Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Hoogduitsch-Nederlandsch en Nederlandsch-Hoogduitsch woordenboek

https://hdl.handle.net/1874/235102

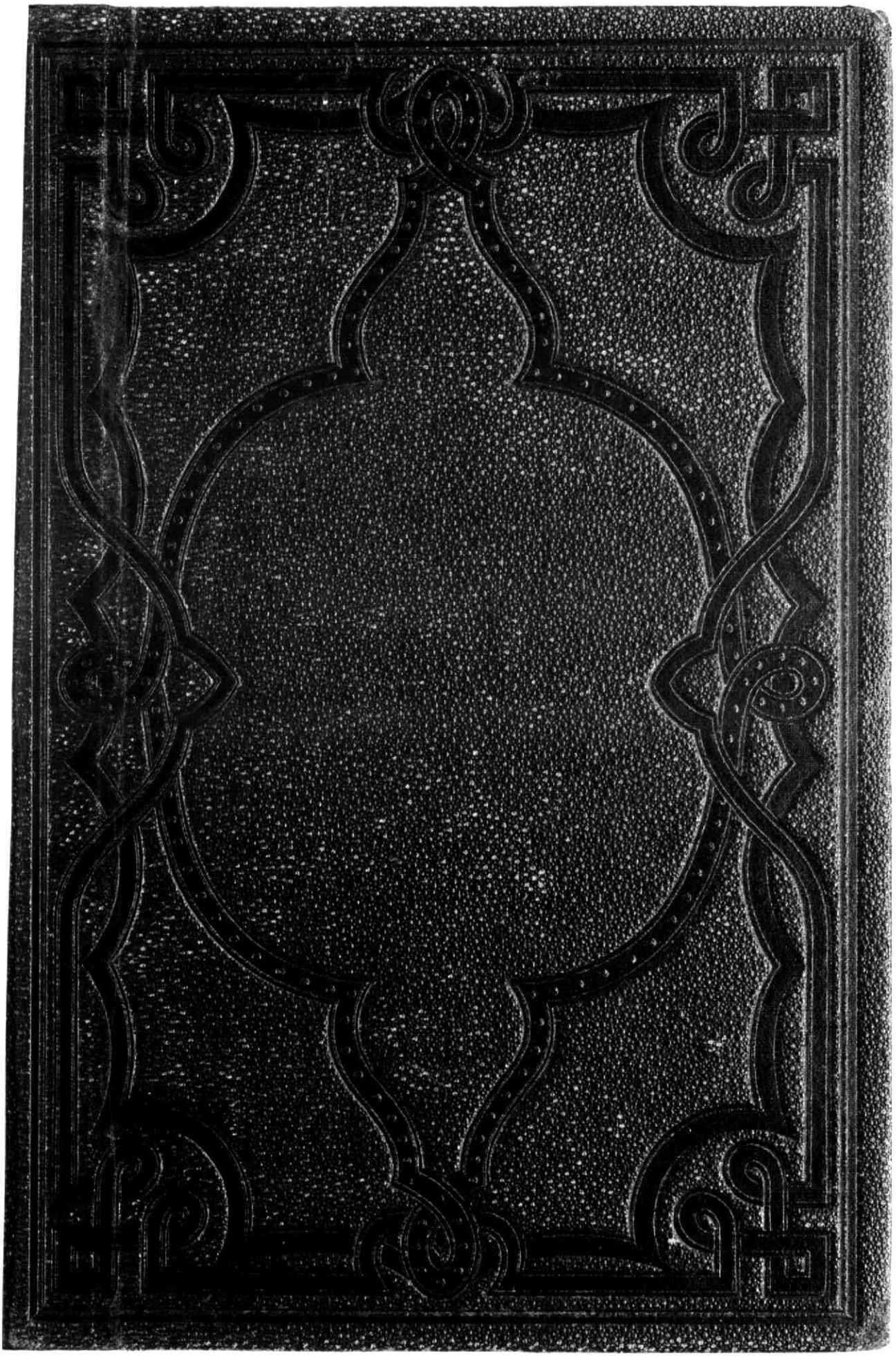

mm 11840

B. oct.
3387

HOOGDUITSCH-NEDERLANDSCH

EN

NEDERLANDSCH-HOOGDUITSCH

WOORDENBOEK.

HOOGDUITSCH-NEDERLANDSCH

EN

NEDERLANDSCH-HOOGDUITSCH

WOORDENBOEK,

DOOR

Dr. C. A. X. G. F. SICHERER,
Leeraar aan het Gymnasium en aan de Hoogere Burgerschool te Leiden,

EN

A. C. AKVELD,
Privaat-docent te Rotterdam.

HOOGDUITSCH-NEDERLANDSCH.

LEIDEN.
D. NOOTHOVEN VAN GOOR.

DRUK VAN D. NOOTHOVEN VAN GOOR, TE LEIDEN.

VERKLARING DER VERKORTINGEN.

A.

Aard.	Aardewerkfabriek, *Fayencefabrik.*
Aardk.	Aardkunde, *Geologie.*
Aardr.	Aardrijksbeschrijving, *Geographie.*
Alg.	Algebra, *Algebra.*
Apoth.	Apotheker, *Apothekerskunst.*
Art.	Artillerie, *Artillerie.*
Azijnm.	Azijnmaker, *Essigbrauer.*

B.

Bak.	Bakker, *Bäcker.*
Balsp.	Balspel, *Ballspiel.*
Batist.	Batistfabrikant, *Batistfabrikant.*
bedr. ww.	Bedrijvend werkwoord, *Verbum activum.*
bedr. en o. ww.	Bedrijvend en onzijdig werkwoord, *Verbum activum und neutrum.*
Beeldh.	Beeldhouwerij, *Bildhauerei.*
Behang.	Behanger, *Tapezierer.*
Bergw.	Bergwezen, bergbouw, *Bergbau.*
betr. voornw.	Betrekkelijk voornaamwoord, *Pronomen relativum.*
Bew. d. erts.	Bewerking der ertsen of scheikunde, *Metallurgie.*
bez. voornw.	Bezittelijk voornaamwoord, *Pronomen possessivum.*
Bilj.	Biljartspel, *Billardspiel.*
Bleek.	Bleekerij, *Bleicher.*
Bliksl.	Blikslager, *Blechschmied.*
Bloem.	Bloemist, *Blumengärtner.*
Bloemr.	Bloemruikermaker, *Strauszmacher.*
Boekb.	Boekbinder, *Buchbinder.*
Boekdr.	Boekdrukker, *Buchdrucker.*
Boekh.	Boekhandel, *Buchhandel.*
Bontw.	Bontwerker, *Kürschner.*
Bord.	Borduurwerk, *Stickerei.*
Bordp.	Bordpapierwerker, *Pappenmacher.*
Borst.	Borstelmaker, *Bürstenbinder.*
Boschw.	Boschwezen, *Forstwesen.*
Bouwk.	Bouwkunde, *Baukunst.*
Bovennat.	Bovennatuurkunde, *Metaphysik.*
Brand.	Branderij, *Branntweinbrennerei.*
Brill.	Brillenmaker, *Brillenmacher.*
Br.	Brouwerij, *Brauerei.*
bijv. nw.	Bijvoeglijk naamwoord, *Adjectiv.*
bijv. en b.	Bijvoeglijk naamwoord en bijwoord, *Adjectiv. und Adverbium.*
B. v.	Bij voorbeeld, *zum Beispiel.*
bijw.	Bijwoord, *Adverbium.*
bijwoord.	Bijwoordelijk, *nebenwörtlich.*
bijz.	Bijzonder, *besonders.*

C.

Cent.	Centime, *Centime.*
Chirom.	Chiromantie, waarzeggerij uit de handen, *Chiromantie.*

D.

D.	Duitschland, *Deutschland.*
Dam.	Damspel, *Damenspiel.*
Dansk.	Danskunst, *Tanzkunst.*
Darm.	Darmsnarenmaker, *Darmsaitenmacher.*
dasj.	*Dasjenige*, hetgene.
deelw.	Deelwoord, *Participium.*
deg.	Degene, *derjenige.*
Delfst.	Delfstofkunde, *Mineralogie.*
diej.	*Diejenige*, degene.
demj.	*Demjenigen*, dengenen.
denj.	*Denjenigen*, dengenen.
deng.	Dengenen, *demjenigen* of *denjenigen.*
denz.	Denzelven, *demselben* of *denselben.*
derj.	*Derjenige*, degene.
d. i.	Dat is, dat wil zeggen, *das heiszt.*
Dichtk.	Dichtkunst, *Poesie.*
Did.	Didactiek, onderwijskunst, *Didaktik.*
Dierk.	Dierkunde, *Zoologie.*
dikw.	Dikwijls, *manchmal.*
Dioptr.	Dioptriek, doorzichtkunde, *Dioptrik.*
Dipl.	Diplomatie, *Diplomatie.*
Doorz.	Doorzichtkunde, *Perspektiv.*
Draadtr.	Draadtrekker, *Drahtzieher*
Dr.	Draaier, *Drechsler.*
Drieh.	Driehoeksmeting, *Trigonometrie.*
Droogsch.	Droogscheerder, *Tuchscherer.*
Drukk.	Drukker, *Drucker.*
Drijfw.	Drijfwerkmaker, *Ciselier.*

E.

E.	Engeland, *England.*
een.	Eenige, *einige.*
e. o. a.	Een of ander, *irgend ein*, (*eine*).
eig.	In de eigenlijke beteekenis, *im eigentlichen Sinne.*
eig. fig.	In de eigenlijke en figuurlijke beteekenis, *im eigentlichen und bildlichen Sinne.*
elk.	Elkander, *einander.*
enk.	Enkelvoud, *Singular.*
&	En zoo voorts, *und so weiter.*
etw.	*Etwas*, iets.
Evenw.	Evenwicht (leer van het), *Statik.*

F.

Fabell.	Fabelleer, *Mythologie.*
Fabr.	Fabriekwezen, *Fabrikwesen.*
fig.	Figuurlijk, in de figuurlijke beteekenis, *figürlich, im figürlichen Sinne.*

Fin. Financiewezen, *Finanzwesen.*
F. Frankrijk, *Frankreich.*

G.

Gal. Galanteriewaren, bijouteriën, *Schmuckarbeiter.*
g. R. Geestelijk recht, *geistliches Recht.*
gem. Gemeen, laag, *niedrig.*
gemeenz. Gemeenzaam, *familiär.*
Gen. Geneeskunde, *Arzneiwissenschaft.*
Ger. Gerechtsstijl, *Gerichtsstyl.*
Gesch, Geschiedenis, *Geschichte.*
Geschutg. Geschutgieter, *Stückgieszer.*
Gesl. Geslachtsrekenkunde, *Genealogie.*
Geweerm. Geweermaker, *Büchsenmacher.*
Gew. Gewicht, *Gewicht.*
gewoonl. Gewoonlijk, *gewöhnlich.*
Gez. Gezichtkunde, *Optik.*
Giet. Gieterij, *Gieszerei.*
Glasbl. Glasblazer, *Glasblaser.*
Glaz. Glazenmaker, *Glaser.*
Godg. Godgeleerdheid, *Theologie.*
Godsd. Godsdienst, *Religion.*
Gord. Gordelmaker, *Gürtler.*
Gouddr. Gouddraadtrekker, *Goldspinner.*
Goudm. Goudmakerskunst, *Alchimie.*
Goudsl. Goudslager, *Goldschläger.*
Goudsm. Goudsmid, *Goldschmied.*
Grav. in st. Graveur in steenen, *Steinschneider.*
Grotw. Grotwerkmaker, maker van schelpwerk, *Grottenmacher.*
Gymn. Gymnastiek, *Gymnastik.*

H.

Hand. in f. linn. Handelaar in fijn linnen, *Weiszzeughändler.*
Hand. Handel, *Handel.*
Handsch. Handschoenmaker, *Handschuhmacher.*
Heelk. Heelkunde, *Chirurgie.*
hetg. Hetgene, *dasjenige.*
hetz. Hetzelve, *dasselbe.*
Hoed. Hoedenmaker, *Hutmacher.*
Hoefsm. Hoefsmid, *Hufschmied.*
H. Holland, *Holland.*
Horenw. Horenwerker, *Hornarbeiter.*
Houth. Houthakker, *Holzhauer.*
Houtvl. Houtvlot (schipper op een), *Holzflöszer.*
H. S. In de Heilige Schrift, *in der Heiligen Schrift.*
Huish. Huishoudkunde, *Hauswirthschaft.*
hulpw. Hulpwoord, *Hülfszeitwort.*

I.

iem. Iemand, *jemand, jemanden.*
iems. Iemands, *jemands.*
i. g. bet. In de goede beteekenis, *im guten Sinne.*
i. gr. st. In grappigen stijl, *in der komischen Schreibart.*
IJz. IJzerhandelaar, ijzerkramer, *Eisenwaarenhändler*
IJzerh. In ijzerhutten en dergelijke smelterijen gebruikelijk, *Hüttenwesen.*
i. k. bet. In de kwade beteekenis, *im schlechten Sinne.*
Indig. Indigobereider, *Indigbereiter.*
Inh. Inhoudsmaat, *Inhaltsmaasz.*
Instr. Instrumentmaker, *Instrumentenmacher.*
it. Item, insgelijks, ook, *item.*

J.

J. C. Jezus Christus, *Jesus Christus.*
Jachtw. Jachtwezen, *Jagdwesen.*
J. gesch. Joodsche geschiedenis, *jüdische Geschichte.*
jem. *Jemand,* iemand.
jemn. *Jemanden,* iemand.
jems. *Jemands,* iemands.
Juw. Juwelier, *Juwelier.*
Juweelz. Juweelzetter, *Edelsteinfasser.*

K.

Kaard. Kaardenmaker, *Kardatschenmacher.*
Kaars. Kaarsenmaker, *Lichtzieher.*
Kaart. Kaartenmaker, *Kartenmacher.*
Kamm. Kammenmaker, *Kammmacher.*
Kans. st. Kanselarijstijl, *Kanzleistyl.*
Kast. Kastenmaker, *Kastenmacher.*
Kath. Katholieke godsdienst, *katholische Religion.*
Keg. Kegelspel, *Kegelspiel.*
Kerkd. Kerkdienst, *Liturgie.*
kerk. Gesch. Kerkelijke geschiedenis, *Kirchen-Geschichte.*
Kleerm. Kleermaker, *Schneider.*
Klokk. Klokkengieterij, *Glockengieszerei.*
Knoop. Knoopenmaker, *Knopfmacher.*
Kok. Kok, gaarkok, *Garkoch.*
Kolenbr. Kolenbrander, *Kohlenbrenner.*
Kookk. Kookkunst, *Kochkunst.*
Koperg. Kopergieter, *Gürtler.*
Kopersl. Koperslager, *Kupferschmied.*
Korenm. Korenmaat, *Kornmaasz.*
Kous. Kousenwever, *Strumpfwirker.*
Krist. Kristallen (leer of kennis der), *Kristallographie.*
Krijgsw. Krijgswezen, *Kriegswesen, Militär.*
Kuip. Kuiper, *Böttcher.*
Kunstsm. Kunstsmederij, *Zeugschmiedhandwerk.*
Kunstt. Kunstterm, *Kunstausdruck.*

L.

Lakenb. Lakenbereider, *Tuchbereiter.*
Lakenw. Lakenwever, *Tuchmacher.*
Landb. Landbouw, *Ackerbau.*
Landh. Landhuishoudkunde, *Landwirthschaft.*
Landm. Landmeter, *Feldmesser.*
Lederk. Lederkooper, *Lederhändler.*
Leenw. Leenwezen, *Lehenwesen.*
Leerst. Leerstellig, *dogmatisch.*
Leisn. Leisnijder, leibreker, *Schieferbrecher.*
Letterg. Lettergieter, *Schriftgieszer.*
Lettergr. Lettergraveur, *Schriftschneider.*
Letterk. Letterkunde, *Literatur.*
lidw. Lidwoord, *Artikel.*
Linnenw. Linnenwever, *Leinweber.*
Lintw. Lintwerker, *Bandmacher.*
Loodg. Loodgieter, *Bleigieszer.*
Looi. Looier, *Lohgerber.*

M.

m. Mannelijk, *masculinum.*
Ma. Maat, *Maasz.*
Mach. Machinerie, *Maschinenwesen.*
Mand. Mandenmaker, *Korbmacher.*
Man. Manufactuurwezen, den handel in manufacturen betreffende, *Manufacturwesen.*
Marok. Marokijnbereider, *Saffiangerber.*
Matr. Matrassenmaker, *Matratzenmacher.*
Meetk. Meetkunde, *Geometrie.*
Melk. Melkerij, *Melkerei.*
Mess. Messenmaker, *Messerschmied.*
m. h. met *haben, mit haben.*
Mets. Metselaar, *Maurer.*
m. s. Met *sein, mit sein.*
Meub. Meubelmaker, schrijnwerker, *Tischler.*
Mijnw. Mijnwerker, *Minirer.*
Mod. Modeartikelen (handel in), modehandel, *Putzhandel.*
Mol. Molenaar, *Müller.*
Muntw. Muntwezen, *Münzwesen.*
Muz. Muziek, *Musik.*
mv. Meervoud, *Plural.*
Myst. Mystieke, *Mystiker.*

N.

n.	Nieuwerwetsch, *neu.*
Naai.	Naaister, *Näherin.*
Naald.	Naaldenmaker, *Nadler.*
Nag.	Nagelsmid, *Nagelschmied.*
Nat.	Natuurkunde, *Physik.*
Nat. hist.	Natuurlijke historie, *Naturgeschichte.*
n. g.	Niet gebruikelijk, *nicht gebräuchlich.*
n. Gesch.	Nieuwe geschiedenis, *neue Geschichte.*
Neol.	Neologisme, nieuwe uitdrukking, *Neologismus.*

O.

o.	Onzijdig, *neutrum.*
o. G.	Oude geschiedenis, *alte Gesichte.*
Omb.	Omberspel, *L'homberspiel.*
onbep.	Onbepaald, *unbestimmt.*
onb. w.	Onbepaalde wijs, *Infinitiv.*
onb.	Onbuigbaar, onveranderlijk, *indeclinabel.*
onp. ww.	Onpersoonlijk werkwoord, *Verbum impersonale.*
onr.	Onregelmatig, *unregelmäszig.*
Ontlk.	Ontleedkunde, *Anatomie.*
Oogh.	Oogheelkunde, *Augenheilkunst.*
Opz.	Opzichter over de waterleidingen, *Brunnenmeister.*
Org.	Orgelmaker, *Orgelbauer.*
Organ.	Organist, *Orgelspieler.*
Oudhk.	Oudheidkunde, *Alterthumskunde.*
overtr.	Overtreffende trap, *Superlativ.*
o. ww.	Onzijdig werkwoord, *Verbum neutrum.*
o. Wijsb.	Oude of vroegere wijsbegeerte, *alte Philosophie.*

P.

Pap.	Papiermaker, *Papiermacher.*
Pass.	Passementwerker, *Bortenwirker.*
Past.	Pasteibakker, *Pastetenbäcker.*
Penn.	Munt- en penningkunde, *Numismatik.*
Perk.	Perkamentmaker, *Pergamentmacher.*
pers.	Persoon, *Person.*
pers. voornw.	Persoonlijk voornaamwoord, *Pronomen personale.*
Ph.	Physiologie, *Physiologie.*
Pik.	Piketspel, *Picketspiel.*
Plan.	Planeerder, poleerder, *Planirer.*
Pl.	Plantenkunde, *Pflanzenkunde.*
Pluimm.	Pluimmaker, *Federschmucker.*
Pompm.	Pompmaker, *Pumpenmacher.*
Pors.	Porseleinfabriek, *Porzellanfabrik.*
Pott.	Pottenbakker, *Töpfer.*
Prentk.	Prentenkooper, *Bilderkrämer.*
Prov.	Provincialisme, *Provincialismus.*
Pruikm.	Pruikmaker, *Perrückenmacher.*

R.

Rechtsg.	Rechtsgeleerdheid, rechtswetenschap, *Rechtsgelehrsamkeit.*
Rechtspr.	Rechtspractijk, *gerichtliche Praxis.*
Red.	Redeneerkunde, *Rhetorik.*
reg.	Regelmatig, *regelmäszig.*
Rek.	Rekenkunde, *Rechenkunst.*
Reukw.	Reukwerk (handelaar in), *Parfümeriehändler.*
R. g.	Romeinsche geschiedenis, *römische Geschichte.*
Ridd.	Ridderwezen, *Ritterwesen.*
Rietd.	Rietdekker, *Dachdecker.*
Rijk.	Rijkunst, *Reitkunst.*
Rijt.	Rijtuigmaker, *Wagenfabrikant.*
R. r.	Romeinsch recht, *römisches Recht.*

S.

Salp.	Salpeterzieder, *Salpetersieder.*
Schaaksp.	Schaakspel, *Schachspiel.*
Sched.	Schedelleer, *Phrenologie.*
Scheed.	Scheedenmaker, *Scheidenmacher.*
Scheepst.	Scheepstimmerwerf, *Zimmerplatz.*
Scheepv.	Scheepvaart, scheepsterm, *Schifffahrt oder Schifferausdruck.*
Scheik.	Scheikunde, *Chemie.*
Scheldw.	Scheldwoord, *Schimpfwort.*
Scherm.	Schermkunst, *Fechtkunst.*
Scherts.	Schertsend, *ironisch.*
Schild.	Schilderkunst, *Malerei.*
Schipp.	Schipper, *Schiffer.*
Schoenm.	Schoenmaker, *Schuhmacher.*
sch. Gel.	Scholastische geleerdheid, *Scholastik.*
Schoolt.	Schooltaal, *Schulsprache.*
s. K.	Schoone kunsten, *schöne Künste.*
Schoonschr.	Schoonschrijven, *Kalligraphie.*
Schrijfw.	Schrijfwijze, stijl, *Schreibart.*
St.	Sint, heilige, *Sanct.*
Slot.	Slotenmaker, *Schlosser.*
Sm.	Smid, *Schmied.*
Smelt.	Smelter, *Schmelzarbeiter.*
Spa.	Spanje, *Spanien.*
Spekh.	Spekhandelaar, spekslager, *Speckhändler.*
Sp.	Spel, *Spiel.*
Spieg.	Spiegelleer, *Katoptrik.*
Spiegelm.	Spiegelmakerij, spiegelgieterij, *Spiegelgieszerei.*
Spin.	Spinner, *Spinner.*
Spoorw.	Spoorweg, *Eisenbahn.*
Spor.	Sporen, stijgbeugels enz. (koopman in), *Sporer.*
Spraakk.	Spraakkunst, *Grammatik.*
Spr.	Spreekwoord, *Sprichwort.*
st.	Sterk of ongelijkvloeiend, *stark* of *unregelmäszig.*
Staath.	Staathuishoudkunde, *Staatswirthschaft.*
Steenb.	Steenbakker, *Ziegelbrenner.*
Steenh.	Steenhouwer, *Steinhauer, Marmorschneider.*
Sterrenk.	Sterrenkunde, *Astronomie.*
Sterrenw.	Sterrenwichelarij, *Astrologie.*
Stijfs.	Stijfselmaker, *Stärkemacher.*
Straatm.	Straatmaker, *Pflästerer.*
Student.	Studententerm, *Studentenausdruck.*
Stuk.	Stukadoor, *Stuccaturer.*
Suikerb.	Suikerbakker, *Zuckerbäcker.*
Suikerr.	Suikerraffinaderij, *Zuckersiederei.*
syn.	Synoniem, in beteekenis verwant, *synoniem.*

T.

Tandm.	Tandmeester, *Zahnarzt.*
Tap.	Tapijtwerker, *Tapetenwirker.*
Techn.	Technologie, *Technologie.*
Teek.	Teekenkunst, *Zeichenkunst.*
tegen elk.	Tegen of jegens elkander, *gegen einander.*
teg.	Tegenwoordig, *heutiges Tages.*
teg. t.	Tegenwoordige tijd, *Präsens.*
Telegr.	Telegraphie, *Telegraphie.*
telw.	Telwoord, *Zahlwort, Zahlbeiwort.*
Tikt.	Tiktakspel, *Trick track.*
Timm.	Timmerman, *Zimmermann.*
Tinneg.	Tinnegieterij, *Zinngieszerei.*
Tijdr.	Tijdrekening, *Zeitrechnung.*
Tijdrek.	Tijdrekenkunde, *Chronologie.*
Tooneelk.	Tooneelkunst, *Theater.*
Toov.	Tooverij, tooverkunst, *Zauberkunst.*
Touwsl.	Touwslager, *Seiler.*
Trekk.	Goud- en zilverdraadtrekker, *Gold- und Silberdrahtzieher.*

Tr. g.	Trooisch gewicht, *Livre Tournois.*
Tuinb.	Tuinbouw, *Gartenbau.*
tussch.	Tusschenwerpsel, *Interjection.*
t. z.	Te zamen, *beisammen, zusammen.*

U.

Uitdr.	Uitdrukking, *Ausdruck.*
Uitr.	Uitroep, *Ausrufung.*
Uurw.	Uurwerk-, horlogemaker, *Uhrmacher.*

V.

v.	Vrouwelijk, *femininum.*
Valk.	Valkerij, *Falknerei.*
Veea.	Veearts, *Thierarzt.*
Verg.	Vergulder, *Vergolder.*
vergr.	Vergrootende trap, *Comparativ.*
verh. st.	Verheven stijl, *hohe Schreibart.*
verk.	Verkeerdelijk, bij misbruik, *irrthümlich.*
verkl.	Verkleinwoord, *Diminutivum.*
Verl.	Verlakker, *Lackierer.*
veroud.	Verouderd, *alt.*
Vert.	Vertinner, spiegelbelegger, *Verzinner.*
Verv.	Verver, *Färber.*
verzam.	Verzamelwoord, *Sammelwort.*
Verz.	Verzilveraar, *Versilberer.*
Vest.	Vestingbouw, *Festungbau.*
Vijl.	Vijlenmaker, *Feilenhauer.*
Vissch.	Visscherij, *Fischerei.*
Vleeschh.	Vleeschhouwer, *Fleischer.*
voegw.	Voegwoord, *Conjunction.*
Voerm.	Voerman, *Fuhrmann.*
Vog.	Vogelaar, vogelvanger, *Vogelsteller.*
Volkst.	Volkstaal (behoorende tot de), *pöbelhaft.*
voornw.	Voornaamwoord, *Pronomen.*
Voorsn.	Voorsnijder, uitsnijder, uitknipper, *Ausschneider.*
voorz.	Voorzetsel, *Präposition.*
Vuurw.	Vuurwerker, vuurwerkmaker, *Feuerwerker.*

W.

Waai.	Waaiermaker, *Fächermacher.*
Waarz.	Waarzeggerij, *Wahrsagerei.*
Wag.	Wagenmaker, *Wagner.*
Wapenk.	Wapenkunde, heraldiek, *Wappenkunde.*
Wap.	Wapensmid, *Waffenschmied.*
Wasl.	Waslichtmaker, *Wachslichtzieher.*
Waterb.	Waterbouwkunde, *Wasserleitungskunst.*
Waterst.	Waterstaat, *Bauwesen.*
Waterw.	Waterweegkunde, *Hydrostatik.*
wed. ww.	Wederkeerend werkwoord, *Verbum reflexivum.*
w. i. gebr.	Weinig in gebruik, *wenig gebräuchlich.*
Werkt.	Werktuigkunde, *Mechanik.*
Wetb.	Wetboek, *Gesetzbuch.*
Wev.	Wever, *Weber.*
Wisk.	Wiskunde, *Mathematik.*
Wiss.	Wisselaar, bankier, *Wechsler.*
Wol.	Wolkammer, *Wollkämmer.*
werd.	*Werden*, worden.
Wijnb.	Wijnbouwer, *Weingärtner.*
Wijsb.	Wijsbegeerte, *Philosophie.*

Z.

Z.	Zie, *Sieh.*
Zaakb.	Zaakbeheer, *Administration.*
Zad.	Zadelmaker, *Sattler.*
Zedenl.	Zedenleer, *Sittenlehre.*
Zeemt.	Zeemtouwer, *Sämischgerber.*
Zeepz.	Zeepzieder, *Seifensieder.*
Zeew.	Zeewezen, zeevaart, *Seewesen.*
zek.	Zekere, *gewisser* en *gewisse.*
zelfst.	Zelfstandig naamwoord, *Substantiv.*
zelfst. en bijv.	Zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord, *Substantiv und Adjectiv.*
Zevenm.	Zevenmaker, *Siebmacher.*
Zijdeh.	Zijdehandel, *Seidenmanufactur.*
z. m.	Zonder meervoud, *ohne Plural.*
Zonnew.	Zonnewijzerskunst, *Gnomonik, Sonnenuhrkunst.*
Zoutm.	Zoutmijnen (betrekking hebbende op de), *Salinenwesen.*
Zoutz.	Zoutzieder, *Salzsieder.*
Zuiv.	Zuiveraar, *Abtreiber.*
z. voorw.	Zonder voorwerp, *unbedingt.*
zw.	zwak of gelijkvloeiend, *schwach* of *regelmäszig.*
Zwaardv.	Zwaardveger, *Schwertfeger.*

—	Duidt de letter of de lettergreep aan, waarop de nadruk valt.
—	*Deutet den Buchstaben oder die Silbe an, welche den Ton hat.*

-*bahn* v. beroepsleven o.; -*besorger* m. zaakwaarnemer m.; (Hand.) consignataris m.; -*besorgung* v. zaakwaarneming v., behandelen o. of behandeling v. van iems. zaak of zaken; -*betraute* m. zaakgelastigde m.; -*bezirk* m. werkkring m.; -*buch* o. koopmans-schuldregister, rekeningenboek o.; -*drang* m. drang m., drukte v. der zaken; -*eifer* m. ijver m. in de zaken; -*eifrig* bijv. nw. ijverig in de zaken, vlijtig, naarstig; -*erfahren* bijv. nw. ervaren in het waarnemen van zaken, geoefend in den handel; -*erfahrenheit* v. ervarenheid v. in de waarneming van zaken, oefening, geoefendheid, routine v.; -*fach* o. vak o., soort v. van zaken; -*fähig* bijv. nw. geschikt om zaken waar te nemen, geschikt voor den handel; -*fähigkeit* v. geschiktheid v. voor de zaken; -*fertig* bijv. nw. vlug, vaardig, knap, handig; -*fertigkeit* v. vlugheid, vaardigheid, handigheid, knapheid v.; -*fleisz* m., Z. -*eifer*; -*frei* bijv. nw. zonder bezigheid, vrij van bezigheden; -*freund* m. vriend m. van bezigheid; it. handelsvriend, correspondent m.; -*führer* m. zaakbezorger, agent m.; 2. leider, bestuurder m. eener zaak; 3. (Hand.) zaakwaarnemer, factoor, agent, volmacht hebbende, bestuurder m. van zaken; — *sein*, de zaken besturen; -*führung* v. zaakbezorging, zaakwaarneming v., agentschap o., administratie v., commissariaat, bestuur o.; -*gang* m. loop, gang m. der zaken; it. (in zaken), gang, loop m.; *einen — machen*, uitgaan voor zaken; -*geist* m. neiging v. voor, lust m. tot bezigheid; 2. heerschende geest m. bij het verrichten van zaken; -*genoss* m. deelgenoot m. in eene zaak, compagnon m.; -*gespräch* o. bijeenkomst, conferentie v. voor zaken; -*gewandtheit* v. bekwaamheid, oefening v. in de zaken, routine v.; -*helfer* m. helper m. in de zaken, Z. -*genoss*; -*herr* m. (Hand.) eigenaar m., hoofd o. van een (handels)huis, chef m.; -*kenntniss* v. kennis v. van, bekendheid v. met zaken; -*klugheit* v. verstand o., doorzicht v. in zaken; -*kreis* m. werkkring m.; *das liegt auszer seinem —*, dat ligt buiten zijn werkkring; -*kunde* v. kennis v. van, bedrevenheid v. in zaken; -*kundig* bijv. nw. bekend met, bedreven in de zaak, der zaak kundig; -*kunst* v. geschiktheid v. tot het waarnemen der zaak; -*leben* o., Z. *Geschäftleben*; -*leitung* v. leiding v. eener zaak, Z. -*führung*; -*leute* mv. lieden m. mv., die zaken doen, handelslieden, handelaars m. mv.; -*local* o. kantoor, magazijn, pakhuis, bureau o.; -*los* bijv. en b. ledig, werkeloos; -*mann* m. man m. van zaken, handelsman, handelaar m.; -*männisch* bijv. en b. als een man van zaken; -*müde* bijv. nw. moede, vermoeid van zijne bezigheden; -*ordnung* v. regeling v. der zaken; (in eene vergadering), reglement o.; -*reise* v. reis v. voor zaken, handelsreis v.; -*reisender* m. reiziger m. voor zaken, handelsreiziger m.; -*routine* v. bekendheid, bedrevenheid, ervarenheid v. in zaken, routine v.; -*sache* v. beroepszaak, ambtszaak, handelszaak v.; -*schwung* m. ijver m., naarstigheid, werkzaamheid v. in den handel; -*stille* v. stilstand m. van zaken, kwijning v. des handels; -*stube* v., Z. -*zimmer*; -*stunde* v. uur o. voor het gewone werk; -*styl* m. handelsstijl m.; -*tag* m. dag voor de gewone werkzaamheden, werkdag m.; -*träger* m. (Dipl.) zaakgelastigde, ambassadeur m.; 2. (Hand.) zaakbezorger, zaakwaarnemer, expediteur m.; -*unternehmung* v. bezigheid v.; (Hand.) handelsonderneming v.; -*unterredung* v. gesprek, onderhoud o. over zaken; -*verbindung* v. handelsverbintenis, handelsbetrekking v.; *in — stehen, treten*, met elk. handelen, gaan handelen, handelsbetrekking aanknoopen; -*verhandlung* v. verhandeling v. over zaken, afdoening v., afdoen o. eener zaak; -*verkehr* m. handelsverkeer o., handelsbetrekking v.; -*verrichter* m. zaakwaarnemer m.; -*verstand* m. verstand o., kennis v. van zaken; -*verwalter*, -*verweser* m. zaakgelastigde, bestuurder m. eener zaak, procureur m.; -*verwaltung*, -*verwesung* v., Z. -*führung*; -*voll* bijv. nw. druk, bezet, veel zaken of veel te doen hebbende; -*zimmer* o. kantoor, bureau o., werkkamer v.; -*zwang* m. dwang m., welke werkzaamheden oplegt; -*zweig* m. tak m. van zaken, soort v. van zaken.

Geschäker, (-*s*) o., z. m. gestoei, stoeien o., vroolijkheid v.

Geschäle, (-*s*) o., z. m. schillen, pellen, geschil, gepel o.

Geschall, (-(*e*)*s*) o., z. m. geschal, geklink, klinken o.

Geschämig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. beschaamd.

Geschanze, (-*s*) o., z. m., Z. *schanzen*.

Geschärfe, (-*s*) o., z. m. gesnij, snijden o.

Gescharre, (-*s*) o., z. m. gekrab, gekrabbel, krabben, krabbelen, geschraap, schrapen o.

Geschätze, (-*s*) o., z. m. schatten, op prijs stellen, waardeeren o.

Geschauder, (-*s*) o., z. m. gehuiver, huiveren o.

Geschaue, (-*s*) o., z. m. gekijk, kijken, gegaap, gapen o.

Geschaufel, (-*s*) o., z. m. geschoffel, schoffelen o.

Geschaukel, (-*s*) o., z. m. geschommel, schommelen, wiggelen o.; (van een schip), schommelen, bewegen o.; (van een wagen), schudden, stooten, horten o.

Geschäum, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. schuim o.

Geschäume, (-*s*) o., z. m. geschuim, schuimen o.

Geschehen, (*es geschieht, es geschah, geschehen*) o. onp. ww. onr. gebeuren, geschieden, voorvallen, plaats hebben, wedervaren, plaats vinden; *es ist ein Unglück* -, er is & gebeurd, er heeft & plaats gehad; *es wird nicht mehr und nicht weniger* -, er zal niet meer of minder plaats hebben; *was auch - mag*, wat er ook moge gebeuren; *es kann* -, *dass &*, het kan gebeuren, het kan zijn &; *es geschieht mir Unrecht*, mij geschiedt onrecht, ik word verongelijkt; *mir geschieht damit ein Gefallen*, mij doet men daarmede een pleizier, een genoegen; *es ist ihm Recht* -, hij heeft het wel verdiend, hem is recht geschied; *es soll ihm nichts* -, er zal hem niets gebeuren, hij behoeft of heeft niets te vreezen; *ich wusste nicht, wie mir geschah, als &*, ik wist niet wat mij gebeurde, wedervoer, wat mij overkwam, hoe ik het had; *ach! was ist mir* -?, wat is mij overkomen!; 2. geschieden, plaats hebben, plaats vinden, verwezenlijkt worden; *das kann nicht ohne grosze Kosten* -, dat kan zonder groote kosten niet gedaan worden; *es ist so gut als* -, het is zoo goed als gedaan; (Spr.) -*e Dingen sind nicht zu ändern*, gedane zaken nemen geen keer, aan gedane zaken is niets te veranderen, te verhelpen; *zu - en Dingen muss man das Beste reden*, gebeurde dingen moet men nemen zooals zij zijn, er niet over klagen; *ich kann es nicht - lassen*, ik kan het niet toestaan, veroorloven; *es ist darum* -, het is er mede gedaan; (fig.) *es ist um ihn* -, het is met hem gedaan, hij is dood, zijn rijk is uit.

Gescheid, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. graanmaat, ½ van een Malter, ⅛ schepel o.

Gescheide, (-*s*, mv. *Gescheide*) o. gedarmte o., de darmen m. mv., ingewanden o. mv., ingewand o.

Gescheid(t), (-*er*, -*st*) bijv. en b. verstandig, schrander, wijs, slim, voorzichtig; -*e Antwort*, verstandig, schrander; *er ist nicht recht* -, hij is niet recht wijs, hij is een weinig malende; *seien Sie - und kommen Sie*, wees verstandig, wees niet kinderachtig; -*heit* v. verstandigheid v., verstand o., schranderheid, bescheidenheid, voorzichtigheid, scherpzinnigheid v.

Geschelle, (-*s*) o., z. m. geschel, schellen, geklink, klinken o.

Geschelte, (-*s*) o., z. m. gescheld, schelden o.

Geschenk, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (fig.) geschenk, cadeau o., gift v.; *jemn. ein - machen*, een geschenk geven; *jemn. ein - mit etw. machen*, schenken, ten geschenke geven; *etw. zum - bekommen*, krijgen, ontvangen; it. reisgeld o., teerpenning m. (aan reizende handwerkslieden).

Geschenke, (-*s*) o., z. m. geschenk, gedurig schenken o.

Geschenk-geber, (-*bers*, mv. -*ber*) m., **-in** (-*nen*) v. hij, zij, die een geschenk geeft, schenker, donateur m., donatrice v.; -*nehmer* m., —*in* v. hij, zij die een geschenk ontvangt, aanneemt.

Gescherre, (-*s*) o., z. m. gekrab, krabben, schrapen o.

Gescherze, (-*s*) o., z. m. gescherts, schertsen o.

Gescheuche, (-*s*) o., z. m. schuw maken, bang maken, verdrijven, jagen o.

Gescheuer, (-*s*) o., z. m. geschuur, schuren o.

Gescheut, (-*er*, -*st*) bijv. en b., Z. *gescheidt*.

Geschicht-buch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. geschiedkundig boek, geschiedboek, jaarboek o.

Geschichtchen, o. (verkl.) geschiedenisje, verhaaltje o., vertelseltje o., anekdote v.

Geschichte, (*-n*) v. geschiedenis v., verhaal, voorval o., gebeurtenis, historie v.; *das ist die -,* dit is de geschiedenis, de zaak v., het feit o.; *das sind alte -n,* oude histories, dingen die al lang gebeurd, voorbij zijn; *wunderbare, seltsame -,* wonderbare, zeldzame, zonderlinge geschiedenis, gebeurtenis v.; *eine fatale -,* noodlottige, hoogst onaangename gebeurtenis v.; 2. zaak v., ding o.; *was hat dich die - gekostet?,* wat heeft dat ding gekost?; *schaffe dir die ganze - vom Halse,* schuif de geheele zaak, den geheelen last van uw hals; *die Frau hat ihre -n,* hare zaken v. mv. (menstruatie); 3. samenhangende reeks v. van gebeurtenissen en het verhaal daarvan, geschiedenis v., geschiedverhaal o.; *eine rührende -,* treffende, roerende geschiedenis v.; *-n für Kinder,* geschiedenissen v. mv., verhalen, vertelsels o. mv. voor &; *der Held der -,* de held van de geschiedenis; 4. *alte, mittlere, neue -,* geschiedenis, historie v.; *Lehrbuch, Handbuch der -,* geschiedenis; *die biblische, heilige -,* de Bijbelsche geschiedenis; *- der Philosophie, Mathematik, des Handels &c.,* geschiedenis; *darüber schweigt die -,* daarvan zwijgt de geschiedenis, meldt de geschiedenis niets; 5. *natürliche -,* natuurlijke historie, Z. *Naturgeschichte; eine dumme, hässliche -,* onaangename, leelijke geschiedenis, onaangenaam voorval o.; (iron.) *eine schöne -,* eene mooie geschiedenis, een mooi ding o.

Geschichten-artig, bijv. nw. naar geschiedenis gelijkende, volgens de geschiedenis; *-buch* o. boek o. met geschiedenissen, vertellingen; *-träger, —in,* verspreider m., verspreidster v. van vertelseltjes &, kwaadspreker m., kwaadspreekster v.

Geschicht-forscher, (*-schers,* mv. *-scher*) m., Z. *Geschichtsforscher; -gelehrte(r)* m. geschiedkenner, geschiedkundige m.; *-gemälde* o. schilderij v., die eene geschiedenis voorstelt, historiestuk o.

Geschichtlich, bijv. en b. geschiedkundig, volgens de geschiedenis; *-keit* v. geschiedkundigheid v.

Geschicht-maler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. historieschilder, schilder m. die geschiedkundige stukken voorstelt; *-malerei* v. historieschilderen o.; *—mäszig* bijv. en b., Z. *geschichtlich; -säule* v. gedenkzuil v. met de geschiedenis van iem. of van een feit er op; *-schreiber* m. geschiedschrijver, kroniekschrijver m.; *-schreibung* v. schrijven o. eener geschiedenis.

Geschichts-erzählung, v. geschiedkundig(e) vertelling v., verhaal o., geschiedverhaal o.; *-forscher* m. geschiedvorscher m.; *-forschung* v. geschiedvorsching v., onderzoek o. der geschiedenis, historische studie v.; *-freund* m. vriend, liefhebber, minnaar m. van geschiedenis; *-gelehrte(r)* m. geschiedkundige m.; *-gemälde* o., Z. *Geschichtgemälde; -kalender* m. geschiedkundige of historische almanak v.; *-kenner, -kundiger* m. geschiedkenner, gesch edkundige m.; *-kunde* v. geschiedkunde, studie v. der geschiedenis; *-kundig* bijv. en b. geschiedkundig, ervaren in de geschiedenis; *-kunst* v. kunst v. om over geschiedenis te schrijven; *-mäszig* bijv. nw. geschiedkundig, historisch; *-tafel* v. geschiedkundige tafel, historische tafel v.; *-umstand* m., Z. *-zug; -wissenschaft* v. geschiedkundige wetenschap v., Z. *-kunde; -zug* m. geschiedkundige trek m., historisch geval o.

Geschick, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. herhaald sturen o.; 2. geschiktheid, gepastheid, orde, beschikking, overeenstemming v.; *alles das hat kein rechtes -,* dat alles past niet bij elk.; *etw. in's - bringen,* in orde brengen, regelen, schikken; *einer Sache ein - zu geben wissen,* weten te schikken, te regelen; 3. geschiktheid, handigheid, knapheid, vlugheid v.; *wenig - zum Tanze,* geschiktheid v., aanleg m.; 4. lot, noodlot o., bestemming v.; *sein böses - hat ihn dazu verleitet,* zijn booze geest m., ongelukkig lot o. &; *ein - Gottes,* beschikking, bestiering of besturing v., Z. *Verhängniss;* (Bergw.) ertshoudende aderen v. mv., mijngangen m. mv.; *hier brechen die edelsten -e ein,* hier beginnen aderen van het edelst metaal.

Geschicke, (*-s*) o., z. m., Z. *Geschick* (1).

Geschicklich, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *geschickt; -keit* v. geschiktheid, bekwaamheid, handigheid, behendigheid v.; 2. aanleg m., talent o.

Geschickt, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. geschikt, bekwaam, in staat, goed, deugende; *er ist zu nichts -,* hij is tot niets in staat, nergens toe geschikt; *ich bin heute nicht dazu -,* gestemd, in staat; *sich zu etw. - machen,* zich in staat stellen, zich bekwamen of bekwaam maken; *zur Abreise - sein,* gereed zijn om, op het punt staan van te vertrekken; it. tot iets in staat, bekwaam; *ein -er, sehr -er Mensch,* bekwaam, knap; *beide sind gleich -,* even knap; *-er Tänzer,* knap, vlug, behendig; *- in Sprachen, Künsten,* bekwaam, knap, ervaren; 2. *-e Arbeit,* goed gemaakt werk o.; *-e Antwort,* gepast; *dieser Wundarzt hat keine -e Hand,* heeft geene vaste hand, is niet handig; *auf eine -e Art,* behendig, bekwaam, knap, met talent o., met juistheid, met behendigheid; *-heit* v., Z. *Geschicklichkeit.*

Geschiebe, (*-s*) o., z. m. geschuif, schuiven o.; 2. (Bergw.) delfstoffen m. mv., die van hare oorspronkelijke plaats losgerukt en afgeschoven zijn; (van eene rivier), keisteentjes, kittelsteentjes o. mv., die de rivier medegevoerd heeft.

Geschiebe-blöcke, m. mv. onregelmatige blokken m. mv.; *-formation* v. lagenvorming v.

Geschieden, bijv. nw. gescheiden, oneenig, verdeeld; *wir sind -e Leute,* tusschen ons bestaat geen band van vriendschap meer, wij willen niets meer met elk. te doen hebben, Z. *scheiden.*

Geschiedenheit, v. oneenigheid, verdeeldheid v.

Geschiesze, (*-s*) o., z. m. geschiet, schieten o., losbranding v. van geweren, geweervuur o.

Geschilder, (*-s*) o., z. m. geschilder, schilderen o.

Geschilf, (*-(e)s*) o., z. m. riet, rietveld o.

Geschimmer, (*-s*) o., z. m. geschitter, schitteren o.

Geschimpfe, (*-s*) o., z. m. geschimp, schimpen, schelden o.

Geschirr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Landb.) gereedschap o., werktuigen o. mv.; (Zeew.) scheepstoestel m., zeilen, touwen o. mv. &; (fig.) *mit eigenem -e kommen,* met eigen rijtuig o.; (fig.) *aus dem -e kommen,* van zijn stuk geraken, zijn bewustzijn verliezen; *jem. aus dem -e bringen,* iem. verlegen maken; it. Z. *Wagengeschirr;* 2. vaatwerk, keuken- of kookgereedschap o., potten en pannen mv.; (Geschutg.) houten goot v., door welke het gesmolten metaal in den vorm loopt.

Geschirr-brett, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. (Kookk.) pottenplank, bordenplank, kastplank v.; *-bürste* v. tuigborstel m.; *-geld* o. (Leenw.) geld o. in plaats van paardendiensten; *-holz* o. timmerhout o.; *-kämme* m. mv. (Wev.) weverskam m., schering v.; *-kammer* v. gereedschapskamer v., Z. *Geräthkammer; -macher* m. (Wev.) kammaker m.; (voor paarden), zadelmaker m.; *-meister* m. (Zeew.) tuigmeester m.: (Krijgsw.) tuigmeester, wagenmeester m.; it. (bij postwagens), geleider, conducteur m.; *-ordnung* v. reglement o. op het lakenweven; *-schreiber* m. schrijver m. voor het vaatwerk; *-träger* m. (Wev.) kamdrager, scheringdrager m.

Geschlabber, (*-s*) o., z. m., Z. *Geschlipper.*

Geschlacht, bijv. en b. (w. i. gebr.) rank, slank, dun, week; *-es Holz,* buigbaar, week, zacht, taai; *-es Leder,* zacht, lenig; *ein Volk - machen,* gedwee, onderdanig maken, beschaven.

Geschlachte, (*-s*) o., z. m. geslacht, slachten o.

Geschlafe. (*-s*) o., z. m. geslaap, slapen o.

Geschlage, (*-s*) o., z. m. slaan, kloppen o.

Geschlängel, (*-s*) o., z. m. gekronkel, kronkelen o., kronkelende beweging v.; it. iets kronkelends o.

Geschlank, bijv. en b. slank.

Geschlankheit, Geschlankigkeit, v., Z. *Schlankheit.*

Geschlabbe, (*-s*) o., z. m. geslab, slabben o.

Geschlarfe, (*-s*) o., z. m. geslof, sloffen o.

Geschlecht, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. geslacht o., soort v., ras o., stam m., familie v., groep m.; *- der Thiere, der Pflanzen,* dierenrijk, plantenrijk o.; 2.

das männliche, weibliche -, geslacht o., sekse, kunne v.; (Spraakk.) geslacht o.; 3. *das menschliche* -, het menschelijk geslacht, menschdom o., alle menschen m. mv.; 4. *er ist der letzte seines* -*es*, van zijn geslacht, familie, stam; *nahe in das* - *heirathen*, een(e) bloedverwant(e) huwen, trouwen met een lid van de familie; it. *sein ganzes* - *bis in's dritte Glied*, zijn geheele geslacht, al zijne afstammelingen m. mv. tot in het derde gelid; *adeliges, patricisches* -, adellijke familie, patriciërs m. mv.; *ganze* - *er ausrotten*, geheele geslachten families uitroeien o.

Geschlechter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. patriciër m.; —*in* v. patricische vrouw v.

Geschlecht-lich, bijv. en b. geslachts-; it. naar het geslacht, volgens het geslacht, aan een geslacht, een stam eigen; (Nat. hist.) aan eene soort, een geslacht, een ras eigen, soortelijk, specifiek; *-los* bijv. en b. geslachtsloos, zonder eigen geslacht; (Spraakk.) onzijdig.

Geschlechts-adel, (*-s*) m., z.m. geslachtsadel, familieadel m.; *-alter* n. geslachtsouderdom., een derde o. eener eeuw, duur m. van een geslacht; *-art* v. (Nat. hist.) eigenschap v., die aan een geslacht eigen is, familieaard m.; it. geslacht o., familie v., ras o., soort v.; *-baum* m., Z. *Stammbaum*; *-beschreiber* m., Z. *Genealog*; *-beschreibung* v., Z. *Genealogie*; *-beugung* v. (Spraakk.) geslachtsbuiging, verbuiging, declinatie v.; *-brief* m. geslachtsregister o., stambrief m.; *-endung* v. geslachtsuitgang m.; *-fähig* bijv. nw. een geslacht hebbende; *-fall* m. geslachtsuitgang, tweede naamval m.; *-folge* v. opvolging v. der geslachten, graad m.; 2. Z. *-alter*; *-forscher* m., Z. *Genealogist*; *-glied* o. lid o. eener familie of van een geslacht &; 2. Z. *Zeugungsglied*; *-gut* o. stamgoed, familiegoed, fidei-commis o.; *-hülle* v. (Pl.) zaadhulsel o.; *-kunde* v. geslachtkunde v., Z. *Genealogie*; *-kundiger* m., Z. *-forscher*; *-lehre* v., Z. *Genealogie*; 2. (Pl.) leer v. der geslachten; *-leiter* v. opvolging v. der geslachten; *-liebe* v. geslachtsliefde v.; *-linie* v. geslachtlijn, familie v., graad m. van bloedverwantschap; *-los* bijv. en b., Z. *geschlechtlos*; *-lust* v. mingenot o., vleeschelijke gemeenschap o.; 2. Z. *-trieb*; *-name* m. geslachtsnaam, familienaam m.; (Pl.) geslachtsnaam, soortnaam m.; *-organ* o. geslachtsorgaan, teelwerktuig o.; *-register* o. geslachtsregister, familieregister o.; *-reife* v. manbaarheid, geschiktheid v. tot voortteling; *-säule* v. genealogische zuil, zuil v. met de namen van een geslacht er op; *-schmeichelei* v. gevlei o., vleierij v. wegens de sekse; *-geschwister* v. afstammeling m. van een zelfde geslacht; *-stamm* m. stam m.; it. stamboom, geslachtsboom m.; *-system* o. (Pl.) stelsel o. van verdeeling in familiën, stelsel o. van Linnaeus; *-tafel* v. geslachtstafel v., geslachtsregister o.; *-tag* m. familiedag, dag m., waarop eene familie bijeenkomt; *-theil* m. geslachtsdeel, teeldeel, schaamdeel o.; *-trieb* m. geslachtsdrift, drift v. tot voortteling; *-unterschied* m. verschil o. van geslacht; *-urkunde* v., Z. *-brief*; *-verschiedenheit* v. verschil o. van geslacht; *-wappen* o. geslachtswapen, familiewapen o.; *-wissenschaft* v., Z. *-kunde*; *-wort* o. woord o., dat een geslacht aanduidt; (Spraakk.) lidwoord o.; *-zeichen* o. geslachtsteeken, geslachtsmerk o.; it. Z. *-organ*.

Geschleiche (*-s*) o., z. m. gesluip, sluipen o.

Geschleif, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Jachtw.) ingang m. van, toegang m. tot een hol.

Geschleife, Geschlenker, (*-s*) o., z. m. geslijp, onophoudelijk slijpen, gesleep, sleepen o., Z. *schleifen*.

Geschlemme, (*-s*) o., z. m. gebras, brassen, onmatig eten en drinken o.

Geschlepp, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. nasleep m., gevolg o., nuttelooze, hinderlijke bagage v.; (van een kleed), sleep m.; (Jachtw.) sleepaas o.; (Bergw.) samengesteld stangwerk o.

Geschleuder, (*-s*) o., z. m. geslinger, slingeren o.

Geschliesze, (*-s*) o., z. m. sluiten, sluitwerk o.

Geschliffen, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *schleifen*; it. geslepen, beschaafd, fijn; it. behendig; *-heit* v. fijne beschaving v., goede, beleefde manieren v. mv.

Geschlinge, (*-s*) o., z. m. (Jachtw., Kookk.) strot m. met long; 2. vlechtwerk o.

Geschlingel, (*-s*) o., z. m. in elk. slingeren, slingerwerk, vlechtwerk o.

Geschlitz, (*-es,* mv. *-e*) o. insnijding, keep v.

Geschlitze, (*-s*) o., z. m. opensnijden, inkepen o.

Geschlitzt, bijv. nw. (Pl.) diep en onregelmatig getand.

Geschlotter, (*-s*) o., z. m., Z. *schlottern*; it. slik of slijk o.

Geschluchze, (*-s*) o., z. m. gesnik, snikken o.

Geschlucke, (*-s*) o., z. m. geslok, slokken o.

Geschlummer, (*-s*) o., z. m. gesluimer, sluimeren, gedommel, dommelen o.

Geschlumper, (*-s*) o., z. m. geslomp, slompen o.

Geschlungen, (*-s*) o., z. m., Z. *schlingen*.

Geschlürfe, (*-s*) o., z. m. geslurp, slurpen o.

Geschmachte, (*-s*) o., z. m. gesmacht, smachten, vurig verlangen o.

Geschmack, (*-(e)s*, mv. (w.i.gebr.) *Geschmäcke*) m. smaak m.; *der* - *ist verschieden*, de smaak is verschillend; - *an etw. finden*, smaak vinden in; *dies ist nicht nach seinem* -, dit is niet naar zijn smaak, dit bevalt hem niet; 2. (fig.) schoonheidsgevoel o., smaak m.; *einen feinen, gebildeten* - *haben*, een fijnen smaak hebben; *Mann von* -, man van smaak; it. (van zaken), bevalligheid, sierlijkheid v., smaak m.; 3. soort, manier v., stijl, smaak m.; *gothischer* -, stijl m., orde, bouworde v.; 4. (van spijzen), smaak m., smaken o.; *einen angenehmen, übeln* - *haben*, een aangenamen, leelijken smaak hebben, lekker, leelijk smaken; 5. *einen übeln* - *im Munde haben*, een leelijken, vuilen smaak hebben; II. bijv. nw., Z. *schmackhaft*.

Geschmackler, Geschmäckler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. hij, die een fijnen smaak heeft, fijnproever, fijntong, lekkerbek m.

Geschmacklich, (*-er, -st*) bijv. en b. lekker, smakelijk.

Geschmacklos, bijv. en b. smakeloos, zonder smaak, laf, onbeduidend, zouteloos; *-e Brühe*, flauw; (fig.) zonder smaak, zonder sierlijkheid, onbevallig, ruw, lomp; *-losigkeit* v. (van spijzen), flauwheid v.; (van eene rede), lafheid, onbeduidendheid v.; 2. (van een persoon), ruwheid, lompheid, ongemanierdheid, flauwheid v.

Geschmacknerve, (*-n*) v. smaakzenuw v.

Geschmacks-empfindung, v. gewaarwording v. door den smaak; *-herr* m. heer m. van smaak; *-kunde* v. kennis v. van den smaak, aesthetica v.; *-kundig* bijv. nw. kennis van den smaak bezittende, aesthetisch; *-lehre* v. leer v. van den smaak, aesthetica v.; *-lehrer* m. aesthetiker m.; *-lehrig* bijv. en b. aesthetisch; *-organ* o. (Ontlk.) orgaan, werktuig o. van den smaak; *-sinn* m. zintuig o. van den smaak; (fig.) schoonheidszin m., gevoel o. voor het schoone; *-urtheil* o. oordeel o. in zaken van smaak; it. oordeel o. van smaak, zonder kennis der gronden, waarop het berust; *-verderber* m. bederver m. van den (goeden) smaak; *-verderbniss* v. bedorvenheid v. van den smaak; *-vernünftler* m. hij, die over den smaak redeneert; *-würzchen* o. (Ontlk.) tepel m., wrat v. op de tong; *-werkzeug* o. werktuig o. van den smaak, smaakorgaan o.; *-widrig* bijv. nw. strijdig met den goeden smaak; —*keit* v. walgelijkheid, wansmakendheid v., gebrek o. aan, strijdigheid v. met den smaak; *-wissenschaft* v., Z. *-lehre*.

Geschmackvoll, bijv. en b. smaakvol, vol bevalligheid, sierlijk, bevallig, prachtig, netjes; *ein -er Anzug* smaakvol, netjes, keurig.

Geschmadder, (*-s*) o., z. m. geklad, kladden o.

Geschmähe, (*-s*) o., z. m. smaden, schelden, beschimpen o.

Geschmäle, (*-s*) o., z. m. gesmaal, smalen o.

Geschmatze, (*-s*) o., z. m. gesmak, smakken o.; it. gekus, kussen o.

Geschmauche, (*-s*) o., z. m. gesmook, smoken o.

Geschmause, (*-s*) o., z. m. gesmul, smullen o.

Geschmecke, (*-s*) o., z. m. geproef, herhaald proeven o.

Geschmeichel, (*-s*) o., z. m. gevlei, vleien, liefkoozen o., liefkoozingen v. mv., streelen o.

Geschmeide, (*-s,* mv. *Geschmei-*

de) o. (veroud.) gesmeed werk, ijzerwerk o., ketenen, boeien, snuisterijen v. mv.; 2. versiersel, kleinood, juweel o., byouteriën, galanteriën v. mv.; *-handel* m. handel m. in byouteriën, galanteriënhandel m.; *-händler* m. juwelier, galanteriehandelaar m.; *-händlerin* v. juwelierster, galanteriënhandelaarster v.; *-kästchen* o. juweelkistje o.; *-macher* m. snuisterijenmaker m., Z. *-händler*.

Geschmeidig, (*-er, -st*) bijv. en b. *-es Eisen, Gold*, smeedbaar, buigzaam; *-es Leder*, zacht, lenig; *-e Ruthe* ↺, buigbaar, taai; (Bergw.) *-es Erz*, gemakkelijk te smelten; *-es Gestein*, gemakkelijk te bewerken; *einen -en Leib haben, - sein*, buigzaam, slap zijn; (fig.) handelbaar, gedwee, toegevend; *-keit* v. smeedbaarheid v.; (van eene roede), buigbaarheid, taaiheid v.; (van het karakter), buigzaamheid, gedweeheid, handelbaarheid v.

Geschmeisz, (*-es*, mv. *-e*) o. (w. i. gebr.) drek, stront m., uitwerpselen, excrementen o. mv.; it. (van vliegen), drek, stront m.; (fig.) ongedierte, gespuis, gebroed, geboefte o.

Geschmeisze, (*-s*) o., z. m. gesmijt, smijten o.

Geschmelze, (*-s*) o., z. m. gesmelt, smelten o.

Geschmetter, (*-s*) o., z. m. geklater, gekletter o.; (van trompetten), geschal, geraas o; (van kartetsen), geknal, knallen o.

Geschmiede, (*-s*) o., z. m. smeden o.

Geschmiege, (*-s*) o., z. m. doen sluiten of passen.

Geschmiere, (*-s*) o., z. m. gesmeer, gewrijf, smeren, wrijven o., wrijving v.; 2. geklad, knoeiwerk, roffelwerk o., knoeierij v.

Geschminke, (*-s*), o., z. m. blanketten, geblanket o.

Geschmirgel, (*-s*) o., z. m. gesmook, smoken o.

Geschmolle, (*-s*) o., z. m. gepruil, pruilen o.

Geschmolzen, bijv. nw., Z. *schmelzen*.

Geschmuck, (*-(e)s*) m., z. m. (w. i. gebr.) Z. *Schmuck*.

Geschmücke, (*-s*) o., z. m. tooien, opsieren, getooi o.

Geschmunzel, (*-s*) o., z. m. meesmuilen, glimlachen o.

Geschnäbel, (*-s*) o., z. m. (van duiven), trekkebekken o.; (van personen), telkens zoenen of kussen o.

Geschnäbelt, bijv. nw. (Pl.) snavel- of bekvormig.

Geschnake, (*-s*) o., z. m. gebabbel, snakerijen vertellen o.

Geschnalze, (*-s*) o., z. m. geklap, klappen o. (met de tong.)

Geschnappe, (*-s*) o., z. m. gesnap, gepraat, gebabbel, snappen, praten, babbelen o.

Geschnäppig, (*-er, -st*) bijv. nw. snapachtig, babbelachtig, praatziek.

Geschnappse, (*-s*) o., z. m., Z. *Geschnappe*; 2. gedurig borrelen, jenever drinken, pimpelen o.

Geschnarche, (*-s*) o., z. m. gesnork of gesnurk, snorken of snurken o.

Geschnarre, (*-s*) o., z. m. gesnor, snorren o.

Geschnatter, (*-s*) o., z. m. (van ganzen), gesnater, snateren o.; (fig.) gebabbel, gewauwel, geklets o.

Geschnaube, Geschnaufe, (*-s*) o., z. m. (van paarden) gebries, briesen, gesnuif, snuiven o.

Geschnäuze, (*-s*) o., z. m. gesnuit, snuiten o.

Geschneide, (*-s*, mv. *Geschneide*) o. (Jachtw.) slagpen, slagveer v.; it. snijden o.

Geschnippel, Geschnipper, (*-s*) o., z. m. gesnipper, gescheur, snipperen, scheuren o. aan snippers.

Geschnitten, bijv. nw., Z. *schneiden*.

Geschnitze, (*-s*) o., z. m. gesnij, snijden o., Z. *Schnitzwerk*.

Geschnörkel, (*-s*) o., z. m., Z. *schnörkeln*.

Geschnuder, (*-s*) o., z. m. gesnuf, snuiven o.

Geschnüffel, (*-s*) o., z. m. gesnuffel, snuffelen, napluizen, doorzoeken, ruikneuzen o.

Geschnupfe, (*-s*) o., z. m. gesnuf, snuiven o.

Geschnupper, (*-s*) o., z. m., Z. *Geschnüffel*.

Geschnüre, (*-s*) o., z. m. gerijg, rijgen, snoeren o.

Geschnurr(e), (*-(e)s* o., z. m. gesnor, snorren o.

Geschöpf, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schepsel, voortbrengsel o.; *ein lebendiges -*, schepsel, wezen o., creatuur v.; (van de verbeeldingskracht), gewrocht o., schepping v., voortbrengsel o.

Geschöpfchen, o. (verkl.) schepseltje, klein wezen, voorwerp o.

Geschöpfe, (*-s*) o., z. m. geschep, scheppen o.

Geschöpft, bijv. nw. (Nat. hist.) een kam of eene kuif hebbende.

Geschoren, bijv. nw., Z. *scheren*.

Geschoss, (*-es*, mv. *-e*) o. schot, geschotene o., pijl m., werpspies v.; it. schiettuig, geweer, kanon, vuurwapen o.; 2. (Landb.) opgeschotene, opgekomene, spruitje o.; 3. (fig.) (van een huis), verdieping v. bijv. *Erd -*, benedenste verdieping; 4. (veroud.) belasting v., impost m.

Geschoss-bar, bijv. en b. belastingschuldig; *—keit* v. belastingschuldigheid v.

Geschossen, bijv. nw. (Tuinb.) geschoten; *dieser Salat ist -*, is doorgeschoten.

Geschräge, (*-s*, mv. *Geschräge*) o. latwerk o.; it. rasterwerk o., afsluiting v. door latten.

Geschramme, (*-s*) o., z. m. geschram, schrammen o.

Geschraube, (*-s*) o., z. m. geschroef, schroeven o.

Geschrecke, (*-s*) o., z. m. schrikken o.

Geschrei, (*-(e)s*) o., z. m. geschreeuw, schreeuwen o.; *ein - erheben*, geschreeuw aanheffen, een schreeuw, een gil geven; *es erhob sich ein allgemeines -*, er verhief zich een algemeen geschreeuw; *in ein lautes - ausbrechen*, luid beginnen te schreeuwen; 2. schreeuw, kreet, gil m.; (van den haan), gekraai o.; (van den ezel), gebalk, balken o.; (fig.) klacht v., geschrei, klaaglied o.; *- des Volks*, kreten m. mv.; *viel - von etw. machen*, veel beweging, veel ophef maken van; (Spr.) *viel - und wenig Wolle*, veel geschreeuw en weinig wol; 3. gerucht o.; *in das - kommen*, in opspraak geraken; *sich in's - bringen*, zich in opspraak brengen, zich over de tong doen gaan.

Geschreibe, (*-s*) o., z. m. geschrijf, schrijven o.

Geschreibsel, (*-sels*, mv. *-sel*) o. schrijverij v., brabbelschrift, knoeiwerk o.

Geschreireich, bijv. nw. waarover veel geschreeuw is, veel gesproken wordt.

Geschreite, (*-s*) o., z. m. geloop, gestap, loopen, stappen o.

Geschrieben, bijv. nw., Z. *schreiben*.

Geschrill, (*-(e)s*) o., z. m. gekrekel, geluid o., dat de krekel maakt; (fig.) gekrijsch, gegil o.

Geschröpfe, (*-s*) o., z. m. zetten o. van koppen, aftappen o. van bloed; (fig.) afzetten, afpersen o.

Geschröt, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van groote dieren), balzak, klootzak m., beursje o.

Geschrote, (*-s*) o., z. m., Z. *schroten*.

Geschühe, (*-s*, mv. *Geschühe*) o. schoeisel o., schoen m.; (Valk.) snoer o.

Geschuppe, (*-s*) o., z. m. geschop, schoppen o.

Geschuppt, bijv. nw. geschubd, met schubben voorzien; 2. van schubben ontdaan, geschubd, geschrapt.

Geschür, (*-(e)s*) o., z. m. (Giet.) aangezet ijzerschuim o. of ijzerslakken v. mv.

Geschüre, (*-s*) o., z. m. gestook, stoken o.

Geschurre, (*-s*) o., z. m. gekras, geglij, krassen, glijden o.

Geschütte, (*-s*, mv. *Geschütte*) o. puin o., puinhoop m.; (Bergw.) gemengde lagen v. mv.

Geschüttel, (*-s*) o., z. m. geschud, schudden o.

Geschütter, (*-s*) o., z. m. gedaver, geschud, daveren, schudden o.

Geschütz, (*-es*, mv. *-e*) o. geschut o., vuurmond m., artillerie v.; *grobes -*, grof, zwaar geschut o.; *gezogenes -*, getrokken geschut, kanonnen, gewéren o. mv.; *kleines -*, licht geschut o.; *das - auffühen*, eene batterij aanleggen; (Zeew.) *mit - versehen*, met geschut voorzien; (Valk.) Z. *Geschühe*.

Geschütz-heer, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. artilleriekorps o.; *-kunst* v. geschut-

kunde, artillerie, genie v.; 2. vuurwerkkunst v.; *-pferch* o. geschutperk o.; *-pforte* v. (Zeew.) geschutpoort v.; *-probe* v. geschutproef v., beproeven o. van het geschut; *-richtung* v. richten o. van het geschut; *-seil* o. kanonreep m.; *-wagen* m. geschutwagen m.; *-wärter* m. artillerist m.; *-weite* v. geschutwijdte v., kaliber o.; *-wesen* o. artillerie v.; *-zug* m. artillerietrein m.

Geschwächte, (*-n*) v. verkrachte, zwangere, bezwangerde v., *Z. schwächen.*

Geschwader, (*-ders*, mv. *-der*) o. (Krijgsw.) escadron o., ruiterij v., troepen m. mv., bende v., troep, hoop m.; (Zeew.) afdeeling v. der vloot, smaldeel o.

Geschwaderführer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. bevelhebber, aanvoerder m. van een escadron, smaldeel &.

Geschwanke, (*-s*) o., z. m. wankelen o.

Geschwänze, Geschwänzel, (*-s*) o., z. m. kwispelstaarten o.; (fig.) gevlei, pluimstrijken o.

Geschwär, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., *Z. Geschwür.*

Geschwärm, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zwerm, troep, hoop m.

Geschwärme, (*-s*) o., z. m. zwermen, vliegen o. bij zwermen.

Geschwätz, (*-es*, mv. *-e*) o. gebabbel, gekakel, geklets, gewauwel, gesnap, gepraat o.; *diese Rede ist nur ein elendes -*, gebabbel; 2. *wer hat dieses - aufgebracht?*, praatje o.

Geschwatze, (*-s*) o., z. m. gesnap, snappen o.

Geschwätzig, (*-er, -st*) bijv. en b. babbelachtig, snapachtig, praatzuchtig; *ein -er Mensch*, babbelachtig, praatachtig; *ein -es Weib*, babbelaarster, snapachtige vrouw v.; *-keit* v. babbelachtigheid, babbelzucht, snapachtigheid v.; it. *Z. Geschwätz* (2).

Geschwefel, (*-s*) o., z. m. gezwavel, zwavelen o.

Geschweife, (*-s*) o., z. m. zwerven, zweven o.

Geschweige, bijw. laat staan, verre van, veel minder dan; *ich thäte es nicht als Freund, - denn als Feind*, ik deed het niet als vriend, veel minder nog als vijand; *ich habe ihn nicht gesehen, - denn gesprochen*, veel minder; *ich kenne ihn nicht, - dass ich ihn liebe*, wel verre van hem te beminnen, kende ik hem zelfs niet.

Geschweigen, (*geschwieg, geschwiegen*) o. ww. onr. (veroud.) *einer Sache -*, zwijgen van, niet spreken over, met stilzwijgen voorbijgaan; *seiner Laster zu -*, om niet te spreken van &; 2. bedr. ww. doen zwijgen, doen zwichten, tot zwijgen brengen, den mond stoppen, bevredigen.

Geschweisze, (*-s*) o., z. m. gezweet, zweeten o.

Geschwelge, (*-s*, mv. *Geschwelge*) o. zwelgen o., zwelgerij, lage uitspatting, liederlijkheid v.

Geschwellen, (*du geschwillst, er geschwillt, geschwoll, geschwollen*) o. ww. onr., *Z. schwellen.*

Geschwemme, (*-s*, mv. *Geschwemme*) o. gespoel, spoelen o.; (gemeenz.) overstrooming v., watervloed m.

Geschwenke, (*-s*) o., z. m. gezwenk, gezwaai, zwenken, zwaaien o.

Geschwind, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. gezwind; *ein -er Bote*, vlug, ijverig, naarstig; *diese Uhr geht zu -*, gauw, snel, hard; (Muz.) *in -er Bewegung*, snelle, haastige beweging, allegro; it. *ein wenig, sehr, äuszerst -*, een weinig, zeer, uiterst snel, allegretto, presto, prestissimo; *-reden, essen &*, snel, gauw, schielijk, haastig; *- lernen*, gemakkelijk, spoedig, gauw, snel; *er ist ein -er Kopf*, hij leert heel spoedig, vlug, gemakkelijk; *mache -*, haast u wat!; *komm -!*, kom gauw, gezwind!, maak haast!, haast u!; it. *ich wusste nicht, was ich - sagen sollte*, ik wist niet wat ik zoo gauw, zoo dadelijk zeggen moest.

Geschwindigkeit, v. snelheid, vlugheid, haastigheid, gauwheid v., spoed m.; *- der Sprache*, welbespraaktheid, radheid v. van tong; (van een antwoord), gepastheid v.; (van den polsslag), snelheid v.; (Schild.) *- in der Hand*, vlugheid v. van hand; *etw. in der - machen*, in haast.

Geschwindigkeitsmesser, (*-sers*, mv. *-ser*) m. snelheidsmeter, tachymeter m.

Geschwind-kutsche, (*-n*) v. snelwagen m., diligence v.; *-marsch* m. (Krijgsw.) snelmarsch, versnelde pas, tred m.; *-schlüssig* bijv. en b. voorbarig in het besluiten; *-schreibekunst* v., *-schreiber* m., *Z. Schnellschreibekunst &*; *-schrift* v. snelschrift o., stenographie v.; *-schritt* m. (Krijgsw.) *Z. Schnellschritt*; *-schuss* m. snelschot o.; *-stück* o. snelstuk o.; (Muz.) allegro, presto o.; *-wagen* m. snelwagen m.

Geschwindel, (*-s*) o., z. m. duizelen o.

Geschwinge, (*-s*) o., z. m., *Z. schwingen.*

Geschwirr(e), (*-s*) o., z. m. gesnor, snorren o.; (van kogels), gesnor, voorbijvliegen o.; (van krekels), gezang o.

Geschwister, (*-s*, mv. *Geschwister*) o. broeder m., zuster v., gewoonl. broeders, zusters, broers en zusters; *alle seine - sind hier*, al zijne broeders, zusters, broeders en zusters &; *leibliche -*, eigen of echte broeders, zusters &; *- von der Mutter, von dem Vater her*, halve broeders, zusters &, broeders, zusters van eene moeder, van eenen vader (niet van denzelfden vader of dezelfde moeder).

Geschwisterkind, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. broerskind, zusterskind o., volle neef m. of nicht v.; *er ist mit meinem Vater, mit meiner Mutter -*, hij is een volle neef van &; *Ander -er*, achterneven en achternichten mv.

Geschwisterlich, bijv. en b. broederlijk, zusterlijk, als goede broeders, zusters, broeders en zusters.

Geschwisterliebe, v. broederlijke liefde, liefde v. tusschen broeders, zusters, broeders en zusters.

Geschwistricht, bijv. nw., *Z. verschwistert, verwandt.*

Geschwitze, (*-s*) o., z. m. gezweet, zweeten o.

Geschwollen, bijv. en b. gezwollen, opgezwollen, opgezet; (Pl.) knobbelig; *-heit* v. gezwollenheid, opgezwollenheid, dikte, opgezetheid v.

Geschwöre, (*-s*) o., z. gezweer, gevloek, zweren, vloeken o.

Geschworene, (*-n*, mv. *-n*) m. gezworene m.; *Gericht der -n*, *Z. Geschwornengericht*; *ein -r bei einer Innung*, overhoofdman m.

Geschwornen-gericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rechtbank v. van gezworenen; it. vergadering v. van beëedigden, jury v.; *- liste* v. lijst, opgave v. der gezworenen.

Geschwül, (*-er, -st*) bijv. en b. zwoel, zoel.

Geschwulst, (*Geschwülste*) v. gezwel o., blaar, buil v.

Geschwülstig, (*-er, -st*) bijv. nw. opgezwollen, opgezet; it. met een gezwel behept.

Geschwulstkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. kullekenskruid, knaapjeskruid o.

Geschwür, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zweer v., ettergezwel o., etterbuil, verzwering v.

Geschwürig, (*-er, -st*) bijv. en b. (w. i. gebr.) eene zweer hebbende, met zweren behept.

Gesechst, bijv. nw. in zes verdeeld; II. o. zelfst. (Sp.) zeskaart, zesde v.

Gesegel, (*-s*) o., z. m. gezeil, zeilen o.

Gesegnen, (*gesegnete, gesegnet*) bedr. ww., *Z. segnen*; *Gott gesegne es euch!*, wel bekome het u!

Gesehe, (*-s*) o., z. m. gekijk, kijken o.

Gesehne, (*-s*) o., z. m. gehunker, hunkeren, verlangen o.

Geseife, (*-s*) o., z. m. gezeep, zeepen, met zeep insmeren o.

Geseige, Geseihe, (*-s*) o., z. m. gezijg, zijgen o.

Gesell, (*-en*, mv. *-en*) m., **Gesellin,** (*-nen*) v. gezel, makker, genoot, knecht, compagnon, deelhebber, kameraad m., gezellin, genoote, deelhebster, kameraad v.; (fig.) (bij ambachten), knecht, bediende m.; *zum -en gemacht werden*, (van leerlingen), knecht worden; (Bergw.) *die -en*, deelhebbers m. mv.; (fig.) mensch, kerel, vent, klant, guit m.; (Scherts.) *ein sauberer -!*, een mooie kerel!; *ein schlauer -*, sluwe gast, kerel, vent m.; *er ist ein undankbarer -*, mensch, kerel m.

Gesellen, (*gesellte, gesellt*) bedr. ww. tot gezel, makker, kameraad geven; 2. *Bretter zusammen -*, vereenigen, samenvoegen; II. wed. ww. *sich zu jemn. -*, zich vereenigen, zich verbinden, zich associëeren; *sich mit jemn. -*, zich doen

vergezellen van; (fig., Spr.) Z. *gleich; seine Feinde gesellten sich wider ihn,* zijne vijanden vereenigden, verbonden zich tegen hem.

Gesellen-bau, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Mijnw.) mijn v., waarin slechts weinig (minder dan acht personen) werken; *-bier* o. bier o. tot onderling gebruik der knechts; *-braten* m. gebraad, maal o., dat een leerjongen den knechts moet geven; *-fischen* o. gemeenschappelijk visschen o.; *-jahre* o. mv., Z. *-zeit; -leben* o. leven o. als knecht; *-lohn* m. loon o., verdienste v. van een knecht.

Gesellenschaft, v. stand m. van gezel, knecht &; 2. Z. *Gesellenzeit;* 3. (verz.) compagnieschap v., al de deelhebbers te zamen.

Gesellen-stand, (*-stand(e)s,* mv. *-stände*) m. stand m. van knecht; *-weise* bijw. — *arbeiten,* als knecht &; *-zeichen* o. teeken, kenmerk o. van deelhebber &; *-zeit* v. gezellentijd, tijd m., dien een handwerksman als gezel doorbrengt.

Gesellig, (*-er, -st*) bijv. en b. gezellig, gaarne met anderen verkeerende; *-er werden,* gezelliger worden, meer aan gezelschap gewennen; *-keit* v. gezelligheid, minzaamheid, neiging v. tot gemeenschappelijk verkeer; *Hang zur —,* neiging v. tot het gezellige leven, trek m. tot gezelligheid.

Gesellman, (*-mannes,* mv. *-männer*) m. jachthond m.

Gesellschaft, (*-en*) v. gezelschap o., vereeniging v., genootschap o., vennootschap, deelgenootschap, compagnonschap v.; *mit jemn. in - treten,* in gemeenschap, gezelschap & treden, zich verbinden, zich associëeren met, eene compagnieschap aangaan; *in - stehen,* verbonden, geassocïëerd zijn met; 2. gezelschap o., omgang m., omgaan, verkeer o.; *jemn. - leisten,* gezelschap houden, blijven bij; *lassen Sie uns in - dahin gehen,* laten wij er te zamen heengaan; *seine - ist mir zuwider,* ik houd niet van zijn gezelschap, zijn bijzijn o., zijne tegenwoordigheid v. bevalt mij niet; 3. vereeniging v., menschen m. mv., volk o.; *er hat immer -,* hij heeft altijd gezelschap, er zijn altijd menschen bij hem; *- geben,* gezelschap houden; *-en geben,* soirées geven; *es ist - bei dem Minister,* er is bezoek o., er zijn menschen bij; *in die - gehen, aus der - kommen,* in de vergadering, societeit, club komen, de vergadering, het gezelschap, de societeit, club v. verlaten; *geschlossene -,* besloten gezelschap, societeit, club; *gemischte -,* gemengd gezelschap, gemengde vereeniging, vergadering v.; *wollen Sie von der - sein?,* wilt gij van de partij v. zijn, wilt gij mede doen, medespelen?; 4. *gelehrte -,* geleerd genootschap o., academie, maatschappij v.

Gesellschafter, (*-ters,* mv. *-ter*) m., **-in,** (*-nen*) v. gezelschaphouder m., gezelschaphoudster, jufvrouw v. van gezelschap; *er ist ein guter -,* hij is een goede gezelschaphouder, gezelschapper, een aangenaam persoon in een gezelschap; it. Z. *Handlungsgesellschafter.*

Gesellschaftlich, bijv. en b. gezellig, gezelschappelijk; *-er Verein,* genootschappelijke vereeniging v., gezelschap o., club v., casino o.; *-leben,* in gezelschap leven; 2. Z. *gesellig; -keit* v. gezelligheid, geschiktheid v. voor den gezelligen omgang, voor het maatschappelijk leven.

Gesellschafts-bank, (*-banken*) v. bank v. van eene vennootschap; *-bühne* v., Z. *-theater; -contract* o., Z. *-vertrag; -dame* v. jufvrouw v. van gezelschap, gezelschapsjufvrouw v.; *-geist* m. gezelligheid, gezellige inborst v.; it. geest m. van het gezelschap; *-gemälde* o. schilderij v. met figuren; *-glied* o. lid o. van een (besloten) gezelschap; (Hand.) vennoot, deelgenoot, compagnon m., lid o. van een handelshuis; *-handel* m. handelmaatschappij v.; *-handlung* v. compagnieschap v., deelgenootschap o.; *-haus* o. huis o., zaal v. & voor een (besloten) gezelschap, eene societeit; *-körper* m. corporatie v., gezelschap, genootschap o., kring m.; *-kreis* m. gezelschapskring, gezellige kring, kring m., vereeniging v. van bekenden; *-lied* o. gezelschapslied, vroolijk lied o.; *-maler* m. schilder m. van schilderijen met figuren, die gezelschappen schildert; *-name* m. (Hand.) naam m. der maatschappij, eener vennootschap, firma v.; *-rechnung, -regel* v. (Rek.) gezelschapsrekening v., gezelschapsregel m.; *-spiel* o. gezelschapspel, gemeenschappelijk spel o.; *-sprache* v. taal v., toon m. der conversatie, van het gezelschap; *-stück* o., Z. *-gemälde; -tändelei* v. gezellige kout m.; *-tanz* m. gezelschapsdans m.; *-theater* o. liefhebberijtooneel o.; *-ton* m. toon m. van het gezelschap; *-trieb* m. zucht v. naar het gezellige leven, naar gezelligheid; *-verderber* m. spelbederver, vreugdestoorder m.; *-vertrag* m. maatschappelijk verdrag o.; *-wappen* o. zegel, cachet, wapen o. van een gezelschap, genootschap, van eene maatschappij; *-widrig* bijv. en b. strijdig met het maatschappelijk recht; *-zimmer* v. gezelschapskamer, ontvangstzaal v.

Gesellung, (*-en*) v. vereeniging, associatie v.; it. Z. *gesellen.*

Gesen, (*-s,* mv. *Gesen*) m., Z. *Alant.*

Gesende, (*-s*) o., z. m. gestuur, zenden, sturen o.

Gesendete, *der, ein* **Gesendeter,** (*-n,* mv. *Gesendete, die Gesendeten*) m. afgezant, afgevaardigde m.

Gesenge, (*-s*) o., z. m. gezeng, zangen o.

Gesenk, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Wijnb.) aflegger m., loot v.; (Vissch.) gewichten o. mv.; (Slot.) stempel m.; (Bergw.) houwijzer, houwgat o.; it. benedenste of diepste mijnput m.; *- verschütten,* de noodelooze holten dichtwerken; *-ambosz* m. aanbeeld o. met holten; *-hammer* m., Z. *Senkhammer.*

Gesetz, (*-es,* mv. *-e*) o. (veroud.) (van een lied), vers, couplet o., strophe v.; 2. (teg.) regel m., statuut, reglement, voorschrift, bevel o., wet v.; (Kerk. Gesch.) Z. *Canon; jemn. -e vorschreiben wollen,* de wet willen voorschrijven, willen bevelen over; *sich etw. zum - machen,* zich iets tot eene wet, een plicht maken; *zu einem -e werden,* wet worden, tot wet verheven worden; *- des Schönen, der Kunst,* regel m., voorschrift o.; 3. (verzam.) wetten v. mv., wetgeving, wet v.

Gesetz-aufseher, (*-sehers,* mv. *-seher*) m. opziener m. der wet; *-ausleger* m. uitlegger m. der wet; *-auslegung* v. uitlegging v. der wet, wetsverklaring v.; *-blatt* o. bekendmaking v. der wet; *-buch* o. wetboek o.

Gesetze, (*-s*) o., z. m. zetten, gezet o.

Gesetz-entwurf, (*-wurf(e)s,* mv. *-würfe*) m. ontwerp o. van wet, wetsontwerp o.; *-erklärer* m., Z. *-ausleger; -erklärung* v., Z. *-auslegung.*

Gesetzes-kraft, v. wetskracht, kracht v. van wet; *einer Verordnung - geben,* kracht van wet geven, sanctionneeren; *-haben,* wetskracht bezitten, als wet gelden; *-widerspruch, -widerstreit* m. tegenspraak v., strijdigheid v. der wet.

Gesetz-fälscher, (*-schers,* mv. *-scher*) m. vervalscher m. der wet; *-fälschung* v. vervalsching v. der wet(ten); *-feind* m. vijand m. der wet(ten); *-freund* m. vriend m. der wet(ten); *-gebend* bijv. nw. wet(ten) gevend; *—e Versammlung,* wetgevende vergadering; *-geber* m. wetgever m.; *—in* v. wetgeefster v.; *-gebung* v. wetgeving v.; it. wetten v. mv.; *—haus* o. huis o. der wetgeving; *—rath* m. wetgevende raad m.; *-göttin* v. (Fabell.) godin der wetten, Erinomia v.; *-kunde* v. kennis v. der wet(ten); *-kundig* bijv. en b. wetkundig.

Gesetzlich, (*-er, -st*) bijv. en b. wettig, wettelijk; *-e Ehe,* wettig, voor de wet gesloten; *-e Liebe,* wettig, geoorloofd; *-keit* v. wettigheid, wettelijkheid v.

Gesetzlichmachung, v. wettiging v., wettigen o.

Gesetz-los, bijv. en b. wetteloos, zonder wet; (fig.) ongekunsteld, ongeregeld; *-losigkeit* v. wetteloosheid, teugelloosheid, ongebondenheid, anarchie v.; *-mäszig* bijv. en b. wettig, rechtmatig, overeenkomstig de wet(ten); it. door de wet voorgeschreven, legaal; *—keit* v. wettigheid, rechtmatigheid v.; *-prediger* m. prediker m. der wet; it. zedepreeker m.; *-predigt* v. strenge preek v.; (fig.) strenge berisping v.; *-rolle* v. wetsrol v.; *-sammlung* v. verzameling v. der wet(ten), wetboek o.; *-stürmer* m. verkrachter m. der wet; *-stürmung* v. verkrachting v. der wet(ten).

Gesetzt, bijv. en b. (fig.) (van den prijs), gesteld, bepaald, vast; *zur -en Zeit,* op den bepaalden, vastgestelden tijd; 2. (van het gedrag), bedaard, ernstig, geregeld; *ein -er Mann,* ernstig, ingetogen; *ein -es Wesen,* bedaard, ernstig; 3. ondersteld, vermoed; *-er Fall,* ondersteld, aangenomen; *-heit* v. bedaardheid v., ernst m.

Gesetz-tafel, (*-n*) v. tafel v. der

wet; *-übertreter* m. overtreder m. der wet, misdadiger m.; *-übertretung* v. overtreding v. der wet; *-verletzer* m., *-verletzung* v., Z. *-übertreter &c.*; *-vollzieher*, *-vollstrecker* v. uitvoerder m. der wet; *-vollziehung*, *-vollstreckung* v. uitvoering v. der wet, wetsvoltrekking v.; *-widrig* bijv. en b. onwettig, tegen de wet; it. onrechtmatig, onrechtvaardig; *-widrigkeit* v. onwettigheid, onrechtmatigheid v.; *-zwang* m. wettelijke dwang, dwang m. der wet.

Gesẹufze, (*-s*) o., z. m. gezucht, gekerm, gesteen, geklaag, gejammer, zuchten, kermen, stenen, klagen, jammeren o.; it. klacht v., zucht m.

Gesicht, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. gezicht o., vermogen o. om te zien; *ein kurzes - haben*, bijziende zijn; *etw. zu - bekommen*, te zien, onder de oogen krijgen; *jem. nicht aus dem - lassen*, uit het oog verliezen; *etw. aus dem -e verlieren*, uit het oog verliezen, niet meer letten op, niet meer denken om; *geh mir aus dem -e*, ga heen, pak u weg, kom niet onder mijne oogen; *er darf ihm nicht mehr vor das - kommen*, hij durft niet meer onder zijne oogen komen; *sich jemn. in das - stellen*, zich voor iem. plaatsen; *etw. im -e haben*, op het oog hebben, bedoelen, ten doel hebben; *nach dem -e kaufen*, op het gezicht, na gezien te hebben; 2. gelaat, gezicht, voorkomen, aangezicht o.; *jemn. in's - sehen*, in het aangezicht, onder de oogen zien; *von -e kennen*, van aanzien kennen; (fig.) *jemn. etw. in's - sagen*, in het gezicht zeggen, zeggen daar iem. persoonlijk bij tegenwoordig is; *ich sah es ihm am -e an*, ik zag het wel aan zijn gezicht; *jem. ein saures - machen*, een zuur of boos gezicht trekken; *die Falschheit sieht ihm aus dem -e*, de valschheid ziet hem uit de oogen, is op zijn gelaat te lezen; *sein - in Falten legen*, zijn gezicht in de plooien zetten; *ein langes - machen*, een lang gezicht zetten; *-er machen, schneiden*, gezichten trekken; it. *dieses - ist mir neu*, dat heb ik nog nooit gezien; (Geweerm.) (aan geweren &), vizier o.; 3. (mv. *Gesichte*), gezicht o., ingebeelde verschijning v., verschijnsel, vizioen o.; *-e sehen*, gezichten, verschijningen zien.

Gesichtchen, o. (verkl.) gezichtje, bakkesje, klein, aardig, lief gezicht o.

Gesichts-achse, (*-n*) v. gezichtas v.; *-ausdruck* m., *-bildung* v. uitdrukking v. van het gelaat, physionomie v.; *-betrug* m. gezichtsbedrog o.; *-bild* o. portret o.; *-bildung* v. uitdrukking v. van het gelaat, gezicht o.; *-blatter* v., *-blätterchen* o. gezichtpuist, puist v., puistje o. in het gelaat; *-blödigheit* v. zwakheid v. van gezicht, gezichtszwakte v.; *-blutader* v. bloedader v. des gelaats; *-deuter* m. gelaatkenner, gelaatkundige m.; *-deutung* v. gelaatkunde, physiognomoniek v.; *-empfindung* v. gewaarwording v. door het gezicht; *-ende* o., Z. *-kreis*; *-falte* v. rimpel m. in het gelaat; *-faltig* bijv. nw. gerimpeld in het gezicht; *-farbe* v. gelaatskleur v.; *-fehler* m. gebrek o. aan het gezicht; *-feld* o. (van een verrekijker), gezichtsveld o.; *-fläche* v. gezichtsvlakte v.; (Ontlk.) oogbeen, wangbeen o.; *-forscher* m., *-forschung* v., Z. *-deuter &*; *-hügel* m., Z. *Sehhügel*; *-knochen* m. gezichtbeen o.; *-kreis* m. gezichtskring, horizon, gezichteinder m.; (Aardr.) gezichteinder, horizon(t) m.; (fig.) gezichtskring m., veld o. van waarneming; *seinen — erweitern*, zijn gezichtskring uitbreiden; *das liegt auszer seinem —e*, dat ligt buiten zijn gezichtskring, zoo ver ziet hij niet; it. daarover kan hij niet oordeelen, zoo ver strekt zijne kennis niet; *sich in seinen — finden*, zich oriënteeren; *-kreisbild* o. panorama o.; *-kunde* v. gelaatkunde, physiognomiek v.; *-kundiger* m. gelaatkundige, gelaatkenner m.; *-länge* v. gezichtslengte v.; (Teek.) lengte v. van het gelaat; *-lehre* v. gelaatkunde v.; *-lehrer* m. gelaatkundige m.; *-leser* m. gelaatkenner m.; *-linie* v. gezichtslijn v., gelaatstrek m.; (Vest.) (van een bolwerk), voorkant m., face v.; (Gez.) gezichtslijn v.; *-maler* m. portretschilder m.; *-muskel* v. (Ontlk.) gelaatspier, oogspier v.; *-nerve* v. gezichtszenuw v.; *-pfeife* v. voorpijp v.; *-pulsader* v. (Ontlk.) gezichts-polsader v.; *-punkt* m. (fig.) gezichtpunt o.; (Gez.) gezichtspunt, oogpunt, punt o. van waarneming; *-rose* v. (Gen.) roos v. in het gezicht, belroos v.; *-schlagader* v. (Ontlk.) slagader v. des gezichts; *-schmerz* m. aangezichtspijn v.; *-schwäche* v. gezichtszwakte, zwakheid v. van gezicht; *-seite* v. gelaatzijde, zijde, v., kant m. van het gelaat; — (van een huis), voorste o., voorgevel m; *-sinn* m. zintuig o. des gezichts, oog o.; *-strahl* m. (Gez.) gezichtsstraal m.; *-stück* o. gezicht, landschap o.; *-täuschung* v. optisch bedrog o., illusie v.; *-verdunk(e)lung* v. gezichtsverduistering v.; *-verzerrung* v. vertrekking v. van het gelaat; *-wahrsager* m. gezichtswaarzegger m.; *-wahrsagerei* v. waarzeggerij v., waarzeggen o. uit het gelaat; *-weite* v. gezichtswijdte v.; *-winkel* m. gezichtshoek m.; *-wurf* m. mijnen v. mv.; *-zug* m. gelaatstrek m.

Gesicker, (*-s*) o., z. m. gezijpel, zijpelen o.

Gesiede, (*-s*) o., z. m. gekook, koken o.

Gesiebent, bijv. nw. *-e Zahl*, getal o. dat door 7 deelbaar is, zevenvoud o.; 2. o. (Sp.) zevenkaart v., zevende v.

Gesiegel, (*-s*) o., z. m. gezegel, zegelen o.

Gesims, (*-es*, mv. *-e*) o. lijst, vensterbank, lambrizeering v., (van een schoorsteen), schoorsteenmantel m.

Gesims-glied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. gedeelte, deel, lid o. eener lijst; *-hobel* m. lijstenschaaf v.; *-kachel* v. kachel v. met eene lijst; *-klammer* v. lang stuk v. ijzer of hout om het lijstwerk vast te houden; *-stein* m. (Mets.) kraagsteen, schoorsteenmantel m.; *-uhr* v. horloge o. in eene lijst; it. pendule v.

Gesinde, (*-s*) o., z. m. bedienden m. en v. mv., lieden, dienstboden, dienstknechten m. mv., dienstmeiden v. mv.; *all sein - fortschicken*, al zijne bedienden ontslaan, wegzenden.

Gesinde-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o., **-bureau,** (*-bureaus*, mv. *-bureau*) o. kantoor o. van dienstboden; *-bier* o. keukenbier, bier o. voor de bedienden; *-brod* o. keukenbrood, brood o. voor de bedienden; *-essen* o. eten, voedsel o. voor de dienstboden; *-diebstahl* m. diefstal m. van een dienstbode; *-kost* v. voedsel, eten o. voor de dienstboden.

Gesindel, (*-dels*) o., z. m. gespuis, geboefte, gemeen, gepeupel, janhagel, grauw; schorremorrie o.; *allerlei -*, allerlei gespuis, jan-rap en zijn maat; *herrenloses -*, woest, ruw volk, straatvolk o.

Gesinde-lohn, (*-(e)s* m., z. m. loon o. voor dienstboden, dienstbodenloon o.

Gesinde-ordnung, v. reglement o. voor dienstboden; *-saal* m. zaal v. der dienstboden; *-stube* v., Z. *-zimmer*; *-tafel* v. tafel v. voor de dienstboden; *-verordnung* v., Z. *-ordnung*; *-wein* m. dienstbodenwijn, wijn m. voor de dienstboden, slechte wijn m.; *-zeugnissbuch* o. getuigenboekje o. van dienstboden; *-zimmer* o. bodenkamer, kamer v., vertrek o. voor dienstboden.

Gesinge, (*-s*) o., z. m. gezing, zingen o.

Gesinne, (*-s*) o., z. m. gepeins, peinzen o.

Gesinnen, (*gesann, gesonnen*) o. ww. onr. willens zijn, voornemens zijn, van plan zijn; *ich bin nicht gesonnen hinzugehen*, ik ben niet van plan, voornemens, ik heb geen plan &; *was sind Sie gesonnen zu thun?*, wat zijt gij voornemens te doen?

Gesinnt, bijv. en b. gezind, voornemens; *gut gegen jem. - sein*, welgezind zijn jegens, gunstig zijn; *feindlich gegen jemn. - sein*, vijandig gezind zijn jegens; *ein treu -er Freund*, getrouwe vriend; *väterlich gegen jem. - sein*, als een vader liefhebben; *sie sind gleich -*, van hetzelfde gevoelen, dezelfde meening toegedaan; *so bin ich -*, dat is mijn gevoelen, mijne meening; *er ist französisch -*, hij is franschgezind, hij houdt het met de Franschen; *ein königlich, kaiserlich -er*, koningsgezinde, keizersgezinde, aanhanger m. van de partij des konings, des keizers, konings-, keizers-vriend m.

Gesinnung, (*-en*) v. gevoelen o., gezindheid, meening, bedoeling v., inzicht o., denkwijze v.; *seine - ändern*, van gevoelen, van meening veranderen; *er hat gute -en für Sie*, hij is u zeer genegen, heeft goede bedoelingen met u; *edle, erhabene -en*, gevoelens o. mv.; 2. plan, voornemen o., meening, bedoeling v.; *was ist Ihre -?*, wat is uw plan, wat zijt gij voornemens te doen?

Gesinnungs-los, bijv. nw, karakterloos, onstandvastig, wispelturig, veranderlijk; *-losigkeit* v. karakterloosheid, onstandvastigheid, wispelturigheid v.; *-tüchtig*, *-voll* bijv. nw. flink, ferm, moedig, oprecht.

Gesippe, (*-s*) o. of **Gesippschaft,** v. bloedverwantschap v.

Gesippt, bijv. nw. verwant, vermaagschapt.

Gesittet, bijv. en b. *wohl, übel -er Mensch,* van goede, kwade zeden, manieren; 2. welopgevoed, beschaafd; it. welvoeglijk, betamelijk; *-es Volk,* beschaafd volk; *eine Nation - machen,* beschaven; *ein -es Betragen,* fatsoenlijk gedrag o.; *-heit* v. beschaafdheid, betamelijkheid, welvoeglijkheid v.

Gesitze, (*-s*) o. gezit, zitten o.

Gesöff, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (gemeenz.) gezuip, zuippartij v.; it. (gemeenz., i. k. bet.) zuipsel o., drank m.

Gesonnen, bijv. nw. voornemens, Z. *gesinnen.*

Gesorge, (*-s*) o., z. m. zorgen o.

Gesott, (*-(e)s*) o., z. m. kooksel, gekookt veevoeder o.

Gespähe, (*-s*) o., z. m. spieden, bespieden o.

Gespalte, (*-s*) o., z. m. gekloof, klooven, splijten o.

Gespann, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. makker, kameraad, metgezel, deelgenoot, compagnon m.; (Gesch. van D.) graaf, paltsgraaf m.; II. (*-(e)s,* mv. *-e*) o. span, gespan, stel o.; *ein schönes -,* span o. (paarden); 2. (Ketelm.) bos m. koperen platen.

Gespannschaft, (*-en*) v. makkerschap, kameraadschap v.; *in - reisen,* in gezelschap, met elk.; 2. (gemeenz.) helper m.; 3. graafschap, gebied o. van een paltsgraaf in Hongarije &.

Gespannt, bijv. nw. gespannen, Z. *spannen;* it. bijv. en b. *sie sind sehr - mit einander,* er bestaat oneenigheid tusschen hen, zij zijn zeer koel jegens elk., staan op geen goeden voet met elk.; 2. gespannen, voortdurend, onophoudelijk; *-e Aufmerksamkeit,* voortdurende; *-e Erwartung,* gespannen, levendig; *-heit* v. gespannenheid, spanning v.; (fig.) spanning, oneenigheid, koelheid v.; (Gen.) spanning v.

Gespare, (*-s*) o., z. m. gespaar, gegaar, sparen, opgaren o.

Gesparr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (van een dak), spant, spanwerk o.

Gespärre, (*-s*) o., z. m., Z. *Gesperre.*

Gesparsam, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *sparsam.*

Gespasse, (*-s*) o., z. m. gescherts, schertsen, gekscheeren o., gekscheerderij v.

Gespe, (*-n*) v., Z. *Gäspe.*

Gespeichel, (*-s*) o., z. m. gezeever, zeeveren o.

Gespeie, (*-s*) o., z. m. gespuw, gespoeg, spuwen, spoegen o.; it. braken, gebraak o., braking v., Z. *speien.*

Gespeiler, (*-s*) o., z. m., Z. *speilern.*

Gespeise, (*-s*) o., z. m. spijzen, spijzigen o.

Gespende (*-s*) o., z. m. uitdeelen, geven, schenken, besteden o.

Gespenst, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. spook, spookbeeld, spooksel o., verschijning, hersenschim v., vizioen o.; it. geestverschijning v.; *er sieht aus, wie ein -,* hij ziet er uit als een geest, als een lijk; (fig.) *er sieht überall -er,* spoken, zwarigheden, gevaren, hinderlagen; 2. (Nat. hist.) vampyr, bloedzuiger m., groote Noord-Amerikaansche vledermuis v.

Gespenster-artig, bijv. en b. spookachtig; *-erscheinung* v. spookverschijning, geestverschijning v.; *-furcht* v. vrees v. voor spoken; *-geschichte* v., *-geschichtchen* o. spookgeschiedenis v., vertelseltje o. van spoken; (gemeenz.) fabeltje, vertelseltje, oude-wijvenpraatje o.; *-glaube* m. geloof o. aan spoken; *-gläubig* bijv. nw. aan spoken geloovende; *-heuschrecke* v., Z. *Gepenst* (2); *-reich* o. spokenrijk, rijk o. der spoken of geesten; 2. bijv. nw. rijk aan spoken; *-stunde* v. spookuur o.; (gewoonl.) middernacht m.; *-süchtig* bijv. nw. die overal spoken meent te zien; *-thier* o. spookdier o., snuitaap m.; *-traum* m. droom m. van spoken.

Gespenstisch, (*-er, am meisten -*) bijv. en b. spookachtig, lijkachtig; *-e Züge,* lijkachtig.

Gespenst-käfer, (*-fers,* mv. *-fer*) m. spookkever m.; *-thier* o., Z. *Gepensterthier.*

Gesperrbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. (Zeew.) knie v., kniehout, kromhout, buikstuk o.

Gesperr(e), (*-s*) o., z. m. tegenstribbeling v., tegenstand, weerstand m., verzet o., weigering v., Z. *sträuben;* 2. belemmeren, verstoppen; *- machen,* belemmeren, beletten; 3. (van een dak), spanning v., spanten o. mv., kap v.; 4. (aan boeken), slot, sluitwerk o., sloten o. mv.; it. (van een horloge), pal m.; (Boekb.) raam, frisket o.

Gesperrmacher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. slotenmaker m.

Gesperrt, (*-er, -st*) bijv. nw. beperkt, belemmerd.

Gespicke, (*-s*) o., z. m. spekken o.

Gespieene, *das,* (*-n*) **Gespieenes,** (*-s*) o., z. m. braaksel, uitbraaksel o.

Gespiele, (*-s*) o., z. m. gespeel, spelen o.; 2. (*-n,* mv. *-n*) m. speelgenoot, speelmakker, speelkameraad, boezemvriend, vriend m. der jeugd.

Gespielin, (*-nen*) v. speelgenoot(e), vriendin v. der jeugd.

Gespielschaft, v. vertrouwde vrienden m. mv.

Gespiesze, (*-n,* mv. *-n*) m. spie v.

Gespilde, (*-s,* mv. *Gespilde*) o., z. m. of **Gespilderecht,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Ger.) recht o. van naasting.

Gespinne, (*-s*) o., z. m. gespin, spinnen o.; *grobes -,* spinwerk o.

Gespinnst, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. spinsel, spinwerk o.; *das - an dieser Wolle,* het spinsel, gesponnene; *Wolle von feinem -e,* fijngesponnen wol; 2. spinwerk, net o.; it. spinneweb o.; it. (van zijdewormen), tonnetje o.

Gespitze, (*-s*) o., z. m. spitsen, punten, gepunt o.

Gesplitter, (*-s*) o., z. m. splinteren, splijten o.

Gesponnen, Z. *spinnen.*

Gesporne, (*-s*) o., z. m. sporen, aansporen, aanzetten, aanvuren o.

Gespött, (*-(e)s*) o., z. m. gespot, spotten o., spotternij v.; *sein - mit jemn. treiben,* den spot drijven met, voor den gek houden; 2. spot m., spotternij, bespotting, satire v.; 3. voorwerp o. van spotternij, spot m.; *sich zum -e machen,* zich belachelijk of bespottelijk maken; *ein - aus etw. machen,* iets belachelijk, bespottelijk maken; *zum -e dienen,* ten spot verstrekken, tot speelbal dienen.

Gespotte, (*-s*) o., z. m. gespot, spotten, gekscheeren, voor den gek houden o.

Gespöttel, (*-s*) o., z. m., Z. *Gespött.*

Gespräch, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. gesprek, onderhoud o., kout m.; it. tweespraak, samenspraak v.; *die -e Plato's,* samenspraken v. mv., gesprekken o. mv., dialoogen m. mv. van P.; *etw. in ein - einkleiden,* in den vorm van een gesprek, eene samenspraak, dialoog, inkleeden; 2. praatje, gerucht o.; *es geht das -, dass &c.,* er gaat een praatje, er loopt een gerucht; it. voorwerp, onderwerp o. van een gesprek; *zum -e der Stadt werden,* het onderwerp worden van aller gesprekken, over aller menschen tong gaan.

Gesprächig, (*-er, -st*) bijv. en b. spraakzaam, minzaam, veel houdende van praten, gaarne pratend; it. bespraakt, wel ter spraak; *-keit* v. spraakzaamheid, minzaamheid, bespraaktheid v.

Gesprächlich, bijv. en b. in samenspraken, in den vorm of bij wijze van gesprekken; *-los* bijv. en b. onspraakzaam, niet veel pratende; it. niet veel wetende te praten; *-losigkeit* v. onspraakzaamheid, slechte conversatie v.; *-sam* bijv. en b., Z. *gesprächig; -samkeit* v., Z. *Gesprächigkeit.*

Gesprächs-buch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. boek o. in den vorm van gesprekken of samenspraken; *-dichtung* v. gedicht o. in den vorm van gesprekken; *-form* v. vorm m. van gesprekken; *-gegenstand* m. onderwerp o. van het gesprek; *-ton* m. dagelijksch verkeer o., gemeenzame toon m.; *-weise* bijw. bij wijze van gesprekken of samenspraken, in samenspraken of gesprekken; *-zimmer* o. spreekkamer, spreekzaal v., spreekvertrek o.

Gespreche, (*-s*) o., z. m. spreken, gepraat, praten o.

Gespreite, (*-s*) o., z. m. uitspreiden, uitbreiden, spreiden o.

Gespreize, (*-s*) o., z. m. wijdbeens staan o.; (fig.), Z. *spreizen* (2).

Gesprenge, (*-s*) o., z. m. laten springen o.; 2. (Bergw.) springen o. van het erts; *- in einem Stollen,* sprong m.; (Bouwk.) hellend dak o.

Gespringe, (*-s*) o., z. m. gespring, springen o.

Gespritze, (*-s*) o., z. m. gespuit, spuiten o.

Gespross, (*-es*) o., z. m. spruiten m. en v. mv., afstammelingen, nakomelingen m. en v. mv.

Gesprudel, (*-s*) o., z. m. geborrel, borrelen o.; 2. borrelend, stroomend water o., fontein v.

Gesprühe, (*-s*) o., z. m. gespat, spatten o.; it. wijdbeens staan, zich breed maken o., Z. *spreizen.*

Gespucke, (*-s*) o., z. m. gespuw, gespoeg, spuwen, spoegen o.

Gespule, (*-s*) o., z. m. gespoel, spoelen o.

Gespüle, (*-s*) o., z. m. gespoel, gewasch, spoelen, wasschen o.

Gespülicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. spoelwater o., spoeling v., Z. *Spülicht.*

Gespüre, (*-s*) o., z. m. speuren, sporen, zoeken, gezoek o.

Gesselblume, (*-n*) v. (Pl.) klein schelkruid, spierklierkruid, lepelblad o.

Gestachel, (*-s*) o., z. m. steken, aanprikkelen, aansporen o.

Gestade, (*-s*, mv. *Gestade*) o. oever m., strand, boord o., kust v.; *-los* bijv. nw. oeverloos, onmetelijk; *-erschütterer* m. (Fabell.) Neptunus m., die met zijn drietand de oevers doet schudden.

Gestähle, (*-s*) o., z. m. stalen, harden, plombeeren o.

Gestalle, (*-s*) o., z. m. stallen o.

Gestalt, (*-en*) v. gestalte, gedaante v., vorm m., voorkomen o., gesteldheid, wijze v.; *eine Arznei in - der Pillen nehmen,* als & gebruiken; *einem Dinge die erste - geben,* vorm m.; *schön von -,* schoon van gestalte, van vorm, welgevormd; *das Abendmahl unter beiden -en genieszen,* gedaante (brood en wijn); it. *der Sache eine - geben,* goed voorkomen, uiterlijk o.; *die Sachen haben keine gute -,* de zaken zien er niet best uit; *eine andere - gewinnen,* eene andere gedaante, een ander voorkomen krijgen, van gedaante veranderen; *das ist die - der Sachen,* zoo zien & er uit, dat is de gesteldheid &; *gleicher -,* van denzelfden vorm, eveneens, gelijk; *solcher -,* op zulk eene wijze, manier; *welcher -?,* hoedanig, op welke wijze?; 2. persoon m., lichaam o., lichaamsgestalte v., voorkomen o.

Gestalten, (*gestaltete, gestaltet*) bedr. ww. vormen, maken, een vorm geven; *die Natur gestaltet den Leib,* geeft een vorm; *wie ist sie gestaltet?,* hoe ziet zij er uit?; *ein wohlgestalteter Mann,* welgemaakt, goed gevormd; (veroud.) *bei so gestalteten Sachen,* als de zaken zoo staan of zijn; 2. wed. ww. *sich -,* een vorm, eene gedaante aannemen, zich ontwikkelen.

Gestalten-heer, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. heir o. van verschijnselen; *-reich* bijv. en b. rijk in gedaanten, veel gedaanten vertoonende.

Gestaltig, bijv. en b. eene gedaante, een vorm hebbende.

Gestalt-los, bijv. en b. zonder gedaante, vormloos; it. misvormd, wanstaltig, onder geene gedaante voor te stellen; *-losigkeit* v. afwezigheid v. van, gebrek o. aan vorm of eene gedaante, vormeloosheid v.; 2. misvormdheid, wanstaltigheid v.

Gestaltniss, (*-e*) v. voorkomen o., schijn m., gesteltenis v.

Gestaltsverwandlung, v. verandering v. van gedaante, gedaanteverwisseling, metamorphose v.

Gestaltung, v. vorming, schikking v., Z. *gestalten;* 2. Z. *Gestalt.*

Gestammel, (*-s*) o., z. m. gestamel, stamelen, gestotter, stotteren o.

Gestampfe, (*-s*) o., z. m. gestamp, gestoot, stampen, stooten o.

Gestände, (*-s*) o. (Jachtw.) pooten m. mv., handen v. mv. (van roofdieren).

Gestanden, Z. *gestehen.*

Geständig, bijv. en b. *einer Sache - sein,* Z. *gestehen.*

Geständigen, (*geständigte, geständigt*) bedr. ww. (Rechtsw.) bekennen, erkennen, gestand doen, belijden.

Geständniss, (*-es*, mv. *-e*) o. bekentenis, belijdenis v.; *jemn. ein - entreiszen,* iem. eene bekentenis afpersen, door geweld brengen tot bekentenis.

Gestänge, (*-s*, mv. *Gestänge*) o. afsluiting, omtuining v. van staken, rasterwerk o.; (Waterw.) stangen v. mv.; (Jachtw.) Z. *Geweih;* *-gesteuer* o. belasting v. tot onderhoud van het stang- of rasterwerk.

Gestänk, (*-(e)s*) m., z. m. stank m., kwade reuk m.; (fig.) kwade naam m., beruchtheid v.

Gestänker, (*-s*) o., z. m. gesnuffel, gesnor, snuffelen, snorren o.; it. twist verwekken o.

Gestapel, (*-s*) o., z. m. stappen, gestap o.; it. gestapel, stapelen o.

Gestärke, (*-s*) o., z. m. stijven, sterken o.

Gestattbar, gestattlich, bijv. nw. aanneembaar, aannemelijk, ontvankelijk, geldig, toe te staan, geoorloofd.

Gestatten, (*gestattete, gestattet*) bedr. ww. *jemn. etw. -,* toestaan, veroorloven; *jemn. allen Willen -,* in alles toegeven.

Gestattend, bijv. nw. (Ger.) bevoegd makend, machtigend, bevoegdheid gevende.

Gestattung, v., Z. *gestatten;* it. toestemming v., verlof o., concessie v., octrooi o.

Gestäube, (*-s*) o., z. m., Z. *stäuben;* 2. (Kolenbr.) kolenstof v., houtskolengruis o.

Gestäuber, (*-s*) o., z. m. stoffen o.

Gestauche, (*-s*) o., z. m. stooten, zetten, duwen, gestoot, geduw o.

Gestäude, (*-s*, mv. *Gestäude*) o. struikgewas o., struiken m. mv., kreupelhout o.; (Jachtw.) nest, hol, valkennest o.

Gestaune, (*-s*) o., z. m. verbazing v.

Gestäupe, (*-s*) o., z. m. geeselen, met eene roede slaan, gegeesel o.

Gestęche, (*-s*) o., z. m. gesteek, steken o.

Gesteck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Besteck.*

Gestęcke, (*-s*) o., z. m. steken, gesteek o.

Gestehen, (*gestand, gestanden*) bedr. ww. onr. bekennen, belijden, toegeven; *- Sie mir die Wahrheit,* beken mij, leg mij & open; *- Sie dass es nicht billig ist, dass &,* beken, geef toe; *ich gestehe es, ja,* ik beken het; II. o. ww. stremmen, stollen, stijf of dik worden; (van melk), dik worden, ineenloopen, stremmen, hotten; *die Luft macht das Fett -,* doet & stollen; *gestandene Milch,* gestremd; *gestandenes Blut,* geronnen.

Gestęhle, (*-s*) o., z. m. gesteel, stelen o.

Gesteige, (*-s*) o., z. m. geklim, klimmen, stijgen o.

Gesteiger, (*-s*, mv. *Gesteiger*) o. gesteiger o., steigeren o.

Gestein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Bergw.) groote steenmassa v., Z. *Gebirgsart;* 2. steenen m. mv., aantal o. steenen; it. edelgesteente o.

Gestein-arbeit, (*-en*) v. (Bergw.) arbeid m., werken o. om het steen los te krijgen; *-karte* v. (Kaart.) kaart v. zonder figuren; *-kunde* v. delfstofkunde, steenkunde, mineralogie v.; *-lehre* v. leer v. der delfstoffen, bergstofkunde v.; *-reich* o. delfstoffenrijk, rijk o. der delfstoffen, mineraalrijk o.

Gestell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stelling v., voet m.; (van eene tafel), pooten m. mv.; (van een wagen &), gestel o.; (om te dragen), stelling v., rek o.; (van eene bron), rand, randsteen, deksteen m.; (Vissch.) gezette netten o. mv.; (fig., Jachtw.) Z. *Gestände;* (Sm.) (aan den hoogoven), smeltkroes, gietkroes m.; *-macher* m. stelmaker m.; *-stein* m. (Sm.) hardsteen o. voor de hoogovens.

Gestempel, (*-s*) o., z. m. gestempel, stempelen o.

Gestepp, (*-(e)s*) o., z. m. achter steek, stiksteek m.; it. gestik, stikken o.

Gestern, bijw. gisteren; *- Morgen, - Abend,* gisteren morgen, gisteren avond; *- Nacht,* van nacht, dezen nacht, gisteren nacht; *von - über acht Tage,* gisteren over 8 dagen; (fig.) *nicht von - sein,* niet van gisteren zijn, niet piepjong; it. niet dom of onnoozel zijn.

Gesternt, bijv. en b. gesternd, vol sterren; *-e Nacht,* gesternde nacht, door sterren verlichte, heldere nacht; 2. (Boekb.) met een sterretje gemerkt; 3. Z. *besternt.*

Gesteuer, (*-s*) o., z. m. gestuur, sturen o.

Gestichel, (*-s*) o., z. m. geprik, gepik, prikken, o., prikkeling, steking v.; (fig.) steken (onder water) geven o.

Gestick, (*-(e)s*) o., z. m. gestik, stikken, borduren o.; 2. (*-(e)s*, mv. *-e*) o. borduurwerk o.

Gestiebe, (*-s*) o., z. m , Z. *Gestübe.*

Gestiefelt, bijv. en b. gelaarsd, met laarzen, laarzen dragende.

Gestielt, bijv. en b. met een steel, een steel hebbende; (Wapenk.) gestengeld.

Gestift, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stichting v., gesticht o.

Gestimme, (*-s*) o., z. m. gestem, stemmen o.

Gestirn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. sterren v. mv.; 2. gesternte, sterrenbeeld o., sterrengroep m.; 3. *- des Tages*, zon v.; *- der Nacht*, maan v.

Gestirn-diener, (*-ners*, mv. *-ner*) m. sterrenvereerder, steraanbidder m.; *-dienst* m. sterrendienst m., sabeisme o.; *-einfluss* m. invloed m. der sterren; *-förmig* bijv. nw. Z. *sternförmig*; *-forscher* m. sterrenkundige m.; *-forschung* v. sterrenkunde v.; *-glanz* m. glans m. der sterren; *-heer* o. sterrenheir, heir o. der sterren.

Gestirnig, bijv. nw. met sterren voorzien.

Gestirn-kunst, v. sterrenwichelarij v.; *-mässig* bijv. en b. in de sterren gegrond; *-nacht* v. heldere nacht m.; *-stand* m. stand m. der sterren.

Gestirnt, bijv. nw. een voorhoofd hebbende; 2. Z. *gesternt*.

Gestirnung, (*-en*) v., Z. *Gestirnstand*.

Gestöber, (*-s*) o., z. m. gestuif, stuiven o.; it. Z. *stöbern*; it. stof, stuifsel o., Z. *Schneegestöber*.

Gestocher, (*-s*) o., z. m. gepeuter, gepor, peuteren, porren o.

Gestocke, (*-s*) o., z. m. van een stok voorzien, staken of stokken zetten o.

Gestöcke, (*-s*, mv. *Gestöcke*) o. verdieping v.

Gestöhn(e), (*-(e)s*) o., z. m. gesteun, gekerm, gezucht, stenen of steunen, kermen, zuchten o.; it. klachten, zuchten v. mv.

Gestolper, (*-s*) o., z. m. gestruikel, struikelen o.

Gestopfe, (*-s*) o., z. m. stoppen, gestop o.

Gestoppel, (*-s*) o., z. m. (i. k. bet.) hoop m., opeenhooping v.; it. verzameling v.; *ein - von angeführten Stellen*, eene menigte, massa, rommelzooi v.

Gestöre, (*-s*) o., z. m. storen, hinderen, gehinder o.

Gestosze, (*-s*) o., z. m. gestoot, stooten o.

Gestösze, (*-s*) o., z. m. (van brandend hout), geknap, geknapper, knapperen, knappen o.

Gestotter, (*-s*) o., z. m. gestotter, gestamel, stotteren, stamelen o.

Gestrafe, (*-s*) o., z. m. aanhoudend straffen, straf geven o.

Gestrahle, (*-s*) o., z. m. gestraal, stralen o.

Gestrahlt, bijv. nw. met stralen.

Gestrampel, (*-s*) o., z. m. getrappel, getrippel, trappelen, trippelen o.

Gesträube, (*-s*) o., z. m. gespartel, spartelen o., tegenstribbeling v.

Gesträubholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. steun, stut, schoor m., schoorhout o.

Gesträuch, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. struikgewas, kreupelhout o., struiken m. mv.; 2. struik m., struikgewas o., heester m.

Gestrauchel, (*-s*) o., z. m. gestruikel, struikelen o.

Gestrecke, (*-s*) o., z. m. gerek, rekken o.

Gestreckt, bijv. en b. gestrekt, gerekt, in de lengte.

Gestreiche, (*-s*) o., z. m. gestrijk, strijken o.

Gestreichel, (*-s*) o., z. m. gestreel, streelen, liefkoozen o.

Gestreife, (*-s*) o., z. m. schampen, schrammen o.

Gestreift, bijv. nw. gestreept, met strepen; (Pl.) met ribbetjes, gegroefd, gestreept.

Gestreng(e), (*-(e)r*, *-st*) bijv. en b. gestreng, streng, straf, Z. *streng*; (titel.) *-er Herr*, Gestrenge Heer; *Euer -en*, Edelgestrenge.

Gestreue, (*-s*) o., z. m. gestrooi, strooien o.

Gestrichel, (*-s*) o., z. m. met streepjes teekenen, strepen, gestreep o.

Gestrichen, bijv. nw. met streepjes, gestreept; (van eene maat), *- voll*, Z. *gestrichen*.

Gestrick(e), (*-(e)s*, mv. *Gestricke*) o. breien, breiwerk o.

Gestriegel, (*-s*) o., z. m., Z. *striegeln*.

Gestrig, bijv. nw. van gisteren; *der -e Tag*, *die -e Nacht*, de dag van gisteren, gisteren nacht.

Geströh, (*-(e)s*) o., z. m. stroo, meststroo, voederstroo o.

Geströme, (*-s*) o., z. m. gestroom, stroomen, vlieten o.

Gestrudel, (*-s*, mv. *Gestrudel*) o. gebruis, geruisch, gemurmel, gedwarrel, geborrel o.; it. bruisend water o.

Gestrunkt, bijv. nw. met een stronk.

Gestrüpp(e) (*-(e)s*) o., z. m. laag struikgewas o.

Gestübe, (*-s*) o., z. m. stof, koolstof o.; (Sm.) pleister o. van gestampte kolen.

Gestübe-kammer, (*-n*) v. stofkamer v.; *-pochwerk* o. stampmolen m. voor het kolenstof.

Gestüber, (*-s*) o. (Jachtw.) vogelstront, drek m.

Gestüberand, (*-rand(e)s*, mv. *-ränder*) m. rand m. van gestampte kolen.

Gestück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stuk, stuk geschut, kanon o.; *der Donner der -e*, het gedonder der kanonstukken.

Gestühl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gestoelte o., stoelen, zetels m. mv., banken v. mv.; it. stel o., pooten m. mv.

Gestümper, (*-s*) o., z. m. gestumper, getob, gesukkel, sukkelen, ongelukkig werk o.; (in het lezen), gestotter o.

Gestunden, (*gestundete*, *gestundet*) bedr. ww. (Ger.) *jemn. die Bezahlung -*, uitstel geven met.

Gestundung, v. uitstel o.

Gestürme, (*-s*) o., z. m. gestorm, stormen, woeden o.

Gestürzt, bijv. nw. (Wapenk.) omliggend, omvergeworpen; (Pl.) achterwaarts omgebogen.

Gestüte, (*-s*, mv. *Gestüte*) o. stoeterij, paardenfokkerij v.

Gestüt-garten, (*-gartens*, mv. *-gärten*) m., Z. *Gestüte*; *-haus* o. stoeterijgebouw o.; *-hengst* m. stoeterijhengst m.; *-herr* m. bezitter m. eener stoeterij, paardenfokker m.; *-meister* m. directeur, bestuurder m. eener stoeterij; *-stute* v. stoeterijmerrie v.; *-verwalter* m., Z. *-meister*.

Gestütze, (*-s*) o., z. m. gestut, stutten o.

Gesuch, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. verzoek, aanzoek, request o., bede, petitie v.; *mit einem -e abgewiesen werden*, met zijn verzoek afgewezen worden, nul op het request krijgen.

Gesuche, (*-s*) o., z. m. gezoek, zoeken o.

Gesudel, (*-s*) o., z. m. gemors, morsen o., morserij v.; it. geroffel, gebrabbel, brabbelwerk o.

Gesumme, Gesummse, (*-s*) o., z. m. gegons.

Gesümpfe, (*-s*, mv. *Gesümpfe*) o. moerassige streek v.

Gesund, (*-er*, *-st*) bijv. en b. gezond, frisch; *sich - erhalten*, zijne gezondheid bewaren; *an Leib und Seele -*, gezond naar &; *wieder - werden*, herstellen; *ist er wieder -?*, is hij weder gezond, genezen, hersteld?; *in -en Tagen dachte ich nicht daran*, in gezonde dagen, toen ik gezond was; *leben Sie -*, *bleiben Sie -!*, vaarwel!, gezondheid!; (Heelk.) *in's -e Fleisch schneiden*, gezond, niet door ziekte & aangedaan; 2. (fig.) *der -e Menschenverstand*, *die -e Vernunft*, gezond verstand o.; *-e Antwort*, verstandig; 3. gezond, de gezondheid bevorderende, heilzaam; *-es Wasser*, gezond; *dies ist die nicht -*, dat is niet goed, gezond voor u; *- wohnen*, eene gezonde woning, eene voor de gezondheid gunstige woning hebben; (fig.) *das ist ihm -*, dat is eene goede les voor hem, dat, kan hem geen kwaad; it. hij heeft het wel verdiend, hij heeft zijn verdiende loon.

Gesund-bad, (*-bad(e)s*, mv. *-bäder*) o. gezondheidsbad o.; *-brunnen* m. geneesbron, gezondheidsbron v.; — *trinken*, de baden gebruiken.

Gesunden, (*gesundete*, *gesundet*) o. ww. (w. i. gebr.) Z. *genesen*.

Gesundheit, (*-en*) v. gezondheid, welvarendheid v., welzijn o.; *wie steht es um Ihre -?*, hoe gaat het met uwe gezondheid, hoe vaart gij?; (van hout), gezondheid, gaafheid v.; 2. (van de lucht), gezondheid, dienstigheid v., gunstig zijn o. voor de gezondheid; 3. *zur -*, op uwe gezondheid!, gezondheid!; (bij het niezen), gezondheid, God zegene u, wel moge het u bekomen!; *jems. - trinken*, op iems. gezondheid, op iems. welzijn o. drinken; *eine - ausbringen*, een toast m. uitbrengen, instellen.

Gesundheitlich, bijv. nw. van de gezondheid, de gezondheid bevorderende.

Gesundheits-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o., Z. *-rath* (1); *-attest, —at* o. attest, bewijs, getuigschrift o. van gezondheid, door den geneesheer afgegeven; it. Z. *-pass; -bad* o., *-brunnen* m., Z. *Gesund-bad &c; - beamter* m. officier m. van gezondheid; *-chocolade* v. gezondheidschocolade v.; *-flanell* m. gezondheid v., flanellen gordel m.; *-gang* m. wandeling v. voor de gezondheid; *-glas* o. glas o., waaruit men drinkt om een toast uit te brengen; *-göttin* v. (Fabell.) godin v. der gezondheid, Hygia of Hygieia v.; *-haus* o., Z. *Geneshaus; -kunde* v. kennis v. van hetgeen tot de gezondheid behoort; *-kundig* bijv. en b. wat tot de kennis der gezondheidsleer behoort of daarop betrekking heeft; *-lehre* v. gezondheidsleer, leer v. der gezondheid; *-lehrer* m. die de gezondheidsleer onderwijst; *-lehrig* bijv. en b., Z. *-kundig; -pass* m. bewijs, getuigschrift o. van gezondheid; *-pflege* v. zorg v. voor de gezondheid; *-polizei* v. gezondheidscommissie v.; *-probe* v. leg- of proeftijd m. van uit besmette plaatsen komende schepen of personen, quarantaine v.; *-rath* m. gezondheidsraad m., gezondheidscommissie v.; 2. lid o. van de gezondheidscommissie; it. officier m. van gezondheid; *-regel* v. leefregel m., diëet o.; 2. (verzam.) gezondheidsleer v.; *-schein* m., Z. *-pass; -taffet* m. gezondheidstaf o., gezondheid v.; *-trinken* o. drinken o. op de gezondheid; *-zustand* m. gezondheidstoestand, staat m. der gezondheid.

Gesund-machung, v. genezing v.; *-sein* o. gezonde staat m.; *-wasser* o. geneeskundig water, mineraal water o.

Gesunken, bijv. nw. gevallen, gezonken, diep gevallen; it. diep, laag.

Gesurr(e), (*-(e)s*) o., z. m. gesnor, snorren o.

Getadel, (*-s*) o., z. m. berispen o.; it. berisping, bestraffing v.

Getafel, (*-s*) o., z. m. tafelen, aan tafel zitten, eten o.

Getäfel, (*-s*) o., z. m. beschieting, lambrizeering v.

Getändel, (*-s*) o., z. m. gebeuzel, beuzelen; it. spelen, gespeel o.; it. stoeien, gestoei o.

Getanze, (*-s*) o., z. m. gedans, dansen o.

Getappe, (*-s*) o., z. m. gegrijp, grijpen, tasten, voelen o.

Getast, (*-es*) o., z. m. tastzin m., gevoel o.

Getaste, (*-s*) o., z. m. tasten, voelen, getast o.

Getauche, (*-s*) o., z. m. duiken o.

Getaufe, (*-s*) o., z. m. gedoop, doopen o.

Getaumel, (*-s*) o., z. m. getuimel, gebuitel, tuimelen, buitelen o.

Getausche, (*-s*) o., z. m. geruil, ruilen o.; (i. k. bet.) gekwansel, geschacher o.

Getäusche, (*-s*) o., z. m. misleiden, te leur stellen, verschalken o.

Gethan, bijv. nw., Z. *thun.*

Getheile, (*-s*) o., z. m. deelen, gedeel o.

Gethere, (*-s*) o., z. m. geteer, teren o.

Gethront, bijv. nw. op een troon gezeten, getroond.

Gethue, (*-s*) o., z. m., Z. *thun;* 2. gedoe, gehuichel, geveins o.

Gethürme, (*-s,* mv. *Gethürme*) o. opstapelen, gestapel o.; it. opgestapelde o., stapel m.

Getigert, bijv. nw. getijgerd, met tijgervlekken, gevlekt; (Hand.) *-er Tabak,* gespikkeld.

Getippe, (*-s*) o., z. m. tippen, getip, tikken, getik, even aanraken o.

Getöbe, (*-s*) o., z. m. geraas, razen o.

Getödte, (*-s*) o., z. m. dooden o.

Getön(e), (*-(e)s*) o., z. m. klinken, geklink o.; it. klanken, tonen m. mv., geluid, geraas, geschreeuw o.

Getoppelt, bijv. nw. gekuifd, eene kuif hebbende.

Getorkel, (*-s*) o., z. m. getuimel, tuimelen o.

Getöse of **Getose,** (*-s,* mv. *Getöse* of *Getose*) o. geraas, leven, gewoel o.; (van den donder), geraas o.; (van de zee), gewoel, woelen, woeden o.; (van den wind), geraas, gesuis o.

Getrabe, (*-s*) o., z. m. gedraaf, draven o.

Getragen, bijv. nw. (Muz.) gedragen, niet te snel, matig langzaam.

Getraide, o., Z. *Getreide.*

Getraller, (*-s*) o., z. m. geneurie, neuriën o.

Geträmpel, (*-s*) o., z. m. getrappel, trappelen o.

Geträndel, (*-s*) o., z. m. gesukkel o., besluiteloosheid, dralerij, talmerij v.

Getränk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. drank m., drinken o.; (Gen.) drankje o.; *das - der Götter,* drank, nectar m.

Getränke, (*-s*) o., z. m. drenken o.

Getrappel, (*-s*) o., z. m. getrappel, trappelen o.

Geträtsch, (*-es*) o., z. m., Z. *Geplapper.*

Getrauen (sich), (*getraute, getraut*) wed. ww. het wagen, durven; *ich getraue mich nicht dorthin,* ik durf daar niet te gaan; *getraust du dich dessen?,* ziet gij kans dit te doen?; *wer möchte sich 's -,* wie zou dat wagen?; *ich getraue mir (mich) damit zu Stande zu kommen,* ik vertrouw, geloof zeker; *ich getraue mir (mich) nicht, ihn darum zu bitten,* ik durf hem &.

Getrauer, (*-s*) o., z. m. getreur, treuren o.

Geträufel, (*-s*) o., z. m. gedroppel, droppelen o.

Geträume, (*-s*) o., z. m. gedroom, droomen o., droomerij v.

Getreibe, (*-s*) o., z. m. beweging, aandoening v.; *das - der Welt,* het gewoel o.

Getreide, (*-s,* mv. *Getreide*) o. koren of koorn, graan o., Z. *Sommer-, Winter-getreide; hartes* of *glattes* -, hard koren, B. v. tarwe, rogge en gerst; *weiches* of *rauhes* -, haver v.; *- im Stroh,* koren, graan o. in de halmen.

Getreide-acker, (*-ackers,* mv. *-äcker*) m. korenveld, graanveld o.; it. bouwland o.; *-art* v. graansoort v.; *-arten* v. mv. graangewassen, granen o. mv.; *-bau* m. korenbouw, landbouw m.; *-boden* m. korenveld, graanveld o.; 2. (Landh.) korenzolder m.; *-brand* m., Z. *Brand; -einfuhr* v. (Hand.) invoer m. van granen; *-essig* m. korenazijn m.; *-fehmen* m. korenmijt v.; *-feld, -fild* o. korenveld, graanveld o.; *-fuhre* v. rijden o. van koren; it. voer o. koren; *-grube* v. onderaardsche graanbergplaats v., graankelder m.; *-gülte* v., Z. *Fruchtgülte; -halle* v. korenbeurs v.; *-halm* m. korenhalm, graanhalm m.; *-handel* m. graanhandel, korenhandel, handel m. in granen; *-händler* m. graanhandelaar, graankooper of koopman m.; *-haufen* m. hoop m. koren, korenmijt v.; *-haus* o. graanpakhuis o., korenzolder, graanzolder m.; *-kasten* m. graankast, graankist v.; *-land* o., Z. *-boden* (1); it. land o., dat veel koren of graan oplevert; *-mäkler* m. korenmakelaar, makelaar m. in granen; *-mäklerei* v. verkoop m. in het klein van koren; *-mangel* m. gebrek o. aan, schaarschheid v. van koren; *-markt* m. korenmarkt, graanmarkt v.; *-masz* o. korenmaat, graanmaat v.; *-messer* m. graanmeter m.; *-mühle* v. graanmolen, korenmolen; it. wanmolen m.; *-pacht* m. graanpacht, korenpacht v.; *-preis* m. graanprijs, korenprijs m.; *—zettel* m. bericht o. der graanprijzen; *-reich* bijv. en b. vruchtbaar in koren, overvloed hebbende van graan; *-reinigen* o. wannen; *-reinigungsmachine* v. wanmachine v.; *-sack* m. korenzak m.; *-sperre* v. verbod o. van uitvoer van koren; *-theuerung* v. duurte v. van koren; *-wage* v. korenschaal v.; *-wagen* m. korenwagen m.; *-wenden* o. (Landh.) korenverschieten o.; *-wender* m. korenverschieter m.; *-zeh(e)nte* m. korentiend(e) v.; it. Z. *-pacht; -zins* m. interest m. in koren, korentins m.

Getrenne, (*-s*) o., z. m. (Naai.) getorn, tornen, losmaken o.

Getrennt, bijv. nw., Z. *-trennen;* 2. bijw. gescheiden, afzonderlijk; *-heit* v. scheiding, afscheiding v.

Getrete, (*-s*) o., z. m. treden, gestap, stappen o.

Getreu, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. getrouw, trouw, trouwhartig; *etw. zu -en Händen übergeben,* getrouw, veilig; it. *-e Abschrift,* getrouw, nauwkeurig, juist; *-es Bekenntniss,* oprecht, openhartig; (gemeenz.) *das ist sein -er,* dat is zijn getrouwe vriend, zijn boezemvriend; *- dienen,* getrouw; *-heit* v. getrouwheid, trouw v.

Getreulich, bijv. en b. getrouw(elijk), Z. *getreu;* it. *- und ohne Gefährde,* te goeder trouw.

Getriebe, (*-s*) o., z. m. (van de golven, van ebbe en vloed), beweging v.; (fig.) (van menschen), drijven o.; 2. drijf-

rad o.; it. drijven, drijfwerk o.; it. drijfwiel o.; (van een horloge), veer v.; it. machine v.; (fig.) - *der menschlichen Thätigkeit*, drijven o., drijfveeren, beweegredenen v. mv.; (van het wereldstelsel), bewegende kracht, beweging v., omloop m.; 3. (Bersw.) stut, steun, schoor m., kunstwerk o.

Getriebe-pfahl, (*-pfahl(e)s*, mv. *-pfähle*) m. steunpaal m.; *-scheibe* v. drijfradschijf v.; *-stock* m. drijfradspil v.

Getrieben, bijv. nw., Z. *treiben*.

Getriller, (*-s*) o., z. m. trembleeren, trillingen maken o.; (Muz.) roulade v., Z. *trillern*.

Getrinke, (*-s*) o., z. m. gedrink, drinken o.

Getrippel, (*-s*) o., z. m., Z. *trippeln*.

Getrockne, (*-s*) o., z. m. gedroog, drogen o.

Getröddel, (*-s*) o., z. m. getroetel, troetelen o.

Getrödel, (*-s*) o., z. m. gezammel, aarzelen, weifelen o. in het nemen van een besluit, besluiteloosheid v.

Getroffen, bijv. nw., Z. *treffen*.

Getrompete, (*-s*) o., z. m. trompetten, op de trompet blazen o.

Getröpfel, (*-s*) o., z. m., Z. *tröpfeln*.

Getrost, bijv. en b. moedig, gerust; *sprechen Sie - mit ihm*, spreek gerust, zonder schroom met hem; *-en Muthes sein*, goeden moed hebben; *-! nur -!*, goeden moed!; *ein -es Herz*, gerust; *-sterben*, gerust, zonder vrees, zonder angst, gelaten; 2. *nicht - sein*, van zijn stuk zijn.

Getrösten (sich), (*getröstete, getröstet*) wed. ww. *sich einer Sache -*, zich getroosten, geduldig of met goed vertrouwen afwachten; *ich getröste mich seiner Hülfe*, ik vertrouw, ik reken op &; it. Z. *trösten*.

Getrotze, (*-s*) o., z. m. gepoch, pochen o.

Getrümmer, (*-s*) o., z. m. puinhoopen m. mv., puin o.

Getrumpfe, (*-s*) o., z. m. troeven, getroef o.

Getuche, (*-s*, mv. *Getuche*) o. linnenwaar v., doek o.

Getummel, (*-s*) o., z. m. aanhoudende beweging v., gejaag, gewoel, haasten o.

Getümmel, (*-s*) o., z. m. geraas, leven o., oploop m., tumult o.; - *der Stadt*, beweging, drukte v., gewoel o.; (fig.) *sich durch das - drängen*, door de menigte heendringen.

Getünke, (*-s*) o., z. m. gewit, witten o.

Getunke, (*-s*) o., z. m. doopen, tippen, gedoop, getip o.

Getüpfe, (*-s*) o., z. m. met de punt van iets aanraken, aantippen o.

Getüpfel, (*-s*) o., z. m. stippelen, spikkelen, gestippel, gespikkel o.

Getüpfte, Getüpfelte, (*-s*, mv. *-n*) o. spikkel, moesje, spikkelwerk o.; 2. (Schild., Grav.) spikkelen, spikkelwerk o.

Getusche, (*-s*) o., z. m. met Oostindischen inkt teekenen, wasschen, gewasch o.

Getute, (*-s*) o., z. m. getoet, toeten o.

Getzen, (*-s*, mv. *Getzen*) m. gerstekoek m.

Geübt, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. geoefend, bedreven, knap, behendig, ervaren; *-er Spieler*, geoefend, knap; *-er Schütze, Soldat*, geoefend; *-er Wundarzt*, ervaren, knap; *in seinem Fache - sein*, knap, bekwaam; *-heit* v. geoefendheid, bedrevenheid, knapheid, behendigheid, bekwaamheid, ervarenheid v.; (van de vingers), vlugheid, geoefendheid v.

Geurtheile, (*-s*) o., z. m. beoordeelen o.; it. gehekel, gevit, hekelen, vitten o.

Geuse, (*-n*, mv. *-n*) m. (Gesch.) (schimpnaam, die in 1566 aan de verbonden Nederlandsche edelen gegeven werd), geus m.

Gevatter, (*-s*, mv. *Gevatter*) m., **-in,** (*-nen*) v. gevader m., peet, peetoom m., peettante v. (tegenover de ouders van het ten doop gehouden kind); (gemeenz.) geestelijke ouders mv.; *jem. zu - bitten*, verzoeken om peter, meter te zijn, tot peter, meter kiezen; *-stehen*, een kind onder den doop houden; 2. vriend m.

Gevatter-bitter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. die iem. verzoekt peetoom of peettante te zijn; *-brief* m. brief m., waarin iem. tot peetoom of peettante verzocht wordt.

Gevatterschaft, (*-en*) v. gevaderschap, peetschap o., geestelijke maagschap of verwantschap v.; *dies ist meine erste -*, dit is de eerste maal dat ik peetoom, peettante ben; 2. peetooms en tantes, peter en meter.

Gevatterschm us, (*-es*, mv. *-e*) m. doopmaal o.

Gevatters-leute, mv. personen, die peters en meters zijn; *-mann* m., Z. *Gevatter*; *-stück* o. doopgeschenk o., 2. petenstreek m.

Geviere, (*-s*, mv. *Geviere*) o. vierendeelen o.; 2. Z. *Gevierte*; (Bergw.) vierkante opening v.

Geviert, bijv. en b. in vieren of in vier deelen verdeeld; *-e Zahl*, vierhoekig getal o.; it. vierkant getal o., tweede macht v. van een getal, quadraat o.; (Sterrenk.) *der -e Schein*, stand m. van twee planeten, die 90 graden van elk. verwijderd zijn.

Gevierte, (*-s*, mv. *Gevierte*) o. vierkant, quadraat o., vierhoek m.; (Sterrenk.) stand m. van twee planeten, waarbij zij 90 graden van elk. verwijderd zijn; *in's - bringen*, in het vierkant, in het quadraat brengen, met zich zelf vermenigvuldigen, tot de tweede macht verheffen; (Sp.) vierkaart, vierde v.; (Boekdr.) quadraat o. ter breedte van ten minste 3 of 4 cijfers.

Geviertel, (*-s*) o., z. m. vierendeelen, in vieren verdeelen o.

Geviert-elle, (*-n*) v. vierkante el v.; *-fusz* m. vierkante voet.

Geviertheile, (*-s*) o., z. m., Z. *Geviertel*.

Geviert-masz, (*-es*, mv. *-e*) o. vierkante maat, vlaktemaat v.; *-meile* v. vierkante mijl v.; *-morgen* m. vierkante morgen m.; *-schuh* m. vierkante voet m.; *-wurzel* v. vierkantswortel, tweede machtswortel, quadraatwortel m.; *-zahl* v. vierkant getal, vierhoekig getal, tweede macht v., quadraat o.; *-zoll* m. vierkante duim m.

Gevögel, (*-s*, mv. *Gevögel*) o. gevogelte o., vogelsoorten v. mv.; *wildes -*, wild gevogelte o., wild o.

Gewächs, (*-es*, mv. *Gewächse*) m. gewas o.; *eigenes -*, (van wijn) eigen gewas o.; *heuriges -*, van den oogst van dit jaar; *Reben von besonderem -e*, van bijzondere soort v.; 2. gewas o., plant, vrucht v., voortbrengsel o.; *fremdes -*, vreemd gewas; 3. uitwas m.; 4. worp m., uitspruitsel o.; *ein Rohr von einem -e*, van een jaar, met een uitgroeisel o.

Gewächs-beschreiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. beschrijver m. der gewassen; *-beschreibung* v. beschrijving v. der gewassen.

Gewächschen, o. (verkl.) gewasje, vruchtje o., kleine vrucht v.

Gewachsen, bijv. en b. berekend, geschikt, mans genoeg, in staat, opgewassen, Z. *wachsen*.

Gewächs-erde, v. teelaarde v.; *-haus* o. oranjerie v.; *warmes —*, broeikast v.

Gewächsig, bijv. nw. gewassen hebbende, voortbrengende.

Gewächs-kunde, v. kruidkunde, botanie v.; *-kundiger* m. kruidkundige, plantenkenner m.; *-laugensalz* o. potasch v., loogzout o.; *-lehre* v. plantenleer, leer v. der planten of gewassen.

Gewächslein, o. (verkl.) Z. *Gewächschen*.

Gewächs-reich, (*-(e)s*) o. plantenrijk o.; II. bijv. nw. rijk in gewassen, in voortbrengselen van het plantenrijk; *-sammler* m. kruidlezer m.; *-sammlung* v. verzameling v. van gewassen.

Gewackel, (*-s*) o., z. m. waggelen, wankelen, gewaggel, gewankel o.; 2. geschud, herhaald schudden o.

Gewäff, (*-(e)s*) o., z. m. (Jachtw.) verdedigingsmiddelen o. mv., slagtanden, klauwen m. mv.

Gewahr, bijw. *jem., etw. - werden*, gewaar worden, bemerken, bespeuren, ontdekken, zien; *den Feind* of *des Feindes - werden*, ontdekken; *er wurde bald die List -*, merken, bespeuren.

Gewähr, (*-en*) v. verzekering, zekerheid, veiligheid v., waarborg m.; *für jem., etw. - leisten*, borg blijven, zich verantwoordelijk stellen, instaan, aansprakelijk zijn; *die - eines Gutes* of *von etw. übernehmen*, de verantwoordelijkheid voor & op zich nemen; *der Verkäufer leistet die -*, staat in, is aansprakelijk voor &; (Rechtspr.) *die - leisten* of *angeloben*, zich verbinden om & voort te zetten; (Bergw.) Z. *-schein*; 2. *ein Gut in seiner - haben*, in het bezit zijn van, onder be-

rusting hebben; *in seine - nehmen*, onder zijne hoede v., onder zijn toezicht o nemen.

II. (*-(e)s*, mv. *-e*) o. grond m., die is afgestaan om er e. o. a. te vestigen.

Gewährbrief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Rechtspr.) akte v., brief m. inhoudende de afgifte of overgave in bezit van, credietbrief m.

Gewahren, (*gewahrte, gewahrt*) bedr. ww., Z. *gewahr werden.*

Gewähren, (*gewährte, gewährt*) bedr. en o. ww. (veroud.) *etw. -, für etw. -*, instaan voor, borg blijven voor, zich aansprakelijk of verantwoordelijk stellen voor; *jemn. seinen Schaden -*, voor schade vrijwaren, de schade vergoeden; 2. *eine Bitte, ein Gesuch -*, toestaan, inwilligen; 3. *Nutzen, Vortheil -*, aanbrengen; *Vergnügen -*, verschaffen, geven; II. o. ww. *jem. - lassen*, laten begaan, niet hinderen, niet beletten.

Gewährer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. (Rechtspr.) borg, waarborg m.

Gewähr-gebühr, -groschen, m. (Bergw.) loon o. voor het bewijs van aandeel in eene mijnontginning.

Gewähr-leister, -leisterin, borg m. en v., hij of zij, die borg blijft; 2. waarborg m.; *-leistung* v. waarborg m., zekerheid v.

Gewahrsam, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. en o., **Gewahrsame,** (*-n*) v. (Rechtsw.) *etw. in seine(n) -(e) nehmen*, onder zijne hoede nemen; 2. *in sichere(n) -(e) bringen*, in verzekerde bewaring, in veiligheid v. brengen.

Gewährschaft, v., Z. *Gewähr.*

Gewährschaftssicherheit, v. zekerheid, veiligheid, bewaring v.; it. veiligheid v., waarborg m.

Gewährschein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schriftelijk bewijs o.; *-(s)mann* m., Z. *-leister.*

Gewährung, v. voldoening, vervulling v., toestaan o.; *einer Bitte - leisten*, voldoen, toestaan, inwilligen.

Gewährzeit, v. (Bergw.) bezittijd, tijd m. van het in bezit nemen.

Gewälde, (*-s*) o., z. m. bosschen, wouden o. mv.

Gewäldrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. boschrecht o.

Gewalke, (*-s*) o., z. m. walken, vollen, gewalk o.

Gewalle, (*-s*) o., z. m. gewel, wellen, opwellen o.

Gewalt, (*-en*) v. geweld o., heftigheid, onstuimigheid v., dwang m.; *- des Wassers*, geweld, kracht v.; *mit -*, met geweld, met dwang; it. met kracht; *- brauchen*, geweld gebruiken; *jemn. - anthun*, geweld aandoen, gewelddadigheid plegen jegens; *der - weichen*, voor het geweld, de grootere macht v. wijken; *einem Mädchen - anthun*, een meisje schenden, hare eer rooven; *sich - anthun*, zich geweld aandoen, zich zelven dwang opleggen; it. *sich selbst - anthun*, zich te kort doen, een zelfmoord begaan; *einem Gesetze - anthun*, eene wet schenden, overschrijden, overtreden; *einer Stelle - anthun*, een zin verdraaien; *mir geschieht -*, men pleegt geweld jegens mij; *- schreien*, hulp roepen; (Rechtspr.) weerspannigheid, weerbarstigheid, ongehoorzaamheid, contumacie v.; 2. geweld o., groote kracht v.; *eine Thüre mit - erbrechen, öffnen*, geweld; *mit aller - schreien*, uit alle macht; (fig.) *mit aller -*, met alle geweld, volstrekt, onwillekeurig, het koste wat het wil; (fig.) *er hat eine - Geld &c.*, hij is schatrijk, heeft eene massa gelds; 3. macht v., gezag o.; *unumschränkte -*, gezag; *das steht nicht in sein - -*, dat staat niet in zijne macht, dat mag, kan hij niet; *jemn. - zu etw. ertheilen*, de macht geven, iem. machtigen, volmacht geven; it. macht v., geestelijk(en) invloed m., gezag o.; *- über etw. haben*, macht, gezag hebben; it. invloed hebben, vermogen; *die - der Musik*, het vermogen o. &; *ein Land unter seine - bringen*, onder zijne macht brengen, bemachtigen, onderwerpen; *die Zunge, eine Sprache in seiner - haben*, zijne tong, eene taal machtig zijn, meester zijn van; 4. gezag o., overheid v., overheidspersonen m. mv.; *die bürgerliche -*, overheid; *gesetzgebende -*, wetgevende macht, het wetgevend lichaam o.; *die drei -en im Staat*, de drie machten v. mv., standen m. mv.; *die himmlischen, höllischen -en*, machten v. mv.

Gewalt-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. ambt o., waaraan groote macht, veel gezag verbonden is; *-anmaszung* v. overweldiging v.; *-brief* m. volmacht v., machtbrief m.; *-durst* m. zucht v. naar macht; *-führer* m., Z. *-haber, -geber* m. lastgever m.; *—in* v. lastgeefster v.; *-gericht* o. gerecht o. voor aangedane gewelddadigheid; *-haber* m., *—in* v. machthebbende, gelastigde m. en v.; (fig.) machthebbende, dictator m.; it. Z. *Bevollmächtigter; -handlung* v. gewelddadigheid, geweldenarij v.; *-herr* m. rechter m. in zaken betreffende gewelddadigheden; 2. geweldenaar, overweldiger, dwingeland, tiran, despoot m.; 3. (Rechtsw.) Z. *-geber; -herrisch* bijv. en b. despotiek, gewelddadig; *-herrschaft* v. despotisme o., dwingelandij, overweldiging, tirannie v.; *-herrscher* m., Z. *-herr* (2.).

Gewaltig, (*-er, -st*) bijv. en b. geweldig, krachtig, sterk; *- schreien*, geweldig, verschrikkelijk; (fig.) *-er Lärm, Sturm*, verschrikkelijk, verbazend, ontzettend, hevig; *-e Hitze*, verschrikkelijk; *- böse*, geweldig, uitermate, uiterst; *er beträgt sich -*, hij bedriegt zich zeer; *- reich*, verbazend, ontzettend, geweldig; *sich ein -es Ansehen geben*, een groot air aannemen; *das ist eine -e Sache, eine -e Dummheit*, dat is eene groote zaak, groote domheid; 2. machtig; *die -en der Erde*, de machtigen, de aanzienlijken.

Gewältigen, (*gewältigte, gewältigt*) bedr. ww. bemachtigen, meester worden; (Bergw.) *das Wasser -*, meester worden, betengelen; *alte Berggebäude -*, weder openen; 2. - of *gewaltigen*, Z. *bevollmächtigen.*

Gewaltiger, (*-tigers*, mv. *-tiger*) m. (Krijgsw.) *Ober-, General-*, kapiteingeneraal-geweldiger, prevoost-generaal m.; 2. Z. *Scharfrichter.*

Gewaltiglich, bijv. nw., Z. *gewaltig.*

Gewältigung, v., Z. *gewältigen*; *-skosten* mv. (Bergw.) kosten m. mv. voor het beteugelen van het water.

Gewalt-lüstern, bijv. nw. begeerig, verlangend naar macht, heerschzuchtig; *-lüsternheit* v. begeerigheid v., verlangen o. naar macht, eerzucht, heerschzucht v.; *-raub* m. overweldiging, overmeestering, bemachtiging v.; *-räuber* m. overweldiger, geweldenaar m.; *-richter* m. rechter m. in zaken betreffende gewelddadigheden.

Gewaltsam, (*-er, -st*) bijv. en b. gewelddadig, geweldig, met geweld; *- handeln, auf eine -e Art verfahren*, gewelddadig te werk gaan; *die -sten Mittel anwenden*, de gewelddadigste middelen aanwenden; *-keit* v. gewelddadigheid, onstuimigheid, hevigheid v., geweld o.; *—en* v. mv. geweldenarijen v. mv.

Gewalt-schritt, -streich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gewelddadige stap m., handelwijze v., stout stuk o.; *-sucht* v. onmatige eerzucht, heerschzucht v.; *-süchtig* bijv. nw. heerschzuchtig; *-thäter, -thäterin*, geweldenaar m., geweldenaarster v.; *-thätig* bijv. en b., Z. *-sam; —er Mensch*, geweldenaar m.; *—es Verfahren*, gewelddadigheid, geweldenarij v.; *—es Benehmen*, onrechtmatig, onbillijk; *— handeln*, Z. *-sam; —e Verhaftung*, gewelddadig, onrechtmatig; *-thätigkeit* v. gewelddadigheid, onrechtmatigheid v.; *-träger* m. zaakgelastigde, gevolmachtigde m.; *-zettel* m., Z. *-brief; -zug* m. overhaaste marsch, overijlde tocht m.

Gewälze, (*-s*) o., z. m. gewals, walsen o.

Gewalze, (*-s*, mv. *Gewalze*) o. gewentel, wentelen o.; it. wentelend voorwerp o.

Gewand, (*-(e)s*, mv. *Gewänder*) o. (voor kleederen), stof v., laken o.; it. kleed, gewaad o., kleeding v.; (Schild.) draperie v.; *die Gewänder gut darstellen*, eene schilderij goed drapeeren; 2. (Wijng.) afleidingssloot v.

Gewand-bereiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. wolkaarder m.; *-darstellung, -malerei, -zeichnung* v. (Schild.) draperie, voorstelling v. van de kleeding & der geschilderde figuren.

Gewände, (*-s*, mv. *Gewände*) o. (Bouwk.) herstelling v. van een muur door het diep inbrengen van andere steenen.

Gewanden, (*gewandete, gewandet*) bedr. ww. (Schild.) *eine Figur -*, drapeeren, de kleeding voorstellen van.

Gewanden, (*-s*) o., z. m. zwerven, ronddwalen, ronddolen o.

Gewand-fall, (*-falles*, mv. *-fälle*) m. (Leenw.) geval o., waarbij de landheer des overledenen diens beste kleed erft; *-händler* m., Z. *Tuchhändler; -haus* o. lakenwinkel m., lakenmagazijn o.; *-los* bijv. en b. ongekleed; *-macher* m., Z.

Tuchmacher; -maler m. draperieschilder m.; *-malerie* v. drapeeren o.; *-recht* o. recht o. om de kleederen te erven van den overleden leenman; *-schneider* m. (Prov.) Z. *Tuchhändler; -schnitt* m. lakenhandel, verkoop m. van laken bij de el.

Gewändstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Gewände.*

Gewandsweise, bijv. nw. (gemeenz.) kwansuis, in schijn, naar het schijnt of voorkomt; it. voor den vorm.

Gewandt, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. behendig, vlug, Z. *geschmeidig; -er Arbeiter*, knap, ervaren, handig; *—er Verstand*, gezond; *-e Schreibart*, gemakkelijk; *-es Pferd*, vlug, behendig.

Gewandtheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Gewandfall.*

Gewandtheit, v. behendigheid, vlugheid, handigheid v.; it. bekwaamheid, knapheid v.; (van den stijl), gemakkelijkheid v.; *- im Umgange*, gemak o., losheid v.

Gewandung, v., Z. *gewanden*; 2. kunst v. om de figuren te drapeeren.

Gewanke, (*-s*) o., z. m. gewankel, wankelen, wiggelen o.

Gewante, (*-s*) o., z. m., Z. *Gewende.*

Gewanten, (*gewantete, gewantet*) Z. *gewanden.*

Gewärme, (*-s*) o., z. m. gewarm, warmen o.

Gewarne, (*-s*) o., z. m. waarschuwing v.; it. waarschuwen o.

Gewarte, (*-s*) o., z. m. gewacht, wachten o.

Gewarten, (*gewartete, gewartet*) bedr. ww., m. *h.*, Z. *erwarten*; 2. o. ww., m. *h.* waarnemen, iems. plaats vervangen.

Gewärtig, bijw. nw. wachtende op, verwachtende; *jem.* of *einer Sache -*, Z. *gewarten.*

Gewärtigen, (*gewärtigte, gewärtigt*) o. ww., m. *h.* wachten.

Gewäsch, (*-es*, mv. *-e*) o. gewasch, wasschen o.; (fig.) gebabbel, geklets, gepraat, gesnap, gewauwel o.

Gewäsche, (*-s*) o., z. m. gewasch, wasschen o.

Gewäschig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *geschwätzig.*

Gewässer, (*-s*, mv. *Gewässer*) o. wateren o. mv., water o., golven, baren v. mv.; (van een land), wateren, rivieren en meren.

Gewässer-beschreiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. waterbeschrijver m.; *-beschreibung* v. waterbeschrijving v.; *-kunde* v. waterkunde v.; *-kundiger* m. waterkenner m.

Gewatschel, (*-s*) o., z. m. gewaggel, waggelen o.

Gewebe, (*-s*, mv. *Gewebe*) o. weven, geweef o.; *durchsichtiges -*, doorschijnend, los weefsel; *- der Adern, eines Blattes*, weefsel o., aderen v. mv.; 2. weefsel, vlechtwerk o.; (Ontlk.) *zellichtes -*, celweefsel o.; (fig.) *ein - von Lügen*, aaneenschakeling, opeenstapeling v.

Gewebe-ähnlich, -artig, bijv. nw. weefselachtig; *-baum* m. spanboom, weversboom m.

Gewehr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Jachtw.) (van het wilde zwijn), slagtanden m. mv., verdedigingswerktuigen o. mv.; it. wildopjager, drijver m.; 2. geweer, wapen, verdedigingswapen o.; *mit - versehen*, wapenen; *jemn. das - entnehmen*, het geweer o. &; (Krijgsw.) geweer, musket, roer, vuurroer o.; *in's - treten*, onder de wapens komen; *im -e, unter dem -e stehen*, onder de wapens staan, in dienst staan; *das - strecken*, het geweer, de wapens neerleggen, zich overgeven; *in's - rufen*, onder de wapens roepen.

Gewehr-bude, (*-n*) v. geweer-(makers)winkel m.; *-fabrik* v. geweerfabriek v.; *-feuer* o. geweervuur o.; *-gallerie* v., Z. *-saal; -gerecht* bijv. en b. *—er Jäger*, met het geweer wetende om te gaan; *-hammer* m. geweerhamer m.; *-händler* m. geweerhandelaar, handelaar, koopman m. in geweren; *-kammer* v. geweerkamer v., Z. *-saal; -kiste* v. geweerenkast, geweerenkist v.; *-kreuz* o. geweerkruis o.; *-magazin* o. geweermagazijn o., geweerwinkel m.; *-mantel* m. (Krijgsw.) geweermantel m.; *-manufaktur* v., Z. *-fabrik; -mücke* v. geweermik m, mikijzer, mikpunt o.; *-probe* v. geweerproef v., probeeren o. der geweren; *-pyramide* v. geweerpiramide v.; *-rücken* m. geweerschraag v.; *-saal* m. geweerkamer, geweerzaal, wapenkamer v.; it. wapenmagazijn, arsenaal o.; *-same* v., Z. *Gewahrsame; -schloss* o. geweerslot o.; *-schmied* m. geweermaker, wapensmid m.; *-schmiede* v. geweermakerij v.; *-schrank* m. geweerkast v., geweerrek o.; *-tragen* o. dragen o. van het geweer (eene straf).

Geweidicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van het hert), gewei o., horens m. mv.; *das - abwerfen*, het gewei verliezen; 2. rijswaard m.

Geweiger, (*-s*) o., z. m. geweiger, weigeren o.

Geweih, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Geweidicht* (1).

Geweile, (*-s*) o., z. m. toeven, wijlen, verwijlen o.

Geweise, (*-s*) o., z. m. gewijs, wijzen, aanduiden o. met den vinger.

Geweisze, (*-s*) o., z. m. gewit, witten o.

Gewelle, (*-s*) o., z. m. doen golven, wellen, gegolf o.

Gewende, (*-s*) o., z. m. gedraai, draaien o.; (Landb.) wending v., keer m.; *ein - machen*, keer m.; 2. morgen o. lands, vierkante roede v.; 3. wat gewonden is of wordt; *ein - Schnallen*, gedraaide lok, krul v.; *ein - Pferde, Ochsen*, span o.; (Jachtw.) de met het gewei afgestooten takken m. mv.

Gewendig, (*-er, -st*) bijv. en b. behendig, vlug, handig, knap; (gemeenz.) levendig, vroolijk; *-keit* v. behendigheid, vlugheid, handigheid, knapheid, levendigheid, vroolijkheid, opgeruimdheid v.

Gewerbe, (*-s*, mv. *Gewerbe*) o. werven o.; 2. draaien, gedraai o.; (Ontlk.) gewricht o., wervelbeenderen o. mv.; 3. boodschap v., Z. *Auftrag, Geschäft*; 4. beroep, bedrijf, ambacht o., hanteering, nering v.; *was treibt er für ein -?*, wat doet hij van zijn beroep, welk beroep oefent hij uit?; *sich ein - mit etw., aus etw. machen*, ergens een beroep, eene broodwinning van maken; *ein - mit etw. treiben*, ergens in handelen; 5. (verzam.) handel m. en nijverheid v., verkeer, vertier o.; *das - liegt darnieder*, handel en nijverheid kwijnen.

Gewerbe-ausstellung, (*-en*) v. tentoonstelling v. van nijverheid; *-bein* o. wervelbeen o.; *-freiheit* v. vrijheid v. om een beroep uit te oefenen, vrijheid v. van nijverheid; *-geld* o., *-schoss, -steuer* v. belasting v. op de beroepen, patentbelasting v.; *-haus* o., Z. *Gewerkhaus; -recht* o. recht o. om een beroep uit te oefenen.

Gewerber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. beroepsman, ambachtsman, nijverheidsman, werkbaas m.

Gewerb-fleisz, (*-es*) m. nijverheid v.; *— des Ackerbaues, des Handels, der Fabriken*, landbouw-, handels-, fabriek-nijverheid v.; *-fleiszig* bijv. nw. nijver, ijverig, werkzaam, arbeidzaam; *-führend* bijv. nw. een beroep uitoefenende; *-haft* bijv. nw. een beroep uitoefenend, voordeelig; *-haus* o. fabriek v., Z. *Gewerkhaus; -kunde* v. technologie, bedrijfskunde, bedrijfsleer v.; *-kundig* bijv. en b. bedrijfskundig, technologisch; *-kundiger* m. bedrijfskundige, technoloog m.

Gewerb-lich, bijv. nw. van de beroepen, bedrijven, van den handel, het beroep of ambacht betreffende; *-los* bijv. en b. neringloos, zonder beroep of bedrijf; *-losigkeit* v. neringloosheid v.; *-recht* o., Z. *Gewerberecht; -reich* bijv. en b. neringrijk, rijk in beroepen, bedrijven, bedrijvig.

Gewerbsam, (*-er, -st*) bijv. en b. nijver, werkzaam, vlijtig; *-er Ort*, nijver, plaats waar veel nijverheid bestaat, veel handel en vertier is; *-keit* v. nijverheid v.

Gewerbsarm, bijv. nw. arm aan nijverheid, weinig vertier hebbende; *-es Land*, stil, doodsch.

Gewerb-schein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vergunningsbrief m. ter uitoefening van een beroep, patent o.; *-schule* v. school voor de nijverheid, ambachtsschool, industrieschool v.

Gewerbs-lehre, v., Z. *Gewerbkunde; -mann* m. nijverheidsman, bedrijfsman, industriëel, handwerksman m.

Gewerb-stadt, (*-städte*) v. fabriekstad v.; *-stand* m. stand m. der handwerkslieden, staat m. der fabrieken, handwerksstand m.; *-steuer* v., Z. *Gewerbgeld; -stoff* m. stof o. benoodigd v. tot de werkzaamheden van een beroep; *-treibend* bijv. nw., Z. *-führend; -wesen* o. beroepswezen, fabriekwezen o., nijverheid, industrie v.

Gewerbs-wissenschaft, (*-en*) v., Z. *Gewerbkunde; -zweig* m. tak m. van nijverheid.

Gewerb-thätig, bijv. nw. nijver, ijverig, werkzaam; *-thätigkeit* v. nijverheid v.; *-treibend* bijv. nw., Z. *-führend die —en Classen*, de nijvere klassen v. vm., handwerksstand m.; *-verein* m. handelsvereeniging v.; 2. ambachtsvereeniging v.

Gewerf, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Jachtw.) Z. *Gewäff.*

Gewerfe, (*-s*) o., z. m. werpen o.

Gewerk, (*-en*, mv. *-en*) m. werker, werkman m.; (Bergw.) mijnwerker m.; it. deelgenoot, actiehouder m. in eene mijn; II. (*-(e)s*, mv. *-e*) o. werk o.; (van een molen), gangwerk o.; 2. fabriek, manufactuur v.; 3. gilde o., ambachtsvereeniging, werkvereeniging v., Z. *Gewerkschaft.*

Gewerken-dienst, (*-ners*, mv. *-ner*) m. (Bergw.) mijnwerker, arbeider m. voor een deelgenootschap; *-kux* m. aandeel o. in eene mijn; *-probirer* m. beproever m. van het erts; *-schicht* v. (Bergw.) arbeid m., taak v., werk o., eens mijnwerkers; *-tag* m. vergadering v. van eene arbeidersvereeniging, van een gilde; it. (Bergw.) vergadering v. der aandeelhouders in eene mijn.

Gewerker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. fabriekarbeider m.; it. fabrikant m.

Gewerk-haus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. fabriek v., manufactuur v., werkhuis o., nijverheidsinrichting v.; *-holz* o. werkhout, timmerhout o.

Gewerklich, bijv. en b. wat tot een beroep, eene fabriek & behoort, Z. *gewerksmaszig.*

Gewerkschaft, v. (verzam.) deelhebbers, actiehouders m. mv. in eene mijn.

Gewerks-herr, (*-n*, mv. *-en*) m. fabrikant m., hoofd o. van eene inrichting van nijverheid, manufacturier m.; *-maszig* bijv. en b. fabriekmatig, als in fabrieken; *—e Arbeit*, fabriekwerk o., fabriekarbeid m.; *-stadt* v. fabriekstad v.

Gewette, (*-s*) o., z. m. wedden, gewed o.

Gewetze, (*-s*) o., z. m. gewet, wetten o.

Gewichse, (*-s*) o., z. m. smeren, gesmeer o.

Gewicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gewicht o., zwaarte v.; *- of das - halten*, zijn gewicht houden, de volle zwaarte hebben; *voll, gut - geben*, goed gewicht geven, ruim wegen; *es hält an - einen Centner*, het weegt een centenaar; *sehr in's - fallen*, zwaar zijn, veel wegen, gewicht hebben; *ein - von 100 Pfund*, een gewicht o. van 100 pond, een honderdponder m.; *nach dem -e kaufen*, bij het gewicht; *schwer -*, groot gewicht; *leicht -*, klein gewicht; (fig.) gewicht, belang o., belangrijkheid v., invloed m., aanzien o.; *eine Sache, ein Mann von -*, man & van gewicht; *ein - auf etw. legen*, belang stellen in, gewicht hechten aan; it. aandringen op, staan op; *Worte ohne -*, zonder gewicht, belang; *das - in der Schreibart*, kracht v., krachtige o.; 2. gewicht, stuk o. gewicht; (Unrw.) (van eene klok), gewicht o.; (van eene deur), tegenwicht o.

Gewichtig, (*-er, -st*) bijv. en b. *-e Dukaten*, de volle zwaarte hebbende; *-e Waare*, wichtig, zwaar, veel wegende (fig.) gewichtig, belangrijk, ernstig, invloedrijk; *-es Wort*, gewichtig, belangrijk, veelbeteekenend; *-keit* v. wichtigheid v., gewicht o., zwaarte v.; (fig.) gewicht o., gewichtigheid, waarde, verdienste v., Z. *Gewicht* (fig.).

Gewicht-kunst, v. weegkunst, weegkunde, statica v.; *-los* bijv. nw. licht, niet zwaar; (fig.) onbeduidend, onbelangrijk, niets beteekenend; *-losigkeit* v. lichtheid v., licht zijn o.; (fig.) onbeduidendheid, onbelangrijkheid v., gebrek o. aan waarde, aan verdienste; (van een bewijsgrond), zwakheid v.; *-macher* m. gewichtenmaker, balansmaker m.

Gewichts-abgang, (*-(e)s*) m., z. m. gewichtsverlies, inwegen o.; *-abnahme* v. vermindering v. van gewicht, gewichtsslijting v.; *-ausschlag* m. doorslag m., overwicht o.

Gewichtschnur, (*-schnüre*) v. (van eene klok), ketting m., koord o. waaraan de gewichten hangen.

Gewichts-lehre, v., Z. *-kunst, -mangel* m. gebrek o. aan, te kort o. in het gewicht; *-note, -specification* v. opgave v. van het gewicht.

Gewicht-stange, (*-n*) v. (van koordedansers), tegenwicht o., balanceerstok m.; *-stein* m. weegsteen m., steenen gewicht o.; *-träger* m. (Sm.) blaasbalgshefboom m.; *-voll* bijv. en b. het volle gewicht hebbende, zwaar; (fig.) belangrijk, gewichtig, ernstig; *-wissenschaft* v., Z. *-kunst; -zeichen* o. (Muntw.) gewichtsteeken o., stempel m. op zilver, gewichtsstempel m.

Gewickel, (*-s*) o., z. m. gewikkel, wikkelen o.

Gewiege, (*-s*) o., z. m. gewieg, wiegen o.

Gewiegt, bijv. nw. ervaren, bedreven, knap; it. Z. *wiegen.*

Gewierig, bijv. en b. (veroud.) gewenscht, naar wensch.

Gewild, (*-(e)s*) o., z. m. wild, stuk o. wild.

Gewill(e)t, gewilligt, bijv. nw. (onb.) willens, geneigd, voornemens; *- sein*, geneigd, voornemens, van plan zijn, het voornemen hebben; *ist er - es zu thun?*, is hij geneigd, van plan het te doen?

Gewimmel, (*-s*) o., z. m. gewemel, gewoel, wemelen, heen en weder loopen o.; 2. menigte v., gewoel o.

Gewimmer, (*-s*) o., z. m. gekerm, geklaag, kermen, klagen o., klaagtonen m. mv.

Gewinde, (*-s*) o., z. m. winden, gewind, draaien, gedreai o.; 2. kluwen, klosje, gestrengel, windsel o.; (van bloemen), kroon, guirlande v.; (aan een degengevest), greep m.; (van eene schroef), draad m.; *- am Steuerruder*, roerhaak, vingerling m.; (aan doozen &), scharnier o.; (aan de masten), mars v.; (aan deuren venster-banden), hengsel o.; it. verbinding v., gewricht o.; (fig.) doolhof o.

Gewinde-bohrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. groote boor, draadboor v.; *-eisen* o., Z. *Mühleisen; -fenster* o. draairaam o.

Gewindsel, (*-s*) o., z. m. in de windsels doen.

Gewinke, (*-s*) o., z. m. gewenk, wenken o.

Gewinn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. winnen, gewin o.; 2. gewonnene, verkregene, verworvene o., winst, opbrengst v., voordeel o.; *nur auf -sehen*, slechts naar winst zien; *einen kleinen - machen*, een winstje maken; *- bringen*, voordeel aanbrengen; (Bergw.) *- an Kupfer &*, opbrengst v. van; *um des -es von einigen Gulden würde er*, om & te verdienen; *auf gemeinschaftlichen - und Verlust*, op gemeenschappelijke risico, tegen gelijk aandeel in winst en verlies; 3. (Sp.) winst v., gewonnene o.; *mit seinem -e spielen*, spelen met hetgeen gewonnen is; *mit seinem -e fortgehen*, met de winst wegloopen; 4. prijs m., premie v.

Gewinnantheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aandeel in, deel o. van de winst.

Gewinnbar, bijv. nw. winbaar.

Gewinn-begierde, v., Z. *-sucht; -bringend* bijv. nw. winstgevend, voordeelig.

Gewinnen, (*gewann, gewonnen*) bedr. ww. bereiken, komen aan, geraken tot; *das Ufer durch Schwimmen -*, al zwemmende & bereiken; 2. verwerven, verkrijgen, verdienen, erlangen; *seinen Unterhalt -*, verdienen; *viel Obst -*, krijgen, inoosten, inzamelen; (Bergw.) *Erz -*, krijgen; *Metall aus Erzen -*, krijgen, halen, trekken; *eine Stadt -*, overwinnen, zich meester maken van, bemachtigen; *die Oberhand -*, krijgen; *eine Schlacht -*, winnen, de overwinning behalen in; (fig.) *jem. -, sein Herz -*, gewinnen; *etw. über jem. -*, de overhand behalen op, het afwinnen van; *jem. lieb -*, iem. liefkrijgen, liefde opvatten voor, genegen worden; *Knospen -*, knoppen krijgen, uitbotten; *Aehren -*, schieten; *Augen -*, (van boomen), uitbotten; *Geschmack an etw. -*, smaak krijgen in; *einen guten Ausgang -*, goed afloopen, wel slagen; *ein anderes Ansehen -*, er anders beginnen uit te zien; *das Ansehen - als ob &*, schijnen, het aanzien krijgen van; *das Meisterrecht -*, bekomen, krijgen; *jem zum Gevatter -*, iem. overhalen om peetoom te zijn; II. o. ww., m. *h.* winnen, verdienen, voordeel hebben, profiteeren; *an etw. -*, winst behalen bij, winnen op, profiteeren aan, voordeel trekken van; *von jemn. im Spiele -*, winnen; *er wird dadurch sehr -*, hij zal er veel bij winnen, veel voordeel mede behalen; *das -de Loos*, het lot, waarop de prijs valt; (fig.) *gewonnen Spiel haben*, gewonnen spel hebben, zeker zijn van zijne zaak; *jemn. gewonnen Spiel geben*, gewonnen spel geven, gelijk geven; 2. (z. voorw.) in zijn voordeel veranderen; it. vermeerderen, winnen in; *an Deutlichkeit -*, winnen in; *meine Freude gewinnt dadurch*

dat vermeerdert &; *bei jemn.* -, in de gunst komen van, zich de gunst verzekeren van.

Gewinner, (*-ners,* mv. *-ner*) m., **-in,** (*-nen*) v. (in het spel), winner m., winster v., winnende partij v.; it. overwinnaar m.; it. lot, briefje o., waarop de prijs valt, winnende nommer o.

Gewinn-gierig, (*-er, -st*) bijv. en b. winzuchtig, begeerig naar winst of voordeel; *-haken* m. (Bergw.) haak m. om de boor uit het gat te halen; *-karte* v. winnende kaart, kaart v., waarmede men wint; *-loos* o. lot o., waarop de prijs valt, winnende lot of nommer o.; *-los* bijv. nw. zonder winst, zonder voordeel; *-lust* v. winzucht, zucht v. naar winst, begeerte v., verlangen o. naar winst; *-rechnung* v. winst- en verliesrekening v.; *-reich* bijv. nw. groote winst gevende, rijk aan winst, winstgevend, voordeelig, veel winst & opleverende.

Gewinnst, (*-es,* mv. *-e*) o., Z. *Gewinn* (3).

Gewinn-sucht, v. zucht, begeerte v., verlangen o. naar winst &; *-süchtig* bijv. nw. winzuchtig, begeerig naar winst, baatzuchtig, inhalig; —*keit* v., Z. *-sucht; -theil* m. (Hand.) aandeel o. in de winst; it. dividend o.; — *und Verlustconto* o. winst- en verliesrekening v.; *-voll* bijv. en b. voordeelig, winstgevend.

Gewinnung, v., Z. *gewinnen;* it. (van wijn), opbrengst v., oogst m.; (Delfst.) opbrengst v., het opgedolven erts o.; (Scheik.) verkregene o.

Gewinsel, (*-s*) o., z. m., Z. *Gewimmer.*

Gewinst, (*-es,* mv. *-e*) m. winst v., voordeel o.; it. prijs m.

Gewippe, (*-s*) o., z. m. gewip, wippen o.

Gewirbel, (*-s*) o., z. m. (van de trom), geroffel, roffelen o.; (van leeuwerikken), gezang o.

Gewirk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. werk, weven, geweef o.; 2. weefsel o.; 3. (van bijen), honigraten v. mv., Z. *Gewebe.*

Gewirr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. gewar, verwarren o.; 2. harrewarrerij, mengelmoes, wanorde, onorde v., chaos m.; (van een slot), werk o.

Gewische, (*-s*) o., z. m. gewisch, geveeg, wisschen, vegen o.

Gewisper, (*-s*) o., z. m. gefluister, fluisteren o.

Gewiss, (*-er, -est*) bijv. en b. vast, zeker, niet wankelend, stevig; *eine -e Hand haben,* eene vaste, onveranderlijke hand hebben; (Schild.) *-er Pinsel,* vast, flink, ferm; - *schieszen,* zeker, vast, juist; (fig.) *das ist ihm* -, dat is hem toevertrouwd; (gemeenz.) *Sie sind mir - genug,* ik verlaat mij geheel op u; it. ik zal mij aan u houden; *wenn er Alles verloren hat, ist ihm sein Haus - genug,* houdt of heeft hij zijn huis nog over; 2. (van inkomsten), vast, zeker, bepaald; *kein -es Brod haben,* geen vast inkomen hebben; (van de woonplaats), vast, onveranderlijk, bestendig; *sein Gewisses haben,* een geregeld, vast inkomen hebben; it. een bepaald traktement hebben; *um ein Gewisses eins werden,* zich omtrent een bepaalden prijs verstaan, het eens worden over; 3. zeker, vast, gewis, stellig, bepaald, ontwijfelbaar, positief, authentiek; *- glauben,* vast; (van de hoop), vast, stellig, onwankelbaar; *einer Sache - sein,* zeker overtuigd; *seiner Sache - sein,* zeker van zijne zaak zijn, overtuigd zijn van te zullen slagen; *-e Ueberzeugung,* zeker, bepaald, vast, geheel; *man weisz noch nichts Gewisses,* men weet nog niets met zekerheid, heeft nog geene zekerheid; *so viel ist -, dass &,* zooveel is zeker, bepaald, zooveel of dit staat vast, dat &; *jem. - machen,* geruststellen, verzekeren, iems. twijfel wegnemen, opheffen; 4. zeker, onbepaald, algemeen, onbeschrijfelijk, niet juist aan te wijzen; *sie hat ein -es Etwas, das &,* zij heeft een zeker iets, ik weet niet wat &; *ich fühle ein -es Missbehagen,* zeker; *ein -es Vorgefühl,* zeker, onbestemd; *ein -er Graf, eine -e Dame,* een zekere graaf, eene zekere dame, onbekend, vreemd; *ein -er Mensch redete mich gestern an,* een zeker iemand, een onbekend persoon; II. bijw. zeker, bepaald, stellig, vast, ongetwijfeld; *er kommt* -, hij komt bepaald, stellig, vast; *glauben Sie es? ja -!,* ja zeker, stellig!; *ganz* -, volstrekt, zonder fout, bepaald zeker; it. vermoedelijk, waarschijnlijk; *Sie wollten uns - überraschen,* waarschijnlijk, zeker; *Sie wollen - eine Reise machen?,* gij wilt zonder twijfel eene reis doen.

Gewissen, (*-s,* mv. *Gewissen*) o. geweten, gemoed, gewisse o., conscientie, inwendige kennis v., inwendig gevoel o.; *ich frage Sie auf Ihr* -, op uw geweten af; *mit gutem* -, met een goed, gerust geweten; *-shalber zu etw. verbunden sein,* gewetenshalve, volgens zijn geweten &; *ein gutes, reines - haben,* goed, gerust, zuiver geweten hebben, zich niets te verwijten hebben; *ein Verbrechen auf sein - laden,* zijn geweten belasten, bezwaren met; *das - einschläfern,* zijn geweten in slaap wiegen; *wider besser Wissen und* -, tegen beter weten; *auf mein -!,* bij mijn geweten, op mijne eer!; *das läuft gegen mein* -, dat strijdt tegen mijn geweten; 2. gewetenszaak, bedenkelijkheid v.; *sich ein - aus etw. machen,* tot eene gewetenszaak maken.

Gewissenhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. nauwgezet van geweten, teeder, gemoedelijk, eerlijk; *einen Vertrag - halten,* nauwkeurig, nauwgezet, in alle opzichten.

Gewissenhaftig, (*-er, -st*) bijw., Z. *gewissenhaft; -keit* v. nauwgezetheid, gemoedelijkheid, eerlijkheid, oprechtheid v.

Gewissen-los, bijv. en b. gewetenloos, oneerlijk, onoprecht, onkiesch; *ein —es Betragen,* gewetenloos, oneerlijk, schurkachtig; *er handelt auf eine —e Art,* laag; *er ist — genug um &,* hij is gewetenloos, laag genoeg &; *-losigkeit* v. gewetenloosheid, laagheid, onkieschheid v.

Gewissens-angst, (*-ängste*) v. gewetensangst m., gewetenswroeging v.; *-biss* m. knaging, wroeging v. van het geweten, zelfverwijt o.; *-fall* m., *-frage* v. gewetenszaak, gewetensvraag v.; 2. punt o. van geweten, twijfelachtig punt o.; *-freiheit* v, gewetensvrijheid v., vrijheid v. van geweten, van godsdienst; *-freund* m., *-führer* m., Z. *-rath; -furcht* v. vrees v. voor (de knagingen van) het geweten; *-gericht* o. rechtbank v. van het geweten; it. Z. *Schwurgericht; -gesetz* o. wet v. des gewetens; *-handlung* v. handeling, daad v. volgens het geweten; *-heirath* v. huwelijk o. volgens het geweten; *-herrschaft* v. heerschappij v. over het geweten van anderen; *-lehre* v. leer v., die over gewetensvragen uitspraak doet; *-lehrer* of *-löser* m. casuist, godgeleerde m., die over gewetenszaken uitspraak doet; *-pflicht* v. gewetensplicht, plicht m. des gewetens; *-prüfung* v. gewetensonderzoek, onderzoek o. des gewetens; *-punkt* m., Z. *-fall; -rath* m. raadgever m. in gewetenszaken, geestelijke vader of raadgever, casuist; it. biechtvader m.; *-richter* m., Z. *-rath;* 2. Z. *Geschworener; -rüge* v. knaging, wroeging v. des gewetens, gewetenswroeging v.; *-ruhe* v. gerustheid v. des gewetens, inwendige vrede m.; *-rührung* v. vermurwing v. des harten, inwendig beroow o.; *-sache* v. gewetenszaak v.; *das ist eine — für mich,* dat is voor mij eene gewetenszaak, mijn geweten verplicht mij er toe; *-schlaf* m. slaap m., sluimering v. des gewetens; *-scrupel* m., Z. *-zweifel; -trieb* m. aandrang m. des gewetens, inwendige aandrang m.; *-übung* v. oefening v. van het geweten, beoefening v. der gewetensplichten; *-unruhe* v. onrust, ongerustheid v. des gewetens; *-wächter* m. wachter, bewaker m. van het geweten; *-zwang* m. gewetensdwang, zedelijke dwang m., onverdraagzaamheid v.; *-zweifel* m. zwarigheid v. des gewetens, gewetenstwijfel m.; *-zwinger* m. beroover m. van de vrijheid des gewetens.

Gewissermaszen, bijw. eenigszins, in zekeren zin, eenigermate.

Gewissheit, v. vastheid, zekerheid v.; 2. onveranderlijkheid, vastheid, bepaaldheid v.; (van inkomsten), zekerheid v., bepaald zijn o.; - *in den Entschlüssen,* vastheid, vastberadenheid v.; 3. zekerheid, juistheid v.; 4. eene zekere zaak zelve; *jemn. wegen etw. - geben,* zekerheid v., stellige of juiste inlichting v.; it. iem. voor iets borg spreken, zekerheid, vastigheid geven voor; *mit - von etw. sprechen,* met zekerheid, met bepaaldheid, als van eene bepaalde zaak &; *ich möchte gern - haben,* ik wenschte wel zekerheid te hebben.

Gewisslich, bijw. zekerlijk, gewisselijk, bepaald, stellig.

Gewitter, (*-s,* mv. *Gewitter*) o. onweder o., donder, storm m.; *ein schreckliches* -, verschrikkelijk onweder o., orkaan m.; it. bliksem m., weerlicht o.; *das - hat eingeschlagen,* de bliksem is ingeslagen; *vom - erschlagen werden,* van den bliksem getroffen worden; (fig.) van den

donder getroffen; (dg.) - *der Leidenschaften*, hevigheid, onstuimigheid v., geweld o.; *politisches* -, onweder o.; 2. gevaar, ongeluk o., ramp v.

Gewitter-ableiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., Z. *Blitzableiter*; *-beschädigt* bijv. nw. door het onweder beschadigd; *-flamme* v. bliksem m.; *-fliege* v. stormvlieg v.; *-furcht* v. vrees v. voor het onweder; *-gedanke* m. vreeselijke gedachte v.; *-gewölk* o., Z. *-wolken*; *-guss* m. onweersbui v.

Gewitterhaft, (*-er*, *-(e)st*) bijv. en b. onweerachtig, een onweer voorspellende of aankondigende; *-e Luft*, Z. *Gewitterluft*.

Gewitter-himmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. onweerslucht v., stormachtige hemel m.; *-luft* v. onweerslucht v.

Gewittern, (*gewitterte*, *gewittert*) onp. ww. donderen, onweeren.

Gewitter-nacht, (*-nächte*) v. onweersnacht m.; it. door een onweder of een storm veroorzaakte duisternis v.; *-regen* m. onweersregen m., donderbui v.; *-reich* bijv. nw. van veel onweders vergezeld; *-schaden* m. door het onweder veroorzaakte schade, onweerschade v., nadeel o. door het onweder veroorzaakt; *-schall* m. donder, donderslag m.; *-schauer* m., Z. *-regen*; *-schwer* bijv. en b. dampig, zoel als voor een onweder; *—e Luft*, dampige, zoele, stikkende lucht; *-schwül* bijv. nw. zoel als voor een onweder; *-schwüle* v. zoelheid v. ten tijde van een onweder; *-stange* v. bliksemafleider m.; *-stirn* v. voorhoofd o., waarop de toorn te lezen is; *-strom* m. regenstroom m. bij een onweder, stortbui v.; *-sturm* m. storm m. bij een onweder; *-vogel* m. stormvogel m.; *-voll* bijv. nw. vol onweders; *-wind* m. stormachtige, hevige wind, onweerswind m.; *-wolke* v. onweerswolk, donderwolk m.; *-zucken* o. weerlicht o.

Gewitzel, (*-s*) o., z. m. laffe scherts v., zotteklap m., kwinkslagen vertellen o.

Gewitzigt, bijv. en b., Z. *witzigen*.

Gewoge, (*-s*) o., z. m. golven o.; it. golven, hevige aandoeningen v. mv.

Gewogen, (*-er*, *-st*) bijv. nw. met den 3en nv., genegen, toegenegen, gunstig, welwillend; *jemn.* - *sein*, genegen zijn, gunstig gezind zijn jegens; *bleiben Sie mir ferner* -, ik beveel mij verder in of verzoek u verder om uwe gunst; *-heit* v. genegenheid, gunst, welwillendheid, welgezindheid v.; 2. verplichting, beleefdheid, goedheid v.

Gewohnen, (*gewohnte*, *gewohnt*) o. ww., m. *s. eine(r) Lebensart* -, wennen, gewoon worden, zich gewennen; *endlich gewohnt man Alles*, eindelijk gewent men aan alles, wordt men overal aan gewoon; *es in einem Hause*, *an einem Orte* of *Klima gewohnt werden*, gewennen, gewoon worden aan, zich gewennen; *ich bin gewohnt zu* -, ik ben gewoon, gewend, het is mijne gewoonte &; *des Klimas gewohnt sein*, gewoon, gewend zijn aan; *wir sind es nicht anders gewohnt*, wij zijn het niet anders gewend; *das bin ich an ihm schon gewohnt*, dat ben ik van hem reeds gewend, ik verwacht niets anders meer van hem; *macht, wie ihr es gewohnt seid*, doet zoo als gij gewoon zijt; *nach seiner gewohnten Art*, op zijne gewone manier; (Spr.) *jung gewohnt, alt gethan*, jong gewend, oud gekend of gedaan.

Gewöhnen, (*gewöhnte*, *gewöhnt*) bedr. ww. *jem. an etw.* -, gewoon doen worden, doen gewennen; *ein Kind* -, Z. *entwöhnen*; (van dieren), temmen, tam maken; it. *ein Pferd, einen Vogel* -, gewoon maken aan, dresseeren, africhten; *er hat sie nach seinem Kopfe gewöhnt*, hij heeft haar naar zijn zin gewend; 2. wed. ww. *sich an etw., jem.* -, zich gewennen aan; *er ist an Hitze gewöhnt*, hij is gewoon, gewend aan warmte.

Gewohnheit, (*-en*) v. gewoonte v., gebruik o., routine v.; *aus - etw. thun*, uit gewoonte &; *das ist so seine* -, dat is zoo zijne gewoonte, dat is hij zoo gewoon; *die - bringt es so mit sich*, het gebruik &; *auszer - kommen*, in onbruik geraken, uit de mode geraken; *er hat die - viel zu sprechen*, hij heeft de gewoonte, is gewend &; *sich etw. zur - machen*, zich iets tot eene gewoonte maken, zich gewennen aan; *das ist bei uns zur - geworden*, dat is bij ons eene gewoonte geworden; *eine - annehmen*, eene gewoonte aannemen; *die hergebrachten -en eines Landes*, de zeden v. mv. en gebruiken o. mv.

Gewohnheits-mensch, (*-en*, mv. *-en*) m. mensch m., die nooit van zijne gewoonte afgaat; *-recht* o. gewoonheidsrecht o.; zeden v. mv. en gebruiken o. mv.; *-sünde* v. zonde v. uit gewoonte; *-thierchen* o. dier o. dat van zijne gewoonte nooit afwijkt.

Gewöhnlich, (*-er*, *-st*) bijv. en b. gewoonlijk, gewoon, gebruikelijk, doorgaand, alledaagsch, gemeen, ordinair; *-e Ausdrücke*, gebruikelijk, gewoon, alledaagsch; *um die -e Zeit*, op den gewonen tijd; *das geschieht* -, gewoonlijk, gemeenlijk; *wie* -, zoo als gewoonlijk, naar gewoonte; *es ist ihm - schlimm zu urtheilen*, hij is gewoon, het is hem eigen, het is zijne gewoonte; *-er* of *Tisch-Wein*, gewone, alledaagsche, tafelwijn m.; *das -e Essen*, *der -e Tisch*, gewoon, alledaagsch; 2. alledaagsch, middelmatig, min, nietig; *-e Gedanken*, alledaagsche, triviale ideën; *-er Mensch*, gewoon, alledaagsch, niets bijzonders; *er ist über das -e erhaben*, hij is boven het alledaagsche verheven; *-keit* v. gewoonheid, gewoonlijkheid, laagheid v.; (van het verstand), middelmatigheid, geringheid v.

Gewohnt, bijv. nw. gewoon, gewend, Z. *gewohnen*.

Gewöhnung, v. gebruik o., gewoonte v., gewennen o.; (van een kind), Z. *Entwöhnung*.

Gewölb-ähnlich, -artig, bijv. nw. gewelfvormig, gewelfachtig, gewelfd; *-bogen* m. boog m. van een gewelf; *-bruch* m. (Ontlk.) schedelbreuk v.

Gewölbe, (*-s*, mv. *Gewölbe*) o. gewelf of wulf o., welven o.; 2. Z. *Speise-*, *Kaufmanns-*, *Waaren-gewölbe*; *himmlisches* -, hemelgewelf o.; 3. (Ontlk.) schedel m.

Gewölbe-bock, (*-bock(e)s*, mv. *-böcke*) m. boog m., boogronding v.; *-krone* v. gewelfkroon v.; *-pfeiler* m. gewelfpijler m.; *-stein* m. gewelfsteen, wulfsteen m.

Gewölk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. wolken v. mv.; it. menigte, massa v., hoop, drom m., wolk v.

Gewölkflug, (*-flug(e)s*, mv. *-flüge*) m. vliegende, voorbijtrekkende wolken v. mv.

Gewölkig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. bewolkt, met wolken.

Gewölks-nacht, (*-nächte*) v. bewolkte nacht, duistere nacht m.; it. donkere hemel m., donkere wolken v. mv.

Gewölle, (*-s*) o., z. m. (Valk.) haren o. mv., vederen v. mv., wat de roofdieren weer onverteerd uitwerpen.

Geworben, geworden, Z. *werben*, *werden*.

Gewörfel, (*-s*) o., z. m. geschop, schoppen o., Z. *worfeln*.

Gewörfen, Z. *werfen*.

Gewucher, (*-s*) o., z. m. gewoeker, woekeren o.

Gewuchs, (*-es*, mv. *Gewüchse*) o., Z. *Gewächs*.

Gewühl, (*-(e)s*) o., z. m. woelen, gewoel, wroeten, gewroet o.; (fig.) gewoel o., beweging v., oploop m.; *das - des Lebens*, het gewoel o.

Gewunden, bijv. nw., Z. *winden*.

Gewünsche, (*-s*) o., z. m. gewensch, wenschen o.

Gewürfel, (*-s*) o., z, m. gedobbel, dobbelen o.

Gewürge, (*-s*) o., z. m. worgen of wurgen, dooden, slachten o., slachting v.; 2. (Volkst.) hevige en moeielijke braking v.

Gewürk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Gewirk*.

Gewürm, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gewormte o., wormen m. mv.; (fig.) gebroed, gemeen, schorremorrie, canaille o.

Gewürmt, bijv. nw. verwormd, verteerd, vermolmd.

Gewürz, (*-es*, mv. *-e*) o. kruid, toekruid o., kruiderij, specerij v.; *- an etw. thun*, iets kruiden, toebereiden.

Gewürz-artig, bijv. nw., Z. *gewürzhaft*; *-beutel* m. kruidenzak, zak m. met of voor specerijen; *-brühe* v. kruidensaus v.; *ohne* —, ongekruid, onopgesmukt, natuurlijk; *-büchse* v., Z. *-lade*; *-essig* m. kruidenazijn m.; *-fleisch* o. gekruide vleeschspijs v., ragout o.; *-gewölbe* o., Z. *-kram*; *-gurke* v. ingelegd agurkje o.

Gewürzhaft, (*-er*, *-st*) bijv. en b. kruidig, specerijachtig, geurig.

Gewürzhaftigkeit, v. kruidigheid, specerijachtigheid v., kruidige of geurige smaak, reuk m. &.

Gewürz-handel, (*-s*) m., z. m. handel m. in specerijen, kruidenhandel, specerijhandel m.; *-händler* m. handelaar m. in kruiden, specerijhandelaar, kruidenier m.; *-handlung* v. kruideniers-

winkel m.; *-kammer* v. kruidenmagazijn o.; *-kram* m. kruideniers winkel m.; 2. handel m. in specerijen; *-krämer* m. kleinhandelaar m. in specerijen, kruidenier m.; *-krämerin* v. kruidenierster v.; *-kuchen* m. kruidenkoek, gekruide koek, specerijkoek m.; *-kümmel* m. venkelkorrel v.; *-lade* v. kruidendoos, specerijdoos v.; *-laden* m., Z. *-kram; -mühle* v. kruiderijmolen m.; *-myrthe* v., z. m. Spaansche of lange peper v.; *-nägelein* o., Z. *-nelke; -nägelkoralle* v. kruidnagelkorrel v.; *-nelke* v. kruidnagel m.

Gewürznelken-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. kruidnagelboom m.; *-öl* o. kruidnagelolie, nagelolie v.

Gewürz-reich, bijv. en b. rijk in kruiderijen, zeer kruidig, geurig; *-sack* m. kruidenzak, kruiderijenzak m.; *-säcklein* o. kruidenzakje o., pop v.; *-schachtel* v., Z. *-lade; -sieb* o. kruiderijzeef v.; *-staude* v. struikklaver, ptelea v.; *-stein* m. mirresteen m.; *-strauch* m. kruiderijstruik, meloenstruik m.; *-waaren* v. mv. kruiderijen, specerijen v. mv.; *-wein* m. kruidenwijn, gekruide wijn m.

Gewüthe, (*-s*) o., z. m. woeden o.

Geyen, Geyer, & Z. *Geier &c.*

Gezackt, bijv. nw. getand.

Gezäh, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gereedschap o., werktuigen o. mv.; *-kasten* m. gereedschapkast v.

Gezahle, (*-s*) o., z. m. betalen, voldoen o.

Gezähle, (*-s*) o., z. m. getel, tellen o.

Gezähnelt, bijv. nw. getand, uitgetand, zaagsgewijs.

Gezänk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. krakeelen, twisten, gekrakeel, getwist, gekijf o.; *ein schreckliches - anfangen*, vreeselijk beginnen te krakeelen, te schreeuwen, te kijven, een vreeselijk leven beginnen te maken.

Gezapfe, (*-s*) o., z. m. getap, tapper o.

Gezappel, (*-s*) o., z. m. getrappel, gespartel o.

Gezaser, (*-s*) o., z. m. vezelen o.

Gezäu, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Gezäh.*

Gezauber, (*-s*) o., z. m. getoover, tooveren o.

Gezauder, (*-s*) o., z. m. gedraai, gezammel, geleuter, gezeur, lanterfanten o.

Gezäum, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. getuig o., tuigage v., tuig o.

Gezause, (*-s*) o., z. m. getrek, gepluk, trekken, plukken o.

Gezeche, (*-s*, mv. *Gezeche*) o. gezuip, zuipen o., zuippartij v.; it. dronkenschap v.

Gezehnt, bijv. en b. betrekking hebbende op het getal tien.

Gezeichne, (*-s*) o., z. m. geteeken, teekenen o.

Gezeidel, (*-s*) o., z. m. honing uit de korven snijden, melken o.

Gezeige, (*-s*) o., z. m. toonen, aanwijzen, aantoonen o.

Gezeit, (*-en*) v. (Zeew.) tijd, ware tijd m.; it. getij o.; 2. (mv. *-en*) (Kath.) getijden o. mv., bidu ren o. mv.; *-enbuch* o. getijboek, brevier o.

Gezelt, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tent v.; *in -en wohnen*, in tenten wonen; 2. (Ontlk.) zijdelingsche hersenholte v. der dieren; *-baum* m. &, Z. *Zeltbaum.*

Gezerre, (*-s*) o., z. m. heen en weer trekken, rukken en plukken o.

Gezeter, (*-s*) o., z. m., Z. *Zetergeschrei.*

Gezeug, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Gezäh; -kasten* m., Z. *Zeugkasten; -steuer* v., Z. *Gestängesteuer; -strecke* v. galerei v. door welke eene waterleiding loopt; *—nort* m. galerei v., dwarsgang m.

Geziefer, (*-s*, mv. *Geziefer*) o., Z. *Ungeziefer.*

Geziefer-kenner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. insectenkenner m.; *-kunde* v., *-kundige* m., *-lehre* v., *-lehrer* m., *-lehrig* bijv. nw., Z. *Ziefer-kundige &c.*

Geziege, (*-r, -st*) bijv. en b. (Bergw.) smeedbaar, hamerbaar, pletbaar.

Geziehe, (*-s*) o., z. m. getrek, trekken o.

Geziele, (*-s*) o., z. m. mikken, doelen o.

Geziemen, (*geziemte, geziemt*) o. en onp. ww., m. *h.* betamen, voegen, passen, betamelijk zijn; *es geziemt Kindern zu schweigen*, het betaamt kinderen te zwijgen, kinderen behooren te zwijgen; *einem ehrlichen Manne geziemt es nicht, so zu handeln*, past, voegt &; *leben wie es seinem Stande geziemt*, past, voegt, overeenkomt met; 2. wed. ww. *sich -*, passen, betamen; *es geziemt sich nicht*, het past niet, is niet betamelijk; *wie es sich geziemt*, zoo als het behoort, betaamt.

Geziemend, bijv. en b. passend, betamelijk, behoorlijk, welvoegelijk; *die -e Ehre*, verschuldigd; *sich - betragen*, betamelijk, welvoeglijk, ordentelijk, beleefd, zooals het behoort.

Geziemlich, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *geziemend.*

Geziere, (*-s*) o., z. m. gemaaktheid, gekunsteldheid, gezochtheid, geveinsdheid v.

Geziert, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. gemaakt, gekunsteld, gezocht, geveinsd, voorgewend, gewaand; *-heit* v., Z. *Ziererei.*

Gezimmer, (*-s*, mv. *Gezimmer*) o. timmerwerk, getimmer, houtwerk o.

Gezirkel, (*-s*) o., z. m. passen, afpassen, gepas o.

Gezirp, (*-(e)s*) o., z. m. getjilp, gesjirp, tjilpen, sjirpen o.

Gezische, (*-s*) o., z. m. (van slangen &), gesis, sissen o.; (fig.) uitfluiting, uitjouwing v., uitjouwen, gefluit o.; 2. Z. *Gezischel.*

Gezischel, (*-s*) o., z. m. gefluister, fluisteren o.; 2. influistering, fluistering v.

Gezitter, (*-s*) o., z. m. sidderen, beven o.

Gezogen, bijv. nw., Z. *ziehen;* it. (van pennen), bereid; (van geweerloopen), getrokken.

Gezücht, (*-(e)s*) o., z. m. (verzam.) ras, geslacht o.; 2. (i. k. bet.) gebroed, gespuis, gemeen, grauw o.

Gezucke, (*-s*) o., z. m. getrek, trekken o.

Gezucker, (*-s*) o., z. m. suikeren, gesuiker o.

Gezüngel, (*-s*) o., z. m. de tong heen en weer bewegen, met de tong spelen; (fig.) lekkernij v.

Gezupfe, (*-s*) o., z. m. getrek, gepluk, trekken, plukken o.

Gezupfte, (*-s*) o., z. m. pluksel o.

Gezürne, (*-s*) o., z. m. boos worden, toornig worden o.

Gezwacke, (*-s*) o., z. m. geknijp, geplaag, knijpen, plagen o.

Gezwänge, (*-s*) o., z. m. klemmen, nijpen, persen, geklem, genijp, gepers o.

Gezweifel, (*-s*) o., z. m. getwijfel, twijfelen o.

Gezweige, (*-s*) o., z. m. (verzam.) takken m. mv.

Gezweigt, bijv. nw. getakt, takken hebbende.

Gezweit, bijv. en b. gedubbeld, uit twee eenheden samengesteld, tweetallig; (Pl.) gepaard, paarsgewijs geplaatst, dubbel; *-e Wurzel*, dubbele ui; 2. Z. *gedoppelt.*

Gezwicke, (*-s*) o., z. m. geknijp, knijpen o.

Gezwiefacht, bijv. nw., Z. *gedoppelt.*

Gezwirne, (*-s*) o., z. m. getweern, tweernen.

Gezwitscher, (*-s*) o., z. m. gekweel, gekwetter, kweelen, kwetteren o.

Gezwungen, bijv. nw. gedwongen, genoodzaakt, verplicht; 2. (fig.) niet vrij, gemaakt, geaffecteerd; *-heit* v. gedwongenheid v., dwang m.; 2. (fig.) gemaaktheid, geaffecteerdheid v.

Gibraltarschwalbe, (*-n*) v. zwaluw v. in de straat van Gibraltar.

Gicht, (*-en*, (Volkst.) *-er*) v. jicht, rheumatische pijn, rheumatiek v.; (Gen.) jicht, gewrichtspijn v.; *- an den Händen*, handjicht v.; *- an den Füszen*, voetjicht v., voeteuvel, podagra, pootje o.; *- an den Knieen*, kniejicht v., gonagra o.; *fliegende, laufende, reiszende -*, vliegende, loopende jicht; *lähmende -*, verlammende jicht; *- in den Hüften*, heupjicht; (Volkst.) *in -er verfallen, an -ern sterben*, stuipen krijgen, aan stuipen sterven; 2. (Giet.) (van den oven), plat, vlak o.; it. laag v., schicht m., hoeveelheid v. erts of metaal, die men te gelijk in den oven werpt; it. oven-stortgat o.

Gicht-ablagerung, v. (Gen.) kalkachtige aangroeiing v., kalkachtig gezwel o.; *-ader* v. heupader v.; *-anfall* m. aanval m. van jicht; *-artig* bijv. en b. jichtachtig; *-(beer)baum* m. zwarte besseboom m.; *-beere* v. zwarte (aal)bes v.; *-beerstrauch* m. zwarte-bessestruik m.; *-blume* v., Z. *Schlüsselblume; -boden* m., Z. *Gicht* (Giet.); *-bruch* m. verlamming

v.; *-brüchig* bijv. nw. verlamd, lam, kreupel; *-brüchigkeit* v. verlamming, lamheid v.; *-brücke* v. (Giet.) trap m., brug v. naar het stortgat; *-bühne* v. (Giet.) stellage v. om bij het stortgat te komen.

Gichten, (*gichtete, gegichtet*) bedr. nw. pijnigen, kwellen, pijn veroorzaken.

Gichterisch, bijv. en b. jichtachtig, podagraächtig; 2. (Volkst.) krampachtig, krampaardig, stuipachtig; *-e Bewegung,* krampachtige beweging, stuiptrekking v.

Gicht-fieber, (*-bers,* mv. *-ber*) o. jichtkoorts v.; *-fluss* m. jichtzinking v.; *-haus* o. (Giet.) ovenmond m.; *-heilend* bijv. nw. jicht genezende.

Gichtig, (*-er, -st*) bijv. en b. jichtig, met jicht behept, aan jicht lijdende.

Gicht-knoten, (*-tens,* mv. *-ten*) m. jichtknobbel m.; *-kolik* v. jichtkoliek o.; *-körner* o. mv. jichtkorrels v. mv.; *-krank* bijv. nw. aan de jicht lijdende; *-kranke* (*der, die*), jichtlijder m., jichtlijderes v.; *-kraut* o. jichtkruid o.; *-leiden* o. lijden o. aan jicht, jichtpijn v.; *-masz* o. (Giet.) kolenmaat v. bij de hoogovens; *-materie* v., Z. *-stoff; -mittel* o. jichtmiddel, middel o. tegen de jicht; *-morchel* v., Z. *Morchel; -papier, -pflaster* o. jichtpapier o., jichtpleister v., diapalm v.; *-pille* v., *-pulver* o. jichtpil, jichtpoeier, pil, poeier v. tegen de jicht; *-rose* v. pioenroos, pinksterroos v.; *-rübe* v., Z. *Zaunrübe; -schmerz* m. jichtpijn, jichtsmart v.; *-schwamm* m. stinkende morille v.; *-stoff* m. jichtstof v.; *-stück* o. wandsteen m. aan den tegenovergestelden kant van het ovengat in oveus; *-taffel* m. jichttaf, gezondheidstaf o.; *-wasser* o. jichtwater o.; *-wurz* v., Z. *Diptam; -zettel* m. bericht o. van den geneesheer omtrent de jicht.

Gickern, (*gickerte, gegickert*) o. ww. ginniken, grinniken o.

Giebe, (*-n*) v. draadwinder m.; (Wev.) scheerraam o., weversboom m.

Giebel, (*-s,* mv. *Giebel*) m. gevel, gevelmuur, tuitmuur m.; 2. sieraad o. boven deuren en vensters, fronton o.; 3. (Prov.) huis o.; 4. toppunt o., Z. *Gipfel;* 5. (Nat. hist.) post v. (een vischje).

Giebel-bruch, (*-bruch(e)s,* mv. *-brüche*) m., Z. *Gipfelbruch; -dach* o. geveldak o.; *-feld* o. gevelveld o., timpaan o.; *-fenster* o. gevelvenster, venster o. in den gevel; *-förmig* bijv. en b. tuitgevelvormig, spits toeloopend; (Wapenk.) trapvormig; *-haus* o. huis o. met een tuitgevel; *-loch* o., Z. *-fenster; -mauer* v. gevelmuur, tuitgevel m.; *-säule* v., Z. *-spits; -schoss* m. grondbelasting v. der huizen in de stad, belasting v. op de vensters; *-schwalbe* v., Z. *Hausschwalbe; -seite* v. gevelzijde v.; *-spiesz* of *-spitze* v. spits v.; (Bouwk.) gevelspits, tuit v.; *-wand* v., Z. *-mauer; -zimmer* o. vliering v.; *-zinne* v., Z. *-spitze; -zins* m., Z. *-schoss.*

Gieben, (*-s,* mv. *Gieben*) m., Z. *Giebel* (Nat. hist.).

Giebigkeit, (*-en*) v. (Rechtsw.) belasting v., impost m., accijns m.

Giebsen, (*giebste, gegiebst*) o. ww., m. *h.* moeielijk ademen of adembalen, gijpen.

Giek-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. (Zeew.) giekboom m., groote mast m. van eene oorlogssloep.

Gieke, (*-n*) v. stoofje o., kleine stoof v.

Gieksegel, (*-gels,* mv. *-gel*) o. giekzeil o., derde zeil o. van eene oorlogssloep.

Gienaffe, (*-n,* mv. *-n*) m., Z. *Gähnaffe.*

Gienen, (*giente, gegient*) bedr. ww., Z. *gähnen.*

Gien-fisch, -maul, (*-maul(e)s,* mv. *-mäuler*) o. tandvisch m.; *-muschel* v. tandmossel v.

Giepsen, Z. *giebsen.*

Gier, (*-er, -st*) bijv. en b. gretig, Z. *gierig.*

Gier, (*-en*) v. gretigheid, begeerigheid, hevige begeerte, zucht v., lust m.

Gier-blick, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gretige blik m.; *-brücke* v. gierbrug v.; *-de* v., Z. *Begierde.*

Gieren, (*gierte, gegiert*) o. ww., m. *h. nach, auf etw.* -, hunkeren, vurig verlangen, gretige blikken slaan op.

Gierenziegel, (*-gels,* mv. *-gel*) m. (Leid.) gierende dakpan v.

Gierfalk, (*-en,* mv. *-en*) m. giervalk, IJslandsche valk m.

Gierig, (*-er, -st*) bijv. en b. *nach etw.* -, begeerig, hunkerend, gretig; (in het eten), gretig, gulzig, happig; *-e Blicke auf eine Frau werfen,* begeerlijk; *-keit* v. begeerlijkheid, gretigheid, happigheid v.; (in het eten), gulzigheid, vraatzucht v.; (Zed.) begeerlijkheid, belustheid v.

Gierling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. begeerig mensch m.

Giersch, Z. *Gersch.*

Gierschwalbe, (*-n*) v., Z. *Mauerschwalbe; -ziegel* m. driehoekige tegel m.

Giesz-bach, (*-bach(e)s,* mv. *-bäche*) m. stroom m., stortbeek v., stortvloed m.; *-bad* o. stortbad o.; *-bank* v. gietbank v.; *-becken* o. lampetkom v.; *—knorpel* m. kraakbeen o. van het strottenhoofd o.; *—muskel* m. (Ontlk.) bekervormige spier v.; *-blech* o. gietplaat v.; it. geslagen plaatijzer o.; *-bogen* m. (Giet.) staafvorm m.; *-buckel* m. gietkroes m.

Gieszel, (*-s,* mv. *Gieszel*) m. gietpijp, gietbuis v.

Gieszen, (*goss, gegossen*) bedr. ww. onr. gieten, storten; *Wasser in seinen Wein* -, gieten, doen; (fig.) Z. *Wasser; Oel ins Feuer* -, Z. *Oel; jemn. etw. in die Schuh* -, Z. *Schuhe; aus einem Gefässe in ein anderes* -, gieten, overgieten, uitstorten; *Brühe auf den Tisch* -, storten; (Giet.) *Zinn, Blei, Teller* -, gieten, smelten; *Kanonen, Glocken, Gips'guren, Wachsfuchte &c. werden gegossen,* worden gegoten; *gegossene. Arbeit,* gietwerk o.; (fig.) *zum Lieben ist er nicht gegossen,* hij is niet gemaakt om te beminnen; *Alles sitzt wie gegossen,* (van kleederen), als aan het lijf gegoten; 2. o. ww., m. *h.* besproeien, begieten; *man hat schon gegossen,* begoten; (fig.) verspreiden, in ruime mate mededeelen, Z. *sich ergieszen;* it. hard regenen; *es gieszt,* het regent dat het giet, het stortregent; II. wed. ww., Z. *sich ergieszen.*

Gieszer, (*-s,* mv. *Gieszer*) m. gieter, gietersbaas m.; 2. Z. *Gieszkanne.*

Gieszerde, v. gietaarde, potaarde v.

Gieszerei, (*-en*) v. gieterij, plaats v. waar gegoten wordt; it. gieten o., gietersarbeid m.

Gieszlohn, (*-(e)s*) m. gietersloon o.; 2. gietloon o.

Gieszerz, (*-es,* mv. *-e*) o. gieterts, brons o.; *-fass* o. gieter m., gietertje o.; it. Z. *-kanne; -fieber* o. gieterskoorts v.; *-flasche* v. gietersperstok m.; *-form* v. vorm, gietvorm m.; *-haus* o., *-hütte* v. gietshuis o., gieterij v.; *-kammer* v. (Muntw.) gietkamer v.; *-kanne* v. gieter m., gietkan v.; (Nat. hist.) zeevink m.; *—nknorpel* m. (Ontlk.) Z. *-beckenknorpel; -kasten* m. (Org.) gietraam o.; *-kelle* v. gietlepel, gieterslepel m.; *-kessel* m. (Org.) gietketel m.; *-kopf* m. gieterkop m.; *-krücke* v., Z. *-kasten; -kunst* v. gieterskunst, gietkunst v.; *-lade* v., Z. *-bank; -loch* o. gietgat o., vormopening v.; 2. hellende goot v., door welke het gesmolten metaal in den gietvorm vloeit; *-löffel* m., Z. *-kelle; -meister* m. gietmeester, gietersbaas m.; *-mergel* m. gietmergel v.; *-metall* o. gietmetaal o.; *-modell* o., Z. *-form; -mutter* v. matrijs, matrijsmoeder o.; *-ofen* m. gietoven m., *-pfanne* v. gietpan v.; *-platte* v., Z. *-tafel; -presse* v., Z. *-flasche; -puckel* m., Z. *-buckel; -rahm, -rahmen* m., Z. *-kasten; -rinne* v. goot-steen m.; *-röhre* v. gietbuis, gietpijp v.; *-sand* m. gieterszand m.; it. Z. *-mergel; -schaufel* v. gietschop v.; *-stein* m. gietsteen, opgelost graniet o.; 2. gietvorm m. met geelkoperen platen; *-tafel* v. (Spieg.) giettafel v.; *-tiegel* m. (Wask.) giettegel m.; *-tisch* m. giettafel v.; *-trichter* m., Z. *-loch* (2).

Gieszung, v., Z. *gieszen;* 2. (fig.) Z. *Ergieszung.*

Giesz-vogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m., Z. *Wendehals; -waare* v., Z. *Gusswaare; -werk* o. gietwerk, gieterswerk o., gieten o.; *-zange* v. gieterstang v.; *-zapfen* m. giettap m.; it. blok o. lood of tin, zalm m.; *-zettel* m. (Boekdr.) opgave v. der te gieten lettervormen.

Gietau, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Geitau.*

Giffel, (*-n*) v., Z. *Gaffel.*

Gift, (*-en*) v. gift, gave v., geschenk, present o.; *durch - und Gaben jem. gewinnen,* door giften of geschenken iem. winnen, Z. *Mitgift.*

Gift, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. gif of gift, vergif, venijn o.; (van eene slang), venijn o.; *jem. mit - tödten,* vergeven, door vergif om het leven brengen; *etw. mit - vermischen, bestreichen,* vergiftigen, met vergif vermengen, bestrijken; it. rottenkruit o., arsenik m.; 2. (Gen.) kwade stof, smetstof v., venijn o.; 3. venijn o., verborgen haat, wrok m., boosaardigheid v.; it. hevige toorn m., kwaadaardigheid, woede v.; *- und Galle speien,* vuur en vlam spuwen.

Gift-abtreibend, bijv. nw. gift-afdrijvend; —*es Mittel, Z. Giftarznei;* -*apfel* m. giftappel m.; —*baum* m. gift-appelboom, manschenilleboom m.; -*arznei* v. giftmiddel, giftverdrijvend middel, tegengift o.; -*bars(ch)* m. (Nat. hist.) giftbaars, venijnige zeebaars m.; -*baum* m. vernisboom m.; 2. vergiftige sumak, vergiftboom m.; -*becher* m. giftbeker m.; -*beere* v. giftbes v.; -*benetzt* bijv. nw. met gift bevochtigd; -*beutel* m. giftblaas v., giftzakje o.; -*bissen* m. giftbrok m., vergiftigd stuk o. eten; -*blase* v., -*bläschen* o., Z. -*beutel;* -*blume* v. vergiftige bloem v., giftbloem v.; -*blut* o. vergiftigd bloed o.; -*blüthe* v. vergiftige bloesem m.; -*bohne* v. vergiftboon v.; -*dampf* m. giftdamp m.; -*dunst* m. schadelijke damp m.; -*eidechse* v. gecko m.

Gifter, (-*s*, mv. *Gifter*) m. (veroud.) Z. *Geber.*

Gift-erz, (-*es*, mv. -*e*) o. vergiftig erts, arsenikerts o.; -*esche* v., Z. *Firnissbaum;* -*essig* m., Z. *Pestessig;* -*fang* m. plaats v. in den oven, waar de arsenik zich aanzet; it. giftschoorsteen m.; -*fängig* bijv. en b. smetstof of venijn licht opnemend; -*farbe* v. vergiftigde verf v.; -*fisch* m. vergiftigde visch m.; -*gefäss* o. vat o. met vergif; -*geschwollen* bijv. nw. van vergif opgezwollen; -*getränkt* bijv. nw. van vergif doortrokken; -*gewächs* o. giftplant v.; -*hahnenfusz* m. waterranonkel v.; -*hauch* m. giftadem, pestadem m.; -*hauchend* bijv. nw. giftademend; -*heil* m. wolfswortel m., monnikskap, aconie v.; -*hirschling* m. roode paddenstoel m., dennenzwam o.; -*hund* m. stekelhaai, zuigervisch m.; -*hütte* v. gifthut v.

Giftig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. giftig, vergiftig, een vergif bevattend; -*e Luft,* besmettend, schadelijk; (fig.) hevig vertoornd, woedend, razend; - *werden,* boos worden, toornig worden; -*e Zunge,* venijnig, giftig, lasterlijk; -*e Reden,* boosaardig; -*keit* v. giftigheid, besmettelijkheid, schadelijkheid v.; (fig.) boosaardigheid v., toorn m., drift v., woede v., wrok m.

Gift-kamm, (-*kamm(e)s*, mv. -*kämme*) m. giftkam m.; -*kies* m. (Bergw.) Z. *Misspickel;* -*kobalt* m. giftkobalt o.; -*koch,* -*kocher* m. giftmenger m.; -*kocherei* v. giftmengen o.; -*korn* o. giftkorrel v.; -*kraut* o. giftkruid o., giftplant v.; -*kugel* v. giftbal m.; -*kunde* v., Z. -*lehre;* -*kunst* v. kunst v. om vergiften te bereiden; -*latwerge* v. tegengift o., orvietaan m.; -*lehre* v. leer, kennis v. van de vergiften; -*los* bijv. en b. zonder vergif; -*magnet* m., Z. *Schlangenstein;* -*mehl* o. zinkkalk v., ovengalmei v., spodium o., rottenkruit o.; 2. giftaarde, vergiftige aarde v.; -*mischen* o. giftmengen o.; -*mischer,* —*in,* giftmenger m., giftmengster v.; -*mischerei* v. giftmengen o.; -*mittel* o., Z. -*arznei;* -*mord* m. vergiftiging v., moord m. door vergiftiging; -*nuss* v. giftnoot v.; -*pfeil* m. vergiftigde pijl m.; -*pflanze* v. giftplant v.; -*pflaster* o. giftpleister v.; -*pille* v. giftpil v.; 2. vergiftigde pil v.; -*pilz* m. vergiftigde paddenstoel m.; -*pulver* o. giftpoeier o.; 2. vergiftigd poeier o.; -*regen* m. regen m. met honigdauw; -*reich* bijv. en b. zeer vergiftig, veel vergif bevattend; -*roche* v. (Nat. hist.) stekelrog, pijlstaart m.; -*schlange* v. vergiftige, venijnige slang v.; -*schwamm* m., Z. -*pilz;* it. wolfsveest m.; -*spitze* v. vergiftigde punt v.; -*staude* v. giftstruik m.; -*stein* m. giftsteen, bezoar m.; (Bergw.) Z. -*kies,* -*stoff* m. giftstof v.; -*sumach* m., Z. -*baum;* -*trank* m. giftdrank, vergiftige drank m.; -*tropfen* m. giftdroppel m.; -*trunken* bijv. nw. dronken van vergif; -*voll* bijv. en b. vol vergif, vol venijn; it. vol boosheid of boosaardigheid, Z. *giftig;* -*wasser* o. giftwater, vergiftigd water o.; -*wende* v. (Pl.) witte zwaluwwortel m.; -*widrig* bijv. nw. tegen vergif, de (uit)werking van vergif vernietigend; —*es Mittel,* tegengift o.; -*wort* o. toornig woord o.; -*wurz(el)* v., Z. -*wende;* -*zahn* m. gifttand m.

Gigagen, (*gigagte, gegigagt*) o. ww. snateren.

Gigant, (-*en*, mv. -*en*) m. reus m.

Gigantisch, (-*er, am meisten* -) bijv. en b. reusachtig, verbazend groot, kolossaal.

Giks, alleen in *er weisz weder - noch Gaks davon,* hij weet er geene jota, volstrekt niets van, Z. *Gaks.*

Gilb-beere, (-*n*) v., Z. *Gelbbeere;* -*blume* v. witte reseda, ververswouw v.

Gilbe, (-*n*) v., Z. *Gelbe;* 2. (Bergw.) oker m., geelaarde v.

Gilben, (*gilbte, gegilbt*) o. ww., m. *h.*, Z. *gelben.*

Gilben-blume, (-*n*) v. plant v., waaruit gele verf getrokken wordt; -*kraut* o., Z. -*blume.*

Gilbicht, bijv. en b., Z. *gelblich.*

Gilbig, bijv. en b. geel.

Gilbkraut, (-*kraut(e)s*, mv. -*kräuter*) o., Z. -*blume.*

Gilblicht, bijv. en b. geelachtig.

Gilblichen, (-*chens*, mv. -*chen*) o. (Nat. hist.) Z. *Giebel* (Nat. hist.).

Gilbling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Goldammer.*

Gilbwurz, (-*würze*) v., Z. *Gelbwurz.*

Gilde, (-*n*) v. gezelschap, genootschap o., vereeniging v.; 2. Z. *Zunft.*

Gilde-bier, (-*s*, mv. -*e*) o. gildebier o.; 2. vereeniging, bijeenkomst v., gezelschap o. om bier te drinken; -*brief* m., Z. *Zunftbrief;* -*bruder* m. gildebroeder m., lid o. van een gilde; -*haus* o. gildenhuis o.; -*knecht* m. gildeknecht m.; -*meister* m. gildemeester m.

Gildenschaft, v., Z. *Gilde.*

Gilft, (-(*e*)*s*) m., z. m. (Bergw.) met goud en zilver vermengd zwavelzuur ijzer o.

Gilge, (-*n*) v., Z. *Lilie.*

Gillenstein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Delfst.) met kwarts vermengde groenachtige schiefer, schiefersteen o.

Gimpel, (-*s*, mv. *Gimpel*) m. bloedvink, goudvink, botvink m.; (fig.) lomperd, domkop, onnoozele, zot, dwaas m.

Gimpf, (-*es*, mv. -*e*) m. (Knoop.) liskoord, snoer o.; -*mühle* v. snoerrad o.

Gingang, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. gingang o.

Ginseng, m., Z. *Kraftwurzel.*

Ginst, Ginster, m., Z. *Genster.*

Ginsterkapern, mv. bloesems m. mv. der brem.

Gipfel, (-*s*, mv. *Gipfel*) m. top m., kruin, spits v.; (van een berg), top, kruin; (van eene rots), kam m., punt v.; (Pl.) top m., spits v., uiteinde o.; *die - der Bäume abhauen,* boomen toppen; (fig.) toppunt o., hoogste trap m.

Gipfelbruch, (-*bruch(e)s*, mv. -*brüche*) m. (Boschw.) breken o. der toppen; it. breuk, spleet v. in den top.

Gipfelchen, o. (verkl.) topje, kruintje, spitsje o., Z. *Gipfel.*

Gipfel-förmig, bijv. en b., Z. *gipfelständig*

Gipfelig, bijv. en b. toppen hebbende, met een top; *zwei* -, *drei* -, met twee, drie toppen.

Gipfeln, (*gipfelte, gegipfelt*) bedr. ww. puntig maken, eene punt maken aan, Z. *zuspitzen;* (Pl.) *gegipfelt,* getopt; 2. o. en wed. ww. den hoogsten top of graad bereiken of bereikt hebben.

Gipfel-reich, bijv. en b. veel toppen hebbende; (Boschw.) kroondragend; -*saat* v. tallooze menigte toppen m. mv.; -*spitze* v. uiterste punt v.; -*ständig* bijv. en b. aan de punt staande; -*stein* m. steen m. die het uiteinde (B. v. van een gevel) uitmaakt, tuitsteen m.

Gips, (-*es*, mv. -*e*) m. pleister o.; (Delfst.) gips o., waterhoudende zwavelzure kalk v.; *mit - überziehen,* bepleisteren.

Gips-abdruck, (-*druck(e)s*, mv. -*drucke*) m. afdruksel o. in gips; -*abgusz* m. afgietsel o. in gips; -*anwurf* m. pleister o.; -*arbeit* v. stukadoorwerk, pleisterwerk o.; -*arbeiter* m. stukadoor, gipswerker, pleisterwerker o.; -*arten* v. mv. gipssoorten v. mv.; -*artig* bijv. en b. gipsachtig; -*bereiter* m., Z. -*brenner;* -*bild* o. pleisterbeeld, gipsbeeld o.; -*blume* v. gemeen gipsspaath o.; -*brei* m. pleisterdeeg, gipsdeeg o.; -*brenner* m. gipsbrander, gipsbereider m.; -*brennerei* v. gipsbranderij v., gipsbranden o.; -*bruch* m. gipsgroeve v.; it. pleisterkuil, gipskuil m.; -*büste* v. buste v., borstbeeld o. van pleister of gips; -*decke* v. gestukadoorde zoldering v., plafond o.; -*druse* v. gekristalliseerd gips o.

Gipsen, (*gipste, gegipst*) bedr. ww. pleisteren, met pleister of gips bedekken, plafonneeren; II. bijv. nw. gipsen, van gips of pleister.

Gipser, (-*s*, mv. *Gipser*) m. gipswerker, pleisteraar, stukadoor m.; 2. gipsgieter m.

Gipserde, v., z. m. gipsaarde v.

Gipsern, bijv. nw. gipsen, van gips of pleister.

Gips-fass, (-*fasses*, mv. -*fässer*) o. gipsvat o.; -*figur* v. beeld o. in gips; -*form* v. gipsvorm, pleistervorm m.; -*gebirge* o. gipsgebergte o.; -*gieszer* m., Z. *Gipser* (2); -*grube* v. gipskuil m.; -*haltig* bijv. en b. gips bevattend; -*kalk* m. gips-

kalk v.; *-kelle* v. gipstroffel m.; *-kopf* m. gipskop, pleisterkop m.; *-kraut* o. (Pl.) gipskruid o., gipsplant v.; *-krystall* m., Z. *-druse*; *- malerei* v., Z. *Frescomalerei*; *-marmor* m. kunstmarmer, gipsmarmer o.; *-mehl* o. gemalen gips o.; *gegrabenes* —, zeer fijne gipsaarde v.; *-mergel* m. gipsmergel v.; *-mörtel* m. pleisterkalk v.; *-mühle* v. gipsmolen m.; *-müller* m. gipsmaler m.; *-ofen* m. gipsoven m.; *-sache* v. gipswerk, pleisterwerk o.; *-sand* m. gipszand, pleisterzand o.; *-schaufel* v. gipsschop, pleisterschop v.; *-schläger* m. gipsklopper, pleisterklopper m.; *-sinter* m. gekristalliseerd gips, gips, gipssteen o.; *-spath* m. gipsspaath o.; *-stein* m. gipssteen, gipsachtige steen m. en o., albast o.; *-stösser* m., Z. *-schläger*; *-tisch* m. gipstafel v.; *-überzug* m. pleister o., bekleeding v. met gips, bepleistering v.

Gipsung, v., Z. *gipsen.*

Gips-waare, (*-n*) v. gipswaar v., pleisterwerk o., voorwerp o. in gips of pleister; *-wand* v. gipswand v., bepleisterde muur m.

Giraffe, (*-n*) v. (Nat. hist.) giraffe v., kameelpardel m.

Girall, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Geweerm.) Z. *Dralle.*

Girant, (*-en*, mv. *-en*) m. (Hand.) lastgever, endossant, endosseur m.

Girasol, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Juw.) kattenoog o., sterresteen m.

Girat, (*-en*, mv. *-en*) m. overdrager, overschrijver m. van een wissel, endosseur m.

Giriren, (*girirte, girirt*) bedr. ww. (Hand.) *einen Wechselbrief* -, overdragen, overschrijven, endosseeren; *in Blanco* -, in blanco endosseeren; *girirte Secunda*, geëndosseerde secunda-wissel m.

Giro, (*-s*) o., z. m. (Hand.) (van wissels), endossement o., overschrijving, overteekening, overdracht v.; *sein - geben*, Z. *giriren*; *- in Blanco*, oningevuld endossement o.; *-bank* v. (Hand.) girobank v.

Girondisten, m. mv. (Gesch. van F.) girondijnen, gematigde republikeinen m. mv.

Girren, (*girrte, gegirrt*) o. ww., m. *h.* (van duiven), kirren, koeren; (fig.) zuchten, klagen.

Girrung, v., Z. *girren.*

Girsch, Z. *Gersch.*

Gis, o. (onb.) (Muz.) gis, g-mol; *-moll*, g-mol mineur.

Gischen, (*gischte, gegischt*) o. ww., Z. *gäschen.*

Gischt, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Gäscht.*

Gissen, (*gisste, gegisst*) bedr. en o. ww., m. *h.* gissen; (Zeew.) de vaart berekenen, het bestek opmaken.

Gissung, v. gissing v., Z. *gissen.*

Gitau, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Geitau.*

Gitter, (*-s*, mv. *Gitter*) o. traliewerk, tralieraam o., tralie v., balustrade v., hekwerk, hek o., afsluiting v., leuning v., rooster m.; 2. (Nat. hist.) netvormige napslak v.

Gitter-artig, bijv. nw., Z. *-förmig*; *-bett* o. traliebed o.; *-blech* o. traliblik o.; (Pl.) melkkruid o., melkdistel v., vrouwenhaar o.; *-erker* m. balkon o.; *-farn* m. (Pl.) bastaardvaren o.; *-fenster* o. tralievenster o.; — *aus hölzernem Gitterwerk*, jaloezie v., zonneblind o.; *-förmig* bijv. en b. tralievormig, tralieachtig, getralied, gevlochten; (Ontlk.) sponzig; *-gang* m. getraliede gang m.; *-horn* o. (Nat. hist.) gekroonde horenschelp v.

Gitterig, bijv. en b. getralied, traliën hebbende, met traliën.

Gitter-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. traliekever m.; *-laube* v. priëel o. van staken; *-leinwand* v. (Man.) kanefas o.; *-loge* v. (Tooneelk.) door tralies afgesloten of met tralies voorzien zijnde loge v.

Gittern, (*gitterte, gegittert*) bedr. ww. traliën, van tralies voorzien; *gegitterte Arbeit*, traliewerk o.; (Wapenk.) *gegittert*, getralied, met getraliede staven; (van stoffen), met ruitjes.

Gitter-schnecke, (*-n*) v., Z. *-horn*; *-schrank* m. traliekast, getraliede kast v.; *-schwamm* m. lantaarnvormige paddenstoel m.; *-spath* m. traliespaath o.; *-stange* v. stang v. in traliewerk; *-stock* m. traliemaat v., traliemaatstok m.; *-stuhl* m. traliestoel m.; *-thor* o., *-thüre* v. traliedeur v.; *-venus* v. (Nat. hist.) tralieschelp v.; *-walze* v. (Nat. hist.) netvormige rolschelp v.; *-weise* bijw. getralied, traliesgewijs; *-werk* o. traliewerk, vlechtwerk o.; *-zaun* m. tralietuin m., gevlochten haag v.

Glace-Handschuh, (*-schuh(e)s*, mv. *-schuhe*) m. glacé-handschoen, geglansde, geglaceerde handschoen m.

Glacis, (onb.) o. (Vest.) veldborstwering, glooiing v., glacis o.

Gladiator, (*-s*, mv. *-en*) m. zwaardvechter, kampvechter, gladiator m.

Gladiatorisch, bijv. nw. als een zwaardvechter &, op de wijze der zwaardvechters.

Gelahrke, (*-n*) v. (Nat. hist.) schar v., kleinste maar smakelijke scholsoort.

Glamme, (*-n*) v. grensscheiding v.

Glandel, (*-n*) v. klier v.

Glander, (*-s*, mv. *Glander*) m., Z. *Galander*; II. (*-n*) v. ijsschol v.; it. glijbaan v.

Glandern, (*glanderte, geglandert*) o. ww. glijden, slieren op het ijs.

Glanz, (*-es*, mv. *Glänze*) m. glans m., schitterend licht o., pracht v., luister, praal, roem m.; (van eene stof), glans m., schijnsel o.; *diese Farbe hat den -, ihren - verloren*, heeft haren glans verloren, is dof geworden, verschoten; *einem Hute, Zeuge den - geben*, glanzen, glans brengen op; *dem Holze, Marmor den - geben*, glanzen, polijsten; it. *dem Stahle* -, glanzen, bruineeren; *den - benehmen*, den glans benemen, ontglanzen, dof maken; (fig.) glans, luister m.; *der - der Schönheit*, glans, luister; *er hält viel auf äusszern* -, pracht, praal, statie v.; *ihr Schmuck giebt ihrer Schönheit noch mehr* -, luister; *der - seines Namens*, luister, roem m., bekendheid, beroemdheid v.; 2. (Delfst.) zwavellood o., loodglans m., glazuurerts o.; (Schild.) glans m., schitterend licht o., levendigheid v.

Glanz-assel, (*-n*) v. (Nat. hist.) gele steenmot v.; *-auge* o. halfpauw m. (een avondvlinder); *-band* o. geglaceerd lint o.; *-bank* v. (Hoed.) glanstafel v.; *-beraubt* bijv. nw. van glans beroofd, dof; *-besäet* bijv. nw. met (veel) glans bedekt; *-blatt*, *-blättchen* o. klatergoud o., foelie v.; *-blende* v. (Delfst.) zwavelverbinding v. van bruinsteenmetaal; *-bürste* v. glansborstel m.; *-cantille* v. dun, plat en schitterend cantille o.; *-duft* m. blinkende damp m.; it. dauw m.; *-durstig* bijv. nw. begeerig naar glans en luister.

Glänze, v., z. m. (Man.) glanzen, geglans o.

Glänzen, (*glänzte, geglänzt*) o. ww., m. *h.* glinsteren, blinken, schitteren, schijnen: (van kleuren), glinsteren, schitteren; (van metalen), glinsteren, blinken; *-de Augen*, glinsterend, fonkelend; *-de Lufterscheinung*, helder, schitterend, lichtend; (fig.) *die Tugend glänzt im Unglücke noch mehr*, schittert, blinkt uit; *-des Vermögen*, glinsterend, schitterend, aanzienlijk; *-de Eigenschaft, Schönheit, Gesellschaft*, schitterend; *in Gesellschaft* -, schitteren, uitblinken; *ein -des Elend*, door luister verborgen of bedekte armoede; (Spr.) Z. *Gold*; 2. bedr. ww. glanzen; *Papier* -, glanzen; *Leder, Stiefeln* -, glimmend maken, doen glimmen; *geglänzter* of *glasirter Handschuh*, glacé-handschoen m.; II. o. zelfst., Z. *Glanz.*

Glänzer, (*-s*, mv. *Glänzer*) m. glanzer, polijster m.

Glanz-erde, v. aardschuim o.; *-erz* o., Z. *Glanz* (2); *-erhellt* bijv. nw. glansrijk; *-esbläue* v. schitterend blauw o.; *-farbe* v. schitterende kleur v.; *-farbig* bijv. en b. eene schitterende kleur hebbende; *-firniss* m. glansvernis o.; *-geber* m., Z. *Glänzer*; *-gebirge* o. schitterend, glinsterend gebergte o.; *-gefieder* o. schitterende vederen v. mv.; *-gefilde* o. heerlijke velden o. mv.; *-gefunkel* o. schitterend gefonkel o., pracht v.; *-gesicht* o. schitterend gezicht o.; *-gestirn* o. schitterend, glinsterend, fonkelend gesternte o.; *-gewebe* o. schitterend weefsel o.; *-gewimmel* o. glansgewemel o.; *-gewölk* o. schitterende wolken v. mv.; *-gold* o., Z. *Flittergold*; *-gras* o. (Pl.) kanariegras, glansgras o.; *-hammer* m. glanshamer, polijsthamer m.; *-handschuh* m., Z. *Glacé-Handschuh*; *-hell* bijv. en b. schitterend; *-höhe* v. schitterende hoogte v.; *-horn* o. glinsterende toethoren m.

Glänzig, (*-er, -st*) bijv. en b. glanzend, blinkend, schitterend, lichtend, glanzig.

Glanz-käfer, (*-fers*, mv. *-fer*) m. glimkever m.; 2. glimworm m.; *-kobalt* m. glimmend kobalt o.; *-kohle* v. glimmende kool, steenkool v., blinker m.; *-korduan* m. glimmend marokleder o.; *-kugel* v. glanskogel m.; *-leder* o. glanzig leder, verlakt leder o.; *-leinwand* v. gemangeld, geglansd, gegomd linnen o.; *-licht* o. schitterend licht o.; *-los* bijv. en b. zonder glans, duister, donker; it.

dof, mat; (fig.) stil, zedig, onbekend -*losigkeit* v. donkerheid, glanzeloosheid v.; (fig.) zedig, stil, ingetogen leven, onbekendheid v.; -*marmor* m. glanzig marmer o.; -*massa* v. hoeveelheid v. glans; 2. (Hoed. &) glans m.; -*meer* o. overvloed m. van glans; -*pallast* m. schitterend paleis o.; -*papier* o. glanzig papier, gesatineerd papier o.; -*pappe* v. glad, glanzig karton, bordpapier o.; -*periode* v. schitterend tijdvak o.; — *der französischen Literatur*, gouden tijdvak; -*presse* v. (Man.) glanspers v.; -*reich* bijv. en b. glansrijk, schitterend, prachtig, vol glans; -*roth* o. glansrood, Engelsch rood o.; -*rusz* m. blinkroet o.; -*schetter* m. stijf linnen, gewast linnen o.; -*schrift* v. blinkend schrift o.; -*seite* v. glanzige kant m. of zijde v.; -*spath* m. oligistisch ijzer o., glanssteen o.

Glanzstahl, (-*stahl(e)s*, mv. -*stähle*) m. glansstaal, glansijzer, polijststaal o.

Glanz-stein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Spiegelglanz*; -*sucht* v. zucht v. om te schitteren; -*süchtig* bijv. en b. begeerig om te schitteren; -*taffet* o. blinkend, glanzig taf o.; -*trunken* bijv. nw. door glans verblind; -*umgürtet*, -*umstrahlt* bijv. nw. door glans omstraald; -*vogel* m. (Nat. hist.) Amerikaansch boomkruipertje o., glansvogel m.; -*voll* bijv. en b., Z. -*reich*; -*wärme* v. warmte v. van een glanzig lichaam; -*wechselnd* bijv. en b. afwisselend in glans; -*weg* m. schitterende baan v.; -*wichse* v. glimmend poeier, schoensmeer o.; -*wolke* v. schitterende wolk v.; -*wurm* m. goudworm, glansworm m.

Glänz-zahn, (-*zahn(e)s*, mv. -*zähne*) m. (Boekb.) polijsttand m., bruineersteen m., -staal o.

Glanzung, v., Z. *Glanz*.

Glaphisch, bijv. nw. geschikt tot beeldwerk, glaphisch.

Glarbócklein, o. (Pl.) stiefmoedertje, driekleurig violtje o.

Glas, (-*es*, mv. *Gläser*) o. glas o.; *auf* - *malen*, glasschilderen; *das* - *brennen*, glas branden; 2. (aan eene koets), raam o., ruit v.; drinkglas, glas o., bokaal, beker m.; *aus einem vollen, aus vollem* - *trinken*, uit een vol glas drinken; *ein* - *Wasser*, een glas (vol) water; *ein* - *voll*, een glasvol; *ein volles* - *trinken, volle Gläser zubringen, zutrinken*, boordevolletjes nemen of drinken; (gemeenz.) *gern in's* - *gucken*, van de flesch houden; *zu tief in's* - *gucken*, te diep in het glas kijken, te veel drinken; 3. (Hoefsm.) (in het oog van paarden), glas o.

Glas-abdruck, (-*druck(e)s*, mv. -*drucke*) m., Z. -*paste*; -*achat* m. glasagaat m. en o.; -*achtig* bijv. en b., Z. -*artig*; -*achtigkeit* v., Z. -*artigkeit*; -*ähnlich* bijv. en b. glasachtig, glasvormig, op glas gelijkende; -*amianth* m. glasachtige amiant m.; -*apfel* m. glasappel m.; -*arbeit* v. arbeiden, werken o. in glas, glasarbeid m., glaswerk o.; it. (aan een huis), glaswerk, glazenmakerswerk o., ruiten v. mv.; -*artig* bijv. en b. glasachtig; it. verglaasbaar; —*keit* v. glasachtigheid, verglaasbaarheid v.; -*asbest* m. glasachtige schorl m., glasachtig asbest o., Z. -*amianth*; -*asche* v. glasasch, soda v.; -*auge* o. glasoog, glazen oog, kristallen oog o.; (van een doode). glasachtig oog, dof oog o.; (Hoefsm.) glasoog o.; -*äugig* bijv. en b. glasoogig, met glasoogen; -*birn* v. ijspeer v.; -*blasen* o. glasblazen o.; -*bläser* m. glasblazer m.; —*eisen* o. glasblazersijzer o.; -*blasröhre* v. glasblazerspijp v.; -*blitzstoff* m. electrieke stof v., welke door het wrijven van glas verwekt wordt; -*boden* m. glazen of glasachtige bodem m.; 2. bodem m. van een glas; -*bohrer* m. glasboor v.; -*bruch* m. gebroken glas o., glasbreuk v.; -*bürste* v. kannewasscher m.

Gläschen, o. (verkl.) glaasje, klein glas o.

Glas-cylinder, (-*ders*, mv. -*der*) m. (Glasbl.) geblazen glascilinder m.; -*deckel* m. glazen deksel o.; 2. glasdeksel, deksel o. voor een glas; -*diamant* m. onechte diamant m.; -*edelstein* m., Z. -*stein*; -*egel* m. doorschijnende bloedzuiger m.; -*elektricität* v. glasachtige of positieve electriciteit v.; -*elektrisch* bijv. nw. electro-positief, wat zich naar de koperpool der Voltasche batterij richt.

Gläseln, (*gläselte, gegläselt*) o. ww. (Scherts.) pimpelen, veel drinken.

Glaser, (-*s*, mv. *Glaser*) m. glazenmaker m.

Glaser-arbeit, (-*en*) v. glazenmakers-arbeid m., -werk o., glazenmaken o.; -*blei* o. glaslood o.

Glaserde, v. glasaarde v.

Glaser-diamant, (-*en*, mv. -*en*) m. glazenmakersdiamant m.; -*geselle*, -*junge* m. glazenmakers-knecht, -jongen m.; -*gewerk* o., Z. -*zunft*; -*handwerk* o. glazenmakershandwerk, beroep o. van glazenmaker, glazenmaken o.

Glaserin, (-*nen*) v. glazenmakersvrouw, vrouw v. van een glazenmaker.

Glaserkitt, (-(*e*)*s*) m., z. m. glazenmakers-stopverf v.

Gläser-klang, (-(*e*)*s*) m., z. m. klinken, geluid o. van glazen; -*korb* m. glasmand, glazenmand v.

Glasermeister, (-*sters*, mv. -*ster*) m. meester-glazenmaker, glazenmakersbaas m.

Gläsern. bijv. en b. glazen, van glas; 2. (Ontlk.) glasachtig; (fig.) -*es Auge*, glazen oog o.; it. Z. *Glasauge*.

Gläser-racke, (-*en*) v. glazenrek o.

Glaserz, (-*es*, mv. -*e*) o. glaserts, glasachtig of zwavelachtig erts o.; -*schwärze* v. zwart zilvererts o.

Glaserzunft, (-*zünfte*) v. glazenmakers gilde o.

Glas-faden, (-*fadens*, mv. -*faden* of -*fäden*) m. glasdraad m.; -*fabrik* v. glasfabriek v.; -*farbe* v., Z. -*grün*; -*farbig* bijv. en b. glaskleurig; -*fenster* o. glasvenster, glasraam o.; -*feuchtigkeit* v. (Ontlk.) glasachtig vocht, glasvocht o.; -*flasche* v. glazen flesch v.; -*fluidum* o. glasachtige vloeistof v.; -*fluss* m. glasvloed m.; 2. vloeispaath o.; -*form* v. glasvorm m.; -*fritte* v. glasmengsel o., fritte v.; -*galle* v. glaszout o., doorschijnende verkoolzuurde soda v.; 2. (Giet.) glasgal v., glasschuim o.; 3. middelste ruit v. in een rond dakvenster; -*gallerte* v. aardgelei, aardbloem v., nostoch m.; -*gehäuse* o., Z. -*glocke*; -*gemälde* o. schilderij v. op glas; -*gemenge* o., Z. -*fritte*; -*geräthschaft* v. (Nat.) glazen instrumenten, werktuigen o. mv.; -*geschirr* o. glaswerk o.; it. Z. -*werk*; -*gewerk* o., Z. -*hütte*; -*glanz* m. glasglans, glans m. van glas; -*glocke* v. glazen klok v., glasstolp v.; -*granate* v. onechte granaat m.; -*griff* m. (Glasbl.) ijzeren staaf v. om de glasstof op te lichten; -*grün* bijv. en b. glaskleurig, glasgroen; (Delfst.) glasachtig, doorzichtig; 2. o. zelfst. glasgroen o., glaskleur v.; -*hafen* m. (Glasbl.) glaspot m.; -*hammer* m. glazenmakershamer m.; -*handel* m. glashandel, handel m. in glas of glaswerk; -*händler*, —*in*, glashandelaar, glaskooper, handelaar m., handelaarster v. in glas, glashandelaarster v.; -*harmonika* v. (Muz.) harmonica v., glazen muziekinstrument o.; -*hart* bijv. en b. zoo hard als glas, broos als glas; -*haus* o., Z. *Gewächshaus*; -*haut* v., -*häutlein* o. (Ontlk.) kristallijnen oogvlies o.; -*hautstaar* v. (Oogk.) onechte grauwe staar v.; -*hell* bijv. en b. zoo helder als glas, doorschijnend, doorzichtig; -*honig* m. doorzichtige honing m.; -*hülse* v., Z. *Hartriegel*; -*hütte* v. glasblazerij, glashut v.

Glasicht, (-*er*, -*st*) bijv. nw. glasachtig; (Delfst.) doorzichtig, glasachtig; -*es Leder*, hard, taai; -*er Weizen*, glasachtig, helder.

Glasig, bijv. en b. uit glas bestaande, glazig.

Glasigel, (-*gels*, mv. -*gel*) m., Z. *Glasegel*.

Glasiren, (*glasirte, glasirt*) bedr. ww. *Porcellan* -, verglazen; *Holz &* -, vernissen; (Past., Man., Schild.) glaceeren; *glasirter Weizen*, gepelde tarwe.

Glas-kalk, (-(*e*)*s*) m., z. m., Z. -*galle* (1); -*kasse* v. (Tuinb.) broeikas, serre v.; -*kasten* m. glazen kast v.; 2. glaskast, glaskist v., buffet o.; -*kirsche* v. knapkers, morel v.; -*kitt* m. glaslijm v. en o.; -*knopf* m. glazen knop, knoop m.; -*kolben* m. glazen kolf v.; -*kopf* m. (Bergw.) bloedsteen, rood en bruin ijzersteen o.; -*koralle* v. glaskoraal v.; (Nat. hist.) doorschijnend celkoraal o.; -*korb* m. (Glasbl.) glasmand, mand v. glas; it. glazen mandje o., glazen schotel m.; 2. glazenmand v.; 3. mandje o. met glazen; -*körper* m. glazen lichaam o.; -*kram* m. glaswinkel, glashandel m., glaskraam v.; -*krämer* m., Z. -*händler*; -*kraut* o. (Pl.) zeevenkel, zeepeterselie v.; 2. muurkruid o.; 3. middagsbloem v., ijskruid o.; -*kugel* v. glazen bol, kogel, glaskogel m.; *vulkanische* —, lavaglas, IJslandsch agaat o.; -*kupfererz* o. glasachtig kopererts o.; -*laden* m. glaswinkel m., glasmagazijn o.; -*lampe* v. glazen lamp v.; -*laterne* v. glazen lantaren v.; -*lava* v. glaslava, glasachtige lava v.; -*leuchte* v., Z. -*laterne*; -*linse* v. glazen lens v., telescoopglas o.;

-machen o. glasmaken o., glasmakerij v.; *-macher* m. glasmaker, glasblazer, fabrikant m. in glas; *—kunst* v. kunst v. om glas te maken; *-malen* o., Z. *-malerei*; *-maler* m. glasschilder m.; it. Z. *Schmelzmaler*; *-malerei* v. glasschilderen o.; it. schilderwerk o. op glas; *-mann* m., Z. *-händler*; *-masse* v. glasmassa v., fritte v., gesmolten glasmengsel o.; *-meer* o. (fig.) kristalzee v.; *-mehl* o. glasmeel, glaspoeier o.; *-meister* m. eigenaar m. eener glasfabriek of glasblazerij; 2. meesterknecht, opzichter m. in eene glasblazerij; *-messer* m. glasmeter m.; *-messkunst* v. glasmeetkunst, glasmeetkunde v.; *-nuth* v. glasgroef, glassponning v.; *-ofen* m. glasoven m.; *-papier* o. geglansd papier o.; *-paste* v. indruksel o. op glas; 2. *gefärbte —*, gekleurd glas o.; *-pech* o., Z. *Bergtheer*; *-perle* v. glazen parel, onechte parel v.; *-platte* v. plaatglas v.; *-porzellan* o. doorschijnend porcelein o., Reaumursch porcelein o.; *-puster* m., Z. *-bläser*; *-quarz* m. glasachtig kwarts o.; *-rahmen* m. glasraam o.; *-räumer* m., Z. *-bürste*; *-raute* v. glasruit v.; *-rinde* v. glazuur o.; *-ring* m. glasring, glazen ring m.; *-röhre* v. glazen buis of pijp v.; *-ruthe* v. glasroede v.; *-salz* o. glasachtig zout o.; it. Z. *-galle* (1); *-sand* m. glaszand, zand o. om glas te maken; 2. glaszand, fijngestampt glas o.; *-satz* m., Z. *Fritte*; *-schaum* m. glasschuim o., Z. *-galle* (2); *-scheibe* v. glasschijf, glazen schijf v.; (voor ramen), ruit, glasruit v.; *-scherbe* v. glasscherf v., stuk o. glas; *-schere* v. (Glasbl.) glasschaar v.; *-schlacke* v., Z. *-galle* (2); *-schlange* v., Z. *Blindschleiche*; *-schleifen* o. glassijpen o.; *-schleifer* m. glas-slijper, -snijder m.; it. brillenslijper m.; *-schmalz* o., Z. *-galle* (1); 2. Z. *-kraut*; *-schmelz* m. zoutasch v., aschzout o., soda v.; *-schmelzer* m. glassmelter m.; *-schmutz* m., Z. *-galle*; *-schneider* m., Z. *-schleifer*; *-schörl* m. (Delfst.) bijlsteen m.; *-schrank* m., *-schränkchen* o. glazen kast v., kastje o.; 2. kast v., kastje o. voor glaswerk; *-schürer* m. (Glasbl.) stoker m.; *-schweisz* m., Z. *-galle*.

Glasse, v. met goud- en zilverdraad doorvlochten zijde v.

Glas-seife, v. bruinsteenmetaal o., mangaan o.; *-selenit* m. kunstmatig glasachtig gips o.; *-silbererz* o., Z. *-erz*; *-spath* m. glasspaath o.; *-spiel* o. glasharmonica v.; *-spinnen* o. glasspinnen o.; *-spinner* m. glasspinner m.; *-spinnerei* v., Z. *-spinnen*; *-stein* m. glassteen m.; 2. Z. *-fluss*, *-edelstein*; *-stempel* m. glasstempel, stempel m., merk o. eener glasblazerij; *-stiefel* m. glazen trommel v. eener perspomp; *-stock* m. glazen bijenkorf m.; *-streifen* m. strook v. glas; *-tafel* v. plaat v. glas; *-tafeln* v. mv. glas o. in een vak met glazen ruiten; *-theil* m. glasdeel o.; *-thräne* v., Z. *-tropfen*; *-thüre* v. glazen deur, spiegeldeur v.; *Schrank mit —n*, glazen kast v.; *-tiegel*, *-topf* m., Z. *-hafen*; *-träger* m. glaskoopman m.; *-trog* m. glastrog m.; *-tropfen* m. glastraan, glasdroppel m.

Glasur, (*-en*) v. glazuur, vernis o.; *- der Zähne*, glazuur, email o.; (Schild.) glazuur o., lichte doorschijnende kleur v.

Glasuren, (*glasurte, glasurt*) bedr. ww., Z. *glasiren*.

Glasurer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. glanzer, glaceerder, verglazer m.

Glasur-erde, v., Z. *Glaserde*; *-wasser* o. glazuurwater o.

Glas-vergoldung, v. glasvergulding v., verguldsel o. van glas, op glas; *-waare* v. (verzam.) glaswaar v., glaswerk o.; *-wand* v. glazen wand m., glazen pui, glaspui v.; *— eines Salons*, spiegels m. mv.; *-weide* v. waterwilg m.; *-werk* o., Z. *-waare*; 2. (aan een huis), glaswerk, raamwerk o., ruiten v. mv.; *-wurz* v., Z. *-kraut*; *-zähre* v., Z. *-tropfen*; *-zange* v. (Glasbl.) glastang v.; *-zeolith* m. glasachtige schuim- of bruinsteen o.; *-zucker* m. kandijsuiker v.

Glätscher, (*-s*, mv. *Glätscher*) m., Z. *Gletscher*.

Glatt, (*glätter, glätt(e)st*) bijv. en b. glad, effen, vlak, gepolijst; *- machen*, glad, effen maken, polijsten; *-es Eis*, glad ijs; *es ist sehr - zu gehen*, glad, glibberig; (fig.) (van de oppervlakte des waters), effen; *-es Kinn*, glad, niet harig, zonder baard; *-e Haut*, glad, fijn, niet behaard; *-e Worte*, liefelijk, vleiend, indringend; *-e Zunge*, geslepen; *der Wein geht - hinunter*, zachtjes, zeer gemakkelijk; *die Haare - tragen*, glad, uitgestreken; *einen Hut - bürsten*, glad borstelen, opstrijken; *- anliegen*, vlak, juist; (Naai.) *- anstechen*, glad aantrekken; *-er Zeug, Atlas, Sammet, -e Leinwand*, glad; (Pl.) kaal, glad, onbehaard, zonder vezels; (gemeenz.) *- abhauen*, vlak, juist; *- wegschneiden*, glad, vlak; *Alles - aufessen*, alles opeten zonder iets over te laten; *etw. - vergessen*, glad vergeten, geheel en al vergeten; *- weg*, glad weg, flink weg, in eens af; *-nichts*, volstrekt niets, hoegenaamd niets.

Glättahle, (*-n*) v. schoenmakersbros, gletbros v.

Glätt-bar, bijv. en b. polijstbaar, gletbaar.

Glättbärtig, bijv. en b. baardeloos, zonder baard.

Glättbein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gletbeen, gletijzer o.

Glätt-blätterig, bijv. en b. gladbladerig, met gladde bladeren; *-büchse* v. (Jachtw.) gladde, niet gegroefde bus v.; *-bult* m., *-bütte* v. schol v., Elvebot v.

Glätte, (*-n*) v. gladheid, gladdigheid, effenheid, gelijkheid v.; (Bergw.) glit o.; *gelbe, weisze -*, goudglit, zilverglit o.

Glätteis, (*-es*) o. ijzel m.; (fig.) *auf - führen*, een strik spannen, op glad ijs voeren.

Glätteisen, (*glätteiste, geglätteist*) onp. ww. ijzelen.

Glätt-eisen, Glätteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. gletijzer, polijstijzer o.; it. Z. *Plätteisen-(stahl)*.

Glätten, (*glättete, geglättet*) bedr. ww. glad maken, gelijk, effen maken, polijsten; *Marmor -*, polijsten; *Silbergeschirr -*, glanzen, poetsen; (Boekb.) gletten; *Tuch -*, glanzen, likken; *Nähnadeln -*, gletten.

Glätter, (*-s*, mv. *Glätter*) m. **-in,** (*-nen*) v. glanzer, polijster m., glansster, polijsster v.; 2. (werktuig) Z. *Glättbein*.

Glättermühle, (*-n*) v., Z. *Glättmühle*.

Glätt-factor, (*-tors*, mv. *-toren*) m. bediende m. voor den verkoop van het glit; *-fässchen* o. glitvaatje o.

Glattfeile, (*-n*) v. zoetvijl v.

Glätt-frischen, (*-s*) o. (Giet.) glit frisschen, versmelten o. van glit tot lood; *-gasse* v. (Giet.) glitgoot v.; *-getriebe* o. polijstmolen, kalandermolen m.; *-glas* o. glansglas o.

Glatt-haarig, bijv. nw. gladharig, met glad haar; *-hai* m. gladhaai m. (een zeehond).

Glätthaken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. glithaak m.; it. glethaak m.

Glatthalsig, bijv. nw. gladhalzig, met gladden hals.

Glätthammer, (*-hammers*, mv. *-hämmer*) m. glethamer, polijsthamer.

Glattheit, v., Z. *Glätte*.

Glatthobel, (*-hobels*, mv. *-hobel*) m. (Meub.) zoetboorschaaf v.

Glattholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. likhout, glethout o.; (Pl.) gladhout o., een Oostindische boom.

Glatthorn, (*-horn(e)s*, mv. *-hörner*) o. gladde kinkhoren m.

Glätt-horn, (*-horn(e)s*, mv. (*-hörner*) o. polijsthoren, likhoren m.

Glattigkeit, v. gladdigheid, gladheid v.

Glätt-kammer, (*-n*) v. polijstkamer v.; *-keule* v. polijst- of bruineertand m.; *-kolben* m. polijstkolf v., polijstkogel m.

Glättkopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. klompvisch, zeehaas o., gladkop m.

Glätt-kugel, (*-n*) v., Z. *Glattkeule, Glattglas*.

Glattleibig, bijv. nw. glad van lijf.

Glätt-linnen, (*-s*) o., z. m. glanslinnen o.; *-maschine* v. glansmachine v., bruineerwerktuig o.; *-mühle* v. kalandermolen m., draaimangel v.; (Past.) glitmolen m.

Glatt-nabel, (*-bels*, mv. *-bel*) m. gladde korfjesschelp v.; *-pfennig* m. gladde of afgesleten penning m.

Glätt-platte, (*-n*) v. (Pap.) kalanderplaat v.

Glatt-rahe, (*-n*) v., Z. *-roche*; *-rai* m., Z. *-roche*; *-randig* bijv. en b. glad van rand; *-roche* m. (Nat. hist.) gladde rog m.; *-rücken* m. (Nat. hist.) gladrug m., gladde zeeslak v.; 2. vale kever m.; *-samig* bijv. nw. gladzadig, met glad zaad.

Glätt-scheide, -schiene, (*-n*) v. (Schoenm.) likhout o.; *-schicht* v. (Giet.) glitlaag v.

Glatt-schild, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) gladde sluipkever m.; *-schleifen* o. gladslijpen o.; *-schleifer* m. gladslijper, polijster m.; *-sohle* v. gladde tong v. (visch).

Glätt-stahl, (*-stahl(e)s*, mv.

-*stähle*) m. gletstaal, bruineerstaal, polijststaal o.; -*stange* v. glansstok, polijststok m.; -*stein* m. glanssteen, bruincrsteen m.; -*stube* v., Z. -*kammer*; -*tisch* m. glanstafel v.; -*werkzeug* o., Z. -*maschine*; -*zahn* m. polijststaal m.; it. wolfstaal m.

Glattzüngig, bijv. en b. glad van tong, rad van tong, vleiend, liefkoozend, zoetsappig, fleemend; -*keit* v. vleierij, fleemerij, zoetsappigheid v.

Glatze, (-*n*) v. kale plek v. op het hoofd; *er hat eine* -, hij heeft eene kale plek op het hoofd, een kaal hoofd; *künstliche* -, geschoren priesterkruin, tonsuur v.; (Volkst.) kaal hoofd o.; 2. (Ontlk.) ruimte v., afstand m. tusschen de wenkbrauwen.

Glatzig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. kaal, met een kaal hoofd, een kaal hoofd hebbende.

Glatz-kopf, (-*kopf(e)s*, mv. -*köpfe*) m. (Volkst.) kaalkop m., kaal hoofd o.; -*köpfig* bijv. en b., Z. *glatzig*; -*pfaffe* m. priester m. met eene geschoren kruin.

Glau, (-*er*, -(*e*)*st*) bijv. en b., Z. *hell, heiter*; 2. Z. *scharfsichtig*; -*äugig* bijv. nw., Z. *glau* (2).

Glaubbrüchig, bijv. en. b. trouweloos, eedbreukig, valsch, ontrouw.

Glauben, (*glaubte, geglaubt*) bedr. en o. ww. gelooven, voor waar houden of aannemen, geloof slaan, vertrouwen; *für gewiss* -, als zeker aannemen; *jemn., etw.* -, gelooven, vertrouwen; *ich glaube es Ihnen auf Ihr Wort* -, ik geloof u, vertrouw u, verlaat mij op uw woord; *an Hexen* -, gelooven, geloof slaan of hechten aan; - *Sie seinen Versprechungen nicht*, geloof, vertrouw & niet; *etw.* -, *an etw.* -, gelooven, voor waar aannemen; *er muss daran* -, hij moet er aan gelooven, hij moet het doen of hij wil of niet; 2. *an Unsterblichkeit, an Gott* -, gelooven; *an eine ewige Gerechtigkeit* -, gelooven, rekenen op, vertrouwen; *an jem.* -, gelooven in; 3. gelooven, meenen, van meening zijn, denken te zijn, wanen; *sich schuldlos* -, overtuigd zijn van zijne onschuld; *es ist zu* -, *dass* -, men kan denken, nagaan; *er glaubt sich verrathen*, hij waant zich verraden, gelooft, meent, denkt dat hij verraden is; *ich glaubte, Sie sprächen mit mir*, ik dacht, meende dat gij met mij spraakt.

Glaube(n), (-(*n*)*s*) z. m. geloof, vertrouwen o.; - *an jem., an etw. haben*, gelooven in; *einer Sache, einer Person* - *schenken, beimessen*, geloof slaan aan, vertrouwen stellen in; *er verdient* -, *keinen* -, hij verdient alle vertrouwen, geen vertrouwen, men kan hem wel, niet gelooven; *das verdient keinen* -, dat verdient geen geloof; *das geht über allen* -, dat gaat alle geloof, vertrouwen te boven; *das findet keinen* -, dat vindt geen geloof, dat wordt door niemand geloofd; *sich um allen* - *bringen*, zich zelven het vertrouwen benemen; *dazu gehört ein starker* -, daartoe behoort een sterk geloof; 2. vertrouwen, geloof o.; *etw. auf Treue und* - *annehmen*, op goed geloof; *er hält weder Treu noch* -, hij heeft geene eer in het lijf, komt zijn woord nooit na; (Hand.) vertrouwen, krediet o.; *Waaren auf* - *geben*, op krediet geven; *jemn.* - *geben*, iem. krediet geven, verleenen; 3. (Godsd.) geloof o., godsdienst, eeredienst m.; *der* - *an Gott*, geloof aan of in God; *der christliche* -, het christelijk geloof, de christelijke godsdienst; *sich zu einem* - *bekennen*, een geloof hebben, omhelzen; *wess* -*s ist er?*, van welk geloof is hij, van welken godsdienst?; *seinen* - *verläugnen, vom* - *abfallen*, zijn geloof verzaken, van het geloof afvallen; *den* - *ändern*, van geloof veranderen, een ander geloof aannemen; 4. geloofsbelijdenis v., geloofsbegrip, geloofsformulier o.; (Kath.) symbolum o. of 12 artikelen des geloofs; it. credo o.

Glauben(s)fest, bijv. en b. vast, standvastig in het geloof.

Glaubens-abfall, (-(*e*)*s*) m., **-absage** v. afvalligheid v. van het geloof; - *abtrünnige* m. geloofsverzaker, afvallige m.; -*ähnlichkeit* v. gelijkheid v. van geloof; -*änderung* geloofsverandering v.; -*artikel* m. geloofsartikel o.; -*bedrückung* v. verdrukking v. van het geloof; -*befehl* m. bevel o. in geloofszaken; -*bekenntniss* o. belijden o. van het geloof; *sein — ablegen*, geloofsbelijdenis v.; 2. geloofsformulier o., Z. *Glauben* (3); -*beschirmer*, -*beschützer* m. beschermer m. van het geloof; -*bote* m. geloofsbode, verkondiger m. des geloofs, zendeling, apostel m.; -*bruder* m., Z. -*genoss*; -*buch* o. geloofsboek, boek o. des geloofs; -*bund* m. geloofsverbond, evangelisch verbond o.; -*druck* m. geloofsdwang m.; -*dünkel* m. verwaandheid v. op zijn geloof; -*eid* m. geloofseed m.; -*eifer* m. geloofsijver, godsdienstige ijver m.; *übertriebener* —, overdreven geloofsijver m., dweperij, dweepzucht v., fanatisme o.; -*eiferer* m. ijveraar m. voor het geloof, vrome, godvruchtige m.; (i. k. bet.) dweper, kwezel m.; -*eiferig* bijv. nw. ijverig, ijverend voor het geloof, godvreezend, godsdienstig, vroom, godsvruchtig; -*entsagung* v., Z. -*absage*; -*feind* m. vijand m. des geloofs; -*flüchtling*, -*flüchtige* m. vluchteling m. voor het geloof; -*formel* v. geloofsformulier o.; -*freiheit* v. vrijheid v. van godsdienst; -*frucht* v. vrucht v. des geloofs; -*gelehrsamkeit* v. dogmatische godgeleerdheid v.; -*genoss* m. geloofsgenoot m.; -*gericht* o. rechtbank v. voor godsdienstzaken, geloofsrechtbank, inquisitie v.; -*gesellschaft* v. geloofsvereeniging v.; -*gleichgültigkeit* v. lauwheid, onverschilligheid v. in het geloof; -*grund* m. geloofsartikel o., geloofsgrond m.; 2. grondslag m. des geloofs; it. Z. -*lehre*; -*held* m. geloofsheld, voorvechter, verdediger m. des geloofs, martelaar m. voor het geloof; -*heuchler* m. huichelaar m. in het geloof; -*irrthum* m. dwaling v. des geloofs, geloofsdwaling v.; -*irrthümer verbreiten*, valsche leerstellingen v. mv. verspreiden; -*kampf* m. strijd m. voor het geloof, godsdienstige strijd m.; -*krieg* m. geloofskrijg, godsdienstoorlog m.; -*lehre* v. geloofsleer v.; 2. leerstellingen v. mv., dogma o.; it. godsdienstleer v., boek o. over den godsdienst; -*lehrer* m. onderwijzer m. in de geloofsleer, godsdienstonderwijzer m.; it. schrijver m. eener geloofsleer; -*lehrig* bijv. nw. leerstellig, dogmatisch; -*lehrling* m. geloofsleerling m. en v., cathechisant m.; -*los* bijv. nw. zonder geloof, twijfelzuchtig; -*losigkeit* v. twijfelzucht v.; -*meinung* v. geloofsbegrip o.; -*menger* m. die verschillende geloofsbegrippen tracht te vereenigen; -*mengerei* v. vereenigen o. van verschillende geloofsbegrippen; -*muth* m. moed m. van het geloof; -*neuerer* m. invoerder m. van nieuwigheden in het geloof, neoloog; -*opfer* o. slachtoffer o. voor het geloof, martelaar m.; -*panier* o. geloofsstandaard m.; *das — in einem Lande aufpflanzen*, het kruis, het christendom & invoeren; -*partei* v. geloofspartij, sekte v.; -*pflicht* v. geloofsplicht m.; -*probe* v. onderzoek o. naar het geloof; it. proef v., bewijs o. van zijn geloof; -*prüfung* v. geloofsonderzoek, onderzoek o. naar het geloof; -*punkt* m. geloofspunt o.; -*raserei* v. dweepzucht v., fanatisme o.; it. daad v. uit fanatisme; -*regel* v. geloofsregel m.; -*reich* bijv. nw. vol geloof, vol vertrouwen; -*reiniger* m. hervormer m.; -*reinigung* v. hervorming, verandering, verbetering v. in godsdienstige zaken; -*richter* m. geloofsrechter, inquisiteur m.; -*sache* v. geloofszaak v.; -*satz* m. geloofsartikel o., leerstelling v., dogma o.; -*satzung* v. geloofsartikelen o. mv., dogmatiek v.; -*schatz* m. schat des geloofs, geloofsschat m.; -*schwärmer* m. dweper, drijver m.; (Gesch. van E.) puritein m.; -*schwärmerei* v. dweperij v., drijven, dwepen, fanatisme o.; (Gesch. van E.) puritanisme o.; -*schwester* v. geloofsgenoot(e) v.; -*scrupel* m., Z. -*zweifel*; -*sonderling* m. afgescheidene m.; -*streit* m. geloofsstrijd m., Z. -*kampf*; -*streiter* m., Z. -*held*; 2. dissident, scheurmaker m.; -*streitigkeit* v. strijdigheid v. in geloofszaken; -*stück* o. geloofsstuk, stuk o. des geloofs; -*stürmer* m. geloofsstormer m.; -*stürmerei* v. geloofsstormerij v.; -*überläufer* m. proseliet, afvallige m., die van geloof verandert; -*untersuchung* v., Z. -*prüfung*; -*verbesserer* m., -*verbesserung* v., Z. -*reiniger, reinigung*; -*verbreiter* m. uitbreider van het geloof, zendeling m.; (Kath.) missionaris m.; -*verbreitung* v. uitbreiding v. van het geloof; -*vereiniger* m. die afwijkenden in geloofszaken tracht te vereenigen; -*vereinigung* v. vereeniging v. in het geloof, -*verfassung* v. godsdienstig stelsel o., staat m. des geloofs; -*verleugnung* v. afval m., van het geloof, geloofsverzaking v.; -*vertheidiger* m. geloofsverdediger m.; -*vertheidigung* v. verdediging v. des geloofs; —*skunst* v. kunst v. om het geloof te verdedigen; -*verwandte* m. en v., Z. -*genoss*; -*voll* of *glaubenvoll* bijv. en b. vol geloof; -*vorschrift* v. geloofsvoorschrift o., Z. -*regel*; -*wahrheit* v. geloofswaarheid v.; -*warm* bijv. en b. ijverig in het geloof; -*wärme* geloofsijver m.; -*werber* m. proselietenmaker m., die anderen overhaalt om een ander geloof aan te nemen; -*werberei* v.

proselietenmaken o., proselietenmakerij v.; *-werth* bijv. nw. geloofwaardig; *-willig* bijv. nw. bereidwillig om te gelooven; *-wissenschaft* v. geleerde kennis v. van het kerkelijk geloof, godgeleerdheid, theologie v.; *-wissenschaftlich* bijv. nw. tot de kennis van het kerkelijk geloof behoorende of daarop betrekking hebbende, theologisch; *-wort* o. kernspreuk, zinspreuk v.; 2. (Godg.) uitdrukking v. voor het geloof; *-wuth* v. fanatisme o.; *-wüthig* bijv. nw. dweepachtig, fanatiek; *-zank* m. geloofstwist m.; *-zeuge* m. geloofsgetuige, bloedgetuige, martelaar m. voor het geloof; *-zunft* v. (Scherts.) sekte, godsdienstige gezindte v.; *-zünftelei* v. sektengeest m.; *-zünftler* m. lid o. eener sekte, die met sektengeest besmet is; *-zwang* m. geloofsdwang m.; *-zweifel* m. geloofstwijfel m., twijfelen o. in geloofszaken; *-zweifler* m. twijfelaar m. in het geloof; *-zwist* m., *-zwistigkeit* v., Z. *-streit.*

Glaubersalz, (*-es*) o., z. m. glauberzout o., zwavelzure soda v., Engelsch zout o.

Glaubhaft, Glaubhaftigkeit v., Z. *glaubwürdig, Glaubwürdigkeit.*

Gläubig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *aber-, leicht-gläubig;* 2. geloovig, een geloof belijdende; it. zelfst. *ein -er, der -e, die -en,* een geloovige, de geloovigen; (Kath.) katholiek(en); 3. *-es Gebet,* geloovig, vol geloof, vol vertrouwen; *-es Vertrauen,* geloovig, onbeperkt vertrouwen.

Gläubiger, (*-gers,* mv. *-ger*) m., **—in,** (*-nen*) v. schuldeischer, crediteur m., schuldeischeres v.

Glaublich, (*-er, -st*) bijv. en b. geloofelijk, geloofbaar, geloofwaardig, te gelooven; *das scheint mir nicht -,* dat schijnt mij ongeloofelijk; *es ist - dass &c.,* het is mogelijk, denkbaar, waarschijnlijk; *-keit* v. geloofelijkheid, mogelijkheid, waarschijnlijkheid, geloofwaardigheid v.

Glaubwillig, (*-er, -st*) bijv. en b. bereidwillig om te gelooven; *-keit* v. bereidwilligheid v. om te gelooven.

Glaubwürdig, (*-er, -st*) bijv. en b. geloofwaardig, geloofbaar, geloofelijk; *-es Zeugniss,* geloofwaardig, authentiek; *-keit* v. (van eene daad), waarschijnlijkheid, mogelijkheid; (Godg.) geloofwaardigheid v.; (van eene oorkonde), geloofwaardigheid, authenticiteit v.; (van een geschiedschrijver), geloofwaardigheid v.

Glauch, bijv. en b. (Pl.) grijsgroen, zeegroen, wit- of blauw-achtig groen; *-er Gang,* onvruchtbare mijngang, die weinig oplevert; 2. (gemeenz.) glad, net, aardig, lief, helder; *-es Gesicht,* glad gezicht; *-herd* m. (Giet.) effen haard, vloer m.; (Vog.) klein vogelnest o.

Glaucin, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) groenzuur o., glaucine v.

Glaukopf, (*-kopf(e)s,* mv. *-köpfe*) m., Z. *Kahlkopf.*

Glede, (*-n*) v. (Landb.) armvol v. gemaaid koren, schoof v.

Glefe, (*-n*) v. (veroud.) lans, spies v.

Glefen, (*-s,* mv. *Glefen*) m. lansruiter m.; it. schaar v. van vier of vijf ruiters.

Glefener, Glefenbürger, Glefenreiter, m. lansruiter m.

Gleich, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Ontlk., Pl.) Z. *Gelenk.*

Gleich, (*-er, -st*) bijv. en b. gelijk, overeenkomstig, gelijkelijk, even, dergelijk, dezelfde, hetzelfde; *zu -er Zeit,* te gelijker tijd, te gelijk; *an Stand einander -,* gelijk; *-e Fälle,* dergelijke, zulke gevallen; *von -em Verdienste,* van gelijke, even groote verdienste; *-er Art, Natur, Beschaffenheit,* van gelijke, dezelfde hoedanigheid &, homogeen, identiek; *- machen,* vereenzelvigen, onder een begrip brengen; *-er Meinung mit jemn. sein,* met iem. van hetzelfde gevoelen zijn, zich verstaan met; *-es Sinnes mit jemn. sein,* eensgezind zijn, harmonieeren *-er Gestalt, Weise* of *Maszen,* op dezelfde manier, gelijkerwijze; *-es mit -em vergelten,* kwaad met kwaad, goed met goed vergelden, met gelijke munt betalen; *ein -es thun können,* hetzelfde eveneens kunnen doen; *unter -en Umständen,* in dergelijke omstandigheden; *jemn. - kommen, sein,* gelijken, evenaren; *in -em Werth stehen,* (van munten), pari staan, dezelfde waarde hebben; *eine Sache von -em Werthe,* eene zaak van gelijke waarde, equivalent o.; *- weit von einander abstehend,* even ver van elk. verwijderd, evenwijdig, gelijkloopend; *von -em Umfange,* van denzelfden, gelijken omvang; *von -em Maszе und Gewichte,* van dezelfde maat en hetzelfde gewicht, even groot en even zwaar; *das ist - viel,* juist even veel, dat is hetzelfde; *das ist mir - viel,* dat is mij onverschillig, dat is mij hetzelfde; (gemeenz.) ik draai er mijne hand niet voor om; *das gilt mir - viel,* dat is mij om het even, dat is mij onverschillig; *-als ob, - als wenn,* even alsof; *- einem Donnerschlage,* als; *es ist mir Alles -,* onverschillig, hetzelfde; (Spr.) *- und - gesellt sich gern,* soort zoekt soort; *seines -en,* zijn gelijke; *er ist meines -en,* hij is mijn gelijke, van denzelfden rang of stand als ik, niet boven mij verheven; *über seines -en,* boven zijne gelijken verheven; *ohne -en,* zonder gelijke, zonder wederga, weergaloos; *sich - bleiben,* zich zelve(n) gelijk blijven, altijd dezelfde zijn, niet veranderen; (van horloges), gelijk gaan; (van menschen), standvastig zijn, niet van gevoelen veranderen; it. niet van voorkomen veranderen; *- halten, - behandeln,* gelijk, eveneens; *jemn. - geachtet werden,* gelijk geacht worden met; *- setzen, - stellen,* (van personen), gelijk stellen; *sich jemn. - achten, stellen,* zich zelve(n) gelijk achten, stellen met; *- thun,* gelijken, gelijkkomen, evenaren; *mit -en Füszen springen,* met de voeten tegen elk. springen, met beide voeten te gelijk springen; *jemn. - laufen, schreiben,* even hard, gauw, snel, schielijk als; *in -e Theile,* in gelijke, even groote deelen; *-en Gewinn* of *Verlust,* gelijk, even groot, evenredig; *die Strafe muss dem Verbrechen - sein,* evenredig, overeenkomstig met; *- machen,* gelijk maken, gelijkvormig maken; *einen -en Galopp gehen,* (van een paard), in gelijkmatigen galop; *- gelten,* evenveel waard zijn, dezelfde waarde hebben; *- lauten,* eensluidend zijn, hetzelfde geluid geven of vormen; *jemn. - sehen,* hetzelfde voorkomen hebben als, gelijken op; *das Leben ist einer Bühne -,* het leven gelijkt op, heeft veel overeenkomst met een schouwspel; 2. gelijk, glad, effen, recht; *- machen,* gelijk, glad, effen maken, vereffenen; *dem Boden - machen,* gelijk maken met; (fig.) *ein Haus &c. - machen,* geheel, tot den grond toe afbreken; *- werden,* gelijk, effen, glad worden; *der Erde -,* gelijk met den grond; *dem Wasser -,* waterpas; *-hobeln, hämmern, klopfen,* glad, gelijk schaven, kloppen; *-er Boden,* gelijk, effen, vlak *-er Faden,* gelijke draad, die overal even dik is; *-es Rohr,* glad riet, zonder knoesten; (fig., gemeenz.) (w. i. gebr.) recht, billijk; *ein -es Urtheil fällen,* een billijk, rechtvaardig oordeel vellen;

II. bijw. aanstonds, oogenblikkelijk, dadelijk, terstond; 2. Z. *sogleich; - anfangs,* van het begin af; *- nachher,* onmiddellijk daarna; *das habe ich - gedacht,* dat heb ik dadelijk gedacht; *er war nicht - da,* hij was niet dadelijk daar; *er ist - (eben) jetzt gekommen,* zoo even, pas; *es ging Alles - besser, als &,* alles ging beter, zoodra &; *es wird - drei Uhr &c. schlagen,* het zal aanstonds drie uur slaan; *willst du es mir - sagen?,* zult gij het mij eens dadelijk zeggen?

III. voegw. *wenn -,* ofschoon, hoewel, alhoewel; *wenn er - jung ist,* ofschoon, alhoewel hij jong is; *und wenn - jedermann wider mich wäre,* zelfs als iedereen tegen mij zou zijn; *wäret ihr - mein Bruder,* al waart gij ook, zelfs al waart gij mijn broeder.

Gleich-abständig, bijv. nw. op gelijken afstand staande, even ver verwijderd, evenwijdig, parallel; *-keit* v. evenwijdigheid v.; *-achsig* bijv. nw. met gelijke assen; *-ähnlich* bijv. nw. op elk. passend, gelijkvormig; *-ähnlichkeit* v. gelijkvormigheid v.; *-alterig* bijv. nw. even oud, van denzelfden leeftijd of ouderdom; *-armig* bijv. nw. gelijkarmig, met gelijke of even lange armen; *-artig* bijv. nw. gelijkaardig, gelijksoortig, van denzelfden aard, van dezelfde natuur, homogeen, identiek; *-artigkeit* v. gelijkaardigheid, gelijksoortigheid v.; *-bedeutend* bijv. nw. dezelfde beteekenis hebbende, gelijk beteekenend, synoniem; *-bedeutung* v., Z. *-deutigkeit; -bein* o., Z. *Gelenkbein; -betrag* m. gelijk bedrag o.; *-bleibend (sich),* bijv. nw. gelijkblijvend, onveranderlijk; (fig.) standvastig, onveranderlijk, onwrikbaar; *-breit* bijv. nw. even breed; *-bürtig* bijv. nw., Z. *ebenbürtig; -deutig* bijv. nw., Z. *-bedeutend; -deutigkeit* v. gelijkheid v. in beteekenis, zinverwantschap v.; *-denkend* bijv. nw. van dezelfde meening, van hetzelfde gevoelen, gelijkdenkend.

Gleiche, (*-n*) v. gelijkheid, effenheid, eenvormigheid, eenparigheid, ge-

lijkvormigheid, gelijkmatigheid v.; - *der Tage und Nächte*, nachtevening v.; (Sm.) *das Eisen in seine reehte - bringen*, de ijzeren staven recht maken; *einem Erdreich die - geben*, gelijk, glad, effen maken; (van linnen), gelijkheid, gladheid v.; 2. overeenkomst v.; 3. (Ontlk.) beweeglijk gewricht, gelid o., knok, kneukel of knokkel m.; (Gen.) jicht v., rheumatiek v.

Gleich-eck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Meetk.) figuur v., lichaam o. met gelijke hoeken; *-eckig* bijv. nw. gelijkhoekig; *-empfindend* bijv. nw. gelijk gevoelend, overeenstemmend; *-empfunden* bijv. nw. van een gelijk gevoel getuigende.

Gleichen, (*glich, geglichen*) o. ww. onr., m. *h.* gelijken, gelijk zijn, evenaren, overeenkomen, gelijkvormig zijn; *ein Ei gleicht dem andern*, eieren gelijken op elk., hebben denzelfden vorm; *jemn. an Grösze -*, gelijken, evenaren; *ich möchte ihm nicht -*, ik zou niet op hem willen gelijken; *das gleicht ihm gar nicht*, dat gelijkt niet op hem, dat is hij niet; it. dat is niet van hem te verwachten; II. bedr. ww. gelijk maken, doen overeenstemmen, doen evenaren; *eine Wage, Gewichte -*, gelijk maken; 2. *einen Weg -*, gelijk maken, effen maken, glad maken; *das Eisen -*, recht, gelijk maken, gladmaken; 3. Z. *vergleichen;* III. wed. ww. *sich -*, zich zelve(n) gelijk blijven, zich zelve(n) gelijken; it. elk. gelijken.

Gleichentfernt, bijv. nw. even ver verwijderd, op denzelfden afstand.

Gleicher, (*-s*, mv. *Gleicher*) m. (Sterrenk., Aardr.) middellijn v., evenaar m., evennachtslijn v.; 2. (Sm.) gelijkmaker m. (werktuig).

Gleicher-gestalt, -maszen, -weise, bijw., Z. *gleich.*

Gleicher-höhe, v. evenaarshoogte v.

Gleich-ewig, bijv. nw. medeeeuwig, gelijkeeuwig; *-ewigkeit* v. medeeeuwigheid v., gelijke eeuwige duur m.; *-falls* bijv. nw., Z. *ebenfalls; -farbig* bijv. nw. van dezelfde kleur, gelijkkleurig; *-farbigkeit* v. gelijkheid v. van kleur.

Gleichfausten, (*faustete gleich, gleichgefaustet*) bedr. ww. *einen Hut -*, gelijk strijken, glad strijken.

Gleich-fliesend, bijv. nw., Z. *-läufig; -flügler* m. mv. (Nat. hist.) gelijkvleugelige insecten o. mv.

Gleich-formig, bijv. nw. gelijkvormig, eenvormig, overeenkomstig; 2. *- machen*, gelijkvormig maken, denzelfden vorm geven; *auf -e Art*, op eenerlei wijze, op eene en dezelfde manier; *diese Arbeit ist dem Modell -*, gelijkvormig, overeenkomstig; (Hand.) *- buchen, vortragen* of *notiren*, voor conform teekenen; *-keit* v. gelijkvormigheid, overeenkomst v.; 2. eenvormigheid, eentonigheid v.; *-fühlend* bijv. nw. gelijk gevoelend.

Gleich-geartet, bijv. nw. gelijk genaard, van denzelfden aard, van dezelfde soort; *-gefühl* o. (w. i. gebr.) overeenstemming v. van gevoel; *-geleit* o. vereeniging v., congres o. van vorsten van denzelfden rang; *-geltend* bijv. nw. gelijkwaardig, gelijke waarde hebbende, van dezelfde waarde; *-gesaitet* bijv. nw. gelijk gestemd; *-gesinnt* bijv. nw. gelijk gezind, van hetzelfde gevoelen, van dezelfde meening; 2. *immer — sein*, altijd van dezelfde meening zijn, onveranderlijk van gevoelen; *-gestaltet* bijv. nw. van dezelfde gestalte of gedaante, gelijkvormig, conform; *-gestaltigkeit* v. gelijkvormigheid v.; *-gestemmt* bijv. nw. gelijk gestemd, gepast; *-gestimmt* bijv. nw. overeenstemmende in toon, eenstemmig, unison; (fig.) Z. *-gesinnt;* 2. Z. *angemessen; -getheilt* bijv. nw. in gelijke deelen verdeeld, gelijkelijk verdeeld, Z. *-theilig.*

Gleichgewicht, (*-(e)s*) o., z. m. evenwicht o.; *einer Sache das - geben*, in evenwicht brengen; *die Lehre vom -e*, de leer v. van het evenwicht, statica v.; (fig.) *jemn. das - halten*, iem. het hoofd bieden; *seine Tugenden halten seinen Lastern das -*, zijne deugden wegen op &, Z. *halten* (3); (van staten), evenwicht o., gelijkheid v. van macht; (Zeew.) ballast m., tegenwicht o.; (Schild.) algemeene harmonie v. in de samenstellende deelen van een schilderstuk.

Gleichgewichtler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. koordedanser m.; *-in* v. koordedanseres v.

Gleichgewichts-kunst, v. wetenschap, kennis v. van de wetten van het evenwicht; it. koordedanserkunst, balanceerkunst v.; *-lehre* v. evenwichtsleer, leer v. van het evenwicht, statica v.; *-punkt* m. zwaartepunt o.; *-stange* v. tegenwicht o., balanceerstok m.; *-ventil* o. evenwichtsklep v.

Gleich-gradig, bijv. nw. gelijkgradig, van gelijke graden.

Gleichgültig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *-geltend;* (Spraakk.) zinverwant, van gelijke beteekenis, synoniem; 2. onverschillig, onbeduidend, waaraan niets gelegen is; *es ist mir -, ob er kommt &*, het is mij onverschillig, ik geef er niet om &; *er ist mir ganz -*, hij is mij geheel onverschillig, ik stel volstrekt geen belang in hem; 3. onbeduidend, onbelangrijk, niets beteekenend, zonder waarde; 4. (van personen), onverschillig, zorgeloos, lusteloos, koel; *gegen Alles -*, onverschillig, ongevoelig voor; *jem. - behandeln*, onverschillig, koel, zonder deelneming of belangstelling.

Gleichgültigkeit, v. gelijkwaardigheid, gelijkheid v. van waarde; 2. (van eene handeling), onbeduidendheid, geringe beteekenis v., weinig belang o.; 3. (van personen), onverschilligheid, zorgeloosheid, ongevoeligheid, koelheid v.; *-spunkt* m. (Nat.) indifferentiepunt o.

Gleich-haltung, v. gelijkachting, gelijke behandeling v., Z. *gleich; -hammer* m. plethamer m.

Gleichheit, v. gelijkheid, overeenkomst, eenparigheid, eenvormigheid v.; *Freiheit und -*, vrijheid en gelijkheid; *- des Gemüthes und Geschmackes*, overeenkomst, overeenstemming v.; (van gedachten), eenparigheid v.; (van stemmen), gelijkheid v., gelijk getal of aantal o.; *- in Belohnung des Verdienstes*, gelijkmatigheid v.; 2. Z. *Aehnlichkeit;* 3. (van den grond), gelijkheid, effenheid, vlakheid v.; (van een boom), gladheid v.

Gleichheits-freund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorstander, vriend m. van gelijkheid; *-lehrer* m. leeraar m. der burgerlijke gelijkheid; *-zeichen* o. (Alg.) gelijkheidsteeken o., teeken o. van gelijkheid (=).

Gleichheitzen, (*heitzte gleich, gleichgeheitzt*) bedr. ww. (Glasbl.) het vuur op gelijken warmtegraad houden.

Gleich-herzig, bijv. nw. gelijk van hart; *-hoch* bijv. nw. even hoog, van dezelfde hoogte; (Pl.) gelijk van toppen; *-jährig* bijv. nw. gelijk van jaren, van denzelfden leeftijd; it. van hetzelfde jaar; *-kiemer* m. mv. (Nat. hist.) visschen m. mv. met gelijkvormige kieuwen; *-klang* m. gelijkluidendheid v.; (Muz.) eenklank m., unison o.; *-klängig* bijv. nw. gelijkluidend, eensklinkend; *-klingend* bijv. nw., Z. *-lautend; -kommend* bijv. nw. (van zaken), tegen elk. opwegende, gelijkstaande; *dem Gewinn —*, nabijkomende, gelijkstaande met; *-ländisch* bijv. nw. uit, van hetzelfde land; *-lang* bijv. nw. van gelijke lengte, even lang; *—zeitig* bijv. nw. gelijk langtijdig, even langdurend, isochronisch; *-lauf* m. evenwijdigheid v.

Gleichlaufen, (*du läufst gleich, er läuft gleich, lief gleich, gleich gelaufen*) o. ww. onr. gelijk loopen, evenwijdig, op denzelfden afstand loopen; *-d*, evenwijdig, gelijkloopend, op denzelfden afstand.

Gleich-läufig, bijv. nw. evenwijdig, parallel; (Spraakk.) regelmatig, gelijkvlociend; *-läufigkeit* v. evenwijdigheid v.; (Spraakk.) regelmatigheid v.; *-launig* bijv. en b. altijd in dezelfde luim, van gelijken aard, van dezelfde inborst; *-laut* m. eensluidendheid v., gelijke klank m.; (Spraakk.) gelijkluidendheid v.; (Muz.) overeenstemmend geluid, akkoord o.; *-lautend, -lautig* bijv. nw. gelijk luidend, eensklinkend, eensluidend, hetzelfde geluid gevende; 2. *—e Wörter*, woorden, die geluidluidend zijn, maar in beteekenis verschillen, homoniemen o. mv.; (fig.) van dezelfde strekking, eensluidend, conform; *-liegend* bijv. nw. gelijk liggend of gelegen; *-linie* v., Z. *Gleicher; -macher* m. gelijkmaker m., hij, die gelijk maakt, afbreekt.

Gleichmachung, v. gelijken, lijken, gelijk maken, effen maken o.; *die - der Glücksgüter*, gelijkmaken, gelijkelijk verdeelen o., gelijkmaking v.; *- der Erbtheile*, gelijkmaking, vereffening v.

Gleichmasz, (*-es*) o., z. m. gelijkmatigheid, gelijkheid, overeenkomst, evenredigheid v. in afmeting, symetrie v., 2. evenmatigheid, eenvormigheid v.

Gleichmäszig, (*-er, -st*) bijv. en b. gelijkmatig, regelmatig, geregeld, overeenstemmend, symetriek; 2. evenredig, in dezelfde verhouding; *- fortschreiten*, ge-

regeld, gelijkmatig; it. Z. *ähnlich, gleichfalls*; *-keit* v. gelijkmatigheid v., Z. *Gleichmasz*.

Gleich-messend, bijv. nw. met dezelfde maat metende, gelijkmatig; *-messer* m., Z. *Gleicher*; *-muth* m. gelijkmoedigheid, eenstemmigheid, gerustheid v.; *etw. mit — ertragen*, gelijkmoedigheid, kalmte v.; *den Tod mit — erwarten*, met kalmte, koelbloedigheid, gelatenheid v.; *-müthig* bijv. en b. gelijkmoedig, kalm, gelaten, onverschillig; *-müthigkeit* v., Z. *-muth*.

Gleichmuths-lehre, v. leer v. der gelijkmoedigheid, stoicisme o.; *-lehrer* m. leeraar m. der gelijkmoedigheid, stoicijn m.

Gleich-nacht, (*-nächte*) v. nachteevening v.; *-nächtlich* bijv. nw. nachteveningsch, tot de nachteveningen behoorende of daarop betrekking hebbende; *-namig* bijv. nw. gelijknamig, van denzelfden naam; (Rek.) gelijknamig, denzelfden noemer hebbende, gelijknoemerig; (Spraakk.) denzelfden naam dragende, homoniem; *-namigkeit* v. gelijknamigheid v., Z. *-laut*.

Gleichniss, (*-es*, mv. *-e*) o. gelijkenis, vergelijking, zinspeling, zinnebeeldige voorstelling v., zinnebeeld o.; it. Z. *Bildniss*; *-rede* v. gelijkenis, gelijkenisrede, parabel v.; *-weise* bijv. en b. bij wijze van parabel of gelijkenis; *-wort* o. woord o., dat eene gelijkenis bevat, Z. *Gleichniss*.

Gleich-ofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. oven m. met schoorstukken; *-paarig* bijv. en b. gelijkaardig, gelijkslachtig, gelijksoortig; *-restig* bijv. nw. eene gelijke rest, een gelijk overschot overlatende.

Gleichsam, voegw. alsof, als het ware, om zoo te zeggen, nageuoeg.

Gleichsamen, (*gleichsamte, gegleichsamt*) o. ww. zich van het woord *gleichsam* bedienen.

Gleich-schätzung, v., Z. *-haltung*; *-scheit* o. langwerpige teerling m., lichaam o. of figuur v. door zes parallelogrammen ingesloten, parallelopipedum o.; *-schenk(e)lig* bijv. en b. (Nat.hist.) gelijkvoetig; (Meetk.) aan twee zijden gelijk. gelijkbeenig, gelijkribbig; *-schenk(e)ligkeit* v. gelijkbeenigheid, gelijkribbigheid v.; *-schritt* m. gelijke tred m.; 2. (Dichtk.) spondeus m.; *-schwebend* bijv. en b. in evenwicht; it. besluiteloos; *-schwer* bijv. en b. even zwaar, hetzelfde gewicht hebbende; 2. even moeielijk.

Gleichseitig, bijv. nw. (Meetk.) gelijkzijdig, gelijkkantig, met gelijke zijden; (fig.) *-e Freundschaft* wederzijdsch, wederkeerig; *-keit* v. gelijkzijdigheid v.; (fig.) — *der Liebe*, wederkeerigheid v.

Gleich-setzung, v., Z. *-stellung*; *-sinn* m. (van woorden), gelijke, dezelfde beteekenis v.; it. gelijke gezindheid, overeenstemming, eensgezindheid v.; it. Z. *-muth*; *-sinnig* bijv. nw. (van uitdrukkingen), dezelfde beteekenis hebbende, synoniem; (van personen), van dezelfde meening zijnde, eensgezind; it. Z. *-müthig*; *-stellung* v. (Rechtspr.) Z. *-machung*; — *der Verdienste*, gelijkstelling v.

Gleichstimmig, bijv. en b. (Muz.) overeenstemmend, harmonisch; *Tonwerkzeuge - machen*, doen overeenstemmen; it. (fig.) Z. *einstimmig*; *-keit* v. overeenstemming, harmonie v.; (fig.) overeenstemming, eensgezindheid v.

Gleich-stimmung, v. (Muz.) overeenstemmen, een harmonisch geluid vormen o.; 2. akkoord o.; *-strich* m. gelijke streep, rechte streep of lijn v.; 2. gelijkstrijken o., gelijkstrijking v.; *-sylbig* bijv. nw. van een gelijk aantal lettergrepen; *-theilend* bijv. nw. gelijk(elijk) verdeelende; (Rek.) — *e Zahl*, opgaand, geene rest latend getal o., gemeene deeler m.; *-theiler* m., Z. *Gleicher*; it. deeler m., die opgaat; *-theilig* bijv. en b. gelijkdeelig, in gelijke deelen verdeeld, opgaand; *-ton* m., Z. *-laut*; *-tönend* bijv. nw., Z. *-lautend*; *-umkreisig* bijv. nw. gelijkmiddelpuntig, een zelfde middelpunt hebbende, concentriek.

Gleichung, v. gelijkmaking v., Z. *gleichen*; (fig.) - *der Lasten*, gelijke verdeeling v.; (Alg.) gelijk maken o.; (Vest.) Z. *Glacis*; *-serde* v. aarde v., grond m. voor een dijk, eene straat &; *-slehre* v. stelkunst, leer v. der vergelijkingen; *-slehrig* bijv. nw. stelkunstig, algebraisch; *-slinie* v., Z. *Gleicher*; *-srechner* m. stelkunstenaar m.; *-sverhältniss* o vergelijking, verhouding, evenredigheid v.

Gleich-viel, bijw. even veel, hetzelfde; *- gelten*, evenveel waard zijn; *es ist —, wer es thut*, het is onverschillig, Z. *einerlei*; *-wage* v., Z. *Wasserwage*; *-weit* bijv. nw. even ver, op denzelfden afstand gelegen; it. evenwijdig, parallel; *-weite* v. evenwijdigheid v.; *-werth* bijv. nw. gelijkwaardig; *-wichtig* bijv. nw., Z. *-schwer*; (fig.) van hetzelfde belang, even belangrijk; *-wie* bijw. en voegw. gelijk. als, even als; *sie leben — im Himmel mit einander*, als in den hemel, als engelen met elk.; *er liebt einen — den andern*, even zoo, Z. *wie, sowie*; *-wink(e)lig* bijv. en b. gelijkhoekig; *-wink(e)ligkeit* v. gelijkhoekigheid v.; *-wirkend* bijv. nw. (Werkt.) gelijk(elijk) werkend, dezelfde kracht uitoefenende; it. gelijk, te gelijk werkende; *-wohl* bijw. en voegw. *er ist reich und — ist er nicht zufrieden*, toch, echter, evenwel, niettegenstaande, niettemin; *-wort* o. woord o., dat dezelfde beteekenis heeft, synoniem o.

Gleichzeitig, bijv. en b. gelijktijdig, van denzelfden tijd; it. te gelijk plaats hebbende; *-e Bewegung, Unterricht*, gelijktijdig; 2. (Dichtk.) *-e Sylben*, twijfelachtig, nu eens lang, dan eens kort, naar de dichter verkiest; *-keit* v. gelijktijdigheid v.; (van personen), tijdgenootschap v.

Gleich-zeitler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. tijdgenoot m.; *-ziehhammer* m. plethamer m.; *-zu* bijv. nw., Z. *geradezu*; *-zweigig* bijv. nw. (Pl.) gelijktakkig, met gelijke takken.

Gleis, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. en m., spoor o., Z. *Geleise*.

Gleisze, v. (Pl.) dolkruid o.; 2. Z. *Trespe*.

Gleiszen, (*gliss, geglissen*) o. ww. onr., m. *h.* (w. i. gebr.) Z. *glanzen*; (fig.) doen dwalen, aan het dwalen brengen, op een doolweg brengen, misleiden; (van ondeugden), merkbaar zijn, zichtbaar zijn, doorschemeren, den schijn hebben; *-e Miene*, verleidelijk, bedrieglijk, leugenachtig, huichelachtig, geveinsd.

Gleisz-hammer, (*-hammers*, mv. *-hämmer*) m., Z. *Glanzhammer*.

Gleiszling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) waterweegluis v., rugzwemmer m.

Gleiszner, (*-ners*, mv. *-ner*) m., **-in,** (*-nen*) v. huichelaar, veinzer, veinzaard m., huichelaarster v.; (fig.) schijnvrome, kwezelaar m., kwezelaarster v.

Gleisznerei, v. huichelarij, veinzerij, dubbelhartigheid, valschheid v.; (fig.) schijnvroomheid, kwezelarij v.

Gleisznerisch, (*-er, am meisten -*) bijv. en b., Z. *heuchlerisch*.

Gleiszwurm, (*-wurm(e)s*, mv. *-würmer*) m., Z. *Glühwurm*.

Gleitbahn, (*-en*) v. glijbaan, sullebaan v.

Gleiten, (*glitt, geglitten*) o. ww. onr., m. *s.* glijden; (fig.) *dieser Wein will nicht -*, glijdt niet erg, is niet zacht; (fig.) (van eene beek), *auf Kieseln -*, voortstroomen; 2. (Rijk.) glijden, uitglijden, uitglippen; *aus den Händen -*, (van een glas &), uitglijden, ontglippen; 3. m. *h. auf dem Eise -*, glijden, sullen.

Gleitung, v., Z. *gleiten*.

Gleitventil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Werkt.) schuifklep v.

Gleste, v., Z. *Glasurerde*.

Gletscher, (*-s*, mv. *Gletscher*) m. ijsberg, gletscher m., ijsveld o., ijsbedding v.; *-reise* v. reis v. naar de gletschers; *-salz* o. zwavelzuur magnesium o.

Gleve, & Z. *Glefe*.

Gliadin, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) eigen bestanddeel van de kleefstof.

Glied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Ontlk.) Z. *Gelenk*; (fig.) 2. lid o.; (mv. *-er*) ledematen, leden o. mv.; *starke -er haben*, sterke ledematen hebben; *er kann kein - rühren*, hij kan geen lid verroeren of bewegen, is lam; *männliches -*, manlijk teellid o., roede v.; *- am Finger*, lid o.; (fig.) *- einer Familie*, lid, Z. *Mitglied*; it. graad m. van bloedverwantschap, gelid o.; *bis ins dritte und vierte -*, gelid, geslacht o., graad m.; *mit jemn. im vierten -e verwandt sein*, in den vierden graad verwant zijn met; (Krijgsw.) rang m., gelid o., rij v.; *das erste -*, het eerste, voorste gelid; (Alg.) (van eene vergelijking), lid o., term m.; (Pl.) stoppel m., gedeelte van een halm tusschen twee gelederingen; (Red.) (van eene sluitrede), term m.; (van eene rede), deel, lid, gedeelte o.; (van een verdrag), artikel o., bepaling v.

Gliedbad, (*-bad(e)s*, mv. *-bäder*) o. (Geu.) bad, baden o. van e. o. a. lichaamsdeel.

Glieder-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. band m., ligament o.; *-bau* m. bouw m., gestel o., gesteldheid v.; *starker* —, sterk, gezond gestel o., gezonde inborst v.; (fig., Red.) samenstelling, aaneenschakeling v. van verschillende deelen eener rede; *-bild* o. beeld o. met ledematen, pop, ledepop v.; *-binse* v. lidbies, bies v., riet o. met geledingen; *-brand* m. versterving v. van een lid; *-docke* v., Z. *-puppe; -farn* m. mv. (Pl.) geslacht o. van paardestaartplanten; *-fuge* v. geleding v., lid, gewricht o.; *-geist* m. (tegen de jicht), jichtwater o.; *-geschwulst* v. gezwel, opzwellen o. der ledematen; *-gicht* v., Z. *-krankheit; -haken* m. (Touwsl.) haak m. met geledingen; (Tuinb.) *- hülse* v. boon v., die uit twee helften bestaat.

Gliederig, bijv. nw. geleed, ledematen hebbende.

Glieder-kette, (*-n*) v. schalmketting, schakelketen m.; *-kitzel* m. zinnelijke kitteling v.; *-knöchel* m. mv. kootje o.; *-koralle* v. lidkoraal o.; *-krank* bijv. en b. jichtachtig; *—keit* v. jicht, lidziekte v.; *-kraut* o., Z. *Gliedkraut; -lahm* bijv. en b. lam, verlamd; *-lähmung* v. lamheid v.; *-los* bijv. en b., Z. *gliedlos; -mann,* m. ledeman m., ledepop v.; *-masz* o. verhouding v. der leden; *-mensch* m. mensch m. als een wezen met leden.

Gliedern, (*gliederte, gegliedert*) bedr. ww. van leden voorzien; *fein gegliedert,* met fijne leden, Z. *gliederig;* (Pl.) gegliedert, geleed, met gewrichten of geledingen; *gegliederte Körper,* bewerktuigd, gearticuleerd.

Glieder-puppe, (*-n*) v. pop v. met beweegbare leden, draadpop, ledepop, marionette v.; *-reiszen* o. pijn v. in de leden, rheumatiek v.; *-salbe* v. zalf v.; *-satz* m. periode v.; *-schmerz* m. pijn, smart v. in de leden; 2. Z. *-reiszen; -schwamm* m., Z. *Gliedschwamm; -schwere* v. zwaarte, vermoeidheid v. in de leden; *-schwinden* o. vermageren, uitteren o., uitputting v.; *-spannen* o. kramp v. in de leden; *-stärkend* bijv. en b. versterkend voor de leden, tonisch; *-thiere* o. mv. (Nat. hist.) gelede dieren o. mv.; *-ton* m. gearticuleerde toon m.

Gliederung, v. (Spraakk.) scheiding v. der verschillende leden in eene rede, interpunctie v., plaatsen o. of plaatsing v. der scheiteekens; (van eene redevoering), verdeeling, schets v.

Glieder-wasser, (*-sers,* mv. *-ser*) o., Z. *Gliedwasser; -weh* o. pijn v. in de leden, jichtpijn v.; 2. rheumatiek v.; *-wein* m. jichtwijn m.; *-weise* bijv. en b. bij wijze van leden, lidsgewijs; (Krijgsw.) in of bij geledereu; *-zucken* o., *-zuckung* v. trekking v. of trekken o. der leden, krampachtige beweging, stuiptrekking v.

Gliedig, bijv. nw., Z. *gliederig.*

Glied-kraut, (*-kraut(e)s,* mv. *-kräuter*) o. jichtkruid o., plant v. tegen de jicht; it. wonderkruid o.; 2. betonie v.; 3. andoren v.; 4. behen v.; 5. walkruid, walstroo o.; 6. welriekend megerakruid, sterleverkruid o.; *-lang* bijv. nw. zoo lang als een lid van een vinger; *-lich* bijv. en b. wederzijds(ch); *-los* bijv. en b. zonder leden of ledematen, ongeleed, onbewerktuigd; *-masz* o. lid o., ledematen o. mv.; *-salbe* v., Z. *Gliedersalbe; -schwamm* m. sponsgezwel o.; *-stärkend* bijv. en b., Z. *Gliederstärkend; -stein* m. versteening v., die naar een menschelijk lid gelijkt; *-wasser* o. lidwater o.; *—sucht* v. lidwaterzucht v.; *-weich* o. jichtkruid o.; *-weise* bijw., Z. *Gliederweise.*

Glime, (*-n*) v. (Nat. hist.) Z. *Engerling.*

Glimm, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. vonk v., sprankje o.; 2. bijv. nw. gloeiend, geglommen.

Glimmen, (*glomm, geglommen*) o. ww. onr., m. *h.* glimmen, een zwakken glans, een dof schijnsel werpen; 2. glimmen, branden zonder vlam te geven; (fig.) smeulen; II. o. zelfst. glimmen o., langzame verbranding v.

Glimmer, (*-s*) o., z. m. schemeren o., schemering v.; 2. glimmer, mika o.

Glimmer-artig, bijv. en b. glimmerachtig, schemerachtig; *-blättchen* o. glimmerblaadje o., glimmerschilfer o.; *-erde* v. (Bergw.) glimmeraarde v.; *-haltig* bijv. en b. glimmer bevattende, mika bevattende.

Glimmerig, bijv. en b. schemerend, een doffen schijn werpende; 2. Z. *glimmerartig;* it. *glimmerhaltig.*

Glimmer-käfer, (*-käfers,* mv. *-käfer*) m. (Nat. hist.) zandlooper, glimkever m.; *-kalk* m. (Delfst.) mika- of glimmerachtige kalk v.; *-mergel* m. mika- of glimmerachtige mergel v.

Glimmern, (*glimmerte, geglimmert*) o. ww., m. *h.,* Z. *flimmern.*

Glimmer-sand, (*-es*) m. mika- of glimmerzand o.; *-schilfer* m. mika- of glimmerlei v.

Glimpf, (*-es*) m., z. m. zachtheid, matigheid, inschikkelijkheid, toegevendheid v.

Glimpflich, (*-er, -st*) bijv. en b. zacht, matig, inschikkelijk, toegevend; *-sprechen,* met gematigdheid, zachtzinnig spreken.

Glinstern, (*glinsterte, geglinstert*), of

Glinzen, (*glinzte, geglinzt*) o. ww., Z. *glänzen.*

Glinzerspath, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Glanzspath.*

Glipp-auge, (*-s,* mv. *-n*) o. schalkachtig oog o.

Glippen, (*glippte, geglippt*) o. ww. glippen, glijden.

Glistern, (*glisterte, geglistert*) o. ww. schitteren, glinsteren.

Glitsch, tussch. roets!

Glitsch, (*-es,* mv. *-er*) m., Z. *Hahnenkamm.*

Glitschbahn, (*-en*), **Glitsche,** (*-n*) v. glijbaan, sullebaan v.

Glitscheisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o., Z. *Ramme.*

Glitschen, (*glitschte, geglitscht*) o. ww. glijden, glippen; *das Glas glitschte aus seiner Hand,* het glas glipte uit of ontglipte aan &.

Glitschig, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *schlüpferig.*

Glitzern, (*glitzerte, geglitzert*) o. ww., Z. *glimmern.*

Globosit, (*-en,* mv. *-en*) m. (Nat. hist.) ronde, als gedraaide schelpversteening v., globosiet m.

Globus, (onb., mv. *Globen*) m. bol m., rond lichaam o., kloot m.

Glöckchen of **Glöcklein,** o. (verkl.) klokje, belletje, schelletje o., bengel m.; it. kleine klokketoren m.; *wildes -,* klokjesbloem v., klokje o.; *-ton* m. toon m., geluid o. van een klokje; (Org.) orgelregister o. van samenstemmende klokjes.

Glocke, (*-n*) v. klok, bel v., bengel m.; *-n auf die Melonen setzen,* meloenen onder glazen o. mv. of klokken v. mv. zetten; (Spr.) *etw. an die grosze - schlagen, hängen,* iets aan de groote klok hangen, openlijk bekend maken; *die - ist über ihn gegossen,* zijn val is beslist; 2. (Uurw.) klok v., klank m. der klok; *die - schlägt zehn,* de klok of het slaat tien uur; *was ist die -?,* hoe laat is het?; 3. (Nat.) klok, glazen stolp v.; (Pl.) bloemkroon v., kelk, klok v.; (Jachtw.) patrijzenuet o.; (Naai.) tonnetje o.; it. rond strijkijzer o.; (Bouwk.) vaas v. van het Corinthisch kapteel in den vorm eener omgekeerde klok.

Glöckeln, (*glöckelte, geglöckelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) bengelen, klinken; 2. bedr. ww. luien.

Glocken-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) rammelappel, roode kalvijn appel m.; *-balken* m. klokkebalk m.; *- birne* v. klokvormige peer v.; *-blume* v. klokvormige bloem v.; (Pl.) Z. *Glocke;* 2. *Ackelei;* 3. Z. *Zaunwinde; —n* mv. (Pl.) klokbloemachtige planten v. mv.; *-blümig* bijv. nw. met klokvormige bloemen; *-blüthig* bijv. en b. met klokjesvormige bloesems; *-bügel* m. bengel m. eener klok; *-draht* m. klokdraad m.; *-erz* o. (Delfst.) klokspijs v., metaalmengsel van koper en zink, brons o.; *-förmig* bijv. en b. klokvormig; (Pl.) klokjesvormig; *-galgen* m., Z. *-stuhl; -garn* o., Z. *Glocke* (Jachtw.); *-gehäuse* o., Z. *-stube; -geläute* o. klokgelui, luiden of luien o. der klok(ken); *-getön* o., Z. *-klang; -getöse* o. klokgebrom, gebeier o.; *-gewicht* o. gewicht o. eener klok; *-gieszer* m. klokkengieter; *-gieszerei* v. klokkengieterij v.; *-gut* o., Z. *-speise; -hammer* m., Z. *-klöppel;* it. (aan een uurwerk), hamer m.; *-haus* o. klokkenhuis o.

Glockenist, (*-en,* mv. *-en*) m. klokkenist, klokkespeler, beieraar m.

Glocken-klang, (*-(e)s*) m., z. m. klank m. der klokken, klank m. gelijk die eener klok; *-klöpfel, -klöppel* m. klepel m. eener klok; *-kolbe* m., Z. *-balken; -laute* v. harmonica v.; *-läuter* m. klokkenluider m.; *-leiste* v. kloklijst v.; *-männchen* o. klok v. in den vorm van een mannetje; *-mantel* m. klokmantel m.; *-masz* o. (Klokg.) klokkemaat v.; *-metall* o., Z.

-speise; -netz o. kloknet o.; *-papier* o. klokpapier o.; *-pfeffer* m. groote peper v. van Jamaica; *-quast* m., *-quästchen* o. klokkoord o.; it. klokvormige kwast m.; *-rand* m. klokrand m.; *-ring* m. klokring, klepelring m.; *-saum* m., Z. *-rand; -schlag* m. klokkeslag, klokslag m.; *auf den — kommen*, op klokslag, met het slaan der klok, juist als de klok slaat; (Klokg.) dikte v. van den rand eener klok; *-schwamm* m. klokvormige paddenstoel m.; *-schwengel* m. klokzwengel m.; it. Z. *-klöppel; -seil* o. kloktouw o.; *-speise* v. brons o., klokspijs v.; (Delfst.) klokmetaal o.; *-spiel* o. klokkenspel, speelwerk o. eener klok, carillon o.; 2. klokkenspel, wat het carillon speelt; *-spieler* m., Z. *Glockenist; -strang* m., Z. *-seil; -stube* v. klokkenhuis o., klokkenkamer v.; *-stuhl* m. klokkestoel m.; it. (bij slaguurwerken), steun m. van den hamer; *-tau* o., Z. *-seil; -taufe* v. (Kath.) doopen o., zegening, inwijding v. eener klok; *-thaler* m. klokdaalder m.; *-thier* o. polijp v. in den vorm eener klok; *-thurm* m. klokketoren m.; *-thürmchen* o. klokketorentje o.; *-ton* m. kloktoon, toon m. eener klok; *-treter* m., Z. *-läuter; -walze* v. harmonica v.; *-welle* v., *-zapfen* m. klokboom m.; *-zieher* m., Z. *-läuter; -zierath* m. versiersel, sieraad o. aan eene klok; *-zug* m. trekken o. aan de klok; 2. Z. *-seil;* it. schelkoord o.; 3. (Org.) Z. *-spiel.*

Glöckner, (*-s*, mv. *Glöckner*) m. klok(ken)luier of luider m.; 2. koster, kerkbewaarder m.

Glockrose, (*-n*) v., Z. *Gartenpappel.*

Gloms, (*-es*) m., z. m. dikke melk v.

Glorie, v., z. m., Z. *Ruhm;* 2. (Schild.) mv. *-en*, hemelstuk o., glorie v., voorstelling v. van den open hemel met zijne bewoners; it. lichtkrans, straalkrans m., glorie v.

Glorie-reich of **glorreich, glorwürdig,** (*-er, -st*) bijv. en b. luisterrijk, roemrijk, roemwaardig.

Glossar(ium), (*-s*, mv. *Glossarien*) o. verklaringswoordenboek, woordenboek o., waarin duistere, vreemde of oude woorden verklaard worden, nalezing v., glossarium o.

Glossator, (*-s*, mv. *-en*) m. uitlegger, verklaarder, kantteekenaar m.

Glosse, (*-n*) v. uitlegging, verklaring, opheldering, aanteekening, kantteekening, noot v.; *eine Sammlung von -n*, Z. *Glossarium; -n machen*, uitleggen, ophelderen, verklaren; (fig.) (i. k. bet.) bijtende of scherpe critiek, bedilling, berisping v.; *über alles -n machen*, alles bedillen, op alles vitten.

Glossenmacher, (*-chers*, mv. *-cher*) m., Z. *Glossator.*

Glöt(h)e, (*-n*) v. (gemeenz.) Z. *Glätte.*

Glotzauge, (*-s*, mv. *-n*) o. (gemeenz.) uitpuilend oog, koeienoog o.

Glotzaugig, bijv. en b. met uitpuilende oogen, groote uitpuilende oogen hebbende.

Glotze, (*-n*) v. (gemeenz.) Z. *Glotzauge.*

Glotzen, (*glotzte, geglotzt*) o. ww., m. *h.* groote oogen opzetten, staren, Z. *anglotzen.*

Glotzer, (*-s*, mv. *Glotzer*) m. (gemeenz.) die groote oogen opzet, gaper m.

Glu, Z. *Gluck.*

Gluchzen, (*gluchzte, gegluchzt*) o. ww., m. *h.*, Z. *glucken;* 2. Z. *schluchzen.*

Gluck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. geklok, klokken, kloekloek o.; (van de hen), *-machen*, klokken, kakelen.

Glück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. geluk, welzijn o., welstand m., welvaart v., voorspoed m., goede uitslag m., welslagen o.; *er hat von - zu sagen, dass &c.*, hij kan van geluk spreken, het is een geluk voor hem; *zum -e, zu gutem -e, zu allem -e hat er &c.*, bij geluk, gelukkig; *man darf von - sagen*, men mag van geluk spreken, het is een geluk; *er ist, er sitzt im -e*, hij is recht voorspoedig; (bij eene onderneming), *jemn. - wünschen*, geluk, voorspoed wenschen; *jemn. zu einem Amte - wünschen*, geluk wenschen, feliciteeren; *jemn. zum neuen Jahre - wünschen*, geluk wenschen, feliciteeren, nieuwjaar wenschen; *- zu!, viel - auf den Weg!*, goede reis!; (Bergw.) *- auf!*, wees gegroet!, goeden dag! (bij mijnwerkers en jagers); *Gott gebe - dazu!*, God schenke er Zijn zegen over; it. gunstig toeval, buitenkansje o., fortuin v.; *das - hat sich gewendet*, de fortuin heeft zich gekeerd, de kans is verkeerd; *es ist ein bloszes -*, het is een bloot toeval; *alles auf das - ankommen lassen*, alles op het geluk laten aankomen; 2. voortdurende welvaart v. of welstand m., fortuin o.; *sein - machen*, fortuin maken, rijk worden; *das - dieser Welt*, het geluk, de goederen o. mv. dezer wereld; (Spr.) *je ärger der Schalk, je besser das -*, gekken krijgen de kaart; *es kommt Alles auf Zeit und - an*, het komt alles aan of is afhankelijk van tijd en geluk; *mehr - als Verstand haben*, meer geluk dan wijs zijn; it. geluk o., gelukzaligheid v.; *sein - in etw. setzen*, zijn geluk stellen in; *ein guter König ist des Volkes -*, een goed koning is een geluk voor een volk; 3. lot o., fortuin, geluk o.; *das - lacht* of *lächelt ihm*, het geluk lacht hem toe, het gaat hem alles voor den wind; *sein gutes, böses -*, zijn goed gesternte o., zijn goede, booze geest m.; *dem - im Schoosze sitzen*, altijd voorspoedig zijn; (Spr.) met den helm geboren zijn.

Glück-begabt, -bekrönt, bijv. en b. gelukkig, voorspoedig, met goeden uitslag bekroond.

Glucke, (*-n*) v., Z. *Gluckhenne.*

Glucken, glucksen, (*gluckte* of *gluckste, geglucket* of *geglucksi*) o. ww., m. *h.* klokken, kokkelen, kakelen.

Glücken, (*glückte, geglückt*) o. en onp. ww., m. *h.* en *s.* gelukken, voorspoedig zijn, slagen, een goeden uitslag hebben; *alles, nichts glückt ihm*, alles, niets gelukt hem, hij slaagt in alles, in niets, Z. *gelingen.*

Glückeswahn, (*-(e)s*) m. gewaand geluk o.

Glückhaft, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *glücklich.*

Gluckhenne (*-n*) v. klokhen v., Z. *Bruthenne;* (Sterrenk.) pleiaden.

Glücklich, (*-er, -st*) bijv. en b. gelukkig, voorspoedig; *er ist noch - davon gekommen*, hij is er nog gelukkig afgekomen; *- spielen*, gelukkig; *-e Reise wünschen*, goede reis wenschen; *-e Stimmung*, gelukkig, gunstig; *etw. zur -en Stunde thun*, ter goeder ure, op den geschikten tijd; *-er Weise*, gelukkigerwijze, bij geluk; 2. voorspoedig zijn, geluk hebben; *werde ich so - sein, Sie zu sehen*, zal ik het geluk hebben, zoo gelukkig zijn &; *-keit* v. gelukkigheid v.

Glücksal, (*-(e)s*) o., z. m. (veroud.) Z. *Glückseligkeit.*

Glücks-bahn, (*-en*) v. weg m. van het fortuin; *-ball* m. speelbal m. des geluks of van het fortuin, gelukskind o.; *-baum* m. (Pl.) geluksboom m.; *-bote* m. geluksbode m.; *-botschaft* v. blijde boodschap, aangename tijding v.; *-bude* v. loterijkraam.

Glückselig, (*-er, -st*) bijv. en b. gelukkig, gelukzalig, welzalig; 2. stralend, glanzend, schitterend; *-keit* v. geluk o., gelukzaligheid v.; 2. voorwerp o. van, reden v. tot geluk; *das ist seine grösszte —*, dat is zijn hoogste geluk.

Glückseligkeits-fähig, bijv. nw. vatbaar voor het hoogste geluk; *-lehre* v. leer v. der gelukzaligheid; *-lehrer* m. eudaimonist m.

Glucksen, (*gluckste, geglukst*) o. mv., Z. *glucken.*

Glücks-fall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. gelukkig toeval o., buitenkansje, fortuin o., gelukskans v.; *-gabe* v. gave v. van het fortuin, des geluks; *-göttin* v. geluksgodin, godin v. des geluks, Fortuin v.; *-gut* o. goed o. des geluks, goed o., bezitting v. aan het toeval verschuldigd; 2. mv. *-güter*, goederen o. mv. van het fortuin; *-hafen* m., Z. *-topf; -haube* v. (Heelk.) helm m.; *-jäger* m., Z. *-ritter; -jägerei* v. jacht v. op, najagen o. van goederen; *-kind* o. geluks kind o., onder een gelukkig gesternte geboren mensch, soldaat m. &; *-mann* m., Z. *-kind; -männchen* o., Z. *Alraun; -pilz* m. gelukskind o., van arm rijk geworden mensch, parvenu m.; *-prophetin* v. waarzegster v.; *-rad* o. rad o. van het fortuin, rad o. van avonturen; 2. (in loterijen), lotrad o.; it. orakel o. (boek); *-ritter* m. geluksridder, gelukzoeker, avonturier m.; *-ruthe* v., Z. *Wünschelruthe; -sohn* m., Z. *-kind; -sonne* v., Z. *-stern; -spiel* o. kansspel, hasardspel o.; *-spinne* v. gelukksspin v.; *-sprung* m. sprong m. op goed geluk; *-stand* m. ruime omstandigheden o. mv., welstand m., fortuin o., voorspoed m.; *-stern* m. (Sterrenk.) gelukkig gesternte o., ster v. van iems. geluk; *-stosz* m. (Bilj.) gelukkige stoot m.; *-stunde* v. gelukkige uur, gelukkig oogenblik o.; *-tag* m. dag m. des geluks, gelukkige dag m.; *-topf* m. lotbus

v.; *-umstände* m. mv. gelukkige, ruime omstandigheden v. mv., geluk o., welstand, voorspoed m.; *-urne* v., Z. *-topf*; *-wahn* m. ingebeeld of denkbeeldig geluk o.; *-wechsel* m. lotverwisseling v., keeren of omkeeren o. van het fortuin; *-wende* v. lotswisseling v., keerpunt o. des geluks; *-wurf* m. gelukkige worp m.; *-zirkel* m., Z. *-rad*; *-zug* m. gelukkige trek m.

Glück-voll, bijv. en b. hoogst gelukkig, hoogst voorspoedig; *-weissagend* bijv. nw. geluk voorspellend.

Glückwunsch, (*-wunsches*, mv. *-wünsche*) m. wensch m. voor iems. geluk, gelukwensch m., gelukwensching, felicitatie v.; *jemn. seinen - abstatten*, iem. gelukwenschen, feliciteeren; *-schreiben* o., Z. *Gluckwünschungsschreiben*.

Glückwünschen, o., Z. *Glückwünschung*.

Glückwünscher, (*-schers*, mv. *-scher*) m., **-in** (*-nen*) v. gelukwenscher m., gelukwenschster v.

Glückwünschung, (*-en*) v. gelukwensching, felicitatie v.; 2. Z. *Glückwunsch*; *-sschreiben* o. felicitatiebrief m.

Glüh of **gluh,** bijv. en b. vurig, gloeiend, warm, Z. *glühend*.

Glühbalken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. (van den oven), gloeibalk m.

Glühe, v. gloeihitte, gloeiing v.; (Scheik.) gloeihitte, gloeiing v., gloed m., ignitie v.; (Giet.) metselwerk o., waarop de gloeibalken rusten.

Glühen, (*glühte, geglüht*) o. ww., m. *h.* gloeien, tot kalk en asch verbranden; (fig.) geheel in vuur zijn; *das Eisen, der Ofen glüht*, gloeit, is gloeiend rood; *eine Stadt mit -den Kugeln beschiessen*, met gloeiende kogels beschieten; *eine Wunde mit einem -den Eisen brennen*, branden; (fig.) *es ist eine -de Hitze*, het is gloeiend, stikkend heet; *er glüht am ganzen Leibe*, hij gloeit over het geheele lichaam; *für etw. -*, gloeien, ijver hebben, ijveren; *vor Zorn -*, gloeien van toorn; *für etw. -*, gloeien, van liefde blaken voor iem. vurig beminnen; (fig.) *-de Liebe*, gloeiend, vurig; *-de Einbildungskraft*, levendig, vurig; *-de Augen*, fonkelende. II. bedr. ww. *Eisen -*, gloeien, doen gloeiend worden, laten rood worden; *Asche -*, verbranden.

Glüh-farbe, (*-n*) v. gloeikleur v.; *-feuer* o. gloed m.; (Giet.) gloeivuur o.; *-hitze* v. gloeihitte v.; *-licht* o. gloeiend licht o.; *-mauer* v. gloeimuur m.; *-ofen* m. gloeioven m.; *-pfanne* v. gloeipan v., pan v., pot m. om het zilver in te laten gloeien; *-rost* m. (Muntw.) gloeirooster m.; *-sand* m. gloeizand o.; *-schachtel* v. (Goudsl.) gloeidoosje o.; *-span* m. (Scheik.) zwart ijzeroxyde o.; *-tasse* v., *-tässchen* o. (Scheik.) gloeibakje o.

Glühung, v. (van het ijzer), gloeiing v., Z. *glühen*; 2. Z. *Glühe*; 3. (van de zee), lichten o.

Glüh-wachs, (*-es*) o., z. m. (Verg.) gloeiwas o. en v.; *-wein* m. heete wijn m., bisschop m.; *-wind* m. heete wind, Sirocco m.; *-wurm* m. glimworm m.

Glumecke, (*-n*) v. (Pl.) Z. *Bachbunge*.

Glumin, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *trübe*.

Glumm, (*-(e)s*) m., z. m. drek, stront m.; it. smeulend vuur o.

Glupauge, (*-s*, mv. *-n*) o. gluipoog, gluipend oog o.

Glupen, (*glupte, geglupt*) o. ww., m. *h.* gluipen, ter sluik zien, scheel zien.

Gluper, (*-s*, mv. *Gluper*) m. gluiper m.

Glupisch, glupsch, (*-er, am meisten -*) bijv. en b. gluipend, gluiperig, gluipachtig, geniepig, geveinsd.

Glut, (*-en*) v., Z. *Gluth*.

Gluten, (*-s*, mv. *Gluten*) o. (Scheik.) lijmstof, kleefstof, plantenlijm v.

Gluth, (*-en*) v. gloed m., groot vuur o., hevige warmte, hitte v., houtskolen v. mv.; (fig.) gloed m., vuur o., vlam v.; *die - der Hölle* gloed, groot vuur; *die - des Krieges*, hitte v.

Gluth-anfachend, bijv. en b. den gloed aanblazend; *-auge* o. gloeiend oog o.; *-ausbruch* m. uitbarsting v. van gloed, vuur; *-ausströmung* v. uitstrooming v. van den gloed; *-baum* m. boom m. geschikt voor brandhout; *-belastet* bijv. nw. door hitte gekweld; *-beröthet* bijv. nw. rood van den gloed; *-blick* m. gloeiende, vurige, fonkelende blik m.; *-dampf* m. gloeiende damp m.; *-deckel* m. vuurdomper m., vuurstolp v.; *-empfindung* v. gloeiende gewaarwording v.

Gluthen-strom, (*-strom(e)s*, mv. *-ströme*) m. gloeiende stroom m.; *-guss* m. vuurstroom m.

Gluth-esse, (*-n*) v., Z. *Glühofen*; *-farbe* v. vuurkleur v.; *-gefühl* o. gloeiend gevoel o., vuur o., gloed m. der gewaarwording; *-geloder* o. gloed m., gloeien o., hoogste graad m.; *-geiz* m. gloeiende begeerte v.; *-graus* m. verwoesting v. door de vlammen; *-hauch* m. verzengende adem, gloeiende adem m.; *-hauchend* bijv. nw. gloed ademend; *-kessel* m., Z. *-pfanne*; *-kohle* v. gloeiende kool v.; *-kuss* m. gloeiende, warme kus m.; *-los* bijv. en b. zonder vuur; *-meer* o. vuurzee v.; *-messer* m. hitte-, warmtemeter, pyrometer m.; *-pfanne* v. vuurpan v., kolenkomfoor o.; *-rad* o. vuurrad o.; *-roth* bijv. nw. gloeiend rood; *-röthe* v. gloeiend rood o.; *-schaufel* v. kolenschop v.; *-schoosz* m. gloeiende schoot m.; *-schwanger* bijv. nw. met gloed bezwangerd; *-schwang* m. gloeiende zwaai m.; *-sitz* m. gloeiende zetel m.; *-sprühend* bijv. nw. vuur brakend, spuwend; *-sprüher* m. vuurspuwende berg, vuurspuwer, vulkaan m.; *-staub* m. gloeiend stof o. *-strahl* m. gloeiende straal m.; *-strom* m. vuurstroom m.; *-sturm* m. verwoestende storm m; *-stürze* v., Z. *-deckel*; *-thron* m. gloeiende troon m.; *-tod* m. ondergang m. door vuur; *-trunken* bijv. nw. gloeiend van hartstocht; *-umröthet* bijv. nw. gloeiend rood; *-voll* bijv. en b. gloeiend; (fig.) vol vuur; *-wind* m., Z. *Glühwind*; *-zange* v. ovenijzer, gloeijzer o.; *-zerstörung* v. verwoesting v. door een hevig vuur.

Glycerin, (*-s*) o. (Scheik.) oliezoet o., oliesuiker v.

Glycinerde, v. (Scheik.) zoetaarde, berilaarde, glucineaarde v.; *-salze* o. mv. glucinezouten o. mv.

Glycirrhizin, (*-s*) o. (Scheik.) zoethoutsuiker v.

Glykonisch, bijv. nw. (Dichtk.) glijkonisch.

Glyptik, v. snijkunst, kerf-, graveerkunst v. in fijne steenen.

Glyptothek, (*-en*) v. kabinet o., verzameling v. van gesneden steenen.

Gnabbeln, gnabbern, (*gnabbelte, gegnabbelt, gnabberte, gegnabbert*) o. ww. knagen, knabbelen, knauwen.

Gnaddern, (*gnadderte, gegnaddert*) o. ww. schreien, janken.

Gnade, (*-n*) v. genade, gunst, goedheid v.; *bei jemn. in - sein, stehen*, in gunst staan bij; *von jems. - leben*, leven van iems. weldaden; *auf - arbeiten*, werken zonder daggeld of loon te bepalen; (Krijgsw.) *sich auf - und Ungnade ergeben*, zich op genade en ongenade overgeven; *Gott gebe seine - dazu*, God schenke daaraan Zijn zegen; *bei jemn. wieder zu -n, in -n kommen*, weer in iems. gunst treden, bij iem. in gunst komen; *haben Sie die - zu befehlen, dass*, wees zoo goed te bevelen; (Godg.) *die -*, de genade; *das Reich der -*, rijk o. der genade; 2. gunst, gunstbetuiging v., gunstbetoon o., goedgunstigheid, welwillendheid v., gunstbewijs o.; *sich eine -, sich etw. zur - ausbitten*, eene gunst vragen; *kann ich die - (Ehre) haben?*, mag ik de eer hebben?; *erweisen Sie uns diese -*, sta ons die gunst toe, bewijs ons die gunst; 3. genade, begenadiging v. (eens misdadigers), gratie v.; *- der Schuld*, vergeving, vergiffenis v.; *jemn. - angedeihen lassen*, iem. genade verleenen, begenadigen; *- für Recht ergehen lassen*, goedertierenheid v. in plaats van recht gebruiken; *um - bitten*, om genade smeeken, vergiffenis vragen; 4. (titel) *Euer -n, Ihre -n*, mijnheer, mevrouw, jufvrouw; *-flehend* bijv. nw. om genade smeekend.

Gnaden, (*gnadete, gegnadet*) o. ww. (w. i. geb.) genade bewijzen, genadig zijn; *gnad' uns Gott, Gott gnade dir*, God zij ons, u genadig!

Gnaden-act, (*-(e)s*, mv. *-en*) m., **-acte,** (*-n*) v. (Rechtsw.) genade verleenen o., begenadiging v.; *seine Rechnung durch die —e beschlossen haben*, (van gefailleerden), ontheven worden van de beschuldiging van bankbreuk; *-begabt* bijv. nw. van de genade of met genade begaafd; *-belehnt* bijv. nw. een genadeleen hebbende; *-belohnung* v., Z. *-lohn*; *-beruf* m. (Godg.) goddelijke roeping, roeping v. tot de genade; *-bezeigung* v. gunstbewijs, bewijs o. van gunst, genade, goedheid, welwillendheid v.; it. Z. *Gnade*; *-bier* o. onbelast bier o.; *-bild* o. wonderdoend, miraculeus beeld o.; *-blick* m. genadige blik, gunstige blik m.; *-brief* m. octrooi, patent o., vrijbrief m.; 2.

(van een veroordeelde), genadebrief, brief m. van gratie; *-brod* o. genadebrood, gekregen brood o., aalmoes v.; *das — essen*, genadebrood eten, van aalmoezen leven; *jemn. das — geben*, iem. genadebrood geven, voedsel geven voor niet, (fig.) *einem Pferde das — geben*, een paard, dat oud en gebrekkig is, nog onderhouden; 2. (Godg.) dagelijkse brood o.; it. hemelsch brood, brood o. der engelen, H. Sacrament o. des altaars; *-brunn* m. bron v. van genade; (fig., gemeenz.) minerale bron v.; *-bund* m. (Godg.) nieuw verbond, verbond o. der genade; *-einfluss* m., *-einwirkung* v., Z. *-wirkung*; *-ertheilung* v. gunst v., gunstbewijs o.; (Godg.) mededeeling v. der Goddelijke genade; *-frist* m. tijd m. der genade; *-gabe* v. genadegift, gift v. uit medelijden, gratificatie v.; (Godg.) gave v. der genade; *-gehalt* m., *-geld* o. pensioen, jaargeld o. zonder dat men dienst verricht; *-geschenk* o. geschenk o. uit genade, gunst v., Z. *-gabe*; *-gesuch* o. verzoek o. om gratie; *ein — einreichen*, een verzoek om gratie indienen; *-groschen* m. gedenkpenning m., medaille v.; 2. Z. *-steuer*; *-gut* o. (Godg.) goed o. der genade; 2. *-güter* o. mv. goederen o. mv., die men door e. o. a. gunst in bezit heeft; *-hand* v. (Godg.) genade v. Gods, hand v. Gods; *-heimsuchung* v. werking v. der genade; *-jagd* v. jacht v., die men door gunst bezit; *-jahr* o. genadejaar, jaar o. der genade, jaar o. onzes Heeren; it. — *der Wittwen*, jaargeld, pensioen o.; it. vrijjaar, jaar o. waarin men is vrijgesteld van belasting &; (J. Gesch., Kath.) jubeljaar, jaar o. van genade; *-kasten* m. kast v., waarin allaatgelden & bewaard worden; *-kette* v. eereketen m.; *-kirche* v. kerk v. uit genade toegestaan; *-kraft* v. kracht v. der genade; *-kraut* o. genadekruid, klein-vingerhoedskruid o., Godsgenade v.; *-leh(e)n* o. genadeleen, leen o. dat men door eene gunst bezit; *-licht* o. licht o. der genade, Goddelijk licht o.; *-lohn* m. genadeloon, loon o. dat men ontvangt zonder den dienst daarvoor te verrichten; 2. (i. k. bet.) geringe, nietige belooning v.; *-meister* m. meester m. uit genade of door gunst in een gilde opgenomen; *-mittel* o. genademiddel, redmiddel o.; *-ordnung* v. (Godg.) orde v. der genade; *-ort* m. (Kath.) plaats v. waar een miraculeus beeld is; *-pfennig* m., Z. *-groschen*; *-platz* m., Z. *-ort*; *-quell* m., Z. *-brunn*; *-reich* o. rijk o. der genade; 2. bijv. en b. genaderijk, vol van genade; *-ritter* m. genaderidder m.; *-ruf* m., Z. *-beruf*; *-sache* v. zaak v. van gunst, genade &; *-schatz* m. genadeschat m., Z. *-gut*; *-schein* m. genadebewijs o., schijn m. van genade; *-siegel* o. genadezegel, zegel o. van een genadebrief; *-sold* m. pensioen o.; *-söldner* m. gepensioneerde, onvermogende m.; *-sonne* v. genadezon, zon v. van genade; *-spende*, *-spendung* v. genade verleenen o., uitdeeling v. van gunsten; *-stand* m. staat m. van genade; *-steuer* v. genadegift v.; *-stimme* v. genadestem, stem v. der genade; *-stosz* m. genade-stoot, *-slag*, doodslag m.; *-stuhl* m. verzoendekse l o.; *-tafel* v. nachtmaalstafel v.; (Kath.) communie(bank) v.; *-termin* m., Z. *-zeit*; *-thaler* m. genadegeld, pensioen, gagement o.; *-thron* m. genadetroon, troon, zetel m. der genade; *-tisch* m., Z. *-tafel*; *-verheiszung* v. belofte v. der genade, Goddelijke belofte v.; *-voll* bijv. en b. genadevol, vol van genade; *-wahl* v. (Godg.) genadekeus, voorbeschikking v.; *-wappen* o. door gunst verkregen wapen o.; *-werk* o. genadewerk o.; *-wirkung* v. werking v., invloed m., uitwerking v. der genade; *-wohlthat* v. gave, gift v. der Goddelijke genade; *-zeichen* o. genadeteeken, teeken o. der genade; *-zeichnung* v. teeken o. der genade; *-zeit* v. tijd m. der genade.

Gnädig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. genadig, gunstig, goedertieren, barmhartig; *ein sehr -er Herr*, genadig, minzaam; *der Fürst sprach sehr - mit ihm*, minzaam; *Gott sei uns -!*, God zij ons genadig!, met ons!; *der -e Gott*, de genadige, barmhartige God; *ein -er Blick*, gunstig, genadig; *der -e Wille Gottes*, goedertierenheid v.; 2. (titel), *der -e Herr*, mijnheer de baron &; *-e Frau*, *-es Fräulein*, mevrouw, jonkvrouw v.; *-ster Herr*, genadige Heer; *aller-ster König!*, Sire!; *der König, mein aller-ster Herr, die Königin, meine aller-ste Frau*, de koning mijn meester, de koningin, mijne meesteres, gebiedster; *Seine Durchlaucht haben -st erlaubt*, zijne Doorluchtigheid heeft zich verwaardigd, het heeft Z. D. behaagd; 3. goedertieren, toegevend, niet streng; *-e Strafe*, genadig, niet streng, zacht, gering; *noch - davon kommen*, er genadig afkomen, niet veel moeite, kosten hebben, geringe straf krijgen; *es - mit jemn. machen*, iem. genadig, toegevend behandelen; *macht es -*, spaar mij een weinig.

Gnädiglich, bijv. en b., Z. *gnädig*.

Gnarren, (*gnarrte*, *gegnarrt*) Z. *gnaddern*.

Gnassen, (*gnasste*, *gegnasst*) o. ww. (van het geluid, dat een mes & maakt bij het doorsnijden van een zacht lichaam).

Gnattern, (*gnätterte*, *gegnättert*) bedr. ww. vitten op, bedillen.

Gnatze, Gnatze, v. hoofdzeer o., uitslag m., Z. *Grind*.

Gnatzig, (*-er*, *-st*) bijv. en b., Z. *grindig*.

Gneisz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Bergw.) gneis m., eene uit veldspaath, kwarts en mika bestaande rotssoort; *-block* m. rotsblok o.

Gneisze, v. dolkruid o., Z. *Gleisze*.

Gneiszicht, bijv. en b. gneisachtig.

Gneiszig, bijv. en b. gneis bevattend.

Gniede(l)n, (*gniede(l)te*, *gegniede(l)t*) bedr. ww. likken, gletten, polijsten.

Gnied(el)stein, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Glättstein*.

Gnirren, (*gnirrte*, *gegnirrt*) o. ww., Z. *gnaddern*, *gnarren*.

Gnom, (*-en*, mv. *-en*) m. aardgeest, berggeest, kabouter m., aardmannetje o.; *-in* v. vrouwelijke aard- of berggeest, aardwijfje o.

Gnome, (*-n*) v. gedenksprenk, leensprenk v., grondstelling v., grondregel m.

Gnomiker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. zedeleeraar, schrijver m. van leensprenken &.

Gnomisch, bijv. en b. leensprenkig, in den vorm van leensprenken &.

Gnomonik, v. kunst v. om sterrenkundige wijzers te maken, zonnewijzer-kunst of kunde v.

Gnosticismus, (onb.) (Kerk. Gesch.) m. leer v. der gnostiekers.

Gnostiker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. (Kerk. Gesch.) geheimkenner, godswijze, door goddelijke openbaring verlichte christen-wijsgeer, gnostieker m.

Gnu, (*-es*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) gnoe, hertestier m., hertepaard o.

Gnug, Genüge, Z. *genug*, *Genüge*.

Gnurren, (*gnurrte*, *gegnurrt*) o. ww., Z. *knurren*.

Göbe, (*-n*) v., Z. *Gründling*.

Göckelhahn, (*-hahnes*, mv. *-hähne*) m. haan m.

Gödeleisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Sm.) waschijzer o.; 2. gesmeed en gestempeld ijzer o.

Göding, & Z. *Gauding*.

Gogler, (*-s*, mv. *Gögler*) m., Z. *Buchfink*.

Gohre, Göhre v., Z. *Gähre*.

Göhren, & Z. *gähren*.

Gokelgut, (*-(e)s*) o., z. m. (Bergw.) gedegen vitriool, witte vitriool o., zwavelzuur zink o.

Golander, (*-ders*, mv. *-der*) m., Z. *Eisvogel*.

Gold, (*-(e)s*) o., z. m. (Bergw. mv. *-e* of *-er*) goud o.; *feines -*, fijn, zuiver goud; *ungemünztes-* of *- in Stangen*, goud in baren; *gemahlenes -*, gemalen goud; *weisz -*, wit goud, platina o.; *in - arbeiten*, in goud arbeiden; *in - bezahlen*, met goud (stukken) betalen; *mit - überziehen*, vergulden; *das - verlieren*, het verguldsel o. verliezen; *- waschen*, goud wasschen, goudzand o.; *zum Fluss gebrachtes -*, vloeibaar goud, gesmolten goud; *- machen*, (i. k. bet.) *- kochen*, goud maken, den steen der wijzen zoeken; 2. goud, goudstuk o.; *das ist nicht mit - zu bezahlen, aufzuwägen*, dat is met geen goud te betalen, is onbetaalbaar; *er ist nicht mit - zu bezahlen*, hij is goud waard, is een zeer verdienstelijk man; (Spr.) *es ist nicht alles -, was glänzt*, 't is al geen goud wat blinkt; *im -e bis über die Ohren stehen*, tot over de ooren in het goud zitten; *und wenn sie in - eingefasst wäre*, al was zij met goud beslagen; (fig.) gouden vaatwerk o., gouden schotels m. mv. &; *man speist bei ihm auf -e*, men eet bij hem met goud; *das - ihrer Haare, der Aehren*, goudgeel o., goudgele kleur v.

Gold-ader, (*-n*) v. (Bergw.) goudader v.; (Ontlk.) speenader, guldenader v.; *—gefösse* o. mv. speenadervaten o. mv.; *-adler* m. vergulde arend of adelaar m.; (Nat. hist.) koningsarend m.; *-after* m., Z. *Frühlingsfliege*; *-ammer* v. (Nat. hist.) goudleeuwerik, geelvink, ortolaan m.; *-amsel* v., Z. *-drossel*; *-anstrich* m

vergoldsel o.; *-apfel* m. pippeling, liefdesappel m.; *-arbeit* v. goudwerk, goudsmeden o.; *-arbeiter* m. goudwerker, goudsmid m.; *-auflösung* v. goudoplossing, vloeibaar goud, drinkbaar goud o.; 2. goudverf v.; *-auge* o. (Nat. hist.) kleine duikelaar m.; 2. goudvisch m.; 3. stinkvlieg v.; *-ausmünzung* v. goudmunten o.; *-ausziehung* v., *-auszug* m. (Bergw.) uitsmelten o. van goud; *-bach* m. goudbeek, beek v. waarin goudzand gevonden wordt; *-bad* o. (Scheik.) goudbad o.; *-barre* v. baar goud, goudstaaf v.; *-barsch* m., Z. *-börs; -baum* m. goudboom m. in Ethiopië; *-beblümt* bijv. nw. met gouden bloemen; *-bedach(e)t* bijv. nw. met een gouden dak; *-bedeckt* bijv. nw. met goud bedekt, vergold; *-begierde* v., Z. *-gier; -behängt* bijv. nw. met goud behangen; *-belaubt* bijv. nw. met goudgeel loof bedekt; *-berg* m. goudberg, hoop m. goud; 2. goudberg, berg m., waarin goud gevonden wordt; *-bergamotte* v. goudgele bergamot v.; *-bergwerk* o. goudmijn v.; *-beryll* m. goudberilsteen m.; *-beschwingt* bijv. nw. met gouden vleugelen; *-beutel* m. goudbeurs, beurs v. vol goud (stukken); *-blatt, -blättchen, -blättlein* o. goudblaadje, bladgoud, geslagen goud o.; (Pl.) sterappelboom m.

Goldblatt-Elektrometer m. electrometer m. met gouden bladen.

Gold-blech, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. plaatgoud o.; *-blick* m. glans m., glinsteren o. van het goud; *-blume* v. (Mod.) gouden bloem v.; 2. (Pl.) goudsbloemachtige plant v., goudsbloem v.; *-blumig* bijv. nw. met gouden of gele bloemen; *-bock* m. (Nat. hist.) goudgele steenbok m.; *-börs* m. goudbaars m.; *-börse* v., Z. *-beutel;* (Nat. hist.) bundelvisch m.; *-borste* v. chrysiet m., goudglit o.; *-borte* v. gouden boordsel, galon o.; *-brassen* m. goudbrasem, goudvisch m.; *-braun* bijv. en b. goudbruin, kastanjebruin; *-bronze* v. vergold brons o.; *-bruch* m., Z. *-grube; -buchstabe* m. vergulde letter, gouden letter v.; *-butte* v. (Nat. hist.) platdijs v.; *-dinte* v. goudinkt m.; *-distel* v. gele distel v.; *-draht* m. gouddraad o. en m.; *—mühle* v. gouddraadmolen m.; *—zieher* m. gouddraadtrekker m.; *-drossel* v. (Nat. hist.) goudlijster, goudgele lijster v.; *-druck* m. gouddruk m.; *-duft* m. gouden damp m.; *-durchwirkt* bijv. nw. met goud doorwerkt; *-durst* m., Z. *-gier; -ecke* v. (Nat. hist.) gestreepte zeebarbeel m.; *-eiche* v., Z. *-baum; -eidechse* v. goudgele hagedis v.

Golden, bijv. en b. gouden, van goud, uit goud bestaande; *-e Kette, Uhr,* gouden ketting, gouden horloge; *ein Buch mit -em Schnitte,* vergulde snede; (fig.) *-e Sonne, Sterne,* schitterend, blinkend; *-e Locken,* goudgeel; 2. veel waard zijnde, groote waarde hebbende, gouden, gulden, gelukkig; *die Zeit ist -,* goud waard, zoo kostbaar als, kostbaarder dan goud; *die -e Zeit,* de gouden, gulden tijd; *das -e Zeitalter* gouden eeuw; *-e Tage,* gelukkige dagen; *die -e Ruhe,* gelukkige, aangename rust; (gemeenz.) *-es, goldiges Kind,* Z. *Goldkind, Goldsohn; der -e Junge,* beminnelijk, lief, bevallig; *er ist noch - gegen ihn,* hij is nog duizendmaal beter dan; 3. prachtig, schoon, heerlijk, mooi, kostelijk; *-er Spruch,* kostelijk, heerlijk schoon; *die -e Hochzeit,* gouden bruiloft, vijftigjarige huwelijksvereeniging; *jemn. -e Worte geben,* de schoonste beloften doen; (Spr.) *dem fliehenden Feinde muss man eine -e Brücke bauen,* den vluchtenden vijand moet men de vlucht zoo gemakkelijk mogelijk maken; (Tijdr.) *die -e Zahl,* guldengetal o.; *die -e Regel,* guldenregel, regel m. van drieën; (Gen.) *die -e Ader,* Z. *Goldader.*

Gold(en)-gelockt, bijv. nw. met gouden lokken; *-haar* o., Z. *Goldhaar; -klar* bijv. en b. zoo helder als goud; goudgeel, van goud schitterend; *-thronend* bijv. nw. op een gouden troon gezeten.

Gölder, (*-s,* mv. *Gölder*) m. goudwasscher m.

Gold-erde, v. goudaarde v.; *-erz* o. gouderts o.; *—wurzel* v. Amerikaansche braakwortel m.; *-fabrik* v. goudfabriek v.; *-faden* m. gouddraad o. en m.; (Nat. hist.) Z. *-ecke; -falb* bijv. en b. goudgeel; *-farbe* v. goudkleur v., goudgeel o.; it. goud o.; *-farben, -farbig* bijv. en b. goudkleurig, goudgeel; *—e Haare,* goudgeel, blond haar; *-fasan* m. goudlakensche fazant m.; *-feilicht* o. goudvijlsel o.; *-finger* m. ringvinger m.; *-fink* m. goudvink m.; *-firniss* m. goudvernis o.; *-fisch* m., *-fischchen* o. goudvisch m., goudvischje o.; it. kleine rivierbaars m.; *-fischer* m. goudvisscher m.; *-fischerei* v. goudvisscherij v.; *-fliege* v. (Nat. hist.) gouden tor v., goudkever m., goudhaantje o.; *-flimmer* m. goudloovertje o.; *-flitter* m. klatergoud, bladgoud o.; 2. (Nat. hist.) gouden tor v.; *-föhre, -forelle* v. goudforel v.; it. Z. *-brassen; -frau* v. uitmuntende vrouw v.; *-frucht* v. gouden vrucht v.; *-fuchs* m. goudvos, goudgele vos m.; *-führend* bijv. nw. goud met of bij zich voerend; *-fusz* m. goudvoet m., sperwer m. aan de Hudsonsbaai; *-gang* m. (Bergw.) goudader v.; *-geblümt* bijv. nw. met gouden bloemen; *-gefleckt* bijv. nw. met gouden vlekken; *-geflügelt* bijv. nw. met gouden vleugels; *-gehalt* m. (Bergw.) goudgehalte o., allooi o. van goud; it. (Muntw.) gehalte, allooi o.; (Goudsm.) gewicht o.; *-gehörnt* bijv. nw. met gouden horens; *-geier* m. lammergier m.; *-gekrönt* bijv. nw. gekroond met een gouden kroon; *-gelb* o. goudgeel, citroengeel o.; 2. bijv. nw. goudgeel, goudkleurig; *-gelockt* bijv. nw. met gouden lokken; *—es Mädchen,* met goudgele, blonde lokken; *-geringelt* bijv. nw. met gouden krullen; *-geschiebe* o. (Bergw.) goud bevattende aarde v.; 2. gouderts o., goudkorrels v. mv.; *-geschirr* o. gouden vazen v. mv.; *-geschirrt* bijv. nw. met gouden gereedschap voorzien; *-geschleiert* bijv. nw. met een gouden sluier bedekt; *-geschmückt* bijv. nw. met goud getooid, versierd; *-geschuhet* bijv. nw. met gouden schoeisel; *-gestickt* bijv. nw. met goud gestikt; *-gewicht* o. goudgewicht, gewicht o. van goud; 2. goudgewicht, gewicht o. om goud te wegen; *-gewinn* m. goudwinning v.; *-gewirkt* bijv. nw. met goud doorwerkt; *-gezügelt* bijv. nw. met een gouden teugel; *-gier* v. gouddorst m., begeerte v., verlangen o. naar goud; *-glanz* m. goudglans, glans m. van goud; *-glänzend* bijv. nw. van goud schitterend; *-glätte* v. goudglit o.; 2. zwavelkies, ijzerkies o.; *-gleich* bijv. en b. aan goud gelijk, op goud gelijkend; *—es Metall,* spinsbek o.; *-glimmer* m. goudglimmer m., goudgele mika o.; *-götze* m. (van gierigaards), afgod m.; *-granat* m. goudgranaat m.; *-gras* o. geel lavendelgras o.; *-gräupchen* o., Z. *-korn; -gries* m. goudzand o., met goudkorrels vermengd zand, Z. *-kies; -grube* v. goudgroef v.; (fig.) bron v. van rijkdom; *— der Gelehrsamkeit,* schat m.; *-grün* bijv. en b. groen en als goud blinkende; *-grund* m. (Schild., Beeldh.) goudgrond m.; *den — auftragen,* goud opleggen; (Man.) gouden grond m.; 2. dal o. met goudrivieren; *-gulden, -gülden* m. goudgulden, acht en twintig m.; *-haar* o. gouden haar, venushaar o.; 2. (Pl.) mottekruid o.; 3. Z. *Guldenhaar; -haarig* bijv. nw. blondharig, met gouden haar; *-hafer* m. (Landb.) gele haver v.; *-hähnchen* o. gekuifd winterkoninkje o.; 2. goudhaantje o., kleine gouden tor v.; (Pl.) boterbloem v., gele veldanemone v.; *-hallig* bijv. en b. goud bevattend, met goud vermengd; *-handel* m. goudhandel m.; (fig.) goudmarkt v.; *-harder* m. (Nat. hist.) goudvisch m.; *-harnisch* m. gouden of verguld harnas o.; 2. (Nat. hist.) groote prachtkever m.; *-haufen* m. goudhoop, hoop m. goud; *-hell* bijv. en b. blinkend, klaar als goud; *-horn* o. gouden horen, horen m. des overvloeds; *-hornerz* o. goud bevattend hornerts o.

Goldig, bijv. en b., Z. *golden.*

Gold-käfer, (*-käfers.* mv. *-käfer*) m. goudkever m.; it. Z. *-hähnchen* (2); *-kalk* m. (Scheik.) verkalkt goud, door gloeiing met zuurstof verbonden goud o.; it. goudkalk v.; (Bergw.) fijngestampt of gemalen goud o.; *-karausche* v. post v. (een vischje); *-karpfen* m. goudkarper m., Z. *-fisch; -kehlchen* o., *-kehle* v. (Nat. hist.) goudkeeltje o.; *-kies* m. goudzand o., met goud vermengd kiezel o.; *-kind* o. dierbaar, lief, aanvallig kind o.; *-kissen* o. goudkussen o.; *-klang* m. heldere klank, goudklank m.; *-kleid* o. gouden kleed o.; *-kluft* v. (Bergw.) goudgroef v.; *-klumpen* m. goudklomp m.; it. klomp m. goud, hoop m. goud; *-knöpfchen* o. gouden knoopje o.; *-koch, -kocher* m. goudmaker, alchimist m.; *-kochend* bijv. nw. goud makend; *-kochkunst* v. goudmakerij, alchimie v.; *-könig* m. goudkoning m.; *-kopf* m. (Nat. hist.) goudsbek m.; 2. vlieg v. met goudachtigen kop, goudkop m.; *-korn, -körnchen, -körnlein* o. goudkorrel v., -korreltje o.; *-krähe* v. blauwe kraai v.; *-krätze* v. (Goudsm.) goudschrapsel m., afval m. bij het goudwasschen; *-kraut* o. kruiskruid o.; *-krone* v. gouden kroon v.; 2. gouden kroon v. (een muntstuk); *-krystalle* m. mv. zout-

zuur goud o.; -*kupfer* o. schijngoud, halfgoud, spinsbek o.; -*küste* v. goudkust v.; -*lachs* m. goudzalm m.; -*lack* m. goudlak o., Z. -*firniss*; 2. goudglassteen, goudsteen m.; 3. muurbloem v.; -*lahn* m. plat gouddraad o.; —*schläger* m. goudslager m.; -*land* o. goudland o.; -*lasur* v. blauwspaath o., lazuliet o., lazursteen m.; -*lauchstein* m. (Delfst.) lichtgroene agaat, chrysopras m.; -*lauter* bijv. nw. onvervalscht, zuiver; -*läutern* o. (Met.) goudlouteren, verfijnen o. van goud; -*lebererz* o. leverkleurig gouderts o.; -*leder* o. goudle(d)er o.; —*maler* m. wie op goudleer schildert; -*legirung* v. alliage o. in goud, goudmengsel o.; -*leim* m. goudlijm v., goudsoldeersel o.; it. borax m., Z. *Berggrün*; -*leiste* v. gouden lijst, vergulde lijst v.; 2. azuurkleurige loopkever m.; -*letten* m. goudhoudende potaarde v.; -*licht* o. gouden licht o.; -*lilie* v. goudlelie v.; -*lockig* bijv. nw., Z. -*gelockt*; -*löthen* o. goudsoldeersel o.; -*lumpen* m. mv. goud o. in stukken; -*lutte* v. (Bergw.) haard, bak m. om gouderts te wasschen; -*macher* m. goudmaker, alchimist m.

Goldmacherei, Goldmacherkunst, v. goudmakerij, goudmakerskunst, alchimie v.

Gold-mäkler, (-*klers*, mv. -*kler*) m. goudmakelaar, wisselaar m.; -*mann* m. uitmuntend man, degelijk man m.; (gemeenz.) —, -*männchen*, ventje, hartje o.; -*marder* m. goudmarter, Kanadasche wezel m.; -*markasit* m. zink o.; -*masse* v. goudmassa, massa, hoeveelheid v. goud; -*maulwurf* m. goudgele mol m.; -*maus* v. (Nat. hist.) zeerups, zeemuis v.; -*meer* o. overvloed m. van goud; -*merle* v., Z. -*drossel*; -*messer* o. (Boekb.) vergulde mes, goudmes o.; -*milz* v. gele steenbreke v.; -*mine* v. goudmijn, goud bevattende mijn v.; -*munde* m. (Nat. hist.) goudmond m.; -*münze* v. goudmunt v., goud geld o.; 2. gouden gedenkpenning m. of medaille v.

Goldner, (-*s*, mv. *Goldner*) m., Z. *Goldwascher*.

Gold-niederschlag, (-(*e*)*s*) m. goudbezinksel, bodemstof v. bij het goudsmelten; -*oxyd* o. goudbevattend oxyde, goudoxyde o.; —*salz* o. zout o. gevormd door eene zoutvatbare basis vereenigd met goudoxyde; -*oxydul* o. eerste goudoxyde o.; -*pallast* m. prachtig paleis o.; -*pappe* v. vergulde bordpapier o.; -*papier* o. goudpapier o.; -*platscher* m., Z. -*schläger*; -*platte* v.; -*plättchen* o. (verkl.) gouden plaat v., goudplaatje o.; -*plätten* o. goud-pletten o.; -*plätter* m. goudpletter m.; —*in* v. goudpletster v.; -*pras* m., Z. -*lauchstein*; -*probe* v. goudproef v., goudtoets m.; 2. beproeving v., onderzoek o. van het gouderts; -*pulver* o. goudpoeier of poeder o., stofgoud o.; -*punkt* m. gouden punt o.; (Nat. hist.) prachtkever m.; -*puppe* v. (Nat. hist.) goudgele pop v.; -*purpur* m. (Scheik.) goudpurper o.; -*quarz* m. goudkwarts, goud bevattend kwarts o.; -*quast*(*e*) v. gouden kwast, met goud bewerkte kwast m.; -*rabe* m. raaf v. met een goudglanzige kleur; -*regen* m. (Vuurw.) goudden regen m.; —*pfeifer* m. goudgroene pluvier m.; -*reich* bijv. en b. rijk in goud; —*er Zeug*, rijk, prachtig; -*reif* m. gouden ring m.; -*reiher* m. (Nat. hist.) goudgele reiger m.; -*renette* v. (Tuinb.) gele reinette v.; -*ring* m., Z. -*reif*; -*rose* v. zonnekruid o., goudroos v.; -*röschen* o. (verkl.) goudroosje o.; -*rosenfeder* v. (Pl.) osbekia v.; -*roth* bijv. nw. goudkleurig; -*röthlich* bijv. nw. naar goudkleurig zweemende; -*ruthe* v. (Pl.) goudroede v.; -*ruthenbaum* m. bosie v., goudroedenboom m.; -*saal* m. vergulde zaal v.; -*safran* m. knalgoud o.; -*salbei* v. (Pl.) goudgele salie v.; -*salpeter* m. (Scheik.) goudsalpeter o.; -*salz* o. goudzout o.; -*sammet* m. goudkleurig fluweel o.; -*sammler* m. goudverzamelaar m.; -*sand* m. goudzand o.; 2. goud bevattend zand o.; -*sauer* bijv. nw. (Scheik.) goudzuur; -*säure* v. (Scheik.) goudzuur o.; -*schälchen* o. (verkl.) Z. -*schale*; -*schale* v. goudschaaltje o.; -*schatz* m. gouden schat m.; -*schaum* m. goud o. in blaadjes, goudschuim, onecht goud o.

Goldscheiden, (*scheidete gold, goldgescheidet*) bedr. ww. goud afzonderen, goud zuiveren.

Gold-scheider, m. (Bergw.) goudscheider m., zuiveraar m.; -*scheidewasser* o. salpeterig zoutzuur o.; -*scheidung* v. scheiden, afzonderen o. van het goud; -*schlacken* v. mv. goudschuim o., goudslakken v. mv.; -*schlag* m., Z. -*blatt*; —*ader* v. (Heelk.) speenslagader v.; —*loth* o. (Goudsm.) goudsoldeer o.; -*schläger* m. goudslager, goudpletter m.; 2. goudslagershamer m.

Goldschläger-form, (-*en*), **-haut,** (-*häute*) v. goudslagersvlies, goudvlies o.; -*papier* o. goudpapier o.

Gold-schleihe, (-*n*) v. goudkleurige zeelt v.; -*schlich* m. gebroken goud o.; -*schmelzer* m. goudsmelter m.; -*schmied* m. goudsmid m.; (Nat. hist.) zwarte kever m. met goudgele vlekken; it. Z. -*fliege*.

Goldschmieds-arbeit, (-*en*) v. goudsmidswerk o.; -*erde* v. goudsmidsaarde v.; -*gesell* m. goudsmidsknecht m.; -*innung* v. goudsmidsgilde o.; -*junge* m. goudsmidsjongen, goudsmidsleerling m.; -*krätze* v. afval m. van goud; -*kreide* v. goudsmidskrijt o.; -*laden* m. goudsmidswinkel m.; -*ofen* m. goudsmidsoven m.; -*waare* v. goudsmidswaar v., Z. -*arbeit*; -*zeichen* o. goudsmidsmerk o.

Gold-schnitt, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Boekb.) goudsnede, vergulde snede v.; -*schrötling* m. (Muntw.) goudplaatje o. om te munten; -*schwanz* m. (Nat. hist.) goudstaart m.; -*schwefel* m. (Scheik.) goudkleurige spiesglanszwavel v.; —*kies* o. (Bergw.) met goud vermengd zwavelkies o.; -*see* m. gouden meer o.; -*seife* v. goudwasscherij v.; -*silber* o. vergulde zilver o.; -*sinter* m. (Bergw.) kalkachtige met goud vermengde bergstof v.; -*sklave* m. slaaf m. van het goud; -*sohn* m. (gemeenz.) lieve jongen, liefste zoon m., vertroetelde, verwende knaap m., bedorven kind o.; *nein, -sohn, -söhnchen*, neen lievertje, neen, ventje o.; -*specht* m. (Nat. hist.) goudkleurige specht m.; -*spinner* m. goudspinner m.; —*in* v. goudspinster v.; -*spitze* v. gouden kant m.; -*stab* m. gouden staf m.; -*stange* v., Z. -*barre*; -*staub* m. goudstof, goudpoeier o.; -*stein* m. goud bevattende steen, goudsteen m.; 2. goudgele rotssteen m., edelsteen, goudsteen, chrysoliet m.; 3. Z. -*streichstein*; 4. Z. -*striemer*.

Goldsternblümlein, o. (Pl.) klein schelkruid o.

Gold-sticker, (-*kers*, mv. -*ker*) **—in,** (-*nen*) v. goudstikker m., goudstikster v., hij of zij, die met goud borduurt; -*stickerei* v. borduren o. met goud; -*stoff* m. goudstof v., goudlaken o.; -*stoffen* bijv. en b. van goudstof; -*strahl* m. gouden straal m.; -*streichnadel* v. toetsnaald v.; -*streichstein* m. toetssteen m.; -*streifen* m. gouden streep, vergulde streep, goudkleurige streep v.; -*streifig* bijv. en b. met goudkleurige strepen; -*strich* m. (Nat. hist.) brasem m. met overlangsche goudstrepen, goudstriem m., salpa, sarpa v.; -*striemer* m. (Nat. hist.) purperbrasem m.; -*stück* o. (w. i. gebr.) stuk o. goud; 2. goudstuk, gouden muntstuk, stuk o. gouden geld; it. gouden gedenkpenning m., medaille v.; *in —en bezahlen*, met goudstukken betalen; (gemeenz.) Z. -*stoff*; -*stufe* v. stuk o. goud-erts; -*sucher* m. goedzoeker m., Z. -*sammler*; -*talk* m. (Bergw.) goudgele talk v.; -*teig* m. gouddeeg o.; -*teppich* m. met goud doorwerkt tapijt o.; -*tinctur* v. (Scheik.) goudtinctuur, goudoplossing v.; -*tinte* v. goudinkt, goudgele inkt m.; -*tochter* v., -*löchterchen* o. (verkl.) liefste dochter v., liefje, engeltje o.; -*tonne* v. goudvaatje o.; -*tresse* v. gouden lis v., goudgalon o.; *mit —n besetzt*, met goud gegalonneerd; -*tressenguss* m. galongieten o.; -*troddel* v. gouden troetel m., Z. -*quast*; -*tropfen* m. gouddroppel m.; (Apoth.) mengsel o. van zontzuur en zwavelether; -*tuch* o. (Delfst.) gewoon goudlaken o.; -*überzug* m. goudbekleeding v.; -*umtroddelt* bijv. nw. met gouden kwasten behangen; -*umzogen* bijv. nw. verguld; -*verbrämt* bijv. nw. met goud omzet; -*versetzung* v. vermenging v. van het goud; -*vitriol* m. (Scheik.) zwavelzuurgoud o.; -*waare* v. goudwaar, gouden waar v., gouden sieraad o.

Goldwaarenhandel, m. goudsmidswinkel, handel m. in goudwaren, in gouden werken of sieraden.

Gold-wage, (-*n*) v. goudschaal v., goudschaaltje o.; (fig.) *seine Worte auf die — legen*, zijne woorden op een goudschaaltje leggen, afmeten, met veel omzichtigheid spreken; -*wäsche* v. goudwaschen o.; 2. Z. -*seife*; 3. goudwaschmachine v.; -*wäscher* m. goudwasscher m.; -*wasser* o. guldewater o.; *Danziger —*, Dantziger brandewijn m.; -*weide* v. gele wilg, teenwilg m.; -*wein* m. goudgele wijn m.; -*weinstein* m. (Scheik.) wijnsteenzuur goud o.; -*werk* o. vergulde lofwerk o.; -*wespe* v. goudwesp v.; -*wirker* m. brocadewever, goudlakenwever m.;

-wirkerei v. brocadeweverij v.; -wolf m. gewone wolf m.; 2. goudwolf, jakhals m.; -wurm m. glimworm m.; it. Z. -maus; -wurzel v. (Nat. hist.) groot schelkruid o., wilde of roode lelie, berglelie v.; -wuth v. onverzadelijke gonddorst m.; -zahn m. (Bergw.) gedegen goud o. in staven; (Delfst.) goudtand m. (een schelpdier); -zain m. gegoten baar v. goud; -zange v. goudtangetje o.; -zieher m., Z. Golddrahtzieher; -zopf m. (Pl.) Z. -haar (2).

Golf, (-(e)s, mv. -e) m. golf v., zeeboezem m., baai v., Z. *Meerbusen.*

Golkrabe, (-n, mv. -n) m., Z. *Goldrabe.*

Goll, (-(e)s, mv. -e) m., Z. *Blutfink.*

Gölle, (-n) v. plas, poel m.

Gollen, (-s, mv. *Göllen*) m., Z. *Gölle.*

Goller, (-s, mv. *Goller*) m. kraag, shalsboord m.; it. buis, wambuis o.; (Nat. hist.) groene specht m.

Golsch, (-es, mv. -e) m. bombazijn o.

Golze, (-n) v. mug v.

Gondel, (-n) v. gondel v., plat overdekt vaartuig o.; (bij luchtballons), schuitje, bootje o.; (Delfst.) Neptunusschelp v.

Gondel-fahrer, -führer, (-rers, mv. -rer) m., Z. *Gondelier.*

Gondelier, (-s, mv. -e) m. gondelschipper, gondelier m.; it. luchtreiziger m.

Gondelschiffer, (-fers, mv. -fer) m., Z. *Gondelier.*

Gondelierlied(chen), o. gondelierslied(je), gondelliedje o.

Gönnen, (*gönnte, gegönnt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, gunnen, niet benijden; *jemn. etw. nicht* -, niet gunnen, benijden; *ich gönne es ihm,* ik gun het hem, ik ben blij dat hij het heeft, hij heeft het wel verdiend, mag het wel hebben; *jemn. alles Gute* -, iem. alles goeds gunnen; *jemn. sein Unglück* -, zich verheugen in iems ongeluk; *niemanden etw.* -, op iedereen naijverig zijn; *er gönnt mir nicht das geringste Vergnügen,* hij gunt mij niet het minste genoegen; 2. vergunnen, veroorlooven, toestaan; - *Sie mir einige Ruhe,* gun mij een oogenblik rust, sta mij & toe; - *Sie mir die Ehre Ihres Besuches,* laat mij & genieten.

Gönner, (-s, mv. *Gönner*) m., **-in,** (-nen) v. beschermer, begunstiger m., beschermster, begunstigster v.; *mächtige - bei Hofe haben,* veel voorspraak hebben bij.

Gönnerschaft, v. bescherming v.; it. beschermers m. mv., beschermsters v., begunstigers m. en v. mv.; *eine grosse - genieszen,* veel, machtige beschermers hebben.

Gonyometer, (-ters, mv. -ter) m. hoekmeter, goniometer m.; *zum - gehörig,* tot de hoekmeting behoorende of daarop betrekking hebbende, goniometrisch.

Gonyometrie, v. hoekmeetkunst, hoekmeetkunde, goniometrie v.

Göpel, (-s, mv. *Göpel*) m. (Bergw.) hefboom m., windas o.; 2. spits of punctig dak o., bedekking v. boven het windas voor den ingang van mijnen.

Göpel-bohn, -herd, (-(e)s, mv. -e) m. (Bergw.) loopbaan, looppplaats v. voor de paarden, die het windas in beweging brengen; -hund m. tegenwicht o. aan het windas; -kette v. hefketen, windasketting m.; -korb m. spil v. waarom het touw loopt; -kreuz o. timmerwerk o. waarop het windas rust; -kunst v. kunst v. om op te winden door middel van paarden; -pferd o. paard o. dat het windas in beweging brengt; -platz m., Z. -herd; -rad o. windasrad o.; -seil o. windastouw o.; -spille v., -steg m., Z. -kreuz; -tonne v. ton v. van een windas; -treiber m. hij, die paarden bestuurt bij een windas.

Görge, (-n, mv. -n) m. (doopnaam), George; 2. sul, prul, onnoozele vent m.

Gorgone, v. (Fabell.) Gorgone v.

Gorl, (-(e)s, mv. -e) m. (Naai.) liskoord o., lis, lus v.

Görlein, (-leins, mv. -lein) o. suikerwortel m.

Gorlspitze, (-n) v. koordhout o.

Gösch, (-es, mv. -en) m., **Gösche,** (-n) v. (Zeew.) boegsprietvlag v.

Gosche, (-n) v. (Volksk.) mond, groote mond, muil, bek m.

Gose, v. bier o. van Goslar.

Göse, (-n) v. voorn, voren v. (een visch.).

Göspe, (-n) v., Z. *Gäspe.*

Gösschen, (-s, mv. *Gösschen*) o. (Hand.) gros o., 144 stuks.

Gosse, (-n) v. (Kookk.) gootsteen m.; (Bergw.) goot v., gootgat o.; (Straatm.) goot v., riool o., waterleiding v.

Gossenstein, (-(e)s, mv. -e) m. gootsteen m.; (Straatm.) steenen wand m. in eene goot of een riool.

Gostlinger, (-gers, mv. -ger) m. (Zeew.) achtponder m.

Gothisch, bijv. en b. Gothisch, op Gotische wijze.

Gott, (-(e)s, mv. *Götter*) m. God m., opperste wezen o., schepper m. van het heelal; *Ihr Götter!,* gij, o. goden!; *die heidnischen Götter,* de heidensche goden, afgoden m. mv.; *von - und Rechtswegen,* met recht, van rechtswege; *zu - schwören,* een eed doen, zweren; - *habe ihn selig!,* God zij zijne ziel genadig; *ach, dass sich - erbarme!,* o! God zij ons genadig; - *sei Dank,* Gode zij dank; - *sei gedankt, gelobt,* God zij geloofd, gedankt; - *helf!, helf -!,* (bij het niezen), wel moge het u bekomen, God zegene u; it. (een groet), God beware, behoede u!; - *grüsze dich, grüsz dich -!,* (gemeenz.) goeden dag! hoe vaart gij?; - *gesegne es,* God schenke daaraan zijn zegen; it. (bij het eten), eet smakelijk, wel moge het u bekomen; - *befohlen,* adieu, vaarwel; *wollte -!,* behaagde het den hemel!; - *gebe es,* God geve het!; *wills -, so - will,* zoo God het wil; *vergelte es -, lohn' es -, Gottes Lohn!,* God vergelde het, God zegene u er voor; *o -, was seh' ich,* o God, goede God, lieve Heme!!, &; *bewahre, behüte -!,* God beware mij!; *behüte -!, er durfte nichts 'sagen &c.,* volstrekt niet, geenszins! hij &; *um Gotteswillen nicht!,* om Godswil, in Gods naam doe het niet!; *bei -!, - weiss es!, - ist mein Zeuge!,* bij God, God weet het, God is mijn getuige.

Gott-ähnlich, bijv. nw. Gode gelijk, gelijk aan God; (fig.) goddelijk, uitnemend; *-ähnlichkeit* v. gode gelijkheid, goddelijkheid, goddelijke natuur v.; *-begeistert,* met God vervuld, door God bezield; *-bekenner* m. deist m.; *-belohnt* bijv. nw. door God beloond; *-beseligt* bijv. nw. door God zalig gemaakt; *-ehrend* bijv. nw. God vereerend.

Götter, m. mv. goden m. mv., godheden v. mv.; *-abend* m. heerlijke avond m.; *-adel* m. hoogste adel m.; *-ähnlich* bijv. nw. heerlijk, voortreffelijk; *-bahn* v. verheven baan v.; *-balsam* m. heerlijke balsem m.; it. slaap m.; *-begünstigt* bijv. nw. door de goden begunstigd; *-bekräftigt* bijv. nw. door de goden bekrachtigd; *-bescheid* m. godspraak v., orakel o.; *-bild* o. beeld o. van een God; 2. goddelijk wezen o.; *-bildung* v. goddelijke vorming v.; *-blick* m. verheven blik m.; *-blume* v. (Pl.) godenbloem v.; *-bote* m. bode m. der goden; (Fabell.) Mercurius m.; *-brod* o., Z. *-speise*; *-brücke* v. regenboog m.; *-burg* m. godenburcht m.; *-dichtung* v. godenverdichting, fabelleer, mythologie v., godenverdichtsel o.; *-dienst* m. dienst m. der goden; *-entsprossen* bijv. nw. van goddelijken oorsprong; *-entzückung* v. hooge mate v. van verrukking; *-ernst* m. goddelijke ernst m.; *-erzeugung* v. afkomst der goden; *-erzeugungslehre* v. leer v. van den oorsprong der goden, theogonie v.; *-fabel* v. mythe, fabel, godenleer v.; *-fest* o. godenfeest o.; *-feuer* o. goddelijk vuur o.; *-form* v. schoone vorm m., gedaante v.; *-freude* v. goddelijke, hemelsche vreugde v.; *-funken* m. goddelijke vonk v.

Gottergeben, bijv. nw. godsdienstig, gelaten, onderworpen aan Gods bevelen, vroom; *-heit* v. godsdienstigheid, onderworpenheid, gehoorzaamheid v. aan Gods bevelen, gelatenheid, vroomheid v.

Götter-geboren, bijv. nw. van goddelijken oorsprong; *-gebot* o. gebod o. der goden; *-geburt* v. leer v. van de wording en afstamming der goden, theogonie v.; *-gedanke* m. verhevene, gelukkige gedachte v.; *-geist* m. verheven geest m.; *-geliebt* bijv. nw. door de goden bemind; *-genoss* m. genoot m. der goden; *-gericht* o. godengericht o.; 2. godenspijs v., heerlijk gericht o.; *-geruch* m. (Pl.) wijnruit v.; *-geschenk* o. godengeschenk, heerlijk geschenk o.; *-geschichte* v. geschiedenis v. van een god of goden, godenleer v.; *-geschick* o. lot o., waaraan de goden onderworpen zijn; it. lot o., dat de goden opleggen; *-geschlecht* o. godengeslacht o., geslacht o. der goden; 2. goddelijk geslacht, verheven geslacht o.; *-gestalt* v. goddelijke gedaante v., God m.; *-getränk* o. godendrank, heerlijke drank m.; *-gewalt* v. macht v. der goden, goddelijke macht v.; *-glanz* m. goddelijke glans m.;

-gleich bijv. nw. een god of goden gelijk, goddelijk; *-gleiche* v. gelijkheid v. aan goden; *-glück* o. geluk o. der goden, buitengewoon geluk o.; *-gott* m. god m. der goden, opperste god, Jupiter m.

Gotterhaben, bijv. nw. goddelijk verheven; it. tot God gericht.

Götter-hand, (*-hände*) v. godenhand, hand, macht v. der goden; *-haus* o. tempel m. voor een of meer goden, godstempel m.; it. verblijfplaats v. der goden, lichaam o.; *-herrlichkeit* v. goddelijke heerlijkheid v.; *-höhe* v. verhevenheid v. der goden; it. godenberg m.; *-insel* v. godeneiland o.; *-jugend* v. goddelijke of eeuwige jeugd v.; *-jüngling* m. jeugdige god m.; *-kenntniss* v. kennis v. der goden; *-kind* o. godenkind, kind o. der goden; *-königin* v. koningin v. der goden, Juno v.; *-kost* v. godenspijs, godenkost v.; *-kraft* v. kracht v. der goden, goddelijke kracht v.; *-kraut* o. ambrosiakruid, druivenkruid, godenkruid o.; *-kreis* m., Z. *-versammlung;* *-kühnheit* v. vermetelheid v. van een god, groote onverzaagdheid v.; *-kunde* v. kennis van de goden; *-leben* o. godenleven, leven o. gelijk dat der goden; *-lehre* v. godenleer, fabelleer, mythologie v.; *-lehrig* bijv. en b. mythologisch; *-lust* v., Z. *-wonne;* *-macht* v. macht v. der goden, verheven macht v.; *-mahl* o. godenmaal o., godentafel v.; *-mährchen* o. fabel, fabelleer v., godenvertelling v.; *-oper* v. op de fabelleer of de godenleer gegronde opera v.; *-pracht* v. godenpracht v.; it. uitstekende pracht v.; *-rath* m. raad m. der goden; *-rathschluss* m. raadsbesluit o. der goden; *-reich* bijv. nw. rijk in goden; 2. o. zelfst. godenrijk, rijk o. der goden; *-riese* m. godenreus m.; *-sache* v. godenzaak v. *-sage* v. mythe, fabel, godenvertelling v.; *-schaft* v. waardigheid v. van een god; it. godendom o.; *-schlag* m. slag m. van de goden; *-schluss* m., Z. *-rathschluss;* *-schwur* m. godeneed m.; *-selig* bijv. en b. hoogst gelukkig, eeuwig zalig; *-seligkeit* v. hoogste geluk o., eeuwige zaligheid v.; *-sitz* m. godenzetel, hemel, Olympus, Ida m.; *-sohn* m. godenzoon, zoon m. der goden of van een god; *-speise* v. godenspijs v.; 2 Z. *-kraut;* *-spiel* o. goddelijk spel o.; *-spruch* m. godspraak v., orakel o.; *-spur* v. spoor o. der goddelijkheid; *-stimme* v. godenstem v.; (fig.) goddelijke stem v.; *-strahl* m. goddelijke straal m.; *-streit* m. godenstrijd, strijd, twist m. der goden; *-stunde* v. uur o. van genot; *-tafel* v. godentafel v.; (fig.) heerlijke tafel v.; *-that* v. godendaad v.; (fig.) verheven daad v.; *-thum* o. godendom o., goden m. mv.; it. goddelijkheid, godenleer v.; *-tisch* m., Z. *-tafel;* *-trank* m. godendrank, nectar m.; *-träumend* bijv. nw. van goden droomend; *-unschuld* v. godenonschuld v.; *-verehrung* v. vereering v. der goden; *-verfolgt* bijv. nw. door de goden vervolgd; *-versammlung* v. kring m., vergadering, bijeenkomst v. der goden, godenkring m.; *-wein* m. godendrank, godenwijn, nectar m.; *-wesen* o. alles wat de goden betreft, godenleer vereering v. der goden; *-wohnung* v. godenverblijf o.; *-wonne* v. verheven genot o., goddelijke wellust m.; *-wort* o. godenwoord, goddelijk woord o., Z. *-spruch;* *-zeichen* o. teeken o. van de goden; *-zeit* v. godentijd, fabelachtige of mythologische tijd m.; 2. heerlijke tijd, guldentijd m.

Gotterzeugt, bijv. nw. door een god of godenpaar voortgebracht.

Götterziel, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. godendoel, doel o. der goden.

Gottes-acker, (*-ackers,* mv. *-äcker*) m. godsakker, doodenakker m., begraafplaats v., kerkhof o.; *-baum* m. godsboom, cacaoboom m.; *-bild* o. beeld o. Gods; it. zinnebeeld o. van God; *-bote* m. godsgezant, apostel m.; *-brust* v. borst v. Gods; *-diener* m. dienaar m. Gods; *-dienst* m. godsdienst m., godsvereering v., eeredienst m.; *freien — haben,* vrijheid v. van godsdienst genieten; *häuslicher, Privat —,* huiselijke godsdienstoefening v.; *gemeinschaftlicher —,* gemeenschappelijke, openbare godsdienstoefening v.; (Kath.) dienst m.

Gottesdienstlich, (*-er,-st*) bijv. en b. godsdienstig, den godsdienst betreffend, vroom, godvreezend, godvruchtig; *-keit* v. godsdienstigheid, vroomheid, godvreezendheid, godsvrucht v.

Gottes-erde, v. Gods aarde, de aarde v.; it. heilige land o.; *-fahrt* v. bedevaart v.; *-flamme* v. goddelijke vlam v.; it. bliksem m.; *-friede* m. godsvrede m., onschendbaarheid v. van alle tot den godsdienst aangestelde personen; *-furcht* v. godsvrucht, godvreezendheid, vroomheid v.; *-fürchtig* bijv. nw. godvruchtig, godvreezend, vroom; *-fürchtigkeit* v., Z. *-furcht;* *-gabe* v. gave v. Gods, geschenk o. van God; it. natuurlijke hoedanigheden en eigenschappen v. mv.; 2. Godsgave v., kerkelijke inkomsten v. mv.; *-gebärerin* v. moeder Gods, moeder v. van Christus, de H. Maagd, Maria; *-gefühl* o. gevoel o. der godheid, goddelijk gevoel o.; *-geist* m. Gods geest, goddelijke geest m.; *-gelahrtheit* v., Z. *-gelehrsamkeit;* *-geld* o., Z. *-groschen;* *-gelehrsamkeit* v. godgeleerdheid, theologie v.; *-gelehrt* bijv. nw. godgeleerd, ervaren in de theologie, theologisch; 2. m. zelfst. *—er,* godgeleerde, theoloog m.; *-gelehrtheit* v., Z. *-gelehrsamkeit;* *-gericht* o. Godsgericht, laatste gericht of gerecht o., jongste dag m.; 2. oordeel, gerecht o. van God; *-geschlecht* o. godengeslacht, goddelijk geslacht o.; *-glauben* m. geloof o. aan of in God; *-gnade* v. genade v. Gods, goddelijke genade v.; *von —n,* door Gods genade, door de genade Gods, bij de gratie Gods; (Pl.) ooievaarsbek m.; *-gold* o. goud o., dat men voorgeeft uit luchtzoutwater te verkrijgen, goudgeld o.; *-groschen* m. godspenning, goospenning m.; *-haus* o. godshuis o., tempel m., kerk, kapel v.; 2. abdij v., klooster o.; *-hausbund* m. district, o. waarin het bisdom Chur ligt; *-hausleute* mv. kloosteronderdanen, bewoners m. van eene abdij; *-hauspfleger* m. ontvanger, beheerder m. van de inkomsten eener kerk, kerkmeester m.; *-hülfe* v. Gods hulp v.; 2. (Pl.) andoren m., malrowe v.; *-jämmerlich* bijv. en b. godsjammerlijk; *-käfer* m. Onzes-lieven-Heersbeestje, zonnekever m.; *-kasten* m. armenkas v.; *-kenntnis* v. kennis v. van God; *-knecht* m. dienaar m. Gods, geestelijke m.; *-kuh* v. koe v. ten dienste van de dienaren der kerk; (Nat. hist.) — of *-kühlein* o. Onzes-lieven-Heers beestje o.; *-kunde* v., Z. *-kenntniss;* *-lamm* o. lam o. Gods, Jezus Christus; (Kath.) lam o. Gods, Agnus Dei; *-lästerer* m. godslasteraar, heiligschenner m.; *—in* v. godslasteraarster v.; *-lästerlich* bijv. en b. godslasterlijk, heiligschendend; *-lästern* o., *-lästerung* v. godslasteren o., godslastering v.; *-läugner* m. godloochenaar, atheist m.; *—in* v. godloochenaarster v.; *-läugnerei* v. godloochenarij v.; *-läugnerisch* bijv. en b. godloochenend, van een godloochenaar; *-läugnung,* v. godloochenen o., Z. *-läugnerei;* *-lehen* o. kerkelijk leen o.; *-lehre* v. leer v. van God, godgeleerdheid, theologie v.; *-lehrer* m. godsdienstleeraar, godgeleerde m.; *-lehrig* bijv. en b. godgeleerd, volgens de godgeleerdheid; *-liebe* v. liefde v. Gods; *-lohn* m. Godsloon, Godloon o.; *—! habt —!,* (gemeenz.) God loone het u; *an jem. einen — verdienen,* een liefdewerk verrichten jegens; *-mann* m. Godsman, godgeleerde m.; *-mord* m. godsmoord m.; *-mörderisch* bijv. en bij godsmoordend; *-name* m. Gods naam, naam m. Gods; *in —n, es sei!,* in Gods naam, om Godswil dan!; *-natur* v. goddelijke natuur v.; *-pfennig* m., Z. *-groschen;* *-pferd* o., Z. *Heupferd;* *-rathschluss* m. raadsbesluit o. van God, goddelijk raadsbesluit o.; *-recht* o. kerkelijk recht o.; *-reich* o. rijk o. Gods, godsrijk o.; 2. Gods heerschappij v.; *-sohle* v. (Zoutm.) voor de armen bestemd zout water o.; *-sohn* m. zoon m. Gods, Godszoon m.; it. Z. *Göttersohn;* *-stimme* v. Gods stem, goddelijke stem v.; *-that* v. daad v. Gods, goddelijke daad v.; *-tisch* m. nachtmaalstafel, heilige tafel v.; *zu —e gehen,* aan tafel gaan, tot de heilige tafel naderen, communiceeren, ten hoogtijd gaan; *-tischrock* m. nachtmaalsrok m.; *-thum* o., Z. *Religion;* *-töchter* v. mv. liefdezusters v. mv.; *-urtheil* o., Z. *-gericht* (2); *-verächter* m. godverzaker, goddelooze m.; *-verachtung* v. ongodsdienstigheid, goddeloosheid v.; *-verehrung* v. godsvereering v., godsdienstigheid v.; 2. Z. *-dienst;* *-vergessen* bijv. en b., *—heit* v., Z. *gottvergessen &c;* *-vertheidigung* v. verdediging v. der godheid; *-wahrheit* v. goddelijke waarheid v.; *-weisheit* v. Gods wijsheid, goddelijke wijsheid v.; *-welt* v. wereld, aarde v., heelal o.; *-wort* o. (H. S.) Gods woord, woord o. Gods, Heilige Schrift v., Evangelie o., Bijbel m.

Gott-geadelt, bijv. nw. van of tot God geadeld; *-gebaut* bijv. nw. door een God, door goden gebouwd; *-gebilde* o. goddelijke voortbrengsel o., goddelijk beeld o.; *-geboten* bijv. nw. door God ge-

boden; *-gedanke* m. goddelijke gedachte v.; *-gefällig* bijv. en b. Gode gevallig, aangenaam, godgevallig; *-gegeben* bijv. nw. door God gegeven; *-gelassenheit* v. godgelatenheid, onderwerping v. aan God; *-geliebt* bijv. nw. door God bemind; *-gepflegt* bijv. nw. door God ingesteld; *-gesandt, -gesendet* bijv. nw. door God gezonden; *-geschenk* o. geschenk o. van God, godengeschenk o.; it. heerlijk geschenk o.; *-gesegnet* bijv. nw. door God gezegend; *-getreu* bijv. en b. Gode getrouw; *-gewählt* bijv. nw. uitverkoren; *-geweiht* bijv. nw. Gode gewijd; *-glaube* m. geloof o. aan God; *-gläubige* m. geloovige, deïst m.; *-gleich* bijv. nw. aan God gelijk; *-heil* o. geurig wonderkruid o.; it. Z. *Braunwurz.*

Gottheit, v. godheid, goddelijkheid v., goddelijk wezen o.; it. God, God-zelf m.; 2. (mv. *-en*) god m., godheid v.; *-läugnend* bijv. nw., Z. *gottesläugnerisch; -nahe* bijv. nw. Gode nabij, gelijk; *-voll* bijv. nw. goddelijk.

Göttin, (*-nen*) v. (Fabell.) godin v.; (Dichtk.) beminde, geliefde, engelin v.

Gottläugner, m., &, Z. *Gotteläugner.*

Göttlich, (*-er, -st*) bijv. en b. goddelijk; *die -en Schriften,* heilige Schrift, godsdienstige boeken; *das -e Ansehen,* (van een boek) kerkwettigheid, canoniciteit v.; *-e Tugenden,* goddelijke deugden v. mv.; *- leben, gesinnt sein,* godsdienstig, vroom; (fig.) verheven, heerlijk, prachtig, verrukkend, bekoorlijk; *-er Gedanke,* verheven; *-e Schönheit,* verrukkend; *-er Verstand,* uitmuntend, engelachtig; *-er Geruch,* heerlijk; *-e Gegend,* schoon, bekoorlijk; *Sie singt, tanzt -,* verrukkend, prachtig; *-keit* v. goddelijkheid, goddelijke natuur v.

Gott-liebe, v., Z. *Gottesliebe; -liebend* bijv. nw. godlievend.

Gott-los, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. goddeloos, ongodsdienstig; *die —en,* de goddeloozen, de boozen, slechte menschen, zondaars m. mv.; *er ist ein —er Mensch,* slecht mensch; (Godg.) mensch m. zonder God, atheïst m.; *-losigkeit* v. goddeloosheid, ongodsdienstigheid v.; 2. (mv. *—en*), boosheid v.; *-mensch* m. (Godg.) godmensch m., Jezus Christus; 2. (fig.) goddelijk wezen, verheven wezen o., aardsche god m.; *-nahe* v., Z. *Gottheitnahe; der -seibeiuns,* duivel, satan m.; *-selig* bijv. en b. godzalig, vroom, deugdzaam; *—en Andenkens,* zaliger gedachtenis; *-seligkeit* v. vroomheid, godvruchtigheid, godzaligheid v.; *—slehre* v. leer v. der godzaligheid; *-sühner* m. verzoener m. met God; *-vereinigung* v. vereeniging v. met God; *-verflucht* bijv. nw. door God vervloekt; *-vergess* m. witte andoren m.; *-vergessen* bijv. nw. godvergeten, Z. *-los; -vergessenheit* v., Z. *-losigkeit; -verhasst* bijv. nw. door God of de goden gehaat; *-verheissen* bijv. nw. door God of de goden beloofd; *-verlassen* bijv. nw. door God of van de goden verlaten; *-verliehen* bijv. nw. door God of de goden verleend; *-versöhner* m. verzoener met God, Middelaar, Verlosser, Zaligmaker m.; *-versöhnt* bijv. nw. met God verzoend; *-verworfen* bijv. nw. door God of de goden verworpen; *-würdig* bijv. en b. God of de Goden waardig.

Götze, (*-n,* mv. *-n*) m. afgod m., afgodsbeeld o.; (Fabell.) gewaande god m., valsche godheid v.; (fig.) *Geld ist sein -,* geld is zijn god, hij offert alles op aan het geld.

Götzen-altar, (*-tar(e)s,* mv. *-tare* of *-täre*) m. afgodsaltaar o.; *-bild* o. afgodsbeeld o.; *-diener* m. afgodendienaar, heiden m.; *-dienst* m. afgodendienst m.; *-hain* m. aan een afgod toegewijd, heilig bosch o.; *-haus* o., Z. *-tempel; -holz* o., Z. *Weiszpappel; -kirche* v., Z. *-tempel; -opfer* o. afgodsoffer, offer o., offerande v. aan een afgod; *-pfaffe, -priester* m., afgodspriester m., priester m. van een valschen god; *-tempel* m. afgodstempel, tempel m. voor een afgod, voor valsche goden; *-wald* m., Z. *-hain.*

Gouache, v. schilderen o. met waterverf; *-maler* m., *-malerei* v., *-gemälde* o. schilder m., schilderen o., schilderij v. in waterverf.

Gouvernante, (*-n*) v. gouverneursvrouw, gemalin v. van een landvoogd; (Gesch.) landvoogdes v.; 2. opvoedster en onderwijzeres v. der kinderen in een huishouden, huisopvoedster, gouvernante v.; it. huishoudster v.

Grab, (*-(e)s,* mv. *Gräber*) o. graf o., groeve v., kuil m., hol o., begraafplaats v.; *einen Todten zu -e tragen,* grafwaarts dragen, begraven; *mit einer Leiche zu -e gehen,* een lijk vergezellen; *ein Geheimniss mit sich in's -nehmen,* met zich in het graf nemen; *er sieht aus als wenn er schon im -e gelegen hätte,* hij ziet er uit als een lijk; *das - Christi, das heilige -,* het graf van Christus, het Heilige Graf o.; (fig.) *bis zum -e, bis in's - getreu sein,* tot aan het graf, tot in den dood; *er steht am Rande des -es,* hij staat op den rand van het graf; *über das - hinaus,* tot aan gene zijde van het graf; *in den Wellen sein - finden,* in de golven zijn graf, den dood vinden, omkomen.

Grabähnlich, bijv. nw. grafachtig, op een graf gelijkende.

Grabbeln, (*grabbelte, gegrabbelt*) bedr. ww., Z. *krabbeln.*

Grabdumpf, bijv. nw. vochtig als een graf.

Grabe-fusz, (*-fuszes,* mv. *-füsze*) m. (Nat. hist.) graafdier o., graafkever m.; *-gesang* m. lijkzang m.; *-gesellschaft* v. begrafenisgenootschap, begrafenisfonds o.

Grab-einfassung, v. hek o., heining, afsluiting v. om een graf; *-eisen* o. (Grav.) Z. *-scheit, -stichel.*

Grabe-kelle, (*-n*) v. (Tuinb.) steekschop v.; *-kraut* o., Z. *Grabkraut; -land* o. spitgrond, omgewerkte grond m.

Graben, (*-s,* mv. *Gräben*) m. gracht, sloot v.; *einen Acker mit einem - umgeben,* eene gracht, eene sloot maken om; (voor een gebouw), fondament-ontgraving v.; (van een molen), loop, waterloop m.; (Bergw.) *- in einem Gange,* hol o.; (Vest.) *nasser, trockener -,* gracht v. met, zonder water; (fig., Spr.) *er ist noch nicht über den -,* hij is nog niet buiten gevaar, hij is nog niet over den berg.

Graben, (*du gräbst, er gräbt, grub gegraben*), bedr. ww. onr. *einen Brunnen,* graven, delven; *Schätze -,* opgraven; *im Boden -,* graven, woelen, delven; *zehn Schuh tief -,* graven; *etw. in die Erde -,* begraven, verbergen; *nach Wasser -,* graven om water te krijgen; *einen Berg -,* doorgraven, doorboren; (fig.) *jemn. eine Grube -,* een kuil graven; *sich in die Erde -,* zich begraven, zich in den grond verbergen; 2. *Torf -,* steken; *Wurzeln -,* opgraven, blootgraven, ontgraven; *im Garten - lassen,* spitten, delven, graven; 3. (Grav.) graveeren, griffelen; *in Erz, Stein, Marmor, Holz -,* graveeren, snijden; (fig.) *diesz sei in sein Herz gegraben,* dat zij in zijn hart gegrift.

Graben-absteigung, v. (Vest.) pad o. van een bedekten weg naar de gracht; *-böschung* v. (Vest.) contrescarp o.; *-damm* m. (Vest.) steenen beer m., die het water in de gracht moet houden; *-füller* m. slecht soldaat m.; *-leitung* v. afleiding v. des waters; 2. waterleiding v.; *-macher* m. graver, doodgraver, delver, grondwerker m.; *-mauer* v. (Vest.) buitenmuur m. der vestinggracht; *-schere* v. (Vest.) tangwerk o., tenaille v.; *-steiger* m. opziener m. eener kunstgracht, der waterleidingen &; *-übergang* m. (Vest.) gang in, overgang m. over eene gracht; *-winkel* m. grachthoek m.; *-zieher* m. slootgraver, graver m.; *-zug* m. richting v. eener sloot of gracht &.

Gräber, (*-s,* mv. *Gräber*) m. graver, spitter, doodgraver, delver, grondwerker, mijnwerker m.; 2. (Nat. hist.) graafdier o., graafkever m.; it. mineerworm m.

Graberaupe, (*-n*) v. bladgraver m. (eene rups).

Gräber-geruch, (*-(e)s*) m. graflucht v.; *-in* v. graafster, delfster, spitster v.; *-nacht* v., Z. *Grabesnacht; -schauer* m. huivering, siddering v. bij graven; *-stille* v., Z. *Grabesstille; -weide* v. treurwilg m.; *-wüste* v. ledige woestijn v.

Grabes-dunkel, (*-s*) m., z. m., Z. *-nacht; -gerüst* o. stelling, stellage v. op een graf; *-gewölbe* o. grafgewelf o.; *-hügel* m., Z. *Grabhügel; -luft* v. graflucht v.; *-lüftig* bijv. nw. graflucht bevattende; *-nacht* v. duisternis v. des nachts, dikke duisternis v.; it. (fig.) graf o., dood m.; *-rachen* m. graf o.; *-rand* m. rand m. des grafs; *-ruhe,* stilte v. des grafs; *-schlummer* m. sluimering v. in het graf; *-stille* v. stilte v. des grafs, doodelijke stilte v.; *-stimme* v. stem v. uit het graf, stem v. des doods; *-tuch* o., Z. *Grabtuch.*

Grabethiere, o. mv. (Nat. hist.) graafdieren o. mv.

Grab-fest, (*-es,* mv. *-e*) o. begrafenisfeest o.; *-fliege* v. grafvlieg v.; *-folger*

m. lijkvolger m.; *-gedanke* m. gedachte v. aan het graf, aan den dood; *-gefilde* o. grafveld, kerkhof o.; *-gerüst* o. katafalk m.; 2. stelling, stellage v. op of bij een graf; *-gesang* m., Z. *-lied; -gestalt* v. bleeke gedaante v.; *-gewölbe* o. grafgewelf o.; *-höhe* v., *-hügel* m. grafheuvel m., hoogte v. van of op een graf; (fig.) Z. *Grab; -käfer* m., Z. *Aaskäfer; -kleid* o. lijkgewaad, lijkkleed o.; *-kraut* o. alsem m.; *-kruq* m. lijkbus v.; *-legung* v. begraven o., begrafenis v.; it. in het graf legging v. van J. C.; *-lied* o. grafdied o., lijkgezang o., lijkzang m.; *-los* bijv. nw. onbegraven; *-mal* o. grafteeken, gedenkteeken o. op een graf, mausoleüm o.; *-meiszel* m. (Grav.) Z. *-stichel; -nacht* v., Z. *Grabesnacht; -platte* v., Z. *-stein; -rede* v. lijkrede, rede v. op het graf, Z. *Leichenrede; -säule* v. grafzuil v.; *-schaufel* v. (Tuinb.) schoffel v.; it. Z. *-scheit; -scheit* o. schop, spade v.; *-schicht* v. (Bergw.) schofttijd m. van mijnwerkers; *-schrift* v. grafschrift, opschrift o. op een graf; *-stätte* v. begraafplaats v., kerkhof o.; *unterirdische —n*, onderaardsche begraafplaatsen, catacomben v. mv.; *-stein* m. grafsteen, deksteen m. op een graf; *-stelle* v., Z. *-stätte; -stichel* m. graveerstaal o., graveernaald v.; *-still* bijw. zoo stil als in het graf, doodsch, stil; *-stille* v., Z. *Grabesstille; -stumm* bijv. en b. zoo stom als het graf; *-tafel* v., Z. *-stein; -thal* o. begraafplaats v. in een dal; *-thier* o. hyena m.; it. Z. *Grabethiere; -tuch* o. lijkkleed, doodkleed o.; *-verlangend* bijv. en b. naar het graf verlangende.

Grabung, v., Z. *graben.*

Grab-verletzer, (*-tzers*, mv. *-tzer*) o. grafschender m., die het graf ontheiligt; *-verletzung* v. grafschending v.; *-zeichen* o. grafteeken, gedenkteeken o. op het graf.

Gracchel, (*-n*) v. angel m.

Gracie, (*-n*) v., Z. *Grazie &.*

Graciös, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. bevallig, aanvallig, liefelijk, lieftallig, minzaam, bekoorlijk, beleefd, voorkomend, innemend, gracieus.

Grăcisiren, (*grăcisirte, grăcisirt*) o. ww. Grieksch spreken; 2. zich van Grieksche woorden bedienen.

Grăcismus, (*-mus*, mv. *-men*) o. Grieksch taaleigen o., eigenheid v. der Grieksche taal, hellenisme o.

Grăcität, (*-en*) v. kenmerkende, voorbeeld o. van Grieksche taal; 2. hellenisme o.

Grad, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. trap, stap m., trede v.; it. graad m.; (fig., Wisk.) graad m.; *in -e eintheilen*, in graden verdeelen; 2. min of meer groote uitgebreidheid; (van warmte &), graad m.; *im höchsten -e*, in den hoogsten graad, op het hoogste punt, op den hoogsten trap; *Narr & im höchsten -e*, volslagen gek; (Geslachtr.) graad m., gelid o.; 3. eerepost, graad m.; *einen - annehmen, erhalten*, graad, titel m.

Grad-abtheilung, v. verdeeling v. in graden, graadverdeeling v.

Gradation, v. opklimming v.; (Spraakk.) trappen m. mv. van vergelijking.

Grad-bogen, (*-bogens*, mv. *-bogen*) m. graadboog m.; (Zeew.) poolshoogtemeter m.; it. Z. *Winkelmesser; -buch* o. (Zeew.) graadboek o.; *-eintheilung* v. verdeeling v. in graden; *-folge* v. opeenvolging v. der graden; *-flügler* m. mv. (Nat. hist.) rechtvleugelige insecten o. mv.; *-hobel* m., Z. *Grathobel.*

Gradir-dach, (*-dach(e)s*, mv. *-dächer*) o. gradeerdak o.; *-eisen* o. (Beeldh.) gradeerijzer o.

Gradiren, (*gradirte, gradirt*) bedr. ww. gradeeren; (Zoutw.) tot den vereischten graad laten verdampen.

Gradir-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. gradeervat o.; *-haus* o. (Zoutz.) gradeerhuis, lekhuis o.; *-herd* m. gradeerhaard m.; *-leiter* v. (Bergw.) gradenschaal v.; *-pfanne* v. gradeerpan v.; *-röhre* v. gradeerbuis, gradeerpijp v.; *-wage* v. vochtweger, areometer m.; *-wasser* o. gradeerwater, tot den vereischten graad gebracht water o.; *-werk* o. gradeerwerk o., Z. *-haus.*

Grad-leiter, (*-n*) v. schaal v.; *-ler* m. smeltjongen m.; *-messer* m. graadmeter m.; *-messung* v. graadmeting v., meten o. der graden; *-ring* m. graadring m.; *-sparren* m. (Timm.) hoekspar v., hoek- of graadbalk m.

Gradual, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Kath.) trapzang, korte tusschenzang m. onder de H. Mis, graduale o.

Graduiren, (*graduirte, graduirt*) bedr. ww. met een academischen graad bekleeden, promoveeren, gradueeren.

Graduirter, (*-ten*, mv. *-te*) m. gegradueerde m., wie met een academischen graad bekleed is.

Graduirung, v. toekennen o. van een graad, gradueeren o.

Grad-wage, (*-n*) v. graadwaag v.; *-weise* bijw. graadsgewijs, in graden; it. langzamerhand, allengs, trapsgewijs.

Graf, (*-en*, mv. *-en*) m. graaf m.

Grafeding, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (veroud.) gravengerecht o.

Grafen-bank, (*-bänke*) v. (Gesch. van D.) gravenbank v.; *-hof* m. grafelijk hof, hof o. van een graaf; *-krone* v. gravenkroon v.; 2. titel, rang m. van graaf; *-sitz* m. gravenzetel m., woonplaats v. van den graaf; *-stand* m. gravenstand m., waardigheid v. van graaf; *-tag* m. gravendag, dag m. waarop de graven samenkomen; *-titel* m. titel m. van graaf, graventitel m.; *-würde* v., Z. *-stand.*

Gräfin, (*-nen*) v. gravin v.

Gräflich, bijv. en b. grafelijk, van een graaf, als graaf, in hoedanigheid van graaf.

Grafschaft, (*-en*) v. graafschap o., grafelijk gebied o.

Gram, (*grämer, grämst*) bijv. en b. *jemn. - werden, sein*, boos, toornig worden op, haat opvatten jegens, iem. verfoeien.

Gram, (*-(e)s*) m., z. m. hartzeer, verdriet o., droefheid, droefenis, smart v., leed o.; *vor - sterben*, van verdriet sterven.

Gramatelle, (*-n*) v., Z. *Garnelle.*

Grämelei, (*-en*) v. (gemeenz.) Z. *Grämlichkeit.*

Grämeln, (*grämelte, gegrämelt*) o. ww., m. *h.* verdrietig, gemelijk, knorrig zijn.

Grämen(sich), (*grämte, gegrämt*) wed. ww. *über etw. -*, zich bedroeven, zich kwellen, bedroefd, verdrietig worden; *diese Nachricht grämt mich*, bedroeft mij, maakt mij bedroefd, veroorzaakt leedwezen; *sich zu Tode -*, sterven van verdriet, van verdriet wegkwijnen.

Gram-erfüllt, bijv. en b., Z. *-voll; -gebleicht* bijv. nw. van hartzeer verbleekt.

Gramhaft, grämig, gramisch, bijv. en b., Z. *grämlich.*

Gramler, (*-lers*, mv. *-ler*) m., **-in,** (*-nen*) v. knorrepot, brompot m. en v.

Grämlich, (*-er, -st*) bijv. en b. gemelijk, verdrietig, ontevreden, onvergenoegd, misnoegd, knorrig; *-keit* v. gemelijkheid, verdrietelijkheid, ontevredenheid, misnoegdheid, knorrigheid v.

Grämling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Grämler.*

Gramlos, bijv. en b. zonder verdriet, zonder hartzeer, wel te vreden.

Grammatik, (*-en*) v. spraakkunst, spraakleer v.

Grammati(kali)sch, bijv. en b. spraakkunstig, de spraakkunst betreffende, daartoe behoorende, taalkundig, volgens de taalregels.

Grammatiker, (*-tikers*, mv. *-tiker*) m. taalkundige, spraakkunstenaar, taalleeraar m.

Grammatist, (*-en*, mv. *-en*) m. leermeester m. in de eerste beginselen der taal, taalleeraar m.

Grampel, (*-n*) v. wolkam m., krasborstel m.

Gram-sucht, v. ontevreden aard m., knorrigheid v.; *-süchtig* bijv. nw. tot gemelijkheid geneigd; *-voll* bijv. en b. hoogst verdrietig, vol verdriet.

Gran, Grän, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (gewicht), grein o.; 2. o. zelfst. een twee honderd acht en tachtigste deel van een mark.

Granadin, (*-(e)s*) o., z. m. Fransche zijdestof v. tot het maken van zwarte kant, grenadine o.

Granat, (*-(e)s*, mv. *-e* of *-en*) m. granaat, bloedsteen m.; 2. Z. *Granatapfel*; 3. Z. *Granate.*

Granatapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. granaatappel m.; *-baum* m. granaatappelboom m.; *-schale* v. granaatappelschil v.

Granat-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Granatapfelbaum; -berg* m. granaatberg m.; *-blüthe* v. granaatbloesem m.; *-blüthfarbe* v. kleur v. van den granaatbloesem; *-branntwein* m. granaatbrandewijn m.

Granate, (*-n*) v., Z. *Granat* (1); 2. Z. *Granatapfel*; 3. (Art.) granaatkogel, brand- of springkogel m., granaat v.

Granaten-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Granatbaum*; *-birne* v. granaatpeer v.; *-erz* o. granaaterts o.; *-hagel* m. (Art.) granaathagel m.; *-sand* m. granaatzand o., allerkleinste granaten v. mv.; *-tasche* v. grenadierstasch, granaattasch v.; *-wein* m. (Apoth.) kweeappelwijn m.; *-werfer* m. grenadier m.

Granat-felsarten, v. mv. granaatrotsen v. mv.; *-fluss* m. onechte granaat m.; *-haltig* bijv. nw. granaat bevattende.

Granatillholz, (*-es*) o., z. m. ebbenhout o. met roodachtige aderen.

Granat-kern, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) granaatkern, granaatpit v.; *-kugel* v. granaatkogel, brandkogel, springkogel m., granaat v.; *-saft* m. granaatsap o.; *-schale* v. granaatschil v., Z. *-apfelschale*; *-schnur* v. granaten ketting m.; *-sirop* m. granaatsiroop v.; *-stein* m. granaatsteen, granaat m.; 2. granaatrots v.; *-vogel* m. granaatvogel, granaatvink m.; *-wasser* o., Z. *-branntwein*.

Grand, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. keizand, kiezelzand, grof zand o.; 2. (Bergw.) met fijngeslagen kwarts vermengde vette aarde v.; 3. (Br.) gistkuip v.; 4. (n. Gesch.) (in Spanje), groote, grande m.

Grandenbeere, (*-n*) v. roode heidebes, vossebes v.

Grandezza, (onb.) v. waardigheid v. van grande of hoog-adellijke in Spanje, grandezza v.; 2. (fig.) deftigheid v., ernst m., statigheid v.

Grandicht, grandig, bijv. en b. met gruis, kiezelzand of kiezelsteentjes vermengd.

Grandios, bijv. en b. groot, verheven, indrukwekkend, majestueus, grandioos.

Grand-mehl, (*-(e)s*) o. grof meel o.; *-ort* m. grintplaats v.; *-stein* m. graniet, granietsteen o.

Grangel, (*-s*, mv. *Grangel*) m. (Giet.) stuk o. gesmolten koper.

Grängel, (*-s*, mv. *Grängel*) m., Z. *Grendel*.

Gran-gewicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. greingewicht o., in greinen verdeeld gewicht o., zilvergewicht o.

Granıren, (*granirte, granirt*) bedr. ww., Z. *körneln*.

Granit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Grandstein*.

Granit-artig, bijv. en b. granietachtig, granietvormig; — *er Marmor*, halfgraniet o.; — *bemalen*, het graniet met verven nabootsen; *-boden* m. granietgrond m.

Granitell, (*-s*) m., z. m. (Delfst.) halfgraniet, soort van grijs, klein-korrelig graniet o.

Granit-felsen, (*-sens*, mv. *-sen*) m. granietrots v.; *-förmig* bijv. nw. granietvormig; *-gebirge* o. granietgebergte o.

Granitin, (*-s*) o., z. m. (Delfst.) met vreemde bestanddeelen vermengd graniet, pegmatiet o.

Granitsand, (*-(e)s*) m., z. m. granietzand o.

Granitzer, (*-tzers*, mv. *-tzer*) m., Z. *Grenzsoldat*.

Granne, (*-n*) v. angel, borstel, baard m. van korenaren; 2. (van zwijnen), stekel m.; (van katten), baard m.; 3. (Pl.) naald v.; (aan pijnboomen), speld- of naaldvormig blad o.

Grannen, (*grannte, gegrannt*) bedr. ww. van angels voorzien; *gegrannt*, van angels of baard voorzien.

Grannen-artig, bijv. nw. (Pl.) angelachtig, angelvormig, baardvormig; *-los* bijv. en b. (Pl.) zonder angel, zonder baarden.

Granrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. recht o. om schepen te onderzoeken.

Grans, (*-es*, mv. *-e*) m. steven m., punt v.

Granuliren, (*granulirte, granulirt*) bedr. ww., Z. *körnen*.

Granze, (*-n*) v. wilde rosmarijn m.

Granze, (*-n*) v., Z. *Grenze*.

Gränzer, (*-s*, mv. *Gränzer*) m., Z. *Grenzsoldat*.

Gränzel, (*-s*, mv. *Gränzel*) o., Z. *Kringel*.

Gräpel, (*-s*, mv. *Gräpel*) m. span o.; *-smächtig* bijv. nw. ter lengte van een span.

Grapen, (*-s*, mv. *Grapen*) m. (Giet.) gegoten pot m.

Grapen-braten, (*-bratens*, mv. *-bräten*) m. gebraad o. in een pot; *-gieszer* m. pottengieter m.; *-gut* o. (Giet.) potspijs v.

Graphik, v. kunst v. om door schrift of teekens e. o. a. voor te stellen.

Graphisch, bijv. en b. door schrift-teekens voorgesteld of uitgedrukt, schriftelijk, door figuren opgehelderd, beschrijvend, teekenend.

Graphit, (*-en*, mv. *-en*) m. potlooderts, zwart teekenkrijt, graphiet o.

Graphometer, (*-ters*, mv. *-ter*) m. hoekmeter, graphometer m.

Grapp, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. krap, meekrap v.; *mit - färben*, met krap of meekrap verven, krappen; *feiner -*, meekrappoeder o., meekrap v.; *geschälter -*, geschilde meekrap v.

Grapp-artig, bijv. nw. meekrapachtig; *-bereiter* m. meekrapbereider m.; *-brühe* v. (mee)krapverf, meekrapsous v.; *-darre* v. (mee)krapoest m.

Grappen, (*grappte, gegrappt*) o. ww., Z. *grapsen*.

Grapp-färber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. meekrapverver m.; *-färberei* v. meekrapververij v., krappen o.; 2. meekrapververij, plaats v., waar met meekrap geverfd wordt; *-mühle* v. meekrapmolen m.; *-roth* bijv. en b. meekraprood; 2. o. zelfst. roode verf v. uit meekrap bereid, meekraprood o.; *-schaufel* v. roerschop v. voor de meekrap; *-stampe* v., Z. *-mühle*; *-wurzel* v. meekrapwortel m., meekrap v.

Grapse, v. (Volkst.) *etw. in die - geben*, iets te grabbelen gooien; 2. (Volkst.) toegrijpen o., gaps v., grabbel m.

Grapsen, (*grapsle, gegrapst*) o. ww. (gemeenz.) toegrijpen, pakken; 2. grabbelen.

Gras, (*-es*, mv. *Gräser*) o. grasplant, grassoort v., grasgewas o.; it. gras, kruid o.; *gemeines -*, gewoon gras, weidegras; *sich auf das - legen*, op het gras gaan liggen; *Leinewand auf - legen*, op het gras, op het veld, te bleeken leggen *Ochsen in das - treiben*, naar de weide; drijven; *er hört das - wachsen*, hij kan het gras hooren groeien, hij verstaat de kunst; *in das - beiszen*, in het gras, in het zand bijten, omkomen.

Gras-affe, (*-n*, mv. *-n*) m. leelijk, mismaakt mensch, baviaan m.; *-ährchen*, *-ähre* v. (Pl.) grasscheutje, grashalmpje o., grashalm m., grasaar v.; *-anger* m. weide, vetweide v., grasland o.; *-art* v. grassoort v.; *-artig* bijv. en b. grasachteg, grasvormig, als gras; — *e Pflanzen*, grasachtige planten v. mv., grasgewassen o. mv.; *-bank* v. zodenbank v.; *-blattsauger* m. (Nat. hist.) graskermes o.; *-blume* v. (Pl.) grasbloem v., madeliefje, zeegras o.; 2. grasanjelier v.; *-boden* m. grasgrond m.; it. gras o., zode v.; it. Z. *-kammer*; *-bringend* bijv. nw. gras voortbrengende; *-bürger* m. buitenburger m.; *-butter* v. grasboter, weiboter v.

Gräschen, o. (verkl.) grashalmpje, grasscheutje, grasje o.

Grasebene, (*-n*) v. grasvlakte v.; (in Amerika), savane v.

Gräseln, (*gräselte, gegräselt*) o. ww. (Jachtw.) grazen, gaan grazen.

Grasemagd, (*-mägde*) v., Z. *Grasmagd*.

Grasen, (*graste, gegrast*) o. ww. grazen, het gras afeten, afweiden; 2. gras maaien; *- gehen*, gaan maaien; 3. (Art.) *die Kugel grast*, gaat rakelings langs het gras.

Graseplatz, (*-platzes*, mv. *-plätze*) m., Z. *Grasfleck*.

Graser, (*-s*, mv. *Graser*) m., **-in**, (*-nen*) v. maaier, grasmaaier m., grasmaaister v.

Gräserei, v. grasmaaien o.; 2. gras, weiland o., weide v., afgemaaid gras o., grasgrond m.

Gras(es)-grün o., **-farbe**, v. graskleur v., grasgroen o.

Gras-farbe, v. graskleur v.; *-feld* o. grasveld, grasland, weiland o., weide v.; *-fleck* m., Z. *-feld*; 2. grasperk o., grasvlek v.; *-fressend* bijv. en b. grasetend, kruidetend, *-frosch* m. landkikker, kikvorsch m.; *-futter* o. grasvoeder o.; *-fütterung* v. grasvoedering v., voederen o. met gras; *-garten* m. omheinde weide v., afgesloten weiland o. met de rechten van een tuin; 2. tuin m., waarin slechts gras groeit; *-gefilde* v. grasveld o.; *-grün* bijv. en b. grasgroen, zoo groen als gras; *-hähnchen* o. (Nat. hist.) groene pop v. van de grasrups; *-halm* m., *-häring* m. groene haring, te vroeg gevangen haring m.; *-hauen* o. gras maaien o.; *-haus* o. burgergevangenis v., gijzeling v.; *-hecht* m. jonge snoek m., snoekje o.; *-herr* m. roodschaar v., eene soort van schelvisch; *-hirsch* m. mager hert o.; *-hof* m. grasplein o., waarop men vee laat weiden; *-hopfen* m. weidehop v.; *-huhn* o.

grashoen o.; *-hummel* v. grashommel, valebij v.; *-hüpfer* m. grashupper, sprinkhaan m.

Gräsicht, bijv. en b. *-er Geschmack*, grasachtig, met gras overeenkomende.

Grąsig, bijv. en b. grazig, begraasd; *-er Weg*, met gras begroeid.

Gräsig, &, Z. *grässlich.*

Gras-isop, (*-(e)s*) m. (Pl.) wilde hijsop m.; *-junge* m. jongen m., die op de paarden past; *-käfer* m. graskever m.; *-kammer* v. grashok o.; *-keim* m. graskiem, halmkiem v.; *-keimig* bijv. en b. (Br.) halmkiemen schietend; *-korb* m. grasmand v.; *-land* o. grasland o.; it. Z. *-platz*; *-lauch* m. bieslook o.; *-läufer* m. wachtelkoning m.; *-leder* o. (Pl.) watermos o., conferve v.

Gräslein, o. (verkl.) Z. *Gräschen*; (Jachtw.) spoor o. van het hert in het gras; (Nat. hist.) Z. *Grässlein.*

Gras-linde, (*-n*) v. waterlinde v.; *-magd* v. meisje o., dat gras snijdt voor het vee; *-mähen* o. grasmaaien o.; *-mäher* m. grasmaaier m.; (Nat. hist.) Z. *-raupe*; *-meer* o. uitgestrekt grasveld o.; *-meier* m. (Bergw.) horizontaal gat o. in eene mijn, om haar te doen springen; *-meise* v., Z. *Kohlmeise*; *-metze* v. (Nat. hist.) waternimf, juffer v.; *-mücke* v. grasmosch of musch v.; *-nelke* v. gransanjelier v.; *-nelkenmeier* m. (Pl.) sterrebloem v., sterrenmuur m., vogelsterrenkruid o.; *-pappel* v., Z. *Gänsepappel*; *-pferd* o. grospaard o.; 2. Z. *-hüpfer*; *-pilz* m., Z. *Birkenpilz*; *-platz* m. grasperk, grasplein, groen o.; (in eene gevangenis), binnenplaats v.; *-raupe* v. grasrups v.; *-reich* bijv. en b. grasrijk, met veel gras bedekt, veel gras voortbrengende.

Grass, bijv. en b., Z. *grässlich.*

Gras-sammler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. (Landb.) kruidenlezer m.; *-schere* v. grasschaar v.; *-schmetterling* m. grasmosch of musch v.; *-schmelle* v. windhalm m.; *-schnecke* v. grasslak, aschgrauwe slak v.; *-schneiden* o. grassnijden, grasmaaien o.; *-schnep* m. (Nat. hist.) slak v. zonder huisje, naakte slak v.; *-sense*, *-sichel* v. zeis v.

Grassiren, (*grassirte*, *grassirt*) o. ww. (gemeenz.) (van ziekten), heerschen, woeden.

Gräss-lein, (*-leins*, mv. *-lein*) m. (Nat. hist.) kleine vlasvink m. der wijngaarden.

Grässlich, (*-er*, *-st*) bijv. en b. akelig, afzichtelijk, onooglijk, ijselijk, schrikkelijk; *-keit* v. akeligheid, leelijkheid, ijselijkheid, schrikkelijkheid v.

Gras-ling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) grondel, grondeling m.; 2. (Pl.) uitlooper m. van den wijnstok.

Gras-specht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. groene specht m.; *-sperling* m., Z. *-mücke*; *-stoppel* v. grasstoppel m.; *-stück* o., Z. *-platz*; *-taffet* m. taf o. van uit planten getrokken garen; *-tuch* o. pakdoek, paklinnen, graslaken, graslinnen o.

Grąsung, v. grasmaaien o.; 2. grasveld, grasperk o., weide v.

Gras-wachs, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *-weide*; *-wagen* m. graswagen m.; *-webe* v., Z. *Sommerfaden*; *-weber* m., Z. *-huhn*; *-weide* v., grasveld o.; *-wuchs* m. groeien o. van het gras; 2. Z. *-weide*; *-wurm* m. grasworm m.; it. Z. *Spulwurm*; *-wurzel* v. kweekgras, hondsgras o.; *-zeichen* o. bewijs o. van den eigenaar aan degenen, welke het recht gepacht hebben om gras uit de bosschen & te halen.

Grätchen, Grätlein, o. (verkl.) graatje o., kleine graat v., Z. *Gräte.*

Gräte, (*-n*) v. (Nat. hist., Ontlk.) graat v.; (Vest.) kam, samenloop m. van de hoeken van een bedekten weg; (Ontlk.) uitstekend gedeelte van het scheenbeen, het schouderblad &; *die -n herausnehmen*, de graten uithalen, ontgraten; *er hangt nur noch in seinen Gräten*, hij is niet meer dan een geraamte; (Lakenw.) lakenmerk o.

Grąteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Kuip.) beitel m. om de hoepels gelijk te maken, hoepmes o.

Grat(h), (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ruggegraat v.; (van eene degenkling, eene rots, van een gebergte), spits v., uitstekend gedeelte o.; *einem Schermesser den -nehmen*, een scheermes aanzetten, scherpte v. geven; (Meub.) messing, randlijst v.; (Boschw.) vuilnis o.

Grąten, (*-s*, mv. *Gräten*) o., Z. *Grätschen.*

Grąten-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. gratige visch m.; *-los* bijv. en b. zonder graten.

Grąthobel, (*-hobels*, mv. *-hobel*) m. ploegschaaf v., veerploeg m., messing en ploegschaaf v.

Gratificatiọn, (*-en*) v. gift, toelaag v., geschenk o., gratificatie v.

Grątig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. gratig, met graten; (fig.) onvriendelijk, scherp, korzelig.

Grąt-säge, (*-n*) v. sponningzaag v.

Grątsch-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Grätscher.*

Grątsche(l)n, (*grätsch(el)te*, *gegrätsch(el)t*) o. ww. (gemeenz.) de beenen wijd van elk. zetten; it. met de beenen wijd van elk. loopen, wijdbeens loopen, schrijbeenen.

Grątscher, (*-s*, mv. *Grätscher*) m. die zijne beenen wijd van elk. zet.

Grątschig, bijv. en b. de beenen ver van elk. zettende.

Grąt-sparren, (*-rens*, mv. *-ren*) m. (Timm.) hoekspar v., graatbalk m.; *-thier* o. kleine rosachtige gems v.

Gratulant, (*-en*, mv. *-en*) m. gelukwenscher, feliciteerder m.

Gratulatiọn, (*-en*) v., Z. *Glückwünschung.*

Gratuliren, (*gratulirte*, *gratulirt*) o. ww. *jemn. zu etw.* -, gelukwenschen, feliciteeren met, Z. *glückwünschen.*

Grątzgarten, (*-gartens*, mv. *-gärten*) m. moestuin m.

Grau, bijv. en b. grauw, grijs; *-er Mönch*, Franciskaner monnik; *- werden*, grijs worden; (fig.) grijzen, oud worden; *darüber lasse ich mir keine -en Haare wachsen*, daar ben ik niet bang voor, daar bekommer ik mij niet om; *die -e Vorzeit*, de oudste tijd m., de hooge oudheid v.; (Scheik.) *-er Nicht*, zinkkalk v., ovengalmei, tutia v.; 2. o. zelfst. grijs, grauw o., grijze, grauwe kleur v.; 3. m. zelfst. afgrijzen o., hekel, afkeer m.

Grau-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. grauw oog o.; 2. grauwoog m., persoon met grauwe oogen; *-äugig* bijv. nw. grauwoogig, grauwe oogen hebbende; *-bart* m. (gemeenz.) grijsbaard, grijsaard, veteraan m.; *-bärtig* bijv. nw. een grijzen baard hebbende; *-behaart* bijv. nw. grijshaarig; *-blau* bijv. nw. grijsblauw; *-braun* bijv. nw. grijsbruin; *-braunsteinerz* o. grauw of grijs bruinsteenerts o.; *-bünden* o. Grauwbunderland o.

Grauchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o. (gemeenz.) grauwtje o.

Graue, Gräue, v. grijze kleur v.; (fig.) grijsheid v., ouderdom m.

Grauel, (*-s*) m., z. m. (gemeenz.) Z. *Grauen*; 2. Z. *Gräuel.*

Gräuel, (*-s*, mv. *Gräuel*) m. afgrijzen o., diepe afkeer, afschuw m., verfoeiing v.; 2. gruwel, voorwerp o. van afgrijzen; *das ist mir ein -*, dat is mij een gruwel, ik ijs er van; *jemn. ein - sein*, verfoeid, veracht worden door iem., een gruwel zijn.

Gräuel-gestalt, (*-en*) v. afschuwelijke gedaante v.; *-jahr* o. gruwelijk jaar o.

Grauẹln, gräuẹln, (*grauelte*, *gegrauelt* of *gräuelte*, *gegräuelt*) Z. *grauen* (2).

Gräueltag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gruwelijke dag, bloedige dag m.

Gräuel-that, (*-en*) v. gruweldaad, gruwelijke, afgrijselijke daad v.; *-verwirrung* v. gruwelijke verwarring v.; *-voll* bijv. nw., Z. *gräulich.*

Grauen, (*graute*, *gegraut*) o. ww., m. *h.* grijzen, grijs worden; (fig.) *als der Tag graute*, toen de dag aanbrak, bij het aanbreken van &; 2. - of *grausen*, o. ww. onp., m. *h.* gruwen, ijzen, afkeer, afschrik hebben van; 3. bang zijn, vreezen; *es graut ihm vor der Arbeit*, hij heeft een afkeer van den arbeid; *es grau(s)t mir vor dieser Speise*, ik walg, heb een hekel aan &; *es graut mir, wenn ich daran denke*, ik sidder, schrik, ijs, huiver als &; *ihm graut vor Gespenstern*, hij is bang voor &; II. o. zelfst. huivering v., schrik m., ontsteltenis v.

Grauenhaft, grauenvoll, bijv. nw., Z. *gräulich.*

Grau-erle, (*-n*) v. els, elzeboom m. met witachtige bladeren.

Grauerlich, (*-er*, *-st*) bijv. en b. gruwelijk, schrikbarend, verschrikkelijk, ijselijk.

Grauern, (*grauerte*, *gegrauert*) o. ww., Z. *grauen* (2).

Grau-falke, (*-n*, mv. *-n*) m. muizevalk, buizerd m.; *-farben*, *-farbig* bijv. nw. grauw- of grijskleurig, grijs, grauw; *-fink* m. grauwvink m., ringmosch v.; *-fuchs* m. vos m. uit Virginië; *-gelb* bijv. nw. grijsgeel; *-gelockt* bijv. nw. grijs, met

grijs haar; *-golderz* o. (Bergw.) grijs of grauw gouderts o.; *-grün* bijv. nw. grijsachtig groen, grijsgroen, zeegroen; *-haarig* bijv. en b. grijsharig, grijs; (fig.) oud; *-hafer* m. grijze haver v.; *-hänfling* m. (Nat. hist.) wilde of berg-vlasvink m.; *-heit* v. grauwheid, grijsheid v.; *-kehlchen* o. grauwkeeltje o.; *-klappe* v. kevermossel, zeesloep v.; *-kopf* m. grijskop m., grijshoofd o.; it. grijsaard m.; 2. (Nat. hist.) grauwkop m., kleine grauwe eend v.; it. torenvalk m.; *-köpfig* bijv. nw. met een grijs hoofd, met een grauwen kop.

Graulich, bijv. nw. grauwachtig, grijsachtig; 2. Z. *grässlich;* 3. Z. *furchtsam.*

Gräulich, (*-er, -st*) bijv. en b. gruwelijk, ijselijk, verschrikkelijk, afschuwelijk, vreeselijk; 2. (gemeenz.) verbazend, verschrikkelijk, bovenmatig; - *fluchen, saufen, verlieren,* vreeselijk, verschrikkelijk; *-e Kälte,* schrikbarend, bovenmatig; *-keit* v., Z. *Grässlichkeit.*

Grau-meise, (*-n*) v. grauwe mees v.; *-meischen* o. (verkl.) kleine of jonge grauwe mees v.; *-nacken* m. kleine grauwe meeuw v., grauwnek m.

Graun-betäubt, bijv. nw. van schrik bedwelmd; *-gebilde* o. schrikbeeld o.; *-geröchel* o. vreeselijk gereutel o.; *-hell* bijv. nw. vreeselijk helder; *-helle* v. vreeselijke helderheid v.; *-kluft* v. vreeselijke kloof v.; *-nacht* v. vreeselijke, ijselijke nacht v.; *-schlacht* v. vreeselijke slag m.; *-tag* m. vreeselijke dag m.; *-that* o. akelig dal o.; *-that* v., Z. *Gräuelthat; -voll* bijv. en b., Z. *gräulich.*

Graupchen, o. (verkl.) (Bergw.) gruisje o., Z. *Graupe.*

Graupe, (*-n*) v., Z. *Graupelerz;* (Fabr.) Z. *Graupenlasur;* (Hand.) grut, gort v., gepelde gerst of tarwe v.; *-n machen,* de gerst pellen; 2. mv. *-n,* gruis, hagelgruis o.

Graupelerz, (*-es*) o. (Bergw.) fijngestampt erts, gruis o.

Graupeln, v. mv., Z. *Graupe* (2).

Graupeln, (*gräupelte, gegräupelt*) o. ww. onp. als fijne hagel nedervallen, stofhagelen.

Graupeln, (*graupelte, gegraupelt*) o. ww. onp., m. *h.,* Z. *gräupeln* ww.

Graupen-gang, (*-gang(e)s,* mv. *-gänge*) m. grutterij v., grutmolen m.; *-grütze* v. grut v.; *-kobalt* m. gruiskobalt, grauw of grijs kobalt o.; *-mühle* v., Z. *-gang; -lasur* v. helderblauw gruiskoper o.; *-schleim* m. gerstenslemp m.; *-sprung* m., *-stücke* o. mv. ertsstukken o. mv.; *-suppe* v. gruttensoep v., gort, gortpap v.

Graus, bij v. en b. (Dichtk.) Z. *grässlich.*

Graus, (*-es*) m., z. m., Z. *Grauen;* 2. (Hand.) gruis o., afval m., uitschot o.; 3. (Bouwk.) puin o., afbraak v.; *in Staub und - zerfallen,* in een puinhoop veranderen; II. bijv. en b. schrikkelijk, vreeselijk, ijselijk.

Grausal, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. afschuwelijkheid, ijselijkheid, schrikkelijkheid v.

Grausam, (*-er, -st*) bijv. en b. wreed, onmeedoogend, onbarmhartig, onmenschelijk, barbaarsch; *-er Mensch, -es Thier,* wreed, woest; *ein -er Tod,* wreed, verschrikkelijk; (Scherts.) hardvochtig; it. (Volkst.) buitengewoon, gruwelijk, vreeselijk; *-e Kälte,* hevig, verschrikkelijk; *ich war - erschrocken,* hevig, uiterst; *-keit* v. wreedheid, onmeedoogendheid, onbarmhartigheid, onmenschelijkheid, barbaarschheid; 2. wreede trek m., wreede daad v.; *-lich* bijw., Z. *grausam.*

Grau-scheckig, bijv. en b. grauw of grijs gevlekt; *-schimmel* m. grauwschimmel m.; it. Z. *Grauchen; -schwarz* bijv. grauw zwart.

Grausen, (*grauste, gegraust*) o. ww. huiveren, rillen, trillen, gruwen, Z. *grauen* (2).

Grausenhaft, grausenvoll, bijv. nw., Z. *grauenhaft.*

Grau(s)erlich, (*-er, -st*) bijv. en b. gruwelijk, vreeselijk, ijselijk, verschrikkelijk; *es wird mir hier ganz -,* het begint mij hier huiverig te worden, deze plaats doet mij huiveren.

Grausig, (*-er, -st*) bijv. en b. gruwelijk, vreeselijk, ijselijk, verschrikkelijk.

Grauslich, (*-er, -st*) bijv. en b. gruwelijk, huiveringwekkend.

Grau-specht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. spechtmees, boommees v.; *-stein* m. (Bouwk.) Z. *-werk.*

Grauter, (*-s,* mv. *Grauter*) m. looier en leertouwer m.

Grau-thier, o., Z. *Grauchen; -tücher* m. grof-lakenwever m.

Grauung, v. afgrijzen o., afschrik, afkeer m., walging v.; *man kann nicht ohne - daran denken,* men kan er niet aan denken zonder te ijzen.

Grau-wacke, (*-n*) v. met schiefer en mika vermengd kwarts o.; *-weisz* o. grijsachtig wit, grauw wit o.; *-werk* o. (Pelt.) bontwerk o. van Siberische eekhorentjes, petit-gris o.; (Bouwk.) bloksteen m.; *-werkschere* v. bontwerkersschaar v.

Graveur, (*-s,* mv. *-e*), **Gravirer,** (*-s,* mv. *Gravirer*) m. plaatsnijder, graveerder, graveur m.

Graviren, (*gravirte, gravirt*) bedr. ww. graveeren, snijden, plaatsnijden, griffelen, insnijden, uitsteken; 2. (Rechtsw.) betichten, verdenken, beschuldigen, te lastleggen; *stark gravirt,* zeer verdacht.

Gravität, (*-en*) v. (fig.) deftigheid, ernstigheid v., ernstig, deftig uiterlijk, voorkomen o.

Gravitätisch, bijv. en b. ernstig, deftig, met een ernstig gelaat.

Grazie, (*-n*) v. (Fabell.) gratie, bevalligheid v.; *die drei -n,* de drie Gratiën of Bevalligheden (Aglaia, Thalia en Euphrosyne); (fig.) bevalligheid, sierlijkheid, netheid v.

Grebe, (*-n*) v. (Nat. hist.) zilverduiker m.; *-nhäute* v. mv. vellen o. mv. der zilverduikers.

Greep, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) loefhouder, onderstut m. van de scheg, bilstuk o.

Gregorianisch, bijv. nw. Gregoriaansch, door paus Gregorius XIII ingevoerd.

Greif, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Fabell.) griffioen m., verdichte vogel, half arend en half leeuw m.; 2. grijpgier, grijpvogel, lammergier, baardgier m; 3. condor m.

Greif-bar, bijv. en b. grijpbaar, vatbaar te grijpen; (fig.) bevattelijk, klaar, helder, duidelijk; *-brett* o. (Instr.) Z. *Griffbrett.*

Greifen, (*griff, gegriffen*) o. ww. onr., m. *h.* grijpen, vatten, voelen; *nach etw. -,* grijpen; *nach dem Hute -,* naar zijn hoed voelen, grijpen, de hand slaan aan; *an etw. -,* voelen; *zu den Waffen, zum Gewehre -,* de wapens, het geweer opvatten; (Muz.) *falsch -,* inzetten, intoneeren; *jemn. in die Haare -,* iem. bij het haar pakken; *zur Feder -,* de pen opnemen, gaan schrijven; *den Puls -,* voelen; *jemn. unter das Kinn -,* de kin streelen; (fig.) *in seinen eigenen Busen -,* zijn geweten onderzoeken, de hand in zijn eigen boezem steken; (Werkt.) *in einander -,* in elk. vatten; (van het anker), houden; *jemn. an's Leben, an die Ehre -,* iems. leven, eer aanranden; *jemn. an's Herz -,* iem. in zijn zwak aantasten; *jemn. in's Amt -,* iem. in zijn ambt vallen, iem. onderkruipen; *jemn. in's Handwerk -,* met iem. concurreeren; *jemn. unter die Arme -,* grijpen, pakken, vatten; *zu einem Mittel -,* een middel te baat nemen; *um sich -,* de handen in het rond slaan; (fig.) zijn invloed gebruiken, verwoesting om zich verspreiden; *überall um sich -,* (van het vuur), overal vatten, uitbreken; (van den oorlog), *immer weiter um sich -,* zich meer en meer verspreiden; *zur Strafe -,* straffen, straf toepassen; *zum Ernste -,* ernst gebruiken; *gerne -,* graag toegrijpen, niet zeer eerlijk zijn, kromme vingers hebben; II. bedr. ww. grijpen, vatten, pakken, vangen, nemen, aantasten, aangrijpen, aanvatten, aanhouden, zich meester maken van; (Muz.) *einen Ton -,* grijpen; *mit Fingern, mit Händen -,* aantasten; *man kann es mit den Händen -,* dat is duidelijk, klaarblijkelijk, men kan het als het ware wel voelen; III. o. zelfst., Z. *Eingreifen, Ergreifen, Griff.*

Greif-geier, (*-ers,* mv. *-er*) m., Z. *Greif* (2); *-holz* o. handvat o. van verschillende werktuigen of gereedschappen.

Greifig, (*-er, -st*) bijv. en b. grijpachtig, wie of wat gemakkelijk grijpt; *-er Baum,* boom m. dien men met beide armen omvatten kan; *-es* of *griffiges Garn,* gelijk, effen.

Greifklaue, (*-n*) v. klauw m.

Greiflich, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *greifbar.*

Greif-muschel, (*-n*) v., *-muschelstein* m., Z. *-stein; -pferd* o. (Fabell.) gevleugeld paard o. met een griffioenskop; *-schnabel* m. griffioenschelp v.; *-zirkel* m. buikpasser m.

Greinen, (*greinte, gegreint*) o. ww. grijnen, knorren, huilen, morren; it. Z. *grinsen;* II. o. zelfst. gegrijn, geschreeuw,

gehuil o.; 2. geknor, knorren o., kwade luim v.

Greiner, (*-s*, mv. *Greiner*) m., **-in,** (*-nen*) v. grijner, huilebalk m., grijnster v.; 2. knorrepot, brompot m. en v.; 3. (Nat. hist.) veldleeuwerik m.

Greis, bijv. en b. grijs; *-es Haar*, grijs haar; (fig.) *-es Alter*, hooge ouderdom m., zeer gevorderde leeftijd m.

Greis, (*-es*, mv. *-e*) m. grijsaard, oude, bejaarde man m.; 2. (Bergw.) keizand, kiezelzand, grof zand o.

Greisen, (*greiste, gegreist*) o. ww., m. *h.* grijzen, grijs worden, grijs haar krijgen.

Greisenalter, (*-s*) o. grijsheid v., hooge ouderdom m.

Greisin, (*-nen*) v. oude vrouw, grijze vrouw, vrouw v. met grijs haar.

Greis-grau, bijv. nw. licht grijs; *-heit* v. grijsheid v.

Greiszen, (*greiszte, gegreiszt*) bedr. ww. (Bergw.) klooven, splijten.

Greiszwitter, (*-s*) m., z. m. met schiefer of leisteen vermengd tinerts o.

Greling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) greling m., dunst kabeltouw o., paardelijn v.

Grell, (*-er, -st*) bijv. en b. scherp, schel, fel; *-e Augen*, helder, doordringend, scherp; *-es Feuer*, helder; (Schild.) *-e Farbe*, hard, schel; it. *-es Licht*, fel, helder, schel; *das -e*, hardheid, harde, scherpe kleur v.; (fig.) *-e Stimme*, schel, doordringend, scherp.

Grell-äugig, bijv. nw. scherp of helder van oogen; *-heit* v. scherpheid, schelheid; hardheid v.; (Schild.) hardheid, scherpte v.; (fig.) overdrijving v.

Gremen, (*-s*, mv. *-e*) m. sponturf v.

Grempe, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Grempel.*

Grempel, (*-s*) m., z. m. kleinhandel m.; it. oude en afgesleten kleeren en meubelen, vodden v. mv.; it. Z. *Gerümpel;* 2. Z. *Grempler; -markt* m. voddenmarkt v.; *-werk* o. vodderij v., vodden v. mv.

Gremperei, (*-en*) v., Z. *Grempelwerk;* it. kleinhandel m.

Grempler, (*-s*, mv. *Grempler*) m. uitdrager, oude-kleerenkooper m.

Grenadier, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. grenadier, keursoldaat m. bij de infanterie; (veroud.) granaatwerper m.; *-hauptmann* m. kapitein m. bij de grenadiers; *-mütze* v. grenadiersmuts v.; *-tasche* v. grenadierstasch, granaattasch v.

Grenatillholz, (*-es*) o., z. m., Z. *Granadillholz.*

Grendel, (*-s*, mv. *Grendel*) m. (aan een ploeg), dissel, disselboom m.; 2. grendel, knip, grendelboom, sluitboom, slagboom m.; *-baum* m., Z. *Grendel; -kette* v. (Landb.) ploegketting m.; *-weide* v. teenen band m. in plaats van den ploegketting.

Grengel, (*-s*, mv. *Grengel*) m., Z. *Grendel* (1. 2); 2. (Past.) krakeling m.

Greniss, (*-es*, mv. *-e*) m. (Bergw.) achtste deel o. van een aandeel in een bergwerk.

Grensel, (*-s*) m., z. m., Z. *Portulack.*

Grensing, (*-(e)s*) m., z. m. (Pl.) ganzekruid, vossekruid o.; it., Z. *Brennkraut.*

Grenz-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. grensakker m.; *-aufseher* m., Z. *-bereiter; -bach* m. grensbeek v.; *-baum* m. grensboom, boom m. op de grens; *-befestigung* v. bevestiging, versterking v. der grenzen; 2. Z. *-festung; -bereiten* o. bewaken o. der grenzen; *-bereiter* m. grensopziener, grensjager, grenskommies, gendarme m.; *-berichtigung* v. zetten of aanwijzen o. van grenspalen; *-besichtigung* v. bezichtiging v., nazien o. der grenzen; *-bewohner* m. grensbewoner m.; *-bezeichnung* v. aanwijzing v. der grenzen; *-beziehung* v., Z. *-besichtigung; -bild* o., Z. *-gott; -brücke* v. scheidingsbrug, grensbrug v.; *-cordon* m. grenskordon o., troepen v. mv. op de grenzen; *-damm, -deich* m. grensdijk m.; *-dorf* o. grensdorp, dorp o. op de grens.

Grenze, (*-n*) v. grens v., uiterste, uiteinde o.; (fig.) *die -n überschreiten*, de grenzen overschrijden; *sein Ehrgeiz hat keine -n*, is grenzenloos; 2. grens v., grenspaal, zoom, rand, kant m., boord o.; *an der - liegend*, op de grens; *die -n eines Hauses*, de belendende perceelen o. mv.

Grenzen, (*grenzte, gegrenzt*) o. ww., m. *h. an etw. -*, grenzen, raken aan, liggen naast; *England und Schottland - an das Meer*, grenzen aan, worden bespoeld door; *der Garten grenzt an das Haus*, ligt naast, achter, paalt aan het huis; (fig.) *seine Liebhaberei grenzt an Narrheit*, zijne liefhebberij grenst aan dolheid.

Grenzen-gebirge, (*-birges*, mv. *-birge*) o. grensgebergte o.

Grenzen-los, bijv. en b. grenzeloos, zonder grenzen of grens, onbeperkt; (van de macht Gods), onbeperkt, grenzenloos, oneindig; *das -e Weltmeer*, onmetelijk; *das -e Elend*, uiterste ellende.

Grenzer, (*-s*, mv. *Grenzer*) m. grensbewoner m.; it. Z. *Grenzsoldat;* it. een van de uit enkel soldaten bestaande bewoners van de landstreek langs de Oostenrijksch-Turkische grens.

Grenzen-losigkeit, v. grenzenloosheid, onbeperktheid, oneindigheid, onmetelijkheid v.; *-recht* o. grensrecht o.

Grenz-festung, (*-en*) v. grensvesting, versterkte plaats v. op de grens; *-fleck* m. grensstuk o.; *-flecken* m. grensplaats v.; *-fluss* m. grensrivier v.; *-forst* m. bosch o. op de grenzen; *-förster* m. houtvester m. op de grenzen; *-furche* v. grensvoor, voor, sloot v. op de grenzen; *-gebirge* o. grensgebergte o.; *-gegend* v. grensstreek, grensprovincie v.; *-gemeinschaft* v. aangrenzen o.; *-gott* m. (Fabell.) grensgod, god Terminus; *-graben* m. grenssloot v.; *-gut* o. leengoed, goed o. op de grenzen; *-haufen* m. grenshoop, grensheuvel m.; *-haus* o. grensbuis o.; *-herr* m. heer m. van de grenslanden; it. eigenaar m. van op de grenzen gelegen landerijen, grensheer m.; *-holz* o. grensbosch o.; *-hügel* m. heuvel m. op de grenzen; 2. Z. *-haufen; -irrung* v. verschil o. omtrent de grensscheiding; *-jäger* m., Z. *-schütze; -kette* v. (Krijgsw.) Z. *-cordon;* 2. lijn v. langs welke de grenskantoren voor de belastingen zich bevinden; *-kommissär* m. kommies m. voor de regeling der grenslijnen; *-land* o. grensland o.; *-linie* v. grenslijn, grenslinie v.; (fig.) grens v., uiterste, uiteinde o.; *-los* bijv. nw., Z. *grenzenlos; -mal* o., Z. *-zeichen; -mauer* v. grensmuur m.; *-messer* m., Z. *-scheider; -nachbar* m. grensbuur, naaste buurman m.; 2. bewoner m. van een grensland, nabuur m.; *-nachbarschaft* v. nabuurschap v.; *-ort* m. grensplaats v., Z. *-dorf, -stadt; -pfahl* m. grenspaal m.; *-platz* m., Z. *-ort; -punkt* m. grenspunt, uiterste punt o.; *-recht* o. grensrecht o.; *-recess* m., Z. *-vergleich; -säule* v. grenszuil v.; *-scheider* m. grensmeter, grensscheider, aanwijzer m. der grenzen; it. Z. *Landscheider; —amt* o. ambt o. van grensscheider; *-scheidung* v. grensscheiden, aanwijzen o. der grenzen; 2. grensscheiding, grens v., Z. *Grenze; -schloss* o. grensslot, slot o. op de grenzen; *-schütze* m. grensjager m.; *-soldat* m. grenssoldaat m.; *-sperre* v. versperring v. der grenzen; *-stadt* v. grensstad, stad v. op de grenzen; *-stein* m. grenssteen m.; *—setzung* v. plaatsen, zetten o. der grenssteenen; *-streit* m., *-streitigkeit* v. twist m., oneenigheid v., verschil o., strijd m. om de grenzen; *-strom* m., Z. *-fluss; -thierchen* o., Z. *Aufgusstthierchen; -truppen* mv. grenstroepen m. mv.; *-vergleich, -vertrag* m. vergelijk, verdrag o. omtrent de bepaling der grenzen; *-wache* v. grenswacht v.; *-wächter* m., Z. *-schütze; -wall* m. grenswal m.; *-wappen* o. grenswapen o.; *-wasser* o. grenswater o.; *-weg* m. grensweg, weg m. langs de grens; *-wehr* v. slagboom m., barrière v., grensverdediging v.; *-wehrvertrag* m. verdrag o. omtrent de grenzen, barrière-tractaat o.; *-wildpret* o. (Jachtw.) wild o. dat op de grenzen gevangen wordt; *-zaun* m. grensheinin:, grenshaag v.; *-zeichen* o. grensteeken o.; *-zoll* m., Z. *Eingangszoll; -zug* m., Z. *-besichtigung.*

Grepe, (*-n*, mv. *-n*) m. turfschop v.

Gressling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Grässling.*

Gret, (*-(e)s*) o., z. m. (Wev.) beeldwerk o., Z. *Bild.*

Gret(h)e, Gret(h)el, Gret(h)chen, verkorting voor *Margarethe*, Griet, Grietje.

Greuel, (*-s*, mv. *Greuel*) m., Z. *Gräuel.*

Greuper, (*-s*) m., z. m. (Bergw.) ertskorrels v. mv. ter grootte van eene noot.

Greus, Z. *Graus.*

Griebe, (*-n*) v. (Kookk.) kanen v. mv., kanenbrood o.

Griebs, (*-es*, mv. *-e*) m. klokhuis, kruis v. (van een appel).

Grieche, (*-n*, mv. *-n*) m. Griek, bewoner, inboorling m. van Griekenland.

Griechisch, bijv. nw. Grieksch; *-es Feuer*, Grieksch vuur; (Pl.) *-es Heu*, fenegriek o., Grieksch hooi o.; 2. *das -e* of *die -e Sprache*, het Grieksch, de Grieksche taal; *-aussehend* bijv. nw. Grieksch schijnende, een Grieksch voorkomen hebbende; *-katholische Kirche*, Grieksche kerk.

Griechsäule, (*-n*) v., Z. *Griessäule* (2).

Griechelhuhn, (*-huhn(e)s*, mv. *-hühner*) o., Z. *Birkhuhn.*

Griel, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) bastaardnachtegaal m., grasmosch v.; *-trappe* v. (Nat. hist.) dwergtrapgans v.

Gries, (*-es*, mv. *-e*) m. grof zand, keizand, wijnsteen, gruis o., steentjes o. mv.; 2. gekorreld tarwe- of rijstmeel o.; (Heelk.) graveel, steengruis, nierenwee o.; *mit - behaftet*, aan graveel lijdende.

Gries-asche, v. wijnsteenasch, weedasch v.; *- bart* m. jichtkruid o., wilde angelika v. of engelwortel m.; *-brei* m. gortpap v.; *-docke* v. (Mol.) kleine zuil v.

Grieseln, (*grieselte, gegrieselt*) o. ww. korrelen, griezelen, in gruis nedervallen; 2. Z. *grauen* (2), *grausen.*

Griesen, (*grieste, gegriest*) bedr. ww. grutten, tot gort malen.

Gries-gram, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) grommigheid, knorrigheid, kwade luim v.; 2. brompot, knorrepot, brommer m.; II. bijv. en b. grommig, knorrig, zuurmuilig; *-gramen* o. ww., m. *h.* brommen, knorren, grommen, zuurzien, in kwade luim zijn; *-grämisch* bijv. nw., Z. *-gram* (II); *-härig* bijv. en b. plakkig; *—e Wolle*, harde, verwarde wol v.; *-holz* o. nierhout o.; 2. keelkruid o.; *-horst* m. zandbank v.; *-huhn* o. zandhoen o., zeepatrijs m.

Griesicht, griesig, bijv. en b. gruisachtig, gruizig, gortig.

Gries-kleie, v. (Bak.) grint v., grof meel o.; *-koch* m. (Kookk.) gortkoek m.; *-kolik* v. (Gen.) graveelkramp v., graveelkoliek o.; *-krampf* m., Z. *-kolik*; *-kraut* o. bijenkruid, bijenblad, melissekruid o., honigbloem v.; *-kuchen* m., Z. *-koch*; *-mehl* o. gruttenmeel, gortmeel o.; 2. grof meel o.; *-säule* v. (van een molen), hoekstijl m., krikkemik v.; 2. (Landb.) (aan den ploeg), kouterhout o.; *-semmel* v. grutbroodje o.

Grieszen, (*grieszte, gegrieszt*) o. ww. huiveren, rillen.

Gries-sieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. grintzeef v.; *-stange* v. stok m., waarvan zich de opziener bij steekspelen bediende om het teeken te geven tot het einde van den strijd; *-stein* m. niersteen, graveelsteen, bittersteen m.; *-suppe* v. gruttensoep v.; *-wärtel* m. hoofdopziener m. bij een tournooi- of steekspel; *-wasser* o. graveelwater, water o. tegen het graveel; *-werk* o. zuilwerk aan watermolens, Z. *-säule* (1); *-wurzel* v. (Pl.) graveelwortel m.

Griff, (*-(e)s* mv. *-e*) m. greep, handgreep m., grijpen, aangrijpen o.; *einen - in etw. thun*, een greep doen in; *- eines Habichts*, grijpen, pakken o.; (gemeenz.) *etw. am -e haben*, op het gevoel kennen; *etw. im -e haben*, iets beet hebben, bekend zijn met, het verstaan; 2. (Instr.) greep v., toets m.; *einen falschen - thun*, verkeerd aanslaan; *ein voller -*, een vol akkoord o.; *die -e einer Guitarre*, de grepen v. mv.; (aan eene deur), knop m.; (fig.) Z. *Handgriff*; *mit listigen -en umgehen*, listig te werk gaan, list gebruiken, Z. *Kunstgriff*; 3. handvol v.; (Landb.) zwad, zwadde, zwade v.; (Boschw.) span o.; 4. (Valk.) klauw m.; (Hoefsm.) voorkant m. van het hoefijzer, kalkoen m.; 5. handvatsel o.; (aan eene kruik &), oor o.; (van een degen), greep m., gevest o.

Griff-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. (Muz.) vingerzetting, applicatuur v.; *-brett* o. (van eene viool), tastbord o.; (van een klavier), toetsbord o., claviatuur v.

Griffchen, o. (verkl.) Z. *Griff*; *- Tabak*, snuifje o.

Griffel, (*-s*, mv. *Griffel*) m. griffel o., graveernaald v.; it. graveerijzer o., graveerstift, etsnaald v.; 2. (Pl., Ontlk.) stijltje o.; (Nat. hist.) priem- of stijlvormig uitsteeksel o.

Griffel-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. judasboom m.; *-beere* v., Z. *Preiszelbeere*; *-förmig* bijv. en b. griffelvormig; (Ontlk.) *—er Fortsatz*, priem- of stijlvormig uitsteeksel o.; *-(hornzungenbein)muskel* m. (Ontlk.) priemtongbeenspier v.; *-loch* o. (Ontlk.) tot het stijl- en lepelvormig uitsteeksel van het slaapbeen behoorend gat o.; *-los* bijv. en b. (Pl.) griffelloos, zonder griffel of stijltjes; 2. zelfst. *—e*, geslachtlooze planten v. mv.; *-schiefer* m. schrijfsteen, leisteen m.; *-schlundmuskel* m. (Ontlk.) priemtongspier v.; *-zungenbeinmuskel* m. (Ontlk.) priemtongbeenspier v.

Griffig, bijv. nw., Z. *greifig.*

Griff-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. (Muz.) vingergat o.; *-tribel* m. greepdrijver m.; *-wechsel* m. (Gymn.) verwisselen o. der handen; *-winde* v. greepwinde v.

Grillchen, o. (verkl.) Z. *Grille.*

Grille, (*-n*) v. (Nat. hist.) krekel m.; 2. zeekrekel m.; (fig.) gril, grap, hersenschim, kuur v., kwinkslag m.; *was für eine - wandelt ihn an?*, wat voor eene kuur krijgt hij nu?, wat krijgt hij nu in het hoofd?; *-n im Kopfe haben, -n fangen*, grillen, muizennesten in het hoofd hebben; *sich -n machen*, zich hersenschimmen vormen, op zonderlinge gedachten komen, zich onnoodige zorgen maken.

Grillen, (*grillte, gegrillt*) o. ww. grillen of kuren hebben.

Grillen-fang, (*-(e)s*) m., **-fängerei,** v. (Scherts.) grilligheid, zwaarmoedigheid, korzeligheid, kwade luim v.; *-fänger, —in*, zwaarhoofd, grillig mensch, man m., vrouw v.; (Volksk.) zotskap, gek m., gekkin v.; *-fängerisch* bijv. nw. grillig, zwaarmoedig; *-fresser* m., Z. *Madenfresser*; *-haft* bijv. en b. grillig, eigenzinnig; *—er Einfall*, zonderling; *-haftigkeit* v. grilligheid, eigenzinnigheid, zonderlingheid v.; *-krank* bijv. en b. zwaarmoedig, droefgeestig, ingebeeld ziek; *-krankheit* v. zwaarmoedigheid, droefgeestigheid v.; *-muschel* v., Z. *Käfermuschel*; *-plan* m. wonderlijk, zonderling, grillig, ongerijmd plan o.; *-spiel* o. melancholie spel o.; *-sucht* v. zwaarmoedigheid v.; *-süchtig* bijv. nw., Z. *krank*; *-vertreiber* m. opvroolijker, tijdverdrijver m.; *-werk* o. (Schild.) grilwerk o., zonderlinge figuren v. mv.

Grillig, grillisch, bijv. en b., Z. *grillenhaft.*

Grimasse, (*-n*) v. vreemd, leelijk gebaar o., gezichtsvertrekking v., grimas v.; *-nmacher, —in* v. gezichtentrekker m., -trekster v., grappenmaker m., -maakster v.

Grimm, (*-(e)s*) m. woede, grimmigheid, gramschap v., toorn m., razernij v.; *seinen - an jemn. auslassen*, zijne woede koelen aan; 2. Z. *grimmig.*

Grimm-beschäumt, bijv. nw. schuimbekkende van woede; *-darm* m. (Ontlk.) aarsdarm m.

Grimdarms-band, (*-band(e)s*, mv. *-bände*) o. (Ontlk.) aarsdarmband m.; *-entzündung* v. aarsdarmontsteking v.; *-gekröse* o. kronkeldarmscheil o.; *-klappe* v. aarsdarmklep v.; *-schlagader* v. aarsdarmslagader v.; *-wasser* o. windbrekend water, aarsdarmwater o.; *-zelle* v. aarsdarmcel v.

Grimmen, (*grimmte, gegrimmt*) o. ww., m. *h.*, Z. *ergrimmen*; 2. onp. ww. *es grimmt mich im Bauche*, ik heb buikpijn, pijn in het lijf; II. o. zelfst. kramp v. in het lijf, buikpijn.

Grimmgramsen, (*grimmgramste, gegrimmgramst*) o. ww. de spleen hebben, hypochonder zijn.

Grimmig, (*-er, -st*) bijv. en b. grimmig, toornig, woedend, razend, vergramd; *-es Thier*, woedend; *- werden*, woedend, bevig vertoonrd worden; (fig.) *-e Kälte*, hevig, nijpend; *-er Schmerz*, hevig, razend, ongehoord, onbeschrijfelijk; *-keit* v. grimmigheid, verwoedheid, woede, razernij v.; (van de koude), hevigheid, gestrengheid v.; (van den storm), hevigheid v.

Grimmiglich, bijv. en b. grimmig.

Grind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Heelk.) roof, korst, schin v., schurft, hoofdzeer o., uitslag m.; (bij kleine kinderen), dauwworm m.; *den - haben*, een zeer hoofd hebben; (Jachtw.) kop m. van een hert; (Pl.) mos o.

Grindel, (*-s*, mv. *Grindel*) m., Z. *Grendel.*

Grind-hand, (*-hände*) v. ruwe of schurftige hand v.; *-holz* o. pijlhout, zwart elzenhout o.

Grindicht, (*-er, -st*) bijv. en b. schurftachtig, hoofdzeerachtig.

Grindig, (*-er, -st*) bijv. en b. schurftig, zeer.

Grind-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. zeer hoofd o.; it. schurftkop, kletskop m.; *-kraut* o. (Pl.) kruiswortel m., kruiskruid o.; 2. schurftkruid o., Z. *-wurz*; 4. aardrook m., duivekervel v.; *-rabe* m., Z. *Mandelkrähe*; *-salbe* v. schurft-

zalf v.; *-wurz(el)* v. (Pl.) wild patik o., schurftwortel m.

Gringel, (*-s*, mv. *Gringel*) m., Z. *Kringel*; 2. Z. *Grengel*.

Grinitsch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Pl.) gemeene brem v., bezemkruid o.

Grinsen, grinzen, (*grinste* of *grinzte, gegrinst* of *gegrinzt*) o. ww. een leelijk gezicht zetten, de tanden laten zien, grijnzen; 2. o. ww., m. *h.* beginnen te smelten.

Grinsenhaft, bijv. en b. grijnzend.

Grinser, (*-s*, mv. *Grinser*) m., **-in,** (*-nen*) v. grijnzer m., grijnsster v.

Grippe, v. (Geneesk.) griep v.

Grisseln, (*grisselte, gegrisselt*) o. ww. griezelen, huiveren, rillen.

Grob, (*gröber, gröbst*) bijv. en b. grof, zwaar; *-es Geschütz*, grof, zwaar; *-es Geld*, grof geld; *die gröbste Kleie*, grofste zemelen v. mv.; *-es Brod*, roggebrood; *-er Zucker*, grove suiker; *-es Tuch, -e Leinwand*, grof; *-e Haut*, ruw, ongelijk; *-e Gesichtszüge*, grove, ruwe gelaatstrekken; *- von Gliedern*, grof, ruw, plomp, lomp, zwaar; *aus dem -en* of *Gröbsten arbeiten, das Gröbste von etw. wegnehmen*, uit het ruw werken; *aus dem Gröbsten waschen*, uit het eerste water wasschen; *-e Arbeit*, grof, ruw, zwaar werk; (fig.) *-e Lüge*, grove, onbeschaamde leugen; *-er Irrthum, -er Fehler*, grove dwaling, groote, lompe fout; 2. ruw, lomp, onbeschaafd, onbeleefd, onwelvoeglijk, slecht opgevoed; *-es Betragen*, onbeleefd, ongemanierd, onwelvoeglijk; *-e Sitten*, ruw; *jem. - behandeln, - gegen jem. sein*, grof behandelen, onbeleefd zijn jegens; *er macht es zu -*, hij maakt het te grof, te erg, te bont; 3. *-e Stimme, Sprache*, grof, ruw, hard; 4. (Bergw.) *-e Gänge*, gemeenerts, erts o. van weinig waarde.

Grob-draht, (*-draht(e)s*, mv. *-drähte*) m. grove draad m.; it. grof draad o.

Grob-drähtig, bijv. nw. grof van draad.

Grobdrahtzieher, (*-ziehers*, mv. *-zieher*) m. grofdraadtrekker m.

Gröbe, v. (van laken &), grofheid grofte v.; it. Z. *Grobheit*.

Grob-fädig, bijv. nw. grof van draad, grofdradig, grof; *-faserig* bijv. nw. grofdadig, met grove vezels; *-feile* v. grove vijl, raspvijl v.; *-gedackt* o. (Org.) orgelspel o. van 16 voeten; *-gestreift* bijv. nw. met grove of breede strepen; *-gewicht* o., Z. *Groszgewicht*; *-gliederig* bijv. nw. grof van leden; *-grän* o. sterke Lyonsche zijdestof v.; *-haarig, -hären* bijv. nw. met grove haren; *-häusern* o. een kaartspel o.; *-häutig* bijv. nw. grof van huid, ruw van huid; *-heit* v. grofheid, lompheid, ruwheid v.; (van laken), grofheid; (van de stem), grofheid, ruwheid, hardheid v.; (van zeden), ruwheid, onbeschoftheid, onwelvoeglijkheid, ongemanierdheid v.; 2. (mv. *—en*) v. lompe zet m., onbeleefdheid v.

Grobian, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) lomperd, vlegel, kinkel, boerenkinkel, botmuil, lummel m.

Grob-jährig, bijv. nw. (van boomen), den groei des jaars duidelijk toonend; *-kämmer* v. (Lakenb.) kaarder m. der kamwol. wolkaarder m.; *-klieber* m. kuiper m., die de duigen uit het ruwe werkt; *-kohle* v. grove kool o., stuk o. steenkool; *-körnig* bijv. nw. grof (van korrel).

Gröblich, (*-er, -st*) bijv. en b. een weinig grof, lomp; *-es Tuch*, een weinig grof; 2. (fig.) grof, erg; *- sündigen*, grootelijks, erg; *sich - irren*, grootelijks dwalen, een ergen of grooten bok schieten, eene lompe fout begaan.

Gröbling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Grobian*.

Grob-maler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. kladschilder m.; *-meiszel* m., Z. *Stämmeisen*.

Gröbs, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Griebs*.

Grob-sandig, bijv. en b. kiezelachtig, steenachtig, met gruis of grof zand vermengd; *-schmied* m. grofsmid, hoefsmid m.; 2. (Nat. hist.) hamervisch m.; *-schrötig* bijv. nw. grof; *-schwanger* bijv. nw. hoog zwanger; *-sinnig* bijv. nw. grof van zinnen, dom, lomp, stompzinnig; *-sinnlich* bijv. nw. zinnelijk; *-speisig* bijv. nw. (Bergw.) grof van steen; *-strahlig* bijv. nw. (Bergw.) grof van straal; *-thierisch* bijv. en b. hoogst dierlijk; *-wild(pret)* o. (Jachtw.) grof wild o.; *-wollig* bijv. nw. grof van wol.

Gröden, (*-s*, mv. *Gröden*) m. gras o. aan de buitenste helling van een dijk; 2. door het water gevormd grasachtig eiland o.

Grölen, (*grölte, gegrölt*) o. ww. krijschen, bulken, schreeuwen.

Gröler, (*-s*, mv. *Gröler*) m. krijscher, schreeuwer m.

Groll, (*-(e)s*) m., z. m. wrok, wrevel m., ingewortelde haat m., hevige vijandschap v.; *er lässt seinen - nicht fahren*, hij is een wrokkig, haatdragend mensch.

Grollen, (*grollte, gegrollt*) o. ww., m. *h. jemn., mit jemn., auf jem. -*, boos zijn, wrokken, haat koesteren jegens, haatdragend zijn; 2. (van den donder), rommelen, rollen.

Grollhaft, (*-er, -st*) bijv. en b. wrokkend, wrokachtig, wrevelig, haatdragend.

Grommeln, (*grommelte, gegrommelt*) o. ww. rommelen.

Grönlandfahrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. (Zeew.) groenlandvaarder, walvischvaarder m.; 2. walvischvaarder m. (een schip).

Groot, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Grot*.

Gropp, (*-en*, mv. *-en*), **-fisch,** (*-es*, mv. *-e*) m. rivierbaars m.; it. post v. (een vischje).

Groppe, (*-n*) v. (van een paard), kruis, achterste, achterdeel o.

Gröschel, (*-s*, mv. *Gröschel*) o. eene kleine munt, ter waarde van een paar centen.

Groschen, (*-s*, mv. *Groschen*) m. groschen o. (eene munt = 5, elders 6 cents); (fig.) stuiver m., sommetje o., som v.; *-brod* o. brood o., dat een groschen kost; *-stück* o. groschenstuk, groschen o.

Grosz, (*gröszer, grösz(es)t*) bijv. en b. groot, veel ruimte beslaande; *ein -er Mann*, lang; *der Garten ist 4 Morgen -*, is & groot, beslaat &, heeft eene oppervlakte van &; *er ist um einen Kopf gröszer als ich*, hij is een hoofd grooter dan ik; *-er Berg*, hoog, verheven; *wie - ist die Entfernung?*, hoe groot is de afstand?, hoever is het van hier?; *ein -er Buchstabe*, groote, kapitale letter, hoofdletter v.; *-er Fluss*, groot, breed; (fig.) *-e Augen machen*, groote oogen opzetten, geheel verwonderd, verbaasd zijn; *die -e Zehe*, de groote teen van den voet; *der Fluss wird -*, de rivier wast; *gröszer machen*, vergrooten, vermeerderen; *- werden*, (van kinderen), groeien, groot worden; *sein gröszerer Bruder*, zijn grootste, oudste broeder; *- ziehen*, opvoeden, grootbrengen; 2. groot, aanmerkelijk, aanzienlijk, hoog; *-e Anzahl*, groot; *-e Summe*, groot, aanmerkelijk, aanzienlijk, hoog; *-e Gesellschaft*, groot, talrijk; *der -e Haufen*, de groote hoop, het gemeen, het gepeupel; *im -en handeln*, in het groot handelen; *etw. im -en ausführen*, iets op eene groote schaal doen; 3. (fig.) groot, sterk, uiterst; *wie - war sein Erstaunen*, hoe groot &; *etw. gröszer machen als es ist*, grooter maken, vergrooten, overdrijven; *mit -en Kosten*, groot, aanzienlijk; *mit -er Mühe*, met groote, veel moeite; *mit der gröszten Anstrengung*, met de grootste, uiterste inspanning; *-er Mann*, groot man, uitstekend man; *-e Tugenden*, groot, verheven; *einen -en Verstand besitzen*, verheven; *-es Laster*, groot, schandelijk; *-er Künstler, Gelehrter*, groot, beroemd; *-er Spieler, Betrüger*, groot, grof; (bijnaam), *Alexander der -e*, de Groote; it. groot, belangrijk, gewichtig; *es ist noch eine -e Frage, ob &*, het is de vraag nog; (Scherts.) *das ist etw. -es*, dat is wat moois; it. voornaam, groot, aanzienlijk, rijk; *die -en dieser Welt, des Reichs*, de grooten, de aanzienlijken, de rijken; *die -e Welt*, de groote wereld, de rijkdom, de menschen van aanzien; *-denken, handeln*, edel, verheven; *auf -em Fusze leben*, op een grooten voet leven; *- thun*, pochen, pronken, bluffen, den heer uithangen; *sich mit etw. - machen*, zich verheffen, verhoovaardigen op; (Volksl.) *nicht -, nicht sehr auf etw. achten*, niet veel ophef maken van, niet veel ophebben met; II. *- of Grösz*, o. onb., z. m. (Hand.) gros o., 144 stuks; *ein - Knöpfe*, gros, twaalf dozijn, 144 knoopen.

Grosz-achtbar, bijv. nw. grootachtbaar; *-achtel* o., Z. *-octav; -achtelform, -achtelgrösze* v. groot-octavo formaat o.; *-aderig* bijv. nw. groote aderen hebbende; *-admiral* m. groot admiraal m.; *-almerodel* m. smeltkroes m. van Groszalmerode; *-almosenier* m. grootaalmoezenier m.; *-ältern* m. mv. grootouders m. mv., grootvader en grootmoeder; *-artig* bijv. en b. grootaardig, groots(ch), trotsch, verheven, plechtig; *—keit* v., z. m. grootaardigheid, grootschheid, trotschheid, verhevenheid; *-auge* o. groot oog o.; it. groot oog, persoon m. met groote oogen;

2. (Nat. hist.) ossenoog m. (een visch); *-äugig* bijv. nw. grootoogig; *-avantur* v. (Hand.) bodemerij v.; *-bäckig* bijv. nw. bolwangig, met bolle wangen; *-ballei* v. groot baljuwschap o.; *-bänker* m. die de vrijheid heeft zijne waren in eene openlijke kraam te verkoopen, Z. *Bankmeister;* *-base* v. oudtante v.; *-bass* m. groote bas, contrebas v.; *-bauch* m., *-bäuchig* bijv. nw., Z. *Dickbauch &c;* *-bauer* m. boer m. die paarden houdt; *-beerig* bijv. nw. groote bessen dragende; *-being* bijv. nw. met groote, lange beenen; *-bevollmächtigte* m. algemeen gevolmachtigde m.; *-binder* m. kuiper m. van groot vaatwerk; *-blätterig* bijv. nw. grootbladerig, met groote bladeren; *-blech* o. geslagen ijzer o.; *-blumig* bijv. en b. met groote bloemen; *-bogig* bijv. nw. met groote bogen; *-bothschaft* v. buitengewone boodschap, zending v.; *-bothschafter* m. buitengewoon gezant m.; *-brüstig* bijv. nw. met eene sterke borst; *-commenthur* m. grootcommandeur m.; *-connetable* m. (Gesch. van E.) gerechtspersoon m. belast met de handhaving der orde bij volksverzamelingen, konstabel m.; *-denkend* bijv. nw. edeldenkend; *-ding* o. stadsgerecht o. (te Breslau); *-dutzend* o., Z. *Grosz* II.

Grösze, (*-n*) v. grootheid, grootte v., omvang m.; (van een lichaam), grootte v.; (van eene stad), uitgestrektheid, oppervlakte, grootte v.; (van een bol), inhoud m.; *ein Stern erster* -, van de eerste grootte; (fig.) *er ist ein Narr von erster* -, hij is een gek van de eerste soort; 2. grootte, uitgebreidheid, uitgestrektheid v.; (van het verstand), uitgebreidheid v.; (van een hartstocht), kracht v.; (van eene onderneming), belangrijkheid v., gewicht o., omvang m., uitgebreidheid v.; (van de vriendschap), vurigheid v.; (van pijn), hevigheid v.; (van eene misdaad), grootheid v.; 3. grootheid, verhevenheid, beroemdheid v.; (van de ziel), grootheid, adel m.; (van een naam), beroemdheid v.; 4. (Wisk.) grootheid v., omvang m.; *-forscher* m., Z. *-lehrer.*

Grɔszelbeere, (*-n*) v. (Tuinb.) aalbes, aalbezie v.

Grɔ̈szen-lehre, v. wiskunde v.; *-lehrer* m. wiskunstenaar m.; *-lehrig* bijv. en b. wiskunstig, volgens de wiskunde.

Grɔsz-elterlich, bijv. nw. van de grootouders, als de grootouders; *-eltern* mv., Z. *-ältern.*

Grɔszen, (*grɔszte, gegrɔszt*) bedr. mv. groot maken, groot doen worden.

Grɔ̈szen-forscher, (*-schers,* mv. *-scher*) m. wiskunstenaar m.; *-forschung* v. wiskunde v.

Grɔsz-enke, (*-n,* mv. *-n*) m. bovenknecht m.; *-enkel* m. achterkleinzoon m.; *—in* v. achterkleindochter v.

Grɔ̈szen-lehrer, -lehrig, Z. *Grösze-lehre &c;* *-reihe* v. reeks v. van grootheden.

Grɔsz-ente, (*-n*) v. wilde eend v.

Grɔszentheils, bijw. grootendeels, voor het grootste gedeelte, meest, meestal.

Grɔ̈szerfeilɔ, (*-n*) v. kamvijl v.

Grɔszern, (*grɔszerte, gegrɔszert*) bedr. ww., Z. *-erɔszern.*

Grɔ̈sze-sucht, v. zucht v. naar grootheid.

Grɔsz-euterich, bijv. nw. met groote uiers; *-fähnrich* m. eerste vaandrig, grootvaandrig m.; *-falk* m. sakervalk m.; *-feldherr* m. opperveldheer, grootmaarschalk m.; *-fittig, -flügel* m. fregatvogel m.; *-fürst* m., *—in* v. grootvorst, grootvorstin, grootvorstin v.; *-fürstenthum* o. grootvorstendom o.; *-fürstlich* bijv. nw. grootvorstelijk, als een grootvorst, van een grootvorst; *-garn* o. groot werpnet o.; *-gärtner* m. groote tuinman m.; *-gesangt* bijv. nw. grootoogig; *-gefühl* o. verheven gevoel o.; *-gegliedert* bijv. nw. grof van leden; *-geist* m. groote geest m.; *-gesinnt* bijv. nw. van eene verhevene denkwijze; *-gestalt* v. groote gestalte v., kolossus m.; *-gestaltig* bijv. nw. groot van gestalte, kolossaal; *-gewerb* o. fabriek v.; *-gewerblich* bijv. nw. fabriekmatig; *-gewicht* o. brutogewicht o.; *-gliederig* bijv. nw. grof van leden; *-günstig* bijv. nw. (w. i. gebr.) hoogst gunstig; *-handel* m. groothandel, handel m. in het groot, grossierderij v.; *-handler* m. groothandelaar, handelaar m. in het groot, grossier m.; *-handlung* v. groothandel m.; *-heit* v. grootheid, verhevenheid, groote manier v., Z. *Grösze;* *-herr* m. groote heer, Sultan m.; *-herrisch* bijv. nw. op de manier van een grooten heer; *—leben, thun,* als een groot heer leven, handelen; *-herrlich* bijv. nw. van den grooten heer; *-herzig* bijv. nw. groothartig, edelmoedig; *-herzigkeit* v. groothartigheid, edelmoedigheid v.; *-herzog* m. groothertog m.; *—in* v. groot-hertogin v.; it. vrouw v. van een groothertog; *-herzoglich* bijv. nw. groothertogelijk; *-herzogthum* o. groothertogdom, gebied o. van een groothertog; *-hofmeister* m. opperhofmeester m.; *—in* v. eerste hofmeesteres v.; *-hörnig* bijv. nw. groothoornig, met groote horens; *-hundert* o. groothonderd o. (120); *-inquisitor* m. groot-inquisiteur m.

Grɔszirer, (*-rers,* mv. *-rer*) m., Z. *Groszhändler.*

Grɔsz-jährig, bijv. nw. meerderjarig, mondig; *—keit* v. meerderjarigheid v.; *-kämmerer, -kammerherr* m. groot- of opperkameraar, opperkamerheer m.; *-kanzler* m. groot-kanselier m.; *-kind* o. kleinkind o., kleinzoon m., kleindochter v.; *-klette* v. groot kliskruid o.; *-knecht* m. meesterknecht, opzichter, onderbaas m.; (Zeew.) kardeelsknecht, marszeilsschootknecht m.; *-knochig* bijv. nw. knokkig, met grove knokken; *-komthur* m., Z. *-commenthur;* *-kopf* m., *-köpfig* bijv. nw., Z. *Dickkopf &c;* *—spinner* m. geoorde rups v.; *-kreuz* o. (van eene ridderorde), grootkruis o.; *-küchenmeister* m. opperkeukenmeester m.; *-lappen* m. (Nat. hist.) diklip v., eene slak; *-lefzig* bijv. en b. met groote lippen; *-leibig* bijv. nw. dik, dikbuikig.

Grɔszlich, bijv. nw. een weinig groot.

Grɔsz-lippig, bijv. en b., Z. *-lefzig;* *-macher* m. pocher, zwetser, praler, pronker m.; *-macht* v. groote mogendheid v.; *-mächtig* bijv. nw. grootmogend, grootmachtig; 2. (gemeenz.) zeer groot, verbazend, reusachtig, kolossaal; *-magd* v. opperste meid v.; *-malerei* v. groote manier v., schilderen o. van groote stukken; *-mama* v. grootmoeder, grootmama v.; *-marschall* m. grootmaarschalk, oppermaarschalk m.; *-maschig* bijv. nw. met groote mazen; *-maul* o. grootmuil, grootbek m., groote bek m.; it. Z. *-sprecher;* 2. (Nat. hist.) Perzische kinkhoren m.; *-maulig* bijv. nw. een grooten bek of muil hebbende; (fig.) pochend, zwetsend; it. brutaal; *-meister* m. grootmeester m.; *—schaft,—thum* o. grootmeesterschap o., waardigheid v. van grootmeester; *-mensch* m. groot mensch m.; *-mögend* bijv. nw. grootmogend; (titel in H.), hoogmogend, Z. *hochmögend;* *-mogul* m. groote mogol m.; *-mundschenk* m. opperschenker m.; *-muth* v. grootmoedigheid, edelmoedigheid, grootheid v. van ziel; *jem. mit — behandeln,* iem. grootmoedig, edelmoedig behandelen; *-müthig* bijv. en b. grootmoedig, edelmoedig; (Scherts.) *sehr —wahrhaftig!,* het is waarlijk wat moois!; *— an jemn. handeln,* edelmoedig handelen jegens; *-müthigkeit* v. grootmoedigheid v., Z. *-muth;* *-mutter* v. grootmoeder v.; *-mütterlich* bijv. nw. grootmoederlijk, als grootmoeder; *-nase* v. grootneus, groote neus m.; *-neffe* m. achterneef m.; *-nichte* v. achternicht v.; *-notarius* m. groot notaris m.; *-octav* o. groot octavo o.; (Org.) basbrommer m., bromregister o.; *-offizier* m. *der Ehrenlegion,* groot-officier m.; *-oheim* m. oudoom m.; *-ohr* o. grootoor o.; (Nat. hist.) langoor m., vledermuis v. met lange ooren, *-öhrig* bijv. nw. langoorig, lange, groote ooren hebbende, *-papa* m. grootpapa, grootvader m.; *-pensionär* m. (Gesch. van H.) grootpensionnaris m.; *-prahler* m., *-prahlerei* v., Z. *-sprecher &c;* *-prahlerisch* bijv. nw. pocherig, zwetsend; *-prior* m. opperprior m.; *-profosz* m. (Krijgsw.) groot-provoost m.; *-referendarius* m. grootreferendaris m.; *-richter* m. opperrechter m.; (in E.), opperste gerechtsbeambte van een district en aanvoerder der ridderschap, drost, landvoogd, senechal m.; *-richtermann* m. assessor m.; *-schatzmeister* m. opperschatmeester m.; *-schlächter* m. groot slachter, slager m. die in het groot verkoopt; *-schnäbler* m. diksnavel, dikbek m.; *-schreier* m. schreeuwer, grootbek m.; *-schuppig* bijv. nw. met groote schubben; *-schwertträger* m. grootzwaarddrager m.; *-seeherr* m. hoofdadmiraal m.; *-secretarius* m. grootsecretaris m.; *-seite* v. breede of groote zijde, hypothenusa v.; *-siegelbewahrer* m. grootzegelbewaarder m.; *-sinn* m. edelaardigheid, edelmoedigheid, grootheid v. van ziel; *-sinnig* bijv. en b. edelaardig; *-sohn* m. kleinzoon m.; *-sonne* v. groote zon v.

Grɔszsprechen, (*du sprichst grosz, er spricht grosz, sprach grosz, grosz gesprochen*) o. ww. onr., m. *h.* grootspreken,

pochen, snoeven, zwetsen, zich verheffen.

Grosz-sprecher,—in, grootspreker, pocher, snoever, zwetser m., grootspreekster, pochster, snoefster v.; *-sprecherei* v. grootsprekerij, pocherij, snoeverij v., gezwets o.; *-sprecherisch* bijv. nw. grootsprekend, pochend, snoevend; *-stabe* m. groote letter v.; *-stadt*, groote stad v.; *-städter, —in*, bewoner m., bewoonster eener groote stad; *-städtisch* bijv. nw. eigen aan groote steden, grootsteedsch; *-stallmeister* m. grootstalmeester m.; *-sultan* m. sultan, groote Heer m.; *-tante* v. groottante, oudtante v.; *-tausend* o. groote duizend o. (1200).

Grösztentheils, bijv.nw., Z. *grösztentheils.*

Grosz-that, *(-en)* v. groote daad, dappere, edele daad v.; *-thätig* bijv. nw. groote daden verrichtende; *-thuer, -thuerei, -thuerisch, -thun*, Z. *-sprecher &c.*; *-tochter* v. kleindochter v.; *-traubig* bijv. nw. met groote druiven; *-truchsess* m. grootkeukenmeester m.; *-türk* m. groote heer m.; *-urenkel, —in*, achter-achterkleinzoon m., -kleindochter v.; *-vater* m. grootvader m.; *-vatersbruder* m. oudoom m.; *-vaterschwester* v. oudtante v.; *-väterlich* bijv. en b. grootvaderlijk, als (een) grootvader; *-vatermeinung* v. voorvaderlijke meening v.; *-vaterstuhl* m. grootvadersstoel m., zorg v.; *-vatertanz* m. laatste dans m.; *-verkauf* m. verkoop m. in het groot; *-vicar* m. (Kath.) grootvicaris m.; *-viertel* o., *-viertelform, -viertelgrösze* v. groot octavo o.; *-vogel* m. groote vogel m.; *-vogt* m. oppervoogd m.; *-vorschneider* m. oppervoorsnijder m.; *-wahlherr* m. grootkeurvorst m.; *-waibel* m. oppergerechtsdienaar m.; *-wanstig* bijv. nw. diklijvig, dik; *-weidewerk* o. (Jachtw.) wild o., dat tot de groote jacht behoort; *-würdenträger* m. grootwaardigheidsbekleeder m.; *-wurzelig* bijv. en b. met groote of sterke wortels.

Grotesk, bijv. en b. grillig, zonderling, wonderlijk, grotesk.

Grotesken, v mv. onnatuurlijke, vreemdsoortige figuren, grotesken v. mv.; *-maler* m. groteskenschilder m.; *-malerei* v. groteskenschilderen o.; *-tänzer* m. potsenmaker, hanswors m.

Grot, *(-es,* mv. *-e)* o. groot o.

Grötchen, o. gros o., 144 stuks.

Grotte, *(-n)* v. grot v., hol o., spelonk v.

Grotten-arbeit, v. grotwerk o.; *-arbeiter, -künstler, -macher* m. grotwerker m.; *-säule* v. grotzuil v.; *-verzierung* v. grotversiering v., grotversiersel o.; *-werk* o. grot- en waterwerk o.

Grottier, *(-s,* mv. *-e)* m. opziener m. over het grot- en waterwerk.

Grotzen, *(-s,* mv. *Grotzen)* m. rug m. van een pels.

Gruasche, v. (Giet.) asch v. van stroo en kalk, welke niet deugt voor potasch &.

Grübchen, o. (verkl.) kuiltje, groefje, gleufje, kloofje o., Z. *Grube;* (Sp.) kuiltje, putje o.

Grube, *(-n)* v. kuil m., hol, gat gleuf v.; (fig.) *jemn. eine - graben*, iem. een kuil graven, een strik spannen; (Jachtw.) hol o.; (Bergw.) mijnput m.; 2. graf o., groeve v.; *das bringt ihn vor der Zeit in die -*, dat veroorzaakt hem den dood; 3. (Ontlk.) hartkuiltje o.; *-im Kinne, in den Wangen*, kuiltje, putje o.; (Pl.) honigkelk, honi(n)g bak m.; (Art.) Z. *Galle.*

Grübelei, *(-en)* v. getob, tobben, peinzen, haarklooven, nadenken; *sich mit -en abgeben*, zich met haarklooverij v. bezighouden.

Grübel-haft, bijv. nw. zwaarmoedig, tobberig; *-kopf* m. (gemeenz.) Z. *Grübler; -kranker* m. hypochondrist m.; *-krankheit* v. hypochondrie v.

Grübeln, *(grübelte, gegrübelt)* o. ww. wroeten, graven, krabben; 2. kuiltjes in den grond maken; it. knikkers in kuiltjes werpen; 2. peuteren, nadenken, peinzen, tobben; *immer in der Nase -*, altijd in & peuteren; (Gen.) *-der Schmerz*, bijtend, snijdend; (fig.); *er grübelt über alles nach*, hij zoekt alles na, peinst over alles, ook de nietigste dingen; *-der Weiser*, onderzoekend.

Gruben, *(grubte, gegrubt)* bedr.ww., Z. *groben;* (Boschw.) omhakken; (Jachtw.) in kuilen vangen.

Gruben-arbeit, v. mijnwerk o.; *-arbeiter* m. mijnwerker m.; *-aufstand* m. opgave v., rapport o. omtrent eene mijn; *-bau* m. mijnwerk o., mijnontginning v.; *-baum* m. (Pap.) bakken m. mv.; *-beil* o. groefbijl v.; *-bericht* m., Z. *-aufstand; -biber* m. (Nat. hist.) eenzaam levende bever m.; *-blende* v. mijnwerkerslantaarn v.; *-dünger* m. mest m. uit den kuil; *-ende* o. (Wijng.) loot v., afzetsel o. in een kuiltje; *-erz* o. mijnerts o.; *-fahren* o. in- en uitgaan o. van de mijn; *-gebäude* o. mijnputten m. mv., mijnopeningen v. mv., mijngangen m. mv.; *-gezäh* o. mijnwerkersgereedschap o.; *-holz* o. hout o. ten gebruike der mijnwerkers; *-hüter* m. mijnwachter m.; *-junge* m. mijnwerksjongen m.; *-kittel* m. mijnwerkerskiel v.; *-kleid* o. mijnwerkerskleed o.; *-kleine* o. bijeengezamelde afval m. der ertsen; *-kohle* v. kleine houtskool v.; *-köhler* m. fabrikant, koopman in, brander m. van kleine houtskolen; *-kompass* m. mijnwerkerskompas o.; *-lampe, -laterne* v. mijnwerkerslamp, mijn'antaarn v.; it. veiligheidslamp v., lamp v. van Davy; *-licht* o. mijnlamp, mijnwerkerskaars v.; *-pulver* o. ertspoeier, fijngestampt erts o.; *-scherper* m., Z. *-tscherper; -schlacke* v. afval m. van erts, ertsslakken v. mv.; *-steiger* m. opziener m. over de mijnwerkers; *-tasche* v. mijnzak m.; *-tscherper* m. mijnwerkersmes o.; *-wasser* o. groefwater, mijnwater, water o. uit een kuil; *-zeug* o. mijnwerkerskleeding v.; *-zug* m. meting, afmeting v., meten o. eener mijngroef.

Grubig, *(-er, -st)* bijv. en b. met kuilen of kuiltjes, putten, holten &; (Pl.) sponsachtig, vol zichtbare poriën.

Grübler, *(-lers,* mv. *-ler)* m. **-in,** *(-nen)* v. haarkloover, m., haarkloofster, v., zwaarhoofd, muggezifter, tobberig mensch m.

Grüblerisch, *(-er, am meisten-)* bijv. en b. muggezifterig, geneigd tot haarklooven.

Grübling, *(-(e)s,* mv. *-e)* m. roode kalvijn, kalviel, appel m. uit Normandië; 2. morille v. (een paddenstoel); 3. truffel m.

Grude, v. gloeiende asch v.

Gruden, *(grudete, gegrudet)* bedr. ww. (Zoutz.) het stroovuur aanstoken, opstoken.

Grudenhaus, *(-hauses,* mv. *-häuser)* m. (Zoutz.) stookhuis o.

Gruder, *(-s,* mv. *Gruder)* m. (Zoutz.) stoker m.

Grudenflache, *(-n)* v., Z. *Grühnetz.*

Gruft, *(Grüfte)* v. kuil m., hol o., groeve v.; 2. graf o., groeve, begraafplaats, grafspelonk v.; it. (in eene kerk), onderaardsche kerk v., crypte o.; *unterirdische -*, catacombe v.; *-gewölbe* o. grafgewelf o.

Grühe, *(-n)* v. (Vissch.) jonge visch v. ter bevolking van vijvers.

Grühnetz, *(-es,* mv. *-e)* o. (Vissch.) dicht net o. om jonge teelvisch te vangen.

Grummeln, *(grummelte, gegrummelt)* o. ww. rommelen, geraas maken.

Grummet, *(-s)* m., z. m. etgroen, nagras, nahooi o.

Grummet-boden, *(-bodens* mv. *-boden)* m. zolder m. voor het nahooi &; *-butter* v. etgroenboter v.; *-ernte* v. oogsten o. van het nahooi, maaien o. van de tweede snede; *-heu* o. nahooi o.; *-wiese* v. grasland o., dat meer dan eens afgemaaid wordt.

Grün, *(-er, -st)* bijv. en b. groen; *-es Bleierz*, groen; *-belaubte Bäume*, met groen, loof beladen; *der -e Rasen*, de groene zode, het gras; *- anmalen, anstreichen*, groen verven; *- färben*, groen verven; *ein -es Rasenbett*, groen grasperk; *-er Wald*, groen woud o.; (fig.) Z. *gelb;* 2. groen, versch; *-es Holz*, groen, levend; *-e Waare*, versche waren, groenten v. mv.; *-es Fleisch*, wild; (fig.) *er kann auf keinen -en Zweig kommen*, hij slaagt nergens in, er gaat hem niets voor den wind; (gemeenz.) *er ist mir gar nicht -*, hij houdt niets van mij, hij heeft iets tegen mij; *sich - machen*, zich te veel vrijheid veroorloven, de palen te buiten gaan, Z. *mausig, heraus nehmen;* 3. groen, onrijp; *-e Trauben*, groene druiven; (Glasbl.) *-e Hütte*, gieterij v. voor gewoon glas; *-e Asche*, Vlaamsch blauw o.; *der -e Donnerstag*, Witte Donderdag; *einem - sein*, iem. genegen zijn; *an jems. -er Seite*, aan iems. groene zijde; II. o. zelfst. *Grün(e)*, groen o., groene kleur v.; 2. groen, gras o.; *in's -e stechen*, naar groen zweemen; *sich in's - setzen*, op het gras, in het gras gaan zitten; *das Vieh in's -e eintreiben*, naar de weide brengen; 3. groen o., groenten v mv.

Grün-auge, o. (Nat. hist.) groenoog o.; *-äugig* bijv. nw. groenoogig, groene oogen hebbende; *-bart* m. groene baard, groenbaard m.; *-bauch* m. vlinder m. of wesp v. met groenen buik; *-beere* v. groene bes, groene aalbes v.; *-beinchen*

o. (Nat. hist.) groenpootje o., waterhoen o. met groene pooten; *-bekräutert* bijv. nw. met groen bewassen, begroeid; *-beschilft* bijv. nw. met groen riet bedekt; *-blätterig* bijv. en b. met groene bladeren of blaadjes; *-blau* bijv. en b. groenblauw, groenachtig blauw; 2. o. zelfst. zeegroen o., zeekleur v.; *-bleierz* o. oorspronkelijk phosphorzuur lood, vlokkig looderts o.

Grund, (*-(e)s*, mv. *Gründe*) m. (van een water, een vat &), grond, bodem m., diepste, laagste o.; *bis auf den - austrinken*, tot op den bodem leegdrinken; (Zeew.) *sandiger -*, zandige grond m.; *zu -e gehen*, ten gronde gaan, zinken, verzwolgen worden door het water; (fig.) omkomen, ongelukkig worden; *jem. zu -e richten*, iem. ten gronde richten, arm maken; (Zeew.) *auf den - stoszen*, tegen den grond stooten; *in den - bohren*, in den grond boren, schieten; (fig.) *auf den - gehen*, nauwkeurig onderzoeken; *einer Sache auf den - kommen*, eene zaak doorgronden; *von - des Herzens, der Seele*, uit het diepst &, van ganscher harte; 2. grondstuk o., landerij v., land o., grond m.; *ein magerer, sandiger -*, magere, zandige grond; *das ist auf meinem - und Boden*, dat is op mijn grond, op mijn gebied; *liegende Gründe*, vaste goederen o. mv.; *in den - legen*, meten, landmeten; (van een dal), diepte, laagte v.; (van eene schilderij), grond, achtergrond m.; it. (voor de kleuren), laag v.; *den - auftragen*, de grondverf opbrengen, in den grond zetten; (Wapenk.) *- des Schildes*, veld o., grond m.; (Boekdr.) degel m.; (van een gebouw), grondslag m., fondament o.; *den - legen*, den grond leggen; *etw. aus dem -e verstehen*, iets in den grond, grondig kennen; *von - aus böse, gut*, door en door slecht, goed; *von - aus heilen*, geheel en al; *die ersten Gründe einer Wissenschaft*, de eerste gronden, (grond)beginselen o. mv. &; *im -e hat er Recht*, in den grond der zaak, eigenlijk; *er ist im -e ein ehrlicher Mann*, hij is een door en door eerlijk man; *der - der Bewegung*, oorzaak v., grond m.; 3. grond m., beweegreden, rede, oorzaak v., motief o.; *nichts ohne - glauben*, zonder reden, zonder grond; *aus welchem -e thut er es?*, om welke reden, waarom &; (Wijsbeg.) grond m., rede, oorzaak v.; 4. grondsop, bezinksel o.

Grund-abgabe, (*-n*) v., *Z. -steuer; -ablass* m. onderaardsche waterleiding v.; *-angel* v. grondangel m., poer v.; *-angeln* o. peuren o.; *-anschlag* m. berekening v. van de kosten voor den grond van een gebouw; *-artikel* m. grondartikel o.; *-balken* m. grondbalk, legger m.; (Bouwk.) slikhout o., kesp v.; (van een dam), damplank v.; (van eene kraam), grondbalk m., bedding v.; (Zeew.) tusschendek o.; it. kiel v.; *-bass* m. grondbas, diepe of zware bas m.; *-bau* m. leggen o. van den grondslag, fundament o., grondslag m.; *-baum* m., Z. *-balken;* (Wev.) Z. *Garnbaum;* (Zeew.) kiel v.; *-bedingung* v. grondvoorwaarde, hoofdvoorwaarde v.; *-begierde* v. oorspronkelijke begeerte v.; *-begriff* m. grondbegrip, grondden kbeeld o., grondslag m., basis v.; 2. (Spraakk.) onderwerp o.; *-bein* o. (Ontlk.) grondbeen o.; *-bedingung* v. grondvoorwaarde, hoofdvoorwaarde v.; *-besitz* m. grondbezit, grondeigendom o.; *-besitzer* m. grondeigenaar, grondbezitter m.; *—in* v. grondbezitster, grondeigenares v.; *-bestandtheil* o. grondbestanddeel, hoofdbestanddeel o.; *-bett* o. (Waterb.) rijswerk o., bekleeding v. van eene afdamming; *-bild* o. oorspronkelijk beeld o.; *-birn(e)* v. aardappel m.; it. eetbare knol m. van zonnebloemen; *-blei* o. dieplood o.; *-bohrer* m. grondboor, aardboor v.; *-bolzen* m. (Loodg.) gietvorm m. voor pijpen; *-borste* v. (Pl.) hark v.; *-böse* bijv. nw. doorslecht, door en door slecht; *-bosheit* v. groote slechtheid v.; *-brav* bijv. nw. doorbraaf, door en door braaf; *-brett* o. (Art.) richtplank v.; *-brief* m. grondbrief m.; it. leenbrief m.; *-bruch* m. grondbreuk v.; *-brüchig* bijv. nw. ongegrond, zwak, nietig; *-brühe* v., Z. *-suppe; -buch* o. grondboek, kadaster o.; *-capital* o. grondkapitaal, vast kapitaal o.; *-charakter* m. hoofdkarakter o.; *-damm* m. (Waterb.) granddam m.; *-dienst* m. leendienst m.; *-ebene* v. effen, gelijke vlakte v.; *-ehrlich* m. dooreerlijk, door en door eerlijk; *-eichel* v. aardaker v.; *-eigen* bijv. nw. den grond eigen; *-eigenschaft* v. hoofdeigenschap, wezenlijke eigenschap v.; *-eigenthum* o. grondeigendom, vast goed, onroerend goed o.; *-eigenthümer* m. grondeigenaar m.; *-eigenthümerin* v. grondeigenares, grondeigenaarster v.; *-eigenthumsrecht* o. recht o. van eigendom op den grond; *-einkommen* o., inkomsten v. mv. aan een grond verbonden, opbrengst v. van een grond; *-eis* o. grondijs o.; *der Fluss geht mit —*, de rivier, het ijs is aan het kruien; *-eisen* o. (Heelk.) tentijzer o.; (Grav.) grondbeitel m.

Gründel, (*-s*, mv. *Gründel*) m., **Grundel,** (*-n*) v. (Vissch.) grondel m.; (Landb.) ploeghoofd o.; (Slot.) Z. *Grendel.*

Gründen, (*gründete, gegründet*) bedr. ww. gronden, grondvesten, stichten, den grond leggen; *ein Haus -*, de grondslagen leggen van; (fig.) *ein Reich -*, gronden, grondvesten, stichten; *sein Glück -*, den grond leggen tot; *seine Meinung auf etw. -*, gronden; (Schild.) *Leinwand -*, gronden, de grondverf opbrengen op; *Holz, eine Mauer -*, gronden, met grondverf besmeren, in de grondverf zetten; (Grav.) *eine Platte -*, afkrabben; (Boekb.) *die Franzbände -*, het kalfsleder weeken; (Meub.) *ein Brett -*, met de groef-ploegschaaf schaven; 2. o. ww. een grond hebben, berusten; *tief -*, diep zijn, een diepen grond hebben; (Spr.) Z. *still;* 3. wed. ww. *sich -*, zich gronden op, steunen op, afgaan naar; it. gegrond zijn op, steunen op, rusten op; (Rechtspr.) *sich auf eine lange Verjährung -*, zich gronden, zich beroepen op.

Grundentwurf, (*-wurf(e)s*, mv. *-würfe*) m. eerste ontwerp o., schets, grondteekening v.

Gründer, (*-s*, mv. *Gründer*) m., **-in,** (*-nen*) v. grondlegger, stichter, oprichter, grondlegster, stichtster, oprichtster v.

Grund-erde, v. (Delfst.) oorspronkelijke aarde, grondaarde v.; *-erfahrung* v. ondervinding v. waarop men zich verlaten kan; *-erkenntniss* v. eerste kennis v.; *-erschütternd* bijv. nw. den grond doende daveren, wat den grond doet schudden; *-erz* o. gronderts, oer o.; *-faden* m. (Wev.) schering v.; (fig.) voornaamste oorzaak v., grond m.; *-fähigkeit* v. hoofdtalent o.; *-falsch* bijv. en b. doorvalsch, door en door valsch; *-farbe* v. oorspronkelijke kleur v.; 2. grondkleur, hoofdkleur v.; *-faser* v. (Ontlk.) dun, fijn vezeltje o.; *-faul* bijv. nw. (gemeenz.) inlui, door en door lui; *-fehler* m. hoofdgebrek o.; *-feld* o. (Schild.) grond m.; *-fest* bijv. nw. hecht, zeer vast; *—es Eigenthum*, onroerend goed; *-feste* v. grondveste v., grondslag m.; *-feuchtigkeit* v. oorspronkelijk vocht o., ingebeelde vloeistof v. voor het levensbeginsel in den mensch, Z. *Lebenssaft; -firniss* m. eerste laag v. vernis, eerste vernis o.; *-fisch* m. grondvisch m.; it. Z. *Gründling; -fläche* v. grondvlakte, basis v.; *-fluth* v. water o.; *-fohre, -forelle* v. groote forel v.; *-form* v. grondvorm, oorspronkelijke vorm m., gedaante v.; (Spraakk.) grondvorm m.; (Schild.) vorm m. voor den grond; (Krist.) oorspronkelijke vorm m.; *-garn* o. grondnet o.; *-gebirge* o., Z. *Ganggebirge; -geizig* bijv. nw. (gemeenz.) hoogst gierig, uiterst gierig; *-geld* o. kapitaal, fonds, geld o., middelen o. mv.; *-gelehrt* bijv. nw. grondig geleerd, door en door geleerd; *-gerechtigkeit* v. recht o. op een grond, heerlijk recht o.; 2. grondrecht o.; *-gerechtsame* m. mv. grondrechten o. mv.; *-gericht* o., Z. *-gerechtigkeit* (2); 2. landelijk gerechtshof o., landelijke rechtbank v.; *-gescheidt* bijv. nw. hoogst vernuftig, door en door knap; 2. Z. *-kraft; -gesetz* o. grondwet o., constitutie v.; *-gesetzlich* bijv. nw. grondwettig; *-gestalt* v., Z. *-form* (Krist.); *-gewalt* v. oppermacht, souvereiniteit v.; *-graben* m. fondeeringsleuf v.; *-gurt* m. (Zad.) grondgordel m.; *-gut, -gütig* bijv. nw. (gemeenz.) door en door goed, uiterst goedig, zeer goedaardig; *-haar* o. (Hoed.) grondhaar o.; *-haken* m. grondhaak, harpoen m.; *-hase* m. haas m., die zich in lage streken ophoudt; *-hebel,* m. voornaamste hefboom m.; (fig.) hoofdoorzaak v., hoofdmiddel o.; *-hecht* m. grondsnoek m.; *-hefe* v. bezinksel, zetsel o., nederslag m. in eene vloeistof; *-heil* m. guichelheil, guichelheil o.; 2. Sint-Janskruid o.; 3. bergpeterselie v.; *-herr* m. eigenaar, heer m. van een grond, grondheer m.; *-herrin* v. eigenares v. van een goed; *-herrlich* bijv. en b. den grondheer toekomend of eigen.

Grundherrlichkeit, (*-en*) of **Grundherrschaft,** v. eigendomsrecht o. over den grond; 2. recht o. van den grondheer; 3. grondheer, eigenaar m., eigenares v. van een grond.

Grund-hieb, (*-e)s*, mv. *-e*) m. (Vijl.) grondstreek v. eener vijl; *-hobel*

m. groef-ploegschaaf v.; *-holde* m. slaaf, lijfeigene m. die tot den grond behoort; *-holz* o., Z. *Faulbaum;* it. grondhout o.; *-idee* v. gronddenkbeeld, hoofddenkbeeld o.

Grundiren, (*grundirte, grundirt*) bedr. ww. (Schild.) Z. *gründen.*

Grundir-messer, (*-sers,* mv. *-ser*) m. waslepel m.

Grund-irrthum, (*-thum(e)s,* mv. *-thümer*) m. hoofddwaling v.; *-käntel* o. Bergw.) ontlastingsbuis v.; *-karpfen* m. grondkarper m.; *-kenntniss* v. grondkennis v., eerste gronden m. mv., eerste beginselen o. mv.; *-kette* v. (Wev.) grondschering v. —*nfaden* m. draad m. van de grondschering; *-köder* m. grondaas o.; *-kraft* v. grondkracht, eerste kracht, voornaamste kracht v.; *-kugel* v. (Vuurw.) waterbol m.; *-lade* v. (Bergw.) grondbalk m., grondhout, slikhout o.

Grundlage, (*-n*) v. (Bouwk.) grondslag m., fondeering v., fondament o.; (Scheik.) basis, grondstof v.; (fig.) basis v., beginsel o., grond, grondslag m.

Grundlagerholz, o. (Bouwk.) elkander kruisende balken m. mv., fondeering v., fondament o.

Grund-last, (*-en*) v. grondlast m.; *-laut(er)* m. (Nat.) voornaamste geluid o.; (Spraakk.) grondklank, klinker m.; it. zelfklinker m.; *-lawine* v. berglawine v.; *-leger* m. grondlegger, stichter, oprichter m.; *-legung* v. grondlegging, oprichting, stichting v.; (fig.) gronden m. mv., beginselen o. mv.; *-lehre* v. grondleer v., grond m. der leer, gronden m. mv., beginselen o. mv.; 2. kort begrip o. voor beginnenden; 3. bovennatuurkunde v.

Gründlich, (*-er, -st*) bijv. en b. grondig, door en door, niet oppervlakkig; *in etw. -e Kenntnisse haben,* grondige kennis hebben van, grondig bekend zijn met; *etw. - behandeln,* grondig, niet oppervlakkig; *-e Heilung,* geheele genezing; 2. *-es Urtheil,* grondig, gegrond; *-er Beweis,* grondig, degelijk, diepgaand, helder; *-keit* v. grondigheid, degelijkheid, helderheid v.

Gründling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Boschw.) kromhout, kwastig en gebogen hout o.; 2. (Nat. hist.) grondeling, smeerling m., bermpje o.; *-sreuse* v. (Vissch.) fuik v.

Grund-linie, (*-n*) v. (Teek.) grondlijn, basis v.; 2. schets v., grondtrek m.; *-los* bijv. en b. grondeloos, zonder grond; *—e Tiefe,* grondeloos, onpeilbaar, *—er Weg,* ondergeloopen, onbruikbaar door den regen; (Bouwk.) *—es Gebäude,* niet stevig, geen voldoenden grondslag hebbende; 2. (fig.) ongegrond, zonder grond; *—e Verleumdung,* grondeloos; *-losigkeit* v. grondeloosheid, onpeilbaarheid v.; (van een weg), onbruikbaarheid, onbegaanbaarheid v.; (van eene bewering), ongegrondheid v.; *-loth* o. (Zeew.) peillood o.; *-mauer* v. grondmuur m.; *-meinung* v. grondstelling, hypothesis v.; *-meiszel* m. (Zwaardv.) grondbeitel m.; 2. Z. *-eisen* (2); *-mischung* v. menging v. der eerste bestanddeelen; *-mörtel* m. (Mets.) grondmortel v.; *-neigung* v. natuurlijke neiging v., oorspronkelijke begeerte v.; *-obrigkeit* v., Z. *-herr.*

Gründonnerstag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Witte Donderdag m.

Grund-pfahl, (*-pfahl(e)s,* mv. *-pfähle*) m. grondpaal, grondbalk m.; *-pfandpapiere* o. mv., *-pfandschriften* v. mv., Z. *-verpfändungspapiere; -pfandsache* v., Z. *-verpfändungssache; -pfandschein* m., Z. *-verpfändungsschein; -pfandwesen* o., Z. *-verpfändungswesen; -pfeiler* m. grondpilaar, grondbalk m.; (fig.) steun m.; *-pflaster* o. estrik, vierkante vloersteen, plavuis, estriken vloer m.; *-platte* v. grondplaat v., grondvlak o.; (Boekdr.) degel m.; *-quelle* v. eerste bron, hoofdbron v.; *-rebe* v. waterloot v.; 2. Z. *Gundermann; -rechnungsart* v. (Rek.) de vier hoofdregelen m. mv.; *-recht* o., Z. *-gerechtigkeit;* 2. wezenlijk recht, grondrecht o.; *-rechtlich* bijv. nw. door en door rechtschapen; *-regel* v. grondregel m., grondstelling, algemeene wet, grondwet v., beginsel o.; *-register* o., Z. *-buch; -reich* bijv. nw. schatrijk, uiterst rijk, zeer rijk; *-richtig* bijv. nw. door en door juist; *-riss* m. schets v., plan, ontwerp, bestek o.; (fig.) — *der Erdbeschreibung,* grondtrekken m. mv., grondbeginselen o. mv.; *-ruhr* v. (Prov.) aan den grond raken, stranden, schipbreuk lijden o.; 2. Z. *Strandrecht; -satz* m. grondstelling v., grondbeginsel, axioma o.; *die -sätze der Staatsklugheit,* stelregels m. mv.; *-sätzlich* bijv. nw. uit beginsel, als stelregel aangenomen; *-sauer* o. zuurdeeg o.; *-säule* v. grondzuil v.; (fig.) fondament o.; *-schäfte* m. mv. kettingschaften v. mv.; *-schelm* m. doortrapte schelm m.; *-schlecht* bijv. en b. door en door slecht; *-schoss* m., Z. *-steuer; -schuld* v. hypothecaire schuld v.; *-schwelle* v. (Bouwk.) legger, grondbalk m.; *-see* v. (Zeew.) ondiepte v.; *-sichel* v. bodemzeis, waterzeis v.; *-sicher* bijv. nw. grondvast, zeker, veilig, waarop men zich verlaten kan; *-sicherheit* v. vastheid van den grond, hypothecaire zekerheid v.; *-silbe* v. wortellettergreep v.; *-sitz* m. (Zad.) stijf linnen, gewast, grof linnen; *-sohle* v., Z. *-lade; -sprache* v. grondtaal, moedertaal v.; 2. grondtaal, oorspronkelijke taal v.; *-spruch* m. tekst m.; *-stein* m. grondsteen, fondamentsteen m.; (Bouwk.) (onder eene zuil), zuilvoet m.; 2. (Bergw.) oorspronkelijk kwartsachtig steen o.; *—legung* v. eerste steenlegging v.; *-stelle* v. bewijsplaats v., bewijs o., grondstelling v.; *-steuer* v. grondbelasting v.; *-stimme* v. grondstem v., bas m.; *-stoff* m. grondstof v., element o.; (Scheik.) basis, grondstof v.; (fig.) voornaamste onderwerp o.; *-strich* m. (Schoonschr.) grondtrek, voornaamste haal, neerhaal m.; (Schild.) grondtrek m., schets v.; *-stück* o. vast goed, onroerend goed o.; 2. goed, land, stuk land o., landerij v.; *-stütze* v. grondsteun, steun m.; it. grondlaag v., fondament o.; *-substanz* v. voornaamste zelfstandigheid v., Z. *-stoff; -suppe* v. grondsop o.; (Zeew.) water o. in een schip; (fig.) grauw, gemeen o., heffe v. des volks; *-sylbe* v. stam m., voornaamste lettergreep v.; *-takelage* v. (Zeew.) ankertouwen o. mv.; *-talje* v. (Zeew.) roertakel m.; *-tau* o. (Zeew.) torntouw o., keertakel m.; *-text* m. oorspronkelijke tekst m.; *-theil* m. granddeel, bestanddeel, element o.; (Scheik.) hoofdbeginsel o.; *-theilung* v. grondverdeeling v.; *-ton* m. (Muz.) grondtoon, hoofdtoon m.; *-treu* bijv. nw. door en door getrouw; *-trieb* m. grondtrek m., voornaamste drift v., instinct o.; *-übel* o. oorspronkelijk kwaad, voornaamste kwaad o.

Gründung, v. (Schild.) grond m.; 2. stichting, vestiging, grondlegging v.; *-seisen* o. (Grav.) steekijzer o.; *-sfeier* v. viering v. der oprichting &.

Grund-unterschied, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. voorname onderscheid o.; *-ursache* v. grondoorzaak, hoofdoorzaak, voornaamste oorzaak v.; *-verbesserung* v. grondige verbetering v.; *-verdunk(e)lung* v. (Schild.) verdonkeren o. van den grond; *-verfassung* v. grondwet v., oorspronkelijke inrichting, regeling v.; it. gesteldheid v. van den grond; *-verfassungsrecht* o. recht o. om zich eene grondwet te verschaffen; *-vermögen* o., Z. *-kraft;* 2. kapitaal, fonds o.; *—sbuch* o. hypotheekboek o.; *-verpfändung* v. hypotheek, verpanding v. van vaste goederen; *—spapiere* o. mv., *—sschriften* v. mv. hypotheekakten v. mv., obligatie v.; *-verpfändungssache* v. hypotheekzaak v.; *-verpfändungsschein* m. hypotheekbewijs o.; *-verpfändungswesen* o. hypotheken v. mv.; *-verschiedenheit* v. hoofdverschil o.; *-wachs* o. maagdewas, ruw of geel was o.; *-wage* v., Z. *Wasserwage; -wägekunst* v. nivelleerkunst v.; *-wäger* m. nivelleur, waterpasser m.; *-wägung* v. nivelleeren o.; *-wahrheit* v. grondwaarheid v.; *-wärme* v. grondwarmte, latente warmte v.; *-wasser* o. grondwater o.; *-weide* v. (Pl.) dwergwilg m.; *-werk* o. (van een molenrad), houtwerk o. van de waterborden; 2. (Leisn.) grondwerk o., ontlastingsbuis v.; *-wesen* o. oorspronkelijk wezen, grondbeginsel o.; *das — der Dinge,* het wezenlijke, eigenlijke o.; (Red.) onderwerp o.; *-widrig* bijv. nw. niet overeenkomstig met of geschikt voor den grond; *-wissenschaft* v. grondwetenschap v.; (Wijsb.) bovennatuurkunde, metaphysiek v.; *—lich* bijv. nw. metaphysisch, betrekking hebbende op de bovennatuurkunde; *-wort* o. (Spraakk.) grondwoord, stamwoord o., stam m.; 2. Z. *-begriff; -zahl* v. grondtelwoord, hoofdtelwoord, bepaald telwoord o.; *-zapfen* m. grondtap, bodemtap m.; *-zehnte* m. grondtiende v.; *-zins* m. grondcijns m.; *—herr* m. grondcijnsheer, grondheer m.; *—mann* m. grondcijnsplichtige m., iem. die grondcijns betalen moet; *-zug* m. grondtrek, hoofdtrek m.; (Schild.) schets v.; *-zungenmuskel* m. (Ontlk.) aftrekkende tongspier v.

Grüne, v. groenheid v., Z. *Grün* o. zelfst.; 2. (Bergw.) kopergroen, Spaansch groen o.

Grünen, (*grünte, gegrünt*) o. ww., m. *h.* groenen, groen worden, met groen of gras bedekt worden; (fig.) - *und blühen,* gedijen, tieren.

Grünfaulbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. (Pl.) altijd groen keelkruid o.

Grün-fink, (*-en,* mv. *-en*) m. (Nat. hist.) grondvink m.; 2. Z. *-schwanz; -fränkisch* bijv. nw. van een wijnstok, die groene druiven draagt; *-füszchen, -füszel* o., Z. *-beinchen; -füszig* bijv. en b. met groene voeten of pooten; *-gelb* bijv. nw. groenachtig geel; (Gen.) look-groen; *-gestreift* bijv. nw. met groene strepen, groen gestreept; *-hänfling* m., Z. *-schwanz; -holz* o. bergpijn(boom) m.

Grünigkeit, v. groenheid v., groen o.; it. groente v.

Grünitz, (*-es,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) kruissnavel m.; 2. (Pl.) gemeene brem v., bezemkruid o.

Grün-kehlchen, (*-chens,* mv. *-chen*) o. (Nat. hist.) groenborstje o.; it. kolibrie m. met groenen hals; *-kohl* m. boerenkool v.; *-kopf* m. groenkop m., lijster v. met groenen kop; 2. groene merel v.; *-krähe* v. (Nat. hist.) blauwe kraai v.; *-kraut* o., z. m. (Pl.) kool, groente v.; *-land* o. grasland o., weide v., weiland o.; *-laubig* bijv. en b. met groen loof bedekt, groen, frisch; it. met groene priëelen.

Grünlich, bijv. en b. groenachtig; (Gen.) groenkleurig; *-blau, -gelb, -grau* &, groenachtig blauw, geel, grijs.

Grünling, (*-(e)s,* mv. *e*) m. (Nat. hist.) Z. *Grünfink;* it. sapperdegroentje o. (een visch); (Pl.) brem v., priemkruid o.; (Scherts.) Z. *Grünschnabel* (fig.).

Grün-rock, (*-rock(e)s,* mv. *-röcke*) m. (gemeenz.) groenrok m., een in het groen gekleed persoon, jager m.; *-röckig* bijv. nw. een groenen rok dragende; *-rostig* bijv. nw. koperroestig, kopergroenkleurig; *-rüssel* m. (Nat. hist.) groenbek m.; *-säure* v. (Scheik.) groenzuur o.; *-schild* m. (Nat. hist.) groene schildkever m.; *-schilfig* bijv. nw. met groen riet begroeid; *-schlicht* bijv. nw. —*es Gestein,* grauwakke v.; *-schnabel, -schnäbler* m. (Nat. hist.) groenneb m.; (fig.) nieuweling, onervarene m.; (Student.) groene m.; *-schwanz* m. (Nat. hist.) groenstaart m.; *-schwarz* bijv. nw. groenachtig zwart; *-span* m. Spaansch groen, kopergroen o.; 2. (Pl.) gewoon bremkruid o.; —*essig,* —*geist* m. kopergroenzuur o.; —*krystall* m. azijnzuur koper o.; —*spiritus* m., Z. —*essig; -specht* m. groene specht m.; *-sperling* m. (Nat. hist.) tweekleurige musch uit Bahama; *-stein* m. (Bergw.) groen aardachtig ijzer o., groensteen m.; *-streifig* bijv. en b. groen gestreept; *-wurzel* v. gewone aardrook m., duivekervel v.

Grunzen, (*grunzte, gegrunzt*) o. ww. (van zwijnen), knorren, brommen, grommen.

Grunzochs, (*-en,* mv. *-en*) m. (Nat. hist.) koe v. uit Tartarije.

Gruppe, (*-n*) v. (Schild.) bijeengeplaatste, bijeen behoorende beelden o. mv., figuren v. mv., groep v.

Gruppen, gruppiren, (*gruppte, gegruppt* en *gruppirte, gruppirt*) bedr. ww. groepeeren, in een hoop samenplaatsen.

Gruppenweise, bijw. in groepen, bij groepen, groepswijze.

Grus, (*-es*) m., z. m. gruis, puin o., afval m.; 2. fijn zand, strooizand, schuurzand o.; 3. (in bijenkorven), vuil o.

Gruse, v., Z. *Grüne.*

Gruseck, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) groene kabeljauw m.

Gruseln, (*gruselte, gegruselt*) o. ww., Z. *grausen.*

Grusicht, bijv. en b. gruisachtig.

Grus-kohle, v. gruiskool v.; *-sand* m. gruiszand, grof zand o.

Grusz, (*-es,* mv. *Grüsze*) m. groet m., begroeting, groetenis v., compliment o.; *melden, sagen Sie ihm viele Grüsze von mir,* groet hem hartelijk voor mij, doe hem de complimenten van mij; *englischer* -, groetenis v. des engels; (Kath.) Wees gegroet o.; (Zeew.) saluut o.

Grüszen, (*grüszte, gegrüszt*) bedr. ww. groeten, begroeten, salueeren; - *Sie ihn von mir,* groet hem van mij, doe hem het compliment van mij; *er lässt Sie vielmal* -, gij moet de complimenten, de groete hebben van; *Gott grüsze dich!,* (gemeenz.) goeden dag, goeden avond, Z. *Gott; jemn. mit dem Hute* -, groeten, den hoed afnemen voor; *sei mir gegrüszt,* wees welkom, ik groet u.

Grüszer, (*-s,* mv. *Grüszer*) m. begroeter m.

Grusz-formel, (*-n*) v. term m. van begroeting; it. begroeting v.; *-gebot* o. groet m., groetenis v.; *-reich* bijv. en b. rijk in begroetingen.

Grüszzeit, (*-en*) v. (Jachtw.) tijd m., waarin het jagen verboden is.

Grützbrei, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gruttenbrij v.

Grütze, (*-n*) v. grut, gort v.; (fig.) *-im Kopf haben,* dom zijn; (Spr.) (van iets onaangenaams), *wie schmeckt die blaue* -?, hoe smaakt u die peer?

Grütze-frau, (*-en*) v. gruttenvrouw v.; *-hafer* m. naakte haver v.; *-handel* m. gruthandel m., grutterij v.; *-händler* m. grutter m.; —*in* v. gruttenvrouw v.; *-jöckel* m. (Bergw.) groene vitriool v.; *-kopf* m. (w. i. geb.) domkop, domoor, botterik, idioot m.; *-mann* m., Z. *-händler; -mühle* v. grutmolen m.; *-müller* m. grutmolenaar, grutter m.; *-stampfe* v. gruttenbak m.; *-suppe* v. gruttensoep v.; *-topf* m. gruttenpot m.; *-wurst* v. gortworst v.

Gryphit, (*s,* mv. *-e*) m. (Delfst.) versteend schelpdier o. van schuitvormige gedaante, griffioenschelp v.

Guaiackholz, (*-es*) o., z. m. (Pl.) pokhout o.

Guardian, Guardein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gardiaan, opperste m. (bewaarder) van een klooster.

Gubst, (*-e*) v. wilde geit v.

Guck-auge, (*-s,* mv. *-n*) o. (Scherts.) oog o., kijker m., kijkoog o.

Gucke(l)n, (*guck(el)te, geguck(el)t*) o. ww. (gemeenz.) kijken, loeren; *zu tief ins Glas* -, te diep in het glaasje kijken, zich bedrinken; (fig.) zichtbaar zijn, te voorschijn komen, uitkomen; *das Schnupftuch guckt aus seiner Tasche,* zijn zakdoek hangt uit zijn zak.

Gucker, (*-s,* mv. *Gucker*) m. kijker, gaper m.; 2. kijkglas o., bril m., lorgnet o., kijker m.; 3. Z. *Guckloch;* 4. (Nat. hist.) sterrenkijker, zeepaap, hoogkijker m. (een visch).

Guckert, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Bak.) deegschrapper m.

Guck-fenster, (*-sters,* mv. *-ster*) o., Z. *-loch; -glas* o. kijkglas, lorgnet o., bril m.

Guckuck, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Kuckuck.*

Guck-kasten, (*-stens,* mv. *-sten*) m. kijkkast v., rarekiek m.; *-loch* o. kijkgat, kijkvenstertje o.; *-rohr* o. kijkbuis v., verrekijker m.; *-rübe* v. lange raap v.

Güdse, (*-n*) v. guds v., holle beitel m.

Gueridon, (*-s,* mv. *-s*) kandelaber m. met drie armen.

Gugel, (*-n*) v. (veroud.) muts, pet v.; *-hopf* m. (Prov.) tulband m. (een gebak).

Guhl, (*-(e)s,* mv. *Guhle*) m. (Prov.) Z. *Hahn.*

Guhr, v. (van bier &), gisten o., gisting v.; 2. (Bergw.) goer v.

Gührig, (*-er, -st*) bijv. en b. broos, bros, licht breekbaar.

Guillotine, (*-n*) v. valbijl, guillotine v.

Guillotiniren, (*guillotinirte, guillotinirt*) bedr. ww. onthoofden door middel van de valbijl, guillotineeren.

Guineafahrer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. schip o. dat ter kust van Guinea vaart.

Guinee, (*-n*) v. (Muntw.) guinie v.

Guirlande (*-n*) v. guirlande v., festoen o.

Guitarre, (*-n*) v. (Instr.) gitaar, Spaansche citer v.

Gulden, (*-s,* mv. *Gulden*) m. gulden, florijn m.

Gülden, (*-s,* mv. *Gülden*) m., Z. *Gulden;* 2. bijv. en b., Z. *golden; -baum* m. kopalboom, storaxboom, amberboom m.; *-groschen* m. geldstuk van 16 Groschen; (bij de Saksische berglieden), daalder m.; *-klee* m. (Pl.) weideklaver v.; *-leberkraut* o. (Pl.) nagelkruid o., maartwortel m.; *-steinbrech* m. guldensteenbreke, rotskers v.; *-werk* o. Neurenberger waar v.; *-wundkraut* o. (Pl.) goudroede v.

Guldenzettel, (*-tels,* mv. *-tel*) m. bankbiljet o. ter waarde van een gulden.

Güldenzunge, (*-n*) v. bladvormige tweeschalige mossel v.

Güldisch, bijv. en b. (Bergw.) Z. *goldhaltig.*

Gülle, (*-n*) v. (Prov.) Z. *Pfütze.*

Gült-bar, -bauer, &, Z. *zinsbar &.*

Gülte, (*-n*) v. rente, grondrente v.; it. (veroud.) schuld, betaling v. eener schuld; *-brief* m., *-buch* o. &, Z. *Zinsbrief &.*

Gülten, (*gültete, gegültet*) o. ww. (veroud.) de rente betalen.

Gültherr, (*-n*, mv. *-en*) m. cijnsheer m.

Gültig, (*-er, -st*) bijv. en b. geldig, voldoend, gangbaar, wettig; *-es Aktenstück*, voldoend, authentiek; (Rechtsw.) *- machen, für - erklären*, doen gelden; *-e Münze*, gangbaar.

Gültigen, (*gültigte, gegültigt*) bedr. ww., Z. *gültig machen.*

Gültigkeit, v. geldigheid, gangbaarheid v.

Gültigmachung, v. geldig maken, doen gelden, voor echt verklaren o., legalisatie v.

Gummi, (*-s*) m. gewoonl. o., z. m. gom, droge plantenlijm v.; *arabisches -*, Arabische gom; *- Bdellium*, bdelliumgom v.; *-elasticum* v. gomelastiek, elastieke, veerkrachtige gom, vederhars v.; *- Kopal*, kopalgom, lakhars v.

Gummi-artig, bijv. en b. gomachtig, gommig; *-baum* m. gomboom m.

Gummicht, bijv. en b. gomgevend, gombevattend.

Gummig, bijv. en b. gomgevend, gombevattend.

Gummi-gutt(a), (*-s*) o., z. m. guttegom, geelhars, blinkende gomhars v.; *-haltig* bijv. en b., Z. *gummig; -harz* o. gomhars v.; *-lack* m., Z. *-gutt.*

Gummiren, (*gummirte, gummirt*) bedr. ww. gommen, met opgeloste gom bestrijken.

Gummi-stoff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Scheik.) gomstof, eigenlijke gom v.; *-tragant* m. dragantgom v.; *-wachs* o. gomwas o.; *-wasser* o. gomwater o.; 2. (Man.) gomwater, met gom vermengd water.

Gundel-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. wilde tijm, veldtijm, kwendel m., onzer-lieve-vrouw-bedstroo o.; *-rebe* v. (Pl.) aardveil o., hondsdraf m.

Gundermann, Gunderan, Gunderlunze, m. (Pl.) Z. *Erdepheu;* 2. Z. *Erdwinde* (Pl.); 3. Z. *Kirschisop.*

Günke, (*-n*) v. (Prov.) vrouwenmantel m.

Günsel, (*-s*, mv. *Günsel*) m. (Pl.) kruipend berenoor o.

Gunst, (mv. zelden *Günste*, Z. *Gunstbeweis*, in bijwoordelijke uitdrukkingen *Gunsten*) v. gunst, begunstiging, genade, goedgunstigheid, bevoordeeling v., gunstbewijs, gunstbetoon o., goedwilligheid, genegenheid, beleefdheid v., dienst m.; *jemn. eine - erweisen*, eene gunst bewijzen; *die - eines Obern gewinnen*, genegenheid; *hier geht Alles nach -*, hier gaat alles naar gunst; *jemn. zu seinen -en einnehmen*, iem. voor zich innemen, een gunstig denkbeeld doen opvatten; *sich um jems. - bewerben*, iems. gunst trachten te verwerven; *in -en stehen*, in gunst staan, begunstigd worden; *zu -en jems.*, ten gunste, ten voordeele van; it. Z. *Gunstbezeigung;* 2. *mit Ihrer -, mit - zu reden*, met uw verlof, met uw welnemen.

Gunst-bemühung, -bewerbung, v. gunstbejag o.; *-bezeigung* v. gunstbetoon, gunstbewijs o.; *jem. mit -en überhäufen*, iem. met gunsten, gunstbewijzen overladen; *-brief* m. gunstbrief, verlofbrief, vergunningsbrief m.; *-erschleichung* v. (i. k. bet.) Z. *-bemühung.*

Günstig, (*-er, -st*) bijv. en b. gunstig, genegen, toegedaan, voordeelig; *der Himmel ist uns -*, de hemel begunstigt ons; *jemn. - sein*, iem. genegen, toegedaan zijn, begunstigen; (fig.) *-e Gelegenheit*, gunstig, geschikt; *- auslegen*, op voordeelige wijze; *-er Leser*, goedgunstig, toegenegen.

Günstling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gunsteling, begunstigde, lieveling, beschermeling m.; (fig.) *- des Glückes*, gelukskind m., Z. *Liebling; -in* v. gunsteling(e), begunstigde v.; *-schaft* v. staat m. van een begunstigde.

Gunstschein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Gunstbrief.*

Gurgel, (*-n*) v. keel v., gorgel m., strottenhoofd o.; it. strot m.; *jemn. die - abschneiden*, iem. de keel of den hals afsnijden; (gemeenz.) *Alles durch die - jagen*, alles door de keel jagen, al zijn geld verkwisten aan eten en drinken; (fig.) *jemn. das Messer an die - setzen*, iem. het mes op de keel zetten.

Gurgel-ader, (*-n*) v. keelader v.; *-bein* o. keelbeen o.; *-hahn* m. (Nat. hist.) boschhaan m.; *-klappe* v. keelklep v., keellelletje o., huig v.

Gurgeln, (*gurgelte, gegurgelt*) bedr. ww. gorgelen; 2. wed. ww. *sich -*, gorgelen, zich de keel of den mond spoelen; 3. o. ww. gorgelend zingen.

Gurgel-schnitt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. luchtpijpsnede v.; *-wasser* o. gorgelwater o.

Gurke, (*-n*) v. (Tuinb.) komkommer m.; *kleine -*, agurkje o.; (fig.) *die Zeit der sauren -*, Z. *Gurkenzeit; sich -n herausnehmen*, zich vrijheden veroorloven.

Gurken-beet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. komkommerbed o.; *-fässchen* o. komkommervaatje o.; *-förmig* bijv. en b. komkommervormig; *-frucht* v. komkommervrucht v.; 2. pompoenachtige vrucht v.; *-hobel* m. komkommerschaaf v.; *-kern* m. komkommerpit v.; *-kraut* o. (Pl.) bornagie, borragie v.; *-maler* m. kladschilder m.; *-ranke* v. komkommerrank v.; *-salat* m. komkommersla v.; *-same(n)* m. komkommerzaad o., Z. *-kern; -topf* m., Z. *-fässchen; -walze* v. (Delfst.) komkommerschelp v.; *-zeit* v. (Scherts.) slappe tijd, komkommertijd m.

Gurre, (*-n*) v. slechte merrie v., knol m.; 2. gemeen vrouwspersoon.

Gurren, (*gurrte, gegurrt*) o. ww. (van duiven), kirren, koeren; 2. Z. *knurren.*

Gurt, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. gordel, gordelriem, singel m., ceinture v.; it. draagband, draagriem m., kruizeel, helpzeel o.; *-bett* o. singelbed o.; 2. (Bouwk.) plint o.

Gürtel, (*-s*, mv. *Gürtel*) m. gordel, gordelriem m., ceinture v.; (fig.) *einem Mädchen den - lösen*, een meisje beslapen; 2. (Zeew.) schoot m., spantouw o. der zeilen; 3. (Aardr.) gordel m., luchtstreek, zone v.

Gürtel-assel, (*-n*) v. gordeldier o.; *-förmig* bijv. nw. gordelvormig, als een gordel; (Krist.) omgordeld; *-kette* sleutelketting m.; *-kraut* o., Z. *Bärlapp; -los* bijv. en b. gordelloos, zonder gordel; (fig.) schaamteloos; *-ring* m. gordelring m.; *-schnalle* v. gordelgesp m.; *-schnecke* v. gordelslak v.; *-schwamm* m. (Pl.) met eenmiddelpuntig gekleurde banden melkachtig zwam o.; *-spange* v. gordelhaak m., Z. *-schnalle; -thier* o. (Nat. hist.) gordeldier, pantserdier o.; *-wirbelbein* o. gordelwervel m.

Gürteln, (*gürtelte, gegürtelt*) bedr. ww., Z. *gürten; einen Baum -*, van een boom den bast in het rond afschillen.

Gurten, (*gurtete, gegurtet*) bedr. ww. gorden, omgorden, aangorden; *ein Pferd -*, singelen, opsingelen; 2. wed. ww. *sich -*, een gordel omdoen, zich gorden.

Gurt-gehenk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. draagband m.; *-haken* m. gordelhaak m.; *-kamm* m. gordel- of singelkam m.

Gürtler, (*-s*, mv. *Gürtler*) m. gordelmaker, gordelkoopman m.; 2. Z. *Gelbgieszer* o.

Gurt-los, bijv. en b. ongegord, zonder gordel; *-riem* m. gordel, gordelriem m.; (Pl.) hanekam m.; *-ring* m. gordelring m.; *-schnalle* v. gordelgesp m.; *-schraube* v. gordelschroef v.; *-sims* m. (Bouwk.) lijst v. om een gebouw tusschen twee verdiepingen; *-werk* o. bepleisterd plint o.

Guss, (*-es*, mv. *Güsse*) m. (Giet.) gieting v., gieten, gietsel o.; *Figur von einem -e*, van een gietsel; (fig.) *ein Werk aus einem -e*, als uit een stuk vervaardigd, een afgerond geheel; (Letterg.) *ein - Buchstaben*, gietsel o.; (Br.) water o. voor één brouwsel; 2. stortregen, plasregen m.; 3. Z. *Gussstein;* (Zeew.) luikgat, luik o.

Guss-abdruck, (*-druck(e)s*, mv. *-drücke*) m. (Boekdr.) gietafdruk m., cliché o.; *—verfertigung* v. gietafdrukken maken, clicheeren o.; *-arbeit* v. gietwerk, gieten o.; *-blei* o. gietlood, gesmolten of gegoten lood o.; *-eisen* o. gegoten ijzer o.; it. (Giet.) geus, gieteling m.; *-eisern* bijv. nw. van gegoten ijzer; *-form* v. gietvorm m.; *-loch* o. (Giet.) gietgat o., hellende goot v. waardoor het gesmolten metaal in den gietvorm vloeit; *-mann* m. spekruimer m. bij de walvischvangst; *-mündung* v. fonteinmond m.; *-mutter* v. (Letterg.) matrijs, metaalmoeder v.; *-regen* m., Z. *Guss* (2); *-röhre* v. bovenpijp v.; *-stahl* m. gegoten staal o.; *-stein* m. gootsteen m.; *-waare* v. gegoten ijzerwerk o.; *-wachs* o. gezuiverd was o.; *-werk* o. gegoten werk o.

Güst, (*-er, -est*) bijv. en b. (Landb.) onvruchtbaar, gust, gelt, Z. *gelt.*

Güste, (*-n*) v. (w. i. gebr.) (Landb.) braakland, braakveld o.; it. braak liggen o.

Güstekohl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bruine kool v.

Güster, (*-s*, mv. *Güster*) m. zeeblei v., witbaars m.

Güstling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gust dier o.

Güstpflügen, (*pflügte güst, güst-*

gepflügt) bedr. ww. na het braak liggen voor de eerste maal beploegen.

Gut, (vergr. tr. *besser*, overtr. tr. *best*) bijv. en b. goed; *ein -es Aussehen haben*, er goed uitzien; *-es Wetter*, goed weder o.; *das steht ihm -*, dat staat hem goed; (fig., Scherts.) dat staat hem mooi; *das ist - zu essen*, dat is goed om te eten, dat kan gegeten worden; *hier ist - sein*, het is hier goed; *sich einen -en Tag machen*, een dag aangenaam doorbrengen, een goeden dag hebben; *es - haben, -e Tage haben*, het goed hebben, een goed leven leiden; *er hat es sehr - bei ℌ*, hij heeft het zeer goed &; *was gibt es -es Neues?*, wat is er voor nieuws?; 2. goed, vroolijk, opgeruimd; *-es Muthes, -er Dinge sein*, vroolijk, opgeruimd, wel te moede zijn; 3. gewenscht, gunstig; *-es Zeichen*, goed, gunstig; *-en Tag, Morgen, Abend!*, goeden dag, morgen, avond!; *geht es -?*, gaat het goed, naar wensch, zijt gij wel?; *es geht, steht -*, het gaat goed; *seine Sachen stehen -*, zijne zaken gaan, staan goed; *es lässt sich mit dem Kranken - an*, de zieke bevindt zich wel; *es ist -, dass du kommst*, het is goed dat gij komt, gij komt juist van pas; 4. goed, aan de bestemming beantwoordend; *-es Brod, -er Wein*, goed, van goede hoedanigheid; *-er Weg*, goed, gebaand, begaanbaar; *-es Gemälde, -er Dichter*, goed; *er hat einen guten, natürlichen Verstand*, hij heeft een gezond verstand; *es muss - sein*, men moet zich er mede vergenoegen; *es mag - sein, es ist schon -*, wel nu, het zij zoo!; *lassen wir es -sein!*, laat ons er niet meer van spreken!; *etw. - heiszen*, iets goedkeuren; *nicht - heiszen*, niet goedkeuren, afkeuren, bedillen, berispen; *einen Fehler wieder - machen*, herstellen; *einen Beleidigten wieder - machen*, weer tevreden stellen, genoegdoening geven; *wieder - werden*, weer goed worden, niet meer boos zijn; *sie sind sich wieder -*, zij zijn verzoend met elk.; *-e Perlen*, echt; 5. goed, juist, zonder fouten, nauwkeurig, zuiver; *- deutsch sprechen*, goed Duitsch spreken; it. onberispelijk; *von -er Herkunft, aus einem -en Hause sein*, van goeden huize, van goede afkomst; 6. groot, lang; *-e Anzahl, -es Theil*, groot, aanzienlijk; *-e Zeit*, goede, lange tijd; 7. goed, nuttig, heilzaam; *-e Arznei*, heilzaam; *diese Speise ist für Sie -*, is goed, nuttig voor u, zal u goed doen; *jemn. - sein, nicht - sein*, genegen zijn, niet genegen zijn; *-es mit Bösem vergelten*, goed met kwaad vergelden; II. (in zedelijken zin), goed, eerlijk, deugdzaam, rechtschapen; *wozu ist das -?*, waartoe dient dat, waar is dat goed voor?, *es wäre besser, Sie schwiegen*, het ware beter, het zou beter zijn dat &; *es wird - sein, wenn Sie es ihm sagen*, het zal goed zijn; *im -en* of *in -em aus einander gehen*, als goede vrienden scheiden; *jemn. etw. in -em sagen*, goedschiks, met zachtheid; it. uit belangstelling in hem; *jemn. -e Worte geben*, zoete broodjes bakken bij, vleien; it. door zachtheid of vleiende woorden trachten te verkrijgen van; *der -e Name, Ruf*, de goede naam; *die Guten*, de gegoede lieden; *das -e thun*, het goede doen; *er hat das -, dass er niemals lügt*, dat goeds heeft hij, dat hij &; *das -e an der Sache ist, dass ℌ*, het goede &; it. (Scherts.) het mooiste, fijne van de zaak &; 2. zachtzinnig, toegevend, vreedzaam, inschikkelijk; *-es von jemn. reden*, goeds zeggen van; *seien Sie doch so - und sagen Sie mir*, wees zoo goed, heb de goedheid, doe mij het genoegen mij te zeggen; (gemeenz.) *du -es, liebes Kind, du dauerst mich*, lief kind, arm kind, ik beklaag u; *-er Freund*, goede vriend, welwillende, toegenegen vriend; *ich verbleibe Ihr -er Freund*, ik blijf altijd uw goede vriend; 3. (Hand.) *dieser Kaufmann ist - ℌ*, is goed, solide, heeft veel krediet, geniet een groot vertrouwen; *mit seinem -en Willen*, met zijn goeden wil; *in -er Anzahl*, in grooten getale; *es ist - ein Jahr, dass ℌ*, het is wel een jaar, ruim een jaar geleden &;

II. bijw. (uitdrukking van tevredenheid), *er ist da -*, hij is daar goed, wel bezorgd!; *recht -!, schon -!*, goed zoo, genoeg!; 2. genoeg, voldoende; *es ist -*, het is genoeg; it. Z. *kurz*; 3. zeer wel; *es ist hier - angebracht*, het is hier zeer wel &; *er musste so - warten als ich*, hij was evenzeer verplicht te wachten als &; *das ist eben so - als*, dat is even goed als; *es wäre eben so - gewesen*, het zou even goed, voldoende geweest zijn; *es ist so - als geschehen*, het is zoo goed als gebeurd, het is even goed alsof het gebeurd was; *er ist so - als todt*, hij is zoo goed als dood; 4. goed, licht, gemakkelijk, zonder moeite; *er hat - lachen*, hij heeft goed lachen, hij kan licht lachen; 5. *für etw.* of *jem. - sein, - stehen*, goedspreken, borg blijven, aansprakelijk zijn; *ich habe* 100 *Thaler bei ihm -*, ik heb & van hem te goed, hij is mij & schuldig; *wie viel haben Sie -?*, hoeveel hebt gij te goed?, hoeveel komt u toe?; *jemn. etw. in Rechnung zu - schreiben*, iem. crediteeren voor; *das soll Ihnen zu - gehen*, dat hebt gij nog te goed; (Sp.) *jemn. - geben*, iem. voorgeven; *- machen*, goed maken, vooruitgeven; *jemn. etw. zu - halten*, ten goede houden, vergeven; *sich etw. zu - thun*, zich te goed doen, flink gebruik maken van; *sich auf etw. zu - thun*, zich iets laten voorstaan op, roemen, pochen op; *etw. - thun*, (van planten), goed doen, voorspoedig opgroeien, gedijen; it. (van menschen), zijn plicht doen, zich goed gedragen; *das Kind will nicht - thun*, is ongeduldig, wil niet ordentelijk zijn; *bei einander - thun*, in vrede, in goede verstandhouding, eensgezind met elk. leven; *nicht mehr - thun*, (van de oogen &), verzwakken, afnemen.

Gut, (*-(e)s*, mv. *Güter*) o. goed o.; *-er des Leibes, der Seele*, goederen; 2. eigendom o., bezitting v.; *er besitzt viele Güter, viel Geld und -*, vele goederen o.; *fahrendes -*, roerend goed o.; it. onroerend goed, huis, land &; *ein Mann der viele und schöne Güter besitzt*, een man rijk in goederen; *ein adeliges -*, een adellijk goed, kasteel, slot o.; *die Güter in diesem Dorfe*, de goederen o. mv., landerijen v. mv.; *ein - anbauen*, een goed bijbouwen; *liegende Güter*, vaste goederen; (Spr.) *Z. erwerben; Habe und -*, have en goed, bezittingen v. mv., roerende en onroerende of vaste goederen; *sich mit Leib und - verpfänden*, met lijf en goederen borg blijven; (Hand.) *die Güter abladen*, (koop)waren v. mv. lossen; *unten verzeichnetes -*, hieronder aangegeven goederen; *irdenes -*, aardewerk o.; *bestes -*, eerste soort v. van tabak in bladen; (Landb.) *die Bienen sind reich an -*, hebben veel honi(n)g.

Gut-achten, (*-s*) o., z. m. oordeel o., meening v., gevoelen, advies, goeddunken o.; *rechtliches, theologisches —*, meening v., gevoelen o.; *ärztliches —*, bericht, rapport o.; (Hand.) gevoelen o. der kooplieden in handelsgeschillen; *-artig* bijv. nw. goedaardig, goedig, van eene goede inborst; (Gen.) *-artige Blattern*, niet kwaadaardig, niet besmettelijk, niet gevaarlijk; *-artigkeit* v. goedaardigheid, goedheid, goedigheid v.; (Gen.) niet gevaarlijk zijn o.; *-befinden* o. (van een persoon), gezondheid, welvaart v., welstand m.; it. goedvinden o., Z. *-achten, -dünken; -berath* m. (Pl.) waterweegbree v. met groote bladeren.

Gütchen, o. (verkl.) klein goed, eigendom o., kleine bezitting v.

Gutdenkend, bijv. nw. weldenkend, welgezind o.

Gutdünken, (*-s*) o., z. m., Z. *Gutachten; nach meinem -*, volgens mijne meening; *nach Ihrem -*, zoo als u goeddunkt; *folgen Sie Ihrem eigenen -*, volg uwe eigene meening, handel naar uwe eigene overtuiging.

Gute, (*der, die, das*), Z. *Gut*; 2. v. kinderjufvrouw, kindermeid, bonne, gouvernante v.

Güte, v. goedheid, goede hoedanigheid, deugdelijkheid, geschiktheid v.; (van lucht, water &), goed zijn o.; (van zilver &), allooi o.; (van paarlen), echtheid, waarde v.; (van grondstellingen), deugdelijkheid v.; (van het hart), goedheid, goedhartigheid v.; 2. goedheid, goedertierenheid, menschlievendheid, welwillendheid, minzaamheid, vriendelijkheid, aangenaamheid, deugd v.; *der Weg der -*, de weg der goedheid, zachtzinnigheid; *etw. in - ausmachen*, in der minne schikken; *sage es in der -*, zeg het uit eigen beweging, zonder dat men u noodzaakt; (Rechtsw.) *der - pflegen*, eene schikking voorstellen; *jem. mit - überhäufen*, met goedheid, vriendelijkheid overladen; *wollen Sie nicht die - haben, mir ℌ*, wilt gij niet zoo goed zijn &.

Gutedel, (*-dels*, mv. *-del*) m. (Wijng.) witte, zeer zoete druif v.; *-wein* m. peterseliewijn m.

Guten, (*gutete, gegütet*) o. ww. (veroud.) goed zijn, goed worden, beteren.

Güten, (*gütete, gegütet*) bedr. ww. (veroud.) goed maken, in der minne schikken; it. vergoeden.

Güter-abtretung, v. (Rechtspr.) afstand m. van, afstaan o. van de goederen eens schuldenaars ten voordeele van

den boedel; *-anschlag* m. begrooting, schatting v. van een landgoed; *-ballen* m. baal v. koopwaren; *-beschauer* m. visiteur m.; *-besitzer* m. grondeigenaar, bezitter, eigenaar m. van goederen; *-bestäter* m. expediteur, commissionnair, hij, die goederen voor anderen bezorgt, verzendt &; *-besteller* m., Z. *-bestäter; -brief* m., Z. *Frachtbrief; -expedition* v. verzenden o., verzending v. van goederen, expeditie v.; *-gemeinschaft* v. gemeenschap v. van goederen; *-handel* m. handel m. in landgoederen; *-kauf* m. aankoop m. van landgoederen; *-leger* m., Z. *-packer; -los* bijv. nw. arm; *-masse* v. bezittingen v. mv.; *-packer* m. goederenpakker m.; *-pfleger* m., Z. *-vertreter; -post* v. bagagewagen, goederenwagen m.; *-reich* bijv. nw. rijk in goederen; *-schaffner* m., Z. *-bestäter; -selig* bijv. nw., Z. *-reich; -stein* m. grenssteen m.; *-stücke* o. mv. goederen, landgoederen o. mv.; *-transport* m. (Spoorw.) vervoer, vervoeren o. van goederen; *-versender* m., Z. *-bestäter; -versicherung* v. verzekering v., verzekeren o. van goederen; *-vertreter* m. verzorger, raadsman, plaatsbekleeder m. in het beheer van goederen; *-wage* v. waag, openbare weegschaal v.; *-wagen* m. goederenwagen m.; *-wracker* m., Z. *-packer; -zug* m. (Spoorw.) goederentrein m.

Gŭterz, (*-es*, mv. *-e*) o. rijk ertso.

Gütevoll, bijv. nw. goedig, goedhartig, vol goedheid.

Gut-fertiger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *Güterbestäter; -finden* o., Z. *-befinden; -fisch* m. makreel m.; *-gegründet* bijv. nw. goed gegrond, solide; *-gelaunt* bijv. nw. goed of wel gemutst, goed geluimd, in goede luim; *-gesinnt* bijv. nw. goedgezind, welgezind; *-gläubig* bijv. nw. rechtgeloovig, orthodox; *-haben* o. (Hand.) te goed, toekomende, verschuldigde o., uitstaande schuld v., saldo o., rest, winst v., crediet o.; 2. te vorderen schuld v.; *-heiszen* o. goedkeuring, toestemming, vergunning v., verlof o.; *auf Ihr —*, volgens uwe bekentenis; *-heiszend* bijv. nw. goedkeurend; (Rechtsw.) bekrachtigend; 2. bedr. ww. goedkeuren; *-heit* v., Z. *Güte.*

Gutherzig, (*-er, -st*) bijv. en b. goedhartig, goedig, toegevend, inschikkelijk; *-e Laune*, goede luim; *er ist ein -er Narr*, hij is een goedbloed, een goedhartige ziel; *-keit* v. goedhartigheid, goedigheid, toegevendheid v.

Gütig, (*-er, -st*) bijv. en b. goedig, goedertieren, zachtmoedig, toegefelijk, inschikkelijk; *ein -er Fürst*, goedig, zachtmoedig, goedhartig; *jem. - aufnehmen*, met goedheid, vriendelijk, welwillend; *die -e Natur*, weldadig; *er war so - mich &*, hij was zoo goed, had de goedheid, de vriendelijkheid &; *mit Ihrer -en Erlaubniss*, met uw verlof, met uwe vergunning; *seien Sie so -, mir zu sagen*, wees zoo goed, heb de goedheid &; *-keit* v. goedertierenheid v., Z. *Güte.*

Gut-launig, bijv. nw., Z. *-gelaunt.*

Gütlich, (*-er, -st*) bijv. en b. minnelijk, in der minne, goed, vriendelijk; *-er Vergleich*, minnelijke schikking; *-er Vermittler*, vriendelijk; *jem. -behandeln*, toegevend, met zachtheid behandelen; *sich - thun*, zich te goed doen.

Gut-müthig, bijv. nw., **-müthigkeit,** v., Z. *-herzigkeit; -sagen* o. goedspreken, instaan, borg blijven o.; *-sager* m. borg, goedspreker m.

Gutsbesitzer, (*-tzers*, mv. *-tzer*) m. grondbezitter m.; *-in* v. eigenares v. van landerijen.

Gut-schreiben, o., **-schrift,** v. (Hand.) credit o.

Guts-herr, (*-n*, mv. *-en*) m. heer, eigenaar m. van een landgoed, landheer m.; *-herrenrecht* o. eigenaarsrecht o.; *-herrschaft* v. eigenaar m. of eigenares v. van het dorp, van een landgoed; *-pflichtig* bijv. nw. dienstplichtig aan den landheer.

Gut-sprechen, o., **-sprecher** m., Z. *-sagen; -steuer* v. belasting v. op landgoederen.

Gutta-percha, v. gutta-percha v.

Guttatim, bijw. droppelsgewijs, bij droppels.

Gut-that, (*-en*) v. goede daad, v.; *-thäter, —in*, weldoener m., weldoenster v.; *-thätig* bijv. nw. weldadig, weldoend, heilzaam; *-thätigkeit* v. weldadigheid v.

Gutti, (*-s*) o., Z. *Gummigutt.*

Gutti-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. gomboom, gomharsgevende boom m.; 2. hertshooi, Sint-Janskruid o.; *-pflanze* v. gomplant v.

Guttural, bijv. nw. tot de keel of den strot behoorende; *-buchstabe* m. keelletter v.

Gutwillig, (*-er, -st*) bijv. nw. goedwillig, bereidwillig, dienstvaardig, vriendelijk; *er ist ein äuszerst -er Mensch*, hij is uiterst goedwillig, goedig, toegevend; *- etw. thun*, gewillig, zonder dwang, uit eigen beweging, gaarne; *-keit* v. goedwilligheid, gewilligheid, dienstvaardigheid, bereidwilligheid v.

Gutzer, (*-s*, mv. *Gutzer*) m. (veroud.) Z. *Guckloch.*

Gymnasiarch, (*-en*, mv. *-en*) m. (Oudh.) hoofd o., opziener m. van een gymnasium, gymnasiarch m.

Gymnasiast, Gymnasist, (*-en*, mv. *-en*) m. leerling m. van een gymnasium.

Gymnasium, (*-s*, mv. *Gymnasien*) o. gymnasium o., latijnsche school v.

Gymnast, (*-en*, mv. *-en*) m. (Oudh.) leermeester m. der gymnastiek bij de Grieken, onderwijzer m. der kampvechters, gymnast m.

Gymnastik, v. kunst of leer v. der lichaamsoefeningen, gymnastiek v.

Gymn(ast)isch, bijv. en b. lichaamsoefenend, krachtoefenend, tot de strijdschool of de lichaamsoefeningen behoorende, gymnastisch; *-e Uebungen*, lichaamsoefeningen, gymnastische oefeningen.

Gymnosophist, (*-en*, mv. *-en*) m. (Oudh.) naaktgaande wijze, gymnosophist m.

Gynäceum, (*-s*, mv. *Gynäceen*) o. vrouwenverblijf o.

Gynäkokratie, v. vrouwenregeering, pantoffelregeering v.

Gyromantie, v. kringwaarzeggerij v., waarzeggen o. door het rondgaan in een kring.

Gyps, m., Z. *Gips.*

Gyrophag, (*-en*, mv. *-en*) m. landlooper m.

H.

H, (*h's* of *h*, mv. *h's* of *h*) o. h, (achtste letter en zesde medeklinker); 2. (Muz.) si, b; *ein Stück aus -*, een stuk uit of in b; *-dur, -moll*, b-dur, b-moll.

Ha! tussch. ha!, o!, oei.!; *- sind Sie da!*, ha, ha! zijt gij daar?; *-! -! wir haben ihn*, ha, ha!, zie zoo! wij hebben hem.

Haal, Z. *Hahl.*

Haar, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van dieren en menschen), haar o.; *diese Pferde haben nicht einerlei -*, hebben niet dezelfde soort van haar; *das lange - am Halse des Löwen, Pferdes &*, manen v. mv.; *die langen -e eines Schweines*, borstels m. mv.; (Looi.) *das - einer Haut*, nahaar o.; *feines -*, dons o.; *graue -e*, grijze haren; *krauses -*, kroes haar; (Spr.) *krause -e, krause Sinne*, krulhaar, gekrulde zinnen;

(fig.) *ich werde mir keine grauen -e darum wachsen lassen*, ik zal er geen grijze haren om krijgen, daar bekommer ik mij weinig om; *eigene, falsche -e*, eigen, valsch haar; *fremde -e*, pruik; (Sterrenk.) *das - der Berenice*, haar; *sich die -e raufen*, zich (van wanhoop) de haren uit het hoofd rukken; *bei dieser Erzählung stehen mir die -e zu Berge*, rijzen mij de haren te berge; *jemn. in die -e wollen*, iem. te lijf willen; *einander in den -en liegen*, plukharen, vechten, kijven; *den Leuten die -e zusammenknüpfen*, de menschen tegen elkaar ophitsen, in het harnas jagen; *einen Beweis bei den -en herbeiziehen*, bij de haren er bij sleepen; (Bergw.) *Erz bei den -en kriegen*, vinden; *einander in die -e kommen, sich an den -en herumzausen*, elk. bij het haar pakken, plukharen; (fig., gemeenz.) *er hat -e lassen müssen*, hij heeft er heel wat bij laten zitten, hij heeft er veel bij verloren; *ein - in etw. finden*, iets vinden, dat iem. den lust beneemt; *mit Haut und -*, met huid en haar, geheel; *er hat -e auf den Zähnen*, hij heeft haar op zijn tanden, hij is moedig; (gemeenz.) hij durft, is voor een klein gerucht niet vervaard, laat zich niet op zijn teenen trappen; *sie hat kein - von ihrer Mutter*, zij gelijkt volstrekt niet, in niets op hare moeder; *-e spalten, klauben*, haarklooven, iets met kleingeestige nauwkeurigheid verrichten; *jemn. kein - krümmen*, niet het geringste leed aandoen; *es ist kein gutes - an ihm*, er is geen greintje goeds in hem, hij deugt niet, is een rechte deugniet; *kein gutes - an einem lassen*, iem. uitschelden, dat er geen goed haar aan blijft; (gemeenz.) uitmaken voor al wat lee ijk is; *auf ein - schieszen*, juist schieten, op een haar na raken; *es hängt an einem - of Härchen*, het hangt aan een haartje, aan een zijden draadje; *es fehlt nicht ein - breit daran*, er mankeert geen haartje aan; *um ein -, bei einem -*, op een haartje, bijna, haast; *um ein - wäre er um sein Leben gekommen*, het scheelde geen of maar een haar, of hij was gedood geworden; 2. wat naar haar gelijkt; (van planten), draadjes o. mv., vezels v. mv.; (Boschw.) *der Hügel steht in - en*, is geheel met hout begroeid; (van boomen), takken en bladeren; 3. (Looi.) die kant van de huid, waar het haar gezeten heeft; *- und Aas*, haar- en vleeschzijde, buiten- en binnenkant; 4. (Lakenb.) *- und Grund des Tuches*, linker en rechter zijde, goede en verkeerde kant; *das Tuch aus den -en rauhen*, kaarden; *aus den -en scheren*, voor de eerste maal scheren; (Giet.) *auf die -e treiben*, tot op een haar zuiveren.

Haar-abscheeren, (*-s*) o., z. m. scheren, haarscheren o.; *-ader* v. haarader, haarbuis v.; *-aftermoos* o. (Pl.) haarmos o.; *-alaun* o., Z. *Federalaun; -amethyst* m. haaramethist m.; *-angel* v. haarangel m.; *-arbeit* v. haarwerk o.; *-aufsatz* m. haartoer m.; *-aufwickeln* o. in papillotten zetten; *-aufwickler* m. papillottenzetter m.; *-ausfallen* o. (Gen.) uitvallen o. van het haar; *-ballen* m. haarbal, gemzenkogel m.; *-band* o. haarband m.; 2. strijkband m.; *-bänder* o. mv. (Ontlk.) met haartjes bezette beenuitwas m.; *-bau* m. opmaken o. van het haar, frisuur v.; *-baum* m. slangenboom, slangendoren m.; *-beere* v. framboos v.; *-beize* v. ontharend middel o.; *-bereiter* m. haarbereider, pruikmaker m.; *-besen* m. haarborstel m.; *-bett* o. haren matras v.; *-beutel* m. haarzak, haarbundel m.; (fig.) *sich einen — trinken*, zich een roes drinken; *—perrücke* v. zakpruik v.; *-binde* v. haarband m., haarbandje o.; *-birke* v. berk, berkeboom m. met neerhangende takken; *-blättrig* bijv. en b. met haarfijne bladeren; *-bleiche* v. haarbleekerij v.; *-bleicher* m. haarbleeker m.; *-blume* v. (Pl.) haarbloem v.; *-boden* m. haargrond m.; *-bolle* v. knot v.; *-bolzen* m. (Landb.) haarhamer m. om de zeis te scherpen; *-braten* m. (Jachtw.) achterlendestuk, bilstuk o. (van het wilde zwijn); *-breit* bijv. en b. haarfijn, haarbreed; (Nat. hist.) als een paardenhaar, haarbreed, haarfijn; 2. o. zelfst. haarbreedte, breedte, dikte, fijnheid v. van het haar; (fig.) *um kein — von etw. abweichen*, geen haarbreed, niets, niet het minst afwijken van; *-breite* v. haarbreedte, breedte v. van het haar; *-bruch* m. haarbreuk v.; *-bügel* m. haarijzer o.; *-bürste* v. haarborstel m.; *-busch, -büschel* m. haarbos m., haarlok v., kuif v.; *Ricket mit dem —*, Riket met de kuif; *-decke* v. haren deken v.; *-dick* bijv. nw. haardik, ter dikte van het haar; *-drossel* v. (Nat. hist.) rosachtige lijster v. van Carolina; *-druse* v. haarfijn samenzetsel o. van kristaltakken in rotsspleten; *-dünn* bijv. nw. haardun, zoo dun of los als een haar; (Ontlk., Pl.) *—e Fasern*, Z. *-faser; -eisen* o. (Looi.) schaafijzer o. om de huiden van het haar te ontdoen; (Pruikm.) haarijzer, krulijzer o.

Haaren, haren, (*haarte, gehaart* en *härte, gehart*) o. ww., m. *h.*, it. wed. ww. *sich -*, zijn of het haar verliezen, verharen; (van pelswerk), uitvallen; 2. bedr. ww., Z. *abharen*; 3. bijv. nw. haren, van haar, uit haar vervaardigd; it. behaard, met haar bedekt.

Haar-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. haarvormig erts o.; *-eule* m. raagbol m.; *-faden* m. (Pl.) haarkrans m.; *-fall* m. uitvallen o. van het haar; *-farbe* v. haarkleur, kleur v. van het haar, bruine kleur v.; *-faser* v. haarvezel v.; *-faserchen* o. haarvezeltje, fijn vezeltje o. aan planten en aan de pooten van herten &; *-fäserig* bijv. nw. (Pl.) vezerig, haartijn; *-federn* v. mv. haarvormige vederen v. mv., dons o.; *-fein* bijv. en b. haarfijn, uiterst fijn, fijntjes; (fig.) *ein —er Unterschied*, haarfijn, zeer gering, bijna niet merkbaar; *-filz* m. fijn vilt o.; *-fisch* m. (Nat. hist.) haarvisch m.; *-flechte* v. haarvlecht v.; (Pl.) zeer fijn mos o.; (Gen.) haarworm m.; *-flechter, —in*, haarvlechter m., haarvlechtster v.; *-förmig* bv. nw. haarvormig; 2. donsachtig, wolachtig; *-förmigkeit* v. haarvormigheid v.; *-gefäss* o. haarvaatje o.; *-gestirn* o. haarster v.; *-gold* o. gedegen goud o. in den vorm van haren; *-gras* o. (Pl.) haargras o.; *-gürtel* m. haren gordel m.; *-hammer* m. haarhamer m.; *-handel* m. haarhandel, handel m. in haar, paardenhaar &; *-händler, —in*, handelaar m., handelaarster v. in haar, haarkooper m., haarkoopersvrouw v.; *-haube* v. pruik v., toertje o.; *-hemd* o. haren kleed, ruw haren hemd, boethemd o.; *-holz* o. vezelig hout o.

Haaricht, bijv. nw. haarachtig, op haar gelijkende.

Haarig, bijv. en b. harig, met haar bedekt, ruw, gehaard; *-er Mensch*, harig, met haar begroeid; *-e Brust*, behaard, Z. *lang -, kurz-haarig*; (Pl.) harig, vezelig; *-e Aehre*, vezelig, met baarden; *-keit* v. harigheid, behaardheid, ruwheid v.

Haar-kalk, (*-es*) m., z. m. haarkalk v.; *-kamm* m. haarkam, kam m.; *-kappe* v., Z. *-haube; -kies* m. haarvormig zwavelig ijzer o.; 2. nikkelzwavelverbinding v.; *-klauber* m. haarkloover, uitpluizer, vitter m.; 2. (i. k. bet.) pruikmaker m.; *-klauberei* v. haarklooverij v.; *-klein* bijv. nw., Z. *-dünn*; 2. bijw. (fig.) *— erzählen*, haarfijn, in de geringste bijzonderheden, van stukje tot beetje vertellen; *-köcher* m. (Nat. hist.) zeekoker m.; *-kogel* v. pruik v.; *-kornet* v. staartster, haarster, baardster v.; *-kopf* m. haarkapsel o.; *—wurm* m. haarkopworm m.; *-krankheit* v. haarziekte, Poolsche vlecht v.; 2. Z. *Kopfgrind*; 3. haarziekte, trichiasis v.; *-kranz* m. haarkrans m., tonsuur v.; *-krause* v., Z. *-bau; -krauser, -kräusler* m. kapper, pruikmaker, friseur m.; *-kräuseln* o. kappen, friseeren o.; *-kraut* o., Z. *Frauenkraut; -krone* v., Z. *-kranz*; 2. (Pl.) haarkroon, vederkroon v.; *-kugel* v., Z. *-ball; -künstler* m., Z. *-kräusler; -kupfer* o. haarvormig koper o.; *-lava* v. haarvormig lavaglas o.; *-locke* v. haarlok, lok v.; *-los* bijv. en b. haarloos, zonder haar, kaal, glad; *—er Kopf*, kaal; *—es Kinn*, baardeloos; *das Scheeren aus dem —*, eerste schering v.; *-mantel* m. haarmantel, kamdoek m.; *-matratze* v. paardenharen matras v.; *-maul* m. haarmuil m. (een zeedier); *-mehl* o. haarpoeier o.; *-messer* o. haarmes o.; *-milbe* v. haarworm m.; *-moos* o. haarmos o.; *-mörtel* m., Z. *-kalk; -mütze* v., Z. *-haube; -nadel* v. haarspeld, haarnaald v.; *-nestel* v. haarband m.; *-netz* o. haarnet o.; (Pl.) haarvormig ineengevlochten vezels v. mv.; *-öl* o. haarolie v.; *-pastete* v. haarpastei v.; *-pflanze* v. haarplant v.; *-pinsel* m. haarpenseel o.; *-plüsch* m. pluis, langharig trijp, duffel o.; *-pommade* v. pommade v.; *-puder* o. haarpoeier o.; *-puffe* v. haardof m.; *-pulver* o., Z. *-puder; -pulz* m. haartooi m.; *-putzer* m., Z. *-kräusler; -putzerin* v. kapster v.; *-qualle* v. (Nat. hist.) zeenetel v.; *-raufer* m. (Looi.) haarstok, haaruittrekker m.; *-reiber* m. haarlap v.; *-ring* m. haren ring, ring m. van haar; 2. ring m. met haar, haarring m.; *-röhre* v. haarbuisje o.; *-sack* m. haarzak, zak m. met haar; it. Z. *-beutel; -salbe* v. haarzalf, pommade v.; *-salz* o. haarvormige aluin v.; *-schaber* m. (Looi.) haarschaver m., schaafmes o.; *-schar* m. (Pl.)

wolfsklauw m.; *-scharf* bijv. nw. (gemeenz.) (van een mes), haarscherp, zeer scherp; (fig.) zeer juist, nauwkeurig, fijn, sterk; — *beweisen*, uiterst nauwkeurig; — *über etw. her sein*, iets fluks ondernemen; 2. scherp, bijtend; *-scheitel* m. kruin m. van het hoofd; *-schere* v. haarschaar, kappersschaar v.; it. schaar v. om de huiden van haar te ontdoen; *-schlächtig* bijv. nw. (Veea.) dampig; *-schleife* v. haarstrik m.; 2. haarlint o.; *-schminke* v. haarwatertje o.; *-schmuck* m., Z. *-putz*; *-schmücker* m., Z. *-kräusler*; *-schneiden* o. haarsnijden, haarknippen o.; *-schneider* m. haarsnijder, kapper m.; *-schnepfe* v. kleine poelsnip v.; *-schnur* v. haarsnoer o., haarstrik m.; 2. (Pruikm.) Z. *-flechte*; 3. (Heelk.) Z. *-seil*; *-schopf* m. haarbos m.; *-schuppe* v. klipvisch m.; *-schuppen* v. mv. droge schurft o.; *-schur* v. haarsnijden, haarknippen o.; 2. kruinschering, tonsuur v.; *-schwamm* m. (Pl.) poederachtige paddenstoel m.; *-schwanz* m. zeester v.; *-schwarte* v. (Ontlk.) haarvlies o. van den schedel; *-schwärze* v. haarkleursel o.; *-schwefel* m. natuurlijke haarvormige zwavel v.; *-schweif* m. staart m. eener komeet; *-seide* v. (Zijdeh.) inslagzijde v.; *-seil*o. (Heelk.) haarsnoer o., dracht v., seton m.; *-seite* v. haarkant m., nerf v.; *-sieb* o. haren zeef, haarzeef v.; —*boden* m. haren bodem m.; —*stuhl* m. weefgetouw o. voor haren zeven; *-sieder* m. haarkoker, pruikmaker m.; *-silber* o. haarvormig zilver o.; *-sohle* v paardenharen zool v.; *-spalt* m. haarspleet v.; it. haarziekte v., waarbij het haar splijt; *-spalter* m. (fig.) haarkloover, vitter, bediller m.; *-spalterei* v. haarklooverij, vitterij v.; *-spange* v., Z. *-nadel*; *-spatien* o. mv. (Boekdr.) zeer fijne tusschenruimte v.; *-spiesz* m., Z. *-bolzen*; *-spitze* v. punt v. van een haar, haarpunt v.; *-staub* m., Z. *-puder*; *-stein* m. haarsteen m.; *-stern* m. haarster, staartster, komeet v.; *-stickerei* v. borduurwerk o. met haar; *-strang* m., Z. *-seil*; 2. (Pl.) varkensvenkel v.; *-strich* m. haarstreep, fijne streep v.; *-stutzer* m. kapper m.; *-system* o. (Ontlk.) gezamenlijk lijfhaar o.; *-thierchen* o. (Nat. hist.) haarvormig infusiediertje o.; *-thurm* m. hoog opgekruld haar o.; *-tour* v., Z. *-aufsatz*; *-tragend* bijv. nw. (Pl.) met haar begroeid, harig, vezelig; *-tresse* v. haarvlecht v.; *-trommel* v. (Pruikm.) haartrommel v.; *-tuch* o. paardenharen weefsel o.; (Br.) Z *-zeug*; (Hand.) kalmink o.; (Kookk.) zeef, teems v. van paardenhaar; (Pruikm.) haardoek m.; *-umwachsen* bijv. nw. behaard, harig; *-verwicklung* v. verwarring, wanorde v. van het haar; *-vitriol* m. haarvormige vitriool o.; *-wachs* m. pommade, haarwas v.; (Ontlk.) pees v., spieruiteinde o., geelhaar o.; *-weide* v. echte teenwilg m.; *-weise* bijw. haarsgewijs, haar voor haar; *-wickel* v. krul v., krulpapiertje o., papillot v.; *mit —n versehen*, in de papillotten zetten; *-wild* o. (Jachtw.) harig wild o.; *-wirre* v., Z. *-krause*; *-wisch* m. (Boekdr.) haren kussentje o.; *-wuchs* m. haargroei, groei m., groeien o. van het haar; 2. haarbos m.; 3. *ein schöner —*, een mooi hoofd met haar; *-wulst* m. haarwrong v., toertje o.; 2. gevlochten haar o., vlecht v.; *-wurm* m., Z. *-milbe*; *-wurz* v. (Pl.) waterlelie, zeeroos, zeebloem v.; *-wurzel* v. haarwortel m.; 2. (Pl.) harige, vezelige wortel m.; *-zange* v., *-zänglein* o. haartang v., krultijzer o.; *-zeolith* m. vezelige schuim- of bruinsteen m.; *-zeug* o. haartuig, haar, haren goed o., haren stof v.; *-zierde* v., Z. *-putz*; *-zirkel* m. haarpasser m.; *-zits* (Hand.) half geperst laken o.; *-zopf* m. haarbos m., haardof m.; *-zotte* v. haardot v.; *-zottig* bijv. nw. langharig, gehaard; *-zwiebel* m., Z. *-wurzel*.

Hạbbegierig, (*-er*, *-st*) bijv. nw. hebgierig, hebzuchtig.

Hạbe, (*-n*) v. have v., fortuin o., goederen o. mv., eigendommen m. mv., bezittingen v. mv.; *fahrende -*, roerend goed o.; *liegende -*, onroerend goed, vast goed; *Hab'und Gut verpfänden*, have en goed verpanden.

Hạbeas-Corpus-Acte, v. (in E.) wet v. tot inhechtenisneming, welke het verhoor van den gearresteerde binnen 24 uren beveelt.

Habedạnk, m. (onb.) Z. *Dank-sagung*.

Hạbegeist, (*-es*) m., z. m. hebzucht, hebzuchtigheid v.

Hạben, (*du hast, er hat, ich hatte, ich habe gehabt*) bedr. ww. onr. hebben, vasthouden; *in der Hand -*, in de hand hebben; *hast du Geld?*, hebt gij geld?; *ein Kind auf den Armen -*, hebben, houden; *Geld bei sich -*, geld bij zich, op zak hebben, voorzien zijn van; *jem. an of bei der Hand -*, houden; *hier hast du Geld*, hier hebt gij geld, hier is geld; (fig.) *etw. bei der Hand -*, iets onder handen, bij de hand hebben, onder de oogen hebben; (gemeenz.) (van eene onaangename zaak), *da hast du es*, daar hebt gij het nu, ik heb het u wel gezegd; it. dat is juist wat gij verdient, gewild hebt; *da hast du dein Theil*, ziedaar uw deel; 2. hebben, bevatten, inhouden; *in sich -*, (van een huis, eene stad &), bevatten; 3. hebben, bezitten, in bezit of in eigendom hebben; *der Mensch hat einen Körper und eine Seele*, heeft, is begaafd met, bezit; *ein gutes Herz -*, een goed hart hebben, goedhartig zijn; *Recht -*, gelijk hebben; *Geduld -*, geduld hebben, geduldig zijn; *ich muss Geld -*, ik moet geld hebben, ik heb & noodig; *Glück -*, gelukkig, voorspoedig zijn; (fig.) *er hat etw. von seinem Vater*, hij heeft &; *etw. an sich -*, *was &*, iets in, over zich hebben &; *er hat die Gewohnheit*, hij heeft de gewoonte, is gewoon; (gemeenz.) *er hat es an den Augen*, hij mankeert, heeft iets aan &; *jem. neben sich -*, iem. tot deelgenoot, helper & hebben; *jem. über sich -*, iem. boven zich hebben; *vor sich -*, voor zich, voor oogen hebben; (fig.) *wen meinst du vor dir zu -?*, wien meent gij voor (u) te hebben; 4. ondervinden, gevoelen, maken; *eine grosze Freude -*, gevoelen; *Hunger, Durst -*, hebben; *ich habe nichts dagegen*, ik heb er niets tegen; *das habe ich gern*, dat zie of heb ik gaarne, dat bevalt mij; *etw. am Griffe, am Gefühle -*, al tastende vinden; *ich hab' es, jetzt hab' ich es*, nu heb ik het, nu ben ik er; (Spr.) *hab' ich ist besser als hätt' ich*, een vogel in de hand is beter dan tien in de lucht; 5. uit hebben, voordeel genieten van; *was habe ich davon?*, wat heb ik daaraan, welk voordeel heb ik daarvan?; *ich habe nichts an dieser Waare*, ik verdien, win niets bij &; *eine Bitte an jem. -*, iem. iets te vragen, te verzoeken hebben, een verzoek hebben aan; *etw. von jemn. -*, hebben, geërfd hebben van; 6. krijgen, bekomen, hebben, zich, verschaffen; *es ist nicht mehr zu -*, het is niet meer te krijgen, te koopen; *für Geld ist alles zu -*, voor geld is alles te koop(en), te krijgen; (gemeenz.) *ich will es so -*, ik wil het zoo hebben, ik verlang het zoo; 7. *zu leben -*, een voldoend inkomen hebben, een middel van bestaan hebben, kunnen leven; *ich habe Ihnen zu melden*, ik moet u &; *das hat etw. zu sagen, hat etw. auf sich*, dat heeft wat te zeggen, te beteekenen; *es hat nichts zu sagen*, het heeft niets te beduiden, beteekent niets; *er könnte es nicht besser -*, hij kon het niet beter hebben, zou niet gelukkiger kunnen zijn; *er hat gut bitten, warten &*, of hij al bidt, wacht &; II. wed. ww. *sich -*, zich gedragen, zich aanstellen, Z. *sich benehmen*; (fig.) *ja, es hat sich wohl*, het lijkt er ook naar; 2. onp. ww. *es hat keine Eile*, het heeft geen haast, het behoeft zoo gauw niet; *es hat keine Noth*, het heeft geen nood, er is geen gevaar bij; *damit hat es gute Wege*, daar ben ik niet bang, bezorgd voor; it. dat gaat goed; *damit hat es seine Richtigkeit*, dat is geheel in orde; (Scherts.) *es hat sich was zu lachen*, er is niets belachelijks; III. o. zelfst. (Hand.) *das - und Sollen*, te goed en schuldig, credit en debet.

Hạbenichts, (*-es*, mv. *-e*) m. (Scherts.) arme duivel, arme drommel m.

Hạber, (*-s*) m., z. m., Z. *Hafer*.

Hạberecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hij, die altijd gelijk wil hebben, betweter, vitter, bedlal m.

Haberechten, (*haberechtete, gehaberechtet*) o. ww. (veroud.) haarklooven, vitten, overal wat op te zeggen hebben, gelijk willen hebben.

Haberechterei, v., Z. *Rechthaberei*.

Hạberrohr, (*-rohr(e)s*, mv. *-röhre*) o. schalmei v.

Hạbgeist, m., Z. *Habegeist*.

Hạbgier, v., **hạbgierig,** bijv. nw., Z. *Habsucht, habsüchtig*.

Hạbhaft, bijw. *einer Person, eines Dinges - werden*, in zijne macht krijgen, in handen krijgen, in bezit krijgen.

Hạbicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) havik, duiven valk m., (Pl.) getakte, eetbare paddenstoel m.; *-same* m., Z. *Wallsame*.

Hạbichts-fang, (*-es*) m., z. m. haviksvangst v.; it. havikskiauwen m. mv.; 2. Z. *-korb*; *-fliege* v. roofvlieg v.; *-korb* m. mand, kast v. of net o. waaronder men

eene duif & zet om een havik te vangen; *-kraut* o. haviksкruid o.; *-nase* v. haviksneus, papegaaienneus m.; *-nest* o. haviksnest o.; *-netz* o. haviksnet o.; *-schnabel* m. habikssnavel m.; *-stein* m. haviksteen m.; *-vögel* m. mv. vogels m. mv. die tot het geslacht van den havik behooren

Häbig, bijv. nw. hebgraag, hebzuchtig, inhalig, schrokkig.

Habilitiren, (*habilitirte, habilitirt*) bedr. ww. (Rechtsw.) bevoegd of gewettigd maken, wettigen, habiliteeren; 2. wed. ww. (Schoolt.) *sich -*, bewijzen van bekwaamheid geven om het professoraat uit te oefenen.

Habilitirung, v. (Rechtsw.) bevoegdmaking, wettiging, habilitatie v.; 2. (Schoolt.) bewijs o., proeve, van bekwaamheid tot het uitoefenen van het professoraat.

Habit, (*-s*, mv. *-s*) m. kleed v., kleeding v., gewaad o.

Habschaft, v., Z. *Habseligkeit.*

Habselig, bijv. nw., Z. *reich; -keit* v. bezitting, have v., goederen o. mv., fortuin o.; (Scherts.) pakkage, bagage v.; *das ist seine ganze —*, dat is al wat hij bezit, dat is zijn geheele rijkdom.

Habsucht, v. hebzucht, hebzuchtigheid, begeerlijkheid v.

Habsüchtig, (*-er, -st*) bijv. nw. hebzuchtig, begeerig; *-keit* v., Z. *Habsucht.*

Hache, (*-n*, mv. *-n*) m. kerel, vent, vlegel m.; it. vrek m.

Hachicht, (*-er, -st*) bijv. en b. vrekkig, inhalig.

Hachel, (*-n*) v. angel m.; it. korte mantel m.

Hachse, Hächse, (*-n*) v., Z. *Häckse.*

Hacht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Habicht;* 2. (*-en*) v., Z. *Haft;* it. lis v. (van linnen op de bleek); *-gericht* o., Z. *Haftgericht.*

Hack, (*-e)s*, mv. *-e*) m. hak, houw m.; (fig.) *- und Pack,* Jan Rap en zijn maat.

Hack-balken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m., Z. *Heckbalken; -bank* v. hakbank v.; *-beil* o. bijl, hakbijl v.; *-block* m. hakblok m.; *-bord* o. (Kookk.) hakplankje o.; 2. (Muz.) hak(ke)bord o.

Hacke, (*-n*) v. hakken, houwen, gehak o.; *einem Weinberg die - geben,* een wijngaard snoeien; 2. hak m., houweel o.; *mit der - aufhacken,* hakken, behakken; (fig.) *der - einen Stiel finden,* een uitvluchtje, een middeltje vinden, ergens eene mouw aan passen; 3. (Schoenm.) hak v., hiel m.

Hackeisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. hakijzer o.

Hackel, (*-n*) v. handbijl v.

Hacken, (*hackte, gehackt*) bedr. ww. hakken, pikken; (Kookk.) hakken, houwen; *gehacktes Fleisch, Gehacktes,* gehakt (vleesch) o.; *Holz -*, hakken, klooven; 2. *einen Acker -*, met de hak omwerken, hakken; *einen Weinberg -*, ophakken, met de hak loswerken; II. (van kinderen), hakkelen, stamelen; 2. aanhangen.

Hacken-knopf, (*-knopf(e)s*, mv. *-knöpfe*) m. (Pl.) duizendknoop v. (een struik); *-leder* o. (Schoenm.) hakleder o.; *-schar* v. (Pl.) wilde spinazie v.; *-stück* o. hielstuk o.; *-treter* m. lakei m.

Hacker, (*-s*, mv. *Hacker*) m., Z. *Fleisch -, Holz-hacker.*

Häcker, (*-s*, mv. *Häcker*) m., Z. *Häckerling.*

Hackerig, bijv. nw. met korte stijve haren bezet; 2. hakkelig, stotterend.

Häckerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. haksel, snijdsel, gehakt stroo o.; *-schneider,* stroosnijder m.; it. Z. *Philister.*

Häckerlings-bank, -lade, (*-bänke*), (*-n*) v. snijbank v., snijbak m., snijkist v.; *-mühle* v. hakselmolen m.; *-schneider* m. hakselsnijder m.

Hackerlohn, (*-(e)s*) m., z. m. hakloon o.

Hacket, v., z. m. verhakken o. van den wijngaard.

Hack-hopfen, (*-s*) m., z. m. (Pl.) hop v., die tweemaal gehakt en eenmaal gemest is; *-klotz* m., Z. *-block; -messer* o. hakmes o.

Hacksch, (*-es*, mv. *-e*) m. beer m., mannetje der tamme varkens; (fig.) vuilbek m., morspot m., zwijn o.

Hackscher, (*-s*, mv. *Hackscher*) m., Z. *Hacksch* (fig.),

Hackscheit, o., Z. *Hakscheit.*

Hackschen, (*hakschte, gehackschet*) o. ww. vuile taal uitslaan, gemeene woorden zeggen.

Häcksel, o., z. m., Z. *Häckerling.*

Hackstock, (*-stock(e)s*, mv. *-stöcke*) m., Z. *Hackblock.*

Hackup, m., z. m. mengsel o. van kaassoorten voor arme lieden op het brood.

Haddig, (*-e)s*) m. wilde vlier v.

Hadel, (*-n*) v. (Pl.) rist, bloemen- of vruchtenrist v.

Hädel, (*-s*) o., z. m. (Bergw.) het beste van gestampt en gewasschen erts.

Hadelgras, (*-grases*, mv. *-gräser*) o. in bundels groeiend gras o.

Haddern, (*hadderte, gehaddert*) o. ww., Z. *hadern.*

Hader, (*-s*, m. *-n*) m. lomp v., lap m., vod v.; 2. (*-s*) m., z. m. twist m., oneenigheid v., verschil o.; *-balg* m., Z. *Haderer; -buch* o. twistboek, protocol o.

Haderer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. twistziek mensch, twistzoeker, twiststoker m.; 2. slagtand m. van een wild zwijn.

Hader-geist, (*-es*) m., z. m. twistzieke aard m., inhorst v.; 2. Z. *Haderer; -gericht* o. ondergerecht o. voor geringe twisten; *-gern* m., Z. *Haderer.*

Haderhaft, -ig, (*-er, -st*) bijv. nw. twistziek.

Hader-hatze, (*-n*) v. twistzieke vrouw v.; *-lade* v. lompenkist, voddenla(de) v.; *-lump(en)* m. lompen v. mv., vodden v. mv.; *-lumpenmann* m. voddenkooper, voddenraper m.; *-messer* o. (Pap.) lompenmes o.

Hadern, (*haderte, gehadert*) bedr. ww. twisten, krakeelen, kijven, twist zoeken; *um nichts -*, om niets, om eene kleinigheid twist zoeken.

Hader-sammler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. lompengaarder, voddenraper m.; *-satt* bijv. nw. het twisten moede; *-schneider* m. lompensnijder m.; *-sucht* v. krakeelzucht v.; *-süchtig* bijv. nw., Z. *-haft; -suppe* v. (Pap.) hakkepap v.

Häfelchen, Häfelein o. (verkl.) potje o., kleine pot m.

Hafen, (*-s*, mv. *Häfen*) m. pot, bak m.; (Glasbl.) smeltkroes m.; 2. (Zeew.) haven v.; *innerer -*, bassin o.; (fig.) *in sicherem - sein,* in veilige haven, in veiligheid, geborgen, goed bezorgd zijn.

Hafen-anker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. havenanker o.; *-aufseher* m., Z. *-meister; -bake* m. havenbaak v.; *-baum* m. havenboom, sluitboom m. eener haven; *-bewahrer* m. havenwachter m.; *-binder* m. rondreizend ketellapper m.; *-butte* v. v. potvorm m.; *-damm* m. havendam m.; *-deckel* m. potdeksel o.; *-gast* m. havengast m., schip o., dat eene haven binnenloopt; *-gebühr* v. haventol m., havengeld o.; *-geld* o. havengeld o.; *-inspector* m., Z. *-meister; -kette* v. havenketting v.; *-leuchte* v. havenlicht o.; *-los* bijv. nw. zonder haven; *-meister* m. havenmeester, havenopziener m.; *-ordnung* v. havenreglement o.; *-ort* m., Z. *-stadt; -pflanze* v. apenboom, baobab m.; *-platz* m., Z. *-stadt; -räumer* m. havenruimer, baggermolen m.; *-räumung* v. verbreeden o. eener haven; *-schlupp* m. sluiphaven, vluchthaven v.; *-spesen* mv., Z. *-gebühr; -stadt* v. havenstad, zeehaven v.; *-wand* v., Z. *-damm; -zoll* m., Z. *-geld.*

Hafer, (*-s*) m., z. m. haver v.; *tauber -*, windhaver, vloghaver v.; *-wilder -*, wilde haver; *der - steht gut,* de (te veld staande) haver staat goed; (fig.) *der - sticht ihn,* hij is dartel, brooddronken; (Volksl.) de broodkruimels steken hem.

Hafer-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. haverakker m.; *-ärnte* v., Z. *-ernte; -artig* bijv. nw. haverachtig; *-bau* m. haverteelt v.; *-bier* o. haverbier o.; *-birne* v. haverpeer v.; *-blüthe* v. haverbloesem m.; *-boden* m. havergrond m.; 2. (Landb.) haverzolder m.; *-brei* m. haverbrij v., haverpap v.; *-brod* o. haverbrood o.; *-distel* v. (Pl.) scharen- of sikkelkruid o.

Haferei of **Haverei,** (*-en*) v. (Zeew.) averij, haverij, schade v. aan schepen en hunne lading; *kleine -*, kleine, geringe averij v.; *- erleiden,* haverij hebben, schade lijden.

Hafer-ernte, (*-n*) v. haveroogst m.; *-feld* o., Z. *-acker; -gras* o. Turksche weit v.; *-gries* m., *-grütze* v. havergort v.; *-grützsuppe* v. havergortpap v.; *-gülte* v., Z. *-zins.*

Haferirt, bijv. nw. (Hand.) beschadigd, averij bekomen hebbende.

Hafer-kaffe, (*-(e)s*) o., z. m. haverkaf o.; *-kasten* m. haverkist v.; *-kästner* m. opziener m. over de haverkist; *-kiste* v., Z. *-kasten; -korn* o. haverkorrel v., havertje o.; *-kur* v. haverkuur, genezing v. door middel van haver; *-lattig* m., Z.

Huflattig; **-malz** m. havermout o.; **-mann** m. (Nat. hist.) hooiwagen, langpoot m.; **-mark** o., Z. **-wurzel;** **-mehl** o. havermeel o.; **-milch** v., Z. **-wurzel;** **-musz** o., Z. **-brei;** **-nudeln** v. mv. vermicelli v. in den vorm van haverkorrels; **-pflaume** v., Z. **-schlehe;** **-ricke** v. kauw v.; **-rohr** o. stroohalm m.; 2. herdersluit, panfluit v.; **-rose** v. duinroos v.; 2. duinrozestruik m.; **-rücke** v. zaadkraai v.; **-saat** v. haverzaad o., haverzaaien o.; **-sack** m. haverzak m.; **-schlehe** v. vroege pruim v.; it. vroege pruimeboom m.; **-schleim** m. havernat o., haverpap v.; **-schrecke** v. krekel m.; **-schrot** m. havergort v.; **-seim** m., Z. **-schleim;** **-spreu** v. haverkorrel v.; **-stoppel** v. haverstoppel m.; **-stroh** o. haverstroo o.; **-stück** o. haverland o.; **-suppe** v. haverpap v.; **-trank** m., Z. **-schleim;** **-weihe** v. (Kath.) haverwijding v.; **-wurzel** v. boksbaard m.; **-zins** m. havercijns m., havertiende v.

Haff, (**-(e)s,** mv. **-e**) o. golf, baai v.; (veroud.) zee v., meer o., zeeboezem m.; **-damm, -deich** m. zeedijk m.; **-dorn** m. zeekruisdoorn m.

Hafner, (**-s,** mv. *Hafner*) m., **-in,** (**-nen**) v. pottenbakker m., pottenbakster, pottenbakkersvrouw v.

Hafner-arbeit, v. pottenbakken, pottenbakkerswerk o.; **-erde** v. pottenbakkersaarde, potaarde v.; **-handwerk** o. pottenbakken o., pottenbakkerij v.; **-meister** m. pottenbakkersbaas m.; **-scheibe** v. pottenbakkerswiel o.; **-werkstatt** v. pottenbakkerswerkplaats, pottenbakkerij v.

Haft, (**-(e)s,** mv. **-e**) m. houden, kleven o., steun m.; *die Sache hat keinen* **-,** die zaak heeft niets zekers; 2. haak, ring, houvast m.; (Geweerm.) haft of schaft v.; (Wijng.) stroo, breiband, bindteen o.

Haft, v., z. m. (van een persoon), inhechtenisneming, aanhouding, gevangenneming, hechtenis, gevangenis, opsluiting v.; *jem. in gefängliche* **-,** *zur* **-** *bringen,* iem. gevangen nemen, aanhouden; *in die* **-** *gerathen,* in de gevangenis geraken, gezet worden.

II. (**-(e)s,** mv. **-e**) o. (Nat. hist.) dagvliegen v. mv., haft, oeveraas o.; 2. Z. *Heft.*

Haft-befehl, (**-(e)s,** mv. **-e**) m. bevel o. tot inhechtenisneming; **-beschwerde** v. dienstbaarheid v., dwangarbeid m.; **-brief** m., Z. **-befehl.**

Häftchen, o. (verkl.) haakje o., kleine haak m.; (Geweerm.) Z. *Haft;* (Glaz.) Z. *Haftenblei.*

Haftdolde, (**-n**) v. (Pl.) wilde kervel, klitkervel v.

Häftel, häfteln, häften, Z. *Heftel &.*

Haften, (*haftete, gehaftet*) o. ww., m. *h.* houden, kleven, hechten, haken; *daran haftet es,* daaraan hapert het; (fig.) *an etw.* **-,** gehecht zijn, verkleefd zijn aan; *es haftet ihm ein Fehler an,* hij heeft een gebrek, is behept met; *es haftet nichts bei ihm,* wat men ook zegge, het is vergeefsche moeite, hij bekommert zich om niets; *es* **-** *Schulden auf diesem Gute,* dit landgoed is bezwaard met &; *die Schuld haftet auf seinem ganzen Vermögen,* de schuld doet zijn & aan; *ich hafte dafür,* ik blijf borg daarvoor, ik sta er voor in.

Haftenblei, (**-(e)s**) o., z. m. (Glaz.) hechtlood o.

Haftgeld, (**-(e)s,** mv. **-er**) o. handgeld, onderpand o., waarborg m.; it. sleutelgeld, sluitgeld o.; **-gericht** o. kleine rechtbank v.; **-meiszel** m. (Geweerm.) haftbeitel m.; **-pfennig** m., Z. **-geld;** **-wort** o. voorzetsel o.

Haftung, v. waarborg, borg m., garantie v.

Hag, (**-(e)s,** mv. **-e**) m. haag, heg, afsluiting, omheining v.; 2. struik, haagstruik m.; 3. boschje, bosch o.

Hag-apfel, (**-apfels,** mv. **-äpfel**) m. haagappel, wilde appel m.; 2. Z. *Hagebutte;* **-apfelbaum** m. haagappelboom m.; **-art** m., Z. *Hagerfalk.*

Hägbar, bijv. en b. omheinbaar, afsluitbaar, wat afgesloten kan worden; **-es** *Gut,* te verdedigen.

Häge, (**-n**) v. houten hamertje o.; 2. veiligheid, verzorging v.; it. genoegen o.

Häge-baum, (**-baum(e)s,** mv. **-bäume**) m. jonge, uit zaad voortgekomen boom m.; **-bereiter** m. boschwachter m.

Hagebuche, (**-n**) v. (Pl.) jokboom, hagebeuk m.

Hagebuchen, bijv. nw. van jokboomhout, hagebeuken (houten); (fig.) *ein* **-** *er Mensch,* groote lomperd, botterik, stijf mensch m.

Hagebuttbirne, (**-n**) v. (Pl.) mispelpeer v.; **-nbaum** m. mispelpereboom m.

Hagebutte, (**-n**) v. hondsroos, egelantierbezie, rozebottel v.

Hagebutten-latwerge, (**-n**) v. (Pl.) hondsroos v.; **-rose** v., Z. *Hagrose;* **-strauch** m. (Pl.) wilde rozenaar, egelantierstruik m.

Hagebuttschwamm, (**-(e)s**) m., z. m. hondsrozespons v., egelantierappel m.

Hage-dorn, (**-es,** mv. **-e**) m. haagdoorn of hagedoorn m., Z. *Weiszdorn;* 2. Z. *Hagebuttenstrauch;* **-drüse** v., Z. *Heckdrüse.*

Hägeholz, (**-es**) o., z. m. haaghout, hoogstamhout o.

Hageiche, (**-n**) v. haageik (eboom) groene eik m.

Hageichel, (**-n**) v. haageikel m.

Hagel, (**-s**) m., z. m. hagel m., hagelbui v.; (gemeenz.) *dass dich der* **-!,** *Blitz und* **-,** (een vloek, overeenkomende met wat bliksem!, voor den donder &!; (om te schieten), hagel m., schroot, lood o.; *eine Flinte mit* **-** *laden,* met schroot of hagel laden; 3. Z. *Hahnentritt;* 4. *Jan* **-,** *Johann* **-,** *Hans* **-,** gemeen, gepeupel, janhagel o.

Hagel-ableiter, (**-ters,** mv. **-ter**) m. hagelafleider m.; **-dicht** bijv. en b. in menigte, zoo dicht als hagel; *die Schläge fielen* **-** *auf ihn,* hij ontving eene hagelbui &; **-fleck** m. (Pl.) binnenste navel m. of kern v. eener zaadkorrel; **-gans** v. meeuwgans, hagelgans, wilde gans v.; **-geschoss** o. steenstuk o.; **-geschwulst** v. gezwel o. in den vorm eener hagelkorrel; **-guss** m. hagelbui v.; **-korn** m. hagelkorrel v., hagelsteentje o.; (Gen.) hagelkorrel v., een klein rond gezwel aan het ooglid; **-kugel** v. (Art.) met schroot gevulde holle kogel m., kartets v.

Hageln, (*hagelte, gehagelt*) o. ww., m. *h.* hagelen; *es hagelt,* het hagelt, er valt hagel; (fig.) *es hagelte Prügel auf ihn,* het hagelde stokslagen voor hem, hij ontving eene hagelbui van klappen; II. o. zelfst., Z. *Hagel.*

Hagelschaden, (**-s**) m. door den hagel veroorzaakte schade, hagelschade v.; *er hat* **-** *erlitten,* de hagel heeft hem schade berokkend.

Hagelschadenversicherungsgesellschaft, (**-en**) v. verzekeringsmaatschappij v. of genootschap o. tegen hagelschade.

Hagel-schauer, (**-ers,** mv. **-er**) m. hevige hagelbui v.; **-schlag** m. hagelslag m., hagelen o.; 2. Z. **-schaden;** **-schrot** o. (Jachtw.) eendenhagel m.; **-stein** m. hagelsteen m., hagelkorrel v.; **-strom** m. hagelstroom m.; **-sturm** m. hagelstorm m.; **-weisz** bijv. en b. hagelwit, zoo wit als hagel; **-wetter** o. donderstorm m. met hagel, geweldige hagel m.; **-wolke** v. hagelwolk v,

Hägemahl, (**-(e)s,** mv. **-e**) o. landelijk gerechtshof, gerecht o. in veldzaken.

Hagen, (**-s,** mv. *Hagen*) m. stier m.

Hagen, hegen, (*hägte, gehägt* en *hegte, gehegt*) bedr. ww. omsluiten, omheinen, met eene haag omgeven, afschutten; *gehegte Wiese,* met eene haag omzette weide; *das Wild* **-,** niet schieten, sparen, overhouden, bewaren; (fig.) *jem. bei sich* **-,** eene schuilplaats verleenen, verbergen, behoeden, beschutten; *einen Plan* **-,** koesteren, voeden, overleggen; *Freundschaft, Feindschaft gegen jem.* **-,** koesteren, iem. genegen, vijandig zijn; *einen Zweifel* **-,** koesteren; *seinen Hass* **-,** blijven houden; *Irrthümer* **-,** behept zijn met; *eine grosze Meinung von sich* **-,** hebben; (gemeenz.) *jem.* **-** *und pflegen,* voeden en verzorgen; 2. *Gericht* **-,** houden, zitting houden, recht spreken.

Hagenschwanz, (**-schwanzes,** mv. **-schwänze**) m. bullepees v.

Hage-prunk, (**-(e)s,** mv. **-e**) m. fat, pronker m., modepop m.

Hager, (**-er, -st**) bijv. en b. mager, bleek, ontdaan, afgevallen; **-er** *Hals,* lang, slank; **-e** *Arme,* mager, schraal.

Häger, (**-s,** mv. *Häger*) m. zandeilandje o., zandplaat v., duin o.

Häge-reis, (**-es,** mv. **-er**) o., Z. *Lassreis;* **-reiter** m., Z. **-bereiter.**

Hager-falke, (**-n,** mv. **-n**) m. oude, moeielijk af te richten valk m.

Häger-gericht, (**-e)s,** mv. **-e**) o. gerecht o. uit leenheeren bestaande; **-gut** o. boerderij v. waaraan zekere diensten verbonden zijn; **-herr** m. bezitter, eigenaar, heer m. van eene boerderij,

waaraan diensten verbonden zijn; *-hufe* v. hoeve v. van 60 morgen; *-junker* m., Z. *-herr.*

Hagerkeit, v. magerheid, bleekheid, schraalheid v.

Häger-mann, (*-mann(e)s,* mv. *-männer*) m. bezitter m. van een met diensten verbonden leengoed.

Hagern, (*hagerte, gehagert*) o. ww. vermageren, mager worden, vervallen.

Hagerose, (*-n*) v. haagroos, wilde roos v.

Häger-recht, (*-es,* mv. *-e*) o. recht o. van eene uit leenheeren bestaande rechtbank; *-säule* v. (Jachtw.) paal m., zuil v. ter aanduiding der verboden jacht.

Hageschau, v. schouw v., nazien o. van heggen &.

Hägeschlag, (*-schlag(e)s,* mv. *-schläge*) m. deel o. van een bosch, waar niet gehakt wordt.

Hagestolz, (*-en,* mv. *-e* of *-en*) m. oude vrijer, vrouwenhater, ongehuwde manspersoon m.

Hagestolzenrecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. recht o. tot in beslagneming der goederen van een ouden vrijer na zijn dood.

Hagestolzin, (*-nen*) v. oude vrijster, ongehuwde vrouwspersoon v.

Hagestolziat, (*-(e)s*) o., z. m. oude-vrijersleven o., ongehuwde staat m., celibaat o.

Hage-torf, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. lichte turf v.

Häge-wald, (*-wald(e)s,* mv. *-wälder*) m. afgesloten bosch of woud o., waarin niet gejaagd mag worden; *-wasser* o. afgesloten water o., waarin niet gevischt mag worden; *-weide* v. eigen weide v.; (Pl.) groene wilg m.; *-wiese* v. grasveld o., waarop geen vee mag gedreven worden; *-wild* o. hertenkamp o.; *-wisch* m. bos m. stroo of takken, ten teeken dat een akker niet gebruikt, een grasveld niet geweid mag worden &; *-zeit* v. tijd m. waarin het jagen, visschen & verboden is.

Hägling, (*-(e)s,* mv. *-e*) kleine blei v.

Hagrose, (*-n*) v. wilde roos, hondsroos, egelantierbloem v.

Haha, (onb.) o. (Bouwk.) opening v. in een tuinmuur door eene buitengracht beveiligd om een vrij uitzicht te geven, sloot, gracht v. in plaats van eene heining.

Häher, Heher, (*-s,* mv. *Häher* en *Heher*) m. meerkol m., ekster v.

Hahl, bijv. nw. (veroud.) verborgen, heimelijk; it. glibberig, glad; II. (*-es,* mv. *-e*) o. geheim o.

Hahlen, (*hahlte, gehahlt*) o. ww. glibberig zijn, glippen, medegeven; 2. bedr. ww. bedekken, verbergen.

Hahn, (*-(e)s,* mv. *-en* of *Hähne*) m. mannetje o. van vogels; (van kippen), haan m.; *wälscher -, Truthahn,* kalkoensche haan m.; *- ohne Schwanz,* ongestaarte haan, Perzische haan m.; *straupiger, struppiger -, Straub-,* ruige, wollige, gekrulde, Friesche haan m.; *verschnittener -,* kapoen, kapuin, gesneden haan m.; (gemeenz.) *es wird kein - darnach krähen,* geen haan zal er naar kraaien, niemand zal er iets van weten; *er ist der - im Korbe,* hij is de lieveling van allen; *jemn. einen rothen -auf das Haus* of *das Dach setzen,* iems. huis in brand steken; (Bouwk.) windwijzer, haan m., haantje o.; (Geweerm.) haan m.; *den - einer Flinte spannen, aufziehen,* den haan spannen; (Salp.) afloopkraantje o. onder aan eene kuip; (aan een vat &), kraan v., sleutel m.; (Giet.) *die -en, Hähne* of *Hähnen,* vulstukjes o. mv.

Hahn-balken, (*-kens,* mv. *-ken*) m., Z. *Hahnenbalken; -bieger* m. haanbuiger m.; *-bohrer* m. kraanboor v.; *-brei, —lehm* m. (Giet.) leembrij v.; *-buche, -büchen,* Z. *Hagebuche &; -butte* v., Z. *Hagebutte.*

Hähnchen, o. (verkl.) haantje o., kleine, jonge haan m.

Hahnehütchen, o. spilboom m.

Hähnen, (*hähnte, gehähnt*) o. ww. de horens opzetten; 2. bedr. ww. tot horendrager maken.

Hahnen-balken, (*-kens,* mv. *-ken*) m. hanebalk m.; *-bart* m. lel o. van een haan; *-ei* o. hanenei, klein ei o.; *-eisen* o. (Geweerm.) hanevoet m.; *gelber -,* boterbloem v.; (Zeew.) *-füsze* m. mv. zwichting v.; *mit —n befestigen,* zwichten, zwichting maken; *-fütterer* m. hanenvoeder m.; *-gefecht* o. hanengevecht o.; *-gehäuse* o. (Bergw.) kraanhuisje o.; *-geschrei* o. hanengekraai o.; *-hode* v., *-hödlein* o. (Pl.) papenhout o., appelpomoen m.; 2. kornoelje v.; 3. egelantierbes, haagbes v.; *-hodenbaum* m. papenhoutboom m.; it. *-hödleinstrauch* m. kornoeljeboom, wielboom m.; it. hondsroos v., egelantierstruik m.; *-hütchen* o. egelantierbes, haagbes v.; *-kamm* m. hanekam m.; 2. (Ontlk.) Z. *Kamm;* 3. (Pl.) hanekam m., luiskruid o.

Hahnenkamm-druse, (*-n*) v. (Delfst.) naar een kam gelijkende zwavelzure bariet m.; *-kies* o. zwavelkies m. in den vorm van een hanekam; *-klee* m., *Hahnenkämmchen* o. (Pl.) spurrie v., klavergras o.

Hahnen-kampf, (*-kampf(e)s,* mv. *-kämpfe*) m., Z. *-gefecht; -kopf* m., Z. *-kammklee; -lied* o. hane(n)gekraai o.; *-pfau* m. pauw m. onder de hoenders; *-pfötchen* o., Z. *-hode; -pfote* v. (Zeew.) doodshoofdblok o.; *— an der Besahn,* piekeval o.; *-plan* m., Z. *Hahngefechtskampfplatz; -port* m. (Zeew.) Z. *-pfote; -ruf, -schrei* m., Z. *-geschrei; -schritt* m. hanetred m.; *-sporn* m. hanespoor o.; (Pl.) baarwortel m.; *-stein* m. haansteen m.; *-tritt* m. hanetred m., treedsel o.; (Pl.) rood guichheil o.; *-wahrsagerei* v. haanwichelarij, haanwaarzeggerij v.; *-wecker* of *Hanewackel* m. ontbijt o. der nachtloopers.

Hahn-federn, v. mv. haneveeren v. mv.; *-fisch* m. (Nat. hist.) waterjuffer, waternimf v. (een visch); *-gefechtskampfplatz* m. plaats v., perk o. waarin een hanengevecht plaats heeft.

Hähnker, (*-s,* mv. *Hähnker*) m. zwerm m. die op een verlaten bijenkorf gezet wordt.

Hahn-port, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) Z. *Hahnenpfote; -rei* m. horendrager, man eener ontrouwe vrouw, m.; *zum — machen,* horens opzetten, tot horendrager maken.

Hahnreischaft, v. horendragerij v.

Hai, -fisch, (*-es,* mv. *-e*) m. haai m.; *—zähne* m. mv. tongsteenen, versteende haaietanden m. mv.; 2. Z. *Hag.*

Hain, (*-(e)s,* mv. *-e*) bosch, woud, kreupelbosch o.; 2. - of *Freund Hain,* de Dood, vriend Hein m.

Hain-altar, (*-tar(e)s,* mv. *-täre*) m. woudaltaar o.; *-buche, -butte* v., Z. *Hagebuche &; -gebirge* o. woudgebergte o.; *-geflüster* o. gelispel o. van den wind in een bosch; *-gesang* m. boschgezang, Duitsch gezang o.; *-gestäude* o. boschstruiken m. mv.; *-getön* o. boschgeluid o.; *-götze* o. boschgod m.; *-hecke* v. wilde rozestruik m.; *-holz* o. hout o. dat gespaard wordt; *-rauch* m. veendamp m.; *-schaub* m., Z. *Hägewisch; -siedler* m. kluizenaar m. in een woud; *-thal* o. dal o. in een bosch; it. boschrijk dal o.; *-volk* o. boschbewoners m. mv., volk o. dat in bosschen leeft.

Hairoche, (*-n,* mv. *-n*) m. (Nat. hist.) haairog, spitsmuil m.

Haiternessel, (*-n*) v. kleine, bonte netel v.

Häkchen, (*-chens,* mv. *-chen*) o. haakje o.; *mit dem - stricken,* haken; (Tuinb.) haak m.; (Spraakk.) afkappingsteeken o., apostrophe v.; (fig.) *ein - auf jem. haben,* een pik, wrok op iem. hebben; *- stich* m. tamboereersteek m., haken o.; *-stickerei* v. haken, haakwerk o.

Hakeisen, (*-sens,* mv. *-sen*) o. haakijzer o.; it. haakje o.

Hakekamm, (*-kamm(e)s,* mv. *-kämme*) m. (Timm.) hoekspar v., hoek- of graatbalk m.

Hakel, Häkel, bijv. en b., Z. *häk(e)lig.*

Häkel, (*-s,* mv. *Häkel*) o. haakje o.; it. vuil o., drek m.

Hakel, (*-n*) v. hekel, afkeer m.

Hakel-arbeit, (*-en*) v. haakwerk, haken o.; *-chen* o. persoon m. met maaibeenen.

Häkelei, (*-en*) v. hekeling, plagerij, stekelachtige rede v.

Häkel-hufe, (*-n*) v., Z. *Hakenhufe.*

Hak(e)lig, (*-er, -st*) bijv. en b. hakig, met haken voorzien; (Nat. hist.) stekelig, netelig, met stekels; (fig.) van zaken), moeielijk, netelig, bedenkelijk, keurig, vies, prikkelbaar, kitteloorig, ongemakkelijk, lastig; *-es Unternehmen,* bedenkelijk; *-keit* v. kitteloorigheid, keurigheid, viesheid, prikkelbaarheid v.

Häkeln, (*häkelte, gehäkelt*) bedr. ww. haken, aanhaken, tot zich trekken; (van de kat), krabben; (Naai.) haken, tamboereeren; 2. wed. ww. *sich -,* elk. plagen of tergen, steken geven.

Hąkel-nadel, (*-n*) v. haaknaald v., haakje o.

Hąkelpfahl, (*-pfahl(e)s,* mv. *-pfähle*) m. kruispaal m.

Hąkel-stahl, (*-stahl(e)s,* mv. *-stähle*) m. klemhaak m., draaijzer o.

Hąkelwerk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. kruispaalwerk o.

Hąkelzeug, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. haakgereedschap o.

Haken, (*-s,* mv. *Haken*) m. haak m.; (Landb.) haakploeg m., zooveel land als met één ploeg in zekeren tijd bebouwd kan worden; *die - am Wagebalken,* haak m., haakje o.; (Geweerm.) Z. *-büchse;* (Bouwk.) houvast, balkhaak, binthaak, trekhaak m.; (Wag.) *- an den Deichseln,* disselhaak, lemoenhaak m.; (Heelk.) haak, oplichter m.; (Leid.) *- eines Ziegels,* neus m.; (Kantw.) haak m., punt v.; (Bergw.) afwijking v. van een mijngang; (Uurw.) *englischer -,* haakje o.; (Drukk.) letterhaak m.; (Hoefsm.) *die -,* Z. *-zähne;* (Zeew.) (van een anker), vleugel m.; (Slot.) haak m. om sloten open te steken, looper m.; (Draai.) klemhaak m.; (Boekb.) slot o. aan een boek; (fig.) *die Sache hat einen -,* de zaak is niet richtig, er scheelt wat aan; (Spr.) er schuilt wat achter.

Haken, (*hakte, gehakt*) bedr. ww. haken, aanhaken, vasthaken; *einen Acker -,* met den haakploeg ombouwen; 2. o. ww., m. *h. da hakt es,* daar schort het, daar zit de knoop; 3. wed. ww. *sich -,* stollen.

Haken-armmuskel, (*-s,* mv. *-n*) m. (Ontlk.) haakarmspier v.; *-band* o. deurhengsel, scharnier o.; (Ontlk.) ravenbekspier v.; *-bein* o. (Ontlk.) haakbeen o.; *-blatt, -blech* o. haakplaatje o.; *-block* m. haakblok o.; *-bohrer* m. haakboor v.; *-bolzen* m. haakbout m.; *-büchse* v. (Geweerm.) haakbus v.; *-förmig* bijv. nw. haakvormig; *-fortsatz* m. (Ontlk.) haakvormig uitsteeksel o.; *-haue* v. haakspade v.; *-hufe* v. maat v. van 15 roeden; *-kernbeisser* m. (Nat. hist.) kernbijter, kernvink m.; *-knochen* m., Z. *-bein; -kopf* m. haakkop m.; *-kreuz* o. haakkruis o.; *-kugel* v. kogel m. met haken; *-lachs* m. haakzalm, mannetjes zalm m.; *-mörser* m. haakmortier m.; *-nadel* v. haaknaald, haakspeld v.; (Art.) ruimnaald v.; *-nagel* m. haakspijker m.; *-pflug* m. haakploeg m.; *-pflügen* o. bebouwen o. met den haakploeg; *-pulver* o. kruit, buskruit o. voor haakmortieren; *-rad* o. (Uurw.) schakelrad o.; *-rein* bijv. nw. geslacht, schoon aan den haak; *-richter* m. boerenrechter m.; *-schar* v. haakploegschaar v.; *-scheibe* v. haakschijf v.; *-schlüssel* m. haak, haaksleutel m.; *eine Thüre mit einem — aufmachen,* eene deur openseken; *-schütze* m. haakbusschutter m.; *-spange* v. agraffe v., gesphaak m.; *-spiesz* m. harpoen m.; *-stock* m. haakstok m.; *-tragend* bijv. nw. haakdragend, met haken; (Pl.) met hoekige vezels; *-wendung* v. omkeering v. met den haak; *-wurm* m. stekelige worm m.; *-zahn* m. (Hoefsm.) haak, tand m. van een paard in het vijfde jaar; *-ziegel* m. haakpan v.

Hąker, (*-s,* mv. *Häker*) m., Z. *Eber.*

Hąkergut, (*-gut(e)s,* mv. *-güter*) m. goed, land o., bezitting, hoeve v. van een boer, die met den haakploeg werkt.

Hąkicht, bijv. en b. haakachtig, in den vorm van een haak.

Hąkig, bijv. en b. hakig, met haakjes, met stekels.

Häklig, bijv. nw., Z. *häkelig.*

Hąkscheit, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zoutz.) balk m., welke de zoutpannen draagt.

Häkse, (*-n*) v. kniebuiging v., knieboog m., haze, hespe v.

Hąkzapfen, (*-pfens,* mv. *-pfen*) m. (Timm.) haakpin, pen v., haaktap m., welke twee stukken hout in rechte lijn samenvoegt.

Halali, (onb.) o. jagerskreet m. als het hert tot het uiterste gebracht is; *- blasen,* het teeken daarvan geven met den horen.

Halb, hąlben, halber, voorz. (met den 2en nv.) halve, wegens; *Freundschaft -en,* vriendschapshalve, uit vriendschap; *seiner Jugend -,* met betrekking tot, ten opzichte van, uit aanmerking van; *seines Bruders -en,* wegens of voor zijn broeder; *seiner Nachlässigkeit -en,* voor zijne achteloosheid; *Gewissens -er,* gewetenshalve, om zijn geweten niet te bezwaren; *Wunders -er,* om er een wonder van te maken.

Halb, bijv. en b. half; *ein -es Pfund,* een half pond; *eine -e Elle,* eene halve el; *ein -er Tag,* een halve dag; *eine und eine -e Elle,* anderhalve el; *ein und ein -es Pfund,* anderhalf pond; *- ein Uhr Mittags,* om half een, te half een 's (na)middags; *- zwei Uhr,* half twee; *diese Uhr schlägt ganze und -e Stunden,* slaat heel en halfslag, slaat de heele en halve uren; *hat es - geschlagen?,* is het al half & geslagen?; *ein -es Brod,* een half brood, de helft van &; *ein -es Dutzend,* een half dozijn, zes stuks; *ein -er Ton,* Z. *-ton; - gefüllt,* half vol; *ein - rothes und - weiszes Kleid,* half rood en half wit; *ein Zeug - von Wolle und - von Seide, ein - seidener und - wollener Zeug,* half wollen en half zijden stof; *die -e Zeit,* de helft van den tijd; *bis auf den -en Weg,* de halve weg; *- Weges,* halfweg; *der -e Mai &,* half Mei &; *bis an den -en Leib,* tot op het halve lichaam of lijf; *- Wasser und - Wein,* half water en half wijn; *etw. - von einander scheiden,* iets door midden, midden door deelen, in twee helften scheiden; it. *- und - theilen; - erhabene Arbeit,* half verheven beeldwerk; *- erhabenes Glas,* plat-bolvormig; *zwei ist - vier,* twee is de helft van vier; (Sterrenk.) *der -e Mond,* half verlichte maanschijf; (Wapenk.) *der -e Mond,* halve maan; (Pl.) *der -e Hut eines Pilzes,* het halve hoedje &; (Zeew.) *das -e Verdeck,* halfdek o.; *der -e Ring,* handvatsel o.; (Schild.) *-e Farben,* Z. *Mittelfarben; -e Kehllinie,* halve keel, Z. *anderthalb, dritthalb &;* (fig.) *die -e Trauer,* halve rouw, lichte rouw; *das -e Geläut,* halve geluid; *ein -er Beweis,* half bewijs; (Zeew.) *-er Wind,* breede, ruime, bakstagen wind, bakstagwind; *nur mit -em Ohre hören,* slechts met een half oor luisteren, niet zeer oplettend zijn, afgetrokken zijn; *die Sache nur - thun,* de zaak maar half, ten halve doen; *sich nur - ausdrücken,* zich maar half, ten halve, niet geheel verstaanbaar uitdrukken; it. de helft van zijne gedachten achterhouden; (gemeenz.) *weder - noch ganz* of *gar,* goed noch kwaad, koud noch warm; *- und -,* half en half, matig, tusschen beide; *es ist - und - gerathen,* het is bijna, zoo wat, zoo zoo, ten naasten bij gelukt.

Hąlb-abendbrod, (*-brod(e)s,* mv. *-brode*) o. (Kath.) lichte, geringe spijs v. ter vervanging van het avondeten op vastendagen; *-affe* m. spookdier o., snuitaap m.; *-amtlich* bijv. nw. half officieel; *-anhangend* bijv. nw. (Pl.) half saamgegroeid; *-ärmel* m. halve mouw v.; 2. overmouw, losse mouw v.; *-art* v. halfsoort, ondersoort v.; *-atlass* m. half zijden atlas o., satinade v.; *-bad* o. half bad o. (tot aan het middellijf); *-band* m. (Boekb.) halve band m.; *-baryt* m. koolzure zwaaraarde v.; *-bas, -bassist* m. (Muz.) diepe tenor, hooge bas, baryton m.; *-batzen* m. halve batzen (2 Kreuzer); *-bauer* m. halve boer, boer m. die slechts een half span ploegpaarden heeft; *-bauerei* v., Z. *-pacht; -berline* v. korte, half open wagen m., halfkoets v.; *-bier* o. dun bier, slecht bier o.; *-bild* o. halfbeeld, borstbeeld o., buste v.; *-bildsäule* v. borstbeeld o.; *-bildung* v. halve beschaving v.; *-blume* v. halfbloem v.; *-blutpferd* o. paard o. van gemengd ras; *-bruder* m., Z. *Stiefbruder; -bürtig* bijv. nw. uit twee huwelijken; *—er Bruder,* halve broeder m.; *-cadenz* v. (Muz.) halve stemval m., halve zangmaat v.; *-chaise* v., Z. *-berline; -cylinder* m. halfcilinder m.; *-cylindrisch* bijv. en b. half cirkelvormig; *-damast* m. halfdamast o.; *-deckflügel* m. halfvleugeldeksel o.; *-deckflügler* m. mv. (Nat. hist.) insecten o. mv. met halve schilden of vleugeldeksels; *-diele* v. halve deel v.; *-distisch* bijv. en b. (Krist.) in eene rij staande; *-doppelt* bijv. nw., Z. *-gefüllt; -dornmuskel* m. (Ontlk.) ruggemergspier v.; *-dukaten* m. halve dukaat m.; *-dunkel* bijv. nw. half donker, half verlicht; 2. o. zelfst. schemering v., half donker o.; *-durchmesser* m. halve middellijn v., radius, straal m.; *-durchsichtig* bijv. nw. half doorschijnend, half doorzichtig.

Hąlbe, (*-n*) v., Z. *Hälfte.*

Hąlb-edelstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. half edelgesteente o., agaat m.; *-eimerig* bijv. nw. van een halven emmer, een halven emmer inhouds hebbende; *-eingeschlafen* bijv. nw. half ingeslapen, ingesluimerd; *-eirund* bijv. en b. half eirond, half ovaal; (Ontlk.) *das —e Fenster,* heupbeengat o.; *-eisen* o. (Steenh.) beitel m. met breeden scherpen kant; *-ellig* bijv. nw. half elsch, van eene halve el (breed &).

Hąlben, voorz., Z. *halb.*

Halben, (*halbte, gehalbt*) bedr. ww. halveeren, midden doordeelen.

Halb-engel, (*-gels,* mv. *-gel*) m. halve engel m., uitstekend mensch m. naar lichaam en ziel; *-ente* v. duiker, kuifduiker m.

Halber, voorz., Z. *halb.*

Halber, (*-s,* mv. *Halber*) m. halve, de helft v. van eene munt.

Halb-erbe, (*-n,* mv. *-n*) m. halve erfgenaam, erfgenaam m. van de helft; *-erhaben* bijv. nw., Z. *halb.*

Halberling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. bastaard m., halfbloed m.

Halb-fächerig, bijv. nw. met halve vakjes; *-farbe* v. halve tint, halftint, middelkleur v.; *-fassstäbe* m. mv. halve duigen v. mv.; *-fenster* o. halfvenster, bastaardvenster o.; *-fisch* m. halfvisch m., tong, bot v.; *-fischig* bijv. nw. half visch; *-flach* bijv. nw. half vlak; *-fläche* v. (Schild.) halfvlak o.; *-flächsen* bijv. nw. half vlassen, half uit vlas bestaande; *-flechsig* bijv. nw. nw. (Ontlk.) met eene andere eene gemeenschappelijke vlecht vormende; *—er Muskel,* voor het scheenbeen gelegen oplichtende spier v.; *-fleck* m. (Schoenm.) halve achterlap m.; *-flosser* m. halfvinnige goudvisch m.; *-flug* m. (Wapenk.) halve vlucht v., vogel m. met één uitgespreiden vlerk; *-flüg(e)lig* bijv. nw. halfvleugelig; *-flügler* m., Z. *-deckflügler; -franz(band)* m. (Boekb.) half-Fransche band, half lederen band m.; 2. half ingebonden werk o.; *-franzscharlach* m. (Schild.) half scharlaken o.; *-freiheit* v. halve vrijheid v.; *-frucht* v. halfkoren o.; *-fuchs* m. Noordamerikaansche waschbeer m.; 2. civetkat v.; *-fuderig* bijv. nw. een half voer of voeder uitmakende; *-galeere* v. galjoot v., kleine of halve galei v.; *-gamaschen* v. mv. slobkousen v. mv.; *-gar* bijv. nw. half gaar; *-gefiedert* bijv. nw. (Pl.) zijdelings ingesneden als eene veer; *-gefüllt* bijv. nw. (Pl.) enkel, half dubbel; *-gekocht* bijv. nw. half gekookt, niet gaar; *-gelehrsamkeit* v. half-geleerdheid, schijngeleerdheid v.; *-gelehrte(r)* m. halfgeleerde, gewaande wijsgeer, schoolvos m.; *-gerechtigkeit* v. halve gerechtigheid v.; *-gerinne* o. (Giet) goot v. uit twee planken bestaande; *-geschichte* v. half fabelachtige geschiedenis v.; *-geschöpf* o. misgeboorte v.; *-geschoss* o. (Bouwk.) opkamertje o., insteekkamer, halfverdieping v., entresol m.; *-geschwister* mv., Z. *Stiefgeschwister; -gesell* m. halfwas m.; *-gesicht* o. profiel, zijaanzicht o.; *-getheilt* bijv. nw. (Wapenk.) in twee helften verdeeld; *-ge'reide* o. mankzaad, masteluin o., half tarwe, half rogge; *-gewiert* bijv. nw. half in het vierkant; *-gewendet* bijv. nw. half gekeerd; (fig.) half ontrouw geworden; *-gneiss* m. halfgneis m.; *-gold* o. halfgoud, spinsbek o.; *-gott* m. halfgod m.; *-gottheit* v. halve godheid v.; *-göttin* v. halfgodin v.; *-grandstein, -granit* m. half graniet o.; *-griffig* bijv. nw. (Boschw.) Z. *-faderig; -gut* o. mengsel o. van half tin en half lood; *-harze* o. kristalhars o. en v.; *-hase* m., Z. *-kaninchen; -häutig* bijv. nw. (Ontlk.) half den aard eener huid hebbende; *-heit* v. halfheid, onvolledigheid, halve zaak v.; 2. halve maatregel m.; *-hemd* o. half hemd, overhemd o.; it. halfhemdje o., chemisette v.; *-holz* o. gekloofd timmerhout o.; *-hüfener* m., Z. *-bauer; -hundert* o. half honderd, vijftigtal o.

Halbig, bijv. nw. matig, redelijk, middelmatig, tamelijk; *-e Gesundkeit,* redelijk; *-es Glück,* matig; (Art.) *die -en,* de ooren o. mv. eener bom &; (Mol.) cilinders m. mv., walsen v. mv. in een stampmolen.

Halb-insel, (*-n*) v. schiereiland o.; *—bewohner* m. schiereilandbewoner m.; *-invalide* m. onvermogende m., die de belasting niet kan betalen.

Halbiren, (*halbirte, halbirt*) bedr. ww. in twee gelijke deelen of helften verdeelen, midden doordeelen, halveeren.

Halbirung, v., Z. *halbiren.*

Halb-jahr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. half jaar, semester o., zes maanden; *-jährig* bijv. nw. halfjarig, wat een half jaar duurt; *-jährlich* bijv. nw. wat om het half jaar plaats heeft, halfjaarlijksch; *-käfer* m. bastaardhoutmot v.; *-kaninchen* o. varkenkonijn o. in Amerika; *-kapaun* m. half-gesneden kapoen m.; *-kartaune* v. (Art.) vier en twintig ponder m.; *-kenntniss* v. halve kennis, onvolledige kennis v.; *-klappe* v. doornachtige slaaphol m., zilverkruid o.; *-knecht* m. halve knecht, halfwas m.; *-kopf* m. onkundig mensch m.; *-köpfig* bijv. nw. weinig verstand hebbende; *-kost* v. halve kost m.; *-kraft* v. halve kracht v.; *-kreis* m. halfrond o., halve cirkel m.; *-kreuz* o. half kruis o.; *-kreuzer* m. halve kreuzer m.; 2. halfkruisridder m.; *-kugel* v. halfrond o., halve bol m.; *-kugelförmig, -kugelig* bijv. nw. halfrondachtig, naar een halfrond gelijkende; *-kugelkäfer* m. zonnekever m., Onzes-lieven-Heershaantje o.; *-kugelrund* bijv. nw. half kogelrond; *-kutsche* v. halve koets v.; *-laken* o. halflinnen o.; *-lang* bijv. nw. half zoo lang als gewoonlijk; *-larve* v. half masker o.; *-laut* m. (Spraakk.) halfklinker m.; 2. bijv. en b. halfluide; *-lauter* m. (Spraakk.) Z. *-laut; -leder* o. half le(d)er o.; *-lehen* o. half leen, leen o. tegen rente; *-leinwand* v. half linnen o.; *-leiter* v. halve ladder v.; *-leute* mv., Z. *-mann* (2); *-lich* bijv. nw. half; *-licht* o. half licht o., schemering v.; *-lind* bijv. nw. (Goudsm.) *—e Feile,* zoetvijl v.

Halbling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Muntw.) heller m.; (fig.) mensch m., die hetgeen hij wezen moest slechts ten halve is.

Halb-lob, (*-(e)s*) o., z. m. halve lof, dubbelzinnige lof m.; *-löhner* m., Z. *-bauer; -mann* m. gesnedene, ontmande m.; 2. (*-mann(e)s,* mv. *-leute*) m. pachter m., die voor de halve opbrengst woont; *-maszflasche* v. halve-maatsflesch v.; *-mast* v. beukeikel m., beuknoot v.; 2. vetmesting v., voederen o. met beukeikels; *-mastig* bijv. en b. beuken; *—e Waldungen,* beukenwoud o.; *-mehl* o., Z. *Mittelmehl; -meier* m. kleine of halve pachter m.; *-meister* m. halve meester, eigenaar m. voor de helft; *-mensch* m. halfmensch, centaurus m., een monster, half mensch, half paard; 2. onbeleefd, onbeschaamd, onbeschoft, ruw mensch m.; *-messer* m. (Meetk.) halve middellijn v., halve diameter, radius, straal m.; *-metall* o. half metaal o.; *—probe* v. half-metaalproef v.; *-mönch* m. halve monnik m.; *-mond* m. halve maan v., Z. *halb; —förmig* bijv. nw. halvemaanvormig; *—schnecke* v. halvemaanschoren m.; (Kuip.) gebogen duig v.; *—winde* v. halvemaanwinde v.; *-mutter* v. stiefmoeder v.; it. schoonmoeder v.; *-narbig* bijv. nw. met eene halve ner; *-neues* o. (Jachtw.) sneeuw v., die 's morgens smelt, *-officiell* bijv. nw., Z. *-amtlich; -offen* bijv. nw. half geopend; *-ohr* o. (Nat. hist.) kammossel, kamschelp v. met ongelijke ooren; *-opal* m. half-opaal m. en o.; *-pacht* v. pacht v. die in de halve opbrengst bestaat; *-pachter* m., Z. *-mann* (2); *-part* m. helft v.; *—!,* (bij het vinden van iets), de helft voor mij!, half mijn!; *-pergament* o. half perkament o.; *-pfeiler* m. (Bouwk.) halve pilaar m., stut, schoor m.; *-pferd* o. (Pl.) scherp patik o.; *-pfünder* m. halfponder m., stuk o. van een half pond; *-pfündig* bijv. nw. halfpondsch, van een half pond; *-pomeranze* v. basterd-oranjeappel m.; *—nbaum* m. basterd-oranjeboom m.; *-porphyr* m. halfporfier o.; *-porzellan* o. steengoed, onecht porcelein, aardewerk o.; *-prismatisch* bijv. nw. half prismaächtig; *-puppe* v. halve pop v.; *-reif* m. (Zeew.) kalf o., ezelshoofdbeugel m.; (aan eene wagenas), asscheen v.; 2. bijv. en b. half rijp, ten halve rijp; *-reinhanf* m. derde soort van Russische hennep m.; *-ring* m. (Loodg.) haak, houvast, ijzeren ring m. voor eene goot; (Meetk.) halve cirkel m.; *—förmig* bijv. en b. half-ringvormig; *-ruderschiff* o., Z. *-galeere; -rund* bijv. nw. halfrond, half cirkelvormig; *-säule* v. (Bouwk.) halve zuil v.; *-säure* v. (Scheik.) zuurstofverbinding v., oxyde o.; *-schar* m. bataljon o.; *-scharlach* m. half scharlaken; *-schatten* m. (Sterrenk.) half schaduw v., zwak licht o. bij eclipsen merkbaar; (Schild.) halfschaduw v.; *-scheibe* v. halve schijf v.; *-scheid* o. (veroud.) helft v.; *-scheidewand* v. (Pl.) helftscheiding v.; *-schelm* m. halve schurk m.; *-schlächtig* bijv. nw., Z. *-schlägig; -schlaf* m. halve slaap m.; *-schlag* m. (Gen.) eenzijdige beroerte, verlamming v.; *-schlägig* bijv. nw. halfslachtig, basterd; *-schleier* m. presenning v., geteerd zeildoek o.; *-schlummer* m. halve sluimering v.; *-schreitig* bijv. nw. (Muz.) chromatisch, met halve schreden op- en af-gaande; *-schock* o. dertigtal o.; *-schuh* m. pantoffel v., muil m., slof v.; *-schuldig* bijv. nw. half schuldig; *-schürig* bijv. nw. half geschoren; it. *—e Wolle,* geschoren, toen de wol eerst half volwassen was; *-schwester* v. halfzuster, stiefzuster v.; it. schoonzuster v.; *-sehen* o., Z. *-sichtigkeit; -sehne* v., Z. *Stütze, Sinus; -sehnig* bijv. nw. (Ontlk.) half peesachtig; *-seide* v. halfzijde v.; *-seiden* bijv. nw. halfzijden, half uit zijde geweven; *-seite* v.

(Boekdr.) halve bladzijde, kolom v.; **-zeitig** bijv. nw. aan of van eene zijde; **-zichtigkeit** v. (Gen.) halfzichtigheid v.; (Sterrenk.) half zichtbaar zijn o.; **-zilber** o. platina, wit goud o.; **-spänner** m., Z. **-bauer**; **-sparren** m. (Bouwk.) halve spar v.; **-städtchen** o. vlek o.; **-starre** v. (Gen.) zinvang m., catalepsie v.; **-stiefel** m. halve laars v., laarsje o., bottine v.; (Tooneelk.) stelt-schoen m., broos v.; **-strauch** m. (Pl.) heester m., struikje o.; **-strumpf** m. halve kous, onderkous v.; **-stünder** m. wat een half uur duurt; (fig.) lange volzin m.; **-stündig** bijv. nw. van een half uur; **-stündlich** bijv. nw. halfuursch, om het halve uur, wat elk half uur geschiedt; **-tägig** bijv. nw. van een halven dag; (fig.) kort; **-teufel** m. halve duivel m.; **-theilig** bijv. nw. (Wisk.) in twee gelijke deelen verdeeld; *nach einem —en Verhältnisse*, in reden der vierkanten of tweede machten; **-thier** o. halfdier o., diermensch m.; **-todt** bijv. nw. half dood; **-ton** m. (Muz.) halve toon m.; **-trauer** m. halve rouw m.; **-triller** m. (Muz.) halve triller, mordant m.; **-tuch** o. halflaken, kazimier o.; **-umgedreht** bijv. nw. (Krist.) half gekeerd, half omgewend; *—e Gestalt*, tweelingskristal o.; **-verdeck** o. (Zeew.) halfdek o.; **-vernunft** v. half verstand o.; **-vers** o. half vers o.; **-vetter** m. halve neef, verre bloedverwant m.; **-vieh** o. halve kudde v., welke den herder toebehoort; (fig.) zot, lomperd, domoor m.; **-vogel** m. kleine lijster v.; **-voll** bijv. nw. half vol, half gevuld; **-wach** bijv. nw. half wakende, half wakker; **-wagen** m. caleche, cabriolet v.; **-wahrheit** v. halve waarheid v.; **-wege** bijw. matig, middelmatig, gebrekkig, tamelijk, halfweg; **-werk** o. half dagwerk o.; **-wild** bijv. nw. half wild; **-wissen** o., Z. **-gelehrsamkeit**; **-wisser** m. halfweter, schijngeleerde m.; **-wisserei** v. halfweterij, valsche of schijn-geleerdheid v., Z. **-gelehrsamkeit**; **-witz** m. valsch vernuft o., flauwe aardigheid v.; **-wichtig** bijv. nw. halfwassen; **-zeolith** m. bruinsteenmengsel o.; **-zeug** o. (Pap.) lompenstof v.; *—kasten* m. lompenstofkist v.; **-ziegel** m. halve pan v.; **-zimmer** o. insteekkamer, opkamer, hangkamer v.; **-zirkel** m. halve cirkel m.; *—förmig* bijv. nw. halfcirkelvormig; *diese Berge erheben sich —förmig*, deze bergen verheffen zich in den vorm van een halven cirkel; **-zirkelnd** bijv. nw. een halven cirkel vormende.

Halcyonen, m. mv. ijsvogels m. mv.

Hald, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. steil, schuin oploopend.

Halde, (*-n*) v. steilte, schuinte, helling v., Z. *Berg -, Thalhalde;* (Bergw.) hoop m. afval van erts; (fig.) *jem. auf die - setzen*, iem. misleiden, beetnemen, dupeeren.

Halden, (*haldete, gehaldet*) o. ww. steil zijn, oploopen, hellen.

Halden-schlacke, (*-n*) v. ertsschuim o.; **-sturz** m. recht o. om het schuim op eene plaats te brengen; it. de bergplaats v. voor ijzerschuim; **-wäsche** v. ertswasschen, verkrijgen o. van erts uit het schuim.

Halen, (*halte, gehalt*) bedr. ww. (Zeew.) Z. *anholen.*

Hälfte, (*-n*) v. helft v., half geheel o.; *um die - grösser, theurer, als der andere*, de helft grooter &; *die Kosten zur - tragen*, de helft van de kosten, de kosten voor de helft dragen; *die grösste -*, de grootste helft; *mit jemn. zur - gehen*, met iem. samengaan, samendoen; *in zwei -n getheilt*, gehalveerd; (Rechtspr.) *Verletzung über die -*, beschadiging v. van meer dan de helft; (fig., gemeenz.) - of *Ehe-*, wederhelft, vrouw v.; *auf der - des Weges*, op de helft van den weg, halverwege; *bis auf die - füllen*, half vullen, half vol doen; *bis zur - leer*, half ledig, half vol; *in die - niederkommen*, een half voldragen kind ter wereld brengen.

Hälften, (*hälftete, gehälftet*) bedr. ww. (w. i. gebr.) Z. *halbiren.*

Halfter, (*-n*) v. halster, halter m.; *das Pferd wirft die - ab*, het paard werpt den halster af; (fig., Heelk.) - of *-binde* v. kinverband o.; *-chen* o. (verkl.) halstertje o.

Halfter-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. halstergeld o.; **-kappe** v. halsterkap v.; **-kette** v. halsterketting m.; **-lang** bijw. zonder verantwoordelijkheid, uit de hand; **-leine** v. halsterriem m., leireep v., halstertouw o.; **-loch** o. halstergat o.

Halftern, (*halfterte, gehalftert*) bedr. ww. *ein Pferd -*, halsteren, den halster aandoen.

Halfter-riemen, (*-mens*, mv. *-men*) m. halsterriem m., Z. *-leine; -ring* m. halsterring m.; *-strick* m., Z. *-leine.*

Halith, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) zeeoor o., oorvormige, eenschalige schelp v.

Hall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van klokken), klank m., geluid o., toon m.

Hall, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zoutmijn v.

Hallage, (*-n*) v. magazijngeld, marktgeld o.

Hallbursch, (*-burschen*, mv. *-bursche*) m. (Zoutz.) zoutwerker m.

Halle, (*-n*) v. overdekte plaats v.; (van eene kerk), voorhof, voorportaal o., vestibule v.; (Hand.) hal, verkoopzaal v., magazijn o., winkel, bazar m.; (Giet.) kolenloods v.; (Bergw.) Z. *Halde.*

Halleluja, onb. o, (H. S.) lofzang m., alleluja o., looft den Heer!.

Hallen, (*hallte, gehallt*) o. ww., m. *h.* klinken, geluid geven, weerklinken.

Hallengeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. marktgeld, staangeld, standgeld, kraamgeld o.

Häller, (*-s*, mv. *Häller*) m., Z. *Heller.*

Hall-fahrt, (*-en*) v. zoutvervoer o.; **-forst** m. bij eene zoutmijn behoorend bosch o.; **-graf** m. opziener m. over de zoutwerken; **-horn** m. jubelhoren m.; **-jahr** o. jubeljaar o.; **-leute** mv. zoutwerkers m. mv.; **-meister** m. opziener m. over de zoutwerkers.

Hallo! tussch. holla!, komaan!, welaan!

Hallor, (*-en*, mv. *-en*) m. (Zoutz.) zoutwerker m.

Hallunk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Halunk.*

Halm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. halm m., stroo o., haksel o.; it. duinhelm m., helmplant v.; *das Getreide steht noch auf dem -*, is nog in de halmen; *auf dem - verkaufen*, zoo als het te veld staat.

Hälmchen, (verkl.) o. halmpje, strootje, scheutje o.; (gemeenz.) *jemn. das - durch das Maul streichen*, vleien, flikflooien, honing om den mond smeren; *- ziehen*, om het kortste of langste strootje trekken.

Halmdach, (*-dach(e)s*, mv. *-dächer*) o. strooien dak, strooien hut v.

Halmen, (*halmte, gehalmt*) o. ww. halmen schieten.

Halm-früchte, v. mv. graansoorten, grassoorten v. mv.; **-hütte** v., Z. **-dach**; **-knoten** m. halmknoop m.; **-lese** v. nalezen o.; **-leser** m., **-in** v. nalezer m., naleesster v.; **-motte** v. halmmot v., witte worm m.; **-pfeife** v. schalmei v.; **-rübe** v., Z. *Stoppelrübe*; **-schneidemaschine** v. stroo-snijmachine v.

Halogen, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) zoutstof, zoutvormende stof v., chloor o.

Halometer, (*-ters*, mv. *-tre*) m. zoutmeter m.

Halonen, v. mv. kringen m. mv. om zon of maan, tepelkringen m. mv.

Halotechnie, -lurgie v. kunst v. om zout te bereiden.

Hals, (*-es*, mv. *Hälse*) m. hals, nek m.; *im -e stecken bleiben*, in de keel blijven steken; *aus dem -e riechen*, uit den mond rieken, een stinkenden adem hebben; *einen bösen - haben*, een ontstoken hals hebben; *sie hat einen schönen -*, zij heeft een mooien hals; *jemn., sich den - brechen*, den hals, nek breken; *jemn., sich den - abschneiden*, den hals, nek afsnijden; *jem. beim -e fassen, kriegen*, bij den kraag nemen; *jemn. um den - fallen*, om den hals vallen, omhelzen; 2. (fig.) *aus vollem -e schreien*, luidkeels schreeuwen; *aus vollem -e lachen*, lachen dat men schatert, schateren van het lachen; *jemn. einen Rechtsstreit an den - werfen*, iem. een proces aandoen, een rechtsgeding beginnen met; *jemn. Unglück auf den - wünschen*, iem. een ongeluk toewenschen; *etw. am* of *auf dem -e haben*, iets op de schouders, den rug, ten zijnen laste hebben; *sich etw. auf den - ziehen*, zich iets op den hals halen, zich & berokkenen; *jemn. auf dem -e sitzen, über dem -e liegen*, iem. lastig vallen, last veroorzaken; *jemn. Leute über (auf) den - schicken*, iem. menschen op zijn dak sturen; *jemn. über (auf) den - kommen*, iem. onverwachts op het lijf vallen, iem. overvallen; *sich eine Person, etw. vom -e schaffen*, iets van den hals schuiven; *über - und Kopf*, over hals en kop, in de grootste haast; *es kann ihn den - kosten, es geht ihm an den -*, het kan hem het leven kosten; 3. (van eene flesch), hals m.; (Ontlk.) (van de blaas, van de baarmoeder), hals m; (van eene viool &),

hals m.; (van een kanon), halsband m., kanonkraag m.; (aan eene zuil), hals m.; (van het anker), hals m.; (van een zeil), hals; *den - zusetzen*, de halzen toezetten, de zeiltouwen aanhalen; *der - des Stages*, kraag m., oog o. van het stag; *die Gezeit bricht den -*, het getij is voorbij; (aan een deurhengsel), hals m.

Hals-ader, (*-n*) v. halsader v.; *-ambosz* m. (Ketelm.) halszambeeld o., tas m.; *-band* o. halsband m.; (Waterw.) Z. *-eisen; -bein* o. halsbeen, kropbeen o.; *-besetz* o., Z. *-bund; -binde* v. halsdoek m., das v.; *hohe* —, winterdas v., neusverberger m., cache-nez m.; *-blutader* v. halsbloedader v.; —*fortsatz* m. verlenging v. van de halsbloedader; —*grube* v. groef v. der halsbloedader; —*loch* o. opening v. door welke de halsbloedader afdaalt; *-braten* m. halsstuk o.; *-bräune* v. (Gen.) keelontsteking, keelvernauwing v.; *nervöse, faulige* —, besmettelijke keelziekte v.; *-breche* v. halsbrekend werk o.; *-brechend* bijv. nw. halsbrekend, gevaarvol; *-brett* o. (Wev.) halsplankje o.; *-bruch* m. breken o. van den hals; *-brüchig* bijv. nw. (Rechtsw.) grooteliјks schuldig, crimineel; *-bund* m. halskraag m., halsboord m.; *-bürge* m. borg m. in eene halszaak, die met zijn leven borg blijft; *-bürgschaft* v. borgtocht m. in eene halszaak.

Hälschen, o. (verkl.) halsje o., kleine, magere hals m.

Hals-dreher, (*-ers*, mv. *-er*) m. draaihals, halsdraaier m.; *-drüse* v. (Ontlk.) halsklier v.

Halse, (*-n*) v. (Jachtw.) halsband, ring m.; (van paarden), haam, gareel o.; 2. (Zeew.) *-n*, hals, schoot m., smijt v.; *zwischen zwei -n fahren, mit offenen -n segeln*, met een gesprongen schoot varen.

Halseigen, &, bijv. nw., Z. *leibeigen &; -schaft* v. recht o. van rechtsuitoefening en troepenwerving.

Halseisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. halsijzer o.; 2. (Waterb.) halsijzer o. om de draaiposten der sluisdeuren.

Halsen, (*halste, gehalst*) bedr. ww. *jem. -*, omhelzen, om den hals vallen; 2. o. ww. (Zeew.) de halzen toezetten, de spantouwen aanhalen.

Hals-entzündung, (*-en*) v. keelontsteking v.; *-feisel* v. (Hoefsm.) keeldroes m., halsklieren v. mv. der paarden; *-fistel* v. halsfistel v.; *-flosser* m. (Nat. hist.) visch m. met halsvinnen *-gard* m. gat o. aan boord voor lijnen of touwen; *-gat* o. (Zeew.) halsklamp m.; *-geflecht* o. (Ontlk.) halsvlecht v.; *-gehänge, -gehenk* o. halssieraad o., halsketting m.; *-gericht* o. halsgerecht, gerechtshof, gerecht o., rechtbank v. voor crimineele zaken; 2. rechtsgebied o. van zulk een gerechtshof; *-gerichtsherr* m. halsrechter m.; *-gerichtsordnung* v. strafwetgeving v.; *-geschmeide* o., Z. *-gehänge; -geschwulst* v. halsgezwel, keelgezwel o.; it. kropgezwel o.; (Rijk.) (van paarden), wurg, worg m., keelontsteking v.; *-geschwür* o. keelzweer v.; *-gicht* v. halsjicht v.; *-grübchen* o. kuiltje o. van den hals, nekholte v.; *-haar* o. halshaar, nekhaar o.; (bij dieren), manen v. mv.; *-harnisch* m., Z. *-stück; -haut* v. halshuid v.; —*blutader* v. halshuid-bloedader v.; —*nerve* v. zenuw v. der halshuid; *-hemd* o. nauwsluitend borstrokje, borsthemdje o.; *-herr* m., Z. *-gerichtsherr; -huhn* o. (Leenw.) hoen o. van den lijfeigene.

Halsing, Hälsing, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. strop m.

Hals-joch, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (voor ossen), halsjuk o.; *-kappe* v. halskap v.; *-kette* v. halsketting m., halssnoer o.; *-klammer* v., Z. *-eisen; -klampe* v., Z. *-gat; -klaue* v., Z. *-eisen; -knebel* m. knevel m., dwarshout o. aan den hals van honden of varkens; *-knopf* m. halsknoop, knoop m. aan het halsboord; *-knoten* m. (Ontlk.) halsknoop m.; *-kopfpulsader* v. strotslagader v.; *-koppel* v. (Zad.) halskoppel o.; *-kragen* m. halskraag m., boordje o.; *-krankheit* v. halsziekte, keelziekte v., Z. *-weh, -bräune;* (Rijk.) keeldroes m.; *-krause* v. das, stropdas v., halsdoek m.; *-kraut* o. (Pl.) klokje o.; *blaues* —, gras o. met luchtvaten; 2. muizedoorn m., tongblad, tongkruid o.; *-lanzette* v. lancet o. voor de snede van het slokdarmshoofd of de opening van het spijskanaal, pharyngotoom m.; *-litze* v. halsboord je o.

Hälsling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Halsing*.

Hals-mandel, v. (Ontlk.) amandel m., keelklier v.; *-muskel* m. (Ontlk.) halsspier v.; *-nerve* v. halszenuw v.; *-ofen* m. van buiten gestookte oven m.; *-pulsader* v. halsslagader v.; *-recht* o., Z. *-gericht; -riemen* m. halsriem m.; (Rijk.) halsriem, keelriem m.; *-ring* m. halsring, halsketting m.; *-röhre* v. keelpijp, keelbuis v., slokdarm m.; *-rose* v., Z. *Herbstrose; -sache* v. halszaak, crimineele zaak v.; *-schelle* v., Z. *-eisen; -schild* m. borstschild, borstharnas, halsschild o.; 2. - of *-schildlein* o. (bij insecten), borstschild o.; *-schlagader* v. (Ontlk.) halsslagader v.; *-schleier* m., Z. *Brustschleier; -schleife* v. dooreenvlechting v. van vaten in den hals; it. halsstrook v., halsstrik m.; *-schloss* o., Z. *-schnalle; -schmuck* m. halssieraad o.; *-schnäbler* m. mv. (Nat. hist.) halssnaveligen m. mv., vogels wier snavel uit den hals schijnt te komen; *-schnalle* v. halsslootje o., halsgesp m., slot o. van een halsketting; *-schnur* v. halsketting m., halssnoer o.; *-schwindsucht* v. halstering, keeltering v.; *-seil* o. halszeel o.; *-starre* v. (Gen.) stijve hals, stijve nek m.; (fig.) halsstarrigheid, koppigheid v.; *-starrig* bijv. nw. (fig.) halsstarrig, koppig, hoofdig, eigenzinnig; —*keit* v. halsstarrigheid, koppigheid, eigenzinnigheid v.; *-stimme* v. (Muz.) gedwongen hooge stem, faussetstem v.; *-strafe* v. halsstraf, doodstraf, straffe v. des doods; *bei* —, op straffe des doods; *-streif, -strich* m. halsstrook v., halsstreek v.; *-stück* o. (Vleeschh.) halsstuk o.; 2. (aan een harnas), halsstuk o.; (van eene kuip), rand m.; *-sucht* v., Z. *-bräune; -talje* v. (Zeew.) halstalie v.

Halster, (*-s*, mv. *Halster*) m. halt mud o.; 2. draagband m., bretel v.

Hals-tuch, (*-tuch(e)s*, mv. *-tücher*) o. halsdoek m.; it. das v.; —*einlage* v. met baleintjes voorzien stuk o. linnen, dat men in de das wikkelt om die meer stevigheid te geven; —*ring* m. dasgesp m.; *-uhr* v. dameshorloge o.

Halsung, (*-en*) v., Z. *Halse* (Jachtw.)

Hals-verbrechen, (*-chens*, mv. *-chen*) o. halsmisdaad, misdaad v., die met den dood gestraft wordt; *-weh* o. halspijn, keelpijn v.; *-wirbel* m. halswervel m.; *-wurzel* v., Z. *-kraut; -zange* v. (Naald.) buigtang v.; *-zäpflein* o. strotklep v., keellelletje, keel- of luchtpijpdeksel o.; *-zierde* v., Z. *-schmuck*.

Halt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stilhouden, halt o.; - *machen*, halt houden, stilhouden; 2. (Muntw.) gehalte, allooi o.; 3. (van een woord), duur m.; 4. (van een ding), houvast, steun m.; it. duur m., vastheid v.; *dieser Nagel hat keinen -*, houdt niet, is niet stevig genoeg; (fig.) Z. *Haltung;* 5. bijw. (Volkst., in plaats van *halte ich*), *er ist - ein Bauer*, hij is maar een boer, (wat kunt gij beters van hem verwachten?); *er ist - zu jung*, (wat zal ik er u van zeggen?) hij is maar te jong; *die Sache ist - so*, zoo is de zaak, niet anders; 6. -!, halt! houd(t) stil!, houd(t) op!; it. -! of - *auf!*, stil!, beweeg u niet!; *-bändchen* o. (Ontlk.) houdband m., klein ligament o.

Haltbar, (*-er, -st*) bijv. nw. (van eene vesting), houdbaar, verdedigbaar; (van kleuren), niet verschietend, standhoudend, duurzaam, blijvend; *nicht - sein*, spoedig verdwijnen, verkleuren, verschieten; *-e Entschuldigung*, geldig, aannemelijk; *-er Grund*, houdbaar, degelijk; 2. duurzaam, stevig, solide; *-keit* v. (van kleuren), duurzaamheid v., standhouden o.; (Vest.) houdbaarheid, verdedigbaarheid v.

Halte, (*-n*) Z. *Halde*.

Haltekind, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. houkind, pleegkind o.

Halten, (*du hältst, er hält, hielt, gehalten*) bedr. ww. onr. houden; *etw. mit, in der Hand -*, houden, vasthebben; *jem. an* of *bei der Hand -*, aan of bij de hand hebben; *in den Armen umschlungen -*, in de armen houden, omvatten; *ein Kind über die Taufe -*, een kind onder den of ten doop houden; (fig.) *jem. beim Worte -*, aan zijn woord houden; *jemn. die Stange -*, weerstand bieden, weerstaan; *jem. kurz -*, (Volkst.) *jemn. den Daumen auf das Auge -*, iem. kort houden, den duim op het laadgat houden; *jemn. ein Bein -*, (fig.) iem. het beentje zetten, doen vallen; *sich gerade, aufrecht -*, staan, rechtop staan; *einen, der fallen will, -*, iem. houden, ophouden, tegenhouden; *haltet den Dieb!*, houdt den dief!; *jem. in den Schranken -*, binnen de palen houden; *ich hatte Mühe, mich, meine Thränen zu -*, ik had moeite om & te weerhouden; *den Athem -*, inhouden; *sein Wasser an sich -*, ophouden; *eine Stadt eingeschlossen -*, ingesloten houden, blokkeeren; *ein*

Gebäude -, (van eene zuil), houden, ondersteunen; (Muz.) *die Stimme auf einer Sylbe* -, aanhouden; *sich gefasst* -, gereed, voorbereid, gevat zijn; *ein Kind zur Schule* -, naar de school zenden; *gehalten sein*, gehouden, verplicht, gedwongen, genoodzaakt zijn; *sein Haus reinlich* -, schoonhouden; *das Seinige zu Rathe* -, sparen, ontzien; *Buch, Rechnung* -, boek & houden; *das Gesinde gut* -, onderhouden, voeden, behandelen; *sich warm* -, zich warm houden, kleeden; *Rath* -, raad plegen; *der Markt wird gehalten*, de markt wordt gehouden, heeft plaats, er is markt; *Sitzung* -, zitting houden; *eine Versteigerung* -, eene verkooping houden; *eine Predigt, eine Rede* -, houden, uitspreken; *Schule* -, school houden, onderwijs geven; *Stunde* -, les geven; *das Abendmahl* -, (Kath.) hoogtijd houden, communiceeren; it. het avondmaal houden, ter tafel gaan; *eine Mahlzeit* -, houden; *Mittagsruhe* -, een middagslaapje, een dutje doen; *Tafel* -, houden, gasten ontvangen; *Gottesdienst* -, godsdienstoefening houden; *eine Schlacht* -, leveren; *sein Wort* -, zijn woord houden; *einen Kauf* -, houden, als gedaan erkennen; *Euer Wort in Ehren gehalten*, op uw woord van eer; *so will ich es gehalten haben*, zoo wil ik het, zoo zal het gebeuren, zoo moet men het doen; *ich halte die Bank*, ik houd, heb de bank; *die Gebote Gottes, das Gesetz* -, onderhouden, nakomen, naleven; *Ostern* -, Paschen houden; *die Fasten* -, vasten, de vasten onderhouden; *die rechte Bahn* -, houden, volgen; *gute Ordnung* -, handhaven; *eine Rolle* -, blijven spelen, in acht nemen; *den Tact* -, houden, in acht nemen; (Schild.) *die Lichter sind wohl gehalten*, het licht is goed aangebracht; *reinen Mund* -, het geheim bewaren; it. het stilzwijgen in acht nemen; *Wache* -, wacht houden; *er hält es mit Keinem*, hij behoort tot geene partij; *jems. Partei* -, iems. partij houden, het gevoelen deelen van; - *Sie es wie Sie wollen*, doe zoo als gij wilt; *Vieh, Hühner* -, houden, fokken; *Kutsche und Pferde* -, houden; *Haus, Hof* -, huishouden; *Kostgänger* -, pensionaires, kostgangers houden; *Freundschaft mit jemn.* -, vriendschap houden, vrienden zijn, op een vriendschappelijken voet staan met; *eine Zeitung* -, geabonneerd zijn op, lezen; *ein Tagebuch* -, dagboek houden; *jem. hoch* -, *viel auf jem.* -, iem. achten, in eere houden, veel achting hebben voor; *wie hoch - Sie diese Uhr?*, op hoeveel schat gij &, hoeveel denkt gij dat & waard is; *etw. auf sich* -, zich zelven hoogschatten; *für wen - Sie mich*, voor wien houdt gij mij, waarvoor ziet gij mij aan?; *eine Festung für unüberwindlich* -, voor onoverwinnelijk houden, achten; *ich halte ihn für einen ehrlichen Mann*, ik houd hem voor &, ik geloof dat hij een eerlijk man is; *etw. für eine Ehre, Schande* -, houden voor, beschouwen; *er hielt es nicht für gut, zu &*, hij hield het voor niet goed, vond het niet goed; *ich halte dafür, dass &*, ik houd het er voor; - *Sie mir es zu Gute*, houd het mij ten goede, neem het mij niet kwalijk, duid het mij niet euvel; *was soll man davon -?*, wat moet men daarvan gelooven, denken?, Z. *halt* (5).

II. o. ww. en bedr. ww. onr. halt houden, ophouden, stilhouden; *der Kutscher musste* -, stilhouden, blijven staan; *halt, Kutscher!*, houd stil, koetsier!; *die Kutsche hält vor dem Hause*, houdt stil, blijft staan; *wir hielten in D.*, wij hielden stil, wij bleven eenigen tijd in D.; (Krijgsw.) halt houden, halt maken; *inne - im Lesen*, stilhouden, ophouden, niet voortgaan, rusten; 2. *an etw.* -, houden, verbonden zijn aan, gehecht zijn aan, niet losgaan, niet loslaten; it. *auf* of *über etw.* -, bewaken, letten op; *er hält sehr auf seine Ehre*, hij staat zeer op zijne eer; *auf Wohlanständigkeit* -, letten, in acht nemen; *über die Beobachtung der Gesetze* -, waken; *auf etw.* -, gehecht zijn aan, prijs stellen op, belang stellen in; *auf Träume* -, geloof slaan aan; 3. *ich hatte Mühe an mich zu* -, ik had moeite mij in te houden, mij te weerhouden; 4. (Zeew.) *See* -, het ruime sop houden; *bei dem Winde* -, bij den wind aanhouden; 5. m. *h.* (van het ijs), houden, kunnen dragen, bestand zijn tegen; *diese Stiefel - Wasser*, zijn bestand tegen het water, zijn waterdicht; *dieses Seil wird nicht* -, zal niet houden, zal breken; *die Farbe* -, kleur houden, niet verbleeken, niet verschieten; (fig.) *Farbe* -, standvastig zijn, getrouw zijn, niet van gevoelen veranderen; *das Wetter wird nicht* -, het weder zal niet aanhouden; (Muz.) *die Stimmung nicht* -, niet vast van toon zijn, zakken; *das Futter hält nicht Stich*, laat los; (fig.) *Stich* -, steek houden, beproefd zijn; 6. inhouden, bevatten; *dieses Fass hält so und so viel*, houdt &, heeft & inhouds; *der Acker hält* 10 *Morgen*, is & groot; *der Zentner Erz hält so viel Silber*, bevat; 7. *einander das Gleichgewicht* -, evenwicht maken met, tegen elk. opwegen; (fig.) *im Gleichgewicht* -, tegen elk. opgewassen zijn, Z. *Gleichgewicht*.

III. (i. k. bet., gemeenz.) *es wird schwer, hart* -, het zal moeielijk gaan, het zal heel wat moeite kosten; *woran hält es, dass &?*, hoe komt het dat &?, waaraan schort of hapert het dat &?.

IV. wed. ww. *sich an etw.* -, zich houden, zich vasthouden, zich vastklampen aan &; (fig.) *nicht wissen an wen, woran man sich - soll*, niet weten waaraan men zich houden moet, waarop men te rekenen heeft; *sich einer Sache wegen anjem.* -, zich houden aan, zich beroepen op, er voor aansprakelijk maken; *sich an sein Wort* -, zich aan zijn woord houden, zijn woord nakomen; - *Sie sich rechts*, houdt u aan den rechterkant; 2. *sich sauber gekleidet* -, zindelijk gekleed zijn; *sich wohl* -, zich goed gedragen, zich goed houden, zich goed verdedigen, zich onderscheiden; *sich* -, (van eene vesting), weerstand bieden; *sich in einer Festung* -, zich verdedigen, zich niet overgeven; *sich in der See* -, het ruime sop houden; 3. (van zaken, zooals vruchten &), goed blijven, overgehouden kunnen worden; (van wijn), goed blijven.

V. o. zelfst., Z. *Haltung*.

Halter, (-*s*, mv. *Halter*) m. houder, houvast, steun m., handvatsel o.; (Heelk.) tangetje o.; 2. Z. *Buchhalter, Erhalter*; 3. Z. *Hälter*.

Hälter, (-*s*, mv. *Hälter*) m. vergaarbak m., bewaarplaats v., Z. *Fisch* -, *Wasser-hälter*; (Vissch.) vischschuit v., boot v. met eene kaar.

Halter, bijw. (Prov.), Z. *Halt* (5).

Haltergeld, haltern, Z. *Halftergeld &*.

Halt-hammel, (-*hammels*, mv. -*hämmel*) m. hamel m. dien men voor een ander in den kost heeft.

Haltig, bijv. en b. (alleen in samenstellingen), inhoudende, bevattende; -*keit* v. vatbaarheid v., inhoud m.

Hälterkahn, (-*kahn(e)s*, mv. -*kähne*) m. boot v. met eene vischkaar.

Halt-kette, (-*n*) v. (Wag.) disselketting m.; -*kind* o. houkind, kind o. dat men voor een ander in den kost heeft; -*lamm* o. lam o. van een schaap dat men voor een ander in den kost heeft; -*los* bijv. nw. onhoudbaar, onverdedigbaar; -*losigkeit* v. onhoudbaarheid v.; -*nagel* m. houspijker, bout m.; -*ritt* m. berijden o. der landwegen voor de openbare veiligheid; -*schaf* o., -*schöps* m. schaap o., hamel m. voor een ander in den kost zijnde; -*seil* o. lijn o. waarmede de leidekkers zich bij hun arbeid vastbinden; (Zeew.) Z. -*tau*; -*statt*, -*stätte* v. (Jachtw.) plaats v. van bijeenkomst; -*tau* o. houtouw o., houder, bezaansbras m.; -*ton* m. aangehouden toon m.

Haltung, v. houden o., houding v.; (van de pen, het lichaam &), houding v.; - *des Landtages*, houden o.; - *eines Tagebuches*, houden o. van een dagboek, journaal o.; *ohne die - eines Tagebuches*, zonder een dagboek of journaal te houden; (van eene courant), abonnement o.; (van eene belofte), houden, nakomen o., vervulling v.; (van vee), houden, fokken o.; (Schild.) *die* -, schemering v.; *eine gute - haben*, (van schilderstukken), goed afgewerkt, goed opgevat; *die - einer Schilderung*, de toon m.; 2. - *des Leibes*, houding v.; (fig.) 3. *diese Mauer hat keine* -, stevigheid, vastheid v., steun m.

Haltvieh, (-(*e*)*s*) o., z. m. vee o., dat men voor een ander den winter overhoudt.

Halunke, (-*n*, mv. -*n*) m. ellendeling, smeerlap, schelm m.

Halweg(e), Z. *halbig*.

Ham, Z. *Hamm*.

Hama, bijw. op eens, tevens.

Hamachat, Hamachatstigmit, m. Egyptische jaspis m.

Hamadryade, (-*n*) v. (Fabell.) boomnimf v.

Hämatin, (-*s*) o., z. m. (Scheik.) bloedstof v., blauwhoutrood o.

Hämatit, (-*en*, mv. -*en*) m. (Delfst.) bloedsteen, rood- en bruinijzersteen m.

Ham-brei, -buche, -butte, Z. *Hahnbrei &, Hagebutte.*

Hämchen, o. (verkl.) Z. *Hamen;* it. armenzakje o.

Hameie, (*-n*) v. hamei v., hek o.

Hameine, (*-n*) v. staketsel o.; it. Z. *Hameie.*

Hamen, (*-s,* mv. *Hamen*) m. (Vissch.) kruisnet o.; (Jachtw.) patrijzennet o.

Hamen, (*hamte, gehamt*) bedr. ww. met een kruisnet visschen.

Hämflich, (*-er, -st*) bijv. en b. (Prov.) groot, sterk, stevig.

Hämisch, (*-er. am meisten -*) bijv. en b. boosaardig, kwaadaardig, kwaadwillig; *- auslegen,* boosaardig.

Hamm! husch. hem!, hum!

Hamm, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. bosch o., tuin m., heining, weide v.; it. poel m.

Hamme, (*-n*) v. wade v.; it. bont, varkenspoot m., ham v.; 2. (Landb.) achterste deel eener zeis.

Hammel, (*-s,* mv. *Hämmel*) m. hamel, gesneden ram m.

Hammel-braten, (*-bratens,* mv. *-bratea*) m. gebraden hamelvleesch o.; *-brühe* v. hamelsous v.; *-brust* v. hamelborst v.; *-bug* m. hamelschenkel m.; *-fell* o. hamelvel o.; *-fett* o. hamelvet o.; *-fleisch* o. hamelvleesch o.; *-geschlinge* o. hamelafval, hamelomloop m.; *-jährling* m., Z. *-lamm* o.; *-keule* v. hamelbout m.; *-knecht* m. hamelhoeder m.; *-möhre* v. (Pl.) pastinak v.

Hammeln, (*hammelte, gehammelt*) bedr. ww. *die Lämmer -,* lubben, snijden.

Hammel-pelz, (*-es,* mv. *-e*) m. hamelpels v.; *-sack* m. maag v. van het schaap gevuld en gekookt; *-schale* v. halve hamelbout m.; *-schlegel* m., Z. *-keule; -talg* m. hameltalg v., hamelvet o.; *-viertel* o. vierde o. van een hamelbout; *-wurst* v. hamelworst v.

Hammen, (*hammte, gehammt*) bedr. en o. ww. houwen, slaan, snijden.

Hammen, (*-s,* mv. *Hammen*) m. gerookte ham v.; *-bein* o. hambeen o.

Hammer, (*-s,* mv. *Hämmer*) m. hamer m.; (aan eene deur), klopper, hamer m.; (gem.) *dass dich der -!,* de duivel haal u; 2. (Ontlk.) (in het oor), hamertje o.; (Sm.) smeedhamer, moker m.; (Jachtw.) dijstuk o., bout m., bil v. (van een zwijn); (Nat. hist.) hamer m., **T**-vormige schelp; (Uurw.) hamertje o., slaghamer m.; (Muz.) stemhamer m.; (van een klavier), hamertje o.

Hammer-ambosz, (*-es,* mv. *-e*) m. aambeeld of aanbeeld o.; *-arbeiter* m. smid m. die met den moker arbeidt; *-auge* o., Z. *-loch; -axt* v. (Zeew.) kalefaathamer m.; *-bahn* v. vlak o. van den hamer.

Hämmerbar, bijv. en b. hamerbaar, pletbaar; *-keit* v. hamerbaarheid v.

Hammerbeil, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. hamerbijl v.; (Zeew.) Z. *-axt.*

Hämmerchen, o. (verkl.) hamertje o., kleine hamer m.

Hämmerer, (*-s,* mv. *Hämmerer*) m., Z. *Hammerarbeiter.*

Hammer-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m. hamervisch m.; *-förmig* bijv. en b. hamervormig; *-gerüste, -gestell* o. (Sm.) hamerstellage v., hamertoestel o., hamermachine v.; *-hai* m. (Zeew.) hamerhaai m.; *-haube* v. achterste o. van een hamer, klauw m., pen of pin v.; *-haue* v. kuipersdissel m.; (Mijnw.) moker, breekhamer m.; *-herr* m. eigenaar m. van een hamerwerk, van eene smederij; *-hütte* v. grofsmederij v., Z. *-werk; -kalk* m. harde kalkachtige aarde v.; *-kopf* m. kop m. van den hamer.

Hämmerling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Prov.) grappenmaker, hansworst, harlekijn m.; 2. (Scherts.) vilder, hondenslager, beul m.; 3. kaboutermannetje, bergmannetje o.; 4. (Nat. hist.) Z. *Goldammer.*

Hammer-loch, (*-loch(e)s,* mv. *-löcher*) o. hamergat o.; *-meiszel* m. klamaaijzer o.; *-meister* m. opziener m. van een hamerwerk; *-mühle* v. hamermolen m., Z. *-werk; -müller* m., Z. *-schmied; -muschel* v. hamermossel v.

Hämmern, (*hämmerte, gehämmert*) bedr. ww. hameren, kloppen, met een hamer bearbeiden; *das Gold dünn -,* pletten; *etw. gerade, recht, glatt -,* kloppen, slaan; *kalt -,* koud smeden; 2. o. ww., m. *h.* zich bewegen als een hamer, kloppen.

Hammer-ordnung, (*-en*) v. verordening v. voor de smederijen; *-pfinne* v., Z. *-haube; -pickel* m. kophouweel o.; *-rad* o. hamerrad, rad o. dat de(n) hamer(s) in beweging brengt; *-schlacke* v. ijzerschuim o.; *-schlag* m. hamerslag m.; (Muntw.) stempelen o.; 2. (Sm.) ijzerschilfer o.; (Scheik.) ijzeroxydule-zout o., Z. *-schlacke; -schlagrecht* o. recht o. om eene ruimte van anderhalven voet tusschen twee muren te eischen; *-schmied* m. smid m. in een hamerwerk, hamersmid m.; *-stahl* m. (Giet.) wolf, vos m.; *-stiel* m. hamersteel m.; *-strauch* m. hamerstruik m.; *-streich* m. ruimte v. van anderhalven voet tusschen twee muren; *-tastenspiel* o. piano v.; *-werk* o. hamerwerk o., fabriek, werkplaats v. waarin de metalen met hamers bewerkt worden; *—sbesitzer* m., Z. *-herr; -wurf* m. hamerworp m.; *-zange* v. hamertang v.; *-zeichen* o. hamerteeken, vlammen o. van boomen met een hamerslag.

Hammit, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Delfst.) Ammonshoren, ammoniet m.

Hämmling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gesnedene, ontmande, gecastreerde, castraat m.; it. gesneden dier, gelubd dier o.

Hämorrhoidal, bijv. nw. de aambeien betreffend.

Hämorrhoidal-beschwerden, v. mv. aambeienpijn v.; *-knoten* m. mv. aambeien, spenen v. mv., guldene ader v.; *-kolik* v. aambeienkoliek o.

Hämorrhoiden, v. mv. aambeien, spenen v., guldene ader v., aderspattige gezwellen o. mv. van den endeldarm.

Hampelmann, (*-mann(e)s,* mv. *-männer*) m. bordpapieren ledemannetje o., draaipop v., hansworst m.

Hämpeln, (*hämpelte, gehämpelt*) o. ww. zich bewegen, slingeren.

Hampferling, Hämpfling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Hänfling, Hämmerling.*

Hampftel, (*-n*) v. handvol v.

Hamster, (*-s,* mv. *Hamster*) m. hamster, veldrat v.; (fig.) veelvraat, gulzigaard m.; *-fang* m. hamstervangst, hamsterjacht v.; *-fänger* m. hamstervanger m.; *-fell* o. hamstervel o.; *-gräber* m. hamstergraver m., Z. *-fänger; -höhle, -röhre* v. hamstergang m., hamsterbol o.

Hamstock, (*-stock(e)s,* mv. *-stöcke*) m. waterstok m.

Hanaper, (*-pers,* mv. *-per*) o. (Volkst.) schatkist v., fiscus m.

Hanbutte, (*-n*) v. (Pl.) jokboom, hagebeuk, witte beuk, wielboom m.

Hand, (*Hände*) v. hand v.; *die rechte, linke -,* de rechter-, linkerhand v.; *die flache -,* de vlakke hand; *die hohle -,* de holte van de hand; *die verkehrte -,* de bovenkant der hand; *eine -voll,* eene handvol v.; *in beiden Händen gleiche Gewandtheit haben,* rechtsch en linksch zijn, de beide handen even goed kunnen gebruiken; *mit eigener -,* met eigen hand; *zu eigenen Händen übergeben,* persoonlijk ter hand stellen; *jem. bei der - halten, an der - führen,* bij de hand houden, aan de hand leiden; *jemn. die - reichen, bieten,* iem. de hand reiken, helpen; *jemn. die - drücken,* iem. de hand drukken; *mit dem Degen in der -,* met den degen in de hand; *sich die - of die Hände geben,* (bij een koop &), elk. de hand geven, den koop toeslaan; *beim Schreiben die - führen,* de hand houden; *- in -,* hand aan hand; *etw. aus den Händen legen,* uit de handen leggen, neerleggen; *mit den Händen arbeiten,* handenarbeid verrichten; *mit den Händen fechten,* gebaren maken met de handen, gesticuleeren; *ehe man eine - umwendet, ehe man die - umdreht,* voor men zijne hand heeft omgedraaid, in een oogwenk; *sich eine Person an die linke -, zur linken - antrauen,* met de linkerhand huwen, een morganatisch huwelijk aangaan; *dieser Maler bekommt eine schwere -,* deze schilder begint grof, dik, al te lijvig te schilderen; *eine geübte, fertige - zu etw. haben,* handig, geoefend, vlug zijn in; (Valk.) *Hände,* pooten, klauwen m. mv.; (fig.) *mit beiden Händen zugreifen,* met beide handen toeslaan; *mit vollen Händen geben,* met volle handen, ruimschoots, mild geven; *gebundene Hände haben,* de handen niet vrij hebben, gebonden zijn; *die letzte - an ein Werk legen,* de laatste hand leggen aan; *jemn. die -, hülfreiche - bieten, an die - gehen,* iem. helpen, behulpzaam zijn; *die - an jem. legen,* de hand slaan aan; *- an sich selbst legen,* de hand aan zich zelven slaan, een zelfmoord begaan, zich het leven benemen; *die - von jemn. abziehen,* de hand aftrekken van, zich niet meer bemoeien met, aan zich zelven overlaten; *die - in etw. haben, die Hände mit im Spiele haben,* de hand, in iets, in het

spel hebben, betrokken zijn in; *die Hände in den Schoos legen*, (gemeenz.) *die Hände in den Sack, in die Tasche stecken*, werkeloos blijven, met de handen over elk. gaan zitten; *alle Hände voll zu thun haben*, zijne handen vol hebben, overladen zijn met bezigheden, tot over zijne ooren in het werk zitten; *seine milde - aufthun*, zijne milde hand openen; *jemn. die Hände versilbern, schmieren*, door geld omkoopen; *reine Hände haben*, schoone handen hebben; (Spr.) *Z. waschen; einem Mädchen die - geben*, een meisje de hand geven, huwen; *dieses Werk hat Hände und Füsze*, is geheel afgewerkt, volmaakt; *jemn. etw. an die - geben*, iem. handgeld, een onderpand geven; it. iets aan de hand geven, ingeven; *auf seine eigene -*, op zijn eigen handje of houtje, uit eigen beweging; *sich auf seine eigene - setzen*, eene eigen zaak beginnen, zich vestigen; *jem. auf den Händen tragen*, op de handen dragen, vurig beminnen; *etw. aus den Händen lassen*, laten vallen; *aus den Händen geben*, uit de handen geven, zich ontdoen van; *etw. nach der - kaufen, verkaufen*, uit de hand; *bei ihm geht alles aus der - in den Mund*, het gaat alles bij hem van de hand in den tand; *aus der -, aus freier - verkaufen*, uit eigen beweging, vrijwillig; *bei der - sein*, bij de hand zijn, tegenwoordig, niet ver af zijn; *etw. an, bei der - halten*, bij de hand, ter beschikking hebben; *etw. in den Händen haben*, in zijne hand, in zijne macht hebben; *man kann es mit Händen greifen*, het is hoogst duidelijk; *eine Arbeit unter den Händen haben*, onder handen hebben, bezig zijn aan; *es ist mir unter der -, unter den Händen weggekommen*, het is onder mijne handen weggeraakt; *sich unter der - erkundigen*, ondershands onderzoek doen naar; *von der - gehen*, goed gaan, goed van de hand gaan; *etw. zur - legen*, in handen geven; *unter Händen, unter die Hände geben*, in handen geven, toevertrouwen; *zu Händen kommen*, ter hand gesteld worden, toekomen; *zu Händen stellen*, ter hand stellen, overhandigen; (Sp.) *vor der - sein*, voor de hand zitten; *hinter der - sein*, achter de hand zitten; (Bergw.) *die -*, de rechterhand; it. *zur - arbeiten*, ijverig, vlijtig werken; (Zeew.) *- über -*, hand over hand; 2. kant m., zijde v.; *linker -, rechter -*, linkerkant, rechterkant, links, rechts; *jemn. rechter - gehen*, aan iems. rechterzijde gaan; 3. macht v.; *jem. in der - haben*, iem. in zijne macht hebben; *sich in jems. Händen befinden*, in iems. handen, of macht zijn; 4. *aus der ersten -*, uit de eerste hand; *in guter -*, in goede handen; *von hoher -, von hohen Händen*, van hooger hand, van achtingswaardige zijde; (Leenw.) *die todte -*, de doode hand; *die obere -*, de opperste macht, de souverein m.; *die untere -*, ondergeschikte, leenman m.; 5. *eine schöne - schreiben*, mooi schrijven, eene mooie hand schrijven; 6. *vor der -*, voorshands, voorloopig; *nach der -*, naderhand, daarna, later, vervolgens.

Hand-ambosz, (*-es*, mv. *-e*) m. handaambeeld of aanbeeld o.; *-anlegung* v. aan het werk gaan, beginnen o., onderneming v.; (Rechtspr.) beslaglegging v.; *-arbeit* v. handenarbeid m., handwerk o.; it. Z. *-frohne*; 2. *—en* mv. handwerken o. mv.; *-arbeiter* m. handwerker m.; *—in* v. handwerkster v.; *-ärmel* m., Z. *-krause*; *-arzneikunst* v. heelkunst of kunde v.; *-auflegung* v. (Kath.) oplegging v. der handen; *-ausdruck* m. gebaar o. met de hand; *-ausgabe* v. zakuitgave v., klein formaat o.; *-balg* m. handblaasbalg m.; *-ball* m. bal m. der hand, palm v.; *-ballen* m. (Ontlk.) aftrekkende spier v. van den duim der hand; *-band* o. (Ontlk.) handband m.; *-barte* v., Z. *-beil*; *-baum* m. hefboom m., stok m. uit den kaapstander; *-becken* o. handbekken o., waschkom v.; *-beil* o. handbijl v.; *-bengel* m. jongen m. die reeds hand aan het werk kan slaan; *-besatz* o. handboordje o.; *-beuger* m. (Ontlk.) buigspier v. van de hand; *-beutler* m. (Nat. hist.) dier o. van het phalangergeslacht; *-bewegung* v. beweging v. der hand, Z. *-ausdruck*; *-bibel* v. handbijbel, zakbijbel m.; *-bibliothek* v. handbibliotheek v.; *-bietung* v. handreiking, hulp v., bijstand m.; *-bild(n)er* m., Z. *-leiter* (Muz.); *-binde* v., Z. *-besatz*; *-blaker* m. handblaker m.; *-blatt* o. (Naai.) handlubbe v.; *-blech* o. (Zeew.) handijzer o.; *-bock* m., Z. *-ramme*; *-bogen* m. handboog m.; 2. (Ontlk.) boog m. der hand; 3. gebogen hengsel o.; 4. zakboog, kleine boog m.; *-bohne* v., Z. *Feldbohne*; *-bohrer* m. handboor v.; *-breit* bijv. nw. handbreed, zoo breed als eene hand; *-breite* v. handbreedte, breedte v. der hand; (Pl.) wonderboom, kruisboom m.; *-brett* o. (Mets.) kalkplankje o.; *-brief* m., Z. *-schreiben*; *-briefchen* o. briefje, biljet o.; *-buch* o. handboek o., handleiding v., overzicht o.; *-büchelchen* o. handboekje, zakboekje o.; *— für Reisende*, reisgids, reiswijzer m.; *-bücherei* v., Z. *-bibliothek*; *-büchse* v. handbuks v.; *-bügel* m. (van een geweer), beugel m.

Händchen, o. (verkl.) handje o., kleine, lieve hand v.

Hand-compass, (*-es*, mv. *-e*) m. handpasser m.; *-decke* v. kleine deken v.; (Rijk.) paardedek, dekkleed o., schabrak v.; *-dienst* m., Z. *-frohne*; *-diensler* m., Z. *-fröhner*; *-drill* m. zaaiploeg m.; *-druck* m. handdruk m.; *-eimer* m. (gewone) emmer m.; *-eisen* o. handijzer o., handboei v.

Hände-klatschen, -klopfen, (*-s*) o., z. m. handengeklap, klappen in de handen, applaudissement o.

Händel, (*-s*, mv. *Händel*) m. twist m., oneenigheid, rechtszaak v., proces, pleidooi o., rechtsstrijd m., rechtsgeding o.; *einen schlimmen - auf dem Halse haben*, met eene leelijke zaak te doen hebben; *jemn. aus dem - helfen*, iem. uit de verlegenheid helpen; *angelegter -*, overeengekomen zaak v.; *ich will keinen - haben*, ik wil geene oneenigheid; *Händel stiften, suchen*, twist stoken, twist zoeken; *mit jemn. Händel anfangen*, twist maken, ruzie zoeken met; *Händel mit jemn. haben*, twisten met, (van jongens), vechten met; *einen - vor Gericht bringen*, eene zaak voor het gerecht brengen; 2. koop m.; *er hat einen guten - getroffen*, hij heeft een goeden, mooien koop gedaan; *mit jemn. im - stehen*, handelen met; *jemn. den - aufsagen*, den koop opzeggen; *einem andern in den - fallen*, iem. onderkruipen; *der - ist richtig* of *sie sind - s eins geworden*, de koop is gemaakt, zij hebben den koop gesloten; (fig.) zij zijn het eens geworden; *- in Bausch und Bogen*, aanbesteding v.; 3. (Hand.) handel, koophandel m., bedrijf o., nering, negotie, trafiek v.; *-im Groszen, im Kleinen*, handel in het groot, in het klein, groothandel, kleinhandel m.; *- treiben*, handel drijven, nering of negotie doen; *- mit Edelsteinen*, handel m. in edelgesteenten; *verbotenen - treiben*, smokkelen; (fig.) *sie treibt mit ihren Reizen -*, zij verkoopt hare liefde voor geld.

Handelbar, bijv. nw. handelbaar, onderworpen, gehoorzaam.

Händelkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., Z. *Händleinkraut.*

Händelmacher, —in, twistzoeker, twiststoker m., twiststookster, twistzoekster v.

Handeln, (*handelte, gehandelt*) o. ww. handelen, doen, werken, te werk gaan, zich gedragen; *gut gegen jem -*, goed handelen jegens; *so handelt man bei ihm*, zoo gaat men bij hem te werk; *wider jems. Befehl -*, handelen; 2. handelen over, spreken over, loopen over, behandelen; *seine Rede handelte von der Freundschaft*, handelde over, liep over, behandelde, had & tot onderwerp; 3. marchandeeren; *um etw. -*, (bij een koop), dingen; *genau, Kreuzer um Kreuzer -*, niets toegeven; *er lässt nicht mit sich -*, hij laat niets korten of vallen, heeft vaste prijzen, laat niet afdingen; *er lässt leicht mit sich -*, hij is zeer handelbaar om te koopen; *mit sich - lassen*, handelbaar zijn, gemakkelijk te voldoen zijn; *nicht gut mit sich - lassen*, moeielijk te voldoen, onhandelbaar zijn; 4. *nach Indien, Spanien -*, handel drijven op of met; *mit Seide -*, handelen, handel drijven in; *im Groszen, im Kleinen -*, in het groot, in het klein handelen, handel drijven, verkoopen; II. onp. ww. *es handelt sich um*, het betreft, er is sprake, quaestie van; III. o. zelfst., Z. *Handlung.*

Handels-abgabe, (*-n*) v. recht o., belasting v. op koopwaren; *-adresbuch* o. handelsadresboek o.; *-agent* m. handelsagent m.; *-akademie* v. handelsacademie, handelsschool v.; *-amt* o. handelsraad o., kamer v. van koophandel; *-angelegenheit* v. handelsaangelegenheid, handelszaak v.; *-anwalt* m. zaakgelastigde, procuratiehouder m.; *-aufseher* m. gevolmachtigd agent m. van een staat om bij eene vreemde natie de handelsbelangen der zijne voor te staan, handelsopzichter, consul m.; *-ausschuss* m.

commissie v., comité o. van handelaren; -*bedienter* m. koopmansbediende m.; -*bedrückung* v., Z. -*druck*; -*beflissener* m., Z. -*bedienter*; -*bedürfniss* o. handelsbehoefte v.; -*bericht* m. handelsbericht o.; -*betrieb* m., -*betriebsamkeit* v. handelsbezigheden v. mv.; -*beziehungen* v. mv. handelsbetrekkingen v. mv.; -*bilanz* v. balans v.; -*brauch* m. handelsgebruik, koopmansgebruik o.; -*brief* m. koopmansbrief, handelsbrief m.; it. Z. *Kaufbrief*; -*buch* o. koopmansboek, handelsboek, kantoorboek o.; (Rechtsw.) register, protocolboek o.; -*bund* m. handelsverbond o.; -*bündniss* o. handelstraktaat o.; -*capital* o. koopmansgeld, handelskapitaal o., fondsen o. mv.

Handelschaft, v., z. m., Z. *Handel* (3); 2. Z. *Handelstand*.

Handelschaftlich, bijv. en b. den handel betreffend, van den handel.

Handels-collegium, (-*giums*, mv. -*gien*), **-concil,** (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. handelsgerecht o., handelsrechtbank v.; -*compagnie* v. handelsvereeniging v., handelsgezelschap o., compagnie v.; -*concession* v. koopmanspatent o.; -*consorten*, m. mv., Z. -*genossen*; -*consul* m., Z. -*aufseher*; -*courier* m. handelskoerier m.; -*crise* v. handelscrisis m.; -*deputation* v. afgevaardigden m. mv. voor den handel of koopmansstand; -*deputirter* m. lid o. van een handelsgerecht; -*dictionär* o. koopmanswoordenboek, woordenboek o. voor den handel; -*diener* m., Z. -*bedienter*; -*director* m. directeur m., hoofd o. eener handelsvereeniging; 2. president, voorzitter m. van het gilde der kooplieden; -*druck* m. belemmering v. des handels; -*entwurf* m. speculatie v.; -*entwürfe machen*, speculeeren; -*fach* o. handelsvak, koopmansvak o.; -*firma* v. handelshuis o.; 2. handelsfirma v.; -*flotte* v. handelsvloot, koopvaardijvloot v.; -*frau* v. koopvrouw, handelaarster v.; -*freiheit* v. handelsvrijheid, vrijheid v. van den handel; 2. handelsvoorrecht o.; -*freund* m. handelsvriend, correspondent m.; 2. lastgever, volmachtgever, principaal, committent m.; -*gärtner* m. warmoezier, groenboer m.; -*gebrauch* m., Z. -*brauch*; -*gefährte* m., Z. -*genoss*; -*gegenstand* m. voorwerp o. van handel; -*gehülfe* m., Z. -*bedienter*, -*genoss*; -*geist* m. koopmansgeest, handelsgeest m.; 2. geest m., geaardheid v. van de markt; -*geiz* m. koopmansinhaligheid v.; -*genoss* m. deelgenoot, medehelper, medearbeider m. in eene handelszaak, compagnon, vennoot, handelsgenoot m.; -*genossenschaft* v., Z. -*gesellschaft*; -*geographie* v. handelsaardrijkskunde v.; -*gerechtigkeit*, -*gerechtsame* v., Z. -*recht*; -*gericht* o. rechtbank v. van koophandel; 2. uit de kooplieden gekozen rechters m. mv. die uitspraak doen over geschillen in handelszaken; -*geschäft* o. handelszaak v., handelshuis o.; —*e treiben*, handel drijven, handelen; -*geschichte* v. handelsgeschiedenis, geschiedenis v. van den handel; -*gesell* m., Z. -*genoss*; -*gesellschaft* v. handelmaatschappij, vennootschap, compagnieschap v.; *sich von einer — trennen*, uit eene vennootschap uittreden; *die ostindische* —, de Oostindische compagnie v.; -*gesellschafter* m., Z. -*genoss*; 2. m. mv. deelhebbers, deelgenooten m. mv. in eene vennootschap. compagnons, vennooten m. mv.; -*gesetz* o. handelswet v.; -*gesetzgebung* v. handelswetgeving v.; -*gewicht* o. koopmansgewicht, licht gewicht, handelsgewicht o.; -*gewölbe* o. koopmanspakhuis, magazijn o., bazar m.; -*hafen* m. zeehaven v.; -*haus* o. handelshuis, koopmanshuis o.; -*herr* m. handelaar, handeldrijver, koopman, trafikant m.; 2. hoofd o., patroon, eigenaar m. van een handelshuis; -*herrschaft* v. heerschappij v. in den handel; it. Z. -*herr*; -*innung* v. koopmansgilde o.; -*institut* o. handelsinrichting v., handelshuis o.; 2. Z. -*schule*; -*interessen* o. mv. handels belangen o. mv.; -*jude* m. handelsjood, jood m. die handelaar is, joodsche koopman m.; -*kammer* v. kamer v. van koophandel; -*kenntnisse*, -*kunde* v. handelskennis, kennis v. van, bekendheid v. met den handel, handelswetenschap v.; -*kürschner* m. koopman, handelaar m. in huiden; -*land* o. handelsland o.; -*lehranstalt* v., Z. -*schule*; -*lehrling* m. leerling m. in den koophandel; -*leute* m. mv., Z. -*mann*; -*mäkler* m. makelaar m.; -*mann* m. handelaar, koopman, trafikant m.; -*marine* v. handelsmarine v.; -*markt* m., Z. -*platz*; -*minister* m. minister m. van koophandel; -*ministerium* o. ministerie o. van koophandel; -*nation* v. handelsvolk, handeldrijvend volk o.; -*neid* m. broodnijd m. (onder kooplieden); -*ort* m., Z. -*platz*; -*plan* m. handelsonderneming v.; -*platz* m. handelsplaats, handeldrijvende plaats, koopstad v.; -*patron* m., Z. -*herr*; -*politik* v. handelspolitiek, staatkunde v. in den handel; -*privilegium* o., Z. -*recht*; -*project* o., Z. -*speculation*; -*rath* m. handelsraad m.; 2. lid o. van het handelsgerecht; -*recht* o. handelsrecht, recht, voorrecht o. in den handel; 2. handelsrecht o., handelswetten v. mv., rechtsgeleerdheid v. betreffende den handel; -*reichthümer* m. mv. handelsrijkdommen m. mv.; -*reise* v. handelsreis, reis v. om handelszaken; -*reisender* m. handelsreiziger m.; -*sache* v., Z. -*angelegenheit*; 2. proces o. in zaken van koophandel; -*schiff* o. koopvaardijschip o.; -*schiffer* m. koopvaarder, koopvaardijkapitein m.; -*schifffahrt*, v. koopvaart, koopvaardij v.; -*schneider* m. koopman en klee(de)rmaker m.; -*schreiben* m., Z. -*brief*; -*schule* v. handelsschool v.; -*sicherheit* v. crediet o.; 2. veiligheid v. des handels; -*sorge* v. handelszorg v.; -*sperre* v. belemmering v. des handels, verbod o. om (zekere) waren in- of uit te voeren; (Gesch. van F.) continentaal stelsel o.; -*staat* m. handeldrijvende staat m.; 2. handelsstand m.; -*stadt* v. handelsstad, koopstad v.; -*stand* m. handelsstand m., kooplieden m. mv.; 2. koopmanschap v., stand m. van koopman, handel m.; *sich dem — widmen*, zich aan den handel wijden; -*strasze* v. handelsweg m.; -*system* o. handelsstelsel o.; -*tarief* m. handelstarief o.; -*thätigkeit* v. werkzaamheid v. in den handel; -*theilnehmer* m. deelgenoot, deelhebber m. in een handel, vennoot m.

Händelstifter, (-*ters*, mv. -*ter*) m. **—in,** (-*nen*) v. twiststoker m., twiststookster v., stokebrand m. en v.

Handels-tractat, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. -*vertrag*.

Händelsucht, v. twistzucht, twistziekte v.

Händelsüchtig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. twistziek.

Handels-unternehmnng, (-*en*) v. handelsonderneming v.; -*usanzen* v. mv., Z. -*gebrauch*; -*verbindung* v. vennootschap, handelsvereeniging v.; 2. handelsverbintenissen, handelsbetrekkingen v. mv.; -*verbot* o. handelsverbod o.; -*verderber* m. bederver m. van den handel, kladder m.; -*verein* m., Z. -*verbindung*; *deutscher* —, overeenkomst, vereeniging omtrent de Duitsche tolrechten, Zollverein o.; -*verfall* m. verval m. van den handel; -*verhältniss* o. handelsbetrekking v.; -*verkehr* m. handelsverkeer o.; -*vertrag* m. handelsverdrag, handelstraktaat o.; -*verwalter* m. factoor, zaakwaarnemer m.; -*verwaltung* v. zaakwaarnemen o.; -*volk* o. handeldrijvend volk, handelsvolk o.; -*vorrath* m. voorraad m. van koopwaren; -*waaren* v. mv. koopmansgoederen o. mv., koopwaren v. mv.; -*weg* m. handelsweg m.; -*weise* v. wijze v. van handelen; -*wesen* o. handel m., wezen o. des handels; -*wissenschaft* v. handelswetenschap v.; -*zeitung* v. dagblad, nieuwsblad o. voor den handel; -*zug* m. handelstocht m., karavaan v.; -*zweck* m. handelsdoel o.; -*zweig* m. handelstak m.

Hände-spiel, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. handenspel o.; 2. gebaren o. mv., gesticulatie v.; -*sprache* v., Z. *Fingersprache*; -*waschen* o. handenwasschen o.; (Kath.) (onder de H. Mis), handenwassching v.; -*werk* o. handenwerk o.

Hand-fackel, (-*n*) v. (hand)fakkel v.; -*fahrt* v. (Bergw.) afdalen o. langs ladders; -*fass* o. waschkan v.; 2. gietbekken o., draagton v.; -*fäustel* m. (Mijnw.) handmoker m.; -*feile* v. handvijl v.; -*fessel* v., Z. -*eisen*; -*fest* bijv. nw. sterk in de hand, pootig; —*e Leute*, sterke, stevige, kloeke mannen; *einen Dieb — machen*, vastzetten; -*feste* v. handvest o.; -*festung* v. vastzetten o., vastzetting v.; -*feuerspritze* v. handbrandspuit v.; -*fläche* v. vlak o. van de hand, vlakke hand, palm v. der hand; -*flächenzweig* m. tak m. van de handspieren; -*flechse* v. (Ontlk.) vezel v. der handen, handspier v.; -*flechsenspanner* m. spanner m. der handspier; -*flechte* v. (Gymn.) samenvouwen, ineenvlechten o. der handen; -*förmig* bijv. en b. handvormig; -*friede* m. vrede m., verbod o. tot het begaan van feitelijkheden; -*frohne* v. persoonlijke leendienst, leendienst m. die met de hand verricht moet worden; -*fröhner* m. leenman m. die tot persoonlijken of handdienst verplicht is;

-füghobel m. (Meub.) veerploeg m., ploegschaaf v.; *-führer* m. (voor blinden), gids, geleider m.; *-galopp* m. (Rijk.) kleine galop m.; *-gaul* m., Z. *-pferd; -gebrauch* m. gewoon gebruik o.; *die Ausgabe einer Schrift zum —e*, uitgave in zakformaat o.; *-gehörn* o., Z. *-geweih; -geld* o. handgeld o., godspenning m.; 2. (Krijgsw.) handgeld, aanbrenggeld o.; 3. (Volkst.) fooi v., fooitje o.; *-gelenk* o. gewricht o. der hand; *-gelöbniss* o. handtrouw, belofte v. afgelegd door het geven van de hand, Z. *-treue; -gelte* v. schepemmer m.; *-gelübde* o., Z. *-gelöbniss; -gemein* bijv. en b. handgemeen; — *werden*, handgemeen worden, aan het vechten raken; *-gemenge* o. vechterij v., gevecht, vechten o.; *-geschmeide* o. handversiersel o.; (fig.) Z. *-eisen; -gewehr* o. klein geweer o., musket o.; 2. blank wapen o.; *-geweih* o. kroon v. der horens van een hert &; *-gicht* v. (Gen.) handjicht v.; *-gichtig* bijv. nw. handjichtig; *-gichtisch* bijv. nw. naar handjicht gelijkende; *-gift* o., Z. *-geld* (Volkst.); *-giftentag* m. dag m. waarop (te Osnabrück) de raad op nieuw gekozen wordt; *-glied* o. lid o. der hand, gewricht o. der hand; *-glocke* v. handklokje o.; *-göpel* m., *-graf* m. rechter m. in handelszaken; *-grafenamt* o. ambt o. van handelsrechter; (te Weenen), ontvanger m. der belastingen op koopwaren; *-granate* v. handgranaat v.; *-greiflich* bijv. en b. handtastelijk, zeer duidelijk, tastbaar, voelbaar, merkbaar; —*e Lüge*, tastbare leugen v.; —*e Wahrheiten*, duidelijk; *etw.* — *machen*, duidelijk maken; —*keit* v. handtastelijkheid, duidelijkheid v.; *-griff* m. handgreep, greep m.; *einen — thun*, een greep doen; 2. (Krijgsw.) hanteeren o. der wapenen; (fig.) behendigheid, vlugheid, handigheid v.; *er kennt die gehörigen —e nicht*, hij is niet geoefend in die zaak, niet vlug er in; 3. (van een degen), greep m., gevest o.; (van een emmer), hengel m.; (aan een koffer), handvatsel o.; 4. handindruksel o.; *-gucker* m. handkijker, handwaarzegger m.; *-guckerei* v. handkijkerij, handwaarzeggerij, chiromantiek v.

Handhabe, (*-n*) v. handvatsel, oor o.

Handhaben, (*handhable, gehandhabt*) bedr. ww. *ein Werkzeug* -, hanteeren, gebruiken, omgaan met; (fig.) *die Gesetze* -, handhaven; *die Gerechtigkeit* -, uitoefenen, verzorgen; *jem. bei seinen Rechten* -, handhaven in.

Handhabung, v. handhaving, hanteering v., Z. *handhaben.*

Handhaft, (*-er, -st*) bijv. en b. (Ger.) handtastelijk, klaarblijkelijk, duidelijk.

Hand-haken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m. (Zeew.) enterhaak m.; *-hammer* m. vuisthamer m.; *-haspel* m., Z. *-weise; -hebe* v., Z. *-habe, -griff; -hoch* bijv. nw. eene handbreed hoog; *-hülfe* v. (Rijk.) steun m. voor de hand.

Handig, händig, (*-er, -st*) bijv. en b. handen hebbende, met handen; 2. handig, behendig, haastig.

Hand-käse, (*-käses*, mv. *-käse*) m. handkaas v., kaasje o.; *-karren* m. handwagen, kruiwagen m.; *-kauf* m. koop m. uit de hand; 2. koop, handel m. in het klein; 3. handgeld o.; *-klammer* v., Z. *-eisen; -klappe* v., Z. *-blatt; -klapper* m. handklapper m., klaphoutje o., castagnette v.; *-klatschen* o., Z. *Händeklatschen; -kloben* m. handschroef v.; *-knopf* m.; Z. *Händeknopf; -kompass* m. mijnkompas o.; *-korb* m. hengselmand v.; 2. schelpvormige beugel m. van een gevest; *-körbchen* o. hengselmandje o.; *-krämpel* m. mv., *-kratzen* v. mv. handkaarden v. mv.; *-krause* v. (Naai.) handlub v.; *-kübel* m. tobbetje o.; *-kunst* v. werktuigelijke kunst v.; *-künstig, -künstlich* bijv. en b. werktuigelijk; *-künstler* m. werktuigkundige m.; *-kuss* m. handkus m.; *-lang* bijv. nw. eene hand lang, zoo lang als eene hand.

Handlangen, (*handlangte, gehandlangt*) o. ww. handlangen, daglooner zijn, helpen, opperman zijn; II. o. zelfst. hulp v.

Handlanger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. handlanger, daglooner, sjouwerman m.; (Mets.) opperman m.; (fig.) hij, die bij iets (kwaad) behulpzaam is; *-arbeit* v. daglooners werk, sjouwerswerk, oppermanswerk o.; it. bijwerk o.; *-in* v. handlangster, helpster v.

Hand-laterne, (*-n*) v. handlantaarn v.; *-leder* o. (Schoenm.) handle(d)er o.; *-lehen* o. erfelijk leen o.; 2. groot leen o., leen o. dat ook op eene vrouw kan overgaan, dat men rechtstreeks van den leenheer ontvangt.

Händlein, o. (verkl.) Z. *Händchen.*

Handlein-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. (Pl.) vingervormige eereprijs m.; *-wurzel* v., Z. *Knabenkraut.*

Hand-leiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., **—in,** (*-nen*) v. leider, leidsman, gids m., leidsvrouw, leidster v.; *-leiter* v. handladder, kleine of draagbare ladder v.; 2. (Muz.) handvormer, handleider, chiroplast m.; *-leitung* v. handleiding, leiding v., onderricht o.

Händler, (*-s*, mv. *Händler*) m. handelaar, koopman m., Z. *Eisen-, Korn-, Obst-, Wein-händler.*

Händlerisch, bijv. en b. een handelaar eigen, als een handelaar.

Händlerzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m., Z. *Handelszug.*

Handleuchte, (*-n*) v., Z. *-laterne; -leuchter* m. blaker, handblaker m.

Handlich, (*-er, -st*) bijv. en b. *-er Stein*, van middelmatige grootte; *dieser Hammer ist nicht* -, niet gemakkelijk te hanteeren; *es ist mir nicht* -, ik ben er niet handig in, het gaat mij niet vlug van de hand; 2. *dieser Mann ist noch* -, handelbaar, niet moeielijk te voldoen; 3. billijk, rechtmatig; 4. - *übergeben*, eigenhandig, in handen.

Händling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. koraalzwam o., geitenbaard m.

Hand-linie, (*-n*) v. lijn v. der hand; *-lohn* m. loon o. voor handendienst; *-los* bijv. en b. handeloos, zonder handen; *-löse, -losung* v. leengeld o.

Handlung, (*-en*) v. handeling, daad v.; *schlechte* -, slechte daad; *eine - des Glaubens, der Demuth*, daad, handeling, akte v.; 2. (Tooneelk.) *in diesem Schauspiele ist viele* -, handeling, levendigheid v.; 3. (verzam.) z. m. handel, koophandel m.; *die - treiben*, handel drijven; 4. winkel m., pakhuis, magazijn, handelshuis o.; *eine - errichten*, een handelshuis oprichten.

Handlungs-angelegenheit, (*-en*) v., Z. *Handelsangelegenheit; -art* v., Z. *Handelsweise; -ausdruck* m. koopmansterm m., in den handel gebruikelijke uitdrukking v.; *-bediente* m., *-buch, -gericht* o., *-gesellschaft* v., *-gesetz* o. &, Z. *Handels-bediente &; -inhaber* m., Z. *Handelsherr; -kunde* v. klant m.; *-name* m. handelsfirma v.; *-unkosten* v. mv. onkosten m. mv. in den handel; —*conto* o. onkostenrekening v.; *-wort* o., Z. *-ausdruck; -zweig* m. handelstak m.

Hand-mal, (*-(e)s*, mv. *-male, -mäler*) o. teeken, litteeken o., vlek v. in de hand; 2. (veroud.) trouwbelofte, handbelofte v.; it. gerecht o., welks leden een eed moesten doen; it. de eed m. zelf; *-mangel* v., Z. *-rolle; -mäuschen* o. (Ontlk.) palmspier v.; *-messer* o. handmes o.; (Lederb.) stootmes, schaafmes o.; *-mörser* m. handmortier m.; *-muff* m. handmof v.; *-mühle* v. handmolen m.; it. vuisten v. mv.; *-muskel* m. handspier v.; *-ochs* m. linker os m.; *-orgel* v. huisorgel o.; *-petschaft* o., Z. *-siegel; -pfahl* m. kleine paal m.; *-pferd* o. mak paard, handpaard o.; 2. bijhandsch paard o.; *-pflicht* v. verplichting v. door handslag; *-preise* v. handgewricht o., naband, achterhand v.; *-presse* v. handpers v.; *-protzwagen* m. (Krijgsw.) door menschen getrokken voertuig o. voor geschut, sleepwagen m., trikebal v.; *-pumpe* v. handpomp v.; *-pumper* m. pomper m. aan eene handpomp; *-püster* m. hondblaasbalg m.; *-queder* m., Z. *-besetz; -quehle* v., Z. *-tuch; -räder* m. (Bergw.) zeef v. om het erts te wasschen; *-ramme(l)* v. (Straatm.) straatstamper m., handhei v.; *-register* o. bijzonder register o.; *-reibe* v. rasp v.; *-reichung* v. (fig.) handreiking, hulp v., steun m.; *den Armen — thun*, de armen ondersteunen; *-reuter* m. handzeef v.; *-rohr* o., Z. *-büchse; -rolle* v. handmangel m.; *-ross* o., Z. *-pferd; -rücken* m. omgekeerde hand v., rug m. van de hand; —*band* o. band m., ligament o. van het bovenste der hand; *-ruhr* v. stok, steel m. van eene karwats; *-säge* v. handzaag v.

Handsam, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *handlich.*

Hand-saum, (*-saum(e)s*, mv. *-säume*) m. handzoom m.; *-scharwerk* o., Z. *-frohne; -scheibe* v. (Lakenb.) handschijf v., krasijzer o.; *-scheidung* v. (Bergw.) uitzoeken o. der ertsen; *-schein* m. (Hand.) quitantie v.; *-schelle* v., Z. *-eisen;* 2. Z. *-glocke; -schlag* m. handslag m.; 2. slaan o. met de hand; *mit einem —e versprechen, den — geben, thun*, plechtig belo-

ven door de hand te geven; 3. (fig.) plechtige verzekering, belofte, verbintenis v.; it. betuiging van vriendschap; *-schlägel* m. houten hamer, klophamer m.; *-schlagend* bijv. nw. in de handen slaande; *-schmitz* m. zweepslag m. op de hand; *-schraube* v. handschroef v.; it. handboeischroef v.; —*stock* m. kleine schroef, bankschroef v.; *-schreiben* o. eigenhandig doch niet in het oorspronkelijk verzonden brief m.

Handschrift, (*-en*) v. handschrift, schrift, schrijven o.; *das ist von seiner - of seine -, ich erkenne seine -*, dat is zijn schrift, dat heeft hij geschreven, ik herken zijn schrift; 2. handschrift, manuscript, geschreven boekwerk o. &; 3. schuldbekentenis, hand, onderteekening v., bewijs o.; *ich habe seine -*, eene schriftelijke verklaring van hem.

Handschriftlich, bijv. en b. geschreven, schriftelijk, eigenhandig; *etw. - mittheilen*, schriftelijk; *ein Werk - besitzen*, geschreven, in schrift, in manuscript; 2. *der -e Gläubiger*, schuldeischer m. wiens recht op een handschrift steunt; *sich - zu etw. verpflichten*, zich schriftelijk verplichten.

Handschuh, (*-es*, mv. *-e*) m. handschoen m.; 2. strijdhandschoen m.; *jemn. den - hinwerfen*, iem. den (strijd)-handschoen toewerpen, tot den strijd uitdagen.

Handschuh-halter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. elastiek o. voor handschoenen; *-leder* o. handschoenle(d)er o.; *-leim* m. handschoenlijm, lijm v. uit den afval van handschoenen: *-macher* m. handschoenmaker m.; —*arbeit* v. handschoenenmaken, handschoenmakerswerk o.; *-macherei* v. handschoenmakerij v.; *-machergesell* m. handschoenmakersknecht m.; *-macherin* v. handschoenmaakster v.

Handschumacher-laden, (*-laden*, mv. *-läden*) m. handschoenmakerswinkel m.; *-meister* m. handschoenmakersbaas m.; *-waare* v. handschoenen m. mv.; *-werk* o. handschoenenfabriek v., handschoenenmaken o.

Hand-schuldschein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schuldbekentenis v., wissel m. aan eigen order; *-schwärmer* m. (Vuurw.) zwermer m.; *-sehne* v. (Ontlk.) peesvlies o. der hand; *-seife* v. zeep v. om de handen te wasschen; *-seite* v. linkerzijde v.; *-sieb* o. kleine zeef v.; *-siegel* o. bijzonder zegel, persoonlijk zegel o.; *-spaten* m. kleine spade v.; *-speiche* v. kleine koevoet m.; *-spiel* o., Z. *Händespiel*; (Instr.) toetsen m. mv.; *-spiesz* m. handbraadspit o.; *-sprache* v., Z. *Fingersprache*; *-spritze* v. handspuit v.; *-stampfe* v. kleine stamper m.; *-stein* m. (Bergw.) stuk o. erts, ertsstaaltje o.; (Delfst.) handvormige stalaktiet of druipsteen m.; *-stock* m. handschroef v.; *-strecker* m. (Ontlk.) uitstrekkende handspier v.; *-streich* m., Z. *-schlag*; (gemeenz.) — *halten*, iem. uithuwen; 2. (Krijgw. en fig.) aanslag m., overrompeling, verrassing v.; *einen — versuchen*, een aanslag doen; *-stufe* v. (Bergw.) Z. *-stein*; *-stuhlweber* m. wever m. die met de hand weeft; *-tag* m. dag m., waarop de handdiensten worden verricht; *-taste* v. (Muz.) handtoets m.; 2. toetsenbord, klavier o.; *-teller* m., Z. *-fläche*; *-thäter* m. (veroud.) iemand die op heeter daad betrapt wordt; *-thätig* bijv. nw., Z. *handhaft*.

Handthieren, Z. *hantiren*.

Hand-treue, v. handtrouw, belofte v. door het geven van de hand; *-trommel* v. handtrommel, tamboerijn v.; *-tuch* o. handdoek, waschdoek m.; *-vergrösserungsglas* o. handkijker m.; *-verkäufer* m. kleinhandelaar m.; *-versilberung* v. omkooping v.; *-vogel* m. handvogel m.; *-voll* v. handvol v.; *-waffe* v. draagbaar wapen o.; *-wagen* m. handwagen, kruiwagen m.; it. rolwagen, mallejan m.; *-wahrsager* m. handwaarzegger m.; *-wahrsagerei*, *-wahrsagung* v. waarzeggen o. uit de (lijnen der) hand, handwaarzeggerij, chiromantiek v.; *-walke* v. handwalkmolen m.; *-wanne* v. handkuipje o.; *-wasser* o. handwater, water o. om er de handen in te wasschen; *-weber* m., Z. *-stuhlweber*; *-wechsel* m. (Hand.) wisselbrief, wissel m.; 2. Z. *-schuldschein*; *-weise* v. handhaspel v.; *-weiser* m. handwijzer, wegwijzer, leidsman, gids m.; it. Z. *Wegweiser*.

Handwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. handwerk, ambacht, beroep o.; *jem. zu einem - thun*, iem. op een ambacht doen, een ambacht laten leeren; *welches - treibt er?*, welk ambacht, beroepoefent hij uit?; *er treibt das Schneider-*, hij is kleermaker van beroep; *ein Gelehrter vom -*, een geleerde van beroep, van professie; *etw. zum -e machen*, een beroep maken van; *eine Sache als -, -smäszig treiben*, iets werktuiglijk, machinaal verrichten; (gemeenz.) *vom -e sein*, van het gezelschap zijn, tot de vereeniging behooren; 2. gilde o., vereeniging v. van werklieden, arbeidersvereeniging v.; *das - ansprechen, grüszen*, lieden m. mv. van het gilde om eene gift aanspreken; it. bedelen; *das - machen*, de meesters bijeenroepen om een verschil uit te maken; *das - mithalten*, tot het gilde van eene andere stad behooren; *in das - freien* of *heirathen*, met de dochter vrijen, huwen van iem. die hetzelfde beroep uitoefent; *- halten* of *das -halten*, met het gilde vergaderen; *das - erheben*, zijn logies betalen.

Handwerker, (*-s*, mv. *Handwerker*) m. handwerksman, arbeider m.; *-compagnie* v. (Krijgsw.) afdeeling, compagnie v. der werklieden; *-verein* m. arbeidersvereeniging, vereeniging v. van handwerkslieden.

Handwerkerei, v. werken o. als een handwerksman, om den broode.

Handwerkerlich, bijv. en b. als van een handwerksman, werktuiglijk.

Handwerks-abgeordnete(r), (*-ten*, mv. *-ten*) m. afgevaardigde m. bij of van een gilde; *-ältester* m. oudste, overman m. van een gilde; *-arbeit* v. werk o. van een ambachtsman; *-artikel* m. artikel o. van een gilde; *-bote* m. bode m. van een gilde; *-brauch* m. gebruik o. der ambachtslieden; *-bursch* m. handwerksgezel m.; *-frau* v. handwerksmansvrouw, vrouw v. van een ambachtsman; *-gebrauch* m., Z. *-brauch*; *-gelehrter* m. geleerde m. van beroep; 2. geleerde m. die zijn onderhoud verdient door zijne kennis; *-genoss* m. ambachtsgenoot, beroepsgenoot m.; *-geräth* o., Z. *-zeug*; *-gesell* m. helper m. bij een beroep; it. Z. *-bursch*; *-grusz* m. groet m. der handwerkslieden; 2. hulp, ondersteuning v. die men verschuldigd is aan reizende ambachtslieden; *-herr* m. hoofdman m. van een gilde; *-junge* m. leerjongen, leerling m.; *-kunde* v. handwerksleer, beroepsleer, technologie v.; *-kundig* bijv. en b. technologisch; *-lade* v. lade, kas v. van een gilde; (fig.) vergadering v. van de oudsten van een gilde; *-lehre* v., Z. *-kunde*; *-lehrig* bijv. en b., Z. *-kundig*; *-leute* mv. handwerkslieden, ambachtslieden m. mv.; *-mann* m. handwerksman, ambachtsman, arbeider m.; *-mäszig* bijv. nw. als een handwerk; (fig.) werktuigelijk; it. gemeen, laag, vuil; *-meister* m. baas m.; *-neid* m. broodnijd m.; *-siegel* m. gildezegel o.; *-trieb* m. werktuiglijkheid v., instinct o.; *-verwandter* m. lid o. van een gilde; *-volk* o. ambachtsvolk o.; *-zeug* o. gereedschap o.; *-zunft* v. gilde o. van ambachtslieden.

Hand-winde, (*-n*) v. handwinde v.; *-wörterbuch* o. handwoordenboek, zakwoordenboek o.; *-wurzel* v. wortel m. der hand; —*knochen* m. handwortelbeen o.; *-zeichen* o. pennetrek m., voorletters m. mv. (in plaats van de handteekening), paraphe o.; *-zeichnung* v. handteekening, naamteekening v.; *-ziehen* o. trekken o. met de handen; *-zirkel* m. handpasser m.; *-zuber* m., Z. *-kübel*; *-zug* m., Z. *Federzug*; *-zünder* m. lontstok m.

Hanf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hennep, kennep v.; *männlicher of samentragender -*, mannelijke of zaaddragende hennep, zaailing m.; *weiblicher of blumentragender -*, vrouwelijke of bloemendragende hennep; *fein gehechelter -*, gehekelde hennep.

Hanf-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. hennepakker m., hennepveld o.; *-bau* m. hennepbouw m.; *-bereiter*, —*in*, hennepbereider m., hennepbereidster v.; *-breche* v. hennepbraak v.; *-brecher* m. hennepbraker m.; *-brechmühle* v., Z. *-breche*; *-darre* v. hennepeesten o.; it. hennepeest m.

Hänfen, bijv. en b. van hennep, hennepen.

Hanf-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. steenvlas o.; *-feld* o., Z. *-acker*; *-fink* m., Z. *Hänfling*; *-garn* o. hennepgaren o.; *-hahn* m. zaadhennep m., zaailing m.; *-händler*, —*in*, hennepverkooper, hennephandelaar m., hennephandelaarster, hennepverkoopster v.; *-hechel* v. hennephekel m.; *-heede* v. werk o., afval m. van gehekelden hennep; *-henne* v. gelling v.

Hänfin, (*-nen*) v., Z. *Fimmel*.

Hanf-kamm, (*-kamm(e)s*, mv. *-kämme*) m. grove hennephekel m.; *-korn* o. hennepzaad o.; *-kraut* o. vlaskruid, vrouwenvlas o.; *-leinwand* v. henneplin-

nen o.; *-liderung* v. omhulsel o. van den hennep.

Hänfling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vlasvink m.

Hanf-männchen, o. (Pl.) groote bremraap v.; *-meise* v. boschmees, kleine koolmees v.; *-mühle* v. hennepzaadmolen m.; *-nessel* v. hennepnetel v.; *-öl* o. hennepzaadolie v.; *-pflanze* v., Z. *Hanf; -raufe* v. henneprepel, repelkam m.; *-reibe* v. hennepbraakmolen m.; *-röste* v. rotting v.; 2. plaats v. waar men den hennep te rotten legt; *-same* m. hennepzaad o.; *-schwinge* v. hennepbraak v.; *-schwinger* m. hennepzwingelaar m.; *-seil* o., *-strick* m. uit hennep vervaardigd touw o.; *-spinnerei* v. hennepspinnen o.; *-stängel* m. hennepstok, stoppel m.; *-waare* v. hennep m., hennepwaar v.; *-würger* m., Z. *-männchen.*

Hang, (*-(es*, mv. *Hänge*) m. helling, schuinte, v.; it. gebogen vlak o.; (fig.) *der - zum Bösen*, neiging, geneigdheid v., trek m.; *einen starken - zum Spiele haben*, neiging v. tot het spel hebben.

Hänge, (*-n*) v. hangriem, draagriem m.; (Tuinb.) afhellend, naar de zon gericht tuinbed o.; it. Z. *Abhang;* (Zeew.) *-n der Steckpforten*, poorthengsels o. mv.

Hange-backen, v. mv. (gemeenz.) hangkoonen, hangwangen v. mv.; *-bandage* v. (Heelk.) draagband m.; *-bank, Hangelbank* v. hangbank v.; (Bergw.) plaats v. waar men de manden & leegstort; *-bauch* m. hangbuik m.; *-bett* o., Z. *-matte; -birke* v. berk, berkeboom m. met neerhangende takken; *-blatt* o. hangblad o.; 2. kaaplelie, kaapsche affodil v.; *-bolzen* m. hangbout m.; *-brücke* v. hangbrug v.

Hänge-bügel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. losse stijgbeugel m.

Hange-dohne, (*-n*) v. hangstrik m.; *-eisen* o. hangijzer o.

Hänge-garn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Jachtw.) hangnet o.; *-haut* v. neerhangende huid v.; *-häutig* bijv. nw. met eene neerhangende huid.

Hange-kappe, (*-n*) v. (Bergw.) ring m. aan den bak; *-kette, Hängekette* v. luikketting m.; *-kluft* v. (Bergw.) schuine, scheeve mijngang m.; *-kompass* m. hangkompas o. *-kutsche* v. hangkoets v.

Hängel, (*-s*, mv. *Hängel*) m. gewricht o., geleding v.; (Scheepst.) helling v.

Hange-lampe, (*-n*) v. hanglamp, kerklamp v.

Hängel-birke, (*-n*) v., Z. *Hangebirke; -birne* v. peer v. met langen steel; (fig.) *—n essen*, opgehangen worden.

Hange-leuchter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. armkroon v., kroonkandelaar, luster m.

Hängeln, (*hängelte, gehängelt*) bedr. ww. (Zeew.) langs de kusten varen en daarop handel drijven, kustvaart drijven.

Hänge-matte, (*-n*) v. hangend bed o.; (Zeew.) hangmat, kooi v.; *-mörser* m. hangmortier m.; *-muskel* m. (Ontlk.) schortspier, optrekkende spier v.

Hangen, (*du hängst, er hängt, hing, gehangen*) o. ww. onr., m. *h.* hangen, opgehangen zijn; *der Hut hängt an einem Nagel*, de hoed hangt &; *sein Mantel hängt bis auf die Erde*, hangt tot, raakt aan den grond; *die Zügel seines Pferdes - lassen*, loslaten, laten hangen; *dieser Hund hat -de Ohren, ist schön behangen*, afhangende, neerhangende ooren; *die Kletten - in den Haaren*, hangen, blijven steken; (fig.) *der Baum hängt voller Früchte*, is beladen met; *sie hing an seinem Halse*, zij hing aan zijn hals; *der Blutegel hänget fest*, de bloedzuiger vat; (fig.) *er hängt mir immer am Halse*, hij is altijd aan mijne zijde, is mij altijd tot last; *er blieb mit seinem Kleide -*, hij bleef & hangen, haken; *sein Kleid ist - geblieben*, zijn kleed is blijven haken; *diese Fläche hängt* of *hangt*, helt, loopt schuin op; *die Mauer hangt nach der Seite*, hangt over; *den Kopf - lassen*, laten hangen; (fig.) *den Kopf, die Flügel - lassen*, neerslachtig zijn; *an einander -*, aan elk. gehecht zijn; *die Glieder einer Kette - an einander*, zijn verbonden aan elk.; *eine an einander -de Geschichte*, eene samenhangende, doorloopende geschiedenis; (fig.) *seine Kinder - sehr an ihm*, zijn zeer aan hem gehecht; *am Irdischen -*, gehecht zijn aan, liefde hebben voor; *ich weisz, woran die Sache hängt*, ik weet wat aan de zaak mankeert; *die Sache hat lange gehangen*, bleef lang onbeslist, heeft lang gehangen; *es hängt blos an ihm*, het hangt slechts van hem af; (Spr.) *er weisz, wo es hangt und langt*, hij weet het fijne van de zaak; *die Sache hängt vor Gericht*, is aanhangig; (Bergw.) *das -de*, afdak o., overdekking v. van den mijngang; 2. helling v., Z. *Hang;* 3. (fig.) Z. *Anhänglichkeit.*

Hängen, (*hängte, gehängt*) bedr. ww. *die Flügel, Ohren -*, laten hangen, neerslaan; *den Kopf -*, buigen, laten hangen; (Volkst.) *das Maul -*, pruilen, een leelijk gezicht zetten; it. *seinen Mantel an einen Nagel -*, ophangen; (fig.) *den Mantel nach dem Winde -*, den huik naar den wind hangen, met alle winden draaien; *einen Mantel um sich -*, omhangen; *etw. in die Sonne -*, iets in de zon, te drogen & hangen; *einen Vorhang vor das Fenster -*, ophangen; (fig.) *etw. an den Nagel -*, aan den kapstok hangen, verwaarloozen, opgeven; *einen Dieb an einen Baum -*, ophangen; *sein Herz an etw. -*, hart hebben voor, gehecht zijn aan; (Bergw.) *das Rad -*, in beweging brengen; it. (z. voorw.) hout & in de mijn laten zakken; 2. wed. ww. *sich an einen Baum -*, zich ophangen; *sich an etw. -*, (in een gevaar), zich houden, zich vastklampen aan; *der Staub hängt sich an*, blijft hangen; (fig.) *er hängt sich überall an*, hij blijft overal aan hangen; *sich an ein Mädchen -*, hangen, gehecht zijn, zich verslingeren aan; II. o. zelfst. hangen, ophangen o., gehechtheid, genegenheid v.

Hängenagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. hangspijker m.

Hängenswerth, bijv. nw. hangenswaard.

Hangepfahl, (*-pfahl(e)s*, mv. *-pfähle*) m. hangpaal, draaipaal m.; it. galg v.

Hänger, (*-s*, mv. *Hänger*) m. (Zeew.) hanger m.; 2. hangblad o.; *-block* m. (Zeew.) hangblok o.

Hängeriemen, (*-mens*, mv. *-men*) m. hangriem m.

Hängesäule, (*-n*) v. (Timm.) ondernokbalk m.

Hangeschaufel, (*-n*) v. hangschop v.

Hängeschloss, (*-schlosses*, mv. *-schlösser*) o. hangslot o.; *-seil* o. (Jachtw.) leitouw o., koppel m.; *—kunst* v. perspomp v.; *-stock* m. (Vleeschh.) hangstok, haak m.

Hangestück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Pap.) tweede goot v., die het water op het rad brengt.

Hängestuhl, (*-stuhl(e)s*, mv. *-stühle*) m. (Pap.) hangstoel m. om het papier op te drogen.

Hange-tisch, (*-es*, mv. *-e*) m. hangtafel v.; *-wage* v. (Waterw.) waterpas o.; *-wand* v. hangmantel m. (van een schoorsteen); *-warze* v. hangwrat v.

Häng(e)weide, (*-n*) v. treurwilg m.

Hange-werk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hangend werk o.; *—sbrücke* v., Z. *-brücke.*

Häng-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. gedroogde visch, stokvisch m. en v.; *-häutig* bijv. nw., Z. *hängehäutig; -kappe* v., Z. *Hangekappe.*

Hangsel, (*-s*) o., z. m. het gehangene o., snuisterijen v. mv. die men tot sieraad aan een horloge hangt, charivari v.

Hangübung, (*-en*) v. (Gymn.) hangoefening v,

Hanke, (*-n*) v. heup v.; *ein Pferd auf die -n setzen*, op de heupen zetten; *-lein* o. paardeveulen o.; *-meier* m. hannekemaaier, grasmaaier m.

Hankenknochen, (*-chens*, mv. *-chen*) m. heupbeen o.

Hänker, (*-s*, mv. *Hänker*) m. bijenkorf m. waarin het werk is gelaten voor een nieuwen zwerm.

Hännig, (*-er, -st*) bijv. en b. (veroud.) Z. *handig.*

Hanreschbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. sperwerbezieboom m.

Hans, (*-ens*, mv. *-en*) m. (Volkst.) Jan, Hans m.; *- ohne Sorgen*, Jan Zonder zorgen; *- in allen Gassen*, straatlooper, bemoeial m.; *- hinter der Mauer*, vreesachtige, bloodaard m.; *- Pfriem*, betweter m.; (Scherts.) *die groszen -en*, de groote Hanzen, de rijken, de grooten of aanzienlijken m. mv.; 2. (Gesch.) hanzeverbond o.

Hänschen, o. (verkl.) Hansje, Jantje; *- im Keller*, (gemeenz.) dreumes, dwerg, klein duimpje; (Spr.) *was - nicht lernt, lernt Hans nimmer*, wat Jantje niet leert, leert Jan nooit, jong gewend oud gekend.

Hanse(e), v. (Gesch.) hanze, hanza v., hanzeverbond o.

Hanseatisch, bijv. nw. verbonden, tot de hanze behoorende.

Hansegräfen, m. mv. (te Bremen) twee overheidspersonen m. mv. die uitspraak doen in twisten over grond tusschen buren.

Hänsel, (*-s*) o., z. m. scharrebier o.

Hänsel-bank, (*-bänke*) v. snijbank v.; *-becher* m. tafelbeker, berkemeier, hensbeker m.; *-groschen* m. vreemdenbelasting, tiend v. aan kerk en klooster.

Hänselmännchen, o., Z. *Gaukelmännchen*.

Hänseln, (*hänselte, gehänselt*) bedr. ww. (Prov.) *jem.* -, in een gezelschap opnemen; 2. tergen, kwellen, plagen, sarren; 3. (Zeew.) doopen, ontgroenen.

Hänselung, v. voor den gek houden o.; (Zeew.) doopen o. (onder de linie).

Hanse-stadt, (*-städte*) v. hanzestad v.; *-gericht* o. gerecht o. over handelszaken.

Hansgraf, (*-en*, mv. *-en*) m. (Gesch. van D.) hansgraaf m.

Hans-narr, (*-en*, mv. *-en*) m. grappenmaker m.; *-wurst* m. hansworst, potsenmaker, polichinel, clown m.; —*mäszig* bijv. en b. hansworstachtig.

Hanswurstentanz, (*-tanzes*, mv. *-tänze*) m. hansworstendans m.

Hanswurststreich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hansworstenstreek m., pots, poets, klucht v.

Hantiren, (*hantirte, hantirt*) bedr. ww. hanteeren; *der Stein lässt sich nicht gut* -, is niet te hanteeren; 2. o. ww., m. *h. im Hause zu - haben*, te doen hebben, bezigheden hebben; 3. *das Volk hantirt entsetzlich*, maakt een verschrikkelijk geraas.

Hantirer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. mensch m. die een bedrijf uitoefent, werkman, ambachtsman m.

Hantirung, (*-en*) v. (Volkst.) hanteering v., beroep, bedrijf, werk, ambacht; *eine - treiben*, een beroep uitoefenen.

Haperig, (*-er, -st*) bijv. en b. haperend, haperig, stotterend; (gemeenz.) *hier geht es sich* -, het is hier moeielijk om te gaan; (fig.) *er predigte* -, hij stotterde, haperde onder zijne preek.

Hapern, (*haperte, gehapert*) o. ww. onp. (gemeenz.) haperen, stotteren, blijven haken; *es hapert, es hapert mit der Sache*, het (de zaak) gaat niet geregeld, vlot; *woran hapert es?*, waaraan hapert het?; *da hapert es*, daar zit de knoop.

Happ, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hap, beet m., bete v.

Häppchen, o. (verkl.) hapje, beetje o.; (fig.) poosje o.

Happen, (*-s*, mv. *Happen*) m., Z. *Happ*.

Happen, (*happte, gehappt*) o. ww. happen, bijten, toebijten.

Happig, (*-er, -st*) bijv. nw. happig, gretig, gulzig; *-keit* v. happigheid, gretigheid, gulzigheid v.

Har! tussch., Z. *hott*.

Harben, (*-s*) m., z. m. kamelotachtige stof v.

Härchen, Härlein, o. (verkl.) haartje, kort, fijn, dun haar o., Z. *Haar*.

Hard, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gemeenteweide v.

Harde, (*-n*) v. (in Denemarken) district, baljuwschap o.; *-nvogt* m. districtscommissaris, baljuw m.

Harder, (*-s*, mv. *Harder*) m. harder m. (een visch).

Hardhölzer, o. mv. (Bergw.) dwarshouten o. mv.

Harem, (*-s*, mv. *Harem*) o. harem m., vrouwenhuis, vrouwenverblijf o., vrouwenwoning v.

Haren, (*harte, gehart*) o. ww., Z. *haaren*.

Haren, bijv. en b. haren, van haar, paardenharen, van paardenhaar.

Hären, bijv. en b. haren; *-es Hemd*, kleed, haren hemd, boethemd.

Harfe, (*-n*) v. harp v.; *auf der - spielen*, op de harp spelen; (Landb.) droogschuur v.

Harfen, (*harfte, geharft*) bedr. en o. ww. (veroud.) op de harp spelen.

Harfenen, (*harfente, geharfent*) bedr. en o. ww., Z. *harfen*.

Harf(e)ner, (*-ners*, mv. *-ner*), **Harfenist**, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Harfenspieler*.

Harfenett, (*-es*, mv. *-e*) o. harpje o., kleine harp v.

Harfen-gelispel, -getön, (*-(e)s*) o., z. m. harptonen m. mv.; *-klang* m. harpklank, harptoon m.; *-lispel* m., zacht harpspel o.; *-mädchen* o. harpspeelster v.; *-muschel* v. harpschelp v.; 2. Z. *Notenschnecke*; *-saite* v. harpsnaar v.; *-schläger* m. harpenaar, harpspeler m.; *-schlüssel* m. harpsleutel m.; *-schule* v. harpschool v.; *-sohn* m. toonkunstenaar, dichter, zanger m.; *-spiel* o. harpspel, bespelen o. der harp; *-spieler* m. harpspeler m.; *-stück* o. harpstuk, stuk o. om op de harp te spelen; *-sturm* m. zwaar harpspel o.; *-ton* m., Z. *-klang*; *-uhr* v. speelklok v. met harptonen; *-zug* m. harpenspel o.

Harfnerin, (*-nen*) v. harpspeelster v.

Harig, bijv. en b. (Zeew.) *die Luft ist* -, het land verschijnt boven de wolken.

Häring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) haring m.; *geräucherter* -, bokking m.; *eingepöckelter* -, pekelharing m.; *voller* -, volle haring m.; *fliegender* -, vliegende visch m.

Häringer, (*-s*, mv. *Häringer*) m., Z. *Häringkrämer*.

Härings-bauch, (*-bauch(e)s*, mv. *-bäuche*) m. haringbuik m.; 2. ingewand o. van den haring; (fig.) ledige buik m.; *-blick* m. flikkering v. der haringschubben; *-boot* o. haringschuit v., haringjager m.; *-brühe* v., Z. *-lake*; 2. (Kookk.) haringsaus v.; *-bude* v. haringkraam v.; *-büse* v. haringbuis v.; *-fang* m. haringvangst v.; 2. Z. *-zeit*; *-fänger* m., Z. *-fischer*; *-fass* o. harington v.; *-fässchen* o. haringvaatje, haringtonnetje o.; *-fischer* m. haringvisscher m.; *-fischerei* v. haringvisscherij o., Z. *-fang*; *-frau* v., Z. *-hökin*; *-höke*, *-hökin*, haringman, haringverkooper m., haringvrouw, haringverkoopster v.; *-jäger* m. (Zeew.) haringjager m.; *-könig* m. (Nat. hist.) roode zeebarbeel m.; *-kopf* m. haringkop m.; *-krämer*, —*in*, Z. *-höke* &; *-lake* v. haringpekel v.; *-meve* of *-meye* v. grijze zeemeeuw, haringmeeuw v.; *-milch* v. hom v., haringmelk v.; *-nase* v. platneus m.; *-netz* o. haringnet o.; *-öl* o., Z. *-thran*; *-packer* m. haringkaker m.; *-pastete* v. haringpastei v.; *-salat* m. haringsalade of haringsla v.; *-salzer* m. haringzouter m., Z. *-packer*; *-schiff* o., Z. *-büse*; *-seele* v. lage ziel v., gemeen mensch m.; *-späher* m., Z. *-boot*; 2. loods m. op eene haringbuis; *-thran* m. haringtraan v.; *-tonne* v., Z. *-fass*; *-weib* o., Z. *-hökin*; *-zeichen* o. haringteeken o.; *-zeit* v. haringtijd, tijd m. voor de haringvisscherij.

Harke, (*-n*) v. hark v.

Harken, (*harkte, geharkt*) o. ww. harken, opharken.

Harkenkiste, (*-n*) v. (Bergw.) groote houten hark v.

Harker, (*-s*, mv. *Harker*) m. harker, hooiharker m.

Harkevoll, v. harkvol v.

Harlekin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. harlekijn, hansworst, grappenmaker, potsenmaker m.; 2. (Nat. hist.) mistkever, kortwiek m.; (Pl.) harlekijnsstandelkruid o.

Harlekinade, (*-n*) v., Z. *Harlekinsposse*.

Harlekinente, (*-n*) v. ringeend v. van Terre-neuve.

Harlekinette, (*-n*) v. (Tooneelk.) colombine, minnares v. van harlekijn.

Harlekinskleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. harlekijnskleed, zonderling uit verschillende lapjes vervaardigd kleed o.

Harlekin-specht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kleine bonte specht m.; *-spinne* v. spin v. met lange gevlekte voorpooten.

Harlekins-posse, (*-n*) v. hansworstenstreek m., pots, poets, klucht v.; *-tanz* m. pantalondans, harlekijnsdans m.

Harling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) hypoxis v.

Harm, (*-(e)s*) m., z. m. verdriet, hartzeer o., smart, droefheid, droefenis v., leedwezen o.

Harmatten, (*-s*) m., z. m. (Zeew.) stikwind, harmattan m.

Harmbock, (*-bock(e)s*, mv. *-böcke*) m., **Härme**, (*-n*) v., Z. *Härmel*.

Harmel, (*-n*) v., of *-kraut* o., *-raute* v. (Pl.) wilde ruit, harmala v.

Härmel, (*-s*, mv. *Härmel*) m. geitebok, ram m.

Harmelin, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Hermelin*.

Härmen, (*härmte, gehärmt*) bedr. ww. verdriet veroorzaken, bedroeven, mistroostig maken; 2. wed. ww. *sich* -, zich bedroeven, verdrietig worden.

Harm-frei, (*-er, -st*) bijv. nw. gerust, tevreden, vergenoegd, zonder zorg;

-los bijv. nw., Z. *-frei; -loses Leben,* zorgeloos, onbezorgd; 2. onschuldig, onnoozel, oprecht; *-losigkeit* v. vergenoegdheid, tevredenheid, gerustheid v.; 2 oprechtheid, onschuld, onnoozelheid v.

Harmonie, v. (Muz.) klankineenstemming, samensmelting v. van verschillende akkoorden, welluidendheid, harmonie v.; (fig.) Z. *Eintracht;* (Bouwk.) overeenstemming, eenvormigheid, harmonie, symetrie v.

Harmonie-gesetze, o. mv. (Muz.) wetten v. der harmonie, der welluidendheid; *-lehre* v. leer v. der akkoorden; *-messer* m. harmonie- of welluidendheidsmeter m.; *-musik* v. orchest o. van blaasinstrumenten.

Harmonik, v., z. m. harmonie, wetenschap, theorie, leer v. van de akkoordenverbindingen.

Harmonika, (*Harmoniken*) v. (Muz.) harmonica v.

Harmoniker, (*-nikers,* mv. *-niker*) m., Z. *Harmonist.*

Harmoniren, (*harmonirte, harmonirt*) o. ww. overeenstemmen, een akkoord vormen, overeenstemmen met de leer der welluidendheid; 2. (van personen), overeenstemmen, eensgezind zijn, goed met elk. kunnen omgaan, harmoniëeren.

Harmonisch, (*-er, am meisten -,*) bijv. en b. welluidend, overeenstemmend, samenstemmend, harmonieus; *-e Knochennaht,* harmonische beenvereeniging; (Wisk.) *-es Verhältniss,* harmonische evenredigheid.

Harmonist, (*-en,* mv. *-en*) m. meester m. der harmonie, bekwaam toonzetter of componist m.

Harmvoll, bijv. en b. vol droefheid, treurig, smartelijk, ellendig.

Harn, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. pis, urine v.; *der Bodensatz im -e,* het bezinksel, zaksel o. &; *das riecht nach -,* dat riekt naar pis; *den - lassen,* wateren, zijn water loozen, pissen.

Harn-artig, bijv. nw. pisachtig, naar pis riekend of smakend; *-artige Salze,* piszouten; *-arzt* m. (i. k. bet.) piskijker m.; *-behälter* m. pisglas o., pisbak m.; *-beschauung* v. onderzoeken o. der pis; 2. piskijkerij v., piskijken o.; *-beschwerden* v. mv. ziekte, ongesteldheid v. van de piswegen; *-blase* v. pisblaas v.

Harnblasen-entzündung, v. ontsteking v. der pisblaas; *-fluss* m, pisvloed m., slijmwateren o.; *-muskel* m. pisblaasspier v.; *-steinkrankheit* v. steenziekte v. der pisblaas; *-stülpung* v. omkeeren o. der pisblaas.

Harn-brennen, o., z. m. brand m. op het water; *-bruch* m. blaasbreuk, waterbreuk v., breken o. van het water of de waterblaas; *-deuter, -doctor* m., Z. *-arzt.*

Harnen, (*harnte, geharnt*) bedr. en o. ww. wateren, zijn water loozen; (Volkst.) pissen.

Harn-fluss, (*-flusses,* mv. *-flüsse*) m. pisvloed m.; *-gang* m. pisleider, pisweg m.; *—entzündung* v. pisleideronsteking v.; *-gefäss* o. pisvat o.; *-geist* m. (Scheik.) pisgeest m., Z. *Salmiak; -glas* o. pisglas o.; *-pries* m. (Gen.) graveel o.; *-gucker* (gemeenz.) m., Z. *-arzt; -haft* bijv. nw., Z. *-artig; -haut* v. pisvlies o.; (aan de nageboorte), pisvlies, worstvlies o.

Harnisch, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. harnas, pantser o.; *den - anlegen,* het harnas aanschieten, zich wapenen; (fig., gemeenz.) *iem. in - jagen,* iem. boos maken, driftig maken, in het harnas jagen; *in - gerathen,* boos worden, driftig worden, opvliegen; 2. (Zijdew.) (aan den weefstoel), weeftoestel o.; (Bergw.) overdekte gang m.; *der Gang führt einen glatten -,* het erts laat gemakkelijk los; 3. (Nat. hist.) gordeldier, schildinsect o., schildvisch m.

Harnisch-brett, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. (Wev.) raam o. boven een weefgetouw, tablet o.

Harnischen, (*harnischte, geharnischt*) bedr. ww. harnassen, een harnas aandoen.

Harnisch-feger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. harnasveger m.; *-fisch* m. schildvisch, pantservisch m.; *-haus* o. tuighuis, arsenaal o.; *-heber* m. (Zijdew.) oplichter m. der kettingdraden; *-kammer* v. harnaskamer v.; *-litze* v., Z. *-heber; -macher* m. wapensmid, harnasmaker m.; *-meister* m. tuigmeester m.; *-reiter* m. kurassier m.; *-stein* m.; harnassteen m.

Harn-kolben, (*-kolbens,* mv. *-kolben*) m. (Scheik.) zijpglas o.; *-kraut* o. (Pl.) breukkruid o.; 2. vrouwenvlas, wild vlas o.; 3. geurige wouw, tuinreseda v.; *-lassen* o., Z. *-fluss; -leiter* m., Z. *-gang;* 2. (Heelk.) Z. *-zapfen; -mittel* o. pisafdrijvend middel o.; *-platz* m. waterplaats, plaats v. om te wateren; *-röhre* v. pisbuis v.

Harnröhren-drüse, (*-n*) v. pisbuisklier v.; *-entzündung* v. pisbuisontsteking v.; *-schnitt* m. pisbuissnede v.; *-wulst* v. pisbuisgezwel o.

Harn-ruhr, (*-en*) v., Z. *-fluth; -salz* o. (Scheik.) piszout o.; *-sand* m. graveel o.; *-satz* m. (Gen.) zaksel, bezinksel o. in de pis; *-sauer* bijv. nw. (Scheik.) *-saures Salz,* piszuur zout; *-säure* v. (Scheik.) piszuur o.; *-schau* v. piskijken o., piskijkerij v.; *-schmerz* m. pijn v. op het water; *-schneller* m. pisversnellende spier v.; *-schnur* v. blaasband m.; *-stein* m. blaassteen m.; *-stoff* m. pisstof v.; *-strang* m., Z. *-schnur; -strenge* v. moeielijke waterloozing v., moeielijkheid v. bij het wateren; *-treibend* bijv. nw. pisdrijvend; *-verhaltung* v. pisophouden o., pisophouding v.; *-verstopfung* v. pisopstopping v.; *-wahrsager* m. waarzegger m. uit de pis; *-weg* m., Z. *-gang; -werkzeuge* o. mv. piswerktuigen, pisorganen o. mv.; *-winde* v. (Gen.) moeielijke waterloozing, koude pis, droppelpis v.; *-wolke* v. wolkje o. in de pis; *-zapfer* m. blaaspeiler, pisaftapper, catheter m.; *-zwang* m. moeielijke waterloozing v.

Harpeggiren, (*harpeggirte, harpeggirt*) o. ww. (Muz.) arpeggio's maken, arpeggeeren, de tonen van een akkoord snel aanslaan of spreken.

Harpeggirung, v., Z. *harpeggiren.*

Harpun, (*-s,* mv. *-en*) m. of **Harpune,** (*-n*) v. (Zeew.) harpoen m., werpspies v. met weerhaken; *die -e werfen,* den harpoen uitwerpen.

Harpuniren, (*harpunirte, harpunirt*) bedr. ww. *einen Wallfisch -,* harpoeneeren, met den harpoen werpen.

Harpunirer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. harpoenier m.

Harpye, (*-n*) v. (Fabell. en fig.) boos wijf o., harpij v.; 2. (Nat. hist.) Braziliaansche gier m.

Harrass, (*-es,* mv. *-e*) m. (Hand.) ras o., gekeperde wollen of zijden stof, waarvan men geen wol of haar ziet.

Harre, v. (veroud.) lengte v., duur, lange tijd m.; *in die -,* ten langen laatste; *in die - kommen,* eindelijk toch komen.

Harren, (*harrte, geharrt*) o. ww., m. *h.* wachten, het uithouden; *auf Gott -,* vertrouwen, hopen.

Harsch, (*härscher, härschest*) bijv. en b. hard en ruw, guur, onaangenaam.

Harschen, (*harschte, geharscht*) o. ww., m. *s.* hard of ruw worden, bevriezen.

Harst, (*-es,* mv. *-e*) m. woud, bosch o.; it. harde, krakende sneeuw v.

Hart, (*härter, härt(e)st*) bijv. en b. hard, vast, weerstand biedend; *-es Holz,* hard hout; *-es Fleisch,* stevig; *-er Wein, -es Wasser,* it. *-e Ausdrücke, Aussprache,* hard; *es ist sehr - gefroren,* het heeft zeer hard, sterk gevroren; *-e Eier,* hard (gekookt); *dieses Brot ist zu - gebachen,* te hard, te sterk; *-e Speise,* hard, moeielijk te verteren; *diese Speisen liegen - im Magen,* liggen als een steen in &; 2. *-e Haut,* hard; *-es Geld,* grove munt v.; *-er Thaler,* thaler m. in stukken van een daalder; (Bergw.) *-es Blei,* Z. *Hartblei; - machen,* hard maken, harden; *- werden,* hard worden, zich harden; (fig.) *-er Schlaf,* diep; *-e Stirn haben,* een hard, stevig hoofd hebben; *er hat einen -en Kopf,* hij heeft een hard hoofd, is zeer koppig; it. leert zeer moeielijk; 3. *ein -es Leben,* hard, taai; *-es Herz,* hardvochtig, ongevoelig, gevoelloos; *man hat ihm sehr - begegnet,* men heeft hem zeer hard-(vochtig) behandeld; *er hält seine Kinder sehr -,* hij is zeer streng jegens &; *er hat ihm viel -es gesagt,* hij heeft hem veel harde, beleedigende woorden gezegd; *-e Zeiten,* duur; *es wird - halten,* het zal moeielijk zijn of gaan; *mit -er Mühe,* met zeer veel moeite; *es kommt mir - an, es geht mir - ein,* het valt mij zeer zwaar, moeielijk; *diese Zahlung fällt mir -,* moeielijk; *einen -en Leib-* of *Stuhlgang haben,* moeielijk afgaan; *ein -es Gehör haben,* een hard, slecht gehoor hebben, hardhoorig zijn; 4. (Muz.) *-e Tonart,* hard, majeur; (gemeenz.) *-es Wetter,* ruw, onstuimig; (gemeenz.) *-er Streit,* groot; *-er Kampf,* hard, moeielijk te beslissen; *die Krankheit hat ihn - mitgenommen,* heeft hem zeer verzwakt, erg

aangedaanen; - *auftreten*, met zwaren, loggen tred; *jemn.* - *zusetzen*, sterk aanpakken; - *bedrängen*, ten uiterste; -*bedrängtes Gemüth*, door kommer & overstelpt; II. bijw. - *am Wege*, vlak, onmiddellijk, juist.

Hart-au, (-*es*) o., z. m., Z. -*heu*; -*blei* o. lood o. dat van het zilver gescheiden wordt.

Härte, v., z. m. hardheid, hardvochtigheid v.; *dem Stahle seine* - *benehmen*, het staal louteren, zachter maken, de hardheid ontnemen; (van het lichaam), hardigheid, ongevoeligheid, ruwheid v.; - *des Herzens*, hardvochtigheid, ongevoeligheid v.; - *der Gemüthsart*, ruwheid v.; (van wetten), gestrengheid v.; (van grondstellingen), strengheid v.; -*des Leibes beim Stuhlgange*, hardlijvigheid v.; (van een arbeid), moeielijkheid, ruwheid v.; 2. (mv. -*n*) v. harde zaak v., hard ding, iets hards o.; (Gen.) verharding v., eelt o.; (Zed.) harde zaak; (in eene schilderij), hards, harde deelen o. mv.

Hartelheu, (-*es*) o., Z. *Hauhechel.*

Harten, (*hartete, gehartet*) o. ww., m. *s.* hard worden, verharden.

Härten, (*härtete, gehärtet*) bedr. ww. harden, hard maken; *den Stahl &* -, harden.

Härter, (-*s*, mv. *Härter*) m. harder m.

Hart-erz, (-*er*, mv. -*e*) o. kwartsig kopererts o.; -*fleischig* bijv. nw. hardvleezig; -*floss* o. ruw ijzer o., waarvan staal gemaakt wordt; -*flüg(e)lig* bijv. nw. hardvleugelig, met harde vleugels; -*gesinnt* bijv. nw. ongevoelig; -*haarig*, -*härig* bijv. nw. hardharig, hard haar hebbende; -*häute* v. mv. (Nat. hist.) schildpad v., visch m. met harde huid; -*häutig* bijv. nw. hardhuidig, eene harde huid hebbende; (fig.) Z. -*schlägig*; -*heit* v., Z. *Härte*; -*herzig* bijv. nw. hardvochtig, onmeedoogend; —*keit* v. hardvochtigheid, onmeedoogendheid, ongevoeligheid v.; -*heu* o. (Landb.) Sint-Janskruid o.; -*hobel* m. ruighoorschaaf, rabatschaaf v.; -*holz* o. hard hout o.; -*hörig* bijv. nw. hardhoorig, moeielijk hoorende; —*keit* v. hardhoorigheid v.; -*hufig* bijv. nw. hardhoevig, harde hoeven hebbende.

Härtigkeit, v., Z. *Härte.*

Härtiglich, bijv. en b. hard.

Hart-klamm, (-*klamm(e)s*, mv. -*klämme*) m. (Bergw.) harde rotssteen m.; -*klemmig* bijv. nw. zeer hard; -*klingend* bijv. nw. hard klinkend; -*kopf* m. (gemeenz.) hard hoofd o., harde kop m.; (fig.) koppig, stijfhoofdig mensch, stijfkop m.; it. hardleerende m.; -*köpfig* bijv. nw. hardhoofdig, een hard hoofd hebbende; 2. stijfhoofdig; 3. hardleerend; -*köpfigkeit* v. hardhoofdigheid, hardleerendheid v.; 2. stijfhoofdigheid, koppigheid v.; -*korn* m. hard koren o.; -*lehrig* bijv. nw., Z. -*lernig*; -*leibig* bijv. nw. hardlijvig; -*leibigkeit* v. hardlijvigheid v.; (fig.) taaiheid v.; -*lernig* bijv. nw. (gemeenz.) hardleerend, moeielijk begrijpende; —*keit* v. hardleerendheid v.

Härtlich, bijv. en b. een weinig hard, hardachtig; *dieser Wein schmecht* -, zuurachtig.

Härtling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Giet.) harde slakken v. mv.; 2. Z. *Herling.*

Hart-loth, (-(*e*)*s*) o., z. m. hard soldeer o.; -*mangan* m. harde mangaan m.; -*mäulig* bijv. nw. (Rijk.) hardbittig; (van menschen), onbeteugelbaar, moeielijk te regeeren; -*mäuligkeit* v. hardbittigheid v.; (fig.) onbeteugelbaarheid v.; -*meissel* m. koubeitel m.; -*metall* o. hard metaal o.

Hartnäckig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. hardnekkig, halsstarrig, hoofdig, stijfhoofdig, koppig; *er besteht* - *auf seiner Meinung*, hij staat stijf op zijn stuk; -*behaupten*, halsstarrig, hardnekkig, stokstijf volhouden; (fig.) -*e Krankheit*, hardnekkig, moeielijk te genezen; -*keit* v. hardnekkigheid, halsstarrigheid, stijfhoofdigheid, koppigheid v.

Hartnagel, (-*nagels*, mv. -*nägel*) m. spijker m. met platten kop.

Härtpulver, (-*s*) o., z. m. hardpoeier, poeier o. om de vijlen te harden.

Hart-riegel, (-*gels*, mv. -*gel*) m. keelkruid o.; 2. roode kornoeljeboom m.; -*rindig* bijv. nw. hard van korst, hardkorstig; (Pl.) met harden bast; -*rose* v. mosroos, muskaatroos v.; -*schalig* bijv. nw. (Nat. hist.) hard van schaal; -*schälig* bijv. nw. (Pl.) hard van schil, Z. -*rindig.*

Hartschier, &, Z. *Hatschier.*

Hart-schlächtig, bijv. nw., Z. *herzschlächtig*; -*schlägig* bijv. nw. door slagen gehard; -*schlagloth* o., Z. -*loth*; -*sehnig* bijv. nw. met harde pezen; -*sein* o. hardheid o.; -*sinn*, -*sinnig*, Z. -*näckigkeit &*; -*spath* o. (Delfst.) veldspaath o.; -*stein* m. steenachtig geoxydeerd ijzer o.; -*stich* m. (Giet.) lepel m. vol vloeiend koper; -*stück* o. eene ronde knobbelige plaat v. koper.

Härt-tonne, (-*n*) v. hardton, hardkuip v.

Härtung, v., Z. *härten.*

Härtwasser, (-*s*) o., z. m. hardwater, koelwater o.

Hart-werk, (-(*e*)*s*) o., z. m. (Tinneg.) hetgeen bij het tinsmelten in den oven blijft; -*wurm*, gemeene blindslang, glasslang v.

Harz, (-*es*) m. Harts, Hartsgebergte o.

Harz, (-*es*, mv. -*e*) o. hars o. en v., gom v.

Harz-ähnlich, bijv. en b. harsachtig, op hars gelijkende; -*baum* m. harsboom, gomboom v.; *bewohner*, —*in* bewoner m. of bewoonster v. van het Hartsgebergte; -*butter* v. boter v. uit het Hartsgebergte; -*eichel* v. korte ronde eikel m.; -*electricität* v. harsachtige electriciteit v.

Härzelig, (-*er*, -*st*) bijv. nw. kleverig, vastklevend als hars.

Harzen, (*harzte, geharzt*) bedr. ww. hars inzamelen; it. de boomen van hars zuiveren; *einen Baum* -, de hars trekken uit &; 2. o. ww. hars opleveren; it. kleven.

Harzer, Härzer, (-*s*, mv. *Harzer* of *Härzer*) m., Z. *Harzscharrer*; it. traag mensch.

Härzer, (-*s*, mv. *Härzer*) m., **-in,** (-*nen*) v. bewoner m., bewoonster v. van het Hartsgebergte.

Harz-galle, (-*n*) v. ring m. in dennenhout waarin hars zit; -*gebend* bijv. nw. harsgevend, hars bevattend; -*gebirge* o. Hartsgebergte; -*gegend* v. streek v. in het Hartsgebergte; -*holz* o. harsbevattend hout o.; it. bosch o. van boomen, die hars bevatten; -*hydrat* o. (Scheik.) harshijdraat o., met water verbonden hars o. en v.

Harzicht, bijv. nw., Z. *harzähnlich.*

Harzig, bijv. en b. hars bevattend; *sich* - *machen*, zich met hars bezoedelen.

Harz-kappe, (-*n*) v. harskiel m.; -*käse* m. kaas v. welke in het Hartsgebergte wordt gemaakt; -*klee* m. jodenlijm v.; -*kohle* v., Z. *Pesch* -, *Glanzkohle*; -*kraut* o. kruid o. van het Hartsgebergte; (Pl.) haarkruid o. met grasachtige bladeren; -*kuchen* m. koek m. van uitgekookt hars; -*kuh* v. koe v. op het Hartsgebergte; -*lüge* v. groote, onbeschaamde leugen, aartsleugen v.; -*maler* m. wasschilder m.; -*malerei* v. wasschilderen o.; -*messer* o. harsmes o.; -*meste* v. harskorf m.; -*pflanze* v. plant v. die hars bevat of op het Hartsgebergte groeit; -*pol* m. (Nat.) negative of harsachtige pool v.; -*reizen* o., Z. -*riss*; -*reiszer* m., Z. -*scharrer*; -*riss* m. inzameling v. der hars; 2. openen o. der boomen om hen van hars te ontdoen; -*salbe* v. (Apoth.) kunstzalf v.; -*schaben* o., Z. -*riss*; -*schaber*, -*scharer* m. werkman m. die de boomen van hars ontdoet, harsinzamelaar m.; -*schlacke* v. (Giet.) slakken v. mv. van eene ouderwetsche gieterij; -*seife* v. harsachtige zeep v.; -*stadt* v. stad v. in het Hartsgebergte; -*stein* m. Spaansch krijt o.; -*tanne* v. harsboom, hars bevattende denneboom m.; -*wasser* o. harswater, gomwater o.; *mit* — *bestrichen*, gommen; -*weide* v. weide v. op het Hartsgebergte; -*winde* v. gomwinde v.

Hasardiren, (*hasardirte, hasardirt*) bedr. ww. wagen, op het spel zetten, in de waagschaal stellen, riskeeren, aan het toeval overlaten.

Hasardspiel, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. hasardspel, kansspel o.

Haschen, (*haschte, gehascht*) bedr. ww. vangen, grijpen, vatten, pakken; (van eene kat), *die Mäuse* -, vangen; *einen Vogel* -, vangen; *einen Dieb* -, vatten, gevangen nemen, grijpen; (z. voorw.) *nach etw.* -, streven, trachten; (fig.) *den Augenblick* -, aangrijpen; *nach witzigen Einfällen* -, zoeken, jacht maken op &.

Häschen, o. (verkl.) haasje o., kleine, jonge haas m.

Häscher, (-*s*, mv. *Häscher*) m. gerechtsdienaar, dievenleider, agent m. van politie.

Haschiren, (*haschirte, haschirt*) bedr. ww. (Juw.) snijden, insnijden, snijwerk maken op.

Haschspiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. krijgertje o.

Hase, (*-n*) m. haas m.; (Spr.) *da liegt der - im Pfeffer*, daar zit de knoop; (fig., gemeenz.) *ein -, furchtsamer -*, vreesachtig mensch, lafaard, bloodaard m.; it. domoor, botterik m. (Sterrenk.) de haas m., sterrenbeeld o. van het zuidelijk halfrond.

Hasebastian, (*-e)s*, mv. *-e*) m. grappenmaker, potsenmaker, leuteraar m.

Hasel, Häsel, (*-s*, mv. *Hasel* of *Häsel*) m., Z. *Häseling*.

Hasel, (*-n*) v. (Pl.) hazelnoot v., hazelnotenboom m.

Haselant, (*-en*, mv. *-en*) m. (gemeenz.) grappenmaker, potsenmaker, dartele, vroolijke snaak, kwant m.

Hasel-busch, (*-busches*, mv. *-büsche*) m. hazelnotestruik m.; 2. hazelaarsbosch m.; *-eiche* v. late eik m.

Häseler, (*-s*, mv. *Häseler*) m., Z. *Haselant*.

Hasel-eule, (*-n*) v. (Nat. hist.) hazeluil m.; *-gebirge* o. (Bergw.) met zoutzuur vermengde potaarde v.; *-gebüsch* o., Z. *-busch* (2); *-geflügel* o. hazelhoenders o. mv.; *-gerte* v. hazelnotenroede v.; *-holz* o. hazelnotenhout o.; it. hazelnotenbosch o.; *-huhn* o. hazelhoen o.; (Delfst.) hazelhoen o. (een schelpdier); *-kätzchen* o. hazelnotenkatje o.; *-kraut* o. hazelwortel m., mansoor o.; *-maus* v. hazelmuis, veldmuis v.

Haseliren, (*haselirte, haselirt*) o. ww. leven maken, stoeien, grappen maken.

Haseln, häseln, bijv. nw. hazelnoten, van hazelnotenhout.

Häseln, (*häselte, gehäselt*) o. ww., m. *h.* schertsen, dartelen, grappen maken, stoeien; 2. bedr. ww. plagen, foppen.

Haselnuss, (*-nüsse*) v. hazelnoot v.; 2. hazelnoteboom m.; *-artig* bijv. nw. hazelnootachtig; *-farbe* v. hazelnotenkleur o.; *-öl* o., Z. *Haselöl*; *-strauch* m., Z. *Hasel*.

Hasel-öhrlein, (*-leins*) o., z. m. tonderzwam, vuurzwam o. en v.; *-öl* o. hazelnotenolie v.; *-ratze* v. groote hazelmuis v.; *-ruthe* v., Z. *-gerte*; *-strauch* m., Z. *Hasel*; *-wurm* m., Z. *Blindschleiche*; *-wurz(e)* v. hazelwortel m.; *—bitter* o., *—kampher* m. (Scheik.) kamferachtige alkaloide v. uit den hazelwortel.

Hasen-adler, (*-adlers*, mv. *-edler*) m. (Nat. hist.) zeearend, vischarend, beenbreker m.; *-ampfer* m., Z. *Sauerklee*; *-appel* m. Duitsche renet v., Borsdorfer appel m.; *-art* v. (Nat. hist.) hazenras o.; (fig.) hazenaard m., vreesachtigheid v.; *er ist rechter —*, hij is een rechte bloodaard; *-artig* bijv. nw. haasachtig; *-auge* o. hazenoog o.; 2. (Gen.) hazenoog o., gebrek der oogleden, waarbij zij in den slaap geopend blijven; (Pl.) nagelwortel m.; *-balg* m. hazevel o.; *-bange* bijv. nw. zeer bang, uiterst vreesachtig; *es ist ihm —*, hij is erg bang; *-beize* v. (Valk.) hazenjacht v. met roofvogels; *-braten* m. gebraden haas m.; *-brod* o., Z. *-ohr*; *-fährte* v. hazespoor o.; *-fell* o., Z. *-balg*; *-fett* o. hazevet o.; *-fleisch* o. hazenvleesch o., haas m.; *—gebackenes* o., Z. *-pastete*; *-fusz* m. hazepoot m.; (fig.) onbezonnene, onbesuisde, hansworst m.; it. lafaard, bloodaard, vreesachtige m.; 2. (Pl.) hazepoot m., weideklaver v.; 3. (Nat. hist.) witte patrijs m.; it. witte vos m.; *-füszig* bijv. nw. (gemeenz.) hansworstachtig; 2. laf, bleu of bloode, vreesachtig; *-futter* o. haze(n)voeder o.; 2. (Pelt.) hazebont, bont o. van hazevel; *-garn* o. hazennet o.; *-gehäge* o. wildbaan v. voor hazen; *-geier* m. koningswouw m.; *-geil* m. (Pl.) brem v., priemkruid o., ginst v.; *-gras* o., Z. *-ohr*; *-haar* o. hazenhaar o.; *-haft* bijv. nw. haasachtig; (fig.) Z. *zaghaft*; 2. grappig, dartel, vroolijk, snaaksch; *-heide* v., Z. *-geil*; *-herz* o. hazenhart o.; (fig.) schroomvalligheid, vreesachtigheid v.; *ein — haben*, vreesachtig, benauwd zijn; *-hetze* v., Z. *-jagd*; *-horde* v. hazenhorde v.; *-hund* m. hazewindhond, hond m., die op de hazenjacht afgericht is; *-hürde* v., Z. *-horde*; *-kasten* m. hazenkist v., hazenverblijf o.; *-kätzchen* o., Z. *Haselkätzchen*; *-klee* m., Z. *-fusz* (Pl.); *gelber —*, gemeen wondkruid o.; *-klein* o. hazepeper v.; *-kohl* m. hazekool, hazelatuw, hazesalade v.; *-kopf* m. hazekop m.; (fig.) zot, hansworst, dwaas m.; *-koth* m., *-lorbeeren* v. mv. hazenkeutel v., hazestront m.; *-lab* m. maag v. van den haas; *-lager* o. verblijf o. van een haas *-lattig* m. hazelatuw v.; *-lippe* v., Z. *-scharte*; *-maul* o. hazemond, hazebek m.; (fig.) Z. *-scharte*; (Nat. hist.) tarbot v. zonder stekels; *-maus* v. Javaansch konijn o.; *-nest* o. hazennest o.; *-netz* o., Z. *-garn*; *-ohr*, *-öhrlein* o. hazenoor o.; (Pl.) hazenoor o.; it. Z. *Haselöhrlein*; 2. (Drukk.) Z. *Gänseauge*; 3. (Zeew.) emmerzeil, latijnzeil o.; *-panier*, *-panner* o. (fig., gemeenz.) *das — ergreifen*, het hazepad kiezen; *-pappel* v. hazepappel v.; *-pastete* v. haze(n)pastei v.; *-pfeffer* m., Z. *-klein*; *-pfötchen* o. (verkl.) hazepootje o.; *-pfote* v. hazepoot m.; (Pl.) Z. *-fusz*; *-pfötlein* o. hazepootje o.; *-pilz* m. paddenstoel m. in den vorm van een liggenden haas; *-rücken* m. hazerug m.; *-scharte* v. hazelip v.; *-schartnaht* v. (Heelk.) hazelipnaad m.; *-schlaf* m. hazeslaap m.; (Gen.) *den — haben*, met geopende oogen slapen; *-schmalz* o., Z. *-fett*; *-schrot* o. hazenhagel m.; (fig.) *mit — geschossen sein*, grappig zijn; *-schwarz* o., Z. *-klein*; *-sprung* m. hazesprong m.; (Jachtw.) hazespoor o.; it. hazekoot v.; *-spur* v., Z. *-fährte*; *-stöszer* m., Z. *-adler*, *-geier*; *-strauch* m., Z. *-lattig*; *-witz* m. zot, hansworst, dwaas, grappenmaker; 2. gek, onbeschaamde m.; *-zwirn* m. garen o. voor hazennetten; it. Z. *-witz*.

Haserei, (*-en*) v. gekkernij v., grappenmaken o.

Häsin, (*-nen*) v. wijfjes haas m.

Haspe, Häspe, (*-n*) v. duim, haak m., hengsel o., kram v.; it. grendel m.; (Bergw.) harpoen, haak m.; (Vuurw.) Z. *Ringhaspe*.

Haspel, (*-s*, mv. *-n*) m. (Wev.) haspel m.; (Bergw.) spil v.; (Zeew.) windas o., kaapstander m.; (fig.) overhaast mensch m.

Haspel-arm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. haspelarm m.; *-baum* m. spilboom m.

Hasp(el)er, (*-ers*, mv. *-er*) m., **-in,** (*-nen*) v. haspelaar, haspelknecht m., haspelmeid v.

Haspel-gerüst, -gestell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Bergw.) toestel o. waarop de spil rust; (Wev.) haspelstellage v.; *-habe* v. haspelkruk v.; *-horn* o. (Bergw.) spilkruk v.; *-knecht* m. (Bergw.) spilknecht m.; *-kreuz* o. haspelkruis o.; *-maschine* v. haspelmachine, draaimachine v.; *-meister* m. haspelmeester m.; (Bergw.) opziener m. over de spilknechts.

Haspeln, (*haspelte, gehaspelt*) bedr. ww. *Garn -*, haspelen, winden; 2. *eine Last -*, ophijschen, met een windas ophalen; II. wed. ww. (fig., gemeenz.) *sich aus etw. heraus -*, zich uit eene moeielijke zaak redden.

Haspel-pumpe, (*-n*) v. haspelpomp v.; *-rad* o. spilrad, haspelrad o.; *-ramme* v. haspelhei v.; *-stütze* v. haspelblok o.; *-welle* v. haspelboom m.; *-winde* v. (Bergw., Zeew.) stang m. van den kaapstander; *-wurz* v. (Pl.) zeeajuin, blauwe sterrenbloem v.; *-zieher* m., Z. *knecht*.

Haspen, (*haspte, gehaspt*) bedr. ww. (Bergw.) met ijzeren haken bevestigen.

Häspen, m. mv. ijzerwerk o. van deuren.

Haspennagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. hengselspijker m.

Hasphaken, (*-hakens*, mv. *haken*) m. duim m. in een deurstijl.

Haspler, &, Z. *Haspeler*.

Hasplete, (*-n*, mv. *-n*), **Haspling,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. streng v. garen, opgewonden streng v. garen.

Hass, (*-es*) m., z. m. haat, tegenzin, afkeer, nijd m.; *-gegen jem. of etw. empfinden*, iem., iets haten, een afkeer hebben van; *- gegen jem. fassen*, haat opvatten jegens; *- auf sich laden, sich zuziehen*, zich den haat op den hals halen; *ihr - ruht auf ihm*, haar haat rust op hem, zij haat hem.

Hasse, (*-n*) v. (Vleeschh.) hespe v., hieltje o.; 2. (veroud.) kous v. zonder voet.

Hassel, (*-s*, mv. *-n*) m., Z. *Häseling*.

Hässel, (*-s*, mv. *Hässel*) m. (veroud.) leelijke vent, boeman m.

Hassen, (*hasste, gehasst*) bedr. ww. *jem. -*, haten, wrok, een afkeer hebben van; *das Laster -*, haten, verafschuwen.

Hassens-werth, -würdig, bijv. nw. haatlijk, verafschuwenswaardig.

Hasser, (*-s*, mv. *Hasser*) m., **-in,** (*-nen*) v. hater m., haatster v., vijand m., vijanden v.; *sie ist eine -in jeder Freude*, zij haat, is eene vijandin van alle vroolijkheid.

Hasserfüllt, bijv. nw. haat koesterende of voedende.

Hässig, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *gehässig.*

Hässlich, (*-er, -st*) bijv. en b. leelijk, misvormd, akelig, naar; *-e Hände haben,* leelijk, vuil, morsig, smerig; (fig.) *-er Mensch,* leelijk, akelig; *eine -e Handlung,* leelijk, gemeen; *es ist sehr - an ihm, dass &c.,* het staat hem zeer leelijk; *-es Betragen,* leelijk, gemeen, schandelijk, schandalig; *-keit* v. leelijkheid, misvormdheid, hatelijkheid v.; (fig.) gemeenheid, laagheid v.

Hässling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Häseling.*

Hast, v., z. m. haast v., spoed m., overhaasting, overijling, drift v.; *-kopf* m. opvliegend mensch, driftkop m.

Hasten, (*hastete, gehastet*) o. ww. haast hebben, haasten; 2. wed. ww. *sich -,* zich haasten, zich spoeden, spoed maken, ijlen.

Hastig, (*-er, -st*) bijv. en b. haastig, spoedig, met spoed, met overhaasting; *- taufen,* haastig; (fig.) *ein -er Kopf,* Z. *Hastkopf; -keit* v, haastigheid, overhaasting, overijling v., spoed m., te groote levendigheid v.

Hastung, v., Z. *Hast.*

Hätschelchen, o. (verkl.) troetelkind o.

Hätscheln, (*hätschelte, gehätschelt*) bedr. ww. liefkoozen, troetelen, toegeven, bederven.

Hatschier, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. lijfwachter m. te paard, hellebaardier m.; *-hauptmann* m. kapitein m. der lijfwacht te paard; *-wache* v. wacht v. der hellebaardiers.

Hattstatt, (*-stätte*) v., Z. *Haltstätte.*

Hatz, (*-en*) of **Hätze,** (*-n*) v. (Jachtw.) jacht v. met windhonden, drijfjacht v.; it. gevecht o. van jachthonden met wilde dieren; (fig.) *eine -e Hunde,* troep m. jachthonden.

Hätze, (*-n*) v. (Nat. hist.) ekster v.

Hatzeschirm, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (bij dierengevechten), vrijplaats, veilige plaats v.

Hatz-hund, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. windhond m.; *-ler* m. meerkol m.; *-schirm* m. schuilplaats v.; *-strick* m. strik m. van een jachthond.

Hau, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. houw, slag m.; (Boschw.) omhouwen, vellen, het omgehouwene of omgehakte o.

Hau-ambosz, (*-es,* mv. *-e*) m. vijlaambeeld o.; *-axt* v. hakbijl v.; *-bank* v. houwbank, hakbank v., hakblok o.; *-bar* bijv. nw. houwbaar.

Häubchen, o. (verkl.) mutsje, kapje o.; it. kuifje o.

Haube, (*-n*) v. muts, kap, kuif v.; *eine - aufsetzen,* eene muts opzetten; (fig.) *ein Mädchen unter die - bringen,* uithuwen, aan den man brengen; *jemn. auf der - sein* of *sitzen,* iem. flink, scherp in het oog houden, op de hielen, achterna zitten; *ich habe ihn, sie auf der -,* hij, zij zit mij altijd op de hielen; (Ontlk.) (bij kinderen), helm m., lamsvlies o.; (Bouwk.) helmdak o., koepel m.; it. verheven gedeelte o. van een kerkkoor; (Pl.) (van zaad), zaadvlies, zaadhulsel, zaadhuisje o.; (Jachtw.) net o., zak m. om dassen te vangen; (Kolenb.) bovenste o., kruin v. van een koolhoop; (Scheik.) (van eene distilleerkolf), deksel o.; (van een mes), beslagring m.; (Valk.) kap v.; (van eene klok), bovenstuk o.; (Nat. hist.) huif, kuif v.; (Vissch.) wijdmazig net o., dat men voor de opening van een ander spant.

Haubeere, (*-n*) v. meelbes v.

Häubel, o. (verkl.) Z. *Häubchen.*

Häubel-lerche, (*-n*) v., Z. *Haubenlerche; -weise* v., Z. *Haubenmeise.*

Häubeln, (*häubelte, gehäubelt*) bedr. ww. *einen Falken -,* eene kap opzetten; (fig., gemeenz.) *jem. -,* den mantel uitvegen, flink doorhalen, berispen.

Hauben, (*haubte, gehaubt*) bedr. ww. *jem. -,* eene kuif, muts of kap opzetten; (Nat. hist.) *gehaubter Vogel,* met eene kuif, eene kuif hebbende; (Pl.) *gehaubt,* omvliesd, door een vlies omgeven.

Hauben-adler, (*-adlers,* mv. *-adler*) m. kuifarend m.; *-band* o. mutsenlint, mutsenband o.; 2. teugel m.; *-blutfink* m. (Nat. hist.) Z. *-fink; -colibri* m. (Nat. hist.) gekuifde kolibrie m.; *-draht* m. karkas v.; *-drossel* v. kuiflijster v.; *-eisen* o. (Mess.) vormijzer o.; *-ente* v. kuifeend v.; *-falk* m. gekuifde valk m.; *-fasan* m. kuiffazant m. uit Cayenne; 2. groote gekuifde Indische duif v.; *-fink* m. kuifvink m.; *-flor* m. mutsenfloers, zeer dun krip o.; *-flügel* m. (Mod.) kuifveer v.; *-häher* m. gekuifde meerkol m.; *-handel* m., Z. *-kram; -händler* m. mutsenkoopman m.; *—in* v. mutsenverkoopster v.; *-henne* v., *-huhn* o. gekuifd hoen o., gekuifde hen v.; *-kernbeiszer* m. gekuifde diksnavel m.; *-könig* m. gekuifd winterkoninkje o.; *-kopf* m., Z. *-stock; -kram* m. mutsenwinkel, mutsenhandel m., mutsenkraam v.; *-krämer* m. mutsenkoopman m.; *—in* v. mutsenverkoopster v.; *-kreuzschnabel* m. gekuifde kruisnavel m.; *-kukuk* m. gekuifde koekoek m.; *-lerche* v. kuifleeuwerik m.; *-macher* m. mutsenmaker m.; *—in* v. mutsenmaakster v.; *—zunft* v. mutsenmakersgilde o.; *-meise* v. kuifmees v.; *-merle* v. kuifmerel v.; *-nadel* v. mutsenspeld v.; *-netz* o. mutzennetje o.; (Vissch.) Z. *Haube; -pagagei* m. kuifpapegaai m.; *-perlhuhn* o. gekuifd parelhoen o.; *-reiher* m. gekuifde reiger m.; *-schachtel* v. mutsendoos v.; *-schleife* v. mutsenstrik m.; *-specht* m. gekuifde specht m.; *-steckerin* v., Z. *-macherin; -steiszfusz* m. gekuifde aarsvoet m.; *-stock* m. mutsenbol m.; *-streif, -strich* m. strook v. aan eene muts; *-taube* v. mantelkraai v.; *-taucher* m. (Nat. hist.) kuifduiker m.

Hauberg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. hooiberg m.; (Prov., in Sleeswijk), boerenwoning v.

Haubicht, bijv. nw. op eene muts, op eene kuif gelijkende.

Haubitze, (*-n*) v. (Art.) houwitser m., granaatkanon o.; 2. granaat, bom, houwitser-granaat v.

Haubitzgranate, (*-n*) v. (Art.) Z. *Haubitze* (2).

Haublock, (*-block(e)s,* mv. *-blöcke*) *m.* hakblok o., Z. *Haubank.*

Hauch, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. adem, ademtocht m., lucht v.; it. wind, klank m.; *der letzte - des Lebens,* de laatste adem(tocht), de laatste snik m.; 2. adem m., ademen o.; *der - macht, dass das Glas anläuft,* de adem maakt dat &; (Spraakk.) *einen Buchstaben mit einem -e aussprechen,* eene letter aanblazen; (Veea.) volbloedigheid v.

Hauch-blatt, (*-blatt(e)s,* mv. *-blätter*) o. (Ontlk.) luchtpijpdeksel o.; *-buchstabe* m. keelletter v.

Hauchen, (*hauchte, gehaucht*) o. ww. blazen, ademen, waaien; II. bedr. ww. (Spraakk.) aanblazen, aspireeren; *gehauchter Buchstabe,* Z. *Hauchbuchstabe;* 2. (fig.) *Leben in einen Körper -,* inblazen; *diese Hoffnung hauchte ihm Muth in die Seele,* blies hem & in, moedigde hem aan; 3. *jemn. einen Weingeruch in die Nase -,* inblazen, inademen; *Wohlgeräche -,* verspreiden, uitademen; 4. (fig.) *Freude, Wollust -,* ademen, genieten.

Hauch-forelle, (*-n*) v. forel v. uit den Donau; *-laut* m. keelgeluid o.; *-lauter* m., Z. *-buchstabe; -zeichen* o. (Spraakk.) aanblazingsteeken o.; *scharfes —,* spiritus asper m.

Hau-degen, (*-gens,* mv. *-gen*) m houwdegen m., blinkend zwaard o.; 2. houwer, sabelknecht m.; (fig.) *alter -,* oud soldaat, oude krijger m.; (i. k. bet.) snoeshaan, vechtersbaas m.

Hauderer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. huurkoetsier m.; 2. bolderwagen, snorwagen m.

Haudern, (*hauderte, gehaudert*) o. ww. (veroud.) huurkoetsier zijn, rijtuigen verhuren; it. met een snorwagen rijden; it. in het klein verkoopen.

Haue, (*-n*) v. hak v.; (Berg.) houten hamer m.; (Mol.) molenijzer, ijzer o. dat den looper draagt en omdraait.

Hauen, (*hieb, gehauen*) bedr. ww. our. houwen, slaan; *ein Kind mit der Ruthe -,* slaan; (gemeenz.) *jem. hinter die Ohren -,* om de ooren geven; *jem., nach jemn. mit dem Säbel -,* houwen, hakken; *jem. mit der Reitpeitsche in's Gesicht -,* slaan; *jemn. eine Wunde in den Kopf -,* houwen, hakken, klooven; *um sich -,* om zich heen houwen, hakken; *jemn. einen Arm vom Leibe -,* hakken, houwen, slaan; *einen Zweig von einem Baume -,* hakken; (gemeenz.) *jem. krumm und lahm -,* iem. armen en beenen kapot slaan; *die Feinde in Stücke, zu Stücken, in die Pfanne -,* in de pan hakken; (fig., gemeenz.) *über die Schnur -,* zich te buiten gaan in het uitgeven van geld; (Spr.) *es ist weder gehauen noch gestochen,* het heeft slot noch val, is een ware warboel; *Holz -,* hakken, vellen; (Vleeschh.) *Fleisch -,* afhakken; (gemeenz.) *jem. in die Bank -, zur Fleischbank -,* in stukken houwen; it. over den hekel halen; (Jachtw.) (van wilde zwijnen), een houw of beet doen; (Veea.) *ein -des*

Schwein, oud wild zwijn o.; *die Katze haut mit der Pfote nach einer Maus*, steekt den poot uit, slaat naar &; *die Vögel - mit dem Schnabel*, pikken; (Rijk.) (van paarden), *in die Eisen -*, trappen; 2. *Steine -*, houwen, behakken; (Bergw.) *Erz -*, loshakken; (Beeldh.) *in Marmor -*, uithouwen, uithakken, beitelen; *einen Namen in Marmor -*, uithouwen, graveeren; *Feilen -*, scherpen; *ein Grab in einen Felsen -*, uithouwen, uithollen; II. wed. ww. *sich mit jemn. -*, met de sabel vechten met; *sich durch die Feinde -*, zich met de sabel een weg banen door &; (Bergw.) *sich -*, afbrokkelen, breken.

Hauer, (*-s*, mv. *Hauer*) m. (Jachtw.) oud wild zwijn, everzwijn o.; (Bergw.) houwer, mijnwerker m.; 2. *Z. Hauzähne*; (Gord.) priem m.; (Grav.) graveerijzer o.; (Zeew.) sabel v., degen m.

Hauer-arbeit, (*-en*) v. houwerswerk o., mijnwerkersarbeid m.; *-bewaffnet* bijv. nw. met slagtanden gewapend; *-geld* o., Z. *-lohn*; *-glocke* v. bergklok, klok v. die de mijnwerkers waarschuwt; *-lohn* m. loon, geld o. voor het omhouwen of vellen; it. houwersloon, mijnwerkersloon o.; *-schicht* v. (Bergw.) houwersschofttijd m.; *-schilling* m. belasting v. op de huishuur van een schelling per mark; *-steg* m. (Bergw.) houwerspad o.

Hauer-glocke, v., **-steg**, m., Z. *Hauerglocke &c.*

Häufchen, o. (verkl.) hoopje o., kleine hoop m., kleine verzameling v.; (Landb.) *Getreide in - zusammen legen*, in schooven binden.

Haufe, (*-ns*, mv. *-n*) m., Z. *Haufen*.

Haufeln, (*häufelte, gehäufelt*) bedr. ww. aan hoopjes zetten, in hoopjes verdeelen; 2. Z. *aufhäufeln*.

Haufen, (*-s*, mv. *Haufen*) m. hoop, stapel m., ophooping, verzameling v. (gemeenz.) *er hat einen - Geld*, hij bulkt van het geld; *auf einen - legen, in einen - sammeln*, op een hoop leggen; *das Getreide in - schütten*, op hoopen werpen; *etw. über den - stoszen, werfen*, omwerpen, omverwerpen, omgooien; (fig.) vernietigen; *über den - fallen*, over elk. vallen; (fig.) vervallen, achteruitgaan; *jem. über den - schieszen*, neerschieten; *ein - glühender Kohlen*, een hoop; *ein - aufgesetzter Bücher*, stapel m.; *Holz in - setzen*, bij stapels plaatsen, opstapelen; (fig.) *in - fliegen*, bij troepen; *ein - Volks*, hoop m., menigte v.; *ein - Bauern*, troep m.; *in - herein kommen*, bij menigte, met hoopen, bij troepen; *sich in - versammeln*, zich in troepen verzamelen; *der groszе -*, *der gemeine -*, de groote hoop, het gemeene volk, gepeupel, gemeen; *es mit dem grösszten - halten*, het met de sterkste partij houden.

Häufen, (*häufte, gehäuft*) bedr. ww. ophoopen, opstapelen, bijeenbrengen, vermeerderen; *Dinge auf einander -*, stapelen, hoopen; *Geld -*, opstapelen, vergaren; *gehäuftes Masz*, geheel volgestapeld; *gehäuft messen*, met volle maat meten; *die Erde um die Pflanzen -*, ophoopen; *die Erde um den Stamm des Weinstocks herum -*, met de hak omhoopen; (Pl.) *gehäufte Blätter, Blumen, Aehren*, dicht bijeengroeiend; *gehäufte Drüsen*, opeengehoopt; (fig.) *Schulden -*, opeenstapelen, doen vermeerderen; 2. wed. ww. *sich -*, aangroeien, vermeerderen, zich ophoopen, zich verzamelen, grooter worden; *die Summe hat sich gehäuft*, is aangegroeid, toegenomen.

Haufen-drüsen, v. mv. in een vliesachtig samengehoopte klieren v. mv.; *-weise* bijw. bij hoopen, bij troepen, hoopsgewijs, troepsgewijs, in menigte.

Häufig, (*-er, -st*) bijv. en b. overvloedig, ruim, menigvuldig; *die Schwalben kommen schon -*, in menigte; *diese Waare findet man sehr -*, er is overvloed van &, deze waar is zeer menigvuldig; *-e Thränen vergieszen*, een stroom &; 2. *-er Gebrauch*, menigvuldig, dikwerf, herhaald; *-e Beispiele*, vele voorbeelden; *- sein, - vorkommen*, dikwijls, menigmaal, menigvuldig; *-keit* v. overvloed m., overvloedigheid v.; 2. menigvuldigheid v.

Häufung, v. opeenhooping, ophooping, opstapeling v., hoop, stapel m.; 2. vermeerdering v.; *- des Blutes*, opeenhooping, congestie v.

Haufwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Bergw.) hoop m., massa v.; (Scheik.) ophoopsel, samenhoopsel o.

Hau-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. houwgeld, houwloon o.; *-hammer* m. (Bergw.) breekhamer m.; *-hechel* v. (Pl.) prangwortel m., stangkruid o., ossebreker m.; *-holz* o. hakhout o.; 2. Z. *-block*.

Hauig, bijv. nw., Z. *haubar*.

Hauk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Veea.) vliezige uitwas m. in den ooghoek, huig v.; *-enblatt* o. (Pl.) muizedoren m., tongblad o.

Hau-klinge, (*-n*) v. houwkling kling v.; *-klotz* m., Z. *-block*.

Haul, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. haal o.; *-baum* m. haalboom m.

Hau-land, (*-land(e)s*, mv. *-länder*) o. gerooid land; *-länder* m. eigenaar m. van een gerooid land o.; —*dorf* o. dorp o. van gerooiden grond; *-länderei* v., Z. *-ländergut*; *-ländergemeine* v. gemeente v. van eigenaars van gerooide gronden; *-ländergut* o. goed van een eigenaar van gerooid land; *-länderhof* m. woning v. van een eigenaar van gerooid land; *-meiszel* m. klopbeitel m.; *-messer* o. hakmes o.

Haupt, (*-(e)s*, mv. *Häupter*) o. hoofd o., kop m.; *mit entblösztem -e*, blootshoofds; (fig.) *den Feind auf's - schlagen*, geheel verslaan, eene volledige overwinning behalen op; 2. *zu -e, am -e des Bettes*, hoofdeinde o.; (Wapenk.) (van het schild), kop m.; (van een berg), top m., kruin v.; (Kookk.) (van eene kool), kop m.; 3. *die gekrönten of hohen Häupter*, de gekroonde hoofden, vorsten, souvereinen; *ein graues, ehrwürdiges -*, een eerwaardig grijs hoofd; (Student.) *bemoostes -*, oud student; *achtzig Häupter Rindvieh*, 80 stuks: 4. *- der Kirche*, hoofd o., overste m.; (van een land &), hoofd o.; (van een leger), hoofd o., aanvoerder, bevelvoerder m.; it. (in samenstellingen), het voornaamste, belangrijkste.

Haupt-abschied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Gesch. van D.) voornaamste vonnis o.; *-abschnitt* m. hoofdafdeeling v.; *-absicht* v. hoofddoel o.; *-ader* v. (Ontlk.) hoofdader v.; *-aderlass* m. aderlating v. aan het hoofd; *-altar* m. hoofdaltaar, hoogaltaar o.; *-anführer* m. hoofdaanvoerder, opperbevelhebber m.; *-angelegenheit* v. hoofdzaak v.; *-angriff* m. hoofdaanval m.; *-anker* m. groote anker o.; *-ansicht* v. hoofddenkbeeld o.; *-anstifter* m. hoofdaanlegger, belhamel m.; *-antrieb* m. voornaamste drijfveer v., aandrang m.; 2. gewichtige reden v.; *-arbeit* v. voornaamste werk, hoofdwerk o.; 2. belangrijk werk, groot werk o.; *-arm* m. (van eene waterleiding &), hoofdarm, hoofdtak m.; (van eene rivier), voornaamste arm of tak m.; *-armee* v. voornaamste leger o.; 2. aanzienlijk leger, hoofdleger o.; *-artikel* m. hoofdartikel o.; *-arznei* v. hoofdmiddel, middel o. tegen hoofdziekten; 2. hoofdmiddel, voornaamste middel o.; *-ast* m. hoofdtak m.; *-aufgebot* o. lichting v. in massa; *-aufstand* m. voornaamste opstand m.; *-augenmerk* o. hoofddoel, voornaamste oogmerk o.; *-axe* v. (Wisk.) hoofdas v.; *-balken* m. hoofdbalk m.; *-balsam* m. hoofdbalsem m.; *-band* o., Z. *-binde*; 2. hoofband, voornaamste band m.; *-bass* m. (Muz.) grondbas, diepe bas m.; *-bastei* v. hoofdbastion o.; *-batterie* v. hoofdbatterij v.; *-bau* m. hoofdgebouw o.; 2. groot, aanzienlijk gebouw o.; *-baum* m. groote of zware boom m.; *-befahrung* v. hoofdbezoek o., hoofdinspectie v.; *-begebenheit* v. voornaamste gebeurtenis v.; *-begriff* m. hoofdbegrip, algemeen begrip o.; *-bericht* m. hoofdbericht, voornaamste bericht o.; *-beruf* m. hoofdberoep o.; *-beschäftigung* v. hoofdbezigheid v.; *-beschwerde* v. hoofdpijn, pijn v. in het hoofd; (Ger.) voornaamste bezwaar, hoofdbezwaar o.; *-bestandtheil* m. hoofdbestanddeel o.; *-betrachtung* v. voornaamste beschouwing v.; *-betrag* m. voornaamste kosten m. mv., hoofdsom v.; *-beweis* m. hoofdbewijs o.; *-bild* o. borstbeeld o., buste v., kopstuk o.; 2. Z. *-gemälde*; *-binde* v. hoofdband m.; *die Königliche -*, diadeem m.; 2. (Heelk.) hoofdband m., hoofdwrong v.; it. voornaamste band m.; *-bischof* m. voornaamste bisschop, aartsbisschop m.; *-bitte* v. hoofdverzoek o.; *-blutader* v. hoofdbloedader v.; 2. voornaamste bloedader v.; *-bogen* m. voornaamste boog m.; 2. hoofdboog m.; *-bohrer* m. schedelboor v.; *-brett* o. hoofdplank v.; *-brief* m. voornaamste brief of stuk o.; *-buch* o. hoofdboek, voornaamste boek o.; (Hand.) grootboek o; *-buchstabe* m. hoofdletter, kapitale letter v.; *-bund* m., *-bündniss* o. hoofdverbond o.; *-damm* m. hoofddam, hoofddijk m.; *-dämpfung* v. inrichting v. ter voorkoming van het naklinken; *-decke* v. hoofddeksel, kapsel o., hoed m., muts v.; *-deich* m., Z. *damm*; *-dichter* m. groot dichter m.; *-drüse* v. klier v. op het hoofd; 2.

hoofdklier, voornaamste klier v.; *-eid* m. hoofdeed, beslissende eed m.; *-eigenschaft* v. hoofdeigenschap v., hoofdkenmerk o.; *-einfahrt* v., *-eingang* m. hoofdingang, voornaamste ingang m.

Häuptel, (*-s*, mv. *Häuptel*) o. (Bergw.) fijn gewasschen en gestampt erts o.; 2. (verkl.) hoofdje, klein hoofd, kopje o.

Häuptel-kohl, (*-(e)s*, mv *-e*) m. kropkool v.; *-salat* m. kropsalade v.

Häupteln (sich), (*häuptelte, gehäuptelt*) wed. ww. (van salade), kroppen, in kroppen groeien.

Haupt-ende, (*-endes*, mv. *-ende*) o. hoofdeinde, boveneinde o.; *-endzweck* m., Z. *-zweck*; *-erbe* m., *-erbin* v. voornaamste erfgenaam, universeele erfgenaam m. en v.; *-erzeugniss* o. hoofdvoortbrengsel, voornaamste voortbrengsel o.; *-fabel* v. (van een gedicht), hoofdfabel v.; *-fach* o. hoofdvak o., hoofdklasse v.; 2. (van een persoon), specialiteit v., fort o.; *die Geschichte ist sein* —, is zijn hoofdvak, hij is eene specialiteit in &; *-fahne* v. hoofdvaandel o.; *-fall* m. voornaamste geval o.; 2. (Leenw.) dood m. van den opperleenheer; it. dood m. van den leenman; 3. recht o. van een heer om uit de nalatenschap zijns leenmans het beste stuk huisraad voor zich te nemen; *-fang* m. voornaamste vangst v.; *-farbe* v. hoofdkleur, grondkleur v.; *-feder* v. voornaamste veer v.; *-fehler* m. hoofdgebrek o.; 2. groot gebrek o., groote misdaad v.; it. groote fout v.; *-feind* m. voornaamste vijand m.; *-festung* v. voornaamste vesting v.; *-figur* v. voornaamste figuur v.; *-filze* v. omslaan o. van den draad; *-flecken* m. voornaamste vlek v. en o.; *-flügel* m. voornaamste vleugel m.; *-fluss* m. zinking v. in het hoofd; 2. hoofdrivier, voornaamste rivier v.; *-frage* v. hoofdvraag, voornaamste vraag v.; *-freude* v. voornaamste vreugde v.; *-führer* m. hoofdaanvoerder m.; *-fünfte* m. hoofdquint v.; *-galeere* v. werkelijke galei v.; *-gang* m. hoofdgang, voornaamste gang m.; (Bergw.) hoofdgang m., hoofdader v.; *-gasse* v. hoofdstraat v.; *-gebäude* o. hoofdgebouw, voornaamste gebouw o.; 2. hoofdwacht v.; *-gebirge* o. hoofdgebergte o.; *-gebrechen* o. hoofdgebrek o.; *-gedanken* m. hoofdgedachte, voornaamste gedachte v.; *-gefahr* v. voornaamste gevaar o.; *-gefälle* o. mv. voornaamste inkomsten v. mv.; *-gegend* v. hoofdstreek v.; *-gegenstand* m. voornaamste voorwerp o.; (van een proces), hoofdzaak v.; *-geld* o. hoofdgeld o.; it. hoofdsom v.; *-geleit* o. voornaamste geleide o.; *-gemälde* o. voornaamste schilderij v.; *-gemeine* v. hoofdgemeente v.; *-genuss* m. voornaamste genot o.; *-gericht* o. hoofdgerecht o., hoofdspijs v.; *-geschäft* o. hoofdbezigheid v.; *-geschoss* o. voornaamste verdieping, eerste verdieping v.; *-geschwulst* v. hoofdgezwel o.; *-gesichtspunkt* m. voornaamste oogpunt o.; *-gesimse* o. hoofdlijst v.; it. kornis, kroonlijst v.; *-gestalt* v. hoofdfiguur v.; *-gestell* o. (van een paard), hoofdstel o.; *-gevier* o. voornaamste timmerwerk o.; *-gewende* o. plaats v. waar verscheidene akkers elk. ontmoeten; *-gläubiger* m. voornaamste schuldeischer m.; *-glied* o. voornaamste lid of deel o.; *-gottesdienst* m. hoofdgodsdienst m.; *-graben* m. hoofdgracht v.; *-grenze* v. rijksgrens, hoofdgrens v.; *-grind* m. hoofdzeer o.; *-grund* m. hoofdgrond m.; 2. grondbeginsel o.; (van den godsdienst), grondslag m., basis v.; —*pfeiler* m. grondslag, grondbalk m.; —*satz* m. hoofdgrondbeginsel o.; —*zins* m. hoofdcijns m.; *-gut* o. hoofdgoed, voornaamste goed o.; it. Z. *-geld*; *-haar* o. hoofdhaar, haar o.; *-hafer* v. havet v. van den boer aan den landheer; *-hahn* m. hoofdkraan v.; *-hammer* m. voornaamste hamer m.; *-handel* m. voornaamste handel m.; *-handlung* v. hoofdhandeling v.; it. voornaamste handelshuis o.; *-häring* m. groote haring m.; *-hecht* m. groote snoek m.; *-heer* o. hoofdleger o.; *-hinderniss* o. hoofdbeletsel o.; *-hirsch* m. (Nat. hist.) groot hert o. van 8 of meer jaren; *-holz* o. (Timm.) hoofdbalk m.; 2. (Bergw.) stut, schoor m.; *-hufe* v. volledige hoeve v.; *-hüfner* m. pachter m. die eene volledige hoeve bezit; *-huhn* o., Z. *Halshuhn*; *-inhalt* m. hoofdinhoud, voornaamste inhoud m.; *-jagd* v., *-jagen* o. groote jachtpartij v.; *-karn* m. (Bergw.) (aan het rad van een kunstwerktuig), hoofdroede, hoofdstraalroede v.; *-karpfen* m. zeer groote karper m.; *-karte* v. (Aardr.) algemeene kaart, hoofdkaart v.; it. groot spel o.; *-kirche* v. hoofdkerk, domkerk v.; *-kissen* o. hoofdkussen o.; *-klage* v. (Ger.) hoofdklacht v., voornaamste eisch m.; 2. hoofdbeschuldiging, grove beschuldiging v.; *-kläger* m. voornaamste eischer m.; *-klang* m., Z. *-ton*; *-knoten* m. voorname knoep m.; *-kohl* m., Z. *Kopfkohl*; *-körner* m. koriander m.; *-krankheit* v. ernstige, voornaamste ziekte v.; 2. hoofdziekte, ziekte v. van of in het hoofd; *-kreuz* o., Z. *-arm*; it. zwaar lijden, kruis o.; *-kunst* v. hoofdkunst, voornaamste kunst v.; *-lade* v. voornaamste kas v. van een gilde, hoofdkas v.; *-lager* o. hoofdlegerplaats v., hoofdkwartier o.; *-lasche* v. hoofdlasch v.; *-laster* o. heerschende ondeugd, voornaamste ondeugd v.; 2. groote ondeugd v.; *-laut* m. hoofdklank, medeklinker m.; *-lauter* m. hoofdklinker m.; *-lehen* o. hoofdleen o.; *-lehenwaare* v. leenschatting v. bij den dood van een leenman; *-lehenzins* m. hoofdleencijns m.; *-lehre* v. hoofdleer v.; 2. grondleerstelling v.; *-lehrer* m. hoofdonderwijzer m.; *-leidtragender* m. rouwdragende m.; *-leine* v. bovenlijn v. (van een net); *-leiter* m. (Muz.) hoofdschaal v.; *-leitung* v. bijzondere leiding v.; *-leute* mv., Z. *-mann*; *-licht* o. voornaamste licht, hoofdlicht o.; (Schild.) daglicht, zonlicht o.; *-lied* o. voornaamste lied o.; it. voorzang m.

Häuptling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aanvoerder m., opperhoofd o.

Häuptlings, bijw. met het hoofd vooruit, hals over kop.

Häuptlingsherrschaft, v. regeering v. van kleine vorsten; 2. oligarchie v.

Haupt-linie, (*-n*) v. (Vest.) hoofdlinie v.; (Bergw.) hoofdrichting v. (van een mijngang); *-litze* v. hoofdlis v.; *-los* bijv. nw. hoofdeloos, zonder hoofd; (fig.) (van een leger &), zonder opperhoofd, zonder aanvoerder; *-lüge* v. hoofdleugen, grove leugen v.; *-lust* v. voornaamste genoegen, buitengewoon vermaak o.; it. *-lustbarkeit* v. voornaamste vermakelijkheid v.; *-mangel* m., Z. *-fehler*; *-mann* m. hoofdman, aanvoerder, kapitein m.; *-männin*, *-mannsfrau* v. kapiteinsvrouw v.; *-mannschaft* v. kapiteinschap o., graad, rang m. of waardigheid v. van kapitein, hoofdmanschap o.; 2. hoofdlieden, kapiteins m. mv.; it. gebied o. van een hoofdman; *-mannsstelle* v. hoofdmansplaats, kapiteinsplaats v., post m. van kapitein; *-manual* o. (Org.) hoofdklavier o.; *-marssegel* o. groot marszeil o.; *-mast* m. groote mast m.; *-mauer* v. hoofdmuur m.; *die —n eines Gebaudes*, de buitenmuren m. mv.; *-merkmal* o. hoofdkenmerk o.; *-miethsmann* m. eerste huurder m.; *-munengang* m. hoofdmijngang, hoofdgang m.; *-mittel* o. hoofdmiddel o.; 2. (Gen.) middel o. tegen hoofdpijn &; it. voornaamste of eerste geneesmiddel; *-musterung* v. voornaamste monstering v.; *-nachdruck* m. voorname nadruk m.; *-nagel* m. hoofdspijker m.; *-narr* m. grootste gek m.; *-neigung* v. hoofdneiging, voornaamste neiging v.; *-nenner* m. (Rek.) hoofdnoemer, algemeene noemer m.; *-niederlage* v. (Hand.) hoofddepot o.; (Krijgsw.) geheele nederlaag v.; *-note* v., Z. *-ton*; it. hoofdnota v.; *-ort* m. hoofdplaats v.; *-person* v. hoofdpersoon, aanzienlijk persoon m.; (van een gedicht), held m.; (bij een opstand), aanvoerder, leider m.; (van een genootschap), hoofd o.; *-pfahl* m. hoofdpaal m.; *-pfarre* v. hoofdkerspel o.; *-pfeiler* m. hoofdpilaar m.; *-pflaster* o. (Geen.) hoofdpleister v.; 2. voornaamste pleister v.; *-pflock* m. hoofdpen v.; *-pforte* v. hoofdpoort v.; *-pfosten* m. hoofdstijl m.; *-pfühl* m., Z. *-polster*; *-pille* v. hoofdpil v.; *-planet* m. hoofdplaneet, planeet v. van de eerste orde; *-polster* o. hoofdkussen o., peuluw v.; *-post* m. hoofdpost v.; —*amt* o. hoofdpostkantoor o.; *-posten* m. (Hand.) (in eene rekening), hoofdpost m.; *-prämie* v. hoofdpremie v., hoogste prijs m.; *-predigt* v. voornaamste preek v.; *-preis* m. hoofdprijs, eerste prijs, hoogste prijs m.; *-priester* m. hoogepriester, opperpriester, aartspriester m.; *-priesterwürde*, *-priesterschaft* v. aartspriesterschap o.; *-priesterversammlung* v. vergadering v. der kardinalen; *-produkt* o., Z. *-erzeugniss*; (Wisk.) hoofdprodukt o.; *-pulver* o. hoofdpoeier o.; *-pumpe* v. hoofdpomp v.; *-punkt* m. hoofdpunt o.; *die vier —e des Himmels*, de vier hoofdwindstreken v. mv.; (fig.) *das ist der — bei der Sache*, dat is het voornaamste &; 2. (Doorz.) Z. *Augenpunkt*, *Gesichtspunkt*; *-putz* m., Z. *Kopfputz*; *-quartier* o. hoofdkwartier o.; *-quelle* v. hoofdbron, voornaamste bron v.; *-querbalken* m. hoofddwarsbalk m.; *-rad* o. hoofdrad o.; *-rebell* m. aanvoerder m. der opstandelingen,

belhamel m.; *-rechnung* v. hoofdrekening v.; —*sart* v. (Rek.) hoofdregel m.; *-recht* o., Z. *-regel* v. hoofdregel, algemeene regel m.; *-register* o. hoofdinhoud m., algemeen register o.; it. hoofdboek o.; (Muz.) prestant m.; *-reif* m. (Kuip.) sluithoepel m.; *-reihe* v. (Wapenk.) bovenstuk o. van een schild; *-reise* v. hoofdreis v.; *-religion* v. hoofdgodsdienst, voornaamste godsdienst m.; *-reparatur* v. voornaamste herstellingen v. mv.; *-rheder* m. (Zeew.) hoofdreeder m.; *-riegel* m. (Art.) frontkalf o.; *-ring* m. voornaamste ring m.; 2. valhoed m.; *-riss* m. hoofdscheur v.; 2. (Bouwk.) (van een gebouw), algemeene teekening v.; *-rolle* v. (Tooneelk.) *er spielt die* -, hoofdrol v.; it. hij is de hoofdpersoon, held m.; *-runde* v. (Krijgsw.) algemeene ronde v.; *-rüstung* v. stelling, steigering v.; *-sache* v. hoofdzaak, voornaamste zaak v.; *etw. zu seiner — machen*, Z. *-beschäftigung; zur — kommen*, tot het eigenlijke der zaak komen; *-sächlich* bijv. en b. hoofdzakelijk, voornaamste; *die—sten Wahrheiten der Religion*, de voornaamste &; *darauf kommt es hierbei — an*, daarop komt het & hoofdzakelijk, voornamelijk; *man wird ihm — empfehlen*, men zal hem voornamelijk, hoofdzakelijk; *thun Sie das, — aber &c*, voornamelijk, bovenal; *-salat* m. kropsalade v.; *-sammelplatz* m. voornaamste bijeenkomst v.; *-sänger* m. voornaamste zanger, eerste zanger m.; —*in* v. eerste zangeres v.; *-satz* m. hoofdstelling v., thesis v.; — (van eene rede), hoofdonderwerp o.; (Muz.) —*eines Tonstücks*, motief o.; - *säule* v. hoofdzuil v.; *-schacht* v. diepste mijnput m.; —*richt* (mv. *-en*) v. hoofdgang m.; *-schaden* m. hoofdschade, voornaamste schade v.; *-schanze* v. hoofdschans v.; *-schelm* m. voornaamste schelm, gauwdief m.; *-schiff* o. admiraalschip o.; *-schild* o. (Wapenk.) hoofdschild o.; *-schlacht* v. hoofdtreffen o., hoofdslag m.; *-schlagader* v. hoofdslagader v.; 2. voornaamste slagader v.; *-schluss* m. (Muz.) slot o.; *-schlüssel* m. hoofdsleutel, looper m.; *-schmerz* m. hoofdpijn v., pijn v. in het hoofd; *-schmuck* m. hoofdtooisel, hoofdsieraad, kapsel o.; *Königlicher* —, kroon v., diadeem m.; *-schrift* v. oorspronkelijk schrift o.; 2. voornaamste geschrift, hoofdwerk o.; *-schriftsteller* m. voornaam, klassiek schrijver m.; *-schuld* v. hoofdschuld o.; *-schuldner* m. hoofdschuldenaar m.; *-schule* v. voornaamste school v.; *-schur* v. (w. i. gebr.) kruinschering, tonsuur v.; 2. (Landh.) *die — der Schafe*, lenteschering v.; *-schüttelnd* bijv. nw. hoofdschuddende; *-schwein* o. (Jachtw.) groot varken, everzwijn o. van meer dan vijf jaren; (fig.) zeer vuil mensch m.; *-schwierigkeit* v. hoofdzwarigheid, voornaamste zwarigheid v. *-schwinge* v. hoofdvleugel m.; *-segel* o. (Zeew.) hoofdzeil, groot zeil o.; *-seite* v. (Muntw.) beeldzijde v., kruiszijde v.; 2. voornaamste zijde v.; (Bouwk.) voorzijde v., voorgevel m.; *-siech* bijv. nw. (Veea.) ziek aan den kop; *-sitz* m. hoofdzetel m., residentie v.; *-sohle* v. hoofdzool v. van den ploeg; *-sorge* v. voornaamste zorg v.; *-spass* m. voornaamste grap v.; *-spieler* m. groot, voornaam speler m.; 2. bankier m.; *-sprache* v. hoofdtaal v.; it. moedertaal, stamtaal, grondtaal v.; *-spielerin* v. voorname speelster v.; *-spruch* m. voornaamste spreuk, uitspraak v., axioma o.; (uit een geschrift), beslissend gezegde o.; 2. Z. *-urtheil; -stadt* v. hoofdstad v.; *-städter, —in*, inwoner m., inwoonster v. der hoofdstad; *-städtisch* bijv. nw. van de hoofdstad, betrekking hebbende op eene hoofdstad; *-stamm* m. hoofdstam, voornaamste stam m.; 2. (fig.) Z. *-geld; -stände* m. mv. algemeene staten, Staten-Generaal m. mv. van een land; *-ständer* m. (Timm.) hoofdstander, hoofdstijl m.; *-stärke* v. voorname sterkte, groote kracht v.; *in der Geschichte hat er seine —*, de geschiedenis is zijne hoofdzaak v., zijn fort o.; *-stärkend* bijv. nw. hoofd versterkend; *-stärkung* v. hoofdsterking v.; *-station* v. voornaamste station, hoofdstation o.; *-stein* m. hoofdsteen, hoeksteen, legger m.; *-stelle* v. voornaamste plaats v., eerste rang m.; (Wapenk.) boveneind o.; 2. (in een geschrift), voornaamste stelling v.; *-steuer* v. hoofdschatting v., hoofdelijke omslag m.; *-stimme* v. hoofdstem, hooge stem v.; it. Z. *-satz; -stock* m., Z. *-geschoss, -block;* it. *-geld* (2); *-stoff* m. hoofdstof v., voornaamste bestanddeel o.; (fig.) voornaamste onderwerp o., hoofdstof v.; *-stollen* m. (Bergw.) hoofdgang, voornaamste mijngang m.; *-strahl* m. hoofdstraal m.; *-strasze* v. hoofdstraat, voornaamste straat v.; it. groote weg m.; (in eene stad), voornaamste straat, hoofdstraat v.; *die —n*, de voornaamste straten; *-streich* m. beslissende slag m., meesterstuk o.; 2. (gemeenz.) meestertrek, slimme zet m.; *-streichen* o. (Bergw.) voornaamste richting, richting v. naar eene hoofdstreek; *-streichend* bijv. nw. recht doorgaande; *-strich* m. voorname streek v.; 2. hoofdstreek v.; *-strom* m. (Scheepv.) midden o. van den stroom; *-stück* o. (aan een ledikant), hoofdeneind o.; 2. Z. *Kopfstück;* 3. (Tooneelk.) voornaamste stuk o.; (in een wapen), voornaamste deel o.; —*e des Christlichen Glaubens*, grondwaarheden v. mv., hoofdpunten o. mv.; (van eene rede), afdeeling v., hoofdstuk, deel o.; (in een boek), afdeeling v., hoofdstuk o.; *-stuhl* m. voorname stoel m.; it. Z. *-geld; -sturm* m. hevige storm m.; (Krijgsw.) algemeene storm, aanval m.; *-stütze* v. voornaamste stut, schoor m.; (fig.) voornaamste steun m.; (Meetk.) sinus totus m.; *-sucht* v. (Veea.) hoofdziekte v.; (Gen.) vosziekte v., uitvallen o. der haren; *-süchtig* bijv. nw. met vosziekte behept; (Veea.) Z. *-siech; -summe* v. hoofdsom v., totaal o.; 2. Z. *-geld; -sünde* v. hoofdzonde v., Z. *Todsünde; -tag* m. voorname dag, gewichtige dag m.; *-tänzer, —in*, eerste danser m., danseres v.; 2. groote danser, danseres, *-tau* o. hoofdtouw o.; *-theil* m. voornaamste deel o.; it. deel o. van het hoofd; *-theilnehmer, —in*, hoofddeelnemer m., hoofddeelneemster v.; *-thor* o. voornaamste poort, hoofdpoort v.; *-thüre* v. hoofddeur v.; *-ton* m. (Muz.) hoofdtoon, grondtoon m.; *-treffen* o., Z. *-schlacht;* 2. *das — of Mitteltreffen*, het voornaamste deel o. van het leger; *-treiben* o. algemeene drijfjacht v.; *-treppe* v. hoofdtrap, groote trap v.; *-trumpf* m. (Sp.) matador m.; *-tugend* v. hoofddeugd v.; *-tummler* m., Z. *-tänzer; -übel* o. hoofdkwaal v., Z. *-krankheit;* 2. grootste kwaad o.; *-uhr* v. hoofdzonnewijzer m.; *-umlockt* bijv. nw. gelokt; *-umriss* m. algemeene omtrek, voornaamste omtrek m.; *-umstand* m. voornaamste omstandigheid v.; *-unterscheidungsmerkmal* o. onderscheidend hoofdkenmerk o.; *-unterschied* m. hoofdverschil o.; *-urheber* m. voornaamste oorzaak v.; *-urkunde* v. voornaamste oorkonde v.; *-ursache* v. hoofdoorzaak, voornaamste oorzaak v.; 2. Z. *-grund; -urtheil* o. beslissend vonnis, hoofdvonnis o.; 2. Z. *Endurtheil; -ventel* o. hoofdwindklep v.; *-veränderung* v. voornaamste verandering v.; 2. belangrijke verandering v.; *-verbrechen* o. groote misstap m.; 2 hoofdmisdaad v.; *-vermögen* o. voornaamste vermogen o.; it. Z. *-geld; -vergnügen* o. voornaamste genoegen o.; *-verrath* m., Z. *Hochverrath; -versehen* o. grove fout, dwaling v.; 2. hoofdmisslag m.; *-volk* o. uitmuntend volk o.; *-vorstellung* v. voornaamste voorstelling v.; *-vorurtheil* o. voornaamste vooroordeel o.; *-wache, -wacht* v. hoofdwacht v.; *-wahrheit* v. hoofdwaarheid, voornaamste waarheid v.; *-wall* m. (Vest.) hoofdwal m.; *-wand* v. sterkste wand m.; *die vier -wände eines Gebäudes*, de vier muren m. mv.; *-wasser* o. hoofdwater o.; —*sucht* v. hoofdwaterzucht v.; *-weg* m. voornaamste weg, hoofdweg m.; *-weh* o. hoofdpijn, pijn v. in het hoofd; *-werk* o. hoofdwerk, voornaamste werk o.; 2. klassiek werk o.; 3. (Org.) hoofdwerk o., prestant m.; *-wind* m. hoofdwind m.; —*klappe* v., Z. *-ventel; -wirbel* m. kruin v. van het hoofd; *-wirkung* v. voornaamste werking v.; *-wissenschaft* v. voornaamste wetenschap v., Z. *Grundwissenschaft; -wohnung* v. voornaamste verblijfplaats, residentie v., hoofdverblijf o.; *-wort* o. voornaam woord, hoofdwoord o.; (Spraakk.) zelfstandig naamwoord o.; *allgemeines — wort*, (al)gemeen zelfstandig naamwoord o., soortnaam m.; *-wunde* v. hoofdwond, wond v. aan het hoofd; 2. gevaarlijke wond v.; 3. ergste wond v.; *-wurf* m. voornaamste worp m.; *-wurzel* v. hoofdwortel m.; *-zahl* v. hoofdgetal o.; —*wort* o. (Spraakk.) hoofdtelwoord, bepaald telwoord o.; *-zeichen* o. voornaamste teeken o.; (Gen.) teeken o. aan het hoofd, schedelteeken o.; (Sterrenk.) hoofdteeken o.; *-zeichnung* v. voornaamste teekening v.; *-zeile* v. (Drukk.) hoofdregel, voornaamste regel m.; *-zeitwort* o. (Spraakk.) eigenlijk werkwoord, zelfstandig werkwoord o.; *-zeuge* m. voornaamste getuige m.; *-ziel* o. hoofddoel, voornaamste doeleinde o.; 2. groot doel o.; *-zier(de)* v. hoofdsieraad, hoofdtooisel o.; 2. voornaamste sieraad o.; *-zins* m. grondrente v.; *-zoll* m. voor-

naamste tol, hoofdtol m.; *-zoller* m. hoofdtolgaarder m.; *-zug* m. hoofdtrek m.; (van eene letter), voornaamste trek, haal m.; (Bergw.) (van een mijngang), hoofdrichting v.; it. aaneenschakeling v. van mijnen; it. van gieterijen; (Spoorw.) hoofdtrein, voornaamste trein m.; *-zweck* m., Z. *-ziel*; *-zweig* m. hoofdtak, voornaamste tak m.

Haus, (*-es*, mv. *Häuser*) o. huis, woonhuis o., woning v., gebouw o.; *- des Herrn*, het huis des Heeren, Godshuis o., kerk v., tempel m.; *- und Hof haben*, metterwoon gevestigd zijn; (fig.) *mit der Thür in's - fallen*, met de deur in huis vallen, plotseling met zijne zaak beginnen; 2. woning v., woonhuis, verblijf o., verblijfplaats v.; *er kommt nie aus dem -e*, hij komt nooit buiten, zit altijd te huis; *zu -e sein*, te huis zijn; *ich habe ihn nicht zu -e angetroffen*, ik heb hem niet te huis gevonden; *sie haben ihn aus ihrem -e gejagt*, zij hebben hem uit hun huis gejaagd; *nirgends zu -e sein*, geen vast verblijf, geene eigenlijke woonplaats hebben, geen onderkomen hebben; *Briefe von -e bekommen*, van huis, van zijne familie; *in Frankreich zu -e*, geboren in F.; *er ist bei uns wie zu -e*, hij is bij ons zoo goed als te huis; *nach -e gehen*, naar huis, naar zijne woning gaan; *ich sehne mich sehr nach -e*, ik verlang sterk naar huis; *von -e kommen*, van huis komen; *jem. von - und Hof treiben*, iem. uit zijne bezittingen verjagen; *- und Hof verlassen*, zijne woning verlaten, zijne bezittingen onbeheerd achterlaten; (fig.) *in einer Sache zu -e sein*, te huis zijn in, bekend zijn met &; *mit seinen Gedanken nicht zu -e sein*, afgetrokken, verstrooid zijn; *er ist nicht wohl zu -e*, niet best bij zijn verstand; *das Rennthier ist in den nördlichsten Ländern zu -e*, bewoont &; *dieses Gewächs ist blos im heissen Himmelstriche zu -e*, groeit, wast alleen &; *ein Schelm, ein Narr von - aus*, voor gek in de wieg gelegd, een volslagen gek; *er hätte damit zu -e bleiben können*, hij zou daarmede wel hebben kunnen wegblijven, dat wel hebben kunnen laten; 3. (fig.) huis, stamhuis, geslacht, gezin o., familie v.; *mit seinem ganzen -e*, met zijn geheele gezin o.; *der Sohn vom -e*, de zoon des huizes; *das - Oesterreich*, het huis, stamhuis van O., het Oostenrijksche huis o.; *ein adeliges -*, adellijk huis. 4. huis o., huishouding v., huiswezen o.; *sein - einrichten*, zijn huishouden inrichten; *gut - halten*, goed huishouden, zijn huishouden goed besturen; *sie besorgt ihr -*, zij helast zich met haar huishouden, zij neemt zelve hare huishouding waar; *sie hält -*, zij neemt het huishouden waar; *sein - bestellen*, zijne zaken regelen; (fig.) *bestelle dein - bereid u voor tot den dood; mit seiner Zeit gut - halten*, zijn tijd goed besteden, goed verdeelen; 5. (Hand.) *ein gutes, sicheres -*, goed, zeker, solied huis, handelshuis o.; 6. (fig.) verblijfplaats v. van dieren. hol o.; (van eene slak), huisje o., schelp v.; (van een schildpad), schild o.; *- eines Vogels*, vogelkooi v.; (Sterrenk.) (van de zon), huis, teeken o.; (van de planeten), standplaats v.; *den Himmel in Häuser abtheilen*, den hemel in huizen afdeelen.

Haus-ähre, (*-n*) v., Z. *-flur*; *-älster* v. tamme ekster m.; *-altar* m. huisaltaar o.; *-andacht* v. huiselijke godsdienstoefening v.; *-anzug* m., Z. *-kleid*; *-apotheke* v. huisapotheek v., bijzondere apotheek v.; *-arbeit* v. huiswerk o., huiselijke arbeid m.; *-arm* bijv. nw. arm geboren, door en door arm; *-arn* m., Z. *-flur*; *-arrest* m. huisarrest o.; *er ist im -e*, hij heeft huisarrest, mag zijne woning niet verlaten; *-artillerie* v. huisartillerie v. (te Weenen); *-arzenei* v. huismiddel o.; *—kasten* m., Z. *-apotheke*; *-backen* bijv. nw., Z. *-gebacken*; *—brod* o., Z. *-brod*; *-bäcker* m. broodschieter m.; *-balken* m. huisbalk m.; *vom —en einen Besenstock machen*, iets kostbaars gebruiken om iets geringers uit te winnen; *-bau* m. bouwen o., bouw m. van een huis; *-baum* m. boom in een standermolen; *-beambte* m. huisbediende, huisknecht m.; *-bedarf* m. benoodigdheden v. mv. voor het huis, onontbeerlijkste o.; *-bediente(r)* m. huisbediende, huisknecht m.; *-besitzer* m., *—in* v. huisbezitter, eigenaar m., eigenares v. van een huis; *-bettel* m. bedelen o. langs de huizen, bedelen o. van huis tot huis; *-bettler* m. bedelaar m. aan de huizen; *—in* v. bedelares v. aan de huizen; *-bibliothek* v. huisbibliotheek v.; *-biene* v. bij v. uit een korf; *-bier* o. eigengebrouwen bier o.; *-blase* v., Z. *Hausenblase*; *-brauch* m., Z. *-gebrauch*; *-brenner* m. vliegend hert o., schalebijter m.; *-brief* m. koopbrief m. van een huis; *-brod* o. huisbakken brood, eigengebakken brood o.; it. brood o. voor de keuken; *-buch* o. huisboek o.; *-büffel* m. (fig., gemeenz.) zondenbok m. in een huis, duivelstoejager m.; *-bursche* m. loopjongen m.; 2. jong student m. die met een ander student op ééne kamer woont; *-capelle* v. huiskapel v.

Häuschen, o. (verkl.) huisje, klein huis o.

Hauschlag, (*-schlag(e)s*, mv. *-schläge*) m., Z. *Gehau*; it. scherpe groef v. in een molensteen.

Haus-dieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. huisdief m.; *-diebstahl* m. huisdieverij v.; *-diele* v., Z. *-flur*; *-diener* m. huisbediende, huisknecht m.; *—schaft* v. bedienden m. en v. mv.; *-drache* m. (fig., gemeenz.) *sie ist ein wahrer -*, huisdraak m.; *-durchsuchung* v. huiszoeking v.; *-ehre* v. eer v. van het huis, honneurs; *die — machen, retten*, de honneurs waarnemen; 2. Z. *-frau*; *-ehrn* m., Z. *-flur*; *-eigenthümer, -eigener* m. eigenaar m. van een huis; *-einbrecher* m. inbreker m. in een huis; *-einrichtung* v. inrichting v. van een huis.

Häuseln, (*häuselte, gehäuselt*) o. ww. (Landh.) het huiswerk doen.

Haus-elster, (*-n*) v., Z. *-älster*.

Häusen, (*hauste, gehaust*) o. ww., m. *h.* (veroud.) huizen, wonen, zijn verblijf houden; *mit einander -*, bij elk. inwonen; *hier haust ein böser Geist*, hier woont &, houdt een & zijn verblijf; 2. eene eigene huishouding hebben, gehuwd zijn; *er haust schon lange*, hij is reeds lang gehuwd, heeft reeds lang zijne eigene huishouding; 3. (van vijanden), razen, woeden, huishouden; *- wie unsinnig*, als een dolleman huis houden; *der Wind haust fürchterlich*, woedt vreeselijk; *was haust so arg im Hofe?*, wat maakt er zulk een leven &?

Hausen, (*-s*, mv. *Hausen*) of **-fisch,** (*-es*, mv. *-e*) m. groote steur m.; *-blase* v. vischlijm v.; *-rogen* m. kaviaar m.; *-stein* m. steurbezoar m.

Haus-ente, (*-n*) v. tamme eend v.

Häuserer, (*-rers*, mv. *-rer*) m., Z. *Hausirer*.

Häusern, (*häuserte, gehäusert*) o. ww. van huis tot huis gaan, Z. *hausiren*.

Haus-erziehung, v. huiselijke opvoeding v.; *-eule* v. gewone uil, kattuil m.; *-fenster* o. huisvenster o.; *-fliege* v. huisvlieg v.; *-flur* v. voorhuis o., vestibule v., voorportaal o.; *-frau* v. huisvrouw, vrouw v. van het huis; it. huisvrouw, echtgenoot v.; 2. Z. *-hälterin*; *-freund* m. huisvriend m.; *-frieden* m. huiselijke vrede m.; *—sbruch* m. storen o. van den huiselijken vrede; *-gebacken* bijv. nw. huisbakken, te huis gebakken; *—es Brod*, Z. *-brod*; *-gebrauch* m. huiselijk gebruik o.; 2. gebruik in huis, huiselijk gebruik o.; *so viel als ich für meinen — bedarf*, zooveel ik voor mijn huishouden noodig heb; *-gefieder, -geflügel* o. tam gevogelte o.; *-geist* m. huisgeest m.; *-geld* o., Z. *-miethe*; *-genoss, —in*, huisgenoot m., huisgenoot(e) v.; 2. *—en* mv. huisgenooten, leden o. mv. van een huisgezin; 3. Z. *-gesinde*; *-genossenrecht* o. recht o. der huisgenooten; *-genossenrolle* v. lijst v. der lijfeigenen; *-genossenschaft* v. betrekking v. der huisgenooten; 2. huisgezin o.; 3. bedienden m. mv., knechtschap v.; *-geräth* o. huisraad o., meubelen o. mv.; *-geschäft* o. huiselijke bezigheid v.; *sie versteht die —e gut*, zij kan goed huishouden; *-geschichte* v. geschiedenis v. van een huis; *-gesellschaft* v. huisgenooten m. en v. mv.; it. huiselijke omgang m.; *-gesessen* bijv. nw., Z. *-sässig*; *-gesetz* o. huiselijke wet, bijzondere wet v.; *-gesinde* o. gezin o., huisgenooten, bedienden m. en v. mv.; *-gewand* o., Z. *-kleid*; *-gewehr* o. huisgeweer o.; *-giebel* m. gevel m. van een huis; *-glocke* v. huisklok v.; *-glück* o. huiselijk geluk o.; *- gott* m. huisgod m.; *-gottesdienst* m. huiselijke godsdienst m., Z. *-andacht*; *-götze* m., Z. *-gott*; it. beeld o. van een huisgod; *-grille* v. heimpje o.; *-hab* m., Z. *-haltung*; *-häbig* bijv. en b. huishoudelijk; *-häblich* bijv. nw. huiselijk; *-haft* v., Z. *-arrest*; *-hahn* m. huishaan m.; *-halt* m., Z. *-haltung*.

Haushalten of **Haus halten,** (*du hältst Haus, er hält Haus, hielt Haus, hausgehalten*) o. ww. onr., m. *h.* het huishouden waarnemen; *seine Schwester hält ihm Haus*, zorgt voor zijn huishouden; 2. huishouden, besparen; *ver-*

nünftig -, zijne inkomsten wijselijk besturen.

Haushalter, Haushälter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., **—in,** (*-nen*) v. huishouder m., huishoudster v.

Haushälterisch, haushältig, bijv. en b. huishoudelijk; - *leben*, huishoudelijk, spaarzaam, zuinig; - *verwalten*, goed besturen; (fig.) *sehr - sein mit der Zeit*, spaarzaam zijn met &; *-keit* v. huishoudelijkheid v.

Haushältisch, bijv. en b., Z. *haushälterisch*.

Haushaltung, v. huishouding v.; 2. huishouden o., de huishouding waarnemen o.; 3. huishouden, gezin, huisgezin o.; *starke* -, groot, talrijk gezin, groot huishouden; *eine - anfangen*, zich vestigen, huwen; *es wohnen vier -en in diesem Hause*, er wonen vier huishoudens, gezinnen in dat huis.

Haushaltungs-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. huishoudboek o.; it. boek o. over de huishouding; *-geschäft* o. huishoudelijk werk o.; *-kunst* v. huishoudkunde v.; *-mäszig* bijv. nw. overeenkomstig de huishouding; *-regel* v. regel m. voor de huishouding; *-sache* v. huishoudelijke zaak v.; *-sorge* v. huishoudelijke zorg v.; *-wissenschaft* v. huishoudkunde v.

Haus-hammel, (*-hammels*, mv. *-hämmel*) m. schaap o. dat men vetmest; (fig.) huishen v., iem. die altijd te huis zit; *-henne* v., Z. *-huhn*; *-herr* m. huisheer, eigenaar m. van het huis; 2. Z. *-vater*.

Hausherrenrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. huisrecht, recht o. van den huisheer.

Haus-herrin, (*-en*) v. huisvrouw, eigenares v. van het huis; *-herrschaft* v. opperheerschappij v. in huis; 2. heer m. of vrouw v. van het huis; *die — ist ausgegangen*, mijnheer en de juffrouw of mevrouw zijn uitgegaan; *-hoch* bijv. nw. huishoog, zoo hoog als een huis; (fig.) zeer hoog, verbazend hoog; *-hofmeister* m. huismeester, hofmeester m.; (Gesch. van F.) hofmeier, major-domus m.; *-huhn* o. tam hoen o.; *-hund* m. huishond m.

Hausiren, (*hausirte, hausirt*) o. ww., m. *h.* van huis tot huis bedelen; *mit Stahlwaaren - gehen*, langs de huizen gaan; (gemeenz.) leven maken, geraas maken.

Hausirer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. kramer, marskramer m.

Hausir-handel, (*-s*) m., z. m. straathandel m., marskramerij v.; *— treiben*, waren langs de deuren venten; *-kasten* m. marskraam v.

Hausirung, v., Z. *hausiren*.

Haus-jungfer, (*-n*) v. dochter v. van den huisheer; z. Z. *-hälterin*; *-käfer* m. (Nat. hist.) kloppertje, horloge o.; *-kalender* m. huisalmanak m.; *-kaninchen* o. tam konijn o.; *-kanzler* m. huiskanselier m.; *-kapelle* v. huiskapel v.; *-kaplan* m. huiskapelaan m.; *-kasse* v. kas v. voor de huishoudelijke uitgaven; *—ngeld* o. geld o. voor de huishoudingskas; *-katze* v. huiskat v.; *-kauf* m. koopen o., koop m. van een huis; *-keller*, kelder m. van een huis; *-kellner* m. opperkeldermeester m.; *-kirche* v. huiskerk, slotkerk v., huiselijke godsdienst m.; *-kleid* o., *-kleidung* v. huisgewaad o., huisjas v., negligé o.; *-knecht* m. huisknecht m.; *-komtur* m. commandeurschap o. eener huisorde; *-königin* v. huisvrouw, vrouw v. des huizes; *-kost* v. gewone kost m.; *-kreuz* o. huiskruis o., huiselijke zorgen v. mv., huisplaag v.; *-krieg* m. oorlog m. tusschen twee vorstelijke huizen; 2. (fig.) huiselijke twist m., oneenigheid v., huiskrakeel o.; *-krone* v. kroon v. van een vorstelijk huis; *-lamm* o. lieveling m.; *-laterne* v. huislantaren, ganglantaren v.; *-laub* o. (Pl.) huislook o.; *-lauch* m. (Pl.) Z. *-laub*; (Tuinb.) prei v.; *-leben* o. huiselijk leven o.; *-lehre* v. leer v. van het huiselijk leven; *-lehrer* m. huisonderwijzer, gouverneur m.; *—in* v. huisonderwijzeres, gouvernante v.; *-lehrerstelle, -stand* m. betrekking v. van huisonderwijzer, huisonderwijzeres; *-lehrerschaft* v. gouverneurschap o., stand m., betrekking, plaats v. van huisonderwijzer.

Häuslein, o. (verkl.) huisje, klein huis o.

Hausleinwand, v., z. m. linnen o. van eigen gesponnen garen, huislinnen o.

Häusler, (*-s*, mv. *Häusler*) m. dorpeling, huurder m.; it. daggelder, kleine boer, kater m.

Hausleute, mv., Z. *Miethleute*.

Häuslich, (*-er, -st*) bijv. en b. huiselijk, huishoudelijk; *das -e Leben*, het huiselijk leven; *die -en Sorgen*, de huiselijke zorgen; *-er Friede*, huiselijke vrede; *-es Fest*, huiselijk, huishoudelijk feest, familiefeest o.; *-es Weib*, huishoudelijke vrouw; 2. spaarzame vrouw; *-es Mahl*, eenvoudig, gewoon; 3. *sich - niederlassen*, zich metterwoon vestigen; *-keit* v., z. m. huiselijkheid, huishoudelijkheid v.

Häusling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Häusler*.

Haus-lüge, (*-n*) v. leugen v. om best wille; *-lust* v. huiselijk genoegen o.; *- machen* bijv. nw. eigen gereed; *-macht* v. macht v., gezag o. in huis; *-mädchen* o. dienstmeisje, kindermeisje o., kamenier v.; *-magd* v. meid v. van het huis, dienstmeid, dienstmaagd v.; *-mann* m., Z. *-genoss*; 2. *-wirth*; 3. Z. *-herr*.

Hausmanns-kost, v., Z. *Hauskost*; *-thurm* m. toren m. waarop een torenwachter woont.

Haus-marder, (*-ders*, mv. *-der*) m. huismarter m.; *-mark* v. (Pl.) varkensvenkel v.; *-marschall* m. huismaarschalk m.; *-masse* v. door eigenaars van huizen te betalen aandeel o. in dijkgelden; *-mast(ung)* v. vetmesting v. op stal; *-maus* v. huismuis v.; *-meister* m., *—in* v., huismeester m., huismeesteres v., concierge m., deurwachtersvrouw v.; *-miethe* v. huren o. van een huis; 2. huishuur v., huurpenningen m. mv.; *-mittel* o. huismiddel o.; *-motte* v. huismot v.; *-mühle* v. draagbare molen m.; *-mutter* v. huismoeder v.; (fig.) goede huishoudster v.; *-mütterlich* bijv. en b. huismoederlijk, als of van eene huismoeder; *-mütze* v. huismutsje o.; *-nath* v. gewone naad m., gewone wijze v. van naaien; *-ordnung* v. huiselijke orde v.; *-orgel* v. huisorgel o.; *-otter* v. waterslang v.; *-pastete* v. (Student.) vrouw v. van den huisbaar, ploertin o.; *-pfaffe* m. (i. k. bet.) Z. *-kaplan*; *-philister* m. (Student.) huisbaas, ploert m.; *-ploge* v., Z. *-kreuz*; *-plan* m. plan o. van een huis; it. plan o. eener huishouding; *-platz* m. huisplaats v.; 2. Z. *-flur*, *-postille* v. bundel m. leerredenen voor het huisgezin; *-prediger, -priester* m., Z. *-kapelan*; *-pump* v. borg of crediet o. van een student bij zijn huisbaas; it. voorschot o. voor zaken van dagelijksche behoeften; *-rath* m., Z. *-geräth*; *-ratte, -ratze* v. huisrat v.; *-räumung* v. verhuizing v.; it. plundering v.; *-recht* o. huisrecht, recht o. in zijn eigen huis; *-regel* v., Z. *Haushaltungsregel*; *-regiment* o. bestuur o. van het huishouden; *-riegel* m. boom of grendel m. der huisdeur; *-rock* m. huisjas v.; *-sache* v. huiszaak v.; *-sasse* m. gezeten burger m. die een eigen huis heeft; *-sässig* bijv. nw. gezeten, een eigen huis hebbende; *— sein*, een eigen huis hebben; *-schabe* v. sluipkever m.; 2. gewone kakkerlak m.; *-schatz* m. schat m. van of voor het huis, huisschat m., particulier vermogen o. van een vorstelijk huis; *-schlachten* o. slachten o. in huis; *-schlächter* m. huisslachter m.; *-schlange* v. ringslang v.; *-schlüssel* m. huissleutel m.; *-schmuck* m. kroonjuweelen o. mv.; *-schneider* m. huiskleermaker m.; it. (i. k. bet.) knoeier m.; 2. huismeester, concierge m.; Z. *-verwalter*; *-schoss* o., Z. *-steuer*; *-schuhe* m. mv. huisschoenen, pantoffels m. mv.; *-schule* v. school v. aan huis; *-schuster* m. huisschoenmaker, gewone schoenmaker m.; *-schwalbe* v. huiszwaluw v.; *-schwamm* m. huiszwam, duivelsbrood o.; *-schwein* o. huisvarken, tam varken o.; *-schwelle* v. drempel m. des huizes; *-segen* m. huiselijke zegen, voorspoed m. in huis; (fig.) kinderen o. mv., kroost o.

Haussen, (*haussle, gehaussl*) o. ww. (v. n. varkens), spelen.

Hauszen, bijw., Z. *auszen*.

Haus-setze, (*-n*) v. stuk o. wijngaard vóór het huis; *-sitzend* bijv. nw. huiszittend, Z. *-sässig*; *-sorge* v. huiszorg, zorg v. voor het huishouden; *-speise* v., Z. *-kost*; *-sperling* m. huismusch of mosch v.; *-spinne* v. huisspin v.; *-sprache* v. rechtbank v. voor lijfeigenen in Westphalen; *-staat* m. huishouding v., bekostiging v. der huiselijke benoodigdheden; *-stand* m. huiselijke staat m.; *in den — treten*, in een huishouden gaan; it. huwen, trouwen; *-steuer* v. belasting v. op de huizen; 2. geschenk o. dat bruiloftsgasten in de huishouding geven; *-streit* m. huiselijke twist m., oneenigheid v.

Haussuchung, v. huiszoeking v.; - *thun,* huiszoeking doen, het huis doorzoeken; *-sbefehl* m. bevel o. tot huiszoeking; *einen — erlassen,* bevel geven tot het doen van huiszoeking.

Haus-tafel, (*-n*) v. (in den catechismus), plichten v. mv. van, voorschriften o. mv. omtrent den huiselijken staat; *-taube* v. huisduif v.; (fig.) torenwachter m.

Haustempel, (*-pels,* mv. *-pel*) m. houwstempel o.

Haus-tenne, (*-n*) v., Z. *-flur; -teufel* m. (fig.) huisduivel m., huisplaag m. en v.; *er, sie ist ein wahrer —,* hij, zij is een(e) rechte huisplaag; *-thier* o. huisdier, tam dier o.; *-thor* o. poort v. van een huis; *-thüre* v. huisdeur v.; *-thürkrämer* m., Z. *Hausirer.*

Haustock, (*-(stock(e)s,* mv. *-stöcke*) m., Z. *Haublock.*

Haus-trank, (*-trank(e)s,* mv. *-tränke*) m., Z. *-trunk; -trauer* v. huisrouw, familierouw m.; *-trauung* v. trouwen o. aan huis; *-trunk* m. gewone drank, huisdrank m.; *-truppen* v. mv. huistroepen, troepen m. mv. van een vorstelijk huis; *die Königlichen —,* het koninklijk huis o.; *-tuch* o., Z. *-leinwand; -tugend* v. huiselijke deugd v.; *-tyrann* m. huistiran m.; *-übel* o., Z. *-kreuz; -uhr* v. huisklok v.; *-unke* v., Z. *-schlange;* 2. huispad v.; (fig.) thuisblijver, thuiszitter m., thuisblijfster, thuiszitster v.; *-vater* m. huisvader, vader m. van een huisgezin; *-verbrauch* m. huishoudelijk verbruik o., huishoudelijke uitgaven v. mv.; *-verstand* m. gewoon, alledaagsch, gezond verstand o.; *-vertrag* m. koop- of huurcontract o. van een huis; it. verdrag o. tusschen de leden van een huisgezin; *-verwalter* m. huisbestuurder, huismeester, intendant m.; 2. huisbewaarder, concierge m.; *—in* v. huishoudster, huisbestuurster v.; *-verwaltung* v. huisbestuur, bestuur o. der huishouding; *-vieh* o., Z. *-thier; -vogel* m., Z. *-geflügel;* it. Z. *Stubenvogel; -vogt* m., Z. *-verwalter;* it. *Stockmeister* m.; *-vogtei* v. gebied o., woning v. van den huismeester; *-wanze* v. wandluis v. die zich voornamelijk in huizen ophoudt; *-wappen* o. familiewapen o.; *-wärme* v. betrekken o. van een nieuw gebouwd huis; it. (veroud.) terugkeeren o. naar huis; *-wäsche* v. gewoon waschgoed o.; *-weib* o., Z. *-frau, -wirthin; -weiblich* bijv. en b. van eene huisvrouw; *-wesen* o. huishouden o., huishouding v., huiszaken v. mv.; *das — einrichten, führen,* het huishouden inrichten, waarnemen; *-wiesel* v. huiswezeltje o.; *-wirth* m. huiswaard m.; 2. gastheer, eigenaar m. van het huis; 3. man, echtgenoot m.; *—in* v. huiswaardin, gastvrouw, vrouw, echtgenoote v.; *-wirthschaft* v. huisbestuur o., huishouding v.; *-wurz(el)* v. (Pl.) *grosze —,* Z. *-laub; kleine —* klein huislook, valsch nieskruid; *-zehent* m. huistins m.; *-zeuge* m. huisgenoote als getuige; *-zins* m. huishuur v.; *-zucht* v. huiselijke straf, straf v. in huis.

Haut, (*Häute*) v. huid v., vel o.; *die - schauert mir, wenn ich &c.,* ik sidder, ik krijg eene rilling over het lijf als &c.; *der Esel hat eine dicke -,* huid v., vel o.; *einem Thiere die - abziehen,* een dier villen, de huid afstroopen; *zwischen - und Fleisch,* tusschen de huid en het vleesch; (van uien), schil v., velletje o., (Pl.) vlies o.; *mit einer - überzogener Stengel,* met een vlies omkleed; (fig., gemeenz.) *er ist nichts als - und Knochen,* de beenderen steken hem door het vel, hij heeft vel over been; *man möchte aus der - fahren,* het is om des duivels te worden; *seine - wohlfeil, theuer verkaufen,* zijn leven veil hebben, zijn leven duur verkoopen, zich niet, zich dapper verdedigen; *bis auf die - nass werden,* doornat worden; *er steckt in keiner guten -,* hij steekt in geen goed vel, is niet gezond; *jemn. auf die - geben, recht auf die - greifen,* flink afrossen; *sich seiner - wehren,* zijn leven verdedigen; *mit ganzer of heiler - davon kommen,* er heelhuids afkomen; *mit der -, mit seiner - bezahlen,* met zijn leven boeten; *es gilt seine -,* het is om zijn leven te doen; *seine - zu Markte tragen,* zijn leven weggooien, zich aan het gevaar blootstellen; *ein Schelm in der -, eine lose -,* een doortrapte schurk m.; *die - juckt ihm nach Schlägen,* hij hunkert om klappen; *auf der faulen - liegen,* luieren, luibakken; *jemn. die - voll lügen,* iem. wat wijsmaken; *jemn. die - voll schlagen,* iem. de huid vol slaan; *jemn. die - über die Ohren ziehen,* het vel over de ooren halen; *eine gute, ehrliche -,* eene goede ziel o.; 2. (Ontlk.) vlies, vel o.; 3. (Looi.) *Häute bereiten,* huiden, leder bereiden; *aus fremden Häuten ist gut Riemen schneiden,* van andermans leer is goed riemen snijden; 4. (op de melk), vlies, vel o.; (van boomen &), bast m., schors, schil v.

Haut-ausschlag, (*-(e)s*) m., z. m. huiduitslag m.; *-blutader* v. huidbloedader v.; 2. ader v. onder het vel.

Hautbois, Hautboist, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Hoboe, Hoboist.*

Häutchen, o. (verkl.) velletje, vliesje, schilletje o.; *-artig* bijv. en b. vliesvormig, vliesachtig.

Hautcultur, v., z. m., Z. *Hautpflege.*

Hautdeckflügler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. (Nat. hist.) insect o. met vliezige vleugeldeksels, bladluis v.

Hautdrüse, (*-n*) v. huidklier v.

Hautelisse, (*-n*) v. met schoone figuren doorweven tapijt o.

Häuteln, (*häutelte, gehäutelt*) bedr. ww. ontvliezen, ontvellen; *einen Hasen -,* villen, afstroopen.

Häuten, (*häutete, gehäutet*) bedr. ww. het vel, de huid afstroopen, aftrekken; 2. wed. ww. *sich -,* vervellen.

Haut-entzündung, v. huidontsteking v.; *-falten* v. mv. rimpels m. mv. in het vel; *-farbe* v. huidkleur, kleur, gelaatskleur, tint v.; *-färbestoff* m. kleurstof v. waarvan de kleur der huid afhangt, b. v. bij de Negers; *-floszer* m. vliesvinnige visch m.; *-flügel* m. vliesvleugel m.; *-flügeler* m. vliesvleugelig insect o.; *-flügelig* bijv. mv. vliesvleugelig; *-form* v. (Goudsl.) de vliesvorm m., 550 vliesjes, tusschen welke de goudblaadjes geslagen worden; *-fresser* m. velkever, pelskever m.; 2. mv. geslacht o. der vel- of pelskevers; *-frucht* v. vliesvrucht v.

Häuticht, bijv. en b. vliesachtig, huidvormig, lederachtig; (Gen.) (van bloed), dik, taai; (Pl., Delfst.) vliesachtig.

Häutig, bijv. en b. vliezig, met een vlies of een huid bedekt; *-es Fleisch,* vliezig; (Nat. hist.) *-e Weichthiere,* slijmdieren, soort van hoofdelooze weekdieren o. mv.; (Pl.) gevliesd, met een of meer vliezen; (fig.) *-e Milch,* melk met een vlies er op.

Häuting, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) spitssnuit m. (een brasem).

Haut-jucken, (*-s*) o., z. m. jeuking, jeukte, kreweling v., jeuken o. der huid; *-käfer* m., Z. *-fresser; -keim* m. vlieskiem v.; *-kleie* v. (Gen.) afschilfering v. der huid; 2. zemelachtige huiduitslag m.; *-krankheit* v. huidziekte v.; *-lappen* m. afhangend vel, stuk o. vel, vlies o.; *-lehre* v. huidleer v.; *-los* bijv. nw. zonder huid, ontveld; *-mäuslein* o., Z. *-muskel; -muskel* m. huidspier v.; *-nerve* v. huidzenuw v.; *-öffnung* v. opening v. der huid; *-pflege* v. zorg v. voor de huid; *-reinigung* v. reinigen o. der huid; *-röthe* v. roodheid v. van de huid; (Gen.) roos v.; *-schmiere* v. kleverig vocht o. dat door de klieren tusschen de vethuid en de eigenlijke huid wordt afgezonderd; *die Drüsen, in welchen die — abgesondert wird,* talkklieren v. mv.; *-schnäbler* m. mv. (Nat. hist.) vogels m. mv. wier bek met huid overtrokken is; *-schnecke* v. stekelslak v.; *-übel* o., Z. *-ausschlag; -wassersucht* v. huidwaterzucht v.; *-wurm* m. huidworm m.; *-zweig* m. tak der huidzenuwen.

Hauung, v., Z. *hauen.*

Hau-werk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Bergw.) rotsklomp m., ertsmassa v.; *-zähne* m. mv. (van wilde zwijnen), slagtanden m. mv.; *-zinn* o. dikke tinnen plaat v. om knoopen uit te slaan.

Haverei, v., Z. *Haferei.*

Haversack, (*-sack(e)s,* mv. *-säcke*) m. haverzak, knapzak, ransel m.

Hay, Hayfisch &, Hayn &, Z. *Hai &.*

Haz, Z. *Hatz.*

Hazel of **Hatzel,** (*-n*) v. pruik, baarmuts, haarkap v.

He of **Heh,** tussch. he!, ei!, o!, och!, ach!; *was würden Sie dazu sagen, -!,* wat zoudt gij daarop zeggen, he!, hoor eens!; *he* of *hä?,* he?, wat belieft?, wat zegt gij?; *he* of *he da!, kommt daher!,* he, hei daar!; *äe, he, he!* of *hä &!,* ha, ha, ha!

Hebamme, (*-n*) v. vroedvrouw v.

Hebammen-anstalt, (*-en*) v., **-institut,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. kraamzaal, inrichting v. voor kraamvrouwen; *-kunst* v. vroedkunde, verloskunde v.; *-lohn* m. vroedvrouwloon o.; *-stuhl* m. kraamvrouwenstoel m.

Hęb-arm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hefboom, hefboomsarm m., wippertje o.; *-arzt* m. vroedmeester, verloskundige m.

Hębe, (*-n*) v. hetgeen opheft of opgeheven wordt; 2. belasting, hefling v.; 3. hefoffer o.; dorschloon o.

Hębe-balken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m. kraanbalk m.; (aan ophaalbruggen), wip v.; *-baum* m. hefboom, hevel, handspaak, meiboom m.; *-bock* m. kraan v., bok m.; *-daumen* m., Z. *Hebarm*; *-eisen* o. koevoet m.; (Heelk.) heftang v.; *-gabel* v. hefgaffel v.; *-gerüst* o. heftuig o., windas o., kraan v.; *-griff* m. handvatsel, oor o.

Hębeisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o., Z. *Hebeeisen*.

Hębe-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m., Z. *Hebarm* (1); *-korb* m. langwerpig ronde draagmand v.; *-korn* o. koorn o. als pacht of belasting in betaling gegeven, tiendkoorn o.; *-krahn* m. kraan v.

Hębel, (*-s*, mv. *Hebel*) m. hevel m.; (Bak.) zuurdeeg o., gist v.

Hębe-lade, (*-n*) v. winde v., windas o.; *-latte* v., Z. *Hebarm*; *-leiter*, hefboom m.; 2. dommekracht, kelderwinde. winde v.; *-leute* m. mv. ontvangers, inners m. mv. der belastingen &.

Hębeln, (*hebelte, gehebelt*) bedr. ww. met zuurdeeg doorkneeden; 2. o. ww. beuzelen, spelen.

Hębelzeug, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Hebezeug*.

Hębekunst, v. vroedkunde, verloskunde v.

Hębe-mahl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Timm.) feestmaal o. der timmerlieden als het dak op het huis ligt; *-maschine* v. hefboom m., werktuig o., machine v. om op te heffen.

Hęben, (*hob, gehoben*) bedr. ww. onr. *eine Last* -, opheffen, oplichten, optillen; *ein wenig in die Höhe* -, lichten, beuren; *das Wasser in die Höhe* -, opvoeren; *den Arm in die Höhe* -, opheffen, optillen; *die Fluth hebt die Schiffe, welche auf dem Schlamme sitzen*, optillen, lichten, vlot doen worden; *auf's Pferd* -, op het paard helpen; *jem. vom Pferde* -, iem. van het paard helpen, lichten; *aus dem Sattel* -, iem. den voet, uit den zadel lichten; *aus dem Wagen, Nachen &* -, helpen; *mit einem Heber Wein aus dem Fasse* -, hevelen; *ein Haus* -, optrekken, hooger maken; *aus der Taufe* -, ten doop houden; *einen Schatz* -, opgraven; (Boekdr.) *die Form aus der Presse* -, wegnemen; (Rijk., z. voorw.) *dieses Pferd hebt wohl*, loopt goed; (fig.) *dieser Gedanke hebt die Seele*, verheft, beurt & op; *es hebt mich zum Brechen*, ik gevoel neiging tot braken; 2. *die Steuern* -, heffen, innen; *Schwierigkeiten, Zweifel* -, opheffen, wegnemen; *einen Streit* -, beslechten, vereffenen; *Einwürfe* -, uit den weg ruimen; *scheinbare Widersprüche* -, ophelderen; *Uebel* -, opheffen, wegnemen, uitroeien; *seine Krankheit ist gehoben*, zijne ziekte is geweken, hij is genezen van &; 3. *der Putz hebt das gute Ansehen noch mehr*, doet uitkomen, verhoogt; *die Stimme, den Ton* -, verheffen; II. o. ww. onr., m. *h.* staan, vast zijn; III. wed. ww. *sich* -, (van een luchtbal), zich verheffen, opstijgen, rijzen; *seine Brust hebt sich*, zwelt op, verheft zich; (Rijk.) *ein Pferd, das sich wohl hebt und setzt*, dat goed op de pooten staat; (fig.) *sich empor* -, zich oprichten, zich verheffen, tot fortuin, heerschappij geraken; *sich* -, (van den prijs), rijzen; *die Figuren - sich schön hervor*, komen mooi uit; IV. o. zelfst., Z. *Hebung*.

Hębe-nagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. klinkhaak, klinknagel m.; (in slaande uurwerken), lichter m. aan den hefboom; *-nägelrad* o., Z. *-rad*; *-pumpe* v. perspomp v.; *-punkt* m. hefpunt o.; *-opfer* o. offerdier o.

Hęber, (*-s*, mv. *Heber*) m. hefboom m.; (Heelk.) heftang v.; (Ontlk.) oprichtende, optrekkende spier v.; (Nat.) hevel m.; *-barometer* m. hevelbarometer m.; *-förmig* bijv. en b. hevelvormig.

Hębe-ring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Art.) pointeerring m.; *-schmaus* m., Z. *-mahl*; *-schulter* v. (H. S.) schouderstuk o. als offer; *-seil* o. (Art.) heftouw o.; *-spiegel* m. rad o. van eene electriseermachine; (Wapenk.) steenwerptuig o.; *-stange* v., Z. *-eisen*; *-tatze* v., Z. *Hebarm*; *-tuch* o. (Jachtw.) valnet o.; *-winde* v. winde, kelderwinde, dommekracht v.; it. Z. *-zeug*; *-zange* v. (Sm.) groote tang m.; *-zänglein* o. (Heelk.) heftangetje o.; *-zapfen* m., *Hebarm*; *-zeug* o. heftuig o., hefmachine v., hefgereedschap o., dommekracht, vijzelschroef, kelderwind v.; *—tau* v. kabeltouw o.

Hęb-kunst, v. vroedkunde, verloskunde v.; *-lade* v., Z. *Hebelade*; *-lich* bijv. en b. tilbaar.

Hębling, (*-(e)*, mv. *-e*) m., Z. *Hebarm*.

Hęb-meister, (*-sters*, mv. *-ster*) m., Z. *-arzt*; *-opfer* o. (H. S.) hefoffer o.

Hebräer, (*-s*, mv. *Hebräer*) m. Hebreër, Jood, Israëliet m.

Hebräern, hebraisiren, (*hebräerte, hebräert* en *hebraisirte, hebraisirt*) o. ww. Hebreeuwsche taaleigenheden gebruiken.

Hebräisch, bijv. en b. Hebreeuwsch, wat de Hebreën betreft; *die -e Sprache, das Hebräische*, de Hebreeuwsche taal, het Hebreeuwsch o.; *-e Spracheigenheit*, Hebreeuwsch taaleigen, hebreisme o.

Hebraismus, (*-mus*, mv. *-men*) m. Hebreeuwsch taaleigen, hebraisme o.

Hębschüssel, (*-n*) v. waterscheper m.

Hębung, v. heffen o., hefling v.; *um die - dieser Last zu bewirken*, om & te kunnen oplichten; 2. (van belastingen), heffen o., hefling, inning v.; 3. (Red.) (van de stem), verhefling v.; 4. verhefling, verhevenheid, hoogte v.; 5. *-en* mv., Z. *Einkünfte, Steuern*.

Hębungs-beamter, (*-ten*, mv. *-ten*) m. (Fin.) ontvanger m. der belastingen; *-kammer* v. belastingkantoor o.; it. domeinkamer v.

Hęchel, (*-n*) v. hekel, hennep-, vlas-hekel m.; *durch die - ziehen*, hekelen; *grobe - zum Hanfe*, hennephekel m.; (fig.) *jem. durch die - ziehen, in der - haben*, iem. over den hekel halen, doorhalen.

Hęchel-bank, (*-bänke*) v. hekelbank v.; *-frau* v., Z. *Hechlerin*, *-kamm* m. (Pl.) naaldkervel v.; *-krämer* m. hekelkramer m.; *-macher*, *-mann* m. hekelmaker, hekelkoopman m., Z. *Hechler*.

Hęcheln, (*hechelte, gehechelt*) bedr. ww. *Flachs* -, hekelen; *aus dem Groben* -, door den grofsten hekel halen; *was beim - abfällt*, werk o.; (fig.) *jem.* -, Z. *Hechel*.

Hęchel-scherz, m., **-schrift,** (*-en*) v. hekelschrift o., satyre v.; *-stuhl* m. hekelstoel m., hooge hekelbank v.; *-weib* o., Z. *-frau*; *-werg* o. werk o.; *-zahn* m. hekeltand m.; *-zimmer* o. hekelkamer v.

Hęchler, (*-s*, mv. *Hechler*) m. hekelaar m.; it. vitter, spotter; *-in* v. hekelaarster v.; it. vitster, spotster v.

Hęchse, (*-n*) v., Z. *Häckse*.

Hęchsel, Häcksel, o., Z. *Häckerling*.

Hecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) snoek m.; 2. Z. *Stroloh, Kerl, Bengel*.

Hecht-angel, (*-n*) v. snoekhaak, haak, hoek m. voor de snoekvisscherij; *—draht* m. hoekdraad o. voor de snoekvisscherij; *-apfel* m. ramboersappel m.; *-bars, börs, -bärsling* m. snoekbaars m.; *-blau* bijv. nw. snoekblauw; *-brühe* v. snoekwater v.; it. saus v. die men bij snoek gebruikt; *-brut* v. jonge snoek m. ter bevolking van vijvers.

Hęchtchen, Hęchtlein, o. (verkl.) snoekje o., kleine, jonge snoek m.; (Kookk.) kleine baksnoek m., krulsnoekje o.

Hecht-grau, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. snoekblauw o., blauwachtig grijs o.; *-grün* o. blauwachtig groen o.; *-kiefer* m. snoekkieuw v.; *-könig* m. gele snoek m. met zwarte vlekken; *-kopf* m. snoekskop m.; *-kraut* o. (Pl.) duizendblad o.; *-reiszer* o. snoekzouter m.; 2. verkooper m. van gezouten snoek; *-satz* m., Z. *-brut*; *-schimmel* m. snoekschimmel m.; *-schuppe* v. snoekschub v.; *-schwanz* m. snoekstaart m.; *-sleber* v. snoekslever v.; *-smilch* v. hom v. van snoek; *-suppe* v., Z. *-brühe*; *-teich* m. snoekvijver m.

Heck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hek o., schutting, traliedeur, omheining v. van wer'k; (Zeew.) achterdek o., spiegel m.

Hęck-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m., Z. *Heckenapfel*; *-balken* m. hekbalk m.; *-boot* o. hekboot v.; *-bord* o. hekboord o.; *-drüse* v. krop m., kliergezwel o., halsklier v.

Hęcke, (*-n*) v. paring, samenvoeging v. bij paren; it. broeden of broeien o.; 2. broeitijd m.; 3. broeikooi, broeiplaats v.; 4. *eine - Vögel*, broeisel of broedsel, nest o.

Hęcke, (*-n*) v. hek, heg, haag v.; *bei der - sein*, bij de hand zijn; 2. Z. *Buschwerk*; *-münze* v. geluksmunt v.,

gelukspenning m., valsche munt v.; it. bespaard geld o.

Hecken, (*heckte, geheckt*) bedr. ww. (van vogels), broeien, uitbroeien; (van hazen &), jongen; *Zähne* -, krijgen.

Hecken, Z. *Hocken.*

Hecken, Z. *hacken, beizen, stechen.*

Hecken-apfel, (*-apfels* mv. *-apfel*) m. haagappel m.; *-baum* m. haagboom, boom m. in eene heg; it. haagstruik m.; *-beere* v. kruisbes v.; *-binder* m. heggenmaker m.; *-feuer* o. (Krijgsw.) tirailleurvuur o.; *-gang* m. door heggen afgezette laan v.; *-gefecht* o. tirailleursgevecht o.; *-holz* o. keelkruid o.; *-hopfen* m. heggehop v.; *-käfer* m. meikever m.; *-kerbel* m. (Pl.) wilde kervel v.; *-kirsche* v. hondskers v.; 2. wilde kerseboom, dwerg-kerseboom m.; *-kriecher* m. (Nat. hist.) haagvlinder m.; *-rose* v. wilde roos, egelantierroos v.; 2. hondsroos v.; *-same* m. (Pl.) stekende brem v.; *-ruther* m., Z. *-schneider; -schere* v. heggeschaar v.; *-schlange* v. haagslang v.; *-schmätzer* m., Z. *-vogel; -schnarre* v. wachtelkoning m.; *-schneider* m. haagsnijder m.; *-gichel* v., Z. *-schere; -springer* m., Z. *-vogel; -strauch* m. heggestruik m.; *-vogel, -wenzel* m. blauwe grasmusch v.; *-weizling* m. witte spanne vogel m.; *-wicke* v. (Pl.) wilde wikke v.; *-winde* v. hegwinde v.; *-witwe* v., Z. *-vogel; -zaun* m. heg, haag v.

Heckerling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Häckerling.*

Heckerschuss, (*-schusses,* mv. *-schüsse*) m. gebrek, o., oneffene plaats v. in zijden weefsel.

Heck-feuer, (*-feuers,* mv. *-feuer*) o. (Krijgsw.) Z. *Heckenfeuer; -flagge* v. (Zeew.) hekvlag, spiegelvlag v.; *-groschen, -gulden* m. wisseldaalder m.; 2. valsch geld o.; *-herberge* v. gemeene, verdachte herberg, kroeg v.; *-holz, Heckenholz* o., Z. *Hartriegel.*

Heckicht, heckig of buschicht, buschig, bijv. en b., Z. *Busch &.*

Heck-jagen, (*-gens,* mv. *-gen*) o. jagen o. in heggen, vruchtelooze jacht v.; it. verboden jacht v., ongeoorloofd jagen o.; *-jäger* m. strooper, wilddief m.; *-lauge* v. (Scheik.) moederloog v.; *-männchen* o. dukatenkakkertje o., geldbroeder m.; *-münze* v., Z. *-groschen;* 2. maken o. van valsch geld; *-münzer* m. valsche munter m.; *-mutter* v. (gemeenz.) vruchtbare moeder, kinderrijke moeder v.; *-pfahl* m. hekpaal m.; *-pfennig* m., Z. *-groschen; -same* m. stekende brem v.; *-schnarre* v., Z. *Heckenschnarre.*

Heckse, (*-n*) v., Z. *Häckse.*

Hecksel, o., Z. *Häckerling.*

Heck-stapel, (*-n*) v., Z. *-pfahl; -stützen* v. mv. (Zeew.) hoekstutten m. mv.; *-thaler* m., Z. *-groschen; -zeit* v. broeitijd m., Z. *Brut-, Lege-, Paarzeit.*

Heda! tussch., Z. *He!; -! aufgemacht!* komaan, doe open.

Hede, (*-n*) v. werk o., afval m. van hennep, vlas &; (fig., gemeenz.) draderig, vezelig vleesch o.

Hedel, (*-s,* mv. *Hedel*) o. bovenste laag v. van gewasschen erts; *-heerd* m. waschhaard m. voor het kort geslagen erts.

Heden, bijv. nw. van werk, van grof linnen gemaakt.

Hederich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Pl.) wilde rammenas v.; 2. maagdepalm, herik m.; it. muurraket, wilde raket v.; *rother* -, rood patientiekruid o.

Hedonismus, m. (onb.) epicurisme o., dat het zinnelijk genot als het hoogste goed beschouwt.

Heede, (*-n*) v., Z. *Hede;* it. *Heide.*

Heer, (*-(e)s,* m. *-e*) o. (Krijgsw.) leger, heir o.; (van toeschouwers), schaar, menigte v., drom, hoop, zwerm m.; (van vogels), zwerm m.; *das himmlische* -, het hemelsch heir o.; *das wilde* of *wüthende* -, woedend, razende leger o., spokenheir o., de wilde jager m.

Heer-abtheilung, -arm, Z. *Heeres- &; -bann* m. algemeene oproeping v.; 2. heirban m.; it. straf v. wegens het niet voldoen aan die oproeping; *-bewegung* v., Z. *-schwenkung; -biene* v. roofbij, roofvlieg v.; *-brand* m. bij dag zichtbaar verschieten o. der sterren.

Heerd, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Herd &.*

Heerde, (*-n*) v. schaar, kudde, drift v.

Heeren, (*heerte, geheert*) bedr. ww. (veroud.) met een leger bedreigen; in troepen verdeelen; 2. verwoesten, rooven.

Heeres-abtheilung, (*-en*) v. legerafdeeling v.; *-bewegung* v. beweging, manoeuvre v. van het leger; *-flucht* v., Z. *Heerflucht; -folge* v. (Leenw.) Z. *Heerbann; -kraft, -macht* v., Z. *Heerkraft; -menge* v. menigte v., leger o.; *-zucht* v. militaire tucht v.

Heer-fahne, (*-n*) legervaan v., vaandel o.; *-fahrt* v. veldtocht, heirtocht m.; *-flucht* v. (w. i. gebr.) desertie v.; *-flüchtig* bijv. nw. veldvluchtig; — *werden,* deserteeren; *-flüchtiger* m. deserteur m.; *-flügel* m. legervleugel m., flank v.; *-führer* m. heirvorst, aanvoerder, bevelhebber, generaal m.; *-fürst* m. heirvoerder, heirvorst m.; *-gans* v. aschgrauwe reiger m.; 2. waterhoen o., koet v.; *-gepäck* o. legerbagage v.; *-geräth* o. legertuig o.; *-gewette* o. (veroud.) wapenrusting, uitrusting v. voor den oorlog; it. recht o. van den oudsten zoon om uitrusting te erven; *-haufe* m. legerbende, colonne, afdeeling v. troepen, divisie, brigade v.; *-holz* o. blauwe kraai m.; *-horn* o. krijgstrompet v., klaroen v.; *-kraft* v. talrijk leger o.; *-kuh* v. voor-aangaande koe v.; *-kutsche* v. rijkoets v.; *-lager* o. heirleger o.; it. legerplaats v., kamp o.; *-ling* m., Z. *Herling; -liste* v. opgave, lijst v. van het leger; *-macht* v., Z. *-kraft; -meister* m. (Ridd.) grootmeester m. eener ridderorde als aanvoerder; 2. bevelhebber m.; *-meisterschaft* v., *-meisterthum* o. grootmeesterschap o.; 2. commandeurschap, bevelhebberschap o.; *-moos* o. paardestaart m., schaafgras o.; *-pauke* v. legerpauk v.; *-pauker* m. legerpauker m.; *-pferd* o. legerpaard o.; *-pfühl* m. veldbed o. des vaders bij de uitrusting behoorende; *-rauch* m., Z. *-Höherauch; -raupe* v. trekrups v.; *-reihe* v. in slagorde geschaard leger; *-säule* v. colonne, afdeeling v.; *-schar* v. legerschaar, heirschaar v.; *die himmlischen —en,* de hemelsche heirscharen; *-schatz* m. krijgskas v.; it. pand, handgeld o.; *-schau, -schauung* v. wapenschouwing, monstering, parade, revue v.; *-schild* m. (veroud.) wapenschild o. van den adel; it. ridderorde v., adel m.; *-schnepfe* v. poelsnip v.; *-schwenkung* v. beweging, manoeuvre v. van een leger; *-spitze* v. legerspits v.; 2. leger v. dat puntig uitloopt; *-steuer* v. oorlogsbelasting v.; *-strasze* v. heirweg, groote weg m.; 2. Z. *Hauptstrasze; -strom* m. hoofdstroom m.; *-theil* m. legerafdeeling, brigade v.; *-theilführer* m. brigadegeneraal m.; *-verderber* m. bederver m. des legers; *-verpflegung* v. verzorging v. van een leger; *—samt* o. veldcommissariaat o.; *-volk* o. krijgsvolk o.; *-wagen* m. legerwagen, krijgswagen m.; it. district o. dat in vroegeren tijd een krijgswagen leveren moest; (Sterrenk.) groote beer m.; *-weg* m., Z. *-strasze; -wurm* m., Z. *-raupe; -zug* m. marsch, legertocht m.; it. leger o., legertrein m., expeditie v.; *-zwang* m., Z. *-bann.*

Hefe, (*-n*) v. (van bier), droesem m., gisting v.; (Scheik.) bezinksel, zaksel o.; (van wijn), moer, heffe v.; *eine Flüssigkeit von der - abgieszen,* van heffe, droesem of moer reinigen, klaren; (fig.) *bis auf die - austrinken,* tot op den bodem ledigen; *er wird die - davon trinken müssen,* hij zal er de noodlottige gevolgen van moeten ondervinden; *mit seinem Gelde auf die - kommen, auf der - sitzen,* zijn geld opgemaakt hebben; *die - des Volks,* de heffe v. des volks, gemeen, grauw o.

Hefel, (*-n*) v. (Wev.) helft v. van eene lis.

Hefenbrod, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. brood o. met gist, gezuurd brood o.

Hefener, (*-ners,* mv. *-ner*) m. gistkooper m., koopman m. in gist, gisthandelaar m.

Hefen-flecken, (*-kens,* mv. *-ken*) m., Z. *-theilchen; -kuchen* m. gezuurde koek m.; *-stück* o., *-teig* m. gezuurd deeg, zuurdeeg o.; *-theilchen* o. gistdeeltje o.

Heficht, bijv. en b. droesemachtig, gistachtig, naar gist riekend of smakend, drabbig.

Hefig, (*-er, -st*) bijv. en b. gistig, droesemig.

Heft, (*-(e)s,* mv. *-en*) o. (van een mes), hecht, handvatsel, heft o.; (van een degen), gevest o.; (fig.) *das - in Händen haben,* het heft in handen hebben, in de macht hebben, kunnen handelen zoo men wil; it. het roer in handen hebben; 2. afdeeling v., stuk, schrijfboek o., bundel m.; 3. haak m.

Hefte, (*-n*) v. (Wijnb.) het binden o. van den wijnstok aan staken; it. stroo-

band, bindteen o.; it. wat dient om aaneen te hechten.

Hefteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Glaz.) hechtijzer o.

Heftchen, Heftlein, o. (verkl.) haakje, pennetje, stiftje o.; 2. schriftje, deeltje o.

Heftel, (*-s*, mv. *Heftel*) m. (Jachtw.) pin of pen v. in het midden om de nekken of tenten vast te steken.

Heftel-eisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o., Z. *Hefteisen*; *-haken* m. haakpin v.; *-macher* m. hakenmaker, speldenmaker m., Z. *Nadler.*

Hefteln, (*heftelte, geheftelt*) bedr. ww. aan de pinnen vastmaken, vasthaken; (Jachtw.) *die Tücher -*, aan de haken hangen.

Heften, (*heftete, geheftet*) bedr. ww. hechten, spelden, haken, nagelen; *eine Bandschleife an ein Kleid -*, hechten; (Heelk.) *eine Wunde -*, hechten, naaien; (Naai.) *mit weiten Stichen* of *verloren -*, rijgen; (Boekb.) innaaien; (fig.) *seine Augen auf etw. -*, vestigen, slaan; *seine Gedanken auf etw. -*, gevestigd houden; *die Weinstöcke -*, aanbinden, bevestigen.

Hefter, (*-s*, mv. *Hefter*) m. werktuig o. om gesmolten glas te dragen.

Heft-faden, (*-fadens*, mv. *-faden* of *-fäden*) m. hechtdraad m.; *-haken* m. (Boekb.) naaihaak m., spie v.

Heftig, (*-er, -st*) bijv. en b. hevig, heftig; *-er Wind*, hevig, sterk; *der Wind blies -*, hevig, verschrikkelijk; *-er Regen*, hevig; *-er Sturm*, hevig; *-es Gewitter*, verschrikkelijk; *-e Hitze*, groot, buitengewoon; *-er Hunger*, geweldig, hevig; *-er Durst*, hevig, brandend; *-er Schmerz*, hevig; *-e Begierde*, vurig; *-er Zorn*, hevig; *sich - erzürnen*, erg, verschrikkelijk boos worden; *in einem -en Tone*, heftig; *- lachen*, uitbarsten van het lachen, schaterlachen; *er ist sehr -*, driftig, opvliegend; *-er Mensch*, driftig, hartstochtelijk; *-e Aeuszerungen*, heftig; *er hat etw. -es in seiner Aussprache*, iets driftigs, onstuimigs; *- lieben*, hartstochtelijk; *-sprechen, begehren*, vurig; *-keit* v. hevigheid, onstuimigheid v.; (fig.) levendigheid, drift v.

Heftiglich, bijv. en b., Z. *heftig.*

Heft-korn, (*-korn(e)s*, mv. *-körner*) o. sluittap m.; *-kraut* o. (Pl.) leeuwenvoet m.; *-lade* v. (Boekb.) naaipers, naaibank v.; *-latte* v. (Mijnw.) klauw m.

Heftler, (*-s*, mv. *Heftler*) m. haakdrager m., wederdooper m.

Heft-los, bijv. en b. zonder hecht of heft; *-macher* m. hechtenmaker m.; *-nadel* v. (Boekb.) hechtnaald v.; *-pflaster* o. (Heelk.) hechtpleister v.; *-pulver* o. hechtpoeier o.; *-scharte* v. hecht o. aan het snoeimes; *-schnur* v. hechtsnoer o., hechtdraad m.; *-span* m. wilgen bast m. om de hoepels mede te omwinden; *-stift* m. hechtstift v.; *-strick* m. (Bergw.) touw o. waarmede bergwerkers hout vastbinden; *-weise* bijw. bij aflevering; *-zwirn* m., Z. *-faden.*

Hege, (*-n*) v., Z. *Hain*; *-baum* m. (Boschw.) jonge, uit zaad voortgesproten boom m.; *-bereiter* m., Z. *Hägebereiter.*

Hegel, (*-s*, mv. *Hegel*) m. knipmes o.

Hegemonie, v. opperbevel o., recht o. van aanvoeren in den oorlog, hegemonie v.

Hegen, (*hegte, gehegt*) bedr. ww., Z. *hägen.*

Hegereiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., Z. *Hägereiter.*

Hegire, v. tijdrekening v. der Mahomedanen, hegira v.

Hegling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Hägling.*

Heher, (*-s*, mv. *Heher*) m. (Nat. hist.) meerkol v.; 2. ekster m.

Hehl, (*-(e)s*) m. en o. (onb.) verbergen, verhelen, bemantelen o., verborgenheid, geheimhouding, achterhoudendheid v.; *ohne - sprechen, gestehen*, openhartig; (gemeenz.) *er hat es kein -, macht daraus kein -*, hij verbergt het volstrekt niet, windt er geene doekjes om, wil het wel weten.

Hehlen, (*hehlte, gehehlt*) bedr. ww. *etw. -*, verbergen, verhelen, bemantelen; *einen Diebstahl -*, helen, Z. *verhehlen.*

Hehler, (*-s*, mv. *Hehler*) m., **-in,** (*-nen*) v. heler m., heelster v., hij, zij, die gestolen voorwerpen koopt of verbergt; (Spr.) *der - ist wie der Stehler*, de heler is zoo goed als de steler.

Hehlingen, bijw. (Volkst.) heimelijk, in het verborgen, ter sluik.

Hehr, bijv. en b. verheven, heilig, eerbiedwekkend, grootsch, hemelsch.

Hehre, Hehrheit, v. heiligheid, verhevenheid v.

Hehr-licht, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. verheven licht o.; *-messe* v. hoogmis, plechtige mis v.; *-rauch* m. veendamp m., mist m. op zee; *-thum* o. (Kath.) Allerheiligste, H. Sacrament o.

Hei, Heida, Heisa, tussch. frisch op, toe maar, vroolijk; *- lustig!*, kom aan!, moed gevat!

Heidblitzen, (*-s*) o., z. m. zomerbrand m.

Heide, (*-n*, mv. *-n*) m. heiden, afgodendienaar m.; (fig., gemeenz.) *wie ein - fluchen*, vloeken als een ketter.

Heide, (*-n*) v. heide, steppe, wildernis v.; 2. heiland o., heigrond m.

Heide-bereiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. rijdende houtvester, veldwachter m.; *-besen* m. heidebezem m.; *-biene* v. heidebij v.; *-blume* v. heidebloem v.; *-blümchen* o. heidebloempje o.; *-blüthe* v. heidebloesem m.; 2. bloeien o. van de heideplanten; *-böckchen* o. boekweitgast m.; *-brei* m. boekweitepap v.; *-busch* m. heistruiken m. mv., heideplanten v. mv.; *ein mit — bedeckter Landstrich*, heidestreek v.

Heidechse, (*-n*) v., Z. *Eidechse.*

Heide-deich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. heidijk m.; *-fench* m., Z. *-korn*; *-flachs* m. vlaskruid, wild vlas o.; *-futter* o. heidegras, heidevoeder o.; *-gebüsch, -gesträuch* o., Z. *-busch*; *-geflügel* o. boschhaan, korhaan m.; *-gries* o., *-grütze* v. boekweitegort v.; *-hahn* m., Z. *-geflügel*; *-honig* m. heidehoning m.; *-knecht* m. houtvesterknecht m.; *-korn* o. boekweit v.; *-kraut* o. heidekers v., klein peperkruid o.

Heidel, (*-n*) v., Z. *Heidekraut.*

Heide-land, (*-land(e)s*, mv. *-länder*) o. heiland o.; *-lattig* m. wilde latuw v.; *-läufer* m., Z. *-knecht.*

Heidelbeer-busch, m., **-staude,** v., **-strauch,** m., Z. *Heidelbeere.*

Heidelbeere, (*-n*) v. boschbes, boschbezie, mirtebezie, blauwe bes v.; 2. mirtebeziestruik m.

Heidelbeer-kamm, (*-kamm(e)s*, mv. *-kämme*) m. boschbessenkam m.

Heidel-blume, (*-n*) v. immergroen, duizendschoon, fluweelbloem v.; *-brei* m. boekweitegortpap v.

Heidelerche, (*-n*) v. kuifleeuwerik m.

Heidel-gries, o., **-hahn,** m., Z. *Heidegries* &c.; *-winde* v. wilde boekweit v.

Heiden-bekehrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. bekeerder m. der heidenen, zendeling m.; *-bekehrung* v. bekeering v. der heidenen, missie, propaganda v.; *-bienkraut* o. moederkruid o.; *-bild* o. afgodsbeeld o., afgod m.; *-dreck* m. kinderpek o.

Heidenelke, (*-n*) v. veldanjelier v.

Heiden-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. driftgeld o.; 2. (gemeenz.) *das kostet mich ein —*, dat kost mij verschrikkelijk veel geld; *-glaube* m. geloof o. van een heiden; *-haar* o. haar o. van pasgeboren, of eig. van nog ongedoopte kinderen; *-haut* v. nerf v. op het hoofd van pasgeboren kinderen; *-isop* m., Z. *-dreck*; *-krieg* m. oorlog m. met de heidenen; *-land* o. land o. der heidenen; *-leben* o. leven o. der heidenen; 2. (gemeenz.) leven o. als heiden; *-lehrer* m., Z. *-bekehrer*; *-meise* v. kuifmees v.; *-reich* o. heidensch rijk o.; 2. (Pl.) taschkruid o.; *-rettig* m. veldtasch, bergtasch v.

Heidenschaft, v., Z. *Heidenthum.*

Heiden-schmuck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wilde resida v.; *-sitte* v. heidensche gewoonte v.; *-stadt* v. heidensche stad v.; *-tempel* m. heidensche tempel, afgodstempel m.

Heidenthum, (*-(e)s*) o., z. m. heidendom o.

Heiden-vorhof, (*-hof(e)s*, mv. *-höfe*) m. heidensch voorhof o.; *-wundkraut* o. heidensch wondkruid o.; *-zeit* v. tijd m. der heidenen.

Heide-partie, (*-n*) v. heide v., heiland o.; *-pfrieme* v., Z. *Genster*; 2. Z. *Heidenreich*; 3. Z. *-schwamm*; *-rauch* m. veendamp m.; *-reiter* m., Z. *-bereiter.*

Heiderich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Hederich.*

Heiderling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Heideschwamm.*

Heide-rose, (*-n*) v. wilde roos, hondsroos v.; *-schaf* o. heideschaap o.; *-schwamm* m. paddenstoel m. op de heide; *-schwarm* m. bijenzwerm m. op de

heide; *-sicht* v. heidezicht v.; *-siebt* o. zeis v. om hei af te snijden; *-torf* m. heiturf v.

Heidholz, (*-holzes,* mv. *-hölzer*) o. jukplank v.

Heidi!, tussch. wip, hop!; *-gehen,* verloren raken.

Heidicht, bijv. en b. heiachtig, op eene heide gelijkende.

Heidig, bijv. nw. hei bevattende.

Heidin, (*-nen*) v. heidin, heidensche vrouw v.

Heidnisch, bijv. en b. heidensch, als een heiden, van heidenen; *alle -e Völker,* heidendom o.; 2. (fig.) ongeloovig, goddeloos, schandelijk, slecht; *ein -es Leben,* heidensch, goddeloos leven; *- leben,* als heiden leven.

Heiduck, (*-en,* mv. *-en*) m. heiduk, licht gewapend voetsoldaat m. in Hongarije; it. livreibediende m.

Heie, (*-n*) v. hei v., heiblok o., stamper, straatstamper m.

Heien, (*heite, geheit*) bedr. ww. heien, inslaan, instampen.

Heikel, heikelig, bijv. nw., Z. *häkel &c.*

Heil, bijv. en b. heel, niet beschadigd, ongewond; it. genezen, hersteld, gezond; *ein Geschwür aus -er Haut,* van zelf opgekomen; *aus -er Haut sterben,* zonder uitwendige wond; *mit -er Haut davon kommen,* heelshuids er af komen, ongedeerd; *seine Wunde wird -,* geneest; 2. (*-s*) o., z. m. heil, geluk, welzijn, welvaren o., voorspoed m.; *sein - versuchen,* zijn geluk beproeven; *jemn. alles Glück und - wünschen,* alle mogelijken voorspoed & wenschen; (Godg.) *das - der Seelen,* eeuwig geluk o., gelukzaligheid v.; *der Weg des -es,* de weg des geluks, ter zaligheid; 3. tussch. *- dem Könige!,* leve de koning!; *- dem Volke, welches &c.,* heil het volk, gelukkig het volk &.

Heiland, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. redder, bevrijder, verlosser m.; (H. S.) Messias, Heiland, Zaligmaker, Verlosser m.

Heil-anstalt, (*-en*) v. geneesinrichting v., hospitaal o.; 2. clinische school v.; *-art* v. geneeswijze v.; *-bad* o. geneesbad, gezondheidsbad o.

Heilbar, bijv. en b. heelbaar, geneselijk; *-keit* v. geneesbaarheid v.

Heil-blatt, (*-blattes,* mv. *-blätter*) o. waterruit, weideruit v.; *-bock* m. gesneden bok m.; *-bringend* bijv. nw. heilbrengend, heilzaam; *-bringer* m. heilaanbrenger, verlosser, redder m.; *-brunnen* m. geneesbron v.; *-butt* m., *-butte* v. heilbot v. (een visch).

Heilen, (*heilte, geheilt*) bedr. ww. *ein Fass -,* (veroud.) repareeren, herstellen; 2. *eine Person, eine Wunde -,* genezen, heelen; *-des Mittel,* geneesmiddel o.; (fig.) *jem. an* of *von einem Irrthum -,* genezen, terugbrengen; 3. *ein Pferd -,* snijden, lubben, ruinen; H. o. ww., it. wed. ww. *sich -,* genezen, herstellen; *seine Wunde heilt,* geneest; (fig.) *Jugendfehler, die sich von selbst -,* waarvan men ongemerkt verbetert.

Heiler, (*-s,* mv. *Heiler*) m. genezer, redder, verlosser m.; it. ruin m.

Heil-erbe, (*-n,* mv. *-n*) m. erfgenaam m. des heils; *-erfüllt* bijv. nw. heilbrengend; *-froh* bijv. en b. zeer blijde, uiterst verheugd, ten toppunt van vreugde; *-geber, —in* heilaanbrenger m., heilaanbrengster v.; *-gelander* m. mv. loodsen m. mv.; *-gott* m. God m. der geneeskunst, Eskulaap; *-göttin* v. Hygiëa, godin v. der geneeskunst; *-gurke* v., Z. *Balsamapfel; -holder, -holunder* m. wilde vlier v.

Heilig, (*-er, -st*) bijv en b. heilig, voorbeeldig, onberispelijk, zuiver, rein; *der -e Gott, die - Dreieinigkeit, der -e Geist,* heilig; (Gesch. van F.) *der -e Geistorden,* de ridderorde van den Heiligen Geest; *die -en Engel,* de heilige engelen; *die -e Familie,* de Heilige familie; *der -e Paulus, die -e Anna,* heilig; *die -en Oerter besuchen,* de heilige, gewijde plaatsen bezoeken; *ein -es Leben,* heilig, vroom; *-e Gedanken, Werke,* goed, vroom; *-e Betrachtung,* vroom, godsdienstig; 2. *die -e Bibel, die -e Schrift, die -en Bücher,* de Bijbel, de Heilige schrift, de heilige boeken; *der -e Vater,* de Heilige Vader, de Paus; *der -e Stuhl,* de Heilige stoel, Pauselijke stoel; *das -e Gericht,* de inquisitie; *die -e Woche,* de Goede week; *das -e Oel,* de heilige olie; *die -en Schriftsteller,* de gewijde schrijvers; *die -e Geschichte,* de gewijde, bijbelsche geschiedenis; *der -e Abend,* avond m. voor een feestdag, heiligavond m., vigilia v.; (gemeenz.) *der -e Christ,* Kerstmis, Kerstfeest o.; it. kerstgeschenk o.; *er hat das zum -en Christ bekommen,* hij heeft dat voor kerstgeschenk gekregen; *das -e Jahr,* jubeljaar o.; *- sprechen,* heilig verklaren, canoniseeren; *- halten,* als heilig vereeren; 3. (fig.) *-e Stille,* doodsch, plechtig, verheven; *-e Dinge,* gewijd, verheven; *-es Recht,* heilig recht; *etw. - verwahren,* zorgvuldig; *sein Wort - halten,* trouw; *- glaubt er alles, was man ihm sagt,* hij gelooft alles, als een evangelie; *etw - versprechen,* plechtig; *ich schwöre Ihnen -, bei allem, was - ist,* bij al wat heilig is; 4. (Ontk.) *das -e Bein,* het heiligbeen o.; (Pl.) *-e Geistwurz,* engelwortel m., angelica v.; *-es Holz,* pokhout o.; *-e Pflanze,* cypreskruid o.; (Gen.) *das -e Ding,* roos, belroos v.; H. o. (onb., Kath.) Sanctus o. (een gebed).

Heilige, *der, ein* **Heiliger,** (*des, eines Heiligen, mv. Heilige, die Heiligen*) m. heilige, gelukzalige m.; *die Gemeinschaft der -n,* gemeenschap der Heiligen; (fig., gemeenz.) *ein wunderlicher -r,* zonderlinge kerel; 2. o., z. m. iets heiligs, heilige zaak v.; *das - mit dem Unheiligen vermengen,* het heilige &.

Heiligen, (*heiligte, geheiligt*) bedr. ww. (Godg.) heilig maken, heiligen, verheerlijken; *die -de Gnade,* de heiligmakende genade; *geheiligter Ort,* geheiligde, heilige plaats; *der Zweck heiligt nicht die Mittel,* heiligt, rechtvaardigt; 2. *eine Kirche -,* wijden, inwijden, consacreeren; *einen Bischof -,* wijden, de wijding toedienen; it. heilig verklaren, zaligspreken, canoniseeren; 3. voor heilig houden, in eere houden, heiligen; *dein Name werde geheiligt,* uw naam worde geheiligd; *den Sonntag -,* heiligen, vieren.

Heiligen-bein, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *-gebein;* (Ontlk.) Z. *heilig; -bild* o. heiligenbeeld, beeld o. van een heilige; *-blende* v. (w. i. gebr.) nis v. waarin een heiligenbeeld staat; *-buch* o. legende v.; *-dienst* m. vereering v. der heiligen; *-duft* m. geur m. van heiligheid; *-fresser* m. (gemeenz.) schijnvrome, huichelaar m.; *-gebein* o. beenderen o. mv., gebeente o. van heiligen, reliquieën v. mv.; *-geschichte* v. geschiedenis van een of meer heiligen, Z. *-buch; -gestalt* v. gestalte v. van een heilige; *-glanz* m., Z. *-schein; -güter* o. mv. kerkelijke, geestelijke goederen o. mv.; *-haus, -häuschen* o. huis o., kapel v., kerkje o. waarin het beeld van een heilige staat; *-hof* m. heilige plaats, gewijde plaats v.; *-holz* o. pokhout o.; it. Z. *Silberpappel; -kreuzschwester* v. zuster v. van het Heilige kruis; *-märchen* o. vertelseltje o. van een heilige; *-pfennig* m. (Penn.) blikmunt, holmunt v.; *-pflanze* v. (Pl.) cypreskruid o.; *-pfleger* m. kerkrentmeester m.; *-pulsader* v. heiligbeenspolsader v.; *-sage* v. overlevering v. van eene heiligengeschiedenis, legende v.; *-schein* m. (Schild.) glorie v., stralenkrans m., zacht schijnsel o.; *-sohle* v. (Zoutz.), Z. *Gottessohle; -woche* v. week v. die op het feest van een heilige volgt, octaaf o.

Heiligerkux, (*-en*) v. (Bergw.) vrije taak v., vrijwillige arbeid m.

Heilighaltung, v. (van een voorschrift), nachtneming, nakoming, naleving v.; (van een verdrag), naleving v.; (van feesten), vieren o., viering v.

Heilig-heu, (*-(e)s*) o., z. m. spurrie v., klaverhooi o.; *-holz* o., Z. *Heiligenholz.*

Heiligkeit, v. heiligheid, vroomheid, reinheid v.; *im Geruche der - sterben,* in den geur van heiligheid sterven; 2. *Se. -,* Zijne Heiligheid, de Paus.

Heiliglich, bijv. en b., Z. *heilig.*

Heilig-machend, bijv. nw. (Godg.) zaligmakend; *-macher* m. heiligmaker m.; *-machung* v. heiligmaking v.

Heiligsprechen, (*du sprichst heilig, er spricht heilig, sprach heilig, heiliggesprochen*) bedr. ww. onr. zaligspreken, heilig verklaren, canoniseeren.

Heiligsprechung, v. heiligverklaring, canonisatie v.

Heiligthum, (*-thum(e)s,* mv. *-thümer*) o. heiligdom o., heilige, gewijde plaats v.; 2. heilige, gewijde zaak v.; (fig., Kath.) overblijfsel o. van een heilige, reliquie v.; *etw. wie ein - verwahren,* als eene reliquie &.

Heiligthums-kasten, (*-stens,* mv. *-sten*) m. reliquieënkast v.; *-raub, räuber* m., Z. *Kirchenraub &c.; -schänder* m. heiligschenner m.

Heiligung, v., Z. *Heiligmachung;* 2. *Heiligsprechung;* 3. *Weihung;* 4. *Heilighaltung.*

Heil-jahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (verouderd.) jaar o. onzes Heeren; *-kraft* v. genezende kracht, geneeskracht v.; *-kräftig* bijv. en b. (w. i. gebr.) geneeskundig, genezend; *-kraut* o. geneeskruid o.; (Pl.) guichheil, guichelheil, muurkruid o.; it. Duitsche berenklauw m., heelkruid o.; *-kräutlein* o. berenoor o.; *-kunde* v. heelkunde, geneeskunde, chirurgie v.; *-kundig* bijv. en b. (w. i. gebr.) de heelkunde verstaande; 2. heelkundig; *-kunst* v., Z. *-kunde*; *-künstler* m. heelkundige, chirurgijn m.

Heillos, (*-er*, *-st*) bijv. en b. heilloos, erg, ondeugend, goddeloos; *-er Mensch*, slecht; *-e Musik*, akelig, naar, erbarmelijk; *-er Wein*, *Weg*, slecht, naar; *-e Pferde*, akelig, ellendig; *- singen*, miserabel, slecht.

Heillosigkeit, v. slechtheid, bedorvenheid, onzedelijkheid, erbarmelijkheid v.

Heil-meister, (*-sters*, mv. *-ster*) m., Z. *-künstler*; *-methode* v., Z. *-art*; *-mittel* o. geneesmiddel o., artsenij v.; *—lehre* v. artsenijleer, kennis v. der artsenijen; *-monat* m. (w.i.gebr.) Kerstmaand v., December m.; *-ort* m. badplaats v.; *-pflanze* v., Z. *-kraut*; *-pflaster* o. geneespleister, heelpleister v.; *-plan* m. geneesplan o.; *-quelle* v., Z. *-brunnen*, *Gesundbrunnen*; *-salbe* v. geneeszalf v., balsem m.

Heilsam, (*-er*, *-st*) bijv. en b. heilzaam, heelend, weldadig, nuttig, dienstig; *-e Nahrung*, *Luft*, gezond; *-es Bad*, gezond, heilzaam; (fig.) nuttig, voordeelig, vruchtbaar; *-er Rath*, heilzaam; *-keit* v. heilzaamheid, gezondheid v.; (fig.) voordeel, nut o.

Heilausschuss, (*-schusses*, mv. *-schüsse*) m. vereeniging v. tot algemeen welzijn.

Heilschmied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hoefsmid m. die tevens veearts is.

Heils-glaube, (*-ns*) m., z. m. (w. i. gebr.) geloof o. des heils; it. ware geloof o.; *-gut* o. (Godg.) goed o. der genade; *-mittel* o. genademiddel o.; *-ordnung* v., Z. *Gnadeordnung*.

Heil-statte, (*-n*) v. heilige plaats v.; *-stoff* m. genezende stof v.; *—skunde*, *—slehre* v., Z. *-mittellehre*; *-trank* m. geneesdrank m., drankje o.

Heilung, v. heelen, genezen o., heeling, genezing v.; 2. beterschap v., herstel o., herstelling v.

Heilungs-art, -kunst, -mittel, o., Z. *Heilart &c.*; *-labsal* o. genezende lafenis v.; *-mittel* o., Z. *Heilmittel*; *-saft* m. genezend sap o.; *-wesen* o. genezen o.

Heil-verfahren, (*-s*) o., z. m. (Gen.) behandeling v. van zieken of wonden; *-voll* bijv. nw. heilbrengend; *-wärtig* bijv. nw. (veroud.) heilbrengend, gezond; *-wasser* o., Z. *-brunnen*; *-wissenschaft* v., Z. *-kunde*; *-wurzel* v. (Pl.) alantswortel m.; 2. wilde maluwe, heemst v.; 3. onechte nardus v.; 4. tormentilkruid o.; *—saft* m. panaxgom v.

Heim, bijw. naar huis, te huis, huiswaarts; *sich - begeben*, naar huis gaan; *jem., eine Person - begleiten*, naar huis brengen, geleiden; *- bringen*, te huis brengen, medebrengen; *- eilen*, naar huis snellen; *-entbieten*, terugroepen; *die Braut -führen*, medevoeren, medenemen; *jem. etw. -geben*, mede naar huis geven; it. teruggeven; (gemeenz.) *ich will es ihm schon -geben*, ik zal het hem wel betaald zetten; *-gehen*, naar huis gaan; *-gehen zu seinen Vätern*, sterven, tot zijne vaderen wederkeeren; *-holen*, terughalen, Z. *-führen*; *-kommen*, terugkomen; it. weer in zijn vaderland komen; *jemn. -leuchten*, iem. (die huiswaarts keert) uitlichten; it. (fig., gemeenz.) een uitbrander geven; *-reisen*, den weg naar zijn vaderland hernemen; it. van eene reis terugkeeren; *jem. -sagen*, Z. *-entbieten*; *etw. - zagen lassen*, bij iem. aan huis laten zeggen; *-schicken*, terugzenden, naar huis zenden; (fig.) wegzenden; *sich - sehnen*, naar zijn vaderland verlangen, verlangen om in het vaderland terug te keeren; *jemn. etw. -stellen*, geheel overgeven aan, zich verlaten op; *ich stelle es Ihnen ganz -, wie &*, ik laat het geheel aan u over, gij kunt er mede handelen zooals gij wilt, Z. *anheimstellen*; *jem. mit etw. -suchen*, iem. met iets straffen, bezoeken; *das Vieh von der Weide -treiben*, naar den stal terugvoeren, drijven; *jemn. etw. -zahlen*, terugbetalen, teruggeven; *-ziehen*, terugtrekken, op weg zijn naar zijn vaderland.

Heimat(h), (*-en*) v. vaderland, vaderlijk huis o., geboorteplaats v., geboortegrond m., woonplaats v., verblijf o.

Heimat(h)lich, bijv. en b. aan het vaderland, de ouderlijke woning, de geboorteplaats herinnerend, er bij behoorend; it. eigen aan, geboortig, vaderlandsch.

Heimat(h)-los, bijv. en b. zonder vaste woonplaats, zonder huisvesting, vreemd; (fig.) zwervend, verlaten; *-recht* o., Z. *Heimrecht*; *-schein* m. bewijs o. van de geboorteplaats, pas m.; *-welt* v., Z. *Heimath*.

Heim-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. wetboek o. voor het platte land; *-bürge* m. burgemeester, rentmeester m.; (op een dorp), dorpsschout m.

Heimbürgen-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o., **-schaft** v. ambt o., waardigheid v. van burgemeester & ten platten lande; *-gericht*, *-sitzen* o. vergadering, zitting v. der veldrechters, veldgerecht o.

Heimchen, o., **Heime,** (*-n*) v. (Nat. hist.) sprinkhaan m., heimpje o., krekel m.

Heimeln, (*heimelte*, *geheimelt*) o. ww. het vaderland & gelijken, daaraan herinneren; 2. heimwee ondervinden.

Heimen, (*heimte*, *geheimt*) bedr. ww. herbergen, naar huis brengen; 2. *einen Platz -*, omheinen, met eene haag insluiten; 3. o. ww. wonen, te huis zijn.

Heimer, (*-s*, mv. *Heimer*) m. burger m. van de plaats; it. gerechtsdienaar m.

Heim-fahrt, (*-en*) v. reis v. naar huis, terugtocht m.; *bei seiner —*, bij zijne terugkomst; *-fall* m. (Ger.) aanbevalling v., overgang m., overerving, devolutie v., toevallen o. bij overlijden, terugvallen o.

Heimfallen, (*es fallt heim, fiel heim, heimgefallen*) o. ww. onr. toevallen door sterfgeval, overgaan, terugvallen.

Heim-fällig, bijv. en b. toevallend, overerfend; *—keit* v. toevallen, overerven o.; *-fallsrecht* o. recht o. van toevalling, terugvalling, van overerving; *-feld* o. veld o. dat onder den rechtsban des dorps behoort; *-führung* v. terugvoeren o., terugvoering v.; (van eene bruid), naar de woning brengen o.; *-gang* m. terugkeer m.; (fig.) dood m., overlijden o.; *-geraid*, *-gereuth* o. grens v. van het bosch tot hoe ver het gerooid mag worden; *-hufe* v., Z. *-feld*; *-hüfner* m. bezitter m. eener binnen de grenzen van een dorp & gelegen hoeve.

Heimisch, bijv. nw. huiselijk, van de geboorteplaats, vaderlandsch, inheemsch; *-e Tauben*, tam; *-e Thiere*, tamme dieren, huisdieren; *in einem Hause - sein*, te huis zijn; it. Z. *heimatlich*.

Heimkehr, v. terugkeer m., naar huis, naar zijn land terugkeeren o., terugtocht m.

Heimkehren, (*kehrte heim, heimgekehrt*) o. ww., m. *s.* terugkeeren, wederkeeren; it. in zijn vaderland, in zijne geboorteplaats terugkomen.

Heim-krank, bijv. en b. het heimwee hebbende; *-kuh* v. stalkoe v. die slechts de gemeenteweide in het dal & bezoekt; *-kunst* v. terugkomst v., wederkomen o. in zijne geboorteplaats &.

Heimlich, (*-er*, *-st*) bijv. en b. huiselijk, vertrouwelijk, stil, kalm, zacht; *es ist da so -*, *es wird da so -*, aangenaam, prettig, rustig, men is daar zoo thuis, zoo op zijn gemak; *-es Wetter*, stil; *-e Nacht*, stil, liefelijk; 2. geheim; *-es Gemach*, Z. *Abtritt*; *die -en Theile des Leibes*, de schaamdeelen o. mv.; *sie sehen einander -*, in het geheim; *- seufzen*, heimelijk; *sich - entfernen, wegschleichen*, heimelijk, ter sluik; *- unterhandeln*, heimelijk, in het geheim, afzonderlijk; *er geht immer - zu Werke*, hij doet alles ter sluik; *etw. - halten*, verborgen houden, verbergen; *- thun*, geheimzinnig handelen; (i. k. bet.) *ein -er Anschlag*, geheim, heimelijk, bedekt; *-e Waffen*, verborgen; *jemn. - nachstellen*, heimelijk; *-e Ehe*, heimelijk gesloten; *- heirathen*, in het geheim; *-e Liebeshandel*, heimelijke minnarijen; *-e Sünden*, geheime zonden; *die -e Sünde*, geheime zonde v., zelfbevlekking v., onanisme o.; *das -e an den Tag bringen*, het geheim aan den dag, aan het licht brengen; *ein -er Vogel*, tam gemaakt.

Heimlichhaltung, v., Z. *Verheimlichung*.

Heimlichkeit, v. (van eene plaats), stilte, aangenaamheid v.; 2. (van eene zaak), geheime, verborgene o., heimelijkheid v.; 3. geheime zaak,

verborgenheid v.; 4. (veroud.) verloving v.

Heimlos, bijv. nw., Z. *heimathlos.*

Heim-rath, (*-rath(e)s*, mv. *-räthe*) m. heemraad m.; *-recht* o. recht o. van een inboorling, domicilierecht o.; 2. recht o. van inboorling, naturalisatie v.; — *sbrief* m. oorkonde v., welke het inboorlingsrecht inhoudt; *-reise* v. terugreis v., terugkeer m.; *-ritt* m. terugtocht m. te paard &, terugrit m.; *-ruf* m. terugroeping v.; *-schar* v. landweer v. op het dorp; it. grenzen v. mv. van het dorp.

Heimschlagen, (*du schlägst heim, er schlägt heim, schlug heim, heimgeschlagen*) bedr. ww. onr. *jemn. eine gekaufte Sache* -, vernietigen, te niet doen.

Heim-schlagung, v. vernietiging v.; *-selig* bijv. nw., Z. *heimlich* (1); *-schnat*, Z. *-schar; -siech* bijv. nw., Z. *-krank; -steuer* v. bruidsschat m., huwelijksgoed o.; — *geben*, Z. *heimsteuern.*

Heimsen, (*heimste, geheimst*), Z. *einheimsen.*

Heimsteuern, (*steuerte heim, heimgesteuert*) bedr. ww. een bruidsschat geven, een uitzet of huwelijksgoed geven.

Heimstrasze, (*-n*) v. weg m. naar huis.

Heimsuchen, (*suchte heim, heimgesucht*) bedr. ww. (veroud.) *jem.* -, bezoeken, een bezoek brengen; (H. S.) bezoeken; *ein Land* -, bezoeken, kastijden, straffen; *dieses Land ist mit der Pest heimgesucht worden*, is bezocht; **II.** o. zelfst. (veroud.) bezoek o.

Heim-sucht, v., Z. *-weh; -suchung* v. (w. i. gebr.) bezoeking, verschijning v.; — *Mariä*, Maria-boodschap v.; 2. bezoeking, kastijding, straf v.

Heimtücke, (*-n*) v. boosheid v., kwaadwilligheid v., dubbelhartigheid, valschheid, arglistigheid, boosaardigheid, trouweloosheid v.; 2. verraderij v., arglistige, leelijke daad v.

Heim-tückisch, bijv. en b. boos, snood, verraderlijk, arglistig, boosaardig; *-er Streich*, gemeen, leelijk; *-es Verfahren*, verraderlijk gedrag o.

Heimwandern, (*wanderte heim, heimgewandert*) o. ww., Z. *heimziehen.*

Heimwärts, bijv. en b. *dieser Weg führt uns* -, huiswaarts, naar huis, naar het vaderland.

Heim-weg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. terugweg, weg m. naar huis, terugtocht m.; *sich auf den — begeben*, zich op den terugtocht begeven, naar huis gaan; *-weh* o. heimwee o., verlangen o. naar huis &; *-zahlung* v. terugbetaling v.

Heimzen, Heinzen, (*-s*, mv. *Heimzen, Heinzen*) m. korenmaat v. = ½ Dresdener schepel.

Heimziehen, (*zog heim, heimgezogen*) o. ww. onr. naar huis, naar het vaderland teruggaan.

Heimzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m. terugtocht, terugkeer m. naar zijn vaderland &.

Heinrich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) *der gute* -, *stolze* -, algoede ganzevoet m.; *der böse* -, glaskruid, bingelkruid o.

Heint, bijw. heden, van daag.

Heintel, (*-n*) v. boschbezie v.

Heinz, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Heinrich*; 2. (Scheik.) fornuis o., oven m. met onderscheidene afdeelingen; 3. (Waterb.) scheprad o.; 4. trekos m.

Heinze, (*-n*) v. bij v.; 2. kruishouten o. mv. om hooi te drogen.

Heinzel-bank, (*-bänke*) v. (Huish.) snijbank, trekbank v.; (Kuip.) schietbeitel m.; 2. Z. *Ziehbank; -männchen* o. kabautermannetje o., kobold m.; (Pl.) alruinwortel m., alruin v.

Heinzen, (*heinzte, geheinzt*) o. ww. hooi op kruishouten drogen.

Heinzenkunst, v. pijpen v. mv., pompwerk, scheprad o.

Heinzenlein, o. haagdorenbos v.; *-sdorn* m. haagdoren m.

Heinzseil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ketting m. aan het scheprad; (Sm.) blaasbalgtouw o.

Heirath, (*-en*) v. huwelijk o., echt m., echtverbintenis, echtvereeniging v.; *ungleiche* -, ongelijk huwelijk, mishuwelijk o.; - *zur linken, auf die linke Hand*, huwelijk met de linkerhand, morganatisch huwelijk; *eine gute* - *treffen*, een goed huwelijk doen; (Spr.) - *in Eile bereut man mit Weile*, vroeg getrouwd, lang berouwd.

Heirathen, (*heirathete, geheirathet*) bedr. ww. huwen, trouwen, een huwelijk aangaan met; *sie wollen sich* -, trouwen; (fig.) *er hat blos ihr Geld geheirathet*, hij heeft haar alleen getrouwd om haar geld; 2. o. ww. huwen, trouwen, zich in den echt begeven, een huwelijk aangaan; *reich* -, een rijk huwelijk doen; *unter seinem Stande* -, beneden zijn stand trouwen, een mishuwelijk aangaan.

Heirather, (*-s*, mv. *Heirather*) m. trouwer m.

Heiraths-antrag, (*-trag(e)s*, mv. *-träge*) m. huwelijksaanzoek, huwelijksvoorstel o.; *-brief* m. trouwbrief m., huwelijksakte v.; *-contract* m., Z. *-vertrag; -bureau* o. (Scherts.) huwelijkskantoor o.; *-erlaubniss* v. verlof o. om te trouwen; *-fähig* bijv. nw. huwbaar, manbaar; *-gedanke* m. gedachte v. aan trouwen; *-gut* o. huwelijksgoed o., bruidsschat m.; *-kuppler* m. koppelaar m., Z. *-stifter; -lust* v. begeerte v. om te trouwen, trouwlustigheid v.; *-lustig* bijv. nw. trouwziek; *-macher* m., Z. *-stifter; -punkt* m. huwelijksartikel o.; *-schein* m. verlofbrief m. om te trouwen; *-spiel* o. (Sp.) mariage o.; *-stifter, —in*, hij, zij, die een huwelijk tot stand brengt, koppelaar m., koppelaarster v.; *-stiftung* v. tot stand brengen, stichten o. van een huwelijk; *-unlustig* bijv. nw. afkeerig van het huwelijk; *-versprechung* v. trouwbelofte v.; *-vertrag* m. huwelijkscontract o.; *-verwandt* bijv. nw. door het huwelijk verwant; *-verwandtschaft* v. verwantschap v. door huwelijk; *-wappen* o. huwelijkswapen, blazoen o.

Heisa, of **Heisza!** tussch., Z. *Heida.*

Heisch, bijv. en b., Z. *heiser; -brief* m. brief m. van oproeping, oproepingsbrief m.; it. maanbrief, bedelbrief m.

Heischen, (*heischte, geheischt*) bedr. ww. vragen, verzoeken; it. eischen, vorderen.

Heischesatz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. (Wisk.) vereischte, vordering v., postulaat o.

Heiser, (*-er, -st*) bijv. en b. heesch, schor; *-keit* v. heeschheid, schorheid v.; 2. zware verkoudheid v.

Heiss, (*-er, -est*) bijv. en b. heet, warm; *es ist sehr* -, het is zeer warm; *ein Eisen* - *machen*, heet, warm maken; *brennend* -, *glühend* -, heet, *in den -esten Sommertagen*, in de warmste zomerdagen; *-er Erdstrich*, warm, heet; *es ist mir sehr* -, ik ben zeer warm; *es wird mir so* -, ik word zoo warm, heet; - *essen*, warm eten; *-e Butter, -es Blei*, gesmolten; (Zeemt.) *die Felle* - *machen*, in de zweetkist, zweetkuil brengen; (Giet.) *der Ofen geht* -, wordt heet; (fig.) *-e Thränen weinen*, heete tranen &; *jemn. die Hölle* - *machen*, het iem. warm maken, iem. het vuur aan de schenen leggen; *-es Gefecht*, heet, hevig; *er hat ihm die siedend heiss mitgetheilt*, hij heeft het hem heet van de naald verteld; *-es Blut*, warm bloed; *sein Blut wird* -, zijn bloed begint te koken, hij wordt driftig; *-es Verlangen, -er Wunsch, -e Andacht*, vurig; *-lieben*, vurig, innig.

Heisz-blütig, bijv. nw. warm bloed hebbende; (fig.) warm, driftig, opvliegend; *-brüchig* bijv. nw. door warmte bros te maken; *-durst* m. (w. i. gebr.) hevige dorst m.

Heiszen, (*hiess, geheiszen*) bedr. ww. heeten, noemen; *wie heiszt man diese Pflanze?*, hoe noemt men, hoe heet?; *jem. Du* -, Z. *dutzen; er hiess ihn einen Flegel*, hij noemde hem, schold hem voor &; *jem. Freund* -, noemen, behandelen als; *jem. willkommen* -, welkom heeten, verwelkomen, groeten; *ich heisze Sie willkommen*, wees welkom!; (gemeenz.) *jem. kurz und lang* -, allerlei beleedigingen toevoegen; *etw. gut* -, goedkeuren; (gemeenz.) *das heisze ich schlafen*, dat heet, noem ik eerst slapen; it. *das heisze ich einen guten Freund*, dat noem ik eerst &; 2. gebieden, gelasten, bevelen; *jem. schweigen* -, iem. gebieden te zwijgen, het zwijgen opleggen; *heiszet ihn hereinkommen*, zeg hem, beveel hem, dat hij binnen komt; *wer hat euch das geheiszen?*, wie heeft u dat gelast?; **II.** o. ww., m. *h.* heeten; *ich heisze N.*, ik heet N.; *wie* - *Sie?*, hoe heet gij?, hoe is uw naam?; *wie heiszt dieses auf Deutsch?*, hoe heet, dat &?, hoe noemt men dat?; *die Sprachlehre, das heiszt* of *das ist*, dat is, dat wil zeggen, beteekent; *was soll das -?*, wat moet dat beteekenen?; *das will wenig* -, dat wil niet veel zeggen, heeft niet veel, heeft weinig te beteekenen; it. dat is van geen belang!; *das heiszt so viel, als &*, dat wil zooveel zeggen als &; *hier heiszt es wohl recht*, hier heet het te recht, mag men te recht zeggen; **III.** o. ww. onp. *es heiszt, der Krieg*

werde bald angehen, men zegt, het gerucht wil; (gemeenz.) *es heiszt für gewisz &*, men verzekert.

Heisz-geliebt, bijv. nw. vurig bemind; *-grätig* bijv. nw. (Bergw.) moeielijk te smelten; (Prov.) dor, onvruchtbaar; *-hunger* m. hevige honger, hondshonger, geeuwhonger m.; (fig.) *er hat mit — über diese Bücher her*, hij wierp zich op deze boeken alsof hij ze verslinden zou; *-hungerig* bijv. en b. hevigen honger hebbende; *—er Mensch*, gulzigaard, vraat m.; (Jachtw.) *—er Hund*, hongerig; (fig.) *— nach etw. sein*, begeerig; *- wassercisterne* v. (Gen.) heetwaterontvanger m.

Heister, Hester, m. jong, buigzaam rijsje o.

Heister, (*-n*) v. heister, eksterm.; *-borke* v. eikenschors v.; *-ei* o. eksterei o.; (fig.) kwakerij, snapzucht v.; *-feister* m. hij, die het druk heeft met beuzelingen, bezige leeglooper m.; *-holz* o. eikenhout o.; *-rinde* v., Z. *-borke*.

Heiter, (*-er, -st*) bijv. en b. helder, klaar, doorschijnend; *-er Tag, -es Wetter*, helder; *-er Himmel*, helder, onbewolkt; *-werden*, helder worden, opklaren; *das Wetter wird -*, het weer klaart op; (fig.) opgeruimd, vroolijk, luchtig; *-e Laune*, vroolijk; *sein Gesicht wurde -*, vervroolijkte, klaarde op.

Heitere, v. opgeruimdheid, vroolijkheid v.; it. heldere lucht v.

Heiterkeit, v. vroolijkheid, opgeruimdheid, helderheid v.; *seine Miene flöszt - ein*, boezemt vreugde in; *allgemeine -*, algemeene vroolijkheid, algemeen gelach o.; 2. doorschijnendheid v.

Heiterloch, (*-loch(e)s*,mv.*-löcher*) o. lichtgat, dakvenster o.

Heitern, (*heiterte, geheitert*) bedr. ww. vroolijk, opgeruimd maken, opvroolijken, Z. *aufheitern*; 2. wed. ww. *sich -*, (van de lucht), opklaren, Z. *aufheitern, erheitern*.

Heiter-nessel, (*-n*) v. brandnetel v.; *-sinn* m. opgeruimdheid, vroolijke stemming v.

Heizbar, bijv. en b. verwarmbaar; *-es Zimmer*, verwarmd kunnende worden, kamer met schoorsteen(en); *-keit* v. verwarmbaarheid v.

Heizel, (*-s*,mv.*Heizel*) m. jong stierkalf o.

Heizen, (*heizte, geheizt*) bedr. ww. warm stoken, heet stoken, verwarmen; *den Stubenofen -*, stoken, laten branden; *ein Zimmer -*, verwarmen, stoken in.

Heizer, (*-s*, mv. *Heizer*) m., **-in**, (*-nen*) v. stoker m., stookster v.; *-weib* o., Z. *Heizerin*.

Heiz-loch, (*-loch(e)s*,mv. *-löcher*) o. stookgat o.; *-ort* m. stookplaats, vuurplaats v., haard m.; *-röhre* v. stoombuis v.

Heizung, v., Z. *heizen*; 2. brandstof, verwarming v., brand m.

Hekatombe, (*-n*) v. offer o. van 100 runderen.

Hektik, hektisch, Z. *Schwindsucht &*.

Held, (*-en*, mv. *-en*) m. held, krijgsheld, oorlogsheld, zeeheld m.; *ein - im Spielen*, groote speler, held in &; *darin ist er ein groszer -*, daarin is hij een groote held, daarin munt hij boven anderen uit; 2. (Dichtk., Tooneelk.) hoofdpersoon, held m.; 3. *- des Glaubens*, martelaar, verdediger m.; (fig.) kampioen, kampvechter m.

Helde, (*-n*) v., Z. *Fessel, Halte, Stapel*.

Helden-alter, (*-s*) o., z. m. heldentijd m.; *-angesicht* o. heldengezicht o.; *-anstand* m. heldenvoorkomen o.; *-arm* m. heldenarm m.; *-bahn* v. heldenbaan v.; *-bild* o. beeld o. van een held; *-blick* m. blik m. van een held; *-brief* m. (Letterk.) heldenbrief m.; *-bruder* m. genoot m. van een held, broeder m. die een held is; *-buch* o. geschiedenis v. der heldendaden van e. o. a. held; 2. heldendichten o. mv., heldenboek o.; *-dichter, —in*, dichter m., dichteres v. van een heldendicht, heldendichter m.; *-dichtlich* bijv. nw., Z. *-gedichtlich; -dichtung* v. heldendicht o.; *-drang* m. drang m. van een held; *-fabel* v. heldensprookje o.; *-frau* v. heldin v.; *-führer* m. aanvoerder m. van helden; *-gatte* v. man m. eener heldin; *-gattin* v. vrouw v. van een held; *-gedicht* o. heldendicht, epos o.; *-gedichtlich* bijv. nw. als een heldendicht, episch; *-geist* m. heldengeest m., heldhaftigheid v., heldenmoed m.; *-geräth* o. heldenwapenen o. mv.; *-gesang* m. heldendicht, heldenlied o., heldenzang m.; *-geschichte* v. heldengeschiedenis v.; *-geschlecht* o. heldengeslacht o.; *-gestalde* o. plaats, streek v. door helden beroemd geworden, oever m. van een heldenland; *-gestalt* v. heldengestalte v.; *-grösze* v. heldengrootheid, heldhaftigheid v.

Heldenhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw., Z. *helden-mäszig, heldenmüthig*.

Helden-hand, (*-hände*) v. heldenhand v.; *-haufe* mv. heldendrom m.; *-haupt* o. hoofd o. van een held; *-heer* o. heldenleger, leger o. van dappere mannen; *-herz* o., Z. *-muth; -herzig* bijv. nw. een heldenhart bezittende; *-jugend* v. heldhaftige jeugd, heldhaftige jongelingschap v.; *-jungfrau* v. heldhaftige maagd v.; *-jüngling* m. heldhaftige jongeling m.; *-kraft* v. heldenkracht v.; *-kranz* m. heldenkrans m.; *-kühn* bijv. nw. heldhaftig, zoo dapper als een held; *-kühnheit* v. koenheid v. van een held; *-lauf* m. heldenloopbaan v.; *-leben* o. heldenleven o.; *-lied* o. heldenlied o., krijgszang m., epos o.; *-mädchen* o. heldhaftig meisje o.; *-männlich* bijv. en b. mannelijk, als een held m.; *-mäszig* bijv. en b. heldhaftig, als een held; *-mäszigkeit* v. heldhaftigheid v., heldenmoed m.; *-miene* v. heldenblik m.; *-muth* m. heldenmoed m.; *-müthig* bijv. en b. heldhaftig, heldmoedig, dapper, onverschrokken, stout; *— denken*, grootmoedig, als een held; *-natur* v. heldennatuur v.; *-paar* o. heldenpaar, paar o. helden; *-opera* v. heldenopera v.; *-reich* bijv. nw. rijk in helden; *-rolle* v. (Tooneelk.) heldenrol, zeer zware rol v.; *-ruhm* m. heldenroem m.; *-saal* m. heldenzaal v.; *-sage* v. overlevering v. van een held; *-sänger* m., Z. *-dichter; -schar* v. heldenschaar, heldenrij v.; *-schauspiel* o., Z. *-spiel; -schritt* m. tred m. van een held; it. heldendaad v.; *-schwert* o. heldenzwaard o.; *-seele* v. heldenziel v.; it. held m.; *-sinn* m., Z. *-geist, -muth; -spiel* o. krijgsspel, spel o. voor de helden; 2. heldenstuk, heldendrama o.; *-sprache* v. heldentaal v.; (fig.) krachtige taal, Duitsche taal v.; *-staat* m. heldenstaat m.; *-stadt* v. heldenstad v.; *-stark* bijv. en b. sterk als een held; *-stärke* v. heldensterkte v.; *-stirn* v. voorhoofd o. van een held; it. held m.; *-stück* o. heldendaad, groote daad v., heldenstuk o.; *-that* v. heldendaad v., heldenstuk o.; (i. k. bet.) laffe, gemeene & handelingen.

Heldenthum, (*-(e)s*) o., z. m. heldenmoed m., heldhaftigheid v.; 2. heldentijd m.

Heldenthümlich, bijv. nw. heldhaftig, heldmoedig; *-keit* v. heldhaftigheid v.

Helden-tod, (*-(e)s*) m., z. m. heldendood m.; *den — sterben*, den heldendood sterven, als een held sterven; *-tugend* v. heldendeugd, heldhaftigheid v.; *-vater* m. vader m. van helden; *-volk* o. heldenvolk o.; *-weg* m., Z. *-bahn; -weib* o. heldin, dappere, heldhaftige vrouw v.; *-würger* m. overwinnaar, dooder m. der helden, heldendooder m.; *-zeit* v., Z. *-alter; -zorn* m. toorn m. van een held; *-zug* m. heldentocht m.; it. heldentrek m., kenmerk o. van een held.

Heldin, (*-nen*) v. heldin, krijgshaftige, heldhaftige, moedige vrouw, amazone v.; *-nenbrief* m. heldinnebrief m.; *-nisch* bijv. en b. heldhaftig, als eene heldin.

Helene, v., **-nfeuer**, o. (Zeew., Nat.) Sint-Elmusvuur, vreévuur o.; *-nkraut* o. (Pl.) alant, alantswortel m.

Helenit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) zonnesteen m.

Helf-arm, (*-(e)s*,mv.*-e*)m. (Volkst.) helper m., behulpzame hand v.; (fig.) ijzeren arm m.; *-auf* m. (Volkst.) beddekwast m.; it. hulpmiddel o.; *-brief* m. gerechtelijk verzoek o. om hulp.

Helfchen, (*-s*, mv. *Helfchen*) o. tiende deel o. eener kan, potje o.

Helfen, (*du hilfst, er hilft, half, geholfen*) o. ww. onr., m. *h.* helpen, nuttig zijn; *guter Rath hilft*, goede raad helpt; *das hilft wider das Zahnweh*, dat helpt, is dienstig; *Mittel, das wider alle Krankheiten hilft*, algemeen geneesmiddel; *wozu kann das -?*, waartoe kan dat dienen?; *was wird ihm das -?*, wat zal hem dat helpen, baten?; *das hilft zu nichts, für nichts*, dat helpt niets, baat niets; *hier hilft Alles nichts, da ist nicht zu -*, hier baat niets meer, het is niet meer te veranderen; *jemn. wieder zu seiner Gesundheit -*, de gezondheid wedergeven; *es ist ihm nicht mehr zu -*, hij kan niet meer geholpen worden, er is voor hem geene hulp meer; *der Arzt, die Arznei hat ihm geholfen*, genezen; *es hat ihms nichts ge-*

holfen, dass &c., het heeft hem niet geholpen, gebaat; *hier hilft kein Bitten*, hier helpt geen bidden, hier helpt geen lieve vader; *jemn. aus der Gefahr, Noth* -, helpen, redden, verlossen, bevrijden; *jemn. in der Noth* -, helpen, bijstaan; - *Sie mir von &c.*, bevrijd mij, verlos mij &; *jemn. mit seiner Fürsprache, mit Geld, mit seinem Vermögen* -, helpen, te hulp komen; *er weisz sich nicht zu rathen, noch zu* -, hij weet niet meer wat te doen, hij weet geen raad meer; *man hilft sich, wie man kann*, men helpt zich zoo goed mogelijk uit de verlegenheid; *er weisz sich schon zu* -, hij weet zich al te helpen; *wem nicht zu rathen ist, dem ist auch nicht zu* -, wie naar geen goeden raad luistert is niet te helpen; *ich konnte mir nicht* -, *ich musste es sagen*, ik kon het niet helpen, nalaten, ik &; *jemn. von etw.* -, iem. iets doen verliezen; *jemn. vom Brode* -, van zijn bestaan berooven; *Alles hilft zu seinem Glücke*, alles spant samen om hem gelukkig te maken; *Gott helf!*, God zegene u, beware u, zij met u!; *so wahr mir Gott helfe!*, zoo waar helpe mij God!; *hilf Gott of ewiger Gott!*, o God!, goede God!; 2. *jemn. bei einer Arbeit* -, *ihm arbeiten* -, helpen; *jemn. aufstehen* -, helpen opstaan, ophelpen; *einem auf die Beine* -, op de been, aan den gang helpen; *einander gegenseitig* -, helpen, bijstaan; *jemn. zu seinem Glücke* -, bijdragen tot, toebrengen aan; *jemn. zu Brode, zu einem Amte* -, aan brood, aan een ambt helpen, brood & verschaffen; *zum Rechte* -, recht verleenen; *jemn. davon* -, helpen ontvluchten, iems. vlucht begunstigen; *helfet!*, help, help!; *Sie mir da auf das rechte Wort*, gij brengt, helpt mij daar op het rechte woord; *jemn. aus dem Traume* -, iem. uit den droom helpen, iem. op de hoogte der zaak brengen; *jemn. auf die Sprünge* -, iem. op het spoor helpen; II. o. zelfst., Z. *Hülfe*.

Helfenbein, (-*s*) o., z. m. Z. *Elfenbein*.

Helfer, (-*s*, mv. *Helfer*) m. helper, ondersteuner, genoot m.; 2. altaarhelper, diaken m.; (Prot.) tweede geestelijke m.; -*amt* o. adjunctsamt o.; (Kerk. Gesch.) diakonaat, diakenschap o.

Helferin, (-*nen*) v. helpster, diakonesse, kerkedienares v.; it. vrouw v. van den tweeden geestelijke.'

Helfer-knecht, (-(e)*s*, mv. -*e*) m. onderknecht m.; -*satz* m. hulppomp v.

Helfershelfer, (-*fers*, mv. -*fer*) m., **-in,** (-*nen*) v. (i. k. bet.) helper, genoot m., helpster, genoote v., handlanger m., medeplichtige m. en v.; 2. beulsknecht m.

Helferstab, (-*stab(e)s*, mv. -*stäbe*) m. steun, staf m.

Helf-geld, (-(e)*s*, mv. -*er*) o., Z. *Hülfsgeld*; -*recht* o. (w. i. gebr.) recht o. van executie, van publieke verkooping; -*rede* v. (Rechtspr.) uitvlucht v., voorwendsel o., exceptie v.; -*reich* bijv. nw., Z. *Hülfreich*; -*willig* bijv. nw. hulpvaardig, bereid om te helpen; —*keit* v. hulpvaardigheid v.; -*wurz* v. (Pl.) onechte nardus m.

Helft, (-(e)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Helm*.

Helgen, (-*s*, mv. *Helgen*) m., Z. *Helgelein*.

Helgelein, (-*leins*, mv. -*lein*) o. heiligenbeeldje, prentje o.

Helger, Z. *Elger*.

Helicit, (-*en*, mv. -*en*) m. (Delfst.) versteende aard- en tuinslak v.

Helikon, (-*s*) m., z. m. (Fabell.) muzenberg, muzenzetel, zangberg, Helikon m.

Helikoniden, v. mv. (Fabell.) muzen, bewoonsters v. mv. van den Helikon.

Heliocentrisch, bijv. nw. (Sterrenk.) zonnemiddelpuntig, gelijkmiddelpuntig met de zon.

Heliolatrie, v., z. m. zonnedienst m., zonsaanbidding v.

Heliometer, (-*meters*, mv. -*meter*) m. zonnemeter, heliometer m.

Helios, eig. zelfst. m. zon v., zonnegod, Phoebus m.

Helioskop, (-(e)*s*, mv. -*e*) m. (Sterrenk.) zonnekijker m., zonneglas o.

Heliotrop, (-(e)*s*, mv. -*e*) o. (Pl.) wrattenkruid o., zonnebloem v.; 2. jaspis m. van blauwachtig groene kleur met roode stippen, kattenoog o.

Helix, (-*es*, mv. -*e*) m. schroef v., schroefvormige streep v. om eene zuil.

Hell, (-*er*, -*st*) bijv. en b. (van het geluid), hel, helder; -*e Stimme*, helder, duidelijk, schel; *die Glocke tönt* -, helder, hel, schel; *mit -er Stimme rufen*, luidkeels, schel; *das macht eine -e Stimme*, dat maakt de stem helder; -*es Gelächter*, schaterlach; (Spraakk.) scherp, lang, open; 2. (van het licht), helder, klaar, levendig; -*es Licht*, helder, schitterend; -*e Nacht*, helder; -*es Feuer*, schitterend, helder; -*es Wetter*, helder; -*es Bier*, helder, klaar; *der Mond scheint* -, helder; *dieses Licht brennt nicht* -, helder; *es fängt an - zu werden*, het begint helder, licht, dag te worden; *es ist -er Tag*, het is klaar dag; *bei -em Tage*, op klaar lichten dag; 3. (van kleuren), helder; (Boschw.) *eine -e Holzung*, dun, open; 4. schitterend, flikkerend, lichtend; -*er Körper*, lichtend; it. blinkend, glad; it. doorzichtig, doorschijnend; -*er Himmel*, helder, doorzichtig; (fig.) klaar, helder, duidelijk; it. helder ziende, doordringend; (fig.) *etw. in ein -es Licht stellen*, in een helder daglicht stellen, duidelijk maken; *er ist ein -er Kopf, er hat einen -en Verstand*, hij is een heldere kop, heeft een helder verstand; *die -e Wahrheit*, zuiver, naakt; *die -en Augenblicke eines Wahnsinnigen*, heldere oogenblikken; - *sehen*, helder, duidelijk, juist; - *denken*, juist, onpartijdig, helder; 5. (Volkst.) heel, geheel; *in -en Haufen kommen*, bij heele troepen &; -*e Augen*, helder, schitterend; *das -e von einer Flüssigkeit abgieszen*, eene vloeistof klaren.

Hell, (-(e)*s*, mv. -*e*) o. (Zeew.) hel v., hok o. voor touwen en blokken.

Hell-aufseher, (-*sehers*, mv. -*seher*) m., Z. -*bewahrer*; -*äugig* bijv. en b. met heldere oogen; -*bewahrer* m. (Zeew.) helbewaarder m., opziener m. over de hel; -*blau* bijv. nw. helder blauw; -*blick* m. heldere blik m., scherpzinnigheid v.; -*braun* bijv. nw. helder bruin, licht bruin; -*butte* v. heilbot v.

Hell-denkend, bijv. nw. helderdenkend, schrander; —*er Kopf*, schrander; -*dunkel* bijv. nw. licht en donker, half duister; 2. zelfst. nw. (Schild.) bruin, clair-obscure o.

Helle, v., z. m. helderheid, klaarheid, doorschijnendheid v.; (van een geluid), helderheid v.; (van wapenen &), blinken o., luister, glans m.; *etw. an der - betrachten*, bij den dag; *die - fällt von oben herab*, het licht &; 2. helder, licht, verlicht voorwerp o.; (Schild.) licht o., lichte kleuren v. mv.; 2. (Goudsm.) poeier o. waarmede men het goud eene lichte kleur geeft; 3. verborgene plaats v.

Hellebarde of **Hellebarte,** (-*n*) v. hellebaard m.

Hellebarden-eisen, (-*eisens*, mv. -*eisen*) o. hellebaard-ijzer, -gevest o.; -*gatter* o. hekwerk o. met halve pieken; -*kraut* o. (Pl.) kornielje v.; -*schaft* v. hellebaardschacht v.; -*träger* m. of **Hellebardier,** (-*s*, mv. -*e*) m. hellebaardier m.

Helleborus, (onb.) m., z. m. nieskruid o.

Hellen, (*hellte, gehellt*) bedr. ww. verhelderen, vervroolijken; (Goudsm.) *das Gold* -, eene lichte kleur geven; (Boschw.) *das -de eines Baumes*, de kruin, de top &; 2. wed. ww. *sich* -, verhelderen, opklaren.

Hellenisch, bijv. en b. Hellenisch, Grieksch.

Hellenismus, (-*es*, mv. *Hellenisme*) m. Grieksch taaleigen o., hellenisme o.

Hellenist, (-*en*, mv. -*en*) m. kenner m. der oud-Grieksche taal, voorstander m. der Grieken, hellenist m.

Hellenistisch, bijv. nw. van de Hellenen of Grieken, Hellenisch, Grieksch.

Heller, (-*s*, mv. *Heller*) m. (Hand.) heller, halve penning m.; *das ist keinen - werth*, dat is geen cent, niets waard; *bis auf den letzten -, bei - und Pfennig*, tot op den laatsten cent; *ich setze den letzten - daran*, ik waag er mijn laatsten cent aan; *keinen rothen - haben*, geen rooden cent bezitten; (Muntw.) twee en dertigste deel o. van een lood.

Heller-arm, bijv. nw. zeer arm, doodarm; -*gewicht* o. gewicht o. van een heller, 512 per mark; (Muntw.) proefgewicht o.; -*hure* v. gemeene hoer v.; -*karg* bijv. nw. vrekkig, zuinig; -*nadel* v. enkele speld v.; -*zins* m. geringe interest m.

Hell-farbig, bijv. nw. licht van kleur; —*e Haare*, blond; -*fuchs* m. lichte vos m.; -*gelb*, -*grau*, -*grün* bijv. nw. licht geel, licht grijs, licht groen; -*haarig* bijv. nw. blond, met licht haar; -*hafen* m., pot, ketel m. in den oven gemetseld.

Hellig, (*-er, -st*) bijv. en b. dorstig, uitgedroogd; 2. vermoeid, moede; *-heit* v. groote dorst m.; 2. vermoeidheid, krachteloosheid v.

Helling, v. helling, schuinte v.

Hell-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. helder hoofd o., schrander kop m.; *-meister* m. opziener m. bij het koolzaad dorschen; *-pfeife* v. (Org.) schelfluit v.; *-roth* bijv. nw. licht rood; *-schreier* m. goudvink m.; *-sehen* o. (Gen.) helderziendheid v., somnambulisme o.; (fig.) scherpzinnigheid v.; *-sehend* bijv. nw. (fig.) scherpzinnig, helderziend; *-seher* m. helderziende m.; *—in* v. (Gen.) helderziende, somnambule v.; *-seherei* v. helderzien o., helderzichtigheid v., somnambulisme o.; *-sichtig* bijv. nw. helderziend; (fig.) scherpzinnig; *-sichtigkeit* v. helderziendheid, scherpzinnigheid v.; *-thran* m. klare, heldere traan m.; *-umschienet* bijv. nw. gepantserd, in schitterende wapenrusting gekleed.

Hell-weg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hellende weg m.; *-weisz* bijv. nw. helder wit, sneeuwwit.

Helm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hecht o., steel m.; it. kap, stolp v.; (van eene bijl), steel m.; (aan het anker), helmstok m.; 2. (Ridd.) helm, stormhoed m.; 3. (Wapenk.) helm m.; (Ontlk.) helm m., lamsvlies o.; *ein mit einem -e geborenes Kind*, met een helm geboren; *er ist gut unterm Helm versehen*, hij heeft veel hersenen, verstand; (Bouwk.) (van een gebouw), koepel m., koepeldak o.; (Pl.) (van eene bloem), helm m.; *Blume mit einem -e*, Z. *-blume;* (Dist.) helm m.

Helm-biene, (*-n*) v., Z. *Drohne; -binde* v. (Wapenk.) helmstrik m.; *-blume* v. helmbloem v., duinhelm m.; *-busch* m. helmpluim v., helmbos m.; *-dach* o. koepeldak o.; *-decke*, pronkdeksel o. in het wapen; it. versiersel o. om of van den helm; *-eisen* o. (Sm.) aambeeld o. voor het smeden van bijlen, dilijzer o.

Helmen, (*helmte, gehelmt*) bedr. ww. *eine Axt -*, een steel maken aan; *ein Wappen -*, van een helm voorzien; *jem. -*, den helm opzetten.

Helmer, (*-s*, mv. *Helmer*) m., Z. *Hellweg.*

Helm-erschütternd, bijv. nw. op den helm slaande; *-feder* v. helmveder v., Z. *-busch; -fenster* o., Z. *-gitter; -förmig* bijv. en b. helmvormig; *—e Blume*, helmbloem; *-gewölbe* o., Z. *-dach; -gitter* o. helmgat, vizier o.; *-hut* m. helmhoed, helm m., casque v., schako v.

Helmig, bijv. nw. met een helm voorzien.

Helminthiasis, v. (Gen.) door wormen veroorzaakte aandoening v.

Helminthol̈ith, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) wormsteen m.

Helm-kamm, (*-kamm(e)s*, mv. *-kämme*) m., Z. *-busch; -kappe* v. helmkap v., lederen helm m., overtrek m. van de schako.

Helm-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. gehelmd hoofd o.; *-kraut* o. schildkruid o.; *-kühler* m. toestel m. om den helm van den distilleerketel te verkoelen, moorkop m.; *-lehen* o. helmleen o.; *-los* bijv. en b. helmloos, zonder helm; *-muschel* v. schildmossel v.; *-mütze* v., Z. *-kappe; -nase* v. neusplaat v., neusstuk o. aan een helm; *-pocke* v. versteende zeeeikel m.; *-reif* m. helmroede o.; *-rost* m., Z. *-gitter; -schieber* m. vizier o. van den helm; *-schlange* v. helmslang v.; *-schmied* m. helmsmid m.; *-schmuck* m. helmsieraad o.; *-spitze* v. punt v. van den helm; (Bouwk.) spits v. van het dak, nok v.; *-stange* v. stang v. van den weerhaan op een koepeldak; *-stock* m. (Zeew.) helmstok m., roerpen v.; *-strausz* m. helmsieraad o.; *-stutz* m. helmsieraden o. mv.; *-taube* v. kappertje o.; *-umflattert* bijv. nw. met een helmbosch versierd nw.; *-visier* o. vizier o. van den helm, helmvizier o.; *-weiderich* m. blauwe weegbree v.; *-wulst* m. gevlochten kraus m. (in een wapen); *-zeichen* o., *-zierath, -zierde* v. Z. *-schmuck.*

Helote, (*-n*, mv. *-n*) m. heloot, Spartaansche slaaf m.; *-nthum* o. Spartaansche slavenstand m., helotisme o.

Hem!, tussch. (als men niet goed gehoord heeft), hé!, wat belieft u! 2. hum, nabootsing van het hoesten.

Hemd, (*-(e)s*, mv. *-en*) of **Hemde,** (*-s*, m. *-n*) o. hemd o.; *das - wechseln, ein anderes - anziehen*, een ander, schoon hemd aandoen; *im -, im bloszen -e*, in het hemd, bijna naakt; *er hat nichts als das -, er hat kein gutes - auf dem Leibe*, hij heeft nauwelijks een, geen hemd aan het lijf; *jem. bis aufs - ausziehen.* (fig.) iem. tot op zijn hemd uitkleeden, van alles berooven; (Spr.) *das - ist mir näher als der Rock*, het hemd is nader dan de rok.

Hemd-ärmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. hemdsmouw v.; *-biesel* m. handboordje o.

Hemdchen, o. (verkl.) hemdje o., klein, kort hemd, half hemd o.

Hemdenadel, (*-n*) v., Z. *Hemdnadel.*

Hemden-hals, (*-halses*, mv. *-hälse*) m. hals m. van een hemd; *-schnitt* m. snijden o. van een hemd; it. snede v. van een hemd.

Hemd-kleid, (*-kleid(e)s*, mv. *-kleider*) o. hemdskleed, kleed o. in den vorm van een hemd; *-knopf* m. hemdsknoop m.; it. knoop m. aan den kraag van een hemd; *-korb* m. vuurmand v.; *-kragen* m. hemdskraag m.; *-krause* v. hemdsboord o., manchette v.; 2. borststrook v., geplooide kraag m. in een hemd; *-leinwand* v., *-linnen* o. hemdelinnen, shirting o.; *-nadel* v. borstspeld v.; *-preischen* o. hemdsboord o.; *-schnalle* v. hemdsgesp v.; *-schlitz* m. borstgat o. van een hemd; *-schnitt* m., Z. *Hemdenschnitt; -spange* v. hemdsgesp v.

Hemhasten, (*hemhastete, gehemhastet*) o. ww. (Prov.) naar den adem hijgen.

Hemi-sphäre, (*-n*) v. halve bol of kloot, halve hemel- of aardbol m., halfrond o.; (Scherts.) *-n*, billen m. mv.; *-sphärisch* bijv. en b. halfbolrond.

Hemistich, (*-(e)s*, mv. *-e*) of **Hemistichium,** (*-chiums*, mv. *-chien*) o. half vers o.

Hemmlockstange, (*-n*) v. scheerlingden m.

Hemmeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. stremijzer, remijzer o.

Hemmen, (*hemmte, gehemmt*) bedr. ww. stremmen, verhinderen, beletten, stuwen, tegenhouden, stuiten; *den Lauf des Wassers*, it. (fig.) *der Siege -*, tegenhouden; *einen Wagen, ein Rad -*, tegenhouden, remmen; (fig.) *Thränen -*, weerhouden; *jems. Zorn -*, inhouden, beletten, verhinderen; it. stillen, doen bedaren; *die Rede -*, storen, inhouden; it. (Heelk.) de spraak, het spreken beletten; *das Blut -*, ophouden, doen ophouden; *-de Kraft*, inwerkend, tegenwerkend.

Hemmer, (*-s*, mv. *Hemmer*) m. (Uurw.) pal m. van een horloge.

Hemmerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Huish.) vierde gedeelte o. van een appel, geschikt om gebraden te worden; 2. (Nat. hist.) Z. *Ammer.*

Hemm-feder, (*-n*) v., Z. *Hemmer; -fisch* m. schildvisch, zuigervisch m.; *-gabel* v. stuitgaffel v.; *-kette* v. remketting m.; 2. (aan een paardenbit), spanketting m.; it. lederen broek v.

Hemmniss, (*-es*, mv. *-e*) o. hindernis v., beletsel o., verhindering v.

Hemmschuh, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. remketting, nijper m.

Hemmung, v. tegenstand m., tegenwerking v., beletsel o., hinderpaal m.; 2. (van het bloed), stilstand m., stremming v.; 3. (Geweerm.) rust v.; (Uurw.) pal, lichter m.

Hemmungs-rad, (*-rad(e)s*, mv. *-räder*) o. (Uurw.) lichterrad o.; *-spruch* m., *-urtheil* o. opschortend vonnis o.

Hempelmann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m., Z. *Hampelmann.*

Hempeln, (*hempelte, gehempelt*) o. ww. haperen; it. hinderen, strompelen.

Hengel, (*-s*, mv. *Hengel*) m., Z. *Henkel.*

Hengst, (*-es*, mv. *-e*) m. hengst m., mannetje o. van het paard en paardenaardige dieren, als ezels, zebra's; (fig.) een geil manspersoon; 2. haspel, zwingel m., hannegat o.; 3. haak m. waaraan men iets ophangt, optrekt &; (fig.) bul, bok m.

Hengstchen, Hengstlein, o. (verkl.) hengstje o., kleine, jonge hengst m.

Hengst-fohle, (*-n*) v., **-füllen,** (*-füllens*, mv. *-füllen*) o. hengstveulen o., mannelijk veulen o.; *-geld* o. hengstgeld, dekgeld o.; *-mann* m. hengsteboer m., opzichter m. der stoeterij.

Henkel, (*-s*, mv. *Henkel*) m. (van een vat &), oor, hengsel, handvatsel, oog o.

Henkelchen, Henkelein, o. (verkl.) hengeltje, oortje, oogje o.

Henkel-dukaten, (*-tens*, mv. *-ten*) m., Z. *-stück; -flasche* v. flesch v. met een oor; *-form* v. oorvorm m.; *-ge-*

fäss o. vat o., vaas v. met een oor of handvatsel; *-korb* m. hengselmand v.; *-krug* m. kruik v. met een oor.

Henkeln, (*henkelte,gehenkelt*) bedr. ww. van een hengsel, oor enz. voorzien.

Henkel-napf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nap, kom v. met een oor; *-schüssel* v. schotel m. met handvatsels; *-stück* o. muntstuk, geldstuk o., gedenkpenning m. met een oor; *-tasse* v. kopje o. met een oor; *-thaler* m., Z. *-stück; -topf* m. pot m. met oren.

Henken, (*henkte,gehenkt*) bedr. ww. hangen, ophangen; *ein Gehenkter*, gehangene; 2. wed. ww. *sich -*, zich ophangen, zich door ophanging het leven benemen.

Henkenswerth, bijv. nw. hangenswaard, waard om opgehangen te worden; *-er Mensch*, galgebrok m.

Henker, (*-s*, mv. *Henker*) m. scherprechter, beul, beulsknecht m.; *unter* of *von -s Hand sterben*, door beulshanden sterven; *sein eigener - werden*, zich van het leven berooven; (fig.) *sein eigener - sein*, zich zelven kwellen, pijnigen; (Volksk.) *der -!, ei, der -!, dass dich der -!*, wat duivel!, wat bliksem!, wat drommel!; *der - hole!*, de duivel hale u!; *geht zum -!, hol' euch der -!*, loop naar den duivel!; *ich frage den - danach*, ik geef er den duivel, den drommel, de weerga van; *daraus werde der - klug*, daar kan geene kat uit wijs worden; *das taugt den - nichts*, dat deugt volstrekt niet; (gem.) dat deugt geen bliksem; *was -s!*, wat duivel, wat bliksem!, wat drommel!; (fig.) wreedaard, woest mensch m.

Henker-beil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. beulszwaard o.; *-block* m. blok o. waarop iem. het hoofd wordt afgehouwen.

Henkerei, v., Z. *Scharfrichterei.*

Henkerfrist, (*-en*) v., Z. *Galgenfrist; -geld* o., Z. *-lohn.*

Henkerisch, bijv. nw., Z. *henkersmässig.*

Henker-lohn, (*-(e)s*) m., z. m. beulsloon o.; *-lust* v. wreedaardigheid v.; *-mahl* o., *-mahlzeit* v. galgemaal o.; (fig.) laatste gerecht o.; *-mässig* bijv. en b. als een beul; (fig.) als een tiran, wreed; *-schwert* o. beulszwaard, zwaard o. der gerechtigheid.

Henkers-frau, (*-en*) v. beulsvrouw, vrouw v. van den scherprechter; *-knecht* m. beulsknecht m.

Henkerstrick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. galgstrik m.

Henne, (*-n*) v. hen, kip v.; *gehaubte -*, kuifhen v.; *junge -*, kuiken o.; (van huisvogels), wijfje o.; 2. (Pl.) *fette -*, berenoor o.

Hennegat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) hennegat o.

Hennen-biss, -darm, (*-darm(e)s*, mv. *-därme*) m., Z. *Hühner-biss, -darm.*

Hennehutten, (*hennehuttete,gehennehuttet*) o. ww. (Prov.) huiveren, kippevel krijgen.

Hepatisch, bijv. nw. tot de lever behoorend.

Hepatit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) leversteen, hepatiet m.

Heppe, (*-n*) v., Z. *Hippe.*

Heppelein, o. (verkl.) geitje o.; (fig.) aankomend meisje o.

Her, bijw. hier, daar, naar mij heen, naar - toe, hierheen; *kommt -, hier -!*, kom hier, hierheen!; *hin und -*, hier en daar, heen en we(d)er; *von dort -, von oben -, von unten -*, van daar, van boven, van beneden; *von Abend -*, van het westen; *wo ist (kommt) sie -?*, waar komt zij van daan?; *sie kommt weit, von Weitem -*, zij komt van eene afgelegen plaats; *hin und - gehen*, heen en weder gaan, slingeren; *hinter jemn. - gehen*, iem. volgen; *hinter jemn. - sein*, iem. achterna zitten, vervolgen; *über jem. - sein*, zich op iem. werpen; *man rieth hin und -*, men gaf zich aan allerlei vermoedens over; 2. *Versprechen hin, Versprechen -!*, beloofd of niet beloofd, dat is hetzelfde; *nur - damit*, geef maar op; *da, die Hand -!*, nu de hand er op!; *immer -! ich erwarte euch*, kom maar voor den dag; 3. *neben jemn. - gehen*, naast; II. *die Zeit -*, sedert eenigen tijd; *es ist schon einige Jahre -*, het is & geleden; *von Alters -*, van oudtijds, van oudsher; (fig., Spr.) *er ist nicht weit -*, hij is van geringe, lage afkomst; *dieser Witz ist nicht weit -*, beteekent niet veel, heeft niet veel om het lijf.

Herab, bijw. naar beneden; *-, von oben -*, van boven naar beneden; *der Berg, den Strom -*, den berg & af.

Herabarbeiten, (*arbeitete herab, herabgearbeitet*) naar beneden bezorgen, brengen; 2. wed. ww. *sich -*, met moeite naar beneden komen.

Herabäugeln, (*äugelte herab, herabgeäugelt*) o. ww. naar beneden zien, naar beneden toelonken.

Herabbammeln, -baumeln, -bummeln, (*bammelte, baumelte, bummelte herab, herabgebammelt, herabgebaumelt, herabgebummelt*) o. ww. naar beneden hangen, heen en weer slingeren.

Herabbannen, (*bannte herab, herabgebannt*) bedr. ww. naar beneden bannen.

Herabbegeben(sich), (*begab herab, herabbegeben*) wed. ww. naar beneden gaan, afdalen, neerdalen.

Herabbekommen, (*bekam herab, herabbekommen*) o. ww. onr. naar beneden halen, krijgen, reiken.

Herabbemühen, (*bemühte herab, herabbemüht*) bedr. ww. *jem. -*, overhalen, moeite geven om naar beneden te komen; 2. wed. ww. *sich -*, zich de moeite geven om naar beneden te komen.

Herabbeten, (*betete herab, herabgebetet*) bedr. ww. *den Segen Gottes auf sich -*, afsmeeken, afbidden; *jem. -*, bidden om neer te dalen.

Herabbestellen, (*bestellte herab, herabbestellt*) bedr. ww. beneden bestellen.

Herabbeugen, (*beugte herab, herabgebeugt*) bedr. ww. neerbuigen, naar beneden buigen; 2. wed. ww. *sich -*, zich buigen, zich vernederen.

Herabbewegen, (*bewegte herab, herabbewegt*) bedr. ww. naar beneden bewegen, schuiven, trekken; 2. wed. ww. *sich -*, buigen, zich vernederen.

Herabbiegen, (*bog herab, herabgebogen*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar beneden buigen, trekken, drukken; *herabgebogene Aeste, Stengel*, omgebogen; 2. wed. ww. *sich -*, (van een weg), afloopen en zich krommen.

Herabbinden, (*band herab, herabgebunden*) bedr. ww. onr., Z. *abbinden.*

Herabbitten, (*bat herab, herabgebeten*) bedr. ww. onr. verzoeken naar beneden te komen, afsmeeken, afbidden.

Herablasen, (*du bläszt herab, er bläszt herab, blies herab, herabgeblasen*) bedr. ww. onr. naar beneden blazen, afblazen; 2. o. ww., m. *h.* van de hoogte blazen (op den horen).

Herablicken, (*blickte herab, herabgeblickt*) bedr. ww. nederzien, naar beneden zien, den blik naar beneden werpen; (fig.) medelijden hebben met, genadig zijn voor.

Herablinken, (*blinkte herab, herabgeblinkt*) bedr. ww. onr. naar beneden stralen schieten.

Herablitzen, (*blitzte herab, herabgeblitzt*) o. ww. (van den bliksem), naar beneden schieten; 2. bedr. ww. door den bliksem naar beneden geslagen, gesmeten worden.

Herabbrausen, (*brauste herab, herabgebraust*) bedr. ww. van boven komen aanbruisen, aandruisen; it. met getier, geraas naar beneden storten, stormen.

Herabbrechen, (*du brichst herab, er bricht herab, brach herab, herabgebrochen*) bedr. ww. onr. naar beneden rukken; 2. o. ww., m. *h.* afbreken en neervallen, naar beneden storten, ineenstorten.

Herabbringen, (*brachte herab, herabgebracht*) bedr. ww. onr. naar beneden brengen, bezorgen; (fig.) *jem. in seinen Vermögensumständen -*, vernederen, het krediet ontnemen; *einen Baum -*, vellen.

Herabbücken(sich), (*bückte herab, herabgebückt*) wed. ww. zich voorover buigen.

Herabdämmern, (*dämmerte herab, herabgedämmert*) o. ww. schemerend neerdalen.

Herabdrängen, (*drängte herab, herabgedrängt*) bedr. ww. naar beneden dringen, drukken, duwen; 2. wed. ww. *sich -*, naar beneden dringen.

Herabdrehen, (*drehte herab, herabgedreht*) bedr. ww. afdraaien, afschroeven, draaiend afbreken.

Herabdringen, (*drang herab, herabgedrungen*) o. ww. onr. naar beneden dringen, met moeite naar beneden komen.

Herabdröhnen, (*dröhnte herab, herabgedröhnt*) o. ww. met dreunenden slag naar beneden vallen.

Herabdrücken, (*drückte herab,*

herabgedrückt) o. ww. met dreunenden slag naar beneden vallen.

Herabduften, (*duftete herab, herabgeduftet*) o. ww., m. *h.* haar beneden geur verspreiden; 2. geur verspreidende nederdalen.

Herabdürfen, (*durfte herab, herabgedurft*) o. ww. in de diepte durven nederdalen, wagen naar beneden te gaan.

Herabeilen, (*eilte herab, herabgeeilt*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar beneden ijlen, snellen, vliegen.

Herabergieszen, (*ergoss herab, herabergossen*) bedr. ww. onr. van boven naar beneden gieten; 2. wed. ww. *sich* -, neervloeien, zich neerstorten, neerstroomen.

Herabfahren, (*du fährst herab, er fährt herab, fuhr herab, herabgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* afrijden, afvaren, naar beneden rijden, varen; 2. bedr. ww. *Holz vom Berge* -, afrijden, afvoeren.

Herabfahrt, v. nederdalen, afdalen o.

Herabfallen, (*du fällst herab, er fällt herab, fiel herab, herabgefallen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden vallen, afstorten, zinken.

Herabfeuern, (*feuerte herab, herabgefeuert*) bedr. ww. afschieten, naar beneden vuren.

Herabfinden, (*fand herab, herabgefunden*) o. ww. onr. den weg naar beneden vinden.

Herabflammen, (*flammte herab, herabgeflammt*) o. ww., m. *h.* en *s.* nedervlammen.

Herabflattern, (*flatterte herab, herabgeflattert*) o. ww., m. *h.* naar beneden fladderen.

Herabfliegen, (*flog herab, herabgeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* en *h.* naar beneden vliegen, ijlen.

Herabfliehen, (*floh herab, herabgeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden vluchten, eene schuilplaats zoeken.

Herabfließen, (*floss herab, herabgeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden vloeien, loopen, stroomen, afvloeien, afloopen.

Herabflimmern, (*flimmerte herab, herabgeflimmert*) o. ww., Z. *herabblinken.*

Herabflöszen, (*flöszte herab, herabgeflöszt*) bedr. ww. *Holz* -, laten afdrijven, afvoeren.

Herabflöten, (*flötete herab, herabgeflötet*) bedr. en o. ww., Z. *herabblasen.*

Herabflüchten, (*flüchtete herab, herabgeflüchtet*) o. ww. beneden een toevluchtsoord zoeken; 2. bedr. ww. onder het vluchten naar beneden bezorgen.

Herabfluthen, (*fluthete herab, herabgefluthet*) o. ww., m. *s.* naar beneden golven, stroomen, afvloeien, afdrijven.

Herabführen, (*führte herab, herabgeführt*) bedr. ww. afvoeren, naar beneden voeren, leiden.

Herabfunkeln, (*funkelte herab, herabgefunkelt*) o. ww. naar beneden vonkelen, nedervonkelen.

Herabgaffeln, (*gaffelte herab, herabgegaffelt*) bedr. ww. met de vork, gaffel naar beneden halen, krijgen.

Herabgaffen, (*gaffte herab, herabgegafft*) o. ww., m. *h.* met open mond naar beneden kijken, staren.

Herabgeben, (*du giebst herab, er giebt herab, gab herab, herabgegeben*) bedr. ww. onr. afgeven, naar beneden toereiken, van boven aanreiken; 2. wed. ww. (fig.) *sich* -, zich vernederen.

Herabgebieten, (*gebot herab, herabgeboten*) o. ww. onr., m. *h.* van boven naar beneden zijne bevelen geven; it. bevel geven om naar beneden te komen.

Herabgehen, (*ging herab, herabgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden gaan, loopen; (van een venster), uitzicht geven op eene benedenplaats; 2. *es geht nicht herab,* het gaat niet weg.

Herabgeigen, (*geigte herab, herabgegeigt*) bedr. ww. afspelen, door zijn vioolspel naar beneden doen komen.

Herabgieszen, (*goss herab, herabgegossen*) bedr. ww. onr. naar beneden gieten.

Herabglänzen, (*glänzte herab, herabgeglänzt*) o. ww., m. *h.* naar beneden schitteren, den glans van boven naar beneden doen vallen.

Herabgleiten, -glitschen, (*glitt herab* en *glitschte herab, herabgeglitten* en *herabgeglitscht*) o. ww., m. *s.* en *h.* naar beneden glijden, afglijden.

Herabglimmern, (*glimmerte herab, herabgeglimmert*) o. ww., Z. *herabblinken.*

Herabgreifen, (*griff herab, herabgegriffen*) o. ww. onr., m. *h.* naar iets in de diepte reiken; 2. bedr. ww. naar beneden rukken, afrukken.

Herabgucken, (*guckte herab, herabgeguckt*) o. ww., m. *h.*, Z. *herabblicken.*

Herabhaben, (*hatte herab, herabgehabt*) bedr. ww. onr. naar beneden gehaald, ten onder gebracht hebben.

Herabhageln, (*hagelte herab, herabgehagelt*) o. ww., m. *h.* en *s.* nederhagelen, door den hagel afvallen.

Herabhäkeln, herabhaken, (*häkelte herab, herabgehäkelt* en *hakte herab, herabgehakt*) bedr. ww. met de vork of gaffel naar beneden halen; 2. afhaken.

Herabhallen, (*hallte herab, herabgehallt*) o. ww. naar beneden klinken.

Herabhangen, (*du hängst herab, er hängt herab, hing herab, herabgehangen*) o. ww. onr. afhangen, naar beneden hangen, hellen; *-der Fels,* afhangend; (Pl.) overhellen, overhangen; *-der Stengel,* overhangend, gebogen; *-e Backen,* hangwangen v. mv.

Herabhängen, (*hängte herab, herabgehängt*) bedr. ww. lager hangen, laten hangen.

Herabharken, (*harkte herab, herabgeharkt*) bedr. ww. afharken.

Herabhauen, (*hieb herab, herabgehauen*) bedr. ww. onr. afhouwen, afhakken, neervellen; (z. voorw.) een slag van boven naar beneden toebrengen.

Herabheben, (*hob herab, herabgehoben*) bedr. ww. onr. afnemen, afbeuren, aflichten; 2. naar onder reiken.

Herabhelfen, (*du hilfst herab, er hilft herab, half herab, herabgeholfen*) o. ww. onr., m. *h.* afhelpen, naar beneden helpen.

Herabhetzen, (*hetzte herab, herabgehetzt*) o. ww. naar beneden jagen.

Herabheulen, (*heulte herab, herabgeheult*) o. ww., m. *h.* afhuilen; 2. m. *s.* huilend afkomen.

Herabhinken, (*hinkte herab, herabgehinkt*) o. ww., m. *h.* naar beneden hinken.

Herabholen, (*holte herab, herabgeholt*) bedr. ww. naar beneden halen, afhalen.

Herabhüpfen, (*hüpfte herab, herabgehüpft*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar beneden huppelen, springen, dansen.

Herabjagen, (*jagte herab, herabgejagt*) bedr. ww. naar beneden jagen, drijven, vergaren; it. de jacht beneden vervolgen; 2. o. ww., m. *h.* naar beneden jagen, rennen, ijlen.

Herabhu(t)schen, (*hu(t)schte herab, herabgehu(t)scht*) o. ww., Z. *herabglitschen.*

Herabkämmen, (*kämmte herab, herabgekämmt*) bedr. ww. naar beneden kammen.

Herabkarren, (*karrte herab, herabgekarrt*) bedr. ww. op eene kar naar beneden voeren.

Herabkehren, (*kehrte herab, herabgekehrt*) bedr. ww. naar beneden vegen, afvegen, wegvegen.

Herabklettern, (*kletterte herab, herabgeklettert*) o. ww. naar beneden klauteren, afklauteren.

Herabklimmen, (*klomm herab, herabgeklommen*) o. ww. onr., Z. *herabklettern.*

Herabklimpern, (*klimperte herab, herabgeklimpert*) bedr. ww. afspelen.

Herabkollern, (*kollerte herab, herabgekollert*) o. ww., m. *h.* naar beneden rollen, buitelen.

Herabkommen, (*kam herab, herabgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden komen, afkomen, vervallen; (fig.) verliezen, schade lijden, in armoede, ellende, verval geraken, vermageren; *er ist sehr herabgekommen,* hij is zeer vervallen; *dieses Haus kömmt täglich mehr herab,* vermindert, vervalt, gaat achteruit.

Herabkönnen, (*ich kann herab, du kannst herab, er kann herab, konnte herab, herabgekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden kunnen.

Herabkriechen, (*kroch herab, herabgekrochen*) o. ww., m. *s.* en *h.* naar beneden kruipen, klauteren.

Herabkriegen, (*kriegte herab, herabgekriegt*) bedr. ww. naar beneden halen, krijgen, er af krijgen.

Herabkunft, v. afkomen o.

Herablächeln, (*lächelte herab,*

herabgelächelt) o. ww. grimlachend neerzien.

Herablachen, (*lachte herab, herabgelacht*) o. ww. lachend neerzien.

Herablängen, (*längte herab, herabgelängt*) bedr. ww. in de lengte uitbreiden.

Herablangen, (*langte herab, herabgelangt*) o. ww., m. *h.* tot beneden toe reiken, naar beneden hangen; 2. bedr. ww. van boven naar beneden toereiken, toesteken.

Herablassen, (*du lässest herab, er lässt herab, liesz herab, herabgelassen*) bedr. ww. onr. aflaten, nederlaten, naar beneden laten, laten zakken; (fig.) *etw. vom Preise* -, laten vallen; 2. wed. ww. *sich - an einem Stricke*, zich laten zakken, aflaten; (fig.) zich gemeenzaam maken, zich minzaam gedragen, zich vernederen; *sie war so gnädig, sich zu einem Gespräche mit ihm herabzulassen*, zich verwaardigen, wel willen toestaan; it. *sich zu dem Gesichtskreise seiner Schüler* -, afdalen, zich schikken naar.

Herablassend, bijv. nw. minzaam; *-er Fürst*, minzaam, vriendelijk.

Herablassung, v., Z. *herablassen;* (fig.) minzaamheid, vriendelijkheid, nederigheid, gemeenzaamheid, inschikkelijkheid v.

Herablaufen, (*du läufst herab, er läuft herab, lief herab, herabgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden loopen; (van water), naar beneden loopen, afloopen, afvloeien; (Pl.) *-des Blatt*, aan den stengel afloopend.

Herablegen, (*legte herab, herabgelegt*) bedr. ww. lager leggen.

Herableiern, (*leierte herab, herabgeleiert*) bedr. ww. eentonig zingen.

Herableiten, (*leitete herab, herabgeleitet*) bedr. ww. naar beneden leiden, afleiden.

Herablenken, (*lenkte herab, herabgelenkt*) bedr. ww. afsturen, naar beneden sturen.

Herableuchten, (*leuchtete herab, herabgeleuchtet*) bedr. ww. *jemn. die Treppe* -, afllichten, naar beneden lichten.

Herablocken, (*lockte herab, herabgelockt*) bedr. ww. naar beneden lokken, overhalen naar beneden te gaan.

Herabmachen, (*machte herab, herabgemacht*) bedr. ww. naar beneden doen gaan, doen dalen; 2. wed. ww. *sich* -, naar beneden gaan, afdalen.

Herabmögen, (*du magst herab, er mag herab, mochte herab, herabgemocht*) o. ww. onr. beneden moge .

Herabmüssen, (*ich muss herab, du musst herab, er muss herab, musste herab, herabgemusst*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden moeten gaan.

Herabnehmen, (*du nimmst herab, er nimmt herab, nahm herab, herabgenommen*) bedr. ww. onr. afnemen, opnemen, wegnemen.

Herabnehmung, v., Z. *herabnehmen; die - Christi vom Kreuze*, de afneming v.

Herabnöthigen, (*nöthigte herab, herabgenöthigt*) bedr. ww. noodzaken om naar beneden te komen.

Heraborgeln, (*orgelte herab, herabgeorgelt*) bedr. ww. door orgelspel naar beneden doen komen; it. eentonig opzeggen.

Herabpacken, (*packte herab, herabgepackt*) bedr. ww. lager pakken; (fig.) *packt euch herab!*, gauw naar beneden, maak dat gij naar beneden komt.

Herabprügeln, (*prügelte herab, herabgeprügelt*) bedr. ww. naar beneden ranselen; it. afranselen.

Herabpurzeln, (*purzelte herab, herabgepurzelt*) o. ww., m. *s.* (gemeenz.) naar beneden buitelen, afbuitelen.

Herabranken (sich), (*rankte herab, herabgerankt*) wed. ww. naar beneden ranken.

Herabrasen, (*raste herab, herabgerast*) bedr. ww. door geraas naar beneden doen komen; 2. o. ww. razend naar beneden komen, doen afkomen.

Herabrasseln, (*rasselte herab, herabgerasselt*) o. ww., m. *s.* naar beneden stommelen.

Herabrauschen, (*rauschte herab, herabgerauscht*) o. ww., m. *h.*, Z. *herabbrausen.*

Herabrechen, (*rechte herab, herabgerecht*) bedr. ww., Z. *herabharken.*

Herabreden, (*redete herab, herabgeredet*) o. ww. van boven naar beneden spreken.

Herabregnen, (*regnete herab, herabgeregnet*) o. en onp. ww. nederregenen.

Herabreichen, (*reichte herab, herabgereicht*) bedr. ww., Z. *herablangen.*

Herabreisen, (*reiste herab, herabgereist*) o. ww., m. *s.* nederdalen, afdalen, afreizen, naar beneden reizen.

Herabreiszen, (*riss herab, herabgerissen*) bedr. ww. onr. *jemn. den Hut vom Kopfe* -, afrukken, aftrekken.

Herabreiten, (*ritt herab, herabgeritten*) o. ww. onr., m. *s.* en *h.* naar beneden rijden, afrijden.

Herabrennen, (*rannte herab, herabgerannt*) o. ww. onr., m. *s.* afrennen, naar beneden rennen.

Herabrieseln, (*rieselte herab, herabgerieselt*) o. ww., m. *h.* afvloeien, afstroomen, naar beneden ruischen; 2. bedr. ww. door vloeien afbrokkelen.

Herabringeln (sich), (*ringelte herab, herabgeringelt*) wed. ww. naar beneden krullen, krullend nederhangen.

Herabrinnen, (*rann herab, herabgeronnen*) o. ww. onr., m. *s.* afstroomen, afvloeien.

Herabrollen, (*rollte herab, herabgerollt*) o. ww., m. *h.* naar beneden rollen; 2. bedr. ww. *Steine* -, al rollend afwerpen, (doen) afrollen.

Herabrücken, (*rückte herab, herabgerückt*) bedr. ww. naar beneden trekken, rukken, afrukken; 2. o. ww., m. *s.* en *h.* naar beneden trekken, marcheeren.

Herabrufen, (*rief herab, herabgerufen*) o. ww. onr., m. *h.* van boven toeroepen naar beneden te komen; *er rief mich in den Hof herab*, hij riep mij toe dat ik & moest komen.

Herabrutschen, (*rutschte herab, herabgerutscht*) o. ww., m. *s.*, Z. *herabglitschen.*

Herabsäbeln, (*säbelte herab, herabgesäbelt*) bedr. ww. afhouwen, afslaan met den degen.

Herabsagen, (*sagte herab, herabgesagt*) bedr. ww. naar beneden zeggen.

Herabsäuseln, -sausen, (*säuselte* of *sauste herab, herabgesäuselt* of *herabgesaust*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar beneden suizen.

Herabschaben, (*schabte herab, herabgeschabt*) bedr. ww. afschaven, wegschaven.

Herabschaffen, (*schuf herab, herabgeschaffen*) bedr. ww. onr. naar beneden bezorgen.

Herabschallen, (*schallte herab, herabgeschallt*) o. ww., m. *h.* naar beneden klinken, van boven toeklinken.

Herabschauen, (*schaute herab, herabgeschaut*) bedr. ww., Z. *herabsehen.*

Herabschauern, (*schauerte herab, herabgeschauert*) bedr. ww. doen nedertrillen; 2. o. ww., m. *s.* neertrillen.

Herabscheinen, (*schien herab, herabgeschienen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden schijnen, stralen, schitteren; 2. bedr. ww. (van de zon), door te schijnen doen smelten, afvallen.

Herabscheren, (*du schierst herab, er schiert herab, schor herab, herabgeschoren*) bedr. ww. onr. wegscheren, afscheren; 2. wed. ww. *sich* -, zich naar beneden scheren.

Herabscheuchen, (*scheuchte herab, herabgescheucht*) bedr. ww. naar beneden jagen, afjagen.

Herabschicken, (*schickte herab, herabgeschickt*) bedr. ww. naar beneden zenden; (fig.) afzenden, heenzenden.

Herabschieben, (*schob herab, herabgeschoben*) bedr. ww. onr. naar beneden schuiven; 2. o. ww., m. *s.* afglijden.

Herabschielen, (*schielte herab, herabgeschielt*) o. ww., m. *h.* scheel, ter sluik naar beneden zien.

Herabschieszen, (*schoss herab, herabgeschossen*) bedr. ww. onr. afschieten, naar beneden schieten, omverschieten; *einen wüthenden Blick* -, naar beneden werpen; 2. o. ww., m. *s.* zich naar beneden werpen; (van roofvogels), neerschieten.

Herabschiffen, (*schiffte herab, herabgeschifft*) o. ww., m. *h.* afvaren; 2. bedr. ww. *Waaren* -, met scheepsgelegenheid naar beneden bezorgen.

Herabschimmern, (*schimmerte herab, herabgeschimmert*) o. ww., m. *h.* neerschemeren.

Herabschlagen, (*du schlägst herab, er schlägt herab, schlug herab, herabgeschlagen*) bedr. ww., Z. *abschlagen.*

Herabschlängeln, (*schlängelte*

herab, herabgeschlängelt) o. ww., m. *s.* naar beneden kronkelen.

Herabschleichen, (*schlich herab, herabgeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden sluipen, ter sluik naar beneden gaan.

Herabschleifen, (*schleifte herab, herabgeschleift*) bedr. ww. afsleepen, naar beneden sleepen.

Herabschlendern, (*schlenderte herab, herabgeschlendert*) o. ww., m. *s.* naar beneden slenteren, dwalen.

Herabschlenkern, (*schlenkerte herab, herabgeschlenkert*) bedr. ww., Z. *herabschlendern.*

Herabschleppen, (*schleppte herab, herabgeschleppt*) bedr. ww., Z. *herabschleifen;* 2. wed. ww. *sich* -, met moeite afgaan, naar beneden gaan.

Herabschleudern, (*schleuderte herab, herabgeschleudert*) bedr. ww. neerslingeren, neersmijten, naar beneden werpen, neerstorten.

Herabschlüpfen, (*schlüpfte herab, herabgeschlüpft*) o. ww., m. *h.* naar beneden sluipen, ongemerkt naar beneden gaan.

Herabschmeiszen, (*schmiss herab, herabgeschmissen*) bedr. ww. onr., Z. *herabwerfen.*

Herabschmettern, (*schmetterte herab, herabgeschmettert*) o. ww., m. *s.* naar beneden smakken; 2. bedr. ww. neersmakken.

Herabschreien, (*schrie herab, herabgeschrien*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden schreeuwen.

Herabschreiten, (*schritt herab, herabgeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden stappen.

Herabschurren, (*schurrte herab, herabgeschurrt*) o. ww., m. *s.* naar beneden scharrelen.

Herabschütteln, (*schüttelte herab, herabgeschüttelt*) bedr. ww. afschudden, door schudden doen afvallen.

Herabschütten, (*schüttete herab, herabgeschüttet*) bedr. ww. naar beneden gieten; 2. o. ww. afvloeien, afstroomen.

Herabschwanken, (*schwankte herab, herabgeschwankt*) o. ww., m. *s.* naar beneden waggelen, afwaggelen.

Herabschwärmen, (*schwärmte herab, herabgeschwärmt*) o. ww., m. *s.* naar beneden zwermen of stroomen.

Herabschweben, (*schwebte herab, herabgeschwebt*) o. ww. naar beneden zweven.

Herabschwemmen, (*schwemmte herab, herabgeschwemmt*) bedr. ww. doen afdrijven.

Herabschwenken, (*schwenkte herab, herabgeschwenkt*) bedr. ww. naar beneden zwaaien; 2. wed. ww. *sich* -, naar beneden zwenken.

Herabschwimmen, (*schwamm herab, herabgeschwommen*) o. ww. onr., m *s.* en *h.* naar beneden zwemmen.

Herabschwingen, (*schwang herab, herabgeschwungen*) bedr. ww. onr. naar beneden slingeren, stooten; 2. wed. ww. *sich vom Pferde* -, afspringen, zich afwerpen.

Herabschwirren, (*schwirrte herab, herabgeschwirrt*) o. ww., m. *s.* naar beneden snorren.

Herabsegeln, (*segelte herab, herabgesegelt*) o. ww., m. *s.* en *h.* afzeilen, afvaren.

Herabsehen, (*du siehst herab, er sieht herab, sah herab, herabgesehen*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden zien; (fig.) *auf jem.* -, met minachting neerzien op.

Herabsehnen (sich), (*sehnte herab, herabgesehnt*) wed. ww. hunkeren om af te komen.

Herabsein, (*war herab, herabgewesen*) o. ww. onr., m. *s.* er af zijn, beneden zijn.

Herabsenden, (*sandte herab, herabgesandt*) bedr. ww. onr., Z. *herabschicken.*

Herabsenken, (*senkte herab, herabgesenkt*) bedr. ww. doen nederdalen, doen afdalen.

Herabsetzen, (*setzte herab, herabgesetzt*) bedr. ww. lager zetten; (fig.) *einen Beamten* -, in rang verminderen; *den Preis* -, verlagen; *Münzen* -, in waarde verminderen; *Steuern* -, verminderen; *einen Thaler auf einen Gulden* -, tot de waarde van een gulden brengen, verminderen; *jem. in der öffentlichen Meinung* -, in minachting brengen; *eine Sache* -, verlagen; 2. wed. ww. *sich* -, zich vernederen.

Herabsetzung, v. vermindering, afzetting, verlaging v.; (van den prijs), vermindering v.; *mit - der Preise verkaufen,* met rabat verkoopen.

Herabsingen, (*sang herab, herabgesungen*) bedr. ww. afzingen; 2. o. ww., m. *s.* zingend afkomen.

Herabsinken, (*sank herab, herabgesunken*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden zinken; (fig.) dalen, minder worden; 2. zijn krediet, aanzien, gezag, zijne achting verliezen, zinken; *wie tief kann man* -, hoe diep kan men zinken, zich verlagen; II. o. zelfst. verlaging v., val m., vermindering v.; (fig.) zedelijk verval o., ontaarding, demoralisatie v.

Herabsprechen, (*du sprichst herab, er spricht herab, sprach herab, herabgesprochen*) bedr. ww. onr. van boven naar beneden spreken.

Herabsprengen, (*sprengte herab, herabgesprengt*) bedr. ww. naar beneden doen springen; 2. o. ww., m. *s.* naar beneden springen.

Herabspringen, (*sprang herab, herabgesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden springen.

Herabspritzen, (*spritzte herab, herabgespritzt*) o. ww., m. *s.* afspuiten, afspatten.

Herabstarren, (*starrte herab, herabgestarrt*) o. ww., m. *h.* naar beneden staren.

Herabstechen, (*du stichst herab, er sticht herab, stach herab, herabgestochen*) o. ww. onr., m. *h.* van boven naar beneden steken; 2. bedr. ww. *jem. vom Pferde* -, steken, afsteken; *den Ring* -, naar beneden steken, afsteken.

Herabstecken, (*steckte herab, herabgesteckt*) bedr. ww. naar beneden steken.

Herabstehen, (*stand herab, herabgestanden*) o. ww. onr., m. *h.* afstaan, naar beneden treden; 2. *stehen Sie herab,* ga lager staan.

Herabstehlen, (*du stiehlst herab, er stiehlt herab, stahl herab, herabgestohlen*) bedr. ww. onr. afstelen; 2. wed. ww. *sich* -, naar beneden sluipen.

Herabsteigen, (*stieg herab, herabgestiegen*) bedr. en o. ww. onr. *zu jemn.* -, afstijgen, afdalen; *den Berg* of *vom Berge* -, afstijgen, afdalen.

Herabstellen, (*stellte herab, herabgestellt*) bedr. ww. lager plaatsen.

Herabstimmen, (*stimmte herab, herabgestimmt*) bedr. ww. *die Saiten* -, lager stemmen; (fig.) zijne aanspraken matigen, op minder hoogen toon spreken; *die Kräfte* -, doen afnemen; *die Stimme* -, doen dalen; *die Leidenschaften* -, doen bedaren; 2. wed. ww. *sich* -, zich ontspannen, zich verpoozen; (fig.) moedeloos worden; *sich zu jems. Einsichten* -, zich richten naar.

Herabstolpern, (*stolperte herab, herabgestolpert*) o. ww., m. *s.* afstrompelen, naar beneden strompelen.

Herabstoszen, (*du stöszest herab, er stöszt herab, stiesz herab, herabgestoszen*) bedr. ww. onr. naar beneden stooten, afstooten.

Herabstrahlen, (*strahlte herab, herabgestrahlt*) o. ww. afstralen, nederstralen.

Herabstreichen, (*strich herab, herabgestrichen*) bedr. ww. onr. afstrijken, nederstrijken, naar beneden strijken.

Herabstreuen, (*streute herab, herabgestreut*) bedr. ww. nederstrooien, naar beneden strooien.

Herabströmen, (*strömte herab, herabgeströmt*) o. ww., m. *s.* naar beneden stroomen, afstroomen, afvloeien; *Thränen strömten ihr die Wangen herab,* stroomden langs; (fig.) naar beneden stroomen.

Herabstürmen, (*stürmte herab, herabgestürmt*) o. ww., m. *s.* nederstormen; 2. bedr. ww. stormend of woedend naar beneden brengen.

Herabsturz, (*-es*) m., z. m. nederstorting v., val m.

Herabstürzen, (*stürzte herab, herabgestürzt*) o. ww., m. *s.* naar beneden storten, vallen; (van roofvogels), Z. *herabschieszen;* 2. bedr. ww. *jem.* -, naar beneden storten, werpen; 3. wed. ww. *sich* -, naar beneden snellen.

Herabtanzen, (*tanzte herab, herabgetanzt*) o. ww., m. *h.* afdansen, naar beneden dansen.

Herabtaumeln, (*taumelte herab, herabgetaumelt*) o. ww., m. *s.* naar beneden tuimelen, aftuimelen.

Herabthun, (*that herab, herab-*

gethan) bedr. ww. onr., Z. *herabbringen, herabnehmen.*

Herabtoben, (*tobte herab, herabgetobt*) o. ww., m. *s.* met geraas of getier afkomen, naar beneden komen; 2. m. *h.* naar beneden razen (van boven), razend spreken.

Herabtönen, (*tönte herab, herabgetönt*) o. ww., m. *h.* afklinken, naar beneden klinken (van boven).

Herabtorkeln, (*torkelte herab, herabgetorkelt*) o. ww., m. *s.* naar beneden tuimelen, vallen, rollen.

Herabtosen, (*toste herab, herabgetost*) o. ww., Z. *herabtoben.*

Herabtraben, (*trabte herab, herabgetrabt*) o. ww., m. *s.* afdraven, naar beneden draven.

Herabtragen, (*du trägst herab, er trägt herab, trug herab, herabgetragen*) bedr. ww. onr. afdragen, naar beneden dragen.

Herabträufeln, herabtraufen, (*träufelte* en *traufte herab, herabgeträufelt* en *herabgetraufl*) bedr. ww. druppel voor druppel laten vallen, uitstorten; 2. o. ww., m. *s.* naar beneden druppelen, druipen.

Herabträumen (sich), (*träumte herab, herabgeträumt*) wed. ww. droomen dat men naar beneden gaat.

Herabtreiben, (*trieb herab, herabgetrieben*) bedr. ww. onr. naar beneden jagen, drijven.

Herabtreten, (*du trittst herab, er tritt herab, trat herab, herabgetreten*) o. ww. onr., m. *s.* afgaan, aftreden, naar beneden treden; 2. bedr. ww. aftreden, afschoppen, aftrappen, naar beneden trappen.

Herabtriefen, -tröpfen, -tröpfeln, (*triefte herab, herabgetrieft* en *tröpf(el)te herab, herabgetröpf(el)t*) o. ww. neerdruppelen, neerdruipen, afdroppelen.

Herabtrippeln, (*trippelte herab, herabgetrippelt*) o. ww., m. *s.* aftrippelen, naar beneden trippelen.

Herabtrotten, (*trottete herab, herabgetrottet*) o. ww., m. *s.*, Z. *herabtraben.*

Herabwachsen, (*du wächsest herab, er wächst herab, wuchs herab, herabgewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden groeien.

Herabwackeln, (*wackelte herab, herabgewackelt*) o. ww., m. *s.* naar beneden waggelen.

Herabwagen (sich), (*wagte herab, herabgewagt*) wed. ww., Z. *herabdürfen.*

Herabwallen, (*wallte herab, herabgewallt*) o. ww., m. *s.* naar beneden trekken, in optocht ter bedevaart trekken; 2. (van het haar), neergolven, in golvingen neervallen.

Herabwälzen, (*wälzte herab, herabgewälzt*) bedr. ww. naar beneden wentelen, afwentelen, afrollen.

Herabwandeln, -wandern, (*wandelte* en *wanderte herab, herabgewandelt* en *herabgewandert*) o. ww. naar beneden wandelen, reizen, gaan, afgaan.

Herabwanken, (*wankte herab, herabgewankt*) o. ww., Z. *herabwackeln.*

Herabwärts, bijw., Z. *herunterwärts.*

Herabwaschen, (*du wäschest herab, er wäscht herab, wusch herab, herabgewaschen*) bedr. ww. onr. afspoelen.

Herabwatscheln, (*watschelte herab, herabgewatschelt*) o. ww., m. *s.*, Z. *herabwackeln.*

Herabwehen, (*wehte herab, herabgeweht*) o. ww. naar beneden waaien; 2. bedr. ww. afwaaien.

Herabweisen, (*wies herab, herabgewiesen*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden wijzen, een teeken geven om naar beneden te komen.

Herabwerfen, (*du wirfst herab, er wirft herab, warf herab, herabgeworfen*) bedr. ww. onr. naar beneden werpen, gooien; *jem. vom Pferde* -, afwerpen.

Herabwinden, (*wand herab, herabgewunden*) bedr. ww. onr. met de katrol afwinden, naar beneden winden; 2. wed. ww. *sich* -, naar beneden kronkelen; *ein Fusssteig windet sich den Berg herab,* daalt al kronkelende langs den berg, slingert zich naar beneden.

Herabwinken, (*winkte herab, herabgewinkt*) o. ww., m. *h.* naar beneden wenken, wenken om beneden te komen; 2. bedr. ww. beneden wenken.

Herabwirbeln, (*wirbelte herab, herabgewirbelt*) o. ww., m. *s.* naar beneden dwarrelen, draaien.

Herabwogen, (*wogte herab, herabgewogt*) o. ww., m. *s.* naar beneden golven.

Herabwollen, (*ich will herab, du willst herab, er will herab, wollte herab, herabgewollt*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden willen gaan.

Herabwünschen, (*wünschte herab, herabgewünscht*) bedr. ww. toewenschen (van den hemel), wenschen dat iets op iem. afdale; 2. wed. ww. *sich* -, zich er af wenschen.

Herabwürdigen, (*würdigte herab, herabgewürdigt*) bedr. ww. in minachting brengen, verlagen, vernederen, lager zetten, lager stemmen.

Herabwürdiger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. lasteraar m., die vernedert, in minachting brengt.

Herabwürdigung, v. vernedering, verlaging, afzetting v.; (fig.) minachting, ontheiliging v.

Herabzerren, (*zerrte herab, herabgezerrt*) bedr. ww. naar beneden trekken, aftrekken.

Herabziehen, (*zog herab, herabgezogen*) bedr. ww. onr. aftrekken, naar beneden trekken; *Vorhänge* -, neerhalen, neerlaten; (fig.) in minachting brengen; 2. o. ww. met een stoet naar beneden trekken.

Herabzischen, (*zischte herab, herabgezischt*) o. ww., m. *s.* afsissen.

Herabzittern, (*zitterte herab, herabgezittert*) o. ww., m. *s.* afrollen, sidderend of waggelend afkomen, of naar beneden komen.

Herabzwängen, (*zwängte herab, herabgezwängt*) bedr. ww. met geweld afpersen; it. naar beneden dringen, drukken.

Herabzwicken, (*zwickte herab, herabgezwickt*) bedr. ww. afslaan.

Herabzwingen, (*zwang herab, herabgezwungen*) bedr. ww. onr., Z. *herabzwängen.*

Herackern, (*ackerte her, hergeackert*) o. ww., m. *s.* komen aanploegen; 2. bedr. ww. herwaarts ploegen.

Heraldik, v. wapenkunde, heraldiek v.

Heraldiker, (*-kers,* mv. *-ker*) m. wapenkundige, wapenkenner m.

Heraldisch, bijv. nw. wapenkundig, tot de wapenkunde behoorende.

Heran, bijw. bij, nabij, dicht bij, nader; *nur -!,* kom maar wat nader, dichter bij!; 2. naar boven.

Heranarbeiten, (*arbeitete heran, herangearbeitet*) bedr. ww. aanwerken, al werkende naderen.

Heranbannen, (*bannte heran, herangebannt*) bedr. ww. herwaarts bannen.

Heranbeben, (*bebte heran, herangebebt*) o. ww., m. *s.* bevende naderen.

Heranbegeben (sich), (*begab heran, heranbegeben*) wed. ww. naderen.

Heranbekommen, (*bekam heran, heranbekommen*) bedr. ww. herwaarts krijgen.

Heranbemühen (sich), (*bemühte heran, heranbemüht*) wed. ww. trachten te naderen.

Heranbeugen, (*beugte heran, herangebeugt*) bedr. ww. aanbuigen, herwaarts buigen.

Heranbewegen, (*bewegte heran, heranbewegt*) bedr. ww. herwaarts bewegen; 2. wed. ww. *sich* -, naderen.

Heranbilden, (*bildete heran, herangebildet*) bedr. ww. aankweeken, ontwikkelen, opvoeden.

Heranbitten, (*bat heran, herangebeten*) bedr. ww. *jem.* -, verzoeken nader te komen.

Heranblasen, (*du bläsest heran, er bläst heran, blies heran, herangeblasen*) bedr. ww. herwaarts blazen, aanblazen.

Heranblitzen, (*blitzte heran, herangeblitzt*) o. ww. herwaarts bliksemen.

Heranblühen, (*blühte heran, herangeblüht*) o. ww., m. *h.* beginnen te bloeien, te ontluiken; (fig.) groot worden, zich ontwikkelen.

Heranbrausen, (*brauste heran, herangebraust*) o. ww., m. *s.* aanbruisen, bruisende naderen.

Heranbrechen, (*du brichst heran, er bricht heran, brach heran, herangebrochen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *anbrechen.*

Heranbringen, (*brachte heran, herangebracht*) bedr. ww. onr. *etw.* -, aanbrengen, bijbrengen.

Herandämmern, (*dämmerte her-*

an, herangedämmert) o. ww., m. *s.* aanbreken, beginnen te breken.

Herandampfen, (*dampfte heran, herangedampft*) o. ww., m. *s.* herwaarts dampen.

Herandrängen, (*drängte heran, herangedrängt*) bedr. ww. en wed. ww. *sich* -, herwaarts dringen, aandringen.

Herandrehen, (*drehte heran,herangedreht*) bedr. ww. aandraaien, nader bij draaien.

Herandringen, (*drang heran,herangedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* aandringen, al dringende naderen.

Herandröhnen, (*dröhnte heran, herangedröhnt*) o. ww., m. *s.* aandreunen, dreunend naderen.

Herandrücken, (*drückte heran, herangedrückt*) bedr. ww. aandrukken, naderbij drukken.

Herandürfen, (*durfte heran, herangedurft*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts mogen komen.

Heraneilen, (*eilte heran, herangeeilt*) o. ww., m. *s.* zich herwaarts spoeden, toesnellen, toeschieten.

Heranfahren, (*du fährst heran, er fährt heran, fuhr heran,herangefahren*) o. ww. onr., m. *s.* aanrijden, rijdende naderen; 2. bedr. ww. aanvoeren, herwaarts rijden.

Heranfallen, (*du fällst heran, er fällt heran, fiel heran, herangefallen*) o. ww. onr., m. *s.* aanvallen, vallende naderen.

Heranfeilen, (*feilte heran, herangefeilt*) bedr. ww. aanvijlen.

Heranfeuern, (*feuerte heran,herangefeuert*) o. ww. herwaarts vuren, vurende naderen.

Heranfinden, (*fand heran, herangefunden*) bedr. ww. herwaarts vinden.

Heranflattern, (*flatterte heran, herangeflattert*) o. ww., m. *s.* herwaarts fladderen, aanfladderen.

Heranfliegen, (*flog heran, herangeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* aanvliegen, vliegende naderen.

Heranflieh'en, (*floh heran, herangeflohen*) o. ww., m. *s.* herwaarts vlieden.

Heranfließen, (*floss heran,herangeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts vloeien, vlietend naderen.

Heranflößen, (*flößte heran, herangeflößt*) bedr. ww. aanvlotten, herwaarts vlotten, doen aandrijven.

Heranfluthen, (*fluthete heran, herangefluthet*) o. ww., m. *s.* aanstroomen, toestroomen, stroomend naderen.

Heranführen, (*führte heran,herangeführt*) bedr. ww. aanvoeren, er bij brengen, medebrengen.

Herangehen, (*ging heran, herangegangen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts gaan, afgaan.

Herangießen, (*goss heran, herangegossen*) bedr. ww. onr. herwaarts gieten.

Herangleiten, (*glitt heran, herangeglitten*) o. ww. onr., m. *s.* aanglijden, glijdende naderen.

Heranglitschen, (*glitschte heran, herangeglitscht*) o. ww., m. *s.*, Z. *herangleiten.*

Herangreifen, (*griff heran, herangegriffen*) bedr. ww. onr. aangrijpen.

Heranhaben, (*du hast heran, er hat heran, hatte heran, herangehabt*) bedr. ww. onr. herwaarts hebben, er aan hebben.

Heranhageln, (*hagelte heran, herangehagelt*) o. ww. onp., m. *h.* en *s.* herwaarts hagelen.

Heran-häkeln, -haken, (*häkelte heran, herangehäkelt* en *hakte heran, herangehakt*) bedr. ww. aanhaken.

Heranhängen, (*hängte heran, herangehängt*) bedr. ww. nader hangen.

Heranharken, (*harkte heran, herangeharkt*) bedr. ww. aanharken.

Heranhauen, (*hieb heran,herangehauen*) bedr. ww. onr. aanhouwen, aanslaan.

Heranheben, (*hob heran, herangehoben*) bedr. ww. onr. aanheffen.

Heranhelfen, (*du hilfst heran, er hilft heran, half heran, herangeholfen*) o. ww. onr., m. *h.* aanhelpen.

Heranherrschen, (*herrschte heran, herangeherrscht*) o. ww., m. *s.* met macht of geweld naderen.

Heranhetzen, (*hetzte heran, herangehetzt*) bedr. ww. aanjagen.

Heranhinken, (*hinkte heran,herangehinkt*) o. ww., m. *s.* aanhinken, hinkende naderen.

Heranholen, (*holte heran, herangeholt*) bedr. ww. aanhalen.

Heranhüpfen, (*hüpfte heran, herangehüpft*) o. ww., m. *s.* aanhuppelen.

Heranhutschen, (*hutschte heran, herangehutscht*) o. ww., m. *s.* aanglijden.

Heranjagen, (*jagte heran, herangejagt*) o. ww., m. *s.* aanjagen, jagende naderen; 2. bedr. ww. aanjagen.

Herankämmen, (*kämmte heran, herangekämmt*) bedr. ww. aankammen.

Herankarren, (*karrte heran,herangekarrt*) bedr. ww. met eene kar aanvoeren.

Heranklettern, (*kletterte heran, herangeklettert*) o. ww., m. *s.* aanklauteren.

Heranklimmen, (*klomm heran, herangeklommen*) o. ww. onr., m. *s.* aanklimmen.

Heranklingen, (*klang heran, herangeklungen*) o. ww. onr., m. *s.* klinkende naderen.

Herankollern, (*kollerte heran, herangekollert*) o. ww., m. *s.* aanrollen.

Herankommen, (*kam heran, herangekommen*) o. ww. onr., m. *s.* aankomen, naderen.

Herankönnen, (*konnte heran, herangekonnt*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts kunnen.

Herankriechen, (*kroch heran, herangekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* aankruipen, kruipende naderen.

Herankriegen, (*kriegte heran, herangekriegt*) bedr. ww. herwaarts krijgen.

Herankunft, v., z. m. aankomst, nadering v.

Heranlangen, (*langte heran,herangelangt*) bedr. ww. aanreiken.

Heranlassen, (*du lässest heran, er lässt heran, liess heran, herangelassen*) bedr. ww. onr. laten naderen.

Heranlaufen, (*du läufst heran, er läuft heran, lief heran, herangelaufen*) o. ww. onr., m, *s.* aanloopen, aansnellen, naderen.

Heranlegen, (*legte heran, herangelegt*) bedr. ww. nader leggen.

Heranleiten, (*leitete heran,herangeleitet*) bedr. ww. aanleiden, herwaarts leiden.

Heranlenken, (*lenkte heran, herangelenkt*) bedr. ww. herwaarts sturen.

Heranleuchten, (*leuchtete heran, herangeleuchtet*) o. ww. herwaarts lichten.

Heranlocken, (*lockte heran, herangelockt*) bedr. ww. aanlokken.

Heranmachen, (*machte heran, herangemacht*) bedr. ww. aanmaken, doen naderen; 2. wed. ww. *sich* -, naderen, er aan gaan.

Heranmögen, (*ich mag heran, du magst heran, er mag heran, mochte heran, herangemocht*) o. ww. onr. willen naderen, de begeerte hebben om te naderen.

Heranmüssen, (*ich muss heran, du musst heran, er muss heran, musste heran, herangemusst*) o. ww. onr., m. *s.* nader moeten.

Herannahen, (*nahte heran, herangenaht*) o. ww., m. *s.* naderen, nader komen, aannaderen; *der -de Tod*, de naderende dood.

Herannöthigen, (*nöthigte heran, herangenöthigt*) bedr. ww. herwaarts dringen, noodzaken herwaarts te komen &.

Heranpacken, (*packte heran,herangepackt*) bedr. ww. herwaarts pakken.

Heranprasseln, (*prasselte heran, herangeprasselt*) o. ww., m. *s.* herwaarts knetteren, knetterend naderen.

Heranpurzeln, (*purzelte heran, herangepurzelt*) o. ww., m. *s.* aanbuitelen.

Heranranken (sich), (*rankte heran,herangerankt*) wed. ww. herwaarts ranken.

Heranrasseln, (*rasselte heran, herangerasselt*) o. ww., m. *s.* rammelend naderen, aanrammelen.

Heranrauchen, (*rauchte heran, herangeraucht*) o. ww. herwaarts rooken.

Heranrauschen, (*rauschte heran, herangerauscht*) o. ww., m. *s.* met geruisch naderen, aandruisen.

Heranrechen, (*rechte heran, herangerecht*) bedr. ww. aanharken.

Heranregnen, (*regnete heran,herangeregnet*) o. ww. onp. herwaarts regenen.

Heranreichen, (*reichte heran herangereicht*) bedr. ww. aanreiken.

Heranreifen, (*reifte heran, herangereift*) o. ww., m. *s.* aanrijpen, be-

ginnen rijp te worden; (fig.) zelf ontwikkelen.

Heranreiszen, (*riss heran, herangerissen*) bedr. ww. onr. aanrukken, herwaarts rukken.

Heranreiten, (*ritt heran, herangeritten*) o. ww. onr., m. *s.* aanrijden.

Heranreizen, (*reizte heran, herangereizt*) bedr. ww. aanzetten om te naderen.

Heranrennen, (*rannte heran, hergerannt*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts loopen, rennen, aanrennen.

Heranrieseln, (*rieselte heran, herangerieselt*) o. ww., m. *s.* herwaarts ruischen, aanruischen.

Heranrinnen, (*rann heran, herangeronnen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts vloeien, aanvloeien.

Heranrollen, (*rollte heran, herangerollt*) bedr. ww. aanrollen, doen nader rollen; 2. o. ww., m. *s.* aanrollen, rollend naderen.

Heranrücken, (*rückte heran, herangerückt*) bedr. ww. dichter bij schuiven, aanschuiven; 2. o. ww., m. *s.* en *h.* aanrukken, aankomen, naderen.

Heranrudern, (*ruderte heran, herangerudert*) o. ww., m. *s.* al roeiend nade en, aanroeien; 2. bedr. ww. herwaarts roeien.

Heranrufen, (*rief heran, herangerufen*) bedr. ww. onr. herwaarts roepen.

Heranrutschen, (*rutschte heran, herangerutscht*) o. ww., m. *s.* aanglijden.

Heransäuseln, (*säuselte heran, herangesäuselt*) o. ww., m. *s.* suizend naderen.

Heranschaffen, (*schaffte heran, herangeschafft*) bedr. ww. onr. nader brengen.

Heranschauen, (*schaute heran, herangeschaut*) o. ww. herwaarts zien.

Heranschaufeln, (*schaufelte heran, herangeschaufelt*) bedr. ww. met de schop nader brengen.

Heranscheinen, (*schien heran, herangeschienen*) o. ww. onr. herwaarts schijnen.

Heranscheuchen, (*scheuchte heran, herangescheucht*) bedr. ww. aandrijven.

Heranschicken, (*schickte heran, herangeschickt*) bedr. ww. herwaarts zenden.

Heranschieben, (*schob heran, herangeschoben*) bedr. ww. onr. aanschuiven, herwaarts schuiven.

Heranschieszen, (*schoss heran, herangeschossen*) bedr. ww. onr. aanschieten; 2. o. ww., m. *s.* aanschieten.

Heranschiffen, (*schiffte heran, herangeschifft*) o. ww., m. *s.* aanvaren, met een vaartuig naderen.

Heranschleichen, (*schlich heran, herangeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* komen aansluipen, langzaam naderen.

Heranschleifen, (*schleifte heran, herangeschleift*) bedr. ww. aansleepen, it. er aan slijpen; 2. o. ww. (*schliff heran, herangeschliffen*) komen aanglijden.

Heranschlendern, (*schlenderte heran, herangeschlendert*) o. ww., m. *s.* aanslenteren, slenterend naderen.

Heranschlenkern, (*schlenkerte heran, herangeschlenkert*) bedr. en o. ww., m. *s.* aanslingeren.

Heranschleppen, (*schleppte heran, herangeschleppt*) bedr. ww. aansleepen, nader sleepen.

Heranschleudern, (*schleuderte heran, herangeschleudert*) bedr. ww. herwaarts slingeren, werpen.

Heranschmettern, (*schmetterte heran, herangeschmettert*) o. ww., m. *s.* aansmakken; it. ratelend naderen; 2. bedr. ww. herwaarts gooien.

Heranschmieren, (*schmierte heran, herangeschmiert*) bedr. ww. aansmeren, aankladden.

Heranschreiben, (*schrieb heran, herangeschrieben*) o. ww. onr., m. *h.* aanschrijven.

Heranschreiten, (*schritt heran, herangeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* komen aanstappen, herwaarts stappen, met groote stappen naderen.

Heranschütteln, (*schüttelte heran, herangeschüttelt*) bedr. ww. herwaarts schudden.

Heranschwanken, (*schwankte heran, herangeschwankt*) o. ww., m. *s.* wankelend naderen, aanwaggelen.

Heranschwärmen, (*schwärmte heran, herangeschwärmt*) o. ww., m. *s.* herwaarts zwermen, stroomen.

Heranschweben, (*schwebte heran, herangeschwebt*) o. ww., m. *s.* zwevend naderen, aanzweven.

Heranschwemmen, (*schwemmte heran, herangeschwemmt*) bedr. ww. herwaarts voeren.

Heranschwingen, (*schwang heran, herangeschwungen*) bedr. ww. aanzwaaien; 2. wed. ww. *sich* -, aanspringen.

Heranschwirren, (*schwirrte heran, herangeschwirrt*) o. ww., m. *s.* komen aansnorren.

Heransegeln, (*segelte heran, herangesegelt*) o. ww., m. *s.* komen aanzeilen.

Heransehen, (*du siehst heran, er sieht heran, sah heran, herangesehen*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts zien.

Heransein, (*ich bin heran, du bist heran, er ist heran, war heran, herangewesen*) o. ww. onr., m. *s.* er aan zijn.

Heransenden, (*sendete heran, herangesendet*) bedr. ww., Z. *heranschicken.*

Heransetzen, (*setzte heran, herangesetzt*) bedr. ww. aanzetten, nader bij zetten.

Heransinken, (*sank heran, herangesunken*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts zinken.

Heransollen, (*sollte heran, herangesollt*) o. ww. er aan zullen, moeten.

Heransprengen, (*sprengte heran, herangesprengt*) o. ww., m. *s.* komen aanjagen, aanrennen; 2. bedr. ww. herwaarts doen springen.

Heranspringen, (*sprung heran, herangesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* aanspringen.

Heranspritzen, (*spritzte heran, herangespritzt*) bedr. en o. ww., m. *s.* herwaarts spuiten.

Heranstecken, (*steckte heran, herangesteckt*) bedr. ww. nader steken.

Heransteigen, (*stieg heran, herangestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* nader klimmen, stijgen.

Heranstellen, (*stellte heran, herangestellt*) bedr. ww. nader stellen.

Heranstolpern, (*stolperte heran, herangestolpert*) o. ww., m. *s.* aanstrompelen.

Heranstoszen, (*stiesz heran, herangestoszen*) bedr. ww. nader stooten.

Heranstrahlen, (*strahlte heran, herangestrahlt*) o. ww., m. *h.* en *s.* aanstralen.

Heranstreichen, (*strich heran, herangestrichen*) bedr. ww. onr. aanstrijken.

Heranstreuen, (*streute heran, herangestreut*) bedr. ww. herwaarts strooien.

Heranströmen, (*strömte heran, herangeströmt*) o. ww., m. *s.* aanstroomen.

Heranstürmen, (*stürmte heran, herangestürmt*) o. ww., m. *s.* aanstormen, stormend naderen.

Heranstürzen, (*stürzte heran, herangestürzt*) o. ww., m. *s.* herwaarts snellen, storten; 2. bedr. ww. herwaarts storten.

Herantanzen, (*tanzte heran, herangetanzt*) o. ww., m. *h.* en *s.* aandansen, dansend naderen.

Herantaumeln, (*taumelte heran, herangetaumelt*) o. ww., m. *s.* tuimelend naderen, vallen, aantuimelen.

Heranthun, (*that heran, herangethan*) bedr. ww. onr. herwaarts maken, brengen, doen; it. er aan maken, doen.

Herantoben, (*tobte heran, herangetobt*) o. ww., m. *s.* razend of tierend naderen, aanrazen.

Herantorkeln, (*torkelte heran, herangetorkelt*) o. ww., m. *s.*, Z. *herantaumeln.*

Herantosen, (*toste heran, herangetost*) o. ww., m. *s.*, Z. *herantoben.*

Herantraben, (*trabte heran, herangetrabt*) o. ww., m. *s.* aandraven.

Herantragen, (*du trägst heran, er trägt heran, trug heran, herangetragen*) bedr. ww. onr. aandragen, nader bij dragen.

Heranträufe(l)n, (*träuf(el)te heran, herangeträuf(el)t*) o. ww., m. *h.* herwaarts droppelen.

Herantraufen, (*traufte heran, herangetraufl*) o. ww., m. *s.* aandruipen.

Herantreiben, (*trieb heran, herangetrieben*) bedr. ww. onr. aandrijven, nader bij drijven.

Herantreten, (*du trittst heran, er tritt heran, trat heran, herangetreten*) o. ww. onr., m. *s.* aantreden, aanstappen, nader treden.

Herantriefen, (*troff heran, her-*

angetroffen) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *heran-trauſen.*

Heranſtrippeln, (*trippelte heran, herangetrippelt*) o. ww., m. *s.* aandribbelen.

Heranſtröpfe(l)n, (*tröpf(el)te heran, herangetröpf(el)t*) o. ww., Z. *heranträufen.*

Heranſtrotten, (*trottete heran, herangetrottet*) o. ww., m. *s.* aandraven.

Heranwachſen, (*du wächſest heran, er wächſt heran, wuchs heran, herangewachſen*) o. ww. onr., m. *s.* groot worden, volwassen worden; (fig.) ontwikkelen, ontluiken; *ein -des Mädchen,* aankomend meisje.

Heranwackeln, (*wackelte heran, herangewackelt*) o. ww., m. *s.* aanwaggelen, waggelend naderen.

Heranwagen (ſich), (*wagte heran, herangewagt*) wed. ww. zich herwaarts wagen, wagen herwaarts te komen.

Heranwallen, (*wallte heran, herangewallt*) o. ww., m. *s.* aangolven.

Heranwälzen, (*wälzte heran, herangewälzt*) bedr. ww. aanwentelen, nader bij wentelen.

Heranwandeln, (*wandelte heran, herangewandelt*) o. ww., m. *s.* aankomen, naderen.

Heranwandern, (*wanderte heran, herangewandert*) o. ww., m. *s.* herwaarts komen.

Heranwanken, (*wankte heran, herangewankt*) o. ww., m. *s.* aanwaggelen, waggelend naderen.

Heranwatſcheln, (*watſchelte heran, herangewatſchelt*) o. ww., m. *s.*, Z. *heranwanken.*

Heranwehen, (*wehte heran, herangeweht*) o. ww., m. *s.* aanwaaien.

Heranweiſen, (*wies heran, herangewieſen*) bedr. ww. onr. herwaarts wijzen.

Heranwerfen, (*du wirfſt heran, er wirft heran, warf heran, herangeworfen*) bedr. ww. onr. aanwerpen, dichter bij werpen.

Heranwinden, (*wand heran, herangewunden*) bedr. ww. onr. aanwinden, nader bij winden; 2. wed. ww. *ſich* -, herwaarts kronkelen.

Heranwinken, (*winkte heran, herangewinkt*) bedr. en o. ww. hierheen wenken.

Heranwogen, (*wogte heran, herangewogt*) o. ww., m. *s.* aangolven, aanstroomen.

Heranwollen, (*ich will heran, du willſt heran, er will heran, wollte heran, herangewollt*) o. ww. onr. er aan willen; it. hierheen willen.

Heranwünſchen, (*wünſchte heran, herangewünſcht*) bedr. ww. herwaarts wenschen.

Heranzeigen, (*zeigte heran, herangezeigt*) bedr. ww. hierheen wijzen.

Heranzerren, (*zerrte heran, herangezerrt*) bedr. ww. herwaarts rukken.

Heranziehen, (*zog heran, herangezogen*) bedr. en o. ww. onr., m. *s.* herwaarts trekken.

Heranziſchen, (*ziſchte heran, herangeziſcht*) o. ww., m. *s.* aansissen, sissend naderen.

Heranzittern, (*zitterte heran, herangezittert*) o. ww., m. *s.* sidderend, naderen, aansidderen.

Heranzug, (-(*e*)*s*) m., z. m. aantocht m., nadering v.

Heranzürnen, (*zürnte heran, herangezürnt*) o. ww., m. *s.* toornig naderen.

Heranzwängen, (*zwängte heran, herangezwängt*) bedr. ww., Z. *herannöthigen.*

Herauf, bijw. op, opwaarts, naar boven, omhoog; *nur -!,* op maar!, al hooger!; *ſie kommen von dort -,* zij stijgen van dien kant naar boven.

Heraufackern, (*ackerte herauf, heraufgeackert*) bedr. ww. opwaarts ploegen.

Heraufarbeiten, (*arbeitete herauf, heraufgearbeitet*) bedr. ww. naar boven werken, opwerken.

Heraufäugeln, (*äugelte herauf, heraufgeäugelt*) o. ww., m. *h.* naar boven lonken.

Heraufbannen, (*bannte herauf, heraufgebannt*) bedr. ww. naar boven bannen.

Heraufbegeben (ſich), (*du begiebſt herauf, er begiebt herauf, begab herauf, heraufbegeben*) wed. ww. zich naar boven begeven.

Heraufbekommen, (*bekam herauf, heraufbekommen*) bedr. ww. onr. naar boven krijgen, omhoog krijgen.

Heraufbemühen (ſich), (*bemühte herauf, heraufbemüht*) wed. ww. zich naar boven begeven, trachten omhoog te komen.

Heraufbeſtellen, (*beſtellte herauf, heraufbeſtellt*) bedr. ww. boven bestellen.

Heraufbeugen, (*beugte herauf, heraufgebeugt*) bedr. ww. opbuigen, omhoog buigen.

Heraufbewegen, (*bewegte herauf, heraufbeweyt*) bedr. ww. naar boven bewegen; 2. wed. ww. *ſich* -, zich naar boven bewegen.

Heraufbiegen, (*bog herauf, herauf, heraufgebogen*) bedr. ww. onr. opbuigen, opwaarts buigen; 2. wed. ww. *ſich* -, zich omhoog buigen.

Heraufbitten, (*bat herauf, heraufgebeten*) bedr. ww. onr. boven verzoeken, verzoeken boven te komen.

Heraufblaſen, (*du bläſeſt herauf, er bläſt herauf, blies herauf, heraufgeblaſen*) bedr. en o. ww. onr. naar boven blazen, omhoog blazen.

Heraufblicken, (*blickte herauf, heraufgeblickt*) o. ww., m. *h.* naar boven zien, opwaarts zien, den blik opwaarts slaan.

Heraufblinken, (*blinkte herauf, heraufgeblinkt*) o. ww. naar boven schitteren.

Heraufblitzen, (*blitzte herauf, heraufgeblitzt*) o. ww. naar boven bliksemen, schitteren.

Heraufbrauſen, (*brauſte herauf, heraufgebrauſt*) o. ww., m. *s.* naar boven bruisen, opwaarts bruisen.

Heraufbringen, (*brachte herauf, heraufgebracht*) bedr. ww. onr. naar boven brengen, opbrengen.

Heraufdämmern, (*dämmerte herauf, heraufgedämmert*) o. ww., m. *s.* schemerend opkomen of aanbreken.

Heraufdampfen, (*dampfte herauf, heraufgedampft*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar boven dampen.

Heraufdrängen, (*drängte herauf, heraufgedrängt*) bedr. ww. naar boven dringen, omhoog dringen.

Heraufdringen, (*drang herauf, heraufgedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven dringen.

Heraufdröhnen, (*dröhnte herauf, heraufgedröhnt*) o. ww., m. *h.* en *s.* opdreunen, naar boven dreunen.

Heraufdrücken, (*drückte herauf, heraufgedrückt*) bedr. ww. naar boven drukken.

Heraufduften, (*duftete herauf, heraufgeduftet*) o. ww. naar boven geuren, den geur opwaarts verspreiden.

Heraufdürfen, (*durfte herauf, heraufgedurft*) o. ww., m. *h.* durven opstijgen, naar boven mogen gaan.

Heraufeilen, (*eilte herauf, heraufgeeilt*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar boven ijlen, omhoog snellen.

Heraufahren, (*du fährſt herauf, er fährt herauf, fuhr herauf, heraufgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* oprijden, naar boven rijden; *den Fluss* -, opvaren; 2. bedr. ww. opbrengen, oprijden.

Heraufallen, (*du fällſt herauf, er fällt herauf, fiel herauf, heraufgefallen*) o. ww. onr., m. *s.* opvallen.

Heraufeuern, (*feuerte herauf, heraufgefeuert*) bedr. en o. ww. naar boven vuren.

Heraufinden, (*fand herauf, heraufgefunden*) bedr. ww. onr. naar boven vinden; 2. wed. ww. *ſich* -, den weg naar boven vinden.

Heraufflammen, (*flammte herauf, heraufgeflammt*) o. ww. opvlammen, omhoog vlammen.

Heraufflattern, (*flatterte herauf, heraufgeflattert*) o. ww., m. *s.* opfladderen, omhoog fladderen.

Heraufliegen, (*flog herauf, heraufgeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* opvliegen.

Heraufliehen, (*floh herauf, heraufgeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven vlieden.

Heraufflimmern, (*flimmerte herauf, heraufgeflimmert*) o. ww. naar boven flikkeren, opflikkeren.

Heraufflüchten, (*flüchtete herauf, heraufgeflüchtet*) bedr. ww. naar boven brengen; 2. o. ww., m. *s.* naar boven vluchten.

Heraufführen, (*führte herauf, heraufgeführt*) bedr. ww. naar boven voeren, omhoog brengen, leiden, opvoeren.

Heraufunkeln, (*funkelte herauf, heraufgefunkelt*) o. ww. opvonkelen, naar boven vonkelen.

Heraufgabeln, (*gabelte herauf, heraufgegabelt*) bedr. ww. met eene gaffel of hooivork omhoog steken.

Heraufgaffen, (*gaffte heraufheraufgegafft*) o. ww. naar boven gapen.

Heraufgeben, (*du giebst herauf, er giebt herauf, gab herauf, heraufgegeben*) bedr. ww. onr. opgeven, naar boven reiken, omhoog geven; 2. laten afgeven.

Heraufgehen, (*ging herauf, heraufgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven gaan, klimmen.

Heraufgieszen, (*goss heraufheraufgegossen*) bedr. ww. onr. opgieten.

Heraufglänzen, (*glänzte herauf, heraufgeglänzt*) o. ww., m. *h.* naar boven schitteren, glinsteren.

Heraufglimmern, (*glimmerte herauf, heraufgeglimmert*) o. ww. oplikkeren.

Heraufgreifen, (*griff herauf, heraufgegriffen*) bedr. ww. onr. opgrijpen.

Heraufgrünen, (*grünte herauf, heraufgegrünt*) o. ww., m. *s.* groenen, opwassen, opgroeien.

Heraufgucken, (*guckte herauf, heraufgeguckt*) o. ww. opkijken.

Heraufhäkeln, -haken, (*häkelte* en *hakte herauf, heraufgehäkelt* en *heraufgehakt*) bedr. ww. met haakjes of haken naar boven trekken, ophaken.

Heraufhängen, (*hängte herauf, heraufgehängt*) bedr. ww. ophangen, naar boven hangen.

Heraufharken, (*harkte herauf, heraufgeharkt*) bedr. ww. opharken, omhoog harken.

Heraufhauen, (*hieb herauf, heraufgehauen*) bedr. ww. onr. naar boven houwen, slaan.

Heraufheben, (*hob herauf, heraufgehoben*) bedr. ww. onr. opheffen, omhoog heffen.

Heraufhelfen, (*du hilfst herauf, er hilft herauf, half herauf, heraufgeholfen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven helpen, omhoog helpen, ophelpen.

Heraufhetzen, (*hetzte herauf, heraufgehetzt*) bedr. ww. naar boven jagen.

Heraufhinken, (*hinkte herauf, heraufgehinkt*) o. ww., m. *s.* naar boven hinken, ophinken.

Heraufholen, (*holte herauf, heraufgeholt*) bedr. ww. boven halen, ophalen.

Heraufhören, (*hörte herauf, heraufgehört*) bedr. ww. hooren opklinken.

Heraufhüpfen, (*hüpfte herauf, heraufgehüpft*) o. ww., m. *s.* ophuppelen, naar boven huppelen.

Heraufhusten, (*hustete herauf, heraufgehustet*) bedr. ww. ophoesten, hoestende uitspuwen.

Heraufhu(t)schen, (*hu(t)schte herauf, heraufgehu(t)scht*) o. ww., m. *s.* naar boven glijden.

Heraufjagen, (*jagte herauf, heraufgejagt*) bedr. en o. ww., m. *s.* naar boven jagen, opjagen.

Heraufkämmen, (*kämmte heraufheraufgekämmt*) bedr. ww. opkammen, omhoog kammen.

Heraufkarren, (*karrte herauf, heraufgekarrt*) bedr. ww. met eene kar naar boven voeren, opkarren.

Heraufkehren, (*kehrte herauf, heraufgekehrt*) bedr. ww. naar boven keeren, opkeeren.

Heraufklettern, (*kletterte herauf, heraufgeklettert*) o. ww., m. *s.* opklauteren, naar boven klimmen of klauteren.

Heraufklimmen, (*klomm herauf, heraufgeklommen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven klimmen, omhoog klimmen, opklimmen.

Heraufklingen, (*klang herauf, heraufgeklungen*) o. ww., m. *h.* (van geluiden), opklinken, zich verheffen, komen tot.

Heraufkollern, (*kollerte herauf, heraufgekollert*) bedr. en o. ww., m. *s.* naar boven rollen.

Heraufkommen, (*kam herauf, heraufgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* opkomen, boven komen; *den Berg* -, boven op & komen; *den Fluss* -, (van schepen), opvaren.

Heraufkönnen, (*ich kann herauf, du kannst herauf, er kann herauf, konnte herauf, heraufgekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* op kunnen, kunnen opkomen.

Heraufkrähen, (*krähte herauf, heraufgekräht*) o. ww. naar boven kraaien.

Heraufkriechen, (*kroch herauf, heraufgekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* opkruipen, naar boven kruipen.

Heraufkunft, v., z. m. opkomst, bovenkomst v.

Heraufiangen, (*langte herauf, heraufgelangt*) bedr. ww. opreiken, opsteken.

Heraufiassen, (*du lässest herauf, er lässt herauf, liesz herauf, heraufgelassen*) bedr. ww. onr. naar boven laten, oplaten.

Heraufiaufen, (*du läufst herauf, er läuft herauf, lief herauf, heraufgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* oploopen, naar boven loopen, rennen.

Heraufiegen, (*legte herauf, heraufgelegt*) bedr. ww. naar boven leggen, er op leggen.

Heraufleiten, (*leitete herauf, heraufgeleitet*) bedr. ww. opleiden, naar boven leiden.

Heraufienken, (*lenkte herauf, heraufgelenkt*) bedr. ww. naar boven sturen.

Heraufleuchten, (*leuchtete herauf, heraufgeleuchtet*) o. ww. naar boven lichten, oplichten.

Heraufiocken, (*lockte herauf, heraufgelockt*) bedr. ww. boven lokken.

Heraufiodern, (*loderte herauf, heraufgelodert*) o. ww., m. *s.* opvlammen.

Heraufmachen, (*machte herauf, heraufgemacht*) bedr. ww. naar boven maken; 2. wed. ww. *sich* -, zich naar boven begeven.

Heraufmüssen, (*ich muss herauf, du musst herauf, er muss herauf, musste herauf, heraufgemusst*) o. ww. onr. naar boven moeten.

Heraufnehmen, (*du nimmst herauf, er nimmt herauf, nahm herauf, heraufgenommen*) bedr. ww. onr. opnemen, naar boven opnemen.

Heraufnöthigen, (*nöthigte herauf, heraufgenöthigt*) bedr. ww. noodzaken naar boven te komen.

Heraufpacken, (*packte herauf, heraufgepackt*) bedr. ww. naar boven pakken; 2. wed. ww. *sich* -, zich naar boven pakken.

Heraufprügeln, (*prügelte herauf, heraufgeprügelt*) bedr. ww. naar boven ranselen, slaan.

Heraufpurzeln, (*purzelte herauf, heraufgepurzelt*) o. ww., m. *s.* buitelend naar boven komen.

Heraufragen, (*ragte herauf, heraufgeragt*) o. ww. naar boven reiken, steken.

Heraufranken (sich), (*rankte herauf, heraufgerankt*) wed. ww. naar boven ranken, omhoog ranken.

Heraufrasseln, (*rasselte herauf, heraufgerasselt*) o. ww., m. *s.* naar boven rammelen, oprammelen.

Heraufrauchen, (*rauchte herauf, heraufgeraucht*) o. ww. naar boven rooken.

Heraufrauschen, (*rauschte herauf, heraufgerauscht*) o. ww., m. *s.* naar boven ruischen.

Heraufrechen, (*rechte herauf, heraufgerecht*) bedr. ww. opharken, naar boven harken.

Heraufreichen, (*reichte herauf, heraufgereicht*) bedr. ww. opreiken.

Heraufreisen, (*reiste herauf, heraufgereist*) o. ww., m. *s.* opreizen, naar boven reizen.

Heraufreiszen, (*riss herauf, heraufgerissen*) bedr. ww. onr. naar boven rukken, trekken.

Heraufreiten, (*ritt herauf, heraufgeritten*) o. ww. onr., m. *s.* oprijden, naar boven rijden.

Heraufrennen, (*rannte herauf, heraufgerannt*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven rennen, oprennen.

Heraufrollen, (*rollte herauf, heraufgerollt*) bedr. en o. ww., m. *s* oprollen, naar boven oprollen.

Heraufrücken, (*rückte herauf, heraufgerükt*) bedr. en o. ww., m. *s.* naar boven rukken, oprukken; *rücken Sie Ihren Stuhl ein wenig* -, zet uw stoel een weinig dichter bij; 2. o. ww., m. *h. rücken Sie herauf,* ga daar omhoog staan.

Heraufrufen, (*rief herauf, heraufgerufen*) bedr. en o. ww. boven roepen.

Heraufrutschen, (*rutschte herauf, heraufgerutscht*) Z. *heraufgleiten.*

Heraufsagen, (*sagte herauf, heraufgesagt*) bedr. ww. naar boven zeggen.

Heraufsäuseln, -sausen, (*säuselte herauf, heraufgesäuselt* en *sauste herauf, heraufgesaust*) o. ww., m. *h.* en *s.* omhoog suizen.

Heraufschaffen, (*schuf herauf,*

heraufgeschaffen) bedr. ww. onr. boven bezorgen, opbrengen.

Heraufschallen, (*schallte herauf, heraufgeschallt*) o. ww. naar boven klinken, omhoog klinken.

Heraufschauen, (*schaute herauf, heraufgeschaut*) o. ww. opzien, naar boven zien, omhoog zien.

Heraufscheinen, (*schien herauf, heraufgeschienen*) o. ww. onr. naar boven schijnen, omhoog schijnen.

Heraufscheren (sich), (*schor herauf, heraufgeschoren*) wed. ww. onr. zich naar boven scheren.

Heraufscheuchen, (*scheuchte herauf, heraufgescheucht*) bedr. ww. naar boven jagen.

Heraufschicken, (*schickte herauf, heraufgeschickt*) bedr. ww. boven zenden.

Heraufschieben, (*schob herauf, heraufgeschoben*) bedr. ww. onr. naar boven schuiven, opschuiven.

Heraufschielen, (*schielte herauf, heraufgeschielt*) o. ww. naar boven lonken.

Heraufschieszen, (*schoss herauf, heraufgeschossen*) bedr. ww. onr. naar boven schieten, omhoog schieten.

Heraufschiffen, (*schiffte herauf, heraufgeschifft*) bedr. en o. ww., m. *s.* opvaren.

Heraufschimmern, (*schimmerte herauf, heraufgeschimmert*) o. ww. naar boven schitteren.

Heraufschlängeln, (*schlängelte herauf, heraufgeschlängelt*) o. ww., m. *s.* naar boven kronkelen.

Heraufschleichen, (*schlich herauf, heraufgeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven sluipen, opsluipen.

Heraufschlendern, (*schlenderte herauf, heraufgeschlendert*) o. ww., m. *s.* naar boven slenteren, omhoog sleuteren.

Heraufschlenkern, (*schlenkerte herauf, heraufgeschlenkert*) bedr. ww. opslingeren, naar boven slingeren.

Heraufschleppen, (*schleppte herauf, heraufgeschleppt*) bedr. ww. opsleepen, naar boven sleepen; 2. wed. ww. *sich* -, zich met moeite naar boven begeven.

Heraufschleudern, (*schleuderte herauf, heraufgeschleudert*) bedr. ww. naar boven slingeren.

Heraufschlüpfen, (*schlüpfte herauf, heraufgeschlüpft* o. ww., m. *s.* opsluipen, naar boven sluipen.

Heraufschmeiszen, (*schmiss herauf, heraufgeschmissen*) bedr. ww. onr., Z. *heraufwerfen.*

Heraufschreien, (*schrie herauf, heraufgeschrieen*) bedr. en o. ww. onr. naar boven schreeuwen.

Heraufschütteln, (*schüttelte herauf, heraufgeschüttelt*) bedr. ww. opschudden.

Heraufschütten, (*schüttete herauf, heraufgeschüttet*) bedr. ww. opgieten.

Heraufschwanken, (*schwankte herauf, heraufgeschwankt*) o. ww., m. *s.* wankelend naar boven komen, wankelend opkomen.

Heraufschwärmen, (*schwärmte herauf, heraufgeschwärmt*) o. ww., m. *s.* opzwermen.

Heraufschweben, (*schwebte herauf, heraufgeschwebt*) o. ww., m. *s.* naar boven zweven, zich langzaam verheffen.

Heraufschwellen, (*schwoll herauf, heraufgeschwollen*) o. ww. onr., m. *s.* opzwellen.

Heraufschwemmen, (*schwemmte herauf, heraufgeschwemmt*) bedr. ww. naar boven doen drijven.

Heraufschwenken, (*schwenkte herauf, heraufgeschwenkt*) bedr. ww. opzwenken; 2. wed. ww. *sich* -, naar boven zwenken.

Heraufschwimmen, (*schwamm herauf, heraufgeschwommen*) o. ww. onr., m. *s.* tegen den stroom opzwemmen, naar boven zwemmen, drijven, opzwemmen, opdrijven.

Heraufschwingen, (*schwang herauf, heraufgeschwungen*) bedr. ww. onr. naar boven zwaaien; 2. wed. ww. *sich* -, er op springen.

Heraufschwirren, (*schwirrte herauf, heraufgeschwirrt*) o. ww., m. *s.* naar boven snorren.

Heraufsegeln, (*segelte herauf heraufgesegelt*) o. ww., m. *s.* opzeilen.

Heraufsehen, (*du siehst herauf, er sieht herauf, sah herauf, heraufgesehen*) o. ww. onr., m. *s.* opzien, naar boven zien.

Heraufsehnen (sich), (*sehnte herauf, heraufgesehnt*) wed. ww. naar boven verlangen, verlangen boven, er op te zijn.

Heraufsein. (*ich bin herauf, du bist herauf, er ist herauf, war herauf, heraufgewesen*) o. ww. onr., m. *s.* er op zijn, boven zijn.

Heraufsenden, (*sendete* of *sandte herauf, heraufgesendet* of *heraufgesandt*) bedr. ww. reg. en onr. opzenden, omhoog zenden.

Heraufsetzen, (*setzte herauf, heraufgesetzt*) bedr. ww. er op zetten, naar boven zetten.

Heraufseufzen, (*seufzte herauf, heraufgeseufzt*) o. ww. opzuchten.

Heraufsingen, (*sang herauf, heraufgesungen*) bedr. en o. ww. onr. opzingen.

Heraufsollen, (*sollte herauf, heraufgesollt*) o. ww. er op zullen, moeten.

Heraufsprechen, (*du sprichst herauf, er spricht herauf, sprach herauf, heraufgesprochen*) bedr. en o. ww. onr. opspreken, naar boven spreken.

Heraufsprengen, (*sprengte herauf, heraufgesprengt*) bedr. ww. doen opspringen; 2. o. ww., m. *s.* naar boven galoppeeren.

Heraufspringen, (*sprang herauf, heraufgesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven springen.

Heraufspritzen, (*spritzte herauf, heraufgespritzt*) bedr. en o. ww. naar boven spuiten, omhoog spuiten.

Heraufstarren, (*starrte herauf, heraufgestarrt*) o. ww. naar boven staren, omhoog staren.

Heraufstecken, (*steckte herauf, heraufgesteckt*) bedr. ww. naar boven steken, omhoog steken.

Heraufsteigen, (*stieg herauf, heraufgestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven stijgen, omhoog stijgen, zich verheffen.

Heraufstehlen, (*du stiehlst herauf, er stieh't herauf, stahl herauf, heraufgestohlen*) bedr. ww. onr. stelen en naar boven brengen; 2. wed. ww. *sich* -, naar boven sluipen.

Heraufstellen, (*stellte herauf, heraufgestellt*) bedr. ww. naar boven stellen, plaatsen, omhoog plaatsen.

Heraufstimmen, (*stimmte herauf, heraufgestimmt*) bedr. ww. hooger stemmen.

Heraufstolpern, (*stolperte herauf, heraufgestolpert*) o. ww., m. *s.* naar boven strompelen, omhoog strompelen.

Heraufstoszen, (*stiesz herauf, heraufgestoszen*) bedr. ww. onr. opstooten, naar boven stooten.

Heraufstrahlen, (*strahlte herauf, heraufgestrahlt*) o. ww. naar boven stralen, omhoog stralen.

Heraufstreichen, (*strich herauf, heraufgestriechen*) bedr. ww. onr. opstrijken.

Heraufstreuen, (*streute herauf, heraufgestreut*) bedr. ww. naar boven strooien.

Heraufströmen, (*strömte herauf, heraufgeströmt*) o. ww., m. *s.* opstroomen, omhoog stroomen; 2. bedr. ww. doen opstroomen.

Heraufstürmen, (*stürmte herauf, heraufgestürmt*) o. ww., m. *s.* opstormen, naar boven stormen; 2. bedr. ww. met geweld naar boven drijven.

Heraufstürzen, (*stürzte herauf, heraufgestürzt*) o. ww., m. *s.* met geweld naar boven komen; 2. bedr. ww. met geweld naar boven dringen.

Heraufstanzen, (*tanzte herauf, heraufgetanzt*) o. ww., m. *s.* opdansen.

Heraufstauchen, (*tauchte herauf, heraufgetaucht*) o. ww. boven (het water) komen op duiken.

Heraufstaumeln, (*taumelte herauf, heraufgetaumelt*) o. ww., m. *s.* naar boven tuimelen.

Heraufthun, (*that herauf, heraufgethan*) bedr. ww. onr. er op doen.

Heraufstoben, (*tobte herauf, heraufgetobt*) o. ww., m. *s.* met geraas opkomen, naar boven komen.

Heraufstönen, (*tönte herauf, heraufgetönt*) o. ww. opklinken, naar boven klinken.

Heraufstorkeln, (*torkelte herauf, heraufgetorkelt*) Z. *heraufstaumeln.*

Heraufstosen, (*toste herauf, heraufgetost*) Z. *heraufstoben.*

Heraufstraben, (*trabte herauf, heraufgetrabt*) o. ww., m. *s.* naar boven draven, omhoog draven.

Heraufstragen, (*du trägst herauf, er trägt herauf, trug herauf, heraufgetra-*

gen) bedr. ww. onr. opdragen, omhoog dragen, naar boven dragen.

Heraufträufe(l)n, (*träuf(el)te herauf, heraufgeträuf(el)t*) bedr. ww. er op droppelen, bij droppels er op gieten

Herauftraufen, (*traufte herauf, heraufgetraufl*) o. ww., m. *s.* er op druipen, bij droppels vallen op.

Herauftreiben, (*trieb herauf, heraufgetrieben*) bedr. ww. onr. opdrijven, omhoog drijven, naar boven drijven.

Herauftreten, (*du trittst herauf, er tritt herauf, trat herauf, heraufgetreten*) o. ww. onr., m. *s.* optreden, naar boven treden.

Herauftriefen, (*troff herauf, heraufgetroffen*) Z. *herauftraufen.*

Herauftrippeln, (*trippelte herauf, heraufgetrippelt*) o. ww., m. *s.* opdribbelen.

Herauftröpfe(l)n, (*tröpf(el)te herauf, heraufgetröpf(el)t*) bedr. ww., Z. *heraufträufeln.*

Herauftrotten, (*trottete herauf, heraufgetrottet*) o. ww., m. *s.* opdraven.

Heraufwachsen, (*du wächsest herauf, er wächst herauf, wuchs herauf, heraufgewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* opgroeien, groot worden.

Heraufwackeln, (*wackelte herauf, heraufgewackelt*) bedr. en o. ww., m. *s.* opwaggelen, omhoog waggelen.

Heraufwagen (sich), (*wagte herauf, heraufgewagt*) wed. ww. zich naar boven wagen, zich er op wagen.

Heraufwallen, (*wallte herauf, heraufgewallt*) o. ww., m. *s.* naar boven golven, opgolven, omhoog golven.

Heraufwalzen, (*wälzte herauf, heraufgewälzt*) bedr. en wed. ww. *sich* -, oprollen, opwentelen, naar boven rollen.

Heraufwandern, (*wanderte herauf, heraufgewandert*) o. ww., m. *s.* opwandelen, omhoog wandelen.

Heraufwanken, (*wankte herauf, heraufgewankt*) o. ww., m. *s.*, Z. *heraufwackeln.*

Heraufwärts, bijw. opwaarts, naar boven, omhoog.

Heraufwatscheln, (*watschelte herauf, heraufgewatschelt*) o. ww., m. *s.*, Z. *heraufwackeln.*

Heraufwehen, (*wehte herauf, heraufgeweht*) o. ww., m. *s.* opwaaien, omhoog waaien; 2. bedr. ww. doen opwaaien.

Heraufweisen, (*wies herauf, heraufgewiesen*) bedr. ww. onr. opwijzen, naar boven wijzen.

Heraufwerfen, (*du wirfst herauf, er wirft herauf, warf herauf, heraufgeworfen*) bedr. ww. opwerpen, omhoog werpen, er op werpen.

Heraufwinden, (*wand herauf, heraufgewunden*) bedr. ww. onr. opwinden, omhoog winden; 2. wed. ww. *sich* -, naar boven kronkelen.

Heraufwinken, (*winkte herauf, heraufgewinkt*) bedr. ww. naar boven wenken, wenken om boven te komen.

Heraufwinseln, (*winselte herauf, heraufgewinselt*) o. ww. kermende tonen naar boven laten hooren.

Heraufwirbeln, (*wirbelte herauf, heraufgewirbelt*) bedr. en o. ww., m. *s.* naar boven draaien, omhoog dwarrelen.

Heraufwogen, (*wogte herauf, heraufgewogt*) o. ww., m. *s.* naar boven golven.

Heraufwollen, (*ich will herauf, du willst herauf, er will herauf, wollte herauf, heraufgewollt*) o. ww. onr. naar boven willen, naar boven willen gaan.

Heraufwühlen, (*wühlte herauf, heraufgewühlt*) bedr. ww. opwroeten; opwoelen.

Heraufwünschen, (*wünschte herauf, heraufgewünscht*) bedr. ww. naar boven wenschen; 2. wed. ww. *sich* -, zich boven wenschen.

Heraufzeigen, (*zeigte herauf, heraufgezeigt*) bedr. ww. opwijzen, naar boven wijzen, wijzen naar boven te gaan.

Heraufzerren, (*zerrte herauf, heraufgezerrt*) bedr. ww. naar boven rukken.

Heraufzischen, (*zischte herauf, heraufgezischt*) o. ww., m. *s.* er op sissen.

Heraufziehen, (*zog herauf, heraufgezogen*) bedr. ww. onr. omhoog trekken, optrekken; 2. o. ww. *das Heer zieht den Berg herauf,* trekt & op; *Wolken ziehen herauf,* verheffen zich.

Heraufzwängen, (*zwängte herauf, heraufgezwängt*) bedr. ww. naar boven dringen, persen.

Heraügeln, (*äugelte her, hergeäugelt*) o. ww. herwaarts lonken.

Heraus, bijw. uit, naar buiten; *zur Stadt* -, de stad uit; - *damit!,* voor den dag er mee, spreek!, geef over!; - *mit der Sprache!,* spreek maar!, zeg maar op!; - *aus der Stube!,* voort!, de kamer uit!; -! *zu den Waffen!,* te wapen!; - *mit der Fuchtel!,* de sabel uit de scheede!; *von innen* -, van binnen naar buiten; *er wohnt vorn* -, hij woont aan de voorzijde; *eine Krankheit von innen* - *heilen,* door inwendige behandeling genezen; *frei, gerade, rund* -, ronduit, rondborstig; *zum Hause* -!, de deur uit!

Herausackern, (*ackerte heraus, herausgeackert*) bedr. ww. uitploegen.

Herausarbeiten, (*arbeitete heraus, herausgearbeitet*) bedr. ww. uitwerken, door werken verkrijgen, uithalen; *wir brauchten lange, bis wir uns herausgearbeitet,* wij hadden lang werk om er ons uit te werken; 2. wed. ww. (fig.) *sich aus einer Verlegenheit* -, zich uit & werken, helpen.

Herausaugeln, (*äugelte heraus, herausgeäugelt*) o. ww. er uit lonken.

Herausbannen, (*bannte heraus, herausgebannt*) bedr. ww. uitbannen.

Herausbegeben (sich), (*du begiebst heraus, er begiebt heraus, begab heraus, herausbegeben*) wed. ww. onr. uitgaan, buiten gaan.

Herausbeichten, (*beichtete heraus, herausgebeichtet*) bedr. ww. opbiechten, ronduit bekennen.

Herausbekommen, (*bekam heraus, herausbekommen*) bedr. ww. onr. uitkrijgen, uithalen; (bij betalingen), terugkrijgen; 2. *etw.* -, uitkrijgen, kunnen uithalen; 3. (fig.) ontdekken, ontlokken, afpersen, Z. *herausbringen.*

Herausbemühen, (*bemühte heraus, herausbemüht*) bedr. ww. *jem.* -, overhalen om uit te gaan; *bemühen Sie sich doch nicht heraus,* doe toch de moeite niet om uit te gaan; *bemühen Sie sich ein wenig heraus,* kom een weinig buiten.

Herausbestellen, (*bestellte heraus, herausbestellt*) bedr. ww. *jem.* -, uitnoodigen zich op eene zekere plaats te bevinden, bestellen om ergens buiten (de stad) te komen.

Herausbetteln, (*bettelte heraus, herausgebettelt*) bedr. ww. door bedelen verkrijgen; 2. wed. *sich* -, door bedelen er uit komen, uit & bedelen.

Herausbewegen, (*bewegte heraus, herausbewegt*) bedr. ww. buitenwaarts bewegen; 2. wed. ww. *sich* -, zich naar buiten bewegen.

Herausbilden, (*bildete heraus, herausgebildet*) bedr. ww. er uit maken.

Herausbitten, (*bat heraus, herausgebeten*) bedr. ww. onr. *jem.* -, verzoeken buiten te komen.

Herausblasen, (*du bläsest heraus, er bläst heraus, blies heraus, herausgeblasen*) bedr. ww. onr. er uit blazen; 2. o. ww., m. *h.* naar buiten blazen.

Herausblicken, (*blickte heraus, herausgeblickt*) bedr. ww., Z. *heraussehen.*

Herausbrausen, (*brauste heraus, herausgebraust*) o. ww., m. *h.* er uit bruisen; 2. m. *s.* naar buiten stuiven, vliegen; 3. bedr. ww. met drift uitspreken.

Herausbrechen, (*du brichst heraus, er bricht heraus, brach heraus, herausgebrochen*) bedr. ww. onr. *Steine aus einer Mauer* -, uitbreken; 2. o. ww., m. *s.* uitbreken, uitbarsten, heenbreken; *das Wasser ist herausgebrochen,* doorgebroken.

Herausbrennen, (*brannte heraus, herausgebrannt*) o. ww. onr., m. *h.* losbranden; 2. m. *s. das Holzwerk ist mitten herausgebrannt,* uitbranden, wegbranden; II. bedr. ww. er uit branden, door vuur wegnemen, door brand er uit jagen.

Herausbringen, (*brachte heraus, herausgebracht*) bedr. ww. onr. uitbrengen, er uit brengen, buiten brengen; *den Gefangenen* -, wegbrengen, wegvoeren; 2. *einen Nagel* -, Z. *herausbekommen; jem. aus seinem Zimmer* -, doen heengaan, buiten voeren; *das Erz aus der Grube* -, omhoog brengen; (fig.) *eine Rechnung* -, in orde brengen; *eine Aufgabe* -, oplossen; *ich bringe da keinen Sinn heraus,* ik vind er geen zin in; *können Sie den Brief* -?, ontcijferen; *durch Fragen etw.* -, uitbrengen, ontdekken, uitvorschen, te weten komen, er uit krijgen; *ein Geheimniss* -, ontdekken, te weten komen; *ein Geständniss mit Gewalt von jemn.* -, afdwingen, afpersen; *er konnte kein Geld von ihm* -, krijgen; *ein Wort* -,

uitbrengen, uiten, spreken; *ich konnte das nie von ihm* -, ik kon het nooit van hem te weten krijgen; *ich habe es herausgebracht, dass man mir meine Bitte bewilligte*, ik heb het zoo ver gebracht, gedaan gekregen.

Herausbringung, v. (van erts &), Z. *herausbringen;* 2. (van een geheim &), ontdekking, uitvorsching v.

Herausbrudeln, (*brudelte heraus, herausgebrudelt*) o. ww., m. *h.* uitspartelen, er uit springen.

Herausdampfen, (*dampfte heraus, herausgedampft*) bedr. ww. doen uitdampen; 2. o. ww., m. *s.* uitdampen.

Herausdeuten, (*deutete heraus, herausgedeutet*) bedr. ww. uitleggen, verklaren.

Herausdonnern, (*donnerte heraus, herausgedonnert*) bedr. ww. (fig.) *Worte* -, met eene donderende stem uiten; 2. o. ww. met donderend geraas uitkomen.

Herausdrängen, (*drängte heraus, herausgedrängt*) bedr. ww. er uit dringen, naar buiten dringen; 2. wed. ww. *sich aus der Menge* -, uitdringen, zich heendringen door.

Herausdrehen, (*drehte heraus, herausgedreht*) bedr. ww. er uit draaien.

Herausdringen, (*drang heraus, herausgedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* naar buiten dringen, er uit dringen.

Herausdrücken, (*drückte heraus, herausgedrückt*) bedr. ww. *den Saft aus einer Citrone* -, uitdrukken, uitduwen.

Herausduften, (*duftete heraus, herausgeduftet*) o. ww. uitdampen.

Herausdürfen, (*durfte heraus, herausgedurft*) o. ww. onr., m. *h.* durven uitgaan; 2. er uit mogen, mogen uitgaan, uitmogen.

Herauseilen, (*eilte heraus, herausgeeilt*) o. ww. zich er uit spoeden, naar buiten snellen, ijlen.

Herauseitern, (*eiterte heraus, herausgeeitert*) o. ww., m. *s.* er uit etteren; 2. bedr. ww. doen uitetteren, als etter laten uitvloeien.

Herausfahren, (*du fährst heraus, er fährt heraus, fuhr heraus, herausgefahren*) o. ww. onr., m. *h.* uitvliegen, uitspringen, uitschieten, uitbarsten; *aus dem Rohre* -, (van een kogel), uitvliegen; 2. *zum Hause* -, uitschieten, uitvliegen, uitsnellen; (Bergw.) *aus der Grube* -, uitkomen; 3. (fig.) zonder overleg spreken; *es ist ihm ein Ausdruck herausgefahren*, er is hem & ontsnapt; *es ist mir nur so herausgefahren*, het is mij ontglipt, ontvallen, Z. *entfahren;* 4. uitrijden, naar buiten rijden, varen; II. bedr. ww. in een wagen, schip naar buiten brengen, vervoeren.

Herausfallen, (*du fällst heraus, er fällt heraus, fiel heraus, herausgefallen*) o. ww. onr., m. *s.* uitvallen, naar buiten vallen.

Herausfeuern, (*feuerte heraus, herausgefeuert*) o. ww. er uit vuren.

Herausfinden, (*fand heraus, herausgefunden*) bedr. ww. onr. vinden, onder vele andere herkennen; *den rechten Weg* -, vinden, uitvinden; 2. wed. ww. *sich* -, den weg vinden, een uitweg vinden, terecht komen; (fig.) *sich nicht* - *können*, geen uitweg vinden, niet wijs kunnen worden uit.

Herausfischen, (*fischte heraus, herausgefischt*) bedr. ww. er uit visschen; (fig.) *die Schnitten aus der Suppe* -, uitvisschen, opvisschen; *eine Nachricht* -, uitvisschen, uitvorschen.

Herausflattern, (*flatterte heraus, herausgeflattert*) o. ww., m. *s.* er uit fladderen, wegfladderen.

Herausfliegen, (*flog heraus, herausgeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* er uitvliegen, wegvliegen.

Herausfliehen, (*floh heraus, herausgeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit vlieden, wegvluchten.

Herausfließen, (*floss heraus, herausgeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* uitvloeien, uitstroomen, uitloopen.

Herausflüchten, (*flüchtete heraus, herausgeflüchtet*) o. ww., m. *s.* er uit vluchten, wegvluchten.

Herausfluthen, (*fluthete heraus, herausgefluthet*) o. ww., m. *s.* met groote golven uitstroomen, uitgolven, met den vloed uitloopen.

Herausfodern, (*foderte heraus, herausgefodert*) bedr. ww., Z. *herausfordern.*

Herausfoderer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. uitdager, opeischer m.

Herausfordern, (*forderte heraus, herausgefordert*) bedr. ww. *den Ueberschuss* -, opeischen, vragen, *jem. aus dem Hause* -, uitdagen, tarten er uit te komen; *jem. zum Zweikampfe* -, ten tweestrijd uitdagen; *auf Pistolen, auf den Degen* -, op & vragen.

Herausforderer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. uitdager, opeischer m.

Herausforderung, v. uitdaging, opeisching v., eisch m.

Herausfressen, (*du frissest heraus, er frisst heraus, frasz heraus, herausgefressen*) bedr. ww. onr. *ein Stück aus einem Käse* -, (van eene muis), uitvreten; *der Hund hat alles herausgefressen*, er uit vreten, leegvreten; II. wed. ww. *sich* -, (gemeenz.) dik worden ten gevolge van veel eten; 2. zich er uitredden door & te knagen, te vreten.

Herausfühlen, (*fühlte heraus, herausgefühlt*) bedr. ww. door het gevoel ontdekken, uitkiezen.

Herausführen, (*führte heraus, herausgeführt*) bedr. ww. *ein Pferd* -, uitvoeren, medenemen; (Bergw.) medevoeren, uit de mijn medenemen.

Herausgabe, (*-n*) v. teruggeven, wedergeven o., teruggave v.; (van een boek), uitgave, editie v., druk m.

Herausgabeln, (*gabelte heraus, herausgegabelt*) bedr. ww. met eene gaffel of vork uitsteken, uitnemen.

Herausgaffen, (*gaffte heraus, herausgegafft*) o. ww. er uit gapen.

Herausgeben, (*du gi(e)bst heraus, er gi(e)bt heraus, gab heraus, herausgegeben*) bedr. ww. onr. er uit geven, geven door; *Bretter, Mehl, Eier &* -, geven, afgeven; *ein Pfand* -, teruggeven; *einen Geiszel* -, uitleveren; *er gibt nichts mehr heraus*, hij geeft niets meer terug; 2. *dem Bezahlenden Geld* -, teruggeven; *ich kann Ihnen nicht* -, ik kan u niet teruggeven; 3. *ein Buch* -, uitgeven, in druk geven, publiceeren; *wer gibt die Zeitschrift heraus?*, wie geeft & uit, wie laat & drukken.

Herausgeber, (*-s*, mv. *Herausgeber*) m. uitgever m.; *-in*, v. uitgeefster v.

Herausgehen, (*ging heraus, herausgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* uitgaan, naar buiten gaan; *beim* -, bij het uitgaan; *von einem Zimmer auf die Strasze* -, uitzien op; *das geht zu weit heraus*, dat gaat te ver, springt te veel naar buiten; *dieser Nagel geht nicht heraus*, gaat er niet uit, gaat niet los; (fig.) *mit der Sprache* -, vrij uit, openhartig, zonder omwegen spreken, voor den dag komen.

Herausgestalten, (*gestaltete heraus, herausgestaltet*) Z. *herausbilden.*

Herausgieszen, (*goss heraus, herausgegossen*) bedr. ww. onr. er uit gieten, uitstorten; *aus einem Gefässe in ein anderes* -, overgieten.

Herausgraben, (*du gräbst heraus, er gräbt heraus, grub heraus, herausgegraben*) bedr. ww. onr. uitgraven, gravend uithalen.

Herausgreifen, (*griff heraus, herausgegriffen*) bedr. ww. onr. er uit grijpen; 2. de handen uitsteken om te grijpen.

Herausgucken, (*guckte heraus, herausgeguckt*) bedr. ww. er uit kijken; *zum Fenster* -, uit & kijken, zien; *aus der Tasche* -, uitkomen, uitsteken.

Heraushaben, (*du hast heraus, er hat heraus, hatte heraus, herausgehabt*) o. ww. onr. terug hebben; *ich muss so viel* -, ik moet & terug hebben; *ich muss ihn aus dem Gefängnisse* -, er uit hebben; (fig.) *jetzt habe ich es heraus*, nu heb ik het er uit, nu ben ik er achter, weet ik het.

Heraushacken, (*hackte heraus, herausgehackt*) bedr. ww. uithakken.

Heraushäkeln, -haken, (*häkelte heraus, herausgehäkelt* en *hakte heraus, herausgehakt*) bedr. ww. uithaken, met haakjes uithalen.

Heraushallen, (*hallte heraus, herausgehallt*) o. ww. er uit klinken, galmen.

Heraushalsen, (*halste heraus, herausgehalst*) bedr. ww. uit den hals brengen, met moeite uitspreken.

Heraushalten, (*du hältst heraus, er hält heraus, hielt heraus, herausgehalten*) bedr. ww. onr. *die Hand zum Fenster* -, uithouden, uitsteken.

Heraushangen, (*du hängst heraus, er hängt heraus, hing heraus, herausgehangen*) o. ww. onr., m. *h.* er uit hangen, uithangen; *was hängt ihm zur*

Tasche heraus?, wat hangt, steekt er uit zijn zak?

Heraushängen, (*hängte heraus, herausgehängt*) bedr. ww. uithangen, buiten hangen; *Musterkarten* -, buiten hangen, uitstallen, ten toon hangen.

Herausharken, (*harkte heraus, herausgeharkt*) bedr. ww. er uit harken.

Heraushauen, (*hieb heraus, herausgehauen*) bedr. ww. onr. uithouwen, er uit houwen; (fig.) *ein Regiment* -, bevrijden; 2. wed. ww. *sich mit dem Säbel* -, zich er door heen hakken, zich een weg banen.

Heraushelfen, (*du hilfst heraus, er hilft heraus, half heraus, herausgeholfen*) o. ww. onr. er uit helpen; (fig.) *jem. aus der Noth* -, helpen, uitredden.

Heraushetzen, (*hetzte heraus, herausgehetzt*) bedr. ww. er uit jagen, opjagen.

Heraushinken, (*hinkte heraus, herausgehinkt*) o. ww., m. *h.* er uit hinken, naar buiten hinken.

Herausholen, (*holte heraus, herausgeholt*) bedr. ww. er uit halen, er uit krijgen; *holen Sie es heraus*, haal het er uit.

Heraushüpfen, (*hüpfte heraus, herausgehüpft*) o. ww., m. *s.* er uit huppelen.

Heraushusten, (*hustete heraus, herausgehustet*) bedr. ww. *Blut* -, uithoesten, ophoesten, uitbraken.

Heraushu(t)schen, (*hu(t)schte heraus, herausgehu(t)scht*) o. ww., m. *h.* er uit wippen.

Herausjagen, (*jagte heraus, herausgejagt*) bedr. ww. er uit jagen, naar buiten jagen; 2. o. ww., m. *s. im stärksten Galopp* -, er uit jagen, naar buiten jagen.

Herauskämmen, (*kämmte heraus, herausgekämmt*) bedr. ww. er uit kammen.

Herauskarren, (*karrte heraus, herausgekarrt*) bedr. ww. met eene kar er uit brengen.

Herauskehren, (*kehrte heraus, herausgekehrt*) bedr. ww. er uit vegen, borstelen; 2. *die innere Seite eines Kleides* -, buitenwaarts keeren; (fig.) *die rauhe Seite* -, gestrengheid gebruiken, zich ruw aanstellen.

Herausklauben, (*klaubte heraus, herausgeklaubt*) bedr. ww. uitpluizen; (fig.) uitpluizen, navorschen, door nadenken vinden.

Herauskleiden, (*kleidete heraus, herausgekleidet*) bedr. ww. uitrusten, kleeden, uitdossen; 2. wed. ww. *sich* -, zich uitdossen, Z. *sich herausputzen.*

Herausklettern, (*kletterte heraus, herausgeklettert*) o. ww., m. *s.* en *h.* er uit klouteren.

Herausklimmen, (*klomm heraus, herausgeklommen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit klimmen.

Herausklopfen, (*klopfte heraus, herausgeklopft*) bedr. ww. er uit kloppen; *einen Nagel aus etw.* -, uitkloppen, uitslaan.

Herausklügeln, (*klügelte heraus, herausgeklügelt*) bedr. ww. door nadenken & vinden, op eene spitsvondige manier ontdekken of zich verbeelden, ontdekt te hebben.

Herausknirschen, (*knirschte heraus, herausgeknirscht*) bedr. ww. knarsend er uit krijgen.

Herauskochen, (*kochte heraus, herausgekocht*) Z. *auskochen.*

Herauskollern, (*kollerte heraus, herausgekollert*) Z. *herausrollen.*

Herauskommen, (*kam heraus, herausgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit komen, buiten komen; *da kommt er gerade zum Hause heraus*, daar komt & uit; *kommen Sie zu uns heraus*, kom eens naar ons toe; *die Blumen kommen heraus*, komen uit, ontluiken; 2. (van een boek), uitkomen, verschijnen, het licht zien; 3. (van zaken), uitkomen, ontdekt worden, aan den dag komen; *wenn das herauskommt*, als dat uitkomt, ontdekt wordt; 4. *die Rechnung kommt gerade heraus*, komt uit, sluit; *die Summe kommt nicht heraus*, komt niet uit, gaat niet op; it. *das kommt auf eins heraus*, dat komt op een en hetzelfde neer; *das käme schön heraus*, dat zou mooi uitkomen, dat zou wat mooi's zijn; *dabei kommt nichts heraus*, dat dient, leidt tot niets; *was kann dabei* -?, er zal niet veel te verdienen vallen.

Herauskönnen, (*ich kann heraus, du kannst heraus, er kann heraus, konnte heraus, herausgekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* er uit kunnen, er kunnen uitgaan &.

Herauskrächzen, (*krächzte heraus, herausgekrächzt*) bedr. ww. uitkrijschen.

Herauskratzen, (*kratzte heraus, herausgekratzt*) bedr. ww. uitkrabben.

Herauskreisen, (*kreiste heraus, herausgekreist*) o. ww., m. *s.* er draaiend uitkomen, er uit draaien.

Herauskriechen, (*kroch heraus, herausgekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit kruipen.

Herauskriegen, (*kriegte heraus, herausgekriegt*) bedr. ww., Z. *herausbekommen, herausbringen;* 2. met geweld er uit halen.

Herauslachen, (*lachte heraus, herausgelacht*) o. ww. luid lachen, uitschateren.

Herauslangen, (*langte heraus, herausgelangt*) bedr. ww. *aus der Schublade* -, uitnemen, uithalen; 2. o. ww., m. *h.* er uit reiken, uitreiken; *ich kann nicht so weit* -, reiken.

Herauslassen, (*du lässest heraus, er lässt heraus, liesz heraus, herausgelassen*) bedr. ww. onr. er uit laten, uitlaten, buiten laten; *Gefangene* -, loslaten; *Wein* -, aftappen; *seinen Zorn* -, bot vieren, ontlasten; 2. wed. ww. *sich* -, zich uitlaten, zich verklaren, Z. *auslassen.*

Herauslaufen, (*du läufst heraus, er läuft heraus, lief heraus, herausgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit loopen, wegloopen; 2. Z. *herausfliesen.*

Herauslauschen, (*lauschte heraus, herausgelauscht*) bedr. ww. luisterend ontdekken, afluisteren.

Herauslecken, (*leckte heraus, herausgeleckt*) bedr. ww. er uit lekken.

Herauslegen, (*legte heraus, herausgelegt*) bedr. ww. er uit leggen, buiten leggen, uitstallen.

Herausleiten, (*leitete heraus, herausgeleitet*) bedr. ww. er uit leiden, naar buiten leiden.

Herauslenken, (*lenkte heraus, herausgelenkt*) bedr. ww. er uit sturen; it. er uit draaien; 2. o. ww., m. *h. aus dem Wege* -, afwenden van.

Herauslesen, (*du liesest heraus, er liest heraus, las heraus, herausgelesen*) bedr. ww. onr. *die Wicken aus den Erbsen* -, er uit lezen, uitlezen, uitzoeken; 2. uitkiezen, Z. *auslesen;* 3. lezend onthouden; it. vinden; *er wusste allerlei aus dem Buche heraus zu lesen*, hij wist alles in het boek te vinden, verbeeldde zich, dat er allerlei tusschen de regels te lezen was; II. o. ww. lezend den samenhang verliezen.

Herausleuchten, (*leuchtete heraus, herausgeleuchtet*) o. ww. er uit lichten, uitlichten; 2. de lichtstralen naar buiten werpen; *er leuchtete mir zum Zimmer heraus*, hij lichtte mij de kamer uit.

Herausloben, (*lobte heraus, herausgelobt*) bedr. ww. (gemeenz.) boven anderen prijzen, verheffen, roemen.

Herauslocken, (*lockte heraus, herausgelockt*) bedr. ww. er uit lokken; (fig.) *ein Geheimniss aus jemn. herauszulocken suchen*, zoeken uit te hooren, aan het praten te krijgen.

Herauslodern, (*loderte heraus, herausgelodert*) o. ww., m. *h. zum Kamine* -, uitvlammen; (van de vlam), er uit slaan.

Herauslügen (sich), (*log heraus, herausgelogen*) wed. ww. onr. zich door eene leugen er uit helpen.

Herausmachen, (*machte heraus, herausgemacht*) bedr. ww. er uit maken, wegmaken, uitmaken, uitvegen; *einen Flecken aus einem Kleide* -, uitmaken, doen verdwijnen; 2. wed. ww. *sich* -, zich er uit maken, uitgaan, heengaan; (gemeenz.) zich uit de voeten maken.

Herausmögen, (*ich mag heraus, du magst heraus, er mag heraus, mochte heraus, herausgemocht*) o. ww. onr. er uit mogen, er uit willen.

Herausmühen, (*mühte heraus, herausgemüht*) bedr. ww. met moeite er uit krijgen; 2. wed. ww. *sich* -, zich moeite geven om er uit te komen, er met moeite uitkomen.

Herausmüssen, (*du musst heraus, er muss heraus, musste heraus, herausgemusst*) o. ww. onr., m. *h.* verplicht zijn er uit te gaan, er uit moeten; *es muss heraus, was ich auf dem Herzen*

habe, het moet er uit; *es muss heraus*, het moet gezegd worden; *läugnen Sie nicht länger, es muss heraus*, het moet er uit, gij moet het bekennen.

Herausnehmen, (*du nimmst heraus, er nimmt heraus, nahm heraus, herausgenommen*) bedr. ww. onr. er uit nemen, uitnemen; *einen Zahn* -, uittrekken; *ein Kind aus einem Institut* -, wegnemen, van daan nemen; 2. *sich* -, (bij het eten), zich bedienen; (fig.) *sich zu viel* -, zich te veel vrijheid veroorloven, vrijpostig zijn.

Herausniesen, (*niesteheraus, herausgeniest*) bedr. ww. er uit niezen, uitniezen.

Herausnöthigen, (*nöthigte heraus, herausgenöthigt*) bedr. ww. noodzaken om er uit te gaan.

Herauspacken, (*packte heraus, herausgepackt*) bedr. ww. uitpakken, ontpakken; 2. wed. ww. *sich* -, zich wegpakken, zich uit de voeten maken.

Herausplatzen, (*platzte heraus, herausgeplatzt*) o. ww., m. *h.* er uit barsten; (fig., gemeenz.) plotseling met iets voor den dag komen; *er platzte heraus*, plotseling zeide hij; *mit einem Gelächter* -, uitbarsten van het lachen.

Herausplaudern, (*plauderte heraus, herausgeplaudert*) bedr. ww. *etw.* -, verklappen.

Herausplumpen, (*plumpte heraus, herausgeplumpt*) o. ww., m. *s.* er uit ploffen, er uit stommelen, er met een plomp uitspringen; (fig.) onhandig, lomp mede voor den dag komen, eene lompe fout begaan.

Herauspochen, (*pochte heraus, herausgepocht*) bedr. ww., Z. *herausklopfen; einen Schauspieler* -, door geklop & dwingen om te voorschijn te komen.

Herauspoltern, (*polterte heraus, herausgepoltert*) o. ww., m. *h.* met gedruis, getier voor den dag komen, er uit vallen; (fig.) *mit etw.* -, woest, ruw voor den dag komen; 2. bedr. ww. *die Kessel* -, glad kloppen; (fig.) *etw.* -, met drift uitspreken; *seinen Zorn* -, bot vieren; it. *etw.* -, met geraas naar buiten smijten, stooten.

Herauspreisen, (*pries heraus, herausgepriesen*) bedr. ww. onr. roemen, grootelijks prijzen.

Herauspressen, (*presste heraus, herausgepresst*) bedr. ww. er uit persen, Z. *herausdrücken;* (fig.) *etw. von jemn.* -, afpersen, Z. *erpressen.*

Herausprügeln, (*prügelte heraus, herausgeprügelt*) bedr. ww. er uit ranselen, er uit slaan.

Herauspumpen, (*pumpte heraus, herausgepumpt*) bedr. ww. *Wasser aus dem Schiffe* -, uitpompen.

Herauspurzeln, (*purzelte heraus, herausgepurzelt*) o. ww., m. *s.* er uit buitelen, uitbuitelen.

Herausputzen, (*putzte heraus, herausgeputzt*) bedr. ww. opschikken, tooien, opdirken; 2. wed. ww. *sich* -, zich opschikken; *wie er sich herausgeputzt hat!*, wat heeft hij zich opgedirkt!

Herausquellen, (*du quillst heraus, er quillt heraus, quoll heraus, herausgequollen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit borrelen; *Blut quoll aus seiner Wunde heraus*, borrelde, sprong, gutste uit &.

Herausquetsche, (-*n*), **Herausquetschform,** (-*en*) v. (Goudsl.) kleinste vorm m. der goudslagers.

Herausragen, (*ragte heraus, herausgeragt*) o. ww., m. *h.* uitsteken, er uit steken.

Herausranken, (*rankte heraus, herausgerankt*) o. ww., m. *h.* er uit ranken.

Herausrasen, (*raste heraus, herausgerast*) o. ww., m. *s.* razend uitkomen, razend voor den dag komen; 2. bedr. ww. razend voor den dag doen komen.

Herausrasseln, (*rasselte heraus, herausgerasselt*) o. ww., m. *s.* er rommelend uitkomen.

Herausrauchen, (*rauchte heraus, herausgeraucht*) o. ww., m. *h.* er uit rooken; *ein Dampf raucht da heraus*, er komt rook uit daar.

Herausraufen, (*raufte heraus, herausgerauft*) bedr. ww. uitrukken, er uit trekken.

Herausrauschen, (*rauschte heraus, herausgerauscht*) o. ww., m. *s.* met geruisch er uit komen.

Herausräuspern, (*räusperte heraus, herausgeräuspert*) bedr. ww. oprispen.

Herausrechen, (*rechte heraus, herausgerecht*) bedr. ww. er uit harken, uitharken.

Herausrecken, (*reckte heraus, herausgereckt*) bedr. ww., Z. *herausstrecken.*

Herausreden, (*redete heraus, herausgeredet*) o. ww., m. *h. mit jemn. zum Fenster* -, door & met iem. spreken; *frei* -, uitspreken; 2. bedr. ww. door zijne gesprekken of door woorden bewegen, om er uit te komen, uit te gaan; 3. wed. ww. *sich* -, zich er uit praten, vrijpleiten.

Herausreichen, (*reichte heraus, herausgereicht*) bedr. ww. toereiken, toesteken; 2. o. ww. er uit reiken.

Herausreisen, (*reiste heraus, herausgereist*) o. ww., m. *s.* er uit reizen, uitreizen.

Herausreiszen, (*riss heraus, herausgerissen*) bedr. ww. uitrukken, uitroeien, er uit trekken; *die Bäume mit der Wurzel* -, boomen uitrukken; *jemn. einen Zahn* -, uittrekken; (fig.) *jem. aus der Noth* -, helpen, redden; *einen Patienten* -, doen herstellen; 2. wed. ww. *sich* -, zich er uit redden; *sich nicht mehr* -, (van een zieke), niet meer herstellen.

Herausreiten, (*ritt heraus, herausgeritten*) o. ww. onr., m. *s.* er uit rijden, uitrijden.

Herausrennen, (*rannte heraus, herausgerannt*) o. ww. onr., m. *s.* er uit loopen, er uit rennen.

Herausretten, (*rettete heraus, herausgerettet*) bedr. ww. uit een gevaar redden; 2. wed. ww. *sich* -, zich er uit redden.

Herausrieseln, (*rieselte heraus, herausgerieselt*) o. ww., m. *s.* er uit borrelen.

Herausrinnen, (*rann heraus, herausgeronnen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit vloeien, er uit stroomen.

Herausröcheln, (*röchelte heraus, herausgeröchelt*) bedr. ww. rochelend uitbrengen, uitwerpen.

Herausrollen, (*rollte heraus, herausgerollt*) bedr. en o. ww. er uit rollen, naar buiten rollen.

Herausrücken, (*rückte heraus, herausgerückt*) bedr. ww. er uit rukken; 2. o. ww., m. *s.* (Krijgsw.) uitrukken; (fig.) *mit dem Gelde* -, opdokken, voor den dag komen; *mit der Sprache* -, zich verklaren, voor zijn gevoelen uitkomen.

Herausrufen, (*rief heraus, herausgerufen*) bedr. ww. onr. *jem.* -, naar buiten roepen; *auf die Strasze* -, roepen en verzoeken buiten te komen; *einen Schauspieler* -, terugroepen, door geroep nogmaals doen optreden; 2. o. ww., m. *h. zum Fenster* -, roepen door; (Krijgsw.) te wapen roepen.

Herausrupfen, (*rupfte heraus, herausgerupft*) bedr. ww. uittrekken, uitplukken.

Heraussagen, (*sagte heraus, herausgesagt*) bedr. ww. openhartig zeggen, bekennen, niet veinzen, uitzeggen, opzeggen, verklaren.

Heraussausen, (*sauste heraus, herausgesaust*) bedr. en o. ww. er uit suizen, ruischen.

Herausschaffen, (*schaffte heraus, herausgeschafft*) bedr. ww. onr. naar buiten brengen, vervoeren, er uit halen, wegnemen, wegmaken; *einen Flecken* -, uitmaken; *Wasser, Schlamm aus einem Graben* -, uithalen; *etw. aus der Grube* -, uithalen, voor den dag brengen.

Herausschallen, (*schallte heraus, herausgeschallt*) o. ww., m. *h.* (van geluiden), er uit klinken, buiten klinken.

Herausscharren, (*scharrte heraus, herausgescharrt*) bedr. ww., Z. *ausscharren.*

Herausschauen, (*schaute heraus, herausgeschaut*) o. ww., m. *h. zum Fenster* -, uitkijken.

Herausschäumen, (*schäumte heraus, herausgeschäumt*) o. ww., m. *h.* er uit schuimen, als schuim er uit vloeien.

Herausscheinen, (*schien heraus, herausgeschienen*) o. ww. onr., m. *h.* naar buiten schijnen; (van stralen) doorheen schijnen.

Herausscheren (sich), (*schor heraus, herausgeschoren*) wed. ww. onr., Z. *herauspacken.*

Herausscheuchen, (*scheuchte heraus, herausgescheucht*) bedr. ww. er uit jagen, uitdrijven.

Herausschicken, (*schickte heraus, herausgeschickt*) bedr. ww. er uit zenden.

Herausschieben, (*schob heraus,*

herausgeschoben) bedr. ww. onr. er uit schuiven, uitschuiven.

Herausschielen, (*schielte heraus, herausgeschielt*) o. ww. er uit gluren.

Herausschieszen, (*schoss heraus, herausgeschossen*) o. ww. onr., m. *h. zum Fenster* -, uitschieten, schieten door; *aus der Ader* -, er uit schieten, uitgutsen; *aus der Höhle* -, uitschieten; 2. bedr. ww. *eine Ladung aus einem Gewehre* -, uitschieten; *Pfeile* -, afschieten.

Herausschiffen, (*schiffte heraus, herausgeschifft*) o. ww., m. *h.* en *s.* uit de haven & varen, er uit varen; 2. bedr. ww. er uit varen, met schip vervoeren.

Herausschimmern, (*schimmerte heraus, herausgeschimmert*) o. ww., m. *h.* door heen schijnen.

Herausschlagen, (*du schlägst heraus, er schlägt heraus, schlug heraus, herausgeschlagen*) bedr. ww. onr. er uit slaan, wegslaan, door slagen verdrijven; *Feuer aus einem Kieselsteine* -, slaan; *einen Pflock* -, er uit slaan, kloppen; *den Degen aus der Hand* -, slaan; (fig., gemeenz.) *was wird er dabei* -?, wat zal hij daarop winnen, daarmede verdienen?

Herausschleichen, (*schlich heraus, herausgeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* it. wed. ww. *sich* -, er uit sluipen, naar buiten sluipen.

Herausschlendern, (*schlenderte heraus, herausgeschlendert*) o. ww., m. *s.* er uit slenteren.

Herausschlenkern, (*schlenkerte heraus, herausgeschlenkert*) bedr. ww. er uit slingeren.

Herausschleppen, (*schleppte heraus, herausgeschleppt*) bedr. ww. er uit sleepen, naar buiten sleepen; 2. wed. ww. *sich* -, er met moeite uitkomen.

Herausschleudern, (*schleuderte heraus, herausgeschleudert*) bedr. en o. ww. er uit slingeren.

Herausschlüpfen, (*schlüpfte heraus, herausgeschlüpft*) o. ww., m. *s.* er uit sluipen, wegsluipen; *aus der Hand* -, uit de hand glippen.

Herausschmeiszen, (*schmiss heraus, herausgeschmissen*) bedr. ww. onr., Z. *herauswerfen.*

Herausschmücken, (*schmückte heraus, herausgeschmückt*) bedr. ww. door opschikken doen uitkomen.

Herausschneiden, (*schnitt heraus, herausgeschnitten*) bedr. ww. onr. er uit snijden; *ein Blatt aus einem Buche* -, uitsnijden.

Herausschöpfen, (*schöpfte heraus, herausgeschöpft*) bedr. ww. er uit scheppen, uitputten.

Herausschreien, (*schrie heraus, herausgeschrieen*) o. ww. onr., m. *h. zum Fenster* -, uit & schreeuwen; 2. bedr. ww. uitschreeuwen, naar buiten schreeuwen.

Herausschreiten, (*schritt heraus, herausgeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* er uit stappen.

Herausschütteln, (*schüttelte heraus, herausgeschüttelt*) bedr. ww. er uit schudden.

Herausschütten, (*schüttete heraus, herausgeschüttet*) bedr. ww. er uit gieten; *etw. aus dem Becken* -, uitgieten, uitstorten.

Herausschwanken, (*schwankte heraus, herausgeschwankt*) o. ww., m. *s.* er uit waggelen, naar buiten waggelen.

Herausschwärmen, (*schwärmte heraus, herausgeschwärmt*) o. ww., m. *s.* er uit zwermen, stroomen.

Herausschweben, (*schwebte heraus, herausgeschwebt*) o. ww., m. *s.* er zwevend uit komen.

Herausschwellen, (*du schwillst heraus, er schwillt heraus, schwoll heraus, herausgeschwollen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit zwellen; (Heelk.) (van een gezwel), er uit zweren.

Herausschwenken, (*schwenkte heraus, herausgeschwenkt*) bedr. ww. er uit zwaaien; 2. wed. ww. *sich* -, er zwaaiend uit komen.

Herausschwimmen, (*schwamm heraus, herausgeschwommen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* er uit zwemmen, er uit drijven.

Herausschwingen, (*schwang heraus, herausgeschwungen*) bedr. ww. onr. er uit zwaaien.

Herausschwirren, (*schwirrte heraus, herausgeschwirrt*) o. ww., m. *s.* er uit snorren.

Herausschwitzen, (*schwitzte heraus, herausgeschwitzt*) o. ww., m. *h.* uitzweeten.

Herausségeln, (*segelte heraus, herausgesegelt*) o. ww., m. *s.* en *h. aus dem Hafen* -, uitzeilen, uitstevenen.

Herausséhen, (*du siehst heraus, er sieht heraus, sah heraus, herausgesehen*) o. ww. onr., m. *h.* er uit zien, uitzien.

Herausséhnen (sich), (*sehnte heraus, herausgesehnt*) wed. ww. verlangen er uit te komen, reikhalzende verlangen om er uit verlost te worden.

Heraussein, (*ich bin heraus, du bist heraus, er ist heraus, war heraus, herausgewesen*) o. ww. onr. er uit zijn, uit zijn; (van bloemen), ontloken zijn; (fig.) aan het licht zijn.

Heraussenden, (*sendete heraus* en *sandte heraus, herausgesendet* en *herausgesandt*) bedr. ww. onr. en reg., Z. *herausschicken.*

Heraussetzen, (*setze heraus, herausgesetzt*) bedr. ww. er uit zetten, uitzetten; (fig.) doen uitkomen.

Herausseyn, Z. *heraussein.*

Heraussingen, (*sang heraus, herausgesungen*) bedr. ww. onr. opzingen.

Heraussinken, (*sank heraus, herausgesunken*) o. ww. onr., m. *s.* er uit zinken, er uit zakken.

Heraussollen, (*sollte heraus, herausgesollt*) o. ww., m. *h.* er uit moeten, er moeten uitgaan.

Herausspazieren, (*spazierte heraus, herausspaziert*) o. ww., m. *s.* er uit wandelen, naar buiten wandelen.

Herausspeien, (*spie heraus, herausgespieen*) bedr. ww. onr. uitspuwen, al spuwend uitwerpen; *wieder* -, overgeven, braken.

Heraussperren, (*sperrte heraus, herausgesperrt*) bedr. ww. buiten zetten, beletten binnen te komen.

Herausspinnen, (*spann heraus, herausgesponnen*) bedr. ww. onr. er uit spinnen; (fig.) er uit te voorschijn brengen, er uit halen.

Herausprechen, (*du sprichst heraus, er spricht heraus, sprach heraus, herausgesprochen*) o. ww. onr., m. *h. wie kann er so* -?, hoe kan hij zoo spreken?; *das war aus dem Herzen herausgesprochen,* dat was uit het hart gesproken; *das ist mir aus dem Herzen herausgesprochen,* dat is gesproken zoo als ik gedaan zou hebben; *tolles Zeug* -, gekke taal uitslaan, uitflappen.

Herausprengen, (*sprengte heraus, herausgesprengt*) bedr. ww. er uit doen springen; 2. o. ww. uitspringen, wegspringen, er uit rennen.

Herausspringen, (*sprang heraus, herausgesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit springen, uitspringen, naar buiten springen; (fig.) *jem. in die Augen schlagen, dass das Feuer herausspringt,* dat het vuur er uit springt; 2. er uit springen, losspringen; *es ist ein Stück aus diesem Glase herausgesprungen,* er is & uitgesprongen.

Herausspritzen, (*spritzte heraus, herausgespritzt*) o. ww., m. *s.* er uit spuiten, uitspuiten; 2. bedr. ww. er uit spuiten, door inspuiting uitdrijven.

Herausprossen, (*sprosste heraus, herausgesprosst*) o. ww., m. *s.* uitspruiten, uitkomen, ontluiken.

Herausprudeln, (*sprudelte heraus, herausgesprudelt*) o. ww., m. *h.* er uit bruisen; 2. bedr. ww. schuimend, bruisend uitwerpen; (fig.) *Worte* -, een vloed van woorden spreken; *Scheltworte* -, in menigte uitbraken.

Herausstaffiren, (*staffirte heraus, herausstaffirt*) bedr. ww., Z. *herausputzen.*

Herausstarren, (*starrte heraus, herausgestarrt*) o. ww. er uit staren.

Herausstecken, (*steckte heraus, herausgesteckt*) bedr. ww. er uit steken.

Herausstehen, (*stand heraus, herausgestanden*) o. ww. onr., m. *h.* uitstaan, uitsteken, vooruitsteken; *diese Mauer steht zu weit heraus,* staat te veel vooruit; *wie seine Augen* -!, wat staan zijne oogen vooruit!; *die -den Theile eines Gebäudes,* de vooruitstekende deelen &; *die Knochen stehen ihm heraus,* de beenderen steken hem door het vel; it. *stehen Sie da heraus!,* kom daar buiten staan.

Herausstehlen, (*du stiehlst heraus, er stiehlt heraus, stahl heraus, herausgestohlen*) bedr. ww. onr. *jemn. die Tabaksdose* -, uit den zak stelen; (fig.) *etw. aus einem Buche* -, afschrijven, stelen uit; 2. wed. ww. *sich* -, zeer zacht, es of stilletjes wegsluipen, er uit sluipen, zich heimelijk uit de voeten maken.

Heraussteigen, (*stieg heraus herausgestiegen*) o. ww. onr., m. *s. aus der Kutsche* -, uitstijgen; *aus dem Bette* ↯ -, uitstappen; *zum Fenster* -, door het venster uitklimmen.

Herausstellen, (*stellte heraus, herausgestellt*) bedr. ww. er uit zetten; 2. wed. ww. *sich* -, buiten gaan staan; (fig.) ten toon stellen; *es hat sich herausgestellt, dass* ↯, het is gebleken.

Herausstolpern, (*stolperte heraus, herausgestolpert*) o. ww., m. *s.* er uit strompelen.

Herausstoszen, (*du stöszest heraus, er stöszt heraus, stiesz heraus, herausgestoszen*) bedr. ww. onr. er uit stooten, er uit duwen.

Herausstottern, (*stotterte heraus, herausgestottert*) bedr. ww. uitstamelen, stamelend uitspreken.

Herausstrahlen, (*strahlte heraus, herausgestrahlt*) o. ww., m. *s.* er uit stralen; *aus den Wolken* -, uitstralen.

Herausstrecken, (*streckte heraus, herausgestreckt*) bedr. ww. uitstrekken; *die Zunge* -, uitsteken.

Herausstreichen, (*strich heraus, herausgestrichen*) bedr. ww. onr. er uit strijken, uitstrijken; *die Falten* -, uitstrijken; (fig.) *jem., etw.* -, roemen, prijzen, opvijzelen; *seine Waaren* -, ophemelen, prijzen.

Herausstreuen, (*streute heraus, herausgestreut*) bedr. ww. uitstrooien, verspreiden.

Herausströmen, (*strömte heraus, herausgeströmt*) o. ww., m. *s.* er uit stroomen, uitstroomen, uitvloeien; (fig.) - *der Worte*, vloed m.

Herausstürmen, (*stürmte heraus, herausgestürmt*) o. ww., m. *s.* er uit stormen, stormend of met gedruis er uit komen, er uit ijlen, vliegen; 2. bedr. ww. stormend of met gedruis er uit brengen.

Herausstürzen, (*stürzte heraus, herausgestürzt*) bedr. ww. er uit storten, uitwerpen; *zum Wagen* -, uitwerpen, uitgooien; 2. wed. ww. *sich* -, er met geweld uitgaan, zich er uit werpen; 3. o. ww. er uit storten; it. plotseling of met geweld er uit gaan.

Heraussuchen, (*suchte heraus, herausgesucht*) bedr. ww. er uit zoeken, er uit kiezen.

Heraustanzen, (*tanzte heraus, herausgetanzt*) o. ww., m. *h.* er uit dansen, uitdansen, naar buiten dansen.

Heraustaumeln, (*taumelte heraus, herausgetaumelt*) o. ww., m. *s.* er uit tuimelen.

Herausthun, (*that heraus, herausgethan*) bedr. ww. onr. er uit doen, er uit zetten; *die Hand aus der Tasche* -, uithalen.

Heraustoben, (*tobte heraus, herausgetobt*) o. ww., m. *s.* met gedruis er uit komen; 2. bedr. ww. met gedruis er uit brengen.

Heraustönen, (*tönte heraus, herausgetönt*) o. ww., Z. *herausschallen.*

Heraustorkeln, (*torkelte heraus, herausgetorkelt*), o. ww., Z. *heraustaumeln.*

Heraustosen, (*toste heraus, herausgetost*) o. ww., Z. *heraustoben.*

Heraustraben, (*trabte heraus, herausgetrabt*) o. ww., m. *s.* er uit draven.

Heraustragen, (*du trägst heraus, er trägt heraus, trug heraus, herausgetragen*) bedr. ww. onr. er uit dragen; *zum Hause* -, uitdragen.

Heraustäufe(l)n, (*träuf(el)te heraus, herausgeträuf(el)t*) bedr. ww. er uit droppelen, droppelsgewijs er uit gieten; 2. o. ww., m. *h.* er uit droppelen, droppelsgewijs er uit vloeien.

Heraustraufen, (*traufte heraus, herausgetraufl*) o. ww., Z. *heraustäufeln* (o. ww.).

Heraustreffen, (*du triffst heraus, er trifft heraus, traf heraus, herausgetroffen*) bedr. ww. onr. te midden van andere zaken herkennen, vinden.

Heraustreiben, (*trieb heraus, herausgetrieben*) bedr. ww. onr. er uit drijven, er uit jagen, uitdrijven; *das Vieh* -, uit de weide drijven; *böse Säfte aus dem Körper* -, uitdrijven.

Heraustreten, (*du trittst heraus, er tritt heraus, trat heraus, herausgetreten*) o. ww. onr., m. *s.* er uit treden, naar buiten gaan; (Heelk.) uitgaan, uitpuilen; (van eene rivier), buiten de oevers treden; *aus einer Gesellschaft* -, uittreden, ophouden lid te zijn; (Schild.) uitkomen, uitsteken; 2. bedr. ww. er uit treden, er uit loopen; *eine Thüre* -, er uit treden, intrappen; *jemn. die Eingeweide* -, door eene trap doen uitkomen.

Heraustriefen, (*troff heraus, herausgetroffen*) o. ww. onr., m. *s.* uitdruipen, uitdroppelen.

Heraustrinken, (*trank heraus, herausgetrunken*) bedr. ww. onr. *etw. aus einem Glase* -, een geheelte van het vocht uitdrinken.

Heraustrippeln, (*trippelte heraus, herausgetrippelt*) o. ww., m. *s.* er uit dribbelen, naar buiten dribbelen.

Herauströpfeln, heraustropfen, (*tröpfelte heraus, herausgetröpfelt* en *tropfte heraus, herausgetropft*) o. ww., m. *h.*, Z. *heraustriefen.*

Heraustrotten, (*trottete heraus, herausgetrottet*) Z. *heraustraben.*

Herauswachsen, (*du wächsest heraus, er wächst heraus, wuchs heraus, herausgewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* er uit wassen, er uit groeien; (Heelk.) zich ontwikkelen; (van een uitwas), grooter worden, uitgroeien.

Herauswackeln, (*wackelte heraus, herausgewackelt*) o. ww., m. *s.* er uit waggelen, naar buiten waggelen.

Herauswagen, (*wagte heraus, herausgewagt*) wed. ww. *sich* -, zich wagen, het wagen om uit te gaan.

Herauswallen, (*wallte heraus, herausgewallt*) o. ww., m. *s.* er uit golven.

Herauswalzen, (*walzte heraus, herausgewalzt*) bedr. ww. *Getreide* -, Z. *auswalzen.*

Herauswälzen, (*wälzte heraus, herausgewälzt*) bedr. ww. naar buiten rollen, wentelen, er uit rolllen.

Herauswandeln, herauswandern, (*wandelte heraus, herausgewandelt* en *wanderte heraus, herausgewandert*) o. ww., m. *s.* als landverhuizer, pelgrim vertrekken, in den vreemde gaan.

Herauswanken, (*wankte heraus, herausgewankt*) o. ww., m. *s.* er uit waggelen, wankelen.

Herauswärts, bijw. naar buiten, buitenwaarts.

Herauswaschen, (*du wäschest heraus, er wäscht heraus, wusch heraus, herausgewaschen*) bedr. ww. onr. er uit wasschen, door wasschen uithalen; *die Wäsche aus der Lauge* -, uitwasschen; (Boekdr.) *die Farbe von den Formen wieder* -, de vormen met den borstel afloogen.

Herauswatscheln, (*watschelte heraus, herausgewatschelt*) o. ww., m. *s.*, Z. *herauswanken.*

Herauswehen, (*wehte heraus, herausgeweht*) bedr. en o. ww. er uit waaien.

Herausweichen, (*wich heraus, herausgewichen*) o. ww. onr., m. *s.* (van een muur), uitwijken, afwijken, uit de richting gaan.

Herausweinen, (*weinte heraus, herausgeweint*) bedr. ww. uitweenen, *jem.* -, door weenen van zijn stuk brengen.

Herausweisen, (*wies heraus, herausgewiesen*) bedr. ww. onr. er uit wijzen.

Herauswenden, (*wendete heraus, herausgewendet*) bedr. ww. naar buiten wenden; 2. wed. ww. *sich* -, zich naar buiten wenden, keeren.

Herauswerfen, (*du wirfst heraus, er wirft heraus, warf heraus, herausgeworfen*) bedr. ww. onr. er uit gooien, naar buiten werpen, gooien, smijten; *den Ballast aus einem Schiffe* -, uitwerpen, over boord gooien.

Herauswickeln, (*wickelte heraus, herausgewickelt*) bedr. ww. er uit wikkelen; 2. wed. ww. (fig.) *sich aus einer Sache* -, zich behendig onttrekken aan, zich losmaken van.

Herauswinden, (*wand heraus, herausgewunden*) bedr. ww. onr. met eene katrol uitwinden, er uit krijgen, uithijschen; 2. wed. ww. *sich aus etw.* -, zich er uit wikkelen, zich er uit redden.

Herauswinken, (*winkte heraus, herausgewinkt*) bedr. ww. een wenk, een teeken geven om naar buiten te komen.

Herauswirbeln, (*wirbelte heraus, herausgewirbelt*) bedr. en o. ww., m. *s.* er uit draaien.

Herauswischen, (*wischte heraus, herauswischt*) bedr. ww. er uit wisschen, uitwisschen, uitvegen; 2. o. ww. (fig.) wegsluipen.

Herauswogen, (*wogte heraus, herauswogt*) o. ww., m. *h.* er uit golven.

Herauswollen, (*wollte heraus,*

herausgewollt) o. ww., m. *h.* er uit willen, naar buiten willen; (fig.) *nicht mit der Sprache* -, aarzelen om er voor uit te komen, zich te verklaren, de waarheid te zeggen; it. *nicht* -, niet voor den dag willen komen.

Herauswühlen, (*wühlte heraus, herausgewühlt*) bedr. ww. er uit woeten, uitwoelen, uitgraven; it. ontblooten, opdelven.

Herauswünschen, (*wünschte heraus, herausgewünscht*) bedr. ww. wenschen dat & er uit komt, er uit wenschen.

Herauswürgen, (*würgte heraus, herausgewürgt*) bedr. ww. (gemeenz.) met moeite voor den dag brengen; *seine Worte* -, uitstotteren.

Herauswüthen, (*wüthete heraus, herauswüthet*) o. ww., m. *s.* er woedend uitkomen.

Herauszahlen, (*zahlte heraus, herauszahlt*) bedr. ww. uitbetalen, afbetalen, terugbetalen; *den Ueberschuss einer gegenseitigen Rechnung* -, uitbetalen.

Herauszeigen, (*zeigte heraus, herauszegezeigt*) bedr. ww. er uit wijzen.

Herauszen, bijw. (veroud.) Z. *drauszen.*

Herauszerren, (*zerrte heraus, herauszegezerrt*) bedr. ww. er uit rukken.

Herausziehen, (*zog heraus, herausgezogen*) bedr. ww. onr. er uit trekken, uittrekken, uitrukken, uithalen; *den Degen aus der Scheide* -, uittrekken; *einen Eimer aus dem Brunnen* -, uithalen, uittrekken; *den Pfropf aus einer Flasche* -, uittrekken; *Bäume mit der Wurzel* -, ontwortelen; *die Ladung aus einer Flinte* -, een geweer ontladen; *ein Band & wieder* -, losrukken; *den Geist aus etw.* -, uittrekken; (fig.) *jem. aus einem schlimmen Handel* -, uitredden, uithelpen; 2. wed. ww. (Krijgsw.) *sich aus der Festung wieder* -, uittrekken, uitgaan uit; *sich aus etw.* -, zich afmaken van; 3. o. ww. uittrekken, weggaan; it. met pak en zak vertrekken, verhuizen.

Herausziehung, v., Z. *herausziehen.*

Herauszischen, (*zischte heraus, herausgezischt*) o. ww., m. *s.* er uit sissen, er sissend uitkomen.

Herauszupfen, (*zupfte heraus, herausgezupft*) bedr. ww. uitrukken, uitplukken, uitpluizen.

Herauszwängen, (*zwängte heraus, herauszegezwängt*) bedr. ww. er uit dwingen, er uit dringen.

Herbabbeln, (*babbelte her, hergebabbelt*) bedr. ww. uitbabbelen, praten, voortsnappen, afbabbelen.

Herbannen, (*bannte her, hergebannt*) bedr. ww. hier heen bannen.

Herb(e), (*-(e)r, -st*) bijv. en b. *-er Wein,* zuur, wrang; *-er Saft,* bitter; (fig.) *-e Gemüthsart,* onvriendelijk, norsch, knorrig; *-es Gesicht,* zuur, onvriendelijk, somber; *-e Worte,* hard, onaangenaam; *er Schmerz,* bitter, hevig.

Herbe, v., z. m. wrangheid, zuurheid, bitterheid v.; (fig.) onvriendelijkheid, norschheid, knorrigheid v.

Herbegeben (sich), (*du begiebst her, er begiebt her, begab her, herbegeben*) wed. ww. onr. zich hierheen begeven, zich hierheen vervoegen.

Herbei, bijw. er bij, hierheen, herwaarts, dichter bij, nader hier.

Herbeibemühen (sich), (*bemühte herbei, herbeibemüht*) wed. ww. zich de moeite geven van nader bij te komen, van te naderen, herwaarts komen.

Herbeibringen, (*brachte herbei, herbeigebracht*) bedr. ww. aanbrengen, bijbrengen.

Herbeichten, (*beichtete her, hergebeichtet*) bedr. ww. opbiechten.

Herbeidrängen (sich), (*drängte herbei, herbeigedrängt*) wed. ww. zich er bij dringen, zich beijveren om naderbij te komen.

Herbeieilen, (*eilte herbei, herbeigeeilt*) o. ww., m. *h.* toesnellen, toeijlen, aansnellen.

Herbeifahren, (*du fährst herbei, er fährt herbei, fuhr herbei, herbeigefahren*) bedr. ww. onr. aanrijden, aanvaren, op een rijtuig, in een schip aanbrengen; 2. o. ww., m. *s.* in een rijtuig, schip aankomen, komen aanrijden, aanvaren.

Herbeifliegen, (*flog herbei, herbeigeflogen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* aanvliegen, toeschieten, herwaarts vliegen; (fig.) *jemn. zu helfen* -, te hulp snellen.

Herbeifließen, (*floss herbei, herbeigeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* aanvloeien, toevloeien.

Herbeiflüchten, (*flüchtete herbei, herbeigeflüchtet*) o. ww., m. *s.* herwaarts vluchten,

Herbeiführen, (*führte herbei, herbeigeführt*) bedr. ww. aanvoeren, aanbrengen; *die Waaren zu Wasser, auf der Achse* -, aanvoeren, bijbrengen; (fig.) veroorzaken, aanleiding geven tot; *Uebel* -, veroorzaken, aanbrengen, na zich sleepen.

Herbeiführung, v., Z. *herbeiführen.*

Herbeigehen, (*ging herbei, herbeigegangen*) o. ww. onr., m. *s.* naderen, er bij gaan.

Herbeihinken, (*hinkte herbei, herbeigehinkt*) o. ww. komen aanhinken.

Herbeiholen, (*holte herbei, herbeigeholt*) bedr. ww. aanhalen, gaan halen, aanbrengen; (Zeew.) *ein Eiland* -, trachten te naderen.

Herbeihumpeln, (*humpelte herbei, herbeigehumpelt*) o. ww., m. *s.* komen aanstrompelen.

Herbeihüpfen, (*hüpfte herbei, herbeigehüpft*) o. ww., m. *s.* en *h.* aanhuppelen, huppelend naderen.

Herbeijagen, (*jagte herbei, herbeigejagt*) o. ww., m. *s.* aanjagen, aanrennen; 2. bedr. ww. aanjagen, jagend bijeendrijven.

Herbeikarren, (*karrte herbei, herbeigekarrt*) bedr. ww. op eene kar aanvoeren.

Herbeikommen, (*kam herbei, herbeigekommen*) o. ww. onr., m. *s.* aankomen, er bij komen, naderen.

Herbeikönnen, (*ich kann herbei, du kannst herbei, er kann herbei, konnte herbei, herbeigekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* er bij kunnen komen, kunnen naderen.

Herbeikriechen, (*kroch herbei, herbeigekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* aankruipen, er bij kruipen, komen aankruipen.

Herbeikunft, v. aankomst, nadering v.

Herbeilassen, (*du lässest herbei, er lässt herbei, liesz herbei, herbeigelassen*) bedr. ww. onr. toelaten, er bij laten komen, laten naderen.

Herbeilaufen, (*du läufst herbei, er läuft herbei, lief herbei, herbeigelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* aanloopen, toeloopen, toesnellen, komen aanloopen.

Herbeileiten, (*leitete herbei, herbeigeleitet*) bedr. ww. aanleiden.

Herbeilenken, (*lenkte herbei, herbeigelenkt*) bedr. ww. herwaarts sturen, leiden.

Herbeilocken, (*lockte herbei, herbeigelockt*) bedr. ww. aanlokken; *die Tauben* -, herwaarts lokken.

Herbeimachen (sich), (*machte herbei, herbeigemacht*) wed. ww. (gemeenz.) naderen, er bij komen.

Herbeimögen, (*ich mag herbei, du magst herbei, er mag herbei, mochte herbei, herbeigemocht*) o. ww. onr. er bij willen komen, willen naderen.

Herbeimüssen, (*ich muss herbei, du musst herbei, er muss herbei, musste herbei, herbeigemusst*) o. ww. onr., m. *h.* (gemeenz.) er bij moeten zijn, er bij moeten komen; *er muss herbei,* hij moet er bij zijn; *das Geld muss herbei,* het geld moet er zijn; *der Schlüssel muss herbei,* de sleutel moet er zijn, gevonden worden.

Herbeinahen, (*nahte herbei, herbeigenaht*) o. ww., m. *h.* naderen, nader bij komen.

Herbeinöthigen, (*nöthigte herbei, herbeigenöthigt*) bedr. ww. dwingen, noodzaken, overhalen om er bij te komen.

Herbeipacken, (*packte herbei, herbeigepackt*) bedr. ww. er bij pakken, herwaarts pakken.

Herbeiprügeln, (*prügelte herbei, herbeigeprügelt*) bedr. ww. herwaarts slaan, ranselen, geeselen.

Herbeiquälen, (*quälte herbei, herbeigequält*) bedr. ww. kwellen om herwaarts te komen.

Herbeirasseln, (*rasselte herbei, herbeigerasselt*) o. ww., m. *h.* komen aanratelen, aanrammelen.

Herbeirauschen, (*rauschte herbei, herbeigerauscht*) o. ww., m. *s.* aanruischen, komen aanbruisen.

Herbeireiszen, (*riss herbei, herbeigerissen*) bedr. ww. onr. er bij sleepen, sleuren, trekken.

Herbeireiten, (*ritt herbei, herbeigeritten*) o. ww. onr., m. *s.* komen aanrijden.

Herbeirennen, (*rannte herbei, herbeigerannt*) o. ww. onr., m. *s.* aanrennen, komen aanvliegen.

Herbeirücken, (*rückte herbei, herbeigerückt*) o. ww. komen aanrukken, naderen; 2. bedr. ww. aanschuiven, bijschuiven.

Herbeirufen, (*rief herbei, herbeigerufen*) bedr. ww. onr. er bij roepen, herwaarts roepen, roepen om te komen.

Herbeirutschen, (*rutschte herbei, herbeigerutscht*) o. ww., m. *s.* aanglijden.

Herbeischaffen, (*schaffte herbei, herbeigeschafft*) bedr. ww. laten komen, aanbrengen, vergaren; *eine Summe* -, bijeenbrengen, vergaren; *Materialien* -, aanvoeren; *Beweise* -, bijbrengen, aanvoeren.

Herbeischeren (sich), (*schor herbei, herbeigeschoren*) wed. ww. onr. zich herwaarts begeven.

Herbeischieben, (*schob herbei, herbeigeschoben*) bedr. ww. onr. aanschuiven, bijschuiven.

Herbeischieszen, (*schoss herbei, herbeigeschossen*) bedr. en o. ww. onr., m. *s.* er bij schieten, toeschieten.

Herbeischiffen, (*schiffte herbei, herbeigeschifft*) o. ww., m. *s.* komen aanvaren, aanzeilen.

Herbeischleichen, (*schlich herbei, herbeigeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* komen aansluipen, al sluipende naderen, aansluipen, er bij sluipen.

Herbeischlendern, (*schlenderte herbei, herbeigeschlendert*) o. ww., m. *s.* aanslenteren.

Herbeischleppen, (*schleppte herbei, herbeigeschleppt*) bedr. ww. aansleepen, bijeensleepen; 2. wed. ww. *sich* -, met moeite aankomen.

Herbeischwanken, (*schwankte herbei, herbeigeschwankt*) o. ww., m. *h.* en *s.* komen aanwaggelen, waggelend, wankelend naderen.

Herbeischwärmen, (*schwärmte herbei, herbeigeschwärmt*) o. ww., m. *s.* toestroomen, komen aanvliegen.

Herbeischweben, (*schwebte herbei, herbeigeschwebt*) o. ww., m. *s.* komen aanzweven, met luchtigen tred naderen.

Herbeischwimmen, (*schwamm herbei, herbeigeschwommen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* komen aanzwemmen, aandrijven.

Herbeischwirren, (*schwirrte herbei, herbeigeschwirrt*) o. ww., m. *s.* komen aansnorren.

Herbeisegeln, (*segelte herbei, herbeigesegelt*) o. ww., m. *h.* en *s.*, Z. *herbeischiffen.*

Herbeisetzen, (*setzte herbei, herbeigesetzt*) bedr. ww. er bij zetten, aanzetten.

Herbeiseufzen, (*seufzte herbei, herbeigeseufzt*) bedr. ww. met een zucht tot zich wenken.

Herbeisollen, (*sollte herbei, herbeigesollt*) o. ww. onr. herwaarts of hierheen zullen, moeten.

Herbeisprengen, (*sprengte herbei, herbeigesprengt*) o. ww., m. *s.* komen aanrennen, aanjagen; 2. bedr. ww. snel doen naderen.

Herbeispringen, (*sprang herbei, herbeigesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* komen aanspringen, toespringen.

Herbeistehlen, (*stahl herbei, herbeigestohlen*) bedr. ww. onr. stelend aanbrengen; 2. wed. ww. *sich* -, er bij sluipen.

Herbeistolpern, (*stolperte herbei, herbeigestolpert*) o. ww., m. *s.* herwaarts strompelen.

Herbeistoszen, (*stiesz herbei, herbeigestoszen*) bedr. ww. onr. aanstooten.

Herbeiströmen, (*strömte herbei, herbeigeströmt*) o. ww., m. *h.* en *s.* toestroomen, in menigte aankomen, aanstroomen.

Herbeistürmen, (*stürmte herbei, herbeigestürmt*) o. ww., m. *s.* met groot gedruis naderen; 2. bedr. ww. met geweld herwaarts voeren.

Herbeistürzen, (*stürzte herbei, herbeigestürzt*) o. ww., m. *s.* toeschieten, komen aanvliegen, toesnellen; 2. bedr. ww. toestorten, er bij storten.

Herbeitanzen, (*tanzte herbei, herbeigetanzt*) o. ww., m. *s.* dansend naderen.

Herbeitaumeln, (*taumelte herbei, herbeigetaumelt*) o. ww. tuimelend naderen, aantuimelen.

Herbeitorkeln, (*torkelte herbei, herbeigetorkelt*) o. ww., Z. *herbeitaumeln.*

Herbeitraben, (*trabte herbei, herbeigetrabt*) o. ww., m. *h.* aandrijven, aanrennen.

Herbeitragen, (*trug herbei, herbeigetragen*) bedr. ww. onr. aandragen, bijeenbrengen.

Herbeitreiben, (*trieb herbei, herbeigetrieben*) bedr. ww. onr. aandrijven, al jagende doen naderen; it. inzamelen.

Herbeitreten, (*trat herbei, herbeigetreten*) o. ww. onr., m. *s.* toetreden, naderen.

Herbeitrippeln, (*trippelte herbei, herbeigetrippelt*) o. ww., m. *s.* komen aandribbelen.

Herbeitrotten, (*trottete herbei, herbeigetrottet*) o. ww., Z. *herbeitraben.*

Herbeiwackeln, (*wackelte herbei, herbeigewackelt*) o. ww., m. *s.* waggelend naderen.

Herbeiwagen (sich), (*wagte herbei, herbeigewagt*) wed. ww. zich herwaarts wagen.

Herbeiwallen, (*wallte herbei, herbeigewallt*) o. ww., m. *s.* aankomen, herwaarts komen.

Herbeiwälzen, (*wälzte herbei, herbeigewälzt*) bedr. ww. aanrollen, al rollend nader bij brengen.

Herbeiwandern, (*wanderte herbei, herbeigewandert*) o. ww., m. *s.* herwaarts komen, reizen.

Herbeiwanken, (*wankte herbei, herbeigewankt*) o. ww., m. *h.* en *s.*, Z. *herbeischwanken.*

Herbeiwatscheln, (*watschelte herbei, herbeigewatschelt*) o. ww., m. *s.* waggelend, met logge schreden naderen.

Herbeiwinken, (*winkte herbei, herbeigewinkt*) bedr. ww. tot zich wenken.

Herbeiwollen, (*wollte herbei, herbeigewollt*) o. ww. onr. hierheen willen, er bij willen komen.

Herbeiwünschen, (*wünschte herbei, herbeigewünscht*) bedr. ww. *jem.* -, wenschen dat iem. er bij zij, kome.

Herbeizerren, (*zerrte herbei, herbeigezerrt*) bedr. ww. met geweld herwaarts trekken.

Herbeiziehen, (*zog herbei, herbeigezogen*) bedr. ww. onr. er bij trekken, er bij halen, tot zich trekken; *Vögel & durch Lockspeisen* -, tot zich trekken, lokken; it. Z. *herbeilocken;* (fig.) *einen Beweis bei den Haaren* -, er bij sleepen, er bij halen; 2. o. ww., m. *s.* aantrekken, herwaarts trekken.

Herbekommen, (*bekam her, herbekommen*) bedr. ww. onr. hier krijgen, van daan krijgen; *wo soll ich es denn* -?, waar zal ik het van daan halen, van waar zal &?

Herbellen, (*bellte her, hergebellt*) bedr. en o. ww. blaffen.

Herbemühen, (*bemühte her, herbemüht*) bedr. ww. met moeite doen naderen; *ich wollte ihn nicht* -, ik heb hem de moeite niet willen veroorzaken om te komen; 2. wed. ww. *sich* -, zich herwaarts begeven.

Herben, (*herbte, geherbt*) o. ww. bitter, wrang zijn; 2. bedr. ww. wrang of bitter maken, verbitteren, zuur maken.

Herberge, (-*n*) v. verblijf, nachtverblijf, onderkomen, logies o.; *jemn.* - *geben,* iem. nachtverblijf geven, herbergen; *in einem Hause eine* - *finden,* verblijf, onderkomen vinden; 2. herberg v., kroeg m., logement o.; *eine* - *erreichen,* eene herberg, een logement bereiken; *seine* - *bei jemn. nehmen,* zijn logies, zijn intrek, zijn verblijf nemen; *sich bei jemn. eine* - *ausbitten,* nachtverblijf verzoeken van, verzoeken dat iem. in zijn huis opneme; *wir fanden nirgends mehr eine* -, wij konden geen logement & meer vinden; 3. (van ambachtslieden), logement en vergaderplaats van het gild, waar de kas bewaard wordt, reizende handwerksgezellen ontvangen en de zieken verpleegd worden.

Herbergen, (*herbergte, geherbergt*) o. ww., m. *h.* zijn verblijf hebben of houden, gelogeerd zijn, logeeren; 2. bedr. ww. *jem.* -, herbergen, huisvesten, huisvesting geven; (fig.) koesteren, voeden.

Herberger, (-*s*, mv. *Herberger*) m. herbergier, waard, kastelein, logementhouder m.

Herberglich, bijv. nw. op eene herberg gelijkend; it. gastvrij, voor een onderkomen geschikt.

Herbergs-mutter, (-*mütter*) v.

herbergierster, waardin, kasteleines v.; *-vater* m., kastelein in eene *Herberg* (3).

Herbestellen, (*bestellte her, herbestellt*) bedr. ww. laten komen, hier bestellen, ontbieden.

Herbeten, (*betete her, hergebetet*) bedr. ww. *das Vater unser* -, geheel opzeggen; it. gedachteloos afbidden, eentonig voordragen, opdreunen.

Herbetteln (sich), (*bettelte her, hergebettelt*) wed. ww. al bedelende aankomen.

Herbetten, (*bettete her, hergebettet*) bedr. ww. *jemn.* -, een bed opslaan voor; *man soll ihn* of *ihm da* -, leggen, een bed plaatsen.

Herbeugen, (*beugte her, hergebeugt*) bedr. ww. aanbuigen, overbuigen.

Herbewegen, (*bewegte her, herbewegt*) bedr. ww, herwaarts bewegen.

Herbheit, Herbigkeit, v., Z. *Herbe.*

Herbiegen, (*bog her, hergebogen*) o. ww., Z. *herbeugen.*

Herbinden, (*band her, hergebunden*) bedr. ww. aanbinden, verbinden aan.

Herbitten, (*bat her, hergebeten*) bedr. ww. onr. uitnoodigen, verzoeken om te komen.

Herblasen, (*blies her, hergeblasen*) bedr. ww. onr. herwaarts blazen; (Muz.) *ein Stückchen* -, afblazen; 2. o. ww. *der Wind bläst von dieser Seite her,* blaast van &.

Herblechen, (*blechte her, hergeblecht*) bedr. ww. opdokken, betalen.

Herblich, bijv. nw. een weinig wrang, wrangachtig, Z. *herbe.*

Herblicken, (*blikte her, hergeblickt*) o. ww., Z. *hersehen.*

Herblinken, (*blinkte her, hergeblinkt*) o. ww., m. *h.* herwaarts blinken, glinsteren, schitteren; *was blinkt da vom Gebirge her?,* wat schittert daar van het gebergte?

Herblinzen, (*blinzte her, hergeblinzt*) o. ww. herwaarts lonken.

Herblitzen, (*blitzte her, hergeblitzt*) o. ww. herwaarts stralen.

Herblöken, (*blökte her, hergeblökt*) o. ww. herwaarts blaten; 2. bedr. ww. blatend voordragen.

Herbrandeu, (*brandete her, hergebrandet*) o. ww., m. *s.* gelijk eene branding naderen.

Herbrausen, (*brauste her, hergebraust*) o. ww., m. *h.* al bruisende naderen.

Herbreiten, (*breitete her, hergebreitet*) bedr. ww. herwaarts uitbreiden, uitspreiden.

Herbringen, (*brachte her, hergebracht*) bedr. ww. onr. *ein Buch* -, hier brengen, aanbrengen; *einen Freund* -, medebrengen; *einen Beweis* -, aanvoeren; *hergebracht,* (van gewoonten), uit vroegere tijden herkomstig, overgeleverd; *hergebrachtes Recht, Vorurtheil,* oud.

Herbrüllen, (*brüllte her, hergebrüllt*) bedr. ww. uitbrullen; 2. o. ww. herwaarts brullen; it. brullend naderen.

Herbrummen, (*brummte her, hergebrummt*) bedr. ww. *ein Lied* -, brommend voordragen; 2. o. ww. herwaarts brommen; it. brommend naderen.

Herbst, (*-es,* mv. *-e*) m. Herfst m., najaar o., herfsttijd m.; *schöner, kalter* -, mooi, koud najaar; (fig.) *im - seines Lebens sein,* op een leeftijd, die den ouderdom onmiddellijk voorafgaat, herfst m. des levens, klimmende jaren; 2. Z. *Ernte, Weinlese.*

Herbst-abend, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. herfstavond m.; *-adonis* m. herfstadonis v.; *-arbeit* v. herfstwerk o., herfstarbeid m., *-aster* m. herfstaster v.; *-birn* v. herfstpeer, winterpeer v.; *-blatt* o. herfstblad, verwelkt blad o.; *-blume* v. herfstbloem, najaarsbloem v.; *-brief* m. wettelijke bepaling, verordening v. omtrent het begin van den wijnoogst; *-butte, -bütte* v. wijnkuip m.; *-butter* v. najaarsboter v.; *-eis* o. herfstijs o.

Herbsteln, (*herbstelte, geherbstelt*) o. ww., m. *h.* (van het weder), herfstachtig worden.

Herbstelspiel, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. dobbelspel o. met zes dobbelsteenen.

Herbsten, (*herbstete, geherbstet*) o. ww., m. *h.* (Wijng.) druiven plukken; 2. Z. *ernten;* 3. onp. ww., Z. *herbsteln.*

Herbst-feier, v., z. m., **-ferien,** v. mv. herfstvacantie, najaarsvacantie v.; *-fieber* o. najaarskoorts v.; *-fluth* v. najaarsregen m.; *-frucht* v. herfstvrucht, late vrucht v.; *-geschirr* o. gereedschap o. voor den wijnoogst; *-gestirn* o. (Sterrenk.) weegschaal v.

Herbsthaft, bijv. en b., Z. *herbstlich.*

Herbst-herd, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Vog.) herfst-vinkebaan v.; *-heu* o. nahooi, nagras, etgroen o.; *-holzung* v. (Boschw.) houthakken o. in het najaar o.; *-huhn* o. hoen o. dat de landheer in den Herfst ontvangt; it. hoen o. dat in den Herfst is uitgebroeid; *-hyacinthe* v. late hyacint v.; *-laub* o. herstblad, droog blad, verwelkt blad, herfstloof o.; *-leute* m. mv. wijnlezers m. mv.

Herbstlich, (*-er, -st*) bijv. en b. herfstachtig, najaarsachtig, koel, van den Herfst; *-e Witterung,* herfstachtig weder o.; *- werden,* (van bladeren), geel worden, verwelken; (van bloemen), verwelken, verflensen; (van vruchten), rijpen, rijp worden; (van den hemel), nevelachtig worden; (van de lucht), koel worden; (van het hoofdhaar), grijs worden, grijzen; (van den leeftijd), klimmen; *-keit* v. herfstachtigheid v.

Herbstling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. herfstvrucht, late vrucht, najaarsvrucht v.; (Zoo.) dier o. dat in den Herfst geboren is; (Pl.) bladzwam o., eetbare agariek v.

Herbst-löwenzahn, (*-zahn(e)s,* mv. *-zähne*) m. herfstleeuwetand m.; *-luft* v. herfstlucht, najaarslucht v.; *-lust, -lustbarkeit* v. herfstvermaak o.

Herbstmäszig, bijv. en b., Z. *herbstlich.*

Herbst-mast, (*-mäste*) v. najaarsmesting v.; *-messe* v. najaarsmis, najaarskermis v.; *-monat* m. herfstmaand v., September m.; (Gesch. van F.) wijnmaand v.; *-morchel* v. herfstmorille v.; *-morgen* m. herfstmorgen m.; *-nacht* v. herfstnacht m.; *—gleiche* v. herfst-, najaars-nachtevening v.; *—sturm* m. storm m. in een herfstnacht of omtrent de najaars-nachtevening; *-nebel* m. herfstnevel m.; *-obst* o. herfstvruchten, najaarsvruchten, late vruchten v. mv.; *-ordnung* v., Z. *-brief; -pflanze* v. herfstplant v.; *-punkt* m. (Sterrenk.) herfstpunt o.; *-reise* v. najaarsreis v.; *-rose* v. (Pl.) herfstroos, rozemalve v.; *-röthe* v. herfstmeekrap v.; *-saat* v. winterkoren, herfstzaad, winterzaad o.; *-safran* m. najaarssaffraan v.; *-satz* m., Z. *-brief; -schein* m. nieuwe maan in September; (Sterrenk.) herfststand m.; *-schmaus* m. maaltijd m. bij gelegenheid van den wijnoogst; *-schnee* m. najaarssneeuw v.; *-sonne* v. herfstzon, najaarszon v.; *-stand* m. verblijf o. van het wild in den Herfst; *-sturm* m. najaarsstorm, herfststorm m.; *-tag* m. herfstdag m.; 2. dag m. van den wijnoogst; *-trüffel* v. herfsttruffel v.

Herbstung, v. oogsten, inoogsten, o., oogst m., inzameling v. van druiven, wijnoogst m.

Herbst-wasserbirne, (*-n*) v. herfstwaterpeer v.; *-wetter* o. herfstwe(d)er, najaarswe(d)er o.; 2. gewoon we(d)er o. gedurende den wijnoogst; *-wiese* v. in Augustus gemaaide weide v.; *-wind* m. herfstwind, najaarswind m.; *-witterung* v., Z. *-wetter; -zeichen* o. herfstteeken o.; *-zeit* v. herfsttijd, Herfst m., najaar o.; 2. tijd m. voor den wijnoogst; *-zeitlose* v. (Pl.) herfsttijloos v.

Herbuchstaben, (*buchstabte her, hergebuchstabt*) of

Herbuchstabiren, (*buchstabirte her, herbuchstabirt*) bedr. ww. spellen, spellend opzeggen, stotterend voorlezen.

Hercules, (onb.) m. (Fabell.) Hercules m.; (fig.) uiterst sterke man m.

Hercules-käfer, (*-käfers,* mv. *-käfer*) m. (Nat. hist.) herculeskever m.; *-keule* v. (Pl.) klaverbladerige herculesboom, tandpijnboom m.; 2. knotsvormige kalebas v.; *-schnecke* v. purperslak v.; *-wurz* v. (Pl.) witte zeeroos v.

Herculisch, bijv. en b. als een hercules, reusachtig sterk.

Herd, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. haard, vuurhaard m., stookplaats, haardstee v.; (fig.) huis o., huishouding v.; (Zeew.) kombuis v.; (fig.) *eigenen - haben,* een eigen huishouden hebben; *er hat weder Feuer noch* -, hij heeft geen huiskomen; (Spr.) Z. *eigen; für seinen - fechten,* voor zijn vaderland strijden; (Sm.) smidshaard, vuurhaard m.; *den - abwärmen,* den haard warm stoken; it. smeltkroes m.; (Vog.) plaats v. voor vogelvangst; it. vogelbaan, vinkenbaan v.; (Waterb.) ontlastingskanaal o., -buis v., groeve v.; (Bergw.) kroes m. voor ertswasscherij; (Zeew.) regeling v.; 2. (Nat.) brandpunt, middelpunt o.; (fig.) *- einer Verschwörung,* brandpunt, middelpunt o.

Herdämpfen, (*dämpfte her, hergedämpft*) o. ww. dampen.

Herdämmern, (*dämmerte her, hergedämmert*) o. ww. aanschemeren, uit de verte naderen.

Herd-asche, (*-n*) v. haardasch v.; (Giet.) eerste loodschuim o.; *-baum* m. haardboom m.; *-blech* o. haardijzer o.; *-blei* o. haardlood o.; *-brett* o. haardplank v.

Herde, (*-n*) v. kudde v.; (fig.) kudde, gemeente v.; (Scherts.) *- von Kindern,* troep, zwerm m.; *-begütert* bijv. nw. rijk in vee.

Herdecken, (*deckte her, hergedeckt*) bedr. ww. dekken.

Herdehammel, (*-hammels,* mv. *-hämmel*) m., Z. *Leithammel.*

Herdeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. haardijzer o., Z. *Herdstange.*

Herdenken, (*dachte her, hergedacht*) o. ww. onr., m. *h.* denken aan; *ob er zu uns - wird?,* of hij aan ons zal denken?; 2. bedr. ww. zich voorstellen, tegenwoordig denken; *wir denken ihn uns her,* wij stellen ons voor hem te zien.

Herden-reich, bijv. nw. rijk in kudden, in vee; *-voll* bijv. nw. vol kudden; *-weise* bijw. troepsgewijs.

Herd-fink, (*-en,* mv. *-en*) m. (Vog.) lokvogel m.; *-fluth* v. (Bergw.) haardslik o.; *-frischen* o. hersmelting v. van het loodglit; *-gehalt* m. zilvergo. in het haardlood; *-geld* o. haardgeld, schoorsteengeld o.; 2. (veroud.) kosten m. mv. van een crimineel proces; 3. geld o., dat de kooper, buiten de koopsom, als bedongen geschenk voor de vrouw of dochter van den verkooper geeft; *-glas* o. haardglas o.; *-hammer* m. haardhamer m

Herdichten, (*dichtete her, hergedichtet*) bedr. ww., Z. *herdenken.*

Herd-korn, (*-korn(e)s,* mv. *-körner*) o. (Sm.) haardkorrel v.; *-kugel* v. (Giet.) haardkogeltje o.; *-löffel* m. aschschop v.; (Giet.) haardlepel m.; *-ochs* m. stier m.

Herdonnern, (*donnerte her, hergedonnert*) o. en bedr. ww. donderen.

Herd-platte, (*-n*) v. vuurplaat v. om den haard, haardplaat v.; *-probe* v. haardproef v.

Herdrang, m. aandrang m.

Herdrängen (sich), (*drängte her, hergedrängt*) wed. ww. aandringen, nader dringen.

Herdräuschen, (*dräuschte her, hergedräuscht*) (Prov.) Z. *herrauschen.*

Herd-recht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. haardrecht o.; 2. Z. *-geld; -ring* m. haardring m.

Herdringen, (*drang her, hergedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* aandringen.

Herdrohen, (*drohte her, hergedroht*) o. ww. dreigen, zich dreigend vertoonen.

Herdröhnen, (*dröhnte her, hergedröhnt*) o. ww., m. *h.* en *s.* aandreunen, dreunend naderen.

Herdrücken, (*drückte her, hergedrückt*) bedr. ww. aandrukken; *er hat mich hergedrückt,* hier geduwd.

Herdschaufel, (*-n*) v. (Sm.) haardschop v.; *-schilling* m., Z. *-geld; -schlich* m. (Giet.) gebroken en gewaschen haardslik o.; 2 het beste haardslik o.; *-schmied* m. haardsmid m.; *-stange* v. (Bak.) ovenhaak m.; *-stein* m. haardsteen m.; *-steuer* v., Z. *-geld; -stube* v. (Bergw.) waschkamer v.; *-trank* m. zilverblaa-jes o. op het loodglit.

Herdudeln, (*dudelte her, hergedudelt*) o. ww. (i. k. bet.) Z. *dudeln* (2).

Herduften, (*duftete her, hergeduftet*) o. ww., m. *h.* zijn geur verspreiden.

Herdurch, bijw. (w. i. gebr.) er door.

Herdürfen, (*durfte her, hergedurft*) o. ww. onr., m. *h.* kunnen of mogen naderen.

Herd-vogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m., Z. *-fink;* 2. in het nest gevangen vogel; *-zins* m., Z. *-geld.*

Hereilen, (*eilte her, hergeeilt*) o. ww., m. *s.* aanijlen, aansnellen.

Herein, bijw. naar binnen, binnenwaarts, binnen, er in.

Hereinarbeiten, (*arbeitete herein, hereingearbeitet*) bedr. ww. binnen werken, er in werken.

Hereinbammeln, (*bammelte herein, hereingebammelt*) o. ww. naar binnen hangen.

Hereinbannen, (*bannte herein, hereingebannt*) bedr. ww. binnen bannen.

Hereinbegeben (sich), (*begab herein, hereinbegeben*) wed. ww. onr. zich naar binnen begeven.

Hereinbekommen, (*bekam herein, hereinbekommen*) bedr. ww. onr. binnen krijgen.

Hereinbemühen, (*bemühte herein, hereinbemüht*) bedr. ww. *jem. -,* verzoeken binnen te treden; 2. wed. ww. *sich -,* de moeite doen of nemen om binnen te gaan; *wollen Sie sich - ?,* wilt gij binnentreden?

Hereinbestellen, (*bestellte herein, hereinbestellt*) bedr. ww. *jem. -,* verzoeken, laten weten of aanzeggen om binnen te komen.

Hereinbetteln (sich), (*bettelte herein, hereingebettelt*) wed. ww. bedelende binnen komen.

Hereinbitten, (*bat herein, hereingebeten*) bedr. ww. onr. binnen verzoeken, verzoeken binnen te komen.

Hereinblasen, (*blies herein, hereingeblasen*) bedr. en o. ww. onr. naar binnen blazen.

Hereinblicken, (*blickte herein, hereingeblickt*) o. ww., m. *h.* naar binnen zien, een blik er in werpen, het binnenste zien, inzien.

Hereinblinken, (*blinkte herein, hereingeblinkt*) o. ww., m. *h.* inschijnen, instralen, inblinken; *zum Fenster -,* door het venster het licht, de stralen schieten.

Hereinblitzen, (*blitzte herein, hereingeblitzt*) bedr. en o. ww. inbliksemen, binnen bliksemen of stralen.

Hereinbrausen, (*brauste herein, hereingebraust*) o. ww., m. *h.* binnenstuiven, binnenstormen, bruisend invallen.

Hereinbrechen, (*brach herein, hereingebrochen*) o. ww. onr., m. *h.* binnenbreken, inbreken, met geweld binnendringen; (fig.) (van den nacht), invallen; (van water), binnendringen; (van den vijand), invallen, een inval doen; (van een storm), uitbarsten, losbarsten; *über jem. -,* (van het ongeluk), iem. overvallen.

Hereinbrennen, (*brannte herein, hereingebrannt*) bedr. en o. ww. onr. er in branden, van binnen branden.

Hereinbringen, (*brachte herein, hereingebracht*) bedr. ww. onr. binnenbrengen, inbrengen.

Hereindämmern, (*dämmerte herein, hereingedämmert*) o. ww. binnen schemeren; 2. bedr. ww. als eene schemering in iets werpen.

Hereindampfen, (*dampfte herein, hereingedampft*) o. ww., m. *s.* binnendampen.

Hereindrängen, (*drängte herein, hereingedrängt*) bedr. ww. binnendringen; 2. wed. ww. *sich unter den Uebrigen -,* zich indringen, binnendringen, zich een weg openen om & door te komen.

Hereindringen, (*drang herein, hereingedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* indringen, binnendringen.

Hereindrohen, (*drohte herein, hereingedroht*) o. ww. dreigend inzien.

Hereindrücken, (*drückte herein, hereingedrückt*) bedr. ww. indrukken, instooten, inbuigen.

Hereinduften, (*duftete herein, hereingeduftet*) o. ww., m. *h.* geur naar binnen verspreiden, er in dampen, geuren.

Hereindürfen, (*durfte herein, hereingedurft*) o. ww. onr., m. *h.* er in of binnen mogen gaan; *man darf nicht herein,* men mag er niet inkomen, de toegang is verboden.

Hereineilen, (*eilte herein, hereingeeilt*) o. ww., m. *s.* naar binnen snellen, er in snellen, binnen ijlen.

Hereinfahren, (*fuhr herein, hereingefahren*) bedr. ww. onr. op een wagen of eene kar binnenrijden, met een schip binnenbrengen; 2. o. ww., m. *s.* binnenkomen, binnenvaren, binnenrijden; (fig.) snel binnenvliegen; *die Kugel fuhr durch das Fenster herein,* vloog door het raam naar binnen.

Hereinfallen, (*fiel herein, hereingefallen*) o. ww. onr., m. *s.* binnenvallen, binnenstorten; (Gez.) invallen.

Hereinfeuern, (*feuerte herein, hereingefeuert*) o. ww., m. *h.* naar binnen schieten, het vuur naar binnen richten

Hereinfinden (sich), (*fand herein, hereingefunden*) wed. ww. onr. den weg er in vinden, den ingang vinden.

Hereinflammen, (*flammte herein, hereingeflammt*) o. ww. invlammen.

Hereinflattern, (*flatterte herein, hereingeflattert*) o. ww., m. *s.* er in fladderen.

Hereinfliegen, (*flog herein, hereingeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* er in vliegen, naar binnen vliegen.

Hereinfliehen, (*floh herein, hereingeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* binnen vlieden, naar binnen vluchten.

Hereinflieszen, (*floss herein, hereingeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* naar binnen vloeien, vlieten, stroomen, binnenstroomen, invloeien.

Hereinflimmern, (*flimmerte herein, hereingeflimmert*) o. ww. inflikkeren.

Hereinflüchten, (*flüchtete herein, hereingeflüchtet*) bedr. ww. naar binnen bergen; 2. wed. ww. *sich* -, binnenvluchten, binnen eene schuilplaats zoeken.

Hereinfluthen, (*fluthete herein, hereingefluthet*) o. ww., m. *s.* als een vloed binnen komen, met groote golven binnen stroomen; 2. bedr. ww. als met een vloed binnen brengen.

Hereinführen, (*führte herein, hereingeführt*) bedr. ww. binnenvoeren, binnenleiden; it. voorstellen; *Waaren* -, invoeren.

Hereinfunkeln, (*funkelte herein, hereingefunkelt*) o. ww., m. *h.* invonkelen, een vonkelenden glans naar binnen werpen.

Hereingabeln, (*gabelte herein, hereingegabelt*) bedr. ww. met eene vork of gaffel binnenbrengen.

Hereingeben, (*gab herein, hereingegeben*) bedr. ww. onr. binnengeven, binnenreiken; *Wasser* -, overgieten, laten instroomen.

Hereingehen, (*ging herein, hereingegangen*) o. ww. onr., m. *s.* binnengaan, er ingaan; 2. binnen eene plaats vinden; *diese Leute gehen nicht alle in den Saal herein,* vinden niet alle eene plaats, kunnen niet alle &.

Hereingieszen, (*goss herein, hereingegossen*) bedr. ww. onr. er in gieten.

Hereinglänzen, (*glänzte herein, hereingeglänzt*) o. ww., m. *h.* er in schitteren.

Hereingleiten, (*glitt herein, hereingeglitten*) o. ww. onr., m. *s.* er in glijden, naar binnen glijden.

Hereinglitschen, (*glitschte herein, hereingeglitscht*) o. ww., m. *s.*, Z. *hereingleiten.*

Hereingreifen, (*griff herein, hereingegriffen*) o. ww. onr. er in grijpen, naar binnen grijpen; 2. er in werken, ingrijpen.

Hereingucken, (*guckte herein, hereingeguckt*) bedr. ww., Z. *hereinsehen.*

Hereinhaben, (*hatte herein, hereingehabt*) bedr. ww. onr. binnen hebben.

Hereinhageln, (*hagelte herein, hereingehagelt*) onp. ww., m. *h.* inhagelen; *es hagelt in's Zimmer herein,* het hagelt in &.

Hereinhallen, (*hallte herein, hereingehallt*) o. ww. naar binnen klinken.

Hereinhangen, (*hing herein, hereingehangen*) o. ww. onr. inhangen.

Hereinhängen, (*hängte herein, hereingehängt*) bedr. ww. binnen hangen.

Hereinharken, (*harkte herein, hereingeharkt*) bedr. ww. binnen harken.

Hereinhauen, (*hieb herein, hereingehauen*) bedr. en o. ww. onr. binnenslaan, inhouwen.

Hereinheben, (*hob herein, hereingehoben*) bedr. ww. onr. er in tillen, beuren, lichten.

Hereinhelfen, (*half herein, hereingeholfen*) o. ww. onr. binnen helpen, er in helpen.

Hereinhetzen, (*hetzte herein, hereingehetzt*) bedr. ww. er in jagen, binnen jagen.

Hereinhinken, (*hinkte herein, hereingehinkt*) o. ww., m. *s.* binnen hinken, er in hinken.

Hereinholen, (*holte herein, hereingeholt*) bedr. ww. er in halen, binnen halen, binnen brengen, inhalen.

Hereinhüpfen, (*hüpfte herein, hereingehüpft*) o. ww., m. *h* er in huppelen, binnen huppelen, huppelend binnenkomen.

Hereinhu(t)schen, (*hu(t)schte herein, hereingehu(t)scht*) o. ww., m. *s.* binnenglijden.

Hereinjagen, (*jagte herein, hereingejagt*) bedr. en o. ww., m. *s.* binnen jagen.

Hereinkämmen, (*kämmte herein, hereingekämmt*) bedr. ww. inkammen.

Hereinkarren, (*karrte herein, hereingekarrt*) bedr. ww. binnen kruien, in eene kar binnen brengen.

Hereinkehren, (*kehrte herein, hereingekehrt*) bedr. ww. binnen vegen.

Hereinklettern, (*kletterte herein, hereingeklettert*) o. ww., m. *s.* inklauteren, binnen klauteren.

Hereinklimmen, (*klomm herein, hereingeklommen*) o. ww. onr., m. *s.* inklimmen.

Hereinklingen, (*klang herein, hereingeklungen*) o. ww. onr. inklinken, naar binnen klinken.

Hereinkollern, (*kollerte herein, hereingekollert*) o. ww., m. *s.* binnen rollen, er in rollen; 2. bedr. ww. binnen rollen.

Hereinkommen, (*kam herein, hereingekommen*) o. ww. onr., m. *s.* binnenkomen.

Hereinkönnen, (*konnte herein, hereingekonnt*) o. ww. onr., m. *s.* er in kunnen, binnen kunnen.

Hereinkriechen, (*kroch herein, hereingekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* er in kruipen, binnen kruipen.

Hereinkrücken, (*krückte herein, hereingekrückt*) o. ww., m. *s.* met krukken, met een stok binnenkomen; 2. bedr. ww. met eene kruk binnen trekken.

Hereinlächeln, (*lächelte herein, hereingelächelt*) o. ww. met een glimlach inzien.

Hereinlachen, (*lachte herein, hereingelacht*) bedr. ww. lachend inkijken, lachend naar binnen zien.

Hereinlangen, (*langte herein, hereingelangt*) o. ww., m. *h.* reiken tot, lang genoeg zijn; *dieses Seil langt nicht bis in das Zimmer herein,* reikt niet tot in; it. de hand binnensteken; 2. bedr. ww. *jemn. etw.* -, naar binnen reiken, inreiken, naar binnen geven.

Hereinlassen, (*liesz herein, hereingelassen*) bedr. ww. onr. binnenlaten, inlaten, binnen laten gaan.

Hereinlaufen, (*lief herein, hereingelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* inloopen, binnenloopen, binnenvloeien; *in 's Meer* -, uitloopen, zich storten in; *das Wasser lief zum Fenster herein,* liep het venster in.

Hereinlegen, (*legte herein, hereingelegt*) bedr. ww. inleggen, inplaatsen, binnen leggen.

Hereinleiten, (*leitete herein, hereingeleitet*) bedr. ww. binnen leiden, inleiden, de leiding leggen tot in.

Hereinlenken, (*lenkte herein, hereingelenkt*) o. ww., m. *h.* naar binnen varen, rijden; 2. bedr. ww. naar binnen leiden, sturen.

Hereinleuchten, (*leuchtete herein, hereingeleuchtet*) o. ww., m. *h.* het licht tot binnen werpen, inschijnen, instralen; *jemn.* -, lichten om binnen te kunnen komen.

Hereinlocken, (*lockte herein, hereingelockt*) bedr. ww. binnen lokken, inlokken.

Hereinmachen, (*machte herein, hereingemacht*) bedr. ww. er in maken; 2. wed. ww. *sich* -, zich naar binnen begeven.

Hereinmögen, (*mochte herein, hereingemocht*) o. ww. onr., m. *h.* er in willen, lust hebben om naar binnen te gaan.

Hereinmüssen, (*musste herein, ein, hereingemusst*) o. ww. onr., m. *h.* binnen moeten, gedwongen zijn naar binnen te gaan.

Hereinnehmen, (*nahm herein, hereingenommen*) bedr. ww. onr. innemen, naar binnen brengen; *jem. zu sich in den Wagen* -, opnemen.

Hereinnöthigen, (*nöthigte herein, hereingenöthigt*) bedr. ww. noodzaken om binnen te gaan; it. binnen noodigen, uitnoodigen om binnen te komen.

Hereinpacken, (*packte herein hereingepackt*) bedr. ww. er in pakken; 2. wed. ww. *sich* -, (gemeenz.) zich naar binnen pakken.

Hereinprügeln, (*prügelte herein, hereingeprügelt*) bedr. ww. naar binnen rauselen.

Hereinpurzeln, (*purzelte herein, hereingepurzelt*) o. ww., m. *s.* er in buitelen.

Hereinragen, (*ragte herein, hereingeragt*) o. ww. naar binnen reiken, steken.

Hereinranken, (*rankte herein, hereingerankt*) wed. ww. *sich* -, binnen ranken.

Hereinrasseln, (*rasselte herein, hereingerasselt*) o. ww., m. *s.* binnen rammelen, ratelend naar binnen komen.

Hereinrauchen, (*rauchte herein, hereingeraucht*) o. ww. er in rooken.

Hereinrauschen, (*rauschte herein, hereingerauscht*) o. ww., m. *s.* ruischend binnen komen.

Hereinrechen, (*rechte herein, hereingerecht*) bedr. ww. binnen harken.

Hereinregnen, (*regnete herein, hereingeregnet*) onp. ww., m. *h.* inregenen, naar binnen regenen.

Hereinreichen, (*reichte herein, hereingereicht*) bedr. ww. *zum Fenster* -, binnenreiken; *einen Dolch* -, inreiken, insteken.

Hereinreiszen, (*riss herein, hereingerissen*) bedr. ww. onr. naar binnen trekken, sleepen.

Hereinreiten, (*ritt herein, hereingeritten*) o. ww. onr., m. *s.* naar binnen rijden.

Hereinrennen, (*rannte herein, hereingerannt*) o. ww. onr., m. *s.* naar binnen rennen, ijlen.

Hereinrieseln, (*rieselte herein, hereingerieselt*) o. ww., m. *h.* invloeien, invlieten, inkabbelen.

Hereinrinnen, (*rann herein, hereingeronnen*) o. ww. onr., Z. *hereinfliesszen.*

Hereinrollen, (*rollte herein, hereingerollt*) bedr. en o. ww. naar binnen rollen, inrollen.

Hereinrücken, (*rückte herein, hereingerückt*) bedr. ww. naar binnen rukken, schuiven; 2. o. ww., m. *s.* inrukken, inmarcheeren.

Hereinrufen, (*rief herein, hereingerufen*) bedr. en o. ww. binnen roepen, inroepen.

Hereinrutschen, (*rutschte herein, hereingerutscht*) o. ww., m. *s.* er in glijden.

Hereinsäuseln, -sausen, (*säuselte herein, hereingesäuselt* en *sauste herein, hereingesaust*) o. ww. insuizen.

Hereinschaffen, (*schaffte herein, hereingeschafft*) bedr. ww. inbrengen, naar binnen brengen; *Waaren in den Hof* -, binnen bezorgen.

Hereinschallen, (*schallte herein, hereingeschallt*) o. ww., m. *h.* inklinken.

Hereinschauen, (*schaute herein, hereingeschaut*) o. ww., m. *h.*, Z. *hereinsehen.*

Hereinscheinen, (*schien herein, hereingeschienen*) o. ww. onr., m. *h.* inschijnen, naar binnen schijnen.

Hereinscheuchen, (*scheuchte herein, hereingescheucht*) bedr. ww. binnen jagen.

Hereinschicken, (*schickte herein, hereingeschickt*) bedr. ww. binnen sturen, binnen zenden.

Hereinschieben, (*schob herein, hereingeschoben*) bedr. ww. onr. inschuiven, binnenschuiven.

Hereinschielen, (*schielte herein, hereingeschielt*) o. ww., m. *h.* ingluren, naar binnen gluren.

Hereinschieszen, (*schoss herein, hereingeschossen*) bedr. ww. onr. er in schieten, binnenschieten; 2. o. ww., m. *s.* naar binnen vlie en, storten; (van het water), instormen, instroomen.

Hereinschiffen, (*schiffte herein, hereingeschifft*) bedr. en o. ww. binnen varen, te scheep binnen komen, binnen brengen.

Hereinschimmern, (*schimmerte herein, hereingeschimmert*) o. ww. inschijnen, flauw licht naar binnen werpen.

Hereinschlagen, (*schlug herein, hereingeschlagen*) bedr. ww. onr. *den Ball hier* -, naar binnen slaan; (Bergw.) *die Wände* -, doen springen met den hamer.

Hereinschleichen, (*schlich herein, hereingeschlichen*) o. ww. onr., it. wed. ww. *sich* -, binnensluipen.

Hereinschlendern, (*schlenderte herein, hereingeschlendert*) o. ww., m. *s.* binnen slenteren.

Hereinschlenkern, (*schlenkerte herein, hereingeschlenkert*) o. ww., m. *s.* binnen slingeren.

Hereinschleppen, (*schleppte herein, hereingeschleppt*) bedr. ww. naar binnen sleepen, insleepen; 2. wed. ww. *sich* -, met moeite, sleepvoetend binnen komen.

Hereinschleudern, (*schleuderte herein, hereingeschleudert*) bedr. en o. ww., m. *h.* en *s.* binnen slingeren, inwerpen.

Hereinschlüpfen, (*schlüpfte herein, hereingeschlüpft*) o. ww., m. *s.* binnen sluipen.

Hereinschmeiszen, (*schmiss herein, hereingeschmissen*) Z. *hereinwerfen.*

Hereinschmettern, (*schmetterte herein, hereingeschmettert*) o. ww., m. *s.* er in kletteren, klateren; 2. bedr. ww. binnen werpen.

Hereinschreien, (*schrie herein, hereingeschrien*) bedr. en o. ww. onr. inschreeuwen, naar binnen schreeuwen.

Hereinschreiten, (*schritt herein, hereingeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* binnen stappen.

Hereinschütteln, (*schüttelte herein, hereingeschüttelt*) bedr. ww. er in schudden, naar binnen schudden.

Hereinschütten, (*schüttete herein, hereingeschüttet*) bedr. ww. er in gieten.

Hereinschwanken, (*schwankte herein, hereingeschwankt*) o. ww., m. *s.* naar binnen waggelen.

Hereinschwärmen, (*schwärmte herein, hereingeschwärmt*) o. ww., m. *s.* binnen zwermen.

Hereinschweben, (*schwebte herein, hereingeschwebt*) o. ww., m. *s.* naar binnen zweven.

Hereinsegeln, (*segelte herein, hereingesegelt*) o. ww., m. *s.* binnen zeilen, inzeilen.

Hereinsehen, (*sah herein, hereingesehen*) o. ww. onr., m. *h.* naar binnen zien, inzien, inkijken.

Hereinsehnen (sich), (*sehnte herein, hereingesehnt*) wed. ww. verlangen binnen te komen.

Hereinsein, (*war herein, hereingewesen*) o. ww. onr. er in zijn, binnen zijn.

Hereinsenden, (*sandte herein, hereingesandt*) bedr. ww. onr., Z. *hereinschicken.*

Hereinsenken, (*senkte herein, hereingesenkt*) bedr. ww. er in laten zinken.

Hereinsingen, (*sang herein, hereingesungen*) bedr. en o. ww. onr. er in zingen.

Hereinsinken, (*sank herein, hereingesunken*) o. ww. onr., m. *s.* er in zinken.

Hereinsollen, (*sollte herein, hereingesollt*) o. ww. onr. er in zullen, binnen zullen, moeten binnengaan.

Hereinsprechen, (*sprach herein, hereingesprochen*) bedr. en o. ww. er in spreken.

Hereinsprengen, (*sprengte herein, hereingesprengt*) bedr. ww. doen inspringen; 2. o. ww., m. *s.* naar binnen jagen, ijlen, rennen.

Hereinspringen, (*sprang herein, hereingesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* binnen springen, er in springen.

Hereinspritzen, (*spritzte herein, hereingespritzt*) bedr. ww. naar binnen spuiten; 2. o. ww., m. *s.* binnenspuiten, binnenspatten.

Hereinstarren, (*starrte herein, hereingestarrt*) o. ww., m. *h.* er in staren, naar binnen staren.

Hereinstecken, (*steckte herein, hereingesteckt*) bedr. ww. binnen steken, er in steken.

Hereinstehlen (sich), (*stahl herein, hereingestohlen*) wed. ww. onr. binnen sluipen.

Hereinsteigen, (*stieg herein, hereingestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* inklimmen.

Hereinstellen, (*stellte herein, hereingestellt*) bedr. ww. er in stellen, inplaatsen, naar binnen brengen, in bewaring geven.

Hereinstolpern, (*stolperte herein, hereingestolpert*) o. ww., m. *s.* binnen strompelen.

Hereinstoszen, (*stiesz herein, hereingestoszen*) bedr. ww. onr. instooten, doorstooten, binnen stooten.

Hereinstrahlen, (*strahlte herein, hereingestrahlt*) o. ww. instralen, inschijnen.

Hereinstreichen, (*strich herein, hereingestrichen*) bedr. ww. onr. binnen strijken, instrijken.

Hereinstreuen, (*streute herein, hereingestreut*) bedr. ww. instrooien.

Hereinströmen, (*strömte herein, hereingeströmt*) o. ww., m. *s.* binnen stroomen, binnen vloeien.

Hereinstürmen, (*stürmte herein,*

hereingestürmt) o. ww., m. *s.* met groot gedruis of stormend binnenkomen, binnenstormen; 2. bedr. ww. met geweld of gedruis binnen brengen.

Hereinstürzen, (*stürzte herein, hereingestürzt*) o. ww., m. *s.* binnen storten, binnen stormen, binnen vallen; (fig.) *in das Zimmer* -, met geweld binnen komen; 2. bedr. ww. *jem.* -, binnen duwen, werpen, stooten.

Hereintanzen, (*tanzte herein, hereingetanzt*) o. ww., m. *s.* dansend binnen komen.

Hereintaumeln, (*taumelte herein, hereingetaumelt*) o. ww., m. *s.* en *h.* binnen wankelen, waggelend, tuimelend binnengaan, binnentuimelen.

Hereinthun, (*that herein, hereingethan*) bedr. ww. er in doen.

Hereintoben, (*tobte herein, hereingetobt*) o. ww., m. *s.* met geraas, getier binnenkomen, binnenstuiven; it. m. *h.* met drift er in spreken.

Hereintönen, (*tönte herein, hereingetönt*) o. ww., m. *h.* inklinken.

Hereintorkeln, (*torkelte herein, hereingetorkelt*) o. ww., m. *s.* binnen waggelen.

Hereintosen, (*toste herein, hereingetost*) Z. *hereintoben.*

Hereintraben, (*trabte herein, hereingetrabt*) o. ww., m. *s.* binnen draven.

Hereintragen, (*trug herein, hereingetragen*) bedr. ww. onr. indragen, binnendragen.

Hereinträufe(l)n, (*träuf(el)te herein, hereingeträuf(el)t*) bedr. ww. indroppelen.

Hereintraufen, (*traufte herein, hereingetraufl*) o. ww., m. *s.* indroppelen, inlekken.

Hereintreiben, (*trieb herein, hereingetrieben*) bedr. ww. onr. binnen drijven, indrijven.

Hereintreten, (*trat herein, hereingetreten*) o. ww. onr., m. *s.* binnentreden, intreden.

Hereintriefen, (*troff herein, hereingetroffen*) Z. *hereinträufeln.*

Hereintrippeln, (*trippelte herein, hereingetrippelt*) o. ww., m. *s.* indribbelen.

Hereintröpfeln, (*tröpfelte herein, hereingetröpfelt*) Z. *hereinträufeln.*

Hereintrotten, (*trottete herein, hereingetrottet*) o. ww., m. *s.* binnen draven, indraven.

Hereinwachsen, (*wuchs herein, hereingewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* inwassen, ingroeien.

Hereinwackeln, (*wackelte herein, hereingewackelt*) o. ww., m. *s.* waggelend binnen gaan, binnen waggelen; 2. bedr. ww. waggelend binnen brengen.

Hereinwagen (sich), (*wagte herein, hereingewagt*) wed. ww. zich binnen wagen, het wagen binnen te gaan.

Hereinwallen, (*wallte herein, hereingewallt*) o. ww., m. *s.* binnen golven.

Hereinwälzen, (*wälzte herein, hereingewälzt*) bedr. ww. binnen wentelen; 2. wed. ww. *sich* -, binnen rollen.

Hereinwandeln, (*wandelte herein, hereingewandelt*) o. ww., m. *s.* binnen wandelen.

Hereinwandern, (*wanderte herein, hereingewandert*) o. ww., m. *s.* binnen reizen.

Hereinwanken, (*wankte herein, hereingewankt*) o. ww., m. *s.* met wankelende schreden binnenkomen.

Hereinwärts, bijw. naar binnen, binnenwaarts.

Hereinwatscheln, (*watschelte herein, hereingewatschelt*) o. ww., m. *s.* met logge schreden binnen komen, aansjokken.

Hereinwehen, (*wehte herein, hereingeweht*) o. ww., m. *h.* binnenwaaien; *welch ein Wind weht zum Fenster herein!*, waait door & naar binnen!; 2. bedr. ww. naar binnen doen waaien.

Hereinweisen, (*wies herein, hereingewiesen*) bedr. ww. onr. binnen wijzen.

Hereinwerfen, (*warf herein, hereingeworfen*) bedr. ww. onr. inwerpen, insmijten, binnen werpen.

Hereinwinden, (*wand herein, hereingewunden*) bedr. ww. onr. binnen winden; 2. wed. ww. *sich* -, binnen kronkelen.

Hereinwinken, (*winkte herein, hereingewinkt*) o. ww., m. *h.* binnen wenken, een wenk geven om binnen te komen.

Hereinwirbeln, (*wirbelte herein, hereingewirbelt*) o. ww., m. *s.*, it. bedr. ww. binnen dwarrelen.

Hereinwogen, (*wogte herein, hereingewogt*) o. ww., m. *s.* binnen golven, binnen stroomen.

Hereinwollen, (*wollte herein, hereingewollt*) o. ww. onr., m. *h.* er in willen, naar binnen willen.

Hereinwünschen, (*wünschte herein, hereingewünscht*) bedr. ww. er in wenschen; 2. wed. ww. *sich* -, wenschen binnen te zijn.

Hereinzeigen, (*zeigte herein, hereingezeigt*) bedr. ww., Z. *hereinweisen.*

Hereinzerren, (*zerrte herein, hereingezerrt*) bedr. ww. met geweld intrekken, binnentrekken.

Hereinziehen, (*zog herein, hereingezogen*) bedr. ww. onr. intrekken, naar binnen trekken, naar binnen sleepen; 2. o. ww., m. *s.* in *die Stadt* -, met een stoet komen aantrekken, intrede houden, binnenrukken; it. een nieuw huis betrekken.

Hereinzischen, (*zischte herein, hereingezischt*) o. ww., m. *s.* er in sissen.

Hereinzwängen, (*zwängte herein, hereingezwängt*) bedr. ww. er in persen, met geweld naar binnen dringen; *jem.* -, dwingen om binnen te komen.

Hereinzwingen, (*zwang herein, hereingezwungen*) bedr. ww. onr., Z. *hereinzwängen.*

Herentgegen, Z. *hingegen.*

Hererzahlen, (*erzählte her, hererzählt*) bedr. ww. in alle bijzonderheden vertellen; (Volksk.) optellen, opsommen.

Herfabeln, (*fabelte her, hergefabelt*) bedr. ww. iets fabelachtigs vertellen, sprookjes, onwaarheden opdisschen.

Herfabuliren, (*fabulirte her, herfabulirt*) bedr. ww., Z. *herfabeln.*

Herfächeln, (*fächelte her, hergefächelt*) bedr. ww., Z. *herfachen.*

Herfachen, (*fachte her, hergefacht*) bedr. ww. heenblazen, heenwaaien, heensuizen.

Herfahren, (*fuhr her, hergefahren*) o. ww. onr., m. *s.* aanvaren, heenvaren, heenrijden, aanrijden; *neben dem Ufer* -, langs varen; 2. *mit der Hand über das Gesicht* -, overheen strijken; *hier ist die Kugel hergefahren*, hier is & overheen gestreken; (gemeenz.) *über jem.* -, iem. overvallen, toesnauwen; *mit Vorwürfen* -, met verwijten overladen; 2. bedr. ww. *Holz* -, aanvaren, aanbrengen.

Herfallen, (*fiel her, hergefallen*) o. ww. onr., m. *s.* heenvallen, er op vallen; *über etw.* -, iets overvallen; *über jem.* -, iem. overvallen, aanvallen, op het lijf vallen.

Herfaseln, (*faselte her, hergefaselt*) bedr. ww. bazelen.

Herfassen, (*fasste her, hergefasst*) bedr. ww. vatten.

Herfegen, (*fegte her, hergefegt*) bedr. ww. herwaarts vegen.

Herfeuern, (*feuerte her, hergefeuert*) o. ww., m. *h. auf jem.* -, vuren.

Herfiedeln, (*fiedelte her, hergefiedelt*) bedr. ww. opspelen.

Herfinden, (*fand her, hergefunden*) bedr. ww. onr. den weg herwaarts vinden.

Herflammen, (*flammte her, hergeflammt*) o. ww. hierheen vlammen.

Herflattern, (*flatterte her, hergeflattert*) o. ww., m. *s.* aanfladderen.

Herfliegen, (*flog her, hergeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* aanvliegen.

Herfliehen, (*floh her, hergeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts vlieden, aanvlieden.

Herfliessen, (*floss her, hergeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts vloeien, aanvloeien; (fig.) *das fliesst aus einem bösen Herzen her*, dat komt niet uit een goed hart; *da fliessen alle unsere Uebel her*, daaruit vloeien & voort, ontstaan, nemen hun oorsprong.

Herflimmern, (*flimmerte her, hergeflimmert*) o. ww. aanflikkeren.

Herflöszen, (*flöszte her, hergeflöszt*) bedr. ww. aanvlotten.

Herflöten, (*flötete her, hergeflotet*) bedr. ww. op de fluit blazen.

Herflüchten, (*flüchtete her, hergeflüchtet*) bedr. ww. in veiligheid hierheen brengen; 2. o. ww., m. *s.* herwaarts vluchten.

Herfluthen, (*fluthete her, hergefluthet*) o. ww., m. *s.* aanvloeien, aanstroomen.

Herfo(r)dern, (*fo(r)derte her,*

hergefo(r)dert) bedr. ww. dagvaarden voor, terugvragen, terugeischen van.

Herfolgen, (*folgte her, hergefolgt*) o. ww., m. *s.* volgen, hierheen volgen.

Herfragen (sich), (*fragte her, hergefragt*) wed. ww. al vragende hier komen.

Herfühlen, (*fühlte her, hergefühlt*) o. ww., m. *h.* voelen, al tastende hier komen; *fühlen Sie einmal her!*, voel maar eens hier!

Herführen, (*führte her, hergeführt*) bedr. ww. aanvoeren, herwaarts voeren, hierbrengen; (fig.) *diesz ist es, was mich herführt*, dit voert mij hierheen.

Herfunkeln, (*funkelte her, hergefunkelt*) o. ww. herwaarts vonkelen.

Herfür, Z. *hervor.*

Hergaffen, (*gaffte her, hergegafft*) o. ww., m. *h.* hierheen gapen.

Hergang, (*-(e)s, mv. Hergänge*) m. nadering, komst, reis v., verloop o., gang m.; *bei seinem -e*, toen hij hier kwam; *nach mehreren Hin- und Hergängen*, na verscheidene malen heen en weergegaan te zijn; *er hat den Hingang für den -gehabt*, hij kon heengaan zoo als hij gekomen was; (fig.) *der - einer Sache*, toedracht v.

Hergängeln, (*gängelte her, hergegängelt*) bedr. ww. herwaarts leiden.

Hergeben, (*gab her, hergegeben*) bedr. ww. onr. geven, overgeven, ter hand stellen, aangeven, opgeven, leveren, verschaffen; *gib her!*, geef over!, geef hier!; *sein Pferd -*, verkoopen; (fig.) *seinen Namen dazu -*, leenen.

Hergebracht, bijv. nw., Z. *herbringen.*

Hergegen, bijw. Z. *hingegen.*

Hergehen, (*ging her, hergegangen*) o. ww., onr., m. *s.* komen, naderen; *geh her!*, kom hier!; 2. over iets heengaan; *das Wasser ging über ihn her*, ging, liep & over hem heen; *es geht nicht ganz über den Tisch her*, groot, lang genoeg zijn om & te bedekken; 3. toegaan, gebeuren, plaats hebben, zich toedragen; *so geht es in der Welt her*, zoo gaat het &; *das geht hier ja recht hoch, recht lustig her*, dat gaat hier vroolijk toe; *hier geht es schändlich, sehr gemein her*, hier gaat het & toe; *bei dieser Schlacht ging es sehr scharf her*, ging het duchtig of geducht toe; *wie ging es dabei her?*, hoe ging het daarbij toe?; *hier geht es her, wie im Kriege*, het gaat hier toe als &; 4. *es ging scharf über den Wein her*, het ging duchtig er langs met den wijn; *nun geht es über mich her*, nu word ik onder handen genomen (met verwijtingen of scheldwoorden); *es ging recht über ihn her*, zij voeren geweldig tegen hem uit.

Hergehören, (*gehörte her, hergehört*) o. ww. hierheen of hier behooren; *diese Frage gehört nicht her*, behoort hier niet te huis, is hier te onpas.

Hergeifern, (*geiferte her, hergegeifert*) bedr. ww. woedend uiten.

Hergeigen, (*geigte her, hergegeigt*) bedr. ww. op de viool spelen.

Hergeiseln, (*geiselte her, hergegeiselt*) bedr. ww. herwaarts geeselen.

Hergeleiten, (*geleitete her, hergeleitet*) bedr. ww. hierheen geleiden, herwaarts geleiden.

Hergerathen, (*gerieth her, hergerathen*) o. ww. onr., m. *s.* hier komen, er in slagen hier te komen.

Hergieszen, (*goss her, hergegossen*) bedr. ww. hierheen gieten.

Hergirren, (*girrte her, hergegirrt*) o. ww. kirrend naderen, herwaarts kirren; 2. bedr. ww. kirrend uiten.

Herglänzen, (*glänzte her, hergeglänzt*) o. ww., m. *h.* zijn glans herwaarts verspreiden, met glans naderen.

Hergleiten, (*glitt her, hergeglitten*) o. ww. onr., m. *s.* aanglijden.

Herglimmen, (*glomm her, hergeglommen*) o ww. onr. glimmen.

Herglimmern, (*glimmerte her, hergeglimmert*) o. ww., Z. *herglimmen.*

Herglitschen, (*glitschte her, hergeglitscht*) o. ww. aanglijden.

Herglotzen, (*glotzte her, hergeglotzt*) o. ww. met uitpuilende of opgespalkte oogen kijken.

Hergraben, (*grub her, hergegraben*) bedr. ww. onr. herwaarts graven.

Hergrapsen, (*grapste her, hergegrapst*) o. ww., Z. *hergreifen.*

Hergreifen, (*griff her, hergegriffen*) o. ww. onr., m. *h.* hierheen grijpen, herwaarts grijpen.

Hergrinsen, (*grinste her, hergegrinst*) o. ww. grijnzend herwaarts zien.

Hergrunzen, (*grunzte her, hergegrunzt*) bedr. ww. met eene ruwe stem voordragen.

Hergucken, (*guckte her, hergegeuckt*) Z. *hersehen.*

Hergurgeln, (*gurgelte her, hergegurgelt*) bedr. ww. gorgelend zingen.

Herhaben, (*hatte her, hergehabt*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) van daan hebben, ontvangen hebben, gekregen hebben; *wo ich das herhabe?*, waar ik het van daan heb?, hoe ik er aan kom?; *wo soll ich es -?*, waar zou ik het van daan hebben.

Herhacken, (*hackte her, hergehackt*) bedr. ww. hierheen hakken.

Herhageln, (*hagelte her, hergehagelt*) onp. ww. hagelen.

Herhäkeln, (*häkelte her, hergehäkelt*) bedr. ww. haken.

Herhaken, (*hakte her, hergehakt*) bedr. ww. haken.

Herhallen, (*hallte her, hergehallt*) o. ww., m. *h.* uit de verte klinken, herwaarts klinken, weergalmen.

Herhalten, (*hielt her, hergehalten*) bedr. ww. *jemn. die Hand -*, aanbieden, toesteken; 2. o. ww., m. *h.* voorhouden, aanbieden; (fig.) dulden, lijden, uitstaan; *er muss immer -*, hij heeft altijd wat te verduren; *er musste -*, hij heeft het lootje moeten leggen, men heeft den spot met hem gedreven; *sie werden - müssen*, gij zult er voor moeten boeten; *mein Beutel hat schrecklich - müssen*, ik heb moeten opdokken.

Herhämmern, (*hämmerte her, hergehämmert*) o. ww. hierheen hameren; 2. bedr. ww. vasthameren.

Herhangen, (*hing her, hergehangen*) o. ww. onr., m. *h.* hierheen hangen, afhangen.

Herhängen, (*hängte her, hergehängt*) bedr. ww. hierheen hangen.

Herharken, (*harkte her, hergeharkt*) bedr. ww. hierheen harken.

Herhaspeln, (*haspelte her, hergehaspelt*) bedr. ww. haspelen.

Herhauchen, (*hauchte her, hergehaucht*) bedr. en o. ww. hierheen ademen, blazen.

Herhauen, (*hieb er, hergehauen*) bedr. ww. onr. hierheen slaan, houwen, afranselen.

Herhäufen, (*häufte her, hergehäuft*) bedr. ww. ophoopen.

Herheben, (*hob her, hergehoben*) bedr. ww. onr. aandragen, aantillen.

Herheften, (*heftete her, hergeheftet*) bedr. ww. hierheen vastmaken.

Herheiszen, (*hiess her, hergeheiszen*) bedr. ww. onr. bevelen herwaarts of hier te komen.

Herhelfen, (*half her, hergeholfen*) o. ww. onr. *jemn. -*, hierheen helpen.

Herhetzen, (*hetzte her, hergehetzt*) bedr. ww. herwaarts jagen.

Herheulen, (*heulte her, hergeheult*) bedr. ww. huilend voordragen.

Herhinken, (*hinkte her, hergehinkt*) o. ww., m. *h.* aanhinken, herwaarts hinken.

Herholen, (*holte her, hergeholt*) bedr. ww. van daan halen; *jem. -*, hierhalen; *eine Sache -*, bijbrengen; (fig.) *seine Gründe sehr weit -*, zoeken.

Herhorchen, (*horchte her, hergehorcht*), **-hören,** (*hörte her, hergehört*) o. ww., m. *h.* hooren, luisteren; *horchen Sie her*, kom eens luisteren.

Herhumpeln, (*humpelte her, hergehumpelt*) o. ww., m. *s.* aanhompelen.

Herhüpfen, (*hüpfte her, hergehüpft*) o. ww., m. *s.* aanhuppelen, huppelend naderen.

Herhuschen, (*huschte her, hergehuscht*) o. ww., m. *s.* herwaarts kruipen, glijden.

Hering, (*-(e)s, mv.-e*) m., Z. *Häring.*

Herirren, (*irrte her, hergeirrt*) o. ww., m. *h.* komen aandwalen.

Herisie, v., Z. *Kirsei.*

Herjagen, (*jagte her, hergejagt*) o. ww., m. *s.* aanjagen, aanrennen; 2. bedr. ww. hierheen jagen, herwaarts jagen.

Herjammern, (*jammerte her, hergejammert*) bedr. ww. met eene klagende stem voordragen.

Herjauchzen, (*jauchzte her, hergejauchzt*) bedr. ww. met gejuich voordragen.

Herkarren, (*karrte her, hergekarrt*) o. ww., m. *s.* op eene kar naderen, aankarren; 2. bedr. ww. met eene kar aanvoeren.

Herkehren, (*kehrte her, hergekehrt*) bedr. ww. herwaarts vegen; 2. wed. ww. *sich -*, zich herwaarts wenden.

Herkeulen, (*keulte her, hergekault*) bedr. en o. ww. met eene knots herwaarts slaan.

Herkitten, (*kittete her, hergekit-tet*) bedr. ww. lijmen.

Herkleben, (*klebte her, hergeklebt*) bedr. ww. plakken.

Herklecken, (*kleckte her, hergekleckt*) bedr. neerkletsen.

Herklecksen, (*kleckste her, hergekleckst*) bedr. ww. neerkladden.

Herklettern, (*kletterte her, hergeklettert*) o. ww., m. *s.* klauteren.

Herklimmen, (*klomm her, hergeklommen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts klimmen.

Herklimpern, (*klimperte her, hergeklimpert*) o. ww. (i. k. bet.) slecht (op de piano) spelen.

Herklingeln, (*klingelte her, hergeklingelt*) o. ww., m. *h.* klinken, herwaarts klinken.

Herklingen, (*klang her, hergeklungen*) o. ww. onr. herwaarts klinken.

Herklopfen, (*klopfte her, hergeklopft*) bedr. en o. ww., m, *h.* aankloppen, herwaarts kloppen.

Herknallen, (*knallte her, hergeknallt*) o. ww. knallen, schieten.

Herknien, (*kniete her, hergekniet*) o. ww., m. *h.* neerknielen, hier knielen; *kniet her!*, kniel hier neder.

Herknöpfen, (*knöpfte her, hergeknöpft*) bedr. ww. knoopen.

Herkollern, (*kollerte her, hergekollert*) bedr. ww. herwaarts rollen, aanrollen; 2. o. ww., m. *s.* aanrollen, rollende naderen.

Herkommen, (*kam her, hergekommen*) o. ww. onr., m. *s.* hier komen, herwaarts komen, naderen; *komm her, komm her zu mir,* kom hierheen, kom bij mij; *ich komme gerade von ihm her,* ik kom onmiddellijk van hem van daan; *ich komme gerade vom Essen her,* ik kom zoo van het eten af; (fig.) *hergekommener Gebrauch,* Z. *hergebracht;* 2. herkomstig zijn, gesproten zijn, afkomstig zijn, afstammen, afkomen; *von guten Leuten -,* afstammen; 3. *diese Krankheit kommt von der Unmäszigkeit her,* komt voort, spruit voort, ontstaat; *von wem kommt diese Nachricht her,* van wien is & afkomstig.

H. o. zelfst, aankomst, nadering, reis v.; *das - ist ihm verboten,* het is hem verboden te komen; (fig.) gebruik o., gewoonte, herkomst, usance v.; *ein altes -,* een oud gebruik; 2. afkomst, afstamming, familie v.; *er ist von gutem -,* hij is van goede afkomst, familie.

Herkömmlich, bijv. en b. herkomstig, gebruikelijk, overgeleverd, volgens gewoonte, oud; *dies ist bei uns so -,* dat is zoo het gebruik, de gewoonte; 2. *das -e,* oude gewoonte v.

Herkönnen, (*konnte her, hergekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* hierheen kunnen, kunnen naderen.

Herkörnen, (*körnte her, hergekörnt*) bedr. ww., Z. *herlocken.*

Herkrachen, (*krachte her, hergekracht*) o. ww., m. *s.* kraken, krakend overvallen.

Herkrächzen, (*krächzte her, hergekrächzt*) bedr. ww. krijschend voordragen.

Herkrähen, (*krähte her, hergekräht*) bedr. ww. met eene kraaiende stem voordragen.

Herkrallen, (*krallte her, hergekrallt*) bedr. ww. hierheen krabben; 2. met de klauwen herwaarts trekken.

Herkramen, (*kramte her, hergekramt*) bedr. ww. uitkramen, voor den dag komen met.

Herkratzen, (*kratzte her, hergekratzt*) bedr. ww. herwaarts krabben, krassen.

Herkreischen, (*kreischte her, hergekreischt*) Z. *herkrächzen.*

Herkriechen, (*kroch her, hergekrochen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* herwaarts kruipen, kruipende naderen, aankruipen.

Herkriegen, (*kriegte her, hergekriegt*) bedr. ww. (gemeenz.) Z. *herbekommen.*

Herkritzeln, (*kritzelte her, hergekritzelt*) o. ww., m. *h. auf ein Papier -,* neerkrabbelen, neerkladden.

Herkrümeln, (*krümelte her, hergekrümelt*) bedr. ww. kruimelen.

Herkrümmen, (*krümmte her, hergekrümmt*) bedr. ww. herwaarts buigen; 2. wed. ww. *sich -,* zich overbuigen.

Herkunft, v. aankomst, afkomst v.; 2. afkomst, familie, afstamming v., oorsprong m.

Herkutschen, (*hutschte her, hergekutscht*), **herkutschiren,** (*kutschirte her, herkutschirt*) o. ww., m. *s.* komen aanrijden, heenrijden.

Herlabbern, (*labberte her, hergelabbert*) bedr. ww. (Volkst.) uitbraken.

Herlächeln, (*lächelte her, hergelächelt*) o. ww., m. *h. gegen jem. -,* iem. lachende aanzien, glimlachend aanzien; *die ihm -de Hoffnung,* toelachen.

Herlachen, (*lachte her, hergelacht*) o. ww., m. *h.* lachende aanzien.

Herladen, (*lud her, hergeladen*) bedr. ww. onr. hier noodigen, uitnoodigen om te komen; 2. herwaarts laden.

Herlagern, (*lagerte her, hergelagert*) bedr. ww. herwaarts legeren.

Herlallen, (*lallte her, hergelallt*) bedr. ww. stamelend voordragen, voorstamelen.

Herlangen, (*langte her, hergelangt*) o. ww., m. *h.* reiken tot, lang genoeg zijn voor; *das langt nicht bis zu mir her,* dat reikt niet tot bij mij; *er kann nicht -,* hij kan zoo ver niet reiken; *langen Sie einmal her,* voel maar eens hier; 2. bedr. ww. toesteken, aanreiken; *langen Sie mir das Buch her,* reik mij dat boek eens aan.

Herlassen, (*liesz her, hergelassen*) bedr. ww. onr. laten naderen, binnenlaten, toelaten.

Herlatschen, (*latschte her, hergelatscht*) o. ww., m. *s.* aansjokken.

Herlaufen, (*lief her, hergelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* heenloopen, toeloopen; *ein hergelaufener Kerl,* verloopen mensch, vagebond, avonturier m.

Herlegen, (*legte her, hergelegt*) bedr. ww. hier leggen, heenleggen, neerleggen.

Herlehren, (*lehrte her, hergelehrt*) bedr. ww. leerend voordragen.

Herleiern, (*leierte her, hergeleiert*) bedr. ww. op de lier spelen, eentonig voordragen; 2. o. ww., m. *s.* langzaam naderen.

Herleihen, (*lieh her, hergeliehen*) bedr. ww. onr. uitleenen, te leen geven, voorschieten.

Herleimen, (*leimte her, hergeleimt*) bedr. ww. lijmen.

Herleiten, (*leitete her, hergeleitet*) bedr. ww. heenleiden, herwaarts leiden; *dieses Wasser wird hergeleitet,* wordt hierheen geleid; *Wasser von einer Quelle -,* afleiden, afvoeren; (fig.) *ein Wort -,* afleider; *einen Satz aus einem andern -,* afleiden; *eine Folgerung -,* afleiden, trekken, ontleenen aan.

Herleitung, v., Z. *herleiten;* it. waterleiding v., afleiding v.; (Spraakk.) afleiding, etymologie v,

Herlenken, (*lenkte her, hergelenkt*) bedr. en o. ww. herwaarts sturen.

Herlesen, (*las her, hergelesen*) bedr. ww. onr. oplezen, voorlezen; 2. gedachteloos, werktuiglijk aflezen.

Herleuchten, (*leuchtete her, hergeleuchtet*) o. ww., m. *h.* hierheen stralen, herwaarts lichten; *leuchte einmal her,* licht eens hierheen.

Herliefern, (*lieferte her, hergeliefert*) bedr. ww. hier leveren, ter plaatse leveren.

Herling, (*-(e),* mv. *-e*) m. zure, wrange, onrijpe druif v.

Herlispeln, (*lispelte her, hergelispelt*) bedr. ww. fluisterend voordragen, uitspreken.

Herlitze, (*-n*) v. (Pl.) kornoeljeje v.

Herlitzenbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. kornoeljeboom m.

Herlocken, (*lockte her, hergelockt*) bedr. ww. hier lokken, aanlokken, heenlokken.

Herlodern, (*loderte her, hergelodert*) o. ww. herwaarts vlammen.

Herlügen, (*log her, hergelogen*) bedr. ww. onr. *jemn. etw. -,* voorliegen.

Hermachen, (*machte her, hergemacht*) bedr. ww. (gemeenz.) *man muss da eine Treppe -,* maken, inrichten; 2. wed. ww. *sich -,* zich herwaarts begeven; *sich über etw. -,* aan het werk gaan, zich druk maken met; *sich über eine Pastete -,* aanvallen op; *sich über jem. -,* aanvallen, overvallen.

Hermandad, v. broederschap v.; (Gesch.) politiedienaars m. mv. der inquisitie.

Hermaphrodit, (*-en,* mv. *-en*) m. iemand m. die de beide geslachten schijnt te hebben, hermaphrodiet m.

Hermarsch, (*-es,* mv. *Hermärsche*) m. heenmarsch m., heenreis, reis v. hierheen.

Hermchen, (*-s,* mv. *Hermchen*) o. (Nat. hist.) wezeltje o.

Herme, (*-n*) v. (o. Gesch.) Z. *Hermessäule.*

Hermeckern, (*meckerte her, hergemeckert*) bedr. ww. met eene bevende stem, blatende voordragen; 2. o. ww. komen aanblaten.

Hermel, (*-s,* mv. *Hermel*) m. of **-raute,** (*-n*) v. (Pl.) roomsche kamille v.

Hermelden, (*meldete her, hergemeldet*) bedr. ww. melden.

Hermelin, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Wapenk., Pelt.) hermelijn, hermelijnvel o.; 2. (Nat. hist.) witachtig geel paard o. met rosse manen; it. krekeltje o.; 3. iem. van eene teere kleur.

Hermelin-kragen, (*-kragens,* mv. *-kragen*) m. met hermelijn gevoerde kraag m.; *-mantel* m. hermelijnen mantel m., Z. *Hermelin* (Nat. hist.)

Hermessäule, (*-n*) v. (o. Gesch.) Hermeszuil v.; it. Mercuriusbeeld, Hermesbeeld o.

Hermessen, (*masz her, hergemessen*) bedr. ww. onr. hierheen meten.

Hermesten, (*mestete her, hergemestet*) bedr. ww. mesten.

Hermetik, v., z. m. wetenschap v. van de omzetting der metalen, Z. *Alchymie.*

Hermetisch, bijv. en b. (Alch.) hetgeen op de goudmakerij betrekking heeft; (Scheik.) luchtdicht, hermetisch.

Hermeneut, (*-en,* mv. *-en*) m. uitlegger, verklaarder, tolk m.

Hermeneutik, v., z. m. uitlegkunde v.

Hermodattel, (*-n*) v. (Pl.) hermodadel v., hartwortel m.

Hermögen, (*mochte her, hergemocht*) o. ww. onr., m. *h.* lust hebben om te komen.

Hermummeln, - murmeln, (*mummelte her, hergemummelt* en *murmelte her, hergemurmelt*) bedr. ww. mompelen, voor zich heen prevelen, afprevelen.

Hermüssen, (*musste her, hergemusst*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts moeten; *der Schlüssel muss wieder her,* moet gevonden worden, terecht komen.

Hernach, bijw. daarna, vervolgens, later, dan; *nicht lange -,* niet lang daarna; *einen Tag -,* later; *den Tag -,* den dag daarna, den volgenden dag; *und -?,* en dan?, wat gebeurt er dan.

Hernageln, (*nagelte her, hergenagelt*) bedr. ww. spijkeren, nagelen.

Hernahen, (*nahte her, hergenaht*) bedr. ww., Z. *herannahen.*

Hernähen, (*nähte her, hergenäht*) bedr. ww. naaien.

Hernehmen, (*nahm her, hergenommen*) bedr. ww. onr. nemen, van daan nemen, krijgen; (fg.) *den Beweis von etw. -,* ontleenen aan putten uit; 2. *jem. -,* onder handen nemen, doorhalen, mishandelen.

Herneigen, (*neigte her, hergeneigt*) bedr. ww. *den Kopf gegen etw.* of *jem. -,* herwaarts neigen; 2. wed. ww. *sich -,* zich herwaarts neigen.

Hernennen, (*nannte her, hergenannt*) bedr. ww. onr. opnoemen, aanhalen.

Hernicken, (*nickte her, hergenickt*) o. ww. toeknikken.

Hernieder, bijw. ne(d)er, naar beneden.

Herniederblicken, (*blickte hernieder, herniedergeblickt*) o. ww. ne(d)erzien, ne(d)erstralen.

Herniederblitzen, (*blitzte hernieder, herniedergeblitzt*) o. ww., m. *s.* nederbliksemen.

Herniederbringen, (*brachte hernieder, herniedergebracht*) bedr. ww. naar beneden brengen.

Herniedereilen, (*eilte hernieder, herniedergeeilt*) o. ww., m. *s.* naar beneden ijlen, snellen.

Herniederfahren, (*fuhr hernieder, herniedergefahren*) bedr. ww. onr. naar beneden brengen, varen, rijden; 2. o. ww., m. *s.* afrijden, snel naar beneden dalen, storten; *auf etw. -,* nedervallen, neerschieten.

Herniedergehen, (*ging hernieder, herniedergegangen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden gaan, afdalen.

Herniederkommen, (*kam hernieder, herniedergekommen*) o. ww. onr. naar beneden komen, afdalen, afvallen.

Herniederlächeln. (*lächelte hernieder, herniedergelächelt*) o. ww., Z. *herablächeln.*

Herniederlassen, (*liesz hernieder, herniedergelassen*) bedr. ww. onr. neerlaten, laten vallen; 2. o. ww., m. *h.* afdalen, naar beneden komen.

Herniederrauschen, (*rauschte hernieder, herniedergerauscht*) o. ww., m. *s.* naar beneden ruischen.

Herniederrieseln, (*rieselte hernieder, herniedergerieselt*) Z. *herabrieseln.*

Herniederrollen, -rumpeln, (*rollte hernieder, herniedergerollt* en *rumpelte hernieder, herniedergerumpelt*) bedr. en o. ww. naar beneden rollen.

Herniederschauen, (*schaute hernieder, herniedergeschaut*) bedr. ww., Z. *herniedersehen.*

Herniederschweben, (*schwebte hernieder, herniedergeschwebt*) Z. *herabschweben.*

Herniedersehen, (*sah hernieder, herniedergesehen*) bedr. ww. onr. nederzien, naar beneden zien.

Herniedersenden, (*sandte hernieder, herniedergesandt*) bedr. ww. onr., Z. *herabsenden.*

Herniedersenken, (*senkte hernieder, herniedergesenkt*) bedr. ww., Z. *herabsenken.*

Herniedersingen, (*sang hernieder, herniedergesungen*) bedr. ww. onr. naar beneden zingen.

Herniedersinken, (*sank hernieder, herniedergesunken*) o. ww. onr., m. *s.* nederzinken.

Herniedersteigen, (*stieg hernieder, herniedergestiegen*) o. ww. onr., Z. *herabsteigen.*

Herniederstrahlen, (*strahlte hernieder, herniedergestrahlt*) Z. *herabstrahlen.*

Herniederströmen, (*strömte hernieder, herniedergeströmt*) Z. *herabströmen.*

Herniederstürzen, (*stürzte hernieder, herniedergestürzt*) bedr. ww. *etw. -,* nederstorten, nederwerpen; 2. o. ww. naar beneden storten, nedervallen, neerzijgen.

Hernöthigen, (*nöthigte her, hergenöthigt*) bedr. ww. hier noodigen, noodzaken om hier te komen.

Herodes, m. eig. zelfst. Herodes; (gemeenz.) *das danke dir -!,* dat danke u de weerga!

Heroisch, bijv. en b. heldhaftig, moedig, heldmoedig; (o. Gesch.) *-e Zeit,* heldentijdvak o.; *-es Gedicht,* heldendicht, epos o.; *-er Vers,* hexameter m.; (Schild.) *das -e Fach,* het heldengenre o.; (Gen.) *-e Mittel,* sterk, krachtig; (fig.) buitengewoon groot, krachtig, sterk als een held.

Herold, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. herauut, wapenbode m.; 2. gezant, parlementair m.; 3. (Nat. hist.) meerkol v.

Heroldin, (*-nen*) v. verkondigster, bodin v.; (Nat. hist.) zwaluw v.

Herolds-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. post m., ambt o. van herauut; *-bild* o., *-figur* v. (Wapenk.) herautsbeeld o.; *-kunst* v. wapenkunde, heraldiek v.; *-mantel, -rock* m. herautsmantel, -rok m.; *-stab* m. staf m. van den herauut; *-würde* v. waardigheid v. van herauut.

Herons-ball, -brunnen, m. (Waterb.) tafelfontein v. van Heron.

Herorgeln, (*orgelte her, hergeorgelt*) bedr. ww. op het orgel spelen, afspelen, opdreunen.

Heros, (*-,* mv. *Heroen*) m. (Fabell.) zoon m. van een god of van eene godin, halfgod m.; 2. held, groot krijgsman m.

Herpacken, (*packte her, hergepackt*) bedr. ww. neerpakken; 2. wed. ww. *sich -,* nader komen, herwaarts komen.

Herpap(p)ern, (*pap(p)erte her, hergepa(p)pert*) Z. *herplappern.*

Herpeitschen, (*peitschte her, hergepeitscht*) bedr. ww. herwaarts zweepen, door zweepslagen noodzaken herwaarts te komen.

Herpflanzen, (*pflanzte her, hergepflanzt*) bedr. ww. hier planten; 2. wed. ww. *sich -,* zich neerzetten.

Herpicken, (*pickte her, hergepickt*) o. ww. pikken.

Herpinseln, (*pinselte her, hergepinselt*) bedr. ww. schilderen.

Herpissen, (*pisste her, hergepisst*) o. ww. neerpissen.

Herplappern, (*plapperte her, hergeplappert*) bedr. ww. aframmelen, afsnappen, werktuiglijk opzeggen; *sein Wissen -,* uitkramen.

Herplatschen, (*platschte her, hergeplatscht*) o. ww., m. *s.* neerploffen.

Herplatzen, (*platzte her, hergeplatzt*) o. ww., m. *s.* bersten, springen.

Herplaudern, (*plauderte her, hergeplaudert*) bedr. ww. vertellen.

Herplumpen, (*plumpte her, hergeplumpt*) o. ww., m. *s.* neerplompen, neerploffen.

Herprallen, (*prallte her, hergeprallt*) o. ww., m. *s.* neerstuiten.

Herpredigen, (*predigte her, hergepredigt*) bedr. ww. op een zalvenden toon voordragen.

Herprügeln, -puffen, (*prügelte her, hergeprügelt* en *puffte her, hergepufft*) bedr. ww. herwaarts slaan, doffen.

Herpurzeln, (*purzelte her, hergepurzelt*) o. ww., m. *s.* neerbuitelen.

Herpusten, (*pustete her, hergepustet*) bedr. ww. herwaarts blazen.

Herquaken, (*quakte her, hergequakt*) bedr. ww. met eene kwakende stem voordragen.

Herqualmen, (*qualmte her, hergequalmt*) o. ww., m. *s.* walmen.

Herquicken, (*quickte her, hergequickt*) bedr. ww. met eene piepende stem voordragen.

Herr, (*-n* of *-en*, mv. *-en*) m. heer, meester, baas m.; *- eines Hauses, Gutes,* heer, eigenaar; (van een dorp &), heer, landheer m.; *- der Welt,* heer, meester, schepper m.; it. God m.; *sie will - im Hause sein,* zij wil baas zijn; 2. *- über etw. sein,* meester zijn, kunnen beschikken over; *- zu Wasser und zu Lande,* meester, gebieder m.; *- über seine (ihre) Leidenschaften sein,* zijne (hare) hartstochten beheerschen; *über jem. of etw. - werden,* bemachtigen, overmeesteren, meester worden onderwerpen, den onder brengen; 3. *der - der Heerscharen,* Heer, God m.; *der - aller -en,* de Heer der heeren; *der König, mein -, mein allergnädigster -,* mijn geëerbiedigde koning; *der Kaiser ist ein mächtiger -,* vorst m.; (van een bediende), meester m.; (van een paard &), meester, eigenaar m.; *die -en vom Parlamente,* de heeren m. mv.; *sein eigener - sein, Z. eigen; die groszen -en,* de groote heeren, de grooten, de rijke, aanzienlijke lieden; *den -n spielen,* den heer spelen, uithangen; (Spr.) *grosze -en haben lange Arme,* groote heeren hebben lange armen; it. *ein guter, alter -,* een goede, oude man m.; *ein - von gestern,* een van arm rijk geworden man, parvenu m.; 4. (als titel), *- L.,* Mijnheer L.; *der - Graf, Pfarrer,* Mijnheer de graaf, predikant; *Ihr - Vater,* Mijnheer uw vader; *Ihre -en Brüder,* Mijne heeren uwe broeders; *hochmögende -en,* Hoogmogende Heeren; *der - Martin,* de Heer Martin; *jeder - führte seine Dame,* iedere heer, cavalier &; 5. *unser -, geistlicher -,* onze pastoor of dominé; 6. (van een gezin, een handelshuis), hoofd o.; (van een handwerk), baas, patroon m.; *seinen -n verlassen,* zijn dienst verlaten.

Herraffen, (*raffte her, hergerafft*) bedr. ww. bijeenrapen.

Herranken, (*rankte her, hergerankt*) o. ww. en wed. ww. *sich -,* herwaarts ranken.

Herrasen, (*raste her, hergerast*) o. ww., m. *s.* komen aanrazen.

Herrasseln, (*rasselte her, hergerasselt*) o. ww. aanrammelen, rammelend naderen.

Herrauchen, (*rauchte her, hergeraucht*) o. ww. rooken.

Herräuchern, (*räucherte her, hergeräuchert*) bedr. ww. rooken, bewierooken.

Herräumen, (*räumte her, hergeräumt*) bedr. ww. herwaarts ruimen.

Herrauschen, (*rauschte her, hergerauscht*) o. ww. met geruisch herwaarts trekken, naderen, aanruischen.

Herrchen, o. (verkl.) heertje o., jonge, kleine heer m.; 2. heertje o., fat, gek, kwast m.

Herrechen, (*rechte her, hergerecht*) bedr. ww. aanharken.

Herrechnen, (*rechnete her, hergerechnet*) bedr. ww. voorrekenen, oprekenen; *an den Fingern -,* op zijne vingers tellen; (fig.) *jemn. seine Fehler -,* optellen, opsommen.

Herrechnung, v., Z. *herrechnen*; it. optelling, opsomming v.

Herrecken, (*reckte her, hergereckt*) bedr. ww. toereiken, toesteken.

Herreden, (*redete her, hergeredet*) bedr. ww. spreken.

Herregnen, (*regnete her, hergeregnet*) o. ww. regenen.

Herreiben, (*rieb her, hergerieben*) bedr. ww. onr. wrijven.

Herreichen, (*reichte her, hergereicht*) o. ww., m. *h.* overreiken, reiken tot; *das reicht nicht her,* dat reikt niet tot hier toe; 2. bedr. ww. *die Hand -,* toereiken, toesteken, overgeven; *reich die Hand her,* geef mij de hand.

Herreimen, (*reimte her, hergereimt*) bedr. ww. voorrijmen.

Herreise, (*-n*) v. reis v. herwaarts; *die Hin- und Herreise,* heen- en terugreis v.; *auf der - von Paris,* op de reis van Parijs hierheen, bij (mijne) terugkomst uit Parijs.

Herreisen, (*reiste her, hergereist*) o. ww., m. *s.* herwaarts reizen.

Herreiszen, (*riss her, hergerissen*) bedr. ww. onr. herwaarts rukken, trekken, sleepen; *jem. hin- und -,* heen en weer sleepen.

Herreiten, (*ritt her, hergeritten*) o. ww. onr., m. *s.* komen aanrijden, herwaarts rijden.

Herreizen, (*reizte her, hergereizt*) bedr. ww. hierheen lokken, herwaarts lokken.

Herren-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. prinsenappel m.; *-arbeit* v. (Leenw.) heerendienst, leendienst m.; *-arbeiter* m. iem. die heerendiensten verricht; (Bergw.) mijnwerker m. in daghuur; *-bank* v. (Gesch. van D.) ridderbank, heerenbank v.; *-bauch* m. burgemeestersbuik m.; *-befehl* m., Z. *-gebot*; *-bier* o. prinsenbier, zwaar bier o.; *-birne* v. heerenpeer, tafelpeer v.; *-brett* o. (Meub.) plank v. van fijn hout; *-brod* o. fijn brood, witte brood 2. voedsel, onderhoud o.; — *essen* zijn brood verdienen in den dienst van een ander; *- diener*, m. heereknecht, lakei m.; 2. gerechtsdienaar, bode m.; (fig.) kruipend, laag persoon, vleier m.; *-dienst* m. dienst m. bij een heer; 2. heerendienst, leendienst m.; it. landdienst m.; *-essen* o. heereneten o., dure, lekkerekost m.; *-fastnacht* v., Z. *-sonntag*; *-fressen* o. (gemeenz.) Z. *-essen*; *-garten* m. tuin m. van den (leen)heer; *-gebäck* o. heerengebak o.; *-gebot* o. bevel o. van den heer, bevel o. van hooger hand; *-gefälle* o. mv. heerenrechten o. mv., inkomsten v. mv. van den (land)heer; *-geheiss* o., Z. *-befehl*; *-gelder* o. mv. geldelijke inkomsten v. mv. van een land &; *-geschenk* o. (Zoutm.) zout water o. ten voordeele der arbeiders; it. geschenk o. aan de ambtenaren; *-gulden* m. hoftins, heerengulden m. (480 Heller); *-gülte* v. inkomsten v. mv. van een goed &; *-gunst* v. gunst, genade v. van den heer; *-hand* v. hand, weldaad, macht v. van aanzienlijken; it. macht v., gezag o. van den heer; — *geht durch's ganze Land.* koningen hebben lange armen: *-haus* o. heerenhuis, aanzienlijk huis; 2. — of *-hof* m. kasteel, slot o., woning v., paleis o. van den heer.

Herren-kirsche, (*-n*) v. kornoelje v.; *-knecht* m., Z. *-diener*; *-korn* o. koren o. voor den heer; *-krankheit* v. groote lui's ziekte v., podagra o.; *-kümmel* m. heerenkomijn o.; *-leben* o. heerenleven o.; *ein — führen,* leven als een heer, een gemakkelijk leven leiden; *- loch* o. (Landb.) gat o. voor den ploegboom; *-los* o. zonder dienst, heerenloos, zonder meester, buiten dienst; (i. k. bet.) — *es Gesindel,* verdachte lieden, straatloopers, leegloopers m. mv.; — *es Gut,* onbeheerd goed; *-meister* m., Z. *Heermeister*; *-papier* o. damespapier o.

Herrennen, (*rannte her, hergerannt*) o. ww. onr., m. *s.* aanrennen, aansnellen.

Herren-pfarre, (*-n*) v. collatie v.; *-pilz* m. eetbare paddenstoel m.; *-recht* o. heerlijk recht, recht o. van een heer, eigendomsrecht o.; *-schenke* v. heerenherberg v.; *-schicht* v. (Bergw.) landmijn, koninklijke mijn, mijn v. van den heer; *-schneider* m. kleermaker m. voor heeren; *-schnepfe* v. poelsnip v.; *-schwamm* m., Z. *-pilz*; *-sitz* m. verblijfplaats v., woonhuis o. van den heer, Z. *-haus* (2); *-sohle* v. (Zoutm.) aandeel o. zout water ten voordeele der financiekamer; *-sonntag* m. Zondag m. voor de vasten; *-speise* v., Z. *-essen*; *-stand* m. rang, stand m. van den heer, adelstand, hooge adel m.; 2. Z. *-stuhl*; *-stube* v. vertrek o., kamer v. van den heer; it. raadskamer v.; *-stuhl* m. zetel m. voor de aanzienlijken, stoel m. voor den heer; *-tafel* v. tafel v. van den heer; 2. kostbare maaltijd m.; *-tag* m. dag m. des Heeren, Zondag m.; (gemeenz.) feestelijke dag m.; *-tisch* m., Z. *-tafel*; *-vogel* m., Z. *Holzhäher*; *-wasser*; o. vijver m. van den heer; *-weg* m. weg m. van

den heer; *-weiher* m., Z. *-wasser*; *-wein* m. heerlijke wijn m.; *-zeche* v., Z. *-schicht*.

Herrgott, (*-(e)s*) m., z.m. (gemeenz.) God, God de Heer m.; *unser -, der -*, Onze lieve Heer, de goede God; 2. tus sch. -!, goede God!; *-bärtlein* o. gewone nagelbloem v.; *-knochen* m. reliquie v.; *-skäh-lein*, *-vögelchen* o. onzes-lieven-Heers-beestje o.

Herrichten, (*richtete her, hergerichtet*) bedr. ww. aanrichten, oprichten, inrichten, in orde brengen.

Herriechen, (*roch her, hergerochen*) o. ww. onr. herwaarts rieken; it. *riechen Sie einmal her*, ruik eens hier; (fig.) *er hat kaum hergerochen*, hij is nauwelijks of pas hier.

Herrieseln, (*rieselte her, hergerie-selt*) o. ww. herwaarts droppelen.

Herrig, bijv. en b., Z. *zwei-, drei-, deutschherrig*.

Herrin, (*-nen*) v. meesteres, dame, mevrouw, gebiedster, patrones v.

Herrisch, bijv. en b. (i. k. bet.) heerschzuchtig, aanmatigend, meesterachtig, trotsch, gebiedend; *in einem -en Tone*, op een gebiedenden, meesterachtigen toon.

Herritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. rit m. herwaarts.

Herrlein, (*-s*, mv. *Herrlein*) o. (verouderd.) *das kleine -*, het kind o., de jonge heer m.

Herrlich, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *deutsch -, landes-, oberherrlich*; 2. heerlijk, voortreffelijk, uitstekend, uitmuntend, prachtig; *-es Haus*, prachtig, rijk; *-er Wein*, heerlijk, lekker, uitmuntend; *-es Leben*, heerlijk, prachtig, bekoorlijk; *-e Tage haben*, rijk leven, een bekoorlijk, vreugdevol leven hebben; *eine -e Aussicht*, bekoorlijk, heerlijk, verrukkend, prachtig; *das ist -*, dat is heerlijk, prachtig; *-e Naturgaben*, zeldzaam; *ein -es Land*, bekoorlijk; *ein -er Mensch*, uitmuntend, uitstekend, edel, verheven.

Herrlichkeit, v., heerlijkheid, voortreffelijkheid v., rijkdom m., weelde, pracht v., roem m., glorie v.; (van de zon), pracht v., glans m.; *- Gottes*, heerlijkheid, glorie v.; 2. *die - über ein Land*, heerlijkheid, oppermacht v., oppergezag o., souvereiniteit v.; *ein Gut mit allen seinen -en*, met al zijne heerlijkheden, inkomsten; *die forsteiliche -*, jachtrecht o., Z. *Forstregal*; 4. (titel) *Seine -*, zijne heerlijkheid, zijne Hoogheid v.; 5. heerlijkheid, heerlijke zaak, pracht v.; *alle diese -en*, al die heerlijke zaken; it. *ist das nicht eine -?*, welk eene vreugde! welk een genot!

Herrnhuter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., *-in*, (*-nen*) v. hernhutter m., Moravische broeder m., Moravische zuster, hernhuttersche v.; *-gemeine* v. hernhut-tergemeente v.

Herrollen, (*rollte her, hergerollt*) o. ww. heenrollen, aanrollen, herwaarts rollen.

Herrschaft, (*-en*) v. heerschappij v., gezag o., macht v., beheer o.; *unter jems. - stehen*, onder iems. heerschappij, beheer staan; *die - der Meere, über das Meer*, heerschappij, macht v., gebied o.; *jem. der - entsetzen*, afzetten; *unter seine - bringen, seiner - unterwerfen*, onder zijne heerschappij brengen, aan zijn gezag onderwerpen; *die Frau führt die -*, de vrouw is de baas; *- über sich selbst*, zelfbeheersching v.; 2. beheerscher, vorst, meester, heer m., meesteres, mevrouw, jufvrouw, vorstin v., hoogste overheid v.; *die - eines Landes*, de overheid v., koning, prins &; *die - eines Gutes*, de heer, eigenaar, bezitter m., bezitster, eigenares, vrouw v.; *ist eure - zu Hause?*, is Mijnheer, Mevrouw te huis; *die junge -*, de jonge heer m., de jonge jufvrouw v., de kinderen o. mv. van den heer &; it. *welcher - gehört dieser Wagen?*, aan welken heer, aan welke familie &?; *es sind fremde -en angekommen*, vreemden m. mv.; *die Magd hat alle 6 Wochen eine neue -*, een nieuwen dienst; *die höchsten -en*, vorstelijke familie v.; 3. gebied, rechtsgebied o., jurisdictie v.; (van een edelman), heerlijkheid v.; 4. (Volksk.) *meine -en!*, Mijne Heeren en Dames!

Herrschafte(l)n, (*herschafte(l)te, geherschafte(l)t*) o. ww. de heer, den baas spelen.

Herrschaftlich, bijv. en b. tot de heerlijkheid behoorend, van den heer, van den vorst; *der -e Befehl*, het bevel van den vorst; 2. heerlijk, heerschappelijk, vorstelijk, koninklijk; *die -en Gefälle*, heerschappelijke inkomsten; 3. aan den meester behoorend, toekomend.

Herrschafts-name, (*-n*, mv. *-n*) m. ambtstitel m.; (Godg.) attribuut o.; *-recht* o. heerschappelijk recht, domeinrecht o.; *-wappen* o. heerschappelijk wapen o.

Herrsch-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. bediening, waardigheid v., ambt o. van een heer, heerschappij, macht v.; *-begierde* v. heerschzucht, veroveringszucht, eerzucht v.; *-begierig* bijv. nw. heerschzuchtig, eerzuchtig, veroveringszuchtig v.

Herrschelei, (*-en*) v. kleingeestige zucht v. om te heerschen, den baas te spelen.

Herrscheln, (*herrschelte, geherrschelt*) o. ww. kleingeestig regeeren, den baas willen spelen.

Herrschen, (*herrschte, geherrscht*) o. ww., m. *h.* heerschen, macht uitoefenen, regeeren, besturen, bevelen, eischen; *-de Macht*, uitvoerende macht; (fig.) *über Leidenschaften -*, beheerschen, in toom houden, in bedwang houden; *-de Laster, Meinung, Leidenschaft, -der Geschmack, -de Seuche*, heerschend, regeerend, in zwang zijnde; *-de Religion eines Landes*, heerschende godsdienst; it. *dieses Vorurtheil herrscht noch bei vielen Menschen*, heerscht nog &; *in seinen Reden herrschte Sanftmuth*, straalde door; *in seinem Anzuge herrschte Armuth*, zijne kleeding verried.

Herrscher, (*-s*, mv. *Herrscher*) m. heerscher, gebieder, meester, vorst, bestuurder m.

Herrscher-binde, (*-n*) v. diadeem v.; *-blick* m. gebiedende, bevelende blik m. van den meester.

Herrscherei, (*-en*) v. aanhoudend heerschen o. en zucht v. om te heerschen.

Herrscher-familie, (*-n*) v. dynastie, familie v. van een vorst; *-gebot* o. bevel o. van den vorst; *-gebund* o. bijlbundel m., fasces; *-geist* m., Z. *Herrschgeist*; *-gewalt* v. onbeperkte macht, souvereiniteit v.

Herrscherin, (*-nen*) v. beheerscheres, vorstin v.

Herrscher-ling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. heerschzuchtig mensch, aristocraat m.; *-lust* v. heerschzucht v.; *-macht* v. vorstelijke macht v.; *-miene* v. voorkomen o. van een vorst; *-platz* m. plaats v. van een gebieder; *-reich* o. rijk, koninkrijk o.; *-ruf* m. bevel o. van een vorst; *-seele* v. vorstenziel v.; *-sinn* m. heerschzucht, eerzucht v.; 2. bekwaamheid v. in het regeeren; *-stab* m. schepter m.; *-sucht* v., Z. *Herrschsucht*; *-thron* m. vorstentroon m., Z. *-stuhl*; *-ton* m. toon m. van een gebieder; *-wille* m. wil m. van den vorst; *-willkühr* v. willekeur v., despotisme o.; *-wort* o. gebiedend woord o.; *-zügel* m. teugel m. des bewinds.

Herrsch-gebiet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gebied o. waarover iem. heerscht; *-geist* m. heerschzuchtige geest m.; *-gewalt* v., Z. *Herrschergewalt*; *-sucht* v. heerschzucht v., despotisme o.; *-süchtelei* v. heerschzucht, dwingelandij v.

Herrschsüchteln, (*herrschsüchtelte, geherrschsüchtelt*) o. ww. den dwingeland willen spelen.

Herrsch-süchtig, bijv. en b. heerschzuchtig, eerzuchtig, veroveringszuchtig; *—keit* v., Z. *-sucht*.

Herrschung, v., Z. *herrschen*; it. heersching, macht v.

Herrsch-verständig, bijv. nw. bekwaam in het regeeren; *-wuth* v. dwingelandij v.; *-wütherich* m. dwingeland, tiran, despoot m.; (Volksk.) bloedhond m.; *-wüthig* bijv. nw. dwingelandsch.

Herrücken, (*rückte her, hergerückt*) bedr. ww. aanschuiven, bijschuiven; 2. o. ww. aanrukken, naderen; *rücken Sie her*, kom wat nader.

Herrudern, (*ruderte her, hergerudert*) o. ww., m. *h.* en *s.* aanroeren.

Herruf, (*-(e)s*) m., z. m. herwaarts roepen o.

Herrufen, (*rief her, hergerufen*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts roepen, tot zich roepen; 2. bedr. ww. *jem. -*, hier roepen, oproepen.

Herrühmen, (*rühmte her, hergerühmt*) bedr. ww. roemend optellen.

Herrühren, (*rührte her, hergerührt*) o. ww., m. *h. von etw. -*, afkomen van, zijn oorsprong hebben van, voortkomen uit, ontstaan van; *davon rührt unser Glück her*, daaruit komt & voort; *das rührt von seiner Nachlässigkeit her*, dat komt van &, dat is het gevolg van &.

Herrutschen, (*rutschte her, hergerutscht*) o. ww., m. *s.* aanglijden.

Hersäen, (*säete her, hergesäet*) bedr. ww. neerzaaien.

Hersagen, (*sagte her, hergesagt*) bedr. ww. *Verse* -, opzeggen; (fig.) uitkramen,

Hersagung, v., Z. *hersagen.*

Hersäuseln, (*säuselte her, hergesäuselt*), **-sausen,** (*sauste her, hergesaust*) o. ww., m. *s.* en *h.* aansuizen; 2. bedr. ww. met gesuis herwaarts voeren.

Herschaben, (*schabte her, hergeschabt*) bedr. ww. schaven.

Herschaffen, (*schafte her, hergeschafft*) bedr. ww. aanschaffen, bijeenbrengen, ter plaatse bezorgen; *schaff' ihn her, her zu mir,* breng hem hier, bij mij; *wo soll ich Geld* -!, van daan krijgen!

Herschallen, (*schallte her, hergeschallt*) o. ww. herwaarts klinken.

Herschauen, (*schaute her, hergeschaut*) bedr. ww., Z. *herschen.*

Herschaufeln, (*schaufelte her, hergeschaufelt*) bedr. ww. herwaarts schoffelen.

Herschaukeln, (*schaukelte her, hergeschaukelt*) o. ww., m. *s.* komen aanschommelen; 2. bedr. ww. herwaarts schommelen.

Herscheinen, (*schien her, hergeschienen*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts schijnen; *ein Licht schien gegen uns her,* scheen naar ons toe.

Herschenken, (*schenkte her, hergeschenkt*) bedr. ww. schenken.

Herscheren (sich), (*schor her, hergeschoren*) wed. ww. onr., Z. *herpacken* wed. ww.

Herscheuchen, (*scheuchte her, hergescheucht*) bedr. ww. aanjagen, herwaarts jagen; *die Hühner vor sich* -, uitjagen.

Herschicken, (*schickte her, hergeschickt*) bedr. ww. herwaarts zenden, hierheen zenden, laten komen.

Herschieben, (*schob her, hergeschoben*) bedr. ww. onr. aanschuiven, herwaarts schuiven,

Herschielen, (*schielte her, hergeschielt*) o. ww. herwaarts lonken.

Herschießen, (*schoss her, hergeschossen*) o. ww. onr., m. *h.* hierheen schieten, herwaarts schieten; 2. m. *s.* toeschieten, toesnellen; *er schoss wie ein Pfeil gegen uns her,* hij schoot & naar ons toe; II. bedr. ww. hierheen schieten, herwaarts schieten; 2. (fig.) *Geld zu etw.* -, voorschieten, leenen.

Herschiffen, (*schiffte her, hergeschifft*) o. ww. herwaarts stevenen, varen; 2. bedr. ww. aanvaren, te scheep aanbrengen.

Herschimmern, (*schimmerte her, hergeschimmert*) o. ww. herwaarts schijnen.

Herschlagen, (*schlug her, hergeschlagen*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts slaan; 2. bedr. ww. hierheen slaan; *schlagen Sie den Ball her,* sla & hierheen; 2. *man muss hier einen Nagel* -, inslaan.

Herschlängeln, (*schlängelte her, hergeschlängelt*) o. ww., m. *s.* en wed. ww. *sich* -, hierheen kronkelen, herwaarts kronkelen.

Herschleichen, (*schlich her, hergeschlichen*) o. ww. en wed. ww. hierheen sluipen, aansluipen.

Herschleifen, (*schleifte her, hergeschleift*) bedr. ww. aansleepen, hierheen sleepen.

Herschlendern, (*schlenderte her, hergeschlendert*) o. ww., m. *s.* komen aanslenteren.

Herschlenkern, (*schlenkerte her, hergeschlenkert*) o. ww., m. *s.* aanwaggelen.

Herschleppen, (*schleppte her, hergeschleppt*) bedr. ww., Z. *herschleifen.*

Herschleudern, (*schleuderte her, hergeschleudert*) bedr. en o. ww., m. *s.* aanslingeren.

Herschlüpfen, (*schlüpfte her, hergeschlüpft*) o. ww., Z. *herschleichen.*

Herschmeißen, (*schmiss her, hergeschmissen*) bedr. ww. onr. aanwerpen, herwaarts smijten, gooien, werpen.

Herschmettern, (*schmetterte her, hergeschmettert*) bedr. ww. herwaarts werpen, klateren.

Herschmieren, (*schmierte her, hergeschmiert*) bedr. ww. smeren.

Herschnattern, (*schnatterte her, hergeschnattert*) bedr. ww., Z. *herplappern.*

Herschnauben, (*schnaubte her, hergeschnaubt*) o. ww. herwaarts snuiven.

Herschneien, (*schneite her, hergeschneit*) o. ww. onp. herwaarts sneeuwen.

Herschnellen, (*schnellte her, hergeschnellt*) bedr. ww. herwaarts werpen.

Herschrauben, (*schraubte her, hergeschraubt*) bedr. ww. hier schroeven.

Herschrecken, (*schreckte her, hergeschreckt*) bedr. ww. door schrik herwaarts drijven.

Herschreiben, (*schrieb her, hergeschrieben*) bedr. ww. onr. hierheen schrijven, neerschrijven, ontbieden; *er hat einen Brief hergeschrieben,* hij heeft & hierheen geschreven; 2. wed. ww. (fig.) *sich* -, komen uit, ontstaan uit, afkomstig zijn van; *wo schreibt er sich her?,* waar is hij van daan?; *das schreibt sich vom vielen Trinken her,* dat komt van &.

Herschreien, (*schrie her, hergeschrien*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts schreeuwen; 2. bedr. ww. *etw.* -, voorschreeuwen, toeschreeuwen.

Herschroten, (*schrotete her, hergeschrotet*) bedr. ww. nederlaten.

Herschuppen, (*schuppte her, hergeschuppt*) bedr. ww. herwaarts schoppen.

Herschüppen, (*schüppte her, hergeschüppt*) bedr. ww. met de schop herwaarts brengen.

Herschütteln, (*schüttelte her, hergeschüttelt*) bedr. ww. herwaarts schudden, herwaarts gieten.

Herschwanken, (*schwankte her, hergeschwankt*) o. ww., m. *s.* komen aanwaggelen.

Herschwärmen, (*schwärmte her, hergeschwärmt*) o. ww., m. *h.* komen aanzwermen, toestroomen.

Herschwatzen, (*schwatzte her, hergeschwatzt*) o. ww., m. *h.* voorsnappen, voorpraten, babbelen, doorpraten.

Herschweben, (*schwebte her, hergeschwebt*) o. ww., m. *s.* herwaarts zweven.

Herschwellen, (*schwoll her, hergeschwollen*) o. ww. onr., m. *s.* aanzwellen.

Herschwemmen, (*schwemmte her, hergeschwemmt*) bedr. ww. herwaarts drijven.

Herschwenken, (*schwenkte her, hergeschwenkt*) bedr. ww. herwaarts zwaaien, zwenken.

Herschwimmen, (*schwamm her, hergeschwommen*) o. ww. onr., m. *s.* komen aanzwemmen, aandrijven.

Herschwingen, (*schwang her, hergeschwungen*) bedr. ww. onr. herwaarts zwaaien.

Herschwirren, (*schwirrte her, hergeschwirrt*) o. ww., m. *s.* herwaarts snorren, vliegen.

Herschwung, (-(*e*)*s*, mv. *Herschwünge*) m. herwaarts zwaaien o., zwaai m., zwenking v. hierheen.

Hersegeln, (*segelte her, hergesegelt*) o. ww., m. *h.* komen aanzeilen.

Hersehen, (*sah her, hergesehen*) o. ww. onr., m. *h.* hierheen zien.

Hersehnen (sich), (*sehnte her, hergesehnt*) wed. ww. hierheen verlangen, verlangen herwaarts te komen.

Hersein, (*war her, hergewesen*) o. ww. onr., Z. *woher;* 2. van hier geboortig zijn, van daan zijn, afkomstig zijn; 3. *über etw.* -, ergens mede bezig zijn, zich druk maken met; *hinter jemn.* -, iem. achterna zitten; *hinter etw.* -, op iets uit zijn.

Hersenden, (*sandte her, hergesandt*) bedr. ww. onr., Z. *herschicken.*

Hersenken, (*senkte her, hergesenkt*) bedr. ww. herwaarts affaten, laten zakken.

Hersetzen, (*setzte her, hergesetzt*) bedr. ww. hierheen zetten, herwaarts plaatsen.

Herseufzen, (*seufzte her, hergeseufzt*) o. ww. met een zucht hierheen verlangen; 2. bedr. ww. *etw.* -, zuchtend hier wenschen.

Herseyn, Z. *hersein.*

Hersingen, (*sang her, hergesungen*) bedr. ww. opzingen, afzingen.

Hersitzen, (*sasz her, hergesessen*) o. ww. onr., m. *h.* hier gaan zitten.

Hersollen, (*sollte her, hergesollt*) o. ww. hierheen zullen, moeten.

Herspähen, (*spähte her, hergespäht*) o. ww. met spiedende blikken hierheen zien.

Herspeien, (*spie her, hergespien*) bedr. en o. ww. onr. hierheen spuwen.

Herspielen, (*spielte her, hergespielt*) bedr. ww. opspelen.

Hersprechen, (*sprach her, hergesprochen*) bedr. ww. onr., Z. *hersagen.*

Herspreiten, (*spreitete her, hergespreitet*) bedr. ww. neerspreiden.

Herspringen, (*sprang her, herge-*

springen) o. ww. onr., m. *s.* komen aanspringen.

Herspritzen, (*spritzte her, hergespritzt*) bedr. ww. herwaarts spuiten.

Hersprudeln, (*sprudelte her, hergesprudelt*) bedr. en o. ww. herwaarts borrelen, spatten.

Hersprühen, (*sprühte her, hergesprüht*) bedr. en o. ww., m. *h.* en *s.* herwaarts spatten.

Herspucken, (*spuckte her, hergespuckt*) o. ww., Z. *herspeien.*

Herstacheln, (*stachelte her, hergestachelt*) bedr. en o. ww. herwaarts steken, prikkelen.

Herstammeln, (*stammelte her, hergestammelt*) bedr. ww. afstamelen, stotterend, stamelend opzeggen, voorstamelen, stamelend uitbrengen.

Herstammen, (*stammte her, hergestammt*) o. ww., m. *h.* afstammen, ontstaan, zijn oorsprong hebben van, ontleend zijn aan; (Spraakk.) afgeleid zijn, afkomen, afstammen; *die -den Wörter*, de afgeleide woorden.

Herstammung, v., Z. *herstammen;* 2. afkomst, afstamming v., oorsprong m., bron v.; (Spraakk.) afstamming, afleiding v.

Herstapeln, (*stapelte her, hergestapelt*) o. ww., m. *s.* aanstappen, hierheen stappen.

Herstapfen, (*stapfte her, hergestapft*) o. ww., m. *s.* herwaarts stappen.

Herstarren, (*starrte her, hergestarrt*) o. ww. hierheen staren.

Herstauben, (*staubte her, hergestaubt*) o. ww., m. *h.* en *s.* hierheen stuiven.

Herstechen, (*stach her, hergestochen*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts steken.

Herstehen, (*stand her, hergestanden*) o. ww. onr. hierheen staan.

Herstehlen (sich), (*stahl her, hergestohlen*) wed. ww. onr. hierheen sluipen, ter sluik herwaarts gaan, komen.

Hersteigen, (*stieg her, hergestiegen*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts stijgen, opklimmen.

Herstellbar, bijv. nw. herstelbaar, wat hersteld, gerepareerd kan worden; (Gen.) geneesbaar, geneeslijk.

Herstellen, (*stellte her, hergestellt*) bedr. ww. hierheen stellen, zetten, plaatsen; 2. *ein altes Haus* -, weder in goeden staat brengen, herstellen, verbeteren, repareeren; it. *wieder* -, herstellen, repareeren, in den vorigen staat terugbrengen; *ein Gemälde wieder* -, in den vorigen staat brengen, restaureeren; (Landh.) *Viehstämme wieder* -, telen; (Scheik.) *ein Metall wieder* -, tot den vroegeren staat of toestand brengen; (Krijgsw.) *herstellt euch!*, herstelt!; (Gen.) *wieder* -, herstellen, genezen, gezond worden; *wieder hergestellt sein*, genezen zijn, hersteld zijn, beter zijn.

Hersteller, (*-s,* mv. *Hersteller*) m., Z. *Wiederhersteller.*

Herstellung, v., Z. *herstellen;* it herstelling, restauratie, verbetering v., herstel o.; (Gen.) herstel o., herstelling, genezing, beterschap v.

Hersteuern, (*steuerte her, hergesteuert*) o. ww., m. *h.* herwaarts sturen, richten.

Hersticken, (*stickte her, hergestickt*) bedr. ww. stikken, borduren.

Herstieben, (*stob her, hergestoben*) Z. *herstauben.*

Herstieren, (*stierte her, hergestiert*) o. ww. herwaarts staren.

Herstöhnen, (*stöhnte her, hergestöhnt*) bedr. ww. *etw.* -, steunend voordragen.

Herstolpern, (*stolperte her, hergestolpert*) o. ww., m. *h.* komen aanstrompelen.

Herstopfen, (*stopfte her, hergestopft*) bedr. ww. hierheen stoppen.

Herstoszen, (*stiesz her, hergestoszen*) bedr. ww. onr. herwaarts stooten.

Herstottern, (*stotterte her, hergestottert*) bedr. ww. *eine Rede* -, stotterend, stamelend voordragen.

Herstrahlen, (*strahlte her, hergestrahlt*) o. ww. herwaarts stralen.

Herstreben, (*strebte her, hergestrebt*) o. ww. streven hier te komen.

Herstrecken, (*streckte her, hergestreckt*) bedr. ww. *die Hand* -, toesteken, uitsteken; *Geld* -, voorschieten.

Herstreichen, (*strich her, hergestrichen*) bedr. ww. onr. *Salbe auf etw.* -, strijken, smeren; 2. heenstrijken; *da streicht ein Hase her*, daar snelt een haas voorbij; *er streicht hinter ihr her*, hij zit haar op de hielen; *an etw.* -, langs strijken; *einen Buben tüchtig* -, voor de billen geven.

Herstrich, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *herstreichen;* streek m. hierheen; 2. o. zelfst. terugkomst v. (der trekvogels.)

Herströmen, (*strömte her, hergeströmt*) o. ww., m. *s.* aanstroomen, herwaarts vloeien; (fig.) in menigte toeloopen.

Herstrudeln, (*strudelte her, hergestrudelt*) o. ww., m. *s.* aanstroomen, aandwarrelen.

Herstürmen, (*stürmte her, hergestürmt*) o. ww., m. *h.* en *s.* stormend naderen; 2. bedr. ww. met storm aanvoeren.

Hersturz, (*-es*) m., z. m. herwaarts vallen o.

Herstürzen, (*stürzte her, hergestürzt*) o. ww. of wed. ww. *sich* -, Z. *herfallen; sich über etw.* -, op iets aanvallen.

Hersudeln, (*sudelte her, hergesudelt*) bedr. ww. neerkladden.

Hertanzen, (*tanzte her, hergetanzt*) o. ww., m. *s.* herwaarts dansen, dansend naderen.

Hertappen, (*tappte her, hergetappt*) o. ww., tastende naderen.

Hertasten, (*tastete her, hergetastet*) o. ww. herwaarts tasten.

Hertaumeln, (*taumelte her, hergetaumelt*) o. ww., m. *s.* aantuimelen.

Herthun, (*that her, hergethan*) bedr. ww. onr. hier doen, zetten, leggen.

Hertippen, (*tippte her, hergetippt*) o. ww., m. *s.* herwaarts tippen.

Hertoben, (*tobte her, hergetobt*) o. ww., m. *h.* en *s.* met gedruis naderen.

Hertönen, (*tönte her, hergetönt*) o. ww. herwaarts klinken.

Hertorkeln, (*torkelte her, hergetorkelt*) Z. *hertaumeln.*

Hertosen, (*toste her, hergetost*) Z. *herloben,*

Hertragen, (*trug her, hergetragen*) bedr. ww. onr. hierheen dragen, aandragen.

Herträger, (*-s,* mv. *Herträger*) m. aandrager m.; *-in* v. aandraagster v.

Herträgerei, v., Z. *hertragen.*

Hertrappeln, (*trappelte her, hergetrappelt*) o. ww., m. *s.* komen aantrappelen.

Hertrappen, (*trappte her, hergetrappt*) o. ww., m. *s.* aantrappen.

Herträufe(l)n, (*träuf(el)te her, hergeträuf(el)t* o. ww., m. *h.* en *s.* droppelen.

Hertreffen, (*traf her, hergetroffen*) o. ww. onr., m. *h.* herwaarts treffen.

Hertreiben, (*trieb her, hergetrieben*) bedr. ww. onr. herwaarts drijven, hierheen jagen; 2. o. ww. aandrijven; *ein Stück Holz trieb gegen das Schiff her*, dreef tegen & aan.

Hertreten, (*trat her, hergetreten*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts treden, stappen, naderen; *tritt her und sieh!*, kom hier, zie!

Hertriefen, (*trof her, hergetroffen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* herwaarts droppelen.

Hertrillern, (*trillerte her, hergetrillert*) bedr. ww. voorneuriën.

Hertrippeln, (*trippelte her, hergetrippelt*) o. ww., m. *s.* aandribbelen.

Hertrollen, (*trollte her, hergetrollt*) o. ww., m. *s.* komen aanwaggelen.

Hertrommeln, (*trommelte her, hergetrommelt*) bedr. ww. optrommelen.

Hertrompeten, (*trompetete her, hergetrompetet*) bedr. ww. op de trompet blazen; 2. o. ww., m. *s.* onder trompetgeschal komen.

Hertröpfeln, (*tröpfelte her, hergetröpfelt*) of

Hertropfen, (*tropfte her, hergetropft*) o. ww., m. *h.* en *s.*, Z. *herträufeln.*

Hertrotten, (*trottete her, hergetrottet*) o. ww., m. *s.* aandraven.

Hertummeln, (*tummelte her, hergetummelt*) o. ww., m. *s.* haastig naderen.

Hertuten, (*tutete her, hergetutet*) bedr. ww. toeten, blazen.

Herüber, bijw. herwaarts, van gindsche zijde, naar dezen kant, van den overkant, over, er over.

Herüberbemühen (sich), (*bemühte herüber, herüberbemüht*) wed. ww. zich de moeite geven om naar hier over te komen.

Herüberbestellen, (*bestellte herüber, herüberbestellt*) bedr. ww. herwaarts bestellen.

Herüberbetteln (sich), (*bettelte herüber, herübergebettelt*) wed. ww bedelend herwaarts overkomen.

Herüberbeugen, (*beugte herüber, herübergebeugt*) bedr. ww. naar dezen kant overbuigen.

Herüberbewegen, (*bewegte herüber, herüberbewegt*) bedr. ww. herwaarts over bewegen.

Herüberbitten, (*bat herüber, herübergebeten*) bedr. ww. onr. *jem.* -, verzoeken over te komen; *etw.* -, verzoeken dat & overgezonden worde.

Herüberblasen, (*blies herüber, herübergeblasen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant overblazen.

Herüberblicken, (*blickte herüber, herübergeblickt*) o. ww. van den overkant herwaarts zien.

Herüberblinken, (*blinkte herüber, herübergeblinkt*) o. ww. naar dezen kant blinken.

Herüberblitzen, (*blitzte herüber, herübergeblitzt*) o. ww. naar dezen kant bliksemen.

Herüberbrausen, (*brauste herüber, herübergebraust*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar dezen kant bruisen.

Herüberbringen, (*brachte herüber, herübergebracht*) bedr. ww. onr. naar hier overbrengen.

Herüberbrücken, (*brückte herüber, herübergebrückt*) bedr. ww. door eene brug met dezen kant verbinden.

Herüberbücken (sich), (*bückte herüber, herübergebückt*) wed. ww. naar dezen kant overbukken.

Herüberdrängen (sich), (*drängte herüber, herübergedrängt*) wed. ww. dringen om herwaarts over te komen.

Herüberdringen, (*drang herüber, herübergedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts overdringen.

Herüberdrücken, (*drückte herüber, herübergedrückt*) bedr. ww. herwaarts drukken.

Herüberdürfen, (*durfte herüber, herübergedurft*) o. ww. naar dezen kant mogen.

Herüberduften, (*duftete herüber, herübergeduftet*) o. ww. tot naar hier ruiken.

Herübereilen, (*eilte herüber, herübergeeilt*) bedr. ww., m. *s.* herwaarts, naar dezen kant ijlen.

Herüberfahren, (*fuhr herüber, herübergefahren*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant overvaren, rijden.

Herüberfallen, (*fiel herüber, herübergefallen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant vallen.

Herüberfeuern, (*feuerte herüber, herübergefeuert*) bedr. en o. ww. naar dezen kant vuren.

Herüberfinden (sich), (*fand herüber, herübergefunden*) wed. ww. onr. den weg naar dezen kant vinden.

Herüberflammen, (*flammte herüber, herübergeflammt*) o. ww. naar dezen kant vlammen.

Herüberflattern, (*flatterte herüber, herübergeflattert*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant fladderen.

Herüberfliegen, (*flog herüber, herübergeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant vliegen.

Herüberfliehen, (*floh herüber, herübergeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant vlieden, vluchten.

Herüberfließen, (*floss herüber, herübergeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant vloeien, stroomen.

Herüberflimmern, (*flimmerte herüber, herübergeflimmert*) o. ww. naar dezen kant flikkeren.

Herüberflüchten, (*flüchtete herüber, herübergeflüchtet*) o. ww., m. *s.* en wed. ww. *sich* -, naar dezen kant vluchten; 2. bedr. ww. naar dezen kant bergen.

Herüberfluthen, (*fluthete herüber, herübergefluthet*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant vloeien, stroomen.

Herüberführen, (*führte herüber, herübergeführt*) bedr. ww. naar dezen kant voeren, bergen.

Herüberfunkeln, (*funkelte herüber, herübergefunkelt*) o. ww. naar dezen kant fonkelen.

Herübergeben, (*gab herüber, herübergegeben*) bedr. ww. onr. naar dezen kant geven.

Herübergehen, (*ging herüber, herübergegangen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts overgaan.

Herübergießen, (*goss herüber, herübergegossen*) bedr. ww. onr. herwaarts overgieten; 2. wed. ww. *sich* -, er over storten.

Herüberglänzen, (*glänzte herüber, herübergeglänzt*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar dezen kant schitteren, glanzen.

Herübergreifen, (*griff herüber, herübergegriffen*) bedr. en o. ww. onr. naar dezen kant overgrijpen.

Herübergucken, (*guckte herüber, herübergeguckt*) o. ww. naar dezen kant kijken.

Herüberhallen, (*hallte herüber, herübergehallt*) o. ww. herwaarts overklinken.

Herüberhangen, (*hing herüber, herübergehangen*) o. ww. onr. -hängen, (*hängte herüber, herübergehängt*) bedr. ww. naar dezen kant hangen.

Herüberheben, (*hob herüber, herübergehoben*) bedr. ww. onr. naar dezen kant heffen, tillen.

Herüberhelfen, (*half herüber, herübergeholfen*) o. ww. onr. naar dezen kant helpen.

Herüberhinken, (*hinkte herüber, herübergehinkt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant hinken.

Herüberholen, (*holte herüber, herübergeholt*) bedr. ww. naar dezen kant overhalen.

Herüberhören, (*hörte herüber, herübergehört*) bedr. ww. tot hiertoe hooren.

Herüberhüpfen, (*hüpfte herüber, herübergehüpft*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant huppelen.

Herüberhutschen, (*hutschte herüber, herübergehutscht*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant glijden.

Herüberjagen, (*jagte herüber, herübergejagt*) bedr. en o. ww., m. *s.* naar dezen kant jagen.

Herüberkarren, (*karrte herüber, herübergekarrt*) bedr. ww. naar dezen kant kruien.

Herüberklettern, (*kletterte herüber, herübergeklettert*) o. ww., m. *s.* herwaarts overklauteren.

Herüberklimmen, (*klomm herüber, herübergeklommen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts overklimmen.

Herüberkollern, (*kollerte herüber, herübergekollert*) bedr. en o. ww., m. *s.* herwaarts rollen.

Herüberkommen, (*kam herüber, herübergekommen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts overkomen.

Herüberkönnen, (*konnte herüber, herübergekonnt*) o. ww. onr., m. *s.* overkunnen.

Herüberkriechen, (*kroch herüber, herübergekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant overkruipen.

Herüberkriegen, (*kriegte herüber, herübergekriegt*) bedr. ww. naar dezen kant krijgen.

Herüberlächeln, (*lächelte herüber, herübergelächelt*) o. ww. naar dezen kant lachen.

Herüberlangen, (*langte herüber, herübergelangt*) bedr. en o. ww. naar dezen kant overreiken.

Herüberlassen, (*liesz herüber, herübergelassen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant overlaten.

Herüberleiten, (*leitete herüber, herübergeleitet*) bedr. ww. naar dezen kant leiden, voeren.

Herüberlenken, (*lenkte herüber, herübergelenkt*) bedr. ww. naar dezen kant sturen.

Herüberleuchten, (*leuchtete herüber, herübergeleuchtet*) bedr. en o. ww. naar dezen kant lichten.

Herüberlocken, (*lockte herüber, herübergelockt*) bedr. ww. naar dezen kant lokken.

Herüberlodern, (*loderte herüber, herübergelodert*) o. ww. naar dezen kant vlammen.

Herübermachen, (*machte herüber, herübergemacht*) bedr. ww. herwaarts overmaken, brengen, krijgen.

Herübermögen, (*mochte herüber, herübergemocht*) o. ww. onr. naar dezen kant willen.

Herübermüssen, (*musste herüber, herübergemusst*) o. ww. onr. er over moeten, verplicht, genoodzaakt zijn herwaarts over te gaan.

Herübernöthigen, (*nöthigte herüber, herübergenöthigt*) bedr. ww. noodzaken herwaarts over te komen.

Herüberpacken, (*packte herüber, herübergepackt*) bedr. ww. naar dezen kant pakken.

Herüberprügeln, (*prügelte her-*

über, herübergeprügelt) bedr. ww. naar dezen kant slaan, rauselen.

Herüberpurzeln, (*purzelte herüber, herübergepurzelt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant buitelen, tuimelen.

Herüberragen, (*ragte herüber, herübergeragt*) o, ww. naar dezen kant reiken.

Herüberranken, (*rankte herüber, herübergerankt*) o. ww. naar dezen kant ranken.

Herüberrasseln, (*rasselte herüber, herübergerasselt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant ratelen.

Herüberrauchen, (*rauchte herüber, herübergeraucht*) o. ww. naar dezen kant rooken.

Herüberrauschen , (*rauschte herüber, herübergerauscht*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant ruischen.

Herüberreichen, (*reichte herüber, herübergereicht*) bedr. en o. ww. naar dezen kant reiken.

Herüberreiszen, (*riss herüber, herübergerissen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant overrukken, trekken, sleuren.

Herüberreiten, (*ritt herüber, herübergeritten*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant rijden.

Herüberrennen, (*rannte herüber, herübergerannt*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant rennen, ijlen, vliegen.

Herüberrieseln, (*rieselte herüber, herübergerieselt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant ruischen, vloeien, loopen.

Herüberrinnen, (*rann herüber, herübergeronnen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant loopen, vloeien, stroomen.

Herüberrollen, (*rollte herüber, herübergerollt*) bedr. en o. ww. naar deze zijde rollen.

Herüberrücken, (*rückte herüber, herübergerückt*) bedr. en o. ww., m. *s.* naar deze zijde rukken.

Herüberrufen, (*rief herüber, herübergerufen*) bedr. en o. ww. naar deze zijde roepen,

Herüberrutschen , (*rutschte herüber, herübergerutscht*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant glijden.

Herübersagen, (*sagte herüber, herübergesagt*) bedr. ww. herwaarts overzeggen.

Herübersäuseln, (*säuselte herüber, herübergesäuselt*), **-sausen,** (*sauste herüber, herübergesaust*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar dezen kant suizen.

Herüberschaffen, (*schaffte herüber, herübergeschafft*) bedr. ww. onr. naar dezen kant brengen, voeren.

Herüberschallen, (*schallte herüber, herübergeschallt*) o. ww. herwaarts klinken.

Herüberschauen, (*schaute herüber, herübergeschaut*) o. ww. naar dezen kant zien.

Herüberscheinen, (*schien herüber, herübergeschienen*) o. ww. onr. naar dezen kant schijnen.

Herüberscheren (sich), (*schor herüber, herübergeschoren*) wed. ww. onr. zich naar dezen kant scheren.

Herüberscheuchen, (*scheuchte herüber, herübergescheucht*) bedr. ww. naar dezen kant jagen.

Herüberschicken, (*schickte herüber, herübergeschickt*) bedr. ww. naar dezen kant zenden.

Herüberschieben, (*schob herüber, herübergeschoben*) bedr. ww. onr. naar dezen kant schuiven.

Herüberschielen, (*schielte herüber, herübergeschielt*) o. ww., m. *h.* naar dezen kant loeren,

Herüberschieszen, (*schoss herüber, herübergeschossen*) bedr. en o. ww. onr., m. *h.* en *s.* naar dezen kant schieten.

Herüberschiffen, (*schiffte herüber, herübergeschifft*) bedr. en o. ww. naar dezen kant varen, voeren.

Herüberschimmern, (*schimmerte herüber, herübergeschimmert*) o. ww. naar dezen kant schijnen.

Herüberschleichen , (*schlich herüber, herübergeschlichen*) o. en wed. ww. onr. naar dezen kant sluipen.

Herüberschlendern, (*schlenderte herüber, herübergeschlendert*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant slenteren.

Herüberschlenkern, (*schlenkerte herüber, herübergeschlenkert*) bedr. ww. naar dezen kant werpen.

Herüberschleudern, (*schleuderte herüber, herübergeschleudert*) bedr. ww. naar dezen kant slingeren.

Herüberschlüpfen, (*schlüpfte herüber, herübergeschlüpft*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant sluipen.

Herüberschmeiszen, (*schmiss herüber, herübergeschmissen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant werpen, gooien, smijten.

Herüberschreien, (*schrie herüber, herübergeschrien*) bedr. en o. ww. onr. naar dezen kant schreeuwen,

Herüberschreiten, (*schritt herüber, herübergeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant stappen.

Herüberschütten, (*schüttete herüber, herübergeschüttet*) bedr. ww. naar dezen kant gieten, storten.

Herüberschwanken, (*schwankte herüber, herübergeschwankt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant waggelen.

Herüberschwärmen, (*schwärmte herüber, herübergeschwärmt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant zwermen, stroomen.

Herüberschweben , (*schwebte herüber, herübergeschwebt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant zweven.

Herüberschwenken, (*schwenkte herüber, herübergeschwenkt*) o. ww. naar dezen kant zwaaien; 2. wed. ww. *sich* -, naar dezen kant zwenken.

Herüberschwimmen, (*schwamm herüber, herübergeschwommen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant zwemmen.

Herüberschwingen, (*schwang herüber, herübergeschwungen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant zwaaien; 2. wed. ww. *sich* -, naar dezen kant springen.

Herüberschwirren, (*schwirrte herüber, herübergeschwirrt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant snorren.

Herübersegeln, (*segelte herüber, herübergesegelt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant zeilen.

Herübersehen, (*sah herüber, herübergesehen*) o. ww. onr. naar dezen kant zien, terugzien.

Herübersehnen (sich), (*sehnte herüber, herübergesehnt*) wed. ww. verlangen naar dezen kant te komen.

Herübersein, (*war herüber, herübergewesen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant zijn.

Herübersenden, (*sandte herüber, herübergesandt*) bedr. ww. onr. naar dezen kant zenden.

Herübersetzen, (*setzte herüber, herübergesetzt*) bedr. ww. naar dezen kant zetten.

Herübersinken, (*sank herüber, herübergesunken*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant zinken.

Herübersollen, (*sollte herüber, herübergesollt*) o. ww. naar dezen kant zullen, moeten.

Herübersprechen, (*sprach herüber, herübergesprochen*) bedr. en o. ww. onr. naar dezen kant spreken.

Herübersprengen , (*sprengte herüber, herübergesprengt*) bedr. ww. naar dezen kant doen springen; 2. o. ww., m. *s.* naar dezen kant rennen.

Herüberspringen, (*sprang herüber, herübergesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant springen.

Herüberspritzen, (*spritzte herüber, herübergespritzt*) bedr. en o. ww., m. *s.* naar dezen kant spuiten.

Herüberstarren, (*starrte herüber, herübergestarrt*) bedr. en o. ww. naar dezen kant staren.

Herüberstehlen, (*stahl herüber, herübergestohlen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant stelen; 2. wed. ww. *sich* -, naar dezen kant sluipen.

Herübersteigen, (*stieg herüber, herübergestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant stijgen.

Herüberstellen, (*stellte herüber, herübergestellt*) bedr. ww. naar dezen kant stellen, zetten, plaatsen.

Herüberstolpern, (*stolperte herüber, herübergestolpert*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant struikelen.

Herüberstoszen, (*stiesz herüber, herübergestoszen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant stooten.

Herüberstrahlen, (*strahlte herüber, herübergestrahlt*) o. ww. naar dezen kant stralen.

Herüberstreichen, (*strich herüber, herübergestrichen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant strijken.

Herüberstreuen, (*streute herüber, herübergestreut*) bedr. ww. naar dezen kant strooien.

Herüberströmen, (*strömte herüber, herübergeströmt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant stroomen, vloeien; 2. bedr. ww. naar dezen kant doen stroomen.

Herüberstürmen, (*stürmte her-*

über, herübergestürmt) o. ww., m. *s.* naar dezen kant stroomen, stormen; 2. bedr. ww. naar dezen kant drijven.

Herüberstürzen, (*stürzte herüber, herübergestürzt*) o. en bedr. ww. naar dezen kant storten.

Herübertanzen, (*tanzte herüber, herübergetanzt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant dansen.

Herübertaumeln, (*taumelte herüber, herübergetaumelt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant tuimelen, waggelen.

Herüberthun, (*that herüber, herübergethan*) bedr. ww. onr. naar dezen kant doen.

Herübertoben, (*tobte herüber, herübergetobt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant razen.

Herübertönen, (*tönte herüber, herübergetönt*) o. ww. naar dezen kant klinken.

Herübertorkeln, (*torkelte herüber, herübergetorkelt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant tuimelen.

Herübertosen, (*toste herüber, herübergetost*) Z. *herübertoben.*

Herübertraben, (*trabte herüber, herübergetrabt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant draven.

Herübertragen, (*trug herüber, herübergetragen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant dragen.

Herübertrippeln, (*trippelte herüber, herübergetrippelt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant dribbelen.

Herübertrotten, (*trottete herüber, herübergetrottet*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant draven.

Herüberwachsen, (*wuchs herüber, herübergewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant groeien, wassen.

Herüberwackeln, (*wackelte herüber, herübergewackelt*) bedr. en o. ww., m. *s.* naar dezen kant waggelen.

Herüberwagen (sich), (*wagte herüber, herübergewagt*) wed. ww. zich naar dezen kant wagen.

Herüberwallen, (*wallte herüber, herübergewallt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant golven.

Herüberwälzen, (*wälzte herüber, herübergewälzt*) bedr. ww. naar dezen kant wentelen.

Herüberwandeln, (*wandelte herüber, herübergewandelt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant wandelen.

Herüberwandern, (*wanderte herüber, herübergewandert*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant reizen.

Herüberwanken, (*wankte herüber, herübergewankt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant wankelen.

Herüberwatscheln, (*watschelte herüber, herübergewatschelt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant sjokken.

Herüberwehen, (*wehte herüber, herübergeweht*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar dezen kant waaien; 2. bedr. ww. naar dezen kant doen waaien.

Herüberweisen, (*wies herüber, herübergewiesen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant wijzen.

Herüberwerfen, (*warf herüber, herübergeworfen*) bedr. ww. onr. naar dezen kant werpen, gooien.

Herüberwinden, (*wand herüber, herübergewunden*) bedr. ww. onr. naar dezen kant winden; 2. wed. ww. *sich* -, zich naar dezen kant kronkelen.

Herüberwinken, (*winkte herüber, herübergewinkt*) bedr. ww. wenken naar dezen kant te komen.

Herüberwirbeln, (*wirbelte herüber, herübergewirbelt*) bedr. ww. naar dezen kant slingeren; 2. o. ww., m. *s.* naar dezen kant draaien.

Herüberwogen, (*wogte herüber, herübergewogt*) o. ww., m. *s.* naar dezen kant golven.

Herüberwollen, (*wollte herüber, herübergewollt*) o. ww. onr. naar dezen kant willen.

Herüberwünschen, (*wünschte herüber, herübergewünscht*) bedr. ww. naar dezen kant wenschen.

Herüberzeigen, (*zeigte herüber, herübergezeigt*) bedr. ww. naar dezen kant wijzen.

Herüberzerren, (*zerrte herüber, herübergezerrt*) bedr. ww. met geweld naar dezen kant trekken.

Herüberziehen, (*zog herüber, herübergezogen*) bedr. en o. ww. onr., m. *s.* naar dezen kant trekken.

Herüberzwängen, (*zwängte herüber, herübergezwängt*) bedr. ww. met geweld naar dezen kant brengen.

Herum, bijw. om, in het rond; *um das Haus, um die Stadt* -, om, rondom; *die Gegend um die Stadt* -, de omstreken v. mv. der stad; *rings* -, *rund* -, rondom; *auf dem Tisch und rings* -, op en rond de tafel; *die rings - liegenden Oerter,* de omringende plaatsen; *in der Runde, im Kreise* -, in het rond, rondom; *d(a)rum* -, daar omheen; 2. *um die Ecke der Strasze - gehen,* den hoek & omgaan; 3. *den Kopf zu jemn. - drehen,* wenden, richten naar; 4. *hier und dort* -, hier en daar; *allenthalben* -, overal, aan alle kanten; *in der Gegend* -, in de omstreken, in den omtrek; *unter einander - liegen,* verward door elk. liggen; 5. *er muss da - wohnen,* hij moet daaromtrent wonen; *es war um zehn Uhr* -, het was tegen 10 uur.

Herumäugeln, (*äugelte herum, herumgeäugelt*) o. ww. rondzien, rondkijken.

Herumbalgen (sich), (*balgte herum, herumgebalgt*) wed. ww. vechten, plukharen, kloppen.

Herumbegeben (sich), (*begab herum, herumbegeben*) wed. ww. onr. omheen gaan, rondgaan; it. *wenn Sie sich ein wenig - wollten,* als gij een weinig wildet rondgaan, daar langs komen.

Herumbeiszen (sich), (*biss herum, herumgebissen*) wed. ww. onr. van zich afbijten, elkander bijten, samen twisten.

Herumbekommen, (*bekam herum, herumbekommen*) o. ww. onr., Z. *herumbringen.*

Herumbemühen, (*bemühte herum, herumbemüht*) bedr. ww. *jem.* -, verplichten, noodzaken, verzoeken rond te komen; 2. wed. ww. *sich* -, de moeite doen om daar langs te komen.

Herumbestellen, (*bestellte herum, herumbestellt*) bedr. ww. *jem.* -, bestellen er om te komen.

Herumbetteln, (*bettelte herum, herumgebettelt*) o. ww. bedelen, rond bedelen.

Herumbeugen, (*beugte herum, herumgebeugt*) bedr. ww. er om buigen; it. aanbuigen, naar dezen kant buigen; 2. wed. ww. *sich* -, zich buigen en omgaan.

Herumbewegen, (*bewegte herum, herumbewegt*) bedr. ww. er om bewegen, er om draaien; 2. wed. ww. *sich* -, er om draaien, zich bewegen om.

Herumbiegen, (*bog herum, herumgebogen*) bedr. ww. onr. er om buigen, ombuigen; 2. o. ww. *um eine Straszenecke* -, den hoek eener straat omslaan.

Herumbieten, (*bot herum, herumgeboten*) bedr. ww. rond presenteeren.

Herumbinden, (*band herum, herumgebunden*) bedr. ww. onr. er om binden.

Herumbitten, (*bat herum, herumgebeten*) bedr. ww. onr. verzoeken er om te komen.

Herumblättern, (*blätterte herum, herumgeblättert*) o. ww., m. *h.* ombladeren, heen en weer bladeren.

Herumblicken, (*blickte herum, herumgeblickt*) bedr. ww., Z. *herumsehen.*

Herumbreiten, (*breitete herum, herumgebreitet*) bedr. ww. er om uitspreiden.

Herumbringen, (*brachte herum, herumgebracht*) bedr. ww. onr. omheen brengen, krijgen, naar deze zijde brengen; *er kann den Wagen nicht* -, hij kan den wagen niet omkeeren; (fig.) *er ist nicht herumzubringen,* over te halen om te komen; 2. *jem.* -, van gedachte of gevoelen doen veranderen, tot andere gedachten brengen.

Herumbuben, (*bubte herum, herumgebubt*) o. ww. m. *h.* een liederlijk leven leiden.

Herumdenken, (*dachte herum, herumgedacht*) o. ww. onr., m. *h.* heen en weer denken, nadenken, overpeinzen; *sich einen Ring um die Erdkugel* -, denken, zich verbeelden, zich voorstellen dat er & om is.

Herumdrängen (sich), (*drängte herum, herumgedrängt*) wed. ww. *sich um jem.* -, heen en weer dringen.

Herumdrehen, (*drehte herum, herumgedreht*) bedr. ww. omdraaien, ronddraaien; *die Augen im Kopfe* -, ronddraaien; *den Schlüssel zweimal* -, omdraaien; 2. terugkeeren, omkeeren; (fig.) *jemn. die Worte im Munde* -, iems. woorden verdraaien; II. wed. ww. *sich* -, *im Kreise* -, omdraaien, ronddraaien; (fig.) *um diesen Punkt dreht sich die Sache herum,* op dit punt draait, komt & neer.

Herumdringen, (*drang herum, herumgedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* omheen dringen, ronddringen.

Herumdürfen, (*durfte herum, herumgedurft*) o. ww. onr. er om mogen.

Herumeilen, (*eilte herum, herumgeeilt*) o. ww., m. *s.* rondspoeden.

Herumessen, (*asz herum, herumgegessen*) o. ww. onr. rond eten.

Herumfahren, (*fuhr herum, herumgefahren*)o.ww.onr.,m.*s.um die Stadt*-, rondvaren, rondrijden; *ein wenig in der Stadt* -, rondrijden; *seine Sachen* - *lassen*, rondslingeren; *mit den Händen* -, heen en weder slaan, zwaaien.

Herumfinden (sich), (*fand herum, herumgefunden*) wed. ww. onr. den weg om iets vinden.

Herumflattern, (*flatterte herum, herumgeflattert*) o. ww., m. *h.* rondladderen, omheen fladderen; *bei allen Mädchen* -, allen meisjes het hof maken.

Herumfliegen, (*flog herum, herumgeflogen*) o. ww. onr., m. *h.* rondvliegen, er omheen vliegen; (fig.) *seine Augen fliegen überall herum*, hij ziet naar alle kanten rond.

Herumfliesen, (*floss herum,herumgeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* om iets heen vloeien, erom vloeien, rondvloeien.

Herumforschen, (*forschte herum, herumgeforscht*) o. ww. rondvragen.

Herumfrage, v. omvraag, rondvraag v.; *als es zur* - *kam*, toen het in om- of rondvraag kwam.

Herumfragen, (*fragte herum, herumgefragt*) o. ww., m. *h.* rondvragen, op de rij af in rondvraag brengen; *überall* -, overal rondvragen, onderzoek doen.

Herumfressen, (*frasz herum, herumgefressen*) o. ww. onr. rondvreten.

Herumfuchteln, (*fuchtelte herum, herumgefuchtelt*) bedr. ww. *jem.* -, klappen geven met het plat van de sabel; *mit den Händen in der Luft* -, Z. *herumfahren*; 2. wed. ww. *sich* -, met elk. vechten.

Herumführen, (*führte herum, herumgeführt*) bedr. ww. rondleiden, er om voeren; (fig.) *einen Graben um einen Garten* -, rondleiden; *einen Fremden in der Stadt* -, rondleiden; (fig.) *jem. bei der Nase* -, iem. bedotten, misleiden, bedriegen, beetnemen.

Herumgabeln, (*gabelte herum, herumgegabelt*) o. ww. met de vork rondsteken.

Herumgaffen, (*gaffte herum, herumgegafft*) o. ww., m. *h.* rondgapen,rondstaren.

Herumgängeln, (*gängelte herum, herumgegängelt*) bedr. ww. aan eenen leiband rondleiden.

Herumgaukeln, (*gaukelte herum, herumgegaukelt*) o. ww., m. *s.* rondgoochelen, goochelend rondgaan.

Herumgeben, (*gab herum, herumgegeben*) bedr. ww. onr. rondgeven, op de rij af geven; *ein Gericht* -, rondgeven, doorgeven; *die Karten* -, geven.

Herumgehen, (*ging herum, herumgegangen*) o. ww. onr., m. *s. um die Stadt* -, rondgaan, rondloopen, omheen gaan; (fig.) (van eene gracht), omsingelen, omgeven; *dieses Band geht zweimal um den Hut herum*, gaat tweemaal om den hoed heen; *im Kreise* -, rondgaan, rondloopen, ronddraaien; *das Rad geht nicht mehr herum*, gaat niet meer rond, draait niet meer; *in der Stadt* -, bijdragen inzamelen, de ronde doen; *es geht Alles mit mir im Kreise herum*, alles draait met mij rond; *das geht mir im Kopfe herum*, dat gaat mij door het hoofd;*im Garten, im Zimmer* -, rondloopen; (fig.) *es geht ein Gerücht herum*, er loopt, gaat een gerucht; *es gehen Krankheiten herum*, er heerschen ziekten; *seine Augen* - *lassen*, zijnen oogen den kost geven, overal goed rond zien.

Herumgieszen, (*goss herum, herumgegossen*) bedr. ww. onr. *Wasser um eine Pflanze* -, gieten; *Wasser im Zimmer* -, rondgieten.

Herumglotzen, (*glotzte herum, herumgeglotzt*) o. ww. rondkijken.

Herumgreifen, (*griff herum, herumgegriffen*) o. ww. onr. er om grijpen, rondgrijpen.

Herumgucken, (*guckte herum, herumgeguckt*) Z. *herumsehen.*

Herumhandeln, (*handelte herum, herumgehandelt*) o. ww. allerwegen handel drijven.

Herumhangen, (*hing herum,herumgehangen*) o. ww. onr., m. *h.* er om hangen; 2. hier en daar hangen.

Herumhängen, (*hängte herum, herumgehängt*) bedr. ww. er om hangen, hier en daar ophangen.

Herumhauen(sich), (*hieb herum, herumgehauen*) wed. ww. onr. (met de sabel) om zich heen slaan, vechten.

Herumhetzen, (*hetzte herum, herumgehetzt*) bedr. ww. *jem.* -, rond jagen, jachten.

Herumhinken, (*hinkte herum, herumgehinkt*) o. ww., m. *s.* rond hinken.

Herumholen, (*holte herum, herumgeholt*) bedr. ww. er om halen, hier halen; (fig.) Z. *herumbringen*; 2. *jemn. tüchtig* -, doorhalen, hevig berispen.

Herumhorchen, (*horchte herum, herumgehorcht*) o. ww., m. *h. überall, an den Thüren* -, rond luisteren.

Herumhören, (*hörte herum, herumgehört*) o. ww., m. *h.* rond hooren, na elk. aanhooren.

Herumhudeln, (*hudelte herum, herumgehudelt*) bedr. ww. *jem.* -, plagen, rondjagen.

Herumhüpfen, (*hüpfte herum, herumgehüpft*) o. ww., m. *h.* rondhuppelen, rondspringen, er om huppelen.

Herumhuschen, (*huschte herum, herumgehuscht*) o. ww., m. *s.* rondspringen, rondloopen.

Herumjachte(r)n, (*jachte(r)te herum, herumgejachte(r)t*) o. ww., m. *s.* rondloopen, rondvliegen.

Herumirren, (*irrte herum, herumgeirrt*) o. ww., m. *h.* ronddwalen, omdwalen; (van vluchtelingen), ronddwalen, ronddolen, voortvluchtig zijn; (fig.) *mit seinen Gedanken* -, ronddwalen.

Herumjagen, (*jagte herum, herumgejagt*) o. ww., m. *h. um das Haus* -, rondjagen; *die Reiterei jagte um einen Hügel herum*, reed, draafde om; *in der Ebene* -, rondloopen, ronddraven; 2. bedr. ww. *jem.* -, naloopen, in het rond jagen; 3. wed. ww. *sich* -, rondvliegen.

Herumjauchzen, (*jauchzte herum, herumgejauchzt*) o. ww., m. *s.* juichend rondloopen.

Herumjubeln, (*jubelte herum, herumgejubelt*) o. ww., m. *s.* met gejubel rondloopen.

Herumkasteien, (*kasteite herum, herumgekasteiet*) wed. ww. *sich* -, zich dan hier dan daar kastijden.

Herumkehren, (*kehrte herum, herumgekehrt*) bedr. ww. er om keeren; it. omwenden.

Herumklaffen, (*klaffte herum, herumgeklafft*) o. ww. rondblaffen.

Herumklettern, (*kletterte herum, herumgeklettert*) o. ww., m. *h.* omklauteren, rondklauteren.

Herumklimmen, (*klomm herum, herumgeklommen*) o. ww. onr., m. *s.* omklimmen, rondklimmen.

Herumknixen, (*knixte herum, herumgeknixt*) o. ww. in het rond buigen.

Herumknüpfen, (*knüpfte herum, herumgeknüpft*) bedr. ww. er om knoopen.

Herumknütten, (*knüttete herum, herumgeknüttet*), Z. *herumstricken.*

Herumkommen, (*kam herum, herumgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* omkomen, rondkomen; *um die Ecke* -, den hoek omkomen; (fig.) *ich kann mit meinen Besuchen nicht* -, ik kan met mijne bezoeken niet klaar komen; 2. *sagen Sie ihm, er soll ein wenig* -, dat hij eens bij ons kome; 3. *er ist weit in der Welt herumgekommen*, hij heeft veel van de wereld gezien, heel wat landen bezocht, groote reizen gemaakt.

Herumkönnen, (*konnte herum, herumgekonnt*) o. ww. onr. erom kunnen.

Herumkosten, (*kostete herum, herumgekostet*) bedr. ww. rond proeven.

Herumkramen, (*kramte herum, herumgekramt*) o. ww., m. *h.* rondpakken, heen en weer pakken, overal uitkramen.

Herumkreuzen, (*kreuzte herum, herumgekreuzt*) o. ww. rondkruisen.

Herumkriechen, (*kroch herum, herumgekrochen*) o. ww. onr., m. *h.* rondkruipen, kruipen om; 2. rondkruipen,zich kruipende hier en daar heen begeven.

Herumkriegen, (*kriegte herum, herumgekriegt*) bedr. ww., Z. *herumbringen.*

Herumkugeln, (*kugelte herum, herumgekugelt*) bedr. ww., Z. *herumwälzen.*

Herumküssen, (*küsste herum, herumgeküsst*) o. ww. rondkussen.

Herumlagern (sich), (*lagerte herum, herumgelagert*) wed. ww. *um einen Raum* -, gaan liggen om, rond; 2. *um eine Stadt* -, legeren, belegeren.

Herumlangen, (*langte herum,*

herumgelangt) o. ww., m. *h. diese Schüssel langt nicht herum*, reikt niet rond, is niet voor iedereen voldoende; 2. bedr. ww. *etw. hinter jemn.* -, aanreiken om iem. heen, achter iem. om aangeven; it. Z. *herumreichen*.

Herumlärmen, (*lärmte herum, herumgelärmt*) o. ww., m. *s.* met getier rondloopen; 2. m. *h.* overal tieren.

Herumlassen, (*liesz herum, herumgelassen*) bedr. ww.onr.laten omgaan.

Herumlaufen, (*lief herum, herumgelaufen*) o. ww.onr., m. *s. um das Haus* -, rondloopen, om & heen loopen; (van een rad), rondloopen, in het rond gaan; *in der Stadt* -, rondloopen.

Herumläufer, (*-läufers*, mv. *-läufer*) m., **-in,** (*-nen*) v. rondlooper, straatlooper m., rondloopster, straatloopster v.

Herumlauschen, (*lauschte herum, herumgelauscht*) o. ww. rond hooren.

Herumlegen, (*legte herum, herumgelegt*) bedr. ww. rondleggen, leggen om; *Truppen in die Dörfer* -, in het rond leggen, legeren; *da und dort* -, hier en daar leggen, verstrooien; 2. wed. ww. (Krijgsw.) *sich um die Stadt* -, zich legeren.

Herumlenken, (*lenkte herum, herumgelenkt*) o. ww., m. *h.* herwaarts sturen, om & heen sturen; it. doen omkeeren, terugkeeren; (fig.) terugsturen.

Herumliegen, (*lag herum, herumgelegen*) o. ww. onr., m. *s.* rondliggen, om & heen liggen; *die -de Gegend*, de omtrek m., omstreken v. mv.; *die -den Dörfer*, omringend; 2. hier en daar verspreid zijn, verstrooid liggen; *-lassen*, rondslingeren; *diese Papiere sind lange in seinem Zimmer herumgelegen*, hebben & rondgeslingerd.

Herumlocken, (*lockte herum, herumgelockt*) bedr. ww. herwaarts lokken.

Herumlungern, (*lungerte herum, herumgelungert*) o. ww. rondbedelen, bedelende rondzwerven.

Herummachen, (*machte herum, herumgemacht*) bedr. ww. (gemeenz.) omdoen, ommaken, omwikkelen; 2. wed. ww. *sich* -, Z. *herumbegeben*.

Herummanschen, (*manschte herum, herumgemanscht*) bedr. ww. omwoelen, omwroeten, morsen.

Herummischen, (*mischte herum, herumgemischt*) bedr. ww. dooreen mengen.

Herummögen, (*mochte herum, herumgemocht*) o. ww. onr., Z. *herumwollen*.

Herummüssen, (*musste herum, herumgemusst*) o. ww. onr. er om moeten.

Herumnarren, (*narrte herum, herumgenarrt*) bedr. ww. als een gek rondsturen; 2. wed. ww. *sich* -, allerlei zotternijen aanvangen.

Herumnehmen, (*nahm herum, herumgenommen*) bedr. ww.onr. *den Mantel* -, omdoen, omnemen; 2. *eine Sache* -, van alle kanten bekijken; (Scherts) *jem.* -, doorhalen, berispen; it. bedillen, den gek steken met.

Herumnöthigen, (*nöthigte herum, herumgenöthigt*) bedr. ww. noodzaken er om te gaan, er om te komen.

Herumpacken, (*packte herum, herumgepackt*) bedr. ww. er om pakken; 2. wed. ww. *sich* -, Z. *herumscheren*.

Herumpatschen, (*patschte herum, herumgepatscht*) o. ww., m. *h.* en *s. im Kothe* -, rondloopen.

Herumpeitschen, (*peitschte herum, herumgepeitscht*) bedr. ww., Z. *herumprügeln*.

Herumpflanzen, (*pflanzte herum, herumgepflanzt*) bedr. ww. om & planten.

Herumplacken, -plagen (sich), (*plackte herum, herumgeplackt* of *plagte herum, herumgeplagt*) wed. ww. zwoegen, slooven, zich afbeulen.

Herumpoltern, (*polterte herum, herumgepoltert*) o. ww., m. *s.* rond tieren, stommelen.

Herumprasseln, (*prasselte herum, herumgeprasselt*) o. ww., m. *s.* rondkraken.

Herumprügeln, (*prügelte herum, herumgeprügelt*) bedr. ww. rondslaan; 2. wed. ww. *sich* -, vechten, plukharen.

Herumquälen (sich), (*quälte herum, herumgequält*) bedr. ww. zich bewegen, veel moeite doen om & heen te komen; 2. wed. ww. *sich* -, zich aftobben, afbeulen.

Herumquerlen, (*querlte herum, herumgequerlt*) bedr. ww. dooreen roeren; 2. o. ww., m. *s.* ronddraaien.

Herumrasseln, (*rasselte herum, herumgerasselt*) o. ww., m. *s.* er om rammelen, rondrammelen.

Herumrathen, (*rieth herum, herumgerathen*) bedr. ww.onr. in het rond raden, rondraden; it. *überall* -, van het een op het andere raden.

Herumreichen, (*reichte herum, herumgereicht*) bedr. ww. *den Becher* -, rondreiken, op de rij af toesteken; 2. o. ww. groot, lang genoeg zijn om te reiken.

Herumreisen, (*reiste herum, herumgereist*) o. ww., m. *s. um ein Land* -, rond reizen, omreizen; *im Lande* -, rondreizen, overal heenreizen; *er ist weit herumgereist*, hij heeft heel wat gereisd, rondgereisd, omgezworven.

Herumreiszen, (*riss herum, herumgerissen*) bedr. ww. onr. er om trekken, rukken; *das Pferd* -, met een ruk omkeeren, omdraaien; 2. heen en weer trekken, sleuren; II. wed. ww. *sich mit jemn.* -, vechten, plukharen.

Herumreiten, (*ritt herum, herumgeritten*) o. ww. onr., m. *s.* omrijden, rondrijden.

Herumrennen, (*rannte herum, herumgerannt*) bedr. ww. onr., Z. *herumlaufen*.

Herumrollen, (*rollte herum, herumgerollt*) o. ww. om & rollen; *im Zimmer* -, rondrollen; *wie ihm die Augen im Kopfe* -, hoe rollen hem de oogen in het hoofd.

Herumrücken, (*rückte herum, herumgerückt*) bedr. ww. om & heen rukken; it. omrukken, heen en weer rukken; 2. Z. *herumdrehen*; II. o. ww. zich schikken om.

Herumrufen, (*rief herum, herumgerufen*) bedr. ww. onr. roepen om er om te komen; 2. o. ww. rondroepen, omroepen.

Herumrühren, (*rührte herum, herumgerührt*) bedr. ww. omroeren.

Herumrutschen, (*rutschte herum, herumgerutscht*) o. ww., m. *s.* om & heen glijden, heen en weer glijden.

Herumrütteln, (*rüttelte herum, herumgerüttelt*) bedr. ww. omschudden, hotsen.

Herumsagen, (*sagte herum, herumgesagt*) bedr. ww. *etw. bei seinen Freunden* -, rondzeggen.

Herumsäuseln, -sausen, (*säuselte herum, herumgesäuselt* en *sauste herum, herumgesaust*) o. ww., m. *h.* rondsuizen, om & heen suizen.

Herumschaffen, (*schaffte herum, herumgeschafft*) bedr. ww. erom bezorgen.

Herumschauen, (*schaute herum, herumgeschaut*) bedr. ww., Z. *herumsehen*.

Herumscheren, (*schor herum, herumgeschoren*) bedr. ww. onr., it. wed. ww. *sich* -, Z. *herumbegeben*.

Herumscherzen, (*scherzte herum, herumgescherzt*) o. ww. in het rond schertsen.

Herumscheuchen, (*scheuchte herum, herumgescheucht*) bedr. ww. om & heen jagen, rond jagen.

Herumschicken, (*schickte herum, herumgeschickt*) bedr. ww. rondzenden, om & heen zenden; 2. de ronde laten doen in; 3. rondzenden, doen circuleeren; 4. *bei seinen Freunden* -, rond zenden; 5. hier en daar heen zenden.

Herumschieben, (*schob herum, herumgeschoben*) bedr. en o. ww. om & heen schuiven, omschuiven, rond schuiven.

Herumschielen, (*schielte herum, herumgeschielt*) o. ww. omgluren, rondgluren.

Herumschieszen (sich), (*schosz herum, herumgeschossen*) wed. ww. op elk. vuren, duelleeren; 2. o. ww. om zich heen schieten.

Herumschiffen, (*schiffte herum, herumgeschifft*) o. ww., m. *h.* en *s. um etw.* -, om & heen varen; (Zeew.) *um ein Vorgebirge* -, omzeilen; 2. *im Meere* -, rondvaren; 3. een tochtje doen te water.

Herumschlagen, (*schlug herum, herumgeschlagen*) bedr. ww. onr. *ein Tuch um etw.* -, omslaan, omdoen, omwikkelen; *den Mantel um sich* -, omslaan; 2. wed. ww. *sich mit jemn.* -, vechten, plukharen.

Herumschleichen, (*schlich herum, herumgeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* om & heen sluipen, rondsluipen.

Herumschlenderer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. rondlooper, slenteraar m.

Herumschlendern, (*schlenderte herum, herumgeschlendert*) o. ww., m. *h.*

rondslenteren, om & heen slenteren, rondloopen.

Herumschleppen, (*schleppte herum, herumgeschleppt*) bedr. ww. om & heen sleepen, rondsleepen; 2. medesleepen; *jem. auf dem Boden -*, rondsleepen; (fig.) *jem. überall mit sich -*, medesleepen.

Herumschleudern, (*schleuderte herum, herumgeschleudert*) bedr. ww. om & heen slingeren, rondslingeren.

Herumschlingeln, (*schlingelte herum, herumgeschlingelt*) o. ww. ronddrentelen, leegloopen, lanterfanten.

Herumschlingen, (*schlang herum, herumgeschlungen*) bedr. ww. onr. *ein Band um die Haare -*, omslingeren, omwikkelen; 2. wed. ww. *sich um einen Baum -*, kronkelend omgaan, kronkelen om.

Herumschlottern, (*schlotterte herum, herumgeschlottert*) o. ww., m. *h.* en *s.* los omhangen; 2. rondloopen.

Herumschmarotzen, (*schmarotzte herum, herumgeschmarotzt*) o. ww. bij iedereen, van huis tot huis tafel schuimen.

Herumschmausen, (*schmauste herum, herumgeschmaust*) o. ww. rond brassen.

Herumschmeiszen, (*schmiss herum, herumgeschmissen*) bedr. ww. onr., Z. *herumwerfen*.

Herumschmiegen, (*schmiegte herum, herumgeschmiegt*) wed. ww. *sich -*, zich er om vlijen.

Herumschmieren, (*schmierte herum, herumgeschmiert*) bedr. ww. er om smeren, rond smeren.

Herumschnüffeln, (*schnüffelte herum, herumgeschnüffelt*) o. ww. rond snuffelen.

Herumschreiten, (*schritt herum, herumgeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* om & heen gaan, rondloopen.

Herumschüren, (*schürte herum, herumgeschürt*) o. ww. *im Feuer -*, poken, porren.

Herumschütten, (*schüttete herum, herumgeschüttet*) bedr. ww. om & heen gieten, storten; 2. hier en daar neergieten.

Herumschwärmen, (*schwärmte herum, herumgeschwärmt*) o. ww., m. *h.* rondzwerven, ronddwalen, rondslenteren; 2. bij zwermen rondvliegen; (fig.) *er schwärmt im ganzen Lande herum*, hij zwerft het gansche land door.

Herumschwärmer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. zwerver m.

Herumschweifen, (*schweifte herum, herumgeschweift*) o. ww., m. *h.* rondslenteren, ronddwalen, zwerven; (Ontlk.) *das -de Nervenpaar*, zwervende zenuwen; (Gen.) *-der Rheumatismus*, vliegende jicht v.; (fig.) *mit den Gedanken -, seine Gedanken - lassen*, ronddwalen.

Herumschwenken, (*schwenkte herum, herumgeschwenkt*) bedr. ww. rondraaien; II. o. ww., m. *s. um die Ecke -*, om den hoek omzwenken, omdraaien; II. wed. ww. *sich auf einem Fusze -*, omdraaien, ronddraaien; (Krijgsw.) *sich -*, omzwenken, omdraaien, omkeeren.

Herumschwimmen, (*schwamm herum, herumgeschwommen*) o. ww. onr., m. *h.* rondzwemmen, om & heen zwemmen; 2. *man sieht Wallfische an der Küste -*, rondzwemmen; (van een wrak van een schip), ronddrijven.

Herumschwingen, (*schwang herum, herumgeschwungen*) bedr. ww. onr. rondzwaaien, omzwaaien; 2. wed. ww. *sich -*, zich omdraaien, omkeeren.

Herumschwirren, (*schwirrte herum, herumgeschwirrt*) o. ww., m. *s.* omsnorren, heen en weer snorren.

Herumsegeln, (*segelte herum, herumgesegelt*) bedr. ww., Z. *herumschiffen*.

Herumsehen, (*sah herum, herumgesehen*) o. ww. onr., m. *h.* omzien, het hoofd omwenden; 2. rondzien.

Herumsenden, (*sandte herum, herumgesandt*) bedr. ww. onr. rondzenden, Z. *herumschicken*.

Herumsetzen, (*setzte herum, herumgesetzt*) bedr. ww. *Stühle um etw. -*, om & heen zetten, plaatsen; II. wed. ww. *sich um etw. -*, gaan zitten om, zich zetten rond.

Herumseyn, (*war herum, herumgewesen*) o. ww. onr. (gemeenz.) omgewend zijn, er om zijn, er om heen zijn; it. *er ist schon herum*, hij is reeds klaar, heeft zijn weg reeds afgelegd; (van den tijd), om zijn, voorbij zijn, verloopen of vervlogen zijn; (fig.) *um jem. -*, om iem. heen zijn, in zijne nabijheid zijn.

Herumsingen, (*sang herum, herumgesungen*) o. ww. onr., m. *h.* zingen, rond zingen; 2. in het rond zingen, op zijne beurt zingen.

Herumsitzen, (*sasz herum, herumgesessen*) o. ww. onr., m. *h.* om & zitten, in een kring zitten.

Herumsollen, (*sollte herum, herumgesollt*) o. ww. erom moeten.

Herumspähen, (*spähte herum, herumgespäht*) o. ww. rond spieden.

Herumspazieren, (*spazierte herum, herumspaziert*) o. ww. rondwandelen; *um ein Haus -*, om & heen wandelen.

Herumspielen, (*spielte herum, herumgespielt*) o. ww. rond spelen, spelen om; 2. in het rond spelen, beurtelings spelen.

Herumsprengen, (*sprengte herum, herumgesprengt*) bedr. ww. *Wasser -*, rondgieten, om & sprenkelen, rond sprenkelen; (fig.) *jem. in der Stadt -*, doen rond springen, rond jagen; 2. o. ww., m. *s.* om & heen rennen, rondrennen, rondjagen; it. rondrennen, ronddraven.

Herumspringen, (*sprang herum, herumgesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* rondspringen, omspringen, om & heen springen; (fig.) *übel mit jemn. -*, omspringen, iem. slecht bejegenen, behandelen.

Herumspritzen, (*spritzte herum, herum gespritzt*) bedr. ww. om & heen spuiten; it. rond spuiten; 2. o. ww. van alle kanten uitspringen, uitspruiten.

Herumsprühen, (*sprühte herum, herumgesprüht*) o. ww. *wie die Funken -*, in het rond spatten, rondspatten, om & heen spatten.

Herumstänkern, (*stänkerte herum, herumgestänkert*) o. ww., m. *s. überall -*, rondsnuffelen, schommelen.

Herumstapeln, -stapfen, (*stapelte herum, herumgestapelt* en *stapfte herum, herumgestapft*) o. ww., m. *s.* om & heen stappen, rond stappen.

Herumstarren, (*starrte herum, herumgestarrt*) o. ww. rond staren.

Herumstäuben, (*stäubte herum, herumgestäubt*) o. ww., m. *s.* in het rond stuiven.

Herumstäubern, (*stäuberte herum, herumgestäubert*), Z. *herumstöbern*.

Herumstehen, (*stand herum, herumgestanden*) o. ww. onr., m. *h.* in een kring staan, om & heen staan; 2. in het rond staan, hier en daar verspreid zijn; *wie das Alles herum steht*, wat staat alles hier verward.

Herumsteigen, (*stieg herum, herumgestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* rond klimmen.

Herumstellen, (*stellte herum, herumgestellt*) bedr. ww. plaatsen om, omheen plaatsen; it. hier en daar plaatsen; 2. omsingelen, omringen, in het rond plaatsen.

Herumsteuern, (*steuerte herum, herumgesteuert*) bedr. ww. in het rond sturen, Z. *herumschiffen*.

Herumstieben, (*stob herum, herumgestoben*) Z. *herumstäuben*.

Herumstieren, (*stierte herum, herumgestiert*), Z. *herumstarren*.

Herumstöbern, (*stöberte herum, herumgestöbert*) o. ww. rond zoeken, schommelen; (van vederen), *in der Luft -*, rondstuiven; it. Z. *herumstören*.

Herumstören, (*störte herum, herumgestört*) bedr. en o. ww. snuffelen, bladeren; *im Feuer -*, poken, porren.

Herumstoszen, (*stiesz herum, herumgestoszen*) bedr. ww. onr. met stooten in het rond drijven, om & heen stooten, omstooten, heen en weer stooten; *wir wurden tüchtig herumgestoszen*, wij werden geducht heen en weer geduwd, omgehost; it. aan alle kanten stooten.

Herumstreichen, (*strich herum, herumgestrichen*) bedr. ww. onr. *Leim um etw. -*, omstrijken, om & heen strijken, rondstrijken; II. o. ww., m. *h.* en *s.* rondzwerven, ronddwalen, ronddolen, rondloopen; *-der Bettler*, rondloopende bedelaar, Z. *Landstreicher*.

Herumstreicher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. zwerver, strooper m., *-in* v. zwerfster v.

Herumstreifen, (*streifte herum, herumgestreift*) o, ww., m. *h.* en *s.*, Z. *herumstreichen*.

Herumstreiten (sich), (*stritt herum, herumgestritten*) wed. ww. onr. *mit jemn. -*, rondvechten, twisten, kijven.

Herumstreuen, (*streute herum, herumgestreut*) bedr. ww. rondstrooien, uitstrooien, verspreiden.

Herumstricken, (*strickte herum, herumgestrickt*) o. ww., m. *h.* rondbreien; 2. omheen breien.

Herumströmen, (*strömte herum, herumgeströmt*) o. ww., m. *s.* omstroomen, heen en weer stroomen.

Herumsuchen, (*suchte herum, herumgesucht*) bedr. ww. *überall* -, rondzoeken, aan alle kanten zoeken, snuffelen.

Herumtanzen, (*tanzte herum, herumgetanzt*) o. ww., m. *h.* omheen dansen, in het rond dansen; 2. *im Zimmer* -, ronddansen.

Herumtasten, (*tastete herum, herumgetastet*) o. ww., m. *h. auf etw.* -, rondtasten.

Herumtätscheln, (*tätschelte herum, herumgetätschelt*) o. ww. rondvoelen, tasten, strijken.

Herumtraben, (*trabte herum, herumgetrabt*) o. ww., m. *h.* omdraven, om & heen draven; *in der Stadt* -, rondraven.

Herumtragen, (*trug herum, herumgetragen*) bedr. ww. onr. om & heen dragen; it. ronddragen; *etw. mit sich* -, omdragen; *falsche Nachrichten zum Verkauf* -, rondbrengen; *den Klingelbeutel* -, rondgaan met.

Herumtrappeln, (*trappelte herum, herumgetrappelt*) o. ww., m. *s.* om & heen trappelen.

Herumträtsche(l)n, (*trätsch(el)te herum, herumgeträtsch(el)t*) bedr. ww. rondbabbelen.

Herumtreiben, (*trieb herum, herumgetrieben*) bedr. ww. onr. omdrijven, ronddrijven, rondjagen; *die Mühlräder* -, doen omdraaien, bewegen; 2. o. ww. ronddrijven, rondzwalken; 3. wed. ww. *sich* -, rondzwerven, omdwalen, rondloopen; (fig.) *wo treibt er sich gegenwärtig herum?*, waar loopt hij toch?, waar zit hij dan toch?, waar houdt hij zich thans op?; *sich in schlechten Gesellschaften* -, bezoeken, zich ophouden in.

Herumtreten, (*trat herum, herumgetreten*) o. ww. onr., m. *s.* in een kring gaan staan, zich scharen om, om & treden; 2. naar de andere zijde treden; *treten Sie herum!*, kom hierheen!

Herumtrinken, (*trank herum, herumgetrunken*) o. ww. onr., m. *h.* in het rond drinken, op de rij af drinken, de flesch laten rondgaan.

Herumtrippeln, (*trippelte herum, herumgetrippelt*) o. ww., m. *h.* om & heen trippelen, rondtrippelen.

Herumtrödeln, (*trödelte herum, herumgetrödelt*) o. ww., m. *h.* ronddrentelen, rondslenteren, lanterfanten.

Herumtrödler, (*-s*, mv. *Herumtrödler*) m. drentelaar, lanterfanter m.; *-in* v. drentelaarster, lanterfantster v.

Herumtrollen, (*trollte herum, herumgetrollt*) o. ww., m. *s.* rondzwerven.

Herumtrotten, (*trottete herum, herumgetrottet*) o. ww., m. *s.* ronddraven.

Herumtummeln, (*tummelte herum, herumgetummelt*) o. ww., m. *h.* om & heen rijden; 2. bedr. ww. *ein Pferd* -, laten zwenken, allerlei bewegingen maken; (fig.) *seine Leute* -, aan het werk, aan den gang houden; 3. wed. ww. *sich* -, dan hier, dan daar zijn, druk in de weer zijn; (van kinderen), *auf dem Spielplatz* -, lustig, vroolijk aan het spelen zijn, *sich mit dem Feinde* -, schermutselen.

Herumwagen, (*wagte herum, herumgewagt*) wed. ww. *sich* -, het wagen er om te komen.

Herumwallen, (*wallte herum, herumgewallt*) bedr. ww., Z. *herumwandern.*

Herumwalzen, (*walzte herum, herumgewalzt*) o. ww. om & heen walsen.

Herumwälzen, (*wälzte herum, herumgewälzt*) bedr. ww. omwentelen, rondom rollen, om & heen rollen; 2. naar den anderen kant rollen; II. wed. ww. *sich auf dem Grase, im Bette* -, rollen; (fig.) *sich in Lastern* -, in de ondeugd baden.

Herumwandeln, herumwandern, (*wandelte* of *wanderte herum, herumgewandelt* of *herumgewandert*) o. ww., m. *h.* om & wandelen; it. heen en weer wandelen; *des Nachts im Schlafe* -, wandelen, nachtwandelaar zijn.

Herumwanken, (*wankte herum, herumgewankt*) o. ww. wankelen om, heen en weer wankelen.

Herumwaten, (*watete herum, herumgewatet*) o. ww., m. *s.* om & waden, rondwaden.

Herumwatscheln, (*watschelte herum, herumgewatschelt*) o. ww., m. *s.* rondsjokken.

Herumwehen, (*wehte herum, herumgeweht*) bedr. ww. omwaaien.

Herumweisen, (*wies herum, herumgewiesen*) bedr. ww. onr., Z. *herumzeigen.*

Herumwenden, (*wandte herum, herumgewandt*) bedr. ww. onr. omwenden, omkeeren, omdraaien.

Herumwerfen, (*warf herum, herumgeworfen*) bedr. ww. onr. om & werpen, omwerpen; (Rijk.) *das Pferd* -, omwenden, omkeeren; 2. *Kleider im Zimmer* -, rond werpen; 3. wed. ww. *sich im Bette* -, zich heen en weer werpen, wentelen.

Herumwickeln, (*wickelte herum, herumgewickelt*) bedr. ww. om & wikkelen, inwikkelen, inrollen, omheen rollen; *ein Läppchen um den Finger* -, wikkelen; 2. wed. ww. *sich* -, zich wikkelen.

Herumwinden, (*wand herum, herumgewunden*) bedr. ww. onr. omwinden, winden om; 2. wed. ww. *sich um die Bäume* -, zich winden om.

Herumwinken, (*winkte herum, herumgewinkt*) bedr. ww. wenken om terug te komen.

Herumwirbeln, (*wirbelte herum, herumgewirbelt*) bedr. ww. omdraaien, ronddwarrelen.

Herumwollen, (*wollte herum, herumgewollt*) o. ww. weerom willen.

Herumwuchern, (*wucherte herum, herumgewuchert*) o. ww. woekeren, zich woekerend verbreiden.

Herumwühlen, (*wühlte herum, herumgewühlt*) o. ww., m. *h.* om & woelen, wroeten.

Herumzählen, (*zählte herum, herumgezählt*) bedr. ww. rond betalen, op de rij af betalen.

Herumzanken (sich), *zankte herum, herumgezankt*) wed. ww. met elk. twisten, kijven.

Herumzausen, (*zauste herum, herumgezaust*) bedr. ww. heen en weer trekken, schudden, rukken en plukken.

Herumzeigen, (*zeigte herum, herumgezeigt*) bedr. ww. den weg om & wijzen, rondwijzen, hierheen wijzen; 2. o. ww. herwaarts wijzen.

Herumzerren, (*zerrte herum, herumgezerrt*) bedr. ww. met geweld om & trekken, heen en weer trekken.

Herumziehen, (*zog herum, herumgezogen*) bedr. ww. onr. trekken om; *einen Graben um ein Feld* -, omtrekken; it. *jem., etw. im Zimmer* -, hierheen trekken, heen en weer trekken; (fig.) *jem.* -, met belolten, valsche hoop paaien; *er wird Sie auch mit der Bezahlung* -, op de lange baan houden, lang laten wachten; *jem. bei der Nase* -, iem. voor den gek houden; II. o. ww. *um die Stadt* -, trekken om, rondtrekken; 2. *er ist schon in der ganzen Stadt herumgezogen*, hij is de geheele stad reeds rondgetrokken, heeft reeds in alle straten & gewoond; 3. *im Lande, in der Welt* -, rondloopen, zwerven, rondtrekken; *-de Völker*, nomadische, zwervende volken; *-de Schauspieler*, rondreizend.

Herumzotteln, (*zottelte herum, herumgezottelt*) o. ww., m. *s.* ronddrentelen.

Herumzupfen, (*zupfte herum, herumgezupft*) bedr. ww. heen en weer trekken.

Herunter, bijw. naar beneden, neer, af, van boven naar beneden (in de richting waar de spreker zich bevindt); *von oben* -, van boven naar beneden; *vom Felsen* -, van de rots af; *gerade* -, loodrecht naar beneden; *den Hut* -!, *mit dem Hute* -!, hoed af!; - *vom Pferde!*, (stijg, kom) van het paard af!; - *mit dem Redner!*, weg met den redenaar, spreker!

Herunteräugeln, (*äugelte herunter, heruntergeäugelt*) o. ww. herwaarts, naar beneden loeken.

Herunterbammeln, (*bammelte herunter, heruntergebammelt*) o. ww. herwaarts, naar beneden beieren.

Herunterbannen, (*bannte herunter, heruntergebannt*) bedr. ww. herwaarts, naar beneden bannen.

Herunterbegeben (sich), (*begab herunter, herunterbegeben*) wed. ww. onr. zich herwaarts, naar beneden begeven.

Herunterbekommen, (*bekam herunter, herunterbekommen*) bedr. ww. onr. herwaarts, naar beneden krijgen.

Herunterbemühen (sich),

(*bemühte herunter, herunterbemüht*) wed. ww., Z. *herabbemühen*.

Herunterbestellen, (*bestellte herunter, herunterbestellt*) bedr. ww. herwaarts, naar beneden bestellen.

Herunterbeten, (*betete herunter, heruntergebetet*) bedr. ww. afbidden, bidden, opdreunen.

Herunterbeugen, herunterbiegen, (*bog heruntergebogen* of *beugte heruntergebeugt*) bedr. ww. herwaarts, naar beneden buigen.

Herunterbilden, (*bildete herunter, heruntergebildet*) bedr. ww. vormen, doch in geringer hoedanigheid &.

Herunterbitten, (*bat herunter, heruntergebeten*) bedr. ww. onr. verzoeken beneden te komen.

Herunterblasen, (*blies herunter, heruntergeblasen*), Z. *herabblasen*.

Herunterblick, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. blik m. naar beneden.

Herunterblicken, (*blickte herunter, heruntergeblickt*) o. ww. herwaarts, naar beneden zien.

Herunterblinken, (*blinkte herunter, heruntergeblinkt*) o. ww. herwaarts, naar beneden blinken.

Herunterblitzen, (*blitzte herunter, heruntergeblitzt*), Z. *herabblitzen*.

Herunterbrausen, (*brauste herunter, heruntergebraust*) o. ww., m. *s.* hierheen, naar beneden bruisen.

Herunterbrechen, (*brach herunter, heruntergebrochen*), Z. *herabbrechen*.

Herunterbringen, (*brachte herunter, heruntergebracht*) bedr. ww. onr., Z. *herabbringen*; (fig.) *jem.* -, in minachting brengen, doen dalen, vallen; (van ziekten), *jem.* -, doen vervallen; it. verarmen.

Herunterbücken, (*bückte herunter, heruntergebückt*), Z. *herabbücken*.

Herunterdenken, (*dachte herunter, heruntergedacht*) o. ww. onr. zich in gedachten naar beneden verplaatsen.

Herunterdonnern, (*donnerte herunter, heruntergedonnert*) o. ww. neder donderen.

Herunterdrängen, (*drängte herunter, heruntergedrangt*), Z. *herabdrängen*.

Herunter-dringen, -drücken, -dürfen, -eilen, Z. *herabdringen* &.

Heruntererben, (*erbte herunter, heruntergeerbt*) o. ww., m. *h.* en wed. ww. *sich* -, overerven.

Herunter-fahren, -fallen, Z. *herabfahren* &.

Herunterfeilschen, (*feilschte herunter, heruntergefeilscht*) o. ww. afdingen.

Herunter-feuern, -finden, -flammen, -flattern, -fliegen, -fliehen, -fließen, -flimmern, -flüchten, -fluthen, -führen, -funkeln, -gabeln, -geben, Z. *herabfeuern* &.

Heruntergehen, (*ging herunter, heruntergegangen*) o. ww. onr. naar beneden gaan; (fig.) (van prijzen &), dalen, iager worden.

Herunter-gießen, -gleiten, -glitschen, -gucken, -haben, -hallen, Z. *herabgießen* &.

Herunterhandeln, (*handelte herunter, heruntergehandelt*) o. ww., m. *h.* afdingen.

Herunterhängen, (*hängte herunter, heruntergehängt*) bedr. ww., Z. *herabhängen*.

Herunter-hangen, -harken, -hauen, -heben, -helfen, -hetzen, -hinken, -holen, Z. *herabhängen* &.

Herunterhorchen, (*horchte herunter, heruntergehorcht*) o. ww. naar beneden luisteren.

Herunterhören, (*hörte herunter, heruntergehört*) o. ww., Z. *herunterhorchen*.

Herunter-hüpfen, -hutschen, -jagen, -kämmen, Z. *herabhüpfen* &.

Herunterkanzeln, (*kanzelte herunter, heruntergekanzelt*) bedr. ww. van den kansel preeken, berispen, doorhalen.

Herunter-karren, -kehren, -klettern, -klimmen, -kollern, -kommen, -können, -kriegen, -lacheln, -langen, -lassen, -laufen, Z. *herabkarren* &.

Herunterläutern, (*läuterte herunter, heruntergeläutert*) bedr. ww. *den Zeug* -, (Hoed.) zuiver kloppen.

Herunterlegen, -leiten, -lenken, Z. *herablegen* &.

Herunterlesen, (*las herunter, heruntergelesen*) bedr. ww. onr. *die Federn vom Rocke* -, wegnemen; it. *eine Seite in einem Buche* -, aflezen van boven naar beneden.

Herunter-leuchten, -locken, Z. *herablocken* &.

Heruntermachen) (*machte herunter, heruntergemacht*) bedr. ww. *Gardinen* -, naar beneden laten; (fig.) *jem.* -, doorhalen, kapittelen; it. belasteren.

Herunter-mahen, -mögen, -müssen, -nehmen, -nöthigen, -packen, -prasseln, -prügeln, -purzeln, -rasseln, -rauschen, -rechen, -regnen, -reichen, Z. *herabmähen* &.

Herunterreißen, (*riss herunter, heruntergerissen*) bedr. ww. onr. naar beneden trekken, rukken, afrukken; (fig.) *jem.* -, Z. *heruntermachen*.

Herunter-reiten, -rennen, -rieseln, -ringeln, -rinnen, -rollen, -rücken, -rufen, -rutschen, -säbeln, -sagen, -säuseln, -sausen, -schaffen, -schallen, -schauen, -scheinen, -scheren, -scheuchen, -schicken, -schieben, -schillen, -schießen, -schiffen, -schimmern, Z. *herabreiten* &.

Herunterschlagen, (*schlug herunter, heruntergeschlagen*) bedr. ww. onr. naar beneden slaan; *Nüsse* -, afslaan; 2. o. ww. naar beneden vallen, storten.

Herunter-schleichen, -schlendern, -schlenken, -schleppen, -schleudern, -schlüpfen, -schmeißen, Z. *herabschleichen* &.

Herunterschmettern, (*schmetterte herunter, heruntergeschmettert*) o. ww., m. *s.* met gekraak herwaarts neder storten; 2. bedr. ww. nederwerpen.

Herunterschneiden, (*schnitt herunter, heruntergeschnitten*) bedr. ww. onr. afsnijden, wegsnijden.

Herunter-schreien, -schreiten, -schütteln, -schütten, -schwanken, -schwärmen, -schweben, -schwemmen, -schwenken, -schwimmen, -schwingen, -schwirren, -segeln, -sehen, Z. *herabschreien* &.

Heruntersehnen, (*sehnte herunter, heruntergesehnt*) bedr. ww. hier naar beneden verlangen; 2. wed. ww. *sich* -, verlangen hier naar beneden te gaan.

Herunter-senden, -senken, -sein, -setzen, -sinken, Z. *herabsenden* &.

Heruntersinken, (*sank herunter, heruntergesunken*) o. ww. onr., m. *s.* neerzinken; it. neerdalen, zinken.

Herunter-sollen, -sprechen, -sprengen, -springen, -spritzen, -starren, -stechen, -stecken, -stehlen, -steigen, -stellen, -stimmen, -stolpern, Z. *herabsollen* &.

Herunterstören, (*störte herunter, heruntergestört*) bedr. ww. naar beneden schommelen.

Herunterströmen, (*strömte herunter, heruntergeströmt*) o. ww., m. *s.* afstroomen, naar beneden stroomen.

Herunterstürmen, (*stürmte herunter, heruntergestürmt*) o. ww., m. *h.* en *s.* hier naar beneden stormen; 2. bedr. ww. stormend herwaarts, naar beneden brengen.

Herunterstürzen, -tanzen, -taumeln, -thun, -toben, -tönen, -torkeln, -tosen, -traben, -tragen, -träufeln, -traufen, Z. *herabstürzen* &.

Herunterträufen, (*träufte herunter, heruntergeträuft*) bedr. ww. in droppels laten neervallen.

Herunter-treiben, -treten, -triefen, -trippeln, -tröpfeln, -trotten, -wachsen, -wackeln, -wagen, -wallen, -wälzen, -wandeln, -wandern, -wanken, Z. *herabtreiben* &.

Herunterwärts, bijw. benedenwaarts, naar beneden.

Herunter-watscheln, -wehen, -weisen, -werfen, -winden, -winken, -wirbeln, -wogen, -wollen, -wünschen, Z. *herabwatscheln* &.

Herunterwürgen, (*würgte herunter, heruntergewürgt*) bedr. ww. worgend naar beneden brengen.

Herunterzaubern, (*zauberte*

herunter, heruntergezaubert) bedr. ww. herwaarts, naar beneden tooveren.

Herunter-zeigen, -zerren, Z. *herabzeigen.*

Herunterziehen, (*zog herunter, heruntergezogen*) bedr. ww. onr. naar beneden trekken, aftrekken; *den Hut* -, afzetten; 2. o. ww., m. *s.* op eene lagere verdieping gaan wonen.

Herunter-zischen, -zwängen, Z. *herabzischen* &.

Hervor, bijw. te voorschijn, voor den dag, uit, naar buiten.

Hervorarbeiten, (*arbeitete hervor, hervorgearbeitet*) bedr. ww. voor den dag brengen, te voorschijn brengen, aan het licht brengen, uithalen, uittrekken; *jem. unter seinem Pferde* -, uithalen; 2. wed. ww. *sich* -, zich met inspanning er uit werken, er boven op werken.

Hervoräugeln, (*äugelte hervor, hervorgeäugelt*) o. ww. lonken.

Hervorbannen, (*bannte hervor, hervorgebannt*) bedr. ww. te voorschijn bannen, door tooverwoorden te voorschijn doen komen.

Hervorbegeben (sich), *begab hervor, hervorbegeben*) wed. ww. te voorschijn komen.

Hervorbekommen, (*bekam hervor, hervorbekommen*) bedr. ww. te voorschijn brengen.

Hervorbemühen (sich), (*bemühte hervor, hervorbemüht*) wed. ww. voor den dag komen, zich vertoonen.

Hervorbewegen, (*bewegte hervor, hervorbewegt*) bedr. ww. te voorschijn doen komen; 2. wed. ww. *sich* -, voor den dag komen.

Hervorbitten, (*bat hervor, hervorgebeten*) bedr. ww. onr. verzoeken voor den dag te komen.

Hervorblicken, (*blickte hervor, hervorgeblickt*) o. ww., m. *h.* van achteren zien; 2. (van de zon), *hinter Wolken* -, te voorschijn komen, voor den dag komen, verschijnen; *hinter den Gardinen* -, achter & uitkijken; (fig.) zich vertoonen.

Hervorblinken, (*blinkte hervor, hervorgeblinkt*) o. ww. van achter blinken.

Hervorblühen, (*blühte hervor, hervorgeblüht*) o. ww., m. *h.* beginnen te bloeien, ontluiken, uit den knop komen.

Hervorbrechen, (*brach hervor, hervorgebrochen*) o. ww. onr., m. *s.* uitbreken, doorbreken; (van den vijand), onverwachts uit de hinderlaag storten, beginnen te verschijnen; (van eene beek), ontspringen; (van eene bloem), ontluiken, uitkomen; (fig.) (van hartstochten), uitbarsten.

Hervorbringen, (*brachte hervor, hervorgebracht*) bedr. ww. onr. te voorschijn brengen, voor den dag brengen; (fig.) (van dieren), telen, voortbrengen; (van God), doen ontstaan, scheppen, voortbrengen; *Töne* -, voortbrengen, doen hooren.

Hervorbringung, v., Z. *hervorbringen*; it. voortbrengsel v., opbrengst v.; *-skraft* v. voortbrengende kracht v., scheppingsvermogen o.

Hervordämmern, (*dämmerte hervor, hervorgedämmert*) o. ww., m. *h.* schemerend voor den dag komen.

Hervordampfen, (*dampfte hervor, hervorgedampft*) o. ww., m. *h.* dampend verschijnen, als damp zich vertoonen.

Hervordeute(l)n, (*deute(l)te hervor, hervorgedeute(l)t*) bedr. ww. door uitleggen voortbrengen.

Hervordrängen, (*drängte hervor, hervorgedrängt*) bedr. ww. vooruitdringen, te voorschijn dringen, doen te voorschijn komen, uitdrijven; 2. wed. ww. *sich* -, zich een weg banen; (fig.) *sich überall* -, zich op den voorgrond plaatsen, zich indringen; (gemeenz.) haantje de voorste zijn.

Hervordringen, (*drang hervor, hervorgedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* uitdringen, voorwaarts dringen, met moeite voor den dag komen; (van het water), doordringen.

Hervordürfen, (*durfte hervor, hervorgedurft*) o. ww. onr. voor den dag mogen komen.

Hervoreilen, (*eilte hervor, hervorgeeilt*) o. ww., m. *s.* snel voor den dag komen.

Hervorfahren, (*fuhr hervor, hervorgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* in of met een rijtuig verschijnen, voorkomen.

Hervorfallen, (*fiel hervor, hervorgefallen*) o. ww. onr., m. *s.* vooruit vallen.

Hervorfeuern, (*feuerte hervor, hervorgefeuert*) o. ww., m. *s.* vurend verschijnen.

Hervorflammen, (*flammte hervor, hervorgeflammt*) o. ww., m. *s.* vlammend verschijnen.

Hervorflattern, (*flatterte hervor, hervorgeflattert*) o. ww., m. *s.* fladderend voor den dag komen.

Hervorfliegen, (*flog hervor, hervorgeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* voor den dag vliegen, vliegend te voorschijn komen.

Hervorfließen, (*floss hervor, hervorgeflossen*) o. ww., m. *s.* voorvloeien.

Hervorflimmern, (*flimmerte hervor, hervorgeflimmert*) o. ww. flikkerend voor den dag komen, verschijnen.

Hervorfluten, (*flutete hervor, hervorgeflutet*) o. ww., m. *s.* vloeiend voor den dag komen.

Hervorführen, (*führte hervor, hervorgeführt*) bedr. ww. te voorschijn leiden.

Hervorgeben, (*gab hervor, hervorgegeben*) bedr. ww. onr. uitsteken, aangeven.

Hervorgehen, (*ging hervor, hervorgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* uitgaan, voor den dag komen, uitsteken, uithangen, verschijnen; (fig.) het gevolg zijn, volgen, blijken; *daraus geht hervor*, daaruit volgt, blijkt; it. Z. *hervorragen, hervorstehen.*

Hervorglänzen, (*glänzte hervor, hervorgeglänzt*) o. ww., m. *h.* schijnen door, zich met glans vertoonen, uitblinken; (fig.) *-de Eigenschaften*, uitstekend, schitterend.

Hervorgleiten, (*glitt hervor, hervorgeglitten*) of **hervorglitschen,** (*glitschte hervor, hervorgeglitscht*) o. ww., m. *s.* glijdend te voorschijn komen, komen aanglijden.

Hervorglühen, (*glühte hervor, hervorgeglüht*) o. ww. gloeiend voor den dag komen.

Hervorgucken, (*guckte hervor, hervorgeguckt*) o. ww., m. *s.*, Z. *hervorsehen.*

Hervorhäkeln, (*häkelte hervor, hervorgehäkelt*) en **hervorhaken,** (*hakte hervor, hervorgehakt*) bedr. ww. met haken te voorschijn halen.

Hervorhallen, (*hallte hervor, hervorgehallt*) o. ww. klinken.

Hervorharken, (*harkte hervor, hervorgeharkt*) bedr. ww. met de hark te voorschijn halen.

Hervorheben, (*hob hervor, hervorgehoben*) bedr. ww. onr. doen uitkomen, bewijzen, doen gelden; (fig.) *den Glanz* -, verheffen, doen uitkomen; *dadurch wird ihre Schönheit nur noch mehr hervorgehoben*, verhoogd; (Schild.) *eine Figur* -, doen uitkomen; 2. wed. ww. (fig.) *sich* -, omhoog verschijnen, zich verheffen.

Hervorhetzen, (*hetzte hervor, hervorgehetzt*) bedr. ww. opjagen.

Hervorhinken, (*hinkte hervor, hervorgehinkt*) o. ww., m. *s.* komen aanhinken.

Hervorholen, (*holte hervor, hervorgeholt*) bedr. ww. voor den dag halen.

Hervorhüpfen, (*hüpfte hervor, hervorgehüpft*) o. ww., m. *s.* huppelend voor den dag komen.

Hervorhutschen, (*hutschte hervor, hervorgehutscht*) o. ww., m. *s.* komen aanglijden.

Hervorjagen, (*jagte hervor, hervorgejagt*) bedr. ww. opjagen.

Hervorjauchzen, (*jauchzte hervor, hervorgejauchzt*) o. ww., m. *s.* juichend te voorschijn komen.

Hervorkeimen, (*keimte hervor, hervorgekeimt*) o. ww., m. *h.* ontkiemen, ontluiken, voor den dag komen.

Hervorkommen, (*kam hervor, hervorgekommen*) o. ww. onr., m. *h.* te voorschijn komen, verschijnen, zich vertoonen; (van planten), ontluiken, uitkomen; it. uitspruiten; *diese Quelle kommt da wieder hervor*, zichtbaar worden.

Hervorkönnen, (*konnte hervor, hervorgekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* voor den dag kunnen komen.

Hervorkriechen, (*kroch hervor, hervorgekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* te voorschijn kruipen.

Hervorlächeln, (*lächelte hervor, hervorgelächelt*) o. ww. lachend opzien, een vriendelijk gelaat toonen.

Hervorlangen, (*langte hervor, hervorgelangt*) bedr. ww. voor den dag halen.

Hervorlassen, (*liesz hervor, her-*

vorgelassen) bedr. ww. te voorschijn laten komen.

Hervorlaufen, (*lief hervor, hervorgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* vooruitloopen; 2. uitloopen.

Hervorleiten, (*leitete hervor, hervorgeleitet*) bedr. ww. te voorschijn leiden.

Hervorlenken, (*lenkte hervor, hervorgelenkt*) bedr. ww. te voorschijn sturen, vertoonen.

Hervorleuchten, (*leuchtete hervor, hervorgeleuchtet*) o. ww., m. *h.* lichten uit, stralen uit; it. een schijnsel werpen; (fig.) *die Grösze des Schöpfers leuchtet aus seinen Werken hervor*, blijkt, vertoont zich, schittert; 2. onp. ww. blijken, zich openbaren.

Hervorlocken, (*lockte hervor, hervorgelockt*) bedr. ww. te voorschijn lokken, uitlokken.

Hervormachen, (*machte hervor, hervorgemacht*) bedr. ww. maken dat & te voorschijn komt; 2. wed. ww. *sich* -, voor den dag komen, zich vertoonen.

Hervormögen, (*mochte hervor, hervorgemocht*) o. ww. onr., m. *h.* te voorschijn willen komen, willen uitgaan.

Hervormühen, (*mühte hervor, hervorgemüht*) bedr. ww. met moeite voor den dag brengen.

Hervormurmeln, (*murmelte hervor, hervorgemurmelt*) bedr. ww. mompelen.

Hervormüssen, (*musste hervor, hervorgemusst*) o. ww. onr., m. *h.* voor den dag moeten komen.

Hervornehmen, (*nahm hervor, hervorgenommen*) bedr. ww. onr. voor den dag halen, brengen, uitnemen.

Hervornöthigen, (*nöthigte hervor, hervorgenöthigt*) bedr. ww. noodzaken voor den dag komen.

Hervorpacken, (*packte hervor, hervorgepackt*) bedr. ww. uitpakken.

Hervorprangen, (*prangte hervor, hervorgeprangt*) o. ww. met pracht verschijnen.

Hervorprügeln, (*prügelte hervor, hervorgeprügelt*) bedr. ww. eruit slaan, vooruit slaan.

Hervorquellen, (*quoll hervor, hervorgequollen*) o. ww. onr., m. *s.* uitborrelen, ontspringen, opwellen.

Hervorquerlen, (*querlte hervor, hervorgequerlt*) o. ww., m. *s.* draaiend te voorschijn komen.

Hervorragen, (*ragte hervor, hervorgeragt*) o. ww., m. *h.* uitsteken boven &, zich verheffen; *dieser Baum ragt zwei Fusz über die Mauer hervor*, steekt & boven den muur uit; *um einen Fusz über die andern* -, langer zijn, grooter; *das Schloss ragt über alle Häuser hervor*, steekt boven & uit; *die -den Theile*, uitspringend, vooruitstekend; (Pl.) *-de Blätter*, uitspringend; (fig.) uitmunten, zich verheffen, in het oog loopen; *-der Kopf*, uitstekend vernuft; *-de Verdienste*, uitstekend.

Hervorragung, v., Z. *hervorragen*; (Bouwk.) vooruitsprong m.; (Ontlk.) uitwas m.

Hervorrauchen, (*rauchte hervor, hervorgeraucht*) o. ww. als rook uitkomen, opstijgen.

Hervorrauschen, (*rauschte hervor, hervorgerauscht*) o. ww., m. *h.* ruischend voor den dag komen.

Hervorrecken, (*reckte hervor, hervorgereckt*) bedr. ww., Z. *hervorstrecken.*

Hervorreichen, (*reichte hervor, hervorgereicht*) bedr. ww. aanreiken, overreiken, toesteken; 2. o. ww. herwaarts reiken.

Hervorreiszen, (*riss hervor, hervorgerissen*) bedr. ww. onr. uitrukken.

Hervorreiten, (*ritt hervor, hervorgeritten*) o. ww. onr., m. *h.* komen aanrijden.

Hervorrennen, (*rannte hervor, hervorgerannt*) o. ww. onr., m. *s.* in een ren te voorschijn komen.

Hervorrieseln, (*rieselte hervor, hervorgerieselt*) o. ww., m. *h.* ruischend te voorschijn komen, opborrelen.

Hervorringen(sich), (*rang hervor, hervorgerungen*) wed. ww. onr. met moeite te voorschijn komen, doordringen.

Hervorrinnen, (*rann hervor, hervorgeronnen*) o. ww. onr., m. *s.* al stroomende te voorschijn komen.

Hervorrollen, (*rollte hervor, hervorgerollt*) o. ww., m. *s.* herwaarts rollen; 2. bedr. ww. rollend te voorschijn brengen.

Hervorrücken, (*rückte hervor, hervorgerückt*) bedr. ww. vooruitschuiven, vooruitstooten; 2. o. ww., m. *s.* voorwaarts rukken, voortrukken, vooruitrukken.

Hervorrufen, (*rief hervor, hervorgerufen*) bedr. ww. onr. *jem.* -, herwaarts roepen, oproepen; 2. (fig.) voortbrengen, veroorzaken, doen ontstaan; *Kriege* -, opwekken, doen ontstaan; *Schwierigkeiten* -, opwerpen, veroorzaken; *das Fieber* -, doen ontstaan.

Hervorrutschen, (*rutschte hervor, hervorgerutscht*) o. ww., m. *s.* herwaarts glijden.

Hervorschaffen, (*schaffte hervor, hervorgeschafft*) bedr. ww. met moeite bijeen brengen, voor den dag halen; *unter dem Schutte* -, uithalen, opdelven.

Hervorschallen, (*schallte hervor, hervorgeschallt*) o. ww. herwaarts klinken.

Hervorschauen, (*schaute hervor, hervorgeschaut*) o. ww. er uit kijken; (Wapenk.) *-d* bijv. nw. uitstekend, vooruitspringend, wat er uit kijkt.

Hervorscheinen, (*schien hervor, hervorgeschienen*) bedr. ww. onr., Z. *hervorleuchten.*

Hervorscheuchen, (*scheuchte hervor, hervorgescheucht*) bedr. ww. opjagen.

Hervorschieben, (*schob hervor, hervorgeschoben*) bedr. ww. onr. herwaarts schuiven.

Hervorschielen, (*schielte hervor, hervorgeschielt*) o. ww. gluren.

Hervorschieszen, (*schoss hervor, hervorgeschossen*) o. ww. onr. te voorschijn schieten, ijlen; *unter dem Tische* -, uitschieten; 2. uitkomen, uitschieten; 3. uitkomen, ontkiemen, ontspruiten.

Hervorschiffen, (*schiffte hervor, hervorgeschifft*) o. ww., m. *s.* komen aanzeilen.

Hervorschimmern, (*schimmerte hervor, hervorgeschimmert*) o. ww. uitblinken, schijnen.

Hervorschleichen, (*schlich hervor, hervorgeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* voor den dag sluipen.

Hervorschleppen, (*schleppte hervor, hervorgeschleppt*) bedr. ww. voorwaarts sleepen, voor den dag sleepen; 2. wed. ww. *sich* -, met moeite verschijnen.

Hervorschleudern, (*schleuderte hervor, hervorgeschleudert*) bedr. ww. voorwaarts werpen.

Hervorschlüpfen, (*schlüpfte hervor, hervorgeschlüpft*) o. ww., m. *h.* te voorschijn sluipen, glippen, sluipend te voorschijn komen.

Hervorschmeiszen, (*schmiss hervor, hervorgeschmissen*) bedr. ww. onr. herwaarts smijten, werpen, gooien.

Hervorschreiten, (*schritt hervor, hervorgeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* voor den dag stappen.

Hervorschwanken, (*schwankte hervor, hervorgeschwankt*) o. ww., m. *s.* wankelend te voorschijn komen.

Hervorschweben, (*schwebte hervor, hervorgeschwebt*) o. ww., m. *s.* zwevend verschijnen.

Hervorschwellen, (*schwoll hervor, hervorgeschwollen*) o. ww. onr., m. *s.* opzwellen, zich verheffend te voorschijn komen, uitpuilen.

Hervorschwimmen, (*schwamm hervor, hervorgeschwommen*) o. ww. onr. zwemmend voor den dag komen.

Hervorschwingen, (*schwang hervor, hervorgeschwungen*) bedr. ww. onr. herwaarts zwaaien; 2. wed. ww. *sich* -, zich vertoonen, zich onderscheiden.

Hervorsegeln, (*segelte hervor, hervorgesegelt*) o. ww., m. *s.* herwaarts zeilen.

Hervorsehen, (*sah hervor, hervorgesehen*) o. ww. onr. opzien, uitkijken.

Hervorsein, (*war hervor, hervorgewesen*) o. ww. onr., m. *s.* verschenen zijn, zichtbaar zijn.

Hervorsetzen, (*setzte hervor, hervorgesetzt*) bedr. ww. voorwaarts zetten, voor oogen zetten.

Hervorsollen, (*sollte hervor, hervorgesollt*) o. ww. te voorschijn moeten komen.

Hervorsprechen, (*sprach hervor, hervorgesprochen*) o. ww. onr., m. *h.* spreken van achter &, uiten.

Hervorspriesszen, (*spross hervor, hervorgesprossen*) bedr. ww. onr., Z. *hervorsprossen.*

Hervorspringen, (*sprang hervor, hervorgesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* voor den dag springen; (Bouwk.) uitspringen, uitsteken, een uitstek vormen; *-der Winkel*, uitspringende hoek; (fig.) in het oog

vallen; *daraus springt hervor*, daaruit blijkt, volgt.

Hervorspritzen, (*spritzte hervor, hervorgespritzt*) o. ww., m. *s.* uitspruiten, uitspringen; 2. bedr. ww. uitspruiten, uitwerpen, uitstorten.

Hervorsprossen, (*sprosste hervor, hervorgesprosst*) o. ww., m. *s.* ontspringen, uitspringen, ontstaan; (fig.) geboren worden.

Hervorsprudeln, (*sprudelte hervor, hervorgesprudelt*) o. ww. uitborrelen, uitwellen.

Hervorsprühen, (*sprühte hervor, hervorgesprüht*) o. ww., m. *s.* spatten.

Hervorstechen, (*stach hervor, hervorgestochen*) o. ww. onr., m. *h.* uitsteken, uitspringen; it. Z. *hervorsprossen*; (Schild.) (van eene kleur), *unter den andern* -, uitsteken, uitkomen, de overhand hebben; (fig.) zich onderscheiden, schitteren, uitmunten, in het oog vallen; *sein Werk hat nichts -des*, niets in het oog vallends; *-de Eigenschaft*, uitstekend.

Hervorstehen, (*stand hervor, hervorgestanden*) o. ww. onr., m. *h.* vooruitstaan, vooruitsteken; *-d* bijv. nw. (Pl.) vooruitspringend, uitstekend.

Hervorsteigen, (*stieg hervor, hervorgestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* opstijgen, oprijzen.

Hervorstoszen, (*stiesz hervor, hervorgestoszen*) bedr. ww. onr. vooruitstooten, vooruitduwen.

Hervorstrahlen, (*strahlte hervor, hervorgestrahlt*) o. ww. schitteren, naar buiten stralen schieten.

Hervorstrecken, (*streckte hervor, hervorgestreckt*) bedr. ww. *den Fusz* -, vooruitsteken, uitsteken, uitstrekken.

Hervorströmen, (*strömte hervor, hervorgeströmt*) o. ww., m. *h.* en *s.* te voorschijn stroomen, uitstroomen, in menigte uitstroomen.

Hervorstürmen, (*stürmte hervor, hervorgestürmt*) o. ww., m. *s.* snel te voorschijn komen.

Hervorstürzen, (*stürzte hervor, hervorgestürzt*) o. ww., m. *s.* vooruitstorten, plotseling te voorschijn komen.

Hervorsuchen, (*suchte hervor, hervorgesucht*) bedr. ww. uitzoeken, opzoeken, voor den dag halen; (fig.) *Gründe* -, zoeken, met moeite bijeenbrengen; *Händel* -, twist zoeken.

Hervortanzen, (*tanzte hervor, hervorgetanzt*) o. ww., m. *s.* dansend optreden.

Hervortauchen, (*tauchte hervor, hervorgetaucht*) o. ww., m. *s.* oprijzen; 2. bedr. ww. boven brengen.

Hervortaumeln, (*taumelte hervor, hervorgetaumelt*) o. ww., m. *s.* tuimelend te voorschijn komen.

Hervorthun, (*that hervor, hervorgethan*) bedr. ww. onr. doen uitkomen, voor den dag brengen, toonen; *thun Sie die Hand da hervor*, steek de hand uit, laat & zien, toon de hand; 2. wed. ww. *sich* -, verschijnen, zich vertoonen; *sich in etw.* -, uitmunten, zich onderscheiden; *sich durch etw.* -, zich onderscheiden, uitmunten.

Hervortönen, (*tönte hervor, hervorgetönt*) o. ww. uitklinken.

Hervortorkeln, (*torkelte hervor, hervorgetorkelt*) o. ww., m. *s.*, Z. *hervortaumeln*.

Hervortosen, (*toste hervor, hervorgetost*) o. ww., m. *s.* met gedruis voor den dag komen.

Hervortraben, (*trabte hervor, hervorgetrabt*) o. ww., m. *s.* in een draf verschijnen, vooruitdraven.

Hervortragen, (*trug hervor, hervorgetragen*) bedr. ww. onr. aandragen.

Hervortreiben, (*trieb hervor, hervorgetrieben*) bedr. ww. onr. uitdrijven, doen uitkomen, voortdrijven; (Schild.) Z. *hervorheben*; 2. o. ww., Z. *hervorsprossen*.

Hervortreten, (*trat hervor, hervorgetreten*) o. ww. onr., m. *s.* verschijnen, uitkomen, te voorschijn komen, voor den dag komen; *aus dem Gebüsche, hinter der Thüre* -, voortreden, te voorschijn komen; *aus dem Gliede* -, voortreden; (Heelk.) uittreden; (Ontlk.) vooruitspringen, uitzakken; (Bouwk.) uitspringen; (Schild.) (van figuren), uitkomen, vooruitkomen.

Hervortribbeln, (*tribbelte hervor, hervorgetribbelt*) o. ww., m. *s.* dribbelend verschijnen.

Hervortrotten, (*trottete hervor, hervorgetrottet*) o. ww., m. *s.*, Z. *hervortraben*.

Hervorwachsen, (*wuchs hervor, hervorgewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* opgroeien, opwassen; (van planten), uitkomen, ontspruiten, ontkiemen.

Hervorwagen (sich), (*wagte hervor, hervorgewagt*) wed. ww. het wagen te verschijnen.

Hervorwallen, (*wallte hervor, hervorgewallt*) o. ww., m. *s.* in menigte te voorschijn komen.

Hervorwälzen, (*wälzte hervor, hervorgewälzt*) bedr. ww. voorwaarts rollen.

Hervorwanken, (*wankte hervor, hervorgewankt*) o. ww., m. *s.* wankelend voor den dag komen.

Hervorwatscheln, (*watschelte hervor, hervorgewatschelt*) o. ww., m. *s.* sjokkend verschijnen.

Hervorwecken, (*weckte hervor, hervorgeweckt*) bedr. ww. opwekkend of aanblazend te voorschijn doen komen.

Hervorwehen, (*wehte hervor, hervorgeweht*) o. ww., m. *s.* en bedr. ww. herwaarts waaien.

Hervorweisen, (*wies hervor, hervorgewiesen*) bedr. ww. onr. *etw. aus der Tasche* -, uithalen, te voorschijn brengen en toonen.

Hervorwerfen, (*warf hervor, hervorgeworfen*) bedr. ww. onr. opwerpen, herwaarts werpen, gooien.

Hervorwinden, (*wand hervor, hervorgewunden*) bedr. ww. onr. loswinden; 2. wed. ww. *sich* -, te voorschijn kronkelen.

Hervorwinken, (*winkte hervor, hervorgewinkt*) bedr. ww. met een wenk doen verschijnen, wenken om voor den dag te komen.

Hervorwirbeln, (*wirbelte hervor, hervorgewirbelt*) bedr. ww. voorwaarts dwarrelen.

Hervorwitzeln, (*witzelte hervor, hervorgewitzelt*) bedr. ww. met gezochte geestigheid voor den dag brengen.

Hervorwollen, (*wollte hervor, hervorgewollt*) o. ww. onr. te voorschijn of voor den dag willen komen.

Hervorwünschen, (*wünschte hervor, hervorgewünscht*) bedr. ww. hier wenschen.

Hervorzaubern, (*zauberte hervor, hervorgezaubert*) bedr. ww. te voorschijn tooveren.

Hervorzeigen, (*zeigte hervor, hervorgezeigt*) bedr. ww. toonen.

Hervorzerren, (*zerrte hervor, hervorgezerrt*) bedr. ww. met geweld herwaarts trekken.

Hervorzeugen, (*zeugte hervor, hervorgezeugt*) bedr. ww. voortbrengen.

Hervorziehbar, bijv. (Nat.hist.) wat uitgetrokken, uitgehaald kan worden, uitrekbaar.

Hervorziehen, (*zog hervor, hervorgezogen*) bedr. ww. onr. *etw. aus der Tasche* -, uithalen, voor den dag halen, uittrekken; (fig.) *jem. aus dem Staube* -, verheffen; *etw.* -, aan den dag brengen, bekend maken; 2. o. ww., m. *s.* voorwaarts trekken.

Hervorzupfen, (*zupfte hervor, hervorgezupft*) bedr. ww. trekkend te voorschijn brengen.

Herwackeln, (*wackelte her, hergewackelt*) o. ww., m. *s.* aanwaggelen.

Herwagen (sich), (*wagte her, hergewagt*) wed. ww. zich hierheen durven begeven, wagen hier te komen.

Herwallen, (*wallte her, hergewallt*) o. ww., m. *s.* aankomen.

Herwalzen, (*walzte her, hergewalzt*) o. ww., m. *s.* hierheen walsen, aanwalsen.

Herwälzen, (*wälzte her, hergewälzt*) bedr. ww. aanrollen; 2. wed. ww. *sich* -, rollende naderen.

Herwandeln, (*wandelte her, hergewandelt*) o. ww., m. *h.* en *s.* hierheen wandelen; *neben einander* -, naast elk. voortloopen.

Herwandern, (*wanderte her, hergewandert*) o. ww., m. *s.* en *h.* hierheen trekken.

Herwanken, (*wankte her, hergewankt*) o. ww., m. *s.* aanwankelen, hierheen waggelen.

Herwärts, bijw. herwaarts, hierheen.

Herwatscheln, (*watschelte her, hergewatschelt*) o. ww., m. *s.*, komen aansjokken.

Herweg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. weg m., reis v. hierheen; *auf dem* -, op (zijne) reis hierheen.

Herwehen, (*wehte her, hergeweht*) o. ww., m. *h.* aanwaaien, herwaarts waaien; 2. bedr. ww. hierheen waaien;

der Wind wehte ein Blatt Papier her, deed & hierheen waaien.

Herweisen, (*wies her, hergewiesen*) bedr. ww. onr., Z. *herzeigen.*

Herwenden, (*wandte her, hergewandt*) bedr. ww. onr. hierheen wenden, heenwenden; 2. wed. ww. *sich zu* of *gegen jemn.* -, zich wenden naar, overbuigen.

Herwerfen, (*warf her, hergeworfen*) bedr. ww. onr. hierheen werpen, heenwerpen; *sich über jem.* -, zich op iem. storten.

Herwieder, bijw. (veroud.) weer hier.

Herwimmern, (*wimmerte her, hergewimmert*) bedr. ww. klagend of kermend uitbrengen; it. jammerend, treurend, klagend hierheen komen.

Herwinden, (*wand her, hergewunden*) bedr. ww. onr. hierheen winden; 2. wed. ww. *sich* -, herwaarts kronkelen.

Herwinken, (*winkte her, hergewinkt*) bedr. ww. wenken hierheen te komen; 2. o. ww., m. *h.* herwaarts wenken.

Herwinseln, (*winselte her, hergewinselt*) bedr. ww. steunend uiten.

Herwirbeln, (*wirbelte her, hergewirbelt*) o. ww., m. *s.* aandraaien, al dwarrelende naderen.

Herwogen, (*wogte her, hergewogt*) o. ww., m. *s.* aangolven, golvend naderen.

Herwölben (sich), (*wölbte her, hergewölbt*) wed. ww. zich als een gewelf hierheen uitstrekken.

Herwölken, (*wölkte her, hergewölkt*) o. ww. als eene wolk naderen, in menigte herwaarts komen.

Herwollen, (*wollte her, hergewollt*) o. ww., m. *h.* hierheen willen; *wenn Sie an diesen Platz* -, als gij hier wilt gaan zitten.

Herwünschen, (*wünschte her, hergewünscht*) bedr. ww. wenschen hier te hebben.

Herwurf, (-(*e*)*s*, mv. *Herwürfe*) m. worp m. hierheen.

Herwüthen, (*wüthete her, hergewüthet*) o. ww., m. *s.* woedend naderen.

Herz, (-*ens*, mv. -*en*) o. hart o.; *jemn. den Dolch in's - stoszen*, iem. den dolk in het hart stooten; *so lange mir das - im Leibe schlägt*, zoo lang ik leef; *ein Kind unter dem -en tragen*, een kind onder het hart dragen, zwanger zijn; *das ist mir ein Stich in 's -, das zerreiszt, durchbohrt mein* -, dat verscheurt, doorboort mij het hart; *jemn. das - schwer machen*, iem. bedroefd, benauwd maken; *das liegt mir zentnerschwer auf dem -en*, dat weegt mij als lood op het hart; *es wurde ihr schwach um 's* -, zij geraakte van haar stuk, viel in zwijm, in onmacht; *es wird mir enge um's* -, het wordt mij benauwd om het hart; *sein - ist voll*, zijn hart is vol; *mir ward warm um's* -, ik werd bewogen, aangedaan; *sprechen, wie es jemn. um das - ist*, openhartig spreken, zeggen zoo als men het meent; *wie ist es dir um's* -?, hoe gevoelt gij u?; *das - wollte mir dabei springen, bersten*, het hart zoude mij daarbij gebroken hebben; *sich etw. sehr zu -en nehmen*, iets zeer ter harte nemen, zich zeer bedroeven over; *das geht mir sehr zu -en*, dat gaat mij aan het hart, doet mij zeer; *das - wird ihr brechen*, dat zal haar het hart doen breken; *ein - gewinnen, fangen*, iems. hart, iems. liefde v. winnen; *er ist ihm an's - gewachsen*, hij bemint hem boven alles; (gemeenz.) hij is zijn hartlap; *das - hüpft, springt ihm vor Freude*, het hart klopt hem van vreugd; 2. gemoed, gevoel o.; *ein theilnehmendes, weiches, hartes* -, deelnemend, week, hartvochtige inborst v.; *ein Mensch ohne* -, gevoelloos mensch; *er besitzt mein ganzes* -, hij bezit geheel mijn hart; *die Sprache des -ens reden, vom -en weg*, rondweg, openhartig, met gevoel spreken; *was vom -en kommt, geht zum -en*, wat uit het hart komt, gaat tot het hart; (Spr.) *wess das - voll ist, dess geht der Mund über*, waar het hart van vol is, gaat de mond van over; *sein - auf der Zunge haben* of *tragen*, het hart op de tong dragen, opecht zijn; *ich kann es nicht über's - bringen*, ik kan het niet over mijn hart krijgen, ik kan er niet toe besluiten; *sein - vor Andern verschlieszen*, ongevoelig, onverschillig zijn jegens; *ein - zu jemn. haben*, hart hebben voor, genegenheid v. hebben voor; *ein - zu jemn. fassen*, vertrouwen o. stellen in; *nach seinem -en*, zóó als hij het wenscht; *von ganzem -en*, van ganscher harte, volgaarne; *von -ens Grund, von Grund des -ens*, uit den grond van het hart; *von -en gern*, gaarne, met graagte; *aus dem -en beten*, vurig bidden; *von -en schlecht*, door en door slecht; *schämen Sie sich in Ihr* -!, schaam(t) u!; *sein -erheben*, zijn hart verheffen; *man kann Niemand in's - sehen*, men kan niemand in het hart, in de ziel v. zien; *das thut mir im -en weh*, dat doet mij innig leed; *etw. auf dem -en haben*, iets op het hart hebben; *sein - ausschütten*, zijn hart uitstorten; 3. moed m., onverschrokkenheid, koelbloedigheid v.; *wieder - fassen*, moed vatten; *das gab ihm* -, dat schonk hem moed; *das -entfiel ihm*, (Volksk.) *fiel ihm in die Hosen*, de moed ontzonk hem; *fassen Sie sich ein* -!, schep(t) moed!; *ein - fassen*, de stoute schoenen aantrekken; 4. geweten o.; *frage darüber dein eigenes* -, ondervraag daaromtrent uw eigen hart, geweten; 5. persoon m. zelf; *sich alle -en verbinden*, alle harten aan zich verbinden; *ein frommes* -, een vroom mensch; 6. (bemind persoon), *mein* -!, mijn hart, hartje, lief, liefje, mijn schat; *das - vom - en reissen*, de beminden scheiden; *Narcissus, das - des Tiberius*, lieveling, gunsteling; 7. borst v.; *jem. an sein - drücken*, aan het hart, aan de borst, tegen den boezem drukken; 8. het binnenste, het midden o.; *im - en Frankreichs*, in het midden van F.; *das - eines Heeres*, kern v.; (van eene schijf), middelpunt o.; (van bloemen en planten), hart o.; (van eene pomp), zuiger m.; (van een mast), tong v.; (van eene klok), slagwerk o.; (van een gesp), beugel m.; (Wapenk.) (van een schild) middelvlak o.; 9. hartvormig voorwerp o.; (Bak.) hartvormig gebak o.; (Goudsm.) hartvormig sieraad, hart, hartje o.; *ein goldnes - am Halse tragen*, een gouden hart &; (Sp.) harten v.; *in - haben*, harten (als troef) hebben; *in - spielen*, in harten spelen; (Sterrenk.) *Karl's-*, een sterrenbeeld; (Dierk.) *das essbare* -, Cardium edule.

Herzader, (-*n*) v. hartader v.; 2. mv. -*n*, kroonslagaderen v. mv.

Herzahlen, (*zahlte her, hergezahlt*) bedr. ww. voortellen, neertellen, uitbetalen.

Herzählen, (*zählte her, hergezählt*) bedr. ww. tellen, optellen; it. opnoemen, Z. *herrechnen.*

Herzählung, v., Z. *herzählen.*

Herz-allerliebst, bijv. nw. (gemeenz.) liefste, allerliefste, Z. *allerliebst*; -*arzenei* v. hartsterkende artsenij v., hartversterkend middel o.

Herzaubern, (*zauberte her, hergezaubert*) bedr. ww. door tooverij doen hier komen, door betoovering te voorschijn brengen, onverwachts voor den dag brengen, maken.

Herz-ausdehnend, bijv. nw. het hart verruimend, opheurend; -*balken* m., Z. -*muskel*; -*balsam* m. levensbalsem, versterkende balsem m.; -*bändel* m., Z. -*beutel*; -*baum* m. gemeene klokjesboom m.; 2. harsboom, roode pijnboom m.; -*beben* o. hartklopping v.; -*bein* o., Z. *Hirschbein*; -*beklemmung* v. benauwdheid, beklemdheid v. van het hart; -*beklommen* bijv. nw. beklemd van hart; -*beschwerde* v. benauwdheid, beklemdheid v.; (gemeenz.) misselijkheid v.; it. gemoedsbezwaar o., -*betrübt* bijv. nw. diep bedroefd; -*bettchen*, -*bettlein* o. hartkussentje o.; -*beutel* m. hartzak m., hartvlies o.

Herzbeutel-entzündung, v. hartvliesontsteking v.; -*wasser* o. hartwater o.; -*wassersucht* v. waterzucht v. van het hartzakje; -*zweig* m. adertak m., die naar den hartzak loopt.

Herz-bewegend, bijv. nw. hartroerend, treffend, aandoenlijk; -*bewegung* v. beweging v. des harten, aandoening, ontroering v.; -*blatt* o. (Pl.) hartedeksel o., zaadlob v.; (fig.) (gemeenz.) *er, sie ist mein* —, *mein -blättchen*, hij, zij is mijn liefje, mijn hartlap; 2. borstbeen, middenrif o.; 3. (Sp.) harten v.; -*blätterig* bijv. nw. (Pl.) met hartvormige bladeren; -*blume* v., -*blümchen*, -*blümlein* o. (Pl.) bornagie of borragie v.; it. leverkruid o.; -*blut* o. hartebloed o.; (fig.) kostelijkste, edelste o.; -*brand* m. (Veea.) kanker m. in het hart; (fig.) knagende smart v.; it. woede v.; -*bräune* v. hevige rotkoorts v.; -*brechend* bijv. nw., Z. -*zerreiszend*; -*bruch* m. hartbreuk v.; -*bruder* m., Z. *Herzensbruder*; -*bube* m. (Sp.) harten boer m.; -*bündel* m., Z. -*bändel.*

Herzchen, (-*s*, mv. *Herzchen*) o. hartje, klein hart o.; 2. (gemeenz.) *mein* -, mijn hartje o., mijn schat m., mijn liefje o.

Herz-dame, (-*n*) v. (Sp.) harten vrouw v.; -*daus* o. harten-aas o.; -*drücken* o. beklemdheid v. van hart; -*drüse* v. (Ontlk.) hartklier v.; -*durchbohrend*

bijv. nw. hartgrievend; *-durchdringend* bijv. nw. hartverscheurend; *-durchschneidend* bijv. nw. hoogst treurig, hartverscheurend.

Herzeichnen, (*zeichnete her, hergezeichnet*) bedr. ww. teekenen.

Herzeigen, (*zeigte her, hergezeigt*) o. ww. herwaarts wijzen, toonen; 2. bedr. ww. *zeig her*, laat zien.

Herzeindringend, bijv. nw. hartroerend.

Herzeleid, (*-(e)s*) o., z. m. harteleed, groot verdriet o.; *er thut mir alles mögliche - an*, hij doet mij al het mogelijke verdriet aan.

Herzen, (*herzte, geherzt*) bedr. ww. aan het hart drukken, liefkoozen, kussen.

Herzen-ass, (*-asses*, mv. *-asse*) m. hartenaas o.; *-bändiger* m., Z. *-zähmer*; *-blatt* o., *-bube* m., *-dame* v., *-daus* m. (Sp.) Z. *Herz-blatt* &; *-erfreuer* m. hartvervroolijker v.; *-fänger* m., *—in* v. hij, zij, die het hart boeit, hartedief m., geliefde m. en v., minnaar m., minnares v.; *-fängerei* v. koketterie v.; *-fessler, —in*, Z. *-fänger, -fängerin*.

Herzengend, bijv. nw. het hart vernauwend, grievend, treurig.

Herzen-König, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Sp.) harten koning, heer m.

Herzens-andacht, v., z. m. verheffing v. des harten, godsvrucht v.; *-angst* m., beklemdheid v. des harten; *-ausdruck* m. uitdrukking v. van het gevoel; *-bangigkeit* v., Z. *-angst*; *-beichte* v. biecht v. der geheimste gedachten; *-blick* m. blik m. in het hart; *-blut* o., Z. *Herz-blut*; *-bruder* m. geliefde broeder m.; *-brüderchen* o. geliefd broertje o.; (fig., gemeenz.) lieve vriend m.; *-dieb* m. hartedief m.; *-ergiesszung* v. uitstorting v. des harten, ontboezeming v.; *-erquickung* v. innige, hartelijke vreugde, hartverkwikking v.; *-falte* v. verborgenheid v. des harten; *-frau* v. geliefde vrouw, doorgoede vrouw v.; *-freude* v., Z. *-erquickung*; 2. (Pl.) boschlelie v.; *-freund* m. hartevriend, hartelijk geliefde vriend, boezemvriend m.; *—in* v. boezemvriendin v.; *-froh* bijv. nw. innig, hartelijk verheugd, verblijd; *-fülle* v. innigheid v., diep gevoel o., liefderijke deelneming, volheid v. des harten; *-gebet* o. stil gebed, hartelijk, vurig gebed o.; *-gedanke* m. geheime gedachte v.; *-gelüst* o. hartelust, vurige wensch m., begeerte v.; *-glaube* m. geloof o. des harten; (Godg.) waar geloof o.; *-grund* m. grond m. van het hart; *aus —*, met al mijn hart, volgaarne; *-gut* bijv. nw. goed van hart; (gemeenz.) doodgoed; *er ist mir -*, van harte genegen; *-güte* v. goedheid v. van hart, goed hartigheid v.; *-harm* m., Z. *Herzleid*; *-junge*, m. (gemeenz.) geliefde jongen, zeer goede jongen m.; *-kind* o. (gemeenz.) geliefd kind, goed kind o.; *-königin* v. koningin, meesteres v. van iems. hart; *-kummer* m. harteleed o.; 2. geheim verdriet o.; *-kündiger* m. hartenkenner m.; *—in* v. hartekenster v.; *-leerung* v. uitstorting v. des harten; *-lust* v. hartelust m., innige, hartelijke vreugde; *nach —*, naar hartelust; *ich habe meine —an ihm*, ik stel al mijne vreugde in hem; (gemeenz.) *eine —*, innige vreugde v., bijzonder genot o.; *-mädchen* o. geliefd meisje o.; 2. doorgoed meisje o.; *-mann* m. geliefde man m.; 2. doorgoede man m.; *-meinung* v. ware meening v.; 2. *seine — sagen*, zijne ware meening, oprecht of openhartig zijn gevoelen zeggen; *-mensch* m. geliefd mensch, doorgoed mensch m.; *-mutter* v. geliefde moeder v.; *-noth* v. groote nood m.; *-qual* v. zwaar lijden o.; *-reue* v. oprecht, waar berouw, leedwezen o. des harten; *-ruhe* v. (Ontlk.) stilstand m. van het hart tusschen twee polsslagen; 2. gerustheid v. des harten; *-schlag* m. slag m. van het hart; *-schwester* v. geliefde zuster, goede zuster v.; *-seufzer* m. zucht v. die uit het diepst van het hart komt; *-sohn* m. geliefde zoon, goede zoon m.; *-sprache* v. taal v. van het hart; *-tochter* v. geliefde dochter, goede dochter v.; *-ton* m. hartelijke toon m.; *-trost* m. hartetroost m.; *-vater* m. geliefde vader m.; *-wahrheit* v. zuivere waarheid v.; *-voll* bijv. nw. hartelijk; *-weh* o., Z. *Herzleid*; *-willig* bijv. nw. zeer gewillig; *-wonne* v. genot o., vreugde v. des harten; *-wunsch* m. wensch m. des harten, hartewensch m.; *nach —*, naar hartelust; *-wurm* m., Z. *Herzwurm*; *-zähmer, —in*, hartetemmer m., hartetemster v., hij, zij, die het hart boeit.

Herz-entströmend, bijv. nw. uit het hart komend; *-entzündung* v. hartontsteking, ontsteking v. van het hart; it. hartkwaal v.; *-erbittert* bijv. nw. met een verbitterd hart; *-erbse* v. blaaserwt, Oostindische erwt v., wondererwt v.; *-erfreuend* bijv. nw. hartverblijdend, hartverkwikkend; *-ergreifend* bijv. nw. hartroerend, aandoenlijk; *-erhebend, -erhöhend* bijv. nw. hartverheffend, verheven.

Herzerren, (*zerrte her, hergezerrt*) bedr. ww. hierheen trekken, sleuren.

Herz-erschütternd, bijv. nw. treffend, roerend, schokkend; *-fell* o., Z. *-beutel*; *-fieber* o. hartkoorts v.; *-finger* m. ringvinger m.; *-förmig* bijv. en b. hartvormig; (Delfst.) *—er Stein*, versteende hartmossel v.; *-fressend* bijv. nw. knagend, wroegend, grievend, hartverscheurend; *-freund* m. boezemvriend m.; *-fromm* bijv. nw. goedhartig; *-geblüt* o., Z. *-blut*; *-geschwulst* v. hartgezwel o.; *-gespann* o. (Gen.) flauwte v., hartewee o., drukking v.; (Pl.) hartekruid o.; *-gesperr* o., Z. *-gespann*; *-gewächs* o. polijp v. in het hart; *-gewinnend* bijv. nw. innemend, indruk makend; *-gras* o. hondsgras o.; *-grube* v., *-grübchen* o. hartkuiltje o., holte v. der maag, epigaster m., kuiltje o. van het hart; *-gut* bijv. nw., Z. *-fromm*.

Herzhaft(ig), (*-er, -st*) bijv. en b. moedig, stout, onverschrokken, manmoedig, onversaagd; *- machen*, aanmoedigen; *-keit* v. onversaagdheid v., moed m., onverschrokkenheid, manmoedigheid v.

Herz-hälfte, v. half hart v., hartshelft v.; *Aorten —*, hartshelft v. met den grooten slagader, linker hartshelft; *Lungen —*, rechter hartshelft v.; *-haut* v. hartvlies o.; *-häutchen* o. hartvliesje o.; *äussere —*, Z. *-beutel*; *mittlere —*, middelste hartvlies o.; *innere —*, inwendig hartvlies o.; *-höhle* v., Z. *-kammer*, *-vorkammer*; *-horn* o., Z. *-tute*.

Herziehen, (*zog her, hergezogen*) bedr. ww. onr. dichter bij trekken, heentrekken; 2. o. ww., m. *s.* naderen, komen aanrukken, heen marcheeren, zich vestigen; 3. wed. ww. *sich -*, zich uitstrekken.

Herzielen, (*zielte her, hergezielt*) o. ww., m. *h.* hierheen mikken, heenschieten; (fig.) heenwijzen, heenduiden.

Herzig, (*-er, -st*) bijv. en b. gevoelvol, liefderijk; 2. hartelijk, hartig, innig, lief; 3. (gemeenz.) *mein -es Kind, Mädchen*, lief kind &.

Herz-innig, -inniglich, bijv. en b. innig, diep gevoeld, vurig, uit den grond des harten; *— jem. lieben*, vurig, uit den grond des harten beminnen; *— keit* v. hartelijkheid v.

Herzischeln, (*zischelte her, hergezischelt*) o. ww. heen fluisteren; 2. bedr. ww. fluisterend opzeggen.

Herzischen, (*zischte her, hergezischt*) o. ww. heensissen, heenblazen, heensnorren.

Herz-kammer, (*-n*) v. hartekamer v.; *-kirsche* v. bonte kers, Spaansche kriek v.; *-klappe* v. (Ontlk.) hartklapvlies o.; *-klee* m. zure klaver v.; *-klopfen* m. hartklopping v.; *-knochen* m. (Gen.) verbeening v. van het hart; *-knorpel* m. (Ontlk.) Z. *-blatt*; *-kolbe* m., Z. *-sprosse, -stengel*; *-kohl*, m. kabuiskool, kropkool v.; *-könig* m. (Sp.) hartenkoning, harten heer m.; *-kränkend* bijv. nw. hartkrenkend; *-kraut* o. (Pl.) Z. *-gespann*; 2. hartkruid o.; *-läppchen* o., Z. *-ohr*; *-laub* o. (Bouwk.) hartvormig lofwerk o.; *-leerung* v. uitstorting v. des harten; *-lehre* v. (Ontlk.) leer v. van het hart; *-leid* o., Z. *Herzeleid*.

Herzlich, (*-er, -st*) bijv. en b. hartelijk, oprecht, eerlijk, welgemeend; *ich freue mich -*, ik verheug mij hartelijk, oprecht; *er meint es - gut mit mir*, hij meent het oprecht met mij, is mij van harten genegen; *ich thue es - gern*, ik doe het van harte gaarne; *- lachen*, hartelijk; (gemeenz.) *-schlecht*, ellendig, zeer slecht, erbarmelijk; *-keit* v. hartelijkheid, oprechtheid, eerlijkheid v.

Herz-lieb, bijv. nw. (gemeenz.) van harte bemind, hartelijk geliefd; *—e, —ste Mutter*, zeer geliefde moeder; (gemeenz.) (bij kinderen), lief; *-liebchen* o. (gemeenz.) geliefde, beminde v., liefje o.; *-los* bijv. en b. (Nat. hist.) zonder hart; (fig.) gevoelloos; 2. bloedaardig, laf, vreesachtig; *-losigkeit* v. (Nat. hist.) ontbreken o. van het hart; (fig.) gevoelloosheid, koelheid v.; 2. lafheid, bloedaardigheid, moedeloosheid v.; *-muschel* v. (Delfst.) hartmossel v.; *—stein* m. hartvormige versteende zeeëgel m.; *-muskeln* m. mv. hartspieren v. mv.; *-mutter* v., Z. *Herzensmutter*; *-nagel* m. (Wag.) as v. van een wagenstel; *-nagend* bijv. nw. hartverteerend; *-nerve* v. hartzenuw v.; *—ngeflecht*

o. hartzenuwvlecht v.; *-öffnend* bijv. nw. tot het hart sprekend, gevoelvol, warm.

Herzog, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hertog m.

Herzogin, (*-nen*) v. hertogin v.

Herzoglich, bijv. en b. hertogelijk; *- leben*, hertogelijk, als hertog.

Herzogs-hut, (*-hut(e)s*, mv. *-hüte*) m. hertogshoed m.; *-mantel* m. hertogelijke mantel m.

Herzogthum, (*-thum(e)s*, mv. *-thümer*) o. hertogdom o.

Herzohr, (*-(e)s*, mv. *-en*) o., **-öhrchen** o. hartlapje o., voorkamer v. van het hart.

Herzotteln, (*zottelte her, hergezottelt*) o. ww., m. *s.* komen aanwaggelen.

Herz-pfirsich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **-pfirsche,** (*-n*) v. hartvormige perzik m.; *—baum* m. hartperzikboom m.; *-pochen* o., Z. *-klopfen*; *-polyp* m., Z. *-gewächs*; *-pulver* o. hartpoeier o.; *-rad* o. (Uurw.) tweede rad, middelrad o. (in een slagwerk); *-röhre* v. uit het hart loopende groote slagader v.; *-rührend* bijv. nw., Z. *-bewegend*; *-sack* m., Z. *-beutel*; *-same* m., Z. *-erbse*; *-saugader* v. zuigader v. van het hart; *-schild* m. (Wapenk.) hartschild o.; *-schlächtig* bijv. nw. (Veea.) kortademig, dampig; *—keit* v. (Veea.) Z. *-schlag*; m. slaan, kloppen o. van het hart; it. Z. *-klopfen*; 2. (Veea.) aamborstigheid v.; *-schlägig* bijv. nw. aan hartschudding lijdend; *-schneidend* bijv. nw., Z. *-zerschneidend*; *-spann* m., Z. *-gespann*; *-sprosse* v. (Pl.) hartspruit v.; *-stärkend* bijv. nw. hartsterkend, bemoedigend; *-stärkung* v. hartversterking, opwekking v. van levenskrachten, verkwikkende drank m.; 2. bemoediging v., troost m.; *-stern* m. hartvormige steen m.; (Nat. hist.) Z. *-muschelstein*; *-stelle* v. (Wapenk.) middelvak o. van een wapenschild; *-stengel* m., Z. *-sprosse*; *-stosz* m. genadeslag m.; it. bittere, doodelijke krenking v.; (fig.) *das hat ihm den — gegeben*, dat heeft hem geheel en al ongelukkig gemaakt; *-tute* v. (Delfst.) dambord o. (eene schelp met hartvormige vlakken).

Herzu, bijw. er toe, er bij, er heen, op deze plaats, van dezen kant, nabij, Z. *herbei*.

Herzu-begeben (sich), (*begab herzu, herzubegeben*) wed. ww. zich herwaarts begeven.

Herzubewegen, (*bewegte herzu, herzubewegt*) bedr. ww. herwaarts bewegen; 2. wed. ww. *sich* -, herwaarts komen, naderen.

Herzubrausen, (*brauste herzu, herzugebraust*) o. ww., m. *s.* aanbruisen.

Herzudrängen, (*drängte herzu, herzugedrängt*) bedr. ww. en wed. ww. *sich* - herwaarts dringen.

Herzudringen, (*drang herzu, herzugedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* aandringen, herwaarts dringen.

Herzueilen, (*eilte herzu, herzugeeilt*) o. ww., m. *s.* toesnellen, aansnellen.

Herzuführen, (*führte herzu, herzugeführt*) bedr. ww. aanvoeren, herwaarts voeren.

Herzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m. reis v., marsch m. herwaarts, aantocht m.

Herzugehen, (*ging herzu, herzugegangen*) o. ww. onr., m. *s.* aangaan.

Herzuholen, (*holte herzu, herzugeholt*) bedr. ww. er bij halen.

Herzukommen, (*kam herzu, herzugekommen*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts komen.

Herzukönnen, (*konnte herzu, herzugekonnt*) o. ww. onr. hierheen kunnen.

Herzulassen, (*liesz herzu, herzugelassen*) bedr. ww. onr. er bij laten.

Herzulegen, (*legte herzu, herzugelegt*) bedr. ww. hierheen leggen.

Herzunahen, (*nahte herzu, herzugenaht*) o. ww., m. *s.* aannaderen, toesnellen.

Herzunöthigen, (*nöthigte herzu, herzugenöthigt*) bedr. ww. noodzaken om hierheen te komen.

Herzurennen, (*rannte herzu, herzugerannt*) o. ww. onr., m. *s.* aanrennen.

Herzuschleppen, (*schleppte herzu, herzugeschleppt*) o. ww. aanslepen; 2. wed. ww. *sich* -, langzaam naderen.

Herzusinken, (*sank herzu, herzugesunken*) o. ww. onr., m. *s.* herwaarts zinken, zakken.

Herzutreten, (*trat herzu, herzugetreten*) o. ww. onr., Z. *herzunahen*.

Herzutreiben, (*trieb herzu, herzugetrieben*) bedr. ww. onr. aandrijven.

Herzuwagen, (*wagte herzu, herzugewagt*) o. ww., m. *s.* toestroomen, aanstroomen.

Herz-verein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vereeniging v. van harten, vriendschap, liefde v.; *- voll* bijv. nw. hartelijk, vol gevoel, vol uitdrukking, innig, teeder; *-warm* bijv. nw. zoo warm als het hart, uit het warme hart komende; *-wasser* o., Z. *-beutelwasser*; 2. hartwater o.; 3. hartsterkend water o.; *-wassersucht* v. hartwaterzucht v.; *-weh* o. hartpijn, pijn v. aan het hart; 2. (gemeenz.) harteleed, verdriet o.

Herzwingen, (*zwang her, hergezwungen*) bedr. ww. onr. met geweld hierbrengen.

Herzwitschern, (*zwitscherte her, hergezwitschert*) bedr. ww. kwelen, neuriën.

Herz-wunde, (*-n*) v. wond v. aan het hart; (fig.) doodelijk verdriet o., krenking v.; *-wurm* m. hartworm, uitwas m. aan het hart; 2. knaging, wroeging v.; *-wurz(el)* v. hartwortel m.; *-zerdrückend*, *-zermalmend*, *-zerreiszend*, *-zerschneidend* bijv. nw. hartverscheurend, hartverpletterend, grievend; *-zergliederung* v. (Ontlk.) ontleding v. van het hart.

Heschelrechen, (*-chens*, mv. *-chen*) m. groote hark v., waarmede men naharkt.

Hescher, v., z. m. (Gen.) huig v.

Hespe, (*-n*) v., Z. *Haspe*, *Häspe*.

Hesperide, (*-n*) v. (Fabell.) (gewoonl. mv.) Hesperiden, nimfen v. mv. die aan den westelijken rand des aardbols een tuin met gouden appelen bewoonden.

Hesperidin, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) reuk- en smaaklooze stof v. uit het vleezige deel der oranjeappelen en citroenen.

Hesperisch, bijv. nw. hesperisch, westelijk.

Hesperus, (onb.) m. avondster v.; (Kath.) vesper m.

Hessel, (*-s*, mv. *Hessel*) of **Hesseling,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Häseling*.

Hetäre, (*-n*) v. lichtekooi, hoer v.

Hetorodox, bijv. nw. vreemdleerig, dwaalleerig, onrechtzinnig, vrijdenkend, heterodox.

Heterodoxie, v. onrechtzinnigheid v., dwaalgeloof o., heterodoxie v.

Heterogen, bijv. nw. ongelijksoortig, uit verschillende bestanddeelen bestaande, niet bij elk. passend.

Hetorogenität, v. vreemdsoortigheid, ongelijksoortigheid v.

Heteroklitisch, bijv. nw. onregelmatig, van den regel afwijkend.

Heterozetese, (*-n*) v. strikvraag v.

Hetmann, (*-(e)s*) m., z. m. hetman, hoofdman m. der Kozakken.

Hettsäule, (*-n*) v. voorpoot m. van het wolkammersraam.

Hetzbahn, (*-en*) v. plaats v. waar men de honden ontkoppelt en op het wild loslaat; it. baan v. om gevangen dieren dood te jagen, te laten vechten.

Hetzbold, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. liefhebber m. van de lange jacht; (gemeenz.) twiststoker m.

Hetze, (*-n*) v. drijfjacht, lange jacht v.; *auf die - gehen*, ter drijfjacht gaan; (fig.) angst, schrik m.; *in der - sein*, in angst zijn, in het nauw zitten; *was habt ihr für eine -?*, welk een leven!; 2. strijdperk, worstelperk o., kampplaats v.; 3. (Jachtw.) troep m. jachthonden; it. (gemeenz.) *eine - Kinder*, troep m., menigte v. kinderen; 4. (Nat. hist.) ekster m.

Hetzen, (*hetzte, gehetzt*) bedr. ww. jagen, vervolgen, hitsen, opjagen; *Hasen, Hirsche* -, jacht maken op, jagen; it. *einen Hasen, Hirsch* -, doodjagen; *einen Ochsen* -, afdrijven, moede jagen; (fig.) *jem.* -, geen rust laten; 2. *die Hunde auf das Wild* -, loslaten; *die Hunde auf jem.* -, aanhitsen; (fig.) *mit den Hunden gehetzt sein*, van alle markten te huis zijn; it. *an einander* -, tegen elk. in het harnas jagen; II. o. zelfst., Z. *Hetze*, *Hetzjagd*.

Hetzer, (*-s*, mv. *Hetzer*) m. (Jachtw.) jachtknecht m.; (fig.) opstoker, twiststoker m.

Hetz-garten, (*-gartens*, mv. *-gärten*) m. jachtplaats, jacht v.; it. Z. *Hetze*; *-haus* o. huis o. waar men de honden ophoudt voor de drijfjacht; *-hund* m. jachthond, bulhond m., Z. *Bärenbeiszer*; *-jagd* v. drijfjacht, lange jacht v.; *-los* bijv. nw. (jachtw.) ontkoppeld; *— machen*, ontkoppelen; *-peitsche* v. jachtzweep v.; *-platz* m., Z. *-bahn*; *-riemen* m. koppelriem m., koppeltouw o.; *-schirm* m. beschutting v. voor de jachthonden, struikgewas o. om ze te verbergen; *-strick* m., *-seil* o. Z.,

-riemen; *-zeit* v. jachttijd m.; *-zwinger* m. afgesloten jachtplaats v.

Heu, (*-(e)s*) m. hooi o.; *-machen*, Z. *heuen*; *das auf einer Wiese gewonnene -*, Z. *Heugewinn*; (Pl.) *griechisches -*, fenegriek o., Grieksch hooi o.; *hartes -*, Z. *Hartheu*.

Heu-ärnte, (*-n*) v., Z. *-ernte*; *-barn* v., Z. *-bucht*; *-baum* m. (Landb.) boom m. om het voer hooi te houden; *-binder* m. bosselenbinder m.; *-blume* v. bloem v. welke in den hooitijd bloeit; *-boden* m. hooizolder m., hooimijt v.; *-bacht* v. hooihoek m.; *-bühne* v., Z. *-boden*; *-bund* o. bos m. hooi.

Heuch, (*-(e)s*) m., Z. *Hescher*.

Heuchel-bube, (*-n*, mv. *-n*) m. huichelaar, veinzer, schijnheilige, kweezelaar, femelaar m.; *-busze* v. huichelachtige, schijnheilige boete v., geveinsd berouw o.; *-christ* m. valsche christen m.

Heuchelei, (*-en*) v. huichelarij, veinzerij, schijnheiligheid v.

Heuchel-farbe, (*-n*) v. valsche kleur v.; *-freund* m. valsche vriend m.; *-freundschaft* v. valsche vriendschap, geveinsde vriendschap v.; *-glaube(n)* m. schijngeloof o.

Heuchelhaft, Z. *heuchlerisch*.

Heuchel-hülle, (*-n*) v. huichelachtig gewaad o.; *-liebe* v. geveinsde liefde v.; *-mann* m. huichelaar m.

Heucheln, (*heuchelte, geheuchelt*) o. ww., m. *h.* huichelen, veinzen, den schijnheilige spelen, schijnvroom zijn; *er heuchelt nicht gegen mich*, hij veinst, huichelt niet jegens mij, handelt zonder omwegen; 2. bedr. ww. voorwenden, voorgeven, veinzen; *Liebe, Freundschaft -*, voorwenden.

Heuchel-rede, (*-n*) v. huichelachtige rede v., geveinsd gesprek o.; *-reue* v., Z. *-busze*; *-schein* m. bedrieglijke schijn m.; *-that* v. huicheldaad v.; *-thräne* v. krokodillentraan, geveinsde traan m.; *-werk* o., Z. *Heuchelei*, *-wort* o. huichelachtig woord o.

Heuchler, (*-s*, mv. *Heuchler*) m. huichelaar, veinsaard, schijnvrome, schijnheilige, kweezelaar, femelaar m.; *-in* v. huichelaarster, schijnvrome, kwezelaarster, femelaarster v.

Heuchler-bande, (*-n*) v. hoop m. huichelaars.

Heuchlerisch, bijv. en b. huichelachtig, schijnvroom, geveinsd, schijnheilig.

Heudrüse, (*-n*) v. halsgezwel, kliergezwel o.

Heuen, (*heute, geheut*) o. ww. hooien, het hooi inzamelen.

Heuer, (*-n*) v, (van een huis &), huur v., huurpenningen m. mv.; (van een land &), huur, pacht v.; (van dienstboden), huur v., loon o.; *zu - wohnen*, in een huurhuis wonen; 2. bijw. nw. dit jaar; 3. bijv. nw. (van dieren), getemd, tam, afgericht, mak; it. Z. *geheuer*.

Heueracker, (*-s*, mv. *Heueräcker*) m. huurakker m., pachtland o.

Heuer-brief, (*-(e)s* mv. *-e*) m., **-contract,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. huurbrief m., huurcontract o., huurcedul v.; (Zeew.) chartepartij v.

Heuerer, (*-s*, mv. *Heuerer*) m. huurder, pachter m.

Heuer-feld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. huurveld o.; *-garten* m. huurtuin m.; (Zeew.) bevrachter m.; *-getreide* o. in graan betaalde pacht v.; *-gut* o. huurgoed o.; *-haus* o. huurhuis o.; *-jahr* o. huurjaar o.

Heu(e)rig, bijv. en b. te huren; it. van dit jaar; *der -e und der fernige Wein*, de wijn van dit en van het vorige jaar.

Heuer-korn, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *-getreide*; *-kutsche* v. huurkoets v., huurrijtuig o.; *-land* o. huurland o.; *-leute* m. mv. huurders, huurlingen, pachters m. mv.; *-lich* bijv. en b. te huren; (gewoonl.) te huur.

Heuerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. visch, vruchten & van dit jaar, wat in dit jaar geboren, gegroeid is; 2. Z. *Miethsmann*.

Heuermann, (*-mannes*, mv. *-leute*) Z. *Miethsmann*.

Heuern, (*heuerte, geheuert*) bedr. ww. huren, pachten, in huur nemen; it. huwen, trouwen.

Heuernte, (*-n*) v. hooien o., hooibouw, hooitijd, hooioogst m.

Heuerschilling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. huurpenning m., huur v.

Heuerwiese, (*-n*) v. huurweide v.

Heuet, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Heuernte*.

Heu-fehm, (*-(e)s*, mv. *-en*), **-faimen,** of **-feimen,** m. hooiopper m., hooimijt v.; *-fieber* o. zomerkoorts v.; *-futter* o., *-fütterung* v. hooivoeder o.; *-gabel* v. hooivork, hooigaffel v.; *-gewinn* m. hooien, hooi maken o.; it. opbrengst v. in hooi van eene weide; *-gumper* m. sprinkhaan m.; *-hächel*, *-hechel* m., Z. *Hauhechel*; *-haufen* m. hoop m. hooi, hooiopper m., hooimijt v.; *-kuppe* v., Z. *-haufen*; *-land* o. hooiland o.; *-leine* v. wagentouw o.

Heulen, (*heulte, geheult*) o. ww., m. *h.* (van wolven, honden, winden), huilen; (van kinderen), huilen, gieren, schreeuwen; (Spr.) *wer unter den Wölfen ist, muss mit -*, men moet huilen met de honden, met welke men in het bosch is.

Heuler, (*-s*, mv. *Heuler*) m. huiler, greiner m.; (Nat. hist.) roode brulaap, huiler m.

Heulkreisel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. bromtol v.

Heu-machen, o., Z. *heuen*; *-macher*, *—in*, hooier, grasmaaier m., hooister v.; (Nat. hist.) Z. *-vogel*; *-magazin* o. hooizolder m., hooischuur v.; *-mahd* v. hooien o.; it. hooiland o.; *-mähen* o. hooien o.; it. hooitijd m.; *-mäher* m. grasmaaier m.; (Nat. hist.) Z. *-vogel*; *-markt* m. hooimarkt v.; *-meister* m. hooimeester m.; *-monat* m., *-mond* m. hooimaand v., Juli m.; *-motte* v. elzenvlinder m.

Heune, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Hüne*.

Heu-ochs, (*-en*, mv. *-en*) m. os, buffel m.; (fig.) lompe kerel m.; *-pferd* o., Z. *-schrecke*; (Nat. hist.) juffer v.

Heurathen, (*heurathete, geheurathet*) bedr. ww. (veroud.) Z. *heirathen*.

Heu-raufe, (*-n*) v. hooiruif v.

Heure, v., Z. *Heuer*.

Heu-rechen, (*-chens*, mv. *-chen*) m. hooihark v.; *-recht* o. recht o. om te hooien.

Heuren, (*heurte, geheurt*) Z. *heuern*.

Heuristik, v. kunst v. van uitvinden.

Heu-same, (*-ns*, mv. *-n*) m. hooizaad o.; *schwedischer —*, wilde spurrie v.; *-scheibe* v., Z. *-haufen*; *-schein* m. nieuwe maan v. in Juli; *-scheune*, *-scheuer* v. hooischuur v.; *-schlag* m. hooiwinning v.; *-schober* m., Z. *-haufen*; *-schoppen*, *-schuppen* m., Z. *-scheuer*; *-schrecke* v. sprinkhaan m.

Heuschrecken-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. gemeene locustboom m.; 2. Amerikaansche boonenstruik m.; 3. gemeene of valsche acaciaboom m.; *-esser* m. sprinkhaaneter m.; *-grille* v. (Nat. hist.) boomkrekeltje o.; *-sprung* m. sprinkhaansprong m.; *-wolke* v., *-zug* m. zwerm m. sprinkhanen.

Heu-seil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. touw o. om het hooi te binden; *-sense* v. zeis v.; *-stengel* m., Z. *-fehm*; *-stock* m., Z. *-schober*; *-speicher* m., Z. *-boden*.

Heut(e), bijw. heden, van daag, dag van heden, huidige dag; *-früh* of *-Morgen*, van morgen, dezen morgen; *- Mittag*, van middag, heden middag; *- Abend*, heden avond, dezen avond, van avond; *von - an*, van heden af, van vandaag af; *ich kenne ihn nicht erst seit -*, ik ken hem langer dan sedert vandaag; *- zu Tage*, tegenwoordig, in dezen tijd; *von - über acht Tage*, van daag over acht dagen; *- den ganzen Tag*, den geheelen dag; *zwischen - und morgen*, tusschen vandaag en morgen; *lieber -, als morgen*, hoe eerder hoe liever; *- mir, morgen dir*, ieder zijne beurt; *heute roth, morgen todt*, alles is vergankelijk.

Heutig, bijv. nw. heden, hedendaagsch, huidig, tegenwoordig geschiedend; *der -e Tag*, de huidige dag; *auf -e Art, nach der -en Art*, naar de hedendaagsche mode; *-es Tages*, tegenwoordig, in onze dagen.

Heu-vogel, (*-vogels*, mv. *-vögel*) m. bijenwolf, bijeneter m.; 2. hooivlinder m.; *-wage* v. schaal v. om hooi te wegen; *-wagen* m. hooiwagen m.; *-werbung* v., Z. *-gewinn*; *-wiese* v. hooiweide v., *-zehnte* m. hooitiende v.; *-zeit* v. hooitijd m.

Hexaedrisch, bijv. nw. zesvlakkig, teerlingvormig, kubisch.

Hexaedron, (*-(e)s*, mv. *Hexaedra*) o. zesvlak o., dobbelsteen, kubus, teerling m.

Hexameron, (*-merons*, mv. *-mera*) werk o. van zes dagen, zesdaagsche schepping, week v.

Hexagon, (*-s*, mv. *-a*) m. zeshoek m.

Hexameter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. zesvoetig vers o., hexameter m.

Hexametrisch, bijv. nw. tot den hexameter behoorende, zesvoetig.

Hexandrisch, bijv. nw. (Pl.) met zes meeldraden voorzien, zeshelmig.

Hexangulär, bijv. nw. zeshoekig.

Hexe, (*-n*) v. heks, tooverheks, tooveres v.; (Scheldw.) heks, tooverkol, helleveeg v., kwaadaardig wijf o.; *sie ist eine böse -*, zij is eene heks, eene feeks; it. (i. g. bet.) *du kleine -!*, kleine heks!; 2. (Nat. hist.) geitenmelker m.; 3. eeneslak, trochus magus.

Hexen, (*hexte, gehext*) o. ww., m. *h.* tooveren, heksen, tooverij gebruiken, bespreken; *er kann -*, hij kan tooveren; (fig.) wonderen doen.

Hexen-bann, (*-(e)s*) m., z. m. betoovering, bezwering v., tooverban m.; *-baum* m. kriekeboom m.; *-buch* o. tooverboek o.; *-brut* v. heksengebroedsel o.; *-butter* v., Z. *Drachenbutter*; it. tooverboter v.; *-ei* o. (Pl.) zachte morille v.; *-fahrt* v. tocht m. der heksen naar den Blocksberg; *-fall* m. heksenproces o.; *-fest* o. heksenfeest o.; *-finger* m. (Delfst.) vingervormige belemniet m.; *-formel* v., Z. *-spruch*; *-gelag* o. heksenfeest o., heksenmaaltijd m.; *-geschichte* v. toovergeschiedenis, heksengeschiedenis v., sprookje o.; *-karte* v., Z. *-spiel*; *-kessel* m. heksenketel m.; *-kraut* o. heksenkruid, tooverkruid o., alruin m.; 2. gekronkelde reinvaren v.; *-kreis* m. tooverkring, toovercirkel m.; *-kunst* v. tooverkunst v.; 2. zwarte kunst v.; *-männchen* o. alruin m.; *-mehl* o. wolfsklauw m.; *-meister* m. heksenmeester m.; (gemeenz.) *er ist kein -*, hij is geen heksenmeester; *-probe* v. vuurproef, waterproef v.; *-process* m. heksenproces o.; *-ritt* m., *-reise* v., Z. *-fahrt*; *-sabbath* m. heksensabbat m.; *-segen* m. heksenzegen; it. Z. *-spruch*; *-spiel* o. (Sp.) tooverkaarten v. mv.; *-spruch* m. tooverspreuk v., tooverformulier o.; *-stich* m. toversteek m.; *-strang* m. (Pl.) duivelsnaaigaren o.; *-tanz* m. heksendans m.; *-werk* o., Z. *Hexerei*; *-wesen* o. alles wat de heksen betreft, geschiedenis v., leven, werken o. der heksen, heksenwezen o.; *-zunft* v. heksengilde, vereeniging v. der heksen.

Hexer, (*-s*, mv. *Hexer*) m. heksenmeester, toovenaar, duizendkunstenaar m.

Hexerei, (*-en*) v. hekserij, toovenarij v.; 2. tooverkunst, goochelkunst v., goocheltoer m.; *- treiben*, tooveren, zich met toovenarij ophouden; (Spr.) *das ist keine -*, dat is geen heksenwerk, dat is geene kunst.

Hi!, tussch., (bij het lachen), *hi, hi, hi!*, hi, hi, hi! 2. Z. *Hü.*

Hiatus, m. onb. gaping v., hiaat o.

Hibridrisch, bijv. nw. tweeslachtig, bastaardsoortig, onecht; *-es Wort*, bastaardwoord o.

Hick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hik m.

Hicken, (*hickte, gehickt*) o. ww. hikken, pikken.

Hidrotisch, bijv. nw. zweetdrijvend.

Hie, bijw. hier, alhier.

Hieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Schermk.) houw, stoot, slag m.; *auf- und Stich fechten*, houwen en steken; 2. klap v., slag, stoot m.; *ein - mit einem Säbel*, sabelhouw m.; *ein - mit den Zähnen*, knauw m.; *auf einen -, mit einem -e*, in eens, op eenmaal; *es setzte -e*, er vielen klappen; (fig.) *jemn. einen - geben*, iem. een lik uit de pan, een scherpe zet geven; *ich verstehe diesen -*, ik voel die steek; (fig., gemeenz.) *einen - haben*, een nat zeil hebben, half dronken zijn; it. half gek zijn; 3. verdieping v. door een houw ontstaan; *er hat einen - im Gesicht*, een litteeken; *man sieht noch jeden - im Baum*, iederen houw; *die -e in einer Feile*, kepen v. mv.; 4. (Boschw.) omhakken, vellen o.; *freien - haben*, het recht hebben om te vellen.

Hiebei, bijw., Z. *hierbei.*

Hieber, (*-s*, mv. *Hieber*) m. slagzwaard o.

Hiebevor, bijw. voor dezen, vroeger.

Hiebig, bijv. en b. (van boomen), houwbaar.

Hiebwunde, (*-n*) v. houwwond, wond v. ten gevolge van een sabelhouw.

Hiedurch, bijw., Z. *hierdurch.*

Hief, (*-es*, mv. *-e*) m. (Jachtw.) sein o. met den jachthoren, jachtgeschreeuw o.; *einen - thun*, het sein geven met den jachthoren.

Hiefe, (*-n*) v., Z. *Hagebutte, Hahnbutte.*

Hiefhorn, (*-horn(e)s*, mv. *-hörner*) m. (Jachtw.) jachthoren, waldhoren m.; *-riem(en)* m. jachthorenriem m.; *-stosz* m. (Jachtw.) Z. *Hief.*

Hiefür, hiegegen, hieher, hiehin, bijw., Z. *hierfür* &.

Hieke, (*-n*) v. (Bergw.) zwavelkies o., pyriet, steen m. waarin erts gevonden wordt.

Hiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) (van een scheepsmast), voetstuk, onderstuk o.; *- of Hieling des Kiels*, hieling v.; *- of Hieling der Spanten*, ronding v. der buikstukken of leggers.

Hieländisch, bijv. nw. hierlandsch, uit dit land, hier te lande.

Hielen, (*hielte, gehielt*) o. ww. (Zeew.) met den achtersteven zinken, hellen, hielen.

Hiemen, (*hiemte, gehiemt*) o. ww. kuchen, dempig zijn, met de borst piepen.

Hiemit, hienach, hienächst, hienęben, hienębst, hienięden, Z. *hiermit* &.

Hier, bijw. hier, alhier, op deze plaats; *- ist er*, hier is hij; *- ist das Haus*, hier is, ziehier; *ist er -?*, is hij hier?; *dieses Brod -*, dit brood hier; *der -beigeschlossene Brief*, de hier, in dezen ingesloten brief; *- anwesend*, hier tegenwoordig; *- ist ein Wald, dort ist da ein Berg*, hier is &; *- in dieser Welt*, hier op aarde, hier beneden; *ich bin - und da gewesen*, ik ben hier en daar geweest; *- bin ich anderer Meinung*, in dit opzicht, hieromtrent; *- irren Sie sich*, hierin; *- ist nicht zu scherzen*, hier valt niet te schertsen, het is hier de plaats niet om &; 2. op dit oogenblik bij deze gelegenheid; *- hielt er inne*, bij deze woorden.

Hierab, bijw. van hier, hieraf.

Hieran, bijw. hieraan, hierin, in deze plaats; 2. hierin, er in; *- liegt Alles*, hierin is alles begrepen; *- ist nicht zu denken*, hieraan is, behoeft men niet te denken; *- wird man sehen*, hieraan, hieruit &; *- ist viel gelegen*, hieraan is veel gelegen; *- kehre ich mich nicht*, hieraan stoor ik mij niet.

Hierarch, (*-en*, mv. *-en*) m. aartspriester m., geestelijk opperhoofd o. in de Grieksche kerk, hierarch m.

Hierarchie, v. kerkelijke regeeringsvorm m., kerkregeling, heerschappij, hierarchie v.

Hierarchisch, bijv. en b. tot de hierarchie of priesterlijke macht behoorende, kerkelijk.

Hieratisch, bijv. nw. priesterlijk.

Hierauf, bijw. hierop, daarop; *ich antworte -*, ik antwoord hierop; *- bin ich zuerst bedacht*, hierop &, dat is mijne eerste zorg; 2. daarop, er op; *er kann sich - verlassen*, daarop &; *ich wette -*, ik wed dat het zoo is; 3. daarop, daarna, vervolgens; *- antwortete er*, hierop &.

Hieraus, bijw. hieruit, van hier; *von - sehen*, van hier, hier van daan; *von - melden*, van hier, uit deze plaats; 2. (fig.) *- erhellt*, hieruit blijkt; *- sieht man*, hiernit.

Hierauszen, bijw. hier buiten.

Hie(r)bei, bijw. hierbij; *- ist zu bemerken*, hierbij valt op te merken; *- ist weiter nichts zu thun*, hieraan is verder &; *es bleibt -, es mag - bleiben*, hierbij blijft het, het zij zoo; *lassen Sie uns - stehen bleiben*, laat ons het hierbij laten; 2. nevensgaand, terzelfder tijd, hiernevens; *ich sende Ihnen -*, hiernevens.

Hie(r)durch, bijw. hierdoor; *er wird - gehen*, hij zal hier, door deze plaats doortrekken; 2. *- wird er aufgebracht werden*, dat zal hem boos maken; *- werden wir Zeit gewinnen*, daardoor.

Hierein, bijw. hierin; *- geht der Wein nicht*, hierin &; *- menge ich mich nicht*, hierin &, hiermede bemoei ik mij niet; *- willige ich nicht*, hierin stem ik niet toe, Z. *darein.*

Hie(r)fur, bijw. hiervoor; *- kann ich nicht*, dit is mijne schuld niet.

Hie(r)gegen, bijw. hiertegen, daartegen; *- habe ich nichts*, hiertegen heb ik niets.

Hie(r)her, bijw. hierheen, herwaarts; *- kommen*, hierheen, herwaarts; *der eine -, der andere dorthin*, de eene hierheen &; (fig.) *bis -*, tot hiertoe, tot op dit oogenblik, tot zoover; *bis - sind wir*, tot zoover zijn wij gebleven; 2. Z. *daher.*

Hie(r)herwärts, bijw. herwaarts.

Hierhin, bijw. hierin, hierheen; *bald -, bald dorthin*, nu hierheen, dan daarheen.

Hierinnen, bijw. hierin, in deze plaats; it. in dit opzicht; *- stemme ich mit ihm überein*, in dit opzicht, hieromtrent &.

Hierländisch, bijv. nw. van dit land, van deze streek.

Hie(r)mit, bijw. hiermede, hier-

nevens, nevensgaand, hierdoor; *was wollen Sie - machen?*, wat wilt gij hiermede doen?

Hie(r)nach, bijw. hierna; *niemand wird - fragen*, hierna; *richte dich -!*, richt u daarna, hierna.

Hie(r)nächst, bijv. en b. hiernaast, dicht bij, naast dit, hiernevens, hierna; *- ist noch zu bemerken*, hierbij, bovendien &; 2. onmiddellijk er na; *ich will - davon reden*, ik zal er onmiddellijk over spreken.

Hie(r)neben, -nebst, bijw. hiernaast, dicht bij, hiernevens; *- muss man*, bovendien.

Hie(r)nieden, bijw. hier beneden, hier op deze aarde.

Hierob, bijw., Z. *hierüber*,

Hierodulen, m. mv. tempelslaven m. mv.

Hieroglyphe, (*-n*) v. beeldschriftletter, beeldschriftfiguur, hieroglyphe v.

Hieroglyphisch, bijv. nw. zinnebeeldig, raadselachtig, in beeldschrift uitgedrukt, hieroglyphisch, in hieroglyphen.

Hierophant, (*-en*, mv. *-en*) m. opperpriester m. van Ceres.

Hieroskopie, v. waarzeggerij v. uit de offers.

Hierothek, (*-en*) v. (Kath.) heiligenkast, hostiekast, monstrans v.

Hiersein, (*-s*) o., z. m. hier zijn o., tegenwoordigheid v.; *während seines -s*, gedurende zijn verblijf alhier.

Hie(r)selbst, bijw., Z. *daselbst*.

Hierüber, bijw. hierover; *- geht der Weg*, hier gaat & over; 2. (fig.) daarover; *- ward er böse*, hierover, hierom; *denken Sie - nach*, denk hierover eens na.

Hierum, bijw. hierom, hier om heen; *- ist er gefahren*, hier is hij om gereden; 2. (fig.) hierom, hierover; *bekümmert euch - nicht*, bekommert u hierover niet.

Hierunten, bijw. hieronder, hierna.

Hierunter, bijw. hieronder, onder dit; 2. (fig.) *- steckt jem. anders*, iem. anders zit daar achter.

Hie(r)von, bijw. hiervan, er van; *- weisz ich nichts*, hiervan weet ik niets, ik weet er niets van; *was denken Sie -?*, wat denkt gij hiervan?

Hierwider, bijw. hiertegen, Z. *dawider*.

Hie(r)zu, bijw. hierbij, daarbij; *- kommt noch, dass* &, hierbij komt nog, wat meer is; *- habe ich keine Lust*, hierin heb ik geen lust, geen zin; *er taugt nicht -*, hij deugt hiertoe, hiervoor niet.

Hierzwischen, bijw. hiertusschen; *- ist ein groszer Unterschied*, hiertusschen &; *der Raum -*, de tusschenruimte.

Hieselbst, Z. *hierselbst*.

Hiesig, bijv. en b. (al)hier zijnde, op deze plaats geschiedend; *-es Gewächs*, van deze plaats, uit deze streek.

Hievon, hiewider, Z. *hiervon* &.

Hiez, (*-es*, mv. *-e*) m. poes v. (naam om eene kat te roepen.)

Hiezu, Z. *hierzu*.

Hift, Hifthorn, o., Z. *Hief, Hiefhorn*.

Hilfe, Z. *Hülfe*.

Hiltrof, (*-s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) goudmerel v.

Himbeerapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. (Tuinb.) roode kalvijnappel, framboosappel m.

Himbeere, (*-n*) v. framboos v.; 2. (Nat. hist.) Z. *Himbeerschnecke*.

Himbeer-eis, (*-es*) o., z. m. frambozenijs o.; *-essig* m. frambozenazijn m.; *-gefrornes* o., Z. *-eis*.

Himbeer-kaltschale, (-n), -märthe, (*-n*) v. frambozensla v.; *-lat werge* v. frambozenstroop v.

Himbeer-meth, (*-es*, mv. *-e*) m. frambozenmede v.; *-saft* m. frambozensap, frambozennat o.; *-schnecke* v. (Nat. hist.) gestreepte stekelkever m.; *-staude* v., *-strauch* m. frambozenstruik m.; *-wasser* o. frambozenwater o., Z. *-saft*; *-wein* m. frambozenwijn m.

Himmel, (*-s*, mv. *Himmel*) m. hemel m., uitspansel, hemelgewelf o.; *unter freiem - schlafen*, onder den blooten hemel slapen; *am westlichen -*, aan den westelijken hemel, in het westen; *den - beobachten*, waarnemingen doen; (H. S.) *die Feste des -s*, uitspansel, firmament o.; 2. hemel, troonhemel m.; *- am Bett*, bedhemel m.; 3. dampkring m., lucht v., wolken v. mv.; 4. hemel m., luchtstreek v., klimaat o.; 5. hemel m., paradijs, verblijf o. der gelukzaligen; (Fabell.) godenverblijf o., olympus m.; *in den - kommen*, in den hemel komen; it. God; *der Zorn des -s*, de toorn des Hemels, van God; *dem - sei Dank*, den Hemel, Gode zij dank; *der - weisz es*, de hemel, God weet het; *um (des) - s willen, thun Sie das nicht!*, om 's Hemels wil, om Gods wil, doe dat niet!; *- und Hölle!*, hemel en hel!; *zwischen - und Erde schweben*, tusschen hemel en aarde, in de lucht zweven; *er ist wie vom - gefallen*, hij is als uit den hemel, uit de lucht gevallen; *wenn der - einfällt, sind alle Lerchen gefangen*, als de hemel valt zijn alle mosschen dood.

Himmelab, bijw. van den hemel af.

Himmelan, himmelauf, bijw. hemelwaarts, ten hemel op.

Himmel-athmend, bijv. nw. het hoogste geluk genietend; *-auge* o. hemelblauw oog o.; it. hemelsch oog o.; *-äugig* bijv. nw. blauwoogig, vol geestdrift, met een oog vol zaligheid; *- begeistert* bijv. nw. door God bezield, verrukt, ten hemel geheven; *-benachbart* bijv. nw. hemelhoog; *-bett* o. hemel m. van een bed, ledikant o. met hemel; *-blau* bijv. nw. hemelblauw, azuur; 2. o. zelfst. hemelblauw o., blauwe hemel m.; *— messer* m. (Nat.) cyanometer m.; *-bläue* v. hemelsblauw o.; *-brand* o., Z. *Wollkraut*; *-breme* v., Z. *Himbeere*; *-brod* o. (H. S.) hemelsch brood, manna o.; *-brütend* bijv. nw. over den hemel nadenkend, peinzend; *-dill* m., Z. *Haarstrang*; *-empor* bijw. hemelwaarts; *-entfernt* bijv. nw. ver verwijderd; *-entsprossen* bijv. nw. uit den hemel ontsproten; *-entstürzend* bijv. nw. uit de lucht vallend; *-erhoben*, bijv. nw. in den hemel verheven; *-erringend* bijv. nw. den hemel verwervend; *-erschütterer* m. zeer machtige, welke den hemel doet beven; *-erschütternd* bijv. nw. den hemel doende beven; *-erz* o. (Delfst.) in de bovenste aardlaag zichtbaar erts o.; *-faden* m. herfstdraad m.; *-fahrt* v. hemelvaart v.

Himmelfahrts-blume, (*-n*) v. melkkruid o., kruisbloem v.; *-fest* o. hemelvaartsfeest o.; *-tag* m. hemelvaartsdag m.; it. Z. *Himmelfahrt*, *-woche* v. hemelvaartsweek v.

Himmel, farbe, v., **-farben,** bijv. nw., Z. *-bläue*, *-blau*; *-flug* m. vlucht v. naar boven; *-funke* v. hemelsche vonk v. van den geest, geestdrift m.; *-galle* v., Z. *-dill*; *-geboren* bijv. nw. van hemelsche afkomst; *-geburt* v. goddelijke afkomst v.; *-gesandt* bijv. nw. van den hemel gezonden; *-gesandte(r)* m. hemelgezant m.; *-glänzend* bijv. nw. zeer glansrijk; *-gucker* m., Z. *-sgucker*; *-haut* v. (Zad.) lederen overtrek o. van den rijtuighemel; *-heiter* bijv. nw. zeer helder, opgeruimd; *-hoch* bijv. nw. hemelhoog; (fig.) *jem. — bitten*, hemel en aarde bewegen; *-klar* bijv. nw. zoo klaar als de hemel, zeer klaar; *-kutsche* v. koets v. met een hemel; *-mild* bijv. nw. hemelsch zacht.

Himmeln, (*himmelte, gehimmelt*) o. ww., m. *h.* bliksemen, weerlichten; 2. in de lucht rondvliegen; it. ronddwalen; 3. sterven; 4. den vrome nithangen; II. bedr. ww. *eine Bettlade -*, van een hemel voorzien.

Himmel-nägel, m. mv. hemelspijkers m. mv.; *-nah* bijv. nw., Z. *-hoch*; *-raum* m., Z. *-sraum*; *-reich* o. hemelrijk o.; (fig.) *das ist sein —*, hoogste geluk, grootste genot o.; *-rein* bijv. nw. zoo rein als de hemel; *-ring* m. regenboog m.

Himmels-achse, (*-n*) v. as v. der aarde; *-angel* m. aardpool v.; *-angesicht* o. hemelsch aangezicht o.; *-bahn* v. hemelbaan v.; *-band* o. hemelsche band m.; *-begeisterung* v. hemelsche verrukking v.; *-bekrieger* m. hemelstormer m.; *-beschreiber* m. hemelbeschrijver m.; *-beschreibung* v. hemelbeschrijving v.; *-besen* m. (Zeew.) noordwestenwind m.; *-bewohner* m. hemelbewoner m.; *—in* v. hemelbewoonster v.; *-bild* o. hemelsch beeld o.; it. ster v., sterrenbeeld o.; *-blatt* o., *-blume* v. nostoch m., hemelbloem v., Z. *Erdblume*; *-bläue* v., Z. *Himmelbläue*; *-bogen* m., Z. *-gewölbe*; 2. hemelboog, regenboog m.; *-bote* m. hemelbode m.; *-braut* v. bruid v. des hemels, non v.; *-brand* o., Z. *Himmelbrand*; *-breite* v. (Sterrenk.) hemelsbreedte v.; *-brod* o., Z. *Himmelbrod*; *-burg* v. hemelburcht m.; *-bürger* m. hemelburger, hemelling m.; *—in* v. hemelbewoonster v.; *—schaft* v. hemelburgerschap o.

Himmel-schiff, (*-es*, mv. *-e*) o. overdekte gondel, ark v.; *-schlüssel* m. sleutel m. des hemels; (Pl.) sleutelbloem v.; *-schön* bijv. nw. heerlijk schoon;

-schreiend bijv. nw. hemeltergend, ongehoord; *-schwertel* o. zwaardlelie v.

Himmels-duft, (*-duft(e)s*, mv. *-düfte*) m. hemelsche geur m.; 2. dauw m. des hemels.

Himmel-segen, m. zegen m. des Hemels.

Himmels-erschütterer, m., Z. *Himmelerschütterer*; *-faden* m., Z. *Himmelfaden*; *-fenster* o. hemel m.; *-feste* v. uitspansel, firmament o.; 2. as v. des hemels, van de aarde; *-feuer* o., *-flamme* v. vuur o. des hemels, bliksem m.; 2. hemelsche verrukking, geestdrift v.; *-freude* v. hemelsche vreugde, hemelvreugd v.; *-frucht* v. uitstekende vrucht v., heerlijk gevolg o.; *-funke* m. hemelsche vonk v.; *-gabe* v. hemelgave v.; *-gefühl* o. hemelsch gevoel o.; *-gegend* v. hemelstreek, luchtstreek, windstreek v.; *die — nehmen, suchen*, zich orienteeren; it. Z. *-strich*; *-geist* m. hemelsche geest m.; *-geisz, -ziege* v. watersnip, rietsnip v.; *-gerste* v. grootkorrelige gerst v.; *-geschöpf* o. hemelsch schepsel o.; *-gestalt* v. stand m. des hemelsch; *-gewölbe* o. hemelgewelf, uitspansel o.; *-glanz* m. hemelsche glans m.; it. glans der hemellichamen; *-gleicher* m. evenaar, equator m.; *-glück* o. hemelsch geluk o.; *-glut* v., Z. *-feuer*; *-gott* m. God in den hemel, *-götze* m. afgod m. des hemels; (Fabell.) beeld o. van den God des hemels; *-gucker* m. sterrenkijker m.; *-gürtel* m. (Sterrenk.) luchtstreek v., klimaat o., hemelgordel m.; *-haus* o. hemelruim, uitspansel o.; (Sterrenk.) huis o. (een sterrenbeeld); *-heer* o. hemelheer o.; *-heitre* v. heldere lucht v.; *-himmel* m. hemel m. der hemelen; *-höhe* v. hoogte v. des hemels, poolshoogte v.; *-jägerin* v. godin v. der jacht; *-jungfrau* v. hemelsche maagd v.; *-jüngling* m. hemelsche jongeling, engel m.; *-karte* v. hemel-, sterrenkaart v.; *-kerze* v. lichtende ster v., hemellicht o.; (Pl.) Z. *Wollkraut*; *-kind* o. kind o. des hemels; (fig.) schoon kind o.; *-könig* m. koning m. des hemels, Jezus Christus m.; (Fabell.) Jupiter m.; *-königin* v. koningin v. des hemels, de H. Maagd Maria; (Fabell.) Juno v.; *-korn* o. Egyptisch koren o.; *-kost* v. godenkost m., ambrosia v.; *-kraft* o. hemelsche kracht v.; *-kreis* m. hemelkring m.; *-kugel* v. armillairsfeer v.; *-kugel* v. hemelbol m., hemelglobe v.; *—karte* v. hemelkaart v.; *-kunde* v. sterrenkunde v.; *-länge* v. (Aardr.) lengte v.; *-lauf* m. hemelloop m.; *-lehre* v. hemelkunde, uranologie v.; *-leiter* v. (H. S.) ladder v. van Jacob; *-licht* o. hemellicht, licht o.; 2. hemellicht o., ster v.; *-lied* o. hemelslied o.; *-lohn* m. loon o. des hemels, heerlijk loon o.; *-luft* v. zeer fijne, zuivere lucht v., ether m.; 2. vrije lucht o.; *-lust* v., Z. *-freude*; 2. (fig.) zuiver genot, waar genoegen o.; *-macht* v. macht des hemels, hemelsche macht v.; *-mehl* o. bedorven meelachtig gips o.; *-milde* v. hemelsche zachtmoedigheid v.; *-natur* v. hemelsche natuur v.; *-pferd* o., Z. *Heupferd*; 2. Z. *Libelle*; *-pforte* v. hemelpoort v.; *-pol* m. hemelpool v.; *-punkt* m. hemelpunt, zenith o.; it. nadir o., voetpunt o.; *-rand* m. gezichteinder m., horizont m.; *-raum* m. hemelruimte v.; *-rufer, —in*, die den hemel aanwijst; *-ruhe* v. hemelsche rust, gemoedsrust v.; *-saal* m. hemelzaal v.; *-sasse* m. hemelburger m.; *-säule* v. hemelzuil v.; *-schüssel* m., Z. *Himmelschüssel*; *-schweisz* m. korianderzaad o.; *-schwester* v. zuster v. des hemels; *-seele* v. hemelsche ziel v.; *-sohn* m. zoon m. des hemels; *-speise* v. godenspijs v., Z. *-kost*; it. avondmaalsbrood o.; (Kath.) H. Sacrament o.; *-spur* v. (Jachtw.) hooge spoor o. van een hert; *-stengel* m. (Pl.) kleine gentiaan v.; 2. kruiswortel m.; *-stille* v. hemelsche rust v.; *-stimme* hemelsche stem, stem v. van den hemel; *-strasze* v. weg m. des hemels; *-strich* m. hemelstreek, luchtstreek v.; 2. breedte v., klimaat o.; *-sturm* m. (Fabell.) bestorming v. des hemels; *-stürmer* m. (Fabell.) reus m., Titan; (fig., Scherts.) groot, sterk man, reus, held m.; *-stürmerei* v., Z. *-sturm*.

Himmelstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. luchtsteen m.; (Juw.) hemelsblauwe saffier m.

Himmels-thau, (*-(e)s*) m., z.m. dauw m. des hemels; 2. (Pl.) manna o.; *-thür(e)* v., Z. *-pforte*; *-tochter* v. dochter v. des hemels, hemelbewoonster v.; *-trank* m. nectar, godendrank m.; *-trost* m. hemelsche troost m.; *-unschuld* v. hemelsche onschuld v.; *-wagen* m. (Sterrenk.) wagen, beer m.; (Dichtk.) wagen m. van Apollo; *-weg* m., Z. *-strasze*; *-wohnung* v. woning v. des hemels; *-wonne* v., Z. *-freude*; *-zeichen* o. (Sterrenk.) hemelteeken, sterrenbeeld o.; 2. (Jachtw.) Z. *-spur*; *-zelt* o., Z. *-gewölbe*; *-ziege* v., Z. *-geisz*; *-zirkel* m., Z. *-kreis*.

Himmel-tragend, bijv. nw. (Fabell.) den hemel dragend; *-träger* m. (Fabell.) hij, die den hemel draagt, Atlas m.; 2. steun m., kolom v., drager m. van een prachthemel; *-trunken* bijv. nw. van hemelschen wellust vervuld; *-voll* bijv. nw. vol hemelsch geluk, een hemelsch geluk schenkend.

Himmelwärts, bijw. Z. *himmelan*.

Himmelweit, bijv. nw. hemelsbreed, zoo ver als de hemel verwijderd is; *- von einander*, hemelsbreed, oneindig.

Himmlisch, bijv. en b. hemelsch, goddelijk, zalig; *die -en Zeichen*, Z. *Himmelszeichen*; (fig.) verheven, buitengewoon, schoon, verrukkelijk, goddelijk; *-e Gedanken*, hemelsch; *-e Schönheit*, verrukkend; 2. (Scherts.) bekoorlijk, prachtig; 3. (Kath.) *die -en Schwestern*, blauwe zusters, nonnen v. mv. der orde van Maria-boodschap.

Himpelbeere, (*-n*) v., Z. *Himbeere*.

Himt, (*-(e)s*, mv. *en*) m. kwart schepel o.

Hin, bijw. heen, van hier henen (van den spreker af); *rechts -, links -*, rechts, links; *nach jener Seite, nach dem Flusse -*, naar dien kant heen &; *an dem Hause -*, langs het huis; *- damit!*, weg daarmede!; *- und her gehen*, heen en weer gaan; *- und her bewegen*, heen en weer slingeren; *- und Herbewegung*, slingering v.; *- und her überlegen*, van verschillende kanten bezien; *so-*, zoo al, tamelijk; *ich bin so - damit zufrieden*, op die manier neem ik er genoegen mede; it. *auf alle Fälle -*, in elk geval; *auf sein Wort -*, op zijn woord; 2. verstreken, voorbij, op, versleten; *die Zeit ist -*, de tijd is voorbij; 3. *es ist noch lange bis da -*, het duurt nog heel wat, staat nog in de verte, is nog ver af.

Hinab, bijw. van den sprekenden weg naar beneden, van boven naar beneden; *- mit ihm!*, weg met hem, naar beneden!; *den Strom, den Berg -*, den stroom & af, stroomaf.

Hinabbeugen, (*bog hinab, hinabgebogen*) bedr. ww. onr. naar beneden buigen.

Hinabbringen, (*brachte hinab, hinabgebracht*) bedr. ww. onr. naar beneden brengen.

Hinabdürfen, (*durfte hinab, hinabgedurft*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden mogen.

Hinaberben, (*erbte hinab, hinabgeerbt*) bedr. ww. overerven, nalaten.

Hinabfahren, (*fuhr hinab, hinabgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* afvaren, naar beneden varen, rijden; *den Strom -*, afvaren; 2. bedr. ww. in een rijtuig of schip naar beneden brengen.

Hinabfahrt, v. afrit m.; (zeew.) afvaart v.

Hinabfallen, (*fiel hinab, hinabgefallen*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden vallen.

Hinabfliegen, (*flog hinab, hinabgeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden vliegen.

Hinabfliesзen, (*floss hinab, hinabgeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* afvloeien, naar beneden vloeien, vlieten.

Hinabführen, (*führte hinab, hinabgeführt*) bedr. ww. afvoeren, afleiden, naar beneden doen gaan.

Hinabgehen, (*ging hinab, hinabgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden gaan.

Hinabhangen, (*hangte hinab, hinabgehangt*) o. ww., m. *h.* afhangen, naar beneden hangen.

Hinabhorchen, -hören, (*horchte* of *hörte hinab, hinabgehorcht* of *hinabgehört*) o. ww., m. *h.* naar beneden luisteren, hooren.

Hinabkommen, (*kam hinab, hinabgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* afkomen, naar beneden komen.

Hinabkriechen, (*kroch hinab, hinabgekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden kruipen.

Hinablangen, (*langte hinab, hinabgelangt*) bedr. ww. naar beneden reiken, toesteken; 2. o. ww., m. *h.* tot beneden, op den grond reiken, raken; *ich kann so weit nicht -*, naar beneden reiken.

Hinablassen, (*liesz hinab, hinabgelassen*) bedr. ww. onr. aflaten, naar beneden laten.

Hinablaufen, (*lief hinab, hinab-*

gelaufen) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden loopen, stroomen.

Hinabpeitschen, -prügeln, (*peitschte hinab, hinabgepeitscht* en *prügelte hinab, hinabgeprügelt*) bedr. ww. met (zweep)slagen naar beneden drijven.

Hinabrasen, (*raste hinab, hinabgerast*) o. ww., m. *h.* als een razende naar beneden gaan.

Hinabreichen, (*reichte hinab, hinabgereicht*) bedr. en o. ww., Z. *hinablangen.*

Hinabreisen, (*reiste hinab, hinabgereist*) o. ww., m. *s.* naar beneden reizen.

Hinabrinnen, (*rann hinab, hinabgeronnen*) o. ww. onr., Z. *hinabfließen.*

Hinabrollen, (*rollte hinab, hinabgerollt*) bedr. en o. ww. naar beneden rollen, wentelen, afrollen.

Hinabrufen, (*rief hinab, hinabgerufen*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden roepen; 2. bedr. ww. *etw.* -, naar beneden toeroepen.

Hinabschauen, (*schaute hinab, hinabgeschaut*) o. ww., Z. *hinabsehen.*

Hinabschlagen, (*schlug hinab, hinabgeschlagen*) bedr. ww. onr. afslaan, naar beneden slaan.

Hinabschlängeln, (*schlängelte hinab, hinabgeschlängelt*) o. ww. en wed. ww. *sich* -, afkronkelen, naar beneden kronkelen.

Hinabschlucken, (*schluckte hinab, hinabgeschluckt*) Z. *hinabschlürfen.*

Hinabschlürfen, (*schlürfte hinab, hinabgeschlürft*) bedr. ww. naar beneden slokken, opslorpen.

Hinabschwimmen, (*schwamm hinab, hinabgeschwommen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* naar beneden zwemmen.

Hinabsehen, (*sah hinab, hinabgesehen*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden zien, kijken.

Hinabsenken, (*senkte hinab, hinabgesenkt*) bedr. ww. naar beneden laten, doen nederdalen, neerzinken; *den Blick* -, in de diepte slaan.

Hinabsinken, (*sank hinab, hinabgesunken*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden zinken, zakken, op den bodem zakken.

Hinabspringen, (*sprang hinab, hinabgesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden springen.

Hinabsteigen, (*stieg hinab, hinabgestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden gaan, afstijgen.

Hinabstoszen, (*stiesz hinab, hinabgestoszen*) bedr. ww. onr. naar beneden stooten, duwen, afstooten.

Hinabströmen, (*strömte hinab, hinabgeströmt*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar beneden stroomen, vloeien.

Hinabstürzen, (*stürzte hinab, hinabgestürzt*) bedr. ww. naar beneden vallen, storten.

Hinabtragen, (*trug hinab, hinabgetragen*) bedr. ww. onr. naar beneden dragen, afdragen.

Hinabtreiben, (*trieb hinab, hinabgetrieben*) bedr. ww. onr. naar beneden drijven, jagen.

Hinabtrinken, (*trank hinab, hinabgetrunken*) bedr. ww. onr. opdrinken, inzuigen.

Hinabwagen (sich), (*wagte hinab, hinabgewagt*) wed. ww. naar beneden, in de diepte durven gaan.

Hinabwärts, bijw. naar beneden, benedenwaarts, Z. *abwärts.*

Hinabwerfen, (*warf hinab, hinabgeworfen*) bedr. ww. onr. naar beneden werpen.

Hinabwinden, (*wand hinab, hinabgewunden*) bedr. ww. onr. naar beneden winden.

Hinabziehen, (*zog hinab, hinabgezogen*) bedr. ww. onr. naar beneden trekken; 2. o. ww., m. *s.* in eene lager gelegen streek & gaan wonen; (Spoorw.) met een trein naar beneden gaan.

Hinalte(r)n, (*alte(r)te hin, hingealte(r)t* o. ww., m. *s.* oud worden; (fig.) wegsterven, verwelken.

Hinan, bijw. heen, naar, naar heen, tot aan; *zum Himmel* -, naar den hemel; *den Berg* -, bergop; -!, *frisch, muthig* -!, komaan!, vooruit!

Hinanreichen, (*reichte hinan, hinangereicht*) o. ww., m. *h.* reiken tot aan.

Hinansteigen, (*stieg hinan, hinangestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* stijgen tot, klimmen tot.

Hinarbeiten, (*arbeitete hin, hingearbeitet*) o. ww., m. *h. auf etw.* -, zich ten doel stellen bij het werken; 2. zijn best doen om ergens te komen.

Hinauf, bijw. van den sprekenden weg naar boven, omhoog, opwaarts; *da* -, *dort* -, daar boven; *den Fluss* -, de rivier op; *von unten* -, van onderen op, van beneden naar boven; *es sind zehn Stufen bis* -, het zijn tien treden tot boven op.

Hinaufarbeiten (sich), (*arbeitete hinauf, hinaufgearbeitet*) wed. ww. zich er op werken, zijn best doen om boven te komen.

Hinaufbegeben (sich), (*begab hinauf, hinaufbegeben*) wed. ww. onr., Z. *hinaufgehen.*

Hinaufbegleiten, (*begleitete hinauf, hinaufbegleitet*) bedr. ww. naar boven (be)geleiden.

Hinaufbinden, (*band hinauf, hinaufgebunden*) bedr. ww. onr. opbinden, bovenop binden.

Hinaufbringen, (*brachte hinauf, hinaufgebracht*) bedr. ww. onr. opbrengen, naar boven brengen.

Hinaufdämpfen, (*dämpfte hinauf, hinaufgedämpft*) bedr. ww. *die Segel am Mastbaume* -, opgeien

Hinauffahren, (*fuhr hinauf, hinaufgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* opvaren, oprijden; *den Strom* -, opvaren; 2. bedr. ww. met een schip of rijtuig naar boven vervoeren.

Hinauffliegen, (*flog hinauf, hinaufgeflogen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* opvliegen, naar boven vliegen.

Hinaufführen, (*führte hinauf, hinaufgeführt*) bedr. ww. naar boven geleiden, voeren.

Hinaufgehen, (*ging hinauf, hinaufgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven gaan, zich naar boven begeven, opgaan; (fig.) zich uitstrekken tot, zijn oorsprong hebben in.

Hinaufheben, (*hob hinauf, hinaufgehoben*) bedr. ww. oplichten, opheffen, helpen om bovenop te komen.

Hinaufhelfen, (*half hinauf, hinaufgeholfen*) o. ww. onr., m. *s.* ophelpen, helpen om er op te komen; *jem. auf's Pferd* -, op het paard helpen.

Hinaufkarren, (*karrte hinauf, hinaufgekarrt*) o. ww. naar boven rijden; 2. bedr. ww. op de kar, op den kruiwagen naar boven brengen.

Hinaufklettern, (*kletterte hinauf, hinaufgeklettert*) o. ww., m. *h.* en *s.* omhoog klauteren.

Hinaufklimmen, (*klomm hinauf, hinaufgeklommen*) o. ww. onr. naar boven klimmen, omhoog klimmen.

Hinaufkommen, (*kam hinauf, hinaufgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* boven komen, er op komen.

Hinaufkriechen, (*kroch hinauf, hinaufgekrochen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* naar boven kruipen.

Hinauflangen, (*langte hinauf, hinaufgelangt*) bedr. ww. naar boven toereiken, toesteken; 2. o. ww. tot bovenaan reiken, lang, hoog genoeg zijn.

Hinauflassen, (*liesz hinauf, hinaufgelassen*) bedr. ww. onr. naar boven laten gaan, oplichten.

Hinauflaufen, (*lief hinauf, hinaufgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven loopen.

Hinauflegen, (*legte hinauf, hinaufgelegt*) bedr. ww. boven leggen.

Hinaufleuchten, (*leuchtete hinauf, hinaufgeleuchtet*) bedr. ww. naar boven lichten, met licht naar boven geleiden; 2. tot bovenaan verlichten.

Hinaufreiten, (*ritt hinauf, hinaufgeritten*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven rijden.

Hinaufrücken, (*rückte hinauf, hinaufgerückt*) bedr. ww. hooger op, naar boven zetten, schuiven, plaatsen; 2. o. ww., m. *h.* en *s.* naar boven trekken, hoogerop gaan zitten; it. de hoogte bezetten.

Hinaufschaffen, (*schaffte hinauf, hinaufgeschafft*) bedr. ww. naar boven brengen, bezorgen

Hinaufschiffen, (*schiffte hinauf, hinaufgeschifft*) o. ww., m. *h*, en *s.* opvaren, opzeilen, Z. *Hinauffahren.*

Hinaufschwingen (sich), (*schwang hinauf, hinaufgeschwungen*) wed. ww. onr. de vlucht nemen om zich te verheffen; *sich auf's Pferd* -, op het paard springen; *sich zu Ehrenstellen* -, zich verheffen tot; (z. voorw.) carrière maken.

Hinaufsehen, (*sah hinauf, hinaufgesehen*) o. ww. onr., m. *h.* opzien, omhoog zien.

Hinaufsteigen, (*stieg hinauf, hinaufgestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven stijgen, opstijgen, opklimmen; *eine Leiter* -, beklimmen, opgaan; *auf einer Leiter* -, opstijgen, opklimmen.

Hinaufstimmen, (*stimmte hinauf, hinaufgestimmt*) bedr. ww. opwinden, hooger plaatsen; (fig.) *Ansprüche* -, grootere aanspraken maken; 2. o.ww. den toon, de snaar hooger stemmen; 3. wed. ww. *sich auf einen gewissen Ton* -, grootere aanspraken maken.

Hinauftragen, (*trug hinauf, hinaufgetragen*) bedr. ww. onr. naar boven dragen.

Hinauftreiben, (*trieb hinauf, hinaufgetrieben*) bedr. ww. onr. opdrijven, opjagen, doen stijgen; (fig.) *den Preis* -, opvoeren, opjagen, doen stijgen.

Hinaufwärts, bijw. opwaarts, omhoog, naar boven.

Hinaufziehen, (*zog hinauf, hinaufgezogen*) o. ww. onr., m. *s.* naar boven trekken, eene hoogere verdieping & gaan bewonen; 2. bedr. ww. naar boven trekken, optrekken, ophalen.

Hinaus, bijw. van den sprekenden weg, uit, naar buiten; *vorn* -, voor uit; -! - *mit ihm, mit euch!*, weg met hem, u; *da* -, daar uit; *ich weisz nicht wo* -, ik kan den uitgang niet vinden; it. (fig.) ik weet niet waar te beginnen, wat te doen; *ein Theil hier* -, *der andere dort* -, de een hier, de andere daar uit; 2. *über die bestimmte Zeit* -, buiten den bepaalden tijd; *über das Grab* -, tot over het graf.

Hinausbauen, (*baute hinaus, hinausgebaut*) bedr. ww. uitbouwen; *auf die Strasze* -, in de straat uitbouwen.

Hinausbegeben (sich), (*begab hinaus, hinausbegeben*) wed. ww. onr., Z. *hinausgehen.*

Hinausbegleiten, (*begleitete hinaus, hinausbegleitet*) bedr. ww. naar buiten vergezellen, uitgeleide doen, medegaan naar buiten.

Hinausbringen, (*brachte hinaus, hinausgebracht*) bedr. ww. onr. naar buiten brengen, dragen.

Hinausdenken, (*dachte hinaus, hinausgedacht*) o. ww. onr., m. *h.* denken aan hetgeen buiten, ver af is, zijne gedachten over het verledene, de toekomst laten gaan; *wo denkt er hinaus?*, waar denkt hij aan?; *hoch* -, grootsche plannen hebben; *er denkt weiter hinaus*, zijne gedachten gaan verder.

Hinausfahren, (*fuhr hinaus, hinausgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* naar buiten rijden, varen; *über ein Vorgebirge* -, eene kaap omzeilen; *mit einem Hause zu weit* -, te ver naar voren (in de straat) bouwen.

Hinausfallen, (*fiel hinaus, hinausgefallen*) o. ww. onr., m. *s.* uitvallen, naar buiten vallen; *zum Fenster* -, uit het venster vallen.

Hinausfliegen, (*flog hinaus, hinausgeflogen*) o. ww. onr. uitvliegen, naar buiten vliegen.

Hinausfliehen, (*floh hinaus, hinausgeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* wegvluchten, naar buiten vluchten

Hinausführen, (*führte hinaus, hinausgeführt*) bedr. ww. naar buiten geleiden, brengen, voeren; (Hand.) uitvoeren, exporteeren; (fig.) Z. *ausführen.*

Hinausgehen, (*ging hinaus, hinausgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* uitgaan, naar buiten gaan, zich naar buiten begeven; (fig.) *über einen Auftrag* -, zijnen last te buiten gaan; *das geht über seine Kräfte hinaus*, dat gaat zijne krachten te boven; 2. *das Zimmer geht auf die Strasze hinaus*, gaat, komt, ziet uit op; 3. *auf etw.* -, iets op het oog hebben; *das geht weit* -, dat gaat ver; *über etw.* -, de grenzen te buiten gaan, overdrijven.

Hinausgreifen, (*griff hinaus, hinausgegriffen*) o. ww. onr. de handen uitsteken om te tasten, te grijpen.

Hinausheben, (*hob hinaus, hinausgehoben*) bedr. ww. onr. uitlichten, naar buiten lichten.

Hinausholen, (*holte hinaus, hinausgeholt*) bedr. ww. uithalen, naar buiten halen.

Hinausjagen, (*jagte hinaus, hinausgejagt*) bedr. ww. naar buiten jagen, heenjagen; 2. o. ww., m. *h.* en *s.* naar buiten vliegen, rennen.

Hinauskommen, (*kam hinaus, hinausgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* naar buiten komen, uitkomen; (fig.) *das kommt auf Eins hinaus*, dat komt op hetzelfde neer, daarin is niet veel verschil.

Hinauskönnen, (*konnte hinaus, hinausgekonnt*) o. ww. onr. naar buiten kunnen, er uit kunnen.

Hinauslangen, (*langte hinaus, hinausgelangt*) bedr. ww. naar buiten reiken, toesteken; 2. o. ww., m. *h.* uitsteken, de hand naar buiten steken; (fig.) voldoende zijn, lang genoeg, hoog genoeg zijn om te bereiken; *über etw.* -, overtreffen, te boven gaan, meer dan voldoende zijn.

Hinauslassen, (*liesz hinaus, hinausgelassen*) bedr. ww. onr. uitlaten, naar buiten laten, laten uitgaan; (fig.) *eine Gelegenheit* -, laten ontsnappen.

Hinauslaufen, (*lief hinaus, hinausgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* uitloopen, naar buiten loopen; 2. *das läuft auf Eins hinaus*, Z. *hinauskommen; die Sache wird auf nichts* -, zal op niets uitloopen.

Hinauslegen, (*legte hinaus, hinausgelegt*) bedr. ww. uitleggen, buiten leggen; *an die Sonne* -, in de zon leggen om te drogen.

Hinauslesen, (*las hinaus, hinausgelesen*) bedr. ww. onr. uitlezen.

Hinausleuchten, (*leuchtete hinaus, hinausgeleuchtet*) o. ww., m. *h.* naar buiten stralen, schijnen; 2. *jemn.* -, uitlichten, naar buiten lichten.

Hinausmachen (sich), (*machte hinaus, hinausgemacht*) wed. ww. (gemeenz.) zich haasten om naar buiten te komen, zich wegpakken, zich uit de voeten maken.

Hinausmüssen, (*musste hinaus, hinausgemusst*) o. ww. onr., m. *h.* naar buiten moeten, moeten weggaan.

Hinauspacken (sich), (*packte hinaus, hinausgepackt*) wed. ww. (gemeenz.) zijne biezen pakken, heengaan.

Hinauspeitschen, (*peitschte hinaus, hinausgepeitscht*) bedr. ww. met zweepslagen verdrijven, wegslaan.

Hinausprügeln, (*prügelte hinaus, hinausgeprügelt*) bedr. ww. met slagen verdrijven, heenjagen, uitdrijven.

Hinausreichen, (*reichte hinaus, hinausgereicht*) o. ww., m. *s.*, Z. *hinauslangen; das reicht zu weit hinaus*, dat steekt te ver vooruit; *damit werden wir nicht* -, dat zal ons niet genoeg zijn, daarmede zullen wij niet toekomen; *das reicht über seine Kräfte hinaus*, Z. *hinausgehen*; 2. bedr. ww. *die Hand zum Fenster* -, uitsteken door.

Hinausreisen, (*reiste hinaus, hinausgereist*) o. ww., m. *s.* eene plaats verlaten, in den vreemde trekken.

Hinausreiten, (*ritt hinaus, hinausgeritten*) o. ww. onr., m. *s.* uitrijden, naar buiten rijden.

Hinausrennen, (*rannte hinaus, hinausgerannt*) o. ww. onr., m. *s.* naar buiten rennen, vliegen, ijlen.

Hinausrücken, (*rückte hinaus, hinausgerückt*) bedr. ww. naar buiten schuiven, stooten, vooruitbrengen; 2. o. ww., m. *s.* in het veld rukken, zijne stelling verlaten, naar buiten trekken, uitrukken.

Hinausschaffen, (*schaffte hinaus, hinausgeschafft*) bedr. ww. naar buiten verzorgen, vervoeren, doen heengaan; *jem. zum Hause* -, uitjagen; 2. zich ontdoen van.

Hinausscheren (sich), (*schor hinaus, hinausgeschoren*) wed. ww. onr., Z. *hinauspacken (sich).*

Hinausscheuchen, (*scheuchte hinaus, hinausgescheucht*) bedr. ww. door vrees doen verlaten, door vrees verjagen.

Hinausschicken, (*schickte hinaus, hinausgeschickt*) bedr. ww. uitzenden, wegzenden, naar buiten zenden, bevel geven om te vertrekken.

Hinausschieben, (*schob hinaus, hinausgeschoben*) bedr. ww. onr. naar buiten schuiven, uitschuiven; (fig.) *etw.* -, Z. *verschieben* (fig.).

Hinausschlagen, (*schlug hinaus, hinausgeschlagen*) o. ww. onr. uitslaan, naar buiten slaan; (fig.) *hinten und vorn* -, tegenstribbelen, zich verzetten, weerspannig zijn; 2. bedr. ww., Z. *hinausprügeln.*

Hinausschleichen, (*schlich hinaus, hinausgeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* naar buiten sluipen, ontsnappen.

Hinausschleifen, -schleppen, (*schleifte hinaus, hinausgeschleift* en *schleppte hinaus, hinausgeschleppt*) bedr. ww. naar buiten sleepen.

Hinausschlenkern, -schleudern, (*schlenkerte hinaus, hinausgeschlenkert* en *schleuderte hinaus, hinausgeschleudert*) bedr. ww. naar buiten werpen, slingeren.

Hinausschmeiszen, (*schmiss hinaus, hinausgeschmissen*) bedr. ww. onr., Z. *hinauswerfen.*

Hinausschreien, (*schrie hinaus, hinausgeschrien*) bedr. en o. ww. onr. schreeuwen uit; *zum Fenster* -, uit & schreeuwen, roepen.

Hinausschwingen, (*schwang hinaus, hinausgeschwungen*) bedr. ww. onr. naar buiten zwaaien, slingeren.

Hinaussehen, (*sah hinaus, hinausgesehen*) o. ww. onr., m. *h.* naar buiten zien, uitzien; *zum Fenster* -, uit & zien.

Hinaussetzen, (*setzte hinaus, hinausgesetzt*) bedr. ww. buiten zetten, ten toon spreiden, uitstallen; (fig.) *weiter* -, uitstellen, verschuiven, verdagen; 2.wed. ww. *sich vor das Haus* -, gaan zitten; (fig.) *sich über etw.* -, zich & overheen zetten, zich niet storen aan.

Hinaussein, (*war hinaus, hinausgewesen*) o. ww. onr. buiten zijn, uit zijn; 2. (fig.) *weit über etw.* -, verheven zijn boven; *er ist über alle Scham hinaus*, hij heeft alle schaamte afgelegd; *darüber bin ich hinaus*, daar ben ik overheen, dat kan mij niet meer schelen.

Hinaussollen, (*sollte hinaus, hinausgesollt*) o. ww., m. *h.* moeten uitgaan.

Hinaussperren, (*sperrte hinaus, hinausgesperrt*) bedr. ww. buitensluiten, uitsluiten.

Hinausspielen, (*spielte hinaus, hinausgespielt*) bedr. ww. (fig.) *etw. in die Weite* -, op de lange baan schuiven.

Hinausstehlen, (*stahl hinaus, hinausgestohlen*) bedr. ww. onr. ergens uitstelen; 2.wed. ww. *sich* -, zich heimelijk naar buiten begeven, wegsluipen, verdwijnen.

Hinausstellen, (*stellte hinaus, hinausgestellt*) bedr.ww., Z. *hinaussetzen.*

Hinausstoszen, (*stiesz hinaus, hinausgestoszen*) bedr. ww. onr. uitstooten, naar buiten stooten, uitdrijven, voortjagen.

Hinausthun, (*that hinaus, hinausgethan*) bedr. ww. onr. uitnemen, wegnemen, uitdrijven.

Hinaustreiben, (*trieb hinaus, hinausgetrieben*) bedr. ww. onr. uitdrijven, naar buiten drijven; *das Vieh* -, uit de weide drijven, naar buiten drijven.

Hinauswagen (sich), (*wagte hinaus, hinausgewagt*) wed. ww. wagen naar buiten te gaan, zich buiten het huis & wagen.

Hinauswärts, bijw. naar buiten, buitenwaarts.

Hinausweisen, (*wies hinaus, hinausgewiesen*) bedr. ww. onr. *jemn. den Weg zum Dorfe* -, den weg & wijzen; *jem.* -, de deur wijzen, aan de deur zetten; 2. (z. voorw.) *wo hinaus weist die Wetterfahne?*, naar welken kant wijst &.

Hinauswerfen, (*warf hinaus, hinausgeworfen*) bedr. ww. onr. uitwerpen, naar buiten werpen, gooien, smijten; *jem. zur Thüre* -, iem. de deur uitwerpen, uitgooien.

Hinauswischen, (*wischte hinaus, hinauswischt*) o. ww., m. *s.* (gemeenz.) wegsnappen.

Hinauswollen, (*wollte hinaus, hinausgewollt*) o. ww. onr., m. *h.* uit willen, naar buiten willen gaan; 2. *hoch* -, groote aanspraken maken, groote plannen hebben; (gemeenz.) den heer uithangen; 3. *wo will das noch hinaus?*, waar zal dat op uitloopen; *ich sehe schon, wo er, wo das hinauswill*, ik zie wel wat hij wil, wat hij op het oog heeft, waartoe dat dient.

Hinausziehen, (*zog hinaus, hinausgezogen*) bedr. ww. onr. uittrekken; (fig.) op de lange baan schuiven; *einen Process* -, rekken.

Hinauszwingen, (*zwang hinaus, hinausgezwungen*) bedr. ww. onr. noodzaken om uit te gaan.

Hinbegeben (sich), (*begab hin, hinbegeben*) wed. ww. onr. zich begeven naar, gaan naar.

Hinbetteln (sich), (*bettelte hin, hingebettelt*) wed. ww. bedelende reizen naar.

Hinbiegen, (*bog hin, hingebogen*) bedr. ww. onr. heenbuigen, overbuigen; 2. wed. ww. *sich* -, zich buigen naar, zich krommen.

Hinbinden, (*band hin, hingebunden*) bedr. ww. onr. verbinden aan.

Hinblick, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. blik m., zien o. naar; (fig.) *der - auf eine bessere Zukunft*, uitzicht, verschiet o., hoop v.

Hinblicken, (*blickte hin, hingeblickt*) o. ww., m. *h.* den blik werpen op, het oog slaan naar.

Hinblühen, (*blühte hin, hingeblüht*) o. ww., m. *h.* verwelken, verbleeken, uitbloeien; (fig.) zijn glans, zijne schoonheid verliezen.

Hinbringen, (*brachte hin, hingebracht*) bedr. ww. heenbrengen, brengen naar; (fig.) *die Zeit* -, doorbrengen, slijten; *sein Leben kümmerlich* -, een kommerlijk leven leiden; (gemeenz.) *sein Vermögen* -, verkwisten, doorbrengen.

Hinbrüten, (*brütete hin, hingebrütet*) o. ww., m. *h.* sombere gedachten koesteren, in sombere gedachten verzonken zijn.

Hinde, (-*n*) v., Z. *Hindin.*

Hindecken, (*deckte hin, hingedeckt*) bedr. ww. *ein Tischtuch* -, leggen, uitspreiden.

Hindehnen (sich), (*dehnte hin, hingedehnt*) wed. ww. zich uitstrekken; 2. Z. *ausdehnen.*

Hindenken, (*dachte hin, hingedacht*) o. ww. onr., m. *h.* denken aan, ergens over denken; *wo denken Sie hin*, wat denkt gij, wat verbeeldt gij u toch?; 2. bedr. ww. *ich denke mir Sie nach Paris hin*, ik verbeeld mij u te P. te zien, dat gij te P. zijt; 3. wed. ww. *sich an einen Ort* -, zich op eene plaats denken, zich verbeelden te zijn.

Hinderlich, (-*er*, -*st*) bijv. en b. hinderlijk, lastig, in den weg staand, tegenwerkend, belettend; - *sein*, hinderlijk zijn, in den weg staan, hinderen; *jem. in, an, zu etw.* - *sein*, hinderen; *es geht ihm* -, hij leeft armoedig, kommerlijk; -*keit* v. hinderpaal m., beletsel o., belemmering v.

Hindern, (*hinderte, gehindert*) bedr. ww. *jem.* -, hinderen, beletten, tegenwerken, tegenhouden, lastig zijn, in den weg staan; *jem. in seinen Absichten* -, in den weg staan, tegenwerken, dwarsboomen; *ich will es nicht* -, *ich will nichts* -, ik verzet mij er niet tegen, ik wil het niet tegenwerken; *Ihr Mantel hindert Sie nur*, hindert u slechts.

Hinderniss, (-*es*, mv. -*e*) o. hindernis, tegenkanting, belemmering v., beletsel o., hinderpaal, wederstand m.; -*e aus dem Wege räumen*, hinderpalen m. mv.; *die -e im menschlichen Leben*, moeielijkheden v. mv., tegenspoeden m. mv.; *es ist ein - dazwischen gekommen*, er is een kink in den kabel gekomen; *jemn. ein* - of -*e in den Weg legen*, iem. tegenwerken, moeielijkheden verwekken.

Hindeuten, (*deutete hin, hingedeutet*) o. ww., m. *h.* aanwijzen, wijzen; 2. (fig.) aanwijzen, toespelen, te verstaan willen geven.

Hindin, (-*nen*) v. hinde, hertekoe v., wijfjeshert o.

Hindlaufte, v. wilde cichorei v.

Hindonnern, (*donnerte hin, hingedonnert*) bedr. ww. *jem.* -, verpletteren, als met een donderslag neerslaan; 2. o. ww. in de verte als donder weerklinken, ratelen.

Hindorren, (*dorrte hin, hingedorrt*) o. ww., Z. *verdorren.*

Hindrang, (-(*e*)*s*) m., z. m. aandrang m.

Hindrängen, (*drängte hin, hingedrängt*) bedr. ww. heendringen, heendrukken; 2. wed. ww. *sich* -, met inspanning voortdringen, dringen, vechten om ergens te komen.

Hindringen, (*drang hin, hingedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* heendringen, vooruitdringen.

Hindrucken, -drücken, Z. *andrücken* &.

Hindudeln, (*dudelte hin, hingedudelt*) bedr. ww. (gemeenz.) *ein Liedchen* -, neuriën.

Hindurch, bijw. door, doorheen; *hier* -, *dort* -, hierdoor, daardoor; *durch den Wald, die Felder* -, door; 2. *den ganzen Tag* -, den geheelen dag door; *die ganze Zeit* -, gedurende den geheelen tijd.

Hindurch-arbeiten, -brechen, -dringen, -reiten, -schiffen, -springen, &, Z. *durch-arbeiten* &.

Hindürfen, (*durfte hin, hingedurft*) o. ww. onr., m. *h.* verlof hebben er heen te gaan.

Hineilen, (*eilte hin, hingeeilt*) o. ww., m. *s.* heenijlen, heenvliegen, heensnellen.

Hinein, bijw. in, binnen, er in, naar binnen; *tief in den Wald* -, ver, diep in het woud; *bis nach Afrika* -, tot in A.; -! *nur* -!, binnen!, binnen maar!; *in den Tag - leben*, als vroolijk Fransje, onbezorgd leven; *in den Tag - reden*, in het wild praten; *in den Tag - handeln*,

dwaas, zonder nadenken handelen; (gemeenz.) *sich in das Herz - schämen*, zich schamen.

Hineinarbeiten, (*arbeitete hinein, hineingearbeitet*) bedr. ww. inwerken; *eine Oeffnung -*, inboren; *einen Nagel -*, inslaan, indrijven; 2. wed. ww. *sich -*, zich inwerken, met inspanning ergens indringen; (fig.) Z. *einarbeiten*.

Hineinbannen, (*bannte hinein, hineingebannt*) bedr. ww. door bezwering insluiten, inbannen.

Hineinbauen, (*baute hinein, hineingebaut*) bedr. ww. inbouwen, bouwen in.

Hineinbegeben (sich), (*begab hinein, hineinbegeben*) wed. ww. onr. naar binnen gaan, naar binnen treden, zich naar binnen begeven; *sich weit in einen Wald -*, diep indringen in; *in einen Meerbusen -*, invaren.

Hineinbellen, (*bellte hinein, hineingebellt*) o. ww., m. *h.* naar binnen blaffen.

Hineinbinden, (*band hinein, hineingebunden*) bedr. ww. onr. inbinden, inlasschen, invoegen.

Hineinbringen, (*brachte hinein, hineingebracht*) bedr. ww. onr. inbrengen, ingeleiden, doen ingaan; (fig.) *jemn. in den Kopf -*, in het hoofd praten.

Hineindenken, (*dachte hinein, hineingedacht*) bedr. ww. onr. denken te zijn in; 2. wed. ww. *sich in etw. -*, zich met de gedachte gemeenzaam maken, in den geest doordringen, zich eigen maken, zich verplaatst denken in; *sich in eine Rolle -*, zich eigen maken; *denken Sie sich in seine Lage hinein*, denk u eens in zijn toestand verplaatst te zijn.

Hineindrängen, -dringen, -drücken, Z. *eindrängen* &.

Hineindürfen, (*durfte hinein, hineingedurft*) o. ww. onr. verlof hebben om binnen te komen.

Hineineilen, (*eilte hinein, hineingeeilt*) o. ww., m. *h.* en *s.* binnenijlen, binnensnellen.

Hineinerstrecken (sich), (*erstreckte hinein, hineinerstreckt*) wed. ww. tot in het binnenste reiken, zich uitstrekken.

Hineinessen, (*asz hinein, hineingegessen*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) naar binnen slaan, verslinden, opslokken, gulzig eten.

Hineinfahren, (*fuhr hinein, hineingefahren*) o. ww. onr., m. *s.* binnenrijden, binnenvaren; 2. binnen stuiven, binnen vliegen.

Hineinfallen, (*fiel hinein, hineingefallen*) o. ww. onr., m. *s.* invallen; *in eine Schlinge -*, inloopen.

Hineinflechten, (*flocht hinein, hineingeflochten*) bedr. ww. onr. invlechten.

Hineinfliesszen, (*floss hinein, hineingeflossen*) o. ww. onr. invloeien, instroomen, zich storten in.

Hineinfressen, (*frasz hinein, hineingefressen*) bedr. ww. onr. (Volkst.) Z. *hineinessen*; (fig.) *einen Verdrusz in sich -*, opkroppen; 2. o. en wed. ww. *sich -*, invreten; *das Scheidewasser frisst (sich) in das Eisen hinein*, vreet in.

Hineinführen, (*führte hinein, hineingeführt*) bedr. ww. binnen geleiden, binnenvoeren.

Hineingehen, (*ging hinein, hineingegangen*) o. ww. onr., m. *s.* ingaan; *tief in den Wald -*, diep in het woud ingaan; (fig.) *der Sack ist grosz genug, es gehen zwei Scheffel hinein*, er gaan & in; *leicht -*, (van laarzen &), aangaan.

Hineingerathen, (*gerieth hinein, hineingerathen*) o. ww. onr., m. *s.* inraken, invallen; (fig.) *in einen Handel -*, in twist geraken, komen.

Hineingreifen, (*griff hinein, hineingegriffen*) o. ww. onr., m. *h.* ingrijpen, intasten.

Hineinhelfen, (*half hinein, hineingeholfen*) o. ww. onr., m. *h.* binnen helpen, er in helpen, binnenbrengen, binnenkomen.

Hineinholen, (*holte hinein, hineingeholt*) bedr. ww. binnenhalen, inhalen.

Hineinjagen, (*jagte hinein, hineingejagt*) bedr. ww. binnenjagen, binnendrijven; 2. o. ww., m. *h.* en *s.* naar binnen rennen.

Hineinkriechen, (*kroch hinein, hineingekrochen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* inkruipen, naar binnen kruipen.

Hineinlangen, (*langte hinein, hineingelangt*) o. ww. tot in het binnenste reiken, lang genoeg zijn om binnen te dringen; 2. bedr. ww. naar binnen toereiken, toesteken; *die Hand -*, insteken.

Hineinlassen, (*liesz hinein, hineingelassen*) bedr. ww. onr. binnen laten, inlaten, laten binnengaan, komen.

Hineinlesen (sich), (*las hinein, hineingelesen*) wed. ww. *sich in ein Buch -*, zich door lezen eigen maken, zich gemeenzaam maken met.

Hineinleuchten, (*leuchtete hinein, hineingeleuchtet*) o. ww., m. *h.* lichtstralen naar binnen werpen, schieten; 2. bedr. ww. *jem. -*, naar binnen lichten.

Hineinlocken, (*lockte hinein, hineingelockt*) bedr. ww. naar binnen lokken, inlokken.

Hineinmischen, (*mischte hinein, hineingemischt*) bedr. ww. inmengen, vermengen met; 2. wed. ww. *sich in einen Handel -*, zich mengen in, zich bemoeien met.

Hineinmögen, (*mochte hinein, hineingemocht*) o. ww. onr., m. *h.* lust, zin hebben om naar binnen te gaan.

Hineinmüssen, (*mussle hinein, hineingemusst*) o. ww. onr., m. *h.* er in moeten, verplicht, genoodzaakt zijn binnen te gaan.

Hineinnehmen, (*nahm hinein, hineingenommen*) bedr. ww. onr. innemen; *in seinen Wagen -*, opnemen, medenemen; *in sein Haus -*, in huis nemen.

Hineinnöthigen, (*nöthigte hinein, hineingenöthigt*) bedr. ww. dwingen, noodzaken om binnen te gaan; it. verzoeken binnen te gaan.

Hineinprügeln, (*prügelte hinein, hineingeprügelt*) bedr. ww. door slagen noodzaken om binnen te gaan; (fig.) Z. *einprügeln*.

Hineinreiben, (*rieb hinein, hineingerieben*) bedr. ww. onr., Z. *einreiben*.

Hineinrücken, (*rückte hinein, hineingerückt*) bedr. ww. indrukken, instooten, inschuiven; 2. o. ww., m. *h.* inrukken; *in ein Land -*, binnenrukken, een inval doen.

Hineinrufen, (*rief hinein, hineingerufen*) bedr. ww. onr. *jem. -*, binnenroepen, roepen om binnen te gaan; 2. o. ww. *zur Thüre, in's Zimmer -*, naar binnen roepen, schreeuwen.

Hineinsaufen, (*soff hinein, hineingesoffen*) bedr. ww. onr. (Volkst.) opzuipen, opslokken, inzwelgen.

Hineinschaffen, (*schaffte hinein, hineingeschafft*) bedr. ww. naar binnen brengen, bezorgen, invoeren.

Hineinschieben, (*schob hinein, hineingeschoben*) bedr. ww. onr. naar binnen schuiven.

Hineinschiffen, (*schiffte hinein, hineingeschifft*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar binnen varen, invaren; 2. bedr. ww. invaren, inzeilen; *Waaren -*, met een schip naar binnen brengen.

Hineinschlagen, (*schlug hinein, hineingeschlagen*) bedr. ww. onr. inslaan, inkloppen, Z. *einschlagen*.

Hineinschleichen (sich), (*schlich hinein, hineingeschlichen*) o. ww. en wed. ww. onr. naar binnen sluipen.

Hineinschlucken, -schlürfen, -schmeiszen, &, Z. *einschlucken* &.

Hinein-schrauben, -schütten, bedr. ww., Z. *einschrauben* &.

Hineinsenken, (*senkte hinein, hineingesenkt*) bedr. ww. laten inzakken, indompelen; *eine Leiche in das Grab -*, doen nederdalen, nederzinken.

Hineinsinken, (*sank hinein, hineingesunken*) o. ww. onr., m. *s.* inzinken, inzakken, verloren gaan.

Hineinsperren, (*sperrte hinein, hineingesperrt*) bedr. ww. insluiten, opsluiten.

Hineinstampfen, (*stampfte hinein, hineingestampft*) bedr. ww., Z. *einstampfen*.

Hineinstechen, (*stach hinein, hineingestochen*) o. ww. onr., m. *h.* insteken, inboren; (Zeew.) *in die See -*, in zee steken.

Hineinstecken, (*steckte hinein, hineingesteckt*) bedr. ww. insteken, in den zak steken, in den grond steken, vaststeken.

Hineinstehlen (sich), (*stahl hinein, hineingestohlen*) wed. ww. onr. steelsgewijze binnensluipen.

Hineinsteigen, (*stieg hinein, hineingestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* instijgen; 2. *in einen Brunnen -*, neerdalen.

Hineinstopfen, (*stopfte hinein, hineingestopft*) bedr. ww. instoppen, volstoppen.

Hineinstoszen, (*stiesz hinein, hineingestoszen*) bedr. ww. onr. instooten, induwen; *die Thüre -*, instooten, intrappen.

Hineinströmen, (*strömte hinein, hineingeströmt*) o. ww. instroomen, binnenstroomen.

Hineinstürzen, (*stürzte hinein, hineingestürzt*) o. ww. en wed. ww. *in's Zimmer -*, instormen, binnenstormen, invallen; *sich in das Meer -*, zich werpen in; *in den Abgrund -*, zich storten in; 2. bedr. ww. instorten, inwerpen.

Hineintauchen, (*tauchte hinein, hineingetaucht*) bedr. ww. indompelen, indoopen.

Hineinthun, (*that hinein, hineingethan*) bedr. ww. onr. indoen, bijdoen, doorheen doen; (fig.) *einen Blick -*, slaan in.

Hineintragen, (*trug hinein, hineingetragen*) bedr. ww. onr. indragen, binnendragen.

Hineintreiben, (*trieb hinein, hineingetrieben*) bedr. ww. onr. indrijven, binnendrijven.

Hineintreten, (*trat hinein, hineingetreten*) o. ww. onr., m. *s.* intreden, binnentreden.

Hineintrinken, (*trank hinein, hineingetrunken*) bedr. ww. onr. gulzig drinken, inzwelgen.

Hineintunken, (*tunkte hinein, hineingetunkt*) bedr. ww. indoopen, doorweeken.

Hineinwagen (sich), (*wagte hinein, hineingewagt*) wed. ww. wagen binnen te komen, zich er in wagen.

Hineinwärts bijw. binnenwaarts.

Hineinwerfen, (*warf hinein, hineingeworfen*) bedr. ww. onr. inwerpen, binnenwerpen.

Hineinwirken, (*wirkte hinein, hineingewirkt*) bedr. ww. er in werken, er in weven.

Hineinwischen, (*wischte hinein, hineingewischt*) o. ww., Z. *hineinschleichen.*

Hineinwollen, (*wollte hinein, hineingewollt*) o. ww. onr., m. *h.* naar binnen willen, willen binnengaan.

Hineinziehen, (*zog hinein, hineingezogen*) bedr. ww. onr., Z. *hineinlocken; den Wagen in die Stadt -*, naar binnen trekken, inhalen, insleepen; (fig.) *jem. in etw. -*, inwikkelen, betrekken; 2. o. ww. intrekken, den intocht houden; it. zich vestigen.

Hineinzwängen, (*zwängte hinein, hineingezwängt*) o. ww. en

Hineinzwingen, (*zwang hinein, hineingezwungen*) o. ww. onr. met geweld naar binnen dringen, drijven, dwingen om binnen te komen; *einem etw. -*, dwingen om in te nemen, te eten, te drinken.

Hinfahren, (*fuhr hin, hingefahren*) bedr. ww. onr. met een rijtuig of schip naar toevoeren, rijden, varen; *mein Kutscher soll Sie -*, er naar toerijden; 2. o. ww., m. *s.* heenvaren, heenrijden, wegvaren, wegrijden; *langs dem Lande -*, heenvaren; *mit der Hand über etw. -*, heenstrijken; (fig.) *nachlässig über etw. -*, heenloopen; it. heengaan, weggaan, zich verwijderen; *fahre hin, Mitleiden!*, weg met &.

Hinfahrt, (*-en*) v. heenreis v., vertrek, weggaan o.; *Hin- und Herfahrt*, gaan en komen, heen- en weergaan; *auf seiner - nach England*, op zijne reis v. naar; (fig.) dood m., overlijden, afsterven o.; (Jachtw.) spoor o.

Hinfall, (*-(e)s*, mv. *Hinfälle*) m. val m., instorting v.; (fig.) verzwakking, zwakheid v.

Hinfallen, (*fiel hin, hingefallen*) o. ww. onr., m. *s.* neervallen, neerstorten; *rücklings -*, achterover vallen; (fig.) afvallen, vervallen, verminderen; it. zwak, bouwvallig worden; H. o. zelfst., Z. *Hinfall*; (Gen.) Z. *Fallsucht*; (Veea.) kolder m.; (Valk.) vallende ziekte v. der valken.

Hinfallig, (*-er, -st*) bijv. en b. invallend, instortend, broos, bouwvallig, zwak; (fig.) broos, vergankelijk; *-e Gesundheit*, zwak; *alt und -*, oud en gebrekkig; *-keit* v. bouwvalligheid, zwakheid, broosheid v.; *die -keiten des Alters*, gebreken o. mv.; (fig.) onstandvastigheid, onbestendigheid, vergankelijkheid v.

Hinfaseln, (*faselte hin, hingefaselt*) bedr. ww. prevelend opzeggen; 2. o. ww. voortprevelen; it. raaskallen.

Hinfinden, (*fand hin, hingefunden*) o. ww. onr., it. wed. ww. *sich -*, den weg vinden naar.

Hinfliegen, (*flog hin, hingeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* heenvliegen, wegvliegen; (fig.) voorbijvliegen, snel voorbijgaan.

Hinfliehen, (*floh hin, hingeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* heenvluchten, ontvluchten; (Jachtw.) wegtrekken; (fig.) (van den tijd), vervliegen, voorbijgaan.

Hinfließen, (*floss hin, hingeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* heenvloeien, heenvlieden, wegvloeien; (fig.) (van den tijd), voorbijgaan, heenvliegen, vervliegen.

Hinflüchten, (*flüchtete hin, hingeflüchtet*) o. ww. wegvluchten.

Hinfluthen, (*fluthete hin, hingefluthet*) o. ww., m. *h.* wegvlieden, wegvloeien.

Hinfort, bijw. voortaan, in het vervolg.

Hinfristen, (*fristete hin, hingefristet*) bedr. ww. opschuiven, uitstellen, verschuiven.

Hinfühlen, (*fühlte hin, hingefühlt*) bedr. ww. heenvoelen, tasten, grijpen; (fig., gemeenz.) op den tand voelen, polsen, onderzoeken.

Hinführen, (*führte hin, hingeführt*) bedr. ww. heenvoeren, wegvoeren, heenleiden.

Hinfüro, bijw. (veroud.) in het vervolg, voortaan.

Hinfusz, (*-fuszes*, mv. *-füsze*) m. (Pl.) wilde anjelier v.

Hingaffen, (*gaffte hin, hingegafft*) o. ww., m. *h.* gapen, geenwen, niets doen.

Hingang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. heengaan, vertrek o.; *der Hin- und Hergang*, gaan en komen; *den - für den Hergang haben*, even zoo goed kunnen heengaan als komen; *Christi -*, Hemelvaart v.; (fig.) dood m., overlijden, afsterven o.

Hingängeln, (*gängelte hin, hingegängelt*) bedr. ww. aan den leiband heenleiden.

Hingeben, (*gab hin, hingegeben*) bedr. ww. onr. geven, weggeven; 2. overgeven, overlaten, afstand doen van, laten varen, prijs geven; H. wed. ww. *sich -*, zich overgeven.

Hingebung. v., Z. *hingeben*; 2. (fig.) overgave v., afstand doen o., opoffering, berusting, zelfverloochening v.

Hingedenken, (*gedachte hin, hingedacht*) o. ww. onr., m. *h.* denken aan; 2. denken te vertrekken naar.

Hingegebenheit, v. overgave v., onderwerping, onderworpenheid, berusting v., Z. *Hingebung.*

Hingegen, voegw. daarentegen, integendeel, maar.

Hingehen, (*ging hin, hingegangen*) o. ww. onr., m. *s.* heengaan, weggaan, zich begeven; *geh' hin im Frieden*, ga heen &; *wo geht dieser Weg hin?*, waarheen gaat, voert &; (fig.) heenloopen, uitloopen; *wo gehen Ihre Wünsche hin?*, waar loopen & uit?; (van den tijd), vervliegen, voorbijgaan; *das kann so -*, doorgaan; *etw. - lassen*, laten doorgaan, door de vingers zien; *er wird dir's nicht ungestraft - lassen*, hij zal het niet ongestraft laten passeeren, het u wel betaald zetten; it. *es geht in Einem hin*, het gaat in eene moeite door; (fig.) sterven, overlijden; *der, die Hingegangene*, de overledene m. en v.

Hingehören, (*gehörte hin, hingehört*) o. ww., m. *h.* ergens toebehooren; *wo gehört dies hin?*, waartoe behoort dit?, waar moet dit geplaatst worden?

Hingeiszeln, (*geiszelte hin, hingegeiszelt*) bedr. ww. door geeselslagen dwingen om er naar toe te gaan.

Hingelangen, (*gelangte hin, hingelangt*) o. ww., m. *s.* heenkomen, heenraken, komen tot.

Hingeleiten, (*geleitete hin, hingeleitet*) bedr. ww. *jem. -*, heengeleiden, uitgeleide doen.

Hingerathen, (*gerieth hin, hingerathen*) o. ww. onr., m. *s.* toevallig, onverwachts komen aan, in; (gemeenz.) overvallen; *wo ist er -?*, waar is hij gebleven?, waar zit hij?, wat is er van hem geworden.

Hingieszen, (*goss hin, hingegossen*) bedr. ww. onr. heengieten; (fig.) *in's Gras hingegossen*, uitgestrekt.

Hingleiten, (*glitt hin, hingeglitten*) o. ww. onr., m. *s.* heenglijden, wegglijden, heenglippen, heenschuiven.

Hingrämen, (*grämte hin, hingegrämt*) bedr. ww. (gemeenz.) *seine Tage -*, in verdriet doorbrengen, slijten.

Hingucken, (*guckte hin, hingeguckt*) bedr. ww., Z. *hinsehen.*

Hinhaben, (*hatte hin, hingehabt*) bedr. ww. onr. ontvangen hebben; *Sie*

haben ihre Strafe hin, zij hebben hun straf beet; *wie weit haben wir noch hin?*, hoe ver is het nog van daar?; *wir haben noch eine Stunde hin*, het is nog een uur ver.

Hinhalten, (*hielt hin, hingehalten*) bedr. ww. onr. voorhouden, aanbieden; 2. *jem.* -, onderhouden, bezig houden, aan den gang houden, ophouden, den tijd doen verliezen, met beloften paaien, aan de sleur houden.

Hinhangen, (*hing hin, hingehangen*) o. ww. onr., m. *h.* overhangen naar; (fig.) neiging gevoelen tot, overhellen naar.

Hinhängen, (*hängte hin, hingehängt*) o. ww., m. *h.* hangen aan of te-gen.

Hinhauchen, (*hauchte hin, hingehaucht*) o. ww. ademen, blazen, waaien; 2. bedr. ww. wegblazen.

Hinheften, (*heftete hin, hingeheftet*) bedr. ww. er aan verbinden; *einen Zeug an einen andern* -, verbinden.

Hinhelfen, (*half hin, hingeholfen*) o. ww. onr., m. *h.* wegh elpen, voorthelpen, helpen om er te komen; *jemn.* -, voorthelpen, bijstaan, hulp verleenen; (Volksk.) *einem* -, ten ondergang brengen; 2. wed. ww. *sich kümmerlich* -, zich behelpen.

Hinhetzen, (*hetzte hin, hingehetzt*) bedr. ww. *die Hunde* -, voortjagen, aanhitsen.

Hinhocken, (*hockte hin, hingehockt*) o. ww., m. *h.* (neer)hurken.

Hinholen, (*holte hin, hingeholt*) bedr. ww. afhalen en heenbrengen, heenleiden.

Hinhorchen, -hören, (*horchte hin, hingehorcht* en *hörte hin, hingehört*) o. ww., m. *h.* luisteren naar, voortluisteren.

Hinjagen, (*jagte hin, hingejagt*) o. ww., m. *h.* heenrennen, heensnellen; 2. bedr. ww. heenjagen, heendrijven.

Hinkauern (sich), (*kauerte hin, hingekauert*) wed. ww., Z. *hinhocken.*

Hinkehren, (*kehrte hin, hingekehrt*) bedr. ww. heenwenden, heenkeeren; 2. wegvegen, heenvegen.

Hinken, (*hinkte, gehinkt*) o. ww., m. *h.* hinken, mank gaan, loopen; *ein wenig* -, een weinig mank loopen; (Hoefsm.) (van een paard), *ein wenig mit einem Fusze* -, trekken, kreupel gaan; fig.) *der -de Bote*, de hinkende bode, het ergste; *hier hinkt etw.*, hier hapert wat aan, steekt of schuilt iets achter; (fig.) (van een vers), hinken, mank gaan; it. *es hinkt mit ihm, seine Sachen* -, zijne zaken gaan slecht.

Hinkeulen, (*keulte hin, hingekeult*) bedr. ww. met de knots slaan naar, op.

Hinkhinken, (*hinkhinkte, gehinkhinkt*) o. ww. aan beide zijden mank gaan, loopen; (fig.) veranderlijk, wispelturig zijn.

Hinklingen, (*klang hin, hingeklungen*) o. ww., onr., m. *h.* klinken naar, heenklinken.

Hinknallen, (*knallte hin, hingeknallt*) o. ww., m. *h.* uitbarsten, losbarsten, voortknallen; *das knallt bis zu uns hin*, dat klinkt tot ons heen; 2. schieten naar.

Hinknie(e)n, (*kniete hin, hingekniet*) o. ww., m. *h.* nederknielen, te voet vallen.

Hinkommen, (*kam hin, hingekommen*) o. ww. onr., m. *s.* heenkomen, heenraken, geraken tot, komen aan; *ich komme nirgends hin*, ik ga niet uit, ik zie niemand; (fig.) *wo ist er, wo ist meine Uhr hingekommen?*, wat is er van & geworden, waar is & gebleven?

Hinkönnen, (*konnte hin, hingekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* kunnen heengaan, er heen kunnen gaan.

Hinkosen, (*koste hin, hingekost*) o. ww. heenstoeien, mallen.

Hinkrallen, (*krallte hin, hingekrallt*) bedr. ww. heengrijpen, pakken, de klauwen inslaan.

Hinkränkeln, (*kränkelte hin, hingekränkelt*) o. ww., m. *h.* heensukkelen, voortsukkelen, ziekelijk blijven.

Hinkriechen, (*kroch hin, hingekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* heenkruipen, voortkruipen.

Hinkritzeln, (*kritzelte hin, hingekritzelt*) o. ww., m. *h.* voortkrabbelen.

Hinkrümmen(sich), (*krümmte hin, hingekrümmt*) wed. ww. (van een weg), kronkelend voortgaan, blijven krommen.

Hinkunft, v. aankomst v.

Hinkünftig, bijw. voortaan, in het vervolg.

Hinkutsch(ir)en, (*kutsch(ir)te hin, hingekutscht* of *hinkutschirt*) o. ww., m. *h.* er heen rijden.

Hinladen, (*lud hin, hingeladen*) bedr. ww. onr. oproepen, dagvaarden; 2. o. ww. belasten.

Hinlagern (sich), (*lagerte hin, hingelagert*) wed. ww. zich legeren, zich neerleggen, zich uitstrekken.

Hinlangen, (*langte hin, hingelangt*) o. ww., m. *h.* er komen, lang genoeg zijn om & te bereiken, uitstrekken tot; it. voldoende zijn, toereikend zijn; 2. bedr. ww. *jemn. etw.* -, aanreiken, toesteken, toereiken.

Hinlänglich, bijv. en b. toereikend, voldoende, genoeg; *er hat ein -es Vermögen*, hij heeft een voldoend, toereikend vermogen; *-keit* v., z. m. toereikende, voldoende o.; — *eines Menschen zu einem Amte*, vereischte o., noodige bekwaamheid v.

Hinlassen, (*liesz hin, hingelassen*) bedr. ww. onr. laten gaan, toelaten, veroorloven; 2. wed. ww. *sich* -, zich vestigen.

Hinlässig, bijv. nw., **-keit** v., Z. *nachlässig* &.

Hinlatschen, (*latschte hin, hingelatscht*) o. ww. heenwaggelen, heensleuteren, leuteren; it. ijdele praat uitslaan.

Hinlauf, (-(*e*)*s*) m., z. m. loop m. naar, loopen o. naar; 2. (Pl.) Z. *Laufkraut.*

Hinlaufen, (*lief hin, hingelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* heenloopen, heensnellen, heenstroomen; (Zeew.) *einen Bügel längs an der Segelstange* - *lassen*, aanslaan; 2. zich richten langs, den loop uitstrekken langs; (fig.) wegloopen, voortloopen.

Hinleben, (*lebte hin, hingelebt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) voortleven, bij den dag voortleven, zijn leven doorbrengen; *sorglos in den Tag* -, als vroolijk Fransje leven.

Hinlegen, (*legte hin, hingelegt*) bedr. ww. heenleggen, neerleggen, wegleggen; *die Trauer* -, afleggen; *etw. auf den Nothfall* -, besparen; 2. wed. ww. *sich* -, gaan liggen, zich nederleggen; it. gaan liggen zoo lang als men is; *sich krank* -, ziek worden, bedlegerig worden.

Hinlehnen, (*lehnte hin, hingelehnt*) bedr. ww., Z. *anlehnen.*

Hinleihen, (*lieh hin, hingeliehen*) bedr. ww. onr. uitleenen, in leen geven; 2. verhuren, in huur afstaan.

Hinleiten, -lenken, (*leitete hin, hingeleitet* en *lenkte hin, hingelenkt*) bedr. ww. heenleiden, heensturen, geleiden naar.

Hinlesen, (*las hin, hingelesen*) bedr. ww. onr. (i. k. bet.) voorlezen; *etw. nur so* -, aflezen, afrabbelen.

Hinleuchten, (*leuchtete hin, hingeleuchtet*) o. ww., m. *h.* het licht heenhouden.

Hinliefern, (*lieferte hin, hingeliefert*) bedr. ww. verschaffen; (fig.) ongelukkig maken.

Hinmachen, (*machte hin, hingemacht*) bedr. ww. *es* -, (gemeenz.) er aan verbinden; (fig.) *das ist so hingemacht*, dat is zoo maar, slechtweg gemaakt; 2. wed. ww. *sich* -, eene plaats naderen, zich er heen begeven.

Hinmalen, (*malte hin, hingemalt*) bedr. ww. (i. k. bet.) voortkladden, afkladden; 2. Z. *hinkritzeln.*

Hinmarsch, (*-marsches, mv. -märsche*) m. heenmarsch m.

Hinmarschiren, (*marschirte hin, hinmarschirt*) o. ww., m. *h.* en *s.* heentrekken, trekken naar, marcheeren naar.

Hinmartern, (*marterte hin, hingemartert*) bedr. ww. dood martelen, folteren.

Hinmessen, (*masz hin, hingemessen*) bedr. ww. voortmeten.

Hinmetzeln, (*metzelte hin, hingemetzelt*) bedr. ww. vermoorden, ombrengen, dooden.

Hinmögen, (*mochte hin, hingemocht*) o. ww. onr. lust hebben er heen te gaan; *ich mag nicht hin*, ik houd er niet van om er heen te gaan.

Hinmurmeln, (*murmelte hin, hingemurmelt*) o. ww., m. *h.* (van eene beek), voortmurmelen; 2. (gemeenz.) *sein Gebet* -, aframmelen, mompelen.

Hinmüssen, (*musste hin, hingemusst*) o. ww. onr., m. *h.* heen moeten, verplicht zijn er heen te gaan.

Hinnach, bijw. daarna, naderhand.

Hinnahen (sich), (*nahte hin, hingenaht*) wed. ww. naderen.

Hinnähen, (*nähte hin, hingenäht*) bedr. ww. naaien aan.

Hinnahme, v. (van eene zaak), wegnemen, ontrooven o., ontrooving v.; it. aanneming, ontvangst v.; (fig.) dood m., sterven o.

Hinnehmen, (*nahm hin, hingenommen*) bedr. ww. onr. aannemen, in ontvangst nemen, ontvangen, opnemen; (fig.) *Gott hat ihn hingenommen*, heeft hem opgenomen, tot zich geroepen; it. voor lief nemen, opkroppen; *er musste dieses geduldig -*, hij & voor lief nemen, zich laten welgevallen; (gemeenz.) in zijn zak steken.

Hinneigen, (*neigte hin, hingeneigt*) bedr. ww. heenneigen, heenbuigen, overbuigen; 2. o. ww., m. *h.* genegen zijn tot, overhellen, besluiten ten gunste van; it. niet ver verwijderd zijn.

Hinnen, bijw. hier, hier binnen; *von - gehen*, van hier gaan, vertrekken; *von - scheiden müssen*, sterven, van de aarde weggaan.

Hinnicken, (*nickte hin, hingenickt*) o. ww. heenwenken; *jemn. -*, toeknikken, toelachen.

Hinnieder, bijw. naar beneden, bergaf.

Hinnöthigen, (*nöthigte hin, hingenöthigt*) bedr. ww. dwingen er heen te gaan, heendrijven.

Hinopfern, (*opferte hin, hingeopfert*) bedr. ww. opofferen.

Hinpacken, (*packte hin, hingepackt*) bedr. ww. er bijpakken, bijvoegen; 2. Z. *hinscheren.*

Hinpassen, (*passte hin, hingepasst*) o. ww., m. *h.* passen, met elk. overeenstemmen.

Hinpeitschen, (*peitschte hin, hingepeitscht*) o. ww., m. *h.* met de zweep slaan; 2. bedr. ww. *jem. -*, door zweepslagen noodzaken om daar te gaan.

Hinpflanzen, (*pflanzte hin, hingepflanzt*) bedr. ww. daar planten.

Hinplappern, -plaudern, (*plapperte hin, hingeplappert* en *plauderte hin, hingeplaudert*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) ter loops vertellen, uitflappen.

Hinplumpen, (*plumpte hin, hingeplumpt*) o. ww., m. *s.* neerploffen, zwaar neervallen.

Hinprügeln, (*prügelte hin, hingeprügelt*) bedr. ww. door slagen noodzaken om heen te gaan.

Hinpurzeln, (*purzelte hin, hingepurzelt*) o. ww., m. *s.* (gemeenz.) neertuimelen.

Hinraffen, (*raffte hin, hingerafft*) bedr. ww. wegnemen, opnemen, medenemen; (fig.) (van den dood), wegmaaien, ontnemen, ontrukken, wegrukken.

Hinranken, (*rankte hin, hingerankt*) o. ww. heenslingeren, heenkronkelen.

Hinrasseln, (*rasselte hin, hingerasselt*) o. ww. ratelend, kletterend heenstuiven, heenvliegen, heenrijden.

Hinrauschen, (*rauschte hin, hingerauscht*) o. ww., m. *h.* met geraas voortgaan, heenruischen.

Hinräumen, (*räumte hin, hingeräumt*) bedr. ww. wegruimen, opruimen, oppakken.

Hinrecken, (*reckte hin, hingereckt*) bedr. ww. toereiken, toesteken; *das Ohr -*, toesteken.

Hinreden, (*redete hin, hingeredet*) bedr. ww. (gemeenz.) heenpraten, doorbabbelen.

Hinreichen, (*reichte hin, hingereicht*) bedr. ww. aanreiken, toesteken, toereiken; 2. o. ww. lang genoeg zijn om er te komen; *ich kann nicht -*, ik kan er niet komen; it. voldoende zijn; *100 Thaler reichen nicht hin*, zijn niet voldoende; *-des Vermögen haben*, voldoend inkomen hebben; *-d von etw. unterrichtet sein*, voldoende, behoorlijk.

Hinreichlich, bijw. *Z. hinlänglich.*

Hinreise, (*-n*) v. heenreis v., vertrek o.; *bei der -*, toen & vertrok; *die Hin - und Herreise*, het gaan en komen.

Hinreisen, (*reiste hin, hingereist*) o. ww., m. *s.* heenreizen, vertrekken.

Hinreiszen, (*riss hin, hingerissen*) bedr. ww. onr. medesleepen, met geweld voortsleepen, wegsleepen; (fig.) *sich von Ausschweifungen - lassen*, zich laten vervoeren; *sich von der Gewohnheit - lassen*, medesleepen; *seine Zuhörer -*, in verrukking, geestdrift brengen.

Hinreiszend, bijw. en b. wegsleepend, verleidend; *-es Beispiel*, verleidelijk; *-es Vergnügen*, verrukkend; *-schön*, verwonderlijk, verrukkend.

Hinreiten, (*ritt hin, hingeritten*) o. ww. onr., m. *s.* heenrijden, er heen draven.

Hinrennen, (*rannte hin, hingerannt*) o. ww. onr., m. *s.* heensnellen, heenvliegen.

Hinrichten, (*richtete hin, hingerichtet*) bedr. ww. ergens heenrichten, heenwenden, heenkeeren; 2. (gemeenz.) in het verderf storten, ongelukkig maken; 3. ter dood brengen, terechtstellen; *mit dem Schwerte hingerichtet werden*, onthoofd worden.

Hinrichtung, (*-en*) v. terechtstelling, doodstraf v.

Hinriechen, (*roch hin, hingerochen*) o. ww. onr., m. *h.* ruiken; (fig. gemeenz.) *er hatte kaum hingerochen*, hij is pas hier; (Volkst.) hij komt pas kijken.

Hinrieseln, (*rieselte hin, hingerieselt*) o. ww., m. *h.* heenkabbelen, klaterend heenstroomen.

Hinriss, (*-es*, mv. *-e*) m. aardstorting, instorting v. van den grond.

Hinrollen, (*rollte hin, hingerollt*) bedr. en o. ww. heenrollen, voortrollen, voortwentelen.

Hinröthen, (*röthelte hin, hingeröthelt*) bedr. ww. met rood krijt ontwerpen, schetsen.

Hinrücken, (*rückte hin, hingerückt*) bedr. ww. heenrukken, heenschuiven; 2. o. ww. heentrekken, heenmarcheeren; *näher zu jemn. -*, naderbij schuiven.

Hinrudern, (*ruderte hin, hingerudert*) o. ww., m. *h.* roeien naar, heenroeien; 2. bedr. ww. in eene boot, in eene schuit vervoeren naar.

Hinrufen, (*rief hin, hingerufen*) o. ww. onr., m. *h.* heenroepen, schreeuwen; 2. bedr. ww. *jem. -*, er heen roepen.

Hinrutschen, (*rutschte hin, hingerutscht*) o. ww. heenglijden, heenschuiven.

Hinsagen, (*sagte hin, hingesagt*) bedr. ww. overbrengen, melden; it. (gemeenz.) voor zich heen praten, zeggen.

Hinsch, Hintsch, (*-es*) m., z. m. (bij het rundvee), aamborstigheid v., gekuch o.

Hinschaffen, (*schaffte hin, hingeschafft*) bedr. ww. heenbrengen, vervoeren, wegbrengen, heen bezorgen.

Hinschaffung, v. vervoer, transport o.

Hinschauen, (*schaute hin, hingeschaut*) o. ww., m. *h.* zien naar, kijken naar.

Hinscheid, (*-es*) m., z. m. overlijden o., dood m.

Hinscheiden, (*schied hin, hingeschieden*) o. ww. onr., m. *s.* verschijden, overlijden, sterven.

Hinscheinen, (*schien hin, hingeschienen*) o. ww. onr., m. *h.* er schijnen, schijnen naar; *die Sonne scheint auf Sie hin*, de zon schijnt juist op u.

Hinscheren (sich), (*schor hin, hingeschoren*) wed. ww. onr. (Volkst.) er heen gaan; 2. *sich -*, wegloopen, wegsluipen, zich wegpakken.

Hinscherzen, (*scherzte hin, hingescherzt*) o. ww., m. *h.* al schertsende (den tijd) doorbrengen.

Hinschicken, (*schickte hin, hingeschickt*) bedr. ww. heenzenden, wegzenden; *eine Bittschrift an jemn. -*, afzenden; *eine Commission -*, afvaardigen; *hin und herschicken*, heen en weer zenden.

Hinschieben, (*schob hin, hingeschoben*) bedr. ww. onr. heenschuiven, schuiven naar; (Damsp.) dam slaan.

Hinschieszen, (*schoss hin, hingeschoszen*) o. ww. onr., m. *h.* heenschieten, schieten naar, op &; 2. heensnellen, heenijlen; II. bedr. ww. *eine Kugel -*, heenschieten, heenvuren; 2. *Geld -*, voorschieten, Z. *herschieszen.*

Hinschiffen, (*schiffte hin, hingeschifft*) o. ww., m. *h.* heenvaren, heenzeilen; 2. bedr. ww. met een schip heenbrengen.

Hinschlafen, (*schlief hin, hingeschlafen*) o. ww. onr. in slaap vallen; 2. (fig.) ontslapen, sterven.

Hinschlagen, (*schlug hin, hingeschlagen*) o. ww. onr., m. *h.* slaan naar, op &; 2. m. *s.* (gemeenz.) geducht neervallen, neerploffen; II. bedr. ww. *den Ball -*, wegslaan, heenslaan.

Hinschlängeln (sich), (*schlängelte hin, hingeschlängelt*) wed. ww. zich heenkronkelen, heenslingeren.

Hinschleichen, (*schlich hin, hingeschlichen*) o. ww. onr. en wed. ww. *sich -*, heensluipen, wegsluipen.

Hinschleifen, (*schleifte hin, hingeschleift*) bedr. ww. heensleepen, op de slede vervoeren; 2. *eine Kante an ein Messer* -, slijpen.

Hinschlendern, (*schlenderte hin, hingeschlendert*) o. ww., m. *h.* heenslenteren, voortbeuzelen, met ledigloopen doorbrengen.

Hinschlenkern, (*schlenkerte hin, hingeschlenkert*) bedr. ww. heenslingeren, heenwerpen.

Hinschleppen, (*schleppte hin, hingeschleppt*) bedr. ww. *sein Leben* -, sleepende, kommerlijk doorbrengen; *etw.* -, Z. *hinschleifen.*

Hinschleudern, (*schleuderte hin, hingeschleudert*) bedr. en o. ww., Z. *hinschlenkern*; *eine Waare* -, onder de waarde verkoopen.

Hinschlüpfen, (*schlüpfte hin, hingeschlüpft*) o. ww., m. *s.* heensluipen, wegsluipen; (fig.) *über etw.* -, heenglijden; (Mnz.) *leicht über eine Note* -, even doen hooren.

Hinschmachten, (*schmachtete hin, hingeschmachtet*) o. ww., m. *h.* versmachten, verkwijnen, wegkwijnen.

Hinschmeiszen, (*schmiss hin, hingeschmissen*) bedr. ww. onr., Z. *hinwerfen.*

Hinschmettern, (*schmetterte hin, hingeschmettert*) bedr. ww. heensmijten, heenwerpen; 2. o. ww. neervallen, neerstorten, neerploffen.

Hinschmieren, (*schmierte hin, hingeschmiert*) o. ww. voortkladden, voortknoeien.

Hinschnattern, (*schnatterte hin, hingeschnattert*) o. ww. (i. k. bet.) voortpraten, voortkletsen, voortbabbelen, doorkakelen.

Hinschnauben, (*schnob hin, hingeschnoben*) o. ww. onr. snuivend heensnellen, voortsnuiven; (fig.) vertoornd heenloopen.

Hinschreiben, (*schrieb hin, hingeschrieben*) bedr. ww. onr. *nach Hamburg* -, naar H. schrijven; *etw. ohne Bedacht* -, neerschrijven, opkrabbelen.

Hinschütten, (*schüttete hin, hingeschüttet*) bedr. ww. heenstorten, storten op &.

Hinschwatzen, (*schwatzte hin, hingeschwatzt*) bedr. ww., Z. *hinreden.*

Hinschwimmen, (*schwamm hin, hingeschwommen*) o. ww. onr. heenzwemmen, zwemmen naar; *unter dem Wasser* -, voortzwemmen.

Hinschwinden, (*schwand hin, hingeschwunden*) o. ww. onr. verdwijnen, minder worden, afnemen; (fig.) verijdeld worden.

Hinschwingen(sich), (*schwang hin, hingeschwungen*) wed. ww, onr. heenvliegen naar, zich heenwerpen, wegsnoren.

Hinschwung, (*-(e)s, mv. Hinschwünge*) m. zwaai m., beweging v. derwaarts; (fig.) ontboezeming, uitstorting, vervoering v.

Hinsegeln, (*segelte hin, hingesegelt*) bedr. en o. ww., m. *h.* en *s.*, Z. *hinschiffen.*

Hinsehen, (*sah hin, hingesehen*) o. ww. onr., m. *h.* heenzien, den blik richten, het oog slaan naar.

Hinsehnen (sich), (*sehnte hin, hingesehnt*) wed. ww. verlangen, wenschen ergens te zijn; *sich nach etw., nach jemn.* -, verlangen naar, wenschen weer te zien.

Hinsein, (*war hin, hingewesen*) o. ww. onr. (gemeenz.) weg zijn, heengegaan, vertrokken zijn; *er ist hin,* hij is weg, is er heen gegaan, er naar toe; 2. (fig.) Z. *hin.*

Hinsenden, (*sandte hin, hingesandt*) bedr. ww. onr., Z. *hinschicken.*

Hinsetzen, (*setzte hin, hingesetzt*) bedr. ww. *etw.* -, heenzetten, neerzetten, wegzetten; 2. wed. ww. *sich - und schreiben,* gaan zitten schrijven.

Hinseufzen, (*seufzte hin, hingeseufzt*) o. ww., m. *h. nach jemn.* -, vurig verlangen; 2. bedr. ww. *ganze Nächte* -, zuchtende doorbrengen.

Hinsicht, (*-en*) v. blik m. naar; (fig.) betrekking v., opzicht, gezichtspunt o.; *in, mit - auf ihn, seine Verdienste,* met betrekking tot, met het oog op; *in jeder* -, in ieder opzicht, in alle opzichten, in elk geval.

Hinsichtlich, hinsichts, bijw. met betrekking tot, ten opzichte van, met het oog op.

Hinsinken, (*sank hin, hingesunken*) o. ww. onr., m. *s.* heenzinken, neerzinken, neervallen, neerzijgen; *er sank an ihre Brust hin,* hij zonk neer &; 2. ter aarde vallen, neervallen; it. *in Ohnmacht* -, in onmacht vallen, flauw vallen; *todt* -, dood neervallen, sterven, bezwijken.

Hinsitzen, (*sasz hin, hingesessen*) o, ww. onr., m. *h.* gaan zitten, plaats nemen, zich neerzetten.

Hinsollen, (*sollte hin, hingesollt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) ergens heen moeten gaan.

Hinsprechen, (*sprach hin, hingesprochen*) bedr. ww. onr., Z. *hinreden.*

Hinspringen, (*sprang hin, hingesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* heenspringen, springen naar, op &; (gemeenz.) *ich will geschwind* -, ik ga er onmiddellijk heen.

Hinstecken, (*steckte hin, hingesteckt*) bedr. ww., Z. *einstecken.*

Hinstehlen, (*stahl hin, hingestohlen*) wed. ww. *sich* -, Z. *hinschleichen.*

Hinstellen, (*stellte hin, hingestellt*) bedr. ww., Z. *hinsetzen.*

Hinsterben, (*starb hin, hingestorben*) o. ww. onr., m. *s.* langzaam sterven, wegsterven, bezwijken; (gemeenz.) *über etw.* -, sterven voor dat & voltooid is.

Hinstolpern, (*stolperte hin, hingestolpert*) o. ww., m. *s.* (gemeenz.) heenstrompelen, strompelend voortgaan; 2. struikelen en vallen.

Hinstottern, (*stotterte hin, hingestottert*) bedr. ww. (i. k. bet.) stotterend uitspreken, voortstamelen.

Hinstreben, (*strebte hin, hingestrebt*) o. ww., m. *h. zum Ziele* -, streven, voortstreven, trachten te slagen.

Hinstrecken, (*streckte hin, hingestrekt*) bedr. ww. uitstrekken, neerstrekken; 2. (van een kogel), *jem.* -, neervellen, neerwerpen, op den grond werpen, dooden; *der Tod hat ihn hingestreckt,* hij viel dood neder; 3. wed. ww. *sich auf das Gras* -, zich uitstrekken, gaan liggen.

Hinstreichen, (*strich hin, hingestrichen*) bedr. ww. uitbreiden, uitspreiden, neerspreiden; 2. o. ww. (van den tijd), voorbijgaan, voorbijvliegen, voorbijsnellen, verstrijken; *an etw.* -, heenstrijken, langs & strijken; (Dansk.) *sanft auf dem Boden* -, even den grond raken.

Hinstrich, (*-(e)s, mv. -e*) m. slag m., streek v. naar; 2. (van vogels), neerstrijken, vertrek o.

Hinströmen, (*strömte hin, hingeströmt*) o. ww. heenstroomen, heenvloeien, stroomen naar.

Hinsturz, (*-es, mv. Hinstürze*) m. vallen o. naar, val m. naar.

Hinstürzen, (*stürzte hin, hingestürzt*) o. ww., m. *s.* heenstorten, heenijlen, neervallen op, een geduchten val doen; *er ist mit dem Pferde hingestürzt,* omgevallen; 2. bedr. ww. neersmijten, neerwerpen, neerstorten, omwerpen.

Hinsudeln, (*sudelte hin, hingesudelt*) bedr. ww. voortkladden.

Hinsündigen, (*sündigte hin, hingesündigt*) bedr. ww. in zonde voortleven, voortzondigen; *auf Gnade* -, voortzondigen in de hoop op genade.

Hintan, bijw. achteraan, het laatst, ter zijde.

Hintändeln, (*tändelte hin, hingetändelt*) bedr. ww. (gemeenz.) *die Zeit* -, verbeuzelen; 2. o. ww. voortbeuzelen.

Hintanfügen, (*fügte hintan, hintangefügt*) bedr. ww. er bij voegen.

Hintansetzen, (*setzte hintan, hintangesetzt*) bedr. ww. achteraan plaatsen, verwaarloozen, verzuimen; *alle Rücksichten* -, ter zijde stellen; *seine Pflicht* -, verwaarloozen; *ich sehe mich hiebei hintangesetzt,* ik zie mij hierin verongelijkt.

Hintansetzung, v. verwaarloozing, verongelijking v., verzuim o.; *mit - der Schicklichkeit,* miskenning v.; *mit - der Gesetze,* met veronachtzaming v. &.

Hintanstehen, (*stand hintan, hintangestanden*) o. ww. onr., m. *h.* achterstaan, den minsten rang, de minste plaats innemen, voorbijgezien worden; - *müssen,* moeten wijken, moeten onderdoen.

Hintanstellen, (*stellte hintan, hintangestellt*) bedr. ww., Z. *hintansetzen.*

Hintanzen, (*tanzte hin, hingetanzt*) o. ww., m. *h.* heendansen, dansende heengaan.

Hintappen, (*tappte hin, hingetappt*) o. ww., m. *h.* in den blinde voorttasten, den weg vinden.

Hintassen, (*tasste hin, hingetasst*) bedr. ww. optassen, opstapelen.

Hintasten, (*tastete hin, hingetastet*) bedr. ww. heentasten, heenvoelen, heengrijpen.

Hintaumeln, (*taumelte hin, hingetaumelt*) o. ww., m. *h.* heentuimelen, tuimelend heengaan.

Hinten, bijw. achter, achteraan, het laatst; - *bleiben,* achter blijven; - *im Zuge,* achtergaan, in het laatste gelid; - *im Buche,* aan het eind van, achteraan in &; - *im Munde,* achter in den mond; *von* -, van achter(en); *die Last liegt zu weit* -, te veel naar achter, naar het eind; (van paarden &), - *lahm sein,* aan de achterpooten, van achteren; - *jem. aufsitzen haben,* achter zich (op het paard) hebben; *einem Briefe etw.* - *anfügen,* aan het eind van & bijvoegen; *sich* - *anschliessen,* zich van achteren, aan het laatste gelid aansluiten; -*aus,* van achteren; -*aus gehen,* achter uitgaan, aan de achterzijde &; *das Haus hat* -*aus einen Garten,* aan den achterkant heeft &; -*aus of* - *hinaus wohnen,* aan den achterkant, achter; -*drein,* -*nach,* achteraan, daarna, er na; -*nach gehen,* achteraan loopen; *er kommt immer* -, hij komt altijd achteraan, het laatst.

Hinter, voorz. (met den 3en nv.) achter, na; - *dem* of -*m Hause,* achter het huis; - *einem Busche hervortreten,* achter & te voorschijn komen; (Sp.) - *der Hand sitzen,* achter de hand zitten; (gemeenz.) - *der Thür(e) Abschied nehmen,* stilletjes heengaan; *er hat es* - *den Ohren,* hij heeft ze achter de mouwen, is een huichelaar; *das hat etw.* - *sich,* daar steekt, schuilt wat achter; *er that es* - *mir,* - *meinem Rücken,* hij deed het achter mijn rug, in mijne afwezigheid, zonder dat ik het wist; (fig.) - *etw. stecken,* ergens achter steken, de verborgen aanleiding, oorzaak zijn; *ich will wissen was* - *ihm steckt,* ik wil weten, wat hij kan, ik zal hem eens aan den pols voelen; - *ihm steckt nicht viel,* er zit niet veel bij hen; 2. (met den 4en nv.) - *den Vorhang treten,* achter &; - *sich gehen,* achteruitgaan; - *sich sehen,* achter zich zien, omzien; *er kann weder sich, noch vor sich,* hij kan noch vooruit, noch achteruit, kan heen noch weer; (gemeenz.) *jemn.* - *die Ohren schlagen,* iem. om de ooren slaan; - *jems. Sprünge kommen,* achter iems. daden komen; *sich* - *jemn. stecken,* zich verbergen achter; (fig.) de verantwoordelijkheid laden op; - *etw. kommen,* ergens achter komen, iets ontdekken; - *das Licht führen,* misleiden, bedriegen, dupeeren; *sich etw.* - *die Ohren schreiben,* aanteekenen, noteeren; *seine Sachen gehen* - *sich,* gaan achteruit; *es will mit ihm weder* - *sich, noch vor sich,* hij & blijft op eene hoogte, gaat & niet voor- of achteruit; 3. (met den 3en nv.), - *einander gehen,* achter elk., de een achter of na den ander; *vier Wochen* - *einander,* achter elk., achtereen; - *einander weg,* achtereenvolgens; - *jemn. herlaufen,* iem. naloopen; *den Feind* - *sich haben,* achtervolgd worden door &; - *sich herziehen,* na zich &; (fig., gemeenz.) - *jemn. her sein,* iem. achterna, op de hielen zitten, vervolgen; - *einer Sache her sein,* eene zaak vervolgen, voortzetten.

II. bijw. (gemeenz.) naar beneden, naar omlaag; *etw.* - *schlucken,* inslikken, opslokken.

III. bijv. en b. van achteren; -*e Seite,* achterzijde v., achterkant m.; -*ster Winkel,* uiterste hoek; (Krijgsw.) -*stes Glied* of -*er Mann,* laatste gelid o., opsluiter m. van het gelid; *das vorderste zu* -*st* of *das* -*ste zu vorderst kehren,* het achterste voor brengen, zetten &.

Hinter-achse, (-*n*) v. achteras v.; -*backe* v. (gemeenz., Zeew.) bil v.; -*baum* m. (Wev.) kettingboom m.; -*bein* o. achterbeen o., achterpoot m.; (fig.) *auf die —e treten, sich auf die —e stellen,* op de achterpooten gaan staan; (fig.) zich verzetten, zich verweren.

Hinterbleiben, (*blieb hinter, hintergeblieben*) o. ww. onr., m. *s.* achterblijven; (fig.) overleven; *die Hinterbliebenen,* de overgeblevenen, nagelaten betrekkingen; (fig.) (van zaken), achterwege blijven, nagelaten worden.

Hinterbringen, (*brachte hinter, hintergebracht*) bedr. ww.; *etw.* -, achterbrengen, naar achter vervoeren.

Hinterbringen, (*hinterbrachte, hinterbracht*) bedr. ww.; *etw.* -, overbrengen, melden, verklikken, aanbrengen, in het geheim onderrichten van.

Hinterbringer, (-*gers,* mv. -*ger*) m. overbrenger, verklikker, aanbrenger, spion m.; -*in* v. aanbrengster, verklikster v.

Hinter-brust, (-*brüste*) v. (Nat. hist.) achterborst v.; -*bruststück* o. achterborststuk o.; -*bug* m. achterschenkel m.; -*bühne* v. achtertooneel o., achtergrond m.; -*castell* o. (Zeew.) achterkasteel, halfdek o.; it. (gemeenz., Scherts.) billen v. mv., achterwerk o.; -*deck* o., Z. -*verdeck.*

Hinterdrücken, (*drückte hinter, hintergedrückt*) bedr. ww. drukken achter, duwen achter; 2. met geweld inslikken.

Hintere, (-*n* of *Hintern,* mv. *Hinteren*) m. achterste o., billen v. mv., kont m., gat o.; *auf den bloszem* -*n,* op de bloote billen; *einem Kinde den* -*n hauen, gerben,* een kind voor de billen geven; 2. bijv. nw. achterste, laatste.

Hinter-ebbe, v. laagste stand m. der eb; -*eisen* o. (Hoefsm.) hoefijzer o. van den achterpoot.

Hinteressen, (*asz hinter, hintergegessen*) bedr. ww. onr. naeten, opslokken.

Hinter-faden, (-*fadens,* mv. -*fäden* of -*faden*) m. (Wev.) achterdraad m.; -*fahrte* v. (Jachtw.) lichte sporen v. mv.; 2. spoor o. van de achterpooten; -*flagge* v. vlag v. op het paviljoen; -*fleck* m. hakleder o.; -*flügel* m. achtervleugel m.; -*fries* o. (Bouwk.) achterfries v.; (Art.) sieraadsband m.

Hinter-fusz, (-*fuszes,* mv. -*füsze*) m. achtervoet, achterpoot m.; *mit den* -*füszen ausschlagen,* met de achterpooten slaan; (Rijk.) *sich auf die* -*füsze stellen,* op de achterpooten gaan staan; *ein Pferd mit weisz gezeichneten* -*füszen,* witvoet m.; (fig.) platvoet m.

Hinterfür, bijw. achterste voren, het achterste voor, verkeerd.

Hinter-gallerie, (-*n*) v. (Zeew.) achtergalerei v.; -*gang* m. (Jachtw.) spoor o. uit het wond; 2. schikking, aanleiding v.; it. misleiding v.; -*gebirge* o. laatste bergen m. mv. van een keten; (Bergw.) achterste gedeelte o. van eene mijn; -*gegend* v. diepst o. van eene streek &; (Ontlk.) achterstreek v.; (Schild.) grond m.; -*gehäse* o. achterstuk o. van een haas.

Hinter-gefäss, -geschirr, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) o. keelgat o., staartriem m.

Hintergehen, (*ging hinter, hintergegangen*) bedr. ww. onr. gaan achter, achter ingaan.

Hintergehen, (*hinterging, hintergangen*) bedr. ww. *jem.* -, misleiden, om den tuin leiden; *durch Schmeicheleien* -, om den tuin leiden; *den Richter* -, misleiden

Hinter-geschühe, o., Z. *Hinterleder;* -*geschwader* o. (Krijgsw.) (van eene vloot), achterhoede v.; -*gestell* o. achterstel, achterstuk o.; (van een paard), achterzadel, boog m.; -*glied* o. (Ontlk.) achterlid, gelid o.; (Krijgsw.) achterste gelid o.; (Meetk.) gevolg o., gevolgtrekking v.; -*grans* m. (Scheepv.) achterdek o.; -*grund* m. achtergrond m.; (fig.) *wer weisz, was in der Zeiten —e schlummert,* wat in de toekomst verborgen is; -*gurt* m. band m. om de kruitkamer van een kanon; -*haar* o. haar o. op het achterhoofd, nekhaar o.; it. chignon o.

Hinterhaben, (*hatte hinter, hintergehabt*) o. ww. onr. (gemeenz.) opgeslokt hebben, verloren hebben; (fig.) achterstaan.

Hinterhalb, bijw. achter, op den achterkant, aan de achterzijde.

Hinterhalf, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. (Scheik.) achterblijfsel, overblijfsel o., door of met het goud achtergebleven zilver o.; (Zoutm.) het soortelijk minst zware; 2. (Krijgsw.) hinderlaag v.; it. achtergebleven afdeeling v., reserve-korps o.; *sich in* - *stellen, legen,* in hinderlaag gaan liggen; *im* -*e lauern,* een oog in het zeil houden; (fig.) *einen* - *haben,* nog eene toevlucht v., verborgen middel o. hebben; (Volkst.) een achterdeurtje o. hebben; it. ondersteund, geholpen, beschermd worden; 3. (fig.) achterhoudendheid, terughouding v., voorbehoud o.; *er hat immer etw. im* -*e in seinen Reden,* verbergen, schuilhouden, achterhouden, in reserve houden; *ohne* -, zonder nevengedachte v., bijoogmerk o.

Hinterhalten, (*hinterhielt, hinterhalten*) bedr. ww. onr. achterhouden, onthouden; *den Lohn* -, onthouden; (fig.) *jemn. etw.* -, verbergen, verhelen, verzwijgen; *er hat nicht gelernt zu* -, hij kan niet veinzen.

Hinterhalten, (*hielt hinter, hintergehalten*) bedr. ww. onr. achterhouden, verbergen, schuilhouden.

Hinterhaltig, bijv. nw. bedekt, geveinsd, terughoudend, achterhoudend.

Hinterhaltung, v. houden, achterhouden o.

Hinter-hand, (*-hände*) v. (Ontlk.) achterhand v.; (Veea.) achterdeel o. van het paard; (Sp.) achterhand v.; *in der — sitzen, die — haben*, aan de achterhand zitten, het laatst spelen; *-haupt* o. (Ontlk.) achterhoofd o.

Hinterhaupts-adergang, m., Z. *-blutleiter*; *-bein* o. achterhoofdsbeen o.; *-blutader* v. achterhoofdsbloedader v.; *-blutleiter* m. achterhoofdsbloedgang m.; *-buckel, -höcker* m. achterhoofdsknobbel m.; *-knochen* m., Z. *-bein*; *-loch* o. gat o. in het achterhoofd; *-muskel* m. achterhoofdsspier v.; *-naht* v. achterhoofdsnaad m.; *-nerve* v. achterhoofdszenuw v.; *-rand* m. (Ontlk.) rand, kant m. van het achterhoofd; *-schlagader* v. achterhoofdsslagader v.; *-theil* m. (Ontlk.) deel o. van het achterhoofd; *-zweig* m. tak m. van de achterhoofdsader.

Hinterhaus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. achterhuis o.

Hinterher, bijw. achterna, achteraan, later; *jemn. - gehen*, achteraan loopen; *etw. - bedauern*, te laat, er na, daarna, later.

Hinterherschruffen, -schruppen, (*schrufte* en *schruppte hinterher, hinterhergeschrufft* en *-geschruppt*) bedr. ww. (Dr.) polijsten, glad maken.

Hinter-hof, (*-hof(e)s*, mv. *-höfe*) m. binnenplein o., binneuplaats v.; *-kammer* v. achterkamer v.; *-kastell* o., Z. *-castell*; *-keule* v. (Vleeschh.) bout, achterschenkel m., Z. *-viertel*; *-klaue* v. achterklauw, achterpoot m.; *-kralle* v., Z. *-klaue*; *-kopf* m., Z. *-haupt*.

Hinterkriechen, (*kroch hinter, hintergekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* (gemeenz.) achterkruipen. achterin kruipen.

Hinter-laden, (*-ladens*, mv. *-läden*) m. achterwinkel m.; it. achterluik, achterblind o.; *-lage* v. (Rechtsw.) borgtocht m., pand, depot o., cautie v.

Hinterlage, (*-en*) v. gedeponeerd goed o.

Hinterlass, (*-tasses*, mv. *Hinterlässe*) m., Z. *Nachlass*; (Jachtw.) (van herten), achterblijven o. van het spoor der achterpooten bij dat der voorpooten.

Hinterlassen, (*hinterliesz, hinterlassen*) bedr. ww. onr. *jemn. ein Andenken -*, achterlaten; *er hat es so -*, hij heeft het zoo bevolen voor zijn vertrek, voor zijn dood; *er hat mir -, ich sollte* &, hij heeft mij belast; *Vermögen, Schulden -*, nalaten, als erfenis nalaten; *die -en Papiere Lessings*, nagelaten werken van L.; *die -en*, de erfgenamen, achtergeblevenen, overlevenden m. en v. mv.; 2. o. ww. (Jachtw.) een kort en licht spoor hebben.

Hinterlassen, (*liesz hinter, hintergelassen*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) achter laten doorgaan, ingaan; 2. (van een gezwel in de keel), *nichts -*, niets inlaten, beletten iets in te slikken.

Hinterlassenschaft, (*-en*) v. nalatenschap, erfenis v.

Hinterlast, (*-en*) v. (op een wagen), achterlast m., vracht v. die achterop ligt.

Hinterlastig, bijv. nw. (Zeew.) van achteren overladen.

Hinter-laterne, (*-n*) v. (Zeew.) spiegellantaren v.; *-lauf* m. (Jachtw.) achterbeen o., achterpoot m.

Hinterleder, (*-s*) o., z. m. (Schoenm.) hakleder, hielstuk o.

Hinterlegen, (*hinterlegte, hinterlegt*) bedr. ww. in depot geven, ter bewaring geven, neerleggen; *Geld -*, deponeeren; *hinterlegtes Gut*, Z. *Hinterlage*.

Hinterlegen, (*legte hinter, hintergelegt*) bedr. ww. achter leggen, achter neerleggen.

Hinterleger, -in, bij of zij die & in bewaring geeft, die deponeert.

Hinterlegung, v., Z. *Hinterlage*.

Hinterleib, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. achterlijf o., achterste gedeelte o. van het lichaam; it. Z. *Hintere*.

Hinterleik, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) onderlijk o.

Hinterlist, (*-en*) v. valschheid v., arglist m., bedrog o., trouweloosheid, kunstenarij v.

Hinterlisten, (*hinterlistete, hinterlistet*) bedr. ww. bedriegen, misleiden.

Hinterlistig, (*-er, -st*) bijv. en b. valsch, arglistig, bedrieglijk, trouweloos; *- zu Werke gehen*, Z. *hinterlisten*; *-keit* v., Z. *Hinterlist*.

Hinter-locke, (*-n*) v. lok, haarlok, krul v. van het achterhoofd; *-lucke* v. (Zeew.) achterluik o.; *-mann* m. achterman, volgman m.; (Krijgsw.) soldaat m. in het opsluitend gelid, (Sp.) speler m. aan de achterhand; *wer ist mein —?*, wie speelt er na mij?; 2. (fig., Zeew.) schip o. dat een ander volgt; it. lichter m.; (fig.) borg m., hulp v., bijstand m.; *-mast* m. bezaanmast m.; *-mittelsperrhölzer* o. mv. (Wag.) opstaande achterstijlen m. mv. eener koets; *-naht* v. achternaad m.; *-niederlass* m. (Jachtw.) spoor o. der achterpooten van een zwijn; *-pfanne* v. (Zoutm.) achterste pan v.; *-pferd* o. achterste paard, lemoenpaard o.; *-pflicht* v. (Scheepv.) achterkajuit v.; *-pforte* v. achterpoort v.; *-pfote* v. achterpoot m.; *-quartier* o. (Schoenm.) Z. *-leder*; 2. achterste wijk, achterste woning v.; *-rad* o. achterrad, achterwiel o.; *-rast* v. achterste rust v. in een geweerslot; *-raufwolle* v. wol v. van het achterste van de kaard.

Hinterreden, (*hinterredete, hinterredet*) o. ww. kwaadspreken.

Hinterreihe, (*-n*) v. achterste rij, achterste linie v., achterste gelid o.

Hinterrennen, (*rannte hinter, hintergerannt*) o. ww. onr., m. *s.* (gemeenz.) achterna loopen, achterna snellen.

Hinterrücken, (*rückte hinter, hintergerückt*) bedr. en o. ww. achterduwen, achterrukken.

Hinterrücks, bijw. van achteren, in den rug, rugwaarts; it. verraderlijk; (fig.) *- meiner*, achter mijn rug, buiten mijn weten, in mijne afwezigheid.

Hintersass, (*-sassen*, mv. *-sassen*) m. achterleenman m.; 2. kleine boer, keuter, onderhoorige m.

Hintersassengut, (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o. goed o. van een achterleenman; it. goed o., bezitting, hoeve v. van een kleinen boer.

Hinter-sattelholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. (Wag.) (van een wagen), dwarshout o. dat de beide boomen van het gareel verbindt; *-satz* m. (Red.) achterste, laatste term m., stelling v., besluit o.; *-schanze* v. (Zeew.) achterverschansing v.; *-schenkel* m. achterbout m.; *-schiff* o. achterste schip o.; (Zeew.) achterschip o., spiegel m.; *-schinken* m. ham m. van het achterdeel; *-schlägel* m. (van een wild zwijn), achterste, gat o.; (van een schaap), bout m.

Hinterschleichen, (*hinterschlich, hinterschlichen*) o. ww. en bedr. ww. onr. verrassen, overvallen.

Hinterschleichen, (*schlich hinter, hintergeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* (gemeenz.) sluipen achter.

Hinterschlingen, (*schlang hinter, hintergeschlungen*) bedr. ww. onr. en

Hinterschlucken, (*schluckte hinter, hintergeschluckt*) bedr. ww. (gemeenz.) opslokken, inslikken.

Hinter-schraube, (*-n*) v. (Geweerm.) staartschroef, kulas v.; *-segel* o. (Zeew.) achterzeil, bezaanszeil o.; *-seite* v. achterkant m., achterzijde v.; *-seitentakel* o. (Zeew.) takelwerk o. van het achterschip; *-sieäler* m., Z. *-sass*.

Hintersinnen (sich), (*hintersann, hintersonnen*) wed. ww. onr. zich het hoofd verwarren, het hoofd benevelen.

Hinter-sitz, (*-es*, mv. *-e*) m. achterste zetel m., achterbank v. (in een rijtuig); *-span* m. (Zoutm.) achterste plank v.

Hinterspätig, (*-er, -st*) bijv. en b. (Lakenb.) van ongelijken draad, ongelijkdradig.

Hinter-sperrhölzer, o. mv. (Wag.) achterdwarshouten o. ww. aan den kap van een wagen; *-spill* o. (Zeew.) marszeilsschootknecht m.; *-sporn* m. (Verg.) haak m. van ijzerdraad om twee te soldeeren stukken bijeen te houden; *-sprung* m. (Wev.) achteruitsprong m.; *-stab* m, (Bouwk.) astragaal m., middelstuk o.; *-ständer* m., Z. *-staude*; *-ständig* bijv. en b., Z. *-stellig*; *-stapfen* m. achterstijl, achterpoot m.; *-staude* v. achterste zuiltje o., achterste stander m.

Hinterstellen, (*stellte hinter, hintergestellt*) bedr. ww., Z. *hintertreiben*.

Hinterstellig, bijv. en b. (Volksk.) vervolgend, arglistig; 2. teruggaande, achterstallig; *-e Gelder*, achterstallige gelden; 3. *etw. -machen*, verijdelen.

Hinter-steven, (*-vens*, mv. *-ven*) m. (Zeew.) achtersteven m.; *-stich* m. (Naai.) nasteek m.

Hinterstreichen, (*strich hinter, hintergestrichen*) bedr. ww. *die Haare -*, naar achteren strijken; 2. *etw. -*, met een streep(je) er achter merken.

Hinter-strich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. afkappingsteeken o., apostrophe v.; *-stube* v. achterkamer v.,achtervertrek o.; *-stück* o. achterstuk, achterste gedeelte o., staart m.; 2. (Zeew.) achterste kanon o.; *-studel* m. (Slot.) krammetje o. in een slot, dat de schoof of tong vasthoudt; *-tau* o. (Zeew.) achterste kabel, kabel m. van den achtersteven, spiegelkabel m.; *-theil* o. achterdeel, achterste gedeelte o., achterkant m.; (van een schip), spiegel m.; (gemeenz.) achterste, gat, o., kont m., billen v. mv.; *auf das — fallen*, op de billen, op zijn gat vallen; (Schoenm.) Z. *-leder*; *-thor* o., *-thür(e)* v. achterdeur v.; (fig.) *sich das* of *die — offen erhalten*, een slag om den arm houden, een achterdeurtje open houden; *-treffen* o.(Krijgsw.) achterhoede v.

Hintertreiben, (*hintertrieb, hintertrieben*) bedr. ww. onr.*jem.* -, dwarsboomen, tegenwerken; (fig.) *eine Sache* -, beletten, verijdelen, doen mislukken; *Unterhandlungen* -, afbreken; *Pläne* -, verijdelen, in duigen doen vallen.

Hintertreiben, (*trieb hinter, hintergetrieben*) bedr. ww. onr. naar achter drijven, duwen.

Hintertrinken, (*trank hinter, hintergetrunken*) bedr. ww. onr. opdrinken, inzwelgen.

Hinter-tross, (*-es*, mv. *-e*) m. legertros m.; it. achterblijvers, stroopers m. mv.; *-tückisch* bijv. en b. verraderlijk, valsch; *-verdeck* o. (Zeew.) dek o. van de schans, schansdek, kuildek, achterverdek o.; *-viertel* o. achterschenkel v., achterbout m.; *-wage* v. zwenghout o., zwengel m. waaraan de stengen der rijtuigen worden vastgemaakt; *-wagen* m. achterste wagen m.; *-wand* v. (Tooneelk.) achtergrond m., achterwand m. van het tooneel.

Hinterwärts, bijw. achterwaarts, naar achteren; *- sehen*, achterwaarts zien; *- anfallen*, van achteren, in den rug &; (fig.) heimelijk, op den achtergrond.

Hinter-zange, (*-n*) v. (Meub.) tweede schroef v. aan de schaafbank; *-zeug* o. (Zad.) staartriem m. van den zadel.

Hinterziehen, (*zog hinter, hintergezogen*) bedr. ww. onthouden, terughouden, achterwege houden, verdonkeren; 2. o. ww., m. *s.* in het achterste gedeelte van een huis wonen.

Hinterziehung, v. terugtrekken o., rouwkoop m.; (fig.) verijdeling, dwarsbooming v.

Hinthun, (*that hin, hingethan*) bedr. ww. (gemeenz.) beëndoen, beëindigen, beenplaatsen, beenbezorgen.

Hintoben, (*tobte hin, hingetobt*) o. ww., m. *h.* woedend er heen gaan.

Hintrachten, (*trachtete hin, hingetrachtet*) o. ww., m. *h.* trachten er heen te gaan, zijn best doen om er heen te gaan.

Hintragen, (*trug hin, hingetragen*) bedr. ww. onr. heendragen, heenbrengen, er heen voeren.

Hinträger, -in, drager, brenger m., draagster, brengster v.; (fig.) *ein Hin-und Herträger* aanbrenger, verklikker m.

Hintreffen, (*traf hin, hingetroffen*) o. ww. onr., m. *h. an's Ziel* -, raken.

Hintreiben, (*trieb hin, hingetrieben*) bedr. ww. onr. *gegen etw.* -, heendrijven, heenjagen, heenstooten; 2. o. ww. drijven naar.

Hintreten, (*trat hin, hingetreten*) o. ww. onr., m. *s.* heenstappen, gaan; *man sieht nicht, wo man hintritt*, waar men gaat.

Hintritt, (*-(e)s*) m., z. m. (fig.) dood m., overlijden, afsterven o.

Hintsch, (*-(e)s*) m., z. m. (Veea.) bevangenheid, stijfheid v.; (Pl.) - of *-kraut* o. bitterzoet o.

Hintummeln, (*tummelte hin, hingetummelt*) o. ww., m. *h.* zich heenspoeden, zich haastig er heen begeven; 2. bedr. ww. haastig doen heengaan naar.

Hinüber, bijw. overheen, naar den anderen kant; *den Fluss* -, aan den anderen kant, aan den overkant.

Hinüberbreiten, (*breitete hinüber, hinübergebreitet*) bedr. ww. overheen spreiden, dekken.

Hinüberbringen, (*brachte hinüber, hinübergebracht*) bedr. ww. onr. naar de overzijde brengen, overheen brengen.

Hinübereilen, (*eilte hinüber, hinübergeeilt*) o. ww., m. *h.* en *s.* heenijlen, heensnellen, naar den anderen kant ijlen.

Hinüberfahren, (*fuhr hinüber, hinübergefahren*) bedr. ww. onr. naar de overzijde varen, rijden, brengen, overheenbrengen; *jem. über den Fluss* -, iem. overzetten; 2. o. ww., m. *s.* naar den anderen kant varen, rijden.

Hinüberfahrt, v. overvaart v., overtocht m.

Hinüberfliegen, (*flog hinüber, hinübergeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* overheen vliegen, naar den anderen kant vliegen.

Hinüberfliesen, (*floss hinüber, hinübergeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* overheen stroomen, overheen vloeien, vlieten.

Hinüberführen, (*führte hinüber, hinübergeführt*) bedr. ww. naar den overkant voeren, brengen, geleiden; *jem. über einen Fluss* -, iem. overzetten, overvaren.

Hinübergang, (*-(e)s*) m., z. m. overtocht m.

Hinübergehen, (*ging hinüber, hinübergegangen*) o. ww. onr., m. *s.* overheen gaan, naar de andere zijde gaan, overtrekken.

Hinüberheben, (*hob hinüber, hinübergehoben*) bedr. ww. onr. overheen tillen, overheen beuren.

Hinüberhelfen, (*half hinüber, hinübergeholfen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, overheen helpen, naar de overzijde helpen.

Hinüberkommen, (*kam hinüber, hinübergekommen*) o. ww. onr. overheen komen, naar de overzijde komen, oversteken.

Hinüberlangen, (*langte hinüber, hinübergelangt*) o. ww. tot aan de overzijde reiken, lang genoeg zijn; 2. bedr. ww. naar de overzijde toesteken.

Hinüberlassen, (*liesz hinüber, hinübergelassen*) bedr. ww. onr. er overheen laten, naar de overzijde laten.

Hinüberlaufen, (*lief hinüber, hinübergelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* naar den overkant loopen, overheen loopen; 2. (van eene brug), de beide oevers verbinden, loopen tot.

Hinüberlegen, (*legte hinüber, hinübergelegt*) bedr. ww. er overheen leggen.

Hinüberreichen, (*reichte hinüber, hinübergereicht*) o. ww., m. *h.* tot aan den overkant reiken, zich uitstrekken tot den overkant; 2. bedr. ww. *das Teller über den Tisch* -, overreiken, naar den overkant toesteken.

Hinüberschieszen, (*schoss hinüber, hinübergeschoszen*) bedr. ww. onr. overheen schieten, tot aan de overzijde schieten; 2. o. ww. naar den overkant ijlen, snellen, schieten.

Hinüberschwimmen, (*schwamm hinüber, hinübergeschwommen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* overheen zwemmen, naar den overkant zwemmen.

Hinübersetzen, (*setzte hinüber, hinübergesetzt*) bedr. ww. aan den anderen kant brengen, zetten, plaatsen; 2. o. ww. *über einen Fluss* -, overzetten; *über den Graben* -, overheen springen.

Hinüberspringen, (*sprang hinüber, hinübergesprungen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* overheen springen, overspringen.

Hinübersteigen, (*stieg hinüber, hinübergestiegen*) o. ww. onr., m. *s.* overheen klimmen.

Hinüberwerfen, (*warf hinüber, hinübergeworfen*) bedr. ww. onr. overheen werpen, naar den overkant werpen.

Hinüberwollen, (*wollte hinüber, hinübergewollt*) o. ww. onr., m. *h.* (gemeenz.) er overheen willen.

Hinüberziehen, (*zog hinüber, hinübergezogen*) bedr. ww. overheen trekken; it. wikkelen in, onder een overtrek verbergen; 2. o. ww., m. *s.* overtrekken, naar den anderen kant trekken.

Hinum, bijw. omheen, in dien zin, dat de lijn, waar langs de beweging plaats heeft, eerst aan het einde krom loopt. Z. *herum, umhin.*

Hinunter, bijw. naar beneden, naar omlaag; *zur Treppe* -, *die Treppe* -, den trap af; *die Treppe - gehen*, den trap afgaan; *-mit ihm!*, weg met hem!, naar beneden met hem!; *-bringen*, naar beneden brengen; *-essen*, opslokken; *-fallen*, naar beneden vallen; *-fließen*, naar beneden vloeien, afvloeien; *-helfen*, naar beneden helpen; (fig., gemeenz.) *dieser Arzt hilft vielen Kranken* -, helpt & naar het graf; *-jagen*, naar beneden jagen; *-machen*, (gemeenz.) *sich schnell die Treppe -machen*, zich gauw den trap afmaken; *-schlingen, -schlucken*, Z. *-essen*; *-schauen, -sehen*, naar beneden zien, kijken; 2. Z. *hinabschauen* &; *-seyn* of *-sein*, (gemeenz.)

beneden zijn; *er ist schon* -, hij is al beneden, al weg; *die Sonne ist* -, de zon is onder(gegaan); *eine Leiche in's Grab* -*senken* -, naar beneden laten, doen dalen; -*treiben*, naar beneden drijven, jagen; Z. *hinab, herunter,*

Hinwagen (sich), (*wagte hin, hingewagt*) wed. ww. wagen, ergens heen durven gaan.

Hinwallen, -wandeln, -wandern, (*wallte, wandelte* of *wanderte hin, hingewallt, hingewandelt* of *hingewandert*) o. ww., m. *h.* en *s.* heentrekken, heenwandelen, heenzwerven.

Hinwanken, (*wankte hin, hingewankt*) o. ww., m. *h.* en *s.* heenwaggelen.

Hinwärts, bijw. naar eene plaats heen; - *begegnete er mir*, op den weg daarheen &.

Hinweg, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. heenreis v., heenweg, weg m. er heen.

Hinweg, bijw. weg, voort, terug; - *von hier!*, weg van hier!; - *von mir!*, weg van mij!; - *mit euch!*, weg met u!, verwijdert u!; -*fallen*, (fig.) (van eene zwarigheid), wegvallen; -*huschen*, wegsnappen; (fig.) *über etw.* -*huschen*, los over & heen loopen, zich er overheen zetten; -*nehmen*, wegnemen; (fig.) *Gott hat ihn* -*genommen*, God heeft hem tot zich genomen, geroepen, -*raffen*, wegvoeren, wegsleepen, wegrukken; -*scheiden*, heengaan, vertrekken; (fig.) sterven, overlijden; -*setzen*, wegzetten, ter zijde zetten; (fig.) *sich über das Gerede der Leute* -*setzen*, zich over & heenzetten, zich niet bekommeren om, storen aan; -*taumeln*, heenwaggelen; -*wenden*, omwenden, afwenden.

Hinweg-führung, v. heenvoeren, wegvoeren, wegleiden, transport o.; -*lassung* v. ontslag o.; 2. weglating, uitlating v.

Hinwehen, (*wehte hin, hingeweht*) bedr. en o. ww., m. *h.* heenwaaien.

Hinweisen, (*wies hin, hingewiesen*) bedr. ww. onr. *jem. auf den rechten Weg* -, den weg wijzen, aanwijzen; *an jem.* -, heenwijzen, verwijzen; 2. o. ww., m. *h.* duiden, doelen, betrekking hebben op; (Spraakk.) -*des Fürwort*, aanwijzend voornaamwoord o.

Hinwelken, (*welkte hin, hingewelkt*) o. ww., m. *h.* verwelken; (fig.) verkwijnen, sterven.

Hinwenden, (*wandte hin, hingewandt*) bedr. ww. onr. heenwenden; 2. wed. ww. *sich* -, zich wenden naar; (fig.) zich wenden tot, zijne toevlucht nemen.

Hinwerfen, (*warf hin, hingeworfen*) bedr. ww. onr. heenwerpen, wegwerpen, weggooien, op den grond & werpen; (fig.) *etw. auf das Papier* -, op het papier gooien, in haast neerschrijven; *ein Wort* -, loslaten, laten ontvallen, *einige Züge* -, eene vlugge schets maken; 2. wed. ww. *sich* -, zich laten vallen, op den grond gaan liggen; *sich vor jemn.* -, zich op de knieën werpen voor.

Hinwettern, (*wetterte hin, hingewettert*) o. ww. voortgaan met onweeren; (fig.) vloekend heenrennen; 2. bedr. ww. door het onweder neerslaan, verpletteren, omverwaaien.

Hinwieder, hinwiederum, bijw. opnieuw, van voren af aan; 2. voegw. daarentegen, Z. *wieder.*

Hinwischen, (*wischte hin, hingewischt*) o. ww., m. *s.* (fig., gemeenz.) *leicht über etw.* -, heenstappen, zich niet bekommeren om, zich niet veel storen aan.

Hinwissen, (*wusste hin, hingewusst*) o. ww. onr., m. *h.* weten waarheen; *ich weisz nirgends hin damit*, ik weet daarmede geen weg.

Hinwollen, (*wollte hin, hingewollt*) o. ww. onr., m. *h.* er heen willen, er heen denken te gaan; *wo wollen Sie hin?*, waar wilt gij heen?; *ich weisz, wo dies hin will*, ik weet wel, waar dit heen wil, wat dit beteekent, wat men hiermede bedoelt.

Hinwünschen (sich), (*wünschte hin, hingewünscht*) wed. ww. wenschen ergens te zijn; *sich zu jemn.* -, wenschen te zijn bij.

Hinwurf, (-(*e*)*s*, mv. *Hinwürfe*) m. worp m.; 2. losse schets v., plan, ontwerp o.

Hinwürgen, (*würgte hin, hingewürgt*) bedr. ww. worgen of wurgen, ombrengen.

Hinz, (-*es*, mv. -*e*) m. (gemeenz.) kater m., mannetjeskat v.

Hinzahlen, (*zahlte hin, hingezahlt*) bedr. ww. betalen, uitbetalen; *eine Summe nach London* -, zenden, remitteeren.

Hinzählen, (*zählte hin, hingezählt*) bedr. ww. neertellen, voortellen.

Hinzausen, (*zaustehin, hingezaust*) bedr. ww. heensleuren, heentrekken.

Hinzeichnen, (*zeichnete hin, hingezeichnet*) bedr. ww. *etw. nur so* -, neerteekenen, losweg teekenen, neerschrappen.

Hinzeigen, (*zeigte hin, hingezeigt*) o. ww., m. *h.* wijzen naar, duiden naar, betrekking hebben op; *wo zeigt die Wetterfahne hin?*, waar wijst & heen?

Hinzerren, (*zerrte hin, hingezerrt*) o. ww., Z. *hinzausen.*

Hinziehen, (*zog hin, hingezogen*) bedr. ww. onr. heentrekken, trekken naar, tot; (Gen.) *ein Uebel auf einen bestimmten Platz* -, heentrekken, aftrekken naar; (fig.) *sich zu jemn. hingezogen fühlen*, zich tot iem. getrokken voelen, genegenheid gevoelen voor; *in die Länge* -, uitrekken; *sein Leben* -, kommerlijk doorbrengen; 2. o. ww., m. *s.* heentrekken, heengaan, vertrekken; zijn verblijf gaan vestigen in; *ziehet hin in Frieden*, gaat heen in vreda; *anderswo* -, ergens anders heentrekken, zijn verblijf gaan vestigen.

Hinzielen, (*zielte hin, hingeziellt*) o. ww., m. *h. auf etw.* -, doelen, mikken; (fig.) bedoelen, op het oog hebben; *ich weisz, wo Sie* -, ik weet wat gij bedoelt.

Hinzotteln, (*zottelte hin, hingezottelt*) o. ww. heendraven, heendrenteln, heenslenteren.

Hinzu, bijw. naar & toe; 2. bij, toe, bovendien.

Hinzubauen, (*baute hinzu, hinzugebaut*) bedr. ww. bijbouwen, een huis & vergrooten.

Hinzubegeben, (*begab hinzu, hinzubegeben*) o. ww. onr., Z. *hinbegeben.*

Hinzubekommen, (*bekam hinzu, hinzubekommen*) o. ww. onr., m. *h.* toekrijgen.

Hinzubitten, (*bat hinzu, hinzugebeten*) bedr. ww. onr. verzoeken te komen; 2. *noch mehrere Freunde* -, er bij verzoeken, er bij uitnoodigen.

Hinzubringen, (*brachte hinzu, hinzugebracht*) o. ww. onr., Z. *hinbringen.*

Hinzudenken, (*dachte hinzu, hinzugedacht*) bedr. ww. onr. er bij denken, in zijne gedachte er bijvoegen; 2. *sich das Uebrige* -, er bij denken, zich verbeelden, zich voorstellen, gissen.

Hinzudichten, (*dichtete hinzu, hinzugedichtet*) bedr. ww. er bij verzinnen, vermeerderen en verbeteren.

Hinzudrängen, -dringen (sich), (*drängte hinzu, hinzugedrängt*) wed. ww. en (*drang hinzu, hinzugedrungen*) wed. ww. onr. zich er bij dringen, al dringende er bij komen; (fig.) zich indringen, zich opdringen aan.

Hinzueilen, (*eilte hinzu, hinzugeeilt*) o. ww., m. *s.* er heen snellen, er heen ijlen.

Hinzufügen, (*fügte hinzu, hinzugefügt*) bedr. ww. er bij voegen, toevoegen aan; it. bijzetten.

Hinzufügung, v., Z. *hinzufügen*; it. toevoeging, bijvoeging v.

Hinzuführen, (*führte hinzu, hinzugeführt*) bedr. ww. voeren naar, leiden tot; 2. er bij brengen.

Hinzug, (-(*e*)*s*, mv. *Hinzüge*) m. heentocht m., heenreis v.; it. verhuizing v.; 2. Z. *Hinscheid.*

Hinzugang, (-(*e*)*s*) m., z. m. nadering v.

Hinzugehen, (*ging hinzu, hinzugegangen*) o. ww. onr., m. *s.* gaan naar, er naar toe gaan, zich er heen begeven, naderen.

Hinzugehören, (*gehörte hinzu, hinzugehört*) o. ww., m. *h.* er toe behooren, er een deel van uitmaken.

Hinzugieszen, (*goss hinzu, hinzugegossen*) bedr. ww. onr. toegieten, bijgieten.

Hinzukommen, (*kam hinzu, hinzugekommen*) o. ww. onr., m. *s.* er bijkomen, naderen, er komen; 2. bijkomen, bijgevoegd worden, zich voegen bij; *eine Schwierigkeit kam noch hinzu*, kwam er nog bij, er overviel &.

Hinzukönnen, (*konnte hinzu, hinzugekonnt*) bedr. ww., Z. *hinkönnen.*

Hinzukriechen, (*kroch hinzu, hinzugekrochen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* er heen kruipen, er naar toe kruipen.

Hinzukunft, v., z. m. bijkomen o., bijkomst, medewerking, hulp v., toedoen o.

Hinzulassen, (*liesz hinzu, hinzugelassen*) o. ww. onr., Z. *hinlassen.*

Hinzulaufen, (*lief hinzu, hinzu-*

gelaufen) o. ww. onr., m. *s.* toeloopen toesnellen.

Hinzulegen, (*legte hinzu, hinzugelegt*) bedr. ww. er bijleggen, er bijvoegen, bijleggen, toevoegen.

Hinzulocken, (*lockte hinzu, hinzugelockt*) bedr. ww. er bijlokken, doen komen.

Hinzumachen, hinzunahen, o. ww., Z. *hinmachen, hinnahen.*

Hinzureiten, (*ritt hinzu, hinzugeritten*) o. ww. onr., m. *s.* er heen rijden, er naar toe rijden.

Hinzurücken, (*rückte hinzu, hinzugerückt*) o. ww., m. *h.* en *s.* bijschuiven, aanrukken, zich voegen bij.

Hinzuschiffen, -schleichen, o. ww., Z. *hinschiffen.*

Hinzuschreiben, (*schrieb hinzu, hinzugeschrieben*) bedr. ww. onr. bijschrijven, toevoegen.

Hinzuschreiten, (*schritt hinzu, hinzugeschritten*) bedr. ww., Z. *hinzugehen, hingehen.*

Hinzuschütten, (*schüttete hinzu, hinzugeschüttet*) bedr. ww. er bij gieten, er bij storten.

Hinzuschwimmen, (*schwamm hinzu, hinzugeschwommen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* naar & toe zwemmen; 2. al zwemmende naderen.

Hinzusetzen, (*setzte hinzu, hinzugesetzt*) bedr. ww. bijvoegen, toevoegen, bijzetten, vervolgen, voortgaan; (fig.) *mit einem Wort, setzte er hinzu,* in een woord, voegde hij er bij; (fig.) Z. *hinzufügen.*

Hinzuspringen, (*sprang hinzu, hinzugesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* toespringen, toesnellen, naderbij springen.

Hinzustellen, (*stellte hinzu, hinzugestellt*) bedr. ww. naderen, naderbij zetten, er bij zetten.

Hinzustoszen, (*stiesz hinzu, hinzugestoszen*) bedr. ww. onr. voortduwen, voorstooten; 2. o. ww. zich voegen bij.

Hinzuthun, (*that hinzu, hinzugethan*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) er bijdoen, bijvoegen, bijleggen, bijdoen, bijtellen; II. o. zelfst. bijvoeging v.; (fig.) *ohne jems.* -, zonder iems. toedoen, zonder iems. medewerking v.

Hinzutragen, (*trug hinzu, hinzugetragen*) bedr. ww. onr. er bijdragen, er bijbrengen; 2. bijzetten, bijdoen, bijplaatsen.

Hinzutreiben, (*trieb hinzu, hinzugetrieben*) bedr. ww. onr. drijven naar, doen voortgaan naar.

Hinzutreten, (*trat hinzu, hinzugetreten*) o. ww. onr., m. *s.* toetreden, naderen, zich er bij voegen; (fig.) deelnemen in, zich vereenigen met, zich aansluiten bij.

Hinzutritt, (-(*e*)*s*) m., z. m., Z. *hinzutreten*; it. toetreding, deelneming v.

Hinzuwachsen, (*wuchs hinzu, hinzugewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* zich door den groei vereenigen met, er bijgroeien.

Hinzuwagen, (*wagte hinzu, hinzugewagt*) o. ww., Z. *hinwagen.*

Hinzuwälzen, (*wälzte hinzu, hinzugewälzt*) bedr. ww. er bij rollen, rollen naar; 2. o. ww. rollend naderen.

Hinzuwandern, (*wanderte hinzu, hinzugewandert*) bedr. ww., Z. *hinwandern.*

Hinzuweben, (*webte hinzu, hinzugewebt*) bedr. ww., Z. *anweben.*

Hinzuwerfen, (*warf hinzu, hinzugeworfen*) bedr. ww. onr. er bij werpen, er bij gooien.

Hinzuzählen, (*zählte hinzu, hinzugezählt*) bedr. ww. er bij tellen.

Hiobs-post, (-*en*) v. (gemeenz.) jobstijding, kwade tijding v., ongelukkig nieuws o.; -*thräne* v. (Pl.) jobstraan v.

Hippe, (-*n*) v. zeis v., sikkel m., snoeimes o.; 2. oblie v., eierkoek m.; 3. geit v.

Hippel, (-*n*) v., **Hippelchen,** o. (verkl.) Z. *Hippe* (2 en 3).

Hippen-backer, (-*kers,* mv. -*ker*) m. obliebakker m.; -*eisen* o. wafelijzer, obliejzer o.; -*junge* m. obliejongen, jongen m. die oblieen verkoopt; -*krämer,* —*in,* -*träger,* —*in,* obliekoopman m., oblievrouw v., bij, zij die oblieen verkoopt; it. (fig.) zeisdrager, dood m.; -*werk* o. ijdele, nietige, nietsbeduidende zaak v.

Hippiatrik, v., z. m. paardenartsenijkunde v.

Hippodrom, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. paardenren m., renbaan v.

Hippogryph, (-*en,* mv. -*en*) m. (Fabell.) gevleugeld paard o., Pegasus m.

Hippokratisch, bijv. en b. van Hippocrates.

Hippokras, (onb.) m. eene soort kruidenwijn, hippocras m.

Hippocratisch, (Gen.) -*es Gesicht,* hippocratisch gezicht, eigenaardig veranderd gelaat o. van een stervende.

Hippokrene, (-*n*) v. (Fabell.) bengstebron, muzenbron, dichterbron v.

Hippopode, (-*n*) v. paardepoot m.; it duivelspoot, duivel m.

Hippolog, (-*en,* mv. -*en*) paardenkenner m.

Hippolith, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. (Delfst.) paardesteen m.

Hirn, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) o. hersenen v. mv., hersengestel, hersenmerg, brein o.; (fig., gemeenz.) gezond verstand o.; *im -e verrückt sein,* niet heel wel bij het hoofd zijn, een klap van den mallemolen weg hebben; *was ist dir durch's - gefahren?,* wat is u in het hoofd gekomen?; 2. die kant m. van een plank of balk, waar de draden dwars doorgezaagd zijn; *über, vor - sägen,* dwars doorzagen.

Hirn-anhang, (-(*e*)*s*) m., z. m. (Ontlk.) aanhangsel o. der hersenen; -*arm* bijv. nw. onnoozel, dom; -*augenblutader* v. oogheelkundige hersenbloedader v.; -*balken* m. celtachtig gedeelte o. der hersenen, hersenbalk m. waardoor de beide halfronden der groote hersenen samenhangen; —*schlagader* v. slagader v. van den hersenbalk; -*beschirmer* m. (Heelk.) hersenbeschermer m.; -*blasenwurm* m. blaasworm m. in de hersenen; -*blatt,* -*blättchen,* -*blättlein* o. naad m. van het bekkeneel, opening v. op het hoofd van nog zeer jonge kinderen, fontanel v.; -*blutader* v. hersenbloedader v.; 2. tot de kleine hersenen behoorende bloedader v.; -*bohrer* m. (Heelk.) schedelboor v., trepaan m.; 2. tangvormig werktuig o. tot samendrukking des schedels bij moeielijke geboorten; -*brecher* m., Z. -*reiszer;* -*bruch* m. (Gen.) hersenbreuk v.; -*brücke* v., Z. -*knoten;* -*brüten* o. stille waanzinnigheid v.; -*brütig* bijv. nw. waanzinnig, krankzinnig; 2. razend, woedend; -*deckel* m., Z. -*schale;* -*einschnitt* m. (Ontlk.) hersenholte v.; —*schlagader* v. slagader v. in de hersenholte; -*ende* o. uiteinde o. van een dwars door de aderen afgezaagd stuk hout; -*entzündung* v. hersenontsteking v.; -*erschütterung* v. hersenschudding v.; -*fell* o., Z. -*haut;* -*fett* o. hersenvet o.; -*fläche* v. oppervlakte v. van den schedel, hersenvlak o.; -*geburt* v., -*gespenst* o. hersenschim, gril v.; -*gespenstisch* bijv. nw. hersenschimmig, grillig; -*gewebe* o., Z. -*geburt;* -*gewölbe* o. hersengewelf o.; -*grille* v. (Nat. hist.) bastaard-kanarievogel m.; 2. spechtmees, boommees v.; -*grundschlagader* v. (Ontlk.) wiggebeen o.; -*haut* v., -*häutchen* o. (Ontlk.) hersenvlies o.; *feste of obere* —, hard hersenvlies o., meninx v.; *mittlere* —, spinnewebsvlies, derde hersenvlies o.; *untere* —, dunne of zachte hersenvlies o.

Hirnhaut-bruch, (-*bruch*(*e*)*s,* mv. -*brüche*) m., Z. *Hirnbruch;* -*entzündung* v. hersenvliesontsteking v.; -*schlagader* v. (Ontlk.) slagader v. van het hersenvlies.

Hirn-höhle, -kammer, (-*n*) v. (Ontlk.) hersenkast, hersenholte v.; -*kelter* v. (Ontlk.) hersendrukker m. van Herophile; -*klappe* v. hersenklapvlies o.; -*klopfen* o. kloppen o. der hersenen; -*knoten* m. hersenknoop m., brug v. van Varolius; -*krank* bijv. nw. pijn in de hersenen hebbende; 2. krankzinnig, waanzinnig; -*krankheit* v. hersenlijden o., ongesteldheid v. der hersenen; 2. krankzinnigheid, waanzinnigheid v.; -*küchlein* o., Z. -*schnitte;* -*lappen* m. (Ontlk.) hersenkwabbe v.; -*lehre* v. (Gen.) hersenleer, hoofdleer v.; 2. schedelleer, schedelkunde v.

Hirnlein, o. (verkl.) kleinste achterhelft v. der hersenen; 2. achterbrein, minderbrein o., achterhersenen, bijhersenen, kleine hersenen v. mv.; -*entzündung* v. ontsteking v. der kleine hersenen; -*sschenkel* m. been o., steel m. der kleine hersenen.

Hirn-leiste, (-*n*) v., Z. *Hornleiste;* -*los* bijv. en b. hersenloos, verstandeloos, dom; (fig.) onbesuisd, onnadenkend, onbezonnen; -*losigkeit* v. (Ontlk.) hersenloosheid v.; (fig.) domheid, onbedachtzaamheid, onbesuisdheid v.; -*mark* o. hersenmerg o.; -*masse* v. hersenmassa v.; -*pfanne* v., Z. -*schale;* -*reiszer* m. slechte wijn m.; -*rotz* m. (Veea.) droes m., snot o.; -*schädel* m. bekkeneel, hersenbekken o., hoofdschedel, schedel m.

Hirnschädel-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o.. Z. *-knochen; -beinmark* o. (Ontlk.) dunne laag merg o. tusschen de platen van het bekkeneel, tafelscheidsel o.; *-bruch* m. schedelbreuk v.; *-fuge* v. (Ontlk.) schedelnaad m.; *-haut* v. bekkeneelvlies o.; *-knochen* m. tafels v. mv. van het bekkeneel; *-lehre* v., Z. *Hirnlehre; -naht* v., Z. *-fuge*.

Hirn-schale, (*-n*) v., Z. *-schädel; —nmoos* o. schedelmos o.; *-scheidewand* v. doorschijnende hersenscheiding v.; *-schellig* bijv. en b. duizelig, gek, dol; *-schlag* m. tak m. van beroerte, geraaktheid v.; *—ader* v. (Ontlk.) hersenslagader v.; *-schnitte* v. sneedje o. brood met kalfszwezerik; *-schnelle* v., *-schneller* m. knip, slag m. voor den neus; *-schwiele* v., Z. *-balken; -seite* v. (Timm.) mergzijde v., mergkant m.; *-spalt* m. hersenspleet v.; *-spuk* m., Z. *-geburt; -süchtig* bijv. nw., Z. *-krank; -tabak* m. snuiftabak v. tegen hoofdpijn; *-toben* o., Z. *-wuth; -toll* bijv. nw., Z. *-wüthig; -trichter* m. (Ontlk.) trechtervormige hersenholte v.,trechter m.; *-verrückt* bijv. nw., Z. *-wüthig; -weh* o. hoofdpijn v.; *-wirbel* m. verward hoofd o.; *-wund* bijv. nw. krankzinnig, waanzinnig; *-wunde* v. wond v. in de hersenen; *-wurst* v.(Kookk.) vleeschworst, cervelaatworst v.; *-wuth* v. hersenontsteking v. gepaard met razernij; it, razernij v., razen, woeden o.; *-wüthig* bijv. nw. waanzinnig, krankzinnig.

Hirsch, (*-es*, mv. *-e*) m. hert o.; *ein einjähriger -*, eenjarig hert o., reebok m.; *capitaler -*, oud hert o.; *fünfjähriger -, ein -, der sein drittes Gehörn aufgesetzt hat*, vijfjarig hert; *schlecht jagdbarer, - von acht* of *zehn Enden*, hert, waarop nog niet geschoten mag worden; *jagdbarer* of *gut jagdbarer -, von mehr als zehn Enden*, hert, waarop gejaagd mag worden, hert in zijn zesde jaar; 2. logement o. het hert; *er logirt im weissen -*, in het witte hert; 3. *fliegender -*, vliegend hert, Lucanus cervus; 4. hout o. tot vervaardiging van instrumenten, ingelegd werk & dienstig.

Hirsch-artig, bijv. nw. hertachtig; *-baum* m. sumak- of smakboom, looiersboom m.; *-bein* o., Z. *-lauf; -bezoar* m., Z. *-kugel; -bisam* m., Z. *-thräne; -bock* m. bok m., mannetje o. van het hert; 2. muffeldier, wild steenschaap o.; 3. groote steenbok m. uit Amerika; *-braun* bijv. nw., Z. *-farben; -brunft, -brunst* v. (Jacht.) brousttijd m., ritsigheid v. van het hert; 2. (Pl.) stinkende morille v.; it. Z. *-träffel; -brust* v. borst v. van het hert; *-bürsche* v. hertenjacht v.; *-dorn* m., Z. *Kreuzdorn; -eber* m. (Nat. hist.) hertezwijn, Indiaansch zwijn o.

Hirschen, (*hirschte, gehirscht*) o. ww. wegloopen, deserteeren.

Hirsch-fährte, (*-n*) v. spoor o. van het hert, hertespoor o.; *-fänger* m. hartsvanger m , kort jachtmes o.; *—kuppel* v. koppel m. van den hartsvanger; *-farbe* v. vale, rosse kleur v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. rosachtig, roodvaal, hertkleurig; *-feiste* v. (Jachtw.) hertentijd m. (van den oogst tot St. Jacob); *-fink* m. (Nat. hist.) groenvink m.; *-fusz* m., Z. *-lauf; -futter* o., Z. *-wurz; -gallerte* v. hertshoorngelei v.; *-gang* m. (van een paard), galop m.; *-garn* o. jachtnet o. voor herten; *-garten* m. hertenpark o.; *-geäse* o. grazen o. van het hert; *-gelos* o. drek m., mest m. van het hert; *-gerecht* bijv. nw. (Jachtw.) volgens de regels op de hertenjacht; *-geschrei* o. hertengeschreeuw o.; *-geweih* o. horens m. mv. van een hert, gewei o.; *—koralle* v. sterkoraal o.; *-gewicht* o., Z. *-geweih* o.; *-gras* o. (Pl.) hertshoorn o.; *-günzel* m. hennepbladerig leverkruid o.; *-hals* m. hertenhals m.; (Rijk.) paard o. met dikken hals; *-halsig* bijv. nw. met een hertenhals, met dikken hals; *-haut* v. huid v., vel o. van het hert, hertsleder o.; *-heil* o., Z. *-wurz; -heu* o. witte gentiaan v.; *-hoden* v. mv. teelballen m. mv. van het hert; *-hol(lun)der* m. (Pl.) watervlierboom m.; 2. bergvlierboom m.; *-horn* o., Z. *-geweih;* 2. hertshoorn of hertshoren m. o.; *—baum* m., Z. *Hirschbaum.*

Hirschhörnern, bijv. en b. uit hertshoorn bestaande, hertshoornen.

Hirschhorn-flechte, v., z. m, IJslandsche mos o.; *-geist* m. (Scheik.) hertshoorngeest m., geest m. van hertshoorn; *-käfer* m. bronsgrijze kever m.; 2. Z. *Hirschkäfer; -öl* o. (Scheik.) hertshoornolie v.; *-salz* o. (Scheik.) hertshoornzout o.; *-zinke* v. pen, pit v., nagel m. van hertshoorn.

Hirsch-hund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voor de hertenjacht gedresseerde hond m.; *-jagd* v., *-jagen* o. hertenjacht v.; *-käfer* m. vliegend hert o.; *-kalb* o. jong hert o.; *-kameel* o. kameelschaap, lama o.; *-kasten* m. hut v.; *-katze* v., Z. *-luchs; -keule* v. achterbout m. van een hert; *-klaue* v. klauw m., voorste gedeelte o. van den poot van een hert; *-klee* m. leverkruid o.; *-kohl* m., Z. *-mangold; -kolben* m. (Jachtw.) knobbel m. aan de horens van het hert; *—baum* m., Z. *-baum, —wasser* o. knobbelwater o.; *-kopf* m. hertekop m.; (Wapenk.) herteschedel m., gewei o. van een hert met een stuk van den schedel; *-koth* m., Z. *-gelos; -krankheit* v. herteziekte, klem v.; *-kreuz* o., Z. *-bein; -kugel* v. maagsteen m. van het hert; *-kuh* v. hertekoe, hinde v.; *-lager* o. leger, verblijf o. van het hert; *-lattig* m. hoefblad o., brandlatuw v.; *-lauf* m. (Jachtw.) hertepoot m.; *-leder* o., Z. *-haut; -ledern* bijv. nw. hertsledéren, van hertsleder.

Hirschling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Hirschbrunst* (2).

Hirsch-losung, v., Z. *-gelos; -luchs* m. losch, linx m.; *-mähre* v. pastinake v.; *-mangold* m. (Pl.) groot longkruid o.; *-melde* v., Z. *-mangold; -möhre* v. (Pl.) pastinak v.; *-münze* v. (Pl.) wilde polei v.; *-netz* o., Z. *-garn; -niere* v. hertenier v.; *-park* m. herte(n)park o.; *-pastete* v. hertepastei v.; *-peterlein* o. peterselie v.; *-plan* m. (Jachtw.) vlakte, plaats v. waar de herten samenkomen; *-polei* m. wilde polei v.; *-reh* o. Afrikaansche reebok m.; *-ruf* m., *-pfeife* v. horen m., fluit v. om het geschreeuw van het hert na te bootsen; *-ruthe* v. teellid o., roede v. van het hert; *-schale* v. klauw m., voorste gedeelte van den poot van het hert; *-schlägel* m., Z. *-keule; -schröter* m. vliegend hert o., lucanus cervus; *-schuh* m. spoor o. van het hert, aan den poot van het hert gedroogde sneeuw v.; *-schwaden* m. hertestaart m.; *-schwamm* m., Z. *-brunst, -trüffel; -schwanz* m., Z. *-schwaden;* 2. (Pl.) wilde vlier v.; *-schweisz* m. (Jachtw.) hertebloed o.; it. bloed o. van het gewonde hert met brood en melk als maal voor de honden; *-sprung* m. hertesprong m., hielbeen o. van het hert; *-stein* m., Z. *-kugel; -thier* o. of *Stierhirsch* m. babal, hertebuffel m.; 2. naar het hert gelijkend dier o.; *-thräne* v. hertstraan m.; *-trüffel* v. hertetruffel v.; *-wildbret* o. wildbraad o. van een hert; it. hert, reebok m., hinde v.; *-wolf* m., Z. *-luchs; -wundkraut* o., Z. *-klee; -wurz(el)* v. groote wilde of bergpeterselie v.; 2. zwarte gentiaan v.; 3. toorts v.; *-zähre* v., Z. *-thräne; -ziege* v, wijfje o. van den hertebok; 2. hertekoe v.; *-ziemer* m. achterlendestuk, bilstuk o. van het hert; 2. Z. *-ruthe; -zunge* v. hertetong v.; 2. (Pl.) of *—nkraut* o. steenvaren v., miltkruid o.

Hirse, (*-n*) v., **Hirsen,** (*-s*, mv. *Hirsen*) m. gierst v.; *wilde -*, Z. *Bluthirse.*

Hirse(n)-brei, v. gierstebrij v.; *-fieber* o. koorts v. met gierstvormigen uitslag; *-förmig* bijv. nw. gierstachtig, gierstvormig; *-korn* o. gierstkorrel v.

Hirsen-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. gierstveld o ; *-bau* m. gierstbouw m.; *-brei* v., Z. *Hirsebrei; -drüse* v. (Ontlk.) gierstvormige huidklier v.; *-feld* o., Z. *-acker, -fieber* o., Z. *Hirsefieber; -fink* m. groenvink m.; *-flechte* v. gierstvormige huiduitslag m.; *-förmig* bijv. nw., Z. *Hirseförmig; -geflecht* o., Z. *-flechte; -gras* o. gierst, gierstplant v.; *-grütze* v., Z. *-brei; -knauer* m., Z. *-stampfer; -korn* o. gierstkorrel v.; (Geu.) vorming v. van kleine gierstachtige blaasjes in de longen; (Delfst.) gierstvormig horentje o.; *—artig* bijv. nw. gierstkorrelachtig; (Geu.) *—e Tuberkeln*, Z. *-korn* (Geu.); *-körnicht* bijv. nw. gierstkorrelachtig; *—e Drüse*, Z. *-drüse; -pfriemer* m. (gemeenz., i. k. bet.) gortetelder, vitter, pluizer, haarkloover, bedilal, muggezifter m.; *-stampfe* v. gierstmolen m.; *-stampfer* m. gierstpeller m.; *-vogel* m., Z. *-fink.*

Hirt, (*-en*, mv. *-en*) m. herder, schaaphoeder m.; (fig.) *geistlicher -*, zielenherder, geestelijke, pastoor, predikant m.

Hirten, (*hirtete, gehirtet*) o. ww. (in Zwitserland) herder zijn, het vee hoeden.

Hirten-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. herdersambt, ambt o., betrekking v. van herder; (fig.) ambt o. van zielenherder; *-art* v. levenswijze, manier, gewoone v. t der herders; *-brief* m. herderlijke, bisschoppelijke brief m.; *-dichtart* v. herdersdicht o.; *-dichter* m. dichter m. van

het herdersleven, idyllendichter m.; *-fest* o. herdersfeest, landelijk feest o.; *-flöte* v. herdersfluit, herderspijp v.; 2. (Pl.) waterweegbree v.; *-gedicht* o. herdersgedicht o., herderszang m., idylle v.; *-gehäge* o. afsluiting v., perk, park o. voor het vee; *-gericht* o., Z. *-stab*; *-gesang* m. herderszang m., idylle v.; *-gespräch* o. samenspraak v. van herders in dichtmaat, ecloga v.; *-gott* m. (Fabell.) herdersgod, Pan m.; *-göttin* v. (Fabell.) Pales, godin v. der herders.

Hirtenhaft, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *hirtenmäszig.*

Hirten-haus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. herdershuis o., herderswoning v.; *-hund* m. herdershond m.; *-hütte* v. herdershut v.; *-kittel* m., *-kleid* o. herderskiel v., herderspak o.; *-knabe, -junge* m. herdersknaap m.; 2. herdersjongen, zoon m. eens herders; *-lager* o. herdersleger o.; *-leben* o. herdersleven, herderlijk leven, nomadenleven, aartsvaderlijk leven o.; *-lied* o. herderslied o., idylle v.; *-lohn* m. herdersloon o.; *-los* bijv. en b. herderloos, zonder herder; (fig.) zonder pastoor, zonder predikant; it. verlaten, zonder opzicht; *-lust* v. herdersvermaak o.; *-mädchen* o. herdersmeisje o.; 2. meisje o., dochter v. eens herders; *-mäszig* bijv. en b. herderachtig, als een herder; (fig.) op de wijze der herders; *-pfeife* v., Z. *-flöte; -rohr* o. herdersfluit v., Z. *-flöte; -säckel* m., Z. *-tasche; -schauspiel* o. landelijk schouwspel o., pastorale v.; *-schutt* m., *-schütte* v. koren o. in plaats van loon aan den herder; *-spiel* o., Z. *-schauspiel; -stab* m. herdersstaf m.; (fig.) bisschopsstaf m.; *-stand* m. herdersstand m.; *-stück* o. (Tooneelk., Muz.) landelijk stuk o., Z. *-spiel; -tasche* v. herderstasch v.; 2. (Pl.) beursjeskruid o., grachtvaren v.; *-volk* o. herdersvolk o., nomadenvolk o.; it. herdersstam m.; *-welt* o. herderlijk leven, herdersvolk o.

Hirtig, (*-er, -st*) bijv. nw. gemakkelijk om te hoeden.

Hirtin, (*-nen*) v. herderin, herdersvrouw v.; *junge -*, Z. *Hirtenmädchen.*

Hirtlich, bijv. en b. herderlijk, landelijk, arcadisch.

Hirzin-fett, (*-(e)s*) o., z. m. bokke(n)vet o., bokke(n)talk m., hircine v.; *-sauer* bijv. nw., *—es Salz*, hircinezuur zout o.; *-säure* v. hircinezuur, bokkevetzuur o.

Hisse, (*-n*) v. windas o., katrol v., takel, kaapstander m.

Hissen, (*hisste, gehisst*) bedr. ww. (Zeew.) hijschen, opwinden.

Hiss(en)block, (*-block(e)s*, mv. *-blöcke*) m. talie v., takel m.

Hisstau, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) klomp, waterman, staanman m., klessing v.

Hist, tussch. hist!, d. i. links!; *- und holt*, links en rechts.

Histologie, Histolographie, v. beschrijving, leer v. van het celleweefsel.

Histörchen, (*-s*, mv. *Histörchen*) o. geschiedenisje, vertelseltje, historietje o.; it. gebabbel, praatje, sprookje o.

Historie, (*-n*) v. geschiedenis, historie v., geschiedverhaal o.; *-nbuch* o. geschied(enis)boek, boek o. over de geschiedenis; *-maler* m. historieschilder m.; *-nschreiber* of

Historiker, (*-s*, mv. *Historiker*) m. geschiedschrijver, geschiedkenner, geschiedvorscher m.

Historiograph, (*-en*, mv. *-en*) m. geschiedschrijver m.

Historisch, bijv. nw. geschiedkundig, historisch, volgens de geschiedenis.

Histrione, (*-n*) v. (o. Gesch.) pantomimist, hansworst, kunstenmaker m.

Hitschel, (*-n*) v. vlier, vlierbes v.

Hitz-bläschen o., **-blase,** v., **-blatter,** (*-n*) v. vurig puistje, pokje, zweetplekje o.; (Gen.) hittepuistje o.; *-blütig* bijv. nw. (Nat. hist.) warm bloed hebbende; (fig.) driftig, oploopend, opvliegend; *—blütigkeit* v. oploopendheid, opvliegendheid, drift v.; *-butter* v. smeltboter, reuzel v.

Hitze, (*-n*) v. hitte, warmte v.; (Giet.) *flieszende* of *Schweiszhitze*, vloeihitte v.; *die - der Sonne ist sehr grosz, es ist eine grosze -*, het is zeer warm; (fig.) *- haben*, warm zijn; (van wijn, kruiden), prikkelen, heet zijn; (Gen.) vliegende hitte, voorbijgaande roodwording v. van het aangezicht; (fig.) drift v., vuur o., levendigheid v.; *- der Jugend*, vuur o., levendigheid, voortvarendheid v.; *in - gerathen*, in vuur, in drift geraken, driftig worden; *in der ersten -*, in de eerste drift; *das ist in der ersten - geschehen*, dat is in eene opwelling van drift geschied; *mit - sprechen*, met drift, met vuur, driftig spreken; *etw. mit - unternehmen*, vurig, met vuur; *mit - arbeiten*, met vuur, met ijver, ijverig; *die - verlieren, von der - nachlassen*, verkoelen, verflauwen; (fig.) *das Ding wird - haben*, dat zal moeielijk gaan; *ohne -*, koelbloedig, wel doordacht; (fig.) *des Tages Last und - tragen*, de hitte, de moeielijkheden des daags verduren; (Jachtw.) ritsigheid, hitte v.; (Bak.) *eine - Brod*, baksel o., oven m.; (Waterb.) *zwanzig Schläge in einer - thun*, (bij het inheien van palen), twintigmaal achtereen; *-messer* m. warmtemeter, vuurmeter, pyrometer m.; *-messung* v. vuurmeting v., meten o. der warmtegraden.

Hitzen, (*hitzte, gehitzt*) bedr. ww. verhitten, verwarmen, tot een hoogen warmtegraad brengen; 2. o. ww. (veroud.) heet zijn, gloeien.

Hitzig, (*-er, -st*) bijv. en b. heet, gloeiend, warm; *-es Blut*, warm; *-e Himmelsgegend*, heet; *eine - Leber haben*, (fig.) veel dorst hebben, veel houden van drinken; (Sm.) *-es Eisen*, gloeiend; (fig.) verhittend, driftig, overijld, onstuimig; *-er Kopf*, driftkop; *etw. - angreifen*, driftig, met drift, met vuur; *- auf etw. sein*, verbitterd zijn op; *- sprechen*, driftig, met drift; *es ging da sehr - zu*, bevig, heftig, onstuimig, boos; *nicht so -!*, niet zoo driftig, haastig!, zacht wat!; *-es Pferd*, vurig; it. ritsig, brandig, loopsch, geil; *die Hündin ist -*, loopsch; (Sm.) *-e Eisensteine*, smeltbaar ijzererts; 2. warmtegevend, brandig; (Gen.) *-e Krankheit*, hevig, vurig; *-es Fieber*, vurig, hevig; it. ijlend; *-e Getränke*, verhittend, geestrijk; *-e Speise*, verwarmend; *-keit* v., z. m. warmte, hitte v., vuur o., drift v., onstuimigheid v.

Hitz-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m., Z. *hitzig(er Kopf); -köpfig* bijv. en b. driftig, oploopend, vurig; *-mittel* o. verwarmend (genees)middel o.; *-monat* m. maand v., waarin de grootste hitte heerscht, Juli, Augustus m.; *-pocken* v., Z. *-blatter.*

Ho!, hoho! of **ho! ho!** tussch. ho, ho!

Hobel, (*-s*, mv. *Hobel*) m. schaaf v.; *die Späne aus dem Maule des -s thun*, de krullen uit de schaaf halen; (Geweerm.) justeervijl, zoetvijl v.; (Boekb.) Z. *Beschneidehobel;* (Wev.) lemmet, schaafmes o.; (Tinneg.) mantel m., bovenste helft v.

Hobel-bank, (*-bänke*) v. schaafbank v.; (Kuip.) kuipersschaaf v.; *-binde* v. (Heelk.) verband o. met 18 koppen; *-diamant* m. (Glaz.) diamant m.; *-eisen* o. schaaf v., schaafijzer o.; (Kuip.) dissel m.; *-förmig* bijv. en b. schaafvormig; (Pl.) disselvormig; *-gehäuse* o. hout o. van eene schaaf; *-kasten* m. (Boekb.) bak m. voor afgesneden papier, snipperbak m.; *-klinge* v., Z. *-eisen.*

Hobeln, (*hobelte, gehobelt*) bedr. ww. schaven, met de schaaf bewerken, disselen; *glatt -*, gladschaven; (fig.) *jem. -*, beschaven, ontbolsteren, beschaafd maken.

Hobel-span, (*-span(e)s*, mv. *-späne*) m. spaander v. bij het schaven, krul v.; *-spänbinde* v., Z. *Hobelbinde; -spanpapier* o. afsnijdsel o., snipper v.

Hoboe, (*-n*) v. hobo v.; *- spielen, blasen*, de hobo bespelen.

Hoboist, (*-en*, mv. *-en*) m. hoboïst m., die de hobo bespeelt.

Hoch, (*höher, höchst*) bijv. en b. hoog, verheven; *das Haus ist sehr -*, hoog; *hoher Berg*, hoog; *- auf einem Berge*, bovenop, op den top &; *hohes, - gelegenes Land*, hoogland o.; *- springen, fliegen*, hoog vliegen; (Zeew.) *das Meer ist -, die See geht -*, de zee loopt hoog, staat hol; *hohe Fluth*, hooge vloed; *auf der hohen See*, in volle zee; *in die hohe See fahren*, het ruime sop kiezen, in de open zee varen; *-* of *dicht beim Winde segeln*, dicht onder den wind &!; *- in der Kuhl!*, (Zeew.) omhoog!, in het want!; *hohe Stirn*, hoog voorhoofd; *eine hohe Schulter haben*, een hoogen schouder hebben; *hundert Fusz -*, hoog, ter hoogte van; (Giet.) *hoher Ofen*, hoogoven m.; (Bergw.) *hohes Gebirg*, (Boschw.) *hoher Wald*, Z. *-wald;* (Krijgsw.) *Gewehr -!*, omhoog!; (fig.) *noch - am Tage*, op klaarlichten dag; *die Sonne steht schon sehr -*, staat reeds zeer hoog; *es ist hoher Tag*, het is

volle dag; - *hinaus wollen*, groote plannen in het hoofd hebben, groote aanspraken maken; *er ist - am Brette*, hij staat hoog aangeschreven, in een goed blaadje; - *aufhorchen*, groote ooren opzetten, met verwondering luisteren; 2. (Muz.) hoog, helder, scherp; *höher stimmen*, hooger stemmen, den toon hooger nemen; (fig.) Z. *spannen*; (Schild.) hoog, schitterend, scherp; *hohes Roth*, hoogrood; *hohe Farbe*, hoog, fel; it. helder; 3. (fig.) *es ist hohe Zeit, die höchste Zeit*, het is hoog tijd, er is geen tijd te verliezen; *hohes Alter*, hooge ouderdom, gevorderde leeftijd; *jem. - leben lassen, jemn. ein Lebe- bringen*, drinken op de gezondheid & van; (Geslachtsr.) *höher hinaufsteigen*, hooger opgaan; *das hohe Alterthum*, de hooge oudheid, lang verloopen tijd; (Krijgsw.) *drei Mann -*, drie man hoog; 4. *hoher Preis*, hoog, aanzienlijk; *wie - kommt ihm dieses Buch zu stehen?*, hoe hoog komt hem dit boek te staan?, hoeveel kost hem &?; - *ansetzen*, - *einkaufen*, hoog, duur; *wie - verkaufen Sie das?*, voor hoeveel &?; (fig.) *einen Dienst - anrechnen*, groot, voornaam, zeer, hoog aangeven; (fig.) *ein hohes Spiel*, grof, aanzienlijk; - *spielen*, grof, om veel geld spelen; (Hand.) *der Geldkurs steht -, geht höher*, staat hoog, rijst; 5. *hohe Schule*, hoogeschool, universiteit v.; *die höheren Wissenschaften*, hoogere; *höhere Geometrie*, hoogere meetkunst; *hoher Verstand*, voornaam, uitnemend, buitengewoon; *hohe Miene*, groot air; it. trotsch, hoogmoedig voorkomen; *das höchste Gut*, het hoogste, beste, edelste, opperste goed; *das Hohe*, verhevene; *das höchste Wesen*, het hoogste, opperste wezen, God; *ein hohes Fest*, hoog, groot, plechtig; (Godsd.) *die hohe Woche*, de Goede week; (Kath.) *die hohe Messe, das hohe Amt*, Z. *Hochamt; der hohe Altar*, Z. *Hochaltar;* (H. S.) *das hohe Lied*, Hooglied o.; *die höhere Schreibart*, verheven stijl; (Rechtsw.) *hohe Gerichte*, crimineel gerechtshof; *hohes Verbrechen*, grove, crimineele misdaad v.; *hohe* of *edle Metalle*, edel; (Jachtw.) *hohes Wildbret*, groot, hoog wild; *hohe Jagd*, groote jacht; it. *hohe* of *schwere Tücher*, groote netten; *hoher Stand, Rang*, hoog, verheven, aanzienlijk; *auf hohem Fusze leben*, op een grooten voet leven, den heer spelen; *der hohe Adel*, hooge adel m.; *die hohen Kronbedienten*, dignitarissen, officieren m. mv. des konings; (j. Gesch.) *der hohe Priester*, hoogepriester m.; *ein hohes Stift*, Z. *Hochstift; hohes Geschlecht*, doorluchtig, aanzienlijk, oud; *eine hohe Person*, aanzienlijk; *in hoher Person*, in eigen persoon, persoonlijk; *mit eigener hoher Hand*, met eigen hand; *wollen Sie mir die hohe Gnade erweisen*, groote gunst; *Hohe und Niedrige*, grooten en kleinen, aanzienlijken en geringen; Z. *allerhöchst, hochedel, hochfürstlich, hochgräflich*; 6. *in hohem Grade stolz*, in hooge, groote mate, zeer, uiterst; *im höchsten Grade freigebig*, hoogst, uiterst, in de grootste mate; *der höchste Grad*, overtreffende trap, superlativus m.; *wenn es - kommt*, hoogstens, ten hoogste; *etw. - aufnehmen*, zeer gevoelig zijn voor; *etw. - empfinden*, kwalijk opnemen; - *und theuer versichern*, hoog en duur verzekeren; - *und theuer schwören*, hoog en duur, bij kris en bij kras bezweren; *bei hoher Strafe*, op strenge straf; *sich - versündigen*, zich zeer bezondigen; *es - bringen*, het ver brengen, ver komen; *etw., jem. sehr - halten*, hoogst roemen, veel ophef maken van; - *empfehlen*, ten zeerste; *sich - verwundern*, uiterst verrast, verwonderd zijn; - *bedauern*, diep betreuren; - *erfreut*, zeer verrukt; *höchst elend*, allerellendigst; *in höchster Eile*, in de grootste haast; *auf's Höchste*, op zijn hoogst, hoogstens; *auf's Höchste treiben*, tot het uiterste brengen; *wenn es auf's Höchste kommt*, hoogstens, als het tot het uiterste komt; *das Höchste*, hoogste, hoogste punt, maximum o.; (gemeenz.) *höchst nöthig*, hoogst noodig, volstrekt noodzakelijk; *das Höchste, was ich thun kann*, al wat ik doen kan; it. *das geht ja - her!*, dat gaat hier vroolijk toe.

Hochachtbar, bijv. nw. hoogachtbaar, zeer geacht.

Hochachten, (*achtete hoch, hochgeachtet*) bedr. ww. *jem.* -, hoogachten, hoogschatten, achting toedragen.

Hochachtung, v. hoogachting, achting v., eerbied m.

Hochachtungsvoll, bijv. nw. vol hoogachting, eerbiedig, met de meeste of grootste achting.

Hochadelig, bijv. nw. hoogedel, doorluchtig, van hoogen adel.

Hochaltar, (-*tar(e)s*, mv. -*tare* of -*täre*) m. (Kath.) hoogaltaar o.

Hochamt, (-*amt(e)s*, mv. -*ämter*) o. (Kath.) hoogmis, gezongen mis v.

Hochansehnlich, bijv. nw. zeer aanzienlijk.

Hochäugig, bijv. en b. trotsch, uit de hoogte neerziend.

Hochbegabt, bijv. nw. zeer begaafd, met schoone hoedanigheden begaafd.

Hochbeglückt, bijv. nw. zeer gelukkig.

Hochbegünstigt, bijv. nw. zeer begunstigd, met gunsten overladen.

Hochbeherzt, bijv. nw. zeer moedig, zeer dapper, onverschrokken.

Hochbeinig, bijv. nw. met hooge beenen, met lange pooten; (fig.) duur, kommerlijk, armzalig.

Hochbejahrt, bijv. nw. hoog bejaard, zeer oud.

Hochbekümmert, bijv. nw. zeer bekommerd, diep bedroefd, uiterst mistroostig.

Hochbelobt, bijv. nw. (veroud.) hooggeprezen.

Hochbeschlagen, bijv. nw. (Veea.) op het punt van te jongen.

Hochbetagt, bijv. nw., Z. *hochbejahrt*.

Hochbetraut, bijv. nw. zeer vertrouwd, vertrouwelijk, intiem.

Hochbetroffen, bijv. nw. hoogst, zeer verwonderd, diep getroffen.

Hochbetrübt, bijv. nw., Z. *hochbekümmert*.

Hochbewaldet, bijv. nw. met hoog houtgewas begroeid.

Hochblau, bijv. nw. helder blauw, hoog blauw.

Hochbootsmann, (-*mann(e)s*, mv. -*leute*) m. (Zeew.) opperbootsman m.

Hochbord, (-*es*, mv. -*e*) o. (Zeew.) hooggeboord schip, linieschip, fregatschip o.

Hochbordig, bijv. nw. hooggeboord; -*es Schiff*, Z. *Hochbord*.

Hochbrandend, bijv. nw. hoog opschuimend, hoog gistend; (Zeew.) met hooge branding.

Hochbrüstig, bijv. nw. eene hooge borst hebbende, hoogborstig; (fig.) trotsch, hoogmoedig.

Hochbunt, bijv. nw. (Hand.) zeer gemengd.

Hochbuschig, bijv. nw. met hooge kruinen, met hooge pluimen voorzien.

Hochbusig, bijv. nw. met hoogen, vollen boezem.

Hochdero, bijv. nw. (veroud.) hoogstdeszelfs; - *Befehlen zufolge*, ingevolge Hoogstdeszelfs bevel.

Hochdeutsch, bijv. nw. Hoogduitsch; *die -e Mundart*, het Hoogduitsch o.; -*meister* m., Z. *Hochmeister*.

Hochdieselben, voorn. hoogstdezelve; - *werden erlauben*, hoogstdezelve zal veroorloven, mijnheer of UEd. zal &.

Hochdruck, (-*(e)s*) m., z. m. (Werkt.) hooge drukking v.; -*karte* v. kaart v. met opgewerkte vlakken &; - *maschine* v. machine v. met hooge drukking.

Hochebene, (-*n*) v. hoogvlakte v.

Hochedelgeboren, bijv. en b. (veroud.) hoogwelgeboren, doorluchtig.

Hochehrwürdig, bijv. nw. hooggeerwaardig; -*er Herr!, Ew. Hochehrwürden!*, hoogeerwaarde Heer!, Hoogeerwaarde!

Hocheigen, bijv. nw. in eigen persoon, hoogst eigen.

Hochepot, (-*s*) o., z. m. hutspot v.

Hochempfindung, (-*en*) v. hoog gestemd gevoel o., verrukking, bezieling v.

Hochentzückt, bijv. nw. zeer verrukt, hoogst verrukt.

Hocherfahren, bijv. nw. hoogst ervaren, zeer bekwaam.

Hocherfreut, bijv. nw. zeer verheugd, uiterst verrukt.

Hocherhaben, hocherhoben, bijv. nw. zeer verheven, hoogst, zeer hoog; 2. (Beeldh.) -*e Arbeit*, hoogverheven.

Hocherleuchtet, bijv. nw. zeer verlicht.

Hocherspriesslich, bijv. nw. (w. i. gebr.) zeer voordeelig, hoogst nuttig.

Hocherwähnt, bijv. nw. bovenvermeld, bovengenoemd.

Hocherzürnt, bijv. nw. hoogst vertoornd, uiterst verbitterd, boos.

Hochfahrend, bijv. nw. trotsch, fier, heerschzuchtig, hoogmoedig, gebiedend.

Hochfahrt, v., Z. *Hoffahrt.*

Hochfarbig, bijv.nw. hoogkleurig, hoog van kleur, scherp.

Hochfeierlich, bijv. en b. uiterst plechtig, zeer feestelijk.

Hochfliegend, bijv. nw. hoogvliegend, eene hooge vlucht nemend; (van den stijl), hoogdravend, gezwollen, bombastisch; *-er Geist,* groote geest, groot vernuft; *-e Gedanken,* verheven; *-e Pläne,* grootsch, eerzuchtig.

Hochflieger, (*-s,* mv. *Hochflieger*) m. (Nat. hist.) vliegende visch m.

Hochfürstlich, bijv. nw. doorluchtig; *Ew. -e Durchlaucht,* Uwe doorluchtige Hoogheid.

Hochgarn, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Jachtw.) vogelnet o.

Hochgeachtet, bijv. nw. hoog geacht, zeer geacht.

Hochgebietend, bijv. nw. *-er Herr!* grootmachtig, hoog gebiedend, Z. *hochmögend.*

Hochgebirge, (*-ges,* mv. *-ge*) o. hooggebergte o.

Hochgeboren, bijv. nw. hoogwelgeboren, weledel, van aanzienlijke geboorte; *-er Graf!* Mijnheer de Graaf.

Hochgedacht, bijv. nw., Z. *hocherwähnt.*

Hochgeehrt, bijv. nw. zeer geëerd; *-er, -ester Herr!,* zeer geëerde, weledele Heer.

Hochgefühl, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Hochempfindung.*

Hochgehörnt, bijv. nw. met lange horens.

Hochgeistig, bijv. nw. hoog gestemd, verheven gezind; (fig.) afgetrokken.

Hochgelag, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. banket, prachtig feestmaal o.

Hochgelahrt, bijv. nw., Z. *hochgelehrt.*

Hochgelb, bijv. nw. hoog geel, scherp geel.

Hochgelehrt, bijv. nw. hooggeleerd, zeergeleerd.

Hochgelobt, bijv. nw. hoog geloofd, hoog geprezen, gezegend.

Hochgeneigt, hochgeneigtest, bijv. en b. zeer genegen, zeer genadig, goedgunstig.

Hochgenuss, (*-nusses,* mv. *-nüsse*) m. zielsgenot, uitgelezen genot o., zielevreugde v.

Hochgepriesen, bijv. nw. hooggeprezen, Z. *hochgelobt.*

Hochgericht, (*-(e)s,* mv. *e*) o. hooggerecht, hoog gerechtshof o., gerecht o., rechtbank v. die uitspraak doet over leven en dood, crimineel gerechtshof o.; 2. galg, schandpaal m., schavot o., plaats v. der terechtstelling; 3. (Vog.) lijsterstrik, lijsterboog m.; *-sherr* m. lid o., rechter m. van een hooggerecht.

Hochgeruch, (*-ruch(e)s,* mv. *-rüche*) m. sterke, welriekende geur m.

Hochgesang, (*-sang(e)s,* mv. *-sänge*) m. hooglied, plechtig, verheven lied o., ode v., psalm m.

Hochgesäult, bijv. nw. met hooge zuilen.

Hochgeschätzt, bijv. nw. hooggeacht.

Hochgescheitelt, bijv. nw. met hoogen kruin, een hoog voorhoofd hebbende.

Hochgeschmack, (*-e)s* m., z. m. fijne smaak m.

Hochgeschürzt, bijv. nw. met opgenomen kleederen, licht gekleed; it. tot het werk gereed.

Hochgeschwänzt, bijv. nw. met hooggedragen staart.

Hochgesegnet, bijv. nw. hooggezegend, hooggeloofd.

Hochgesinnt, bijv. nw. hoog gestemd, edel gezind, edelmoedig; 2. trotsch, hoogmoedig.

Hochgespannt, bijv. nw. hoog gespannen, overdreven, aanmatigend.

Hochgestellt, bijv. nw. (fig.) hoog geplaatst, met een aanzienlijk ambt bekleed, voornaam.

Hochgestirnt, bijv. nw., Z. *hochgescheitelt.*

Hochgestühl, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Emporkirche.*

Hochgethürmt, bijv. nw. met hooge torens, koepels voorzien; (fig.) hoog opeengestapeld.

Hochgewachsen, bijv. nw. *-es Feld,* met hoog staand koren &.

Hochgewässer, o. mv. (Zeew.) zwelling, rijzing v., wassen o. (des waters).

Hochgewild, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Hochwild.*

Hochgewitter, (*-ters,* mv. *-ter*) o. onweder, hevig onweder o.

Hochgewölbt, bijv. nw. met een hoog gewelf, met hoogen boog voorzien; (van dieren), bultig.

Hochgewürzt, bijv. nw. sterk gekruid; (fig.) een groot genot verschaffende.

Hochgraf, (*-en,* mv. *-en*) m. rijksgraaf m., Z. *Oberrichter.*

Hochgräflich, bijv. van den rijksgraaf; *Seine, Ihre -e Gnaden,* Mijnheer de Graaf, Mevrouw de Gravin.

Hochgrün, bijv. nw. hooggroen, donker groen.

Hochhalbgeschlagen, bijv. nw. (Goudsl.) door toevoeging van koper sterk gekleurd.

Hochhalten, (*hielt hoch, hochgehalten*) bedr. ww. onr., Z. *hochachten.*

Hochhäusig, bijv. nw. met vele verdiepingen, hoog opgetrokken.

Hochheilig, bijv. nw. hoogheilig, allerheiligst.

Hochher, bijw. van de hoogte af; 2. (fig.) van hooge, aanzienlijke afkomst.

Hochherzig, bijv. nw. hooghartig, fier, edel, edelmoedig; *-keit* v. hooghartigheid, fierheid, grootmoedigheid v., zieleadel m.

Hochholz, (*-(e)s*) o., z. m. (van een boom), takken m. mv.

Hochhorn, (*-horn(e)s,* mv. *-hörner*) m. hoogfluit, hobo v.

Hochhüfner, (*-ners,* mv. *-ner*) m. (Leenw.) proost m. van een leen; (Rechtsw.) bijzitter m. in eene rechtbank.

Hochjährig, bijv. nw. zeer oud, bejaard.

Hochkamm, (*-kamm(e)s,* mv. *-kämme*) m. (Kamm.) kam m.

Hochkettig, bijv. nw. (Wev.) met loodrechten ketting geweven.

Hochklingend, bijv. nw. luidklinkend; (fig.) *-er Titel,* deftig, statig, voornaam; *-e Rede,* hoogdravend, gezwollen.

Hochkraft, (*-kräfte*) v. macht, overmacht, bovenhand v.

Hochkraut, (*-kraut(e)s,* mv. *-kräuter*) o., Z. *Dille.*

Hochland, (*-land(e)s,* mv. *-länder*) o. hoogland, bergland o.

Hochländer, (*-ders,* mv. *-der*) m., *-in,* (*-nen*) v. hooglander m., bewoner m., bewoonster v. van een hoogland, bergbewoner m.

Hochläutend, bijv. nw., Z. *hochklingend;* (Jachtw.) *-er Hund,* hard blaffend.

Hochläutig, bijv. nw. hoogluidend, hoogklinkend, hoog gestemd.

Hochlehrer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. hoogleeraar, professor m.

Hochleuchter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. (Pl.) witte maluwe v.

Höchlich, bijw. zeer, hooglijk, uiterst; *- erfreut,* ten toppunt van vreugde; *sich - vergehen,* zich grootelijks misdragen.

Hochlied, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. hooglied o., feestzang m.

Hochlöblich, bijv. nw. (titel van kleine steden en hunne vertegenwoordigers), hoogloffelijk, zeer loffelijk.

Hochmahl, (*-mahl(e)s,* mv. *-mähler*) o., Z. *Hochgelage.*

Hochmaul, (*-maul(e)s,* mv. *-mäuler*) m. (Nat. hist.) zalm m.

Hochmeister, (*-s,* mv. *Hochmeister*) m. grootmeester m.

Hochmeisterthum, (*-s*) o., z. m. grootmeesterschap o., waardigheid v. van grootmeester; 2. aan een grootmeester onderworpen gebied o.

Hochmesse, (*-n*) v., Z. *Hochamt.*

Hochmögend, bijv. nw. hoogmogend; *Ihre -en* of *Hochmögenheiten,* Hunne Hoogmogende (Heeren).

Hochmuth, (*-s*) m. hoogmoed m., trotschheid, verwaandheid, aanmatiging v.; (Spr.) *- kommt vor dem Falle* of *wenn - aufgeht, geht Glück unter,* hoogmoed komt voor den val.

Hochmüthig, (*-er, -st*) bijv. nw. hoogmoedig, trotsch, verwaand aanmatigend, gebiedend; *- werden,* trotsch worden, zich verhoovaardigen.

Hochmuthsteufel, (*-fels,* mv. *-fel*) m. hoogmoed, hoogmoedsduivel m.; *der - ist in ihn gefahren,* hij is hoogmoedig, trotsch geworden.

Hochnasig, bijv. nw., Z. *hochmüthig.*

Hochnöthig, höchstnöthig, bijv. nw. hoognoodig, hoog noodzakelijk, zeer dringend, onvermijdelijk.

Hochnothpeinlich, bijv. nw. *-es Halsgericht,* hoogste crimineele rechtbank v.

Hochoberlich, hochoberkeitlich, bijv. nw. (veroud.) van wege de hooge overheid geschiedend.

Hochofen, (*-ofens,* mv. *-öfen*) m. hoogoven m.

Hochpflaster, (*-sters,* mv. *-ster*) o. hoog liggende straatweg, steenweg m.

Hochpflicht, (*-en*) v. eerste, duurste plicht m.

Hochpreislich, bijv. nw. (veroud.) hoog loffelijk, hoogachtbaar,

Hochpriester, (*-sters,* mv. *-ster*) m. (bij de joden), Hoogepriester, opperpriester m.; *der römische -,* de Roomsche hoogepriester, paus m.

Hochpriester-amt, -thum, -würde, v. hoogepriesterambt, hoogepriesterschap o., pausschap o.

Hochpriesterlich, bijv. nw. hoogepriesterlijk, pauselijk.

Hochpurpurn, bijv. nw. koningspurperen.

Hochrandig, bijv. nw. met hoogen rand, een hoog boord hebbende.

Hochrelief, (*-s,* mv. *-s*) o. bolrond opgewerkt stuk, haut-relief o.

Hochroth, bijv. nw. hoogrood, schel rood, karmozijn rood; (Pl.) bloedkleurig.

Hochrücken, (*-kens,* mv. *-ken*) m. ruggestuk o.; 2. (Nat. hist.) zalm m. met rooden rug; it. slak v. zonder tanden; (Pl.) witte kal(e)bas v.

Hochrückig, bijv. nw. een hoogen rug hebbende; 2. bultig, krom, een bult hebbende.

Hochrund, bijv. nw. bolrond, koepelvormig.

Hochründe, Hochrundheit, v. bolrondheid v., koepelvorm m.

Hochsänger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. (Muz.) tenorzanger, sopraanzanger m.

Hochschaftig, bijv. nw. met hooge schacht, met hoogen steel.

Hochschäftig, bijv. nw., Z. *hochkettig.*

Hochschätzbar, bijv. nw. zeer achtingswaardig

Hochschätzen, (*schätzte hoch, hochgeschätzt*) bedr. ww., Z. *hochachten; hochgeschätzter Freund!,* zeer geachte vriend!

Hochschauer, (*-s,* mv. *Hochschauer*) m. sterrenkijker m.; (Nat. hist.) grootoog m. (visch uit Suriname).

Hochschenkelig, bijv. nw. met hooge pooten.

Hochschlaf, (*-(e)s*) m., z. m. somnambulisme o.

Hochschmuck, (*-es,* mv. *-e*) m. feestgewaad, galakleed, ornaat o.

Hochschollig, bijv. nw. (van den grond), vet, vruchtbaar, met dikke kluiten.

Hochschule, (*-n*) v. hoogeschool, universiteit, academie v.

Hochschüler, (*-s,* mv. *Hochschüler*) m. student, leerling m. eener hoogeschool &.

Hochschulterig, bijv. nw. hooge schouders hebbende, hoog geschouderd.

Hochschuss, (*-schusses,* mv. *-schüsse*) m. schot o. in de lucht, schot o. dat langs den rug van het wild strijkt.

Hochschwanger, bijv. nw. hoog zwanger, de bevalling nabij.

Hochschwanz, (*-schwanzes,* mv. *-schwänze*) m. gestreepte purperslak v.

Hochsegelfisch, (*-es,* mv. *-e*) m. lansvisch m.

Höchsel, (*-s,* mv. *Höchsel*) m. (van een bijenkorf), verhoogingsstuk o.

Hochselig, bijv. nw. wijlen, zaliger; *der -e König,* wijlen de koning, de overleden koning, de koning-zaliger.

Hochsinn, (*-(e)s*) m., z. m. verheven gezindheid v.; 2. (i. k. bet.) trotsche gezindheid v.

Hochsinnig, bijv. nw., Z. *hochherzig.*

Hochsitz, (*-es,* mv. *-e*) m. verheven zetel, troon m.

Hochsprecher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. grootspreker, bluffer, pocher m.

Höchst, bijw. hoogst, zeer, buitengewoon, Z. *hoch; auf's -e,* hoogstens, op het ergst, uiterste.

Hochstämmig, bijv. nw. met hoogen stam; *ein junger -er Baum,* jonge, hoog opgeschoten boom; *ein -er Wald,* Z. *Hochwald.*

Hochstapler, (*-s,* mv. *Hochstapler*) m. bedelaar, landlooper m.

Höchstens, bijw. hoogstens, op zijn hoogst, op zijn meest.

Hochstift, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. domkapittel, bisdom o.; *-skirche* v. kerk v. van het domkapittel, kathedraal v.

Hochstimme, (*-n*) v. (Muz.) hooge stem, sopraan v.; it., Z. *Hochsänger.*

Hochstrasze, (*-n*) v. groote heerweg, straatweg m., hoogstraat v.

Hochstrebend, bijv. nw. eerzuchtig, ver gaande.

Hochthat, (*-en*) v. groote daad, heldendaad v.

Höchtönig, bijv. nw. scherp gesloten (van klinkletters).

Hochtrabend, bijv. nw. (Rijk.) een harden, zwaren tred hebbende; (fig.) hoogdravend.

Hochtrotzend, bijv. nw. weerspannig, zich stout verzettend.

Hochverbrechen, (*-chens,* mv. *-chen*) o. hoogverraad, landverraad o., majesteitsschennis v.

Hochverdient, bijv. nw. zeer waardig, zeer verdienstelijk, van groote verdienste.

Hochvermögend, bijv. nw. hoogmogend, zeer machtig, veel vermogend.

Hochverrath, (*-(e)s*) m., z. m. hoogverraad o.

Hochverräther, -in, hoogverrader, landverrader m., landverraadster v.

Hochverrätherisch, bijv. nw. van hoog verraad, als een landverrader.

Hochverständig, bijv. nw. zeer verstandig, hoogst vernuftig.

Hochvieh, (*-(e)s*) o., z. m. rundvee o.

Hochwache, (*-n*) v. op een berg & geplaatste schildwacht m.; 2. seinvuur o., uitkijk m. op de bergen.

Hochwald, (*-wald(e)s,* mv. *-wälder*) m. hoogstammig woud, bosch, hout o.

Hochwarte, (*-n*) v., Z. *Hochwache.*

Hochwasser, (*-sers,* mv. *-ser*) o. hoog water o., vloed m.; 2. hooge wateren o. mv.

Hochweg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. aangehoogde weg, straatweg m,

Hochweise, bijv. nw. hoogwijs, zeer wijs.

Hochwerth, bijv. nw. hoogwaardig, zeer waard of kostelijk.

Hochwichtig, bijv. nw. zeer gewichtig, zeer belangrijk.

Hochwild(pret), o., z. m. (Jachtw.) groot wild o.

Hochwohl-edel, -edelgeboren, -ehrwürdig, bijv. nw., Z. *hochedel &c.*

Hochwohlgeboren, bijv. nw. hoogwelgeboren, weledel; *Euer-!,* hoogwelgeboren Heer!

Hochwürde, (*-n*) v. aanzienlijke betrekking v., prelaatschap o.

Hochwürden, hochwürdig, bijv. nw. hoogeerwaardig, hoogwaard, eerbiedwaardig; *Euer -!, -er!,* hoogeerwaarde Heer, Uwe Eminentie v.

Hochwürdige, Hochwürdigste, (*-s*) o., z. m. (Kath.) Hoogwaardige, Allerheiligste, H. Sacrament o. des Altaars, Hostie v.

Hochzange, (*-n*) v. (Sm.) groote tang v.

Hochzeit, (*-en*) v. bruiloft v., huwelijk o., feesttijd, hoogtijd m.; *-machen, haben, halten,* bruiloft houden, vieren; *eine - geben,* bruiloftsfeest o, geven; *auf eine - gehen,* ter bruiloft, naar eene bruiloft gaan; 2. huwelijksvoltrekking, huwelijksplechtigheid v., huwelijk o.

Hochzeit-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o., Z. *Brautband; -bett* o. bruidsbed, huwelijksbed o.; *-bitter* m. hij, die tot de bruiloft uitnoodigt; *-brief* m. uitnoodiging v. tot eene bruiloft; *-ceremonien* v. mv., Z. *-gebräuche.*

Hochzeiter, (*-lers,* mv. *ter*) m. bruidegom m.; *-in* v. bruid.

Hochzeit-fackel, (*-n*) v. huwelijksfakkel v.; *-feier* v., *-fest* o. bruiloft v., bruiloftsfeest, huwelijksfeest o.; *-gast* m. bruiloftsgast, genoodigde m. op eene bruiloft; *-gebräuche* m. mv. huwelijksplechtigheden v. m.; *-gedicht* o. bruiloftsgedicht, bruiloftslied o., huwelijkszang m.; *-gepränge* o. bruiloftspracht v., bruiloftspronk m.; *-gesang*

m. huwelijkszang m., bruiloftslied o.; *-geschenk* o. bruiloftsgeschenk, huwelijksgeschenk o.; *-gewand* o. bruiloftsgewaad, bruiloftskleed, bruidskleed o.; *-god* m. huwelijksgod, god m. des huwelijks, Hymen m.; *-haus* o. bruidshuis o.; *-kleid* o., Z. *-gewand*; *-kosten* mv. bruiloftskosten m. mv.; *-kranz* m. bruiloftskrans, bruidskrans m.; *-kuchen* m. bruiloftskoek m.; *-kutsche* v. bruidskoets v.; *-leute* m. mv., Z. *-gast*.

Hochzeitlich, bijv. nw. tot de bruiloft behoorend; *- gekleidet*, als eene bruid, als een bruidegom.

Hochzeit-lied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *-gesang*, *-gedicht*; *-mahl* o. bruiloftsmaal o.; *-mässig* bijv. nw., Z. *hochzeitlich*; *-mutter* v. moeder v. der bruid, van den bruidegom; *-nacht* v. bruidsnacht, eerste nacht m. na de huwelijksvoltrekking; *-paar* o., Z. *Brautpaar*; *-predigt* v. huwelijkspreek v.; *-rede* v. huwelijksrede, bruiloftsrede v.; *-redner* m. hij die de bruilofts- of huwelijksrede houdt, redenaar m. bij de voltrekking des huwelijks; *-rutscher* m. belasting v. aan den grondeigenaar om op den bruiloftsdag te voldoen; *-saal* m. bruiloftszaal v.; *-schleier* m. bruidssluier m.; *-schmaus* m. bruiloftspartij v., Z. *-mahl*; *-schmuck* m. bruiloftstooi, bruidstooi m.; *-spiel* o. bruiloftsspel o.; *-tag* m. bruiloftsdag m.; *-tanz* m. bruiloftsdans m.; *-vater* m. vader m. der bruid; 2. hij, die de bruiloftskosten betaalt; *-verse* m. mv., Z. *-gedicht*; *-wein* m. bruiloftswijn m.; *-woche* v. bruiloftsweek, huwelijksweek v.

Hochzuehrend, hochzuverehrend, bijv. nw. hooggeëerd, Z. *hochgeehrt*.

Hock, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. koestal m.; 2. (Zeew.) beestenhok o., Z. *Schafhock*; *-auge* o. (Volkst.) spion, bespieder, verrader m.

Hocke, (*-n*) v. (Landh.) hoopje o. van 15 schooven; 2. hoogte v., heuvel m.; (Geweerm.) rug m.; (Tikt.) *-* of *Hucke einer Reihe*, hoek m.

Hockeln, (*hockelte, gehockelt*) o. ww. op den rug dragen, nemen.

Hocken, (*hockte, gehockt*) bedr. ww. *die Garben -*, in schooven zetten; *jem. -*, op den rug nemen; II. o. ww. *auf jem. -*, op den rug klimmen, stijgen; 2. bukken, zich krommen; *in einem Winkel -*, neergedoken zitten; (fig., gemeenz.) *immer zu Hause -*, te huis zitten, achter de kachel zitten.

Hocken-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o., Z. *Haukenblatt*; *-frau* v., *-weib* o., Z. *Höke*; *-pflug* m., Z. *Hakenpflug*.

Höcker, (*-s*, mv. *Hocker*) m., **-in** (*-nen*) v. (Landh.) hij die schooven bijeenzet; (Zeew.) Z. *Hucker*; (fig.) huiszittende man m., vrouw v.

Höcker, (*-s*, mv. *Höcker*) m. hoogte, verhevenheid v.; (Heelk.) knobbel, uitwas, bult, bochel m.; *einen - haben*, een bult hebben, gebocheld zijn; (Nat. hist.) knobbeligheid, bulterigheid v.; (van een kameel), bult m.

Höckerblatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o., Z. *Haukenblatt*.

Höckerchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o. (verkl.) bultje, knobbeltje o.

Höckericht, bijv. nw. als een bult, bultig.

Höckerig, (*-er, -st*) bijv. en b. bultig, gebocheld, oneffen; *-er Weg*, hobbelig; (Pl.) *-e Wurzel*, knobbelig, knoestig; (Grav.) *-e Linien* of *Züge*, korte trilstrepen met stippen vermengd; (Ontlk.) *der -e Theil der Leber*, bultig, met knobbels bezet; (fig.) *-e Schreibart*, stootend.

Höckerkoralle, (*-en*) v. sterkoraal v. en o.

Höckern, (*höckerte, gehöckert*) o. ww., Z. *hocken*.

Höcker-ochs, (*-en*, mv. *-en*) m. (Nat. hist.) buffelos, bisonos m.; *-tragend* bijv. nw. bultig, bulterig, een bult dragend.

Höckespiel, (*-s*) o., z. m. (Sp.) bok, bok! sta vast, haasje-over o.

Hode, (*-n*) v. teelbal, zaadbal, kloot m.; *die -n ausschneiden*, snijden, lubben; (van menschen), snijden, castreeren.

Hodeln, hödeln, (*hodelte, gehodelt*, en *hödelte, gehödelt* o. ww. kleinhandel drijven, rondventen.

Hoden-abweichung, v. verplaatsing der teel- of zaadballen; *-baly* m. (Ontlk.) klootzak, balzak m.; *-bruch* m. balzakbreuk, darmbreuk v.; *-förmig* bijv. nw. klootvormig; *-geschwulst* v. (Gen.) opzwellen o. van een of twee teelballen; *-haut* v., *-häutchen* o. (Ontlk.) huidspier v. van den balzak; *-kern* m. (Ontlk.) inwendige o. van den balzak; *-kraut* o. (Pl.) standelkruid o.; *-leitstrang* m. (Ontlk.) zaadstreng v.; *-los* bijv. nw. gesneden, gelubd, ontmand, gecastreerd, zonder teelballen; *-masse* v. zelfstandigheid v. der teelballen; *-maskel* m. (Ontlk.) zaadbalspier, schortspier v. der teelballen; *-sack* m., Z. *-baly*; *—schlagader* v. klootzaks-slagader v.; *-strang* m., Z. *-leitstrang*.

Hodometer, (*-s*, mv. *Hodometer*) m., Z. *Odometer*.

Hof, (*-(e)s*, mv. *Höfe*) m. (van een huis), open plaats, binnenplaats v., plein, binnenplein o., hof m., Z. *Vor-, Hinter-, Hühner-hof*; (fig., Sterrenk.) kring m. om de maan &; it. kring m. om de borsttepels; 2. boerenplaats, hoeve, pachthoeve, boerderij v.; *ein adeliger -*, huis o. eens edelmans, Z. *Herrenhof*; *zu -e dienen*, leendienst, beerendienst verrichten; *ein Dorf von so viel Höfen*, uit & boerenplaatsen, boerderijen bestaande; 3. (van een vorst), hof, verblijf o.; *an den -, zu -e gehen*, naar het hof gaan; *er ist bei -e*, hij is aan het hof; *der ganze -*, het geheele hof &, de gansche hofstoet m., al de leden van het vorstelijk gezin; (Rechtsw.) hof, gerechtshof o.; (fig.) *jemn den - machen*, iem. het hof maken.

Hof-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. land, veld o., akker m. eener boerderij; it. van een leenheer; *-advokat* m. advocaat m. van het hof; *-agent* m. agent m. van het hof; *-amt* o. bediening, betrekking v. aan het hof; *-anwalt* m., Z. *-advokat*; *-apotheke* v. apotheek v. van het hof, hof-apotheek v.; *-apotheker* m. apotheker m. van het hof; *-arbeit* v. arbeid v. voor het hof; 2. leenarbeid m.; *-arbeiter* m. arbeider m., die voor het hof werkt; 2. hij, die leendiensten verricht; *-art* v. wijze v. van doen aan het hof; it. hoffelijkheid, fijnheid, geslepenheid v.; *-arzt* m. hofarts, lijfarts, geneesheer m. aan het hof; *-bäcker* m. bakker m. aan het hof; *-bäckerei* v. bakkerij v. van het hof; 2. hofbakkers m. mv.; *-barbier* m. barbier m. aan het hof; *-bauamt* o. opzicht o. over de hofgebouwen; *-bauer* m. landbouwer, landman, boer m.; *-bedienter* m. hofbediende m.; 2. lakei m.; *die sämmtlichen — n*, hofstoet m.; *-bedienung* v., Z. *-amt*; *-befehl* m. bevel o. van het hof; *-befreit* bijv. en b. vrij; *-bescheid* m. besluit, antwoord o. van het hof; *-bibliothek* v. hofbibliotheek v.; *-bibliothekar* m. hofbibliothecaris m.; *-bier* of *Herrenbier* o. goed bier, heerenbier o.; *-bildhauer* m. beeldhouwer m. voor het hof; *-böttcher* m. kuiper m. aan het hof; *-brauch* m. gewoonte v. aan het hof, hofgebruik o., etiquette v.; *-brod* o. brood o. voor het hof; 2. — *essen*, in den dienst van een vorst, van het hof zijn; 3. Z. *Frohnbrod*; *-buch* o. boek, register o. der leendiensten; 2. hofregister, boek, register o., lijst v. der hofbedienden, *-buchdrucker* m. hofboekdrukker m.; *-buchhalter* m. boekhouder m. aan het hof; *-buchhändler* m. hofboekhandelaar m.; *-burg* m. residentieslot, vorstelijk paleis o.; *-capellan* m., Z. *-kapellan*; *-casse* v. civiele lijst v. van het hof; *-cavalier* m. edelknaap m. aan het hof, page, hoveling m.; *-ceremoniel* o., Z. *-brauch*; *-cirkel* m., Z. *-zirkel*; *-commission* v. commissie v. van het hof; *-compliment* o. compliment o. van het hof; (fig.) ijdele betuiging v. van genegenheid, vriendschap &; *-conditor* m., *-conditorei* v., Z. *-zuckerbäcker, -zuckerbäckerei*; *-dame* v. hofdame v.; (Nat. hist.) bladluisvlieg v., Z. *Perlfliege*; *-degen* m. korte degen m.; *-dichter* m. bekroonde dichter m.; *-diener* m., Z. *-bedienter*; it. Z. *-bauer*; *-dienerschaft* v. bedienden m. mv. van het hof; *-dienst* m. hofdienst, dienst m. aan het hof; 2. *im —e stehen*, in dienst van het hof zijn; 3. leendienst m.; *-ding* o., Z. *-gericht*; *-drescher* m. dorscher m. voor het hof; *-einkäufer* m. hij, die voor het hof inkoopt.

Höfelei, (*-en*) v. (i. k. bet.) laffe, lage vleierij, flikflooierij v.

Hofen, höfeln, (*hofte, gehofft* en *höfelte, gehöfelt*) o. ww. (Volkst.) hof houden, resideeren, ten hove gaan; *den Damen -*, het hof maken; 2. bedr. ww. *jem. -*, iem. aan eene plaats, aan een goed helpen, huisvesting geven.

Höf(e)ner, (*-s*, mv *Höf(e)ner*) m., Z. *Hofener*; (Leenw.) leendienstplichtige m.

Höferei, v., Z. *Höfelei*.

Hofetat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. civiele lijst v. van het hof.

Hof-fähig, bijv. nw. het recht bezittend om aan het hof te verschijnen; *-fähigkeit* v. recht o. om aan het hof te verschijnen; *-faktor* m. zaakgelastigde m. aan het hof; *-falkenmeister* m. valkenier m. aan het hof; *-farbe* v. kleur v. der livreikleeding aan het hof.

Hoffart, of **Hoffahrt,** v. hoogmoed, trots, ijdele opschik m., hoovaardij v.; *- muss Zwang leiden,* wie netjes gekleed wil zijn moet ook den last er van dragen.

Hoffärtig, of **hoffährtig,** (*-er, -st*) bijv. en b. hoovaardig, hoogmoedig, trotsch, opgeblazen; *der -e,* trotschaard, hoogmoedige; *- einhergehen,* eene hooge borst zetten, als een pauw daarheen stappen.

Hoffartsschwanz, (*-schwanzes,* mv. *-schwänze*) m. (Volkst.) modegek, modepop, kwast m.

Hoffen, (*hoffte, gehofft*) bedr. en o. ww., m. *s.* hopen, verwachten, te gemoet zien; *er hofft zu gewinnen, kommen zu können,* hij hoopt &; *wir durften nicht mehr - dieses Glück zu haben,* wij durfden niet meer hopen, verwachten; *auf etw. -,* iets hopen, verwachten; *- Sie er werde es thun?,* verwacht, vertrouwt gij?: 2. (gemeenz.) (van zaken, die men niet wenscht), *ich will nicht -, dass er es thun werde,* ik hoop niet &; *wir wollen nicht -, dass er stirbt,* wij willen niet hopen dat hij sterft, wij hopen maar dat hij niet sterft; *was habe ich da noch zu -, was kann ich da -?,* wat heb ik daar nog te hopen, wat kan ik daar nog verwachten?; *auf Gott, die Vorsehung, jem., jems. Glück -,* vertrouwen, hopen, vertrouwen stellen in.

Hoffentlich, bijv. en b. vermoedelijk, waarschijnlijk, zoo als te hopen, te verwachten is; *er wird es - thun,* hij zal het hoop ik wel doen, hij zal het waarschijnlijk, vermoedelijk, ongetwijfeld doen.

Hoffer, (*-s,* mv. *Hoffer*) m. hij die hoopt.

Hof-fest, (*-es,* mv. *-e*) o. feest o. aan het hof, gala o.; *-fiscal* m. fiscaal m. van het hof; *-fisch* m. visch v. voor het hof. —*haus* o. vischvijver m. van het hof; —*knecht, -fischer* m. visscher m. van het hof; — *meister* m. opzichter m. over de visscherij van het hof.

Hoffnung, (*-en*) v. hoop, verwachting v.; *sich auf etw. - machen,* op iets hopen, iets verwachten; *seine - auf etw., auf jem. bauen, setzen,* zijne hoop stellen op; *- fassen, - schöpfen,* hoop krijgen, verwachting hebben; *die - hegen,* de hoop koesteren; (gemeenz.) *seine - ist zu Wasser geworden,* zijne hoop is in rook vervlogen; *ich lebe der -, dass er,* ik koester nog de hoop, ik hoop nog &; *guter - sein,* zwanger zijn, in gezegenden staat verkeeren; *die - seiner Familie sein,* de hoop, verwachting v.; (Spr.) *- lässt nicht zu Schanden werden,* de hoop misleidt niet; (Aardr.) *das Vorgebirge der guten -,* de kaap de Goede Hoop.

Hoffnungs-los, bijv. en b. hopeloos, zonder hoop, wanhopend, hulpeloos, reddeloos; *er liegt — darnieder,* zijn toestand is hopeloos, hij is ongeneeslijk; *-reich, -voll* bijv. en b. vol hoop, vol verwachting; *ein -voller Sohn,* veelbelovend.

Hof-folge, (*-n*) v. verplichting v. om het hof te volgen; it. Z. *-dienst* (3); *-fourier* m. fourier m. van het hof; *-frau* v. (Leenw.) leenplichtige vrouw v.; *-fräulein* o. hofjuffer, hofdame v.; *-freiheit* v. rechten o. mv., vrijheid v. van het hof: 2. rechtsgebied o. van het hof; 3. vredesverdrag o.; *-freund* m. vriend m. van het hof; 2. (i. k. bet.) laffe vleier, hoofsche vriend m; *-freundschaft* v. vriendschap v. aan het hof; *-friede* m., Z. *-freiheit* (3); *-futterambt* o. opzicht o. over de voedingsmiddelen van het hof; *-futtermeister* m. opzichter, opziener m. over de voedingsmiddelen van het hof; *-gärtner* m. hoftuinman, tuinier, tuinman m. van het hof; *-gebrauch* m., Z. *-brauch, -gefolge* o. gevolg o. van het hof, hofstoet m.; *-geräth* o. landbouwgereedschap o.; it. bagage v. voor de hofkeuken; *-gericht* o. hofgerecht o., hooge raad m.

Hofgerichts-advokat, (*-en,* mv. *-en*) m. advocaat m. bij den hoogen raad; *-assessor, -beisitzer* m. bijzitter, assessor m. in den hoogen raad; *-rath* m. raadsheer m. in den hoogen raad.

Hof-geschmeisz, (*-es,* mv. *-e*) o. (i. k. bet., fig.) hofgespuis o.; *-gesinde* o. bedienden m. en v. mv.; 2. boerenknechts en meiden; *-gewehr* o., Z. *-wehr; -glück* o. fortuin v. die men aan het hof maakt; *-graf* m. paleisgraaf, paltsgraaf m.; *-gunst* v. hofgunst, vorstengunst v.; *-gut* o. domein, kroongoed o.; it. bij eene heerlijkheid behoorende boerenplaats v.

Hofhalten, (*hielt hof, hof gehalten*) o. ww. onr. hof houden, resideeren, verblijven.

Hofhaltung, v. hofhouding, residentie v., gevolg o. van een vorst, hofstoet m.

Hof-handwerker, (*-kers,* mv. *-ker*) m. handwerksman m. aan het hof; *-häusler* m. tot leendienst verplichte boer m.; *-herr* m. eigenaar m. van een adellijk goed; *-hieb* m. leendienst m. om te maaien, te hakken; *den — leisten,* maaien, hakken als leendienst; *-hörig* bijv. nw. en b. tot een hof, een adellijk goed behoorend, daarvan afhankelijk, er aan leenplichtig; *-hund* m. waakhond, wachthond m.; it. hond m. van het hof, van den vorst; (Jachtw.) hond m. van den jachtstoet.

Hofiren, (*hofirte, hofirt*) o. ww. hof houden, feestvieren, banketeeren; 2. Z. *Hof(machen);* 3. zijn gevoeg doen, kakken.

Höfisch, bijv. en b. hoofsch, naar de zeden & van het hof; (fig.) stijf, valsch, gemaakt, geveinsd, huichelachtig.

Hof-jäger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. jager m. van den hofstoet, hofjager m.; *-jägerei* v. vorstelijke jachtstoet m.; 2. woning v. van den hofjager, jagershof, jagershuis o.; — *meister* m. opper-hofjager m.; *-jude* m. jood m. van het hof; 2. door het hof begunstigde jood m. *-jungfer* v. hofjuffer, hofdame v.; *-junker* m. hofjonker, edelknaap m. aan het hof; *-kammer* v. domeinbestuur, financieel bestuur o. van het hof; — *rath* m. raadsman m. in het domeinbestuur; *-kanzlei* v. hofkanselarij v.; *-kanzler* m. hofkanselier m.; *-kapellan* m. hofkapelaan m.; *-kapelle* v. hofkapel, kapel v. van het hof; 2. hofkapel v., hofmuzikanten m. mv.; *-kasse* v. kas v. van het hof; *-kassenverwalter* m. schatbewaarder, kassier m. van het hof; *-keller* m. kelder(s) m. (mv.) van het hof; *-kellerei* v. schenkkamer v. van het hof; *-kellermeister, -kellner* m. schenker m. aan het hof; *-kind* o. (Leenw.) kind o. van leenplichtige ouders; *-kirche* v. hofkerk v.; *-knecht* m. knecht m. van eene heerlijkheid; it. leenplichtige knecht; *-koch* m. hofkok m.; *-kriegsrath* m. krijgsraad van het hof; *-küche* v. hofkeuken, keuken v. van het hof; 2. opzicht o. over de keuken.

Hofküchen-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o., Z. *Hofküche; -meister* m. opperste opziener m. over de hofkeuken; *-schreiber* m. schrijver m. voor de keuken van het hof; *-schreiberei* v. kantoor o. voor de hofkeuken.

Hof-küfer, (*-fers,* mv. *-fer*) m., Z. *-böttcher; -kunst* v. kunst v. van den hoveling, kunst v. om zich aan het hof staande te houden; *-künste* v. mv. kuierijen v. mv. van het hof, hofcabalen o. mv., hofintriges v. m.; *-lager* o., Z. *-haltung; -lakai* m. hoflakei m.; *-land* o. heerlijk land, domein o.; *-laster* o. ondeugd v. van het hof; *-lecker* m. (i. k. bet.) lage vleier, kruiper m. aan het hof, kruipende hoveling m.; *-lehen* o. hofleen o.; *-leute* mv. lieden m. mv. van het hof, hovelingen m. mv., Z. *-mann;* (Leenw.) aan leendienst onderworpen lieden, leenplichtigen m. mv.

Höflich, (*-er, -st*) bijv. en b. hofselijk, beleefd, vriendelijk, voorkomend, verplichtend, fatsoenlijk; *- gegen Frauenzimmer,* hoffelijk, galant; *jemn. - begegnen,* vriendelijk, minzaam, beleefd; *ich danke Ihnen -, -st dafür,* ik dank u zeer; (Bergw.) *-e Zeche, -es Gebirge,* veelbelovend; *-keit* v. hoffelijkheid, beleefdheid, vriendelijkheid, fatsoenlijkheid v.; 2. bewijs o. van beleefdheid, beleefdheid v.; *jemn. —en erweisen,* beleefdheden v. mv.; *er sagte mir viele —en,* aangename, vriendelijke woorden, complimenten o. mv.

Höflichkeits-bezeigung, (*-en*) v. beleefdheidsbetuiging v., compliment o.; *-brief* m. beleefdheidsbrief m.

Höfling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. hoveling m.; (i. k. bet.) vleier, lage kruiper m.

Höflingsbrauch, (*-brauch(e)s,* mv. *-bräuche*) m. hofgebruik o., etiquette v.

Hof-luft, (*-lüfte*) v. (fig.) hoflucht v., toon m. van het hof, sfeer v., denkwijze v. van het hof; *-magd* v. dienstmeid v. op eene boerderij; (Leenw.) aan leendienst onderworpen meid v.; *-maler* m. schilder m. van het hof; *-manier* v., Z. *-art; -mann* (mv. *-leute*), hoveling,

hofbediende, hofmeester, aan het hof verbonden bediende m.; (fig.) man m. van de wereld, fijn beschaafde m.; 2. (Leenw.) aan leendienst onderworpen man m.; 3. proviandmeester, spijsbezorger m.; *-mannisch* bijv. en b. als een hoveling; *-mark* v. grondgebied, district o. eener heerlijkheid; 2. laag gerechtshof o. eener heerlijkheid; —*sherr* m. lid o., raadsheer m. in zulk een gerechtshof; *-marschall* m. hofmaarschalk m.; —*amt* o. waardigheid v. van hofmaarschalk; it. bureau o. van een maarschalk; *-mäszig* bijv. nw. op de wijze van het hof, volgens de etiquette; *-medicus* m. geneesheer m. van het hof; *-meier* m. hoefpachter, bruiker, hoevenaar m.; *-meister* m., Z. *-meier;* 2. *-richter;* 3. hofmeester, hofmeier, intendant m.; (Gesch. van F.) hofmeier, major-domus m.; 4. (Zeew.) onderkapitein, eerste stuurman m.; 5. opvoeder, onderwijzer, gouverneur m.; (fig.) bedilal, vitter, schoolmeester m., hij die zich het recht aanmatigt van op alles aanmerkingen te maken; *er macht den* —, hij heeft weer wat te zeggen, hij is weer aan het vitten; *-meisterei* v. boerderij, landhoeve, meierij v.; 2. (i. k. bet.) knorrigheid v., vitten, bedillen o.

Hofmeistergehalt, (*-(e)s*) m., z. m. gouverneursloon, salaris, traktement o. van een hofmeester.

Hofmeisterin, (*-nen*) v. gouvernante, opvoedster v.; 2. opzichtster v. over de huishouding, de melkerij &.

Hofmeisterisch, hofmeisterlich, bijv. en b. als een gouverneur, schoolmeesterachtig; (fig.) vittend, bedillend, doorhalend.

Hofmeistern, (*hofmeisterte, gehofmeistert*) o. ww. (gemeenz.) gouverneur, schoolmeester zijn; 2. bedr. en o. ww. (i. k. bet.) vitten, aanmerkingen maken, bedillen, berispen.

Hofmeisterstelle, (*-n*) v. plaats, betrekking v. van gouverneur.

Hof-metzger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. slager, slachter, spekslager m. voor het hof; *-musikus* m. hofmuzikant m.; *-narr* m. hofnar m.; *-officiant* m. een van het dienstdoend personeel o. aan het hof; *-partei* v. partij v., aanhangers m. mv. van het hof; *-pauker, -pfeifer* m. pauker, fluitspeler m. van het hof; *-platz* m., Z. *-raum;* *-poet* m. dichter m. aan het hof; *-posamentirer* m. passementwerker m. voor het hof; *-postamt* o. postkantoor o. van het hof; *-postmeister* m. postmeester m. van het hof; *-prälat* m. hofprelaat, hofgeestelijke m.; *-prediger* m. hofprediker m.; *-profosz* m. provoost m. aan het hof, *-quartieramt* o. kwartierkamer v. van het hof; *-quartiermeister* m. kwartiermeester m. aan het hof; *-rank* m., Z. *-künste; -rath* m. hofraad m.; 2. raadsman m. van het hof; *-räthin* v. raadsvrouw v. van het hof; it. vrouw van een hofraad; *-raum* m. binnenplaats v., plein, voorhof o.; *-raute* v. averuit v., Z. *Stabwurz; -rechnung* v. staat m., lijst v. der uitgaven van het hof; *-recht* o. hofrecht, recht o. om leendiensten te vorderen; 2. recht o. der leenplichtigen; it. verzameling, lijst v. van rechterlijke beslissingen; 3. recht, voorrecht o. van het hof; *auf — bewilligen,* door eene bijzondere gunst inwilligen; *-reite* v. hofstede, hoeve v. met toebehooren; *-richter* m. rechter m. van het hof, president m. van een gerechtshof; *-rolle* v. hofrol, rol v. die iem. aan het hof speelt; 2. (Leenw.) rol, lijst v. der leendienstplichtigen; *-schatzmeister* m. schatmeester m. van het hof; *-schenk* m. hofschenker m.; *-schlächter* m., Z. *-metzger; -schlosser* m., *-schneider* m. slotenmaker, kleermaker m. voor het hof; *-schöppe* v. schepen, assessor m. bij het hofgerecht; *-schranz* m. lage vleier, kruipende hoveling m.; *-schreiber* m. schrijver m. bij het gerechtshof; *-schreiner* m. schrijnwerker, meubelmaker m. voor het hof; *-schuster* m. schoenmaker m. van het hof; *-secretär* m. secretaris m. van het hof; *-silberkammer* v. zilverkamer v. van het hof; *-silberkämmerer* m. opziener, opzichter m. over de zilverkamer; *-sitte* v. manier, gewoonte v., gebruik o. aan het hof, etiquette v.; *-sitz* m. residentie v., zetel m. van het hof; *-speise* v. (Rechtspr.) spijzen v. mv. ten voordeele eener adellijke weduwe; *-sprache* v. taal v. van het hof, hoftaal v.; (fig.) stijve, gemaakte taal of spraak v. der hovelingen, taal v. der groote wereld; *-staat* m. schitterende hofhouding v., schitterende staat m.; 2. hofstoet m., gevolg o.; —*sliste* v. lijst v. van het gevolg; *-stadt* v. hofstad, residentiestad v.; *-statt* v., Z. *-raum;* 2. *-stätte* v., Z. *-reite;* 3. Z. *-stadt;* (Zoutm.) vergaderbak m. van zoutwater; *-stätte* v., Z. *-statt; -stelle* v. plaats, betrekking v. aan het hof; 2. (in D.) geheime raad m.; *-tag* m. dag waarop de leendienst moest verricht worden; 2. (Leenw.) hofdag, dag m. voor de leenplichtigen; 3. galadag, feestdag m. aan het hof; *-tapezierer* m. tapijtwerker m. van het hof; *-theater* o. hoftheater o., hofschouwburg m.; *-thor* o., *-thüre* v. hofpoort, koetspoort, deur v. van de binnenplaats; *-ton* m. toon m., gebruiken o. mv. aan het hof; *-tracht* v. hofkleeding, hofkostuum o.; *-trauer* v. hofrouw m.; *-trompeter* m. hoftrompetter, trompetter m. van het hof; *-vieh* o. vee o. van eene heerlijkheid; *-vogt* m. (Leenw.) opziener m. van het verblijf des leenheers; *-wehr(ung)* v. inboedel m., huisraad o. eener landhoeve; *-weise* v., Z. *-brauch; -weib* o. (Leenw.) tot leendienst verplichte vrouw v.; *-welt* v. groote wereld v., aanzienlijken, hovelingen m. mv., omgeving v. des vorsten; *-widrig* bijv. nw. strijdig met de gewoonten aan het hof; *-wirthschaft* v. hofhuishouding v.; —*skasse* v. kas v. voor de huishouding aan het hof; —*srath* m. hofraad m. voor de huishouding; —*sschreiber* m. schrijver m. voor de huishouding van het hof; *-wort* o. beleefd, vriendelijk woord, compliment o.; *-zeitung* v. hofcourant v.; *-zirkel* m. hofkring m.; *es ist heute* —, er is heden partij, soirée v. aan het hof; *-zuckerbäcker* m. suikerbakker m. voor het hof; *-zuckerbäckerei* v. suikerbakkerij v. voor het hof; *-zwang* m. (Leenw.) dwangrecht o., dwanggerechtigheid v., Z. *Bauernzwang;* 2. etiquette v. van het hof.

Höge, v., z. m. vreugde, vermakelijkheid, pret v.; (fig.) verpleging, verzorging v.

Höhe, (*-n*) v. hoogte, verhevenheid v.; 25 *Fusz* -, 25 voet hoog; *von der - des Felsens,* van boven, van den top &; - *der Sonne,* zonshoogte v., zonsafstand m.; (Sterrenk.) - of *Polhöhe,* poolshoogte v.; (Meetk.) (van een driehoek &), hoogte v.; (Zeew.) hoogte, nabijheid v.; *auf der - einer Insel sein,* ter hoogte van, in de nabijheid van &; *die - von einem Vorgebirge haben,* eene kaap aan de windzijde voorbij varen; 2. hoogland o., hoogte v.; (van een boom), *in die - wachsen,* omhoog groeien; *in die - steigen, gehen,* opstijgen, omhoog gaan, zich verheffen; *in die - gehen,* (van den barometer), stijgen; (van den geldkoers), rijzen, hooger worden; (van levensmiddelen), *in die - gehen,* in prijs stijgen, duurder worden; *sich in die - schwingen,* omhoog vliegen; (fig.) vooruitgaan in de wereld, fortuin maken; *sich im Bette in die - richten,* overeind gaan zitten; *in die - sehen,* omhoog zien, naar boven zien; *den Kopf in die - werfen,* het hoofd omhoog houden, eene hooge borst zetten; 3. (Zeew.) *- des Meeres,* ruimte v.; *die - gewinnen,* in het ruime sop komen; (Aardr.) hoogte v.; 4. (fig.) hooge graad m., hoogte v.; *- der Töne, der Stimme,* hoogte; (gemeenz.) *diese Sängerin hat eine schöne* -, heeft eene hooge stem; (van kleuren), sterkte, levendigheid v.; (van den geest), onderscheiding, verhelling v., adel m.; (van rang), hoogte; *auf gleicher - mit jemn. stehen,* op dezelfde hoogte staan, denzelfden rang bekleeden als; *von seiner - herabstürzen,* van het toppunt zijner macht neervallen.

Höheit, (*-en*) v. hoogheid, verhevenheid, grootheid v.; - *des Geistes,* verhelling, grootheid v.; *Reichthum, - und Ehre,* rijkdom m., aanzien o. en eer v.; 2. hoogheid, heerschappij, hooge waardigheid, souvereiniteit v.; *Landes-,* gebied o., grondgebied o.; *hier ist Preussische* -, het is hier Pruisisch grondgebied; 3. *jemn. den Titel - geben,* den titel van Hoogheid geven; *Seine Königliche -,* Zijne Koninklijke Hoogheid, (Z. K. H.); *Seine - der Groszherr,* Zijne Hoogheid.

Höheit-lästerung, -schmähung, v. (w. i. gebr.) majesteitsschennis v.; *-(s)recht* o. vorstelijk recht o.

Hohelied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. hooglied o.

Höhen, (*höhte, gehöht*) bedr. ww. hoogen, verhoogen, ophoogen.

Hohenau, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. grootste soort van Donauschepen.

Höhen-kreis, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *-messer; - lootse* m. loods m, die de schepen tot zekere hoogte in zee brengt; *-messer* m. almeter, hoekmeter, holometer, pantometer m.; 2. hoogtemeter m., astrolabium o.; *-messung* v. hoogteming v., meten o. der hoogte; *-rauch* m.

veendamp m.; *-sinn* m. (Schedell.) zinnig o. van ijdelheid, van trotschheid; 2. neiging, geneigdheid v. tot hoogmoed; *-verhältniss* o. verhouding v. der hoogte; (Muz.) interval o.; *-zirkel* m., Z. *-messer*.

Hoheprieſter, (*-sters*, mv. *-ster*) m., *Hochpriester*.

Hohl, (*-er, -st*) bijv. en b. hol, ledig, leeg; (van de wangen &), ingevallen; (van de oogen), hol, diep, dof; *-klingend, -tönend*, hol klinkend; (Pl.) hol; *-er Stengel*, holle stengel; (fig.) *-er Magen*, hol, ledig; *es ist mir - im Magen*, ik heb een leege maag, ik heb honger; *- geschliffen*, hol geslepen, concaaf; *- machen*, uithollen, uitboren; *- schlagen*, hol slaan; *eine - geprägte Denkmünze*, hol gestempeld; *die -e Hand*, de holte der hand; *auf der -en Hand pfeifen*, op de vingers fluiten; *der -e Leib*, ledige buik; (Zeew.) *die See geht -*, gaat hol; (fig.) hol, dof, ijdel, niets beteekenend; *-e Stimme*, hol, dof; *-er Kopf*, ledig, onwetend, dom.

Hohl of **Holl,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) (van het schip), hol, ruim o., holte, diepte v. van het ruim.

Hohl-ader, (*-n*) v. holle leverader v.; *-ast* m. holle tak m.; *-auge* o. diepliggend, ingevallen oog; 2. *-* of *-äugig* bijv. nw. met ingevallen, diep liggende oogen; *-backe* m. hij, die ingevallen wangen heeft; (Volkst.) losbol m.; *-bäckig* bijv. nw. met ingevallen, uitgeteerde wangen; *-bau* m. (Bouwk.) onderbouw, kelder m., gewelf o. onder het gebouw; *-beere* v. framboos v.; *-beil* o. holle dissel v.

Hohlblutader, (*-n*) v., Z. *Hohlader*; *-raume* v. voorhof m. der holle leverader; *-sack* m. rechter voorhof m. van de holle leverader.

Hohl-bohrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. lepelboor, zwikboor v.; 2. drijfijzer o.; *-brille* v. holgeslepen bril m.; *-deichsel* of *-deiszel* v., Z. *-beil*; *-docke* v. (Dr.) draaiboom, klauw m., spil v.; *-drüsen* v. mv. (Ontk.) smeerkliertjes o. mv.; *-eisen* o. (Sm.) hol ijzer o.; (Meub.) guts v., steekbeitel m.

Höhle, (*-n*) v., Z. *Höhle*; it. *Hohlung, Hohlweg*.

Höhle, (*-n*) v. hol o., holte, holligheid v.; (Ontlk.) bekken o., gewrichtsholte v.; it. gang m., beursgezwel o.; *die - in der Hand*, de holte v.; 3. grot v., hol o., spelonk v.; *ein Land mit vielen -n*, grotten v. mv.; (Bergw.) grot v., holle weg m., diep dal o.

Höhlen, (*höhlte, gehöhlt*) bedr.ww. uithollen, uitgraven, ondermijnen.

Höhlen, bijv. nw., Z. *holen*.

Höhlen-affe, (*-n*, mv. *-n*) m. chimpanse, Afrikaansche boschmensch m.; *-bär* m. beer m. uit de voorwereld; *-bewohner* m. holbewoner, grotbewoner m.; *-bier* o. in den rotskelder opgelegd bier o.; *-eule* v. in grotten of holen verblijf houdende uil m.; *-vogel* m. vogel m., die zich in holen ophoudt.

Höhler, (*-s*, mv. *Höhler*) m. hij, die in den grond graaft, graver m.; 2. rotskelder m.; *-bier* o., Z. *Höhlenbier*.

Hohl-erhaben, bijv. nw. holverheven, holrond; *-feile* v. ronde vijl, halfronde vijl v.; *-fenster* o. gewelfd venster o.; *-flöte* v. (Org.) fluit v. in het orgel; *-gang* m. holgang, gewelfde gang m. in de kazemat; *-gerinne* o. (Bergw.) waterbak m.; *-geschliffen* bijv. nw. holgeslepen, concaaf; *-geschwür* o. (Gen.) pijpzweer, fistel v.; 2. holle zweer v.; 3. hol o., spelonk v.; *-gieszen* o. holgieten o.; *-glas* o. holgeslepen glas o.

Hohlhand, (*-hände*) v. holte v. der hand; *-band* o. ringvormig ligament o. der middelhand; *-bogen* m. de twee slagaderen v. mv. der middelhand; *flacher —*, doorborende spieren v. mv.; *tiefer —*, doorboorde spieren v. mv. der middelhand; *-fingersnerve* m. uitstrekkende vingerspier v.; *-fläche* ligament o. der buigpezen van de vingers; *-muskel* m. vierde palmspier v.; *-netz* o. netvormig weefsel o. der hand; *-seite* v. hol o. van de hand; *-winkel* m. holte v. van de palm der hand; *-zweig* m. adertak m. in de holte der hand.

Hohl-häring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ledige haring m.; *-haue* v. kuipersdissel m.; *-heit* v. leegheid, beginselloosheid, v.; *-hippe(l)* v. peperhuisje o.; *-hobel* m. holschaaf v.; *-kehle* v., *-kehlchen* o. uitgegraven mijnwerk o., groef, insnijding v.; *—nhobel* m. groefschaaf v.; *—nstahl* m. (Dr.) draaierswerktuig o. om groeven te steken.

Hohlig, bijv. en b. vol gaten, vol groeven, of holligheden.

Hohl-kirsche, (*-n*) v. vogelkers v.; *-klinge* v. uitgeholde kling v.; *-knopf* m. holle knoop m.; *-kopf* m. (gemeenz.) Z. *Dummkopf*; *-köpfigkeit* v. lompheid, domheid, onwetendheid v., zwak hoofd o.; *-krähe* v. houtkraai v., zwarte specht m.; *-kreisel* m. bromtol v.; *-kugel* v. holle kogel m., bom v.; *-lauch* m. prei v.; *-leiste* v., Z. *-kehle*; *-linse* v. lensglas, convex brilleglas o.; *-masz* o. inhoudsmaat v.; *-meiszel* m., Z. *-eisen*; (Goudsm.) hol beiteltje o. voor drijfwerk; *-münze* v. legpenning m. van dun metaal, aan de voorzijde bol en aan de keerzijde hol; *-ohr* o. (Delfst.) groot zeeoor o.; *-pfeife, -quinte* v., Z. *-flöte*; *-ring* m. tafelring m. om heete schotels op te zetten; *-rinne* v., Z. *-kehle*; *-röhre* v. steekbeitel m.; *-röhrig* bijv. en b. fistelachtig, pijpzweerachtig; *-rückig* bijv. nw. (Rijk.) hol van rug, met ingevallen rug; *-rund* bijv. nw. holrond, rond uitgehold, concaaf; *-rände, -rundung* v. ronde hollighed v.; *-säule* v. holle zuil v., holle cilinder m.; *-schiene* v. (Spoorw.) rail v., spoorlegger m. over een viaduct; *-schleifen* o. hol slijpen o.; *-schnabel* m. (Nat. hist.) holsnavel, Braziliaansche lepelaar m.; *-schnäbler* m. (Nat. hist.) pepervreter, toekan m., Braziliaansche specht m.; *-schnauze* v. (Nat.hist.) zwaardvisch m.; *-setzer* m. (Vuurw.) holle vuurstok m., holle vuurpijl v.; *-sonde* v. (Heelk.) hol lancet o.; *-spatel* m. (Tuinb.) plantensteker m.; *-spaten* m. (Tuinb.) holle spade v.; *-spath* m. (Delfst.) holspaath o.; *-spiegel* m. holle spiegel m.; *-stab* m. (Heelk.) blaaspeiler, pisaftapper m.; *-stähler* m. (Dr.) hoorndraaiersijzer o. om kogelvormen te draaien; *-stampfer* m. (Hoed.) stamper, vormstamper m., vormhout o.; *-stein* m., Z. *-ziegel*; *-taube* v. ringduif, houtduif v.; *-texel* v., Z. *-deichsel*; *-treppe* v. wenteltrap m.; *-triebmasz* o. deelschijf v. der horlogemakers.

Hohlunder, Z. *Holunder*.

Hohlung, Höhlung, (*-en*) v. holligheid, holte, groef v.; 2. hol o., spelonk v.; 3. uitholling, uitgraving v.; 4. tochtwind m.

Hohl-waare, (*-n*) v. hol glaswerk o.; *-wagen* m. (Bergw.) wagen m. met een ertstrog; *-wangig* bijv. nw., Z. *-bäckig*; *-weg* m. holle weg m.; 2. (Krijgsw.) ravijn o., bergengte v.; *-werk* o. (Leid.) pannenwerk o., met houttegels bedekt dak o.; *-wurz(el)* v. (Pl.) aardrook m., duivekervel v.; *-zahn* m. (Heelk.) holle, aangestoken tand m.; (Hoefsm.) middelste tand m. van een veulen; 2. barstaardhennep m., bastaardvlas o.; 3. (Pl.) *stach(e)licher —*, doornachtige brandnetel v.; *-zange* v tang v. met holle pooten; *-ziegel* m. holle dakpan, nokpan, vorstpan v.; *—muschel* v. reuzenschelp v.; *-zirkel* m. passer m. met naar buiten gebogen beenen.

Hohn, (*-(e)s*) m., z. m. spot, smaad, hoon m., beleediging, bespotting v., ironie v.; *beiszender -*, bijtende spot; *jemn. - sprechen*, beleedigen, honen, trotseeren; *- für Lohn*, stank voor dank.

Höhnen, (*höhnte, gehöhnt*) bedr. ww. honen, beschimpen, beleedigen, smaden, bespotten, Z. *spotten*.

Höhner, (*-s*, mv. *Höhner*) m. beleediger, smader, bespotter m., Z. *Spötter*.

Höhnerei, v., Z. *Hohn*.

Hohngelächter, (*-s*) o., z. m. honend gelach, spottend lachen, beleedigend gelach, o., beschimping, bespotting v.; *jemn. mit einem - empfangen*, met beleedigend gelach &; *zum - werden*, het voorwerp der bespotting worden, voor den gek gehouden worden, uitgelachen worden.

Hohngezisch, (*-es*) o., z. m. honend gefluit, uitfluiten o., Z. *Hohngelächter*.

Höhnisch, (*-er, am meisten -*) bijv. en b. honend, beschimpend, bespottend, beleedigend, ironisch, kwaadwillig, met verachting; *- lächeln*, Z. *hohnlächeln*.

Hohn-lache v., **-lachen,** o., Z. *Hohngelächter*.

Hohnlächeln, (*hohnlächelte, gehohnlächelt*) o. ww., m. *h.* honend, onbeschaamd, spottend lachen, grijnzen, zonder reden of minachtend lachen, grimlachen.

Hohnlachen, (*hohnlachte, gehohnlacht*) o. ww., m. *h.* honend, onbeschaamd, beleedigend lachen, uitlachen, uitjouwen.

Hohnlacher, —in, domme, onbeschaamde lacher, grijnzer, spotter m., lachster, spotster v.

Höhnlich, (*-er, -st*) bijv. en b., *Z. höhnisch.*

Hohnnecken, (*hohnneckte, gehohnneckt*) bedr. ww. *jem.* -, uitjouwen, uittarten, met bitteren spot vervolgen, sarren.

Hohnneckerei, (*-en*) v., *Z. Höhnerei.*

Hohn-rede, (*-n*) v. smaadrede, schimprede v., beleedigende woorden v. mv., *Z. Hohn; -schrift* v. spotschrift, smaadschrift o., *Z. Spottschrift; -sprache* v. honende taal, bijtende taal v., smadelijke woorden, schimpwoorden o. mv.; *-sprecher, —in,* spotter m., spotster v.; *-sucht, -wuth* v. onzinnige neiging, zucht v. tot smaden, honen, trotseeren.

Höhnung, v., *Z. höhnen, Hohn.*

Hohnwort, (*-wort(e)s,* mv. *-worte* en *-wörter*) o. beleedigend woord, schimpwoord o.

Hoho! tussch (gemeenz.) ho ho!, ha ha!

Höhr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Leenw.) belasting v. van een leengoed.

Hoja(h)nen, (*hoja(h)nte, gehoja(h)nt*) o. ww., m. *h.* bulken, geeuwen, gapen.

Hojen, (*hojete, gehojet*) bedr. ww. vleien, flikflooien.

Höke of **Hoke,** (*-n,* mv. *-n*) m. marskramer, komenijsman, vettewarier, uitdrager m.; 2. fruitverkooper m.; 3. (*-n*) v., *Z. Hökerfrau.*

Höker, (*-s,* mv. *Höker*) m., *Z. Höke.*

Höke(r)n, (*hök(er)te, gehök(er)t*) o. ww. kleinhandel drijven, vettewarierswaren verkoopen.

Hökerfrau, (*-en*), **Hök(er)in,** (*-nen*) v. kleinhandelaarster, rondventster, uitdraagster v.; 2. fruitvrouw v.

Hökerisch, bijv. nw., *Z. hökermäszig.*

Höker-kram, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. uitdragerij v.; 2. —of *-laden* m. winkel m. in vruchten, visch, vette waren; *-lein* o. belasting v. der kleinhandelaars en marskramers; *-mäszig* bijv. en b. vrekkig, woekerachtig, tot den kleinhandel behoorend; (fig.) kleingeestig.

Höker-waare, (*-n*) v. waar, visch, vrucht, vette waar v.; (gemeenz.) kramerij v., victualiën v. mv.; *-weib* o., *Z. -frau.*

Hokus-pokus, (onb.) m. en o. of **-streich,** (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (gemeenz.) tooverkunst, goochelkunst, goochelarij v., bedrog; *-macher* m. goochelaar, toovenaar m.

Holà! *Z. holla.*

Holbe, (*-n*) v., *Z. Holm.*

Holber, (*-n*) v., *Z. Himbeere.*

Hold, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. gunstig, genegen, toegedaan, lief, bevallig, minzaam, minnelijk; *jemn. - sein,* vriendschap gevoelen voor, genegen zijn; *er ist ihm nicht -,* hij is hem niet genegen, (fig.) *-es Glück,* goedgunstig; *das Glück ist ihm -,* de fortuin is hem gunstig; *seinem Herrn treu und - sein,* trouw en genegen, onderdanig zijn.

Holde, (*-n,* mv. *-n*) m. minnaar, vriend, beminde m.; 2. (*-n*) of **Holdin,** (*-nen*) v. minnares, vriendin, geliefde v.

Holder, of **-rose,** (*-n*) v., *Z. Holunder.*

Holdschaft, v., *Z. Liebschaft.*

Holdselig, (*-er, -st*) bijv. en b., *Z. huldreich;* 2. bevallig, bekoorlijk, verrukkend; *-er Blick,* verrukkend; *-es Wesen,* bevallig, lief; *-es Mädchen,* lieftallig, lief, beminnelijk, bekoorlijk; *-keit* v., z. m. bekoorlijkheid, bevalligheid, vriendelijkheid, genegenheid, lieftalligheid v.

Holen, (*holte, geholt*) bedr. en o. ww. door eene holte trekken, winden; (Bergw.) *hol'an!,* haal aan!, trek op!; (Zeew.) ophijschen; *den Anker zu Hause* - of *einhalen,* opwinden, inhalen; *etw. nach sich* -, tot zich trekken, naar zich toe halen; (fig.) *Athem* -, adem halen, scheppen; 2. halen, afhalen, bijbrengen; *Brod, Wasser* -, halen; *was wollen Sie hier, dort -?,* wat wilt gij hier halen, wat komt gij hier zoeken?; *Bier - lassen,* laten halen, zenden om; *man hat mich geholt,* men heeft mij gehaald, afgehaald; *die Braut heim* -, medenemen naar de gemeenschappelijke woning; (Jachtw.) (van honden), halen, bijbrengen; (fig., gemeenz.) *dass dich der Henker, der Teufel hole!,* de duivel hale u!; *der Henker soll ihn* (of *mich*) -, *hol ihn* (of *mich*) *der Teufel,* de duivel hale u, (mij); 3. *das Schnupftuch aus der Tasche* -, halen, trekken; *bei ihm ist nichts zu* -, bij hem valt niets te halen, te verdienen; (gemeenz.) *da sind nur Schläge zu* -, daar kan men slechts klappen krijgen, daar valt niets te halen dan klappen; *sich einen Schnupfen* -, eene koude vatten, op den hals halen.

Holfter, (*-n*) v. pistoolholster, pistoolkoker m.; 2. (Nat. hist.) *Z. Holftermuschel.*

Holfter-kappe, (*-n*) v. holsterkap v., overleer o., overtrek m. van den holster; *-macher* m. holstermaker, gareeltuigmaker m.; *-muschel* v. zeeslak, zeemossel, kammossel v.

Holk, Hulk, (*-en,* mv. *-en*) m. (Zeew.) hoeker, lichter m.

Holker, (*-s,* mv. *Holker*) m. heler m.; - *und Folker,* heler en steler m.

Holl, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zeew.) *Z. Hohl.*

Holla! tussch. hola!, hei!, maak open!, terug!

Holländer, (*-s,* mv. *Holländer*) m. botermaker, kaasmaker, pachter m.; 2. cilindermolen, lompenstamper m.; 3. (Zeew.) haaksteek m.; (Aardr.) Hollander, Nederlander m.; *-in* v. botermaakster, pachtster v.; it. Hollandsche vrouw v.

Holländerei, (*-en*) v. melkerij, kaas- en botermakerij v.

Holländisch, bijv. en b. Hollandsch, van of uit Holland; it. Nederlandsch; *-er Käse,* Hollandsche kaas; -, *auf -e Art,* op zijn Hollandsch, op de wijze der Hollanders; (Nat. hist.) scheepssloep v., schippertje o., alft v. (schelpdier); *-e Mühle,* windmolen m.; (Schild.) *-e Schule,* Hollandsche of Nederlandsche school v.; (fig.) zindelijk, eigenaardig.

Hollandsgänger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. hannekemaaier, grasmaaier m.

Hölle, v. hel, onderwereld v.; *in die - kommen,* in de hel komen, verdoemd zijn; *jemn. die - heisz machen,* door bedreigingen met de hel verschrikken; (Volksk.) het vuur aan de schenen leggen; (Fabell.) *Z. Unterwelt;* (fig.) *die - im Busen tragen,* angst m., wroeging, woede v. in het hart hebben; *dieses Haus ist eine - für mich,* dat huis is mij eene hel, eene hoogst onaangenaam verblijf; 2. (Giet.) gloed m.; (Kleerm.) hel v., gat o. in de kleermakerstafel v.; - *in einer Stube,* hoekje o. bij den haard, bij de kachel.

Höllen-angst, (*-ängste*) v. vrees v. voor de hel of voor den duivel; (fig.) doodsangst m., vreeselijke benauwdheid v.; *-ausbrut* v. helsch gebroed, satansvolk o., helsche uitvinding v.; *-brand* m. (fig., gemeenz.) verdoemeling m., duivelskind o., hellebrand, stokebrand m., helleveeg v.; *-braten* m. hapje o. voor den duivel; *-brut* v. duivelsgebroed, helgebroed, satansvolk o.; *-bund* m., *-bündniss* o. verbond o. met de hel; 2. (fig.) helsch verbond, duivelsverbond o.; *-drache* m. (Fabell.) helsche draak m.; it. (fig.) (van een vrouwspersoon), draak, helleveeg v.; (Nat. hist.) naam van een vergiftigen worm in Zweden en Lapland; *-fahrt* v. nederdaling v. ter helle; *-feuer* o. helsche vuur o.; *-flamme* v. helsche vlam v.; *-fluss* m. (Fabell.) helsche stroom, Styx, Cocytus Acheron, Phlegeton m.; *-fürst* m. helsche vorst, Pluto, duivel m.; *-geboren* bijv. nw. in de hel geboren, helsch; *-gegend* v. helsche streek v.; *-geier* m. helsche gier m.; *-geist* m. helsche geest, duivel, demon m.; *-gestalt* v. duivelsche gedaante v., afzichtelijk voorkomen o.; *-gestank* m. (gemeenz.) duivelsche stank m.; *-gezücht* o., *Z. -brut; -gott* m. (Fabell.) god m. der hel, *Z. -fürst; -göttin* v. godin v. der hel, Proserpina v.; *-gottheit* v. (Fabell.) helsche godheid v.; *-heer* o. helsche heir o.; *-heisz* bijv. en b. (gemeenz.) verschrikkelijk heet; *-hitze* v. helsche warmte, helsche hitte v.; *-hund* m. (Fabell.) helhond, hond m. der hel, Cerberus m.; (fig.) helhond, ellendeling m.; *-kind* o. ellendeling, slecht mensch m.; *-küche* v. helleveeg v.; *-kunst* v. helsche kunst, duivelskunst v.; it. verfoeielijke streek m.; *-macht* v. helsche macht v.; *-marter* v. helsche pijn, marteling, foltering v.; (fig.) wreede pijn, ondraaglijke pijn v.; *-maschine* v. (Vuurw.) helsche machine v.; *-öl* o. olie v. uit de Indische pijnappelkern; *-pein* v., *Z. -marter; -pforte* v. poort v. der hel; *-pfuhl* m. helsche poel m., helsche duisternis v.; *-plan* m. helsch plan, duivelsch ontwerp o.; *-qual* v., *Z. -pein; -rachen* m. muil m., kaak v. der hel; (fig.) vuurspuwende krater m.; *-richter* m. (Fabell.) een der drie rechters m. mv. der hel, Minos, Aeacus, Rademanthus; *-schmerz*

m., Z. *-pein*; *-stein* m. helsche steen m.; *-strasse* v. weg m. naar de hel; *-thor* o., Z. *-pforte*; *-trank* m. helsche drank m.; *-wächter* m., Z. *-hund*; *-wärts* bijw. naar de hel, ter helle; *-wuth* v. helsche woede, duivelswoede v.; *-zopf* m. (Pl.) lang vezelig mos o.; it. vossestaart m.; *-zwang* m. uitdrijving v. der helsche geesten.

Höllisch, bijv. en b. helsch, afschuwelijk, verfoeielijk; *-e Geister*, helsche geesten; *-es Feuer*, *-er Schmerz*, *-er Stein*, Z. *Höllen-feuer &c*; *-e That*, afschrikwekkende daad v.; *-er Gedanke*, helsche, duivelsche gedachte; (gemeenz.) *es ist - heisz*, verschrikkelijk, afschuwelijk; *- fluchen*, afschuwelijk.

Hollunder, (*-s*, mv. *Hollunder*) m., Z. *Holunder*.

Holm, (*-es*, mv. *-e*) m. (Timm.) dwarsbalk m.; (aan bruggen), juk o.; 2. heuvel m., hoogte v.; 3. (Zeew.) scheepswerf v.; *-major* m. havenschout m.

Holocaustum, (*-stum*, mv. *-sten*) o. geheel verbrand brandoffer o.

Holotonie, (*-n*) v. (Geu.) verstijvende kramp v.

Holothurie, (*-n*) v. (Nat. hist.) naar een worm gelijkend straaldier, holothurie v.

Holper, (*-s*, mv. *Holper*) m. (in een weg), oneffenheid, holte v.; 2. bult, schok, stoot m., struikeling v.

Holpericht, holperig, (*-er, -st*) bijv. nw. hobbelig, oneffen, ongelijk; (van het voorhoofd), gerimpeld; (fig.) *-e Schreibart*, hortend, stootend.

Holpern, (*holperte, geholpert*) o. ww., m. *h.* schokken, horten, stooten; *es holpert*, het schokt; (fig.) het is stootend, onaangenaam voor het gehoor; it. stotteren, stamelen.

Hölsche, (*-n*) v. houten klomp m.

Holster, (*-s*, mv. *Holster*) o. reiszak m., valies o.

Holterpolter, bijw. holderdebolder, hals over kop, kop over bol.

Holunder, (*-s*, mv. *Holunder*) m. (Pl.) vlier v., vlierstruik m.; 2. wilde vlier, Spaansche vlier v.

Holunder-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Holunder*; *-beere* v. vlierbes v.; *-blätterwasser* o. aftreksel o. van vlierbladeren; *-blüthe* v. vlierbloesem m.; *-blüthessig* m., Z. *-essig*; *-blüthwasser* o. vlierbloesemwater o.; *-büchse* v. klakkebus v., proppenschieter m.; *-essig* m. vlierazijn m.; *-holz* o. vlierhout o.; *-küchlein* o. vlierkoekje o.; *-latwerge* v. vlierstroop v.; *-männchen* o. duikelaar m. van vlierhout; *-musz* o., Z. *-latwerge*; *-puppe* v., Z. *-männchen*; *-röhre* v., *-röhrchen* o. vlierpijpje o. klakkebusje o.; 2. (Bergw.) vlierhouten buis v. of rookgat o.; *-saft* m., Z. *-latwerge*; *-schwamm* m. vlierpaddenstoel m., Judasoor o.; *-spritze* v. vlierbus, klakkebus v.; *-staude* v., *-stock*, *-strauch* m. vlierstruik m.; *-thee* m. vlierthee v.; *-traube* v. tros m. vlierbessen, vlierbes v.; *-wasser* o., *-wein* m. vlierwater o.

Holunke, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Halunke*.

Holz, (*-es*, mv. *Hölzer*) o. hout o.; *weiches* of *weiszes -*, *zartes -*, wit hout, zacht hout; *hartes -*, hard hout; *starkes -*, gezond, gaaf hout; *geringes -*, dood hout, takjes o. mv.; *abgestandenes -*, dood hout; *frisches -*, gezond hout; *rundes -*, rondhout; *beschlagenes -*, rechtopgaand hout; *behauenes -*, berechtkant hout; *einwüchsiges -*, stuk hout, dat maar één wankant heeft; *krummgewachsenes -*, gebogen hout; (gemeenz.) *er ist ein solcher Klotz, dass man - auf ihm hacken könnte*, hij is een zot, een domoor, een sul; *gefälltes -*, geveld hout, hakhout o.; *- machen*, hout hakken; *unterirdisches -*, steenkool v.; (Tuinb.) (van boomen), *in's - schieszen*, wild opgroeien; (Pl.) hout o.; (Scheik.) houtstof v.; (Timm.) *dieses - ist stark genug*, dit hout &; (Schoenm.) *die Hölzer*, hiel m.; (Sp.) kegels m. mv.; (Schermk.) paal, galg m.; 2. *- säen, anpflanzen*, boomen m. mv. planten; 3. wond, bosch, boschje o.; *in's - fahren*, naar het bosch rijden, om hout te halen; *hoch aufgeschossenes -*, hoog opgaand hout; (Jachtw.) *zu - ziehen*, naar het bosch gaan; *ein Wildpret zu - schieszen*, een dier zoodanig kwetsen dat het nog kracht genoeg heeft om in het bosch te komen; (Spr.) *nicht jedes - giebt einen Bolz*, alle hout is geen timmerhout; *- in den Wald tragen*, mooniken werk doen, water in de zee dragen.

Holz-abfall, (*-(e)s*) m., z. m. blokje, houtje o., spaanders m. mv.; *-ameise* v. boschmier v.; *-amianth* m. houtachtige asbest m.; *-amt* o. houtvesterschap o.; *-apfel* m. wilde appel m.; *—baum* m. wilde-appelboom m.; *-arbeiter* m. houtsnijder, houtdraaier m.; *—arm* bijv. en b. (van eene landstreek), houtarm, arm aan hout, weinig hout voortbrengende; *-art* v. houtsoort v.; *-artig* bijv. en b. houtachtig; (Scheik.) *—er Stoff*, houtstof v.; *-asbest* m., Z. *-amianth*; *-asche* v. houtasch v.; (fig., gemeenz.) *ungebrannte —*, stokslagen m. mv.; *-ast* m. (Tuinb.) moedertak, dikke boomtak m.; *-aufscher* m. opzichter m. over de bosschen; *-aufsetzer* m. (Boschw.) houtmeter m., hij, die het hout in vamen stapelt; *-aufzug* m. werktuig o. om het hout op te halen; *-auslader* m. houtlosser m.; *-auster* v., Z. *Baumauster*; *-auswäscher* m. hij, die het vlothout aan wal brengt; *-axt* v. houtbijl v.; *-bahn* v. met hout bestrate weg, houtstraat v.

Holzbar, bijv. nw. (Boschw.) hakbaar, te hakken, te houwen.

Holz-bau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aankweeken o. van hout, houtteelt v.; 2. houten gebouw o.; *-bauer* m. houthakker, houtverkooper m.; *-beamte(r)* m. ambtenaar m. bij de houtvesterij; *-behälter* m., *-behältniss* o. houtzolder m.; *-beize* v. bijtvocht o. om hout te kleuren; *-biege* v. houtstapel m., houtmijt v.; *-biene* v. houtboorvlieg v.; *-bild* o. houten beeld o.; *-bildner* m. houtsnijder, houtgraveur m.; *—kunst* v. houtgraveerkunst v.; *-binder* m. (Zoutm.) takkenbossen-binder, -maker m.; *-birne* v. wilde peer v.; it. Z. *Wärzbirne*; *—bnaum* m. wilde-pereboom m.; *-blösze* v. (Boschw.) niet met boomen begroeide plaats; v.: *-bock* m. houten paard o., steiger m., stelling v.; 2. haardijzer, vuurijzer o.; (Nat. hist.) steenbok m.; 3. boomluis, houdenluis, schapenluis v.; 4. teek of tiek v.; *-boden* m. houtstapel, houtzolder m.; 2. (Boschw.) voor de houtteelt geschikte grond m.; *-bohrer* m. avegaar m., zwikboor v.; (Nat. hist.) houtworm m.; *-brame -brahne* v. onderhout o. van een bosch, kreupelhout, struikhout o., Z. *Vorholz*; *-braun* bijv. nw. houtbruin, geelachtig bruin; *-brohne* v., Z. *-brame*; *-bühne* v., Z. *-boden*; *-bund* m., *-bündel* o. bosje o. hout, takkebos m.

Hölzchen, o. (verkl.) houtje, spaantje o.; 2. boschje o., boschage v.

Holz-deich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. door hout beveiligde dijk m.; *-deube* v., Z. *-diebstahl*; *-dicke* v. dikte v. van het hout; *-dieb* m. houtdief m.; *-diebstahl* m. houtdiefstal m.; it. (Rechtspr.) gestolen hout o.; *-ding* o., Z. *-gericht*; *-drechsler* m. houtdraaier m.; *-druck* m. houtdruk m., xylographie v.; *-druckerkunst* v. houtdrukkunst v.; *-einschläger* m., Z. *-aufsetzer*.

Hölzeln, (*hölzelte, gehölzelt*) o. ww. naar hout smaken, rieken.

Hölzelofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. (Giet.) smeltoven m. op een boomstronk.

Holzen, (*holzte, geholzt*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) in een boom klimmen; (van eekhorentjes), van boom tot boom springen; 2. hout hakken, hout inzamelen; II. bedr. ww. met hout bekleeden; (Bak.) *den Ofen -*, vol gooien met hout &; III. o. zelfst., Z. *Holzung*, *Holzschlag* (2); 2. vervoer o. van het hout, naar huis brengen o. van het hout; 3. stuk hout o., Z. *Holzwand*.

Hölzen, bijv. nw., Z. *hölzern*.

Holz-erbe, (*-n*, mv. *-n*) m. eigenaar, erfgenaam m. van een bosch; *-erbschaft* v. erfenis v., eigendom o. van een bosch; *-erde* v. aarde v. van vermolmd hout, plantaarde v.

Hölzermesser, (*-sers*, mv. *-eer*) o. (Schoenm.) krom schoenmakersmes o.

Hölzern, bijv. en b. houten, van hout, uit hout vervaardigd; (fig.) *-er Mensch*, houterig, linksch, stijf; *-er Ton*, dof; *das schmeckt -*, houterig, flauw.

Hölzernagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. schoenmakers-pinnetje, spijkertje o.; *-rand* m. rand m. van den hak.

Holz-ersparniss, (*-e*) v., Z. *-sparung*; *-essig* m. houtazijn m., houtzuur o.

Holzessig-äther, -geist, m, geest m., ether m. van houtazijn; *-ofen* (Scheik.) oven m. ter bereiding van brandig houtzuur.

Holz-fackel, (*-n*) v. dennenfakkel v.; *-fallen* o. houtvellen, houthakken o.; *-faller* m. houthakker m.; *-farbe* v. houtkleur v.; *-farbig* bijv. nw. houtkleurig, vaal; *-faser* v. houtvezel v.; *-faule, -fäulniss* v. verrotting, vermolming v., bederf o. van het hout; *-feile*

v. houtvijl, houtrasp o.; *-fertig* bijv. en b. (Kolenb.) *ein —er Meiler*, gereed om ontstoken te worden; it. goed opgestapeld; *-feuer* o. houtvuur o.; *-firnisz* m. houtvernis o.; *-flint* m. kwartsachtig houtagaat m.; *-flösze* v. houtvlot, vlot o.; *-flöszen* o. houtvlotten, houtvaren o.; *-flöszer* m. houtvlotter m.; *-flöte* v. (Org.) zacht fluitspel o.; *-förster* m. houtvester, boschwachter m.; *-frei* bijv. nw. vrij brand hebbende; *jem. — halten*, brandvrij houden, van het benoodigde hout voorzien; *-fresser* m., Z. *-bohrer*; *-frevel* m., Z. *-deube*; *-frevler* m., Z. *-dieb*; *-frohne* v. leendienst m. om hout te rijden; *-fuhre* v. voer o. hout, vracht v. hout; it. houtvervoer o.; *eine — thun*, hout vervoeren; 2. *eine —*, houtvoer o., houtwagen m.; *-gebund* o. boschje o. hakhout; *-gedinge* o. houtcontract o., overeenkomst v. omtrent het leveren van hout; 2. Z. *-gericht*; *-gefälle* o. mv. inkomsten v. mv. van een bosch; *-geist* m., (Scheik.) Z. *-säure*; *-gelänge* o. tot aanbouw van hout bestemde grond, boschrijke grond m.; *-geld* o. geld o. om hout te koopen; it. opbrengst v. van verkocht hout; *-gelle* v. breede houtschuit, jol v.; *-gerecht* bijv. en b. bedreven, ervaren, knap in de houtvesterij of het boschwezen; *-gerechtigkeit* v. recht o. om hout te vellen, eigendomsrecht op een bosch; *-gericht* o. houtvestersgerecht, markgerecht o.; *-gewächs* o. houtgewas o.; *-giebel* m. (Bouwk.) houten gevel m.; *-glitsche* v., Z. *-rutsche*; *-gölle* v., Z. *-gelle*; *-graf* m. opziener m. der bosschen; 2. opperhoutvester m.; *-grafschaft* v. opperhoutvesterschap o.; 2. opzienerschap o. over de bosschen; 3. gebied o. van een opperhoutvester; *-gräserei* v. (Landh.) weiden o. in een bosch; 2. weiderecht o. in een bosch; *-graupe* v. (Bergw.) zilverhoudend erts o. op takken gelijkend; *-grund* m. grond m., die geschikt is voor de houtteelt; 2. bosch, boschland, plantsoen o.; *-gründung* v. (Schild.) schilderwerk o. op hout; *-hacke* v., Z. *-axt*; *-hacker* m., Z. *-hauer*; 2. (Nat. hist.) boomkruipertje o., pimpelmees v.; *-häher* m. (Nat. hist.) blauwe kraai v., meerkol m.; *-hahn* m. boschhaan, korhaan m.; *-haken* m. (Timm.) haak, houthaak m.; *-handel* m. houthandel m.; *-händler* m. houthandelaar, houtkooper m.; *-hase* m. boschhaas m.; *-hau* m., Z. *-schlag* (3); *-hauer* m. houthakker m.; *-haufen* m. stapel m. hout, hoop m. hout; *-heher* m., Z. *-häher*; *-heie* v., Z. *-schlägel*; *-henne* v., Z. *-huhn*; *-herr* m. (Zoutm.) officier m., die het hout uitdeelt; *-hof* m., Z. *-lager*; it. *-markt*; *-höke* m. houtkooper, houthandelaar m.; *-huhn* o. boschhen v., korhoen o.; 2. hazelhoen, steenhoen o.; 3. zwarte specht m.

Holzicht, bijv. en b. houtachtig, houterig, op hout gelijkend.

Holzig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. houtrijk, boschrijk; it. uit hout gemaakt, met hout bedekt.

Holz-käfer, (*-fers*, mv. *-fer*) m., Z. *-bock*; 2. houtworm, houtkever m.; 3. woudkever m.; *-kammer* v. gesloten houtzolder m.; *-kauf* m. koopen o. van hout; *-kirsche* v. kriek, vogelkers v.; *-kirschbaum* m. kriekeboom m.; *-knecht* m. boschwachter m.; *-knopfmacher* m. knoopenvormdraaier m.; *-kohle* v. houtskool v.; *-krähe* v. houtspecht m.; 2. blauwe kraai v.; *-kur* v. (gemeenz.) genezing v. door afkooksels van hout, houtkuur v.; *-kux* m. (Bergw.) gedeelte o. van de mijn, dat aan den vorst wordt afgestaan voor het verschaffen van hout; *-lack* m. houtlak o.; *-lader* m. houtlader m.; *-lager* o. houtmagazijn, houtpakhuis o., houtwerf v.; *-land* o. houtrijk land, boschrijk land o.; *-laus* v. houtluis v., doodenkloppertje o.; *-lege* v., Z. *-boden*, *-lager*; *-leger* m., Z. *-messer*.

Hölzlein, (*-s*, mv. *Hölzlein*) o. stuk o. hout, houtje o.; (fig.) *- werfen*, aanleiding geven.

Holz-leite, (*-n*) v. met hout begroeide helling v. van een berg; *-lerche* v., Z. *Heidelerche* (2); *-lese* v. houtsprokkelen o.; *-macher* m., Z. *-hacker*; *-made* v., Z. *-wurm*; *-magazin* o. houtpakhuis, houtmagazijn o.; *-malerei* v. schildering v. op hout; *-mangel* m. gebrek o. aan hout, schaarsheid v. van hout; *-mangold* m. klimop o., maagdenpalm v.; *-mark(ung)* v. grenzen v. mv. van een bosch; *-märker* m. bewoner m. van een boschdistrict; *-markt* m. houtmarkt v.; 2. houtverkoop m.; *-masz* v. houtmaat v.; it. houten maat v.; *-mast(ung)* v. kruiden, bladeren o. mv., gras o. &. waarmede het vee of wild zich voedt in het bosch; it. het mesten o. met &; *Schweine & in die — thun*, in het bosch laten grazen; *-mehl* o. zaagsel, wormmeel o.; *-meise* v. houtmees v.; *-meister* m., Z. *-bock*; *-mess*, *-messen* o. vademing, vaming v., meten o. van hout; *-messer* m. houtmeter m., vaam m.; it. Z. *-aufsetzer*; *-milbe* v. (Nat. hist.) houtmot v.; *-mist* m. strooisel o. van loof, bladeren onder het vee; *-moos* o. boommos, boomschurft o.; *-mosaik* v. (s. K.) houtmozaïek, inlegwerk o. van hout; *-muschel* v., Z. *-sperling*; *-nagel* m. houten pinnetje o.; 2. schoenmakerspijkertje o.; *-nischel* v., Z. *-muschel*; *-nützung* v. bebou wing, aankweeking exploiteering v. van het bosch; *-ofen* m. (Glasbl.) oven m. tot het drogen van het hout; *-opal* m. houtachtige opaal m.; *-ordnung* v., Z. *Forstordnung*; *-papier* o. van krullen gemaakt papier o.; *-pfeife* v., Z. *Hohlflöte*; *-pflaster* o. houten bestrating v.; *-pflasterung* v. bestraten o. met hout; *-platte* v. houten vlakte v.; *-platz* m., Z. *-lager*; *-preis* m. houtprijs, prijs m. van het hout; *-puppe* v. houten pop, ledepop v.; (fig.) stijf geregen meisje o.; *-raspel* v., Z. *-feile*; *-raupe* v., Z. *-bohrer*; *-rechen* m. (Scheepv.) Z. *Flossrechen*; *-rechnung* v. rekening v. over gekocht of verkocht hout; *-recht* o., Z. *Holzungsrecht*; *-rechtler* m. hij, die het recht heeft hout te vellen; *-register* o. register, kadaster o. voor den houthandel; *-reich* bijv. nw. houtrijk, veel hout opleverende; *—es Gut*, houtrijk, boschrijk, met veel geboomte; *—er Meiler*, Z. *-fertig*; *-reiszer* m. spanenmaker m.; *-richter* m. rechter, assessor m. in het boschgerecht; 2. Z. *-messer*; *-rusz* m. houtroet o.; *-rutsche* v. helling v., het vervoer o. van het hout van de bergen; *-sache* v. houtwaar v., houten voorwerp o.; 2. twistgeding o. voor de houtvesterij, klacht v. bij de rechtbank voor het boschwezen; *-saft* m. houtsap o.; *-säge* v. houtzaag, handzaag v.; *-säger* m. houtzager m.; *-sägemühle* v. houtzaagmolen m.; *-samen* m. houtzaad, boomzaad o.; *-sammlung* v. verzameling v. van hout; *-säure* v. houtzuur o.; *-scharre* v. harsmes o.; *-scheit* o., Z. *-biege*; *-schieber* m. (Bak.) ovenroerstok, krabber m.; *-schiff* o. houtschip o.; *-schiene* v. houten wagenspoor o.; *-schlag* m. vellen o. van hout; 2. recht o. om hout te vellen; 3. gebied o. van dat recht; *-schlägel* m. heiblok o., houten knots v.; (Landb.) vlegel m.; *-schläger* m. houthakker m.; it. Z. *-hauer*; *-schlagung* v. paalwerk o. voor een zeedijk; *-schleifer*, *-schleiszer*, *-schlichter* m., Z. *-reiszer*; *-schneidekunst* v. kunst v. van plaatsnijden in hout, graveeren o. in hout; *-schneider* m. plaatsnijder, graveur m. in hout; *-schneiderei* v., Z. *-schneidekunst*; *-schneidergerüst* o. plaatsnijderswerkbank v.; *-schnepfe* v. woudsnip v.; *-schnitt* m. houtsnede, gravure v. in hout; 2. houtsnede, plaat v. naar eene gravure in hout; *Ausgabe mit —en*, houtsneden, houtsneeplaten v. mv.; *-schnitzer* m. hij, die allerlei houtsnijwerk maakt, beeldhouwer m.; *-schnitzerei* v., *-schnitzwerk* o. houtsnijwerk, beeldhouwwerk o.; *-schober* m., Z. *-haufen*; *-schoppen* m. houtstal m.; *-schragen* m. maat v. voor een vaam hout; *-schraube* v. houtschroef v.; *-schreiber* m. schrijver m. bij de houtvesterij; *-schreibetag* m., Z. *-tag*; *-schreier* m., Z. *-häher*; *-schuh* m. klomp m., holblok o.; *—baum* m. Virginische, onechte kurkeik m.; *—macher* m. klompenmaker m.; *-schuppen* m., Z. *-schoppen*; *-schwarte* v. (Timm.) wankant m. aan een stuk hout; *-schwarz* bijv. nw. zoo zwart als hout; *-schwemme* v. inrichting, plaats v. voor het vlotten van hout; *-setzer* m., Z. *-aufsetzer*; *-sieb* o. uit gespleten hazelaarsroeden gevlochten zeef v.; *-spalter* m. houtkloover m., Z. *-hacker*; *-span* m. houtspaan v., spaander m.; *-sparküche* v., Z. *Sparküche*; *-sparkunst* v. kunst v. om het hout uit te sparen; *-sparofen* m., Z. *Sparofen*; *-sparung* v. houtsparen, zuinig zijn o. met hout; *-speller* m., Z. *-spalter*; *-sperling* m. houtmusch v.; *-spinner* m. houtworm, boomworm m.; *-splitter* m. spaander, splinter m.; *-stall* m. houtstapel m.; *-stätte* v., Z. *-lager*; *-staub* m. zaagsel o.; *-stein* m. delfhout, versteend hout o., houtsteen m.; 2. houtachtige delfstof v.; 3. Z. *Hornstein*; *—kohle* v. aardpekachtig hout o.; *-stich* m., Z. *-schnitt*; *-stoff* m. (Scheik.) houtstof v.; *-stosz* m. houtstapel m.; 2. brandstapel m.; *-stumpen*, *-stumpf* m. afgeknotte of afgehakte boomtronk, stomp m.; *-tafel* v. houten tafel v.; *-tag* m.

houtdag, dag m. om hout te kappen, te halen; 2. dag m. om hout te verzenden; *-taube* v. houtduif v.; *-taubengrau* bijv. nw. aschgrauw; *-taxe* v. houtbelasting v.; 2. bepaling v. van den prijs van hout; *-thee* m., Z. *-trank; -theer* m. en o. houtteer v.; *-trage* v. berrie, draagbaar v.; *-träger* m. houtdrager m.; *-trank* m. (Apoth.) houtdrank m., afkooksel o. van hout; *-trift* v., Z. *-mast;* 2. z. m. recht o. om in een bosch te weiden; *-uhr* v. houten klok v.

Holzung, (*-en*) v. houtsprokkelen o., velling v., vellen o. van hout; 2. hout, bosch, houtwerk, paneelwerk o.

Holz-verband, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Heelk.) houtverband o., spalken v. mv.; *-verbindung* v. (Bouwk.) houtverbinding, houtlasch v.; *-verbrauch* m. houtverbruik o.; *-verkauf* m. houtverkoop m., verkooping v. van hout; *-verwalter* m. opziener m. der bosschen; 2. opziener m. der houtwerven; *-verwaltung* v. beheer, bestuur o. der bosschen en werven; *-vogel* m. woudvogel m.; *-vorrath* m. houtvoorraad, voorraad m. hout; *-waare* v. houtwaar v., houten gereedschap, voorwerp o. van hout; *-wadel* m. gunstige tijd m. voor het houtvellen; *-wagen* m. houtwagen m.; 2. houten wagen m.; *-wand* v. houten beschot o.; 2. (Waterb.) houten bekleeding v., paalwerk o.; *-wanze* v. houtluis v.; *-wärter* m. boschwachter m.; *-weg* m. weg m. naar het bosch; 2. weg m. in een bosch; *-weichsel* v., Z. *-kirsche; -weide* v. weide v. in een bosch; *-welle* v., Z. *-bund; -werk* o. houtwerk, hout, timmerwerk o.; *-wesen* o. alles wat op de houtvesterij betrekking heeft, boschwezen o.; *-wespe* v. houtwesp v.; *-wurm* m. houtworm, m.; 2. houtluis v.; *-zapfen* m. houten prop v.; *-zeit* v., Z. *-wadel; -zettel* m. (Boschw.) houtbriefje o.; *-zinn* m. houtachtig tin o.; *—stein* m. houtachtig tinerts o.; *-zunder* m. uit verrot hout gebrande tonder o.; *-zweig* m. houttak m.

Homiletik, v., z. m. kanselwelsprekendheid v.

Homiletiker, (*-kers,* mv. *-ker*) m. kanselredenaar m.

Homiletisch, bijv. nw. op de kanselwelsprekendheid betrekking hebbende; *-es Handwerk,* beroep o. van redenaar, predikant.

Homilie, (*-n*) v. leerrede, predikatie, preek v.; *-nsammlung* v. verzameling v. van leerredenen; *-nschreiber* m. schrijver m. van leerredenen.

Homocentrisch, bijv. en b. gelijkmiddelpuntig, hetzelfde middelpunt hebbende.

Homogen, bijv. en b. gelijksoortig, van dezelfde richting of stemming, geestverwant, homogeen.

Homogenität, v. gelijkaardigheid, gelijksoortigheid, homogeniteit v.

Homolog(isch), bijv. nw. gelijkluidend, gelijknamig, dezelfde beteekenis hebbende.

Homologation, (*-en*) v. gerechtelijke bevestiging, bekrachtiging, homologatie v.

Homologiren, (*homologirte, homologirt*) bedr. ww. gerechtelijk bevestigen, bekrachtigen, homologeeren.

Homonym(isch), bijv. nw., Z. *homolog.*

Homonymie, v. gelijkluidendheid, gelijknamigheid v.

Homöopath, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger m. der homœopathie, geneesheer m., die de homœopathie volgt, homœopath m.

Homöopathie, v. geneeswijze v. welke bij zieken juist die middelen tegen eene kwaal aanwendt, welke haar bij gezonden doen ontstaan, homœopathie v.

Homöopathisch, bijv. nw. volgens de homœopathie, betrekking hebbende op de homœopathie, homœopathisch.

Honicht, (*-er, am meisten* -) bijv. en b. als honi(n)g, op honi(n)g gelijkend; (fig.) zacht, vleiend.

Honig, (*-(e)s*) m., z. m. honing of honig m.; *dies schmeckt nach* -, dit smaakt naar honig, honigachtig; *- bauen,* bijen houden, zich met de bijenteelt afgeven; (fig.) vleitaal v., zoete woordjes o. mv.; *- im Munde und Galle im Herzen,* honig in den mond en gal in het hart, geveinsd, huichelachtig; (Spr.) *wer sich zu - macht, den benaschen die Fliegen,* al te goed is buurmans gek.

Honig-apfel, (*-äpfels,* mv. *-äpfel*) m. paradijsappel m.; *-artig* bijv. en b. honigachtig; 2. Z. *-farbig; -bär* m. honigbeer, bruine beer m.; *-bau* m. bijenteelt v.; *-bauer* m. bijenhouder, ijmker m.; *-baum* m. (Landh.) holle boom m., waarin zich bijen ophouden; (Pl.) Z. *-blume* (2); *-behälter* m. honigvat o., honigkuip v.; (aan bloemen), honigkelk m.; *-behältniss* o. broekje o., aan de achterpooten der bijen, drijvende was o. en v.; *-bereiter* m. honigbereider m., werkbij v.; *-biene* v. honigbij, werkbij v.; *-birne* v. suikerpeer v.; *-blase* v. honigblaasje o.; *-blume* v. honigbloem; 2. (Pl.) melianthe; *-branntwein* m. honigbrandewijn m.; *-brod* o., Z. *-schnitte;* 2. zoet brood, honigbrood o.; *-brühe* v. honigsaus v.; *-dachs* m. (Nat. hist.) honigdas m.; *-decke* v. honigzoete korst v.; *-dorn* m. of *-erbse* v. vrucht v. van den booneboom; 2. —, *-erbsenbaum* m. booneboom m.; *-drüse* v. honiglier v.; *-essig* m. honigazijn m., azijnmede v.; *-farbe* v. honigkleur v.; *-farben* of *-farbig* bijv. nw. honigkleurig; *-fladen* m., Z. *-kuchen;* 2. *-schnitte;* 3. *-scheibe; -flecken* m. honigvlek v.; 2. zwartvlekkige huiduitslag m.; *-fressend* bijv. nw. honigvretend; *-fresser* m. mv. (Nat. hist.) honigeters m. mv., geslacht van dunsnavelige vogels; *-gabel* v. honigvork v.; *-garten* m. bijentuin, tuin m. met bijenkorven; *-gefäss* o. honigvat o.; 2. pot m. honig; (Pl.) honigkelk, honigbak m.; *-gehren* o., Z. *-scheibe; -gelb* bijv. nw. honiggeel, zoo geel als honig; *-gelte* v. (Conf.) honigkuip v.; *-gelter* m. hij, die de pachtsom betaalt met honig; *-geruch* m. honigreuk m.; *-geschmack* m. honigsmaak m.; *-geschwulst* v., *-geschwür* o. (Heelk.) honiggezwel o.; *-gewirk* o., Z. *-scheibe; -gras* o. (Pl.) honiggras o.; *-gülte* v., Z. *-zins.*

Honighaft, bijv. nw., Z. *honicht.*

Honig-kelch, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Pl.) Z. *-gefäss; -klee* m. hanekam m.; *-köder* m. met honig vermengd aas o.; *-kuchen* m. honigkoek m.; 2. Z. *-scheibe; —bäcker* of *-küchler* m. koekbakker m.; *-kuckuk* m. honigkoekoek m.; *-lecker* m. valsche kleur v. van het was; *-leim* m. (Verg.) honiglijm v.; *-lese* v. honigsnijden, inzamelen o. van den honig; *-lippe* v. (Pl.) onderste lipvormig bloemblad o.; 2. *-(n),* zoete mond m.; (fig.) zoete woorden o. mv., flikflooierij, strooplikkerij v.; *-loch* o. honigcel v.; *-lippen* v. mv. zoete woorden o. mv., zoetvloeiende taal v., flikflooierijen v. mv., zoete mond m.; *-mahrte* v., Z. *-scheibe; -maul* o. wie veel van honig, van zoetigheid houdt; (fig.) snoeper m.; *-mund* m. honigmond m.; 2. (fig.) Z. *-lippen; -nachtfalter* v. wasvlinder m.; *-öl* o. (Apoth.) honigolie v.; *-pfeife* v. celletje, honigbuisje o.; *-pflaster* o. (Hoefsm.) honigpap, honigzalf, honigpleister v.; *-reich* bijv. nw. honigrijk, veel honig opleverende; *-ross* o., Z. *-scheibe; -saft* m. honigzeem, vocht o. naar honig smakend; 2. Z. *-essig;* (Pl.) honigsap o.; *-sammler,* —*in,* hij, zij, die den honig inzamelt; *-sauger* m. (Nat. hist.) vliegenvogel, kolibrie m.; *-scheibe* v. honigraat v., honigkoek m.; *-schimmel* m. geelachtig, grauw paard o.; *-schmetterling* m. en o. pauwfazant m.; *-schnitte* v. sneedje o. brood met honig; *-schuppe* v. (Pl.) klein bladerig bestanddeel o. van de honigcel; *-seim* m. honigzeem o.; *-stein* m. honigsteen m.

Honigstein-krystall, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. honigsteenkristal o.; *-pulver* o. honigsteenpoeier, honigsteengruis o.; *-sauer* bijv. nw. *—es Salz,* honigsteenzuur zout o.; *-säure* v. (Scheik.) honigsteenzuur o.

Honig-süsz, bijv. en b. honigzoet, zoo zoet als honig; *—e Worte geben,* vleiend, flikflooiend spreken, zoete woordjes zeggen; *-süsze* v. honigzoet o.; *-tafel* v., Z. *-scheibe; -täubling* m. rosachtig bladzwam o.; *-thau* m. honigdauw m.; *-topf* m. honigpot m.; *-tragend* bijv. nw. honig voortbrengende, honigdragend; *-trank* m. honigdrank m., honigwater o., mede v.; *-wabe* v., Z. *-scheibe; -wasser* o. honigwater o.; *-webe* v., Z. *-scheibe; -werkzeug* o. (Pl.) honigkelk, honigbak m.; *-wicke* v. wilde, gele wik(ke) v.; *-worte* o. mv. zoete, vleiende woorden o. mv.; *-zehnte* m. honigtiend, in honig betaalde tiend v.; *-zelle* v. honigcel v.; *-zins* m. pacht v. in honig te voldoen; it. belasting v. op den honig.

Honorant, (*-en,* mv. *-en*) m. (Hand.) acceptant m., degene, die een wissel betaalt voor een ander.

Honorar, (*-s,* mv. *-e*), **Honorarium,** (*-riums,* mv. *-rien*) o. salaris, loon, honorarium o., bezoldiging v.

Honorig, bijv. nw. en b., Z. *ehrenhaft, anständig.*

Honorat, (*-en,* mv. *-en*) m. (Hand.) degene voor wien een wisselbrief betaald wordt; 2. hooggeplaatst geestelijke m.

Honoratiören, m. mv. voornaamste, deftigste bewoners eener stad, notabelen m. mv.

Honoriren, (*honorirte, honorirt*) bedr. ww. (Hand.) *einen Wechsel* -, aannemen te betalen, voldoen, honoreeren; 2. *eine Arbeit* -, vergelden, behoorlijk beloonen.

Honortage, m. mv. (Hand.) respijtdagen m. mv.

Hop(p)! tussch. hop, hop!, spring op!, hopsa!; 2. he!, he daar!, pas op!; 3. (gemeenz.) *-he!, -hei! -sa!,* hop, hop!, vroolijk op!, hopsa!

Hopfen, (*-s*) m., z. m. hop, hopplant v.; *das Bier mit - kochen, dem Biere - geben,* hop in het bier doen; (Spr.) *es ist - und Malz an ihm verloren,* het is nutteloos werk, verloren moeite hem te verbeteren; (Spr.) het is boter aan de galg gesmeerd, den moriaan gewasschen.

Hopfen, (*hopfte, gehopft*) bedr. ww. *das Bier* -, hoppen, de noodige hop bij het brouwen doen.

Hopfen, (*hopfte, gehopft*) o. ww. springen; (Spr.) *das ist gehopft, wie gesprungen,* dat komt op hetzelfde neer, dat is zoo breed als het lang is.

Hopfen-acker, (*-ackers,* mv. *-äcker*) m. hopveld, veld, land o. geschikt voor den hopbouw; 2. hopakker m., hopland o.; *-bau* m. hopbouw m., hopkultuur v.; *-baum* m., Z. *-hainbuche; -berg* m., Z. *-garten; -bitter* o. (Scheik.) hopbitter o, lupuline v.; *-blatt* o. hopblad o.; *-blüthe* v. hoppebloesem m.; *-boden* m., Z. *-acker* (1); 2. hopzolder m.; *-brahme* v. hoprank v.; *-darre* v. hopoest, mouteest m.

Hopf(e)ner, (*-s,* mv. *Hopf(e)ner*) m., Z. *Hopfengärtner.*

Hopfen-ernte, (*-n*) v. hopoogst m., inzameling v. der hop; *-eule* v., Z. *-nachtvogel; -fächser* m. afzetsel, stekje o. eener hopplant o.; *-feld* o., Z. *-acker; -garten* m., Z. *-acker* (2); *-gartner* m. hopbouwer m., die hop aankweekt; *-hainbuche* m. hopboom, hagebeuk m.; *-haupt* o. hoppebloesem m.; (Tuinb.) kegelvormige bloemspits v.; *-hefen* v. mv. gist, biergist v.; 2. Z. *-bitter; -keim* m. of —*chen* o. scheut v. van hop, hopspruitje o.; *-klee* m. klaver v. met hoppebloesems; *-klette* v. klis v., kliskruid o.; *-korb* m. (Br.) hopzifter m., hopmand v.; *-mehl* o. meelachtige dauw m.; *-nachtvogel* m. hopvlinder m.; *-öl* o. hopolie v.; *-pflanze* v. hopplant v.; *-ranke* v. hopstengel m.; 2. Z. *-brahme; —nleinwand* v. linnen o. uit hopranken vervaardigd; *—npapier* o. papier o., dat uit hopranken vervaardigd is; *-reich* bijv. en b. veel hop opleverende; *— es Bier,* met veel hop; *-sack* m. hopzak m.; *-salat* m. hopsalade v.; *-seide* v., Z. *Flachskraut; -seihe* v., Z. *-korb; -seilo.*, Z. *-brahme; -spargel* m., *-sprossev.*, Z. *-keim; -stange* v. hopstang v.; (fig., Volkst.) *sie ist eine* —, lang, mager persoon, boonenstaak m.; *-sterkel, -stichel* m. pootstuk, pootijzer o. om gaten in de hopstangen te boren; *-zapfen* m., Z. *-haupt; -ziehe* v. groote hopzak m.

Hops, (*-es,* mv. *-e*) m. (gemeenz.) luchtsprong m.

Hopsa! tussch., Z. *hop.*

Hopsen, (*hopste, gehopst*) o. ww. (gemeenz.) springen, luchtsprongen maken, huppelen.

Hopser, (*-s,* mv. *Hopser*) m. (gemeenz.) springer, danser m.; 2. Z. *Hopswalzer.*

Hops-tanz, (*-es,* mv. *-e*), **-walzer,** (*-zers,* mv. *-zer*) m. (gemeenz.) hopsadans, huppeldans, wals, galop m.; 2. (Muz.) galop m., wals m.

Hora, (*Horen*) v. (Fabell.) tijdgodin v.; 2. (Kath.) *die - singen,* hora zingen.

Hörbar, bijv. en b. hoorbaar, verstaanbaar, duidelijk.

Horbel, (*-n*) v. (Nat. hist.) waterhoen o.; 2. (fig.) oorvijg v., Z. *Horche.*

Horchbrunnen, (*-brunnens,* mv. *-brunnen*) m. (Mijnw.) mijnput, walkelder, luistergang m.

Horche, (*-n*) v. luisteren, hooren o.; (gemeenz.) *sich auf die - stellen,* gaan alluisteren, op de loer gaan staan; 2. oorveeg, oorvijg v.

Horchen, (*horchte, gehorcht*) o. ww., m. *h.* luisteren, met inspanning hooren; *auf etw.* -, luisteren naar; *an der Thüre* -, aan de deur luisteren, den luistervink spelen; 2. Z. *gehorchen.*

Horcher, (*-s,* mv. mv. *Horcher*) m., **-in,** (*-nen*) v. luisteraar, luistervink m., luisteraarster v.; it. spion, bespieder, nieuwsgierige m.; (Spr.) *der - an der Wand hört seine eig'ne Schand,* wie aan de deuren luistert hoort dikwijls zijne eigene schande.

Horch-gang, (*-gang(e)s,* mv. *-gänge*) m., Z. *Horche; -haus, -häuschen, -häuslein* o., *-hütte* v. (Mijnw.) luisterkamertje o. om de klok te hooren slaan; *-schwester* v. (Kath.) zuster, non v., die de wacht heeft; *-winkel* m. luisterhoek m., luisterhoekje o.

Horde, (*-n*) v. (Maud.) horde v., teenen vlechtsel, vlechtwerk o.; 2. horde v., zwervend volk o. of volkstam m.; *-Wilde,* horde, bende v.; *eine - Räuber,* bende v., troep m.

Hordenweise, bijv. en b. bij horden bij troepen of benden.

Horen, v. mv., Z. *Hora.*

Hören, (*hörte, gehört*) bedr. ww. hooren, luisteren, toeluisteren, alluisteren; - *Sie, welch ein Lärm!,* hoor eens, luister eens! &; *auf etw.* -, luisteren naar, toeluisteren; *ich will doch* -, *was an der Sache ist,* ik wil wel eens hooren, vernemen; (gemeenz.) - *Sie einmal,* hoor eens, luister eens; 2. *gut, übel* -, hooren, een goed, slecht gehoor hebben; *nur halb* -, verstaan; *er hört nicht wohl,* hij is een weinig hardhoorig; 3. *einen Schall* -, hooren, door het gehoor vernemen; *ich höre ihn kommen,* ik hoor &; (gemeenz.) *ich habe es mit meinen eigenen Ohren gehört,* ik heb het zelf (met eigen ooren) gehoord; *er thut als höre er nichts,* hij houdt zich alsof hij niets hoort, hij houdt zich doof; *ich habe ihn singen, erzählen* -, ik heb hem hooren zingen &; *ich habe es sagen* -, *ich habe es von dem und dem gehört,* ik heb het hooren zeggen; *ich habe es von - sagen, vom Hörensagen,* ik heb het van hooren zeggen; 4. *eine Predigt* -, hooren, aanhooren; *eine Messe, die Beichte* -, hooren; *die Mathematik bei jemn.* -, den cursus volgen van; 5. *sich - lassen,* zich laten hooren; *sich auf einem Tonwerkzeug - lassen,* een instrument bespelen; *lass -!,* laat eens hooren!, zeg op!; *er lässt nichts mehr von sich* -, hij laat niets meer van zich hooren, men hoort niet meer van hem spreken; *das lässt sich* -, dat laat zich hooren, is te begrijpen, spreekt van zelf; *man wird bald* -, *ob &c.,* men zal weldra weten, hooren, vernemen; *wenn man ihn reden hört, so sollte man glauben &c.,* als men hem hoort spreken, zou men zeggen; *ich höre von allen Seiten, dass &c.,* ik hoor van alle kanten, men vertelt mij overal; (fig.) *jem.* -, *auf jem.* of *auf jems. Rath* -, naar iem. of iems. raad luisteren; *Gott, höre mein Gebet!,* verhoor!; 6. (z. voorw.) Z. *horchen;* H. o. zelfst. gehoor, hooren o., oplettendheid v.; (fig.) *es ist ihm - und Sehen vergangen,* hooren en zien vergaat hem, hij werd geheel ontsteld, ontbutst.

Hörensagen, (*-s*) o., z. m. (gemeenz.) hooren zeggen, gerucht, praatje o.; *vom - wissen,* van hooren zeggen weten.

Hörer, (*-s,* mv. *Hörer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hoorder, toehoorder m., hoorderes, toehoorster v.

Hörgast, (*-es,* mv. *-e*) m. toevallige, voor een enkelen keer aanwezige toehoorder, hospitant m.

Hörig, bijv. (in samenstellingen), hoorend; (fig.) aanhoorig, lijfeigen, Z. *gehörig; -keit* v. aanhoorigheid v.

Horizont, (*-(e)s*) m., z. m. horizon(t), gezichteinder m.; (fig.) *das geht über meinen* -, dat gaat mijn verstand, bevattingsvermogen o. te boven, dat begrijp ik niet.

Horizontal, bijv. en b. vlak, waterpas, horizontaal.

Horizontal-fläche, -linie, v. horizontaal vlak o., waterpaslijn v.; *-schuss* m., Z. *Kernschuss; -wage* v., Z. *Wasserwage.*

Hörkammer, (*-n*) v. spreekkamer v. voor de leden der rechtbank, verhoorkamer v.

Hörlitze, (*-n*) v. (Pl.) kornoelje v.; (Nat. hist.) wesp v.

Hörlke, (*-n*) v. liguster, rijnwilg m.

Horn, (*-(e)s,* mv. *Hörner*) o. (van dieren), horen, voelhoren m.; (fig., gemeenz.) *jemn. die Hörner bieten,* zijne horens laten zien; *sich die Hörner ablaufen,* zijne vroegere woestheid afleggen, uitrazen, mak worden; *Hörner tragen* of

haben, Hahnrei sein, horendrager zijn; *jemn. Hörner aufsetzen*, iems. vrouw ontrouw maken; II. (fig., Fabell.) *das - des Ueberflusses*, horen m.; 2. (Muz.) heren m.; *das - blasen*, op den horen blazen; (fig., i. k. bet.) *mit jemn. in ein - blasen*, onder ééne deken liggen; 3. hoorn of horen o.; *von -*, van hoorn, hoornen; III. (fig.) (van bergtoppen), uitstekende punt v., top m.; it. voorgebergte o., kaap v.; it. *Hörner einer Säge*, horens, bladhouders m. mv.; *Hörner eines Altares*, horens; *Hörner des Modes*, horens; (Bak.) Z. *-affe*.

Hörn-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hoornagaat m. en o.; *-affe* m. (Bak.) gebakje o. met twee horentjes; *-ambosz* m. horenaanbeeld o., speerhaak m., aanbeeld o. met twee punten; *-ähnlich* bijv. en b. hoornachtig, op hoorn gelijkende; *-arbeit* v. hoornwerk o.; *-arbeiter* m. hoornwerker, hoorndraaier m.; *-artig* bijv. en b. hoornachtig; (Gen.) vereelt; *-band* o. (Boekb.) wit perkamenten, lederen band m. (van een boek); *-bass* m. (Org.) horenbas m.; *-baum* m. jokboom, hagebeuk m.; *-becher* m. drinkhoren m.; *-beize* v. (Schild. &) uitbijten o., uitbijting v. van het hoorn; 2. vloeistof v. om hoorn te doen uitbijten; *-bereiter* m. hoornbereider m.; *-berg* m., Z. *-stein*; *-bläser* m. horenblazer m.; *-blatt* o. horenblad o.; *-blei* o. zoutzuur lood o.; *-blende* v. hoornblende v.; *-bock* m. (Nat. hist.) bok m. met horens, ram m.; *-bogen* m., *-brett* o. (Zoutw.) ophaalplankje o.; *-buche* v., Z. *-baum*.

Hörnchen, o. (verkl.) horentje, voelhoorentje o.

Hörn-dose, (*-n*) v. hoornen doos v.; *-drechsler*, *-dreher* m. hoorndraaier m.; *-durchfäule*, *-durchfäulniss* v., Z. *-fäule*; *-eis* o. (Delfst.) vezelachtige koolzure kalk v.

Hörnen, (*hornte, gehornt*) o. ww., m. *h.* op den horen blazen.

Hörnen, (*hörnte, gehörnt*) bedr. ww. (w. i. gebr.) horens opzetten, horens opsteken tegen; (Pl. &) *gehörnt*, gehorend, met horens; (fig.) *gehörnter Mond*, wassende maan v.; *gehörnter Ehemann*, horendrager m.; 2. (van herten), *sich -*, de horens afwerpen, 3. (van bokken), *einander -*, met de horens stooten, vechten; 4. op den horen blazen.

Hörnen, hörnern, bijv. en b. hoornen, uit hoorn bestaande.

Hörner-klang, -schall, (*-(e)s*) m., z. m. horengeschal o.; *-schnörkel* m. (Nat. hist.) klein kieuwdeksel o.; *-schorf* m. leverkruid o.; *-schwamm* m., Z. *Keulschwamm*; *-tragend* bijv. nw. horens dragend, horens hebbende; *-träger* m. elk dier, dat horens of voelhorens heeft; it. Z. *Hornschlange*; (fig.) horendrager, man m., wiens vrouw de huwelijkstrouw geschonden heeft.

Hörn-erz, (*-(e)s* mv. *-e*) o. hoornachtig zilvererts o., zoutzuur zilver o.; *-eule* v. steenuil, berguil, gehorende uil m.; *-farbe* v. hoornkleur v.; it. horenverf v.; *-farben*, *-farbig* bijv. en b. hoornkleurig; *-fäule* v. (Veea.) bloedvink m.; *-feile* v. (Hoefsm.) hoornvijl v.; *-fels* m. koraalsteenrots, hoornsteenrots v.; —*stein* m., Z. *-stein*; *-fessel* v. of —*s* o. (Jachtw.) jachthorenriem m.; *-fisch* m. naaldvisch, zeeeenhoorn m.; *-flint* o. (Bergw.) kiezelachtig schilfersteen o.; *-flötz* o. (Bergw.) laag v. van bergsteen, vuursteen, basalt; *-flügel* m. (Nat. hist.) vleugeldeksel o., bovenvleugel m.; *-flügelig* bijv. en b. —*es Insekt*, schildvleugelig; *-förmig* bijv. en b. horenvormig; *-frucht* v., Z. *-same*; *-fusz* m. hoef, hoornachtige klauw m.; *-füszig* bijv. en b. met hoeven; *-gestein* o., Z. *-stein*; *-glaserz* o., Z. *-erz*; *-gold* o. slecht goud, goud o. van 9½ karaat; *-griff* m. hoornen hecht o.; *-hart* bijv. en b. zoo hard als hoorn; *-haspel* m. (Bergw.) windas o., katrol v.

Hornhaut, (*-häute*) v. eelt o., vereelting, hoornachtige huid v.; (Oogh.) hoornvlies o.; *-blatter* v. eeltzweer v.; 2. waterblaasje o. in het oog; *-bruch* m. (Heelk.) breuk v. van het hoornvlies v.; *-entzündung* v. hoornvliesontsteking, *-fistel* v. (Oogh.) hoornvliesfistel v.; *-flecken* m. witte vlek v. op het hoornvlies van het oog; *-geschwür* o. (Oogh.) witte oogvlek v., zweertje o. op het oog; *enges und tiefes* —, Z. *-träublein*.

Hornhäuticht, bijv. en b. eeltachtig, als eelt, op het hoornvlies gelijkende.

Hornhäutig, bijv. en b. eeltachtig, met hoornvlies, eelt bedekt; *-keit* v. eeltachtigheid, vereeltheid v., hoornachtigheid v. der huid.

Hornhaut-messer, (*-sers*, mv. *-ser*) m. (Heelk.) werktuig o. ter doorsteking of doorsnijding van het hoornvlies; *-nagel* m. (Gen.) nagel, vleugel m. op het hoornvlies van het oog; *-schnitt* m. (Heelk.) doorsnijding v. van het hoornvlies; *-stich* m. (Heelk.) doorsteking v. van het hoornvlies; *-träublein* o. hoornvlieszweertje o.; *-trübungen*, *-verdunkelungen* v. mv. ondoorschijnendheid, donkerheid v. van het hoornvlies; *-verwachsung* v. vergroeiing v. van het hoornvlies; *-vorfall* m. druifgezwel, druivenoog o.

Hornhecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) snaper, naaldvisch m.

Hornicht, bijv. nw. als hoorn, op hoorn gelijkend, Z. *hornartig*.

Hörnig, bijv. nw., Z. *ein-*, *zweihörnig*.

Hornigeln, (*hornigelte, gehornigelt*) o. ww. (Prov.) beugelen, balspel spelen.

Horniss, (*-e*) v. horzel, paardenvlieg v.

Hornist, (*-en*, mv. *-en*) m. hoornist, horenblazer m.

Horn-jagd v., **-jagen,** o. (Jachtw.) horenjacht v.; *-käfer* m. eenhoornige drekkever m.; *-kamm* m. hoornen kam m.; *-kirsche* v. kornoelje v.; *-klammer* m. hoorn krammetje o.; *-klampe* v. (Zeew.) klamp m. met horens; *-klappe* v., Z. *-klammer*; *-klee* m. steenklaver, peulklaver v.; *-kluft* v. (Veea.) scheur, spleet v. in den hoef; *-klüftig* bijv. nw. met gekloofden hoef; *-knopf* m. hoornen knoop m.; *-koralle* v. hoornkoraal o.; *-kraut* o. hoornkruid, vogelkruid o.; *-kuchen* m., Z. *-affe*; *-kümmel* m. (Pl.) karweizaad o.; 2. wilde komijn m.; *-laterne* v. hoornen lantaren v.; *-leim* m. perkamentlijm v.; *-leiste* v. (Meub.) dwarslijst v.; *-lerche* v. (Nat. hist.) horenleeuwerik m.; *-leuchte* v. lantaren v. met hoornen ruiten; *-messer* o. (Kamm.) hoornmes o.; *-meie* v. hek o. met eene poort aan weerszijden; *-mohn* m. gehorende slaapbol m.; *-pflanze* v., Z. *-koralle*; *-platte* v. hoornen plaat v.; *-pomeranze* v., *-porphyr* m. porfier o. op hoornsteen; *-presse* v. (Kamm.) kammakerspers, hoornpers v.; *-quecksilber* o. zoutzuur kwikzilver o.; *-raspel* v. hoornrasp, hoornvijl v.; *-richter* m. (Kamm.) werktuig o. om het hoorn te persen en te vormen; *-rose* v. (Pl.) wilde roos, elegantieroos v.; *-salbe* v. hoefzalf v.; *-samen*, —*schwamm* m. (Pl.) melde v., hoornzwam m.; 2. hoornzaad o.; *-satz* m. (Jachtw.) koordversiersel o. om den jachthoren; 2. (Muz.) stuk o. voor den horen; *-schein* m. nieuwe maan v. in Februari; *-schiefer* m. hoornlei v.; *-schlange* v. horenslang v.; *-schluss* m. (Red.) gehorend besluit, dilemma o.; *-schnabel* m. (Nat. hist.) horensnavel m.; *-schnecke* v. zeehoren m.; 2. hoekige rots v.; *-schrot* o. (Kamm.) hoornvijlsel o., afval m. van hoorn; *-silber* o. koolzuur zilver o.; —*erz* o., Z. *-erz*; *-sohle* v. (Hoefsm.) hoornzool v.; *-spalte* v., Z. *-kluft*; *-spaltig* bijv. nw., Z. *-klüftig*; *-span* m., Z. *-schrot*; *-spitze* v. punt v. van een horen; 2. stuk, eind o. hoorn *-stati*, *-stätt* v. (Bergw.) ruimte v. bij de kruk van den hoornhaspel; *-stein* m. bazalt o.; —*breccie* v. rots- of bergkiezelmarmer o.; —*krystall* m. valsch kristal o. van kwartsagaat; —*porphyr* m., Z. *-porphyr*; —*wacke* v. bergkiezelwak o.; *-strauch* m. (Pl.) kornoeljeboom m.; *-thier* o. gehoornd dier, horendier o.; *-träger* m., Z. *Hörnerträger*.

Hornung, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Februari m., sprokkelmaand v.; *-sblume* v. sneeuwklokje o.; *-hecht* m. snoek m., die in Februari kuit schiet.

Hornussen, (*hornusste, gehornusst*) o. ww., Z. *hornigeln*; 2. (Prov.) sneeuwen, stormen.

Horn-vieh, (*-(e)s*) o., z. m. horenvee o., horenvoeters m. mv.; —*zins* m. cijns m., belasting v. op het horenvee; *-vogel* m. casuaris m., Z. *Casuar*; *-wand* v. (Hoefsm.) renwand, hoefzijde v.; *-werk* o. (Vest.) horenwerk, buitenwerk o. met twee halve bolwerken; *-wissmuth* m. hoornachtig bismuth o.; *-zahn* m. (Nat. hist.) tanthoren m.; *-zange* v. (Kamm.) groote kammakerstang v.; *-zungenmäuschen* o., *-zungenmuksel* m. hoorntongspier v.

Horopter, (*-s*, mv. *Horopter*) m. gezichtslijn v., vizier o.

Horoskop, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Sterrenk.) uuraanwijzer m.; (fig.) planeetlezing v.

Horrend, (*-er, -st*) bijv. en b. verschrikkelijk, ijselijk, afgrijselijk.

Horribel, bijv. nw. en b. afgrijselijk, horribel.

Horridoh, tussch. (Jachtw.) hoezee! halloh!)

Hör-rohr, (*-rohr(e)s,* mv. *-röhre*) o. hoorbuis v., spreekhoren m.; 2. (Gen.) borsthoortuig o., hoorbuis v., stethescoop m.; *-saal* m. gehoorzaal v.; *-sage* v., *-sagen* o. gerucht, mondeling bericht o., Z. *Hörensagen.*

Horst, (*-es,* mv. *-e* of *-en*) m.,

Horste, (*-n*) v. struikgewas, rietgewas o., Z. *Geilhout;* 2. boschje o.; 3. nest o. eens roofvogels; (fig.) burcht m., kasteel o.

Horsten, (*horstete, gehorstet*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) nestelen, een nest bouwen; 2. wonen.

Hörstube, (*-n*) v. gehoorzaal v., auditorium o.

Hort, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (veroud.) rots v., rotsblok o.; 2. veilige plaats v., toevluchtsoord o., schuilplaats v.; (fig.) hoop v., steun m., bescherming, toevlucht v.; 3. verborgen schat, begraven schat m.

Horte, (*-n*) v. Z. *Hürde.*

Hör-trichter, (*-ters,* mv. *-ter*) m., Z. *-rohr; -weite* v. bereik o. van het gehoor, afstand m. waarop iets gehoord kan worden, gehoorwijdte v.; *-werkzeug* o. (Ontlk.) gehoorwerktuig, gehoororgaan o.; 2. gehoorwerktuig, klankversterkend werktuig o.; *-zeuge* m. oorgetuige m.; *-zimmer* o., Z. *-stube.*

Hosche, (*-n*) v. houten koker, trechter m.; (Schoenm.) afval m. van het leer, die tot verhooging van de leest gebruikt wordt.

Hoschen, (*hoschte, gehoscht*) o. ww. glippen, glijden; 2. bedr. ww. door een trechter storten, gieten; (fig.) uitjouwen, bespotten.

Höschen, o. (verkl.) broekje o., kleine korte broek v.; 2. onderste bekleeding v. van den vlaswortel; (Org.) orgelpijp v. uit een mengsel van tin en lood bestaande; 3. mv. (bij bijen), aan de achterpooten klevend was o.

Hose, (*-n*) v. kuipje, tonnetje, tobbetje, vlootje o., Z. *Butterhose;* 2. (Nat.) hoos, waterhoos v.; II. (gewoonl. mv. *-n*), broek v.; *lange -,* lange broek, bovenbroek v., pantalon m.; *seine -n liegen nicht gut an,* zijne broek zit niet goed; *die -n hinunter thun,* de broek afstroopen; *seine Frau hat die -n an,* zijne vrouw heeft de broek aan, is baas; *das Herz ist ihm in die -n gefallen,* het hart, de moed is hem in de schoenen gezakt; *die -n des Federviehes,* stuit v.; (fig., gemeenz.) *sie sind zwei -n eines Tuches,* zij zijn lieden van hetzelfde slag; (Hoefsm.) beenpijp v. van het paard tusschen knie en koot.

Höseln, (*höselte, gehöselt*) o. ww., m. *h.* (van bijen), den honig binnenbrengen; 2. bedr. ww. Z. *hosen.*

Hosen, (*hoste, gehost*) bedr. ww. in de broek steken, eene broek aantrekken; *gehos(e)te Tauben,* met veeren aan de pooten.

Hosen-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. broekband m.; 2. kouseband m.; (Gesch. van E.) *der Orden vom —e,* orde v. van den kouseband; 3. (Nat. hist.) Z. *Strumpfhosen; -bund* m. broekband m., ceinture v.; *-butter* v. vaatjesboter, tonboter v.; *-flicker* m. broeklapper m.; 2. (Nat. hist.) vierjarig wild zwijn o.; *—in* v. broeklapster v.; *-gurte* v., *-gürtel* m., Z. *-band; -halfter* o., *-heber* m., Z. *-träger; -klappe* v. broekklep v.; *-knopf* m. broekknoop m.; *-koch* m. draagriem, schouderriem m.; *-latz* m., Z. *-klappe; -laufen* o. (in Beieren), wedloop m. waarbij twee loopers ieder met één been in dezelfde broek steken; *-los* bijv. en b. zonder broek; *der —e,* sans-culotte; *-nestel* v., Z. *-band; -sack* m., Z. *-tasche; -schlitz* m. gulpje, splitje o. in eene broek; *-schnalle* v. broekgesp v., kouseband m.; *-schneider* m. broekenmaker m.; *-seufzer* m. (Volkst.) poep, wind m.; *-spreizer* m. selderij v.; *-stricker* m. kousenwever m.; *-tasche* v. broekzak m.; *-träger* m. draagband m., bretel v.; *-zeug* m. broekstof v.

Hospes, (onb.) m. gast, gastvriend, huisvriend m.; it. kastelein, waard, hospes m.

Hospital, (*-(e)s,* mv. *Hospitäler*) o. gasthuis, ziekenhuis, hospitaal, lazaret o.; 2. bijv. nw. gastvrij.

Hospital-arzt, (*-arztes,* mv. *-ärzte*) m. geneesheer m. in een ziekenhuis &; *-brand* m. hospitaalbrand m.; *-meister* m. huismeester m. in een ziekenhuis, hoofdopzichter, directeur m. in een hospitaal &; *-schiff* o. (Zeew.) hospitaalschip, ziekenschip o.; *-verwalter* m. bestuurder, huismeester m. in een ziekenhuis; *-vorsteher* m., Z. *-meister.*

Hospitant, (*-en,* mv. *-en*) m. hij, die als vreemdeling of gast eene voorlezing aanhoort, een college bijwoont.

Hospitiren, (*hospitirte, hospitirt*) o. ww., m. *h.* (Schoolt.) de openbare voorlezingen bijwonen gedurende eenigen tijd.

Hospitium, (*-s,* mv. *Hospitien*),

Hospiz, (*-es,* mv. *-e*) o. klooster o., herberg v., logement o.

Hospodar, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. hospodar, vazalvorst m. van Turkije.

Hospodarat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. waardigheid v. van hospodar, hospodarschap o.

Hossepossen, (*hosseposste, gehosseposst*) bedr. ww. heen en weer stooten, schommelen, hossen.

Hostie, (*-n*) v. (Godsd.) brood o., bij het avondmaal, gewijde ouwel v., Hoogwaarde o., Hostie v.; (Kath.) *Segnung der -,* consecratie v.; *die - in die Höhe heben,* de hostie opheffen; *-ngefäss* o. (Kath.) hostiekastje o., hostievaas, ciborie v.; *-nhäuschen* o. sakramentshuisje o., tabernakel m.

Hotel, (*-s,* mv. *-s*) o. groot heerenhuis, aanzienlijk woonhuis, paleis, groot openbaar gebouw, hotel o.; it. logement, hotel o.

Hott! tussch. hot!, rechts!; *- fahren wollen,* rechts willen wenden; *- und har,* rechts en links.

Hotte, (*-n*) v. draagkorf m., draagmand v., Z. *Butte.*

Hotten, (*hottete, gehottet*) o. ww. (Volkst.) gaan, loopen, voortgaan, voortuitgaan; (fig.) *es will mit der Sache nicht -,* de zaak wil niet lukken, vlotten.

Hottentottenfeige, (*-n*) v. (Pl.) vrucht v. van den middagsbloem.

Hottentotts-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m. roode zee- of goudbrasem m.; *-götze* m. (Nat. hist.) sprinkhaan m. aan de kusten der Middellandsche Zee.

Hottonie, (*-n*) v. (Pl.) waterduizendblad o.

Hotze, (*-n*) v. wieg v., schommel m.; 2. gedroogde vrucht v., Z. *Hutzel.*

Hotzel, (*-n*) v., Z. *Hotze;* (fig.) - of *-männchen* o. mager, schraal man m., geraamte o.

Hotzelig, (*-er, -st*) bijv. nw. gerimpeld, ineen gekrompen.

Hotze(l)n, (*hotz(el)te, gehotz(el)t*) bedr. ww. wiegen, schommelen, heen en weer schudden; 2. o. ww., Z. *hutzeln, schrumpfen.*

Houris, v. mv. jonge eeuwig schoone vrouwen v. mv. in het Turksche paradijs, houris v. mv.

Hu! hu hu! (tussch.) uitroep van schrik, ha!

Hü! (tussch.) links! *hü und hott,* links en rechts.

Hub, (*-(e)s,* mv. *Hübe*) m. optillen, oplichten, opheffen o., optilling, oplichting, opheffing v.; (fig.) *einer Sache den - geben,* den eersten stoot geven, aan den gang maken; 2. (bij handwerken), schiften, scheiden, uitzoeken o., schifting v.; 3. (Werkt.) lichting v., hoogste punt o. van lichting; it. Z. *Aushub.*

Hube, (*-n*) v. (Landb.) Z. *Hufe;* 2. kuip v., ton m.

Hubel, (*-s,* mv. *Hubel*) m. (Giet.) mengtrog m.

Hüb(b)el, (*-s,* mv. *Hüb(b)el*) m., Z. *Hügel;* it. *Höcker;* 2. (Pl.) binnenste navel m. van sommige zaadkorrels.

Hüb(b)elchen, o. (verkl.) Z. *Hübel.*

Hübelicht, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *hügelicht.*

Hüben, bijw. (gemeenz.) *hüben und drüben,* hier en aan den overkant, Z. *diesseits.*

Hübsch, (*-er, -est*) bijv. en b. hupsch, lief, mooi, aangenaam, prettig, bekoorlijk, beleefd, bescheiden; *-er Hut,* hupsch, vlug; *das steht -,* vlug, sierlijk; *-e Aufführung,* goed gedrag; (fig.) *-e Gelegenheit,* goed, gunstig; *geht - nach Hause,* ordentelijk; *verhalte dich - ruhig,* wees nu terdeeg stil; *- artig sein,* heel zoet zijn; *- Geld verdienen,* aardig, flink geld verdienen; *das ist nicht -,* dat is niet lief, mooi, dat staat leelijk; *-heit* v. liefheid, aardigheid, vlugheid, vroolijkheid v.

Hübschen, (*hübschte, gehübscht*)

bedr. ww. opsieren, opschikken, versieren, mooi maken; 2. o. ww. mooi worden.

Hubzähler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. (van een stoomwerktuig), sluitklink v.

Huch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. forel v.

Hucheln, (*huchelte, gehuchelt*) o. ww. achter den zakdoek lachen, bedekt lachen, gichelen.

Huche, (*-n*) v. rug, bochel m.; *-pack*, op den rug, op den schouder.

Hucke, (*-n*) v., Z. *Hocke.*

Huckelloch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. (Kolenb.) rond gat o. om lucht door te laten trekken.

Hückeln, (*hückelte, gehückelt*) o. ww. strompelen, voortspringen, hinkende voortgaan.

Hucken, (*huckte, gehuckt*) o. ww., Z. *hocken.*

Huckepack, bijw. (gemeenz.) *- tragen*, op den rug, op den schouder.

Hucker, (*-s*, mv. *Hucker*) m., Z. *Hocker;* 2. Z. *Huker; -scheit* o. (Kolenb.) groote houtstapel m.

Hudel, (*-s*, mv. *Hudel*) m., Z. *Lumpen;* (fig.) vod o., kleinigheid, beuzeling v., verknoeid werk o.; Z. *Lump.*

Hudelei, (*-en*) v. knoeiwerk, broddelwerk, verknoeid werk o., knoeierij, kladderij v.; 2. plagerij, kwelling v.

Hud(e)ler, (*-s*, mv. *Hud(e)ler*) m. knoeier, kladder, slecht werkman, stumper m.; 2. plager, kweller, onruststoker m.

Hud(e)licht, (*-er, -st*) bijv. nw. verknoeid, verbroddeld.

Hudeln, (*hudelte, gehudelt*) bedr. ww. verknoeien, verbroddelen, vertroetelen; *etw. obenhin -*, zeer oppervlakkig afwerken; 2. kwellen, plagen, lastig vallen; *sich von jemn. - lassen*, laten mishandelen, plagen.

Hudel-volk, (*-s*) o., z. m. gemeen volk, gepeupel, janhagel o.; *-wisch* m. schuurlap, wrijflap m.

Huf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hoef, hoefklauw m.; *abgetretener, abgenutzter -*, afgesleten hoef m.; *Thiere mit gespaltenem -e*, Z. *zweispaltig;* 2. hoefijzer o.

Huf-abfall, (*-(e)s*) m., z. m. afvallen o. van den hoef; *-bein* o. hoefbeen o.; *-beschlag* m. beslag, hoefijzer o.

Hufe, (*-n*) v. stuk o. landhoeve, maat v., gerooid bosch, open veld van 30 akkers.

Hufeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. hoefijzer o.; *einem Pferde - aufschlagen*, een paard beslaan; *in Gestalt eines -s*, in den vorm eens hoefijzers; (Volkst., fig.) *sie hat ein - verloren*, zij is hare eer kwijt.

Hufeisen-dorn, (*-dorn(e)s*, mv. *-dörner*) m. vormijzer o., houvast, klauw, spil, doorslag, stempel m.; *-förmig* bijv. nw. hoefijzervormig; *-kraut* o. hoefijzerkruid o.; *-nase* v. (Nat. hist.) hoefijzerneus m. (vledermuis); *-pult* o. rond uitgesneden lessenaar m.; *-sack* m. hoefsmidszak m.; *-stab* m. hoefsmidsijzer o.; *-tisch* m. rond uitgesneden tafel v.

Hufen, (*hufte, gehuft*) bedr. ww. Z. *behufen;* 2. met een hoef voorzien; (Nat. hist.) *gehuft*, hoeven hebbende; *gehufte Thiere*, eenhoevige dieren o. mv.; 3. o. ww., m. *h.* achteruitslaan; it. hoeven hebben; 4. achteruitgaan, teruggaan.

Hüf(e)ner, (*-s*, mv. *Hüf(e)ner*) m. boer, landman m., die 30 akkers land bezit, hoevenaar m.

Hufen-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *-steuer; -gericht* o. dorpsgerecht o. over misdaden op het platte land bedreven; 2. gebied o. van een dorpsrechter; *-groschen* m., Z. *-steuer; -gut* o. hoeve, boerderij v. van 30 akkers, *-haber, -hafer* m. belasting v. in haver aan den grondeigenaar te betalen; *-meister* m. ontvanger m. der pachtgelden of belastingen op de hoeve; *-pfennig* m., Z. *-steuer; -recht* o. recht o. van den eigenaar om van den pachter te erven; *-richter* m. dorpsrechter, dorpsschout m.; *-schosz* m., Z. *-steuer; -schlag* m. in akkers verdeelde landerijen v. mv.; it. Z. *Hufschlag* (3); *-steuer* v., *-zins* m. grondbelasting v., cijns m., schatting v.

Hufer, (*-s*, mv. *Hufer*) m. dier o. met hoeven, b. v. *Einhufer*, eenhoevig dier, paard &.

Huf-erschütterung, v. afvallen, opdrogen o. van het hoorngedeelte van den hoef; *-förmig* bijv. en b. hoefvormig; *-gänger* m. hoeflooper m., dier o., dat op de hoeven loopt; *-geschwür* o. hoefzweer v.; *-hammer* m. (Hoefsm.) hoefhamer m.

Hufig, bijv. nw. met hoeven voorzien.

Huf-knotig, bijv. nw. knoestig aan den hoef; *-kraut* o. Jerichoroos v.; *-lattig, -lattich* m. hoefblad o., brandlatuw v.; *-nagel* m. hoefnagel, hoefspijker m.; it. oude Hongaarsche wijn m.; *—eisen* o. (Hoefsm.) spijkermal m., ijzer o. met gaten tot het vormen der spijkerkoppen, *-räumer* m., *-raspel* v. ijzeren schopje o., rasp, vijl v. om den hoef te zuiveren; *-schaden* m. kwetsing v. van den hoef; *-schlag* m. hoefslag, beslag, beslaan o. van een paard; 2. hoefslag, slag m. met den hoef; 3. spoor o., stap m. van een paard; 4. bebouwbaar land o.; *-schmied* m. hoefsmid m.; *-stempel* m., Z. *Hufeisendorn.*

Hüft-ader, (*-n*) v. (Ontlk.) heupader v.; *-bein* o. heupbeen o.; (Ontlk.) stuitbeen, staartbeen o.; 2. Z. *Dam-, Sitz -, Scham-bein; —loch* o. heupbeengat o.; *—muskel* m. sluitspier v.; *—nerve* m. sluitzenuw v.; *-blatt* o., Z. *-bein; -blutader* v. heupader v.

Hüfte, (*-n*) v. heup, schoft v.; (van een schip), windvoering v.

Hüften-lahm, bijv. nw. lendelam, ontheupt, ontwricht; *-muskel* m. heupspier v.; *-sohn* m. (Fabell.) Bacchus m., uit de heup van Jupiter geboren.

Hufthier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Nat. hist.) gehoefd dier, dier o. met hoeven.

Hüft-horn, (*-horn(e)s*, mv. *-hörner*) m. jachthoren m.; *-knochen* m., Z. *-bein; -lahm* bijv. nw., Z. *hüftenlahm; -nerv* m. heupzenuw v.; *-pfanne* v. heupholte v.; *-pulsader, -schlagader* v. (Gen.) heup-polsader v.; *-schmerz* m. heuppijn, pijn v. in de heup; *-stück* o. (Vleeschh.) lendestuk o.; *-verrenkung* v. heupontwrichting v.; *-weh* o. heupjicht v., Z. *-schmerz.*

Huf-zange, (*-n*) v. (Hoefsm.) hoeftang, hoefsmidstang v.; *-zwang* m. volvoetigheid v.; *den — bekommen*, volvoetig worden; *-zwängig* bijv. nw. volvoetig.

Hugel, (*-n*) v. (Suikerb.) kring m. aan de vormen.

Hügel, (*-s*, mv. *Hügel*) m. heuvel m., hoogte v.; (van zand &), hoop m.; (van mollen), molshoop m.; (Aardr.) alleenstaande hoogte v., heuvel, bergtop m.; (aan het lichaam), knobbel, bochel, bult m.; *kleiner - auf der Haut*, puist v.; (Pl.) knobbel m.

Hügelab, bijv. naar beneden, afwaarts, benedenwaarts, den heuvel af.

Hügelauf, bew. naar boven, opwaarts, den heuvel op.

Hügelchen, (verkl.) heuveltje, knobbeltje, bocheltje, bultje, puistje o., Z. *Hügel.*

Hügelförmig, hügelicht, bijv. en b. op heuvels, knobbels gelijkend, heuvelvormig.

Hügelicht, hügelig, bijv. en b. heuvelachtig, met heuvels, knobbels bedekt.

Hügeln, (*hügelte, gehügelt*) bedr. ww. hoogen, ophoogen; 2. wed. ww. *sich -*, zich als een heuvel verheffen.

Hügel-rohr, (*-rohr(e)s*, mv. *-röhre*) o. heuvelriet o.; *-rücken* m. heuvelrug m.

Hugenott, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. hugenoot m., hugenootte v.

Hugenottisch, bijv. en b. van de hugenooten, op de wijze der hugenooten.

Hu(h)! tussch. o!, sjoeg!, hu!

Huher, (*-s*, mv. *Huher*) m. uil m.

Huhn, (*-(e)s*, mv. *Hühner*) m. (Nat. hist.) hoen o., kip, hen, huishen v.; *Hühner halten*, kippen, hoeders houden; *welsches, indianisches -*, kalkoen m.; *junges -*, kuiken o., Z. *Hühnchen; - mit einem Federbusche*, kuifhoen o., kuifhen v.; (Kookk.) *das verlorne -*, soort van hutspot v.; 3. (Jachtw.) patrijzen m. mv.

Hühnchen, o. (verkl.) hoentje, kippetje, kuiken o.; *fettes -*, kapoen o.

Hühner-aar, (*-aar(e)s*, mv. *-äre*) m., Z. *-geier; -abend* m. partij v. van bruid en bruidegom op den avond vóór het huwelijk; *-artig* bijv. en b. hoenderachtig, tot het hoendergeslacht behoorend; *-auge* o. eksteroog o., likdoorn m.

Hühneraugen-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. likdoornboom m.; *-beere* v. likdoornbes v.; *-operateur, -schneider* m. likdoornsnijder m.; *-pflaster* o. likdoornpleister v.; *-salbe* v. likdoornzalf v.

Hühner-beize, (*-n*) v. patrijzenjacht v.; *-biss* m. (Pl.) vogelkruid, muurkruid, muizenoortje o.; *-blindheit* v. blindheid v. der kippen; *-blind* bijv.

nw. (gemeenz.) kippeblind; *-braten* m. gebraden hoen o.; *-brühe* v. hoendersoep, kippensoep v.; *-brust* v. kippeborst v.; *-darm* m., Z. *-biss*; *-dieb* m. (gemeenz.) kippendief, hoenderdief, kuikendief m.; 2. (Nat. hist.) wezel v.; it. Z. *-geier*; *-ei* o. hoenderei, kippenei o.

Hühnerer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. hoenderverkooper, poelier m.

Hühner-fang, (*-(e)s*) m., z. m. patrijzenjacht v.; *-fanger* m. jager m. met het patrijzennet; *-feder* v. kippeveer v.; *-fleisch* o. kippe(n)vleesch o.; *-frau* v. hoenderverkoopster, poelierster v.; *-fresser* m., Z. *-geier*; *-fricassee* o. stoofsel o. van jonge hoenders; *-fühler* m., Z. *-taster*; *-garn* o. patrijzennet o.; *-geier* m. hoendergier, wouw m.; *-geschlecht* o. hoendergeslacht o.; *-geschrei* o. schreeuwen o. der kippen, gekakel o.; 2. Z. *-ruf*; *-hahn* m. haan, huisbaan m.; *-hamea* m., Z. *-garn*; *-handel* m. hoenderhandel m.; *-händler*, *-händlerin*, Z. *Hühnerer*, *-frau*; *-haus* o. kippenhok, hoenderhok o.; *-hof* m. plaats v. waar hoenders en ander gevogelte gehouden wordt; *-hund* m. patrijshond m.; *-hirt*, *-hüter* m. hoenderhoeder m.; *-jagd* v. vogeljacht v.; *-klee*, *-kohl* m. kwendel v., wilde tijm m.; *-korb* m. hoedermand v.; 2. kippenhok, kuikenhok o.; *-lager* o. (Jachtw.) wijkplaats v. der patrijzen; *-laus* v. hoenderluis v.; *-leder* o. fijn schape(n)leder o.; *-leiter* v. hoenderrek o.; *-mann* m., Z. *-handler*; *-markt* m. hoendermarkt v.; *-milch* v. (Pl.) vogelmelk v., veldajuin m.; 2. (Kookk.) dooier m. van een ei met water en suiker; *-mist* m. hoendermest, kippendrek m.; *-nest* o. hoendernest o.; *-netz* o., Z. *-garn*; *-nudler* m. hoendervetmester m.; *-pastete* v. kippenpastei v.; *-raute* v. lente-veronica v.; *-ruf* m. (jachtw.) gekraai o. der patrijzen; 2. (Vog.) lokfluitje o.; *-schrot* o. (Jachtw.) hoenderhagel m.; *-schwamm* m., Z. *-biss*; *-stall* m., Z. *-haus*; *-stange* v. roest v., roeststok m., hoenderrek, kippenrek o.; *-steige* v. kippenhok o.; 2. Z. *-leiter*; *-stopfer* m., Z. *-nudler*; *-taster* m. (Scherts.) keukenklauwer, bemoeial, janhen, jaugat m.; *-treppe* v., Z. *-leiter*; *-tritt* m., Z. *-darm*; *-vieh* o. gevogelte o.; *-vögel* m. mv., Z. *-geschlecht*; *-vogt* m. poelier m.; 2. hij, die belast is met de ontvangst van de belasting op het gevogelte; *-wärter*, *—in*, hij, zij, die belast is met de verzorging van het gevogelte; *-weh* o. keelgezwel o., krop m.; (oneig.) kinkhoest m.; *-weib* o., Z. *-frau*; *-weihe* v., Z. *-geier*; *-wicke* v. Syrische wik(ke) v.; *-wurz(el)* v. (Pl.) kraanvogelbek m.; *-zehnt(e)* m. tiend v. in gevogelte; *-zug* o., Z. *-garn*; *-zins* m. cijns m., belasting v. op het gevogelte; *-zucht* v. vetmesten o. van hoenders.

Huhu, (*-s*, mv. *-s*) m., Z. *Uàu.*

Hui! tussch. he!, heisa!, schielijk!, flink!, voort!; *-! da war er fort*, en meteen, op eens was hij weg; 2. m. zelfst. *in einem -*, in een oogwenk, in een oogenblik, op eenmaal.

Huien, (*huite*, *gehuiet*) o. ww. haasten, spoeden, ijlen.

Huk, (*-es*, mv. *-e*) m. of **Huke,** (*-n*) v. (Zeew.) punt, spits v., voorgebergte o., kaap v.; (Visch.) hoek m.; (Gen.) huig v.

Huke, (*-n*) v. (Tikt.) hoek m., Z. *Hocke.*

Huker, (*-s*, mv. *Huker*) m. (Zeew.) hoeker m.; *-boot* o. hoekersloep v.

Huld, v., z. m. genegenheid, welwillendheid, gunst, genade v.; *jem. mit - behandeln*, met welwillendheid, goedheid &; *jemn. seine - schenken*, genegenheid, gunst; 2. hoog aanzien o., gunstbetoon o., bescherming v.; *ich empfahl mich seiner -*, genade v.; *die - Gottes* genade.

Huld-blick, (*-(e)s*, mv. *e*) m. genadige, vriendelijke, welwillende blik m.

Hulden, (*huldete*, *gehuldet*) bedr. ww. genegen zijn, liefhebben.

Huld-gestalt, (*-en*) v. vriendelijke gestalte, liefelijke verschijning v.; *-göttin* v. (Fabell.) Gratie v.; (fig.) beminnelijk meisje o.

Huldig, bijv. nw. verplicht te huldigen, trouwplichtig, leenplichtig.

Huldigen, (*huldigte*, *gehuldigt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, huldigen, hulde bewijzen, trouw zweren, als meester erkennen; *dem Gesetze -*, gehoorzamen; *dem schlechten Geschmacke -*, navolgen; *den Vorurtheilen -*, toegeven, geloof schenken aan; *der Wahrheit -*, hulde doen, bekennen; *einer Meinung -*, overeenstemmen met; *jemn. -*, trouw zweren, leenplichtig zijn; *einer falschen Gottheit -*, aanbidden.

Huldigung, v. huldiging, trouwzwering v.; *die - leisten*, Z. *huldigen*; (fig.) hulde v., eerbied m., bewondering, goedkeuring, adhesie v.

Huldigungs-brief, (*-(e)s* mv. *-e*) m. huldigingsbrief m., huldigingsoorkonde, -akte v.; *-eid* m. eed m. van inhuldiging, eed m. van getrouwheid; *-feier* v. inhuldigingsfeest o., plechtigheid v., dag m. der inhuldiging; *-feierlichkeit* v. inhuldigingsplechtigheid v.; *-fest* o., Z. *-feier*; *-formel* v. inhuldigingsformulier o.; *-groschen* m. gedenkpenning v. der inhuldiging; *-lehen* o., Z. *Lehenwaare*; *-münze* o., Z. *-groschen*; *-tag* m. dag m. der inhuldiging.

Huldin, (*-nen*) v., Z. *Huldgöttin.*

Huld-reich, (*-er*, *-st*) bijv. nw. rijk aan bevalligheid, gratie; (fig.) genadig, goedgunstig, goedertieren, liefdevol; *-reiz* m. bevalligheid, schoonheid, gratie v.; *-voll* bijv. nw., Z. *-reich.*

Hulf, (*-en*) v. kussentje o. onder het gareel van een trekpaard.

Hülfbegierig, bijv. nw. hulp begeerende, verlangend naar hulp &.

Hülfe, (*-n*) v. hulp v., bijstand m., ondersteuning, medewerking v., steun m.; *jemn. zu - eilen*, *kommen*, te hulp snellen, komen; *jemn. - leisten*, iem. helpen, bijstand, hulp verleenen, ondersteunen; *jem. um - bitten*, *flehen*, iem. om hulp smeeken; *-, um - schreien*, *-, um -, zu - rufen*, om hulp roepen; *zu -!*, help! help!; *mit Gottes -*, met Gods hulp; *einer Festung zu - kommen*, te hulp komen, ondersteunen; (fig.) *jems. Gedächtnisse zu - kommen*, iem. helpen herinneren; *mit - der Nacht*, onder begunstiging v. &; *mit - eines Brecheisens*, met behulp van; *mit seiner -*, met zijne hulp; (Ger.) gerechtelijke handbieding, executie v.; *die - thun*, een vonnis ten uitvoer leggen, brengen; *ein Urtheil, auf welches - geleistet werden muss*, vonnis, arrest o.; *- leisten*, hulp verleenen, bijstand bieden; *in sein Gut ist die - wirklich ergangen*, zijn goed zal gerechtelijk verkocht worden; (Rijk.) *die -*, al wat de rijder doet tot besturing van zijn paard, toom m., sporen v. mv., stem v., knieën v. mv. &; *- mit den Schenkeln*, met de knieën (het paard) aanzetten; *die - geben*, (een paard) besturen; (Volkst.) *angebotne - hat keinen Lohn*, aangeboden diensten zijn zelden welkom; 2. persoon m. die hulp verleent, hulp m. en v., helper m., helpster v.; 3. hulpmiddel, redmiddel o.

Hülfentblöszt, bijv. nw. hulpeloos, van hulp verstoken, Z. *hülflos.*

Hülferuf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. geschreeuw o. om hulp, hulpgeschreeuw o., noodkreet m.

Hülf-fertig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. hulpvaardig, bereid om te helpen, behulpzaam, dienstvaardig; *-leister* m. helper m., hulp v.; 2. redder, beschermer, gedienstige geest m.; *-leistung* v. hulp v., hulpbetoon o.

Hülflich, bijv. en b. (veroud.) Z. *hülfreich.*

Hülf-los, (*-er*, *-est*) bijv. en b. hulpeloos, verlaten, zonder hulp, hulpbehoevend; *der —e Zustand*, hulpeloos; *— lassen*, verlaten, zonder hulp achterlaten; *-losigkeit* v. hulpeloosheid v., hulpelooze toestand m.; *-rede* v. uitvlucht, voorwendsel o.; *-reich* bijv. nw. hulpvaardig, behulpzaam, dienstvaardig, liefdadig; *—e Hand leisten*, de behulpzame hand bieden; (Volkst.) een handje helpen.

Hülfs-adresse, (*-n*) v. (Hand.) adres o. in geval van nood; *-amt* o. betrekking v. van hulprediker, adsistent, adjunct m.; *-anlage* v. ondersteuningsfonds o.; *-arm* m. (Bergw.) steunarm m.; *-armee* v. hulpleger o.; *-auflage* v. (Ger.) bevel o. tot gerechtelijke handbieding, executie; *-aussagewort* o., Z. *-zeitwort*; *-bahn* v. (Spoorw.) zijweg, zijtak, neventak m.; *-band* o. (Ontlk.) bijbehoorend ligament o.; *-beamter* m. ambtshelper, adjunct, hulpprediker m.; *-bedürftig* bijv. nw. hulpbehoevend, behoeftig, arm; *—keit* v. hulpbehoevendheid, behoeftigheid, behoefte, armoede v.; *-begriff* m. leidende gedachte, hoofdgedachte v.; *-bischof* m. coadjutor, ambtshelper, benoemde opvolger m. van een bisschop, wijbisschop, suffragaat m.; *-bitte* v. (Ger.) tweede verzoek o. bij afwijzing van het eerste; *-boot* o. reddingboot v.; *-brief* m. (Ger.) gerechtelijke volmacht v. tot handbieding, executie v.; *-buch* o. hulpboek o.;

-construction v. (Meetk.) hulplijnen v. mv.; *-erbietung* v. aanbod o. van hulp, ondersteuning, hulpaanbieding v.; *-gebot* o., Z. *-auflage; -geld* o. (Ger.) gerechtskosten m. mv.; 2. (Fin.) geldelijke ondersteuning, subsidie v.; *-genoss* m., Z. *Bundesgenoss; -glied* o. orgaan o.; *-grund* m. bijkomend bewijs o.; 2. (Ger.) ondergeschikt argument o.; *-heer* o., Z. *-armee; -kasse* v. hulpkas v., fonds o. tot ondersteuning der armen; 2. hulpkas, hulpbank, bijbank v.; 3. reservekas v., reservefonds o.; *-kenntniss* v. voorbereidende kundigheid, hulpwetenschap v.; *-kirche* v. hulpkerk, noodkerk, bijkerk v.; *-klage* v. ondergeschikte (aan)klacht v.; *-kreuz* o., Z. *-arm; -krieg* m. oorlog m., die voor of met een bondgenoot gevoerd wordt, hulpkrijg m.; *-laut* m. (Spraakk.) medeklinker m.; 2. ingeschoven klinker m.; *-leistung* v., Z. *Hülfleistung; -linie* v. (Meetk.) hulplijn v.; *-macht* v. verbondene mogendheid v., gealliëerde v.; *-maschine* v. (Spoorw.) hulpmachine v.; *-mittel* o. hulpmiddel, redmiddel o.; (Gen.) hulp-, geneesmiddel o.; (Ger.) ondergeschikt middel o.; *-nerv(e)* m. (Ontlk.) hulpzenuw v.; *-note* v. (Muz.) hulpnoot, sievennoot m.; *-prediger* m. hulpprediker m.; *-quelle* v. hulpbron v., hulpmiddel o.; *-recht* o. recht o. tot executie, tot handbieding; *-riegel* m. (Mijnw.) dwarsgrendel m. tusschen de deurstijlen; *-satz* m. (Red.) hulpterm m., ontleend bewijs o., hulpstelling v., lemma o.; *-steuer* v., Z. *-geld; -stimme* v. (Muz.) begeleidende stem, vulstem v.; *-stollen* m. (Bergw.) wateraanbrengende nevengalerij v.; *-tag* m. dag m. bestemd voor den huur- of leendienst; *-thürstock* m. (Bergw.) stijl m. tusschen de deuren in een mijngang; *-ton* m. (Muz.) hooge toon m. voor eene trilling; *-truppe* v. hulptroep m.; *-verein* m. vereeniging v. tot het verleenen van hulp; *-volk* o., Z. *-truppe; -vollstreckung* v. (Ger.) handbieding, executie v.; *-wissenschaft* v. hulpwetenschap, voorbereidende wetenschap v.; *-wort* o. hulpwoord, verklarend woord o.; 2. -, *-zeitwort* o. hulp(werk)woord o.; *-zwang* m. (Ger.) Z. *-vollstreckung.*

Hülfwurz, (*-würze*) v. witte maluwe v.; 2. heemst v., kaasjeskruid o.

Hulk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Scheepv.) Z. *Holk.*

Hull, (*-es*, mv. *-e*) m. met gras bedekte heuvel m.

Hüllblatterig, bijv. nw. (Pl.) met kleine blaadjes om den stengel bezet.

Hüllchen, o. (verkl.) vliesje, zaadvliesje o., Z. *Hülle;* 2. (Pl.) bijhulsel, dekblaadje o.

Hülle, (*-n*) v. bekleeding v., bekleedsel, omkleedsel, kleed o., mantel m., draperie, verkleeding, vermomming v.; (Hand.) kist v., emballage v.; (Pl.) omkleedsel, hulsel, vliesje, zaadvliesje o.; (Nat. hist.) huidvlies, vliezig bekleedsel o.; (van eene rups), pop v., tonnetje o.; (fig.) schijn m., voorwendsel o., dekmantel m., masker o.; *die - der Nacht,* hulsel o., duisternis v.; *das nahm ihm die - von den Augen,* dat nam hem den sluier m., de schillen v. mv. van de oogen, dat deed hem de oogen opengaan; *die - und Fülle haben,* overvloed hebben; *die sterbliche -,* het stoffelijk overschot o.

Hulle, (*-n*) v. vrouwemuts v.; 2. huwelijk o.

Hüllen, (*hüllte, gehüllt*) bedr. ww. hullen, inhullen, inwikkelen, bedekken, verbergen; *das Gesicht in das Schnupftuch -,* verbergen; (Nat. hist.) *gehüllt,* gemanteld; it. (Pl.) omhuld, met een hulsel voorzien; 2. wed. ww. *sich in seinen Mantel -,* zich hullen, zich wikkelen.

Hüllen-förmig, bijv. en b. (Pl.) hulselvormig, vliesvormig; *-geld* o. geschenk o. der jonggetrouwden aan de nieuwe familie; *-los* bijv. nw. onthuld, ontbloot, open, ongesluierd; (Pl.) zonder hulsel, zonder vlies; (fig.) onverbloemd, onverholen; *-ständig* bijv. nw. (van bloemen), liggende op, opkomende uit het bekleedsel; *-thiere* o. mv. (Nat. hist.) gemantelde dieren o. mv.

Hüll-kätzchen, o. (verkl.) schaaltje, dopje o.; *-kelch* m. algemeene kelk m., gezamenlijke dekblaadjes o. mv. bij de bloemen der synantheriën; *—förmig* bijv. nw. kelkvormig.

Hülse, (*-n*) v. (Pl.) schil, peul v., dop, bolster m.; (Werkl.) scheede, schaft of schacht v., koker m.; (Geweerm.) kartets v., patroon o., kardoes v.; 3. (Pl.) hulst, steekpalm m.

Hülsen, (*hülste, gehülst*) bedr. ww. hullen, van een hulsel voorzien; 2. peulen, doppen, afschillen; II. o. ww. de schillen verliezen; III. wed. ww. *sich -,* zich van een hulsel voorzien.

Hülsen-artig, bijv. nw., Z. *hülsicht; -baum* m. gemeene locustboom m.; 2. hulst, steekpalm m.; *-beere* v. hulstbes v.; *-frucht* v. peulvrucht, peul, doperwt, groente v.; 2. peulvruchtdragende plant v.; *—artig* bijv. nw., Z. *hülsicht; -gewächs* o. peulvruchtdragende plant v.; *-motte* v. (Nat. hist.) pop v.; *-pflanze* v., Z. *-gewächs.*

Hülsicht, bijv. en b. tot de peulvruchten behoorende, op peulvruchten gelijkend.

Hülsig, bijv. en b. van eene peul voorzien, peulvruchten dragend.

Hum, hm! tussch. hem!, hm!, hei!, heidaar!

Human, (*-er, -st*) bijv. en b. menschelijk, den mensch eigen; 2. Z. *menschenfreundlich.*

Humanisiren, (*humanisirte, humanisirt*) bedr. ww. beschaven, verfijnen, menschelijker maken.

Humanist, (*-en*, mv. *-en*) m. beoefenaar m. der humaniora of oude letteren.

Humanität, v., z. m. menschelijkheid, menschheid v.; 2. Z. *Menschenfreundlichkeit.*

Humbug, (*-s*, mv. *-s*) m. opsnijderij v., bluf m.; it. afzetterij v. van het publiek.

Humerale, (*-s*, mv. *-n*) o. (Kath.) schouderdoek m. (onder het miskleed).

Humin, (*-s*) o., z. m. grondstof v. der pootaarde, humine v.

Hummel, (*-s*, mv. *Hummel*) m. stier m.

Hummel, (*-n*) v. (Nat. hist.) hommel m., hommelbij v.; *die wilde -,* hornaar v. (wesp); (fig.) *eine wilde -,* wildzang m., wilde meid v.; 2. Z. *Sackpfeife;* 3. eene Poolsche citer v. met twee snaren; 4. (Org.) brompijp v.

Hummelbass, (*-es*, mv. *-e*) m. (Muz.) brombas m.

Hummel-fänger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. hommelvanger m.; *-motte* v., *-schmetterling* m. hommelvlieg v.

Humme(l)n, (*humm(el)te, gehumm(el)t*) o. ww., m. *h.* brommen, gonzen.

Hummer, (*-s*, mv. *Hummer*) m. (Nat. hist.) hummer m., groote zeekreeft m.; 2. (Zeew.) *- der Bramstange,* hommer of homber m.; *-gat* o. (Zeew.) hombergat o.; *-schiff* o. hummerschip, schip o. voor de hummervangst.

Humor, (*-s*, mv. *-e*) m. stemming, gemoedsstemming, luim v., humeur o.; 2. vroolijke inborst v., grappige zet m., geestige aardigheid v., humor m.

Humorist, (*-en*, mv. *-en*) m. (Gen.) aanhanger m. van het humoraalsysteem; 2. luimig, fijn schertsend schrijver, humorist m.

Humoristisch, bijv. nw. (Gen.) de vochten of sappen betreffend, daaruit voortkomend, humoraal; 2. (fig.) luimig, geestig, fijn schertsend, vol humor, humoristisch.

Hump, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. of **Humpe,** (*-n*) v., Z. *Humpen.*

Humpelmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. speelman m.

Humpeln, (*humpelte, gehumpelt*) o. ww., m. *h.* hinken, mank loopen.

Hümpeln, (*hümpelte, gehümpelt*) o. ww. slordig werken, knoeien, brabbelen.

Humpen, (*-s*, mv. *Humpen*) m. stomp v., afgehouwen, afgehakt, afgeknot stuk o.; it. groote kruik v., beker m., bokaal v., kopje, kommetje o., groote drinkkom, nap v.

Humpler, (*-s*, mv. *Humpler*) m. hinkende m.; (fig.) knoeier, stumper m.

Humsen, (*humste, gehummst*) o. ww., m. *h.* gonzen, brommen, snorren, snorken; 2. neuriën.

Humus, (onb.) m. poot-, tuin-, mest-, teel-, dam-aarde v.; 2. Z. *Humin; -oxyd* o., *—säure* v. (Scheik.) humuszuur o.; *—sauer* bijv. nw., *—es Salz,* humuszuur zout o.

Hund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hond m., Z. *Dachs-, Haus-, Hetz-, Hof-, Hühner-, Jagd-, Leit-, Schäfer-, Schoosz-, Spür-, Wasser-, Wind-hund; junge -e werfen,* (van eene teef), jongen; (Jachtw.) *eine Koppel -e,* een koppel honden; *die -e aufmuntern, anhetzen,* de honden aanhitsen; (Spr.) Z. *begraben; er hat nicht einen - aus dem Ofen zu locken,* hij bezit geen cent, hij is zoo arm als Job; *damit lockt*

man keinen - aus dem Ofen, dat helpt niet, daar vordert men niet mede; *auf den - kommen*, vervallen, zijn krediet verliezen, tot armoede geraken; *verrufen sein wie ein bunter -*, bekend zijn als een bonte hond; *wie -e und Katzen leben*, leven als de hond met de kat, zeer oneenig leven; *wie ein begossener -*, druipstaartend, moedeloos, neergeslagen; (i. k. bet.) -!, hond!, hondsvot!, ellendeling!; it. bloeddorstig, hebzuchtig mensch.; (Sterrenk.) *der grosze -*, de groote hond m.; 2. (Bergw.) remketen m.; (Kuip.) hoepelband, hoepel m.; (Ger.) folterwerktuig o.; (Nat. hist.) *der fliegende -*, vliegende hond m., eene vledermuis v.; 3. honderdtal o.; (van turf), 70 manden v. mv.; (Landm.) ¼ morgen m.

Hund-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Hundsbaum.*

Hündchen, o. (verkl.) hondje o., kleine, jonge hond m.

Hund-dachs, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Hundsdachs.*

Hunde-arbeit, v., Z. *Hundsarbeit; -art* v. hondensoort v., hondenras, hondengeslacht o.; 2. gewoonten v. mv. der honden; *-artig* bijv. en b. hondachtig; 2. (fig.) als een hond, naar de wijze der honden, hondsch; *-bellen* o. geblaf, blaffen o.; *-bett* o. (gemeenz.) gemeen, slecht bed o.; (Bergw.) *die Zeche liegt im —*, is in een akeligen toestand; *-brod* & o., Z. *Hundsbrod; -doctor* m. hondendokter m.; *-ende* o. (van een touw), strop m.; *-fell* o., Z. *Hundsfell; -fett* o. hondevet o., hondereuzel v.; *-fock* v. (Zeew.) val m. van het groote stagzeil; *-fressen* o. hondeneten o.; (fig., i. k. bet.) Z. *-mahlzeit; -führer* m. hondenleider m.; *-futter* o., Z. *-fressen; -gebell, -gebeller, -geklaff* o. honde(n)geblaf, honde(n)gebas, honde(n)gekef o.; *-geld* o. (gemeenz., i. k. bet.) spotprijs m., beuzeling, kleinigheid v.; *für ein — verkaufen*, voor een spotprijs &; *-geschlecht* o. hondengeslacht o.; *-halsband* o. hondenhalsband m.; *-haus* o., *-hütte* v. hondenhok o.; 2. (Zeew.) houten kap v. over een scheepsluik; *-junge* m. hondenoppasser m.; (fig.) deugniet, schelm m. van een jongen; *-kette* v. honde(n)ketting m.; *-klöppel* m. hondenkluisters v. mv.; *-lauch* o., Z. *Hundsknoblauch; -laterne* v. stok, knuppel m.; *-laus* v. honde(n)luis v.

Hündeln, (*hündelte, gehündelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) als een hond kruipen, zich laaghartig aanstellen.

Hunde-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o., Z. *-haus;* (i. k. bet.) ellendige gevangenis v.; it ellendig vertrek o.; *-los* bijv. en b. (gem.) *das ist so - nicht*, dat is zoo dom niet; *-mahlzeit* v. (fig.) honde(n)maal o.; *-mehl* o. meel o. vóór honden; *-milch* v., Z. *Hundsmilch; -narr* m. hondengek m.; *-peitsche* v., Z. *Hundspeitsche; -peitscher* m. hondenslager m.; *-pfeife* v, (Jachtw.) hondenfluitje o.; *-pint* m. (Zeew.) spits toeloopend eind o. (van een touw); *-ribbe* v. (Pl.) weegbree v. met lancetvormige bladeren.

Hundert, telw. honderd; *- Mann, - Thaler*, honderd, een honderdtal; *vor - Jahren*, 100 jaar geleden, voor 100 jaren; 2. (*-s*, mv. *-e*) o. honderd, honderdtal o., honderd stuks; *bei -en verkaufen*, met honderden; *Geld ausleihen zu 5, zu 6 vom -*, tegen 5 of 6 van het honderd, ten honderd, tegen 6 percent; (Volkst.) *das - und Tausend*, kleine meelkluitjes o. mv.

Hundert-armig, bijv. en b. honderdarmig, met 100 armen; *-äugig* bijv. en b. honderdoogig, met 100 oogen; *-blattig, -blätterig* bijv. en b. honderdbladerig, met 100 bladeren.

Hunder(s)tel, (*-tels*, mv. *-tel*) o. honderdste, honderdste gedeelte o.

Hunder(s)tens, bijw. ten honderdste, in de honderdste plaats.

Hunderter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. (Rek.) honderdtal, honderdvoud o.

Hunderterlei, bijw. honderderlei, honderderhande, van honderd soorten; *darüber ist — zu sagen*, daarover is heel wat te zeggen.

Hundert-fach, -fältig, bijv. en b. honderdvoudig; *das —e einer Zahl*, honderdvoud o.; *-füszig* bijv. en b. honderdvoetig, met honderd voeten of pooten; *-glied(er)ig* bijv. nw. (van een ketting), met honderd schalmen; *-gradig* bijv. nw. honderdgradig; *-händig* bijv. nw. honderdhandig, met honderd handen; *-haupt* o. (Pl.) walendistel, kruisdistel v.; *-hauptig* bijv. nw., Z. *-köpfig; -herr* m. honderdman m., lid o. van eene uit 100 leden bestaande overheid, centumvir m.; *-herrschaft* v. waardigheid v. van honderdman of centumvir; it. raad m., gerecht o. der honderdmannen; *-jährig* bijv. en b. honderdjarig, van honderd jaar; *der —e Kalender*, eeuwig- of altijddurend; (o. Gesch.) *—e Feste*, eeuwspelen o. mv.; *-jährlich* bijv. nw. alle honderd jaren geschiedende; *-kopf* m., Z. *-haupt; -köpfig* bijv. en b. met 100 koppen of hoofden; *-mal* bijw. honderdmaal, honderd keeren; *— und aber —*, honderd- en nog eens honderdmaal; 2. bij honderden, bij honderdtallen; *-malig* bijv. nw. honderd keer geschiedende; *-mann* m., Z. *-herr; -mäulig* bijv. nw. met 100 bekken, Z. *-züngig; -namig* bijv. nw. honderdnamig, met 100 namen; *-opfer* o. offer o. van 100 dieren; *-pfünder* m. (Art.) honderdponder m.; *-pfündig* bijv. nw. honderd pond wegende, honderdpondsch; *-säulig* bijv. nw. honderdzuilig, met 100 zuilen.

Hundert(st)e, (*-n*, mv. *-n*), *der, die, das*, honderdste; (fig.) *das - ins Tausendste mengen, werfen*, wartaal uitslaan, alles door elk. halen.

Hundertthorig, bijv. nw. met honderd poorten.

Hundertweise, bijw. bij honderden, bij honderdtallen.

Hundertzüngig, bijv. nw. (van de Faam), met honderd monden.

Hunde-sauer, bijv. nw. (van een arbeid &). uiterst moeielijk; *-schelle* v. hondebelletje o.; *-scheu* bijv. nw. bang voor honden, schuw voor honden; *-schlag* m. doodslaan o. der honden; *-schläger* m. hondenslager, beulsknecht m.; 2. Z. *-wärter; -schlecht* bijv. nw. uiterst slecht, zeer slecht; *-seiche* v. (gem.) honde(n)pis v.; 2. (Pl.) priemkruid o., brem v.; *-stall* m., Z. *-haus; -steuer* v. hondenbelasting v.; *-trab* m. honded raf, kleine draf m.; *-wache* v. (Zeew.) hondenwacht v.; 2. bewaking v. door honden; *-wärter* m. hondenoppasser m.

Hündin, (*-nen*) v. teef v., wijfjeshond m.

Hündisch, (*-er, am meisten -*) bijv. en b. als een hond; (fig.) hondsch, laag, gemeen, onbeschaamd; it. slaafsch, kruipend; *-es Lachen*, gedwongen, bittere lach, spotlach; (o. Gesch.) *die -en Weisen*, de hondsche, cynische wijsgeeren.

Hund-mager, bijv. nw. zoo mager, uitgeteerd als een hond; *-nagel* m. stang v. van den in een molenrad loopenden hond,

Hunds-affe, (*-n*, mv. *-n*) m. hondekop, aap m. met een hondekop; *-apfel* m. alruinwortel m.; *-arbeit* v. (Jachtw.) africhting v. van een hond; (fig., gemeenz.) hondenwerk o.; *-auge* o. hondenoog o.; (Pl.) hondenoog, vlooienkruid o.; (fig.) nijdige, onbeschaamde blik m.; it. onbeschaamd mensch m.; *-äugig* bijv. nw. met hondenoogen; *-baum* m. (Pl.) hondskers v., 2. wegedoorn, kruisdoorn m.

Hundsbeer-baum,-strauch, m. wilde kornoeljeboom, -struik m.

Hunds-beere, (*-n*) v. keelkruidbes v.; 2. Z. *Heckenkirsche;* 3. wegedoornbes v.; 4. watervlierbes v.; 5. keelkruid o.; *-bengel* m. luiaard, leeglooper m.; *den — stechen*, luieren, lanterfanten, leegloopen; *-biss* m. hondebeet m.; 2. (Pl.) tijloos v.; *-blatter* v. (Gen.) hondsblaar v.; *-blume* v., Z. *-kamille; -blüthe* v. vlooienkruid o.; *-bock* m. gevlekte steenbok m.; *-braut* v. ritsige, loopsche teef v.; *-brod* o. hondenbrood o.; *-bube* m., Z. *-junge; -dachs* m. bunsing, das m.; *-dille, -distel* v., Z. *-kamille; -dreck* m. honde(n)drek, honde(n)stront m.; *-fell* o. hondevel o.; *-fett* o. honde(n)vet o.; *-flechte* v. leverkruid o.; *-fliege* v. hondevlieg v.; *-fott* m. (gem.) schelm, smeerlap, hondsvot m.; 2. (Zeew.) klein touw o. met eene stropkous aan het einde, hondsvot m.

Hundsfötter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., Z. *Hundsfott* (1).

Hundsfötterei, (*-en*) v. schelmerij, bedriegerij v., gemeene, lage streek v.

Hundsföttisch, (*-er, am meisten -*) bijv. en b. (gem.) schelmachtig, gemeen, laag, als een hondsvot.

Hunds-gerecht, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. (Jachtw.) kennis hebbende van honden, bedreven in het verzorgen van honden; *-gier* v. geeuwhonger m.; *-gras* o. hondsgras o., hondsgraswortel m.; *-gurke* v., Z. *-kürbis; -haar* o. hondenhaar o.; (fig.) *— e auflegen*, hondenhaar op eene dollehondsbeet leggen, d. i. hulp tegen een kwaad zoeken daar, van waar

het is uitgegaan, B. v. wijn drinken, om de katterigheid te verdrijven; -*hai* m. zeehond m.; -*hode* v., -*hödchen*, -*hödlein* o. teelbal m. van den hond; (Pl.) Z. -*biss*; 2. standelkruid o.; -*hunger* m., Z. -*gier*; -*hund* bijv. nw., Z. -*gerecht*; -*igel* m. op een hond gelijkende egel m.; -*kamille* v. paardebloem, stinkende kamille v.; -*kette* v. hondeketting m.; -*kirsche* v. hondskers, duivelskers v.; -*knecht* m. hondenknecht m.; -*knoblauch* o., Z. -*lauch*; -*kohl* m. glaskruid, bingelkruid o.; 2. hondsgras, hondskruid o.; -*kopf* m. hondekop m.; Z. -*uffe*; 3. zeehond m.; 4. groote vledermuis v.; 5. Z. -*schlange*; 6. Z. *Leinkraut, Löwenmaul, Oront*; -*koth* m., Z. -*dreck*; (Pl.) wild luiskruid o.; -*krampf* m. krampachtig vertrekken o. van den mond naar een oor; -*krankheit* v. hondenziekte v.; -*kraut* o., Z. -*kohl*; -*kuppel* v. (Jachtw.) koppel o. honden; -*kürbis* v. wilde komkommer v.; -*lattig* m. paardenbloem, hondsroos v.; -*lauch* m. hondeknoflook o.; -*läufer* m. mijnwerker m. die den hond stuurt; -*laus* v. hondeluis v.; 2. hondevlieg v.; -*leder* o. hondenleder o.; -*ledern* bijv. nw. hondenlederen, van hondenleder, -*leitnagel* m. (Bergw.) scharnierpen v.; -*lode* v. hondenhaar o.; -*mager* bijv. nw., Z. *hundmager*; -*maul* o. hondemuil, bek m. van een hond; 2. (Nat. hist.) veldvledermuis v.; -*meise* v. kleine koolmees v.; -*melde* v. (Pl.) ganzevoet m.; -*milch* m. melk v. van de teef; (Pl.) Z. *Eselskraut*; -*moos* o., Z. -*flechte*; -*müde* bijv. nw. zoo moede als een hond; -*nagel* m., Z. -*leitnagel*; -*nägelchen* o., Z. -*nelke*; -*nase* v. hondeneus m.; (fig., Volkst.) *eine — haben*, een hondeneus, een zeer fijnen reuk hebben; -*nelke* v. zeepkruid o., zeepkruidwortel m.; -*ohr* o. hondenoor o., ronde oorvormige parelschelp; -*part* m. (Nat. hist.) once, onca v.; -*peitsche* v. hondenzweep v.; -*peterlein* o., -*petersilie* v. kleine scheerling v.; -*pflaume* v. groote blauwe pruim v.; -*raute* v. hondsruit v.; -*recht* o. (Jachtw.) gedeelte o. van het wild voor de honden bestemd; -*ring* m. (Bergw.) halsband m. van den hond; -*rippe* v. honderib(be) v.; 2. (Pl.) Z. *Hunderippe*; -*rose* v. hondsroos v.; -*rübe* v., Z. -*kirsche* (2); -*ruthe* v. (Pl.) hondsroede v., aluinzaad o.; -*sattel* m. marterrups v.; -*scham* m. (Pl.) hondsscheede v.; -*schirm* m., Z. *Hetzschirm*; -*schlunge* v. hondsslang v.; -*schlepper* m., Z. -*läufer*; -*schnauze* v., Z. -*nase*; *die Igel mit der —*, Z -*igel*; -*stall* m., Z. *Hundestall*; -*stern* m. (Sterrenk.) hondsster v., Sirius m.; -*strick* m. hondenstrik m.; -*tage* m. mv. hondsdagen m. mv.; —*winde* m. mv. koele winden, etesinische winden m. mv.; -*theil* m., Z. -*recht*; -*tod* m. (Pl.) wolfswortel m., monnikskap v.; -*trab* m. hondedraf m.; -*veilchen* o., -*viole* v. reukeloos wild viooltje o.; -*vogt* m., Z. *Hundewärter*; 2. hondenslager m.; -*winde* v. (Pl.) hondswinde v.; -*würger* m. (Pl.) ezelsmelk v., woudmeester m.; 2. Z. *Knäuel*; it. *Sternmoos*; -*wuth* v. hondsdolheid v.; -*zäcke* v., Z. -*laus*; -*zahn* m. hondstand, scherpe hoektand m.; (Beeldh.) scherp beeldhouwersijzer o.; (Pl.) bolplant v.; -*zähnig* bijv. nw. (Landh.) —*e Lämmer*, van een jaar, met melktanden; -*zorn* o., Z. *Eberwurz*; -*zunge* v. tong m. van den hond, hondetong v.; (Pl.) hondstong v.; (Nat. hist.) hondstong v. (visch); -*zwinger* m. hondenhok o.

Hü(h)ne, (-*n*, mv. -*n*) m. buitengewoon groot en sterk man, reus; *die himmelstürmenden -n*, de Titanen, Giganten.

Hünen-bett, -grab, o., **-stein,** m. hunnebed o., oude begraafplaats v. van reuzen.

Hünen-gestalt, (-*en*) v. reusachtige gestalte v.; -*kleid* o. hunnenkleed, doodkleed o.

Hunger, (-*s*) m., z. m. honger m.; - *haben*, honger hebben, eten verlangen; it. *nach etw.* - *haben*, naar iets verlangen, begeerig zijn; - *leiden*, honger lijden; *vor* - of -*s sterben*, van honger sterven; *der* - *sieht ihm zum Fenster heraus*, de honger ligt hem op het gezicht; (Spr.) - *ist ein scharfes Schwert*, honger is een scherp zwaard; it. - *ist der beste Koch*, honger is de beste saus; 2. hongersnood m., schaarschheid v., gebrek o. aan voedsel; *es ist ein groszer* - *im Lande*, er heerscht groote hongersnood; (fig.) vurig verlangen o., zucht v., dorst m.; - *nach Reichthum*, verlangen, zucht, dorst.

Hunger-ästig, bijv. en b. hongerig, vraatzuchtig; -*blümchen* o. (Pl.) peperkruid o., gele woekerbloem v.; -*blume* v. veldgoudsbloem v.; -*brunnen* m., Z. -*quelle*; -*gestalt* v. hongerig voorkomen o.; -*harke* v. fijne hark o. om de laatste halmen bijeen te brengen op het stoppelveld; (fig.) hulpmiddel o. in hongersnood.

Hungerharken, (*hungerharkte, gehungerharkt*) o. ww. (gemeenz.) de laatste halmen op een stoppelveld bijeenharken.

Hungerhocke, (-*n*) v. vóór de tiend binnengebrachte schoof v.

Hungerig, (-*er*, -*st*) bijv. en b hongerig, uitgehongerd; - *werden*, hongerig worden, honger krijgen; - *sein*, hongerig zijn, honger hebben; -*er Magen, Mensch*, hongerig, uitgehongerd, naar eten verlangend, - *aussehen*, uitgehongerd; *ich bin so -, dass ich die Leute anfallen möchte*, ik heb zoo'n honger dat &; (Valk.) -*er Falke*, onverzadelijk; (fig., i. k. bet.) *das lässt so -, kommt so - heraus*, dat is zoo min, zoo nietig, zoo armzalig; - *nach etw. sein, thun*, begeerig zijn, dorsten, verlangen naar; (gemeenz.) *es geht sehr* - *bei ihm her*, hij leeft zeer sober; -*keit* v. hongerigheid v., Z. *Hunger*.

Hunger-korn, (-*s*) o., z. m. brandig koorn o.; -*kraut* o. wild patientiekruid o.; 2. Z. -*blume*; 3. driekleurig viooltje o.; -*kur* v. hongerkuur, genezing v. door dieet; -*leider* m. hongerlijder, arme drommel m.; it. gierigaard, vrek, onverzadelijke m.; -*leiderei* v. honger lijden o., armoede v.; 2. gierigheid, vrekkigheid v.; -*ling* m. vroeg rijpende maar slechte druif v.; -*los* bijv. en b. geen honger hebbende, zonder eetlust; -*losigkeit* v. gebrek o. aan eetlust.

Hungern, (*hungerte, gehungert*) o. en onp. ww., m. *h.* honger hebben, honger lijden, hongerig zijn; *ich hungere, mich hungert, es hungert mich*, ik heb honger; *mich hungert danach*, dat begeer ik, wensch ik te eten; (fig.) daarnaar verlang ik, daar heb ik lust in; *oft - müssen*, honger lijden, vasten; *sein Gesinde - lassen*, laten honger lijden, slecht te eten geven.

Hunger-pfarre, (-*n*) v. pastorij v., waarheen een geestelijke wordt gezonden tot boetedoening; it. armzalige, armoedige pastorij v.; -*pfote* v. armoede, behoefte v.; *die —n saugen*, gebrek, honger lijden; -*pulver* o. poeier o. tegen den honger, hongerpoeier o.; -*quelle* v. put m., bron v., die slechts in natte jaren water oplevert; -*rechen* m., Z. -*harke*.

Hungerrechen, (*hungerrechte, gehungerrecht*) o. ww., Z. *hungerharken*.

Hungers-noth, v. hongersnood m., schaarschheid v., gebrek o. aan levensmiddelen.

Hunger-stelle, (-*n*) v. ambt o., plaats, betrekking v., waarin men sterft van den honger, ellendig ambt o., geringe betrekking v.; -*strafe* v. straf van honger te doen sterven; -*thurm* m. toren m., die bestemd is om iem. van honger te doen sterven; -*tod* m. hongerdood m.; *den — sterben*, den hongerdood of van honger sterven; -*tuch* o. zwarte altaarbekleeding v. in de vasten; (fig., gemeenz.) *am -e nagen*, gebrek, honger lijden; -*wanst* m. (Scherts.) dikbuik, dikzak m.

Hunken und Bunken, m. mv. (gemeenz.) (niets dan) bot en been o.

Hunten, bijw. hier beneden.

Hunz und Kunz, m. (gemeenz.) Jan en alleman m.

Hunzen, (*hunzte, gehunzt*) bedr. ww., Z. *schimpfen*.

Hüpfen, (*hüpfte, gehüpft*) o. ww. m. *s.* huppelen, (terug)springen; *auf einen Zweig* -, springen; *auf einem Beine* -, huppelen, hinken; *dieser Ball hüpft nicht*, springt niet terug; *vor Freude* -, opspringen, *die -den Insekten*, Z. *Hupfen* (2); 2. m. *h. sie haben gehüpft und gesprungen*, zij hebben niets gedaan dan gesprongen en gedanst; *sein Herz hüpft ihm vor Freude*, zijn hart springt op van vreugd.

Hüpfepferd, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. sprinkhaan m.

Hüpfer, (-*s*, mv. *Hüpfer*) m. springer, huppelaar m., 2. (Nat. hist.) sprinkhaan m.; (Visch.) stekelbaars m.; 3. (gemeenz.) *einen — machen*, een sprong doen, springen.

Hüpfpferdchen, o. (verkl.) stokpaardje o.

Hürcheln, (*hürchelte, gehürchelt*) o. ww., m. *h.* rochelen, reutelen, snorken.

Hürchen, o. (verkl.) hoertje o., jonge hoer v.

Hürde, (-*n*) v. horde v., teenen

vlechtsel o.; (voor schapen), afsluiting v. uit ineengevlochten takken, perk o.; *-n aufschlagen*, eene afsluiting maken; 2. *in die - treiben*, Z. *hürden*.

Hürden, (*hürdete, gehürdet*) o.ww., m. *h.* eene omheining, afsluiting maken; 2. bedr. ww. *die Schafe -*, in het perk jagen; *gehürdetes Land*, land, dat met schapenmest gemest is.

Hürden-draht, (*-draht(e)s*, mv. *-drähte*) m. ijzeren draadwerk, grof ijzerdraad o. voor horden; *-gerte* v. wilgenteen v. tot het vlechten van horden; *-lager* o. veld o. omheind met horden, perk o.; *-pfahl* m. paal m. met vlechtwerk; *-schlag* m. maken o. van eene omheining, afsluiting v., perk o.; 2. recht o. tot omheining; *-wand* v., Z. *Hürdung* (2); *-weide* v., Z. *-gerte*; *-werk* o., Z. *Hürdung* (2).

Hürdler, (*-s*, mv. *Hürdler*) m. Silezische voerman m. met een mandewagen.

Hürdung, (*-en*) v., Z. *-schlag* (1); 2. (Waterb.) gevlochten rijswerk, gebreid teenwerk o., krib(be) v.; (Pl.) *stinkende -*, hondsmelde v.

Hure, (*-n*) v. hoer, lichtekooi, aan ontucht prijsgegeven vrouw, publieke vrouw, hoereerster, boeleerster v.; (gemeenz.) *zur - machen*, tot hoer maken; *zur - werden*, hoer worden, zich aan ontucht overgeven; 2. (Pl.) *nackende -*, tyloos v.; *stinkende -*, stinkende melde v.

Hurei, v., Z. *Hurerei*; 2. tussch. roep der herders om het vee op de weide bijeen te drijven.

Huren, (*hurte, gehurt*) o. ww., m. *h.* hoeren, hoereeren, ontucht plegen; *- und buben*, (Volksl.) hoeren en snoeren; (van vrouwen), een hoereleven leiden, zich aan ontucht overgeven.

Huren-art, (*-en*) v. hoerengeslacht, hoerenras o.; *-augen* o. mv. (Volksl.) hoerenoogen o. mv., geile blik m.; *-balg* m. hoer v.; 2. bastaard m.; *-blick* m., Z. *-augen*; *-bock* m. (Volksl.) *alter —*, oude bok, wellusteling m.; *-gasse* v. hoerensteeg v.; *-geist* m. geest m. van hoerderij; *-geschlecht* o., Z. *-art*; *-gesindel* o., Z. *-pack*; *-gespräch* o. (Volksl.) hoerentaal, gemeene, vuile taal v.; *-gewinn* m., Z. *-lohn*; *-handel* m., *-handwerk* o. beroep o. van hoer, publieke vrouw zijn; *-haus* o. hordeel, hoerenhuis o.; (gemeenz.) publiek huis o.; *-hengst* m. (gem.) Z. *-jäger*; *-herberge* v., Z. *-haus*; *-jäger* m. hoerenjager, hoerenlooper m.; *-kind* o., Z. *Hurkind*; *-knecht* m., Z. *-jäger*; *-kram* m. hoerenboel, hoerenwinkel m.; *-krankheit* v. hoerenziekte, venusziekte v.; *-kraut* o., Z. *-wurz*; *-kuss* m. wellustige, geile kus m.; *-leben* o. hoereleven o.; *-liebe* v. hoerenliefde v.; it. geile liefde v., minnepret v.; *-lied* o. (gemeenz.) hoerenlied, gemeen, vuil lied o.; *-list* v. hoerelist m.; *-lohn* m. hoerenloon o., verdienste v. eener hoer; *-maul* o. (gemeenz.) hoeregezicht o.; it. hoerentaal, hoerenpraat v.; *-nest* o. hoerennest, hoerenhuis o.; *-pack* o., z. m. hoerenvolk, hoerengespuis o.; *-schmuck* m. wellustige opschik m.; *-sohn* m. hoerezoon m.; *-stand* m., Z. *-leben*; *-steuer* v. (Volksl.) belasting v., die hoeren te betalen hebben; *-stirne* v. hoerengezicht, gemeen, onbeschaamd, wellustig voorkomen o.; *-strafe* v. hoerestraf v.; *-stück*, (verkl.) *-stückchen* o. hoerestreek m.; *-thränen* v. mv. hoeretranen m. mv.; *-volk* o., Z. *-pack*; *-weib* o. ontuchtige vrouw, hoer v.; *-wesen* o., Z. *-leben*; *-winkel* m., Z. *-kram*; *-wirth* m. hoerenwaard, koppelaar m.; *-wirthin* v. hoerenwaardin, koppelaarster v.; *-wirthschaft* v. koppelarij v., bedrijf o. van hoerenwaard(in); 2. hoereleven o.; — *treiben*, een hoerenhuis houden, hoerenwaard(in) zijn; *-wurz* v. mannelijk varenkruid o.; *-zins, -zoll* m., Z. *-steuer*.

Hurer, (*-s*, mv. *Hurer*) m. ontuchtige, hoereerder, hoerenjager, hoerenlooper, echtbreker m.

Hurerei, (*-en*) v. hoererij, ontucht v., hoereeren o.; *-treiben*, hoereeren, Z. *huren*.

Hurerisch, bijv. en b. hoerachtig; *-er Mann*, Z. *Hurenjäger*; *-es weib* o. ontuchtige vrouw, hoer v.; *-er Umgang*, ongeoorloofd, onwettig, wellustig; *- leben*, hoereeren.

Huri, (*-s*) v. schoone maagd v. in het Mahomedaansche paradijs.

Hurisch, bijv. en b., Z. *hurerisch*.

Hurkind, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. hoerekind, natuurlijk kind o., bastaard m. en v.; 2. (Drukk.) halve regel m. in het begin van eene bladzijde.

Hürlein, o. (verkl.) Z. *Hürchen*.

Hurli burli, bijw., Z. *holterpolter*.

Hurnigeln, (*hurnigelte, gehurnigelt*) o. ww. bibberen van koude; 2. onp. ww. hagelen; 3. bedr. ww. gevoelig plagen.

Hurr of hurre! tussch. roef!, rrt!; *—! ein anderes Bild*, rrt! een ander stuk.

Hurrah! tussch. hoera!, hoezee!

Hurren, (*hurrte, gehurrt*) o. ww., m. *h.* brommen, gonzen, kletteren; (Sp.) den bal slaan, met den bromtol spelen; 2. gauw gaan, snorren.

Hurt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (veroud.) lans, speer v.; 2. stoot, hort m.

Hurten, (*hurtete, gehurtet*) o. ww. (Gymn.) met een aanloop een stoot geven.

Hurtig, (*-er, -st*) bijv. en b. vaardig, snel, vlug, spoedig; *-er Mensch*, vlug, behendig, handig; *fein -*, heel gauw!; *- in Geschäften*, vlug; *es geht ihm - von der Hand*, het gaat hem vlug, flink, ferm van de hand; *mach -!*, (gemeenz.) haast u!, gauw!; (fig.) *-er Kopf*, vlug; 2. tussch. gauw!, haastig wat!; *-keit* v. vaardigdig, vlugheid v., spoed m.; — *der Zunge*, radheid v.; — *des Leibes*, vlugheid, buigzaamheid v., Z. *Schnelligkeit*.

Husar, (*-en*, mv. *-en*) m. (Krijgsw.) huzaar, lichtgewapend ruiter m.; (gemeenz.) *er, sie ist ein wahrer -*, een echte huzaar, een dragonder van een wijf; (Spr.) *-en beten um den Krieg, der Doctor um's Fieber*, ieder zoekt zijn voordeel.

Husaren-anzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m. huzarenkleeding v.; *-mässig* bijv. en b. als een huzaar, op zijn huzaarsch; *-mütze* v. huzarenmuts v.; *-oberst* m. overste, kolonel m. bij de huzaren; *-officier* m. huzarenofficier m.; *-pelz* m. huzarenpels v., dolmantel m.; *-pferd* o. huzarenpaard o.; *-regiment* o. huzarenregiment o.; *-säbel* m. huzarensabel v.; *-sattel* m. (Zad.) huzaarszadel m.; *-stiefel* m. huzarenlaars v.; *-tasche* v. huzare(sabel)tasch v.

Husch! tussch. rrt.!; *-! da war er fort*, in een oogwenk, plotseling was hij weg; 2. chut!, stil!, Z. *bst*.

Husch, (*-es*, mv. *-e*) m. of **Husche,** (*-n*) v. onverwachte, schielijke beweging; v.; *seinen - nehmen*, een zwaai nemen; 2. *jem. auf den - besuchen*, iem. voor een kort oogenblik bezoeken; *etw. unterm - thun*, met overhaasting; 3. onverwachte regenbui v., Z. *Regenschauer*; 4. slag, klap m.; it. vechtpartij v.; 5. koude rilling v., Z. *Schüttelfrost*.

Huschelei, (*-en*) v. haastig en oppervlakkig werk o.

Hüschelig, bijv. haastig, vluchtig, oppervlakkig.

Hüscheln, Z. *huschen* (1).

Huschen, (*huschte, gehuscht*) o. ww., m. *s.* (gemeenz.) sluipen, wegglippen; (fig.) *über etw. hin -*, vluchtig overheenloopen; II. bedr. ww. *jem. -*, klappen, oorvijgen geven; 2. *etw. —*, met eene vaart wegnemen, wegkapen, Z. *stibitzen*.

Huschig, bijv. nw., Z. *huschelig*.

Hüsing, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) huizing, warling; weerling v., tweedraadsch garen o.

Huss! tussch. jagerskreet ter aanduiding dat men het wild ziet.

Huss(h)! tussch., Z. *hurrah!*

Huss(h)en, (*hussahte, gehussaht*) o. ww. (gemeenz.) hoera, hoezee schreeuwen, vreugdekreten uiten, juichen, jubelen.

Hussit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Kerk. Gesch.) hussiet, aanhanger m. van Huss.

Hüsteln, (*hüstelte, gehüstelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) kuchen, een weinig hoesten, een weinig verkouden zijn.

Husten, (*hustete, gehustet*) o. ww., m. *h.* hoesten, kuchen; (Volksl.) *ich werde dir etw. -*, ik dank u wel, ik doe er niet aan.

Husten, (*-s*, mv. *Husten*) m. hoest, kuch m., hoesten o.; *der blaue -*, kinkhoest m.; *alter, schwindsüchtiger -*, verouderde teringhoest m.

Husten-fieber, (*-bers*, mv. *-ber*) hoest m. vergezeld van koorts; *-kraut* o. hoefblad o.; *-kuchen* m., *-küchlein* o. (Apoth.) hoestkoekje o.; *-stillend* bijv. nw. hoeststillend; *-wurzel* v., Z. *-kraut*.

Hut, (*-(e)s*, mv. *Hüte*) m. hoed m., hoofddeksel o.; *ein spitziger -*, steek v., punthoed m.; *den - ablegen*, den hoed afzetten; *den - herunter!*, hoed af!; *den - vor jemn. abziehen*, den hoed afnemen; *ohne - of -ab gehen*, zonder hoed, blootshoofds; *einen - über den Stock schlagen*,

een hoed op den vorm brengen; (Pl.) (van een paddenstoel), hoed m., hoedje o.; (Scheik.) deksel o., Z. *Finger-, Lichthut; ein - Zucker*, brood, suikerbrood o.; (Spraakk.) - of *Hütchen* o. samentrekkingsteeken, scherp toonteeken o.; (fig., gemeenz.) *viele Köpfe unter einen - bringen*, doen overeenstemmen; *es fehlt ihm unter dem -e, er ist unter dem -e nicht richtig*, het is niet pluis bij hem, hij heeft een klap van den mallemolen weg; - *in der Hand, geht durchs ganze Land*, met beleefdheid komt men het verst, met den hoed in de hand komt men door het gansche land.

Hut, v., z. m. hoede, bescherming v., opzicht o.; *etw., jem. in seiner - haben*, onder zijne hoede, bescherming houden, het opzicht hebben over; *sich auf seine - stellen*, op zijne hoede zijn; 2. post m., wacht v.; (fig.) *auf seiner - sein, auf der - sein* of *stehen*, op zijne hoede zijn, op wacht staan; 3. Z. *Wache*; 4. aan iems. hoede toevertrouwd district, gebied o. staande onder opzicht van; 5. *eine - von Schafen &c*, kudde v.; 6. Z. *Weide*; - *und Trift haben*, recht o. hebben om te doen grazen, weiderecht o.

Hut-affe, (-*n*, mv. -*n*) m. (Nat. hist.) hoedaap, Chineesche aap m.; -*band* o. hoedband, kwast m., lis v., koord, lint o. om een hoed; -*besatz* o. hoedboordsel o.; -*blume* v., Z. *Butterblume*; -*bügel* m. hoedvatsel o., greep v. van den hoed; -*bürste* v. hoedenborstel m.

Hütchen, o. (verkl.) hoedje o., kleine hoed m.

Hütden Pfennig, m. (gemeenz.) duitendief, vrek m.

Hutebock, (-(*e*)*s*) m., z. m. blindemannetjesspel o.

Hütechinit, (-*en*, mv. -*en*) m. puntige versteende zeeëgel m.

Hüt(e)fass, (-*fasses*, mv. -*fässer*) o. vischkaar v.

Huteisen, (-*sens*, mv. -*sen*) o. hoedijzer o.

Hüten, (*hütete, gehütet*) bedr. ww. *jem.* of *eine Sache* -, bewaken, beschermen, opzicht houden over, *jem. vor etw.* -, behoeden, hoeden, beschermen, bewaren; 2. wed. ww. *sich* -, zich in acht nemen, zich wachten, op zijne hoede zijn; *sich vor jemn., vor etw.* -, zich wachten voor, op zijne hoede zijn voor, uit den weg gaan voor; - *Sie sich davon zu essen*, wacht u wel, neem u in acht &; *hüte dich vor Schlägen*, pas op, wacht u voor &; *das Haus* -, te huis blijven; *das Bett, das Zimmer* -, het bed, de kamer houden, niet verlaten; (Landh.) *Schafe* -, hoeden, in de weide drijven, laten grazen.

Hütentüt, (-*en*, mv. -*en*) m. (Volkst.) piskijker, kwakzalver m.

Hüter, (-*s*, mv. *Hüter*) m., **-in**, (-*nen*) v. hoeder, wachter, waker m., hoedster, waakster v.; (van vee), herder, hoeder m.; *jem. zum - über etw. setzen*, het opzicht geven over; (Drukk.) klapper m.; 2. hoedenmaker m.; -*geld* o., -*lohn* m. herdersloon o.; -*gratze* v. hoedenmakerskaarde v.

Hut-fabrik, (-*en*) v. hoedenfabriek, hoedenmakerij v.; -*feder* v. pluim v., vederbos m.; -*filz* m. vilt o. voor hoeden; -*form* v. hoedebol, hoedevorm m.; -*futter*, -*fütterlein* o. kap v. in een hoed; -*futteral* o. hoededoos v.; it. hoedenovertrek o.; -*geld* o. of *Hütgeld* o., Z. *Hütergeld*; -*gerechtigkeit* v. weiderecht o.; -*gestell* o. bodem m. van den hoed; -*gürtel* m., Z. -*schnur*; -*handel* m. hoedenwinkel, handel m. in hoeden; -*händler* m. hoedenkooper, hoedenmaker m.; -*haus* o. (Bergw.) gereedschaphuis o.; -*kante* v. kant m. van een hoed; -*kappe* v. kap v. van den hoed; -*klunker* m. groote kwast m. aan een koord; -*knopf* m. hoedeknoop m.; -*kopf* m. hoedevorm m.; -*krämpe* v. omgebogen rand m. van een hoed; -*krätze* v. hoedenmakerskaarde v.; -*kreuz* o. kruinmutsje, kruinkapje o.; 2. kruis o. om den hoed op te hangen; -*leder* o. hoedenleder o.; -*litze* v., Z. -*band*; -*lohn* m., Z. *Hüterlohn*; -*los* bijv. en b. zonder hoed, blootshoofds; 2. zonder hoede, zonder opzicht of bescherming.

Hutmacher, -in, hoedenmaker, hoedenfabrikant m., hoedenmaakster v.

Hutmacherei, v. (w. i. gebr.) Z. *Hutmacherhandwerk*; it. *Hutfabrik*.

Hutmacher-gesell, (-*en*, mv. -*en*) m. hoedenmakersknecht m.; -*handwerk* o. hoedenmaken o., hoedenmakerij v.; -*innung* v. hoedenmakersgilde o.; -*kunst* v. hoedenmaken o., hoedenmakerskunst v.; -*nadel* v. hoedenmakerskaard v.; -*werkstatt* v. hoedenmakerswerkplaats v.

Hut-mann, (-*mann(e)s*, mv. -*leute*) m. oppasser, huisbewaarder m.; it. herder, veehoeder m.; -*manufaktur* v., Z. -*fabrik*; -*masche* v., Z. -*schleife*; -*rand* m. rand m. van den hoed; *den — niederbügeln*, den rand van den hoed platstrijken; -*ring* m., Z. -*eisen*; -*rose* v. kokarde v.; -*schachtel* v. hoede(n)doos v.

Hütsche, (-*n*) v. voetbankje o.

Hutschen, (*hutschte, gehutscht*) o. ww. (gemeenz.) Z. *rutschen*.

Hut-schleife, (-*n*) v. hoedestrik m., kokarde v.; -*schnalle* v. hoedegesp, gesp v. aan den hoed; -*schnur* v., Z. -*band*; 2. leiband m.; -*schwämme* m. mv. (Pl.) paddestoelen m. mv., die een zoogenaamden hoed hebben; -*spange* v. haak m., gesp v. aan den hoed; -*staffirer* m., Z. -*stutzer*; -*staffirerei* v. garnituur o. van den hoed; -*stämpel* m. hoedenstempel m.; -*stein* m. grenssteen m. der weiden; -*stock* m., Z. -*form*; -*stülpe* v., Z. -*krämpe*; -*stutzer* m. hij, die hoeden opmaakt, versiert.

Hüttchen, o. (verkl.) hutje o., kleine hut v., Z. *Hütte*.

Hütte, (-*n*) v. hut, tent v., licht gebouw o., barak v., B. v. *Stroh-, Fischer-Köhlerhütte*; - *des Stiftes, Stiftshütte*, tabernakel o.; 2. (fig.) *die zerbrechliche - unseres Körpers*, het broze lichaam; 3. (Zeew.) hut, kampanje v.; 4. werkplaats v., Z. *Glas-, Kalk-hütte*; (Bergw.) ijzerhut, (ijzer)gieterij v.; 5. betimmering v. der mijngangen.

Hütten-after, (-*s*) o., z. m. (Giet.) afval m. van het gietwerk; -*amt* o. bestuur o. eener ijzergieterij; -*arbeit* v. arbeid m. in eene ijzersmelterij; -*arbeiter* m. knecht, arbeider m. in eene ijzersmelterij; -*bau* m. bouwen o. van hutten, opslaan o. van tenten; 2. werken o. in de ijzersmelterij; -*beamter*, -*bedienter* m. opzichter, ambtenaar, bediende m. in eene ijzersmelterij; -*bewohner*, —*in*, hutbewoner m., hutbewoonster v., hij, zij die in eene hut woont; -*deck* o. (Zeew.) Z. *Hütte*; -*faktor* m. boekhouder m. in eene ijzersmelterij; -*gast* m. (Leew.) zeeofficier m., die in de kampanje woont; -*gebäude* o. ijzersmelterij v., gebouw o. eener ijzersmelterij; -*gekrätz* o. (Bergw.) schuim o., afval m. van erts; -*gericht* o. mijngerecht o.; it. gebied o. eener ijzersmelterij; -*gezäh(e)* o. gereedschappen o. mv. eener ijzergieterij; -*herr* m. eigenaar m. eener ijzersmelterij; -*hof* m. plaats v. bij eene ijzersmelterij; —*gekrätz* o., Z. -*gekrätz*; -*hundert* o. (Glasbl.) vierde deel o. van een ovenvol; -*katze* v. loodziekte, tering v. der mijnwerkers; 2. (Glasbl.) glasschuim, glaszout o., glasgal v.; -*knappschaft* v. al de werklieden m. mv. in eene ijzergieterij; -*kosten* mv. uitgaven o. mv. eener smelterij; -*kunde* v. scheikunde v. der ertsen, wetenschap v. der smelthutten, kennis v. van de bewerking der metalen, metallurgie, metaalkunde v.; -*leute* mv. werklieden, arbeiders m. mv. in eene smelterij; -*mann* m., Z. -*arbeiter*; 2. kenner v. van metalen, ertsscheikundige, ertsuitsmelter, metallurg m.; -*männisch* bijv. nw. tot de metaalkunde behoorend; -*meister* m. beëedigd opzichter m. eener smelterij; -*nicht(s)* o. wit, metaalachtig roet o. in den schoorsteen eens smeltovens, spodium o.; -*ordnung* v. reglement o. voor smelterijen; -*pulver* o., Z. -*nicht*; -*raiter* m. boekhouder m. eener gieterij; -*rauch* m. rook m. eener hut; it. rook m. van een smeltoven; 2. witte arsenik m.; *gelber* —, oprement o., gele arsenik m.; *grauer* —, zinkkalk, ovengalmei v., spodium o.; *rother* —, roode zwavelarsenik m.; -*rege* v. (Vog.) op- en neerhalen o. van den lokvogel bij eene vogelvangershut; -*schreiber* m. schrijver, boekhouder m. eener smelterij; -*siedler* m., Z. *Einsiedler*; -*sohle* v. grondvlakte v. eener smelterij; -*span* m. houten bord o. tot het opteekenen der tinsteensoorten; -*steiger* m. meestergieter m.; -*tausend* o. (Glasbl.) vierde o. van duizend stuks; -*verwalter* m. opzichter, bestuurder, directeur, administrateur m. eener ijzersmelterij; -*vogt* m., Z. -*meister*; -*vorsteher* m., Z. -*verwalter*; -*wachter* m. waker m. bij eene smelterij; -*wäscher* m. ertswasscher m.; -*werk* o. gieterij, smelterij, smederij v., gieten, smelten o. met alles wat daarbij behoort; -*wesen* o. smelterijen, gieterijen v. mv.; -*wissenschaft* v., Z. -*kunde*; -*zeichen* o. stempel m., merk, kenteeken o. eener gieterij; -*zentner* m. gieterscentenaar o.; -*zinn* o. zuiver tin, bergtin o.

Hütter, (-*s*, mv. *Hütter*) m. wach-

ter, waker, opziener m. eener smelterij.

Hüttete, (*-n*) v. (Bergw.) draagkorf-vol v.

Hüttler, (*-s*, mv. *Hüttler*) m. hutbewoner, keuter m.

Hüttlich, bijv. nw. op eene hut gelijkende, eigen aan eene hut.

Hüttner, (*-s*, mv. *Hüttner*) m., Z. *Hüttler.*

Hut-tresse, (*-n*) v. zilveren of gouden hoedband m., galon o.; *-troddel* v. groote kwast m. aan het koord van een hoed; *-überzug* m. lederen, wasdoeken of taffen overtrek m. van een hoed.

Hutung, (*-en*) v. hoede, weide, drift v.

Hütung, v. wacht, bewaking v.

Hutungs-gerechtigkeit, v., **-recht** o. weiderecht, recht o. om te laten grazen.

Hut-zeichen, (*-chens*, mv. *-chen*) o. teeken, kenteeken, merk o. van een hoed; *-zucker* m. broodsuiker v.

Hutzkopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m (Prov.) spaarpot m.

Hüwelig, (*-er, -st*) bijv. en b. borstelig, ruig, ongekamd.

Huy! tussch., Z. *hei.*

Hu(t)zel, (*-n*) v. gedroogde vrucht v., appel m., peer v. &; (fig., gemeenz.) rimpelig, verschrompeld persoon m.; (Volksl.) - *Putzel*, klein kind o.

Hu(t)zelig, (*-er, -st*) bijv. nw. (gemeenz.) Z. *runzlicht.*

Hu(t)zeln, (*hu(t)zelte, gehu(t)zelt*) o.ww. (gemeenz.) rimpelen, inkrimpen, indrogen; 2. bedr. ww. klein snijden, kort snijden, hakken.

Hu(t)zelwasser, (*-sers*, mv. *-ser*) o. (Volksl.) watersoep v., slechte koffie v., schotelwater o.

Hyacint, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) hyacint m., oranjegeel of goudkleurig e lelgesteente o., olijftopaas, goudsteen m.

Hyacinthe, (*-n*) v. (Pl.) hyacint v.

Hyacinthen-aloe, (*-s*) v. meelbloem v.; *-zwiebel* v. hyacintbol m.

Hyacinth-farbe, v. hyacintkleur v., goudgeel, oranjegeel o.; *-farben, -farbig* bijv. nw. hyacintkleurig, oranjegeel, goudgeel; *-fluss* m. nagemaakte hyacint m. van glas; *-granat* m. hyacintgranaat o. en m.

Hyaden, v. mv. (Sterrenk.) een sterrenbeeld, de hyaden v. mv.

Hyalith, (*-)e)s*, mv. *-e*) m. glassteen, bazaltglas, lavaglas o.

Hyder, (*-n*) v. (Nat. hist.) Indische waterslang v.; (Sterrenk.) waterslang v. (een sterrenbeeld); (Fabell.) zevenhoofdig monster o., hydra v.

Hydrat(e), (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Scheik.) waterverbinding v., hydraat o.

Hydraulik, v., z. m. leer v. van de beweging en den druk der vloeistoffen, waterkunst, leer v. der waterwerken, waterleidingkunst, waterbouwkunde v.

Hydraulisch, bijv. en b. tot de waterleidingkunst, tot de waterwerken behoorende, hydraulisch.

Hydriatik, v. watergeneeskunde v.

Hydriod-sauer, -säure, v., Z. *Hydrojodinsauer &.*

Hydrobromsäure, v. waterhoudend bromiumzuur o.

Hydrochlorinsauer, bijv. *-es Salz*, chloorwaterstofzuur zout o.

Hydrochlorinsäure, (*-n*) v. chloorwaterstofzuur o.

Hydrocyansauer, bijv. nw. *-es Salz*, blauwstof-waterstofzuur zout, blauwzuur zout o.

Hydrocyansäure, (*-n*) v. blauwstofwaterzuur o., blauwzuur o.

Hydrodynamik, v. leer v. der waterkracht, leer v. van de beweging en het evenwicht der vloeistoffen, hydrodynamiek v.

Hydroelektrisch, bijv. nw. hydro-electrisch, electrisch in het water.

Hydrogen, (*-s*, mv. *-e*) m. (Scheik.) waterstof v.

Hydrograph, (*-en*, mv. *-en*) m. waterbeschrijver, zeekaartenvervaardiger, hydrograaf m.

Hydrographie, v., z. m. waterbeschrijving, samenstelling v. der zeekaarten, hydrographie v.

Hydrographisch, bijv. nw. tot de waterbeschrijving behoorende, hydrographisch; *-e Karte*, zeekaart, zeevaartkundige kaart, stroomkaart v.

Hydrojodinsauer, bijv. nw. *-es Salz*, iodium-waterstofzuur zout o.

Hydrojodinsäure, (*-n*) v. iodium-waterstofzuur o.

Hydrolith, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) watersteen m.

Hydrologie, v. waterleer, beschrijving v. der verschillende wateren op aarde.

Hydrologisch, bijv. en b. de waterleer betreffend, hydrologisch.

Hydrometer, (*-ters*, mv. *-ter*) m. watermeter, hydrometer m.

Hydrometrie, v. watermeetkunst v.

Hydrometrograph, (*-en*, mv. *-en*) m. werktuig o. ter bepaling der hoeveelheid water, die in een bepaalden tijd verdampt, hydrometrograaf.

Hydropath, (*-en*, mv. *-en*) m. waterdokter, hydropaat m.

Hydropathie, v. watergeneeskunde, hydropathie v.

Hydrophan, bijv. en b. door inspuiting doorschijnend wordende; 2. (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) wateroog o., hydrophaan m.

Hydrophobie, v. watervrees, hondsdolheid, hondswoede v.

Hydrophobisch, bijv. en b. met watervrees behept.

Hydrophor, (*-en*, mv. *-en*) m. waterdrager m.; it. urne, vaas v.

Hydropneumatisch, bijv. nw. bestemd, dienende om gas onder water op te vangen, hydropneumatisch.

Hydrostatik, v. waterstandsleer, waterweegkunde, hydrostatica v.

Hydrostatisch, bijv. en b. op de waterweegkunde betrekking hebbende, daartoe behoorende, hydrostatisch.

Hydrotechnik, v. waterbouwkunst v., Z. *Hydraulik.*

Hydrotechnisch, bijv. en b. tot de waterbouwkunst behoorende, daarop betrekking hebbende.

Hyetometer, (*-ters*, mv. *-ter*) m. regenmeter, regenwijzer, hyetometer m.

Hygiea, Hygiäa, v. (Fabell.) godin v. der gezondheid, Hygiea v.

Hygienisch, bijv. nw. de gezondheid of de gezondheidsleer betreffende.

Hygrameter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. vochtmeter, vochtweger m.

Hygroeudiometer, (*-ters*, mv. *-ter*) m. luchtgehaltemeter, luchtzuiverheidsmeter m.

Hygrometer, (*-ters*, mv. *-ter*) m. vochtigheidsmeter, luchtvochtmeter, hygrometer m.

Hygrometrisch, bijv. nw. tot den luchtvochtmeter en zijn gebruik behoorende.

Hygroscop, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Hygrometer.*

Hylotheisten, m. mv. vereerders m. mv. der wereldziel.

Hymen, (*-s*, mv. *Hymen*), (Fabell.) huwelijksgod, Hymen m.; (fig.) echt m., huwelijk o., bruiloft v.; 2. o. (Ontlk.) maagdevlies o.

Hymenäus, (onb., mv. *Hymenäen*) m. bruiloftslied o.

Hymne, (*-n*) v. lofzang m., loflied o.; 2. geestelijk lied, christelijk kerklied o., hymne v.

Hymnarium, (*-s*, mv. *Hymnarien*) o. geestelijk gezangboek o.

Hymnen-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. gezangboek o., verzameling v. van lofzangen; *-dichter* m. lofliedichter, lofzangschrijver m.; *-sammlung* v. verzameling v. van lofzangen; *-sänger* m. hymnenzanger m.

Hymnologie, (*-n*) v. leer v. of leerboek o. over de literatuur van het geestelijk lied.

Hymnus, (onb.) m., Z. *Hymne.*

Hyperbaton, (*-s*, mv. *-e*) m. (Spraakk.) omkeering v. der woordvolging, inversie v.

Hyperbel, (*-n*) v. (Red.) overdrijving, vergrooting, grootspraak v.; (Meetk.) dwarse of schuine kegelsnede, hyperbool v.

Hyperbolisch, bijv. en b. (Wisk.) van den vorm der hyperbool; (fig.) overdreven, overdrijvend, vergrootend, hyperbolisch.

Hyperbolisiren, (*hyperbolisirte, hyperbolisirt*) o. ww. overdrijven.

Hyperboloide, (*-n*) v. (Meetk.) naar de hyperbool gelijkend lichaam o., hyperboloide v.

Hyperboräisch, bijv. nw. noordelijk, in het hooge Noorden levend of groeiend, noordsch; (fig.) middernachtelijk, ruw, onbeschaafd.

Hyperboreer, (*-s*, mv. *Hyperboreer*) m. bewoner m. van het Noorden; (fig.) zonderling, ruw, onbeschaafd mensch m.

Hyperboreisch, bijv. nw., Z. *hyperboräisch.*

Hyperkritik, (*-en*) v. overstrenge kritiek v., overstreng kunstrechter, aartsberisper, aartsvitter, allebedil m.

Hyper-orthodox, (*-en*, mv. *-en*) m. overdreven rechtzinnige, streng orthodox mensch m.; m.: *-orthodoxie* v. overdreven rechtzinnigheid, orthodoxie v.

Hyperphysisch, bijv. en b. bovenzinnelijk, bovennatuurlijk.

Hypersthenie, v. (Gen.) bovenmatige sterkte v. van alle levensverrichtingen, ziekelijk verhoogde levenskracht, hypersthenie v.

Hypersthenisch, bijv. en b. overkrachtig, uit de groote sterkte of kracht voortspruitend.

Hypnobat, (*-en*, mv. *-en*) m. slaapwandelaar m.

Hypochonder, (*-ders*, mv. *-der*) m., Z. *Hypochondrist.*

Hypochondriacus, (onb.) m., Z. *Hypochondrist.*

Hypochondrie, v. (Gen.) onderlijfsziekte, miltzucht, miltziekte v., buikzenuwlijden o.; (fig.) zwaarmoedigheid, droefgeestigheid, gemelijke gemoedsstemming, hypochondrie v.

Hypochondrisch, bijv. en b. miltzuchtig, aan onderbuiksaandoeningen lijdende; (fig.) droefgeestig, zwaarmoedig, wonderlijk, ingebeeld ziek.

Hypochondrist, (*-en*, mv. *-en*) m. miltzieke, miltzuchtige m.; (fig.) zwaarmoedig, droefgeestig mensch, ingebeelde zieke, hypocondrist m.

Hypothekiren, (*hypothekirte, hypothekirt*) bedr. ww. als hypotheek of onderpand stellen, als kusting doen inschrijven.

Hypothek, (*-en*) v. gerechtelijk beschreven onderpand, pandrecht o., pandbrief, grondbrief m., kusting v., plicht m., hypotheek v.; *Geld auf - aufnehmen*, geld op hypotheek nemen, leenen.

Hypothekarisch, bijv. en b. pandrechtelijk, recht o. van hypotheek gevend of hebbend, de hypotheek betreffend, hypothecair.

Hypothekarius, (onb., mv. *-ii*) m. hypotheekhouder, schuldeischer m. op vast pand.

Hypothekenbuch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) m. hypotheekboek, hypotheekregister, pandboek o.

Hypothekschuld, (*-en*) v. pandschuld, met pandrecht voorziene schuld, hypothecaire schuld v.

Hypothenuse, (*-n*) v. (Wisk.) schuinsche of langste zijde v. eens rechthoekigen driehoeks, lijn v. tegenover den rechten hoek, hypotenusa v.

Hypothese, (*-n*) v. onderstelling, ten grondslag gelegde stelling, vooronderstelling, voorwaardelijke stelling, hypothesis v.

Hypothetisch, bijv. en b. op eene onderstelling berustend, onderstellend, aangenomen, gesteld, voorshands als waar beschouwd, hypothetisch.

Hypsometrie, v. hoogtemeting v., hoogte meten o.

Hysop, (*-s*) m., z. m., Z. *Isop.*

Hysteralgie, v., Z. *Hysterie.*

Hysterie, v. vrijsterziekte, moederplaag, moederkwaal, opstijging v. van de baarmoeder.

Hysterik, v., Z. *Hysterie.*

Hysterisch, bijv. en b. de moederplaag of vrijsterziekte betreffende, uit de vrijsterziekte ontstaan, hysterisch.

Hysterolith, (*-en*, mv. *-en*) m. moedersteen, venussteen, hysterolith m.

I.

I, (*I* of *I's*, mv. *I* of *I's*) o. (negende letter van het alphabet), i v.; 2. tussch. (gemeenz.) he!, hm!, ho!; *- nu!*, wel nu dan!; *- nun, mach's sein*, welnu, het zij zoo!; *-! dass dich!*, o!, o. wee!; *-, denke doch!*, he, wie zou dat gedacht hebben.

I, v., Z. *Eibe.*

Ia! tussch. ia, het bulken van een ezel nabootsende.

Iah(n)en, (*iah(n)te, geiah(n)t*) o. ww. balken als een ezel.

Iambe, (*-n*) v. jambus m. (versvoet en versregel).

Ibe, (*-n*) v., **Ibenbaum,** (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. ijp, ijpeboom m.

Iben-blätter, o. mv. of **-laub,** o. klimop o., Z. *Epheu.*

Ibidem, bijw. aldaar, op genoemde plaats, op dezelfde plaats.

Ibis, (onb.) m. (Nat. hist.) ibis, Nijlreiger m.

Ibisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Eibisch.*

Ibsche, (*-n*), **Ibschgeisz,** (*-en*) v. steengeit, klipgeit v.

Ich, voorn. ik; *- Endesunterzeichneter*, ik, ondergeteekende; *hier bin -*, hier ben ik; *- sage, - behaupte -*, ik voor mij zeg, ik beweer; *-, der - ihn kenne*, ik, die hem ken; *wenn - nicht gewesen wäre*, als ik er niet geweest was; II. o. zelfst. ik, eigen persoon, persoonlijkheid v.; *mein zweites -*, mijn ander, tweede ik; *er liebt sein - sehr*, hij bemint zich zelven zeer, heeft zeer veel eigenliefde; 2. (Wijsb.) *das -*, persoonlijkheid v., ik o.; 3. belang, eigenbelang o, zelfzucht v.

Iche(l)n, (*ich(el)te, geich(el)t*) o. ww. zich op den voorgrond stellen, zijn eigen belang zoeken, slechts van zich zelve(n) spreken.

Ichheit, v. (Wijsb.) zelfbewuste persoonlijkheid, eigendommelijkheid v. van karakter, ik o.

Ichler, (*-s*, mv. *Ichler*) m., Z. *Selbstsüchtiger.*

Ichneumon, (*-s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) ichneumon m., spoorwezel, Pharaonsrat v.; 2. sluipwesp v., spinnendooder m.

Ichnograph, (*-en*, mv. *-en*) m. grondteekenaar, planteekenaar m.

Ichnographie, v. grondteekening, planteekening v., plan o. (van een gebouw).

Ichnographisch, bijv. en b. tot de grond- of planteekening behoorend.

Ich-sprecherei, v. gewoonte v. om van zich zelve(n) te spreken; *-sucht* v. zelfzucht, eigenliefde v., eigenbelang o.; *-süchtig* bijv. nw. zelfzuchtig, eigenbelang zoekend.

Ichthyograph, (*-en*, mv. *-en*) m. visschenbeschrijver, ichthyograaf m.

Ichthyographie, v. visschenbeschrijving v.

Ichthyographisch, bijv. nw. tot de visschenbeschrijving behoorende, ichthyographisch.

Ichthyolith, (*-en*, mv. *-en* m.) versteende visch, vischsteen, afdruk m. van een visch in leisteen.

Ichthyolog, (*-en*, mv. *-en*) m. vischkenner, vischkundige, ichthyoloog m.

Ichthyologie, v. leer v. van de visschen, vischkunde v.

Ichthyologisch, bijv. nw. de visschenleer betreffende, tot de vischkunde behoorende.

Ichthyophag, (*-en*, mv. *-en*) m. vischeter m.; *-en* m. mv. vischetend, van visch levend volk &.

Ideal, (*-(e)s*) o. denkbeeldig wezen, model, toonbeeld, ideaal o.; *ein - von Schönheit*, een model, ideaal &; 2. denkbeeldig, hersenschimmig, als be-

staand gedacht wezen of voorwerp, afgetrokken denkbeeld o., hersenschim v., droom m.; *hohes Glück ist nur ein* -, is slechts een denkbeeldig wezen, bestaat slechts in de verbeelding.

Ideal(isch), bijv. en b. denkbeeldig, hersenschimmig, als bestaande gedacht; 2. als verheven model dienende, verheven; *-e Schönheit*, denkbeeldig, verheven.

Idealismus, (onb.) m. (Wijsb.) stelsel o. van hen, die in God de aanschouwing zien van alles, stelsel o. van hen, die beweren dat men de dingen alleen door eigen denkbeelden of verstandsbegrippen en niet door de zinnen kan kennen, stelsel o. van hen, die aan de uitwendige voorwerpen geenerlei zelfstandigheid toekennen, idealisme o.

Idealist, (*-en*, mv. *-en*) m. aanhanger m. van het idealisme, idealist m.; it. droomer, dweper m.

Idealität, (*-en*) v., Z. *Ideal* (2).

Idee, (*-(e)n*) v. denkbeeld, verstandsbegrip o., voorstelling, gedachte v.; *fixe* -, vaststaand, overheerschend denkbeeld; 2. meening, verbeelding v., gevoelen o., gedachte v.

Ideell, bijv. en b., Z. *ideal(isch)*.

Idee(n)haft, bijv. en b., Z. *idealisch*.

Idee(n)-kreis, (*-es*, mv. *-e*) m. kring m., van denkbeelden; *-verbindung* v. verbinding v., samenhang m. der begrippen &; *-welt* v. denkbeeldige, hersenschimmige wereld v.

Idemist, (*-en*, mv. *-en*) m. jabroer m.

Identificiren, (*identificirte, identificirt*) bedr. ww. gelijk maken, onder één begrip brengen, vereenzelvigen; 2. wed. ww. *sich* -, zich eigen maken met, zich vereenzelvigen,

Identisch, bijv. en b. gelijkbeteekenend, overeenstemmend, in hetzelfde denkbeeld begrepen, eenzelvig; (Alg.) *-e Vergleichung*, vergelijking v., die voor alle waarden der daarin voorkomende letters doorgaat, identiek.

Identität, v. overeenstemming, gelijkheid, gelijkvormigheid, eenzelvigheid, identiteit v.

Idioelektricität, v. niet geleidende electriciteit v.

Idioelektrisch, bijv. nw. op zich zelf electrisch, niet geleidend.

Idiographisch, bijv. en b. eigenhandig, zelf geschreven.

Idiom, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Spraakk.) eigenaardigheid, eigendommelijkheid v., dialect o., tongval m.

Idiopathie, v. (Gen.) eigenlijdigheid, plaatselijke ziekte v. van een lichaamsdeel.

Idiopatisch, bijv. en b. eigenlijdig, idiopatisch.

Idiosynkrasie, v. eigenaardige menging v. der bestanddeelen van het organisme, ten gevolge waarvan een onoverwinnelijke afkeer voor zekere physieke indrukken bestaat.

Idiot, (*-en*, mv. *-en*) m. domoor, botterik, onnoozele bloed, stompzinnige, idioot m.

Idiotikon, (*-s*, mv. *-e*) o. woordenboek o. van dialecten of tongvallen.

Idiotismus, (onb., mv. *Idiotismen*) m. eigenaardigheid, eigenheid, eigenaardige uitdrukking v.; (Gen.) stompzinnigheid, onnoozelheid v., idiotisme o.

Idol, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. afgod m., afgodsbeeld o.

Idus, m. mv. idus m.; (o. Gesch.) de 15e van Maart, Mei, Juli en October en de 13e van de andere maanden.

Idyll, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **Idylle,** (*-n*) v. herdersgedicht o., herderszang m., idylle v.; *-dichter* m schrijver m. van herderszangen, idyllendichter m.

Igel, (*-s*, mv. *Igel*) m. (Nat. hist.) egel, zwijnegel m., stekelvarken, ijzervarken o., bloedzuiger m.; 2. (Kookk.) spijs v. uit lever samengesteld; 3. (Pl.) eikeldopje o.; it. dopje o. van de beukenoot, van de kastanje.

Igel-aloe, (*-n*) v. (Pl.) opgerolde aloe v.; *-artig* bijv. nw. (Nat. hist.) dicht bezet met stekels, egelachtig; *-fisch* m. zeegel m.; 2. Z. *-schnecke*; *-huf* m. gezwel o. aan de kroon van een paardenhoef.

Igelicht, bijv. en b. egelachtig, stekelig.

Igelklette, v. (Pl.) gewone klis, stekelkroon v.

Igeln, (*igelte, geigelt*) bedr. ww. steken, prikken, branden.

Igelschnecke, (*-n*) v. zeeslak v., zeegel m.

Igels-huf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Rijk.) kwaal v. van den paardenhoef, waarbij het haar zich opzet gelijk de stekels van een egel; *-klee* m. stekelige spurrie v.; *-knospe*, *-kolbe* v., *-kopf* m. (Pl.) egelskop m.; *-kraut* o. wilde komkommer v.

Igelstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. versteende zeegel m.

Ignatiusbohne, (*-n*) v. Ignatiusboon v.

Ignition, v. scheikundige, chemische verbranding, verkalking v.

Ignorant, (*-en*, mv. *-en*) m. weetniet, domoor, domkop m.

Ignoriren, (*ignorirte, ignorirt*) bedr. ww. verwaarloozen, nalaten, veronachtzamen, doen als of men & niet kent; 2. niet weten, niet kennen, onkundig zijn; 3. (i. k. bet.) *jem.* -, voorbijzien, houden alsof men & niet kent.

Ignosciren, (*ignoscirte, ignoscirt*) bedr. ww. vergeven, door de vingers zien, toegeven.

Ihm, (3e nv. van *er* en *es*) voornw. hem, aan hem, aan het, er aan, Z. *er, es*; 2. (tot een mindere), aan u, u, aan jou, je.

Ihn (4e nv. van *er*) voornw. hem, het; *ich sehe* -, ik zie hem; *wenn ich* - *sprechen kann*, als ik hem &; Z. *er*; 2. (tot een mindere), aan u, u, aan jou.

Ihnen, (3e nv. van *sie* in het mv. en van *Sie*), voornw. hun, aan hen, haar, aan haar; it. u, aan u.

Ihr, (3e nv. van *sie*) voornw. haar, aan haar, Z. *sie*; 2. (tot een mindere), aan u, u, aan jou, je, gij, jij.

Ihr, (mv van *du*) voornw. gij, gijlieden; *kommt herbei,* - *Knaben!*, komt jongens!; - *habt den Fehler gemacht*, gij, gijlieden &.

Ihr, ihre, bez. voornw. haar, hare; - *Garten*, haar tuin; - *Haus*, haar huis; *-e Tochter*, hare dochter; *-e Pferde*, hare paarden; (gemeenz.) *nicht unsere Magd hat es gesehen, sondern der Nachtbarin -e*, maar die van de buurvrouw; 2. (van meer personen of zaken), hun, hunne; - *Vater*, *-e Mutter*, hun vader, hunne moeder; (gemeenz.) *nicht unsere Kinder haben es gethan, sondern der Nachbarn -e*, niet &, maar die van onze buren; 3. - *Herr Vater*, mijnheer uw vader; *-e Frau Mutter*, me(juf)vrouw uwe moeder; *-e Fräulein Töchter*, mejufvrouwen uwe dochters.

Ihrem, ihren, Z. *ihr*.

Ihren, (*ihrte, geihrt*) bedr. ww., Z. *ihrzen*.

Ihre(n)t-halben, -wegen, -willen, bijw. om harentwil, harentwege; it. uwentwege, om uwent wil.

Ihrer, (2e nv. van *sie* en *Sie*) voornw. van haar; it. van u; *wie viel Kinder hat sie? sie hat* - *vier*, zij heeft er vier; *es sind* - *nur zu viele*, er zijn er maar al te veel; *sie spottet* -, zij spot met u, lacht u uit.

Ihrige, (*der, die, das*) bez. voornw. (van eene vrouw), de hare, het hare; *sie hat das* - *gethan*, zij heeft het hare gedaan, zij heeft gedaan wat zij kon; *sie verlangt nur das* -, zij begeert slechts haar eigendom, wat haar toekomt; *die -n*, hare bloedverwanten, haar gezin; 2. (van meer personen), de hunne, de hare, het hunne, het hare; *sie sind um all das* - *gekommen*, zij hebben alles verloren wat zij bezaten, Z. *eurige*.

Ihro, voornw. (veroud.), - *Majestät sind ausgefahren*, Hare Majesteit is uitgereden.

Ihrzen, (*ihrzte, geihrzt*) bedr. ww. met *ihr* aanspreken.

Ikonisch, bijv. en b. nagemaakt, levensgroot, gelijk.

Ikonodulen, m. mv. aanbidders m. mv. van (afgods)beelden.

Ikonoklastie, v. beeldstormerij v., beeldenstorm m.

Ilaub, (*-s*) o., z. m. klimop, eiloof o.

Ilen, (*ilte, geilt*) bedr. ww. (Kamm.) *die Hornschrote* -, met de kammakersschaaf bewerken.

Iler, (*-s*, mv. *Iler*) m. (Kamm.) als eene S gebogen kammakers schaaf v., schraapijzer o.

Ilge, (*-n*) v., Z. *Lilie*.

Ilk, Illing, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., bunzing m.

Illanke, (*-n*) v. (Nat. hist.) grondforel v., adelvisch m. uit den Rijn.

Illegal, bijv. en b. onwettig, onrechtmatig, wederrechtelijk.

Illegalität, (*-en*) v. onwettigheid, onrechtmatigheid, wederrechtelijke daad v.

Illegitim, bijv. en b. niet wettig erkend.

Illimitirt, bijv. nw. onbeperkt, onbegrensd, onbepaald.

Illing, Z. *Ilk.*

Illiquid, bijv. nw. (Hand.) niet voldaan, niet verzekerd, niet vereffend.

Illision, (*-en*) v. kneuzing, indrukking v.

Illuminat, (*-en*, mv. *-en*) m. lid o. van het geheime genootschap der lichtbroeders, lichtridder m.

Illumination, (*-en*) v. verlichting, feestverlichting, illuminatie v.

Illuminiren, (*illuminirte, illuminirt*) bedr. ww. *die Stadt -*, verlichten, illumineeren; *einen Saal -*, verlichten, licht aanbrengen in; (Schild., Grav.) *ein Kupfer -*, afzetten, kleuren; *nach dem Leben -*, de natuurlijke kleur geven; 2. (Scherts.) *illuminirt sein*, wat te diep in het glaasje gekeken hebben.

Illuminirer, (*-s*, mv. *Illuminirer*) m. feestlichtbrander m.

Illustration, (*-en*) v. (Grav.) tusschen den tekst geplaatste figuur, plaat v., illustratie v.

Illustriren, (*illustrirte, illustrirt*) bedr. ww. (Grav., Boekdr.) met platen, tusschen den tekst geplaatste houtsneefiguren versieren, opluisteren, illustreeren; *eine illustrirte Zeitung*, een geïllustreerd nieuwsblad, nieuwsblad o. met figuren tusschen den tekst.

Ilme, (*-n*) of **Ilmbaum,** (*-baum(e)s*, mv. *Ilmbäume*) m. wilde olm (boom) m.; *-holz* o. olmhout o.

Ilse, (*-n*) v. (Nat. hist.) elft m.; (persoonsnaam), Elsje, Betje o. en v.

Iltenschnecke, (*-n*) v. rolschelp, toot v.

Iltiss of **Iltis,** (*-es*, mv. *-e*) m. en o. bunzing of bonzing m.; *-falle* v. bunzingval m.

Iltscheit, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. arm m. van den ploeg.

Im, (voor in dem), in den, in de, in het; *- Wasser*, in het water; *- Sommer*, in den zomer; *- Frühling*, in de lente; *Fall, dass &*, ingeval; *- Augenblicke, - Nu*, in een oogenblik, in een oogwenk.

Imaginär, bijv. en b. ingebeeld, vermeend, denkbeeldig, hersenschimmig.

Imam, of **Iman,** (*-s*, mv. *-s*) m. Turksche priester, iman m.

Imber, (*-s*) m., z. m., Z. *Ingroer.*

Imb(is)s, (*-es*, mv. *-e*) m. gering maal o.; it. ontbijt, ochtendmaal o.

Imborsiren, (*imborsirte, imborsirt*) bedr. ww. inkasseeren, opstrijken.

Imbroglio, (*-s*, mv. *-s*) m. verwikkeling, verwarring v.

Imgleichen, Z. *ingleichen.*

Im(m)hamen, (*-s*, mv. *Immhamen*) m. (Drukk.) rondseltouw o., rondselriem m.

Im(m)ismahl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. eene landmaat van 60 roeden.

Imker, (*-s*, mv. *Imker*) m. bijenhouder, ijmker m.

Imkerei, (*-en*) v. bijenteelt v.

Immariniren, (*immarinirte, immarinirt*) bedr. ww. in zeewater leggen, inzouten, met eene pekelsous toebereiden, marineeren.

Immaterialität, v. onstoffelijkheid v., geestelijk aanzijn o.

Immateriell, bijv. en b. onstoffelijk, geestelijk.

Immatriculation, v. als lid inschrijven o., toelating, inschrijving v. als student.

Immatriculiren, (*immatriculirte, immatriculirt*) bedr. ww. als lid inschrijven, op de rol brengen; *sich — lassen*, zich laten of doen inschrijven als student.

Imme, (*-n*) v. bijv.; it. bijenzwerm m.

Immediatisiren, (*immediatisirte, immediatisirt*) bedr. ww. onmiddelbaar van het hoogste gezag afhankelijk maken.

Immediatstadt, (*-städte*) v. stad v. met eigen rechtsgebied.

Immen-fresser, m., **-haus,** o., Z. *Bienen-fresser* &; *-nest* o. wespennest o., eene soort van gebak met rozijnen; *-wolf* m., Z. *Bienenwolf.*

Immer, bijw. altijd, immer, steeds, aldoor, voortdurend; *für -, auf -*, voor altijd; *- und ewig*, altijd en eeuwig, voortdurend, zonder ophouden; 2. van dag tot dag, iederen dag, dagelijks; *er wird - reicher*, hij wordt van dag tot dag rijker; *sein Gesicht nimmt - mehr ab*, voortdurend; *sie wird - schöner*, met den dag, van dag tot dag; *es geht - schlimmer*, het gaat hoe langer hoe slechter; 3. altijd, in ieder geval, in elk geval, hoe het ook zij, toch; *es bleibt - wahr, dass*, het blijft in ieder geval, toch waar &; *so reich er - sein mag*, hoe rijk hij ook zij; *wer* of *was da - wolle*, wie of wat het ook zij, die, dat &; *die Sache ist doch - ernsthaft*, in elk geval, in allen gevalle; 4. onophoudelijk, voortdurend, bestendig, zonder ophouden; *er sagt -, er habe kein Geld*, hij zegt altijd, onophoudelijk dat &; 5. lang; *wo er doch - bleiben mag*, waar mag hij toch zoo lang blijven; 6. (teeken van aanmoediging), kom, vooruit; *geht, fahrt - zu!*, kom maar!, vooruit maar!; (teeken van toestemming), *er mag es - hören*, hij mag het wel hooren, laat het hem maar hooren; (teeken van onverschilligheid), *er kann - kommen*, laat hem maar komen, hij mag komen.

Immer-dar, -fort, Z. *immer; -grün* bijv. nw. altijd groen; 2. o. zelfst. (Pl.) bladvliesje o. aan den binnenkant tusschen het blad en den steel; 2. huislook o., donderbaard m.; 3. klimop, eiloof o.; 4. palm, palmboom m.; 5. maagdenpalm v., maagdenkruid, wintergroen o.; *-hin* bijw. voortdurend, altijd; *er mag es — thun*, hij mag het in allen gevalle doen; *er kann - kommen*, laat hem maar komen, hij kan in allen gevalle komen, Z. *immer -; -kuh* v. (Leenw.) koe v., die bestemd blijft voor den leenarbeid; *-mehr* of *immer mehr*, meer en meer, hoe langer hoe meer; 2. (stopwoord), Z. *doch, wohl; - während* bijv. en b. voortdurend, onophoudelijk, onafgebroken; — *beschäftigt*, onophoudelijk, zonder ophouden; *-zu* bijw. altijd, immer; — *essen*, altijd maar eten; 2. tussch. —!, voort maar, vooruit maar!

Immhamen, (*-mens*, mv. *-men*) m., **Immi,** (*-s*, mv. *Immi*) o., Z. *Imhamen* &.

Immission, (*-en*) v. (Rechtspr.) in bezitstelling v.

Immittels(t), bijw. en voegw. inmiddels, intusschen, terwijl dat.

Immittiren, (*immittirte, immittirt*) bedr. ww. (Rechtspr.) *jem. -*, gerechtelijk in het bezit stellen.

Immker, (*-s*, mv. *Immker*) m., Z. *Imker.*

Immobilar, bijv. nw. onbeweeglijk, onroerend, vast.

Immobilien, o. mv. onroerende of vaste goederen o. mv.; 2. (Hand.) vaste fondsen o. mv.

Immoral(isch), bijv. nw. onzedelijk, slecht, zedeloos.

Immoralität, (*-en*) v. onzedelijkheid, zedeloosheid, zedelooze daad v.

Immunität, (*-en*) v. vrijdom m., vrijstelling v. (van belastingen &).

Impanation, v. verandering v. van het lichaam in brood.

Impass, Inpass, (*-es*, mv. *-e*) m. (in het whistspel), slag m. met eene lage kaart.

Impastiren, (*impastirte, impastirt*) bedr. ww. *ein Gemälde -*, met lijvige verf schilderen, vet aanzetten; (Grav.) punten en lijnen goed dooreenmengen.

Impastirung, v., Z. *impastiren*; (Mets.) metseltras v., pleisterkalk m.

Imperativ, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Spraakk.) gebiedende wijs v.

Imperator, (*-s*, mv. *-en*) m. keizer, imperator m.

Imperfect, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **Imperfectum,** (*-s*, mv. *Imperfecte*) o. (Spraakk.) onvolmaakt verleden tijd, betrekkelijk tegenwoordige tijd m., imperfectum o.

Imperial, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. groote Russische gouden munt = 22½ gulden; (Sp.) kaartspel o. dat veel heeft van het piketten met twee personen; 2. eene reeks op elk. volgende kaarten in dat spel, imperiale v.

Imperial, bijv. en b. keizerlijk, van den keizer.

Imperial-folio, -papier, o. papier o. van het grootste formaat, imperiaal o.; *-spiel* o., Z. *Imperial* (Sp.); *-wasser* o. blanketselwater o., sterke brandewijn m.

Impertinenz, (*-en*) v. onbeschaamdheid, onbeschoftheid, onbehoorlijkheid, ruwheid, lompheid v.

Impetrant, (*-en*, mv. *-en*) m. eischer, klager m.

Impetrat, (*-en*, mv. *-en*) m. beklaagde, aangeklaagde, gedaagde, beschuldigde m.

Impfanstalt, (*-en*) v. (openbare) inrichting v. voor de koepokinenting.

Impfarzt, (*-arztes*, mv. *-ärzte*) m.

geneesheer m., met de inenting belast.

Impfen, (*impfte, geimpft*) bedr. ww. *einen Baum* -, enten; 2. (Heelk.) *die Blattern, Kuhpocken* & -, inenten, vaccineeren.

Impfer, (*-s*,mv.*Impfer*)m.(Tuinb.) enter m.; 2. (Heelk.) Z. *Impfarzt.*

Impfling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hij, die ingeënt wordt.

Impf-reis, (*-es*, mv. *-er*) o. entgriffel v.; *-stamm* m. te enten boomstam m.; *-stoff* m. entstof, vaccine, koepokstof v.

Impfung, v. enting, inenting, vaccinatie v.

Impfwunde, (*-n*) v. (Heelk.) wond v., die gemaakt wordt voor de inenting; (Tuinb.) gemaakte spleet of voorbereide plaats v. voor de enting.

Impietät, (*-en*) v. gebrek o. aan eerbied.

Implicite, bijw. mede onder verstaan, er onder begrepen; it. ingewikkeld, er onder gewikkeld.

Implorant, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. (Rechtsw.) eischer, klager m., eischeres, klaagster v.

Implorat, (*-en*, mv. *-en*) m.,**-in,** (*-nen*) v. (Rechtsw.) verweerder m.,verweerster v., gedaagde, beschuldigde m. en v.

Imponderabilien, o. mv.(Nat.) onweegbare stoffen of zelfstandigheden v. mv.

Imponiren, (*imponirte, imponirt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, op iem. een geweldigen indruk maken, waaraan hij zich niet onttrekken kan; *er imponirte mir sehr,* hij maakte dat ik zeer tegen hem opzag; *-d*, Z. *imposant.*

Import, (*-(e)s*, mv. *-e*) m.(Hand.) invoer m., importatie v.

Importation, v., Z. *Import.*

Importiren, (*importirte, importirt*) bedr. ww. invoeren, inbrengen,binnen voeren.

Importirung, v., Z. *importiren, Import.*

Imposant, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. ontzag verwekkend, indruk makend, imposant.

Impost, (*-en*, mv.*-en*) m. belasting v., invoerrecht o., impost m.;2.(Bouwk.) uitstekende lijst v. of rand m., waarop de boog van een gewelf rust, kamper, impost m.

Impotent, bijv. nw. (Gen.) aan mannelijk onvermogen lijdende.

Impotenz, v. onvermogen, voorn. mannelijk onvermogen o.

Imprägniren, (*imprägnirte, imprägnirt*) bedr. ww. (Scheik.) Z. *anschwängern.*

Impressario, (*-s*, mv. *-s*) m. directeur m. eener opera, ondernemer m. van publieke vermakelijkheden.

Imprimatur, (*-s*. mv. *-e*) o.vergunning v., verlof o., toestemming v.om te drukken, gegeven door de censuur.

Improvisation, (*-en*) v. voor de vuist, onvoorbereid uitgesproken rede, voordracht, improvisatie v.

Improvisator, (*-s*, mv. *-en*) m. onvoorbereid redenaar of dichter,improvisateur m.

Improvisiren, (*improvisirte, improvisirt*) bedr. en o. ww., m. *h.* onvoorbereid, voor de vuist voordragen, uitspreken, improviseeren.

Impuls, (*-es*, mv. *-e*) m. stoot m., beweging v., die een lichaam aan een ander mededeelt, aandrang, schok m.

Imputabel, bijv. nw., Z. *zurechnungsfähig.*

Ims, Z. *Imbiss.*

Imse, Z. *Amcise.*

In, voorz. (met den 3en nv. bij eene rust), in, binnen, naar, te; *-der Küche,* in de keuken; - *einem Buche blättern,* in een boek &; - *dem (im) Zimmer,* in de kamer; - *der Hand halten,* in de hand &; - *Europa,* in Europa; - *Indien,* in Indië; - *Paris,* in, te Parijs; - *ganz Paris,* in geheel P.; *Städte* - *F.,* steden in F.; *hier im Grünen,* hier in het groen,op het gras; - *der Gefangenschaft,* in de gevangenis; *Schmerzen im Halse,* pijn in de keel, keelpijn v.; *weit* - *der Welt herumgekommen sein,* heel wat gezien, veel gereisd hebben; *im Meeresgrunde,* op het diepst, op den bodem der zee; *im Wagen reisen,* in een rijtuig; *es stand ihm eine Thräne im Auge,* hij had eene traan in het oog; - *der Ferne,* in de verte; - *der Nähe,* in de nabijheid; *Geld* - *der Tasche haben,* geld in den zak, op zak, bij zich hebben; - *einer Familie,* in eene familie; (fig.) *jemn. im Kopfe herumgehen,* iem. bezighouden; *jemn. im Wege sein,* in den weg staan, hinderen; *etw. im Sinne haben,* iets in den zin hebben, voornemens zijn; - *kurzer Zeit,* - *Kurzem,* binnen kort(en tijd); *er wird* - *zwei Stunden da sein,* hij zal binnen een paar uren daar zijn; - *der Schlacht bei W.,* in den slag bij W.;(fig.) (een toestand, voorn. een gemoedstoestand te kennen gevende), *im Zorne,* - *Sorgen,* - *Ruhe, im Gange sein,* toornig, bezorgd, gerust, aan den gang zijn; *ich bin nicht im Stande,* ik ben niet in staat; *im Wachen,* wakende; *im Schlafen,*in den slaap, slapende; - *einer glücklichen Lage,* in een gelukkigen toestand; - *Verlegenheit,* - *der Erwartung,* in verlegenheid, in de verwachting; - *der Vernunft gegründet,* gegrond op; *es ist kein Leben* - *ihm,* er is geen leven in hem, hij is dood; *im Besitze sein,* in het bezit zijn, Z. *Bausch, hauen* &; *im Bette sein,* te bed liggen; *im Schweisze des Angesichts,* in het zweet des aanschijns; *tief* - *Schulden,* diep in schulden; *im Degen, im Mantel gehen,* een degen, een mantel dragen; *im Gewehr stehen,* in het geweer &; 2. (het voorwerp te kennen gevende, dat het doel of de stof van een toestand uitmaakt), in, van, uit; - *etw. bestehen,* bestaan uit, bestaan in; *Fertigkeit im Spielen haben,* knap zijn in &; *sich im Singen üben,*zich oefenen in &; - *ihm habe ich alles verloren,* met hem &; 3. door middel van, in den vorm van; - *Bildern reden,*figuurlijk spreken; - *Gottes Namen,* in Gods naam; - *seinem Namen,* in zijn naam; 100 *Thaler* - *Gold,* 100 thalers in goud; *im höchsten Grade,* in den hoogsten graad,in de hoogste mate; - *Ansehung,* in aanzien;it.met het oog op; - *Ermangelung,* bij gebreke van; - *Ernst,* in ernst, met ernst; - *der That,* in der daad; *im Allgemeinen,* in het algemeen; *im Grunde,* in den grond; *im Guten,* goedschiks, als vriend; - *Allem,* in alles.

II. (met den 4en nv. bij eene beweging), - *das Haus, den Garten gehen*; in den tuin & gaan; - *die Stadt (hinein) gehen,* de stad ingaan; it. naar de stad gaan; - *die Hand nehmen,* in de hand, ter hand nemen; *jemn.* - *Ketten und Bande werfen,* in boeien slaan; *in's Bett gehen,* naar bed gaan; (fig.) - *sich selbst gehen,* tot nadenken, tot inkeer komen, nadenken; 2. (de uitgebreidheid betreffende), *zwanzig Fusz* - *die Höhe,* 20 voet hoog, ter hoogte van &; 3. (den tijd betreffende), *tief* - *die Nacht,* diep in den nacht; *er geht in's neunte Jahr,* hij gaat in zijn negende jaar, hij is bijna negen jaar oud; 4. - *Besitz setzen, nehmen,* in bezit stellen, nemen; - *sein Verderben rennen,* in zijn verderf loopen; - *seinen Schutz nehmen,* in, onder zijne bescherming nemen; 5. - *Holz arbeiten,* in hout werken; *Blumen* - *einen Strausz binden,* tot een ruiker binden; - *Schlachtordnung stellen,* in slagorde stellen; 6. *ein Stück in's andere,* het een door het ander, door elk.; (fig) - *den Tag hineinleben,* bij den dag leven, leven als vroolijk Fransje; - *die Leier singen,* den zang met de luit accompagneeren; - *die Flucht schlagen,* op de vlucht slaan.

Inarticulirt, bijv. nw. onduidelijk, onverstaanbaar, onuitgesproken.

Inaugural-disputation, -schrift v. inwijdingsrede, dissertatie v.

Inbegriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. inbegrip, totaal o., som v.; (fig.) geheel o.; - *aller Künste,* kort begrip o.&; -, *kurzer* - *eines Buches,* korte inhoud m., uittreksel o.; *mit* -, met inbegrip, er onder begrepen; 2. (veroud.) Z. *Umfang.*

Inbehalten, (*behielt in, inbehalten*) bedr. ww. onr. inhouden, bevatten, houden, terughouden.

Inbehaltung, v. (van een onderpand), terughouden, inhouden, achterhouden o.

Inbetracht-nahme, -ziehung, v. in overweging nemen o.

Inbrunst, v. innigheid, levendigheid v., geestdrift, ijver m., vuur o.; *mit* - *lieben,* innig, hartstochtelijk beminnen.

Inbrünstig, (*-er, -st*) bijv. en b. innig, vurig, met geestdrift, hartstochtelijk; *-e Liebe,* hartstochtelijk; *-e Andacht,* innig, vroom; - *beten,* vurig; - *lieben,* innig, hartstochtelijk; *-keit* v., Z. *Inbrunst.*

Inbürger, (*-s*, mv. *Inbürger*) m. bewoner m. eener stad, die het burgerrecht heeft.

Inbusen, (*-s*, mv. *Inbusen*) m., Z. *Ingarn.*

Incameration, (*-en*) v. inlijving v. in het pauselijk domein.

Incarceriren, (*incarcerirte, incarcerirt*) bedr. ww., Z *einkerkern.*

Incarnat of -roth, bijv. nw. hoogrood, hoog vleeschkleurig, rozerood; *-farbe* v. vleeschkleur v., rozerood, hoogrood o.

Incarnation, v. vleeschwording, menschwording v.

Incasso, (onb.) o. (Hand.) inkasseeren o., inkasseering v.; *das - besorgen,* innen, inkasseeren.

Incidenz, (*-en*) v. (Nat.) invalling, samenvalling v., inval m., aanraking, ontmoeting v.; *-winkel* m. invalshoek, hoek m. van inval.

Incipient, (*-en,* mv. *-en*) m. beginner, beginnende, aanvanger, leerling m.

Incision, (*-en*) v. (Heelk.) insnijding, snijding, snede v.; *-slanzette* v. insnij(dings)mes o.; *-sschere* v. insnijdingsschaar v.

Inclination, (*-en*) v., Z *Neigung.*

Incliniren, (*inclinirte, inclinirt*) o. ww. overhellen, neiging hebben tot.

Inclusiv(e), bijw. er onder begrepen, met inbegrip van, medegerekend.

Incognito, (*-s*) o., z. m. verbergen o. van naam of stand, in-cognito o.; *das - bewahren,* het incognito bewaren; *- reisen,* onbekend, onder vreemden naam, incognito.

Incolat, (*-(e)s*) o., z. m. (Rechtsw.) aanneming v. van een vreemdeling als inboorling, naturalisatie v.

Incommodiren, (*incommodirte, incommodirt*) bedr. ww. lastig vallen, overlast aandoen, hinderen, kwellen.

Incompetenz, (*-en*) v. onbevoegdheid, ongerechtigheid, incompetentie v.

Incongruenz, (*-en*) v. ongepastheid, onbetamelijkheid v.

Inconsequenz, (*-en*) v. strijdigheid v. met eigen beginselen, eigen tegenspraak, ongelijkheid, inconsequentie v.

Inconstitutionalität, (*-en*) v. ongrondwettigheid, strijdigheid v. met de staatsregeling.

Inconstitutionell, bijv. en b. ongrondwettig, strijdig met de grondwet.

Incorporiren, (*incorporirte, incorporirt*) bedr. ww. inlijven, in een lichaam & opnemen.

Incorporirung, v. inlijving, vereeniging, opname v., Z. *incorporiren.*

Incorrect, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. onnauwkeurig, onjuist, gebrekkig; *-heit* v. onnauwkeurigheid, onjuistheid, gebrekkigheid v.

Incourant, bijv. nw. (Hand.) slecht of moeielijk te verkoopen.

Incriminiren, (*incriminirte, incriminirt*) bedr. ww. voor strafbaar houden, voor strafschuldig beschouwen.

Incroyabel, (*-s,* mv. *-s*) m., Z. *Zierbengel;* 2. een groote driekante hoed.

Incrustat, (*-en,* mv. *-en*) m. inleggen, overtrekken o. met steen, omkorsting, overkorsting v.

Incrustiren, (*incrustirte, incrustirt*) bedr. ww., Z. *bekrusten.*

Inculpat, (*-en,* mv. *-en*) m. beschuldigde, aangeklaagde m.

Incumbentie, (*-n*) v. verplichting v., plicht m.

Incunabeln, o. mv. eerst gedrukte boeken & m.

Incurabel, bijv. nw. onheilbaar, ongeneeslijk.

Indelt of Inlett, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., tijk v., veeren kussen o. zonder overtrek.

Indem, voegw. dewijl, intusschen, terwijl, gedurende, namelijk; *- er so sprach,* terwijl; *- er auf der Reise ist,* terwijl, als, nu &; *- ich Ihnen schreibe,* terwijl, nu, op het oogenblik dat; *- er ihn bei der Hand nahm,* terwijl; 2. daardoor, dat; *man heilte ihn, - man ihm Wein gab,* daardoor, dat, door dat; 3. dewijl, omdat; *ich kann es nicht versprechen, - ich nicht weisz,* dewijl, daar, omdat; 4. Z. *sogleich.*

Independent, (*-en,* mv. *-en*) m. (Gesch. van E.) lid o. van de sekte der independenten.

Independentismus, (onb.) m. leer, sekte v. der independenten.

Indess of indessen, voegw. en bijw. intusschen, terwijl, voorloopig; *- Sie hier sind,* terwijl, nu; *ich will mir - die Zeit vertreiben,* intusschen, ondertusschen; *er kam - an,* hij kwam intusschen, in dien tusschentijd aan; 2. echter, evenwel, nogtans; *das Uebel is grosz, - muss man,* evenwel, nogtans, niettemin.

Index, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. wijsvinger m.; it. inhoud m. van een boek; 2. lijst v. van verboden boeken, index m.

Indian, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Truthahn.*

Indianer, (*-s,* mv. *Indianer*) m. Indiaan, oorspronkelijke inwoner van Amerika.

Indicativ, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Spraakk.) aantoonende wijs v.

Indicium, (*-s,* mv. *Indicien*) o. (Rechtsw.) blijk o., grond m. van vermoeden, aanduiding v., kenteeken o.; *-beweis* m. bewijs o. door eene reeks van voorbeelden.

Indier, (*-s,* mv. *Indier*) m. Indiaan, bewoner m. van Indië, Hindoe m.

Indig(o), (*-s*) m., z. m. indigo v., indigoblauw o., indigoplant v.; (Hand.) Z. *Indig(o)blau.*

Indig(o)-bereiter, (*-ters,* mv. *-ter*) m., **-fabrikant,** (*-en,* mv. *-en*) m. indigoberender, indigofabrikant m; *-blau* o. indigo, indigoblauw o; 2. bijv. nw. indigoblauw; *-fabrik* v. indigofabriek v.; *-küpe* v. kuip v. om met indigo te verven, indigokuip v.; *-pflanze* v., Z. *Indig(o);* *-pflanzer* m. indigoplanter m.; *-pflanzung* v. indigoplantage v.

Indigenat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. inboorlingsrecht, geboorterecht, burgerrecht o.

Indigestion, (*-en*) v. verstopping v., indigestie v.

Indignation, (*-en*) v. verontwaardiging v.

Indigniren, (*indignirte, indignirt*) bedr. ww. verontwaardigen.

Indisch, bijv. en b. Indisch, van of uit Indië; *-e Leinwand,* Indisch, Oostindisch; *-es Korn of Mais,* Oostindisch koren o., mais v.; *-es Rohr,* Oostindisch riet, bamboes o.; *-e Kresse,* Oostindische kers v.; *-e Rebe,* Indische winde of sluierplant v.; (Nat. hist.) *-er Spinnenfisch of -er Teufel,* koekvisch m.

Individualisiren, (*individualisirte, individualisirt*) bedr. ww. op een enkel, afzonderlijk voorwerp overdragen, als een op zich zelf staand iets beschouwen.

Individualisirung, v., Z. *individualisiren;* it. beschouwing v. op zich zelf, beperking v. tot een enkel wezen.

Individualität, (*-en*) v. eigenaardigheid, bijzonderheid, persoonlijkheid, individualiteit v.

Individuell, bijv. en b. tot een enkel wezen behoorend, eigen, aan een enkel voorwerp eigen, slechts op een persoon passend, afzonderlijk, elk voor zich, persoonlijk; *- betrachten,* Z. *individualisiren; -e Betrachtung,* Z. *Individualisirung.*

Individuum, (*-s,* mv. *Individuen*) o. ondeelbaar ding, wezen o., eenzijdige, alleenstaand persoon m., individu o.

Indolent, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. onverschillig, traag.

Indolenz, v. onverschilligheid, zorgeloosheid, luiheid v.

Indossat, (*-en,* mv. *-en*) m. (Hand.) houder m. van een wisselbrief, geëndosseerde m.

Indossant, (*-en,* mv. *-en*) m. overdrager m. van een wisselbrief, endossant m.

Indossement, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. overdracht v. van een wissel, endossement o.

Indossent, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Indossant.*

Indossiren, (*indossirte, indossirt*) bedr. ww. (Hand.) *einen Wechsel -,* aan een ander ter betaling overdragen, endosseeren.

Indossirung, v., Z. *indossiren, Indossement.*

Inducien, v. mv. wapenstilstand m.; 2. door de wet toegestaan uitstel o. tot betaling van schulden.

Induction, (*-en*) v. opmaking v. van een besluit uit het bijzondere op het algemeene, inductie v.

Indulgenz, (*-en*) v. kwijtschelden o. van straf; it. aflaat m.

Indulgiren, (*indulgirte, indulgirt*) o. ww. *jemn. -,* iem. met verschooning behandelen, door de vingers zien, toegeven.

Indult, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gunstbrief, vrijbrief m., gunstbewijs, uitstel o.

Industrie, v. kunstvlijt, nijverheid, industrie v., beroep, bedrijf o., hanteering v.

Industrie-actien, v. mv. door de nijverheid voortgebrachte actiën v. mv.; *-ausstellung* v. nijverheidstentoon-

stelling, tentoonstelling v. van nijverheid; *-ritter* m. gelukzoeker, industrieridder m.; *-treibend* bijv. nw. zich op de nijverheid toeleggende, een bedrijf uitoefenende; *-zweig* m. tak m. van nijverheid.

Industriös, (*-er, -est*) bijv. en b. vlijtig, bedrijvig, noest, nijver, kunstig, kunstvaardig, vernuftig, vindingrijk, geestig.

Ineinander, bijv. nw. in elkander, Z. *einander.*

Infallibel, bijv. en b. onfeilbaar, niet aan dwaling onderhevig.

Infallibilität, v. onfeilbaarheid, onvatbaarheid v. voor dwaling.

Infallibilist, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger, verdediger m. van het leerstuk der Pauselijke onfeilbaarheid.

Infam, (*-er, -st*) bijv. en b. schandelijk, eerloos, gemeen, laag, snood.

Infamie, (*-ën*) v. eerloosheid, schande, schandvlek, schanddaad, gemeenheid, snoodheid, laagheid v.

Infant, (*-en,* mv. *-en*) m. (in Spanje), kroonprins, infant m.

Infantagien, v. mv. jaargelden o. mv. van den infant of de infante in Spanje.

Infanterie, v. voetvolk o., infanterie v., voetknechten, soldaten m. mv. te voet: *leichte -,* lichte infanterie.

Infanterist, (*-en,* mv. *-en*) m. soldaat m. te voet, voetknecht, infanterist, fuselier m.

Infanticida, (*-s,* mv. *-s*) m. kindermoordenaar, Herodes m.

Infantin, (*-nen*) v. (in Spanje), kroonprinses, infante v.

Infel of **Infûl,** (*-n*) v. mijter, bisschopsmuts v.

Infeln, infuliren, (*infelte, geinfelt* of *infulirte, infulirt*) bedr. ww. tot bisschop benoemen, wijden, de bisschopsmuts schenken; *geinfelter* of *infulirter Abt,* met de bisschoppelijke waardigheid bekleede, gemijterde abt.

Inferien, v. mv. doodenoffers o. mv. voor de zielen der afgestorvenen.

Inficiren, (*inficirte, inficirt*) bedr. ww. besmetten, aansteken, verpesten, vergiftigen.

Inficirung, v. besmetting, aansteking, verpesting, vergiftiging v., Z. *inficiren.*

Infinitesimaberechnung, v. differentiaalrekening v.

Infinitiv, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Spraakk.) onbepaalde wijs v.

Inflammation, (*-n*) o. ontsteking, inflammatie v.

Inflammatorisch, bijv. nw., Z. *entzündlich.*

Influenz, (*-en*) v., Z. *Einfluss;* 2. gemeenschap v.; *-wagen* m. correspondeerend rijtuig o., dat op zeker punt van den weg de daar aangekomen reizigers opneemt en verder brengt.

Influenza, v. aanstekende verkoudheid, griep v.

Influiren, (*influirte, influirt*) bedr. ww., Z. *beeinflussen;* 2. (van postwagens &), correspondeeren.

Information, (*-en*) v. onderwijs o., onderrichting v.; it. inlichting v.

Informator, (*-s,* mv. *-en*) m. onderwijzer, huisonderwijzer, gouverneur m.

Informiren, (*informirte, informirt*) bedr. ww. *jem.* -, iem. onderrichten, onderwijzen; it. *etw.* -, navraag doen.

Infusion, (*-en*) v. ingieting, opgieting, inspuiting v.; *-sthierchen* o. mv., Z. *Infusorien.*

Infusorien, o. mv. (Nat. hist.) infusiediertjes, opgietseldiertjes o. mv.; *-erde* v. tot de vorming der infusiediertjes behoorende aarde v.

Ingarn, (*-s*) o., z. m. vlechtgaren, binnenste gedeelte o. van een net.

Ingber, &, Z. *Ingwer.*

Ingebäude, (*-s,* mv. *Ingebäude*) o. gebouw o. binnen de muren van een fort, Z. *Einbau.*

Ingefieder, (*-s*) o., z. m. bedveeren v. mv.; it. horlogeveeren v. mv., drijfwerk o.

Ingeheim, bijw. in het geheim, heimelijk, onder vier oogen.

Ingemein, bijw., Z. *insgemein.*

Ingenieur, (*-s,* mv. *-e*) m. krijgsbouwkundige, krijgsbouwmeester, ingenieur m.; *-corps* o. korps o. ingenieurs; *-kunst* v. vestingbouwkunde, genie v.

Ingezäuch, (*-s*) o., z. m. ingewanden o. mv.

Ingleichen, bijw. (veroud.) insgelijks, evenzoo, eveneens, gelijkelijk; *- hat er mir gesagt,* evenzoo, ook &.

Ingredienz, (*-en*) v. bestanddeel, mengsel o.

Ingrimm, (*-(e)s*) m., z. m. verkropte woede v., wrok m., grimmigheid v., wraakzucht v.; 2. Z. *Grimm.*

Ingrimmig, bijv. nw., Z. *grimmig;* it. innig gebeten, woedend, door en door kwaadaardig.

Ingrün, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Pl.) kleine maagdenpalm v.; 2. meelkruid o., meelbloem v., dievekruid o.

Inguss, (*-es,* mv. *-e*) m. (Muntw.) staafvorm m.

Ingwer, (*-s*) m., z. m. gember v.; *deutscher -,* aron of arum, kalfsvoet m; *gelber -,* geelwortel, Indische saffraan m., kurkuma v.

Ingwer-koralle, (*-n*) v. vingervormig sterkoraal o.; *-kraut* o. peperkruid o.; *-musz* o. gembermoes o.; *-öl* o. gemberolie v.; *-stein* m. kalkachtige harde potaarde v.; *-pflanze* v. gemberplant v., gemberstruik m.; *-wurzel* v. gemberwortel m.

Inhaben, (*hatte in, ingehabt*) bedr. ww. onr., Z. *inne(haben).*

Inhaber, (*-s,* mv. *Inhaber*) m., **-in** (*-nen*) v. bezitter, eigenaar, houder m., bezitster, eigenares, houdster v.; *unrechtmäszıger -, unrechtmäszige -in eines Gutes,* onrechtmatige bezitter, bezitster; (van een wissel), houder m., houdster m.; (van een regiment), opperhoofd o., bevelhebber, bevelvoerder, kolonel m.; (van een handelshuis), eigenaar m., hoofd o.

Inhafen, (*-s,* mv. *Inhafen*) m., Z. *Binnenhafen.*

Inhaftiren, (*inhaftirte, inhaftirt*) bedr. ww. gevangen zetten, in de gevangenis werpen, gevangen nemen.

Inhaftirung, v., Z. *inhaftiren;* it. gevangenneming, gevangenzetting v.

Inhalt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. inhoud m., innerlijke ruimte v.; it. overzicht, kort begrip o.; (van eene rede, van een brief), inhoud m.; (van een gesprek), onderwerp o.; (van eene klacht), inhoud m.; *kurzer - eines Buches,* inhoud, kort overzicht o.; 2. oppervlakte, ruimte v.; *ein Park von hundert Morgen -,* oppervlakte, inhoud; (van een vat), inhoud m.

Inhalten, (*hielt in, ingehalten*) bedr. ww. onr., Z. *einhalten, innehalten;* 2. *enthalten.*

Inhaltreich, (*-er, -st*) bijv. en b. rijk aan inhoud, gewichtig, leerrijk, veel belangrijks bevattende.

Inhalts-angabe, -anzeige, (*-n*) v., Z. *-verzeichniss; -schwer* bijv. nw. (fig.) diepzinnig, gewichtig, veel beteekenend; *-verzeichniss* o. inhoud m., inhoudsopgave v.

Inhärent, bijv. nw. aanhangend, aankleved, onafscheidelijk, inherent.

Inhärenz, v. aanhangen, aankleven o., aanhangigheid, inherentie v.

Inhäriren, (*inhärirte, inhärirt*) o. ww. aanhangen, aankleven.

Inhibiren, (*inhibirte, inhibirt*) (Ger.) bedr. ww. verbieden, ontzeggen.

Inhibition, v. (Ger.) verbod o., ontzegging, opschorting v.

Inhibitorium, (*-s,* mv. *Inhibitorien*) o. (Ger.) verbod o., ontzegging v.

Inholz, (*-es,* mv. *Inhölzer*) o. (Zeew.) inhout o.

Inhuman, (*-er, -st*) bijv. nw. niet inschikkelijk, onvriendelijk, onbeusch.

Inhumanität, v. onwellevendheid, onbeuschheid v.

Inigiton, m. mv. Jezuïeten m. mv., naar Inigo, den bijnaam van Loyola.

Initialbuchstabe, (*-n*) v. hoofdletter, beginletter v.

Initiale, (mv. *-n*) v. (Schoonschr.) hoofdletter, beginletter, voorletter, kapitale letter v.

Initiative, (*-n*) v. inleiding, opening v., recht o. om te beginnen; *die - ergreifen,* het eerst een voorstel doen, van het recht om voorstellen te doen gebruik maken, het initiatief nemen, den eersten stap doen.

Injection, (*-en*) v. inspuiten o., inspuiting, opspuiting, injectie v.; *-shahn* m., *-sröhre* v. inspuitings-kraan, buis v.

Injuriant, (*-en,* mv. *-en*) m. (Rechtsw.) beleediger, lasteraar m.

Injuriat, (*-en,* mv. *-en*) m. (Rechtsw.) beleedigde, belasterde m.

Injurie, (*-n*) v. beleediging, krenking v., laster m.

Injurien-klage, (*-n*) v. aanklacht v. wegens laster; *-process* m. proces o. wegens laster.

Injuriös, bijv. en b., Z. *ehrenrührig*.

Injuriren, (*injurirte, injurirt*) bedr. ww. (Ger.) beleedigen, krenken, lasteren.

Inlage, (*-n*) v., Z. *Einlage* (2).

Inland, (*-(e)s*, mv. *Inländer*) o. binnenland o.

Inländer, -in, inlander m., bewoner m., bewoonster v. van het binnenland, inboorling m., inboorlinge v.

Inländisch, bijv. nw. inlandsch, binnenlandsch; *-e Gewächse, Thiere,* inlandsch; *-e Münze,* nationaal.

Inliegen, (*lag in, ingelegen*) o.ww. onr., m. *h.* en *s.* inliggen, ingesloten zijn.

Inliegend, bijv. nw. inliggend, ingesloten, nevensgaand; *das -e Schreiben,* de ingesloten brief.

Inling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. middelste lettergreep v., ingeschoven letter v.

Inmärker, (*-s*, mv. *Inmärker*) m. hij, die binnen de grenzen of het gebied eens dorps woont.

Inmittels(t), bijw. inmiddels, middelleerwijl, in dien tusschentijd.

Inne, bijw. in, midden in; *mitten -, gerade -,* te midden van; *jemn. seinen Lohn - behalten,* inhouden, terughouden, achterhouden; *- bleiben,* in huis, te huis blijven; *etw. - haben,* iets bezitten, in het bezit zijn van; *eine Provinz - haben,* bezet houden; *eine Sprache, Wissenschaft - haben,* kennen, bezitten, verstaan; *- werden,* te weten krijgen, vernemen, begrijpen.

Innehalten, (*hielt inne, innegehalten*) bedr. ww. onr. inhouden, binnenhouden, in huis houden; *ein Kind -,* binnen houden, te huis houden; *im Laufe -,* ophouden, stil houden; *mit einer Zahlung -,* ophouden, niet voortgaan, opschorten; 2. wed. ww. *sich -,* te huis blijven, niet uitgaan.

Innen, bijw. binnen, in, van binnen, inwendig; *von - bequemes Gebäude,* inwendig; *- faul,* van binnen rot (van een appel B. v.); *das Geräusch ist -, kommt von - heraus,* is binnen, komt van binnen.

Innen-haut, (*-häute*) v. (Ontlk.) binnenhuid v.; (van het hart), inwendig vlies o.; (Pl.) inwendig vruchthulsel o.; *-welt* v. (w. i. gebr.) gedachten v. mv. der ziel.

Inner, voorz., Z. *innerhalb.*

Innere, bijv. nw. inwendig, binnen; *der - Theil der Stadt,* het inwendige, binnenste; *das innerste Gemach,* het meest verborgen vertrek; *- Kraft,* inwendig, innerlijk; *- Güte, -r Werth,* innerlijk, werkelijk, wezenlijk; *der -e Rath, Ausschuss,* afgevaardigden m. mv., comitee o.; *der -Zustand eines Menschen, der - Mensch,* de inwendige &; *die innersten Gedanken,* verborgenste, geheimste gedachten v. mv.; H. o. zelfst. binnenste, inwendige o.; *das - der Stadt,* het inwendige, binnenste; *er ist nicht recht gesund in seinem Innern,* hij is inwendig niet goed gezond; *das - of Innerste eines Waldes,* het diepst, het binnenste &; *das -, Innerste der Erde,* het binnenste; *das - der Natur,* het wezen; *auf das - sehen,* op het hart zien; *im -n denkt sie anders,* in haar hart denkt zij anders; *im Innersten des Königreichs,* in het hart; *in's - eines Landes schicken,* naar het binnenste van een land zenden; (Pol.) *Ministerium, Departement des Innern,* ministerie, departement o. van binnenlandsche zaken; (fig.) *das -,* het inwendige, zieleleven o.

Innerhalb, voorz. (met den 2en nv.) in, binnen, van binnen; *- der Stadt,* binnen, in de stad; *- der Raum eines Gebäudes, - der Mauern,* binnen de muren; 2. *- drei Tagen,* binnen; *- einer Stunde,* binnen een uur.

Innerlich, bijv. en b. inwendig, van binnen, innerlijk; *-e Hitze,* inwendig; *- war er gut beschaffen,* inwendig; *-er Krieg,* inwendig, binnenlandsch; *-er Zwiespalt,* tweestrijd met zich zelve(n); *-er Hang,* inwendige neiging v.; *-keit* v. inwendige o., inwendigheid, innerlijkheid, innerlijke gesteldheid v.; 2. eigenschap v. van het gemoed.

Innestehen, (*stand inne, innegestanden*) bedr. ww. onr. (van schalen), in evenwicht zijn.

Innewerden, (*ward inne, innegeworden*) bedr. ww. onr., Z. *inne(werden).*

Innig, (*-er, -st*) bijv. en b. innig, diep, hartelijk, oprecht, welgemeend; (van de vreugde), levendig; (van het gebed), innig, vurig; (van de liefde), oprecht, hartelijk, innig; *-er Freund,* intiem; *-st überzeugt,* innig; *-st gerührt,* levendig, diep; *-keit* v. innigheid, hartelijkheid, oprechtheid v., levendig gevoel o.; 2. levendigheid, teederheid, innigheid v., vuur o.

Inniglich, bijv. nw., Z. *innig.*

Innuiren, (*innuirte, innuirt*) bedr. ww. een wenk geven, aanduiden, toespelen.

Innung, (*-en*) v. gilde o., vereeniging, broederschap v.; it. *- von Gelehrten, gelehrte -,* faculteit, academie v.; (van notarissen), broederschap v.

Innungs-brief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gildebrief m., privilege o. van een gilde; *-geld* o., *-pfennig* m. bijdrage v. als lid van een gilde; *-glied* o., *-verwandter* m. lid o. van een gilde; *-schmaus* m. gildemaal, gildefeest o.; *-schreiber* m. schrijver m. bij een gilde &; *-versammlung* v. vergadering v. van een gilde.

Inoculation, Inoculirung, (*-en*) v. inenting v., enten o.

Inoculiren, (*inoculirte, inoculirt*) bedr. ww. enten, inenten.

Inquirent, (*-en*, mv. *-en*) m. rechter m. van instructie, officier m. van instructie; (i. k. bet.) inquisiteur m.

Inquiriren, (*inquirirte, inquirirt*) bedr. ww. *einen Angeklagten -,* ondervragen, verhooren, een verhoor doen ondergaan; 2. o. ww., m. *h.* een onderzoek instellen; (Rechtspr.) onderzoeken, informeeren.

Inquisit, (*-en*, mv. *-en*) m. aangeklaagde, beschuldigde m., die verhoord wordt; (Ger.) delinquent m.

Inquisition, (*-en*) v. (Gesch. van Spanje), geestelijk gerechtshof, geloofsonderzoek o., geestelijke rechtbank, inquisitie v.; 2. (Ger.) onderzoek, verhoor o.

Inquisitor, (*-s*, mv. *-en*) m. (Kerk. Gesch.) geloofsonderzoeker, ketterrechter, inquisiteur m.; 2. een tor, curculio inquisitor.

Inquisitorisch, bijv. nw. der inquisitie of den inquisiteur eigen; it. scherp onderzoekend, scherp verhoorend.

Ins, (voor *in das*), Z. *in.*

Insass, (*-en*, mv. *-en*) m. (Leenw.) ingezetene, burger m.

Insbesondere, bijw. in het bijzonder, inzonderheid, vooral, voornamelijk.

Inscenesetzung, Inscenirung, v. (Tooneelk.) inrichting v. voor het tooneel, voorbereiding v. voor eene tooneelvoorstelling, voorn. als zij voor de eerste maal plaats heeft, mise en scène.

Inschlicht en -schlitt, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Unschlitt.*

Inschrift, (*-en*) v. opschrift, inschrift, randschrift, bijschrift o.

Inschriftenkunde, v. kennis v. der oude opschriften, kunst v. om & te verklaren.

Inscribiren, (*inscribirte, inscribirt*) bedr. ww. inschrijven, als student & aannemen.

Inscription, (*-en*) v. inschrijving, toelating v., Z. *inscribiren.*

Insect, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. insect, gekorven dier o.; *-en mit harten, langen Flügeldecken,* schildvleugelige insecten; *-en mit bestaubten Flügeln,* stofvleugelige insecten; *-en mit vier pergamentartigen, durchsichtigen Flügeln,* vliesvleugelige insecten.

Insecten-artig, bijv. nw. insectachtig, insectvormig; *-fressend* bijv. nw. insectenetend; *-fresser* m. mv. (Nat. hist.) insecteneters m. mv.; *-kenner* m., Z. *-kundig(er); -kunde, -lehre* v. insectenleer, kennis v. der insecten, natuurlijke historie v. der insecten; *-kundig* bijv. nw. bedreven in de insectenleer; *—er* m. insectenkenner, entomologist m; *-sammler* m. insectenverzamelaar m.; *-sammlung* v. insectenverzameling v.

Insectolog, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Insectenkundiger.*

Insel, (*-n*) v. eiland, door water omringd land o.; *kleine -* of *-chen,* eilandje, klein eiland o.

Insel-bewohner, (*-ners*, mv. *-ner*) m., **—in,** (*-nen*) v. eilander, eilandbewoner m., eilandbewoonster v.; *-gruppe* v., *-haufen* m. eilandengroep v.; *-meer* o. eilandenzee v., archipel m.; *das griechische —,* de Grieksche zee, Egeïsche zee v., Archipel m.; *-reich* bijv. nw. veel eilanden bevattende; *-reich* o., *-staat* m. eilandenstaat m., uit eilanden bestaand rijk o.; *-volk* o., Z. *-staat*; it. eilanders, eiland-

bewoners m. mv.; *-welt* v. archipel m., Polynesië, Australië o.

Inserant, (*-en*, mv. *-en*) m. inzender, plaatser m. eener bekendmaking of advertentie.

Inserat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. opgezonden, ingezonden artikel, ingezonden stuk o., advertentie, annonce v.

Inseriren, (*inserirte, inserirt*) bedr. ww. inzenden, doen plaatsen (in een dagblad &).

Insert, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. unster v.

Insertion, (*-en*) v. inzenden o., inzending, plaatsing v., opnemen o.; *-sgebühren* v. mv. kosten m. mv. van plaatsing eener advertentie v.

Ins-geheim, bijw., Z. *ingeheim; -gemein* bijw. gemeenlijk, gewoonlijk, meestal; 2. of *-gesammt* bijw. gezamenlijk, allen te zamen; *sich — zu etw. verbinden*, zich gezamenlijk, onderling &.

Insiegel, (*-s*, mv. *Insiegel*) o. zegel, cachet o., stempel m.; (Jachtw.) spoor o.

Insignien, v. mv. onderscheidingsteekens, eereteekens o. mv., rijkskleinoodiën v. mv., insigniën o. mv.; *-des Reiches*, rijkskleinoodiën v. mv.; it. edelgesteenten o. mv. der kroon.

Insinuation, (*-en*) v., Z. *Einschmeichlung;* 2. *Einblasung;* 3. dagvaarding, wettige kennisgeving, insinuatie v.

Insinuiren, (*insinuirte, insinuirt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, gerechtelijk doen toekomen; 2. (van meeningen, gevoelens), op eene fijne manier doen ingang vinden, aanpraten; 3. wed. ww. *sich bei jemn.* -, zich indringen, door vleierij in iems. gunst weten te komen.

Insition, (*-en*) v. enten o., enting, inenting v.

Inskünftige, bijw. in de toekomst, toekomstig, in het vervolg.

Insofern, Z. *fern.*

Insolvent, bijv. en b. onvermogend om de schulden te betalen, insolvent; *sich - erklären*, zich insolvent verklaren; *-erklärung* v. insolvent-verklaring v.

Insolvenz, v., z. m. onvermogen o. om zijne schulden te betalen, insolventie v.; *in den Zustand der - gerathen*, bankroet gaan, failliet gaan; *-erklärung* v. faillietverklaring, insolvent-verklaring v.

Insonderheit, v., **insonders,** bijw., Z. *besonders.*

Inspection, (*-en*) v. onderzoek, nazien o., inspectie v.

Inspector, (*-s*, mv. *-en*) m. onderzoeker, opziener, opzichter, schouwer, inspecteur m.; —*in* v. onderzoekster, opzieneres, inspectrice v.; it. vrouw v. van een inspecteur.

Inspiciren, (*inspicirte, inspicirt*) bedr. ww. inspecteeren, onderzoeken, in oogenschouw nemen; *der -de Officier*, de ordonnans m.

Inspiration, (*-en*) v. ingeving, inspiratie v.

Inspiriren, (*inspirirte, inspirirt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, iem. iets inblazen, ingeven; 2. Z. *begeistern.*

Installiren, (*installirte, installirt*) bedr. ww. in dienst stellen, aanstellen, instellen, installeeren.

Inständig, (*-er, -st*) bijv. en b. dringend, aanhoudend, ernstig, innig, vurig; *-e Bitte*, dringend, vurig; *auf das -ste anhalten*, innig, levendig, dringend; *-keit* v. dringen o., aandrang, nadruk m., vuur o.

Instanz, (*-en*) v. (Ger.) eisch m., aanzoek o., vervolging v. voor eene burgerlijke rechtbank, rechtsvordering, instantie v.; *erste* -, laagste gerechtshof o., eerste instantie v.; *höchste* -, hoogste gerechtshof, laatste instantie; *in letzter - sprechen*, een vonnis uitspreken voor de hoogste rechtbank, vonnis spreken in het hoogste ressort; *von der - entbunden werden*, vrijgesteld maar niet vrijgesproken worden.

Instanzenzug, (*-(e)s*) m., z. m. loop m. van een rechtsgeding in verschillende instantiën.

Instehen, (*stand in, ingestanden*) o. ww. onr. te wachten staan, nabij zijn, Z. *bevorstehen.*

Instengräber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. graveur, houtsnijder m.

Inster, (*-s*, mv. *Inster*) m. (Vleeschh.) dikke, vette darm m., gedarmte, ingewand o., darmen m. mv., pens m.

Instinkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. instinct o., natuurdrift v.; *-artig, -mäszig* bijv. en b. instinctmatig, onwillekeurig, volgens natuurlijke aandrift.

Instituiren, (*instituirte, instituirt*) bedr. ww. instellen, vestigen.

Institut, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. inrichting, stichting, vestiging v., opvoedingshuis, instituut o., kostschool v., pensionaat o.; *musikalisches* -, conservatoire o.

Institution, (*-en*) v. stichting, instelling, inzetting v.

Instruction, (*-en*) v. onderwijs, onderricht o.; 2. *-en*, lastbrief m., voorschrift, bevel o., order, instructie v.

Instructiv, bijv. uw., Z. *lehreich.*

Instruiren, (*instruirte, instruirt*) bedr. ww. onderrichten, onderwijzen; 2. (Ger.) *einen Process* -, ter behandeling voorbereiden, instrueeren.

Instrument, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. werktuig, gereedschap, gerei, kunstgereedschap, kunstwerktuig, speeltuig, instrument o.; 2. (Ger.) akte v., titel m.

Instrumental, bijv. uw. tot de speeltuigen behoorend, door speeltuigen voortgebracht, instrumentaal.

Instrumentalmusik, v., z. m. muziek v., die met speeltuigen wordt uitgevoerd, instrumentaal muziek v.

Instrumentation, Instrumentirung, v. verdeeling v. van een muziekstuk onder de verschillende speeltuigen, instrumentatie v.

Instrumentenmacher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. instrumentmaker, vervaardiger m. van kunstwerktuigen; it. vervaardiger m. van muziekinstrumenten, pianomaker & m.

Instrumentiren, (*instrumentirte, instrumentirt*) bedr. ww. (Muz.) voor speeltuigen componeeren of zetten, onder de speeltuigen verdeelen.

Instrumentist, (*-en*, mv. *-en*) m. beoefenaar m. van een of meer speeltuigen, speeltuig- of instrumentbespeler m.

Insul, (veroud.) Z. *Insel.*

Insulaner, (*-s*, mv. *Insulaner*) m., **-in,** (*-nen*) v. eilandbewoner m., eilandbewoonster v.

Insularisch, bijv. uw. een eiland betreffend, daartoe behoorend.

Insurgent, (*-en*, mv. *-en*) m. opstandeling, oproerling, muiter, muiteling, insurgent m.

Insurrection, (*-en*) v. opstand m.

Intaglio, (*-s*, mv. *-s*) m. diep uitgesneden edelgesteente o.

Integral, bijv. en b. geheel voltallig, volkomen een geheel uitmakende.

Integral-grösze, (*-n*) v. (Wisk.) integraal, integrale grootheid v.; *-rechnung* v. integraalrekening v.; 2. het berekenen o. der integrale grootheid.

Integriren, (*integrirte, integrirt*) bedr. ww. geheel, voltallig, volledig maken; (Wisk.) de integraal berekenen, integreeren.

Integrität, v. onschendbaarheid v. van het geheel, integriteit v.; it. zedelijke reinheid, onbedorvenheid, onschuld v.

Intellectuell, bijv. en b. verstandelijk, tot het verstand behoorend.

Intelligent, bijv. uw. verstandig, schrander, vlug.

Intelligenz, (*-en*) v. verstand, inzicht o., geest m.; 2. redelijk schepsel o.; 3. bericht o., annonce v.

Intelligenz-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. advertentieblad o.; *-comptoir* o. advertentiebureau, kantoor o. voor advertentiën.

Intendant, (*-en*, mv. *-en*) m. eerste opziener of opzichter, beheerder, bestuurder m. van iems. huis, zaakvoerder m.; (Krijgsw.) betaalmeester m.

Intendantur, Intendanz, v. opzicht, toezicht, beheer, bestuur o.

Intensität, Z. *Intensivität.*

Intensiv, bijv. uw. eene hoedanigheid in hoogen graad bezittend, innerlijk, door inwendige kracht sterk werkend.

Intensivität, v. innerlijke kracht en werkzaamheid v.

Intercastal, bijv. uw. tusschen de ribben liggend; *-nerv* m. tusschenribzenuw v.

Interdict, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kerkelijk verbod o., groote ban m., interdict o.; *eine Stadt mit einem - belegen*, een interdict uitspreken over.

Interessant, bijv. en b. belangrijk, gewichtig.

Interesse, (*-n*) v. belang, voordeel o., deelneming v.; 2. (Fin.) *die -n*, de interesten, renten m. mv.

Interessent, (*-en*, mv. *-en*) m. belanghebbende, deelnemer m.; 2. (Ger.) deelhebber m.

Interessen-rechnung, v. interestrekening v.; *-tragend* bijv. nw. interest opbrengend.

Interessiren, (*interessirte, interessirt*) o. ww. belang inboezemen, belang wekken; *das Buch interessirt von Anfang bis zu Ende,* houdt de belangstelling gaande; 2. bedr. ww. *jem. für etw.* -, belang doen stellen; 3. wed.ww. *sich für jem., sich für etw.* -, partij trekken voor, belang stellen in, zijn best doen voor.

Interessirt, bijv. nw. belang hebbend, deelhebbend, betrokken, zelfzuchtig, baatzuchtig.

Interferenz, (*-en*) v. (Gez.) wederzijdsche werking v. van samenkomende lichtstralen.

Interfoliiren, (*interfoliirte, interfoliirt*) bedr. ww. (Boekb.) met papier doorschieten, papier voegen tusschen.

Interim, (*-s,* mv. *-s*) m. tusschentijd, voorloopige toestand, voorloopige maatregel m.; (Gesch. van D.) tusschenregeering v., interim o.

Interimistisch, bijv. en b. voorloopig, provisioneel, voorshands, tijdelijk.

Interims-bescheid, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. provisioneel, voorloopig vonnis o.; *-bücher* o. mv. voorloopige boeken o. mv.; *-minister* m. tijdelijk, voorloopig minister, minister m. ad interim; *-regierung* v. tusschenregeering, voorloopige regeering v.; *-schein* m. (Hand.) voorloopig bewijs o.; *-uniform* v. alledaagsche kleeding v., klein tenue o.

Interjection, (*-en*) v. (Spraakk.) tusschenwerpsel o.

Interlineär, bijv. nw. tusschenregelig, tusschen de regels geplaatst.

Interlocut, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. tusschenspraak v., voorloopig vonnis o.

Interlunium, (*-s,* mv. *Interlunien*) o. week v. van nieuwe maan.

Intermezzo, (*-s,* mv. *-s*) o. (Tooneelk.) tusschenspel, tusschenstuk o., tusschenvoorstelling v.

Intermittirend, bijv. nw. (Gen.) tusschenpoozend, beurtelings, afgebroken.

Intern, bijv. nw. inwendig, van binnen; 2. inwonend.

Interniren, (*internirte, internirt*) bedr. ww. *Soldaten* -, in het binnenland eene verblijfplaats aanwijzen, interneeren.

Internist, (*-en,* mv. *-en*) m. inwendig zieke m.

Internuntius, (onb.) m. buitengewoon pauselijk afgezant, internuntius m.

Interpellation, (*-en*) v. vraag v. om opheldering of verklaring, interpellatie v.

Interpelliren, (*interpellirte, interpellirt*) bedr. ww. in de rede vallen; it. om opheldering of verklaring vragen, interpelleeren.

Interpolation, (*-en*) v. vervalsching v. door inlassching, invoeging, tusschenvoeging; (Rek.) tusschenvoeging, inlassching. v.

Interpoliren, (*interpolirte, interpolirt*) bedr. ww. door tusschenvoeging, inlassching vervalschen; (Rek.) tusschenvoegen, interpoleeren.

Interpret, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. uitlegger, tolk m.

Interpunction, -punctation, v. zetten o. der rust- of leesteekens, interpunctie, punctuatie v.

Interpungiren, (*interpungirte, interpungirt*) o. ww. leesteekens zetten, interpuncteeren, punctueeren.

Interstitium, (*-tiums,* mv. *-tien*) o. tusschentijd, speeltijd m. tusschen de lessen; (Muz.) toonsafstand m.

Intervall, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Muz.) tusschenruimte v., toonsafstand m., hoogteverhouding v. van twee tonen, interval o.

Intervenient, (*-en,* mv. *-en*) m. tusschenkomend persoon, tusschenpersoon m.; 2. (Hand.) tusschenpersoon, endossant m.

Interveniren, (*intervenirte, intervenirt*) o. ww., m. *h.* tusschenbeide komen; 2. (Hand.) aan een ander adresseeren, endosseeren.

Intervention, (*-en*) v. tusschenkomst, bemiddeling v.; 2. (Hand.) endossement o. van een derden persoon. *-sacte* v. (Hand.) akte v. van bemiddeling, van tusschenkomst; *-sprotest* m. protest o. door tusschenkomst.

Intestat, bijv. en b. zonder testament, zonder uiterste wilsbeschikking.

Intestaterbe, (*-n,* mv. *-n*) m. natuurlijke erfgenaam m.

Intim, (*-er, -st*) bijv. en b. innig, hartelijk genegen, vertrouwd, vertrouwelijk, intiem.

Intimität, (*-en*) v. innigheid, vertrouwelijkheid, vertrouwdheid, intimiteit v.

Intolerant, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. onverdraagzaam.

Intoleranz, v. onverdraagzaamheid v.; it. geest m. van onverdraagzaamheid.

Intonation, (*-en*) v. toonaangeving v., aanhef m., inzetten o. van een gezang.

Intoniren, (*intonirte, intonirt*) bedr. ww. (Muz.) inzetten, aanheffen, intoneeren; (Instr.) stemmen, in toon zetten; (Red.) *eine Silbe* -, den klemtoon laten vallen op; (Spraakk.) Z. *betonen.*

Intrade, (*-n*) v. (Muz.) inleiding v., voorspel, preludium o.; 2. *-n* mv. inkomsten v. mv., rente v.

Intransitiv, bijv. nw. (Spraakk.) niet overgankelijk, intransitief; (veroud.) onzijdig.

Intricat, bijv. nw. ingewikkeld, verwikkeld, verward; *-e Sache,* ingewikkelde, moeielijke, netelige, kiesche zaak.

Intriguant, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. arglistig, geslepen, vol listen en streken, intrigant, Z. *ränkesüchtig.*

Intrigue, (*-n*) v. list, arglistigheid, listige kunstgreep v., sluwe streek m., kuiperij v., heimelijke aanslag m., intrige v.: 2. (Tooneelk.) intrige v., Z. *Verwickelung.*

Intriguiren, (*intriquirte, intriguirt*) o. ww., m. *h.* met slinksche streken, draaierijen omgaan, kuiperijen maken, knipen, konkelen, intrigeeren.

Invalid, bijv. nw. verminkt, voor den dienst ongeschikt; it. onvermogend, zwak, krachteloos.

Invalide, (*-n,* mv. *-n*) m. zwak, ziekelijk, gebrekkig, voor den krijgsdienst onbekwaam geworden man, verminkte, invalide m.; *-nhaus* o. invalidenhuis o.

Invalidiren, (*invalidirte, invalidirt*) bedr. ww. (Ger.) ongeldig of krachteloos maken, omverstooten, invalideeren.

Invective, (*-n*) v. hatelijke uitval m., boosaardige toespeling v., schimp m., scheldwoord o.

Inventar(ium), (*-s,* mv. *Inventarien*) o. boedellijst, boedelbeschrijving, boedelopschrijving v., inventaris m.

Inventions-horn, (*-horn(e)s,* mv. *-hörner*) o. (Muz.) klephoren, cornet à piston m.; *-trompete* v. kleptrompet v.

Inventiren, (*inventirte, inventirt*) o. ww., m. *h.* boedel beschrijven, eene boedellijst opmaken, een inventaris opmaken; 2. uitvinden.

Inventiös, bijv. en b. vindingrijk.

Inversion, (*-en*) v. (Spraakk.) omzetting, verandering v. van de gewone volgorde der woorden, inversie v.

Inventur, (*-en*) v. boedelbeschrijving v., opmaken o. van den inventaris, inventarisatie v.

Investitur, (*-en*) v. plechtige inzetting v. in het bezit eener waardigheid, beleening, wijding, bekleeding, investituur v.

Involviren, (*involvirte, involvirt*) bedr. ww. in zich sluiten, bevatten.

Inwärtig, bijv. nw. inwendig, inwonend; 2. bijw., Z. *einwärts.*

Inwärts, bijw. naar binnen, naar binnen gekeerd, binnenwaarts, Z. *einwärts.*

Inwendig, bijv. en b. inwendig, innerlijk, naar binnen; (fig.) *der -e Mensch,* de inwendige mensch; II. (*-es*) o., z. m. inwendige, binnenste o.

Inwohnen, (*wohnte in, ingewohnt*), **Inwohner,** (*-s,* mv. *Inwohner*) m. &, Z. *einwohnen* &.

Inzicht, Inzucht v. beschuldiging, betichting v., hoon m., Z. *Injurie.*

Inzichtgericht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. kantongerecht o. over beleediging, laster &.

Inzwischen, bijw., Z. *indessen.*

Iod, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Scheik.) iodium o.; *-eisen* o. &, iodium-ijzer o.; *-haltend* bijv. nw. iodium houdend, iodium bevattend.

Iodig, bijv. nw. *-e Säure,* iodiumzuur o.

Iodin(e), (*-s*) o., z. m. Z. *Iode.*

Iodinwasserstoffsäure, v. iodium-waterstofzuur o.

Iodiren, (*iodirte, iodirt*) bedr. ww. met iodium verbinden.

Iod-kalium, (*-s*) o., z. m. iodium-potassium, potaschmetaal o.; *-metalle* o. mv. iodium-verbindingen v. mv. met metalen; *-quecksilber* o. iodium-kwikzilver o.; *-sauer* bijv. nw., —*es Salz*, iodium-zuur-zout; *-säure* v. iodiumzuur o.; *-schwefelantimon* m. iodium-zwavelverbinding met antimonium; *-stärkemehl* o. iodium-hars o.; *-tinktur* v. (Apoth.) oplossing v. van iodium in alcohol.

Ionisch, bijv. nw. Ionisch, van of uit Ionie, volgens de Ionische bouworde: *-e Säule*, Ionische zuil met cilindervormig kapiteel; 2. volgens het Jonisch dialect.

Ipecacuanha, (*-s*) v. braakwortel, purgeerwortel m.

Iper, (*-n*) v. ijp, ijpeboom m.

Ips, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Gips*.

Ipsismus, v. zelfzucht, eigenbaat v.

Irden, bijv. en b. van aarde, aarden, uit aarde vervaardigd; *-e Schüssel*, aarden schotel.

Irdisch, bijv. en b. aardsch, wereldsch, uit stof geboren; *-er Mensch*, wereldsch mensch, bewoner der aarde; (fig.) wereldsch, zinnelijk mensch; 2. *das -e*, het aardsche, wereldsche o., goederen o. mv. dezer wereld; *-heit* v. aardsche, wereldsche aard m.

Irenäen, v. mv. vredezangen m. mv.

Irgend, bijv. en b. ergens, misschien, bij toeval, toevallig, eenig, een of ander; *- wo, - wohin*, ergens; *- woher*, van waar; *wenn es - möglich wäre*, als dat eens ooit mogelijk ware; *- ein, - einer, - eine* een of ander, eene of andere; it. geen een; *- ein Buch*, e. o. a. boek; *-etw.*, (gemeenz.) *- was*, iets dat &; *kennen Sie - jem., der?*, kent gij iem., die; *ohne - einige Kosten*, zonder de minste kosten, geheel kosteloos; *ist - ein schöneres Land?*, is er ergens &?; *wenn mir - etw. gefällt, so ist es*, als mij iets bevalt &; *hat man - etw. schöneres gesehen?*, heeft men ooit &; *es ist kein Mensch, der nicht - fehlen sollte*, er is niemand, die nooit zondigt; 2. *wer - anständig ist, thut das nicht*, wie maar eenigszins fatsoenlijk is, die &; *wo - Unsinn gemacht wird, ist er dabei*, overal waar dolle streken uitgehaald worden, daar &.

Iridium, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) iridium o. (een metaal); *-oxyd* o. iridiumoxyde o.; *-oxydul* o. tweede iridiumoxyde o

Iris, v. (Fabell.) Iris v., godin van den regenboog; 2. regenboog m.; (Ontlk.) ring m. aan den oogappel, iris m.; (Nat. hist.) schoone vlinder m.; (Pl.) irias v.

Irl, (*-en*) v. (Prov.) weide, dreef, streek v.

Irmensäule, Irminsäule, (*-n*) v. Irmenzuil v., beeld o. van den krijgsgod of van een held bij de oude Saksers; it. beeld o. van Arminius.

Ironie, (*-n*) v. bedekte spot m., spotternij, ijne scherts, ironie v.

Ironisch, bijv. en b. schertsend, spottend, ironisch.

Irr, bijv. en b., Z. *irre*.

Irrational, bijv. nw. (Wisk.) onmeetbaar, met betrekking tot de eenheid, niet volkomen door een geheel of gebroken getal uit te drukken.

Irrationalgrösze, (*-n*) v. onmeetbare grootheid, grootheid v. waarvan de wortel niet in een geheel getal uitgedrukt kan worden.

Irrationell, bijv. en b. onredelijk, onzinnig.

Irrbeere, (*-n*) v. (Pl.) belladonna, wolfkers, groote nachtschade v.

Irre, bijv. en b. verdwaald, verdoold, onzeker; *-r Gang*, onzeker, onvast; *- gehen, fahren, reiten*, verdwalen, verdolen, verdwaald raken; *- sein*, verdwaald zijn; *in Ansehung der Weltgegenden - werden*, in de war raken; *jem. - führen*, op een dwaalspoor brengen, helpen; (fig.) dwalen, zich vergissen, in dwaling verkeeren, het mis hebben, Z. *irren; er ist - im Kopfe*, hij is niet wel bij het hoofd; *- reden*, wartaal uitslaan, bazelen, raaskallen; it. (van zieken) ijlen; *jem. - machen*, iem. verlegen maken, in de war brengen, van zijn stuk brengen; *das Getöse da macht mich -*, brengt mij in de war, brengt mij van mijn stuk; *- werden*, in de war raken, niet weten waaraan zich te houden; *ich werde ganz - an ihm*, ik begrijp hem niet meer, ik begrijp zijn gedrag niet.

Irre, (*-n*) v. verkeerde weg, dwaalweg m., dwaalspoor o., dwaling v.; *in der - gehen, herumgehen, laufen*, dwalen, heen en weer loopen, drentelen; 2. (w.i. gebr.) doolhof m., labyrinth o.; 3. (*-n*, mv. *-n*) m. krankzinnige m.

Irreführen, Irregehen, o. dwalen o., dwaling v.

Irreführer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. verleider, bedrieger, slechte gids m.

Irregulär, bijv. en b. onregelmatig, niet volgens of afwijkend van den regel.

Irreligiös, (*-er, -est*) bijv. en b. ongodsdienstig, goddeloos, met den godsdienst strijdig.

Irreligiosität, v. ongodsdienstigheid, goddeloosheid, strijdigheid v. met den godsdienst.

Irremachen, (*-s*) o., z. m. wanordelijkheid, wanorde, verwarring v.

Irren, (*irrte, geirrt*) o. ww., m. *h.* dwalen, dolen; *im Felde herum -*, ronddwalen, ronddolen; *ohne Heimath -*, zonder huisvesting rondloopen, geen tehuis hebben; *-der Ritter*, dolend; (fig.) *-der Blick*, ronddwalend; *überall mit seinen Gedanken herum -*, overal ronddwalen met; 2. zich vergissen, in de war zijn; *Jedermann kann -*, (Spr.) *- ist menschlich*, dwalen is menschelijk; *in einer Rechnung -*, abuis hebben, fout hebben, zich vergissen; *lassen Sie sich dass nicht -*, bekommer u daarom niet, laat u dat niet in de war brengen; *ich will dich nicht -*, ik wil u niet storen (in uw werk); *er lässt sich nichts -*, hij laat zich niet in de war brengen, van zijn stuk brengen; 3. (Volksl.) ergeren, Z. *ärgern; ihn irrt die Fliege an der Wand*, hem hindert, hij wordt boos over; II. wed. ww. *sich -*, Z. *irren* (2); *sich in der Zeit, in der Person, in einer Wahl -*, zich vergissen in.

Irrenhaus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o., gekkenhuis, krankzinnigengesticht o.

Irrereden, (*-s*) o., z. m. wartaal uitslaan, onsamenhangende taal praten, ijlen.

Irresein, (*-s*) o. verstandsverbijstering, ijlhoofdigheid v.

Irr-fahrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. dwalende, dolende reiziger m.; *-fahrt* v. zwerftocht m., omdoling v.; *-gang* m. dwaalspoor o., verkeerde weg m., dwaling v.; 2. doolhof m., labyrint o.; (Ontlk.) (in het oor), doolhof m.; *-gebäude* o. doolhof m.; *-geding* o., Z. *-lehen; -geist* m. dwaalgeest m.; 2. ronddolende verbeelding v.; 3. Z. *-gläubiger; -gestirn* o., Z. *-stern; -gewinde* o. (w. i. gebr.) doolhof m., labyrint o.; *-glaube* m. dwaling v. van het geloof, dwaalbegrip, dwaalgeloof o., ketterij v.; *-gläubig* bijv. en b. dwalend in het geloof, kettersch; —*sein*, dwalen in het geloof; —*keit* v. dwaalgeloof o., onrechtzinnigheid v.; *-haus, -enhaus* o. gekkenhuis o., krankzinnigengesticht o.; *-häusler*, —*in*, gek m., krankzinnige m. en v., gekkin v.

Irridiren, (*irridirte, irridirt*) bedr. ww. uitlachen, bespotten.

Irrig, (*-er, -st*) bijv. en b. dwalend, vergissend, onjuist, verkeerd, valsch; *da sind Sie ganz -, -er Meinung*, daarin vergist gij u; *-er Weise*, bij vergissing.

Irritiren, (*irritirte, irritirt*) bedr. ww. prikkelen, tergen, Z. *reizen*.

Irr-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. krankzinnige, gek m.; *-köpfig* bijv. nw. gek, verward, krankzinnig.

Irrkreisen, (*kreiste irr, irrgekreist*) o. ww. dolen, ronddolen, ronddwalen.

Irr-lauf, (*-(e)s*) m., z. m. (w.i. gebr.) dwaalweg m., dwaalspoor o., dwaling v.; 2. Z. *-fahrt; -läufer* m., Z. *Landläufer; -leh(e)n* o. (Leenw.) recht o. van aanvaarding op het eerst openvallend leen; *-lehre* v. onrechtzinnig geloof o., onrechtzinnige leer, ketterij v.; *-lehrer* m. onrechtzinnig geloofsleeraar, kettersch leeraar m.; *-licht* o. dwaallicht, Sint-Elmsvuur o.; (Vuurw.) waterzwermer, waterkogel m.; (fig.) bedrieglijk licht, valsch licht o.; *-ling* m. dwalende, banneling, zwerveling m.; *-pfad* m., Z. *-weg; -prediger* m. kettersch prediker, onrechtzinnige predikant m.; *-rede* v. waanzinnige, onsamenhangende rede v.; *-sal* o. (veroud., Z. *-thum, Wahn*.

Irrsam, (*-er, -st*) bijv. en b. licht dwalend, licht te verwarren.

Irr-stern, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dwaalster, komeet v.; *-thum* (mv. *-thümer*) m. dwaling, afdwaling, vergissing, onwaarheid, fout v., abuis o.; *in — verfallen*, in eene dwaling vervallen, zich vergissen; *— im Namen*, vergissing v. in den naam; *da ist ein — vorgegangen*, daar heeft eene

vergissing,een abuis plaats gehad;(Godg.) *Z. -lehre; jemn. seinen — benehmen, aus seinem —e helfen*, uit de dwaling helpen; *seinen — einsehen*, zijne dwaling inzien, erkennen dat men gedwaald heeft; 2. onachtzaamheid, achteloosheid v.,verzien o., vergissing v.; — *im Rechnen*,fout v., abuis o.; — *in der Zeitrechnung*, fout v. in &, anachronisme o.; *-thümlich* bijv. en b., *Z. irrig*.

Irrung, (*-en*) v. dwaling, vergissing v., misverstand o.; 2. (gen.eenz.) twist m., verschil o., oneenigheid v. van gevoelen.

Irr-wahn, (*-(e)s*) m., z. m. verkeerde meening v., verkeerd begrip, vooroordeel o., idee fixe, bijgeloof o.; *-weg* m. dwaalweg, verkeerde weg m.; *auf einem —e sein*, op een dwaalweg zijn, dwalen; *auf —e gerathen*, op dwaalwegen, verkeerde wegen komen; (fig.) *den — of auf —en gehen*, afdwalen; 2. *Z. -gang; -wisch* m., *Z. -licht*.

Irte, (*-n*)(Prov.)gelag o., betaling v. aan den kastelein; it. *Z. Zeche*.

Irten-gesell, (*-en*, mv. *-en*) m. meesterknecht m.; *-meister* m. kastelein, herbergier m.

Isabell, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. izabel m., izabelkleurig paard; 2. (*-s*) o., z. m. of *-farbe* v. licht geel, geelachtig wit, bruinachtig geel o., izabelkleur v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. izabelkleurig; *—es Pferd, Z. Isabell*.

Isagorie, (*-n*) v. voorbereidende wetenschap v.

Isatinsäure, (*-n*) v. (Scheik.)isatinezuur o.

Isegrimm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (in de fabel), wolf m.; 2. (fig.) knorrepot, brompot, izegrim m.

Isel, (*-s*) m. dennennaaldenmest m.

Isen-grind, -grimm,(*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Prov.) veldteeken o. der Zuricher slagers; (Nat. hist.) halve leeuw, grijpvogel m.

Isenkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., *Z. Eisenkraut*.

Isis, v. (Fabell.) Isis, Maan v.; *Tafel der Isis*, Isistafel v.

Islam, Islamismus, (onb.) m. Islam m., Mahomedaansche godsdienst m.

Island-flechte, v., **-moos,** o. (Pl.) IJslandsch mos o.

Isländisches Moos, *Z. Islandmoos*.

Isochronisch, bijv. nw. gelijk langtijdig, even lang durend, gelijkdurend, isochronisch.

Isolation, (*-en*) v. afzondering, isoleering v.

Isolator, (*-s*, mv. *-en*) m. (Nat.) afscheidings-, afzonderingsstoel, isoleerstoel m., isoleerbankje o., isolator, nietgeleider m.

Isoliren, (*isolirte, isolirt*)bedr.ww. afzonderen, afscheiden, verlaten; (Nat.) van alle verbinding met geleidende voorwerpen afsluiten, isoleeren.

Isolirschämel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. (Nat.) isoleerstoel m., isoleerbankje o.

Isolirung, v., *Z. isoliren*; it. afsluiting, isoleering, isolatie v.

Isop, (*-(e)s*) m. (Pl.) hysop v.

Isopen-öl, (*-(e)s*, mv. *-e*)o.hysopolie v.; *-stengel* m. hysopstengel m.

Isothermen, v. mv. lijnen v. mv. op den aardbol, welke getrokken gedacht worden over plaatsen, die denzelfden gemiddelden warmtegraad hebben, isothermen v. mv.

Isothermisch, bijv. nw. op de isothermen betrekking hebbende.

Israelit, (*-en*, mv. *-en*) m. Israeliet m.; *die -en*, de Israelieten m. mv., kinderen Israels, Hebreeuwen m. mv., Joodsche natie v., de Joden m. mv.

Isthmisch, bijv. nw.(o. Gesch.) *die -en Spiele, Kampfspiele*, isthmische, Korinthische spelen o. mv.

Isthmus, (onb.) m. landengte v.

Italiäner,(*-ners*, mv. *-ner*)m. Italiaan m., Italiaansche man m.; *-in* v. Italiaansche vrouw v.

Italienisiren, (*italienisirte, italienisirt*) bedr. ww. veritaliaanschen, zich van Italiaansche zegswijzen bedienen.

Item, bijw. insgelijks, desgelijks, idem; *Z. dessgleichen*;(Volkst.) *- es hilft*, kortom dat helpt.

Itinerarium, (*-s*, mv. *Itinerarien*) o. reisboek o., reisweg m., reisbeschrijving v., reisverhaal o., wegwijzer m.

Itzig, bijv. nw., *Z. jetzig*.

Itzo, itzt, bijv. nw., *Z. jetzt*.

J.

J, (*J* of *J's*, mv. *J* of *J's*)o.(10e letter van het alphabeth j v.

Ja, bijw. ja; *- antworten*, ja antwoorden, bevestigen; *- freilich*, wel ja, ja zeker, stellig, ongetwijfeld; *- wahrhaftig, wahrlich*, ja waarlijk; *- gewiss*,ja zeker; *ei! - freilich*, wel zeker, natuurlijk, dat spreekt immers van zelf; *nun - doch*, wel ja, ongetwijfeld, zeker; (na eene ontkennende vraag), ja, ja wel, wel ja; *ist er nicht gekommen? O -*, wel ja, wel zeker; *O -, er ist es*, o ja, hij is het; *Sie sagen - und ich nein*, gij zegt van ja, en ik van neen; *ich glaube -*, ik geloof van ja; *bei - und nein*, in een woord, zeker, stellig; *mit - beantworten*, bevestigen; *- zu etw. sagen*,toestemmen in;*er sagt zu Allem -*, hij zegt op alles ja; (gemeenz.) hij is een jabroer; *- nicken*, door hoofdschudding bevestigen, van ja knikken; 2.*vergissen Sie es doch - nicht*, vergeet het toch vooral niet, bid ik u; *kommen Sie doch - recht früh*, kom toch vooral heel vroeg; *sagen Sie es - nicht*, zeg het toch niet; *thut es - nicht*, doe het toch niet, ik waarschuw u; *- was noch mehr ist*, ja, wat meer is; *- man behauptet sogar, dass*, ja,men beweert zelfs; *gehen Sie nicht aus? Es regnet ja*, gaat gij niet uit? Het regent immers;*ich sagte es -*,ik zeide het immers;*ei - doch, wer das glaubte*,och,wie zou dat nu gelooven; *wenn es denn - sein muss*, als het dan toch wezen moet;3. *- ? soll das wahr sein?*,ei? zou het waar zijn?;*- so,da hätte ich mich bald geirrt*, het is waar ook, ik zou mij haast vergist hebben;*das ist - ganz herrlich!*, nu dat is heerlijk!; 4. *-, was ich Ihnen sagen wollte*, o ja, a propos, dat is waar ook, wat ik u wilde zeggen; II. o. zelfst. ja o. bevestiging v.; *mit einem - beantworten*, met ja beantwoorden, bevestigen; *sein - dazu geben*, *Z. Jawort; bei - und Nein!*, op mijn woord! *bald - bald nein sein*, ongestadig, wispelturig zijn; *- und amen sein*, vast van karakter, consequent zijn.

Jabruder, (*-s*, mv. *Jabrüder*), **Jaherr,** (*-n*, mv. *-en*) m. jabroer m., hij die op alles ja en amen zegt.

Jacent, bijv. nw. liggend, verlaten, zonder meester.

Jach, bijv. nw., *Z. jähe, jähzornig*.

Jacht, (*-en*) v. jacht, jachtschip o.; *-häring* m. jaagharing m.

Jachtern, (*jachterte, gejachtert*) o. ww., *Z. jackern*.

Jachttaufe, v. noodloop, doop m. in nood.

Jäckchen, (verkl.) o. jakje,buisje, rijglijfje o.

Jacke, (*-n*) v. buis, wambuis, vest, jak o., hanssop m.; *jemn. die - vollschlagen*, geducht afranselen.

Jackel, (*-s,* mv. *Jackel*) m. en o. vogelverschrikker m.; (Sm.) groote smidshamer m.; 2. kruik v. met grooten buik.

Jackern, (*jackerte, gejackert*) o. ww. (gemeenz.) tieren, getier maken, stoeien en lachen; it. jakkeren, hard te paard rijden.

Jacob, (*-s,* mv. *-e*) m. Jacob, Jacobus m.; (gemeenz.) *das ist der alte -*, dat is de oude slenter, sleur.

Jacobi, (*-s*) m., z. m., Z. *Jacobstag.*

Jacobiner, (*-s,* mv. *Jacobiner*) m. (Gesch. van F.) Jacobijn, overdreven voorstander m. der volksregeering.

Jacobiner-gesellschaft, (*-en*) v. vereeniging v. van voorstanders der volksregeering; *-klubb* m. Jacobijnenclub v.

Jacobinisch, bijv. en b. jacobijnsch, uiterst gehecht aan de volksregeering.

Jacobinismus, (onb.) m. partij v. en gevoelens o. mv. der Jacobijnen, overdreven vrijheidszucht, vrijheidswoede v.

Jacobit, (*-en,* mv. *-en*) m. navolgeling m. van den H. Jacobus, jacobiet m.

Jacobs-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. Sint-Jacobsappel, appel, aardappel m. die met Sint-Jacob rijp is; *-birn* v. Sint-Jacobspeer v.; *-blume* v. (Pl.) Sint-Jacobs-kruid o., bloem v.; *-bruder* m., Z. *Jacobit; -kraut* o. Indische anjelier v.; 2. Z. *-blume; -lauch* m., Z. *Hohllauch; -lilie, -narzisse* v. (Pl.) Sint-Jacobslelie v.; *-muschel* v. Sint-Jacobsschelp, alikruik v.; *-stab* m. pelgrimsstaf m.; 2. (Zeew.) poolshoogtemeter m.; *-strasze* v., Z. *Milchstrasze; -tag* m. Sint-Jacob, feestdag m. van den H. Jacobus; *-wiese* of *Jacobswiese* v. weide v., weiland o. dat tegen St. Jacob gemaaid wordt; *-zwiebel* v., Z. *Hohllauch.*

Jactanz, v. snoeverij, pocherij v.

Jactur, (*-en*) v. verlies o., schade v., nadeel o.

Jade, (*-n*) v., Z. *Bitterstein.*

Jagd, (*-en*) v. jacht, vervolging v., nazitten o.; *auf jem., auf etw. - machen,* jacht maken op, nasporen, vervolgen; 2. getier, rumoer, geraas, tumult, leven o.; *was ist das für eine -!*, wat is dat voor een geraas!, welk een getier!; (Dansk.) zijpas, chasse m.; 3. jacht v.; *hohe -*, groote jacht; *niedre -*, kleine jacht; 4. de kunst v. om te jagen; 5. jachtrecht o., jacht v.; 6. geschoten wild o., vangst v. van de jacht; 7. Z. *-bezirk;* 8. jagerstoet m., jagergevolg o.; (fig.) veel getier makende personen m. mv.; (Fabell.) *die wilde -*, wodansch heir o., de helsche troep m.; (Zeew.) Z. *Jacht.*

Jagd-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. jachtbestuur, departement o. voor de jacht; 2. plaats, betrekking v., post m. bij den jachtstoet; *-anzug* m., Z. *-kleid; -bahn* v. jacht v., plaats v. waar gejaagd mag worden; it. jachtrecht o., Z. *Wildbahn.*

Jagdbar, bijv. nw. te jagen, te vervolgen; *-er Hirsch,* Z. *Hirsch; -keit* v. jaagbaarheid, hoedanigheid v. van gejaagd te mogen worden; 2. jachtrecht o.

Jagd-bauer, (*-n,* mv. *-n*) m., Z. *-frôhner; -beamter, -bedienter* m. jachtbediende m.; *die —n,* de jachtstoet m.; *-berechtigt* bijv. nw. gerechtigd tot jagen; *-bezirk* o. jacht v., jachtdistrict, jachtgebied o.; 2. voor de jacht afgesloten plaats v.; *-bolzen* m. wigvormige houten pin v.; *-brücke* v. jachtbrug v.; *-cavalier* m., Z. *-junker; -dienerschaft* v. jachtstoet m., jachtgevolg o.; *-dienst* m., Z. *amt* (2); *-edelknabe* m. page m. van den jachtstoet; *-eisen* o., Z. *-spiesz; -erlaubniss* v. vergunning v. om te jagen, verlof o. tot jagen; *-falk* m., Z. *Edelfalk; -fiskal* m. fiscaal m. van de jacht; *-flinte* v. jachtgeweer o.; *-flur* v. vlakte v. om in te jagen, Z. *-bezirk; -folge* v. (Leenw.) verplichting v. om den leenheer op de jacht te volgen; 2. jachtgevolg o., jachtstoet m.; 3. Z. *-frohne; -freund* m. liefhebber m. van de jacht; (Scherts.) jager, Nemrod m; *-frevel* m. jachtmisdrijf o.; *-frohne* v. jachtheerendienst m.; *-frôhner* m. die jachtheerendiensten moet verrichten; *-garn* o., Z. *-netz; -gehage* o. jachtperk, jachtveld o., Z. *-bezirk; -geld* o. geld o. waarvoor men de jachtheerendiensten afkoopt; *-geräth* o., Z. *-zeug; -gerecht* bijv. nw. in de jacht bedreven; 2. naar de regels der jacht; *-gerechtigkeit* v., Z. *-recht; -geschoss* o. jachtwapen, jachtgeweer o., buks v.; *-geschrei* o. jachtgeschreeuw o., jachtkreten m. mv.; *-gewand* o., Z. *-kleid; -göttin* v. (Fabell.) godin v. der jacht, Diana v.; *-grenze* v. grens v. eener jacht; *-halsband* m. halsband m. voor de jacht; *-handwerk* o. jagershandwerk o.; *-haus* o. jachthuis o.; 2. verblijfplaats v., verblijf o. der jachthonden; *-hief* o. blazen, stooten o., stoot m. op den jachthoren; *-hof* m., Z. *Jägerhof; -horn* o. jachthoren m.; *-hund* m. jachthond m.; *-hündin* v. wijfjes-jachthond m.; *-hut* m. jachthoed m.; *-junker* m. edelknaap m. ter jacht; *-kanzlei* v. jachtkanselarij v.; *-karte* v. jachtakte v., vergunning v. om te jagen; *-kleid* o. *-kleidung* v. jachtkleed, jagerspak o., jachtkleeding v.; *-knabe* m., Z. *-edelknabe; -kreis* m., Z. *-bezirk; -kundig* bijv. nw., Z. *-gerecht; -läufer* m. looper, boodschapper m. bij den jachtstoet; *-lehen* o. leenjachtrecht o.; *-leute* m. mv., Z. *-frohner; -liebhaber* m., Z. *-freund; -lust* v. zin, lust m., neiging v. voor de jacht; 2. — of *-lustbarkeit* v. genot, vermaak o. in de jacht; *-mandat* o., Z. *-karte; -manschaft* v. jachtgevolg o., jachtstoet m.; *-messer* o., Z. *Weidemesser; -mütze* v. jachtmuts v.; *-netz* o. jachtnet, jagersnet o.; *-orden* m. jagersorde, Sint-Hubertsorde v.; *-ordnung* v. jachtorder v., reglement o. op de jacht; *-page* m., Z. *-edelknabe; -partie* v. jachtpartij v.; *-pfeife* v. jachtfluitje, jagersfluitje o.; *-pferd* o. jachtpaard, paard o. voor de jacht; *-pforte* v. jachtpoort, poort, deur v. in een jachtperk; *-posten* m. jachtpost m.; *-pulver* o., Z. *Bürschpulver; -rath* m. raadsheer m. bij den jachtstoet; *-recht* o. recht o. om te jagen, jachtrecht o.; 2. jachtreglement o.; 3. aandeel o. van de jacht voor den leerheer; *-rechtlich* bijv. nw. volgens de wetten der jacht, overeenkomstig de jachtwetten; *-regal* o. jachtdomein o.; *-reiter* m. jager m. te paard; *-revier* o., Z. *-bezirk; -rock* m. jachtrok m., jachtkleed o., jagersrok m.; *-rohr* o. jachtroer o., Z. *-flinte; -sache* v. zaak v. betreffende de jacht; *-säule* v. jachtpaal, grenspaal m. van eene jacht; *-schiff* o., Z. *Jacht; -schirm* m. jachtprieel o.; *-schlitten* m., Z. *Rennschlitten; -schloss* o. jachtslot o.; *-schmied* m. jachtsmid, hoefsmid m., die den jachtstoet vergezelt; *-schneider* m. maker, vervaardiger m. van jachtkleederen; *-schreiber* m. schrijver m. bij een jachtbestuur; *-sitz* m. jachthuis o.; *-spiel* o. jachtspel o., jacht v., jagen o.; *-spiesz* m. jachtspies v.; *-stein* m. jachtsteen, grenssteen m. eener jacht; *-stiefeln* m. mv. jachtlaarzen v. mv.; *-stock* m. jagersstok m.; *-strick* m., Z. *Fallstrick; -stück* o. (Muz.) jachtlied, stuk o. muziek voor den jachthoren; 2. (Schild.) jachtstuk o., schilderij v. die eene jacht voorstelt; 3. (Zeew.) *die -stücke,* stukken o. mv. geschut op den voorsteven; *-tag* m. dag m. voor de jacht, waarop gejaagd mag worden; (Leenw.) dag m., waarop de jacht-heerendienst verricht moet worden; *-tasche* v. weitasch, jagerstasch v.; *-teufel* m. (Zeew.) klein zeil o. aan den vlaggestok; *-tuch* o., *-tücher* o. mv. net(ten) o. (mv.); *-uhr* v. jachthorloge o.; *-wagen* m. jachtwagen m., rijtuig o. voor de jacht, *-wesen* o. jachtwezen o., al wat tot de jacht behoort; *-zelt* o. jachttent v.; *-zeit* v. jachttijd m.; *-zeug* o. jachtgereedschap o.; *-zink, -zinken* m. jachthoren m.; *-zug* m. jachtstoet m.; 2. uittocht m. op de jacht; 3. een span o. paarden.

Jageleine, (*-n*) v. jachtlijn v.; *-teufel* m. (Pl.) Sint-Janskruid o.; *-trosz* m. sleeptros m., sleeptouw o.

Jagen, (*jagte, gejagt*) o. ww., m. *h.* en *s.* jagen, draven, ijlen, rennen, galoppeeren; *das Pferd jagte mit ihm davon,* vloog met hem weg; (fig.) *im Lesen, Singen -*, zich overhaasten; 2. bedr. ww. *aus dem Zimmer -*, jagen, verdrijven, Z. *scheuchen; aus dem Lande -*, jagen, verdrijven; *eine Magd aus dem Dienste -*, wegjagen; *Spiesszruthen -*, spitsroeden doen loopen; *in die Flucht -*, op de vlucht jagen; *jemn. den Degen in den Leib -*, stooten; *sein Vermögen durch die Gurgel -*, door de keel jagen, doorbrengen, verkwisten, verdrinken, verzuipen; *sich eine Kugel durch den Kopf -*, zich een kogel door den kop jagen; *seinem Gegner eine &c. -*, voor den kop schieten; *in Harnisch -*, in het harnas jagen, verbitteren; (van den wind), *den Staub in die Luft -*, doen vliegen; *ein ander -*, voortjagen, naloopen; *das Essen hinein, hinunter -*, met overhaasting eten; *ein Pferd zu Tode -*, doodrijden; 3. *das Wild -*, jagen, najagen, vervolgen, jacht maken op; *auf Bären -*, jacht maken op; II. o. zelfst. jacht v., jagen o.; *die Bauern müssen auf's -, sind auf dem -*, moeten, zijn op de jacht; (fig.)

was für ein Rennen und -!, welch een haast!; *nach Glücksgütern* -, najagen o.

Jäger, (*-s*, mv. *Jäger*) m. iem. die op iets jacht maakt, B. v. *Amts* -, *Anecdoten* -, *Huren* -; 2. jager m.; it. liefhebber m. van de jacht; 3. (Krijgsw.) jager m.; 4. bediende m. in jagerskleeding, palfrenier m.; 5. jager m. van eene trekschuit; 6. marechaussee m., Z. *Landjäger*; 7. (Zeew.) haringjager m., haringbuis v.; it. stagzeil o.; (Spr.) *es sind nicht alle* -, *die das Horn blasen*, het is al geen goud, wat blinkt; it. het zijn niet alle koks, die lange messen dragen.

Jäger-bursche, (*-n*, mv. *-n*) m. jagersborst, jagersjongen m.; *-chor* m. (Muz.) jagerkoor o.

Jägerei, (*-en*) v. jagen o., jagerij v.; 2. jagers m. mv., jagerstoet m.; 3. Z. *Jägerhaus*; 4. (fig.) gedraaf o., nutteloos heen en weer draven o.

Jäger-garn, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Jagdnetz*; *-geschoss* o., Z. *Jagdgeschoss*; *-haus* o., *-hof* m. jachthuis, jagershuis o., jagerswoning v.; *-horn* o., Z. *Jagdhorn*.

Jägerin, (*-nen*) v. jageres, jaagster v.; 2. jagersvrouw v.

Jägerisch, bijv. nw., Z. *jägermässig*.

Jäger-junge, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *-bursche*; *-kleid* o., Z. *Jagdkleid*; *-knecht* m. jagersknecht m.; *-kunst* v. kunst v. om te jagen, jacht v.; it. mv. *-künste* v. jagersstreken m. mv.; *-mahlzeit* v. jagersmaaltijd m.; *-mantel* m. jagersmantel m.; 2. (Nat.hist.) oorvormige mantelschelp v.; *-mässig* bijv. en b. als een jager, een jager eigen, toekomend; *-meister* m. jagermeester m.; *-messe* v. in haast gelezene mis v.; *-orden* m., Z. *Jagdorden*; *-recht* o. jagersrecht, jagersvoorrecht o.; 2. jachtrecht, geld o. voor de vergunning om te jagen; 3. geschoten wild o. als aandeel van den jager; 4. (van honden), hondedeel o.; 5. boete v. voor eene verkeerde jachtuitdrukking; *-rüstung* v. jagersuitrusting v.; *-schirm* m. hinderlaag, rustplaats v. des jagers; 2. Z. *Jagdspiesz*; *-sprache* v. jagerstaal v.; *-stück* o. jachtnet o. voor wilde zwijnen; *-tasche* v., Z. *Jagdtasche*; *-zeug* o., Z. *Jagdzeug*; 2. Z. *Jachtrüstung*.

Jäh of **jähe,** (*-(e)r*, mv. *-st*) bijv. en b. snel, schielijk, driftig, opvliegend; *- laufen*, snel, vlug, hard; 2. plotseling, eensklaps, onverwachts; *eines -en Todes sterben*, plotseling sterven; *-er Einfall*, losse inval m.; 3. fluks, spoedig opkomend; 4. *-er Hügel*, steil, sterk hellend, snel dalend; (Volksl.) *je -er, desto unnäher*, hoe meer haast, hoe minder spoed.

Jähe, v., z. m. haast, overhaasting v.; *- des Gemüthes*, opvliegendheid, drift, heftigheid, snelheid v.; 2. steilte, sterke helling v.; *die - des Rheinfalls*, de steile val m.

Jaherr, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Jabruder*.

Jählich, (*-er*, *-st*) bijv. en b., Z. *jäh*.

Jähling(s), bijw., Z. *jäh* (2. 3).

Jahn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Landb.) zwade, zwad, streek, rij v.; (Wijng.) verdeeling v., strookje land, kreupelhout o.; *in -en* of *jahnenweise*, achter elk., in rijen.

Jahnen, jähnen, (*jahnte, gejahnt* en *jähnte, gejähnt*) o. ww. (Prov.) Z. *gähnen*.

Jahnweise, bijw., Z. *Jahn*.

Jahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. jaar o.; *laufendes* -, loopende jaar; *dieses* -, *in diesem -e*, dit jaar, van dit jaar; *ein - in's andere*, het eene jaar door het andere; *von - zu* -, van jaar tot jaar; *das neue* -, Z. *Neujahr*; *- aus*, *- ein*, het geheele jaar door, jaar in, jaar uit; it. ieder jaar; *im -* 1815, in het jaar 1815; *ein Viertel* -, een vierendeeljaars, trimester o., drie maanden v. mv.; *ein halbes* -, een half jaar, simester o.; *drei Viertel* -, drie vierendeel jaars, negen maanden; *übers* -, over een jaar; *- für* -, *alle -e*, jaarlijks, jaar voor jaar; *seit - und Tag*, sedert jaar en dag, ongeveer een jaar geleden; (fig.) sedert lang, eenwen lang geleden; *seine -e bei Jemand stehen*, de(verplichte) leerjaren bij iem. doorbrengen; (Ger.) - *und Tag*, jaar en dag, Z. *Schaltjahr*; 2. mv. *ein Mann von seinen -en*, van zijne jaren, van zijn leeftijd, ouderdom m.; *eine Wittwe von mittleren -en*, van middelbaren leeftijd; *in jüngeren -en*, in jongere jaren; *vor seinen -en sterben*, voor zijn tijd, in vroege jeugd sterven; *er ist in seinen besten -en*, hij is in zijne beste jaren, in de kracht, in den bloei zijns levens; *bei seinen hohen -en*, op zijn hoogen leeftijd; *bei -en*, op gevorderden leeftijd, bejaard; *er ist bei seinen -en*, hij is meerderjarig, is oud genoeg, is geen kind meer; *mit den -en, bei reifern -en*, met de jaren, op rijperen leeftijd; 2. *-e am Baume*, kring, jaarkring m., Z. *Jahrswuchs*.

Jahr-anleihe, (*-n*) v. jaarlijksche aflossing v. der rente van een geleend kapitaal, annuïteit v.; *-arbeit* m. werk o. van een jaar; 2. werk o. van het jaar; *-arbeiter* m. werkman, arbeider m., die per jaar betaald wordt; 2. Z. *-geselle*; *-begängniss* o., Z. *Jahresfeier*; *-buch* o. jaarboek o., kroniek v., almanak m.; *—schreiber* m. kroniekschrijver m.

Jahren, jähren (sich), (*jahrte, gejahrt* en *jährte, gejährt*) onp. ww. een jaar worden, een jaar geleden zijn; (gemeenz.) *es wird sich bald* -, het zal weldra een jaar geleden zijn.

Jahres-feier, v. viering v., vieren o. van den verjaardag; 2. Z. *Neujahrsfest*; *-feld* o. (Landb.) land, veld o., akker m. dat, die elk jaar bebouwd wordt; *-fest* o. jaarfeest, verjaringsfeest o.; *-folge* v. opeenvolging v. der jaren, tijdrekenkundige orde v.; *-frist* v. tijd m., uitstel o. van een jaar; *nach* —, na verloop o. van een jaar; *die Sächsische* —, 1 jaar 6 weken en 3 dagen; *-lauf* m. loop m. van het jaar; *-ring* m., *-zeit* v., Z. *Jahrsring*.

Jahr-fünf, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (w. i. gebr.) tijdperk o. van vijf jaar, lustrum o.; *-fünfzig* o. tijdperk o. van 50 jaar; *-gang* m. jaar o., loop m. van het jaar; 2. (van een dagblad &), jaargang m.; 3. (Wijng.) gewas o.; *-gang Predigten* v. mv. preken v. mv. voor iederen Zondag van het jaar; *-gebung* v. handlichting, meerderjarigverklaring, mondigverklaring v.; *-gedächtniss* o., Z. *Jahresfeier*; *-gehalt* m., *-geld* o. jaargeld o., jaarwedde v., jaarlijksch inkomen, pensioen o.; *-gericht* o. jaarlijksch gerechtshof o.; *-gesell* m. handwerksman, knecht m., die per jaar gehuurd wordt; it. die zijne leerjaren doorbrengt; *-gewächs* o. jaargewas o., oogst m.; 2. (Pl.) eenjarige plant v., gewas o. van een jaar; *-hundert* o. eeuw v.

Jährig, bijv. en b. van een jaar, jarig, een jaar oud; *es ist nun* -, het is nu een jaar geleden, Z. *jähren*.

Jahr-knecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. knecht m. die voor een jaar in dienst genomen is; (Zoutm.) bronknecht m.; *-könig* m. schutterkoning m.

Jährlich, bijv. en b. jaarlijks(ch), per jaar; *-es Einkommen*, jaarlijksch, per jaar, gedurende een jaar; *er bezahlt so viel* -, jaarlijks, per jaar, in het jaar; 2. alle jaar geschiedend, jaarlijks(ch); *-es Fest*, jaarlijksch feest, jaarfeest o.

Jährling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. eenjarig dier o.; 2. hij die één jaar in dienst geweest is of geleerd heeft; *-sbock* m. eenjarige ram m.; 2. bok m., die zijn eerste horens krijgt.

Jahr-lohn, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *-gehalt*; *-markt* m. jaarmarkt, kermis v.; *-pacht* m. jaarlijksche pacht(som) v., jaarlijksche huur v.; *-pächter* m. die & voor een jaar gepacht, gehuurd heeft; *-rechnung* v. tijdrekenkundig stelsel, rekenen o. der jaren; 2. tijdrekening v.; 3. jaarlijksche rekening v.; *-reihe* v. rij, reeks v. van jaren, verloop o. van jaren; *-rente* v. jaarlijksche interest m. of rente v.; *-ring* m. (Pl.) ring m., die zich jaarlijks om de schors vormt, jaarcirkel m., Z. *-wuchs* (1); *-schaar* v. reeks v. van jaren, uitstel o., termijn m.; *-schuss* m., Z. *-wuchs* (2).

Jahr(es)-fall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. ophouden of beginnen van een proces na een jaar; *-tag* m. verjaardag, verjaringsdag, jaardag m.; *-viertel* o. kwartaal, vierendeeljaars o.; *-wechsel* m. verwisseling v. des jaars, Nieuwe jaar o.; *-zeit* v. jaargetijde, seizoen o.; *—kreis* v. (Sterrenk.) jaargetijsnede, kolnur v.; *-uhr* v. horloge, uurwerk o., dat éénmaal per jaar moet worden opgewonden.

Jahrtausend, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tijdvak o. van duizend jaar.

Jahrte, (*-n*) v. roede, garde v.; it. teen, lengtemaat v. van 2 vadems.

Jahrvier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (o. Gesch.) tijdvak o. van vier jaar, Olympiade v.

Jahrweise, bijw. jaarlijks, per jaar.

Jahr-weide, (*-n*) v. gemeenteweide v.; *-wuchs* m. op den bast groeiende, wat op den bast groeit; 2. scheut m., gewas o. van een jaar; *-zahl* v. jaar(ge)tal o.; it. jaartelling, tijdrekening v.; *türkische* —, jaartelling v. der Turken, hed-

schra of hegira v.; — *in einem Briefe*, jaargetal o.; —*vers* o. jaartalvers, getalvers, tijdvers, chronogram o.; *-zeh(e)n(t)* o. tiental o. jaren, tijdvak o. van 10 jaar; *-zeit* v. (Kath.) jaargetijde o., misoffer o. voor afgestorvenen; it. Z. *Jahresfest, Jahrstag; -zirkel* m., Z. *-wuchs.*

Jah-taufe, (*-n*) v. nooddoop, doop m. in nood; *-zorn* m. plotselinge toorn m.; 2. drift, oploopendheid, opvliegendheid v.

Jähzornig, (*-er, -st*) bijv. en b. driftig, oploopend, opvliegend.

Jakal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Goldwolf* (2).

Jalap(p)e of -nwinde, (*-n*) v. (Pl.) jalappe, jalappeplant v., jalappewortel m.; *-nharz* o. jalappehars o.; *-nwurzel* v. jalappewortel m.

Jalfern, (*jalferte, gejalfert*) o. ww. keffen, huilen.

Jalge, (*-n*) v. (Scheepv.) jol v.

Jalke, (*-n*) v., Z. *Jölle.*

Jalon, (*-s*, mv. *-e*) m. (Krijgsw.) afsteekpaal, bakenstok m., richtvaantje o.

Jalonneur, (*-s*, mv. *-e*) m. (Krijgsw.) jalonneur m., hij die bij het optrekken door een richtvaantje de vleugelpunten aangeeft.

Jalonniren, (*jalonnirte, jalonnirt*) bedr. ww. (Krijgsw.) eene richting door jalonneurs, door richtvaantjes aangeven.

Jalousie, v., z. m. jaloerschheid v., naijver m., ijverzucht, afgunstigheid, afgunst, wangunst, jaloezie v.; 2. (Bouwk.) (mv. *-en*) v. zonneblind, tralievenster o., jaloezie v.

Jalpern, (*jalperte, gejalpert*) o. ww., Z. *jalfern.*

Jamaica-holz, (*-es*) o., z. m. minste soort van braziliehout o.; *-pfeffer* m. Jamaica-peper v., veldkomijn m.

Jamaicin, (*-s*, mv. *-e*) o. (Scheik.) zoutvatbare basis v. in de schors der goffrea van Jamaica ontdekt, jamaicine v.

Jambe, (*-n*, mv. *-n*) m. versvoet m. die uit eene korte en eene lange lettergreep bestaat, jambus m.

Jambisch, bijv. en b. jambisch.

Jambus, (onb.) m., Z. *Jambe.*

Jammer, (*-s*) m., z. m. gekerm, gejammer o., klachten v. mv., klagen, gezucht o.; 2. ellende v., ongehoord lijden, ongeluk o., nood, ramp m.; *- des Krieges*, ellende v., rampen m. mv.; *es ist - und Schade, -schade*, het is eeuwig jammer; 3. medelijden, medelijden o.; *es ist ein -, das zu sehen* of *zu sehen, dass* ℌ, het is bedroevend om te zien.

Jammer-anblick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ellendig tooneel, bedroevend gezicht o.; *-bringend* bijv. nw. ongeluk, onheil aanbrengend; *-belastet* bijv. nw. onder ellende gebukt, door ongeluk neergebogen; *-gesang* m. treurzang, klaagzang, lijkzang m.; *-geschrei* o. jammerklacht v., jammerkreet m.; *-klage* v., Z. *Wehklage; -krank* bijv. nw. ziek door ellende of verdriet; *-leben* o. ellendig, ongelukkig leven.

Jämmerlich, (*-er, -st*) bijv. en b. jammerlijk, ellendig, droevig, hartverscheurend, deerniswekkend, vreeselijk, verschrikkelijk; *- ermorden*, jammerlijk; *- mishandeln*, verschrikkelijk, vreeselijk, wreed; 2. (Schorts.) medelijdenswaardig, beklagenswaardig, armzalig, ellendig; *er singt -*, ellendig, jammerlijk, slecht; *-keit* v. ellende, armzaligheid v.

Jammer-lied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. treurlied, klaaglied o., Z. *-gesang; -müde* bijv. nw. doodmoede, afgetobd, onder ellende gebukt.

Jämmerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. erbarmelijk mensch, ellendeling m.

Jammern, (*jammerte, gejammert*) o. ww., m. *h. über e'w.* -, jammeren, klagen, treuren, kermen; *-des Gewimmer*, klagend, treurend; 2. bedr. ww. medelijden wekken, medelijden inboezemen; *er jammert mich*, hij boezemt mij medelijden in; *sein Elend jammerte mich*, deed mij aan, trof mij; 3. onp. ww. *es jammert einen, zu sehen*, het is treurig, bedroevend &; 4. o. zelfst., Z. *Jammer.*

Jammer-nacht, (*-nächte*) v. ongelukkige, noodlottige, droevige nacht m.

Jammerns-würdig, -werth, bijv. en b. beklagenswaardig, betreurenswaardig.

Jammer-stand, (*-stand(e)s*, mv. *-stände*) m. ellendige toestand m.; *-tag* m. ongelukkige, noodlottige, droevige dag m.; *-thal* o. (fig.) traandal, treurig verblijf o.; *-ton* m. klagende, droevige toon m.; *-voll* bijv. en b. jammervol, jammerlijk, ellendig, betreurenswaardig, ongelukkig, noodlottig; *er sieht — aus*, hij ziet er ellendig uit; —*er Tag, —e Nacht*, Z. *Jammertag* ☿; *-zeit* v. ongelukkige, droevige, ellendige tijd m.

Jamseler, (*-s*, mv. *Jamseler*) m. huilebalk, klager, kermer m.

Jan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Tikt.) jan m., naam der beide bakken van het tiktakbord; *-Hagel*, janhagel, gemeen, grauw, gepeupel o.

Janein, (*-s*) o., z. m. weifelen o. tusschen ja en neen.

Janen, (*jante, gejant*) o. ww. (Prov.) Z. *gähnen.*

Janitschar, (*-en*, mv. *-en*) m. janitsaar, Turksche soldaat m.

Janitscharen-Aga, (*-s*, mv. *-s*) m. aga m., opperhoofd o., aanvoerder, bevelhebber m. der janitsaren; *-musik* v. janitsarenmuziek, Turksche muziek v.

Jänner, Jenner, (*-s*, mv. *Jänner, Jenner*) m. Januari m., Louwmaand v.

Jansenismus, (onb.) m. (Kerk. Gesch.) leer v. van Cornelius Jansen of Jansenius, jansenisme o.

Jansenist, (*-en*, mv. *-en*) m. aanhanger m. van de leer van Jansenius, jansenist m.; *die - en* mv. de jansenisten m. mv., oudbisschoppelijke klerezy v.

Jansenistisch, bijv. en b. volgens de leer van Jansenius, jansenistisch.

Japanisch, bijv. en b. Japansch, van of uit Japan; *-es Porzellan*, Japansch porselein; *-e Erde*, katsjoe o., Japansche aarde v.

Jappen, (*jappte, gejappt*) o. ww. happen, naar lucht happen, ademen, hijgen.

Järb, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., kaasvorm m.

Jargon, (*-s*, mv. *-s*) m. jargon, koeterwaalsch o., brabbeltaal v.

Jas, (onb.) m. (Sp.) jas, troefboer m.

Jasmin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. jasmijn, jasmijnboom m.; *wilder -*, wilde jasmijn, seringeboom m.

Jasmin-blüthe, v. jasmijnbloesem m., jasmijnbloem v.; *-laube* v. jasmijnprieel o.

Jasmineen, v. mv. (Pl.) jasmijnplanten v. mv.

Jasmin-öl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. jasmijnolie v.; *-staude* v. jasmijnstruik m.

Jaspachat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Jaspisachat.*

Jaspiren, (*jaspirte, jaspirt*) bedr. ww. jaspiskleurig beschilderen, marmeren.

Jaspis, (*-es*, mv. *-e*) m. jaspis m. en o.; *geblümter -*, veelkleurige, gebloemde jaspis m. en o.

Jaspis-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. jaspis-agaat m. en o.; *-art* v. jaspissoort v.; *-artig* bijv. en b. jaspisachtig; *-farbig* bijv. en b. jaspiskleurig; — *anstreichen*, Z. *jaspiren; -haltig* bijv. nw. jaspis bevattend; *-onyx* of *Jasponyx* m. onyx-jaspis m.; *-opal* m. ovaalkleurige jaspis m.; *-porphyr* m. purperkleurige jaspis m.

Jäst, (*-es*) m., z. m. afschaafsel, afschrapsel, onreine o. van de kaas.

Jast, (*-es*) m. en **Jäst** v., z. m. haastigheid, drift, overijling v.; 2. gisting v., schuim o.

Jasten, (*jästete, gejästet*) o. ww. zich druk maken, haasten, vliegen.

Jatrophasäure, (*-n*) v. (Scheik.) krotonzuur o.

Jauch, (*-es*, mv. *-e*) o. jauchart, jauchert, juk o., morgen m. lands (eene maat).

Jauche, v., Z. *Gauche.*

Jauchert, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Jauch.*

Jäuchen, (*jäuchte, gejäucht*) bedr. ww. wegjagen, voortdrijven, verdrijven.

Jauchzen, (*jauchzte, gejauchzt*) o. ww., m. *h.* juichen, jubelen, vreugdekreten slaken; 2. o. zelfst. gejuich, gejubel o.

Jauchzer, (Volkst. **Juchzer**), (*-s*, mv. *Jauchzer*) m. gejuich, gejubel o., jubelkreet m.

Jaueln, (*jauelte, gejauelt*) o. ww. (van honden en katten), kermen.

Jaulen, (*jaulte, gejault*) o. ww., Z. *jaueln.*

Jauner, (*-s*, mv. *Jauner*) m., Z. *Gauner.*

Jawort, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. jawoord o., toestemming, belofte v.; *einem Manne das - geben*, beloven met hem te trouwen.

Je! tussch. he!, wel!, ei!, heereje!; *- was ist das?*, he, wat is dat; *- mein Gott!*, och, lieve God!; *- nun, so geht dann*, wel nu, ga dan; *nun -! meinetwegen*, wat mij aangaat; II. -, bijw. *- und -*, (veroud.) Z. *immer;* 2. *- und -, -zuweilen*, nu en dan, van tijd tot tijd, somtijds; 3. *von - her*, van oudtijds, van vroeger; *er war von - her mein Freund*, hij was se-

dert lang mijn vriend, wij waren oudtijds vrienden; 4. - *zwei und zwei*, twee aan twee, bij tweeën, paarswijze; - *Einer um den Andern*, beurtelings, de een na den ander; 5. ooit, immer; *wer hat - so etw. gehört?*, wie heeft ooit zoo iets gehoord?; *wenn ich - einwillige*, als ik er ooit in toestem; III. voegw. naar; - *nachdem*, al naardat; - *nachdem er gelaunt ist*, al naardat hij gemutst is, het hangt af van zijne luim; *wirst du es thun? - nachdem*, dat ligt er aan, dat hangt er van af; 2. - *un.l mehr*, of - *länger*, - *mehr*, hoe langer hoe meer; - *länger*, - *schlimmer*, hoe langer, hoe slechter; - *mehr man hat*, - *mehr will man haben*, hoe meer men heeft, hoe meer men begeert; - *eher*, - *besser* of - *eher*, - *lieber*, hoe eer hoe beter, hoe eer hoe liever; - *mehr &, desto weniger*, hoe meer &, des te minder &; *sie ist um so schöner*, - *bescheidener sie ist*, zij is des te schooner, naarmate zij bescheidener is; 3. Z. *Jelängerjelieber* (Pl.)

Jedenfalls, bijw. in elk geval, in ieder geval, in allen gevalle, hoe het ook zij.

Jeder, jede, jedes, voornw. ieder, elk, elke, al wie; - *Tag, jede Nacht, jedes Haus*, iedere, elke dag, nacht, ieder, elk huis; *jedes Dinges Anfang*, het begin van elke zaak; 2. alle, al wie, iedereen; *jedem Gerechtigkeit wiederfahren lassen*, iedereen, elkeen; *jedem das Seinige*, ieder(een) het zijne; *die Zeche macht auf jeden so viel*, het gelag bedraagt & voor ieder.

Jederhand, jederlei, (onb.) bijv. nw. allerlei, allerhande, allerlei soort van.

Jeder-mann, (-*s*) m. (veroud.), **-männiglich,** m. voornw. iedereen, elkeen, ieder.

Jedermannsfreund, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. allemansvriend m.

Jederzeit, bijw. ten allen tijde, bij iedere gelegenheid, altijd.

Jedesmal, bijw. telkens, telkenmale, iedereen keer; *diese Vorschrift habt ihr - zu befolgen*, telkenmale; - *empfing er mich freundlich*, telkens, iedereen keer.

Jedesmalig, bijv. nw. telkens, beurtelingsch, naar de omstandigheden voorkomende; *die -e Beschaffenheit*, de hoedanigheid, waarin zich & telkens bevinden; *der -e Besitzer dieses Hauses*, de telkens afwisselende &.

Jedoch, voegw. evenwel, toch, maar, echter, intusschen, niettegenstaande, hoe het ook zij.

Jedweder, jeglicher, voornw., Z. *jeder*.

Jelängerjelieber, (-*bers*, mv. -*ber*) o. (Pl.) kamperfoelie v., hoelangerhoe-liever o.; 2. bitterzoet o.

Jejun, bijv. nw. nuchteren, mager; (fig.) laf.

Jelle, (-*n*) v. jol v.

Jemals, bijw. ooit, mettertijd; *hat man - gesehen?*, heeft men ooit gezien?

Jemand, (-(*e*)*s*) voornw., z. m. iemand, eenig mensch, zeker persoon; *ist - da?*, is er iemand? *weder ich noch - anders*, noch iemand anders; *sonst -*, iemand anders, een ander; *es klopft, es schellt -*, er wordt geklopt, gescheld; *ein gewisser -*, een zeker iemand, zeker persoon; *ist auch -, der nicht wüszte?*, zou er iemand zijn, die niet wist?; *nie - Böses nachsagen*, nooit van iemand kwaadspreken.

Jener, jene, jenes, voornw. die, dat, gene; - *Weise sagt*, zeker wijsgeer &; it. *jene Frau*, die vrouw, gene vrouw; - *machte es anders*, zeker iemand, zoo iemand &; *auf - Seite*, aan gene zijde, Z. *jenseits; in - Welt, in jenem Leben*, in de andere wereld, in een ander leven; *jene, welche vor uns lebten*, diegenen, welke &; *bald dieser, bald -*, nu deze, dan gene; *nicht dieses Buch will ich, sondern jenes*, niet dit boek, maar dat &; *diese ist schöner, aber jene ist reicher*, deze is schooner, maar die of gene is &; *weder diese, noch jene*, noch deze, noch gene, noch de een, noch de ander; *an jenem Ort*, op gene, gindsche plaats; *an jenem (den jüngsten) Tage*, op dien, den jongsten dag; *jene frohen Gefühle*, die aangename gevoelens; *dieser und -*, deze en gene; *dass dich dieser und -!*, dat u de duivel hale, de duivel hale u.

Jenseit(s), voorz. (met den 2n nv.) en bijw. aan gene zijde, aan de andere zijde, aan den anderen kant; (fig.) in het eeuwige leven; - *des Berges*, aan de andere zijde van; *die Völker - des Meeres*, aan den anderen oever &; *Länder - der Maas*, aan den anderen oever, aan den overkant; - *der Alpen befindlich*, aan gene zijde der Alpen; - *des Grabes*, aan gene zijde &; (z. voorw.) in de andere wereld.

Jenseitig, bijv. nw. aan gene zijde gelegen, aan genen kant, aan de overzijde, aan den overkant; *das -e Ufer*, de overkant m.; *-e Bewohner, Länder*, aan den anderen oever wonend, gelegen.

Jerbon, (-*s*, mv. -*e*) m. springhaas, kangeroe m.

Jeremiade, (-*n*) v. klaaglied o., gedurige en lastige klacht, jeremiade v.

Jerichorose, (-*n*) v. jerichoroos v.

Jerusalems-apfel, (-*apfels*, mv. -*äpfel*) m. koekoeksappel m.; -*artischoke* v. aardappel m.; -*blume* v. koekoeksbloem, vuurbloem v.; (fig.) brandende liefde v.; -*salbei* v. boomsalie v.

Jesmin, (-*s*, mv. -*e*) m., Z. *Jasmin*.

Jesuit, (-*en*, mv. -*en*), **Jesuiter,** (-*s*, mv. *Jesuiten*) m. jezuiet, geestelijke m. van de orde der Jezuieten.

Jesuiten-collegium, (-*giums*, mv. -*gien*) o. college, gezelschap, genootschap o. der jezuieten; -*kloster* o. jezuietenklooster o.; -*orden* m. jezuietenorde, orde v. der jezuieten; -*pulver* o. jezuietenpoeier, kinapoeder o.; -*rausch* m.; (gemeenz.) *einen — haben*, een weinig dronken zijn; -*räuschlein* o. (gemeenz.) (bij het drinken), een aardig snorretje o.; -*schule* v. jezuietenschool v., Z. -*collegium*; -*thee* m. thee v. van Mexico of Paragnay.

Jesuitin, (-*nen*) v. jezuietin, jezuietes v., non v. van de orde der jezuieten.

Jesuitisch, bijv. en b. jezuïetisch, volgens de leer & der jezuieten.

Jesus, (*Jesu, Jesu, Jesum* en *Jesus*) m. Jezus, zaligmaker, heiland, verlosser m.; - *Christus*, Jezus Christus; *Buch - Sirach*, Prediker m., Salomo's boek o.

Jesuschrist(us)wurzel, (-*n*) v. (Pl.) varenkruid o., pteris v.

Jetzig, bijv. en b. tegenwoordig, nu geschiedend, aanwezig; -*e Mode*, tegenwoordig, hedendaagsch; - *er Geschmack*, hedendaagsch.

Jetzo, bijw., Z. *jetzt*.

Jetzt, bijw. nu, op het oogenblik, op dit uur, thans; - *ist er da*, nu is hij daar; *ich habe ihn eben -, erst - verlassen*, ik heb hem zoo even, pas &; -, *eben -*, op dit uur, op dezen tijd; - *gleich*, op het oogenblik, oogenblikkelijk, onmiddellijk, dadelijk; *von - an*, van dit oogenblik af, van heden af; *thu es lieber - als späterhin*, doe het liever nu dan &; 2. nu eens, dan eens, dan weder; *sie sterben alle*, - *dieser*, - *jener*, nu eens deze, dan weer gene; 3. thans, toen; II. o. zelfst. tegenwoordige tijd m., tegenwoordige o.

Jetztmalig, bijv. nw. en voornw., Z. *jetzig*.

Jetztmals, bijw. nu, op dit oogenblik, thans, tegenwoordig.

Jetztwelt, v., z. m. tegenwoordige, hedendaagsche wereld v.

Jetzund, Jetzunder, bijw. (veroud.) Z. *jetzt*.

Jeweilig, bijv. nw., Z. *jedesmalig*.

Joch, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) it. (gemeenz.) (mv. *Jöcher*) o. juk o.; *an das - spannen*, in het juk spannen; *ein - Ochsen*, koppel, span o.; (fig.) *das - der Sklaverei*, het juk o. der slavernij, verdrukking v.; *unter dem -e sein*, dienstbaar zijn, in slavernij zijn; *an einem schweren -e ziehen*, een hard, ongelukkig lot verdragen; 2. (Waterb.) - *einer Brücke*, paalwerk o., boog, draagboom m.; 3. (Bergw.) stut, schoor, steunbalk m.; it. bergrug m., bergkruin v.; *Haupt-*, hoofdketen m.; *Neben-*, zijtak m.; 4 (Zeew.) juk o., steunbalken m. mv., steunhouten o. mv.; 5. (r.G.) *unter dem -e durchkriechen lassen*, onder het juk laten doorgaan; 6. Z. *Jauchert*.

Jochart, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. *Jauchert*.

Joch-bein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Ontlk.) jukbeen o.; —*nath* v. jukbeenverbinding v.; -*beladen* bijv. nw. gebukt onder het juk, de verdrukking; -*bogen* m. wangbeen o.; -*brücke* v. brug v. op jukken.

Jochen, (*jochte, gejocht*) bedr. ww. *Ochsen -*, in het juk spannen, inspannen; (fig.) verdrukken.

Joch-fisch, (-*es*, mv. -*e*) m. (Nat. hist.) hamervisch m.; -*fortsatz* m. (Ontlk.) voortzetting, verlenging v. van het jukbeen; -*geier* m. gemzengier m.; -*holz* o. jukhout, dwarshout o.; -*muskel* m. (Ontlk.) jukbeenspier v.; -*ochs* m. werkos, trekos m.; -*pfahl* m. (Waterb.) heipaal m.; -*rebe* v. aan dwarsstangen kronkelende wijngaardrank v.; -*stier* m., Z. -*ochs*; -*träger* m. (Waterb.) kiel v., draagbalk

m.; **-wiede** v. (Landh.) wiepband, worstband m.

Jockel, (**-s,** mv. *Jockel*) m. deugniet, sukkel, domkop, Jacob m.

Jöckel, (**-s**) o., z. m. (Bergw.) dropsteenachtig ijzervitriool o.; **-gut** o., Z. *Jöckel.*

Jodel, (**-s,** mv. *Jodel*) m. schreeuw, kreet m., gezang o.; 2. (Volkst., i. k. bet.) straatjongen, gemeene jongen m.

Jodeln, (*jodelte, gejodelt*) o. ww., m. *h.* langs de straat schreeuwen, zingen, joelen.

Jodler, (**-s,** mv. *Jodler*) m. die langs den weg zingt, joelt; 2. Z. *Jauchzer.*

Johannis, v. (onb.) St.-Jan, Sint-Jansfeest o., 24 Juni.

Johannis-apfel, (**-äpfels,** mv. **-äpfel**) m. Sint-Jansappel, paradijsappel m.; **-beere** v. aalbes, aalbezie v., Z. **-beerstrauch.**

Johannisbeer-milbe, (**-n**) v. aalbessenworm m.; **-saft** m. aalbessensap o.; **-strauch** m. aalbessestruik m.; **-wein** m. aalbessenwijn m.

Johannis-berg, (**-(e)s,** mv. **-e**) m. Sint-Jansberg m.; **-blatt** o. Sint-Jansblad o.; **-blume** v. (Pl.) gele ganzebloem, boterbloem v.; **-blut** o. (Nat. hist.) Poolsche bladluis v.; **-brod** o. Sint-Jansbrood o.; **—baum** m. Sint-Jansbroodboom m.; **-fest** o. Sint-Jan(sfeest) o., 24 Juni; **-feuer** o. Sint-Jansvuur o.; **-fliege** v., **-gleimchen** o. glimwormpje o.; **-gürtel** m. Sint-Janskruid o., bijvoet m.; 2. Z. *Gauchheil;* **-käfer** m., Z. **-gleimchen;** 2. Junikever m.; **-kraut** o., Z. **-gürtel; -liefe** v. gewijde liefdedrank m. op Sint-Jan; **-nuss** v. Sint-Jansnoot v.; **-öl** o. Sint-Janskruidolie v.; **-pfirsche** v. Sint-Jansperzik v.; **-pflanze** v., Z. **-kraut; -roggen** m. Sint-Jansrogge v.; **-segen** m. (Kath.) huwelijkszegen m.; 2. op Sint-Jan gewijde wijn m.; **-tag** m. Sint-Jansdag m., feest o. van Sint-Jan; **-topf** m. met kaarsjes bestoken bloempot m.; **-traube** v. (verkl.) **-träubchen, -träublein** o. aalbesje o., kleine aalbezie v.; **-trunk** m. wijden en drinken o. van den liefdedrank voor pas gehuwden; **-wedel** m. (Pl.) geitebaard m.; **-wurm** m., Z. **-fliege; -wurzel** v. wortel m. van mannelijk varenkruid.

Johanniter, (**-s,** mv. *Johanniter*) m. Maltheezer ridder, ridder m. van Rhodus, Sint-Jansridder m.; **-orden** m. ridderorde v. van Sint-Jan; **-ordensmeister** m. grootmeester m. van de ridderorde van Sint-Jan; **-ritter** m., Z. *Johanniter.*

Jo(h)len, (*jo(h)lte, gejo(h)lt*) o. ww., m. *h.* (Volkst.) joelen, huilen, balken, schreeuwen.

Jollblock, (**-block(e)s,** mv. **-blöcke**) m. karnaatblok o.; **-tau** o. karnaattouw o.

Jolle, Jölle, (**-n**) v. (Scheepv.) jol, lichte roei- en zeilboot v.

Jonas-fisch, (**-es,** mv. **-e**), **-hai,** (**-es,** mv. **-en**) m. reusachtige haai, Jonasvisch m.; **-kürbis** m. kalebas v.

Jonathan, (**-s,** mv. **-e**) m. intieme, zeer vertrouwde vriend m.; *Brüder-*, de Noord-Amerikanen.

Jonke, Junke, (**-n**) v. jonk v., Chineesch vaartuig o.

Jonquille, (**-n**) v. (Pl.) welriekende narcis, tijloos, jonkielje v.

Joseph-blume, (**-n**) v. (Pl.) gewone boksbaard m.

Josepherlein, (**-(e)s,** mv. **-e**) of **Josephskraut,** (**-kraut(e)s,** mv. **-kräuter**) o. boonenkruid o.

Josephstab, m. dubbele witte narcis v.

Jot, (**-s,** mv. **-s**) o. (Spraakk.) j v.

Jota, (**-s.** mv. **-s**) o. jota v., negende letter van het Grieksche alphabet; 2. (fig.) *da darf kein - fehlen,* er mag geen stipje aan ontbreken; *dagehtkein - davon,* daarvan gaat niets af.

Journal, (**-(e)s,** mv. **-e**) o. (Hand.), Z. *Tagebuch;* 2. *Zeitschrift.*

Journalisiren, (*journalisirte, journalisirt*) bedr. ww. (Hand.) in het journaal of dagboek inschrijven, boeken.

Journalistik, v. dagbladpers v., dagblad- of tijdschriftwezen o., journalistiek v.

Jovial, Jovialisch, (**-er, -st**), (**-er, -est**) bijv. en b. blijgeestig, blijmoedig, lustig, vroolijk, prettig, opgeruimd, joviaal.

Jovialität, v. blijgeestigheid, blijmoedigheid, opgeruimdheid, vroolijkheid, jovialiteit v.

Jubel, (**-s**) m., z. m. gejubel, gejuich, vreugdebedrijf o., vreugdekreet m.; (fig.) vroolijkheid, luidruchtigheid, vreugde v.

Jubel-braut, (**-bräute**) v. vrouw v. die haar gouden bruiloft viert v.; **-bräutegam** m. man m., die zijn gouden bruiloft viert.

Jubelei, (**-en**) v. ongepast, overdreven gejubel, feestvieren o.

Jubel-feier, v., **-fest,** (**-es,** mv. **-e**) o. jubelfeest, jubileum o.; 2. gouden bruiloftsfeest, halve-eeuwfeest o.; **-freude** v. luidruchtige vroolijkheid v.; **-gesang** m. jubelzang m.; 2. gezang, lied, gedicht o. ter gelegenheid van een gouden bruiloft; **-geschrei** o. jubelkreten m. mv., gejubel, gejuich o.; **-greis** m. grijsaard m., die zijn jubileum viert, jubilaris m.; **-hochzeit** v. gouden bruiloft v.; **-jahr** o. jubeljaar, jubileum o.; **-könig** m. koning m., die zijn jubileum viert; **-laut** m., Z. **-geschrei; -lied** o., Z. **-gesang; -messe** v. mis v. tijdens of ter gelegenheid van het jubile; **-münze** v. gedenkpenning m. (eener heuglijke gebeurtenis).

Jubeln, (*jubelte, gejubelt*) o. ww., Z. *jubiliren.*

Jubel-paar, (**-(e)s,** mv. **-e**) o. jubelpaar, paar o., dat de gouden bruiloft viert; **-prediger** m. predikant m. die een vijftigjarig feest viert; **-predigt** v. preek v. ter gelegenheid van een feest, feestpreek, feestpredikatie v.; **-priester** m. priester m. die een 50jarig feest viert; **-rede** v. feestrede v.; **-sang** m., Z. **-gesang; -schmaus** m. feestmaal o.; **-tag** m. feestdag, dag m. van het jubileum; 2. vroolijke, heuglijke, gedenkwaardige dag m.; **-tanz** m. jubeldans, feestdans m.; **-ton** m. juichtoon m.; **-voll** bijv. nw. vol vroolijkheid, vol gejuich.

Jubilate, (**-n,** mv. **-n**) m. derde Zondag na Paschen.

Jubiläum, (**-s,** mv. *Jubiläen*) o. jubelfeest, jubileum, jubilé o., Z. *jubeljahr.*

Jubiliren, (*jubilirte, jubilirt*) o. ww., m. *h.* jubelen, juichen, vroolijk zijn, feest vieren.

Juch, Juchhe, Juchhei, Juchheisa, tussch. hoezee, hoera.

Juchart, (**-(e)s,** mv. **-e**) m., Z. *Jauch.*

Juchheien, (*juchheite, gejuchheit*) o. ww., m. *h.* (Volkst.) hoezee: hoera roepen.

Jucht, (**-en**) v. of **-masz,** (**-es,** mv. **-e**) o. (Sm.) kolenmaat v.; 2. juchtleder o., Russisch leder o.

Juchten, bijv. nw. juchtlederen, van juchtleder.

Juchzen, (*juchzte, gejuchzt*) o. ww., Z. *jauchzen.*

Juck, (**-(e)s,** mv. **-e**) m. aanloop, sprong m.; *im -,* in een oogenblik.

Jucken, (*juckte, gejuckt*) o. ww., m. *h.* jeuken, jukken, kriewelen, prikken; *es juckt ihm am Arm,* it. *die Haut, der Buckel juckt ihm,* hij heeft jeuk aan, zijn arm & jeukt; 2. bedr. ww. *jem. -,* jeukte, prikkeling veroorzaken; *es juckt mich am Arm,* mijn arm jeukt; 3. wed. ww. *sich -,* Z. *kratzen.*

Jücken, (*jückte, gejückt*) o. ww., Z. *jucken.*

Jucks of **Jux,** (**-es**) m., z. m. (Volkst.) (aan handen, kleederen &), onreinheid v., vuil o., smerigheid v.; 2. (i. k. bet.) woeker m., woekerwinst v., smokkel m.; - of *Schmus machen,* Z. *jucksen* (1); 3. overgeschoten brokken m. mv., opgewarmde spijzen v. mv.; 4. jokkernij, grap, scherts v.

Jucksen, (*juckste, gejucks(e)t*) bedr. ww. smokkelen, sluipen, woekeren; 2. schertsen, jokkernij, grappen maken; 3. Z. *jauchzen.*

Jucksig, (**-er, -st**) bijv. en b. vuil, onrein, onzindelijk, smerig.

Jucks-passer, -sammler, (**-ers,** mv. **-er**) m. hij, die de overgeschoten brokken inzamelt.

Judaisiren, (*judaisirte, judaisirt*) o. ww. als jood doen handelen, als jood handelen.

Judaismus, (onb.) m. jodendom, judaisme o.

Judas, m. (fig.) Judas m.; (fig.) verrader, valschaard, huichelaar m.

Judas-baum, (**-baum(e)s.** mv. **-bäume**) m. judasboom m., wild Johanniskruid o.; **-dorn** m. kruisdoren, Christusdoren m.; **-grusz** m. judasgroet, verraderlijke groet m.; **-kuss** m. Judaskus m.; **-ohr** o., **-schwamm** m. (Pl.) Judasoor o.

Jude, (**-n,** mv. **-n**) m. Jood m.; *der ewige -,* de wandelende jood; 2. (fig.) woekeraar, bedrieger, schacheraar m.; (Volkst.) **-n führen,** in angst verkeeren,

bezorgd zijn; 3. lange baard m.; 4. maaltijd m. zonder vleesch.

Judelei of **Jüdelei**, (*-en*) v. schacheren o., schacherij, afzetterij v., woekerhandel m.; 2. Joodsche taal, uitspraak v., Joodsch dialect o.

Jude(l)n, jüdeln, (*jude(l)te, gejude(l)t* en *jüdelte, gejüdelt*) o. ww., m. *h.* den jood uithangen, woekeren, schacheren; 2. met een Joodschen tongval spreken.

Juden-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. jodenappel, citroen m. van de grootste soort; *-art* v. jodenmanier v.; *nach —*, op jodenmanier, zoo als de joden; *-bazar* m. jodenwinkel, jodenbazar m.; *-bekehrer* m. jodenbekeerder, zendeling m. onder de joden; *-docke* v., Z. *-kirsche; -dorn* m., Z. *Judasdorn; -eid* m. jodeneed m.; *-feder* v. (Pl.) roerkruid o.; *-fisch* m., Z. *Hammerfisch; -frau* v. jodin, Joodsche vrouw v.; it. vrouw v. van een jood; *-gasse* v. jodensteeg, jodenstraat, jodenwijk v.; *-gemeine* v., Z. *Judenschaft; -genosse* m., *-genossin* v. jood m., jodin v.; *-gesicht* o. jodegezicht o.; *-harz* o. jodenlijm v., jodenpek o.; *-haus* o. jodenhuis o.; *-heller* m. (fig.) *das ist keinen — werth*, dat is geen cent waard; *-hut* m. jodenhoed m.; (Pl.) zinkruid o., gele of wilde balsamijn m.; *-kirchhof* m. jodenkerkhof o.; *-kirsche* v. jodenkers, boberelle v.; it. kornoelje v.; 2. — of *—baum* m., *—staude* v. jodenkerseboom m.; it. kornoeljeboom m.; *-land* o. Joodsche land, beloofde land, Kanaän o.; *-leim* m., Z. *-harz; -nadel* v., Z. *-stein* (2); *-name* m. jodennaam, Joodsche naam m.; *-nuss* v., Z. *Pimpernuss; -palme* v. blad o. van den dwergpalmboom; *-pappel* v. jodenmaluwe v.; *-pech* o., Z. *-harz*.

Judenschaft, (*-en*) v. jodengemeente v.; it. Joodsche vereeniging v.; (Scherts.) jodenwijk v.

Judenschaftlich, bijv. nw. betrekking hebbende op eene joodsche vereeniging.

Juden-schule, (*-en*) v. jodenschool v.; it. Z. *-tempel; -schutz* m. bescherming v. der joden; *—geld* o., Z. *-steuer; -spiesz* m. (fig.) *mit dem —e laufen*, woekeren, woekerhandel drijven, schacheren; *-sprache* v. jodentaal v. Joodsche tongval m.; *-stadt* v. joodsche stad, door joden bewoonde stad v.; 2. jodenwijk v.; *-stein* m. (Delfst.) versteende zeeëgel m.; 2. *spitziger —*, stekel m. van een egel; *-steuer* v. belasting v., die joden betalen moeten, jodenbelasting v.; *-strasze* v., Z. *-gasse; -tempel* m. joodsche tempel m., synagoge v.

Judenthum, (*-s*) o., z. m. jodendom, judaisme o.

Jüden-viertel, (*-tels*, mv. *-tel*) o. jodenwijk v., jodenkwartier o.; *-weihrauch* m. jodenwierook v.; *-wucher* m., *-zins* m. interest m., die den joden is toegestaan; 2. jodenwoeker, hooge interest m.

Judenzen, (*judenzte, gejudenzt*) o. ww. denken, handelen, zich gedragen als een jood.

Juden-zins, (*-es*, mv. *-en*) m., Z. *-wucher*; it. Z. *-steuer; -zopf* m. Poolsche vlecht, haarziekte, plica v.

Juderei, (*-n*) v. uithangen o. van den jood, schacherij, woekerij v.; it. jodenboel v.

Judica, (onb.) v. voorlaatste Zondag m. voor Paschen.

Judicaturbank, (*-bänke*) v. rechtbank v. van koophandel.

Jüdin, (*-nen*) v. jodin, joodsche vrouw v.

Jüdisch, bijv. nw. joodsch, joodachtig, jodinachtig, als een jood; *-e Sprache*, Joodsche taal, Hebreeuwsche taal; *-deutsch*, joodsch-duitsch, joden-duitsch; *-e Zinse, -er Wucher*, Z. *Judenwucher; - handeln*, joodsch, als een jood; *- reden*, joodsch, Hebreeuwsch praten.

Juften, Juftenleder, Z. *Jucht*.

Juffers, v. mv. juffers v. mv., scheepsmasten m. mv.

Jugelbeere, (*-n*) v. mirtenbes v.

Jugend, v., z. m. jeugd, jonkheid, jongelingschap v., jonge jaren o. mv., levenstrijdperk o., dat op de kindsheid volgt lente v. des levens; *früheste -, zarte -*, vroegste jeugd; *blühende -*, bloem v., schoonste tijdperk o. der jeugd; *in der Blüthe der -*, in den bloei der jaren; (fig.) *man spürt diesem Weine & die - an*, men proeft, bemerkt wel dat & nog jong is; 2. jongelieden, jongelingen m. mv., jonge dochters v. mv., jeugd v.; (Spr.) *- hat keine Tugend*, kinderen handelen als kinderen, kinderen moet men wat toegeven.

Jugend-alter, (*-s*) o., z. m. jeugdige leeftijd m., lente v. des levens, jeugd v.; *-anmuth* v. bevalligheid, aanvalligheid v. der jeugd; *-blüthe* v. blos, bloei m., schoonheid, frischheid v. der jeugd; *-braut* m. drift, onbezonnenheid v. der jeugd; *-fehler* m. jeugdige nalatigheid, onbezonnenheid v., misstap m. uit gebrek aan ondervinding; *-feuer* o. jeugdig vuur, vuur o. der jeugd, voortvarendheid, drift v.; *-freuden* v. mv. vermakelijkheden v. mv. der jeugd; *-freund — in*, vriend m., vriendin v. der jeugd; 2. schoolkameraad m., vriend m., vriendin v. van iems. jeugd; *-fülle* v. kracht, frischheid, schoonheid v. der jeugd; *-gefährte, -gefährtin*, speelkameraad, speelmakker m., speelgenoot m. en v.; *-gemüth* o. jeugdig gemoed o.; *-genoss, —in*, Z. *-gefährte; -göttin* v. godin v. der jeugd, Hebe; *-hitze* v., Z. *-feuer; -jahre* v. jeugdige leeftijd m., jeugd v., jonge jaren v. mv.; *-kraft* v. kracht v. der jeugd, jeugdige kracht v.

Jugendlich, bijv. en b. jeugdig, jong, wat de jeugd eigen is; *-es Alter*, jeugdige leeftijd; *-e Munterkeit*, vroolijkheid der jeugd; *-e Arbeit*, werk van de jeugd; *-e Uebereilung*, onbezonnenheid v. der jeugd; 2. bloeiend, frisch, groen, jeugdig; it. lichtzinnig, onbezonnen, onbesuisd, onbestendig; *er sieht noch sehr - aus*, hij ziet er nog zeer jong uit; *- thun*, zich als een jong mensch voordoen, gedragen; *ein -es Gemüth haben*, een jeugdig gemoed hebben, onschuldig zijn; *-keit* v. jonkheid v.

Jugend-lust, v., Z. *-freuden; -schriften* v. mv. werkjes, geschriften o. mv. voor de jeugd; *-schriftsteller* m. kinderschrijver, schrijver m. van kinderwerkjes; *-spiel* o. spel o. voor de jeugd, kinderspel o.; *-stärke* v., Z. *-kraft; -streich* m. jeugdige streek m., jeugdige onbezonnenheid v.; *-sünde* v. zonde v. in de jeugd begaan; *-taumel* m. jeugdige onbezonnenheid, onbesuisdheid, onstuimigheid v.; *-traum* m. droom m. der jeugd; *-welt* v. de wereld v. in hare wording; 2. jeugd v., Z. *Jugend* (2); *-zeit* v. jeugd, jonkheid v., tijd m. der jeugd, jeugdige leeftijd m.; *—vertreib* m. vermakelijkheid v. voor de jeugd, kinderpret v.

Jujubä, v., z. m. (Pl.) roode borstbezie, jujube v.

Jul, (*-(e)s*) m., z. m. jool m., feest o., pret v.

Julen, (*julte, gejult*) o. ww. jubelend feestvieren.

Julep, (*-s*, mv. *-e*) m. (Gen.) koeldrank m.

Julianisch, bijv. en b. Juliaansch; *-er Kalender*, de door Julius Cesar ingevoerde tijdrekening, Juliaansche tijdrekening.

Juli(us), (onb.) m. Juli m., Hooimaand v.

Julius-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. bonte duinkever m.; *-löser* m. groote zilveren munt v. ter waarde van omtrent 3.60 gulden; *-pfirsich* m. vroege perzik m.; *-traube* v. vroege blauwe druif v.

Julle, (*-n*) v. jol v.

Jumarre, (*-n*), **Jumard, Jumar**, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. muilos, osezel m., fabelachtig muil-paard, muildier o.

Jung, (*jünger, jüngst*) bijv. en b. jong, jeugdig; *-er Mensch*, jonge mensch; it. jongeling m.; *-es Blut*, jong, jeugdig bloed; *in -en Jahren*, in de jeugd; *-e Henne, -es Hähnchen*, kuiken o.; *-er Löwe*, jonge leeuw, welp m.; *-es Fleisch*, versch, zacht vleesch; *-es Bier*, jong, versch; (Spr.) *- gewohnt, alt gethan*, jong gewend, oud gekend; *wieder - werden*, verjongen; *sich - kleiden*, als een jong mensch; *das lässt sehr -*, dat verraadt te veel de jonkheid, Z. *Junge, jünger, jüngst*; 3. (van den tijd), jong, pas geleden, nieuw, pas.

Junge, (*-n*, mv. *-n*) m. jongen, knaap m.; *er ist kein - mehr*, hij is geen kind meer; *loser, leichtfertiger, muthwilliger -*, knaap, deugniet, guit, losbol m.; 2. leerling, leerjongen m.; it. Z. *Laufjunge*; II. (*das Junge, ein Junges*, mv. *Junge, die Jungen*) o. jong dier, jong, pas geworpen dier o., jonge vogel m.; (van paarden), veulen o.; (van kippen), kuiken o.; (van leeuwen), welp m.; *-n werfen* of *setzen*, jongen werpen, Z. *jungen; -n machen*, voorttelen; (Volksl.) *sie hat schon ein -s, etw. -s*, zij heeft al een kind; *Thier, das lebendige - zur Welt bringt*, zoogdier o.; *die Mutter und ihre -n*, de moeder, de oude en hare jongen; 2. (mv. *-n*), jongelieden m. en v. mv., jongen m.

mv., kinderen o. mv., jeugd v.; (Spr.) *wie die Alten sungen, so zwitschern die -n*, zoo de ouden zongen, piepen de jongen.

Jungen, (*jungte, gejungt*) o, ww., m. *h.* jongen, jongen werpen, voortelen.

Jüngen, (*jüngte, gejüngt*) bedr.ww. verjongen, weer jeugdig maken.

Jungenarbeit, v. werk o., arbeid m. van een leerjongen, jongenswerk o.; 2. kinderwerk, prulwerk o.

Jungenhaft, (*-er, -st*) bijv. nw. jongensachtig, kinderachtig; it. kwajongensachtig; it. leerjongensachtig.

Jungen-jahre, o. mv. jongensjaren, leerjaren o. mv.; *-leben* o. jongensleven o.; it. leven o. als leerjongen; *-posse* v., *-streich* m. jongensstreek, guitenstreek m., baldadigheid v.; *-stand* m. stand m. van (leer)jongen; *-steiger* m. (Bergw.) opziener m. over de jongere mijnwerkers.

Jünger, (vergr. trap van *jung*) bijv. en b. jonger, jeugdiger; *er ist um zehn Jahre - als ich*, hij is tien jaar jonger dan ik; *der -e Bruder*, jongere broeder; *Plinius der -e*, P. de jongere; (fig.) *-e Zeitung, Nachricht*, jonger, nieuwer, minder lang geleden; *-er Käse*, jonger, verscher; 2. (*-s*, mv. *Jünger*), leerling, aanhanger m.; (H. S.) jonger, discipel m.; (fig.) *- der Wissenschaft*, beoefenaar m.; (Hand.) leerjongen m., die zijn leertijd heeft doorgebracht.

Jüngerschaft, v. stand, staat m. van leerling &.

Jungfer, (*-n*) v. juffer, vrijster v., meisje o., maagd v.; *sie ist noch eine -*, zij is nog een jong meisje, maagd; *alte -*, oude vrijster; (fig.) *diese Festung ist noch -*, is nog nooit ingenomen; 2. meisje o. uit den burgerstand, jufje o.; 3. (in de aanspraak), mejufvrouw v.; 4. meid, maagd, dienstmeid, dienstmaagd, kindermeid, bonne, kamerjufvrouw v.; 5. (Ger.) blok, waar misdadigers aan vastgesmeed worden; *die eiserne -*, een martel- en moordtuig o.; it. kerker m., gevangenis v.; (Pl.) *nackte -, Z. Zeitlose, Herbstlilie; - im Grünen*, juffertje o. in het groen, nigella v.; (Nat. hist.) steltvogel, steltlooper, watervogel m.; *- aus Numidien*, kraanvogel m.; it. glazenmaker m., juffer v. (een insect); (Zeew.) rondhouten o. mv., juffers v. mv.; (Straatm.) stamper, handstamper m., juffer v.; (Scheik.) soort van trechter; (Mol.) beste soort van molensteenen.

Jungfer-ähre, (*-n*) v. (Sterrenk.) aar v. der maagd (eene ster); *-alaum* m. onvermengde, zuivere aluin m.; *-(n)antigua* v. (Boekdr.) klein romein o.; *-biene* v. werkbij v.; *-birne* v. maagdenpeer v.; *-blei* o. gedegen lood o.; *-bogen* m. dievekruid o.

Jüngferchen, (verkl.) o. juffertje, meisje, jufje o.

Jungfer-erde, v., z. m. (Scheik.) zuivere, onbeploegde aarde v.; *-finger* m. ringvinger m.; *-gold* o. gedegen goud, onvermengd goud o.; *-gürtel* m. maagdengordel m.; *-haar* o. (Pl.) wilde gerst v.; *-häring* m. (Vissch.) haring m. van de eerste vangst; *-häulchen* o. (Ontlk.) maagdenvlies o.; *-herz* o. (Delfst.) maagdenhart o. (een schelpdier); *-honig* m. maagdenhonig, zuivere honig m.; 2. honig m. van werkbijen; *-hopfen* m. maagdenhop v.

Jungferiren, (*jungferirte, jungferirt*) o. ww. de jufvrouw uithangen, zich kleeden, zich gedragen, gekleed gaan als eene jufvrouw; it. eener dame het hof maken.

Jungferirer, (*-s*, mv. *Jungferirer*) m. vrijer, minnaar, beminde m.

Jungfer-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m., Z. *Marienkafer; -kamm* m., Z. *Nadelkerbel; -kind* o. onnatuurlijk kind, onecht kind o., bastaard m. en v.; *-lein* o., Z. *Jüngferchen.*

Jüngferlich, bijv. nw., Z. *jungfräulich*; 2. (Scherts.) maagdelijk, maagderein, zedig, ingetogen, kuisch; *-essen*, met kleine stukjes, beetje voor beetje eten; *- trinken*, met kleine teugen drinken; *-keit* v. maagdelijkheid, ingetogenheid v.

Jungfer-magd, (*-mägde*) v. kamenier v., sluw dienstmeisje o.; *-milch* v. maagdenmelk v.; *-nadel* v. zeer kleine speld v.

Jungfern-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. maagdenappel m.; *-bienen* v. mv. eerste zwerm m. bijen uit den korf; *-erde* v. gezuiverde aarde v.; *-fieber* o., Z. *-krankheit; -finger* m. ringvinger m.; *-glas* o. (Delfst.) spiegelsteen o. en m.; *-gold* o. gedegen goud.

Jungfernhaft, bijv. en b., Z. *jungfräulich.*

Jungfern-häring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. haring m. van de eerste vangst; *-häulchen* o. maagdenvlies o.; *-honig* m. maagdenhonig, eerste, beste honig m., *-hund* m. schoothondje, juffershondje o.; *-hopfen* m. eersteling m. van de hop in het eerste jaar; *-kind* o., Z. *Jungferkind; -kloster* o. nonnenklooster o.; *-knecht* m. saletjonker m.; (i. k. bet.) vrouwengek, meisjesgek m.; *-krankheit* v. bleekzucht, vrijsterziekte, opstijging v. der baarmoeder; *-kranz* m. maagdenkrans m.; (fig.) maagdelijkheid v., maagdom m.; *-kraut* o. zinkruid o.; 2. Z. *Bärlapp; -krone* v. maagdenkroon v.; *-lecker* m., Z. *-knecht; -leder* o. (Pl.) deeg, mengsel o. van witte maluwe; *-milch* v., Z. *Jungfermilch; -nadel* v., Z. *Jungfernadel; -narr* m., Z. *-knecht*; *-nelke* v. Virginische anjelier v.; *-öl* o. zuiverste, fijnste boomolie v.; *-quecksilber* o. zuiver, in vloeibaren toestand gevonden kwikzilver o.; *-raub* m. maagdenroof m., schaking, ontvoering v.; *-rede* v. (Pol.) eerste rede v. van een redenaar in eene vergadering; *-register* o. (Org.) viervoetig fluitregister o.; *-schrift* v. (Boekdr.) wegnonne, kleine drukletter v.; *-schule* v. jonge-jufvrouwenschool, school v. voor jonge jufvrouwen, meisjesschool v.; *-stand* m. maagdelijke staat, ongehuwde staat m.; *-sucht* v., Z. *krankheit; -volk* o. (gemeenz.) meisjes o. mv., jonge dochters v. mv.; *-zwinger* m., Z. *-kloster.*

Jungfer-öl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Jungfernöl; -pergament* o. zuiver perkament o.; *-pflaume* v. veeltakkige pruimeboom m.; *-quecksilber* o. of *-quick* o., Z. *Jungfernquecksilber; -raub* m., Z. *Jungfernraub; -räuber* m. schaker, ontvoerder m.

Jungferschaft, v. (Volkst.) Z. *Jungfrauschaft.*

Jungfer-schwarm, (*-schwarm(e)s*, mv. *-schwärme*) m. zwerm m., menigte v. meisjes; 2. (Landh.) eerste zwerm m. bijen van een korf; *-schwefel* m. zuivere zwavel v.; *-stand* m., Z. *Jungfernstand; -tabak* m. kleine tabaksplant v. met hartvormige bladen; *-vitriol* m. zuivere vitriool o.; *-wachs* o. maagdenwas o.; *-wein* m. maagdenwijn, voorloop m., wijn m. die uit de perskuip vloeit voor dat de druiven geperst zijn; (Pl.) vijfbladerig klimop o.

Jungfrau, (*-en*) v. maagd, jonkvrouw, jonge dochter v.; *adelige -*, adellijke dame, jonkvrouw v.; *die - Maria, die heilige -*, de H. Maagd Maria; (Sterrenk.) *die -, das Zeichen der -*, maagd v.

Jungfrauenkloster, (*-klosters*, mv. *-klöster*) o., Z. *Jungfernkloster.*

Jungfräulein, (*-leins*, mv. *-lein*) o. meisje o., kleine of jonge jonkvrouw v.

Jungfräulich, bijv. en b. maagdelijk, jonge dochterachtig; *-er Kranz*, bruidskrans m.; (fig.) rein, zuiver, kuisch, zedig, bescheiden, beschroomd; *-keit* v., Z. *Jungfrauschaft;* (fig.) onschuld, reinheid, onbedorvenheid, zedigheid, ingetogenheid v.

Jungfraulicht, (*-s*) o., z. m. nieuwe maan v. in September.

Jungfrauschaft, v. maagdelijkheid v., maagdelijke stand of staat m.; it. maagdom m.; *einem Mädchen die - nehmen*, een meisje onteeren, de maagdelijkheid ontnemen.

Junggesell, (*-en*, mv. *-en*) m. jonkman, vrijgezel m.; *er ist noch ein reiner -*, hij is nog louter leerjongen; 2. jongste knecht m.

Junggesellen-leben, o., **-stand,** m. staat m. van vrijgezel, ongehuwde staat m.

Junggesellenschaft, v. ongehuwde staat m.,

Junghecker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. (Nat. hist.) periet m. met gelen bek.

Jungheit, v. jonkheid, verschheid v.; (van bier), verschheid v.; (van het vleesch), verschheid, malschheid v.; 2. Z. *Jugend.*

Jungknecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. onderknecht m.

Jüngling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. jongeling, jonkman, aankomende man m.; *er ist kein - mehr*, hij is geen kind meer, hij is de kinderschoenen ontwassen.

Jünglings-alter, o., z. m., **-jahre,** o. mv. jongelingsjaren o. mv., ouderdom, leeftijd m. van den jongeling; *-blume* v. fluweelbloem, duizendschoon v.; *-hitze* v. vuur o., drift v. van den jongeling,

Jung-mann, (*-mannes*, mv. *-männer*) m., Z. *Jüngling;* it. jong gehuwde man m.; 2. — of *-meister* m. jongste gildebroeder m.; 2. (w. i. gebr.) jonge

meester, jonge baas, zoon m. van den meester des huizes.

Jüngst, bijv. en b. onlangs, pas, niet lang geleden; *-geboren,* jonggeboren; *-verwichenen Sonntag,* laatstleden Zondag.

Jüngste, (*der, die, das*) bijv. nw. (vergr. trap van *jung*), jongst(e); *der - Sohn, die - Tochter, das - Kind,* de jongste zoon &; (fig.) laatst; *die -n Briefe,* de laatste brieven; *der - Tag, das - Gericht,* de jongste dag, het jongste gerecht, het laatste oordeel.

Jüngstens, jüngsthin, bijv. nw., Z. *jüngst.*

Jung-thier, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Jachtw.) wijfjes-hinde v.; *-werfer* m. (Nat. hist.) gestreepte huisjesslak v.

Junior, (*-s,* mv. *-en*) m. jongere, jongste m.

Juni(us), (onb.) m. Juni m., Zomermaand v.; *im -,* in (de maand) Juni; *-käfer* m. junikever m.

Junke, (*-n*) v. (Zeew.) jonk v., Chineesch vaartuig o.

Junker, (*-s,* mv. *Junker*) m. jonkheer, jonker, jonge edelman, zoon m. van een edelman; it. baanderheer m.; (Krijgsw.) vaandrig, vaandeldrager m.; (Scherts.) landelijk edelman m.; (Jachtw.) *-werden,* (van kwartels), niet naar de lokstem hooren, zich niet laten vangen; 2. bier o. uit Marburg.

Junker-birne, (*-n*) v. (Tuinb.) muskuspeer, ronde, uivormige Zomerpeer v.; *-blume* v. vroege gentiaan v.

Junkerhaft, junkerlich, junkermäszig, bijv. en b. ridderlijk, jonkerachtig, als een jonker, adellijk.

Junkerherrschaft, v. heerschappij v. van den adel.

Junkeriren, junkern, (*junkerirte, junkerirt* en *junkerte, gejunkert*) o. ww. den jonker of jonkheer spelen, zich als jonkheer voordoen.

Junker-leben, (*-s*) o., z. m. jonkerleven, leven o. als jonkheer; (fig.) vroolijk leven o.; *-stand* m. stand m. van jonkheer, adelstand m.

Junkerthum, (*-s*) o., z. m., Z. *Junkerherrschaft.*

Juno, v. (Fabell.) Juno, godin v. der aarde.

Junta, (*Junten*) v. (in Spanje), commissie, overheid, junta v.

Jup(p)e, (*-n*) v. buis, wambuis, rijglijf o.

Jupiter, (*-s*) m., z. m. (Fabell.) Jupiter, god m. des hemels; (Sterrenk.) Jupiter m. (eene planeet).

Jupiters-bart, (*-bart(e)s,* mv. *-bärte*) m. (Pl.) zilverblad o.; *-blume* v. jupitersbloem v.; *-fisch* m. jupitervisch m.; *-mond, -satellit, -trawant* m. maan v., satelliet, trawant, wachter m. van de planeet Jupiter.

Jura, o. mv. de rechten o. mv., rechtsgeleerdheid v.

Juramẹnt, (*-s,* mv. *-e*) o. eed m., eedzwering v.

Jurạt, (*-en,* mv. *-en*) of **Juratus,** (onb.) m. gezworene m., lid o. eener jury.

Juratọrisch, bijv. en b. onder eede beloofd, door een eed verbonden.

Jurạto, bijw. door een eed, onder eede.

Juratọrisch, bijv. en b., Z. *juraterisch.*

Juri of **Jury,** (*-en*) v. (Ger.) jury v., gezworen gerecht o., rechtbank v. van gezworenen.

Juridisch, bijv. en b. gerechtelijk, krachtens of volgens de wet, met het recht overeenstemmende.

Juris, bijw. rechtens, krachtens, volgens de wet.

Jurisdictiọn, (*-en*) v. rechtsmacht v., rechtsdwang m., rechtsgebied o., jurisdictie v.

Jurisprudẹnz, v. rechtsgeleerdheid, rechtskunde, wetenschap v. van de rechten en wetten.

Jurist, (*-en,* mv. *-en*) m. rechtsgeleerde, advocaat, jurist m.; 2. student m. in de rechten, jurist m.

Juristerei, (*-en*) v. (Scherts.) rechtsgeleerd mengelmoes o.

Juristisch, bijv. en b. aan rechtsgeleerden eigen.

Jus, (onb., mv. *Jura*) o. recht o., rechtsgeleerdheid v., rechten o. mv.

Just, bijw. (Volkst.) juist, van pas, precies, zoo even, te rechter tijd.

Justificiren, (*justificirte, justificirt*) bedr. ww. *einen Missethäter -,* rechten, vonnissen, het vonnis uitspreken over; *eine Rechnung -,* vereffenen, liquideeren; 2. rechtvaardigen, wettigen, volkomen vereffenen.

Justiren, (*justirte, justirt*) bedr. ww. juist en gelijk maken, richten, waterpas maken, tot de juiste maat, het juiste gewicht brengen; (Muntw.) justeeren; (Boekdr.) in formaat brengen; (Letterg.) vereffenen.

Justirer, (*-s,* mv. *Justirer*) m. werkman m., die de verschillende deelen van een voorwerp of werktuig pas maakt, ineenzet, vereffenaar, samenvoeger, ijker, meter m.

Justir-feile, (*-n*) v. justeervijl v.; *-wage* v. goudschaaltje, muntschaaltje, justeerschaaltje o.

Justiz, v., z. m. recht o., rechtvaardigheid, gerechtigeid v., rechtsprekende overheid v., gerecht, gerechtshof o., rechtbank, justitie v.

Justiz-amt, -collegium, -hof m., **-kammer** v. rechtbank v., gerechtshof o., college o. van rechters, raad m. van justitie; *-beamter* m. bediende m. bij de rechtbank; it. officier van justitie; *-kanzlei* v. kanselarij v. van het gerechtshof; *-minister* m. minister m. van justitie, zegelbewaarder m.; *-ministerium* o. ministerie o. van justitie; *-mord* m. gerechtelijke moord m.; *-pflege* v. rechtspleging, rechtsbedeeling v.; *-rath* m. raadsheer m. in het hof, in de rechtbank; *-sache* v. rechtszaak v.; *-verweigerung* v. rechtsweigering, niet ontvankelijkheid v.; *-wesen* o. rechtswèzen o., al wat op de rechterlijke macht betrekking heeft of er toe behoort.

Justọrium, (*-s,* mv. *Justorien*) m. (Letterg.) vereffenaar m.

Juwẹl, (*-s,* mv. *-en*) m. of **Juwẹle,** (*-n*) v. juweel, gezet edelgesteente o., kostbare steen m., kleinood o.; (mv.) kleinooden, sieraden o. mv., kostbaarheden v. mv.

Juwẹlen-bürste, (*-n*) v. steenzettersborstel m.; *-handel* m. handel m. in edelgesteenten, juweelhandel m.; *-händler, —in,* juwelier m., juwelierster v., handelaar m., handelaarster v. in edelgesteenten; *-käfer* m. keizerskever m.; *-kästchen* o. juweelkistje o.; *-künstler* m. steenzetter m.; *-laden* m. juwelierswinkel m.; *-ring* m., Z. *Diamantring; -schmuck* m. juweelen tooisel, diamanten tooisel o.; *-uhr* v. horloge o. met edelgesteenten versierd.

Juwelier, (*-s,* mv. *-e*) m., Z. *Juwelenhändler.*

Juwelier-arbeit, (*-en*) v. steenzetten, juwelierswerk o.; *-kunst* v. kunst v. om edelgesteenten te zetten; *-laden* m., Z. *Juwelenladen.*

Juxtapositiọn, (*-en*) v. aanzetting v., aangroei, aanwas m. van buiten.

K (†).

K, (*K* of *K's*, mv. *K* of *K's*) o. (elfde letter van het alphabet) k v.

Kaa of **Käh,** (*-en*), **Kaue,** (*-n*) v. (Bergw.) kate, hut, barak v., afdak o.

Kaback, (*-s*,mv.*-e*)m.,**Kabacke** of **Kabache,** (*-n*) v. (in Rusland), bier- en brandewijnhuis o., herberg, kroeg v.

Kabale, (*-n*) v., Z. *Cabale.*

Kabbala, v., z. m., Z. *Cabbala.*

Kabbalist, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Cabbalist.*

Kabbalistisch, bijv. en b., Z. *Cabbalistisch.*

Kabbau, (*-en*) v. kijfachtig wijf o.; (Volksk.) vischwijf o.

Kabbel, bijv. nw. (van golven), brandend, schuimend, hooggaand.

Kabbeln, (*kabbelte, gekabbelt*) o. ww. (Zeew.) (van golven), kabbelen, branden, schuimen; *die See kabbelt*, de zee schuimt, verheft zich; it. kibbelen, kijven.

Kabbelsee, (*-n*) v. hooggaande zee, onstuimige zee v.

Kabbes, m., Z. *Kopfkohl.*

Kabel, (*-n*) v. of (*-s*, mv. *Kabel*) m. kabel m., kabeltouw o.; 2. kaveling v., aandeel, gedeelte o.; *eine - Wein*, eene kaveling, partij v. &; 3. rente-uitdeeling v., dividend o.

Kabel-aar, (*-en*) v. (Zeew.) kabelaring v., touw o. zonder eind, waaraan de ankerkabel bij het anker-lichten wordt bevestigd, tweeduimsch, drieduimsch kabeltouw o.; *-garn* o. kabelgaren, kabeltouw o.; *-gat* o. kabelgat o.; *-holz* o.in kavelingen afgedeeld hout o.

Kabeling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kaveling, afdeeling v., gedeelte o.

Kabeljau, Kabliau, (*-(e)s*,mv. *-e*) m. kabeljauw m.

Kabeljau-fänger, -fischer, -jäger, m. kabeljauw-vanger, -visscher m.; *-leber* v. kabeljauwslever v.; —*thran* m. kabeljauw-levertraan v.

Kabel-kleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. bekleeding v., omwindsel o. van den kabel tegen het schuren; *-länge* v. kabellengte v. (120 vademen).

Kabeln, (*kabelte, gekabelt*) o. ww., m. *h.*, Z. (*ver*)*losen*; 2. bedr. ww. bij loten, kavelingen verdeelen.

Kabel-raum, (*-(e)s*, mv. *Kabelräume*) m., Z. *-gat; -seil* o. kabeltouw o., kabel m.; *-tanz* m. schippersdans,kabeldans m.; *-tau* o., Z. *-seil.*

Kabelung, (*-en*) v. verkooping, verdeeling v. bij het lot; 2. kaveling v., gedeelte, deel, lot o.; *- Wein*, aandeel, gedeelte, lot o.

Kabel-weise, bijv. en b. bij kavelingen, bij gedeelten, bij loten; *-geschlagenes Tauwerk*, dubbel gedraaid touwwerk; *-wiese* v. verlote, in kavelingen verdeelde weide v.

Kabestan, (*-(e)s*,mv.*-e*)m.(Zeew.) kaapstander m., gangspil, ankerspil v.

Kabis, m., Z. *Kopfkohl.*

Kabolzen, (*kabolzte, gekabolzt*) o. ww. geraas maken, stommelen.

Kachectisch, bijv. en b. kwaadsappig, ziekelijk, sukkelend.

Kachel, (*-n*) v. kachel v., kookpot m.; it. ovengat o.; (fig.) *eine alte -*, (i. k. bet.) oude vrouw v., die zich als een jong meisje kleedt; 2. (Nat. hist.) boomluis v.; 3. (Steenb.) klinker m., ovensteen m.; *-form* v. (Pott.) pannevorm m.; *-ofen* m. kachel v. van gebakken steen, oven m.

Kachelong, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) kasjolong, melkwitte halfverweerde chalcedoon, ondoorzichtige kwartsagaat m.

Kachelot, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. cachelot, kazelot, potvisch m.

Kachelung, (*-en*) m., Z. *Kachelong.*

Kachexie, v., z. m. kwaadsappigheid, ziekelijkheid v.

Kack, bijv. nw. naakt, bloot, zonder veeren.

Kacke, v. (Volksk.) drek m., kinderkak m., vuiligheid v.

Kacken, (*kackte, gekackt*) o. ww. (Volksk.) kakken; (fig.) *in die Hosen -*, doodsbenauwd zijn; *ich will dir was -*, ik zou je bedanken, dat doe ik nooit.

Kackerlaker, (*-s*,mv.*Kackerlaker*) m., Z. *Kakerlak.*

Kaddig, Kaddik, (*-(e)s*, mv. *-e*), **-beerstrauch,** (*-strauch(e)s*, mv. *-sträuche*) m. jeneverboom, jeneverstruik m.

Kader, (*-s*, mv. *Kader*) m. (veroud.) dubbele kin, onderkin v.

Kaduciren, (*kaducirte, kaducirt*) bedr. ww. voor vervallen verklaren; verbeurd verklaren.

Käfer, (*-s*, mv. *Käfer*) m. kever m., tor v.

Käfer-art, (*-en*) v., Z. *-geschlecht; -artig* bijv. nw. keverachtig, kevervormig; *-blume* v. (Pl.) eene soort van tweeblad o., keverophrys v.

Käfer-ente, (*-n*) v. kleine zilverduiker m.; *-geschlecht* o. kevergeslacht o., keversoort v.; *-larve* v. pop v.; *-laus, -milbe* v. kevermijt, kevermade v.; *-muschel* v. kevermossel, zeesloep v.; *-raupe* v. keverrups v.; *-schnecke* v. wolfsmuil m. (eene schelp); *-schröter* m. blauwe garnaal v.; *-wurz(el)* v. groot klierkruid o.

Kaff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Landb.) kaf o., Z. *Spreu.*

Kaffe en **Kaffe(e),** (*s-*) m., z. m. koffie v.; *-trinken*, koffie drinken; 2. Z. *Kaffe(e)baum.*

Kaffee-aufsatz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m., Z. *-zeug; -baum* m. koffieboom m.; *-besuch* m. koffievisite v.; *-bitter* o. (Scheik.) koffiebitter o.; *-bohne* v. koffieboon v.; *-braun* o., Z. *-farbe*; 2. koffiekleurig, koffiebruin v.; *-brenner* m. koffiebrander m.; it. Z. *-trommel; -brett* o., *-bricken* m. koffieblad, schenkblad o.; *-bruder* m. liefhebber m. van koffie, koffiedrinker m.; *-erbse* v. grauwe erwt v.; *-farbe* v. koffiekleur v., donkerbruin, koffiebruin o.; *-garten* m. koffietuin m.; *-geräthe, -geschirr* o., Z. *-zeug; -haus* o. koffiehuis o.; *auf* of *in das — gehen*, naar het koffiehuis gaan; *-kanne* v. koffiekan v.; *-kessel* m. koffieketel m.; *-koch* m., Z. *-schenk; -kocher* m. koffiekan v., Z. *-topf; -lampe* v. koffielamp v.; *-löffel* m. koffielepel m., koffielepeltje o.; *-mühle* v. koffiemolen m.; *-pauke* v. of *-röscher* m., Z. *-trommel; -pflanzung* v. koffieplantage v.; *-sack* m. koffiezak m.; *-satz* m. koffiedik o.; *-schale* v., *-schälchen* o. koffiekopje o.; *-schenk*, —*in*, koffieschenker m., koffiezetster v.; *-schenke* v. koffiehuis, schofthuis o.; *-schütter* m., Z. *-trommel; -schwester* v. koffiedrinkster, liefhebster v. van koffie; (gemeenz.)babbelaarster, konkelaarster v.; *-seiche* v., Z. *-trichter; -sieder* m., Z. *-schenk; -stoff* m., Z. *-bitter; -surrogat* o. middel o. dat de koffie vervangt, koffiesurrogaat o.; *-tasse* v., Z. *-schale; -teller* m. koffieblad o.; *-tiegel* m. oven m., kachel v. om koffie te branden; *-tisch* m. koffietafel v.; *-topf* m. koffiepot, -ketel m., -kan v.; *-trank* m. koffiedrank m., koffie v.; *-trichter* m. koffiefiltreer v.; *-trommel* v. koffietrommel v.; *-tüte* v. (Delfst.) bruine toethoren m.; *-wirth* m. waard m. in een koffiehuis, koffiehuishouder m., Z. *-schenk; -zeug* o. koffiegoed, koffiegereedschap o.

Käfich, Käficht, Käfig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kooi, vogelkooi v.; *in einen - setzen, thun*, in eene kooi zetten; (fig.)

(†) Woorden, die niet onder K gevonden worden, zoeke men onder C.

gevangenis, nauwe en donkere plaats v.; (gemeenz.) koffer m.

Kafiller, (*-s*, mv. *Kafiller*) m. vilder m.

Kafillerei, (*-en*) v. vilderij v., villen o.; 2. vildershuis o., vilderswoning v.; it. beroep o. van vilder.

Kaftan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kaftan m., Turksch statiekleed o.

Käfter, (*-s*, mv. *Käfter*) o. of

Käfterchen, o. klein vertrek o., kooi v.

Kag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) kaag v., riviervaartuig o.

Käh, (*-en*) v., Z. *Kano.*

Kahl, (*-er*, *-st*) bijv. en b. kaal, naakt, bloot; *-er Kopf*, Z. *Kahlkopf*; *-es Kinn*, baardeloos; *- machen*, kaal maken, ontblooten, plukken, van het haar, van de vederen ontdoen; *- werden*, kaal worden, het haar verliezen; *-geschorner Kopf*, kaalgeschoren hoofd; *-er Rock*, kaal, afgesleten, versleten; *sich - machen*, (van laken), kaal worden; *-er Fels*, naakt; *-er Berg*, dor, met niets begroeid; *-e Gegend*, dorre, vlakke, eentonige streek; *-er Rahmen*, zonder sieraad, vlak; *-e Wiesen*, kaal; *- aussehen*, kaal, naakt; *-er Fleck im Walde*, open plek; (Zeew.) *-es Schiff*, afgetuigd; *-er Baum*, kaal, bladerloos; (fig.) *ein Paar -e Groschen*, nietig, onbeduidend, niets beteekenend; *-e Ausrede*, ellendig, ijdel, onbeduidend; *- bestehen*, er kaal afkomen; *-er Mensch*, laf, lusteloos; *-es Lob*, magere loftuiting; *-e Antwort*, koel, droog; *das kommt - heraus*, dat is al heel mager, nietig, akelig.

Kahl-after, (*-ters*, mv. *-ter*) m. (Nat. hist.) stekelbaars m. uit Kanada; *-backen* m. (Nat. hist.) merel v. met kalen bek; *-bart* m. (Nat. hist.) sajou, kapucijneraap m.; 2. slangenvisch m., baardmannetje o.; 3. roode zeebarbeel m.; *-bauch* m. (Nat. hist.) naaktbuik m. (visch); 2. lint- of bandvisch m.; *-blätterig* bijv. nw. met onbehaarde bladeren; *-fleckig* bijv. en b. (Lakenb.) met kale vlekken; *-flügel* m. kalander, kolenworm m.; *-fusz* m. (Nat. hist.) groote hertog m. met onbehaarde pooten; *-grind* m. hoofdijzer o. dat de vossenziekte aanduidt; *-hals* m. (Nat. hist.) gier m. met onbehaarden hals; *-heit* v. kaalheid, naaktheid v.; (Pl.) onbehaardheid v.; (van een berg), naaktheid, onvruchtbaarheid v.; (van eene tegenwerping), ijdelheid, nietigheid, onbeduidendheid v.; *-kopf* m. kaalkop m.; it. kaal, armoedig gekleed man; (Nat. hist.) gier m. met kalen kop; 2. Braziliaansche ooievaar m.; 3. schildpad m. met kalen kop; *-kraut* o. tandwortel m.; *-mäuser* m., Z. *Kalmäuser*; *-ohr* o. Amerikaansche egelm.; *-rücken* m. naaktrug m. (visch); *-schwanz* m. zeenaald v. zonder staartvinnen; 2. purperslak v. zonder staart; *-schwänzig* bijv. nw. met naakten of onbehaarden staart.

Kahm, (*-es*) m., z. m. (op vloeistoffen), schimmel v., kaamsel o., kim v., bederf o.

Kahmen, (*kahmte*, *gekahmt*) o. ww., m. *h.* beschimmelen, met kaamsel bedekt worden, bederven.

Kahmig, bijv. nw. met schimmel, kaamsel bedekt, gekimd.

Kahn, (*-(e)s*, mv. *Kähne*) m. boot, schuit, sloep v., bootje o.; (Delfst.) schippertje o. (eene slak); 2. Z. *Kahm*; 3. (Zoutz.) trog m.

Kahn-bar, bijv. nw. met schuiten bevaarbaar.

Kahn-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **Kähnchen, Kähnlein,** (verkl.) o. been o. aan den handwortel, enkel m.; *-eiche* v. eikeboom m.

Kahnen, (*kahnte*, *gekahnt*) o. ww. in eene boot, in eene sloep varen.

Kahn-förmig, bijv. nw. schuitvormig, sloepvormig; *-führer* m. schuitvoerder, schipper m.; *-geld* o. geld o. voor het varen met eene boot, veergeld o.

Kahnig, bijv. nw., Z. *kahmig.*

Kahn-schnecke, (*-n*) v. (Nat. hist.) waterslak v.

Kai, (*-es*, mv. *-e*) m. (Zeew.) kust v., kant m.; (gewoonl.) kade of ka v.; 2. onderdijk m.; *-amt* o., *-gebühren* v. mv., *-geld* o., *-spesen* v. mv., *-zoll* m. kadegeld o.

Kai, (*-(e)s*) o., z. m. veendamp m.

Kaib, (*-s*, mv. *-e*) o. (Prov.) kreng o.

Kaien, (*kaite*, *gekait*) bedr. ww. (Zeew.) *die Raaen -*, over de lengte van het schip brassen.

Kaiken, (*-s*, mv. *Kaiken*) m., Z. *Dohle.*

Kaïman, (*-s*, mv. *-ne*) m. (Nat. hist.) kaaiman, alligator m.

Kaimeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. kademeester, kaaimeester, havenmeester m.

Kaiser, (*-s*, mv. *Kaiser*) m., **-in,** (*-nen*) v. keizer m., keizerin v.; *die —in Mutter*, de keizerin-moeder, moeder v. des keizers; *der Türkische -*, de keizer van Turkije, sultan m.; *der Russische -*, de Russische keizer, de czaar m.; (fig.) *um des -s Bart streiten*, om eene nietigheid twisten; *auf den alten - hinein leben*, verteringen maken, zonder aan de betaling te denken.

Kaiser-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. keizersappel m.; *-blume* v. keizersbloem v.; *-böhme* v., Z. *-groschen*; *-burg* m. keizerlijke burcht m., keizerlijk slot, kasteel o.; *-fisch* m. (Nat. hist.) Japansche keizervisch m.; *-gelb* o. gele delfstof v.; *-geld* o. (Gesch. van D.) keizergeld, geld o. met het keizersbeeld er op gemunt; *-groschen* m. keizersgroschen o., muntje van 3 kreuzers waarde; *-haus* o. keizershuis, stamhuis o. des keizers; *-krone* v. keizerskroon v.

Kaiserlich, bijv. en b. keizerlijk; *Ihre -e Majestäten*, Hunne Keizerlijke Majesteiten; *die -en Truppen*, de keizerlijke troepen, troepen des keizers; 2. keizerlijk gezind, van de partij des keizers, imperialistisch; *- gesinnt sein*, keizerlijk gezind zijn; 3. prachtig, vorstelijk, rijk; *- leben*, een vorstelijk leven leiden, als een keizer leven.

Kaiserling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nietswaardige keizer m.; 2. aanhanger m. van het keizerschap; 3. (Pl.) bloedzwam, sleutelbloem v.

Kaisern, (*kaiserte*, *gekaisert*) bedr. ww. (Volkst. in Königsberg), ontgroenen, jonassen, inwijden.

Kaiser-pflaume, (*-n*) v. (Tuinb.) keizerspruim v.; *-papier* o. imperiaalpapier o.; *-recht* o. keizerlijk recht o.; *-reich* o. keizerrijk o.; *-salat* m. dragon v., keizerskruid o., keizerssalade v.; *-schnitt* m. (Heelk.) keizersnede v.; *-schwamm* m., Z. *Kaiserling*; *-staat* m., Z. *-reich*; *-schrift* v. (Boekdr.) grootromein o.; *-thee* m. keizerthee, mandarijnthee v.; *-thum* o. keizerrijk o.; 2. keizerschap o., Z. *-würde*; *-titel* m. keizerstitel, titel m. van keizer; *-vogel* m. adelaar m.; (in oorlog), veldteeken o., adelaar m.; 2. (Nat. hist.) glazenmaker m.; *-wahl* v. keizerskeuze, verkiezing v. eens keizers; *-wasser* o. keizerwater o.; *-wort* o. keizerlijk woord o., plechtige belofte v. van den keizer; *-würde* v. keizerschap o., keizerlijke waardigheid v.; *-wurz* v., Z. *Meisterwurz*; *-zahl* v. (Tijdr.) tijdkring m., tijdvak o. van 15 jaren, indictie v.; 2. hoofdgeld o.

Kaistein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stukjes o. mv. rotskristal, chalcedoon m.

Kajüte, (*-n*) v. (Zeew.) kajuit, kooi, slaapplaats v.; *untere, grosze -*, groote kajuit v.

Kajüten-junge, (*-n*, mv. *-n*) m. kajuitsjongen, scheepsjongen m.; *-passagier* m. passagier m., die eene kajuit bewoont aan boord.

Kakadu, (*-s*, mv. *-s*) m. kakketoe v., gekuifde witte papegaai m.; *-fink* m. gekuifde vink m.; *-kamm* m. of *-muschel* v. napslak v.

Kakelbunt, bijv. en b. kakelbont, zot gekleurd, met zonderlinge of veel dooreengemengde kleuren.

Kakeln of **kakern,** (*kakelte*, *gekakelt* of *kakerte*, *gekakert*) bedr. ww., Z. *gackern.*

Käkeln, (*käkelte*, *gekäkelt*) o. ww. babbelen, snateren, praten, kletsen.

Kakerlak, (*-en*, mv. *-en*) m. (Nat. hist.) kakkerlak m.; 2. albino, mensch m. met roode oogen en wit haar.

Kakodämon, (*-en*, mv. *-en*) m. kwelgeest, kwade geest, kwelduivel m.

Kakophonie, (*-n*) v. wanklank m.

Kaland, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vereeniging v. van *Kalandsbrüder*, *Kalandsherren*, in de middeleeuwen, die elken eersten Maandag in de maand, (*am Kalandstage*) in hunne vergaderzalen (*Kalandshäuser*) onder deftige maaltijden (*Kalandschmause*) bijeen kwamen.

Kalander, (*-s*, mv. *Kalander*) m., Z. *Gelander.*

Kalb, (*-(e)s*, mv. *Kälber*) o. kalf, kalfje o.; (van herten &), reekalfo.; (Spr.) *das - in's Auge schlagen*; iem. erg beleedigen, in zijne zwakke zijde aanvallen; (Volkst.) *ein - machen*, braken, overgeven; it. *mit einem fremden -e pflügen*, met eens anderen kalf ploegen, pronken met

andermans veeren; *das - auslassen*, zich aan vroolijkheid overgeven; (Zeew.) verschansdek o.; 2. (fig.) onervaren, dwaas kind, groot kind o.; *- Mosis*, een goede sul; *das - anbeten*, het gouden kalf aanbidden, de rijken vleien; *die Kuh mit sammt dem - bekommen*, eene zwangere trouwen; *der Kuh das - abfragen*, het hemd van het lijf vragen, onophoudelijk vragen.

Kälbchen, Kälblein, o. (verkl.) kalfje o.

Kalbe, (*-n*) v. tweejarige koe v., die nog niet gekalfd heeft, vaars v.

Kalben, (*kalbte, gekalbt*) o. ww., m. *h.* kalven, een kalf werpen; (fig.) dwaasheden uitkramen.

Kälber-braten &, m., Z. *Kalbsbraten &*; *-brissel, -bröschen* o., Z. *Kalbsdrüse.*

Kälberei, (*-en*) v. kinderachtigheid, dwaasheid, dartelheid v.; 2. (gem.) gekalf, gebraak, braken o.

Kalber-fang, (*-fang(e)s*, mv. *-fänge*) m. (Jachtw.) stoot, steek m. op de borst; *-gekröse, -geschlinge* o., Z. *Kalbsgekröse; -haft* bijv. en b. dwaas, dartel, kinderachtig; 2. — *weinen*, als een kalf; *-kropf* m. (Pl.) wilde kervel v.; *-magen* m. kalfsmaag v.; it. Z. *Kalbslab*; *-milch* v., Z. *Kalbsmilch.*

Kälbern, (*kälberte, gekälbert*) o. ww., m. *h.*, Z. *kalben*; 2. dartelen, rollen, stoeien; 3. (Volksk.) overgeven, braken, kalven, kotsen.

Kälbern, bijv. en b. (w. i. gebr.) van een kalf; *-es Fleisch*, kalfsvleesch.

Kälber-nase, (*-n*) v. (Pl.) alpenbloem v., leeuwenbek m.; *-preis* m., Z. *Kalbsdrüse; -rasz* bijv. nw. (van de koe), naar een kalf of kalveren verlangend, onrustig; *-schere* v., Z. *-kropf; -stosz* m. kalfsschenkel m.; *-streich* m. domme, onnoozele, moedwillige streek m.; *-tute* v. (Nat. hist.) kegelschelp, kalfstoethoren m.; *-zahn* m. kalfstand m.; (Bouwk.) tandsnede v., kalfstand, zwaluwstaart m.

Kalb-fell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kalfsvel o.; (fig.) trommel v.; *-fleisch* o. kalfsvleesch o.; —*klöschen* o. mv. worstje o.; *-lachs* m. roode zalm m.; *-pastete* v. kalfspastei v.; *-schnitte* v. snede v. kalfsvleesch o.; *gespickte, gedämpfte* —, gespekt en gesmoord kalfsvleesch, fricandeau o.; *-talg* m. kalfsvet o.

Kalb-leder, (*-s*) o., z. m. kalfsle(d)er o.; *in — einbinden*, (Boekb.) in kalfsleer binden; *-ledern* bijv. nw. kalfslederen, van kalfsle(d)er; *-luchs* m. losch m. van de grootste soort; it. karakal, stippenlynx m.

Kalbs-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. kalfsoog, groot oog o.; (fig., Pl.) ossenoog o.; 2. (Nat. hist.) kalfsoog o. (eene slak); *-äugig* bijv. nw. met kalfsoogen, groote oogen hebbend; *-bein* o., Z. *-fusz; -braten* m. kalfsgebraad o.; *-bröschen* o., Z. *-drüse; -brühe* v. kalfsbouillon m.; *-brust* v. kalfsborst v.; *-drüse* v. kalfszwezerik m.; *-fusz* m. kalfspoot, kalfsvoet m.; (Pl.) kalfsvoet m., madelielje, ganzebloempje o.; *-gekröse* o. ingewand o. van een kalf; *-gehänge, -gelünge, -geschlinge* o. afval, omloop m. van een kalf; *-haut* v. kalfshuid v., Z. *Kalbfell; -hirn* o. kalfshersenen v. mv.; *-isop* m. (Pl.) boonenkruid o.; *-keule* v., Z. *-schlägel; -klöschen* o., Z. *Kalbklöschen; -kopf* m. kalfskop m.; (fig.) domkop m., kalf o.; *-lab* o. kalfsleb v.; *-luchs* m., Z. *Kalbluchs; -lunge* v. kalfslong v.; *-magen* m., Z. *Kalbermagen; -maul* o. (Pl., Vleeschh.) kalfssnuit m.; *-milch* v. kalfszwezerik m.; *-nase* v. kalfsneus, leeuwenbek m.; *-nierenbraten* m. gebraden kalfsnieren v. mv.; *-pergament* o. kalfsperkament o.; *-schale* v. halve kalfsnier v.; *-schlägel* m. kalfsschenkel m.; *-viertel* o. vierde deel o. van een kalf; *-wurst* v., Z. *-klöschen.*

Kalbzeit, v. (Jachtw.) tijd m. waarin de wijfjesherten kalven, kalvertijd m.

Kalciniren, (*kalcinirte, kalcinirt*) bedr. ww., Z. *calciniren.*

Kalcinirofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. (Glasbl.) calcineeroven m.

Kaldaunen, v. mv. ingewand, gedarmte o., pens v.; *-höke, -hökin* v., *-krämer, —in*, pensman m., pensvrouw v.; *-markt* m. pensmarkt v.; *-sieder* m., Z. *-krämer.*

Kalekut, (*-en*, mv. *-en*), **Kalekutsche Hahn,** kalkoensche haan m.

Kalende, (*-n*) v. belasting v. in vruchten aan den dorpsgeestelijke.

Kalender, (*-s*, mv. *Kalender*) m. almanak, tijdwijzer, dagwijzer, kalender m.; *- machen*, peinzen, broeden, smeden; (fig.) almanakken maken, weervoorspellingen doen; *er hat einen - an sich*, hij voelt aan zijn lichaam welk weer het wordt; *-macher* m. (fig.) almanakschrijver, -maker m.; *-rechnung* v. tijdrekening v. van den almanak, stijl m.; *neue, alte* —, nieuwe of Gregoriaansche, oude of Juliaansche tijdrekening, stijl.

Kalesche, (*-n*) v. kales v., licht, open reisrijtuig, postrijtuig o., postwagen m.; *halbe -*, chais v.

Kalfacter, (*-s*, mv. *Kalfacter*) m. stoker m., Z. *Einheizer*; it. oppasser m. van verscheidene heeren; 2. flikflooier, spion, aanbrenger, verklikker m.

Kalfactern, (*kalfacterte, gekalfactert*) bedr. ww. flikflooien, opstoken, aanbrengen, verklikken.

Kalfat-bank, (*-bänke*) v. kalfaatbank v.; *-bütte* v. kalfatersketel m.; *-docken* v. mv. kalfaatdok o.; *-eisen* o. kalefaatijzer, breeuwijzer o.

Kalfater(er), (*-s*, mv. *Kalfater(er)*) m. kalfeteraar, kal(e)fater, breeuwer o.

Kalfater-axt, (*-äxte*) v. kalfaatijzer o.; *-gerüst* o. kal(e)faatstelling v.; *-haken* m. ravenbek m. (eene soort van tang); *-junge* m. kal(e)faatjongen m.

Kalfatern, (*kalfaterte, gekalfatert*) bedr. ww. (Zeew.) kalefateren, kalefaten, breeuwen.

Kalfaterwerg, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. breeuwijzer, kalefaatijzer o.

Kalfathammer, (*-hammers*, mv. *-hämmer*) m. kalefaathamer m.

Kalgen, (*-s*, mv. *Kalgen*) o. (Boekdr.) galg v., stut m. voor het opgeslagen frisket eener drukpers.

Kali, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) plantenloogzout o., potasch, soda v.; *salpeter -, salz -, schwefelsaures -*, salpeterzure, zoutzure, zwavelzure potasch.

Kali-alaun, (*-s*) m., z. m. met aluinaarde vermengde potasch v.; *-basis* v., Z. *Kalium; -cyanid* o. verbinding v. van blauwstof met potasch.

Kalif, (*-(e)s*, mv. *-en*), **Kalife,** (*-n*, mv. *-n*), **Kaliph,** (*-en*, mv. *-en*) m. kalif, Mahomedaansch geestelijk en wereldlijk vorst m.

Kalifat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kalifaat o., waardigheid, regeering v. der eerste opvolgers van Mahomed.

Kalifenwürde, v. waardigheid v. van kalif.

Kali-flüssigkeit, -lauge, v. vloeibare potasch v.; *-hydrat* o. met water verbonden potasch v., potasch-hydraat o.; *-metall* o., Z. *Kalium.*

Kalinchen, Kalinker, (*-s*, mv. *Kalinchen, Kalinker*) of **-baum,** (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. witte hazelaar m.; *-beere* v. hazelaarbes v.

Kali-pflanze, (*-n*) v., **-strauch,** (*-strauch(e)s*, mv. *-sträuche*) m. sodakruid, zoutkruid o.; *-salze* o. mv. (Scheik.) zout o. met potaschbasis; *-schwefelleber* v. zwavelverbinding v. met potasch; *-seife* v. potaschzeep, zachte zeep v.; *-tinctur* v. potaschtinktuur v.

Kalium, (*-s*, mv. *Kalien*) o. (Scheik.) potaschmetaal, potassium o.; *-hyperoxyd, -oxyd* o. eerste, tweede potassiumoxyde o.; *-iodid* o. verbinding v. van iodium met potaschmetaal.

Kalk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Scheik.) kalk v.; *-brennen*, kalk branden; *etw. in - verwandeln, zu - brennen*, tot kalk branden; *gelöschter -*, gebluschte kalk; *ungelöschter -*, ongebluschte kalk; 2. (Delfst.) kalkachtige steen o. en m.; *ungebrannter -*, koolzure kalk v.; 3. (Mets.) kalk, mortel v., pleister o.; *mit - bewerfen*, bepleisteren; 4. (o. Scheik.) asch v., poeder o. als overschot eener lang voortgezette gloeiing der metalen.

Kalk-ablagerungen, v. mv. (Delfst.) kalkafzetting, verkalking v.; *-ähnlich* bijv. nw. kalkachtig, op kalk gelijkende; *-alabaster* m. kalkachtig albast o.; *-anstrich, -anwurf* m. bepleistering v.; *-arbeit* v. werken o. in de kalk; *-arseniksalz* o. kalk-arsenikzuur zout o.; *-artig* bijv. nw. kalkachtig; *-artigkeit* v. kalkachtigheid v.; *-ascher* m. (Looi.) loogkuip v.; it. looierskalk v.; *-äschern* o., Z. *-arbeit; -back* o. (Suikerb.) koelbak, koudwaterbak m.; *-bad* o. kalkbad o.; *-bank* v. houten bak m. tot kalkbluschen; *-beschlag* m., Z. *Mauersalz; -bette* v., Z. *-bank; -beule* v. eelt o., vereelting v.; *-bildung* v. kalkvorming v.; *-blüthe* v. kalkbloem v.; *-boden* m. kalkgrond m.; *-borax* m. (Scheik.) kalkachtige borax m.; *-brand* m. kalkoven m.; *-brennen* o. kalkbranden o.; *-brenner* m. kalkbrander m.; *-brennerei* v. kalkbranderij v.; *-bruch*

m. **steenkalkgroef** v., Z. *Steinbruch;* **-brühe** v. (Looi.) kalkwater o.; **-drusen** v. mv. (Delfst.) kalkachtig spaath o.; **-düngung** v.bemesting v.,bemesten o.met kalk.

Kalke, m. mv. (Scheik.) kalkstoffen v. mv.

Kalken, (*kalkte, gekalkt*) bedr.ww. in kalk leggen; (Landb.) *Getreide* -, kalken, inkalken, in kalkwater weeken; *Leder* -, in kalkwater weeken; (Mets.) pleisteren.

Kalk-erde, v., z. m. kalkaarde, kalkachtige aarde v., grond m.;2.(Bergw.) berglaag v.; 3. (Scheik.) kalkstof, kalk v.; **-erdig** bijv. nw. kalkaardig; **-erzeugung** v., Z. **-bildung; -essigsalz** o. (Scheik.) kalk-azijnzuur zout o.; **-fass** o. kalkvat o., kalkton v.;(Mets.) trog, kalktrog m.; **-fels** m. kalkrots v.; **-flechte** v. (Pl.) kalkachtig korstmes o.; **-flecken** m. kalkvlek v.; **-flins** m. edele schorl, aschaantrekker m.; **-gebirge** o. kalkgebergte o.; **-grube** v. kalkgroef v.; (Looi.) looiput m.; **-guss** m. aanstrijken, dichtgieten o. met kalk; **-haken** m. kalkklauw, kalkstok m.; **-haltig** bijv. nw. kalkhoudend, kalk bevattend, met kalk vermengd; **-hornfels** m. (Bergw.) kalkachtige rots- of bergkiezel m.; **-hut** m. (Hoed.) witte hoed m.; **-hütte** v., Z. **-brennerei.**

Kalkicht, bijv. nw., Z. *kalkähnlich;* **-schmecken,** naar kalk smaken.

Kalkig, bijv. nw., Z. *kalkhaltig;* 2. met kalk bespat of bemorst.

Kalkiren, (*kalkirte, kalkirt*) bedr. ww. natrekken, aftrekken, doortrekken, overnemen, calqueeren.

Kalk-kasten, (*-stens,* mv. *-sten*) m. kalkkist v., Z. **-bank; -kelle** v.(Mets.) truweel o., troffel v.; **-köcher** m.kalkoven m.; **-kochsalz** o. zoutzure kalk v.; **-kraut** o. gipskruid o., gipsplant v.; **-krücke** v. roerstang m. bij het kalkblusschen; **-krystall** m. gekristalliseerde koolzure kalk v.; **-kübel** m. kalkbak m.; **-lauge** v. kalkwater o.; **-leber** v. zwavelhoudende kalkaarde v.; **-loch** o., Z. **-grube; -löscher** m. kalkblusscher m.; **-malerei** v. schildering v. op natte kalk, frescoschildering v.; **-mehl** o. fijne kalk, gezifte kalk v.; **-mergel** m. vette kalkachtige aarde, kalkmergel v.; **-milch** v. kalkwater o.; **-mörtel** m. kalkmortel v.; **-mühle** v. kalkmolen m.; **-mulde** v. (Mets.) kalkbak, kalktrog m.; **-ofen** m. kalkoven m.; it. Z. **-brennerei; -öl** o. kalkolie v.; **-putz** m. bepleistering v. met kalk; **-rahm** m. kalkroom m.,kalkvlies o. op de oppervlakte van kalkwater; **-röste** v., **-rost** m. kalklaag v.; it. Z. **-brand; -salpeter** m. kalksalpeter v.; **-salz** o. kalkhoudend zout o.; it. zuringzuur zout o.; **-sand** m. (Delfst.) kalkzand, kiezelzand o.; *—haltig* bijv. nw. kalkzandhoudend, met kalkzand vermengd; *—stein* m. grauwwakke v., zandsteen, biksteen m.; **-schaufel** v. kalkschop v.; **-scheel** m. zwaarsteen, kalkzwaarsteen o.; **-schilfer** m. kalkschilfer o.; **-schlot** m. hol o., bres v. met kalk gemaakt; **-seife** v. (Scheik.) kalkzeep v.; **-sinter** m., Z. **-rahm; -spath** m. kalkspaath o.; **-säure** v. kalkzuur o.; **-staub** m., Z. **-mehl; -stein** m. kalksteen m.; (Giet.) vloeispaath o.; *—bruch* m. kalksteenlaag v.; *—klopfer* m. kalksteen-klopper,-breker m.; **-streicher** m. (Perk.) stijfselborstel m.; **-theil** m. of **-theilchen** o. kalkdeel(tje) o.; **-tonne** v., Z. **-fass; -tropfstein** m. verkoolzuurde kalk v.; **-tünche** v. kalkwater o.; **-vitriol** m. zwavelzure kalk v.; **-wasser** o. kalkwater o.; **-weinstein** m. kalkachtige wijnsteen m.; **-weisse** v., Z. **-tünche; -wurf** m. pleisterkalk, bepleistering v.

Kallen, (*kallte, gekallt*) o. ww.blaffen, keffen; it. praten, snappen, vertellen.

Kalligraph, (*-en,* mv. *-en*) m. schoonschrijver, kalligraaf m.

Kalligraphie, v., z. m. schoonschrijfkunst,kalligraphie v., schoonschrijven o.

Kalligraphisch, bijv. nw. op de schoonschrijfkunst of het schoonschrijven betrekking hebbende.

Kalm, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) kalmte, stilte, windstilte v., stil weder o.; 2. bijv. nw. kalm, stil, rustig, bedaard.

Kalmank, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Calamank.*

Kalmäuser, (*-sers,* mv. *-ser*) m. (gemeenz.) droomer, gluiper, kwezel, schijnheilige m.; 2. vrek, gierigaard m.; 3. vitter, muggezifter, zonderling, pedant m.

Kalmäuserei, (*-en*) v. menschenschuwheid, kwezelarij, schijnheiligheid v.; 2. vitterij, pedanterie v.

Kalmäusern, (*kalmäuserte,gekalmäusert*) o. ww., m.*h.* droomen, gluipen, schijnheilig zijn; 2. vitten, muggezifteu; it. gierig, vrekkig, zijn.

Kalmen, (*kalmte, gekalmt*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) (van het weder), stil,rustig, bedaard zijn.

Kalmuk, (*-(e)s*) m., z. m. (Lakenk.) kalmuk, haardoek, langharig doek o.

Kalmus, (onb.) m., z. m. kalmoes o.; 2. maagwortel, kalmus m., lisch v.

Kalomel, (*-s*) z. mv. o. kalomel o.

Kalorimetrie, (*-n*) v. warmtemeting v.

Kalt, (*kälter, kält(e)st*) bijv. en b. koud, koel; *-er Wind,* koud, koel; *-e Füsze,* koud; *es ist -es Wetter,* koud, koel, frisch; *es ist - in seinem Zimmer,* koud; **-wohnen,** een koud, koel verblijf hebben; (Nat.) koud makend, afkoelend, verkoelend, verfrisschend; *er ist - er Natur,* koel; (Bergw.) *den Ofen - machen, - thun,* koud maken, verkoelen, afkoelen; (fig.) koud, verstijfd; *etw. - essen,* koud eten; it. zonder vuur of warmte gemaakt; **- schmieden,** koud, niet in het vuur smeden; *-e schale,* koude schotel; it.wijnsoep m.; *-er Schlag,* bliksemslag m., die geen brand veroorzaakt; *es ist mir -,* ik ben koud; *ich bin durch und durch -,* door en door koud; *es lief mir - über die Haut,* er liep mij eene rilling over het lijf; *es ging mir - auf,* ik huiverde, ik rilde; (fig.) ik sidderde, ik beefde; (fig.) *jem. - machen,* dooden; *-es Fieber, -er Schweisz, -er Brand,* koud; 2. (fig.) onverschillig, lusteloos, koel; *er blieb - dabei,* koud, koel, gevoelloos, onverschillig; *mit -em Blute,* in koelen bloede, koelbloedig; *er grüszte uns -,* koeltjes; *sie sind - gegen einander,* zij zijn koel, niet hartelijk &; *-e Liebe,* koel, niet hartelijk; *-e Beschreibung,* dor; *-er Witz,* flauwe aardigheid; **-bleiben,** zijne onverschilligheid behouden, ongevoelig zijn.

Kalt-blasig, bijv. nw. (Bergw.) moeielijk te smelten; **-blüter** m. dier o. met koud bloed, tweeslachtig dier o., amphibie v.; **-blütig** bijv. nw. koud bloed hebbende, met koud bloed; 2. (fig.)koelbloedig, onverschrokken, koeltjes, koel, niet hartelijk, droog, bedaard; *—keit* v. koelbloedigheid, onverschilligheid, bedaardheid, rust v.; **-bruch** m. (Sm.) broosheid, sprokkigheid v.; **-brüchig** bijv. nw. broos, sprokkig.

Kälte, v. koude, koelte, koelheid v.; *- des Wassers,* koude, koelheid; *- der Jahreszeit,* koude, frischheid v.; *nasse, trockne -,* natte, droge koude; *sich gegen die - verwahren,* zich tegen de koude wapenen; *die - nimmt zu, steigt,* de koude, koude weersgesteldheid v.; *die - lässt nach, fällt,* de koude vermindert, het weer wordt zachter; *vor - starren,zittern,* verstijven, sidderen, rillen, Z. *erfrieren;* (fig.) onverschilligheid, lusteloosheid, gevoelloosheid, koelheid v.; *mit - antworten,* koeltjes antwoorden; *jem. mit - behandeln,* onverschillig; *etw. mit - ansehen,* koelbloedig aanzien.

Kälten, (*kältete, gekältet*) o. ww., m. *s.,* Z. *erkalten.*

Kälten, (*kältete,gekältet*) bedr.ww. koud maken, verkoelen, koelen, koude veroorzaken; (Nat., Gen.) verkoelen.

Kalter, (*-s,* mv. *Kalter*) m., Z. *Kelter.*

Kalt-freundlich, bijv. en b. afgemeten, koel beleefd, koel vriendelijk, stijf; **-gierig** bijv. nw. (Delfst.) zwavelhoudend; **-gicht** v. verkoudheid, zinking v., rhumatiek o.; **-grätig** bijv. nw. (Sm.) door de koude eene glasachtige kleverigheid verkrijgende; **-gründig** bijv. nw. (Landb.) vochtig en vet, op kouden grond liggende; **-gründigkeit** v. (van den grond), koude, vochtigheid v.; **-hans** m. verklikker, verrader, aanbrenger m.; **-herzig** bijv. nw. koelhartig, koel, ongevoelig, onverschillig; **-herzigkeit** v. (fig.) ongevoeligheid, onverschilligheid, koelhartigheid v.; **-höflich** bijv. nw. koel beleefd, stijf, afgemeten; **-lager** o. zoutkeet v., waarin niet meer gewerkt wordt.

Kältlich, (*-er, -st*) bijv.en b. koel, frisch, een weinig koud, kouwelijk.

Kältling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. koud, ongevoelig, koel mensch m.

Kalt-meiszel, (*-szels,* mv. *-szel*) m. goed verstaalde slotenmakersbeitel, koubeitel m.; **-pressen** o. (Fabr.) glanzen o. der stoffen door persen; **-presser** m. glanzer, werkman m., die aan de stoffen

den persglans geeft; *-schale* v. koude vla v.; it. koude wijn- of biersoep v., koud schoteltje o.

Kältschen, (*kältschte, gekältschet*) o. ww. keffen, blaffen.

Kalt-schlächter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. vilder m.; *-schlagambosz* m. koperslagersaanbeeld o.; *-schmied* m. (Sm.) bankwerker m.; it. koperslager, ketellapper m.; *-silber* o. verzilvering v. met wijnsteen en zilverkalk; *-sinn* m. koelheid, gevoelloosheid, onverschilligheid v.; *-sinnig* bijv. en b. koel, gevoelloos, onverschillig; *er hörte es — an,* hij hoorde het koel, onverschillig aan; *-sinnigkeit* v., Z. *-sinn; -wasserkur* v. koud-waterkuur, genezing, geneeswijze v. door middel van koud water; *-wasserheilanstalt* v. inrichting v. voor de watergeneeskunde; *-weh* o. afwisselende koorts v.

Kalvinisch, kalvinistisch, bijv. en b., Z. *calvinisch.*

Kamasche, (*-n*) v. slopkous v.; *-nmacher* m. slopkousenmaker m.

Kameel, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. kameel, kemel m.; *- mit zwei Höckern,* kameel; *- mit einem Hocker,* dromedaris m.; *-in* v. wijfjeskemel m.; 2. (Zeew.) kameel m., scheepslichter m.; it. zwaar scheepstouw, kabeltouw o.

Kameel-bock, (*-bock(e)s,* mv. *-böcke*) m. Indische, op een kameel gelijkende antilope v.; *-böcklein* o. zwarte bastaard-boktor v., houtbokje o.; *-fliege* v. kameelvlieg v.; *-führer* m., Z. *-treiber; -garn, -haar* o. kameelgaren, kemelshaar, kameelshaar o.; 2. haar o. van de Angorageit; *-hals* m. kemelhals, kameelhals m.; 2. (Pl.) Onzer-lieve-vrouwe bloempje o.; *—fliege* v., Z. *-fliege; -haren* bijv. nw. kemelsharen, uit kemels-garen of haar bestaande; *-härener Zeug,* barkan o.; *-hengst* m. kameelhengst, mannetjes kameel m.; *-heu* o. kemelshooi o., welriekende bies v.; *-horn* o. (Nat. hist.) kameel m.; *-kuh* v. wijfje o. van den kameel, wijfjeskameel m.; *-laus* v. kameelsluis v.; *-leopard* m. slangenhuid v. (een schelpdier); *-motte* v., Z. *-spinner; -pardel* m. kameelpardel m., giraffe v.; *-raupe* v., *-spinner* m. vlasdotter v., vliegenkruid o.; *-strausz* m. (Nat. hist.) Afrikaansche struisvogel m.; *-stroh* o., Z. *-heu;* 2. groote bies v.; *-stute* v., Z. *-kuh; -treiber* m. kemeldrijver m.; *-wärter* m. kemelhoeder, kemeldrijver m.; *-ziege* v. Peruaansche kameel m., lama v.; 2. Angorageit v.

Kamerad, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Camerad.*

Kamienke, (*-n*) v. heks, schoorsteenheks v.

Kamille, (*-n*) v. (Pl.) kamille v., moederkruid o.; *braune -,* adonisroos v.; *stinkende -,* koedille, hondsdistel, paddebloem v.

Kamillen-artig, bijv. nw. kamilleachtig; *-blume* v. kamillebloem v.; *-essenz* v., *-öl* o., *-thee* m. kamillethee v., aftreksel o. van kamillen, kamillenolie v.; *-trank* m. kamillendrank m.; *-wasser* o. kamillenwater o.

Kamin, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. en o. schoorsteenhaard m., schoorsteenpijp v.; 2. schoorsteen, schoorsteenmantel m., stookplaats v.; (gemeenz.) hoekje o. van den haard, haard m.; *am - sitzen,* in het hoekje van den haard zitten.

Kamin-aufsatz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m. schoorsteensieraad o., al wat op den schoorsteen(mantel) staat; *-besen* m. schoorsteenbezem m.; *-brett* o. plank v. over den schoorsteen; *-ecke* m. schoorsteenhoek m.; *-feger* m. schoorsteenveger m.; *-feuer* o. schoorsteenvuur o.; *-geld* o. schoorsteenbelasting, belasting v. op de haardsteden; *-geräthe* o. haardstel, stookgereedschap o.; *-gesims* o. kroonlijst v. boven den schoorsteen; *-gitter* o. vuurscherm o.; *-haken* m. schoorsteenhaak m.; *-kappe* v. (Bouwk.) schoorsteenkap v.; *-mantel* m. schoorsteenmantel m.; *-ofen* m. schoorsteenoven m.; *-platte* v. schoorsteenplaat, haardplaat v.; *-röhre* v. schoorsteenbuis, stookbuis v; *-rost* m. schoorsteenrooster m.; *-rusz* m. schoorsteenroet o.; (Teek.) roetzwart, roetbruin, bister o.; *-schirm* m. schoorsteenscherm, haardscherm, vuurscherm o.; *-sims* m., Z. *-gesims; -spiegel* m. schoorsteenspiegel m.; *-stück* o. schoorsteenstuk o.; *-teppich* m. schoorsteenkleed, haardkleed, kleedje o. voor den schoorsteen; *-thür* v. voorgeschoven deur v. van den schoorsteen; *-vorsetzer* m. Spaansche wand m., vuurscherm o.; *-winkel* m., Z. *-ecke; -zange* v. tang, vuurtang v.

Kamisol, (*-(e)s,* mv. *Kamisöler*) o. borstrok, hemdrok m., overvest, buis, kamizool o.

Kamm, (*-(e)s,* mv. *-Kämme*) m. kam, haarkam m.; *enger, weiter -,* nauwe, wijde kam; (Wev.) Z. *-blatt;* it. *-litze;* 2. kam, top m., hoogste punt o.; (Vest.) *- der Brustwehr,* kap v., bovendeel o.; *- des bedeckten Weges,* kam, samenloop m. der hoeken; 3. (van hoenders), kam, hanekam m.; *Hahn mit einem schönen -,* kam; (van een paard), manen v. mv., nek, rug m.; (van een schorpioen), stekels m. mv.; (Ontlk.) kam m. (van het zeefbeen); (fig.) *der - schwillt ihm,* hij begint het hoofd op te steken, wordt boos, driftig; 4. (van een sleutel), kam m., baard m.; (Instr.) kam m.; (Werkt.) *- an Rädern,* kam m., tandwerk o., tand m.; (Sm.) remschoen, remschop m.; (Timm.) ineenvatting v.; (Pl.) stekelkroon v., zeevenkel v.; (Haud.) overwicht o., overmaat v.; (Vissch.) zege v., treknet, sleepnet o.; (Wijnb.) steel m. van een druiventros; (Zevenm.) houten raam o.

Kamm-artig, bijv. nw. kamachtig, kamvormig; *-bank* v., Z. *-brett; -balken, -baum* m. (in snijmolens), kambalk m.; *-blatt* o. weverskam m.; 2. (Nat. hist.) kamblad o.; *-blume* v. kamille v.; *-bohrer* m. zwikboor v.; *-braten* m. gebraden rib v.; *-brett* o. (Bontw.) bontwerkersbank of -plank v. tot het kammen en nitsnijden; *-bruch* m. doorbraak v. aan den kam of top van een dijk; *-bürste* v. kamborstel m.; *-dose* v. kamdoos, kapdoos, toiletdoos v.

Kamm-eidechse, (*-n*) v. gekuifde hagedis v.; *-eisen* o. bikbeitel m.

Kämmelkamm, (*-kamm(e)s,* mv. *-kämme*) m. fijnste haarkam m.

Kämmeln, (*kämmelte, gekämmelt*) bedr. ww. *die Wolle -,* voor de laatste maal kaarden, kammen.

Kämmen, (*kämmte, gekämmt*) bedr. ww. *die Haare -,* kammen, uitkammen; *Wolle -,* kammen, kaarden, met den kam bewerken; *gekämmte Wolle -,* gekaarde wol, kaardwol; (Timm.) Z. *kimmen;* (fig.) *jem. -,* doorhalen, den mantel uitvegen; 2. wed. ww. *sich -,* zich (het haar) kammen, het haar opmaken, zijn toilet maken.

Kammer, (*-n*) v. kamer v., vertrek o.; (Art.) (van een houwitser &), kruitkamer v.; (in een zadel), holte v.; (Ontlk.) Z. *Augenkammer, Herzkammer,* (Jachtw.) netten o. mv., strikken m. mv.; 2. (gewoonl.) kamer, huishoudkamer, slaapkamer, mangelkamer, rommelkamer v.; (Gez.) *dunkle* of *finstere -,* donkere kamer, chambre obscure v.; (Bilj.) holte v. in het laken; (Rechtsw.) Z. *Hof -, Justiz -, Rentkammer;* it. vergaderkamer, vergaderzaal v.; (Pol.) kamer, eerste, tweede kamer v. (der volksvertegenwoordigers); (Wijnb.) gedeelte o. van een wijnberg; (Waterb.) ruimte o. tusschen twee sluisdeuren, sluiskamer, sluis v.

Kämmer, (*-s,* mv. *Kämmer*) m., **-in,** (*-nen*) v kammer, kaarder m., kaardster v., Z. *Wollkämmer.*

Kammer-advocat, (*-en,* mv. *-en*) m. advocaat, procureur m. bij de rekenkamer; *-amt* o. betrekking, bediening v., ambt o. bij de rekenkamer, het departement van financiën; 2. gemeentebestuur o.; 3. gebied o. van eene rekenkamer &; *-anwalt* m., Z. *-advocat; -archiv* o. archief o. van de rekenkamer; *-band* o. band m. om de kruitkamer van een kanon; *-beamte(r)* m. ambtenaar, bediende m. bij de rekenkamer; *-becken* o. waterpot m.; *-bedienter* m. kamerdienaar m.; 2. Z. *-beamter; -bedienung* v., Z. *-amt; -bezirk* o. departement, gebied, beheer o. van de rekenkamer &; *-bote* m. bode m. bij e. o. a. departement, bij de eerste, tweede kamer; *-büchse* v. (Art.) sperwer m. (een kanon); *-capelle* v. kapel v.; 2. Z. *-musik.*

Kämmerchen, Kämmerlein, o. (verkl.) kamertje, vertrekje o., kleine kamer v.; it. hokje, heimelijk gemak o.

Kammer-collegium, (*-giums,* mv. *-gien*) o. departement o. van financiën, rekenkamer v.; *-commissarius* v. commissaris m. der rekenkamer; *-concert* o. (Muz.) hofconcert o.; *-consulent* m. consulteerend advocaat m. bij de rekenkamer, consulent m. bij &; *-copist* m. kopiist m. bij de rekenkamer; *-dame* v. kamerjufvrouw, eeredame v.; *-degen* m. staatsiedegen, galadegen, korte degen m.; *-diener* m. kamerdienaar m.; *-director* m. directeur m. der rekenkamer; *-dorf* o. dorp o., dat een domein is.

Kämmerei, (*-en*) v. (verz.) kamer v., al de kamerleden o. mv.; it. gemeenteontvanger m., bestuur o. der rekenkamer; 2. kantoor o., zittingzaal v. der kamerle-

den; it. ontvangerskantoor o.; 3. gemeentekas v., gemeente-inkomsten v. mv.

Kämmerei-dorf, (*-dorf(e)s*, mv. *-dörfer*) o. tot een domein behoorend dorp o.; *-gefälle* o. mv. inkomsten v. mv. van het domein bestuur, van eene gemeente, gemeente-belastingen v. mv.; *-gericht* o. gemeente-rechtbank v.; *-gut* o. domeingoed, goed o. eener gemeente; *-kasse* v. landskas, stadskas, gemeentekas, thesaurie v.

Kämmereinkünfte, v. mv. inkomsten, renten, belastingen v. mv. eener rekenkamer.

Kammerei-rechnung, (*-en*) v. gemeenterekening, rekening v. van de thesaurie; *-schreiber* m. schrijver, griffier m. bij de rekenkamer.

Kämmerer, (*-s*, mv. *Kämmerer*) bewaarder, opzichter, opziener, custos m.; (van een museum), Z. *Kunst-, Silberkämmerer*; 2. (van een paleis), intendant, inspecteur, administrateur m.; *päpstlicher* -, kamerling m.; *Cardinal* -, kardinaal-kamerling m.; 3. lid o. van de rekenkamer, opzichter m. der domeinen, thesaurier m.

Kämmer-fest, (*-es*, mv. *-e*) o. huiselijk feest o. aan het hof; *-fiskal* m. fiskaal m. van de rekenkamer; *-fourier* m. schrijver, fourier m. bij de rekenkamer; *-frau* v. kamerjufvrouw v.; *fürstliche* —, kamenier, kamerjuffer v.; *-fräulein* o. jonge hofdame, kamerjuffer v.; *-gänschen* o. kamenier v., kamerkatje, kamermeisje o.; *-gebäude* o. kamer, rekenkamer v.; it. domeingebouw o.; *-gefälle* o. mv. domeinen o. mv., staatsinkomsten, financiën v. mv.; *-gericht* o. hoogste rechtbank v., hooge raad m.

Kämmergerichts-beisitzer, (*-tzers*, mv. *-tzer*) m. assessor m. bij den hoogen raad; *-bote* m. bode m. bij den hoogen raad.

Kämmer-geschäft, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zaak v. betreffende de financiën; *-graf* m. (in Oostenrijk), hoofdopzichter m. over de mijnen; *-gut* o. domeingoed, domein o.; *-heiduk* m. heiduk m. als kamerbediende; *-heizer* m. hij, die de kamers verwarmt; *-herr* m. kamerheer m.; *-herrin* v., Z. *-frau*; it. vrouw, echtgenoot(e) v. van een kamerheer.

Kämmerherrnschlüssel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. sleutel m. van een kamerheer.

Kämmer-hund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. huishond, schoothond m.; *-husar* m. huzaar m. als kamerbediende.

Kämmerier, (*-s*, mv. *-e*) m. slotbewaarder m.

Kämmer-jäger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. jager, lijfjager m. als bediende; 2. (Scherts.) rattenvanger, muizenvanger m.; *-jungfer* v. kamerjufvrouw, kamenier v., kamermeisje o.; *-junker* m. jonker, edelknaap m.; *-kapelle* v. slotkapel, familiekapel v.; it. (Muz.) vorstelijk muziekkorps o., koninklijke kapel v.; *-kasse* v. vorstelijke kas v.; *-kätzchen* o., Z. *-gänschen*; *-kenntnisse* v. mv., Z. *Camerale*; *-knabe* m. edelknaap, page m.; *-knecht* m. kamerknecht, kamerdienaar m.; it. bode m. bij de rekenkamer; *-lakei* m. kamerdienaar, lakei m.; *-latte* v. priëel o.; *-lehen* o. domeinleen o.; *-leute* mv., Z. *-beamte, -bedienter*.

Kämmerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (veroud.) Z. *Kämmerer*; 2. (Scherts.) Z. *Kammerherr, Kammerdiener*; 3. (in Rome), kamerling m.

Kämmer-mädchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o., **-magd,** (*-mägde*) v. kamenierster v., kamermeisje o., Z. *-jungfer*; *-musik* v. kamermuziek v., 2. (verz.) vorstelijke kapel v., muziekgezelschap o. eens vorsten; *-musikus* m. muziekant m. eener hofkapel.

Kämmern, (*kämmerte, gekämmert*) bedr. ww. in kamers, vakken, klassen verdeelen.

Kämmer-pächter, (*-pächters*, mv. *-pächter*) m. pachter m. van domeingoederen; *-präsident* m. president m. van de rekenkamer; *-prokurator* m. procureur m. bij de rekenkamer; *-rath* m. raadsheer m. bij de rekenkamer; *-richter* m. voorzitter, president m. van het kamergerecht; *-sache* v., Z. *Cameralsache*; *-sänger* m. kamerzanger m.; it. zanger m. bij de hofkapel; *-schlüssel* m. kamersleutel, sleutel m. eener kamer, 2. sleutel m. eens kamerheers; 3. (Art.) steenstuksleutel m.; *-schreiber, -sekretär* m. secretaris, schrijver m. bij de rekenkamer; *-schuld* v. domeinschuld v.; *-spiegel* m. kamerspiegel, spiegel m. in eene (slaap)kamer; 2. (van de lading van een kanon), prop v.; it. (van eene batterij), bedding v.; *-spiel* o., Z. *-musik*; *-stück* o. kamerstuk o.; *-stuhl* m. gemakstoel m.; 2. ziekenstoel, vouwstoel m.; *-styl* m. kamerstijl m.; *-taxe* v. aanslag m. van de rekenkamer; *-thüre* v. kamerdeur v.; *-tisch* m. huishoudtafel v., *-ton* m. (Muz.) gewone toon m., stemming v.; *-topf* m., Z. *-becken*; *-trauer* v. halve rouw m., *-tuch* o. kamerdoek o.; *-vogtei* m. baljuwschap o. van het domein; *-wagen* m. groote (vorstelijke) bagagewagen m., reiskoets v.; it. bruidskoets v.; *-weg* m. pad o., weg m. door den wijnberg; *-weib* o. kamenier v.; *-werk* o. (Tuinb.) staak, steunpaal m. voor jong boomgewas; *-wesen* o. financiewezen o.; *-wissenschaft* v., Z. *Cameralia*; *-zahlmeister* m. betaalmeester m. van de belastingen; 2. algemeene betaalmeester m. bij de rekenkamer; *-ziel* o. (Gesch. van D.) belasting v. der rijksstenden voor de rekenkamer te Wetzlar; 2. termijn m. van de betalingen bij de rekenkamer; *-zose* v., Z. *-jungfer*.

Kamm-farn, (*-(e)s*) m., z. m. bloeiend varenkruid o., druivenvaren, watervaren v.; *-fett* o. manenvet, halsvet o.; *-flossen* v. mv. kamvinnen v. mv.; *-förmig* bijv. nw. kamvormig, kuifvormig; *-futter, -futteral* o. kamscheetje o.; *-garn* o. gekamd garen o.; *-gras* o. kamgras o., hanekam m.; *-haar* o. haar o. uit de manen; it. mv. in den kam gebleven haar o.; *-haken* m. (Ontlk.) nek m., achterste gedeelte o. van den hals; *-hebel* m., —*brett* o. (Nev.) hefboom m., die den kam oplicht; *-heu* o. hooi o., dat op de toppen der bergen groeit; *-heuschrecke* v. sprinkhaan m.; *-holz* o. (Wev.) krom spanhout o.; *-horn* o. kamspriet v.; 2. zaadtor, knaagtor v.; *-käfer* m. vliegend hert o., schalebijter m.; *-kiefer* m. kamschelp, kammossel v.; *-kiemer* m. dier o. met kamvormige kieuwen; *-kies* m. kamvormig zwavelzuur ijzer o; *-kraut* o. kleine ganzevoet m.; *-lade* v. (Wev.) lade v., aanslagkam m. van den weversspoel; *-lerche* v. kuifleeuwerik m.; 2. slijmvisch m.

Kämmling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wol v., die in den kam achterblijft; *-seide* v. (Zijdeh.) vlokzijde v.

Kamm-litze, (*-n*) v. (Wev.) kamkoord o.; *-macher* m. kammenmaker m.; *-maschine* v. kamwerktuig o.; *-muschel* v. kammossel v.; —*stein* m. kamsteen m., versteende kamschelp v.; *-muskel* m. schaambeenspier v.; *-pott* m., Z. *-topf*; *-rad* o. kamrad o.; *-raupe* v. kamrups v.; *-reiher* m. kamreiger m.; *-richter* m. ijzer o. om de tanden der kammen recht te maken; *-rücken* m. (Nat. hist.) soort van slijmvisch m., blennius ocellaris; *-säge* v. kammakerszaag v.; *-schachtel* v. kam(men)doos v.; *-schaft* v. steel m. der zijdeweverskammen; *-schale* v. (Bergw.) kalkhoudende, aardpekachtige klei v.; *-scheide* v. (Delfst.) messcheede v.

Kammschneidemaschine, (*-n*) v., Z. *Kammsäge*.

Kamm-schraube, (*-n*) v. wolkammersschroef v.; *-schwanz* m. kamstaart m.; *-setzer* m. kaardenmaker m.; *-span* m. (Kamm.) boornspaan v., afval m. van hoorn; *-späne* m. mv. kamspaanders v. mv.; *-stab* m., Z. *-schaft*; *-stein* m., Z. *-muschelstein*; *-stern* m., Z. *-schwanz*; *-strich* m. doorhalen, strijken o. met den kam; *-stück* o. (Vleeschh.) nekstuk o.; *-stürzung* v., Z. *-bruch*; *-topf* m. (Wolk.) kolenpan v. om de kammen te warmen; *-venus* v. (Nat. hist.) venuskam m. (schelpdier); *-vielfuss* m. (Nat. hist.) plumbospolyp m.; *-wolle* v. (Lakenb.) fijn gekaarde wol, sajet v.; *-zahn* m. tand m. van een kam, kammepoot m.; *-zwecke* v. kleine spijker m.

Kamp, (*-(e)s*, mv. *-Kämpe*) o. kamp, afgesloten veld, bosch o.;

Kampan, (*-s*, mv. *-e*) m. (Scheepv.) kampanje v.

Kampane, (*-n*) v. klok, glazen klok v.; (Kantw.) kant m. met klokvormige versierselen.

Kämpe, (*-s*, mv. *-n*) m. (Veroud.) kampvechter, wakker krijgsman, kampioen m.; 2. wild zwijn o.

Kämpeisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. kam m., kaarde v.

Kämpel, (*-s*, mv. *-Kämpel*) m. kam m., kaarde v.

Kämpelei, (*-en*) v. (gemeenz.) gekibbel o., twist m., dispuut o., kleine oneenigheid v.

Kämpeln, (*kämpelte, gekämpelt*) o. ww., m. *h.* kibbelen, kijven, twisten, schelden.

Kampf, (*-(e)s*, mv. *Kämpfe*) m. strijd, kamp, kampstrijd m., gevecht o.; *zum -e fordern, herausfordern*, uitdagen; *einen - mit jemn. wagen*, een kampstrijd

met iem. wagen; - *mit Lanzen*, steekspel o.; - *mit Fäusten*, vuistgevecht o.; (fig.) worsteling v.; *der letzte* -, doodstrijd m.; *es hat manchen - gekostet*, het heeft heel wat strijds, heel veel moeite gekost; *mit sich selbst in - gerathen*, met zich zelve(n) in tweestrijd komen; 2. (Prov.) (van visschen), kieuw. vischkieuw v

Kampf-arbeit, (*-en*) v. heete strijd m., inspanning v. van den strijd; *-begier(de)* v. strijdlust m., oorlogszuchtigheid v.

Kämpfen, (*kämpfte, gekämpft*) o. ww., m. *h.* strijden, vechten, kampen, Z. *bekämpfen; auf Leib und Leben*, of *auf Leben und Tod* -, vechten op leven en dood; (van herten), vechten, elk.stooten; (fig.) *mit dem Tode* -, worstelen; it. in doodsangst verkeeren, den doodstrijd strijden; *mit sich selbst* -, in strijd zijn, in tweestrijd zijn; 2. bedr. ww.(Dichtk.) *einen schweren Kampf* -, een zwaren strijd strijden, een hevigen strijd doorstaan.

Kämpfer, (*-s*, mv. *Kämpfer*) m. strijder, vechter m.; (in een kampspel), kampvechter, worstelaar m.; (o. Gesch.) kampvechter, athleet m.; (Ridd.) kampvechter, voorvechter, kampioen m.; 2. (Bouwk.) impost m.

Kampf-errungen, bijv. nw. door strijden of worstelen verkregen; *-fähig* bijv. nw. voor den strijd geschikt, strijdvaardig, effectief; —*e Truppen*, effectief; *-fertig* bijv. nw. strijdvaardig, gereed tot den strijd; *-gefährte, -genoss* m. strijdmakker, krijgsmakker, wapenbroeder m.; *-gefilde* o. slagveld, strijdveld o.; it. worstelperk o.; *-gehülfe* m. medehelper m. in den strijd; *-geprüft* bijv. nw., Z. *-gewohnt; -gesang* m. krijgsgezang o., strijdzang m., krijgslied o.; *-geschrei* o. oorlogskreet m., krijgsgeschreeuw o.; *-gesell* m., Z. *-gefährte; -getümmel* o. verwarring v., gewoel o. van den strijd, krijgsgewoel o.; *-gewohnt* bijv. nw. aan den strijd gewoon, beproefd in den strijd, gehard in den strijd; *-gierig* bijv. en b. krijgzuchtig, strijdlustig; *-hahn* m. voor het vechten afgerichte haan, kemphaan m.; (fig.) vechtersbaas, twistzoeker, onruststoker m.; (Nat. hist.) kemphaan, zeepauw m.; it. kemphaantje o. (eene slak); *-jugen* o. gevecht o. van wilde dieren; *-lust* v., Z. *-begier; -lustig* bijv. nw. strijdlustig, krijgszuchtig; *-ma(a)l* o. wonde v. in den strijd opgedaan, litteeken o.; *-platz* m. strijdplaats, kampplaats v.; it. renperk, worstelperk o.; *-preis* m. belooning v., palm, prijs m. der overwinning; *-recht* o. recht o. om te strijden, te vechten; 2. wet v. op het vechten, krijgswet v.; *-richter* m. rechter, scheidsrechter m. in den kampstrijd of over den kampstrijd; *-rosz* o. strijdros o.; *-schule* v. gymnastiekschool v.; *-schwert* o. strijdzwaard o.; *-spiel* o. kampspel, openbaar spel o.; (Ridd.) steekspel, tornooispel o.; *-übung* v. oefening v. in het vechten; *-wärtel* m., Z. *Grieswärtel; -weide* v. witte wilg, teenwilg m.; it. afgesloten weide v., met kreupelhout begroeide kamp m.; *-welle* v. kamrad o. van een molen.

Kampher, Kanal &, Z. *Campher &c.*

Kamphern, (*kampherte, gekampherl*) bedr. ww. kamferen, met kamfer bestrooien.

Kandel, (*-s*) m., z. m. (veroud.) wijnkan v.; (Volksk.) *bei - und Andel*, met Trijntje en Wijntje.

Kandel-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Pl.) Spaansche vlier, sering v., seringeboom m.; *-beere* v. meelbloem v., wilde wijngaard m.; *-blüthe* v. seringebloesem m.; *-wiede* v., Z. *-beere*; 2. kerseboom m.; it. trosje o. kersen; *-zucker* m. kandijsuiker v.

Kaneel, (*-s*) m., z. m. kaneel o., Z. *Zimmet.*

Kanele, (*-n*) v. wilg m., teen, garde v.

Kaninchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o. konijntje, konijn o.; *das Halbkaninchen*, Z. *-maus.*

Kaninchen-bau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. konijnenhol o., konijnenberg m.; *-behältniss* o. konijnenhok o.; *-berg* m. konijnenberg m.; *-eule* v. (Nat. hist.) gemeene grauwe of wouduil m.; *-fall* v. konijnenval v., konijnenstrik m.; *-garten* m., *-gehäge* o. grasperk, ingesloten plekje o. voor konijnen; *-grube* v., Z. *-bau; -haare* o. mv. konijnenhaar o.; *-hohl* o., *-höhle* v., *-hügel* m., Z. *-bau; -jagd* v. konijnenjacht, konijnenvangst v.; *-jäger* m. konijnenjager, konijnenvanger m.; 2. wezel v.; *-kasten* m. konijnenhok o.; *-maus* v. marmot, bergrat v., mormeldier o.; *-wärder* m. opzichter m. over eene konijnenfokkerij; *-weibchen* o. wijfje o. van het konijn; *-wiesel* o., Z. *-jäger* (2).

Kanker, (*-s*, mv. *Kanker*) m. (w. i. gebr.) spin v., spinnekop m.; 2. (aan bloemstengels), bederf o.; *-stein* m. (Nat. hist.) dier o. van het spinnengeslacht.

Kanne, (*-n*) v. kan, kruik v., pot m., Z. *Giesz-, Wasser-kanne*; it. glas o.; (Bergw.) kuipje, tobbetje o.; (Sm.) pijp v. aan den blaasbalg; 2. kan v., liter m. (maat).

Kannchen, Kännlein, o. (verkl.) kannetje, kruikje, kleine kan v.

Kannefas, o., Z. *Cannevass.*

Kannel, (*-s*) o., z. m., Z. *Cannel; -stein* m. kaneelkleurig erts o.

Kannen-birne, (*-n*) v., Z. *Würzbirne; -bürste* kannenborstel, glasborstel m.; *-deckel* m. deksel o. van eene kan; *-gieszer* m. tinnegieter m.; (fig.) *politischer* —, die zonder genoegzame kennis van zaken over staatkunde redeneert, politieke tinnegieter m.; *-gieszerei* v. (Scherts.) zonder behoorlijke kennis over staatkunde redeneeren.

Kannegieszern, (*kannegieszerte, gekannengieszert*) o. ww. (Scherts.) op bekrompen wijze over politiek redeneeren, tinnegieten.

Kannen-glück, (*-(e)s*) o., z. m. lesschen o. van den dorst; *-kraut* o. (Pl.) paardestaart m., schaafgras o.; *-masz* o. kannemaat v.; *-ohr* o. oor o. eener kan; *-plumpe* v. (Pl.) gele waterroos, zeeroos, zeebloem, plomp v.; *-träger* m. kannendrager m.; *-weise* bijw. bij de kan, bij kannen, kansgewijs; *-zinn* m. kannetin, tin o.

Kanon, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Canon.*

Kanonade, (*-n*) v. beschieting v. met kanon, kanonvuur o., kanonade v.

Kanone, (*-n*) v. kanon o., vuurmond m., stuk geschut o.; *gezogene* -, getrokken kanon; *mit -n beschieszen*, kanonneeren; (Unrw.) pijp, spil v. om de as; (Volksk.) rijlaars v.

Kanonen-ball, (*-ball(e)s*, mv. *-bälle*) m., Z. *-kugel; -baum* m. slangenboom, Surinaamsche vijgeboom m.; *-bereich* m. bereik o. van het geschut, van een kanon, Z. *-weite; -boot* o. kanonneerboot v.; *-bürste* v., Z. *-wischer; -donner* m. kanongebulder o.; *-erreich* m., Z. *-weite; -fest* bijv. en b. bomvrij; *-feuer* o. kanonvuur o., kanonnade v.; *-fieber* o. vrees v. om te vuren, angst m. voor het gevecht, lafheid v.; *-futter* o. (Krijgsw.) kanonvoering v.; *-gut* o. kanonbrons, kanonmetaal o.; *-he(e)rd* m., Z. *-wall; -keller* m. bomvrije kelder m., kazemat v.; *-kugel* v. kanonskogel m.; *-ladung* v. kanonlading, kardoes v.; *-lauf* m. loop m. van het kanon; *-löffel* m. kardoeskoker, laadlepel m.; *-metall* o., Z. *-gut; -pferch* m. artilleriepark o.; *-pulver* o. buskruit o.; *-rohr* o. kanonbuis v.; *-schiff* o. schip o. dat kanonnen aan boord heeft; it. Z. *-boot; -schlag* m. lont v.; *-schuss* m. kanonschot o.; *einen* — *weit*, een kanonschot verwijderd; —*weite* v. geschutswijdte v.; *-speise* v., Z. *-gut* v.; *-stiefel* m. rijlaars v., kurassiersstevel m.; *-wall* m. batterij v.; *-weite* v., Z. —*schussweite; -wischer* m. kanonwisch v.

Kanonier, (*-s*, mv. *-e* of *Kanonierer*) m. kanonnier, geschutsoldaat m.

Kanonieren, kanonen, (*kanonierte, kanoniert* of *kanonte, gekanont*) o. ww., m. *h.* kanonschoten wisselen, met het kanon schieten, kanonneeren.

Kanonier-kammer, (*-n*) v. (Zeew.) kruitkamer v.; *-schluppe* v., Z. *Kanoneerboot.*

Kanonweite, v. afstand m. van een kanonschot, dracht v. van een kanon, kanonwijdte, geschutswijdte v.

Kant-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. kalvijnappel m.; *-beitel* m. kantbeitel m.; *-birne* v., Z. *Würzbirne.*

Käntchen, o. (verkl.) kantje, hoekje o., Z. *Kante.*

Kante, (*-n*) v. kant, rand m., scherpe zijde v., hoek m.; (van een steen), kant m.; *die scharfen -en eines Steines abschlagen*, de scherpe kanten m. mv.; 2. boord, zoom m.; (Modeh.) kant, franje, blonde v.; (Zeew.) kust v., strand o., oever m.

Kanteln, (*kantelte, gekantelt*) bedr. ww., Z. *kanten* (2).

Kanten, (*kantete, gekantet*) bedr. ww. *einen Stein* -, afkanten, kantig maken; it. kantelen, rollen; *ein Fass* -, op zijn kant zetten; 2. kantelen, omkantelen, op den kant zetten; (Juw.) in ruitjes slijpen.

Kanten-brett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. keukenrek o. voor potten en ander gereedschap; *-kleid* o. kanten kleed o.,kanten doek m.; *-kraut* o. waterden m.; *-nadel* v. kantnaald; *-saum* m.(Wapenk.) smalle kartelrand m.; *-seite* v. kantzijde v.; *-tuch* o. zakdoek m. met een rand; it. kanten (zak)doek m.; *-zwirn* m. kantgaren o.

Kanthaken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. zethaak, dreghaak m.: *-horn* o. (Nat. hist.) Braziliaansche zijdestaart m.

Kantharide, (*-n*) v. Spaansche vlieg, trekpleister, cantharide v.

Kantig, (*-er, -st*) bijv. nw. kantig, hoekig, met kanten, scherp, puntig; *-behauen*, kantrechten; *-e Frucht*, hoekig; *-e Gestalt*, hoekig.

Kant-ring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Timm.) groote ijzeren ring m. met een haak om met een hefboom balken om te keeren; *-reltig* m. gewone ramenas v.; *-schuh* m. knoet m., hondenzweep v.; *-zucker* m. kandijsuiker v.

Kanzel, (*-n*) v. kansel, redenaarsstoel, preekstoel m., preekgestoelte o.; it. leerstoel, stand m. der godgeleerden; *die - betreten*, het spreekgestoelte betreden, op den preekstoel komen, den kansel betreden; *von der - verkündigen*, van den kansel bekend maken, afkondigen.

Kanzel-andacht, (*-en*) v. preek v. over een godsdienstig onderwerp, predikatie v.; *-beredsamkeit* v. kanselwelsprekendheid v.; 2. talent o. van preken.

Känzelchen. o. (verkl.) kleine kansel m., preekstoeltje o., Z. *Kanzel.*

Kanzel-deckel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. klankbord o. van een preekstoel.

Kanzelei, Kanzlei, (*-en*)v.kanselarij, zitplaats v. van het gerechtshof; 2. kanselarij v., gerechtshof o.; 3. kanselarij v., kantoor, bureau o., ministerie o.; *- der auswärtigen Angelegenheiten*, ministerie o. van buitenlandsche zaken.

Kanzel-geschwätz, (*-es*) o., z. m. zedepreken, gebabbel o. van een predikant; *-himmel, -hut* m., Z. *-deckel.*

Kanz(e)list, (*-en*) mv. *-en*) m. schrijver, ambtenaar m. bij de kanselarij.

Kanzellei, (*-en*) v., Z. *Kanz(e)lei.*

Kanz(el)lei-amt, (*-amt(e)s*,mv. *-ämter*) o. kanselarij v., Z. *Kanzelei* (3); *-archiv* o. archief o. van de kanselarij; *-archivar* m. archivaris m. der kanselarij; *-beamter* m. ambtenaar m. bij de kanselarij; *-bote* m. bode m. bij de kanselarij; *-buchstabe* m. groote letter v., naar eene drukletter gelijkende; *-decret* o. decreet, besluit o. van de kanselarij; *-diener* m. bediende m. bij de kanselarij; *-dinte* v. kanselarijinkt m.; *-direktor* m. directeur m., hoofd o. van de kanselarij; *-federspulen* v. mv. kanselarijpennen v.mv.; *-gebühr* v.schrijfloonen o.mv.,onkostenv.mv. van de kanselarij, griffiekosten v.mv.; *-gefälle* o.mv.,Z.*-gebühr*;*-geist* m.kanselarijgeest m.; *-gericht* o. kanselarijgerecht o.; *-gerichtshof* m. hof, gerechtshof o. van de kanselarij; *-gut* o. goed o. dat uit eene kanselarij voortspruit; *-herrschaft* v. ambtsheerschappij, willekeurige heerschappij v. van de kanselarij; *-lehen* o. kanselarijleen o.; *-mäszig* bijv. en b. aan de kanselarij eigen, volgens de kanselarij; *—es Schreiben*, schrijven o., brief m. in kanselarijstijl; *-oblaten* v. mv. beste ouwels v. mv.; *-papier* o. best schrijfpapier, kanselarijpapier o.; *-posen* v. mv. beste schrijfpennen; *-rath* m. raadsheer m. bij de kanselarij; *-register* o. register o. van de kanselarij; *-registratur* v. griffie v.van de kanselarij; *-sass* m. onderdaan m. van een kanselarijgerecht; *-säszig* bijv. en b. onderdanig, onderhoorig aan een kanselarijgerecht; *-schreiben* o. schrijven o., brief m., order v. van de kanselarij; *-schreiber* m., Z. *Kanzellist*; *-schrift* v. kanselarijschrift, groot schrift o., groote letters v. mv.; *-siegel* o. kanselarijzegel o.; *-styl* m. kanselarijstijl; it. stadhuisstijl m.; *-verwalter* m. bestuurder, directeur m. eener kanselarij; *-verwandter* m., Z. *-beamter.*

Kanzellied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. vers, gezang o., dat men zingt vóór de preek.

Kanzelliren, (*kanzellirte, kanzellirt*) bedr. ww. doorhalen, voor nietig verklaren.

Kanz(el)list, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Kanzelist.*

Kanzelmäszig, bijv. en b. preekstoelachtig, preekachtig.

Kanzeln, (*kanzelte, gekanzelt*) bedr. en o. ww., Z. *abkanzeln.*

Kanzel-pult, (*-es*, mv. *-e*) o. kansellessenaar, lessenaar m. op den preekstoel; *-rede* v. kanselrede, predikatie, preek v.; *-redner* m. kanselredenaar m.; *-sprache* v. kanseltaal v.; (fig.) prekerige taal v.; *-sprung* m. afkondiging v. van de huwelijksgeboden; *-ton* m. preektoon m.; *im —e sprechen*, preken; *-tuch* o. kanseldoek m.; *-uhr* v. wateruurwerk, kanseluurwerk o.; *-vertrag* m. uitspraak v. van den kansel.

Kanzler, (*-s*, mv. *Kanzler*)m., **-in,** (*-nen*) v. kanselier m., kanseliersvrouw v.; *-stelle, -würde* v. waardigheid v., post m., ambt o. van kanselier.

Kaolin, (*-s*) o., z. m. (Delfst.) Chineesche porseleinaarde v., kaolin o.

Kap, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Cap*; 2. Z. *Caporei*; (Zeew.) ezelshoofd o.

Kapaun, (*-s*, mv. *-e*) m. kapoen, kapuin o.,gesneden haan m.ter vetmesting; (fig.) gesnedene, ontmande, gelubde, castraat m.

Kapaunen, (*kapaunte, gekapaunt*) bedr. ww. kapoenen, snijden, lubben, castreeren, jonge haantjes snijden.

Kapaunen-brühe,v.bouillon m. van kapoenen, kapoenbouillon m.; *-brust* v. kapoeneborst v.; *-haut* v. (Handsch.) kapoenevel,dun schapenleder o.; *-pein* m. maagsteen m. van oude kapoenen.

Käpe, (*-n*) v. (Zeew.) *das Schiff hält gut -*, zeilt goed bij den wind.

Kaper, (*-n*) v. (Pl., Kookk.) kapperstruik, kapper m.; *wilde -*, wilde of valsche kapperstruik m.; *deutsche -*, watergoudsbloem v.

Kapern-brühe, v. kappersaus v.; *-gewächse* o. mv. (Pl.) kapperstruiken m. mv.; *-rinde* v. kapperbast, bast m.,schors v. van den kapperboom; *-strauch* m.kapperstruik, kapperboom m.; *-tunke* v., Z. *-brühe.*

Kapiniren, (*kapinirte, kapinirt*) bedr. ww., Z. *kapaunen.*

Kapnomantie, v., z. m. waarzeggerij v., waarzeggen o. uit den rook.

Kaponiren, (*kaponirte, kaponirt*) bedr. ww., Z. *kapaunen.*

Käppchen, o. (verkl.) kapje, kalotje o., Z. *Kappe;* (Pl.) wandluizenkruid, maagdenkruid o.; 2. papenhout, kardinaalshout o.

Kappe, (*-n*) v. (van een oven), kap v., mantel m.; (boven eene rij palen), bintbalk m., kap v., zadel m.; (van een dijk), rug, kam m.; (Scheik.) (van een retort), deksel o., kap v.; (Naai.) (in kousen), hiel m.; (Schoenm.) (op schoenen), neusleder o.; (van een dissel), beslag o.; (van een geweer); kolfplaat v.; (Vest.) bedekking v.; (Art.) kapje o., kap v. op het zundgat van een kanon; (aan schoorsteenen), kap v.; (Rijk.) kap v., kaproen v., deel van het mondstuk, dat den stangstoot omvat; (van bloemen), kapje o.; (aan koren), dopje, graanhulsel o.; (van vogels), kap v.; 2. kap v.; *Mante, mit einer -*, mantel m. met eene kap! kapmantel m.; (van monniken),monnikskap v.; (van vrouwen), kap, kaper v., hoofdsluier m.; (Kleerm.) bekleedsel o., overtrek m., kieltje, buisje o.; 3. hoofddeksel o., pet, muts, kap v., Z. *Regenkappe;* 4. (Nat. hist.) bastaardmossel v.; (Spr.) *-n machen keine Mönche*, het kleed maakt den man niet;*gleiche Brüder gleiche -n*, gelijke monniken, gelijke kappen;*jemn. eine -zuschneiden*,iem. iets betaald zetten.

Käppeln, (*käppelte, gekäppelt*)bedr. ww., Z. *kappen.*

Kappen, (*kappte, gekappt*) bedr. ww. *Strümpfe, Stiefel -*, een hiel aanzetten; (Jachtw.) *den Falken -*, de kap opzetten; (gemeenz.) *jem. -*, kapittelen, doorhalen, hevig beknorren, berispen,den mantel vegen; 2. *Bäume -*, kappen, hakken, toppen; (Zeew.) *den Mast, das Ankertau & -*, kappen, afhakken, lossnijden; 3. *jem. -*, snijden, ontmannen,castreeren; *Hähne -*, kapoenen; *gekappte Henne*, getreden hen v.; II. wed. ww. *sich -.* (gemeenz.) twisten, kijven; it. eene kap & opzetten, zich van eene kap & voorzien; (van den haan), treden.

Kappen-blätterig. bijv. nw.met kapvormige bladeren; *-blume* v. kapbloem v.; *-eisen* o. (Bergw.) ijzeren beslag o., hoepel m.; *-förmig* bijv. en b. kapvormig; *-gras* o. onkruid o.; *-hütlein* o. wilde Turksche lelie, berglelie v.; *-macher* m. pettenmaker, mutsenmaker m.; *-mantel* m. kapmantel m.; *-mohn* m. (Pl.) helmbloem v., duivekervel v.; *-mönch* m. kapucijner monnik, Franciscaner monnik m.; *-mundstück* o. kaproen v., mondstuk o.; *-muskel* m. (Ontlk.) kapspier v.; *-nonne* v. kapucijner non v., Francisca-

ner non v.; it. Z. *-taube; -pfeffer* m. Guineesche peper v.; *-robbe* v. (Nat. hist.) kaprob m.; *-stein* m. versteend boorschelpdier o.; *-stempel* m. kapstempel m.; *-stock* m. houten scheen v. om de gebarsten suikerbrooden bijeen te houden; *-sturz* m. dijkbreuk, doorbraak v. van een dijk of weg; *-taube* v. kapduif, witte non v.; *-taucher* m. kuifduiker m. uit Virginië; *-wurm* m. (Gen.) darmworm m.

Kapper, (*-s*, mv. *Kapper*) m. (bij de walvischvaarders uit Groenland), speksnijder m.

Kapp-fenster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. dakvenster o.; *-gut* o. ruw geslepen diamanten m. mv., *-hahn* m., Z. *Kapaun*; it. (gemeenz.) booze haan m.; *-huhn* o. kapoen o., jong gesneden en gemest hoen o.

Kapp-hühnerhof, (*-hof(e)s*, mv. *-höfe*) m. plaats v. om hoenders vet te mesten.

Kappi, (*-s*, mv. *-s*) o. (Krijgsw.) soldatenmuts, kepi v.

Kappis, (onb.) of **-kraut,** o. kabuiskool v., Z. *Kopfkohl.*

Kapp-kragen, (*-gens*, mv. *-gen*) m. kapkraag v.; 2. kapucijner m.; *-laken* m. kaplaken o.; *-loch* o., Z. *-fenster; -messer* o. snoeimes o.; *-naht* v. ingeslagen naad m.; *-rock* m. van achter toegenaaide rok m. voor kinderen; *-same* m. zaad o. van kabuiskool; *-stürzung* v., Z. *Kappensturz; -taube* v. Z. *Kappentaube; -weide* v. dikwijls gehakte wilg m.; *-zaum* m. neusnijper m.; *-ziegel* m. kaptegel m.

Kapsel, (*-n*) v. (verkl. *Kapselchen*) o. blikken bus, botaniseertrommel v., doosje, buisje o., scheede v., scheetje o.; (Pl.) zaadhuisje o.; (Ontlk.) omgevend vlies o., beurs, blaas v.

Kapsel-artig, bijv. en b. wat tot een koker, zaaddoos, hulsel, buisje, scheede & behoort, zaadhuisachtig, vliesachtig; *-band* o. (Ontlk.) gewrichtsband, band m. van den bovenarm, het sleutelbeen; *-barometer* m. barometer m. met vergaderbakje o.; *-beere* v. beursvrucht v.; *-kunst* v. (Waterb.) zuigpomp, perspomp v.; *-staar* m. (Oogh.) staar v. met een vlies; *-tragend* bijv. nw. eene zaaddoos hebbende; *— e Pflanzen*, zaaddoos dragende planten v. mv.

Kapsen, (*kapste, gekapst*) bedr. ww. kapen, wegnemen, stelen.

Kapsperling, (*-e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Capsperling.*

Kaput, bijv. en b. (Sp.) *er macht -*, haalt al de slagen; *- werden*, geen slag halen; (fig.) kapot, gebroken, aan stukken, verbrijzeld; it. vermoeid, afgemat, lijdende, dood.

Kapwein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Kaapsche wijn m.

Kar, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Prov.) kerf, groeve, kist v.; 2. korf, schotel m.; it. korenmaat, melkmaat v.

Karacke, (*-n*) v. (Zeew.) karak, kraak v., Portugeesch vrachtschip o.

Karat, (*-s*, mv. *-e*) o. (Goudsm.) karaat o.; *-gewicht* o. karaatgewicht, klein goudsmidsgewicht o.

Karatig, karätig, bijv. en b. karaathoudend, karaten bevattende; *achtzehn -es Gold*, 18 karaatsch goud, goud o. van 18 karaten.

Karatirung, (*-en*) v. vermenging v. van goud met zilver, koper of zilver en koper.

Karatur, v., z. m. (Scheik.) alliage o., vermenging v. van goud en vuur.

Karausche. (*-n*) v. steenkarper m., Z. *Strandkarausche.*

Karauschen-fisch, -karpfen, m. basterdkarper m.; *-wurm* m. kieuwworm m.

Karavane of **Karawane,** (*-n*) v. karavaan v., gezelschap o. reizende kooplieden, reisgezelschap o., pelgrimstrein m.

Karavanserei of **Karawanserei,** (*-en*) v. karavaanverblijf o., herberg v. voor eene karavaan, karavanserij v.

Karbatsche, (*-n*) v. karwats, rijzweep v.

Karbatschbauer, (*-n*, mv. *-n*) m. boer m. met een ellendig mandenwagentje o.

Karbatschen, (*karbatschte, gekarbatschet*) bedr. ww. *jem. -*, met de zweep slaan; (fig.) rossen, drillen.

Karbe, (*-n*) v. karwei v., witte kommijn m.; *-kraut* o., Z. *Schafgarbe.*

Karbukel, (*-s*, mv. *Karbimkel*) m., Z. *Carbunkel.*

Karch, (*-(e)s*, mv. *Kärche*) m. lange kar v., bierwagen, rolwagen m.

Karcheln, (*karchelte, gekarchelt*) o. ww. reutelen, snorken.

Karcher, (*-s*, mv. *Karcher*) m. voerman, karreman m.

Kardamome, (*-n*) v. (Pl.) kardemon v.; *grosze -*, Guineesche peper v.

Kardätsche, (*-n*) v. roskam m.; 2. (Man.) kaarde v.

Kardätschen, (*kardätschte, gekardätschet*) bedr. ww. roskammen; *Wolle -*, kaarden.

Kardätschen-draht, (*-draht(e)s*, mv. *-drähte*) m. kaarddraad, ijzerdraad o. om kaarden te maken; *-futter* o. kaardbeslag o.; *-haken* m. kaardhaak m.; *-leder* o. kaardleder o.; *-macher* m. kaardenmaker m.; *-tisch* m. kaardtafel, kaardbank v.

Kardätscher, (*-s*, mv. *Kardätscher*) m., **-in,** (*-nen*) v. kaardenmaker, wolkaarder m., kaardster v.

Karde, (*-n*) v. (Pl.) Z. *-distel; spanische -*, Spaansche artisjok v.; 2. (Lakenb.) kaarde v.

Kardeel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) boegseerlijn, treklijn v., kardeel o.; *-block* m. kardeelblok o.

Kardeele, (*-n*) v. traanvat o.

Karden-ausstecher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. kaardkam m.; *-distel* v. distel, weversdistel v.; *-kreuzholz* o. kaardhout o.; *-räumer* m. wolkaarder, lakenrouwer m.; *-setzer* m. kaardenzetter m.

Kardone, (*-n*) v. Spaansche artisjok v.

Karduse, (*-n*) v. kardoes m., stukpatroon o.; it. *- of -nkiste* v. (Zeew.) patroonkist v.

Karechel, (*-n*) v. (Nat. hist.) zwarte kraai v.

Karfangel, (*-angels*) m., z. m. (in koren), roest m.

Karfunkel, (*-s*, mv. *Karfunkel*) m., Z. *Carbunkel.*

Karg, (*-er, -st*) bijv. en b. karig, zuinig, al te spaarzaam, inhalig, gierig, vrekkig, schriel; (fig.) *- an Worten*, karig in woorden, niet veel sprekend; *-es Lob*, magere, geringe lof; *-e Beschreibung*, magere, onbeduidend, niet veel beteekenend.

Kargen, (*kargte, gekargt*) o. ww., m. *h.* karig, spaarzaam, zuinig, gierig, vrekkig zijn, sober leven.

Karger, (*-s*, mv. *Karger*) m. hij die sober leeft, karig, zuinig, spaarzaam is, gierigaard m.

Kargheit, v., z. m. karigheid schrielheid, zuinigheid, vrekkigheid, gierigheid v.

Kärglich, (*-er, -st*) bijw. *- leben*, sober, karig, schriel, zuinig, behoeftig, armoedig, kommerlijk; 2. bijv. en b. een weinig karig, zuinig, sober; *-e Mahlzeit*, sober; *-keit* v., Z. *Kargheit.*

Karls-kirsche, (*-n*) v. kornoelje v.; *-vogel* m. blauwkeeltje o., Zweedsche nachtegaal m., *-zepter* m. luiskruid o.

Karmelit(er), &. Z. *Carmelit &.*

Karmusz, (*-es*, mv. *-e*) m. (in appelen), klokhuis o.

Karniesz, (*-es*, mv. *-e*), (verkl. *Karnieszchen*) o. (Bouwk.) kornis, kroonlijst v.; (Art.) laatband m. van den stootbodem; 3. (Meub.) holle lijst v.

Karniesz-blei, (*-es*) o., z. m. (Glaz.) kornislood o.; *-eisen* o., Z. *-hobel; -gesimse* o. (Bouwk.) van een architraaf voorziene kornis o.; *-hobel* m. (Meub.) ploegschaaf, lijstschaaf, hieloief o.; *-löthbrett* o. (Glaz.) smeltplank, soldeerplank v.; *-säge* v. (Glaz.) loodzaag v.; *-schraube* v. kornisschroef v.; *-stahl* m. (Draai.) ronde, holle beitel m., guds v.

Karniffelmeiszel, (*-szels*, mv. *-szel*) m. blikslagersbeitel m.

Karniffe(l)n, (*karniff(el)te, gekarniff(el)t*) bedr. ww. knijpen, karnuffelen, knuffelen, kneukelen, op de kneukels slaan; 2. o. ww. kaartspelen met 48 kaarten.

Karniffelspiel, (*-es*, mv. *-e*) o. kaartspel o. met 48 kaarten.

Karnikel, (*-s*, mv. *Karnikel*) o., Z. *Kaninchen.*

Karnmilch, v., z. m. karnemelk, gekarnde melk v.

Karoline, (*-n*) v. (Bilg.) karambolespel o.

Karpei, v., Z. *Karpie.*

Karpfchen, (verkl.) o. karpertje o., kleine jonge karper m.

Karpfen, (*-s*, mv. *Karpfen*) m. karper, karpervisch m; *kleiner, junger -*, Z. *Karpfchen*; 2. mv. visschen m. mv. van het karpergeslacht.

Karpfen-(be)hälter, (*-lers*, mv. *-ter*) m. karperkaar v., karpervijver m.;

-*brut* v. jonge, minder dan éénjarige karpers m. mv.; -*karausche* v., Z. *Karausche;* -*könig* m. karperkoning m.; -*kraut* o. duizendblad o., Z. *Schafgarbe;* -*maul* o., -*schnauze* v. karperbek m.; -*satz* m., Z. -*brut;* -*sprung* m. karpersprong m.; -*stein* karpersteen m.; -*teich,* -*weiher* m. karpervijver m.; -*zunge* v. (Slot.) pinnetje, stiftje o.

Karphologie, v. plukken o. aan de dekens (van waanzinnigen).

Karpie, v., z. m. pluksel o., wiek v., uitgerafeld linnen o.; -*bäuschlein* o. prop v. van pluksel; -*schraube* v. (Heelk.) hersenbalk m.; -*wälger* m. (Heelk.) wiek, plukselvlecht v.

Karpiren, (*karpirte, karpirt*) bedr. ww. bedillen, bespotten, hekelen.

Karpolit(h), (-*en,* mv. -*en*) m. (Nat. hist.) versteende karper, karpersteen m.

Karpologie, v., z. m. vruchtenleer v.

Karre, (-*n*) v. kruiwagen m., kar, vuilnskar, stortkar v.; (Ger.) *zur - verurtheilen,* tot kruiwagenstraf, dwangarbeid veroordeelen; 2. draagbaar v. op rollen; 3. (Bergw.) kar, karvol v.

Karren, (*karrte, gekarrt*) o. ww., m. *h.* den kruiwagen trekken; (Ger.) dwangarbeid verrichten, tot kruiwagenstraf veroordeeld zijn; 2. (gemeenz., i. k. bet.) langzaam voortgaan, voortsukkelen; II. bedr. ww. op den kruiwagen of de kar vervoeren.

Karren, (-*s,* mv. *Karren*) m., Z. *Karre;* 2. kar, handkar v.; (fig.) *an einem schweren - ziehen,* eene moeielijke taak te vervullen hebben; (Landb.) ploegbankje o., ploegstok m.; (Goudsl.) mes o. om de goudblaadjes vierkant te snijden; (Boekdr.) slede, kar v.

Karren-baum, (-*baum(e)s,* mv. -*bäume*) m. lemoen o.; -*bauer* m., Z. *Karrner;* -*büchse* v. ganzenroer o.; 2. (Art.) orgelgeschut o.; -*führer* m., Z. *Kärrner;* -*gabel* v. langboom m.; -*gaul* m. karrepaard o., knol m.; -*gefangener* m. tot den kruiwagen veroordeelde, galeiboef m.; -*gestell* o. karrebak m.; -*kasten* m. persslede v.; -*lade* kar v.; -*kohle* v. karkolen v. mv.; -*lader* m. karrelader m.; -*läufer* m. (Bergw.) kruier m.; -*macher* m. karrenmaker, kruiwagenmaker m.; -*nagel* m. karrenagel, karrespijker m.; -*rad* o. rad, wiel o. eener kar, karrewiel, kruiwagenwiel o.; -*salbe* v. wagensmeer o.; -*schieber* m. kruier m.; -*schienen* v. mv. (Boekdr.) ladeschenen v. mv.; -*seil* o. karretouw o.; -*steg* m. (Bergw.) ijzeren kruiwagenband m.; -*strafe* v. kruiwagenstraf, galeistraf, vestingstraf v.; -*sträfling* m., Z. -*gefangener;* -*tuch* o. wagenkleed, dekkleed o. op een kruiwagen &; -*wagen* m. kruiwagen, handwagen m.; -*zapfen* m. mv. kruiwagentap m.

Karrhaken, (-*s,* mv. *Karrhaken*) m. (Landb.) hak v. op rollen.

Kärrner, (-*s,* mv. *Kärrner*) m. karreman, voerman, kruier m.

Karst. (-*es,* mv. -*e*) m. hak v., houweel o.; (Mijnw.) breekijzer o.

Karsten, (*karstete, gekarstet*) bedr. ww. houwen, hakken, met het houweel bewerken.

Karsumpel, (-*s*) m., z. m. (Volkst.) jan en alleman.

Kartätsche, (-*n*) v. kartets v., geweerpatroon v.

Kartätschen, (*kartätschte, gekartätschet*) o. ww. met kartetsen schieten.

Kartätschen-büchse, (-*n*) v. kartetskoker, kardoeskoker m.; -*fasser* m. kardoeskoker m.; -*feuer* o. kartetsvuur o.; -*futter(al)* o., Z. -*fasser;* -*hülse* v. kardoeskoker m.; -*kasten* m. pandeksel o.; -*kugel* v. kardoeskogel m.; -*schuss* m. kartetsschot o.; -*zieher* m. laadlepel m.

Kartaune, (-*n*) v. (Art.) grof geschut, zwaar geschut o.; *ganze -,* achtenveertigponder m.; *halbe -,* vierentwintig ponder m.; 2. kartonnen, bordpapieren doos v.; -*npulver* o. buskruit o.

Karte, (-*n*) v. (Sp.) kaart, speelkaart v.; -*n spielen,* kaartspelen; *ein Spiel -n,* spel o. kaarten; *die -n mischen,* de kaart (door)schudden; *die -n abheben,* afnemen; *die -n geben,* geven, kaart geven; *die - vergeben,* vergeven; *auf seine - passen,* op zijne kaart passen; *eine - umschlagen, aufdecken,* omslaan, blootleggen; *-n, auf die man hält,* handkaarten; *-n, die nach dem Geben übrig bleiben,* stokkaarten v. mv.; *er liebt die -n,* hij houdt veel van kaartspelen; *-n legen, schlagen,* de kaart leggen, uit de kaart waarzeggen; (Spr.) *jemn. in die - sehen,* iem. in de kaart kijken; (fig.) iems. plan doorgronden; 2. landkaart, zeekaart, adreskaart, spijskaart, balkaart v.; (fig.) *eine abgelegte -,* eene afgedane zaak; *aus einer - spielen,* gemeene zaak maken; *eine abgeredete -,* een afgesproken werk; 3. (Gesch. van E.) *die grosze -,* charter o., grondwet, oorkonde v., (Hand.) kaartpapier, staalboek o., Z. *Muster;* (fig.) *eine angelegte -,* een overlegd, beraamd plan o., doorgestoken kaart v.

Kartel, (-*s,* mv. *Kartel*) o., Z. *Cartel;* -*schiff* o., Z. *Cartelschiff.*

Karten, (*kartete, gekartet*) o. ww., m. *h.* kaarten, kaartspelen; 2. de kaarten schudden; II. bedr. ww. (fig.) *ein Spiel, etw. mit einander -,* beramen, overleggen, samenspannen.

Karten-besuch, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. bezoek o., visite v. door middel van een kaartje; -*bild* o. figuur v. op de kaart; 2. leelijk portret o.; -*blatt* o. kaart v., kaarteblad o.; -*geben* o. (Sp.) kaart geven o.; -*geld* o. speelgeld o.; 2. betaling v. voor het spel, inzet, pot m.; 3. *das - geben,* betalen; -*haus,* -*häuschen,* o. kaartenhuis, kaartenhuisje o.; -*könig* m. heer, koning m. in het kaartspel; (fig.) papieren, nietige koning m.; -*kunst* v. kunst v. om kaart te spelen; -*künste* v. mv. kunsten v. mv. met de kaart; -*künstler* m. goochelaar, kunstenaar m. met de kaart; -*kunststück* o. kunstje o. met de kaart; -*macher* m. kaartenmaker m.; -*macherei* v. kaartenfabriek v.; -*maler* m. kaartenkleurder m.; -*malerei* v., z. m. kaarten kleuren o.; (Schild.) kladschilderen o.; -*männchen* o. kaarten mannetje, papieren mannetje o.; -*papier* o. kaartenpapier, karton o.; -*presse* v. kaartenpers v.; -*sammlung* m. verzameling v. van (land) kaarten; -*schlag* m. (van een goochelaar), volte v.; -*schläger,* —*in* waarzegger m., waarzegster v. uit de kaart; -*spiel* o. kaartspel o.; -*spielen* o. kaartspelen o.; -*spieler* m. kaartspeler m.; -*stamm* m. pot, inzet m. bij het kaartspel; -*stecher* m. graveur m. van landschappen, kaarten; -*stempel* m. kaartenstempel m.; 2. stempel m. van de kaart; 3. stempelen o. der kaarten.

Karthäune, v., Z. *Kartaune.*

Kartoffel, (-*n*) v. aardappel m.

Kartoffel-acker, (-*ackers,* mv. -*äcker*) m., Z. -*boden;* 2. aardappelenveld o.; -(*an*)*bau* m. aardappelenteelt v.; -*boden* m. voor de aardappelenteelt geschikte grond m.; -*branntwein* m. brandewijn m. uit aardappelen gestookt; -*brod* o. aardappelenbrood o.; -*ernte* v. aardappelenoogst v.; 2. rooien o. der aardappelen, rooitijd m.; 3. gerooide aardappelen m. mv.; -*feld* o., Z. -*acker;* -*grube* v. aardappelenkuil m.; -*fusel* m., Z. -*branntwein;* -*klosz* m. (Kookk.) aardappelbol m.; -*kraut* o. aardappelstengels m. mv., aardappelloof o.; -*mehl* o. aardappelmeel o.; -*nase* v. (gemeenz.) stompe, roode neus m.; -*pflanze* v. aardappelplant v., aardappelstruik m.; -*pflug* m. aardappelploeg m.; -*salat* m. aardappelsalade v.

Karve, (-*n*) v., Z. *Karbe.*

Karvielwerk, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) o. karviel m., karvielwerk o.; (Zeew.) *mit - aufbusen,* met karvielwerk opboeren.

Käs, (-*es,* mv. -*e*) m. (Pap.) paardenharen raam o.

Käschen, Käslein, o. (verkl.) kaasje o., kleine kaas v.

Käse, (-*s,* mv. *Käse*) m. gestremde melk v., kaas v., kaasje o.; *Schweizer, Holländer* -, Zwitsersche, Hollandsche kaas; *Texel* -, Texelsche kaas; *grüner* -, groene kaas, Z. *Kräuter* -, *Kuh* -, *Schafkäse;* 2. (fig.) (van eene artisjok), stoel m., vleezig gedeelte o.; it. Z. -*kohl;* 3. Z. *Augenbutter;* 4. (bij kinderen) een hoopje zand met een vingerhoed gevormd; 5. kluit m. aarde aan de wortels, b.v. van een omgewaaiden boom.

Käse-artig, -ähnlich, bijv. nw. kaasachtig, naar kaas gelijkend; -*baum* m. kaasboom m.; -*blume* v. windbloem v., keukenkruid o.; -*bohrer* m. kaasboor v., kaassteker m.; -*brecher* m. houten kaasmes o.; -*bude* v. kaaswinkel, kaashandel m.; -*butter* v. kaasboter v.; -*degen* m., Z. -*brecher;* -*fladen* m., Z. -*kuchen;* -*form* v. vorm m. van eene kaas; 2. kaasvorm m.; -*förmig* bijv. nw. kaasvormig, in den vorm eener kaas; -*frau* v. kaasvrouw v., kaasverkoopster v.; -*gaden* m. kaashuis o., kaaszolder m.; -*gebackenes* o. kaasgebak o.; -*geld* o. kaasgeld, geld o. voor of van de kaas; -*gülte* v. kaasbelasting v.; -*handel* m. kaashandel m.; -*händler,* —*in,* kaashandelaar m., kaashande-

laarster v., koopman m., koopvrouw v. in kaas; *-haus* o. kaashuis o.; *-höke, -horde, -hurde* v. kaaskorf, korf m. om kaas te drogen; *-höker, -krämer* m. kaaskramer m., Z. *-händler; -hütsche* v. (gemeenz.) draagbare slede v.; *-hütte* v. kaashut, vetweiderswoning v.; *-kammer* v. kaaskamer v.; (Zeew.) kaashok o.; *-kitt* m. pottenbakkersdeeg o.; *-kohl* m. bloemkool v.; *-korb* m. kaasmand v., kaaskorf m.; *-kram* m., Z. *-händler; -kraut* o. boonenkruid o.; *-kuchen* m. kaaskoek m., kaastaartje o.; *-lab* o. kaasleb v.; *-laden* m. kaaswinkel m.; *-lager* o. kaaspakhuis o.; *-leim* m. kaaslijm v.; *-made* v. kaasworm m., mijt v.; *-markt* m. kaasmarkt v.; *-meise* v. blauwe mees, kaasmees v.; *-mettel* v. afschraapsel o. van de kaaskorst; *-miethe, -milbe* v. kaasmijt v., kaasworm m.; *-milch, -molken* v. kaaswei v.; *-motte* v., Z. *-made; -mutter* v. kaasmaakster v.

Käsen, (*käste, gekäst*) o. ww., m. *h.* it. wed. ww. *sich* -, verkazen, stollen, stremmen, tot kaas worden, den kaasvorm aannemen; 2. bedr. ww. doen stollen; it. kaas maken.

Käse-napf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kaaspot m.; 2. Z. *-form; irdener — mit Löchern*, aarden potje of biezen korfje o. om de kaas te doen uitdruipen; *-oxyd* o. (Scheik.) kaasachtig oxyde o.; *-pappel* v. (Pl.) kleine maluwe v.; *-presse* v., *-presser* m. kaaspers v.; *-rinde* v. kaaskorst v.; *-sauer* bijv. nw. (Scheik.) — *es Salz*, kaaszuur zout o.; *-säure* v. kaaszuur o.; *-stecher* m., Z. *-bohrer; -stein* m. ruwe diamant m.

Käse-topf, (*-topf(e)s*, mv. *-töpfe*) m. kaaspot m.; *-tute* v. (Nat. hist.) toot v., kaasvormig schelpdier o., bombax ceiba; *-wasser* o. kaaswei v., kaaswater o.; *-wurm* m., Z. *-made; -wochen* v. mv. wittebroodsweken v. mv.; *-zins* m., Z. *-gülte.*

Käsicht, bijv. en b. kaasachtig; (fig.) *- aussehen*, er naar, bleek uitzien.

Käsig, bijv. en b. kaasachtig, kazig, kaas bevattend.

Kaspar, (*-s*, mv. *-n*) m. (Nat. hist.) wachtelkoning m.

Kasperle, (*-n*, mv. *-n*) m. (Tooneelk.) poppenspel o., grappenmaker, hanswors, kasper m.; 2. hij, die het poppenspel vertoont.

Kasperschmalz, (*-es*) o., z. m. flikflooierij v.; it. Z. *Flausen.*

Kasse, (*-n*) v. kast, kist, geldkist v.; 2. geldvoorraad m., gereed geld o., specie v., beschikbaar geld o., kas v.; 3. (van een staat), schatkist v.; (Tooneelk.) bureau, plaatskantoor o.; *die - führen*, de kas houden.

Kassen-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. kassiersambt o.; 2. kas, ontvangst v.; *-beraubung* m. landskasbesteler, landsdief m.; *-beraubung* v. verduistering v. van landspenningen, landskasbesteling v.; *-bestand* m. stand m., bedrag o. van de kas, saldo, overschot o.; *-betrug* m., Z. *-beraubung; -betrüger* m., Z. *-beraubber; -billet* o. kasbiljet, bankbiljet o.; *-buch* o. kasboek o.; *-conto* o. cassarekening v.; *-dieb* m., Z. *-berauber; -diebstahl* m., Z. *-beraubung; -führer* m. kashouder m.; *-führung* v. kashouden, beheer o. over de kas; *-führung* v. kas houden, houden o. der kas; *-geld* o. gangbaar geld o., gangbare munt v.; 2. kasgeld, gereed, beschikbaar geld o.; *-gewicht* o. goudschaaltje o., balans v.; *-münze* v., Z. *-geld; -rechnung* v. cassarekening v.; *-schein* m. aanwijzing v. tot betaling uit 's lands kas, kasbiljet o.; *-sturz* m. onderzoek, nazien o., inspectie v. der kas; *-untersuchung, -vergleichung* v. balans v.; *-verwalter* m. *-verwaltung* v., Z. *-führer* &.

Kassier, (*-s*, mv. *-e*), **Kassirer,** (*-s*, mv. *Kassirer*) m. kassier, kashouder m.

Kastanie, (*-n*) v. (Pl.) kastanje v., kastanjeboom m.; *grosze, edle, essbare -*, tamme kastanje; *wilde, unessbare -*, wilde kastanje v.; (Nat. hist.) gestreepte driehoeksschelp v.; 2. Z. *Kastanienbraun.*

Kastanien-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. kastanjeappel m.; *-baum* m. kastanjeboom m.; *-braun* bijv. nw. kastanjebruin, kastanjekleur v.; *-eiche* v. ijzerhout o.; *-gehölz* o., Z. *-holz; -haar* o. kastanjebruin haar o.; *-holz* o. kastanjehout o.; *-land* o. grond m., land, terrein o. geschikt voor kastanjeboomen; *-mehl* o. kastanjemeel o.; *-pflanzung* v. kastanjeboomgaard m., kastanjeboschje o.; *-raupe* v. kastanjerups v.; *-rose* v., Z. *-eiche; -schale* v. kastanjeschil v.; *-wald* m. kastanjewoud o.; *-wäldchen* o. kleine kastanjeboomgaard m., kastanjeboschje o.

Kästchen, Kästlein, o. (verkl.) kastje, kistje, koffertje o.; (Ontlk.) Z. *Kasten;* (Nat. hist.) forelachtig schelpdier o.

Kaste, (*-n*) v. (o. Gesch.) stam m., kaste v., afgesloten stand m.

Kasteien, (*kasteite, gekasteiet*) bedr. ww. kastijden, tuchtigen.; 2. wed. ww. *sich* -, zich kastijden, zich zelf ontberingen opleggen.

Kasteiung, (*-en*) v. kastijding, tuchtiging v.

Kasten, (*-s*, mv. *Kasten*) m. kast, kist, lade, schatkist, geldkist v.; *in den - legen, sperren*, in de kist, kast wegsluiten, in den koffer m. sluiten; (Ontlk.) (van de tanden), tandkas v.; (H.S.) *- Noach's*, de ark v. van N.; (Org.) orgelkast v.; (van eene koets), bak m.; (Mets.) metselaarsbak m., gereedschapbak m.; (Slot.) slotkast v., scheidingplaat v.; (Tuinb.) broeikas v.; 2. boerenkut, deel, schuur v.; (fig.) kas, ontvangst v.

Kasten-amt, (*-amtes*, mv. *-ämter*) o. ontvangerskantoor o., waardigheid v., ambt o. van ontvanger; *-blech* o. (Slot.) Z. *Kasten; -deckel* m. dekstuk, bovendeel, deksel o. van eene kast, kist &; *-drüse* v. (Delfst.) gekristalliseerde koolzure kalk v.; *-geräthe* o. mv. huisraad o., meubelen v. mv., keukengereedschap o.; (Ger.) eigen of bijzonder goed o. der vrouw; *-gericht* o. kastengericht o.; *-herr* m. (van eene stad &), ontvanger, thesaurier m.; 2. (van eene kerk), bestuurder m. der gelden, beheerder, administrateur m.; 3. (van eene vruchtenkast), eigenaar, meester m.; it. Z. *Almosenpfleger; -herrschaft* v. heerschappij v. van zekeren stand of van zekere kaste; *-karren* m. kruiwagen m.; *-knecht* m. (Volkst.) Z. *-herr* (3); *-kunst* v. kunst v. om met emmers of schepraderen te werken; *-macher* m. kastenmaker, kistenmaker, koffermaker m.; *-meister, -pfleger* m., Z. *-herr; -rand* m. schuine kant m. eener kast &; *-schloss* o. kastslot, kistslot, kofferslot o.; *-schreiber* m. schrijver m. bij de thesaurie v.; *-stampf* m. (Juw.) stampijzer o. om de steenen te vatten, te zetten; *-stange* v. (Bergw.) zware stut, schoor m.; *-verwalter* m., Z. *-herr; -vogt* m. (van een klooster), ontvanger, thesaurier m.; 2. Z. *-herr* (2); *-vogtei* v. beheer o. der goederen eener kerk &; *-werk* o., Z. *-kunst.*

Kaster, (*-s*, mv. *Kaster*) m. vormer m. in pijpenbranderijen.

Kastner, (*-s*, mv. *Kastner*) m., Z. *Kastenherr.*

Kastor und Pollux, m. Sint-Elmsvuurtje o.; (Sterrenk.) tweelingen m. mv.

Kastrol, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Casserole.*

Kasuar, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Casuar; -baum* m. (Pl.) kasuaarboom m.

Kat, (*-en*) v. (Zeew.) penter, kaflooper m., kat v. aan den kraanbalk.

Katadioptrisch, bijv. nw. (van het licht), schijnbaar naderend, vergrootend.

Katakustik, v., z. m. (Nat.) terugkaatsingsleer v. der geluiden, leer v. van den weerklank.

Katakustisch, bijv. nw. katakustisch, volgens de terugkaatsingsleer of daarop betrekking hebbende.

Kataléktisch, bijv. en b. (Dichtk.) onvolledig, afgebroken, geschonden.

Katalepsie, v. (Gen.) zinvang m., catalepsie v.

Kataleptisch, bijv. en b. door zinvang getroffen, daarmede behept of daartoe behoorende.

Katalog, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Katalogus,** (onb., mv. *Katalogen*) m., Z. *Catalog.*

Katapult, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Krijgsw.) krijgswerptuig o., katapult v.

Katarakt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. waterval m.; (Oogh.) grijze, witte staar v.

Katarrh, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *catarrh.*

Katarrhalisch, bijv. nw. zinkingachtig, uit verkoudheid voortvloeiende.

Katastrophe, (*-n*) v. ontknooping v., ongelukkige afloop m., treurige wending, omkeer m., groote ramp m.

Katechese, (*-n*), **Katechisation,** (*-en*) v., Z. *Katechetik.*

Katechet, (*-en*, mv. *-en*) m. geloofsonderwijzer, catechiseermeester m.

Katechetik, v. onderwijs o. door vragen en antwoorden, geloofsonderwijs o., christelijke leering, catechisatie v., catechismus m.

Katechetisch, bijw. vraagsgewijs,

gespreksgewijs, in vragen en antwoorden, catechetisch.

Katechisiren, (*katechisirte, katechisirt*) bedr. ww. *Kinder -*, onderwijzen door vragen en antwoorden of gesprekken, in den godsdienst onderwijzen, catechiseeren, den catechismus leeren.

Katechismus, (onb., mv. *Katechismen*) m. geloofsvragenboek o., catechismus m.

Katechumene, (*-n*, mv. *-n*) m. geloofsleerling, catechisant m.

Kategorie, (*-n*) v., Z. *Categorie.*

Kategorisch, bijv. en b. bepaald, stellig, juist, beslissend, onvoorwaardelijk, rond, ronduit, zonder omwegen, categorisch.

Kater, (*-s*, mv. *Kater*) m. kater m., mannetje o. van de kat.

Katharinen-alaun, (*-s*) m., z. m. sodazout o.; *-birne* v. groote bruin gespikkelde peer v.; *-blume* v. (Pl.) leeuwenbek, kalfssnuit m.; 2. juffertje o. in het groen; *-pflanze* v. pruim v. van Brignole in Provence,

Kathartin, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) buikzuiverend beginsel o. der senebladeren.

Katheder, (*-s*, mv. *Katheder*) o. spreekgestoelte o., katheder m.; *-held* m. (Schoolt., Scherts.) flink spreker, redenaar m.

Kathedraalkirche, (*-n*) v. hoofdkerk, domkerk, bisschopskerk, cathedraal v.

Kathete, (*-n*) v. (Meetk.) cathetus m., loodlijn v. op eene andere of op een vlak.

Katheter, (*-s*, mv. *Katheter*) m. (Heelk.) blaaspeiler, pisaftapper, pisleider, katheter m., sonde v.

Katheterismus, (onb., mv. *Katherismen*) m. inbrenging v. van den catheter in de waterblaas, blaaspeiling, pisaftapping v.

Katholicismus, (onb.) m. Roomsch-Catholiek geloof, algemeen geloof o., leer v. der Roomsch-Katholieke kerk.

Katholik, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. Roomsche, Roomschgezinde, Katholiek of Catholiek m. en v.

Katholisch, bijv. en b. Katholiek of Catholiek, Roomschgezind; *-e Religion,* Roomsch-Katholieke godsdienst, Z. *Katholicismus; alle -en Länder,* al de Katholieke landen; *-e Aechtheit,* rechtgeloovigheid v. der Roomsch-Katholieke kerk, catholiciteit v.

Katholisiren, (*katholisirte, katholisirt*) bedr. ww. tot Katholiek maken; it. den Katholiek uithangen.

Katoptrik, v. (Gez.) spiegelleer, leer v. van de wederkaatsende lichtstralen, spiegelperspectief o., catoptriek v.

Katoptrisch, bijv. en b. volgens de spiegelleer, op de spiegelleer betrekking hebbende.

Kattun, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. katoen o., katoen-linnen o., katoenen stof v.; *roher, ungedruckter -*, ongedrukt katoen; *indischer -*, Indisch beschilderd doek, sits o.; *bunter -*, gekleurd katoen.

Kattun-binse, (*-n*) v. katoengras, wolgras o.; *-dieb* m. (Nat. hist.) vliegenvanger m.; *-drucker* m. katoendrukker m.; *-druckerei, -fabrik* v. katoendrukkerij, katoenfabriek v.

Kattunen, bijv. en b. katoenen, van katoen.

Kattun-fabrikant, (*-en*, mv. *-en*) m. katoenfabrikant m.; *-form* v., Z. *Grundform* (Kunstt.); *-leinwand* v. katoenen lijnwaad o.; *-nadel* v. lakenspeld, dikke korte speld v.; *-papier* o. sitspapier, sits o.; *-presse* v. katoenpers v.; *-stein* m. katoensteen m.; *-weber* m. katoenwever, spinner m.; *-weberei* v. katoenweverij, katoenspinnerij v.; *-wolle* v. katoen o., katoenwol v.; 2. (Pl.) katoenstruik, katoenboom m.

Katz-anker, (*-ankers*, mv. *-anker*) m. (Zeew.) kat v., klein anker, bijanker o.; *-bahn* v. kaatsbaan v.

Katzbalgen (sich), (*katzbalgte, gekatzbalgt*) wed. ww. (gemeenz.) vechten, plukharen, links en rechts of in het honderd slaan.

Katz-balger, -in, vechter m., vechtster v., plukhaarder m., twister, kibbelaar m., twistster, kibbelaarster v.; *-balgerei* v. vechtpartij v., gekibbel o.; *-ball* m. kaatsbal m.; *-block* m. (Zeew.) penterblok o. om het opgewonden anker vast te maken.

Kätzchen, Kätzlein, o. (verkl.) katje, poesje o., jonge, kleine kat v.; 2. (Pl.) katjes v. mv.; it. ringkas v., zaadkelk m.; *cyprisches -*, metaalader v. in leisteen; *-blüther, -träger* m. mv. (Pl.) houterige, bladerlooze planten v. mv., welker bloemen als zoogenaamde katjes staan.

Katze, (*-n*) v. kat, poes v.; *die Katzin,* wijfjeskat, poes v.; *zahme -*, huiskat v.; *wilde -*, wilde kat v.; *junge -*, jonge kat v., katje o.; *brasilianische -*, Amerikaansche veelvraat m.; it. Z. *Tiger; grosse, amerikanische -*, puma, kaguar m.; *fliegende -*, vliegende kat; it. roode Amerikaansche vledermuis v.; *Wurf junger -n*, kattedracht v., nestvol o. jonge katten; (Spr.) *eine - im Sack kaufen*, eene kat in den zak koopen; *der - den Speck befehlen*, den vos op de kippen laten passen; *die gebrühte - scheut auch kaltes Wasser*, een ezel stoot zich geen tweemaal aan denzelfden steen; *wie die - um den heiszen Brei herumgehen*, als de kat om den heeten brij draaien, willen maar niet durven; *sie leben wie Hunde und -n*, zij leven als de hond en de kat, zeer oneenig; *der - die Schelle anhängen*, de(r) kat de bel aandoen; II. (Kunstt., Bouwk.) haak, douwhaak m.; (Gord.) *Geld-*, geldriem m., gordel m. met geld; (Bergw.) kattengoud, kattenzilver o.; (Vest.) borstwering v.; (Krijgsw.) stormram, mortier m., kat v.; it. steenstuk, kamerstuk o.; (Sp.) kaatsbal m.; (Zeew.) kat, zweep v.; it. kattespoor o., zwaar hout, liggende over de zaadhouten en buikdeling van het schip; it. Z. *Katzanker; das Boot vor eine - legen*, aan een klein anker leggen; 2. zweep, karwats v.; 3. (fig.) valschaard, valsch persoon m., trouwelooze m. en v.

Kätzel. (*-s*, mv. *Kätzel*) o. (Pl.) katje o.; *-kraut* o. hazenvoet m., veldklaver v.

Kätzeln, (*kätzelte, gekätzelt*) o. ww., m. *h.* jonge katten werpen, jongen; (fig.) als katten rondsluipen.

Katzen, (*katzte, gekatzt*) o. ww., m. *h.* (Bouwk.) met haken omverhalen, afbreken; 2. (Sp.) kaatsen.

Katzen-art, (*-en*) v. kattengeslacht o., kattensoort v.; it. kattenaard m.; *-artig* bijv. nw. katachtig, op de wijze der katten; (fig.) valsch, verraderlijk, trouweloos; *-auge* o. kattenoog o.; 2. (Delfst.) kattenoog, kwartsagaat o.; *-äugig* bijv. nw. kattenoogen hebbende; *-baldrian* m. (Pl.) wilde valeriaan v.; *-balg* m. kattevel o., kattenhuid v.; *-balken* m., Z. *Hahnenbalken; -balsam* m. (Pl.) kattekruid, amberkruid o.; *-bänkchen* o. (in kloosters), verhoorbankje o.; *-bart* m. knevel, snorrebaard m.; *-bauch* m. kattebuik m.; 2. (Nat. hist.) porceleinschelp v.; *-blei* o., Z. *-glimmer; -blume* v. (Pl.) woudanemoon v.; *-blut* o. (Pl.) geneeskrachtig ijzerkruid o.; *-buckel* m. hooge rug m. van de kat; (fig.) *einen — machen*, flikflooien, kattepootjes geven, strooplikken; (gemeenz.) buiging v., compliment o.

Katzenbuckeln, (*katzenbuckelte, gekatzenbuckelt*) o. ww. (i. k. bet.) buigingen, complimenten maken.

Katzen-darm, (*-darm(e)s*, mv. *-därme*) m. (Pl.) kattedarm m.; *-dreck* m. katte(n)drek, katte(n)stront m.; *-eier* o. mv. (Pl.) lelie v. der dalen, meibloem v., leverkruid o.; *-erz* o. onecht (zilver)erts o.; *-eule* v. katuil m.; 2. processierups v.; *-fell* o., Z. *-balg; -fett* o. katte(n)vet o.; *-fisch* m. zeekat v.; *-fledermaus* v. rosachtige Amerikaansche vledermuis v.; *-fusz* m., Z. *-pfote* (1); 2. guich(el)heil o.; *-geschlecht* o. kattengeslacht o.; *-geschrei* o. katte(n)geschreeuw, mianwen o.; *-gesicht* o. kattengezicht o.; 2. (Pl.) hennepnetel v.; *-glas* o. Moscovisch glas o.; it. — of *-glimmer* m. mika, glimmer, kattegoud, kattezilver o.; *gelber —*, gele mika, kattegoud o.; *weiszer -glimmer*, witte mika, kattezilver o.; *-gold* o., Z. *-glimmer;* 2. gom v. uit den kerseboom; *-grau* bijv. nw. grijs als de katten; *-igel* m. (Pl.) bastaardleverkruid o.; *-jammer* m. (gemeenz.) ongesteldheid v. als een gevolg eener slempartij, katterigheid, misselijkheid v.; *-kerbel* m. (Pl.) Z. *Erdrauch; -kiesel* m. glasachtig, vormeloos kwarts o.; *-klar* o., Z. *-glimmer; -klaue* v. kattepoot, katteklauw m.; 2. (Pl.) Z. *-pfote;* 3. (Speld.) zeer kleine speld v.; *-klee* m. (Pl.) woudkruid o. der boeren; it. hazenvoet m., veldklaver v.; *gelber —*, gele klaver v.; *-kopf* m. kattekop m.; (fig.) domoor, domkop, deugniet m.; 2. (Art.) kleine mortier m.; 3. (Zeew.) steekijzer o. van het windas; 4. (Slot.) schoot, tong v. van een slot; *-korn* o. wilde gerst v.; *-kraut* o., Z. *-balsam;* 2. Z. *-münze;* 3. wilde valeriaan v.; 4. paar-

destaart m., schaafgras o.; 5. vezelige hysop v.; *-leben* o. taai leven, katteleven o.; *ein — haben*, een hard leven hebben, veel te verduren hebben; *-liebe* v. kattenliefde, apenliefde v.; 2. (Pl.) Z. *-würze; -loch* o. katte(n)gat, katte(n)poortje o.; *-luchs* m. losch of linx m.; *-magen* m. (Pl.) witte papaver v.; *-metall* o., Z. *-glimmer; -münze* v. (Pl.) neppe v., kattenkruid o.; *-musik* v. kattengeschreeuw, miauwen o.; (gemeenz.) kattenmuziek, ketelmuziek v.; *-ohr* o. (Leid.) kattenoor o., dekpan v. in den vorm van een kattenoor; *-öhrlein* o. (Pl.) Z. *Bischofsmütze; -parder* m. panterkat v., serval m.; *-peterlein* o. tuinscheerling, kleine hondspeterselie v.; *-pfote* v., *-pfötchen* o. kattepoot m., kattepootje o.; (fig., Pl.) kattepoot m.; 2. guichelheil o.; 3. papenhout o., kardinaalsmuts v.; 4. tweehuizig roerkruid o.; 5. muizenoor o.; 6. gewone leeuwenvoet m.; *-rücken* m. katterug m.; 2. (Zeew.) kromming v. van de scheepskiel; *-saphir* m. kattensaffier m. en o.; *-scheu* v. vrees v. voor, afkeer m. van katten; 2. bijv. nw. afkeerig van, bang voor katten; *-schlau* bijv. nw. slim, loos als eene kat; *-schlauheit* v. slimheid, sluwheid v. der kat; *-schwanz* m. kattestaart m.; 2. (Pl.) Z. *-münze;* (fig.) *den — streichen*, flikflooien, vleien, honing om den mond smeren; *—gras* o. kanariegras, glansgras o.; *-schweif* m. (Delfst.) zwavelzure baryt m.; *-seiche* v. katte(n)pis v.; *-silber* o., Z. *-glimmer; -spath* m. gekristalliseerde zwavelzure kalk v.; *-sprung* m. kattesprong m.; (fig., gemeenz.) *es ist nur ein — bis dahen*, korte afstand, een stap m.; *-stein* m., Z. *-glas; -sterz* m., Z. *-schwanz;* (fig.) Z. *-kraut* (4); (Zeew.) ankerboeitouw o.; 2. nachtvlam v.; *Tau mit einem —e*, kattestaart m.; *-tiger* m. tijgerkat v.; *-tisch* m. bankje o. voor kinderen, muzikanten; *-traube* v. bijtend huislook o.; *-vogel* m. (Nat. hist.) vliegenvanger m. uit Canada; *-wedel* m., Z. *-schwanz; -wels* m. steur m.; *-wolf* m. losch of linx m.; *-wurzel* v., Z. *-kraut* (3); *-zügel* m., Z. *-schwanz; -zunge* v. sagrijn, segrijn (leder) o.

Katzfangen, (*fing katz, katzgefangen*) o. ww. onr., m. *h.* (fig.) bot vangen, vergeefsche moeite doen, in de lucht grijpen.

Katz-haken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. (Zeew.) penterhaak, kathaak m.; *-läufer* m. (Zeew.) kattelooper m.; *-rolle* v., Z. *-block; -sparren, -sporen* m. mv. (Zeew.) kattespoor o.

Kau(e), (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Kaa.*

Kauche, (*-n*) v. gevangenis v., kerker m.; (Gen.) kuch, hoest m., gekuch o.

Kauchen, (*kauchte, gekaucht*) bedr. ww. (w. i. gebr.) Z. *hocken* (2), *kauen* (2).

Kauchenmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. gevangenbewaarder, cipier m.

Kaudelweide, (*-n*) v. meelboom, wilde wijngaard m.

Kauder. (*-s*, mv. *Kauder*) m. en o. spinrokvol v., spinrokken o.; 2. werk o., afval m. van gehekeld vlas om te kalefateren; 3. (Nat. hist.) kalkoensche haan m.

Kauderei, (*-en*) v. (Prov.) kleine vuile handel, lorrenwinkel m., schacheren o.

Kaudern, (*kauderte, gekaudert*) o. ww., m. *h.* (Prov.) schacheren, woekeren, lompen zamelen; (van hanen), klokken, kokkelen; (fig.) onverstaanbare taal spreken; II. o. zelfst., Z. *Kauderei;* 2. geklok, gekokkel, gekakel o.; 3. Z. *Kauderwelsch.*

Kauderwälsch, Kauderwelsch, (onb.) o., it, bijv. en b. — of *-es Zeug*, koeterwaalsch; *-e Sprache*, koeterwaalsch o., onverstaanbare, geradbraakte taal v.; (gemeenz.) *- sprechen* of *schwatzen*, kromtongen, brabbelen, koeteren, koeterwalen; *-er Schwätzer, -e Schwätzerin*, brabbelaar m., brabbelaarster v., kromtong m. en v.

Kaue, (*-n*) v. kooi, vogelkooi v., gat o.; 2. (Landh.) (van een schaapstal), lage heining v.; 3. (Bergw.) Z. *Kaa;* 4. (Zeew.) hut v. op het achterdek,

Kauen, (*kaute, gekaut*) bedr. ww. kauwen, knabbelen, knagen, bijten.

Kauern, (*kauerte, gekauert*) o. ww. en wed. ww. *sich -*, (Volkst.) ineenzitten, op de hurken zitten.

Käuern, (*käuerte, gekäuert*) o. ww. aarde rijden, mest rijden.

Kauf, (*-(e)s*, mv. *Käufe*) m. koop, aankoop, inkoop m.; *es sind viele Käufe geschehen*, er is veel gekocht of verkocht; *das wäre ein guter - für Sie*, een goede, mooie koop; *es steht, liegt zu -*, het staat, ligt te koop, is te koop; 2. verdrag o. omtrent koop of verkoop; *fester -*, vaste koop m.; *etw. durch - an sich bringen*, door koop krijgen, koopen; *auf den - geben*, op den koop toegeven, boven den koop geven; (fig.) *leichten -es davonkommen*, er goedkoop afkomen; 3. verkoopsprijs, verkoop m.; *bessern -es werden*, goedkooper worden, afslaan; *Käufe und Schläge*, gewone prijs m.; *auf - handeln*, koopen, inkoopen, tegen vasten prijs koopen, Z. *wohlfeil;* 4. gekochte o., koopwaar v.; (Spr.) *- bricht Miethe*, koop breekt huur.

Kauf-anschlag, (*-schlag(e)s*, mv. *-schläge*) m. schatting, waardeering, taxatie v.; 2. aankondigingsbiljet o. eener verkooping; *-arbeit* v. koopwerk, op koop gemaakt werk o.

Kaufbar, bijv. nw. koopbaar, veilbaar, wat gekocht of verkocht kan worden.

Kauf-begierde, v., z. m. kooplust m., koopzucht v.; *-begierig* bijv. nw. koopziek; *-brief* m. koopbrief m., koopcontract o.; *-buch* o. koopboek, hypotheekboek o.; 2. (Hand.) koopboek, inkoopboek, rekening-courantboek o.; *-contract* m., Z. *-brief.*

Kaufen, (*kaufte, gekauft*) bedr. ww. koopen. aankoopen, door koop verkrijgen; *diese Waare ist nicht zu -*, is niet te koop, Z. *Bausch; ein Pferd zu - geben*, verkoopen; *ein Amt -*, koopen, door geld verkrijgen; (Sp.) *Karten -*, koopen, nemen; 2. Z. *tauschen;* 3. Z. *erwerben;* 4. (z. voorw.) Z. *handeln;* II. o. zelfst. koopen o., koop m.; (van geestelijke ambten), koopen o. van &, simonie v.; (Spr.) *man muss -, wenn Markt ist*, men moet van de gelegenheid gebruik maken, het ijzer smeden terwijl het heet is.

Käufer, (*-s*, mv. *Käufer*) m., **-in,** (*-nen*) v. kooper, verkooper, koopman, klant m., koopster, verkoopster, koopvrouw v.; *- herbeilocken*, koopers lokken; *dazu finden sich immer -*, dat vindt altijd koopers, daarvoor zijn altijd koopers; *Waare ohne -*, zonder vraag; *sind Sie - davon?*, wilt gij dat koopen?, hebt gij daar zin in?

Kauffahrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. koopvaarder, handelaar m. ter zee; (Zeew.) koopvaarder m., koopvaardijschip o; 2. kapitein m. van een koopvaardijschip.

Kauffahrtei, v. (Zeew.) koopvaardij v., koophandel m.; 2. zeehandel m.; *-flotte* v. koopvaardijvloot, handelsvloot v.; *-schiff* o. koopvaardijschip o., koopvaarder m.

Kauf-frau, (*-en*) v. (w. i. gebr.) Z. *Kaufmännin; -geld* o., koopgeld o., koopprijs, inkoopsprijs m.; 2. handgeld o.; *-gericht* o. kamer v. van koophandel, handelsrechtbank, rechtbank v. van koophandel; *-gier* v., Z. *-begierde; -glätte* v. (Bergw.) loodglit o. dat verkocht wordt; *-gut* o. koopwaar v.; *-halle* v. koopzaal, verkoopzaal v.; *-handel* m. koophandel m.; *-handlohn* m. maakloon, arbeidsloon o.; it. Z. *-lehen; -haus* o. verkoophuis, venduhuis, entrepot, magazijn o.; it. waag v., tolhuis o.; *-herr* m. groothandelaar, principaal m.; *-karte* v. (Sp.) gekochte kaart, kaart v., die nog gekocht kan worden, reprise v.; *-kühn* bijv. nw. (Bergw.) *diese Zeche macht —*, lokt veel koopers, aandeelhouders, maakt koopziek.

Kauffläche, (*-n*) v. vlak o., waarop de spijs vermalen wordt.

Kauf-laden, (*-ladens*, mv. *-läden*) m. winkel m., magazijn o., kraam v.; *-lehen* o. verkocht leen o., leen o. dat aan naasting onderworpen is; *—waaren* v. mv. leengoederen o. mv., die verkocht kunnen worden; *-leinwand* v. kooplinnen o.; *-leute* mv., Z. *Kaufmann.*

Käuflich, bijv. en b. door koop, ten gevolge van een koop, te koop, bij aankoop; 2. omkoopbaar, veil; *- überlassen*, verkoopen; *- an sich bringen*, aankoopen; *-keit* v. omkoopbaarheid v.

Käufling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gekocht kind o.; it. slaaf m.

Kauf-lust, v., z. m. kooplust m., zucht v. om te koopen; *-lustig* bijv. nw. koopziek, gaarne koopend.

Kaufmann, (*-(e)s*, mv. *Kaufleute*) m. koopman, handelaar m., mv. kooplieden m. mv.; *- im Groszen*, groothandelaar, grossier m.; *-im Kleinen*, kleinhandelaar m.; *verdorbener -*, bankeroetier m.; (Volkst.) *Kaufleute, geschwinde Leute*, een koopman moet bij de hand zijn.

Kaufmännin, (*-nen*) v. koopvrouw, handelaarster v.; 2. vrouw, echtgenoot v. van een koopman.

Kaufmännisch, bijv. en b. een koopman eigen, gaarne handel drijvend, winzuchtig, tot den handel behoorend; *-e Ausdrücke,* handelstermen m. mv.; *-e Familie,* van een koopman; *-e Pläne,* handelsplannen o. mv.

Kaufmanns-ballen, (*-lens,* mv. *-len*) m. baal v. koopwaren; *-brauch* m. handelsgebruik o., handelsgewoonte v.; *-brief* m., Z. *Handlungsbrief;* *-buch* o. koopmansboek, handelsboek o.

Kaufmannschaft, v., z. m. handelstand, koopmanstand m., kooplieden m. mv.; 2. handel, koophandel m.; *den - lernen,* den handel leeren.

Kaufmans-diener, (*-ners,* mv. *-ner*) m. koopmansbediende, klerk m.; *-frau* v., Z. *Kaufmännin* (2); *-geist* m. handelsgeest, geest m., zienswijze, manier v., begrinsel o. van handel drijven; *-gewölbe* o. magazijn, pakhuis o., winkel m.; *-gut* o. koopwaar v.; *-junge* m. koopmansjongen, winkeljongen m.; *-laden* m., Z. *Kaufladen;* *-stand* m. koopmanstand, handelstand m.; *-thaler* m. koopmansdaalder m.; *-waare* v., Z. *-gut.*

Kauf-platz, (*-platz(e)s,* mv. *-plätze*) m. koopplaats, marktplaats v.; *-preis* m. koopprijs, verkoopprijs, gewone marktprijs m.; *-recht* bijv. nw. *gut und* —, (van wijn), onvervalscht; *-schilling* m. koopprijs m.; 2. godspenning m., strijkgeld, handgeld o.; (Leenw.) recognitie- of rantsoenpenningen m. mv.; *-schlag* m. toeslag m. van den koop, verkooping, auctie v.; *-schosz* m. recht o. op recognitie- of rantsoenpenningen; *-soole* v. (Zoutm.) niet in werking zijnde, verkochte zoutmijn v.; *-spiel* o. (Sp.) piketspel o.; *-stadt* v. koopstad, handelstad v.; *-sucht* v. koopzucht v., kooplust m.; *-süchtig* bijv. nw. koopziek, koopzuchtig; *-vertrag* m., Z. *-brief;* *-weise* bijv. en b., Z. *käuflich;* *-werth* m. waarde o. bij koop of verkoop, koopwaarde v.; *-werth, -würdig* bijv. nw. waard om te verkoopen; *-zettel* m. aanplakbiljet o. van de verkooping; 2. verkoopbrief m., verkoopakte v.; *-zug* m. recht o. van voorkoop, benadering.

Kaugebiss, (*-es,* mv. *-e*) o. (Rijk.) kauwgebit, drinkgebit o., watertoom m.

Kaukamm, Kauchkamm, (*-kamm(e)s,* mv. *-kämme*) m. (Bergw.) gespleten bijltje o. om spijkers uit te halen.

Kaul-arsch, (*-es,* mv. *Kaulärsche*) m. rond achterste o.; 2. Z. *-huhn;* it. *-frosch;* *-bars* m., Z. *-börs;* *-beere* v. witte wijngaardbes v.; *-börs* m. kleine rivierbaars v.

Käulchen, (*-s,* mv. *Käulchen*) o. (verkl.) rond keisteentje o., knikker m.; *mit - spielen,* knikkeren.

Kaule, (*-n*) v., Z. *Kugel;* it. *Grube.*

Kaul-frosch, (*-frosches,* mv. *-frösche*) m. kikvorschschoot o., jonge kikvorsch m.; *-haupt* o., Z. *-börs;* it. *-kopf* (2); *-huhn* o. hoen o., kip v. zonder staart.

Kaulicht, bijv. nw. rond, bolachtig, kogelvormig.

Kaul-kopf, (*-kopf(e)s,* mv. *-köpfe*) m., Z. *-börs* (2); 2. post v. (visch); *-kröte* v. kikkervischje o., jonge kikvorsch m.; *-padde* v., Z. *-frosch;* *-quappe* v., Z. *-börs;* *-stein* m. (Bergw.) slijkerig, modderig ijzeroxyde o.

Kaum, bijv. en b. nauwelijks, ternauwernood; *- kann er lesen,* hij kan ternauwernood, nauwelijks lezen; *ich kann es - mehr aushalten,* nauwelijks, bijna; *er bringt sich - fort,* hij heeft moeite om te leven; *das wird - sein können,* dat zal bijna niet kunnen, zeer moeielijk zijn; 2. zoo even, nu eerst, juist, pas; *er war - fort, als &c.,* nauwelijks was hij weg, hij was pas weg of &.

Kau-mittel, (*-tels,* mv. *-tel*) o. (Gen.) kauwmiddel o., kauwartsenij v.; *-muskel* m. (Ontlk.) kauwspier v.; *—nerve* v. kauwspierzenuw v.

Kaupe, (*-n*) v. (veroud.) kuif v.; 2. (Prov.) bies v., riet o.

Kaupelei, (*-en*) v. (Prov.) ruilen o.; it. ruiling, schacherij v.; 2. bedriegerij v., bedrog o.

Kaupeler, -in, (*-s,* mv. *Kaupeler*) m., (*-nen*) v. (Prov.) ruiler, ruilebuiter, schacheraar m., ruilster, ruilebuitster v.

Kaupeln, (*kaupelte, gekaupelt*) bedr. ww. (Prov.) ruilen, verruilen, schacheren.

Kaupenpflug, (*-pflug(e)s,* mv. *-pflüge*) m., Z. *Wiesenhobel.*

Käupfeffer, (*-s*) m., z. m. kauwpeper, betel v.

Kausche, (*-n*) v. (Zeew.) kous v., ijzeren ring m. in een touw.

Kauscher, bijv. nw. (J. G.) overeenkomstig de joodsche wet op het eten; 2. in orde, zoo als het behoort te zijn; *es ist bei ihm nicht -,* het is bij hem niet richtig.

Kausticität, v. (Scheik.) brandkracht v., etsend, invretend vermogen o.; 2. (fig.) bijtende spotzucht, hekelzucht v.

Kaustisch, bijv. nw. (Scheik.) bijtend, brandend, invretend, scherp.

Kautabak, (*-s*) m., z. m. kauwtabak, pruimtabak v.

Kaut, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Prov.) ruil v., Z. *Tausch.*

Kaute, (*-n*) v. (gemeenz.) kuiltje o.; 2. (Naai.) streng v. garen; 3. leem o. met stroo vermengd; 4. Z. *Köte;* 5. Z. *Kaulbarsch.*

Kauterisiren, (*kauterisirte, kauterisirt*) bedr. ww. branden, etsen, uitbranden, doodbranden.

Kautscher, (*-s,* mv. *Kautscher*) m., Z. *Gautscher.*

Kauz, (*-es,* mv. *-e* of *Käuze*) m. uil, steenuil m.; (fig., Scherts.) *alter, ehrlicher -,* oude, eerlijke vent m.; *wunderlicher -,* rare vent, wonderlijke snaak m.; *listiger, durchtriebener -,* doorslepen schelm, schurk m.; *reicher -,* rijkaard, duitendief m.

Kauzahn, (*-zahn(e)s,* mv. *-zähne*) m. maaltand m.

Käuzchen, Käuzlein, o. (verkl.) uiltje o., kleine, jonge uil m.

Kauzen, (*kauzte, gekauzt*) o. en ww. hokken, in gedoken houding zitten; Z. *kauern.*

Kauzeule, (*-n*) v., Z. *Schleichereule.*

Kawacke, v., z. m. barnsteen o., amber m.

Kay of **Key &,** Z. *Kai.*

Kazike, (*-n,* mv. *-n*) m. kazike m. (titel der voormalige vorsten in Mexico, Peru).

Kebs(e), -dirne, -frau v., **-weib** o. (veroud.) bijzit v., bijwijf o., bijslaap, boel, hoer v.; *-ehe* v. onwettige samenwoning v.; *-kind* o. onecht kind o., bastaard m.; *-sohn* m. onechte zoon, natuurlijke zoon m.; *-tochter* v. natuurlijke dochter v.; *-mann* m. man m. van eene bijzit, bijslaper, boel m.

Kebsen, (*kebste, gekebst*) bedr. ww. tot bijzit maken; 2. *jem. -,* eene bijzit noemen; it. als bijzit behandelen; II. o. ww. *mit jemn. -,* met iem. onwettig samenwonen.

Keck, (*-er, -st*) bijv. en b. vlug, flink, ferm, moedig; 2. driest, stout, stoutmoedig, vermetel; *er ist wohl so - of - genug, es zu thun,* hij is vermetel genoeg &; *-er Streich,* stout, gewaagd; *er ist -,* hij is moedig, dapper; *ich bin nicht so -,* ik durf, waag het niet; *greifel - zu,* neem maar weg, grijp of tast maar toe, geneer u niet; *-er machen,* aanmoedigen, moed inspreken; 3. vrijpostig, onbeschaamd; *ein -er Junge, ein -es Wort, eine -e Zunge,* Z. *frech;* (Schild.) *-e Farbe,* levendig, vroolijk.

Kecke of **Keckheit,** (*-en*) v. stoutheid, driestheid, onverschrokkenheid v., moed m.; 2. onbeschaamdheid, vermetelheid v.; 3. stoute, vermetele, onbeschaamde handeling v.

Kecklich, (*-er, -st*) bijv. en b. stoutweg, zonder vrees, flinkweg, zonder schroom.

Keep, (*-e*) v. (Zeew.) keep, groef, sleuf v. in een scheepsblok.

Keeper-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. gekeperd band, lint o.; *-sammet* m. gekeperd fluweel o.

Keering, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) masthok o., keering v.

Keffer, (*-s*) m., z. m. (Delfst.) korrelachtig tinerts o.; (Bergw.) ovenkraan v.; (Zoutm.) - of *-rad* o. rad o., dat men al loopende laat draaien; (Scheepv.) bootje, schuitje o.; (Werkt.) galg v. om op te tillen; (Zeew.) lichter m.; (Boschw.) kruisbalk m.

Kegel, (*-s,* mv. *Kegel*) m. (Sp.) kegel m.; *ein Spiel -,* kegelspel o.; *-spielen,* kegelen; *viele - werfen,* veel kegels omgooien; *alle neuen -,* al de negen kegels; (Spr.) *zwischen - und Kugel kommen,* in de klem geraken; (Jachtw., van hazen), *einen - machen, sich kegeln,* op de achterpooten staan, om te luisteren; 2. uithangbord o. in den vorm van een kegel, Z. *Bierzeichen;* 3. een kort, klein, ineengedrongen persoon m.; it. kind o.; *Kind und -,* groot en klein o., het geheele gezin o.; *nicht Kind noch -,* kind noch

kraai; (Ontlk., van het paard), been o., gerekend van den schenkel tot de knie; 4. vizier o. van het kanon; 5. (Bergw.) drijfrad o.; 6. (Boekdr.) lettersoort v., corpus o.; 7. (Unrw.) (van een horloge), kettingspil v.; 8. (Geweerm.) het pennetje o. met het zundgat, waar het slaghoedje op komt te zitten; 9. (Aardk.) bergkegel m.; 10 (Slot.) hengsel o.; 11. Z. *Helmbusch;* 12. (Meetk.) kegel m.: *ein gerader, schiefer* -, rechte, scheeve kegel. 13. (Nat. hist.) Z. *Kegelschnecke;* 14. (Pass.) klos m., spil v.; 15. hoop m. drek, drol m.

Kegel-achse, (*-n*) v. (Meetk.) kegelas v.; *-adar* v., Z. *Bugader; -ähnlich* bijv. en b. kegelachtig, op een kegel gelijkende; —*e Figur*, kegelvormige gedaante, afgeknotte kegel m.; *-artig* bijv. en b., Z. *-ähnlich; -aufsetzer* m. jongen m., die de omgeworpen kegels opzet, kegeljongen m.; *-bahn* v. kegelbaan v.; *-birne* v. wilde peer v.; *-blase* v. kegelvormige slak v., tuba conoidea; *-brett* o. kegelplank v.

Kegeler, (*-s*, mv. *Kegeler*) m., Z. *Kegelspieler.*

Kegel-figur, (*-en*) v. kegelvormige figuur, gedaante v., kegelvormig lichaam o.; *-form* v. kegelvorm m., Z. *-figur; -förmig* bijv. en b. kegelvormig, de gedaante of den vorm eens kegels hebbende; *-fruchtig* bijv. en b. met kegelvormige vruchten; *-fusz* m. (Org.) kegelvormige voet of poot m. aan het orgel; *-geld* o. kegelgeld, geld o. voor het kegelen; 2. opbrengst v. eener kegelbaan; *-gestalt* v., Z. *-figur.*

Kegelicht, Kegelig, bijv. en b. Z. *kegelförmig.*

Kegel-kasse, (*-n*) v. partij v. kegel; 2. Z. *-geld; -kugel* v. kegelbal m.; 2. (Vuurw.) kegelvormige kogel m.; *-linicht* bijv. nw. gelijkend op de kegelsnede, parabolisch; *-linie* v. kegelsnede, parabool v.; *-linig* bijv. en b. door de kegelsnede beschreven, gevormd door eene parabool; *-muschel* v. kegelschelp v.

Kegeln, (*kegelte, gekegelt*) o. ww., m. *h.* kegelen, met kegels spelen; (Spr.) *wer - will, muss aufsetzen*, niets voor niemendal, zonder moeite heeft men niets; *sich müde* -, zich moede kegelen; 2. bedr. ww. *eine Kasse, Partie* -, eene partij kegelen; 3. wed. ww. *sich* -, rollen, zich wentelen; (Jachtw., van hazen), op de achterpooten staan; 4. it. *gekegelter Helm*, met een bos versierde helm, Z. *Helmbusch.*

Kegel-platz, (*-platzes*, mv. *-plätze*) m. kegelplaats, kegelbaan v.; *-rad* o. kegelvormig rad; *-schieber* m. kegelaar m., die met kegels speelt; *-schlag* m. soort van kegelspel o. voor kinderen; *-schnäbler* m. (Nat. hist.) kegelsnavel m.; *-schnecke* v. horenschelp, kegelschelp v.; 2. toot v., kinkhoren m.; *-schnitt* m. (Meetk.) kegelsnede v.; *-linie* v. door de kegelsnede beschreven lijn, ellips v.; *-linig* bijv. en b. langwerpig rond, ovaal; *-schnur* v. (Zijdeh.) touw o. der zijdeklossen; *-schub* m., Z. *-spiel;* it. Z. *-bahn; -schwamm* m. kegelvormig zwam o.; *-spath* m. (Delfst.) gekristalliseerde koolzure kalk v.; *-spiel* o. kegelspel o.; *-spieler* m. kegelaar m.; *-stand* m., Z. *-platz; -stein* m. (Nat. hist.) kegelvormige versteende zeeëgel m.; *-stuhl* m. (Pass.) zijdeweversstoel, wolweversstoel m.; *-tisch* m. kegeltafel v. voor kinderen; *-tragend* bijv. nw. (Pl.) kegelvormige vruchten dragend; *-tute* v. rolschelp, toot v.; *-ventil* o. (Spoorw.) kegelvormige schoorsteenkap v.; *-weizen* m. gezwollen tarwe v.; *-wurf* m. kegelworp m.: *den — machen*, een kegel omwerpen; *-zug* m. (Wev.) weefgetouw o. om patronen te weven.

Kegler, (*-s*, mv. *Kegler*) m., Z. *Kegelspieler.*

Kehl-ader, (*-n*) v. keelader, strotader v.; *-ambosz* m. koperslagersaambeeld o. om randen te kloppen; *-balken* m. hoofdbalk, bintbalk m.; *-bauchflosser* m. (Nat. hist.) keelvinnigen m. mv., visschen, wier buikvinnen onder de keel geplaatst zijn; *-bohrer* m. (Meub.) holle boor v.; *-braten* m. (van het wild), de strooken v. mv. vleesch aan den hals; *-bräune* v. keelziekte, groep v.; *-brett* o. plank v. om het lijstwerk, dat gegroefd moet worden, vast te zetten; *-buchstabe* m. (Spraakk.) keelletter v.; *-deckel* m (Ontlk.) strotlapje o., huig v.; *-drüse* v. huiglier v.; 2. keelklier v.

Kehle, (*-n*) v. (verkl. **Kehlchen,** o.) keel v., voorste gedeelte van den hals; *sich die - durchschneiden*, zich den hals afsnijden; (fig.) *jemn. das Messer an die - setzen*, iem. het mes op de keel zetten, geene keuze laten; it. luchtpijp v.; *das schnürte mir die - zu*, dat neep mij de keel dicht; *aus voller - lachen, singen &c.*, recht hartelijk lachen, zingen &; *etw. in die unrechte - bekommen*, in het verkeerde keelgat krijgen, inslikken; *sich die - schmieren*, zijne keel smeren, zijne keel nat maken; *alles durch die - jagen*, verdrinken; 2. (van dieren), hals en borst, B. v. *Rothkehlchen* o. roodborstje o.; 3. stem v., stemgeluid o.; *helle* -, heldere stem; *dieser Sänger hat eine gute* -, goede stem; 4. holte, goot, groef, sleuf v.; (Ontlk.) Z. *Kniekehle;* (Bouwk.) nok m.; (aan zuilen), Z. *Hohlkehle;* 4. (Jachtw.) kwartelnet, leeuwerikennet o.

Kehleinstrich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) gegroefde stut, schoor m.

Kehlen, (*kehlte, gekehlt*) bedr. ww. *etw.* -, groeven, uitgroeven, uitholen; *einen Fisch* -, de ingewanden uithalen, schoonmaken.

Kehlendrüse, (*-n*) v. halsklier v.

Kehl-floszer, (*-szers*, mv. *-szer*) m. (Nat. hist.) duikerhoen o., soort van pluvier; it. kleine trapgans, dwergtrapgans v.; *-hammer* m. (Slot.) ploeghamer, vormhamer m.; *-hobel* m. ploegschaaf v.; *-holz* o., Z. *-einstrich;* 2. *Hartriegel.*

Kehling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand., Vissch.) gekeelde visch, kabeljauw m.

Kehl-knopf, (*-knopf(e)s*, mv. *-knöpfe*) m. (Ontlk.) Z. *-kopf;* (Pl.) steenbreke v.; it. -, *-knorpel, -knoten, -kopf* m. (Ontlk.) keelkop m., larynx v., strottenhoofd o.

Kehlkopf-entzündung, (*-en*) v. ontsteking v. van het strottenhoofd; *-haut* v. strottenhoofdsvlies o.; *-nerve* m. strottenhoofdszenuw v.

Kehlkopfsast, (*-astes*, mv. *-äste*) m. strottenhoofdsader v.

Kehlkopf-schlagader, (*-n*) v., Z. *Kehlkopfsast; -schwindsucht* v. uitdroging, uittering v. van het strottenhoofd.

Kehl-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. (Pl.) Z. *Halskraut;* 2. muizendoren m., tongkruid o.; *-laut* m. keelklank m.; *-lauter* m., Z. *-buchstabe; -leiste* v. gegroefde lijst, leest v.; *-linie* v. (Vest.) halve keel v.; *-punkt* m. (Vest.) keelpunt v.; *-riemen* m. keelriem m., keelband m.; *-rinne* v. dakgoot, gegroefde goot v.; *-sparren* m. nokspar v.; *-stein* m., Z. *-ziegel; -stiefel* m. musketierslaars v.; *-stosz* m., Z. *-leiste;* 2. Z. *-hobel;* 3. (Mnz.) uitstooting v. door de keel, keelgeluid o.; *-stück* o. halsstuk o.; *-sucht* v. keelontsteking v. bij welke de lijder als een hijgende hond de tong uit den mond laat hangen; (van paarden), wurg, worg v.

Kehlung, v., Z. *Kehlhobel.*

Kehl-winkel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. (Vest.) keelhoek m.; *-wurz* m. (Pl.) zwarte waterlelie, zeebloem v.; *-zäpflein* o. huig v., keellelletje o.; *-zeug* o. holle beitel m. om te groeven; *-ziegel* m. nokpan v.

Kehr, (*-en*) v. (veroud.) omkeer, terugkeer m., omwending v., Z. *kehren;* 2. maal o.; - *um* -, keer om keer; 3. (w. i. gebr.) rij, beurt v.; *er hatte die* -, hij was aan de beurt; *in die - kommen*, op zijn tijd klaar komen; 4. (w. i. gebr.) partij, toer v.; *auf der vorigen* -, bij het laatste partijtje; 5. richting v., weg m.; *aus der - fahren*, uitwijken; *das liegt ganz aus der* -, dat heeft er niets hoegenaamd mede te maken.

Kehrab, Kehraus, (onb.) m. laatste dans m.; (fig.) besluit o.; *-machen*, een einde maken; *jemn. den - geben, machen*, iem. wegjagen; *zum - kommen*, komen, als het haast gedaan is.

Kehr-besen, (*-sens*, mv. *-sen*) m. bezem, stoffer m.; *-block* m. gijnblok o.; *-bürste* v. borstel, schuier m.

Kehren, (*kehrte, gekehrt*) o. ww., m. *s.* zich omkeeren, omwenden, terugkeeren; *nach Hause* -, terugkeeren, gaan; (fig.) *in sich* -, tot zich zelve(n) inkeeren, zich in gedachten verdiepen; *in sich gekehrte Gemüthsart*, ingetogenheid v.; 2. bedr. ww. wenden, draaien, richten; *jemn. den Rücken* -, iem. den rug toedraaien; *das Oberste zu unterst* -, het onderste boven zetten, omgooien; *etw. - und wenden*, iets wenden en keeren, van alle kanten bezien; *hin und wieder* -, heen en weder draaien; (fig.) *etw. zum Besten* -, ten beste wenden, uitleggen; 3. wed. ww. *sich an etw.* -, zich aan iets storen, zich bezighouden met, zich laten gelegen liggen aan; *sich an nichts* -, zich nergens om bekommeren, zich aan niets storen, nergens om geven.

Kehren, (*kehrte, gekehrt*) bedr. ww. vegen, wegvegen, schoonvegen, reinigen; *das Zimmer ist gekehrt*, is geveegd, aan-

geveegd; *den Staub aus den Kleidern* -,de kleederen borstelen, uitborstelen, afborstelen; (Spr.) *jeder kehre vor seiner Thüre*, elk bemoeie zich met zijne eigene zaken; (Zeew.) *die See* -, eene dregge over den zeebodem laten slepen.

Kehrfrau, (*-en*) v. schoonmaakster v.

Kehricht, Kehrig, (*-(e)s*) o., z. m. opveegsel, wegveegsel, vuil, vuilnis o.

Kehricht-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. vuilnisbak m., vuilniston v.; *-haufe(n)* m. vuilnishoop m.; *-käfer* m. drekkever m.; *-kasten*, *-korb* m. vuilnismand v., Z. *-fass*; *-winkel* m. hoek m., plaats v. om vuil neer te werpen, vuilnishoek m.

Kehr-kleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. sleepjapon, sleepjurk v.; *-nagel* m. (Scheepsb.) houten pin of pen v. om het watergat dicht te slaan voor het schip van stapel loopt; *-rad* o. (Waterb.) rad o., dat naar beide zijden kan afloopen; *-ruder* o. voorroer en achterroer, stuurroer o.; *-salpeter* m. salpeter o., dat men van vochtige muren & inzamelt; *-seite* v. keerzijde, ommezijde v., rug m.; *-stange* v. (Smed.) keerstang m.

Kehrt, (onb.) - *machen*, omkeeren, omkeer maken, zich het achterste voor draaien of keeren.

Kehrtau, (*-(e)s*, mv. *-e*) o.(Zeew.) hoofdtouw o

Kehrung, v., Z. *Gehrung*.

Kehr-wand, (*-wände*) v.(Waterb.) binnenzijde v. eener sluis; *-wieder* m. (gemeenz.) zak m., straat v. zonder uitgang, doodloopende of blinde straat of steeg v., slop o.; *-wisch* m. stoffer, veger m.; (Bak.) ovendweil v.; *-zehnt(e)* m. korentiendrecht o., korentiend v.; *-zehntherr* of *-zehnteinnehmer* m. korentiendheffer m.; *-zeile* v. terugkomende, herhaald wordende (vers)regel m., refrein o.

Keib, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (veroud.) lijk, dood lichaam, aas o.; (fig.) schelm, deugniet m.; *-geier* m. aasgier m.

Keibling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Keib*.

Keich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (veroud.) aamborstigheid v., asthma o.,Z. *Brustbeklemmung*.

Keiche, (*-n*) v. (veroud.) gevangenis v., kerker m.

Keichen, (*keichte*, *gekeicht*) o.ww., Z. *keuchen*.

Keichhusten, (*-s*) m., z. m.kinkhoest m.

Keif, (*-(e)s*,mv.*-e*) m. en **Keife,** v. (Volkst.) gekijf, geschimp, schelden, twisten, kijven o.

Keifen, (*keifte* en *kiff*, *gekeift* en *gekiffen*) o. ww. reg. en onr., m. *h*. kijven, schimpen, schelden, knorren, brommen.

Keifer, (*-s*, mv. *Keifer*) m., **-in,** (*-nen*) v. kijver, kijfziek man m., kijfzieke vrouw, kijfster v.

Keiferei, (*-en*) v. kijfpartij v.

Keifisch, bijv. en b. kijfachtig, twistzoekend; *-er Mensch*, kijfziek, twistziek; it. schimpend, scheldend, aanblaffend.

Keil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wig, kegge, plug v.; (Spr.) *auf einem groben Ast gehört ein grober* -, weerspannigheid maakt eene strenge behandeling noodzakelijk; (fig.) *ein — Brod*, een homp m., dik stuk o.; *ein - Butter*, klomp m.; (Bergw.) wigvormig stuk o. steen; (Bouwk.) sluitsteen m., sluitstuk o.; (Spoorw.) spie, spij, luns v.; (Timm.) wig v.; it. zwaluwstaart m.; (Boekdr.) sluithout, sluitijzer o.; (Zeew.) *die kleinen -e*, neuten v. mv. van den ankerstok.

Keil-arsch, (*-arsches*,mv.*-ärsche*) m. (Nat. hist.) hoen o. zonder staart; *-bein* o. (Ontlk.) wigbeen o.; *-berg* m. (Delfst.) wigvormig steenzout o

Keilbein-flügel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. (Ontlk.) vlengelvormig wigbeen o.; *-fortsatz* m. vlengelvormig uitsteeksel o of voortzetting v. van het wigbeen; *-höcker* m. wigbeenknobbeltje o.; *-höhle* v. wigbeenholte v.; *-horn* o. wigbeenhoren m.; *-kieferspalte* v. wigbeenspleetje o.

Keilberg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) wigvormig stuk o. rots; 2. (Zoutm.) wigvormig steenzout o.

Keilchen, o. (verkl.) wiggetje, wigje o., Z. *Keile*.

Keilen, (*keilte*, *gekeilt*) o. ww.wigvormig zijn; 2. wed. ww. *sich* -, (Bergw.) wigvormig toeloopen, dunner worden; II. bedr. ww. inslaan, indrijven, met eene wig splijten, Z. *einkeilen*; 2. -, *aus einander* -, splijten, klooven, klieven; *etw. fest* -, met wiggen bevestigen; 3. (Student.) *jem.* -, afrossen; it. werven, voor zijn gezelschap trachten te winnen.

Keiler, (*-s*, mv. *Keiler*) m. hij die wiggen inslaat; 2. (Jachtw.) wild zwijn o.

Keilerei, (*-en*) v. (Student.) vechtpartij, kloppartij v.

Keil-faustel, (*-stels*, mv. *-stel*) o. spits toeloopende hamer m.; *-förmig* bijv. nw. wigvormig, *-fortsatz* m., Z. *-beinfortsatz*; *-hacke* v. wigvormig houweel o.; *-haken* m. wulp, welp m., pluvier v., nimmerzat m.; *-hammer* m., Z. *-faustel*; *-haue* v. (Mijnw.) rotshouweel o.

Keilhauengebirge, (*-ges*, mv. *-ge*)o. (Bergw.) gebergte o., dat met het houweel ontgind kan worden.

Keil-hauig, bijv. en b. (Bergw.) —*es Gestein*, met het houweel te bewerken, Z. *-hauengebirge*; *-holz* o. met de wig gekloofd hout o.; *-horn* o., Z. *-beinhorn*; *-kraut* o. (Pl.) steenbreke v.; *-meiszel* m. (Slot.) slotenmakerssnijbeitel m.; *-rolle* v. wigvormige rol v.; *-schrift* v. dun toeloopend schrift, spijkerschrift o.; *-schwanz* m. haring m. met wigvormigen staart; 2. ijsvogel, duikerkoning m.; *-schwänzig* bijv. nw. een wigvormigen staart hebbende; *-spitze* v. (Vest.) met het houweel uitgehakte lijn v.

Keilspitzen, (*keilspitzte*, *gekeilspitzel*) o. ww., m. *h*. (Vest.) met het houweel eene lijn uithakken.

Keil-stein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bouwk.) sluitsteen m., sluitstuk o.; *-stück* o wigvormig stuk, sluitstuk o.; 2. (Art.) wigvormig kanon o., dat van achteren geladen wordt.

Keim, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kiem, spruit, wordende vrucht v.; 2. embryo o.; 3. (fig.) bron, aanleiding v., ontluiken, ontstaan o., oorsprong m., beginsel o., oorzaak v.; *der erste - der Liebe*, de eerste kiem, het eerste gevoel o.; *eine Leidenschaft, einen Aufstand im - ersticken*, in de kiem smoren.

Keim-bildung, v. kiemvorming v.; *-blume* v. gele immortelle v.; *-boden* m. vruchtbodem m., zaadhulsel o.

Keimen, (*keimte*, *gekeimt*) o. ww., m. *h*. kiemen, ontluiken, ontstaan, ontspruiten, uitbotten, uitkomen; 2. (van kiemen), uitkomen, opkomen, zich ontwikkelen; *-de Liebe*, opkomende liefde.

Keim-fleck, (*-en*, mv. *-en*) m. (Pl.) binnenste navel m. of korrel v. van sommige zaadkorrels; *-flüssigkeit* v.lamsvocht,kinderwater o.;*-frucht* v.(Pl.)kiemvrucht v.;*-gang* m.(Pl.)navelstreng v.,navelsnoer o.; *-grube* v. (Pl.) navel m.,teeken o. van de zaadstreng; *-häufchen* o. (Pl.) kiemstof v., kiemmeel o.; *-haut* v. kiemhulsel, zaadhulsel o.; *-knollen*, *-knoten* m. (Pl.) kiemkorrel v.; *-korn* o. (Pl.) (van mosplanten), zaadje o.; *-loch* o. (Pl.) kleine zaadvliesopening v.; *-monat* m. Maart m., Lentemaand v.,April m., Grasmaand v.; *-pflanze* v. kiemplant v.; *-pulver* o. (Pl.) rond, alleenstaand lichaampje o.op zekere varenkruiden; *-sack* m. kiemzak, vruchtzak, embryozak m.; *-spath* m, gekristalliseerd schuim- of bruinsteen o.; *-thier* o. kiemen voortbrengend dier o.; *-voll* bijv. nw. vol kiemen; *-warze* v.kiemwrat v., kiempuistje o.; *-zeit* v. tijd m. voor het ontspruiten, uitbotten &.

Kein, keine, keiner, keines, bijv. nw. geen, geene, niet een, niet eene; - *Freund*, geen (enkele) vriend; *-e Mutter*, geene moeder; - *Kind*, geen kind; *ich hatte da -e einzige vergnügte Stunde*, ik had daar geen enkel genoeglijk uur; - *Mensch ist rein*, niemand, geen mensch is zonder vlek; *es ist - Haus, worin man*, er is geen huis &; 2. voorn. geen mensch, niemand, niet een; *-er hat es mir gesagt*, niemand &; *-er von Ihnen*,niemand van u; *ich kenne -en, -e von diesen Herren, Damen*, ik ken niemand, geen een(e) &; *-er zweifelt daran*, niemand &; *sagen Sie es -em*, zeg het aan niemand, aan geen mensch; *ist -er gekommen?*, is er niemand gekomen?; 3. geen, volstrekt geen; *er hat -e Kinder*, hij heeft geene kinderen; *er hat -e Frau*, hij heeft geene vrouw, is niet gehuwd; *er hat - Geld mehr*, hij heeft geen geld meer; *er hat -e Aeltern*, zijne ouders zijn dood; *gib ihm Brod! Ich habe -es*, ik heb het niet; *das ist -e Kunst*, dat is geene kunst, dat is niet moeielijk; *ich habe -e Schuld daran*, dat is mijne schuld niet; *er hat ihm -e Sorgfalt erzeigt*, hij heeft voor hem geene zorg gedragen; - *Mitleid haben*, geen medelijden hebben; *das ist eine Stadt, und - Dorf*, en geen dorp; *ich bin auch - Narr*, ik ben ook niet gek; *es ist gerade - Genie*, het

is ook geen vernuft; *das war - über Einfall*, die inval was niet kwaad; 4. - *einziges Mal*, Z. *keinmal*.

Keinerlei, bijv. nw. (onb.) geenerlei, volstrekt geen; *auf - Weise*, op geenerlei wijze, volstrekt niet, geenszins.

Keinerseits, bijw. van geene zijde, van geen kant.

Keineswegs, bijw. geenszins, volstrekt niet, hoegenaamd niet.

Keinmal, bijw. nooit, nimmer, geene enkele maal; (Spr.) *einmal ist -*, eenmaal is geen maal.

Keinseitig, (*-er, -st*) bijv. nw. onzijdig, neutraal, onpartijdig, niet partijdig; *-e Macht*, onzijdige mogendheid v.; *-keit* v. onzijdigheid, onpartijdigheid v.

Keipeln, Z. *keifeln*.

Kelch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. beker, kelk, drinkbeker m.; *aus einem -e trinken*, uit een beker drinken; (Pl.) kelk m., kelkbloem v.; (fig.) *der - des Leidens*, kelk des lijdens, lijdenskelk m.

Kelch-artig, bijv. nw. kelkachtig, bekerachtig, bekervormig; *-balg* m. (Pl.) kelkhulsel, bloemhulsel o.; *-bälglein* o. kelkvliesje o.; *-blättchen* o. kelkblaadje o.; *-blühend* bijv. nw. kelkbloeiend, met kelkbloemen; *-blume* v. kelkbloem v.; 2. specerijstruik, meloenstruik m.; *Pflanzen mit —n*, kelkbloeiende planten; *-deckel* m. kelkdeksel o.; it. (Kath.) patene v., deksel o. van den miskelk.

Kelchen, (*kelchte, gekelcht*) bedr. ww. met een kelk voorzien; *gekelcht*, een kelkje hebbende.

Kelch-feige, (*-n*) v. vijgje v. met een bijkelkje; *-flechte* v. trechtervormig korstmos o.; *-förmig* bijv. en b. kelkvormig; *—er Schwamm*, bekerzwam o.; *-futter(al)* o. bekerdoosje, kelkdoosje o., doos v. voor een kelk; *-glas* o. kelk, roemer, bokaal m.; *-heide* v. (Pl.) kelkvormige heidestruik m.; *-hülle* v. kelkhulsel o.

Kelchlein, o. (verkl.) kelkje, bijkelkje o.

Kelch-los, bijv. nw. (Pl.) kelkloos, zonder bloemkelk; *-methode* v. (Pl.) op den kelk gegronde plantenverdeeling, kelkmethode v.; *-moos* o. kelkmos o.; *-narbe* v. (Pl.) kelknaad m., kruin, holte v. tegenover den steel; *-schüsselchen* o. kelkvormig schoteltje o., Z. *-deckel*; *-schwamm* m. bekerzwam o.; *-schwingel* m. bekerdolik v.; *-spelzblume* v. in een beursje of bast gehulde bloem v.; *-stacheln* v. mv. kelkdoren m.; *-ständig* bijv. nw. (Pl.) op den kelk staande; *-teller* o., Z. *-deckel*; *-tuch* o. kelkdoek m.; it. (Kath.) handdoek m. waarmede de priester den kelk uitveegt; *-zaunblume* v. kelkvormig haarmos o.

Kelle, (*-n*) v. lepel, potlepel m.; *essen, was die - giebt*, eten wat de pot schaft; *die - nicht an der Pfanne kleben lassen*, vlug werken; (Kaars.) scheplepel m.; (Giet.) smeltlepel, scheplepel m.; (Mets.) truffel v., truweel o.; (Tuinb.) schop, tuinschop v.; (Zeew.) hoosvat o., zwabber m.; (in Zwitserland), melkn.aat v.

Kellen, (*kellte, gekellt*) o. ww. met een lepel uitscheppen; it. uit den pot eten; 2. (Prov.) achteruitslaan.

Keller, (*-s*, mv. *Keller*) m. kelder, wijnkelder, spijskelder m.; 2, *Schweizer -*, Zwitsersche winkel m.; it. Zwitsersche restauratie v.; 3. wijnkelder m.; *er hat einen vorzüglichen -*, hij heeft een goeden wijnkelder, houdt er goede wijnen op na; 4. *Todten-*, grafkelder m.; it. catacombe v.; 5. Z. *Kellner*.

Keller-assel, (*-n*) v., Z. *-wurm*; *-beere* v., Z. *-hals* (2); *-bier* o. bier o. uit de kroeg of herberg; *-birne* v. kelderpeer v.

Kellerchen, (verkl.) o. keldertje o., kleine kelder m.

Kellerei, (*-en*) v. kelder m. van den vorst, hofkelder m.; 2. Z. *Kellnerei*.

Keller-esel, (*-esels*, mv. *-esel*) m., Z. *-wurm*; *-fenster* o. keldervenster, keldergat o.; *-feucht, -frisch* bijv. nw. vochtig, frisch als in den kelder; *-fliege* v. keldervlieg v.; *-geschoss* o. kelderverdieping v., kelder m., kelderwoning v.; *-gewölbe* o. keldergewelf o.; *-hals* m. toegang m. tot den kelder, keldergang m.; 2. (Pl.) kleine laurier, peperboom m., vijfvingerkruid o.; *—körner* o. mv. Levantsche bessen, vischkorrels v. mv.; *-hof* m., Z. *Kölnhof*; *-junge, -knecht* m. kelderjongen, kelderknecht m.; *-kraut* o., Z. *-hals* (2); *-laden* m. kelderluik o.; it. Z. *-loch*; *-lager* o. steun m. van een fust; *-laus* v., Z. *-wurm*; *-lehen* o. genot o. van een vorstelijken kelder; *-leiter* v. kelderladder v.; *-loch* o. keldergat o.; *-luft* v. kelderlucht v.; *-mädchen* o., *-magd* v. keldermeid v., Z. *Kellnerin*; *-meister* m. keldermeester, bottelier m.; *-miethe* v. kelderhuur v.; *-raum* m. ruimte, uitgestrektheid v. van een kelder; 2. gedeelte o. van den kelder aan den huurder afgestaan; *-ratte, -ratze* v. kelderrat v.; *-recht* o. kelderrecht o.; *-schabe* v., Z. *-wurm*; *-schlüssel* m. keldersleutel m.; *-spinne* v. kelderspin v.; *-schreiber* m. kelderschrijver m.; *-stube* v., *-stübchen* o. kelderkamer v., kelderkamertje o.; it. spijskamer, drinkkamer v.; *-thür(e)* v. kelderdeur v.; *-wechsel* m. (Hand.) beleefdheidsbrieſje o.; *-wirth* m. kastelein m. van een wijn- of bierkelder, herbergier, kroeghouder m.; *-wurm* m. (Nat. hist.) duizendbeen, duizendpoot m., pissebed v.; *-wurz* v. waterlelie v.; *-zins* m. kelderhuur v.

Kellner, (*-s*, mv. *Kellner*) m. bottelier, keldermeester, hofmeester m.; it. koffiehuisknecht, kelner, bediende m. in een logement.

Kellnerin, (*-nen*) v. bottelierster, keldermeesteres, buffetjufvrouw v.

Kellnhof, (*-hof(e)s*, mv. *-höfe*) m., Z. *Kölnhof*.

Kellschlacke, (*-n*) v. (Giet.) zinkslakken v. mv.

Kelotomie, v., z. m. (Heelk.) snijden, opereeren o. van eene breuk.

Kelp, (*-(e)s*) o., z. m. (Hand.) zeer harde weedasch, steensoda v.

Kelt, (*-(e)s*) m., z. m. grof wollen Schotsche stof v.; it. Schotsche mantel m.

Kelter, (*-n*) v. pers, wijnpers v.; *eine - voll*, persvol v. (druiven); it. pershuis o.; *die Trauben auf die - bringen*, de druiven in de pers leggen.

Kelter-bann, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorrecht o. van eene pers te mogen houden; *-baum* m. persboom m.

Kelterer, (*-s*, mv. *Kelterer*) m. perser, druiventrapper m.

Kelter-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. perskuip v.; *-gesang* m. (Oudh.) kelderlied, wijngaardenierslied o.; *-haus* o. pershuis o.; *-herr* m. bezitter m. van het recht om eene pers te houden; *-kasten* m. perskast, perskist v.; *-knecht* m. perser, druiventrapper m.; *-lied* o., Z. *-gesang*; *-lohn* m. persloon o.; it. Z. *-zins*; *-meister* m. hij die het toezicht over het persen heeft.

Keltern, (*kelterte, gekeltert*) bedr. ww. *die Trauben -*, persen, trappen.

Kelter-ordnung, (*-en*) v. verordening, wet v., reglement o. op het persen; *-recht* o. recht o. van persen, recht o. om eene pers te houden; 2. Z. *-zins*; *-satz* m., Z. *-bann*; *-schraube* v. persschroef v., perssleutel m.; *-schreiber* m. schrijver m. bij het persen; *-treter* m., Z. *-knecht*; *-wein* m. belasting v. in wijn te voldoen; it. geperste wijn, most m.; *-zins* m. belasting v. voor het recht tot het houden eener pers; *-zuber* m. houten nap of bak m. bij de pers.

Kelzen, (*kelzte, gekelzt*) o. ww. gillen, noodeloos schreeuwen, keffen.

Kemenate, (*-n*) v. (veroud.) slaapkamer v., vrouwenvertrek o.; 2. woonhuis o. binnen den ringmuur van den burcht.

Kenden, (*kendete, gekendet*) bedr. ww. stoken, met hout verwarmen.

Kender, (*-s*, mv. *Kender*) m. schoorsteen, haard m.

Kenderkehrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. schoorsteenveger m.

Kengel, (*-s*, mv. *Kengel*) m. (veroud.) penneschacht v., Z. *Kiel*.

Kennbar, bijv. en b. kenbaar, te kennen, kennelijk, blijkbaar, te herkennen; *-er Unterschied*, kenbaar, merkbaar, in het oog vallend, niet te verwarren; *-bezeichnen*, duidelijk aanwijzen; *-keit* v. kenbaarheid, duidelijkheid, blijkbaarheid v., onderscheidend kenmerk o.

Kennelkohle, (*-n*) v. cannelcoal, steenkolen v. mv. uit Kilkenny.

Kennen, (*kannte, gekannt*) o. ww. onr., m. *h.* kennen, kennis hebben, een denkbeeld hebben van, bekend zijn met, onderscheiden; *von Person, dem Gesicht, dem Namen nach -*, van persoon, van gezicht, bij naam kennen; *jem. - lernen*, leeren kennen, kennis maken met; *nicht -*, niet kennen, onbekend zijn met, geene kennis hebben aan of van, Z. *erkennen, misskennen, verkennen*; *er kennt seine Leute*, hij kent zijn volkje, weet met wie(n) hij te doen heeft; *jem., eine Person, Sache - lehren*, doen kennen; *den Gebrauch der Karten -*, kunnen kaart spelen; *eine*

Sprache -, kennen, verstaan; *seinen Vortheil* -, begrijpen, waardeeren; *Gott* -, kennen, begrip hebben van; 2. kennen, eerbiedigen, in acht nemen; *er kennt kein Gesetz, keine Pflicht*, hij weet van geen wet &, hij houdt, stoort zich aan &; *keine Gefahr* -, geen gevaar kennen, op geene gevaren letten; 3. herkennen, bespeuren, doorzien, onderscheiden; *er ist so mager, dass man ihn nicht mehr kennt*, dat men hem niet meer herkennen kan; II. wed. ww. *sich* -, zich zelve(n) kennen, zich zelve(n) bewust zijn; *sich selbst -lernen*, zich zelve(n) leeren kennen, kennis krijgen van zich zelve(n); *sich nicht mehr* -, zich zelve(n) niet meer kennen, zich zelve(n) niet meer bewust zijn, geen meester van zich zelve(n) zijn; it. buiten zich zelve(n) zijn; III. o. zelfst. kennen o., kennis v., begrip, verstand o.; 2. Z. *Kenntniss, Kennung*.

Kennens-werth, -würdig, (*-er, -st*) bijv. en b. kennenswaardig, waard om bekend, geleerd, onderzocht te worden.

Kenner, (*-s*, mv. *Kenner*) m., **-in,** (*-nen*) v. kenner m., kenster v.; *- von Alterthümern*, oudheidkenner, oudheidkundige m.; *- von Münzen*, penningkundige m.; *davon ist er* -, dat kent hij, daarvan heeft hij kennis, daarop verstaat hij zich.

Kenner-auge, -blick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. oog o., blik m. van den kenner, kennersoog o.

Kennerei, v., z. m. (i. k. bet.) dwaze zucht v., betweterij, oppervlakkige kennis v.

Kennerhaft, bijv. en b. kundig, als een kenner.

Kennerisch, bijv. en b., Z. *kennerhaft*.

Kennerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gewaande kenner m., hij, die voor een kenner wil doorgaan.

Kennermiene, (*-n*) v. uitdrukking v., gelaat o. van den (gewaarden) kenner.

Kennern, (*kennerte, gekennert*) o. ww. den kenner spelen; *über etw.* -, iets critiseeren.

Kennerschaft, v. degelijke kennis, bekwaamheid v. om juist te oordeelen.

Kenntlich, &, Z *kennbar*.

Kenntniss, (*-e*) v. kennis, kunde, bekendheid v., begrip o.; *zu jems. - gelangen*, ter kennis komen van; *- von etw. nehmen*, kennis nemen van, onderzoek doen naar; *jem. von etw. in - setzen*, bekend maken met; 2. wetenschap, kundigheid, kunde v.; *-e haben*, bekend zijn met, knap, bekwaam, geleerd zijn; *viele -e besitzen*, uitgebreide kennis hebben, zeer geleerd zijn; *er ist mehr in der -, als in der Ausübung*, hij is beter bekend met de theorie dan met de practijk.

Kenntniss-arm, (*-ärmer, -ärmst*) bijv. nw. onbekend met, onwetend, onkundig, niet onderwezen, bekrompen; *-begierig* bijv. nw. leergierig, begeerig naar kennis; *-los* bijv. nw., Z. *-arm*; *-reich* bijv. nw. geleerd, veel kennis, uitgebreide kennis hebbende.

Kennung, (*-en*) v. kennis v., Z. *Erkennung*; 2. (Veea.) (aan paardetanden), boon v., ring m. van ouderdom; *ein Pferd, das die - noch hat*, een paard, dat nog teekent; 3. (Zeew.) - *des Landes*, teeken o. van land, oever m., kenning v.; 4. (Jachtw.) spoor o., voetstappen m. mv. van het hert, waaraan men ziet hoe oud en hoe groot het is.

Kenn-zahl, (*-en*) v., Z. *-ziffer; -zeichen* o. kenteeken, teeken, merkteeken, herkenningsteeken, blijk o.; 2. (Pl.) onderscheidend kenmerk o.; 3. (Gen.) herkenningsteeken, verschijnsel o., waaraan men eene ziekte herkent.

Kennzeichnen, (*kennzeichnete, gekennzeichnet*) bedr. ww. kenmerken, merken, met een teeken voorzien, onderscheiden; 2. kenschetsen, karakteriseeren.

Kenn-ziffer, (*-n*) v. (Wisk.) teeken, merk o.; it. (van logarithmen), cijfer o. der eenheden, wijzer, exponent m.; *-zug* m. kenmerk, onderscheidend kenteeken o.; it. naamcijfer o.

Kenster, (*-s*, mv. *Kenster*) m. (Pl.) misselboompje o., mispel v., maretak m.

Kente, v., z. m. (Lakenb.) scheerwol v.

Kenten, (*kentete, gekentet*) bedr. ww., Z. *kenden*.

Kenterhaken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. (Zeew.) kenterhaak m.

Kentern, (*kenterte, gekentert*) bedr. ww. (Vissch.) *den Wallfisch* -, omdraaien, kenteren, kantelen; 2. (Zeew.) omslaan, enteren, kapseisen of kopseisen.

Keper, (*-s*) m., z. m. (Mon.) keper, keperwerk, schuins doorgeweven werk o.

Kepern, (*keperte, gekepert*) bedr. ww. *einen Zeug* -, keperen, schuins doorweven; *gekeperter Zeug*, gekeperde stof v., keper o.; *gekeperter Barchent*, gekeperd bombazijn o.

Keraunometer, (*-ters*, mv. *-ter*) bliksemmeter m.

Kerb, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Kerbe*.

Kerbbeil, (*-es*, mv. *-e*) o. (Zeew.) handbijl, scheepsbijl v. om kabels te hakken.

Kerbe, (*-n*) v. kerf, keep, insnijding v.; *den Pfeil in die - legen*, den pijl in de keep leggen; (Timm.) inkeping, insponning, invoeging v.; *mit einer - fügen, in eine - einpassen*, inkepen, insponnen, invoegen; (Hoefsm.) plooi v., rimpel m. aan het gehemelte van een paard; (Muntw.) randwerk, kabelwerk o.; *mit - versehen*, randen; (Tuinb.) *in die - pfropfen*, in het entgat steken.

Kerbel, (*-s*) m., z. m. kervel v.

Kerbel-kern, (*-es*, mv. *-e*) m. (Pl.) wilde kervel v.; *-kohl* m. krulkool, spruitkool, boerenkool v.; *-kraut* o. kervel v., kervelkruid o.; *-same* m. kervelzaad o.; *-suppe* v. kervelsoep v.

Kerben, (*kerbte, gekerbt*) bedr. ww. kerven, inkerven, kepen, inkepen; (Tuinb. tanden, randen, insnijden; (Pl., Muntw.) *gekerbt*, getand; (Ontlk.) *gekerbter Muskel*, gekorven spier v.

Kerben-fügung, (*-en*) v. (Timm.) keepverbinding v., zwaluwstaart m.; *-maul* o. (Nat. hist.) dier o. met gekorven bek; *-muschel* v. (Nat. hist.) mossel v., tweeschalig schelpdier o.

Kerber, (*-s*, mv. *Kerber*) m. (i. k. bet.) vioolkrasser, kermisvedelaar m.

Kerb-holz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. kerfhout o., kerfstok m.; *es geht auf ein neues* —, dat gaat op eene nieuwe rekening; *es geht bei ihm alles aufs* —, hij neemt alles op rekening, op krediet; *an ein* — *reden*, laten opschrijven; *auf dem* — *stehen*, in het krijt staan, geld schuldig zijn; (Bergw.) ertsschifter o.; (Wev.) lat v. met nagels of pinnen om de stof aan op te hangen; *-holzig* bijv. en b. kerfhoutachtig, gekorven, ingekeept.

Kerbig, bijv. nw. vol kerven, vol kepen, gekerfd.

Kerbling, (*-(e)s*. mv. *-e*) m., Z. *Kerbholz*.

Kerbmesser, (*-sers*, mv. *-ser*) o. kerfmes o.; *-schnitt* m. kerf, insnijding, kerfsnede v.; *-stock* m., Z. *-holz*; *-thier* o. gekorven dier, insect o.; *-weh* o. (Veea.) ziekte v. in den klauw van ossen &; *-zahn* m. (Pl.) getand blad o.; *-zähnig* bijv. nw. (Pl.) getand, gekerfd; it. uitgesneden; *-zettel* m. ingesneden briefje o.

Kerbmilben, v. mv. (Nat. hist.) kleinvleugelige insecten o. mv.

Kerf(e), (*-n*) v., Z. *Kerbe*.

Kerken, (*kerkte, gekerkt*) o. ww. pruilen, brommen.

Kerker, (*-s*, mv. *Kerker*) m. kerker m., gevangenis v.; *in den - werfen*, in den kerker, in de gevangenis werpen.

Kerker-fieber, (*-bers*, mv. *-ber*) o. vochtigheidskoorts, gevangeniskoorts v.; *-haft* v. gevangenschap v., arrest o.; *-meister*, *—in*, gevangenbewaarder, cipier m., gevangenbewaarster, cipiersvrouw v.

Kerkern, (*kerkerte, gekerkert*) bedr. ww. in den kerker werpen, gevangen zetten, kerkeren.

Kerkerthurm, (*-thurm(e)s*, mv. *-thürme*) m. gevangenistoren, toren, kerkertoren m.

Kerkner, (*-s*, mv. *Kerkner*) m., Z. *Kerkermeister*.

Kerl, (*-(e)s*, mv. *-e* of *-s*) m. kerel, vent, baas m.; it. knecht, jongen m.; *ehrlicher, braver* -, kerel, man, vent; *lieber, herrlicher* -, flinke jongen, ferme jongen; *lustiger* -, lustige, vroolijke klant m.; *ganzer* -, vastberaden man, flinke vent; 2. (i. k. bet.) *das ist mir ein schöner* -, dat is me een vent m.; *was will der* -?, wat wil die vent, die kerel?; *schlechter, nichtswürdiger* -, schelm, schavuit m.; 3. (Volksk.) manskerel, man of vrijer m.; *sie mit ihrem* -, zij en haar vent, man of vrijer.

Kerlchen, (verkl.) o. kereltje, ventje o., jongen m.

Kermes, (*-sen*) v. kermis v., Z. *Kirmes*.

Kermes, (onb.) m. kermes o., cochenille v.; *mit - färben*, met co-

chenille verven; (Delfst.) *mineralischer* -, karthuizer poeder of poeier o.

Kermes-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *-eiche; -beere* v. (Nat. hist.) Z. *Kermes* m.; 2. (Pl.) *zweimänniger* -, scharlakenbezie, Amerikaansche kermisbezie v.; 3. Z. *-scharlach; -beersaft* m., Z. *-latwerge; -eiche* v. cochenilleboom m.; *-latwerge* v. met kermes gekleurde en zeer smakelijke tafellikeur v.; *-scharlach* m. kermes o. uit Provence, scharlakenkorrel v.; *-wurm* m. cochenilleworm m.

Kern, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) zaadkorrel v., kern, pit v.; (van het hout), binnenste, hart o.; (fig.) *der - der Sache*, het voornaamste, het wezen o. van de zaak; *der - des Heeres*, de kern van het leger, de beste troepen; (Art.) *- des Geschützes*, ziel v.; *aus dem -e schiessen*, waterpas schieten; (Hoefsm.) Z. *Kennung*; it. *Kerbe*; (Slot.) slotenmakersstempel m.; (Giet.) inwendige o., kern v.; (Org.) register o.; (van eene pijp), prop v.; (van een paardenhoef), levend vleesch o.; *- am Ochsen*, borst v., borstvleesch o.; (Hoed.) viltdoek m., die de tot vilt geslagen wol scheidt; (Bergw.) korrelig, fijn erts o.; (Delfst.) hard metaal o. met schelpindruksel; (Led.) nerf v.; (Glaz.) (aan vensterlood), hart o.; it. Z. *-mehl*; (Jachtw.) vleesch o., dat aan de honden gegeven wordt; *-zupfen*, na afloop van de jacht aan de honden het onbruikbaar gedeelte van het vleesch voorwerpen.

Kern-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. kalvijnappel m.; 2. appel m. om te drogen; *-arbeit* v. meesterwerk, uitmuntend werk, meesterstuk o.; *-artig* bijv. nw. knoestig, moeielijk te klooven; *-ästig* bijv. nw. (Tuinb.) (van boomen), de takken uit het hart latende voortspruiten; *-ausdruck* m. krachtige, flinke, manlijke, kernachtige uitdrukking; *-auster* v. oester v. met purperachtige draden; *-beiszer* m. (Nat. hist.) kernbijter, dikbek, kersevink m.; 2. zaadtor, knaagtor v.; *-bohrer* m. eikenkever m.; *-branntwein* m. brandewijn m. op kersen- of andere pitten getrokken; *-brav* bijv. nw. door en door braaf.

Kernchen, (verkl.) o. kerntje, pitje, hartje o., Z. *Kern*.

Kerndeutsch, bijv. nw. echt Duitsch, zuiver Duitsch.

Kernel, (*-s*, mv. *-e*) o. (Nat. hist.) taling of teling m., kleine eendvogel m.

Kernen, (*kernte, gekernt*) bedr. ww., Z. *auskernen*; 2. *das Blei* -, korrelen, klein of fijn maken; 3. (Landh.) boteren; II. wed. ww. *sich* -, stollen, stremmen; (van melk), boteren.

Kerner, (*-s*, mv. *Kerner*) m. (Ketelg.) drijpriem m.

Kern-faul, bijv. nw. (Tuinb.) in het hart verrot; *-fäulniss* v. verrotheid v. in het hart; *-fest* bijv. nw. zeer vast, stevig; *-feuer* o. kernvuur, middelpuntsvuur o.; *-fleisch* o. hard, levend vleesch o.; it. Z. *Brustkernfleisch; -form* v. oorspronkelijke vorm m.; *-förmig* bijv. nw. pitvormig, kernvormig; *-frau* v. bloemdarel v. der vrouwen; *-fresser* m., Z. *-beiszer; -frisch* bijv. nw. versch, geheel versch; *-frucht* v. steenvrucht, kernvrucht v.; *-gedicht* o. kernachtig gedicht o., krachtige poëzie v.; *-gehäuse* o. kernhuisje, klokhuis o.; *-gerste* v. gemeene gerst v.; *-gerte* v. keelkruid o.; *-geschütz* o. inwendig, van boven en beneden even wijd geschut o.; *-gespinnst* o. (Pass.) goud- of zilverdraad m., waarvan de zijde een weinig doorschijnt; *-gestalt* v. (Delfst.) gedaante v. van eene pit, grondvorm m.; *-gesund* bijv. nw. (van hout), geheel gaaf, gezond; *—er Mensch*, sterk, kloek, krachtig, door en door gezond; *-gülte* v. graanbelasting v.; *-gut* bijv. nw. goed, gezond in het hart, gaaf van pit; it. (gemeenz.) uitmuntend, uitgezocht; 2. o. zelfst. kernachtige, wezenlijke o.; it. Z. *-waare*.

Kernhaft, (*-er, -st*) bijv. nw. kernachtig, pittig, krachtig, forsch; (van papier), sterk, stevig.

Kernhaftigkeit, v. kernachtigheid, pittigheid, forschheid v.

Kern-haus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o., Z. *-gehäuse; -haut* v. (Pl.) zaadkorrelvlies o.; *-holz* o. hart o. van een boom, harthout o.; it. goed hout o.; 2. pijnboomenhout o.

Kernicht, bijv. nw. op eene kern, pit, korrel gelijkend.

Kernig, (*-er, -st*) bijv. nw. vol pitten, vol korrels; *-e Frucht*, pitvrucht, steenvrucht; *-es Getreide*, vol korrels; *-es Holz*, Z. *Kernholz; -es Fleisch*, Z. *Kernfleisch*; (fig.) kernachtig, krachtig, flink, degelijk; *-e Rede*, kernachtig, pittig.

Kern-inhalt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hoofdbestanddeel o., hoofdzakelijke inhoud m.; *-kammer* v. (Pl.) blaasvormig sapvaatje o.; *-kapsel* v. (Pl.) kernhulsel o.; *— kranz* m. kernhulselkrans m.; *-kraut* o. behen v.; *-lauge* v. sterkste loog v.; 2. loog v. van de sterkste vitrioel; *-leder* o. leder o. van de beste soort; *-lehm* m. (Giet.) kernaarde, aarde v. om het inwendige der vormen te bekleeden.

Kernleinkraut, (*-(e)s*) o., z. m. breukkruid o. zonder vezels.

Kern-leinwand, v., z. m. sterk linnen, uitmuntend linnen o.; *-los* bijv. nw. zonder kern, zonder pit, zonder korrels; (fig.) zonder waarde, zonder inhoud, zwak, nietig; *-mann, -mensch* m. flinke, stevige man, mensch m., keur v. der mannen of menschen, man, mensch m. van den echten stempel; *-masz* o. (Letterg.) maatstok m. om de letter te richten; *-mehl* o. bloem v. van meel; *-milch* v. karnemelk v.; *-obst* o., Z. *-frucht*; 2. wilde boom m. om daarop te enten; 3. vrucht v., die op een wilden boom geënt is of groeit; *-raupe* v. rups v., die het hart van kool & doorknaagt; *-recht* o. bijv. en b. (Art.) juist in het midden geboord; *-reich* bijv. nw. vol korrels, vol pitten; *-sack* m. zak m. met vruchtenpitten, (bedwarmer); *-salz* o. steenzout, bergzout o.; *-schacht* v. hemd o., bekleedingsmuur m. van een hoogoven; *-schälig* bijv. nw. (van hout), waar de ringen los aan elk.

verbonden zijn; *-schatten* m. dikke of dichte schaduw v.; *-scheit* o. hout o. uit het binnenste van den stam; *-schule* v. boomkweekerij v.; *-schuss* m. (Art.) waterpas schot o.; *-schwinden* o. (Hoefsm.) verdrogen o. van den hoef van paarden; *-sprache* v. kernachtige, krachtige, oorspronkelijke taal v., krachtige woorden o. mv.; *-spruch* m. kernspreuk, kernachtige spreuk v.; *-stahl* m. best staal, meest volkomen staal o.; *-stamm* m. uit zaad, uit eene pit geteelde stam of boom m.; 2. gezond, sterk stamhout o.; *-stange* v. (Giet., Art.) ronde ijzeren stang v. als kern in den gietvorm, in een kanon; *-stechen* o. (Veea.) aderlating v. aan het gehemelte of den bek van een paard; *-stein* m., Z. *Körnerstein; -stück* o. (Beeldh.) gebeeldhouwde pitkern v.; *-truppen* v. mv. keurbende v., beste, uitgezochte soldaten m. mv.; *-tuch* o. uitmuntend, dik, wollig laken o.; *-verkehrt* bijv. nw. (Krist.) vervormd, verkeerd van kristallen; *-verrathend* bijv. nw. de kern verradend; *-volk* o. uitgezocht volk o., keur v. van het volk; *-waare* v. uitmuntende koopwaar v., Z. *-gut; -wächter* m. zaadhulselkever, korenworm m.; *-weib* o., Z. *-frau; -wein* m. uitmuntende wijn m.; *-werk* o. (Bergw.) mijn v. met onregelmatig loopende gangen; *-wolle* v. harde, krullende wol v. van den nek en rug van het wild; *-wort* o. kernachtig woord o.; *-zug* m. (Vissch.) schoone vangst v.; *-zupfen* o. (Jachtw.) uitsnijden en verdeelen o. van het houdedeel.

Kersei, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Kirsei*.

Kersenreife, v. (w. i. gebr.) v. goudmerel v.

Kerographie, v., z. m. wasschilderkunst v.

Keroplastik, v., z. m. wasboetseerkunst v.

Kerzchen, (verkl.) o. kaarsje o., kleine, korte, dunne kaars v.

Kerze, (*-n*) v. kaars, vetkaars, waskaars v.; 2. reukballetje, reukkaarsje o.; 3. (Dichtk.) lichtend voorwerp, licht o., fakkel v.; *-n des Firmaments*, lichten o. mv. des hemels; 4. (Heelk.) catheter m.

Kerzenbeerbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. wasboom m.

Kerzen-beere, (*-n*) v. (Pl.) waschboombezie, bes, vrucht v. van den wasboom; *-garn* o. kaarsenkatoen o.; *-gerade* bijv. nw. recht als eene kaars; *-gieszer* m. kaarsenmaker m.; *-händler* m. koopman m. in kaarsen, kaarsenhandelaar m.; *-kraut* o., Z. *Königskraut; -licht* o. kaarslicht o.; *-macher* m., Z. *-gieszer; -schachtel* v. kaarsenkist, kaarsendoos v.; *-schein* m., Z. *-licht; -spitze* v. eind, eindje o. kaars; *-stiel* m. profijtertje, stompje o. kaars; *-strauch* m., Z. *-beere; -träger* m. (Kath.) kaarsdrager m., die met eene waskaars voorgaat; 2. fakkeldrager m.; *-verkauf* m. verkoop m. bij de uitgedoofde kaars; *-weihe* v. (Kath.) wijding v. der (kerk)kaarsen, Vrouwendag m., Maria-Lichtmis o.

Kescher, (*-s*, mv. *Kescher*) m.

(Vissch.) vangnet, ambernet o.; 2. ambervisscher m.

Kespe, (*-n*) v. (Zeew.) buikstuk o. van eene boot.

Kessel, (*-s*, mv. *Kessel*) m.(Huish.) ketel, waterketel, bomketel m.; *eiserner -*, ijzeren ketel; *kupferner -*, koperen ketel, waterketel, theeketel m.; (van een vijver), kom, kolk v., bassin o.; (Suikerb.) *breiter -*, spoelvat o.; (Kath.) wijwaterbak m.; (Bouwk.) vaas v. van het Korintisch kapiteel in den vorm van eene omgekeerde klok of kolk; (Art.) ruimte v., welke de mortier inneemt; (van het geschut), Z. *Kern;* (Jachtw.) (van het wilde zwijn), leger o., schuilplaats v.; (Bergw.) kom, door bergen ingesloten vallei v.; (Waterb.) kom, kolk v., bassin o.; it. Z. *-loch* (2); (van een secreet), put m.; (van een vuurspuwenden berg), krater m.; (Salp.) fust o. voor het eerste salpeterziedsel; (Spr.) *der - schilt den Ofen:opf*, de pot verwijt den ketel, dat hij zwart is; *- haben auch Ohren*, kleine potjes hebben ook oren.

Kessel-asche, v.. z. m. potasch v.; *-batterie* v. ruimte v., welke de mortier inneemt; *-beere* v., Z. *Moosbeere; -bereiter* m. ketelmaker m.; *-bier* o. gewoon bier, tafelbier o.; *-bollwerk* o. (Vest.) hol bolwerk o.; *-bombe* v. ketelbom v.; *-brauen* o. brouwsel o. voor eigen gebruik; 2. recht o. om voor eigen gebruik te mogen brouwen; *-braun* bijv. nw. bruinrood, koperkleurig, koperrood; II. o. zelfst. (Ketelm.) bruineeraarde v.; 2. fijn koperslag o; 3. koperkleur v.

Kesselchen, (verkl.) o. keteltje o., kleine ketel m., Z. *Kessel;* (Nat.) (aan den barometerbuis), bolletje o.

Kess(e)ler, (*-s*, mv. *Kess(e)ler*) m. ketelmaker, koperslager m.; *-arbeit* v. ketelmakerij v., ketelmaken o.; *-waare* v. koperwerk o., koperwaar v.

Kessel-fang, (*-(e)s*) m., z. m. (Rechtsw.) godsgerecht o., waarbij men in een ketel met kokend water moest tasten; *-flicker* m. ketellapper m.

Kesselflicker-ranzen,-sack, m. ketellapperszak m.; (fig.) *-gesindel, -volk* o. ketellappers, bedelaars m. mv.

Kessel-förmig, bijv. nw. ketelvormig; *-geld* o. (Volkst.) smokkelen o. der meiden & bij den inkoop voor de keuken; *-gewölbe* o. koepelvormig, rond gewelf o.; *-griff* m., Z. *-fang; -hafen* m. (in de kindertaal), hel v.; *-haken* m. ketelhaak m., hangijzer o.; *-jagen* o. bijeendrijven o. van het wild in eene kom; 2. jacht v. op wilde zwijnen; *-lauf* m.(Art.) geschutkamer v.; it. loop m. van een bomketel; *-loch* o. (Ketelm.) gat o. in den ketel; 2. (van een vijver), vischgat o.; *-macher* m., Z. *Kesseler; -meister* m. (Lakenb.) badwachter m., die het opzicht heeft bij de kuip, waarin het laken geverfd wordt.

Kesseln, (*kesselte, gekesselt*) bedr. ww. (Ketelm.) uithollen, den vorm van een ketel geven, ketellappen; *die Luft -*, zuiveren, ververschen, 2. wed. ww. *sich -*, den vorm van een ketel aannemen; (van den grond), inzakken, wegzinken; it. zich in het rond uitbreiden, uitstrekken, zich ronden; (Volkst.) kletteren, rumoeren, heen en weer draven; it. kiezers omkoopen.

Kessel-pauke, (*-n*) v. keteltrom, pauk v.; *-platte* v. ketelplaat v.; *-russ* m. ketelroet o.; *-schläger* m., Z. *Kesseler; -schleuse* v. (Waterb.) ketelvormige sluis v.; *-schmied* m., Z. *Kesseler; -siel* o. dijk m. in den vorm eener halve maan; *-stein* m. (Delfst.) kalkvorming v. op den bodem van waterputten, pompen &; *-thal* o. keteldal o.; *-tuch* o. in den ketel of aan het stuk geverfd laken.

Kesser, (*-s*, mv. *Kesser*) m. vanger. angel m.; 2. barnsteenvisscher m.; (in potaschkokerijen), loogknip v.

Keste, (*-n*) v. (Dichtk.) kastanje v.; 2. (Hoefsm.) (bij paarden), voetgal, wrat v.

Kastenbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. kastanjeboom m.

Kestene, (*-n*) v. kastanje v.

Ketschen, (*ketschte, geketscht*) bedr. ww. sleepen, trekken, verslijten, afdragen.

Kettchen, (verkl.) o. kettinkje o.

Kette, (*-n*) v. keten, ketting m.; *-n und Bande*, boeien en kluisters m. mv.; *jem. in - legen*, in boeien leggen, slaan; *etw. in - legen*, aan den ketting legger. vastleggen; *von der - losmachen*, losmaken; (Landm.) Z. *Messkette;* (Zeew.) *-der Mastbäume*, puttingen v. mv., rustijzers o. mv. van het want; *die -n am Bonnet*, knoopen m. mv. der aangeregen bonnet; (fig.) gevangenschap, slavernij v.; *seine -n verbrechen*, het juk afwerpen, zijne boeien verbreken; *die -n der Liebe*, band m.; *- von Unglücksfällen*, reeks, aaneenschakeling v.; (van bergen), bergketen m.; (van troepen), rij v., cordon o.; (Jachtw.) *eine - Rebhühner*, vlucht v., koppel o.; (Dansk.) rij v.; (Man.) ketting m., schering v.

Kettel, (*-n*) v. kettinkje, knipje, haakje o.

Kettel-haken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m., Z. *-nadel; -harig* bijv. nw. kitteloorig, lichtgeraakt; *-holz* o., Z. *-nadel; -masche* v. (Muts.) maas, kettingmaas v.

Ketteln, (*kettelte, gekettelt*) bedr. ww. *Seile -*, met een knoop vastmaken, aanknoopen; 2. met een kettinkje of ketting vastmaken, met den kettingsteek verbinden.

Kettel-nadel, (*-n*) v. (Muts.) maashoutje o.

Ketten, (*kettete, gekettet*) bedr. ww. *jem. -*, ketenen, kluisteren; *etw. -*, aan een ketting verbinden, vastleggen, Z. *anketten, verketten;* (fig.) *an eine Person* of *Arbeit gekettet sein*, sterk gehecht zijn, innig verbonden zijn; *einen an sich -*, aan zich verbinden.

Ketten-ähnlich, -artig, bijv. nw. kettingachtig, als een ketting of keten, Z. *-förmig; -anker* m. (Zeew.) kettinganker o.; *-arbeit* v. kettingwerk o.; *-bandwurm* m., Z. *-wurm; -baum* m. (Wev.) kettingboom m.; *-blume* v. leeuwentand m.; *-bruch* m. (Rek.) rijbreuk, kettingbreuk v.; *-faden* m. (Wev.) kettingdraad m.; *-feier* v. (Kath.) Sint-Pietersbanden m. mv., H. Petrus in de gevangenis; *-fisch* m. kettingvisch, koffervisch m.; *-förmig* bijv. nw. kettingvormig, als een keten; *-garn* o. (Wev.) kettinggaren o.; *-gelenk, -glied* o. schakel v., ring m. van den ketting; *-hund* m. kettinghond, vastliggende hond m., boerenhond, bulhond m.; *-koralle* v. kettingvormig pijpkoraal o.; *-kugel* v. (Art.) kettingkogel m.; *-leimen* o. ketting lijmen, verbinden, vastklinken o. van den ketting; *-linie* v. (Art.) kettinglijn v.; *-locke* v. (Pruikm.) kettingkrul v.; *-los* bijv. nw. van den ketting losgemaakt, bevrijd, ontketend; *-macher* m., Z. *Kettler; -nath* m. (Naai.) kettingnaad, kettingsteek m.; *-natter* v. slang v. van Carolina, kettingslang v.; *-panzer* m. pantserrok m., pantserhemd o., malienkolder m.; *-pumpe* v. (Zeew.) kettingpomp v.; *-rechnung* v. kettingrekening v., *-regel* v. kettingregel m.; *-reim* m. kettingrijm o.; *-ring* m. kettingring m ; 2. ring m. aan het eind van een ketting; *-rolle* v. (Bontw.) houten rol v. van het borduurraam; *-ruthe* v. (Wev.) kettingroede v., kettingstok m.; *-schloss* o. kettingslot o.; *-schluss* m. (Red.) kettingsluitrede, klimmende sluitrede v.; *-schmied* m. kettingsmid m.; *-schnur* v. (Knoop.) kettingkoord o.; *-seide* v. kettingzijde, getwijnde zijde v.; *-stab* m. (Meetk.) kettingstok m.; *-stein* m. knitsteen, ooiheth m.; 2. Z. *-koralle; -stich* m. (Naai.) kettingsteek m.; 2. (Zeew.) kettingknoop m.; *-stock* m. (Zijdeh.) kettingstok m.; *-strafe* v. vestingstraf, galeistraf v.; *-toll* bijv. nw. zoo dol, dat & aan den ketting gelegd moet worden; *-triller* m. (Muz.) aanhoudende triller m.; *-werk* o. (Passem.) kettingwerk, als een ketting gevlochten, geweven, gebloemd werk o.; 2. ketenen, boeien m. mv.; *-wurm* m. kettingworm m.; *-zug* m. (Bouwk.) kettingtrek m., sieraad o. van veelvormig gevlochten lijnen.

Ketter, (*-s*) m., z. m. zandsteen m. en o.; *-reim* m. kettingrijm, eindrijm o.; *-ruthe* v., Z. *Kettenruthe.*

Kettler, (*-s*, mv. *Kettler*) m. kettingmaker, haken en oogen-vervaardiger m.

Ketzer, Kötzer, (*-s*, mv. *Ketzer, Kötzer*) m. (Lakenb.) klos m. vol garen.

Ketzer, (*-s*, mv. *Ketzer*) m., **-in** v. ketter, onrechtzinnige, ongeloovige m., ongeloovige, kettersche vrouw v.; 2. schelm, ondeugd, deugniet m.; it. *armer -*, arme drommel, hals m.

Ketzerbuch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. kettersch boek o.

Ketzerei, (*-en*) v. ketterij, ongeloovigheid, onrechtzinnigheid v., dwaalbegrip o.; 2. kettersch leerstuk o.

Ketzer-eifer, (*-s*) m. onverdraagzaamheid, vervolgingszucht v., ijveren o. tegen ketters; *-gericht* o. ketterrecht o., inquisitie v.; *-haupt* o. ketterhoofd o., stichter m. eener kettersche gezindheid v.; *-hemd* o. martelaarshemd o.

Ketzerisch, bijv. nw. kettersch,

dwalend; *-e Lehre*, kettersche leer, dwaalleer v.; *das -e in einem Buche*, ketterachtigheid v.

Ketzer-jäger, (*-jägers*,mv.*-jäger*) m. vervolger m. der ketters; *-macher* m. hij, die iem. voor ketter wil doen doorgaan; *-macherei* v. gewoonte, zucht v.van iem.als ketter te behandelen;*-meister* m., Z. *-haupt; -mütze* v. martelaarsmuts v.

Ketzern, (*ketzerte, geketzert*)o.ww. kettersch zijn, kettersche leerstellingen toegedaan zijn; 2. bedr. ww. voor een ketter verklaren, verketteren; it. plagen, schimpen; (Prov.) *Fleisch -*, roosten; 3. (Bergw.) *eine Wand -*, splijten.

Ketzer-richter, (*-ters*, mv.*-ter*) m. ketterrechter, inquisiteur, ondervrager m.; *-schrift* v. kettersch schrift o., kettersche brochure v.; *-stifter* m., Z. *-haupt; -zunft* v. kettersche vereeniging v., kettersch genootschap o.

Keubel,(*-s*, mv. *Keubel*)m.(Bergw.) Z. *Sieb*.

Keuchen, (*keuchte, gekeucht*) o. ww., m. *h.* hijgen, naar adem hijgen,buiten adem zijn; (van paarden), snuiven, blazen; 2. kuchen, hoesten; (Vees.) dampig zijn.

Keucher, (*-s*, mv. *Keucher*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die hijgt &; 2. kucher m., kuchster v.

Keuchhusten, (*-stens*, mv.*-sten*) m. kinkhoest m.

Keuern, (*keuerte, gekeuert*) bedr. ww. (Waterb.) *Erde -*, aan den dijk kruien.

Keule, (*-n*) v. knots v., knuppel, knoeststok m.; (Spr.) *jeder Schäfer lobt seine -*, elk meent zijn uil een valk te zijn; (van een mortier),stamper m.; (Jachtw.) paal, staak m.; (Boekdr.) wrijfkolf v.; (Looi.) stok m. om de huiden te stampen, roerstok m.; (van paarden), dijbeen o.; (Kookk.) bout m.; (Volkst.) *grobe -*, lomperd m., grof,ongemanierd mensch m.; (Pl.) (van paddenstoelen), knots- ofkolfvormige paddenstoel; (Delfst.) knotsvormig schelpdier o.

Keulen, (*keulte, gekeult*) bedr. ww. *jem. -*, met eene knots slaan, stooten; *etw. -*, stampen, verpletteren.

Keulen-förmig, bijv. nw.knotsvormig, als eene knots, als een knuppel;it. bont, knoestig, knotsig; *-kürbiss* m. (Delfst.) herkulesknots v. (een schelpdier); *-lahm* lendelam, ontheupt; *-palme* v. (Pl.) palmboom m. van de Kaap de Goede Hoop; *-scheide* v. (Nat.hist.)knotsvormige scheede v.; *-schlag* m. slag m. met de knots, knuppelslag m.; *-schwamm* m. koraalzwam o., geitebaard m.; *-wurm* m. woekerende knotsvormige paddenstoel m.; *-wurz* v. witte waterlelie v.

Keuler, (*-s*, mv. *Keuler*) m., Z. *Keiler*.

Keulförmig, keulicht, Z. *keulenförmig*.

Keusch, (*-er, -est*) bijv. en b. kuisch, rein, onbevlekt, zedig, eerbaar; *-e Jungfrau*, onbevlekte maagd; *-e Liebe*, eerbaar; *-es Herz*, kuisch, onbevlekt.

Keusch-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. kuischboom m.; *-heit* v. kuischheid, reinheid, zedigheid, eerbaarheid, maagdelijkheid v.; *-kraut* o. kruidjeroer-mij-niet o.; *-lammstrauch* m., Z. *-baum; -samen* m. wilde peper v.

Keutel, (*-s*, mv. *Keutel*) m. vischrecht o., vischplaats v., recht o., plaats v. om te visschen; 2. - of *-netz* o. beunzak m.

Keuter, (*-s*, mv. *Keuter*) m. doffer m., mannetjesduif v.

Kibbeln, (*kibbelte, gekibbelt*) o. ww. (Prov.) kibbelen, twisten, kijven, schelden.

Kibitz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) kievit m.; 2. pluvierduiker m.; 3. spoorvogel, lansvogel m.; *-blume* v. kievitsbloem v.; *-ei* o. kievitsei o.; (Delfst.) gestreepte zeenoot v.; 2. dambord o. (eene schelp).

Kicher, -erbse, (*-n*) v. sisser m., grauwe erwt v.

Kichern, (*kicherte, gekichert*) o. ww. grinniken, in het geheim lachen, in zijn vuistje lachen.

Kicken, (*kickte, gekickt*) bedr. ww. steken, bijten, stooten, schoppen.

Kickern, (*kickerte, gekickert*) o. ww., Z. *kicken;* 2. kakelen, kraaien; 3. Z. *gackern*.

Kicks, (*-es*, mv. *-e*) m. (Bilj.) misstoot m.; 2. mislukte slag, stoot m.;(fig.) misslag, bok m.; *einen - machen*, Z. *kicksen*.

Kicksen, (*kickste, gekickst*) o. ww. (Bilj.) misstooten; (fig.) misslaan, misstooten, een bok schieten.

Kiefe, (*-n*) v., Z. *Kiefer;* 2. erwteschil v.

Kiefel, (*-s*, mv. *Kiefel*) m., Z. *Kiefer* (III).

Kiefen,(*kieſte,gekieft*)o.ww.(Prov.) Z. *kaufen;* 2. *keifen; -fusz* m. (Nat.hist.) schildvloo v., eenoog o.; *-pricke* v., *-wurm* m., Z. *Lieferwurm*.

Kiefer, (*-n*) v., Z. *Kieme;* 2. (Pl.) wilde pijnboom m.; *schottische -*, Schotsche, roode pijnboom m.; *rauhe, nordamerikanische -*, witte pijnboom m. uit Canada; II. (*-s*, mv. *Kiefer*) m. kakebeen o.; (Ontlk.) kinnebak, onderkaak v.

Kiefer-ast, (*-astes*, mv. *-äste*) m. (Ontlk.) tak m. van de onderkaak; *-baum* m., Z. *Kiefer* (1); *-blutader* v. kinnebaksader v.; *-drüse* v. (Ontlk.) kinnebaksklier v.; *-drüsenblutader* v. bloedader v. in de kinnebaksklier; *-drüsenschlagader* v. slagader v. in de kinnebaksklier; *-fläche* v. (Ontlk.) vlak o. van de bovenkaak; 2. kinnebaksvlak o.; *-förmig* bijv. nw. kaakvormig, kinnebakvormig; *-fortsatz* m. (Ontlk.) verlenging v. van het kakebeen; *-gehölz* o. pijnboomenbosch o.; *-höhle* v. kaakholte v.; *-loch* o. (Ontlk.) gat o. van het kinnebaksbeen; *-marder* m., Z. *Baummarder; -maul* o. (Nat. hist.) schildvleugelig insect o. met vier vleugels.

Kiefermuskel, (*-s*, mv. *-n*) m. (Ontlk.) kinnebaksspier v.; *-blutader* v., Z. *Kieferblutader*.

Kiefern, bijv. nw. pijnboomenhouten, van pijnboomenhout; *-es Holz*, pijnboomenhout o.

Kiefern, (*kieferte, gekiefert*) bedr. ww. van haken voorzien; *gekiefert*, haken hebbende.

Kiefer-pilz, (*-es*, mv. *-e*)m.oranjegele, eetbare paddenstoel m.; —*wald* m., Z. *Kiefergehölz*.

Kiefer-pulsader, -schlagader, (*-n*) v. kinnebakspols-, -slagader v.; *-rand* m. (Ontlk.) rand m. van het kakebeen; *-seite* v. kant m. van het kakebeen; *-wald* m., Z. *-gehölz; -weide* v. gele wilg(eboom)m.; *-wurm* m.pijnboomworm m.; *-zapfen* m. pijn(boom)appel m.

Kieferzungenbein-muskel, (*-s*, mv. *-n*) m. (Ontlk.) tongbeenspier v., die van de maaltanden uitgaat; *-nerve* m. tongbeenzenuw v., die van de maaltanden uitgaat.

Kieke, (*-n*) v. blikken of koperen stoof, vuurstoof v.

Kiek-in-den-Topf,m.(Volkst.) keukenpiet, potkijker m., kijk-in-depot m.

Kiek-in-die-Welt, m.(Volkst.) onervaren jong mensch, wijsneus m., die pas komt kijken.

Kiel, (*-(e)s*, mv. *-e*)m. penneschacht of schaft v.; *geschnittener -*, vermaakte pen v.; *-e*, (aan klavieren), penneschachtjes o. mv.; (fig.) stijl m., schrijftrant m.; *männlicher -*, krachtige stijl; 2. (Zeew.) (van een schip), kiel v.; it. koebrug v., tweede verdek o.; (Pl.) schuitje, schutvormig blaadje o. onder aan eene bloem; (Tuinb.) bol, knol m.

Kiel-bett, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. bed o. met grove ongespleten veeren; *-bock* m. bok m. zonder horens.

Kielen, (*kielte, gekielt*) o. ww. veeren krijgen; *dieser Vogel kielt*, krijgt veeren; II. bedr. ww. *ein Klavier -*, bepennen, met penneschachtjes voorzien; (Zeew.) *ein Schiff -*, eene (nieuwe) kiel geven; (Nat. hist.) *gekielt*, schuitvormig; 2. Z. *kielholen*.

Kiel-flügel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. vleugelschroef v.; *-förmig* bijv. en b. kielvormig, schachtvormig; (Pl.) schuitvormig; *-frosch* m., Z. *Froschschnecke;* it. *Froschwurm; -fuge* v. (Zeew.) sponing v. langs de kiel; *-gang* m. kielgang m., gaarboord o., zandstrook v. tegen de kiel; *-geld* o. ankergeld, ankerrecht o.; *-herr* m. scheepskapitein, schipper m.

Kielhalen, (*kielhalte, gekielhalt*) bedr. ww., Z. *kielholen*.

Kielholen, (*kielholte, gekielholt*) bedr. ww. kielhalen, overzij wenden om te kielen; 2. *einen Matrosen -*, kielhalen, van de ra doen vallen, onder het schip doorhalen.

Kielig, bijv. nw. (van vogels), met schachten voorzien maar nog geene veeren hebbende.

Kiel-klotz, (*-es*,mv. *-e*)m.(Zeew.) kielklos m., slemphout o.; *-kropf* m. krop m., kropgezwel o.; 2. misvormd, onrustig kind o.; *-lichter* m. (Zeew.) kiellichter, ponton m.; *-recht* o. kielrecht, havengeld o.; *-rücken* m. buitenhuid v. van het

schip van de kiel tot aan de waterlijn; -*schwein* o., -*schwinne* v. kolsem m., zaadhout o., tegenkiel v.; -*tau* o. kieltouw o.; -*überzug* m. looze kiel v.

Kielung, v., Z. *kielen;* 2. helling v., waarop men schepen haalt om ze te kalefaten.

Kiel-wasser, (-*s*) o., z. m. kielwater, zog o.; -*werk* o. (Pl.) bolgewassen, knolgewassen o. mv.

Kieme, (-*n*) v. (van visch), kieuw v., ademhalingswerktuig o.

Kiemen-deckel, (-*kels*, mv. -*kel*) m. kieuwdeksel o.; -*haut* v. kieuwvlies o.; -*öffnung* v. opening v. van de kieuwen; -*wirbel* m. kieuwwervel m.; -*wurm* m. kieuwworm m.

Kiemer, (-*s*, mv. *Kiemer*) m. dier o., dat kieuwen heeft; 2. (w. i. gebr.) kuiper m. van groot vaatwerk.

Kien, (-(*e*)*s*) m., z. m. harsachtig hout, pijnhout o.; 2. Z. -*span.*

Kien-apfel, (-*apfels*, mv. -*äpfel*) m. pijnappel m.; -*baum* m., Z. *Kiefer* (Pl.); -*bohrer* m., Z. *Borkenkäfer;* it. paarsche kever m.

Kiener, (-*s*, mv. *Kiener*) m. hij, die pijnboomenhout levert; 2. kolenbrander m.

Kien-fackel, (-*n*) fakkel v. van pijnhout; -*föhre* v., Z. -*baum;* -*fresser* m. pijnboomvlieg v.; -*harz* o. pijnboomhars o.; -*holz* o., Z. *Kien.*

Kienicht, kienig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. harsachtig, vol hars, hars opleverende.

Kien-öl, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. pijnolie v.; -*post* v. wilde rosmarijn m.; -*rauch*, -*rusz* m. rookzwart, zwartsel o.; -*span* m. spaander m. van pijnhout, die brandende voor kaars dient; -*stock* m. stam m. van den pijnboom; (Zuiv.) klomp m. gezuiverd erts o.

Kiepe, (-*n*) v. draagkorf m., draagmand v., mandje o.; 2. strooien hoed m.; -*weise* bijw. met of in mandjes, in draagkorven, bij korven.

Kieper, (-*s*, mv. *Kieper*) m. kuiper m., Z. *Küper;* 2. (Lakenb.) Z. *Keper.*

Kiepern, (*kieperte, gekiepert*) bedr. ww., Z. *kepern.*

Kies, (-*es*, mv. -*e*) m. grof zand, kegelzand, keizand, kiezelzand, gruis o.; (Bergw.) zwavelijzer o., vuursteen m.

Kies-ader, (-*n*) v. (Bergw.) kiezelader, ijzerzwavelader, vuursteenader v.; -*ähnlich*, -*artig* bijv. en b. kiezelachtig, vuursteenachtig; -*apfel* m. ronde vuursteen, ronde klomp m. zwavelijzer; -*bach* m. beek v., welker water kiezelzand bevat; -*ball* m., Z. -*apfel;* -*boden* m., Z. -*grund.*

Kiesel, (-*s*, mv. *Kiesel*) m. keisteen, kiezel, vuursteen m., gruis o.; (Scheik.) Z. *Kieselerde.*

Kiesel-achat, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. kiezelagaat o. en m.; -*artig* bijv. en b. (Delfst.) kiezelachtig, keisteenachtig; -*conglomerat* o., Z. -*klumpen;* -*erde* v. (Scheik.) kiezelaarde v.; 2. (Delfst.) kiezelaarde v., kiezelgrond m.; -*fels* v., Z. -*hornfels;* -*feuchtigkeit* v. (Scheik.) kiezelachtige vloeistof v., met kiezelaarde vermengd water o.; -*gebirge* o. kiezel of keisteen bevattend gebergte o.; -*gips* m. zwavelzure kalk v.; -*glas* o. kiezelglas, flintglas o.; -*haltend*, -*haltig*, bijv. nw. kiezelhoudend, keisteen bevattend; -*hart* bijv. en b. zoo hard als een keisteen, zoo hard als een kei; (fig.) ongevoelig, hardvochtig, gevoelloos.

Kieselig, bijv. nw., Z. *kieshaltig;* it. vol kiezel, vol keisteen.

Kiesel-kalk, (-(*e*)*s*) m., z. m. kwartshoudende kalk v.; -*klumpen* m. puddingsteen, werpsteen, keisteen m., kei m.; -*kupfer* o. met kiezel vermengd koper(erts) o.; -*mehl* o. fijngemalen keisteenen, kiezelgruis o.

Kieseln, (*kieselte, gekieselt*) o. ww. onp. hagelen, ijzelen; *es kieselt,* het ijzelt, het hagelt.

Kiesel-sand, -sandstein, m. kiezelzand, gruis o.; -*sauer* bijv. nw. (Scheik.) kiezelzuur; -*säure* v. (Scheik.) kiezelzuur o.; -*schiefer* m. toetssteen m.; -*sinter* m. tot eene massa samengehoopt glasachtig kwarts o., kieselachtige dropsteen m.; -*spath* m. witte, straalachtige hoornblende v., sterschorl m.; -*stein* m. keisteen, kiezelsteen m.; -*tuff* m. tufsteen m., Z. -*sinter.*

Kiesen, (*kor, gekosen*) bedr. ww. onr. kiezen, verkiezen, uitzoeken; it. proeven; 2. (Zeew.) *einen Hafen* -, binnenloopen in; *die Räumte* -, het ruime sop kiezen, in volle zee varen.

Kies-erde, v., z. m. grauwakke v., zandsteen, biksteen m., biksteenpoeier o.; -*frucht* v., Z. -*apfel;* -*gang* m. (in een tuin &), grindpad o.; -*grube* v. (Bergw.) zandgroeve v.; 2. vuursteengroeve v.; -*grund* m. zandgrond, singelgrond m.; -*haltig* bijv. en b. kiezelhoudend, kiezel bevattend.

Kiesicht, kiesig, bijv. en b. als keisteen, als grind, gruisachtig; (Bergw.) Z. *kieshaltend.*

Kies-kugel, v., **-klos** m., **-kügelchen,** o., Z. -*apfel;* -*kupfererz* o. wit kopererts o.; -*lauge* v. (Bergw.) kieselloog v., cementwater o.; -*niere* v. (Bergw.) langwerpige vuursteenklompen m. mv., korrelvormig zwavelzuur ijzer o.; -*ofen* m. smeltoven m. voor kopergruis; -*platz*, -*rogen* m., Z. -*niere;* -*sand* m., Z. *Kies;* -*schale* v. (Bergw.) zwavelijzerkorst v.; -*traube* v. dropsteenvormige druipsteen m. en v.; -*truhe* v. (Waterb.) met keisteen gevulde bak m. om te doen zinken; -*weg* m. grindweg m.; -*würfel* m., Z. -*niere;* -*zeche* v. (Bergw.) afdeeling v. eener mijn, waarin vuursteen gevonden wordt; -*ziemer*, -*zimmer* m. mijnwerker m., die geheel alleen eene vuursteenmijn bewerkt.

Kieze, (-*n*) v. (Bergw.) steengruisbak m.; 2. kistje, kastje, korfje, mandje o.; 3. kat v. (een vaartuig).

Kiezel, (-*s*, mv. *Kiezel*) m. fijne zeef v.

Kiff, (-(*e*)*s*) m., z. m. run v., eikebast m.

Kiffe, (-*n*) v. slechte, benauwde woning v., krot, hok o.

Kiffen, (*kiffte, gekifft*) Z. *keifen.*

Kikel, (-*s*) o., z. m., Z. *Kakel.*

Kikern, (*kikerte, gekikert*) Z. *kickern.*

Kilb, Z. *Kirmes.*

Kilch, Z. *Kirche.*

Kille, (-*n*) v. (Zeew.) kil, geul, slaak v., eng kanaal o.

Killen, (*killte, gekillt*) o. ww. (Zeew.) killen, slaan; *die Segel* - *lassen,* killen, slaan, fladderen (zonder dat de wind ze vult).

Kilt, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. rokje o. der Bergschotten; 2. (Prov.) nachtelijk bezoek o. van een vrijer bij zijn meisje.

Kilten, (*kiltete, gekiltet*) o. ww. 's nachts uit vrijen gaan, naar het meisje gaan.

Kimme, (-*n*) v. top m., punt, kim v., scherpe kant m.; (van een vat), gergel, rand m.; 2. (van een schip), kant m., die het water raakt; it. luchtspiegeling, opdoening v., gezichteinder, horizont m.; (Wev.) inkerving v.

Kimmeisen, (-*sens*, mv. -*sen*) o. kimijzer o.

Kimmen, (*kimmte, gekimmt*) bedr. ww. (Kuip.) *die Fässer* -, kimmen, gergelen; 2. inkerven, inkepen.

Kimm-gang, (-*gang*(*e*)*s*, mv. -*gänge*) m., Z. -*planke;* -*hobel* m. (Meub.) kimschaaf, kerfschaaf, groefschaaf v.; -*keule* v. (Kuip.) houten hamer m.; -*planke* v. kimplank, dekplank v.; -*schlag* m. (Kuip.) Z. *Kimme.*

Kimmung, v. (Zeew.) Z. *Kimme.*

Kimm-weger, (-*gers*, mv. -*ger*) m. (Zeew.) sluitplank v., kimweger m.; -*weide* v. zware teenen rand m. eener mand.

Kind, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. kind o.; *kleines* -, klein, jong kind o., zuigeling m. en v.; *mein liebes* -, (tot een meisje), lief kind, kindlief o.; *armes* -, arm schaap o.; *ein schönes* -, (van een meisje), een lief kind, een lief meisje o.; *kleines, niedliches* -, popje o.; (in het moederlijf), vrucht v., embryo o.; *unzeitiges* -, niet voldragen kind; *ein* - *an der Brust, ein säugendes* -, zuigend kind, zuigeling m. en v.; *unmündiges* -, minderjarig kind o., pupil m. en v.; -*er und* -*skinder*, kinderen en kinds- of kleinkinderen o. mv.; it. de naneven, nakomelingen m. mv.; *sie geht mit dem* -*e*, zij is zwanger, verkeert in zwangeren staat; (fig.) *er ist ein Wiener* -, (gemeenz.) hij is geboortig uit Weenen; *er ist ein* - *des Todes*, hij is een kind des doods, is zeker verloren, het is met hem gedaan; (fig.) *sie ist ein* - *an Unschuld*, zij is zoo onschuldig, onnoozel als een kind; *er ist kein* -, *es zu glauben*, hij is geen kind, dat hij het gelooven zou; *er ist kein* - *mehr*, hij is geen kind meer; *seid kein* -, *betragt euch nicht wie ein* -, wees niet kinderachtig, gedraag u niet, stel u niet aan als een kind; *von* - *auf*, van kind af aan, van jongs af; (Spr.) Z. *Narr;* (Dichtk.) (van een dier), jong o.; (van de verbeelding), kind, voortbrengsel o., schepping v.

Kind-bett, (-(*e*)*s*, mv. -*en*) o. kraambed, kinderbed o.; *in's* - *kommen,*

in het kraambed, in de kraam komen, bevallen, verlost worden.

Kindbetterin, (*-nen*) v. kraamvrouw v.; *-fieber* o. kraamvrouwekoorts v.; 2. melkkoorts, zogkoorts v.

Kindbetter-reinigung, (*-en*) v. natuurlijke zuivering v. der kraamvrouwen na hare bevalling, kraamvloed m.; *-suppe* v. kraamvrouwesoep v.

Kindbettfieber, (*-bers*, mv. *-ber*) o., Z. *Kindbetterinfieber.*

Kindchen, Kindlein, (verkl.) o. kindje, jong, klein kind o.

Kindel-bier, (*-es*, mv. *-e*) **-mahl,** (*-es*, mv. *-e*) o. doopmaal o.; *-markt, -tag* m., Z. *Kindermarkt &c.*

Kindeln, (*kindelte, gekindelt*) o. ww., m. *h.* kinderen krijgen, baren, bevallen; 2. kinderachtig zijn, zich gedragen, beuzelen, spelen als een kind; it. (op den feestdag van de onnoozele kinderen), geschenken geven.

Kindelvater, (*-vaters*, mv. *-väter*) m. doopvader, peter m.

Kinder-alter, (*-s*) o., z. m., Z. *Kindesalter; -amme* v. minne, zoogmoeder v.; *-arbeit* v. bezigheid v. voor kinderen; 2. kinderwerk, beuzelachtig, gemakkelijk werk o.; *-blattern* v. mv. kinderpokken v. mv., kinderziekte v.; *-brei* m. kinderpap v.; *-brut* v. (gemeenz.) kindervolk, kleine volk, jonge volkje o.; *-dieb* m. kinderdief m.; *-diebstahl* m. stelen o., diefstal m. van een kind; *-dutte* v. melkglas, zuigglas o.; it. dot v.

Kinderei, (*-en*) v. kinderachtigheid v., kinderstreek m.

Kinder-feind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vijand m. van kinderen, wie niet van kinderen houdt; *-figuren* v. mv. (o. Wapenk.) figuren, voorstellingen v. mv. van kinderen, kinderbeeld o., genius m.; *-frau* v. kindermeid, bonne v.; 2. vroedvrouw, kindervrouw v.; *-freund* m. kindervriend, vriend m. van kinderen; *-fromm* bijv. nw. onschuldig, onnoozel als een kind; *-geld* o. kindergeld, geld o. voor de kinderen; *-geschrei* o. kindergeschreeuw, schreeuwen o. van kinderen; *-gestalten* v. mv., Z. *-figuren; -haft* bijv. nw., Z. *kindisch; -händel* m. twist m., oneenigheid v., verschil o. tusschen kinderen; *-haube* v., *-häubchen* o. kindermutsje, bakkertje o.; *-hemd* o. kinderhemd, kinderhemdje o.; *-husten* m. kinderhoest m., hoesten o. van of als een kind; 2. kinkhoest m.; *-kirsche* v. meikers v.; *-klapper* m. rammelaar m., kinderspeelgoed o.; *-kleid, -kleidchen* o., *-kleidung* v. kindergoed o., kinderkleeding v., kinderkleeren o. mv.; *-korb* m. kindermand, vuurmand v.; *-kram* m., Z. *-werk; -krankheit* v. kinderziekte v.; *-kreis* m. kinderkring m.; *-lehen* o. kinderleen o.; *-lehre* v. (kinder)leering, catechisatie v., catechismus m.; — *halten,* kinderleering houden, catechisatie houden; *-lehrer, —in,* leeraar, onderwijzer m., onderwijzeres v. van kinderen, kinderleeraar m.; 2. catechiseermeester m.; *-leicht* bijv. nw. gemakkelijk, licht voor een kind, bevattelijk voor kinderen.

Kinderlein, o. (verkl.) Z. *Kindchen.*

Kinder-liebe, v., z. m. kinderliefde, liefde v. voor kinderen, ouderlijke, vaderlijke, moederlijke liefde v.; 2. kinderliefde, kinderlijke liefde v.; *-lied, -liedchen* o. kinderliedje, wiegeliedje o.; *-los* bijv. nw. kinderloos, zonder kinderen, geene kinderen hebbende; *-losigkeit* v. kinderloosheid v., geene kinderen hebben; *-mädchen* o., *-magd* v. kindermeisje o., kindermeid v., Z. *-frau; -mährchen* o. kindersprookje, vertelseltje o.; *-mäntelchen* o. kindermanteltje o., pelerine v.; *-markt* m. kersmarkt v., Sint-Nicolaas o.; *-melker* m., Z. *Nachtschwalbe; -mord* m. kindermoord m.; *der Bethlehemitische —,* de kindermoord van Bethlehem; 2. (Pl.) zevenboom m.; *-mörder, —in,* kindermoorder m., kindermoordenares v., hij, zij, die een kind om het leven brengt; *-muhme* v. kinderoppasster, min v.; *-mutter* v. moeder v. van kinderen, moeder v., die veel kinderen heeft; 2. goede, liefhebbende moeder v.; 3. vroedvrouw, baker v.; *-mütze* v., Z. *-haube.*

Kindern, (*kinderte, gekindert*) o. ww. (gemeenz.) Z. *kindeln* (2).

Kinder-narr, (*-en*, mv. *-en*) m. kindergek, groote kindervriend m.; *-närrin* v. kindervriendin v., zij, die veel van kinderen houdt; *-pech* o. (Gen.) maansap, uitwerpsel o. van een pas geboren kind; *-peitsche* v. kinderzweep v., zweepje o.; *-pfeife* v. kinderfluitje o., trompetje o.; *-pocken* v. mv. kinderpokken v. mv., kinderziekte v.; *-posse* v., Z. *Kinderei; -pulver* o. slaappoeder o. voor kinderen; *-raub* m. kinderroof m., Z. *-diebstahl; -räuber* m. kinderroover m., Z. *-dieb; -rein* bijv. nw. zoo zuiver, zoo onschuldig als kinderen; *-rock* m., *-röckchen* o. kinderjurk v., kinderrokje o.; *-ruhe* v., Z. *-pulver; -schuh* m. kinderschoen m.; *die — e vertreten haben,* den kinderschoenen ontwassen zijn, geen kind meer zijn; *die — e ablegen, austreten, ausziehen,* de kinderschoenen uittrekken; *-schule* v. kinderschool, lagere school, bewaarschool v.; *-sinn* m. kinderlijkheid, ongekunsteldheid, ongeveinsdheid v.; *-sorgen* v. mv. kinderzorg v.; *-spiel* o. kinderspel o.; (fig.) kleinigheid, gekheid v., kinderwerk o., beuzeling v.; *—sachen, —waaren* v. mv., *—werk, —zeug* o. kinderspeelgoed o.; *-spott* m. bespotting v., speelbal m. van kinderen; *-sprache* v. kindertaal v.; *-sterben* o. kindersterfte, sterfte v. onder de kinderen; *-streich* m. kinderstreek m.; it. kinderachtige streek m., kinderachtigheid v.; *-stube* v. kinderkamer, speelkamer v. voor kinderen; *-stuhl* m. kinderstoel m.; (Volkst.) kakstoel m.; *-stühlchen* o. kinderstoeltje o.; *-tag* m. (Kath.) feestdag m. van onnoozele kinderen, 28 December; *-tand* m., Z. *-spielwerk; -taufe* v. kinderdoop, doop m., doopen o. van (pasgeboren) kinderen; *-trommel* m. kindertrommel v.; *-vogt* m. voogd m. over kinderen; *-wagen* m., *-wägelein* o. kinderwagen m., kinderwagentje o.; *-wärterin* v. kindermeid, kinderoppasster v.; *-wäsche* v. kinderwasch, kleine wasch v.; *-welt* v. kinderwereld v., manier, wijze v. van zijn en handelen der kinderen; 2. jonge volkje, kleine volk o., kinderen o. mv., kinderwereld v.; *-wiege* v. kinderwieg v.; (Pl.) wijndruif v.; *-werk* o., Z. *Kinderei;* it. *Kinderspielwaaren; -zucht* v. opvoeding v. van kinderen, pedagogie v.; it. kindertucht v.

Kindes-alter, (*-s*) o., z. m. kinderlijke leeftijd m., jeugd, kindsheid v.; *-beine* o. mv., *von — n an,* van kindsbeen af, van de vroegste jeugd; *-dienst* m. dienst m. uit kinderlijke liefde, uit kinderplicht; *-kind* o. kleinkind, kindskind o.; it. nakomeling m.; *- kinder erleben,* zijne kindskinderen of kleinkinderen zien geboren worden; it. *er ist mein —,* hij is mijn kleinzoon; *-liebe* v. kinderlijke liefde, kinderliefde v.; *-mord* m. kindermoord m.; *-mörder, —in,* Z. *Kindermörder &c.; -noth* v. barensnood m.; *-pflicht* v. kinderplicht, kinderlijke plicht m.; *-recht* o. recht o. van een kind, kindsrecht, kinderlijk recht o.; *-statt* v., *an — annehmen,* als kind aannemen; *-theil* m. kindsgedeelte, erfdeel o. van een kind.

Kind-haft, bijv. nw., Z. *kindisch; -heit* v. kindsheid, vroegste jeugd v.; (fig.) wieg, bakermat v., oorsprong m.

Kindisch, (*-er, am meisten -*) bijv. en b. (i. k. bet.) kinderachtig, onbezonnen, onberaden, onnoozel, niets beteekenend, als een kind; *-e That,* kinderachtig; *er hat eine -e Freude daran,* hij verheugt zich daarover als een kind; *-er Muthwille,* kinderlijke moedwil m., baldadigheid v.; *sich - stellen, betragen, gebärden,* zich kinderachtig, als een kind gedragen, aanstellen, voordoen.

Kindlein, (verkl.) o. kindje, jong, klein kind o.; (fig.) oogappel m.; (Pl.) scheutje o.; 2. zoutmaat v.

Kindlich, (*-er, -st*) bijv. en b. kinderlijk, eenvoudig; *-e Liebe,* kinderlijke liefde; *-e Gesinnungen,* kinderlijk, van een kind; 2. eenvoudig, ongekunsteld, ongeveinsd, oprecht, openhartig; *-keit* v. kinderlijkheid v., gevoelens o. mv. van kinderlijke liefde, kinderlijk gedrag o.; 2. eenvoudigheid, ongekunsteldheid, ongeveinsdheid, oprechtheid, openhartigheid v.

Kindschaft, v. aanneming v. als kind, recht o. van aanneming, kindschap o., verhouding v. van het kind tot de ouders.

Kinds-heberin, (*-nen*) v. vroedvrouw v.; *-hebung* v. verlossing, bevalling v.; *-koch* m. kinderpap v.; *-kopf* m. kinderkop m., kinderhoofd o.; (fig.) kinderlijk verstand o.; it. kinderachtigheid v.; *seien Sie kein —,* wees niet kinderachtig, wees nu geen kind; *-magd* v., Z. *Kindermagd; -noth* v., Z. *Kindesnoth; in -nöthen,* in barensnood, in arbeid zijn; *-pech* o., Z. *Kinderpech; -taufe* of *Kindtaufe* v. kinderdoop m., doopen o. van een kind; *-wasser* o.; (Gen.) kinderwater, lamsvocht o.; *-zeug* o. kinderkleeren o. mv.; it. Z. *Wickelzeug.*

Kindtauf-fest, (*-es*, mv. *-e*) o.,

-schmaus, (*-schmauses,*mv.*-schmäuse*) m. doopfeest, doopmaal o.

Kink, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) kink, kreuk v., valsche slag of draai m. in een touw.

Kinkerlitz, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Flitter.*

Kinkhorn, (*-(e)s,* mv. *-hörner*) o. (Muz.) kornet v., kinkhoren, waldhoren m.; 2. (Delfst.) blaas-, toet-, kinkhoren m., horenschelp v.

Kinkhusten, (*-s*) m., z. m., Z. *Keichhusten.*

Kinn, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. kin v.; *doppeltes -,* onderkin, zware kin, dubbele kin v.; (van een paard &), benedenmuil m., kin v.; (Bouwk.) uitstek,afdak,druipdak o., druiplijst v.; (Zeew.)Z.*-backen* m.

Kinnbacken, (*-kens,* mv. *-ken*) m. (Zeew.) voorsteven, knie v.

Kinnbacken, v. mv. kinnebakken v. mv., kakebeen o.

Kinnbacken-ähnlich, bijv. nw.kinnebakvormig, in den vorm van of gelijkende op een kakebeen; *-bein* o. kinnebaksbeen, kinnebakken,kakebeen o.; *-canal* m. onderste kinnebaksholte v.; *-drüsen* v. mv. kinnebaksklieren v. mv.; *-fleisch* m. (van een zwijn), kinnebaksham v.; *-grube* v. kinnebaksholte v.; *-höhle* v. groote slijmholte v. van het kakebeen; *-knochen* m., Z. *-bein; -muskel* m. kaakspier v.; *-zähne* m. mv. kinnebakstanden m.mv.; *-zwang* m.kramp v. in het kakebeen.

Kinn-band, (*-band(e)s,*mv.*-bänder*), **-blech,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (aan een helm), kinband m., kinijzer o.; (aan een toom), kinband o.; *-bart* m. baard m. (om de kin); *-büschel* m. (Ontlk.)kinspier v.; *-grübchen; -grüblein* o. kuiltje o. in de kin; *-hafen* m. kinhaak m.; *-kette* v. kinketting m.; *-kettenkappe* v. neusnijper, pranger m.; *-lade* v., Z. *-backen* (v.); *-loch* o. onderste kaakholte v., kingat o.; *-muskel* m. kinspier v.; (van de tong), kaakbeenstongspier v.; *-nath* m. (Ontlk.) beenverbinding v. der kin; *-reif* m., Z. *-kette; -riemen* m. dubbele springteugel m.; *-sack* m. (van schapen), waterzak m., watergezwel o.; *-tuch* o. kindoek m.(aan een nonnensluier); *-zungen(bein)-muskel* m., Z. *-muskel.*

Kinnchen,Kinnlein,o.(verkl.) kinnetje o.

Kino, (*-s*) o., z. m., Z. *-gummi; -baum* m. Indische krapplant v., nauklea v.; *-gummi* m. (Apoth.) kino, kinogom v.

Kinschwurzel, (*-n*) v. (Pl.) sarazijnkruid o., baarwortel m.

Kintschelbeere, (*-n*) v. (Pl.) troskerseboom m.

Kiosk, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Turksch tuinhuisje, tentje, koepeltje o.

Kipfe, (*-n*) v. (veroud.) top m., spits, rots v.; (Bouwk.) gevel m.

Kippe, (*-n*) v. gevaar o. van te vallen, wip, steilte, steile plaats v.; *auf der stehen,* op het punt van te vallen; (fig.) op het punt zijn van ongelukkig te worden; 2. moederschap o.

Kippeln, (*kippelte, gekippelt*)bedr. en o. ww., m. *h. Münze -,* snoeien; it.verminken; 2. wed. ww. *sich -,* twisten, kibbelen, kijven.

Kippen, (*kippte, gekippt*) bedr.ww. *einen Stein -,* opwippen, aan een kant oplichten, op den kant zetten; (Zeew.) *den Anker -,* kippen; (Muntw.) *-und wippen,* afsnoeien, verminken; 2. o. ww. wippen, op het punt zijn van te vallen, het evenwicht verliezen; it. struikelen, vallen,omslaan; *mit dem Stuhle -,* omvallen.

Kipper, (*-s,* mv. *Kipper*) m., *- und Wipper,* geldsnoeier en versmelter m.

Kipperei, (*-en*) v. geldsnoeierij v., geldsnoeien o.; 2. bedriegerij v., woeker m.; *-geld* o. gesnoeid geld o.; it. valsch geld o.

Kippern, (*kipperte,gekippert*) bedr. ww. (Lakenb,) Z. *kepern.*

Kipp-geld, (*-(e)s,*mv. *-er*) o., Z. *Kippereigeld; -karren* m. stortkar, wipkar v.

Kirch-bau, -dieb, &, Z. *Kirchenbau &c; -dach* o. kerkdak, dak o. eener kerk; *-dorf* o. kerkdorp, kerspeldorp o.

Kirche, (*-n*) v. kerk v., Christentempel m., kerspel o., parochie v.; *bischöfliche -,* bisschoppelijke kerk,hoofdkerk, cathedraal v.; 2. kerkdienst m., godsdienstoefening, preek, H. Mis v.; *man läutet zur - of in die -,*men luidt voor den dienst, de H. Mis; *es ist heute -,* er is vandaag kerk, er wordt dienst gedaan; *er kam unter der -,* onder kerktijd; *vor der -,* voor de kerk, voor de preek, voor de H. Mis; 3. kerk v., christenen m. mv., kerkgenootschap o., geloovigen m. mv.; 4. geestelijkheid v., geestelijk gezag, kerkelijk gezag o., kerk v.; *streitende -,* strijdende kerk; (Volkst.) *je näher der -, je weiter von Gott,* hoe dichter bij de kerk, hoe verder van God; it. hoe dichter bij Rome, hoe slechter Christen.

Kirchel, (*-s,* mv. *Kirchel*) m. (Bergw.) Z. *Kirschel.*

Kirchen-ablass, (*-lasses,* mv. *-lässe*) m. aflaat m.; *-agende* v., Z. *-ordnung; -ältester* m. kerkvoogd, diaken m.; *-amt* o. kerkelijke bediening v.; it. kerkeraad m., kerkbestuur, bestuur o. der kerkelijke goederen; *-bann* m. kerkelijke ban m., ex-communicatie v.; *in den — thun,* in den (kerkelijken) ban doen, excommuniceeren; *ein mit dem — Belegter,* iem. die in den ban is, geëxcommuniceerde m.; *-bau* m. bouwen o., stichting v. eener kerk, kerkbouw m.; *den — zu verwalten haben,* het bestuur hebben over een kerkbouw; *—kasse* v. kerkelijke kas v.; *-beamter* m., Z. *-diener; -besuch* m. bezoeken o. der kerk, visitatie v. der kerk, kerkbezoek o.; *-block* m. armenbus v. in de kerk; *-brauch* m. kerkelijk gebruik o., plechtigheid v. in de kerk,ritus, eeredienst m.; *-buch* o.kerkboek,gebedenboek o.; 2. boek o., dat de verschillende kerkgebruiken behelst, ritueel o., lithurgie v.; 3. register o. eener parochie of kerkelijke gemeente; *-busse* v. boete v. aan de kerk te voldoen, kerkelijke boete, boete v. door de kerk opgelegd; *-convent* o., Z. *-gericht; -dieb, -diebstahl* m., Z. *-räuber, -raub; -diener* m. geestelijke, bedienaar m. der kerk; 2. Z. *Kirchner; -dienst* m. kerkdienst, kerkelijke dienst m., kerkelijke bediening v.; 2. lithurgie v., kerkelijke dienst m., kerkgebruik o., ritus m.; *-dienstlich* bijv. en b. betrekking hebbende op of behoorende tot den kerkdienst; *-dienstler* m., Z. *-knecht; -einkünfte* v. kerkelijke inkomsten v. mv.; *-fabrik* v. bewaarplaats v. der kerkschatten; *-fahne* v. banier v., vaandel o. der kerk; *—träger* m. kerkvaandrager m.; *-falk* m. torenvalk m.; *-fenster* o. kerkraam o.; *-fest* o., Z. *Kirchmesse;* 2. kerkelijk feest, door de kerk ingesteld feest o.; *-fluch* m., Z. *-bann; -freiheit* v. vrijheid v. eener kerk; *-friede* m. eensgezindheid v. onder de leden der Kerk; 2. kerkelijke vrede m.; 3. onschendbaarheid v. der Kerk en der geestelijke personen, recht o. van schuilplaats in de kerk; *-gänger, —in,* kerkganger m., kerkgangster v., hij, zij, die dikwijls naar de kerk gaat; *er ist ein fleisziger —,* hij is een vlijtige kerkganger, gaat dikwijls, druk naar de kerk; *-gebäude* o. kerkgebouw o., kerk v.; *-gebet* o. voorbede v. in de kerk,openbaar gebed o.; *vorgeschriebene —e,* liturgie v.; *—buch* o. kerkboek, gebedenboek o.; it. Z. *-buch* (2); *-gebiet* o. kerkelijk gebied, diocees o.; *-gebot* o. kerkelijk gebod, bevel o., gebod, bevel o. van de kerk; *-gebrauch* m., Z. *-brauch; Buch, welches die -gebräuche enthält,* rituеel o.; *-gefäss* o. kerkvat, gewijd vat o.; *-gehen* o. gaan o. naar de kerk, kerkgaan, kerkbezoek o.; *-geld* o. kerkgeld o.; *-gelder* o., Z. *-kasse; -einkünfte, -gemein(d)e* v. kerkelijke gemeente, parochie v., kerspel o.; *-gemeinschaft* v. kerkelijke gemeenschap v.,aandeel o. in de weldaden der Kerk; *-gepränge* o. kerkelijke plechtigheden v.mv.; *-geräth* o. kerkgereedschap o., kerkvaten, kerksieraden o. mv.; *-gerechtigkeit* v., *-gerechtsame* o. mv. kerkelijke rechten, voorrechten o. mv., onschendbaarheid v. der Kerk; *-gericht* o. geestelijk gerecht o., geestelijke rechtbank, consistorie v.; *-gesang* m. kerkelijk gezang o., kerkzang m., Z. *-lied; -geschenk* o. geschenk o., gift v. aan eene kerk; *-geschichte* v. kerkelijke geschiedenis, geschiedenis v. der Kerk; *-geschworner* m. lid o. van een kerkbestuur, beheerder m. der kerkgoederen; *-gesetz* o. kerkelijke wet, geestelijke wet v.; *—buch* o. kerkelijk wetboek o., canon m.; *-gewohnheit* v., Z. *-brauch; -glaube* m. kerkelijk geloof, geloof o. der Kerk; *-glied* o. lid o., lidmaat m. eener kerk; *-gut* o. kerkelijk goed, aan de Kerk behoorend goed o.; *-haft* bijv. en b. als eene kerk, kerkachtig; *-haupt* o. hoofd o. der Kerk, Paus, patriarch m.; *-jahr* o. kerkelijk jaar o.; *-kalender* m. kerkelijke kalender, kerkelijke almanak m.; *-kasse* v. kerkekas, kas v. der gemeente; *-kissen* o. kerkekussen o.; *-knecht* m. kerkeknecht, assistent van den koster, onderkoster m.; *-kreis* m. ring m., parochie v., kerspel o.; *-kux* v. (Bergw.) kerkelijk

aandeel, aandeel o. der kerk in eene mijn; *-lehen* o. kerkleen, kerkelijk leen o.; 2. Z. *-satz; -lehre* v. kerkleer, godsdienstleer, geloofsleer v., dogma o.; *-lehrer* m. kerkleeraar m.; 2. Z. *Religionslehrer;* it. Z. *-vater; -licht* o. waskaars v.; (fig.) verlichting v. der Kerk; *-lied* o. kerkelijk lied, kerkgezang o.; *-maus* v. kerkmuis v.; (Volkst, Spr.) *hungrig wie eine* —, zoo arm als Job; *-musik* v. kerkmuziek, kerkelijke muziek, gewijde muziek v.; *-ordnung* v. wet v., reglement o. der Kerk; it. kerkelijke tucht, liturgie v., ritueel o.; it. kerkgebruik o.; *-patron,* —*in,* patroon m., patrones v., beschermheilige m. en v. eener Kerk; *-pfleger* m., Z. *-geschworner; -postille* v. kerkbijbel, bijbel m. van den voorzanger; *-probst* m. kerkproost m.; *-rath* m. kerkeraad m., consistorie v.; 2. lid o. van den kerkeraad m.; 3. kerkbestuur o.; 4. lid o. van het kerkbestuur; *-räthlich* bijv. en b. tot den kerkeraad of het kerkbestuur behoorende of daarop betrekking hebbende; *-raub* m. kerkroof m., heiligschennis v., diefstal m. van kerkgoederen; *-räuber* m. kerkroover, kerkdief, heiligschender m.; —*in* v. kerkroofster, dievegge v. van kerkgoederen, heiligschendster v.; *-räuberisch* bijv. en b. heiligschendend; *-rechnung* v. rekening v. van het beheer der kerkgoederen; *-recht* o. recht, voorrecht o. eener kerk; 2. kerkelijk recht, canoniek recht, recht o. van de Kerk; *-rechtlich* bijv. en b. betrekking hebbende op of behoorende tot het kerkelijk recht; *-regierung* v., *-regiment* o. kerkelijk bestuur o.; 2. bisschoppelijk bestuur o., hierarchie v.; *-register* o., Z. *-buch* (3); *-rock* m. lijfrok m. der geestelijken, soutane v.; *-ruf* m. afkondiging v. in de kerk, kerkelijke roep m.; it. beroeping v. van een predikant; *-sache* v. kerkzaak, kerkelijke zaak v.; *-sänger* m. kerkzanger, zanger m. in de kerk; *-satz* m. recht o. van benoeming der ambtenaren in de kerk, recht o. van collatie v.; *-satzung* v., Z. *-ordnung; -schaffner* m. ontvanger m. der kerkelijke inkomsten; *-schatz* m. kerkelijke schat, schat m. der Kerk; *-schein* m. doopattest, trouwattest, uittreksel o. uit de kerkregisters; *-schmuck* m. kerksieraad o.; *-schutz* m. bescherming v. eener kerk. patroonschap o.; *-siegel* o. kerkelijk zegel o.; *-sitz* m., Z. *-stuhl; -spaltung* v. scheuring v. in de kerk; *-sprache* v. taal, uitdrukking v. der kerk; *-staat* m. kerkelijke staat, Pauselijke staat, staat m., dien een geestelijk opperhoofd bestuurt; *-stand* m., Z. *-stuhl; -steuer* v. kerkelijke belasting v., kerklasten m. mv.; *-stil* m. (Muz.) kerkelijke stijl, kerkstijl m.; *-stock* m. armbus, offerbus, offerkist v.; *-strafe* v. kerkelijke straf, straf v. door de kerk opgelegd; *-stuhl* m. plaats v., stoel m., bank v. in de kerk.

Kirchenthum, (*-s*) o., z. m. kerkwezen o., alles, wat op de Kerk en de geestelijkheid betrekking heeft, kerkelijke instellingen, leerstellingen v. mv., inrichting v. der kerk; 2. (i. k. bet.) misbruiken o. mv. in de kerk, heerschzucht v. der Kerk.

Kirchen-vater, (*-vaters,* mv. *-väter*) m. kerkvader, beheerder m. der kerkgoederen; 2. kerkvader m.; *-verächter* m. kerkversmader m., hij, die de Kerk veracht; 2. die zich verzet tegen de Kerk; *-verbesserer* m. kerkhervormer m.; *-verbesserung* v. kerkhervorming, reformatie v.; *-verordnung* v. kerkelijke verordening, kerkelijke wet v.; *-versammlung* v. kerkvergadering v., concilie o.; it. synode v.; *-verwalter* m., Z. *-geschworner; -visitation* v., Z. *-besuch; -vogt* m., Z. *-knecht; -vorsteher* m., Z. *-ältester;* —*amt* o. kosterambt, kosterschap o.; *-weise* v. kerkwijze v., kerkzang m., kerkmelodie v.; *-wesen* o., Z. *-thum; -zettel* m. geboortelijst, trouwlijst, sterftelijst v.; it. briefje o., waarop de preekbeurten zijn opgegeven; *-zucht* v. kerkelijke tucht v.

Kirch-eule, (*-n*) v. kerkuil, torenuil m.; 2. kleine uil m.; *-fahrt* v. plechtige optocht m., processie v. naar de kerk; it. rijden o. naar de kerk; it. Z. *-spiel; -frau* v., Z. *Kirchenpatronin; -gang* m. kerkgang, bruiloftsstoet m. bij het gaan naar de kerk; 2. (van eene kraamvrouw), kerkgang m., voor de eerste maal na de bevalling naar de kerk gaan; 3. gang m., pad, gangpad o. van de kerk; *gewölbter* —, galerij v. in de kerk; *-gänger,* —*in,* Z. *Kirchengänger &c; -genoss* m. lid o. van hetzelfde kerspel, parochiaan m.; *-genossin* v. lid o. van hetzelfde kerspel, parochiaan v.; *-herr* m., Z. *Kirchenpatron;* 2. pastoor, godsdienstleeraar, predikant m.; *-hof* m. kerkhof o., plaats v. om de kerk; 2. begraafplaats v., doodenakker m., kerkhof o.

Kirchlich, bijv. en b. kerkelijk, behoorende tot, betrekking hebbende op de kerk, overeenstemmend met de beginselen, de waardigheid der kerk, geestelijk, godsdienstig, canoniek; *in -er Hinsicht,* met betrekking tot de kerk, in kerkelijk of geestelijk opzicht.

Kirch-meister, (*-sters,* mv. *-ster*) m., Z. *Kirchenältester; -messe* v. kerkmis v., feest o. van kerkwijding; 2. kermis, dorpskermis v.; *-messpredigt* v. patroonfeest o. der kerk; *-messschmaus* m. maal o., maaltijd m., pret o. bij gelegenheid van het patroonfeest der kerk.

Kirchner, (*-s,* mv. *Kirchner*) m. koster, misdienaar m.; —*in* v. kosteres, kostersvrouw v.

Kirch-rechnung, (*-en*) v. kerkrekening, rekening v. der kerk; *-schwalbe* v. groote zwaluw, muurzwaluw v.; *-spiel* o. kerspel o., gemeente v., gebied o. eener kerk, parochie v.; —*kirche* v. kerk v. van een kerspel, parochiekerk v.; *-sprengel* m. rechtsgebied, ressort o. van de kerk of van den geestelijke, kerspel, bisdom, diocees o.; *-stand, -stuhl* m., Z. *Kirchenstand &c, -stock* m. kerkbus, armbus v.; *-tag* m. kerkdag, feestdag, heiligdag m.; *-thüre* v. kerkdeur v.; *-thurm* m. kerktoren m.; —*spitze* v. kerktorenspits v.; *-uhr* v. kerkklok v.; *-vater* m., Z. *Kirchenältester;* 2. Z. *Kirchenvater; -weg* m. weg m. naar de kerk; *-weihe* v. kerkwijding, inwijding v. der kerk; 2. — of *-weihfest* o., Z. *-messe; die kalte* —, H. Michielsmarkt v.; *-zeit* v. kerktijd m., tijd m., uur o., waarop de kerk aangaat, de dienst begint.

Kireh of **Kiree,** (*-(e)s,* mv. *Kireh* of *Kiree*) m. (Prov.) wintermantel m., manteljas v., schanslooper m., reiskleed o.

Kirmes, (*-sen*), **Kirmse,** (*-n*) v., Z. *Kirchmesse.*

Kirnen, (*kirnte, gekirnt*) Z. *körnen.*

Kirner, (*-s,* mv. *Kirner*) m., Z. *Körner.*

Kirre, (*-r, -st*) bijv. en b. tam, mak, getemd, gedwee, toegevend, gemeenzaam, eigen, onderworpen; *-e Taube,* tamme of makke duif; *ein Thier - machen,* tam maken, temmen; *- werden,* gedwee worden; (fig.) buigzaam, onderworpen, gedwee, onderdanig worden.

Kirre, (*-n*) v. torteldnif v.; (Pl.) spurrie v.; 2. (fig.) zachtaardigheid, gedweeheid v.

Kirren, (*kirrte, gekirrt*) bedr. ww. *ein Thier -,* temmen, tam maken; 2. lokken, aanlokken.

Kirr-eule, (*-n*) v. katuil, nachtuil, gemeene, grijze uil m.; *-hahn* m. knorhaan, zeebarbeel m.

Kirrheit, v., z. m. zachtaardigheid, gedweeheid, makheid v.

Kirr-mewe, (*-n*) v. aschgrauwe, zilverkleurige meeuw v.

Kirrung, v. lokken, aanlokken o., Z. *kirren;* 2. lokplaats v.; 3. lokspijs v., aas o.

Kirsch-allee, (*-n*) v. laan v. van kerseboomen, kerselaan v.; *-baum* m. kerseboom m.; *süszer* —, morelleboom m.; —*holz* o. kersenhout, kerseboomhout o.; *-beiszer* m. (Nat. hist.) dikbek, kersendief m.; *-blümchen* o. (Pl.) kleine ganzenbloem v.; *-branntwein* m. kersenbrandewijn m., ratafia, kirsch v., kersenwater o.

Kirsche, (*-n*) v. kers v.; 2. kerseboom m.

Kirschel, (*-s*) m., z. m. (Delfst.) gekristalliseerd glasachtig kwarts o.

Kirschenbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m., Z. *Kirschbaum &c.*

Kirsch(en)-garten, (*-gartens,* mv. *-gärten*) m. kerseboomgaard m.; *-kuchen* m. kersenkoek m.; *-pflaume* v. zalfnoot, behennoot v., myrobalanus m.; —*nbaum* m. myrobalaanboom m.

Kirsch-farbe, (*-n*) v. kersekleur v.; *-fink* m., Z. *-beiszer; -geist* m., Z. *-branntwein; -gummi* m. of *-harz* o. kersenhouthars o.; *-isop* m., Z. *Heidenisop; wilder* —, kleine wilde basilikum o.; *-käfer* m. kersenkever m.; *-kern* m. kersepit v.

Kirschlorbeer-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. kerslaurier m.; *-blätter* o. mv. bladeren o. mv. van den kerslaurier.

Kirschlorbeere, (*-n*) v. kerslaurier, laurierkers v.

Kirschlorbeer-öl, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. olie v. uit de laurierkers; *-wasser* o. laurierkersenwater o.

Kirsch-meth, (*-(e)s*) m., z. m. kersenmede v.; *-must* of *Kirschenmust* m.

kersenmoes o.; *-perle* v. parel v. ter grootte eener kers; *-pfirsche* v. of *-pfirsich* m. kersperzik v.; *-roth* o. kerserood, kerskleur v.; 2. bijv. nw. kersrood, zoo rood als eene kers, kerskleurig; *-saft* m. kerse(n)sap o.; *-säure* v. kerszuur o.; *-schneller* m., Z. *-fink; -stein* m. kersesteen m., kersepit v.; *-stiel* m. kersesteel m.; *-suppe* v. kersensoep v.; *-torte* v. kersentaart v.; *-vogel* m., Z. *Golddrossel; -wald* m., *-wäldchen* o., Z. *Kirsch(en)garten; -wasser* o., Z. *-geist; -weichsel* v. morel v.; *-wein* m. kersenwijn m.; *-zeit* v. kersentijd m.

Kirsei, (*-s*) o., z. m. (Hand.) karsaai o., soort van stramien, dikke, gekeperde wollen stof v.

Kisschen, Kisslein, o. (verkl.) kussentje o.

Kissen, (*-s*, mv. *Kissen*) o. kussen o., peuluw of peluw v.; *-bezug, -überzug* m., *-ziehe, -züge* v. kussenovertrek o., kussensloop v.

Kistchen, Kistlein, o. (verkl.) kistje, kastje, koffertje o.

Kiste, (*-n*) v. kist, kast v., koffer m.; *kleine -, Z. Kistchen;* (Pl.) tuinbed o.; (voor lastdieren), dekkleed o.; (voor specerijen), ceroen m.; *in eine -, in -n pakken,* in kisten pakken.

Kisten-damm, (*-damm(e)s,* mv. *-dämme*) m. kisting v., kistdam m.; *-deckel* m. deksel o. eener kist; *-fegerin* v. verkwistende, veel uitloopende huisvrouw v.; *-füllung* v. bruidschat m., uitzet o.; *-holz* o. kistenhout, lindenhout o.; *-macher* m. kistenmaker, kastenmaker, koffermaker m.; it. aanlegger m. van tuinbedden; *-pfand* o. draagbaar onderpand o.; *-rosinen* v. mv. kistrozijnen v. mv.

Kister, (*-s*, mv. *Kister*) m. schraapijzer o. om de slakken van gesmolten metaal af te slaan.

Kistler, Kistner, (*-s*, mv. *Kistler, Kistner*) m., Z. *Kistenmacher.*

Kits, Kitz, (*-e*) v. (Zeew.) kits v., klein Engelsch vaartuig met verdek en twee masten.

Kitschbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. troskerseboom m.

Kitschen, (*kitschte, gekitsch(e)t*) o. ww. tegen elk. stooten; (Bilj.) caramboleeren.

Kitt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. tras o., cement, leem o., lijm, stopverf v.; it. stophars o., maagdenwas o.; (Scheik.) kleefdeeg o., kleefstof v.

Kitte, (*-n*) v. (Jachtw.) zwerm m., menigte v. patrijzen &; 2. Z. *Kitt;* 3. (Tuinb.) Z. *Quitte.*

Kittel, (*-s*, mv. *Kittel*) o. kiel m., staljas v., rok m.; it. Z. *Jacke;* (Volksk.) *er hat den - umgekehrt,* hij heeft zijn rok omgekeerd, hij is van geloof veranderd.

Kittelchen, o. (verkl.) (van vrouwen), korsetje, keurslijf o.; it. Z. *Jäckchen.*

Kitten, (*-s*, mv. *Kitten*) m. scheur v., barst m., spleet v.

Kitten, (*kittete, gekittet*) bedr. ww. (Mets.) in tras of cement leggen, met cement bestrijken, cementen; (Beeldh.) lijmen, met kleefdeeg of stopverf besmeren.

Kitter, (*-s*, mv. *Kitter*) m. hij, die met cement werkt, Z. *kitten;* 2. (Nat. hist.) doffer m., mannetjesduif v.

Kitterde, v., z. m. vulkanische tufsteen o.

Kittern, (*kitterte, gekittert*) bedr. ww., Z. *kichern.*

Kitt-stäbchen, o., **-stock,** m. (Juw.) cementhoutje o.

Kitze, (*-n*) v. (verkl. *Kitzchen, Kitzlein*) o. katje, poesje o., jonge kat v.; 2. jonge geit v., geitebokje o.

Kitzel, (*-s*, mv. *Kitzel*) m. kitteling, prikkeling, jeuking, krieweling v.; 2. prikkeling, aangename, wellustige gewaarwordingen v. mv., geheime drift v.; 3. lust m., belustheid v., trek m.; *der - sticht ihn,* hij is belust, heeft trek; *er wird ihm den - vertreiben,* hij zal hem den lust daartoe wel doen verliezen, hij zal het hem wel afleeren; 4. geheime, innerlijke vreugde v.; *-husten* m. kriewelhoest m.

Kitzelig, (*-er, -st*) bijv. en b. kittelig, jeukerig; (fig.) *-er Mensch,* kitteloorig, lichtgeraakt; it. netelig, stekelig, gevaarlijk; *-er Fall,* netelig geval, verlegenheid v.; *-keit* v. kitteligheid, jeukerigheid v.; 2. kitteloorigheid, lichtgeraaktheid, neteligheid, stekeligheid v.; it. gevaarlijkheid v.

Kitzeln, (*kitzelte, gekitzelt*) bedr. ww. *jem. -,* kittelen; (fig.) *die Sinne -,* streelen, vleien, aangenaam aandoen; *die Ohren -,* aangenaam zijn voor; 2. onp. ww. *es kitzelt mich,* ik heb jeuk; (fig.) ik gevoel lust, heb trek; *es kitzelte ihn,* dat stak hem, hij werd er door gevleid; 3. wed. ww. *sich -,* boos worden, toornig worden; it. zich verheugen, gestreeld worden.

Kitzler, (*-s*, mv. *Kitzler*) m. kittelaar m., hij die kittelt; 2. (Ontlk.) kittelaar m., vrouwelijke roede v., clitoris m.

Klabastern, klabachen, (*klabasterte, geklabastert* en *klabachte, geklabacht*) o. ww. stampend, huppelend rondloopen.

Klack of klacks, tussch. *-, da lag es.* plof, bons, daar lag het; II. (*-es,* mv. *Kläcke*) m. (w. i. gebr.) scheur, spleet v., barst m.; 2. vuil o., vuilnis v. en o.

Kläcke, (*-n*) v., Z. *Klack* II.

Klacke, (*-n*) v. oude koe v., oude knol m.

Klacken, kläcken, (*klackte, geklackt* en *kläckte, geklackt*) o. ww. kraken, breken, bersten, scheuren; 2. kladden, morsen, vuil zijn.

Kladatsch! tussch., Z. *klack.*

Kladde, (*-n*) v. (van een schrift), klad o., schets, minuut v.; (Hand.) kladboek o.

Kladden, (*kladdete, gekladdet*) bedr. ww. kladden, morsen, in het klad schrijven; (Hand., i. k. bet.) de klad inbrengen, onder den prijs verkoopen.

Klaffen, (*klaffte, geklafft*) onp. ww., m. *h.*, Z. *krachen;* 2. Z. *bersten;* 3. (van planken), openstaan, wijd van een zijn; *eine -de Wunde,* gapende wond v.; 4. Z. *schwatzen, plaudern.*

Kläffen, (*kläffte, gekläfft*) o. ww., m. *h.* keffen; (Jachtw.) aanhoudend blaffen; (fig.) schreeuwen, klappen, leven maken.

Klaffenkraut, (*-(e)s*) o., z. m. (Pl.) kleine palm v., klimop o.

Klaffer of **Kläffer,** (*-s*, mv. *Klaffer* of *Kläffer*) m. keffer, hond m., die onophoudelijk keft; (Jachtw.) brak m. met hangooren; (fig.) *-, —in,* keffer, kijver, zwetser, verrader m., kefster, kijfster v.; (Pl.) hanekam m.

Klaffmuschel, (*-n*) v. zich opennende telschelp v.

Klafter, (*-n*) v. vadem, vaam m.; *zwei -n tief,* twee vademen diep; *- Holz,* vaam m.; *nach -n messen,* vademen; it. *Holz nach -n messen,* hout in vamen stapelen; *Steine in -n aufsetzen,* op hoopen zetten, tassen; *-holz* o. vaamhout, brandhout o.

Klafterig, bijv. nw. een vaam houdend, een vaam lang, hoog.

Klaftermasz, (*-es,* mv. *-e*) o. vaam, vadem m.; 2. Z. *Klafterrahmen.*

Klaftern, (*klafterte, geklaftert*) bedr. ww. *Bruchsteine -,* opstapelen, tassen; *Holz -,* vademen, in vamen zetten; 2. vademen, met den vadem meten.

Klafter-rahmen, (*-mens,* mv. *-men*) m. maat v. voor brandhout in de havens, houten schraag m. of raam m. van een vaam inhouds, houtmaat v.; *-scheit* o. houtstapel m. van een vadem inhouds; *-schlag* m. brandhout, hakhout o.; it. hakken, houwen o. van brandhout; *-schläger* m. houthakker m.; *-setzer* m. hij, die het hout in vamen zet; *-stock* m., Z. *-rahmen.*

Klagbar, bijv. en b. aan te klagen, reden tot klagen gevend; *-er Fall,* proceszaak v.; 2. *- anbringen, machen,* aanklagen, voor de rechtbank of het gerecht aanklagen; (Rechtsw.) *- werden,* aanklagen, eene klacht indienen, een proces aangaan.

Klage, (*-n*) v. klacht v., geklaag, gekerm, geschrei, gejammer o.; *seine -n vorbringen,* klagen, klachten uiten; (gemeenz.) leedwezen betuigen, condoleeren; *laute -n erheben,* luide klachten aanheffen; *- um einen Verlust,* klacht v., gejammer, treuren o.; it. condoleance v., rouwbeklag o.; 2. klacht, reden v. tot klagen, bezwaar o.; *-n über jem. erheben, führen,* klagen over; 3. (Rechtsw.) klacht, aanklacht, beschuldiging v., proces o., zaak v., eisch m.; *eine - gegen jem. anstellen, anhängig machen,* eene klacht indienen tegen, iem. een proces aandoen, voor het gerecht dagen, eene zaak aanhangig maken; *mit seiner - abgewiesen werden,* zijn eisch ontzegd, in zijn eisch niet ontvankelijk verklaard worden; (Spr.) *- füllt nicht den Magen,* klagen baat niet; (Volksk.) *die - anlegen,* in den rouw gaan.

Klage-bold, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. twistzoeker m., hij, die gaarne procedeert; *-brief* m. brief m. vol bezwaren, vol beschuldigingen; *-dichter* m. dichter, vervaardiger m. van klaagliederen; *-en-*

dung of *Klagendung* v., *-fall* of *Klagfall* m. voorwerpsnaamval, vierde naamval, accusatief m.; *-frau* v. klaagvrouw, gehuurde schreister v.; *-gedicht* o. of *-gesang* m. treurzang, klaagzang m., klaaglied o., elegie v.; *-geschrei* o. gejammer, gekerm, klagend geschreeuw o.; *-gewand* o. rouwgewaad, treurkleed o.; *-grund* m. reden v. tot aanklacht, reden v. tot klagen; (Rechtsw.) punt o. van aanklacht; *-haus* o. sterfhuis, huis o. van rouw; *-laut* m. klaagtoon, klaagzang m.

Klägelei, (*-en*) v. aanhoudend, noodeloos geklaag, gekerm, gejammer, gebedel o.

Klage-libell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schriftelijke klacht v.; *-lied* o. klaaglied, treurlied o.; it. elegie v.; (i. k. bet.) klaaglied, gejammer, gejank, geklaag o.; *die —er Jeremiä*, de klaagliederen o. mv. van Jeremias.

Klägeln, (*klägelte,geklägelt*) o. ww., m. *h.* onophoudelijk, noodeloos klagen, zwarigheden opperen.

Klag(e)-los, bijv. en b. (i. k. bet.) zonder klacht, zonder morren, stil; (Rechtspr.) *jem. — stellen*, den eisch toewijzen, voldoen aan de aanklacht; *—stellung* v. toewijzing v. van den eisch; *-lustig* bijv. nw. twistziek, pleitziek, pleitzuchtig.

Klagen, (*klagte, geklagt*) o. ww., m. *h.* klagen, jammeren, zuchten, treuren; *was haben Sie zu -?*, wat scheelt er aan?, waarover hebt gij te klagen?; *um einen verstorbenen Freund -*, jammeren, treuren, weenen over; *-de Stimme*, klagend; 2. *über jem., etw. -*, klagen, zich beklagen, reden tot ontevredenheid hebben, klachten inleveren; *jemn. seine Noth -*, iem. zijn nood klagen, zijn verdriet & te kennen geven; *vor Gericht -*, eene klacht inleveren; *wider, gegen jem. -*, *-d gegen jem. einkommen*, eene klacht, aanklacht, beschuldiging inleveren, iem. aanklagen, een proces aandoen; *auf Ehescheidung -*, een eisch instellen tot echtscheiding; II. wed. ww. *jemn. etw. -*, klagen, zich beklagen over; *der Obrigkeit eine Sache -*, voor de rechtbank brengen; III. wed. ww. *sich -*, (Volksl.) Z. *beklagen* wed. ww.; 2. *sich zu Tode, sich krank -*, sterven, ziek worden ten gevolge van het klagen, zich dood, ziek klagen; IV. o. zelfst. klagen, jammeren, kermen, treuren o.; *geheimes -*, gemor, morren o,

Klagenswerth, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. beklagenswaardig, betreurenswaardig, droevig, jammerlijk.

Klag(e)punkt, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Klagegrund.*

Kläger, (*-s*, mv. *Kläger*) m., **-in,** (*-nen*) v. klager, eischer, beschuldiger, aanklager m., klaagster, beschuldigster, aanklaagster, eischeresse v.; *- sein, als - gegen jem. auftreten*, als eischer & optreden, eene klacht indienen tegen; *wo kein - ist, da ist auch kein Richter*, waar geen klager is, is ook geen rechter; (Spr.) *der - hat wohl, wenn der Prahler nur etw. hätte*, klager geen nood, bluffer geen brood.

Klagerede, (*-n*) v. (Rechtsw.) klacht v., eisch m.; it. pleit, pleiten o.; 2. Z. *Grabrede.*

Klägerei, (*-en*) v., Z. *Klägelei.*

Klägerisch, bijv. en b. van den eischer, op den eischer betrekking hebbende; *der -e Anwalt*, advocaat van den eischer of der eischeresse; *etw. - vorbringen*, zijne aanklacht inleveren, indienen; 2. klaagziek, tot klagen of klachten geneigd.

Klage-ruf, (*-es*, mv. *-e*) m. klagend geschreeuw, geklaag, gejammer o.; *-sache* v. proces o., zaak v., pleit, geding o., *-sänger* m., Z. *-dichter; -schrift* v. (Rechtspr.) aanklacht, beschuldiging, akte v. van beschuldiging; *-stimme* v. klagende stem, klacht v.; *-ton* m., Z. *-laut; -weib* o., Z. *-frau; -zeit* v. termijn m. van aanklacht; it. treurige tijd m.

Kläglich, (*-er, -st*) bijv. en b. klagend, jammerend, aandoenlijk; *-e Briefe*, vol klachten, vol jammerkreten; (i. k. bet.) jeremiaden v. mv.; *- thun*, klagen, jammeren, kermen; 2. beklagelijk, betreurenswaardig, beklagenswaardig, ellendig, treurig, armzalig, deerniswekkend; *ein -es Ende nehmen*, een treurig einde nemen, ongelukkig eindigen; *ein -es Machwerk*, ellendig, armzalig; *-keit* v. (i. k. bet.) treurigheid, beklagenswaardigheid, ellende v., ongelukkige o.

Klameieisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Zeew.) kalefaatbijl v., kalefaatijzer o.

Klameien, (*klameite, geklameit*) bedr. ww. (Zeew.) kalefaten, kal(e)fateren.

Klamm, (*-er, -st*) bijv. en b. (w. i. gebr.) (van schoenen &), nauw, knellend; (Bergw.) (van goud &), Z. *Klammgold;* (van de sneeuw), samengepakt, vast; *-e Hände*, klam, verstijfd, verkleumd, koud, nat, stijf; 2. (van geld &), zeldzaam, schaarsch, Z. *klemm; das Korn ist -*, het koren is schaarsch, er is weinig &.

Klamm, (*-(e)s*) m., z. m. (Gen.) kramp v. op de luchtpijp; (Landb.) verbrand koren o.

Klamm, (*-es*, mv. *-e*) o. engte, bergengte, spleet, kloof v.

Klammer, (*-n*) v. haak m., kram v., houvast m.; *kleine -*, haakje, krammetje o.; (aan muren), anker o.; (Boekdr.) klemhoutje, nijpertje o.; (Spraakk.) haakje o.; (Vuurw.) vuurijzer o., vuurbok m.; (Bouwk.) gording v., bindbalk m. voor de koppen der heipalen, kesp v.; (Pap.) houtje o. om de vellen vast te zetten, houvastje, knijpertje o.; (om een schoorsteen), ijzeren band m.; (aan schepen), schothout m.

Klammer-erbse, (*-n*) v. groote suikererwt v.; *-haken* m. (Timm.) klemhaak m.; (Zeew.) dreg of dregge, ankerdreg v.; *-hirsch* m. vlieger m.

Klammern, (*klammerte, geklammert*) bedr. ww. vastkrammen, vasthaken, met haken of krammen bevestigen, Z. *an-, ein-, um-klammen;* 2. wed. ww. *sich -*, zich vastklemmen.

Klammer-sack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. waschvrouwenzak m. met klemhoutjes; *-satz* m. tusschenzin, volzin m. tusschen twee haakjes; *-sparren* m. (Bouwk.) steekbalk m., steekplank v.; *-strauch* m. klimopplant v., klisstruik m.

Klamm-gällig, (*-er, -st*) bijv. en b. (Bergw.) (van steenen), zeer vast, zeer hard; 2. (Gen.) galachtig, kleverig; *—es Gold* of *-gold* o. massief goud; *-löthig* bijv. nw. zeer licht, nauwelijks een half ons wegend.

Klampe, (*-n*) v., Z. *Krampe.*

Klamperer, (*-s*, mv. *Klamperer*) m. hij, die in huis alles maakt of repareert, knutselaar m.

Klampern, (*klämperte, geklämpert*) o. ww., Z. *klimpern.*

Klämpner, (*-s*, mv. *Klämpner*) m., Z. *Klempner.*

Klang, (*-es*, mv. *Klänge*) m. klank, toon m., geluid, weergalmen, klinken o.; *- von sich geben*, klank van zich geven, geluid geven; *ohne Sang und - begraben*, zonder de minste plechtigheid; (Spr.) *ohne - und Gesang abziehen*, met de noorderzon verhuizen, heimelijk vertrekken; 2. (fig.) goede naam m., bekendheid, befaamdheid v.; *einen guten - haben*, een goeden naam hebben.

Klang-boden, (*-bodens*, mv. *-böden*) m. (Instr.) klankbodem m.; *-ente* v. of *Klinger* m., Z. *Quackente; -fusz* m. voetmaat, versmaat v.; *-lehre* v. leer v. van het geluid, geluidsleer, acustiek v.; *-lein* m. vlas o. met openspringende klapvliezen; *-lied* o. klinkdicht, sonnet o.; *-loch* o. galmgat o.; *-los* bijv. nw. zonder toon, zonder geluid, klankloos, stom, stil, zwijgend; *-nachahmend* bijv. en b. klanknabootsend; *-nachahmung, -nachbildung* v. klanknabootsing v.; 2. klankwoord o.; *-reich* bijv. en b. rijk aan klanken, zangerig, welluidend, harmonisch; *-stein* m. weerklinkende steen m.; *-stufe* v. (Muz.) interval m., toonsafstand m.; *-voll* bijv. en b. welluidend, vol klinkend, Z. *-reich; -wort* o., Z. *-nachahmung* (2); it. welluidend, luid uitgesproken woord o.

Klapf, Klapp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. klap, slag, stoot m.

Klapfen, (*klapfte, geklapft*) o. ww., Z. *klappen.*

Klapp und klar, bijw. kant en klaar.

Klapp-bank, (*-bänke*) v. vouwbank, slapbank v.; *-baum* m. (Pl.) Indische noteboom m., justitia v.; *-bake, -boje* v. (Zeew.) kegelvormige, vastliggende drijfton v.; *-bolzen* m. mv. rustijzers o. mv., welke in het boord zijn geklonken; *-bord* o. zetboord o., masthals, zetgang m.

Klappchen, Kläpplein, o. (verkl.) klepje, dekseltje o.; it. omboordsel o.; (Ontlk.) klepje, vliesje o.

Klappe, (*-n*) v. klap m., klep v.; (voor een duivenhok), slag m.; (aan eene vouwbank), klep v., blad o.; (aan een kleed), omslag m., omboordsel, boord o.; (van een stoomwerktuig), klep, schuif v.; (Ontlk.) (aan de aderen), vlies, klapvlies o.; (van schoenen), bovenleer o.; *Fliegen-*, vliegenklep v.; (Spr.) *mit einer - of*

Klatsche zwei Fliegen treffen, twee vliegen in één klap slaan.

Klappen, (*klappte, geklappt*) o.ww., m. *h.* klappen, een klap geven, met een klap, met gedruis neervallen; *das klappt nicht*, dat gaat niet, dat klinkt niet; *die Verse - nicht*, rijmen niet, zijn niet welluidend; *mit der Peitsche -*, klappen, knallen; *mit den Zähnen -*, klapperen, klappertanden; *auf-, in die Höhe -*, opslaan, neerslaan.

Klappen-ähnlich, bijv. nw., Z. *-förmig*; *-feder* v. klepveer v.; *-förmig* bijv. nw. klepvormig; (Ontlk.) vliesvormig; *-handschuh* m. klephandschoen m., molje o.; *-horn* o. (Muz.) klephoren m.; *-kraut* o. (Pl.) slangekruid o., wateraron m.; *-rock* m. jas v. met omslagen; *-schnecke* v. halfvemaanshoren m. (een schelpdier); *-stiefel* m. kleplaars v., *-trompete* v. kleptrompet v.; *-ventil* o. klep, buis v.

Klapper, (*-n*) v. klapper, rammelaar, ratel m., klep v., klap, klapper m.; 2. (van den nachtwacht), klapper m.; (Jachtw.) klaphoutje, klapbeentje o.; (Muz.) klaphoutje, klappertje o., castagnette v.; (Fabell.) Z. *-blech*; (van eene slang), klapper, ratel m.; (Pl.) hanekam m., taschkruid, taschjeskruid o.

Klapper-apfel, (*-äpfels*, mv. *-äpfel*) m. klapperappel, kalvijnappel m.; *-baum* m. klapperboom, kokosboom m.; *-bein* o. geraamte o.; (fig., Scherts.) de dood m.; *-blech* o. (Fabell.) sister of sistrum o., oud-Egyptisch speeltuig der Isis-priesters; *-büchse* v., Z. *Klatschbüchse*; *-dürr* bijv. nw. (gemeenz.) zoo mager als een geraamte; *-holz* o. klephoutje o., castagnette v.; *-jagd* v. klepperjacht, drijfjacht v.; *-mann* m. klapperman m.; it. Z. *-bein*; *-maul* o. rammelaar, babbelaar, kletser, klapper m.; it. babbelkous, rammelaarster v.; *-mühle* v. klepmolentje o., klepmolen m.; (gemeenz.) *ihr Maul geht wie eine —*, haar tong lijkt wel een kleppermolen.

Klappern, (*klapperte, geklappert*) o. ww., m. *h. mit den Tellern -*, rammelen, gedruis maken; *mit den Thalern -*, rammelen, rinkinkelen; *mit den Zähnen -*, klapperen, klappertanden; (van ooievaars), klepperen; (van molens), klepperen, ratelen; (fig.) *- gehört zum Handwerk*, rillen hoort bij de koorts.

Klapper-nuss, (*-nüsse*) v. pimpernoot, klappernoot v.; *-natter* v. klapperadder, rateladder v.; *-rose* v. klaproos v.; *-schlange* v. ratelslang v.

Klapperschlangen-blume, v., **-kraut,** o., **-wurz,** v. melkkruid o., melkbloem, kruisbloem v. uit Virginië.

Klapper-schuld, (*-en*) v., Z. *Klatterschuld*; *-schote* v. (Pl.) klapperzaad o., rammelaar m.; *-spiel* o., Z. *-werk*; *-stecken* m., Z. *-stock*; *-stein* m. (Bergw.) arendssteen, adelaarsteen m.; *-stock* m. remhout o.; *-storch* m. (kleppende) ooievaar m.; *-tasche* v., Z. *-maul*.

Klapp-handschuh, (*-schuh(e)s*, mv. *-schühe*) m. klaphandschoen m., want v.; *-holz* o. eiken duighout o.; *-hut* m. klaphoed m.

Klappicht, bijv. nw. op eene klep gelijkende, klepachtig.

Klappig, bijv. nw. (Pl.) met klapvliezen, van een klapvlies voorzien.

Klapp-laterne, (*-n*) v. zaklantaren, kleplantaren v.; *-mütze* v. klapmuts v.; *-ohr* o. (Rijk.) hangoor, loboor o., merrie v. met hangooren; *-rose* v., Z. *Klapperrose*.

Klap(p)s, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Klapp*; 2. tussch. klap!, klets!; *- ! da hast du eins!*, flap, klets, daar hebt gij er een!

Klap(p)sen, (*klapp ste, geklap(p)st*) o. ww., m. *h.* klappen, geraas maken; 2. een tikje geven, klappen geven, slaan dat het klapt.

Klapp-stiefel, (*-s*, mv. *-n*) m. hooge laars, rijlaars, kaplaars v.; *-stuhl* m. klepstoel, kerkstoel m.; *-tisch* m. klaptafel, tafel v. met hangbladen, hangoor m.

Klar, (*-er, -st*) bijv. en b. (van water), klaar, helder, doorschijnend, zuiver; *-e Luft*, helder; (fig.) *in -en und in trüben Tagen*, in vroolijke en in treurige dagen; *Wein - abziehen*, klaren; (Apoth., Scheik.) *- machen*, Z. *klären*; *- werden*, helder worden, klaren; (fig.) *-en* of *lautern Wein einschenken*, flinkweg zijn gevoelen te kennen geven; it. (van goud), zuiver, fijn, enkel, onvermengd, onvervalscht; (van wol), fijn; (van doek), los, doorschijnend; *-es Mehl*, bloem, meelbloem v.; *-er Salpeter*, gekristalliseerd; *-e Stimme*, helder, zuiver; (fig.) klaar, duidelijk, begrijpelijk, verstaanbaar, juist, buiten twijfel, zeker; *das ist - am Tage*, dat is zoo klaar als de dag; *diese Sache ist mir nicht -*, is mij niet duidelijk, begrijp ik niet; *- machen*, ophelderen, duidelijk maken, begrijpelijk maken, doen begrijpen; *eine Rechnung —*, in orde brengen; 2. helder, doordringend, helderziend, scherpziend; 3. (Zeew.) klaar, gereed, ongehinderd; *- machen*, Z. *klaren*; *sich - machen*, zich gereed maken om uit te zeilen; *das Tau fährt -*, loopt geregeld af; 4. *-e* o. zelfst. het heldere, duidelijke, begrijpelijke, verstaanbare o. eener zaak; (fig.) *etw. in's -e setzen*, ophelderen, duidelijk maken; *jem. über etw. in's -e setzen*, iem. iets duidelijk maken, ophelderen, aan het verstand brengen, doen begrijpen; *in's - kommen*, beginnen te begrijpen, duidelijk worden.

Klar, (*-(e)s*) o., z. m. (Hand.) kamerdoek, batist o.

Klar-äugig, bijv. nw. (w. i. gebr.) heldere oogen hebbende; *- düster* bijv. nw. van twee kleuren.

Klare, v., z. m. (Ketelm.) scheutje o., waterstraal m.

Klärе, (*-n*) v. helderheid, fijnheid, doorschijnendheid, zuiverheid v.; (Giet.) Z. *Klarstaub*; 2. (Volkst.) Z. *Stärkmehl*.

Klaren, (*klarte, geklart*) bedr. ww. (Zeew.) klaren, losmaken, gereed houden; *die Ankertaue -*, afrollen; *die Segel -*, klaren.

Klären, (*klärte, geklärt*) bedr. ww. *Wein -*, klaren, helder maken, Z. *abklären*; (Mess.) blank maken, polijsten; 2. wed. ww. *sich -*, opgehelderd worden, duidelijk worden, zich ophelderen.

Klarfädig, bijv. nw. los van draad, dun van draad.

Klarheit, v. klaarheid, helderheid, doorschijnendheid v.; (van goud), zuiverheid v.; (van een draad), fijnheid, losheid v.; (fig.) helderheid, duidelijkheid, scherpzinnigheid, begrijpelijkheid v.; (van de stem), helderheid v.; (van een bewijs), duidelijkheid v.; 2. helderheid v., licht o.

Klariren, (*klarirte, klarirt*) o.ww., m. *h.* (Zeew.) uitklaren, zeilree maken; 2. bedr. ww. *ein Schiff -*, uitklaren, bij het tolkantoor aangeven, declareeren.

Klar-haus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. plaats v. waar men de metalen zuivert; *-kessel* m. (Suikerb.) zuiveringsketel, raffineerketel m.

Klarlich, bijw., Z. *klar*.

Klar-machen, -halten, Z. *klären*; *die Riemen -*, in de hoogte of omhoog houden.

Klarmachung, v. verduidelijking, uitlegging v., bewijs o.; (van wijn), klaren o.; (van eene rekening), nazien, vereffenen o.; (van eene schuld), afdoen o., afdoening, liquidatie v.

Klar-peisig, bijv. nw. (van loodglans), uit fijne dobbelsteentjes of korreltjes bestaande.

Klär-staub, (*-(e)s*) m. (Giet.) gezuiverde asch v. of gestooten beenen o. mv. om smeltkroezen aan te maken.

Klasse, &, Z. *Classe*.

Klat(e)rig, (*-er, -st*) bijv. nw. (w. i. gebr.) (van het haar), verward; (van spijzen), door elk. gekookt; (van kleederen), gescheurd, slordig; 2. slijkerig, modderig, vuil, bespat, morsig; (van de oogen), drachtig, loopend, etterig; (fig.) ellendig, ongelukkig, armzalig.

Klatsch, bijw. *klitsch -*, klets, klets; 2. (*-es*, mv. *Klätsche*) m. zweepslag, klap m.; (van de zweep), klappen o.

Klatschbüchse, (*-n*) v. proppenschieter m., klapbus v.; (fig.) Z. *Klatschmaul*.

Klatsche, (*-n*) v. plak v., vliegenklap m., Z. *Fliegenklatsche*; (Spr.) Z *Klappe*; (fig., i. k. bet.) *Stadt-*, Z. *Klatschmaul*.

Klatschen, (*klatschte, geklatsch(e)t*) o. ww., m. *h.* kletsen, plassen; *es regnet, dass es klatscht*, het regent dat het giet; *mit den Händen -*, in de handen klappen; *es wurde allgemein geklatscht*, er werd algemeen geklapt, toegejuicht; (fig., i. k. bet.), Z. *plaudern*; II. bedr. ww. *jemn. Beifall -, zu -*, toejuichen, applaudisseeren voor; 2. *etw. wieder -*, overbrengen, bekend maken; III. o. zelfst. klappen, geklap, handgeklap o., toejuiching v.; (fig.) Z. *Klatscherei*.

Klatscher, (*-s*, mv. *Klatscher*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij, die in de handen klapt, toejuicher m., toejuichster v.; 2. babbelaar, kletser m., babbelaarster, babbelkous, praatzieke vrouw v.; 2. (Nat. hist.) draaier m. (eene duif).

Klätscherei, (*-en*) v. gebabbel, gepraat, geklets, gesnap o., kwaadsprekendheid, babbelarij v.

Klatsch-form, (*-en*) v. drukplaat v., afgietsel o.; *-geschichte* v. praatjes o. mv., geklets, gesnap o., oude-wijvenpraatjes o. mv., geklap o., achterklap m.; *-gesellschaft* v. babbelpartij v., oude-vrouwengezelschap o.; (van hoenders), gekakel o.

Klatschhaft, bijv. nw., (Volkst.) **klatschig,** bijv. nw. praatziek, babbelziek.

Klatschhaftigkeit, v. praatzucht, babbelzucht v.

Klatsch-kessel, (*-sels,* mv. *-sel*) m. (Suikerb.) klutsketel m.; *-maul* o. (i. k. bet.) babbelaarster, praatzieke vrouw v.; *-rose* v., Z. *Klapperrose.*

Klatschrosenfarbig, bijv. nw. klaprozenrood, hoogrood.

Klatsch-stuhl, (*-stuhl(e)s,* mv. *-stühle*) m. praatstoel m.; *-raupe* v., Z. *Klatscher* (2).

Klatschthümlich, bijv. nw., Z. *klatschhaft.*

Klatterig, bijv. nw. klonterig, kleverig, nat; (fig.) slecht.

Klatze, (*-n*) v. (Bergw.) stampmolen m. zonder dak; 2. Z. *Glatze.*

Klaube-bühre, (*-n*) v. (Bergw.) zuiveringstafel v. van het erts; it. uitzoeken o. van het erts; (Lakenw.) pluistafel v.; *-hammer* m. sorteerhamer m.; *-junge* m. jongen m. met het uitzoeken van het erts belast.

Klauben, (*klaubte, geklaubt*), **kläuben,** (*kläubelte, gekläubelt*) bedr. en o. ww., m. *h.* uitzoeken, zuiveren, schiften, sorteeren; *an einem Knochen -,* kluiven, knagen, knabbelen; (fig.) *er wird was daran zu - finden,* pluizen, uitzoeken, navorschen; 2. met den klauw, met de hand opnemen; it. opgraven, uitdelven.

Klauber, (*-s,* mv. *Klauber*), **Kläubler,** (*-s,* mv. *Kläubler*) m., **-in,** (*-nen*) v. uitzoeker, zuiveraar, pluizer m., uitzoekster, zuiveraarster, pluisster v.; 2. (Nat. hist.) grijze of blauwe specht m.; (i. k. bet.) schraper, vrek m.

Klauberei, (*-en*) v. zuiveren, uitzoeken, schiften o.

Kläubig, Kläubicht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Bergw.) uitgeschoten, slecht erts o.

Klauder, (*-n*) v., Z. *Beule.*

Klaue, (*-n*) v. klauw, hoef, poot m.; (van vossen &), poot m.; (van rundvee), poot, hoef m.; (fig.) *jem. in seinen -n haben,* iem. in zijne macht hebben; *seine -n in etw. schlagen,* ergens zijne klauwen in slaan, zijne hand slaan aan; (Tuinb.) klauw m., hark v.; (Wijng.) Z. *Gabel;* (Zeew.) ankerklauw m.

Klauen, (*klaute, geklaut*) bedr. en o. ww. met de klauwen, nagels aangrijpen, met klauwen, nagels voorzien; 2. Z. *kalfatern.*

Klauen-beschlag, (*-es*) m., z. m. hoefijzers o. mv.; *-fett, -schmalz* o. vet o. uit de pooten van groot rundvee; *-förmig* bijv. nw. klauwvormig; *-geld* o., Z. *-steuer; -hammer* m. kalfaathamer m.; *-hieb* m. krab v., klauw, slag m. met den klauw; *-horn* o. (Jachtw.) jachthoren m.; *-steuer* v., *-thaler, -zehnte* m. belasting v. op het vee, hoefgeld, klauwgeld o.

Klauer, (*-s,* mv. *Klauer*) m. kalfaterer, klauwhamer m.; (Nat. hist.) klauwdier o.

Klauhammer, (*-hammers,* mv. *-hämmer*) m., Z. *Klauenhammer.*

Klauig, bijv. nw. met klauwen, met hoeven, gespleten, met nagels.

Klause, (*-n*) v. (Aardr.) bergengte v.; 2. eenzaam verblijf o.; 3. (van een kluizenaar), kluis, cel v.; 4. (Bergw.) waterput m.; 5. slot o., sluis v., poort v.; 6. vuurtang v.

Klausenbewohner, Klausner, (*-ners,* mv. *-ner*) m. kluizenaar, kluisbewoner, hermiet m.

Klave, (*-n*) v. stapel m. kloofhout.

Klavier, (*-s,* mv. *-e*) o. klavier o., piano v., vleugel m.; (aan den weversstoel), haak m.

Klavier-planke, (*-n*) v. lakenweversplank v. met een haak om het te scheren laken vast te houden.

Klebauster, (*-n*) v. kleefoester, aan de rots klevende oester, pareloester v.

Klebe, (*-n*) v., Z. *Flachs-seide, -kraut.*

Klebe-blatt, (*-blatt(e)s,* mv. *-blätter*) o., Z. *-zettel; -feuer* o. (Art.) zundpijp v.; *-garn* o. (Vog.) leeuwerikennet o.; *-gras* o. (Pl.) kleefgras, klitgras o.; *-geld* o. hypotheek, huisschuld v.; *-kraut* o. klis v., kliskruid, kleefkruid o.; 2. bergeppe v., seselikruid o.; 3. klein kliskruid o.; *-kugel* v. haakkogel m.; *-läppchen* o. pleistertje o.; (fig.) laster m., kwaadsprekerij v.; (gemeenz.) *jemn. - anhängen,* iem. belasteren, een lak opleggen.

Kleben, (*klebte, geklebt*) o. ww., m. *h.* kleven, aanhangen, blijven vastzitten, houden; *-des Pflaster,* kleefpleister, hechtpleister; (fig.) op zijn stuk staan, onverzettelijk zijn; *an der Welt -,* gehecht zijn; *an dem Irdischen -,* gehecht zijn, aankleven; *dieser Schimpf, dieser Flecken wird ewig an ihm -,* kleven, rusten; *das unschuldige Blut klebt an seinen Händen,* onschuldig bloed kleeft aan zijne handen; *er lässt gern etw. an den Fingern -,* hij heeft kromme of lange vingers, is niet eerlijk; 2. bedr. ww. vastkleven, plakken, lijmen, hechten.

Klebe-nelke, (*-n*) v. vliegenvanger m.; *-netz* o., Z. *-garn; -pflaster* o., Z. *Heftpflaster.*

Kleber, (*-s,* mv. *Kleber*) m. (Jachtw.) kleefstof, lijmstof v.; 2. (Lakenb.) Z. *Klavier;* 3. (Pl.) *blauer -,* Z. *Klebekraut.*

Kleberänftchen, o. (verkl.) (aan brood), weeke zijde, kruimzijde, binnenzijde, zijde v. langs welke een brood in den oven tegen een ander gelegen heeft; *Brod ohne -,* zijkorst v.

Kleberheu, (*-(e)s*) o., z. m. klaverhooi o.

Kleb(e)richt, (*-er, -st*) bijv. en b. kleverig, lijmachtig, als lijm.

Kleb(e)rig, (*-er, -st*) bijv. en b. lijmhoudend, met lijm doortrokken; (fig.) Z. *kleben;* 2. kleverig, klevend, met kleefstof besmeerd; *das -e,* Z. *Kleb(e)rigkeit.*

Kleb(e)rigkeit, v. kleverigheid v.; 2. kleefstof v.

Kleberklee, (*-s*) m., z. m. Z. *Wickenklee.*

Klebe-roggen, (*-s*) m., z. m. (Landb.) kleefrogge v.; *-ruthe* v. met vogellijm bestreken stokje o., roede v.; *-schrift* v., Z. *-blatt; -schwamm* m. kleverige paddenstoel m.; *-spindel* v. (Dr.) pin, pen v., tap m.; *-werk* o. (Scheik.) kleefdeeg o., kleefstof v.; 2. Z. *Kleibewerk; -wurz* v., Z. *Färberröthe; -zettel* m. aanplakbiljet, affiche o.

Kleb-koralline, (*-n*) v. woekerend blaaskoraal o.; *-werk* o., Z. *Klebewerk.*

Kleck(s), (*-es,* mv. *-e*) m. vlak, vlek, inktvlak v.; *Dinten -,* inktvlak v.; (fig.) *jemn. einen - anhängen,* belasteren, belakken, een lak opleggen.

Klecken, (*kleckte, gekleckt*) o. ww., m. *h.* kladden, vlekken, morsen, knoeien, broddelen, vlakken maken; *die Feder kleckt,* spat, Z. *beklecken;* 2. (Volkst.) voldoende zijn, genoeg zijn; 3. oogsten, opbrengen.

Kleckbuch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. kladboek o.

Klecker, (*-s,* mv. *Klecker*) m. kladder, knoeier, kladschilder m.

Kleckerei, (*-en*) v. geklad, gemors, geknoei, knoeiwerk o.

Kleckig, bijv. en b., Z. *klecksig.*

Kleck-papier, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vloeipapier, kladpapier o.; *-schuld* v. kladschuld, kleine loopende schuld o.

Klecksen, Kleckser, Z. *klecken &.*

Klecksig, bijv. en b. geklad, bevlekt, gemorst, geknoeid.

Kleckwerk, (*-(e)s*) o., z. m. slecht werk, knoeiwerk, broddelwerk o.

Klee, (*-s,* mv. *-e*) m. (Pl.) klaver v.; *rother -,* roode klaver, hopklaver v.; (Sp.) klaveren v. mv.; (Mijnw.) driedubbele mijn v.

Klee-acker, (*-ackers,* mv. *-äcker*) m. klaverveld o.; *-bau* m. aankweeken, bouwen o. van klaver; *-blatt* o. klaverblad o.; (Mijnw.) driedubbele mijn v.; (fig., Scherts.) drietal o., klaverblad o.; *ein — herzlicher Freunde.* drietal o. ware vrienden; *er hat ein vierblätteriges - gefunden,* hij is een gelukskind, heeft een klaverblad van vieren gevonden, een onverwacht geluk gehad.

Kleeblatt-förmig, bijv. en b. klaverbladvormig, in den vorm van een klaverblad; *-nase* v. (Nat. hist.) Amerikaansche vledermuis v.; *-zug* m. (Bouwk., Beeldh.) klaverbladvormig sieraad o.

Klee-blume, -blüthe, (*-n*) v. klaverbloem v.; *-bube* m. (Sp.) klaveren boer m.; *-busch* m. (Pl.) hulst m.; *-dame* v. (Sp.) klaveren vrouw v.; *-daus* m. klaveren aas v.; *-farbe* v. klaverrood o., klaverkleur v.; *-feld* o. klaverveld o.; *-futter* o. klaver v.; *-heu* o. klaverhooi o.;

-*könig* m. (Sp.) klaveren heer of -koning m.; -*meister* m. vilder m., Z. *Abdecker*; -*meisterei* v. woning v. van den vilder; -*roth* o. (Pl.) klaverrood o.; -*salz* o. klaverzuurzout o.; -*samen* m. klaverzaad o.; -*sauer* bijv. nw. klaverzuur; -*säure* m. klaverzuur o.; -*staude* v., -*strauch* m. spurrie, Spaansche klaver v.; -*zug* m., Z. *Kleeblattzug*.

Klei, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. klei v., leem o., mergel v.

Klei, v., Z. *Krätze*.

Klei-acker, (-*ackers*, mv. -*äcker*) m. kleiakker, kleigrond m.; -*balken* m. grondbalk m. in eene sluis; -*beize* v., Z. *Kleienbeize*.

Kleiben, (*kleibte*, *gekleibt*) bedr. ww. *etw. an die Wand* -, plakken, lijmen, vastkleven; 2. o. ww., m. *h.* kleven, houden.

Kleiber, (-*s*, mv. *Kleiber*) m. boerenmetselaar m.; (fig.) kladder, knoeier m.; -*lehm* m. pleisterkalk v., klei v. met stroo o.

Kleibewerk, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. metselen o. met stroo en kalk, pleisterwerk, leemwerk o.

Kleibig, (-*er*, -*st*) bijv. en b., Z. *kleb(e)rig*, *zähe*.

Kleibschnitt, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Giet.) wolschaar v.

Kleid, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. kleed o., kleeding v., kleedingstuk, gewaad o.; *sämmtliche zum Anzuge gehörige* -*er*, kleeding v.; *abgelegte* -*er*, gedragen kleederen o. mv.; *sämmtliche* -*er einer Person*, garde-robe, kleerkast v.; *seine* -*er anziehen*, *ausziehen*, zich kleeden, zich ontkleeden, zijne kleeren aan -, uittrekken; (Spr.) *das* - *macht den Mann*, -*er machen Leute*, kleeren maken den man; it. *jeder friert, nachdem er* -*er hat*, ieder krijgt wat hem toekomt; 2. kleed o., jas v., rok m., japon v.; 3. (Wapenk.) vorm m., uiterlijk o., draperie v.; 4. *das türkische* -, gondlaken o. (eene appelsoort); (Zeew.) Z. *Segelkleid*.

Kleidchen, Kleidlein, o. (verkl.) kleedje o., rokje, jurkje o., Z. *Kleid*.

Kleiden, (*kleidete*, *gekleidet*) bedr. ww. kleeden, bekleeden, van kleederen voorzien, kleeren aantrekken; *einen Altar*, *eine Kanzel* -, bekleeden, drapeeren; (fig.) *eine Büchse*, *Flinte* -, monteeren; 2. *diese Farbe*, *dieses Kleid &c. kleidet Sie gut* -, staat, zit, past; it. o. ww. *das kleidet gut*, dat staat goed; 3. wed. ww. *sich* -, zich kleeden, zijne kleeren aantrekken; *sich neu* -, zich in een nieuw pak steken, nieuwe kleeren aantrekken; (fig.) *die Natur kleidet sich in den schönsten Farbenschmuck*, tooit zich.

Kleider-affe, (-*n*, mv. -*n*) m. (Nat. hist.) langbeen, slanke aap m.; -*barchent* m. bombazijn o.; -*baum* m. plataanboom m. uit Virginië; -*besen* m. kleerborstel, kleerenschuier m.; -*brett* o., Z. -*rahmen*; -*buch* o. boek o. over kleederen, kostuumboek o.; -*bürste* v., Z. -*besen*; -*gemach* o., Z. -*kammer*; -*haken* m. kleederhaak m.; -*handel* m. kleerenhandel m.; it. oude-kleerenhandel m.; -*händler* m. kleerenkoopman m.; it. uitdrager m.; -*kammer* v. kleedkamer, kleerenkamer v.; -*kämmerer* m. kamerheer m.; -*kasten* m. kleerenkast, garde-robe v.; -*kram* m. kleerenwinkel m.; -*krämer* m., Z. -*händler*; -*laus* v. groote kleerenluis v.; -*leinwand* v. voeringlinnen o.; -*macher* m. kleermaker m.; it. snijder m.; -*macherin* v. kleedermaakster, naaister v. van japonnen &; -*markt* m. oude-kleerenmarkt v.; -*mode* v. mode v. voor kleederen; -*motte* v. kleerenmot v.; -*narr* m. kleerengek, pronkziek jongmensch, pronker, saletjonker m.; -*ordnung* v. regelement o., wet v. op de kleeding; -*pracht* v. kleederpracht v.; -*rechen* m. kleerenrek o., kapstok m.; -*schabe* v., Z. -*motte*; -*schmuck* m. kostbare, prachtige kleeding v., opschik, tooi m.; -*schrank* m., Z. -*kasten*; -*tracht* v. kleederdracht, mode v.; -*trödel* m., Z. -*kram*; -*trödler* m., Z. -*händler*; —*in* v. kleerenkoopster v.; —*bude* v. uitdragerij v., uitdragerswinkel m.; -*verleiher* m. hij, die kleeren in leen geeft; -*verwahrer* m. kleerenbewaarder m.; -*vorrath* m. kleerenvoorraad, voorraad m. kleeren, garde-robe v.; -*zimmer* o., Z. -*kammer*.

Kleidkeule, (-*n*) v. houten hamer m. tot het bekleeden van touwwerk.

Kleidung, (-*en*) v. kleeding v., pak o. kleeren of kleederen o. mv.; (Schild.) bekleeding, draperie v.; *gleichförmige*, *vorgeschriebene* -, uitrusting, uniform v.; *die* -*en verschiedener Völker*, kleederdracht v., costuum o.; 2. (Wapensm.) monteering, montuur v.

Kleidungsstück, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. kleedingstuk, kleed o., jas, broek v. &; 2. -*e* o. mv. kleeren, kleederen o. mv.

Kleie, (-*n*) v. zemelen v. mv., zemelmeel o.; (Gen.) schilfers v. mv.; (Spr.) *wer sich mischt under die* -, *den fressen die Säue*, waar gij mede verkeert, daar wordt gij mede geëerd; 2. (Looi.) loog v.

Kleien-artig, bijv. nw. zemelachtig, op zemelen gelijkende; (Gen.) schilferachtig; -*beize* v. looiersloog v.; -*bier* o. zemelenbier o.; -*brod* o. zemelbrood o.; -*mehl* o. zemelmeel o.; -*stein* m. weeke zwarte tufsteen m.; -*sucht* v. huidziekte v., dauwworm m.; -*wasser* o. zemelwater o.

Kleier, (-*s*, mv. *Kleier*) m. slootengraver, slootenmaker m.

Kleierde, v. kleiaarde v., kleigrond m.

Kleiicht, bijv. nw. kleiachtig; 2. zemelachtig, op zemelen gelijkend; it. schilferachtig.

Kleiig, bijv. nw. kleiig, klei bevattend, met klei vermengd; it. zemelachtig, met zemelen vermengd.

Kleiland, (-(*e*)*s*, mv. *Kleiländer*) o., Z. *Kleiacker*.

Klein, (-*er*, -*st*) bijv. en b. klein, van weinig uitgebreidheid, van geringen omvang, gering, nietig, niet groot; -*er Wunsch*, gering, nietig; *eine sehr* -*e Wohnung haben*, klein gehuisd zijn; (Krijgsw.) -*er Krieg*, strooptochten m. mv, van kleine legerafdeelingen; -*e Montirung*, kort, niet lang, klein; - *schreiben*, klein schrijven, kleine letters schrijven; - *Holz*, gehakt hout, brandhout, kachelhout; -*e Wäsche*, kleine wasch v., kindergoed o.; - *machen*, klein maken, verdeelen, in stukken snijden; - *Geld*, klein geld, pasgeld o.; -*es Wildpret*, klein wild; -*es Wasser*, laag; *das Wasser wird wieder* -, het water zakt weer, wordt laag; (gemeenz.) *von* - *auf*, van jongs af, van de kindsheid af; -*er Bruder*, kleine, jongere broeder; 2. (volgens de menigte, het aantal), gering, klein, min, onbeduidend; *eine* -*e Gesellschaft*, klein, gering, onbeduidend; *trotz ihrer* -*en Zahl*, ondanks hun klein, gering getal; -*en Rath*, *Ausschuss*, klein committee; -*es Einkommen*, gering; *ein* - *wenig*, *ein ganz* - *wenig*, een klein weinig, een beetje; *eine* -*e Zeit*, een korte tijd; *vor einer* -*en Weile*, een weinig tijds geleden; 3. niets beteekenend, gering, van weinig waarde, nietig, onbeduidend; -*e Strafe*, gering; *in's* -*e gehen*, in bijzonderheden treden; -*er Verstand*, klein, gering, onbeduidend, alledaagsch, bekrompen; -*er Geist*, onedel, laaghartig, gemeen; - *denken*, niet zeer edel, gemeen denken, lage, onedele gedachten koesteren; -*e Seele*, lage ziel; - *von jemn.*, *von etw. denken*, geene groote gedachte hebben van; *es geht* - *bei ihm her*, hij leeft op zeer geringen voet; *haben Sie nur eine* -*e Geduld*, heb maar een weinig geduld.

Klein, (-(*e*)*s*) o., z. m. kleine beenderen o. mv. en andere kleine stukken van geslacht vee; (Landb.) de van de schooven afgebroken aren v. mv.

Klein(e), (*der*, *die*, *das*) het, de kleine, geringe, nietige; *sie hat ein* -*s*, zij heeft een kleintje, een kind; 2. o. *das ist ihm ein* -*s*, dat beteekent niets voor hem, is voor hem eene kleinigheid; *im* -*n handeln*, in het klein handelen; (Schild., Beeldh.) bijzonderheid v., kleine figuur v., klein beeld o.; *in's* - of *im* -*n malen*, in het klein, miniatuur schilderen; *über ein* -*s*, in een oogenblik, na een weinig tijds, binnen kort; *bei* -*m*, langzamerhand, allengs; 3. v. zelfst., Z. *Kleinheit*.

Klein-äderig, bijv. nw. kleine aderen hebbende, met kleine aderen; -*ährig* bijv. nw. (Pl.) met kleine bloemaren; -*arbeiter* m., Z. -*schmied*; -*auge* o. (Nat. hist.) kleinoog o., kazelot v. met kleine oogen; -*äugig* bijv. nw. kleinoogig, met kleine oogen; -*bäcker* m. winkelbakker, in het klein verkoopende bakker m.; -*bass* m., Z. *Bratsche*; -*bauer* m., Z. *Halbbauer*; -*beerig* bijv. nw. met kleine bessen; -*bild* o. klein beeld, klein portret, miniatuurportret o.; -*binder* m. kuiper m. van emmers en tobben; -*blätterig*, -*blattig* bijv. nw. met kleine bladeren, kleinbladerig; -*blumig* bijv. nw. kleinbloemig, met kleine bloemen; -*bodenrad* o. derde rad o. in een uurwerk; -*bogenform* v. (Boekb.) klein-folio o.; -*bohnig* bijv. nw. met kleine boonen; -*braune* v. Ruhländer m., eene soort van rooden wijn; -*denkend*

bijv. nw. bekrompen, kleingeestig, beperkt van verstand; *-drahtzieher* m. ijzerdraadtrekker m.

Kleine, (*der,die,das*), kleine, kleintje o., Z. *Klein(e)*.

Klein-eisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. stukjes o. mv. ijzer.

Kleineln, (*kleinelte, gekleinelt*) o. ww. naar kleinigheden zoeken of grijpen, kleingeestig denken; it. verminderen, afnemen; 2. bedr. ww., Z. *kleinen*.

Kleinen, (*kleinte, gekleint*) bedr. ww. klein slaan, kort slaan, in stukken slaan.

Klein-enke, (*-n*, mv. *-n*) m. jongen m. tot hulp van een bediende; *-erz* o. (Bergw.) klein geslagen erts, gruis o.; *-färber* v. verver m. in het klein, die slechts kleine stukken verft; *-färberei* v. verven o. van kleine stukken; *-flosser* m. (Nat. hist.) visch m. met kleine vinnen; *-fränkische* m. wijn m. uit Meissen; *-fügig* bijv. en b., *—keit* v., Z. *geringfügig &*; *-füszig* bijv. nw. kleinvoetig, met kleine voeten of pooten; *-füszler* m. dier o. met kleine pooten; *-gedacht* m. (Org.) spel o. van vier voeten; *-geist* m. kleingeestig persoon, bekrompen mensch, sul m.; *-geisterei* v. bekrompenheid, sulachtigheid v.; *-geisterisch, -geistig* bijv. en b. kleingeestig, beperkt, bekrompen; *-gemälde* o. miniatuurportret o.; *-gewehrfeuer* o. geweervuur o.; *-gläubig* bijv. nw. kleingeloovig, lafhartig, vreesachtig; *-gläubigkeit* v. kleingeloovigheid v., klein geloof o., gemis o. aan geloof, aan zelfvertrouwen, lafhartigheid, vreesachtigheid v.; *-gliederig, -gegliedert* bijv. nw. met kleine ledematen, klein geleed; it. (van ketens), met kleine schalmen; *-glöcklein* o. (Pl.) halskruidachtig klokje o.; *-gut* o. (Art.) te dun gegoten kanon o., klein geschut o.; 2. kleine waar v., klein ijzerwerk o.; *-halsig* bijv. nw. met kleinen, korten hals; *-handel* m. kleinhandel, handel, verkoop m. in het klein; *-händler* m. kleinhandelaar m.; (Scherts.) kruidenier, komenijsman m.; *-häring* m. kleine haring m.; *-heide* v. brem v.

Kleinheit, v. (van een vat), kleinheid v., kleine inhoud m.; (van een veld), weinig uitgebreidheid v.; (Gen.) (van den polsslag), geringe merkbaarheid v.; *- des Geistes*, beperktheid, bekrompenheid, onbeduidendheid v.

Klein-herr, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Stutzer; -herzig* bijv. nw. kleinmoedig, kleinhartig, een weinig laaghartig; *-hundert* o. (Hand.) ronde som v. van honderd, juist honderd, rond honderdtal o.

Kleinigkeit, (*-en*) v. kleinigheid, nietigheid, beuzelachtigheid, onbeduidendheid, geringheid v.; *niedliche -en*, aardige kleinigheden; *eine - kann ihn aufbringen*, om eene kleinigheid wordt hij somwijlen boos; *allerhand -en kaufen*, allerlei snuisterijen, kleinigheden koopen; *werthlose -*, beuzeling, beuzelarij v.; *die -en in einem Kunstwerke*, kleine stukken, kleine deelen o. mv.; *das ist ihm eine -*, dat is eene kleinigheid voor hem, dat telt hij bijna niet, daar geeft hij niet om; *sich mit -en beschäftigen*, zich met beuzelarijen ophouden.

Kleinigkeits-geist, (*-es*, mv. *-er*) m. zucht v. naar kleinigheden, vitterij, haarklooverij, zanikachtigheid v.; *-häscher, -jäger, -krämer* m. uitdrager, pluizer m.; (fig.) vitter, haarkloover, zaniker, pedant m.; *-sucht* v., Z. *-geist*.

Klein-jährig, bijv. nw. (Boschw.) met kleine, zwakke ringen, weinig gewassen; *-käfer* m. spekkever, veldkever m.

Kleinkinder-bewahranstalt, (*-en*). **-schule,** (*-n*) v. bewaarschool, klein-kinderschool v.

Klein-klieber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. (Kuip.) duigenmaker, duigensnijder, kuiper m.; *-knecht* m. kleine knecht, halfwas m.; *-kohle* v. steenkolen, kachelkolen v. mv.; *-körnig* bijv. nw. met kleine korrels; *-krabbe* v. kleine kreeft m.; *-kreuz* o. kleine aardtor v.

Kleinlaut, (*-er, -st*) bijv. en b. terneêergeslagen, ontmoedigd, moedeloos, neerslachtig; *- werden*, moedeloos worden, den moed verliezen; *- sein*, vleien, flikflooien, zoete broodjes bakken; *- machen*, den moed benemen, ontmoedigen, vernederen, ter neer slaan.

Kleinlich, (*-er, -st*) bijv. nw. klein, zwak, min, teeder, tenger; *von -er Gestalt*, van niet zeer groote, van kleine gestalte; 2. kleingeestig, aan kleinigheden gehecht; 3. nietig, laag, onedel, gemeen; *das ist so -*, dat is zoo nietig, zoo min; *-keit* v. nietigheid, onbeduidendheid, kleingeestigheid v.

Klein-maler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. miniatuurschilder m.; *-malerei* v. miniatuurschilderen o.; *-maschig* bijv. nw. met kleine magen of openingen; *-mäuler* m. kleinmond m. (een snoek); *-mäulig* bijv. nw. met kleinen mond, met kleinen bek; *-meister* m. pronker, pocher, fat, kwast m.; *-meistern* o. ww. op kleinigheden aanmerkingen maken, vitten, zaniken, haarklooven; *-messer* o. micrometer, kleinmeter m.; *-muth* v. kleinmoedigheid, neerslachtigheid, moedeloosheid, lafhartigheid v.; *-müthig* bijv. en b. kleinmoedig, neerslachtig, moedeloos, lafhartig; *— machen, —werden*, Z. *kleinlaut; -müthigkeit* v., Z. *-muth; -narbig* bijv. nw. met kleine, fijne korrels; *-octav* o. klein-octavo o.

Kleinod, (*-es*, mv. *-e* of *-ien*) o. kleinood o., juweel, edelsteen m., parel v., juweelen sieraad o.; (fig.) kostbaarheid v., kostbaar pand o., kleinood o.; *diese Provinz ist ein - der Krone*, parel v. aan de kroon; (Vleeschh.) lendestuk, kleingoed, klein vleesch o.; (Wapenk.) figuur v. van een dier of ander voorwerp boven een wapenhelm, lofwerk o.; 2. (veroud.) koopprijs, prijs m.

Kleinodien-handel, (*-s*) m., z. m. juweelhandel, byouteriehandel m.; *-händler* m. juwelier m.; *-kästchen* o. juweelkastje, byouteriekistje o.

Klein-rüster, v., z. m. (Pl.) papenhout o.; 2. mastboom, ahornboom m. uit Noord-Amerika; *-schmelzer* m. onder-smelter m.; *-schmied* m. kleinsmid, eggesmid, slotenmaker m.; it. hij die klein gereedschap vervaardigt; *—sarbeit, —swaare* v. ijzerwerk o., spijkerwerk o.; *-schreiber* m. (w. i. gebr.) kleinschrijver m., hij die zeer klein schrijft; (Nat. hist.) Z. *-käfer; -schuppig* bijv. nw. met kleine schubben; *-silber* o. (Verg.) zilver o. in blaadjes van 25 in een boekje; 2. platina o.; *-sinn* m. kleingeestigheid, bekrompenheid v.; *-specht* m. boomkruipertje o.; *-speisig* bijv. nw. (Bergw.) fijn gekorreld; *-spitzig* bijv. nw. met kleine punten; *-stabe* m. kleine letter v.; *-städter, —in*, inwoner m., inwoonster v. eener kleine provinciestad, burgermannetje, burgervrouwtje o.; (fig.) bekrompen man m., vrouw v.; it. ploert m.; *-städterei* v. manieren, gewoonten v. mv., vooroordeelen o. mv., bekrompenheid, eenzijdigheid v. aan inwoners van kleine steden eigen; *-städtisch* bijv. nw. (i. k. bet.) kleinsteedsch, burgerlijk, bekrompen, nietig, onbeduidend; it. ploertig; *-tausend* o. (Hand.) rond duizendtal o.; *-uhrmacher* m. horlogemaker m.; *-vieh* o. kleinvee o.; *-viertel* o. klein kwartvelvorm m.; *-vogt* m. (Zoutm.) opzichter, aanwijzer m. in eene zoutmijn; *-waare* v. galanteriewaar v., galanteriewerk o.; *-zackig* bijv. nw. (Jachtw.) knobbelachtig; *das —e*, knobbel m. op den kop van herten; *-zarkicht* bijv. nw. (Jachtw.) Z. *-zackig; -ziemer* m. kleine lijster v.

Kleische, (*-n*) v. kleine schol, schar v.

Kleister, (*-s*, mv. *Kleister*) m. pap, lijmpap, meellijm v., stijfsel o.; 2. (Zeew.) werk o.

Kleister-aal, m., **-älchen,** o. stijfseldiertje, aaltje o. (in stijfsel &); *-fresser* m. bakkerskever, meelworm m.

Kleist(er)ig, (*-er, -st*) bijv. nw. pappig, lijmig, kleverig.

Kleistern, (*kleisterte, gekleistert*) bedr. ww. plakken, lijmen, stijfselen, kleven; *Papier auf etw. -*, lijmen, plakken.

Kleister-schlängelchen, o., Z. *-älchen; -tiegel* m. (Boekdr.) stijfselkom v., stijfselbak m.; *-pinsel* m. stijfselkwast, lijmkwast m.; *-topf* m. stijfselpot, lijmpot m.

Klemm, (*-er, -st*) bijv. en b. nauw, eng, gedrongen, klemmend; (fig.) (van geld), schaarsch, zeldzaam; 2. moeielijk, hard, benauwd, beperkt, noodlottig.

Klemmchen, Klemmlein, o. (verkl.) houvastje, knijpertje, tangetje o.

Klemme, (*-n*) v. nijptang, schroef, klem v., nijper m.; (Hoefsm.) neusnijper, pranger m.; (Aardr.) engte, straat v.; (Krijgsw.) lansriem, ophouder of drager m. van de lans; (fig.) moeielijke toestand m., moeielijkheid v., nood m.; *in der - sein*, in de klem zitten, in verlegenheid zijn; *in die - treiben*, in het nauw brengen, verlegen maken; (Krijgsw.) ingesloten, omsingeld zijn; *nun ist er in der -*, nu zit hij vast, in de klem; *Geld-*, schaarschheid v.; (Gen.) drukking, benauwdheid v.; 2. nadruk m., kracht v.

Klemmeisen, (*-sens,* mv. *-sen*) o. klemijzer o., bankschroef v.

Klemmen, (*klemmte, geklemmt*) bedr. ww. klemmen, drukken, samendrukken; 2. wed. ww. *sich* -, dicht ineendringen, zich klemmen.

Klemm-fall, (*-s*) o., z. m. toestand m., waarin geene keus overblijft, verlegenheid, moeielijkheid, ongelegenheid v.; *-haken* m. klemhaak m., schroef v.

Klemmig, (*-er, -st*) bijv. nw. (van steenen), hard, vast, moeielijk te vinden.

Klemp(e)ner, (*-s,* mv. *Klemp(e)ner*) m. blikslager, kleinsmid, bekkenslager, blikwerker m.

Klemp(e)ner-arbeit, (*-en*) v. blikslagerswerk, blikwerk o.; *-blech* o. dun vertind ijzerblik o.; *-handwerk* o. blikslagershandwerk o., blikslagerij v.; *-waare* v. blikwaar v.; (voor kinderen), speelgoed o.

Klempern, (*klemperte, geklempert*) o. ww., m. *h.* klinken, rammelen, geluid maken; it. kletteren; *auf den Ambosz* -, slaan.

Klenke, (*-n*) v. bosje o. haar in een borstel.

Klenken, (*klenkte, geklenkt*) bedr. ww. (veroud.) (Wijng.) de onnutte knoppen of twijgen wegnemen of afsnijden.

Klenker, (*-s,* mv. *Klenker*) m. (veroud.) (Nat. hist.) knoppenvreter m.; 2. wegnemer, afsnijder m. der onnutte knoppen of twijgen.

Kleppe, (*-n*) v. lijmroede v., lijmstok m.

Kleppe(r)n, (*klepp(er)te, gekleppt(er t)*) o. ww. draven, galoppeeren.

Klepper, (*-s,* mv. *Klepper*) m. klein rijpaard o., hit v., klepper m., telpaard o.; it. renner, klepper m.; (fig.) harddraver, looper m.; 2. (Nat. hist.) dikbek m.; 3. vogelverschrikker m., klepmolentje o.

Klepper-dürr, bijv. nw. zoo mager als een knol; *-lchen* o. (Leenw.) kleperleen o.; *-mann* m. (Leenw.) leenman m., die een kleperleen bezit o.; *-sattel* m. pakzadel m.; *-stall* m. stal m. voor trekpaarden.

Klepselāum, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. olielampje o.

Klesebusch, (*-es,* mv *Klesebüsche*) m. peul v., bast of schil m. van peulvruchten; 2. hulst m.

Klette, (*-n*) v. (Pl.) klis v., kliskruid o.; (Spr.) *jemn. eine - anhängen,* iem. een lak opleggen, zwart maken, kwaadspreken van; 2. boomkrekeltje o.; *sich wie eine - anhängen,* iem. op den voet overal volgen, geen oogenblik verlaten, als een klis (gewoonl. als een klit) aan het lijf hangen.

Klotten, (*klettete, geklettet*) o. ww., m. *h. die Wolle* -, pluizen.

Kletten-gras, (*-grases,* mv. *-gräser*) o. klitgras, kleefgras o.; *-kerbel* m. wilde kervel v.; 2. klitkervel v.; *-knopf, -kopf* m. kliskop m.; *-kraut* o. kliskruid o.; 2. hennepbladerig leverkruid o.; 3. kleine hondstong v.; *-motte* v. boomkrekeltje o., klismot v.; *-specht* m. boomkruipertje o.; *-stange* v. (Vog.) lijmstang, lijmroede v.

Kletter, (*-s,* mv. *Kletter*) m., **-in,** (*-nen*) v. (Lakenb.) wolpluizer m., wolpluisster v.

Klettereisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. klauterspoor o.

Kletterer, (*-s,* mv. *Kletterer*) m. klanteraar, klimmer m.

Kletter-fusz, (*-fuszes,* mv. *-füsze*) m. (Nat. hist.) klauterpoot, poot m., die geschikt maakt tot klimmen; *-füszig* bijv. nw. met klimpooten, met gebaarde teenen; *-katze* v., Z. *Kletterer.*

Klettern, (*kletterte, geklettert*) o. ww., m. *h.* en *s.* klauteren, klimmen; (Pl.) *-de Gewächse,* klimplanten v. mv.

Kletter-stange, (*-n*) v. cocagnemast m.; *-vogel* m. klimvogel, vogel m., die langs boomen & opklimt.

Klettícht, klettig, bijv. en b. bedekt met kliskruid; 2. als kliskruid aanklevend.

Klett-weide, (*-n*) v. wilg m. met rosmarijnbladeren; *-wurz* v. kliswortel m., Z. *Klette.*

Kleuder. (*-n*) v. (gewicht), steen m., 21 kilogram of pond.

Klibbern, (*klibberte, geklibbert*) o. ww. van koude bibberen.

Klicken, (*klickte, geklickt*) bedr. ww., Z. *klecken.*

Klicker, (*-s,* mv. *Klicker*) m. leempleister, leemkalk v., knikker m.

Klickern, (*klickerte, geklickert*) o. ww. met leemkalk bepleisteren; 2. knikkeren, met knikkers spelen.

Kliebeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. kloofijzer o.

Kliebel, (*-s,* mv. *Kliebel*) m. mast, mastboom m., masthout o.

Klieben, (*kliebte, gekliebt*) bedr. ww. klooven, klieven, splijten; 2. o. ww. splijten, bersten of barsten; *-klöppel* m. groote kolenbrandersknuppel m. om de ruimte voor het in brandsteken van de houtmijt te houwen.

Klima, (onb., mv. *Klimata*) o. klimaat o., luchtgesteldheid v.

Klimatgrisch, bijv. en b. *-es Jahr,* trapjaar, klimmend jaar o.

Klimatisch, bijv. en b. tot het klimaat behoorende of daarop betrekking hebbende.

Klimatologie, v. leer v. der luchtstreken.

Klimme, (*-n*) v. klimplant v.

Klimmen, (*klomm, geklommen*) bedr. ww. onr., Z. *klautern.*

Klimmstag, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zeew.) grootstag o.

Klimperei, v., z. m. gebeier, gelui, klinken o. (van klokken).

Klimpern, (*klimperte, geklimpert*) o. ww., m. *h.* klinken, geluid geven, beieren; 2. *auf Gläsern* -, klinken, rammelen; *mit dem Gelde* -, rammelen; *auf dem Klaviere* -, hameren, tikken, een toon doen hooren; II. bedr. ww. *ein Stückchen* -, op ellendige wijze afspelen, aframmelen.

Klingadler, (*-adlers,* mv. *-adler*) m. zeearend, vischarend, beenbreker m.

Klingbar, (*-er, -st*) bijv. nw. helder, klinkend, weerklinkend, rammelend.

Klingbolzen, (*-zens,* mv. *-zen*) m., Z. *Klinkbolzen.*

Klinge, (*-n*) v. (van een mes, eene sabel &). kling v., lemmet o.; 2. zwaard o., degen m., lans v.; (Schermk.) *die - binden, niederschlagen,* de lans neerslaan; (fig.) *jem. vor die - fordern,* tot een duel (op den degen) uitdagen; *mit der - ausmachen,* met een duel uitmaken; *über die - springen lassen,* over de kling jagen, dooden; *nicht bei der - bleiben,* van zijn onderwerp afdwalen, uitweiden; 2. (veroud.) ravelijn o., loopgraaf v.; it. dal o., vallei v.

Klingel, (*-n*) v. klokje, schelletje, belletje o.; *mit der - läuten,* de bel laten gaan; 2. Z. *Knauel.*

Klingel-beutel, (*-beutels,* mv. *-beutel*) m. armenzakje, armenbakje o.; *—träger* of *—herr* m. hij, die met het armenzakje rondgaat, diaken, collectant m.; *-draht* m. schelkoord, ijzerdraad o. met belletjes; *-möhre* v. (Tuinb.) suikerwortel m.

Klingeln, (*klingelte, geklingelt*) o. ww., m. *h.* doen klinken, schellen, bellen, luiden of luien; *an der Schelle* -, trekken.

Klingel-sack, (*-sack(e)s,* mv. *-säcke*) m., Z. *-beutel; -schnur* v., Z. *-draht.*

Klingen, (*klang, geklungen*) o. ww. onr., m. *h.* klinken, klank geven, weergalmen, weerklinken; *die Gläser - lassen,* laten klinken, rammelen, rinkinken; *das klingt hohl, wohl, übel,* dat klinkt hol, goed, slecht; *mit dem Spiele,* met slaande trom, met muziek; *-de Münze,* klinkende munt, baar of gereed geld, specie v.; *gut zusammen* -, overeenstemmen, met elk. overeenkomen; *gar nicht* of *schlecht zusammen* -, met overeenstemmen, niet harmonieëren; 2. *hart* -, klinken, geluid geven; *wohl -d.* (van de stem), welluidend, helder, liefelijk; (van verzen), welluidend, vloeiend; (van de ooren), *jemn.* -, tuiten; 3. *mit den Zimbeln* -, op de cimbaal spelen; *mit den Gläsern* -, klinken, aanstooten; II. o. zelfst., Z. *Klang;* (van de ooren), getuit, gesuis o.; (in een klokkenspel), gebeier o.

Klingen-niete, (*-n*) v. klinknagel, klinkbout m.; *-probe* v. klinkproef v.; *-schmied* m. zwaardveger m.; *-stahl* m. degenstaal o.; *-stock* m. stokdegen m.

Klinger, (*-s,* mv. *Klinger*) m., Z. *Quakente.*

Kling-gedicht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. klinkdicht, sonnet o.; *-klang* m. klinken o. der schel, der glazen, gerinkinkel o.; (fig.) slechte muziek v.; 2. benzeltaal v.; it. rijmelarij v., zoutelooze taal v., groote woorden o. mv. zonder zin; *-spiel* o. spelen, spel o. op instrumenten; *-stein* m. (Delfst.) klinksteen m.

Klinik, v., z. m. practische heelkunde v., Z. *Clinikum.*

Klinkbolzen, (*-bolzens*, mv. *-bolzen*) m. (Zeew.) klinkbout, klinknagel m.

Klinke, (*-n*) v. (van eene deur), klink v., klinkje o., luikklink, trekklink v.; 2. (Zeew.) - of *der Klink*, omgeslagen spijkerkop m.; (Wev.) klink m.

Klinken, (*klinkte, geklinkt*) o.ww., m. *h.* op de klink (eener deur) slaan; 2. (Zeew.) *die Spieker of Bolzen* -, klinken, omslaan.

Klinken-blech, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. klinkplaat v.; *-haken* m. klinkhaak m.; *-schaft* m. klinkklopper m.; *-schloss* o. klinkslot o.

Klinker, (*-s*, mv. *Klinker*) m. (Mets.) klinker, gebakken steen, ovensteen m.; (Zeew.) vulsteen, stopsteen m.

Klinker-weise, bijw. (Zeew.) opeengeklonken; *-werk* o. (Zeew.) opeengeklonken boeiplanken v. mv.; 2. (Wev.) Z. *Klinke*.

Klinkschön, bijv. nw. helder, zuiver, doorschijnend, doorzichtig.

Klinse, (*-n*) v., Z. *Ritze, Spalt*.

Klinseln, (*klinselte, geklinselt*) o. ww. (Prov.) Z. *winseln*.

Klipp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Volkst.) slag, klap m., knip m. voor den neus.

Klippchen, o. (verkl.) klapje o., Z. *Klipp*.

Klippdachs, (*-dachses*, mv. *-dächse*) m. bastaardmarmot v. van de Kaap.

Klippe, (*-n*) v. klip, rots, steile rots v.; it. uitstekende punten v. mv.; (Zeew.) *blinde* -, blinde klip, klip onder water; (Muntw.) Z. *Klipping*; (fig.) hinderpaal m., hindernis, moeielijkheid v., dreigend gevaar o.

Klippel, (*-s*, mv. *Klippel*) m., Z. *Klöppel*.

Klippen-bock, (*-bock(e)s*, mv. *-böcke*) m., Z. *Steinbock*; *-dachs* m., Z. *Klippdachs*; *-reich*, *-voll* bijv. nw. vol klippen.

Klipper, (*-s*, mv. *Klipper*) m., Z. *Klempner*.

Klipperklein, bijv. nw. bijzonder klein, zeer nietig, uiterst gering, hoogst weinig.

Klippern, (*klipperte, geklippert*) o. ww. geraas maken, leven maken.

Klipper-stecken, m., **-werk,** o., Z. *Klipp-stecken &c*.

Klipp-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Hand.) zoutevisch, labberdaan m.; 2. (Nat. hist.) klipvisch, gestreepte lipvisch m.; *-horn* o. klephoren m.

Klippicht, bijv. nw. op klippen gelijkend, vol klippen.

Klippig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. klipachtig, vol klippen, met punten bezet.

Klipping, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. noodmunt v.

Klipp-kanne, (*-n*) v. kan v. met houten deksel; *-klapp* o. (van een los hoefijzer &), klappen, kletteren o.; *-kleber* m. napslak v.; *-kram* m. winkel, handel m. in snuisterijen; *-krüger* m. kroeghouder, herbergier m.; *-maus* v. klipmuis v.; *-meister* m. laagste hulponderwijzer, onderwijzer m. van kleine of jonge kinderen; *-münze* v., Z. *Klipping*; *-rose* v. zeeanemoon, zeenetel v.; *-schenke* v. kleine kroeg v.; *-schliefen* m., Z. *Klippendachs*; *-schnecke* v. tijgerhuis o. (een schelpdier); *-schuld* v. kleine, onbeduidende schuld v.; *-schule* v. kinderschooltje o., laagste klasse v. eener volksschool; *-stecken* m., Z. *Klapperstecken*; *-torf* m. zwarte turf m.; *-werk* o. kinderspeelgoed o., snuisterijen, prullen v. mv.; 2. (Muntw.) hamerslag m., hamermachine v.; *-zeist* m. (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *-maus*.

Klirr! tussch. krak!, krik, krak!

Klirren, (*klirrte, geklirrt*) o. ww., m. *h.* kletteren, rammelen, kraken, tegen elk. stooten, rinkinken; *mit den Waffen* -, kletteren; *mit den Gläsern* -, Z. *klingen*.

Klistier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Klystier*.

Klitoris, (*-sen*) v. (Ontlk.) kittelaar m., vrouwelijke roede v.

Klitsch, tussch., Z. *Klatsch*.

Klitsch, (*-es*, mv. *-e*) m. vlek, vlak, klad v.; (van boter), klets v.; (fig.) smet, vlek v., laster m.

Klitschen, (*klitschte, geklitsch(e)t*) o. ww. kletsen, klappen, klinken, klappen geven, Z. *klatschen*.

Klitschig, (*-er*, *-st*) bijv. nw., Z. *glitschig*; 2. (van brood), niet uitgebakken, kletsig, klef.

Klitter, (*-s*, mv. *Klitter*) m., Z. *Klecks*; *-buch* o., Z. *Kladde*; *-gold* o. klatergoud o.; *-schuld* v. kleine, loopende schuld, kladschuld v.; (Volkst.) pof m.

Kloak, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. of **Kloake,** (*-n*) v. riool o., goot v.; (Landh.) mestpoel m.

Klöbchen, Klöblein, o. (verkl.) bosje, hoopje, krammetje, katrolletje o., Z. *Kloben*.

Klobeeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. ijzeren hoek m.

Kloben, (*-s*, mv. *Kloben*) m. bos, hoop m., handvol v.; (Landb.) zwad, zwade v.; (Slot.) klemhaak m., handschroef v.; it. kram v., ankerhouvast o.; (aan eene deur), schootplaat v.; (Bergw.) tang, nijptang v., klemhaak m.; it. achtvormige schalm of schakel v. van een ketting; (Werkt.) takel m., talie, katrol v., windas o.; - *ohne Rolle* of *Scheibe*, doodshoofd, doodshoofdblok o.; (van eene waag), schaar v.; (Vog.) vogelknip m.; (Uurw.) koperen staander m., waarop de onrust van een uurwerk draait; (Kuip.) kloofhout o.

Klöben of **kloben,** (*klöbte* of *klobte, geklöbt* of *geklobt*) bedr. ww. *Holz* -, klooven, splijten.

Kloben-arbeit, v. arbeid m., werk o., waarbij de katrol gebruikt wordt, trijswerk o.; *-deichsel* v., gaffeldissel, dubbele dissel v.; *-glied* m., Z. *Kloben*; *-holz* o. kloofhout, hakhout o.; *-hütte* v. hut v. van een vogelaar; *-macher* m. blikmaker m.; *-ring* m., Z. *Kloben*; *-säge* v. forneerzaag v.; *-seil* o. stroptouw o., strop m.

Klöber, (*-s*, mv. *Klöber*) m. kloover, houtkloover, houthakker m.

Klonz, (*-es*, mv. *-e*) m. wig v., houten nijpertje o.

Klopf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. klap, slag m. met de hand.

Klopf-arbeit, v. (Bergw.) klopwerk o., losslaan o. van het erts met den handhamer; *-bank* m. (Pap.) klopbank v.; *-brett* o. (Drukk.) dresseerplank v.; *-damm* m. zodendijk m.

Klopfe, (*-n*) v. klem, engte v., gedrang o.; (Landh.) uitgedorschte schoof v.; (Speld.) werktuig o. om de spelden te brieven.

Klöpfel of **Klöppel,** (*-s*, mv. *Klöpfel* of *Klöppel*) m. klopper, hamer, stamper m.; 2. knuppel, beugel m.; 3. (aan eene klok), klepel m.; 4. trommelstok m.; 5. Z. *Klöppelholz*; 6. klosje o. bij het kantmaken.

Klöpfeln, (*klöpfelte, geklöpfelt*) o. ww., m. *h.* kloppen, zacht kloppen of tikken; 2. Z. *klöppeln*.

Klopfen, (*klopfte, geklopft*) o. ww., m. *h.* kloppen, slaan, stoten, duwen; *an die Thüre* -, op de deur kloppen; *man hat geklopft*, er is geklopt; (van het hart), *jemn.* -, doen kloppen, trillen; *in die Hände* -, Z. *klatschen*; *jemn. auf die Backen* -, slaan; 2. bedr. ww. *den Flachs* -, slaan, hekelen; (Sm.) *eben* -, glad kloppen, slaan; (gemeenz.) *jem.* -, slaan, klappen geven; *jemn. auf die Finger* -, tikken, kloppen; (Rijk.) *einen Hengst* -, ruinen; (Jachtw.) *das Wild aus den Büschen* -, door kloppen of geklop verdrijven; (van het hart), kloppen.

Klopfer, (*-s*, mv. *Klopfer*) m. (gemeenz.) klopper, afrosser, vechter m.; (Jachtw.) wildopjager, drijver m.; 2. (Werkt.) klopper, hamer m.; (aan eene deur), klopper m.; (Looi.) stamper, beuker, klopper m., beukspaan v., knuppel m.; (Outlk.) Z. *Daumenkleppel*; (Mand.) Z. *Klopfhammer*; (Nat. hist.) Z. *Holzwurm*.

Klöpferling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kalvijnappel m.

Klopf-fechter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. vuistvechter, bokser, voorvechter m.; (fig.) twistzoeker m.; *-fechterei* v. vuistvechten, boksen, vuistgevecht o.; *-gelehrte* —, twistgeschrijf, dispunt o.; *-fechterhandschuh* m. strijdhandschoen m.; *-fisch* m. stokvisch m. en v.; (fig., Scherts.) *die* — *e*, slagen, klappen m. mv.; *er wird* — *e bekommen*, hij zal klappen oploopen; *-garn* o. lampenkatoen, lampekousje o., pit v.; *-hammer* m. (van eene deur), hamer, klopper m.; (Sm.) moker m.; (Looi.) beuker, stamper, klopper, klophamer m.; *-hengst* m. klophengst m.; *-holz* o. klopper, stamper m.; (Boekdr.) dresseerhout o., knuppel m.; *-jagen* o. klopjacht, drijfjacht v.; *-käfer* m. (Nat. hist.) kloppertje o. (een boor- of houtkever); *-keule* v., Z. *-holz*; *-pulver* o. wolfsklauw m., gordelkruid o.; *-ring* m. klopper m. (aan eene deur), ring m.

Klopfsee, (*-n*) v. holle zee v.

Klopf-stein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Schoenm.) klopsteen m.; *-werk* o., Z. *-arbeit*.

Klöppel, (*-s*, mv. *Klöppel*) m. klos m., spil v.; (aan den hals van den hond), knuppel m.; it. Z. *Klöpfel*.

Klöppel-arbeit, (*-en*) v. spilwerk o.; 2. met den klos bewerkt weefsel o.; *-arbeiter* m., *—in*, werkman m., werkster v. aan eene spil; *-garn* o. kant-, klos-garen o.; *-holz* o. klos m.; *-kissen* o. kantkussentje o.; (Pass.) trenskussen o.; *-klavier* o. Deensch spinet o.; *-lade* v. kantlade v. of latje o.

Klöppeln, (*klöppelte, geklöppelt*) bedr. ww. kant maken, met den klos weven; *geklöppelte Borten*, passement o.; 2. *einen Hund -*, een knuppel aandoen.

Klöppel-nadel, (*-n*) v. kantnaald v.; *-pult* o., Z. *-lade; -sack* m., Z. *-kissen; -scheit* o. (Boschw.) blokje o.; *-seide* v. kantzijde v.; *-zwirn* m., Z. *-garn.*

Kloppfisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Klopffisch.*

Klöppler, (*-s*, mv. *Klöppler*) m. kantwerker m.; *-in* v. kantwerkster v., Z. *Klöppelarbeiterin.*

Klopps, (*-es*, mv. *-e*) m. (Kookk.) gehakt o.

Klosmarie, (*-n*) v. non, geestelijke zuster v.

Klosz, (*-es*, mv. *Klösze*) m. (van aarde), kluitje, hoopje o., aardkluit m.; (Zoutm.) zoutsteen o.; (Kookk.) (van vleesch), balletje o.; *länglichter -*, worstje o.; (van deeg), klontje o.; (fig.) sukkel, lummel, onnoozele kerel m.; (Volkst.) *er ist ein dummer und unbeholfener -*, hij is een ongelikte beer.

Klöszchen, o. verkl. vleeschballetje o.

Klosz-deckel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. (Volkst.) slechte hoed m.

Kloszig, bijv. en b. kluitachtig, deegachtig, klonterig.

Kloster, (*-s*, mv. *Klöster*) o. klooster o.; *in's - gehen*, in een klooster gaan, monnik, non worden; *in's - stecken*, in het klooster doen; 2. (verzam.) kloosterleven, monnikenleven o.; it. afzondering v.

Kloster-aufhebung. v. opheffing v. der kloosters; *-beere* v. kruisbes, klapbes v.; *-bogen* m. kloostergewelf o.; (Bouwk.) Gothische gewelfkromming v. uit 2 cirkelbogen van 60 graden samengesteld; *-brauch* m. kloostergebruik o.; *-bruder* m. kloosterbroeder, monnik m.; it. leekebroeder m.; *-bühel* m. heuvel m. bij het klooster; *-fleisch* o. (gemeenz.) *es ist ihr kein — gewachsen*, zij heeft geen nonnenvleesch, is niet geschikt voor het klooster; *-frau* v., *-fräulein* o. geestelijke zuster, non v.; it. priores v.; *-gang* m. kruisgang m. in het klooster, met traliën afgesloten; *-garn* o., Z. *-zwirn; -garten* m. kloostertuin m.; *-gebäude* o. kloostergebouw, klooster o.; 2. tot een klooster behoorend gebouw o.; *-gehorsam* m. kloostergehoorzaamheid v.; *-geistliche(r)* m. monnik m., die den dienst van geestelijke waarneemt; 2. kloostergeestelijke, reguliere geestelijke m.; *-gelehrsamkeit* v. kloostergeleerdheid v.; *-gelübde* o. kloostergelofte v.; *-gemeine, -gesellschaft* v. kloostergezelschap, gemeenschap v. van kloosterlingen; 2. kloostergemeente, tot eene kloosterkerk behoorende gemeente of parochie v.; *-gericht* o., *-gerichtsbarkeit* v. rechtsgebied o. van een klooster; 2. rechtsgebied o. op een klooster en daartoe behoorenden grond; *-gewand* o., Z. *-kleid; -gewölbe* o. kloostergewelf o.; *-glocke* v. kloosterklok v.; *-gut* o. kloostergoed o., bezitting v., eigendom o. van een klooster; *-habit* o., Z. *-kleid; -hof* m. plaats v. in of bij het klooster; *-isop* m., Z. *Kirchisop; -jungfer* v., Z. *-frau; -kirche* v. kloosterkerk v.; *-kleid* o. kloostergewaad, habijt o.; *-leben* o. kloosterleven, monnikskleven o.; 2. leven o. in een klooster; (fig.) eenzaam, afgezonderd leven o.; *-leute* mv. kloosterlingen m. en v. mv.

Klösterlich, bijv. en b. kloosterachtig, kloosterlijk, tot het klooster behoorende; *-e Zucht*, Z. *Klosterzucht; -leben*, leven als een kloosterling; it. (fig.) stil, eenzaam, afgezonderd; *-keit* v. kloosterachtigheid, eenzaamheid v.

Kloster-mauer, (*-n*) v. kloostermuur m.; *-ordnung* v., Z. *-zucht; -pfeffer* m. (Pl.) kruidje-roer-mij-niet o.; *-pforte* v. kloosterpoort, kloosterdeur v.; *-pförtner, —in*, portier m., portierster v. in een klooster; *-rath* m. raadsman, raadsheer m. van een klooster; *-schaffner* m. hij, die een klooster van & voorziet, Z. *-verwalter; -schule* v. kloosterschool, broederschool, zusterschool v.; 2. school v., college o. in een klooster; *-schwester* v. kloosterzuster, geestelijke zuster, leekezuster v.; *-stand* m. kloosterstaat, monnikenstand m., kloosterleven o.; *-strafe* v. kloosterstraf v.; *-suppe* v. soep v. van snoek en groenten; *-thum* o., Z. *-wesen; -truhe* v. kloosterkist v.; *-vater* m., Z. *-vorsteher; -verbesserung* v. hervorming v. der kloosters; *-verwalter* m. beheerder, ontvanger, administrateur m. van een klooster; *-vogt* m. kloostervoogd. prior, abt m.; it. kloosterrechter m.; *-vorsteher* m. opperste, overste m. in een klooster, abt, prior m.; *-wachsstock* m. gevlochten waskaars v.; *-weise* v., Z. *-brauch; -wenzel* v. (Nat. hist.) bastaardnachtegaal m. met zwarten kop; *-wesen* o. alles wat op het leven, de wetten en gebruiken van het klooster betrekking heeft, kloosterwezen, kloosterleven o.; *-zelle* v. kloostercel v.; *-zucht* v. tucht v. in een klooster, kloostertucht, kloosterwet, kloosterverordening v.; *-zwinger* m. kloostermuur m.; *-zwirn* m. kantgaren, nonnengaren o.

Klote, (*-n*) v. (Volkst.) hoop m. turf, turfhoop m.; (Zeew.) rakkekloot je o.

Klotz, (*-es*, mv. *Klötze*) m. blok, klos, bonk m.; (van een boom), stam, stronk m.; (Vleeschh.) hakblok o.; (Bouwk.) (aan den dakstoel), klamp m., waarop de dwarsbalken rusten; (Kuip.) klos, houten hamer m.; (Bergw.) hoop m. erts; (Landh.) boomstomp m., wortelstuk o.; (fig.) lummel, onhandige, stijve Klaas; (Volkst.) *er ist ein dummer und unbeholfener -*, hij is een ongelikte beer.

Klotz-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. groot, starend oog o.; *-bahn* v. balspel o. in beperkte ruimte; *-beute* v. uit een blok hout gemaakte bijenkorf m.

Klötzchen, Klötzlein, o. (verkl.) blokje, kloſje, houten hamertje o., Z. *Klotz.*

Klötze, (*-n*) v. gedroogde peer v.

Klotzen, (*-s*, mv. *Klotzen*) m. lor v., vod o., beuzeling, onbeduidende, nietige zaak v.

Klotzen, (*klotzte, geklotzt*) o. ww. staren, dom kijken, verbaasd opzien.

Klotz-erbse, (*-n*) v. groote erwt v.; *-holz* o. stomp m., blok o. hout o.; 2. hout o. in blokken; 3. blokhout, stamhout o.

Klotzig, bijv. nw. (gemeenz.) *-er Mergel*, korrelig; (van een persoon), staroogend, groote oogen opzettende; (Volkst.) lomp, onbehouwen; 2. Z. *kloszig.*

Klotz-kalk, (*-(e)s*) m., z. m. grove kalk v.; *-köpfig* bijv. en b. (fig.) dom, lomp; *—keit* v. domheid, lompheid v.; *-michel* m. jongen m., die te laat in de school komt; *-mönch* m. barrevoeter, monnik m. op klompen, koordbroeder m.; *-mühle* v., Z. *Klatze; -presse* v. blokpers v.; *-pumpe* v. blokpomp v.; *-schuh* m. klomp, houten klomp m.; (fig.) lompe, slepende gang m.; *-wagen* m. rolwagen, balkenwagen m.

Klöwen, (*klöwte, geklöwt*) bedr. ww. *einen Diamanten -*, splijten, verdeelen.

Klub, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) tang v., tangetje o. om de gebroken slakken uit den oven te halen.

Klub(b), (*-s*, mv. *-s* en *-e*) m. club, societeit, vereeniging v., gezelschap o.

Klüber, (*-s*, mv. *Klüber*) m. vrek, gierigaard m.

Kluderer, (*-s*, mv. *Kluderer*), **-in,** (*-nen*) kouwelijke, ziekelijke, koortsachtige man m., vrouw v., mensch m.

Kludern, (*kluderte, gekludert*) o. ww. rillen, bibberen, beven.

Klucker, (*-s*, mv. *Klucker*) m., Z. *Klinker.*

Klufe, (*-n*) v. speld v.

Kluft, (*Klüfte*) v. scheur, spleet, kloof v., afgrond m., grot v., hol o.; (in water), afgrond m., diepte v.; (Bergw.) *edle -*, spleet v. met erts, ertsader v.; 2. (Timm.) kluft v.; 3. (Zeew.) kluft of klucht v., driehoekige keep in de geheele dikte van een stuk hout ter opneming van een ander stuk; (Huish.) groot, lomp stuk brandhout o.; 4. (Werkt.) tang, nijptang, vork v.; 5. *edle, taube Klüfte*, ertshoudende, ledige mijnaderen v. m.

Kluft-damm, (*-damm(e)s*, mv. *-dämme*) m. dwars door het water gelegde dam m.

Klufter, (*-s*, mv. *Klufter*) o. blokhout, stamphout o.

Kluft-holz, (*-(e)s*) o., z. m. blokhout, gekloofd hout o.

Klüftig, (*-er, -st*) bijv. en b. gekloofd, gespleten, gebarsten, gescheurd; *-e Felsen*, met spleten; 2. *-es Holz*, kloofhout o.; (Boschw.) hakhout o.

Kluft-werk, (*-(e)s*) o., z. m. alles, wat tot den mast en de raas behoort; *-zange* v., Z. *Kluft* (4).

Klug, (*klüger, klügst*) bijv. en b. verstandig, voorzichtig, omzichtig, wijs, schrander, vlug, bedachtzaam; *-er Mensch*, verstandig, scherpziend, helderziend; *-e Frau*, knap, schrander, verstandig, voorzichtig; it. Z *Wahrsager. —in; er ist - genug für seinen Vortheil*, hij verstaat zijne zaken wel; *ich kann daraus nicht - werden*, ik kan daaruit niet wijs worden; *wenn Ihr - seid, so bleibt davon*, als gij verstandig zijt, blijf er dan vandaan, bemoei u niet er mee; *- handeln, sich - betragen*, verstandig, wijs, voorzichtig; (Spr.) Z. *Schaden; ein -er*, schrandere bol, geslepen gast m.; *- über etw. urtheilen*, met oordeel; *er ist allzu -, als dass er dieszsagen sollte*, hij is te verstandig, dan &; *ich bin desswegen um nichts kläger als vorhin*, ik ben daardoor niet wijzer dan te voren; *er ist nicht recht -*, hij is niet recht snik, niet wel bij het hoofd, heeft een klap van den mallemolen weg; *Ihr seid nicht -*, gij zijt niet wijs, gij droomt, schertst; *sich - denken*, denken knap te zijn; (Spr.) *das Ei will klüger sein als die Henne*, het ei wil wijzer zijn dan de hen; *aus einer Sache - werden*, uit eene zaak wijs worden, haar inzien, begrijpen; *der Klügste giebt nach*, de verstandigste geeft toe.

Klügelei, v., z. m. bedilzucht, vitterij v.; 2. (*-en*) v. spitsvondigheid, haarklooverij, slimheid v., listigheid v., Z. *Grübelei*.

Klügeler, (*-s*, mv. *Klüg(e)ler*) m. vitter, muggezifter, waanwijze, uitpluizer, haarkloover m.

Klügeln, (*klügelte, geklügelt*) o. ww., m. *h.* waanwijs zijn, spitsvondig, onverstandig vitten, haarklooven, muggeziften.

Klugheit, v. verstand o., kennis v., oordeel, onderscheid o., scherpzinnigheid, voorzichtigheid, omzichtigheid v., overleg o.; *die - seiner Maszregeln*, de juistheid, gepastheid v.

Klugheits-dünkel, (*-s*) m., z. m. waanwijsheid, verwaandheid, zelfbewondering v.; *-lehre* v. lessen v. mv., regelen m. mv. der voorzichtigheid; 2. verhandeling v. over de voorzichtigheid; *-regel* v. regel m., grondstelling v. der voorzichtigheid; *-rücksicht* v. opmerking, bemerking v. uit de voorzichtigheid getrokken.

Klüglich, (*-er, -st*) bijv. en b. wijselijk, voorzichtig, wijs, omzichtig, met overleg, bedaard; *das wird er - bleiben lassen*, dat zal hij voorzichtigheidshalve wel nalaten, hij zal wijs genoeg zijn &.

Klügling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. waanwijs persoon, neuswijze, vitter, haarklooverm., Z. *Klügeler*.

Klump, (*-(e)s*, mv. *-en* of *Klümpe*) m. (Kookk.) klonter m., klontje o.; *-en Blut*, klonter; *ein - Butter*, klomp, brok m., *Klümpe*, hoopen m. aarde; it. knol m.

Klümpchen, Klümplein, o. (verkl.) klontje, klompje, hoopje, klosje o.

Klumpeichel, (*-n*) v., Z. *Harzeichel*.

Klumpen, (*-s*, mv. *Klumpen*) m. klomp, brok m., bonk v.; *gegossener - von Gold*, staaf, baar v.; (van deeg), klont v., klonter m.; (Glasbl.) glazen stop m.; *- Schnee*, bal, sneeuwbal m.; 2. hoop m., tas, massa v.; *Wäsche auf einen - zusammen knittern*, door elk., op een hoop werpen; *ein - Bäume*, groep v.; *ein - Bienen*, zwerm m., menigte v.; *-beere* v. dakstoel m.; *-weise* bijv. en b. bij klompen, bij klonters, op hoopen.

Klumper, (*-s*, mv. *Klumper*) m., Z. *Klump*.

Klumperig, (*-er, -st*) bijv. en b. met klonters, vol kluiten, klonterig.

Klumperklein, bijv. nw. zeer klein, uiterst klein.

Klumpern (sich), (*klumperte, geklumpert*) wed. ww. klonteren, stollen, tot klonters worden, ineenloopen; (Delfst.) zich samenpakken, zich ophoopen, zich tot een klomp vormen.

Klump-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Mondfisch; -fusz* m. horrelvoet m.; *-hahn* m., *-huhn* o. haan m., hen v. zonder staart.

Klumpicht, klumpig, bijv. nw., Z. *Klumperig*.

Klumpskohl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. beet, biet v.

Klumpsack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. vracht v. slag m.

Klunker, (*-n*) v. of (*-s*, mv. *Klunker*) m. valsche glans, pronk m., schijnschoon o.; (aan mantels &), straatslijk o., modder m., vuil o., spat v.; *sein Mantel ist vol -n*, Z. *klunkerig*; 2. afhangende kwast, hanger m., afhangend sieraad o.; 3. (Volkst.) klont v., klomp, brok m.; *-erbse* v. erwt v. in den vorm van een bloemscherm.

Klunkerig, (*-er, -st*) bijv. nw. bespat, bemorst, met slijk, modder bedekt; it. vol klonters, met kwasten behangen; 2. bengelend, heen en weerslingerend.

Klunker-kost, (*-en*) v. pap v. met klonters; *-milch* v. karnemelk v.; *-musz* o., Z. *-kost*.

Klunkern, (*klunkerte, geklunkert*) o. ww., m. *h.* afhangen, heen en weer slingeren als een kwast; it. Z. *klumpern*.

Klunkerwolle, v. slokwol v.

Klunse, Klünse, (*-n*) v. scheur, spleet v.; *die -n*, (van een rieten dak), gooten v. mv.

Klunsfusz. (*-fuszes*, mv. *-füsze*) m., Z. *Klumpfusz*.

Klunterbauch, (*-(e)s*) m., z. m. (van schapen), waterzucht v.

Kluntermilch, v., z. m., Z. *Klunkermilch*.

Klüpfel, (*-s*, mv. *Klüpfel*) m. vracht hout v., Z. *Klopfel*.

Klupp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) Z. *Klub*.

Kluppe, (*-n*) v. (gemeenz.) engte, klem v.; *jem. in der - haben*, in de klem, in zijne macht hebben; *er ist in der -*, hij zit in de klem, in het nauw, Z. *Klemme; ein - Holz*, aan eene zijde gespleten of gekloofd stuk o. hout; 2. (Werkt.) prangijzer o.; (Bergw.) Z. *Klub;* (Hoefsm., Slot) Z. *Klemme;* (Kamm.) klem v.; (Vog.) klem v., knip m., val v.; *- Vögel*, lokvogels m. mv.

Klüppel, (*-s*, mv. *Klüppel*) m., Z. *Klöppel*.

Kluppen, (*kluppte, gekluppt*) bedr. ww. *Schafböcke -*, de balzakken samendrukken.

Kluppengeweih, (*-(e)s*) o., z. m. (Jachtw.) kroon v. der torens van een hert of een reebok.

Kluppert, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hoop, tros m., groep v.; *- Garnsträhnen*, dozijn o. garenstrengen; *-weise* bijw. bij hoopen, trossen, dozijnen.

Kluppig, (*-er, -st*) bijv. nw. (Jachtw.) *-es Geweih*, hert bij elk. staande horens &.

Kluppschiene, (*-n*) v. (Wev.) nijphoutje, nijpertje o.

Klus, Klause, (*-n*) v. kluis v.

Klusband, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. (Zeew.) kluisband m.

Klüse, (*-n*) v. (Zeew.) kluis v., kluisgat, botloeftouwgat o.

Klüsen, (*klüste, geklüst*) o. ww. water innemen of inlaten door de kluisgaten.

Klüsenbohrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. kluisgatenboor v.

Klus-gatt, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Klüse; -holzer* o. mv. (Zeew.) kluishouten o. mv.; *-loch* o., Z. *Klüse; -sack* m. (Zeew.) werkzak, zak m. vol werk; *-zapfen* m. kluisgatprop v.

Kluster, (*-n*) v. tros, troep, groep m.

Klut-hahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hähne*) m. Perzische haan m. zonder staart; *-huhn* o. hoen o., hen, kip v. zonder staart.

Klutte, (*-n*) v. zachte, slechte steenkool v.

Klutter, (*-s*, mv. *Klutter*) m. lokfluitje o. van berkebast.

Kluver, (*-s*, mv. *Klüver*) m. (Zeew.) kluiver m., fok v., zeil o. aan den fokke- of voormast; *-baum* m. (Zeew.) kluiverboom m.; *-fock* m. kluffok v., tweede slagzeil o.

Klystier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. spuitartsenij, darmbespuiting, darmspoeling v., darmbad, klisteer, lavement o.

Klystieren, (*klystierte, klystiert*) bedr. ww. eene darmspoeling geven, klisteeren, een lavement zetten.

Klystier-maschine of -röhre, (*-n*) v. klisteerwerktuig o., lavementspuit v.; *-spritze* v. klisteerspuit, lavementspuit v.

Knabbeln, (*knabbelte, geknabbelt*) bedr. ww. knabbelen, knagen.

Knäbchen, Knäblein, o. (verkl.) knaapje, jongentje, ventje o.

Knabe, (*-n*, mv. *-n*) m. knaap, jongen m.; *alter -*, (Scherts.) oude vrijer m.; (fig., Nat. hist.) ombervisch, omber m.

Knaben-alter, (*-s*) o., z. m. knapenleeftijd m., kindsheid, jeugd v.; *-haft* bijv. nw. jongensachtig, kinderachtig, als een knaap; (fig.) onbesuisd, woest; *-haf-*

ter Streich, kinderachtigheid v., jongensstreek m.; *-haftigkeit* v. kinderachtigheid v.; *-kraut* o. standelkruid o., hondswortel m.; *-mäszig* bijv. nw., Z. *-haft*; *-schaft* v. jongensstaat m, kindsheid, jeugd v., kinderlijke leeftijd m.; 2. al de jongens, al de kinderen; *-schande* v. knapenschenderij, tegennatuurlijke ontucht, sodomieterij v.; *-schänder* m. knapenschender, sodomiet m.; *-schänderei* of *-schändung* v., Z. *-schande*; *-schule* v jongensschool v.; *-stimme* v. jongensstem, kinderstem v.; (Muz.) hooge altstem v.; *-streich* m. jongensstreek, guitenstreek, kwajongensstreek m.; it. kinderachtigheid v.; *-wurz* v., Z. *-kraut*; *-zeit* v., Z. *-alter*.

Knack! Knacks! tussch. knak!, krak; 2. (*-es*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) knak m., kraak m., breuk, scheur v., gekraak o.; *- sagen*, knak zeggen, kraken; *er hat einen -s weg, einen -s bekommen*, hij heeft voor altijd genoeg; 3. (Jachtw.) luchtspoor, hoogste spoor o., waar het hert bij het trekken door het woud de takken geraakt en gebogen heeft.

Knack-beere, (*-n*) v. (Tuinb.) klapbes v.; (Pl.) kraakbloem v., stinkwilg m.; *-chaussee* v. mac-adamweg, grindweg m.

Knacke, (*-n*) v. knoest, stomp m.

Knacken, (*knackte, geknackt*) o. ww., m. *h.* kraken, knakken, gekraak doen hooren, knak zeggen: *das Brett knackt*, de plank kraakt; *mit den Fingern -*, de vingers doen knakken; *unter den Zähnen -*, op de tanden knarsen; 2. bedr. ww. *Nüsse -*, kraken, openbreken; *Flöhe -*, knippen, doodknippen.

Knackente, (*-n*) v. gewone, bonte eend v.

Knacker, (*-s*, mv. *Knacker*) m., Z. *Knack*; 2. (Scherts.) kraker m.; 3. notenkraker m.

Knackerig, bijv. nw. krakend, krakerig.

Knackerweide, (*-n*) v. knotwilg m.

Knackmandel, (*-n*) v. kraakamandel v.

Knacks, knacksen, Z. *knack, knacken*.

Knack-weide, (*-n*) v. knotwilg m.; *-wurst* v. metworst, knoflookworst, knakworst, cervelaatworst v.

Knagge, (*-n*) v. knoest, kwast, stomp m.; (Timm.) kniehout o.; it. kardoes v., draagklamp m. voor planken; (Volkst.) *ein -n Brod*, homp, bonk, brok m.; 2. houten schroef v.

Knaggennagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. spijker m. van 8 tot 10 duim of centimeters lengte, achtduimer m.

Knall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (w.i.gebr.) geraas, geluid, gekraak o.; *- des Donners*, geraas o. van den donder; (van eene mijn &), springen o., ontploffing v.; (van geweren), losbranding, ontbranding v., schot o.; 2. knal, slag, klap m.; (van buskruit), ontploffing v.; (fig., Volkst.) *- und Fall war eins*, het dier & viel met het schot, onmiddellijk na het schot; *bei ihm ist alles - und Fall*, hij doet alles in haast, met overijling; 3. bijw. *- und Fall*, plotseling, op (den) slag, eensklaps, als uit de wolken.

Knall-augen, o. mv. (Volkst.) rollende oogen o. mv., scherpe blik m.; *-blei* o. (Scheik.) salpeterzuur lood o.; *-bonbon* m. ontplofbare koekjes o. mv.; *-büchse* v. klapbus, klakkebus v., propjenschieter m.

Knallen, (*knallte, geknallt*) o. ww., m. *h.* knallen, klappen, een slag geven, ontploffen, springen; (Scheik.) ontploffen: *mit der Peitsche -*, klappen; *eine Flinte - lassen*, losbranden, afschieten; *den Pfropf - lassen*, springen; *-d*, knallend, klappend; (Scheik.) ontploffend; 2. bedr. ww. *jem. -*, doodschieten; (fig., Volkst.) voor den gek houden.

Knall-gas, (*-gasses*, mv. *-gasse*) o. (Scheik.) ontplofbaar gas o.; *-glas* o., Z. *-kügelchen*; *-gold* o. slaggoud o.; *-hütte* v. (i. k. bet.) bordeel, hoerhuis o.; *-kugel* v., *-kügelchen* o. springkogeltje o.; it. Z. *Springglas*; *-luft* v. ontplofbare lucht v.; *-pistole* v. (Nat.) pistool v. van Volta; *-pulver* o. (Scheik.) donderpoeier, knalpoeder o.; *-quecksilber* o. (Scheik.) ontplofbaar kwikzilver o.; *-sauer* bijv. nw. (Scheik.) *-saures Salz*, knalzuur zout o.; *-säure* v. (Scheik.) knalzuur o.; *-silber* o. (Scheik.) knalzilver o.

Knapp, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. nauw, engsluitend; *-e Schuhe*, nauw; *-es Kleid*, nauw, engsluitend; *es wird - hinreichen*, krap, nauwelijks, ternauwernood; (fig.) *-e Zeiten*, kommerlijk, armzalig, ongelukkig, noodlottig, duur; *das Geld ist bei ihm -*, hij is slecht bij kas, heeft zelden geld; *es geht - bei ihm zu*, hij leeft kommerlijk, zuinig, armzalig; 2. zuinig, zeer spaarzaam, vrekkig, gierig; *seine Leute - halten*, kort houden, zuinig behandelen; (Zeew.) (van den wind), bijna vlak tegen.

Knappe, (*-n*, mv. *-n*) m. (eertijds), edelknaap, schildknaap m.; (teg.) knaap, borst, jongen, knecht, arbeider m., Z. *Berg-, Mühl-, Tuch-knappe*.

Knappen, (*knappte, geknappt*) o. ww., Z. *knacken, knistern*; it. hinken; 2. bedr. ww., Z. *knacken, knappen*; it. *kneipen*.

Knappern, (*knapperte, geknappert*) bedr. en o. ww. knabbelen, knagen; *nichts zu - haben*, niets te knabbelen, te knagen hebben.

Knapp-eule, (*-n*) v. kerkuil m.; *-heit* v. nauwheid, engheid v.; 2. matigheid, soberheid, schaarschheid v., nood m.; *-messer* o. knipmes, zakmes o.

Knapps! tussch. knap!, krak!; —! *da fiel er*, krak, knap &; 2. bijw. *es ging -*, het ging flink, het ging er ferm langs.

Knapp-sack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. knapzak, haverzak m.; *-schaft* v. gezamenlijke jongens m. mv. van hetzelfde gilde; 2. al de mijnwerkers eener mijn.

Knappschafts-ältester, (*-sters*, mv. *-ster*) m. oudste mijnwerker m.; *-kasse* v. kas v. voor oude of arme mijnwerkers; *-kux* m. aandeel o. van de opbrengst, ten voordeele van arme mijnwerkers.

Knarpelkirsche, (*-n*) v. knapkers, bonte, Spaansche kers v.

Knarpe(l)n, (*knarp(el)te, geknarp(el)t*) o. ww., m. *h.* knappen, kraken; *zwischen den Zähnen -*, kraken; *an einer harten Brodrinde -*, knabbelen, knagen; (Volkst.) een hard stuk brood te eten hebben.

Knarre, (*-n*) v. ratel, rammelaar m.; (fig.) *eine alte -*, knorster, bromster, bromkous v.; 2. last m., moeielijkheid, onaangename zaak v.

Knarren, (*knarrte, geknarrt*) o. ww., m. *h.* kraken, knarsen; (van deuren, laarzen &), kraken; (van personen), knorren, brommen, grommen; *-d reden*, met eene schetterende, krijschende stem spreken; *mit etw. -*, ratelen, rammelen; *der Nachtwächter knarrt*, ratelt.

Knarr-ente, (*-n*) v. kwaakeend v.; *-eule* v., Z. *Kirreule*; *-huhn* o. trompetvogel m.

Knarricht, bijv. nw. knarsend, (tusschen de tanden) krakend; it. (van spijzen), krakend, zanderig, niet goed schoongemaakt.

Knarrig, (*-er, -st*) bijv. nw. knorrig, brommig, krakend.

Knarzen, (*knarzte, geknarzt*) o. ww. (van nieuwe laarzen), Z. *knarren*.

Knast, (*-es*, mv. *-e*) m. (w.i.gebr.) (in hout), knoest, kwast m.

Knaster, (*-s*, mv. *Knaster*) m., Z. *Canaster*; it. *alter-*, oude, eerlijke, trouwe vent m.; 2. hoop m. nuttelooze boeken.

Knaster-bart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. (Volkst.) oude brompot, knorrepot m.; *-gewölke* o. mv. wolken v. mv. van tabaksrook.

Knasterig, (*-er, -st*) bijv. nw. krakend, knetterend, knappend, vonken spattend.

Knastern, (*knasterte, geknastert*) o. ww., m. *h.* (van hout), knetteren, knappen, vonken spatten; 2. naar tabak rieken.

Knastig. bijv. nw. knoestig, kwastig, met knoesten of kwasten.

Knaten, (*knatete, geknatet*) o. ww. door den modder waden.

Knatschen, (*knatschte, geknatschet*) o. ww., m. *h.* door dik en dun loopen, fladderen, ploeteren, in vuil water of slijk plassen, morsen.

Knattern, (*knatterte, geknattert*) o. ww., m. *h.*, Z. *knastern, knistern*.

Knauel, Knäuel, (*-s*, mv. *Knauel* of *Knäuel*) m. kluwen, opgerold garenklosje, naaikussentje, speldenkussentje o.; *auf - winden, wickeln*, Z. *knäueln*; (Nat. hist.) samenhooping, ophooping, massa v., hoop m.; (Pl.) valsche jalappe v. (vrucht).

Knäuel-blüthig, bijv. nw. met samengehoopte bloemen; *-gras* o. samengehoopt vingerkruid o.

Knaueln, knäueln, (*knauelte* of *knäuelte, geknauelt* of *geknäuelt*) bedr. ww. oprollen, opwinden, tot een kluwen

winden; (Nat. hist.) zich opeenhoopen, samenhoopen.

Knauen, (*knaute, geknaut*) bedr. ww. knauwen, kluiven, knagen, knabbelen; *jemn. etw. zu - geben*, iem. iets te knauwen, iets moeielijks of onaangenaams te doen geven.

Knauer, (*-s*, mv. *Knauer*) m. (Bergw.) hard, weinig erts bevattend rotsgesteente o.

Knauerig, bijv. nw. uit harden steen bestaande, weinig erts bevattend, moeielijk te breken.

Knauf, (*-(e)s*, mv. *Knäufe*) m. knop, knoop m.; 2. (Bouwk.) kapiteel o.; 3. (Art.) druif v. van het kanon; 4. (aan boomen), knoest, houtachtige uitwas m.; *-stempel* m. graveerijzer o., verstaalde graveerstift v.

Knaupeln, (*knaupelte, geknaupelt*) o. ww., m. *h.* (Volkst.) knabbelen, knagen, kluiven; *an einem Knochen -*, kluiven, knabbelen; (fig.) zich nuttelooze moeite geven.

Knauser, (*-s*, mv. *Knauser*) m. vrek, kruimelaar, knijper, gierigaard m.

Knauserei, v., z. m. vrekkigheid, kruimelarij v.; 2. (mv. *-en*), gekruimel o., vrekkigheid, gierigheid v.

Knauserig, (*-er, -st*) bijv. nw. inbalig, gierig, vrekkig, kruimelig; *-er Spieler*, karig, armhartig.

Knauserisch, bijv. nw., Z. *knauserig.*

Knausern, (*knauserte, geknausert*) o. ww., m. *h.* kruimelen, gierig, vrekkig zijn.

Knaust, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Gneist; -birne* v. gele muskaatpeer v.

Knautschen, (*knautschte, geknautscht*) bedr. ww. kortdrukken, kneuzen, kreukelen.

Knautzen, (*knautzte, geknautzet*) o. ww. snuffelen; it. door den neus praten.

Knebel, (*-s*, mv. *Knebel*) m. knuppel, pakstok m.; (Ontlk.) (aan de vingers &), lid o., geleding v.; (Art.) sluitstukje o. (van het sleeptouw); (voor takkebossen), pakstok, spanstok m.; *einem Hunde einen - anlegen*, een knuppel of kneppel aandoen; (Zeew.) beting v.; 2. mondprop v., mondbal, mondprang, knevel m.; (bij lastdieren), pakstok m.; (Pl.) sterrekruid o., koedille v., koeienoog o.; it. kervel v.; 3. (fig.) lomperd, dommerik, vlegel m.; 4. Z. *Knebelbart.*

Knebel-bart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. knevelbaard, knevel, snorbaard m.; 2. (Pl.) slingerplant v.; *—eisen* o. knevelijzer o.

Kneb(e)ler, (*-s*, mv. *Kneb(e)ler*) m. (Landh.) schoovenbinder, knevelaar m.; 2. kelderknecht m.

Knebelholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. (Landh.) hout o. om het touw van het pak aan te trekken; 2. (Hoed.) spanrad o.

Knebeln, (*knebelte, geknebelt*) bedr. ww. *die Garben -*, binden, samenbinden; 2. de prop in den mond steken; *das Maul -*, het stilzwijgen opleggen; *jemn., ein Pferd -*, eene prop, een bal of knevel in den mond of bek steken; *die Stirne -*, prangen, knevelen, den hoofdpranger aanleggen; (Zeew.) *ein Tau -*, om de beting leggen; 3. knevelen, ranselen, met een touw met knoopen slaan.

Knebel-spiesz, (*-es*, mv. *-e*) m. jachtspies m.; *-stock* m., Z. *-holz; -trense* v. (Rijk.) kauwgebit, drinkgebit o., watertoom m.

Knebelung, v., Z. *knebeln.*

Knebelwachs, (*-es*) o., z. m. knevelwas o.

Knecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. knecht, bediende, mannelijke dienstbode m.; *leibeigener -*, lijfeigene, slaaf, onderhoorige m.; (fig.) *- der Sünde*, slaaf, zondaar m., hij die aan de zonde verslaafd is; *jem. zum - machen*, onderwerpen, tot een slaaf maken, in slavernij brengen; 2. soldaat, lansknecht, schildknaap m.. Z. *Fuszknecht;* (Art.) Z. *Stückknecht;* (Kookk.) druiprooster m., druiprek o., druipplank, vergiettest v.; it. Z. *Pfannenknecht;* (Zeew.) marszeilsschootknecht, kardeelsknecht, strengewindreepsknecht m., Z. *Standblock;* (Meub.) alles wat dient om iets te schragen of te steunen, schraag, ezel m.; (Ridd.) edelknaap, schildknaap m.

Knechtelei, v. slaafsche gezindheid, kruiperij, al te groote onderdanigheid v.

Knechte(l)n, (*knechte(l)te, geknechte(l)t*) o. ww., m. *h.* als een knecht denken, handelen, als knecht dienen, knecht zijn; 2. bedr. ww. als een knecht behandelen, onderdrukken, in slavernij brengen, tiranniseeren.

Knechterei, v., Z. *Knechtschaft.*

Knechtisch, bijv. en b. (i. k. bet.) als knecht, als een slaaf, slaafsch, onderworpen, kruipend; *-e Furcht*, slaafsche vrees v.; *sich - benehmen*, kruipen, als een slaaf handelen, hoogst onderdanig zijn; *-e Seele*, slaafsch, laag; *das -e Wesen*, slaafschheid v.; *- übersetzen*, hoogst of uiterst getrouw, nauwkeurig, slaafsch.

Knechtlich, bijv. nw. als een knecht, eigen aan een knecht, ondergeschikt; *-e Dienst*, Z. *Knecht(s)dienst* (1); *-er Gehorsam*, slaafsche gehoorzaamheid.

Knecht(s)arbeit, (*-en*) v. slaafsch werk, knechtswerk o., slafelijke arbeid m.

Knechtschaft, (*-en*) v. stand m. van knecht, knechtschap o., onderhoorigen m. en v. mv.; (fig.) slavernij, onderdrukking, verdrukking v.; *harte -*, harde slavernij v., ijzeren juk o.; *das - brechen*, het slavenjuk afwerpen.

Knecht(s)-dienst, (*-es*, mv. *-e*) m. knechtsdienst m., knechtswerk o.; 2. stand m. van knecht; it. *—e versehen*, den dienst, het werk van een knecht verrichten; (gemeenz.) onaangename en moeielijke diensten doen; *-geist* m. slaafsche geest m., slaafsche gezindheid, onderworpenheid v.; *-geld* o. belasting v. voor dienstboden; *-sinn* m., Z. *-geist.*

Knechtvieh, o., z. m. vee o., dat den herder of den knecht toebehoort.

Kneif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. mes, knipmes o.; (Schoenm.) snijmes o.; (Tuinb.) snoeimes o.; *-bindsel* o. (Zeew.) draaikabel, knijper m.

Kneifen, (*knief, gekniefen*) bedr. ww. onr. knijpen, knellen, prangen, drukken; (Zeew.) *den Wind -*, dicht onder den wind zeilen.

Kneifer, (*-s*, mv. *Kneifer*) m. (Nat. hist.) (gekuifde) duikereend, duikergans v.; 2. slang v. van het boageslacht.

Kneipe, (*-n*) v. knijp, kneep, knijptang v.; (fig., gemeenz.) verlegenheid, kleine benauwdheid v., gedrang o.; 2. kramp v., snijdingen v. mv. in het lijf; 3. kroeg, herberg, knijp v.

Kneipen, (*kneipte, gekneipt* en *kniep, gekniepen*) bedr. ww. reg. en onr., Z. *kneifen;* 2. *die Karten -*, knepen of kneepjes geven in, geheime kenmerken geven aan; *die Würfel -*, vervalschen; *den Teig -*, met handen en voeten verdeelen; II. wed. ww. *es kneipt mich im Leibe*, ik heb snijdingen in het lijf, het snijdt mij door het lijf; *die Schuhe - ihn*, knellen, zeer doen.

Kneiper, (*-s*, mv. *Kneiper*) m., Z. *Kneifer;* 2. kroeglooper m., hij, die veel de kroeg bezoekt.

Kneip-hahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hähne*) m. (Nat. hist.) aardtor v., loopkever m.; *-haken* m. (Zeew.) takelhaak m.; *-käfer* m. rolkever m.; *-schenke* v., Z. *Kneipe* (3); *-schröter* m. vliegend hert o., schalebijter m.; *-wurm* m. knoppenvreter m. (een worm); *-zang* v. knijptang, nijptang v.

Kneisz, (*-es*) m., z. m. (Bergw.) gneis m.; 2. aardpekachtige schilfersteen o.; *-eisen* o. (Looi.) schraapmes, schaafmes o.

Kneiszen, (*kneiszte, gekneiszt*) bedr. ww. (Looi.) schaven, schrapen.

Knellbeere, (*-n*) v. (Pl.) belladonna, wolfkers, groote nachtschade v.

Kneller, (*-s*, mv. *Kneller*) m. (Hand.) gemeene, slechte tabak v.

Kneten, (*knetete, geknetet*) bedr. ww. *Brod, den Teig -*, kneden, met de handen bewerken; *den Körper -*, kneden, drukken, wrijven; (fig.) Z. *knittern.*

Kneter, (*-s*, mv. *Kneter*) m. kneder m.

Knet-getriebe, (*-bes*, mv. *-be*) o. kneedmachine v., kneedwerktuig o.; *-scheit* o. kneedhout o., bakkersspatel v. om deeg af te steken.

Knetschen, (*knetschte, geknetschet*) o. ww. (Volkst.) ineendrukken, ineenfrommelen, verkreukelen.

Knet-stube, (*-n*) v. kneedkamer v.; *-trog* m. (kneed)trog m.

Knick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. knak, klats, klap m.; *einen - thun*, een knak geven; *- knack!* knik, knak!, krak!; 2. scheur v., barst m., spleet v.; (aan kleederen), plooi v.; 3. kneuzing, kreuk v., indruk m.; (fig.) Z. *Knack.*

Knick, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. haag, heg, tuinhaag, omheining v.; it. Z. *Gehölz.*

Knickbeinig, bijv. nw. met knikkende knieën.

Knicken, (*knickte, geknickt*) bedr. ww. *einen Zweig* -, knakken, breken, doen afknappen; (Jachtw.) *einen Hasen* -, neerslaan, den kop afschieten; *ein Glas* -, breken, doen bersten; 2. o. ww., m. *h.* kraken, knakken, scheuren, bersten, splijten; it. buigen, neerslaan; *er knickt im Gehen,* zijne knieën knikken; it. Z. *knausern.*

Knicker, (*-s,* mv. *Knicker*) m. knik, wenk m.; 2. knikker m.; it. Z. *Knauser.*

Knickerei, (*-en*) v., Z. *Knauserei.*

Knickerig, (*-er, -st*) bijv. en b. (gemeenz.) met knikkende knieën, knikkend; 2. Z. *knauserig.*

Knickern, (*knickerte, geknickert*) o. ww., m. *h.* knakken, kraken; 2. *im Gehen* -, Z. *knicken;* 3. Z. *knausern.*

Knick-fang, (*-fang(e)s,* mv. *-fänge*) m., Z. *Genickfang; -fusz* m., Z. *Knicks* (2).

Knickicht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Knick* (3).

Knicklauch, (*-es*) m., z. m. neerhangend knoflook o.

Knicks, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Knick;* 2. buiging, neiging, kniebuiging v.

Knicksen, (*knickste, geknickst*) o. ww. (gemeenz.) buigen, neigen, eene buiging maken, groeten.

Knick-stag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) looze stag, borgstag o.

Knie, (*-s,* mv. *-e*) o. knie v.; *sich auf die -e niederlassen, auf die -e fallen,* op de knieën vallen, knielen; *eine Sache über's - brechen,* plotseling afbreken, een einde maken aan; it. (Volkst.) den knoop door-hakken; 2. (Vest.) benedendeel o. eener batterij, kniehoogte v.; (Bergw.) hoek m.

Knie-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. knieband, kouseband m.; (Ontlk.) knieverband o.; (Werkt.) knieband m.; *-bausch* m., Z. *-rose; -beuge* v. knieboog m., knieholte v.; *—muskel* m. buigspier v. van de knie; *-beugen* o., *-beugung* v. kniebuiging, diepe vereering v., knielen o.; *-biege* v., Z. *-beuge; -bug* m., Z. *-beuge; -bügel* m. (Bergw.) kniestuk, lederen kniestuk o.; *-busch* m. (Boschw.) laag gehouden struikgewas, takhout o.

Knieen, (*knie'te, geknie(e)t*) o. ww., m. *h.* en *s.* knielen, op de knieën vallen, op de knieën liggen, geknield zijn; 2. bedr. ww. elleboogvormig ombuigen, eene bocht of kromte maken aan; 3. wed. ww. *sich wund* -, door het knielen zich verwonden; *gekniet,* omgebogen, hoekig, elleboogvormig, knievormig.

Knie-eisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. (Zeew.) boegband m.; *-fall* m. knieval m., Z. *Fuszfall; -flügelbänder* o. mv. (Ontlk.) bandachtige knievleugels m. mv.; *-förmig* bijv. en b. knievormig; *-galgen* m. omgebogen galg v.; *-gebüsch* o., Z. *-busch; -geige* v., Z. *Bratsche; -gelenk* o. kniegewricht o.; *-geschwulst* v. kniegezwel, gezwel o. aan de knie; *-gicht* v. kniejicht v., gonagra o.; *-gichtig* bijv. nw. met kniejicht behept; *-gras* o. spurrie v.; *-gürtel* m. knieband, kouseband m.; *-halter* m. (Vleeschh.) knieband m., touw o. dat aan den hals en den poot van wilde ossen & gebonden wordt; *-hoch* bijv. nw. zoo hoog als de knie, kniehoog; *-höhe* hoogte v. der knie; 2. (Art.) kniehoogte v.; *-höhlung* v., Z. *-beuge; -holz* o. omgebogen hout o.; 2. (Zeew.) kniehout o.; 3. (Pl.) pijnboom, dennenboom m. der Alpen; 4. (Landb.) kniehout o., houten beugel m. aan het vee omgehangen; *-kappe* v., Z. *-bügel; -kardätsche* v., Z. *-streiche; -kehle* v., Z. *-beuge.*

Kniekehlen-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. (Ontlk.) kniebooggligament o.; *-blutader* v. knieboogsbloedader v.; *-muskel* m. knieboogspier v.; *-nerve* v. knieboogzenuw v.; *-schlagader* v. knieboogsslagader v.

Knie-kissen, (*-kissens,* mv. *-kissen*) o., Z. *-polster; -lade* v. naaldenmakerslade v.; *-leder* o., Z. *-bügel; -polster* o. knielkussen, knielbankje o.; *-riemen* m. knieriem m.; 2. (Schoenm.) spanriem m.; *-röhre* v. omgebogen buis of pijp v.; *-scheibe* v. knieschijf v.; *-schnalle* v. kniegesp m.

Kniese, (*-n*) v. (Zeew.) vrang v., buikstuk o.

Kniest, (*-es*) m., z. m. (Bergw.) kopererts houdende bergstof v.

Knie-streiche, v., z. m. (Lakenw.) fijnste manier v. van wol te kaarden, fijne kaarde v.; *-streichen* o. kaarden o. op de knieën; *-streicher* m. fijnkaarder m.; *-stück* o. kniestuk, knielederen o.; (Schild.) kniestuk o., schilderij v. ter halve grootte; *-stütze* v. (Timm.) kniestut m., bankje o.; *-tuch* o. kniedoek m., kniedoekje o.; *-weit* bijv. nw. (Rijk.) *das Pferd ist —,* heeft de knieën te ver van elkander.

Kniff, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kneep v., knijper o.; *jemn. einen - geben,* een kneep geven, knijpen; 2. plooi, vouw v., rimpel m., kreuk v.; (fig., i. k. bet.) streek m., list v., kunstgreep, bedriegerij v.; *-e und Pfiffe,* streken en treken.

Kniffchen, o. (verkl.) kneepje o.; it. plooitje, vouwtje o.; (fig.) kleine streek m., list v.

Knippchen, o. (verkl.) knipje, tikje o., Z. *Knipp.*

Knipp, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. knip m. voor of tegen den neus; 2. klappen o. met of op de vingers; (fig.) *jemn. einen - schlagen,* heimelijk spotten met, voor den gek houden; 3. slag m. op den vingertop, tik m.; 4. borrel m.; it. Z. *Knipps.*

Knippen, (*knippte, geknippt*) o. ww., m. *h.* met de vingers knippen; it. borrelen, een borrel drinken; 2. bedr. ww. op de vingers tikken.

Knipp-käulchen, o., **-kugel,** v. knikker m.; *-kügelein* o. knikkertje o.; *mit —(n) spielen,* knikkeren, met knikkers spelen.

Knipps, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Knipp;* 2. *Knirps.*

Knipp-schere, (*-n*) v. (knip)schaar v.

Knippsen, (*knippste, geknippst*) o. ww., Z. *knippen* (2).

Knipptasche, (*-n*) v. beugeltasch v., knipje o.

Knirps, (*-es,* mv. *-e*) m. zeer klein mensch m., dwergje, dreumesje, ventje, kereltje o., dreumes, dwerg m.

Knirren, (*knirrte, geknirrt*) o. ww., Z. *knarren, knirschen.*

Knirrficken, (*knirrfickte, geknirrfickt*) o. ww. vechten, ranselen, slaan.

Knirschen, (*knirschte, geknirsch(e)t*) o. ww., m. *h.* knarsen, kraken; *mit den Zähnen* -, op de tanden knarsen; it. schuimbekken van woede; 2. bedr. ww., Z. *knicken, zerknirschen;* it. vermalen, kort stampen, kneuzen; II. o. zelfst. knarsen, geknars o.

Knistergold, (*-(e)s*) o., z. m. klatergoud o.

Knisterig, bijv. nw. knappend, knetterend.

Knisterkerze, (*-n*) v. (Volkst.) kaars v., die knapt of knettert.

Knistern, (*knisterte, geknistert*) o. ww., m. *h.* knappen, knetteren, kraken; *mit den Zähnen* -, knarsen; *das Biskuit knistert unter den Zähnen,* kraakt; *ich höre eine Maus* -, knabbelen, knagen; 2. bedr. ww. *Brodrinde* -, doorknagen, doorbijten.

Knitschen, (*knitschte, geknitsch(e)t*) o. ww. kneuzen, klein drukken; 2. bedr. ww. verkreukelen, verknoeien.

Knittel, (*-s,* mv. *Knittel*) m., Z. *Knüttel.*

Knitter, (*-s,* mv. *Knitter*) m. valsche plooi, vouw, kreuk v.; *-gold* o., Z. *Knistergold.*

Knitterig, bijv. nw. gekreukeld, vol kreuken, vouwen of plooien, verfrommeld; (fig.) verdrietig, brommig.

Knittern, (*knitterte, geknittert*) o. ww., m. *h.* kraken, knappen, knetteren; 2. m. *s.* of wed. ww. *sich* -, kreukelen, gekreukeld worden; 3. bedr. ww. *Papier* -, kreukelen, ineendrukken, verfrommelen.

Knöbel, (*-s,* mv. *Knöbel*) m., Z. *Knöchel;* (Hand.) stukjes barnsteen o. van de derde grootte.

Knobel-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m. walvisch m. met zes bulten, knobbelvisch; *-lerche* v. knoflookleeuwerik m.

Knoblauch, (*-(e)s*) m., z. m. knoflook, knooplook o.

Knoblauch-artig, bijv. nw. knoflookachtig; *-birne* v. stinkpeer v.; *-baum* m. stinkboom m.; *-braten* m. knoflookvleesch o.; *-brühe* v. knoflooksaus v.; *-geruch* m. knoflookreuk m.; *-kraut* o. watergermander v., knoflookkruid o.; *-schwamm* m. naar knoflook riekende paddenstoel m.; *-smittwoch* m. Woensdag m. na Pinksteren; *-zehe* v. knoflookschil v.

Knöcheisen, (*-sens,* mv. *-sen*) o. hamer m., nijptang v., folterhamer m.; (fig.) lastig kind o.

Knöchel, (*-s,* mv. *Knöchel*) m. kneukel, knokkel m.; (van den voet), enkel m.; (van dieren), enklauw m., kootbeen o.; (fig., gemeenz.) gewicht, beentje o.; *-band* o. (Ontlk.) tot den enkel behoorend ligament o.

Knöchelchen, Knöchlein, o. (verkl.) kneukeltje, knobbeltje, knok-

keltje o., beentje o.; (Sp.) bikkeltje o.; *mit - spielen*, bikkelen.

Knochel-eisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o., Z. *Knöcheisen; - fortsatz* m. verlenging v. van den kneukel of den enkel.

Knocheln, (*knöchelte, geknöchelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) bikkelen; 2. bedr. ww. met den kneukel slaan, plagen, kwellen; it. verdrukken.

Knochen, (*-s*, mv. *Knochen*) m. been o., knok m., bot o.; (aan het dik van het been), dij v., dijbeen o.; *starke - haben*, sterke knokkels hebben; *es ist nichts als Haut und - an ihm*, Z. *Haut*; 2. gebeente o., beenderen o. mv.; 3. mv. (Volksk.) ledematen o. mv.; 4. beenachtig weefsel o., beenderen o. mv., geraamte o.; *in - verwandeln*, een geraamte worden, zoo mager worden als een hout.

Knochen-abblatterung, v. (Heelk.) afschilfering v. van het been; *-ansatz* m. beenknobbel m.; *-arbeit* v. beendraaien, beendraaierswerk o.; *-arbeiter* m. beendraaier m.; *-artig* bijv. nw. beenachtig, beenvormig; *-asche* v. beenasch, asch v. van verbrande beenderen; *-austritt* m. verrekking v.; it. breuk v.; *-auswuchs* m., Z. *-ansatz*; *-band* o. (Ontlk.) beenband m., beenachtig ligament o.; *-beil* o. hakmes o.; *-beschreibung* v. beenbeschrijving v.; *-brand* m. (Veea.) beenvreting v.; *-brecher* m. beenbreker, zeearend, vischarend m.; *-bruch* m. beenbreuk, teenbreuk v., breken o. van een been; *-dreher* m. beendraaier, kunstdraaier m. uit been; *-düngung* v. bemesting v. met beenderen, beendermest m.; *-durr* bijv. nw. zoo mager als een hout, zoo vet als een Spaansch anker; *-entzündung* beenontsteking v.; *-erde* v. (Delfst.) aardachtige phosphoorzure kalksteen o.; *-erzeugend* bijv. nw. (Gen.) beenvormend; *-erzeugung* v. (Gen.) beenvorming v.; *-fäule* v., Z. *-frasz*; *-feile* v. (Heelk.) beenvijl v., tandschrapper m.; *-fels* m. (Bergw.) beenachtige rots v.; *-fett* o., Z. *-mark*; 2. beenenvet o.; *-fisch* m. beenvisch m.; 2. koffervisch m.; *-fortsatz* m. (Ontlk.) beenverlenging v.; *-frasz* m. beenvreting v., beenvreter m.; *-fuge*; *-fügung* v. (Ontlk.) beenverbinding, beengeleding v., beengewricht o.; *-gebäude*, *-gerüst* o. (Ontlk.) beenderengestel, geraamte o.; *-gerippe* o. geraamte o.; *-glas* o. (Scheik.) glasachtige korst v. van verkalkte beenderen; *-hand* v. magere hand v.; 2. ontleedkundige bewerking v. der handbeenderen; *-hart* bijv. nw. beenhard, zoo hard als been; *-hauer* m. vleeschhouwer, slachter, slager m.; (fig.) Z. *-mann*; *-haus* o. beenderhuis, knekelhuis o.; *-haut* v., *-häutchen*, *-häutlein* o. beenvlies, beenvliesje o.; *-kern* m. beenkern v.; *-knoten* m. gewrichtsknokkel m.; *-krankheit* v., Z. *-weh*; *-krebs* m., Z. *-fäule*; *-lehre* v. beenderleer, leer v. der beenderen; *-los* bijv. en b. beenderloos, zonder beenderen; *-mann* m. geraamte o.; (fig.) de dood m.; (Scherts.) Hein, beenderman, de man m. met de zeis; *-mark* o. beendermerg, merg o. uit beenderen; *-mehl* o. beendermeel, beenpoeier o.; *-naht* v. (Ontlk.) beenverbinding v., beendernaad m.; *-öl* o. beenolie, olie v. uit beenderen; 2. olie v., die door been heendringt; 3. brandig riekende, dierlijke olie v.; *-pfanne* v. (Ontlk.) beenholte v.; *-platte* v. (Ontlk.) beenvlakte v., beenvlak o.; *-säge* v. (Heelk.) beenzaag v.; *-sauer* bijv. nw. (Scheik.) Z. *phosphorsauer*; *-säulchen* o. beenzuiltje o.; *-säure* v., Z. *Phosphorsäure*; *-schlagader* v. (Ontlk.) been-slagader v.; *-schleie* v. zeelt v. (een visch); *-schmerz* m. beenpijn, pijn v. in de beenderen; *-schwarz* o. beenzwart, ivoorzwart o.; *-splitter* m. beensplinter v.; *-stein* m. beenversteening v., beendersteen m.; *-thiere* o. mv. werveldieren, dieren o. mv. der wervelbeenderen; *-verbindung*, *-vereinigung* v., Z. *-fügung*; *-versteinerung* v. beenversteening v.; *-weh* o. beenderenpijn, pijn v. in de beenderen; *-werk* o. beenwerk, uit been vervaardigd werk o.; *-wuchs* m. beendergroei m., verbeening v., overgang m. tot been; *-zerlegung* v. ontleding v., onderzoek o. der beenderen.

Knochern, bijv. en b. beenen, uit been bestaande, uit been vervaardigd.

Knochicht, bijv. en b. op been gelijkend, beenachtig, als been.

Knochig, (*-er, -st*) bijv. en b. grof van been, vol beenderen; (Ontlk.) sterk van beenderen, knokkelachtig.

Knöchlein, o. (verkl.) beentje, knokje, kneukeltje o.

Knochler, (*-s*, mv. *Knöchler*) m., Z. *Knochenmann* (fig.); it. tiran, onderdrukker, dwingeland m.

Knocke, (*-n*) v. streng v., samengedraaide bundel m. garen, wol &.

Knödel, (*-s*, mv. *Knödel*) o. (Kookk.) melkklontje, vleeschballetje o.; it. gedroogde peer v.

Knoll, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Knollen.*

Knoll-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. olifantsziekte v.; *-distel* v. velddistel v.

Knollen, (*knollte, geknollt*) bedr. ww. (Bak.) *den Teig -*, nog eenmaal kneden, voor de tweede maal kneden.

Knollen, (*-s*, mv. *Knollen*) m. (verkl. *Knöllchen* o.) klomp, bol, hoop m., massa v.; (Heelk.) maankalf, moederkalf o.; *ein - Blut*, klonter, klomp m.; *ein - Brot*, bonk v., homp m.; (Bergw.) hoop m. slakken; 2. (Nat. hist., Gen.) knobbel, bult, bultvormige uitwas m.; (fig.) lompe vent, grove kerel, lomperd m.

Knollen-blume, (*-n*) v. knolbloem, bergranonkel v.; *-förmig* bijv. nw. knobbelvormig, knobbelig; (Gen.) bultig; *-gewächs* o. knolgewas, bolgewas o., knolplant v.; *-gras* o. naar tarwe gelijkende haver v.; *-kraut* o. knobbelkruid, spierklierkruid, wild zoethout o.; 2. klapbesseboom, linzeboom m.; *-rebe* v., Z. *-wicke*; *-selleri* m. knolsellerij v.; *-stein* m. (Delfst.) leveropaal m.; *-wicke* v. Amerikaansche aardnoot v.; *-wurz* v., Z. *-kraut*; 2. groot klierkruid o.; 3. Z. *Erdnuss*; *-zwiebel* m. knolajuin m.

Knoll-fusz, (*-fuszes*, mv. *-füsze*) m. (Gen.) olifantsziekte v.; *-hafer* m., Z. *Knollengras*; *-horn* o. radijs v.

Knollicht, bijv. nw. bolachtig, met knobbels, knollen; (fig.) lomp, onbehouwen.

Knollig, (*-er, -st*) bijv. nw. (Pl.) knobbelig, knobbelachtig; (Pl.) vol bulten; (Volksk.) lomp.

Knoll-kafer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. knolkever, byrrhus m.; *-lilie* v. wilde, Turksche lelie, berglelie v.; *-rettig* m. knolradijs v.; *-sucht* v. beenvreting, knobbelzucht, knobbelgicht v.; *-wicke* v., Z. *Erdnuss*.

Knöpel, (*-s*, mv. *Knöpel*) m., Z. *Knäuel.*

Knöpeln, (*knöpelte, geknöpelt*) bedr. ww. in den knoop trekken; (fig.) in de war helpen.

Knopf, (*-(e)s*, mv. *Knöpfe*) m. knoop m.; 2. torenspits v.; (van eene piramide), punt, uitende v.; (van eene zuil), kapiteel o.; (aan een degen), degenknop m.; (aan een zadel), zadelknop m.; (van eene speld), kop m.; (Pl.) Z. *Knospe*; 2. verzameling v. van bloemen aan de toppen van bloemen en vruchten, kopje o.; (Zeew.) (aan touwen), knoop m.; it. *zwölf Knöpfe in einer Stunde laufen*, twaalf knoopen in een uur loopen; (fig.) *den - auf dem Beutel haben*, de hand op den zak houden.

Knopfbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-baume*) m. (Pl.) boom m. met kegel- of knoopvormige vruchten; 2. boom m. met bolvormige bloemen; 3. *rother* —, judasboom m., wild Johannisbrood o.; *-binse* v. knoopriet o.

Knöpfchen, Knöpflein, o. (verkl.) knoopje o., Z. *Knopf*; *-farn* m. (Pl.) steenvaren v., hertstong v.

Knopf-draht, (*-draht(e)s*, mv. *-drahte*) m. (Sp.) kopdraad o.; *—schneider* m. kop(draad)snijder m.; *—spindel* v. kopvorm m.; *-eisen* o. (Sp.) kopijzer o., ijzer o., waarmede de speldekop gevormd wordt.

Knöpfelkissen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. kantmakerskussen o.

Knöpfeln, (*knöpfelte, geknöpfelt*) o. ww., m. *h.* (Naai.) knoopen.

Knopfen, (*knopfte, geknopft*) bedr. ww. van een knoop of knop voorzien.

Knöpfen, (*knöpfte, geknöpft*) bedr. ww. knoopen, toeknoopen, vastknoopen, met een knoop vastmaken.

Knopf-form, (*-en*) v. vorm m. van een knoop; 2. vorm m. voor een knoop; 3. knoopvorm m.; *-fortsatz* m. (Ontlk.) naar een gewrichtsknokkel gelijkende beenuitwas m.; *-gieszer* m. knoopengieter m.; *-gieszform*, *-gestalt* v., Z. *-form*; *-gras* o. knoopgras o.; *-grube* v. (Ontlk.) beenvormige holte v.; *-haken* m. knoopentrekker m.; *-hammer* m. (Goudsm.) klophamer, drijfhamer m.; *-handel* m. knoopenhandel, knoopenwinkel m.; *-holz* o. (Sp.) kophoutje o.; it. Z. *-form* (3); *-kraut* o. schurftkruid o.; *-knotengras* o., Z. *-binse.*

Knöpflein-dotter, (*-dotters*, mv. *-dotter*) m. ritsvormige vlasdotter v.; *-gras* o. hondsgras, kweekgras o.

Knopf-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-lö-*

cher) o. knoopsgat o.; *-eisen* o. (Handsch.) knoopsgatenschaar v., knoopsgatijzer o.; *-holz* o., *-schraube* v. knoopsgathoutje o.

Knopf-macher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. knoopenmaker, knoopenfabrikant m.; *-arbeit* v. knoopenmaken o., knoopenmakerswerk o.; *-waare* v. knoopen m. mv.; *-handwerk* o. knoopenmaken o.

Knopf-nadel, (*-n*) v., Z. *Stecknadel*; *-nelke* v. anjelier v., die uit eene andere aan een afzonderlijken steel groeit; *-platte* v. (van een geweer), pan v; (aan eene deur), lichter m. van de klink; *-rad* o. (Sp.) koprad o.; *-regel* o. achtvoetig orgelregister o.; *-rose* v. knoproos, roos v. met groote knoppen; *-schere* v. speldenmakersschaar v.; *-seide* v. knoopzijde v.; *-spann* o. (Zeew.) spanwant o.; *-spindel* v., Z. *-drahtspindel*; *-spinner* m. hij, die de koppen aan spelden of naalden maakt, *-stein* m. versteende zeeëgel m.; *-strumpf* m. slobkous v.; *-triebel* m. (Zwaardv.) werktuig o. om de degenknoppen te draaien; *-überzug* m. knoopovertrek m., bekleeding v. van knoopen; *-wurzel* v. ritsvormig duizendguldenkruid o.; *-zieher* m., Z. *-haken*.

Knopper, (*-s*, mv. *Knopper*) m. galnoot v.; (fig., gemeenz.) kort, dik mensch m.

Knopper-eiche, (*-n*) v. eikeboom m. met groote eikels; *-eisen* o. (Sm.) grof gesmeed staafijzer o.; *-gallfliege* v. galwesp v.; *-hammer* m. hamer m. voor staafijzer; *-kirsche* v., Z. *Knarpelkirsche*.

Knoppern, (*knopperte, geknoppert*) o. ww. knabbelen, knagen.

Knopperstück, (*-(e)s*) o., z. m. staafijzer o. voor spijkers.

Knörich, (*-(e)s*) m. spurrie v.

Knorpel, (*-s*, mv. *Knorpel*) m. kraakbeen, knorbeen o.; (Kookk.) zacht kalfskraakbeen o.

Knörpel, (*-s*, mv. *Knörpel*) m. muurpeper v.

Knorpel-ähnlich, bijv. nw. kraakbeenachtig, als kraakbeen; *-ansatz* m. (Ontlk.) aanwas, bijwas m., beenaangroeisel o., dat enkel door het beenvlies en door kraakbeen met het hoofdbeen vereenigd is; *-artig* bijv. nw., Z. *-ähnlich*; *-band* o. (Ontlk.) kraakbeenverbinding v.; *-beinfügung* v. verbinding v. van been met kraakbeen, Z. *-fügung*; *-beschreibung* v. kraakbeenbeschrijving v.; *-blume* v. strandkruid o.; *-fisch* m. kraakbeenvisch m.; *-flosse* v. kraakbeenachtige vin v.; *-floszer* m., Z. *-fisch*; *-fügung* v. kraakbeenvereeniging v.; *-haut* v. (Ontlk.) kraakbeenvlies o.

Knorpelicht, knorpelig, bijv. nw., Z. *knorpelartig*; it. uit kraakbeen bestaande, kraakbeenig.

Knorpel-kirsche, (*-n*) v., Z. *Knarpelkirsche*; *-kraut* o., Z. *Mauerpfeffer*; *-lehre* v. kraakbeenleer, leer v. der kraakbeenderen.

Knorpeln, (*knorpelte, geknorpelt*) o. ww., Z. *knarpeln*.

Knorpel-platte, (*-n*) v. (Ontlk.) kraakbeenvlak o.; 2. achtervoet, vetwortel m.; *-ring* m. ringvormig kraakbeen o.; *-scheibe* v. kraakbeenachtige schijf v.; *-thier* o. kraakbeenachtig dier o.

Knorrbors, (*-es*, mv. *-e*) m. grondeling, knorhaan m.

Knorren, (*-s*, mv. *Knorren*) m. (verkl. *Knörrchen*) o. ruigheid, ruwheid v.; (in hout), kwast m.; (aan een boom), knoest m.; (in riet), knoop m.; (Ontlk.) gewrichtsknokkel m.; (aan de handen), kneukel m.; (aan de voeten), knok(kel) m.; *-kreuzband* o. (Ontlk.) tot het heiligbeen behoorend beenverband of ligament o.; *-muskel* m. uitstrekkende spier v. van den voorarm, elleboogspier v.

Knorrhahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hähne*) m. Afrikaansche trapgans v.; it. knorhaan m. (visch).

Knorricht, bijv. en b. als een kwast, als een knoest.

Knorrig, (*-er, -st*) bijv. en b. kwastig, knoestig, vol kwasten of knoesten.

Knorz, (*-es*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) knoest, kwast m.; 2. (fig.) Z. *Grobian*.

Knorzig, (*-er, -st*) bijv. nw. (gemeenz.) Z. *knorrig*; 2. (fig.) brommig.

Knöspchen, o. (verkl.) knopje o.

Knospe, (*-n*) v. knop, bloemknop, vruchtknop m., bot, kiem v., uitspruitsel o.; *-n treiben*, Z. *knospen*; *Stockknospe*, wortelspruit, plantenkiem v.; (fig.) kiem v., knop m., spruitje o.; *der Tod pflückte diese zarte -*, de dood rukte dien teederen knop weg.

Knospen, (*knospte, geknospt*) o. ww., m. *h.* knoppen, uitloopen, ontkiemen, spruitjes schieten, uitbotten; 2. ontluiken, op het punt zijn uit te komen.

Knospen, (*-s*, mv. *Knospen*) m. houten klomp m.

Knospen-artig, bijv. nw. knopvormig, knopachtig, als een knop; *-beiszer* m. knoppenbijter m.; *-förmig* bijv. en b. knopvormig; (Delfst.) met gemmen of edelgesteenten versierd; *mit —en Blumen*, met in knoppen besloten bloemen; *-gras* o., Z. *Degenkraut*; *-haut* v., *-häutchen* o., *-hülle* v. huid v. der knoppen, knoppenhuid v., knoppenvlies(je) o.; *-käfer* m., Z. *-beiszer*; *-kranz* m. krans m. van bloemknoppen; *-schuppen* v. m. (Pl.) den knop beveiligende schilfers v. mv.; *-tragend* bijv. nw. knoppen dragend; (Delfst.) edelsteenen bevattend; (Nat. hist.) knoppen voortbrengend, botten schietend; *-treiben* o. knoppen krijgen, knoppen- of botten-zetten, uitloopen o.; *-treibend* bijv. nw. knoppen krijgende, botten zettende; *-voll* bijv. nw. vol knoppen; *-zeit* v., z. m. tijd m. der uitbotting.

Knosperich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) Kaapsche tijmachtige plant, thymetea v.

Knospern, (*knosperte, geknospert*) o. ww., Z. *knorpeln*.

Knospicht, bijv. en b. op knoppen of op een knop gelijkende; (Delfst.) op edelgesteente gelijkende.

Knospig, bijv. en b. vol knoppen, knoppen dragende.

Knospung, v., z. m. ontwikkeling v. der knoppen en botten.

Knötchen, Knötlein, o. (verkl.) knoopje, strikje, knopje o., Z. *Knoten*.

Knote, (*-n*) v. (gemeenz.) knoop m., Z. *Knoten*; (fig., Student.) handwerksgezel m.; it. hummel, tompert, vlegel m.

Knötel, (*-s*) m., z. m. nijntje o.

Knoteln, (*knotelte, geknotelt*) o. ww. knoopjes maken, knoopjes leggen.

Knoten, (*-s*, mv *Knoten*) m. knoop m., strik m.; (in wol), nop v.; (Lakenb.) *die - of Knötchen auszupfen*, het laken noppen; (Pl.) knobbeligheid v., knobbel, knoest m.; (Ontlk.) lid o., geleding v.; it. zenuwknoop, peesknoop m.; (Gen.) (van de jicht), *- ansetzen*, zich tot knobbels zetten; (aan het einde van beenderen), knokkel, kneukel m.; (Wijng.) afligger m.; (Zeew.) spruigsprenkel m. op den kabel, kabelknoop m.; (Glaz.) (in glas), blaasje o.; (Sterrenk.) knoop m.; 2. moeielijkheid, verwarring, hinderuis v., hinderpaal m.; *da steckt der -*, daar zit de knoop, daarin zit de moeielijkheid; *den - lösen*, de moeielijkheid uit den weg ruimen; *den - zerhacken*, den knoop doorhakken; (Dichtk.) knoop m., oplossing v., intrige v.

Knoten, (*knotete, geknotet*) bedr. ww. knoopen, vlechten, mazen.

Knoten-ader, (*-n*) v. heupader v.; *-band* o. knoopkoord, koord o. met knoopen; *-blume* v., *-blümchen* o. sneeuwklokje o.; *-blumig, -blüthig* bijv. nw. met bloemen aan de knoopen of geledingen; *-band* m. (Delfst.) groene papegaai m. (schelp); *-fisch* m. walvisch m. met zes bulten; *-förmig* bijv. nw. knoopvormig; (Ontlk.) peesknoopvormig; *-fuchsschwanz* m. (Pl.) vossestaart m.; *-gras* o. paniekgras o.; *braunes —*, Z. *Knotgras*; *-koralle* v. sterkoraal o., zeester v.; *-kraut* o., Z. *-wurz*; *-linie* v. (Sterrenk.) knoopenlijn v.; *-los* bijv. nw. zonder knoopen; (Pl.) zonder knoopen, geledingen, knobbels of knoesten; *-lösung* v. ontknooping, intrige v.; *-moos* o. eikenmos, koraalmos o.; *-nabel* m. (Delfst.) versteende vlindervleugel m.; *-ohr* o. uit korrels bestaande zeeoor o.; *-perrücke* v. pruik v. met een knoop, knooppruik v.; *-rücken* m. (Delfst.) zeeduizendbeen m., zeepissebed, keverschelp v.; *-scheide* v. (Delfst.) zeeschede v.; *-schelle, -schnecke* v. knobbelige, helmvormige schelp v.; *-schürzung* v. (Dichtk.) leiding, ontwikkeling v., gang m. van de ontknooping, intrige v.; *-schwamm* m. knobbelzwam v. en o.; *-seil* o. (Leid.) touwladder v.; *-spark* m. sterrekruid o. met geledingen, spurrie v.; *-sprache* v. geschiedenis, taal v. door knoopen in een koord of touw aangeduid of uitgedrukt; *-spreu* v. bal m. van vlaszaad; *-stern* m. (Delfst.) knobbelige zeester v.; *-stock* m. knoestige (doorn)stok, knuppel m.; *-sturmhaube* v. (Delfst.) driehoekige, bruinmarmeren helmschelp v.; *-weise* bijv. en b. in knoopen, knoopsgewijs; *-wulst* m. kussen o. met knobbeltjes; *-wurm* m. eetbare paddenstoel m.; *-wurz(el)* v. spierklierkruid o.

Knoterich, (*-(e)s*) m., z. m. spurrie v.

Knot-gras, (*-es*) o., z. m. standkruid o.; *-holz* o. (Wijng.) aflegger m.

Knotig, (*-er, -st*) bijv. en b. knoestig, doornig, puntig; (van melk), klonterig, vol klonters; (van hout), kwastig, knoestig; 2. (gemeenz.) lomp, ruw.

Knotzer, (*-s*, mv. *Knotzer*) m. janhen, keukenpiet m.; 2. vrek, gierigaard m.

Knuck of knucks! tussch., Z. *knack!*

Knuff, (*-(e)s*, mv. *Knüffe*) m. slag, stoot, stomp m.

Knüffeln, knuffen, (*knüffelte, geknüffelt* en *knuffte, geknufft*) bedr. ww. slaan, stooten, stompen.

Knülle, (*-n*) v. valsche vouw, verkeerde plooi v., kreukel v.

Knüllen, knullen, (*knüllte, geknüllt* en *knullte, geknullt*) bedr. ww. kreukelen, kreuken, plat drukken, frommelen.

Knulps, (*-en*) v., Z. *Plötze.*

Knupen, (*-s*, mv. *Knupen*) m. (Zijdeh.) klos m. zijde.

Knüpfel, (*-s*, mv. *Knüpfel*) m., Z. *Klöpfel, Klöppel; -längsel* m. vervangdraad m.

Knüpfeln, knüpfen, (*knüpfelte, geknüpfelt* en *knüpfte, geknüpft*) bedr. ww. *ein Band* -, knoopen, aaneenknoopen; *einen Knoten* -, leggen; *geknüpftes Kind,* aan Engelsche ziekte lijdend; *jem. an den Galgen* -, hangen, opknoopen; (fig.) *Freundschaft* -, aanknoopen, Z. *verknüpfen.*

Knüpfung, v., Z. *knüpfen.*

Knüpfziegel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. (Leid.) verbindingslei v.

Knüppel, (*-s*, mv. *Knüppel*) m. knuppel, knoeststok m., knots v.; *dem Hunde einen - anhängen,* knuppel, klos, kneppel m., dwarshout o.; (Zeew.) kolderstok m., roerpen, greep v., konterstok m.; - *im Hoofot* of *in der Lehre,* dwarsstok m. in het touwslagerswiel; (Meub.) klopper m.; (fig.) *kleiner* -, dwerg m., kereltje o.

Knüppel-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. (Zeew.) zeilspriet m. van den kolderstok; *-brücke* v. brug v. van rondhout; *-damm* m. dam m. van rondhout; *-holz* o. rondhout, knuppelhout, telhout o.; *ein Bündel* —, telhout, brandhout o.; *kleines* —, spaanders m. mv.; *-kugel* v., Z. *Stangenkugel.*

Knüppeln, (*knüppelte, geknüppelt*) bedr. ww. *jem.* -, met een knuppel slaan, knuppelen, ranselen; (fig.) beknorren, berispen; doorhalen; 2. *einen Hund* -, een knuppel, kneppel of dwarshout aan den hals binden.

Knuppeln, (*knuppelte, geknuppelt*) o. ww. (in den slaap), de lippen bewegen als bij het zuigen.

Knuppen, (*-s*, mv. *Knuppen*) m. acht streng kettingzijde, vier streng inslagzijde v.

Knupper-kirsche, v., Z. *Knapper, -kirsche.*

Knurren, (*knurrte, geknurrt*) o. ww. onp., m. *h.* (van de darmen), rommelen; *es knurrt ihm im Leibe* of *seine Gedärme* -, het rommelt in &; 2. knorren, grommen, brommen; *der Hund knurrt,* bromt; II. o. zelfst. (Gen.) buikgerommel o.; (fig.) gebrom, geknor o.

Knurr-fisch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. knorvisch, knorhaan m.; *-hahn* m. knorhaan, zeehaan m.; 2. zeeschorpioen m.

Knurrig, (*-er, -st*) bijv. nw. (fig.) knorrig, knorrend, brommig, grommig.

Knurr-kater, (*-katers*, mv. *-kater*) m., **-kopf,** (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. (gemeenz.) brommende kat v.; (fig.) brompot, knorrepot, zuursmoel m.

Knuspern, (*knusperte, geknuspert*) o. ww., Z. *knistern.*

Knust, (*-es*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) stuk o. brood, broodkorst v.; (aan een boom), knoest m.

Knute, (*-n*) v. knoet v.

Knuten, (*knutete, geknutet*) bedr. ww. *jem.* -, knoeten, met de knoet straffen.

Knütte, (*-n*) v. breien, knoopen; it. breiwerk o.; 2. breinaald v.

Knüttel, (*-s*, mv. *Knüttel*) m., Z. *Knüppel.*

Knüttelchen, o. (verkl.) knuppeltje o.

Knüttel-damm, (*-damm(e)s*, mv. *-dämme*) m. dam, dijk m. van ruwe boomstammen; *-gedicht* o. kreupele verzen o. mv., ellendige rijmelarij v.

Knüttelhaft, bijv. en b. (van verzen), kreupel, ellendig, slecht.

Knüttelholz, (*-es*) o., z. m. telhout, niet gekloofd brandhout o.

Knütteln, (*knüttelte, geknüttelt*) bedr. ww., Z. *knüppeln.*

Knüttel-reim, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kreupelrijm, slecht, ellendig rijm, potsierlijk, koddig rijm o.; *-vers* m., Z. *-gedicht.*

Knütten, (*knüttete, geknüttet*) o. ww., m. *h.* breien, knoopen.

Knütter, (*-s*, mv. *Knütter*) m., **-in,** (*-nen*) v. breier, knooper m., breister, knoopster v.

Koati, (*-s*, mv. *-s*) m. (Nat. hist.) Noord-Amerikaansche wasbeer, coati m.; *-mondi* m. coati-mondi m. met gekrulden staart.

Koax! tussch. - *schreien,* Z. *koaxen.*

Koaxen, (*koaxte, gekoaxt*) o. ww., m. *h.* (van kikvorschen), kwakken, schreeuwen, kwaken.

Kob, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. grondeling m.; 2. kleine bruine koe v. uit Senegal.

Kobalt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) kobalt o.

Kobalt-ansatz, (*-es*) m., z. m. kobaltbezinksel o.; *-artig* bijv. nw. kobaltachtig; *-bergwerk* o. kobaltmijn v.; *-beschlag* m. uitbloeiing, verweering v. van kobalt; *-bleierz* o. (Scheik.) loodselenium o.; *-blumen* v. mv. (Scheik.) kobaltbloemen v. mv., uitbloeiing v. van kobalt; *-druse* v. kobalterts o. in kristallen; *-erde* v. kobaltaarde, kobaltoker v.; *-erz* o. kobalterts o.; *-forderniss* v., Z. *-ansatz; -gang* m. kobaltader v.; *-geist* m. (Goudm.) Z. *Kobold; -glanz* m. kobaltglans m.; *-glas* o. kobaltglas, smeltblauw o.; *-graupen* v. mv. vormeloos grijs kobalt o.; *-haltig* bijv. nw. kobalthoudend, kobalt bevattend; —*es Erz,* Z. *-erz.*

Kobaltisch, bijv. nw., Z. *Kobaltartig;* it. *-haltig.*

Kobalt-kalk, (*-es*) m., z. m. verkalkt kobalt o.; *-kammer* v. kobaltpakhuis o.; *-klein* o. kobaltgruis o.; *-könig* m., Z. *-metall; -kürre* v. kobaltachtig kwarts o.; *-letten* m., Z. *-erde; -metall* o. metallisch kobalt, zuiver kobalt o.; *-mincr* v., Z. *-erz; -mulm* m., Z. *-erde; -napf* m. brandbaar kobalterts o.; *-ocher* m., Z. *-erde; -oxyd* o. kobaltoxyde o.; *-rücken* m. doodlooopende kobaltader v.; *-sanderz* o. zandachtig kobalt o.; *-sauer* bijv. nw. kobaltzuur; *-säure* v. kobaltzuur o.; *-sinter* m., Z. *-beschlag; -spiegel* m. spiegelkobalt o.; *-stufe* v. monster, stukje o. kobalt; *-taxe* v. door het mijnbestuur bepaalde waarde v. van het kobalt; *-vitriol* m. zwavelzuur kobalt o.; *-zeche* v. kobaltberggoed o., kobalt bevattende metaalmoeder v.

Kobel, (*-s*, mv. *Kobel*) m. (van vogels), kuif v.; 2. kuip, kist, bergplaats v.; 3. (Veea.) duivenslag m. (eene veeziekte.)

Kobel-ente, (*-n*) v. kwaakeend, kuifeend v.; *-lerche* v. kuifleenwerik m.; *-meise* v. kuifmees v.; *-wagen* m. overdekte wagen m.

Koben, (*-s*, mv. *Koben*) m. verblijf, kamertje, hokje o.; 2. (Landh.) varkenshok, varkenskot o.

Kober, (*-s*, mv. *Kober*) m. korf m., mand v. met deksel; (fig.) *einen - auf dem Rücken haben,* een bult of bochel hebben; (Scherts.) - *kriegen,* klappen krijgen, slaag opdoen; 2. (Vissch.) fuik v.

Koberchen, Köberchen, o. (verkl.) korfje, mandje o.

Kober-eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Bergw.) gestolen en heimelijk verkocht ijzer o.; (Slot.) dubbel ijzerblik o.; *-jude* m. jood m., die gestolen waar koopt, oudroest-jood m.; *-lehen* o. (Bergw.) overschrijding v. der grenzen.

Koberling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. muskusappel m.

Kobern, (*koberte, gekobert*) bedr. en o. ww., m. *h.* (Vissch.) met de fuik vangen, visschen; (fig.) *jem.* -, afrossen, afranselen.

Kobernuss, (*-nüsse*) v. muskusnoot v.

Kobetz, (*-es*, mv. *-e*) m. Russische valk m.

Kobold, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Volkst.) Z. *Kobalt;* (Scherts.) tuimeling v., tuimel m., buiteling v.; 2. (Fabell.) kwelduivel, kwelgeest, berggeest m., kaboutermannetje o.

Koboldschiessen, (*schosskobold, koboldgeschossen*) o. ww. our. buitelen, tuimelen.

Kobsmilch, v., z. m., Z. *Kindspech.*

Koch, (*-(e)s*, mv. *Köche*) m. kok, keukenmeester m.; 2. gekookte o.; it. gerezen pastei v.; *viele Köche, viele Sinne,* veel hoofden, veel zinnen.

Koch-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. stoofappel m.; *-apparat* m. kooktoestel,

kookgereedschap o.; *-birne* v. stoofpeer v.; *-bohne* v. boon v., die gekookt kan worden; *-buch* o. kookboek, keukenboek o.

Koche, (*-n*) v. (Scheepv.) kog of kogge v., kogschip o.

Kochel, (*-s*, mv. *Kochel*) m. dwarshout o. aan een ossenjuk.

Kochelhörner, o. mv. (Pl.) maankopzaad o.

Kochen, (*kochte, gekocht*) o. ww., m. *h.* koken, zieden, bakken, braden; *-des Wasser*, kokend water; (fig.) *-des Meer*, bruisend, schuimend, bewogen, hol; *das Blut kocht in seinen Adern*, het bloed kookt in zijne aderen; *es kocht gleich bei ihm*, hij wordt dadelijk boos; II. bedr. ww. koken, doen koken, laten koken, stoven, door koken bereiden, zieden; *Seife* -, zieden; (Zeew.) *die Planken* -, branden, door vuur schoonmaken; *gekochtes Fleisch*, gekookt vleesch o.; (fig.) *die Speisen* -, (van de maag), verteren, laten verteren; (van de zon), *das Obst* -, tot rijpheid brengen; 2. (z. voorw.) koken, eten gereed maken, het maal bereiden; *sie versteht zu* -, zij ken koken; *er kocht gut*, hij kookt goed, weet het eten goed te bereiden.

Kocher, (*-s*, mv. *Kocher*) m. koker m., hij die kookt; 2. kookpot m., kookpan v., kooktoestel m.

Köcher, (*-s*, mv. *Köcher*) m. koker, pijlkoker m.; 2. (Nat. hist.) pluimbospolyp m. (een koraalachtig plantdier).

Köcherbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. kokerboom m.

Kocherbse, (*-n*) v. kookerwt, erwt v., die gekookt kan worden.

Kocherei, v., Z. *Kochkunst*; 2. (i. k. bet.) kokerij v., gekook, koken o.

Köcher-koralle, (*-n*) v. Kaspische pluimbospolyp m.; *-nase* v. zilverbaars m.; *-wurm* m. kokerworm m.

Koch-feuer, (*-feures* mv. *-feuer*) o. keukenvuur o.; *-flott* o. (Zeew.) kookvlot o.; *-gefässe* o. mv., *-geräth, -geschirr* o. kookgereedschap o., kookpot m., kookpan v.; *-hafen* m. kookpot m.; *-holz* o. brandhout o.

Köchin, (*-nen*) v. keukenmeid, kookvrouw, kookster v.

Koch-junge, (*-n*, mv. *-n*) m. kokszjongen, keukenjongen m.; *-kelle* v., Z. *-löffel*; *-kessel* m. kookketel m.; *-kraut* o. groente v.; *-kunst* v. kookkunst v.; *-loch* o. kookgat, gat o. in den haard, in het fornuis, it. (Krijgsw.) veldkeuken v., kookhok o.; *-löffel* m. pollepel, keukenlepel m., schuimspaan v.; *—blech* o. keukenrek o., lepelbakje o.; *-lohn* m. kookgeld o.; *-majoran* m. mariolein of marjolein v. van Syracuse; *-maschine* v. kookwerktuig o., kookmachine v.; *-ofen* m. keukenoven m., fornuis o.; *-pfanne* v. keukenpan, kastrol v.; *-rosine* v., Z. *Korbrosine*; *-salat* m. salade, latuw v.; *-salz* o. keukenzout, gewoon of fijn zout o.; (Scheik.) chloor-waterstofzuur zout o.; *—säure* v. chloor-waterstofzuur o.; *—saures Salz*, Z. *-salz* (Scheik.); *-schwamm* m. eetbare paddenstoel m.; *-schürze* v. keukenschortje o., boezelaar m.

Kochs-gast, (*-gastes*, mv. *-gäste*), **-mat,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) koksmaat, koksgast m.; *-pumpe* v. (Zeew.) vatpomp v.

Koch-stück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stuk o. om te koken; (fig.) *jem. in —e zerhauen*, aan stukken houwen; *-topf* m., Z. *-hafen*; *-wasser* o. water o. om te koken; *-wein* m. wijn m. om de spijzen toe te bereiden; *-wildpret* o. wildbraad o. voor de keuken; *-zeug* o., Z. *-geschirr*; *-zucker* m. keukensuiker v.

Kockelskörner, o. mv. Levantsche bessen, vischkorrels v. mv.

Koddern, (*kodderte, gekoddert*) o. ww., m. *h.* praten, babbelen; (fig.) waschen, uitwasschen, kodderen.

Koder, (*-s*, mv. *Koder*) m. dubbelkin v.

Köder, (*-s*, mv. *Köder*) m. (Jachtw.) aas, lokaas o.; (Visch.) aas, deeg o.; 2. (Schoenm.) hielleder o.; 3. (fig.) aanloksel, middel o. tot verleiding.

Köder-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. vischje o. als aas; *-küchlein* o. aaskoekje, deeg o.

Ködern, (*köderte, geködert*) bedr. ww. *Vögel, Fische* -, lokken, aanlokken, met aas lokken; (fig.) *jem.* -, aanlokken, verlokken, verleiden.

Köderwurm, (*-wurm(e)s*, mv. *-würmer*) m. worm m. als aas.

Kodex, (*-es*, mv. *-e*) m. oud handschrift o.; it. wetboek o., code m.

Kodicill, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. aanhangsel, toevoegsel o. tot een testament, testamentsbijlage v., codicil o.

Kofe, (*-n*) v. kuip, kaar v.

Kofent, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. dun bier, tafelbier, scharbier o.

Koffer, (*-s*, mv. *Koffer*) m. koffer, reiskoffer m., reistasch v., valies o.

Köfferchen, o. (verkl.) koffertje, valiesje, reistaschje o.

Koffer-deckel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. kofferdeksel o.; *-fisch* m. koffervisch m.; *-förmig* bijv. en b. koffervormig, als een koffer; *-garn* o. (Vissch.) fuik, netfuik v.; *-horn* o. kinkhoren m., slakkenhuisje o.; *-leinwand* v. kofferlinnen o.

Koffermacher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. koffermaker m.

Kog, (*-(e)s*, mv. *Kōge*) m. ingedijkt, aangespoeld land o.; (Bouwk.) heiblok o.; (Knip.) kuipershamer m.

Kogel, (*-n*) v. ronde vrouwenmuts v., boerinnekapsel o.; 2. top m., kruin, spits, punt v.

Kohl, (*-es*, mv. *-e*) m. kool, bloemkool v.; *indischer* -, gemeene aron m.; (fig.) mal gesnap o., gekheid, kool v.

Kohlamsel, (*-n*) v. zwarte merel of meerle v.

Kohl-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. zwarte Borsdorfer appel m.; *-bauer* m., Z. *-gärtner*; *-baum* m., Z. *-palme*; 2. hoefblad, pestkruid o., pestwortel m. met averuitachtige bladeren; *-blatt* o. koolblad o.; *-distel* v. kooldistel v.

Kohlchen, v. (verkl.) kooltje, stukje houtskool, gruis o., Z. *Kohle*.

Kohle, (*-n*) v. kool, steenkool, houtskool v., gruis o.; *-n brennen*, Z. *kohlen*; it. houtskool branden; *mit -n auf eine Wand schreiben*, met houtskool &; *in -n verwandeln*, Z. *kohlen*; (fig.) *wie auf -n stehen*, op heete kolen staan, branden van ongeduld; *metallische -n*, koolzuur koper o.; *thierische* -, dierlijke kool v., beenzwart o.; (Delfst.) Z. *Steinkohle; mit -n schwärzen*, met houtskool zwart maken, grof schetsen.

Kohlen, (*kohlte, gekohlt*) bedr. ww. *Holz* -, tot houtskool branden, kolenbranden, verkolen, carboniseeren.

Kohlen-arbeiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. (Bergw.) steenkoolgraver m.; *-artig* bijv. en b. houtskoolachtig, steenkoolachtig; *-ball* m. met koolstof doorkneede kleibal m. tot brandstof; *-bank* v. steenkoolbank v.; *-bauer* m. boer m., die kolen rijdt; it. kolenbrander m.; *-becken* o. komfoor o., koolpan v.; *-bergwerk* o. steenkolenmijn v.; *-blende* v. glanskool, koolblende v., onverbrandbare steenkool v., anthraciet m.; *-blume* v. aardpekachtige klei v.; *-boden* m., Z. *-kammer*; *-brand* m. verkoling, carbonisatie v.; 2. koollaag v. in een kalkoven; *-brennen* o., Z. *-brennerei*; *-brenner* m. kolenbrander m.; 2. (Veea.) roodvos m. (een paard); *-brennerei* v. kolenbranden o.; 2. kolenbranderij, houtskolenbranderij v.; *-brennerin* v. kolenbrandster, kolenbrandersvrouw v.

Kohlenbrennerhütte, (*-n*) v. kolenbranders-hut, -woning v.; 2. Z. *Kohlenbrennerei* (2).

Kohlen-dampf, (*-dampf(e)s*, mv. *-dämpfe*) m. kolendamp, steenkolendam m.; *-dämpfer* m. (Bak.) kolendoover, doofpot m.; *-deckel* m. vuurdomper m., vuurscherm o.; *-eiche* v. eikeboom m., die geschikt is om er houtskool van te branden; *-erde* v. steenkolen v. mv.; 2. steenkoolaarde v.; *-erz* o., Z. *Branderz*; *-falk* m. koolmees v., plakker m.; *-fass* o. houtskoolton m., houtskoolhok o.

Kohl(on)feuer, (*-feuers*, mv. *-feuer*) o. koolvuur, houtskoolvuur o., houtskoolgloed m., gloeiende houtskolen v. mv.

Kohlen-flötz, (*-es*, mv. *-e*) o. steenkoollaag, steenkoolader v.; *-frau* v., Z. *Kohlenbrennerin*; *-fuchs* m., Z. *Kohlfuchs*; *-führer* m. (Sm.) Z. *-bauer*; it. steenkoolvervoerder m. in zakken; it. steenkolenkooper m.; *-gas* o. steenkolengas o.; *-gebirge* o. gebergte o., dat steenkolen bevat; 2. steenkoollaag v.; *-gehau* o. (Boschw.) hout o., geveld om tot kool gebrand te worden; *-gesäuert* bijv. nw., Z. *-sauer*; *-gestiebe, -gelöschte* o. koolstof v., koolgruis o.; *-gestübe* v. pleister o. van klei en gestampte kolen ter bedekking van smeltkroezen; (Kolenbr.) koolasch, houtskoolasch v.; *-gluth* v. kolengloed m., Z. *-feuer*; *-graupen* v. mv. (Bergw.) kalkhoudende aardpekachtige klei v.; it. gruis, zilvererts o. in harde, zwarte klei; *-grube* v. steenkoolgroeve v.; 2. Z. *-bergwerk*; *-haken* m. (Sm.) kolenhaak m.; *-haltig* bijv. nw. steenkool bevattend, steenkoolhoudend; *-händler*

m. steenkolenkoopman, kolenhandelaar m.;—*in* v.steenkolenkoopvrouw v.;-*harke* v., Z. -*kräuel;* -*hau* o., Z. -*gehau;* -*haus* o. kolenhok, kolenpakhuis o.; -*hieb* m., Z. -*gehau;* -*holz* o. hout o., dat geschikt is voor houtskool; -*kammer* v. kolenkamer v.; -*karren* m. (steen)kolenwagen m.; -*kasten* m. kolenkist, kolenkast v.; (Bak.) Z. -*fass;* -*klare* v., Z. -*staub* (2); -*klein* bijv.en b.zoo klein of fijn als steenkolen; 2. o. zelfst. steenkoolgruis o., fijne steenkolen, kachelkolen v. mv.;-*knecht* m. kolenknecht m.; -*korb* m. kolenmand v., die 86 kilogram of pond steenkolen bevatten kan; -*kräuel* m. (Giet.) kolenhark v.; -*krücke* v. vuurhaak, pook, porhaak, kolenhaak m.; -*kübel* m. kolenmand v.; -*lösche* v., Z. -*gestübe;* 2. steenkolen v. mv. uit Zwickau; -*luft* v. kolenlucht v.; -*magazin* o., -*niederlage* v. kolenmagazijn, kolenpakhuis o.; -*mann* m., Z. -*führer;* -*masz* o. kolenmaat v.; -*meiler* m. stapel m. kolen voor den oven, brandstapel m., hout o. om tot kool te branden; -*messer* m. kolenmeter m.; -*ofen* m., Z. -*meiler;* -*oxyd* o. (Scheik.) kolenoxyde o.; -*pfanne* v. komfoor o., vuurpan v.; -*platz* m. kolenplaats v.; it. cirkelvormige plaats v., waarop de kolenbranders de houtmijt ter verkoling oprichten; -*probe* v. onderzoek o., proef v., hoeveel kool een centenaar hout geeft; -*pulver* o. koolpoeder, houtskoolpoeder o., koolstof o., Z. -*gestübe;* -*riss* m. schets, teekening v. met houtskool; -*ruthe* v., Z. -*krücke;* -*sack* m, kolenzak m.; (Scheik.) haard m., stookplaats v.; -*saft* m. uit den brandstapel opgevangen teerwater o.; -*saite* v., Z. -*wagen;* -*satz* m. (Steenb.) kolenlaag v.; (Giet.) de kolen v. mv., die op eenmaal in den oven gaan; -*sätzte* v., Z. -*wagen;* -*sauer* bijv. nw. (Scheik.) koolzuur, verkoolzuurd, in koolzuur overgegaan; —*es Gas,* koolzuurgas; —*es Salz,* koolzuur zout; -*säure* v. koolzuur, koolstofzuur o.; —*messer* m. koolzuurmeter m; -*schaufel* v. kolenschop v.; -*scheuer* v., Z. -*haus;* -*schicht* v., Z. -*satz;* -*schiefer* m. koolleisteen o.; -*schiff* o. kolenschip o.; -*schippe* v. kolenschop v.; -*schlacke* v. (Kolenb.) koolasch, houtskoolasch v.; -*schoppen* m. (Giet.) kolenschop, kolenplaats v., Z. -*scheuer;* -*schreiber* m. schrijver m. voor de steen- of houtskolen; -*schütte* v. kolenemmer m.; -*schütter* m. (Zoutm.) kolenman, stoker m.; -*schwarz* o. (Schild.) koolzwart o.

Kohlenschwefelwasserstoff, m. (Scheik.) zwavelige koolwaterstof v.

Kohlen-schwelen, o., **-schweler,** m., Z. -*brennen* &; -*schwemme,* -*stütte* v., Z. -*platz;* 2. verkoolde pit v. (van eene waskaars).

Kohl(en)staub, (-(*e*)*s*) m., z. m. Z. -*gestübe;* 2. houtskoolpoeder o.

Kohlenstein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Kohlenschiefer.*

Kohlenstickstoff-sauer, bijv. nw. stik- en koolstofzuur; -*säure* v. koolstikstofzuur o.

Kohlen-stift, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. puntje o. houtskool; -*sturz* m. legplaats v. van kolen; 2. meten o. van steenkolen in het pakhuis; -*topf* m. koolpot m.; -*träger* m. kolendrager m.; it. kruier m.; -*vater* m. opzichter m. eener steenkolenmijn; -*wagen* m. kolenwagen m.

Kohlenwasserstoff, m., **-gas,** o. koolwaterstofgas o.; -*verbindung* v. koolwaterstofverbinding v.

Kohlen-weib, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o., Z. -*frau;* -*wisch* m. stroowisscher m. om de kolen te besprengen; -*zange* v. kooltang v.; -*zeichnung* v., Z. -*riss.*

Köhler, (-*s*, mv. *Köhler*) m., **-in,** (-*nen*) v. kolenbrander m., kolenbrandster, kolenbrandersvrouw v.; (Nat. hist.) zwarte kabeljauw m.; 2. zwarte vos m.; 3. zwarte kever m.

Köhler-börs, (-*es*, mv. -*e*) m. zwarte baars m. met wit gevlekte vinnen; -*glauben* m. geloof o. eens kolenbranders; (fig.) blind geloof o.; it. bijgeloof, geloof o. aan spoken, aan heksen &; -*graben* m., Z. *Kohlplatz* (2); -*hütte* v. kolenbrandershut v.; 2. oven m.; -*kraut* o. wolfsklauw m., slangenmos o., berenklauw m.; 2. Z. *Bärlapp;* -*lohn* m. loon o. eens kolenbranders; -*meister* m. (Giet.) kolenbrandersbaas, opzichter m. over de houtskolen.

Kohl-eule, (-*n*) v. sluieruil, torenuil, kerkuil m.; -*falk* m., Z. *Kohlenfalk;* -*falter* m., Z. -*weissling;* -*fisch* m. zwarte kabeljauw m.; -*fliege* v., Z. *Kothfliege;* -*fresser* m., Z. *Erdfloh;* -*fuchs* m. (Rijk.) donkerbruin paard, vospaard o.; -*gänsedistel* v. ganzedistel, dauwdistel v.; -*garten* m. moestuin m.; -*gärtner,* —*in,* warmoezenier m., warmoezenierster v.; -*grün* o. koolgroen o.; -*haken* m., Z. *Kohlenhaken.*

Kohlicht, bijv. nw. (Scheik.) koolstoffig.

Kohl-jahr, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. kooljaar, groentejaar, nat jaar o.; -*keimchen* o. koolplantje o.; -*knoblauch* m. knoflook o. met rietvormige bladeren; -*kopf* m. hart o. van de kool, koolstronk, koolstruik m.; -*korb* m. koolmand v.; -*kraut* o. witte kool, kabuskool v.; -*lauch* m. groenachtig knoflook o.; -*laus* v. koolluis v.; -*lösche* v., Z. *Kohlengestübe;* -*masz* o., Z. *Kohlenkorb;* -*mangold* m. Italiaansch longkruid o.; -*markt* m. koolmarkt, groentenmarkt v.; -*maul* o. roodschaar v., pollak m. (visch); -*meise* v. koolmees, pimpelmees v.; -*motte* v. koolworm m.; -*mund* m., Z. -*fisch.*

Kohlmuszpflanze, (-*n*) v. jodenmaluwe v., kaasjeskruid o.

Kohl-palme, (-*n*) v. palmkool v.; -*pechschwarz* o. (gemeenz.) Z. -*schwarz,* -*pfanne* v., Z. *Kohlenpfanne;* -*pflanze* v. koolplant v., koolstruik m.; -*portulak* m. porselein of postelein v.; -*rabe* m., Z. *Goldrabe;* -*rabi* m. (Pl.) knolkool, raapkool v.; -*raupe* v. koolrups v.; -*rose* v. roos v. met grooten knop; -*rübe* v., Z. -*rabi;* -*saat* v., -*samen* m. koolzaad o.; -*schalk* of *Schalkohl* m. kropkool, sluitkool v.; -*schmetterling* m., Z. -*weissling;* -*schwamm* m. koolpaddenstoel m.; -*schwarz* bijv. nw. koolzwart; -*springer* m. sprinkhaan, krekel m.; -*sprossen* v. mv. koolspruiten v. mv.; -*statt* v., Z. *Meilerstatt;* 2. (fig.) brandstapel m.; -*stengel,* -*strunk* m. koolstronk, koolstruik m.; 2. (Delfst.) gelijktoppig sterkoraal o.; -*taube* v. ringduif v.; -*vögelchen* o. bruinkeeltje o.; -*weissling* m. koolvlinder m.; -*wurm* m., Z. -*raupe;* 2. keverlarve v.

Kohn, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Kahm.*

Kohrrecht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. recht o. van den grondeigenaar op een stuk uit de erfenis van den pachter.

Kohtsalz, (-*es*) o., z. m. groen bergzout o.

Koje, (-*n*) v. bedstede, slaapplaats, slaapbank, kooi v.; (Zeew.) kooi, hut v., Z. *Segelkoje;* 2. kruiwagen m.

Köker, (-*s*, mv. *Köker*) m. (Zeew.) koker, gang m. tusschen de roeibanken op eene galei, spijgat o., mastkoker m.; (van de pomp), pompkas v.; (van kardoezen), kardoeskoker m.

Köker-schraube, (-*n*) v. (Zeew.) spijgatschroef v.; -*stück* o. kokerstuk o., voorstuk o.

Kokkelskörner, o. mv. Levantsche bessen, vischkorrels v. mv.

Kokkolith, (-*en*, mv. -*en*) m. (Delfst.) korrelsteen m. en o., korrelig mineraal o.

Kokos-&, Z. *Cocos-&;* -*krabbe* v. zeehaan m., zeekreeft m.

Kolbbahn, (-*en*) v. kolfbaan, maliebaan v.

Kolbe, (-*n*) v., **Kolben,** (-*s*, mv. *Kolben*) m. kolf, knots v.; (van een geweer), kolf v.; (Jachtw.) bult, bochel m.; (Pl.) haarwortel m.

Kölbelaufheber, (-*hebers*, mv. -*heber*) m. arbeider m., die het ijzer onder den hamer brengt.

Kölbel, (-*s*, mv. *Kölbel*) m. (Sm.) ijzeren staaf v. van een voet lengte.

Kolben, (-*s*, mv. *Kolben*) m. (Pl.) bloemkolf v., bloemscheede v.; (Glaz.) soldeerijzer o.; (Art.) knop m. van den aanstamper, kop m. van den wisscher; (Uurw.) kegelvormige punt v. van het kompas; 2. kolf, knots v.; (Geweerm.) bruineerijzer o., bruineerkolf v.; (Scheik.) kolf, distilleerkolf v.; (Giet.) aschstamper m.; (Sp.) kolf, malie v.; (Nat. hist.) haarwortel m., punt v. van de stekels; (Werkt.) pompzuiger m.; (Bleek.) Z. -*eisen;* 3. (Nat. hist.) post v. (een visch).

Kolben, (*kolbte, gekolbt*) bedr. ww. eene kolf aanzetten, met de kolf slaan; 2. (Geweerm.) *eine Flinte, die Seele einer Flinte* -, bruineeren, polijsten; (Bleek.) *die Handkrausen* -, strijken; *Bäume* -, aftoppen; *die Hirse* -, plukken; 2. o. ww., m. *h.* kolven, met de kolf of malie spelen of slaan; (Jachtw.) (van herten), knobbels krijgen.

Kolben-ansatz, (-*satzes*, mv. -*sätze*) m. (Jachtw.) harde, knobbelige wortel m. van het hertgewei; -*aufgang* m. opgaande beweging v. van den pompzuiger; -*blume,* -*blüthe* v. kolfdragende bloem v. of bloesem m.; -*bock* m. bok m., die knobbels maar geene horens heeft;

-bohrer m. boor v. met kegelvormigen kop; *-bürste* v. stijfselborstel m.; *-ente* v. gekuifde fluiteend v.; *-flasche* v. distilleerglas o., retort v.; *-fliege* v. paardevlieg v.; *-förmig* bijv. nw. kolfvormig, knotsvormig; *-gras* o. beemd-vossestaart m.; *-hirsch* m. hert o., dat knobbels maar geene horens heeft; *-hirse* v. panikgras, venkelgras, gierstgras o.; *-huh* m., Z. *-zug*; *-käfer* m. kever m. met kolfvormige horens; *-kuh* v. koe v. zonder horens; *-moos* o., Z. *Bärlapp*; *-recht* o. vuistrecht o., Z. *Faustrecht, Kampfrecht*; *-rindvieh* o. rundvee o. zonder horens; *-röhre* v. zuigerbuis v.; *-speise* v. (Glaz.) timmengsel o. tot soldeersel, soldeer o.; *-spiel* o. kolfspel, kolven o.; *das — spielen*, kolven; *-spieler* m. kolver m.; *-stab* m. (Bergw.) staafketting m.; *-stange* v. (Mijnw.) pompstang v.; *-strich* m. slag, streek m. met de kolf; *-streit* m. vechten o. met de kolf van het geweer; *-taucher* m. duikeend v., duiker m.; *-träger* m. kolfdrager, knotsdrager m.; *-ventil* o. zuiger m., klep v.; *-zeit* v. (van herten), wisseltijd m., waarin zij de horens verliezen; *-zirkel* m. passer m. met kogel vormigen knop m.; *-zug* m. hoogte v., tot welke de zuiger wordt opgeheven.

Kolbicht, bijv. en b. als eene kolf, rond en dik, kolfachtig, als een knoest.

Kolbig, bijv. en b. met eene kolf of een knoest voorzien, knoestig; *-es Holz*, knoestig, kwastig; (Pl.) kolfdragend; 2. Z. *kolbicht*.

Kölblein, o. (verkl.) kolfje o., Z. *Kölbe*; (Pl.) *grosses, kleines* —, groote, kleine pimpernel v.

Kolb-weide, (*-n*) v., Z. *Kopfweide*; *-wurz* v. witte waterlelie, zeeroos v.

Kolder-gat, (*-es*, mv. *-e*) o. (Zeew.) koldergat, hennegat o.; *-luke* v. ezelsrug m.; *-stock* m. kolderstok, kanterstok m., roerpen v.

Kolibri, (*-s*, mv. *-s*) m. (Nat. hist.) kolibrie, vliegenvogel m.

Kolik, (*-en*) v. koliek o., darmpecht v.

Kolisäum, (*-s*, mv. *Kolisäen*) o. Coliseum o., Verpasiaansche circus m. te Rome.

Kolk, Kulk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kolk v., afgrond m.; 2. maalstroom m.

Kolkbeere, (*-n*) v. (Pl.) watervlierbes v. van den sporkeboom.

Kolken, (*kolkte, gekolkt*) o. ww., m. *h.* (van het water), geraas maken, ruischen; *im Leibe* -, rommelen; 2. wed. ww. *sich* -, zich bewegen, beweging maken, draaien, dwarrelen.

Kolkrabe, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Goldrabe*.

Kolle, Kölle, (*-n*) v. (Pl.) boonenkruid o.; *-misse, -moder* m., Z. *Kohlfisch*.

Koller, (*-s*) m., z. m. kolder m., paardenwoede v.; (fig., gemeenz.) woede, razernij, ijlhoofdigheid v.; 2. m. en v. (veroud.) (gemeenz., verkl.) *Köllerchen* o. halsdoekje, boordje, kraagje o., kraag, boord m., bef v.; (Oudh.) vrouwenhalskraag m.; (Krijgsw.) malienkolder m., wambuis, rijbuis o.

Koller-ader, (*-n*) v. (van het paard), ader v. tusschen de ooren; *-busch* m. mislukte, kromme den m.; *-distel* v. kruisdistel v.

Kollerer, (*-s*, mv. *Kollerer*) m. paard o. dat den kolder heeft; (fig.) doldriftig mensch m.

Kollerfarbe, (*-n*) v. oker, okerkleur v.

Kollerig, bijv. nw. (Veea.) *-es Pferd*, kolderig, woedend; *-er Mensch*, razend, woedend, duizelend; it. hoofdig.

Kollermacher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. (Krijgsw.) koldermaker m.

Kollern, (*kollerte, gekollert*) o. ww., Z. *kolken*; (Bergw.) (van waterwerktuigen), ophouden, stilhouden; (van het touw), afbreken, kronkelen, in de war raken; 2. (van ronde voorwerpen), rollen, opspringen; (van den haan), klokken; (van paarden), kolderen, den kolder hebben, dol zijn; (fig.) (van menschen), woedend, razend zijn; II. bedr. ww. *eine Kugel* -, rollen, voortrollen; III. o. zelfst. gerol, gerommel, geraas o.; (in het lichaam), gerommel o.; (van den haan), geklok, klokken o.

Kollerwurzel, (*-n*) v., Z. *Kolbwurz*.

Kollet, (*-(e)s* mv. *-e*) o. (Rijk.) manegekraag m.; it. soldatenrok m.

Kollyrit, (*-es*) m., z. m. (Bergw.) kollyriet o.

Kolm, (*-(e)s*) m., z. m. *das Seil hängt an einem* -, hangt met twee punten.

Kolmar-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. (Pl.) akkerguichheil, rood bastaardmuur o.; *-marmor* m. serpentijnmarmer o.

Kolmschiefer, (*-s*) m., z. m. (Delfst.) aluinschiefer o.

Kölner, (*-s*, mv. *Kölner*) m., **-in,** (*-nen*) v. bezitter, eigenaar m., eigenares v. van eene boerderij, die schatting betalen moet; *-hof* m. boerderij, hoeve v., waarvan schatting verschuldigd is, pachthoeve v.

Kölnisch, bijv. nw. Keulsch, van of uit Keulen; *-e Erde*, donkerroode, bruinzwarte verf v.; *-es Wasser*, eau de Cologne; *-e Pfeife*, aarden pijp, Goudsche pijp v.

Kolon, (*-s*, mv. *-e*) o. (Spraakk.) dubbele punt of dubbelpunt o.; (Ontlk.) karteldarm, kronkeldarm m.

Koloss, (*-es*, mv. *-e*) m. (fig.) kolossus, reus m., reuzengestalte v., reusachtig gevaarte o.

Kolossal(isch), bijv. en b. buitengewoon groot, overgroot, reusachtig, kolossaal.

Kolossäum, o., Z. *Kolisäum*.

Kolschwein, Kolschwinn, Kolsem, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) kolsem m., zaadhout o.

Kolter, (*-s*, mv. *Kolter*) m. deken v.; II. (*-s*, mv. *Kolter*) o. ploegijzer o., kouter m.

Kolterholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. ploeghout, kouterhout o.

Kolumne, (*-n*) v. (Drukk.) kolom, bladzijde v.

Kolumnensteg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Drukk.) tusschenlijn, lijn v. tusschen twee kolommen.

Koombaars, (*-bärse*) v. (Zeew.) beddeken v.

Kombüse, (*-n*) v. (Zeew.) kombuis, stookplaats, kookplaats, keuken v.

Komet, (*-en*, mv. *-en*) m. (Sterrenk., Sp.) komeet, staartster v.

Kometen-spiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. komeet o., een kaartspel; *-system* o. kometenstelsel o.

Komik, v. (Tooneelk.) boertige, komische, grappige, lachwekkende stijl m.

Komiker, (*-s*, mv. *Komiker*) m. blijspeldichter, blijspelschrijver m.; 2. tooneelspeler m. voor grappige, lachwekkende rollen, komiek, grappenmaker m.

Komisch, (*-er, am meisten* -) bijv. en b. tot het blijspel behoorende of daarop betrekking hebbende; (fig.) kluchtig, grappig, koddig, vroolijk, boertig, snaaksch, komiek; *das -e Fach*, Z. *Komik*.

Komma, (*-s*, mv. *-s* en *Kommata*) o. komma v.; (Muz.) $\frac{1}{8}$ toon of toonsafstand m.

Kommen, (*du kömmst* of *kommst, er kömmt* of *kommt, kam, gekommen*) o. ww. onr., m. *s.* komen, aankomen, naderen, vooruitgaan, zich begeven; *glücklich an Ort und Stelle* -, behouden aankomen; *jemn. nahe* -, naderen; *gegangen, geritten, gefahren* -, komen aanloopen, aanrijden, aanvaren; *ich komme ihm zu sagen*, ik kom hem zeggen; *zum Besuche* -, op bezoek komen, bezoeken; *zu jemn. in's Haus* -, bij iem. aankomen, iem. bezoeken; *man kann nicht von ihm* -, men kan niet van hem vandaan komen; *jemn. nicht von der Seite* -, iem. niet verlaten; *an das Land* -, aan land komen, landen, voet aan wal zetten; *an Bord eines Schiffes* -, aan boord komen; *über einen Fluss* -, overtrekken; *auf die Welt* -, ter wereld komen, geboren worden, het licht zien, het levenslicht aanschouwen; *nicht aus dem Hause* -, niet uit het huis komen, altijd te huis zitten; *nicht von der Stelle* -, niet van zijne plaats komen, zich niet bewegen; *ich komme eben aus dem Bette*, ik kom juist uit bed, ik ben pas opgestaan; *in keine Kirche* -, in geene kerk komen, nooit in de kerk komen; *in das Haus* -, binnenkomen, treden; *oft in's Schauspiel* -, gaan, bezoeken; *ich komme von ihm, von ihr*, ik kom bij hem, bij haar vandaan; *in den Weg* -, ontmoeten; it. (fig.) tegenwerken, bemoeielijken; *unter die Leute* -, onder de menschen komen, veel in gezelschap zijn; *jem. unter die Augen* -, iem. onder de oogen komen, zich vertoonen voor; *man kommt nicht leicht vor den Minister*, het is moeielijk den minister te naderen; *er ist mir zu Gesichte gekommen*, ik heb hem gezien; *zur Stadt* -, in de stad komen; *von dem Wege* -, van den weg afdwalen; *den Weg bin ich noch nie gekommen*, dien weg ben ik nog nooit gekomen, gegaan; (fig.) *an jem.* -, iem. ontmoeten, vinden; *an jem. zu* - *suchen*,

twist zoeken met iem.; *sie kamen an einander*, zij kregen twist, werden oneenig, werden handgemeen; *aus einander* -, een verschil bijleggen, in der minne schikken; *mit jemn. überein* -, het eens worden met, overeenkomen; *los* -, zich ontdoen van, zich losmaken van; *in ein Amt* -, krijgen, bekomen; *in den Rath* -, in den raad komen, opgenomen worden; *an eines Andern Stelle* -, in iems. plaats komen, iem. vervangen, opvolgen; *an den Galgen* -, aan de galg komen, opgehangen worden; *auf einen Einfall* -, op den inval komen, een denkbeeld opvatten; *ich kann nicht darauf* -, ik kan er niet op komen, het wil mij niet te binnen schieten; *auf einen Gegenstand, eine Person* -, denken aan, komen te spreken van, zich herinneren; *jetzt komme ich darauf*, nu herinner ik het mij, nu valt het mij in; *aus dem Gedächtnisse* -, gaan; *wieder auf die vorige Rede* -, het gesprek hervatten; (gemeenz.) op het onderwerp, op de zaak terugkomen; *jemn. über sein Geld* -, berooven van, ontstelen; *über jem.* -, iem. nazetten, vervolgen, onderdrukken; *wenn er über ein Buch kommt*, als hij een boek in handen krijgt, als hij & vindt; *aus der Noth* -, uit den nood geraken; *hinter etw.* -, ergens achter komen, iets ontdekken; *in Abnahme* of *herunter* -, in verval geraken; *von Kräften* -, zijne krachten verliezen, verzwakken; *auszer sich* of *aus der Fassung* -, van zijn stuk geraken, zijn bewustzijn verliezen; *von Sinnen* -, krankzinnig worden, het verstand verliezen; *davon* -, ontsnappen, ontvluchten, weggaan; *mit der Furcht davon* -, er met den schrik afkomen, vrijkomen; *wieder zu Kräften* -, zijne krachten terugkrijgen; *glücklich davon* -, ontkomen, ontsnappen; *in Zorn, Hitze* -, toornig, boos, driftig worden; *in Schweisz, in Bewegung* -, geraken, beginnen te zweeten, te bewegen; *in der Leute Mäuler* -, (gemeenz.) in opspraak komen; besproken worden; *in's Unglück* -, in het ongeluk geraken; *kurz von der Sache zu* -, om het kort te maken, om kort te gaan; *mit etw. zurechte* -, (gemeenz.) iets gedaan krijgen; *zu etw.* -, tot iets geraken, in het bezit geraken of komen van; it. den tijd vinden om & te doen; *wieder zu sich* -, tot zich zelven komen, weer bijkomen; (gemeenz.) *jemn. grob* -, onbeleefd zijn jegens; *kommst du mir schon wieder damit?*, komt gij daarmede weer voor den dag?; *so darf er mir nicht* -, zoo zou hij jegens mij niet durven handelen; *du kommst mir schön!*, gij komt juist van pas!; it. (Scherts.) gij hebt uw man in mij gevonden; *komm mir nur noch einmal!*, begin nu nog eens! doe het geen tweemaal!; *daraus komme ich nicht*, (gemeenz.) daarvan begrijp ik niets; *um etw.* -, iets verliezen, kwijt raken; *zu Fall* -, vervallen, vallen; (van meisjes), vallen, de eer verliezen; *in einer Sache, Wissenschaft, Kunst weit* -, groote vorderingen maken; *er wird nicht weit* -, hij zal het niet ver brengen; *zu kurz* -, te kort komen, te weinig hebben, schade lijden; *zu etw.* -, krijgen, in het bezit geraken van; *er kann zu nichts* -, hij slaagt in niets, niets gelukt hem; *zum Zwecke* -, tot zijn doel geraken, zijn doel bereiken; *in's Zuchthaus* -, in de gevangenis komen, gevangen gezet worden; *in den Himmel* -, in den hemel komen, gelukkig worden; *zur Regierung* -, aan de regeering komen, op den troon geraken; *zu einer Erbschaft* -, in het bezit geraken van, krijgen; *zur Abrechnung, zum Vergleiche* -, afrekenen, tot een vergelijk komen; *sie kamen so weit, dass &*, het kwam tusschen hen zoo ver, liep tusschen hen zoo hoog &; *auf seine Füsze zu stehen* -, op zijne beenen te staan komen, te land komen; *sie kamen einander gegenüber zu sitzen*, zij kwamen tegenover elk. te zitten;

II. (van levenlooze voorwerpen), komen, op eene plaats geraken; *es kommt Wind durch diese Thüre*, er komt &; *etw.* - *lassen*, iets laten komen, ontbieden, bestellen; *an jem.* -, komen bij, komen tot, vallen, geraken; *in unrechte Hände* -, in verkeerde handen komen, vallen, geraken; *die Feder kommt ihm nicht aus der Hand*, hij heeft altijd de pen in de hand; 2. *es kam ihm in den Sinn, er kam auf den Gedanken*, het kwam hem in den zin, hij kwam op de gedachte; *es soll nicht über meine Lippen* -, het zal niet over mijne lippen komen, ik zal het niet verklappen, vertellen; it. opkomen, ontstaan; *es kam ein Sturm*, er kwam & op, er ontstond; *schön* -, (van planten), opkomen, uitkomen; *schon* -, reeds ontspruiten, uitkomen; *-de Woche*, toekomende week; *-es Jahr*, in het volgende jaar; *die -e Zeit*, de toekomstige tijd, de toekomst; 3. (fig.) in een toestand geraken; *wenn nichts dazwischen kommt*, als er niets bijzonders voorvalt, als er niets tusschen beiden komt; *an den Tag* -, aan den dag komen, aan het licht komen, bekend worden, ontdekt worden; *es kam zu Schlägen*, het kwam tot klappen, tot vechten, men werd handgemeen; *jem. nicht zur Rede, zu Worten* - *lassen*, iem. niet laten spreken; *wenn's zum Treffen kommt*, als het ernst wordt; *es wird endlich dazu* - *müssen*, het zal er eindelijk toe moeten komen; *dazu soll es nie wieder* -, daartoe of zoover zal het nooit weer komen, dat zal niet meer gebeuren; *etw. auf's Aeuszerste* - *lassen*, tot het uiterste laten komen; *es ist mit ihm auf's Aeuszerste gekommen*, het is met hem tot het uiterste gekomen, hij kan niet meer; *in Gang, in Schwung* -, in zwang komen; *aus der Gewohnheit, aus der Mode gekommen sein*, buiten gebruik, uit de mode geraakt zijn; *in Betracht* -, in aanmerking komen; *die Reihe wird auch an mich* -, de beurt zal ook aan mij komen, het zal ook mijne beurt worden; *nun kommt die Reihe an Sie*, nu wordt het uwe beurt; *sich etw. zu Schulden* - *lassen*, zich schuldig maken aan; *es ist schon zu weit gekommen*, het is reeds te ver gekomen; *jemn. gleich* -, iem. nabij komen, evenaren; *etw. an sich* - *lassen*, den tijd nemen voor, geen haast maken met, zich laten wachten; 4. voortkomen, afkomen, afkomstig zijn, het gevolg zijn; *woher kommt es, dass &*, hoe komt het, vanwaar komt het, wat is de oorzaak dat &; *das kommt daher, weil er so geizig ist*, dat komt omdat &, dat komt voort uit zijne gierigheid; *das kommt von Herzen*, dat komt uit het hart; 5. gebeuren, geschieden, voorvallen, plaats vinden, plaats grijpen; *es mag* - of *komme was da will*, er moge gebeuren wat wil, er kome wat komt, wat er ook gebeuren moge, Z. *herauskommen*; 6. *wenn es hoch kommt*, hoogstens, op zijn hoogst, op zijn ergst; *wie hoch kommt das Buch!*, hoe hoog komt, hoeveel kost &; *das wird ihn* of *ihm hoch* of *theuer zu stehen* -, dat zal hem duur te staan komen, heel wat kosten; *die Gehenden und die Kommenden*, de gaanden en komenden, de gaande en komende man.

III. o. zelfst. komen o., komst, aankomst v.; *das* - *und Gehen*, het gaan en komen; *hier ist ein beständiges* - *und Gehen*, het is hier onophoudelijk komen en gaan of gaan en komen, heen en weer loopen, het is hier druk bezocht.

Kommlich, (*-er, -st*) bijv. en b. (van eene gelegenheid), gunstig, geschikt, passend; *-e Zeit*, geschikt, gemakkelijk; *-keit* v. geschiktheid, passendheid, gemakkelijkheid v.

Komödiant, &, Z. *Comödiant.*

Kompan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kameraad, makker, gezel m.; (Scherts.) vreemde vent, rare snuiter m.

Kompass, Kompthur, &, Z. *Compass &.*

Kompe, (*-n*) v. (Bergw.) stamptrog m.; *-kraut* o. ingelegde kabuiskool v.

Kompost, (*-es*, mv. *-e*) m. gestremde melk v.; 2. ingemaakte kool v.; (Delfst.) melkwitte barnsteen o.

Kompostobst, (*-es*) o., z. m. in water ingelegde vruchten v. mv., compotte v.

Komtur, Kommenthur, Z. *Comthur.*

König, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. koning, vorst, heer, meester m.; *im Namen des -s*, in naam des konings; (fig.) opperhoofd o., gebieder, voornaamste m.; it. *der - aller Thiere*, de koning der dieren, leeuw m.; *der - der Paradiesvögel*, Z. *Königsparadiesvogel*; (Sp.) *der* -, koning, heer m. *eine Dritte, Vierte & vom -e an*, eene driekaart, vierkaart van den heer of koning; (in het kegelspel), koning, middelste kegel m.; *den - werfen*, den koning omwerpen; 2. (Muntw.) volkomen gezuiverd goud, zilver o.; (Scheik.) metallisch spiesglas o., arsenik m.; (Spr.) *neuer* -, *neues Gesetz*, nieuwe heeren, nieuwe wetten.

Königin, (*-nen*) v. koningin, vorstin, gebiedster v.; - *Mutter*, koninginmoeder, moeder v. des konings; *die verwittwete* -, de koningin-weduwe v.; (Kath.) *die - des Himmels, der Engel*, koningin des hemels, der engelen, de H. Maagd Maria; - *des Tages, der Nacht*, koningin des daags, van den nacht, mor-

genster, avondster v.; (Nat. hist.) parel-kegelslak v.; (Sp.) koningin v.; (van een bal), koningin, schoonste vrouw, meest gevierde v.

Königinapfel, (*-apfels* mv. *-äpfel*) m. groene renet v., Z. *Königsapfel.*

Königisch, bijv. nw. koningsgezind, een koning dienend.

Königlein, o. (verkl.) koninkje o., geringe, nietige koning m.

Königlich, bijv. en b. (fig.) koninklijk, vorstelijk; *- belohnen,* mild, edelmoedig; *- leben,* koninklijk, vorstelijk, als een vorst; *das ist -,* dat is uitmuntend, uitstekend, heerlijk; 2. *-es Ansehen, -e Würde, Macht,* koninklijk aanzien, koninklijke macht; *-er Bedienter,* bediende des konings; *die -e Galeere,* koninklijke galei; *die -e Flagge,* de koningsvlag; *-er Prinz, -e Prinzessin,* koninklijke hoogheid de prins, prinses; *Seine -e Majestät,* Zijne Majesteit (Z. M.) de koning; *Seine -e Hoheit,* Zijne Koninklijke Hoogheid, Z. K. H.; *-gesinnte* m. koningsgezinde, aanhanger m. van het koningschap, royalist m.

Königreich, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. koninkrijk o.; *erbliches -,* erfelijk koninkrijk; *Wahlkönigreich,* kiesrijk o. met een koning aan het hoofd.

Königs-adler, (*-adlers* mv. *-adler*) m. koningsarend m.; *-ammer* v. koningsortolaan m.; *-apfel* m. pippeling, koningsappel m., renet v.; 2. ananasappel m.; *-bann* m. crimineel gerechtshof, hoog gerechtshof o., hooge raad m.; *-bauch* m. schoone Virginische slang, glasslag v.; *-baum* m. everboom m.; *-binde* v. diadeem v., koninklijke wrong v., voorhoofdsband m.; *-birne* v. koningspeer v.; *-blau* o., Z. *-farbe; -blume* v., Z. *-rose; -blut* o. koninklijk bloed o.; 2. bloed o. eens konings; *-eidechse* v. koningshagedis, draaakslang v.; *-farbe* v. koningskleur v., koningsblauw, blauwachtig scharlakenrood o.; *-fisch* m., Z. *Breitfisch; -fischer* m., Z. *Eisvogel; -freund* m. koningsvriend, vriend m. des konings; 2. koningsgezinde, aanhanger m. van het koningschap, royalist m.; *-gat* o. kanongat o.; *-gelb* o. geel zwavelarsenik m., opperment o.; *-hase* m. konijn o.; *-heher* m., Z. *-vogel; -hof* m. koninklijk slot, kasteel o.; 2. koningshof, hof o. eens konings; *-holz* o. koningshout o.; *-karpfen* m. koningskarper m.; *-kerze* v. wolkruid o.; *-kerzenöl* o. wolkruidolie v.; *-koralle* o. koningskoraal o.; *-kraut* o. (Pl.) koningskruid, balsemkruid, basilicum o.; 2. Z. *-kerze;* 3. leverkruid, boelkenskruid o.; *-krone* v. koningskroon v.; 2. (Pl.) kroonbloem v.; 3. marmerpapier o.; *-kümmel* m. heerenkomijn m.; *-kupfer* o. (Giet.) zuiver koper o.; *-lilie* v. (Pl.) koningslelie, keizerskroon v.; *-mahl* o. koningsmaal o.; it. koninklijk maal o.; *-mantel* m. koningsmantel m., hermelijn o.; *-malter* m. (Rechtsw. in Zwaben), tuchtiging, straf v. van 50 geeselslagen; *-mord* m. koningsmoord m.; *-mörder* m. koningsmoorder, moordenaar m. eens konings; *—in* v. koningsmoordenares v.; *-nägelein* o. koningsnagelbloem v.; *-nuss* v. koningsmuskaatnoot v.; *-papier* o. koningspapier o.; *-paradiesvogel* m. koningsvogel, zeldzame, witte paradijsvogel m.; *-pferd* o. koningspaard, paard o. met eene bles en vier witte pooten; *-pfirsche* v. koningsperzik m.; *-pflaume* v. koningspruim v.; *-pulver* o. koningskruid o.; *-purpur* o. koninklijk purper o.; *-ratte* v. koningsrat, pharaonsrat, ichneumon v.; *-rauch* m. koningsrook m.; *-rose* v. pinksterroos, koningsroos v.; *-salat* m. koningssla v.; *-säure* v., Z. *-wasser; -salbe* v. koningszalf v., basilicum o.; *-salbei* v. geneeskrachtige salie v.; *-schieszen* o. koning-schieten, schuttersspel o.; *-schlange* v. koningsslang v.; *-schuss* m. koningschot, schot o., waardoor men schutterkoning wordt; *-sitz* m. koningszetel m., koningstroon m.; 2. koninklijke residentie, verblijfplaats v. des konings; *-sohn* m. koningszoon, prins, zoon m. eens konings; *-spiel* o. koningspel o.; *-stab* m. koningsstaf m.; *-stadt* v. koningsstad v., verblijfplaats, residentiestad v. des konings; *-strasze* v. koninklijke weg m.; 2. koningsstraat v.; *-tag* m. Drie-Koningen m.; *-thaler* m. koningsdaalder, ducaton m.; *-thron* m. koningstroon m.; *-tiger* m. koningstijger m.; *-titel* m. koningstitel, titel m. van koning; *-tochter* m. koningsdochter, prinses v.; *-vogel* m. koningsvogel m.; 2. vliegenvogel m.; 3. gekuifde fazant m.; *-wasser* o. (Scheik.) koningswater, koningszuur o.; *-weihe* v. koningswouw m.; *-wiesel* o. koningswezel v., hermelijn m.; *-wort* o. koningswoord, koninklijk woord o.; *-würde* v. koninklijke waardigheid v.; *-zepter* o. koningsschepter m.; *-zucker* m. (Suikerb.) koningssuiker v.

Königthum, (*-(e)s,* mv. *Königthümer*) o. koningschap o., koninklijke waardigheid v.

Können, (*ich kann, du kannst, erkann, wir können &, konnte, gekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* kunnen, mogen, in staat zijn, niet belet zijn, bekwaam zijn tot; *ich kann nicht mehr,* ik kan niet meer, ben uitgeput; *ich kann es nicht glauben,* ik kan het niet gelooven, het is mij onmogelijk het te gelooven; *dafür kann ich nicht,* dat kan ik niet helpen, dat is mijne schuld niet; *so gut ich kann,* zoo goed als ik kan, zoo goed als mij mogelijk is; 2. mogelijk zijn; *das kann wohl sein,* dat kan wel zijn, dat is wel mogelijk; *es kann sein, dass &,* het kan zijn, het is mogelijk dat, misschien &; 3. kunnen, de kracht, het vermogen, de bekwaamheid, gelegenheid hebben; *er kann immer kommen,* hij kan altijd komen, hij heeft altijd gelegenheid om te komen; *er kann gehen,* hij mag gaan; *das kann man sich denken,* dat kan men denken, dat kan men zich voorstellen; *fort -,* kunnen heengaan, mogen vertrekken; *hinaus, herein -,* er uit, er in kunnen; II. bedr. ww. kunnen, weten, kennen, vermogen, geleerd hebben, verstaan; *seine Aufgabe -,* kennen, kunnen maken; *auswendig -,* van buiten kennen; *schreiben -,* kunnen schrijven; *er kann wohl lesen, aber diese Schrift kann er nicht lesen,* hij kan wel lezen, maar dit schrift kan hij niet lezen; III. o. zelfst. kunnen o., mogelijkheid v., vermogen o., kennis v.

Konradskraut, (*-(e)s*) o., z. m. Sint-Janskruid o.

Kopal, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kopalhars, kopalgom v.; *-baum* m. kopalboom, storaxboom m.; *-harz* o. kopalhars o.; *-firniss* m. kopalvernis o.

Kopalin, (*-s*) o., z. m. hars o. van den amberboom in Amerika.

Kopalsumach, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. met pluimpjes gevederde sumak of smakboom m.

Kopeke, (*-n*) v. kopek(e) m., Russisch geldstuk = 0.01 Roebel.

Köpeln, (*köpelte, geköpelt*) o. ww., m. *h.* (van eene tafel), niet vast staan, waggelen, heen en weer bewegen; *auf dem Stuhle -,* schommelen, knikken, schudden, wankelen, waggelen.

Köpelstuhl, (*-stuhl(e)s,* mv. *-stühle*) m. kousenweversstoel m.

Köper, köpern, Z. *Keper &.*

Kopf, (*-(e)s,* mv. *Köpfe*) m. hoofd o., kop m.; (van een berg), top m., kruin, spits, punt v., bovenste gedeelte o.; (Ontlk.) (van spieren), uiteinde o., punt v., top m.; (Art.) (van een kanon), ringband m.; (Pl.) kopje o., verzameling v. van bolletjes aan de toppen van bloemen; (Hoed.) (van een hoed), bol m.; (van eene speld &), kop m.; (Nat. hist.) Z. *Klumpfisch;* (Zeew.) (van het roer), kop m.; (van een schip), voorsteven, voorboeg m.; (Werkt.) (van een hefboom), arm m.; (Org.) grondwerk o., orgelkist v.; (Pruikm.) (van haar), wortel m.; II. hoofd, bovenste of voorste lichaamsdeel o., kop m.; *der - thut ihm weh, schmerzt ihn,* hij heeft pijn in het hoofd; *mit bloszem -e gehen,* blootshoofds, met ongedekt hoofd gaan; *vom -e bis zu den Füszen,* van het hoofd tot de voeten, van top tot teen; *einen - gröszer als ich,* een hoofd, een kop grooter &; *jemn. den - vor die Füsze legen,* iem. het hoofd voor de voeten leggen, het hoofd afslaan, onthoofden; *jem. beim -e nehmen,* iem. bij het haar pakken, zich meester maken van; *jem. vor dem -e stoszen,* iem. voor het hoofd stooten, eene beleediging aandoen, beleedigen; *sich den - zurecht machen,* zijn haar schikken; III. (fig.) geest m., verstand, brein o., bekwaamheid v., wil m.; *ich kann mir diesz nicht aus dem -e bringen,* ik kan het mij niet uit het hoofd zetten; *was steckt ihm im -e?, was kommt ihm in den -?,* wat is hij van plan?, wat krijgt hij in het hoofd?, wat wil hij?; *sich in den - setzen etw. zu thun,* zich voornemen, het plan opvatten &; *jemn. etw. aus dem -e bringen,* iem. van plan doen veranderen, iets uit het hoofd praten; *das kommt nicht aus seinem -e,* dat komt niet van hem, dat heeft hij niet verzonnen, uitgedacht, dat komt niet uit zijn brein; *nur seinem -e folgen,* zijn eigen hoofd, zijn eigen zin volgen; *auf seinem -e bestehen,* op zijn stuk staan, onverzettelijk zijn; *sich etw. in den - setzen,* zich iets in het hoofd halen; *sei-*

nen - auf etw. setzen, aandringen op; *etw. für seinen - thun*, op eigen gezag doen; 2. *das will mir nicht in den -*, dat kan ik niet in het hoofd krijgen, begrijpen, vatten; it. daartoe kan ik niet besluiten; (Spr.) *was man nicht im -e hat, muss man in den Füszen haben*, Z. *Fusz; guter, fähiger -*, goede kop, goed hoofd, gezond verstand; *das räumt den - auf*, dat verlicht den geest; *er hat -*, hij heeft een goed hoofd, een gezond verstand, is een vlug, kuap mensch; *ich weisz nicht, wo mir der - steht*, ik weet niet, waar ik het heb, het hoofd loopt mij om; *den - verlieren*, van zijn stuk geraken, verlegen worden; *mit - handeln*, met overleg; *etw. im -e haben*, in het hoofd hebben, weten; (fig.) dronken zijn, te diep in het glas gekeken hebben; *aus dem -e hersagen*, buiten het hoofd opzeggen; *der -* of *das Leben steht darauf*, de doodstraf staat er op; *es wird ja nicht den -* of *das Leben kosten*, het zal het leven wel niet kosten; *die Gesellschaft bestand aus 20 Köpfen*, uit 20 man, uit 20 personen; *seine Heerde besteht aus 20 Köpfen*, 20 dieren; *jeder - ist besteuert*, men betaalt & per hoofd; *hitziger, zorniger -*, driftkop, driftig man; *lustiger -*, vroolijke snaak, vroolijke kwant; (Spr.) *viele Köpfe, viele Sinne*, zooveel hoofden, zooveel zinnen; IV. (fig.) *den - hoch in der Höhe tragen*, hoogmoedig, trotsch zijn; *über Hals und -*, over hals en kop, kop over bol, haastig; *jemn. den - bieten*, iem. het hoofd bieden, weerstaan, weerstand bieden; *jemn. den - zurecht bringen, setzen* of *rücken*, iem. tot reden brengen, reden doen verstaan; *der - steht ihm nicht recht*, hij is in geen goede luim, is niet wel gemutst; *mit dem -e arbeiten*, met het hoofd, met het verstand werken; *er ist im -e nicht richtig*, hij is niet wel bij het hoofd, heeft een klap van den mallemolen weg; *der - schwindelt ihm*, het duizelt hem voor de oogen; V. kop m., kopje, theekopje o.; 2. Z. *Schröpfkopf*.

Kopf-ab! tussch. het hoofd naar beneden!; *-abschneiden* o. onthoofden o., onthoofding v.; *-arbeit* v. studiewerk, hoofdbreken o.; *-armpulsader* v. ongenoemde ader v.; *-arterie* v. strotslagader v.; *-artig* bijv. nw. op een hoofd of kop gelijkende; *-bad* o. hoofdbad, stortbad o.; *-band* o. hoofdband, hoofdpranger m., diadeem, hoofddeksel o.; 2. (Ontlk.) hoofdband m., ligament o. van het hoofd; *-baum* m. hoofdboom m., een Amerikaansche boom met bolvormige bloemen; *-bedeckung* v. hoofddeksel o., muts, pet v., hoed m.; (Nat. hist.) (van vogels), kuif v.; *-bein* o. hoofdbeen, kopbeen, been o. van het hoofd; 2. (Ontlk.) schedelbeen o.; *-besteuerung* v., Z. *-geld; -beugung* v. buiging v. van het hoofd, hoofdbuiging v., hoofdknik m.; *-bildung* v. vorm m. van het hoofd; *-binde* v., Z. *Hauptbinde; -blättchen* n. fontanel v.; *-blöde* v. zwakhoofdigheid, stompzinnigheid v., zwakheid v. van geest; *-blume* v. (Pl.) in een bloemhulletje aan den top vereenigde bloem v.; *-bohrer* m. (Heelk.) schedelboor, trepaanboor v.; *-bolzen* m. kopspijker, nagel, bout m. met ronden kop; *-brechen* o. hoofdbreken o., inspanning v. van den geest, ernstige studie v.; *dazu braucht es nicht viel* —, daartoe is niet veel hoofdbreken noodig, dat eischt niet veel moeite of inspanning; *-brechend* bijv. nw. vermoeiend, werkzaam; 2. (van een werk), moeielijk, hoofdbrekend; *-brecher* m. slechte wijn m.; it. strijdknots v. der wilden; *-brett* o. hoofdplank v. in een bed; *-bürste* v. haarborstel m.; 2. vederbos m.

Köpfchen, o. verkl. kopje, hoofdje o., Z. *Kopf;* (Jachtw.) (van eene berin), pram v.; (Pl.) in een bloembolletje groeiende bloem v.

Kopf-drüse, (*-n*) v., Z. *Hauptdrüse; -dunst* m. bedwelmende damp m.; it. roes m., dronkenschap v.

Köpfen, (*köpfte, gekopft*) o. ww. (Tuinb.) zich sluiten, kroppen, kroppen krijgen.

Köpfen, (*köpfte, geköpft*) o. ww., m. *h.* (van salade), beginnen te kroppen, beginnen te sluiten; 2. bedr. ww. *jem. -*, het hoofd afslaan, onthoofden; (Tuinb.) *einen Baum -*, toppen; *die Weiden -*, snoeien; (Heelk.) koppen zetten, koppen.

Kopf-ende, (*-endes*, mv. *-ende*) o. hoofdeinde o.; *-fach* o. (Hoed.) viltstuk o.; *-fest* bijv. nw. hoofdig, volhoudend, volhardend, standvastig, onverzettelijk; *-fieber* o., Z. *Hirnwuth; -fluss* m., Z. *Hauptfluss; -förmig* bijv. nw. hoofdvormig, kopvormig, den vorm van een hoofd of kop hebbende; *-fries* m. (Art.) ringband m. aan den mond van kanonnen; *-füszler* m. mv. (Nat. hist) hoofdvoeters m. mv., weekdieren o. mv., die de bewegingswerktuigen aan den kop hebben; *-geld* o. hoofdgeld o., hoofdelijke belasting v., hoofdelijke omslag m.; *-geschmeide* o. hoofdsieraad o.; *-geschwulst* v. gezwel o. aan het hoofd; *-gestell* o. kopstuk o., hoofdstel o.; *-gicht* v. hoofdjicht v.; (gewoonl.) schele hoofdpijn v.; *-grind* v., Z. *Hauptgrind; —kraut* o. schurftkruid o.; *-hänger* m., *—in* v. hij, zij, die het hoofd scheef houdt, een stijven nek heeft; it. huichelaar m., schijnheilige m. en v., huichelaarster v.; *-hängerei* v. huichelarij, schijnvroomheid, schijnheiligheid v.; *-haube* v. muts v.; 2. (Ontlk.) helm m., lamsvlies o.; *-haut* v. hoofdhuid v., hoofdvlies o.; *-holz* o. klein hout o. voor de bovenste laag van de houtmijt.

Köpfig, (*-er, -st*) bijv. nw. (Tuinb.) met een kop, met een krop, met een hart voorzien; (fig.) - of *köpfisch*, (gemeenz.) eigenzinnig; *-keit* v., Z. *Eigensinn.*

Kopf-joch, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Landh.) kopjuk o.; *-keilbein* o. (Ontlk.) wiggebeen o.; *-kiemer* m. mv. (Nat. hist.) dieren o. mv. met kieuwen aan den kop; *-kissen* o. hoofdkussen, oorkussen o.; *-klippel, -klöppel* m., Z. *-holz; -kohl* m. kropkool, sluitkool v.; *-krankheit* v., Z. *Hauptkrankheit.*

Kopflängs, kopflings, köpflings, bijw. met het hoofd of den kop naar beneden, met het hoofd voorover.

Kopf-lattich, (*-(e)s*) m., z. m. kropsalade v.; *-lauge* v. water o. om het hoofd te wasschen; (fig.) doorhaling, berisping v.; *-laus* v. hoofdluis v.; *-leer* bijv. nw. zonder hoofd, gedachteloos, onnadenkend; *-los* bijv. nw. zonder hoofd, zonder kop; (fig.) gedachteloos, onnadenkend, verstandeloos; *-losigkeit* v. hoofdeloosheid v.; (fig.) gedachteloosheid, onnadenkendheid v.

Köpfmaschine, (*-n*) v. guillotine v.; *mit der — hinrichten*, guillotineeren.

Kopf-muskel, (*-s*, mv. *-n*) m. hoofdspier v.; *-nadel* v. haarnaald, haarspeld v.; *-nägelein* o., Z. *-nelke; -naht* v. (Ontlk.) schedelnaad m.; *-nelke* v. kruidnagel m.; it. anjelier v., die uit eene andere aan een afzonderlijken steel groeit; *-nicken* o. hoofdknikken, teeken o. van toestemming, hoofdknik m.; *seine Stimme mit einem — geben*, toestemmend knikken; *-nicker* m. hij, die knikt of met het hoofd wenkt; 2. (Ontlk.) hoofdspier v.; *-nuss* v. stomp, stoot m. voor het hoofd; 2. Z. *-stoss; -pein* v. hoofdpijn v.; *-pflaster* o., Z. *Hauptpflaster; -pfühl* m. hoofdpeluw v.; *-platte* v. kale plek v. op het hoofd; 2. tepelvormige napslak v.; *-polei* m. kopvormige gamander v.; *-putz* m. hoofdtooi m., kapsel o.; *-putzer, —in*, kapper m., kapster v.; *-quaste* v. bles v., bos m. haar op den kop van een paard; *-räude* v. hoofdzeer o.; *-rechnen* o. rekenen o. uit het hoofd; *-rechnung* v. uit het hoofd gemaakte rekening v.; *-recht* o. recht o. der rede; *-reiszer* m., Z. *-brecher; -rennen* o. naar de koppen loopen; *-riemen* m. kopriem m.; *-ring* m. wrong v.; 2. valhoed m.; *-salat* m. kropsalade v.; *-salbe* v. hoofdzalf v.; *-schatz* m., Z. *-geld; -scheidewand* v. dwarsschot o. in den kop (van insecten); *-scheu* bijv. nw. (van paarden), bang om zich aan den kop te laten vatten, schichtig; (fig.) beschroomd, behoedzaam, voorzichtig, omzichtig, achterdochtig; *-schlagader* v. (Ontlk.) hoofdslagader v.; *-schleier* m. hoofdsluier m.; *-schleife* v. lintknoop m.; *-schmerz* m. hoofdpijn v.; *—stillend* bijv. nw. (Gen.) hoofdpijnstillend; *-schmuck* m., Z. *-geschmeide; -schnupfen* m. verkoudheid v. in het hoofd; (Gen.) zinkingverkoudheid v.; *-schraube* v. kopschroef, schroef v. met een kop; *-schur* v., Z. *Hauptschur; -schütteln* o. hoofdschudden o., hoofdschudding v.; *-seite* v., Z. *Hauptseite; -senkung* v. (Schild.) gebogen hoofd, hangend hoofd o., hangende kop m.; *-spange* v., Z. *-putz; -stein* m. (Mets.) uitspringend sieraad o., kraagsteen m., console v.; *-stellung* v. (Schild., Beeldh.) houding v. van het hoofd of den kop; *-steuer* v., Z. *-geld; -stimme* v. fistelstem, fausset-stem v.; *-stosz, -streich* m. sabelhouw, stokslag m. dwars over het gezicht; (Volkst.) Z. *-nuss; -stück* o. (Ontlk.) stuk o. van het hoofd; (Mets.) laagsteen m.; (aan eene fluit), mondstuk o.; *-sucht* v. zucht v. om geleerd te schijnen; *-süchtig* bijv. nw. behept met de zucht om voor geleerd

door te gaan; *-thiere* o. mv. (Nat. hist.) hoofddiertjes, diertjes o., die zich in het hoofd bevinden; *-träger* m. (Ontlk.) eerste halswervel m., hoofddrager m.; 2. (Nat. hist.) hoofdvoeter m., weekdier o. dat de pooten aan den kop heeft; *-tuch* o. hoofddoek, neusdoek, zakdoek m.; *-über* bijw. met het hoofd omhoog, het hoofd vooruit, over het hoofd; 2. tussch. het hoofd omhoog!

Kopfüberkopfunter, bijw. *- hinabstürzen,* kop over bol, hals over kop naar beneden vallen.

Kopfunter, bijw. het hoofd naar beneden.

Kopf-verwirrung, v. zinsverwarring, verstandsverbijstering v.; *-verletzung* v. hoofdbeleediging, kwetsing, kwetsuur v. aan het hoofd; *-wald* m. wond, bosch o., dat gesnoeid moet worden; *-wassersucht* v. hoofdwaterzucht v.; *-weh* o., Z. *-schmerz; -weide* v. gemeene witte wilg m.; *-werfend* bijw. nw. trotsch, hoogmoedig, verwaand; *-wirbel* m. (Ontlk.) hoofdwervel m.; *-wunde* v. wond v. aan het hoofd, Z. *-verletzung; -wurm* m. hoofdworm m.; *-wuth* v. waanzinnigheid, woede, razernij v.; *-zahl* v. bepaald aantal o. personen; *-zange* v., Z. *-zieher; -zeug* o. hoofdtooi m., kapsel o.; *—nadel* v. (Speld.) kapselspeld v.; *-zieher* m. (Heelk.) hoofdtrekker m. bij moeielijke en doode geboorten; *-zierath* m. hoofdsieraad o., Z. *Hauptzierath.*

Kopp, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. of **Koppo,** (*-n*) v., Z. *Kaulquappe, Kaulhaupt.*

Koppe, (*-n*) v. top, kop m., kruin v.

Koppel, (*-n*) v. koord, touw o.; (Jachtw.) koppel m.; (aan den degen), koppelriem m.; 2. paar o., koppel o. hondenrij v., naast elk. voorgespannen paarden, span o.; 3. gemeene weide, jacht, visscherij v.; 4. omheinde plaats v.

Koppel-balken, (*-balkens,* mv. *-balken*) m. bindbalk m.; *-bändig* bijv. nw. (Jachtw.) gekoppeld kunnende worden; *-curs* m. (Zeew.) Z. *-lauf; -fischerei* v. vrije visscherij v.; *-flöte* v. spilvormige orgelpijp v.; *-genoss* m. medegerechtigde, medegebruiker m.; *-gerechtigkeit* v. gemeen recht o.; *-hund* m. koppelhond, hond m. aan den koppel; *-hut* v. recht o. tot het gebruik eener weide; 2. gemeene weide v.; *-hutung* v., Z. *-hut; -jagd* v. gemeene jacht v.; 2. recht o. om van eene vrije jacht gebruik te maken; *-kette* v. koppelketting m.; *-lauf* m. (Zeew.) koppelloop m.

Koppeln, (*koppelte, gekoppelt*) bedr. ww. *Hunde -,* koppelen, paren, bijeenbinden; (Org.) stemmen; 2. *ein Stück Feld -,* met eene heining omgeven.

Koppel-recht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. recht o. op eene gemeene weide; *-riemen* m. koppelriem m.; *-seil* o. koppeltouw o; *-trift, -weide* v. kleine witte wilg m.; 2. Z. *-hut; -wirthschaft* v. bebouwingswijze v. van een akker in slagen; *-zug* m. (Org.) verbinding v. van verschillende klavieren.

Koppen, (*koppte, gekoppt*) bedr. ww. *Bäume -,* toppen, kappen, snoeien; *die Henne -,* treden; 2. kapoenen; II. o. ww. (Rijk.) kribbebijten; (Volksl.) oprispen.

Koppen, (*-s,* mv. *Koppen*) m. naaldhout, naaldhoutloof o.

Koppen-buch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. (Volksl.) lijst v. van oude vrijers; *-kette* v. remketting m.

Kopper, (*-s,* mv. *Kopper*) m. (Rijk.) kribbebijter m.

Koppriemen, (*-riemens,* mv. *-riemen*) m. hoofdriem, kinriem m.

Kör, (*-en*) v. keur, keus, keuze v.

Koràll-becher, (*-bechers,* mv. *-becher*) m. koraalbeker m.; (Ontlk.) bekervormig gedeelte o. van het paardestaartbeen; *-blume* v. koraalbloem v., leliesteen m.

Koràlle, (*-n*) v. koraal o. en v., kraal v.

Koràllen-achat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. koraalagaat, koraalvormige kwartsagaat m. en o.; *-arbeit* v. koraalarbeid m.; 2. (Pass.) werk o. met kralen; *-artig* bijv. nw. koraalachtig. koraalvormig, als koraal; *-ast* m. koraaltak m.; *-auflösung* v. koraaloplossing v.; *-baum* m. boomvormig koraal o.; 2. koraalboom m.; 3. apothekersanemoon v.; *-blume* v. koraalbloem v.; *-blümlein* o. kleine wilde kastanje v.; 2. wilde anemoon v.; *-blüthe* v., Z. *-blume; -dublett* o. tweeschalige koraalschelp v.; *-drechsler* m. koraaldraaier m.; *-erbse* v. (Pl.) zoethout o. van Jamaica; *-erz* o. (Bergw.) koraalerts, onzuiver kwikzilvererts o.; *-erzeugend* bijv. nw. koraalvoortbrengend, koraalvormend; *-fang* m. koraalvisscherij v.; *-farbig* bijv. nw. koraalkleurig, koraalrood; *-fisch* m. koraalvisch m.; *-fischer* m. koraalvisscher m.; *-fischerei* v. koraalvisscherij v., koraalvisschen o.; 2. recht o. tot koraalvisschen; 3. koraalvisscherij, plaats v. waar het koraalvisschen geschiedt; *-fischerkahn* m. koraalvisschersbootje o.; *-förmig* bijv. nw. koraalvormig; *-garn* o., Z. *-netz; -geier* m., Z. *-reiher; -gewächs* o. koraalgewas o., koraalplant v.; *-hals* m. (Vog.) papegaai m. met koraalrooden hals; *-holz* o. koraalhout o.; *-hyacinthe* v. ristgewijs groeiende, verbazend groote hyacint v.; *-jaspis* m. koraalroode jaspis m. en o.; *-kalk* m. (Aardk.) koraalkalk v.; *-kirsche* v., Z. *-baum* (3); *-krabbe* v. koraalkreeft m.; *-kraut* o. koraalkruid o.; 2. zeeasperge v.; *-lippe* v. koraalroode lip v.; *-macher* m. (Dr.) draaier m. van gekleurd been; *-marmor* m. koraalmarmer o.; *-moos* o. koraalmos, koralijn o.; 2. koortsverdrijvend mos o.; *-mund* m. rozenmond m.; it. rozenroode lippen v. mv.; *-muschel* v., Z. *-dublett; -nachtschatten* m. (Pl.) rozenroode nachtschaduw v.; *-natter* v. koraalroode adder v.; *-netz* o. net o. voor het koraalvisschen; *-niederschlag* m. koraalnederslag m.; *-pfennig* m. versteende sponskoraal o.; *-pflanze* v. koraalplant v.; *-reiher* m. sultanshen v., purperhoen o.; *-riff* m. koraalrif o.; *—rinde* v. koraalkorst v., koraalversteening v., koralliet o.; 3. straalpolijp m., korstkoraal o.; *-roth* o. koraalrood o.; *-samen* m. koraalzaad o.; *-sauger* m. naaldvisch m., zeenaald v.; *-schlange* v., Z. *-natter; -schnur* v. snoer o. koralen, koralenketting m.; 2. (Nat. hist.) bloedzuiger m.; *-schwamm* m. op koraal gelijkende, eetbare paddenstoel m., zwamkoraal o.; 2. koraalzwam o., geitebaard m.; *-schwarz* o. zwart koraaal o.; *-stein* m. koraalsteen, versteend koraal o.; 2. Z. *-achat; -sumach* m. koraalroode sumak v.; *-thier(chen)* o. koraaldiertje o.; *-tinktur* v. koraaltinctuur o., afkookse l o. van koraal; *-weizen* m. roode tarwe, spelt v.; *-winde* v. blaaskoraal v.; *-wurz(el)* v. tweeblad o.; 2. gemeen varenkruid o.; 3. hanevoet m., tandkruid o.; *-zinke* v. koraaltakje o., stukje, puntje o. koraal; 2. doorgegroeid geiteblad o. uit Virginië.

Koralline, (*-n*) v. koraalachtig zeewier, blaaskoraal o.

Koranzen, kuranzen of **karenzen,** (*koranzte, gekoranzt, kuranzte, gekuranzt* of *karenzte, gekarenzt*) bedr. ww. (Scherts.) *jem. -,* door laten vasten gedwee of tam maken, kastijden, afrossen, plagen; (fig.) berispen, doorhalen, beknorren.

Korb, (*-(e)s,* mv. *Körbe*) m. korf, mastkorf m., mand, ben v.; (fig.) *einen - geben,* iets weigeren; it. den zak geven, wegjagen, wegsturen; *den - bekommen, durch den - fallen, sich einen - holen* een blauwtje loopen; 2. (Bergw.) Z. *Göpelkorb;* (aan het gevest van een degen), beugel m.; (Delfst.) Z. *Korbmuschel;* (Rijk.) spat v., hard gezwel o. aan den poot van een paard.

Korb-arbeit, (*-en*) v. mandenmakerswerk o.; *-bett* o. (kinder)wieg v.; *-bruder* m. handwerksman m., wien het meesterschap geweigerd is.

Körbchen, o. (verkl.) korfje, mandje, bennetje o., Z. *Korb; -spiel* o. spel o. waarbij men verplicht is op een bepaald woord te rijmen of anders iets in eene mand te werpen.

Korbe, (*-n*) v. kruk v., handvat m., handvatsel o.

Korbeere, (*-n*) v. kornoelje v.

Körbel, (*-s,* mv. *Körbel*) m., Z. *Kerbel.*

Korb-feigen, v. mv. mandjes-vijgen v. mv.; *-flasche* v. mandjesflesch v.; *-flechter* m., Z. *-macher; -förmig* bijv. en b. korfvormig, mandvormig; *-füller* m. hij, die de manden vult; *-gitter* o. takkebos, bundel m. rijshout, mutsaard m.; *-kugel* m. (Art.) steenmand v. voor mortieren; *-hammer* m. (Mand.) mandenmakershamer m.; *-handel* m. mandenwinkel m., handel m. in mandenmakerswerk; *-holz* o. (Bergw.) trommelhout o.

Korbischof, (*-(e)s,* mv. *Korbischöfe*) m. wijbisschop m.

Korb-macher, -in, mandenmaker m., mandenmaakster v.; *—arbeit* v., *—handwerk* o. mandenmakerswerk, mandenmaken o., mandenmakerij v.; *—waare* v. mandwerk o., manden v. mv.; *-masz* o. mandenmaat, mand v. als maat; *-muschel* v. korfjesschelp v.; *-pfennig* m., Z. *Schwänzelpfennig; -papier* o. rapier o.

met een gevest met beugels; -*rebe* v. in een mandje gekweekte en verplante wijngaardstok m.; -*riegel* m. dwarshout o. eener mand; -*rosinen* v. mv. Spaansche rozijnen, kistjes-rozijnen v. mv.; -*ruthe* v. takje, lootje, teentje o.; -*schanze*, -*wehr* v. (Vest.) schanskorf m.; -*scharbe* v., Z. -*holz*; -*stange* v. (Bergw.) korfstang v.; -*stich* m. (Bord.) open steek m.; -*stock* m. (Wijng.) mandje o., korf m. om een wijnstok in te kweeken; -*wagen* m. mandewagen w.; 2. kinderwagen m.; -*wäscher*, —*in*, (Zoutz.) mandenwasscher m., mandenwaschster v.; -*weide* v. teenhout, wilgenhout o. om manden te vlechten; -*weise* bijv. en b. bij manden of korven, korfsgewijs; -*welle* v. (Bergw.) spil v. of boom m. van het werktuig om het erts uit de mijn op te halen; -*werk* o. teenen vlechtwerk o.; -*wiege* v., Z. -*bett*, -*wagen*; -*zange* v. tangwerk o.

Körn, (*körte, gekört*) bedr. ww. kiezen, uitkiezen, uitzoeken, verkiezen.

Koriander, (-*ders*, mv. -*der*) m. (Pl.) juffertje o. in het groen; 2. koriander m.

Koriander-korn, (-*korn*(*e*)*s*, mv. -*körner*) o. koriander-zaad(je) o.; *überzuckerte* -*körner*, suikererwtjes o. mv.; -*s chierling* m. bergpeterselie v.; -*wasser* o., z. m. koriander-water o.

Korinthe, (-*n*) v. (Hand.) krent, korent v.

Korinthen-baum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) m. aalbesseboom m. van de Alpen; -*beere* v. aalbes of aalbezie v. van de Alpen; -*traube* v. druif v.; it. rozijn, krent v.

Korinthisch, bijv. nw. (Bouwk.) Korinthisch; -*e Ordnung*, Korinthische orde.

Kork, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. kurkeik, kurkboom, kurk m.; it. kurk, prop v., stop, flesschestop m.; 2. (Nat. hist.) ijsvogel, duikerkoning m.; 3. (Delfst.) bergkurk o., eene soort van asbest.

Kork-artig, bijv. nw. kurkachtig, naar kurk gelijkende; -*baum* m., -*eiche* v. kurkboom, kurkeik m.; -*bildner* m. hij, die modellen snijdt in kurk, kurkvormer m.; -*bildnerei* v. kurkvormen, vormen o. in kurk.

Korken, (*korkte, gekorkt*) bedr. ww. kurken, met eene kurk stoppen.

Korken, bijv. nw. kurken, van kurk, uit kurk vervaardigd.

Kork-flossen, v. mv. (Vissch.) kurken dobbers v. mv.; -*form* v. vorm m. in kurk; -*holz* o. kurkhout o.; -*künstler* m., Z. -*bildner*; -*messer* o. kurkmes o.; -*niere* v., Z. *Seeniere*.

Korkorre, (-*n*) v. flamingo m. (een stelltlooper).

Kork-pfropf, (-*pfropfes*, mv. -*pfröpfe*) m. kurken stop m., kurken prop, kurk v.; -*rüster* v. gezaaide of geplante olm(boom) m.; -*sauer* bijv. nw. (Scheik.) kurkzuur; —*e Salze*, kurkzuurzouten, suberaat o.; -*säure* v. kurkzuur o.; -*scheibe* v. schijfje o. kurk; -*schneider* m. kurkensnijder m.; -*schwamm* m. kurkzwam o.; -*schwärze* v. kurkzwart, Spaansch zwart o.; -*sohle* v. kurken zool v.; -*stoff* m. (Scheik.) kurkstof v.; -*stöpsel* m., Z. -*pfropf*; -*tafel* v., Z. -*scheibe*; -*ulme* v. kurkolm m.; -*zange* v., -*zieher* m. kurketrekker m.

Korlehm, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) dunne laag leem o. in steenen gietvormen.

Korlin, (-(*e*)*s*, mv.-*e*) m. (Draadtr.) fijnste soort ijzerdraad o., n°. 10.

Kormoran, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Nat. hist.) water- of zeeraaf v., zwarte pelikaan m.

Korn, (-(*e*)*s*, mv. *Körner*) o. korrel v.; *Metalle zu Körnern machen*, tot gruis maken; 2. (Giet.) (van zilver), proefkorrel v.; (Gen.) klein rond blaasje o. in de longen; (Geweerm.) vizier o.; *etw. of jem. auf's* -*nehmen*, op iets of iem. aanleggen, iets of iem. tot mikpunt nemen; (fig.) in het oog houden, het oog houden op; *auf dem* -*e haben*, op het oog hebben, bedoelen, aanleggen op; 3. korreligheid v.; 4. (Muntw.) allooi, gehalte o.; *Münze von richtigem Gewicht und* -*e*, van juist gewicht en gehalte; (fig.) *von altem Schrot und* -, van goed allooi; II. (Landb.) koren of koorn, graan, graangewas o.; *das* - *steht sehr schön*, het koren of graan staat mooi; *Senf*-, mosterdzaad o.; 2. (Apoth.) grein o., korrel v. (gewicht); (Uurw.) spilgat o.; (Spr.) *erfragt nicht was das* - *gilt*, hij leeft bij den dag.

Korn-acker, (-*ackers*, mv. -*äcker*) m. korenveld o., korenakker m.; 2. land, veld o. geschikt voor graangewassen; -*ähre* v. korenaar v.; 2. (Bergw.) bitumineuze kalkachtige kleiaarde v.; 3. (Sterrenk.) aar v. van het sterrenbeeld de Maagd.

Kornähren-binde, (-*n*) v. (Heelk.) korenaarverband o.; -*fisch* m. arenvisch, melet m.; -*koralle* v. aarvormig sterkoraal o.

Korn-artig, bijv. nw. korenachtig, op koren gelijkend; -*aufkäufer* m., Z. -*jude*; -*ausfuhr* v. uitvoer m. van gaan of koren; -*bau* m. graanbouw, korenbouw m.; -*bauer* m. graanbouwer m., hij die koren verbouwt; -*beere* v. kornoelje v.; -*blume* v. korenbloem v.

Kornblumen-essig, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. korenbloemazijn m.; -*farbe* v. korenbloemkleur v.; -*öl* o. korenbloemolie v.; -*stein* m., Z. *Lasurstein*; -*wasser* o. korenbloemwater o.

Korn-blüthe, (-*n*) v. korenbloesem m.; 2. bloeien o., bloeitijd m. van het koren of graan; -*boden* m. (Landb.) korenveld, graanveld, veld o., akker m. geschikt voor den graanbouw; 2. (Landh.) graanzolder, korenzolder m.; -*börse* v. korenbeurs v.; -*brand* m. honigdauw, honigroest, korenbrand m.; -*branntwein* m. korenbrandewijn m.; -*brod* o. tarwebrood, roggebrood o.; -*büchse* v. doos v. om brood & te korrelen.

Körnchen, o. (verkl.) korreltje o., Z. *Korn*.

Korndieb, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. korendief, graandief m.; 2. Z. *Kornkäfer*.

Körneisen, (-*s*) o., z. m. gekorreld of korrelig ijzer o.

Kornel(kirsch)-baum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) m. kornoeljeboom m.; -*kirsche* v. kornoelje v.; 2. Z. *Kornelbaum*.

Kornelle, (-*n*) v. kornoelje v.

Körneln, (*körnelte, gekörnelt*) bedr. ww. *ein Metall* -, korrelen, tot korrels brengen, vergruizen, greineeren; *Leder* -, korrelen, greineeren, nerven; 2. wed. ww. *sich* -, kristalliseeren, stollen.

Körnen, (*körnte, gekörnt*) o. ww., m. *h.* (van het koren), in het zaad schieten, veel zaad, veel graankorrels voortbrengen; 2. bedr. ww. *Metall* -, Z. *körneln*; *Schiesspulver* -, korrelen; *Wachs* -, tot reepen of linten maken om het te bleeken; (Landb.) *Gerste* -, afbaarden; 3. *Vögel* -, Z. *ködern*; (Sm., Slot.) een gat voorboren.

Körner, (-*s*, mv. *Körner*) m. korrelaar, vergruizer, stamper m.; 2. (Sm.) voorboor, steekboor v.

Körner-baum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) Z. *Kornelbaum*; -*fressend* bijv. nw. zaadetend; -*kraut* o., Z. *Bruchkraut*; -*lack* m. korrelig lak o.; -*leder* v. sagrijnleder o.; -*loch* o. gat o. in den gesp.

Kornernte, (-*n*) v. graanoogst, korenoogst m.

Körner-reich, (-*er*, -*st*) bijv. nw. (Landb.) vol zaadkorrels; -*scharlach* m. Venetiaansch scharlaken o.; -*schild* o. (Delfst.) napslak v.; -*stein* m. graniet, korrelsteen o.; *grauer* —, halfgraniet o.; -*warze* v. sagrijnachtige, zwarte kever m.

Korn-fege, (-*n*) v. korenharp v.; —*maschine* v. wan v.; -*feld* o., Z. -*acker*; -*ferkel* o. (Nat. hist.) hamster, veldrat v.; —*fink* m., Z. *Goldammer*; -*fliege* v. korenvlieg v.; -*flur* v. korenvelden, graanvelden o. mv.; -*förmig* bijv. nw. korrelvormig; -*fresser* m. zaadeter m., zaadetend dier o.; 2. dikbek m., zaadtor v.; -*frucht* v. graan, koren o., graangewas o.; —*halm* m. graanhalm m.; -*fuhre* v. graanwagen, korenwagen m.; 2. vervoer o. van graan of koren; -*garbe* v. korenschoof v.; -*gerste* v., -*gras* o. wilde gerst v.; -*gülte* v. belasting v. in graan; -*halm* m. graanhalm m.; -*hamster* m. (Nat. hist.) Z. -*ferkel*; -*handel* m. graanhandel, korenhandel m.; -*händler* m. graanhandelaar, korenkoopman, graankooper m.; —*in* v. graanhandelaarster v.; -*haufen* m. korenhoop, hoop m. graan; -*haus* o. korenzolder, graanzolder m.; 2. korenhal, korenbeurs v., plaats v. waar graan verkocht wordt; -*herr* m. opzichter m. over de graanzolders.

Körnicht, bijv. en b. op korrels gelijkend, korrelachtig.

Körnig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. vol korrels, korrelig, gekorreld, korrelachtig; -*es Gold*, korrelig; (fig., Pl.) -*e Wurzel*, korrelig; -*es Baumöl*, tot korreltjes gestolde olie; -*es Schmalz*, gesmolten reuzel o.; (Ontlk.) -*e, viel* -*e Drüsen*, klieren, die in een vlies besloten zijnde, een klomp vormen; (fig.) -*e Schreibart*, kernachtig, kort en krachtig, ferm, flink; -*blätterig*, met generfde bladeren.

Korn-jahr, (-(e)s, mv. -e) o. jaar o., dat veel koren oplevert; -jude m. opkooper m. van het koren, korenjood m.; (fig.) Z. -schinder; -käfer m. graankever m.; 2. korenworm, korenbijter, korenbout m.; 3. zwarte Spaansche vlieg v.; -kammer v., Z. -boden; -kasten m. korenkist, graankist v.; (Mol.) tremel, molentrechter m.; it. Z. -boden; -kluft v. proeftangetje, essaieurstangetje o.; -krebs m., Z. -wurm (2); -kupfer o. gekorreld koper o.; -lade v. graankist v.; -land o. land o. geschikt voor den graanbouw; 2. land o., dat vruchtbaar is aan graan, veel graan of koren oplevert; 3. graanland, korenland, land o., waarop koren verbouwd wordt; -leder o. generfd, gekorreld, gegreineerd le(d)er o.; -lerche v. veldleeuwerik m.

Körnling, (-(e)s, mv. -e) m. graniet, korrelsteen o.; 2. (Nat. hist.) ombervisch m.

Korn-made, (-n) v., Z. -wurm; -magazin o. graanpakhuis, korenpakhuis o.; -makler, -mäkler m. makelaar m. in granen; -mangel m. gebrek o., schaarschheid v. aan granen of koren; -markt m. korenmarkt v.; -maschine v. korrelaar m. (eene zeef); -masz o. korenmaat, graanmaat v.; -maus v., Z. Feldmaus; -mehl o. roggemeel o.; -meister m., Z. -herr; -messer m. graanmeter m.; -milbe v., Z. -wurm; -mohn m. wilde papaver v.; -motte v., Z. -wurm; -mühle v. graanmolen, korenmolen m.; -münzev. (water)polei v.; -mutter v. brand m., ziekte v. of zwart o. in het koren; -nelke v. bolderik m., fluweelachtige, gemeene korenbloem v.; 2. koekoeksbloem, vuurbloem v.; -preis m. graanprijs, prijs m. van het graan of koren; -pulver o. (Art.) korrelig buskruit o.; -raden m., Z. -nelke; -ratte v., Z. -ferkel; -raupe v., Z. -wurm; -reich bijv. nw. (van aren), vol korrels; 2. (van een land), veel koren of graan opleverende, overvloed hebbende aan graan; -reuter m., Z. -wurm; -rolle v., Z. -fege; -rose v. korenroos v., roode papaver v.; 2. Z. -nelke; 3. blaue —, veldschurftkruid o.; -sack m. graanzak, korenzak m.; -schabe v., Z. -wurm; -schätzer m. hij die het koren taxeert, den prijs van het koren bepaalt, graanschatter m.; -schaufel v. korenschop v.; -schaufler m. korenverschieter m.; -scheuer v. korenschuur, graanschuur v.; -schiff o. graanschip, schip o. met graan of koren; -schinder m. opkooper m. van het graan of koren; -schneidemaschine v. maaiwerktuig o.; -schnepfe v. wulp, welp m., pluvier v., nimmerzat m.; -schnitt m. maaien o. van het koren; -schnitter m. korenmaaier m.; -schreiber m. schrijver m. bij den graanoogst; -schwertel m. rond allemansharnas, zigmaartskruid o.; -schwinge v. korenwan v.; -schwinger m. korenwanner m.; -seihe v., Z. -fege; -sieb o. korenzeef v.; (in kruitmolens), korrelzeef v.; -speicher m. korenzolder, graanzolder m., graanschuur v.; -sperling m. musch of mosch v.; -sperre v., Z. -zuschlag; -spitze v. baard m. aan de graanhalmen; -staupe v. blaasworm m., tegennatuurlijk gewrocht o. in het vleesch; -stempel m. (Sm.) doorslag m.; -strausgras o., Z. Windhalm; -stück o. graanakker m.; -taufe v. (Kath.) openbare gebeden o. mv. met processiën gepaard om 's Hemels zegen over de veldvruchten af te smeeken; -taxe v. schatting v. van het graan of koren; -vogel m., Z. -wurm; -waare v. graan, koren o. als koopwaar; -wage v. korenwaag, graanwaag v.; (Bergw.) toetsschaal v., goudschaaltje o.; -wagen m. graanwagen, korenwagen m.; -wanne v., Z. -schwinge; -werfer m., Z. -schwinger; 2. (Nat. hist.) musch of mosch v.; -wicke v. wik of wikke v.; 2. kornoelje v.; -wiebel v., Z. -wurm; -winde v., Z. Ackerwinde; 2. kruipende duizendknoop m.; -wolf m. aardkrekel, veenmol, molkrekel m.; 2. pissebed v., korenworm m.; 3. Z. -schinder; -wucher m. opkoopen o. van het graan of koren, graanwoeker m.; -wucherer m., Z. -jude; -wurm m., weiszer —, Z. -wolf; schwarzer —, kalander, korenworm, korenbout, korenbijter m.; rother —, roode snuitkever m.; 2. masker o. van den meikever; —wuth v. hennepnetel v.; -zahn m. (van honden), laatste kiestand m.; -zange v. (Heelk.) steentang v., steenlepel m.; 2. (Giet.) Z. -kluft; 3. (Nat. hist.) baardknijper m., haartang v. (eene tweeschalige schelp); -zapfen m., Z. Mutterzapfen, -brand; -zehnte m. korentiend v.; -zins m. belasting v. in graan; -zuschlag m. verbod o. tot uitvoer van granen.

Körper, (-s, mv. *Körper*) m. lichaam, lijf o.; todter —, dood lichaam, lijk o.; (fig.) staatslichaam; gesetzgebender —, wetgevend lichaam o.; 2. (Nat.) lichaam, voorwerp o., stof v.; (Meetk.) lichaam, lichamelijk voorwerp o.; 3. (van eene vlocistof), zelfstandigheid v.; *dieser Grabstichel hat nicht - genug*, is niet sterk genoeg.

Körper-all, (-(e)s) o., z. m. zichtbare wereld, zinlijke wereld v., heelal o.; -anlage v. lichaamsgesteldheid v., aard m., natuur v., temperament o.; -bau m. lichaamsbouw m., lichaamsgestalte v.; -beschaffenheit v., Z. -anlage; -bildung v. lichaamsgestalte, ontwikkeling v. van het lichaam; 2. lichamelijke opvoeding, ontwikkeling v. van het lichaam.

Körperchen, (verkl.) lichaampje, klein lichaam, voorwerpje o.

Körper-fülle, (-n) v. dikte, gezetheid v.; -gestalt v., Z. -bildung; -grösze v. lichamelijke grootte, lengte v.; -haltung v. houding v. des lichaams; -kraft v. lichaamskracht, spierkracht v.; -lehre v. leer v. der lichamen, physiologie v.; (Gen.) lichaamsleer v.; (Wisk.) lichaamsmeetkunde, meetkunst v. der lichamen, stereometrie v.; 2. leer v. der lichamen, natuurleer v.

Körperlich, bijv. en b. lichamelijk, stoffelijk, voelbaar, zichtbaar; -e *Bildung*, lichamelijke vorming, vorming v. van het lichaam; -er *Eid*, persoonlijk, in persoon gedaan; -e *Strafe*, lichamelijke straf, lijfstraf v.; -er *Winkel*, lichamelijke hoek; -keit v. lichamelijkheid, stoffelijkheid, voelbaarheid, zichtbaarheid v.

Körperlos, bijv. nw. onlichamelijk, ontstoffelijk, zonder lichaam.

Körperlosigkeit, v. onstoffelijkheid v.

Körper-masse, (-n) v. geheel o. van een lichaam, lichaamsmassa v.; 2. *eine schwere* —, zwaar lichaam, zwaar voorwerp; -masz o. maat v. van bekwaamheid; -messung v. meetkunde v. der vaste lichamen, stereometrie v.; -reich bijv. nw. wat veel lichaamsgrootte heeft, dik, zwaarlijvig.

Körperschaft, (-en) v. gilde o., vereeniging, corporatie v.

Körper-stellung, v. houding v. des lichaams; -stoff m. stof o.; -übung v. lichaamsoefening, gymnastische oefening v.; —*skunst* v. gymnastiek v.; —*spiel* o. gymnastisch spel, turnspel o.; -welt v. stoffelijke wereld, lichamelijke, zichtbare wereld v.; -zahl v. (Rek.) kubiekgetal o., derde macht v.

Korte, (-n) v. (Pass.) koord o.; 2. bindgaren, bindtouw o.

Kortel, (-n) v. kemelshaar, kemelsgaren o.

Korve, (-n) v. (Zeew.) woeling, sjorring, naaiing v.

Koryphäe, (-n, mv. -n) m. (Oudh.) hoofd o. der koorzangers, kooraanvoerder, reibestuurder m.; (fig.) voornaamste hoofd, opperhoofd o., aanvoerder, bestuurder m.

Kosacke, (-n, mv. -n) m. Kozak m.; *die donischen* -n, de Donsche Kozakken.

Kosbeere, (-n) v. groote blauwe heibes v., kannebes v.

Kosel, (-n) v. zeug, zog v., moedervarken, moederzwijn o.

Koseln, (*koselte, gekoselt*) o. ww. (van het moedervarken), jongen, werpen.

Kosen, (*kos(e)te, gekos(e)t*) o. ww. vertrouwelijk praten, babbelen, kouten; 2. bedr. ww., Z. *liebkosen*.

Kosewort, (-wort(e)s, mv. -worte of -wörter) o. liefkoozing v., vleiend woord o., vleiende uitdrukking v.

Kosmetik, v. verfraaiingskunst, leer v. der schoonheidsmiddelen; (Pruikm.) pommade v. om het haar eene andere kleur te geven, kosmetiek o.

Kosmetisch, bijv. en b. verfaaiend, opsierend, de huid verfraaiend; -es *Mittel*, schoonheidsmiddel, middel tot verfraaiing van de huid, het haar &.

Kosmik, v., z. m., Z. *Kosmologie*.

Kosmisch, bijv. en b. (Sterrenk.) de wereld of het heelal betreffende; (fig.) ordelijk, sierlijk.

Kosmogonie, v., z. m. leer v. van het ontstaan der wereld of der wereldwording.

Kosmogonisch, bijv. en b. de leer der wereldwording betreffende.

Kosmograph, (-en, mv. -en) m. wereldbeschrijver, cosmograaf m.

Kosmographie, v., z. m. wereldbeschrijving, cosmographie v.

Kosmographisch, bijv. nw. wereldbeschrijvend, cosmographisch.

Kosmolab, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. wereldmeter m.

Kosmologie, v., z. m. leer v. van de wereld, wereldleer, cosmologie v.

Kosmologisch, bijv. en b. de wereldleer betreffende of daarop betrekking hebbende, cosmologisch.

Kosmopolit, (*-en*, mv. *-en*) m. wereldburger, cosmopoliet m.

Kosmopolitisch, bijv. nw. wereldburgerlijk, cosmopolitisch.

Kosmopolitismus, (onb.) m. wereldburgerschap, cosmopolitisme o.

Kosmorama, (*-s*, mv. *Kosmoramata*) o. wereldtafereel o.

Kosmosophie, v. geheime wereldleer v.

Kosmotheismus, (onb.) m. wereldvergoding v.

Kossat, (*-en*, mv. *-en*) m., **Kossatengut,** (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o., Z. *Köthener, Köthenergut.*

Kost, (*-en*) v. kost m., spijs v., onderhoud, voedsel o.; *die -, freie - bei jemn. haben,* vrije tafel hebben, te eten krijgen bij: *gute, schlechte -,* goede, slechte kost, spijs, goed, slecht eten; 2. *in die - gehen, in der - sein,* in den kost gaan, in den kost liggen; *junge Leute in die -nehmen,* in den kost nemen.

Kostbar, (*-er, -st*) bijv. en b. kostbaar, veel geld kostend, duur; *hier ist - leben,* het is hier duur leven; 2. duur, veel waarde hebbende; *-er Ring,* kostbaar; *-e Tafel,* kostbaar, rijk, prachtig; *-es Essen,* heerlijk, kostelijk; *- bewirthen,* kostelijk, prachtig, rijk; 3. (fig.) gezocht, gemaakt, gewijnsd, deftig; *-keit* v. waarde v., prijs m., duurte, kostbaarheid v.; 2. kostbare zaak v., kostelijks o.; it. merkwaardigheid v., juweel, edelgesteente, kleinood, tooisel o.

Kostbeladen, bijv. nw. met spijzen of eten beladen; *-er Tisch,* wel voorzien.

Köste, (*-n*) v. (Prov.) smulpartij v., bruiloftsmaal o.

Kosten, (*kostete, gekostet*) o. ww., m. *h.* kosten, gelden, waarde hebben, waard zijn; *das kostet mir* of *mich viel,* dat kost veel geld; *sich es etw. - lassen,* op geen geld zien, niet op de duurte letten; *es mag - was es will* of *es koste was es wolle,* het koste wat het wil, wat het ook koste; *wie viel kostet ihn das Haus?,* hoeveel kost hem dat huis?, hoeveel heeft hij voor & betaald?; *-der Preis,* koopprijs, inkoopsprijs m.; it. hooge prijs m.; *es kostet viel dies zu erlernen,* het kost heel wat of veel moeite om dit te leeren; 2. *etw. -,* proeven, smaken, den smaak onderzoeken, beproeven; *er hat die Sache gekostet,* hij heeft & onderzocht.

Kosten, v. mv. kosten, onkosten m. mv., uitgaven v. mv.; *die - belaufen sich auf* 1000 *Gulden,* de kosten, uitgaven beloopen &; *jem. in - setzen,* iem. op kosten jagen, uitgaven of kosten veroorzaken; 2. verlies o., schade v., nadeel o.; *sich auf jems. - lustig machen,* zich verheugen ten koste van; *auf anderer Leute - leben,* op kosten van anderen; *es geht auf Ihre -,* het gaat op uwe kosten, gij moet de kosten dragen.

Kösten, (*köstete, gekköstet*) bedr.ww. *jem. -,* den kost geven, onderhouden, voeden.

Kosten-anschlag, (*-schlag(e)s*, mv. *-schläge*) m. berekening v. der kosten, omslag m der kosten; *-aufwand* m. vertering, uitgave of uitgaaf, verkwisting, weelde v., onkosten m.mv.; *-ausgleichung* v. vereffening, wederzijdsche berekening der kosten; *-ersatz* m., *-erstattung* v. vergoeding v. der kosten, schadeloosstelling v.; *-ersparniss* v. besparen o. of besparing v. van kosten; *-frei* bijv. nw. kosteloos, vrij van kosten, tolvrij, zonder onkosten; *jem. — halten,* iem. vrij houden, iems. gelag & betalen; *-rechnung* v. onkostenrekening, rekening v. der kosten; *-scheu* bijv. nw. bevreesd voor kosten; *-scheue* v. vrees v. voor kosten, spaarzaamheid, zuinigheid v.; *-überschlag* m., Z. *-anschlag; -verzeichniss* o. lijst, opgave v. van onkosten.

Koster, (*-s*, mv. *Koster*) m. proever, voorproever m.; *-in* v. proefster, voorproefster v.

Kost-frau, (*-en*) v. kostvrouw, hospita v.; *-frei* bijv. nw. vrij van kosten, kosteloos, zonder kosten, gratis; (Hand.) franco, portvrij; — *halten,* vrijhouden, betalen voor, schadeloosstellen; *-gänger, —in,* kostganger, kostleerling m., kostgangster v., kostscholier m. en v.; *-geld* o. kostgeld, pension o.; *-halter* m. kostgever, kostgangerhouder, restaurateur v.; *-hälterin* v. kostgeefster v., Z. *-frau; -haus* o. kosthuis o., restauratie, herberg v., logement o.; *-herr* m. heer m., die iem. in den kost heeft, kostheer, kostbaas, hospes m., hij die kostgangers houdt; 2. Z. *-halter; -jungfer* v. kostmeisje o., leerling v. eener kostschool; *-kraut* o. muur-havikskruid o.

Köstlich, (*-er, -st*) bijv. en b. kostelijk, heerlijk, voortreffelijk, uitmuntend, lekker, kostbaar, prachtig; *sich - kleiden,* zich rijk, prachtig, met smaak kleeden; *- bewirthen,* heerlijk, rijk; *-er Geschmack,* uitmuntend, lekker; *es ist etw. -es,* dat is iets heerlijks; *-er Mensch,* uitmuntend; *-keit* v. kostbaarheid, groote waarde v., hooge prijs m., uitmuntende hoedanigheid v., lekkerbeetje o., fijn schoteltje o.

Kost-schule, (*-n*) v. kostschool v., pensionaat o.; *-schüler, —in,* kostleerling m. en v.; it. Z. *-gänger; -spielig* bijv. nw. kostbaar, zeer duur, met groote uitgaven verbonden; *—keit* v. duurte, kostbaarheid v.; *-verächter, —in,* kieskauwer m., kieskauwster v., kieskeurige m. en v.; *-verständig* bijv. nw. verstand, kennis hebbende van lekker eten; 2. goed kunnende koken; *-wurzel* v. (Pl.) kostwortel, balsemwortel m.

Köter, (*-s*, mv. *Köter*) m. boerenhond m.

Koth, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) kot, hok o.

Koth, (*-(e)s*) m., z. m. modder m., slijk of slik o., drek m., vuil o.; *kleiner - vom Regen,* morsigheid v.; *mit - besudeln,* met slijk of slik bespatten, beslijken; *im -e stecken bleiben,* in de modder blijven steken; (fig.) *aus dem -e ziehen,* uit het slijk halen, uit de ongelegenheid helpen; *sich im -e wälzen,* in het slijk wentelen; (Spr.) *wer - anrührt, besudelt sich,* wie pek aangrijpt, bezoedelt zich, waar men mee verkeert, daar wordt men mee geëerd; 2. uitwerpselen o. mv., vuil o., stront m.; (Gen.) fecale stoffen v. mv., uitwerpselen o. mv., afgang m., ontlasting v.

Koth, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hut v., huisje o.; 2. kleine boerderij, kate v.

Koth-abzucht, (*-en*) v. riool, afleidingkanaal o., afleidingsbuis, afvoerbuis v.; *-batz(en)* m. modderhoop, slijkhoop m.; *-blech* o. slikplaat v.; *-brechen* o. (Gen.) braking v., braken, overgeven o. van drekstoffen; *-bürste* v. slijkborstel m.; *-deckel* m. deksel o. van den vuilnisemmer &.

Köthe, (*-n*) v. (Steenb.) stuk o. steen; 2. kleine boerderij, hut, kate v.

Köthe, (*-n*) v. (Hoefsm.) koot v.; *sich die - verstauchen, über die -n schiessen,* zich overkooten; 2. (Huish.) kast v.; *-nbein* o. kootbeen o.

Köthei, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. windei o.

Köth(en)er, (*-s*, mv. *Köthe(ne)r*) m. keuter, kleine boer m.; *-gut* o. goed o., hoeve, boerderij v. van een kleinen boer; *-in* v. keutersvrouw, kleine boerin v.

Köthenzopf, (*-zopf(e)s*, mv. *-zöpfe*) m., Z. *Kothhaar.*

Köther, (*-s*, mv. *Köther*) m., Z. *Köthener;* 2. Z. *Köter.*

Köth(n)erei, (*-en*) v. pachthoeve, boerderij v.

Koth-fliege, (*-n*) v. mestvlieg, drekvlieg, strontvlieg v.; *-führer* m., Z. *-kärrner; -gang* m. riool o. voor het grondwater; *-grube* v. mestvaalt v., mestput m.

Köthhaar, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Rijk.) koothaar o.

Koth-hahn, (*-hahn(e)s*, mv. (*hähne*) m. (Nat. hist.) hop, kuifhaan m.; *-hof* m. kate v., Z. *Köthnerei; -holz* o. (van eene brug), zijplank, leuning v.; *-holzig* bijv. en b. slikkerig, modderig, vuil, smerig; *es ist drauszen sehr —,* het is buiten zeer morsig; *-hund* m., Z. *Köter.*

Kothig, (*-er, -st*) bijv. nw. modderig, slijkerig, morsig, vuil, smerig; 2. natkoud, waterkoud.

Koth-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m., Z. *Dreckkäfer; -karren* m. stortkar, vuilniskar v., vuilniswagen m.; *-kärrner* m. slijkrijder, vuilnisman m.; *-knecht* m. (Zoutz.) knecht m. in de zoutkeet; *-lache* v. modderpoel, modderplas m.; *-leitung* v., Z. *-abzucht; -lerche* v., Z. *Feldlerche;* it. *Haubenlerche; -leute* mv. knechts m. mv. in de zoutkeet; *-meise* v. grijze of grauwe mees v.; *-meister* m. opziener, opzichter m. in de zoutkeet; *-monat* m. Februari m., Sprokkelmaand v.; *-mönch* m. gekuifde leeuwerik m.; *-muschel* v. baktrog m. (eene tweeschalige schelp); *-pfan-*

n v., Z. *Salzpfanne; -pfütze* v., Z. *-lache; -sass* m., Z. *Köth(en)er;* 2. zoutkeet v.; *-schaufel* v. slijkschop, vuilnisschop v.; *-schieber* m. bladzwam, boomzwam o.; *-schlinge* v., Z. *Kaudelwiede; -schlund* m., Z. *-abzucht; -schnecke* v. Braziliaansche zijdestaart m.; *-schuhe* m. mv. slopkousen v. mv.; *-seele* v. lage, gemeene ziel v.; *-spritzer* m. spatter, morser m.

Kothurn, (*-s*, mv. *-e*) m. (Oudh.) hooge tooneelschoen, stelt-schoen, kothurn m.; (fig.) *im -, auf hohem -*, in een opgezwollen, hoogdravenden stijl.

Koth-vogel, (*-vogels*, mv. *-vögel*) m., Z. *-lerche; -wanze* v. vliegluis v.

Kotze, (*-n*) v. of **Kotzen,** (*-s*, mv. *Kotzen*) m. wollen deken v., dekkleed, grof dekkleed o.; 2. volle, zware baard m.; (fig.) *jemn. den -n streichen*, vleien, stroophikken, flikflooien; 2. mand v., korf m.

Kotzeln, (*kotzelte, gekotzelt*) bedr. ww. (gemeenz.) gekscheren, plagen, spotten, foppen; it. kittelen.

Kotzen, (*kotzte, gekotz(e)t*) o. ww. nu en dan hoesten, kuchen; 2. (gem.) braken, overgeven, kotsen; 3. (van eene pen), spatten; 4. onvoorzichtig praten.

Kotzen-sohn, (*-sohn(e)s*, mv. *-söhne*) m. bastaard, onechte zoon, natuurlijke zoon m.; *-streicher* m. vleier, flikflooier m.; *-träger* m. korfdrager m.

Kotzer, (*-s*, mv. *Kotzer*) m., **-in** (*-nen*) v. braker m., braakster v., hij, zij die overgeeft; (gem.) kotser m.

Kotzerlich, bijv.nw. *- sein*, Z. *kotzern.*

Kotzern, (*kotzerte, gekotzert*) o. ww. onp., m. *h. es kotzert mich*, ik heb neiging tot braken, ben misselijk, moet overgeven.

Koupholith, (*-en*, mv. *-en*) m. zeer lichte, doorschijnende, parelmoerglanzige steen m.

Kouvein- of Kovilie-nagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. (Zeew.) karvielnagel, knevel m.

Koy, (*-en*) v., Z. *Koje.*

Kraak, (*-s*, mv. *-e*) m. of **Kraake,** (*-n*) v. (Zeew.) karak, kraak v.

Kraal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. Hottentotsch dorp o., kraal v.

Krabbe, (*-n*) v. krab v., kreeft m.; 2. garnaal v.; 3. zeesprinkhaan m.; (fig.) klein, vroolijk, levendig ventje, jongentje o.

Krabbeln, (*krabbelte, gekrabbelt*) o. ww., m. *s.* armen en beenen bewegen, scharrelen; (van mieren &), voortkrielen; *in die Höhe -*, krabbelen, klouteren, klimmen; 2. bedr. ww. krabbelen, kittelen; *etw. -*, onzacht aangrijpen; 3. onp. ww. *es krabbelt mich*, het kriebelt, krieuwelt mij, ik heb jeuk.

Krabben, (*krabbte, gekrabbt*) bedr. ww. (Zeew.) *das Holz -*, alljinen, belijnen.

Krabben-artig, bijv. nw. kreeftachtig, krabachtig, kreeftvormig; *-fresser* m. (Nat. hist.) krabbeneter, blauwe roerdomp m.; 2. buideldier o.; 3. dikbek m.; *-klaue* v. (Pl.) waterveder v.; *-schnecke* v. gevlekte krab v.; *-spinne* v. veldspin, krabspin v.

Krabber. (*-s*, mv. *Krabber*) m. (Zeew.) werkijzer, ritsijzer o.; it. Z. *Bootskrapper.*

Krach! tussch. krak!, kraak!; 2. (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) gekraak, gekrak, kraken o., kraak m., ontploffing v.; *einen - thun*, kraken.

Krach-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. Indische noteboom m. met hysopbladeren; *-büchse* v., Z. *Knallbüchse; -dürr* bijv. nw. (gemeenz.) kraakdroog.

Krachen, (*krachte, gekracht*) o. ww., m. *h.* (van een balk), kraken, knappen; (van vuur), knetteren, knappen, springen; (Meub.) (van hout), werken, springen, bersten; (van geschut), donderen, losbranden, knallen; *mit den Fingern -*, knappen, klapperen; *der -e Donner*, dreunend, knallend; 2. bedr. ww. *Nüsse -*, kraken, openmaken, doen kraken, doen springen; II. o. zelfst. gekraak, geknal, gedonder o.; *mit - in Trümmer gehen*, krakend instorten; (van den donder), geraas, geratel o.

Krach-ente, (*-n*), **-gans,** (*-gänse*) v. brandeend, aardeend, vosseneend v.; *-gebackenes* o., z. m. knaptaartje o.; *-mandel* v. kraakamandel v.; *—baum* m. amandelboom m.; *-schnepfe* v. gemeene oeversnip v.; *-weide* v. kraakwilg m.

Krächer, (*-s*, mv. *Kracher*) m. gekraak, donderend gedruis o.; 2. krasser m.; 3. kucher, ziekelijk mensch m.; (Scherts.) versleten, afgeleefd man m.;

Krächzen, (*krächzte, gekrächzet*) o. ww., m. *h.* (van raven), krassen, schreeuwen; (fig.) heesch zijn, heesch spreken; *-de Stimme*, heesche, schorre stem; 2. (gemeenz.) grijnen, janken, pruilen, jammeren, zuchten; it. hoesten, kuchen.

Krächzer, (*-s*, mv. *Krächzer*) m. krasser, schreeuwer m.; 2. heesche, schorre stem v.

Krack!, tussch. krak!

Krack, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Krach;* 2. (somtijds gebruikt als) raaf v.; it. kraai v.; (Bergw.) bergengte v., hol o.; *-beere* v. ruischbezie v.

Kracke, (*-n*) v. slecht, oud, afgeleefd paard o., knol, vildersknol m.; 2. fabelachtig zeemonster o.; 3. (Pl.) wilde wikke v.

Krackeel, krackeelen, Z. *Krakeel &c.*

Krackgut, (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o. afval m., gekneusde, gebroken waar v.

Krackig, bijv. en b. gekloofd, gebarsten, gespleten, vol gaten.

Kraft, (*Kräfte*) v. kracht, stevigheid, macht v., geweld o., sterkte v.; *die Kräfte der Seele*, vermogens o. mv.; *von Kräften kommen*, de krachten verliezen, krachteloos worden; *wieder zu Kräften kommen*, zijne kracht herkrijgen; *aus allen Kräften*, uit alle macht; *- der Jugend*, kracht, sterkte v.; *ohne -*, (van wijn), slap, niet sterk, niet krachtig; *dieses Fleisch hat alle - verloren*, dit vleesch heeft alle kracht verloren, al de kracht, al het sap o. is uit &; (fig.) *das alles ist ohne -*, dat is altemaal laf, niets beteekenend; *mit - sprechen*, met klem v., nadruk m.; *ein Urtheil in - setzen*, in werking doen treden, van kracht doen worden; *in - treten*, in werking treden, toepasselijk worden, van kracht worden, van kracht beginnen te zijn; 2. voorz. (met den 2en nv.) krachtens, luid, luidens, ten gevolge van, in naam van; *- meines Amtes*, krachtens &; *- des Gesetzes*, krachtens, in naam der wet.

Kraft-anstrengung, (*-en*) v., Z. *-aufwand; -arznei* v. versterkend geneesmiddel, krachtmiddel o.; *-aufwand* m. krachtsinspanning, ontwikkeling, inspanning v. van krachten; *das erfordert einen grossen —*, dat eischt veel inspanning, moeite v.; *-ausdruck* m. (van een gezicht), uitdrukking v. van kracht; 2. krachtige uitdrukking v., krachtig gezegde o.; *-äusserung* v. bewijs o., uiting v. van kracht; 2. Z. *-ausdruck; -balsam* m. krachtbalsem, versterkende balsem m.; *-brod* o. koek m., beschuit v.; *-brühe* v. sterk vleeschnat o., krachtige bouillon m.; *—suppe* v. krachtige soep v.

Kräftemesser, (*-messers*, mv. *-messer*) m. kracht(en)meter, dynamometer m.

Kraft-essig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sterke azijn m.; *-farn* m. miltkruid o.; *-fülle* v. volheid v. van krachten, overvloed, rijkdom m. aan krachten; *-gefühl* o. gevoel, bewustzijn o. zijner kracht; *-geist* m. sterke geest m., krachtige ziel v.; 2. *-, -genie* o. persoon m. van uitnemende zielsvermogens; (Scherts.) vrijdenker m.; *-gesang* m. krachtig gezang, krachtig lied o.

Kräftig, (*-er, -st*) bijv. en b. krachtig, sterk, forsch, gespierd, machtig; *-er Mann*, sterk, forsch, gespierd; (van geneesmiddelen), krachtig, sterk, krachtgevend; (van de stem), krachtig, forsch; (van den stijl), krachtig, kernachtig; *-er Ausdruck*, krachtige uitdrukking; (Rechtsw.) (van oorkonden), gelding, van kracht zijnde.

Kräftigen, (*kräftigte, gekräftigt*) bedr. ww. kracht geven, versterken, ondersteunen; *den Muth -*, opbeuren.

Kräftigkeit, v. kracht, kernachtigheid, sterkte v., Z. *Kraft.*

Kräftigung, v., Z. *kräftigen.*

Kraft-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m., Z. *-genie; -kunststücke* o. mv. krachtige toeren m. mv., proeven v. mv. van kracht; *-lehre* v. (Nat.) krachtenleer, leer v. der krachten, dynamica v.

Kraftlos, bijv. en b. krachteloos, machteloos, zwak, uitgeput, kwijnend, verzwakt, afgemat, zonder werking, zonder waarde, zonder invloed; *-es Mittel*, krachteloos, niets beteekenend; (fig.) (van den stijl), zwak, zonder kracht; *-e Einbildungskraft*, zwak; *-es Alter*, kwijnend; *- machen*, krachteloos, ongeldig maken, de kracht, den invloed ontnemen; 2. de waarde benemen, vernietigen.

Kraftlosigkeit, v. krachteloosheid, machteloosheid, zwakte, uitputting,

zwakheid, verzwakking v.; (van een geneesmiddel), krachteloosheid v.; (Gen.) krachteloosheid, zwakte v., onvermogen o.; (Ger.) ongeldigheid v.; (fig.) zwakte v., gebrek o. aan kracht.

Kraft-mann, (*-mann(e)s,* mv. *-männer* en *- leute*) m., *Z. -genie;* it. —, *-männlein* o. grootspreker, schreeuwer, bluffer m.; *-mehl* o. krachtmeel o., stijfsel v.; *-milch* gerstewater o.; *-nuss* v. groene amandel, driekantige cedernoot v.; *-pille* v. geneespil v.; *-reich* bijv. nw. krachtvol, krachtig, sterk, gespierd; *-saft* m. krachtig aftreksel, krachtig extract o.; *-sprache* v. krachtige, flinke, ferme, mannelijke taal v.; *-stein* m., *Z. Kragstein; -suppe* v., *Z. -brühsuppe; -tropfen* m. krachtdroppel m.; *-voll* bijv. nw. krachtvol, nadrukkelijk, vurig, vol geestdrift, medesleepend, *Z. kräftig; -wasser* m. sterkend water o., *Z. -saft; -wort* o. krachtig woord, nadrukkelijk woord o., *Z. -ausdruck; -wurz(el)* v. krachtwortel, ginseng m.; 2. gemzenwortel m.; 3. kleine schorseneer v.

Krägeln, (*krägelte, gekrägelt*) o. ww. beginnen te kraaien; (van kinderen), beginnen te babbelen, te stamelen; 2. krassen.

Kragen, (*-s,* mv. *Kragen*) m. (van een kleed), kraag, halskraag m., *Z. Hemdekragen;* (van geestelijken, rechters), bef v.; (Nat. hist.) (van vogels), ring, hals m.; (Gen.) *Spanischer -*, samensnoering v. der voorhuid achter het roedenhoofd, met zwelling van dit laatste verbonden, Spaansche kraag m.; *jem. beim -fassen,* iem. bij den kraag, bij den nek pakken; *es kostete ihn den -*, het kostte hem het hoofd, den hals, *Z. Hals; der - einer Flasche, Laute &c., Z. Hals* (5); 2. (Volkst.) *Z. Gekröse;* it. *Sammet am -, Kleien im Magen,* het is een kale bluf; (Zeew.) hals, kraag m., stag o.; *- des Segeltuchs, der Masten und Pumpen,* presenning v., kous, broek v., kraag m.

Kragen, krägen, (*kragte, gekragt* en *krägte, gekrägt*) o. ww. kraaien, schreeuwen, krassen; it. jammeren, weeklagen.

Kragen-blume, (*-n*) v. kraagbloem v.; *-eisvogel* m. Bengaalsche of Mexicaansche ijsvogel, duikerkoning m. met een kraag; *-ente* v. kraageend, gevlekte IJslandsche eend v.; *-fliegenvogel* m. goudgele kraagvogel m.; *-huhn* o. Amerikaansche wilde haan m. met een ring om den hals; *-kolibri* m. ringkolibrie m.; *-lerche* v. ringleeuwerik m.; *-papagei* m. ringpapegaai m.; *-stein* m., *Z. Krösestein* (2); *-träger* m. gouden ringtor v.; *-tuch* o. halsdoekje o.

Kragg-porphir, (*-(e)s*) m., z. m. met veldspaath vermengd bazalt o.; *-stone* v. zuilvormig bazalt o.

Kragstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kraagsteen, sluitsteen m., console v.; (Beeldh.) (aan zuilen), neut, kardoes v.; (aan Dorische zuilen), balkhoofd o., balksleutel m.

Krähe, (*-n*) v. kraai v.; *schwarze -*, zwartekraai v.; (Spr.) *die fliegende - findet allezeit etw.*, die zoekt, die vindt, een vliegende kraai vindt altijd wat.

Krähen, (*krähte, gekräht*) o. ww., m. *h.* (van den haan), kraaien, schreeuwen, roepen; (Volkst.) krassen; it. schaterlachen; (Spr.) *es wird kein Hahn darnach -*, geen haan zal er naar kraaien, niemand zal daarvan iets vernemen; H. o. zelfst. gekraai, kraaien o.

Krähen-artig, bijv. nw. kraaiachtig, op eene kraai gelijkende; *-auge* o. kraaienoog o.; 2. (Pl.) braaknoot v., kraaienoog o.; 3. (Heelk.) exsteroog o. (op de voeten); 4. (Delfst.) in groepen verkoolzuurde kalk v.; *—nstein* m. amandelsteen o.; *—nbaum* m. braaknoteboom m.; *-beere* v. ruischbezie v.; 2. mirtenbezie, boschbezie v.; *-blume* v. veldcipres v., kraaiepoot m.; *-dohle* v., *Z. Steindohle; -feder* v. kraaienve(d)er v.; *-fuss* m. kraaiepoot m.; (Schoonschr.) *-füsse* mv. hanepooten m. mv., krabbelwerk, roffelwerk o., knoeiwerk o.; 2. (Pl.) sterrekruid, stranggras o.; (3) (Werkt.) ijzeren knijpertje o.; *-geniste* o. kraaiennest o.; *-hütte* v. (Jachtw.) hut v. om kraaien in te schieten; *-klaue* v. kraaiepoot m.; (Pl.) *Z. -fuss;* 2. gele klaver v.; *-korn* o. brandig koren o.; *-pfoten* v. mv. (bij oude lieden), rimpels m. mv.; *-specht* m. kraaiespecht, zwarte specht m.; *-zehe* v. kraaiepoot m.; 2. (Pl.) waterweegbree v.

Krähen, (*-s,* mv. *Krähen*) m. (gemeenz., w. i. gebr.) schreeuwer, bluffer, kraaier m.

Krahn, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kraanvogel m.; (Zeew.) kraan v., windas o.; *den Anker vor den - winden,* het anker opkatten.

Krahn-balken, (*-balkens,* mv. *-balken*) m. kraanbalk m.; *—träger* m. kraanbalkdrager m.; *-balkweise* bijw. in de richting van den kraanbalk; *-baum* m., *Z. -ständer; -gefälle* o. mv., *-gebühren* v. mv., *-geld* o. kraangeld o.; *-gehäuse* o. kraanhuisje o.; *-gerechtigkeit* v., *Z. -recht; -kasten* m. (Zeew.) kleine waterkraan v.; *-leiter* v., *Z. -balken; -meister* m. kraanmeester m.; *-rad* o. kraanrad o.; *-recht* o. recht o. om eene kraan te plaatsen; it. recht o. om te laden en te lossen; *-säge* v. (Zeew.) kraanzaag, schulpzaag v.; *-säule* v., *Z. -ständer; -schreiber* m. schrijver, klerk m. bij het laden en lossen van koopwaren; *-ständer* m. post, stijl m. van de kraan; *-zieher* m. arbeider m. bij de kraan.

Krähspecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., *Z. Krähenspecht.*

Krähwinkel, (*-kels,* mv. *-kel*) m. denkbeeldige plaats, berucht door de onnoozelheid der bewoners.

Krähwinkler, (*-klers,* mv. *-kler*) m. onnoozele, domoor, weetniet, sul m.

Kraier, (*-s,* mv. *Kraier*) m. kraaier m., klein driemastschip o. op de Oostzee.

Krail, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Bergw.) krabber m.; (Huish.) haak, vuurhaak m.

Krakeel, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Volkst.) krakeel, gekijf, gekibbel o., twist m., leven o., ruzie v.

Krakeelen, (*krakeelte, gekrakeelt*) o. ww. (Volkst.) krakeelen, kijven, kibbelen, twisten.

Krakeeler, -in, (*-s,* mv. *Krakeeler*), (*-nen*) v. krakeeler, twister, kijver, kibbelaar m., krakeelster, kijfster, kibbelaarster v.

Kraken, (*-s,* mv. *Kraken*) m. zeekreeft m., fabelachtig zeemonster o.

Krakusen, m. mv. lichte Poolsche ruiters m. mv.

Krall, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kras, krab, krabbel, krauw v.

Krällchen, (verkl.) o. klauwtje, o., *Z. Kralle.*

Kralle, (*-n*) v. (van katten, leeuwen, arenden), klauw, scherpe nagel m. van den klauw; (Valk.) *die -n abkürzen,* de achterpooten afsnijden; (fig., i. k. bet.) klauw m., hand v.; *er ist aus seinen -n entwischt,* hij is aan zijne klauwen of handen ontsnapt.

Krallen, krällen, (*krallte, gekrallt* en *krällte, gekrällt*) o. ww., m. *h.* krabben, krauwen, de nagels uitsteken; 2. bedr. ww. met de klauwen grijpen; *iem. -*, met den nagel wonden, krabben; 3. wed. ww. *sich -*, zich met de klauwen of nagels wonden; it. zich vastklemmen.

Krallenhieb, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. slag m. met den klauw, krab v. met de nagels.

Krallicht, bijv. en b. op klauwen gelijkend, als een klauw.

Krallig, bijv. en b. klauwen hebbende, met klauwen voorzien, met scherpe nagels gewapend.

Kram, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kleinhandel m., kraam v., kleine winkel m.; *einen - anfangen,* een winkel openen, opzetten, een winkel gaan doen of beginnen; 2. *Z. Kramwaare; seinen - verkaufen,* uitverkoopen, de zaken aan kant doen; *seinen - auf dem Rücken tragen,* zijne koopwaren op den rug dragen, marskramen; *seinen - auspacken,* zijne waren uitpakken; (fig.) zijn boeltje uitpakken, zijne geleerdheid uitkramen; (gemeenz.) *das taugt, passt nicht in meinen -*, dat komt in mijn kraam niet te pas, dat is mijne zaak niet; *der ganze - taugt nichts,* de geheele rommel, de geheele zaak; 3. *Z. Krambude.*

Krambamboli, (onb.) m. (Student.) met suiker gebrande brandewijn m.

Kram-bude, (*-n*) v. kraam v., winkel m.; *-diener* m. winkeljongen, jongen m. uit eene kraam.

Kramen, (*kramte, gekramt*) bedr. ww. *in, unter etw. -*, zoeken, snorren, door elk. gooien, rommelen; 2. den kleinhandel drijven, een winkel doen, eene kraam hebben, marskramen.

Krämer, (*-s,* mv. *Krämer*) m., **-in,** (*-nen*) v. kleinhandelaar, winkelier, marskramer m., kleinhandelaarster, winkelierster v.; 2. (Nat. hist.) veelkleurige grondeling m.

Krämerconsulent, (*-en,* mv. *-en*) m. afgevaardigde m. van het gilde der winkeliers.

Krämerei, (*-en*) v., *Z. Kram;* 2. warboel m., verwarring, beweging, opschudding v.; it. uitkramen o.

Krämer-gasse, (*-n*) v. winkelierssträat, kramersteeg v.; *-geist* m. winzucht v.; it. kleingeestigheid, ploerterij, verregaande bekrompenheid v.; *-gewicht* o. winkelgewicht, kleinhandelaarsgewicht o.; *-gilde* v. kleinhandelaarsgilde, winkeliersgilde o.; *-handwerker* m. werkman m., die tevens winkelier is; *-haus* o. winkel m., kraam v.; *-innung* v., Z. *-gilde*; *-kümmel* m. koriander zaad o., veldkomijn m.; 2. karwijzaad o.; *-lade* v. kas en oorkonde v. van het kleinhandelaarsgilde; *-latein* o. kramerlatijn, keukenlatijn o.; *-markt* m. winkeliersmarkt v.; *-mäszig* bijv. en b. als winkelier of winkeliersters; *-meister* m. meester m. van het kleinhandelaarsgilde; *-pfund* o. winkelierspond o.; *-sauer* bijv. nw. (Scheik.) —*es Salz*, kramerzuur zout o.; *-säure* v. kramerzuur o.; *-seele* v. kleingeestig, ploertig, bekrompen, schraapzuchtig persoon m.; *-stand* m. winkelstand, winkel m., kraam v.; *-tand* m. prullen, lorren, onbeduidende waren v. mv.; *-waare* v., Z. *Kramwaare*; *-wage* v. winkelschaal v.; *-zunft* v., Z. *-innung*.

Krąm-fenster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. vallicht, scheplicht o., koekoek m.; *-handwerker* m., Z. *Krämerhandwerker*; *-knecht* m. winkelknecht m.; *-kümmel* m., Z. *Krämerkümmel*; *-laden* m. winkel m., kraam v.

Krąmme, (*-n*) v., Z. *Krampe*.

Krąmmen, (*krammte, gekrammt*) o. ww. klauwen, krabben, met de klauwen vatten.

Krąmmets-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., **-beere,** (*-n*) v., Z. *Wachholder(beere)*; *-vogel* m. lijster v., Z. *Mistel-*, *Sing-*, *Ziep-*, *Wein-drossel*; 2. groote halvemaanshoren m.

Krąmpe, (*-n*) v. (van een boek), slot o.; 2. (Leid.) haak m., kram v.; (Speld.) klopsteen m.; (Slot.) sluithaak, klemhaak m.

Krämpe, (*-n*) v. (van een hoed), omgeslagen rand m.

Krämpel, (*-n*) v. kaard of kaarde v., kam m.

Krämpel-bank, (*-bänke*) v. kaardbank, kaardtafel v.; *-brett* o. kaardplank v.

Krąmp(e)ler, (*-s*, mv. *Krämp(e)ler*) m. wolkaarder m.; **-in,** (*-nen*) v. wolkaardster v.

Krämpel-fabrik, (*-n*) v. kaardfabriek v.; *-haken* m. kaardhaak m.; *-kamm* m. wolkaarderskam m.; *-macher* m. kaardenmaker m.; *-maschine* v. kaardwerktuig v., kaardmachine v.

Krämpeln, (*krämpelte, gekrämpelt*) bedr. ww. kaarden, met de kaarden bewerken.

Krämpel-rasch, (*-rasches*, mv. *-rasche*) m. (Lakenb.) gekaarde wol v.; *-sarsche* v. sergie of sargie v. van gekaarde wol; *-stube* v. kaardkamer v.; *-stück* o., (Wev.) stuk o. gekaarde wol; *-wolle* v. kaardwol, gekaarde wol v.

Krämpen, (*krämpte, gekrämpt*) bedr. ww. *einen Hut* -, optoomen, opstrijken, Z. *krimpen*.

Krämpenschnur, (*-schnüre*) v. toom m., lis v., opzet m. (van een hoed).

Krampf, (*-(e)s*, mv. *Krämpfe*) m. kramp, krampjicht v., trekken o. der spieren, stuiptrekking v.

Krąmpf-ader, (*-n*) v. (Heelk.) aderspat v.; —*bruch* m. aderbreuk v.; *-artig* bijv. nw. krampachtig; *-arz(e)nei* v., Z. *-mittel*; *-asthma* o. zenuwachtige borstbeklemming, kramphoest m., krampasthma o.; *-distel* v. gewone distel v.

Krąmpfen, (*krampfte, gekrampft*) bedr. ww. samendrukken, samenduwen, stuipachtig inéendraaien; 2. wed. ww. *sich* -, zich samentrekken, stuipachtige bewegingen hebben.

Krąmpffisch, (*-es*, mv. *-e*) m. krampvisch, kramprog, trilrog m.

Krąmpfhaft, bijv. nw. krampachtig, stuiptrekkend, stuipachtig; *ein -es Lachen*, Z. *Krampflachen*.

Krąmpfhusten, (*-stens*, mv. *-sten*) m. kramphoest m.

Krąmpficht, bijv. nw., Z. *krampfhaft*.

Krąmpfig, bijv. nw. met kramp behept, krampachtig, stuipen hebbende; *-e Fuszgicht*, krampjicht v.

Krąmpf-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., Z. *-wurzel*; *-lachen* o. krampachtig lachen, stuipachtig lachen o., krampachtige lach m.; *-lehre* v. leer v. van de kramppijnen, krampleer v.; *-lindernd* bijv. nw., Z. *-stillend*; *-mittel* o. krampmiddel, middel o. tegen kramppijn; *-ring* m. ring m. van den klauw eens elands als middel tegen kramp, krampring m.; *-roche* m., Z. *-fisch*; *-stillend* bijv. nw. krampstillend; *-sucht* v., Z. *Kriebelkrankheit*; *-übel* o. krampachtige, stuipachtige aandoening, krampziekte v.; *-wurzel* v. kleine geitebaard, krampwortel m.

Krąmsvogel, (*-vogels*, mv. *-vögel*) m., Z. *Krammetsvogel*.

Krąmwaare, (*-n*) v. kramerijen, snuisterijen v. mv.

Kran, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. grijze kraai, nevelkraai v.

Krän, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Meerrettig*.

Kranbeere, (*-n*) v., Z. *Preiselbeere*.

Kraneolog, (*-en*, mv. *-en*) m. schedelleeraar, schedelkundige m.

Kraneologie, v., z. m. schedelleer, schedelkunde v.

Krane-weide, -wiede, -witte, (*-n*) v. lijsterbes v.

Kränfusz, (*-fuszes*, mv. *-füsze*) m., Z. *Korallenschwamm*.

Krangeln, (*krangelte, gekrangelt*) o. ww. of wed. ww. *sich* -, zich slingeren, zich inwikkelen.

Kranich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kraanvogel m.; *brasilianischer, graubrauner, gewässerter* -, Braziliaansche reiger m., struishoen o.

Kranich-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. appel m. van zeer fijnen, zuurachtigen smaak m.; *-artig* bijv. nw. van het geslacht der kraanvogels; 2. kraanvogelachtig; *-beere* v., Z. *Preiselbeere*; *-falk* m. kraanvalk m., tot de kraanvogeljacht afgerichte valk m.; *-fasan* m. fazant m. met kraanveeren; *-hals* m. kraanvogelhals m.; 2. (Pl.) kraansnavel, kraanvogelbek m.; *-kraut* o. varkensalade v.; *-laus* v. kraanvogelluis v.; *-schnabel* m. kraansnavel, kraanbek m.; 2. (Pl.) geranium v.; *-zug* m. trekken o. van de kraan.

Kraniognomik, v., z. m. schedelverklaring, verklaring v. van den aanleg uit den vorm van den schedel.

Kraniologie, v., Z. *Kraneologie*.

Krank, (*kränker, kränkst*) bijv. en b. ziek, ziekelijk, lijdend, zwak, ongesteld; *der -e Theil*, het zieke, aangedane deel; - *darnieder liegen*, ziek liggen, ziek zijn; *er liegt an diesem Uebel* -, dat scheelt hij, hij is ziek van; - *werden*, ziek worden; *er ist - in der Einbildung*, hij verbeeldt zich ziek te zijn; *an der Schwindsucht, am Fieber* -, lijdende; *vor Liebe - sein*, wegkwijnen; *sich - lachen*, (gemeenz.) zich ziek lachen, zich een bult lachen; *-er Baum*, ziek, aangedaan; *-e Stimme*, kwijnend, zwak; *im Beutel - sein, einen -en Beutel haben*, (gemeenz., Scherts.) geen geld hebben, slecht bij kas zijn, pijn in zijn zak hebben; 2. *der, die -e*, de zieke m. en v., lijder m., lijderes v.

Kranke, (*-n*, mv. *-n*) o. zieke plaats, gevoelige plaats, wonde v.; it. zwakke zijde v.; 2. Z. *krank* (2).

Kränkelei, (*-en*) v. ziekelijkheid v., gesukkel o., aanhoudend ziek zijn o.; (fig., w. i. gebr.) kleine vernedering, krenking v.

Kränkeln, (*kränkelte, gekränkelt*) o. ww., m. *h.* ziekelijk zijn, ziek zijn, sukkelen, kwijnen, ongesteld zijn; *er kränkelt schon lange*, hij is reeds lang ziek, hij sukkelt reeds lang.

Kranken, (*krankte, gekrankt*) o. ww., m. *h.* ziek zijn, bedlegerig, ongesteld zijn; (fig.) lijden; it. in gebreke blijven, zondigen, mankeeren.

Kränken, (*kränkte, gekränkt*) bedr. ww. krenken, beleedigen, kwetsen, benadeelen, zeer doen, verdriet veroorzaken; *jems. Ehre* -, *jem. an seiner Ehre* -, iem. in zijne eer of iems. eer krenken; *jem. - durch seine Rede*, bitter of zwaar beleedigen; *das ist sehr -d*, dat is zeer krenkend, beleedigend; *jems. Rechte* -, krenken, verkorten, iem. benadeelen in; 2. wed. ww. *sich über etw.* -, zich verontrusten, ongerust zijn, zich bedroeven over, hartzeer hebben van, treuren over.

Kranken-attest, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bewijs o. van ziekte, ziekteattest o.; *-back* m. (Zeew.) soldatenschotel m.; *-bericht* o. bericht o. van den zieke, bericht, bulletin o. omtrent den toestand der ziekte of van de(n) zieke; *-berichtung* v. voorbereiding v. tot den dood; (Kath.) toediening v., toedienen o. der laatste H. Sacramenten; it. H. Oliesel o.; *-besuch* m. ziekenbezoek o.; *-bett* o. ziekbed o.; (fig.) *auf dem —e liegen*, op het ziekbed liggen, ziek zijn; *vom —e wieder aufstehen*, van het ziekbed weer opstaan, herstellen; *-diarium* o. visite-

boekje o. van een geneesheer; *-gang* m. wandeling v. van de(n) zieke; 2. bezoek o. bij de(n) zieke, -visite v.; *-gehülfe* m. ziekenoppasser, ziekenverpleger m.; *-gehülfin* v. ziekenoppasster, ziekenverpleegster v.; *-gesicht* o. gezicht, gelaat o. van een zieke; 2. ziekelijk gelaat, ziekelijk voorkomen o.; *-geschichte* v., Z. *Krankheitsgeschichte*; *-haus* o., *-hof* m. ziekenhuis, gasthuis, hospitaal o., infirmerie v., lazareth o.; *-kasse* v. kas v. voor de zieken; *-kost* v. kost m. voor zieken, dièet o.; *-lager* o., Z. *-bett*; *-liste* v. (Zeew.) ziekenlijst, ziekenrol v.; *-manual* o., Z. *-diarium*; *-mutter* v. ziekenmoeder v.; *-pflege* v. ziekenverpleging v.; *-pfleger*, *—in*, Z. *-gehülfe* &c.; *-saal* m., Z. *-stube*; *-schiff* o. hospitaalschip, schip o. voor zieken; *-speise* v. eten, voedsel o. voor zieken, ziekenkost m.; *-spital* o., Z. *-haus*; *-stube* v. ziekenzaal, ziekenkamer v., vertrek o. voor zieken, Z. *-haus*; *-stuhl* m. ziekenstoel, rolstoel, gemakstoel m.; *-wagen* m. (Krijgsw.) ziekenwagen m., ambulance v., *-wärter*, *—in*, ziekenoppasser m., ziekenoppasster v.; *-wartung* v., Z. *-pflege*; *-zettel* m., Z. *-bericht*; *-zimmer* o., Z. *-stube*.

Krankhaft, bijv. en b. ziekelijk, ziek, ongesteld, lijdende; *-er Zustand*, *-es Aussehen*, ziekelijk; 2. tot de ziekte behoorend, tot de ziektenleer behoorende.

Krankheit, (*-en*) v. ziekte, ongesteldheid, aandoening, kwaal v.; *die englische -*, de Engelsche ziekte; *an - darnieder liegen*, ziek zijn, ziek liggen; *in - fallen*, ziek worden; 2. (Giet.) scheur v., barst m. in den oven.

Krankheits-bild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. gelaat, uiterlijk, voorkomen o. van een zieke; *-entscheidung* v., Z. *-wechsel*; *-form* v. tot de ziekte behoorende vorm, ziektevorm m.; *-geschichte* v. geschiedenis v., verloop o. der ziekte; *-kenner* m. ziektenkenner, ervaren geneesheer m.; *-lehre* v. ziektenleer, pathologie v.; 2. verhandeling v. over de ziektenleer; *-lehrig* bijv. nw. de ziektenleer betreffende; *-sitz* m. zetel m. der ziekte; *-stoff* m. ziektestof v.; *-symptom* o. ziekteverschijnsel, voorteeken o. der ziekte; *-wechsel* m. verandering v. in den toestand van de(n) zieke, keerpunt o. der ziekte, crisis v.; *-zeichen* o. kenteeken o. der ziekte; *—lehre* v. leer v. van de kenteekenen of voorteekens der ziekten; *-zufall* m. ziektegeval, toevallig ziekteverschijnsel o.; *-zustand* m. stand m. der ziekte, toestand m. van de(n) zieke.

Kränkler, (*-s*, mv. *Kränkler*) m., **-in**, (*-nen*) v. ziekelijke, lijdende m. en v., sukkelaar m., sukkelaarster v.

Kränklich, (*-er*, *-st*) bijv. nw. ziekelijk, lijdend, sukkelend; *-keit* v. ziekelijkheid v., lijden, sukkelen o.

Kränkling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Kränkler*.

Kränkung, (*-en*) v. krenking, grove beleediging, onrechtvaardige behandeling v., innig verdriet, leed o.; *eine bittere - erleiden*, diep gekrenkt worden.

Kranse, (*-n*) v. (Zeew.) stootbord o., kraag m.

Kranz, (*-es*, mv. *Kränze*) m. krans, bloemkrans, lauwerkrans m., kroon v.; *mit einem - schmücken*, met een krans, eene guirlande versieren; *- einer Braut*, bruidskrans, bruidstooi m.; *jungfräulicher -*, eerbaarheid v., maagdelijke krans m.; it. (fig.) maagdelijkheid, eer v.; *einer Jungfer den - rauben*, de eer ontrooven, schenden; 2. lauwerkrans, zegekrans m., palm, kroon v., prijs m., eerbewijs o.; (Werkt.) *die Kränze eines Wasserrades*, draaiing v.; (Bouwk.) kroonlijst v. (van een gebouw); (aan eene zuil), ringvormige lijst v., gordel m.; (Art.) (om het geschut te lichten), kousenband m.; (Wapenk.) ring, krans m., cirkel m.; (Pl.) (van eene bloem), bloemkrans m., kroon v.; (Wagenm.) rabatten of lederen randen m. mv. om de kap eener koets om den regen af te keeren; (Hoed.) rand m. van een hoed; (Giet.) kap v. van den oven; (van eene klok), aanslag, rand m.; (Waterb.) (van eene bron), houten cirkel m. op den bodem, op welken het metselwerk te staan komt; (Mets.) muurkrans m.; (Zeew.) legnaan om den voorsteven eener sloep, krans m.; (Tap.) val v., afhangende strook m.; (Steenb.) (aan den oven), ovenkrans m. op welken het gewelf rust; (Gen.) tepelkring m.; 2. (fig.) krans, kring m., kransje o., rijendans m.; it. vereeniging, vergadering, samenkomst v.; (gemeenz.) partij v.

Kranz-ader, (*-n*) v. (Ontlk.) krans- of kroon-ader v.; *-arterie* v. krans- of kroon-slagader v.; *-band* o. kransvormige verbinding v. van de lever; *-beere* v. (Volkst.) Z. *Krammetsbeere* (I); 2. (Pl.) jeneverbes v.; *-bein* o. (Ontlk.) voorhoofdsbeen o.; *-binder* m., Z. *-flechter*; (Pl.) gewoon melkkruid o., melk- of kruisbloem v.; *-blutader* v., Z. *-ader*.

Kranzchen, Kränzlein, o. (verkl.) kransje, kroontje, kringetje o., Z. *Kranz*.

Kranz-dicke, v. (van eene klok), rand, aanslag m.; *-eisen* o. groefijzer o.

Kränzeleisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. kartelwerktuig o.; *-jungfer* v. bruidsmeisje o.

Kränzen, (*kränzte*, *gekränzt*) bedr. ww., Z. *bekränzen*; (Boschw.) *einen Baum -*, omwoelen; 2. o. ww., m. *h.* (van herten), spoor maken op den harden grond.

Kranz-flechter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., **-in**, (*-nen*) v. kransvlechter m., kransvlechtster v., hij, zij die kransen vlecht; *-förmig* bijv. nw. kransvormig, in den vorm van een cirkel, een krans, van een kroon, kring; (Ontlk.) tot de kransslagader behoorende; *-gefässe* o. mv. (Ontlk.) bloedvaten o. mv. om het hart; *-gesims* o. (Bouwk.) kroonlijst v.; *-händler*, *—in*, koopman m., koopvrouw v. in kransen, hij, zij die kransen verkoopt; *-leiste* v. (Bouwk.) kroonlijst v.; (Meub.) randlijst v.

Kränzlein, o. (verkl.) kransje, kroontje o.; (bij het schieten), eerste winst v.; (in het kegelspel), acht om den koning; (om de tonsuur), rand m. van haar; 2. gezelschap, kransje o., kring m.; (Nat. hist.) ingewand o.; (fig.) maagdom m., maagdelijkheid v.

Kränzlein-predigt, (*-en*) v. predikatie v., gehouden met een aan den linkerarm gebonden krans bij eene eerste mis; *-tag* m., Z. *Frohnleichnamsfeste*.

Kranz-los, bijv. nw. kransloos, zonder krans of kroon; (van een meisje), de eer verloren hebbende; *-naht* v. (Ontlk.) kringvormige naad m. of verbinding v.; *-pfähle* m. mv. ijsbrekers m. mv.; *-pulsader*, *-schlagader* v. (Ontlk.) kroonpolsader, kroonslagader v.; *-schiene* v. (Spoorw.) uitgehold wagenspoor o.; *-spinne* v. kroonspin v.; *-winder* m., Z. *-händler*.

Krapeln, (*krapelte*, *gekrapelt*) bedr. ww., Z. *krabbeln*.

Krapf, (*-en* of *-(e)s*, mv. *-en* of *-e*) of **Krapfchen**, o. (verkl.) pannekoekje, taartje o.

Krapfen, (*-s*, mv. *Krapfen*) m. taartje o.; 2. emmerhaak, puthaak m.

Krapp, (*-es*) m., z. m. meekrap v., Z. *Grapp*, 2. bijv. nw. (Zeew.) (van touw), te sterk ineengedraaid, krap.

Krappe, (*-n*) v. (Geweerm.) stang v. van het slot van een geweer, haak m., kram v.; (aan het slot van een boek), slagveer v.

Krapppasser, (*-sers*, mv. *-ser*) m., Z. *Krabber*.

Krase, (*-n*) v., Z. *Kardätsche*.

Kräseln, (*kräselte*, *gekräselt*) o. ww. wemelen, krioelen.

Kraspeln, (*kraspelte*, *gekraspelt*) o. ww., m. *h.* *an der Thüre -*, krabbelen, scharrelen; *mit den Zähnen -*, knarsen; 2. kruipen, voortkruipen, op handen en voeten gaan; 3. Z. *knarren*.

Krasselbeere, (*-n*) v., Z. *Kratzbeere*.

Krater, (*-s*, mv. *Krater*) m. krater m., mond m., opening v. van een vuurspuwenden berg.

Kra(u)tschen, (*kra(u)tschte*, *gekra(u)tschet*) bedr. ww. krabben, den grond omwoelen; 2. wieden, onkruid losmaken.

Krätschen, (*krätschte*, *gekrätscht*) bedr. ww. (Volkst.) wijdbeens loopen, scharrelen.

Kratsch-huhn, (*-huhn(e)s*, mv. *-hühner*) o., Z. *Truthuhn*; *-messer* o. tuinmes o., tuinschop v., houweel o. om den grond los te maken.

Kratz, (*-es*, mv. *-e*) o. schrap v., kras v.

Krätzartig, bijv. nw. schurftachtig, op schurft gelijkende.

Kratzbalgen (sich), (*kratzbalgte*, *gekratzbalgt*) wed. ww. (Volkst.) vechten, plukharen.

Kratzbeere, (*-n*) v. (Pl., Volkst.) Z. *Brom-*, *Bocks-*, *Stachel-beere*; it. moerbezie v.

Kratz-blech, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Gord.) handaanbeeld, bankaambeeld o., tas m. om de knoopen te polijsten; *-bohne* v. slingerboon v.; *-brett* o. (Man.) kras-

plank, nopplank v.; *-bürste* v. krasborstel, draadborstel m.; *-distel* v. krasdistel v.; *-draht* m. krasdraad, ijzer- of koperdraad o. om kaarden te maken.

Krätze, (*-n*) v. kaard of kaarde v.; (Bergw.) krabber m., krabijzer o.; (Mets.) krasser m., krasijzer, getand truweel o.; (Man.) Z. *Kratzbrett.*

Krätze, (*-n*) v. (Bergw.) schraapsel o., afval m.; (fig.) *in die -gehen,* vervallen, ongelukkig worden; *das geht in die -,* dat raakt in verval; *es geht viel hiebei in die -,* er valt hierbij veel af; 2. metaalschuim o., slakken v. mv.; 3. schurft o.; 4. draagkorf m.

Krätze, (*-n*) v., **Krätzeisen,** (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. krabber, krasser m., schraapijzer o., schrobber m.

Krätzen, (*kratzte, gekratzt*) bedr. ww. krabben, krassen, schrappen; *mit den Nägeln -,* krabbelen; 2. *Wolle -,* kaarden, kammen; II. o. ww. *an der Thüre -,* krabbelen; *im Miste -,* (van hoenders), den mest omwoelen, omwroeten; *dieser Wein kratzt,* deze wijn is wrang, zuurachtig; (fig.) (van pennen), krassen, slecht schrijven, spatten; *auf der Geige -,* krassen, roffelen, slecht spelen; III. wed. ww. *sich im Kopfe, hinter den Ohren -,* krabben, krabbelen; (fig.) zich achter de ooren krabben, spijt hebben; IV. onp. ww. *es kratzt mich,* ik heb jeuk, het krieuwelt mij; (Spr.) *wen 's juckt, der kratze sich,* wien de schoen past trekke hem aan; V. o. zelfst. kaarden, kammen o.

Krätzer, (*-s,* mv. *Krätzer*) m. krasser, kaarder, nopper m.; it. krasser, krabber m., krasijzer o.

Krätzer, (*-s,* mv. *Krätzer*) m. (aan den laadstok), krasser, kogeltrekker m.; (Bak.) schrapper, krabber m.; (Bergw.) ruimer, uitruimer m.; 2. slechte wijn m.; 3. (Nat. hist.) stekelsnuitworm m.

Krätzerig, (*-er, -st*) bijv. en b. *-er Wein,* Z. *Krätzer.*

Krätzfrischen, (*-s*) o., z. m. (Giet.) smelten, hersmelten o. van het schraapsel, van den afval.

Krätz-fusz, (*-fuszes,* mv. *-füsze*) m. (gemeenz., Scherts.) buiging v., strijkvoet m.; *-füsze machen,* buigen, buigingen maken, strijkvoeten, groeten.

Krätzfüszeln, (*kratzfüszelte, gekratzfüszelt*) o. ww. buigingen maken, strijkvoeten.

Krätz-füszler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. (gemeenz., Scherts.) hij, die veel buigingen maakt, strijkvoeter, complimenten-maker m.; *-garn* o. (Vissch.) beugelnet o.

Krätzgarten, (*-garten,* mv. *-gärten*) m. moestuin m.

Krätzhaken, (*-hakens,* mv. *-haken*) m. haak, krashaak, schraphaak m.

Krätzhamen, (*-hamens,* mv. *-hamen*) m. (Vissch.) beugelnet, schepnet o., dreg of dregge v.

Krätzhede, v. afval m. van hennep.

Krätzheil, (*-s*) o., z. m aardrook m., duivekervel v.

Krätzig, (*-er, -st*) bijv. nw. (gemeenz.) krabbelachtig; it. krassend; (fig.) ruw, woest, kijfachtig, twistziek.

Krätzig, (*-er, -st*) bijv. nw. schurftig, schurftachtig; *- sein,* schurftig zijn, met schurft behept zijn, het schurft hebben.

Krätzkamm, (*-kamm(e)s,* mv. *-kämme*) m. kaardkam, wolkaarderskam m.

Krätzkammer, (*-n*) v. schurftkamer, kamerzaal v. voor hen, die met schurft behept zijn.

Krätzkelle, (*-n*) v. krasser m.; it. getand truweel o.

Krätzkienstock, (*-stock(e)s,* mv. *-stöcke*) m. (Giet.) zijgkoek, zweetkoek m.

Krätzkraut, (*-kraut(e)s,* mv. *-kräuter*) o. krasdistel v., kraskruid o., gezegende distel v.

Krätz-kupfer, (*-s*) o., z. m. (Giet.) uit koperschraapsel of koperopveegsel gehaald zuiver koper o.; *-messing* m. (Speld.) draadknipsel, afknipsel o. van metaaldraad; *-milbe* v. schurftmijt v., schurftworm m.; *-mühle* v. (Scheik.) molen m. om het goud- en zilverschraapsel te zuiveren.

Krätzplatte, (*-n*) v., Z. *Kratzbrett.*

Krätz-pochwerk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. stampwerk o., stampmolen m. om het afschraapsel van metalen te vergruizen; *-salbe* v. zalf v. tegen het schurft; *-schlacke* v. (Giet.) metaalslak v.; *-schlich* m. gewasschen ertsafval m.; *-wäscher* m. hij, die het afschraapsel wascht; *-wasser* o. (Goudsm.) water o. om het afschraapsel te wasschen; *-werk* o., Z. *-kupfer.*

Krätzwolle, v., z. m. scheerwol, kaardwol, gekaarde wol v.

Kräuel, (*-s,* mv. *Kräuel*) m. vijfpuntige mijnvork v.

Kräueln, (*kräuelte, gekräuelt*) o. ww. klimmen, klauteren, kruipen; 2. wemelen, krioelen; II. wed. ww. *sich -,* zich afwerken, aftobben; III. bedr. ww., Z. *krauen.*

Krauen, (*kraute, gekraut*) bedr. ww. krauwen, krabben; 2. kittelen, liefkoozen, streelen.

Kräuen, (*kräute, gekräuet*) bedr. ww. een weinig opkoken, wellen.

Kraus, bijv. en b. kroes, gekroesd, gekruld, gerimpeld, gefronst, geplooid; *-es Haar,* kroeshaar, gekroesd haar; *-er Kohl,* kroeskool; *- machen,* krullen, plooien, rimpelen; (Schoenm.) Z. *krispeln; -er Busenstreif,* geplooid overhemd; (Bord.) *-es Gespinst, -er Goldfader,* krul v., gekruld gouddraad o.; *-e Franzen,* kwastwerk o., krepine v.; (Muntw.) *-er Rand,* gekarteld; (fig.) *eine -e Stirn machen,* een stuursch, norsch, nijdig gezicht zetten; *- werden,* krullen, kroes worden; *er macht es mir zu -,* hij maakt het mij te dol, te grof, te erg, te bont; 2. verward, samengesteld; *es ist mir zu -,* dat is mij te geleerd, dat gaat mijn verstand te boven; *bunt und -,* alles door elkander; *-e Schrift,* kleine letter v.

Kraus-bart, (*-bart(e)s,* mv. *-bärte*) m. (gemeenz.) dikke, dichte baard m.; 2. gebaarde, hij die een dichten baard draagt; 3. (Delfst.) koraalzwam o.; (geboonl.) geitebaard m.; *-beere* v. kruisbes v.; *-blätterig, -blüthig* bijv. nw. met gekrulde bladeren; *-brod* o. (Past.) dun pannekoekje o.; *-distel* v., Z. *Kollerdistel.*

Krause, (*-n*) v. krul, lok v.; 2. Z. *Halskrause;* (aan het gewei van herten), knobbels m. mv.; (Huish.) kroes, kruik v.; (fig.) ongeduld o., drift, opvliegendheid v.

Krauseisen, (*-sens,* mv. *-sen*) o. (Sm.) gekronkelde ijzeren staven v. mv.

Krausel, (*-s,* mv. *Kräusel*) o. (Naai.) overhemdsstrook v., hemdje o.

Kräusel-beere, (*-n*) v., Z. *Krausbeere; -bohrer* m. fijne drilboor v.; *-eisen* o. (Naai.) krulijzer, plooijzer o.; (Pruikm.) krulijzer, friseerijzer o.; (Muntw.) Z. *-werk.*

Kräus(e)ler, (*-s,* mv. *Kräus(e)ler*) m. kapper m.

Krausel-holz, (*-holzes,* mv. *-hölzer*) o., Z. *Krausholz; -kamm* m. krulkam m.; *-mühle* v., Z. *-bohrer.*

Kräuseln, (*kräuselte, gekräuselt*) bedr. ww. krullen, kreppen, friseeren; *das Tuch -,* kreppen; it. *Hemdstriche -,* plooien; *Münzen -,* kartelen, randen; 2. wed. ww. *sich -,* opkrullen, krimpen, kroes worden; 3. o. ww. (fig., Muz.) rouladen maken.

Kräuselschneckstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Delfst.) tolschelp v.

Krauselster, (*-n*) v. (Nat. hist.) kwartelvalk, blauwvoet m.

Kräusel-werk, o., z. m. (Muntw.) randen, kartelen, werken o.; *-zange* v. krultang, friseertang v.

Krausemünze, (*-n*) v. kruizemunt v.

Krausemünz-, -öl, o., **-thee,** m., **-wasser,** o. kruizemunt-olie v., -thee v., -water o.

Krausen, (*krauste, gekraust*) o. ww., m. *h.* (van het haar), kroes worden, ineenloopen, krullen.

Kräusen, (*kräuste, gekräust*) bedr. ww., Z. *kräuseln;* (fig.) *die Stirn -,* rimpelen, plooien.

Kräuser, (*-s,* mv. *Kräuser*) m., **-in,** (*-nen*) v. kapper, friseur m., kapster v., hij, zij die krullen zet; it. *-in* v. plooister, strijkster v.

Kraus-fink, (*-en,* mv. *-en*) m. krulvink m.; *-flor* m. gekruld floers of krip o.; *-haar* o. krulhaar, kroeshaar, gekroesd haar o.; *-haarig* bijv. en b. kroesharig, met gekroesd of gekruld haar; *-hammer* m. krulhamer m.; *-holz* o. krulhoutje o.; *-huhn* o. krulhoen o.; *-kohl* m. krulkool, spruitkool, boerenkool v.; *-kopf* m. krulhoofd o., krulkop, kroeskop m.; (fig.) twistzoeker, dolkop m.; *-köpfig* bijv. en b. gekroesd, gekruld, Z. *-haarig; -leder* o. gekroesd, gekruld leder o.

Kräuslich, bijv. en b. een weinig gekruld, kroesig.

Kraus-lockig, bijv. nw. met gekrulde lokken, gekruld; *-perrücke* v. krulpruik v.; *-salat* m. krulsalade v.; *-schnecke* v. Friesche of Spaansche ruiter m.; *-wurz* v., Z. *distel.*

Kraut, (*-es,* mv. *Kräuter*) o. kruid

o., grasplant, gras o.; (Apoth.) geneeskruid o., geneesplant v.; *er lebt von Kräutern*, hij leeft van planten; *Kräuter sammeln*, kruiden verzamelen; (Pl.) herboriseeren; *er kennt die Kräuter gut*, hij is een goed kruidkenner of kruidkundige; 2. (Tuinb.) groente, kool v., moeskruid o.; *grunes* -, groene kool; it. (Pl.) betonie v.; (Kookk.) spinazie v.; (Spr.) *für den Tod ist kein - gewachsen*, tegen den dood is geen kruid gewassen; 3. (fig.) gebroed, gepeupel, gemeen o.; *böses* -, onkruid o.; 4. (Tuinb.) bladeren o. mv., groen o.; *das - abschneiden*, eene plant afbladeren; *zu sehr in's - wachsen* of *schieszen*, in het blad schieten, doorwassen, doorgroeien; 5. kruit, buskruit o.; - *und Loth*, kruit en lood, lood en kogel; 6. (Pl., Looi.) looierstruik m.

Kraut-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. koolveld, moesveld o.; *-artig* bijv. nw. koolachtig, grasachtig; —*es Gewächs*, grasgewas o.; *-bauer* m. koolboer, moezenier m.; *-beet* o. koolbed o.; *-biene* v. veldbij v.; *-blatt* o. koolblad o.; *-büchse* v. specerijdoos v.; *-büschel* o. kruidenzakje o.

Kräutchen, o. (verkl.) kruidje, plantje, kooltje o.; Z. *Kraut*; (Pl.) *das - der Geduld*, vogelkruid, horenkruid o.; (Scherts.) *er ist ein schönes* -, hij is een mooie kerel, een rare vent.

Kraute, v., z. m. (Landb., Wijng.) wieden o.

Krauteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. koolschaaf v.

Krauten, (*krautete*, *gekrautet*) bedr. ww. wieden, van onkruid zuiveren, het onkruid uittrekken.

Kräuter, (*-s*, mv. *Kräuter*) m. wieder m.; (fig.) knoeier m.

Kräuter, (*-s*, mv. *Kräuter*) m. tuinier, warmoezenier, groentenboer m.; 2. looier, leerlooier m.

Kräuter-abdruck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. natuurlijke loof- en boom-teekening op steenen, afdruk m. van kruiden op steen, dendriet m.; 2. plantsteen m., versteende plant v.; *-absud* m. kruidenthee v., afkooksel o. van kruiden, kruidenextract o.; *-abzug* m., Z. *-absud*; *-arznei* v. geneesplant v., geneeskruid o.; *-arzt* m. geneesheer m., die slechts geneeskruiden aanwendt; *-bad* o. kruidenbad o.; 2. zweetbad o.; *-bier* o. kruidenbier o.; *-birne* v. kruidenpeer v.; *-brod* o. kruidenbrood o.; *-brühe* v., Z. *-absud*; it. kruidensaus v.; 2. Z. *-tunke*; *-boden* m. droogzolder m. voor kruiden; *-buch* o. kruidboek, herbarium o.; *-büschel* o. grasknopje o.; 2. (Kookk.) specerijdoosje o.; *-dieb* m. kruidendief m., zaadtor v.; *-frau* v. kruidenverzamelaarster v.; 2. groentenvrouw v.; *-fressend* bijv. en b. kruidetend, grasetend; *-garten* m. kruidtuin, moestuin m.; *-geruch* m. kruidengeur, kruidenreuk m.; *-gewölbe* o. pakhuis o., kelder m. voor drogerijen; *-händler* m. koopman, handelaar m. in kruiden, specerijhandelaar, drogist m.; *-händlerin* v., Z. *-frau*.

Kräuterich, (*-s*) o., z. m. bladeren o. mv., gebladerte o. der planten.

Kräuterig, bijv. en b. (van eene weide), bedekt met gras, grasrijk; 2. met kruiden gevuld, vol kool, vol bladeren; 3. wild, niet deugend.

Kräuter-kammer, (*-n*) v. (Apoth.) kruidenkamer v.; *-käse* m. groene, Zwitsersche kaas v.; *-kenner* m. kruidenkenner, kruidkundige m.; —*in* v. kruidkundige v.; *-kenntniss*, *-kunde* v. kruidkunde, kennis v. der kruiden; *-kissen* o., *-kisschen* o. kruidenzakje, kussentje, zakje o. met kruiden, pop v., zakje o. van kruiden; *-kur* v. genezing v. door kruiden, behandeling v. met kruiden; *-kundiger* m., Z. *-kenner*; *-lehre* v., Z. *-kenntniss*; *-lese* v. opzamelen o. van kruiden, herboriseeren o.; *-liebhaber* m. plantenliefhebber m.; *-mann* m. kruidenverkooper m.; 2. kruidenverzamelaar m.; *-markt* m. kruidenmarkt v.; *-mumme* v. kruidenbier, mombier o. in Brunswijk; *-mütze* v. kruidenmutsje o.

Kräutern, (*kräuterte*, *gekräutert*) o. ww., m. *h.* (w. i. gebr.) kruidenverzamelen, herboriseeren, botaniseeren.

Kräuter-reich, bijv. nw. rijk aan kruiden, met gras bedekt, begraasd; 2. o. zelfst. plantenrijk o.; *-säckchen* o. kruidenzakje o.; 2. zakje o. met fijne kruiden; *-saft* m. kruidensap o.; *-salat* m. kruidensalade v.; *-salbe* v. kruidenzalf v.; *-salz* o. wijnsteenzuur o.; *-sammeln* o. kruiden verzamelen, herboriseeren o.; *-sammler* m. kruidenverzamelaar m.; *-sammlung* v. verzameling v. van kruiden; *-schiefer* m., Z. *-abdruck*; *-suchen* o., Z. *-sammeln*; *-suppe* v. groentesoep v., kruidmoes o.; *-tabak* m. geurige tabak v.; *-thee* m. kruidenthee v., aftreksel o. van geneeskruiden; *-trank* m. kruidendrank m., drankje o.; *-tunke* v. kruidensaus v., saus v. met kruiden, moeskruiden o. mv., groente v.; *-wissenschaft* v., Z. *-kenntniss*; *-zucker* m. conserf o.

Kraut-eule, (*-n*) v., Z. *-motte*; *-fass* o., Z. *-ständer*; 2. (Zeew.) kruitton v.; *-faul* bijv. nw. (Bergw.) murw en week als kool, brokkelig; *-feld* o., Z. *-acker*; *-flacke* v. kruisnet o., totebel v., vierkant ophaalnet o.; *-flagge* v., Z. *-flacke*; *-förmig* bijv. nw. kruidvormig, plantvormig; (Delfst.) den indruk van planten hebbende; *-garten* m. moestuin, groententuin m.; *-gärtner* m., Z. *-bauer*; *-hacke* v. koolhak v.; 2. afsnijden o. der kool; *-hahn* m. gekookte en met gehakt gevulde kool v.; *-hänfling* v. vlasvink m.; *-haupt* o. koolstronk, koolstruik m.; *-hobel* m., Z. *-eisen*; *-holder* m. wilde vlier v.; *-honig* m. honi(n)g m. uit boombladeren of tuinen; *-horn* o. (Zeew.) kruithoren m.; *-huhn* o. grijze schildpad v.; 2. (Kookk.) Z. *-hahn*.

Krautig, bijv. en b., Z. *kräuterig*.

Kräutig, (*-s*, mv. *-e*) o. (w. i. gebr.) Z. *Kräuterich*; 2. Z. *Unkraut*.

Kraut-junker, (*-junkers*, mv. *-junker*) m. (gemeenz.) koolplanter m.; 2. landjonker, boeren-edelman m.; *-kammer* v. koolhuis o.; 2. (Zeew.) kruitkamer v.; *-käse* m. kruidenkaas, groene of Zwitsersche kaas v.; *-keller* m. koolkelder m., bergplaats v. voor kool; *-kopf* m., Z. *-haupt*; (fig.) domkop m.; *-land* o., z. m., Z. *-acker*; *-laterne* v. (Zeew.) kruitlantaren v.

Kräutlein, o. (verkl.) Z. *Kräutchen*.

Kräutler, (*-s*, mv. *Kräutler*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Krauter-mann*, *-frau*.

Kraut-lerche, (*-n*) v. veldleeuwerik m.; 2. waterleeuwerik m., Z. *Heidelerche*; *-löffel* m. (Zeew.) kruitlepel m.; *-markt* m. groentemarkt, koolmarkt v.; *-messe* v. mis v. op Maria-Hemelvaart; *-messer* o. koolmes o., Z. *-eisen*; *-motte* v. koolvlinder m.; *-mücke* v., Z. *-schnake*; *-petersilie* v. peterselie v.; *-pflanze* v., Z. *Kohlpflanze*; *-raupe* v., Z. *Kohlraupe*; *-rippe* v. kant m. van kool; *-rübe* v. koolraap v.; *-säge* v. (Vissch.) klein fijn vischnet o.; *-salat* m. witte koolsalade v.; *-schauung* v. dijkschouw v., nazien o. der dijken; *-schnake* v. (Nat. hist.) waterspin v. met bruine vlengels; *-sellerie* m. lange, zachte selderij v.; *-stampfe* v. S-vormig mes o. om kool te steken, te snijden, te hakken; *-ständer* m. zuurkoolton v.; (Zeew.) Z. *-fass*; *-stengel* m., Z. *-strunk*; *-stichel* m. koolsteker m.; *-strich* m. schop of spade v. om voren te steken; *-strunk* m., Z. *Kohlstrunk*; *-stück* o., Z. *-acker*; *-suppe* v. koolsoep v.; *-vogel* m., veldleeuwerik m.; *-wanze* v. koolluis v.; *-weihe* v., Z. *-messe*.

Krawall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Volkst.) geraas, leven o., beweging v.; it. opstand m.

Krawęele, (*-n*) v. (in Hamburg), houtmaat v.; 2. (Zeew.) Z. *Karavel*.

Kreatur, (*-en*) v. schepsel, geschapen wezen o.; 2. *er ist eine - des Ministers*, hij is een gunsteling, beschermeling m.

Krebs, (*-es*, mv. *-e*) m. kreeft m., krab v., zeekreeft m.; (mv. *-e*), schaaldieren o. mv.; (fig.) *einen - im Beutel haben*, hoogst zuinig, gierig zijn; (Sterrenk.) kreeft m.; (Gen.) kanker m., kankergezwel, kreeftgezwel, koudvuur o.; *sie hat den - an der Brust*, zij heeft den kanker in de borst; (Tuinb.) brand m., ziekte v. in den bast van boomen; (fig.) wond, diepe, ongeneeslijke wond v., kanker m.; (Spr.) *den - lehren vorwärts gehen*, den moriaan wasschen, nutteloos werk doen.

Krębs-artig, bijv. nw. kreeftachtig, als een kreeft, kreeftvormig; 2. (Gen.) kankerachtig, kankervormig; *-auge* o. kreeftenoog o.; 2. Z. *-stein*; *-bach* m. beek v. waarin kreeften gevonden worden; *-binde* v. (Heelk.) kreeftsverband o.; *-blume* v. wrattenkruid o. uit Peru; 2. Indisch bloemriet o.; 3. kreeftsbloem v.; 4. leeuwentand m.; 5. schorpioenkruid, rupsenkruid o.; *-brühe* v. kreeftensoep v.; *-butter* v. (Kookk.) kreeftenboter v.

Krębschen, o. (verkl.) kreeftje o., kleine, jonge kreeft m., Z. *Krebs*.

Krębsdistel, (*-n*) v. gemeene distel v.

Krębsen, (*krebste*, *gekrebst*) o. ww., m. *h.* naar kreeft visschen, kreeft van-

gen; (fig., gemeenz.) polsen, onderzoek doen; (Spr.) *ist es nicht gefischt, so ist es doch gekrebst*, kleine visch is ook visch, beter iets dan niets.

Krebs-euter, (*-n*) v. (Kookk.) kreeftnier v.; *-fang* m. kreeftenvangst v., kreeftenvisschen o.; *-fänger* m. kreeftenvisscher m.; 2. (Nat. hist.) kreeftenvanger m.; *-fäule* v. kankergezwel, kreeftgezwel o., kanker m.; *-förmig* bijv. en b., Z. *-artig* (1); 2. (Heelk.) —*e Binde*, Z. *-binde*; *-fräszig* bijv. nw., Z. *-artig*; *-fresser* m. (Nat. hist.) vischreiger, krabbeneter m.; *-gang* m. teruggang, achteruitgang m.; (fig.) *seine Sachen gehen den* —, zijne zaken gaan achteruit; *den - gehen*, den kreeftengang gaan, achteruitgaan; *-gängig* bijw. achteruit, achterwaarts, terug; (fig.) —*gehen*, achteruitgaan, teruggaan; *-geschwür* o. kreeftgezwel o., kanker m.

Krebshaft, bijv. nw., Z. *krebsartig*.

Krebshamen, (*-hamens*, mv. *-hamen*) m. kreeftennet o.

Krebsicht, bijv. nw., Z. *krebsartig*.

Krebs-kascher, -katscher, -ketscher, (*-schers*, mv. *-scher*) m., Z. *-hamen*; *-koch* m. (Kookk.) kreeftenpastei v., kreeftgebak o.; *-krabbe* v. (Nat. hist.) woekerkreeft m.; *-krankheit* v. kankerachtige aandoening of ontsteking v., Z. *-geschwür*; *-kraut* o. wratkenkruid o.; 2. levend roerkruid o.; *-kreis* m. (Sterrenk.) kreeftskeerkring m.; *-leuchten* o. visschen o. naar kreeft bij fakkellicht; *-linie* v., Z. *-kreis*; *-nase* v. (Kookk.) gekruide kreeftsneus m.; *-otter* v. kleine otter, kreeftotter m.; *-pastete* v., Z. *-koch*; *-pflanze* v., Z. *-blume*; *-reuse* v. kreeftkorf m., mand v., korf m. om kreeft te vangen; *-salbe* v. kreeftzalf v.; 2. kankerzalf v.; *-schaden* m. (eig. en fig.) Z. *-fäule*; *-schale* v. harde kreeftshuid v.; *-schere* v. kreeftsschaar v., knijper m., schaar v. van een kreeft; *-schüssel* v. kreeftenschotel m.; 2. schotel m. kreeften; *-schüsselchen* o. (Goudsl.) grondschelp v.; *-schwanz* m. kreeftestaart m.; *-spinne* v. krab v.; *-stein* m. kreeftsteen, maagsteen m. van den kreeft; *-suppe* v. kreeftensoep v.; *-trüffel* v. kreeftruffel v.; *-vogel* m., Z. *-presser*; *-wasser* o. water o., waarin zich kreeften ophouden; *-weide* v. groene wilg (eboom) m.; *-wurz* v. groote addertong v.

Krechente, (*-n*) v. taling of teling m.

Krelk, (*-s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) dommekracht, kelderwinde v.

Kregel, (*-er*, *-st*) bijv. nw. (Prov.) kregel, wakker, flink, opgewekt; (gemeenz.) lustig, luchtig, vroolijk, dartel.

Kreide, (*-n*) v. krijt o.; *schwarze, rothe, spanische -*, zwart, rood krijt; (fig., gemeenz.) *mit doppelter - schreiben*, met dubbel krijt schrijven; *auf die - zehren*, op borg eten, drinken, borgen; *bei einem auf (in) der - stehen*, in het krijt staan, schuld hebben; *über die - treten*, zich te buiten gaan; 2. (Teek.) *mit der - gezeichnet*, met (zwart) krijt geteekend; 3. speksteen m. en o.

Kreide-bleiweisz, (*-es*) o., z. m. loodwit, struis, ceruis o.; *-formation* v. krijtformatie v.; it. —, *-gebirge* o. krijtgebergte o., krijtrots v.; *-kiesel* m. vuursteen o. en m.; *-mergel* m. (Bergw.) kalkachtige mergel, krijtmergel v.

Kreiden, (*kreidete, gekreidet*) bedr. ww. met krijt merken, met krijt wit maken, krijten; 2. (Teek.) met krijt teekenen; (fig.) op rekening zetten.

Kreide(n)-ähnlich, -artig, bijv. en b. krijtachtig, als krijt; *-ei* o. ronde vuursteen m. met een krijtrand; *-erde* v. krijtaarde v.; *-glas* o. (Glasbl.) glas o. van krijtbevattende fritte; *-gräber* m. krijtdelver, krijtgraver m.; *-grube* v. krijtmijn v.; *-grund* m. krijtbodem, krijtgrond m.; 2. (Verg., Schild.) krijtgrond m.; *-guhr* v. vloeibaar krijt o.; *-mergel* m. krijgtmergel v.; *-salz* o. krijtzout o.; *-säure* v. krijtzuur o.; *-schilfer* m. krijtschiefer o.; *-stein* m. krijtsteen, kalksteen m.; *-stift* m. krijtteekenpen v., crayon o.; *-wasser* o. (Schild.) zwarte kleur v.; *-weisz* bijv. nw. zoo wit als krijt; (fig.) bleek als krijt, als een laken; II. o. zelfst. krijtwit o.

Kreidezeichnung, (*-en*) v. teekening v. met krijt, krijtteekening v.

Kreidicht, bijv. en b., Z. *kreideartig*.

Kreidig, bijv. en b. krijtbevattend, krijthoudend; 2. vol krijt, met krijt bedekt, bemorst; *sich - machen*, zich vol krijt maken.

Kreidling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stompzinnig mensch, kropmensch, kretin m.

Kreidschnur, (*-schnüre*) v. loodlijn v.

Kreis, (*-es*, mv. *-e*) m. kring, cirkel, cirkelomtrek m., rond o.; *einen - schlieszen um jem.*, een kring vormen; *sich in einen - stellen*, in een kring, in het rond gaan staan; *im -e sitzen*, in een kring, in het rond zitten; *sich auf den Zehen im -e herum drehen*, op de teenen ronddraaien; *sich im -e herumbewegen*, in het rond draaien; *mit dem Stocke einen - machen*, een cirkel maken; *der blaue - um die Augen*, kring, krans m.; *der Mond, die Sonne hat einen -*, er is een kring, ring, krans m. om de zon &; (Sterrenk., Meetk.) kring, cirkel m.; (van eene planeet), kring m., cirkelvormige loopbaan v.; (fig.) *den - seines Daseins vollenden*, zijne loopbaan eindigen; 2. cirkelvlak, rond oppervlak o., cirkel m.; (Oudh.) strijdperk, renperk o.; (Aardk.) Z. *Erdkreis*; it. (van een rijk), departement, district o., provincie v., kreits m.; 3. (fig.) uitgestrektheid, oppervlakte v., grenzen v. mv., veld, gebied o.; (van eene wetenschap), grenzen v. mv.; *das liegt auszer dem -e seiner Einsichten*, dat ligt buiten zijn bereik, is boven zijn begrip verheven; *das liegt auszer dem -e seiner Geschäfte*, dat behoort niet tot zijn ambt; *im -e seiner Familie*, in den kring, te midden; *im -e seiner Freunde*, in den vriendenkring m.; (fig.) *die höhern -e besuchen*, in hoogere kringen komen; 3. (Bergw.) korrelsteen, graniet o.

Kreis-abschied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Gesch. van D.) kreitsbesluit o.; *-abschnitt* m. cirkelsegment o.; *-achat* m. cirkelvormige agaat o. en m.; *-ältester* m. oudste, deken m. van een gezelschap, kring &; 2. landelijk deken, kreitsdeken m.

Kreisältesten-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. ambt o., waardigheid v. van kreitsdeken.

Kreis-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. bestuur o. van eene provincie, van een kreits; 2. kreitsambt o.; *-amtmann* m. kreitsambtman m., hoofd o., commissaris, gouverneur m. eener provincie, van een kreits; *-anlage* v. belasting v. eener provincie, provinciale belasting, kreitsbelasting v.; *-archiv* o. kreitsarchief o.; *-arzt* m., Z. *-physicus*; *-ausschnitt* m. (Meetk.) cirkelsector m.; *-ausschreiben* o. bijeenroeping v. der provinciale staten; *-bahn* v. cirkelvormige baan, loopbaan v.; 2. cirkel m.; *-beamter* m. ambtenaar, bediende m. bij een kreitsbestuur; *-beitrag* m. kreitsbijdrage v., kreitscontingent o.; *-bewegung* v. beweging v. in een cirkel, cirkelvormige beweging v., kring, cirkelloop m.; *-blutleiter* m. (Ontlk.) cirkelvormige holte v.; *-bogen* m. boog m. van een cirkel, cirkelboog m.; — *des Borda* of *bordaischer* —, herhalingscirkel, cirkel m. van Borda; *-bote* m. bode m. van een kreitsbestuur; *-brief* m., Z. *-schreiben*.

Kreischen, (*kreischte, gekreischt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) krijschen, schreeuwen, gillen; *-de Stimme*, krijschend, gillend, scherp, doordringend; 2. (van vet op het vuur), sissen, spatten.

Kreis-commissär, (*-en*, mv. *-en*) m. kreitscommissaris, gouverneur m. eener provincie; *-direction* v. kreitsbestuur o.; 2. bestuur o. van een kring; *-director* m. bestuurder, directeur m. van een kring; *-einnehmer* m. kreitsontvanger, ontvanger m. van de belastingen van een kreits.

Kreisel, (*-s*, mv. *Kreisel*) m. tol, drijftol m.; 2. (Nat. hist.) tolslak v.; 3. Z. *Drehkrankheit*.

Kreisel-bohrer, (*-bohrers*, mv. *-bohrer*) m. boor, drilboor, handboor v.; *-förmig* bijv. nw. tolvormig; *-klee* m. slakkenklaver v.; *-koralle* v. tolvormig koraal o.

Kreiseln, (*kreiselte, gekreiselt*) o. ww., m. *h.* of wed. ww. *sich -*, in een kring ronddraaien; 2. o. ww. met den tol spelen, tollen.

Kreisel-peitsche, (*-n*) v. tolzweep v.; *-schnäbler* m. meeuwtje o., duif v. met gekrulde borst; *-schnecke* v., Z. *Kreisel*; *—nstein* m. radersteen m.; *-spiel* o. tolspel, tollen o.; *-wind* m. dwarrelwind m.

Kreisen, (*kreiste, gekreist*) o. ww., m. *h.* of wed. ww. *sich -*, in een kring ronddraaien, draaien, zich in het rond bewegen; *um etw. -*, heendraaien; (Jachtw.) - of *den Kreisweg gehen*, het spoor volgen; 2. bedr. ww. (w. i. gebr.) een cirkel doen beschrijven; it. eene cirkel-

vormige gedaante geven; (Bergw.) vergruizen, stuk slaan.

Kreiser, (*-s*, mv. *Kreiser*) m. hij, die onder het gaan een kring, een cirkel beschrijft; (Jachtw.) jager m., die ter drijf- of klopjacht gaat.

Kreis-form, (*-en*) v. cirkelvorm m., cirkelvormige gedaante v., cirkel m.; *in —*, cirkelvormig, rond; *-förmig* bijv. en b. cirkelvormig, rond, kringvormig; *-förmigkeit* v. cirkelvormigheid v., Z. *-form; -fuge* v. (Muz.) doorloopende fuge, canon v., rondgezang o.; *-gang* m. cirkelloop m., cirkelvormige of kringvormige beweging v.; (van de jaargetijden), wisseling v.; (Kath.) omgang, rondgang m., processie v.; 2. cirkelvormige weg, omgang m.; *-gesang* m., Z. *-fuge*; *-hauptmann* m. hoofdman, commissaris m. van eene provincie, van een kreits; *-hülfe* v. subsidie o. en v. voor een kreits; *-kanz(e)lei* v. kreitskanselarij v.; *-kasse* v. kreitskas v.; *-kassier* m. kreitskassier, kreitsontvanger m.; *-kiemer* m. (Nat. hist.) weekdier o. met cirkelvormig geplaatste kieuwen; *-lauf* m., Z. *-bahn;* (Rijk.) wending, volte v.; (Ontlk.) (van het bloed), omloop m.; (Sterrenk.) omwenteling, draaiing, kringvormige beweging v.; (fig.) (van het geld), omloop m.; (van de jaargetijden), Z. *-gang; -laufend* bijv. nw. in een kring loopend, zich in een kring of cirkel bewegende.

Kreisling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. geurige, welriekende paddenstoel m.

Kreis-linie, (*-n*) v. cirkel, kring m., cirkellijn v., cirkelomtrek m.; *-matrikel* v. naamlijst, naamrol v. van een kreits van het Duitsche rijk, lijst v. der belastingschuldigen van een kreits; *-messung* v. cirkelmeting, meting v. van een cirkel, van een kreits; *-miliz* v. kreitsmilitie v.; *-mühle* v. molen m., die door een paard in beweging gebracht wordt.

Kreis-oberst(er), (*-obersten*, mv. die *-obersten* en *-oberste*) m. kreitsoverste, hoofdman, kapitein m. van de kreitstroepen; *-pfennigmeister* m., Z. *-kassier; -richter* m. kreitsrechter m.; *-ritt* m. (Rijk.) wending, volte v.; *-rolle* v., Z. *-matrikel; -rund* bijv. nw. kringvormig, cirkelvormig, rond; *-schattig* bijv. nw. (Aardr.) rondomschaduwig; *-schlange* v. kringslang v.; *-schluss* m., Z. *-abschied; -schreiben* o. schrijven o., brief m. van een kreitsbestuur; it. kreitsgrondwet v.; 2. (Hand.) rondgaande brief m., rondgaand schrijven o., circulaire v.; *-schule* v. kreitsschool v.; *-schüsselchen* o. (Pl.) schotelvormige vruchtbodem m. bij sommige korstmossen.

Kreiszen, (*kreiszte, gekreiszt*) o. ww., m. *h.* (van vrouwen), in arbeid zijn, in barensnood zijn; (fig.) *der -e Berg*, de werkende berg.

Kreiszer, (*-s*, mv. *Kreiszer*) m., Z. *Murrkopf.*

Kreiszerin, (*-nen*) v. vrouw v., die in arbeid, in barensnood ligt.

Kreis-stadt, (*-städte*) v. kreitsstad, hoofdstad v. van een kreits; *-stand* m. staat m., lid o. van een kreits; *-steuer* v., Z. *-anlage; -tag* m. kreitsdag, dag m. waarop de afgevaardigden van een kreits vergaderen, vergadering v. der (provinciale) staten; *-tanz* m. rondedans, wals m.; 2. Duitsche dans m.; *-truppen* v. mv., Z. *-miliz*; 2. *-betrag; -verfassung* v. grondwet, staatsregeling v. van een kreits; *-versammlung* v. vergadering v. van de afgevaardigden van een kreits; Z. *-tag; -vierung* v. (w. i. gebr.) (Meetk.) quadratuur v. van den cirkel; *-wärtel* m., Z. *Grieswärtel; -wärter* m. oppasser, opziener m. in een tornooispel; *-weg* m. cirkelvormige weg m.; 2. (Jachtw.) Z. *kreisen; -wendung* v. kringwending v., rondedans m., pirouette v.; (Rijk.) wending, volte v.; *-zerrbild* o. drogbeeld, schijnbeeld o.; *-zugeordneter* m. afgevaardigde m. van een kreits.

Kreke, (*-n*) v. wilde pruim of kers, kriek v.; *-nbaum* m. wilde-pruimeboom, kriekeboom m.

Krємmling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. groenachtige bladzwam m.

Krємpe, Krємpel &, Z. *Krämpe.*

Krєngel, (*-n*) v., Z. *Kringel.*

Krєngen, (*krengte, gekrengt*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) krengen, op zij liggen, op zij vallen.

Kreosot, (*-(e)s*) o., z. m. (Scheik.) creosoot, bederfwerend bestanddeel o. van rook, houtazijn &.

Krepine, (*-n*) v. gouden, zilveren, zijden franje v.

Krepiren, (*krepirte, krepirt*) o. ww. (Volksk.) sterven, omkomen, uitstappen, krepeeren.

Krepp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. krip, floers, rouwfloers o.; 2. (Pruikm.) krullen of kroezen o. van het haar.

Krєppen, (*kreppte, gekreppt*) bedr. ww., Z. *kraus (machen).*

Krepp-flor, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. krip, floers, rouwfloers o.; *-macher, -weber* m. floersmaker, kripwever m.

Krєsse, (*-n*) v. kers, waterkers v.; *breitblätterige -*, peperkruid o.; *schmalblätterige, unvollkommene* of *wilde -*, wilde kers, waterkers, weidekers v.; *indische -*, Indische kers v.; 2. *wilde -*, Turksche kers v.; 3. Z. *Brunnenkresse;* 4. Z. *Berg -, Bitter-kresse;* 5. hertshoorn o.; 6. winterkers v.; 7. wilde, tusschen het koren groeiende raap, veldraket v.; 8. zandkers v.; 9. (Nat. hist.) post v. (een vischje).

Krєssler, (*-s*, mv. *Kressler*) m. wachtelkoning m.

Krєssling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) paddenstoel m. van de kleinste soort; 2. post v. (een vischje).

Krєss-salat, (*-(e)s*, m. kerssalade v.; *-samen* m. kerszaad o.; *-weiszling* m. (Nat. hist.) dagvlinder m.

Kreuz, (*-es*, mv. *-e*) o. kruis o.; *rechtwinkeliges -*, rechthoekig kruis, staand kruis o.; *schräges, Andreas -*, liggend kruis, St. Andrieskruid o.; *die Arme über das - legen*, de armen kruisen, de armen over elk. leggen; (Zeew.) *in's - segeln*, laveeren; *in's - laufen*, elk. kruisen; *in's - und in die Quere, - und quer*, in alle richtingen, overal heen; *- in einem Bienenstocke*, kruiselings gelegde stokjes o. mv.; (Sterrenk.) kruis o.; (Wapenk.) kruis, kruisje o.; (Ontlk.) stuit v., stuitbeen o., ruggegraat v., lenden v. mv.; *das - thut ihm weh*, hij heeft pijn in de lenden; (Bak.) soort van ijzeren of houten kam m., waarmede de bakkers de scheepsbeschuit strepen; (Hoed.) *die -e machen, in's - schlagen*, de twee spijlen vormen; (Ridd.) *das grosze - des Ordens haben*, het grootkruis o. hebben; (Bergw.) windas o.; (Sm.) Z. *Kreuzblech;* (Sp.) vierde troef v. in het omberspel; it. klaveren v. mv.; (Uurw.) (van een rad), kruishout o., spijl v.; (Drukk.) krul v., kruis, ferlet o.; (Zeew.) Z. *Ankerkreuz; - in den Ankertauen*, kronkel m., kronkeling v.; *- eines Gradbogens* of *Jakobsstabs*, snijdende lijnen v. mv.; (Meub.) *- im Fenster*, stijl m., vensterlat v.; (Muntw.) (van een geldstuk), kruis o.; (Muz.) kruis, verhoogingsteeken o.; *eine Note mit einem -e bezeichnen*, een kruis zetten bij, verhoogen; (Pap.) T-vormig werktuig o. om het papier te drogen te hangen; (Wev.) *in's - weben*, kruiselings weven; 2. (om iem. aan te hangen), kruis, kruishout o.; *der Stamm, das Holz des -es*, de stam m., het hout o. van het kruis; *der Tod am -e*, de kruisdood, dood m. aan het kruis; *jem. an's - schlagen, heften*, iem. aan het kruis hechten, kruisigen; (Kath.) *das Zeichen des -es, das -*, het teeken des H. Kruises; *das - vor jemn.* of *etw. machen*, afschrik hebben van, zoo bang zijn als voor den drommel; (Gesch.) *das - predigen*, een kruistocht prediken; *das - nehmen*, het kruis aannemen, ter kruistocht gaan; (fig.) kruis o., droefheid v., ramp m., ongeluk, leed o.; *jemn. viel - machen*, bang maken, veel leeds, verdriet veroorzaken.

Kreuz-abnahme, -abnehmung, v. (Schild.) afneming v., afnemen o. van het kruis; *-abzucht* v. (Giet.) kruisvormig riool, afleidingskanaal o. onder een smeltoven; *-arch* v. (Nat. hist.) gevlekte kruismossel v.; *-arm* m. kruisarm, arm m. van het kruis; *-axt* v. steekbijl v. der timmerlieden; *-band* o. (Ontlk.) kruisverband, kruisvormig ligament o.; 2. (Wev.) *ein — machen*, een weversknoop m. maken; (Boekh.) kruisband o.; *unter —*, onder kruisband; 3. luik o., grendel m.; *-bänder* o. mv. kruishouten o. mv.; (van eene mand), kruis o.; *—schuhe* v. voetzool, sandaal v.; *-bäting* v. (Zeew.) kruisbeting m.; *-batterie* v. kruisvormige batterij v.; *-baum* m. (Boschw.) boom m. aan den zoom of rand van een woud; 2. (Pl.) wonderboom, Christusboom m.; it. Z. *Masholder; -beere* v. kruisdoornbes v.; *getrocknete -beeren*, Avignousche bessen v. mv.; 2. Z. *Stachelbeere, Kratzbeere; -beerstrauch* m., Z. *-dorn.*

Kreuzbein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Ontlk.) uitende o. van de ruggegraat, stutje, heiligbeen, kruisbeen o.; *-gang* m. kanaal o. van het heiligbeen.

Kreuzbeinig, bijv. nw. met kruisvormige of gekruiste beenen.

Kreuzbein-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. gat o. van het heiligbeen, heiligbeenholte v.; *-nerve* m. kruis- of heiligbeenszenuw v.; *-schlagader* v. kruisbeens- of heiligbeensslagader v.

Kreuz-berg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (H. S.) kruisberg, Calvarieberg m.; *-bild* o. kruis, kruisbeeld, crucifix o.; *-binde* v. (Wapenk.) gekruiste smalle band m.; (Heelk.) kruisverband o.; 2. halsdoekje o.; *-bindsel* o. (Zeew.) meerlijn v.; *-blatt* o., Z. *-kraut*; *-blech* o. (Sm.) sterk geslagen ijzer o.; *-blümchen* o. tuinsleutelbloem v.; *-blume* v. kruisvormige bloem v.; 2. melkkruid o., kruisbloem v., hondekenskruid o.; *—pflanze* v. kruisbloemige plant v.; *-bock* m. houtzagersbok m.; 2. (Nat. hist.) kruisbok m., gazelle v. van den Senegal; *-bogen* m. kruisboog, spitsboog m.; *—stellung* v. gekruiste boog m.

Kreuzbramraa, (*-en*) v. (Zeew.) grietjesra, bovenkruisra v.; *-segel* o. bovenkruiszeil, grietje, Grietje van Dijk o.; *-stenge* v. bovenkruissteng, grietjessteng v.; *-stengenstagsegel* o. bovengrietjesstagzeil o.; *-stengenstenge* v. bovengrietjesstag o.

Kreuz-brav, bijv. nw. door en door braaf, waarlijk braaf; *-brett* o. kruisplank, dwarsplank v.; *-bruder* m. (Gesch.) kruisvaarder m.; (fig.) lotgenoot m. in ellende, in ballingschap; *-capriole* v., Z. *-sprung*.

Kreuzchen, o. (verkl.) kruisje, klein kruis o., Z. *Kreuz*.

Kreuz-couvert, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. enveloppe v. van geldwaarde bevattende brieven; 2. Z. *-band*; *-distel* v. wilde artisjok v., witte kameleon, everwortel m.; *-dohle* v. kauw, kerkkraai, torenkraai v.; *-dorn* m. (Slot.) pinnetje o.; 2. (Pl.) wegedoren, kruisdoren m.; 3. zuurdoren m., berberisse v.; 4. zeekruisdoren m.; 5. basterdjasmijn v.; *-dornvogel* m. wegedorenvlinder m.; *-dukaten* m. kruisdukaat m.; *-eisen* o. kruisijzer o.; (Geschutg.) kransijzer o. aan de ziel van het kanon.

Kreuzen, (*kreuzte, gekreuzt*) o.ww., m. *h.* kruisen, kruisgewijs leggen; (Zeew.) kruisen, heen en weer varen; *auf die Seeräuber* -, kruisen; *auf Handelsschiffe* -, jacht maken; (Rijk.) *dieses Pferd kreuzt*, slaat de voorpooten over elkander; II. bedr. ww. *die Arme* -, kruisen, over elk. leggen, slaan; (Huish.) *die Rassen* -, kruisen, vermengen; it. met een kruis teekenen; (Zeew.) beknijpen, besnijden; III. wed. ww. (van draden), *sich* -, zich kruisen, over elk. gaan of loopen; (fig.) (van gevoelens), *sich* -, zich kruisen, van elk. verschillen; 2. *sich* -, het teeken des H. kruises maken, een kruis(je) maken; (fig.) uiterst verwonderd zijn, vreemd opzien; 3. het kruis aannemen, ter kruisvaart trekken, een kruistocht ondernemen.

Kreuz-ente, (*-n*) v., Z. *Eisente*; *-enzian* m. kruisgentiaan v.

Kreuzer, (*-s*, mv. *Kreuzer*) m. (Zeew.) kruiser m.; 2. kaper, kaarvaarder m.; 3. (Muntw.) kreutzer m.

Kreuz-erfindung, v. (Kath.) kruisvinding v.; *-erhöhung* v. kruisverheffing v.

Kreuzes-stamm, (*-stamm(e)s*, mv. *-stämme*) m. kruisboom m., kruishout o.; *-tod* m. kruisdood, dood m. des kruises of aan het kruis.

Kreuz-fahne, (*-n*) v. (Kath.) banier v. der kerk; *-fahrer* m. kruisvaarder, kruisridder m.; 2. (Zeew.) Z. *Kreuzer*; *-fahrt* v. (Gesch.) Z. *-zug*; 2. (Zeew.) kruisen o.; 3. (Kath.) omgang m., processie v. met het kruis; (Jachtw.) Z. *-tritt*; *—woche* v., Z. *-woche*; *-fährte* v., Z. *-tritt*; *-feuer* o. kruisvuur o.; *-flügel* m. (Jachtw.) de elk. kruisende wegen m. mv. in een bosch; *-förmig* bijv. nw. kruisvormig, in den vorm van een kruis, kruisgewijs; *-fuchs* m. basterdvos m.; *-fusz* m. gekruiste voet m.; 2. vierkante voet m.; *-gang* m. kruisgang, omgang m., processie v. met het kruis; 2. kruislaan, dwarslaan v.; 3. kloostergang m.; *-gasse* v. kruisstraat, dwarsstraat, dwarssteeg v.; *-geflecht* o. (Mand.) kruiswerk o.; *-gericht* o. godsgericht o., waarbij de armen kruiselings werden uitgestrekt; *-gestell* o. kruisschraag v., kruisbok m.; *-gewerbe*, *-gewirk* o. (Wev.) keperweefsel o.; *-gewölbe* o. gewelfde kruisgang m.; *-gurt* m. kruisgordel m.; *-hahn* m. (Werkt.) kruisvormige kraan v.; *-halfter* v. (Rijk.) kruisgewijs loopende kribbenhalster m.; *-hammer* m. (Ketelm.) kruishamer m.; *-haspel* m. kruishaspel m.; *-herr* m., Z. *-ritter*; *-hieb* m. kruishouw m., kruissnede v.; 2. (Schermk.) kruisen o. der schermdegens; 3. (Slot.) kruissnede v.; *-holz* o. kruisbalk, dwarsbalk m.; 2. (Kath.) kruis, kruishout o.; 3. kruisgewijs gesneden hout o.; 4. (Bergw.) kruis o.; 5. (Zeew.) oorklamp m.; 6. wegedorenhout o.; it. mispelboompje o.; 7. (Apoth.) aloëhout o.

Kreuzigen, (*kreuzigte, gekreuzigt*) bedr. ww. kruisigen, aan het kruis hechten, aan het kruis hangen; (fig.) *sein Fleisch* -, tuchtigen, kastijden, versterven.

Kreuziger, (*-s*, mv. *Kreuziger*) m. kruisiger m., hij die kruisigt.

Kreuzigung, v. kruisiging v.; (fig.) (van het vleesch) kastijding, versterving v.

Kreuz-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m., Z. *Maikäfer, Speckkäfer*; *-karren* m. (fig.) aaneenschakeling v. van ongeluk; *-käse* m. kaas v. in Zwaben; *-kelch* m. kelk m. met wijn, welke gedragen wordt naast iem., die terechtgesteld staat te worden; *-kirche* v. kruiskerk, in den vorm van een kruis gebouwde kerk v.; 2. kerk v. gewijd aan het H. Kruis; *-klafter* v. vierkante vadem m.; *-klampe* v. (Zeew.) horenklamp m.; *-kluft* v. (Bergw.) kruisspleet, dwarsspleet v., dwarsgang m.; *-knochen* m., Z. *-bein*; *-knopf* m. (Zeew.) doodshoofd o.; *-knoten* m. (Ontlk.) heiligbeenszenuwsknoop m.; 2. (Wev.) dubbele knoop m.; *-kraut* o. (Pl.) kruiswortel m., kruiskruid o.; *-kreisel* m. tolslak v.; *-krystall* m. kruisvormig kristal o.; *-kröte* v. kruisdrager m., pad of padde v.; *-lahm* bijv. nw. lendelam; (Veea.) lam aan de achterpooten; *-leben* o. ongelukkig, rampspoedig leven o.; *-leiste* v. kruislijst, versteklijst v.; 2. (Ontlk.) kruisvormig uitsteeksel o.; *-ma(a)sz* o. (Landm.) landmeterswinkelhaak m.; 2. (Letterg.) meetstokje o. in den vorm eener T; *-meise* v. zwarte boschmees v.; *-meiszel* m. (Slot.) kruisbeitel m.; *-motte* v. populiersphinx v. (een vlinder); *-muschel* v. kruismossel, kruisschelp v.; *-muskel* m. (Ontlk.) pyramidaalvormige dijspier v.; *-nagel* m. nagelspijker m. met kruisvormigen kop; *-naht* v. kruisnaad m.; (Zoutw.) klinknagel m.; *-nerven* m. mv. (Ontlk.) de vijf naar het kruis gaande ruggemergszenuwen v. mv.; *-nessel* v. klierkruid, klein schelkruid o.; *-orden* m. orde v. van het kruis; *-otter* v. kruisotter m., gemeene adder v.; *-pfanne* v. kruisvormige zoutpan v.; *-pfennig* m. penning m. met een kruis er op; *-pflanze* v., Z. *-blume*; *-pforte* v. (Zeew.) kruispoort, poort v. der kamer onder de groote kajuit; *-pos(s)ekel* m. hoefsmidshamer m.; *-predigt* v. preek, aanmaning, opwekking v. tot een kruistocht; *-punkt* m. snijpunt, punt o. waar twee lijnen & elk. kruisen; *-qualle* v. gekruiste zeenetel v.; *-raa* v. (Zeew.) kruisra v.; *-rahm* m. (Wev.) kruisraam o.; 2. (Bouwk.) venster, raam v. met vier ruiten; *-ranke* v. (Pl.) kruisdrager m.; *-raupe* v. (Nat. hist.) kruisrups v., kruisdrager m.; *-raute* v. tuinruit v.; *-reife* v. (Zeew.) kruisreep m.; *-reich* o. rijk o. der genade, rijk o. van Christus; *-riemen* m. kruisriem m.; *-ritter* m. (Gesch.) kruisridder, kruisvaarder, Maltheezerridder, tempelier m.; 2. ridder m. van het H. Kruis; *-ruthe* v. vierkante roede v.; 2. (Wev.) Z. *-stab*; *-salbei* v. kleine salie v.; *-schale* v. gekruiste venusschelp v.; *-scheibe* v., Z. *Messschale*; *-schenkel* m. (Uurw.) radspijl v.; *-schiff* o. kruiser m., kaperschip, wachtschip o.; *-schlag* m., Z. *-hieb*; 2. (Hoed.) walkstok m.; *-schlagader* v. slagader v. van het heiligbeen; *-schlage* v., Z. *-possekel*; *-schmerz* m. pijn v. in de lenden; *-schmied* m. messensmid m.; *-schnabel* m. (Nat. hist.) kruissnavel m.; *-schnitt* m. (Heelk.) kruissnede v.; *-schraffirung* v. (Grav.) kruisstrepen v. mv., schakeering v.; *-schraube* v. (Slot.) schroef v. van de sleutelpijp; *-schritt* m. (Dansk.) kruisstap, kruistred m.; *-schuh* m., Z. *-fusz*; *-schule* v. (fig.) school v. des lijdens, der beproeving, tegenspoed m.; *-schwester* v. (fig.) vrouw v., vrouwelijke persoon v., die veel rampen ondergaat; *-segel* o. (Zeew.) bramstegzeil o.; *-spinne* v. kruisspin v.; *-sprung* m. kruissprong, bokkeflikker m.; *-stab* m. kruk v.; 2. (Wev.) kruisstok m., kruis o.; *-stange* v., Z. *-stenge*; *-steg* m. (Drukk.) formaathoutje o.; *-stein* m. kruissteen m.; *-stenge* v. bezaanssteng v.; *-stengenstag* m. bezaansstengestag o.; *-stengenstagsegel* o. bezaansstengestagzeil o.; *-stich* m. (Naai.) kruissteek m.; *-stock* m. (van een venster), spijl v.; 2. (Bliks.) blikslagersaanbeeld o.; *-strasze* v., Z.

-gasse; -strich m., Z. *-schraffirung; -tag* m. (Kath.) kruisdag m.; *-tanne* v., Z. *Weisztanne; -thaler* m. kruisdaalder, daalder m. met een kruis er op; *-thüre* paneeldeur v.; *-tragend* bijv. nw. (Pl.) kruisdragend; (Schild.) *-tragender Christus*, kruisdragende Christus, Christus het kruis dragende; *-träger* m. (Kath.) kruisdrager m., hij die het kruis draagt; (fig.) ongelukkig mensch, ongelukkige, lijder m.; 2. (Nat. hist.) kruisdrager m., krekeltje o.; *-tritt* m. (Jachtw.) (van het hert), kruisspoor o.

Kreuzung, v., z. m. (van twee wegen), kruisen, door elk. loopen o.; 2. (Spoorw.) kruisen o.; (Zeew.) kruisen, heen en weer varen o.; (Nat. hist.) - *der Rassen*, kruisen, vermengen o.

Kreuzungspunkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Spoorw.) punt o., waar twee wegen elk. kruisen.

Kreuz-verband, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Heelk.) kruisverband o.; 2. (Mets.) kruisverband o.; *-verhör* o. (Ger.) verhoor o. van de tegenpartij; *-vogel* m., Z. *-schnabel; -volte* v. (Rijk.) kruissprong m.; *-wanze* v. roode luis v. met een kruis op den rug; *-webung* v. kruiselings weven o., kruiselings gemerkt weefsel o.; *-wechsel* m. (van het hert), kruisspoor o.; *-weg* m. kruisweg m.; *-weh* o., Z. *-schmerz.*

Kreuzweise, bijv. nw. kruiswijze, kruisgewijs, kruiselingsch; - *über einander gehen, sich - durchschneiden*, kruiselings door elk. gaan, elk. snijden; (Landb.) Z. *furchen; die Füsze - über einander legen*, kruiselings over elk. leggen; *-gewebter Zeug*, Z. *Kreuzwebung.*

Kreuz-winde, (*-n*) v., Z. *-haspel; -wirbel* m., Z. *-bein; -woche* v. (Kath.) kruisweek, week v. waarin Hemelvaartsdag valt; *-wurf* m. (Balsp.) worp m., waarbij de bal terugstuit; *-wurz(el)* v., Z. *-kraut; -zeichen* o. teeken o. des kruises, teeken v. van het H. Kruis; (Gesch.) *das — annehmen*, het kruis aannemen, ter kruisvaart gaan; *-zeug* o. (Jachtw.) kruisriem m.; *-zoll* m. vierkante duim, vierkante centimeter m.; *-zug* m. (Gesch.) kruistocht m., kruisvaart v.; (Zeew.) kruistocht m.; 2. (Kath.) Z. *-fahrt* (2); *-zügel* m. kruisteugel, gekruiste teugel, kruisriem m.

Kribbe, (*-n*) v. kribbig, hoofdig, koppig, eigenzinnig kind o.

Kribbel-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. (gemeenz.) driftkop m., driftig, opvliegend mensch m.; *-köpfig* bijv. nw. (gemeenz.) driftig, opvliegend; *-krankheit, -sucht* v., Z. *Kriebelkrankheit.*

Kribbeln, (*kribbelte, gekribbelt*) o. ww. onp., m. *h.* (van wormen), krioelen, wemelen; *es kribbelt von Maden in diesem Käse*, het krioelt, wemelt &; 2. bedr. ww. kittelen, krabben, kraobelen, steken, jeuken; (fig.) *der Senf kribbelt in der Nase*, prikkelt; *das kribbelt ihn im Kopfe*, dat zit hem in het hoofd, maakt hem toornig; it. onp. ww. *es kribbelt mich in der Nase*, mijn neus jeukt, het krieuwelt mij in den neus; *es kribbelt mich im Fusze*, mijn voet slaapt.

Kribsgraps, (*-es*) m., z. m. grijpen, pakken, gegrabbel o.

Krickelei, (*-en*) v. (gemeenz.) somberheid, knorrigheid, kregeligheid v.; 2. moeielijke, netelige zaak v.

Krickelkopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m., Z. *Krickler.*

Krickeln, (*krickelte, gekrickelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) knorrig, kregelig, gemelijk zijn, krakeelen, vitten.

Krickler, (*-s*, mv. *Krickler*) m., **-in,** (*-nen*) v. (gemeenz.) sombere, knorrige, kregelige man m., vrouw v., krakeelziek mensch m. en v.

Kricklich, (*-er, -st*) bijv. en b. (gemeenz.) knorrig, gemelijk, somber, krakeelziek; 2. Z. *kitzlich* (fig.).

Kriebelkrankheit, v. (Gen.) jeukziekte, krieuwelziekte v.

Krieben, (*-s*, mv. *Krieben*) m. (Kookk.) ruggestuk o. van een hert, een os &.

Kriebs, m., Z. *Griebs.*

Kriech, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) scheg v.

Kriechbohne, (*-n*) v. kruipboon v., kruipertje o.

Krieche, (*-n*) v., Z. *Kriechente*; 2. (Tuinb.) wilde pruim of kers v.

Kriechen, (*du kriechst* of *kreuchst, er kriecht* of *kreucht, kroch, gekrochen*) o. ww. onr. kruipen, langs den grond sluipen; *-des Thiers*, kruipend dier o., worm m.; 2. zich voortsleepen, kruipen; *in alle Winkel -*, (i. k. bet.) overal inzitten; (Wapenk.) *-de Katze*, kat v. op de achterpooten; *-der Löwe*, kruipend, sluipend; (Pl.) kruipen, voortranken, zich op den grond voortplanten; (Spr.) *wo das Blut nicht hinläuft, da kriecht es hin*, het bloed kruipt, waar het niet gaan kan; (van vloeistoffen), *in die Erde -*, dringen; *in sein Loch -*, weer in zijn hok, in zijne schuilplaats kruipen, zich verbergen; *aus den Eiern -*, kruipen, uitkomen; *zu Bette -*, naar bed gaan, in zijn bed kruipen; *hinter den Ofen -*, zich verbergen; (gemeenz.) *er möchte in's Bockshorn -*, hij weet niet waar hij zich verbergen zal; 3. sluipen, kruipen; *durch enge Löcher -*, door nauwe gaatjes kruipen; (fig.) kruipen, zich vernederen, laaghartig vleien; *vor jemn. -*, kruipen, zich als een slaaf gedragen; *zu Kreuze -*, zich onderwerpen, zich vernederen; *-de Seele*, kruipende, lage ziel; 4. (fig.) gebrek hebben aan verhevenheid van gedachte, van kracht (in den stijl).

Kriechenbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. wilde-pruimeboom m.

Kriechente, (*-n*) v. taling, teling m., smient v.

Kriecher, (*-s*, mv. *Kriecher*) m. kruiper m., kruipend dier o., worm m., slang v.; 2. kruiper, man m., die zich zeer vernedert, aan lage vleierij schuldig maakt; 2. (Art.) krabber m., krabijzer o.

Kriecherbse, (*-n*) v. kruiperwt, sluiperwt v., sluipertje, kruipertje o.

Kriecherei, (*-en*) v. lage vleierij, kruiperij v.; 2. laagheid v.

Kriechhuhn, (*-huhn(e)s*, mv. *-hühner*) o. hen, kip v. met korte pooten, krielkip v.

Kriechling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Krieche.*

Kriech-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. sluipgat, gat o. om zich in te verbergen; *-mücke* v. mug v.; *-pflanze* v. kruipende plant v.; *-rankig* bijv. nw. rankachtig, naar den wijngaardrank gelijkende; *-röhre* v. wormachtige buis v.; *-rose* v. veldroos v.; *-säule* v., Z. *Griechsäule.*

Krieg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. oorlog, krijg, strijd, twist m., oneenigheid v.; *ein Land mit - überziehen*, een land den oorlog aandoen; *den - hinhalten*, den oorlog rekken; *sich zum -e rüsten*, zich gereed maken tot den krijg; *an den - gewöhnen*, aan den oorlog gewennen; *den - mit äuszerster Erbitterung führen*, met uiterste verbittering krijg voeren, oorlogen, vechten, strijden, kampen; (Gesch.) *der heilige -*, heilige oorlog; it. kruistocht m.; *wir wollen desshalb keinen - mit einander anfangen*, wij willen daaromtrent niet twisten.

Kriegen, (*kriegte, gekriegt*) o. ww., m. *h.* krijg voeren, oorlogen, strijden, kampen, krijgen; *mit einander -*, oorlog voeren; (fig.) twisten, oneenig zijn, ruzie hebben; II. bedr. ww. krijgen, bekomen, verkrijgen; *eine Stelle —*, een post krijgen; *sein Geld -*, krijgen, ontvangen; *seinen Theil -*, krijgen, bekomen; *eine Krankheit -*, krijgen, zich op den hals halen; 2. (gemeenz.) *jem. beim Arme, beim Kopfe -*, nemen, grijpen, pakken, krijgen; 3. zich meester maken van, vermeesteren, veroveren, bemachtigen; *Diebe -*, vatten, gevangen nemen.

Krieger, (*-s*, mv. *Krieger*) m., **-in,** (*-nen*) v. krijger, strijder, krijgsman, soldaat m., strijderes, amazone v.

Kriegerhaft, bijv. nw. als een krijgsman, overeenkomende met een krijger, krijgsmanachtig.

Kriegerisch, (*-er, am meisten -*) bijv. nw. krijgszuchtig, krijgslustig, strijdlustig, oorlogzuchtig; *-er Schmuck*, wapenrusting v.; 2. aan den strijd gewoon, dapper.

Kriegermäszig, bijv. en b., Z. *kriegerhaft.*

Krieg-fertig, bijv. en b. strijdvaardig, gereed tot den strijd; *-führen* o. krijgvoeren, oorlog voeren, krijgen, oorlogen o.; *-gerüstet* bijv. nw. uitgerust tot den strijd, Z. *-fertig; -geübt, -gewohnt* bijv. nw. geoefend in den strijd, gewoon aan den strijd; *-liebend* bijv. nw. krijgslievend, oorlogzuchtig.

Kriegs-adel, (*-s*) m., z. m. krijgsadel, militaire adel m.; *-angelegenheit* v. krijgszaak, militaire zaak v.; *-anstalt* v., Z. *-rüstung*; 2. inrichting, school v. voor militairen, militaire school v.; 3. hospitaal, invalidenhuis o.; *-artikel* m. krijgsartikel o.; *-aufruf* m. oproeping v. tot den strijd, bevel o. om in dienst te treden; 2. wapenkreet, oorlogskreet m.; *-baukunst* v. krijgsbouwkunde, genie, vestingbouwkunde v.; *-baumeister* m. krijgs-

bouwkundige, ingenieur m.; *-beamter* m. officier m. in het leger, krijgsbeambte m.; *-bedarf* m. krijgsbehoeften, krijgsbenoodigdheden v. mv., munitie v.; *-bedienter* m., Z. *-beamter; -bedienung* v. krijgsdienst m.; *-bedürfnisse* o. mv., Z. *-bedarf; -befehlshaber* m. krijgsbevelhebber, bevelvoerder m. van het leger; *-begebenheit* v. gebeurtenis v., voorval o. in den krijg; *-behörde* o. krijgswezen, ministerie, departement o. van oorlog; *-bereitschaft* v., staat, voet m. van oorlog, Z. *-fusz; -brauch* m., Z. *-gebrauch; -bühne* v., Z. *-schauplatz; -camerad* m., Z. *-gefährte; -casse* v. krijgskas, militaire kas v.; *-cassirer* m. kassier, ontvanger m. bij het leger; *-collegium* o., Z. *-behörde; -commissär* m. krijgscommissaris, commissaris m. van oorlog; *-dampfschiff* o. oorlogsstoomboot v.; *-departement* o. departement o. van oorlog.

Kriegsdienst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. krijgsdienst, militaire dienst, dienst m. als soldaat; *-e nehmen*, dienst nemen, soldaat worden; *in -e treten*, in dienst gaan, dienst nemen; (gemeenz.) *-e thun, in -en stehen*, dienen, soldaat zijn, onder dienst of in dienst zijn; 2. legerambt o., legerdienst m.

Kriegs-drangsal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oorlogsramp, nood m., gevaar, lijden o. in den krijg; *-drommete* v. krijgstrompet v.; *-ehren* v. mv, krijgseer v., militaire eer v. of eerbewijzing v.; *-eifer* m. ijver m. in den krijg, krijgsvuur o.; *-empörung* v. militaire opstand m., muiterij v., muiten o. onder de soldaten; *-erfahren* bijv. nw. bedreven in den krijg, gewoon aan den krijg, ondervinding hebbende van den krijg; *-erfahrenheit, -erfahrung* v. ondervinding v. van, ervarenheid, bedrevenheid v. in den oorlog, in de krijgskunst; *-erklärung* v. oorlogsverklaring v.; *eine — machen, thun*, den oorlog verklaren; *-eröffnung* v. openen o. der vijandelijkheden, begin o. van den krijg of strijd, opening v. van den veldtocht; *-erwerbniss* o. hetgeen in den krijg behaald is, buit m., veroverde o.; *-fach* o. departement o. van oorlog; 2. krijgskunst v., militaire stand m.; *-fackel* v. oorlogsfakkel, brandfakkel m.; (fig.) vernieling, oorlogsplaag v.; *-fall* m. geval, voorval o. in den krijg, geval o. van oorlog; *im -e*, ingeval van oorlog, ingeval de oorlog uitbarst; *-fernglas, -fernrohr* o. krijgsverrekijker, walkijker, polemoskoop m.; *-feuer* o., *-flamme* v. krijgsvuur o., Z. *-fackel; —kunst* v., Z. *Artillerie; -flotte* v. oorlogsvloot v.; *-freund* m. vriend, minnaar, liefhebber m. van den oorlog; 2. Z. *-gefährte; -fuhre* v. krijgswagen m.; it. vervoer o. van krijgsvoorraad; *-fusz* m. voet m. van oorlog; *ein Schiff auf -fusz*, gewapend schip, oorlogsschip; *auf — setzen*, op voet van oorlog brengen; *Truppen auf — setzen*, mobiliseeren, voor den oorlog uitrusten; it. *Schiffe auf — setzen*, wapenen, van geschut voorzien; *-gebrauch* m. krijgsgebruik o., gewoonte v. in den oorlog; *nach —*, naar krijgsgebruik; *-gedicht* o. bardenlied o., bardenzang m., krijgslied o., strijdzang m., strijdlied o.; *-gefahr* v. krijgsgevaar, oorlogsgevaar o.; 2. vrees v. voor een naderenden oorlog; *-gefährte* m. krijgsmaker, krijgskameraad, strijdgezel m.; *-gefangen* bijv. nw. krijgsgevangen, in den oorlog, als soldaat & gevangen genomen; *-gefangenschaft* v. krijgsgevangenschap v.; *in — gerathen*, in krijgsgevangenschap geraken, krijgsgevangen gemaakt worden; *-geist* m. oorlogzuchtigheid v.; *-gelehrsamkeit* v. bedrevenheid, ervarenheid v. in de krijgskunde; 2. krijgskunde, krijgskunst v.; *-gelehrt* bijv. nw. bedreven, ervaren in de krijgskunst; *-geleit* o. vrijgeleide o. in den krijg, *-gepäck* o. krijgsbagage v., tros, legertros m.; 2. krijgstoerusting, uitrusting v. tot den oorlog; *-geräth* o., *-geräthschaft* v. krijgsgereedschap o., oorlogswerktuigen o. mv.; *-gericht* o. krijgsraad m., militaire rechtbank v.; *— halten*, krijgsraad houden; *-gesang* m. krijgszang, strijdzang m., krijgslied o.; *-geschichte* v. krijgsgeschiedenis, geschiedenis v. der oorlogen of van een oorlog; *-geschick* o. lot o. des oorlogs, krijgskans v.; *-geschrei* o. krijgsgeschreeuw o., oorlogskreten m. mv.; 2. gerucht o. van een naderenden oorlog; 3. krijgsgeroep o.; *-geschwader* o. vereeniging v. van troepen, korps, escadron, bataljon o.; 2. (Zeew.) eskader, smaldeel o.; *-gesell* m., Z. *-gefährte; -gesetz* o. krijgswet v.; *-getöse, -getümmel, -gewühl* o. krijgsgewoel, oorlogsgeraas o.; *-gewerb* o., Z. *-handwerk; -glück* o. krijgsgeluk o.; *-gott* m. (Fabell.) oorlogsgod, god m. des oorlogs, Mars, Thor m.; *-göttin* v. godin v. van den krijg, Bellona, Minerva v.; *-gurgel* v. (i. k. bet.) afperser, brandschatter m. in den oorlog; *-grauen* o. ijzingwekkende, verschrikkende, verschrikkelijke o. van den krijg; it. vrees v. voor den krijg; *-händel* m. mv. (gemeenz.) oorlogszaken, krijgszaken v. mv.; *-handwerk* o. krijgsvak, vak o. van soldaat; *-haufen* m. legerafdeeling, legerbende v., legerkorps o.; *-haupt* o., Z. *-befehlshaber, -hauptmann* m. hoofdman m. in den strijd, kapitein m.; *-heer* o. krijgsheir, leger o.; *-held* m. krijgsheld, oorlogsheld m.; *-heldin* v. krijgsheldin, dappere, moedige vrouw v.; *-herold* m. legerberaut, legerbode m.; *-hospital* o. militaire hospitaal, ziekenhuis o. voor krijgslieden; *-hülfe* v. hulptroepen m. mv.; 2. hulp, ondersteuning v. in den krijg; *-jahr* o. oorlogsjaar, jaar o. van oorlog, waarin oorlog gevoerd wordt; *nach zehn -jahren*, na een oorlog van tien jaren; *-kammer* v. departement o. van oorlog; *-kanzlei* v. kanselarij v. voor oorlog, bureau o. van oorlog; *-karte* v. krijgskaart, oorlogskaart v.; *-kasse* v. krijgskas v.; *-kette* v. (w. i. gebr.) bezetting v. der grenzen, militair kordon o.; *-keule* v. (Pl.) koraalzwam o., geitebaard m.; *-kleid* o. krijgskleed, krijgsgewaad o.; *-knecht* m. krijgsknecht, soldaat m.; *-kosten* mv. krijgskosten, oorlogskosten m. mv.; *-kunde* v. krijgskunst, krijgskunde v.; *-kundiger* m. krijgskundige m.; *-kunst* v. krijgskunst v.; *-lager* o. legerkamp o.; *-lärm* m. krijgsgeraas o.; *-last* m. oorlogslast m.; (fig.) moeielijkheid v., bezwaar o. van den oorlog; *-läufte* v. oorlogstijd m., verloop o. van den oorlog; *-leben* o. krijgsleven, soldatenleven o.; *-leute* mv. krijgslieden, soldaten m. mv.; *-lied* o., Z. *-gedicht, -gesang; -list* v. krijgslist m.; *-liste* v. krijgslijst, oorlogslijst, lijst v. der troepen; 2. opgave v. der oorlogskosten; *-listig* bijv. en b. (w. i. gebr.) krijgslistig, listig in den krijg; *-losung* v. wachtwoord o.; *-macht* v. krijgsmacht, legermacht v.; 2. leger o.; *— zu Land, zu Wasser*, leger o. te land, te water; *eine grosze — zusammenziehen*, eene groote legermacht bijeenbrengen of op de been brengen; *-mann* m. krijgsman, soldaat, krijger m.; 2. dapper, moedig man m.; *-mannschaft* v. leger o., krijgslieden m. mv.; *-metze* v. mud o. of hectoliter m. graan als oorlogsbelasting; *-minister* m. minister m. van oorlog; *-ministerium* o. ministerie o. van oorlog; *-müde* bijv. nw. door den oorlog uitgeput, versleten; *-name* m. krijgsnaam m.; 2. spotnaam, scheldnaam, schimpnaam m.; *-noth* v. krijgsnood m., rampen m. mv., ongelukken o. mv. van den oorlog; *-oberer* m. officier m.; *-oberste(r)* m. krijgsoverste, hoofdofficier m.; *-ordnung* v. krijgsbevel o., ordonnantie v.; *-perspectiv* o., Z. *-fernrohr; -pfleger* m. (Rechtsw.) raadsman, curator m. in de zaken eener vrouw; *-pflicht* v. krijgsplicht m.; 2. eed m. van dienstplichtigheid; 3. dienstplichtigheid, onderworpenheid v. aan de militie; *-pflichtig* bijv. nw. dienstplichtig, verplicht om soldaat te zijn; *—keit* v., Z. *-pflicht* (3); *-platz* m. (Vest.) oorlogsvesting v.; *-posaune* v. krijgstrompet v.; *-rath* m. krijgsraad m.; 2. Z. *-gericht;* 3. lid o. van den krijgsraad; *-recht* o. krijgswetboek, krijgsrecht o.; 2. recht o. van verovering; 3. militair gerecht(shof) o.; *- über jem. halten*, iem. voor den krijgsraad brengen; *-regel* v., Z. *-ordnung; -regierung* v. regeering v., bestuur o. van krijgslieden; *-richter* m. lid o. van den krijgsraad, raadsheer m. in den krijgsraad; 2. auditeur-militair m.; *-ross* o. strijdros o.; *-rotte* v. legerafdeeling v., rot o.; *-ruf* m., Z. *-aufruf;* 2. krijgsroem m., bekendheid v. in den oorlog; *-ruhm* m. oorlogsroem, krijgsroem m.; *-rüstung* v. krijgstoerusting, voorbereiding v. tot den krijg; *-sache* v. krijgszaak v.; *-sänger* m. oorlogszanger, bard m.; *-schaar* v. legerschaar, krijgsbende v.; 2. (w. i. gebr.) manschappen m. mv., regiment, leger o.; *-schaden* m. door den krijg veroorzaakte schade v.; *-schauplatz* m. krijgstooneel, slagveld, tooneel o. des oorlogs, plaats v., waar de oorlog gevoerd wordt; *-schiff* o. oorlogsschip o.; *—vogel* m. (Nat. hist.) fregatvogel m.; it. albatros m.; *-schuld* v. door den oorlog veroorzaakte schuld v.; *-schule* v. militaire school, school v. tot opleiding voor den krijgsdienst; *-schüler* m. leerling m. eener militaire school, cadet m.; *-schultheisz* m. auditeur-mili-

tair m.; *-secretär* m. secretaris m. van oorlog; *-sold* m. soldij, betaling v. van den soldaat; *-spiel* o. tooneel o. des oorlogs; it. oorlogsgeesel m.; (fig., Sp.) oorlogsspel o.; *-spielmann* m. (w. i. geb.) muzikant m. bij het leger; *-sprache* v. krijgstaal v.; *-staat* m. oorlogsstaat, militaire staat m.; 2. staat, voet m. van oorlog; *in — setzen*, op voet van oorlog brengen; *-stand* m. krijgsmansstand, soldatenstand m.; 2. voet m. van oorlog, staat m. van beleg; *-steuer* v. oorlogsbelasting, brandschatting v.; *-strafe* v. krijgsstraf, militaire straf v.; *-strasse* militaire weg, weg m. voor het leger; *-that* v. krijgsdaad v., wapenfeit o.; *-testament* o. militaire testament o.; *-übung* v. krijgsoefening, wapenoefening, exercitie, manoeuvre v.; *-unkosten* m. mv., Z. *-kosten*; *-unruhen* v. mv. onlusten m. mv., verwarring v. van den oorlog; 2. Z. *-empörung*; *-verfassung* v. militair wetboek o.; *- verpflegungsamt* o. kantoor, bureau o. voor de verpleging van gewonde soldaten; *-vogel* m., Z. *Seidenschwanz*; *-vogt* m., Z. *-pfleger*; *-volk* o. krijgsvolk o., soldaten, krijgslieden m. mv.; *das gemeine —*, (i. k. bet.) woeste, teugellooze bende v., gemeene krijgsvolk o.; 2. (verzam.) leger o.; *-vormund* m., Z. *-pfleger*; *-vorrath* m. krijgsvoorraad m., Z. *-bedarf*; *-waffe* v. oorlogswapen o.; *-wagen* m. krijgswagen, oorlogswagen, munitiewagen m.; *-wesen* o. krijgswezen, departement o. van oorlog; 2. *-* of *-wissenschaft* v., Z. *-kunst*; *-zahlamt* o. betaalkantoor o. voor militairen; *-zahlmeister* m. militair betaalmeester m.; *-zeit* v. oorlogstijd, tijd m. van oorlog; *-zögling* m., Z. *-schüler*; *-zucht* v. krijgstucht, discipline v.; *-zug* m. krijgstocht, veldtocht m., expeditie v.; *-zwang* m. krijgsdwang m.; 2. militaire rechtsoefening v.

Krieke, Kriekente, (*-n*) v., Z. *Kriechente.*

Krikelkrakel, (*-s*) m., z. m. gekrabbel, geknoei, brabbelwerk o.

Krimmen, (*krimmte, gekrimmt*) o. ww., Z. *kratzen, jucken.*

Krimpe, v., z. m. krimpen o.; 2. (Kleerm.) doen krimpen o.; *das Tuch ist nicht in der - gewesen*, het laken is niet gekrompen geworden.

Krimpelspiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. spel o. met drie kaarten, brelan o.

Krimpen, (*krimpte, gekrimpt*) o. ww. krimpen, inkrimpen, in lengte & afnemen; 2. bedr. ww. (Kleerm.) *das Tuch -*, krimpen, doen krimpen; (Zeew.) Z. *aufkrimpen.*

Krimpfrei, bijv. nw. (Kleerm.) *-e Tücher*, krimpvrij, niet aan krimpen onderhevig, wat niet gekrompen behoeft te worden.

Kringel, (*-s*, mv. *Kringel*) m. (Kookk.) oliekoek m.; (Bak.) krakeling m.; 2. (Prov.) kring m.

Krinitz, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Kreuzvogel.*

Krinne, (*-n*) v. groeve, keep, gleuf v.; (Zoutz.) spanning, spleet, scheur v.

Kripfung, Krüpfung, (*-en*) v. (Slot.) stilstaande grendel m.; (aan het gebit van paarden), rechthoekige ombuiging v., waardoor de tong vrij blijft.

Krippchen, Kripplein, o. (verkl.) kribbetje, voederbakje, etensbakje o., Z. *Krippe.*

Krippe, (*-n*) v. krib of kribbe v., voederbak m.; *die - beissen*, kribbebijten; (Waterb.) krib v., voorbek m., uitgemetselde punt v. van een brugpijler, ijsbreker m.; 2. schoeiing v.; 3. hoop m., pak o. van 150 stokvisschen.

Krippen, (*krippte, gekrippt*) bedr. ww. van kribben voorzien; (Slot.) rechthoekig ombuigen; 2. o. ww., m. *h.* (Veea.) kribbebijten.

Krippen-beissen, (*-s*) o., z. m. kribbebijten o.; *-beisser* m. kribbebijter m., kribbebijtend paard o.; (fig., i. k. bet.) *alter —*, oude knorrepot, brompot m.; *-bühne* v., Z. *Krippe* (Waterb.); *-knecht* m. takkebosmaker, rijswerker m.; *-lohn* m. loon, geld o. voor het maken van kribben; *-reiter* m. (Scherts.) arme jonker m., die bij anderen den kost zoekt; *-setzer* m., Z. *-beisser*; *-steiger* m. paard o., dat in den voederbak springt.

Kripper, (*-s*, mv. *Kripper*) m. (Nat. hist.) groene vlasvink m.

Krise, (-n), Krisis, (onb.) v. (Gen.) keerpunt o., bedenkelijke toestand m., crisis v.; it. gevaarlijke toestand m., gevaar o.

Krispel-holz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. (Looi.) nerf-likhout o.; *-kraut* o., Z. *Täuschelkraut.*

Krispeln, (*krispelte, gekrispelt*) bedr. ww. (Looi.) de nerf op het leer maken.

Kristall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Krystall.*

Kriterium, (*-s*, mv. *Kriterien*) o. (Red.) kenteeken, merk, onderscheidingsteeken, criterium o.

Kritik, (*-en*) v. critiek, toetsing, beoordeeling, monstering, kunstbeoordeeling, beoordeelingskunst, oordeelkunde, hekeling, censuur v.

Kritikaster, (*-s*, mv. *Kritikaster*) m., Z. *Kritiker* (2).

Kritiker (*-s*, mv. *Kritiker*) m. kunstrechter, beoordeelaar, recensent, criticus m.; 2. bediller, hekelaar, vitter, zaniker, muggezifter m.

Kritikus, (onb.) m., Z. *Kritiker.*

Kritisch, bijv. en b. wat tot de critiek behoort, kunstrechterlijk, beoordeelend, critisch; 2. beslissend, hachelijk, gevaarlijk, bedenkelijk, netelig; (Gen.) *-er Tag*, beslissingsdag, crisisdag m.; 3. Z. *kitzlich.*

Kritisiren, (*kritisirte, kritisirt*) bedr. ww. beoordeelen, toetsen; 2. bedillen, laken, hekelen, gispen, afkeurend beoordeelen; (z. voorw.) *über alles -*, op alles wat te zeggen hebben.

Krittelei, (*-en*) v. kleingeestige aanmerking, vitterij, muggezifterij v.; it. bedilzucht v.

Kritteln, (*krittelte, gekrittelt*) o. ww. kleingeestige aanmerkingen maken, vitten, bedillen, haarklooven, muggeziften, pluizen.

Krittler, (*-s*, mv. *Krittler*) m., Z. *Kritiker* (2).

Krittlich, (*-er, -st*) bijv. en b. (gemeenz.) vittend, pluizend, muggezift end, netelig, kitteloorig.

Kritzelei, (*-en*) v. gekrabbel, slecht schrift, geknoei o.; 2. onleesbaar schrift o., hanepooten m. mv., schrappen o. mv.

Kritz(e)lig, (*-er, -st*) bijv. en b. (van pennen), spatterig, sprikkelend; *- schreiben*, Z. *kritzeln*; (van personen), morsen, knoeien; *-e Hand*, Z. *Kritzelei*; it. slecht schrijven.

Kritzeln, (*kritzelte, gekritzelt*) o. ww., m. *h. mit einer Nadel -*, inkrabben, opkrabben, gekras laten hooren, krabbelen, knoeien, slecht schrijven, hanepooten maken; 2. bedr. ww. inkrassen, inkrabben; it. in kleine letters schrijven, Z. *kritzelig (schreiben).*

Kritzen, (*kritzte, gekritzt*) bedr. ww. (Muts.) knarden.

Kritzler, (*-s*, mv. *Kritzler*) m. krabbelaar, knoeier, slecht schrijver m.

Krock, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) wilde wikke v.

Krockig, bijv. nw. (van koren), vol wikken.

Krokodil(l), (*-(e)s*, mv. *-e*) m. en o. krokodil m.; *amerikanisches -*, kaaiman, alligator m.

Krokodil(l)-birne, (*-n*) v. avogadepeer v.; 2. — of *—nbaum* m. avogadeboom m.; *-blatt* o. bloemschermvormige spurrie v. of klavergras o.; *-eier* o. mv. krokodileieren o. mv.; *-thränen* v. m. (fig.) krokodillentranen, huichelachtige tranen m. mv.

Krokon-sauer, bijv. nw. (Scheik.) *—e Salze*, saffraanzuur zout; *-säure* v. saffraanzuur o.

Krollblumen, (*-n*) v. aspergeplant v.

Krollen, krolzen, (*krollte, gekrollt* en *krolzte, gekrolzt*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) klokken, kakelen; 2. krullen, in heet water ineenloopen; 3. bedr. ww. wellen, broeien, opkoken, doen krullen.

Kroll-erbse, (*-n*) v. erwt v. voor erwtengerecht; *-hecht* m. snoek m. met den staart in den bek, kleine snoek, krulsnoek m.; *-lilie* v., Z. *Berglilie*; *-quappe* v., Z. *Ulmerquappe.*

Kron-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. (Gesch.) kroonambt, ambt o. der kroon; *-anwalt* m. (Gesch. van E.) advocaat, procureur m. der kroon, procureur-generaal m.; *-armee* v., Z. *-heer, -beamter, -bedienter* m. ambtenaar m. van de kroon; *-beere* v., Z. *Heidelbeere*; *-bewerber* m. pretendent, mededinger m. naar eene kroon; *-blatt* o. (Pl.) kroonblad o.; *—ähnlich* bijv. nw. kroonbladvormig; *-blume* v. kievitseibloem, keizerskroon v.; *-bohrer* m. (Heelk.) schedelboor, steenboor v. met vier punten; (Bergw.) kroonboor v.; *-bolzen* m. boogpijl m. met kroonvormige spits.

Krönchen, v. (verkl.) kroontje o., kleine kroon, Z. *Krone*; 2. (Pl.) bloem-

kroontje o.; (Nat. hist.) kroontje, hoofdeloos weekdier o.; (Bouwk.) kornis v.; - of *Krönlein* o. kornis, kroonlijst v.; *-blatt* o. (Pl.) kroonblad o.

Krondomäne, (*-n*) v. kroondomein o.

Krone, (*-n*) v. kroon v., krans m.; *königliche -*, koningskroon v., diadeem m.; *jemn. eine - aufsetzen*, iem. eene kroon op het hoofd zetten, iem. kronen; (fig.) *einer That die - aufsetzen*, eene daad de kroon opzetten, geheel afdoen, ten einde brengen, voltooien; 2. kroon v., troon, troonzetel m.; *zur - gelangen*, op den troon geraken; 3. kroon v., rijk o., koninkrijk, keizerrijk o., staat m., bestuur o., macht v., mogendheid v.; *die - Spanien, Böhmen*, de kroon van Spanje, van Bohemen; *die drei nordischen -n*, de drie Noordsche mogendheden; 4. (Bouwk.) (van een gewelf), kroonlijst, kornis v.; (van een schoorsteen), kap, bedekking v.; (Sterrenk.) *die südliche, nördliche -*, Zuiderkroon, Noorderkroon v. (twee sterrenbeelden); (Wapenk.) (van een helm), kroon v.; (Pl.) (van eene bloem), kroon v., krans m.; (van een boom), top m., kruin v.; (Kath.) (van geestelijken), kruinschering, tonsuur v.; (Jachtw.) (van een hert), veeltakkig gewei o., kroon v.; (Touwsl.) boog m. op een touwslagersrad, radwervel m.; (Boschw.) schoot, loot v., uitspruitsel o.; (Vest.) (van eene borstwering), kruin, kroon v.; (Waterb.) kruin v., top m. van een dam; (Aardr.) kam m., graat v. van een gebergte; (Drukk.) (van eene pers), kroon v., kop m.; (Juw.) (van een diamant), kroon v., vlak, o.; (Veea.) (om den hoef van een paard), kroon v.; (Muz.) boogje o. boven het rustpunt; (Goudsm.) kroon, kroonkandelaar v.; (Nat.) krans, kring m. om de zon &; (fig.) *die - ihres Geschlechts*, de kroon, parel v. van haar geslacht; *die - der Gelehrsamkeit*, de kroon van geleerdheid, de eerste der geleerden; *er war die - seiner Freunde*, hij was de voornaamste &; (gemeenz.) *er hat etw. in der -*, hij heeft iets in de muts, een roesje, is een beetje dronken; *das stieg ihm in die -*, dat bracht zijn hoofd op hol, dat zat hem in den kop.

Krön-einkünfte, v. mv. inkomsten v. mv. der kroon, des konings &.; *-eisen* o. (Sm.) met eene kroon gemerkt ijzer.

Krönеleisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. bikijzer o.

Krönеln, (*krönelte, gekrönelt*) bedr. ww. *einen Stein -*, bikken, afbikken.

Krönen, (*krönte, gekrönt*) bedr. ww. *jem. -*, kronen, met kransen versieren; *mit einem Lorbeerkranze -*, tooien, versieren; *gekrönter Dichter*, bekroond; (fig.) beloonen, een prijs toekennen; *gekröntes Gedicht*, bekroond; *diese Heldenthat krönte seine Laufbahn*, bekroonde, zette de kroon op, maakte een schoon einde aan &; 2. *einen König -*, kronen, de kroon opzetten, tot den troon verheffen; (gemeenz.) *gekrönter Ehemann*, horendrager m.

Krönen-anemone, (*-n*) v. kroonanemoon v.; *-artig* bijv. en b. kroonachtig, op eene kroon gelijkende; (Pl.) bloemkroonvormig, naar eene bloemkroon gelijkende; *-backe* v. (Nat. hist.) soort van kegelslak v.; *-band* o. o. (Ontlk.) krans- of kroonvormig ligament o.; *- bein* o. (Veea..) kroonbeen o.; *-blatt* o., *Z. Kronblatt*; *-blech* o. kroonblik, zeer fijn blik o.; *-blumenpflanze* v. bloem v. met kransgewijs geplaatste knobbeltjes of uitwassen; *-bohrer* m., *Z. Kronbohrer*; *-drossel* v. kroonlijster, Bengaalsche lijster v.; *-erbse* v. bloemschermvormige erwt v.; *-förmig* bijv. nw. kroonvormig; *-fortsatz* m. (Ontlk.) ravenbeksuitsteeksel o.; *-glas* o. kroonglas, fijn, Engelsch glas o.; *-gold* o. gemeen goud, goud c. van 18 karaten; *-jasmin* m. seringeboom m.; *-klee* m. Spaansch spierkruid, Spaansch klavergras o.; 2. Spaansche klaver v.; *-kraut* o. haverdistel v.; *-kürbiss* m. appelpompoen m.; *-lage* v. (Pl.) ligging v. der kleine bladeren in de bloemkroon; *-los* bijv. nw. zonder kroon of top; 2. (Pl.) zonder bloemkrans, zonder kroontje; *-markgewicht* o. markgewicht o.; *-muschel* v. blaashoren m. (een schelpdier); *-nath* v., *Z. Kranznath*; *-nessel* v. vederechtige zeenetel v.; *-rand* m. (Ontlk.) rand m. van het voorhoofdsbeen; *-räuber* m. overweldiger m. der kroon of van kronen; *-schötchen* o., *Z. -wicke*; *-steuer* v. belasting v. voor de kroon; *-taube* v. kroonduif v.; *-tragend* bijv. nw. (Pl.) kroondragend, bloemkroondragend; *-träger* m. gekroond hoofd o.; *-tute* v., *Z. -backe*; *-wicke* v. kroonwikke, kornielje v.; *-wurm* m. (Veea.) kroonworm m.

Krön-erbe, (*-n*, mv. *-n*) m. erfgenaam m. der kroon, *Z. Kronprinz*; *-erbin* v. erfgename v. der kroon, *Z. -prinzessin*; *-feldherr* m. kroonveldheer, maarschalk, connetable m.; *-fleisch* o. (Vleeschh.) vleesch o. van den buik; *-gehörn* o. (Jachtw.) veeltakkig gewei o.; *-gericht* o. (Gesch. van E.) rechtbank v. des konings, der koningin, rechtbank v. der kroon, kroongerecht o.; *-gesims* o. (Bouwk.) kroonlijst, kornis v.; *-grosz-feldherr*, *-grosz-marschall* m. opperveldmaarschalk, generalissimus m.; *-gut* o. kroongoed, domein o.; *-hahnenfusz* m. kroonranonkel mv., kransbloem v.; *-heer* o. leger o. der kroon; *-hirsch* m. kroonhert, hert o. met een veeltakkig gewei; *-holz* o. (Bouwk.) dekstuk o.; *-horn* o. blaashoren m. uit Ethiopië (een schelpdier); *-hüter* m. (Gesch. van D.) kroonbewaarder, kroonwachter m.; *-kammerherr* m. rijkskamerheer m.; *-kanzlei* v., *-kanzler* m. rijkskanselarij v., rijkskanselier m.; *-lehen* o. kroonleen o.; *-leuchter* m. kroonkandelaar, kerkkroon v.; *-lychnis* m. (Pl.) kroonvormige hoekoeksbloem v.; *-marschall* m. maarschalk m. der kroon, rijksmaarschalk m.; *-naht* v., *Z. Kranznath*; *-papier* o. kroonpapier o.

Kronprinz, (*-en*, mv. *-en*) m. kroonprins, zoon en opvolger m. des konings, vermoedelijke erfgenaam m. der kroon.

Kronprinzessin, (*-nen*) v. kroonprinses, echtgenoote, gemalin v. van den kroonprins, vermoedelijke erfgename v. der kroon.

Kronprinzlich, bijv. en b. betrekking hebbende op den kroonprins, van den kroonprins.

Kron-rad, (*-rad(e)s*, mv. *-räder*) o. kroonrad, kamrad o. met zijtanden; 2. (Nat. hist.) kroonvormig sterkoraal o.; *-raden* m. tweehuizige koekoeksbloem v.; *-ranunkel* v., *Z. -hahnenfusz*; *-rasse* o. Engelsch ras o.; *-rede* v. troonrede v.; *-sorsche* v. draperieserge v.

Kronsbeere, (*-n*) v. mirtenbezie, boschbesie v.

Kron-schatz, (*-schatzes*, mv. *-schätze*) m. schat m. der kroon, rijksschat m.; *—meister* m. schatmeester m. der kroon, rijksschatmeester m.; *-schenke* m. schenker m. der kroon, rijksschenker m.; *-schnepfe* v., *Z. Brachschnepfe*; *-schwertträger* m. wapendrager m. der kroon, des konings &; *-truppen* mv. troepen m. mv. der kroon, rijkstroepen m. mv.

Krönung, (*-en*) v. kroning, bekroning v.

Krönungs-feier, v. kroningsplechtigheid v., kroningsfeest o., kroningsviering v.; *-feierlichkeiten* v. mv. viering, plechtigheden v. mv. der kroning; *-fest* o., *Z. -feier*; *-münze* v. gedenkpenning m. eener kroning of van een kroningsfeest; *-tag* m. kroningsdag m.; *-zug* m. optocht m. bij gelegenheid eener kroning.

Kron-unterfeldherr, (*-n*, mv. *-en*) m. luitenant-generaal m. der kroon; *-unterkanzler* m. onderkanselier m. der kroon of des rijks; *-vogel* m. kroonvogel m.; *numidischer —*, *Z. Fräulein* (Nat. hist.); *-werk* o. kroonwerk o.; *-wicke* v. kornielje, korenplant v.; *-windblume* v. tuinanemoon v.; *-zahn* m., *Z. Augenzahn, Hundszahn.*

Kroop, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. slecht goed, grof goed o.; (fig.) gespuis, gemeen, gebroed o.

Kroos, (*-es*, mv. *-e*) o. (Pl.) zeewier, zeegras o.; 2. kruik v., kroes m.

Kröpel, kröpelhaft, (gemeenz.) *Z. Krüppel &.*

Kröpelstuhl, (*-stuhl(e)s*, mv. *-stühle*) m. lage gemakstoel m.

Kropf, (*-(e)s*, mv. *Kröpfe*) m. (van vogels), krop m.; (Nat. hist.) kossem m., halsgezwel o.; 2. (Gen.) krop m., kropgezwel o.; (Pl.) nitwas m.; (Schoenm.) bovenleder o.; (Zeew.) voorsteven m.; it. *Z. -wange.*

Kropf-ader, (*-n*) v. aderspat v.; *-artig* bijv. nw. kropachtig; (Gen.) den krop of het kropgezwel betreffend; *-bein* o. gorgelknoop m.; *-blume* v. kropbloem v.; *-eidechse* v. krophagedis v.; *-eisen* o. (Mets.) steentrekker m., steentang v.

Kropfen, (*kropfte, gekropt*) bedr. ww. *Eisen -*, ombuigen, krommen; (Bouwk.) *einen Stein -*, trekken, uittrekken, oplichten; (Landh.) *Gänse, Geflügel -*, met deeg voeden, den krop vullen; 2. o.

ww., m. *h.* (Jachtw.) grazen, zich de keel volstoppen.

Kropfente, (*-n*) v. klappereend, kwakeleend v.

Kröpfer, (*-s*, mv. *Kröpfer*) m. (Kookk.) bij, die met deeg voedt, den krop vult; (Nat. hist.) kropper m., kropduif v., doffer m.

Kropf-felge, (*-n*) v. (van het kamrad), velg v.; *-fisch* m. koffervisch m.; *-gans* v. kropgans v.; 2. pelikaan m.; *-gerste* v. muurgerst v.; *-geschwulst* v. kropgezwel o.

Kropficht, bijv. nw., Z. *kropfartig.*

Kropfig, kröpfig, (*-er, -st*) bijv. nw. een krop hebbende, misvormd, klierachtig; (van hout), krom gegroeid; (fig.) lomp, halsstarrig.

Kropf-klette, (*-n*) v. klis v., kliskruid o.; *-leiste* v. wrong v. onder de kroonlijst; *-loch* o. laadgat o.; *-mittel* o. middel o. tegen kropgezwellen; *-natter* v. kropadder v.; *-röhre* v. (Waterb.) kropbuis, kroppijp v.; *-salamander* m., Z. *-eidechse; -salat* m. kropsalade v.; *-schaufel* v. (Bergw.) bakschop v.; *-taube* v., Z. *Kröpfer.*

Kröpfung, v. (Bouwk.) loofwerk o. boven deuren of vensters; (Spoorw.) kromme hoek m., kromming v.; (Pl.) plaats v. van vereeniging der takken met den stam.

Kropf-vogel, (*-vogels*, mv. *-vögel*) m., Z. *-gans;* 2. roerdomp, bitoor m.; *-wange* v. bolle wang, kropwang v.; *-wurz(el)* v. klierkruid, klein schelkruid o.; 2. gewoon varenkruid o.; 3. Z. *-klette.*

Krös, (*-es*, mv. *-e*) o. (Vleeschh.) omloop m., ingewand o.; *-ader* v. darmscheilader v.

Kröschen, (*kröschte, gekröscht*) o. ww., m. *h.* en bedr. ww., Z. *kreischen.*

Kröschen, o. (verkl.) klont v., klonter m., klontje, brokje o.

Krösdrüse, (*-n*) v. alvleesch o., alvleeschklier, buikspeekselklier v.

Krösdrüsen-gang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. kanaal o. van de alvleeschklier; *-saft* m. sap o. uit het alvleesch.

Kröse, (*-n*) v. (Kuip.) kroosijzer, gergelmes o.

Krösel, -eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. kroosijzer o.; (Glazenm.) gruisijzertje o.

Krösen, (*kröste, gekröst*) bedr. ww. gergelen, de gergels of duigkepen maken in.

Krösestein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) sterkoraal o., zeepaddenstoel m.; 2. zwavelzure kalk v.

Krösling, bijv. nw. klonterig, vol klonters.

Krösschwamm, (*-schwamm(e)s*, mv. *-schwämme*) m. getakte eetbare paddenstoel m.

Kröte, (*-n*) v. pad, padde v.; *fliegende -*, gemeene geitemelker m., nachtzwaluw v.; 2. (fig.) *die hässliche -*, leelijk mensch m., gedrocht o.; *er ist so giftig wie eine -*, hij is uiterst twistziek; 3. (Veea.) kloof v., gezwel o. aan de pooten.

Kröten-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. oog o. eener pad; 2. (Nat. hist.) zeewolf m. (een visch); 3. (Pl.) Z. *Vergissmeinnicht;* 4. Z. *-stein; -balsam* m., Z. *-münze; -bilz* m., Z. *-pilz; -binse* v. klein riet o. uit de moerassen; *-biss* m. (Pl.) Z. *Froschbiss; -blatt* o. moeraspatik o.; *-dille* v. gewone kamille v.; *-distel* v. (Pl.) kleine paddenstoel m.; *-fisch* m. padvisch m.; *-flachs* m. vlaskruid, wild vlas o.; *-fuss* m. paddepoot m.; 2. panikgras, venkelgras, gierstgras o.; *-galluschel* v., Z. *-pilz; -gerippe* o. geraamte o. eener pad; 2. (Pl.) wierplant v., watermos o.; *-gift* o. venijn, gift o. eener pad; *-gras* o., Z. *-binse;* it. *-fuss* (2); *-hai* m. naar den rog gelijkende visch m. der Middellandsche Zee; *-käfer* m., Z. *Goldkäfer; -kopf* m. kop m. eener pad; 2. (Nat. hist.) gevleugeld schelpdier o.; *-kraut* o. Sint-Jakobskruid o.; 2. druivenkruid o.; 3. doode brandnetel v. met gele bladeren; *-loch* o., Z. *-netz; -maul* o. paddemuil, bek m. eener pad; 2. (Hoefsm.) gevlekte bek m. van een paard; *-melde* v. doornappel, steekappel m.; *-münze* v. watermunt v.; *-netz* o. paddennest o.; *-nessel* v., Z. *-kraut* (3); *-peterlein* o. tuinscheerling, kleine houdspeterselie v.; *-pilz* m. kleine gele paddenstoel m.; *-schnecke* v. padslak v.; *-schwamm* m. paddenstoel m.; *-stein* m. padsteen m., versteende vischtand, zeeëgel m.

Krückchen, o. (verkl.) krukje, stokje, haakje o., Z. *Krücke.*

Krücke, (*-n*) v. (Slot.) Z. *Dietrich;* (Bak.) ovenroerstok, vuurhaak, krabber m.; (Wapenk.) kruk v., door een langeren stok ondersteunde dwarsbalk m.; 2. kruk v., stok m.; *an einer - gehen*, met eene kruk loopen; 3. houten been o.

Krückel, (*-s*, mv. *Krückel*) o. haakje, vuurhaakje o.; 2. (Slot.) krukje, klinkje o., klink v.; it. Z. *Dietrich;* 3. kreukel, kreuk, valsche of verkeerde plooi v.

Kruckelster, (*-n*) v. (Nat. hist.) wurger, vinkenbijter m.

Krücken, (*krückte, gekrückt*) o. ww., m. *h.* met eene kruk loopen, op krukken gaan; 2. bedr. ww. met de schop schoonmaken, uitdiepen.

Krücken-blatt, (*-blatt(e)*, mv. *-blätter*) o. groote gedeelte o. van een krabber of vuurhaak; 2. dwarshout o. eener kruk; *-förmig* bijv. nw. krukvormig, haakvormig; *-gänger* m. krukkenlooper m., hij, die op eene kruk of op krukken gaat; *-kreuz* o. krukkenkruis o.; *-stock* of *Krückstock* m. kruk v., stok m. met een haak.

Kruckente, (*-n*) v. (Nat. hist.) kleine taling of teling m., smient v.

Krüden, (*-s*, mv. *Krüden*) m. waterhennep m.

Krudosilber, (*-s*) o., z. m. niet gezuiverd, koperhoudend zilver o.

Krug, (*-(e)s*, mv. *Krüge*) m. kruik, kan v.; *ein - voll Wasser*, kruik (vol) water; (Spr.) *der - geht so lange zu Wasser, bis er bricht* of *bis er den Boden verliert*, de kruik gaat zoo lang te water, tot zij breekt, aan alles komt eens een einde; it. pot, beker m., flap v., bokaal m.; 2. kroeg, herberg v., bierhuis o.; (gemeenz.) uitbangbord o. aan een bierhuis &.

Krug-bier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kruikenbier, bier o. in kruiken; *-bürste* v. kannewasscher m.

Krügchen, Krüglein, o. (verkl.) kruikje, kannetje o.; it. kroegje o., Z. *Krug.*

Krugeisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. (Ketelm.) ijzer, gereedschap o. om het bladwerk te maken.

Krügelchen, Krügelein, o. (verkl.) Z. *Krügchen;* (Spr.) *es ist kein -, es findet sein Deckelein*, er is geen pot of er past een deksel op.

Krüger, (*-s*, mv. *Krüger*) m., **-in,** (*-nen*) v. kroeghouder, kastelein m., kroeghoudster, kasteleines v.

Krug-feile, (*-n*) v. tandvijl, scherpe vijl v.; *-fiedler* m., Z. *Bierfiedler; -förmig* bijv. en b. kruikvormig; *-gerechtigkeit* v. recht o. om eene tapperij te houden; *-hammer* m. gepolijste kopersmidshamer m.; *-reif* m. (Slot.) sponningplaat v.; *-wirbel* m. kruikdiertje o.

Kruke, (*-n*) v., Z. *Krug.*

Krulle, (*-n*) v. krul, lok v., Z. *Haarlocke.*

Krullen of **krüllen,** (*krullte, gekrullt* of *krüllte, gekrüllt*) bedr. ww. *die Haare -*, (gemeenz.) Z. *kräuseln;* 2. *Kleider -*, kreuken, kreukelen, verkreukelen, oprollen; 3. *Erbsen, Bohnen -*, doppen.

Krull-erbse, (*-n*) v., Z. *Krollerbse; -farn* m. vrouwenhaar o.; *-haar* o. (voor matrassen), paardenhaar o.; *-horn* o., Z. *Krausschnecke; -lilie* v. wilde, Turksche, roode of berglelie v.; *-quappe* v. zeekwabaal m.; *-weizen* m. spelt v.; *-wolle* v. krulwol, gekrulde wol v.

Krümchen, Krümlein, Krümelchen, o. (verkl.) kruimeltje, kruimpje o.; (fig., gemeenz.) *nur ein -*, een klein weinig, een beetje slechts; *- Salz &*, korreltje o.

Krume, (*-n*) v. kruim, broodkruim o.; 2. (fig.) kruimel v., kruimpje, kruimeltje o., nietigheid v., beetje, ziertje o.

Krumelig, bijv. en b. kruimelig, broos; 2. korrelig, brokkelig, murw.

Krümeln, (*krümelte, gekrümelt*) o. ww., m. *h.* kruimelen, in kleine stukjes breken, afbrokkelen; 2. bedr. ww. *Brod -*, kruimelen, in kleine stukjes breken; II. onp. ww. *es krümelt*, begint te sneeuwen.

Krümelsauer, (*-s*) m., z. m. (Bak.) droge, kruimelige gist v.; *-zucker* m. poeiersuiker, korrelige of grove suiker v.; 2. (Scheik.) druivensuiker v.

Krumen, (*krumte, gekrumt*) bedr. ww., Z. *krümeln;* 2. o. ww. (van zaad), opkomen, uitkomen, ontkiemen.

Krumm, (*krümmer, krümmst*) bijv. en b. kromgebogen, scheef, ongelijk, niet recht; *eine -e Linie*, kromme of gebogen lijn; *-er* of *- laufender Weg*, krom, draaiend,

omgaand; *-er Lauf*, (van eene rivier), kronkelend, gekromd, gedraaid, bochtig, vol bochten; (Ontlk.) *-e Gefässe*, kronkelvaten; *- gewachsen*, scheef; *- machen, drehen, biegen*, krommen, ombuigen, draaien; *- werden*, krom, scheef worden; *sie ist ganz -*, zij is geheel krom, scheef, misvormd; *- schreiben*, scheef; *- schliessen*, krom (in boeien) sluiten; (van hout), *- werden*, krom trekken; *er ist -, hat -e Beine, Füsse, Hände, eine -e Nase, einen -en Rücken*, hij is krom of gebocheld, heeft kromme beenen &, een gebogen neus, rug &; *- und gebückt gehen*, krom loopen, voorover loopen; *sich - sitzen*, krom worden door het zitten; (fig.) *jem. - und lahm schlagen, hauen*, iem. lam slaan; *mit etw. - herum kommen*, oneerlijk, slecht handelen; *-e Finger haben*, kromme vingers hebben, diefachtig zijn, geneigd zijn tot stelen; it. *- vor Kälte*, verstijfd van de koude; *-e Wege einschlagen*, allerlei listen gebruiken, op verkeerde wegen gaan; *jem. - ansehen*, scheef aanzien, met schele oogen aanzien; (Volkst.) *- liegen*, krom liggen, zich aan vele ontberingen onderwerpen.

Krumm-ästig, bijv. en b. met kromme of gebogen takken; *-axt* v., Z. *-haue; -bein* o. krom been, scheef been o.; 2. mensch m. met kromme beenen, krombeen m.; *-beinig* bijv. en b. krombeenig, met kromme beenen; *ein —er*, Z. *-bein*(2); *-blätt(e)rig* bijv. nw. met omgebogen bladen; *-bogen* m. (Instr.) kromming, kromte, bocht v. aan trompetten; *-buckel* m. gebochelde, bultenaar m.; (i. k. bet.) vleier, kruiper m.; *-buckelig* bijv. nw. gebocheld, misvormd, mismaakt; *-darm* m. (Ontlk.) kromdarm m.; *-drallig* bijv. nw. (Geweerm.) spiraalvormig gegroefd, met kromme lijnen getrokken.

Krümme, (*-n*) v. kromte, kromming, bocht v.; (van een weg), kromming v., draaien o.; it. scheeve richting v.; (fig.) omweg, dwaaiweg, verkeerde weg m.; (Spr.) *aus der - in die Beuge bringen*, van den wal in de sloot helpen.

Krummeisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o., Z. *Krumms*.

Krümmen, (*krümmte, gekrümmt*) bedr. ww. krom maken, krom buigen, boogvormig bewerken; *den Mund -*, scheef trekken, een scheef gezicht zetten; *das Recht -*, verdraaien; 2. wed. ww. *sich -*, zich krommen, zich buigen, zich vernederen, kruipen; (van een weg), draaien; (van slangen), zich kronkelen; it. (Wapenk.) *-d*, kronkelend; (van balken), buigen, doorbuigen; (van bladeren), ombuigen; (van boomen), krom groeien; (van naalden), krom worden; (fig.) *sich wie ein Wurm -*, zich kronkelen, zich vernederen; (Spr.) *auch der kleinste Wurm krümmt sich, wenn er getreten wird*, geen vijand zoo gering, dat hij niet poogt zich te verdedigen en te schaden, wanneer men hem aanvalt; *sich unter ein Joch -*, zich buigen; *sich im Staube -*, zich buigen, kruipen; *sich vor jem. -*, zich buigen, op de knieën vallen, zich vernederen.

Krümmer, (*-s*, mv. *Krümmer*) m. (w. i. gebr.) krommer, buiger m., hij die & buigt.

Krumm-firstig, bijv. nw. (Nat. hist.) gebogen als een arendssnavel; *-flächig* bijv. nw. met gebogen oppervlakte; *-fuss* m., *-füssig* bijv. nw., Z. *-bein, -beinig; -gängig* bijv. nw. kronkelend, met omwegen, als een doolhof loopend; *-gefäss* o. (Kuip.) vat o., ton v. met wijden buik; *-gehörnt* bijv. nw. met kromme horens; *-geschnäbelt* bijv. nw. met gebogen snavel, kromsnavelig; *-grimmdarmsschlagader* v. tot den kromdarm behoorende slagader v.; *-hals* m. (Nat. hist.) draaihals, halsdraaier m.; 2. (Bergw.) steenkoolgraver m.; 3. (Pl.) slangenhoofd, slangekruid o.; *-hälserarbeit* v. werk o. dat met een scheeven hals of in gebogen houding verricht moet worden; *-hälserflötz* m. bedding, laag v. van leisteen; *-halsig* bijv. en b. kromhalzig, met scheeven of gebogen hals; *-haue* v. haakvormig gebogen timmermansbijl v.; *-hecht* m. (Kookk.) Z. *Krollhecht; -holz* o. gebogen hout o.; (Zeew.) kromhout o.; (Visch.) blokje o. van een makreelreep; (fig.) wagenmakersknecht m.

Krummholz-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. kromgroeiende boom m.; 2. - of *-kiefer* m. pijnboom m. der Alpen, bergpijnboom m.; *-öl* o. bergpijnolie v.

Krumm-horn, (*-horn(e)s*, mv. *-horne* of *-hörner*) o. kromme horen m.; 2. (Nat. hist.) dier o. met kromme horens, hinde, antilope v.; (Delfst.) toot v. (een schelpdier); 3. (Muz.) kromhoren m., bazuin v.; (Org.) kromhoren m.; *-kiefer* m. ciprinus ospius, een visch van het karpergeslacht; *-korf* m. (Rijk.) ramskop m.; *-kuchen* m. bedeksel o. uit klei om de opening van den glasoven te sluiten; *-linig* bijv. nw. met kromme lijnen, kromlijnig; *-maul* o. scheefbek, scheeve bek of mond m.; *-mäulig* bijv. nw. met scheeven bek of mond; *-meiszel* m. krombeitel m.; *-nase* v. haviksneus, adelaarsneus, kromme of gebogen neus m.; *-nasig* bijv. nw. met een haviksneus, met een krommen of gebogen neus; *-nervig* bijv. nw. met gebogen bladribben; *-ofen* m. kromme of gebogen oven m.; *-rippe* v. gebogen kant m.; 2. (Nat. hist.) ronde kammossel v.; *-ruthe* v. (Jachtw.) paal, staak m. om de netten vast te maken.

Krumms, (*-es*, mv. *-e*) m. (Bergw.) kruk v. van het rad in bergwerken.

Krumm-schnabel, (*-schnabels*, mv. *-schnäbel*) m. kromme snavel, omgebogen snavel m.; 2. (Nat. hist.) kromsnavel m.; it. wulp, welp m., pluvier v., nimmerzat m.; *-schnabelig* bijv. nw. kromsnavelig, een krommen snavel hebbende; *-schnäbler* m. mv. (Nat. hist.) kromsnaveligen, vogels m. mv. met kromme snavels; *-sprung* m. (Rijk.) zijsprong m.; *-stab* m. herdersstaf, bisschopsstaf m.; it. geestelijke waardigheid, geestelijke macht v.; *—stehen* o. bisschoppelijk leen o.; *—träger* m. stafdrager m. voor een bisschop; *-stampfer* m. (Hoed.) plaatje o. om den hoed te bewerken; *-stroh* o. voederstroo, gehakt stroo o.

Krümmung, (*-en*) v. kromming, buiging, kromte, bocht v.; (van eene slang), kronkeling v., kronkel m.; (van een weg), Z. *Krümme;* (Ontlk.) kronkeling v.

Krumm-wirbel, (*-bels*, mv. *-bel*) m. (Nat. hist.) stekelpuntige napschelp v.; *-zange* v. omgebogen tang v.; *-zapfen* m. (Waterb.) kruk v., zwengel m.; *-zirkel* m. krompasser, passer m. voor bolle voorwerpen.

Krüpel, (*-n*) v. kreuk, plooi v.; 2. vod, lor o.

Krumpelducht, (*-en*) v. (Zeew.) zeildoft, dwarsbank v. in eene sloep.

Krümpelig, (*-er, -st*) bijv. nw. verkeerd gevouwen; 2. gekreukt, vol kreukels.

Krümpeln, (*krümpelte, gekrümpelt*) bedr. ww. verkeerd of slecht vouwen; 2. kreuken, kreukelen.

Krumpen, krümpen, (*krumpte, gekrumpt* en *krümpte, gekrümpt*) bedr. ww., Z. *krimpen*.

Krumper, (*-s*, mv. *Krumper*) m. verloren man, laatste stuurman m. van een schip.

Krünitz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) kruisbek m.

Krünkel, (*-n*) v., **krünkeln,** (*krünkelte, gekrünkelt*) bedr. ww., Z. *Krümpel &c.*

Krupphahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hähne*) m. dwerghaan, krielhaan m.

Krüppel, (*-s*, mv. *Krüppel*) m. kreupele, verminkte, mismaakte, misvormde man m. of vrouw v.; *zum - machen*, verminken, misvormen, mismaken.

Krüppel-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. misvormde boom m.; 2. dwergboom, leiboom m.; *-busch* m. misgewassen struik m.; *-ducht* v., Z. *Krumpelducht*.

Krüppelei, (*-en*) v. stamperij v., afmattend, moeielijk werk o.; (fig.) ellendig behelpen o.

Krüppelhaft, (*-er, -st*) bijv. en b. kreupel, verminkt, gebrekkig, mismaakt, misvormd, ellendig; *- gewachsen*, misgewassen, een uitwas hebbende; (Pl.) Z. *Krüppelbaum*.

Krüppelhaftigkeit, v. misvormdheid, mismaaktheid, verminktheid, onmacht v.

Krüppelig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *krüppelhaft*.

Krüppelspill, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) kaapstander m., windas o.

Kruppkraus, bijv. en b. (Sm.) (van ijzer), vierhoekig, halfduimsch.

Kruse, (*-n*) v., Z. *Krause;* 2. Z. *Krug*.

Krusi-Musi, (onb.) m. huzarensalade v.; it. poetspats, mengelmoes o.

Kruspel, (*-s*, mv. *Kruspel*) m., Z. *Knorpel*.

Kruspeln, (*kruspelte, gekruspelt*) o. ww., Z. *knorpeln &c.*

Kruspig, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *kraus*.

Krüstchen, Krüstlein, o. (verkl.) korstje, roofje o., Z. *Kruste.*

Kruste, (*-n*) v. korst v., hardgebakkene o.; *eine - Brod,* korst brood; *die - vom Brod wegnehmen,* de korst van het brood afdoen, het brood ontkorsten; (van eene wond), korst, roof v.

Krusten-artig, bijv. nw. (Nat. hist.) met schubben, schalen, schelpen bedekt, geschubd; *-thiere* o. mv. schelpdieren, schaaldieren o. mv.

Krustig, (*-er, -st*) bijv. en b. korstig, hard gebakken; 2. Z. *krustenartig.*

Krütze, (*-n*) v. (Bergw.) ijzeren haak m. om het erts uit te halen.

Kryolith, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Delfst.) ijssteen m. en o.

Krypte, (*-n*) v. (Ontlk.) smeerkliertje o.; 2. bedekte, onderaardsche plaats v. of gang m., onderaardsch gewelf o., onderaardsche kerk v.

Kryptocalvinist, (*-en,* mv. *-en*) m. kalvinist m., die in het geheim de leer van Calvin volgt.

Kryptogamica, v. mv. planten v. mv. met onkenbare geslachtteekens.

Kryptogamie, (*-n*) v. geheim huwelijk o.; 2. (Pl.) geheim levende of bedekt groeiende plant, plant v. uit de 24e klasse van Linneus, Z. *Kryptogamica.*

Kryptogamisch, bijv. nw. tot de geheim levende planten behoorende.

Kryptographie, v. geheimschrift v.

Kryptographisch, bijv. nw. met geheimschrift geschreven, het geheimschrift betreffende.

Kryptoleucitlava, v., z. m. (Delfst.) verborgen doorschijnend lava o.

Kryptometallisch, bijv. nw. metaal bevattend zonder daarvan het voorkomen te hebben.

Kryptonym, bijv. nw. onder vreemden naam, geheimnamig, een bedekten naam dragend, ongenoemd, onbekend, anoniem.

Krystall, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kristal, bergglas, bergkristal, rotskristal o.; *zu -en anschieszen lassen,* laten kristalliseeren; *zu -en anschieszen,* kristalliseeren, den kristalvorm aannemen; *-e bilden, in -e setzen,* kristallen vormen; 2. - of *-glas* o. bergglas, kristalglas o.; *hell wie -,* Z. *-hell;* (Scheik.) *mineralischer -,* salpeterigzure potasch v.

Krystall-achat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Eisachat; -apfel* m. gevlekte adelaarssteen m.

Krystallbar, bijv. nw zich tot kristallen latende vormen.

Krystall-beschreibung, v. kristalbeschrijving, kristalkunde v.; *-bläschen* o. (Heelk.) kristalzweertje o.; *-blüthe* v. kristalbloesem m.; *-born* m. kristalbron v.; *-dose* v. kristallen tabaks- of snuifdoos v.; *-druse* v. kristallengroep v.

Krystallen, bijv. nw. kristallen, van kristal; 2. Z. *krystallhell; -zinn* o. (Bergw.) zuiver tin o.

Krystallen, (*krystallte, gekrystallt*) bedr. ww., Z. *kristallisiren.*

Krystall-fluss, (*-flusses,* mv. *-flüsse*) m. gekleurd kristal o., kristalkleur v.; *-form* v. kristalvorm m.; *-förmig* bijv. nw. kristalvormig; *-geschiebe* o. naar glas gelijkend rond kwarts o.; *-geschwürchen* o., Z. *-bläschen; -glas* o. kristalglas o.; 2. kristallen glas o.; *-grube* v., Z. *-kluft; -gucker* m. (gemeenz.) kristalkijker, kristalwaarzegger m.; *-hell* bijv. nw. zoo helder als kristal; *-himmel* m. kristalhemel m.

Krystall(in)isch, bijv. nw. kristalvormig, naar kristal gelijkend, als kristal.

Krystallinse, (*-n*) v. kristallinze, kristallen lens v., kristallijnvocht o.

Krystallisation, (*-en*) v. kristalvorming, kristalwording v., overgang m. tot den kristalvorm, kristallisatie, kristalliseering v.

Krystallisiren, (*krystallisirte, krystallisirt*) bedr. ww. den kristalvorm aannemen, kristalliseeren, in kristallen schieten, doen bevriezen.

Krystallisirung, v., Z. *Krystallisation.*

Krystallisirkunst, v. kristalliseerkunst, kunst v. om zouten & te doen kristalliseeren.

Krystall-kapsel, (*-n*) v. (Ontlk.) beursje of vlies o., dat de kristallens bevat; *-kiesel* m., Z. *-geschiebe; -kluft* v. met kristallen gevulde spleet v.; 2. kristalmijn v.; *-kraut* o., Z. *Eiskraut; -kugel* v. kristalkogel m.; 2. (Delfst.) gekristalliseerd glasachtig kwarts o.; *-lehre* v. kristalbeschrijving, kristalkunde v.; *-linse* v. kristallen lens v.; 2. (Ontlk.) kristallijnvocht o.; *-ofen* m. kristalliseeroven m.; *-quelle* v. kristalbron v.; *-rose* v., Z. *-kugel; -säcke* m. mv. kristalliseerzakken m. mv.; *-saft* m. (Ontlk.) Z. *-linse; -schneider* m. graveur of graveerder m. in kristal; *-spath* m. gekristalliseerde zwavelzure kalk v.; *-spiegel* m. kristallen spiegel m.; *-staar* m. zwarte staar v.; *-stecher* m., Z. *-schneider; -stern* m. doorschijnend kwarts o.; *-waare* v. kristal o., kristallen waar v.

Kubation, Kubatur, v., z. m. inhoudsmeting v. der lichamen.

Kübe, (*-n*) v. (Lakenb.) scheerraam o., rechtopstaande haspel m.

Kubebe, (*-n*) v. staartpeper v.

Kübel, (*-n*) v. (van zwijnen), kinnebak v.; 2. bijeenstaande huizen o. mv. in een dorp, kom v. van een dorp.

Kübel, (*-s,* mv. *Kübel*) m. tobbe, kuip v.; it. bak, emmer m.; (Bergw.) *- und Seil fahren lassen,* een gang laten varen, niet meer ontginnen of ontgraven; (Tuinb.) bak m.; *in -setzen,* in bakken zetten; 2. (Student.) philosophisch en theologisch dispuut o.

Kübel-harz, (*-es*) o., z. m. geneesharst, apothekershars o. en v.; *-stecken* o. (Oudh.) volksspel, tornooispel o. der kuipers, die kuipen in plaats van helmen droegen; *-talg* m. Russische talk v. in kuipjes.

Kübelchen, o. (verkl.) kuipje, bakje, tobbetje o., Z. *Kübel.*

Kubik, (*-en*) v. kubus, teerling, dobbelsteen m.; 2. bijv. nw. kubiek, dobbelsteenvormig.

Kubik-fusz, (*-fuszes,* mv. *-fusze*) m. kubieke voet m.; *-linie* v. kubieke lijn v.; *-ma(a)sz* o. kubieke maat, inhoudsmaat v.; *-schuh* m., Z. *-fusz; -wurzel* v. kubuswortel, derde machtswortel m.; *-zahl* v. kubiek getal o., derde macht v., kubiek o.; *-zoll* m. kubieke duim of kubieke centimeter m.

Kubiren, (*kubirte, kubirt*) bedr. ww. kubeeren, tot de derde macht verheffen, in het kubiek brengen.

Kubisch, bijv. en b. kubiek, teerling- of dobbelsteenvormig, kubisch.

Kübler, (*-s,* mv. *Kübler*) m. schepelmaker, matenmaker, matenverkooper m.

Kubus, (onb.) m. kubiek o., kubiekwortel, derde machtswortel m.

Küche, (*-n*) v. keuken v., kookhuis o., kookplaats v.; *in des Teufels - kommen,* leelijk te land komen, een slecht verblijf vinden; (fig.) *die - verstehen,* de kookkunst verstaan; *die - besorgen,* eten klaar maken, koken; *er liebt eine gute -,* hij houdt veel van een goeden pot; 2. *kalte -,* koud vleesch o.; 3. (verzam.) personen m. en v., die met het klaar maken van het eten of het koken belast zijn.

Küchelchen, o. (verkl.) keukentje o., kleine keuken v., Z. *Küche;* 2. (Past.) koekje, pasteitje, tabletje o.

Kücheln, (*küchelte, gekücheln*) o. ww., m. *h.* de meiden & in de keuken bezoeken; 2. koek bakken.

Küchelspeise, (*-n*) v. spijs v., eten o., dat gekookt moet worden.

Kuchen, (*-s,* mv. *Kuchen*) m. koek, moederkoek m.; (Verv.) flesschestop m.; 2. koek, samengemengde massa v.

Küchen-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. ambt o., bediening v. in de keuken, keukendienst m., bestuur o. met het toezicht over de keuken belast; 2. Z. *Küche* (verzam.); 3. keukenloon, kookgeld o.; *-arbeit* v. keukenwerk, koken o.; — *thun,* koken, voor het eten zorgen; *-ausdruck* m. keukenuitdrukking, keukentaal v.

Kuchen-bäcker, (*-kers,* mv. *bäcker*) m. koek-, pasteibakker m.; *-bäckerei* v. koek-, pasteibakkerij v.

Küchen-bedienter, (*-ters,* mv. *ter*) m. keukenknecht, keukenbediende m.; *die sämmtlichen -,* Z. *Küche* (3).

Kuchenbrett, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. ronde schietschop v. der bakkers.

Küchen-brett, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. koekplank v.; 2. keukenplank, gootsteenplank v.; *-dienst* m. keukendienst, dienst m. in de keuken; *-dorf* o., Z. *-gut; -dragoner* m. (i. k. bet.) keukenpiet, janhen, vatenwasscher m.

Kucheneisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. wafelijzer o.

Küchen-feist, bijv. nw. vet genoeg om te slachten voor de keuken *-feuer* o. keukenvuur, stookvuur o.

Kuchen-form, (*-en*) v. koekvorm, vorm m. van een koek; 2. vorm m. om

koek in te bakken; *-förmig* bijv. en b. koekvormig.

Küchen-garten, (*-gartens,* mv. *-gärten*) m. moestuin m.; *-gärtner* m. moezenier, warmoezenier, groenteboer m.; *-geräth* o., *-geräthschaft* v., *-geschirr* o. keukengereedschap, vaatwerk o.; *das leinene* —, keukendoeken, vatendoeken m. mv.; *-gesinde* o., Z. *Küche* (3); *-gewächs* o. groente, moesvrucht v.; *-gut* o. dorp o., waarvan de inkomsten voor de keuken bestemd zijn; *-hader* m., Z. *-lumpen;* *-herd* m. keukenhaard m.; *-holz* o. brandhout o.; *-hund* m. keukenhond m.; *-junge* m. keukenjongen, koksjongen m.; *-kammer* v. etenskamer, provisiekamer v.; *-knecht* m. keukenknecht, koksknecht m.; *-kräuter* o. mv. moeskruiden o. mv.; *-latein* o. keukenlatijn, potjeslatijn o., brabbeltaal, wartaal v.; — *reden,* zijne taal radbraken, slecht spreken; *-leben* o. keukenleven, leven o. in de keuken; *-lehen* o. kamerleen o.; *-löffel* m., Z. *Kochlöffel; -luche* v. (Zeew.) luikgat o. voor het eten; *-lumpen* m. vatendoek, keukendoek m.; *-mädchen* o., *-magd* v. keukenmeid v., meisje o. om te helpen in de keuken; *-mäszig* bijv. en b. keukenachtig; —*sprechen, schreiben,* spreken, schrijven als eene keukenmeid; *-meister* m. keukenmeester, kok m.; *-mensch* o. (Volkst.) Z. *-magd; -messer* o. keukenmes o.; *-michel* m. gebak o. van meel en eieren; 2. (i. k. bet.) keukenpiet, janhen m.; *-muschel* v. gewone mossel v.; *-näscher* m. (Scherts.) vraat, slokop, zwelger, snoeper m.; *-obst* o. fruit, ooft o. dat gekookt kan worden; *-personal* o. keukenvolk, personeel o. der keuken.

Kuchenpfanne, (*-n*) v. koekenpan, bakpan, poffertjespan v.

Küchenpflanze, (*-n*) v., Z. *Küchengewächs.*

Kuchenrad, (*-rad(e)s,* mv. *-räder*) o. metalen rolletje o. om het deeg in reepen te snijden.

Küchen-rechnung, (*-en*) v. keukenrekening, rekening v. over de uitgaven voor het eten; *-rost* m. keukentralie v.; *-salz* o. keukenzout, gewoon zout, fijn zout o.; *-schabe* v. gewone kakkerlak m.; *-schaf* o. schaap o., dat voor de keuken bestemd is; *-schelle* v. (Pl.) windbloem v., keukenkruid o., keukenschelle v.

Kuchenschieber, (*-bers,* mv. *-ber*) m. ovenschop, bakkersschop, schietschop v.

Küchen-schilling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. keukenzweep, straf v., die in de keuken wordt uitgeoefend v.; *-schlüssel* m. keukensleutel m.; *-schrank* m. pottenkast, etenskast v.; *-schreiber* m. schrijver m., die belast is met het toezicht op de huishoudelijke uitgaven; *-schürze* v. keukenschortje o.; *-schwalbe* v. zwaluw v.; *-schwamm* m. eetbare paddenstoel m.; *-schwein* o. gemest varken o.; *-sieb* o. keukenzeef v.; *-speise* v. gekookt eten o., gekookte spijs v.; *-sprache* v. keukentaal v.

Kuchenspritze, (*-n*) v. koekenspuit v.

Küchen-stube, (*-n*) v. dienstbodenkamer v., keukenvertrek o.; *-stück* o. (Schild.) keukenstuk o., schilderij v., die het inwendige eener keuken voorstelt.

Kuchenteig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. koekdeeg, koekbakkersdeeg o.

Küchen-thüre, (*-n*) v. keukendeur v.; *-tisch* m. keukentafel, aanrechttafel v.; *-tuch* o. keukendoek, handdoek, vatendoek m.; *-verschlag* m. (Zeew.) stookplaats v., kombuis v.; *-vorrath* m. voorraad m. voor de keuken; *-wagen* m. keukenketel, kookketel m.; *-zettel* m. keukenlijst, lijst v. der gereed te maken spijzen, menu o.; *-zeug* o. keukengoed, linnengoed o. voor de keuken; *-zucker* m. keukensuiker v.

Küchererbse, (*-n*) v. groene erwt v.

Küchlein, (*-s,* mv. *Küchlein*) o., Z. *Küchelchen* (Past.); 2. kuikentje, haantje o., jonge gans v.

Küchler, (*-s,* mv. *Küchler*) m., Z. *Kuchenbäcker.*

Kucken, (*kuckte, gekuckt*) bedr. ww., Z. *gucken.*

Kuckuck, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. koekoek m.; 2. koekoeksluitje o. (een kinderspeelgoed); (Volkst.) *das dich der -!,* de duivel hale u!; 3. (Pl.) pyramidaalvormig berenoor o.; *blauer -,* standelkruid o.; 4. (Zeew.) slonsje o., dievenlantaren v.

Kuckucks-ammer, (*-n*) v. basterd-nachtegaal m.; *-blume* v. koekoeksbloem, anemoon v.; 2. waterkers v.; 3. standelkruid o.; it. harlekijnsstandelkruid o.; *-brod* o., *-klee, -kohl* m. (Pl.) koekoeksbrood o., klaverzuring v.; *-schiefer* m. grauwe schiefer o.; *-fliege* v. koekoeksvlieg v.; *-speichel* m. lenteschuim o.; 2. Z. *-blume* (1); *-pfeife* v. koekoeksfluitje o.; *-stein* m., Z. *-schiefer.*

Kuddrussen, v. mv. gekleurde koralen v. mv.

Kuder, (*-s,* mv. *Kuder*) m. (Jachtw.) wilde kat, boschkat v.; 2. steen- of huismarter m.

Kudern, (*kuderte, gekudert*) bedr. ww., Z. *krollen,*

Kudick, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Volkst.) veldmosterd-zaad o., -plant v.

Kufchen of **Küfchen,** o. (verkl.) zijstukje o. van eene slede; 2. kuipje, tobbetje o., Z. *Kufe.*

Kufe, (*-n*) v. (van eene slede), zijstukken o. mv., van voren gekromde boomen m. mv.; 2. kuip, tobbe v.; 3. (Br.) kuip v., fust o.; 4. (Nat. hist.) snippekop, snippesnavel m.

Kufen-bier, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. opgelegen bier, oud bier o.; *-gewölbe* o. (Bouwk.) Z. *Tonnengewölbe.*

Küfer, (*-s,* mv. *Küfer*) m. kuiper, vaatwerkmaker m.; it. kelderjongen m.

Küferei, v., **Küferhandwerk,** o., z. m. kuipen, kuipersambacht o., kuiperij v.

Küferknecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kuipersknecht m.

Kuff, (*-en*) v. of **Kuffschiff,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. veerschip o., smak, veerschuit, pont v.

Kuffer, (*-s,* mv. *Kuffer*) m., Z. *Koffer; -hörnchen* o. helmslang v.

Kufisch, bijv. nw. (van oud Arabisch schrift), koefisch of kufisch.

Küflein, (verkl.) o. (Vert.) afleidingsgracht v. in het midden eener droge vestinggracht.

Kugel, (*-n*) v. kogel, bal, bol m.; *Erd-,* aardbol m., globe v.; (Art.) kogel m.; (Bilj.) bal, biljartbal m.; (bij verkiezingen), balloteerballetje o.; *mit -n losen,* balloteeren; (Sp.) bal, knikker m.; *-n und Kegel,* ballen en kegels; *mit einer - geladen,* met een kogel geladen; *-n wechseln,* met het pistool vechten of duelleeren; *auf -n herausfordern,* op het pistool uitdagen; *sich eine - vor den Kopf schieszen,* zich (een kogel) voor den kop schieten, zich door een pistoolschot het leven benemen; *glühende -,* brandende of gloeiende kogel; *nicht alle -n treffen,* niet elk schot is raak; (Spr.) *er steht zwischen - und Ziel,* hij zit tusschen hangen en worgen; (Ontlk.) (aan arm en schenkelbeen), kop, knokkel m.; (Nat. hist.) Z. *-thier;* (Geweerm.) kaliber o.

Kugel-abschnitt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *-schnitt; -achse* v. as, spil v. van een bol &; *-amaranth* m. (Pl.) bolvormige fluweelbloem v.; *-armbrust* v. boog m. om kogels te schieten; *-artig* bijv. nw. kogelachtig, bolachtig, bolvormig; —*e Schalthiere,* stekelhuiden v. mv., zeedieren o. mv. met stekelachtige huid; *-back* o. (Zeew.) kogelbak m., scherphok o., scherpbak m.; *-bahn* v. baan v., die een kogel doorloopt; 2. (Art.) maliebaan, kogelbaan v.; *-band* o. (Ontlk.) Z. *Kapselband; -baum* m. (Tuinb.) rondbesnoeide, bolvormige boom m.; *-becher* m. bolvormige beker m., bolvormig drinkglas o.; *-binse* v. kogelbies v., harthalm m.; 2. bolvormige plant v.; 3. gewoon kogelkruid o.; *-büchse* v. (Geweerm.) getrokken geweer o., karabijn v.

Kügelchen, o. (verkl.) kogeltje, balletje, bolletje o.; 2. (Pl.) bolletje o.; 3. (Nat. hist.) pareltje o.; 4. (Gen.) *aus - bestehend,* uit bolletjes bestaande, globuleus; 5. (Nat.) in atomen deelbaar lichaamsdeeltje o., molecule v.; (Apoth.) artsenijkoekje o.

Kugel-dicke, v., z. m. kaliber o., dikte, maat v. eens kogels; *-distel* v. stekelbrem, ronde stekeldistel v.

Kugeldreieckslehre, v. bolvormige driehoeksmeting, sferische trigonometrie v.

Kugel-eisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. kogelijzer, hoefijzer o. met een halven bol er onder; *-erz* o. (Delfst.) bolvormige zwarte blende v., zilverbevattend zoutoxyde o.; *-fang* m. (w. i. gebr.) aarden wal m.; 2. kogelbekertje o., vangbal m.; *-fest* bijv. nw. kogelvrij; *-fisch* m. stekelvisch m.; 2. zeemaan v.; *-flasche* v. kogelflesch v.; *-flechte* v. (Pl.) kogelvormig korstmos o.; *-form* v. kogelvorm m.; 2. (Art.) vorm m. om kogels te gieten; *-förmig* bijv. nw. kogelvormig, bol-

vormig, rond, bol; (Bouwk.) —*e Zierathen*, paternosterwerk o., paternoster of rozekrans m., met bolletjes aangevulde lijst v.; *-frei* bijv. nw. kogelvrij; *-fusz* m. (Meub.) ronde poot, kogelvoet m.; *-futter* o. (Jachtw.) kogelvoering v.; *-garten* m. artilleriepark o.; *-gelenk* o. (Werkt.) kogelscharnier o.; *-gerade* bijv. en b. (Geweerm.) van hetzelfde kaliber, van dezelfde wijdte; (van een geweer), nauwkeurig geboord; *-gestalt* v. kogelvorm m., kogelvormige, ronde gedaante, bolvormige gedaante v.; *-gewölbe* o. koepelgewelf o.; *-gieszer* m. kogelgieter m.; 2. Z. *-form; -gleich* bijv., nw., Z. *-gerade; -grösze* v., Z. *-dicke; -haufen* m. hoop m. kogels, kogelstapel m.; *-haupt* o., Z. *Kaulbars; -helm* m. (Bouwk.) ketelgewelf o.; *-hippe* v., *-hopfen* m. aschkoek m., brood o., dat gemeenlijk onder de asch gebakken wordt; it. (Past.) tulband v.

Kugelicht, bijv. en b. naar een kogel of bol gelijkend, kogelachtig, bolachtig, Z. *kugelförmig.*

Kugelig, bijv. nw., Z. *kugelförmig.*

Kugel-karte, (*-n*) v. wereldkaart, kaart v. van de beide halfronden der wereld, mappemonde v.; *-kasten* m. (Art.) kogelkist, kogelkast v., Z. *-back; -keim* m. (Pl.) kiem v. met ongespleten, bolronde zaadjes; *-knopf* m. (Geweerm.) werktuig o. om den kogelvorm te draaien; 2. knoopenhout o.; *-kreisel* m. bromtol m.; *-kreuz* o. kruis o. met een kogel of knop versierd; *-lack* m. kogellak, rood lak o. met krijt tot bolletjes gemaakt; *-latte* v. (op oorlogsschepen), kogelrek o., rek o. om kogels vast te leggen; *-lehr* o. (Art.) kogelmaat, kogelmal v.; *-lehre* v. leer, wetenschap, kennis v. van den bol; *-loch* o., Z. *-sack; -loos* o. (w. i. gebr.) loting, keus v. door balletjes, ballotage v.; *das — ziehen*, balloteeren; *-losung* v. balloteeren o.; *-masz* o., Z. *-lehr; -maszliebe* v. (Pl.) gewoon kogelkruid o.; *-muschel* v. bolvormige kammossel v.

Kugeln, (*kugelte, gekugelt*) o. ww., m. *s.* rollen als een kogel; it. m. *h. mit einem Steine* –, kogelen, spelen, rollen; 2. met den kogel of bal spelen; it. kegelen; 3. *über jem.* –, iem. balloteeren; II. bedr. ww. rondmaken; 2. tot een kluwen winden, op een klosje winden; III. wed. ww. *sich auf dem Boden* –, een ronden vorm aannemen; 2. rond worden, zich ronden.

Kugel-narzisse, (*-n*) v. plant v., welker bloemen eene soort van ruiker vormen, waternarcissus v.; *-patrone* v. (Krijgsw.) geweerpatroon v.; *-pflaster* o. omwindsel o., voering v. van den kogel; *-plan* m. kegelbaan v.; 2. grasperk o.; *-platz* m., Z. *-garten, -kasten; -probe* v., Z. *-lehre; -quarz* m. bolrond kwarts o.; *-recke* v., Z. *-latte; -regen* m. kogelregen m., hagelbui v. van kogels; *-ring* m. (Juw.) hoepring m. zonder steen of kas; *-röhre* v. (Pl.) kleine gentiaan, veldgentiaan v.; *-rund* bijv. nw. kogelrond, bolrond, Z. *kugelig; -ründe* v. bolrondheid v.; *-sack* m. (Bilj.) biljartzak m.; *-scheide* v. (Pl.) viertandige zeescheede v.; *-schneke* v. ronde schelpversteening v.; 2. Z. *Kothschnecke; -schneider* m. holglasslijper m.; *-schnitt* m. (Meetk.) kegelsnede v., bolvormig segment o.; *-schrot* m. (Jachtw.) kordonkogel m.; *-schuss* m., Z. *-patrone; -schwamm* m. bovist v., ronde paddenstoel m.; *-spiegel* m. bolvormige spiegel m.; *-spiel* o. balspel, kogelspel o.; 2. Z. *-losung; -spinne* v., Z. *Kreuzspinne; -stabkreuz* o., Z. *-kreuz; -thee* m. keizersthee v.; *-thier* o. kogeldier o., duizendpoot m., die zich als een bal oprolt; *-thierchen* o. infusiediertje o.; *-träger* m. (Pl.) witte chicorei v.

Kugelung, v. op een klosje winden o.; 2. ballotage v., Z. *kugeln.*

Kugel-ventil, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. bolronde veiligheidsklep v.; *-wagen* m. kogelwagen, treinwagen m.; *-wahl* v., Z. *-loos; -winkel* m. (Driehk.) bolvormige hoek m., sferische hoek m.; *-wurm* m. kogelworm m., Z. *-thier; -zange* v. of *-zieher* m. (Art., Heelk.) kogeltang v., kogeltrekker m.; *-zapfen* m., Z. *-gelenk; -zirkel* m., Z. *-schnitt.*

Kugler, (*-s,* mv. *Kugler*) m., Z. *Kugelschneider.*

Kuh, (mv. *Kühe*) v. koe v.; *eine junge* –, *die noch nicht getragen hat*, vaars v.; *eine melke* –, melkkoe v.; (Jachtw.) (van patrijzenjagers), zaknet o.; (Sp.) Z. *blind;* 2. (bij goudwasschers), planken v. mv., waschbak m.; 3. (fig.) dom vrouwspersoon o.

Kuh-ähnlich, -artig, bijv. nw. koeachtig, als eene koe, op eene koe gelijkende; *-auge* o. koeienoog, groot oog o.; 2. (Pl.) stinkende kamille v.; *-bauch* m. koeiebuik, buik m. eener koe; it. (fig.) hangbuik m.; *-baum* m. koeboom m.; *-blatter* v., Z. *-pocke; -blume* v., Z. *Dotterblume;* 2. leeuwentand m., paardebloem, hondsroos v.; 3. koedille v.; *-brücke* v. (Zeew.) koebrug v., halfdek o.; *-butter* v. koeie(n)boter v.; *-darm* m. koedarm m.; 2. trompetschelp v.; *-dille* v. veldkamille v.; 2. stinkende kamille v.; *-dreck* m., Z. *-fladen; -dung, -dünger* m., Z. *-mist; -euter* o. koeienuier v.; *-fladen* m. koe(ien)mest m.; —*öl* o. door overhaling uit koe(ien)mest verkregen olie v.; —*wasser* o. koe(ien)pis v.; *-fleisch* o. koe(ien)vleesch o.; *-fusz* m. koeiepoot m.; 2. (Steenh.) steentrekker m., steentang v., koevoet m.; 3. (Pap.) groot gebrek o. in het papier; *-futter* o. koevoeder, koeienvoeder o.; *-glocke* v. koeklok v.; *-haar* o. koehaar, koeienhaar o.; *Decke von —en*, koeharen deken v.; *-häckig* bijv. nw., Z. *engbeinig; -halter* m. koe(ien)wachter, koeherder m.; *-hamen* m. (Landh.) halster m., koehaam o.; *-haus* o. koestal, koeienstal m.; *-haut* v., Z. *-leder* (1); *-hirt* of *Kühhirt* m. koeherder, koeienherder, koeiendrijver m.; —*in* v. koeherderin v., koeiendrijfster v.; *-horn* o. koe(ien)horen m.; — (van den koeiendrijver), koehoren m.; (Pl.) fenegriek, Grieksch hooi o.; dragant, bokshoorn m.; *-huf* m. koehoef, koeiepoot m.; *-kalb* o. wijfjes kalf o.; *-kamm* of *Kühkamm* m. mijnwerkersbijl v.; *-käse* m. koeienkaas v.; *-kette* v. ketting m. om de koe aan vast te leggen; *-klaue* v., Z. *-huf; -krätze* v. (Pl.) jeukboon v.; *-kraut* o. bingelkruid, glaskruid o.; 2. Z. *-wurzel.*

Kuhl of **Kuhle,** (*-(e)n*) v. (Zeew.) halfdek o., gang m., wandering, waring v.; 2. (*-(e)s,* mv. *-e*) m. maalstroom, draaikolk m.

Kühl, (*-er, -st*) bijv. en b. koel, frisch, koud, verfrisschend; *die Luft ist* –, *es gibt eine -e Luft*, het is koel, koud weder, het weer is koel; *im -en spazieren gehen*, in de koelte gaan wandelen; *die -e Nacht*, de koele nacht, de koelte van den nacht; *-er Wind*, koel, frisch, koud; *-er werden*, (van het weder), koeler worden, kouder worden; *sie sind da mehr im -en*, daar zijn zij meer in de koelte; *-er Trunk*, verkoelende, verfrischende drank m.; *ein Getränk -er werden lassen*, laten verkoelen; (fig.) koel, lauw, met weinig ijver, met weinig vuur.

Kuhlager, (*-gers,* mv. *-ger*) o. koeienplaats v., koeienhok o.

Kühl-apparat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Dist.) koelvat, koeltoestel o., koelketel, koelbak m.; *-balje* v. (Zeew.) balie, koelbalie, koksbalie v.; *-böttich* m., *-döse* v. (Br.) koelbak m.

Kuhle, (*-n*) v., Z. *Kuhl.*

Kühle, (*-n*) v. koelte, koude, frischheid v.; (fig.) – *des Herzens, des Blutes*, koelbloedigheid, onverschilligheid, lauwheid, koelheid v.; 2. koelte v., koele wind m., bries v.; *frische* –, frissche koelte; *steife* –, stijve, flinke koelte; 3. (Br.) Z. *Kühlböttich,*

Kuhleder, (*-s*) o., z. m. koeleder, koeienleder o., gelooide koeienhuid v.; *-ledern* bijv. nw. koelederen, van koeleder.

Kühl-eimer, (*-eimers,* mv. *-eimer*) m., **-fass,** (*-fasses,* mv. *-fässer*) o., **-gefäss,** (*-es,* mv. *-e*) o. koelemmer m., koelvat o., koeltoestel o.

Kühlen, (*kühlte, gekühlt*) o. ww., m. *h.* verkoelen, afkoelen, koel worden, koud worden; (Zeew.) *der Wind kühlt*, de wind verkoelt, wordt koud; *es kühlt*, het is frisch, het is koud; 2. bedr. ww. *den Wein* –, verkoelen, afkoelen, koud maken of laten worden; *-d*, verkoelend, verfrisschend; *-der Trank, -des Mittel*, Z. *Kühltrank &c.; das Getreide* –, dooreen schudden, omzetten, verschieten; (fig.) *sein Müthchen an jemn.* –, zijn moed koelen aan, zijn hart ophalen aan, zich wreken op iem.; 3. wed. ww. *sich* –, (van dranken &), koel worden, koud worden, verkoelen; (van personen), koel, koud, onverschillig worden; it. zich verfrisschen.

Kühl-geld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. steekgeld, omzetgeld, verschietloon o.; *-hafen* m. (Glasb.) aarden pot m. om glaswaren in af te koelen.

Kühlig, (*-er, -st*) bijv. nw. frisch, een weinig koel, verfrisschend, verkoelend, Z. *kühl,*

Kühling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. visch m. van het karpergeslacht; it. zeegrondel m.; 2. (Pl.) roode morielje v. of paddenstoel m.

Kühl-kessel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. koelketel m., Z. *-pfanne; -kugel* v. barnsteenen of kristallen kogel m. om de handen af te koelen; *-mittel* o. verkoelend middel, verfrisschend middel o.; *-ofen* m. (Glasbl.) koeloven m.; *-pfanne* v. (Suikerr.) koelpan v., koelpot m.: *-pflaster* o. den brand verminderende pleister v.; *-quast* m. koelkwast m.; *-röhre* v., Z. *-schlange; -salbe* v. brandzalf, den brand verminderende zalf v.; *-schiff* o. (Br.) Z. *Kühle* (2); *-schlange* v. slang v. van het koelvat, slang v. van den distilleerketel; *-schwabber* m. (Zeew.) zwabber m., dweil v.; *-segel* o. (Zeew.) koelzeil, luchtzeil o.; *-stock* m., Z. *Kühle* (2); *-trank* m. verkoelende drank, verfrisschende drank m.; *-trense* v. (Rijk.) kauwgebit, drenkgebit o., watertoom m.; *-trog* m. (Sm.) koelbak m.

Kühlung, (*-en*) v. verkoelen, afkoelen o., verkoeling, afkoeling, verfrisching v.; 2. Z. *Kühle*; 3. (Zeew.) koelte v., koeltje o.; (fig.) (van pijnen &), verzachting, vermindering v.; (van den dorst), verfrissching v.

Kühl-wanne, (*-n*) v. houten koelbak m., waarin men de flesschen zet; *-wisch* m. kannewasscher m., Z. *Löschwisch*.

Kuh-materie, v., z. m. koepokstof v.; *-maul* o. koeiemuil m.; *-melker* m. koeienmelker m.; *-milbe* v. teek v.; *-milch* v. koe(ien)melk v.; *-mist* m. koemest, koeienmest m.; *-molken* mv. hui, wei v.

Kühn, (*-er, -st*) bijv. en b. koen, stout, vermetel, onverschrokken, onverzaagd; *-er Soldat*, stout, dapper; *ein -er Mann*, stout, vermetel; *- sprechen*, stout, vrijnit; *ist er - genug, diesz zu sagen*, is hij vermetel genoeg &; *-er Ausdruck*, stout, vermetel, gewaagd; *-es Bild, -es Wort*, ferm, flink; *-e Treppe*, steil, hoog; *einen -en Pinsel haben* of *führen* een stout penseel hebben, flink, ferm schilderen; *-heit* v. stoutheid, koenheid, vermetelheid, driestheid, onverschrokkenheid, onbeschroomdheid v., moed m., stoutmoedigheid v.; *ich traue ihm eine solche — zu*, ik acht hem tot zulk een waagstuk & in staat; (i. k. bet.) vermetelheid, onbeschaamdheid v.

Kühnlich, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *kühn*.

Kühnling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. waaghals m.

Kühnmuth, (*-(e)s*) m., z. m. moed m., stoutmoedigheid v., Z. *Kühnheit*.

Kuh-pacht, (*-pacht(e)s*, mv. *-pächte*) m. veepacht, melkpacht v.; *-pächter* m. melkpachter, veepachter m.; *-pächterin* v. veepachtster, melkpachtster v.; *-pastinake* v. veldpastinak v.; *-peterlein* o. wilde kervel v.; *-pilz* m. koeiepoot m. (een paddenstoel); *-pocke* v. koepok v.; 2. mv. *-n*, pokken, kinderpokken v. mv., kinderziekte v.; *einem Kinde die —n einimpfen*, een kind inenten, vaccineeren.

Kuhpocken-arzt, (*-arzt(e)s*, mv. *-ärzte*) m. koepokkenarts, vaccinateur m., hij, die met koepokstof inent; *-gift* o. koepokgift o.; *-impfung* v. koepokinenting, inenting v. met koepokstof, vaccinatie v.; *-materie* v., *-stoff* m. koepokstof v.

Kuhr, Kühr, (*-en*) v., **Kühren,** (*kührte, geührt*) bedr. ww., Z. *Kur &*.

Kuh-reigen, -reihen, m. (van de koeherders op de Alpen), blazen o. op den koehoren; *-riem(en)* m. arm okerachtig ijzererts o.; (Delfst.) koolzure kalk v.

Kühruhe, (*-n*) of **Kühunter,** (*-unters*, mv. *-unter*) m. schuilplaats v., schaduw v.

Kuh-sauger, (*-saugers* mv. *-sauger*) m. (Nat. hist.) geitemelker m.; *-säure* v. caprinezuur, boterzuur o.; *-scheid* m. afscheid o. van de Alpen, wanneer de herder met de koeien de winterkwartieren betrekt; *-schelle* v., Z. *-glocke*; 2. (Nat. hist.) Z. *Meereichel*; it. *Küchenschelle; -schlicht* v. (Bergw.) taak v., werk o. van twaalf uren; *-schlüssel* m. verplichting v. om na volbrachten leertijd knecht te worden; *-schwanz* m. koestaart m.; (fig.) lafaard, bloedaard m.; 2. (Nat. hist.) groote schoenlapper m.; 3. leerling m., die zijn leertijd heeft uitgediend, maar nog geen knecht is; *-schrof* m. (Student.) Z. *Gesellenball; -stall* m. koestal of koeienstal m.; *-stelze* v. gele kwikstaart m.; *-vogel* m. koeienspreeuw m.; *-warm* bijv. nw. (van melk), warm van de koe komende; *-weide* v. weide v. voor koeien; (Pl.) zwart koren o.; *-weizen* m. koetarwe, wilde tarwe v.; 2. harik v. (onkruid); *-wurz(el)* v. eenjarig glas- of bingelkruid o., Z. *Bingelkraut*; 2. Z. *Fieberwurzel; -zehent(e)* m. melktiend v.

Kukuk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Kuckuck*.

Kukum(b)er, (*-n*) v. komkommer v., Z. *Gurke*.

Kukurug, (*-s*) m., z. m. mais o., Turksche tarwe v.

Kullern, (*kullerte, gekullert*) o. ww., Z. *kollern*.

Kumm, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. trog, bak m. voor nat veevoeder.

Kumme, (*-n*) v., Z. *Kumpf* (2); (Zeew.) (van een haven), havenkom v., dok, bassin o.

Kümmel, (*-s*, mv. *Kümmel*) m. komijn m.; 2. karweizaad o., karwei v.

Kümmel-birn(e), (*-en*) v. peer v. met komijnsmaak; *-branntwein* m. komijnbrandewijn, slechte brandewijn m.; *-brod* o. komijnbrood o.; *-brühe* v. komijnsaus v.; *-käfer* m. komijnkever m.; *-käse* m. komijnkaas v.; *-myrthe* v. welriekende mirte v.; *-öl* o. (Gen.) komijnolie v.; *-pflaster* o. komijnpleister v.; *-silge* v. peterselie v. met karweiblad; *-stein* m. steensoort v. met inwendige komijnvormige deelen; *-suppe* v. komijnsoep v.; *-traube* v. groote welriekende druif v.; *-türke* m. (Student.) student m. die in de nabijheid van eene academiestad thuis is; *-wasser* o. komijnwater o.

Kümmeln, (*kümmelte, gekümmelt*) o. ww. (Volkst.) pimpelen, een slokje nemen, een borreltje drinken, slechte brandewijn drinken.

Kummer, (*-s*, mv. *Kummer*) m. puin o., afbraak, bouwval m.; (Rechtspr.) inbeslagneming, beslaglegging v.; *Güter mit - belegen*, in beslag leggen, beslag leggen op; 2. schaarschheid, duurte v., nood m., armoede, knellende zorg v.; *in groszem - sein*, in grooten nood verkeeren; *Hunger und - leiden*, gebrek lijden, van honger sterven; 3. kommer m., verdriet o., smart, droefheid, mistroosting v.; *sich - machen*, zich bedroeven, zich kwellen, zich zeer bezorgd, ongerust maken; *das ist sein geringster -*, dat is zijne minste zorg, daarom bekommert hij zich het minst.

Kummerantlitz, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kommervol gelaat, droevig voorkomen, uiterlijk o.

Kümmerer, (*-s*, mv. *Kümmerer*) m. (Rechtspr.) hij, wiens goed in beslag genomen is, die voor schulden gevangen gehouden wordt; 2. (Jachtw.) hert o., dat aan de teelballen gekwetst is; it. hert o., dat het gewei niet afwerpt.

Kummerfrei, bijv. nw., Z. *kummerlos*.

Kummerhaft, (*-er, -est*) bijv. nw. kommerlijk, kommervol, bedroefd, droevig; 2. uitgeput van vermoeienis, door zorg of ontberingen verteerd.

Kümmerlich, (*-er, -st*) bijv. en b. kommerlijk, moeielijk, armzalig; *-es Leben*, kommervol, ongelukkig, ellendig; *- leben*, armoedig; *sich - retten*, nauwelijks, ternauwernood, met veel of groote moeite; *-e Zeiten*, kommervolle, ongelukkige, noodlottige tijden; 2. (van het uiterlijk), Z. *kummerhaft; -keit* v. ongeluk o., ellende v., nood m., droefheid, zorg v., verdriet o.

Kümmerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. komkommer v., agurkje o., Z. *Gurke; -skraut* o. dille v., Z. *Dill*.

Kummer-los, bijv. en b. onbezorgd, onbekommerd, gerust, zonder verdriet, zonder zorg; *-miene* v., Z. *-antlitz*.

Kümmern, (*kümmerte, gekümmert*) bedr. ww. (Rechtspr.) beslag leggen op, in beslag nemen, arresteeren; 2. kommer verwekken, bedroeven, verdriet aandoen; *Ihre Lage kümmert mich*, bekommert mij, maakt mij ongerust; it. *das kümmert ihn nicht*, daarom bekreunt hij zich niet, dat is hem onverschillig; II. wed. ww. *sich über* of *um etw. -*, zich bekommeren, zich bekommerd maken, zich ongerust maken, zich verontrusten, zich storen aan, zich bekreunen; *er kümmert sich um nichts*, hij bekommert zich om niets, geeft nergens om.

Kümmerniss, (*-e*) v. bekommering, zorg v., verdriet, leed o., Z. *Kummer*; 2. tegenspoed m., ongeluk o., ramp m.

Kummer-schwer, bijv. nw. droevig, treurig, noodlottig, kommervol; *-tag* m. kommervolle dag, noodlottige dag m.; 2. tot het in beslag nemen bepaalde dag

m.; (Zeew.) *-tage* m. mv. vastendagen m. mv.; *-voll* bijv. en b. kommervol, kommerlijk, treurig, ellendig; *—er Tag*, Z. *-tag*; 2. Z. *jammervoll*.

Kumm(e)t, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van een paard), gareel, haam o., halsband m.

Kumm(e)t-decke, (*-n*) v. haamkap, lederen kap v. boven het gareel; *-deckel* m. reiskoffer m. bestemd om door paarden gedragen te worden; *-fell* o., Z. *-decke*; *-geschirr* o. Duitsch gareel o.; *-horn* o. krom uitstekend uiteinde o. van de helft des haams; *-kappe* v., Z. *-decke*; *-kette* v. haamketting m.; *-kissen* o. haamkussen o.; *-macher* m. gareeltuigmaker m.; *-pferd* o. haampaard, in gareel trekkend paard o.; *-stock* m. gareelhout, haamhout o.; *-stöcke* m. haamhouten o. mv., haam o.

Kümmigstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. venussnavel m., versteende slak v., versteend schelpdeksel o.

Kummkarren, (*-rens*, mv. *-ren*) m. stortkar v.

Kumpan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Volksl.) makker, kameraad, gezel m.; *ein lustiger -*, een vroolijke klant of kwant, snaak m.

Kumpe, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Kumpan*; it. heler m.

Kumpen, (*-s*, mv. *Kumpen*) m., Z. *Kumpf* (2).

Kumpf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (in een molen), drijfwiel o.; 2. kom, nap v., bak m., spoelkom v.; (Giet.) bekken, bassin o.; it. Z. *Walktrog*.

Kund, bijw. bekend, openbaar, publiek; *jemn. - werden*, iemand bekend worden, ter iems. kennis komen; *- machen* of *-thun*, bekend maken, afkondigen, doen te weten; *- werden*, bekend worden, ruchtbaar worden.

Kundbar, bijv. en b. bekend, publiek, openbaar, ruchtbaar; *-keit* v. bekendheid v., openbaar worden o., ruchtbaarheid v.

Kunde, v., z. m., Z. *Kundmachung*; it. *Kundschaft* (2); 2. (*-n*) v. kennis, kunde v., bericht, naricht, melding v.; *- von etw. haben*, kennis, verstand hebben van, bekend zijn met; *- von etw. nehmen*, kennis nemen van, zich bekend maken met, onderzoeken, nagaan; 3. kunde, kennis, kundigheid, wetenschap v., Z. *Erd-*, *Kräuter-kunde* &c.

Kunde, (*-n*, mv. *-n*) m. en v. bekende, kennis m. en v., vriend, vertrouweling m., vriendin v.; 2. getuige m. en v., medeweter m.; (Hand.) klant, handelsvriend, correspondent m.; *viele -n haben*, goed beklant zijn, veel klanten hebben; (van een advocaat), cliënt m., cliënte v.; *einem Handwerksmann -n verschaffen*, klanten aanbrengen; *-n bekommen*, klanten krijgen, te doen krijgen; *um seine -n bringen*, de klanten aftrochelen.

Kundelos, bijv. nw. onbekend, vreemd, geene kennissen hebbende.

Kunden, (*kundete, gekundet*) onp. ww., m. *h.* bekend, publiek, openbaar, ruchtbaar zijn; 2. wed. ww. *es kundet sich schon*, het wordt reeds bekend, het gerucht gaat of loopt reeds.

Künden, (*kündete, gekündet*) bedr. ww., Z. *ankündigen*.

Kundenbrod, (*-brod(e)s*, mv. *-bröde*) o. brood o., dat met groote vrachtschepen vervoerd wordt.

Künder, (*-s*, mv. *Künder*) m. aankondiger, bode, herant m.; (i. k. bet.) verrader, aanbrenger, verklikker m.

Kundig, (*-er, -st*) bijv. nw. (met den 2n nv.) kundig, bedreven, ervaren, bekend met, geoefend; *einer Sache - sein*, bekend zijn met, bedreven zijn in; *ein -er*, een kenner, geleerde m.; *-keit* v. ervaring, bekwaamheid, geoefendheid, bedrevenheid v.

Kündig, bijv. en b. bekend, publiek, openbaar, ruchtbaar; *- werden*, ruchtbaar worden, bekend of publiek worden; *-keit* v. bekendheid, openbaarheid, ruchtbaarheid v.

Kündigen, (*kündigte, gekündigt*) bedr. ww., Z. *ankündigen*; it. *aufkündigen*.

Kündigung, (*-en*) v., Z. *An-*, *Ver-*, *Aufkündigung*.

Kündin, (*-nen*) v. (w. i. geb.) vrouwelijke klant v., cliënte v.

Kündlich, bijw., Z. *kündig*.

Kundmachung, (*-en*) v. bekendmaking, afkondiging, publicatie v.

Kundmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m., Z. *Kunde* (Hand.).

Kundschaft, (*-en*) v. (Hand.) Z. *Kunde* (2); 2. kennis, tijding v., bericht, naricht o.; (van een handwerksman), livret, bewijs o. van goed gedrag; *- von einer Sache haben*, Z. *kundig*; *sich auf - legen*, *- einziehen*, bericht inwinnen; (Krijgsw.) kondschap, ontdekking, verkenning v.; *auf - sein*, op kondschap zijn, op verkenning uit zijn; it. *auf - ausgehen*, op verkenning uitgaan; (Hand.) klandizie v., klanten m. en v. mv.

Kundschaften, (*kundschaftete, gekundschaftet*) o. ww., m. *h.* gaan onderzoeken, bericht inwinnen, onderzoek doen, informeeren; (Krijgsw.) den vijand verkennen, op verkenning uitgaan.

Kundschafter, (*-s*, mv. *Kundschafter*) m., **-in,** (*-nen*) v. kondschapper, verspieder, verkenner m., kondschapster, verspiedster v.

Kundschafterei, (*-en*) v. bespiederij, verkenning v.

Kundschaftsposten, (*-postens*, mv. *-posten*) m. (Krijgsw.) verkenningspost m.

Kundwächter, (*-wächters*, mv. *-wächter*) m. (Zeew.) doodshoofd o. van het blinde zeil; 2. sloepinhaler m.; 3. neerhaler m. van het logzeil.

Kunft, (*Künfte*) v. komst, aankomst, toekomst v.; (Kath.) Advent m.

Kunftfest, (*-es*, mv. *-e*) m. (Kath.) Advent m.

Künftig, bijv. en b. toekomend, aanstaande, toekomstig, in het vervolg, later, voortaan; *der -e Monat*, de toekomende of volgende maand; *in's -e*, Z. *künftighin*.

Künftighin, bijw. in het vervolg, voortaan, in de toekomst.

Künftigkeit, (*-en*) v. toekomstigheid v., staat, toestand m., hoedanigheid v., van iets toekomstig; 2. toekomstigheid v., toekomstige, toekomstig aanzijn o.; 3. toekomst v.

Kunigundenkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. leverkruid, boelkenskruid, koninginnekruid o.; 2. gaffelkruid o., tweetand m.

Kunkel, (*-n*) v. spinrokken o.; (fig.) spinsters v. mv., gezelschap o. spinsters, spinvertrek o.

Kunkel-adel, (*-s*) m., z. m. vrouwenadel m.; *-band* o., *-brief* m., Z. *Rockenbrief*; *-lehen* o. vrouwenleen, spilleen o.; *-magen* m. bloedverwant m. van moederszijde.

Kunkeln, (*kunkelte, gekunkelt*) bedr. ww. heimelijk verruilen, knoeien, bedriegen, konkelen.

Kunst, (*Künste*) v. kunst, kunstgreep, handigheid, behendigheid, kunstenarij v.; *ihre Schönheit ist -*, is niet natuurlijk, is kunstmatig; 2. geschiktheid, vaardigheid, bekwaamheid v.; (Spr.) *- bricht man nicht vom Zaun*, de kunst waait iemand niet aan; 3. kunstmatigheid, gemaaktheid v.; *in dieser Gruppe herrscht zu viele -*, er is te veel gekunstelds, te veel gemaakts in &c; it. *das ist keine -*, (gemeenz.) dat is geene kunst, dat is niet moeielijk; 4. handigheid, kunstgreep, behendigheid, kunstvaardigheid, goochelkunst v., goochelstuk, kunststuk o.; *eine geheime -*, geheime kunst, slimheid v., list v.; II. kunst, kundigheid, kennis, vaardigheid, leer, wetenschap, methode, handelwijze v.; *Kenner der -*, kunstkenner, man m. van de kunst; *gemeine, handwerksmäszige Künste*, werktuiglijke, machinale kennis v.; *brodlose -*, kunst v., welker beoefenaars door haar niet in hun onderhoud kunnen voorzien; *freie Künste*, vrije kunsten v. mv.; *die schönen Künste*, de schoone of fraaie kunsten v. mv.; (Teekenk.) *schwarze -*, graveerkunst v. in zwart; *schwarze, Passauer -*, zwarte kunst, hekserij, tooverij v.; *geheime -*, geheime kunst v.; III. (Waterb.) Z. *-gezeug*; 2. openbare bron of fontein v.

Kunst-adel, (*-s*) m., z. m. adel m. der kunst, adel m. der kunstenaars; 2. toppunt o. der kunst; *-akademie* v. academie v. der kunsten; *-anlage* v. aanleg m., vatbaarheid, geschiktheid v. tot kunst, talent o.; 2. (Bouwk.) kunstaanleg, kunstmatig aangelegde tuin m., park o.; *-arbeit* v. kunstwerk, kunststuk o.; *-arbeiter* m., Z. *Künstler*; *-ausdruck* m. kunstuitdrukking v., technische term m.; *-ausstellung* v. tentoonstelling v. van kunstwerken; *-bau* m. kunstgebouw o.; 2. kunstige samenstelling, kunstige inrichting v.; *-beflissen* bijv. nw. nijver, eene kunst beoefenend; *—heit* v. nijverheid, beoefening v. der kunsten; *-beruf* m. roeping v. tot de kunst, aanleg m., talent o.; *-beschreibung* v. kunstbeschrijving, nijverheidsleer, technologie v.; *-betriebsam* bijv. nw., Z. *-beflissen*; *—keit* v., Z. *-beflissenheit*; *-bild* o. kunststuk, voortbrengsel o. der kunst; *-bildung* v.

kunstvoorwerp o.; 2. vorming v. als kunstenaar, smaak m.; *-buch* o. kunstboek, tooverboek, goochelboek o.; *-cabinet* o. kunstkabinet o., Z. *-kammer; -dichter* m. kunstmatig dichter m.; *-dichtung* v. gekunsteld dichtstuk o.; *-drechsler* m., *—in* v. kunstdraaier m., kunstdraaister v.; *—arbeit* v., *—handwerk* o. kunstdraaien o., kunstdraaierij v.; *-eifer* m. liefde v., vuur o. voor de kunst.

Künstelei, (*-en*) v. nagebootste kunst, gekunsteldheid, gemaaktheid, kleingeestigheid v. in de kunst; 2. overdreven, met krullen en sieraden overladen kunst, kunstenarij v.; 3. kunstenarij v., wansmaak m.; (gemeenz.) speelgoed o.

Künsteln, (*künstelte, gekünstelt*) o. ww. (gew. i. k. bet.) *an einem Dinge* -, te veel kunst besteden, onophoudelijk bijwerken, knoeien; 2. bedr. ww. kunstmatig voortbrengen, door kunst voortbrengen, met kunst bewerken; *gekünsteltes Gemälde, gekünstelte Musik,* te zeer gekleurd, te veel gedwongen; (van uitdrukkingen), gemaakt, gekunsteld, nageaapt; (van wijn), vervalscht, versneden; (van goud), valsch; *es liegt etw. Gekünsteltes in* &, er is iets gekunsteld, gemaakts in &; II. o. zelfst. gekunstelheid v.; *etw. durch's - verderben,* door te veel bijwerken verknoeien.

Kunst-erfahren, (*-er, -st*) bijv. nw. ervaren, bedreven, zeer geoefend, ingewijd in de kunst; *—heit, -erfahrung* v. bedrevenheid v. in de kunst; *-erfindung* v. uitvinding v. van e. o. a. kunst; 2. kunstige, vernuftige uitvinding v.; *-erzeugniss* o. kunstvoortbrengsel, voortbrengsel o. der kunst, kunststuk, kunstproduct o.; *-fähig* bijv. nw. begaafd met geschikheid voor de kunst, kunstig, kunstvaardig, voor ontwikkeling geschikt; *—keit* v. kunstvaardigheid, geschiktheid v. voor de kunst; *-färber* m. kunstverver, kunstschilder m., Z. *Schönfärber; -fäustel* m. (Waterb.) hamer m. in waterbouwkundige werktuigen; *-fechter* m., Z. *Fechtmeister; -fertig* bijv. nw. kunstvaardig, Z. *-erfahren; —keit* v. kunstvaardigheid, bekwaamheid, knapheid, bedrevenheid v. in de kunst; *-feuer* o. vuurwerk o.; *—werker* m. vuurwerkmaker m.; *-findig* bijv. nw. vernuftig, vindingrijk; *-fleisz* m. kunstvlijt, nijverheid, industrie v.; *-fluss* m. (w. i. gebr., Waterb.) kunstkanaal o., kunstgracht v.; *-freund* m. vriend, liefhebber m. der kunst, beoefenaar m. der kunst, kunstvriend m.; *—in* v. kunstvriendin, liefhebster, vriendin v. der kunst; *-füglich* bijv. nw. volgens de wetten der kunst gemaakt; *-gabe* v. (w. i. gebr.) Z. *-fähigkeit; -gärtner* m. tuinbouwkundige, bloemist m.; *-gärtnerei* v. tuinbouwkunde, bloemisterij v.; *-gebäude* o. kunstgebouw, met veel kunst vervaardigd gebouw o.; *-gebilde* o., Z. *-werk; -gefühl* o. smaak m. voor de kunst; 2. kunstgevoel, gevoel o. voor de kunst; *-geheimniss* o. kunstgeheim, geheim o. eener kunst; *-geist* m. vernuft m., vindingrijkheid v.; *-gemäsz* bijv. en b. kunstmatig, met de kunst overeenkomende, volgens de regelen der kunst; *-genoss* m. kunstgenoot, kunstbroeder, kunstvriend m.; *-genossenschaft* v. kunstgenootschap o.; 2. vereeniging v. van kunstenaars; *-geräth* o., *—schaft* v. kunstgereedschap o., kunstwerktuigen o.; *-gerecht* bijv. nw., Z. *-gemäsz;* it. Z. *-richtig; -gerüste* o. kunstwerktuig o.; *-geschichte* v. kunstgeschiedenis, geschiedenis v. der kunsten; 2. verhandeling v. over de geschiedenis der kunsten; *-geschöpf* o. kunststuk, kunstproduct, meesterstuk o. der kunst; *-gesellschaft* v., Z. *-genossenschaft; -gestänge* o. (Bergw.) staken m. mv., stangen v. mv.; *-getriebe* o. kunstig werktuig o., machine v.; *-gewebe* o. kunstig gemaakt weefsel o.; *-gewerbe* o. beroep, ambacht o., dat kunst vereischt, kunstvak o.; *-gewerk* o. fabriek v.; *-gezeug* o. kunstig werktuig o., machine v.; *-graben* m. kunstgracht v.; 2. (Bergw.) duiker m., kanaal o.; *-griff* m. kunstgreep v.; (fig.) list v., geheim o.; *-halle* v. kunstzaal v., gebouw o. voor schoone kunsten, museum o., galerij v. van schoone kunsten; *-handel* m. kunsthandel, handel m. in kunstvoortbrengselen; *-händler* m. kunstkooper, handelaar m. in kunstvoorwerpen; *—in* v. kunstkoopster, handelaarster v. in kunstvoorwerpen; *-handlung* v. kunsthandel m., platenwinkel m.; *-höhle* v. kunstmatige grot v.

Künstig, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *künstlich.*

Kunst-jünger, (*-jüngers,* mv. *-jünger*) m. hij, die zich op schoone kunsten toelegt, leerling m. in, beoefenaar m. van de schoone kunsten; *-kammer* v. kunstkabinet o., verzameling v. van zeldzaamheden, van kunstvoorwerpen; *-kämmerer* m. directeur, bestuurder m. van een kunstkabinet; *-kenner* m, kunstkenner m.; *-kenntniss* v. kennis v. der kunsten; *-knecht* m. (Bergw.) helper m. van den meesterknecht; *-kniff* m., Z. *-griff; -laden* m., Z. *-handlung; -leder* o. zuigerleder o.; *-lehre* v. leer v. eener kunst, theorie v.; (van eene wetenschap), technisch gedeelte o.; 2. bedrijfsleer, technologie v.

Künstler, (*-s,* mv. *Künstler*) m. kunstenaar, kunstoefenaar, beoefenaar m. der schoone kunsten, artist m.; *Tausend -,* duizendkunstenaar, goochelaar, waarzegger m.

Künstlerei, v. zucht v., trots m., verbeelding v. van den kunstenaar; it. Z. *Künstelei.*

Künstler-grille, (*-n*) v. kunstenaarsgril v.; *-hand* v. kunstenaarshand, hand v. eens kunstenaars.

Künstlerisch, bijv. nw. den kunstenaar eigen, overeenkomende met, betrekking hebbende op een kunstenaar.

Künstler-leben, (*-s*) o., z. m. kunstenaarsleven o.; *-sinn* m. kunstenaarsgevoel o., -smaak m., fijn gevoel o. voor kunsten; *-stolz* m. kunstenaarstrots m.; *-verein* m. kunstenaarsvereeniging, academie v.

Künstlich, (*-er, -st*) bijv. en b. kunstig, met kunst vervaardigd, vernuftig; *-e Hand,* Z. *Künstlerhand;* 2. nagebootst, nagemaakt, kunstmatig; *-e Haare* valsch, onecht; *-es Gold,* onecht; *-es Jahr, -er Tag, -e Zeit,* niet volgens de natuur, niet werkelijk; (fig.) *er zog sich auf eine -e Art heraus,* hij hielp zich op eene vernuftige wijze uit de verlegenheid; (Rechtsw.) *-e Mittel,* slimheid, geslepenheid v.; 2. geveinsd, gemaakt, gehuicheld; *-keit* v. (van een uurwerk), kunstigheid v., kunstige o.; (fig.) gemaaktheid, gedwongenheid, onnatuurlijkheid v.; 2. Z. *Künstelei.*

Kunst-liebe, v., z. m. kunstliefde, liefde v. voor de kunst; *-liebend* bijv. nw. kunstlievend, liefde hebbende voor de kunsten; *-liebhaber —in,* Z. *-freund &; -liebhaberei* v. smaak m., liefde v. voor de kunsten; *-los* bijv. nw. kunsteloos, eenvoudig, naief, ongekunsteld; *—e Schreibart,* eenvoudige, ongekunstelde, natuurlijke stijl; (i. k. bet.) smakeloos; *-losigkeit* v. eenvoudigheid, natuurlijkheid, ongekunsteldheid v.; *-marmor* m. kunstmarmer, stucmarmer o.; *-mäszig* bijv. nw., Z. *-gerecht; —keit* v. kunstmatigheid, overeenkomst v. met de regelen der kunst; *-meister* m. meester m. der kunst; (Werkt.) opziener m. over de machines, machinist m.; (Waterb.) fonteinmeester, opzichter m. over de waterwerken; *-neid* m. kunstnijd m., nijd m., wangunst v. tusschen kunstenaars; *-pfeifer* m. muzikant m.; *-produkt* o. kunstvoortbrengsel, kunstproduct o.; *—rad* o. rad, raderwerk, werktuig o. voor waterwerken; *-recht* bijv. nw., Z. *-gerecht; -redner* m. redekunstenaar, rederijker m.; *-rednerisch* bijv. en b. op de redekunst betrekking hebbende, volgens de redekunst; *-regel* v. regel m. der kunst; *-reich* bijv. nw. (van een zanger), uitmuntend, uitstekend; (van uitvindingen), vernuftig, geestrijk, kunstig; (van werken), kunstvol, met kunst vervaardigd, vindingrijk; *-reise* v. kunstreis, kunstenaarsreis v.; *-reiter* m. kunstrijder, rijder m. in een paardenspel; *-reiterin* v. kunstrijderes, rijderes v. in een paardenspel; *-richter, —in,* kunstrechter, beoordeelaar, vitter m., beoordeelaarster, vitster v.; *-richterei* v. (i. k. bet.) kritiek, bedilzucht, censuur v.; *-richterlich* bijv. en b. kunstrechterlijk, als kunstrechter.

Kunstrichte(r)n, (*kunstrichte(r)te, gekunstrichte(r)t*) bedr. ww. (w. i. gebr.) over de waarde van eene kunst oordeelen, als kunstrechter beoordeelen.

Kunstrichtig, bijv. en b. naar de regelen der kunst vervaardigd, juist, nauwkeurig, correct; *-keit* v., Z. *-mäszigkeit.*

Kunst-ring, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Waterb.) ring m. van eene watermachine; *-sache* v. voorwerp o. van kunst, kunstvoorwerp o.; 2. kunstzaak, zaak v. betreffende de kunst; *-sammlung* v. kunstverzameling v., Z. *-kammer; -schacht* m. waterleiding v. in de mijnen; *-schatz* m. kunstschat m., kostbare verzameling v. van kunstvoorwerpen; *-schloss* o. kunstslot, kunstmatig slot o.; *-schreiner* m.

meubelmaker m.,kunst-meubelmaker m.; —*arbeit* v., —*handwerk* o. kunstmeubelmaken o.; -*schule* v. kunstschool, school v. voor de kunsten; -*schwarm* m. verjaagde bijenzwerm m.; -*silber* o. onecht zilver, nagemaakt zilver o.; -*sinn* m. kunstzin, aanleg m. voor de kunst; it. gevoel o. voor het schoone in de kunst; -*spiegel* m. kunstspiegel, optische spiegel m.; -*spiel* o. kunstspel, handig spel o.; -*sprache* v. kunstuitdrukking, kunsttaal v., woord o. in de kunst gebruikelijk; 2. dieventaal, taal v. van zekere beroepen.

Kunstspringen, o. (w. i. gebr.) kunsten en sprongen op het koord uitvoeren, voltigeeren o.

Kunst-springer, (-*springers*,mv. -*springer*) m. koordedanser, voltigeur m.; -*sprung* m. kunstsprong m.; -*stange* v. (Waterb.) stang v. van een waterwerk; 2. zuiger m.; -*stecher* m. graveur, graveerder m.; -*steiger* m. (Bergw.) opzichter m. der waterwerken; -*strasze* v. kunstweg, groote weg m.; -*stück* o. met kunst of kunstig vervaardigd voorwerp, kunstvoorwerp o.; 2. kunststuk, goochelstuk o., kunst v.; -*stürmer* m. kunstvijand, vijand m. der kunsten; it. beeldstormer m.; -*stürmerei* v. kunststormerij, vernielingswoede v., wandalisme o.; -*tischler* m. witwerker m., Z. -*schreiner*; -*trieb* m. aangeboren kunstvaardigheid v., talent, instinct o.; -*trümmer* m. mv. kunstmatige puinhoopen m. mv.; -*verächter* m. kunstverachter m.; -*verein* m. vereeniging v. van kunstenaars, kunstvereeniging v.; -*verstand* m. kennis v. der kunsten, kunstkennis v.; -*verständige* m. en v. kunstkenner m., zaakkundige m. en v.; -*versuch* m. proef v., onderzoek o. in eene kunst; -*verwandter* m., Z. -*genoss*; -*voll* bijv. nw., Z. -*reich*; -*wasser* o. kunstwater o., watersprong m., fontein v.; -*weise* v. manier, kunst v. om & te doen; -*welt* v. kunstwereld v., kunstenaars m. mv.; -*werk* o. kunstwerk, kunststuk, gedenkteeken, monument o.; -*widrig* bijv. en b. tegenstrijdig, in strijd met de kunst; —*keit* v. toestand m., hoedanigheid v. van hetgeen in strijd is met de kunst; -*winde* v. (Bergw.) windas o. bij waterwerken; -*wort* o., Z. -*ausdruck*; -*zeug* o. kunstwerk, o. watermachine v.; 2. (verzam., Waterk.) toestel o. voor waterwerk; -*zierathen* o. mv. kunstsieraden, sieraden o. der kunst; -*zweig* m. tak m. van de kunst, onderdeel o. der of eener kunst.

Kunterbunt, bijv. en b. (gemeenz.) kakelbont, alles door elkander, overhoop.

Kunz, (-(*e*)*s*, m. -*e*) o. (eig.) Koenraad m. (een doopnaam); (Spr.) *es sei* of *er heisze Hinz oder* -, wie hij ook zij, laat het wezen, wie het wil, hoe hij ook heete; *läuft Hinz weg, so kommt* - *wieder*, als de een heengaat, komt de ander terug, voor dien een ander; *er fällt drein, wie* - *in die Nüsse*, hij valt er op aan als mallejan op de hoenders; 2. (Prov.) kater m.; it. wild zwijn o.; (fig.) dikke onderkin v.; (Pl.) wilde rozeboom m.

Küpe, (-*n*) v. kuip, tobbe, blauwververskuip v.

Küpenblau, bijv. nw. blauwverversblauw.

Küper, küpern, Z. *Keper, kepern.*

Küper, (-*s*, mv. *Küper*) m., Z. *Küfer*; —*spiker* m. anderhalfduims spijker m.

Küpfen, (*küpfte, geküpft*) bedr. ww. *etw.* -, de punt afbreken, afpunten, afstompen.

Kupfer, (-*s*) o., z. m. koper o.; *reines* -, zuiver koper, rozetkoper o.; -*seigern*, koper uitzijgen, afdrijven; *schwefelhaltiges* -, zwavelzuur koper o.; *in* -*stechen*, graveeren in koper; (fig.) koperwerk, koperen vaatwerk o.; 2. kopergravure, gravure in koper v., koperdruk; 3. z. m. koortsige huiduitslag m., puisten v. mv.; 4. kopergeld o., koperen muntstukken o. mv., pasgeld o.

Kupfer-ader, (-*n*) v. (Bergw.) koperader, koperbevattende mijnader v.; -*arbeit* v. koperwerk, bewerkt koper o.; 2. werken o. in koper; -*arsenik* m. (Scheik.) koperarsenik m.; -*artig* bijv. nw. koperachtig, koperkleurig; -*asche* v. koperkalk v., verkalkt koper o., koperasch v.; 2. (Bergw.) koperhamerslag m., kopergruis o.; -*atlas* m., Z. -*federerz*; -*auflösung* v. koperoplossing v., koperbad o.; -*bergwerk* o. kopermijn v.; -*beschlag* m. aanslag m. van koper; it. koperen beslag, koperbeslag o.; -*blatt* o., Z. -*stich*; -*blau* o. (Bergw.) koperblauw o., Z. *Bergblau*; -*blech* o. koperen plaat v., plaatkoper o.; -*blick* m. glans m. van het smeltende koper; -*blumen* v. mv. (Bergw.) koperbloem v., gekleurd kopererts o.; -*blüthe* v. rood haarfijn koperoxyde o.; -*brand* m. zwart kopererts o.; —*erz* o. aardpekachtig kopererts o., koperbevattende lei, steenkool v.; -*braun* (onb.) o. koperschilfers v. mv., koperbruin o.; -*bräune* v. rood bruinachtig kopererts o.; -*brecher* m. koperbreker, koperhouwer m.; —*ofen* m. oven m. om het koper te zuiveren.

Kupferchen, Kupferlein, o. plaatje, prentje, vignet o.

Kupfer-dorn, (-*dorn*(*e*)*s*, mv. -*dorne* of -*dörner*) m. (Giet.) koper o. in gezuiverd zilver achtergebleven; -*draht* m. koperdraad o.; -*druck* m. koperdruk, plaatdruk m., prent, plaat v.; -*drucker* m. plaatdrukker, prentendrukker m.; -*druckerei* v. plaatdrukkerij v.

Kupferdrucker-farbe, (-*n*) v. plaatdrukkersinkt, Duitsche inkt m.; -*papier* o. papier o. voor koperdruk, plaatpapier o.; -*presse* v. pers v. voor koperdruk, plaatdrukkerspers v.; -*schwärze* v. zwarte plaatdrukkers inkt m., Frankforter zwart o.

Kupfer-drüse, (-*n*) v. groep v. koper, hoop m. kopererts; -*dute* v. smeltkroes m. voor het koper; -*eidechse* v. groene hagedis v.; -*erz* o. kopererts o.; -*fahlerz* o. zilverachtig grijs kopererts o.; -*farbe* v. koperkleur, koperachtige kleur v., koperrood o.; -*farben*, -*farbig* bijv. nw. koperkleurig; —*es Gesicht*, Z. -*gesicht*; -*federerz* o., Z. -*blüthe*; -*feil*(*icht*) o., -*feile* v. kopervijlsel o.; -*feile* v. kopervijl v.; -*fest* bijv. nw. (Zeew.) gekoperd, met koperen platen beslagen; -*frischofen* m. (Giet.) oven m. om koper te louteren; -*gang* m. kopergang m., koper bevattende galerij v. in eene mijn; -*gare* v. fijnheid, reinheid v. van het koper; -*gehalt* m. kopergehalte o.; -*geist* m. kopergeest, koperspiritus m., Z. *Essigsäure*; -*gelb* bijv. nw. kopergeel; 2. o. zelfst. (Bergw.) metaalmengsel o. van geel koper, lood, tin en galmei; -*geld* o., Z. -*münze*; -*geräth*, -*geschirr* o. kopergoed, koperwerk, koperen vaatwerk o.; -*gesicht* o. koperkleurig gezicht, puistig gezicht of gelaat o.; -*gewächs* o. rood koperoxyde o.; -*gilbe* v. (Bergw.) geel aardachtig kopererts o.; -*glanz* m. koperglans m.; -*glas*, —*erz* o. (Bergw.) koperglas, glasachtig kopererts o.; *dichtes* —, gewoon samengedrukt zwavelzuur koper o.; *rothes* —, rood geoxydeerd kopererts o.; -*glimmer* m. mikaachtig koper o.; -*gold* o. halfgoud, spinsbek o.; -*grün* bijv. nw. kopergroen, zoo groen als (geoxydeerd) koper; II. o. zelfst. kopergroen. Spaansch groen o.; (Bergw.) koolzuur koper o.; it. *grasgrünes* —, groen koolzuur kopererts, atlaserts o., schriksteen m.; *hellgrünes* —, berggroen o.; *eisenschüssiges* —, ijzerachtig berggroen o.; -*halt* m. (Bergw.) Z. -*gehalt*; -*haltig* bijv. en b. koperhoudend, koperbevattend; -*hammer* m. (Sm.) koperhamer m.; it. kopersmederij v., kopersmelterij, kopergieterij v., kopermolen m.; —*schlag* m., Z. -*asche*; -*handel* m. koperhandel, koperwinkel m.; it. platenwinkel, prentenwinkel, platenhandel m.; -*händler* m. koperhandelaar, handelaar m. in koper; it. plaathandelaar m.; -*handlung* v., Z. -*handel*; 2. platenwinkel, prentenwinkel m.; -*hieke* v. korrelig berggroen o.; -*horn-erz* o. hoornkoper o.; 2. zoutzuur koper o.; 3. doorschijnend, geoxydeerd groen uranium o.

Kupfericht, bijv. en b. koperachtig, op koper gelijkende; (fig.) (van het gelaat), Z. *kupferfarben.*

Kupferig, bijv. en b. Z. *kupferhaltig.*

Kupfer-kalk, (-(*e*)*s*) m., z. m. koperkalk v., koperoxyde o.; -*kies* m., Z. -*hieke*; -*kobalt* m. koperkobalt o.; -*kochsalz* o. koperzout o.; -*könig* m. gesmolten, zuiver koper; -*kram*, -*krämer* m., Z. -*handel*, -*händler*; -*krystalle* m. mv. (Scheik.) koperkristallen o. mv.; -*lachs* m. roodachtige zalm m.; -*laden* m., Z. -*handlung* (2); -*lasur* m., Z. -*blau*; -*ebererz* o. rood geoxydeerd koper o.; -*leg* o. ijzer en arsenikum houdende huid v. van het zwartkoper bij het smelten; -*markasit* m., Z. -*kies*; -*moos* o. oorspronkelijk koper o.; -*mulm* m. kopergeel, koperbruin o.; -*münze* v. koperen muntstuk, koperen geld, pasgeld o., pasmunt v.

Kupfern, (*kupferte, gekupfert*) bedr. ww. koperen, met koper bekleeden, met koper beslaan; 2. bijv. nw. koperen, van koper, uit koper bestaande.

Kupfer-nase, (*-n*) v. puistneus m.; *-natter* v. koperadder, venijnige adder v. van de Levant; *-nickel* m. nikkelerts, arsenik- of koperhoudende nikkel o.; *-ocher* m. koperoker v.; *-öl* o. (Scheik.) koperolie v.; *-oxyde* o. (Scheik.) tweede koperoxyde o.; *—ammoniak* o. (Scheik.) verbinding v. van ammoniak met koperoxyde; *-oxydul* o. (Scheik.) eerste koperoxyde o.; *-pecherz* o. (Bergw.) pekachtig kopererts o.; *-phosphorsäure* v. met phosphoorzuur verbonden koper o.; *-platte* v. koperen plaat v., blad o. koper; *-presse* v., Z. *-druckpresse*; *-probe* v. koperproef v., onderzoek o. naar het gehalte van het koper; *-quelle* v. koper bevattende bron v.; *-rauch* m. (Giet.) Z. *-rusz*; 2. (Bergw.) vitrioolaarde v.; *-rost* m. koperrood, vitriool o., koperroest m.; (Bergw.) Z. *-grün* (2. Bergw.); (Giet.) koperen rooster m.; *-rostkupfer* o. koperroestkoper o.; *-roth* bijv. nw., Z. *-farben*; 2. o. zelfst. koperrood o., koperkleur v.; (Bergw.) Z. *-oxydul*; *-röthe* v., Z. *-roth* (2); (Bergw.) gedegen koper o.; *-rusz* m. (Giet.) koperroet o.; *-salmiak* m. ammoniak bevattend koper o.; *-salmiakblumen* v. mv. ammoniak bevattende koperbloemen v. mv.; *-salpeter* m. koper-salpeter v.; *-salz* o. (Scheik) koperzout o.; *-sammlung* v. verzameling v. van platen of prenten; *-sand* m., Z. *Atacamit*; *—erz* o. zandachtig berggroen o.; *-sau* v. (Giet.) onzuiver zwart koper o.; *-scheibe* v. (Giet.) staaf v. gesmolten koper; *-schere* v. (Zuiv.) koperschaar v.; *-schiefer* m. koperschiefer o.; *-schlacke* v. kopersintel m., koperschuim o.; *-schlag* m. koperschilfers v. mv., afval m. van koper; *-schlange* v. (Nat. hist.) blindslang, hagedslang v.; *-schlich* m. door gloeiing verkregen koper o.; *-schmied* m. kopersmid, koperslager, ketelmaker m.; 2. (Nat. hist.) violetkleurige tor v.; *-schmiede* v., Z. *-hammer*; *-schmiedsnagel* m. ketelmakersspijker, koperen nagel m.; *-schmiedswaare* v., Z. *-waare*; *-schröter* m. (Giet.) koperbeitel m.; *-schrötling* m. (Muntw.) koperen muntplaatje o.; *-schwärze* v. (Bergw.) koperzwart o.; *-smaragd* m. smaragdachtig koper o.; *-späne* m. mv. koperwijsel o.; *-spath* m. koperspaath o.; *-spiritus* m., Z. *-geist*; *-spreitzel* o. uitgesprongen koper o.; *-stecher* m. kopergraveur m.; 2. (Nat. hist.) boekdrukker m.; *-stecherei*, *-stecherkunst* v. plaatsnijkunst, graveerkunst v.; *-stern* m. kopersteen, ruwsteen m.; *-stich* m. kopergravure, prent, plaat v., Z. *Kupfer* (2); *—cabinet* o. verzameling v. van prenten, prentkabinet o.; *—händler* m. prentenverkooper, plaathandelaar m.; *—handlung* v. prentenwinkel, plaathandel m.; *-stufe* v. stukje o. kopererts als proef, koperproef v.; *-tafel* v. plaat, prent, gravure v.; *-thaler* m. koperen daalder m.; *-tiegel* m. (Klokk.) hellende goot v., door welke het gesmolten metaal in den klokvorm vloeit; *-tinktur* v. koperverf v.; *-titel* m. gegraveerde titel m. met figuren en sieraden; 2. titelplaat v.; *-verkleidung* v. (Zeew.) kopering v., koperen o.; *-vitriol* m. kopervitriool o.; *-waare* v. koperwaar v., kopergoed, koperwerk o.; *-wasser* o. koperhoudend water o., oplossing v. van zwavelzuur ijzer; it. *-weiszerz* o. wit kopererts o.; *-werk* o. prentwerk, plaatwerk, prentenboek o.; 2. koperwerk o.; it. werken o. in koper; *-wicke* v. samengehoopt groen koolzuur koper o.; *-wolle* v., Z. *Haarwolle*; *-zeche* v , Z. *-bergwerk*; *-ziegelerz* o. steenachtig of steenkleurig kopererts o.; *-zuckersalz* o. (Scheik.) suikerhoudend koperzout o.; *-zuschlag* m. smeltmiddel o. voor koper.

Küppchen, o. (verkl.) topje, kruintje o., Z. *Kuppe*.

Kuppe, (*-n*) v. top, kop m., kruin, kroon v.; (van een reiger), pluimbos m.; *Nagel mit einer breiten -*, spijker m. met een breeden kop m.

Kuppel, (*-n*) v. (Bouwk.) koepel m., koepelgewelf, koepeldak o.; 2. (Ontk.) koepelvormig gewricht o.; (Giet.) helm m., deksel o., kap v.; (Org.) *die -n*, het cilinderraam o., toonspanen v. mv.; 3. (Jachtw.) Z. *Koppel*.

Kuppel-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. (Jachtw.) koppelband m.; *-bändig* bijv. nw. aan den koppel gewend; *-dach* o. koepeldak, helmdak o., koepel m.

Kuppelei, (*-en*) v. koppelarij v., koppelen o.; (gem.) bedrijf o. van hoerenwaard.

Kuppelhölzchen, o. mv. (Org.) koppelhoutjes o. mv.

Kuppeln, (*kuppelte, gekuppelt*) bedr. ww. *Hunde -*, koppelen, den koppel aanleggen, twee aan twee samenbinden; (Bouwk.) *Bildsäule -*, paarsgewijs bijeen plaatsen; (fig., gemeenz.) koppelen, tusschenbeide komen om een huwelijk tot stand te brengen, paren; *jem. -, jemn. eine Frau -*, eene vrouw doen krijgen, doen huwen.

Kuppelpelz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Scherts.) koppelaarsloon, geschenk o. voor het tot stand brengen van een huwelijk; *-thurm* m. koepeltoren, koepel m.

Kuppen, (*kuppte, gekuppt*) bedr. ww. *einen Baum -*, toppen, snoeien; *die Nägel -*, afknippen, afsnijden, afknagen.

Kuppig, bijv. en b. met een top of eene kruin voorzien; (Nat. hist.) *-e Meise*, kuifmees v.

Kuppler, (*-s*, mv. *Kuppler*) m., **-in,** (*-nen*) v. koppelaar m., koppelaarster v.; 2. (gem.) Z. *Harenwirth*; *-handwerk* o., Z. *Kuppelei*.

Kupplerisch, bijv. nw. naar de manier van een koppelaar, gaarne aan elk koppelend.

Kupp-meise, (*-n*) v. kuifmees v.; *-nagel* m. kleine spijker m. met grooten kop, kopspijker m.

Kuppse, (*-n*) v., Z. *Kuppe*.

Kur, Z. *Chur*; it. *Cur*.

Kuranzen, (*kuranzte, gekuranzt*) bedr. ww., Z. *koranzen*.

Kürass, (*-es*, mv. *-e*) m. kuras, borstharnas, pan(t)ser o.

Kürassier, (*-s*, mv. *-e*) m. kurassier, geharnast of gepantserd ruiter o.

Kürassierregiment, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. regiment o. kurassiers.

Kurbe(l), (*-n*) v. kruk, spil v., handvatsel o.; (Draadtr.) kruk v.; (Spoorw.) kromming, wending v., draai m.

Kurbel-bänder, o. mv. (Drukk.) krukriem m.; *-bewegung* v. spilbeweging, krukbeweging v.; *-dampfmaschine* v. stoommachine v. met eene spil; *-griff* m. handvatsel o. van de kruk; *-radachse* v. (Spoorw.) as, spil v. van een krukrad; *-rolle* v. hefboom m.; *-spiesz* m. braadspit o.; (Jachtw.) Z. *Fangeisen*; *-stange* v. houten of ijzeren hefboom m., die aan eene machine de beweging mededeelt, wipstok m.

Kürbiss, (*-es*, mv. *-e*) m. pompoen m., kauwoerde v., watermeloen m., kalebas v.; *äthiopischer, saurer -*, Z. *Affenbaum*; *amerikanischer -*, Amerikaansche kalebro, wilde komkommer v.; 2. (Nat. hist.) *weiszer -*, tweebultig dier o.

Kürbiss-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. pompoenappel m.; *-arten* v. mv. (Pl.) pompoensoorten v. mv., pompoenvormige planten v. mv.; *-artig* bijv. en b. pompoenachtig, pompoenvormig; *-baum* m. kalebasboom m.; 2. Z. *Affenbrodbaum*, *-birne* v. kalebas, kalebaspeer v.; *-blatt* o. pompoenblad o.; *-brei* m. kalebasmoes o.; *-flasche* v. kalebasflesch, uitgeholde kalebas v.; *-förmig* bijv. en b. pompoenvormig, kalebasvormig; *-frucht* v. pompoen m., kalebas, kauwoerde, pompoenachtige vrucht v.; *-gewächse* o. mv. pompoenplanten, kalebasvormige planten v. mv.; *-hütte* v. prieel o. van pompoenbladeren; *-kern* m. pompoen-kern v., -korrel v.; *-kirsche* v., Z. *Schwarzwurz*; *-wurm* m. kauwoerde-lintworm, platte, pompoenkorrelvormige worm m.

Küren, (*kor, gekoren*) bedr. ww. onr. (veroud.) kiezen, verkiezen, uitkiezen, uitzoeken.

Kuren, kuriren, (*kurte, gekurt* en *kurirte, kurirt*) bedr. ww. geneeskundig behandelen, genezen, herstellen.

Küren, (*kurte, gekurt*) bedr. ww. in een kerspel verdeelen.

Kurre, (*-n*) v. (Nat. hist.) kalkoen m.; 2. knorhaan, zeebarbeel m.

Kurrhahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hähne*) m., Z. *Birkhahn*.

Kurrig, (*-er, -st*) bijv. nw. luimig, gemelijk, twistziek, ongemakkelijk.

Kurschmied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. smid en paardenarts m.

Kürschner, (*-s*, mv. *Kürschner*) m., **-in,** (*-nen*) v. bontwerker, pelterijmaker m., bontwerkster v.

Kürschner-arbeit, (*-en*) v. bontwerk o., pelterij v.; *-gare* v. loogwater o., toebereiding v. der vellen tot bontwerk; *-handwerk* o. of *Kürschnerei* v. bontwerkersambacht o.; *-laden* m. bontwinkel, pelterijhandel m.; *-nath* v. bontwerksnaad, ronde naad m.; *-waare* v. bont, bontwerk o., pelterijen v. mv.

Kürsner, &, Z. *Kürschner*.

Kurz, (*kürzer, kürzest*) bijv. en b.

(van een kleed), **kort**, niet lang; *kürzer machen*, korter maken, inkorten: *zu - anspannen*, te kort aanspannen; *ein -er, dicker Mensch*, kort en dik mensch, prop v.; *jem. um einen Kopf kürzer machen*, iem. het hoofd afslaan; (Volkst.) een kop kleiner maken; *den Zaum kürzer halten*, den toom inhouden; (fig.) *jem. - halten*, kort houden, over weinig meester laten, niet veel geld geven; *das ist das Kürzeste, der kürzeste Weg*, dat is de korste weg, het gemakkelijkst; *etw. - und klein schlagen*, kort en klein slaan, geheel aan stukken; *-es Gesicht*, kortzichtigheid, bijziendheid v.; *den Kürzern ziehen*, (gemeenz.) het onderspit delven, het lootje leggen; *zu - kommen*, te kort komen, te weinig hebben, schade lijden; *es geschieht ihm nicht zu -*, (gemeenz.) hij verliest er niets bij; (Jachtw.) *-es Wildpret*, teelballen m. mv. van het hert; (Hand.) *-e Waare*, ijzerkramerij, kleine waar, snuisterij v.; *-e Brühe*, korte saus, magere saus v.; (Bergw.) *-es Feld*, klein veld, beperkt veld o.; *-e Schicht*, kort dagwerk o.; 2. kort, van korten duur, niet langdurig, vluchtig, voorbijgaand, kortaf; (Hand.) *auf -e Sicht*, op kort zicht, weinig tijds na zicht; *-e Dauer*, korte duur, kortstondigheid, kortheid v.; *vor -er Zeit* of *vor Kurzem*, voor korten tijd, kort geleden, weinig tijds geleden; *- vorher*, kort te voren, weinig tijds te voren; *über lang oder -, über - oder lang*, vroeg of laat; *eine -e Silbe*, korte lettergreep; *ein -es Gedächtniss haben*, een kort geheugen, een slecht geheugen hebben, kort van memorie zijn, vergeetachtig zijn; *-en Athem haben*, kortademig zijn; *etw. - machen*, kort maken, niet lang bezig zijn met; *sie ist - of sie fasst sich - in ihren Briefen*, zij is kort, schrijft kort; *- in Antworten*, kort, laconiek; (van een rechter), *- und gut entscheiden*, een kort en juist oordeel vellen; *- und deutlich erklären*, kort en bondig, kort en duidelijk; *-er Hauptinhalt*, korte inhoud; *-abbrechen*, kort, plotseling, onverwacht; *jem. - abfertigen*, heenzenden, wegjagen; *-weg, -um, ich will es nicht*, kort en goed, kortom, ik &; (Volkst.) *jem. - und lang nennen*, allerlei scheldnamen geven; *in Kurzem*, binnen kort, weldra, spoedig.

Kurz-ährig, bijv. en b. (Pl.) kortarig, met korte aren; *-angebunden* bijv. nw. (fig., gemeenz.) driftig, opvliegend, oploopend; *-arm* m. korte arm m.; *-armig* bijv. nw. kortarmig, met korte armen; *-athmig* bijv. en b. kortademig; (Gen.) aambhorstig; *-athmigkeit* v. kortademigheid, aambhorstigheid v.; *-bein* o. kort been o.; 2. (Nat. hist.) slang-hagedis v.; *-beinig* bijv. en b. kortbeenig, met korte beenen; (Nat. hist.) met korte pooten; *-blühend* bijv. nw. kort of niet lang bloeiend; (fig.) kort levend; *-bosseln* o., Z. *-schub*.

Kürze, v. kortheid, kleinheid, beperkte uitgebreidheid v.; (van een kleed), kortheid, geringe lengte v.; (van een tijd), kortheid, kortstondigheid v., korte duur m.; (van het leven), kortheid v.; *in der - erzählen*, beknopt, kort; *sich der - befleiszigen*, zijn best doen om kort te zijn, zich op beknoptheid v. toeleggen; *in der gröszlmöglichen -*, zoo kort mogelijk; *in aller - sagen*, in weinig woorden, beknopt; (fig., gemeenz.) korting, afkorting, schade v., nadeel, verlies o.; 2. *in der -*, Z. *bald*; 3. korte lettergreep, korte letter v., korte klank of klinker m.

Kürzen, (*kürzte, gekürzt*) bedr. ww. *etw. -*, korter maken, verkorten, afkorten, inkorten; *ein Wort -*, afkorten, verkorten; *das Leben -*, verkorten; *den Lohn -*, verkorten, korten; *die Zeit -*, korten, aangenaam doorbrengen; *sich die Zeit durch Vergnügen -*, zich vermaken, zich den tijd korten.

Kurz-flüg(e)lig, bijv. en b. kortvlengelig, met korte vlengels; *-flügler* m. kortvlengelige, vogel m. met korte vlengels; *-fusz* m. kortvoet, kortpoot m.; *-füszig* bijv. en b. kortvoetig, kortpotig, met korte voeten of pooten; *-gefasst* bijv. nw. beknopt, bondig; *-gefesselt* bijv. nw. (Rijk.) (van een paard), kort gekoot; *-geschoren* bijv. nw. (Lakenw.) kort geschoren; *-geschwänzt* bijv. nw. met korten staart, kortstaartig; *-gewehr* o. kort geweer, kort wapen, kort schietgeweer o., karabijn v.; *-haarig* bijv. nw. kortharig, met kort haar; *-hals* m. korthals m., persoon m. of dier o. met korten hals; *-halsig* bijv. en b. korthalsig, een korten hals of nek hebbende; *-hin* bijv. en b., Z. *kürzlich*; *-kopf* m. driftkop m., driftig, opvliegend mensch m.; *-köpfig* bijv. nw., Z. *-angebunden*; *-lebend* bijv. nw. kort levend, niet lang levend; *-leibig* bijv. nw. een kort lijf hebbende.

Kürzlich, bijv. en b. kortelings, onlangs, sedert kort, kort geleden; 2. in het kort, kortelings, met weinig woorden.

Kurz-messerschmied, (*- e*)*s*, mv. *-e*) m. messen- en vorkensmid m.; *-nasig* bijv. nw. kortneuzig, een korten neus hebbende; *-ohr* o. kort oor o.; 2. Z. *-öhrig*; *-öhrig* bijv. en b. kortoorig, korte of kleine ooren hebbende; *-rock* m. kortrok, korte rok m., korte jas v.; *-roth* m. (Wijng.) Z. *kleeroth*; *-schattig* bijv. en b. kortschaduwig; (Aardr.) *—e Völker* of *—e*, kortschaduwigen, bewoners der heete luchtstreek; *-schnäbelig* bijv. nw. kortsnavelig, korthekkig, een korten snavel hebbende; *-schreibekunst* v. verkorte schrijfkunst, stenographie v.; *-schub* m. balspel o. in beperkte ruimte; *-schwanz* m. korte staart m.; 2. (Nat. hist.) kortstaart, groote arend m. met korten staart; 3. Amerikaansche sniker- of honingvogel m.; 4. Z. *Krabbe*; *-schwänzig, -schweifig* bijv. en b. kortstaartig, met korten staart; *-sichtig* bijv. en b. kortzichtig, bijziende; (fig.) kortzichtig, bekrompen, niet vooruitziende, onnoozel; *dazu ist der Mensch zu —*, daartoe is & te kortzichtig, te onnoozel, zoo ver ziet & niet; (Hand.) *—er Wechsel*, wissel m. op kort zicht, die spoedig vervalt; *-sichtigkeit* v. kortzichtigheid, bijziendheid v.; (fig.) kortzichtigheid, bekrompenheid v., beperkt verstand o.; *-silbig* bijv. en b. uit korte lettergrepen bestaande; (fig.) weinig sprekende, niet zeer spraakzaam; *-silbigkeit* v. (fig.) kortheid v. in het spreken, laconisme o.; *-sinn* m. bekrompenheid, kortzichtigheid v., beperkt verstand o.; *-stämmig* bijv. en b. (van een boom), kortstammig, kort van stam; 2. dwergachtig; *-stängelig* bijv. nw. kortstengelig; *-stiel* m. (Pl.) korte stengel, korte steel m.; 2. (Tuinb.) aantappel, rabauw m.; *-stielig* bijv. en b. met korten steel; *-ton* m. korte toon, korte klank m.; *-tönig* bijv. en b. (Spraakk.) met korten klank; *-tönigkeit* v. kortheid v. van eene lettergreep, van een woord &.

Kurzum, bijw.. Z. *kurz*.

Kürzung, (*-en*) v. verkorting, afkorting, korting v., Z. *kürzen*; *-szeichen* o. (Spraakk.) afkortingsteeken, verkortingsteeken o.; 2. apostrophe v.

Kurz-waare, (*-n*) v., Z. *kurz*; *—nhändler* m. ijzerkramer, handelaar m. in klein ijzerwerk; *-weile* v. kortswijl v., tijdverdrijf o., uitspanning v., vermaak o., grap v.; *— machen*, pret maken, grappen maken; *— treiben*, schertsen, kortswijlen; *seine — mit jemn. haben*, den gek steken met, gekscheren met.

Kurzweilen, (*kurzweilte, gekurzweilt*) o. ww., m. *h.* kortswijlen, schertsen, gekscheren, grappen maken, den tijd prettig of aangenaam doorbrengen; 2. bedr. ww. *jem. -*, den tijd aangenaam laten doorbrengen, vermaak aandoen, schertsen met.

Kurz-weilig, bijv. en b. kortswijlig, aardig, grappig, schertsend, onderhoudend; *—e Reden, Einfälle*, grappig, prettig; *-wierig* bijv. nw. (w. i. gebr.) niet lang durend, spoedig ten einde, voorbijgaand, hersenschimmig; *-wildbrät* of *-wildpret* o., Z. *kurz*; *-wolle* v. korte wol, krulwol v.; *-wollig* bijv. nw. met korte wol; *-zeitig* bijv. nw. *—e Sterne*, kort schijnend.

Kuschen, (*kuschte, gekuscht*) o. ww. (van honden), plat, breed gaan liggen; *kusche!*, ga liggen!; (fig., gemeenz.) zwijgen, gedwee zijn, zich onderwerpen, zoete broodjes bakken, toegeven; 2. wed. ww. *sich -*, zich op den buik leggen.

Kuss, (*-es*, mv. *Küsse*) m. kus, zoen m.; *einen -geben*, een kus, een zoen geven, kussen, zoenen; (Spr.) *einen - in Ehren kann niemand wehren*, een onschuldige kus of een eerlijk vermaak is niet verboden.

Küsschen, o. (verkl.) kusje, zoentje o.

Küssen, (*küsste, geküsst*) bedr. ww. *jem. -*, kussen, zoenen, een kus, een zoen geven; *sich, einander -*, elk. kussen, omhelzen, omarmen; *einem die Hand -*, iemands hand kussen; *einen wach -*, door kussen wakker maken; *einem den Ernst von der Stirne -*, door een kus de rimpels van het voorhoofd doen verdwijnen; *Thränen von den Wangen -*, door kussen de tranen doen verdwijnen, de tranen afdrogen; *das Lüftchen küsst die Blume*, het koeltje liefkoost de bloem; *ihre Blicke küssten sich*, hunne oogen ontmoetten elk.

Kusshand, (*-hände*) v. handkus m. als bewijs van hulde, eerbied, onderdanigheid; (gemeenz.) kushandje o.

Kusslich of **küsslich,** bijv. en b. tot kussen gemaakt, verdienende gekust, gezoend te worden.

Kuss-mal, (*-(e)s,* mv. *-male* en *-mäler*) (roode) plek v. van het kussen; *-mund* m. rozenmond m.

Küste, (*-n*) v. kust v., oever m., strand o., boord, kant m.; *an den -n hinsegeln,* langs de kust varen; *längs der -hin und her segeln,* langs de kust kruisen.

Küstchen, o. (verkl.) (Bergw.) houten kruk v., krukje o.

Küsten-bewacher, -bewahrer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. kustbewaarder, kustwachter m.; (Zeew.) uitlegger m., wachtschip o.; *-bewohner* m. kustbewoner, strandbewoner m.; *-fahren* o. kruisen o. langs de kust, kustvaart v.; *-fahrer* m. kustvaarder m.; it. kruiser m.; *-fahrerei, -fahrt* v., Z. *-handel; -fluss* m. kustrivier v.; *-handel* m. handel m. op de kust, kustvaart v.; — *treiben,* langs de kust varen en daarop handel drijven; *-insel* v. kusteiland, eiland o. langs de kust; *-jäger* m. kustbewoner en jager m.; 2. (Nat. hist.) strandlooper m. (een vogel); *-laffete* v. kustaffuit v.; *-land* o. kustland o.; *-lotse, -pilot* m. kustloods m.; *-provinz* v. kunstprovincie, provincie v. langs de kust, zeeprovincie v.; *-schiff* o. kustschip o.; *-schifffahrt* v. kustvaart v.; —*srehder* m. eigenaar m. van een kustvaarder; *-strecke* v., Z. *-land; -strich* m. kuststreek, streek v. lands langs de kust; *-wache* v. kustwacht, kustverdediging v.; *-wachtschiff* o. kustwachter m., kustschip, wachtschip o., uitlegger m.; *-wehr* v. kustverdediging v.

Küster, (*-s,* mv. *Küster*) m. koster, kerkbewaarder m.; *-amt* o. kostersambt o.; *-dienst* m., Z. *Küsterei* (2).

Küsterei, (*-en*) v. kostershuis o., kosterswoning v., sacristie v.; 2. kostersambt o., kostersbediening v.

Kutschbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. koetsboom, disselboom m. van de koets.

Kütschchen, o. (verkl.) koetsje, rijtuigje o., Z. *Kutsche.*

Kutsche, (*-n*) v. koets, karos v., staatsiewagen m.; *Stadt-, Land-,* postkoets v., postwagen m., diligence v.; *- und Pferde halten,* paard en rijtuig houden, equipage houden; 2. (Bilj.) schopje o., biljartschop v.; (Tuinb.) bed o.

Kutschen, (*kutschte, gekutschet*) o. ww., Z. *kutschiren.*

Kutschen-bauer, -fabrikant, (*-en,* mv. *-en*) m. koetsenmaker m.; *-beschlag* m. koetsbeslag o.; 2. Z. *-futter; -bock* m. koetsbok, bok m. van de koets, koetsiersbok m.; *-boden* m. koetsenmagazijn, rijtuigmagazijn o.; *-bürste* v. rijtuigborstel m.; *-feder* v. veer v. eener koets; *-fenster* o. ruit v., raam o. van de koets; *-futter* o. koetsbekleeding v.; 2. bekleeding v. van den koetsbok, van den koetshemel; *-gaul* m., Z. *-pferd; -geschirr* o. tuig o. der koetspaarden, alles wat tot de koets behoort; *-gestell* o. onderstel o. der koets; *-griff* m. knop m. aan de deur der koets; *-haus* o. koetshuis o.; *-himmel* m. koetshemel m.; *-kasten* m. bak m. der koets; *-kissen* o. koetskussen, kussen o. in de koets; *-kiste* v., Z. *-kasten; -laterne, -leuchte* v. koetslantaren, rijtuiglantaren v.; *-leder* o. lederen klep v. der koets; *-macher* m. koetsenmaker, rijtuigmaker m.; *-pferd* o. koetspaard o.; *-polster* o. kussen o. der koets; *-quast* m. kwast m. boven aan de koets; *-rad* o. koetswiel, wiel o. eener koets; *-remise* v., Z. *-haus; -riemen* m. koetsriem m.; *-schlag* m. portier o. der koets; *-schnalle* v. gesp m. aan de koets; *-sitz* m. koetsbok, bok m. eener koets, zetel m. in de koets; 2. zetel m. of zitplaats v. achter de koets; *-teppich* m. koetskleed, koetstapijt o.; *-thor* o. koetspoort v.; *-thür(e)* v., Z. *-schlag; -tritt* m. trede v. der koets; *-wand* v. koetspaneel, paneel o. der koets.

Kutscher, (*-s,* mv. *Kutscher*) m. koetsier, voerman m.; *-lohn* m. koetsiersloon o.; *-sitz* m., Z. *Kutschenbock.*

Kutschiren, (*kutschirte, kutschirt*) o. ww., m. *s.* in de koets of in eene koets rijden; 2. m. *h.* de koets sturen, mennen.

Kutte, (*-n*) v. monnikskap v., monniksgewaad o.

Kuttel, (*-n*) v. (Vleeschh.) gedarmte, ingewand o., darmen m. mv., pens m.; 2. Z. *Eingeweide;* 3. (Nat. hist.) Z. *Schiffskuttel.*

Kuttel-bank, (*-bänke*) v. pensbank v.; *von der — essen,* slecht voedsel gebruiken; *-fisch* m. intkvisch m., zeekat v.; *-fleche* m. tot spijs toebereide pens m.; *-hof* m. slachtplaats, vleeschbank, pensmarkt v.; *-kraut* o. kwendel m., Onzer-lieve-Vrouwe-veldstroo o.; 2. *welsches* —, wilde thijm m.; 3. mannelijke averuit v.; *-markt* m. pensmarkt v., Z. *-bank; -schneider, -wäscher* m., Z. *Kuttler; -wasser* o. aluinwater, gomwater o. om het papier te glanzen.

Kutten, (*kuttete, gekuttet*) bedr. ww. uitholen, uitgraven, uitdiepen; 2. Z. *einkutten;* (Bergw.) *die Halden* (*aus*)*-,* oude mijngangen nasporen.

Kutten-geier, (*-geiers,* mv. *-geier*) m. gierkoning m.; *-mönch* m. kapmonnik, Kapucijner monnik m.; *-möncherei* v. kapucijnerstreek m.; 2. zedepreek v., godsdienstige zedelessen, v. mv. monnikengewawel o.; *-träger* m. (i. k. bet.) schijnvrome, pilaarbijter m.

Kutter, (*-s,* mv. *Kutter*) m. (Zeew.) kotter m.

Kuttler, (*-s,* mv. *Kuttler*) m. **-in,** (*-nen*) v. hij of zij, die allerlei afval van vleesch verkoopt, pensman, pensverkooper m., pensvrouw, pensverkoopster v.

Kutu, (*-s,* mv. *-s*) of **-thier,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Nat. hist.) eene soort van antilope of hertegeit, condoma m.

Kutz, (*-es,* mv. *-e*) m. (Prov.) geitje o., jonge geit v.; 2. muts v.

Kutze, (*-n*) v. of **Kutzen,** (*-s,* mv. *Kutzen*) m. grof dekkleed o., grove pij v.; *jemn. den -n streichen,* flikflooien, vleien.

Kutzenstreicher, (*-chers,* mv. *-cher*) m., **-in,** (*-nen*) v. flikflooier, vleier, stroopliker m., flikflooister, vleister, stroopliksler v.

Kux, (*-es,* mv. *-e*) m. aandeel o. in eene mijn; *-kränzler* m. makelaar m. in aandeelen in mijnen; *-partirer* m. bedrieglijke makelaar, handelaar m. in aandeelen eener mijn; *-schicht* v. volle werk, werk o. van 12 uren in eene mijn.

Kybitke, (*-n*) v. vilten tent v. waarin de Kalmukken hij familiën samenkomen.

Kybitz, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Kibitz.*

Kyrie Eleison! (Kath.) Heer! ontferm u onzer!

L.

L, (*L of L's,* mv. *L of L's*) o. l v. (twaalfde letter en negende medeklinker); 2. (Rek.) vijftig; (Hand.) *Lt. Loth,* lood; *L. Pf. Liespfund,* lijspond o.

Lab, (*-(e)s*) o.,z.m.(Landh.) stremsel o.; (Ontlk.) leb of lebbe v.

Labbe, (*-n*) v. (Volksl.) lip v.; (fig.) mond m.; 2. (Nat. hist.) harder, strontvisch m.; it. drekkever m.

Labben, (*labbte,gelabbt*) bedr. ww. lekken, slikken; it. brassen, zwelgen.

Labberig, (*-er, -st*) bijv. nw. (Volksl.) laf, zouteloos; (gem.) lepperig.

Labbern, (*labberte, gelabbert*) o. ww. (Volksl.) likken, langzaam drinken, lepperen, opslurpen; 2. Z. *schwatzen.*

Labbig, (*-er, -st*) bijv. nw. flauw, smakeloos.

Labebecher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. verkwikkende drank m.

Labefactiren, (*labefactirte, labefactirt*) bedr. ww. schokken, doen wankelen.

Labe-kraut, (*-kraut(e)s,* mv. *-kräuter*) o. (Pl.) walkruid o.; *wahres* of *gelbes* -, *weisses* -, geel- of wit stremkruid o.; *-kühle* v. verfrisschende, verkwikkende koelte v.

Laben, (*labte, gelabt*) bedr. ww. doen stremmen; *gelabte Milch,* gestremde melk.

Laben, (*labte, gelabt*) bedr. ww. laven, verkwikken, verfrisschen; *einen Kranken* -, versterkende middelen toedienen; *die Seele* -, de ziel sterken, opbeuren.

Laberdan, (*-(e)s*) m., z. m. laberdaan v.

Labe-schale, (*-n*) v., Z. *-becher.*

Labet, m. (Sp.) beest m.; - *spielen,* een beest spelen, maken; *jem.* - *machen,* iem. beest maken; - *werden,* beest zijn, worden; 2. (fig.) - of *den Kürzern ziehen,* Z. *kurz.*

Labetrank, (*-trank(e)s,*mv.*-tränke*) m. verkwikkende drank m.

Labetspiel, (*-es,* mv. *-e*) o. beestspel o.

Labewein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. verfrisschende, verkwikkende wijn m.

Labial, (*-es,* mv. *-e*) o. (Muz.) labium o., lip v. of mondstuk o. aan eene orgelpijp; *-buchstabe* m. (Spraakk.) lipletter v.

Labiiren, (*labiirte, labiirt*) bedr. ww. (Muz.) *die Orgelpfeifen* -, lip- of mondstukken aan orgelpijpen maken.

Labium, (*-s,* mv. *Labia* of *Labien*) o., Z. *Labial.*

Labkuchen, (*-chens,* mv. *-chen*) m., Z. *Lebkuchen.*

Labmagen, (*-gens,* mv. *-gen*) m. lebmaag, leb v.; 2. Z. *Lab.*

Laborant, (*-en,* mv. *-en*) m. scheikundige, helper, assistent m. in een laboratorium.

Laboratorium, (*-riums,* mv. *-rien*) o. (Scheik.) laboratorium o., werkplaats v.

Laboriren, (*laborirte, laborirt*) o. ww., m. *h.* (Scheik.) werken, proeven, waarnemingen, onderzoekingen doen; 2. *an etw.* -, aan iets lijden, ergens last van hebben, er mede geplaagd zijn.

Labrador-feldspath, -stein, m. gekleed veldspaath o. uit Labrador; - *thee* m. thee v. uit Labrador en Paraguay.

Labsal, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. lafenis, verkwikking, verzachting v.; (fig.) *seine Worte sind ein* - *für mich,* troost m.; *das ist ein* - *für meinen Körper,* balsem m., verzachting v.

Labsalben, (*labsalbte, gelabsalbt*) bedr. ww. (Zeew.) kalefateren, teren, met teer besmeren; (gemeenz.) lapzalven.

Labung, v., z. mv. lafenis, verfrisching v.

Labyrinth, (*-(e)s,*mv.*-e*) o. doolhof, labyrinth o.; - of - *schnecke* v. (Ontlk.) gehoorgang m.

Labyrinthisch, bijv. nw. als in een doolhof.

Laceriren, (*lacerirte,lacerirt*) bedr. ww. verscheuren; (fig.) belasteren.

Lacessiren, (*lacessirte, lacessirt*) bedr. ww. tarten, uitdagen; (gemeenz.) plagen, kwellen.

Lachbar, bijv. en b. (Boschw.) geschikt om gekorven te worden ten einde hars te bekomen, om door insnijding hars op te leveren.

Lachbart, (*-bart(e)s,* mv. *-bärte*) m. lachebek m., onnoozele, altijd lachende persoon m.

Lachbaum, (*-baum(e)s,*mv. *-bäume*) m. grensboom m., Z. *Lache, lachbar.*

Lache, (*-n*) v. lach m.; *eine laute* - *aufschlagen,* in een schaterend of luid gelach uitbarsten, luidkeels lachen; 2. klein moeras o., poel m.; *grosze* -, waterplas m.; 3. (Boschw.) insnijding of kerf v. in den bast van een boom tot op het hout; it. die plek, die aan een denneboom door het harsijzer ontbloot is; 4. gang m. door een bosch; 5. Z. *Lachbaum.*

Lacheln, (*lachelte, gelachelt*) bedr. ww., Z. *lachen.*

Lächeln, (*lächelte, gelächelt*) o. ww., m. *h.* glimlachen; *dumm, einfältig, boshaft* -, dom, onnoozel, boosaardig lachen; (fig.) *jemn.* -, (van de fortuin), toelachen; (van eene plaats), bevallen, behagen, toelachen; 2. *jemn. Beifall* -, goedkeurend toelachen.

Lachen, (*lachte, gelacht*) o. ww., m. *h.* lachen; *über etw.* -, om iets lachen; *laut* -, luid lachen, het uitschateren; *aus vollem Halse* -, luidkeels lachen; *sich satt* -, zijn hart ophalen met lachen; *sich krank* -, *zu Tode* -, zich ziek, dood lachen; - *dass man bersten möchte,* zich te bersten lachen; - *dass der Bauch schüttert,* zich slap lachen, zich den buik moeten vasthouden van het lachen; - *dass einem die Augen übergehen,* lachen, dat de tranen over de oogen komen; *mit -dem Munde etw. sagen,* lachend, glimlachend; 2. spotten; *einer Sache, über eine Sache* -, om eene zaak lachen, er den spot (den draak) mede steken; 3. zich verheugen; *-der Erbe,* blijde erfgenaam; 4. (fig.) Z. *lächeln;* 5. *alles lacht in dieser schönen Gegend,* alles lacht in &, behaagt ons; *-de Gegend,* bevallige landstreek v.

Lachen, (*lachte, gelacht*) bedr. ww. (Boschw.) *einen Baum* -, merken, teekenen; *Bäume*-, insnijden om hars in te zamelen; *einen Steig durch ein Gehölz* -, een gang door een bosch maken.

Lachknoblauch, (*-(e)s*) o., z. m. manderkruid, gemanderkruid, waterlook o.

Lachenswerth, bijv. nw. belachelijk, bespottelijk.

Lacher, (*-s,* mv. *Lacher*) m. lacher, spotter m.

Lächerhaft, lächerich, lächerig, bijv. nw., Z. *lächerlich* (1).

Lächerlich, (*-er, -st*) bijv. nw., geneigd tot lachen; *es ist mir gar nicht* -, het hoofd staat mij volstrekt niet tot lachen; 2. bespottelijk, belachelijk, dwaas; *jem., etw.* - *machen,* iem. of iets belachelijk, bespottelijk maken, in een bespottelijk daglicht stellen; *sich* - *machen,* - *werden,* zich bespottelijk maken of aanstellen; - *sprechen,* dwaas, mal praten; *das* -*e,* het belachelijke; *-keit* v. belachelijkheid, ongerijmdheid, bespottelijkheid v.

Lächern, (*lächerte,gelächert*) onp. ww., m. *h. es lachert mich, wenn &,* ik moet lachen als ik; 2. bedr. ww. *diese Antwort lächert mich,* doet mij lachen.

Lach-falk, (*-en,* mv. *-en*) m. lachvalk m.; *-frosch* m. lachkikvorsch, moeraskikvorsch m.; *-gans* v. lachgans v. (wilde Noordsche gans); *-gebrüll* o. donderend gelach, daverend gelach o.

Lachig, bijv. nw. moerassig, waterig; 2. Z. *lächerlich.*

Lach-krampf, (*-krampf(e)s,*mv. *-krämpfe*) m. lachkramp m., krampachtig lachen o.; *-kuckuck* m. lacher, lachkoekoek m.

Lächler, (*-s*, mv. *Lächler*) m., **-in,** (*-nen*) spotter, plaaggeest, sarkop m., spotster v.

Lach-lust, v. lust m. tot lachen; *-lustig* bijv. nw. geneigd om te lachen, lachlustig, licht lachs; *-möwe* v. lachmeeuw v.; *-muskel* m. lachspier v.; *-ring* m. ijzeren ring m. om harsboomen te meten, Z. *lachbar.*

Lachs, (*-es*, mv. *-e*) m. zalm m.; 2. (Volkst.) stokslagen m. mv.; 3. *Danziger -*, beste, Danziger brandewijn m.

Lachs-fang, (*-es*) m., z. m. of *-fischerei* v. zalmvisscherij v.; *-forelle,* zalmforel v.; *-kind* o., *-kunze* o. jonge zalm m.; *-muräne* v. zalmmoeraal m.; *-rogener* m. wijfjeszalm m.; *-stör* m. zalmsteur m.

Lach-steig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. boschpad o., boschweg m.; *-stein* m. (Prov.) greensteen m.

Lachs-umber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. (Vissch.) zeewolf m.; *-wehr* v., Z. *-fang; -weibchen,* o., Z. *-rogener; -wurm* m. zalmworm m., zalmluis v.; 2. aschgrauwe, gevlekte zalm m.

Lacht, m. (Giet.) metaalschuim o., metaalslak, glasschuim, ijzerschuim o.

Lachtaube, (*-n*) v. lachduif v.; 2. lachebek m. en v., meisje o., dat gaarne lacht.

Lachter, (*-n*) v. vadem, vaam m.

Lachter-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-baume*) m ,Z. *Lachbaum; -kette* v. meetketting m.; *-latte* v. meetroede v.; *-schnur* v. meetkoord o., meetketting m.; *-stab* m. maatstok m.

Lach-weihe, (*-n*) v. kerkuil m., torenvalkje o.; *-zahn* m. voortand m.

Lack, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. en o. gom, hars v. en o., lak o., vernis o.; (Schild.) Z. *Lackfarbe;* 2. Z. *Siegellack;* 3. (Tuinb.) Z. *-blume.*

La(c)kai, (*-en*, mv. *-en*) m. lakei, knecht, huisknecht, livreiknecht, lijfknecht m.; *sämmtliche -en,* dienstbodenpersoneel o.

Lack-arbeit, (*-en*) v. lakwerk o.; *-arbeiter* m. lakwerker, verlakker, vernisser m ; *-baum* m. harsboom m.; *-blume* v. (Tuinb.) nagel m., gele sering v., muurbloem v.; *-bringend* bijv. nw. lakgevend, harsgevend; *-croton* (Pl.) harsklis v.

Lacken, (*lackte, gelackt*) bedr. en o. ww. loopen, springen, achteruitslaan.

Lacken, (*lackte, gelackt*) bedr. en o. ww., Z. *lackiren.*

Lackenriem, (*-(e)s*, mv. *-en*) m., Z. *Lackriem.*

Lack-farbe, (*-n*) v. lak o., lakverf v.; 2. lakkleur v.; (Scheik.) kleurlak, gekleurd lak o.; *-firniss* m. lakvernis o.; *-gewerk* o. lakfabriek v.; *-harz* m. harslak o. en v.; 2. kopal, gomkopal v.; *-holz* o. harstboom m.

Lackiren, (*lackirte, lackirt*) bedr. ww. lakken; *lackirte Arbeit,* Z. *Lackarbeit.*

Lackirer, (*-s*, mv. *Lackirer*) m., Z. *Lackarbeiter.*

Lackmusz, (*-es*) m., z. m. lakmoes o.

Lackmusz-absud, m., **-auflösung,** v. lakmoes o., lakmoesverf v.; *-blau* o. lakmoes, lakmoesblauw o.; *-papier* o. lakmoespapier o.; *-pflanze* v. lakmoesplant v.; *-tinctur* v., Z. *-auflösung.*

Lack-pfirsche, (*-n*) v., **-pfirsich,** (*-es*, mv. *-e*) m. roodbloemige maluwe v.; *-riem* m. (Zad.) achterriem m. eener koets; *-sauer* bijv. nw. (Scheik.) *-e Salze,* luctaat o.; *-stengel, -stock, -säure* v. lakzuur o. (Tuinb.) muurbloem v.; *-tücke* v. (Tuinb.) latuw v.; *—nkopf* m. kroplatuw v.; *-nsalat* m. latuwsalade v.; *-viole* v., Z. *-blume; -waare* v., Z. *-arbeit.*

Lacönisch, bijv. en b., Z. *lakonisch.*

Lacrymae Christi, v. mv. donker roode wijn m. aan den voet van den Vesuvius.

Lacrymatorium, (*-riums*, mv. *-rien*) o. traanenfleschje o.

Lactation, v. voeding met melk, zoogen o.

Lactuk, v., z. m. (Pl.) latuw v.

Ladangummi, Laudanum, o. laudanum o.

Lädchen, o. (verkl.) laadje o., Z. *Lade.*

Lade, (*-n*) v. bankje o., voetbankje o.; (Zad.) klein zadel m.; (Org.) windlade v., Z. *Kinnbacken* m.; 2. kist v., kast v., koffer m.; (H. S.) Z. *Bundeslade;* 3. kas v. van het gilde.

Lade-barte, (*-n*) v. (Zoutm.) kleine bijl v.; *-baum* m. (Zeew.) laadstok m., wisscher m.; *-brief* m. uitnoodigingsbrief m.; 2. (Rechtsw.) dagvaarding v.; *-gat* o. (Zeew.) (van het geschut), mond m., monding v.; *-geld* o. onkosten m. mv. van dagvaarding; 2. onkosten m. mv. van laden; *-hammer* m. laadhamer m.; *-haue* v. houweel o., hak v.; *-kette* v. (Nat.) ontlaadketting v., ketting v. van eene electriseermachine; *-löffel* m., Z. *-schaufel; -masz* o. (Art.) kruitmaat v.; 2. lading v.

Laden, (*du ladest* of *lädst, er ladet* of *lädt, lud, geladen*) bedr. ww. onr. laden, opladen; *Waaren, Holz -*, laden, inladen; *Waaren in's Schiff, aus dem Schiffe -*, laden, inladen, lossen, ontladen; (fig.) *jemm. eine Arbeit auf den Hals -*, laden, schuiven; *eine Bürde auf sich -*, laden, nemen; *Gottes Zorn auf sich -*, laden, zich & op den hals halen; *ich lade es auf mich,* ik neem het op mij, belast er mij mede; 2. *die Tabakspfeife -*, stoppen, vullen; *den Magen voll -*, laden, overladen; (Krijgsw.) *das Gewehr -*, laden; *ladt!,* laadt het geweer!; (Art.) *scharf -*, met scherp (kogels, kartetsen) laden; *mit Schrot -*, met schroot (glas, spijkers &) laden; *blind -*, met los kruit laden; (Giet.) in den smeltoven brengen; II. o. zelfst., Z. *Ladung.*

Laden, (*du lädst, er lädt, lud, geladen*) bedr. ww. *zu etw. -*, noodigen, uitnoodigen; *jem. zu Gast -*, iem. te gast, ten eten vragen, uitnoodigen; *jem. zur Leiche -*, iem. ter begrafenis verzoeken, uitnoodigen, noodigen; *die Geladenen,* de gasten, de genoodigden; (Rechtspr.) dagvaarden, oproepen, dagen; *jem. vor Gericht -*, dagen, dagvaarden, oproepen, laten komen; *jem. peremptorisch -*, iem. op (tegen) een bepaalden dag dagvaarden.

Laden, (*-s*, mv. *Laden* of *Läden*) m. luik o.; *gegitterte -*, jalouzieën v. mv.; *Fall -*, valluik, valblind o.; (Zeew.) geschutpoort v., luik o.; (Hand.) winkel m.

Ladenägel, m. mv. (Art.) laadnagels, laadspijkers m. nw.

Laden-bank, (*-bänke*) v., Z. *-tisch; -bursch* m., Z. *-diener; -casse* v. winkelkas v., winkelgeld o.; *-dieb* m. winkeldief m.; *-diener* m. winkelknecht, bediende m.; *-feld* o. (Meub.) paneel o.; *-fenster* o. luifel v.; 2. winkelraam o.; *-flügel* m. winkeldeur v., half blind o.; *-gefährte -gehülfe* m. winkelbediende, winkelknecht, bediende m.; *-gesell* m. meesterknecht m.; (Boekdr.) kashouder m.; *-gewirk* o. handweefsel o.; *-hüter* m. oppasser, wachter, waker m. in een winkel; (fig.) verlegen waar v., winkeldochters v. mv., onverkoopbaar goed, goed o. daar men mede blijft zitten; *-junge* m. winkeljongen, leerjongen m.; *-jungfer* v. winkeldochter v., winkelmeisje o., winkelmeid v.; *-keil* m. (Bergw.) schut o., afschutsel o.; *-mädchen* o., Z. *-jungfer; -meister* m. patroon, baas m., hoofd o. van de zaak, van den winkel; *-preis* m. (Boekh.) netto-prijs, verkoopprijs, winkelprijs, prijs m. in het klein of zonder korting; *-riegel* m. raampen, raampin v., raamgrendel m.; *-schere* v. winkelschaar v., groote schaar v.; *-schwengel* m. (Volkst.) ridder m. van de el; *-tafel* v., Z. *-tisch; -thüre* v. winkeldeur v.; *-tisch* m. toonbank v.; *-vater* m., Z. *-gesell; -zins* m. winkel-, huis-, magazijnhuur v.

Lade-pforte, (*-n*) (Zeew.) geschutpoort v.; *-priem* m. (Art.) ruimnaald v.

Lader, (*-s*, mv. *Lader*) m. (Hand., Zeew.) lader m.; *-lohn* m. laadloon o., onkosten m. mv. van laden.

Lade-rüster, (*-rüsters*, mv. *-rüster*) m. (Landb.) (aan den ploeg), strijkbord o., ploegstok m.; *-schaufel* v. (Art.) laadlepel m.; *-schein* m., Z. *-zettel; -stecken, -stock* m. (Krijgsw.) laadstok, stamper m.; *-bohrer* m. kogeltrekker m.; *-hobel* m. laadschaaf v.; *-meiszel* m. laadbeitel m.; *-stopfer* m. steenhouwersnaald v.; *-stuhl* m. (Zoutm.) lader m.; *-tasche* v. patroontasch v.; *-wasserlinie* v. (Zeew.) waterlijn v., waterweg m.; *-zange* v. (Sm.) laadtang, smidstang v.; *-zettel* m., Z. *Ladungsschein; -zeug* m. monteering v. der kanonnen of wat er toe dient.

Ladiren, (*lädirte, lädirt*) bedr. ww. kwetsen.

Ladung, (*-en*) v. lading v.; 2. wat geladen wordt, vracht, lading v.; 3. zooveel men laden kan, lading v.; (van een wagen), lading v., vracht v., last m.; (van een lastdier), last m., vracht v.; *geschwinde, willkürliche -*, gezwinde, willekeurige lading v.; (van een geweer), lading v., kruit o.; *die - wieder herausziehen,* een geweer ontladen.

Ladung, (*-en*) v. uitnoodiging v.; (Rechtsw.) oproeping, dagvaarding, sommatie, citatie v.

Ladungs-brief, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *-schein; -fähigkeit* v. inhoud o. (van een schip, een waggon &); *-flasche* v. (Nat) Leidsche flesch v.; *- hafen* m. haven v. van lading of inlading; *-interessent* m. houder m. van cognossementen, medeëigenaar der lading m.; *-platz* m. ladingsplaats, landingsplaats v., entrepôt o.; *-schein* m. (Zeew.) ladingsbrief m., cognossement o., vrachtbrief m.; *-verzeichniss* o. cargalijst v.

Lady, (*-s*) v. lady v.

Laff, bijw. en b. (w. i. gebr.) Z. *schlaff*; 2. (fig.) laf, zonteloos, flauw, geesteloos, onnoozel, nuchter.

Laffe, (*-n,* mv. *-n*) m. (verkl. *Läffchen* o.) melkmuil, fat, pronker m.

Laffelei, (*-en*) v., Z. *Löffelei.*

Laffen-händler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. koopman m. in lepels en pannen; *-mässig* bijv. en b. onnoozel, dom, lomp; *sich - betragen,* zich kinderachtig aanstellen of gedragen.

Laffette, (*-n*) v. (Art.) affuit v.; *auf die - bringen,* (een kanon) monteeren; *von der - bringen,* (een kanon) demonteeren.

Laffetten-block, (*-block(e)s,* mv. *-blöcke*) m. (Zeew.) stuitklamp m., stuitblok o.; *-haken* m. affuithaak m.; *-mörser* m. mortier m. op eene affuit; *-macher* m. affuitmaker m.; *-nagel* m. affuitnagel, affuitspijker m., *-rad* o., *-riegel* m. klink v. van de affuit; *-schwanz* m. hieling v., staart m., beslag o. van de affuit; *-schreiner, -tischler* m., Z. *-macher; -stange* v. bout m. eener affuit; *-wand* v. klamp m., zijwang v. van het affuit

Läffler, (*-s,* mv. *Läffler*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Löffler.*

Läge, bijw., Z. *leg, lege.*

Lage, (*-n*) v. ligging, houding v.; *ihre Füsze sind* of *sie hält ihre Füsze in einer gezwungenen -,* in eene gedwongen, mooielijke houding; 2. (van een huis), ligging v., stand m.; (Schermk.) *in -, ausser -,* (in) uitval, (in) herstel; *seinen Gegner aus der - bringen,* zijne tegenpartij uit de positie brengen; 3. (fig.) (van zaken), stand m., staat, toestand m.; *sein Vermögen ist in einer zerrütteten -,* is zeer geschokt, is in zeer geschokten staat, is veel verminderd; *er ist in einer sehr misslichen -,* in een zeer neteligen toestand; *- des Gemüths,* gemoedstoestand m., gesteldheid v.; H. (Mijnw.) bedding, legering, schacht, aardlaag v.; (Keuk.) *- Butter,* laag v.; (Boekb.) *in -n legen,* aan hoopjes leggen (bij oningenaaide exemplaren); *es fehlt eine - an diesem Buche,* er ontbreekt een katern o. en v.; (Straatm.) *- Sand,* laag v.; (Schild., Verguld.) *- Gold,* laagje o.; (Looi.) laag v.; (van een muur), steenlaag v.; (Mijnw.) *oberste -,* zoldering v., hemel m. van eene mijn; (Zeew.) *- Kanonen,* laag v., volle laag v.; *einem Schiffe eine - geben,* de volle laag geven.

Lägel, (*-s,* mv. *Lägel*) m. (w. i. gebr.) vat, vaatje, tonnetje o., Z. *Fisch-, Oel - lägel;* (Zeew.) (van een zeil), leuver of leeuwer m.

Lägel-fahrt, (*-en*) v. watertochtje o. om wijn in te koopen; *-wirth* m. kastelein m., die al zijn wijn verkocht heeft.

Lagen-bank, (*-bänke*) v. (Drukk.) opmaakplank v.; *-hanf* m. (Hand.) derde soort van Königsbergsche hennep m.

Lagenweise, bijw. in lagen, in laagjes; (Scheik.) bij legeringen; *- über einander legen,* bij lagen of schichten schikken; *- Uebereinanderlegung* v. schikking v. bij lagen of schichten; (Looi.) *- arbeiten,* laagwerk.

Lager, bijv. nw. (van koren), *-werden,* omwaaien, omslaan.

Lager, (*-s,* mv. *Lager* of *Läger*) o. legerstede v., leger, nachtleger, bed o., bedding, ligging v.; *er hat heute Nacht ein unruhiges - gehabt,* hij heeft een slechten nacht gehad; *ein schweres - ausstehen,* een zwaar of hard ziekbed hebben; (Landb.) *zu - gehen,* (van koren), omslaan, omwaaien; (Schermk.) *im - stehen,* in postuur, in de positie staan; *aus dem - kommen,* uit de positie komen; (Zeew.) *nicht -,* kom(t) niet; 2. (van een grenssteen), ligging v.; (van vaten), stelling v.; *Wein auf das - legen,* op stellingen leggen; *Bier auf das - brauen,* voorraadsbier brouwen, winterbier brouwen; (Handel.) voorraadschuur v., pakhuis, magazijn o.; *Waaren auf das - thun,* waren opslaan; (Bergw.) (van de zoldering van een mijngang), balkje, leggertje o., bint v.; (Art.) (van een mortier), opstand m. van de affuit; 3. (van menschen en dieren), bed, leger, nest o.; *sich ein - im Heu machen,* zich op een hoop hooi leggen, zijn leger van een hoop hooi maken; *das letzte -,* doodbed, sterfbed o.; (van vee), ligplaats v., stroo o.; (van hazen &), leger o.; (van vossen &), hol o.; *das Wild aus seinem - treiben,* opjagen, opdrijven; 4. kamp, legerkamp o.; *ein - abstecken,* afbakenen; *- von Zelten, Hütten,* legerkamp, kamp o. van tenten of barakken; *noch drei - zu beziehen haben, bis man eine Stadt erreicht,* nog drie kampementen, nog driemaal bivakkeeren; (fig.) *er schlägt sein - bald da, bald dort auf,* hij legt dan hier, dan daar zijn ankertje neer, hij gaat & (zijn) tabernakelen bouwen; 5. voorraad m., provisie v., depôt o.; *starkes -,* groote winkel m., assortiment, magazijn o., sorteering v.; (Boekh.) *ein grosses - haben,* goed gesorteerd zijn, een goeden voorraad boeken hebben; (Scheik.) legering v., bezinksel, precipitaat o.; (Pl.) vruchtbodem m., zaadhulsel o.

Lager-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. winterappel, lang bewaarde appel m.; *-aufnahme* v. het opmaken van het magazijn; *-aufseher* m. waker in een magazijn; *-balken* m. (Zeew.) dekbalk, legger, rib m.; (van een dak), legger, schoor, steunbalk m.; *- baum* m. stelling, stellage v.; *auf -bäume legen,* op stellingen leggen, opslaan, Z. *Lager; -bier* o. oud bier, dubbel bier, zwaar, sterk bier o.; *-birne* v. winterpeer v.; *-buch* o. kadaster o., legger m., landmetersregister o.; 2. (Hand.) magazijnboek o.; *-bestand* m. fonds o., staat m., inventaris m. van een magazijn; *-conto* o. magazijn-rekening v.; *-dieb* m. (Krijgsw.) trosboef, legerdief m.; *-fass* o. vat o. of ton v. van eene stelling, ligger m., stukvat o.; *-fieber* o. legerkoorts v., Hongaarsche ziekte v.; *-geld* o. (Hand.) Z. *-zins; -genoss, —in,* bedgenoot, slaapkameraad m. en v., bedgenoote v.; *-geräth* o. gereedschap o., voorraad m. van toestellen & tot het kamp behoorende.

Lagerhaft, bijv. nw., Z. *bettlägerig;* 2. (Bouwk.) *-e Steine,* steenen m. mv. met twee vlakke zijden, tot metselen geschikt.

Lager-haus, (*-hauses,* mv. *-häuser*) o. tuighuis, wapenhuis o., magazijn, entrepôt o.; *-holz* o. liggend hout, leggerhout o., balk, opslag m. van hout; (Kuip.) stelling, bierstelling v.; *-hütte* v. (Krijgsw.) hut, barak v.; *-keim* m. (Pl.) sporidee v.; *-krankheit* v. legerziekte, legerkoorts v.; *-korn* o. omgewaaid, gevallen, liggend koren o.; it. binnengebracht, gezolderd koren o.; *-kranz* m., *-krone* v. (R. G.) eerekrans m., walkroon, legerkroon v.; *-kunst* v. (Krijgsw.) legeringskunst v., legermeting v.; *-manco* o. (Hand.) te kort o. in het magazijn; *-meister* m. (Krijgsw.) kwartier-meester m.; *-miethe* v., Z. *-zins; -muschel* v. (Nat. hist.) porfierslak v., voluta porphyria.

Lagern, (*lagerte, gelagert*) o. ww., m. *h.* (van personen), gelegerd zijn, liggen, kampeeren; *um ein Kohlenfeuer -,* rond om een kolenvuur liggen; (van dieren), *im Schilf -,* in het riet liggen; (van waren), opgeslagen zijn, te koop liggen; *lange -,* geen aftrek vinden; (van koren) *das Getreide lagert,* het koren gaat op den grond liggen; *tiefe Stille lagert überm Thal,* diepe stilte heerscht in het dal; 2. bedr. ww. omgooien, omwaaien; *der Regen hat das Getreide gelagert,* de regen heeft het koren doen liggen; *ein Heer -,* doen legeren, kampeeren; 3. wed. ww. *hier wollen wir uns -,* hier zullen we neervallen, ons neerzetten, gaan rusten; (van het wild), *sich -,* in het leger zijn, gelegerd zijn, liggen; (Krijgsw.) *sich -,* legeren, kampeeren; (fig.) *Schwermuth lagerte sich auf seine(r) Stirne,* zwaarmoedigheid lag op zijn voorhoofd te lezen.

Lager-obst, (*-(e)s*) o., z. m. winterooft o.; *-platz* m. geschikte plaats v. om te kampeeren, goed kamp o., goede kampplaats v.; 2. kampplaats v., kamp o.; *-punkt* m. (Art.) aspunt, punt o., waarop het kanon op de affuit draait; *-rebe* v. (Wijnb.) kruipende wijngaard m., kruipende druif v.; *-ruhr* v. dissenterie v., legerloop m.; *-scheit* o. (Boschw.) schop v., spade v. voor kamp- en boschwerk; it. uit den stam gekloofd hout o.; *-seuche* v. legerkoorts v.; *-statt, -stätte, -stelle* v., plaats, rustplaats, ligplaats v., leger o.; (Krijgsw.) Z. *-platz; -stock* m. liggende bijenkorf m.; *-sucht* v., Z. *Fleckfieber.*

Lagerung, (*-en*) v. legering v., kampement o.; (Aardk.) legering, aardlaag v.; *-skunst* v., Z. *Lagerkunst.*

Lager-wache, (*-n*) v. (Krijgsw.) legerwacht v.; *-wall* m. (Zeew.) (aan) lager wal m.; *-walze* v. (Nat. hist.) Z. *-muschel*; *-wand* v. (Mijnw.) rotswand m.; (van kamers), vloer, bodem, muur m., waarop het timmerwerk rust; *-wein* m. oude wijn, belegen wijn m.; *-wuchs* m. (Landb.) bovenmatige groei m. van het koren, waardoor het omligt, overhangt; *-zins* m. (Hand.) magazijnhuur, pakhuishuur v.

Lägler, (*-s*, mv. *Lägler*) m. (soort van) druiven v. mv. met langwerpige korrels.

Lago, (*-s*, mv. *Lagi*) m. meer o.

Lagophthalmie, v., z. m. slapen o. met open oogen, hazenoog o.

Lagune, (*-n*) v. lagune v., klein meer, ondiep binnenmeer o.

Lahm, (*lahmer, lahmst*) bijv. en b. lam, verlamd, gebrekkig, kreupel, mank; *-gehen*, mank of kreupel loopen, zijn, gaan, moeilijk, zwaar gaan; *ein -er, eine -e*, een, eene lamme, kreupele, hinkende (man of vrouw); *jem. krumm und - schlagen*, iem. krom en lam slaan, armen en beenen stuk slaan; (fig.) *-er Stuhl*, waggelende, manke, kreupele stoel, stoel, die niet vast staat; *-es Messer*, mes, dat los in 't heft zit; *-er Beweis*, kreupel, valsch, gebrekkig bewijs; (van menschen), laf, flauw, kinderachtig; it. lui; (gemeenz.) lam; *ein -er Kerl*, lamme vent, kerel; *ein -er Arbeiter*, luie werkman, dagdief m.

Lahme, (*-n*) v., Z. *Lähmung*.

Lahmeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Krijgsw.) voetangel m., voetijzer o., Friesche of Spaansche ruiter m.

Lahmen, (*lahmte, gelahmt*) o. ww., m. *h.* lam, kreupel, mank, verlamd & zijn of worden, hinken, trekkebeenen; (fig.) langzaam, met horten en stooten gaan.

Lähmen, (*lähmte, gelähmt*) bedr. ww. verlammen, lam, kreupel & maken; *dieser Fall hat ihm den Arm gelähmt*, die val heeft zijn arm verlamd of doen verlammen, door & is zijn arm verlamd, lam geworden; *an der Lende gelähmt*, lendenlam, lam in de lenden; it. door eene beroerte getroffen worden, geraakt, beroerd, machteloos, ontzenuwd worden; *alle seine Kräfte sind gelähmt*, al zijne krachten zijn verlamd.

Lahm-füszig, -händig, bijv. nw. (w. t. gebr.) aan hand of voet verlamd, lam van handen of voeten.

Lahmheit, v. verlamming, lamheid, verlamdheid, stijfheid v., hinken o.

Lahmlendig, bijv. nw. lamlendig, lam van lenden, lendenlam, hinkend.

Lähmung, (*-en*) v. verlamming, beroerte, gemaaktheid v.; *halbseitige -*, eenzijdige verlamming v.

Lahn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dunne draad m.; *Goldlahn*, gouddraad m.; 2. goudblad, dun metaalblad, klatergoud o.; *den Draht zu - machen*, goud slaan; *- von geschlagenem Golde*, loovertje, goudloovertje o.

Lahn-gold, (*-(e)s*) o., z. m. Lyonsch goud, bladgoud o.; *-macher* m. platenmaker, gouddraadtrekker, goudslager, goudpletter m.; *-rad* o. klosrad, kloswiel o. bij het gouddraadtrekken; *-rädchen* o. cilinder m.; *-ring* m. schijf v.; *-rolle* v., Z. *-rädchen*; *-spule* v. spoel v., klos m. bij het maken van cantille- (goud- of zilverdraad) werk; *-stein* m. (Pass.) draaisteen m. voor goud- of zilverdraadwerk; *-tresse* v. galon o. met loovertjes.

Laib, Laich, &, Z. *Leib, Leich* &.

Laiche, Laichzeit, v. rijtijd m., kuit schieten o.

Laichen, (*laichte, gelaicht*) o. ww. kuit schieten.

Lähne, (*-n*) v., Z. *Lehne*.

Laie, (*-n*, mv. *-n*) m. leek, wereldlijke, profaan m.; *- in etw. sein*, leek in iets zijn, niet in de geheimen ingewijd, niet op de hoogte zijn, geene kennis hebben van.

Laien-bruder, (*-bruders*, mv. *-brüder*) m. leekebroeder, wereldlijke kloosterbroeder m.; *-pfründe* v. benefice, prebende, leekegift v.; *-schwester* v. leekezuster v.

Lailach, Z. *Laken*.

Laimer, (*-s*, mv. *Laimer*) m. eene soort van karper m.

Laka-i, Z. *Lackei*.

Lakaienhaft, bijv. en b. onderdanig, kruipend, Z. *bedientenhaft*.

Lakaienthum, (*-(e)s*) o. z. m. lakeiendom o. livreibedienden m. mv. en hun aard m.

Lake, (*-n*, mv. *-n*) v. pekel v., zout water o.

Laken, (*-s*, mv. *Laken*) o. laken, wollen goed, lijnwaad o.; 2. beddelaken o.; 3. (Scheepv.) zeil o.; *den Wind flach vor den - haben*, de wind vlak in het zeil hebben.

Laken-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. weversboom, omlooper m.; *-händler* m. lakenkooper m.; *-macher* m. lakenwever, lakenfabrikant m.; 2. wever m.

Lakonisch, bijv. nw. en b. laconisch, laconiek, kort en bondig; *-e Redensart*, laconische, korte uitdrukking; *-es Bad*, dampbad o.

Lakonismus, (onb., mv. *Lakonismen*) m. laconisme o.

Lakritze, (*-n*) v. of **Lakritzenbaum,** m. (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. zoethoutboom m.; *-holz* o. zoethout v.; *-saft* m. drop o.

Lalle, (*-n*) v. tong v., tong uitstekend beeld o.; it. onnoozel mensch m.

Lallen, (*lallte, gelallt*) o. lala zingen (zonder woorden); 2. de r niet kunnen zeggen, de r als eene l uitspreken; 3. o. ww., m. *h.* en bedr. ww. stamelen; (van kinderen), tateren; it. snappen, praten, stamelen, stotteren, met zware tong spreken.

Lällen, (*lällte, gelällt*) o. ww. de tong uitsteken, lekken.

Lama, (*-s*, mv. *-s*) m. (Nat. hist.) lama m., guanaco m.; 2. lama o., zekere lakenstof.

Lambdacismus, (onb.) m. stamelen, stotteren o.

Lambda-förmig, bijv. en b. (Ontlk.) lambdoide, lambdavormig; *-nath* v. (Ontlk.) lambda-naad, winkelnaad m.; *-rand* m. bovenrand m. van het lambdavormig been.

Lambertsnuss, (*-nüsse*) v. lambertsnoot, lammertsnoot v.

Lamech, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **Lamerlein,** o. sul, kwast, onnoozele hals m.

Lamelle, (*-n*) v. dun plaatje goud, zilver, klatergoud o.

Lamellar, bijv. nw. bladerig, bladaardig, uit dunne plaatjes bestaande.

Lamentabel, bijv. en b., Z. *kläglich*.

Lamentation, (*-en*) v. lamentatie, jeremiade, weeklacht, klacht v., lamenteeren o.

Lamentiren, (*lamentirte, lamentirt*) o. ww., m. *h.* lamenteeren, klagen, weeklagen, kermen, zuchten.

Lamento, (*-s*, mv. *-s*) o., Z. *Lamentation*.

Laminiren, (*laminirte, laminirt*) bedr. ww. pletten.

Laminir-werk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Werkt.) pletwerktuig o., pletmolen m., pletmachine v.

Lamm, (*-(e)s*, mv. *Lämmer*) o. lam, jong schaap o.; *jähriges -*, lam van een jaar, potlam, ooilam o.; (fig., H. S.) *- Gottes*, Lam Gods, Agnus Dei, *das Pferd ist so fromm wie ein -*, is zoo mak als een schaap; 2. zachtaardig mensch m., kalf o.; 3. (Zeew.) witte kop m. van de golven; it. lammertjeshemel m.

Lamm-artig, bijv. nw. als een lam; *-birne* v. (soort van) winterpeer v.

Lämmchen, Lämmlein, o. (verkl.) lammetje, jong lam o., Z. *Lamm*.

Lammel, (*-s*, mv. *Lammel*) m. (Naai.) stootkant m.

Lämmel, (*-n*) v. lemmet o., kling v. van een mes.

Lämmel, (*-s*, mv. *Lämmel*) o. zuigglas, zuigfleschje o.

Lammen, (*lammte, gelammt*) o. ww., m. *h.* lammen, werpen, jongen.

Lämmer, (*-n*) v., Z. *Lammsbraten*.

Lämmer-abend, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Vrijdag m. voor Pinksteren; *-blume* v. helmkruid o., gouw v.; *-braten* m., Z. *Lammer*.

Lämmerchen, o. (verkl.) Z. *Lämmlein*; (van wilgen), katjes o. mv.; 2. (van wolken), schaapjes o. mv., schapenveld o., schapenwolkjes o. m.

Lämmer-fell, (*-(e)s*, m. *-e*) o. Z. *Lammfell*; *-geier* m. lammergier, baardgier m.; *-geld* o. weidegeld o. voor schapen; 2. schapenrecht, schapengeld o., schapentol m., schapenrijns m.; *-geränsch, -geschlinge, -geschlinke* o. afval m. van een geslacht lam; *-hirt* m. schapenherder m.; 2. (Nat. hist.) kwikstaartje o.; *-holz* o., Z. *Allerheiligenholz*; *-junge, -knecht* m. herdersknaap, herdersjongen m., Z. *-hirt*; *-kraut* o. veldsalade, veldsla v.; 2. (Pl.) eereprijs v.; *-lattich* m., Z. *-salat*.

Lammerholz, (*-es*) o., z. m. Braziliehout o.

Lämmern, (*lämmerte, gelämmert*) o. ww., Z. *lammen.*

Lämmer-ohren, o. mv., Z. *-kraut; -pelz* m. schapenvacht v.; *-salat* m. rapunsel v., klokjes o. mv.; *-schwanz* m. schapenstaart m.; *-schwänzchen* v. schapenstaartje o.; (Pl.) duizendblad o., millefolium o., millefolie v.; *-stall* m. schaapskooi v., schapenstal m., schapenhok o.; *-weide* v. schapenweide v.; *-wolle* v. schapenwol v., lamswol v., Z. *Lammswolle; -zahn* of *Lammerzahn* m. eerste uitgeworpen tand, lamstand m.; *-zehent(e)* m. schapen- of lamstiende v.; *-zins* m., Z. *-geld;* 2. opbrengst v. der schapen.

Lamm-fell, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. lamsvel o., lamsvacht v.; *-fleisch* o. lamsvleesch o.; *-fromm, -herzig* bijv. nw. zacht, geduldig, goedaardig als een lam; *-gebet* o. gebed o., dat met Agnus Dei begint.

Lamms-bauch, (*-bauch(e)s,* mv. *-bäuche*) m. lamsmaag v.; *-braten* m. lamsgebraad o., lamsbout m.; *-bruder* m. (Kerk. Gesch.) lamsbroeder m., aanhanger m. van de partij, belijder m. van het lam, schijnvrome m.; *-geschlinge* v. omloop, afval m. van een lam; *-lab* o. kalfsleb v., stremsel o.; *-niere* v. mv. kalfsnieren v. mv.; *-viertel* o. lamsbout m., vierde van een lam, voet m. vleesch van een lam; *-wolle* v. lamswol v.; 2. (Br.) ale v.; *-zeit* v. werptijd m. der ooien.

Lamonerholz, (*-holzes,* mv. *-holze* of *-hölzer*) o. lamoenhout o.

Lampadarius, (onb.), **Lampadist,** (*-en,* mv. *-en*) m. lampendrager, lantarendrager, fakkeldrager m.

Lampadodromie, (*-en*) v. fakkelwedloop m.

Lämpchen, o. (verkl.) lampje o., lampion v., kleine lamp v., Z. *Lampe.*

Lampe, (*-s* en *-ns*) m., z. m. naam van den haas, gelijk *Reinhart* van den vos.

Lampe, (*-n*) v. lamp v.; *- mit zwei Schnauzen,* lamp met twee pitten; *stehende -,* staande lamp, lamp v. op een voet; (Kath.) *ewige -,* eeuwige lamp, altijd brandende lamp v.; (fig.) *seine - will verlöschen,* de olie is er bij hem uit, hij is op, hij gaat sterven; 2. (Nat. hist.) glimworm m.; it. stekelbaars m.; *ostindische -,* antieke lamp v.; *-glimmwurm* m. Sint Jansworm.

Lampen-anzünder, (*-ders,* mv. *-der*) m. lantarenopsteker m.; *-boden* m. bodem m. van de lamp; *-cylinder* m. lampeglas o.; *-docht* m. lampepit v.; *-fest* o. fakkelfeest, lantaarnfeest o.; *-feuer* o. (Scheik.) lampvuur o.; *-flimmer* m. flikkeren o., flauwe lamplicht o.; *-füller* m., Z. *-mann; -geld* o. lampenbelasting o., opbrengst v. voor de (openbare) verlichting; *-halter* m. lampevoet, standaard, voet m. van de lamp; *-hell* bijv. nw. door lampen verlicht; *-helle* v. het licht o. van de lamp(en); *-kasten* m. (Tooneelk.) voetplank, plank v., opstand m. voor het voetlicht; *-kranz* m. lampkroon v.; *-licht* o. lamplicht o.; *-macher* m. lampenmaker m.; *-mann* m. lantaarnopsteker, lampenknecht, lampopsteker m.; *-mikroskop* o. microscoop v. met eene donkere kamer; *-ofen* m. (Scheik.) lampoven m.; 2. spirituslamp v.; *-putzer* m. lantaarnopsteker m.; *-röhr, -schnauze* v. tuit v., bek m., pijp v. van eene lamp; *-russ* m., Z. *-schwarz; -säure* v. lampzuur o.; *-schein* m. schijnsel o. van de lamp; it. Z. *-helle, -licht; -schirm* m. lichtscherm o.; *-schwarz* o., *-schwärze* v. lampzwartsel, zwart o. van de lamp; *-stock* m., Z. *-halter* m.; *-teller* m. lampion v.; *-träger* m. voet van de lamp, lantaarnpaal m.; *-wärter* m., Z. *-mann.*

Lampertnuss, (*-nüsse*) v., Z. *Bartnuss.*

Lampet(t)e, (*-n*) v. wandkandelaar m. met glas, metalen spiegel m.

Lamprete, (*-n*) v. (Nat. hist.) lamprei v., negenoog o., prik m.

Lampretenfisch, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. slijmvisch m.

Lamprophonie, v. heldere, duidelijke spraak of stem v.

Lanacrapine, v., z. m. geitenwol v.; (fig.) nietige, onbeduidende o.

Lancadiren, (*lancadirte, lancadirt*) o. ww. (Dansk.) luchtsprongen maken.

Lancette, (*-n*) v. (Heelk.) lancet o.

Lancier, (*-s,* mv. *-e*) m. (Krijgsw.) lansier m.

Land, (*-(e)s,* mv. *Lande* of *Länder*) o. land o.; *zu Wasser und zu -(e),* te land en ter zee, te water en te land; *das feste -,* het vaste land; *an das - fahren,* naar het land, naar de kust varen, landen; *an das - steigen,* landen, aan land gaan; *am -e hinfahren,* langs de kust varen; *längs dem -e hinschiffen,* langs, onder de kust heenvaren; *vom -e stoszen,* van land steken, in zee gaan, in zee steken, onder zeil gaan; (Zeew.) *über - segeln,* voor den wind zeilen; 2. land, platteland o., buiten o.; *die Leute vom -e,* de buitenlieden, menschen van buiten, plattelandsbewoners, boeren, buitenlui m. mv.; *das Leben auf dem -e,* buitenleven o.; *über - reisen,* eene voetreis doen; *auf's - gehen,* naar buiten gaan; *das platte -,* het platte land o.; *niedriges, hohes -,* lage, hooge grond; 3. land o., grond m., streek v., akker m., veld o.; *ungebautes, wüstes -,* onbebouwd land, braakland o., heide, hei v.; *fruchtbares -,* vruchtbaar land; *ein - Rüben,* een akker m., een veld o. met knollen; 4. land, rijk o., staat m.; *die Länder in Europa,* de landen van Europa; *das gelobte -,* het beloofde Land, het land van belofte; *das heilige -,* het heilige land; *hier zu -(e), hier des -es,* hier te lande, hier, bij ons; *auszer -es sein,* buitenslands zijn; *sich auszer -es begeben,* buitenslands gaan, het land uitgaan; *aus dem -e ziehen,* het land verlaten; *er hat - und Leute gesehen,* hij heeft veel gereisd, heeft de wereld gezien; *- und Leute verlieren,* al zijn land, zijne staten verliezen.

Land-abgabe, (*-n*) v. grondbelasting v.; *-abwesend* bijv. nw. afwezig, buitenslands, uitlandig; *-accise* v. landsbelasting v.; *-adel* m. landsadel m.; it. boerenadel m.; *-ammann* m. landamman m.; it. hoofd o. eener republiek; *-amt* o. landsbetrekking v.; *-amtmann* m. baljuw m.; *-anbauer* m., Z. *-bauer; -anker* m. landanker o.; *-anwachs* m. landaanwinning v.; *-arbeit* m. landwerk, boerenwerk o., veldarbeid m.; *-art* v., Z. *Landesart; -arzt* m. plattelandsheelmeester m.

Landau(er), m. (Wag.) landauer m., rijtuig o. voor 4 personen.

Land-ausschuss, (*-schusses,* mv. *-schüsse*) m. (veroud.) schutterij v.; *-bäcker* m. dorpsbakker, boerenbakker m.; *-bar* bijv. nw. te landen, geschikt om te landen; *-bär* m. landbeer, bruine beer m.; *-bau* m. landbouw, akkerbouw, veldbouw m.; *-bauer* m. landbouwer, bouwman plattelands-bewoner, boer m.; *-baumeister* m. provinciaal of gewestelijk opzichter m., provinciaal (of lands-) architect m.; 2. plattelands-architect m.; *-bede* v. belasting v. op de gronden; *-beamter* m. provinciaal (of lands-) ambtenaar m.; *-bedrückend* bijv. en b. drukkend voor het land, onderdrukkend; *-bereiter* m., Z. *-reiter; -beschäler* m. provinciale, gewestelijke dekhengst m.; *-beschreiber* m., Z. *Länderbeschreiber; -besitz* m., Z. *-eigenthum; -besitzer* m. eigenaar m. van een land, van eene streek; it. Z. *Gutsbesitzer; -betrüger* m. aartsschelm, aartsschurk, bedrieger m.; *-bettler* m. landlooper, vagebond m.; *-bewohner* m. bewoner m. van een land; 2. landbewoner, dorpeling, buitenman m.; *-biber* m., Z. *Grubenbiber; -bischof* m. landelijke, plattelands-bisschop m.; *-bote* m. (in Polen), afgevaardigde m. van eene provincie; 2. dorpsbode m.; 3. Z. *Büttel; -brauerei* v. plattelands- of dorps-brouwerij v.; *-bretter* o. (Meub.) dunne planken v. mv.; *-brücke* v. (Scheepv.) duiker m.; *-buch* o. legger, kadastrale legger m., kadaster o.; *-charte* v., Z. *-karte; -deich* m. dijk m.; 2. binnendijk m.; *-dienst* m. landsdienst m., dienst m. bij de landmacht, krijgsdienst m. te land; *-ding* o., Z. *-gericht; -direktor* m. president, directeur m. van eene provincie, gouverneur m. eener provincie; *-dirne* v., Z. *-mädchen; -dragoner* m., Z. *-reiter; -drost* m. landdrost m.; *-drostei* v. ambt o. van den drost; 2. gebied o. van den drost.

Lände, (*-n*) v. (Zeew.) landingsplaats v.

Land-edelmann, (*-edelmann(e)s,* mv. *-edelleute*) m. landedelman m.; *-eidechse* v. landhagedis v.; *-eigenthum* o. landbezit, grondbezit o.; *-eigenthümer, -eigener* m. landeigenaar, eigen-geërfde m.; *-einwärts* bijw. landwaarts in.

Länden, (*ländete, geländet*) o. ww., Z. *landen.*

Landen, (*landete, gelandet*) o. ww. (Zeew.) landen, aan land gaan, van boord gaan, (eene haven) binnenloopen, aan land komen, aanlanden, ontschepen, eene landing doen, aankomen; *glücklich -,* ge-

lukkig of voorspoedig landen, gelukkig of behouden in de haven komen; *an diesem Ufer ist nicht gut, ist nicht zu* –, aan deze kust kan men moeielijk landen: *Truppen - lassen*, troepen laten landen, aan land zetten, eene landing laten doen; 2. bedr. ww. aan land brengen of zetten, binnenbrengen, binnenloodsen.

Land-enge, (*-n*) v. landengte v.; *-erbe* m. erfgenaam m. van landerijen; 2. opvolger m. in een leen, erfelijk bezitter m.

Länder-begierde, v., z. m. zucht v. naar verovering van landen; *-beschreiber* m., landbeschrijver, chorograaf m.; *-beschreibung* v. landbeschrijving, beschrijving v. van een land; *zur — gehörig*, tot de beschrijving van een land behoorende of daarop betrekking hebbende.chorographisch: *-complex* m. groep v. landen; *-durst* m., Z. *-begierde.*

Länderei, (*-en*) v. (gewoonl. mv.) landerijen v. mv.

Länder-erschütterer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. hij, die de staten doet wankelen, de grondwet schendt; (Fabell.) Neptunus m.; *-fläche* v. uitgestrektheid v. lands; *-gewaltig* bijv. nw. rijk aan land, over landen en volken heerschend, zeer machtig.

Länder-kenntniss, -kunde, v., z. m. aardrijkskunde v.; *-kundig* bijv. nw. bekend met, ervaren in de aardrijkskunde, aardrijkskundig; *-los* bijv. nw. zonder land.

Ländern, (*länderte, geländert*) o. ww., m. *h.* (Prov.) langzaam walsen; 2. bedr. ww. omheinen, insluiten, met latwerk omgeven.

Länder-name, (*-ns*, mv. *-n*) m. landnaam, naam m. van een land; *-strecke* v. landstreek, uitgestrektheid v. lands; *-sucht* v veroveringszucht v.; *-tausch* m. ruiling v. van land (of landen) of provinciën; *-theilung* v. verdeeling v. van land(en); *-umriss* m. schets, teekening v. van de landgrenzen; *-verheerer, -verwüster* m. overwelldiger, verwoester m. van landen &; *-weit* bijv. nw. zoo groot, zoo ver als landen gescheiden.

Landes-abschied, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Landtagsabschied; -adel* m. adel m. van het land; *-ältester* m. lid o. van den raad der oudsten, van den senaat, senator m.; it. (Prov.) oudste m. van den adel; *-amt* o., Z. *Landamt; -anleihe* v. nationale leening v.; *-anwalt* m. voorzitter m. van de gewestelijke rechtbank, president m. van het provinciaal gerechtshof; *-archiv* o. lands-, staats-, rijksarchief o., provinciaal of gewestelijk archief o.; *-art* v. landsgebruik o., gewoonte v. in een land; *es ist dies so die —*, dat is hier (daar) te lande gebruikelijk, gewoonte; 2. (Landb.) soort v. van grond, van land; *-ausschuss* m. commissie v. uit de staten; *-beamter* m.lands-, rijksambtenaar m., iemand, die eene lands- of rijksbetrekking bekleedt; *-beschaffenheit* m. aard m.,karakter o.van het land,klimaat &; *-beschreiber* m.,*-beschreibung* v., *Länderbeschreiber &c.*; *-bestellter* m. (Prov.)afgevaardigde,gedeputeerde m. van den adel; *-blatt* o. staatsblad o.; *-brauch* m., Z. *-gebrauch; -collegium* o. provinciale raad m.; *-erzeugniss* o. voortbrengsel o. van een land, inlandsch product o.; *-fabrik* v. inlandsche fabriek v.; *-fabrikat* o. inlandsch fabrikaat o.; *-flagge* v. staatsvlag, landsvlag, rijksvlag v.; it. vaderlandsche vlag v.; *-fluch* m. landverrader m.; 2. geesel m. van het land; *-flucht* v. vlucht, verwijdering, verbanning v. uit het vaderland; *-flüchtig* bijv. nw., Z. *landflüchtig; -folge* v. ban m. en achterban m.; *-frau* v., Z. *-herrin; -fürst, —in*, regeerend vorst m., regeerende vorstin v.; *-fürstlich* bijv. en b. tot het regeerend vorstenhuis of stamhuis behoorende; *-gebiet* o. grondgebied o.; *-gebrauch* o. gewoonte v. in een land, gebruik o. in een land; *-genoss* m., Z. *Landsmann; -gericht* o., Z. *Landgericht; -geschichte* v. landshistorie, geschiedenis v. van een land; *-gesetz* o. landswet, wet v. van een land; *-gewächs* o. voortbrengsel o. van een land, inlandsche vrucht v., inlandsch gewas o.; *-grenze* v. grens v. van een land; it. grens v. aan de landzijde; *-hauptmann* m. gewestelijk, provinciaal aanvoerder m.; *-herr* m., Z. *-fürst; -herrlich* bijv. nw. van den vorst, van den landheer &; *—e Gewalt* v. oppergezag o. van den vorst; *—keit* v. macht v., gezag o., souvereiniteit v.; *-herrschaft* v. opperheerschappij v., oppergezag o.; 2. regeerend geslacht o.; *-hoheit* v. souvereiniteit v.; (in kerkelijke zaken), suprematie v.; *-hoheitsrecht* o. recht o. van den souverein; *-huldigung* v. inhuldiging v., het afleggen o. van den eed van trouw; *-industrie* v. binnenlandsche kunstvlijt, inlandsche industrie v.; *-kammer* v. departement o. van financiën; *-kämmerer* m. minister, commissaris m. van financiën, schatmeester m.; *-kanzler* m. kanselier m. van den staat m.; *-kasse* v. staatskas, schatkist v.; *-kenntniss* v., Z. *Länderkenntniss; -kennung* v. (Zeew.) kenteeken o. van nabijzijnd land; *-kind* o. burger m. van een land, inboorling m.; *-kirche* v. staatskerk v., Z. *-religion* v.; *-kunde* v., Z. *Länderkunde; -matrikel* v., Z. *Landbuch; -münze* v., Z. *Landmünze; -mutter* v. weldadige vorstin, moeder v. van het vaderland; *-obrigkeit* v. hooge regeering v., magistratuur v.; *-ordnung* v. wetten v. mv. van een land, staatsregeling v., wettelijke bepalingen v. mv.; *-pflicht* v., Z. *-huldigung; -polizei* v. algemeene politie v.; *-produkt* o. inlandsch product of voortbrengsel o.; *-regierung* v. landbestuur, bestuur o. van een land, landsregeering v.; *-religion* v. staatskerk v., staatsgodsdienst, heerschende godsdienst m.; *-sache* o. staatszaak, landszaak, regeeringszaak v., zaak v. het algemeen betreffende; *-schatz* m. staatskas, schatkist v.; *-schuld* v. staatsschuld v.; *-schule* v.staatsschool,openbare school v.; *-sitte* v. gewoonte v. des lands; *-sperre* v. algemeen verbod o. van uitvoer of invoer, sluiting v. der grenzen van een land; *-sprache* v.landtaal v.;2.bijzondere tongval m., gewestelijke taal v., dialekt, provincialisme o.; *-stelle* v. staatsgezag o., gevestigde macht, overheid v.; *-tracht* v. nationale kleederdracht v.; *-truppen* v. mv. 's lands leger o.; *-üblich* bijv. en b. in een land gebruikelijk, naar landsgebruik; *auf —e Art*, naar landsgebruik, Z. *landläufig; -vater* m., *-mutter* v. vorst, koning m., vorstin, koningin van het land; *-väterlich* bijw. landsvaderlijk, als een vader des lands; *-verfassung* v. grondwet v.; *-verordnung* v., Z. *-ordnung; -verrath* m. landverraad o.; *-verräther* m. landverrader m.; *-verrätherei* v., Z. *verrath; -verrätherisch* bijw. wat het land kan verraden, verraderlijk tegenover het vaderland; *-versammlung* v. nationale vergadering, kamer v. van volksvertegendigers, wetgevend lichaam o.; *-verwalter* m. landvoogd, bestuurder, regent m. van het land; *-verweisung* v. verbanning, ballingschap v., ban m.; *-verweser* m. bestuurder, stadhouder m.; *-verwiesen* bijv. nw. verbannen, uit het land verbannen; *-volk* o. volk o., inboorlingen m. mv; *-währung* v. rijksmunt v.,courant geld o.; *-wohl* o. welzijn, belang o. des lands.

Land-eulchen, (*-chens*,mv.*-chen*) o. strontvlieg v.; *-fahn, -bann* v. landmilitie v.; *-fahrer* m., Z. *-streicher; -fass* o. (in Bern) eene maat = 24 *Eimer; -feste* v., *-festung* v. vesting v. aan de landzijde, in het land, bevestiging v. van het land, van de grenzen, wallen m. mv., grachten v. mv.; 2. (Zeew.) wallen m. mv.; *-fieber* o. heerschende koorts v.; *-flagge* v. (Zeew.) landvlag v.; *-fleischer* m. dorpsslager m.; *-flüchtig* bijv. nw. voortvluchtig; — *werden*, vluchten, in vrijwillige ballingschap gaan, zich vrijwillig in ballingschap begeven, emigreeren; *-flüchtiger* m. balling, zwerveling, vluchteling, zwerver, uitgewekene m.; *-flüchtigkeit* v. vrijwillige ballingschap, vlucht v.; *-folge* v., Z. *Landesfolge; -forstmeister* m. houtvester m., rijkshoutvester m.; *-fracht* v. vracht, passage v., Z. *-fuhre;* 2. onkosten, kosten m. mv., te betalen som v. voor vracht of passage, vrachtgeld o.; *-frächtner* m. vrachtkarrijder, vrachtrijder, karrijder m.; *-frau* v. boerenvrouw, boerin, buitenvrouw, dorpbewoonster v.; *-fräulein* o. juffrouw of dame v. van het platteland; *-freiheit* v., eigendomsrecht o.; *-fremd* bijv. nw. vreemd, onbekend; *-fremder Mensch* m. vreemde, wildvreemde; *-friede* m. openbare veiligheid, openbare rust v.; (fig., gemeenz.) *er traut dem —n nicht*, hij vertrouwt de zaak niet; 2. overeenkomst v., verdrag o. voor de algemeene rust en veiligheid.

Landfriedens-bruch, (*-bruch(e)s*, mv. *-brüche*) m. schending v.van de openbare rust en veiligheid; *-störer* m. rustverstoorder, oproermaker m.

Land-frosch, (*-frosches*, mv.*-frösche*) m. landkikvorsch m.;*-fuhre* v.boerenkar, boerenwagen m.; *-fuhr(e)* v. vervoer o. te land; 2. vervoer o. naar buiten; 3. Z. *Bauerfuhre; -fuhrmann* m. voer-

man, vrachtrijder m.; -*gängig* bijv. en b. (van munten), in het land geldig, gangbaar, gebruikelijk; -*garbe* v. korentiend v. aan den landheer; -*gärber* m. die de korentiend schuldig is; -*gebig* bijv. nw. in het land gebruikelijk, in zwang, geldend; it. Z. -*gängig*; -*geistlicher* m. dorpsgeestelijke, dorpspastoor m., dorpspredikant m.; —*keit* v. geestelijkheid v. ten platten lande; -*geld* o. dijkbelasting, polderbelasting v.; -*gemeine* v. lands-, dorpsgemeente v., kerspel o.; -*gericht* o. hooggerechtshof o., de hooge raad m.; 2. Z. *Feldgericht*; -*gerichtlich*, —*es Erkenntniss*, vonnis o. van het hooggerechtshof.

Landgerichts-haus, (-*hauses*, mv. -*häuser*) o. paleis o. van justitie; -*herr* m. rechter m. in den hoogen raad; -*pflege* v. uitoefening v. der rechterlijke macht des lands, rechtspraak v. des lands; -*rath* m., Z. -*herr*; -*tag* m. zitting v. van het hooggerechtshof.

Land-gestüte, (-*gestüt(e)s*, mv. -*gestüte*) o. 's lands paardenstoeterij v.; -*getheier* m. vrachtrijder m.; -*gewächs* o. landgewas o., plant v., die op den vasten grond groeit; 2. plant v., die in eene bepaalde streek groeit, aan een gewest bijzonder eigen is; -*graben* m. ringsloot, gracht v., die de grenzen bepaalt; -*graf* m. landgraaf m.; —*schaft* v., —*thum* o. landgraafschap o.; -*gräfin* v. landgravin v.; -*gräflich* bijv. nw. van den landgraaf, landgrafelijk; -*grenze* v. grens v. van een land, rijksgrens v.; -*gültig* bijv. en b. gebruikelijk (in een land); -*gummi* o. (Hand.) gom v. van den kerseboom, inlandsche gom v.; -*gut* o. landgoed o., buitenplaats v.; -*gütchen* o. buitentje, optrekje o.; -*haken* m. (Zeew.) landanker o.; -*handel* m. landhandel m.; 2. binnenlandsche handel m.; -*hase* m. zandhaas, veldhaas m.; -*haus* o. landhuis, buiten o.; 2. villa v.; 3. gebouw o. waar de staten-generaal bijeenkomen; -*haushalt(ung)* v. huishouding, wijze v. van huishouding op het landbeheer o. van goederen; -*heer* o. landleger o., landmacht v.; -*hege* v., Z. -*graben*; -*herr* m. landheer m.; 2. landedelman m.; -*herrschaft* v. heerlijkheid v., domein o.; -*hirsch* m., Z. *Auhirsch*; -*hufe* v. landhoeve, bouwhoeve v.; -*hülfe* v. onderstand m. van 's lands wege; -*hure* v. omzwervende lichtekooi v.

Landig, bijv. nw. (van planten &), een land eigen, een land vertegenwoordigende.

Land-jäger, (-*jägers*, mv. -*jäger*) m. (Jachtw.) houtvester m.; 2. marechaussee m.; -*jägerei* v. de gezamentlijke houtvesters en jagers van een district; —*meister* m. opperhoutvester m.; -*jugend* v. landjeugd, dorpsjeugd v.; -*jungfer* v. landjuffer v., landmeisje o.; 2. Z. *Landeulchen*; -*junker* m. landjonker m.; -*kammer* v., Z. *Finanzkammer*; -*karte* v. landkaart v.; 2. (Nat. hist.) kegelslak v., gele en donker geteekende porceleinslak v.

Landkarten-alabaster, m., z. m. kalkwit o. (als op visitekaartjes), zwavelkalk v.; —*fechte* v. eene soort van mos; -*sammlung* v. atlas m.; -*schnecke* v. soort van slak, kaapslak v.; -*stein* m. steen m., albast o., als een landkaart geteekend; -*stich* m. gravure v. van eene landkaart.

Land-kenning, v. (Zeew.) landkenning v., landafvalling v.; -*kirche* v. dorpskerk v.; -*knecht* m. veldwachter m., Z. *Büttel*; -*krabbe* v. landkrab v.; -*krämer* m. marskramer, kleinhandelaar, venter m. op het platteland; -*krank* bijv. nw. (van zeelieden), ziek door het verblijf aan wal, landziek; -*krankheit* v. heerschende ziekte, gewestelijke ziekte, landziekte, besmettelijke ziekte v.; -*krebs* m. landkreeft m.; -*kreis* m. provincie v., deel o. van een land; -*krieg* m. landkrijg, landoorlog, vastelandsoorlog m.; -*krokodil* o. landkrokodil m.; -*kundig* of -*kündig* bijv. en b. door het gansche land bekend; 2. publiek; -*kutsche* v. diligence v., postwagen m.; -*kutscher* m. voerman van eene diligence, conducteur m.; -*läufer* m. landlooper, vagebond m.; (fig.) slechte meelpap v.; -*läuferin* v. landloopster v., bedelwijf o.; -*läufig* bijv. en b. —*es Geld*, algemeen in het land aangenomen wordende; -*e Sprichwörter*, spreekwoorden, die iedereen kent, in den mond voert; —*e Zinsen*, interesten, zoo als zij algemeen in het land genomen worden; -*leben* o. landleven, buitenleven o.

Ländler, m. (-*s*, mv. *Ländler*) (Dansk.) een langzame wals, tirolienne v.

Landleute, m. mv. landlieden, boeren m. mv., Z. *Landmann*.

Ländlich, bijv. en b. in het land gebruikelijk; (Spr.) -, *sittlich*, 's lands wijs, 's lands eer; 2. landelijk, boersch, eenvoudig, natuurlijk; -*es Gedicht*, herderszang m., herdersdicht o.; -*e Oper*, (opera) pastorale v.; -*e Ruhe*, landelijke rust v.; -*e Wohnung*, landelijke, boersche woning v.; -*er Aufenthalt*, verblijf o. op het buiten; -*keit* v. landelijkheid, boerschheid, eenvoudigheid v.; -*e Sitten*, -*es Mahl*, eenvoudige zeden of manieren v. mv., eenvoudig maal o.; - *leben*, eenvoudig leven.

Land-los, bijv. en b. zonder land; -*luft* v. landlucht, buitenlucht v.; -*lümmel* m. boerenkinkel m.; -*lust* v. landvermaak, landelijk genot, landelijk feest o.; -*macht* v. landmacht v., staand leger, landleger o.; -*mädchen* o. landmeisje o.; -*mann* (mv. -*leute*) m. landman, boer, landbouwer, landbewoner m.; -*männisch*, bijv. en b. boersch, op zijn boersch; -*männische Biederkeit*, boersche trouw en eerlijkheid, oprechtheid v.; -*mark* v. grens v., eindpaal m. van een land; -*marke* v. grens v. van een land; (Zeew.) teeken o. van land; -*marschall* m. voorzitter m. van de staten-generaal; -*matrikel* v. kadaster o.; -*meister* m., Z. *Schulze*; 2. baas, ambachtsman m. van het platteland; -*messer* m. landmeter m.; 2. beëedigd landmeter m.; -*messerei*, -*messkunst* v. landmeetkunde, geodesie v.; -*messung* m. landmeter, opmeter o. van een land; -*miliz* v. plattelandsschutterij v.; -*molch* m. landsalamander m.; -*münze* v. landmunt, munt v. van het land, rijksmunt v.; -*nähe* v. (Zeew.) nabijheid v. van het land, naderen o. van het land; -*offizier* m. officier m. bij de landmacht; -*otter* v. landotter, (Duitsche otter) m.; -*ordnung* v., Z. *Landesordnung*; -*partie* v. buitenpartij v. (of partijtje) o.; -*pfarre* v., -*pfarrei* v. landpastorie, pastorie v. ten plattenlande; -*pfarrer* m. dorpsgeestelijke, dorpspastoor, dorpspredikant m.; -*pfennig* m. landsbelasting, gewestelijke belasting v.; -*pflege* v., -*amt* o. (Prov.) provinciale staten, gedeputeerde staten m. mv.; -*pfleger* m. (veroud.) landvoogd, gouverneur m.; -*physikus* m., Z. -*arzt*; -*plage* v. landplaag v., volksramp m.; -*polizei* v. plattelandspolitie, gendarmerie v., marechaussees m. mv., veldwacht v.; -*prediger* m., Z. -*pfarrer*; -*ralle* v. wachtelkoning m.; -*rath* m. districtscommissaris, landdrost, gouverneur m.; -*räthlich* bijv. nw. tot het districtscommissariaat behoorende; -*ratte*, -*ratze* v. (Zeew.) landrot, zoetwatermatroos m. (scheldnaam voor hen, die niet ter zee varen); -*rauch* m. heirook, veendamp m.; -*rauke* v. soort van kersplant; -*recht* o. landrecht, algemeen wetboek o.; -*rechtlich* bijv. nw. landrechterlijk, volgens het algemeene recht; -*regen* m. landregen, langdurige regen m.; -*reise* v. reis v. te land, reis v. door het land, landreis v.; it. uitstapje o. naar het land, naar buiten; -*reiter* m. rijdende kommies, marechaussee m.; -*reiterei* v. gendarmerie v.; 2. kanton o. der gendarmerie; -*rente* v. landrente, provinciale schatkist v.; -*rentmeister* m. provinciale schatmeester, ontvanger, betaalmeester m.; -*richter* m. provinciaal rechter, lid van rechter in het provinciaal gerechtshof; -*ritterschaft* v., Z. -*adel*; -*röthe* v. gewone meekrap v.; -*rüchtig* bijv. en b., Z. -*kundig*; *ruhr* v. aanstekelijke, besmettelijke roode loop m.; -*ruthe* v. lengtemaat v. van 16 voet; -*sache* v. zaak v. van algemeen belang; -*safran* m. gewone of inlandsche saffraan v., surrogaat o. voor saffraan; -*salamander* m., Z. -*molch*; -*sarsche* v. serge v., half wollen, half zijden inlandsche stof v.; -*sass* m. landzaat, inboorling m.; 2. (in D.) leenheer, landeigenaar, eigengeërfde, edelman, eigenaar m. van een riddergoed; -*sässerei* v., Z. -*sässigkeit*; -*sässig* bijv. nw. wat behoort tot, of de rechten heeft van een eigenaar van een riddergoed; —*keit* v. rechten o. mv. van een edelman &.

Landschaft, (-*en*) v. land, landschap o., streek v.; (Prov.) staten-generaal m. mv.; (Schild.) landschap o., schilderij v. van een landschap.

Landschafter, (-*ters*, mv. -*ter*) m., Z. *Landschaftmaler*.

Landschaftlich, bijv. nw. provinciaal, gewestelijk; -*e Wörter*, gewestelijke woorden of uitdrukkingen, provincialisme o. mv.; 2. -*er Ausschuss*, gedeputeerde staten m. mv.

Landschaft-maler, (-*lers*, mv. -*ler*) m. landschapschilder m.; -*malerei* v. kunst v. van landschappen te schilderen, genre o. van landschapschilderen.

Landschafts-achat, (-(*e*)*s*, mv.

-e) m. gevlamd agaat of kwarts o.; *-advokat* m. landsadvocaat, raadpensionaris m.; *-ausschuss* m, Z. *landschaftlich* (2); *-diener* m. gerechtsdienaar m.; *-einnehmer* m. provinciaal ontvanger of rijksontvanger m.; *-fach* o., Z. *Landschaftmalerei*; *-haus* o. gebouw o., waarin de staten-generaal vergaderen; *-kasse* v. kas v. van de staten-generaal; *-kassirer* m. betaalmeester m. van de staten-generaal; *-saal* m. vergaderzaal v. der staten-generaal; *-stein* m. gevlamd marmer o.; *-wort* o. woord op het platte land in gebruik, provincialisme o.

Land-schatzung, (*-en*) v. grondbelasting, rijksbelasting v.; *-scheide* v. landgrens, grens v. van een land; *-scheider* m., Z. *Grenzscheider*; *-schildkröte* v. landschildpad v.; *-schilf* o. helm v., riet o., dat op heuvels en duinen groeit; *-schnecke* v. slak, tuinslak v.; *-schnupfen* m. algemeene, aanstekende verkoudheid, griep v.; *-schöppe* v. schepen m. van het hooggerechtshof; *-schreiber* m. griffier m. der staten, schrijver of secretaris m. van het provinciaal gerechtshof; *-schreiberei* v. provinciale griffie v.; *-schule* v. Corpsschool, plattelandsschool v.; 2. Z. *Landesschule*; *-schullehrer*, *-schulmeister* m. dorpsschoolmeester m.; *-schwalbe* v. huis-, kerk-zwaluw v.; *-seckel* m. staatskas v.; *-see* m. (binnen) meer o.; *-segen* m. algemeene zegen, overvloed m.; *-seide* v. inlandsche zijde v.; *-seil* o. (in Bohemen), zekere bosch- of houtmaat v.; *-seite* v. (Zeew.) landzijde v.; *-seuche* v. heerschende of besmettelijke ziekte, epidemie, landziekte v.; *-sgemeine* v. gezamenlijke burgers m. mv., gemeente v.; *-sicht* v. (Zeew.) het zien van het land, gezicht o. van het land; *-siedel* o. boerderij, boerenplaats, pachthoeve v.; *-sied(e)ler* m. boer, landbouwer, pachter m.; *—herr* m. landheer, eigenaar, bezitter of verhuurder m. van het land; *—recht* o. erfpacht m.; 2. landheerlijk recht, recht o. van den landheer; *-sitz* m. buitenplaats v.; 2. landgoed o, woning v.

Lands-kind, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. inboorling m.; *-knecht* m. landsknecht, voetknecht m.; 2. zekere lange broodkoek m.; 3. (Sp.) lanskenet o.; — *spielen*, lanskenet spelen; *-leute* m. mv., Z. *-mann*; *-lot* m. (Zeew.) haven v. tusschenbergen; *-mann* (mv. *-leute*) m. landgenoot, landsman m.; (gemeenz.) lands of lans m.

Landsmannschaft, (*-en*) v. eigenschap v. van landslieden te zijn; 2. vereeniging v. van studenten; 3. volk o., natie v.

Lands-männin, (*-en*) v. landgenoot(e) v.; (gemeenz.) lans, lands v.; *-männisch* bijw. als landgenooten.

Land-soldat, (*-en*, mv. *-en*) m. landssoldaat m.; *-spitze* v. landspits, landpunt, landtong v., voorgebergte o., kaap v.; *-stadt* v. landstad v.; 2. plattelandsstad v.; *-städtchen* o., landstadje o.; *-stand* m. kiesdistrict o.; 2. afgevaardigde m. van de landsstenden of provinciale staten; *die - stände* m. mv. stenden, staten m. mv.; 3. plattelandsbewoners m. mv., boerenstand m., landbouwersstand m.; *-ständisch* bijw. van de staten of stenden, wat tot de staten behoort; *-standschaft* v., z. m. waardigheid v., recht o. van een lid der staten; 2. stenden, staten m. mv.; 3. zitting v. der staten, statenvergadering v.; *-stein* m. grens v.; (Mijnw.) Z. *Rasenstein*; *-stelle* v. plaats, betrekking v. ten plattenlande; 2. rijksbetrekking v.; *-sterben* o. algemeene sterfte v.; *-steuer* v. rijksbelasting, landsbelasting v., opbrengst v.; *-stock* m. (Tuinb.) aflegger m. van een wijnstok, loot v., stekje o.; *-strafe* v., Z. *-plage*; *-strasze* v. groote weg, heerenweg, straatweg m.; *-strecke* v., Z. *-strich*; *-streichend* bijv. en b. landloopend, als een landlooper; *-streicher, —in*, landlooper m., landloopster v., vagebond m. en v.; *-streicherei* v. landlooperij v.; *-streifer* m., Z. *-streicher*; 2. (Krijgsw.) marauderur, fourageur m.; *-streiferei* v., Z. *-streicherei*; *-strich* m. landstreek, landouw, streek v., district o.; *-stube* v. raadzaal v. der staten, statenzaal v.; 2. provinciaal gerechtshof o.; *-stuhl* m., Z. *-gericht*; *-sturm* m. storm m. op het land; 2. (Krijgsw.) algemeene wapening v., landstorm m., landweer v., ban en achterban m; *-stürmer* m. soldaat m. van den landstorm; *-suchung* v. opsporen o. van verdachte personen, algemeen onderzoek o.; *-syndikus* m. landdrost, drost m.; *-tabak* m. inlandsche tabak v.; *-tafel* v., Z. *-kaste*; 2. Z. *Landesarchiv*; 3. Z. *-buch*; *-tag* m. landdag m., statenvergadering v., zitting v. der staten-generaal.

Landtagen, (*landtagte*, *gelandtagt*) o. ww., m. *h.* landdag houden, statenvergadering houden.

Landtagfähig, bijv. nw. gerechtigd om in de vergadering der staten of stenden te zitten, Z. *landtagsfähig*.

Landtags-abgeordnete(r), (*-ordneten*, mv. *-ordnete* en *die -ordneten*) m. volksvertegenwoordiger m., lid o. der staten; *-abschied* m. reces o.; *-blätter* o. mv., *-mittheilungen* v. mv. verslag o. van het verhandelde in de zitting, kamerverslag o.; *-fähig* bijv. nw. verkiesbaar als lid der staten.

Land-taxe, (*-n*) v., Z. *-steuer*; *-thier* o. landdier, viervoetig dier o.; *-thurm* m., Z. *Wartthurm*; *-transport* m. transport o. over land; *-trauer* v. algemeene rouw, nationale rouw m. of droefheid v.; *-treter* m., Z. *-ratte*; *-truppen* v. mv. landtroepen m. mv., landleger o.; *-tuch* o., Z. *werk*; *-üblich* bijv. nw. gebruikelijk in een land, Z. *-läufig*.

Landumstürmer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. (Zeew.) storm m.; (Fabell.) Neptunus, god m. der zee.

Landung, (*-en*) v. landing v., aanlanden o.; 2. lossen o.

Landungs-boot, (*-en*) v. landingsboot v., platgebodemd vaartuig o.; *-brief* m., Z. *-schein*; *-kosten* mv. landingskosten, onkosten m. mv. bij het lossen; *-ort*, *-platz* m. losplaats, landingsplaats, aanlegplaats v., steiger m.; *-schein* m. permissie-biljet o. om te lossen; *-truppen* v. mv. landingsleger o.

Land-verderblich, (*-er*, *-st*) bijv. en b. verderfelijk, schadelijk voor het geheele land; *-vermessung* v., Z. *-messung*; *-vogel* m. landvogel m.; *-vogt* m. landvoogd, drost, gouverneur m. eener provincie, prefect m., commissaris m. des konings in de provincie; *-vogtei* v. landvoogdij v.; 2. gebied o. van een landvoogd; 3. paleis o., woning v. van den bestuurder eener streek; *-vogteilich*, *-vögtlich* bijv. nw. drostelijk, wat tot den drost, landvoogd & behoort; *-volk* o. landvolk o., landlieden, boeren, buitenlieden m. mv.; *-wächter* m. veldwachter m.; *-wagen* m. boerenwagen m., boerenkar, huifkar v.; *-wärts* bijv. nw. landwaarts, aan de landzijde, naar het land; *-wasser* o. landwater o., (beek, rivier, meer &); *-weg* v., Z. *-strasze*; *-wehr* m. landweer, militie, schutterij v.; *-wehre* v. barriere v., verdedigingslijn v. van een land of eene provincie; *-wehrmann* m. landweerman, soldaat m. van de landweer, schutter m.; *-wein* m. landwijn, inlandsche wijn m.; 2. lichte wijn m.; *-werk*, o. inlandsch laken, grof goed o.; *-wesen* o. landbouw m., landhuishoudkunde v.; *-wind* m. (Zeew.) landwind, wind m. van de landzijde; *-wirth* m. landbouwer, heerenboer, economm m; 2. herbergier, logementhouder m. ten plattenlande; *-wirthlich*, bijv. en b. Z. *-wirthschaftlich*; *-wirthschaftlich* bijv. en b. wat tot het boerenbedrijf behoort; *-wohnung* v. landverblijf o., buitenwoning v.; *-wolle* v. inlandsche wol v.; *-wort* o., Z. *Landschaftswort*; *-zeichen* o. (Zeew.) baak, baken o.; *-zeiger* m. (Nat. hist.) stormvogel m.; *-zeug* m. inlandsche stof v. (laken, wol); *-zeughaus* o. rijksarsenaal, tuighuis o.; *-zoll* m. inkomende rechten o. mv., tol, accijns m.; *-zunge* v. landtong v.

Lang, (*länger*, *längst*) bijv. en b. lang, groot, uitgestrekt, hoog, breed; *hundert Fusz -*, hondert voet lang; *ein Fusz ist zwölf Zoll -*, heeft 12 duim; *sieben Fusz -*, 7 voet lang, van 7 voet lengte; *eines Armes -*, arm lang; *ein Kleid länger machen*, verlengen, langer maken, uitleggen; *-e Sylbe*, lange lettergreep; (fig.) *-e Finger haben*, lange vingers hebben, diefachtig zijn, zijne vingers niet thuis kunnen houden, klevende vingers hebben; *von -er Hand*, van langen datum, sedert lang; *-er Mann*, een lange groote man, man van groote gestalte; (fig., Kookk.) *-e Brühe*, aangelengd, mager, dun vleeschnat; (gemeenz.) lang nat; *-er Wein*, drabbige wijn; (Sm.) *-geschmiedet*, uitgesmeed; (Zwaardv.) *-e Arbeit*, zwaardvegen o., polijsting v.; (Art.) *-es Feld einer Kanone*, lang veld o.; 2. lang, langdurig, *eine Stunde -*, een uur lang, een uur durende; *Stunden - unterhielten sie sich darüber*, uren lang onderhielden zij elkander daarover, spraken zij daarover; *dieser Monat ist dreizig Tage -*, heeft 30 dagen; *die -en Sommertage*, de lange dagen van den zomer; *es ist eine*

-e Zeit her, het is al lang geleden; *die Zeit wird mir -*, de tijd valt mij lang; *die -e Weile* of *Langeweile*, verveling v.; *-e Weile haben*, zich vervelen; *die -e Weile vertreiben*, zich den tijd verdrijven; *das wird nicht von -er Dauer sein*, dat zal niet van langen duur zijn; *er ist schon seit -en Jahren todt*, hij is al lang, sedert vele jaren dood; *eine -e Erfahrung*, veeljarige ondervinding; *über kurz oder -*, vroeg of laat; II. voorz. (van de ruimte), *den Fluss -*, langs de rivier; *die Länge -*, (gemeenz.) zoo lang als hij (zij, het) is of was; (van den tijd), *mein Leben -*, mijn leven lang.

Lang-ährig, bijv. en b. met lange aren; *-arm* m. langarm m.; *-armig* bijv.nw. met lange armen, langarmig; *-äspe* v., Z. *-espe*; *-athmig* bijv. nw. met een langen adem; (fig.) langdradig, vervelend; *-bart* m. langbaard m.; 2. (Nat. hist.) langbaard m.; *-baum* m., Z. *-wagen*; *—laffette* v., Z. *-lafette*; *-beil* o. (Wag.) dissel m.; *-bein* o. langbeen, langpoot m.; (gemeenz.) ooievaar m., spillebeen o.; 2. (Nat. hist.) *-beine* mv. steltloopers, moerasvogels m. mv.

Langbeinig, bijv. nw. langbeenig; *er ist sehr -*, hij heeft lange beenen; *-es Weib*, (gemeenz.) kip v. op hooge pooten; (Nat. hist.) steltlooper, langbeen m.; *-e Mücke* v., Z. *Langfusz* (I); *-e Spinne* v. (Nat. hist.) hooiwagen, glazenmaker m.; *-keit* v. langbeenigheid v.

Lang-berudert, bijv nw. met lange riemen; *-blätterig* bijv. nw. langbladerig, lange bladeren hebbende; *-blühend* bijv. nw. lang bloeiend; *-brust* v., *—käfer* m. (Nat. hist.) langhalzige graanworm of kalander m.; *-distel* v., Z. *Brackendistel*.

Lang(e), (*länger, längst*) bijv. en b. lang, niet kort; (van tijd), lang, voortdurend; *das hat nicht -gedauert*, niet lang geduurd; *-leben*, lang leven; *er wird -nicht wieder kommen*, hij komt in lang niet terug; *sein Kleid ist noch -nicht fertig*, zijn kleed is nog lang niet klaar; *ich kann nicht länger warten*, ik kan niet langer wachten; *ich habe nicht länger Zeit*, ik heb geen tijd meer; *nicht -hernach*, niet lang daarna; *- vorher*, lang te voren; *es ist schon - her*, het is al lang geleden; *auf's längste bis morgen*, uiterlijk morgen, morgen op zijn laatst; *dieser Missbrauch hat am längsten gedauert*, heeft den langsten tijd bestaan; *du machst -*, gij hebt lang werk; *der Kranke wird es nicht mehr - treiben*, zal het niet lang meer maken; *so - bis er wieder kommt*, totdat hij terugkomt; *je länger je besser, je länger je lieber*, hoe langer hoe beter, hoe langer hoe liever; *so - als möglich*, zoo lang mogelijk; *wie - soll ich noch warten?*, hoe lang moet ik nog wachten?; *wie - war er in Wien?*, hoe lang is hij te Weenen geweest?; *so - der Krieg dauert*, zoo lang de oorlog duurt; *du wirst mich so - reizen, bis ich &*, gij zult mij zoo lang plagen tot ik &; *so - ich lebe*, zoo lang (als) ik leef; *so - ich hier bin*, gedurende den tijd dat, terwijl, zoo lang ik hier ben; *was besinnst du dich -?*, wat wacht gij, talmt gij?; *man muss ihn nicht erst - fragen*, men moet geen tijd verkwisten met hem te raadplegen; 2. *noch - nicht*, nog lang niet, het lijkt er niet naar, in 't geheel niet, volstrekt niet, er scheelt nog veel aan; *sie ist - nicht so schön als*, zij is bij lange na niet &; *du kommst mir - wieder*, ik zal je wel krijgen; 3. (gemeenz.) genoeg, volkomen, geheel en al; *es ist - gut für mich*, het is goed genoeg voor mij; (Spr.) *- geborgt ist nicht geschenkt*, borgen is geen kwijtschelden.

Länge, (*-n*) v. lengte, uitgestrektheid v.; *dieser Garten enthält so viel Schritte in die -*, is zooveel schreden lang; *nach der - und Breite ausmessen*, breed uitmeten, hoog aanrekenen; *nach der - messen*, in de lengte meten, *der - nach spalten*, in de lengte klooven; *der - nach, die - lang hinfallen*, zoo lang als men is neervallen; (van een gevel), breedte, hoogte v.; (Zeew.) (van eene plaats), ligging, lengte v.; (Spraakk.) (van lettergrepen), *- oder Kürze*, quantiteit, lengte v.; 2. (Aardr.) *geographische -*, aardrijkskundige lengte v.; *unter dem sechzigsten Grade der -*, op zestig graden lengte; (van eene ster), hoogte v.; 3. (van den tijd), lange tijd, duur m.; *- des Tages*, lengte v. van den dag; (van een verblijf), lengte v., duur m.; *das wird nicht in die - bestehen*, dat zal niet lang duren, niet lang bestaan, niet van langen duur zijn; *etwas in die - nicht aushalten*, iets op den duur niet kunnen uithouden; *in die - ziehen*, rekken; (gemeenz.) het liedje van verlangen zoeken, slepende houden, op de lange baan schuiven; (Spr.) *die - bringt die Ferne*, wat te lang duurt, dat verveelt; *die - hat die Last*, de laatste loodjes wegen 't zwaarst, het eindje draagt den last; 4. (Nat. hist.) Z. *Langfisch*; (Zeew.) kabel m.

Länge-holz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. (Bak.) rolhout o.; *-lang* bijv. zoo lang als men is; *-masz* o., Z. *Längenmasz*.

Langen, (*langte, gelangt*) o. ww., m. *h.* reiken tot, toereikend zijn, uitkomen; *diese Aermel - bis auf die Finger*, komen of reiken tot aan, hangen tot op de vingers; *er langt ihm bis an die Brust*, hij komt hem &; (fig.) *damit wird er nicht weit -*, daar zal hij niet ver mee komen, het niet ver mee brengen; 2. *mit der Hand nach etw. -*, naar iets grijpen, reiken; *ich kan nicht so weit -*, ik kan zoo ver niet reiken, komen; *in die Tasche -*, in den zak grijpen, de hand in den zak steken; II. bedr. ww. aanreiken, toesteken, aangeven; *einen Hut von dem Nagel -*, aanreiken, aangeven; *es ist mir ein Stück Geld hinuntergefallen, - Sie mir es*, raap het eens voor mij op, geeft het mij, reik het mij eens aan.

Längen, (*längte, gelängt*) o. ww., m. *h.* duren; 2. bedr. ww. (Bak.) *den Teig -*, uitrollen; (Kookk.) *eine Brühe -*, aanlengen, (met water) verdunnen; (Mijnw.) *eine Grube -*, doorgraven, verder boren, voortzetten, uitsteken; (Sm.) *das Eisen -*, uitslaan, uitsmeden; (Zeew.) *das Tauwerk -*, vieren, laten schieten; (Landb.) in de lengte verdeelen.

Längen-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. geographisch bureau o.; *-blutleiter* m. (Ontl.) langwerpige holte v.; *-bruch* m. (Mijnw.) langwerpige spleet, kloof, breuk v.; *-durchschnitt* m. langwerpige doorsnede, doorsnede v. over de lengte; *-grad* m. lengtegraad m.; *-holz* o. (Bak.) rolhout o., rolstok m.; *-kreis* m. lengtecirkel, meridiaan m.; *-masz* o. lengtemaat v.; *-messung* v. lengtemeting v.; (Sterrenk.) kunst v. om eene ster te schieten, de hoogte eener ster te bepalen; *-säge* v. trekzaag v.; *-schwingung* v. lengteslingering v.; *-uhr* v. uurwerk o. ter bepaling der lengte; *-ventil* o. dwarsklep, langwerpige veiligheidsklep v.; *-zirkel* m. (Aardr.) lengtepasser m.

Länger, bijv. nw., Z. *lang*.

Längerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Tuinb.) spitse appel, spitsappel m.

Langeipe, (*-n*) v. populier m.

Langetuch, (*-tuch(e)s*, mv. *-tücher*) o. (Wev.) ketting m., schering v.

Langeweile, v., z. m. verveling v.

Lang-fessel, (*-n*) v. (Valk.) snoer o.; *-fingerig* bijv. nw. langvingerig, met lange vingers; 2. (fig.) met vlugge of kleverige vingers, diefachtig; *-finne* m. langvinnige visch, visch m. met lange vinnen; *-fisch* m. leng v.; *-flosse* v. kraakbeenige visch m. met lange vinnen; *-flügelig* bijv. nw. langvleugelig, met lange vleugels; *-flügler* m. mv. (Nat. hist.) dieren, vogels, insecten met lange vleugels; *-fusz* m. langbeen, langpoot m., mensch of dier met lange beenen; (Nat. hist.) strandlooper, moerasvogel, steltlooper m.; *-füszig* bijv. nw. langbeenig, langbeen (in samenst.); *-gefesselt*, *-gekegelt* bijv. nw. (van paarden), met lange schenkels; *-gehalst* bijv. nw., Z. *-halsig*; *-geöhrt* bijv. nw., Z. *-öhrig*; *-geschwänzt* bijv. nw. langstaartig, met een langen staart; *-gespitzt* bijv. nw. met eene lange punt, puntig, spits; *-glied* o. dubbel gekromde stang v. aan den paardetoom; *-gliederig* bijv. nw. langledig, met lange leden; 2. (van wormen), met lange ringen, leden; *-haar* o. mensch of dier met lang haar; *-haarig*, *-härig* bijv. nw. langharig, met lange haren, met lang haar; (van dieren), ruig; *-hals* m. langhals m.; (Nat. hist.) quit-vogel m.; 2. langstaart-eend v.; 3. anhinga m.; 4. gekleurde schelp v., soort van mossel v.; 5. (Zeew.) oog, nestelgat o.; *—block* o. strop, lange strop m., lus, lis v. met een lang oog, takel m.; *-halsig* bijv. nw. langhalzig, met een langen hals; *-händig* bijv. nw. langhandig, met lange handen; *-haus* o. (van eene kerk), schip o.; *-hin* bijv. in de lengte, ver heen; *-holz* o. (Zeew.) laadhout o., stouwbalk m.; *-hörnig* bijv. nw. langhoornig, met lange horens; *-jährig* bijv. nw. veeljarig, langjarig; *-kopf* m. (Veea.) langkoppig paard o.; *-kragen* m. (Nat. hist.) langbekkige eend v.; *-krallig* bijv. nw. met lange klauwen; *-kreis* m. ovaal, eirond o., ellips v.; *-kreisicht*

bijv. nw. ovaal, eirond, elliptisch; *-laffette* v. lange affuit v., naaldaffuit v.; *-lebend, -lebig* bijv. nw. langlevend, die of dat lang leeft; *-lebigkeit* v. eigenschap van lang te leven, lang leven o.; *-leibig* bijv. nw. met een lang lijf of lichaam.

Länglich, bijv. nw. langwerpig, ovaal, verlengd, meer lang dan breed; (Meetk.) *-es Viereck*, verlengd, langwerpig vierkant, parallelogram o., rechthoek bijv. nw. m.; *-rund*, langwerpig rond, ovaal, eirond, elliptisch; *-runde Figur*, Z. *Langkreis.*

Länglicht, bijv. en b. een weinig lang.

Längling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Langfisch.*

Lang-messerschmied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zwaardveger m.; *-muth* v. lankmoedigheid, inschikkelijkheid v., geduld o.; *-müthig* bijv. nw. lankmoedig, barmhartig, inschikkelijk; *—keit* v., Z. *-muth; -nase* v. langneus m., iemand met een langen neus; 2. (Nat. hist.) Aziatische zeehaan, knorhaan m., langneuzige Afrikaansche sprinkhaan m.; *-nasig* bijv. nw. langneuzig, met een langen neus; *-ohr* m. langoor m., mensch of dier met lange ooren; (fig.) ezel m., grauwtje o.; (Nat. hist.) langoorige lipvisch m.; *-öhrig* bijv. nw. langoorig, met lange ooren; (van honden), met hangooren; (van paarden), loboorig; *-ort* m. (Mijnw.) gang m.

Längort, (*-ort(e)s*, mv. *-orte* of *örter*) m. (Mijnw.) einde o. van een gang, diepste plaats v. van een mijnwerk.

Lang-punkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. soort van barnsteen m.; 2. gevlekte sprinkhaan m.; *-riemen* m., langwerpig platbodemd vaartuig o.; (Rijk.) lange lijn v., lange toom m.; 2. (Jachtw.) koppel m.; 3. (Schoenm.) spanriem m.; *-röckig* bijv. nw. langgerokt, met een langen rok; *-rund* bijv. nw., Z. *länglichrund.*

Längs, bijw. en voorz. (met den 2en of 3en nv.) langs, naast, bij; *- dem Wege* of *- des Weges*, langs; *- dem Lande hinschiffen*, langs de kust varen.

Längsam, (*-er, -st*) bijv. en b. langzaam, zacht, bedaard; *mit -en Schritten*, met langzame schreden, met langzamen tred; it. traag; *- arbeiten, reden, essen*, langzaam, traag; *er soll -er dabei zu Werke gehen*, hij moet er langzamer bij te werk gaan, hij moet het langzamer of bedaarder aanleggen; *eine Uhr -er gehen lassen*, langzamer laten loopen; *die Uhr geht zu -*, loopt te langzaam, loopt achter; *diese Pflanzen wachsen -*, groeien langzaam, komen langzaam aan; *ein -er Mensch*, een treuzelaar; (gemeenz.) een teut; *-er Kopf*, die slecht of traag van bevatting, kort van begrip is; *-er Puls*, zwakke, trage pols; *die Zeit vergeht ihm zu -*, duurt hem te lang, gaat hem te langzaam om; (Spr.) *wer - geht, kommt auch*, langzaam gaat zeker; *-keit* v. traagheid, langzaamheid, langdurigheid v.

Lang-schattig, bijv. nw. (Aardr.) langschaduwig; *- schenkelig* bijv. nw. met lange schenkels; *-scherbe* v. (Zeew.) dubbele opzijdelegging v.; *-schercylinder* m. (Werkt.) dwarsliggend mes o.; *-schläfer* m., *—in* v. langslaper, slaapkop m., langslaapster v.; *-schläferei* v. gewoonte v. om lang te slapen; *-schleicher* m. (Nat. hist.) aap m. met een hondekop op Ceylon, loris m.; *-schnabel* m. langsnavel m., dier o. met een langen bek; (Nat. hist.) snip v.; 2. groote koekoek m. op Jamaica; 3. gekuifde duikeend v.; *-schnäb(e)lig* bijv. nw. langsnavelig, met langen snavel, langbekkig; *-schote* v. (Zeew.) langschoot m.; *-schub* m. (Sp.) kegelspel o.; 2. lange kegelbaan v.; *-schwanz* m. langstaart m., dier o. met een langen staart; (Nat. hist.) mees v.; it. langstaartige ingewandsworm m.; *-schwänzig, -schweifig* bijv. nw., Z. *-geschwänzt; —es Stachelschwein*, Indisch stekelvarken o.; *-schwelle* v. (Spoorw.) dwarsgeplaatste steunbalk of schoor m.; *-sichtig* bijv. nw. verziend, niet goed van nabij ziende; 2. (Hand.) op tijd, op lang zicht; *-sichtigkeit* v. verziendheid v.; 2. (Hand.) vervaltijd m., lang zicht o.; *-silbig*, Z. *-sylbig.*

Längslinie, (*-n*) v. lengtecirkel m.

Längssplissung, (*-en*) v. (Zeew.) splitsing, verbinding v. van twee touwen, Spaansche split o.

Längs-streifen, (*-fens*, mv. *-fen*) m. streep v. in de lengte; *-streifig* bijv. nw. in de lengte gestreept.

Längst, bijw. sedert lang, al lang; *das ist - vergessen*, dat is al lang vergeten.

Lang-stachel, (*-n*) v. (Nat. hist.) zeesnoek m.; *-stange* v. lange boom, wagenboom m.

Längstens, bijw. langstens, op zijn langst, op zijn laatst.

Längstieler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. langsteel m., peer v. met een langen steel.

Längstlebend, bijv. nw. langstlevende; 2. *der, die -e*, langstlevende, overlevende m. en v.

Lang-stroh, (*-(e)s*) o., z. m. langstroo, tarwestroo, stroo o. in bossen; *-sylbig* bijv. nw. met lange lettergrepen; *-viereck* o. langwerpig vierkant, parallelogram o.; *-wagen* m. boerenwagen m., wagen m. met een langen dissel; *-weile* v., Z. *Langeweile.*

Längweilen, (*langweilte, gelangweilt*) bedr. o. en wed. ww. vervelen; *du langweilst mich*, gij verveelt mij; *mich langweilt's*, ik verveel mij; *langweilst du?* en *langweilst du dich?*, verveelt gij u?; *ich bin nicht gekommen, um zu -, um mich zu -*, om mij te vervelen;

Längweiler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. vervelend mensch m.; it. treuzelaar m.

Längweilig, (*-er, -st*) bijv. nw. (w. i. gebr.) langdurig; *-er Widerstand*, langdurige, taaie weerstand; 2. vervelend, langwijlig; *-e Reise*, vervelende reis; *-keit* v. (w. i. gebr.) *- der Processe*, lange duur m.; 2. het vervelende o.; *die - seiner Erzählung*, het vervelende van zijn verhaal; *allerlei — en*, vervelende dingen.

Längwelle, Längwiede, (*-n*) v., Z. *Langwagen.*

Längwierig, bijv. nw. lang, langdurig, van langen duur; *-e Krankheit*, chronische ongesteldheid, langdurige, slepende ziekte; *-keit* v. langdurigheid v., lange duur m.

Lang-wurz, (*-würze*) v., Z. *Allgut; -zähnig* bijv. nw. met lange tanden, van lange tanden voorzien; *-züngig* bijv. nw. langtongig, met eene lange tong.

Länke, (*-n*) v. flank, zijde v.; 2. vischwater o.; (Kuip.) verkeerde kromming v. in een hoepel.

Lanlauch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Hülfwurz.*

Lanne, (*-n*) v. lemoen o., gaffeldissel, gaffelboom m. voor een juk ossen; *in der - gehen*, in het juk gaan, in het lemoen loopen.

Lanterfant, (*-en*, mv. *-en*) m. leeglooper, lummard, beuzelaar, lanterfant m.

Lanze, (*-n*) v. lans, speer v., schicht m., spie(t)s v., (braad) spit o.; (Heelk.) lancet o.; 2. (Krijgsw.) *- in den Schuh!*, lans in de rust!; *eine - mit jemn. brechen*, eene lans met iem. breken, met iem. strijden, vechten; *für einen eine - brechen*, iem. verdedigen, de partij voor iem. opnemen; 2. lansdrager, lansknecht, speerruiter, lansier m.; 3. (Vissch.) harpoen m.; 4. (Beeldh.) beitel m., spatel o.; 5. (van waterwerken), een dunne straal m. water.

Lanzen, (*lanzte, gelanzt*) o. ww., m. *h.* (Student.) bekeren, drinken, slempen.

Länzen, (*länzte, gelänzt*) bedr. ww. (veroud.) met een lanssteek dooden; (Vissch.) harpoeneeren, met den harpoen doorboren.

Lanzen-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. lansijzer o., speerpunt v.; 2. (Nat. hist.) eene soort van vleermuis v.; *—weide* v. wilg m. met lansvormige bladeren; *-brechen* o. speergevecht, steekspel o., kampstrijd m., tornooi o.; *-brecher* m. lansvechter, kampvechter m.; it. hij die eene lans breekt voor iem., die iems. partij opneemt; *-eisen* o. lansijzer o., speerpunt v.; 2. (Wapenk.) punten v. mv.

Lanzener, (*-s*, mv. *Lanzener*) m., Z. *Lanzenträger.*

Lanzen-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. langvormige visch m.; *-flügel* m. mv. lansvleugels m. mv.; *-förmig* bijv. nw. lansvormig, speervormig; *-knecht* m. Z. *-träger; -kraut* o. lancetkruid o., Surinaamsch vrouwenhaar o.; *-nadel* v. spitse, dunne schroef v., els v., priem m.; *-reiter* m., Z. *-träger; -schleuderer, -schneller* m. lanswerper, harpoenier m.; *-schwanz* m. bokking m.; *-schwinger* m. lanszwaaier m.; *-spiel* o., Z. *-stecher; -spitze* v. punt v. van de lans; *-stechen* o. tornooi o., steekspel, lansspel o.; *-stich* m. lanssteek m., steek, stoot m. met de lans; 2. (Veea.) (aan den hals van paarden), kwab v., kwabbe v.; *-stosz* m., Z. *-stich; -tragend* bijv. nw. lansdragend, die een lans draagt; *-träger* m. lansier, speerruiter m.; (Nat. hist.) jaculiferen mv.; *-wald* m. bosch o. van lansen, dicht opgestoken lansen, speren v. mv.

Lanzette, (*-n*) v. (Heelk.) lancet o., laatvlijm v.

Lanzetten-förmig, bijv. nw. lancetvormig; *-futteral* o. lancetkoker m.; *-schwanz* m., *Z. Lanzenschwanz; -stich* m. lancetsteek m., prikje o.; (Gen.) steek m., pijn v. als van een steek.

Laokratie, v., z. m. volksheerschappij, democratie v.

Lapidarisch, bijv. nw. kort en bondig.

Lapidar-schrift, v., **-stil,** m. lapidaar-stijl m., korte en bondige stijl m., korte wijze v. van uitdrukking.

Lapp, bijv. en b. (van vleesch), slap, niet vast, *Z. schlaff.*

Lapp, (*-en*) v. (Scheepst.) stuk o. hout, waarmede eene beschadigde plaats gerepareerd wordt.

Lapp, (*-en*, mv. *-en*) m., *Z. Laffe.*

Lappalie, (*-n*) v. nietigheid, nesterij v., prul o.; *die - kostet mich noch einen Gulden*, dat nest van een ding kost mij nog &; 2. lafheid, flauwheid, kinderachtigheid v.

Läppchen, Läpplein, (verkl.) o. lapje o.; (Wapenk.) lelletje o.

Lappen, (*-s*, mv. *Lappen*) m. (van een kleed), lap m., vod v., flarden v. mv.; *alter -*, lap m., lomp, vod v.; (Pap.) vilt o.; *- zum Spülen*, vaatdoek m.; (Jachtw.) lap m. linnen, laken & aan eene lijn opgehangen om het wild te verschrikken en tegen te houden; (fig.) *durch die - gehen*, ontsnappen, door de mazen kruipen; it. met de noorderzon verhuizen; (van een Rijnschip), zeil o.; (Ontlk.) (van het oor), lel v., lelletje o.; (van de lever), lel, leb v.; (Jachtw.) hondenoor o.; (van den snavel van hoenders), lel v., baard m.; (Pl.) lob v.; (Slot.) (van het beslag van een koffer, eene deur, een raam), vleugel m., lid o., klink v; (van eene bankschroef), tap m.; (Vleeschh.) buikstukken o. mv.; it. *Z. Kaldaunen;* (Mijnw.) (van het het koerrad), vleugel m.; (Horl.) tap m.; (van de spil), schop v., lepel m.; (Waterb.) (van pijpen), bus v.

Lappen, (*lappte, gelappt*) bedr. en o. ww. slorpen, *Z. schlürfen;* 2. o. ww. slap heenhangen, *Z. schlottern;* 3. (Jachtw.) *das Wild -*, verschrikken en tegenhouden; 4. bedr. ww. lappen, verstellen, *Z. flicken;* 5. in lappen of stukken verdeelen; (Nat. hist.) *gelappt*, gelabd, van labben voorzien.

Lappen-biene, (*-n*) v., *Z. Rose; -blume* v. hoornkomijn m.; *-käfer* m. gevleugelde kever m.; *-mann* m., *Z. Lappmann; -schnecke* v. langvleugel-vlinder m.; 2. kraagje o.; 3. baardvogel m.; 4. kruisslak v.; *-zunder* m. tonder o., **lont** v.

Lapper, (*-s*, mv. *Lapper*) m. lapper, versteller m.

Lapperei, (*-en*) v. lapwerk, verstelwerk o., lapperij v., gelap o.; 2. *Z. Lappalie.*

Läppern, (*läpperte, geläppert*) o. ww., m. *h.* leppen, lepperen, bij kleine teugjes drinken; it. *im Wasser -*, in het water roeren, morsen; 2. *das Geld -d zusammen bringen*, in kleine beetjes, cent voor cent, katterig bijeenbrengen.

Läpperschuld, (*-en*) v. vele kleine schulden v. mv., dringende schuld v. voor allerlei nietigheden.

Lapp-horn, (*-horn(e)s*, mv. *-hörner*) o. (Nat. hist.) zeer groote lip v. of vleugel m.; 2. ezelsoor o.; *-hut* m. hoed m. met neerhangenden breeden rand, huilebalk m.

Lappicht, (*-er, -st*) bijv. en b. als een vod, als een lor, lorrig, gekreukeld.

Lappig, bijv. nw. slap; 2. *Z. läppisch;* 3. gelapt, met lappen voorzien, haveloos; 4. (Pl.) van (zaad)lobben voorzien.

Läppisch, bijv. en b. laf, kinderachtig, flauw, mal; *sich - betragen*, flauw, laf; (gemeenz.) misselijk; *-es Zeug*, laffheden, flauwiteiten v. mv.

Lapp-jagen, (*-s*) o., z. m. met vogelverschrikkers jagen; *-mann* m. (op de Rijnschepen), hij die op de zeilen past; *-ohr* o. flapoor, paard o. met lange ooren; *-reis* o. klap, vogelklap, stok m. om de vogels mede te verschrikken.

Lappstatt, (*-stätte*) v. plaats v. met vogelverschrikkers bezet, door vogelverschrikkers omgeven.

Lärche, (*-n*) v., **-nbaum,** (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., *Z. Lerche, Lerchenbaum.*

Laren, m. mv. (Myth.) huisgoden m. mv.; *für - und Penaten kämpfen*, voor huis en haard vechten.

Larifari, tussch. en (*-s*) o., z. m. larie v., gekheid v., onzin m., praatjes o. mv.; *-haft* bijv. nw. onzinnig, niets beteekenend.

Lärm, (*-(e)s* m., z. m., **Lärmen,** (*-s*) m., z. m. leven, geraas, rumoer o., drukte v.; (gemeenz.) spektakel, lawaai o.; it. gekijf, getwist o., woorden o. mv., ruzie v., standjes o. mv.; *groszer -*, vreeselijke drukte o.; *welcher - ist hier?*, wat is dat hier (voor) een leven?; *es ist - in der Stadt*, er is een oploop, eene beweging; *ein - wie in einer Judenschule*, een leven als een oordeel; *ein - um einen Eierkuchen*, een groot lawaai voor niets; *- machen, verführen*, leven maken, drukte maken, oproer maken, oproer schreeuwen of kraaien; (Krijgsw.) *-schlagen* of *blasen*, alarm slaan of blazen; *ein blinder -*, valsch alarm, blind alarm o.; (fig.) *- machen*, opzien baren, veel van zich doen praten; *-bläser* m. alarmmaker m.

Lärmen, (*lärmte, gelärmt*) o. ww., m. *h.* leven, geraas, drukte, spektakel maken; 2. schreeuwen.

Lärmente, (*-n*) v. (Nat. hist.) zekere soort van schreeuwende eend v.

Lärmer, (*-s*, mv. *Lärmer*) m. levenmaker, kabaalmaker, lawaaimaker, schreeuwer m.

Lärmerisch, Lärmhaft, bijv. nw., *Z. lärmig.*

Lärm-feuer, o., **-glocke,** v., *Z. Alarmfeuer &.*

Lärmig, bijv. nw. vol geraas, druk, woelig, schreeuwend.

Lärm-kanone, (*-n*) v. noodstuk o., kanon o. om het alarmschot of om noodschoten mede te lossen; *-platz* m. (Krijgsw.) loopplaats, vergaderplaats v.; *-stück* o., *Z. Spektakelstück; -trommel* v. alarmtrom v.; *-voll* bijv. nw. met veel geraas; *-zeichen* o. alarmsein, alarmsignaal o.

Larum, tussch. (gewoonl.) *lirum-larum, Z. Larifari.*

Larve, (*-n*) v., (verkl. *Lärvchen*) o. (booze) geest m., spook o., schim v.; 2. (veroud.) masker o., grijns v., momaangezicht o., mombakkes o.; it. een gemaskerd persoon, *Z. Maske;* (fig.) schijn, dekmantel m.; *unter der - des reinsten Patriotismus*, onder den dekmantel der zuiverste vaderlandsliefde; *unter Gottes -, unter der - der Frömmigkeit*, onder den schijn van vroomheid; *eine - vornehmen*, den schijn aannemen; *jemn. die - abnehmen, abreiszen*, ontmaskeren, in zijne ware gedaante doen zien; 3. gezicht, gelaat o., gemaakt gezicht o.; *die - eines Satans*, het gelaat van een duivel; *was für traurige -n!*, wat eene gemaakte droefheid op het gezicht!; *ein niedliches Lärvchen*, een aardig bakkesje o.; *sie bildet sich etwas auf ihr Lärvchen ein*, zij laat zich heel wat voorstaan op haar (mooi) gezichtje o.; 4. (Nat. hist.) pop v. (van torren, kapellen &), larve v.; 5. (Jachtw.) *Z. Lorve.*

Larven-ball, (*-ball(e)s*, mv. *-bälle*) m. gemaskerd bal o.; *-gesicht* o afzichtelijk gelaat, monster, bakkes o., hanger-een-matje-voor; *welch ein hassliches —!*, welk een leelijke prei v.; (fig.) *—er* o. mv. bedriegers, huichelaars m. mv.; *-schnecke* v. maanslak v.; *-spiel* o., *Z. Mummerei; -tanz* m., *Z. Maskenball.*

Lasch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **Lasche,** (*-n*) v. ingezet stuk, strookje o. ijzer, voeg, klep, klink v.; it. strik m., lis, lus, lasch v.; (Kleerm.) afgesneden stuk o., lap m. laken, maanstuk o.; (van zakken) klep v.; it. (van hemden), okselstuk o.; (Schoenm.) schoenriem, trekker m., veter m.; (Handsch.) klink v., duimstuk o.; (Timm.) lasch v.; (Zeew.) *Z. Scherbe;* (Mijnw.) insnijding v.; (Gen.) schilferende schurft v.

Laschen, (*laschte, gelascht*) bedr. ww. *die Schuhe -*, riemen, trekkers aanzetten; *Beinkleider -*, naaien, aannaaien; (Timm.) *Hölzer -*, lasschen, ploegen, voegen, zwaluwstaarten; (Zeew.) *Z. scherben;* (Boschw.) *einen Baum -*, *Z. anplätzen.*

Laschenriemen, (*-riemens*, mv. *-riemen*) m. (van een degenkoppel), kap, klep v.

Lase, (*-n*) v. (Prov.) kruik, blaas, flesch v.

Laser-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., **-pflanze,** (*-n*) v. scheerling v., dolle kervel v., witte gentiaanwortel m.

Lasiren, (*lasirte, lasirt*) bedr. ww. eene kleur met eene andere doorschijnende overschilderen.

Lass, (*lasser, lassest*) bijv. en b. slap, krachteloos, lam, moede, mat, uit-

geput; it. lui, traag; *-heit*, traagheid, vermoeidheid, uitputting v.

Lass-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. (Heelk.) laatband m.; *-bank* v. rechtbank v. voor de zaken der kroontienden; *-bauer* m., Z. *Lasse; -baum* m. (Boschw.) boom v., die bij het kappen blijft staan, overhonder m.: it. grens aanwijzende boom m., die niet gehakt mag worden; *-becken* o., Z. *Aderlassbecken; -binde* v. laatbandje o., zwachtel m.; *-brief* m. vrijbrief m., bewijs o. van ontslag; *-dünkel* m. (veroud.) laatdunkenheid, verbeelding v., eigenwaan m.

Lass(e), (*-en*, mv. *Lassen*) m. bezitter of bewoner m. van een cijnsplichtig land; 2. vrijgelatene (slaaf) m.

Lass-eiche, (*-n*) o. eik m., die blijft staan, die niet geveld wordt; *-eisen* o. (Heelk.) lancet o., laatijzer o., laatvlijm v.; (Giet.) aansteker m., steekijzer o.

Lassen, (*du lässest, er lässt, liess, gelassen*) bedr. ww. laten; *die Thüre offen -*, de deur open laten; 2. vrijlaten, loslaten; *lass(e) mich in Ruhe, zufrieden*, laat mij met rust, met vrede; *lass(e) mich los*, laat mij los, laat mij staan; 3. laten staan, laten blijven, toegeven; *seinen Stock zu Hause -*, zijn stok (wandelstok, rotting) thuis laten; 4. plaatsen, bergen; (fig.) *sich vor Freude nicht zu - wissen*, van vreugde vervoerd, buiten zich zelven zijn; *wo hast du dein Geld gelassen?*, waar hebt gij uw geld gelaten, zoek gemaakt?; 5. *im Stiche -*, in den steek laten; *wieder anfangen, wo man es gelassen hat*, voortgaan, waar men gebleven is; (fig.) *eine üble Gewohnheit -*, nalaten, afwennen; 6. *sein Leben für jem. -*, zijn leven voor iem. laten, geven, opofferen; 7. *jemm. den Vorrang -*, iem. den voorrang laten, toestaan, als zijn meerdere erkennen; *jemm. Zeit -*, iem. tijd geven, den tijd laten; 8. *Wein aus dem Fasse -*, aftappen; *der Kranke lässt alles unter sich*, laat alles (in het bed) loopen; *sein Wasser -*, wateren; *den Zügel -*, den teugel vieren, laten schieten; *übrig -*, overlaten; *Blut -*, aderlaten, bloed aftappen; *zur Ader -*, aderlaten, laten; it. zich doen laten; *jem. in einen Brunnen -*, laten zakken, afdalen; *jemm. vor sich -*, iem. bij zich toelaten, ontvangen; *jem. von sich -*, iem. laten gaan, heengaan, wegzenden; it. uitlaten; *jem. nicht aus den Augen -*, iem. niet uit het oog verliezen, in het oog houden; *eine Gelegenheit aus den Händen -*, laten ontsnappen, (ongebruikt) laten voorbijgaan; II. (met de onb.wijs.) niet beletten, laten, toelaten, dulden, vergunnen, rechtigen, machtigen, recht geven om; *jem., etw. gehen -*, laten gaan, laten begaan; *eine Sache geschehen -*, toelaten, haar gang laten gaan; *eine Sache fahren -, aus der Hand -*, laten loopen, uit de hand geven, laten rusten; *sich etw. entgehen -*, iets verwaarloozen, zich iets laten ontgaan, ontsnappen; *etw. sein -, bleiben -, unterweges -*, iets laten, nalaten, laten blijven, niet doen, er zich van onthouden, zich wachten het te doen; *lass sein, dass es so sei*, laat het zoo wezen, veronderstel, gesteld dat het zoo is; *etw. liegen -*, iets laten, laten blijven, laten rusten; *sich etw. gesagt sein -*, iets onthouden, aan (om) iets denken; *sich etw. nicht zwei Mal sagen -*, zich iets geen tweemaal laten zeggen, het dadelijk doen; *lass ihn nur kommen*, laat hem maar komen; *- Sie ihn ein wenig ruhen*, laat hem een oogenblik rusten, met rust; 2. mogelijk zijn; *sich dehnen -*, zich laten uitstrekken, rekken, uitbreiden, smeden; *das lässt sich nicht leicht sagen*, dat is moeielijk te zeggen, dat kan men niet of moeielijk zeggen; *das lässt sich nicht thun*, dat is niet te doen; *daron liesze sich viel reden*, daar zou men veel van kunnen zeggen; *das lässt sich denken, begreifen*, dat kan men, kunt gij, laat zich denken, begrijpen, dat kan men zich zoo voorstellen; *das Buch lässt sich lesen*, laat zich goed lezen, is goed te lezen, is zeer onderhoudend; *das lässt sich sehen*, dat staat goed; it. dat kan men goed zien; *die Gründe - sich hören*, dat laat zich hooren, die redenen zijn niet ongegrond; it. onp. ww. *es lässt sich hier, hier lässt es sich gut tanzen*, hier is het goed dansen, hier kan men goed dansen; 3. laten, doen, doen plaats hebben, bewerken; *sich etw. vorlesen -*, zich iets doen of laten voorlezen; *etw. holen -*, iets doen of laten halen; *ich lasse mir ein Paar Schuhe machen*, ik laat een paar schoenen maken; *jemm. etw. sagen -*, iets aan iemand laten zeggen; *sich sehen, hören -*, zich laten zien, hooren; *sich bitten -*, zich laten verzoeken, smeeken, bidden, complimenten maken; *sich auf die Knie -*, op de knieën vallen, knielen; III. o. ww. opgeven; *von seiner Meinung nicht -*, bij zijn plan blijven, zijne meening niet opgeven, op zijn stuk blijven staan; 2. *das lässt nicht*, dat staat niet; *das lässt gut*, dat ziet er goed uit, dat staat goed, mooi; *das Hütchen lässt dir recht gut*, dat hoedje staat u zeer goed; *das lässt, als ob &c.*, dat staat, heeft den schijn als of; IV. o. zelfst. laten o.; 2. *sein Thun und -*, zijn doen en laten, zijn gedrag o.; it. *sein einziges Thun und - ist das Spiel*, hij houdt zich alleen met het spel bezig, doet niets dan spelen.

Lass-gut, (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o. cijns-, tiendplichtig goed o.; *-hain* m. bosch o., waarvan cijns of tienden opgebracht moeten worden; *-heit* v. slapheid, vermoeidheid, luiheid v., Z. *Faulheit; -herr* m. bezitter m. van een cijns- of tiendplichtig goed; *-hof* m., Z. *-gut; -holz* o., Z. *-reis.*

Lässig, (*-er, -st*) bijv. en b. lui, traag, nalatig, achteloos, flauw; *- in seinem Amte sein*, zijn ambt verwaarloozen, Z. *nachlässig*; 2. Z. *lässlich; -keit* v. luiheid, traagheid, nalatigheid, achteloosheid, flauwheid v.

Lasskopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. (Heelk.) kop, laatkop m.

Lässlich, (*-er, -st*) bijv. nw. vergeeflijk, verschoonbaar, toe te geven, verschoonend, verdraagzaam; *-e Sünde*, vergeeflijke zonde v.; 2. toegeeflijk, inschikkelijk, niet streng, schappelijk; *-keit* v., inschikkelijkheid, toegeeflijkheid v.

Lassmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m., Z. *-bauer; -männchen* o. teekening v. van een mensch, waarin de regelen voor het aderlaten aangewezen worden.

Lass-pech, (*-(e)s*) o., z. m. vloeibare pek v. of pik v.; *-pflichtig* bijv. nw. cijnsplichtig, tiendplichtig; *-es Gut*, Z. *-gut, -raum* m. grond m., waarvan tienden betaald moeten worden, tiendland o.; *-reis* o. (Bosch.) overblijvende boom, boom m., die blijft staan, die niet gekapt wordt; *-stamm* m., Z. *-baum; -sünde* v. pekelzonde, vergeeflijke zonde v., zonde v., waarvoor aflaat te verkrijgen is; *-tag* m. geschikte dag m. om zich te doen aderlaten; *-wiese* v. tiendveld o., tiendweide v., weiland o., waarvan cijns of tiend betaald moet worden; *-zapfen* m. knip v., zwik m., zwikje o., stop v.; *-zeichen* o. tecken o. in den almanak bij die dagen, waarop het volgens het bijgeloof goed is zich te doen aderlaten; *-zeug* o. werktuig o. om te laten, laatmes o., lancet o; *-zins* m. cijns m., tiende, belasting v., grondlasten m. mv.

Last, (*-en*) v. last m., vracht v.; *grosze -en tragen*, groote lasten of vrachten dragen; *die Räder knarren unter der - des Wagens*, kraken onder den last &; *jemm. eine - aufladen, aufbürden*, iem. een last opleggen; *unter der - erliegen*, onder den last bezwijken; 2. vracht, lading v., gewicht o., zwaarte v.; *die - auf einen Wagen laden*, de vracht op een wagen laden; *die - eines Schiffes*, de lading; *das Schiff ist bei seiner -*, is geladen, heeft zijne lading binnen, is vol; *Steine haben eine grosze -*, steenen hebben eene groote zwaarte; 3. eene maat v. voor droge en natte waar van verschillende grootte; *eine - Kohlen, Torf, Wein, Korn*, een last &; (Prov.) *eine - Geld haben*, veel geld hebben, schatrijk zijn, eene vracht geld hebben; 4. last m., moeite, bezwaar o., onaangenaamheid v.; *die - der Jahre*, de last, het gewicht der jaren; *- des Lebens*, last &; *des Tages - und Hitze tragen*, zwoegen onder den arbeid van den dag; *so viel Kinder sind eine grosze -*, zoo veel kinderen zijn een groote last; (gemeenz.) lastpost m.; *das macht ihm viele -, er hat viele - davon*, dat geeft hem veel moeite, last, inspanning, drukte; *er ist sich selbst zur -*, hij is zich zelven een last; *seine - mit etw. haben*, veel met iets te tobben, te sukkelen, over te brengen hebben; *er ist, fällt mir zur -*, hij is mij tot last, valt mij lastig; *dein Brief hat mir eine grosze - vom Herzen gewälzt*, uw brief heeft mij een zwaar pak van het hart genomen; *-en des Landes*, belastingen v. mv.; *die einem Gute anhangenden, auf einem Gute haftenden -en*, de lasten, waarmede een goed bezwaard is; *-en des Krieges*, oorlogslasten; *jemm. etw. zur - legen*, iets ten laste leggen, van iets beschuldigen.

Lastadie, (*-n*) v. (in sommige zeeplaatsen), laadings-, los-, ladingsplaats v.

Last-balken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m. (Zeew.) draagbalk m.; *-bar* bijv.

nw. lastdragend; *-e Kameele*, lastdragende kameelen; *—es Thier*, Z. *-thier*; 2. drukkend, zwaar; *ein -es Joch*, een drukkend juk; 3. belastbaar; *-beere* v. (Tuinb.) aardbezie v.

Lasten, (*lastete, gelastet*) o. ww., m. *h.* zwaar zijn, drukken, belasten, zwaar liggen of zijn, tot last zijn, bezwaren, last opleggen, lastig vallen; *die Knechtschaft lastete dem* (gewoonl. *auf dem*) *Volke schwer*, de slavernij drukte zwaar op het volk; *drückende Sorgen - auf mir*, zware zorgen drukken mij neder; 2. bedr. ww. (w. i. gebr.) *jem.* -, iem. belasten, beladen, Z. *belasten*.

Lastenfrei, bijv. en b. vrij van lasten, vrij van belasting.

Laster, (*-s*, mv. *Laster*) o. ondeugd v. waaraan men verslaafd is; *das - des Geizes, der Habsucht, der Trunkenheit*, de ondeugd van gierigheid, dronkenschap; *in - fallen*, tot ondeugd vervallen; *alle - an sich haben*, alle ondeugden bezitten; *in - versunken sein*, in de ondeugd verzonken zijn; *einem - ergeben sein*, aan eene ondeugd verslaafd zijn; 2. (veroud.) misdaad v.; *jemn. etw. zum - anrechnen*, iem. iets als eene misdaad aanrekenen, iem. van iets eene misdaad maken; 3. een gemeen, verachtelijk persoon, voornamelijk vrouwspersoon v.

Lästerer, (*-s*, mv. *Lästerer*) m. lasteraar, eerroover, kwaadspreker m.; (tegen God), godslasteraar, vloeker m.

Lasterfrei, bijv. nw. zonder ondeugden.

Lästergeschichte, (*-n*) v. lasterlijk verhaal o.; it. verhaal o. van schanddaden.

Lasterhaft(ig), bijv. nw. ondeugend, zedeloos, verdorven, onzedelijk, losbandig.

Lasterhaftigkeit, v. ondeugd, zedeloosheid, verdorvenheid, onzedelijkheid, losbandigheid v.

Lasterknecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slaaf m. der ondeugd; *-leben* o. schandelijk, losbandig, liederlijk, zedeloos leven o.

Lasterlich, (*-er, -st*) bijv. en b. (van handelingen), Z. *lasterhaft*; 2. schandelijk, gruwelijk; *- saufen*, liederlijk zuipen; *sich - langweilen*, zich gruwelijk vervelen.

Lastermaul, (*-maul(e)s*, mv. *-mäuler*) o. (gem.) kwaadspreker m., kwaadspreekster v., lasteraar m., lasteraarster v., lastertong m. en v.; kwade tong v.

Lästern, (*lästerte, gelästert*) bedr. en o. ww. *jem., auf jem., wider jem., von jemn.* -, lasteren, kwaadspreken, iem. zwartmaken, schimpen, schelden, smalen, den goeden naam ontnemen; *Gott* -, God lasteren, godslasteringen uitspreken.

Läster-rede, (*-n*) v. lasterlijke rede, lastertaal v., laster m., kwaadsprekendheid v.; — (tegen God), godslastering v.; *-schrift* v. schotschrift, hekelschrift, schimpschrift, pamflet, paskwil, lasterschrift o.; *-schule* v. school v. voor kwaadsprekendheid, broeinest o. van den laster.

Laster-sinn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. neiging v. tot laster, zucht v. tot kwaadsprekendheid; *-stein* m. (veroud.) steen m., waarop of waarmede misdadigers te pronk gesteld worden.

Lästersucht, v., z. m. lasterzucht v., zucht, lust, begeerte, behoefte v. om te lasteren; it. kwaadsprekendheid v.

Lästerthat, (*-en*) v. schanddaad, misdaad v., gruwel m.

Lästerung, (*-en*) v. lastering v., laster m., smaadrede, beschimping v.

Lastervoll, bijv. nw. schandelijk, ondeugend, losbandig, misdadig.

Laster-wort, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *-rede; -zunge* v. lastertong v., Z. *Lästerer*.

Last-esel, (*-esels*, mv. *-esel*) m. lastezel, pakezel m.; *-gebühr* v., *-geld* o. vracht v., vrachtgeld o.

Lastig, bijv. nw. belast, beladen, bevracht.

Lästig, (*-er, -st*) bijv. en b. lastig, bezwarend, moeielijk, hinderlijk, bezwaarlijk, onaangenaam, ten laste, tot last; *er ist mir* -, hij valt mij lastig, is mij tot last; 2. (w. i. gebr.) zwaar; *ein -er Stein*, een zware steen; *-keit* v. last m., zwaarte, vracht v.; it. last, hinder m., lastig vallen o.

Last-kahn, (*-kahn(e)s*, mv. *-kähne*) m. lichter m., vrachtschuit v., vlet v.; *-pferd* o. lastpaard, pakpaard, vracht- of werkpaard o.; *-raum* m. ruim o. van een schip; *-sand* m. ballast m., *-schiff* o. transportschip, goederenschip, vrachtschip o.; *-thier* o. lastdier o.; *-tragend* bijv. nw., Z. *-bar; -träger* m. lastdrager, pakkendrager, sjouwer, kruier m.; 2. (Bouwk.) console v., steunblok o., lastbeeld, draagbeeld, steunbeeld, zuilbeeld o., drager m., cariatide v.; *-vieh* o. lastdieren, lastbeesten o. mv.; *-wagen* m. vrachtwagen, transportwagen m., vrachtkar v.

Lasur, (*-s*) m., z. m. (Delfst.) blauwspaath o., lazuur o., lazuursteen m., lapis m. lazuli; (fig.) *das — des Hemels*, het azuur, het azuren gewelf.

Lasur-blau, bijv. nw. azuur, azuré, hemelsblauw; 2. o. zelfst. azuur o., hemelsblauwe kleur of lucht v.; *-farbe* v. azuur o., azuurverf v., Z. *-blau; -pulver* o. poeder v. van azuurverf; *-stein* m., Z. *Lasur; -vogel* m. paradijsvogel m.

Latan(ien)baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. Amerikaansche palmboom m., waaierpalm m.

Lätare, *der Sonntag* -, 4e Zondag in de Vasten, Rozenzondag m.

Latein, (*-(e)s*) o., z. m. Latijn o., de Latijnsche taal; *in zierlichem - geschrieben*, in sierlijk Latijn, klassiek Latijn geschreven; *er spricht gut -, ein gutes* -, hij spreekt goed, zuiver, Latijn; (Spr.) *und hiemit bin ich mit meinem - zu Ende*, en nu weet ik niets meer te zeggen; *sein - verlieren*, vergeefsche moeite aan wenden.

Lateiner, (*-s*, mv. *Lateiner*) m. Latijn m.; 2. Latinist m., iem. die Latijn verstaat; 3. (Jachtw.) ongeoefend schutter m.

Lateinisch, bijv. en b. Latijnsch; *die -e Sprache*, de Latijnsche taal; *einem Worte eine -e Endung geben*, een woord een Latijnschen uitgang geven; *- schreiben, sprechen*, Latijn schrijven, spreken; *-e Schule*, Latijnsche school; *-e Brocken*, enkele Latijnsche woorden; *die -e Kirche*, de Westersche kerk; 2. *-er Reiter*, ongeoefend ruiter; *die -e Küche*, apotheek v.; *-e Segel*, driekante zeilen, gelijk de schepen in de Middellandsche Zee hebben.

Lateran, (*-s*) m., z. m. paleis o. van den Paus, St. Janskerk v. te Rome, Lateraan.

Laternamagica, v. tooverlantaren v.

Laternchen, Laternlein, (verkl.) o. lantarentje o., Z. *Laterne*.

Laterne, (*-n*) v. lantaren of lantaarn v.; *etw. mit der - suchen*, iets met de lantaren zoeken; *an die - mit den Aristokraten!*, Z. *Laternenpfahl*; (fig.) *jemn. mit der spanischen* - (d. i. Spaansch riet, rotting) *nach Hause leuchten*, iem. afrossen; it. geduchi den mantel uitvegen, de waarheid zeggen; (Scherts.) *etw. in der - haben*, een glaasje (te veel) opgehebben; (Bouwk.) lantaarn v., vallicht o.; (Nat. hist.) vliegende visch m.; it. zeegel m., soort van mossel; (van paarden), bles v.; (Jachtw.) patrijzenzak m.; (Kookk.) geplukte vogel m.

Laternеisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. arm m. van eene lantaren; (Zeew.) armen m. mv. van een kustlicht.

Laternen-anzünder, (*-ders*, mv. *-der*) m., Z. *-mann; -arm* m. arm m. van de lantaren; *-bank* v., Z. *-stuhl; -blätter* o. mv. hoornen ruiten v. mv. van eene lantaren; *-büchse* v. doos, kast, lamp v. van de lantaren; *-eisen* o., Z. *Laterneisen; -gabeln* v. standaard m., ijzers o. mv. van de lantaren, arm m. van eene koetslantaren; *-horn* o., Z. *-blätter; -klötze* mv. voetstuk o. der lantaren; *-macher* m. lantarenmaker, lantarenfabrikant m.; *-mann* m. lantaarnopsteker, lantarenmaker, lantaarndrager m.; *-pfahl* m. lantarenpaal m.; *an einem — aufhängen*, aan een lantarenpaal ophangen; *mit dem —e winken*, op eene lompe, grove wijze te kennen geven; *-putzer* m. lantarenopsteker en schoonmaker m.; *-stuhl* m. standaard m. voor eene lantaarn; *-träger* m. lantaarndrager, stoklantaarndrager m.; 2. (Nat. hist.) lantaarndrager m.; *-wärter* m., Z. *-mann*.

Latern-kleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Zeew.) lantaarnkleed, dekkleed o. voor het nachthuis; *-träger* m., Z. *Laternenträger*,

Latinismus, (onb., mv. *Latinismen*) m. latinisme o., Latijnsch taaleigen o., Latijnsche uitdrukking v.

Latinisiren, (*latinisirte, latinisirt*) o. ww. Latijnsche uitdrukkingen namaken, in het Latijn trachten over te brengen.

Latinist, (*-en*, mv. *-en*) m. Latinist m.

Latinität, (*-en*) v. het Latijn o., latijniteit v.

Latitudinarier of **Latitudi-**

narius, m. (Wijsb., Gesch.) aanhanger m. van de leer der algemeene genadeschenking; (fig.)iem. met een ruim geweten, lichtzinnige, vrijgeest m., latitudinarius m.

Latomie, (*-n*) v. wijnsteengroef v.

Latrocínium, (*-niums*, mv.*-nien*) o. roof m. op den openbaren weg.

Latsch, bijv. nw. sloffig; *mit -en Füszen*, Z. *latschfüszig.*

Lątsch-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-fusz,** (*-fuszes*, mv.*-füsze*) m.berepoot v.; 2. (fig.) Z. *Latscher; -beinig, -füszig* bijv. nw. sloffig, met zwaren, loggen, sloffenden tred of gang.

Lątsche, (*-n*) v.slof v.,oude schoen m.; 2. Z. *Latschfusz;* 3. (fig.) (van vrouwen), morsebel, slet, slons v.; it. een lamme vent, lammeling m.

Lątschen, (*latschte, gelatscht*) o. ww., m. *h.* sloffen, sjokken, een slependen, slofligen gang hebben.

Lątschenholz, o., Z. *Meilerholz.*

Lątscher, (*-s*, mv. *Latscher*) m. sloffer m., iem., die een zwaren, loggen gang heeft; (gemeenz.) hosseklos m.

Lątschig, bijv. en b. *-er Gang*, sjokkende loop m.; *-er Mensch*, Z. *Latscher;* 2. slordig; *-e Hausknechte*, slordige, lamme knechts; *-es Wetter*, smerig weer.

Lątschtaube, (*-n*) v. ruigpootige duif v.

Latt-baum, -hammer, -nagel, m., Z. *Lattenbaum &c.*

Lątte, (*-n*) v. (Boschw.) jonge rechtopgeschoten boom m.; it. duune scheut m., loot v.; 2. (fig.) lang, mager mensch m.; 3. lat, kelderveer, zolderveer v.; *-n schneiden*, latten zagen; *mit -n versehen*, met latten beleggen; *die -n vom Dache wegnehmen*, de latten van een dak afnemen; (van soldaten), *auf -n liegen*, in het cachot zijn, waarvan de vloer uit driekante latten bestaat; (Spr.) *mit der - laufen*, voor paljas of hansworst spelen; it. een windbuil, windzak zijn.

Lątten, (*lattete, gelattet*) bedr. ww. met latten beslaan; *auf beiden Seiten -*, aan weerszijden met latten beslaan.

Lątten-axt, (*-äxte*) v. hakmes o., kleine bijl v.; *-baum* m. leiboom m.; *-fischerei* v. hengelen, visschen o. met den hengel; *-hammer* m. lathamer m., houten hamer m.; *-hauer* m., Z. *-reiszer; -holz* o. lathout, hout o. voor latten; *-reiszer* m. latzager, latkloover m.; *-spieker* latspijker, vloerspijker m.; *-strauch* m. (Pl.) ijzerhout o., paardevleeschhout o.; *- verschlag* m. met latten afgeschoten plaats v.; *-werk* o. latten v. mv., latwerk o.; *-zaun* m. hekwerk o., omheining v. van latten

Lątttig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. latuw v.; *wilder -*, andijvie v.

Lątttig-bitter, v. (Scheik.) thridacium o.; *-samen* m. latuwzaad o.; *-salat* m. latuwsalade v.; *-staude* v. latuwkrop v.

Latrine, (*-n*) v. put m., riool, sekreet o.

Lat(t)um, (*-s*) o., z. m. geplet geel koper o.

Lątwerge, (*-n*) v. slikartsenij v., likkepot m.; (fig.) *eine - gegen die Liebe*, een middel o. tegen de liefde.

Latz, (*-es*, mv. *Lätze*) m. kleedingstuk o. zonder mouwen, dat de borst bedekt; (van mannen), borstlap m., vest, wambuis; o. (van vrouwen), lijfje, korset o.; (van kinderen), slabbetje o.; 2. klep v., Z. *Hosenlatz;* 3. (Wapenk.) lus v.

Lątzchen, o. (verkl.) korsetje, lijfje o., Z. *Latz.*

Lątze, (*-n*) v., Z. *Litze.*

Lau, bijv. en b. (*lauer, laust*) lauw, matig warm, half warm; *-es Wasser, -er Wind*, lauw water, zoele wind; (fig.) lauw, flauw, niet ijverig, onverschillig, traag; *-er Empfang*, koel onthaal, koele ontvangst; *- werden lassen*, laten bekoelen, verkoelen, afkoelen; *- werden*, (van ijzer), afkoelen, verkoelen; *in etw. zu - sein*, iets te onverschillig behandelen, Z. *laulich.*

Laub, (*-(e)s*) o., z. m. loof o., bladeren, bladers o. mv., lommer o., gebladerte o.; *- streifen*, ontbladeren, het blad er afnemen, afstroopen; *ohne -*, zonder groen, zonder blad; (fig.) *Geld wie - verdienen*, geld als water verdienen; 2. jaar o. (van een boom); *im dritten - stehen*, in het derde jaar zijn; (Wijng.) *Wein vom vergangenen -*, van het vorige jaar; 2. (Bouwk.) lofwerk o.; (Schild.) Z. *Baumschlag;* (Sp.) schoppen v. mv.; (veroud.) tiend v. in brandhout.

Laub-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m., Z. *Gallapfel; -band* o. (Slot.) hengsel o., scharnier o. met lofwerk; *—baum* m. boom m. met groote bladeren; *-bekleidet* bijv. nw. met bladeren bedekt; *-bett* o. bed o. van bladeren; *-dach* o. bladerdak, loofpriëel, priëel o. met loof (of bladeren) gedekt.

Laube, (*-n*) v. priëel, weesje o., waranda v.; 2. galerij v., schutdak o., luifel v., bedekte gang, porticus m., kolonnade, open zaal v., kiosk m.; (Krijgsw.) schutdak o. bij bestorming van muren &.

Lauben, (*-s*, mv. *Lauben*) m. (Visch.) blei, bliek v., witvisch m.

Lauben, (*laubte, gelaubt*) o. ww., m. *h.* (van planten), bladeren krijgen, uitbotten; *sich -*, de gedaante van eene warande aannemen, groengewelfd zijn; 2. bedr. ww. ontbladeren, bladeren plukken.

Laub(en)-dach, (*-dach(e)s*, mv. *-dächer*) o. loofdak, bladerdak o.; *-gang* m. groene of met groen gedekte laan v.; *-half* bijv. en b. op de wijze van priëel; *-schwalbe* v. loofzwaluw, huiszwaluw v.; *-strauch* m. loofstruik, struik m., met dikke bladeren, op hondswinde gelijkende plant v.; *-thurm* m. beweegbare toren m. bij de ouden.

Lauber-huhn, (*-huhn(e)s*, mv. *-hühner*) o. hoen o., kip v. als belasting te betalen; *-hütte* v. (Gesch.) loofhut, looverhut v.; *—nfest* o. loofhuttenfeest o.

Lauberzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m. (Slot.) lofwerk o.

Laub-esche, (*-n*) v. esscheboom m.; *-fall* m. (Boschw.) het afvallen der bladeren; (Pl.) ontbladering v.; 2. tijd m. waarin de bladeren afvallen; *-feige* v. vijg v.; (Hand.) gedroogde vijg v.; *-fink* m., goudvink m.; *-flechte* v. bladmos o.; *-fleck* m. (Geneesk.) sproet, zomersproet v.; *-förmig* bijv. nw. bladvormig; (Pl.) bladdragend, gebladerd; *-frosch* m. groene kikvorsch, boomkikvorsch, (kikker)bladvorsch m.; (Dieventaal) groenjas, jager m.; (Vuurw.) zevenklapper m.; *-futter* o. bladvoeder o.; *-gang* m., Z. *Laube; -gehänge, -gewinde* o. bloemfestoen o., slinger m. van groen; *-gewölbe* o. loofgewelf o.; *-gipfel* m. lommerrijke, bladerrijke kroon, kruin v. of top m.; *-hahn* m., *-henne* v., Z. *Birkhahn &c.; -holz* o. bosch o., boom m. met groote bladeren; *-huhn* o., Z. *Birkenhuhn; -hütte* v., *-hüttenfest* o., Z. *Lauberhütte &c.*

Laubicht, bijv. nw. bladvormig; it. priëelvormig, als een prieel; *-er Gang*, loofgang m., groene, met groen gedekte laan v.

Laubig, bijv. nw. dikbladerd, dicht.

Laub-kafer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. meikever, molenaar m.; *kleiner —*, aerfstkever m.; 2. Spaansche vlieg v.; *-knospe* v. loot v., stek v., spruit v., uitspruitsel o.; *-kranz* m. bladerkroon v., slinger, krans m. van groen; *-los* bijv. nw. ontbladerd, zonder bladeren.

Laublütig, (*-er, -st*) bijv. en b. koelbloedig, onverschillig.

Laub-mist, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. looimest m., groene bemesting v.; *-moos* o. bladmos, bladdragend mos o.; *-rausch* m., *-rost* m. roest v., roode brand m., ziekte v. van boomen, waardoor de bladeren vlekkig worden, verkleuren, verdorren en afvallen; *-rechen* m. bladerhark m.; *-reich* bijv. nw. bladrijk, loofrijk, dichtgebladerd; *-rolle* v. (Boekb.) loofrol v., verguldijzer o.; *-rost* m., Z. *Laubrausch; -rüst* v., Z. *Lauberhütte; -säge* v. zaag v. voor loofwerk, smalle zaag, draaizaag v. voor snijwerk; *-sänger* m., Z. *Weidenzeisig; -schnur* v. festoen o., krans m. van loof, guirlande v., slinger m.; *-stiel* m. bladsteel m.; *-streifen* o. ontbladeren o.; *-streu* v. strooisel o.; (voor paarden &), bed o. van bladeren; *-thaler* m. kroon v., stuk o. van 1 Thaler 14 Silbergroschen of 6 franken; *halber —*, halve kroon v.; *-vögelchen* o. bastaardnachtegaal m.; *-wald* m., Z. *-holz; -werk* o. (Schild.) loofwerk, lofwerk o.; (van planten), bladwerk o.; (van vlechtwerk), krullen v. mv.

Lauch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. look o.; *zahmer* of *spanischer -*, prei v.

Lauchdistel, (*-n*) v. kruisdistel v.

Lauchel, (*-s*) o. bieslook o.; 2. huislook o.; *-gras* o. knoflook o.

Lauch-farbe, v. lookkleur v.; *-farben* of *-farbig* bijv. nw. lookkleurig; it. bruinachtig groen, preikleurig; *-grün* bijv. nw., Z. *-farben; -knoblauch* m. bladknoflook o.; *-suppe* v. uiensoep, knoflooksoep v.; *-zwiebel* v. ui, prei v.; Z. *Bergknoblauch,*

Lauda, v. (Kath.) lofgezang o. bij het slot van den vesper.

Laudanum, (onb.) o. laudanum o., opiumtinctuur v., slaapwekkend, pijnstillend middel o., slaapdrank m.

Laudemium, (*-miums*, mv. *-mien*) m. opbrengst v. van leengoederen; 2. wijnkoop m., handgeld o.

Laudiren, (*laudirte, laudirt*) bedr. ww. (Giet.) glanzen, een valschen glans geven.

Laudum, (*-s*, mv. *Lauden*) o. vonnis o., rechterlijke uitspraak v.

Laue, v., Z. *Lauigkeit;* (Nat. hist.) elger, aalgeer m.

Lauen, (*laute, gelaut*) o. ww. dooien, smelten.

Lauer, (*-s*) m., z. m. slechte wijn, flauwe drank m., Z. *Tresterwein.*

Lauer, (*-n*, mv. *-n*) m. (veroud.) schelm m.

Lauer, onb. v. loer, loerplaats v., loergat o., loerhoek m., loerhuisje o., uitkijk m.; *auf der - sein, liegen, stehen,* op de loer liggen, een oog in het zeil houden, toekijken, het oog op iets houden; (Zeew.) op den uitkijk staan; (Mijnw.) *- stehen,* betere tijden afwachten.

Lauer, (*-n*) v. (Prov.) Z. *Lawine.*

Lau(e)rer, (*-s*, mv. *Lau(e)rer*) m. spion, loerder, stille verklikker, loervogel, verspieder, luistervink m.

Lauergrube, (*-n*) v. (Jachtw.) schuilhoek m., sloot v., greppel v., waar men op den uitkijk ligt.

Lauern, (*lauerte, gelauert*) o. ww., m. *h.* spionneeren, op de loer liggen of staan, luisteren, op den uitkijk staan; *auf jem., auf etw.,* iem., iets begluren; *an der Thüre -,* aan de deur staan luisteren; *auf eine Gelegenheit -,* wachten, loeren; *jemn. auf den Dienst -,* bespieden, op heeterdaad zoeken te betrappen; *auf jem. -, wie die Katze auf die Maus,* op & loeren, om hem te snappen.

Lauersam, (*-er, -st*) bijv. nw. behendig in het loeren, geneigd om te bespieden.

Lauf, (*-(e)s*, mv. *Läufe*) m. (van levende wezens), loop m., vaart, beweging v.; *sich im -e üben,* zich in het loopen, hardloopen oefenen; *er ist in vollem -e,* hij is in vollen ren; *in vollem -e reiten,* met losse teugel rijden; *Schafe nach dem -e verkaufen,* in massa, zonder uitzoeken verkoopen; 2. (van doode lichamen), loop m.; *dem Wasser freien -geben,* aan het water vrijen loop geven; (van een schip), koers, gang m.; *das Schiff hat einen schnellen -,* het heeft een goeden gang, het zeilt goed, is een goede zeiler: it. richting v., koers m.; *seinen - nach Süden nehmen,* zijn koers naar het zuiden nemen, naar het zuiden stevenen; *- des Schiffes beim Laviren,* gang m.; (van een kogel), weg m., vuurlijn v.; (van sterren), loop m.; (fig.) loop, gang, voortgang m.; (van den tijd) loop m.; *im -e dieses Jahres,* in den loop van dit jaar; (van de natuur), gang, loop m.; *das ist der Welt -,* dat is 's werelds beloop; *einer Sache ihren - lassen,* eene zaak op zijn beloop laten, laten gaan; *seinen Leidenschaften den - lassen,* zijnen hartstochten den vrijen teugel vieren; *seinen Gedanken freien - lassen,* aan zijne gedachten den vrijen loop laten; *den - einer Sache hemmen,* eene zaak in haren voortgang stuiten, den loop eener zaak keeren, eene zaak tegenhouden, tegengaan; *jemn. freien - lassen,* iem. zijn gang laten gaan, volkomen vrijheid geven, heer en meester laten; 3. (Muz.) loop m., passage, roulade v.; 4. (van dieren), looptijd m., broeischheid v., loopsch zijn o.; 5. (Jachtw.) poot m. van viervoetige dieren, looper m.; 6. (Ontlk.) koot m., enkelbeen o.; 7. (Geweerm.) loop m.; *gezogener -,* getrokken loop m.; 8. (Timm.) bolte v.; 9. (Zevenm.) rand m.; 10. (Wev.) rad o. aan het spinnewiel; 11. (Slot.) loop m. van een grendel.

Lauf-bahn, (*-en*) v. loopbaan v., loopperk, renperk, strijdperk o.; (fig.) levensloop m.; *-band* o. leiband m.; *-bank* v. loopwagen, rolwagen m.; *-bohne* v. stokboon, klimboon, gewone snijboon v.; *-brett* v. (Drukk.) wals, rol v.; 2. (Zijdew.) klosplankje o.; *-brief* m. circulaire v., rondgaande brief, open brief m.; 2. Z. *-pass; -brücke* v. noodbrug v., brug v. voor kruiwagens (bij het bouwen); (Giet.) Z. *Gichtbrücke;* 2. noodbrug v., brug v. voor voetgangers; 3. aanlegplaats v., steiger m.; *-bube, -bursche* m. looper, boodschappenlooper, loopjongen m.; *-distel* v. kruisdistel v.; *-dohne* v. (Jachtw.) strik m., vogelstrik m.

Laufel, (*-n*) v. (Jachtw.) Z. *Laufdohne;* 2. kippenplank v., kippenweg m.; vogelspoor o., sporen o. mv., voetstappen m. mv. van dieren.

Läufel, (*-s*, mv. *Läufel*) m. (Prov.) bolster, dop m., noot v.

Läufeln, (*läufelte, geläufelt*) bedr. ww. (Prov.) *Bohnen, Erbsen -,* doppen, schillen; *Nüsse -,* bolsteren.

Läufe(r)n, (*läuf(er)te, geläuf(er)t*) bedr. ww., Z. *läufeln.*

Laufen, (*du läufst, er läuft, lief, gelaufen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* (van levende wezens), loopen; *aus allen Kräften -, über Hals und Kopf -, was man kann,* uit alle macht loopen, loopen, zoo hard men maar kan; *sich auszer Athem, in Athem -,* zich buiten adem loopen; *sich müde -,* zich moede loopen; *sich die Füsze wund -,* de voeten stuk loopen, doorloopen; *hin und her -,* heen en weer loopen; *herzu -,* toeloopen, er op aanloopen; *davon -,* wegloopen, de vlucht nemen, het hazenpad kiezen, op de vlucht gaan, Z. *herum -;* (Jachtw.) *der Rehbock läuft auf das Blatt,* loopt het blad na; *Botschaft -,* boodschappen loopen, boodschappen doen, eene zending volbrengen; *Post -,* als postbode afgezonden zijn; *Sturm -,* stormloopen; *Feuer -,* brand (in de naburige plaatsen) bekend maken, Z. *Feuer reiten; in die Spielhäuser -,* de speelhuizen & bezoeken, er komen, er in loopen; *nach einem Amte -,* een ambt zoeken, er moeite voor doen, er om vragen, bedelen, solliciteeren; *Gefahr -,* gevaar loopen; *aus dem Dienste -,* uit zijn dienst loopen, wegloopen; *davon -,* met de noorderzon verhuizen; *aus dem Felde -,* het slagveld verlaten, uit den strijd vluchten, gaan loopen; *jem. - lassen,* iem. laten heengaan, laten loopen; (gem.) naar de pomp laten loopen; *er hat immer zu - und zu rennen,* hij heeft altijd wat te loopen; (Jachtw.) (van honden), loopsch zijn, heet, ritsig zijn; 2. (van doode lichamen), zich bewegen, rollen, draaien, loopen; *das Schiff läuft,* het schip is onder zeil; *es läuft geschwind,* loopt vlug; *ein Segel - lassen,* een zeil vieren, laten schieten; *diese Uhr läuft zu geschwind,* dit horloge loopt te gauw, loopt, gaat voor; *die Erde läuft um die Sonne,* de aarde loopt om de zon; *ein Schauer lief mir über den Rücken,* er ging mij een rilling door de leden; *es läuft ein Gerücht,* er loopt een gerucht; 3. (van den tijd), verloopen, voorbijgaan; *im -den Jahre, Monate,* dit jaar, deze maand, het loopende jaar, de loopende maand; *vom 16 -den Monats,* sedert den 16den van deze maand; *-der Geldpreis,* koers m. van geld; *auf dem -den (der Sache) sein,* op de hoogte zijn; *die Leser auf dem -den halten,* de lezers op de hoogte houden; 4. loopen, stroomen, in omloop zijn; *aus dem Fass -,* wegloopen, wegstroomen, ontsnappen; (van het bloed in de aderen), vloeien, omloopen; *der Schweisz läuft ihm über das Gesicht,* het zweet loopt, stroomt hem langs het gezicht of gelaat; *die Augen liefen ihm voll Wasser,* de tranen stonden hem in de oogen; *das Wasser - lassen,* wateren; *das Fass läuft nicht mehr,* loopt niet meer, is leeg; *das Licht läuft ab,* de kaars loopt af; 5. loopen, zich richten, eene richting hebben, zijn loop nemen of hebben; *in den Hafen -,* in de haven komen, binnenloopen; *das Gebirge läuft von Morgen nach Süden,* dit gebergte loopt, strekt zich uit &; *in die Höhe -,* opstaan, zich verheffen; (Zeew.) *auf den Grund -,* aan den grond raken, op eene bank, eene klip, het strand raken of loopen; *das läuft gegen den Anstand,* dat strijdt tegen de welvoeglijkheid; *da läuft Betrug mit unter,* daar schuilt bedrog onder; *auf was wird das hinaus -?,* waar zal dat op uitloopen?, hoe zal dat afloopen?, waar zal dat eindigen?, wat zal daarvan het einde zijn?; *es läuft auf Eins hinaus,* dat komt overeen uit, dat is hetzelfde; (gemeenz.) dat is zoo breed als het lang is; II. bedr. ww. *Erze -,* wegbrengen, verkruien; III. o. zelfst. *Ich bin des ewigen -s müde,* ik ben dat eindelooze loopen moede; *da ging es an ein -,* toen ging alles aan den loop, toen zetten allen het op een loopen; (gemeenz.) *das - haben,* den loop (buikloop) hebben.

Laufer, (*-s*, mv. *Laufer*) m., Z. *Läufer* (2).

Läufer, (*-s*, mv. *Läufer*) m. looper, voetbode m.; 2. (van een vorst), hardlooper, looper, lakei m.; (Schaaksp.) raadsheer m.; (van paarden) looper, renner m., ras o.; (Nat. hist.) krab v.; it. langpootige spin v.; it. soort van steenbok m. of gems v.; it. soort van parelhoen o.; it. ongevleugelde sprinkhaan m.; it. gevlekte cicindella v.; it. Z. *Laufvogel;* (Landb.) eenjarig zwijn o.; (Mol.) looper m., draaiende, loopende molensteen m.; (Vuurw.)

looper, wrijfsteen m.; (Drukk.) inktsteen, inktwrijver m.; (Schild.) looper, wrijfsteen m.; (Lakenb.) been o. van de schaar; glanssteen m., klos m.; (Timm.) looper, duim m. van de deur; (Wagenm.) *Schlitten* -, boomen m.; (Schoenm.) rolstok m., klosrad o.; (Zeew.) schijf v. van een takel; *Sand*-, scheepszandlooper m ; (van den Jakobsstaf), looper m., graadboogkruis o.; (Wisk.) graadboogkruis o.; (Pl.) - *der Erdbeere*, schot o., rank v.; (van de hop), stengels, ranken mv.; (van boomen), loten v. mv., afleggers m. mv.; (Mijnw.) dwarsgang m.; (Mets.) randsteen m.: (Muz.) Z. *Lauf*.

Läufer-falk, (-*en*, mv. -*en*) m. havik m.; -*platz* m. (Vog.) loopplaats v.; -*vogel* m. (Nat. hist.) lokvogel m.; —*n* o. ww. lokvogels uitzetten; -*zeug* o. snoeren o. mv. om den lokvogel aan vast te leggen; -*zug* m. (Schaaksp.) zet m. met den raadsheer; 2. Z. -*zeug*.

Lauf-espe, (-*n*) v. populier m.; -*faden* m. (Jachtw.) koppel m.; it. draad m., waarmede het jagersnet heen en weer getrokken wordt; -*feuer* o. loopertje o. van kruit; (Krijgsw.) loopend vuur o.; *das verbreitete sich wie ein* —, dat verbreidde zich als een loopend vuur; -*fusz* m. voet m. geschikt om te loopen; *Vögel mit -füszen*, vogels met pooten geschikt om te loopen; -*geld* o. reisgeld o., teerpenning m.; 2. (Krijgsw.) handgeld o.; -*gerüst* o. (Bouwk.) Z. -*brücke*; -*graben* m. (Vest.) loopgraaf v., mijn v.; (Zeew.) loopplank v.; 2. kampanje v.; (van een brander), lading v.; —*wacht* v. wacht v. in de loopgraaf; it. (Vest.) kamer v.; -*huhn* o. (Nat. hist.) trapgans v.; -*hund* m. (Jachtw.) hazewindhond m.

Läufig, läuflsch, bijv. nw. loopsch, ritsig, heet.

Lauf-jagen, (-*s*) o., z. m. drijfjacht v.; -*junge* m. loopjongen m.; it. hardlooper, looper, lakei m.; 2. (Mijnw.) loopjongen, knaap m.; -*käfer* m. loopkever m., loopende tor v., soort van schallebijter m.; -*karren* m. (Mijnw.) mijnwerkerskruiwagen m.; 2. Z. -*wagen*; -*klaue* v. (Jachtw.) voorste gedeelte o. van den poot; -*kraut* o. varkensgras o.; -*kugel* v. groote kogel m.; -*küster* m. koster m., die niet bij de kerk woont; -*latte* v. stangladder v., ring m.; -*leiter* v. (Jachtw.) sluitstuk o. van een net; -*ling* m. overlooper, deserteur m.; -*mädchen* o., -*magd* v. loopmeisje, dagmeisje o., boodschaploopster v.; -*mal* o. slaghoom m., merk o., plaats v., waar de loop begint; -*pass* m. looppas m.; it. pas m., paspoort o.; *jemn. den — geben*, (gem.) iem. zijn afscheid geven; -*pfanne* v. (Suikerb.) gietpan v.; -*planke* v. (Zeew.) loopplank v.; -*platz* m. loopplaats v., renperk o.; 2. (Jachtw.) jachtveld o.; -*pulver* o. (Art.) loopertje o., loopend vuur o.; -*quecke* v. (Pl.) kweekgras, hondsgras o. met onder den grond loopenden wortel; -*rad* o. vliegrad, vliegwiel o.; -*rädchen* o. (Wev.) raadje, wieltje o.; -*säge* v., Z. *Laubsäge*; -*sänger* m. eerstbeginnend zanger m.; -*schicht* v. (Mets.) steenen rand m. tot versiering van een gevel; -*schieszen* o. (Jachtw.) in den loop (de vlucht) schieten o.; -*schlinge* v., Z. -*dohne*; -*schloss* o. grendel m.; -*schranken* v. mv. renperk o., renbaan v.; -*schmied* m. roudtrekkende smid m.; -*schneider* m. hoepelmaker, zeefrandenmaker, snijder m. van zeefranden; -*schreiben* o., Z. -*brief*; -*schuh* m. schaats v., schaatsschoen m., lange schaats (*Skie*) der Noorwegers; -*schütze* m. uitmuntend schutter m., scherpschutter m., iem., die het wild in den loop, (onder het loopen) schiet; -*spiel* o. wedloop m.; 2. maliespel, maliën o.; -*stag* v. (Zeew.) loop-, klim-stag o.; -*stock* m. (Wev.) klos m.; -*stuhl* m., Z. -*wagen*; -*tanz* m. gang, loopdans m.; -*thier* o. loopend dier, snelvoetig, hardloopend dier o.; 2. dromedaris m.; -*tuch* o. (Jachtw.) spandoek o. om het wild in te sluiten; -*wagen* m. loopwagen, rolwagen m., kinder speelwagen m.; -*werk* o. (Horl.) loopend werk, loopwerk, drijfwerk, gangwerk o. (van eene klok); -*zaum* m., Z. -*band*; -*zehnt(e)* o. boschtiende, houttiende v.; -*zeit* v. looptijd, bronstijd m.; -*zettel* m., Z. -*pass*, 2. wegwijzer m., order v. aan de posterijen; -*ziel* o. eindpaal m. (in renbanen); (fig.) doel, einde, oogmerk o.; -*zirkel* m. kromme passer m.

Laug, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. moerassig oord m.

Läugbar, bijv. nw. loochenbaar, wat ontkend, betwist of geloochend kan worden; -*keit* v. betwistbaarheid v.

Lauge, (-*n*) v. loog v., loogwater o., pekel, wasch v.; *aus der - waschen*, het vuile goed wasschen; - *aufgieszen*, - *über die Wäsche schütten*, in de loog zetten; *aus - gewaschene Wäsche*, uit de loog gewasschen goed; *arme* -, slappe loog; (Grav.) boekdrukkersloog v.; (Zeemt.) spoeling v.; *starke* -, bijtende loog, potaschloog v.; *schwache* -, met weinig water, slappe loog; - *zum zweiten Sud*, tweede treksel o.; *jemn. eine scharfe - bereiten, ihn mit scharfer - waschen*, iem. de ooren wasschen, goed inwrijven, bij de ooren nemen, door den mosterd sleepen, doorhalen, hekelen, berispen; it. ranselen; *in einer starken - gewaschen werden*, afgezet, geplukt, uitgekleed worden, zeer veel verliezen; 2. (Nat. hist.) blei v., blick v.

Laugele, (-*n*) v., Z. *Lauge* (2).

Laugen, (*laugte, gelaugt*) bedr. ww. loogen, wasschen, in het water (zeepwater, zeepsop) zetten; 2. o. ww., m. *h.* (Kuip.) naar het vat smaken, eekig (zuur) worden,

Laugen-artig, bijv. nw. loogachtig, alkalisch; —*es Salz*, loogzout o.; *einen —en Geruch haben*, naar loog rieken; -*asche* v. loogasch v.; -*blume* v. stinkende kamille v.; 2. (Pl.) leeuwenvoet v.; 3. nardus v.; -*bretzel* v. wentelteefje o., krakeling v. vóór het bakken in eene saus geweekt; -*butte* v., -*fass* o. loogvat o., looghak m., smeltvat o.; -*fresser* m. graanworm m., kalander v.; -*gelte* v. spoelbak m., spoelvat o.; -*gewicht* o. watergewicht o., gewicht o. om het water te onderzoeken; (Zoutz.) zoutmeter m.

Laugenhaft, bijv. nw. alkalisch alkalihoudend, loogbevattend.

Laugen-hütte, (-*n*) v., Z. -*fass*; -*kasten* m. aluinbak m.; -*korb* m. loogmand, waschmand, zijgmand m.; -*kraut* o., Z. *Wohlverlei*; -*sack* m. loogdoek, zijgzak m.; -*salz* o loogzout, kali, alkali o.; *mit — vermischen*, alkalisch maken, met aluin vermengen; -*salzicht* bijv. nw. alkalisch; -*salzig* bijv. mv. alkalisch, alkalihoudend, looghoudend; -*seihe* v. zeef v., vergiettest v.; -*topf* m. loogvat o., loogpot m.; 2. (Grav., Drukk.) spoelvat o., waschbak m.; -*tuch* o., Z. -*sack*; -*wasser* o. zeepsop o., zeepwater, loognat o.

Laughütte, (-*n*) v. aluinkokerij v., aluinmakerij, looghut v.

Laugicht, bijv. en b., Z. *laugenhaft*.

Laugläubig, bijv. en b. zwak geloovig, onverschillig.

Läugnen, (*läugnete, geläugnet*) bedr. ww. ontkennen, loochenen, verloochenen, verzaken; *Gott* -, God loochenen, het bestaan van God ontkennen; *ich kann es nicht* -, ik kan dat niet ontkennen, loochenen, heeten liegen; *ein Verbrechen* -, eene misdaad ontkennen; *seine Unterschrift* -, zijne onderteekening verloochenen.

Läugner, (-*s*, mv. *Läugner*) m. loochener, verzaker m.

Läugnung, (-*en*) v. loochening, verloochening, verzaking v., ontkennen o., ontkenning v.

Laugold, (-(*e*)*s*) o., z. m. klatergoud o.

Lauheit, Lauigkeit, v. lauwheid, geringe warmte v.; (fig.) lauwheid, onverschilligheid, verflauwing v., laodiceisme o.

Lauine, (-*n*) v., Z. *Lawine*.

Laulich, (-*er*, -*st*) bijv. nw. lauw; (fig.) onverschillig, laodiceesch; - *werden*, verflauwen, verslappen; -*keit* v., Z. *Lauheit*.

Lauling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. zwakgeloovige m.

Laune, (-*n*) v. luim v., humeur o., stemming v.; *er ist immer in gleicher* -, hij is altijd gelijk van humeur, in hetzelfde humeur; *bei guter, schlechter* -, in een goed, slecht humeur, goed, kwalijk gemutst, goed, niet goed te spreken zijn; *nach - handeln*, grillig zijn; -*n haben*, grillen, kuren hebben; *seine üble - hat ihn angewandelt*, hij is uit zijn humeur; (Volkst.) hij is met zijn verkeerde been uit bed gestapt; *das ist eine blosze* -, het is maar een gril; *ich habe nicht die - zu scherzen*, ik ben niet gestemd om &; 2. vroolijkheid, opgewektheid, opgeruimdheid v.; *mit - arbeiten*, grillig werken; it. ondeugendheid v., ondeugende scherts v.; 3. (Timm.) *die -n des Mühlgerüstes*, balkplank v., deel o.; 4. eigenzinnigheid v., inval m.

Launenhaft, bijv. nw. eigenzinnig, grillig, lastig, met of vol kuren; it. Z. *launig*.

Launenhaftigkeit, v., Z. *Launigkeit*.

Launenstück, o. (Muz.) capriccio m.

Launig, (*-er, -st*) bijv. en b. *er Mensch,* luimig, geestig, grappig, komiek, potsierlijk, uilig, kortswijlend, snaaksch, aardig; *-er Einfall,* aardige, geestige, origineele inval m.; *-keit* v. luimigheid, grilligheid, veranderlijkheid, wonderlijkheid, vroolijkheid, geestigheid v., grappige, geestige, kluchtige o.

Launisch, bijv. nw., Z. *launenhaft;* 2. (Jachtw.) *-er Jagdhund,* onwillige hond.

Laur, v., Z. *Lauer;* it. *Nachwein; -band* o. (Timm.) richel v.

Laureat, (*-en,* mv. *-en*) m. bekroonde m.

Laureke, (*-n*) v. lorke, lorkenboom m.

Laurer, (*-s,* mv. *Laurer*) m., Z. *Lauerer.*

Laus, (*Läuse*) v. luis v.; *Läuse absuchen,* iem. luizen afzoeken; *fliegende -,* Z. *Pferdelaus* (2); (gemeenz.) *jemn. Läuse in den Pelz setzen,* iem. werk geven, veel te doen geven, moeite veroorzaken; *das Ding heckt Läuse,* dat zal heel wat te doen maken, warme hoofden geven, dat muisje zal een staartje hebben; *die - läuft ihm über die Leber,* zijn gal loopt over, hij wordt boos; (Volksk.) *eine - im Ohre haben,* muizennesten in het hoofd hebben; 2. (Nat. hist.) zeeluis v.; (Lak.) nop v., vlok v.; *-baum* m., Z. *Läusebaum; -beere* v. groene bes, kruisbes, kruisbezie, doornbes v.; it. lof m.; it. maanbrief m.

Lausche, v., Z. *Lauer.*

Lausche, v., Z. *Lauscheplatz;* 2. (Sp.) achterhand v.

Läuschen, o. (verkl.) luisje o., Z. *Laus.*

Lauschen, (*lauschte, gelauscht*) o. ww., m. *h.* luisteren, hooren; *an der Thüre -,* luisteren aan &, luistervinken; *auf etw. -,* iets aanhooren, naar iets luisteren; *auf iem. -,* iem. begluren, beloeren, het oog op iem. houden; 2. Z. *lauern.*

Lauscher, (*-s,* mv. *Lauscher*) m. luisteraar, luistervink m.

Lausch-fenster, (*-fensters,* mv. *-fenster*) o. luistergat o.; *-garn, -netz* o. (Jachtw.) net o. voor hazen, konijnen en vossen; *-platz, -winkel* m. luisterhoekje o., kijkplaats v.

Läuse-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) lijsterbesseboom m.; *-beere* v. lijsterbes v.

Laus(e)bube, (*-n,* mv. *-n*) m. (Scheldw.) straatjongen, kwajongen, snotneus, strontjongen, luizebos m.

Lausefisch, Läusefisch, (*-es,* mv. *-e*) m. elft m.

Läusefresser, (*-fressers,* mv. *-fresser*) m. luizenvreter m.

Lause-geld, o. (gemeenz.) ellendige geld o., vodderig geld o.; *-gold* o. slecht goud, klatergoud o.

Läuse-gras, o., Z. *Knöterich; -holz* o. lijsterbessenhout o.

Lausejunge, (*-n,* mv. *-n*) m., Z. *Lausebube.*

Läusekamm, (*-kamm(e)s,* mv. *-kämme*) m. nauwe kam, fijne kam m.; (gem.) luizenkam m.

Laus(e)kerl, (*-kerl(e)s,* mv. *-kerle*) (gem.) luiszak, luizebos m.

Läuse-knicker, (*-ckers,* mv. *-cker*) m., Z. *Knicker; -könig* m. groote spin v.; *-körner* o. mv. (Pl.) vlooienzaad, luiskruid, kriebelkruid o.; *-krankheit* v. luisziekte v.; *-kraut* o. (Pl.) luiskruid o., luiswortel m.; *-mörder* m., Z. *-kraut.*

Lausen, (*lauste, gelaust*) bedr. ww. (gemeenz.) *jem. -,* luizen, de luizen afzoeken; (fig.) *jemn. die Kolbe -, jem. -,* iem. de ooren wasschen, duchtig straffen; (Spr.) *Narren muss man mit Kolben -,* zachte meesters of chirurgijns maken stinkende wonden; (fig.) *jemn. den Beutel -,* (Scherts.) iem. plukken, afzetten; II. o. ww., m. *h.* (fig.) Z. *knickern;* 2. luizen hebben; III. wed. ww. *sich -,* zich luizen.

Läuse-nest, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. (gemeenz.) luizennest, gat o.; (gem.) luizeboel m.; *-pflicht* v. plaats v. voor den bak op een galjoen.

Lausepulver, (*-pulvers*) o., z. m. luiskruit o.

Lauser, (*-s,* mv. *Lauser*) m. luizer m.; 2. vrek, gierigaard m.; 3. lanterfant, drentelaar m.

Lauserei, (*-en*) v. vodderij, nesterij, snorrepijperij v.; 2. luizen o.

Läuse-salbe, (*-n*) v. luizenzalf v.; *-same* m., Z. *-kraut;* 2. soort van nieskruid o.; *-sucht* v., Z. *-krankheit; -schicht* v. laag v. slechte steenkolen.

Laus(e)wenzel, (*-wenzels,* mv. *-wenzel*) m. gemeene tabak, slechte, inlandsche tabak, knief v.; 2. Z. *Lausekerl.*

Laus-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m. elft m.; *-fliege* v. bromvlieg, paardenvlieg v., vliegende paardenluis v.

Lausig, bijv. en b. (gemeenz.) luizig, met luizen; (fig.) *-er Kerl,* gemeene kerel, ellendeling m.; 2. Z. *karg, filzig.*

Lausinn, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. lauwheid, flauwe stemming, onverschilligheid v.

Laut, (*lauter, lautest*) bijv. en b. luid, hard, duidelijk, verstaanbaar, hoorbaar, klinkend; *-sprechen, beten &,* met luider stem; *dieses Klavier ist sehr laut,* deze piano heeft een schellen toon; *mit -er Stimme,* luidkeels; *in -e Klagen ausbrechen,* luide klachten aanheffen; *-er Buchstabe,* klinker m., klinkletter v.; *-er Seufzer,* luide zucht, diepe zucht; *-e Heiterkeit,* luidruchtige vroolijkheid; *-es Geschrei,* luid geschreeuw, luide kreten; *- aufschreien,* een gil geven; *- auflachen,* hardop lachen, in lachen uitbarsten; *- werden,* harder of luider gaan spreken, zich doen hooren; *die Gesellschaft wird -,* het gezelschap wordt levendig, vroolijk, druk; (fig.) *- werden,* luid worden, bekend, verspreid, algemeen worden, uitlekken; *etw. - werden lassen,* iets bekend maken, bekend doen worden, verraden, verklappen; *ich sage es -,* ik zeg het ronduit, ik verberg het niet; *man darf nicht - davon sprechen,* dat mag niet bekend worden, dat is een geheim; *der Schnee ist -,* de sneeuw kraakt.

Laut, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. geluid o., klank, toon m., stem v.; *keinen - von sich geben,* geen woord spreken, een diep stilzwijgen bewaren; (Jachtw.) (van honden), *- geben,* aanslaan; (van den jager), roepen, schreeuwen, op den horen blazen; (Spraakk.) *einfacher -,* klinker m., Z. *Doppel-, Drei-laut; langer* of *ausgedehnter -,* lange klank; (van eene klok), *einen schönen - von sich geben,* een aangenamen toon of klank hebben, goed klinken; *dieses Horn hat einen guten -,* heeft een goeden klank, toon, er zit een goeden klank in; (van de stem), toon m., Z. *Klang;* (fig.) inhoud m.; *eines -es,* gelijkluidend, van denzelfden inhoud.

Laut, voorz. (met den 2en nv.) luidens, blijkens, krachtens, volgens; *- seiner Aussage,* naar zijn zeggen; *- erhaltenen Befehls,* krachtens bevel van &; *- habender Macht,* ingevolge zijne macht.

Lautbar, bijw. klinkend, luid, hoorbaar; (fig.) *- werden,* ruchtbaar worden, Z. *laut; -keit* v. ruchtbaarheid, bekendheid v.

Laute, (*-n*) v. (Muz.) luit v.; *die - spielen,* op de luit spelen; (Verv.) kalkstok m.; (Zeew.) (van een schip), *in der - segeln,* in de luwte, onder bedekking der kust; *das Segel ist in der -,* het zeil is beschut.

Lauten, (*lautete, gelautet*) o. ww., m. *h.* luiden, klinken, schallen; *wohl -,* wel klinken, aangenaam klinken; *Dinge, die da -,* ver klinkende, wijd klinkende gebeurtenissen; *übel -d,* wanluidend; *gleich -,* gelijkluidend, eenstemmig; *wohl -, übel -d,* welluidend, harmonisch, wanluidend, valsch; (fig.) *die Worte - also,* de woorden luiden als volgt, de woorden zijn; *der Brief lautete anders,* de brief luidde anders; *wie lautete sein Name?,* hoe was zijn naam?; *dahin - auch seine Worte,* dat is ook de strekking zijner woorden; *wie lautet* of *steht -es?,* hoe gaat het?, hoe staat het leven; *das lautet nicht fein,* dat klinkt niet fatsoenlijk, niet netjes; *das lautet nicht gut in seinem Munde,* dat wil niet van hem gezegd wezen, dat hoort men ongaarne van hem.

Läuten, (*läutete, geläutet*) bedr. en o. ww., m. *h.* luiden; *die Glocken -, mit den Glocken -,* de klokken luiden; *die Glocken -,* de klokken luiden (zelve); *Feuer, Sturm -,* de noodklok, de brandklok, de alarmklok luiden; *in die (zur) Kirche -,* de kerkklok, dorpsklok doen luiden, luiden bij den aanvang der godsdienstoefening; *Morgen, Mittag, Abend -,* de morgen-, middag-, avondklok luiden; *zusammen -,* bijeenluiden, door luiden bijeenroepen; *zum Grabe -,* de doodsklok luiden; II. o. zelfst., Z. *Läutung.*

Lauten-balken, (*-balkens,* mv. *-balken*) m. balk m. eener luit; *-bauch* m. kast, kist v. van eene luit; *-blatt* o. bovendeksel, blad o. eener luit; *-concert* o. concert o. op de luit.

Lautener, -in, (*-s,* mv. *Lautener*) m., (*-nen*) v. luitspeler m., luitspeelster v.

Läutener, (*-s*, mv. *Läutener*) m. klokluider m.

Läuten-futter, (*-ters*, mv. *-ter*) o. luitkoker m.; *-griff* m. greep v. op de luit; *-hals* m. kop m. eener luit.

Lautenist, (*-en*) mv. *-en*) m., Z. *Lautener.*

Läuten-kamm, (*-kamm(e)s*, mv. *-kämme*) m. luitkam, kam m. eener luit; *-macher* m. luit(en)maker m.; *-schläger* m. (Volkst.) luitspeler m.; *-schlüssel* m. luitsleutel m.; *-spiel* o. luitspel, spel o. op de luit; *-spieler* m., —*in* v., Z. *Lautener*; *-steg* m. luitkam m.; *-stück* o. stuk o. voor de luit; *-ton* m. luittoon m.; *-wirbel* m. schroef v. om de snaren der luit te spannen; *-zug* m. register o. der luit op het klavier.

Lauter, bijv. en b. louter, zuiver, echt, onvervalscht; *-es Gold*, zuiver, fijn; *-er* of *heller Wein*, helder, klaar; it. zuiver, onvervalscht; *-n Wein trinken*, zuiveren wijn drinken; *-e Quelle, -es Wasser*, helder, klaar; (Veea.) *-er Stall*, Z. *-stall*; *dieses Pferd stallt -*, dit paard heeft den pisvloed; *-e Luft*, helder, doorschijnend; (fig.) *die -e Wahrheit*, zuivere waarheid; *-e Gesinnungen*, oprecht, zuiver, eerlijk; *seine Absichten sind -*, zijne bedoelingen zijn eerlijk, oprecht; *-e Liebe, Freundschaft*, oprecht, belangeloos; *-er Sinn*, (van eene rede), ware beteekenis; 2. bijw. *was er sagt ist - Unsinn*, louter, enkel, niets dan; *das ist - unnützes Geschwätz*, dat is maar ijdel gepraat; *er erzählt - Mährchen*, niets dan, enkel; *das sind - schöne Leute*, dat zijn alle, altemaal &; *sie ist -er Leben*, zij is louter vroolijkheid, uiterst levendig.

Lauter, (*-s*, mv. *Lauter*) m. (Spraakk.) klinker m., klinkletter v.; *die einfachen - a, b &*, de enkelvoudige letters a, b &.

Läuter, (*-s*, mv. *Läuter*) m. klok(ken)luider m.

Läuterant, (*-en*, mv. *-en*) m. (Rechtspr.) appellant m. van een duister of onrechtvaardig vonnis.

Läuterat, (*-en*, mv. *-en*) m. (Rechtsw.) hij, die de noodige inlichtingen verschaft.

Läuterer, (*-s*, mv. *Läuterer*) m. louteraar, zuiveraar m.; (Suikerr.) raffinadeur m.; (fig.) (van den godsdienst), hervormer, verbeteraar m.; (Scherts.) reingeloovige m.

Läuter-feuer, (*-feuers*, mv. *-feuer*) o. loutervuur o.; (Kath.) vagevuur, zuiveringsvuur o.; *-hobel* m. (Bergw.) kast v., bak m., afgesloten plaats v. in het water om erts te wasschen; *-kasten* m. louterkast v.

Lauterkeit, v., z. m. reinheid, zuiverheid, echtheid, klaarheid, helderheid v.; (fig.) (van bedoelingen), oprechtheid v.

Läuter-kessel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. louterketel, ketel m. om de zwavel te zuiveren; 2. (Suikerr.) klaarketel m.; *-kiste* v. plaatje o. aan een steel om het gewasschen erts om te roeren; *-kunst* v. louterkunst, zuiveringskunst v.

Läuterlich, bijw., Z. *lauter.*

Läutern, (*läuterte, geläutert*) bedr. ww. (Boschw.) *einen Wald -*, dunnen, Z. *erläutern*; (Rechtspr.) appelleeren van een duister of onrechtvaardig vonnis; 2. zuiveren, louteren, verfijnen; *Wasser -*, zuiveren, filtreeren; *Metall -*, louteren, zuiveren; *Gold auf der Kapelle -*, afdrijven; *Zucker -*, raffineeren, klaren; (Bontw.) *die Felle -*, ontvetten; (Looi.) schoonmaken; (Hoed.) *den Zeug -*, uitkloppen; *eine Rechnung -*, volkomen vereffenen; (fig.) verbeteren, hervormen, zuiveren; *den Geschmack -*, verfijnen, veredelen; *durch das Feuer der Trübsal geläutert werden*, gelouterd worden; II. wed. ww. *sich -*, (van de lucht), ophelderen.

Läuter-ofen, (*-ofens*, mv. *-ofen*) m. louteroven, zuiveringsoven m.; *-pfanne* v., Z. *-kessel.*

Lauterstall, (*-(e)s*) m., z. m. (Veea.) pisvloed m., koude pis v.

Läutertuch, (*-tuch(e)s*, mv. *-tücher*) o. zijgdoek, filtreerdoek m.

Läuterung, (*-en*) v., Z. *läutern*; it. dunning, zuivering, klaring, vereffening v., (Ger.) appel o.; (fig.) hervorming, verbetering v.

Läuterungs-kessel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. raffineerketel m.; *-pfanne* v. (Suikerr.) klaringsketel m.; *-trog* m. (Br.) ontlastingsbak m.

Lautiren, (*lautirte, lautirt*) o. ww., m. *h.* lezen volgens de klankmethode.

Lautir-methode, v., **-system,** o. klankmethode v.

Laut-los, bijv. nw. zonder geluid, stom, zwijgend, verstomd; *-losigkeit* v. afwezigheid v. van geluid, stilte v., stilzwijgen o., stomheid, verstomdheid v.

Lautner, (*-ners*, mv. *-ner*) m., Z. *Lautener &.*

Läutung, v., Z. *Läuten; unter der Glocken*, onder het gelui &.

Lauung, (*-en*) v., Z. *Deichdamm.*

Lauwarm, bijv. nw. lauwwarm, half warm.

Lauwine, (*-n*) v. lawine v., sneeuwval m.

Lava, Lave, v., z. m. lava v.; *-glas* o. lavaglas o., lavasteen m., hyaliet m.; *-strom* m. lavastroom m.

Lavatorium, (*-riums*, mv. *-rien*) o. waschbekken o.

Lavement, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lavement o.; Z. *Klystier.*

Lavendel, (*-s*) m., z. m. (Pl.) lavendel v.; *wilder -*, Z. *-gras.*

Lavendel-geist, (*-es*, mv. *-er*) m. geest m. van lavendel; *-gras* o. reukgras o.; *-grau* o. (Verv.) lavendelgrijs o.; *-grün* o. (Verv.) lavendelgroen o.; *-heide* v., Z. *Rosmarinheide*; *-öl* o. lavendelolie v.; *-wasser* o. lavendelwater o.

Lavette, (*-n*) v., Z. *Laffette.*

Lavetzstein, Lawetzstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) schilferige leisteen, zeepsteen, leversteen, lavetsteen m.

Lavigiren, (*lavigirte, lavigirt*) bedr. ww. glad wrijven, kort wrijven.

Laviren, (*lavirte, lavirt*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) laveeren, opwerken, korte gangen doen; *gut -des Schiff*, goede zeiler m.

Lavis, (onb.) m. gewasschen teekening v.; it. wasschen o.

Lawine, (*-n*) v., Z. *Lauwine; nasse -*, val m. van vaste steenklompen; *trockene -*, stoflawine, windlawine v.

Laxanz, (*-en*) v., **Laxativ,** (*-(e)s*, mv. *-e*), **Laxirmittel,** (*-tels*, mv. *-tel*), **Laxirtränkchen,** (*-chens*, mv. *-chen*) o. purgeermiddel, afdrijvend middel o., purgatie v.

Laxiren, (*laxirte, laxirt*) bedr. ww. *jem. -*, zuiveren, door purgeermiddelen ontlasting verschaffen; (van purgeermiddelen), afdrijven, doen ontlasten; 2. o. ww., m. *h.* een purgeermiddel innemen, purgeeren, ontlasting hebben; (Volkst.) afgaan.

Laxirfisch, (*-es*, mv. *-e*) m. laxeervisch m. (eene soort van brasem).

Laxität, (*-en*) v., **Laxismus,** (onb.) m. slapheid, flauwheid, achteloosheid v. in zedelijke zaken.

Laye, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Laie.*

Lazareth, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ziekenhuis, hospitaal, gasthuis o.; (Krijgsw.) militair ziekenhuis, hospitaal, lazaret o.; *fliegendes -*, vervoerbaar hospitaal o., ambulance v.

Lazarist, (*-en*, mv. *-en*) m. (kerk. Gesch.) lazarist m., lid o. eener door Vincentius à Paula gestichte geestelijke orde.

Lazaristenorden, (*-s*) m., z. m. (Kath.) orde v. van den H. Lazarus.

Lazarus-klappe, (*-n*) v. lazarusklep, klep v. der melaatschen; (Nat. hist.) stekelige oester v.; *-kreuz* o. (Wapenk.) Sint-Lazaruskruis o.; *-orden* m., Z. *Lazaristenorden.*

Lazerolbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. lazerolie v., Oostersche mispelbloem m.

Lazerole, (*-n*) v. mispelpeer v.

Lazulit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Lasurstein.*

Lazur, v., Z. *Lasur.*

Lazzo, (*-s*, mv. *Lazzi*) m. (Tooneelk.) potsierlijk, kluchtig gebarenspel o., grimas v.

Lebe-hoch, (*-s*) o., z. m. vivat, hoezee o., toast, leestdronk m., gezondheid, toejuiching v., gejuich, gejubel o.; *-mann* (mv. *-männer*), *-mensch* m. vroolijke kwant m., die voor de wereld leeft, de wereld geniet, bon-vivant m.

Leben, (*lebte, gelebt*) o. ww., m. *h.* leven, bestaan, zijn, het aanzijn hebben; *Gott lebt*, God bestaat, er is een God; 2. zich bewegen, beweegbaar zijn, bezield zijn; *es lebt alles an ihm*, hij is vol leven, vol vroolijkheid; *-de Quelle*, levende bron, levend water; (fig.) *in ihm lebt ein heiliger Eifer*, in hem leeft, brandt; *-de Sprache*, levende taal; 3. leven, in leven zijn, het leven hebben; *die -den*, de levenden; *so wahr ich lebe*, zoo waar ik leef; *so lange ich lebe, werde ich es nicht vergessen*, ik zal het mijn leven niet vergeten; *er hat zehn Kinder, die alle noch*

-, hij heeft nog tien kinderen in leven; *so lange ich noch lebe, noch zu - habe*, gedurende het overige van mijn leven; it. *nicht lange -*, (van planten), niet lang leven, van korten duur zijn; (fig.) *sein Name wird noch lange -*, zal nog lang voortleven; *es lebe der König -*, leve de Koning!; 4. wonen, verblijven, zijn verblijf houden, eene zekere levenswijze hebben; *gut, wohl -*, goed leven, er een goed leven van nemen, goed eten en drinken, *sparsam -*, zuinig leven; *wie ein Fürst -*, leven als een vorst, een vorstelijk leven leiden; (Spr.) *- und - lassen*, leven en laten leven, ieder het zijne; *lebe wohl!, - Sie recht wohl!*, leef wel!, vaarwel!, het ga u wel!; *wie - Sie?*, hoe vaart gij?, hoe maakt gij het?; (fig.) *lebet wohl, ihr stillen Fluren*, vaartwel!; *in den Tag hinein -*, leven als vroolijk Fransje, van de hand in den tand leven; (Spr.) *wie gelebt, so gestorben*, zoo geleefd, zoo gestorven; *wie Hunde und Katzen -*, als honden en katten leven, een oneenig leven leiden; *mit ihm ist gut -*, men kan goed met hem omgaan; *nach jems. Befehlen -*, zich regelen naar, zich gedragen volgens; *er weisz zu -*, hij weet zich wel te schikken, hij bezit wereldkennis; *jemn. zu - geben*, iem. te eten geven, onderhouden; *er hat zu -*, hij heeft een inkomen om van te leven; *von seiner Arbeit -*, van zijn handenarbeid leven; *hier ist es theuer zu -*, het is hier duur, de levensmiddelen zijn hier duur; *von oben herunter -*, zijn goed verteren, van den hoogen boom leven; 5. leven met zeker doel, leven voor; *dem Herrn -*, leven voor den Heer; *er lebt blosz für sich*, hij leeft maar voor zich zelven; *ich lebe der Hoffnung, dass &c.*, ik vlei mij met de hoop, ik hoop dat &; *er lebt ganz in der Musik, er lebt und webt darin*, hij leeft slechts voor de muziek: II. bedr. ww. (Dichtk.) *ein ruhiges Leben -*, een rustig, stil leven leiden.

Leben, (*-s*) o., z. m. leven, bestaan, aanzijn o., levendigheid, beweging v., vuur o.; *er ist lauter -, es ist alles - in* of *an ihm*, hij is vol leven, vol vuur, het is alles leven in hem; (Volkst.) leven o., beweging v., geraas o., oploop m., tumult, getier, gedruis o.; *wenn er es sieht, so wird er ein schönes - mit dir anfangen*, zal hij heel wat beweging maken; 2. leven o., levensstaat m.; *das thierische -, das - der Pflanzen*, leven; *dieses Thier hat ein hartes, zähes -*, heeft een taai leven; it. (van personen), hij is taai, het leven of de ziel is in hem verroest; 3. leven o., levensduur m.; *bei seinem -, bei seinen Lebzeiten*, tijdens of bij zijn leven; *in meinem -, zeit meines -s*, in mijn leven. *am -, beim - bleiben*, in het leven blijven, blijven leven; *keiner blieb am - in dieser Schlacht*, niemand bleef gespaard, allen verloren het leven, kwamen om in &; *jemn. das - nehmen, ihn ums - bringen* iem. het leven benemen; (Rechtspr.) *bei Leib und -*, op straffe des doods; (gemeenz.) *bei Leib und - nicht*, volstrekt niet, in geenen deele; it. *bei Leib und - thun Sie es nicht!*, wacht u toch vooral het te doen, doe het toch vooral niet; *ich thue es bei Leib und - nicht*, ik doe het voor geen geld van de wereld; *ums - kommen*, om het leven komen, omkomen; *auf - und Todt arbeiten*, zich dood werken; *Kampf auf - und Tod*, strijd op leven en dood, hardnekkige strijd; *einem Verbrecher das - absprechen*, ter dood veroordeelen, het doodvonnis uitspreken over; it. *einem Kranken das - absprechen*, een zieke opgeven; *der Fürst hat ihm das - geschenkt*, heeft hem het leven, gratie geschonken, begenadigd; *jem. am -strafen, vom - zum Tode bringen*, ter dood brengen, met den dood straffen; *Obst isst er für sein - gern*, ooft eet hij dolgraag; 4. levenswijze v.; *in diesem -*, bij dat leven, bij zulk eene leefwijze; *das irdische -*, het aardsche leven; *ein herrliches - führen*, een vroolijk, heerlijk leven leiden; *gemeines -*, dagelijksch leven; 5. leven o., levensgeschiedenis v., biographie v., levensloop m.; 6. levensgeluk o.; it. lievelingsbezigheid, lievelingsgedachte v.; *das Tanzen ist sein -*, dansen is zijn lust; *diese Speise ist sein -*, deze spijs bemint hij het meest; *in seinem rechten - sein*, in zijn element zijn; it. *mein -, geliebtes -*, mijn vriend, mijne vriendin; 7. levendigheid, uitdrukking v.; (fig.) *dieses Gemälde hat viel -*, heeft veel levendigs; *nach dem - gemalt*, naar het leven geschilderd; *nach dem - zeichnen*, naar het leven, naar de natuur teekenen; *jemn. das - sauer machen, entleiden*, iem. het leven moeielijk maken; *es ist kein - mehr in dieser Pflanze*, er is geen leven meer in deze plant; *der Stich ist aufs - gegangen*, heeft het leven, het vleesch geraakt; *eine Wunde bis aufs - ausschneiden*, tot op het levende vleesch uitsnijden; *das - eines Steines*, het hart; (gemeenz.) *das geht, dringt aufs -*, dat raakt het vleesch.

Lebendig, (*-er, -st*) bijv. en b. evend, levendig, vroolijk, opgewekt, werkzaam, vlug; *-e Wesen*, levende wezens, levenden; *die -en und die Todten*, de levenden en dooden; *er ist noch -*, hij leeft nog; *wieder - werden*, herleven; it. (fig.) (van eene gebeurtenis), zich voor den geest doen; *-er Zeuge*, levend; *- begraben werden*, levend begraven worden; *jem. - rädern*, iem. levend radbraken; *-es Fleisch*, levend, gezond; *- machen* opvroolijken, opwekken; *- todt sein*, levend dood zijn, in gedachten verzonken zijn; *man fand keine -e Seele*, men vond geen levend wezen, niemand; *-es Holz*, gezond, gaaf, groen; *-es Wasser*, levend; *-er Schwefel*, gedegen; (fig.) *der -e Zehente*, tiende v. op wol en vleesch; (Jachtw.) *-e Wehre*, kring m. van mannen; *-er Beweis*, sprekend; *-es Gefühl*, levendig.

Lebendig-gebären, (*-s*) o., z. m. toestand m. of gesteldheid v. van dieren, welke levende jongen voortbrengen; *-gebärend* bijv. nw. levend barende, levende jongen voortbrengend.

Lebendigkeit, v. levendigheid, opgewektheid, vroolijkheid, levenskracht v.

Lebendig-machend, bijv. nw. levend makend, verlevendigend; *-machung* v. levendmaking, verlevendiging v.; *-werden* o. (van de lichaamsvrucht), beginnen te leven.

Leben-lang, (onb.) o. *sein, mein & ganzes -*, zijn & geheele leven, Z. *lebenslang; -leer, -los* bijv. nw. levenloos, onbezield, dood, uitgeput.

Lebens-abend, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. levensavond, avond m. des levens; *-alter* o. leeftijd, ouderdom m.; *-art* v. levenswijze, leefwijze v., gedrag o.; 2. beroep, ambacht, bedrijf o.; 3. goede manieren v. mv., welgemanierdheid v.; *dies ist gegen die gute —*, dat strijdt tegen de welvoeglijkheid; *er hat —*, hij weet hoe hij zich te gedragen heeft, heeft goede manieren; *ohne —*, slecht opgevoed, ongemanierd.

Lebens-assecuranz, (*-en*) v. levensverzekering, levensverzekeringmaatschappij v.; *-bahn* v., Z. *-lauf; -balsam* m. levensbalsem m.; *-baum* m. levensboom, Canadasche ceder m.; 2. (Ontlk.) kleine hersenen v. mv.; *—cypresse* v. witte ceder, cipres m. met cederbladeren; *-becher* m. levenskelk m.; (fig.) hart o.; *-bedingung* v. levensvoorwaarde v., levensvereischte o., levensbehoefte v.; *-bedürfnisse* o. mv. levensbenoodigdheden, levensbehoeften v. mv.; *-beruf* m. roeping v. tot e. o. a. stand; *-beschreiber, —in*, levensbeschrijver, biograaf m., levensbeschrijfster v.; *-beschreibung* v. levensbeschrijving, biographie v.; *-besserung* v. verbetering v. van leefwijze; *-blut* o. levensbloed, het leven bevorderend bloed o.; *-blüthe* v. bloei m. des levens, lente v. des levens, jeugd v.; *-buch* o. levensboek o.; *-bühne* v. tooneel o. van het leven; *-dauer* v. levensduur m., lengte v., duur, tijd m. des levens; *-dorn* m. tegenspoed m., wroeging v., verdriet o., waardoor het geheele leven verbitterd wordt; *-drang* m. zucht v., verlangen o. om te leven; *-eiche* v. groene, Virginische eik m.; *-ekel* m. tegenzin m. in, afkeer m. van het leven; *-ende* o. einde o. des levens; *-faden* m. (fig.) levensdraad, draad m. van het leven, levenslicht, leven o.; *-fähig* bijv. nw. tot leven geschikt; *-fähigkeit* levensvatbaarheid v., levensvermogen o.; *-fahrt* v. reis v. in het leven, leven o., levensduur m.; *-feuer* o. levensvuur o., levenskracht v.; *-flamme* v. (Nat.) levenswarmte v.; (fig.) levensvlam v.; *-flucht* v. snel vervliegend leven o.; it. wegstroomend bloed o.; *-frage* v. levensvraag, zeer belangrijke of gewichtige vraag of zaak v.; *-freude* v. levensvreugde v., genot o.; *alle —n genieszen*, al de genoegens o. mv. des levens genieten; *-frische* v. levenskracht v., bloei m. des levens; *-froh* bijv. nw. levenslustig, vol levensgenot, tevreden, vergenoegd; *-frucht* v. levensvrucht v.; it. vrucht v. van een geheel en werkzaam leven; *-fülle* v. kracht v., bloei m. des levens, levensvolheid, volheid v. des levens; *-funken* m. levensvonk v.; *-gang* m. levenswerktuigen o. mv., gang m. van het leven; *-gefahr* v. levensgevaar o.; *sich in — stürzen*, zich aan een levensgevaar blootstellen; it. (bij zieken),

levensgevaar, gevaar o. van te sterven; -*gefährlich* bijv. nw. levensgevaarlijk, wat het leven in gevaar brengt,doodelijk; -*gefährte*, -*gefährtin* v. levensgezel m., levensgezellin v., man m., vrouw, huisvrouw v., echtgenoot m. en v.; -*geist* m. levensgeest m., levensbeginsel o.; 2. (veroud.) levendige, vroolijke geest, opgewektheid v.; *die* —*er*, de levensgeesten m. mv.; -*genosse* m., Z. -*gefährte*; -*genuss* m. levensgenot o.; -*geschichte* v. levensgeschiedenis v., Z. -*beschreibung*; -*gestalt* v. gedaante v., voorkomen o., vorm m. van het lichaam, van een levend wezen; 2. (Schild.) *ein Bild in* —, levensgroot portret o.; -*glück* o. levensgeluk o.; -*gluth* v. levensgloed m.; -*göttinnen* v. mv. (Fabell.) levensgodinnen, schikgodinnen v. mv.; -*grosz* bijv. nw. levensgroot, van natuurlijke grootte; -*grösze* v. levensgrootte, natuurlijke grootte of lengte v.; -*gut* o., -*habe* v. levensgoed o., bezitting v.; -*hasz* m. haat m., afkeer m. van het leven; -*hauch* m. levensadem m.; 2. levend makende adem m.; -*holz* o. levenshout o.; -*jahr* o. levensjaar o.; -*klugheit* v. levenswijsheid, levenservaring v.; -*kraft* v. levenskracht v.; (fig.) levensvermogen o.; *ein Mensch voll* —, een mensch in de kracht van het leven; -*kräftig* bijv. nw. levenskracht; -*lang* bijv. nw. levenslang; —*e Abneigung*, afkeer m. gedurende het geheele leven; — *dankbar sein*, (zijn) leven lang dankbaar zijn; *ein Vertrag auf* —, voor het geheele leven; -*länge* v. lengte v. des levens, levensduur m.; -*länglich* bijv. nw. levenslang, voor het geheele leven; —*er Dictator*, voor het leven, levenslang; -*lauf* m. levensgeschiedenis v., herinneringen v. mv. van iems. leven; -*lehre* v. leer v. van de levenskracht, kennis v. van de wetten van het dierlijk leven; 2. gezondheidsleer v.; 3. leefregel m.; -*licht* o. levenslicht, leven o.; *jemn. das* — *ausblasen*, iem. het leven benemen; -*linie* v. (Waarz.) levenslijn v.; -*luft* levenslucht, voor het leven noodzakelijke lucht v.; 2. (Scheik.) reine, brandbare lucht, zuurstoflucht v.; -*lust* v. levenslust m., levensgenot o.; 2. begeerte, zucht v. naar, gehechtheid v. aan het leven; *das raubt einem alle* —, dat beneemt iem. allen levenslust; 3. levenslustigheid, levendigheid, vroolijkheid, opgewektheid v.; -*lustig* bijv. nw. levenslustig, aan het leven gehecht; 2. levendig, vroolijk, opgewekt, genot in het leven hebbende; -*mai* m., Z. -*blüthe*; -*mark* o. kenmerk o. van het leven, kracht, ziel v. van het leven.

Lebensmittel, (-*tels*, mv. -*tel*) o. middel o. van bestaan; 2. voedsel o., spijs v., levensmiddel o.; - *zu Markte bringen*, levensmiddelen aan de markt brengen; (van een schip), vict(u)alie v.; (van eene vesting), voorraad, proviand m.; *ein Schiff mit -n versehen*, proviandeeren; *sich mit -n versehen*, voorraad opdoen.

Lebens-morgen, (-*gens*, mv. -*gen*) m. ochtend m. des levens, dageraad m., begin o. van het leven; -*müde* bijv. nw. het leven moede, levenszat; -*mühe* v. moeite, zwarigheid, bekommering v. in het leven; -*muth* m. levensmoed m., levenskracht v.; -*ordnung* v. levensorde v.; 2. (Gen.) geregelde leefwijze v., dieet o.; -*pfad* o. levenspad o., levensbaan v.; -*pflicht* v. levensplicht, plicht m. voor het leven; -*plan* m. doel, plan o., werkkring m. in het leven; -*prinzip* o. levensbeginsel o.; it. ziel v.; -*procesz* m., Z. -*gang*; -*quelle* v. levensbron, bron v. van het leven; -*regel* v. leefregel m., gedrag o.; -*reich* bijv. nw. vol leven; -*reise* v. levensreis, reis v. door het leven; -*reiz* m. bekoorlijkheid v., genot o. van het leven; 2. (in levende voorwerpen), prikkeling v.; -*ruhe* v. levensrust, rust v. in het leven; -*saft* m. levenssap o.; 2. (Ontlk.) levenbevorderend sap o.; 3. (Dichtk.) levensbron v., kostelijk sap o.; -*satt* bijv. nw. levenszat; -*schranke* v. grens v. van het leven, van den werkkring; -*schreiber* m., Z. -*beschreiber*; -*stoff* m. (Scheik.) zuurstof v.; -*strafe* v. doodstraf, straffe v. des doods; *bei* —, op straffe des doods; -*strasze*, levensweg m.; -*tag* m. levensdag m.; (Volkst.) *ich sah ihn mein(e)* —(*e*) *nicht*, ik heb hem nog nooit in mijn leven gezien; *ich habe ihn meine* —*e sagen hören*, ik heb hem altijd hooren zeggen; (Rechtsw.) *die* —*e, das* —*srecht* o. levenslang vruchtgebruik o.; -*thätigkeit* v. werkzaamheid v.; -*trieb* m. levenslust m., levensdrift v.; -*überdruss* m. tegenzin m. in, afkeer m. van het leven; -*überdrüssig* bijv. nw. afkeerig van het leven, een tegenzin in het leven hebbende; -*umstand* m. gebeurtenis, anekdote v., voorval o. uit het leven; -*unterhalt* m. levensonderhoud o., levensmiddelen o. mv.; *seinen* — *suchen*, zijn onderhoud zoeken te verdienen; -*verlängerung* v. verlenging v. des levens; —*skunst* v. kunst v. om het leven te verlengen; it. Z. -*lehre* (2); -*vermögen* o. levensvermogen o., levensvatbaarheid v.; 2. prikkelbaarheid v.; -*versicherung* v. levensverzekering v.; —*samt* o. kantoor o. van levensverzekering; -*voll* bijv. nw. vol leven, vol vuur, vol zielskracht; -*wandel* m. levenswandel m., levenswijze v., gedrag o.; -*wanderung* v. levensreis, levensbaan v.; -*wärme* v. levenswarmte v.; -*wasser* o. levendmakend water o.; 2. fijne brandewijn m.; -*weg* m. levensweg m., pad o. des levens, levensloop m., levensbaan v.; 2. (Ontlk.) luchtpijp v.; -*weise* v. levenswijze, leefwijze v., gedrag o.; -*weisheit* v. levenswijsheid, ervaring, ondervinding v.; 2. Z. -*lehre* (1); -*wierig* bijv. nw., Z. -*länglich*; -*zeichen* o. levensteeken, teeken o. van leven; -*zeit* v. levenstijd, tijd, duur m. van het leven; *auf* —, gedurende het geheele leven; -*ziel* o., -*zweck* m. einde o. des levens, dood m.; 2. levensdoel, doel o. van het leven.

Leber, (-*n*) v. (Ontlk.) lever v.; (gemeenz.) *frisch, frei von der* - *wegsprechen*, flinkweg, rondweg, openhartig zijn gevoelen zeggen; 2. (Scheik.) leverkleurige zelfstandigheid v.; *Schwefel*-, zwavellever v.

Leber-aar, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Nat. hist.) zeeroofvogel m., die zeer belust is op kabeljauwlever; -*ader* v. leverader v.; -*aloe* v. gemaloë v.; -*balsam* m. (Pl.) duizendblad, boelkenskruid o., kattestaart m.; 2. onechte kina v.; -*band* o. (Ontlk.) leverband m., leverligament o.; -*beschlag* m., Z. -*erz* (2); -*beschreibung* v. leverbeschrijving v.; -*beschwerde* v. pijn v. in de lever; -*blume* v. (Pl.) *weisze* —, witte leverplant v.; 2. Z. -*klez*; 3. *braune* —, groote veldpimpernel v.; -*blutader* v., Z. -*ader*; -*brachsen* v. mv., Z. -*fisch*; -*brand* m. (Veea.) leverontsteking v. tusschen vel en vleesch; -*braun* bijv. nw. leverbruin, leverkleurig; -*braune* v. kleine bruine druif v.; -*bruch* m. leverbreuk v.; -*distel* v. wilde latuw v.; -*drüse* v. (Ontlk.) leverklier v.; -*egel* m. leverworm, ingewandsworm m.; -*entzündung* v. leverontsteking v.; -*erz* o. zoutzuur zilver o.; 2. leverkleurig kopererts o.; 3. leverkleurig kwikzilver o.; -*farbe* v. leverkleur v., leverbruin o.; -*farben*, -*farbig* bijv. nw. leverkleurig, roodbruin; -*fels* m. roodbruine ijzersteen m.; -*fisch* m. leververisch m.; -*flechte* v., Z. -*geflecht*; -*flecken* m. zomervlek, (zomer)sproet v.; -*fluss* m. (Gen.) leverkleurige vloed m. of vloeiing v.; -*fuchs* m. (Rijk.) lichtbruin paard o.; -*gallenblasengang* m. kanaal o. van de leverblaas; -(*gallen*)-*gang* m. (Ontlk.) galkanaal o. voor de lever; -*geflecht* o. (Ontlk.) zenuwvlecht v. in de leverslagader; -*gegend* v. leverstreek v.; -*gips* m. (Delfst.) met bitume vermengde zwavelzure kalk v.; -*grimmdarmband* o. (Ontlk.) leverachtig ligament o. van den kronkeldarm; -*haut* v. leverhuid v., levervlies o.; -*kies* m. (Delfst.) leverkleurige vuursteen m.; 2. zilverachtig zwavelzuur ijzer o.; 3. harde kalkaarde v.; -*klee* m. (Pl.) gewone klaver v., leverkruid o.; 2. weideklaver v.; -*klette* v. (Pl.) leverkruid o., agrimonie v.; -*krank* bijv. nw. leverziek, ziek aan de lever, eene leverziekte hebbende; -*krankheit* v. leverziekte v.; 2. Z. -*entzündung*; -*kraut* o. leverkruid o., Z. -*klette*; *edel* —, Z. -*klee* (1); it. Z. -*blume*, -*moos*; -*lappen* m. mv. (Ontlk.) kwabachtige gedeelte o. der lever; -*lehre* v. leer v. van de lever, leverkunde v.; -*milzader* v. ellepijpshuidader v.; -*mittel* o. middel o. voor leverziekte; -*moos* o. (Pl.) gewoon leverkruid, levermos o.; -*nabelbruch* m. lever-navelbreuk v.; -*opal* m. (Delfst.) leveropaal m.; -*raute* v. (Pl.) maankruid o.; -*reime* m. mv. kluchtige rijmen o. mv., gerijmel o., rijmelarij v.; -*rinne* v. (Ontlk.) leverkuiltje o.; -*schlag* m., Z. -*erz* (2); -*schlagader* v. leverslagader v.; -*schwamm* m. (Pl.) leverzwam o.; -*spalt* m. (Ontlk.) dwarse spleet v. in de lever; -*spath* m. (Delfst.) leverspaath o.; -*stein* m. leversteen m.; 2. leverkleurige steen m.; 3. (Gen.) galsteen m.; -*stock* m., Z. *Liebstöckel*; -*sucht* v., Z. -*krankheit*; -*süchtig* bijv. nw., Z. -*krank*; -*thran* m. levertraan v.

Leberuf, (-(*e*)*s*) m., z.m. geschreeuw o. van hij leve!, hoezee!, hoera!

Leber-verhärtung, v. leverver-

stopping v.; *-wahrsagerei* v. waarzeggen o. uit de lever; *-wurm* m. leverworm m.; *-wurst* v. leverworst v.; *-zergliederung* v. leverontleding v.

Lębe-tag of **Lębtag,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Lebenstag; -wohl* o. vaarwel, afscheid o.; — *sagen*, vaarwel zeggen, afscheid nemen.

Lębhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. levendig, opgewekt, vroolijk, druk, luid, luidruchtig, met rumoer; *-es Kind*, levendig, vroolijk; *er fängt an - zu werden*, hij begint levendig te worden; *-e Augen, einen -en Blick haben*, levendige oogen, een levendig gelaat hebben; *-e Empfindung*, levendig gevoel; *- sprechen*, levendig, met vuur; *eine Farbe - machen*, eene kleur ophalen; *der Streit, die Unterhaltung wird -*, levendig; *eine -e Strasze, Stadt*, druk, levendig, woelig.

Lębhaftigkeit, v., z. m. levendigheid, vroolijkheid, opgewektheid, drukte v.; (van den geest), levendigheid, opgewektheid v.; (van de rede), levendigheid v., vuur o.; (van edelgesteenten), glans m.

Lęb-honig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gele, grof gesneden of geperste honi(n)g m.; *-kraut* o., Z. *Läbkraut; -kuchen* m. honi(n)gkoek, peperkoek, kruidkoek m.; *—bäcker, -küchler* m. koekbakker, koekverkooper m.; *-laib* m. (met Kerstmis), perenbrood o., brood o. met pruimen.

Lęblos, bijv. nw. levenloos, bewegingloos, machteloos; (it.) onverschillig, koel, ontzield, dood; *- liegen bleiben*, bewegingloos, dood; (fig.) *-e Augen*, dof; *-e Schönheit*, zielloos.

Lęblosigkeit, v. levenloosheid, onbeweeglijkheid, koelheid, onverschilligheid v., gebrek o. aan deelneming.

Lęb-sucht, v., z. m., Z. *Leibsucht; -tage* m. mv., Z. *Lebenstage; -zeit* (gewoonl. mv. *—en*) m. leeftijd m., jaren o. mv., ouderdom m.; *die — Homers ist ungewiss*, het is onzeker in welken tijd H. geleefd heeft; *zu seinen —en*, bij zijn leven, tijdens zijn leven.

Lech, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (in Augsburg), Lech v.; (in Graubunderland), Rijn m.: 2. elk stroomend water o.

Lęch (Kupfer), (*-s*) o., z. m. ruwsteen, kopersteen m.

Lęcher, (*-s*, mv. *Lecher*) m. smachtende, dorstende m.

Lęch-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. koperglas o.; *-strasze* v. weg m. van glazig erts of ertsslakken gelegd.

Lęchzen, (*lechzte, gelechzet*) o. ww., m. *h.* (w. i. gebr.) dorsten, smachten; 2. branden, versmachten van dorst; (fig.) *nach Blut -*, smachten, sterk verlangen.

Leck, (*-er, -st*) bijv. en b. *-es Fass*, lek, niet dicht, uitvloeiend; *-es Schiff*, lek.

Leck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Kuip.) lek, gat o., opening, scheur v.; (Zeew.) *einen - bekommen*, een lek bekomen.

Leckąsche, Leckąsie, (*-n*) v. lek o., lekkage v.

Lęcke, (*-n*) v., Z. *Leck*; 2. drinkplaats v. voor vee of wild, Z. *Salzlecke.*

Lęcken, (*leckte, geleckt*) bedr. en ww. lekken, likken; *an etw. -*, lekken, likken; (fig., Schild.) (i. k. bet.) *sie ist wie geleckt*, met de uiterste zorg, keurig gekleed; (Volkst.) *die Finger darnach -*, de vingers er voor aflikken; 2. o. ww., m. *s.* (van wijn &), lekken, uitvloeien, uitloopen, doorzijpelen; *es leckt durch das Dach*, het lekt, druipt &; (van kaarsen), afloopen; (van de oogen), tranen; *der Regen leckt von den Dächern*, drnipt.

Lęcker, (*-s*, mv. *Lecker*), **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die likt; (fig., i. k. bet.) *ein junger -*, saletjonker, verwijfd jong mensch m.; it. melkmuil, baardelooze m.; 2. lekkerbek, fijnproever m.; 3. tong v.; (Delfst.) groote Westindische zeeslak v.

Lęcker, (*-er, -st*) bijv. en b. lekker, heerlijk, goed smakend; it. snoepachtig, fijnproevend; *-es Gericht, -er Bissen*, welsmakend, lekker; *-er Gaumen, Geschmack*, fijnproevend, kieskeurig; *-bissen* m. lekkere, heerlijke spijs v.; 2. Z. *Leckerei.*

Leckerei, (*-en*) v. lekkernij, snoeperij v.; it. snoepachtigheid v.

Lęcker-essen, (*-s*) o., z. m., **-gericht,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lekker eten o., lekkere spijs v., smakelijk gerecht o.

Lęckerhaft, Lęckerhaftig, bijv. nw., Z. *lecker.*

Lęckerhaftigkeit, (*-en*) v., Z. *Leckerei.*

Lęckerheit, v. lekkerheid v., fijn proeven o., goede, keurige smaak m.

Lęckerig, bijv. nw., Z. *leckerhaft.*

Lęcker-maul, (*-maul(e)s*, mv. *-mäuler*), **-mäulchen,** (verkl.) o. lekkerbek, snoeper, fijnproever m.; (gemeenz.) kieskeurige m.

Lęckern, (*leckerte, geleckert*) o. ww., m. *h. nach etw. -*, verlekkerd zijn op, snoepachtig, lekkerbek, belust zijn.

Lęcker-speise, (*-n*) v., Z. *-gericht; -trüffel* v. lekkere truffel m.; *-zahn* m., *-zunge* v., Z. *-maul.*

Lęck-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. lekvat, druipvat, zijgvat o.; *-fässlein* o. lekvaatje o.; *-haus* o. lekhuis o.; (voor schapen), Z. *Lecke* (2); *-honig* m. zijghoni(n)g, uitgevloeide honi(n)g m.; *-kübelchen* o. (Spin.) waterbakje o. om den draad nat te houden.

Lęckmäulen, (*leckmäulte, geleckmäult*) o. ww. (Bergw.) (van gangen), ineenloopen, zich vereenigen.

Lęck-saft, (*-saftes*), mv. *-säfte*) m. likkepotje, borstmiddel o.; *-wein* m. lekwijn m.; 2. Z. *Tropfwein; -werk* o. doornwerk o. om zontwater te doen uitdampen.

Lęction, (*-en*) v. les, lezing, voorlezing v.; (fig.) taak, les v.; it. berisping, vermaning v.

Lęctor, (*-s*, mv. *-en*) m. lezer m., hij die voorlezingen houdt; 2. lector, leeraar m.

Lęctüre, (*-n*) v. leesstof v.; *ein Mann von viel -*, man die veel gelezen heeft.

Lęder, (*-s*) o., z. m. leder of leer, vel o., huid v.; *zäh wie -*, Z. *-hart;* (Spr.) *aus andrer - ist gut Riemen schneiden*, van een andermans leer is goed riemen snijden; (fig., gemeenz.) *vom - ziehen*, van leer trekken, er op in slaan; (Volkst.) *jemn. das - gerben, jemn. über das - kommen*, iem. van leer geven, afrossen.

Lęder-abfall, (*-(e)s*) m., z. m. afval m. van le(d)er; *-apfel* m. grauwe renet v.; it. ramboersappel m.; *-arbeiter* m. le(d)erarbeider m., hij, die in le(d)er werkt; *-artig* bijv. nw. le(d)erachtig; *-heit* v. le(d)erachtigheid v.; *-band* m. (Boekb.) Fransche band, leeren band m.; 2. o. riem m., le(d)eren band m.; *-bereiter* m. le(d)erbereider, leerlooier m.; *-bereitung* v. lederbereiding, leerlooierij v., leerlooien o.; *-bock* m. looiersbok m. om de huiden op te hangen; *-braun* bijv. nw. kastanjebruin; *-drucker* m. lederdrukker m., hij die op leer drukt.

Lęderer, (*-s*, mv. *Lederer*) m., Z. *Lederbereiter.*

Lęder-farbe, (*-n*) v. le(d)erkleur, kleur v. van le(d)er; it. kleur, verf v. om le(d)er te kleuren; *-farben, -farbig* bijv. nw. le(d)erkleurig, van le(d)erkleur; *-flechte* v. (Pl.) le(d)erachtig korstmos o.; *-gras* o., Z. *Wasserfaden; -grube* v. ontharingskuil m.; *-halle* v. le(d)erwinkeltje o.; *-handel* m. le(d)erhandel, le(d)erwinkel m.; 2. ledermagazijn o.; *-händler* m. le(d)erhandelaar, le(d)erkoopman m.; *-handschuh* m. lederen handschoen m.; *-hart* bijv. nw. zoo hard of taai als le(d)er; *-harz* o., Z. *Federharz; -haut* v. (Ontlk.) lederen, taaie huid, buitenste huid v.; (Pl.) buitenste vlies o.; *-hosen* v. mv. le(d)eren broek v.; *-käfer* m. le(d)erkever m.; *-kalk* m. bitterkalk v.; *-kobalt* m, (Delfst.) aardachtig, met zuurstof verbonden kobalt o.; *-koralle* v. (Nat. hist.) lederachtig puntkoraal o.; *-leim* m. uit afval van le(d)er gekookte lijm v.; *-leinwand* v., *-linnen*, o. Boheemsch linnen o.; *-mütze* v. lederen muts v.

Lędern, bijv. en b. le(d)eren, van le(d)er; *-er Eimer*, le(d)eren emmer; 2. (gemeenz.) vervelend, smakeloos, laf, slecht, akelig, nietig.

Lędern, (*lederte, geledert*) bedr. ww. met le(d)er bekleeden of voorzien, Z. *ausledern, beledern;* (fig.) Z. *abledern.*

Lęder-schild, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-schildkröte,** (*-n*) v. lederen helm m.; 2. (Nat. hist.) luit, zeerat v.; *-schneider* m. le(d)erverkooper m., die in het klein verkoopt; *-schmitzer* m., Z. *Fellschmitzer; -schwamm* m. (Pl.) harnaskruid o.; *-schwärze* v. looierszwart o.; *-stempler* m. hij die het le(d)er stempelt of merkt; *-streif* m. le(d)eren riem m., strook v. le(d)er; *-substanz* v. (Scheik.) le(d)erstof v.; *-tauer* m. leertouwer m., Z. *-bereiter; -vergolder* m. vergulder m. op le(d)er; *-waare* v. le(d)er o., lederartikel o., ledergoed o., huiden v. mv., vellen o. mv.; *-weich* bijv. nw. zoo zacht als le(d)er; (fig., Volkst.) *jem. — schlagen*, afrossen, drillen; *-werk* o. le(d)erwerk o.; it. Z. *-waare; -zucker* m. malvakoekjes, dropkoekjes o. mv.

Lędig, bijv. en b. (van zaken), (w. i. gebr.) vrij, los, ledig, niet bezet, on-

gebruikt; *-e Stelle in einer Kutsche*, ledige plaats; *-er Wagen*, ledig of leeg; *-es Schiff*, niet bemand, schip zonder equipage; *-es Amt*, vacant, open; *- stehen*, vacant zijn, niet bezet zijn; 2. ongehuwd, alleen loopend, vrij; *er, sie ist noch -*, hij, zij is nog ongehuwd; *der -e Stand*, Z. *Ledigkeit*; 3. vrij; *jem. los und - lassen*, iem. vrij laten; *-es Pferd*, los paard, niet aangespannen paard; it. weggeloopen paard; *los und - sprechen*, vrijspreken, voor onschuldig of vrij verklaren; 4. onbeheerd; 5. Z. *müszig*; (Bergw.) *-e Schicht*, buitengewone taak; (Spr.) *einer Sache - sein*, van eene zaak af zijn, niet meer te doen hebben met.

Ledig-gang, (*-(e)s*) m., z.m., Z. *Müsziggang*; *-gänger* m., Z. *Müsziggänger*.

Ledigkeit, v., z.m. ongehuwde staat m.; 2. ledigheid, onbezetheid v. eener plaats.

Lediglassung, v. vrijlating, vrijspreking v.

Lediglich, bijv. en b. enkel, alleen, uitsluitend, geheel en al, slechts; *es ist - seine Schuld*, het is alleen zijne schuld; *dazu wird - nichts erfordert, als &c.*, daartoe wordt alleen gevorderd, niets vereischt dan.

Ledig-mann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m. slaaf, lijfeigene m.; *-sprechung* v. vrijspreking, vrijspraak, absolutie v.

Lee, v., z.m., Z. *Leebord*; *ein Schiff auf die - legen*, een schip op zij leggen om te kalefateu; *-bord* m. lijboord o.; *-brassen*, *-bulienen* v. mv. bakboordsbrassen, bakboordsboeglijnen v. mv.

Leede, (*-n*) v. woest liggend, onbebouwd stuk o. grond.

Leene, (*-n*) v. wilde zeug v.; 2. (Pl.) Noordsche ahornboom m.

Leer, bijv. en b. ledig, leeg, onbezet, open, vacant; *ein -es Haus*, onbewoond; *-e Plätze*, open plaatsen; *- zurückkommen*, (van schepen), ledig, zonder lading; (van personen), met ledige handen weerkeeren, niets krijgen; *- sein*, vacant zijn, niet bezet zijn, open zijn; *-e Stelle in einem Walde*, plaats zonder boomen; *eine Zeile - lassen*, open laten; *ein - es Blatt Papier*, schoon; *-machen*, ledigen, leeg maken; *diese Tonne ist bald -, ist am - werden*, is spoedig ledig, bevat weldra niets meer; (van stroo), ledig, zonder korrels; (van boomen), van vruchten beroofd; (van velden), onbegroeid; (fig.) *- ausgehen, mit -en Händen abziehen*, met leege handen vertrekken; *es wird nicht - abgehen*, er zal toch altijd wat afvallen; *ein - er Kopf*, leeghoofd o., weetniet m.; *-e Worte, -es Geschwätz*, onbeduidend, niets beteekenend; *-e Drohungen*, ijdel, vergeefsch; *-e Versprechungen*, ijdele beloften; *-e Einbildungen*, ijdel, hersenschimmig; *-e Speise*, niet voedzaam.

Leeraa, (*-en*) v. lijzeilra v.

Leer-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Lerchenbaum*; *-becher* m. (Pap.) schepper, leegschepper m.; *-darm* m. (Ontlk.) nuchtere, leege darm m.

Leere, (*-n*) v. ledige ruimte v., ledige o.; it. leegheid v.; (fig.) verlatenheid, onvoldaanheid, gevoelloosheid v.

Leeren, (*leerte, geleert*) bedr. ww. *ein Glas -*, ledigen, leegdrinken, Z. *ausleeren, ableeren*.

Leer-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o., Z. *-becher*.

Leerheit, (*-en*) v., Z. *Leere*.

Leer-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. weetniet m.; *-köpfig* bijv. nw. onwetend, dom; *-sinn* m. niets beteekenende volzin, onbeduidende inhoud m.; *-tanne* v., Z. *-baum*.

Lee-segel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. lijzeil o.; *-seite* v., Z. *-bord*; *-spieren* v. mv. lijzeilspieren v. mv.; *-wärts* bijw. onder den wind, aan lijzijde.

Lefze, (*-n*) v. lip v.; (van eene koe), lip, hanglip v.; (Ontlk., Heelk.) (van den baarmoedermond, van eene wond), lip v., lipje o.

Lefzen-dublett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Delfst.) tijgertong v.; *-mäuslein* o. kringvormige sluitspier v. der lippen; *-schnecke* v. halvemaanshoren m., zwemslak v.

Leg(e), bijv. en b. (w. i. gebr.) *-er Ort*, laag; *die Wasser sind -*, het water is laag; (fig.) *jem. - halten*, onder den duim houden; 2. Z. *kraftlos, matt*; it. *unschmackhaft*.

Leg, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Bergw.) ruwsteen, kopersteen.

Lega, (*-s*) o., z.m. afval m. van munten; *die -bassa*, geringe gehalte o.

Legal, bijv. en b. legaal, wettig, wettelijk.

Legalisation, Legalisirung, v. bekrachtiging, echtverklaring, legalisatie v.

Legalisiren, (*legalisirte, legalisirt*) bedr. ww. echt verklaren, bekrachtigen, gerechtelijk bevestigen, legaliseeren.

Legalität, (*-en*) v. wettigheid, overeenstemming v. met de wet, wetsvorm m., legaliteit v.

Legaliter, bijw. wettig, krachtens de wet, met recht.

Legalsection, (*-en*) v. lijkopening, gerechtelijke lijkschouwing v.

Legangel, (*-n*) v. (des nachts) uitgelegde vischangel m.

Legat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. erfgift, erfmaking, erflating, erfschenking v., legaat o.; 2. (*-en*, mv. *-en*) m. (R. g.) onderveldheer, legaat m.; (kerk. Gesch.) pauselijke afgezant, nuntius m.

Legatine, (*-n*) v. halfzijden stof v.

Legation, v. waardigheid, bediening v. van een legaat; it. gezantschap o., legatie v.; *-srath, -ssecretär* m. raad, secretaris m. van legatie.

Legaturband, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. onecht goud of zilver galon o.

Leg-bett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Giet.) kuil m. voor gesmolten erts; *-brief* m. afschrift o. van een vonnis.

Legde, v., z.m. onderlagen v. mv. eener sluis.

Lege, (*-n*) v., Z. *Leg*.

Lege-büchse, (*-n*) v. bus v., geweer, pistool o., dat van zelf afgaat; *-feuer* o., Z. *Lauffeuer*; *-geld* o. inleggeld, entreegeld o., entree v.; *-granate* v., Z. *Fallgranate*; *-henne* v., *-huhn* o. leghen, leggende kip v.; *-eisen* o. (Bergw.) stempel m., stempelijzer o.

Legel, (*-s*, mv. *Legel*) o., Z. *Lägel*.

Legen, (*legte, gelegt*) bedr. ww. leggen, zetten, plaatsen, uitstrekken, neerleggen; *seine Last auf die Erde -*, (neer)zetten; *jem., etw. auf ein Bett -*, leggen; *in's Bett -*, te bed leggen; *einen Werkstein -*, zetten, plaatsen; *den Grundstein -*, leggen; *das Getreide -*, (van den regen), doen neerhangen; *Reben in die Erde -*, zetten; *an die Sonne -*, in de zon hangen, zetten; *bei Seite -, besonders -*, afzonderen, afzonderlijk plaatsen; *ein Pferd -*, doodschieten; *die Hand an den Degen -*, slaan; *wieder an seinen Ort -*, weer op zijne plaats zetten, brengen; *den Boden in einem Zimmer -*, den vloer leggen in eene kamer, eene kamer beloeren; *Zwiebeln -, in die Erde -*, planten, poten, zetten; (van hoenders), *Eier -*, eieren leggen; *Fallen -*, zetten, spannen; *ein Pflaster auf eine Wunde -*, leggen; *zurecht -, in Ordnung -*, in orde zetten, leggen, brengen; (Zeew.) *ein Schiff auf die Seite -*, op zij leggen, omhalen; *ein Schiff vor Anker -*, leggen; *in Ketten und Banden -*, in boeien slaan; (fig.) *jemn. Soldaten in's Haus -*, soldaten inkwartieren bij iem.; *Geld in die Bank -*, plaatsen, inleggen; *Geld auf Zinsen -*, zetten, uitzetten; *Wein in den Keller -*, plaatsen, brengen; II. o. ww., m. *h.* (Zeew.) *an Bord -*, aan boord komen, enteren; it. Z. *entern; vom Ufer -*, zich richten naar, heensturen; III. wed. ww. *sich in's Bett -*, naar bed gaan; *sich zu jemn. -*, slapen bij; *er hat zich krank zu Bette gelegt*, hij is ziek naar bed gegaan; *sich voor eine Festung -*, zich legeren; *sich in einen Hinterhalt*, in hinderlaag gaan liggen; 2. (van de koude), bedaren, verminderen, afnemen; (van het stof), vallen, neervallen; (van den storm), bedaren, ophouden; (van den ijver), verkoelen, verflauwen; 3. (fig.) *sich auf etw. -*, zich toeleggen, zich bevlijtigen; *sich auf Kundschaft -*, informeeren; (i. k. bet.) *sich auf das Trinken -*, zich overgeven aan; 4. *sich darein -, sich in's Mittel -*, tusschenbeiden komen, Z. *sich mischen; sich zum Ziele -*, reden verstaan, toegeven; *der Wind legt sich*, de wind gaat liggen.

Legende, (*-n*) v. heiligengeschiedenis, legende v.

Legenden-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. legendenboek o.; *-schreiber* m. legendenschrijver m.

Leger, (*-s*, mv. *Leger*) m. legger, zetter, plaatser m., hij die iets legt &; (Pap.) legger, papiermakersknecht m., die de vellen vouwt; (Zeew.) legger, lichter m., kameel o.; 2. steiger m., losplaats, landingsplaats v.; 3. waterton v.; *-birne* v. ingelegde peer v.

Legereuse, (*-n,*) v. (Vissch.) fuik v., teenen of touwen vischkorf m.

Leger-käse, (*-käses,* mv. *-käse*) m. alpenkaas v.

Lege-rohr, (*-rohr(e)s,* mv. *-röhre*) o., **-röhre** (*-n*) v. legbuis v.

Leger-wall, (*-wall(e)s,* mv. *-wälle*) m. oever, wal, lagerwal m., waarheen de wind het schip drijft; *auf —gerathen,* aan lagerwal komen, geraken.

Lege-schuh, (*-schuh(e)s,* mv. *-schuhe*) m. (Jachtw.) Z. *-büchse; -stachel* m. (van insecten), snuit m. om de eieren neer te leggen; *-stadt* v. stapelplaats v.; 2. Z. *Stapelstadt; -stuhl* m. papiermakersstoel m. om het papier in boeken te leggen; *- tisch* m. tafel m. om lijnwaad uit te spreiden en te meten; *-zeit* v. legtijd, tijd m. waarin de vogels eieren leggen.

Leg-föhre, (*-n*) v. bergpijnboom m.; *-henne* v., *-huhn* o. leghen v., eieren leggende kip of hen v.

Legion, (*-en*) v. (R. g., Krijgsw.) legioen o., schaar van 3000 tot 6000 man; (fig.) groote menigte v.

Legionar, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. hij, die in een legioen dient; (Ridd.) ridder m. van het legioen van eer.

Legiren, (*legirte, legirt*) bedr. ww. nalaten, beschikken, vermaken, legateeren; 2. (Muntw.) vermengen, het allooi geven; *legirt werden,* vermengd worden, zich vermengen.

Legirung, v., Z. *legiren;* it. menging v., mengsel, alliage, allooi o.

Legislation, (*-en*) v. wetgevende macht, wetgeving v.

Legislatur, (*-en*) v. (verzam.) wetgevend lichaam o., wetgevende macht v.

Legitim, bijv. en b. wettig, wettelijk, volgens of overeenkomstig de wet.

Legitima, o. mv. kindsdeel, volgens de wet toekomend erfdeel o.

Legitimiren, (*legitimirte, legitimirt*) bedr. ww. wettig of geldend maken, voor echt verklaren; 2. wed. ww. *sich -,* (Rechtspr.) zijne volmacht toonen en staven, zijn goed recht bevestigen.

Legitimist, (*-en,* mv. *-en*) m. voorstander, aanhanger, verdediger m. van het recht, dat de geboorte op het bezit van den troon geeft, legitimist m.; *-isch* bijv. nw. volgens de leer der legitimisten.

Legitimität, (*-en*) v. wettigheid, geldigheid v. in rechten, rechtvaardigheid, billijkheid v.

Leg-moor, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. lage grond m., moeras o.; *-nest* o. legnest, nest o. om de eieren in te leggen; *-ohr* o. babbelaar, kletser m.; *-pfennig* m. spaarpenning, legpenning m.; *-schindel* v. dakspar v.; *-strasze* v., Z. *Lechstrasze.*

Leguan, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) leguaan m., kamhagedis v.

Leguane, (*-n*) v. (Zeew.) touwring m.

Leguleşus, (onb.) m. slechte zaakwaarnemer, wetsverdraaier m.

Legwasser, (*-wassers,* mv. *-wasser*) o. stilstaand water, troebel water o.

Lehde, (*-n*) v. woest liggend stuk o. grond, onbebouwde grond m.; 2. braakland, braakveld o.

Leh(e)n, (*-s,* mv. *Lehen* of *Lehne*) o. leen, leengoed o.; *ein Gut als - besitzen, in - haben, zu - tragen,* in leen hebben, als leen bezitten; *zu - geben,* in leen geven; *Gut, welches man zu - hat,* leengoed, leenplichtig goed o.; (Bergw.) stuk o. gronds van zeven vadems in het vierkant; II. leenrechten o. mv., leenhuldiging v., leenplicht m.; 2. beleening, bevestiging v. in een leenambt, investituur v.; *die - empfangen,* in een leen bevestigd worden, de investituur ontvangen; 3. Z. *Leh(e)n-geld, -waare.*

Leh(e)nbar, bijv. en b. het recht hebbende om een leen te bezitten, of als leenheer gehuldigd te worden; 2. leenroerig, dienstplichtig; *-es Gut,* leenroerig goed, goed o. waaraan leenplichten verbonden zijn; *- besitzen,* als leengoed bezitten; *alles, was ihm - ist,* al wat tot zijne leenheerlijkheid behoort; 3. een leen bezittend; *einem Fürsten - sein,* leenplichtig zijn aan, een leen bezitten van, vazal zijn van; *-keit* v. leenroerigheid, dienstplichtigheid v.; 2. recht o. van een leen te bezitten of uit te geven.

Leh(e)n-bauer, (*-n,* mv. *-n*) m. leenroerige boer, boer m., die eene hoeve in leen heeft; *-brief* m. leenbrief, huldigingsbrief m., huldigingsoorkonde v.; *-buch* o. register o. der leenen, leenboek o.; *-bürger* m. burger m., die een leen bezit; *-dienst* m. leendienst, leenplicht m.

Leh(e)ner, (*-s,* mv. *Leh(e)ner*) m., Z. *Leh(e)nsmann.*

Leh(e)n-erbe, (*-n,* mv. *-n*) m., Z. *Leh(e)nserbe;* it. *das —Z. Fallleh(e)n; -fähig* bijv. nw., Z. *leh(e)nsfähig; -fall* m., Z. *Heimfall; -feld* o. veld o., akker m. als leen; *-fischer* m. leenvisscher m., die eene visscherij in leen bezit; *-frau* v. leenvrouw v., zij, die de rechten van leenvrouw bezit; 2. leenplichtige vrouw v.; *-geld* o. leenheffing v., recht, geld o. dat de leenman bij zekere gelegenheden aan den heer betaalde; *-gericht* o., Z. *-hof; -groschen* m., Z. *-geld; -gut* o. leengoed, leen, leenroerig goed o.

Leh(e)nhaft, bijv. nw., Z. *leh(e)nbar.*

Leh(e)n-häuer, (*-häuers,* mv. *-häuer*) m. (Bergw.) mijnwerker m., die tot den arbeid verplicht is; *-herr* m. leenheer, eigenaar, bezitter m. van een leen; *-herrlich* bijv. en b. leenheerlijk, leenroerig, aan een leenheer behoorende; *-herrlichkeit, -herrschaft* v. leenheerlijkheid, opperleenheerschappij v.; 2. —of *-herrlichkeitsbezirk* m. gebied o. van een opperleenheer; 3. Z. *-herr, -frau; -hof* m. hof o., waar de leenen uitgegeven worden, leengerechtshof o.; 2. goed o., hoeve v. in leen bezeten; *-kammer* v., Z. *-hof* (1); *-kurie* v. kanselarij v., gerechtshof o. voor de leenen; *-mann,* (mv. *-männer* of *-leute*) m. leenman, leenplichtige, dienstplichtige, vazal m.; *-pferd* o. paard o. als leenplicht; 2. paard o., dat de leendiensten verrichten moet; *-probst* m. voorzitter, president o. van het leengerechtshof; *-recht* o. leenrecht o.; 2. leenhuldigingsrecht o.; *-rechtskundig* bijv. nw. volgens het leenrecht, bekend met het leenrecht, leenrechtskundig; *-rechtslehrer* m. leeraar m. van het leenrecht; *-regal* o. recht o. van den leenheer; *-register* o., Z. *-buch; -richter* m. rechter m. in zaken betreffende de leenheerschappij; 2. rechter m., lid o. van het leengerecht; *-rührig* bijv. nw., Z. *leh(e)nbar* (1); *-sache* v. zaak v. betreffende het leenwezen.

Leh(e)ns-anfall, (*-fall(e)s,* mv. *-fälle*) m. erfrecht o. van den staat bij ontstentenis van erfgenamen; *-archiv* o., Z. *-kanzlei; -band* o. leenschap v., band m., verplichting v. van leenschap, leenplichtigheid v.; *-bekenntniss* o., Z. *-schein; -besagung* v. opgaaf, lijst, telling v. der leengoederen; *-brief* m., Z. *Leh(e)nbrief.*

Lehen-schaft, (*-en*) v. in leen gegeven mijn v.; 2. vereeniging v., die eene mijn ontgint of in leen geeft; *-schatz* m., Z. *-geld; -schein* m., Z. *Leh(e)nsschein; -schreiber* m. schrijver m. bij, secretaris m. van het leengerecht; *-schulze* m. leenplichtig dorpsrechter of schout m.

Leh(e)ns-contract, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. leencontract o.; *-curie* v., Z. *Leh(e)nhof* (1); *-eid* m. eed m. van leenplicht; *-entsetzung* v. uitzetting v. uit een leen; *-erbe* m. erfgenaam m. van het leen, opvolger m. in het leen; *-erbin* v. erfgename v. van een leen, opvolgster v. in een leen; *-erledigung, -eröffnung* v. openvallen, vacant worden o. van een leen; *-errichtung* v. beleening, instelling v. van een leen; *-fähig* bijv. nw. in staat om een leen te bezitten; *-fall* m., Z. *-erledigung; -fehler* m. eedbreuk, ontrouw v. van een leenplichtige jegens den leenheer; *-feld* o., Z. *Leh(e)nfeld; -fischer* m., Z. *Leh(e)nfischer; -folge* v. opvolging v. in een leenmanschap; 2. dienstplichtigheid v. als leenman; *-folger* m., Z. *-erbe; -forderung* v. eisch m. tot investituur, aanzoek o., aanvraag v. om een leen; *-frau* v., Z. *Leh(e)nfrau; -frei* bijv. nw. vrij van leenplicht, onroerig, allodiaal; *-freiheit* v. vrijheid v. van dienstplicht, leenplichtsvrijheid, onroerigheid v.; *-frevel* m., Z. *-fehler; -gebühr* v. inhuldigingsgeld, pondgeld o., belasting v. op een leen; *-gebrauch* m. leenroerig gebruik o.; *-gebühr* v., Z. *-gebühr; -gefälle* o. mv. inkomsten v. mv. van den leenheer, opbrengst v. der leengoederen; *-geld* o., Z. *Leh(e)ngeld; -gericht* o., Z. *Leh(e)nhof; -groschen* m., Z. *-gebühr; -hand* v., Z. *-folge; der älteste trägt die —,* heeft het recht van erfopvolging in het leen; *-herr, -herrlich, -herrlichkeit,* Z. *Leh(e)nherr &c.*

Leh(e)n-sinnung of **-suchung** v., Z. *Leh(e)nsforderung.*

Leh(e)nsisch, bijv. nw., *-e Hand,* Z. *Leh(e)nshand.*

Leh(e)ns-kammer, (*-n*) v., Z. *Leh(e)nhof; -kanzlei* v., Z. *Lehenkurie; -mann* m., Z. *Leh(e)nmann &c.; -öffnung* v. recht o. van bezitting van een leengoed; it. recht o. van herberging op een leengoed; *-pferd* o., Z. *Leh(e)npferd; -pflicht* v. leenplicht m., leenplichtigheid v.; 2. eed, inhuldigingseed m. als leen-

man; *-regal, -register,* Z. *Leh(e)nregal &; -sache* v. angelegenheit v. van een leen, twistgeding o. over een leen; *-schein* m. leenbrief, inhuldigingsbrief m., huldigingsoorkonde v., akte, oorkonde v., bewijs o. van leen of leenrecht; *-schuld* v. leenschuld, schuld v. van een leen.

Leh(e)nstück, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. deel o. van een leen.

Leh(e)ns-treue, v., z. m. leeneed m., eed m., trouw v. als leenman; *-verbindung* v., Z. *-band; -vererbung* v. schenking v. van een leen aan iem. anders dan de erfgenaam; *-verfassung* v. leenstelsel o., inrichting v. van het leenstelsel; *-vertrag* m. leenverdrag o.; *-verwirkung* v. verbeurdverklaring v., verlies o. van een leen; *-vetter* m., Z. *-erbe; -weise* bijv. en b. als een leen, bij wijze van een leen; *-wesen* o. leenstelsel o., alles wat tot het leenstelstel of de leenheerschappij behoort.

Lehen-system, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. leenstelsel o.; *-tafel* v., Z. *Leh(e)nsgericht;* (Zoutw.) tafel, lijst v. der leengoederen; 2. gerechtshof o. over de in leen gegeven mijnen, leengerecht o.; *-träger* m. leenman, bezitter m. van een leen, vazal m.; *-waare* v., Z. *Leh(e)nsgeld; -zins* m. pachtgeld o. van een leen; —*frei &,* Z. *leh(e)nsfrei.*

Lehm, (*-(e)s* mv. *-e*) m. leem o., kleiaarde, potaarde v., leemgrond, kleigrond, vette grond m., pleisteraarde v.; 2. (Scheik.) kleefdeeg o., kleefstof v. om potten & luchtdicht te maken; *mit Stroh vermischter -,* leemkalk v.

Lehm-arbeit, (*-en*) v. metselen o. met leemkalk; *-arbeiter* m. wie met leemkalk metselt of bouwt; *-artig* bijv. nw. leemachtig, kleiachtig, vettig; *-bau* m. bouwen o., bouw m. met leem; *-blätter* o. mv. hoefblad o., paardeklauw m.; *-boden* m. leemgrond, kleigrond m.; 2. vloer m. van leem.

Lehmen, (*lehmte, gelehmt*) bedr. ww. met leem pleisteren, met leem bestrijken.

Lehmen, bijv. nw. leemen, uit leem bestaande, van leem.

Lehmer, (*-s,* mv. *Lehmer*) m., Z. *Lehmkleber.*

Lehmern, bijv. nw. *-e Wand,* leemen, uit leem of pleisterkalk bestaande.

Lehm-grube, (*-n*) v. leemgroef of groeve v., leemkuil m.; *-guss* m. (Giet.) in klei of leem gegoten ijzerwaar v.; *-herd* m. (Zuiv.) uit leem vervaardigde ovengrond m.; *-hütte* v. leemen hut, uit leem vervaardigde hut v.

Lehmich, bijv. nw., Z. *lehmartig.*

Lehmig, bijv. nw. leem of klei bevattende, leem houdend, vettig; (Bergw.) horizontaal, waterpas.

Lehm-kleber, -klecker, (*-ers,* mv. *-er*) m. hij, die met leemkalk bestrijkt; *-kübel* m. (Mets.) draagkalkbak m.; *-kugel* v. bal, kogel m. uit leem vervaardigd; *-patzen* m., Z. *-stein; -schindel* v. dakbord o. van leem of kleiaarde; *-stein* m. uit leem gebakken steen, leemtegel m., leempan v.; *-wand* v. pleistermuur m., pleisterwand m., wand of muur m. van leem; *-werk* o., Z. *-arbeit.*

Lehn, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. of (*-e*) v., Z. *Lehen.*

Lehn-bank, (*-bänke*) v., Z. *Leihbank;* 2. bank v. met leuning, leunbank v.; *-bauer* m., Z. *Lehenbauer; -bedienter* m. gehuurde knecht, huurknecht m.; *-beet* o. (Tuinb.) tegen een muur & gelegen (bloem) bed o.; *-brett* o. leunplank, plank v. om tegen te leunen; (van eene boot), spiegel m., hek o.

Lehne, (*-r, lehnst*) bijv. en b. (Volkst.) *-r Berg,* hellend; *der Berg erhebt sich ganz -,* verheft zich in de schuinte, wordt steil; 2. Z. *weich, mager, dünn.*

Lehne, (*-n*) v. (van een berg), helling v., talud o.; 2. leuning v., rug m., steunsel o.; (van een stoel &), leuning v.; (aan vensters), leunkussen, vensterkussen o.; (Wagenm.) leuning v.; it. luns of spie v. aan de wagenas; (Drukk.) galg v., stut m. voor het opgeslagen frisket eener pers; (Pl.) plataanboom m.; 2. (Jachtw.) wilde zeug of zog v.

Lehnen, (*lehnte, gelehnt*) o. ww., m. *h.* leunen, geleund zijn tegen, steunen op; it. hellen, schuins opgaan; 2. bedr. ww. *den Stock an die Wand -,* doen leunen, ondersteunen, stutten; (fig.) *ein Haus an einen Berg -,* doen steunen, stutten of dragen tegen een berg; (Volkst.) Z. *leihen, entlehnen;* 3. bedr. ww. *sich an einen Baum -,* leunen tegen; *sich mit den Ellbogen auf den Tisch -,* leunen op; *sich mit dem Rücken an etw. -,* met den rug leunen, liggen tegen.

Lehnen, (*lehnte, gelehnt*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) leenen, uitleenen, in leen geven, overdragen; 2. aan schatting onderworpen zijn.

Lehner, (*-s,* mv. *Lehner*) m., Z. *Leiher, Borger.*

Lehngerüste, (*-gerüstes,* mv. *-gerüste*) o. (Bouwk.) stut, schoor, gewelfsteun m.

Lehnig, bijv. nw. loodrecht, horizontaal.

Lehn-kutsche, (*-n*) v. huurkoets v.; *-kutscher* m. huurkoetsier m.; *-lakai* m. huurlakei, livreiknecht m., die slechts voor eenigen tijd gehuurd is; *-mauer* v. muur m. ter hoogte van eene leuning; *-pferd* o. huurpaard o.; *-rosszler* m., Z. *-kutscher;* 2. hij, die paarden verhuurt; *-satz* m. (Red.) voorbewijs, hulpbewijs, lemma o.; *-schnur* v. (Drukk.) rondselriem m. aan de kar eener gewone drukkerij; *-sessel* m., Z. *-stuhl; -stecken* m. (Schild.) handsteun m.; *-stuhl* m. leunstoel leuningstoel m.

Lehnung, (*-en*) v. (Mets.) (van een muur), vermindering v. der dikte naar boven toe.

Lehnweise, bijv. nw. bij wijze van leening, in den vorm eener leening.

Lehr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Lehre* (Kunstt.); 2. staal, model, kaliber o.

Lehr-abschied, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *-brief; -amt* o. betrekking v. van leeraar, professor, onderwijzer; 2. uitoefening v. der bediening van leeraar &, leeraarsambt o.; (aan eene hoogeschool), professoraat o.; 3. ministerie, departement o. van onderwijs; *-anstalt* v. inrichting v. van onderwijs, instituut o., school v.; *-art* v. leerwijze, manier v. van onderwijs.

Lehrbar, bijv. nw. (w. i. gebr.) wat onderwezen kan worden, te onderwijzen, niede te deelen, te verklaren.

Lehr-basis, (*-basen*) v. grondslag m. van het onderwijs; *-begierde* v. verlangen o., begeerte v. om te onderwijzen; 2. Z. *Lernbegierde; -begierig* bijv. nw., Z. *lernbegierig; -begriff* m. leer v., stelsel, leerstelsel o.; *kurzer* —, kort overzicht o., korte inhoud m.; *-bogen* m., Z. *Bogenlehre;* it. Z. *Lehre* (Bouwk.); (Mijnw.) boog m., boogronding v., houtwerk o., waarop een boog gemetseld is; *-bote* m. zendeling, apostel, missionaris m.; *-braten* m. smulpartij v., die de uitgeleerde leerjongen aan de knechten geeft; *-brett* o. (Bouwk.) mal m.; *-brief* m. leerbrief, brief m. van een leerjongen omtrent leertijd; it. ontslag o. van den leertijd; 2. *die —e,* (van de apostelen), zendbrief, epistel m.; *-buch* o. leerboek, lessenboek o.; *ein — der Grőszenlehre,* leerboek o. der wiskunde; *-bursch(e)* m. leerjongen m.; (Jachtw.) jagersjongen m.; *-contract* m. leercontract o., verdrag o. dat een meester met zijn leerjongen of diens ouders aangaat; *-dichter* m. leerdichter, didactische dichter m.

Lehre, (*-n*) v. onderwijs o., onderwijzing, leer, leering, les, wetenschap v.; 2. (van een leerling), leertijd m., leer v.; *bei jemn. in der - stehen* of *sein,* bij iem. in de leer zijn, leerling zijn bij; 3. leer, leerstelling v., leerstelsel, dogma o.; *die -n der Religion,* de leerstellingen &; *jemn. gute -n geben,* goede lessen, goed onderwijs geven; *die Beispiele dienen uns zur -,* tot leering; *das soll mir eine - sein,* dat zal eene les voor mij zijn; *das war für ihn eine gute -,* dat was eene goede les, waarschuwing voor hem; *er hat diese gute -n benützt,* hij heeft met die goede lessen, dien goeden raad zijn voordeel gedaan; 4. leerstelsel o., wetenschap v.; 5. (Kunstt.) mal m., model o., vorm m.; it. kaliber o.; (Bouwk.) Z. *Lehrbogen;* (Art.) kardoesrol v., kardoesmal m.; (Touwsl.) wuit, touwslagerswuit v.; (Slot.) S-vormig werktuig o. om den sleutelbaard af te teekenen; (Meub.) *der Mahlstein ist in die - gebracht,* is in evenwicht.

Lehreifer, (*-s*) m., z. m. ijver m. in het onderwijzen der jeugd.

Lehren, (*lehrte, gelehrt*) bedr. ww. *etw. -,* onderwijzen, onderrichten, leeren, toonen, uitleggen; *jem. -,* onderwijs geven, onderrichten; *jem. etw. -,* leeren, aantoonen, onderwijzen; *öffentlich -,* publieke lessen houden; *jem. lesen -,* iem. leeren lezen; *er ist gut gelehrt worden,* hij is goed onderwezen, heeft goed onderwijs genoten; *die -de Redegattung,* de didactische redesoort; (fig.) *die Vernunft lehrt es uns,* leert, zegt, toont het ons; *jem. Lebensart -,* iem. leeren leven; II.

o. zelfst. leeren, onderwijzen, onderwijs, onderricht o.

Lehrer, (*-s*, mv. *Lehrer*) m., **-in,** (*-nen*) v. meester, onderwijzer, leeraar m., meesteres, onderwijzeres v.; (Krijgsw.) instructeur m.; *ein - in den Sprachen*, taalmeester; *öffentlicher -*, (aan eene hoogeschool), professor m.; *-in im Nähen*, naaijufvrouw v.; *sie war meine -in im Schreiben*, zij heeft mij leeren schrijven.

Lehrer-stand, m., **-stelle,** v., Z. *Lehrstand &c.*

Lehrer-stuhl, (*-stuhl(e)s*, mv. *-stühle*) m. leerstoel, preekstoel, katheder m.

Lehr-erzählung, (*-en*) v. leerzame vertelling, gelijkenis, parabel v.; *-essen* o., Z. *-braten; -fabel* v. leerzame fabel v.; *-fach* o. vak o. van onderwijzer, van meester of leeraar; it. leervak, vak o. van onderwijs; *-fähig* bijv. nw. bekwaam, geschikt, in staat om te onderwijzen; it. Z. *lernfähig; -fähigkeit* v. geschiktheid v. om te onderwijzen; *-form* v. leervorm m., leerwijze, methode v. van onderwijs; 2. (Dichtk.) leerstijl, didactische vorm m.; *-frau* v. vrouw v. van een meester &, meestersvrouw, leeraarsvrouw v.; 2. Z. *Lehrerin; -freiheit* v. vrijheid v. om te onderwijzen, vrijheid v. van onderwijs; *-gabe* v. geschiktheid v., talent o. om te onderwijzen; *-gang* m. leergang, gang, loop m. van het onderwijs, cursus m.; *-gebäude* o. leerstelsel, systeem o.; *-gedicht* o. leerdicht o.; *-gegenstand* m. voorwerp o. van onderwijs, onderwerp o., zaak v., die onderwezen wordt; *-gehülfe* m. ondermeester, kweekeling, helper m. bij het onderwijs; *-geld* o. bezoldiging v., salaris o. van den onderwijzer; 2. leergeld, schoolgeld o.; (fig.) — *geben*, leergeld geven, door schade wijs worden; *-genoss* m. medeleerling m.; 2. leerkameraad m.; *-gerüst, -gestell* o., Z. *Bogengerüst &c*; *-geschäft* o., Z. *-amt; -geschichte* v. leerzame geschiedenis v.; *-gesparr* o. verband o. der daksparren; *-grund* m. grondslag m., basis v. eener wetenschap; *-gierig* bijv. nw., Z. *-begierig; -haft* bijv. nw. leerzaam, tot les verstrekkende; *-häuer* m. (Bergw.) leerling-mijnwerker m.; *-herr* m. (Hand.) patroon, meester m.; *-jahr* o. leerjaar o.; *seine — e ausstehen*, zijne leerjaren doorbrengen; *-junge* m., Z. *-bursche; -jünger* m. seminarist, kweekeling m., hij, die zich op het onderwijs toelegt; *-kohle* v. beste soort steenkolen v. mv.; *-kreis* m. kring m. van toehoorders; 2. vak o. van onderwijs; *-kunst* v. leerkunst, onderwijskunst, pedagogie, didactiek v.

Lehrling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. leerling, kweekeling, scholier m.; 2. leerling, leerjongen m.; (fig.) *noch ein - in etw. sein*, nog niet zeer bedreven zijn in.

Lehrlingschaft, v., **Lehrlingstand,** m. stand m., staat v. van leerling &.

Lehr-lohn, (*-(e)s*) m., z.m., Z. *-geld; -lust* v. leerlust m., leerzucht v.; *-mädchen* o. leermeisje o., leerling v.; *-mässig* bijv. nw. (Godg.) dogmatisch, leerstellig; *-meinung* v. leerstelling, geloofsstelling v., formulier o.; *-meister, —in,* leermeester m., leermeesteres v., Z. *Lehrer; -meisterlich* bijv. nw. als een leermeester, meesterachtig; (i. k. bet.) doctoraal, professoraal, pedant.

Lehrmeistern, (*lehrmeisterte, gelehrmeistert*) o. ww. den meester uithangen, op alles vitten, pedant zijn.

Lehr-methode, (*-n*) v. leerwijze, methode, manier v. van onderwijzen; *-mittel* o. leermiddel, middel, toestel o. voor het onderwijs; *-ode* v. (Dichtk.) leerende ode, didactische ode v.; *-ordnung* v., Z. *-gang; -plan* m. leerplan, plan o. der lessen; *-prinzipal* m., Z. *-herr; -probe* v. leerproef, proef v.; *-punkt* m. leerpunt, leerstuk o.; *-reich* bijv. nw. leerrijk, leerzaam, vol goede lessen; *—er Spruch*, leerrijke spreuk, leerrijk gezegde; *-richtig* bijv. nw. (w. i. gebr.) volgens de methode, methodisch; (Godg.) rechtzinnig, orthodox; *-richtigkeit* v. (w. i. gebr.) juistheid v. volgens de methode; (Godg.) rechtzinnigheid, orthodoxie v.; *-saal* m. leerzaal, leszaal, gehoorzaal v.

Lehrsam, (*-er, -st*) bijv. en b., **Lehrsamkeit,** v., Z. *gelehrig, Gelehrigkeit.*

Lehr-satz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. stelling, leerstelling, thesis v.; *Glaubens —*, dogma o.; (Wisk.) stelling v., theorema o.; *kurzgefasster —*, kernspreuk v.; *-schreiben* o., Z. *-brief; -schrift* v., Z. *-buch; -spann* m. (Zeew.) voornaamste spant o. op de kiel; *-sparren* m. hoeksparren v. mv.; *-spruch* v. leerspreuk, zedespreuk, kernspreuk v., spreekwoord, aphorisme o.; *-sprüchlich* bijv. nw. leerspreukig, zinspreukig, zinrijk, kernachtig, aphoristisch; *-stand* m. leeraarsstand, onderwijzersstand m.; 2. onderwijzers, leeraars m. mv., onderwijzend personeel o.; *sich dem —e widmen*, zich aan den onderwijzersstand wijden; *-stelle* v. betrekking v. van leeraar, onderwijzer; Z. *-stuhl; -stil* m. leerende stijl, didactische stijl m.; *-stoff* m., Z. *-gegenstand; -streitigkeit* v. twist m., geschil o. over leerstellingen, dispuut o.; *-stube* v. leerkamer v.; 2. Z. *-saal; -stück* o., Z. *-punkt; -stuhl* m. leerstoel, preekstoel, kansel, katheder m.; (fig.) Z. *-stelle; -stunde* v. leeruur, lesuur o.; *-styl* m., Z. *-stil; -tochter* v. leermeisje o., leerling v.; *-ton* m. leertoon m., toon m. van voordracht, toon m., waarop wordt voorgedragen; (i. k. bet.) preektoon m.; *-verbesserung* v. (Godsd.) hervorming v.; *-vertrag* m., Z. *-contract; -weg* m. leergang m., Z. *-gang, -mittel; -weise* v., Z. *-art; -werk* o. werk o. van een leerjongen; *-widrig* bijv. nw. tegenstrijdig met de leer; (Godg.) kettersch, onrechtzinnig; *-widrigkeit* v. strijdigheid v. met de leer, onrechtzinnigheid v.; *-würde* v. graad, rang m.; *-zeit* v. leertijd m., leerjaren o. mv.; *-zimmer* o., Z. *-stube; -zunft* v. vereeniging v. van geleerden, faculteit v.; it. partij, sekte v. aan eene leer toegedaan; *-zwang* m. inbreuk v. op de zelfstandigheid der onderwijzers en op hunne leerwijze.

Lei, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Lee.*

Leib, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. lichaam, lijf o.; *mit bloszem* of *nacktem -e gehen*, naakt loopen, niet gekleed zijn; *gut bei —e sein*, zwaarlijvig, dik zijn; *vom -e fallen*, afvallen, zijne dikte verliezen; *bei lebendigem -e*, met levendigen lijve; *bei -es Leben*, (veroud.) tijdens het leven; *am -e Strafen*, lichamelijke straffen toepassen; *sie gibt ihren - Preis*, zij geeft haar lichaam prijs, zij leeft van prostitutie, laat zich voor geld gebruiken; *den - zu Grabe tragen*, het lichaam begraven; *die Auferstehung der -er*, de opstanding der levenden en dooden, de verrijzenis des vleesches; *bei - und Leben*, op doodstraf; *sich auf - und Leben schlagen*, op leven en dood vechten; *auf - und Leben angeklagt werden*, crimineel vervolgd worden; *jemn. auf den -, zu -e gehen*, iem. te lijf komen, aanvallen; *bleib mir vom -e*, blijf van mijn lijf, raak mij niet aan; *den Teufel im -e haben*, den duivel inhebben; *er hat kein Herz im -e*, hij heeft geen hart in het lijf, is bang, vreesachtig; 2. lichaamsgestalte, gestalte v.; *dünner, schlanker -*, magere gestalte; *der hohle -*, buik m.; *gesegneten -es sein*, zwanger zijn, in gezegenden staat verkeeren; *Reiszen im -e haben*, snijdingen v. mv. door het lijf, den buik hebben; *offenen -es sein*, een open lijf hebben; *einen verstopften - haben*, hardlijvig zijn; 3. korset, keurslijf, lijfje o.; 4. leven o.; *thun Sie es bei -e nicht*, doe het volstrekt, vooral niet; (Spr.) *längst -, längst Gut*, de langstlevende alles.

Leib of **Laib,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bak.) wegge v., brood o.; *er asz einen ganzen - auf*, hij at een heel brood op.

Leib-arzt, (*-arztes*, mv. *-ärzte*) m. lijfarts m., geneesheer m. van den vorst; *kaiserlicher —*, lijfarts des keizers; *-bäcker* m. bakker m. van den vorst; *-band* o., Z. *-binde; -barbier* m. barbier m. van den vorst; *-bede* v. (Leenw.) loskooping, vrijkooping v.; *-biene* v. teelbij v.; *-binde* v. lijfgordel m., sjerp, ceinture v.; *-brief* m. bewijs o., akte v. van vruchtgebruik; *-buch* o., Z. *Lieblingsbuch; -bürge* m. gijzelaar m., wie met zijn leven borg blijft, Z. *Geiszel.*

Leibchen, (*-s*, mv. *Leibchen*) o., Z. *Leib* (3); 2. wegge v., broodje o.

Leib-chirurgus, (onb., mv. *-chirurgen*) m., Z. *-wundarzt; -compagnie* v. (Krijgsw.) lijfscompagnie, kolonelscompagnie v.; *-diener* m. lijfknecht, vertrouwde knecht m.; *-dienst* m. leendienst m. met hand en voet.

Leibeigen, bijv. nw. lijfeigen, onderhoorig; *ein -er*, lijfeigene m.

Leibeigenschaft, v., z.m. lijfeigenschap, geheele onderhoorigheid v.; *-sgefälle* o. mv. van de lijfeigenen geheven inkomsten v. mv.

Leibeigenthum, (*-(e)s*) o., z.m. recht o. op den persoon van een lijfeigene; 2. Z. *Leibeigenschaft.*

Leiben, (*leibte, geleibt*) o. ww., m. *h.* leven, een lichaam of een lijf hebben, in leven zijn; *da ist er ja wie er leibt und*

lebt, daar ziet gij hem nu zoo als hij werkelijk is, bij levenden lijve; 2. wed. ww. *sich* -, zwaarlijvig worden.

Leibes-bau, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. -*gestalt;* -*beschaffenheit* v. samenstelling, gesteldheid v. van het lichaam, lichaamsgesteldheid v.; -*beschwerde*, -*beschwerung* v. zwakheid, ongesteldheid v.; -*bewegung* v. lichaamsbeweging, lichaamsoefening v.; -*bürde* v. zwangerschap, vrucht v.; -*dicke* v. dikte v. van het lichaam; 2. zwaarlijvigheid v.,omvang m.; -*erbe* m. natuurlijke erfgenaam m.; it. allodiale erfgenaam.; 2. mv. —*n*, nakomelingen m. en v. mv., kinderen o. mv.; -*fehler* m., Z. -*gebrechen;* -*frucht* v. lichaamsvrucht v., fœtus m., vrucht v. in moeders lijf; *um die — kommen*, eene miskraam, eene ontijdige bevalling hebben; -*gaben* v. mv. lichamelijke geschiktheid v., aanleg m.; -*gebrechen* o. lichaamsgebrek, lichamelijk gebrek o.; -*gefahr* v. levensgevaar o.; *mit meiner — will ich ihm dienen*, met gevaar o. van mijn leven; -*gestalt* v. lichaamsgestalte, taille v.; *eine schöne - haben*, eene mooie taille hebben; -*geschichtlichkeit* v. vlugheid v. van het lichaam; -*gesundheit* v. gezondheid v. des lichaams; -*grösze* v. lichaamsgrootte v.; -*haft* v. gevangenneming v.; -*herr* m. (Leenw.) leenheer m.; -*höhe* v., Z. -*grösze;* -*kraft* v. lichaamskracht, lichamelijke kracht v.; *aus -kräften laufen*, zoo hard mogelijk, zoo hard men kan; *aus -kräften schreien*, uit alle macht, luidkeels; -*krankheit* v. lichamelijk lijden o.; -*länge* v. lengte v. des lichaams, Z. -*grösze;* -*leben* o., *bei —*, gedurende het leven; -*nahrung* v. levensvoedsel, lichamelijk voedsel o.; *— und Nothdurft*, levensbehoeften v. mv., voedsel o.; -*öffnung* v. (Gen.) buikloop m., stoelgang m., ontlasting v.; -*pflege* v. verpleging v. van het lichaam, zorg v. voor de gezondheid; -*schwäche*, -*schwachheit* v. lichaamszwakte, lichamelijke zwakheid v.

Leibessen, (-*sens*, mv. -*sen*) o. lievelingskost m.

Leibes-sorge, (-*n*) v., Z. -*pflege;* -*stärke* v., Z. -*kraft;* 2. -*dicke;* -*statur* v., Z. -*grösze;* -*stellung* v. lichaamshouding v.; *sie hat eine gute —*, zij heeft eene goede houding; -*strafe* v. lichaamsstraf, lijfstraf, lichamelijke straf v.; -*übung* v. lichaamsoefening, gymnastische oefening v.; *—skunst* v. gymnastiek v.; -*verstopfung* v. hardlijvigheid, verstopping v.; -*zustand* m., Z. -*beschaffenheit.*

Leib-fahne, (-*n*) v. witte vaan v.; -*fall* m. (Leenw.) vervallen o. van het goed van een overleden lijfeigene aan den meester, Z. *Hauptfall* (2); -*fällig* bijv. nw. bij den dood van den lijfeigene aan den meester vervallende; -*farbe* v. vleeschkleur, lijfkleur v.; 2. lievelingskleur v.; -*farben* bijv. nw., Z. *fleischfärbig;* -*fluss* m. (Gen.) Z. *Durchfall* (2); -*frohne* v., Z. -*dienst;* -*gans* v., Z. -*geld* (1); -*garde* v., Z. -*wache;* -*gedinge* o. (van een vorst), apanage o.; (van eene weduwe), weduwengoed o.; 2. Z. *Ausgedinge;* 3. Z. -*rente;* -*gedingsbrief* m. bewijs o., akte v. van vruchtgebruik; -*gedingsrecht* o. recht o. op vruchtgebruik; -*geld* o. belasting v. der lijfeigenen, gewoonlijk bestaande in eene kip, eene gans &; 2. lijfeigenschap v.; 3. hoofdgeld o.; -*geleit* o. persoonlijk veiligheidsgeleide, vrijgeleide o.; -*gericht* o. lievelingskost m.; -*gewinn* m. of -*gülte* v., Z. -*rente;* -*gurt*, -*gürtel* m., Z. -*binde;* -*gut* o. tot vruchtgebruik of als apanage aangewezen goed o.; -*haber* m. haver v. als belasting der lijfeigenen.

Leibhaft(ig), bijv. en b. lichamelijk, persoonlijk, in levenden lijve, in eigen persoon; *in -er Gestalt*, in eigen persoon; 2. naar het leven, van eene treffende gelijkenis; *er ist sein -er Vater*, hij gelijkt precies op zijn vader, hij is sprekend zijn vader.

Leib-henne, (-*n*) v., Z. -*geld* (1); -*herr* m. meester m. van een lijfeigene, Z. *Leibesherr;* -*hetze* v. wilde zwijnenjacht v., door den heer zelven geleid, -*hölzer* o. mv. (van een schip), buitenste dekplanken; -*huhn* o., Z. -*geld* (1); -*hund* m. lievelingshond m.

Leibig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. zwaarlijvig, dik, zwaar; -*keit* v. zwaarlijvigheid, dikheid, zwaarte v.

Leib-jäger, (-*jägers*, mv. -*jäger*) m. lijfjager, eerste jager m. van een vorst; 2. (Krijgsw.) jager m. van het korps; *—regiment* o. regiment o. lijfjagers; -*knecht* m. lijfknecht m.; -*knoten* m. (Zeew.) boeilijnknoop m.; -*koch* m. kok m. van den vorst; -*kutsche* v. eigen rijtuig o., koets v. van den vorst; -*kutscher* m. lijfkoetsier, koetsier m. van den vorst; -*kuchen* m. lievelingskoek m.; it. nieuwjaarskoek m.; -*lakai* m. lijflakei, eerste lakei m. van den vorst; -*laus* v. platluis v.

Leiblich, bijv. en b. lichamelijk, lijfelijk, Z. *leibhaft;* -*e Eigenschaften*, lichamelijke eigenschappen; -*e Strafe*, lichamelijke straf, lijfstraf; -*er Tod*, natuurlijke dood; 2. vleeschelijk; *sein -er Sohn*, zijn eigen zoon; -*e Brüder*, volle broeders; 3. tijdelijk, wereldsch.

Leib-lied, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. lievelingslied o.; -*los* bijv. en b. ontzield, dood; -*medicus* m., Z. -*artz;* -*näherin* v. naaister v. van het hof; -*pacht* m. erfpacht v.; -*pfennig* m., Z. -*geld;* -*pferd* o. geliefkoosd paard o.; -*recht* o., Z. -*gedingsrecht;* -*regiment* o. regiment o. des vorsten; -*rente* v. lijfrente v.; *Geld auf —n anlegen*, geld uitzetten voor eene lijfrente; *—vertrag* m. verdrag o., verbintenis v. omtrent lijfrente; *wachsende —*, lijfrentengezelschap o., aangroeiende lijfrenten v. mv., tontine v.; -*rentner* m. hij die eene lijfrente geniet; -*rock* m. lijfrok, overrok m.; (van rechters), tabbaard m.; (van joodsche priesters), lijfrok, ephod m.; (Kath.) (van priesters), lijfrok m., soutane v.; -*sache* v. halszaak v.; -*schaden* m. lichaamsgebrek, lichamelijk gebrek o.; it. breuk v.; -*schaar* v., Z. -*regiment;* 2. -*wache;* -*schilling* m., Z. -*geld* (1); -*schmerzen* m. mv. buikpijn, pijn v. in het lijf, kramp v., koliek o.; -*schneiden* o. snijdingen v. mv. in het lijf; -*schneider* m. hofkleermaker, lijfkleermaker m.; -*schnitt* m. snede v. van het lijf, taille v.; -*schuster* m. hofschoenmaker m.; -*schutz* m., Z. -*jäger;* -*schwadron* v. (van een regiment), eerste eskadron o.; -*speise* v. geliefkoosde kost m. of spijs v.; -*spiel* o. lievelingsspel o.; -*spruch* m. lijfspreuk, zinspreuk, leus v.; it. zinnebeeld o.; -*standarte* v. witte standaard m.; -*stock* m., Z. -*biene;* -*stück* o. (van een kleed), lijf o.; 2. (Muz.) lijfstukje, lievelingsstuk o.; -*stuhl* m. nachtstoel, lievelingsstoel m.; -*trabant* m. lijftrawant, satelliet m.; -*träger* m. hij die levenslang het vruchtgebruik trekt, eene lijfrente geniet; -*tuch* o., Z. *Umschlagetuch;* -*wache* v. lijfwacht, lijfgarde v.; -*wagen* m., Z. -*kutsche;* -*wäsche* v. gedragen lijfgoed, linnengoed o., huiswasch v.; -*wäscherin* v. waschvrouw v. voor het hof; -*wasser* o. lijfwater o., water o. uit den onderbuik; *—sucht* v. waterzucht v. in den onderbuik; -*weh* o., Z. -*schmerzen;* -*wundarzt* m. heelmeester m. des vorsten; -*zeichen* o. (bij vermoording), spoor, teeken o. aan het lichaam; -*zins* m., Z. -*rente;* -*zucht* v., Z. -*gedinge;* -*züchter*, -*züchterin*, hij, zij, die eene lijfrente geniet; -*züchterisch* bijv. nw. (van erfgenamen), met eene lijfrente begiftigd, -*zwang* m. verstopping, hardlijvigheid v.

Leich of **Laich,** (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Vissch.) vischkuit v., vischeitjes o. mv.

Leich, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. effen baan, kegelbaan v.; 2. gat, mondstuk o.

Leichdorn, (-*dorn*(*e*)*s*, mv. -*dorne* en -*dörner*) m. likdoren of likdoorn m.

Leiche, (-*n*) v. lijk, dood lichaam o., Z. *Leichname;* *er ist blass wie eine -*, hij is doodsbleek, zoo wit als een lijk; *er sieht aus wie eine ausgegrabene -*, hij is doodsbleek, ziet er uit als een lijk; *bis morgen ist er eine -*, morgen is hij een lijk, hij leeft geen dag meer; 2. Z. *Leichenbegängniss;* 3. (Drukk.) uitlating, leege plaats v.; 4. (Vissch.), Z. *Leichzeit;* (Naald.) mislukte speldeknop m.

Leichen, (*leichte*, *geleicht*) o. ww., m. *h.* kuit schieten, kuit werpen, rijden.

Leichen-abdankung, v., Z. *Abdankungsrede;* -*acker* m. doodenakker m., kerkhof o., begraafplaats v.; -*ansager* m. doodbekendmaker, aanspreker m.; -*ansagerin* v. doodbekendmaakster v.; -*artig* bijv. nw. als een lijk, op een lijk gelijkend, doodsbleek; -*begängniss* o. begrafenis, lijkstaatsie, teraardebestelling v., lijkplechtigheid v.; -*begleiter* m. hij, die een lijk volgt of begeleidt; -*begleitung* v. begeleiding v. van een lijk; 2. Z. -*zug;* -*besorger*, -*bestatter*, -*besteller* m. bidder, doodbidder, lijkbezorger, aanspreker, bedienaar m. ter begrafenis; -*bett* o. doodbed, praalbed o., waarop het lijk wordt ten toon gesteld; -*bitter* m. uitnoodiger m. ter begrafenis, Z. -*besorger;* -*bitterin* v. uoodigster v. ter begrafenis; -*blass* bijv. nw. zoo bleek of wit als een lijk, doodsbleek; -*blässe* v. doodskleur v.; -*buch* o. doodenregister o.;

-*carmen* o., Z.-*gedicht*;-*casse* v.,Z.-*kasse*; -*dieb* m. (Gesch. van E.) lijkendief m.; -*dienst* m. (Kath.) lijkdienst m., uitvaartdienst m., mis v. voor de overledenen; -*duft* m. lijklucht, doodlucht v.; -*dunst* m., Z. -*geruch*; -*essen* o.,Z.-*mahl*; -*eule* v. kerkuil, steenuil m.; it. raaf v.; -*fackel* v. lijktoorts, lijkfakkel v.; -*fahl* bijv. nw., Z. -*blass*; -*farbe* v. doodskleur, lijkkleur v.; -*färbig* bijv. nw., Z. -*blass*; -*feier* v., -*fest* o. lijkfeest o., begrafenisplechtigheid v.; -*feld*, o. veld o. met lijken bedekt, slagveld o.; -*fett* o., Z. -*wachs*; -*fliege* v. goudvlieg v.; -*folger* m., Z. -*begleiter*; -*frau* v. vrouw v., die het lijk wascht, kleedt, bewaakt; -*gebräuche* m. mv. gebruiken o. mv., plechtigheden v. mv. bij de begrafenis; -*gebühr* o. begrafenisrecht o., begrafenisgelden o. mv.; -*gedächtniss* o. herinnering v. der dooden, lijkrede v.; -*gedicht* o. lijkdicht, treurdicht o., lijkzang m., elegie v.; -*gefährte* m,, Z. -*begleiter*; -*gefilde* o., Z. -*feld*; -*gefolge* o., Z. -*zug*; -*geläute* o., Z. *Todtengeläute*; -*geld* o. begrafeniskosten m. mv.; -*gepränge* o. pracht, praal v. ten toon gespreid bij eene begrafenis; -*geräth* o. al wat voor eene begrafenis noodig is; -*geruch* m. doodenlucht, lijklucht v.; -*gerüst* o. paradebed, praalbed o., katafalk v., castrum doloris o.; -*gesang* m. lijkzang m., lijklied, grafiied o.; -*gewand* o. lijkgewaad, lijkkleed, lijklaken o.; -*gewölbe* o. grafkelder m., grafgewelf o., catacombe v.; -*glocke* v. doodsklok v.; it. Z. *Todtengeläute*, *Todtenglocke*; -*gruft* v., Z. -*gewölbe*.

Leichenhaft, bijv. nw. lijkachtig, op een lijk gelijkend, doodelijk, sterfelijk.

Leichen-halle, (-*n*) v. doodenkamer v.; 2. zaal v. voor lijkschouwingen; -*haufen* m. opeenhooping v. van lijken; -*haus* o. sterfhuis o.; 2. doodenhuis, lijkenhuis o.; -*hemd* o. doodhemd o., Z. -*gewand*; -*hügel* m., Z. *Grabhügel*; -*huhn* o., Z. -*eule*; -*kalt* bijv. nw. zoo koud als een lijk; -*kammer* v. lijkenkamer, doodenkamer v.; 2. Z. -*halle* (2); -*kasse* v. doodenkas v.; -*kerze* v. kaars v. bij een lijk; -*klage* v. doodenklacht, weeklacht v. over het verlies van een afgestorvene; -*kleid* o., -*kleidung* v. lijkkleed o., doodskleederen o. mv.; -*kosten* mv. begrafeniskosten m. mv.; -*kranz* m. lijkkrans m.; -*kraut* o. blaaskruid o.; -*läuten* o., Z. -*geläute*; -*lied* o., Z. -*gesang*; -*mahl* o. doodenmaal, begrafenismaal o.; -*musik* v. treurmuziek, lijkmuziek v.; -*öffner* m. ontleder m. van een lijk, ontleedkundige m.; -*öffnung* v. lijkopening v.; -*prediger* m., Z. -*redner*; -*predigt*, -*rede* v. lijkrede, lijkpredikatie v.; -*redner* m. lijkredenaar m., hij die eene lijkrede houdt; -*register* o. doodenregister o.; -*säule* v. zuil v. ter gedachtenis van een afgestorvene; -*schau* v., -*schauer* m., Z. *Todtenschau* &c.; -*schleier* m., Z. -*tuch*; -*schmaus* m.,Z. -*mahl*; -*schmücker*, —*in*, hij, zij, die een lijk kleedt; -*statt* v. graf o., grafplaats v.; -*stein*, m. lijksteen, grafsteen m.; -*text* m. tekst m. eener lijkrede; -*ton* m. treurige toon m.; -*träger* m. (lijk)drager m.; -*tuch* o., Z. -*gewand*; 2. lijklaken o.; -*untersuchung* v. lijkschouwing v.; -*vogel* m., Z. -*eule*; -*wachs* o. vetwas, walschot o.; -*wächter*, -*wärter*, —*in*, waker m., waakster v. bij een lijk; -*wagen* m. lijkwagen m.; -*zug* m. lijkstoet m., lijkstaatsie v.; Z. *Todten-*, *Trauer-*, *Grabzug*.

Leichhuhn, (-*huhn(e)s*, mv. -*hühner*) o., Z. *Grabhuhn*.

Leichnam, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. lijk, dood lichaam o.; *der* - *Christi*, het lichaam o. van J. C.

Leichpredigt, (-*en*) v.. Z. *Leichenpredigt*.

Leicht, (-*er*, -*est*) bijv. en b. (in gewicht), licht, niet zwaar, niet veel wegende; - *gekleidet sein*, licht, los, vlug, dun; -*e*, -*bewaffnete Truppen*, lichte troepen; -*es Gewicht*, licht, niet zwaar; it. valsch gewicht; -*es Geld*, klein geld; (fig., Rijk.) *sein Pferd hat einen* -*en Gang*, licht, vlug; - *auf den Füszen*, vlug ter been; -*e Hand*, los, vlug, behendig; *eine* -*e*, - *gezeichnete Figur*, vluchtig; - *aufgetragene Farbe*, dun opgedragen; -*er Wein*, licht, slap; -*e Mühe*, kleine moeite, geringe moeite v.; -*er Fehler*, gering; -*e Strafe*, gering; -*e Wunde*, lichte wond; -*es Blut*, dun; -*er Schlaf*, zachte slaap; -*e Speisen*, licht, gemakkelijk te verteren; *es wird mir* - *im Kopfe*, het wordt mij licht in het hoofd, ik word duizelig; *es ist mir* -*er um's Herz*, het is mij lichter, ruimer om het hart, ik gevoel mij veel verlicht; - *über etw. weggehen*, licht, los over iets heenloopen; *etw. nur* -*weg arbeiten*, oppervlakkig; *sich* - *machen*, *sich* -*er machen*, licht(er) worden; it. (van den nood), verminderen, afnemen; 2. gemakkelijk, licht, niet moeilijk; (Spr.) *das ist nicht so* -, dat is zoo gemakkelijk niet; *das ist* - *gesagt*, *aber nicht* - *gethan*, dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan; *sie können* - *urtheilen*, *dass &c.*, gij kunt gemakkelijk &; *alles geht ihm* - *von Statten*, alles gaat hem vlug van de hand; *das ist ihm etw. ganz Leichtes*, dat is voor hem iets heel gemakkelijks; *jem. etw.* - of -*er machen*, gemakkelijk of gemakkelijker maken; *das könnte* - *sein*, dat zou wel kunnen zijn; *das ist nicht* - *zu befürchten*, daarvoor is niet te vreezen, er is geen gevaar.

Leicht-befiügelt, bijv. nw. met lichte vleugels; -*bewaffnet* bijv. nw. licht gewapend; -*blütig* bijv. nw. vroolijk, opgeruimd, levendig; -*blütigkeit* v. vroolijkheid, opgeruimdheid, levendigheid v.

Leichte, v., Z. *Leichtigkeit*; 2. *Leichten* o. zelfst.

Leichteich, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. vijver m. tot voortteling van visch.

Leichten, (*leichtete*, *geleichtet*) bedr. ww. (Landh.) *Schafe* -, snijden, lubben.

Leichter, (-*s*, mv. *Leichter*) m. (Zeew.) Z. *Lichter*.

Leichtern, (*leichterte*, *geleichtert*) bedr. ww., Z. *erleichtern*; 2. *lichten*.

Leicht-fähig, bijv. nw. snel zeilend, snel rijdend; -*fasslich* bijv. nw. bevattelijk, gemakkelijk, te begrijpen.

Leichtfertig, (-*er*, -*st*) bijv. nw. beweeglijk, behendig, guiterig; 2. (i. k. bet.) ondeugend, kwaad, stout, onbeschaamd; *sie hat ein* -*es Maul*, zij heeft eene kwade tong; 3. lichtzinnig, lichtvaardig, loszinnig, losbandig, Z. *leichtsinnig*; -*keit* v. beweeglijkheid, behendigheid, guiterij v.; 2. ondeugd, stoutheid, onbeschaamdheid v.; 3. lichtzinnigheid, losbandigheid, loszinnigheid, lichtvaardigheid v.

Leicht-flüssig, bijv. nw. gemakkelijk smeltend, zeer vloeibaar; -*flüssigkeit* v. groote smeltbaarheid v.; -*fusz* m. snellooper, hardlooper, danser m.; (fig.) lichtzinnige,onbezonnene m.; -*füszig* bijv. nw. snel loopend, fluks ter been; (fig.) Z. -*sinnig*; -*füszigkeit* v.vlugheid v. ter been; Z. *Leichtsinnigkeit*; -*geflügelt* bijv. nw. snel vliegend; -*gekleidet* bijv. nw. licht, los, dun gekleed; -*geschenkelt* bijv. nw. snel ter been, hard loopend; -*gewandt* bijv. nw. vlug, behendig, geledig, snel; -*glaube* m.,Z. -*gläubigkeit*; -*gläubig* bijv. nw. lichtgeloovig, onnoozel; -*gläubigkeit* v. lichtgeloovigheid, onnoozelheid v.; it. onhoudbaar, op geene gronden berustend geloof o.

Leichtheit, v., Z. *Leichtigkeit*.

Leicht-hin, bijv. en o. losweg, licht heen, gemakkelijk of eenvoudig weg; -*hörig* bijv. nw. goed hoorende, een goed gehoor hebbende.

Leichtigkeit, v. lichtheid, gemakkelijkheid, vlugheid, behendigheid; (fig.) (van de tong), radheid, beweeglijkheid v.; 2. (van eene zaak), gemak o.

Leicht-lernend, -lernig, bijv. nw., Z. *gelehrig*.

Leichtlich, bijw., Z. *leicht*.

Leicht-mäulig, bijv. nw. (Rijk.) licht, niet zwaar op de hand; -*pfanne* (Zoutz) v. na het zieden gezuiverde zoutpan v.; -*schmelzbar* bijv. nw., Z. -*flüssig*.

Leichtsinn, (-(*e*)*s*) m., z.m. lichtzinnigheid, lichtvaardigheid, loszinnigheid, onbezonnenheid, onbesuisdheid v.; 2. (gemeenz.) kinderachtigheid v., onbesuisde streek m. of daad v.

Leichtsinnig, (-*er*, -*st*) bijv. nw. lichtzinnig, lichtvaardig, loszinnig, onbezonnen, onbedachtzaam, onbesuisd; *etw.* - *unternehmen*, zonder nadenken; -*er Mensch*, lichtzinnig, onbezonnen mensch, onbezonnene, onbesuisde; -*keit* v., Z. *Leichtsinn*.

Leichtverderblich, bijv. nw. vergankelijk, licht bederfbaar.

Leichzeit, v. rijtijd, tijd m. van het kuitschieten.

Leid, bijv. en b. leed, bedroevend, spijtig; *es ist mir* -, *dass er es gethan hat*, *dass er nicht gekommen ist*, het doet mij leed, het spijt mij, ik betreur het dat &; *es würde ihm sehr* - *thun*, *Sie zu verlieren*, het zou hem leed doen, spijten; *es thut mir* - *um ihn*, ik beklaag hem, het spijt mij voor hem; *lassen Sie sich's nicht* - *sein*, *dass &c.*, laat het u niet spijten, bedroef er u niet over; *sein Tod hat mir sehr* -

gethan, zijn dood heeft mij zeer bedroefd.

Leid, (*-(e)s*) o., z. m. leed, kwaad o., droefheid, spijt, smart v.; *Freude und - theilen*, vreugde en leed of smart deelen; *in Lieb und - jemn. getreu sein*, onder lief en leed &, in voor- en tegenspoed; *in seinem Hause herrscht groszes -*, er heerscht groote droefheid &; *über etw. - tragen, Reue und - empfinden*, berouw hebben over; *jemn. sein - klagen*, iem. zijn leed toevertrouwen, zijne ongelukken mededeelen, zijn leed klagen; *um jem. - tragen*, iem. beklagen; it. Z. - (3); 2. verdriet, kwaad, onrecht o., beleediging v.; *jemn. ein - zufügen, etw. zu -e thun*, iem. kwaad doen, kwaad berokkenen; *weder Liebes noch -es von jemn. sprechen*, goed noch kwaad zeggen; *sich selbst ein -* of *ein -es anthun*, zijn leven verkorten; 3. rouw m.; *im -e gehen*, de lijkstatie volgen; *das - um jem. tragen, im - sein*, in den rouw zijn, rouw dragen over; *das - klagen*, condoleeren, rouwbeklag doen; 4. lijkstaatsie v., lijkstoet m.; *das - führen*, den lijkstoet geleiden.

Leid-bitter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., *Z. Leichenbitter; -brief* m. brief m. van rouwbeklag, Z. *Trauerbrief*.

Leiden, (*litt, gelitten*) o. ww. onr., m. *h.* lijden, ondergaan, verduren, verdragen, doorstaan, medelijden gevoelen; *an den Augen -*, lijden, pijn hebben; *an der Gicht -*, lijden; *der -de Theil*, het zieke, lijdende, aangedane deel; (fig.) gekwetste deel; it. de zieke, de patiënt; *ein -der*, lijder, zieke; *die Noth der -den lindern*, den nood der lijders verzachten; (Godg.) *des -s fähig*, geschikt om te lijden; 2. (fig.) *für die andern -*, lijden, medelijden hebben met; *seine Gesundheit* of *er leidet darunter*, zijne gezondheid, hij lijdt er onder; *dieses Gemälde, dieser Baum hat viel gelitten*, heeft veel geleden, is zeer beschadigd; *ich habe viel von ihm zu -*, lijden, verdragen, verduren; 3. eene verandering ondergaan, lijdend zijn; *-d*, lijdelijk; *sich -d verhalten*, zich lijdelijk gedragen; (Spraakk.) *-de Form*, lijdende vorm; II. bedr. ww. lijden, doorstaan, verduren, verdragen; *Hunger und Durst -*, lijden, verdragen; *Nachtheil, Schaden, Verlust -*, ondergaan, gevoelen, ondervinden; *Noth -*, in nood zijn; *Verfolgung, Unrecht -*, lijden, aangedaan worden; 2. toelaten, toestaan, dulden, veroorloven; *er leidet alles von seinen Kindern*, hij duldt, geeft toe, verdraagt &; *Missbräuche -*, toelaten; (fig.) *die Sache leidet keinen Aufschub*, de zaak duldt geen uitstel; *jem. nicht - können*, niet kunnen lijden, dulden, verdragen, uitstaan; *ich kann, mag ihn recht wohl -*, ik mag hem wel lijden; *bei jemn. wohl gelitten sein*, in een goed blaadje staan bij, gezien zijn bij; *die Umstände - es nicht*, veroorloven, toestaan.

Leiden, (*-s*) o., z. m. lijden, leed o., pijn, smart v.; *das - Christi*, het lijden van Christus, Passie v.; *das macht mir viel -*, dat veroorzaakt mij veel leeds; *ich habe ein groszes - im Kopfe*, ik heb hevige pijn in het hoofd; (fig.) lijden o., ongelukken o. mv., rampen m. mv.; *- und Unglück bessern die Menschen*, rampen en tegenspoeden; (Gen.) lijden o., ziekelijke toestand m.

Leiden-frei, -los, bijv. nw. vrij van lijden, niet lijdende; *Z. leidensunfähig*.

Leidens-becher, (*-chers*, mv. *-cher*) m., *Z. -kelch*.

Leidenschaft, (*-en*) v. hartstocht m., drift v., toorn m., neiging, begeerte, zucht v.; *in - gerathen*, driftig worden, in toorn geraken; *ohne -*, koel.

Leidenschaftfrei, bijv. nw. vrij van hartstochten, niet hartstochtelijk.

Leidenschaftlich, (*-er,-st*) bijv. nw. hartstochtelijk, driftig, met vuur, met geestdrift; *-e Liebe*, hartstochtelijk; *-er Hasz*, hevig; *er liebt sie -*, hij bemint haar hartstochtelijk; *-er Mensch*, hartstochtelijk, driftig, opvliegend; *-, in einem -en Tone sprechen*, met drift; *-keit* v. hartstochtelijkheid, drift, oploopendheid, geestdrift v.

Leidens-fähig, bijv. nw. (Godg.) geschikt om te lijden; *-fähigkeit* v. geschiktheid v. om te lijden; *-gefährte, -gefährtin, -genosse, -genossin*, lotgenoot, deelgenoot m. en v. in het lijden; *-geschichte* v. lijdensgeschiedenis, geschiedenis v., verhaal o. van iems. lijden; — *Jesu*, Lijdensgeschiedenis, Passie v.; *-jahr* o. jaar o. van lijden, lijdensjaar, ongelukkig jaar o.; *-kelch* m. (fig.) lijdenskelk, kelk m. des lijdens; *-schule* v. school v. des lijdens; *-schwester* v., Z. *-gefährtin*; 2. ongelukkige vrouw v., die veel te lijden heeft; *-stunde* v. lijdensuur, uur o. des lijdens; *-tag* m. lijdensdag, ongelukkige dag m.; it. Goede Vrijdag m.; *-unfähig* bijv. nw. (Godg.) ongeschikt om te lijden; *-unfähigkeit* v. ongeschiktheid v. om te lijden; *-voll* bijv. nw. vol smarten; *-woche* v. lijdensweek, goede week v., stille week v.

Leidentlich, (*-er, -st*) bijv. en b., *Z. leidlich*; 2. *Z. leiden(d)* (3); *-keit* v. lijdelijkheid, draaglijkheid v.

Leider, (*-s*, mv. *Leider*) m., **-in,** (*-nen*) v. lijder m., lijdende m. en v., lijderes v.

Leider! tussch. helaas!, ach ja!; *- lebt er nicht mehr!*, helaas, hij leeft niet meer!; *- es ist so*, helaas! het is zoo, het is te beklagen, te betreuren dat het zoo is.

Leides, (onb.) o. *einem - thun*, iem. kwaad doen, leed berokkenen, aan het leven tasten.

Leid-essen, o., **-flor,** m., Z. *Frauen-essen &; -frau* v. schreister v.; *-gesang* m., *-haus* o., *Z. Trauer-gesang &*.

Leidig, (*-er, -st*) bijv. nw. (van een ongeluk), treurig, beklagenswaardig, te betreuren; *-er Trost*, slecht; *-er Tröster*, slecht, vergeefsch; *der -e Geiz*, ongelukkig, ellendig; *der -e Teufel*, boos, kwaad, vervloekt.

Leid-kappe, v., **-kleid,** o., Z. *Trauer-kappe &*.

Leidlich, (*-es, -st*) bijv. en b. lijdelijk, draaglijk, redelijk; *-e Kälte*, draaglijk, niet streng; *-er Wein*, draaglijk, redelijk (goed); *dieser Wein ist -, ist - gut*, is redelijk goed, tamelijk goed; *diese Frau ist -*, is redelijk wel; *er befindet sich so -*, hij is nu tamelijk wel; *-er Preis*, redelijk, niet te hoog, matig; *-keit* v. lijdelijkheid, draaglijkheid, redelijkheid, matigheid v.

Leidmantel, (*-mantels*, mv. *-mäntel*) m., *Z. Trauermantel*.

Leidmüthig, (*-er, -st*) bijv. nw. treurig, droevig, bedroefd.

Leidsam, (*-er, -st*) bijv. nw., *Z. duldsam; -keit* v., *Z. Duldsamkeit*.

Leid-schleier, -tag, m., Z. *Trauerschleier &; -sprecherisch* bijv. en b. lasterlijk, laag; *-tragen* o. rouwen, rouw dragen o.; *-tragend* bijv. nw. rouwdragend, in den rouw zijnde; *die —en*, rouwdragenden, treurenden m. en v. mv.; 2. treurig, droevig, in rouw.

Leidwesen, (*-s*) o., z. m. leedwezen o., spijt, droefheid, droefenis, smart, bedroefdheid v.; *in ein groszes - versetzen*, in groote droefheid dompelen; *zu seinem groszen -*, tot zijn groot leedwezen, tot zijne groote spijt, droefheid; *ich mag das - gar nicht mit ansehen*, ik kan die droefheid niet aanzien.

Leie, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Laie*; 2. lei v., schrijfsteen m.

Leien-decker, -stein &, Z. *Schieferdecker &; -sticken, -stift* m. griffel v.

Leier, (*-n*) v. lier v., snarenspeeltuig o.; (fig.) *es ist immer dieselbe, die alte -*, het is altijd hetzelfde liedje, het is altijd het oude deuntje; *das geht so in einer - fort*, dat gaat zoo altijd denzelfden gang; 2. (Landb.) voorste o. van den ploeg; (Sterrenk.) lier v. (een sterrenbeeld); (Schoenm.) houten schoen, klomp m.; (Huish.) botervat o.; (Nat. hist.) spinvisch m.; (Draadtr.) rolblok o.; (Pott.) rolhout o.

Leier-ähnlich, bijv. n. lierachtig, liervormig; *-brett* o. (Art.) voorlooper m. om de kardoezen te rollen; *-förmig* bijv. nw. liervormig.

Leierer, (*-s*, mv. *Leierer*) m. lierspeler, orgeldraaier m.; it. rijmelaar m.

Leier-frau, (*-er*) v. lierspeelster, harpspeelster v.; *-gang* m. oude slenter m., sleur v.; *-kasten* m. draagbaar orgel o.; *-mädchen* o., Z. *-frau*; *-mann* m., Z. *Leierer*; 2. (Nat. hist.) Z. *Laternenträger*.

Leiern, (*leierte, geleiert*) o. ww., m. *h.* en bedr. ww. op de lier spelen; (Scherts.) altijd hetzelfde herhalen, vervelend voordragen, opdreunen, niet van zijne oude en vervelende gewoonte afwijken; 2. slenteren, langzaam rijden; 3. een draaiorgel spelen; it. neuriën, talmen, lanterfanten, treuzelen.

Leier-orgel, (*-n*) v. draagbaar orgel, straatorgel o.; *-stück* o. muziekstuk o. voor de lier; it. vervelend stuk o.; *-werk* o. hetzelfde werk, hetzelfde liedje, oude deuntje o.; *genug dieses —*, genoeg van dat oude praatje; 2. (Muntw.) —, pletwerktuig o., pletmachine v., pletcilinder m.

Leih-bank, (*-bänke*) v. bank v. van leening, leenbank v., lommerd, lombard of lomberd m., pandjeshuis o.; *-bibliothek* v. leesbibliotheek v.; *-buch* o. in de leesbibliotheek gehuurd boek o.

Leihen, (*lieh, geliehen*) bedr. ww. onr. *Geld* -, leenen, in leen geven; *etw. auf einige Tage* -, voor eenige dagen leenen, ter leen geven, in gebruik geven; *auf Zinsen, auf Pfänder* -, beleenen, leenen tegen interest &; *er leiht nicht gern, er ist kein Freund vom* -, hij leent niet gaarne; (fig.) *jemn. seinen Namen* -, borg blijven met zijn naam voor iem.; (Spr.) *wer seinem Freunde leiht, muss seinen Feind mahnen,* door leenen maakt men zich vrienden, maar door terugvragen vijanden, gaarne leenen maar ongaarne teruggeven; 2. Z *entlehnen;* 3. (Leenw.) schenken, begiftigen, Z. *lehen;* II. o. zelfst. leenen o., geleende o.

Leiher, (*-s,* mv. *Leiher*) m., **-in,** (*-nen*) v. leener, geldschieter m., leenster, geldschietster v.; (Bergw.) verhuurder m. eener mijn.

Leihetag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Bergw.) dag m., waarop de huur & van mijnen vervalt.

Leih-groschen, (*-schens,* mv. *-schen*) m. (Leenw.) leenhelling v., leengeld o.; *-haus* o., Z. *-bank; -kasse* v., Z. *-bank; -kauf* m. marktwijn, pot m. wijn; 2. handgeld, onderpand o., waarborg m., geld o. op hand; 3. (Leenw.) Z. *-groschen; -segel* o., Z. *Leesegel.*

Leik, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zeew.) romp m., lijk o., scheepsromp m.

Leiken, (*leikte, geleikt*) bedr. en o. ww., m. *h.* (Zeew.) *ein Segel* -, lijken, met touwtjes voorzien.

Leik-garn, (*-s*) o., z. m. lijktouw o.; *-horn* o. lijkpunt, punt o. van een zeil, waar het touwtje wordt vastgemaakt; *-lien, -linie* v. lijntje o. aan het zeil, lijktouw, zoomtouw o.; *-nadel* v. lijknaald v.

Leilaken, (*-s,* mv. *Leilaken*) of **Leilach,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. beddelaken, lijkkleed o.

Leim, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. lijm, vischlijm v., plaksel o., stijfsel v.; *mit - befestigen,* lijmen, plakken; *dieser - bindet gut,* deze lijm houdt goed; (Scheik.) kleefdeeg o., kleefstof v.; (Verg.) honigstijfsel v.; (Vog.) vogellijm v.

Leim-ähre, (*-n*) v. (Pl.) plataanboom m.; *-bank* v., *-bock* m. toestel o., staak m. met lijmstokjes; *-baum* m. gewone ahornboom m., lijmroede v.; *-eisen* o. lijmijzer o.

Leimen, (*leimte, geleimt*) bedr. ww. lijmen, met lijm bestrijken, doen vastkleven; (Hoed.) stijven, opstijven; (Pap.) lijmen; (Boekb.) *ein Buch* -, lijmen; II. o. zelfst. (Hoed.) stijven o., de stof v. die daartoe gebruikt wordt; (Pap.) lijm v.

Leimen, (*-s*) m., z. m., Z. *Lehm.*

Leimer, (*-s,* mv. *Leimer*) m. lijmer, stijver m., hij die lijmt, met lijm bestrijkt.

Leimern, bijv. nw., Z. *lehmern.*

Leim-farbe, (*-n*) v. lijmwaterverf, lijmkleur v.; *mit — malen,* in de lijm verven; *-fass* o. lijmvat o., lijmton v.; *-fuge* v. (Meub.) gelijmde voeg v.; *-grund* m. (Verg.) lijmgrond m.; *-hammer* m. (Boekb.) lijmhamer m.

Leimicht, bijv. nw. als lijm, kleverig, klevend, taai.

Leimig, bijv. nw. lijmhoudend, lijm bevattend, als lijm, vol leem, klei, slik.

Leim-kammer, (*-n*) v. lijmkamer v.; *-kasten* m. kast v. om behangselpapier met lijm te verzadigen; *-kessel* m. lijmketel m.; *-kitt* m. (van meubelmakers), withars o. en v.; *-kraut* o. (Pl.) leemkruid o.; *-küche, -kumme* v., Z. *-trog; -leder* o. afval m. van leder om lijm te koken; *-pfanne* v. lijmpot m.; *-pfännchen* o. lijmpotje o.; *-pflaster* o. Engelsche pleister v.; *-pinsel* m. lijmkwast m.; *-rinde* (Nat. hist.) modderige staalpolijp v.; *-ruthe* v. lijmstang v.; *—n machen, stechen,* lijmstangen maken, opzetten; *-schnepfe* v. oeversnip v.; *-schwalbe* v., Z. *Hausschwalbe; -sieder* m. lijmkoker m.; *-siederei* v. lijmkokerij v.; *-spindel* v., Z. *-ruthe; -stange* v. lijmstang v.; *-ständer* m., Z. *-trog; -stein* m. (Delfst.) lijmsteen m.; 2. Z. *Knochenstein; -stoff* m. lijmstof, kleefstof v.; *-süss* o. (Scheik.) geleisuiker v.; *-tasche* v. (Vog.) weitasch v. met vogellijm; *-tiegel* m., *-tiegelchen* o., Z. *-pfanne, -pfännchen; -topf* m. lijmpot m.

Leimtränken, (*leimtränkte, geleimtränkt*) bedr. ww. *etw.* -, lijmen, met lijm bevestigen; it. met lijm bestrijken.

Leim-trog, (*-trog(e)s,* mv. *-tröge*) m. (Pap.) lijmtrog, lijmbok m.; *-vogel* m. of *-vögelchen* o. (Nat. hist.) lokvogel, lokleeuwerik m.; *-wasser* o. lijmwater o.; *das Papier durchs —ziehen,* papier lijmen; *-zwinge* v. (Meub.) schroef, lijmschroef, lijmtang v., klemhout o. om het gelijmde bijeen te houden.

Lein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. vlas o., vlasplant v.

Lein, (*-(e)s*) o., z. m. linnen, lijnwaad o.

Lein-acker, (*-ackers,* mv. *-äcker*) m. vlasveld o.; *-band* o. garenlint o.; *-bau* m. vlasbouw m., vlasteelt v.; *-baum* m. Noordsche ahornboom m.; 2. olmboom m.; *-blatt* o. vlasblad o.; *-blüthe* v. vlasbloesem m., bloeien o. van het vlas.

Leinblüth-farbe, (*-n*) v., **-farben,** bijv. nw. vlasbloesemkleur v., vlasbloesemkleurig.

Lein-boden, (*-bodens,* mv. *-böden*) m. vlasgrond, voor den vlasbouw geschikte grond m.; 2. (Wev.) schering v. van linnen garen; *-bödig* bijv. nw. (Wev.) met linnen schering geweven; *-bolle* v., Z. *-knoten; -damast* m. linnendamast o.; *-dotter* m., Z. *Dotter* (2); 2. vliegenkruid o.; *-drucker* m. hij die op linnen drukt, linnendrukker m.; *-druckerei* v. linnendrukkerij v.

Leine, (*-n*) v. (verkl. *Leinchen* o.) lijn v., vlassen of hennepen touw o., reep m.; *nach der - angelegte Gänge,* volgens de lijn &; (Rijk.) halssterriem m.; (Zeew.) leireep m.; 2. (Naai.) strook v. van een vrouwenrok; 3. (Zeew.) Z. *Linn.*

Leinen, bijv. en b. vlassen, van vlas; *-es Tuch,* linnen, uit vlas geweven; *-e Strümpfe,* garen kousen; *-es Geräth, Zeug,* linnengoed o.; it. waschgoed o., wasch v.

Leinen, of **Linen,** (*-s*) o., z. m. linnen, garen o.; 2. linnengoed o.

Leinen-band, & (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o., Z. *Leinband &; -damast* m. linnendamast o.; *-garn* o., Z. *Leingarn; -meister* m. (Zeew.) door de overheid aangestelde opzichter m. over het te verzenden zeildoek; *-schieszer* m. (Vissch.) matroos m., die de harpoenlijn laat afloopen; *-strümpfe* m. mv., *-waare* v., *-zeug* o., Z. *Lein-strümpfe &; -zwirn* m. linnen garen o.

Leiner, (*-s,* mv. *Leiner*) m. siddereend v.

Lein-feld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o., Z. *-acker; -fink* m. vlasvink m.; *-fisch* m. zeelt v.; *-garn* o. linnen garen o.; *-grau* bijv. nw. grauw als linnen; *-hänfling* m. (Nat. hist.) vlasvink m.; *-kaff* m., Z. *-spreu; -kittel* m. linnen kiel m.; *-knoten* m. vlasknoop m.; *-kraut* o. vlaskruid, wild vlas o.; *-kuchen* m. lijnkoek m.

Leinling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Leinfink.*

Lein-ochs, (*-en,* mv. *-en*) m. ploegos m. aan de rechterzijde met een touw geleid; *-öl* o. lijnolie v.; *—firniss* m. lijnolievernis o.; *-pfad* o. jaagpad o. langs de rivier; *-saat* v. vlaszaadkorrels v. mv.; *-same(n)* m. vlaszaad v.; *-spreu* m. baal v. vlaszaadhulsels; *-strasze* v., Z. *-pfad; -strümpfe* m. mv. garen kousen v. mv.; *-tuch* o. linnen doek, linnen o.; it. linnengoed o., linnenwaar v.; lijklaken o.; *-waare* v. linnen waar v., linnen goederen o. mv., linnen o.

Leinwand, v., z. m. lijnwaad, linnen, linnengoed o.; *steife, gesteifte* -, stijf, gewast linnen; *gebleichte, ungebleichte* -, gebleekt, ongebleekt linnen; *glatte, schlichte* -, glad linnen; *geköperte* -, gekeperd linnen; *gezupfte* -, pluksel o.

Leinwand-beinkleider, o. mv., Z. *-hosen; -bleiche* v. linnenbleekerij v.; *-bude* v. linnenwinkel m.

Leinwanden, bijv. nw. linnen, uit vlas of hennep geweven.

Leinwand-fabrikation, (*-en*) v. linnenweverij v.; it. linnenweven o.; *-handel* m. linnenhandel m.; *-händler, —in,* linnenkoopman, linnenkooper m., linnenkoopvrouw, linnenhandelaarster v.; *-hosen* v. mv. linnen broek v.; *-jacke* v. linnen buis, vest o.; *-krämer* m. kleinhandelaar m. in linnen, linnenkramer m.; *-kittel* m. linnen kiel m.; *-kram* m., Z. *-handel; -laden* m., Z. *-bude;* 2. linnenkamer, linnenkast v.; *-malerei* v. schilderen o. op doek; *-schabsel* o. pluksel o.

Lein-waare, v., z. m. linnenwaar v., linnen o.; *-weber* m. linnenwever m.; *—in* v. linnenweefster v., weversvrouw v.

Leinweberei, (*-en*) v., **Leinweberhandwerk,** o., z. m. linnenweven o.; it. linnenweverij v.

Leinweber-stuhl, (*-stuhl(e)s,*

mv. *-stühle*) m. weefstoel m.; *-zange* v. weverstang v.

Leinzeug, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. linnengoed, linnen o.

Leise, (*-r*, *-st*) bijv. en b. zacht, niet hoorbaar, stil, stilletjes, nauwelijks merkbaar; *mit -r Stimme*, zachtjes; *-s Murmeln*, zacht, liefelijk; *etw. - thun*, zachtjes, stilletjes, zonder geraas; *-sprechen*, zacht; (fig.) *- auftreten*, zachtjesaan, zeer bescheiden, voorzichtig handelen; *- schlafen, einen -n Schlaf haben*, zacht slapen, een lichten slaap hebben; *- hören*, scherp hooren, een fijn gehoor hebben; 2. niet levendig, niet sterk, bijna onmerkbaar, licht, matig, even, ternauwernood; *etw. - berühren*, even, ternauwernood aanraken.

Leisegänger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. sluiper, spion, verspieder m.; it. voorzichtige, bedachzame m.

Leisegel, (*-gels*, mv. *-gel*) o. lijzeil o., bonnet v.

Leise-treter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., Z. *-gänger*; *-tritt* m. voorzichtige stap, tred m.; it. voorzichtigheid v., sluipen, gluipen o.

Leishörig, bijv. en b. (w.i. gebr.) een fijn gehoor hebbende, scherp hoorende.

Leist, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Veea.) Z. *Leiste* (3); 2. Z. *Leisten* (1).

Leistbar, bijv. nw. uitvoerbaar, te doen, te verrichten, mogelijk; (Rijk.) goed gebouwd, Z. *Leiste* (Rijk.); *-keit* v. uitvoerbaarheid v.

Leistbügel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. (aan den ladderwagen), ijzeren beugel m. met twee ringen.

Leistchen, (verkl.) o. lijstje, kantje, vignetje o., Z. *Leiste*; 2. leestje o., Z. *Leisten*.

Leiste, (*-n*) v. (Bouwk.) lijst v., band m.; (Lakenb.) kant, zelfkant m.; (Drukk.) vignet, sieraad o.; (Ontlk.) ongelijk uitsteeksel o. van een been, kam m.; it. slakkenhuis o., buitenste zoom m. van het oor; (Rijk.) spat v., schenkel m.; *ein Pferd, das schön von -n ist, das eine gute - hat*, goed gebouwd paard; (Zeew.) (aan de buitenhuid van een schip), sent v., berkhout, barkhout o.; (Boekb.) (om den rand van een boek), sieraad o., rand m.; (Veea.) leger o.; 2. groef, groeve, goot, canneleering v.; (Ontlk.) lies v.

Leisten, (*-s*, mv. *Leisten*) m. (Schoenm.) leest v., vorm m.; (fig.) *über Einen - geschlagen*, eveneens gevormd, van dezelfde gedaante; *er schlägt alle Leute über Einen -*, hij beoordeelt alle menschen naar één maatstaf; (Volksk.) hij scheert allen over denzelfden kam; (Spr.) *Schuster, bleib bei deinem -!*, schoenmaker, hou u (blijf) bij uw leest; (Giet.) vorm, gietvorm m., model o.

Leisten, (*leistete, geleistet*) bedr. ww. doen, volbrengen, uitvoeren, tot stand brengen, diensten bewijzen; *er hat viel geleistet*, hij heeft veel gedaan, groote diensten bewezen; *das Versprochene -*, doen, ten uitvoer brengen, zijne belofte vervullen; *er hat geleistet, was er zu - schuldig war*, hij heeft gedaan wat hij doen moest, hij heeft zijn plicht gedaan; *jemn. Hülfe -, hülfreiche Hand -*, de behulpzame hand bieden; *einem Befehle Folge -*, ten uitvoer leggen, brengen, nakomen; *Gehorsam -*, gehoorzaam zijn; *den Eid der Treue -*, afleggen; *für etw. Gewähr -*, borg blijven, verantwoordelijk zijn; *jemn. Gesellschaft -*, gezelschap houden, Z. *Genüge, Genugthuung, Dienst; die eheliche Pflicht -*, nakomen, vervullen; *eine Zahlung -*, doen, voldoen, afdoen; *er leistet viel in Sprachen*, hij is zeer bedreven in &; *diese Einrichtung hat wenig geleistet*, heeft weinig opgebracht, niet veel winst afgeworpen; 2. (Wev.) *einen Zeug -*, een rand weven om; *etw. -*, van eene lijst voorzien.

Leisten-arbeit, (*-en*) v. (fig.) onbeduidende, nietige arbeid m.; *-band*, o. (Ontlk.) liesband m.; *-beule* v. (Heelk.) liesgezwel o., liesbuil v.; *-binde* v. (Heelk.) liesverband o.; *-bruch* m. (Heelk.) liesbreuk v.; *—band* o. breukband m.; Z. *-binde*; *-darmbruch* m. (Heelk.) liesdarmbreuk v.; *-drüse* v. (Ontlk.) lieskleur v.; *-eisen* o. (Salp.) steunijzer o.; *-geschwulst* v. liesgezwel o.; *-hobel* m. ploegschaaf v.; *-hode* v. (Heelk.) opstopping v. van een zaadbal in de liesstreek; *-holz* o. leesthout o.; *-netzbruch* m. (Heelk.) liesnetbreuk v.; *-schein* m. (Hand.) coupon m.; *-schneider* m. leestenmaker, modelmaker m., vormer m.; *-thüre* v. deur v. van breede latten; *-vers* m. naamdicht, naamvers, acrostichon o.; *-wein* m. wijn m. uit Wurzburg; *-werk* o., Z. *Simswerk, Gesims*.

Leistung, (*-en*) v. vervulling, volvoering, tenuitvoerbrenging v., Z. *leisten*; (van eene betaling), voldoening, afdoening v.; (van borgen), borgstelling v., waarborg m.; (Krijgsw.) gijzeling v.; 2. werk o., daad v., dienst m., wat uitgevoerd is; *er ist für seine -en reichlich bezahlt*, hij is voor zijne diensten, voor hetgeen hij gedaan heeft &; *-srecht* o. recht o. tot gijzeling.

Leit-arm, (*-es*, mv. *-e*) m. (Bergw.) hefboomsarm m.; *-artikel* m. (van een dagblad), hoofdartikel, hoofdwoord, leadingartikel o.; *-band* o. leiband, loopband m.

Leite, (*-n*) v. (veroud.) heuvel m., helling, schuinte, berghelling v.

Leiten, (*leitete, geleitet*) bedr. ww. *einen Blinden -*, leiden, tot gids verstrekken, geleiden; *ein Kind am Leithande -*, leeren loopen; *einen Hund am Stricke -*, aan een touw laten loopen; *jem. auf den rechten Weg -*, leiden, brengen, voeren; *eine Unternehmung -*, leiden, besturen; *Wasser an einen Ort -*, alleiden naar; *einen Fluss anderswohin -*, eene andere richting geven, den loop veranderen; (fig.) *die Gewissen -*, leiden; *ein Kind, das sich gerne - lässt*, dat zich gaarne laat leiden, een volgzaam, gehoorzaam kind; (Nat.) *-der Körper*, Z. *Leiter* (Nat.).

Leiter, (*-s*, mv. *Leiter*) m., **-in,** (*-nen*) v. leider, geleider, leidsman, raadsman, gids m., geleidster, leidsvrouw v.; (Nat.) geleider, conductor m.; (Zeew.) *- of Leier*, uithaler, leier m.

Leiter, (*-n*) v. ladder v.; *an einer - hinaufsteigen*, langs eene ladder opklimmen; (Wag.) (aan een rijtuig), trapje o., trede v.; (Meub.) tremelschraag, tremelsteun m.; (fig.) schaal v., Z. *Grad-, Stufen-, Tauleiter*.

Leiterbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. ladderboom, boom m. eener ladder.

Leiterchen, (verkl.) o. laddertje, schaaltje o.

Leiter-förmig, bijv. nw. laddervormig; *-recht* o. ladderrecht, recht o. om eene ladder op eens anders grond te zetten; *-sprosse* v. laddersport v.; *-stange* v., Z. *-baum*; *-tonne* v. (Looi.) ton v. tot het drogen der huiden met heet zand; *-wagen* m. ladderwagen m.

Leit-faden, (*-fadens*, mv. *-faden* of *-fäden*) m. geleidraad, geleidende draad m.; (fig.) leiddraad, gids m., handleiding v.; *-fähig* bijv. nw. geschikt om te geleiden, geleidbaar; *-fähigkeit* v. geleidbaarheid, geschiktheid v. om geleid te worden; *-fass* o. (Huish.) Z. *Leite* (2); *-feuer* o. (Art.) lont v.; Z. *Lauffeuer*; (Mijnw.) kruitloop m.; *Vertheilung des —s*, afdeelingen v. mv. van het vuur; *-fisch* m. (Nat.hist.) kapelaan m.; 2. goudvisch m.; *-geb(er)* m. kastelein m.; *-gesang* m. (Muz.) canon m., rondgezang o.; *-graben* m. waterleiding v., kanaal o.; *-hammel* m. belhamel m.; *-haus* o. kroeg, herberg v.; *-holz* o. (Touwsl.) leihout o.; (Timm.) Z. *-arm*; *-hund* m. speurhond m.; *-kasten* m., Z. *-rinne*; *-kauf* m. getag o. door kooper en verkooper bijeengebracht; *-kraft* v. (Nat.) geleidende kracht v., geleidingsvermogen o.; *-mittel* o. geleidingsmiddel, kanaal o.; *-nagel* m. (Bergw.) geleinagel, geleihout m.; *-rahmen* m. (Werkt.) geleiraam o.; *-riemen* m. (van paarden), geleiriemen m. mv., leisels o. mv.; (Jachtw.) koppelriem m.; *-ring* m. zadelring, leiselring m.; *-rinne* v. (Art.) loatlade v.; *-röhre* v. (Waterb.) leibuis, leipijp, afleidingsbuis v.; *-seil* o., Z. *-riemen*; 2. (Zeew.) Z. *-tau*.

Leitsmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m., Z. *Geleitsmann*.

Leit-stange, (*-n*) v. (Werkt.) geleistang v.; *-stempel* m. (Bergw.) geleistempel m.; *-stern* m. geleister, leidende ster v.; 2. (Zeew.) poolsterv.; (fig.) gids m., geleidster v.; *-strang* m., Z. *-riemen*; *-strick* m., Z. *-seil*; *-tau* o. (Zeew.) leitouw, borgtouw o., rustlijn v.; *-ton* m. (Muz.) leidtoon m., zevende toon m. van het verminderd septiemakkoord; *-tuch* o. beddelaken o.

Leitung, (*-en*) v. leiding v., bestuur, beheer o., directie v.; (Spoorw.) spoor o.

Leit-wagen, (*-wagens*, mv. *-wagen*) m. (Zeew.) luiwagen, overloop m. van het roer; *-zaum* m. leisels o. mv., teugels m. mv.; *-zeichen* o. (Muz.) teeken o. op het einde van een regel, dat de eerste noot van den volgenden regel aanwijst, aanwijzingsteeken o., guidon, gids m.; *-zeug* o., Z. *-mittel*; *-zügel* m., Z. *-zaum*; *-zunge* v. (Spoorw.) beweegbare rail v.

Lemanit, (*-s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) jadesteen, niersteen, lemaniet m.

Lemma, (*-s*, mv. *-ta*) o. (Red.) hulpstelling v., voorbewijs o., lemma o.

Lemmern, (*lemmerte, gelemmert*) bedr. ww. (veroud.) belemmeren, hinderen.

Lemming, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) lemming v., groote Noordsche aardmuis v.

Lemnisch, bijv. nw. *-e Erde*, roodachtige aarde v. van Lemnos, bolus m.

Lemuren, v. mv. (Fabell.) nachtgeesten m. mv., spoken o. mv.

Lende, (*-n*) v. (Ontlk.) lendenstreek v.; (gewoonl. mv. *-n*), lendenen v. mv.; it. lende, heup, bil v.; (van een paard), schenkel m.

Lenden-blutader, (*-n*) v. lendenbloedader v.; *-braten* m. lendestuk o.; (van een os), lendestuk o., nierharst v.; *-gegend* v. lendenstreek, lende v.; *-gicht* v. lendejicht v.; *-gries* m. (Gen.) graveel o.; *-knochen* m. heupbeen o., Z. *-wirbel*; *-knoten* m. (Ontlk.) zenuwknoop m. in de spieren van het middelrif; *-krank* bijv. nw. lendeziek; *-krank* o. gewoon patik, patientiekruid o.; *-lahm* bijv. nw. lendenlam, ontheupt; *jem. — schlagen*, iem. lam slaan; (fig.) uiterst langzaam, lui, lammenadig; *-lahmheit* v. lendenlamheid v.; *-muskel* m. (Ontlk.) lendespier v.; *—wand* v. lendenvlak o.; *-nerven* m. mv. lendezenuwen v. mv.; *-schlagader* v. lendeslagader v.; *-schmerz* m. lendenpijn, pijn v. in de lenden, heupjicht v.; *-stein* m., Z. *Nierenstein*; *-stück* o., Z. *-braten*; *-theil* m. (Ontlk.) lendenstreek v.; *-weh* o., Z. *-schmerz*; *-wirbel* m. lendenwervel m., ruggegraatswervel m. in de nabijheid der lenden; *-wurzel* v. (Pl.) Z. *-kraut*.

Leng, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) wijling v., schelvisch m.

Lengvisch, (*-es*, mv. *-e*) m. leng, labberdaan v.

Leniens, Lenitiv, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. middel o. tot verzachting of vermindering van pijn.

Lenkbar, bijv. en b., Z. *lenksam*.

Lenken, (*lenkte, gelenkt*) bedr. ww. leiden, heenleiden, sturen, richten, neigen, beheerschen, regeeren, besturen, wenden; *rechts, links* -, wenden, sturen; *ein Pferd* -, leiden, besturen; *dieses Pferd lässt sich leicht* -, luistert goed naar de leisels; *es lässt sich - wie man will*, men kan het naar alle kanten wenden, draaien; *einen Kahn* -, besturen; *einen Wagen* -, sturen, geleiden; (fig.) *jem. auf seine Seite* -, voor zich winnen; *alles zum Guten* -, schikken, wenden, leiden; *die Kinder zum Guten* -, op den goeden weg brengen, leiden; *er lenkt ihn ganz nach seinem Gefallen* -, hij doet met hem wat hij wil; *das Gespräch auf etw.* -, iets ter sprake brengen, het gesprek leiden op; 2. o. ww., m. *h. mit seinem Wagen aus dem Wege* -, van den weg geraken; (fig., Spr.) *der Mensch denkt, und Gott lenkt*, de mensch wikt, maar God beschikt; 3. wed. ww. *sich* -, zich wenden, zich richten; (fig.) *die Meinungen lenkten sich auf seine Seite*, richtten zich.

Lenker, (*-s*, mv. *Lenker*) m. leider, bestuurder, heerscher, regeerder, vorst m.; (in zaagmolens), staak m. om & aan te schuiven.

Lenk-faden, (*-fadens*, mv. *-faden* of *-fäden*) m., Z. *Leitfaden*; *-haken* m. (Leid.) richthaak m.; *-riemen* m., Z. *Leitriemen*; *-rolle* v. (Werkt.) geleirol v.

Lenksam, (*-er, -st*) bijv. nw. te leiden, te overtuigen, gehoorzaam, volgzaam; *jem. - machen*, volgzaam maken, iems. karakter buigen; *- sein*, gehoorzaam, volgzaam zijn, Z. *biegsam*; *-keit* v. gehoorzaamheid, volgzaamheid v., Z. *Biegsamkeit*.

Lenk-scheit, -schemel, (*-scheits, -scheitel*; mv. *-scheite, -scheitel*) m., voorste wagenstel o.; *-schiene* v., Z. *Leitzunge*; *-seil* o., Z. *Leitseil*; (Mets.) spantouw, keertouw, hijschtouw o.; *-steuer* o. (Zeew.) stuurroer o.

Lenkung, (*-en*) v., Z. *lenken*; (fig.) richting, wending, draaiing, leiding v., bestuur o.

Lenkzaum, (*-zaum(e)s*, mv. *-zäume*) m., Z. *Leitzaum*.

Lenne, (*-n*) v., Z. *Lehne* (1, 2).

Lens, bijv. nw. (Zeew.) ledig of leeg, uitgedronken, lens.

Lensen, (*lenste, gelenst*) o. ww. (Zeew.) met het gat in den wind draaien.

Lenticulit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Linsenstein*.

Lento, bijw. (Muz.) langzaam, bedaard, lento.

Lenz, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Lente v., voorjaar o.; 2. (Landb.) zomerzaad o.; (fig.) jeugd v., bloei, bloeitijd m.

Lenzblume, (*-n*) v. lentebloem v.

Lenzen, (*lenzte, gelenzt*) o. ww., m. *h.* luwen, zoel zijn; it. beginnen te bloeien.

Lenz-flur, (*-en*) v., **-gefilde,** (*-fildes*, mv. *-filde*) o. bloeiend veld o. in de Lente, met zomervruchten of bloemen bedekt veld o.

Lenzisch of **lenzlich,** bijv. nw. van de Lente, de Lente eigen, betrekking hebbende op de Lente.

Lenzmonat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Lentemaand v., Maart m.

Leoninisch, leonisches Gold, o. onecht, met koper en zink vermengd goud o.

Leopard, (*-en*, mv. *-en*) m. (Nat. hist.) luipaard m.

Leoparden-fell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-haut,** (*-häute*) v. luipaardvel o., luipaardhuid v.; (Delfst.) gewoon dambord o. (eene schelp).

Lepidopteren, v. mv. kapellen v. mv., vlinders m. mv.

Lepidopteriten, m. mv. versteende kapellen v. mv. of vlinders m. mv.; it. afdrukken van kapellen of vlinders op steenen.

Lepra, v., z.m. melaatschheid v.

Lepros, bijv. nw. melaatsch.

Lerche, (*-n*) v. (Nat. hist.) leeuwerik m.; *kapische* -, Kaapsche leeuwerik m. of kalander v.; *wie eine - singen*, zingen als een lijster; 2. (Pl.) Z. *Lerchenbaum*.

Lerchen-ammer, (*-n*) v., Z. *Schneeammer*; *-baum* m. lorkeboom m.; *-blende* v., Z. *-spiegel*; *-blume* v. sleutelbloem v., primula-veris; *-falk* m. (Nat. hist.) leeuwerikenvalk m.; 2. boomvalk m.; 3. Sint-Maartensvogel m.; *-fang* m. leeuwerikenvangst, jacht v. op leeuweriken; *-fänger* m. leeuwerikenvanger m.; *-fink* m. (Nat. hist.) sijsje o. uit Lapland; *-garn* o. leeuwerikennet o.; it. treknet o.; *-geier* m., Z. *-falk* (3); *-gesang* m. leeuwerikengezang, gezang o. van den leeuwerik; *-harz* o. roodachtige hars o. van den lorkeboom; *-haube* v. (Jachtw.) leeuwerikennet o. aan staken; *-herd* m. geschikte plaats v. om leeuwerikken te vangen; *-holz* o. lorkenhout o.; *-käuzchen* o. (Nat. hist.) kleine nachtuil m.; *-klaue* v. (Pl.) leeuwerikenvoet m.; *-lied* o., Z. *-gesang*; *-magen* m. (Kookk.) leeuwerksmaag v.; *-netz* o., Z. *-garn*; *-pfeife* v. lokfluitje o. voor leeuweriken; *-schnepfe* v. dwergsnip v.; *-schwamm* m. vrouwelijk bladzwam o.; *-sperber* m. torenvalk m.; *-spiegel* m. (Vog.) leeuwerikenspiegel m. om leeuweriken te vangen; *-spiesz* m. (Kookk.) leeuwerikenspeetje o., vleeschpin v. om leeuweriken te braden; *-stöszer* m. op leeuwerken jacht makende sperwer m.; *-streichen* o., Z. *-fang*; 2. — o. of *-strich* m. vangen o. der leeuweriken; it. streek v., die de leeuweriken doortrekken; *auf den — gehen*, leeuweriken gaan vangen; *-tanne* v., Z. *-baum*; *-zapfen* m. lorkenappel m.; *-zeit* v. leeuwerikentijd m., tijd m. voor de leeuwerikenvangst.

Lernbar, bijv. nw. leerbaar, te leeren, wat geleerd kan worden; *-keit* v. leerbaarheid, mogelijkheid v. om geleerd te worden.

Lern-begier(de), v., z.m. leerlust m., leerzucht, leergierigheid v.; *-begierig* bijv. nw. leergierig, weetgierig, leerlustig, vlijtig in het leeren; *-eifer* m. ijver m., vlijt v. om te leeren.

Lernen, (*lernte, gelernt*) bedr. ww. *seine Lection, eine Kunst* -, leeren, bestudeeren; *lesen, schreiben &* -, leeren lezen &; *auswendig* -, van buiten of uit het hoofd leeren; *etw. zu - suchen*, trachten te leeren, bestudeeren, zich oefenen in; *ich lernte durch Erfahrung, dass &*, de ondervinding heeft mij geleerd &; (z. voorw.) *er lernte gerne*, hij leerde, studeerde graag; *er hat etw. gelernt*, hij heeft veel geleerd, is zeer bekwaam, Z. *Kenner*; *der -de*, leerling, scholier m.; (Hand.) leerling m.

Lern-fach, (*-fach(e)s*, mv. *-fächer*) o. studievak o.; *-lust* v. leerlust m., leergierigheid v.; *-lustig* bijv. nw., Z. *-begierig*.

Lernsam, bijv. nw. gemakkelijk en graag leerend, Z. *gelehrig*; *-keit* v., Z. *Gelehrigkeit*.

Lern-stoff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m.

leerstof v.; *-stück* o. les, taak v.; it. strafwerk o.; *-stunde* v. leeruur, lesuur o.; *-zeit* v. leertijd, tijd m. om te leeren; 2. Z. *Lehrzeit.*

Lesart, (*-en*) v. (van een tekst) lezing v.; *die rechte -*, leeswijze v.; *verschiedene -en*, verschillende lezingen.

Lesbar, bijv. nw. leesbaar, te lezen, geschikt om te lezen; *-keit* v. leesbaarheid, mogelijkheid v. om gelezen te worden.

Lesch, (*-es*, mv. *-e*) m. verwijfd persoon, weekeling m.; it. lummel, domoor, lomperd m.

Lesche, (*-n*) v. vergaderplaats v. om iets te bespreken.

Lese, (*-n*) v. oogst m., inzameling v., inzamelen o.; *Wein-*, wijnoogst m.; *Blumen -*, inzameling v. der bloemen; 2. het ingezamelde o.; (fig.) Z. *Blumenlese;* (in het kaartspel), slag, trek m., levée v.; *drei -n haben*, drie trekken, slagen hebben; *keine - machen*, geen slag halen, misère spelen; *alle - machen*, al de slagen halen, pandoer spelen, kapot spelen.

Lese-begier(de), v., z.m. leeslust m.; *-begierig* bijv. nw. lust in het lezen hebbende; *-bezeichnung* v. zetten o., plaatsing v. der leesteekens, punctuatie v.; *-bibliothek* v. leesbibliotheek v., Z. *Leihbibliothek; -brett* o. (Wev.) plankje o. om den draad door te halen; *-buch* o. leerboek, boek o. om te leeren lezen, a-b boek, spelboek o.; 2. leerzaam, aangenaam boek o. om te lezen; 3. leerboek o.; *-bühne* v. verhoogde zitplaats v. om voor te lezen; *-freund* m. vriend, liefhebber m. van lezen; *-geist* m. smaak m. in het lezen; *-gesellschaft* v. leesgezelschap o., leesvereeniging v.; *-gier* v., Z. *-begier; -holz* o. sprokkelhout o., opgeraapte takjes o. mv.; *-kreis* m. kring m. van lezers; *er schreibt für den gewöhnlichen —*, kring m. van lezers, het groote publiek; *er hat einen groszen —*, hij, zijn werk wordt veel gelezen, vindt veel lezers; 2. Z. *-gesellschaft; -lust* v., Z. *-begier; -meister* m. (w.i.gebr.) leermeester, meester m., die iem. leert lezen; it. meester m. in de leeskunst, declamateur m.; 2. (in kloosters), lezer m.; 3. opzichter m. over den oogst.

Lesen, (*du lies(es)t, er liest, las, gelesen*) bedr. ww. onr. *Blumen, Obst -*, inzamelen; *Aehren -*, oprapen, inzamelen, nalezen; *Steine von einem Acker -*, oprapen; *Wein, Trauben -*, oogsten; *Salat -*, plukken; *Linzen -*, uitzoeken, uitschieten, schoonmaken; (Wev.) den ketting kruisen; II. *ein Buch, einen Brief -*, lezen, overlezen, doorlezen, nalezen; *weder - noch schreiben können*, kunnen lezen noch schrijven; *er hat viel gelesen*, hij heeft veel gelezen; (fig.) *in jems. Augen -*, lezen, aanzien, herkennen; (gemeenz.) *jemn. den Text, den Leviten -*, iem. de les lezen, berispen, doorhalen; 2. *über die Geschichte -*, over geschiedenis voorlezingen houden, geschiedenis doceeren; *heute wird nicht gelesen*, er is heden geen college; (Kath.) *Messe -*, lezen, doen; III. o. zelfst. lezen o., lezing v.; 2. oogst m., inzameling v.

Lesens-werth, -würdig, (*-er, -st*) bijv. en b. lezenswaard(ig), verdienende gelezen te worden.

Lese-pöbel, (*-s*) m., z.m. (w. i. gebr.) groote hoop m. onnadenkende lezers, lezend publiek o.; *-pult* o. leeslessenaar m.

Leser, (*-s*, mv. *Leser*) m., **-in,** (*-nen*) v. lezer, voorlezer m., lezeres v.; *dieser Schriftsteller hat viele -*, wordt veel gelezen, vindt veel lezers; 2. lezer m., hij, die veel leest; II. oogster, plukker, snijder, schifter, uitzoeker m., Z. *Aehrenleser*; 2. Z. *Ausleser.*

Leserei, (*-en*) v., Z. *Lesesucht;* 2. *eine alberne -*, akelig boek o. (om te lezen).

Leserlich, bijv. nw. leesbaar, duidelijk om te lezen; *-keit* v. leesbaarheid v., duidelijkheid v. van druk of schrift.

Leserlohn, (*-(e)s*) m., z.m. loon m. van den wijngaardenier.

Lese-ruthe, (*-n*) v. (Wev.) stokje o., dat in het kruis der kettingdraden steekt; *-saal* m. leeszaal, leeskamer v., museum o.; 2. Z. *Lehrsaal; -schule* v. lagere school, leesschool v.; *-schüler, —in,* leerling m. en v. van de lagere school, Z. *Abc-schüler; -stein* m. (Bergw.) op de aardoppervlakte liggend ijzererts o.; *-stube* v., Z. *-zimmer; -stunde* v. leesuur o.; 2. Z. *Vorlesung; -sucht* v., Z. *-begier; -süchtig* bijv. nw., Z. *-begierig; -übung* v. leesoefening, oefening v. in het lezen; *-welt* v. lezend publiek o., lezers m. mv.; *-wuth* v., Z. *-sucht; -zeichen* o. leesteeken o.; (in een boek), teeken o. waar men heeft opgehouden; (aan het blad), vouwtje o., vouw v.; *-zeit* v. leestijd, tijd m. bestemd voor het lezen; 2. oogsttijd, pluktijd m.; *-zimmer* o. leeskamer v., leesvertrek o., Z. *-saal; -zimmerchen* o. leeskabinetje, leesvertrekje o.; *-zirkel* m., Z. *-kreis.*

Leske, (*-n*, mv. *-n*) m. kersevink, dikbek m.

Leslich, bijv. nw. leesbaar, Z. *leserlich.*

Lessus, (oab.) m. klaaglied o., treurzang m.

Lesung, (*-en*) v. lezing v., lezen o., Z. *Lesen.*

Les-werth, -würdig, bijv. nw., Z. *lesenswerth &c.*

Letal, bijv. nw. doodelijk, den dood veroorzakend, dood aanbrengend.

Lethargie, v., z.m. (Gen.) slaapzucht, slaapziekte, lethargie v.

Lethargisch, bijv. en b. slaapzuchtig; *-er Schlaf*, lethargische slaap, doodslaap m.

Lethe, (*-n*) v. (Fabell.) Lethe, rivier v. der vergetelheid.

Letten, (*-s*) m., z.m. klei, potaarde v.

Letten-artig, bijv. nw. kleiachtig, potaardeachtig; *-boden* m. kleigrond m.; *-grube* v. kleigroef v.; *-haue* v. smal mijnwerkershouweel o.; *-kohle* v. kleiachtige kool v.; *-schmitz* m. kleiachtige mijngrond m.; *-träger* m. bewoner m. van het Zillerdal, die met levens- en geneesmiddelen vent.

Letter, (*-n*) v. (Drukk.) (druk)letter v., karakter o.

Letticht, bijv. en b. als leem, als klei.

Lettig, bijv. nw. leemhoudend, klei bevattend.

Lettner, (*-s*, mv. *Lettner*) m. lessenaar m. op het koor van de kerk; it. koor o., Z. *Emporkirche.*

Letze, (*-n*) v. afscheidsdronk m., afscheidsgeschenk, souvenir o; 2. Z. *Ueberbleibsel;* 3. verpoozing, uitspanning, lafenis v.; 4. grenspaal m., grensteeken o.

Letzen, (*letzte, geletzt*) bedr. ww. *jem. -*, vreugd aandoen, vervroolijken, verkwikken, laven; 2. wed. ww. *sich -*, zich verheugen, zich vermaken; 2. elk. kussen, afscheid nemen.

Letzmerker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. teeken o. waar men in zijn boek gebleven is; it. teeken o. voor eene opgegeven taak.

Letzner, (*-s*, mv. *Letzner*) m. kerkelijk voorzanger, voorlezer m.

Letzt, bijv. en b. laatst, uiterst, jongst, laatstelijk; *die -e Seite*, de laatste bladzijde; *bis auf den -en Heller*, tot op den laatsten cent, penning; *die -e Hand an etw. legen*, de laatste hand slaan aan; *der -e Tag des Monats*, de laatste dag van de maand; *das -e Lebewohl*, het laatste vaarwel; *das ist sein -es*, nu is het met hem gedaan; (Kath.) *die -e Oelung*, de laatste zalving, het H. Oliesel; *-er Wille*, uiterste wil, testament; *jemn. die -e Ehre erweisen*, de laatste eer bewijzen; *-en Sonntag*, verleden, laatstleden, jongstleden; *in der -en Woche*, verleden week; *- verwichenes Jahr*, verleden, laatst verloopen; *Ersterer, Letzterer*, de eerste, de laatste; *das wäre mein Letztes*, dat zou het laatste zijn, dat ik deed.

Letztbietender, (*-bietenden*, mv. *-bietende* en *die -bietenden*) m. hoogstbiedende, laatstbiedende m.

Letzt(e), v. (gemeenz.) einde, slot o.; *es geht mit ihm auf die -*, hij loopt naar zijn einde, het gaat met hem naar het eind; *auf die -*, eindelijk en ten laatste; *zu guter -*, tot slot, tot besluit, ten slotte.

Letztens, bijw., Z. *letztlich.*

Letzt-erwähnt, -genannt, bijv. nw. laatstgemeld, laatstgenoemd.

Letzthin, bijw. laatstelijk, laatst, onlangs, jongstleden.

Letzt-jährig, bijv. nw. van verleden jaar, van het laatste jaar; *- lebende* m. en v. langst levende, overlevende m. en v.

Letztlich, bijw., Z. *letzthin;* 2. in het laatst, tot slot, ten slotte, tot besluit.

Letztwillig, bijv. nw. bij testament of uiterste wil bepaald, volgens het testament.

Leu, (*-en*, mv. *-en*) of **Leue,** (*-n*, mv. *-n*) m. (veroud.) Z. *Löwe.*

Leu, bijv. nw. niet genoeg gebogen.

Leuchel, (*-s*) m., z. m. (Pl.) rietgras o.

Leuchtansatz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. gasbrander m.

Leuchte, (*-n*) v. licht o.; 2. lantaren of lantaarn v.; it. smeerpot m. ter verlichting; *eine - anzünden*, een licht, eene lantaren aansteken; (Hoefsm.) *dieses Pferd hat eine - vor dem Kopfe*, witte vlek of plek v., bles v.; (Pl.) muizenoor o.; 2. gewone andoren m., malrowe v.; 3. blauwe korenbloem v.; (Nat. hist.) holsterschelp v.; (Zeew.) *blinde -*, dievenlantaren, slons v.; *-nträger* m., Z. *Laternenträger*.

Leuchten, (*leuchtete, geleuchtet*) o. ww., m. *h.* (van een licht), stralen schieten, schitteren, lichten, licht verspreiden; (van kattenoogen), *im Dunkeln -*, glinsteren; *hell -des Gestirn*, flikkerend, fonkelend; *-der Wurm*, glimworm; *bei Nacht -de Insecten*, glimwormen m. mv.; 2. lichten, weerlichten, bliksemen; *das Wetter leuchtet*, het weerlicht, onweert; (fig.) schijnen, blinken, flikkeren, fonkelen; it. duidelijk zijn, in het oog vallen; *das leuchtet ja in die Augen*, dat valt of springt van zelf in het oog; 3. *jemn. -*, uitgeleide doen met licht; *man leuchtete ihm die Treppe hinunter*, men lichtte hem den trap af; *jemn. nach Hause -*, met licht naar huis geleiden; (gemeenz.) wegzenden, wegjagen, de deur wijzen; II. o. zelfst. licht, schijnsel o.; (van de zon, van edelgesteenten), glans m.; (van de maan), schijnsel o.; 2. (van het weder), lichten, weerlichten o., weerlicht o.; (Vissch.) lichten o.

Leuchter, (*-s*, mv. *Leuchter*) m. (w. i. gebr.) hij die licht; 2. kandelaar m.; *grosser -*, flambouw v.; *- mit vielen armen*, kandelaber m.

Leuchter-arm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kandelaberarm m.; *-baum* m. mangium, wortelboom m.; *-dille* v. kandelaarspijp v., brander m.; *-fusz* m. voet m. van den kandelaar, standaard m. van den kandelaar; *-gestell* o., Z. *-stuhl*; *-knecht* m., Z. *Lichtknecht*; *-manschette* v., Z. *-dille*; *-pflanze* v. (Pl.) kandelabervormige plant v.; *-röhre* v. buis, pijp v. van den kandelaar; *-säule* v., *-stuhl*, *-tisch* m. lichtdrager m.; *-schaft* m. kandelaarschacht v., Z. *-säule*; *-tanz* m. dansen o. met kandelaars, na den olijfoogst.

Leucht-fackel, (*-n*) v. toorts, fakkel v.; *-feuer* o. (Zeew.) vuurbaak v., vuurtoren m.; (Bak.) vuur o. om den oven te verlichten; *-gas* o. lichtgas o.; *-käfer* m. lichtkever, glimworm m.; *-kugel* v. lichtkogel, vuurkogel, vuurbal m.; *-loch* o., Z. *-röhre*; *-pfanne* v. komfoor o., vuurpan v.; *-röhre* v. (Bak.) lichtgat o. om den oven te verlichten; *-schiff* o. (Zeew.) lichtbaak v., drijvende vuurtoren m.; *-späne* m. mv., Z. *Lichtholz*; *-stein* m. phosphoorsteen m.; *-thurm* m. vuurtoren m.

Leuchtung, v., Z. *leuchten*; it. weerlicht v.

Leuchtwurm, (*-wurm(e)s*, mv. *-würmer*) m., Z. *-käfer*.

Leue, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Löwe*.

Leuen, (*leute, geleu(e)t*) o. ww. brullen; 2. bedr. ww. stukgoederen uitladen, lossen.

Leuer, (*-n*) v. (Vog.) Z. *Leier*.

Leudesamia, (*Leudesamien*) v. leeneed m.

Leudum, (*-s*, mv. *-e*) o. borgtocht m.

Leugnen, (*leugnete, geleugnet*) bedr. ww., Z. *läugnen*.

Leukäthiope, (*-n*, mv. *-n*) m. witte moor, albino m.

Leumund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (veroud.) gerucht, praatje o.; *einen guten - haben*, ter goeder naam bekend zijn; *jems. guten - verletzen*, iems. goeden naam bezwalken; *jemn. einen bösen - machen*, iems. naam bezwalken; (Spr.) *ein guter - ist ein groszes Gut*, een goede naam is beter dan schatten; 2. goede naam m., krediet o.; it. achting, openbare meening v.

Leutau, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. touw, hijschtouw o.

Leute, mv. (verkl. *Leutchen* en *Leutlein* o.) lieden, menschen m. mv., publiek o., menigte v., volk o.; *es sind gute, brave -*, het zijn goede, brave lieden, menschen; *die jungen -*, de jonge lieden, de jongelui; *Leutchen hört!*, luistert menschen, vrienden!; *waren viele - dabei?*, waren er veel menschen, was er veel volk bij?; *unter die - kommen*, onder de menschen komen; *er kennt seine -*, hij kent de zijnen, hij kent zijn volkje; *das Gerede der -*, de praatjes van de menschen, van het volk; *vor allen -n*, openlijk, publiek, in het openbaar; *etw. unter die - bringen*, onder de menschen, onder het volk brengen, verspreiden, publiek maken; *die - sagen es*, men zegt het; 2. dienaren, knechten en meiden, bedienden m. mv.; *einer von seinen -n ist krank*, een van zijne bedienden, een zijner knechts of meiden is ziek; *alle seine - verabschieden*, al zijne bedienden, knechten en meiden heenzenden; 3. de heer en de vrouw des huizes; *meine - sind noch nicht da*, mijnheer en mevrouw (gemeenz.) mijn volk is er nog niet.

Leute-betrüger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *Betrüger*; *-placker*, *-scherer* m. menschenplager m., Z. *-schinder*; *-scheu* bijv. en b. menschenschuw, eenzaam levende, afgezonderd levende; 2. v. zelfst. menschenschuwheid v.; *-schinder* m. uitzuiger m. van het volk; it. afperser, bloedzuiger, knevelaar m.

Leutselig, (*-er, -st*) bijv. en b. minzaam, vriendelijk, welwillend, menschlievend; *-es Betragen*, minzame, innemende manieren v. mv.; *-keit* v. minzaamheid, vriendelijkheid, welwillendheid, menschlievendheid v.

Leuwagen, (*-gens*, mv. *-gen*) m., Z. *Leitwagen*; it. luiwagen m.

Levante, v. (Aardr.) Levant v., Klein-Azië o., kust v. van de Middellandsche Zee; it. Oosten o.

Levantefahrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. hij, die op de Levant vaart; it. (schip), levartvaarder m., levantijn v.

Levantisch, bijv. en b. Levantisch, Levantijnsch.

Lever, (*-s*) m., z. m. opstaan, morgenbezoek o., morgenaudiëntie v.

Leviathan, (*-s*, mv. *-e*) m. (H. S.) leviathan, krokodil m.

Levit, (*-en*, mv. *-en*) m. leviet, afstammeling m. van Levi, Joodsch offerpriester m. 2. *-en*, Leviticus of derde boek Mozes; (fig., gemeenz.) *einem die Leviten lesen*, iem. de les lezen, kapittelen.

Levitisch, bijv. nw. Levietisch, van de Levieten, den Levieten eigen.

Levkoje, (*-n*) v. (Tuinb.) kruidnagelboom, violierstruik m.; *gefüllte -*, dubbele nagelbloem; 2. nagelbloem, violier v.; *-nstock* m. kruidnagelboom m.

Lewatöl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. raapzaadolie v.

Lewendlinnen, (*-s*) o., z. m. sterk, Westfaalsch linnen o.

Lexidion, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. klein woordenboek o.

Lexiko-graph, (*-en*, mv. *-en*) m. woordenboekschrijver, lexicograaf m.; *-graphie* v. woordenboekschrijving, schrijving, schrijven o. van een woordenboek, lexicographie v.; *-graphisch* bijv. nw. wat de woordenboekschrijving betreft, lexicographische; *-log* m. kenner m. der woordenleer; *-logie* v. woordenleer, lexicologie v.; *-logisch* bijv. nw. wat de woordenleer betreft.

Lexikon, (*-s*, mv. *Lexika*) o. woordenboek o.

Leyer, (*-n*) v., Z. *Leier*.

Libation, (*-en*) v. offergieting, wijnstorting v., drankoffer, plengoffer o.

Libell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. smaadschrift, schimpschrift, schotschrift, pamflet, blauwboekje o.

Libelle, (*-n*) v. (Nat. hist.) schoenlapper m., waterjuffertje o., glazenmaker m.

Libelliren, (*libellirt, libellirt*) bedr. en o. ww. een eisch in rechten opstellen en met behoorlijke gronden staven.

Libellist, (*-en*, mv. *-en*) Z. *Pasquillant*.

Liberal, (*-er, -st*) bijv. nw. vrijgevig, edelmoedig, mild, vrijzinnig; (Pol.) vrijzinnig, liberaal; *die -en*, de liberalen; *-e Grundsätze*, onbevooroordeeld, onbevangen.

Liberalismus, (onb.) m. (Pol.) liberalisme o., vrijheidszin m., lielde v. voor vrije staatsvormen.

Liberalität, v. vrijgevigheid, mildheid, milddadigheid, edelmoedigheid, vrijzinnigheid, onbevooroordeelde denkwijze, liberaliteit v.

Libertus, (onb., mv. *Liberti*) m. vrijgelaten slaaf m.

Licent, (*-es*, mv. *-e*) m. accijns m., belasting v., Z. *Accise, Zollaccise &c.*

Licentiat, (*-en*, mv. *-en*) m. hij die recht heeft op den doctorstitel, licentiaat m.

Licentiiren, (*licentiirte, licentiirt*) bedr. ww. den graad van licentiaat verleenen, de bevoegdheid, het recht van licentiaat geven; 2. *Truppen -*, afdanken.

Licenz, (*-ien*) v. vergunning, bevoegdheid v., verlof o.; (Hand.) bijzon-

dere vergunning v. der regeering tot uitvoer van koopwaren; (i. k. bet.) buitensporigheid, onbeschaamdheid v.

Licht, (-(e)s, mv. -er) o. licht, lichtgevend voorwerp of lichaam o., ster v., fakkel v., helderheid, klaarheid v.; - *der Sonne*, zonlicht, daglicht o.; *das volle* -, klaar dag; *das halbe* -, half duister; *diese Fackel gibt viel* - *von sich*, geeft veel licht; *etw. beim* - *betrachten*, bij het licht bezien; *an's* - *halten*, bij het licht houden; *das* - *fällt hier herein*, hier valt het licht in; *das Gemälde hängt in einem falschen* -*e*, hangt in een valsch licht; *jemn. im* -*e stehen*, iem. in het licht staan, voor iem. staan; *gehen Sie mir aus dem* -, ga uit het licht, uit den weg; (gemeenz.) *zwischen zwei* -*ern, zwischen* - *und Dunkel*, tusschen licht en donker, in de schemering; (fig.) *das* - *der Welt erblicken*, geboren worden, het daglicht aanschouwen; *ein Werk an's* - *stellen*, uitgeven, publiek maken, het licht doen zien; *an's* - *kommen*, aan den dag komen, bekend, ontdekt worden; *ein Engel des* -(e)*s*, een engel des lichts; *das* - *der Augen*, het licht der oogen; *etw. an's* - *bringen*, aan den dag brengen, bekend maken; *etw an's* - *stellen*, in het licht stellen, verklaren, duidelijk maken; *etw. in's rechte* - *stellen*, in het ware licht stellen; *etw. in ein falsches* - *setzen*, in een valsch daglicht stellen, verkeerd doen voorkomen; *das* - *scheuen*, het licht schuwen, de bekendheid schuwen; (Gen.) lichtschuw zijn; *jem. hinter das* - *führen*, misleiden, bedriegen; *etw. recht beim* -*e besehen*, in het volle licht bezien, nauwkeurig bezien; 2. Z. *Glanz;* (fig.) verlichting, kennis, bekendheid v.; - *in einer Sache bekommen*, kennis krijgen van eene zaak; *jetzt geht mir ein* - *auf*, nu gaat mij een licht op, begin ik het te begrijpen; *das* - *der Vernunft, des Glaubens*, licht; *jemn.* - *in einer Sache geben*, inlichting v. verschaffen omtrent; 3. licht, lichtgevend voorwerp, vuur o.; *die* -*er des Himmels*, lichten o. mv. des hemels, sterren v. mv., maan v. &; *das volle, das neue* -, volle maan, nieuwe maan; *nach dem* - *säen und pflanzen*, volgens den stand der maan &; (Schild.) licht o., helderheid v., heldere kleur v.; (Jachtw.) oog o.; (fig.) *Christus, das* - *der Welt*, licht o. der wereld; *er ist ein kleines* -, hij is geen licht, is niet zeer verstandig; 4. (-(e)*s*, mv. -*e*) o. kaars, waskaars v.; *bringt* -, geef eene kaars; *ein brennendes* -, brandende, aangestoken kaars v.; it. waslicht o., bougie v.; *grosze, dicke* -*er*, flambouwen, fakkels; *bei* - *arbeiten*, met licht, bij eene lamp, bij eene kaars &.

Licht, (-*er*, -(e)*st*) bijv. en b. licht, verlicht, helder, schijnend, lichtgevend; *es wird schon* -, het begint reeds dag te worden, de dag breekt reeds aan; -*er Tag*, helder; it. volle dag, klaar dag; (gemeenz.) *es ist* -*er Tag*, het is klaar (lichte) dag; -*e Farben*, licht, helder; -*es Haar*, licht, blond; 2. dun, onbeplant; -*er Wald*, dun; -*e Stelle im Walde*, open plaats; *einen Wald* - *machen*, dunnen; *Edelsteine* - *machen*, doorschijnend; *dieser Edelstein ist* -, -*gefasst*, doorschijnend gezet; (Bouwk.) *vier Schuh im* -*e*, vier voet in den dag; -*e Maschen*, groote steken m. mv.; 3. (fig.) lichtend, helder, in het oog loopend, onderscheiden.

Licht-abfluss, (-*es*) m., z. m. afloopen o. der kaars; -*abwechslung* v., Z. -*gestalt;* -*ader* v. (van dieren), melkader v.; -*arbeit* v. avondwerk, nachtwerk o.; 2. werk o. bij het licht; -*ausfluss* m., -*ausströmung* v. uitstraling v. van licht; -*auslöscher* m., Z. -*dämpfer;* -*baum* m., Z. *Leuchterbaum;* -*bild* o. lichtbeeld o., daguerrotype, photographie v.; -*bilder-druck* m. lichtdrukkunst, photographie v.; -*blatt*, -*blättchen* o. foelie v., foelieblaadje o., dun metalen plaatje o. onder edelgesteenten; -*blau* bijv. nw. licht blauw, helder blauw; -*blick* m. lichtstraal m.; 2. (fig.) schijnsel o. van hoop; -*blume* v., Z. *Zeitlose;* -*braten* m. smulpartij v. voor het begin van het avondwerk, gebraden gans, Sint-Maartensgans v.; -*braun* bijv. nw. licht bruin; -*bruder* m. (Godsd.) ziener, dweper m.; -*büschel* o. (Gez.) lichtbundel, bundel m. lichtstralen; -*butzen* m. lange pit v. aan de kaars; -*dämpfer* m. domper m., dompertje o.; -*dieb* m. dief m. aan de kaars; -*docht* m. pit v. van de lamp, van de kaars; -*dürftig* bijv. nw. lichtbehoevend, verlichting, ontwikkeling behoevend.

Lichte, (-*n*) v. lichtheid, helderheid v.; (Boschw.) onbeplante plaats, open plaats v. in een woud; (Bouwk.) Z. *Licht;* 2. mv. -*n*, lichters m. mv., zeelen o. mv.

Lichten, (*lichtete, gelichtet*) bedr. ww. (Zeew.) *ein Schiff, eine Tonne* -, lossen, leeg maken; 2. lichten, oplichten; *den Anker* -, lichten, inhalen, ophalen; 3. verlichten, licht maken; *einen Wald* -, dunnen.

Lichtengel, (-*gels*, mv. -*gel*) m. engel m. des lichts.

Lichter, (-*s*, mv. *Lichter*) m. (Zeew.) lichter m., lichterschip o.

Lichter-kammer, (-*n*) v., **-korb,** (-*korb*(e)*s*, mv. -*körbe*) m., Z. *Lichtkammer &c.;* -*loh* bijv. en b. — *brennen*, in lichte(r)laaie vlam staan; -*putzer* m. kaarsensnuiter m.

Licht-erscheinung, (-*en*) v. schitterend luchtverschijnsel, zonnebeeld o., meteoor m.; -*eule* v. uiltje o., nachtvlinder m.; -*farben* bijv. nw. (van haar), licht van kleur; -*flechte* v. (Pl.) geel korstmos o.; -*fliege* v., Z. -*mücke;* 2. glimworm m.; -*flur* v. uitspansel, firmament o.; -*form* v. (Kaars.) blikken of glazen kaarsenvorm m.; 2. vetbak, smeerbak, talktrog m.; -*freund* m. vriend m. der verlichting, voorstander m. van onderwijs; -*fuchs* m. lichtroode vos m. (een paard); -*gans* v., Z. -*braten;* -*garn* o. garen o. voor lampekousjes, lampenkatoen o.; -*gelb* bijv. nw. lichtgeel; -*gestalt* v. hemelsche gedaante, engelachtige gedaante v.; 2. lichtend voorwerp o., lichtgestalte v.; 3. (van de sterren), schijngestalte v.; -*gestell* o. latwerk o. om de kaarsen op te hangen; -*gewand* o. heldere, schitterende kleeding v.; -*giesser* m. kaarsenmaker m.; -*glanz* m. lichtglans, schijn m. van het licht; -*glänzend* bijv. nw. lichtend, lichtgevend; -*grau* bijv. nw. lichtgrauw, lichtgrijs; -*grün* bijv. nw. lichtgroen, heldergroen; -*halter* m., Z. -*träger;* 2. zuinigje, profijtertje o.; -*hell* bijv. nw. uiterst helder; -*holz* o. (Boschw.) uitgehakt hout o.; 2. spaanders m. mv. van pijnboomhout om als licht te gebruiken; (Pl.) kaarshout, jasmijnhout o.; -*hut* m., Z. -*dämpfer;* -*kammer* v. kaarsenkamer v.; -*kasten* m. kaarsenbak m., kaarsenkistje o.; (Tooneelk.) voetlichten o. mv.; -*kegel* m. stralen schietende kegel, lichtkegel m.; -*kerze* v. lichtkaars, kaars, waskaars v.; -*knecht* m., Z. -*halter;* -*köhler* m. kolenbrander m.; -*korb* m. kaarsenmand v.; -*kraut* o. (Pl.) groot schelkruid o.; -*kreis* m. kring m. van lichten, lichtkrans m.; -*leer* bijv. nw., Z. -*los;* -*leère* v. (Nat.) leer v. van het licht, optica, photologie v.; -*leiter* m. (Nat.) lichtgeleider m., een het licht doorlatend lichaam o.; -*loch* o. lichtgat, kijkgat, luik o.; 2. (Bergw.) Z. -*schacht;* -*los* bijv. nw. van licht beroofd, donker, duister; -*magnet* m. het licht aantrekkend voorwerp o.; -*manschette* v., Z. *Leuchtermanschette;* -*marder* m. edelmarter m.; -*masse* v. lichtmassa, lichtzee v.; -*materie* v., Z. -*stoff;* -*meer* o. (fig.) lichtzee, zee v. van licht, stroom m. van licht; -*messe*, -*mess* v. (Kath.) Maria-Lichtmis v.; *der Wechsel ist auf — fällig*, vervalt met Maria-Lichtmis, 2. Februari; -*messer* m. (Nat.) lichtmeter, photometer m.; -*messung*, -*messkunst* v. lichtmeting, lichtmeetkunst v.. photometrie v.; -*myrthe* v. (Pl.) wasboom m.; -*moos* o., Z. -*flechte;* -*motte* v. (Nat. hist.) lichtzoeker, vuurzoeker m.; -*mücke* v. gewone mug v.; -*pforten* v. mv. (Zeew.) lichtpoorten v. mv.; -*punkt* m. lichtpunt, lichtend punt o.; (Sterrenk.) lichtende vlek v. in de zon; -*putze* v. snuiter m.; -*putzer* m. kaarsensnuiter m.; -*putzschale* v., -*putzschälchen* o., -*putzteller* m. snuiterbakje o.; -*quell* m., -*quelle* v. lichtbron, bron v., oorsprong m. van licht; -*recht* o. recht o. om een venster te hebben, dat uitziet op de plaats van den buurman; -*reich* bijv. nw., Z. -*voll;* 2. o. zelfst. rijk o. des lichts, hemel m.; -*rein* bijv. nw. zoo helder als de dag; -*ritter* m., Z. -*bruder;* -*röschen* o., -*rose* v. koekoeksbloem v., vrouwenroosje o.; -*roth* o. zelfst. en bijv. nw. lichtrood, helderrood o.; -*sauger* m., Z. *Leichtstein;* -*schacht* m. (Bergw.) lichtkoker m., luik, lichtgat o.; -*schein* m. kaarslicht o.; -*schere* v., Z. -*putze;* -*scheu* bijv. nw. lichtschuw; (fig.) openbaarheid of verlichting vreezend, domperachtig; (Nat. hist.) het licht schuwend dier o.; (Pl.) plant, bloem v., die zich des nachts sluit; (fig.) uil m.; 2. —*e* v. lichtschuwheid v.; (fig.) vrees v. voor openbaarheid, vrees v. voor verlichting, domperachtigheid v.; -*schirm* m. lichtscherm, oogenscherm o.; -*schnäuzer* v., Z. -*putze;* -*schnuppe* v.

kaarsensnuitsel o.; *-schwarz* o. lichtzwart o.; *-sehen* o. (Gen.) ziekelijk lichtstralenzien o.; *-seite* v. lichtzijde, verlichte zijde v.;(fig.) goede zijde, gunstige zijde, lichtzijde v.; *-spalter* m. kantzuil v., prisma o.; *-knecht* m., Z. *-träger; -spiesz* m. (Kaars.) doophaak, haak m. om de kaarsen in den vorm te doopen; *-spur* v. spoor o. van licht; *-stange* v. lichtende stang v.; *-stecker* m., Z. *-träger; -stock* m., Z. *Leuchter; -stoff* m. lichtende zelfstandigheid, lichtstof v.; (Nat.) photogene v.; *-strahl* m. lichtstraal m.; *—en* m. lichtstralen m. mv., lichtstroom m.; *-strom* m. lichtstroom, stroom m. van licht; *-stumpf* m. stompje, eindje o. kaars; *-talg* m. kaarsvet o., talk v.; *-thurm* m., Z. *Leuchtthurm; -tisch* m. kaarsenmakerstafel v.; *-träger* m. lichtgevend voorwerp, profijtertje o.; 2. (Nat.) lichtdrager, lichtwerper m., phosphorus m.

Lichtung, v., Z. *lichten.*

Licht-voll, bijv. nw. lichtvol, vol licht, veel licht gevend, veel lichtstof bevattend; (fig.) helder, klaar; *-wand* v. (Giet.) (van den oven), steunmuur m.; *-weihe* v., Z. *-messe; -welt* v., Z. *-reich* o. zelfst.; *-werfer* m., Z. *-träger* (2); *-wolke* v. lichtende wolk v.; *-wurm* m., Z. *Johanniswurm; -ziehen* o. kaarsenmaken o., kaarsenmakerij v.; *-zieher* m., Z. *-gieszer; -zug* m., Z. *-form* (2).

Licitant, (*-en*, mv. *-en*) m. schatter, waardeerder m.; 2. kooper, bieder, meestbiedende m.

Licitation, (*-en*) v. openbare verkooping, verkooping v. bij opbod.

Licitiren, (*licitirte, licitirt*) bedr. ww. bieden, dingen, koopen, verkoopen bij opbod, in het openbaar verkoopen.

Licitum, (*-s*) o., z. m. opbod, hoogerbod o.; it. bevel o., geoorloofde o.

Lictor, (*-s*, mv. *-en*) m. (R. g.) bijlbundeldrager, lictor m.

Lictor(en)stab, (*-(e)s, -stäbe*) m. bijlbundel m.

Lidigmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m., Z. *Lehenmann.*

Lie, v., z. m. (Zeew.) lijzijde v., plaats v. tegen den wind; *zur - verfallen,* tegenwind m. krijgen; *unter der - sein,* voor den wind beschut zijn; *-bord* o. lijboord, boord o. van het schip, tegen hetwelk de wind aanwaait.

Lieb, (*-er, -st*) bijv. en b. lief, aangenaam, welkom, gewenscht; *es ist mir -, sehr -,* ik ben blijde, zeer blijde, het is mij aangenaam; *das ist mir -,* dat verheugt mij; *mit etw. für - nehmen,* iets voor lief nemen, zich vergenoegen met; *jemn. -es und Gutes erzeigen,* allerlei vriendschap bewijzen; *ich weisz nicht als -es und Gutes von ihm,* ik kan niets dan goeds van hem zeggen; *es wäre mir -er, wenn er lebte,* ik had liever, ik zou liever willen, dat hij &; *ich möchte -er weinen als lachen,* ik heb meer lust tot schreien dan tot lachen; *-er sterben als das zu thun,* liever &; *-er Fleisch wollen, als Brod,* liever vleesch &, meer van vleesch houden dan van brood; *er trinkt -er Bier als Wein,* hij houdt meer van, drinkt liever &; *so ist es mir -, so habe ich es am -sten,* zoo heb ik het het liefst; *das Spiel ist seine -ste Beschäftigung,* geliefkoosd; *ein -er Mann,* lief, aangenaam, prettig, behaaglijk; 2. lief, geliefd, dierbaar, bemind, geacht; *-er Bruder,* geliefd, lief; *-er Freund,* waarde, geachte vriend; *meine -ste Freundin,* liefste vriendin; *-es Kind,* lief kind, dierbaar kind; *er ist mir - und werth,* ik bemin en acht hem; (gemeenz.) *jem. - haben,* liefhebben, beminnen, genegen zijn, veel houden van; *jem. - gewinnen,* liefkrijgen, liefde, genegenheid opvatten voor; (Kath.) *unsere -e Frau,* Onze lieve Vrouw, de H. Maagd Maria; *-e, Getreue!* (aanspraak van den vorst aan zijne vazallen) mijne Heeren!; 3. *er hat kaum das -e Leben, er hat das -e Brod nicht,* hij heeft nauwelijks zijn brood, genoeg om van te leven; *ich hatte meine -e Noth mit ihm,* hij veroorzaakte mij heel wat moeite, ik had heel wat last, moeite met hem; *die -e Zeit vergeht und &,* de tijd verloopt &; II. zelfst. *mein -er, meine -e,* geliefde m. en v.; *meine -en,* geliefden m. en v. mv., vrienden en vriendinnen; *unsere —en,* onze vrienden en vriendinnen; *der -ste, die -ste* of *Geliebte,* beminde m. en v., minnaar, vrijer m., minnares, vrijster v.

Liebäugelei, (*-en*) v. lonk, ooglonk m.

Liebäugelein, o. (Pl.) boraasje, beenaasje o.

Liebäugeln, (*liebäugelte, geliebäugelt*) o. ww., m. *h.* lonken, toelonken, verliefd aanzien; II. o. zelfst., Z. *Liebäugelei.*

Liebchen, (*-s*, mv. *Liebchen*) o. geliefde, beminde v., schatje, hartje, liefje o.

Liebden, v. (vorstentitel), *Euer -,* geliefde, getrouwe heer, neef m.

Liebe, v., z. m. liefde, zucht v., hartstocht m.; *die - zur Freiheit, zur Wahrheit,* liefde, zucht; *etw. mit - arbeiten,* met liefde, met smaak, met genoegen; (gemeenz.) *thun Sie mir die -, und sagen Sie mir,* doe mij het genoegen, wees zoo vriedelijk &; 2. liefde, teederheid, genegenheid v.; *- zu jemn. tragen, haben,* liefde gevoelen voor, iem. genegen zijn, beminnen; *jem. etw. zu - thun,* iets doen uit liefde tot; *jem. zu - reden,* naar iems. mond praten, spreken om te behagen; *jemn. alle - erweisen,* allerlei vriendschap bewijzen; *eheliche, kindliche, väterliche, mütterliche -,* liefde; *die - der Geschwister gegen einander,* liefde tusschen broeders en zusters; *die - des Nächsten,* naastenliefde, liefde v. tot den naaste; *die christliche -,* de christelijke liefde; *Werke der - üben,* liefdewerken volbrengen; 3. (jegens personen van een ander geslacht), liefde, min v.; *seine - erklären,* zijne liefde verklaren; *ein Kind der -,* een kind der liefde, der min, basterdkind, natuurlijk kind, onecht kind; *ein Lied der -, von der -,* minnelied o.; (Spr.) *die - guckt durch die Brille -,* de liefde is blind; it. *alte - rostet nicht,* oude liefde roest niet; it. beminde m. en v.; *das ist, sie war seine erste -,* zij was zijne eerste liefde, beminde; *Eure -, Eure christliche -!,* lieve broeders, beminden mv.; 4. (Pl.) *die brennende -,* Jeruzalemsbloem v.; *schöne -,* gele immortelle v.; *-im Nebel,* passiebloem v.

Liebe-athmend, bijv. nw. liefde ademend; *-bang* bijv. nw. ten prooi aan de bezorgdheid der liefde; *-begeistert* bijv. nw. door liefde bezield; *-blind* bijv. nw. door de liefde verblind.

Liebedienen, (*liebediente, geliebedient*) o. ww. een goed knecht zijn, vleien, strooplikken.

Liebe-diener, -in, ijverig dienaar m., ijverige dienstmaagd v.; it. dienaar, slaaf m., slavin v. der liefde; *-gefühl* o. gevoel o. der liefde; *-girrend* bijv. nw. smachtende van liefde; *-glühend, -heisz* bijv. nw. gloeiende, brandende van liefde; *-krank* bijv. nw. minneziek, ziek van liefde; — *sein,* kwijnen van liefde; *-kraut* o., Z. *Labkraut; -leer* bijv. nw. liefdeloos, zonder liefde, geene liefde gevoelende.

Liebelei, (*-en*) v. minnarij, vrijerij v., minnehandel m.

Liebeln, (*liebelte, geliebelt*) o. ww., m. *h.* den minnaar uithangen, minnarijen, vrijerijen hebben; 2. bedr. ww. (Volksl.) Z. *liebkosen.*

Liebelos, bijv. nw., Z. *liebeleer.*

Lieben, (*liebte, geliebt*) o. ww., m. *h.* beminnen, verliefd zijn; *er hat noch nie geliebt,* hij heeft nog nooit bemind, is nog nooit verliefd geweest; 2. bedr. ww. *eine Person -,* beminnen, liefhebben; *ein -der,* minnaar, vrijer; *den Wein -,* houden van, gaarne drinken; *ein jeder liebt zu leben,* ieder wil gaarne leven; *einen Hund -,* liefkoozen, streelen.

Liebende, m. en v. minnaar, vrijer m., minnares, vrijster v., beminde m. en v.

Liebens-werth, -würdig, (*-er, -st*) bijv. en b. beminnenswaardig, beminnelijk; *-würdigkeit* v. beminnenswaardigheid, beminnelijkheid, aanminnigheid, bekoorlijkheid v.

Lieber, bijw. liever, eerder, meer, Z. *lieb.*

Liebereif, bijv. nw. rijp voor de liefde, oud genoeg om te beminnen, om liefde te gevoelen.

Liebes-abenteuer, (*-ers*, mv. *-er*) o. liefdesavontuur o., minnarij v.; *auf — ausgehen,* op minarijen uitgaan; *-andenken* o. aandenken o., gedachtenis v. der liefde, liefdesgedachtenis v.; *-angelegenheit* v. liefdezaak, zaak v. der liefde; *-angst* m. door de liefde veroorzaakte angst m., bezorgdheid, ongerustheid v.; *-antrag* m. aanzoek o. om de hand van een meisje; *-apfel* m. liefdesappel m.; *-band* o. (fig.) band m. der liefde; *-baum* m. judasboom m., wild joannesbrood o.; *-bedürfniss* o. behoefte v. om te beminnen; *-begebenheit* v. liefdesvoorval o., Z. *-abenteuer; -begier(de)* v. verliefdheid, zucht v. om te beminnen; it. verlangen o. der liefde; *-berg* m., Z. *Venusberg; -beschwerde* v. bezorgdheid v. der liefde; *-betheuerung* v. betuiging v. der liefde, liefdesbetuiging

v.; *-beweis* m., *-bezeigung* v. liefdebewijs, bewijs o. van liefde; *-bewerbung* v. aanzoek o. om de hand van een meisje; *-birne* v., Z. *Faustbirne*; *-blick* m. liefdeblik m., verliefde blik, lonk m. van liefde; *-blümchen* o. kleine ganzebloem v.; *-blüthen* v. mv. (Gen.) puistjes o. mv., pukkels m. mv. in het aangezicht; — (aan het voorhoofd), venuspuistjes o. mv.; *-bote* m. liefdebode m.; *-brief* m. minnebrief m.; (verkl.) *-briefchen* o. minnebriefje o.; *-brunst* v. vervoering v. der liefde; *-brünstig* bijv. nw. vervoerd door liefde, innig verliefd; *-buch* o. liefdesroman m.; *-bund* m., *-bündniss* o. liefdesbond m., verbond o. der liefde; *-dichter* m. dichter, vervaardiger m. van minneliederen, minnedichter m.; *-dichtung* v. minnelied o., minneliederen o. mv.; *-dienst* m. liefdedienst, vrienschapsdienst, uit liefde of vriendschap bewezen dienst m., Z. *-werk*; (jegens armen), liefdedienst m., liefdewerk o., weldadigheid v.; *-drang* m. drang m. der liefde; *-eifer* m. naijver m. der liefde, jaloerschheid v.; *heiliger* —, heilige liefdeijver, ijver m. voor den godsdienst; *-erklärung* v. liefdesverklaring v.; *-fackel* v. (fig., gemeenz.) fakkel v. der liefde; *-fest* o. feest o. aan de liefde gewijd, verlovingsfeest o.; (Fabell.) feest o. ter eere van Amor; *-feuer* o. vuur o. der liefde; *-fieber* o. minnekoorts v.; (Gen.) bleekzicht, maagdenziekte, vrijsterziekte v.; *-flamme* v. vlam v. der liefde; *-frucht* v. vrucht v. der liefde, kind o.; *-gedanke* m. verliefde gedachte v.; *-gedicht* o. minnedicht, minnelied o., minnezang m.; *-genuss* m. genot o., genieting v. der liefde; *-geschenk* o. liefdesgeschenk o.; *-geschichte* v. liefdesgeschiedenis v., roman m.; *-gespräch* o. verliefd gesprek, minnepraatje o.; *-geständniss* o. liefdesbekentenis, liefdesverklaring v.; *-glück* o. liefdesgeluk, geluk o. der liefde, mingeluk o.; *-gluth* v. liefdegloed m., Z. *-flamme*; *-gott* m. (Fabell.) god m. der liefde, Amor, Cupido m.; mv. *die -götter*, (verkl.) *-götterchen* o. liefdegodjes, broeders van Cupido; *-göttin* v. (Fabell.) godin v. der liefde, Venus v.; *-gras* o. (Pl.) trilgras o.; *-gürtel* m. (Heelk.) venusgordel m.; *-handel* m. minnehandel m., minnarij v.; *-heirath* v. huwelijk o. uit liefde; *-hof* m. minnehof m.

Liebesiech, bijv. nw., Z. *liebekrank*.

Liebes-kampf, (*-kampf(e)s*, mv. *-kämpfe*) m. minnestrijd m.; it. strijd m. tegen de liefde; *-kasse* v. armenkas v.; *-kind* o. bastaardkind, onecht, natuurlijk kind, kind o. der liefde; *-klage* v. minneklacht v.; *-knecht* m. slaaf m. der liefde; *-knoten* m. liefdeband, band m. der liefde; *-königin* v. koningin v. der liefde; *-kraft* v. kracht der liefde; Z. liefdekracht, kracht v., welke de liefde geeft; *-krank* bijv. nw., Z. *liebekrank*; 2. behept met venusziekte; *-krankheit* v. liefdeziekte v., minneziekte v.; 2. Z. *-seuche*; *-kühn* bijv. nw. door de liefde bemoedigd; *-kunst* v. kunst v. van te beminnen; 2. list v., die de liefde ingeeft; *-kuss* m. liefdekus m.; 2. (H. S.) vredekus m.; *-leute* m. mv. verloofden m. en v. mv., verloofd paar o.; *-lied*, (verkl. *-liedchen*) o. minneliedje o.; *-lust* v. genoegen o. der liefde; *-mahl* o. liefdemaal o.; (bij de eerste Christenen), liefdemaaltijd m.; — *Christi*, Z. *Abendmahl*; 3. venusvlek v.; *-narr* m. verliefde gek m.; *-neigung* v. verliefdheid v.; *-noth* v., Z. *-pein*; *-paar* o., Z. *-leute*; *-pein* v. liefdesmart v.; *-pfand* o. pand, onderpand o. der liefde; *-pfeil* m. liefdepijl, pijl m. der liefde; 2. (Nat. hist.) slakkestekel m.; *-pflanze* v. doornachtige vlambloem v.; *-pflicht* v. liefdeplicht, plicht m. der liefde; 2. vriendschapsplicht m.; *-probe* v. beproeving v., op de proef stellen o. der liefde; 2. liefdebewijs o.; *-qual* v., Z. *-pein*; *-raserei* v. door liefde veroorzaakte razernij v., Z. *-wuth*; 2. dwaze liefde v.; *-raub* m. ontnemen o. der liefde, liefderoof m.; *-rausch* m. (fig.) verliefde dronkenschap v.; *-ritter* m. hij, die op liefdesavonturen uitgaat; *-roman* m. liefdesroman m.; *-sache* v. zaak v. der liefde, liefdeszaak v.; *-sänger* m. hij, die over de liefde zingt, de liefde bezingt; it. Z. *-dichter*; *-schleife* v., Z. *-knoten*; *-schmeichelei* v. verliefde vleierij, minnepraat v.; *-schule* v. school v. der liefde; *-schwärmerei* v. verrukking v. der liefde; *-schwur* v. eed m. van trouw in de liefde; *-seuche* v., Z. *Lustseuche*; *-seufzer* m. zucht v. der liefde; *-spiel* o. verliefd spel, spel o. der liefde; *-sprache* v. taal v. der liefde; *-stern* m. der liefde gunstige ster v.; *-stück* o. (verkl. *-stückchen*) o. trek m., bewijs o. van liefde; *-that* v., Z. *-dienst*.

Liebe-strahlend, bijv. nw. stralend van liefde; *-sucht* v. behaagzucht, koketterie v.

Liebes-trank, (*-trank(e)s*, mv. *-tränke*) m. liefdedrank, minnedrank m.; *-treu* v. getrouwheid v. in de liefde, liefdestrouw v.; *-verständniss* o., Z. *-handel*; *-werbung* v., Z. *-bewerbung*; *-werk* o. liefdewerk, werk o. der liefde, weldaad v.; 2. werk o. des vleesches, der liefde; *-wonne* v. geluk o., wellust m. der liefde; *-wort* o. teeder woord o.; *-wund* bijv. nw., Z. *liebewund*; *-wuth* v. minnewoede, liefderazernij v.; *-zeichen* o. teeken o. van liefde; *-zunder* m. (fig.) aanloksel o. der liefde, aanleiding v. tot liefde.

Liebe-trunken, bijv. nw. dronken van liefde of verliefdheid, liefdedronken; *-vater* m. lieve vader, God m.; *-voll* bijv. nw. liefdevol, liefderijk, teeder, vriendelijk, bevallig; *mit der -vollsten Zärtlichkeit*, met de liefdevolste, uiterste teederheid; *ihr -volles Herz*, haar beminnelijk, liefdevol hart; *jem. — behandeln*, liefdevol, met liefde, teeder; *-wund* bijv. nw. gekwetst door de liefde.

Liebhaber, (*-s*, mv. *Liebhaber*) m. minnaar, liefhebber, dilettant m.; *ein - der Jagd*, liefhebber; *er ist ein - von Gemälden*, hij is een liefhebber, minnaar van &, hij houdt veel van &; *es kömmt auf den - an*, het hangt van den smaak af; it. kunstvriend; *er ist kein Maler, aber ein -*, hij is geen schilder van beroep, maar slechts uit liefhebberij, hij is slechts dilettant in het schilderen; 2. minnaar, vrijer, beminde m.

Liebhaber-bühne, (*-n*) v., Z. *-theater*.

Liebhaberei, (*-en*) v. liefhebberij, voorliefde, liefde v., hartstocht, smaak m.; *das ist so seine -*, dat is zijne liefhebberij, dat doet hij het liefst; *Bücher sind seine -*, boeken zijn zijne liefhebberij, zijn lust; *er malt blosz aus -*, hij schildert slechts uit liefhebberij, voor zijn pleizier.

Liebhaberin, (*-nen*) v. liefhebster, dilettante v.; 2. minnares, vrijster, beminde v.

Liebhaberisch, bijv. nw. liefhebberij, voorliefde hebbende.

Liebhaber-komödie, (*-en*) v. liefhebberijtooneel o., Z. *-theater*; *-konzert* o. liefhebberijconcert, concert o. van dilettanten; *-rolle* v. rol v. van minnaar; it. rol v. uit liefhebberij; *-theater* o. liefhebberijtooneel, tooneel o. van dilettanten.

Liebherzen, (*liebherzte, geliebherzt*) bedr. ww. (w. i. gebr.) Z. *liebkosen*.

Liebig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) bloedvink m.

Liebkosen, (*liebkoste, geliebkost*) bedr. ww. liefkoozen, kussen, streelen; 2. wed. ww. *sich -*, elk. liefkoozen, kussen; 3. *-d* bijv. nw. liefkoozend, vleiend, streelend.

Liebkoser, (*-s*, mv. *Liebkoser*) m. liefkoozer, vleier m.; *-in* v. vleister v.

Liebkosung, (*-en*) v., Z. *liebkosen*; 2. liefkoozing, vleierij v.

Liebler, (*-s*, mv. *Liebler*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij, die allerlei minnaarijen heeft.

Lieblich, (*-er, -st*) bijv. nw. liefelijk, aangenaam, streelend, aanvallig, aanminnig, zoet, bekoorlijk; *-er Geschmack*, aangenaam, lekker, liefelijk; *-es Wetter*, aangenaam, zacht, prettig; *-e Gegend*, liefelijk, bekoorlijk; *-keit* v. liefelijkheid, aangenaamheid, aanvalligheid, bekoorlijkheid v.; (van het weder), zachtheid v.; (van geuren), liefelijkheid, aangenaamheid v.; (van de deugd), bekoorlijkheid v.

Liebling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. lieveling, uitverkorene m.; it. (i. k. bet.) bedorven kind, troetelkind o.

Lieblings-ausdruck, (*-druckes*, mv. *-drücke*) m. geliefkoosde uitdrukking v.; *-beschäftigung* v. geliefkoosde bezigheid v.; *-buch* o. lievelingsboek o.; *-dichter* m. lievelingsdichter m.; *-essen* o., Z. *-gericht*; *-farbe* v. lievelingskleur v.; *-gericht* o. lievelingseten o.; *-getränk* o. lievelingsdrank m.; *-hund* m. schoothondje o.; *-idee* v. lievelingsdenkbeeld o.; *-laster* o. ondeugd v. waaraan iem. het meest verslaafd is; *-lied* o. lievelingslied o.; *-pferd* o. lievelingspaard o.; *-platz* m., *-plätzchen* o. lievelingsplaats v., lievelingsplaatsje v.; *-spiel* o. lievelingsspel, meest geliefkoosd spel o; *-stück* o. lievelingsstuk o.; *-sünde* v. zonde v. waaraan iem. zich het meest schuldig maakt.

Lieblos, bijv. en b. liefdeloos, gevoelloos, ongevoelig, onverschillig, koud; *-er Mensch*, ongevoelig, gevoelloos, hardvochtig; *jem. - behandeln*, hardvochtig, onverschillig; *- urtheilen*, onverschillig, onmeedoogend; 2. zonder liefde, geene liefde gevoelende.

Lieblosigkeit, (*-en*) v. liefdeloosheid, gevoelloosheid, onverschilligheid, hardvochtigheid, onmeedoogendheid v.; 2. liefdelooze daad, hardvochtige handeling v.

Liebreich, (*-er, -st*), bijv. en liefderijk, menschlievend, minzaam, goedig, welwillend, medelijdend; *-behandeln*, toegevend, liefderijk; *- zurecht weisen*, vriendelijk; *-er Rath*, vriendelijke raad; *gegen Jedermann - sein*, minzaam, vriendelijk, voorkomend.

Liebreiz, (*-es*, mv. *-e*) m. bekoorlijkheid, schoonheid, aanvalligheid, aanminnigheid v.

Liebreizend, bijv. nw. bekoorlijk, schoon, aanvallig, aanminnig.

Liebschaft, (*-en*) v. minnarij, vrijerij v., minnehandel m., genegenheid, liefde v.; *sie war seine erste -*, zij was zijne eerste liefde; *er hat immer eine kleine -*, hij heeft altijd eene of andere minnarij.

Liebste, (*der, die, das*), Z. *lieb*; *der -*, bruidegom, echtgenoot m.; *die -*, bruid, echtgenoot(e) v.

Lieb-stöckel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. (Pl.) lavas v.; *-käfer* m. lavaskever m.; *-thatig* bijv. nw. liefdadig, weldadig, het welzijn van anderen bevorderend, algemeen nuttig; *—keit* v. liefdadigheid, weldadigheid, weldaad v.; *-werth* bijv. nw. (verond.) geliefd, bemind, waard, dierbaar; *-e Eltern*, geliefde ouders.

Lied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Muz.) lied o., gezang o., zangstuk o.; 2. lied, gedicht, dichtstuk, vers o.; *geistliche -er*, geestelijke liederen, gezangen o. mv.; *das hohe -*, het Hooglied; *ein - auf jem. machen*, een lied, vers, gedicht o. &; (fig.) *immer das alte - singen*, altijd het oude liedje zingen, altijd hetzelfde vertellen; (Ontl.) lid, gewricht o.

Liedchen, (verkl.) o. liedje, versje, gedichtje, couplet o.

Liedeln, (*liedelte, geliedelt*) o. ww. een liedje, deuntje zingen, neuriën.

Lieder-absatz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. afdeeling v. van een gedicht &, vers, couplet o.; *-abschnitt* m., Z. *-absatz*; *-buch* o. liederenboek o., verzameling v. van liederen of gedichten, verzenboek o.; 2. gezangboek o.; *-bühne* v. (Bergw.) stellage v. om de waterpijpen met leder te bekleeden; *-componist* m. muziekmeester, muzikant m., die liederen componeert; *-dichter, —in*, dichter m., dichteres v. van liederen, lyrische dichter, -dichteres, liedjesdichter m., liedjesdichteres v.; *-dichtung* v. vervaardigen o., vervaardiging v. van liederen; *-haft* bijv. en b. op de wijze van een lied; *-kranz* m. liederkrans m., toonkunstlievend gezelschap o.; *-kunde* v. liederenkennis v., kennis v. van liederen; *-kundig* bijv. nw. liederen kennende.

Liederlich, (*er, -st*) bijv. en b. (i. k. bet.) liederlijk, slecht, naar, akelig; *-e Arbeit*, akelig werk; *-er Wein*, naar, slecht; *-e Kleidung*, liederlijk, gelapt, verwaarloosd; *-es Geld*, akelig; *-er Lohn, Preis*, schandelijk; 2. *- gekleidet*, liederlijk, in lompen; *-genäht*, slordig; *-er Arbeiter*, achteloos; *eine -e Haushaltung*, slordig, verwaarloosd; 3. liederlijk, loszinning, lichtzinnig, buitensporig, achteloos, ordeloos; *-es Mädchen*, slecht; *-es Weibsbild*, publieke vrouw; *- leben*, liederlijk, lichtzinnig, in ongebondenheid leven; *-er Ort*, liederlijke plaats v.; (gem.) bordeel, hoerenhuis o.; *Bruder-*, losbol m.; *-keit* v. liederlijkheid, lichtzinnigheid, buitensporigheid, achteloosheid, ordeloosheid, loszinnigheid, losbandigheid v.

Liedern, (*liederte, geliedert*) bedr. ww. met leder bekleeden, overleeren; 2. (Volksk.) kruit op de pan doen, het laadgat ruimen.

Lieder-nadel, (*-n*) v. ruimnaald v.; *-reich* bijv. nw. rijk in liederen, zangrijk; *-sammlung* v. verzameling v. van liederen of liedjes; it. liedjeszanger m.; *-sänger* m. liedjeszanger m.; (eertijds), zanger, minnezanger, troubadour m.; *-spiel* o. zangspel, blijspel, spel o. met zang, vaudeville v.; *-sprache* v. zangerige, zoetvloeiende taal, taal v., die geschikt is voor den zang; *-tafel* v. liedertafel v., Z. *-kranz*; *-tanz* m. dans m. met zang; *-vers* m. vers o. van een gezang of lied, *-walze* v. rol v., cilinder m. van een orgel &.

Liederung, (*-en*) v., Z. *liedern*.

Liedesflug, (*-flug(e)s*, mv. *-flüge*) m. lyrische vlucht, dichterlijke geestdrift v.

Lied-lohn, (*-(e)s*) m., z.m. dienstbodenloon, dagloon, daggeld o.; *-löhner* m., Z. *Taglöhner*.

Lieferant, (*-en*, mv. *-en*) m. leverancier m.

Lieferer, (*-s*, mv. *Lieferer*) m., Z. *Lieferant*.

Liefern, (*lieferte, geliefert*) bedr. ww. *jemn. Wein -*, leveren, voorzien van; *den Zehnten -*, betalen, afdoen; *einer Armee Lebensmittel -*, verschaffen, voorzien van; *er hat 100 Stück geliefert*, geleverd; *eine versprochene Arbeit -*, afleveren, verschaffen; *ein Werk, eine Schrift -*, afleveren, uitgeven; (fig.) *eine Schlacht -*, leveren; *einen -*, ruineeren, arm, ongelukkig maken; *das wird ihn vollends -*, dat zal hem geheel en al ruineeren, arm maken; *einen Kranken -*, van kant helpen, naar de andere wereld zenden; *Teller, Gläser -*, in stukken werpen.

Lieferung, (*-en*) v. aflevering v.; (aan een leger), aflevering v., krijgsbehoeften v. mv.; 2. levering, aflevering, leverantie v.; (Hand.) *Geschäfte auf -en*, leverantien v. mv. op tijd; *die jährlichen -en*, aflossing v.; (Boekh.) *die erste - eines Werks*, eerste aflevering v., eerste gedeelte o.; (Krijgsw.) *-en ausschreiben*, requireeren.

Lieferungs-contract, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-vertrag*; *-geld, -heu, -korn, -stroh &c.* requisitie, ooriogsbelasting v. van geld, hooi, koren, stroo &; *-schein* m. bewijs o. van gedane aflevering; *-vertrag* m. (Fin.) verdrag, contract o. omtrent te doene leverantie; *-weise* bijw. bij afleveringen, in afleveringen; *-zahl* v. aantal o. afleveringen; *-zeit* v. tijd m. van levering, van aflevering; *-zettel* m. afleveringsbrief m., factuur v.

Lieg(e)ambosz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Ketelm.) in een blok hout liggend aambeeld o.

Liegegeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Zeew.) leggeld, liggeld o.; it. schadevergoeding v. voor het wachten; *-haus* o. quarantainehuis, wachthuis, lazaret o.

Liegen, (*lag, gelegen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* liggen, gelegen zijn, uitgestrekt zijn, gelegd zijn; *im Bette -*, liggen, bedlegerig zijn; *auf der Erde -*, liggen, uitgestrekt zijn; *ich habe* of *bin weich, hart gelegen*, ik heb hard & gelegen; *jemn. in den Armen -*, in iems. armen liggen; *ausgestrekt da -*, uitgestrekt neerliggen; *im Grabe -*, liggen, rusten, begraven liggen; (op grafsteenen), *hier liegt &c.* hier ligt (begraven); (Bouwk.) *der Stein liegt gut*, ligt goed, is goed geplaatst; *dieser Balken liegt hohl*, ligt gebogen, hol; *sein Kleid liegt ihm gut am Leibe*, zit hem goed &; *das liegt nicht an seinem Orte*, dat ligt niet op zijne plaats; *seine Uhr &c. irgendwo - lassen*, ergens laten liggen; *lassen Sie das -!*, laat dat liggen, blijf er af!; *er liesz Alles - und stehen*, hij liet alles in den steek; (Pl.) *-der Stengel*, liggend, omgevallen; *krank -, zu Bette -*, bedlegerig, ziek zijn; *am Fieber krank -*, met de koorts te bed liggen; 2. (gemeenz.) *dieses Feld liegt voller Steine*, ligt vol, is geheel overdekt met; *der Koffer liegt voll Geld*, zit, is vol geld; 3. gebogen zijn, in gebogen houding liggen; *bei jemn. -*, bij iem. liggen; *auf den Knien -*, op de knieën, geknield liggen; *zu jems. Füszen -*, aan iems. voeten liggen; (Schermk.) *seinem Gegner auf der Klinge -*, den degen op dien zijner tegenpartij laten rusten; *-der Dachstuhl*, liggend, schuin staande; *-de Schrift*, schuin, cursief schrift; 4. (fig.) liggen, rusten, zich bevinden; *er hat das Geld bereit -*, hij heeft geld liggen; *dieser Wein hat lange genug gelegen*, deze wijn heeft lang genoeg gelegen, is oud genoeg, is lang genoeg in den kelder geweest; *das Bier liegt auf dem Fasse*, ligt op het vat; *-de Gründe*, vaste gronden m. mv.; *-des Geld*, liggend, renteloos, gereed geld; (fig.) *es liegt mir in allen Gliedern*, ik gevoel eene afgemathheid door alle leden, ik gevoel eene zwaarte, loomheid & door; *es liegt mir auf der Brust*, ik heb het benauwd op de borst; *das liegt mir schwer auf dem Herzen*, dat ligt, drukt &; *es liegt mir auf der Zunge*, het ligt mij op de lippen; *das liegt mir noch immer im Sinne*, dat is mij nog niet uit het hoofd, uit de gedachte; *dieses Pferd liegt schwer in der Faust*, is zwaar op de hand; *in Streit mit*

jemn. -, in strijd zijn met, in twist zijn met; (van eene vrouw), *in den Wochen* -, in de kraam liggen; *einander in den Haaren* -, elk. in het haar zitten; *das liegt vor Augen*, dat is duidelijk, klaarblijkelijk, dat ligt voor de hand; 5. gelegen zijn, liggen; *sein Haus ist gut gelegen, liegt auf einem Hügel*, is & gelegen, ligt, staat op een heuvel; *das Haus liegt gegen Mittag*, is naar het zuiden gelegen; *das Landgut liegt eine Meile von der Stadt*, ligt, is & verwijderd; *im Felde, im Quartiere* -, (van soldaten), liggen, gelegerd zijn; *in einer Festung* -, liggen, in garnizoen zijn; *vor einer Festung* -, liggen, gelegerd, gekampeerd zijn, kampeeren; it. eene vesting belegeren; *in Besatzung* -, in bezetting of garnizoen liggen; *er liegt immer über den Büchern*, hij zit altijd in de boeken; *jemn. auf dem Halse* -, iem. tot last zijn; *in den Ohren* -, geen rust laten, zaniken; *stille* -, stilhouden, ophouden; *auf dem Wege* - *bleiben*, blijven liggen; *unter der Last* - *bleiben*, onder den last bezwijken; 6. rusten; *die Arbeit* - *lassen*, laten rusten, staken; *Handel und Wandel liegt*, de handel staat stil; *der Unterschied liegt darin, dass &*, het onderscheid ligt, zit, bestaat daarin; *hierin liegt ein grosser Sinn*, hierin schuilt, ligt eene groote beteekenis; II. onp. ww. gelegen zijn, afhangen, aangelegen zijn, gewichtig zijn; *es liegt viel, wenig, nichts daran*, daaraan is veel, niets, weinig gelegen; *daran liegt ihm nichts, kann ihm nichts gelegen sein*, daaraan is hem niets gelegen, daar geeft hij niets om, dat is hem onverschillig; *was liegt daran?*, wat kan dat schelen?; *daran liegt Alles*, daaraan is alles gelegen, dat is de zaak, dat is het belangrijkste; *was liegt an ihm?*, wat is er aan hem gelegen?; *was liegt mir an seiner Meinung?*, wat bekommer ik mij om zijn gevoelen?; *an ihm ist nichts gelegen, es liegt mir nichts an ihm*, aan hem is niets gelegen, hij beteekent bij mij niets; III. o. zelfst. liggen o., liggende houding v., ligging v.

Liegend, bijv. en deelw. liggend, gelegen; -*e Schrift*, cursief; -*e Güter*, onroerend; -*e* o. (Bergw.) grond m. onder de ertsader; 2. liggende o., wat ligt.

Liegenheit, Liegenschaft, (-*en*) v. vast goed, onroerend goed o.

Liegeplatz, (-*platzes*, mv. -*plätze*) m. ligplaats v. (van schepen).

Lieger, (-*s*, mv. *Lieger*) m. (Hand.) die voor een handelshuis in commissie verkoopt, maar niet reist, commissionair, agent m.; (Wol.) onderste blad o. van de wolschaar; 2. (Zeew.) ligger, lichter m.; it. mv. (van een schip), buikstuk o., vrang v.

Liegerbord, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Zeew.) Z. *Lie.*

Liegerwall, (-(*e*)*s*) m., z. m., Z. *Legerwall.*

Liege-stunde, (-*n*) v. (Bergw.) rustuur, schoftuur o.; -*tag* m. ligdag m. (van schepen); -*zeit* v. (Zeew.) ligtijd m., quarantaine v.

Lien, (-*en*) v. lijn v., kabel m., kabeltouw o.

Lien-bahn, (-*en*) v. lijnbaan, touwslagerij v.; -*baum* m., Z. *Lerchenbaum*; -*brett* o. (Zeew.) windplank v., windblok o.

Liene, (-*n*) v. (Pl.) Z. *Lilischweide.*

Lien-garn, (-*s*) o., z. m. lijngaren, touwgaren o.; -*gut* o. touwwerk o., allerlei touw o.; -*laufen* o. jagen, trekken o. van schepen; -*schieszer* m. lijnschieter, matroos m., die de lijn, het touw, den harpoen laat afrollen; -*schlieszer* m. touwslager, reepmaker m.

Lienterie, v., z. m. (Geen.) spijsloop, maagloop, buikloop m.

Lienterisch, bijv. nw. tot den maagloop behoorende.

Lien-wächter, (-*ters*, mv. -*ter*) m. (Zeew.) lijnwachter, kabelwachter m.; -*winde* v., Z. -*brett.*

Lier, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Zoutw.) haardmuur m.

Liesch, (-*es*, mv. -*e*) of **Lieschgras,** (-*grases*, mv. -*gräser*) o. liesch, liesgras o.

Lieschen, (-*s*, mv. *Lieschen*) o. Betje o. (een vrouwennaam); (Pl.) *faul* -, murik v., muurkruid o.

Lieschkolbe, (-*n*) v. rist v. liesch-gras; 2. waterkolf v.

Liese, (-*n*) (Sm.) spitse blaasbalgpijp v.; 2. (Bergw.) nauwe kloof v.

Lieszpfund, (-*pfund*(*e*)*s*, mv. -*pfunde*) m. Lijflandsch pond, lijspond o.

Liestlien, (-*e*) v. (Zeew.) seizings v. mv., rabanden m. mv.; 2. zesdraadsch lijn v.

Lieutenant, (-*s*, mv.-*s*) m. (Krijgsw.) luitenant, officier m.; -*stelle* v. luitenantsplaats, officiersplaats v.

Ligament, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Ontlk.) band, gewrichtsband m., geelhaar, ligament o.

Ligatur, (-*en*) v. (Heelk.) laatband m., laatverband o.; (Drukk.) dubbele letter, koppelletter, stukletter v.; (Muz.) verbinding, koppeling v.; 2. (-*en*) v. dubbele letters, twee of meer letters v. mv. op een staafje.

Ligiren, (*ligirte, ligirt*) bedr. ww. (Muz.) verbinden, koppelen; (Muntw.) het allooi geven, smelten; (Scheepsk.) *den Degen* -, uit de hand slaan.

Likör, (-*s*, mv. -*e*) m. likeur v., door distillatie of overhaling verkregen vocht o., sterke drank m.; -*glas* o. likeurglas, likeurglaasje o.; -*service* v. schenkblad o. voor likeur; -*wein* m. likeurwijn m.

Lila, Lilak, (-*s*), **Lilas,** (onb.) o. (Pl.) sering v.; 2. paarse kleur v., paars o., lilakleur v.

Lila-blau, o., **-farbe,** v. paarse kleur v., lila o.; -*farben* bijv. nw. paarskleurig, paars.

Lilie, (-*n*) v. (Pl.) lelie, lelieplant v.; *wilde* of *heidnische* -, wilde, Turksche, roode lelie, berglelie v.; 2. lelie, leliebloem v.; *weisz wie die* -, zoo wit als eene lelie.

Lilieartig, bijv. nw. lelieachtig, als eene lelie.

Lilien-affodill, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. affodillelie v.; -*ähnlich* bijv. nw., Z. -*artig*; -*antlitz* o. (fig.) gelaat o. zoo wit als eene lelie; -*arm* m. lelierank v.; -*armig* bijv. nw. met lelieranken; -*artig* bijv. nw. lelievormig, lelieachtig; -*baum* m. leliestruik m.; -*blass* bijv. nw. zoo wit als eene lelie; -*blatt* o. lelieblad o.; -*brust* v., -*busen* m. sneeuwwitte borst v. of boezem m.; -*förmig* bijv. en b. lelievormig, als eene lelie; -*geruch* m. geur m der leliën; -*glöckchen* o. lelieklokje, klokje o. met lelieblaadjes; -*grün* o. (Schild.) groen o. van den regenboog; -*hals* m., -*hand*, -*haut* v. blanke, sneeuwwitte hals m., hand, huid v.; -*hyazinthe* v. hyacintlelie v.; -*käfer* m. leliekever m.; -*kranz* m. leliekrans m.; -*kreuz* o. (Wapenk.) met lelien bedekt of versierd kruis; -*nacken* m. (fig.) lelie- of sneeuwwitte nek m.; -*narzisse* v. lelienarcis, haakbloem v.; 2. Z. *Narzisslelie*; -*öl* o. lelieolie v.; -*schulter* v. (fig.) lelie- of sneeuwwitte schouder m.; -*stab* m. (Wapenk.) met lelien versierde of bedekte staf m.; -*stein* m. leliesteen m.; -*stengel* m. leliestengel m.; -*vogel* m. lotusvlinder m.; -*weisz* bijv. nw. zoo wit of blank als eene lelie; 2. o. zelst. leliewit o.; -*wurm* m., Z. -*käfer*; -*zaunblume* v. bergaffodil v.; -*zwiebel* m. leliebol m.

Liliputer, (-*s*, mv. *Liliputer*) m., **-in,** (-*nen*) v. lilliputter m., bewoner m., bewoonster v. van Lilliput; 2 dwerg m. en v., klein persoon m.

Lilischweide, (-*n*) v. dievenkruid o., meelbloem v.

Lilla, o., Z. *Lila.*

Limande, (-*n*) v. schar v., kleine schol v.

Limangie, v., z. m. doodhongeren o.

Limbaum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) m. sorbeboom, spreeuwboom m.

Limbus, (onb.) m. rand, zoom m. van een kleed.

Lime, (-*n*) v., Z. *Limone* (2).

Limitiren, (*limitirte, limitirt*) bedr. ww. (Hand.) beperken.

Limito, Limitum, (onb.) o. (Hand.) hoogst of laagst bepaalde prijs m., maximum, minimum o.

Limma, (-*s*, mv. *Limmata*) o. (Muz.) interval o., tusschentoon m.

Limoklonie, v., z. m. hongerdood m.

Limonade, (-*n*) v. limoenwater, citroenwater o., limonade v.

Limonade-macher, -schenk, —in, limonade-maker, -verkooper m., limonadeverkoopster v.

Limönchen, (verkl.) o. kleine limoen m.

Limone, (-*n*) v. (Pl.) citroen m.; 2. limoen m.

Limonen-baum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) m. limoenboom m.; -*saft*, -*syrup* m. limoensap o., limoenstroop v.; -*schale* v. limoenschil v.

Limpf, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Boschw.) (van een boom), top m., kruin v.; 2. nieuw jong hout o., uitspruitsels o. mv., afleggers m. mv.

Linbaum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) m., Z. *Limbaum.*

Lind-bart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. gewone olm(boom) m.; *-bast, -baum* m., Z. *-bart; -drache* of *-wurm* m. draak m., monster o.; it. duivel m.

Linde, (*-r, -st*) bijv. en b., Z. *gelinde.*

Linde, (*-n*) v. (Pl.) linde v., lindeboom m.; *-n*, geslacht o. der lindeboomen.

Linden-allee, (*-n*) v. lindenlaan, laan v. van lindeboomen; *-bast* m. taaie binnenschors v. der linde voor touwwerk o.; it. lindebast m.; *-baum* m. lindeboom m., linde v.; *-blatt* o. lindeblad o.

Lindenblätterpapier, (*-s*) o. papier o. van lindebladeren.

Linden-blüthe, (*-n*) v. lindebloesem m.; *—nthee* m., *—nwasser* o. lindebloesem-thee v., -water o.; *-gang* m., Z. *-allee; holz* o. lindenhout o.; *-honig* m. lindenhoning m.; *-kohle* v. uit lindenhout gestookte houtskool v.; *-laube* v. prieel o. van lindeboomen; *-laus* v. lindeluis v.; *-mistel* v. lindemistel v.; *-motte* v., Z. *-schwärmer; -öl* o. lindenhoutolie v.; *-samen* m. lindezaad o.; *-sauger* m., Z. *-schwärmer; -schildlaus* v. lindekermes o., lindeschildluis v.; *-schwärmer* m. lindevlieg v.; *-strasze* v. met lindeboomen beplante weg m., straat v.; *-vogel* m., Z. *-schwärmer; -wald* m. lindenbosch o.; *-weg* m., Z. *-strasze.*

Linderer, (*-s*, mv. *Linderer*) m. hij die verzacht, verlicht &; *der - meiner Leiden*, hij die mijne pijnen verlicht.

Lindern, (*linderte, gelindert*) bedr. ww. verzachten, verlichten, doen bedaren, verminderen; *den Schmerzen, Kummer -*, verzachten, lenigen, verminderen; (Gen.) *die Schmerzen -*, verzachten, verlichten, matigen, lenigen; 2. wed. ww. *sich -*, verzacht worden, gematigd worden.

Linderung, (*-en*) v. verzachting, verlichting, vermindering, leniging v.; *ich spüre -*, ik gevoel eenige verlichting.

Linderungs-balsam, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. lenigende balsem, balsem m. tot verlichting der pijn; *-mittel* o. verzachtend middel, pijnstillend middel o.; (fig.) verlichting, verzachting v.; *-pflaster* o. verzachtende pleister v.; *-salbe* v. zalf v. ter verlichting.

Lindetuch, (*-tuch(e)s*, mv. *-tücher*) o. stuk o. lijnwaad o. met strikken om den ketting vast te maken.

Lindhart, bijv. nw. eenigszins hard, week en hard, elastiek.

Lindigkeit, v. zachtheid, zwakheid, toegevendheid v., Z. *Gelindigkeit.*

Lindleder, (*-s*) o., z.m. zacht le(d)er, gemzenle(d)er o.; *-wurm* m., Z. *Linddrache.*

Lineal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. liniaal v.; (Meub.) schuifla v.; *langes -*, roede v.; (Wisk.) vizierliniaal v., diopter o.; 2. bijv. nw. de lijnen betreffende, in rechte lijn voortloopende.

Lineament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. trek m., lijn v. op het gelaat, gelaatstrek, gezichtstrek m.

Linear, bijv. nw. wat door lijnen geschiedt, op lijnen betrekking heeft.

Linéiren, (*lineirte, lineirt*) bedr. ww., Z. *liniiren.*

Linie, (*-n*) v. (Wisk.) lijn v.; *schiefe -*, schuinsche lijn; *Bäume nach der - pflanzen*, naar de lijn, in rechte lijn; *in gerader -*, in rechte richting, als eene rechte lijn; (Krijgsw.) *- machen*, eene linie formeeren, front maken; *das Heer bot eine grosze -*, een groot front; (Zeew.) *- machen*, eene lijn vormen, naast elk. varen; *Schiff von der -*, linieschip o.; 2. (Hand., Muz.) lijn, streep v.; (Aardr.) linie v., evenaar m., middellijn v.; *die Völker unter der -*, onder de linie; (Zeew.) *die - passiren, durchschneiden*, de linie passeeren, onder de linie doorvaren; (Boekb.) (aan den rand van een boek), lijntje o., lijn v., filet o.; 3. lijn, streep v., regel m.; *die -n in einem Buche -*, de regels; *die erste - einer Flotte*, gelid o.; 4. (Geslacht.) *von jemn. in gerader - abstammen*, in rechte lijn, geslachtslijn v.; *männliche, weibliche -*, mannelijke, vrouwelijke linie v.; 5. (Landm.) *zwei Fusz, sechs Zoll, vier -*, tien voet, zes duim, vier lijn(en); (Waterb.) *- Wasser*, waterlijn v.; (Vest.) *die -n stürmen*, de lijnen bestormen; (Handw.) *-n der Hand*, lijnen v. mv. der hand; *unglückliche —*, ongeluk voorspellende lijnen v. mv. in de hand; (Boekdr.) regel m., lijn v.; (Drukk.) scheidingslijn v., filet o.; *die Zeilen mit -n durchschieszen*, lijnen tusschen de regels plaatsen; 7. lijn v., koord, touw o.; (Zeew.) lijn v.; (Vissch.) lijn v., snoer o.

Linien-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) gelijnd papier o. om recht te schrijven, transparant o.; 2. (Pl.) lijn- of streepvormig blad o.; *-blätterig* bijv. nw. (Pl.) met lijnvormige bladeren; *-feder* v. trekpen v.; *-förmig* bijv. en b. lijnvormig, streepvormig; *-holz* o. liniaal v.; *-naht* v. (Heelk.) streepvormige naad m.; *-papier* o. gelijnd papier o.; *-perspective* v. (Teek.) lijnperspectief v.; *-regiment* o. linieregiment o.; *-schacht* m. vierkante lijn v., die slechts een tiende dikte heeft, Z. *Schachtlinie; -schiff* o. linieschip o.; *-stein* m. (Delfst.) lijn- of linnesteen m.; *-system* o. (Muz.) diatonische schaal of toonladder v.; *-truppen* v. mv. linietroepen m. mv.; *-infanterie* v. infanterie v. van linie; *-verjüngung* v., Z. *-perspective; -zieher* m., Z. *-feder;* it. (Muz.) lijntrekker m., lijnpen v., rastraal m.; 2. lijnentrekker, linieërder m.; *-zug* m. streeplijn v.; it. pennetrek m.

Linig, bijv. nw., Z. *gerad-, krum-, fünf-linig &c.*

Liniren of **liniiren,** (*lini(i)rte, lini(i)rt*) bedr. ww. linieëren, lijnen; *Papier -*, lijnen, linieëren.

Liniirung of **Linirung,** v., Z. *iniiren.*

Liniment, (*-s*, mv. *-e*) o. (Apoth.) vloeibare zalf v., vloeibaar smeer- of strijkmiddel o.

Link, bijv. en b. linksch, links; *die -e Hand*, linkerhand; *die -e Seite*, de linkerkant m.; *-er Hand, zur -en Hand, zur Linken*, links; *jemn. -er Hand sitzen*, aan iems. linkerhand of linkerkant, links van iem. zitten; *- of -s sein*, Z. *links; die -e Seite*, (van laken), verkeerde kant m.; (Rijk.) *-e Hand des Reiters*, linkerhand, achterhand v.; (Zeew.) *-e Seite eines Schiffes*, bakboord o.; (fig.) Z. *linkisch.*

Linke, (*-n*) v. linkerhand v.; 2. (Pol.) linkerzijde v.; *äuszerste -*, uiterste linkerzijde v.

Linkheit, (*-en*) v. linkschheid, onhandigheid, lompheid v.

Linkisch, bijv. nw. linksch, onhandig, lomp; *sich - bei etw. benehmen*, onhandig, lomp te werk gaan.

Links, bijw. links, aan de linkerzijde, aan den linkerkant; *rechts und -*, rechts en links, heen en weer; *- ab*, links, aan den linkerkant, ter linkerzijde; *- her*, van den linkerkant; *- hin*, naar den linkerkant; *- um*, links om; (Krijgsw.) *- um kehrt!*, linksom keert!; 2. links, met de linkerhand; *- schreiben, essen*, links, met de linkerhand; *er, sie ist -*, hij, zij is links(ch); (fig.) *er ist nicht -*, hij is alles behalve linksch, is niet onhandig; *- und rechts sein*, met beide handen kunnen schrijven &; 3. verkeerd; (Volkst.) linksch, onhandig, lomp; *ein Kleid - anziehen*, verkeerd, met de binnenzijde buiten; *etw. - ausrichten, thun*, lomp, onhandig; *er fängt Alles - an*, hij begint alles verkeerd, even onhandig; *Sie sind -*, gij vergist u.

Links-hörnchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o., Z. *-schnecke; -macher* m. (gemeenz.) rechtsverdraaier, knoeier m.; *-schnecke* v. (Nat. hist.) eenschalige schelp v. met spiraal van omgekeerde richting; *-schraube* v. verkeerde schroef v.; *-sehend* bijv. nw. (van een borstbeeld op munten), naar den linkerkant ziende, links ziende; *-tasche* v. onhandig, lomp, linksch persoon m.

Linnen, bijv. en b., Z. *leinen; -papier* o. vlaspapier, papier o. uit vlas, linnen of lompen vervaardigd.

Linomple, Linon, (*-s*) m., z. m. kamerdoek, garen gaas o.

Linse, (*-n*) v. (verkl. *Linschen* o.) (Pl.) linze, erwt v.; *einer - grosz*, ter grootte van eene erwt; *wälsche -n*, valsche vuilboom m.; it. Z. *Linsenbaum;* (Gez.) lens of lins, geslepen lens v.; *mit einer - lesen*, met een vergrootglas; (Ontlk.) kristallens o.; (Huish.) Z. *Linse.*

Linsen-acker, (*-ackers*, mv. *äcker*) m., Z. *-feld; -baum* m. klapbesseboom, linzeboom m.; *-bein* o. (Ontlk.) sesambeen, gewrichtsbeen o.; *-büschel* m. verward linzenstroo o.; (fig.) verward, verstrooid persoon m.; *-drüse* v. linsvormige klier v.; *-erz* o. linsvormig erts o.; *-feld* o. met linzen bezaaid veld, linzenveld o., linzenakker m.; *-förmig* bijv. en b. linsvormig, bolgeslepen, convex; (Heelk.) *—es Messer*, lensvormig mes o.; *-gericht* o. linzengerecht, kooksel o. van linzen; *-gerste* v., *-getreide* o. mengkoren o.; *-glas* o. linzeglas o., lens v.; *-gras* o. onecht riet o.; *-kicher* m., Z. *Linse; -körper* m. (Ontlk.) kristallens, ooglens v.;

-kraut o. waterlinze v.; *-kümmel* m. geneeskrachtige komijn m.; *-mahl* o. linzenmaal o.; *-schwamm* m. lensvormige paddenstoel m.; *-stahl* m. (Dr.) lensstaal o., lensijzer o.; *-stein* m. lensvormige steen, kuitsteen m.; *-suppe* v. linzensoep v.; *-wicke* v. vierzadige wikke v.; 2. vezelige wikke v.; *-zähler* m. (fig.) snuffelaar, gortetelder, potkijker m.

Lippchen, (verkl.) o. lipje o., kleine, dunne lip v., Z. *Lippe;* 2. (Pl.) lipvormig bloemblad o.

Lippdublett, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Nat. hist.) fluitvormig schelpdier o.

Lippe, (*-n*) v. lip v.; *-dicke -n,* dikke lippen v. mv., Z. *Ober -, Unterlippe;* (van een aap, eene koe &), lip, hanglip v.; *es soll nicht über meine -n kommen,* het zal niet over mijne lippen komen; *sich die -n, in, auf die -n beiszen,* (van toorn, ongeduld) op zijne lippen bijten; *die -n aufwerfen,* den neus optrekken; (Pl.) lipvormig gedeelte o. van eene bloemkroon; *obere -,* helm m. of bovenlip v.; *untere -,* baard m. of onderlip v.; (Zeew.) kerf, gleuf v.; it. (Timm.) kerf, keep, inkeping v.

Lippeln, (*lippelte, gelippelt*) o. ww. de lippen bewegen.

Lippen-andacht, v. werktuigelijk gebed v.; *-band* o., *-bändchen* o. (Ontlk.) samenvoeging v. der lippen; *-blume* v. lipbloem v.; *-buchstabe* m. lipletter v.; *-drüse* v. (Ontlk.) lipklier v.; *-fisch* m. lipvisch m.; *-förmig* bijv. en b. lipvormig; *-fühler* m. dier o. met voelspitsen aan de lippen; *-gebet* o. gebed o. met den mond; *-händchen* o. (Nat. hist.) tor v. met goudgele lippen; *-laut(er)* m. Z. *-buchstabe; -pomade* v. lippenpomade v.; *-salbe* v. lipzalf v.; *-schlagader* v. tot de lippen behoorende slagader v.; *-weisheit* v. wijsheid v., die alleen in woorden bestaat.

Lippfisch, (*-es,* mv. *-e*) m. lipvisch m.; *grauer -,* grauwe lipvisch m., zeemeerle v.; *getäfelter, rother -,* pauwvisch m.; *bunter -,* papegaaivisch m.; 2. mv. *-e,* lipvisschen m. mv.

Lippig, bijv. nw. met lippen, van lippen voorzien, Z. *dicklippig;* 2. (Pl.) Z. *lippenförmig.*

Lipp-klampe, (*-n*) v. (Zeew.) kruisklamp m.; *-muschel* v. lipschelp v.; *-schale* v. eenschalige mosselschelp v. met lippen.

Lips, (*-en,* mv. *-e*) o. eig. zelfst. Filippus, Flip m.; 2. (Scherts.) hanglip, diklip v.

Liqueur, (*-s,* mv. *-e*) m., Z. *Likör.*

Liquid, bijv. nw. vloeibaar, vloeiend, vochtig, helder, klaar; *-e Schuld,* zuiver, bewezen, erkend; *-e Forderungen,* zeker, werkelijk; *-es Geld,* beschikbaar, disponibel.

Liquidant, (*-en,* mv. *-en*) m. schuldeischer m., die eene gerechtelijke aanmaning zendt.

Liquidat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gerechtelijk tot betaling aangemaande schuldenaar m.

Liquidation, (*-en*) v. vereffening, afrekening, liquidatie v.

Liquidator, (*-s,* mv. *-en*) m. schuldvereffenaar m., hij die met de vereffening der schulden & belast is, liquidator m.

Liquidiren, (*liquidirte, liquidirt*) bedr. ww. vereffenen, afrekenen, liquideeren.

Liquor, (*-s*) m., z. m. vocht o.; it. sterk water o.

Liquorist, (*-en,* mv. *-en*) m. likeurstoker, distillateur, brander m.

Liseriren, (*liserirte, liserirt*) bedr. ww. met koord bezetten.

Lisier-arbeit, (*-en*) v. (Pass.) oplegsel, boordsel o.; *-band* o. boordband, koord o.

Lispel, (*-s*) m., z. m., Z. *Gelispel.*

Lisp(e)ler, (*-s,* mv. *Lisp(e)ler*) m., **-in,** (*-nen*) v. fluisteraar, lispelaar m., fluisteraarster v.

Lispeln, (*lispelte, gelispelt*) o. ww., m. *h.* en bedr. ww. (van den wind), suizen, ruischen; 2. fluisteren; 3. lispelen, lispelend spreken; (van beken), murmelen; (van vogels), kweelen.

List, (*-en*) v. list v., streek m., kunstgreep, behendigheid, sluwheid v.; *-gebrauchen,* list gebruiken; *durch - seinen Zweck erreichen,* door list zijn doel bereiken; *auf eine - sinnen,* op list zinnen, op list bedacht zijn.

Liste, (*-n*) v. lijst, rol v., staat m., opgaaf v., register o., catalogus m.; *Soldaten in die - eintragen,* op de rol inschrijven; (Rechtspr.) *die - der Gefangenen,* gevangenisrol v., proces-verbaal o. der gevangenis.

Listel, (*-s,* mv. *Listel*), **Listeau,** (oub.) m pilaarlijst v.

Listgewebe, (*-bes,* mv. *-be*) o. listig verzonnen bedrog o., intrige v.

Listig, (*-er, -st*) bijv. en b. listig, slim, loos, doortrapt, behendig, bedrieglijk, geslepen; (fig.) *ein -er Fuchs, ein -er Kauz,* doortrapte schelm, geslepen vent m.; *-e Mittel,* kunstmatig, bedrieglijk; *-e Streiche,* listige streken m. mv., list v.; *-er Weise,* listig, op eene listige wijze; *-keit* v., Z. *List;* it. listigheid, slimheid, loosheid, doortraptheid v.

Litanei, (*-en*) v. lang kerkelijk gebed o. in tijden van nood, smeekgezang, klaaglied, litanie v.; *die - singen,* de litanie zingen; it. klaagliederen zingen; (fig.) *wozu die lange -?,* waarom dat gezeur, dat vervelend geklaag o.

Liter, (*-s,* mv. *Liter*) m. liter m., kan v., kop m. (maat voor natte en droge waren).

Litera, Littera, v., z. m. letter v.

Literal, bijv. en b. letterlijk, naar de letter, volgens de letter.

Literär, Literarisch, bijv. nw. letterkundig, wetenschappelijk, geleerd, tot de letterkunde behoorende.

Literator, (*-s,* mv. *-en*) m. letterkundige, geletterde, geleerde m.

Literatur, v. letterkunde v.; 2. geletterdheid, geleerdheid, ervarenheid v. in taal en wetenschap.

Literiren, (*literirte, literirt*) bedr. ww. letteren, met letters merken.

Lithograph, (*-en,* mv. *-en*) m. steenschrijver, steenteekenaar, steendrukken, lithograaf m.

Lithographie, v., z. m. steenschrijfkunst, steenteekenkunst, steendrukkunst, lithographie v.; it. (mv. *-n*) steendrukplaat, gravure, litographie v.

Lithographiren, (*lithographirte, lithographirt*) bedr. ww. steenschrijven, steenteekenen, steendrukken, lithographeeren.

Lithographir-papier, (*-s*) o., z. m. steendrukkerspapier, lithographeerpapier o.; *-stein* m. steendrukkerssteen, lithographische steen m.

Lithographisch, bijv. nw. de steendrukkunst betreffend, door steendrukkunst voortgebracht, lithographisch.

Litholog, (*-en,* mv. *-en*) m. steenkenner, steenkundige, litholoog m.

Lithologie, v., z. m. kennis v. der steenen, steenleer, beschrijving v. der steenen, lithologie v.

Lithologisch, bijv. nw. steenkundig, steenbeschrijvend, lithologisch.

Lithophyt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. steenplant v., koraalgewas o., plantsteen m., plantversteening v.

Lithostrat(um), (*-s,* mv. *Lithostrate*) o. ingelegde vloer m., mozaieke vloer m.

Lithotomie, v. blaassnede, steensnede v.

Lithotomist, (*-en,* mv. *-en*) m. blaassnijder, steensnijder, steen-operateur m.

Litterarisch bijv. en b., Z. *literarisch.*

Litterat, (*-en,* mv. *-en*) m., **Litterator,** (*-s,* mv. *-en*) m., Z. *Literator.*

Litteratur, v., Z. *Literatur.*

Litteriren, (*litterirte, litterirt*) bedr. ww. met letters merken.

Littorale, (*-s,* mv. *Littoralien*) o. kustland, strand o., oever m., kuststreek v.

Liturg, (*-en,* mv. *-en*) m. bestuurder m. van den openbaren godsdienst.

Liturgie, (*-en*) v. kerkgebruik o., kerkdienst m., kerkelijk voorschrift o., kerkenorde v., kerkformulier o., liturgie v.; *-enbuch* o. gebedenboek o. volgens de kerkvoorschriften ingericht.

Liturgisch, bijv. nw. naar kerkgebruik, volgens het kerkvoorschrift, tot de liturgie behoorende.

Liturgist, (*-en,* mv. *-en*) m. kenner m. van, schrijver m. over de kerkgebruiken, liturgist m.

Litzchen, (verkl.) o. lisje, lusje, koordje, snoertje, bandje o., Z. *Litze.*

Litze, (*-n*) v. lis, lus v., koord, snoer o.; (om een hoed), lintje o., band m.; (Wev.) koordgaren o., koorddraad m.

Litzen-binder, (*-ders,* mv. *-der*), **-bruder,** (*-bruders,* mv. *-brüder*) m. pakdrager, zakkendrager m.; *-schaft* m. (Wev.) scheerroede v.; *-zwirn* m. (Wev.) scheringdraad m., scheringgaren o.

Livrée, (*-n*) v. livreikleeding, livrei v.; 2. in livrei gekleede bedienden m. mv., livrei v., livreibedienden of knechts m. mv.

Livrée-bedienten, m. mv. Z.

Livree (2); *sämmtliche* —, de livrei; *-bedienter* m. livreibediende, livreiknecht, lijfknecht, huisknecht m.; *-borte* v. livreigalon, livreiboordsel o.; *-eichhörnchen* o. eekhorentje o. uit Barbarije; *-raupe* v. ringrups v.; *-schnecke* v. woudslak, tuinslak v.

Llanos, mv. de steppen m. mv. in Zuid-Amerika.

Lloyd, (*-s,* mv. *-s*) m. verzamelplaats v. der scheeps- en assurantiemakelaars op de beurs te Londen; 2. scheepsassurantien v. mv.; 3. couranten v. mv. voor scheepvaart en handel.

Lob, (*-(e)s*) o., z. m. lof m., lofrede, lofspraak, toejuiching v.; *man hat vieles zu seinem -e gesagt,* men heeft veel tot zijn lof gezegd, men heeft hem zeer geprezen; *er hat ein feines -, ein gutes -,* hij heeft een goeden naam; *jemn. ein gutes - geben,* iem. prijzen, gunstig spreken over; *jemn. ein schlechtes - geben,* berispen, laken; *Gott -!, Gott sei - und Dank!,* God lof, God dank!; *einem etw. zu -e nachsagen,* tot eer of lof van iem. vertellen.

Lobbe, (*-n*) v., Z. *Handkrause.*

Lob-begierde, v., z. m. eerzucht, ijdelheid v., zucht v. om geprezen te worden; *-begierig* bijv. nw. ijdel, eerzuchtig, begeerig naar lof.

Lobebar, bijv. nw. lofwaardig, prijzenswaardig.

Lobegeld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o., Z. *Laudemium;* it. geld o. waarvoor men geprezen of toegejuicht wordt.

Loben, (*lobte, gelobt*) bedr. ww. *iem., etw.* -, prijzen, loven, verheffen, roemen, toejuichen; *ich lobe das an ihm,* ik prijs dat in hem; (gemeenz.) *ich lobe mir den Frieden,* ik houd van den vrede, ik verkies den vrede.

Lobens-werth, -würdig, bijv. en b. prijzenswaardig, lofwaardig, aanbevelenswaardig; *-würdigkeit* v. lofwaardigheid, prijzenswaardigheid, aanbevelenswaardigheid v.

Lober, (*-s,* mv. *Lober*) m. (gewoonl. i. k. bet.) prijzer, lofredenaar m.

Lobesam, lobesan, bijv. en b. (veroud.) roemrijker gedachtenis.

Lobeserhebung, (*-en*) v. loftuiting, lofspraak v.

Lobethal, (*-thal(e)s,* mv. *-thäler*) o. (H. S.) dal o. der zegeningen.

Lob-gebet, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. gebed o. tot lof; *-gedicht* o. lofdicht o., lofzang m., lofrede v. in verzen, dithyrambe v.; *-gesang* m. lofzang m., hymne v.; — *Mariä,* lofzang m. van Maria, magnificat m.; *-getön* o. luidklinkende lof m., luide loftuiting v.; *-gier* v., Z. *Lobegier; -gierig* bijv. en b. begeerig naar lof, eerzuchtig, ijdel; *-hudelei* v. overdreven loftuiting v., flikflooierij v.; *-hudeler* m. flikflooier, lage vleier m.

Lobhudeln, (*lobhudelte, gelobhudelt*) bedr. ww. uitbundigen lof toezwaaien, overdreven prijzen, flikflooien.

Löblich, (*-er, -st*) bijv. en b. lofelijk, prijselijk, Z. *lobenswerth;* 2. (titel), *der -e Stadtmagistrat,* achtbaar, edelachtbaar; it. eerwaard, doorluchtig; *-keit* v. loffelijkheid, achtbaarheid v.

Lob-lied, (*-(e)s,* mv. *-er*) o., Z. *-gesang; -opfer* o. dankoffer o.

Lobpreisen, (*lobpreiste, gelobpreist*) bedr. ww. prijzen, roemen, loven, verheerlijken; (i. k. bet.) ophemelen; 2. bevoegd verklaren.

Lob-preiser, (*-preisers,* mv. *-preiser*) m. ophemelaar, opvijzelaar m.; *-preisung* v. overdreven lof m., overdreven loftuiting v., ophemeling, opvijzeling v.; *—sformel* v. verheerlijkingsformulier o.; *-psalm* m. lofzang m.; *-rede* v. lofrede, lofspraak v.; *jemn. eine — halten,* een lofrede houden op; *-redner, —in,* lofredenaar, prijzer m., lofredenaarster, prijsster v.; it. flikflooier, ophemelaar m., flikflooister, ophemelaarster v.; *-rednerisch* bijv. nw. prijzend, lovend, ophemelend, met groote woorden aanbevelend; *-sagen* bedr. en o. ww., Z. *loben, lobpreisen; -sänger* m. hij die een lofzang maakt of voordraagt, lofzanger m.; *-schrift* v., Z. *-rede; -singen* o. ww. iems. lof bezingen, in lofzangen prijzen; (H. S.) *dem Herrn -,* den Heer lofzingen, psalmen zingen tot lof van den Heer; *-singen* m. hij die lofzangen zingt; *-sprecher* m. prijzer, lover, ophemelaar m.; *-spruch* m. lofspraak v., lof m., toejuiching, goedkeuring v.; *-stimme* v. uiting v. van goedkeuring, toejuiching, gunstige beoordeeling v.; *-sucht* v., Z. *-begierde; -süchtig* bijv. nw., Z. *-gierig; -würdig, -würdigkeit* v., Z. *lobenswürdig &.*

Locabel, bijv. nw. verhuurbaar, te huren, te huur.

Local, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. begrensde ruimte v., vertrek o., plaats, zaal v., gebouw, lokaal o.; 2. winkel m.

Local, bijv. en b. plaatselijk, met eene plaats overeenkomend, tot eene plaats behoorende, locaal; 2. *das -e* o. zelfst. de plaatselijke belangen o. mv.

Local-behörde, (*-n*) v. overheid v. eener plaats, plaatselijk bestuur o.; *-kenntniss* v. kennis v. van, bekendheid v. met eene plaats.

Localisiren, (*localisirte, localisirt*) bedr. ww. plaatselijk maken, voor een lokaal, eene plaats geschikt maken; (fig.) *localisirter Krieg,* krijg m., die zich tot eene plaats bepaalt.

Localität, (*-en*) v. plaatsgesteldheid, plaatselijkheid, plaats, ruimte, lokaliteit v.

Local-miethe, (*-n*) v. huur v., huren o. van een winkel, een lokaal &, lokaalhuur v.; *-stück* o. (Tooneelk.) tooneelstuk o., dat op eene bepaalde plaats betrekking heeft; *-vermiether* m. verhuurder m. van vertrekken, zalen &.

Location, (*-en*) v. (Ger.) rangschikking, raugregeling v. der schuldeischers.

Loch, (*-(e)s,* mv. *Löcher*) o. gat o., opening, holte v., kuil m.; *- in einer Mauer,* gat, opening, bres v.; *in ein - fallen,* in een gat, in eene opening vallen; (Jachtw.) *einen Fuchs in ein - treiben,* een vos insluiten, in eene holte of engte v. drijven; *Löcher an der Haut,* poriën v. mv.; (aan een biljart), gat o., zak m.; *die Kugel in's - stoszen,* den bal in den zak stooten, den bal maken; (Art.) *das - an der Laffette,* klapmuts v.; *sich ein - in den Kopf fallen,* een gat in het hoofd vallen; *ein - im Kleide,* gat o., winkelhaak m., scheur v.; *Löcher bekommen,* (van kleederen), gaten krijgen, scheuren; (Spr.) *saufen wie ein -,* zuipen als een tempelier; *ich will ihm zeigen, wo der Zimmermann das - gelassen hat,* ik zal hem de deur wijzen, hem wegjagen, de deur uit zenden; *hier hat der Zimmermann das - gemacht,* hier is de deur, pak u weg; (Scherts., Volksl.) hok o., gevangenis, cachot v., vuil, smerig verblijf, krot o.; 2. *diese Stadt ist ein hässliches -,* een akelig gat; (fig., gemeenz.) *die Sache hat ein - bekommen,* de zaak is mislukt; *seine Börse* of *Kasse hat ein groszes - bekommen,* er is een groot gat in zijne beurs, kas gekomen; *diese Summe wird das - zumachen,* deze som zal het gat wel stoppen; (Sp.) *ein - machen,* geen enkelen kegel omwerpen; (Schild.) *Löcher in einem Gemälde,* zwarte vlekken op plaatsen, waar men den grond ziet; *die Masse macht ein -,* maakt een gat, (van eene maald), oog o.; (fig.) *ein - zumachen und ein andres aufmachen,* het eene gat met het andere stoppen, eene schuld betalen door eene andere aan te gaan; (Korenmaat) $\frac{1}{6}$ vat o.; 3. (Zeew.) log v., logplankje o.; (Nat.) porie v., zweetgaatje o.

Loch, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gelei v. van met suiker ingelegde vruchten; (in Schotland), meer o.

Loch-bank, (*-bänke*) v. mietbank v.; *-baum* m. boom m., die eene grens aanwijst; *-baumen* bedr. ww. de grenzen door boomen aanwijzen; *-berg* m. (Bergw.) kamgebergte o., koperachtige leigrond m.; *-beutel* m. (Timm.) kromme schietbeitel, mortierbeitel m.; *-bohrer* m. (Zeew.) scheepsboorder m.; (Wag.) Z. *Locher.*

Loche, (*-n*) v. (Boschw.) Z. *Lochbaum.*

Loch-eiche, (*-n*) v., Z. *Loheiche; -eisen* o. (Gord.) priem m.; (Slot.) doorslag, dril m.; (Timm.) Z. *-beutel;* it. kelderboor, zwikboor v.

Löchel, Löchelchen, (verkl.) o. gaatje, oogje, zakje o., klein gat o., Z. *Loch;* (Pl.) boschgras o.

Löcheln, (*löchelte, gelöchelt*) bedr. ww. *etw.* -, gaten maken in, boren.

Lochen, (*lochte, gelocht*) bedr. ww. *etw.* -, een gat maken in, boren; *einen Baum -,* uithollen; (Boschw.) een weg door het bosch hakken, de boomen teekenen, merken, vlammen; (Bergw.) een gat maken, boren; *den Lochberg -,* doorboren; *Hanf -,* vrouwelijken hennep uitzoeken.

Lochen, (*-s,* mv. *Lochen*) m. (Bergw.) Z. *Lochberg.*

Locher, (*-s,* mv. *Locher*) m. (Wag.) velgenboor, zwikboor v.

Löcher-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. (Pap.) stampblok o. voor de lompen in papiermolens.

Löcherer, (*-s,* mv. *Löcherer*) m. nestelmaker, vetermaker m.

Löcher-gras, (*-es*) o., z.m. rietgras o. met aren; *-käfer* m. houtkever m., houtmot v.

Löcherig, löchicht, löchig, bijv. nw. vol gaten, met gaten, of gaatjes, doorboord; *-e Kleider,* kleederen vol gaten; 2. porens, poriën hebbende, sponsachtig; *-keit* v. porensheid v.

Löcher-los, bijv. nw. zonder gaten, zonder poriën; *-moos* o. poriënmos o.

Löchern, (*löcherte, gelöchert*) bedr. ww. gaten of gaatjes maken in, doorboren; 2. gaten doorzoeken, sporen, snuffelen.

Löcher-pilz, -schwamm, (*-schwamm(e)s,* mv. *-schwämme*) m. paddenstoel m. met poriën in de huid; *Zunder-,* tonderzwam o.; *-polypen* m. mv. (Nat. hist.) polypen v. mv. met gaatjes.

Loch-feile, (*-n*) v. raspvijl, rondvijl v.; *-gans* v. wilde gans, brandgans v.; *-qucker* m. (Jachtw.) jachthond, speurhond m., die alleen diepe sporen volgt; *-holz* o. (Schoenm.) klopsteen m.; *-kehrer* m. schoorsteenvegersbezem m.; *-kuchen* m. (Glasbl.) plaat v., steen m. om de opening van den oven te sluiten; *-meiszel* m. halve drielingsteekbeitel m.; *-ortstein* m., Z. *-stein; -pressmaschine* v. boormachine, ponsmachine v., boorwerktuig o.; *-ring* m. dikke ijzeren cilinder m. om het blik op te leggen om er gaten in te slaan; *-säge* v. handzaag, stootzaag v.; *-scheibe* v. ijzeren plaat v. om het blik op te leggen om er gaten in te slaan; *-schiefer* m., Z. *-berg; -schreiber* m. cipier, schrijver m. van den schout; *-stein* m. (Bergw.) grenssteen m.; 2. Z. *-kuchen; -stempel* m., Z. *-eisen; -stupfer* m. (Jachtw.) Z. *-qucker; -taube* v., Z. *Holztaube.*

Lociren, (*locirte, locirt*) bedr. ww. rangschikken, plaatsen, de plaats aanwijzen; 2. verhuren, verpachten; 3. uitstallen, tentoonzetten.

Lock, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zeew.) Z. *Log;* 2. (Pl.) waterraanonkel v.; *-aas* o. lokaas o.; *-bild* o. verleidelijk beeld o.

Löckchen, (verkl.) o. krulletje, lokje, haarlokje o., Z. *Locke.*

Lock(e), (*-er, -est*) bijv. nw. mak, tam, slank, Z. *kirre.*

Locke, (*-n*) v. (van haar), lok, haarlok, krul v.; 2. (Jachtw.) lokfluitje o.; it. aanloksel o.

Lockeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. krulijzer, gauffreerijzer o.

Löckeln, (*löckelte, gelöckelt*) o. ww. krulletjes zetten, Z. *locken.*

Locken, (*lockte, gelockt*) bedr. ww. *die Haare -,* krullen, in krullen zetten; 2. bedr. en o. ww. lokken, aanlokken, met de lokfluit lokken; *die Hühner - einander,* roepen; it. door aanlokkende spijzen verlokken, in een val lokken; (fig.) *jem. zu sich -,* iem. tot zich lokken, troonen; *jem. irgendwohin -,* ergens heen, naar toe lokken; *in die Falle -,* in eene val lokken, in den strik laten loopen; *die -den Reize der Wollust,* de bekoorlijkheden v. mv., aanlokselen o. mv. &; *ein Geheimniss aus jemn. -,* iem. een geheim ontlokken, door vleierij aan het praten brengen; *jemn. das Geld aus der Tasche -,* geld uit den zak kloppen.

Locken-bau, (*-es,* mv. *-e*) m., **-gebäude,** (*-des,* mv. *-de*) o. lokken, krullen v. mv., kapsel o.; *-beringelt* bijv. nw. vol krullen, met krullend haar; *-haar* o. krulhaar, krullend haar, haar o. in lokken; *-haupt* o., *-kopf* m. gelokt hoofd o., krulkop m., krulhoofd o.; *-köpfig* bijv. nw. met krullend haar; *-papier* o. krulpapiertje o., papillottenpapier o.; *-reich* bijv. nw. gelokt, met lokken, Z. *lockig.*

Lockente, (*-n*) v. lokeend v.

Lockenwirbel, (*-bels,* mv. *-bel*) m. bloempolyp v. met twee haarden.

Locker, (*-er, -st*) bijv. en b. los, weinig samenhangend, niet gesloten, niet zeer dicht, zacht, week, luchtig; *-es Erdreich,* losse grond m.; *die Erde - machen,* los maken, omwoelen; *-spinnen,* los; *- mahlen,* luchtig; *-es Mehl,* luchtig; *-es Brod,* luchtig; (Pl.) poreus, sponsachtig; 2. weinig samenhangend, niet gespannen, wankelend, waggelend; *- binden,* strak, stijf, gespannen; *-er Zahn,* los staande; *-es Seil,* slap; *-e Wolle,* los, open; 3. (fig.) (Zeew.) *- sein,* (van zeilen), fladderen, killen, geen wind vatten; (fig.) niet zeer streng, ongeregeld, los, loszinnig; *ein -er Vogel,* losse, lichtzinnige kwant m.; *-e Grundsätze,* loszinnig.

Locker, (*-s,* mv. *Locker*) m. lokker, verleider m.; (Vog.) lokvogel m.

Lockerbrod, (*-brod(e)s,* mv. *-bröde*) o. luchtig brood o.

Lockerheit, v. losheid, lichtheid, luchtigheid v.; (van den grond), losheid v.; (fig.) lichtzinnigheid v.; (Pl.) poreusheid v.

Lockerling, (*-(e)s* mv. *-e*) m. lichtzinnige, losse knaap, losbol, zwierbol m.

Lockern, (*lockerte, gelockert*) o. ww., m. *h.* los worden, los leven, loszinnig worden; 2. bedr. ww., Z. *auflockern.*

Lock-flöte, (*-n*) v. lokfluitje o.; *-gat* o. (Zeew.) loggat o.; *-herd* m. nest o. van een roofvogel.

Lockicht, bijv. nw. lokachtig, als eene lok.

Lockig, bijv. nw. gelokt, vol krullen, met krullen bedekt.

Lock-linie, (*-n*) v., Z. *Loglinie; -mittel* o. middel o. tot verleiding, aas, lokaas o.; *-pfeife* v. lokfluitje o., lokpijp v.; *-speise* v. lokbrood, aanloksel, aas o.; *-stimme* v. (Vog.) lokkende stem v.; (fig.) verleidelijke stem, sirenenstem v.; *-taube* v. lokduif v.

Lockung, (*-en*) v., Z. *locken;* it. (fig.) aanlokking, verleiding v.; 2. (van het haar), krullen, in lokken (doen) hangen.

Lock-vogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m. lokvogel m.; *-wolle* v. krulwol v.; *-wort* o. verleidelijk woord o., vleierij v.

Locomotive, (*-n*) v. locomotief v., werktuig o. tot voortbeweging; *-führer* m. machinist, geleider, bestuurder m. eener locomotief.

Lodderig, loddern, &, Z. *lotterig &.*

Lode, (*-n*) v. lap m., lor, vod v.; (Lakenb.) ongevold laken o.; it. grof tapijt, grof vloerkleed o.; (gemeenz.) *jem. bei den -n kriegen,* bij den kraag pakken, bij het haar krijgen; 2. (Boschw.) schot, spruitje o.

Loden, (*lodete, gelodet*) o. ww. (Boschw.) wassen, spruiten, opschieten, spruitjes schieten.

Lod(en)weber, (*-bers,* mv. *-ber*) m. wever m. van grof tapijtwerk.

Loder, (*-s,* mv. *Loder*) m. (veroud.) vlam v.; *-asche* v. vonkje o., lichte asch, gloeiende asch v.

Lodern, (*loderte, gelodert*) o. ww., m. *h.* flikkeren, vlammen, branden; *Feuer, welches unter der Asche lodert,* gloeit, smeult; *hell -,* helder vlammen, branden; (fig.) *von Liebe -,* branden, gloeien, vurig ingenomen zijn; *-de Leidenschaft,* brandende, vurige hartstocht.

Loff, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. en o. (in Lijfland en Esthland) lof o. (korenmaat van 48 tot 60 in een last; it. gewicht o. van 100 pond.

Loff, (*-en*) v. (Zeew.) loef, windzijde v.; *- an!,* loefwaarts!, te loevert!

Löffel, (*-s,* mv. *Löffel*) m. lepel, schepper, scheplepel, paplepel m.; *ein - voll,* een lepelvol; (Spr.) *über den - barbiren,* iem. scheren, beetnemen; (Zeew.) (voor het geschut), laadlepel m.; (Jachtw.) (van een haas), oor o.; (Nat. hist.) lepelvormig schelpdier o.; it. snippekop m.; (Pl.) ooievaarsbek m.; (fig.) *stecke deinen - nicht in andrer Leute Töpfe,* bemoei u niet met een andermans zaken; *er isst mit dem grosszen -,* hij maakt groote verteringen, leeft op een grooten voet.

Löffel-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. lepelboom m.; *-blech* o. (Kookk.) lepelblik o.; 2. blik o. voor lepels o.; *-blume* v. lepelbloem v.; *-bohrer* m. (Dr.) lepelboor v.

Löffelchen, (verkl.) o. lepeltje o., kleinelepel m., suikerlepeltje o., Z. *Löffel.*

Löffelei, (*-en*) v. (gemeenz., i. k. bet.) lepelen o., liefkoozing, vleierij v.; (fig.) lafheid, domheid v.

Löffel-ente, (*-n*) v. lepeleend v.; *-föhre* v. kleine bergpijnboom m.; *-förmig* bijv. en b. lepelvormig; *-gabel* v. lepelvork v.; *-gans* v., Z. *-ente;* 2. *-reicher; -garde* v. slecht oppassende, slecht gedisciplineerde soldaten m. mv., lepelwacht v.

Löffelhaft, (*-er, -st*) bijv. en b. (fig.) behaagziek, vleiend, koket, galant, als een saletjonker.

Löffel-holz, (*-es*) o., z.m. papenhout o. van de Kaap; *-korb* m. lepelmand v., lepelbak m.; *-kost* v. lepelkost m., soep, pap v., moes o.; *-kraut* o. lepelkruid, lepelblad o.; *wild —,* klein schelkruid o.; *-kresse* v., Z. *-kraut; -mairan, -majoran* m. lepelmarjolein v.

Löffeln, (*löffelte, gelöffelt*) bedr. en o. ww., m. *h.* (Bergw.) met de lepelboor uithalen; it. met den lepel eten, scheppen; (fig.) streelen, liefkoozen, vleien; it. zich lafhartig gedragen; *der Rock löffelt,* staat open, is te wijd, gaapt.

Löffel-reiher, (*-reihers,* mv. *-reiher*) m. (Nat. hist.) lepelreiger m.; *-same* m. witte zwaluwwortel m.; *-schale* v. holte v., blad o. van een lepel; *-schnabel* m., Z. *-reiher; -schnäbler* m. vogel m. met lepelvormigen snavel, lepelaar m.; *-schnecke* v. lepelvormige zeeslak v.; *-schwamm* m. lepelvormig bladzwam o.; *-speise* v., Z. *-kost; -stampfe* v. (Goudsm.) stamper m. om het blad van den lepel te maken; *-stiel* m. lepelsteel, steel, greep m. van den lepel; *-stint* m. witvisch m., blei, bliek v., ruisvoorn, ruis m.

Löffleinkraut, (*-krautes,* mv. *-kräuter*) o. (Pl.) rosolio, zonnedauw v.

Löffler, (*-s,* mv. *Löffler*) m. liefkoozer, vleier, pluimstrijker, pronker, fat, galant m.; 2. (Nat. hist.) Z. *Löffelreiher; -laus* v. lepelreigerluis v.

Löfflich, (*-es, -st*) bijv. en b. (Spr., Scherts.) *ist es nicht schefflich, so ist es doch* -, al regent het er niet, het droppelt er toch.

Löffling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Löffelbohrer.*

Löffwärts, bijv. nw. (Zeew.) loefwaarts(ch); *sich - halten,* de loefzijde houden.

Log, bijv. nw. (Zeew.) - *sein,* slecht zeilen.

Log, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. en m. (Zeew.) log, drijvend plankje o. om de snelheid der vaart te meten.

Logarithmentafel, (*-n*) v. logarithmentafel, tafel v. der logarithmen.

Logarithmik, v., z. m. leer v. van de logarithmen.

Logarithmiren, (*logarithmirte, logarithmirt*) bedr. en o. ww. door of met logarithmen berekenen.

Logarithmisch, bijv.nw.(Wisk.) logarithmisch, volgens of met logarithmen; *-e Rechnung,* berekening v. door of met logarithmen; *-e Tabelle,* Z. *Logarithmentafel.*

Logarithm(us), (onb., mv. *Logarithmen*) m. (Wisk.) logarithmus m.

Logarithmo-technik, v., z.m. kunst v. om logarithmentafels te maken; *-technisch* bijv. nw. de kunst om logarithmentafels te maken betreffende of daarop betrekking hebbende.

Log-brett, (*-(e)s,* mv. *-er*) o., Z. *-tafel; -buch* o. logboek o.

Loge, (*-n*) v. (Tooneelk.) afgezonderde zitplaats, loge v.; 2. (van vrijmetselaars), loge v., vergaderplaats v.; it. vrijmetselaarsgenootschap o.

Logen-billet, (*-es,* mv. *-e*) o. (Tooneelk.) kaartje o. voor de loge, coupon m.; *-bruder* m. vrijmetselaar, broeder m. eener loge; *-haus* o. vergaderplaats v. der vrijmetselaars; *-kalender* m. almanak m. voor vrijmetselaars; *-klub* m., Z. *Loge* (2); *-liste* v. lijst v. van de leden eener loge; *-meister, -schliesser, -wärter* m. meester m. eener loge.

Loggat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Lockgat.*

Loggen, (*loggte, geloggt*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) loggen, de logljn uitwerpen.

Logger, (*-s,* mv. *Logger*) o. (Zeew.) logger m., platbodemd Fransch vaartuig o.

Loggia, (mv. *Loggien*) v. overdekte gang m. om de bovenverdieping van een huis; Z. *Altane, Laube.*

Log-glas, (*-glases,* mv. *-gläser*) o. zandlooper m. bij het loggen in gebruik; *-holz* o., Z. *-tafel.*

Logik, v., z. m. logica, redeneerkunde, logiek v.; 2. leer v. van de redeneerkunst.

Logiker, (*-s,* mv. *Logiker*) m., **-in,** (*-nen*) v. redeneerkundige m.; it. kenner m. der logica.

Logiren, (*logirte, logirt*) o. ww., m. *h.* verblijven, wonen, zijn verblijf houden, logeeren.

Logis, (onb.) o. woning v., huis, verblijf o.; it. herberg v., logement o.

Logisch, bijv. en b. redeneerkundig, oordeelkundig, volgens de wetten der redeneerkunst, logisch.

Logistik, v., z. m. stelkunde, stelkunst, letterrekening, algemeene rekenkunde, algebra v.

Logistisch, bijv.nw.,Z.*algebraisch, logarithmisch.*

Log-leine, -linie, (*-n*) v.(Zeew.) logljn v.; it. alles wat tot het loggen behoort.

Logodädalie, v., z. m. kunstjes o. mv., spelen o. met woorden.

Logograph, (*-en,* mv. *-en*) m. rekenaar m.

Logogryph, (*-s,* mv.*-e*)m. woordraadsel, letterraadsel, logogryph o.

Logomachie, (*-en*) v. woordenstrijd m.

Log-rolle, (*-n*) v. logrol v.; *-tafel* v. logtafel v.

Loh, bijv. en b. laai, vlammend, flikkerend; *-brennen,* in lichte(r)laaie vlam staan.

Loh, (*-es,* mv. *-e*) o. moeras o., poel m.; (Pl.) jong loof, jong hout o.

Loh-bad, (*-bad(e)s,* mv. *-bäder*) o. (Looi.) runbad o.; *-ballen* m. turf v. van run, runkoek m.; *-beet* o. (Tuinb.) met run gemest tuinbed o.; *-beize* v. runkuip, looikuip v.; 2. Z. *-grube; -blume* v. looiersbloem v.; *-boden* m. veengrond m.; Z. *-bad; -brühe* v. looikuip, runkuip v., zwelgpijp v.; *-brühleder* o. (Looi.) in zwelgpap toebereid leder.

Lohe, (*-n*) v. run, gemalen schors, eikeschors v.; *ausgebeizte* -, kif o., oude, reeds gebruikte run v.; *die erste* -, buitenste schors; 2. z. m. vlam, hitte v.; *wie lichte - brennen, in voller - sein,* in lichte(r)laaie vlam staan; *die - ist an das Essen geschlagen,* het eten riekt aangebrand; 3. (Landb.) brand m.; *die - ist auf die Gerste gefallen,* de brand is in de gerst.

Loh-eiche (*-n*) v. steeneik, karmozijnboom m.; *-eisen* o. (Kunstt.) schorsijzer o.

Lohen, (*lohte, gelohl*) bedr. ww. *die Häute* -, looien, in de looikuip brengen; *Netze, Taue* -, in looiwater zetten; 2. *das Wasser* -, (van eikenhout), eene bruine kleur geven; II. o. ww., Z. *lodern.*

Loher, Löher, (*-s,* mv. *Loher, Löher*) m. looier, leerlooier, lederbereider m.

Loh-erde, v., z. m. runaarde v.; *-farbe* v. runkleur, roodbruine kleur v.; it. Z. *Schwellfarbe; -farben, -farbig* bijv. nw. runkleurig, roodbruin; *-feuer* o. vlammend, flikkerend, laai brandend vuur o.; *-fink* m. bloedvink m.; *-gabel* v. tuiniersgaffel v.; *-gar* bijv. en b. looigaar, gelooid; — *machen,* looien; —*leder,* gelooid leder o.; *-gare* v. lederbereiding v.; *-gerber* m. leerlooier m.; *-gerberei* v. leerlooierij v.; *-gewächshaus, -glashaus* o. (Tuinb.) runhuis o., broeikas v. met run; *-grube* v. looikuil m., zwelgkuil m.; *-haus* o., Z. *-bad; -käse* v., Z. *-ballen; -kübel* m. kuip v. met run om planten te kweeken; *-kuchen* m., Z. *-ballen; -kuffe* v. teerkuip v.; *-kumm, -kump* m. trog m. om de run te stampen.

Löhlich, (*-er, -st*) bijv. nw. (Prov.) dom, laf, flauw.

Lohme, (*-n*) v. lom m., pooleend, halfeend v., duiker m.

Lohmühle, (*-n*) v. runmolen m.

Lohn, (*-es*) m., z. m. loon, dagloon, daggeld o., belooning, vergelding, bezoldiging v., salaris, traktement o.; (fig.) *seinen verdienten* - of *seinen - empfangen,* zijn verdiend loon, zijne straf v. krijgen; (van een dienst), loon o., huur v., traktement, salaris o.; (Krijgsw.) soldij v.; - *für die Verwahrung einer Sache,* bewaarloon o.; - *für die Ueberfahrt,* overzetgeld o.; *das verdient einen* -, dat verdient eene belooning v.; *für* -, *um - arbeiten,* voor geld werken.

Lohn-arbeit, (*-en*) v. dagwerk o.; *-arbeiter* m. daglooner, daghuurder, huurling m.; (fig.) lastdrager, zakkendrager, kruier m.; *-arbeiterin* v. dagloonster v.

Lohnbar, bijv. nw. belooning waardig, loonwaardig, te beloonen.

Lohn-bauer, (*-n,* mv. *-n*) m. daggelder, daglooner, arbeider m.; *-bedienter* m., Z. *-diener; -begierig* bijv. nw., Z. *-süchtig; -diener* m. loontrekkende bediende m.; *-brod* o. bij den meester verdiend brood o., brood o. in plaats van geld aan den herder gegeven wordende.

Lohne, (*-n*) v., Z. *Lünse.*

Lohnen, (*lohnte, gelohnt*) bedr. ww. *jem.* -, beloonen, belooning geven; *Gott lohn's!,* God loone, vergelde het, God moge u daarvoor beloonen; *mit Undank* -, beloonen, vergelden; *die Dienstboten* -, het loon geven, betalen; 2. o. ww. *einer Sache* -, waard zijn; 3. onp. ww. (fig.) *es lohnt sich der Mühe nicht,* de moeite wordt niet beloond, het is de moeite niet waard.

Lohnend, bijv. nw. beloonend, Z. *lohnen; zu -den Preisen verkaufen,* tot

voordeelige prijzen, goedkoop verkoopen.

Lohner, (*-s*, mv. *Lohner*) m., Z. *Belohner, Vergelter.*

Löhner, (*-s*, mv. *Löhner*) m.. **-in,** (*-nen*) v. daglooner, daghuurder, daggelder m., dagloonster v.

Löhnerisch, bijv. en b. om loon werkende, als een loonbediende, als daglooner.

Lohn-handwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. werk o., arbeid m., waarmede men loon verdient; *-herr* m. heer, meester, baas m., die om loon laat werken; *-kutsche* v. huurkoets v.; *-kutscher* m. huurkoetsier m.; *-lakei* m. huurling, gehuurde knecht, loonbediende m.

Löhnling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Söldling.*

Lohn-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. middelste gat o. in den ploegbalk; *-register* o. (Bergw.) register o. der daggelden; *-rest* m. achterstallig loon o.; (Krijgsw.) achterstallige soldij v.; *-schäfer* m. gehuurde herder m.; *-schnitter* m. daglooner m. voor den oogst; *-sucht* v. zucht v. naar loon, naar belooning; (i. k. bet.) baatzucht v.; *-süchtig* bijv. en b. begeerig naar loon of belooning; (i. k. bet.) baatzuchtig; *-tag* m. dag m. van uitbetaling van loon; (Krijgsw.) dag m., waarop de soldij wordt uitbetaald, traktementsdag m.

Löhnung, (*-en*) v. loon o., betaling, soldij v., salaris, traktement o.; *die - ausbezahlen,* het loon, de soldij, het traktement uitbetalen; *-stag* m., Z. *Lohntag.*

Lohn-wächter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. loonwachter m., die voor geld de wacht houdt; *-zettel* m. loonbriefje o.; *-zeuge* m. gehuurde getuige m.

Löhren, (*löhrte, gelöhrt*) o. ww. greinen, huilen, bulken.

Loh-rinde, (*-n*) v. run, eikenschors v.; *-roth* bijv. nw., Z. *-farben; -sack* m. runzak m.; *-schale* v. eikenschors v.; *-schälen* o. vellen o. van eikeboomen; *-schlitzer* m., Z. *-eisen; -schuppen* v. mv., Z. *-bad; -stock* m. voorraad m. gebruikte run; *-träber* m. mv. grondsop o. in de zwelgkuip; *-vogel* m., Z. *Blutfink; -wasser* o. looiwater, runwater o.

Lokal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Local.*

Lokat of **Locat,** (*-en*, mv. *-en*) m. ondermeester, plaatsvervanger m. van den schoolmeester.

Lolch, (*-(e)s*) m., z.m. onkruid o.

Lombard, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Leihhaus.*

Lombard-papier, o., z.m. lombard o. (eene papiersoort); *-schein, -zettel* m. lombardbriefje, beleenbriefje o.

Lombe, (*-n*) v., Z. *Lohme.*

Lomber, (*-s*) of **-spiel,** (*-(e)s*) o., z.m. omberspel o.; *-spielen, eine Partie - machen,* omberen, eene partij omber maken; *-fischchen* o. mv., *-marken* v. mv. omberfiches o. mv.; *-karte* v. omberkaart v.

Lombern, (*lomberte, gelombert*) o. ww., Z. *Lomber(spielen).*

Lomber-tisch, (*-es*, mv. *-e*) m. ombertafel v.; *-spieler* m. omberspeler m.

Lombreur, (*-s*, mv. *-s*) omberspeler m., hij, die omber is; *mehr Lesen machen als der -,* meer slagen maken dan hij die omber is, codille winnen.

Lond(c)ner, bijv. nw. van Londen, Londensch; 2. m. zelfst. inwoner m. van Londen; *-in* v. Londensche vrouw v.

Looröl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. laurierolie v.

Loos, (*-es*, mv. *-e*) o. lot o.; *das - ziehen,* loten; *es ist durch das - entschieden,* het is door het lot, door loting beslist; 2. lot, aandeel o. in eene loterij, loterijbriefje, loterijnommer o.; *sein - hat gewonnen,* op zijn lot, op zijn nommer is de prijs gevallen; *das grosze - ist ihm zugefallen,* hij heeft den hoogsten prijs gehad; 3. (bij eene verdeeling eener erfenis), aandeel, deel o.; *in -e zertheilen,* aandeelen maken; (fig.) *das - ist geworfen,* het lot, de teerling is geworpen; 4. (fig.) lot, noodlot o., bestemming v.; *was auch mein - sein mag,* welk ook mijn lot zij; (Zeew.) bocht, loos v., los of slap hangend touw o.

Loosen, (*looste, geloost*) o. ww., m. *h.* loten, het lot trekken; *man liesz sie -,* men liet hen loten, Z. *verloosen;* 2. (Volkst.) Z. *horchen;* II. o. zelfst. loten o., loting v.; (met balletjes), balloteeren o., ballotage v.

Looser, (*-s*, mv. *Looser*) m., Z. *Horcher;* 2. (Jachtw.) oor o.

Loos-kugel, (*-n*) v. balloteerballetje o.; *mit —n wählen,* balloteeren; *die Wahl durch —n,* ballotage v.; *-topf* m. bus v.; (R. g.) urne, vaas v.; 2. Z. *Glückstopf.*

Loosung, (*-en*) v. loten o., loting v.

Looszettel, (*-zettels*, mv. *-zettel*) m. lot o.

Lootse, (*-n*, mv. *-n*) m., **Lootsmann,** (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m., Z. *Lotse.*

Loppe, (*-n*) v. vlok hennep m. om het lijf des touwslagers.

Löppe, (*-n*) v. kan v. met houten deksel.

Lor, (*-(e)s*, mv. *Löre*) m. band, riem m.

Lorbe(e)r, (*-s*, mv. *-en*) m. laurier, laurierboom m.; *karolinischer -,* magnolia v. met groote bladen; *wilder —,* bastaard, wilde laurier m.; 2. laurierblad o., lauwer m.; *mit -en bekränzen,* met lauweren kronen; (fig.) *-en sammlen,* lauweren, roem inoogsten; 3. Z. *Lorbeere.*

Lorbe(e)r-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. laurierboom m., Z. *Lorbe(e)r* (1); *-blatt* o. laurierblad o.; *-busch* m. laurierboschje o., laurierstruik m.

Lorbeere, (*-n*) v. laurierbes v., bakelaar m.

Lorbe(e)r-garten, (*-gartens*, mv. *-gärten*) m. met laurierboomen beplante tuin m.; *-grün* bijv. nw. lauriergroen; *-hain* m. laurierbosch o.; *-haupt* o. met laurieren begroeide bergtop m.; (fig.) met lauweren gekroond hoofd o.; *-holz* o. laurierhout o.; *versteinertes —,* daphniet, laurierbladsteen m.; *-kirschbaum* m., *-kirsche* v. kerslaurier, laurierkerseboom m.; *-kranz* m., Z. *-krone; -kraut* o., Z. *Seidelbast;* 2. *Kellerhals* (Pl.); klimop o.; *-krone* v. laurierkrans m.; *-öl* o. laurierolie v.; *-rose* v. oleander, rozelaurier m.; *-tragend* bijv. nw. met lauweren gekroond; *-wald* m. laurierbosch o.; *-weide* v. roode wilg(eboom) m.; *-winde* v. kleine, smalbladerige maagdenpalm v.; *-zweig* m. lauriertak m.; (fig.) lauwer m.

Lorbsen, (*lorbste, gelorbs(e)t*) bedr. ww., Z. *schnarren.*

Lorch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gekuifde duikereend v.; *-baum* m., Z. *Lerchenbaum.*

Lorche, (*-n*) v. (Pl.) zwarte paddenstoel m.; it. truffel v.; 2. Z. *Lerchenbaum.*

Lord, (*-s*, mv. *-s*) m. lord, heer m. (titel der adellijke personen in E.); *-major* m. heer burgemeester, lord-majoor m. (eerste regeeringspersoon te Londen).

Lorenz-birne, (*-n*) v. Sint-Laurenspeer v.; *-kraut* o. piramidaalvormig berenoor o.; 2. Z. *Giftwende; -roggen* m. rogge v. welke met Sint-Laurens (10 Augustus) gezaaid wordt.

Lorgnette, (*-n*) v. oogglas, lorgnet o.

Lorgnettiren, (*lorgnettirte, lorgnettirt*) bedr. ww. begluren, door een lorgnet bezien.

Lorgnon, (*-s*, mv. *-e*) o. tuurglas, handglaasje, oogglas, lorgnon o.

Lorica, (oud.) v. pan(t)ser, borstharnas o.

Loriciren, (*loricirte, loricirt*) bedr. ww. met een pan(t)ser, een borstharnas bekleeden.

Lorke, (*-n*) v. vuil water o., spoeling v., slechte wijn m.; 2. Z. *Lorche* (1).

Lorröl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Lorbe(e)röl.*

Lorrendreier, (*-dreiers*, mv. *-dreier*) m. smokkelaar, sluikhandelaar m.

Lortanne, (*-n*) v., Z. *Lerchenbaum.*

Los, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Loos.*

Los, bijv. en b. los, niet vast, slap, zwevend, beweeglijk, waggelend, zonder samenhang; *- sein,* los zijn; (van een tand), los staan; (van een hoefijzer), los zitten; *sein Knieband ist -,* is los; *das ist nur ganz -* of *-e befestigt,* dat is maar losjes, luchtig vastgemaakt; 2. zwervend, dolend, nomadisch; 3. gebrekkig, slecht, valsch, ongeregeld, losbandig, loszinnig, beledigend, kwetsend, schertsend; *-er Mund,* kwade tong; 4. vrij, bevrijd van, ontdaan van; *des Fiebers -, - vom Fieber,* vrij van de koorts; *sorgen -,* vrij van zorgen; *- und ledig,* geheel vrij; (gemeenz.) *der Teufel ist -,* de duivel is los; (Zeew.) *ein -er Kiel,* looze kiel m.; *-e Lücke,* loos luik o.; *-es Stag,* loos, blind stag o.; *-e Pforten,* looze poorten; *-er Mast,* looze mast, mast zonder hoofdtouwen; *-es Scharf,* los schroot; *-es Gut,* roerend goed; *-überall!,* alles gestreken!; *der Anker ist -,*

het schip is van het anker los; *die Bulien - schmeiszen*, de schooten vieren; *die Segel - machen*, losmaken; II. bijw. *frisch drauf -!*, nu er op in geslagen; *jetzt geht's -*, nu begint het, gaat het aan den gang; *was ist hier -?*, wat is hier gaande?

Los, bijw. tot, heen, voort, weg, af, voorwaarts.

Lös, (*-e*) v. (Sp.) slag m., levee v. in het kaartspel.

Losackern, (*ackerte los, losgeackert*) bedr. losploegen, door ploegen of bouwen losmaken.

Losarbeiten, (*arbeitete los, losgearbeitet*) bedr. ww. losmaken, loswerken; 2. o. ww. *frisch drauf -*, loswerken, met moed doorwerken; 3. wed. ww. *sich -*, zich loswerken, door werken vrijmaken.

Losbacken, (*buck los, losgebacken*) o. ww. onr. (van brood), door het bakken losgaan.

Losbäcker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. witte-broodbakker m.

Lösbar, bijv. nw. te ontbinden, op te lossen, los te maken, oplosbaar.

Losbegehren, (*begehrte los, losbegehrt*) bedr. ww. verlangen los of vrij te krijgen.

Losbeiszen, (*biss los, losgebissen*) bedr. ww. onr. losbijten, al bijtende of door bijten losmaken; 2. wed. ww. *sich -*, zich losbijten, met de tanden zijne boeien verbreken.

Losbekommen, (*bekam los, losbekommen*) bedr. ww. onr., Z. *losbringen.*

Losbersten, (*barst los, losgebarsten*) o. ww. bersten, losbersten, losspringen.

Losbetteln (sich), (*bettelte los, losgebettelt*) wed. ww. bidden, smeeken om vrij te komen.

Losbinden, (*band los, losgebunden*) bedr. ww. onr. losmaken, ontbinden.

Losbitten, (*bat los, losgebeten*) bedr. ww. onr. *jem. -*, door gebeden of smeeken bevrijden; 2. wed. ww., Z. *losbetteln (sich).*

Losblättern, (*blätterte los, losgeblättert*) bedr. ww. bladsgewijs afgebreken, afbladeren; 2. o. ww. bladsgewijs loslaten, losgaan.

Losbrechen, (*brach los, losgebrochen*) bedr. ww. onr. losbreken, doen springen; 2. o. ww., m. *s.* lossspringen, losbreken, losgaan; *das Ungewitter wird über ihn -*, losbreken, losbarsten; *die Armee ist losgebrochen*, is opgebroken, opgetrokken; *er schwieg lange, endlich aber brach er los*, eindelijk echter begon hij, brak hij uit.

Losbrennen, (*brannte los, losgebrannt*) bedr. ww. onr. *ein Gewehr -*, losbranden, afvuren; *ein Feuerwerk -*, afsteken; 2. o. ww., Z. *losgehen.*

Losbringen, (*brachte los, losgebracht*) bedr. ww. onr. loskrijgen, bevrijden.

Losbröckeln, (*bröckelte los, losgebröckelt*) bedr. ww. afbrokkelen, afkruimelen.

Losbrod, (*-(e)s*) o., z. m. witte brood o.

Losbruch, (*-bruch(e)s*, mv. *-brüche*) m., Z. *Ausbruch.*

Losbrüchig, bijv. nw. (Jachtw.) *ein Schwein - machen*, opstooten, opjagen.

Losbuchen, (*buchte los, losgebucht*) o. ww. de kaart leggen, uit de kaart waarzeggen.

Losbürgen, (*bürgte los, losgebürgt*) bedr. ww. *jem. -*, door borgtocht bevrijden.

Lösch, (*-es*, mv. *-e*) m. vlieggat o. in den bijenkorf.

Lösch-anstalt, (*-en*) v. inrichting v. tot het blusschen van brand; 2. brandweer v.; *-blatt* o. vloeipapier o.; *-blei* o., Z. *Wasserblei*; 2. *Bleistift*; *-bord* o. (Zeew.) wrijfhout o.; *-brand* m. uitgeblusscht brandhout o.; *-büchse* v. (Sm.) domper, doover m.; *-compagnie* v. verzekeringmaatschappij tegen brand, brandassurantie v.

Lösche, (*-n*) v. (Bergw.) houtskoolpoeder o.; (Giet.) steenkoolasch v.; (Kolenb.) grond m., plek v. waarop de mijler gebrand heeft; (Slot.) fijn ijzervijlsel o.

Löscheimer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. brandemmer m., Z. *Feuereimer.*

Löschel, (*-s*, mv. *Löschel*) m. (Bergw.) pompzuiger m.

Löschen, (*losch, geloschen*) o. ww. onr., Z. *verlöschen*; 2 (*löschte, gelöscht*) bedr. ww. reg. *das Feuer -*, uitdooven, blusschen; *Kalk -*, blusschen; (fig.) *den Durst -*, lesschen; *eine Schuld -*, delgen, afdoen, Z. *auslöschen*; *ein Schiff -*, lossen, ontladen; *Waaren -*, uitladen.

Löscher, (*-s*, mv. *Löscher*) m. blusscher, uitdoover m.; 2. Z. *Löschhorn*; (Zeew.) losser, ontlader m.

Lösch-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. koelvat o., koelbad o.; *-geld* o. (Zeew.) losgeld, kadegeld o.; *-geräth* o., *-geräthschaft* v. bluschwerktuigen, bluschmiddelen o. mv.; *-haken* m. (Giet.) ovenroerstok, vuurhaak m.; *-horn, -hütchen, -knöpfchen* o. domper m., dompertje o.; *-kalk* m. ongebluschte kalk v.; *-kohle* v. door water uitgedoofde houtskool v., gloeiende kool, doovekool v.; *-kübel* m., Z. *-fass*; *-mannschaft* v. brandblusschers, manschappen m. mv. van de brandweer; *-napf* m., Z. *-horn*; *-papier* o. vloeipapier o.; *-pfanne* v. (Bak.) doofpot m. der bakkers; *-platz* m. losplaats v.; *-schaufel* v. (Giet.) schop v. om zaagsel & in den oven te werpen, *-spiesz* m. (Giet.) staaf v. om de slakken los te maken; *-tonne* v., *-trog* m., Z. *-fass.*

Löschung, (*-en*) v. (van het vuur), blusschen o., blussching v.; (van een schip), lossing, ontlading v.; (van eene schuld), delging v.; (van waren), ontlading v., Z. *löschen.*

Lösch-wanne, (*-n*) v. knip v. om koperhoudend erts te wasschen; *-wasser* o. (Sm.) koelwater o.; 2. bluschwater o.; *-wedel, -wisch* m. domper m.; *-zeug* o., Z. *-geräth.*

Losdonnern, (*donnerte los, losgedonnert*) o. ww. beginnen te donderen, te onweeren, losdonderen; *über jem. mit Fluchen -*, beginnen te vloeken.

Losdrängen, (*drängte los, losgedrängt*) bedr. ww. afdrukken, met geweld losmaken.

Losdrehen, (*drehte los, losgedreht*) bedr. ww. losdraaien, afdraaien; 2. Z. *aufdrehen.*

Losdrücken, (*drückte los, losgedrückt*) bedr. ww. *ein Gewehr -*, afdrukken, afschieten, afvuren, losbranden.

Lose, bijv. en b., Z. *los* (3).

Lose, (*der, die*) m. en v. looze guit, schalk m., slimme heks v.

Lösegeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. losgeld, rantsoen o.; *ein - von jemn. fordern*, losgeld eischen.

Loseisen, (*eiste los, losgeeist*) bedr. ww. uit het ijs werken, van het ijs bevrijden, vlot maken.

Losen, (*loste, gelost*) bedr. ww., Z. *loosen.*

Losen of **lösen,** (*loste* of *löste, gelost* of *gelöst*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) drek loozen.

Lösen, (*löste, gelöst*) bedr. ww. losmaken, ontbinden, ontknoopen, scheiden; *einem Kinde die Zunge -*, van den tongriem snijden, Z. *ablösen*; (Jachtw.) *die Hunde -*, loskoppelen; (fig.) *der Wein hat ihm die Zunge gelöst*, heeft hem de tong losgemaakt, aan het praten geholpen; *einen Knoten -*, losmaken; (fig.) *den Knoten eines Lustspiels gut -*, goed uitwerken, ontwikkelen; *ein Räthsel -*, oplossen, raden; *eine Aufgabe -*, oplossen; (Godg.) Z. *lossprechen*; 2. losmaken, bevrijden, in vrijheid stellen; *jem. aus der Gefangenschaft -*, bevrijden, loskoopen; *ein Lehengut -*, loskoopen, vrijkoopen; *ein Pfand -*, lossen, inkoopen; *ein Zollzeichen -*, een tolbriefje koopen; *die Kanonen -*, losbranden, afsteken, lossen, afschieten; 3. *Geld aus etw. -*, geld maken van, te gelde maken; *er hat nicht viel gelöst*, hij heeft niet veel ontvangen; *jemn. etw. zu - geben*, iem. of van iem. iets koopen; it. iem. geld doen krijgen; (fig.) *etw. -*, *eine Krankheit -*, opdoen; II. o. ww. en wed. ww. *sich -*, (Jachtw.) Z. *losen.*

Löseopfer, (*-opfers*, mv. *-opfer*) o. (j. gesch.) offer o. van den eerstgeborene, zoenoffer o.

Löser, (*-s*, mv. *Löser*) m. losser m., hij die losgeld ontvangt; 2. (Heelk.) gereedschap o. om het tandvleesch van de tanden los te maken; 3. losser, bevrijder, vrijkooper m.; 4. luisteraar m.; (Jachtw.) oor o.

Löser-dürre, v., z. m. veeziekte, veepest v.

Löse-schlüssel, m., z. m. (Godg.) macht v. om zonden te vergeven; *-stunde* v. (Bergw.) aflossingsuur, uur o. van aflossing.

Losfahren, (*fuhr los, losgefahren*) o. ww. onr. plotseling losgaan, losvliegen; *auf jem. -*, uitvallen, uitvaren tegen; 2. bedr. ww. onder het rijden of varen losmaken, losrijden, afstooten.

Losfeuern, (*feuerte los, losgefeuret*) bedr. ww., Z. *losbrennen;* 2. o. ww. *auf jem.* -, schieten.

Losgeben, (*gab los, losgegeben*) bedr. ww. onr., Z. *loslassen;* 2. *einen Lehrjungen* -, tot gezel maken.

Losgehen, (*ging los, losgegangen*) o. ww. onr. losgaan, loslaten, niet meer vasthouden; *das Eis geht los,* gaat los, raakt los; 2. (van geweren), afgaan, losbranden; *der Schuss ging los,* het schot ging af; *diese Flinte geht nicht gern los,* gaat niet gemakkelijk af; 3. *auf jem.* -, op iem. afgaan, losgaan, iem. aanvallen; *auf etw.* -, losgaan, beginnen aan; 4. beginnen, aanvangen; *da ging das Zanken los,* toen begon de twist; *jetzt geht's los,* nu begint het.

Losgurgeln, (*gurgelte los, losgegurgelt*) bedr. ww. door gorgelen losmaken.

Losgürte(l)n, (*gürte(l)te los, losgegürte(l)t*) bedr. ww. den gordel losmaken, ontgorden.

Loshacken, (*hackte los, losgehackt*) bedr. ww. loshakken, met de hak losmaken.

Loshäkeln, (*häkelte los, losgehäkelt*) bedr. ww., Z. *aufhäkeln.*

Loshaken, (*hakte los, losgehakt*) bedr. ww. loshaken, van den haak afnemen, de haken losmaken.

Loshalstern, (*halsterte los, losgehalstert*) bedr. ww. den halster afnemen, onttuigen, onthalsteren.

Loshämmern, (*hämmerte los, losgehämmert*) bedr. ww. met den hamer losklopppen, losslaan; 2. o. ww. *frisch drauf* -, loshameren.

Loshauen, (*hieb los, losgehauen*) bedr. ww. onr. loshakken, afhakken, afslaan; 2. o. ww. *auf jem.* -, inhakken, inslaan; *derb drauf* -, er op inslaan, inhakken.

Loshelfen, (*half los, losgeholfen*) o. ww. onr. *jem.* -, loshelpen, helpen om los te komen, helpen bevrijden.

Loshetzen, (*hetzte los, losgehetzt*) bedr. ww. *die Hunde auf jem.* -, loslaten en aanhitsen.

Loshusten, (*hustete los, losgehustet*) bedr. ww. loshoesten, door hoesten losmaken.

Loskaufen, (*kaufte los, losgekauft*) bedr. ww. loskoopen, vrijkoopen; 2. wed. ww. *sich* -, zich vrijkoopen, afkoopen; (krijgsw.) een remplaçant stellen.

Loskäuflich, bijv. nw. (van renten), afkoopbaar, allosbaar.

Loskaufung, (*-en*) v., Z. *loskaufen;* it. losgeld, rantsoen o.

Loskeilen, (*keilte los, losgekeilt*) bedr. ww. met een knuppel, eene knots afslaan.

Loskettеln, (*kettelte los, losgekettelt*) bedr. ww. van den kettinghaak losmaken, afnemen.

Loskетten, (*kettete los, losgekettet*) bedr. ww. van den ketting losmaken, ontketenen; (fig.) uit de slavernij bevrijden; 2. wed. ww. *sich* -, zich van zijne ketens ontdoen.

Loskitten, (*kittete los, losgekittet*) bedr. ww. van stopverf, lijm, kleefdeeg ontdoen.

Losknallen, (*knallte los, losgeknallt*) o. ww. losbarsten, afgaan, met een knal afgaan; 2. bedr. ww. afschieten, vuren.

Losknüpfen, (*knüpfte los, losgeknüpft*) bedr. ww. ontknoopen, losmaken, losknoopen.

Loskommen, (*kam los, losgekommen*) o. ww. onr. loskomen, vrijkomen, losgelaten worden, vrijgelaten worden; *die Gefangenen sind losgekommen,* zijn losgelaten, vrijgelaten, ontslagen, vrijgekomen; *ich suche von ihm loszukommen,* van hem bevrijd te worden, van hem af te komen, ik zoek mij van hem te ontdoen; it. Z. *loswerden.*

Loskoppeln, (*koppelte los, losgekoppelt*) bedr. ww. ontkoppelen; *Ochsen* -, ontkoppelen, den koppel afnemen; *mit losgekoppelten Hunden jagen,* met losse honden jagen.

Loskrallen, loskratzen, (*krallte los, losgekrallt* en *kratzte los, losgekratzt*) bedr. ww., Z. *abkratzen.*

Loskriegen, (*kriegte los, losgekriegt*) bedr. ww., Z. *losbringen.*

Loskündigen, (*kündigte los, losgekündigt*) bedr. ww. opzeggen, afbestellen.

Loslassen, (*liesz los, losgelassen*) bedr. ww. onr. *einen Gefangenen* -, loslaten, vrijlaten, ontslaan, in vrijheid stellen; (Rechtspr.) vrijlaten; - *was man in den Händen hat,* loslaten; *die Hunde* -, loslaten, laten loopen; (Jachtw.) *von der Koppel* -, Z. *loskoppeln; von der Kette* -, Z. *losketten.*

Loslassung, v., Z. *loslassen;* it. (Rechtspr.) vrijlating, vrijstelling v.

Losleben, (*lebte los, losgelebt*) o. ww., met *h. drauf* -, als vroolijk Fransje leven, onbezorgd leven.

Loslösen, (*löste los, losgelöst*) bedr. ww. losmaken, losslaan, losdoen.

Loslügen, (*log los, losgelogen*) o. ww. onr., m. *h.* (gemeenz.) *wacker drauf* -, maar toe liegen, onbeschaamd liegen; 2. wed. ww. *sich* -, zich door liegen bevrijden, zich met eene leugen of leugens er uit helpen.

Losmachen, (*machte los, losgemacht*) bedr. ww. losmaken, losdoen; *eine Tapete von der Wand* -, losmaken; *etw. Gespanntes* -, ontspannen; (Vog.) *von der Leimruthe* -, afhalen; *die Segel* -, losmaken, slaken, laten vallen; *einen Soldaten vom Kriegsdienste* -, ontslaan; 2. wed. ww. *sich von einer Gewohnheit* -, zich ontdoen; *sich von einer Person* -, zich losmaken; *sich von den Geschäften* -, zich ontdoen van, zich onttrekken aan; *sich vom Joche* -, zich ontdoen, zich onttrekken aan, Z. *befreien.*

Losmeiszeln, (*meiszelte los, losgemeiszelt*) bedr. ww. met den beitel losmaken, afbeitelen.

Losmögen, (*mochte los, losgemocht*) o. ww. onr. los, vrij willen zijn.

Losmüszen, (*musste los, losgemusst*) o. ww. onr. vrij, los moeten zijn.

Lospeitschen, (*peitschte los, losgepeitscht*) bedr. ww. vaneenslaan, losslaan; 2. o. ww. *drauf* -, met de zweep op iem. losslaan.

Lospicken, (*pickte los, losgepickt*) bedr. ww. lospikken, afpikken.

Losplatz, (*-platzes,* mv. *-plätze*) m., Z. *Löschplatz.*

Losplatzen, (*platzte los, losgeplatzt*) o. ww., m. *s.* losbarsten, losspringen; (fig.) gedachteloos uitvallen, doorbabbelen.

Losplätzen, (*plätzte los, losgeplätzt*) bedr. ww. doen barsten, doen springen, voortslingeren.

Lospochen, (*pochte los, losgepocht*) bedr. ww. losslaan, loskloppen, afslaan, door slaan verkrijgen; 2. o. ww. *drauf* -, er op losslaan.

Losprasseln, (*prasselte los, losgeprasselt*) o. ww. voortgaan met knappen, knetteren, spatten.

Lospressen, (*presste los, losgepresst*) o. ww., m. *h.* de pers loslaten.

Losrasseln, (*rasselte los, losgerasselt*) o. ww. *drauf* -, ratelend voortrollen, voortkletteren.

Losräuspern, (*räusperte los, losgeräuspert*) bedr. en o. ww., Z. *ausräuspern.*

Losreden, (*redete los, losgeredet*) bedr. ww. *jem.* -, vrijspreken, vrijpleiten, door spreken vrijmaken.

Losreiben, (*rieb los, losgerieben*) bedr. ww. onr. loswrijven, afwrijven.

Losreiszen, (*riss los, losgerissen*) bedr. ww. onr. losrukken, afrukken, afscheuren; (Zeew.) *von den Ankertauen* -, lossjorren; 2. o. ww., Z. *abreiszen;* 3. wed. ww. *sich von der Halfter* -, zich met geweld losrukken, bevrijden, zich vrijmaken; (fig.) *sich von etw., von jemn.* -, zich ontdoen van, zich onttrekken aan.

Losrennen, (*rannte los, losgerannt*) o. ww. onr., m. *s. auf jem.* -, losgaan, losrennen.

Losringen, (*rang los, losgerungen*) bedr. ww. onr. worstelend loskrijgen, worstelend behalen.

Losrupfen, (*rupfte los, losgerupft*) bedr. ww. afplukken, afscheuren, lossleuren.

Losrütteln, (*rüttelte los, losgerüttelt*) bedr. ww. losschudden, afschudden.

Lossagen (sich), (*sagte los, losgesagt*) wed. ww. *sich von einer Verbindlichkeit* -, afstand doen van, zich onttrekken aan; *sich von einem Amte* -, afstand doen; *sich von einer Erbschaft* -, afzien van, niet aanvaarden.

Lossägen, (*sägte los, losgesägt*) bedr. ww., Z. *absägen.*

Lossagung, (*-en*) v., Z. *lossagen;* it. afstand m., scheiding v.

Lossalz, (*-es*) o., z.m. zout o. als afkoop gegeven voor de vrijheid om op feestdagen te mogen werken.

Losschaben, (*schabte los, losgeschabt*) bedr. ww., Z. *abschaben.*

Losscharren, (*scharrte los, losgescharrt*) bedr. ww., Z. *abscharren.*

Losschaufeln, (*schaufelte los, losgeschaufelt*) bedr. ww. met de schop losmaken; 2. o. ww. met de schop beginnen te werken, te schoffelen.

Losschein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Boschw.) bewijs o. van gedane velling.

Losschieszen, (*schoss los, losgeschossen*) bedr. ww. onr. *ein Gewehr* -, afschieten, afvuren; it. afschieten, wegschieten, losschieten; 2. o. ww. *auf jem.* -, toeschieten, voortvliegen, voortstormen.

Losschlagen, (*schlug los, losgeschlagen*) bedr. ww. onr. losslaan, afslaan; it. van de hand slaan, tot elken prijs verkoopen; 2. o. ww. *auf etw.* -, toeslaan; it. slag leveren.

Losschleudern, (*schleuderte los, losgeschleudert*) bedr. ww. door slingeren los krijgen; 2. o. ww. beginnen te slingeren, te werken.

Losschlieszen, (*schloss los, losgeschlossen*) bedr. ww. onr. ontsluiten, ontketenen.

Losschlingen, (*schlang los, losgeschlungen*) bedr. ww. onr. uit den strik helpen losmaken,

Losschmeiszen, (*schmiss los, losgeschmissen*) bedr. ww. (Zeew.) *die Segel* -, losgooien.

Losschmelzen, (*schmelzte los, losgeschmelzt*) bedr. ww. reg. door smelten doen scheiden, lossmelten; 2. (*schmolz los, losgeschmolzen*) o. ww. onr. lossmelten, door smelting gescheiden worden.

Losschnallen, (*schnallte los, losgeschnallt*) bedr. ww. losgespen, ontgespen.

Losschneiden, (*schnitt los, losgeschnitten*) bedr. ww. lossnijden, afsnijden.

Losschnellen, (*schnellte los, losgeschnellt*) bedr. ww., Z. *abschnellen.*

Losschnüren, (*schnürte los, losgeschnürt*) bedr. ww. losrijgen.

Losschrauben, (*schraubte los, losgeschraubt*) bedr. ww. losschroeven, afschroeven.

Losschütteln, (*schüttelte los, losgeschuttelt*) bedr. ww., Z. *abschütteln.*

Losschwören (sich), (*schwor los, losgeschworen*) wed. ww. zich door een eed ontdoen van, zich door een eed vrijmaken van.

Lossein, (*war los, losgewesen*) o. ww. onr. vrij zijn, ontslagen zijn van, Z. *los* (II); *von jemn.* -, ontslagen zijn.

Lossspannen, (*spannte los, losgespannt*) bedr. ww., Z. *abspannen, ausspannen.*

Lossspielen (sich), (*spielte los, losgespielt*) wed. ww. (van eene schuld), terugwinnen, ingehaald worden.

Lossplittern, (*splitterte los, losgesplittert*) o. ww., Z. *absplittern.*

Lossprechen, (*sprach los, losgesprochen*) bedr. ww. onr. *jem.* -, vrijspreken, ontslaan; 2. *einen Lehrling* -, verklaren, dat & zijn leertijd geëindigd heeft; *von Sünden* -, vrijspreken, de zonden vergeven; 2. wed. ww., Z. *lossagen*; II. o. zelfst., Z. *Lossprechung.*

Lossprechung, v. (van eene verbinteuis), vrijspraak v., ontslag o., dispensatie v.; (van eene aanklacht), vrijspraak v.; (van zonden), vergiffenis v.

Lossprengen, (*sprengte los, losgesprengt*) bedr. ww. doen springen, doen losspringen of losbarsten; 2. o. ww., m. *s.* er heen jagen, rennen.

Lossspringen, (*sprang los, losgesprungen*) o. ww. onr., m. *s*, lossspringen; *auf jem.* -, lossspringen, toespringen.

Lossspruch, (-*spruch*(*e*)*s*, mv. -*sprüche*) m., Z. *Lossprechen.*

Lossspülen, (*spülte los, losgespült*) bedr. ww. afspoelen, losspoelen.

Losstechen, losstochern, losstoszen, losstreiten, bedr. ww., Z. *abstechen* (1) &.

Losstufen, (*stufte los, losgestuft*) bedr. ww. (Bergw.) trapsgewijs losmaken; 2. o. ww. trapsgewijs losgaan.

Losstürmen, (*stürmte los, losgestürmt*) o. ww. met *h.*, **losstürzen,** (*stürzte los, losgestürzt*) o. ww., m. *s. auf jem.* -, instormen, losstormen, losgaan.

Lostopf, (-(*e*)*s*, mv. *Lostöpfe*) m. vaas, urn v. om de loten in te bewaren en uit te trekken.

Lostreiben, (*trieb los, losgetrieben*) bedr. ww. onr. afdrijven, door drijven afrukken, losdrijven; 2. o. ww. beginnen te drijven.

Lostrennen, (*trennte los, losgetrennt*) bedr. ww. afscheiden, losmaken.

Lostreten, (*trat los, losgetreten*) bedr. ww. onr., Z. *abtreten.*

Losung, (-*en*) v., Z. *Lösung*; 2. Z. *Steuer*; it. akte, actie v., aandeel, lot, dividend o.; it. trekking, loterij v.; 3. (Hand.) ontvangstkas v.; 4. (Jachtw.) mest m. van dieren; 5. (Krijgsw.) sein, signaal o., leus v., wachtwoord o.

Lösung, (-*en*) v. oplossing, lossing, inlossing v., vrijkoop m.; (van het geschut), lossen o.

Losungs-amt, (-*amt*(*e*)*s*, mv. -*ämter*) o. (in Neurenberg), departement o. van financiën; -*buch* o. ontvangstboek o.; -*casse* v. ontvangstkas v.; 2. belasting v., impost m.; -*flagge* v. seinvlag v.; -*geld* o. losgeld o., inzet m. in de loterij, prijs m. van het lot; -*plan* m. plan o. der loterij, voorwaarden v. mv. van loting; -*schuss* m. (Krijgsw.) signaalschot, seinschot o.; -*wort* o. (Krijgsw.) wachtwoord o.; -*zeichen* o. sein, signaal o.

Loswackeln, (*wackelte los, losgewackelt*) bedr. ww. *einen Pfahl* -, door heen en weer schudden losmaken, losschudden.

Losweichen, (*weichte los, losgeweicht*) bedr. ww. losweeken, door weeken losmaken; 2. o. ww., m. *s.* losweeken, door weeken losraken.

Loswerden, (*ward* of *wurde los, losgeworden*) o. ww. onr., m. *s.* losraken, losgaan; (fig.) *einer Sache* -, kwijtraken, er af komen; *jems.* -, ontslagen worden van; *einer Waare* -, afkomen van, zich ontdoen van, van de hand doen.

Loswickeln, (*wickelte los, losgewickelt*) bedr. ww. ontwikkelen, ontwarren, uit de war maken; 2. wed. ww. *sich* -, uit de war geraken, zich losmaken.

Loswirren, (*wirrte los, losgewirrt*) bedr. ww. ontwarren, uit de war maken.

Loszählen, (*zählte los, losgezählt*) bedr. ww. ontslaan, ontlasten, vrijstellen, vrijspreken.

Loszíehen, (*zog los, losgezogen*) bedr. ww. onr. lostrekken, aftrekken; 2. o. ww., m. *h. auf jem.* -, op iem. losgaan, aanvallen; (gemeenz.) tegen iem. uitvaren.

Lot, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. *Lose.*

Lotbaum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) m. (Boschw.) holle boom m.

Lote, (-*n*) v. (Prov.) baggernet o.

Loten, (*lotete, gelotet*) o. ww. (Prov.) baggeren.

Loth, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Zeew.) lood, peillood, dieplood o.; 2. (Hand.) lood o.; 3. (Muntw.) penning m. (waarde eener zilvermunt); 4. (Werkt.) soldeersel o.; 5. (veroud.) *Kraut und* -, kruit en lood.

Lóthasche, v., z. m. potasch, soda v.

Lothbalge of **Lothbalje,** (-*n*) v. (Zeew.) boot v. om de loodlijn op te winden.

Lothblech, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Gord.) blik o. om de ringen aan knoopen te soldeeren.

Lothblei, (-(*e*)*s*) o., z.m., Z. *Bleiloth.*

Lóth-borax, (-(*e*)*s*) m., z.m. soldeerborax o.; -*brett* o. glazenmakersplank v. om het lood in staven te gieten; -*büchse* v. boraxbakje o. om te soldeeren.

Lóthe, v., z.m., Z. *Loth* (4); 2. *Löthung*; 3. (Pl.) - of -*gras* o. wilde gerst v.

Lóth-eisen, (-*eisens*, mv. -*eisen*) o., Z. -*kolben.*

Lothen, (*lothete, gelothet*) o. ww., m. *h.* (Timm.) eene loodrechte richting nemen, met het paslood afmeten; 2. (Zeew.) het dieplood werpen; (Bergw.) het gewicht van een lood hebben, meer dan een lood zilver inhouden.

Lóthen, (*lóthete, gelóthet*) bedr. ww. peilen; *Gold, Silber* -, soldeeren, plombeeren; *zwei Stücke Eisen zusammen* -, aaneenwellen; (Kamm.) *das Horn* -, klaarmaken.

Lóther, (-*s*, mv. *Lóther*) m. (Zeew.) peiler m.; (Loodg.) soldeerkolf v.; (Kaars.) kaarsenmakersvorm m.

Lóthform, (-*en*) v. kleinste vorm m. der goudslagers

Lothgarn, (-(*e*)*s*) o., z.m. lijn vlasgaren o.

Lóth-glätte, v., z.m. goudlijm v., goudsoldeersel o.; -*hammer* m., Z. -*kolben.*

Lóthig, bijv. en b. een lood inhoudend, van een lood; (Muntw.) *sechzehn -es Gold, Silber*, zestien loods, van twaalf penningen, fijn; -*keit* v. fijnheid v. (van goud of zilver).

Lothkirsche, (*-n*) v. groote zoete kers v.

Löth-kolben, (*-kolbens*, mv. *-kolben*) m. soldeerkolf v.; *-korn* o. stukje, korreltje o. soldeer; *-lampe* v. (Goudsm.) soldeerlamp v.; *-leim* m. mengsel o. van paardenmest en leem om staal te soldeeren.

Loth-leine, (*-n*), **-lien,** (*-e*) v. lijn v. van het dieplood, peillijn v.; *-nadeln* v. mv. naalden v. mv., die per lood verkocht worden.

Löth-nagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. geweermakersijzer o. om het deksel aan de pan te soldeeren; *-ofen* m. blikken oven m. om de soldeerkolf heet te maken.

Lothperlen, v. mv. paarlen v. mv., die met het lood verkocht worden.

Löth-pfanne, (*-n*) v. soldeerpan, loodpan v.; *-platte* v., Z. *-blech.*

Lothrecht, bijv. nw., Z. *senkrecht.*

Löth-rohr, -röhrchen, o. soldeerpijp v.; *-salz* o., Z. *-asche.*

Loths-barke, (*-n*) v., **-geld,** (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Lotsen-barke &c.*

Löthschale, (*-n*) v. (Glaz.) houten handvatsel o. om het soldeerijzer aan te vatten; *-scheibe* v., Z. *-stein; -schlosser* m. hangslotenmaker m.

Lothse, m., **lothsen,** bedr. ww. &, Z. *Lotse &c.*

Löth-stange, (*-n*) v. soldeerstang v.; *-stein* m. soldeersteen, steen m. om het soldeer op te smelten; *-stiel* m. steel m. van de soldeerkolf.

Löthung, v. soldeersel o.; it. soldeeren o.

Lothwage, (*-n*) v. schaal, weegschaal, balans v. voor kleingewicht.

Löth-werk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. soldeerwerk o.; *-zange* v. (Goudsm.) soldeertang v.; *-ziegel* m., Z. *-stein; -zinn* m. soldeertin o.

Lotsche, (*-n*) v. sloot v., poel, plas m., gat o.

Lotschen, (*lotschte, gelotschet*) o. ww. waggelen, wankelen.

Lotse, (*-n*, mv. *-n*) m. (Zeew.) loods, buitenloods, kustloods, havenloods m.; 2. (Nat. hist.) loodsvisch m.

Lotsen, (*lotste, gelotst*) bedr. ww. *ein Schiff -*, loodsen, binnenloodsen, uitloodsen, als loods in of uit zee brengen.

Lotsen-barke, (*-n*) v. loodsboot v.; *-gebühr* v., *-geld* o. loodsgeld o.; *-gewerke* o. loodsen o.; *-schaluppe* v. loodsloep v., jol v.; *-wasser* o. water o. waarin de binnen- of buitenloods moet dienen.

Lotsmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m., Z. *Lotse; -sfahrwasser* o., Z. *Lotsenwasser.*

Lotte, (*-n*) v. (in bergwerken), houten pijp, buis, waterleiding v.; it. schacht v., put m. voor luchtverversching; 2. schepel o.; *-nklammer* v. haak m. om de buis vast te maken.

Lotter, (*-s*, mv. *Lotter*) m., Z. *Lotterbube.*

Lotter, lotterig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *locker.*

Lotter-bank, (*-bänke*) v., **-bett,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rustbank v., sofa, kanape v., gemakkelijke stoel m., divan m.; *-bube* m. liederlijke, loszinnige knaap, schelm, schurk, losbol, galgebrok m.; *-bübisch* bijv. en b. liederlijk, schelmachtig, schurkachtig; *-falle* v. bouwvallig gebouw o., oude kast v.; *-gesindel* o. liederlijk volk, gemeen, gespuis o.

Lotterie, (*-n*) v. loterij v., kansspel o.; *in die - setzen*, in de loterij spelen; *die - ziehen*, de loterij laten trekken.

Lotterie-collecteur, (*-s*, mv. *-s*) m. collecteur m. eener loterij, hij, die een loterijkantoor heeft; *-collection* v. loterijkantoor o.; 2. register o. eener loterij; *-gewinnst* m. winnend lot o. in de loterij, prijs m. in de loterij; *-loos* o., *-zettel* m. loterijlot, loterijbriefje o.; *-plan* m. plan o. eener loterij; *-spieler* m. speler m. in de loterij.

Lottern, (*lotterte, gelottert*) o. ww. liederlijk zijn, waggelen, wankelen; it. leuteren, babbelen.

Lotto, (*-s*, mv. *-s*), **-spiel,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lotto, lottospel o.; *- spielen*, in of met een lottospel spelen.

Lotus, (onb.), **-baum,** (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. lotusboom m.; *-blume* v. zeebloem, waterlelie v.; *-klee* m. steenklaver, peulklaver v.; *-pflanze* v. lotusplant v., Z. *-blume.*

Lotwurz, (*-würze*) v. (Pl.) gele ossetong v.

Louisd'or, (onb.) m. (Muntw.) gouden Lodewijk, Louis d'or, gouden munt ter waarde van 24 franken.

Löwe, (*-n*, mv. *-n*) m., **Löwin,** (*-nen*) v. leeuw m., leeuwin v.; *junger -*, welp m.; *amerikanischer -*, Amerikaansche leeuw, puma, kuguar m.; (Alch.) *der rothe -*, goudzwavel v.; (Sterrenk.) leeuw m. (een sterrenbeeld); *die Sonne tritt in den -n*, de zon komt in den Leeuw (het sterrenbeeld).

Löwen-affe, (*-n*, mv. *-n*) m., **-äffchen,** (verkl.) o. (Nat. hist.) leeuwaap m., leeuwaapje o.; *kleinköpfiger —*, kleine, langstaartige, manendragende aap m.; *-art* v. leeuwensoort v.; 2. leeuwenaard m.; *-artig* bijv. nw. van de natuur of den aard van den leeuw; (Nat. hist.) leeuwachtig; *-auge* o. (fig.) leeuwenoog o.; *-bändiger* m. leeuwentemmer m.; *-bart* m. leeuwenbaard m.; *-beherzt* bijv. nw. zoo moedig, stout, onverschrokken als een leeuw; *-blatt* o. leeuwenblad o.; *-distel* v., Z. *Kollerdistel; -eidechse* v. leeuwhagedis v.; *-föhre* v. bergpijnboom m.; *-fusz* m. (Pl.) leeuwenvoet, wolfsklauw v.; (Nat. hist.) leeuwenpoot m.; *-geschrei* o. leeuwengebrul o.; *-gespann* o. span o. leeuwen, leeuwenspan o.; *-gleich* bijv. nw., Z. *-haft; -griff* m., Z. *-tute; -grimm* m. leeuwenwoede v.; *-grube* v. leeuwenkuil m.; *-haft* bijv. nw. leeuwachtig, als een leeuw; *-haut* v. leeuwen huid v.; (Sp.) *wo die — nicht reicht, muss man den Fuchsbalg annähen*, wie niet sterk is moet slim wezen; *-herz* o. leeuwenhart o., leeuwenmoed m.; *Richard —*, Richard Leeuwenhart; *-herzig* bijv. nw. wie een moed heeft als een leeuw, zeer stoutmoedig; *-hund* m., *-hündchen* o. leeuwhondje, leeuwtje o.; *-jagd* v. leeuwenjacht v.; *-jäger* m. leeuwenjager m.; *-katze* v., Z. *-affe; -klaue* v. leeuwenklauw m.; 2. (Pl.) berenklauw v.; *-kopf* m. leeuwenkop m.; 2. (Delfst.) verdroogde of versteende peer v.; *-kraft* v. leeuwenkracht v.; *-kühn* bijv. nw. stoutmoedig als een leeuw; *-mäszig* bijv. nw., Z. *-haft; -maul* o. leeuwenmuil m.; 2. (Pl.) leeuwenbekje o.; (Bouwk.) muilvormig sieraad o.; *-muth* m. leeuwenmoed m.; *-mutter* v. leeuwin v.; *-ohr* o. (Nat. hist., Pl.) leeuwenoor o.; *-orden* m. (ridder)orde v. van den leeuw; *-ritter* o. ridder m. van de orde van den Leeuw; *-robbe* m. zeeleeuw m.; *-schülze* m., Z. *-jäger; -schwanz* m. leeuwenstaart m.; *-stark* bijv. nw. leeuwsterk, zoo sterk als een leeuw; *-stärke* v. leeuwenkracht, sterkte v. van den leeuw; *-stimme* v. leeuwenstem v., gebrul o. van den leeuw; (fig.) helderklinkende, donderende stem v.; *-tappe, -tatze* v. leeuwenklauw m.; 2. (Pl.) Z. *-fusz; -thaler* m. daalder of thaler m. met een leeuw er op, leeuwendaalder m.; *-tute* v. leeuwenschelp v.; *-wärter* m. leeuwenwachter m.; *-zahn* m. tand m. van den leeuw; (Pl.) paardenbloem, hondsroos v., leeuwentand v.; *—raupe* v. leeuwetandrups v.

Löwin, (*-nen*) v., Z. *Löwe.*

Loxodromie, v. koers m. van een schip buiten de vier hoofdwindstreken, scheeve koers m.

Loxodromisch, bijv. nw. een scheeven koers betreffende; *-e Linie*, streeklijn v.

Loyal, (*-er, -st*) bijv. en b. rechtschapen, roudborstig, oprecht, getrouw.

Loyalität, v., z. m. rechtschapenheid, roudborstigheid, getrouwheid, eerlijkheid v.

Lübisch, bijv. nw. van Lübeck.

Lucerne, (*-n*) v. spurrie v., klaverhooi o., Bourgondische klaver v.; it. kaars v.

Luch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gat o.; 2. poel, plas m.; it. moeras o.

Luchs, (*-es*, mv. *-e*) m. losch, linx m.; 2. gespikkelde schelp v.; (fig.) *drauszen ein -, daheim ein Maulwurf*, voor anderen scherpziende, voor zich zelve(n) blind.

Luchs-artig, bijv. nw. loschachtig, als een losch; *-auge* o. loschoog o.; (fig.) *— haben*, scherp zien; 2. (Delfst.) Labradorsteen m. met zilveren glans; *-äugig* bijv. nw. scherpziende; *-baly* m., *-fell* o. loschhuid v.

Luchser, (*-s*, mv. *Luchser*) m., Z. *Lauscher.*

Luchsin, (*-nen*) v. wijfje o. van den losch, wijfjes-losch m.

Luchs-katze, (*-n*) v. losch of lijnx m. van Canada; it. caracal m.; *-klaue* v. loschklauw m.; *-sapphir* m. (Delfst.) helder blauwachtig diamantspaath o.; it. korrelige, glasachtige lava v.; *-stein* m. (Delfst.) roodachtig bruin edelgesteente o., zirkoon m.; 2. loschsteen, belemniet m.

Lucianskraut, o., Z. *Fallkraut.*

Lucienholz, (*-es*) o., z. m. wildekersenhout o.

Lucifer, (*-s*) m., z. m. Lucifer, naam van den Satan, duivel, vorst m. der duisternis; (Sterrenk.) Lucifer, Venus, morgenster v.; (fig.) lichtverspreider, lichtdrager, lichtaanbrenger m.

Luck, (*-e*) v. (Pl.) woudanemoon v.

Luck, bijv. nw. (veroud.) Z. *locker.*

Lücke, (*-n*) v. opening, leemte v., gat o.; (Tuinb.) onbegroeide plaats, open plek v.; (fig.) (in een gezelschap), leemte v.; (in een geschrift), leemte, uitlating v.; *die -n ausfüllen,* de leemten aanvullen; *die - büszen müssen,* verplicht zijn om bij te boeten.

Lücken-büszer, (*-büszers,* mv. *-büszer*) m., **-büszerei,** v. (in een boek), stopwoord o.; (fig.) plaatsvervanger m.; (Tooneelk.) stroopop v., gatstopper m., noodhulp v.; *ich will nicht sein — sein,* ik wil zijn gatstopper niet zijn; *-haft* bijv. nw. gebrekkig, onvolledig, vol leemten; (Delfst.) met open vakken; *-haftigkeit* v. gebrekkigheid, onvolledigheid v.; *-garn, -netz* o., Z. *Lauschgarn; -los* bijv. nw. zonder gebrek, zonder leemte; *-zahn* m. valsche tand m.

Lucker, bijv. nw., Z. *locker.*

Lückig, bijv. nw., Z. *lückenhaft.*

Lückschnur, (*-schnüre*) v. schelkoord o. aan een jagersnet.

Ludel, (*-n*) v. pijpkannetje, tuitpotje o.; 2. (Scherts.) slechte tabakspijp v.; 3. kleine plas, poel m., moeras o.; II. m., z. m. (Lakenb.) knoeiwerk, broddelwerk o.; (Art.) kruit o.; it. Z. *-faden.*

Ludel-birn(e), (*-n*) v. kruithoren m. in den vorm eener peer; *-faden* m. gezwinde lont v.; *-horn* o. kruithoren m.; *-lerche* v., Z. *Heidelerche; -macher* m. knoeier, broddelaar m.

Ludeln, (*ludelte, geludelt*) o. ww. (Lakenw.) knoeien, broddelen; 2. zuigen; 3. zingen, neuriën, jolen.

Ludelsack, (*-sack(e)s,* mv. *-säcke*) m. kruitzak m.

Luder, (*-s*) o., z. m. vleesch o. (van groote dieren); 2. (van gestorven dieren), aas, kreng o.; (Jachtw.) aas, lokaas o.; 3. (gem.) beul, kreng, gemeene vent m.; (tegen vrouwen), slet, del, loeder v.; 4. Z. *-leben.*

Luder-bett, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Lotterbette; -hütte* v. (Jachtw.) schiethut, vildersplaats v.; *-kerl* m., Z. *Luder* (3); *-krähe* v. zwarte specht m.; *-leben* o. liederlijk, ontuchtig, losbandig leven; it. geraas, geweld, leven o.; *ein — führen, sich dem — ergeben, im — liegen,* een liederlijk, losbandig, gemeen leven leiden.

Lüderlich, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *liederlich.*

Ludern, (*luderte, geludert*) bedr. ww. (Jachtw. veroud.) lokken, door aas lokken; *junge Wölfe lassen sich -,* laten zich met aas vangen; 2. o. ww. een liederlijk, losbandig, gemeen leven leiden, Z. *Luderleben.*

Luder-platz, (*-platzes,* mv. *-plätze*) m. lokplaats v.; *-rabe* m., Z. *Aasgeier.*

Ludimagister, (*-ster,* mv. *-ster*) m. schoolmeester, schoolvos, pedant m.

Ludler, (*-s,* mv. *Ludler*) m., Z. *Ludelmacher;* it. Z. *Dudler.*

Ludwigs-birn(e), (*-(e)n*) v. naam eener perensoort; *-kreuz* o., *-orden* m. kruis o., (ridder)orde v. van den H. Lodewijk; *-ritter* m. ridder m. van de orde van den H. Lodewijk.

Luf, Luv, v., z. m. (Zeew.) loef, loefzijde, windzijde v.

Luf-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. loefboom, loefhouder m.; *-brassen* m. loefbras m., takelwerk o. aan de loefzijde; *-buy* m. boeg m. aan de loefzijde; *-gierig* bijv. nw. (van een schip), geneigd om bij den wind te loopen, zwaar op het roer, loefgierig; *-halter* m. schip o., dat goed bij den wind zeilt; *-hörig* bijv. nw. oplettend, luisterend; *-seite* v. loefzijde, windzijde v.; *-spann* o. (Zeew.) loefspan o.; *-wärts* bijw. loefwaarts, naar de windzijde.

Luft, (*Lüfte*) v. (verkl. *Lüftchen* o.) lucht v.; *-, frische - schöpfen,* lucht, frissche lucht scheppen; *an die - stellen,* te luchten hangen; *- machen, geben,* lucht maken; *sein Schiff* of *sich in die - sprengen,* in de lucht laten springen; *die freie -,* de open lucht; *Lehre von der -,* luchtleer, aerometrie v.; 2. (Nat., Scheik.) lucht v., luchtstroom m., gas o.; *feste -,* vaste luchtstroom; *brennbare -,* Z. *Wasserstoff; verdorbene -,* Z. *Stickstoff;* 3 lucht, ademhaling v., adem m.; *jemn. die - benehmen,* de ademhaling stuiten; *die - einziehen,* ademhalen, de lucht inademen; *wieder - schöpfen,* (fig.) weer bijkomen, tot zich zelve(n) komen; *nach - schnappen,* naar adem hijgen; *es soll ihn kein rauhes Lüftchen anwehen,* hij is uiterst gevoelig, er moet voor hem geen windje aan de lucht zijn; 4. lucht v., wind, tocht m., koelte v.; *es geht gar keine -,* er is in het geheel geen wind; (fig.) *in die - sprechen,* in het honderd praten; 5. *sich - machen,* de kleederen losdoen; (fig.) zich ergens uit redden; *jemn. - machen,* iem. ergens uit redden; *dem Gebäute, der Brust - machen,* vrij maken, vrijen loop laten; (Tuinb.) *einem Baume - machen,* een boom snoeien; *der Wurzel - machen,* den wortel bloot leggen; *einem Weinfasse - machen,* een vat luchten, het zwikgat openen; *seinem Herzen - machen,* zijn hart lucht geven; *einem Kleide - machen,* uitleggen; *in die - springen wollen,* (fig.) in de wolken willen vliegen; *einem jungen Menschen - lassen,* vrij laten, de vrijheid geven; (Spr.) Z. *bauen;* 6. lucht v., hemel m., uitspansel, hemelruim o., wolken v. mv.

Luft-ader, (*-n*) v. slagader v.; *-art* v. luchtsoort, gassoort v.; *-artig* bijv. nw. luchtsoortig, gasachtig; *-ausleerung* v. doorprikken o. der darmen om er de lucht uit te krijgen; *-bad* o. luchtbad o.; 2. blootstelling v. aan de lucht; *-ball(on)* m. luchtbol, luchtballon m.; *-ballonsand* m. ballast m. van een luchtbol; *-baum* m. hefboom m. om den molensteen te lichten; *-begebenheit* v. luchtverschijnsel o.; *-beschaffenheit* v. luchtgesteldheid v., toestand m. van den dampkring, klimaat o.; *-beschreiber* m. luchtbeschrijver, aerograaf m.; *-beschreibung* v. luchtbeschrijving, aerographie v.; *-beständig* bijv. nw. bestand tegen de lucht; *-bett* o. luchtbed o.; *-bewohner* m. luchtbewoner, bewoner m. der lucht, vogel m.; *-bild* o. luchtbeeld o.; *-blase* v. luchtblaas, waterbel, zeepbel v.; (van visschen), luchtblaas, kieuw v.; (fig.) hersenschim v., droombeeld o.; *-blitzstoff* m. electrieke stof v. in de lucht; *—messer* m. electrometer m.; *-blume* v. vanielje v.

Lüftchen, (verkl.) o. luchtje, koeltje, tochtje o., Z. *Luft.*

Luft-deutung, v., z. m., Z. *-wahrsagerei; -dicht* bijv. nw. luchtdicht, hermetisch; *-dichtigkeit* v. dichtheid der lucht; *—smesser* m. luchtdichtheidsmeter, manometer m.; *-druck* m. luchtdruk m., drukking v. der lucht; *—pumpe* v., *—werk* o. luchtpomp, perspomp v.; *-eisenbahn* v. luchtspoorweg m.; *-electricität* v., Z. *-blitzstoff; -elixier* o. elixer o. tegen asthma.

Lüften, (*lüftete, gelüftet*) o. ww. luchtig zijn, koel zijn, waaien.

Lüften, (*lüftete, gelüftet*) bedr. ww. Z. *-auslüften; Getreide -,* aan de lucht blootstellen, te luchten leggen; *einen Baum -,* snoeien; it. dunnen; *einen Stein -,* oplichten, opheffen, optillen; *den Hut -,* een weinig oplichten; II. wed. ww. *sich -,* in de lucht gaan, een luchtje gaan scheppen.

Lüfter, (*-s,* mv. *Lüfter*) m. stift v. naast het aambeeld van een spijkersmid; (Naald.) Z. *Ziehelüfter.*

Luft-erscheinung, (*-en*) v. luchtverschijnsel o., meteoor m.; 2. Z. *-bild; —slehre* v. leer, wetenschap v. der luchtveranderingen, weerkunde, meteorologie v.; *-esse* v. luchtkoker m., luchtleiding v., schoorsteen m.; *-essenz* v. luchtelixer, middel o. tegen aamborstigheid; *-fahre* v., Z. *-ball; -fahrer* m., Z. *-schiffer; -fahrt* v. luchtreis, reis v. in een luchtbol; *-fang* m., Z. *-esse;* 2. (Bergw.) luchtschoorsteen, luchtkoker m.; *-farbe* v. kleur v. der lucht, hemelblauw, azuur o.; *-fenster* o. luchtvenster o.; *-fest* bijv. nw., Z. *-dicht;* 2. Z. *-beständig; -feuchtigkeitsmesser* m. luchtvochtigheidsmeter m., hygrometer m.; *-feuer* o. luchtvuur, vurig luchtverschijnsel o.; 2. (Zeew.) Sint Elmusvuur o.; 3. (Vuurw.) vuurwerk o., dat omhoog vliegt, vuurpijl m.; 4. (Nat. hist.) tweekleurige glimworm m.; *-form* v. luchtvorm m.; *-förmig* bijv. nw. luchtvormig, Z. *-artig; -gang* m. luchtkanaal, ademgat o., luchtpijp v.; *-gattung* v., Z. *-art; -gebäude* o. luchtkasteel o., Z. *-bild; -gebilde* o. schepping v. der verbeelding, droombeeld o., hersenschim v.; *-gefäss* o., Z. *-gang; -gefieder* o. bewoners m. mv. der lucht, vogels m. mv.; *-gefilde* o. hemel m., luchtruim, uitspansel o.; *-gegend* v. luchtstreek, hemelstreek v.; *-geist* m. (Fabell.) luchtgeest m.; *-gemälde* o., Z. *-bild; -ge-*

säuert bijv. nw., Z. *-sauer; -geschwulst* v. (Heelk.) met lucht gevuld huidgezwel o.; *-gesicht* o. luchtverschijnsel o.; *-gestalt* v. luchtbeeld, droombeeld o., hersenschim v.; it. luchtvorm m.; *in* —, luchtvormig; 2. —, Z. *-bild; -gürtel* m. aardgordel m., wereldstreek, zone v.; *-güte* v. goedheid, gezondheid, heilzaamheid v. der lucht; —*messer* m. werktuig o. om de deugdelijkheid of gezondheid der lucht te meten, eudiometer m.; —*messung* v. luchtzuiverheidsmeting, eudiometrie v.; *-hahn* m. kraan v. om lucht in te laten, luchtklep v.; *-hauch* m. tocht, wind m.; *-heizung* v. verwarming v. der lucht; it. verwarmen o. van de lucht; —*sofen* m. luchtverwarmingsoven m.; *-himmel* m., Z. *-kreis; -honig* m., Z. *Honigthau.*

Luftig, (*-er, -st*) bijv. nw. luchtbevattend, gas bevattend, gas houdend; 2. aan de lucht blootgesteld, in de lucht wonende; 3. (van gebouwen), luchtig; 4. (van kleederen), (fig.) luchtig, licht, dun, kaal; 5. (van menschen), luchtig, los, loszinnig; *es sieht bei ihm - aus*, het ziet er sjofeltjes bij hem uit, zijne zaken zijn in slechten staat; *-keit* v. luchtigheid, winderigheid, veranderlijkheid, loszinnigheid v.

Luft-kieme, (*-n*) v. (Nat. hist.) luchtkieuw v.; *-kissen* o. luchtkussen, windkussen o.; *-klappe* v. luchtklep, ventilatieklep v.; *-kopper* m. kribbebijter m., paard o., dat de tanden in de krib zet en zich opblaast; *-körper* m. luchtvormig lichaam o.; *-kreis* m. luchtkring, dampkring m., atmospheer v.; *-kugel* v., Z. *Dampfkugel;* it. 2. Z. *-ball;* 3. kogel, bol m. met luchtgas gevuld; *-kügelchen* o. luchtkogeltje o.; *-kunde* v. luchtkennis, kennis v. van de lucht, aerologie v.; *-kundige* m. luchtkundige, luchtkenner m.; *-leer* bijv. nw. luchtledig; 2. (Werkt.) van lucht beroofd; *-leere* v. (Nat.) luchtledige o.; *-lerche* v. waterleeuwerik m.; *-loch* o. luchtgat o.; (in de huid), porie v.; *-malz* o. in de lucht gedroogde mout v.; —*bier* o. porter o.; *-maschine* v., Z. *-ball; -masse* v. massa, hoeveelheid v. lucht; *-materie* v. luchtstof v.; *-meer* o. luchtzee o.; *-messer* m. luchtmeter, aerometer, manometer m.; 2. gasmeter m.; 3. luchtdrukkingsmeter, barometer m.; *-messkunst* v. luchtmeetkunst v.; *-perspective* v. (Schild.) perspectief v. betreffende de lucht; *-pflanze* v. luchtplant v.; *-pistole* v. windpistool o.; *-pumpe* v. luchtpomp v., Z. *-druckwerk;* —*behälter,* —*kasten* m. luchtpompkast v.; —*glas* o., —*glocke* v. klok v. eener luchtplomp; *-rand* m. gezichteinder, horizon(t) m.; *-raum* m. ruimte v. met lucht gevuld; 2. Z. *-kreis;* 3. Z. *-spielraum; -reich* o. rijk o. der lucht; *-reiniger* m. luchtreiniger, luchtzuiveraar m.; *-reinigung* v. zuivering v. der lucht, luchtzuivering v.; *-reise* v., Z. *-fahrt; -reisende* m., Z. *-schiffer; -rohr* o., Z. *Windbüchse; -röhre* v. (verkl. *-röhrchen* o.) luchtbuis v., luchtkoker m.; 2. Z. *-gang;* (gemeenz.) fluitje o.

Luftröhren-ast, (*-ast(e)s,* mv. *-äste*) m. luchtvat o. van de long, luchtpijpstok m.; *-blutader* v. luchtpijpbloedader v.; *-bräune* v. (Gen.) ontsteking v. in de luchtpijp, longontsteking v.; *-bruch* m. (Heelk.) luchtpijpbreuk v.; *-deckel* m. luchtpijpdeksel o.; *-drüse* v. luchtpijpsklier v.; *-entzündung* v. ontsteking v. van de luchtpijp, kroep v.; *-haut* v. luchtpijpvlies o.; *-knorpel* m., Z. *Ringknorpel; -kopf* m. strottenhoofd o.; *-öffnung* v. luchtpijpsnede v.; *-schlagader* v. luchtpijpslagader v.; *-schnitt* m., Z. *-öffnung; -schwindsucht* v. longtering v.; *-spalt* m. strotspleet v.; *-stein* m. (Heelk.) verharding v. der luchtpijp.

Luft-salz, (*-(e)s*) o., z. m. luchtaardig zout, zoutdeeltjes o. mv. in de lucht; *-sauer* bijv. nw. verkoolzuurd, in koolzuur overgegaan; *-saugeröhre* v. luchttrekker m., trekbuis v.; *-säule* v. (Nat.) luchtkolom v.; *-säure* v. zuurstof v., zuurstofgas o.; *-schacht* m. (Mijnw.) put m. voor de luchtverversching; *-schau* v. waarneming v. van de lucht of het weder; *-schauer* m. voorbijgaande windvlaag v.; *-scheu* bijv. nw. bevreesd voor de vrije lucht; *-scheue* v. vrees v. voor de vrije lucht; *-schicht* v. luchtlaag v.; *-schiessen* o. schieten o. in de lucht; 2. (Jachtw.) in de vlucht schieten; *-schiff* o. luchtschip o., Z. *-ball; -schiffer* m. luchtreiziger, luchtschipper, luchtbolbestuurder m.; *-schifferei* v. reizen o. met den luchtbol; *-schiffahrt* v. reis, opstijging v. met den luchtbol; *-schiffkunst* v. luchtbolkunst, kunst v. om luchtbollen te maken en te besturen; *-schläge* m. mv. (Art.) groote vuurpijl m., vuurworst v.; *-schloss* o. (fig.) luchtkasteel o., hersenschim v.; *-schlösser bauen,* luchtkasteelen bouwen, ijdele plannen maken; —*schöpfen* o. luchtscheppen, ademhalen o., ademhaling v.; *-schuss* m. schot o. in de lucht; *-schwärmer* m. (Art.) zwermer, zwermpot m.; *-schwebekunst* v., Z. *-schiffkunst; -schwefel* m. zwaveldeeltjes o. mv. in de lucht; *-schwere* v. luchtzwaarte, zwaarte v. der lucht; *-see* m., Z. *-kreis; -segel* o. (Zeew.) luchtzeil, koelzeil o.; *-segler* m., Z. *-schiffer; -seil* o. onmogelijke o., dat niet te doen, onbestaanbaar, onmogelijk is; *-spiegelung* v. luchtspiegeling v.; *-springer* m. koordedanser, springer, kunstenmaker m.; *-sprung* m. luchtsprong m.; *-stand* m. toestand m. der lucht, temperatuur v.; *-stäubchen* o. luchtdeeltje o., atome o.; *-stein* m., Z. *Himmelstein; -stoff* m. luchtstof v., gas o.; —*messer* m. gasmeter m.; *-streich* m. slag m. in de lucht; (fig.) windmakerij, pocherij, snoeverij v.; *-strich* m. luchtstreek v., klimaat o.; *-strom* m. luchtstroom m.; 2. windvlaag v.; *-theilchen* o. luchtdeeltje, molecule o.; *-ton* m. (Schild.) lucht v.

Lüftung, (*-en*) v. blootstelling v. aan de lucht; (Mol.) hooger stellen, oplichten o. van den bovensten molensteen.

Luft-verdichtung, -verdickung, (*-en*) v. samenpersing, verdikking v. der lucht; —*sapparat* m., —*spumpe* v. luchtverdikkingswerktuig o., luchtperspomp v.; *-verdünnung* v. verdunning v. der lucht; *-wage* v. luchtmeter, aerometer, barometer m.; *-wägekunst* v. luchtweegkunst, aerometrie v.; *-wäger* m., Z. *-messer* (3); *-wahrsager* m. luchtwaarzegger m.; *-wahrsagerei* v. luchtwaarzeggerij, voorspelling v. uit de gesteldheid der lucht; *-warze* v. (Nat. hist.) ademhalingsorgaan o. bij de insecten; *-wasser* o. wolken v. mv., vochtige nevel, regen m.; 2. brandewijn m. tegen aamborstigheid; *-wedel* m. waaier m.; *-welle* v. (Nat.) luchtgolf v.; *-werk* o. zuigwerk o. bij pompen; *-wurz(el)* v. angelica v.; *-zapfer* m. werktuig o. om het water af te tappen, trokar m.; *-zäpfchen, -zäpflein* o. (Kuip.) zwikje, houten pennetje o. voor het luchtgat in de vaten; *-zeichen* o., Z. *-erscheinung; -zelle* v. (Ontlk.) luchtvat o.; *-ziegel* v. in de lucht gedroogde tegel m.; *-zieher* m. tochtmaker, ventilator m.; *-zug* m. tocht m., trekken o. der lucht; 2. Z. *-loch; -zünder* m. (Nat.) lichaam o., dat door aanraking met de lucht ontbrandt.

Lufwand, (*-wände*), **-pardune,** (*-n*) v., Z. *Lufbrassen.*

Lug, (*-(e)s,* mv. *Lüge*) m., Z. *Lüge; - und Trug,* leugen en bedrog; *auf - ausgehen,* op bedrog peinzen, op bedriegerij uit zijn; *in der Welt ist nichts als - und Trug,* de wereld is vol leugen en bedrog, vol dwaling en leugen.

Lug, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. gat, hol, verblijf o.; 2. Z. *Luke.*

Lugaufdenpfennig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. duitendief, vrek m.

Lüge, (*-n*) v. leugen of logen, onwaarheid, fabel, verdichting v.; (gemeenz.) bedriegerij v., bedrog o., dwaling v., verzinsel o., list v.; *eine - sagen,* eene leugen vertellen; *auf einer - ertappt werden,* op eene leugen betrapt worden; *jem. -en strafen,* iem. logenstraffen; *jem. einer - beschuldigen* of *überführen,* logenstraffen, van eene leugen overtuigen; *jem. mit -n berichten,* iem. beliegen; (Spr.) *-n haben kurze Beine,* eene leugen wordt spoedig ontdekt.

Lügen, (*lugte, gelugt*) o. ww. (w. i. gebr.) Z. *sehen, schauen, lauern.*

Lügen, (*log, gelogen*) o. ww. onr., m. *h.* liegen, onwaarheid spreken, bedriegen, verzinnen; *jem. in's Gesicht -,* iem. in het aangezicht, onbeschaamd liegen; *er hat es in seinen Hals hinein gelogen,* hij heeft het onbeschaamd gelogen; (Spr.) *er lügt, dass sich die Balken biegen,* hij liegt alsof het gedrukt is; *dass ich nicht lüge,* laat ik niet liegen; 2. bedr. ww. *etw. -,* liegen, Z. *heucheln;* II. o. zelfst. liegen o., bedriegerij, leugen of logen v.

Lügen-beutel, (*-tels,* mz. *-tel*) m. leugenaar m., hij die altijd uitvluchtjes heeft; *-beweis* m. leugenachtig, valsch bewijs o.; *-bild* o. schijnbeeld, zinsbedrog o., voorspiegeling v.; *-feind* m. vijand m. van het liegen; *-frucht* v. vrucht v. of gevolg o. van het liegen; *-fürst* m. leugenvorst, Duivel, Satan m.; *-geist* m. leugengeest m.; it. leugenachtige geest m.; *-geld* o. geld o. voor valsche getuigenis;

it. geldboete v. voor laster of valsche getuigenis.

Lügenhaft, bijv. nw. leugenachtig, verzonnen, valsch, huichelachtig.

Lügenhaftigkeit, v. leugenachtigheid, valschheid, huichelachtigheid v.; 2. gewoonte v. van te liegen, gebrek o. aan waarheidsliefde.

Lügenlich, bijv. nw., Z. *lügenhaft.*

Lügen-maul, (*-maul(e)s,* mv. *-mäuler*) o., Z. *Lügner; -prediger* m. leugenachtige prediker, hij die eene valsche leer predikt; *-prophet* m. leugenprofeet, valsche profeet m.; *-schmied* m. hij die leugens verzint; *-teufel* m., Z. *-geist; -zeihung, -zicht* v. beschuldiging v. van leugen; *-zunge* v. leugentong v.; 2. Z. *Lügner.*

Lugger, (*-s,* mv. *Lugger*) m. logger m.

Luggerer, (*-s,* mv. *Luggerer*) m. langslaper, luiaard m.

Lug-gestalt, (*-en*) v., Z. *Lügenbild; -getrötsch* o. leugenachtig gebabbel o., leugenachtige praatjes o. mv.

Lügner, (*-s,* mv. *Lügner*) m., **-in,** (*-nen*) v. leugenaar m., leugenaarster v.; *jem. zum - machen,* iem. tot een leugenaar maken, van eene leugen beschuldigen; Z. *Lüge; zum - werden,* gelogenstraft worden.

Lügnerisch, bijv. nw. gelogen, verdicht, verzonnen, Z. *lügenhaft.*

Luke of **Lüke,** (*-n*) v. luchtgat, luik, blind o.; it. valdeur v.; (Zeew.) luikgat, luik o.

Luken-bügel, (*-gels,* mv. *-gel*) m. (Zeew.) ijzeren staaf v. van het luik-(gat); *-deckel* m. (Zeew.) luikdeksel o.; *-gitter* o. (Zeew.) traliewerk o., rooster m. op het luikgat; *-klappe* v., Z. *-deckel; -laden* m. blind o. voor een luik; *-riegel* m. (Zeew.) luikgrendel m.; *-schalmis* mv. luikscharnieren o. mv.

Lulei, (*-s,* mv. *-e*) m. (Volkst.) Z. *Luder.*

Lulken, Lulker, Z. *lullen &.*

Lullen, (*lullte, gelullt*) bedr. en o. ww. neuriën, zachtjes zingen; *ein Kind in den Schlaf -,* in slaap zingen; (fig.) sussen, bedaren, doen bedaren.

Luller, (*-s,* mv. *Luller*) m., **-in,** (*-nen*) v. bij, zij, die neuriet om een kind te doen slapen; 2. m. zuigfleschje o.; 3. v. zoogster, zoogvrouw, zuigster, minne v.

Lull-gesang, (*-gesang(e)s,* mv. *-gesänge*) m. wiegeliedje o.; *-mann* m. lulleman m.

Lumbal, bijv. nw. de lenden betreffend.

Lume, (*-n*) v. gat o., opening v. in het ijs, bijt v.

Lumien, v. mv. kleine citroenen m. mv.

Lumme, (*-n*) v., Z. *Lohme.*

Lummel, (*-n*) v. oude kling v., mes o. zonder hecht.

Lümmel, (*-s,* mv. *Lümmel*) m. lummel, lomperd, vlegel, boerenkinkel, domoor m.

Lümmel, (*-s*) o., z. m. omloop, strot m. & van dieren.

Lümmelei, (*-en*) v. lummelachtigheid, domheid, lompheid v.

Lümmelhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. lummelachtig, lomp, boersch, dom; *-es Aussehen,* boersch, dom uiterlijk.

Lümmelhaftigkeit, v., Z. *Lümmelei.*

Lümmeln, (*lümmelte, gelümmelt*) o. ww. zich lomp, lummelachtig gedragen; 2. bedr. ww. (Verv.) de stof in het verven voor het koken luchten.

Lümmlicht, bijv. nw. zonder stevigheid, slap, week.

Lump, (*-en*), mv. *-en*) m., Z. *Lumpen;* 2. (i. k. bet.) ellendeling, smeerlap, vrek, gierigaard m.; (Nat. hist.) - of *-fisch* m. klompvisch, zeehaas m.

Lümpchen, (verkl.) o. lompje, vodje, lorretje o.

Lumpen, (*lampte, gelumpt*) o. ww. een lui, liederlijk leven leiden, luieren, lanterfanten; 2. bedr. ww. *jem. -,* met minachting behandelen; (gemeenz.) *sich nicht - lassen,* zich niet laten mishandelen, koeljonneeren.

Lumpen, (*-s,* mv. *Lumpen*) m. lomp, lor, flarde, vod v.; *sein Kleid zerfällt in -,* begint eene lor te worden, in flarden te hangen of vallen; 2. lompen v. mv., verscheurde kleederen o. mv.; (Hand.) Z. *-zucker.*

Lumpen-baron, (*-en,* m. *-en*) m. gewaande baron m.; *-buch* o. slecht boek, gemeen, onbeduidend boek o.; *-dichter* m. ellendig dichter, prulldichter m.; *-ding* o. ellendig ding o., nietigheid v., bagatel o.; *-erz* o. (Delfst.) slecht erts o.; *-fäule* v. (Pap.) rotbak m., waarin de lappen verrotten; *-frau* v., Z. *-sammlerin; -geld* o. onbeduidende, kleine som v. gelds; *etw. um ein — kaufen,* voor een spotprijs m., een bagatel o. koopen; *-geschenk* o. (i. k. bet.) klein geschenk, onbeduidend geschenk o.; *-geschmeisz, -gesindel* o. gespuis, gemeen, janhagel o.; *-handel* m. lompenhandel, handel m. in lompen; 2. geringe winst gevende handel m.; 3. kleinigheden, lorren, vodden v. mv.; *-händler, —in,* lompenkoopman m., lompenkoopvrouw v.; *-hund* m. (Scheldw.) gemeene vent, gemeene kerel, schelm, schurk m.; *-kammer* v. (Pap.) lompenkamer v.; *-kerl* m., Z. *-hund; -kram* m. voddenkraam v., voddenwinkel m.; 2. Z. *-handel* (2 en 3); *-krämer* m., Z. *-händler; -mann* m., Z. *-sammler; -messer* o. (Pap.) lompenmes o.; *-mittel* o. nutteloos middel, middel o. zonder gevolg, drogerij v.; *-nest* o., *-ort* m. nietig plaatsje, stadje, nest, o.; *-pack* o., Z. *-gesindel; -papier* o. papier o. uit lompen vervaardigd; *-rauch* m. lompenrook m. om de bijen te verjagen; *-reinigungsmaschine* v. werktuig o., machine v. om de lompen te reinigen; *-sache* v., Z. *-ding; -sammler, —in,* voddenraper m., voddenraapster v.; *-schneider* m. slechte kleermaker m.; (Pap.) lompensnijder m.; it. werktuig o. om lompen te snijden, Z. *-messer; —maschine* v. lompen-snijmachine v.; *-sold* m. schrale, nietige belooning, karige bezoldiging v.; *-stampfe* v., Z. *Papierstampfe; -streit* m. strijd, twist m., oneenigheid v. om niets, om eene kleinigheid; *-trog* m. (Pap.) lompenbak, lompentrog m.; *-volk* o., Z. *-gesindel; -waare* v. slechte waar v., lompen, vodden, vodderijen v. mv.; it. (fig.) Z. *-gesindel; -weib* o., Z. *-sammlerin; -zeug* o. (i. k. bet.) lorrig goed voddegoed o.; it. Z. *-handel* (3); *-zieher* m. (Art.) aftrekker, krasser m.; *-zucker* m. ongeraffineerde suiker v. in stukken; *-zunder* m. lont v.

Lumperei, (*-en*) v. (Volkst.) vodderij, nietigheid, kleinigheid v., bagatel o., benzelarij v.; *wegen einer - streiten,* om eene kleinigheid twisten.

Lumpfisch, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Lump.*

Lumpicht, (*-er, -st*) bijv. en b. ellendig, armzalig, nietig, gering, karig, vrekkig; *-er Hausrath,* armzalig, ellendig; *das sieht - aus,* dat ziet er armzalig, armoedig, ellendig uit.

Lumpig, bijv. en b. vol lompen, gescheurd, gelapt, in flarden; *er kommt sehr - daher,* hij is in lompen gekleed, met lompen bedekt; *was will dieses -e Weib?,* wat wil dat leelijke, vuile wijf o., die morsebel v.?

Lunambulismus, (onb.) m. slaapwandelen o.

Lunambulist, (*-en,* mv. *-en*) m. slaapwandelaar m.

Lunarisch, lunatisch, bijv. nw. de maan betreffend, tot de maan behoorend.

Lund, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. zeepapegaai m.

Lunde, (*-n*) v., Z. *Lunte.*

Lunen, (*lunte, gelunt*) o. ww. (van den wind), gaan liggen.

Lunge, (*-n*) v. long v.; *eine gute - haben,* goede longen hebben; (fig.) eene goede stem hebben; *aus voller -,* zoo hard men kan; *frei von der - sprechen,* vrijuit, openhartig, rondweg; *von der - räumen,* het hart lucht geven.

Lungen-ader, (*-n*) v. longader v., Z. *-schlagader; -arznei* v. middel o. tegen longziekte; *-balsam* m. balsem m. voor longtering; *-band* o. (Ontlk.) longenband m., ligament o. van de longen; *-beschwerung* v. pijn v. in de long; *-blase* v., (verkl. *-bläschen* o.) (Ontlk.) longblaasje o.; *-blätter* o. mv., Z. *-flügel; -blume* v. (Pl.) herfstgentiaan v.; 2. gewoone kamille v.; *-blutader* v., Z. *-ader; -drüse* v. longklier v.; *-entzündung* v. longontsteking v.; *-faul* bijv. nw. aan longontsteking lijdende, teringachtig; it. kortademig; (Veea.) dampig; *-fäule* v. longziekte, longontsteking v.; *-feuchtigkeit* v. (Ontlk.) vochtigheid, weekheid v. van het borstvlies; *-flechte* v., Z. *-moos; -flügel* m. (Ontlk.) kwab v. van de long; *-geflecht* o. (Ontlk.) longvlecht v.; *-geschwür* o. longgezwel o.; *-gläser* o. mv. longglazen o. mv.; *-hieb* m. (gemeenz.) *jemn. einen - geben,* eene snee door den neus geven, de waarheid zeggen; *-kammer* v. (Ontlk.) longenkomer v.; *-kiemer* m. mv. dieren o. mv., die door longen

ademen; *-klee* m., Z. *B.tterklee; -krampf* m., Z. *Brustkrampf; -krankheit* v. longziekte v.; *-kraut* o. longkruid o.; *grünes* —, longmos o.; *-lappen* m., Z. *-flügel; -latwerge* v. verzachtend borstmiddel o.; *-linie* v. longlijn v.; *-magennerv* m. zwervende zenuw v.; *-mittel* o., Z. *-arznei; -moos* o. longmos, longkruid o.; *-mus* o. gehakt o. van kalfslong en lever; *-netz* o. (Ontlk.) longvlies o.; *-probe* v. (van een dood kind), (Geu., Ger.) longproef, onderzoeking v. der long; *-schlagader* v. longslagader v.; *-schnecken* v.mv. (Nat. hist.) door luchtkieuwen ademende dieren of insecten o. mv.; *-schwindsucht* v. (Geu.) longtering v.; *-stein* m., Z. *Luftröhrenstein; -sucht* v., Z. *-schwindsucht; -süchtig* bijv.nw. longteringachtig; *-thiere* o.mv. door longen ademende dieren o.mv.

Lungerer, (*-s*, mv. *Lungerer*) m. bedelaar, onophoudelijke vrager, zaniker m.; it. luiaard m.

Lungerig, bijv.nw. bedelend, aanhoudend vragend, it. lui.

Lungern, (*lungerte, gelungert*) o.ww. bedelen, aanhoudend vragen, zaniken; it. den luiaard uithangen.

Lungertasche, (*-n*) v., Z. *Lungerer.*

Lungwurz, (*-würze*) v. (Pl.) ganzenvoet v.

Lünse, (*-n*) v. luns, wageluns, spie of spij v.

Lunte, (*-n*) v. (Art.) lont v.; (fig., gemeenz.) *- riechen,* lont ruiken, ergens de lucht van krijgen; (Nat. hist.) (van een vos, wolf &), staart m.; (fig.) gevaar o.

Lunten-büchse, (*-n*) v. doos v. om lonten te bewaren; *-feuer* o. (Vuurw.) vuurwerk o., waarvan de lont verschillende letters voorstelt; *-flinte* v. lontgeweer o.; *-horn* o. koker m. om lonten te bewaren; *-kiste* v. (Zeew.) lontenkist v.; *-köcher* m., Z. *-horn; -recht* o. recht o. van den sterkste; *-schloss* o. (Geweerm.) lontslot o.; *-stiel, -stock* m. lontstok m., lont v.

Lunze, v., z. m. (Jachtw.) afval, omloop m.

Lupe, (*-n*) v. (Giet.) stuk o. gesmolten ijzer van 100 pond. teef v., wolf, gietwolf m.

Lupen-feuer, (*-ers*, mv. *-er*) o. kleine ijzergieterij v.; *-frischbarkeit* v, vormen o. der gietwolven.

Lupfe, v., z. m. hennep m. met zaadkolfjes.

Lupfen of **lüpfen,** (*lupfte, gelupft* en *läpfte, gelüpft*) bedr. ww. beuren, tillen, opheuren, optillen.

Lupine, (*-n*) v. wolfsboon, vijgeof boksboon v.

Luppe, (*-n*) v., Z. *Lupe.*

Luppen, (*luppte, geluppt*) bedr. ww. lubben, snijden, castreeren; it. verminken.

Lurde, Lurding, Lurdung, v. (Zeew.) windtouw o., geteerde lap m. om het touw gewonden.

Luren, (*lurte, gelurt*) o. ww. loeren; it. de oogen neerslaan; 2. bedr. ww. achterbaks houden, achter de mouw hebben, bedriegen.

Lurk, bijv. nw. linksch, onhandig, lomp.

Lurke, (*-n*) v. knoop m. in het garen; 2. slechte drank, slechte wijn m.

Lurken, (*lurkte, gelurkt*) o. ww. zuigen, opzuigen, even proeven, lurken.

Lurks, (*-en*, mv. *-en*) m. onhandige, lompe, linksche knul of vent m.; 2. bij die vuile taal uitslaat.

Lust, (*Lüste*) v. lust m., vermaak, genoegen, genot o., pret v., aangenaamheid v., wellust m., begeerlijkheid v.; *fleischliche Lüste,* vleeschelijke lusten; *seine - an etw. haben,* ergens pleizier in hebben, vermaak scheppen in; *den Lüsten fröhnen,* zijne lusten, zijn wellust voldoen; *mit - essen,* met smaak, met lust eten; *lasset uns eine kleine - machen,* laat ons een pretje maken; 2. zin, trek, lust m., begeerte v., verlangen o.; *nach aller -, nach Herzenslust genieszen,* iets volop genieten; *- zu etw. haben,* ergens zin, schik in hebben; *jem. - zu etw. machen,* zin doen krijgen in, smaak doen krijgen in; *es kam ihm die - an,* hij kreeg zin, trek, lust; *jem. die - zu etw. vertreiben,* iem. den lust doen vergaan; (fig.) *ich habe keine - mich schelten zu lassen,* ik heb geen zin, geen lust, ik ben niet voornemens mij &.

Lust-bad, (*-bad(e)s*, mv. *-bäder*) o. bad o. voor de pret, tot vermaak; *-bahn* v. lustpark o., lusthof m.; 2. Engelsch park o.

Lustbar, (*-er, -st*) bijv. en b. vermakelijk, onderhoudend, pleizierig, genoeglijk, aangenaam; *-keit* v. vermakelijkheid, uitspanning, vroolijke partij, pret v.; *öffentliche —en,* publieke vermakelijkheden v. mv.; *eine — jemn. zu Ehren anstellen,* een feest geven ter eere van.

Lust-beet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *-stück; -begier(de)* v. begeerte v., verlangen o. naar zinnelijk genot; *-berg* m. (in een tuin), lustberg m.; *-boot* o. pleizierboot v.; (in Venetië), gondel v.; *-brunnen* m. springende fontein v.; *-dirne* v. meisje o. van pleizier, publieke vrouw, hoer v.

Lüstelei, (*-en*) v. zin, trek, lust m., begeerte v. naar lekkernijen, lekkerbekkerij v.

Lüsteln, (*lüstelte, gelüstelt*) o.ww., m. *h. nach etw.* -, trek, lust hebben in, begeerig zijn naar.

Lüsten, (*lüstete, gelüstet*) o. ww. onp. *es lüstet mich zu reisen &c,* ik heb lust om, het lust mij, Z. *gelüsten.*

Lüstern, (*-er, -st*) bijv. en b. begeerig, sterk verlangend, verzot; *nach etw. - sein,* belust zijn naar iets, verzot zijn op; it. wellustig, geil; *mit -en Augen ansehen,* met geile oogen aanzien, een geilen blik werpen op; 2. lust opwekkend, aanlokkend; *-heit* v. begeerigheid, belustheid v., zinnelijk verlangen o.; it. verlekkerdheid, verzotheid v.; 2. geilheid v., lust, wellust m.

Lüster, (*-s*, mv. *Lüster*) m., Z. *Hangeleuchter.*

Lüstern, (*lüsterte, gelüstert*) o.ww., m. *h.*, Z. *gelüsten, lüsten.*

Lust-erweckend, bijv. nw. den lust opwekkend, uitlokkend; *-fahren* o. ww. spelevaren, een pleiziertochtje doen; *-fahrt* v. pleiziertochtje, pleizierreisje o., spelevaart v.; *-feuer(werk)* o. vreugdevuur, vuurwerk o.

Lustfeuer-büchse, (*-n*) v. (Art.) doosje o. met vuurwerk, Bengaalsch vuur o.; *—werker* m. vuurwerkmaker m.; *-(werks)kunst* v. vuurwerkmakerskunst v.

Lust-gang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. wandeling v., pleiziertocht m.; 2. wandeldreef, wandelplaats v.; *-gänger* m. wandelaar m.; *-garten* m. pleizierтuin, lusthof m.; *-gärtner* m. tuinier m. van een lusthof; *-gas* m. (Scheik.) eerste zuurstofverbinding v.; (gewoonl.) vroolijkmakend gas o.; *-gebäu(de)* o., Z. *-haus; -gebüsch* o. lustboschje, pleizierboschje o.; *-gefecht* o. gevecht o. voor pleizier; *-gefilde* o. heerlijke vlakten v. mv., lustveld o.; *-gefühl* o. aangenaam gevoel, prettig gevoel o.; *-gegend* v. aangename, prettige landstreek v.; *-gehölz* o., Z. *-wäldchen; -gelage* o. vroolijk maal, feestmaal o.; *-gesang* m. vroolijk gezang o., feestgezang o.; *-geschrei* o. juichkreten m. mv.; *-gewächs* o. lustgewas o., tot vermaak aangekweekte plant v.; *-hain* m., Z. *-gehölz, -wald; -haus* o. lusthuis, paviljoen, buitenverblijf o., villa v.; 2. slecht huis, bordeel o.; *-häuschen* o. (Tuinb.) priëel o.; *-holz* o., Z. *-gehölz.*

Lustig, (*-er, -st*) bijv. en b. lustig, vroolijk, opgeruimd, opgewekt; *ein -er Bruder,* (gemeenz. *Bruder-Lustig*), vroolijke kwant, snaak m.; *-e Gesellschaft,* vroolijk; *ein -es Leben führen,* een vroolijk, prettig leven leiden; *sich - machen,* zich vroolijk maken, Z. *belustigen; sich über einen - machen,* met iem. den spot drijven; 2. aangenaam, onderhoudend, vermakelijk, kluchtig, grappig; 3. tussch. wakker!, toe!, flink op!; *-keit* v. vroolijkheid, opgewektheid v., vermaak o.; 2. neiging v., sterk verlangen o.

Lustigmacher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. pretmaker, grappenmaker, hanswors m.

Lust-insel, (*-n*) v. lusteiland o.; *-jagd* v. lustjacht, pleizierjacht v.; *-keim* m. kiem v., eerste prikkel m. tot zinnelijk genot; *-kugel* v. (Vuurw.) vuurbol m.; *-lager* o. pleizierkamp o.

Lustlicht, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *lüstern.*

Lüstling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Wollüstling.*

Lust-ort, (*-ort(e)s*, mv. *-orte* of *-örter*) m., **-platz,** (*-platzes*, mv. *-plätze*) m. lustoord o., lustplaats v.; *-pumpe* v. (Vuurw.) verschillende te gelijk afgetrokken zwermpotten m. mv.

Lustralwasser, (*-s*) o., z. m. wijwater o.

Lust-reich, bijv. nw. vermakelijk, prettig, aangenaam, vroolijk, opgewekt; *-reise* v. pleizierreis v., pleiziertocht m.

Lustreisen, (*lustreiste, gelustreist*) o. ww., m. *s.* eene pleizierreis of een pleizierreisje doen.

Lustreiten, (*ritt lust, lustgeritten*) o. ww., m. *s.* een pleizierrit maken, voor pleizier rijden, eene wandeling te paard maken.

Lust-reiz, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bekoorlijkheid, aanvalligheid v., aanlokkende o.; 2. Z. *Lustreizmittel*; *-reizend* bijv. nw. aanvallig, beminnelijk, bekoorlijk; 2. prikkelend, aanlokkend; *-reizmittel* o. prikkelend middel, teeldriftwekkend middel.

Lustrin, (*-s*) m., z. m. glanstaf o., glanzige zijdenstof, lustrine v.

Lustritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. pleizierrit m.

Lustrum, (*-s*, mv. *Lustra*) o. lustrum o., tijdvak o. van vijf jaren.

Lustschauern, (*lustschauerte, gelustschauert*) o. ww. beven, rillen van begeerte, verlangen, lust.

Lust-schiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. pleizierjacht v., pleiziervaartuig o.; *-schloss* o. lustslot o., lusthof m., paviljoen o., villa v.; *-seuche* v. (Godg.) begeerlijkheid, geneigdheid v. tot het kwaad, zinnelijke lust m.; (Gen.) venerische ziekte, syphilis v.; *-sitz* m., Z. *-haus*, *-schloss*; *-spiel* o. blijspel o.

Lustspiel-artig, bijv. nw. komiek, grappig; *-dichter* m. blijspeldichter, schrijver m. van blijspelen.

Lust-stück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Tuinb.) bloemperk o.; *-trunken* bijv. nw. dronken van vreugde; *-verderber* m. vreugdestoorder m.; *-wagen* m. pleizierwagen m., pleizierrijtuig o.; *-wald* m. lustbosch, wandelbosch o.; *-wäldchen* o. wandelboschje, pleizierboschje o.

Lust-wallen, -wandeln, (*lustwallte, gelustwallt* en *lustwandelte, gelustwandelt*) o. ww. voor zijn genoegen wandelen.

Lust-wandler, -in, wandelaar, m., wandelaarster v., die voor zijn of haar genoegen wandelt; *-warte* v. schoonzicht o., plaats v. waar men een schoon gezicht heeft; *-weg* m. wandelweg, aangename weg m.

Luteolin, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) kleurend bestanddeel o. van de stengels en bladeren der wouw.

Luth, (*-en*) v. (Zeew.) spier v., oplanger m., wrijfhout o., giek v.

Lüth, v. (in samenstellingen), meisje o., als *Trinlüth*, *Marielüth*.

Lutheraner. (*-s*, mv. *Lutheraner*) m., **-in,** (*-nen*) m. belijder m. van den Lutherschen godsdienst, Lutherse m. en v.

Lutherisch, bijv. nw. Luthersch, volgens den Lutherschen godsdienst.

Lutherthum, (*-s*) o., z. m. Lutherdom o., Lutherse godsdienst m.

Lutiren, (*lutirte, lutirt*) bedr. ww. (Scheik.) met kleefdeeg luchtdicht maken, dicht smeren, luteeren.

Lutschbeutel, (*-tels*, mv. *-tel*) m., Z. *Saugebeutel*.

Lutschen, (*lutschte, gelutscht(e)t*) bedr. en o. ww. zuigen, drinken.

Lutscher, (*-s*, mv. *Lutscher*) m. zuigend kind, zuigeling m. en v.; Z. *Lutschbeutel*.

Luttel, (*-n*) v. bak m. om het goudertsslib te wasschen.

Luttenjunge, (*-n*, mv. *-n*) m. jongen m., die den bak met gouderts vult.

Lutter, (*-s*) m., z. m. (Dist.) brandewijn m. van de eerste stoking.

Lützel, bijv. nw. (veroud.) weinig, gering, luttel.

Luvseite, v., Z. *Luf*.

Luxation, (*-en*) v. verrekking v.

Luxiren, (*luxirte, luxirt*) o. ww. verrekken.

Luxuriös, bijv. nw. weelderig, overdadig, prachtig, verkwistend.

Luxuriiren of **luxuriren,** (*luxuri(i)rte, luxuri(i)rt* o. ww. ontuchtig, onkuisch, verkwistend leven, geil opwassen, in overmatige pracht of weelde leven.

Luxus, (onb.) m. weelde, praal, pracht, prachtliefde v., luxe m., overdaad, verkwisting v.; *-artikel* m., *-waare* v. artikel o. van weelde, onnoodige waar v., voorwerp o. tot pracht &.

Luzerne, (*-n*) v., Z. *Lucerne*.

Luzianskraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., Z. *Lucianskraut*.

Luzienholz, (*-(e)s*) o., z. m. *Lucienholz*.

Lyceum, (*-s*, mv. *Lyceen*) o. geleerde school v., gymnasium o., inrichting v. van onderwijs tusschen een gymnasium en eene hoogeschool, lyceum o.

Lychnis, (onb.) v. (Pl.) koekoeksbloem, vuurbloem v., vrouwenroosje o.

Lykantrop, (*-en*, mv. *-en*) m. wolfmensch, weerwolf m.

Lykorexie, v., z. m. geeuwhonger, hondshonger m.

Lymphatisch, bijv. en b. (Ontlk.) de lympha of het bloedwater betreffend, daartoe behoorend, waterachtig.

Lymphdrüsen, v. mv. watervaat-klieren v. mv.

Lymphe, (*-n*) v. (Ph.) vloeistof v. in de watervaten des lichaams, bloedwater o., lympha v.

Lymph-gefässe, o. mv. (Ontlk., Pl.) watervaten o. mv.; *-kugel* v. waterbolletje o.; *-gefässentzündung* v. ontsteking v. der watervaten.

Lyra, (*Lyren*) v. (Sterrenk., Muz.) Z. *Leier*; *-sänger*, *-spieler*, *—in*, lierspeler, lierdichter m., lierzangster v.

Lyranten, m. mv. bacchanten, reizende studenten, vroolijke broeders m. mv.

Lyrik, v. lyrische dichtkunst, gevoelsdichtkunst v., lierdicht o.

Lyriker, (*-s*, mv. *Lyriker*) m. lierdichter, gevoeldichter m.

Lyrisch, bijv. en b. lyrisch, gevoelvol.

Lysimach, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) wederik m., egelkruid o., watergoudsbloem v.; 2. guichheil o. met gele bloemen.

M.

M, (*M* of *M's* of *M's*) o. m v. (13e letter en 10e medeklinker.

Maal, (*-(e)s*, mv. *Mäler*) o., Z. *Mahl*.

Maal-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. grensboom m.; *-stein* m. gedenksteen, grenssteen m., monument o.

Mäander, (*-s*) o., z. mv. kronkelende rivier & in Klein-Azië; (fig.) doolhof m., Z. *Irrgang*.

Mäandrisch, bijv. nw. slingerend, bochtig, kronkelend.

Maasz, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Masz*.

Maat, (*-en*, mv. *-en*) m. (Zeew.) maat, stuurman m.

Maatschaft, (*-en*) v. bemanning, equipage v., volk o., scheepsvolk o.; 2. (Hand.) compagnieschap, handelsvereeniging v.

Macadamisiren, (*macadamisirte, macadamisirt*) bedr. ww. *einen Weg* -, met klein gestooten granietkiezel of steen en kalkpuin bedekken, mac-adamiseeren.

Macaron, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Makaron*.

Macaroni, Macheroni, m. mv. Italiaansche vermicelli v.

Macaronisch, bijv. nw. *-e Verse*, Latijnsche verzen, vermengd met woor-

den uit levende talen met Latijnsche uitgangen.

Macchiavellisch, Macchiavellistisch, bijv. nw. volgens de leer van Macchiavelli; (fig.) doortrapt, listig, geslepen, sluw, staatkundig, bedrieglijk, arglistig.

Macchiavellismus, (onb.) m. leer v. van Macchiavelli, leer v. van baatzuchtige staatkunde.

Mäcen, (*-s*, mv. *Mäcene*) of **Mäcenas,** (onb., mv. *Mäcenaten*) m. Mecenas, aanzienlijke Romein, vriend en beschermer van Virgilius en Horatius; (fig.) beschermer, voorstander m. der kunsten en wetenschappen.

Maceration, (*-en*) v. (Scheik.) weeking, uitweeking v., het weeken of aftrekken o. van eene organische zelfstandigheid in eene koude vloeistof.

Maceriren, (*macerirte, macerirt*) bedr. ww. weeken, laten weeken of doortrekken, uitweeken.

Machalles (onb.) m. (fig.) hij, die alles doet, factotum, al-beschik m., rechterhand v.

Machbar, bijv. en b. maakbaar, te maken, te doen.

Mache, v. (gemeenz.) *ihr Kleid ist in der -*, haar kleed is in de maak, bij den kleermaker, bij de naaister, onderhanden; *er will heute Ihre Schuhe in die - nehmen*, hij wil vandaag beginnen aan &; *das ist ein Werk von seiner -*, dat is een maaksel o. van zijne hand, een koekje van zijn deeg; (fig.) *jem. in der - haben*, onder handen hebben, afrossen.

Machen, (*machte, gemacht*) bedr. en o. ww. maken, vervaardigen, doen, werken, bewerken; *Kleider -*, maken, vervaardigen; *Käse -*, maken; *gemachtes Gold*, kunstgoud; *gemachter Edelstein*, nagemaakt, valsch; *gemachter Wein*, versneden; *Feuer, Licht -*, aanmaken, aansteken; *ein Loch -*, maken, boren; (gemeenz.) (van een kind), *in die Hosen -*, zich bevuilen, in zijne broek kakken; *Holz -*, klooven; *das Bett -*, opmaken, schudden; *jemn., sich das Haar -*, iems., zijn haar doen, kappen; *das Essen -*, gereedmaken, klaar maken; *Kaffee -*, zetten; *- Sie uns etw. zum Essen*, maak ons wat eten klaar; *zwei und zwei macht vier*, twee en twee is of maakt vier; *es macht zusammen 10 Thaler*, het is te zamen 10 Th.; *wie viel macht die Rechnung*, hoeveel bedraagt de rekening; 2. maken, verrichten, ten uitvoer brengen, volvoeren, bewerkstelligen; *Schulden -*, maken, aangaan; *grosze Augen -*, opzetten; *sich ein Vermögen -*, zich verschaffen, krijgen; *ein Haus -*, op een grooten voet leven; *Holz -*, (in het kegelspel), omwerpen; *das Examen -*, afleggen, doorstaan; (Jachtw.) *viel -*, steken; 3. Z. *Anfang, Ende, Luft; Anstalt zu etw. -*, toebereidselen maken tot; *der Sache ein Ende -*, een einde maken aan; *jemn. Lust zu etw. -*, smaak geven voor, lust doen krijgen in; *jemn. bange -*, iem. bang, ongerust, bevreesd maken; *sich jemn. zum Freunde -*, zich iem. tot vriend maken; *aus einem Feinde habe ich ihn mir zum Freunde gemacht*, van een vijand heb ik hem tot mijn vriend gemaakt; *was will er aus seinem Sohne -*, wat wil hij van zijn zoon maken, wat wil hij & laten worden; *zum Richter gemacht werden*, tot rechter benoemd worden; *jem. zum Doctor, Meister -*, benoemen, aanstellen; *jem. zum Grafen -*, verheffen; *ein Mädchen zur Frau -*, huwen, trouwen; *ein Mädchen zur Hure -*, tot hoer maken, onteeren, schenden; *er ist ein gemachter Mann*, hij is een welgesteld man; (gemeenz.) een man in bonis; *sich Sorgen -*, zich bezorgd, bekommerd maken; *jemn. Verdruss -*, aandoen, veroorzaken; *Spasz -*, grappen maken, schertsen; *Ernst -*, ernstig zijn; *jem. krank, reich, glücklich -*, maken; *das wird ihn nicht reicher -*, dat zal hem niet rijker maken, daardoor zal hij niet rijker worden; *fertig -*, klaar maken, afmaken, ten einde brengen; *deutlich, lächerlich -*, maken; *jem. fallen -*, laten vallen; *jem. glauben -, dass &c.*, iem. wijsmaken, doen gelooven &; *sich zu schaffen -*, zich zelve(n) werk geven; it. *er wusste es zu -, dass &c.*, hij wist het zoo te schikken; *das machte, dass er weinte*, dat maakte, was oorzaak &; *mache, dass du fortkommst*, maak dat gij weg komt; *mache doch, mache fort!*, maak toch voort!, haast u toch!; *er macht es mir zu lange*, hij verveelt mij; *die Sonne macht warm*, de zon verwarmt; *das macht Durst, Kopfweh*, dat veroorzaakt, wekt op; *das macht, dass er zu leichtgläubig ist*, dat maakt, is oorzaak &; *das macht mir nichts, ich mache mir nichts daraus*, dat geeft mij niet, dat kan mij niet schelen; *den groszen Herrn -*, uithangen, spelen; *eine Sache ärger -, als sie ist*, eene zaak overdrijven; *jem. reich -*, rijk maken, voor rijk doen doorgaan; *was soll ich aus dieser Antwort -?*, wat moet ik van & denken?; *sich aus einer Sache, aus jemn. etw. -*, ophef maken van; *viel aus jem. -*, veel ophef maken van iem., iem. ophemelen; 4. werken, doen, werkzaam zijn, handelen; *es - so gut man kann*, maken, doen zoo goed men kan; *jem. - lassen*, laten maken, laten begaan; *etw. wohl -*, in orde brengen; *was ist damit, dabei zu -?*, wat moet daarmede gedaan worden?; *damit ist nichts, es ist nichts damit zu -*, daarmede is niets te beginnen, te verdienen; *so macht es jeder*, zoo doet iedereen; *so lange -, bis etw. verdorben ist*, niet ophouden voor dat iets bedorven is; *er hat es ihm arg gemacht*, hij heeft het hem benauwd gemaakt, hem mishandeld; *mache es mir nicht wieder so*, doe het niet meer zoo; *sich ein Kleid &c. - lassen*, zich & laten maken, vervaardigen; *sich etw. -*, zich geld verschaffen, zijn voordeel doen met; *sich nass, schmutzig, staubig, rein -*, zich nat, smerig, schoon maken; *sich beliebt -*, zich bemind maken, zich doen beminnen; *sich krank -*, zich ziek maken; 2. wed. ww. *sich davon, aus dem Staube -*, zich uit de voeten maken, zich wegpakken, zijne biezen pakken; *sich auf die Seite -*, zich verwijderen; *sich auf den Weg -*, zich op weg begeven; *sich zu jemn. -*, zich begeven tot; *sich an jem. -*, zich wenden tot; *sich an, über etw. -*, beginnen aan; *das lässt sich nicht -*, dat is niet te doen, kan niet gemaakt worden; *das macht sich gut*, dat kan goed gedaan worden; it. dat staat goed; *dieser junge Mensch macht sich gut*, gedraagt zich goed, gaat goed vooruit, ontwikkelt zich goed; *was macht der Kranke?*, hoe maakt het, hoe gaat het met &?; *er wird es nicht lange mehr -*, hij zal het niet lang meer maken, zal niet lang meer leven; *was - Sie?*, hoe gaat het?, hoe vaart gij?.

Macher, (*-s*, mv. *Macher*) m., **-in,** (*-nen*) v. maker, vervaardiger, fabrikant m., maakster, vervaardigster v.

Macherei, (*-en*) v. fabrikage v., fatsoen o., Z. *Machen;* it. *Machwerk.*

Mącherlohn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. maakloon, arbeidsloon o.

Machiniren, (*machinirte, machinirt*) bedr. ww. aanleggen, smeden, brouwen.

Mächsel, (*-s*, mv. *Mächsel*) o. maaksel, werk o.; (i. k. bet.) knoeiwerk, broddelwerk o.; (Vleeschh.) reuzel o., vet o., Z. *Kochfett,*

Macht, (*Mächte*) v. macht, kracht v., vermogen o.; *mit aller -, aus ganzer - schreien, laufen*, uit alle macht loopen &, zoo hard men kan; *mit aller - rudern*, uit alle macht roeien; *über - schreien, essen*, bovenmatig, boven zijne krachten; (fig.) vermogen o. om iets te doen, macht v.; *das steht in seiner -*, dat kan hij doen, staat in zijne macht; *- über etw. haben*, macht v., gezag o. hebben &; *die - der Liebe*, macht, vermogen, kracht; *die - eines Königs*, macht v., gezag o., heerschappij v.; *sich zur höchsten - empor schwingen*, zich tot de hoogste waardigheid verheffen; *seine - missbrauchen*, zijne macht, zijn gezag misbruiken; *jemn. zu etw. - geben*, iem. volmacht geven; *etw. aus eigener - thun*, iets op eigen gezag doen; *die gesetzgebende -*, de wetgevende macht; *die - eines Staates*, macht v., aanzien o.; 2. krijgsmacht v., troepen m. mv.; *eine grosze -*, aanzienlijke krijgsmacht; *mit bewaffneter -*, met geweld van wapenen; 3. mogendheid v., rijk o.; *die verbündeten Mächte*, de verbondene mogendheden; 4. (w. i. gebr.) (van vrouwen), sluier m.

Macht-blick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ontzagwekkende blik m.; *-blume* v. lelienarcis v., Amerikaansche herfstbloem v.; *-bote* m. gevolmachtigde bode, afgezant, zaakgelastigde m.; *-brief* m., Z. *Vollmacht; -eignung* v. aanmatiging v. van macht; *-fülle* v. volmacht v.; *-geber,—in,* volmachtgever, lastgever m., volmachtgeefster, lastgeefster v., principaal m. en v.; *-gebot* o. opperste bevel o.; 2. willekeurig, despotisch bevel o.; *-gewalt* v. willekeurige heerschappij v., despotisme o., tirannie, dwingelandij v.; *-griff* m. onrechtmatige toeeigening v.; *-haber* m., Z. *Gewalthaber; -handlung* v. daad v. van geweld; *-heil* o. (Pl.) kruiswortel m., kruiskruid o.; *-herr, -herrscher* m. macht-

hebbende, heerscher, dwingeland, despoot m.; *-herrisch* bijv. en b. heerschzuchtig, willekeurig, despotiek.

Mächtig, (*-er, -st*) bijv. en b. machtig, krachtig, sterk, zeer groot, vermogend; *-e Arznei,* sterk werkend; *-er Beweggrund,* sterke beweegreden; *ein -er Berg,* hoog; (Bergw.) breed, uitgestrekt, zwaar, massief; *der Gang wird -er,* wordt breeder; 2. (gemeenz.) *- viel Geld haben,* machtig veel, zeer veel geld hebben; *- reich,* zeer rijk, machtig rijk; II. machtig, sterker dan; *seiner Leidenschaften - sein,* meester zijn over; *seiner selbst - sein,* zich zelve(n) beheerschen; *einer Sprache - sein,* eene taal machtig zijn, kennen, verstaan; *einer Person, einer Sache - werden,* zich meester maken van, in zijne macht krijgen; *-keit* v., Z. *Macht;* (Bergw.) (van een gang), breedte, uitgestrektheid v.

Mächtigen, (*mächtigte, gemächtigt*) bedr. ww. machtigen, volmacht geven.

Mächtiglich, bijv. en b. machtig, vermogend, krachtig, sterk.

Macht-lilie, (*-n*) v., Z. *-blume; -los* bijv. nw. machteloos, krachteloos, zwak; *ein —er Mensch,* machteloos, zwak, onvermogend; *-losigkeit* v. machteloosheid, zwakheid, zwakte v.; *-mann* m. hij, die op zijne krachten snoeft; *-raub* m. overweldiging, onrechtmatige inbezitneming v.; *-räuber* m. overweldiger, onrechmatige bezitter m.; *-reich* o. (van God), rijk o. der macht; *-ruf* m. willekeurige oproeping v.; 2. krachtig appel, krachtig beroep o.; *-schildlein* o. borstschild o. van Aron; it. Urim en Thumim m. mv.; *-sprecher* m. dictator, onbepaald gezaghebber m.; *-spruch* m. machtsprenk v., willekeurige, hoogste beslissing, daad v. van gezag; *einen — thun,* eene zaak met eene machtspreuk eindigen of beslissen; (fig.) machtsprenk v., snijdend of scherp woord o.; *-that* v. daad v. van geweld; it. staatsgreep, coup d'état m.; *-voll* bijv. nw. zeer machtig; *-vollkommenheit* v. volheid v. van macht, almacht v.; *-wille* v. wil m. van den heerscher, door macht of overmacht ondersteunde wil m.; *-willkür* v. met willekeur gebruikte macht v.; *-wort* o. bevel o. van den heerscher; 2. medelseepend, treffend woord o., Z. *-spruch; -zeichen* o. teeken, zinnebeeld o. van macht.

Machwerk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (i. k. bet.) maaksel, knoeiwerk, broddelwerk, geknoei o.; (fig.) *das ist sein -,* dat is zijn maaksel, dat heeft hij gemaakt.

Macis, (onb.) m. foelie v., muskaatbloesem m.

Mack, (onb.) o. (Volkst.) *Hack und -,* Jan en alleman m.; (van spijzen), hutspot m.; (fig.) warboel m.

Mackel, Mäckler, m., Z. *Makel &.*

Mackente, (*-n*) v., (Nat. hist) Z. *Fliegenente.*

Macker, (*-s,* mv. *Macker*) m. (Zeew.) maat, matroos, makker m.; (Sm.) groote voorhamer m.

Mäckern, (*mäckerte, gemäckert*) bedr. ww., Z. *meckern.*

Maculatur &, Z. *Makulatur.*

Madam, (*-en*) v. mevrouw, jufvrouw, vrouw.; *Herr und - X.,* Mijnheer en Mevrouw of Jufvrouw X.

Madarosis, (onb.) v. uitvallen o. der haren.

Mädchen, (*-s,* mv. *Mädchen*) o. meisje o., jonge dochter, jonge jufvrouw v.; *ein junges -,* een jong meisje; *öffentliches -,* publieke meid, hoer v.; 2. meisje o., vrijster, beminde v.; *das ist sein -,* dat is zijn meisje, zijne vrijster; 3. dienstmeisje o., meid v., kamerjufvrouw v.

Mädchen-anstalt, (*-en*) v. meisjesschool, (kost)school v. voor meisjes, jonge-jufvrouwenschool v.; *-blume* v. (Nat. hist.) Noachsschelp v.; *-brust* v. meisjesborst v., boezem m. van een meisje; *-erziehung* v. opvoeding v. van meisjes; *-flor* v. (fig.) jeugdige schoonen v. mv.; *-gestalt* v. gedaante v. van een meisje, voorkomen o. van een meisje, meisjesgestalte v.

Mädchenhaft, bijv. nw. meisjesachtig, als een meisje; (fig.) verlegen, beschaamd, nuffig, zwak, verwijfd, weekelijk, maagdelijk.

Mädchenhaftigkeit, v. maagdelijkheid o., meisjesachtigheid v.

Mädchen-jäger, (*-jägers,* mv. *-jäger*) m. meisjesjager, hoerenjager m.; *-kraut* o. maagdenpalm m.; *-lehrer, —in,* onderwijzer m., onderwijzeres v. van meisjes; *-raub* m. maagdenroof m., schaking v. van een meisje; *-räuber* m. schaker m.

Mädchenschaft, v., Z. *Jungfrauschaft.*

Mädchen-schule, (*-n*) v. meisjesschool, jonge-jufvrouwenschool v.; *-sommer* m., Z. *Nachsommer;* it. Z. *Sommerfäden; -treue* v. meisjestrouw v.; *-verführer* m. verleider m. van meisjes; *-volk* o. meisjesvolk o., meisjes o. mv.

Maddeler, (*-s,* mv *Maddeler*) m. stumper, stakker, sukkelaar, martelaar m.

Maddeln, (*maddelte, gemaddelt*) o. ww. sukkelen, martelen, zich kwellen.

Made, (*-n*) v. (in het vleesch), made v., wormpje o.

Mädel, (*-s,* mv. *Mädel*) o., Z. *Mädchen;* 2. (Pl.) *das schöne -,* nachtschoone, nachtschaduw v.

Mademoiselle, (*-n*) v. mejufvrouw, jufvrouw, juffer v., jufje o.

Maden-beere, (*-n*) v. framboos v.; *-frasz* m. door maden of wormen verteerd lijk o.; it. nietig mensch m.; *-fresser* m. kleine viervingerige teeketer m.; *-kies* m. straalswijs geplaatst zwavelzuur ijzer o.; *-kraut* o. zeepkruid o.; *-sack* m., Z. *-frasz; -wurm* m. spoelworm m.

Mäder, (*-s*) m., z. m. (Bergw.) metaalaarde v.

Madera-wein, -zucker, m, Maderawijn m., Maderasuiker v.

Madig, bijv. nw. vol maden, vol wormen.

Mädlein, (*-s,* mv. *Mädlein*) o. meisje v., Z. *Mädchen, Magd.*

Mädling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (eene soort van) witte druif v.

Madonna, Madonne, (onb.) v. H. Maagd Maria; 2. (mv. *Madonnen*) beeld der H. Maagd, Mariabeeld o., madonne v.

Madonnenhaft, bijv. nw. madonneachtig, als eene madonne.

Madras, (onb.) m. en vr. halfzijden stof v. van Madras.

Madrepore, (*-n*) v. (Nat. hist.) sterkoraal o., zeester v.

Madreporit, Madreporstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. versteende zeester v.

Madrigal, (*-(e)s* mv. *-e*) o. madrigaal o., klein lyrisch gedicht o., naar de wijze van een puntdicht.

Madrillbret, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. (Art.) kardoesplank v.

Madriren, (*madrirte, madrirt*) o. ww. (van valken), ruien.

Maëstoso, bijw. (Muz.) plechtig, verheven, majestueus, maestoso.

Maestrale, (*-n,* mv. *-n*) m. (op de Middellandsche Zee), Noordwestenwind m.

Magazin, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. magazijn, pakhuis o., winkel m.; 2. (op den weg, welken een leger bezet), voorraadschuur v.

Magazin-aufseher, (*-sehers,* mv. *-seher*) m. magazijnmeester, pakhuismeester, pakhuisbaas m.; *-bienenkorb* m. bijenkorf m. met lade.

Magazinier, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Magazinaufseher.*

Magaziniren, (*magazinirte, magazinirt*) bedr. ww. in het magazijn of pakhuis brengen.

Magazinschiff, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. transportschip, magazijnschip o.

Magazinverwalter, (*-ters,* mv. *-ter*) m., Z. *Magazinier.*

Magd, (*Mägde*) v. (veroud.) meisje o., juffer, jufvrouw v.; 2. (thans), dienstmaagd, meid, dienstmeid v.; 3. (Pl.) *braune Mägde,* Z. *Feuerröschen.*

Magdalenen-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m., **-birne,** (*-n*) v. Magdalena-appel m., -peer v.; *-blume* v. celtische valeriaan v., spijk v.; *-kloster* o. klooster o. van de H. Magdalena; (Volkst.) klooster o. voor boetende lichtekooien; *-nonne* v. non v. van de orde van de H. Magdalena; (Volkst.) in een klooster boetende lichtekooi v.; *-pfirsche* v. magdalenaperzik m.

Magddienst, (*-es,* mv. *-e*) m. meidendienst m., meidenwerk o.

Mägde-baum, (*-banm(e)s,* mv. *-bäume*) m. zevenboom m.; *-bein* o., Z. *Häkse; -blume* v. kamille v.; *-gut* o. spilleleen, vrouwenleen o.; *-hülle* v. (Tuinb.) goudsbloem v.; *-kraut* o. gewoon moederkruid o., kamille v.; *-krieg* m. (Pl.) verversbrem v.; *-mutter, -verdingerin* v. door het bestuur aangestelde besteedster v. van minnen.

Mägdiglich, bijv. en b. maagdelijk, zedig, zonder aanspraak.

Magdkraut, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Mägdekraut.*

Mägdlein, (*-s*, mv. *Mägdlein*) o., Z. *Mädlein.*

Magd-liebe, (*-n*) v. (Pl.) stinkende kamille v.; *-lohn* m. meidenloon, meidengeld o.

Magdthum, (*-s*) o., z. m. maagdelijke staat m., maagdelijkheid v., maagdom o.

Mage, (*-n*, mv. *Magen*) m. (veroud.) maag, bloedverwant m.; *Schwert -*, bloedverwant van de mannelijke linie; *Spill-, Spindel-*, bloedverwant van de vrouwelijke linie; *Nagel-*, bloedverwant in den 7den of laatsten graad.

Magen, (*-s*, mv. *Magen*) m. maag v.; it. buik m.; (fig.) *es liegt ihm im -*, hij is met de zaak verlegen, hij zit er mede in zijne maag; *jem. im - haben*, iem. in de mot hebben, niet vertrouwen; *sich den - warm halten*, zich voor schade wachten; (Pl.) slaapbol m., maanzaad o.

Magen-ader, (*-n*) v. maagader v.; *-arznei* v. maagversterkend geneesmiddel o.; *-balsam* m. maagbalsem m.; *-beschwerde, -beschwerung* v. maagpijn, drukking v. in of op de maag; *-blähung* v. spanning, oprisping v. van de maag; *-brei* m. chijm, spijspap v., die in de maag bereid wordt; *-brennen* o. maagkramp, maagpijn, drukking v. op de maag; Z. *Sodbrennen; -bruch* m. breuk v. in de maag; 2. maagbreuk v.; *-bürste* v. maagborstel m.; *-drücken* o. maagpijn v., hartkloppingv.; *-drüse* v. maagklier v.; *-elixir* o. maagelixer o.; *-entzündung* v. ontsteking v. in de maag; *-erweichung* v. (Gen.) maagverweeking v.; *-essenz* v. maagextract o., maaglikeur o.; *-fieber* o. maagkoorts, gastrische koorts v.; *-gefässe* o. maagvaten o. mv.; *-geflecht* o. maagvlecht v.; *-gegend* v. maagstreek v., epigaster m.; *-geschwulst* v. gezwel o. in de maag; *-grube* v. maagkuil, hartkuil m.; *-grund* m. (Ontlk.) grond m. van de maag; *-haut* v., *-häutchen* o. maagvlies o.; *-husten* m. maaghoest m.; *-kissen, -kisschen* o. (Gen.) maagkussen(tje) o.; *-klee* m., Z. *Bitterklee, Fieberklee; -kolik* v. maagkoliek o.; *-krampf* m. maagkramp v.; *-krankheit* v. maagziekte v.

Magenkranzschlagader, (*-n*) v. (Ontlk.) slagader v. van de maagstreek.

Magen-krätzer, (*-tzers*, mv. *-tzer*) m. geringe, slechte, zure wijn m.; *-krebs* m. maagkanker m.; *-küchlein* o. maagkoekje o.; *-latwerge* v. slikartsenij v., likkepot m. voor maagziekten; *-mittel* o., Z. *-arznei; -mixtur* v. krachtig artsenijmengsel o. tegen maagziekte; *-morselle* v., Z. *-küchlein; -mund* m. mond m., bovenste opening v. van de maag; *-muskel* m. maagspier v.; *-nerve* m. maagzenuw v.

Magennetzschlagader, (*-n*) v. (Ontlk.) slagader v. van de maag en het darmnet.

Magen-pflaster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. maagpleister v.; (fig., Scherts.) stevig maal o.; *-pförtner* m. (Ontlk.) portier, benedenste mond m. der maag; *-pille* v. maagpil v.; *-pulsader* v. buikpolsader v.; *-pulver* o. maagkruid o.; *-pumpe* v. (Gen.) maagpomp v.; *-rand* m. kant m. van de maag; *-reiz* m. maagprikkeling v.; *-ruhr* v. spijsloop m.; *-saft* m. maagsap o.; *-salbe* v. maagzalf v.; *-säure* v. maagzuur o.; *-schärfe* v. scherpte v. in de maag; *-schlund* m., Z. *-mund; -schmerz* m. maagpijn v.; *-schwäche* v. zwakheid v. van de maag, slechte spijsvertering v.; *-sect* m. maagwijn m.; *-stärkend* bijv. nw. maagversterkend; *-stärkung* v. maagversterking v.; *—smittel* o., Z. *-arznei; -stein* m. maagsteen, bezoar m.; *-thiere* o. mv. maagdiertjes o. mv.; *-tinctur* m. maagtinctuur v.; *-trank* m. maagdrank m., maagelixer o.; *-tropfen* m. mv. maagdroppels m. mv., elixer o.; *-wände* v. mv. kanten m. mv. of zijden v. mv. van de maag; *-wasser* o. maagwater o.; *-weh* o., Z *-schmerz; -wein* m. maagwijn m.; *-wurm* m. maagworm m.; *-wurst* v. kruidworst v., varkensmaag v. met worstvleesch gevuld; *-wurz(el)* v. kalfsvoet m.; 2. maagwortel, kalmus m., lisch v.

Mager, (*-er, -st*) bijv. en b. mager, schraal; *- sein*, mager zijn; *- machen*, vermageren; *-e Hände*, mager, schraal; *-es Vieh*, mager; (fig.) *-es Land*, schraal, dor, onvruchtbaar; (Drukk.) *-e Schrift*, dun; (Tuinb.) *dünn und - aufschieszen*, bleek en spichtig opgroeien; *-es Vergnügen*, nietig, armzalig; *-e Zeitung*, armzalig, naar; *- bewirthen*, zuinig, mager; *- belohnen*, onvoldoende, schriel, karig; *-e Zeiten*, slappe tijden; (Spr.) *ein -er Vergleich ist besser als ein fetter Process*, een mager vergelijk is beter dan een vet proces.

Mager, (*-s*) m., z. m. (Tuinb.) (van boomen), worm m.; *dieser Baum hat den -*, de worm is in dezen boom; (Heelk.) haarworm, dauwworm, huiduitslag m.; (Nat. hist.) *- of -fisch* m. ombervisch m.

Magerkeit, v. magerheid, schraalheid v.; (van den grond), dorheid, onvruchtbaarheid v.; (fig.) nietigheid, zuinigheid, schrielheid v.

Magermann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m. (Zeew.) boeilijn, toplijn v. om het marszeil.

Magern, (*magerte, gemagert*) o. ww., m. *h.* mager worden, vermageren.

Mägern, (*mägerte, gemägert*) bedr. ww. mager maken, doen vermageren; 2. o. ww., Z. *magern.*

Maggiolate, (*-n*) v. minnelied o.; it. serenade v.

Magie, v., z. m. tooverkunst, tooverij v., sterrenwichelarij, magie v.

Magier, (*-s*, mv. *Magier*) m. Oostersche geleerde, priester, sterrenkundige, magier m.

Magiker, (*-s*, mv. *Magiker*) m. toovenaar, zwarte-kunstenaar, sterrenwichelaar, magus m.

Magisch, bijv. en b. tooverachtig, verrukkend.

Magister, (*-s*, mv. *Magister*) m. meester m. in de vrije kunsten, magister m.; it. schoolmeester m.; *-hut* m. meestershoed m.

Magisterin, (*-nen*) v. vrouw v. van een meester in de vrije kunsten.

Magisterium, (*-s*) o., z. m. stand m., waardigheid v. van meester in de vrije kunsten; (Scheik.) meesterpoeder o.

Magistrale, (*-n*) v. (Vest.) vuurlijn, binnenkruin v. der borstwering, rand m., omwalling v.

Magistralformel, (*-n*) v. formule v., voorschrift o. voor een recept.

Magistrand, (*-en*, mv. *-en*) m. hij die staat naar den rang van meester in de vrije kunsten.

Magistranz, v., Z. *Meisterwurz.*

Magistrat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. overheidspersoon, regeeringspersoon m., regeeringslid o., raadsheer, burgemeester, magistraat m.; (verzam.) overheid v., bestuur o.

Magistratperson, (*-en*) v. lid o. van den raad, raadsheer, magistraatspersoon m.

Magistrats-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. overheidsambt o., regeering, magistratuur, rechterlijke waardigheid v.; *-person* v., Z. *Magistratperson; -würde* v. waardigheid v. van overheidspersoon.

Magistratur, v. waardigheid v., stand m. van een magistraatspersoon; it. regeering, overheid, rechterlijke macht, magistratuur v.; *der - angehören*, tot de rechterlijke macht behooren.

Magistriren, (*magistrirte, magistrirt*) o. ww. magister worden, promoveeren.

Magna Charta, v. (in E.) magna charta v., groot privilegie o.

Magnanarie, (*-en*) v. gebouw o. voor de teelt van zijderupsen in het groot.

Magnat, (*-en*, mv. *-en*) m. magnaat m., lid o. van den hoogen adel in Polen en Hongarije.

Magnesia, v., z. m. magnesia, bitteraarde, talkaarde v.; *-felsen* m. mv. magnesiarotsen v. mv.; *-hydrat* o. met water verbonden magnesia v., magnesiahydraat o.; *-salz* o. magnesia bevattend zout o.

Magnesit, (*-(e)s*) m., z. m. magnesiet m., uit koolzuur en bitteraarde bestaande steensoort.

Magnesium, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) metallische basis v. van de magnesia, magnesium o.

Magnet, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. magneet, zeilsteen m.; *mit dem - bestreichen*, met den zeilsteen bestrijken, magnetisch maken; *-electricität* v. electro-magnetisme o.

Magneteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o., **-stein,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Magnet.*

Magnetencur, v., z. m. genezing v. door het magnetisme.

Magnetisch, bijv. nw. aantrekkingskracht bezittend, den magneet betreffend, magnetisch; *-e Kraft*, aantrekkingskracht v.

Magnetisiren, (*magnetisirte, magnetisirt*) bedr. ww. magnetische kracht mededeelen, magnetisch maken; 2. *einen Kranken -*, magnetiseeren, genezen door dierlijk magnetisme.

Magnetisirer, m. hij, die door dierlijk magnetisme genezing zoekt te

bewerken, magnetiseerder, magnetiseur m.

Magnetismus, (onb.) m. magnetische of aantrekkingskracht v., magnetisme o.; *thierischer* -, dierlijk magnetisme o.

Magnet-kies, (*-es*) m., z. m. magnetische vuursteen m.; *-nadel* v. magneetnaald, kompasnaald v.

Magnetnadelabweichungsmesser, (*-sers*, mv. *-ser*) m. afwijkingskompas o.

Magnet-stäbchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o. magnetisch staafje o.; *-zirkel* m. kruishoutpasser m.

Magnificat, (*-(e)s*) o., z. m. (Kath.) lofzang m. van Maria, Magnificat m.

Magnificenz, (*-ien*) v. pracht, hoogheid, heerlijkheid v.; 2. (titel), magnificentie v.

Magnificus, (onb.) m. titel m. van den eersten rector eener hoogeschool, magnificus.

Magnolie, (*-n*) v., **-nbaum,** (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. laurier-tulpeboom m.

Magog, (*-(e)s*) o., z. m. (Aardr., H. S.) *das Land* -, het land van Magog.

Magot, (*-(e)s*. mv. *-e*) m. (Nat. hist.) aap, groote aap m.

Magsamen, (*-s*) m., z. m. (Pl.) papaverzaad o., Z. *Mohn.*

Magus, (onb., mv. *Magi*) m., Z. *Magier.*

Mahagoni-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. mahonieboom m.; *-holz* o. mahoniehout o.; *-nuss* v. mahonieboot v.

Mahd, (*-en*) v. (Landh.) maaien o.; 2. maailoon o.; 3. zwad of zwade v. (wat een maaier bij elke schrede kan afmaaien; *zu -en schlagen*, in zwaden neerspreiden; *die -en zerstreuen*, het hooi uitspreiden.

Mahder, Mähder &, Z. *Mäher &.*

Mahderei, (*-en*) v. gezamentlijke maaiers m. mv.

Mähdig, bijv. nw. te maaien, te snijden, Z. *ein -, zweimähdig.*

Mähdland, (*-land(e)s*, mv. *-länder*) o. weiland, hooiland, grasland o.

Mähefeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Landh.) gemaaid veld o.; 2. met gras bedekte bodem m. eens vijvers.

Mähen, (*mähte, gemäht*) bedr. ww. *das Gras, eine Wiese* -, maaien, afmaaien, afsnijden; *das Getreide* -, maaien, snijden, inoogsten; (Landh.) *einen Platz* -, afmaaien, afhakken en afbranden; (fig.) (van den dood), wegmaaien.

Mäher, (*-s*, mv. *Mäher*) m., **-in,** (*-nen*) v. maaier m., maaister v.; *-lohn* m. maailoon, maaiersloon o.

Mähezeit, (*-en*) v. maaitijd, tijd m. geschikt voor het maaien, oogsttijd, oogst m.

Mähfeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Mähefeld.*

Mahl, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Mähler*) o. maal, gastmaal o.; 2. maaltijd m.; (veroud.) Z. *Mal;* (Spr.) *besser ein - getheilt als ein - verfehlt*, beter een half ei dan een ledige dop.

Mahl-art, (*-en*) v. soort, wijze v.

van malen; *-axt* v. bijl v. om hout te vellen, hamer m. om de schors van den boom te slaan; *-baum* m. grensboom m.; *-beere* v. framboos v.; *-blatt* o. uitgesneden stuk o. papier om kaarten te schilderen; *-boden* of *Mallboden* m. modelkamer v.; *-brief* m. contract o. tot het bouwen van een schip zonder bepaling omtrent de dikte van het hout.

Mahlen, (*mahlte, gemahlt*) bedr. ww. reg., Z. *malen;* II. (*mahlte, gemahlen*) bedr. ww. onr. malen, fijnmalen, stampen; *Kaffee* -, malen; *Mehl* -, fijnmalen; (Spr.) *wer zuerst kommt, mahlt zuerst*, wie eerst komt, wie eerst maalt; *es mahlt mir im Kopfe*, het maalt mij in het hoofd, ik ben een weinig duizelig; *das Wasser aus einem Graben* -, malen, uitmalen.

Mählen, (*mählte, gemählt*) bedr. ww., Z. *vermählen.*

Mahl-gang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. waterwerk o., dat den molen drijft; it. overbrengen o. van het koren in den tremel; *-gast* m. klant m. van den molenaar; *-geld* o., *-gebühr* v. maalgeld, maalloon o.; 2. recht o., belasting v. op molens; *-gerinne* v. waterleiding v., watermolen m., die het werk in den molen drijft; *-geräste* o. (Mol.) molensteenkap v.; *-groschen* m., Z. *-geld; -haufen* m. hoop zand, heuvel m. ten teeken der grensscheiding; *-holz* o. kerfstok m.

Mählig, bijv. nw. Z. *allmählig.*

Mählung, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. maalstroom m., draaikolk v.

Mahl-knecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Mühlknecht; -korn* o. maalkoren o.; *-lohn* m., *-metze* v. maalloon, maalgeld o.; *-mühle* v. korenmolen m.; *-müller* m. korenmolenaar m.; *-pfahl* m. grenspaal m.; (bij watermolens), peil o.; *-platz* m., Z. *-statt; -recht* o., Z. *-geld* (2); *-schatz* m., Z. *Brautschatz; -schloss* of *Mallschloss* o. hangslot o.; *-statt, -stätte* v. gerechtshof o., rechtbank v. over dieverij op het veld en in het bosch; *-stein* m. molensteen m.; *-steuer* v. belasting v. op het gemaal; *-strom* m. maalstroom m., draaikolk v.; *-trog* m. maaltrog m.; (Huish.) bak m. om de appelen in te treden; *-werk* o. (Bergw.) in kwarts verspreid tinerts o.; *-zahn* m. maaltand m.; *-zeichen* o. herkenningsteeken, litteeken o., moedervlek v.; 2. grensteeken, gebied, doel o.

Mahlzeit, (*-en*) v. maaltijd m., maal o., etensuur o.; *eine gute - einnehmen*, een goed maal gebruiken; *gesegnete -!*, eet smakelijk!; *-gespräch* o. tafelgesprek o.

Mahl-zettel, (*-tels*, mv. *-tel*) m. bewijs o., quitantie v., dat de belasting voldaan of zekere hoeveelheid koren gemalen is; *-zwang* m. (Leenw.) verplichting v. om in een bepaalden molen van het district te laten malen.

Mahme, (*-n*) v. (Prov.) Z. *Muhme.*

Mahn, (*-(s)* m., z. m., Z. *Mohn.*

Mahnbar, bijv. en b. invorderbaar, om eene schuld aan te spreken.

Mahn-brief, (*-(e)s,*) mv. *-e*) m. of **-schreiben,** (*-bens*, mv. *-ben*) o. maanbrief m., aanmaning v.

Mahne, (*-n*) v., Z. *Korb.*

Mähne, (*-n*) v. maanhaar, kamhaar, lang halshaar o.; (van een leeuw), manen v. m.

Mahnen, (*mahnte, gemahnt*) bedr. ww., Z. *gemahnen;* it. *vorladen;* 2. *jem. an etw.* -, herinneren, doen denken, manen; *mahne mich daran*, help het mij herinneren; *jem. an sein Versprechen* -, herinneren; *jem. um eine Schuld of wegen einer Schuld* -, manen, aanmanen; II. onp. ww. *es mahnet mich, als ob ich ihn gesehen hätte*, mij dunkt dat ik hem gezien heb.

Mähnen, (*mähnte, gemähnt*) bedr. ww. van manen voorzien.

Mähnen-decke, (*-n*) v. halskleed o.; *-flechte* v. manen v. mv., vlecht v.; (Pl.) korstmos o.; *-stier* m. wilde stier m. met lange rugmanen, bonasus m.; *-taube* v. kuifduif v.

Mahner, (*-s*, mv. *Mahner*) m., **-in,** (*-nen*) v. maner, vrager, eischer m., maanster, vraagster, eischeres v.

Mähnig, bijv. en b. met manen voorzien.

Mahn-schreiben, (*-bens*, mv. *-ben*) o., Z. *-brief*

Mahnung, (*-en*) v., Z. *Ermahnung.*

Mahometaner, (*-s*, mv. *Mahometaner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Mahomedaan m., Mahomedaansche vrouw v., aanhanger m., volgeling m. en v. van de leer van Mahomed.

Mahometanisch, bijv. nw. Mahomedaansch, volgens de leer van Mahomed.

Mahometanismus, (onb.) m. Mahomedanisme o., leer v. van Mahomed; it. volgelingen en aanhangers m. mv. van die leer.

Mahr, bijv. nw. (Prov.) Z. *mürbe.*

Mahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nachtmerrie v.

Mähr, (*-en*) v., Z. *Märe.*

Mahratte, (*-n*) v. Mahratte m.; *-nfürst* m. vorst m. der Mahratten; *-nstaaten* m. mv. gebied o. der Mahratten.

Mä(h)rchen, Mährlein, o. sprookje, vertelseltje o., fabel v.; *das sind lauter* -, dat zijn maar vertelseltjes; *Alteweiber* -, oude-wijvenpraatjes, bakerpraatjes o. mv.

Mä(h)rchenhaft, bijv. nw. fabelachtig, verdicht, ongelooflijk, onwaarschijnlijk.

Mä(h)rchenhaftigkeit, v. fabelachtigheid, ongelooflijkheid v.

Mä(h)re, (*-n*) v. fabel v., vertelsel, verdichtsel, praatje o., gerucht o.; 2. tijding v., bericht o., mare v.; 3. merrie v., oude knol m.; 4. publieke vrouw, hoer v.

Mahr(en)-flechte, (*-n*) v. of **-zopf,** (*-zopf(e)s*, mv. *-zöpfe*) m. (Gen.) natuurlijke haarvlecht, Poolsche vlecht v., haarziekte, plica v.

Mährisch, bijv. nw. Moravisch, van of uit Moravië; *-e Brüder*, Mora-

vische broeders, Hernhutters m. mv.

Mährte, (*-n*) v. (Prov.) biersoep, wijnsoep, melksoep v., bier en brood o.

Mai, (*-es* of *-en*, mv. *-e* of *-en*) m. Mei m., bloeimaand v.; (fig.) *der - des Lebens,* bloei m., lente v., bloeitijd m. des levens; 2. jonge scheut, spruit v.; it. knop m.; 3. Z. *-baum; (Spr.) den - muss man nehmen, wenn er kommt,* men moet het ijzer smeden als het heet is, men moet van de gelegenheid gebruik maken.

Mai-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) meiappel m.; *-baum* m. meiboom, meiberk m.; *jemn. einen — setzen,* een meiboom planten voor; 2. Z. *Birke;* 3. Z. *Traubenkirsche; -blume* v., *-blümchen* of *-blümlein* o. meibloem, lelie v. der dalen, meizoentje o.; *—nbüsch* m. ruiker m. van meitakken; 2. rotsenstruik m.; *-butter* v. grasboter v.

Maid, (*-en*) v. (veroud.) Z. *Magd, Mädchen.*

Mai-distel, (*-n*) v. gewoon melkkruid o.; *-duft* m. lentegeur, bloemengeur m.

Maie, (*-n*) v. meitak, berketak m., Z. *Mai, Maibaum.*

Maien, (*maite, gemait*) o. ww. onp. *es maiet,* Mei komt, lente nadert; Z. *lenzen;* 2. bedr. ww. in lente veranderen, er eene lente van maken.

Maien-blatt, (*-blatt(e)s,* mv. *-blätter*) o. berkeblad o.; *-glocke* v., *-glöckchen* o., Z. *Maiblume; -traubchen, -träublein* o. bloeiend varenkruid o.; *-stecken* o. opricliten o. van een versierden den voor het huis van het schoonste meisje op den eersten Zondag in Mei.

Maier, (*-s,* mv. *Maier*) m., Z. *Meier.*

Mai-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Alose; -forelle* v. zalmforel v.; *-flur* v. veld o. in de Lente; *-fürst* m. meivorst v.; *-gassenzins* m. belasting v. op Kerstavond (in Brunswijk); *-gat* o. Z. *-kirsche; -gesang* m. meizang m., gezang o. in Mei; *-grün* bijv. nw. meigroen, frisch groen; *-hecht* m. snoek m. die in Mei kuit schiet; *-holz* o. gele den m.; *-käfer* m. meikever m.; *-katze* v. *-kätzchen* o. (Pl.) meikatje o. (aan de boomen).

Maikens-haring, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. vroeg gevangen, niet volle haring, maatjesharing m.; *-wrack* o. slechte, uitgeschoten haring m.

Mai-kirsche, (*-n*) v. vroegrijpe kers, meikers v.; *-königin* v. koningin v. van de Mei; *-kraut* o. helder schelkruid o.; 2 kluerkruid o.

Mail, Maille, (*-s,* mv. *Maille*) o. kolfspel, maliespel, balspel o.

Mailbahn, (*-en*) v. kolfbaan, maliebaan v.

Mai-lilie, (*-n*) v. Z. *-blume.*

Mailing, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Asche;* 2. paarse meikever m.; it. Z. *Maiwurm;* it. soort van appelen.

Maille-bahn, (*-en*) v. kolfbaan, maliebaan v.; *-kugel* v. kolfbal m.; *-spiel* o. kolfspel, maliespel o.

Mai-luft, (*-lüfte*) v., **-lüftchen,** o. meilucht v., meiluchtje, meikoeltje o.; *-monat* m. meimaand, bloeimaand v.; *-mond* m. meimaan v.; it. meimaand v.; *-mücke* v. meivlieg v., dagvlinder m.

Mai-pflanze, (*-n*) v. meikoren o.; 2. roggescheutje o.; *-prieme* v. (Pl.) brem v., priemkruid o. met duizendknoopbladeren; *-pilz* m. eetbare paddenstoel m.

Maire, (*-s,* mv. *-s*) m. (in F.) burgemeester, maire m.

Mairie, (*-n*) v. ambt o., waardigheid v. van maire; it. gemeentehuis o., mairie v.

Mai-regen, (*-regens,* mv. *-regen*) m. meiregen m.; *-roche* v. (Nat. hist.) gladde rog m.; *-rose* v. vroege roos, meiroos v.; *-rübe* v. vroegrijpe raap m.

Mais, Maiz, (*-es*) m. z. m. Turksch koren, mais o.; 2. Z. *Meisz.*

Maisblätter, o. mv. maisbladeren o. mv.

Maisch, (*-es,* mv. *-e*) m. (Pl.) muskuskruidje o.; 2. (Br.) Z. *Meisch.*

Mai-schein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. nieuwe maan v. in Mei; 2. (Pl.) Z. *Steinbrech; -schieszen* o. schieten, schietspel o. in Mei; *-schnee* m. meisneeuw v.; *-scholle* v. schol v., platvisch m.; *-schwamm* m. geelachtig bladzwam o.

Maisdieb, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. specht m. op Jamaica, maisdief m.

Maisel-draht, (*-draht(e)s,* mv. *-drähte*) m. geer v., dikke plaats v. in een draad; *-drähtig* bijv. nw. ongelijk van draad.

Maiseuche, (*-n*) o. bloedwateren o., meiziekte v.

Mais-feld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. maisveld o., maisakker m.; *-kolben* m. maispeer v.; *-mehl* o. maismeel o.

Mai-sonne, v., z. m. meizon, zon v. in Mei; *-sonntag* m. Vierde Zondag m. in de Vasten, Lætare m.; *-specht* m. blauwachtige specht m.; *-thau* m. meidauw m.; *-trank* m. meidrank m.; *-traube* v. maankruid o. (Pl.); *-träublein* o. klein maankruid o.

Maitresse, (*-n*) v. minnares, geliefde, beminde, matres of maitresse v., als vrouw onderhouden meisje o., hoer v.

Maitressen-thum, (*-es*) o., z. m., **-wirthschaft,** v., z. m. leven o., handelwijze v., intriges v. mv. van minnaressen (der koningen).

Mai-unkraut, (*-es*) o., z. m. wilde kamille v.; *-veilchen* o. wild en reukeloos viooltje o.; *-vogel* m. (Nat. hist.) zeezwaluw v.; 2. meivogel, koekoek m.; 3. vlinder m., kapel v.; *-wetter* o. meiwe(d)er, we(d)er o. in Mei; *-wurm* m. meikever, groen en rood glinsterende kever m.; *-wurz(el)* v. tandwortel m.; 2. bremraap v.; *-zeit* v. Mei v., tijd m. van Mei; (fig.) lente v., aangenaam jaargetijde o.

Majestät, (*-en*) v. majesteit v., glans m., pracht, verhevenheid, grootschheid v.; *Euer-!,* Uwe Majesteit.

Majestätisch, bijv. en b. majestueus, koninklijk, keizerlijk; it. glansrijk, prachtig, grootsch, verheven.

Majestäts-beleidigung, v., Z. *-verbrechen; -brief* m. (Gesch. van D.) brief m. van den koning, van den keizer; *-recht* o. majesteitsrecht, souverein recht o.; *-schänder, -verbrecher* m. schuldige m. aan majesteitsschennis; *-schändung* v., *-verbrechen* o. majesteitsschennis, misdaad v. van gekwetste majesteit.

Major, (*-s,* mv. *-e*) m. majoor m.

Majora, o. mv. meerderheid v. van stemmen.

Majoran, (*-e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Meiran.*

Majorat, (*-s,* mv. *-e*) o. recht o. van eerstgeboorte, eerstgeboorterecht o.; 2. opvolging v. door erfrecht; 3. - of *-gut* o. goed o. van den oudste, goed o., dat niet verdeeld wordt, majoraat o.; *-herr* m. eerstgeborene, oudste m. van de familie.

Majordomus, (onb.) m. hofmeier, huismeier, hofmeester, major domus m.

Majorenn, bijv. en b. meerderjarig, mondig, zelfstandig.

Majorennität, v. meerderjarigheid, mondigheid, zelfstandigheid v.

Majorität, (Rechtsw.) meerderjarigheid, mondigheid v.; 2. - *der Stimme,* meerderheid v., overwicht o.

Majorin, (*-nen*) v. majoorsvrouw v.

Majorstelle, (*-n*) v. majoorsplaats v.

Majuskel, (*-n*) v. kapitale letter, hoofdletter v.; *-schrift* v. kapitaalletters v. mv., druk m. met kapitale letters.

Makarone, (*-n*) v., Z. *Makrone.*

Makel, (*-s,* mv. *Makel*) m. vlek, fout v.; it. gebrek o., zonde v.; *ohne - empfangen,* zonder vlek, onbevlekt ontvangen.

Mäkelei, (*-en*) v. berisping v.; 2. (i. k. bet.) schending, bedriegerij v.; 3. provisie, courtage, makelaardij v.

Makel-gebühr, (*-en*) v., **-geld,** (*-(e)s,* mv. *-er*) o. makelaarsloon o., provisie, courtage v.

Makelig, (*-er, -st*) bijv. nw. bevlekt, vol vlekken, vol fouten, beschadigd.

Makel-los, bijv. nw. vlekkeloos, zonder vlekken, onbevlekt; *-losigkeit,* vlekkeloosheid v.

Makeln, (*makelte, gemakelt*) bedr. ww. bevlekken, bemorsen.

Mäkeln, (*mäkelte, gemäkelt*) bedr. ww. vitten, bedillen, haarkloven, muggeziften, gebreken zoeken, critiseeren; 2. o. ww., m. *h.* makelaar zijn, als makelaar handelen; it. Z. *trödeln;* II. o. zelfst., Z. *Kritik;* 2. Z. *Makelgeld.*

Mäkler, (*-s,* mv. *Mäkler*) m. vitter, bediller, haarkloover, muggezifter m.; (Hand.) makelaar m.; it. Z. *Wucherer;* (Scheepv.) voet m. voor den vlaggestok; (aan een windmolen), stel o.; (Bouwk.) makelaar m., middelste post m. van eene wenteltrap; *-gebühr* v., Z. *-lohn; -geschäft* o. makelaardij, makelaarszaak v.; *-lohn* m. makelaarsloon o., provisie, courtage v.

Makrele, (*-n*) v. makreel m. (een visch); *-nfang* m. makreelvangst, makreelvisscherij v.; it. makreelvisschers-

vaartuig o., visschuit v. voor de makreelvangst.

Makrobiotik, v., z. m. kunst v. om het leven te verlengen, gezondheidsleer v.

Makrokosmus, (onb.) m. de wereld in het groot, het heelal o. buiten den mensch.

Makrone, (-*n*) v. (Past.) bitterkoekje, amandelkoekje o.

Makuba, (onb.) m. macuba v. (soort van lijne snuiftabak).

Makulatur, (-*e*)*s*, mv. -*e*) o. misdruk, kastpapier, pakpapier o.; *ein Buch zu - machen*, als misdruk verkoopen, in riemen verkoopen.

Makuliren, (*makulirte, makulirt*) o. ww., m. *h.* bevlekken, besmeren, bezoedelen, bekladden.

Mal, (-(*e*)*s*, mv. -*e* of *Mäler*) o. vlek v., merk o., teeken o.; 2. gedenkteeken, monument o.; it. Z. *Denkmal;* (Boschw.) grenssteen m.; *Mäler in einem Flusse*, palen m. mv.; it. (in het spel), term m., bepaalde uitdrukking v.; it. vlek, vlak v., Z. *Muttermal; blaues -*, blauwe vlek of plek; - *und Unmal spielen*, kruis of munt spelen; (Zeew.) of *Mall*, opening, ruimte v. tusschen de inhouten.

Mal, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. keer m., maal v.; *zum ersten -e*, voor de eerste maal, voor den eersten keer; *zu verschiedenen -en*, verscheidene keeren, herhaalde malen; *jedes -, dass er kommt*, telkens als &; *für dieses -*, voor dezen keer; *für ein und alle -*, eens voor al; *ein - ums andere*, om den anderen keer.

Malachit, (-*en*, mv. -*en*) m. groene, half edelsteen, malachiet m.; -*achat* m. groen jaspisachtig kwarts o.

Malacie, Malakie, v., z. m. weekelijkheid, begeerlijkheid, zinnelijkheid v.

Malaga, (-*s*, mv. -*s*) malaga, zoete Spaansche wijn m.

Malaisch, of **Malayisch,** bijv. nw. Maleisch; *die -e Sprache*, de Maleische taal, het Maleisch.

Malakolith, (-*en*, mv. -*en*) m. (Delfst.) weeksteen, malakoliet m.

Malandria, v., z. m. paardenziekte v., snot o.

Malandrino, (-*s*, mv. *Malandrini*) m. struikroover, bandiet m.

Mal-axt, (-*äxte*), **-barte,** (-*n*) v. (Boschw.) werkbijl v., werkhamer m.; -*baum* m., Z. *Lachbaum;* it. grensboom m.; (Meub.) Z. *Lachbaum;* -*blatt* o. (Kaart.) patroon o.; -*boden* m. mallenzolder m.; -*brief* m. (Zeew.) plan o. naar hetwelk een schip gebouwd moet worden.

Male, bijw. slecht.

Maledeien, (*maledeite, gemaledeiet*) bedr. ww. vervloeken, verwenschen.

Malefikant, (-*en*, mv. -*en*) m. boosdoener, kwaaddoener, misdadiger m.

Malefiz, (-*es*, mv. -*e*) o. betooverring, beheksing v.; 2. crimineel gerechtshof o., crimineele rechtbank v.; -*fall* m. groote misdaad v.; -*gericht* o., Z. - (2); -*glöcklein* o. arme-zondaarsklokje, geluid o. bij terechtstellingen; -*kerl* m. spitsboef, schelm m.; -*sache* v. halsmisdaad v.

Maleisen, (-*s*, mv. *Maleisen*) o., Z. *Malaxt.*

Malekasten, (-*stens*, mv. -*sten*) m. kleurdoos, verfdoos v.

Malen, (*malte, gemalt*) bedr. ww. schilderen, afbeelden; *sich - lassen*, zich laten uitschilderen, portretteeren; *in* of *mit Wasser -*, met waterverf schilderen; *mit Oelfarben* of *in Oel -*, in de olie schilderen; *mit Saftfarben -*, met waterverf schilderen; *mit trockenen Farben -*, met pastel teekenen; *sich die Wangen -*, zich blanketten; 2. *ein Zimmer -*, schilderen, verven; *einen Kupferstich -*, kleuren; 3. (fig.) *die Leidenschaften, den Schmerz -*, beschrijven; II. wed. ww. (fig.) *sich -*, afbeelden, zich afschilderen, zich doen zien; *in seinem Kopfe malt sich die Welt anders als &*, bij heeft een geheel ander denkbeeld van de wereld dan &.

Maler, (-*s*, mv. *Maler*) m. schilder m.; *schlechter -*, kladschilder, kladder m.

Maler-akademie, (-*n*) v. schilderacademie, schilderschool v.; -*arbeit* v., Z. *Malerei* (3).

Malerei, v., Z. *Malerkunst;* 2. wijze v. van schilderen, stijl m., genre o.; *arabische -*, arabeske v.; 3. schilderwerk, schilderstuk o., schilderij v.

Maler-erde, v., z. m. Melische aarde, schildersaarde v.; (Delfst., Schild.) donkergele oker v.; -*farbe* v. schilderskleur v.; -*firniss* m. schildersvernis o.; -*gold* o. schildersgoud, vergulderslegoud o.

Malerin, (-*nen*) v. schilderes v.; it. schildersvrouw v.

Malerisch, bijv. nw. (fig.) schilderachtig, bekoorlijk, bevallig; it. tot schilderen geschikt.

Maler-junge, (-*n*, mv. -*n*) m. schildersjongen, schildersleerling m.; -*kitt* m. schilderskleefdeeg o., stopverf v.; -*kolik* v. schilderskolick o.; -*kraut* o. schilderskruid o.; 2. gewoon moederkruid o.; -*kreide* v. schilderskrijt o.; -*kunst* v. schilderkunst v., schilderen o.; -*lack* m. schilderslak o.; -*muschel* v. schildersschelp, verfschelp v.; -*naht* v. gekleurde naad m.; -*pinsel* m. schilderspenseel o.; -*saal* m. schilderzaal v.; -*scheibe* v. schilderspalet o.; -*schule* v. schilderschool, school v. om te leeren schilderen; 2. schilderschool v.; *Niederländische —*, Hollandsche (schilder)school; -*silber* o. zilverkleur v.; -*stock* m. schildersstok, handsteun m. voor schilders; -*strich* m. penseelstreek v.; -*tuch* o. schildersdoek, linnen o.

Mal-gold, (-(*e*)*s*) o., z. m., Z. *Malergold;* -*graben* m., Z. *Grenzgraben;* -*grube* v. kuil m. tot aanwijzing van eene grens; -*hammer* m., Z. -*axt;* -*haufen* m., Z. *Grenzhaufen;* -*holz* o. (Bak.) werkhout o.; -*horn* o (Pot.) vernispot m.; -*hügel* m., Z. *Grenzhügel;* -*kraut* o. lentebloem, primula veris v.; 2. blauw meelkruid o.

Malig, bijv. nw. (alleen voorkomende in samenstellingen als *zwei-malig &*).

Mall, (-*en*) v. (Zeew.) Z. *Mal* (Zeew.)

Mallen, (*mallte, gemallt*) o. ww. (van den wind), omspringen, draaien.

Malm, (-(*e*)*s*) m., z. m., Z. *Mulm.*

Malmen, (*malmte, gemalmt*) bedr. ww., Z. *zermalmen.*

Malmicht, bijv. nw. als stof, als meel, als gruis, verbrijzeld.

Malmig, bijv. nw., Z. *mulmig.*

Mal-pfahl, (-*pfahl*(*e*)*s*, mv. -*pfähle*) m., Z. *Grenzpfahl;* -*platz* m. plaats v. waar de terechtstelling volvoerd wordt.

Mals, bijw. (alleen in samenstellingen als *abermals &*).

Mal-säule, (-*n*) v. Z. *Grenzsäule;* -*schloss* o. hangslot o.; -*stein* m. gedenksteen m.; Z. *Grenzstein.*

Malter, (-*s*, mv. *Malter*) m. en o. (korenmaat), mud, malter v. en o.; 2. (houtmaat), vadem of vaam m.; 3. vijftiental o.; -*bank* v., -*bock* m. vaam m.; -*holz* o. vaamhout o.

Maltern, (*malterte, gemaltert*) bedr. ww. *Holz -*, bij vamen opstapelen; *Getreide -*, bij mudden verkoopen of meten.

Malt(h)eser, (-*s*, mv. *Malt*(*h*)*eser*) m. Maltheezerridder, ridder m. van Sint Jan.

Malt(h)eser-fisch, (-*es*, mv. -*e*) m. haai m.; -*geier* m. Maltheezergier m.; -*hündchen* o. Bolognees erhondje, schoothondje o.; -*kreuz* o. Maltheezerkruis o.; -*orden* m. Maltheezerorde v.; -*ritter* m., Z. *Mal*(*h*)*eser.*

Malt(h)esisch, bijv. en b. van Malta, op het eiland Malta betrekking hebbende; -*e Natterzungen*, tongsteenen m. mv., slangentongen v. mv.; -*e Siegelerde*, Armenische aarde, zegelaarde v.

Malträtiren, (*malträtirte, malträtirt*) bedr. ww., Z. *misshandeln.*

Malvasier, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. malvezierwijn m.; it. geringe druif v.; (Nat. hist.) vink m.

Malvasier, (-*en*) v. malveziersperr v.; -*kraut* o. leverkruid, boelkenskruid o.; -*muskateller* m. kunstmatig toebereide muskaatwijn m.; -*wein* m., Z. *Malvasier.*

Malve, (-*n*) v. malve, maluwe v.; 2. kaasjeskruid o.

Malven-arten, v. mv. maluwsoorten v. mv.; -*artig* bijv. nw. maluwachtig; -*baum* m. dikke stokroos v.; -*falter* m. (Nat. hist.) maluwevlinder, ongelijkvleugelige vlinder m.; -*geschlecht* o. (Pl.) geslacht o. der maluwplanten.

Malz, (-*e*)*s*, mv. -*e*) o. mout o., brouwsel o.; - *machen*, Z. *malten;* (Spr.) *da is Hopfen und - verloren*, dat is boter aan de galg gesmeerd.

Malz-accise, (-*n*) v., Z. -*steuer;* -*baum* m. (Br.) brouwersstang v.; -*bier* o. ongehopt bier o.; -*boden* m., Z. -*tenne;* 2. moutzolder m.; -*bottich* m. moutkuip v.; -*brett* o. plank v. van de moutstoel; -*darre*, -*dörre* v. mouteest m., moutstoof v.

Malzeichen, (-*chens*, mv. -*chen*) o. merkteeken, merk, teeken o., stempel m.; 2. doel o.

Malzen, (*malzte, gemalzt*) bedr. ww. mouten, mout maken.

Malzer, Mälzer, (-*s*, mv. *Malzer*

of *Mälzer*) m. mouter, moutmaker m.

Malzextract, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. moutextract, afkooksel o. van mout.

Malz-handel, (*-dels*, mv. *-del*) m. mouthandel m.; *-haus* o., Z. *-darre; -kammer* v. moutkamer v.; *-kasten* m. moutkist, moutkast v.; *-korb* m. moutkorf m., moutmand v.; *-krücke* v. brouwersroerstok m.; *-macher* m., Z. *Malzer; -mühle* v. moutmolen m.; *-müller* m. mouter m.; *-sack* m. moutzak m.; 2. zak m. met mout; *-schaufel* v. moutschop v.; *-scheibe* v. hoop m. gerst v. om mout van te maken; *-schroter* m., Z. *-müller; -staub* m. moutmeel o.; *-steuer* v. moutbelasting v.; *-taxe* v. impost m. op mout; *-tenne* v. mouterij v., plaats v., waar men de gerst laat kiemen; *-träber* m. mv. draf m.; *-trank* m. moutdrank m.; *-walze* v. moutcilinder m.; *-wurm* m. bierdrinker m., bierdrinkster v.; *-würze* v. most m.

Mamberziege, (*-n*) v. Syrische, Indische geit v.; it. schaap o. met hangooren.

Mamiering, (*-en*) v. (Zeew.) mamiering v., pompslang v.

Mam(m)a, (onb.) v. moeder, mama v.; (fig.) moederborst, min v.

Mämme, Memme, (*-n*) v. (gemeenz.) (uitroep van kinderen), moeder, moe, mama v., moetje o.; it. tepel m., borst, speen v.; 2. *feige* -, lafaard, lafbek m.

Mammeibaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. Amerikaansche abrikozeboom m.

Mammeluck, (*-en*, mv. *-en*) m. (Aardr.) Mameluk m.; 2. afvallige, geloofsverzaker m.; *zum -en werden*, van geloof veranderen; (fig.) zijn woord breken; 3. (fig.) Z. *Heuchler.*

Mammon, (*-s*) m., z. m. goudgod, geldgod, rijkdom m., schatten m. mv.

Mammonist, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Mammonsdiener.*

Mammons-diener, (*-ners*, mv. *-ner*), **-knecht,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slaaf m. van den mammon, hij die alles aan het bezit van geld opoffert.

Mammuth, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) mammouth m.

Mamsell, (*-en*) v., **Mamsellchen,** (verkl.) o., Z. *Mademoiselle.*

Man, onb. voorn. men; - *sagt*, men zegt; *wenn* - *wüsste*, als men wist; *wenn* - *ihn sieht, glaubt* -, als men hem ziet, gelooft men; *er fragt nichts darnach, was* - *dazu sagen wird*, hij vraagt er volstrekt niet naar, wat men zal (de menschen zullen) zeggen.

Mänade, (*-n*) v. (Fabell.) priesteres v. van Bacchus, razende bacchante v.

Mancher, manche, manches, voorn. menig, menige, verscheidene, eenigen, velen, menigeen; *manche glauben dass* -, velen gelooven &; *ich habe manches Vergnügen genossen*, ik heb veel, heel wat vermaak gehad; *ich kenne manchen Ehemann, der* -, ik ken meer dan een, menigen echtgenoot &; *das wird manchem leid sein*, dat zal velen spijten; - *erntet, wo er nicht gesäet hat*, menigeen oogst, die niet gezaaid heeft; *durch manche Anstrengungen*, door vele pogingen; *wie manche, wie manche Menschen wären zufrieden*, hoe velen, hoeveel menschen zouden &; *ich kenne so manches Buch*, ik ken zoo menig boek; *manches Mal*, menigmaal.

Mancherlei, bijv. en b. menigerlei, velerlei, allerlei, allerhande; *man erfährt* -, *was* -, men verneemt veel, dat &; *auf* - *Weise*, op menigerlei wijze, op verschillende manieren; II. o. zelfst. allerlei dingen o. mv., mengelmoes o., potpourri m.

Manchester, (*-s*), **-samm(e)t,** (*-s*) m., z. m. fluweelachtig katoenen stof v., katoenfluweel, manchester o.

Manchfarbig, bijv. nw. veelkleurig, van verschillende kleuren, bont.

Menchinelbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. giftappelboom, manchenilleboom m.

Manchmal, bijw. menigmaal; (gemeenz.) dikwijls, verscheidene malen; *wie* - *hat man ihm das gesagt*, hoe dikwijls &; Z. *mancher.*

Mancipiren, (*mancipirte, mancipirt*) bedr. ww. overhandigen, overgeven, ter hand stellen.

Manco, (*-s*) o., z. m. (Hand.) gebrek, ontbrekende, tekort, deficit o.

Mandant, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Ger.) lastgever, principaal m.

Mandarin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Chineesche beambte m.

Mandarine, (*-n*) o. sinaasappel m. van Malta.

Mandat, (*-e)s*, mv. *-e*) v. volmacht, opdracht v., bevel o., last m., order v., mandaat o.; 2. papierengeld o., aanwijzing v., assignatie v.

Mandatar, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Mandatarius** (onb.) m. (Ger.) gevolmachtigde m.

Mande, (*-n*) v. hengselmand v.

Mandel, (*-n*) v. (Hand.) vijftiental o., vijftien stuks o.; 2. amandel v.; (Gen., Ontlk.) amandel v., keelklier v.; (van paarden), halsklier v.; 3. Z. *Mange.*

Mandel-artig, bijv. nw. amandelachtig; *-baum* m. amandelboom, amandel m.; 2. papenhoutboom m.; *-benzoe* v. (Apoth.) amandelvormige benzoë v.; *-berg* m. (Past.) amandeltaart v.; *-blatt* o. amandelblad o.; 2. laurierkerseblad o.; it. laurierblad o.; *-blume* v. amandelbloem v.; *-blüthe* v. amandelbloesem m.; *-brei* m., Z. *-muss; -brett* o. mangelplank v.; *-brezel* v. amandelkrakeling m.; *-brod* o. amandelbrood o.; *-butter* v. amandelboter v.; *-drüse(n)* v. (mv.), Z. *Mandel(n)* (Ontlk.); *-eitergeschwulst* v. amandelgezwel o.; *-förmig* bijv. nw. amandelvormig; *-holz* o. amandelhout o.; it. Z. *Mangeholz; -kern* m. amandelpit v.; *-kleie* v. uitgeperste amandelen v. mv. om mede te wasschen, amandelzeep v.; *-koch* m. amandeltaartje o.; *-krähe* v. blauwe kraai v.; *-krapfen* m. (verkl. *-kräpfchen* o.) amandelkoekje o.; *-kraut* o., Z. *Marienrose; -kuchen* m. amandelkoek m.; *-milch* v. amandelmelk v., orgeade v.; *-mus* o. (Kookk.) amandelmoes v., room m. met amandelen.

Mandeln, (*mandelte, gemandelt*) bedr. ww. bij vijftien tellen; 2. in hoopen van vijftien zetten; II. o. ww. *das Getreide mandelt gut*, levert veel op; 2. Z. *mangen.*

Mandel-nuss, (*-nüsse*) v. amandelnoot v.; *-öl* o. amandelolie v.; *-paste* v., Z. *-teig; -pfirsche* v. amandelperzik, perzik m. met zoete pit; *-pflaume* v. amandelpruim v.; *-raute* v. (Past.) amandelruit v.; *-seife* v. amandelzeep v.; *-späne* m. mv. amandelsnippers v. mv.; *-speise* v. amandelspijs v.; *-stein* m. amandelsteen m.; *-storax* m. (Hand.) vloeibare storax of amber m.; *-suppe* v. amandelsoep v.; *-syrup* m. amandelstroop, stroop v. van amandelen; *-torte* v. amandeltaart v.; *-trank* m. amandeldrank m.; *-treppe* v. wenteltrap v.; *-wasser* o. amandelwater o.; *-weide* v. teenwilg m.; *-weise* bijw. bij vijftientallen; *-zehnte* m. schooventiend v. bij vijftientallen; *-zeltlein* o. amandelkoekje o.

Mandler, (*-s*, mv. *Mandler*) m. hij die bij 15 aftelt, opstapelt; 2. Z. *Blaufärber.*

Mandoline, (*-n*) v. viersnarige kleine luit, mandolijn v.

Mandore, (*-n*) v. pandoerciter v., mandorijn v.

Mandoten, v. mv., Z. *Oblate.*

Mandragore, (*-n*) v. (Pl.) alruinwortel, toover-, heksenwortel m.

Mandrill, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. baviaan m. van Guinea en Congo, mandril (aap) m.

Manen, m. mv. (Fabell.) schimmen, zielen v. mv. der afgestorvenen; 2. schimmenrijk o.

Mangabaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Mangebaum.*

Mangan, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. bruinsteenmetaal, mangaan o.; *-erz* o. mangaanerts o.

Manganesium, (*-s*) o., z. m., Z. *Mangan.*

Mangan-glanz, (*-glanz(e)s*, mv. *-glänze*) m. mangaan-zwavelverbinding v.; *-haltig* bijv. nw. mangaanhoudend, mangaan bevattend; *-hyperoxyd* o. mangaanoxyde o.; *-oxydul* o. manganig oxyde o.; *—salze* o. mv. manganigzouten o. mv.; *-sauer* bijv. nw., *—es Salz*, mangaanzuur zout o.; *-säure* v. mangaanzuur o.

Mange, (*-n*) v. mangel m., kalander v.; *-baum* m. mangelstok m., rol v.; (Pl.) mangoboom m., Indische boom m. met groote, zoete vruchten; *Frucht vom —e*, mango, manga v.; *-brett* o. mangelplank v.; *-holz* o. rolhout o., rol, mangelrol v.

Mang(e)korn, (*-(e)s*) o., z. m. mengkoren o., half tarwe en half rogge v.; *das Getreide wird* -, het koren wordt zwart.

Mangel, (*-n*) v. (Volksl.) Z. *Mange.*

Mangel, (*-s*, mv. *Mängel*) m. gebrek, gemis o., fout v.; - *an Geld*, gebrek, schaarschheid v.; *aus* - *an Gelde*, uit geldgebrek; - *an etw., an allen Dingen haben, leiden*, aan iets, aan alles gebrek hebben, lijden; *es war* - *an Getreide*, er

was gebrek, schaarschheid v. aan &; 2. berooving, armoede, ellende v., behoeftige staat m.; - *leiden*, gebrek lijden, arm zijn; *in - gerathen*, in armoede geraken; 3. gebrek o., onvolmaaktheid, onvolkomenheid v.; *kein Mensch ist ohne Mängel*, niemand is zonder gebreken; (Hand.) *wegen - des Berichts*, wegens het gebrekkige van het bericht; - *an Valuta*, gebrek aan waarde; -*zahlung*, wanbetaling, niet-betaling v.; -*Abnahme*, niet-accepteeren o.

Mangel-baum, (-*baum(e)s*, mv. -*bäume*) m., Z. *Mandelbaum*; -*brett* o., Z. *Mangebrett*.

Mangelhaft, bijv. nw. gebrekkig, onvolkomen, onvolmaakt, onvolledig; -*es Buch*, onvolledig, defect; 2. gebrekkig, slecht; -*e Erklärung*, gebrekkig; (Spraakk). -*es Zeitwort*, gebrekkig werkwoord o., waaraan tijden & ontbreken.

Mangelhaftigkeit, (-*en*) v. gebrekkigheid, onvolmaaktheid, onvolledigheid v.

Mangel-holz, (-*holzes*, mv. -*hölzer*) o., Z. *Mangeholz*; -*katze* v. marmot v.; -*krabbe* v. slikkrabbe v.; -*kraut* o. beetwortel m.

Mangeln, (*mangelte*, *gemangelt*) o. en onp. ww., m. *h.* gebrek hebben, ontbreken, missen, beroofd zijn van; *es - noch sechs Thaler an der Summe*, er ontbreken nog &, komen nog te kort; *das Geld mangelt ihm*, hij heeft gebrek aan geld; *lassen Sie es sich an nichts -*, laat het u aan niets mankeeren; *wenn es mir an Geld mangelt*, als het mij aan geld mankeert; *es mangelt ihm an nichts*, het mankeert hem nergens aan, hij heeft nergens gebrek aan; 2. *eines Dinges -*, missen, ontberen.

Mangel-pferd, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. mangelpaard o.; -*posten* m. (Hand.) niet betaald wordende post m.; -*rübe* v., Z. *Runkelrübe*; -*stein* m. glanssteen m.; -*wurz* v., Z. -*kraut*.

Mangen, (*mangte*, *gemangt*) bedr. ww. *die Wäsche -*, mangelen, rollen.

Manger, (-*s*, mv. *Manger*) m. mangeler m., hij, die mangelt; 2. Z. *Schönfarben*.

Mang-futter, (-*s*) o., z. m. mankzaad, gemengd zaad, voederzaad o.; -*gut* o. metaalmengsel o. van weinig waarde.

Mangobaum, (-*baum(e)s*, mv. -*bäume*) m., Z. *Mangelbaum*.

Mangold, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Mangelkraut*; 2. patik, patiëntiekruid o.; 3. wilde spinazie v; -*rübe*, -*wurzel* v. beetwortel m.

Mangostanbaum, (-*baum(e)s*, mv. -*bäume*) m. mangoestanboom m.

Manichäer, (-*s*, mv. *Manichäer*) m. Manicheer, aanhanger m. van Manes, (fig., Scherts.) schuldeischer m.; ii. woekeraar, gierigaard m.

Manier, (-*en*) v. manier, wijze, handelwijze v.; *jemn. etw. mit guter - sagen*, beleefd, op hensche wijze; *mit guter - fortkommen*, goedschiks; *auf französische, deutsche -*, op Fransche, Duitsche wijze, op zijn Frausch, op zijn Duitsch; *das ist keine -*, dat is geene wijze, manier van handelen, zoo gaat het niet; (Schild.) stijl m.; it. (i. k. bet.) gemaaktheid v.; (Muz.) versiering v.

Manierirt, bijv. nw. gezocht, gemaakt, gekunsteld, opgeschroefd.

Manierist, (-*en*, mv. -*en*) m. gemaakte kunstenaar, schrijver m.

Manierlich, (-*er*, -*st*) bijv. en b. (gemeenz.) gemanierd, beleefd, beschaafd, fatsoenlijk; *sich - aufführen*, zich beleefd, behoorlijk, fatsoenlijk gedragen; -*keit* v. goede manieren v. mv., beleefde, beschaafde vormen m. mv., beleefdheid, fatsoenlijkheid, gemanierdheid v.

Manifest, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. openlijke verklaring v. van een vorst, vorstelijke rechtvaardiging v., openlijk verdedigingsgeschrift o., oorlogsverklaring v., manifest o.; 2. (Hand.) verklaring, aangifte v. der lading; -*gewicht* o. aangegeven gewicht o.

Manifestiren, (*manifestirte*, *manifestirt*) bedr. ww. openlijk verklaren, bekend maken.

Manille, (-*n*) v. (Sp.) in het omberspel de tweede hoogste troef, manille v.; 2. manilla v.

Manipel, (-*s*, mv. *Manipel*) m. (R. G.) handvol v. soldaten, Z. *Fähnlein*; 2. (Kath.) handdoek m. tot afdroging der gewijde vaten.

Manipulation, (-*en*) v. verrichting v. met de hand, manipulatie v.

Mann, (-*es*, mv. *Männer*) m. man, mensch, persoon m.; *ein - in seinen besten Jahren*, man in den bloei zijner jaren; *der gemeine -*, (verzam.) de gemeene man, het volk; *sich - für - schlagen*, man tegen man vechten; *einander - für - folgen*, achter elk. volgen; - *für - ausgewechselt werden*, man tegen man; *eine Waare an den - bringen*, aan den man brengen, van de hand doen, verkoopen; it. *eine Tochter an den - bringen*, aan den man brengen, uithuwen, een man geven; *seinen - kennen*, zijn man, zijne wereld, zijn volkje kennen; *ich halte mich an meinen -*, ik houd mij aan mijn borg; *auf den -*, per man, per hoofd; *seinen - finden*, zijn man vinden; *seinen - an jemn. finden*, zijn man, zijn meester vinden in; *an den unrechten - kommen*, aan den verkeerden man komen; *wenn die Noth an den - geht*, als de nood aan den man komt, als het bepaald of volstrekt noodzakelijk is; *es fehlt uns der dritte -*, *machen Sie den dritten -*, wij moeten nog een derden man hebben, wees gij onze derde man; *Sie sind ein - des Todes*, *wenn &*, gij zijt een man des doods, wee u, wanneer &; *sich als ein - zeigen*, toonen een man te zijn, moedig zijn, *er ist kein -*, hij is geen vent, hij is zwak; *er steht seinen -*, hij staat zijn man, is moedig, dapper; *alle für einen - stehen*, borg zijn voor; *er ist nicht -es genug*, *es zu thun*, hij is niet mans genoeg, hij is niet in staat &; - *für etw. sein*, borg blijven, aansprakelijk zijn; *sich als ein - wehren*, zich dapper, moedig, als een man verdedigen; (Leenw.) (mv. *Mannen*), vazal m.; (Krijgsw.) *einen - stellen*, een remplaçant, plaatsvervanger stellen; *hundert - Infanterie*, honderd man &; *drei - hoch*, drie man achter elk.; - *für - vorbeiziehen*, defileeren; *mit - und Maus untergehen*, (van schepen), met man en muis, totaal vergaan; 2. man, echtgenoot m.; *einen - haben*, een man hebben, gehuwd of getrouwd zijn; *einen - nehmen*, een man nemen, huwen, trouwen; - *und Weib*, man en vrouw; (Ger.) echte lieden mv.; 3. (Nat. hist.) *der schöne -*, Oostindische, bruin en wit gevlekte slak v.; (Bergw.) *der alte -*, met puin gevulde mijn v.; it. *der silberne -*, vereeniging v. van verschillende ertsaderen; (Kookk.) *der arme -*, in boter geroosterd brood o.; (Jachtw.) *der volle -*, volwassen hert o.

Manna, (-*s*) o., z. m. manna o.; (Pl.) panikgraszaad o.; Z. -*gras*.

Manna-birne, (-*n*) v. mannapeer v.; -*esche* v. manna-esscheboom m.; -*gras* o. drijvende dolik v.; -*grütze* v. mannegort, Poolsche haver v.; -*hahnenkopf*, -*klee* m. mannaklaver v., mannastruik m.; -*schwingel* m., Z. -*gras*; -*zucker* m. (Scheik.) mannastof, mannasuiker v.

Mannbar, bijv. nw. manbaar, huwbaar, volwassen; (van meisjes), huwbaar; *das -e Alter*, de mannelijke leeftijd, manbaarheid v.; 2. manhaftig, mannoedig; -*keit* v. manbaarheid, huwbaarheid, meerderjarigheid, mondigheid v.

Mann-bote, (-*n*, mv. -*n*) m. gerechtsdienaar m. bij een leengerecht; -*brauch* m. gebruik o., gewoonte v. in het leenstelsel; -*buch* o. boek o., lijst v. der leenmannen.

Männchen, Mannlein, (verkl.) o. mannetje, ventje, kereltje o., kleine man, dwerg m.; (gemeenz.) *mein liebes -*, ventje o.; (Nat. hist.) mannetje o.; 2. ledeman m., ledepop v.; it. grijnzing, grimas v., vreemd gebaar o.; - *machen*, springen, grimassen maken; 3. (Drukk.) *auf - abdrucken*, herdrukken zonder verandering; (Jachtw.) - *machen*, (van hazen), op de achterpooten gaan zitten.

Mannding, (-(*e*)*s* mv. -*e*) o. leenrechtbank v., Z. *Mannkammer*.

Manne, (-*n*) v. hengselmand v.

Mannerbe, (-*n*, mv. -*n*) m. mannelijke erfgenaam m.

Männer-ehre, v. manneneer, eer v. van den man; -*heer* o. leger o. van mannen.

Männerig, bijv. nw. (Pl.) (in samenstellingen als *zehn-männerig* &).

Männer-kraft, (-*kräfte*) v., Z. *Mannskraft*; -*mord* m. moord m. van mannen, mannenmoord m.

Männern, (*männerte*, *gemännert*) o. ww., m. *h.* (van meisjes), naar een man verlangen, een man zoeken; 2. (van jongelingen), man worden, den mannelijken leeftijd bereiken.

Männer-scheu, bijv. nw. mannenschuw; 2. v. zelfst. mannenvrees, mannenschuwheid, vrees v. voor mannen; -*volk* o. mannen m. mv., manvolk o.

Mannes-alter, (-*s*) o., z. m., Z. *Mannsalter*; -*kraft* v. mannelijke kracht,

zielskracht v.; *-muth* m. mannelijke moed m.; *-sinn* m. mannelijke gevoelens o. mv.; *-wort* o. mannenwoord, eerewoord o. van den man; *-würde* v. waardigheid v. van den man.

Mann-fest, bijv. nw. manhaftig, moedig, standvastig, vastberaden, ridderlijk, Z. *tapfer, handfest;* *-geld* o. leengeld, inkomen o. van den leenman; 2. geldboete v. voor manslag; *-gemuth* bijv. en b. manmoedig, sterk van geest; *-gericht* o., Z. *Mannding;* *-gierig* bijv. nw. naar een man verlangende, gek, verzot op een man; *-gut* o. manleen, leen o. als mannelijk erfgoed.

Mannhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. mannelijk, als een man; 2. Z. *mannfest;* 3. krachtig, sterk, gespierd.

Mannhaftigkeit, v. mannelijkheid, manhaftigheid, kracht, sterkte, gespierdheid v., moed m., dapperheid v.

Mannheit, v., z. m. mannelijkheid v.; *jemn. die - nehmen,* iem. castreeren; 2. Z. *Mannhaftigkeit;* 3. mannelijke leeftijd m., manbaarheid, huwbaarheid v.; 4. (Spraakk.) mannelijk zijn o.; 5. (Leenw.) huldigingseed m.

Männig, bijv. nw., Z. *männerig.*

Mannich, mannig, manch, bijv. nw. menigeen.

Mannigfach, mannigfaltig, manchfaltig, bijv. en b. menigvuldig, verscheiden, verschillend; *-e Versuche,* verschillende proeven; 2. afgewisseld, herhaaldelijk, op verschillende wijze.

Mannichfalten, mannichfaltigen, mannigfaltigen, of **manchfaltigen,** (*mannichfaltete &, gemannichfaltet &*) bedr. ww. verveelvuldigen, vermenigvuldigen, vermeerderen.

Mannigfaltigkeit, of **Manchfaltigkeit,** (*-en*) v. menigvuldigheid, verscheidenheid, afwisseling v.

Männiglich, bijv. nw. (veroud.) Z. *jedermann.*

Männin, (*-nen*) v. (veroud.) mannin, vrouw, heldin v.

Männisch, bijv. nw. (i. k. bet.) betrekking hebbende op een man, op een man gelijkend, den man aanhangend; *-es Weib,* mannetjeswijf o., vrouwelijke dragonder, driedekker m.; 2. behaagziek.

Mannleh(e)n, (*-leh(e)ns,* mv. *-lehen*) o. mannelijk leen o., zwaardleen o.

Mannlehenschaft, v. bezit o. van een mannelijk leen.

Männlein, (verkl.) o., Z. *Männchen.*

Männlich, bijv. en b. mannelijk of manlijk; *das -e Geschlecht,* man(ne)lijk; *Kind -en Geschlechts,* kind van het mannelijk geslacht; *-e Erben,* mannelijke erfgenamen; *-es Glied,* mannelijk lid, mannelijke roede; (Pl.) *-e Blüthen,* mannelijke bloesem; 2. passend voor een man, krachtig, krijgshaftig; *-er Reim,* mannelijk rijm, sterk rijm; 3. moedig, ferm, flink, krachtig, sterk, gespierd; *-keit* v. mannelijkheid v.; (fig.) mannelijk karakter o.

Männling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. laf-aard, verwijfd persoon m.

Mann-loch, (*-loch(e)s,* mv. *-löcher*) o. valluik o.; *-magen* m. bloedverwant m. van de mannelijke zijde; *-recht* o. leenrecht o.; *-richter* m. rechter m. over de leenmannen.

Manns-alter, (*-(e)s*) o., z. m. mannelijke leeftijd m.; *-arbeit* v. manswerk o., mansarbeid m.; it. (Naai.) manskleederen o. mv.; *blosz — machen,* alleen voor mannen werken; *-bild* o. (gemeenz.) man, manspersoon m.; *-birne* v., Z. *Würgbirne;* *-blatt* o., Z. *Johanniskraut;* *-bruder* m. mansbroeder, schoonbroeder, zwager m.

Mannschaft, (*-en*) v. mannen m. mv., mannelijke bevolking v.; *die junge -,* de jongelingschap v.; 2. (Krijgsw.) manschap v., garnizoen o., bezetting v.; 3. (Zeew.) bemanning v., scheepsvolk o., equipage v.

Mann-scheu, bijv. nw., Z. *männerscheu;* *-schlacht* v. manslag, moord m.

Manns-daumen, (*-mens,* mv. *-men*) m. mansduim, duim m. van een man; it. Z. *-hand;* *-dick* bijv. nw. zoo dik als een man om het lijf is; *-dicke* v. mansdikte, dikte v. van een man.

Mannsen, (*-s,* mv. *Mannsen*) m. man, manspersoon m.

Manns-erbe, (*-n,* mv. *-n*) m. mannelijke erfgenaam m.; 2. erfgenaam m. van een mannelijk leen; *-fahrt* v. mijnladder v.; *-gedenken* o. menschengeheugenis o., geruime tijd m.; *bei —,* bij menschenheugen; *-gesicht* o. mansgezicht o.; *-gestalt* v. mansgestalte, mannelijke gestalte v.; *-hand* v. manshand v.; (bij het schrijven), mansband, mannelijke hand, schrijfwijze van een man; *sie schreibt eine rechte —,* zij heeft eene ware manshand, schrijft als een man; 2. (Pl.) zeeoor o., zeehand v.; *—schuh* m. manshandschoen m.; *-harnisch* m. (Pl.) Z. *-schild;* *-haupt* o. (Zeew.) op een kop gelijkend uiteinde van de oplangers; *-hemd* o. manshemd o.; *-herz* o. hart o. van een man, moedig hart, mannelijk o.; *-hoch* bijv. nw. manshoog, zoo hoog of lang als een man; *-hosen* v. mv. mansbroek, pantalon v.; *-hut* m. manshoed, hoed m. van een man.

Mannsinn, (*-(e)s*) m., z. m. mannelijk gevoel o.

Manns-kerl, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Volkst.) jonge, ongetrouwde man, manskerel m.; *-kleid* o. manskleed o.; *-kleidung* v. manskleeding v., manskleederen o. mv.; *-kloster* o. mannenklooster, monnikenklooster o.; *-kraft* v. manskracht, mannelijke kracht v.; *-kraut* o. (Pl.) witte anemoon v.; it. berganemoon v.; *-lang* bijv. nw., Z. *-hoch;* *-länge* v. manslengte v.; *-lehen* o., Z. *Mannlehen;* *-leute* m. mv., Z. *Männervolk;* *-loch* o. (Spoorw.) mansopening v.; *-mahd* v. datgene wat een maaier in een dag kan afmaaien; *-mord* m. moord m. van een man; *-mörderin* v. moordenares v. van haar man; *-mütze* v. mansmuts v.; *-muth* m., Z. *Mannesmuth;* *-name(n)* m. mansnaam m.; *-person* v. manspersoon, man m.; *-pflicht* v. mansplicht, plicht m. van den man, den echtgenoot; *-rock* m. mansrok m.; *-schild* m. (Pl.) mansschild, mansharnas o.; *-schneider* m. manskleermaker, heerenkleermaker m.; *-schuh* m. mansschoen m.; *-schuhmacher, -schuster* m. schoenmaker m. voor mannen, heerenschoenmaker m.; *-schwester* v. manszuster, schoonzuster, snaar v.; *-stamm* m. mannelijke stam m., mannelijke linie v., mannelijke tak m.; *-stärke* v., Z. *Manneskraft;* *-stimme* v. mannenstem, manstem v.: *die hohe —,* tenor m.; *tiefe —,* bas m.; *-strumpf* m. manskous, mannenkous v.; *-stühle* m. mv. mannenstoelen m. mv., mannenbanken v. mv.; *-tief* bijv. nw. zes voet diep, van mansdiepte; *-tracht* v. kleederdracht v. voor mannen, mansdracht; *-treu* v. (Pl.) kruisdistel v.

Mann-sucht, v., z. m. manswoede, mansdolheid, mansziekte, minnewoede v.; *-süchtig* bijv. nw., Z. *-gierig.*

Manns-volk, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Männervolk;* *-zehe* v. mansteen m.; *-zucht* v. krijgstucht, discipline v.

Mann-tag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. vergadering v. der leenmannen; *-theil* m. aandeel o. van een dorpeling in het gemeentehooi; *-thier* o. mannelijk dier, dier o. van het mannelijk geslacht, mannetje o.; *-toll* bijv. nw. met manswoede, minnewoede behept, naar een man verlangende; *-tollheit* v., Z. *-sucht;* *-weib* o. manvrouw, vrouw v., die de twee geslachten schijnt te hebben, hermaphrodiet v.; 2. (fig.) vrouw v. met een mannelijk karakter, mannetjesvink v.; *-weiblichkeit* v. tweeslachtigheid v.; *-werk* o. dagwerk o., zooveel land o. als een man op een dag maaien kan; *-wuth* v., Z. *-tollheit;* *-zahl* v. aantal o. personen of mannen.

Manoeuver, (*-s,* mv. *-s*) o. (Krijgsw.) krijgszwenking, krijgsoefening, manoeuvre v.

Manoeuvriren, (*manoeuvrirte, manoeuvrirt*) o. ww., m. *h.* bewegingen maken, oefeningen houden, troepenzwenkingen maken, manoeuvreeren.

Manometer, (*-s,* mv. *Manometer*) m. en o. luchtdichtheidsmeter, manometer m.; *offener -,* hevelbarometer m.

Mansarde, (*-n*) v. vliering v., dakkamertje o.; *-ndach* o. vlieringdak o.

Mansch, (*-es,* mv. *-e*) m. (gemeenz.) modderplas m., slijkerige straat, vuiligheid v., mengsel, gemors o.

Manschen, (*manschte, gemansch(e)t*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) door dik en dun loopen, hadderen, ploeteren, plassen, morsen; it. kauwen, vreten.

Manscher, (*-s,* mv. *Manscher*) m. ploeterer, morser m.

Manscherei, (*-en*) v. gemors, geploeter o., Z. *Mansch, manschen.*

Manschester, (*-s*) m., z. m., Z. *Manchester.*

Manschette, (*-n*) v. lub, lobbe, handlubbe, manchet v.; (fig.) *er hat -n* hij is laf.

Manschinellenapfel, (*-apfels,*

mv. *-äpfel*) m. manzanille v., giftboomappel m.

Mantel, (*-s*, mv. *Mäntel*) m. mantel m.; (Timm.) schoorsteenmantel m.; (Lakenb.) omgeslagen eind o. van een stuk laken; 2. strooien matras v.; (Bergw.) aderwand m.; (Giet.) mantel, hoed m.; (Nat. hist.) vleezig vlies o., dat het binnenste der tweeschalige schelpen bekleedt; II. (gewoonl.) mantel, overmantel m.; (Wap.) *mit einem - umhangen*, gemanteld, bemanteld; *mit unter dem - stecken*, deel uitmaken van de samenzwering; (Delfst.) mantel m.; *bunter -*, gestippelde mantel m.; III. (*-n*) v. (Zeew.) schinkel m., draaireep m., hijschtouw o.; (Spr.) *den - nach dem Winde hängen*, den mantel, (de huik) naar den wind hangen; it. *den - auf beiden Schultern tragen*, met alle winden draaien.

Mantel-block, (*-block(e)s*, mv. *-blöcke*) m. (Zeew.) katrol v. met touw; *-brett* o. kapstok m.; *-bube* m., Z. *-schüler.*

Mäntelchen, (verkl.) o. manteltje o.; (fig.) *einer Sache ein - umhängen*, eene zaak bemantelen, verbergen, Z. *bemänteln;* (Bouwk.) blindeering v.; 2. leeren scherm, luik o.

Mantelende, (*-endes*, mv. *-ende*) o., Z. *Mantel* (Lakenb.).

Mantelet, (*-es*, mv. *-e*) o., **Mantelette,** (*-n*) v., Z. *Mäntelchen.*

Mantel-hänger, (*-hängers*, mv. *-hänger*) m. (Scherts.) slaafsche knecht m.; *-herr* m. heer m. in een mantel, abt, priester m. zonder betrekking; *-holz* o., Z. *-brett; -kind* o. gewettigd kind, als echt erkend natuurlijk kind o.; *-kirsche* v. bruinroode smakelijke kers v. met kleine pit; *-krähe* v. bonte kraai v.; *-mewe* v. mantelmeeuw v.

Mänteln, (*mäntelte, gemäntelt*) bedr. ww. bemantelen, bedekken; (fig.) verbergen, verhelen.

Mantel-rock, (*-rock(e)s*, mv. *-röcke*) m. mantelrok m., manteljas v.; *-rolle* v. rol v. die een mantel vereischt; *-sack* m. mantelzak m., valies o.; *-schüler* m. scholier m. met een mantel; *-schnur* v. mantelkoord o.; *-stock* m. kapstok m. om de kleederen op te hangen; *-tackel* m. (Zeew.) Spaansche takel m.; *-träger* m. slippendrager m.; it. manteldrager m.; *-weit* bijv.nw. (fig.) zeer wijd; *-zeuge* m. mv. mantelstoffen v. mv.

Mantik, v., z. m. waarzeggerskunst v.

Mantisse, (*-n*) v. toegift v., toevoegsel, aanhansel o., sleep m.

Manual, (*-s*, mv. *-e*) o. handboek, gebedenboek o.; it. kladboek, dagboek o.; (Org.) klavieren o. mv.

Manuallexikon, (*-s*, mv. *Manuallexika*) o. handwoordenboek o.

Manuduction, (*-en*) v. handleiding, aanwijzing v.

Manufact, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gemaakt voorwerp o.

Manufactur, (*-en*) v. werkplaats, fabriek, manufactuur, gemaakte stof v.; *-arbeiter* m. werkman m. in eene fabriek, fabriekarbeider m.

Manufacturist, (*-en*, mv. *-en*) m. fabrikant m. van stoffen, manufacturier m.; it. handwerker m.

Manufacturwaaren, v. mv. manufacturen v. mv., gemaakte stoffen v. mv.

Manuscript, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. handschrift o., kopij v., manuscript o.; *die -e*, (van een persoon), handschriften o. mv.; (Drukk.) kopij v.

Manutenenz, (*-ien*) v. handhaving, ondersteuning, bescherming v.

Manuteniren, (*manutenirte, manutenirt*) bedr. ww. handhaven, beschermen, ondersteunen.

Manzinellenapfel, (*-äpfels*, mv. *-äpfel*) m., Z. *Manschinellenapfel.*

Mappe, (*-n*) v. portefeuille, brieventasch v.; (Aardr.) kaart v.

Mappiren, (*mappirte, mappirt*) bedr. ww. *Karten -*, teekenen, schetsen, kleuren.

Maramillen, v. mv. ingelegde Japansche kweeën v. mv.

Maräne, (*-n*) v. moeraal m.

Marbel, (*-s*, mv. *Marbel*) m. marmer o.; 2. knikker m.

Marbeln, (*marbelte, gemarbelt*) bedr. ww. marmeren; 2. knikkeren.

Marcasit, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Markasit.*

Märchen, (*-s*, mv. *Märchen*) o. sprookje, vertelseltje o., legende v.

Marchese, (*-n*, mv. *-n*) m. markies, markgraaf m.

Marchetten, v. mv. gebleekte schijfjes o. mv. was.

Marcipan, (*-s*) m., z. m. marsepein, marcusbrood, amandelbrood o.

Marder, (*-s*, mv. *Marder*) m. (Nat. hist.) marter m., sabeldier o., bunzing m.

Marder-eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o., **-falle,** (*-n*) v. marterval v.; *-fell* o. martervel o.; *-garn* o. marternet o.; *-kohlen* v. mv. bijeengenaaide borststukjes o. mv. van martervellen; *-muff* m. mof v. van martervel; *-pelzwerk* o. pelswerk o. van martervel; *-schwanz* m. marterstaart m.; *-wurzel* v. draakwortel m., slangenkruid o.

Märe, v. (*-n*) v., Z. *Mähre.*

Marelle, (*-n*) v. morel, zure kers v.; it. kleine, gele abrikoos v.

Marforio, (*-s*, mv. *-s*) m. grappenmaker, potsenmaker, pasquillenmaker, ondeugende grappenmaker m.

Margarethen-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. margarethaäppel m.; *-birne* v. margarethapeer v.; *-blume* v. madeliefje o.; *-nelke* v. madeliefanjelier v.

Margarin(-fett), (*-(e)s*) o., z. m. (Scheik.) parelstof v., vast bestanddeel o. van oliën en verfstoffen.

Margarin-sauer, bijv.nw. (Scheik.) *—es Salz*, parelzuur zout o.; *-säure* v. parelzuur o.

Margarita, v. parel v., parelmoer o.; (Pl.) madeliefje o.

Margaritenblume, (*-n*) v. madeliefje o.

Margaritinen of **Margueriten,** v. mv. fijne glaskoralen v. mv.

Margaritin-sauer, bijv. nw. (Scheik.) *—es Salz*, parelzuur zout o.; *-säure* v. (Scheik.) parelzuur o.

Margell, (*-en*) v. (Prov.) meisje o.

Margel, märgeln, Z. *Mergel &.*

Margen-birne, (*-n*) v. vrouwenpeer, poire-madame v.; *-distel* v. vrouwendistel v.; *-gras, -röschen* o., Z. *Mariengras.*

Marggraf, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Markgraf.*

Marginalie, (*-n*) v. kantteekening v.

Margini̇ren, (*marginirte, marginirt*) o. ww. kantteekeningen maken, van een rand voorzien.

Maria, v. eig. zelfst. Maria; *die Jungfrau -*, de H. Maagd Maria.

Mariage, (*-n*) v., Z. *Heirath;* 2. (Sp.) een spel met de kaart van twee personen.

Mariellth, v. (gemeenz.) meisje o., dat Maria heet, Mietje o.

Marien-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) vroegrijpe appel m.; *-bad* o. (Scheik.) waterstoof v., zandbad o.; *-balsam* m. mariabalsem m.; *-bild, -bildchen* o. mariabeeld(je) o., beeld(je) o. van de H. Maagd Maria; *-blume* v., *-blümchen* o. madeliefje o.; *-bruder* m. karmelieter m.; *-dienst* m. mariadienst m., vereering v. van Maria, van de H. Maagd; *-distel* v. melkdistel, Lieve-Vrouwedistel v.; *-dorn* m. wilde roos v.; 2. Z. *Haberrose; -eis* o., Z. *Frauenglas; -faden* m., Z. *Sommerfaden; -fest* o. Mariafeest o.; *-flachs* o., Z. *Flachskraut;* 2. bevederde stengel m. van varenkruid; *-garn* o., Z. *Sommerfaden; -glas* o. Moscovisch glas o., gekristaliseerde zwavelzure kalk v.; *-glöckchen* o. klokje o.; *-gras* o. witte klaver v.; 2. spurrie v.; 3. welriekend honi(n)ggras o.; 4. vezelig hondsgras o.; *-groschen* m. zilveren muntstukje o. ter waarde van 8 penningen; *-hühnchen* o. Onze-Lieven-Heershaantje o.; *-hirse* v. parelkruid o.; 2. Onzer-Lieve Vrouwetranen v. mv.; *-huhn* o., *-käfer* m., *-kälbchen* o., *-kuh* v., Z. *-hähnchen; -mantel* m. leeuwenvoet m.; *-münze* v. tuinbalsem m.; *-nessel* v. katjeskruid o.; *-rocken* m. (Sterrenk.) gordel m. in het sterrenbeeld Orion; *-rose* v., *-röschen* o. viooltje o.; 2. peonie v.; 3. wilde roos, egelantierroos v.; 4. vezelige roos v.; 5. vliegenvanger m.; 6. zomeradonis v.; 7. windbloem v.; 8. silene v., leemkruid o.; 9. behen v.; *-tag* m. Maria-hemelvaart v.; *-thräne* v. (Pl.) jobstraan m.; *-träpchen* o. grijze anjelier v.; *-tröpfchen* o. als franje uitgetande anjelier v.; *-veilchen* o., Z. *-glöckchen; -wurm* m., (verkl., *-würmchen* o.) Z. *-käfer; -wurzel* v., Z. *-münze.*

Marille, (*-n*) v. (Tuinb.) Z. *Marelle;* 2. Z. *Pastinak.*

Marinade, (*-n*) v. (Kookk.) gekruide saus v. voor vleesch, visch &.

Marine, v. zeewezen o., zeevaart, scheepvaart v., zeedienst m., marine v.

Marine-commissär, (*-s*, mv. *-e*) m. directeur, commissaris m. van de marine; *-minister* m. minister m. van

marine; *-ministerium* o. ministerie o. van marine; *-soldat* m. soldaat m. van de marine, zeesoldaat m.; *-station* v. station o. voor de zeevaart.

Marinîren, (*marinirte, marinirt*) bedr. ww. pekelen, inzouten, marineeren.

Marionette, (*-n*) v. pop v. met beweegbare leden, draad of ledepop v., marionet v.

Marionetten-bude, (*-n*) v. marionettenspel o., kijkkast v.; *-könig* m. marionettenkoning m.; *-spiel* o. marionettenspel o.; *-spieler* m. marionettenspeler m.

Maritagium, (*-s*, mv. *Maritagien*) o. (Leenw.) bruidsgeld o., belasting v. van de lijfeigenen om te mogen trouwen.

Mark, (*-(e)s*) o., z.m. merg, ruggemerg o.; (Pl.) houtmerg o.; *die Kälte dringt durch - und Bein*, de koude dringt door merg en been; (fig.) *das dringt durch - und Bein*, dat gaat door merg en been, dat doorboort het hart; 2. inwendige, beste gedeelte o.; (Pl.) vruchtvleesch o.; 3. (fig.) kracht, sterkte v.; *- in den Knochen haben*, zeer sterk zijn; *jemn. das - aussaugen*, iem. uitzuigen; (Verv.) bezinksel o. in de verfkuip.

Mark, (*-en*) v., Z. *Grenze, Grenzzeichen;* district o., streek, mark v.; it. akker m., veld o.; 3. mark o., goudgewicht o. van 24 karaat; it. zilvergewicht o. van 16 lood; it. rekenpenning m. van 16 scheilingen.

Markasît, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) zwavelkies, ijzerkies o.; 2. bismuth o.

Mark-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. grensboom m.; *-bein* o. mergbeen o.; *-brief* m. merkbrief m.; *-buch* o. kadaster o.; *-bündel* o. (Ontlk.) mergklomp m.; *-ding* o. markgerecht o., rechtbank v. over de bepaling der grenzen.

Marke, (*-n*) v. merk o., teeken o. op een pak &; (Sp.) fiche o.; 2. lieskaartje o.

Marke-brief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kaperbrief m.; *-brunner* m. Rijnwijn m. van de eerste qualiteit.

Märkeln, (*märkelte, gemärkelt*) o. ww. naar de markt gaan, markten, koopen, bieden, dingen.

Marken, (*markte, gemarkt*) bedr. ww. *ein Pack -*, merken, teekenen; *ein Feld -*, bakenstokken insteken, begrenzen; 2. o. ww., m. *h.* verscheidene marken zilvers & opleveren.

Markepinsel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. grof penseel o., grove kwast m. om te merken.

Märker, (*-s*, mv. *Märker*) m. bewoner m. der mark, grensbewoner m.; 2. Z. *Markgenoss.*

Marketender, (*-s*, mv. *Marketender*) m., **-in,** (*-nen*) v. marketenter, zoetelaar m., marketentster, zoetelaarster v.

Marketopf, (*-topf(e)s*, mv. *-töpfe*) m. pot m. om de balen & te merken.

Mark-faserstoff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Scheik.) mergstof v.; *-fiede* m. bewaking v. van de houtmarkt; *-gefäss* o. mergvat o.; *—geld* o., Z. *-groschen;* *-genoss* m. aandeelhouder m. in de houtmarkt; *-gerechtigkeit* v. recht om een afgesloten houtmarkt te houden; *-gericht* o., Z. *-ding;* *-gewähr* v. stuk geld o. ter waarde van een mark; *-gewicht* o. markgewicht, Trooisch gewicht o.; *-graf* m. markgraaf m.; *-gräfin* v. markgravin v.

Markgrafenbirne, (*-n*) v. (Tuinb.) markies(peer) v.

Mark-gräflich, bijv. en b. tot een markgraaf behoorende, als een markgraaf; *-grafschaft* v. markgraafschap o.; it. waardigheid v. van markgraaf; *-groschen* m. merkpenning m.; *-häkel* m. hamer m. om de boomen te merken; *-haut* v. mergvlies o.; 2. Z. *Netzhaut;* *-holz* o. merghout o.

Markicht, bijv. nw. als merg, mergachtig.

Markig, bijw. vol merg; (fig.) kernachtig, krachtig, sterk.

Markiren, (*markirte, markirt*) bedr. ww. (Bilj.) markeeren; 2. Z. *bezeichnen.*

Mark-klöschen, o. (Kookk.) klontje o. merg; *-knochen* m. mergpijp v., Z. *-bein, -körper* m. (Ontlk.) merg bevattend lichaam o.; *-kraut* o., Z. *Eppich;* *-kreuz* o. kruis o. aan de grenzen; *-kuchen* m., *-küchlein* o. (Kookk.) mergkoekje o.; *-kügelchen* o. (Ontlk.) mergknobbeltje o.; *-linie* v., Z. *Grenzlinie;* *-los* bijv. nw. zonder merg; *-losung* v. grensaanwijzers m. mv.; 2. recht o. van benadering; *-ordnung* v. reglement o., verordening v. omtrent velden en wouden; *-palme* v. sagopalm m.; *-pfahl* m., Z. *Grenzpfahl;* *-recht* o. recht o. op aandeel in een woud; 2. rechtsgebied o. in boschzaken; *-richter* m. rechter m. van eene rechtbank, welker rechtsgebied tot aan de grenzen loopt; *-röhre* v., Z. *-bein;* *-saft* m. mergachtig sap o.; *-scheide* v. aanwijzing v. van eene mark, markscheiding, markgrens v.; (Bergw.) mijngrens v.

Markscheidekunst, v., z. m. (Bergw.) kunst v. om te meten en de grenzen te bepalen.

Markscheiden, (*markscheidete, gemarkscheidet*) bedr. ww. (Bergw.) de grenzen der eigendommen onder den grond meten en bepalen; 2. Z. *Markscheidekunst.*

Markscheider, (*-s*, mv. *Markscheider*) m. (Bergw.) hij, die de grenzen der eigendommen onder den grond opmeet en bepaalt.

Markscheideriss, (*-es*, mv. *-e*) m. (Bergw.) schets v., plan o. van eene mijn; *-zug* m. uitmeting v. der mijnen.

Mark-scheidung, (*-en*) v., Z. *-scheiden;* 2. Z. *-scheide;* *-schwamm* m. mergachtig vleeschgezwel o.; *-stein* m. grenssteen m.; *—setzen* o. zetten, plaatsen o. van grenssteenen; *—setzer* m. landmeter m.; *-strahlen* m. mv. (Ontlk., Pl.) mergaders v. mv.; *-stück* o. pijp v., met merg, mergpijp v.; 2. zilvermunt v. van 10 schellingen; *-substanz* v. mergachtige zelfstandigheid v.

Mark(s)torte, (*-n*) v. mergtaart v.

Markt, (*-(e)s*, mv. *Märkte*) m. markt, marktplaats v.; *zu - gehen*, naar de markt gaan; *es ist heute -*, er is van daag markt; (fig.) *er hat einen guten - gemacht*, hij heeft goede zaken gemaakt; *etw. zu -e bringen*, iets aan de markt brengen; (fig., Scherts.) geven, verschaffen, leveren; 2. verkooplaats, verkoopzaal v., kermis, jaarmarkt v.; it. Z. *-flecken;* 3. koop, inkoop m.; 4. marktherberg v.; (Spr.) *später - wird gern gut*, late haver gaat ook op.

Markt-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. rechters m. mv. mv. over marktzaken; it. marktkantoor o; *-bauer* m. boer m., die koopwaren ter markt brengt; *-bericht* m. marktbericht o.; *-brod* o. brood o. voor de klanten; *-buch* o. marktboek, boek o. van het marktkantoor; *-bude* v. kraam v.

Markten, (*marktete, gemarktet*) o. ww., m. *h.* koopen, verkoopen, ter markt gaan, markten, dingen; (fig.) *ich lasse nicht lange mit mir -*, ik laat niet lang dingen, ik houd er van de zaken gauw af te doen; 2. bedr. ww. *viel -*, veel verkoopen.

Märkt-fähig, bijv. nw. geschikt voor den verkoop; *-fahne* v. vlag v., teeken o. om voor- en opkoopers van de markt te houden; *-feld* o. marktveld o., marktplaats v.; *-flecken* m. marktvlek, groot dorp o. waar eene markt gehouden wordt; *-frau* v. marktvrouw v.; *-freiheit* v. recht, voorrecht o. der marktbezoekers; it. recht o. om markt te houden; *-friede* m. openbare rust, veiligheid v.; *-gang* m. gaan o. naar de markt; 2. marktprijs m.; *-gänger* m. marktganger, bezoeker m. van de markt; it. kleinhandelaar m.; *-gängig* bijv. en b. op de markt verkoopbaar, courant; *der —e Preis*, Z. *-gang* (2); *-gast* m. marktbezoeker m.; *-geld* o. geld o. op de markt ontvangen; 2. marktgeld, staangeld o.; 3. recht o. om op de markt uit te stallen, marktrecht o.; *-geleit* o., Z. *Messgeleit;* *-gerechtigkeit* v., Z. *-freiheit;* *-gericht* o. gerechtshof o., dat tijdens eene jaarmarkt zitting houdt; *-getöse* o. marktleven, marktrumoer o.; *-gut* o. marktgoed o., marktwaar v., goed o., waar v. voor de (jaar)markt bestemd; *-helfer* m. pakker m.; *-herr* m. marktmeester m.; *-kahn* m., Z. *-schiff;* *-kauf* m. koop m. op de markt gedaan; 2. marktprijs m.; *-knecht* m. knecht m. van den marktmeester; *-korb* m. draagkorf m.; *-leute* mv. marktbezoekers, marktlieden m. mv.; *-meister* m. marktmeester m.; *-ordnung* v. reglement o., verordening v. omtrent den koop en verkoop van levensmiddelen.

Marktorte, (*-n*) v. Z. *Markstorte.*

Markt-pflicht, (*-en*) v., Z. *-geld* (3); *-platz* m. marktplaats, markt v., plein o.; *-preis* m. marktprijs m.; *-recht* o. recht o. om markt te houden; 2. marktrecht o.; 3. recht o., wetten v. mv. voor de markt; 4. Z. *-geld* (3); *-richter* m. marktrechter m.; *-rufer* m. omroeper m.; *-scheffel* m. marktschepel o.; *-schiff* o. marktschuit v., marktschip o.; *-schild* o., Z. *-fahne;* it. marktvlag v.; *-schreiber*

m., Z. *-meister; -schreier, —in,* kwakzalver, pocher, grootspreker m., kwakzalfster, pochster v.; *-schreierei* (mv. *-en*) v. kwakzalverij, pocherij, grootspraak v.; *-schreierisch* bijv. nw. kwakzalverachtig, als een kwakzalver, pochend; *-stand* m. standplaats v. op de markt; *-streitigkeit* v. verschil o., oneenigheid v. op de markt ontstaan; *-tag* m. marktdag m.; *-verkehr* m. marktverkeer o., handelsbetrekkingen v. mv.; *-vogt* m., Z. *-meister; -weib* o., Z. *-frau; -wisch* m., *-zeichen* o., Z. *-schild; -zettel* m. marktbericht o., prijscourant v.; *-zoll* m. marktbelasting, belasting v. op de ter markt gebrachte waar.

Markung, (*-en*) v. bepaling v. der grenzen; 2. grens v., grenssteen m.; 3. rechtsgebied, district o.; it. Z. *Feldmarkung.*

Markungs-buch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o., Z. *Lagerbuch; -stein* m., Z. *Markstein.*

Markus-bruder, (*-bruders,* mv. *-brüder*) m. bakkersknecht m.; *-fliege* v. Sint-Marcusvlieg v.

Mark-voll, bijv. nw. vol merg; *-wage* v. (Bergw.) schaaltje o. tot het wegen van een mark zilver of goud; *-währe* v., Z. *-gewähr; -wald* m. woud o., dat het eigendom is van verschillende personen; *-weide* v. valsche vuilboom m.; *-zahn* m. maaltand m.; *-zieher* m. mergboor, mergpijp v.

Märlen, (*märlte, gemärlet*) bedr. ww. (Zeew.) marlen.

Märli, (*-s*) o., z. m. licht, eenigszins stijf gaasachtig weefsel o., marli o.

Marline, (*-n*), **Marling,** (*-en*), **Marllien,** (*-e*), **Märrlinge,** (*-n*) of **Marellinie,** (*-n*) v. (Zeew.) marlijn, marling, meerling v., driedraadsch touw o., huizing v.

Marl-pfriem, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) splitpriem m.; *-reep, -tau* o. (Zeew.) marltouw o.; *-schlag* m. marlknoop m.

Marmel, (*-s,* mv. *Marmel*) m., Z. *Marmor;* 2. knikker m.

Marmelade (*-n*) v. appelstroop v.

Marm(e)ler, (*-s,* mv. *Marm(e)ler*) m., Z. *Marmorirer.*

Marmor, (*-s*) m., z. m. marmer o., marmersteen o.; (Boekb.) marmersnede v.

Marmor-ader, (*-n*) v. marmerader v.; *-arbeit* v. marmerwerk o.; it. marmeren o.; *-arbeiter* m. marmerbewerker, steenhouwer m. in marmer; *-art* v. marmersoort v.; 2. *nach, auf — färben,* marmeren; *-artig* bijv. nw. marmerachtig; 2. gemarmerd; *-auge* o. marmeren oog o.; it. glazen oog o.; *-bad* o. marmerbad o.; *-band* m. gemarmerde band m.; *-becken* o. marmeren bekken o.; *-bild* o. marmeren beeld o.; *-block* m. blok o. marmer; *-boden* o. marmeren vloer m.; *-bohrer* m. beeldhouwersboor v. met verscheidene punten; *-brassen* m., Z. *-fisch; -brecher* m., Z. *-arbeiter; -bruch* m. marmerbreuk, breuk v. in het marmer; 2. uithalen o. van marmer uit de groeven, marmergroef v.; *-brunnen* m. marmeren fontein v.; *-brust* v., *-busen* m. sneeuwwitte, fijn geaderde borst v.; (fig.) koud, ongevoelig hart o.; *-fisch* m. Amerikaansche hagedis v.; *-flecken* m. marmervlek v., gemarmerde vlek v.; *-gebäude* o. marmeren gebouw o.; *-geländer* o. marmeren leuning v.; *-gesimse* o. marmeren lijst v.; *-grube* v., Z. *-bruch; -hand* v. albasten hand v.; *-hart* bijv. nw. zoo hard als marmer, zoo hard als steen; *-haus* o. marmeren huis o.; *-herz* o. (fig.) ongevoelig hart, steenen hart o.; *-horn* o. (Nat. hist.) dambord o.

Marmoriren, (*marmorirte, marmorirt*) bedr. ww. *eine Wand, Leder* -, marmeren, als marmer schilderen; *marmorirte Arbeit,* marmerwerk o.

Marmorirer, (*-s,* mv. *Marmorirer*) m. hij, die marmert of marmer bewerkt.

Marmor-kirsche, (*-n*) v. bonte kers v.; *-lilie* v. kievitseibloem, keizerskroon v.; *-mühle* v. marmerslijperij, steenhouwerij v.

Marmorn, bijv. nw. marmeren, van marmer.

Marmor-nacken, (*-nackens,* mv. *-nacken*) m. (fig.) albasten hals of nek m., nek m. zoo wit als albast; *-ohr* o. (Delfst.) gemarmerd zeeoor o.; *-pallast* m. marmeren paleis o.; *-pfirsch* v. gladde sterappel m.; *-pflaster* o. marmeren plaveisel o.; *-platte* v. marmeren plaat v., marmeren tegel m.; *-saal* v. marmeren zaal v.; *-sand* m. fijn gekorrelde koolzure kalk v.; *-sarg* m. marmeren zerk v.; *-säge* v. marmerzaag v.; *-säule* v. marmeren zuil v.; *-schleifer, -schneider* m. marmerslijper, marmerbewerker m.; *-schleiferei* v. marmerslijperij v., marmerslijpen o.; 2. Z. *-mühle; -schwamm* m. gemarmerde paddenstoel m.; *-sitz* m. marmeren zetel m.; *-spaltend* bijv. nw. (van een zwaard), steen, rotsen kloovend, splijtend, zeer scherp; *-stein* m. marmer o., brok m., stuk o. marmer; *-tafel* v., Z. *-platte; -tisch* m. marmeren tafel v.; *-treppe* v. marmeren trap v.; *-tuff* m. vezelachtige koolzure kalk v.; *-wand* v. marmeren wand, marmeren muur m.; *-zimmer* o. met marmer ingelegde kamer v.

Marmose, (*-n*) v. buideldier o. in Zuid-Amerika.

Marmotte, (*-n*) v. marmot, bergrot v., marmeldier o.

Marner, (*-s,* mv. *Marner*) m. marinier, zeeman, zeesoldaat, schipper m.

Marode, bijv. nw. afgemat, vermoeid, uitgeput; *-bruder* m. soldaat m. die onder voorwendsel van vermoeidheid achterblijft en gaat stroopen, strooper, moeskopper m.

Marodeur, (*-s,* mv. *-e*) m., Z. *Marodebruder, Nachzügler.*

Marodiren, (*marodirte, marodirt*) o. ww., m. *h.* stroopen, op roof en plundering uitgaan.

Maronage, v., z. m. ontvluchten o. der negers.

Marone, (*-n*) v. (Pl.) eetbare kastanje v.; *—nbaum* m. kastanjeboom m.

Maronke, (*-n*) v. groote ronde roode of gele pruim v.

Maroquinpapier, (*-s,* mv. *-e*) o. marokijnpapier, marokijn o.

Marotte, (*-n*) v. gekheid, zotheid, gril v.; it. stokpaardje o.

Marque, (*-n*) v., Z. *Marke.*

Marqueur, (*-s,* mv. *-e*) m. markeur m., kollichuisjongen m.

Marquis, (*-en,* mv. *-en*) v. markies, markgraaf m.; 2. biljartkleed o.

Marquisin, (*-nen*) v. markgravin, markiezin v.

Märrettig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Pl.) Spaansche ramenas v.

Mars, (*-en*) m., z. m. Mars, krijgsgod, god m. des oorlogs; (Sterrenk.) Mars v.; (Scheik.) staalmiddel, staalpoeder o.; 2. (*-es,* mv. *-e*) o. (Zeew.) mars v.

Mars-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o., Z. *-rand; -bank* v., Z. *Mastbank.*

Marsch, (*-es,* mv. *Märsche*) m. marsch, tocht m.; *den - vorschreiben,* den tocht voorschrijven; *jemn. den - machen,* iem. de deur uitzetten, grof behandelen, de waarheid zeggen; *in zwölf Märschen,* in twaalf marschdagen; 2. teeken, sein o. tot vertrek; *den - schlagen, blasen,* het sein geven tot den tocht; 3. (Muz.) krijgszang, marsch m.

Marsch, (*-en*) of **Marsche,** (*-n*) v. laag, vochtig, moerassig land o., moeras o., poel m.

Marsch!, tussch. marsch!, voort!.

Marschall, (*-(e)s,* mv. *Marschälle*) m. maarschalk m.; *die —in,* maarschalksvrouw v.

Marschallamt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. waardigheid v. van maarschalk, maarschalkschap o.; 2. oppertoezicht o. aan het hof.

Marschallat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. betrekking, waardigheid v. van maarschalk; 2. woning v. van een maarschalk; 3. rang m. van maarschalk.

Marschalls-gericht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. rechtbank v. van maarschalken; *-stab* m. maarschalksstaf m.; (fig.) hoogste betrekking v., die iem. krijgen kan, *-tafel* v. maarschalkstafel, neventafel v.; *-tisch* m., Z. *-tafel; -würde* v., Z. *Marschallamt;* it. Z. *-stab.*

Marsch-fertig, bijv. nw. marschvaardig; *-fieber* o. gewone koorts v. in vochtige, moerassige landen; *-hufe* v. boerenplaats, hoeve, boerderij v. tot inkwartiering van troepen op marsch aangewezen.

Marschiren, (*marschirte, marschirt*) o. ww., m. *h.* en *s.* marcheeren, oprukken, optrekken, te voet gaan.

Marsch-kolonne, (*-n*) v. marschkolonne v.; *-kommissar(ius)* m. marschcommissaris m.; *-krankheit* v., Z. *-fieber; -lager* o. (Art.) plaats v., waar een op marsch zijnd leger kampeert; *-land* o., Z. *Marsch* (v.); *-länder* m. bewoner m. van lage, moerassige gronden; *-linie* v. marschlijn, marschroute v.; *-ordre* v. marschorder v., bevel o. tot den tocht; *-ordnung, -route* v., Z. *-linie; -säule* v., Z. *-kolonne.*

Mars-fanal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., *Z. -laterne; -gast* m. in den marskorf wachthoudende matroos m.

Marsilien-arbeit, -nath, (*-en*) v. steek, naad m. van Marseille, Marseillewerk o.

Marsilisch, bijv. nw. *-es Seselkraut*, gedraaide venkel v.

Mars-laterne, (*-n*) v. lantaren of lantaarn v. in den mast; *-putting* v. marsputting v., beslag o. der juffers van het stengewant; *-raa* v. marsra v.; *-rand* m. rand m. op zijde van den mast; *-regeling* v. marsregeling, leuning v. van den mastkorf; *-schote* v. marsschoot v.; *—nklampe* v., *Z. Mastenklampe; -segel* o. marszeil o.

Marstall, (*-stall(e)s*, mv. *-ställe*) m. vorstelijke of gemeentelijke paardenstal m.

Marstaller, (*-s*, mv. *Marstaller*) m. opzichter m. over de vorstelijke of gemeentelijke paardenstallen.

Marstallerei, (*-en*) v. ambt o. van opzichter over de paardestallen van een vorst.

Marsupium, (*-s*, mv. *Marsupien*) o. buidel, geldbuidel m.; (Nat. hist.) buideldier o.

Marswand, (*-wände*) v. (Zeew.) want o.

Märtensgans, & (*-gänse*) v., *Z. Martinsgans &.*

Mart(h)ensholz, (*-es*) o., z. m. slecht Westindisch roodhout o.

Martor, (*-n*) v. foltering, marteling, pijniging, kwelling v.; *die -n der Märtyrer*, de pijnigingen, kwellingen, folteringen; (fig.) *jemn. alle - anthun*, iem. allerlei kwellingen aandoen; (fig.) *es ist eine -, eine wahre - mit ihm zu leben*, het is eene ware plaag, straf, marteling met &; *Z. Qual;* 2. pijnbank v.

Marter-bank, (*-bänke*) v. pijnbank v., *Z. Folterbank;* (fig.) *auf der — liegen*, veel verduren, veel te lijden hebben; *-buch* o. geschiedenis v. der martelaren; *-dorn* m., *Z. Haberrose.*

Marterer, (*-s*, mv. *Marterer*) m., **-in,** (*-nen*) v. folteraar, pijniger, kweller m., folteraarster, pijnigster, kwelster v.

Marter-geräth, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., *Z. Foltergeräth; -geschichte* v. martelaarsgeschiedenis, geschiedenis van een of meer martelaren; 2. *Z. Leidensgeschichte; -holz* o. (gemeenz.) martelhout o., pijnbank v.; it. kruis, martelkruis o.; 2. (Pl.) *Z. Heckenkirsche;* (fig.) zondebok, verschoppeling m.; *-instrumente* o. mv. martelwerktuigen, folterwerktuigen o. mv.; *-jagd* v. drijfjacht v.; *-kammer* v., *-keller* m., *Z. Folterkammer &; -krone* v. martelaarskroon v.; *-krebs* m. (Kookk.) levend ontschaalde kreeft m.; *-leben* o. martelaarsleven, leven o. vol kwellingen.

Märterlich, bijv. en b. pijnlijk, smartelijk; it. als een martelaar.

Martern, (*marterte, gemartert*) bedr. ww. *jem. -*, martelen, folteren, kwellen, pijnigen, martelingen doen ondergaan; 2. *Z. foltern;* (fig.) *jem. mit Fragen -*, kwellen, vermoeien, lastig vallen; (gemeenz.) gevoelig krenken; II. wed. ww. *sich - um etw. zu thun*, zich afmartelen, zich aftobben, veel moeite aanwenden, *Z. quälen, peinigen.*

Marter-ort, (*-ort(e)s*, mv. *-orte* of *-örter*) m. martelplaats v., *Z. Folterkammer; -pfahl* m. martelpaal m.; *-predigt* v., *Z. Leidenspredigt; -rad* o. pijnigingsrad, folterrad o.; *-säule* v., *Z. -pfahl; -schule* v. (fig.) martelschool, school v. des lijdens; *-strafe* v. martelstraf, straf v. op de pijnbank; (fig.) wreede kastijding, zware straf v.

Märterthum, (*-(e)s*) o., z. m. martelaarschap o.; 2. (verzam.) martelaars m. mv.

Marter-tod, (*-tod(e)s*) m., z. m. wreede dood, smartvolle dood m.; 2. *Z. Märtyrertod.*

Marter-urtheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. vonnis o., dat tot marteling of pijniging veroordeelt; *-voll* bijv. nw. pijnlijk, smartelijk, folterend, lijdend; *eines —en Todes sterben*, een smartelijken dood sterven; *-woche* v. Goede week, Passieweek v.; *-zeit* v. Passietijd m.; it. *Z. -woche;* (fig.) moeielijke tijd, ongelukkige, nare tijd m.

Martialgesetz, (*-es*, mv. *-e*) o., *Z. Kriegsgesetz.*

Martialisch, bijv. nw. krijgshaftig, heldhaftig, *Z. kriegerisch; -es Wasser*, ijzerdeelen bevattend water.

Martingaleur, (*-s*, mv. *-e*) m. (in het Pharospel), hij, die den inzet verdubbelt.

Martini, (onb.) m., *Z. Martinstag.*

Martins-abend, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. avond m. voor den feestdag van Sint-Maarten; *-birne* v. Sint-Maartenspeer v.; *-fest* o. Sint Maarten o., 11 November; *-gans* v. Sint-Maartensgans, gans v. als grondbelasting betaald; it. gans v. op Sint-Maarten ten geschenke gegeven of gegeten; *-horn* o. Sint-Maartenshorentje o.; *-korn* o., *Z. Mutterkorn; -mann* m. leencijnsplichtige m.; *-nacht* v. Sint-Maartensnacht, nacht m. voor het feest van Sint-Maarten; *-schmaus* m. Sint-Maartensfeest, -maal o.; *-schoss* m. cijns m., belasting v., die op Sint-Maarten betaald moet worden; *-tag* m., *Z. -fest; -vogel* m. Martijnsvogel, Philippijnsche paradijsvogel m.; 2. Sint-Maartensvogel m.

Märtler, (*-s*, mv. *Märtler*) m. (Kolenb.) uitgebrand stuk o. houtskool v., dat in een nieuwen meiler gebruikt wordt.

Martsch, bijw., *Z. matsch.*

Martstein, (*-(e)s*) m., z. m. (Bergw.) gezwaveld ijzer o.

Martyr, (*-s*, mv. *Martyre*), gewoonl. **Martyrer** en **Märtyrer,** (*-s*, mv. *Märtyrer*) m., **-in,** (*-nen*) v. martelaar m., martelares v., bloedgetuige m. en v., geloofsheld m., geloofsheldin v.

Märtyrer-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o., *Z. Marterbuch; -geschichte, -krone* v. &, *Z. Martergeschichte &.*

Märtyrertod, (*-(e)s*) m., z. m. marteldood, dood m. van een martelaar of eene martelares.

Märtyrerthum, Martyrthum, (*-(e)s*) o., z. m. martelaarschap o.

Marunke, (*-n*) v. kleine gele abrikoos v.; 2. keizerspruim v.

März, (*-es*, mv. *-e*) m. Maart m., Lentemaand v.; *in der Mitte des -es*, half-Maart.

März-becher, (*-bechers*, mv. *-becher*) m. bekervormige narcis v.; *-bier* o. maartsch bier o.; *-blatt* o., *Z. Huflattich; -blume* v., *Z. -becher;* 2. *Schneeglöckchen;* it. *Hornungsblume;* 3. hyacinth v.; 4. paardeklauw v., Maartsbloem v.; 5. woudanemoon v.; 6. leeuwentand m.; *-butter* v. Maartsche boter v.

Marzebille, (*-n*) v. oud of zot vrouwspersoon v.

Märzen, (*märzte, gemärzt*) bedr. ww., *Z. merzen.*

Märzen-schnee, -staub, m., *Z. Märzschnee &.*

Märzente, (*-n*) v. wilde eend v.

Märzenkirsche, (*-n*) v., *Z. Schwefelkirsche.*

März-fliege, (*-n*) v. dagvlieg v., haft, oeveraas o.; *-gerste* v. zomergerst v.; *-glöckchen* o., *Z. -blume* (2); *-hase* m. Maartsche haas m.; *-hecht* m. Maartsche snoek m.

Marzepan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., *Z. Marcipan.*

März-käse, (*-käses*, mv. *-käse*) m. Maartsche kaas v.; *-monat* m. Maart m., maand v. Maart; *-mücke* v., *Z. -fliege; -schaf* o., *Z. Merzschaf; -schauer* m. Maartsche (regen)bui v.; *-schein* m. nieuwe maan v. in Maart; *-schnee* m. Maartsche sneeuw v.; *-segge* v. snijdend rietgras o.; *-staub* m. Maartsch stof o.; *-thau* m. Maartsche dauw m.; *-veilchen* o. Maartsch viooltje o.; *-wasser* o. Maartsch water o.; *-wurz(el)* v. maartwortel m., nagelkruid o.

Masche, (*-n*) v. (aan kousen &), maas v., steek m.; *grosze -n am Rande eines Netzes*, groote ringmazen; *gefallene -*, gevallen steek m.; 2. (Vog.) strik m.; 3. kokarde v.; 4. (Nat. hist., Ontlk.) holte, cel v.

Masch(e), (*-n*) v. kokarde v., strik m.

Maschen, (*maschte, gemascht*) bedr. ww. mazen, knoopen, breien.

Maschente, (*-n*) v. wilde eend v.

Maschenweise, bijw. als mazen, maaswijze.

Maschenwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. maaswerk o.

Maschig, bijv. nw. met mazen, vol mazen.

Maschine, (*-n*) v. werktuig o., machine v.; *Spinn-*, spinmachine v.; *Dampf-*, stoomwerktuig o., stoommachine v.

Maschinen-arbeiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., *Z. Maschinist* (3); *-bauanstalt, -bauerei* v., *Z. -fabrik; -bauer* m., *Z. Maschinist* (1); *-druk* m. machinedruk m.; *-erfinder* m. uitvinder m. der machinen, machinist m.; *-fabrik* v. fabriek v. van werktuigen; *-führer* m., *Z. Machinist* (2); *-garn* o. met eene machine

gesponnen garen o.; *-haus* o. machinenhuis o.; *-macher* m. machinenmaker m., werktuigkundige m.; *-mäszig* bijv. nw. werktuiglijk, machinaal, als eene machine; *-meister* m. werktuigkundige, machinist m.; *-modell* o. model o. eener machine; *-ofen* m. machinenoven m.; *-papier* o. machinaal papier o.; *-schacht* m. (Mijnw.) machinenput m.; *-schiff* o. brander m.; *-spitzen* v. mv. machinaal vervaardigde kant v.; *-tüll* m. machinaal vervaardigde tulle v.; *-weben* o. weven o. met de machine; *-werk* o. machinewerk, werk o. eener machine, drijfwerk o. eener machine; *-zeichnen* o. machine-teekenen o.; *-zimmer* o. machinekamer v.

Maschinerie, (*-en*) v. inrichting, samenstelling v., bouw m., bewerktuiging v. van een lichaam, machinen v. mv., machinerie v.

Maschinist, (*-en*, mv. *-en*) m. uitvinder, maker m. van kunstwerktuigen, werktuigkundige, machinist m.; 2. (Spoorw.) bestuurder m. van de locomotief, machinist m.; 3. werkman m. bij eene machine.

Maschnagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. hoornen knoopstokje o.

Masculin(isch), bijv. en b. man(ne)lijk, van het man(ne)lijk geslacht.

Masculinum, (*-s*, mv. *Masculina*) o. (Spraakk.) man(ne)lijk zelfstandig naamwoord o.

Mase, (*-n*) v. vlek v., litteeken o., Z. *Blattermase*; 2. (in hout, steenen &), gekleurde ader, streep v.; 3. (Bergw.) Z. *Masze* (2).

Masel, (*-n*) v., Z. *Ausschlag*; *-beere* v., Z. *Moosbeere*.

Maseln, mäseln, (*maselte, gemaselt* of *mäselte, gemäselt*) bedr. ww. *Garn -*, pappen, stijven.

Maselsucht, v., Z. *Aussatz*.

Masemątten, mv. zaken v. mv., Z. *Geschäfte*; it. gekheden, dwaasheden v. mv.

Maser, (*-s*, mv. *Maser*) m. mazelenhout, gespikkeld, gevlekt, geaderd hout o.; *- vom Ahorn*, wortelhout o. van den esdoorn.

Maser, (*-n*) v. gevlekte plaats, vlek, ader v. in hout; *dieses Holz hat schöne -n*, is mooi gevlekt, gespikkeld, geaderd; 2. (Jachtw.) *die -n der Rebhühner*, vlekken, spikkels m. mv.; 2. (op de huid), vlek, vlak v., litteeken o.; (Gen.) *die -n*, de mazelen v. mv., roodvonk o.

Maser-birke, (*-n*) v. knoestige berkeboom m.; *-fleck* m. adervlek v.; *-holz* o. geaderd hout o.

Masericht, bijv. nw. gevlekt, geaderd, vol vlekken; (Gen.) mazelenachtig; (Jachtw.) *- werden*, vlekken krijgen.

Maserig, bijv. nw. vol vlekken, vol spikkels, geaderd; (Gen.) met mazelen overdekt.

Maserle, (*-n*) v. of **Maserholder,** (*-holders*, mv. *-holder*) m. Z. *Masholder*.

Masern, (*maserte, gemasert*) bedr. ww. met vlekken, aderen voorzien, aderen, marmeren, vlammen; *gemaserte Möbeln*, gevlamde, meubelen van geaderd hout; 2. wed. ww. *sich -*, vlekken, spikkels, aderen krijgen; *diese Birke maserт sich*, krijgt spikkels &.

Masern, bijv. en b. geaderd, gevlekt, gespikkeld; *-e of gewasserte Möbeln*, van gevlekt hout, van mazelenhout.

Masholder, (*-holders*, mv. *-holder*) m. Z. watervlierboom, valsche vuilboom m.

Masig, bijv. en b. gevlekt, vol vlekken, gespikkeld; *von Blattern -*, door de pokken geschonden.

Maske, (*-n*) v. masker, momaangezicht o., mom v.; *eine - aufsetzen*, een masker voordoen; *die - abnehmen*, zich ontmaskeren, het masker afleggen; (fig.) *unter der - der Freundschaft*, onder het masker, onder den schijn m. van &; 2. gemaskerd persoon m., masker o.; *eine Gesellschaft von -n*, een gezelschap gemaskerden; it. *die abscheuliche -*, (van een leelijk mensch), dat monster o.

Masken, (*maskte, gemaskt*) bedr. ww. maskeren, verkleeden, vermommen; (fig.) verbergen, bemantelen.

Masken-anzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m., Z. *-kleid*; *-ball* m. gemaskerd bal o.; *—kleid* o. masker o., mom v., momaangezicht o., domino m.; *—haus* o. huis o., zaal v., waar een gemaskerd bal gehouden wordt; *-blume* v. maskerplant, maskerbloem v.; *-costüm* o. maskeradekleed o., maskermantel m., masker o., domino m., kostuum o.; *-fest* o. maskeradefeest v.; *-freiheit* v. vrijheid, vergunning v., verlof o. om gemaskerd gekleed te gaan; it. vrijheid v., aan een gemaskerde toegestaan; *-kleidung* v. maskerkleed, maskeradekleed o., masker o.; *-klette* v. klis v., kliskruid o.; *-tanz* m. dans m. van gemaskerde personen; *-tänzer* m. gemaskerd danser m.; *-taube* v. maskerduif v.

Maskerade, (*-n*) v., Z. *Maskenball*, *Maskenfest*; it. maskerade v., gemaskerde optocht m.

Maskiren, (*maskirte, maskirt*) bedr. ww., Z. *masken*; 2. wed. ww. *sich -*, zich vermommen, een masker voordoen.

Mas-kolben, (*-kolbens*, mv. *-kolben*) m. (Pl.) waterkolf v. met groote bladen; *-kopei* v. handelmaatschappij, handelsvereeniging v.; 2. kabaal o., kuiperij v.; *-leidig* bijv. nw. (gemeenz.) een afkeer hebbende van; *— werden*, een afkeer krijgen van; *-leidigkeit* v. afkeer m.; *-liebe* v., Z. *Maszliebe*.

Masora, v., z. m. (J. gesch.) critisch onderzoek o. van den tekst des bijbels door Joodsche geleerden, massorah v.

Masoretisch, bijv. nw. wat de massorah betreft, massoretisch.

Masse, (*-n*) v. massa, menigte, hoeveelheid v.; *eine - Erde*, hoop m.; *- von Gebirgen*, menigte v.; *die - der Luft*, het geheel o.; (Rechtspr.) *-, Erbschaftsmasse*, massa v., geheel o., geheele boedel m.; *in - aufstehen*, in massa, vereenigd opstaan; (Bak.) klomp m. deeg; (Beeldh.) hamer m.; (bij het kolfspel), kolf v.; 2. (veroud.) knots v.

Massel, (*-n*) v. (Giet.) geus, gieteling m.; *-graben* m. geuskuil m.

Massemątten, mv., Z. *Masemątten*.

Massen-feuer, o. algemeen schieten o.; *-gebirge* o. menigte v. bergen.

Massenhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. grof, zwaar, in groote massa, in menigte, bij hoopen of troepen.

Massenweise, bijw. in grooten getale, in massa, in menigte.

Ma(s)sette of **Macette,** (*-n*) v. oud paard o., oude knol m.; 2. (fig.) lui, liederlijke kerel m.

Massicot, (*-(e)s*) o., z. m. (Bergw.) loodgeel, loodglit o., loodasch v.

Massiren, (*massirte, massirt*) bedr. ww. na het bad kneden, wrijven.

Massiv, bijv. en b. massief, gedegen, echt, louter, enkel, stevig; *von -em Silber*, massief zilver; *-bauen*, stevig, sterk, solide; (fig.) (van het gedrag), lomp, grof, onbeholpen, Z. *plump*.

Masz, (*-es*, mv. *-e*) o. maat, verhouding, evenredigheid v.; *das - zu einem Kleide nehmen*, de maat nemen van &; *- der Leiden*, maat, graad m., aantal o.; *weder - noch Ziel halten*, geen regel houden, ongeregeld te werk gaan; *in vollem, in hohem -e*, in hooge mate; *in hohem -e bescheiden*, in de hoogste mate, uiterst bescheiden; *nach dem -e seiner Kräfte*, naar evenredigheid, naar mate van; 2. *einerlei - und Gewicht*, maat v., meetwerktuig o.; *falsches, richtiges -*, valsche, juiste of zuivere maten v. mv.; 3. (voor vloeistoffen), maat v., pot m.

Masz-barte, (*-n*) v. (Hand.) walvischbaard m., balein v.; *-beere* v., Z. *Vogelbeere*; *-denkmal* o. gedenkteeken o., dat tot maat dient.

Masze, (*-n*) v. maat, hoeveelheid v.; *die - wissen*, de juiste maat, hoeveelheid weten; *mit -n essen*, matig eten; *über die - of -n*, buitenmate, bovenmate; 2. *in der - wie es befohlen ist* of *befohlener -n*, volgens het bevel; *einiger -n, gewisser -n*, eenigermate, in zekeren zin; *bekannter -n*, zooals bekend is, zooals iedereen weet; *folgender -n*, dus, op de volgende wijze; *ziemlicher -n*, tamelijk; *solcher -n*, zoo, op die wijze; *erdichteter -n*, verdicht, verzonnen; *gehöriger -n*, behoorlijk; *verabredeter -n*, volgens afspraak; (Bergw.) grond m., terrein o. dat voor een mijnwerk is aangewezen.

Maszeinheit, (*-en*) v. eenheid v. voor maten.

Maszen, (*maszte, gemaszt*) bedr. ww. (veroud.) de rechte maat geven, matigen.

Maszen, bijv. en b. (veroud.) nademaal, dewijl, in zoover als, aangezien, vermits.

Maszerle, (*-n*) v., Z. *Maserle*.

Masz-flasche, (*-n*) v. maatsflesch, flesch v. van eene maat inhouds; *-gabe* v. opgaaf v. van de maat, van de verhouding, maatstaf m., voorbeeld o.; *nach — seiner Arbeit*, in evenredigheid van; *-gebend* bijv. nw. maat gevend, als voor-

beeld dienende, invloed uitoefenend; *dies war — für sie*, dat diende haar tot maatstaf, tot voorbeeld; *-gebung* v., Z. *-gabe; ohne —*, zonder iets voor te schrijven, zonder maat te geven; *-glas* o. maatsglas, glas o. van eene maat inhouds; *-hecht* m. (Vissch.) snoekje o., kleine snoek m.; *-holder* m., Z. *Masholder; -hügel* m., Z. *-kegel*,

Mäszig, (*-er, -st*) bijv. en b. matig, gematigd, sober; *-e Mahlzeit*, sober maal; *ein Vergnügen - genieszen*, matig, gematigd, verstandig, bescheiden; *- sein, leben*, matig zijn, matig, sober leven; 2. matig, tamelijk, niet groot, niet aanzienlijk; (van de warmte), matig; (van een eisch), matig, niet hoog, redelijk, niet belangrijk; *-e Strafe*, matig, licht, niet zwaar; (Muz.) gematigd, matig; it. bevallig, andante; 3. *-er Krug*, eene maat inhoudende.

Mäszigen, (*mäszigte, gemäszigt*) bedr. ww. matigen, in toom houden, betengelen, temperen, doen bedaren; 2. *der Wind hat die Hitze gemäszigt*, getemperd, doen verminderen; *seinen Zorn -*, matigen, in toom houden, betengelen, doen bedaren; 3. *eine Rechnung -*, matigen, lager stellen, verminderen; *den Schmerz -*, doen bedaren; *die Stimme -*, matigen, verlagen; II. wed. ww. *sich zu - wissen*, zich zelve(n) meester zijn, zich zelve(n) beheerschen; *sich in Essen und Trinken -*, matig zijn.

Mäszigkeit, v., z. m. matigheid, soberheid, middelmatigheid v.; *- im Essen*, matigheid v.; 2. (van eene som), geringheid v.

Mäszigung, v., z. m. matiging, gematigdheid, inhouding, vermindering, bedaring v.; (fig.) lichtheid, zachtheid, bescheidenheid v.; *mit - sprechen*, gematigd, met gematigdheid, bedaard spreken; (van eene belasting &), verlaging, matiging v.; (van de stem), verlaging v.

Mąsz-kanne, (*-n*) v. maatskan v., kan, kruik v. van eene maat inhouds; *-kegel* m. hoogte v. aarde, die men bij uitgravingen overlaat, om daaraan de hoogte der weggegraven aarde te kennen; *-krug* m., Z. *-kanne; -kunde, -kunst* v., *-künstler* m., Z. *Messkunde &; -lade* v. (Touwsl.) maat v.; *-liebe* v. (Pl.) madeliefje o.; *-los* bijv. nw. zonder maat, zonder grenzen, onbegrensd; *-losigkeit* v. onmetelijkheid v.; *-nahme, -nehmung* v. maat nemen o.

Mąszner, (*-s*, mv. *Mąszner*) m. (Bergw.) hij die vergunning heeft tot het ontginnen eener mijn, concessionaris m.

Mąsz-ofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. in warmte toenemende oven m. om ijzer te doen smelten; *-regel* v. maatregel m., voorzorg v., behoedmiddel o.; *— nehmen* of *ergreifen*, maatregelen nemen, voorzorg gebruiken; *-stab* m. maatstaf m.; *in kleinem, in groszem -e*, naar kleinen, grooten maatstaf, op kleine, groote schaal.

Mast, bijv. en b. dik, vet, gemest; *-er Ochs*, vette os; 2. (*-*, mv. *-en*) v. mesting, eikelmesting v., varkensvoeder o.; *die - fällt*, de eikels vallen af; *die Ochsen in die - thun*, vetmesten; it. *die Schweine -*, in het woud laten grazen; 3. Z. *Mastzeit*.

Mast, (*-en*, mv. *-en*) m. (Zeew.) mast, mastboom m.; (Timm.) makelaar m., torenspits v.

Mąstader, (*-n*) v. speenader, speenslagader v.; *-fluss* m. guldenadervloed, speenadervloed m.; *-stockung* v. aambeien, spenen v. mv.; *-süchtig* bijv. nw. aan aambeien lijdend.

Mastalgie, v. pijn v. in de borsten.

Mąst-backen, v. mv. mastwangen v. mv., ooren o. mv., klampen m. mv.; *-band* o., Z. *Mastenbügel; -bank* v., Z. *-ducht; -baum* m. (van een schip), mast m.; 2. mastboom, boom m. geschikt om masten van te maken; *die sämmtlichen -bäume*, Z. *-werk; -besichtigung* v. nazien o. van den eikeloogst; *-block* m. ezelshoofd o.; *-buche* v. roode beukeboom m.; *-darm* m. (Ontlk.) aarsdarm, endeldarm m.

Mąstdarm-blasenstein-schnitt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. steensnijden o. uit den endeldarm; *-fistel* v. endeldarmsfistel v.; *-nerve* m. endeldarmszenuw v.; *-schlagader* v. speenslagader v.; *-wurm* m. endeldarmsworm, spoelworm m., Z. *Mastwurm*.

Mąst-ducht, (*-en*) v. bank v. om de mars; *-eiche* v. gewone eik, roode eik m.

Mąsten, (*mastete, gemastet*) o. ww., m. *h.* mesten, tot mest dienen; 2. vet worden; II. bedr. ww. (Zeew.) *ein Schiff -*, van masten voorzien.

Mästen, (*mästete, gemästet*) bedr. ww. vetmesten, mesten; *Austern -*, in een put laten vet worden, oesters perken; 2. wed. ww. *sich -*, vet worden.

Mąsten-bügel, (*-bügels*, mv. *-bügel*) m. mastbeugel m.; *-keil, -kiel* m. mastkeg v.; *-klampe* v. mastklamp m.; *-koker* m. mastkoker m.; *-kragen* m., Z. *-bügel; -krahn* m. kraan, machine v. om den mast te lichten; *-macher* m. mastenmaker m.; *-passer* m. cirkelpasser m.; *-reich* bijv. nw. vol masten, rijk aan masten; (fig.) vol schepen; *-schale* v., Z. *-wange; -spur* v. houten verband o. om den voet van den mast, mastspoor o.; *-stütze* v. maststeun m.; *-zirkel* m., Z. *-passer*.

Mąst-feder, (*-n*) v. vette-ganzepen, veder v. welke men uittrekt als men de gans te mesten zet; *-fisch* m. kazelot m. met platte tanden; *-fleck* m., Z. *Geilhorst; -freiheit* v., Z. *-recht; -futter* o. mestvoeder, goed voeder o.; *-gans* v. vette gans, gans v. die men vetmest; *-gefälle* o. mv. inkomsten v. mv. van het recht om te mesten; *-geld* o. belasting v. voor het recht om vee in eiken- en beukenbosschen te weiden; *-gerechtigkeit* v., Z. *-recht; -haber* m. mesthaver v.; *-hirt* m. boschherder, varkenshoeder, zwijnenhoeder m.; *-holz* o. boom m. welks vrucht tot mesting dient; it. woud, bosch o. van zoodanige boomen; 2. masthout o.; *-huhn* o. vetgemest hoen o.

Mąstich, (*-(e)s*) o., z.m. kleefdeeg o., steenlijm v., mastik v.

Masticin, (*-(e)s*) o., z.m. (Scheik.) harsachtige stof v. uit de mastik, masticine v.

Mąstig, bijv. en b. (van vee), gemest, vet, dik, zwaar; 2. (Zeew.) met masten, masten hebbende.

Mąstix, (onb.) m., Z. *Mastich*.

Mąstix-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. mastikboom m.; *-holz* o. mastikhout o.; *-korn* v. mastikkorrels v. mv.; *-kraut* o. marjolein v. van Creta mastikkruid o.; 2. groene amandelboom m.; 3. groot wild basilicum o.

Mąst-kalb, (*-kalb(e)s*, mv. *-kälber*) o. vetgemest kalf, kalf o., dat vetgemest wordt; *-keil* m., Z. *Mastenkeil; -klammer* v., Z. *Marsgast; -klampe* v. mastklamp m.; *-korb* m., Z. *Mars*; it. mars v., marskorf m.; *-korn* o. voederkoren o.; 2. *-körner* o. mv. (Gen.) knoop m. van aambeien; *-kraut* o. mastkruid o.; *-kuh* v. vetgemeste koe, koe v., die vetgemest wordt; *-linde* v., Z. *Graslinde; -loch* o. opening v. van den zak van den bunzing; *-los* bijv. nw. masteloos, zonder masten; *— machen*, ontmasten; *-macher* m., Z. *Mastenmacher; -meister* m. opzichter m. der masten; *-ochs* m. vette os, os m., die vetgemest wordt; *-ordnung* v. wettelijke bepaling, verordening v. omtrent het mesten in bosschen; *-recht* o. recht o. om in een bosch te mogen weiden, de eikels of beukels als mesting te mogen gebruiken; *-schiff* o. schip o. met mast(en); *-schilling* m., Z. *-geld; -schwein* o. vetgemest varken of zwijn, zwijn of varken o., dat vetgemest wordt, mestvarken o.; *-segel* o. mastzeil o.; *-stall* m. stal m. voor het mesten van vee; 2. varkenshok o.; it. —, *-stand* m. mesthok o.; *-stange* v., Z. *Mastenstütze; -stenge* v., Z. *Marsstenge; -stück* o. vetgemest dier, dier o. dat vetgemest wordt; *-topf* m. mastpin of mastpen v.

Mąstung, v. bemesting, mesting v., mest m., Z. *masten, Mast*; 2. Z. *Mastholz*.

Mąst-vieh, (*-(e)s*) o., z. m. vet vee, vee o., dat gemest wordt; *-wächter* m. uitkijker m. op de mars; *-waldung* v., Z. *-holz; -wand* v., Z. *Marswand; -wange* v. wang, schaal v., klamp m. van den mast; *-wärts* bijw. (Zeew.) naar den mast, op den mast; *-werk* o. al de masten m. mv. van een schip, masthout, bemasten o.; *-wurm* m. ingewandsworm m.; *-zeit* v. tijd m. van mesting.

Masurisch, bijv. nw. vlug, huppelend, springend, dansend.

Masurka, (*Masurken*) v. mazurka v., Poolsche nationaaldans m.

Matador, (*-s*, mv. *-e*) m. stierendooder m.; (Sp.) hoofdtroef v., matador m.

Mątapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. prinsenappel m.

Matassinąden, v. mv. goochelkunsten v. mv., belachelijke gebaren o. mv.

Mąter, (*-n*) v. (Drukk.) moer v. aan de pers, schroefmoer v.; 2. moeder, moederkerk v.

Materiąl, (*-s*, mv. *-ien*) o. (van

een leger), materieel o., krijgsbenoodigdheden v. mv.; (voor een gebouw), materiaal o., bouwstof v.; (van een afgebroken gebouw), materialen, puin o.; 2. drogerijen v. mv.; *-farbe* v. onbereide verf, droge verf v.; *-geschäft, -gewölbe* o., *-handlung* v. handel, winkel m. in drogerijen.

Materialienkammer, (*-n*) v., *Z. Materialhandlung.*

Materialisch, bijv. nw., *Z. materiell.*

Materialismus, (onb.) m. stoffeer, geestloochening v., materialisme o.

Materialist, (*-en*, mv. *-en*) m. drogist, koopman m. in drogerijen; 2. (Wijsbeg.) geestloochenaar, stofbelijder, materialist m.

Materialistisch, bijv. en b. geestloochenend, stofbelijdend, de stoffeer aanhangend, materialistisch.

Material-laden, (*-laders*, mv. *-läden*) m., *Z. -geschäft; -ursache* v. stoffelijke oorzaak v.; *-waare* v. drogerij v.; *-waarenhändler* m. drogist, koopman m. in drogerijen.

Materia medica, v., z. m. geneeskunde, heelkunde v.

Materie, (*-n*) v. (van een lichaam), stof, grondstof v.; (fig.) (van eene rede), stof v., onderwerp o., inhoud m.; 2. (Geen.) etter m., materie v., bedorven vocht o.

Materiell, bijv. en b. stoffelijk, lichamelijk, wezenlijk, gewichtig, stof bevattend, de stof betreffende, materieel.

Materne, (*-n*) v. matrijs, metaalmoeder v., gietvorm m.

Mathematik, v., z. m. wiskunde, leer of wetenschap v. van de grootheden, van de ruimte en getallengrootheden, mathesis v.

Mathematiker, (*-s*, mv. *Mathematiker*) m. wiskunstenaar, wiskundige m.

Mathematisch, bijv. nw. wiskunstig, volgens de wiskunde, mathematisch; (fig.) nauwkeurig, juist, onomstootelijk, zeker.

Mathesis, v., z. m., *Z. Mathematik.*

Mathuriner, (*-s*, mv. *Mathuriner*) m. (kerk. Gesch.) driecenheidsbeleider, trinitaris m.

Matkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. moerasspierstruik m., moerasspiræa v.

Matratze, (*-n*) v. matras v.

Matratzen, (*matratzte, gematratzet*) bedr. ww. *Stühle -*, met haar, wol stoppen, met kussens of matrassen voorzien.

Matratzen-macher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. matrassenmaker, opvuller m.; *-nadel* v. matrasnaald v.

Matrikel, (*-n*) v. (Schoolt.) schrijfboek, register o., naamlijst v.; *in die - einschreiben*, op de rol brengen, (als student) inschrijven; *-schein* m. bewijs o. van inschrijving (als student).

Matritze, (*-n*) v. (Giet.) *Z. Materne.*

Matrone, (*-n*) v. bejaarde deftige vrouw, bejaarde dame, matrone v.

Matrose, (*-n*, mv. *-n*) m. matroos, zeeman m.; it. galeiboef, galeislaaf m.; 2. (Nat. hist.) watervlieg v.

Matrosen-amber, (*-ambers*, mv. *-amber*) m., *Z. Fuchsamber; - art* v. wijze v., manier v. der matrozen; *auf —*, als de matrozen; *-hosen* v. mv. matrozenbroek v.; it. schippersbroek, wijde broek, flodderbroek v.; *-kappe* v. matrozenmuts v.; (Delfst.) nap, narrenkap v.; *-kleid* o. matrozenkleed o.; *-leinen; -linnen* o. matrozenlinnen, matrozengoed o.; *-lohn* m. matrozengeld o.; *-mütze* v., *Z. -kappe; -kost* v. matrozenkost m.; it. baketen o.; *auf — gesetzt sein*, uit den bak moeten eten; *-schneider* m. kleermaker m. voor matrozen, matrozenkleermaker m.; *-schüssel* v. bak m.; *-sitte* v. matrozengewoonte v., matrozengebruik o.; *-sold* m. soldij v. der matrozen; *-wache* v. scheepswacht v.

Matsch, bijv. nw. verpletterd, tot moes of gelei gebracht, modderig, slijkerig; (fig.) verslagen, vernederd; (Sp.) *Z. Matsch* m. zelfst.; (Bilj.) meer dan de helft verliezend; *- werden*, meer dan de helft verliezend, onder jan blijven; 2. (*-es*, mv. *-e*) m. (Sp.) verlies, ongeluk o.; *-werden*, de volte verliezen, kapot gaan; *jem. - machen*, kapot spelen, kapot winnen van; (Keg.) werpen o. van alle negen kegels; 3. (Volkst.) kneedsel, mengsel, gemors, geflodder o.

Matschaft, (*-en*) v. maatschap, kameraadschap v., gemeenschap, vereeniging, societeit v.

Matschen, (*matschte, gematschet*) bedr. ww. verpletteren, tot brij of moes wrijven, kort wrijven; (Sp.) kapot maken of spelen; 2. o. ww. verpletterd worden.

Matschig, bijv. nw. verpletterd, fijn gewreven, tot moes gewreven, pappig, brijachtig, week en nat; it. *Z. kothig.*

Matt, (*-er, -est*) bijv. en b. mat, moede, vermoeid, uitgeput, afgemat, krachteloos; *ich bin ganz müd und - von der Reise*, geheel uitgeput, vermoeid, afgemat &; *der Kranke ist noch sehr -*, zwak; 2. (van den smaak), laf, zouteloos, onsmakelijk; *der Wein wird -*, wordt laf, verschaalt; *Sie lassen ja Ihren Wein - werden*, gij laat & verschalen; 3. (van het licht), mat, dof, bleek, niet doorschijnend; (van kleuren &), dof, niet helder; (Verg.) *- machen*, dof maken, den glans wegnemen; *ein Metall - arbeiten*, dof laten, niet polijsten, matten; (Bord.) stijf; *-e Stickerei*, overladen, stijf; 4. (van de stem), dof; (van de oogen), dof, neerslachtig; (van den blik), neerslachtig, terneergeslagen, kwijnend; *-er Stil*, slepend; *die -n Stellen in diesem Werke*, de zwakke, onbeduidende plaatsen; *-er Scherz*, laf, onbeduidend, zouteloos; (Giet., Zuiv.) stug; (Pl.) ondoorschijnend, het licht niet doorlatend; (Sp.) *jem. - machen*, mat zetten; *schach und -*, schaakmat; *- werden*, verzwakken, afgemat worden, uitgeput worden; II. m. zelfst. (Sp.) *schöner -*, fraai mat o.

Matt-äugig, bijv. nw. met doffe oogen, doffe oogen hebbende; *-barten* mv., *Z. Maszbarten; -blau* o. dof blauw o.; *-bunzen* m. (Goudsm.) matbeitel m.; *-damm* m. matsgewijs gevlochten dam m.

Matte, (*-n*) v. (Verg.) inkeping, gleuf, holte v.; 2. dofheid, matheid v.; 3. weide v., weiland o.; 4. mat, stroomat, touwmat v.; (Zeew.) mat v.; 5. walkruid o., walstroo o.

Matte, (*-n*) v. gekaasde, geronnen melk v.; 2. (Muntw.) *spanische -*, Spaansche mat v.; 3. (Delfst.) eene venusschelp v., *Z. Motte, Made.*

Matten, (*mattete, gemattet*) bedr. ww. *jem. -*, *Z. ermatten*; 2. (Schaaksp.) mat geven, mat zetten.

Matten-binse, (*-n*) v. (Pl.) taai rietgras o., grashalm m.; *-blume* v. boterbloempje o.; *-flachs* m. katoenkruid, wolgras o.; 2. *Z. Sandruhrpflanze; -flechter, —in*, mattenvlechter, mattenmaker m., mattenvlechtster, mattenmaakster v.; *-freiheit* v. vrijdom m. van het geven van een mud graan als maalloon; *-kerbel* m. muskuskervel v.; *-kraut* o., *Z. -flachs* (2); *-kümmel* m. karweizaad o.; *-macher* m., *Z. -flechter; -meier* m. opzichter m. der weiden; *-safran* m. herfsttijloos v., hondsvergif o.; *-schrecke* v., *Z. Heuschrecke; -schüttel* o. opveegsel o. van eene lading koren aan de matrozen toekomend; *-schütteln* o. recht o. van de schipperskinderen om een weinig koren van de lading te mogen nemen; *-steinbrech* m. (Pl.) *Z. Haarstrang* (Pl.); *-weide* v. kleine witte wilg(eboom) m.; *-wolle* v., *Z. -flachs.*

Matt-erleuchtet, bijv. nw. zwak verlicht, half donker, schemerend &; *-gold* o. matgoud o.; 2. geelkoper, latoen, messing o. in bladen; *-golden* bijv. en b. van matgoud.

Mattheit, v. (van een zieke), zwakheid, zwakte v.; *eine - empfinden*, eene matheid, dofheid v. gevoelen; (van kleuren), matheid, dofheid v.; (van eene rede), slepende o.

Mattherzig, bijv. nw. kwijnend, wegkwijnend; (fig.) flauwhartig, bloohartig, vreesachtig; *-keit* v. kwijning v.; (fig.) bloohartigheid, vreesachtigheid v.

Matthier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zilveren muntje o. van 4 penningen.

Mattig, (*-er, -st*) bijv. en b. geronnen, gekaasd, gestremd; *-keit* v., *Z. Mattheit;* 2. blooheid, lafhartigheid, zwakheid v.

Mattiren, (*mattirte, mattirt*) bedr. ww. matten, mat slijpen, dof slijpen.

Mattke, (*-n*) v. regenworm.

Mattker, (*-s*, mv. *Mattker*) m. strandlooper m. (vogel).

Matt-kern, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) zandhoen o., zeepatrijs m.; 2. riethoen o.; 3. waterhoen o., koet v.; *-knetzel* m., *Z. Mattker; -land* o. weide v.; *-purze* m., *Z. -bunzen; -schrecke* v. (w. i. gebr.) krekel m.; *-vergoldung* v. mat vergulding v.; it. slecht verguldsel o.; *-warm* bijv. nw. lauw; *-weisz* bijv. nw. dof wit; *-zeiger* m. werktuig o. om doffe, matte plekken te polijsten, matbeitel m.

Matutine, (*-n*) v. (Kath.) vroegmis v.

Matz, (*-ens,* mv. *-e*) m. (verkorting van *Matthies, Matthias*), dengniet, weetniet, lummel, domkop, snapper m.; (Bergw.) steen m., die weinig erts inhoudt; (Landh.) karnemelk, gekarnde melk v.

Matze, (*-n*) v., Z. *Mazze;* 2. kluwen o. zijde; 3. biezen mat v.

Mätzeln, Mätzger, m. Z. *metzeln* &.

Mätz(en)kuchen, (*-kuchens,* mv. *-kuchen*) m. vlade of vla v., schijfvormige, platte koek m. van ongerezen deeg; 2. Z. *Käskuchen.*

Matzenseide, v., z.m. klosjes o. mv. ongesponnen zijde.

Matzhammeln, (*matzhammelte, gematzhammelt*) bedr. ww. (Bergw.) *im Register -,* verkeerd aanteekenen.

Matzspiel, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. spel o., waarbij men 13 kleine ivoren ballen door 13 genommerde openingen of poortjes tracht te stooten, kamerspel, troumadame o.

Mauche(l)n, (*mauch(el)te, gemauch(el)t*) o. ww. verbergen, veinzen, verhelen; 2. Z. *schachern.*

Mauchler, (*-s,* mv. *Mauchler*) m. schacheraar, bedrieger m.; 2. Z. *Nimmersatt.*

Maue, (*-n*) v. mouw v.; (Spr.) *er hat einen Schelm in der -,* hij heeft ze achter de mouwen, hij veinst; *er kann keine -n dran setzen,* hij kan het niet doen, hij kan er niet mede overweg; (Volkst.) hij weet er geen mouw aan te passen.

Mauen of **miauen,** (*maute, gemaut* of *miaute, gemiaut*) o. ww., m. *h.* mauwen, schreeuwen.

Mauer, (*-n*) v. muur m., muurwerk o., wand m.

Mauer-absatz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m. vooruitstekende, vooruitspringende muur m.; (voor eene borstwering), muizenpad o.; (Vest.) berm, walgang, walrand m.; *-anker* m., Z. *-klammer; -arbeit* v., Z. *-werk; -assel* v., Z. *Kellerwurm; -band* o. muurband m.; (Vest.) ondermuur, schutmuur, rand m. van den schutmuur; *-beschlag* m. uitslag m. aan muren; *-biene* v. werkbij v.; *-blende* v. nis v. in den muur; *-blume* v., Z. *Lack; -brecher* m. stormram m., belegeringsgeschut o.; *-bruch* m. bres v.

Mäuerchen, (verkl.) o. muurtje o., kleine, lage muur m.

Mauer-cirkel, (*-cirkels,* mv. *-cirkel*) m., Z. *-zirkel; -dach, -dächlein* o. muurkap v.; *-dicke* v. dikte v. van een muur; *-drache* v. muurdraak v.; *-epheu, -eppich* m. gewone klimop o.; *-esel* m., Z. *-assel; -ewig* o., Z. *-epheu; -falk* m. torenvalk m.; *-farn* m. haarmos, vrouwenhaar o.; *-fest* bijv. nw. zoo vast als een muur; *das hält balk- und* —, dat houdt zoo vast als een muur; 2. door muren versterkt of omgeven; *-flechte* v., (Pl.) *gelbe* —, Z. *Lichtflechte; weisze* —, patientiekruid o.; *-fliesen* v. mv. tot muren geschikte tegels m. mv.; *-frasz* m. verwering, verbrokkeling v. van metselsteenen; *-gang* m. (Vest.) bovenste galerij, vooruitstekende borstwering v.; *-gänsefusz* m. (Pl.) muurganzevoet v.; *-giebel* m. (Wap.) trapvormige gevel m.; *-gipskraut* o. muurgipskruid o.; *-grün* o. klimop o.; *-grund* m. fondament o. van metselwerk, muurgrond m.; *-habichtskraut* o. muurhavikskruid o.; *-haken* m. Spaansch anker o., brandhaak m., Z. *Wandhaken; -hammer* m. bikhamer m.; *-(hasen)lattig* m. muurlatuw v.

Mauerig, bijv. nw. gemetseld, van muren voorzien, bemuurd.

Mäuer-kalk, (*-(e)s*) m., z.m. metselkalk v., mortel v.; —*kraut* o., Z. *-gipskraut; -kappe* v., Z. *-dach; -kehle* v. (Mets.) truffel m., truweel o.; *-kitt* m. cement, tras o.; *-klammer* v. muuranker o.; *-klette* v., Z. *-specht; -kranz* m. ring m. van muurwerk; *-kraut* o. muurkruid, glaskruid o., steenbreke v.; 2. wilde vlier v.; 3. Turksche kers v.; *-krone* v. krans m., van een muur; it. (R. g.) corona muralis; *-latte* v. (Bouwk.) muurplaat v.; *-läufer* m., Z. *-specht; -lehm* m. pleister v. uit leem en gekapt stroo; 2. (Pl.) zandanjelier, zeeanjelier v.; *-leiste* v. muurlijst v.; *-leuchter* m., Z. *Wandleuchter; -loch* o. gat o. in een muur; 2. (i. k. bet.) donkere, vochtige kamer v.; *-lücke* v., Z. *-bruch; -mantel* m. steenen bekleeding v., schutmuur m.; *-meister* m. metselaarsbaas m.; *-moos* o. muurmos o.; *-mortel* m. mortel v.

Mauern, (*mauerte, gemauert*) bedr. ww. metselen, bouwen, muurwerk maken; *mit Füllsteinen -,* volwerpen.

Mauer-nachtigall, (*-en*) v. blauwborstje o.; *-nelke* v., Z. *-gipskraut; -pfau* m. klimop o.; *-pfeffer* m. (Pl.) huislook o., donderbaard m.; 2. muurplant v.; *-platte* v., Z. *-latte; -quadrant* m. (Sterrenk.) quadrant m. aan een muur bevestigd; *-ranke* v. muurkers v.; *-raute* v. vrouwenhaar o.; 2. muurruit v.; *-ritze* v. scheur, spleet v., barst m. in den muur; *-salat* m., Z. *-lattig; -salpeter* m. muursalpeter o.; *-salz* o. muurzout, kalkzout o.; *-sand* m. rivierzand o.; *-schierling* m. scheerling m., dolle kervel v.; *-schosz* m. belasting v. tot onderhoud der stadsmuren; *-schwalbe* v. muurzwaluw v.; *-schweinchen* o., Z. *Kellerwurm; -schweisz* m., Z. *-beschlag; -sinter* m. precipitaat o. van het vocht in den muur; *-sohle* v., Z. *-latte; -spalt* m., Z. *-ritze; -specht* m. muurspecht, torenspecht m.; *-speise* v. metselkalk v., mortel v.; *-spinne* v. muurspin v., Z. *Kellerspinne, -spitze* v., Z. *-zinne; -steiger* m. (Bergw.) opzichter m. over de mijngebouwen; *-stein* m. metselsteen, baksteen m.; *grobe* —, slecht gehouwen bloksteen o. voor fondeerwerk; 2. gebakken steen m.; *-stürzer* m., Z. *-brecher; -tafel* v. muurplint o.; *-träublein* o., Z. *-pfeffer* (2); *-verkleidung* v. (Vest.) steenen bekleeding v.; *-viertelkreis* m. (Sterrenk.) Z. *-quadrant; -wall* m. (Vest.) bekleede, gemetselde vestingwal m.; *-werk* o. metselwerk, muurwerk o., muren m. mv.; *-wespe* v. muurwesp v.; 2. Z. *Goldwespe; -winde* v. klimop o.; *-wurm* m. pissebed v., duizendpoot m.; *-wurz* v., Z. *-winde; -ziegel* m. muurtegel m.; *-zinne* v. muurspits, tuit v.

Mauke, (*-n*) v. (Veea.) etterzweer v. aan de pooten van paarden; (Landh.) brand m. (in den wijnstok); 2. bladluis v.; (Kookk.) te dikke soep v.; 3. schuilhoek m., schuilplaats v.; 4. bespaard geld o., spaarpenningen m. mv.; 5. hengselmand v.

Mauken, (*maukte, gemaukt*) bedr. ww. verduisteren, verbergen.

Maul, (*-(e)s,* mv. *Mäuler*) o. (van een persoon), mond, bek m.; (van een paard), bek, snuit, snoet m.; (Volkst.) bek, muil m.; *dieses Pferd hat ein weiches -,* heeft een zachten mond; *jemn. Eins auf's - geben,* een slag in het gezicht, een muilpeer geven; *das - hängen* of *hangen lassen, ein - machen,* een leelijk gezicht trekken; *böses -,* lastertong v.; *er hat ein groszes -,* hij is een grootspreker, snoever; *er hat ein freches, ungewaschenes, unverschämtes -,* hij is een vuilbek; *er hat das - nicht aufgethan,* hij heeft geen mond opengedaan, hij heeft geen woord gesproken; *das - steht ihm keinen Augenblick still,* zijn mond staat geen oogenblik stil, hij heeft altijd wat te vertellen; (fig.) *sich auf das - schlagen,* zich zelve(n) tegenspreken; *habt ihr kein -?,* kunt gij niet praten?; *das - halten,* zwijgen, den mond houden; *halt das -!,* houd uw mond!, zwijg!; (Spr.) *er ist nicht auf das - gefallen,* hij is niet op zijn mondje gevallen, hij kan flink van zich af spreken; *das - nicht halten können,* niet kunnen zwijgen, den mond niet kunnen houden; *in der Leute Mäuler kommen,* in opspraak komen, van zich doen spreken; (H. S.) *alle falschen Mäuler,* de leugenaars, leugentongen; (Pl.) Z. *Löwenmaul;* (Delfst.) *das krumme -,* muilschelp v.; 2. Z. *Groszmaul;* it. (Nat. hist.) Z. *Groszmaul;* 2. mond m., opening v., gat o.; (Geweerm.) mond m., lip v. van den geweerhaan; (Art.) vooreinde o. van een langwagen; (Pl.) (aan mossoorten), mondrand m.; (Meub.) (aan eene schaaf), opening v., licht o.; 3. *Mäulchen* o. (gemeenz.) bekje o.; it. kusje o., kus m.; 4. Z. *Maulthier.*

Maulaffe, (*-n,* mv. *-n*) m. (gemeenz.) gaper, botmuil, lanterfant m.; *-n feil haben,* Z. *maulaffen.*

Maulaffen, (*maulaffte, gemaulafft*) o. ww., m. *h.* gapen, zijn tijd vergapen, onnoozel kijken, leelijke gezichten zitten te trekken.

Maul-afferei, (*-en*) v. lanterfanten, gegaap, gapen o.; *-aufreiszer* m., Z. *Maulaffe; -band* o. (veroud.) halster m., muilband m.

Maulbeer-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. moerbezieboom m.; *-blatt* o. moerbeieblad o.

Maulbeere, (*-n*) v. moerbezie, moerbei v.; it. Z. *Maulbeerbaum;* (fig., Ontlk.) moerbeigezwel o.; (Delfst.) purperslakschelp v.

Maulbeer-feige, (*-n*) v. Adamsvijg v.; *-feigenbaum* m. Adamsvijgeboom

m.; *-holz* o. moerbezienhout o.; *-(holz)-sauer* bijv. nw. *—e Salze*, moerbeziënhoutzuur zouten; *-(holz)säure* v. moerbeziënhoutzuur o.; *-melde* v. beet of biet v.; *-pflanzung* v. plantage v., plantsoen o. van moerbeziehoomen; *-saft* m. moerbeiensap o., moerbeienstroop v.

Maul-birne, (*-n*) v. (Volkst.) muilpeer, oorvijg v., klap m. in het aangezicht.

Mäulchen, (verkl.) o., Z. *Maul.*

Maul-christ, (*-en*, mv. *-en*) m. naamchristen, geveinsde christen m.; *-christenthum* o. naamchristendom o., huichelarij v.; *-drescher* m. grootspreker, praatjesmaker m.; *—in* v. grootspreekster, praatjesmaakster v.

Maulen, (*maulte, gemault*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) *jemn. —*, goed smaken *diese Speise mault ihm nicht*, smaakt hem niet; 2. pruilen, de lip laten hangen, pruttelen.

Maulesel, (*-esels*, mv. *-esel*) m. muilezel m.; 2. werkbij v., hommel m.; 3. eene soort van bier.

Mauleseldecke, (*-n*) v. muilezeldek(kleed) o.

Mauleselin, (*-nen*) v. muilezelin v.

Maulesel-streif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. muilezelstaart m.; *-treiber, -wärter* m. muilezeldrijver, muilezelhoeder m.

Maul-faul, bijv. nw. (gemeenz.) langzaam, weinig sprekend, woordkarig; *-fäule* v. (Veea.) oppervlakkig mondzweertje o.; *-freund, —in*, tafelvriend m., tafelvriendin v., gehuichelde vriend m., vriendin v.; *-freundschaft* v. huichelachtige vrienschap v.; *-fromm* bijv. nw. schijnvroom, huichelachtig vroom; *-fülle* v. (gemeenz.) levensonderhoud, eten en drinken o.; *-gatter* o. (Hoefsm.) neusnijper, pranger m.; *-gerecht* bijv. nw., Z. *-recht; -gesperr* o. aanhoudend aangapen, aanhoudend grinniken; *ein — von etw. machen*, grooten ophef maken van; *-gespitzt* bijv. nw. spottend, honend, scherp, bits; *-hänger* m. pruiler, pruttelaar m.; *—in* v. pruilster, pruttelaarster v.; *-hängerei* v. pruilen, pruttelen, gepruttel o.; *-harfe* v. mondtrom v.; *-held* m. grootspreker, pocher, snoever m.

Mäulig, bijv. nw. (alleen in samenstelling) Z. *dick-, hartmäulig &c.*

Maul-klemme, (*-n*) v. (Hoefsm.) Z. *-knebel;* it. *Mundklemme; -knebel* m. mondklem v., mondprop v.; *-korb* m. muilband, muilkorf m.; 2. korf, zak m. waaruit de paarden op weg eten; *-leder* o., *ein gutes — haben*, welbespraakt, rad van tong zijn; *-macher* m. flikflooier, naar den mond prater, vleier, strooplikker m.; it. gezichtentrekker m.; *-ochs* m. muilos, osezel m.; *-pferd* o. muilpaard o., Z. *-esel; -recht* bijv. nw. smakelijk, gemakkelijk in den mond te steken; it. vloeiend; *jemn. das Essen — machen*, smakelijk maken; *—es Wort*, vloeiend, gemakkelijk uit te spreken; *-reiszen* o. spotternij v., spotten o.; *gleich sein — über andere haben*, altijd anderen bedillen; *-schelle* v. muilpeer v., oorveeg m., oorvijg v.

Maulschelliren, (*maulschellirte, maulschellirt*) bedr. ww. slaan, klappen in het aangezicht geven, oorvijgen geven.

Maul-schloss, (*-schlosses*, mv. *-schlösser*) o. hangslot o.; *-sperre* v., Z. *-klemme; -stich* m. (Zeew.) marlknoop m.; *-stopfer* m. wie den mond stopt, het stilzwijgen oplegt; *-sünde* v. zonde v. door woorden; *-tasche* v., Z. *-schelle;* (Volkst.) babbelkous v., babbelaar m.; *-theil* m., Z. *Mundportion; -thier* o. muildier o., Z. *-esel; —mäszig* bijv. nw. muilezelachtig; *—ohr* o. muilezeloor, lang oor o.; *-trommel* v., Z. *-harfe; -tuch* o. lijnband m., kindoek m.; *-voll* o. mondvol v., paar o. woorden o. mv.; (Volkst.) beetje o.; *-werk* o., Z. *Mundwerk; -wetter* o. dreigend weder.

Maulwurf, (*-wurf(e)s*, mv. *-würfe*) m. mol m.; *er ist blind wie ein —*, hij is zoo blind als een mol, (gewoonl.) als eene kip.

Maulwurfs-falle, (*-n*) v. mollenval v.; *-fang* m. jacht v. op mollen, mollenvangen o.; 2. Z. *-falle; -fänger* m. mollenvanger m.; *-geschwulst* v. molshoofdgezwel o., spekbuil m. aan het hoofd; *-grille* v., Z. *Erdgrille; -haufen, -hügel* m. molshoop m.; *-käfer* m. meikever m.; 2. schildkever, doodgraver m.; *-maus* v., Z. *Erdgrille; -zange* v. breede smidstang v.

Maulzimmerchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o. hoekje, pruilkamertje o.

Maunzen, (*maunzte, gemaunzet*) bedr. ww., Z. *mauen;* (fig.) klagen, kermen.

Maunzenstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. moedersteen m. (een schelpdier).

Maure, (*-n*, mv. *-n*) m. moor m.

Mauren, (*maurte, gemaurt*) bedr. ww., Z. *mauern.*

Maurer, (*-s*, mv. *Maurer*) m. metselaar m.; 2. Z. *Freimaurer.*

Maurer-arbeit, (*-en*) v. metselaarswerk, metselwerk o.; *-biene* v. werkbij v.

Maurerei, v., Z. *Freimaurerei.*

Maurer-gesell, (*-en*, mv. *-en*), **-gehülfe,** (*-n*, mv. *-n*) m. metselaarsknecht m.; *-gesellschaft* v. vrijmetselaarsgenootschap o.; *-gewerk* o., Z. *-arbeit; -gilde* v., Z. *-zunft; -halle* v., Z. *Freimaurerhalle; -handlanger* m. opperman m.; *-handwerk* o. metselaarsambacht o.; *-innung* v., Z. *-zunft; -loge* v., Z. *-halle; -meister* m. metselaarsbaas m.; *-pinsel* m. metselaarskwast m.; *-zunft* v. metselaarsgilde o.

Maurisch, bijv. nw. moorsch.

Maus, (*Mäuse*) v. muis v.; *Mann und —, Z. Mann;* (Spr.) *kleine Mäuse haben auch Schwänze*, kleine potjes hebben ook oren; *blinde —*, blindemannetjesspel o.; (Mijnw.) aansteekkast v., werktuig o. om mijnen te doen springen; (Delfst.) muis v. (eene porseleinschelp); (Heelk.) met haar bedekte moedervlek v.; it. (Ontlk.) muis, handspier v.; (Veea.) muis v., kraakbeen o. van de neusgaten van het paard; (Ontlk.) *grosze — der Leisten*, dik o. van de dij; it. weeke gedeelte dat het been der knieschijf bedekt; (Zeew.) stagpomp v.

Maus-aar, (*-(e)s* of *-en*, mv. *-e* of *-en*) m., Z. *-adler; -ader* v. (Veea.) neusader v.; *-adler* m. muisvalk, havik m.; *-ähnlich, -artig* bijv. nw. muisachtig; *-baum* m., Z. *Faulbaum* (1); *-beiszer* m., Z. *Mäusebeiszer; -birn* v. langwerpige peer v.; *-bocksmaul* o., *—fisch* m. boornvisch m.; *-brod* o., Z. *Mäusebrod.*

Mausche, (*-n*, mv. *-n*) m. jood, schacheraar, smous m., mousje o.

Mauschel, (*-s*, mv. *Mauschel*) m. koperslagershamertje o.; 2. Z. *Mausche.*

Mauscheln, (*mauschelte, gemauschelt*) o. ww., m. *h.* als een jood handelen, schacheren; 2. als een jood vertrekken.

Mäuschen, (verkl.) o. muisje o., kleine, jonge muis v.; (gemeenz.) *du kleines —*, mijn rotje, mijn engeltje, lievertje, schatje o.

Mäuschenstill, bijv. en b. zoo stil als eene muis, doodstil; *er ist —*, hij zegt geen woord, is doodstil.

Maus-darm, -dorn, m., Z. *Mäusedarm &c.*

Mause, (*-n*) v. ruien o.; *in der — liegen, sein, kommen*, ruien, in de rui zijn; 2. Z. *-zeit.*

Mäuse-artig, bijv. nw. muisachtig; *—e Thiere*, muisvormige dieren, dieren o. mv. van de muizensoort; *-beiszer* m. kikkervisch m.; *-brod* o. klein schelkruid o.; *-darm* m., Z. *Gauchheil;* 2. Z. *Vogelkraut; -dorn* m. muizendoren m., doornachtige mirte v.; 2. steekpalm m.; *-dreck* m. muizenkeutel v., muizenstront, muizendrek m.; (Spr.) *— will allzeit untern Pfeffer*, soort zoekt soort; *-eichhörnchen* o. zevenslaper m., bergrat v.; *-erbse* v. kleine wikke v.; *-fahl, -falb* bijv. nw., Z. *Mausfahl; -falk* m., Z. *Mausfalk; -falle* v. muize(n)val v.

Mäusefallen-händler, -macher, -träger, m. muize(n)vallenkoopman, -maker m.

Mause-fänger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. muizenvanger m.; 2. (Nat. hist.) boa m.; *-farbe* v., *-farben, -farbig* bijv. nw., Z. *Maus-farbe &c.*

Mausefeder, (*-n*) v. uitgevallen veder v. in den ruitijd.

Mäusefrasz, (*-es*, mv. *-e*) m. afknaagsel o. van muizen; 2. (op den akker), vernieling v. door muizen gedaan.

Mausegat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) halsklamp m.

Mäuse-gedärm, (*-(e)s*) o., z. m. vogelkruid o.; *-geier* m., Z. *-falk; -gerste* v. wilde gerst v.; 2. wilde rogge v.; *-geschlecht* o. muizengeslacht, muizenvolk o.; *-gift* o. rattenkruit o.; *-gras* o. (Pl.) muizestaart m.; *-grau* bijv. nw. grauw als eene muis, Z. *mausfahl; -haber* m. rattenhaver v.; 2. wilde haver, windhaver v.; 3. Z. *-gerste; -habicht* m. muizenvalk m. in Bohemen; 2. wespenvalk m.; *-hafer* m., Z. *-haber; -hähnchen* o. gouden tor v. zonder ribbetjes; *-holz* o. klimmende nachtschade v.; 2. lederhout,

loodhout o.; *-käferchen* o. spekkever m.; *-kartoffel* v., Z. *Nierenkartoffel.*

Mausekatze, (*-n*) v. muizenkat v.; 2. dief, tot stelen geneigd man m.

Mäuse-könig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. winterkoninkje o.; *-korn* o., Z. *-gerste.*

Mause-kopf, (*-kopfes*, mv. *-köpfe*) m. (Nat. hist.) Javaansche spitsmuis v.; *-kraut* o. wolkruid o.; 2. roerkruid o., stroobloem v.

Mauseln, (*mauselte, gemauselt*) o. ww., m. *h.* talmen, dralen, zammelen, sukkelen.

Mäuse-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) muize(n)gat o.

Mausen, (*mauste, gemaust*) o. ww., m. *h.* muizen, muizen vangen; *diese Katze maust gut*, deze kat vangt goed muizen, is eene goede muizenkat; (Zeew.) halsklampen maken; it. Z. *mausern*; 2. bedr. ww. *etw.* -, ongemerkt stelen; 3. wed. ww. *sich* -, ruien.

Mäuse-nest, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. muizennest o.; (fig.) —*er* mv. kuren, grillen, zorgen v. mv.; *-ohr* o. muizenoor o.; (Pl.) —, *-öhrchen*, *-öhrlein* o. muizenoor o., vergeet-mij-niet o.; 2. Z. *Haselwurz*; 3. Z. *Habichtkraut*; *-pfeffer* m. (Pl.) luiskruit o.; *-pulver* o., Z. *-gift.*

Mauser, (*-s*, mv. *Mauser*) m. (gemeenz.) dief, schelm, gauwdief, ontfutselaar m.; 2. kreeft m. die ruit.

Mauserei, (*-en*) v. ontfutseling, dieverij, schelmerij v.; 2. (krijgsw.) *auf* - *ausgehen*, op roof uitgaan.

Mausern, (*mauserte, gemausert*) o. ww. of wed. ww. *sich* -, (van vogels), ruien, in de rui zijn; (fig.) *sich heraus* -, zich herstellen, zijne krachten herkrijgen.

Mäuse-schwanz, (*-es*, mv. *-schwänze*) m. of **-schwänzchen,** o. (Pl.) muizenstaart m.

Mause-still, bijv. nw., Z. *Mäuschenstill*; *-todt* bijv. nw. geheel dood, zoo dood als een pier.

Mauseule, (*-n*) v. katuil, nachtuil m.

Mäuse-wächter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., Z. *-falk*; *-zahn* m. muizentand m.

Mausezeit, v. ruitijd m.

Mäusezwiebel, (*-n*) v. roode garnaal v., garnaalskreeft m.

Maus-fahl, bijv. nw. muisvaal, muisgrijs, muiskleurig; *-falk* m., Z. *Mäusehabicht* (2); *-falle* v. (Mijnw.) doos v.; 2. Z. *Mäusefalle*; *-farbe* v. muiskleur, grijze kleur v.; *-farben*, *-farbig* bijv. nw., Z. *-fahl*; *-fisch* m., Z. *Meerdohle*, *Meerdrossel*; *-geier* m., Z. *-falk*; *-gedärm* o., Z. *Mäusegedärm*; *-gerste* v., *-haber* m., Z. *Mäuse-gerste &c.*

Mäusicht, bijv. en b. als eene muis riekend, op eene muis gelijkend.

Mausig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. moedig, weerspanning, vermetel; (gemeenz.) *sich* - *machen*, een weinig te vrij, te vermetel zijn, durven.

Maus-käferchen, o., **-kartoffel,** v., **-könig,** m., **-korn,** o., Z. *Mäuse-käferchen &c.*; *-kopf* m. (Nat. hist.) basterdnachtegaal m.; *-köpfisch* bijv. nw. *ein —er Mensch*, lanterfantend, drentelend mensch, lanterfanter, drentelaar; — *sein*, lanterfanten, drentelen.

Mäuslein, (verkl.) o., Z. *Mäuschen*; 2. (van de oogen), neertrekkende (oog)spier v.

Maus-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o., Z. *Mäuseloch*; *-nest*, *-ohr*, *-öhrlein* o., Z. *Mäuse-nest &c.*

Mausoleum, (*-s*, mv. *Mausoleen*) o. praalgraf, pronkgraf o., eeretombe v., prachtig grafteeken o.

Maus-pfeffer, m., **-pulver,** o., Z. *Mäuse-pfeffer &c.*

Mauszeln, (*mauszelte, gemauszelt*) o. ww. treuzelen, talmen, niets uitvoeren.

Mauszlich, bijv. nw. treuzelend, talmend, niets uitvoerend.

Maus-still, bijv. nw., Z. *mäuschenstill*; *-weihe* v. wouw, kiekendief m.; *-weizen* m., Z. *Lolch*; *-zahn* m. muizetand m.

Maut(h), (*-en*) v. tolhuis, tolkantoor o.; 2. tol m., in- en uitgaande rechten o. mv.

Maut(h)-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. tolhuis, tolkantoor o. op de grenzen; *-brief* m. tolbrief m., bewijs o. van betaalde in- of uitgaande rechten.

Maute, v., **Mauterz,** (*-es*, mv. *-e*) o. gruiserts o.

Maut(h)-einnehmer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. ontvanger m. der in- en uitgaande rechten; *-einrichtung* v., Z. *-ordnung*; *-frei* bijv. nw. vrij van tol, vrij van inkomende of uitgaande rechten; *-freiheit* v. vrijheid v. van inkomende rechten; *-haus* o., Z. *-amt*; *-mühle* v. molen m. waarin de tot de gemeente behoorende bewoners moeten laten malen.

Maut(h)ner, (*-s*, mv. *Maut(h)ner*) m., Z. *Maut(h)einnehmer.*

Maut(h)-ordnung, (*-en*) v. verordening v. omtrent de in- en uitgaande rechten; *-schreiber* m. schrijver m. op een tolkantoor, controleur m. der in- en uitgaande rechten.

Mauzen, (*mauzte, gemauzt*) o. ww., m. *h.* mauwen.

Mauzenkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. stinkende melde v.

Maxima, (*Maximen*) v. (Muz.) grootste of langste noot v. van acht heele maten, maxima v.

Maxime, (*-n*) v. grondregel m., grondstelling v., grondbeginsel o., leerspreuk v.

Maximum, (onb.) o. hoogste prijs m., hoogste som v., hoogste geld o., hoogste hoeveelheid v., hoogste getal, maximum o.

May, & m., Z. *Mai &c.*

Mazette, (*-n*) v. Z. *Massette.*

Mazze, (*-n*) v. ongezuurd of ongedeesemd brood o., paaschbrood o.

Meandrit, (*-en*, mv. *-en*) m. versteend hersenkoraal o.

Mechanik, v. beweging- en evenwichtsleer, werktuigkunde, leer v. der werktuigen, mechanica v.

Mechaniker, (*-s*, mv. *Mechaniker*) of **Mechanikus,** (onb.) m. werktuigkundige, maker, uitvinder m. van werktuigen, werktuigmaker, mechanicus m.

Mechanisch, bijv. en b. werktuigkundig, volgens de wetten der werktuigkunde, handwerksmatig, mechanisch; (Spoorw.) *-es Moment*, gewicht o., dracht m., draagvermogen o.; (fig.) werktuigelijk, uit gewoonte, uit oefening, machinaal.

Mechanismus, (onb.) m. inrichting, samenstelling v., bouw m., bewerktuiging v., drijfwerk o. van een lichaam, mechanisme o.

Mechoacanne, (*-n*) v. (Pl.) witte rabarber v., Amerikaansche winde v.

Mecker(er), (*-s*, mv. *Mecker(er)*) m., Z. *Bergfink.*

Meckern, (*meckerte, gemeckert*) o. ww., m. *h.* blaten, schreeuwen als eene geit; 2. met trillende, blatende stem zingen.

Meconin, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) bijzondere kristallijne opiumstof v., meconine v.

Meconit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) maanzaadsteen, vischkuitsteen m.

Meconium, (*-s*, mv. *Meconien*) o. papaversap, maansap o.

Mecon-sauer, bijv. nw. —*es Salz*, mecon- of opiumzuur zout; *-säure* v. meconzuur, opiumzuur o.

Medaille, (*-n*) v. gedenkpenning m., gedenkmunt, medaille v.; *Kenner, Liebhaber, Sammler von -n*, penningkundige, liefhebber, verzamelaar m. van gedenkpenningen.

Medaillen-cabinet, (*-es*, mv. *-e*) o., **-kammer,** (*-n*) v., **-schrank,** (*-schrank(e)s*, mv. *-schränke*) m. penningcabinet o., penningkast v.; *-wissenschaft* v. penningkunde v.

Medailleur, (*-s*, mv. *-e*) m. graveerder m. van stempels of penningen.

Medaillon, (*-s*, mv. *-s*) o. langwerpig of rond lijstje om portretten & in te plaatsen, medaillon o.

Medefüsz, (*-es*, mv. *-e*) o. geitenbaard m.

Median, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. soort van papier tusschen kwartformaat en groot folio, mediaan, mediaanpapier o.; 2. bijv. nw. middelmatig, middelbaar, gemiddeld, van middelmatige grootte.

Median-ader, (*-n*) v. (Ontlk.) middelader, mediaanader v.; *-folio*, *-octav*, *-quart* o. middel-folio, middel-octavo, middel-kwarto o.; *-papier* o., Z. *Median.*

Mediante, (*-n*) v. (Muz.) middeltoon m.

Mediateur, (*-s*, mv. *-e*) m. (Sp.) quadrillespel o., waarbij de omber een heer vraagt in ruiling voor eene zijner kaarten en dan solo speelt, mediateur m.

Mediatisiren, (*mediatisirte, mediatisirt*) bedr. ww. (Gesch. van D.) onmiddelbare rijksstanden middelbaar maken of aan de opperheerschappij van een anderen staat onderwerpen, mediatiseeren.

Mediatisirung, v., Z. *mediatisiren*; it. mediatiseering v.

Mediävist, (*-en*, mv. *-en*) m. schrijver m. uit de middeleeuwen.

Medicament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. geneesmiddel o., artsenij v.

Medicasterei, v., z. m. kwakzalverij v.

Medicæisch, bijv. nw. van Medicis.

Medicin, (*-en*) v. geneesmiddel o., artsenij v.; 2. geneeskunde, artsenijkunde v.

Medicinal-anstalt, (*-en*) v. geneesinrichting, inrichting v. voor de geneeskunde; 2. gezondheidsmaatregel m.; *-beamter* m. ambtenaar m. bij den raad van toezicht op de geneeskunde; *-behörde* v.,*-collegium* o. toezicht o., raad m. van toezicht op de geneeskunde, geneeskundige raad m.; *-kräuter* o. mv. geneeskruiden o. mv., medicijnen v. mv.; *-ordnung* v. geneeskundige verordening v., reglement o. betreffende de geneeskunst; *-rath* m. geneeskundige raad m., gezondheidscommisie v.; 2. lid o. van den geneeskundigen raad; *-rechtswissenschaft* v. gerechtelijke geneeskunde v.; *-waare* v. geneesmiddel, geneeskruid o., artsenij v.; *-waarenpreisverzeichniss* o. prijscourant v. der geneesmiddelen.

Mediciner, (*-s*, mv. *Mediciner*) m. geneeskundige m.; 2. student m. in de geneeskunde, student m. in de medicijnen.

Medicinîren, (*medicinirte, medicinirt*) o. ww., m. *h.* geneesmiddelen gebruiken, dokteren; it. artsenijen voorschrijven, medicineeren.

Medicinisch, bijv. nw. de geneeskunde of den geneesheer betreffende, geneeskundig, geneeskrachtig, genezend; *-e Fakultät*, geneeskundige faculteit.

Medicus, (onb., mv. *Medici*) m. geneeskundige m.

Mediiren, (*mediirte, mediirt*) bedr. ww. bemiddelen; 2. halveeren.

Medisance, v., z. m. kwaadsprekendheid v., kwaadspreken o., Z. *Verläumdung.*

Medisiren, (*medisirte, medisirt*) o. ww. kwaadspreken, lasteren.

Meditation, (*-en*) v. overpeinzing, overdenking, bespiegeling, overweging, meditatie v.

Meditiren, (*meditirte, meditirt*) bedr. ww. overdenken, overpeinzen, bespiegelingen houden, mediteeren.

Medium, (*-s*, mv. *Media*) o. midden o., middelweg m., hulpmiddel o.; (Hand.) *medio März*,half-Maart, 15 Maart.

Medocwein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. medocwijn, medoc m.

Medullin, (*-s*, mv. *-e*) o. (Pl.) mergstof v.

Meduse, (*-n*) v. (Fabell.) Medusa v.; 2. (Nat. hist.) zeenetel v.

Medusen-haupt, (*-haupt(e)s*, mv. *-häupter*) o., **-kopf,** (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. (Fabell.) Medusakop m., Medusahoofd o.; it. vrouwenhoofd o. met slangen in plaats van haar; 2. (Pl.) wolfsmelk v., euphorbium o.; 3. (Nat. hist.) zevenhoekige schildpad v.; *-stern* m. (Sterrenk.) ster v. met een Medusakop.

Meer, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zee v., oceaan m., wereldzee v.; *hohes -*, hooge zee, volle zee v.; *Reisen auf dem -, über das -*, zeereizen v. mv.; *Thiere des -(e)s*, zeedieren o. mv.; (fig.) *in's - säen*, vergeefsche moeite doen, monnikenwerk doen.

Meer-aal, (*-aal(e)s*, mv. *-äle*) m. zeeaal m.; *—quappe* v., Z. *-quappe; -adler* m., Z. *Beinbrecher;* 2. zeearend, vischarend m.; 3. fregatvogel m.; 4. gestreepte arend m.; *-affe* m. zeeaap m.; *-alant* m., Z. *-äsche; -alpen* v. mv. Zeealpen v. mv.; *-ampfer* m. zeezuring v.; *-amsel* v. zeemerel v.; 2. lipvisch m.; *-anemone* v., Z. *Seenessel; -anwohnend* bijv. ww. aan zee wonend; *-anwohner, —in*, kustbewoner m., kustbewoonster v.; *-apfel* m., Z. *Adamsapfel;* 2. Z. *-igel; -arm* m. zeearm m., kanaal o., zeeboezem m.; *-äsche* v. harder m.; *-assel* v. glimworm m., zeeassel m.; *-aster* v. (Pl.) zeester v.; *-auster* v. oester v., die in zee gevangen is; *-bake* v. zeebaak v., vuurtoren m.; *-ball* m. (Nat. hist.) haarbal m. in de maag der herkauwende dieren; 2. zeebezoarsteen, zeeklomp m. uit zand en plantenvezels; *-bambele* v., Z. *Kornährenfisch; -bär* m., Z. *-igel; -barbe* v. zeebarbeel m.; *-barille* v., Z. *-fenchel; -barometer* m. en o. zeebarometer m.; *-barsch* m., Z. *-börs; -bart* m., Z. *-pinsel; -barfisch* m., Z. *-barbe; -beete* v. zeebeet v.; *-beherrschend* bijv. nw. heerschappij voerende over de zee; *-beherrscher* m. beheerscher m. der zee; *-beifusz* m. zeealsem m.; *-beiszer* m. zeebijter m. (een visch); *-beschreiber* m. zeebeschrijver, hydrograaf m.; *-beschreibend* bijv. nw. de zee beschrijvend, hydrographisch; *-beschreibung* v. zeebeschrijving, beschrijving v. der zee, hydrographie v.; *-binde* v. zeelint o.; *-binse* v. zeebies v., zeegras o.; *-bischof, -bläuling* m. blauwe zeehond m.; *-blei* o. zeelood o.; *-bleier* m. zilvervisch m.; *-boden* m. bodem m. der zee; *-bohne* v., Z. *-eichel; -börs* m. zeebaars m.; *-brachsen* m., Z. *-brassen; -bracke* m. meer o. van zout water; *-brandung* v. breken o. der golven tegen e. o. a. voorwerp; 2. Z. *Brandung; -brassen* m. zeebrasem m.; *-bucht* v. zeeboezem m., zeegolf v., baai v.; *-bulle* m., Z. *-ochse; -bürzel* v., Z. *-melde; -busen* m. zeeboezem m., golf, baai v.; *-butte, -bütte* v. zeebot v.; *glatte —*, tarbot v., zeefazant m.; *-dame* v., Z. *-frau; -dattel* v. zeedadel v.; *-discus* m., Z. *Seescheibe; -distel* v. zeekruisdoorn, steekdoorn m.; 2. Z. *Mariendistel; -dohle* v. boniet, bonetvisch m.; *-drache* v. spinvisch, schelvischduivel m.; 2. zeedraak m.; *-drehhals* m., Z. *Ohrentaucher; -drossel* v., Z. *-amsel; -eber* m. zeezwijn o.; *-ei* o. (Delfst.) zeeëi o.; *-eiche* v. zeeëik m.; *-eichel* v. zeeëikel m.; *-eidechse* v. zeehagedis v.; *-eiland* o. in zee gelegen eiland o.

Meerein, bijw. in zee, zeewaarts, naar zee.

Meer-einhorn, (*-horn(e)s*, mv. *-hörner*) o. walrus, eenhoorn, zeerhinoceros m.; *-ekel* m. zeeziekte v.; *-elephant* m. zeekalf o.; *-elster* v. van oesters levende ekster v.

Meeren, (*meerte, gemeert*) bedr. ww. *ein Schiff -*, met touwen aan het strand bevestigen, meren.

Meer-enge, (*-n*) v. zeeëngte,straat, zeestraat v.; (bij Constantinopel) Bosporus m.; (tusschen F. en E.) Nauw o. van Calais; (tusschen Seeland en Schonen), Sont v.; *-engel* m. engelvisch m.; *-engicht* bijv. nw. op eene zeeëngte gelijkende; *-ente* v. zeeëend v.; *kleine —*, treureend, rouweend v.

Meeres-boden, (*-s*) m., z. m. bodem m. der zee; *-fläche* v. oppervlakte v. der zee; *-fluth* v. vloed m., hooge zee v., hoog water o.; it. golven v. mv. der zee; *-gott* m., *-göttin, -grund* m., Z. *Meergott &c.; -küste* v. zeekust v., zeestrand o.; *-länge* v. lengte v. der zee; 2. (Zeew.) lengte v. in zee, zeelengte v.; *-stille* v. zeestilte, kalmte v.; *-strom* m. zeestroom m.; *-welle* v. golf v. der zee; *-woge* v. golf, baar v. der zee, zeegolf v., Z. *Meerwoge.*

Meer-esel, (*-esels*, mv. *-esel*) m. groene of witte kabeljauw m.; *-eule* v. uil m. met korte ooren, zeeuil m.; *-fächer* m. zeewaaier, waaiervisch m.; *-faden* m. zeegras, zeewier o.; *-fahrt* v. zeevaart v.; *-farbe* v., *-farben* bijv. en b., Z. *-grün; -fasan* m., Z. *-butte; -feder, -feige* v., Z. *Seefeder &c.; -fenchel* m. zeevenkel v.; *-ferkel* o., Z. *-schwein; -fichte* v., Z. *-kiefer;* 2. zeeruit v., zeegras, zeewier o.; *-fisch* m. zeevisch m.; *-fläche* v., Z. *Meeresfläche; -flasche* v., Z. *Seeflasche; -fluth* v., Z. *Meeresfluth; -fohre* v. zeepijn m.; *-frau* v., *-fräulein* o. zeemeermin, sirene v.; *-frosch* m. zeekikvorsch m.; 2. zeewolf, zeeduivel m.; *-fuchs* m. zeevos m.; *-fürst* m., Z. *-gott; -gallerte* v. zeenetel v.; *-gans* v., Z. *Kropfgans; -gefahr* v. zeegevaar o.; *-gegend* v. zeestreek, kuststreek v.; *-geisz* v. zeekrab v.; *-geruch, -geschmack* m., Z. *Seegeruch &c.; -geschnalz* o. schelpdier, schaaldier o.; *-geschöpf* o. zeedier, schepsel o., dat in zee leeft; *-gestade* o. zeestrand o., zeekust v.; *-gewächs* o. zeegewas o.; 2. hoornkoraal, versteend hoornkoraal o.; *-glöckchen* o., Z. *-winde; -gott* m. God m. der zee, Neptunus m.; *-göttin* v. godin v. der zee, Amphitrite, Thetis v.; *-gottheit* v. zeegodheid v.; *-granatenflechte* v., Z. *-roseukranz; -grappe* v. zeeaap m.; *-gras* o. zeegras, wier o.; 2. zeeanjelier, zandanjelier v.; *-grasig* bijv. nw. met zeegras of wier bedekt; 2. zeeanjelierachtig; *-grau* bijv. nw. groenachtig grijs; *-gräuel* o., Z. *-ungeheuer; -gries* m. parelkruid o.; *-groppe* v. zeeleeuwerik m., zeeaap m.; *-grün* o. zeegroen o., zeekleur v.; *-grund* m. bodem m. der zee, grond m. der zee; *-grundel, -gründling* m. zeegrondel m.; 2. sardijn, sprot, ansjovis v.; *-hafen* m. zeehaan, maanvisch m.; *-hand* v. zeehand v.; *-handel* m., Z. *Seehandel; -harder* m. zeebarbeel m.; *-harfe* v. harpvisch m.; *-hase* m. zeehaas m.; *-haube* v., Z. *-binde; -heber* m., Z. *-hose; -hecht* m. zeesnoek m.;

-*heher* m. Duitsche papegaai m.; -*heimchen* v. of -*heimchen* o. hummer, groote zeekreeft m.; -*held* m., Z. *Seeheld*; -*henne* v., Z. -*huhn*; -*herr* m., Z. -*beherrscher*; -*herrschaft* v. opperheerschappij v. der zee; -*hirsch* m. aalmoeder v., moederaal m.; -*hirse* v., Z. -*gries*; -*höhe* v. ruimte v., ruime of volle zee v.; -*horn* o. kinkhoren m.; -*hose* v. zeehoos, waterhoos v.; -*huhn* o. groote pluvier v.; 2. kleinste, smakelijke schol v.; -*hund* m. zeehond m.; -*ibisch* o. stokroos v.

Meericht, bijv. nw. naar de zee gelijkend, naar zeewater smakend, riekend.

Meer-igel, (-*igels*, mv. -*igel*), **-igelstein,** (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Seeigel*; -*insel* v., Z. -*eiland*.

Meerisch, bijv. nw. van de zee komend, tot de zee behoorend.

Meer-jungfer, (-*n*) v., **-jungfrau,** (-*en*) v., Z. -*frau*; -*junker* m. jonkervisch m.; -*kalb* o. zeekalf o.; -*kamm* m. scherpgerugde goudvisch m.; -*kante* v. zeekant m., Z. *Seekante*; -*karpfen* m. zeekarper m.; -*kastanie* v., Z. -*igel*; -*kater* m., -*katze* v. meerkat v., langstaartige aap m.; 2. zeekat v., zeeleeuw m.; -*katzenbrod* o. (Pl.) apenbrood o.; -*katzengesicht* o. (fig.) apengezicht o.; -*kiefer* v., Z. -*fohre*; -*kirsche* v. zeekers, zandbes v.; -*kirsch(en)baum* m. zeekerseboom, zandbesseboom m.; -*klippe* v. klip v. in zee, zeerots v.; -*kohl* m. zeewinde v.; -*kokos* m. kokosboom m. van de Maledieven; -*kork* m. zeeëik m.; -*krähe* v. zeekraai v.; -*krank* bijv. nw. zeeziek; -*krankheit* v. zeeziekte v.; -*krebs* m. zeekreeft m.; *grosser* —, Z. -*heime*; -(*kreuz*)-*dorn* m. zeekruisdoorn m.; -*krieg* m., Z. *Seekrieg*; -*kröte* v., Z. -*frosch* (2); -*krümme* v., Z. -*bucht*; -*kugel* v. groote of reuzenzadelvisch m.; -*kuh* v., Z. *Seekuh*; -*kuttel* v., —*fisch* m. inktvisch m., zeekat v.; -*lattig* m., Z. -*eiche*; -*lavendel* m. zeelavendel v.; -*leier* v. zeebarbeel m.; 2. Z. -*drache* (1); -*lerche* v. zeeleeuwerik m., zeebarbeel m.; -*leuchte* v. lichten o. der zee; 2. vuurtoren m. (een vliegende visch); -*levkoje* v. zeeanjelier v.; -*licht* o. lichtende zee v.; -*lilie* v. lelienarcis v.; -*limonie* v. (Pl.) zeelimoen m.; -*linse* v. eendengroen, kroos o.; -*löwe* m. zeeleeuw m.; -*luft* v. zeelucht v.; -*lulch* m., Z. -*kuttel*; -*lunge* v. (Nat. hist.) zeelong v.; -*lungenkraut* o. zeelongkruid o.; -*mädchen* o., Z. -*frau*; -*mangold* m., Z. -*beete*; -*mann* m. zeeman m.; (Fabell.) zeegod m. en begeleider m. van Neptunus, Triton m.; -*mannstreu* o. (Pl.) zeehulst m.; -*maus* v. zeerups, zeemuis v.; *grosze* —, goudworm, glansworm m.; -*melde* v. zeemelde v.; -*mensch*, -*mönch* m., Z. -*mann*; -*moos* o. zeemos o.; -*muschel* v. zeeschelp v.; -*nabel* m. zeenavel m., zeeboon v.; -*nadel* v. zeesnoek m.; 2. Z. *Nadelfisch* (2); 3. Z. *Seenadel*; -*narcisse* v., Z. -*lilie*; -*nase* v., Z. -*alant*; -*nebel* m. nevel, mist m. op zee; -*nelke* v., Z. -*gras* (3); -*nessel* v. zeenetel v.; 2. zeegras, zeewier o.; -*nest* o. ijsvogel, duikerkoning m.; -*nuss* v. zeenoot v.; 2. Z. *Stachelnuss*; 3. Z. *Sammt-muschel*; -*nymphe* v. zeenimf, nereïde v.; -*ochs* m. zeeos m., zeekoe v., nijlpaard o., rog m.; -*ohr* o. zeeoor o. (een schelpdier); -*orgel* v., Z. -*röhre*; -*otter* v. zeeotter m.; -*papagei* m. zeepapegaai m.; -*peterlein* o., Z. -*fenchel*; -*pfaffe* m. sterrenkijker, zeepaap m. (een visch); -*pfau* m. zeepauw m.; 2. dorade v., goudvisch m.; -*pferd* o. zeedraak m. (een visch); 2. zeepaard o.; -*pflanze* v., Z. -*gewächs*; -*pinsel* m. zeepenseel o.; -*pomeranze* v., Z. *Seeigel*; -*portulak* m., Z. -*melde*; -*produkt* o. voortbrengsel o. der zee, zeeprodukt o.; -*pumpe* v., Z. -*hose*; -*quappe* v. zeeaal m.; 2. kabeljauw m.; -*rabe* m. zeeraaf v., zwarte pelikaan m.; 2. zeeomber m. (een visch); -*rachen* m. zaagbek m.; -*rappe* m., Z. -*rabe*; -*räuber* m. zeeroover, zeeschuimer, kaper m.; -*räuberisch* bijv. nw. als zeeroover, kaperachtig; -*ranke* v. zeeraket v.; -*rebe* v. zeemeelkruid o.; -*rettig* m. mierikwortel m., wilde ramenas v.; -*rind* o. roerdomp, butoor m.; -*rohr* o. zeeriet o.; -*röhre* v. (Nat. hist.) zeepijp v., zeekoker m. (een schelpdier); 2. pluimbospolyp m.; -*ross* o., Z. -*pferd* (2); -*säbel* m. zeedegenvisch m.; -*salz* o, zeezout o.; -*salzsäure* v., Z. *Salzsäure*; -*salzwerk* o. zoutpoel m.; -*samenkraut* o. najade v.; -*sand* m. zeezand o.; -*sau* v., —*fisch* m. dolfijn m., haai m.

Meerschaft, (-*en*) v. zeepriaap m., zeeanemoon, zeenetel v.

Meer-schalfisch, (-*es*, mv. -*e*) m. zeeschelpdier, schaaldier o.; -*scham* m. zeescheede v.; -*schatten* m. zeeomber m.; -*schaum* m. zeeschuim o.; 2. vischhuid v.; 3. (Hand.) meerschuim o. (voor pijpen); 4. naar wormen gelijkende straaldieren o. mv.; -*schaumen* bijv. nw. meerschuimen, van meerschuim; -*schäumer* m. zeeschuimer, kaper m.

Meerschaumkopf, (-*kopf*(*e*)*s*, mv. -*köpfe*) m. meerschuimen (pijpen)-kop m.

Meer-scheide, (-*n*) v., **-scheidenthierchen,** o., Z. -*scham*; -*scheusal* o. zeemonster o.; -*schiff* o. zeeschip o.; -*schildkröte* v. zeeschildpad v.; -*schilf* o. zeewier o.; -*schlacht* v. zeeslag m., zeegevecht o.; -*schlägel* m., Z. *Hammerfisch*; -*schlamm* m. zeeslijk o., zeeslib v.; -*schlange* v. zeeslang v.; 2. zeeaal m.; 3. zeenaald v.; -*schleihe* v. klompvisch m.; -*schlund* m. afgrond m. der zee, draaikolk v., maalstroom m.; -*schmied* m. Sint-Pietersvisch, zonnevisch m.; -*schnecke* v. zeeslak v.; -*schnepfe* v. zeesnip v.; -*schosz* m. midden o. der zee; -*schwalbe* v. zeezwaluw, zeemeeuw v.; -*schwall* m. (fig.) zwellende golven v. mv. der zee, aandrang m. der zee; -*schwamm* m. zeespons v.; -*schwein* o. zeezwijn o.; 2. dolfijn m.; it. bootskop, stormvisch m.; 3. wild zwijn o.; -*schwert* o. zwaardvisch m.; -*seite* v. zeekant m.; -*senf* m. wilde raap v.; -*senne* v. meesachtig zeegras o.; -*sieb* o. zeeanemoon, zeenetel v.; -*skorpion* m. zeeschorpioen m.; -*sonne* v. (Nat. hist.) zeezon v. (een schelpdier); -*spargel* m. zeeasperge v.; -*spatz* m. rietmosch v.; -*spierling* m., Z. -*stint*; -*spinne* v. zeespin v.; 2. inktvisch m., zeekat v.; 3. zeenetel v.; -*stachelkraut* o. gewone soda v.; 2. geel vingerhoedskruid o.; -*stadt* v. zeestad v.; -*staude* v. (versteend) hoornkoraal o.; -*stern* m. zeester v.; -*sternkraut* o., Z. -*aster*; -*stiechling* m. bonetvisch m.; -*stieglitz* m. geelvink m.; -*still* bijv. nw. zoo kalm of stil als de zee; -*stille* v., Z. *Meeresstille*; -*stint* m. stinkende zeeforel v., spiering m.; -*stinz* m. (Nat. hist.) skink, skinhagedis v.; -*strand* m. zeestrand o.; -*strang* m., Z. -*faden*; -*strasze* v., Z. -*enge*; -*strauch* m., Z. -*staude*; -*strich* m. zeestreek v.; -*stroh* o., Z. *Kameelstroh*; -*strom* m. zeestroom m.; -*strömung* v. strooming v. der zee, holle zee, hooge zee v.; -*strudel* m., Z. -*schlund*; -*sturm* m. zeestorm m.; -*tang* m. lintvormig zeegras o.; -*tasche* v. (Zeew.) bovenstuk o. van de galg der klok; -*tau* o. kabeltouw o.; -*taube* v. zeeduif v.; -*teufel* m., Z. -*frosch* (2); 2. zeeduivel m.; it. makreel m.; -*tiefe* v. diepte v. der zee; -*topf* m. gevlekte trochiliet of gedraaide slak v.; -*traube* v. zeedruif v.; it. *Traubenkoralle*; (Hand.) — of -*träubchen* o. kistjesrozijn v.; -*tritt* m., Z. -*wegetritt*; -*trompete* v., Z. -*horn*, *Seetrompete*; -*trüsche* v., Z. -*quappe*; -*tulpe* v. zeetulp v.; -*ufer* o. zeestrand o.; -*umflossen*, -*umgeben*, -*umschlungen* bijv. nw. door de zee omringd, door de zee omgeven, ingesloten; -*ungeheuer* o. zeemonster o.; -*unter* bijw. in zee, in de diepte der zee; -*veilchen* o. nagelbloem v. van Mahon; -*vielfrasz* m., Z. *Menschenhai*; -*vogel* m., Z. *Seevogel*; -*wage* v., Z. *Hammerfisch*.

Meerwärts, bijw. zeewaarts, naar zee.

Meer-wasser, (-*wassers*, mv. -*wasser*) o. zeewater o.; -*wegerich* m. waterweegbree v.; -*wegetritt* m. strandkruid o.; 2. zeedruif v.; -*weh* o. verlangen o. naar zee; (Zeew.) *das* - *haben*, het land hebben, landerig zijn; -*weib*(*chen*) o., Z. -*frau*; -*weiche* v., Z. -*leuchte* (2); -*wermuth* m. cipres m.; -*wind* m., Z. *Seewind*; -*winge* v., Z. -*kohl*; -*wirbel* m., Z. -*strudel*; -*wolf* m. hyena m.; 2. zeewolf m.; 3. wolfsbaars, zalmbaars m.; -*wort* o. zeewoord o., zeeterm, zeemansterm m.; -*wunder* o. hemelverschijnsel o. op zee; 2. zeemonster o.; (fig.) wonder, mirakel, groot wonder o.; -*wurm* m. zeeworm m.; -*wurz* v., Z. *Nelkenwurz*; -*wurzel* v. zeekruisdistel v.; 2. klimop o.; -*zahn* m., -*zähnchen* o. tandschelp v., tandhoren m., zeetandje o.; -*zeisig* m., Z. *Hänfling*; 2. *Gräsling*; -*zoll* m., Z. *Seezoll*; -*zunge* v. zeetong v. (visch); -*zwiebel* v. zeeajuin m., blauwe sterrebloem v.

Meerzwiebel-essig, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. zeeajuinsap bevattende azijn m.; -*honig* m. zeeajuinsap bevattende honi(n)g m.; -*saft* m. zeeajuinsap o.; it. Z. *Seezwiebelessig* &c.

Meeseke, (-*n*) v. mezerik v.

Meetschen, (*meetschte*, *gemeetschet*) bedr. ww., Z. *matschen*.

Megäre, (-*n*) v. (Fabell.) Megera v.; (fig.) *sie ist eine wahre* -, zij is eene echte furie, ondeugende vrouw, helleveeg v.

Megelkraut, (*-kraut(e)s,* mv. *-kräuter*) o. pimpernel v.

Megerkraut, (*-kraut(e)s,* mv. *-kräuter*) o. walkruid o.; 2. bergmaluwe v.; 3. Z. *Waldmeister.*

Mehl, (*-(e)s*) o., z.m. meel o.; it. poeder of poeier, stof o.; *feinstes -,* meelbloem v. (van meel); *schwarzes -,* roggemeel o.; *halbweisses -,* tarwemeel o.; (fig., gemeenz.) *das giebt kein - zum Brei,* daar komt niets van.

Mehl-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. melige appel, meelachtige appel m.; *-bahn* v. (Mol.) meelkoker m.; *-bank* v. meelbank v.; *-batzen* m. onderste laag v. der steenbeddingen; (Bergw.) speksteen m.; *-baum* m. (Mol.) meelboom m., Z. *-bank;* 2. lotusboom m.; 3. witte hagedoorn m.; 4. meelboom, wilde wijngaard m.; 5. Z. *Sagopalme;* 6. kreeftbloem v. van de Molukken; *-beerbaum* m., Z. *-baum* (1, 3); *-beere* v. lotusbezie, lotusbes v.; 2. hagedoornbes v.; 3. meelbes v.; 4. mirtenbezie, boschbezie v.; 5. wilde aalbes v.; 6. berendruif v.; 7. sorbepeer, atlasbes v.; *-beerstaude* v. wilde wijngaard, wilde bessestruik m.; *-beerstrauch* m., Z. *-baum* (1, 3); *-beutel* m. builzeef v., meelbuidel, meelzak m.; *-birne* v. mispelpeer v.; *-blume* v. meelachtige primula-veris; 2. meelbloem v.; *-bohrer* m. (Bergw.) lepelboor v.; *-brei* m. meelpap v., meelbrij v.; *-dorn* m., Z. *-baum* (2); *-drossel* v. heidebes v.; *-fass, -fässchen* o. meelvat o., meelton v., meelvaatje o., meeltonnetje o.; *-fäustel* o., Z. *-baum* (2); *-flechte* v. meelachtig korstmos o.; (Gen.) meelachtige huiduitslag m.; *-fleck* m. amandelkoekje, bitterkoekje o.; *-flecke* v. tot meelballetjes gerold deeg o.; *-gebend* bijv. nw. (Pl.) meelgevend; *-gips* m. meelgips o., meelkalk v.; *-handel* m. meelhandel m., meelkooperij, grutterij v.; *-händler* m. meelkoopman, meelverkooper, grutter m.; *-hose* v. lijsterbes v.; *-hund* m. uitslag m. in den mond van een zuigeling.

Mehlicht, bijv. nw. meelachtig, op meel gelijkende.

Mehlig, bijv. nw. melig, meelhoudend, meelbevattend; (Kookk.) *-e Sachen,* meelspijzen v.mv.

Mehl-käfer, (*-käfers,* mv. *-käfer*) m. meelworm m.; 2. Z. *-schabe; -kalk* m. in de lucht gebluschte kalk, stuifkalk v.; *-kammer* v. meelkamer v.; *-kasten* m. meelkist, meelkast v.; (Mol.) builkamer v., builzolder m.; *-kleister* m. meelstijfsel v.; *-klosz* m. *-klöszchen* o., *-knolle* v. meelkluit v., meelballetje, meelkoekje o.; *-krämer* m., Z. *-händler; -kraut* o. kleine geitenbaard m.; *-kreide* v. witte kalkaarde v.; *-leim* m., Z. *-kleister; -loch* o. molengat, meelgat o.; *-markt* m. meelmarkt v.; *-meise* v. grijze mees v.; *-miete, -milbe* v. meelworm m., mijt v.; *-mücke* v. nachtvlinder m.; *-mühle* v. korenmolen m.; *-müller* m. korenmolenaar m.; *-musz* o., Z. *-brei; -mutter* v. brand m. in het koren; *-palme* v., Z. *Sagopalme; -pappe* v., Z. *-brei; -patz* m., Z. *-batzen; -pilz* m., Z. *Hasenpilz; -pulver* o. (Art.) fijn gewreven, niet korrelig kruit o.; *-sack* m. meelzak m.; (fig.) lomp, onhandig persoon m.; *-sand* m. fijn zand, vormzand o.; *-schabe* v. gewone kakkerlak m.; *-schwalbe* v. huiszwaluw v.; *-sieb* o. meelzeef v.; (in een molen), buil, meelbuil m.; *-speise* v. meelspijs v., meelkost m.; *-staub* m. stuifmeel, stofmeel o.; *-stein* m. vezelige, koolzure kalk v.; *-steuer* v. belasting v. op gemaal; *-straube* v. pannekoek m.; *-strauch* m., Z. *-baum* (2, 4); *-suppe* v. meelsoep v.; *-teig* m. meeldeeg o.; *-thau* m. honi(n)gdauw m.; *vom —e brandig,* Z. *-thauig; -thauig* bijv. nw. door honi(n)gdauw aangetast, brandig; *-weisz* bijv. nw. zoo wit als meel, zoo wit als krijt; 2. o. (Pl.) zeeschildkruid o.; *-weiszel* o. peperkoek m.; (fig.) lichte oorveeg m.; *-winde* v. (Bak.) windas o.; *-wurm* m., Z. *-käfer; -wurzel* v., Z. *Brodwurzel; -zins* m. belasting v. op meel; *-zucker* m. losse suiker, poeiersuiker v.

Mehr, bijw. meer, in grooter hoeveelheid, langer, ouder, bovendien; *ein wenig -,* een weinig meer; *viel -,* veel meer; *- oder weniger,* meer of minder; *viermal -,* viermaal meer; *immer - und -,* hoe langer hoe meer; *je - du lernst, desto glücklicher wirst du,* hoe meer &; *was noch - ist,* wat meer is, bovendien; *um so viel -, desto -,* zooveel te meer, des te meer; *etw. -,* iets meer, een weinig meer; 2. (bij vergelijkingen), *sie sind arm, er ist es - als sein Bruder,* zij zijn arm, hij is het in grootere mate &; *ich liebe das Rothe - als das Grüne, ich liebe es noch -,* ik houd meer van rood dan van groen, ik houd er nog meer van; *er ist - als ich,* hij is mijn meerdere, hij is meer dan ik, hij staat boven mij; *es ist - als wahr,* het is meer dan waar, het is maar al te waar; *das ist nicht - als billig,* dat if niet meer dan billijk; 3. (bij getallen), *- als 100 fl.,* meer dan 100 gulden; *- als einmal,* meer dan eens; *seit - als vier Tagen,* sedert langer of meer dan &; *ist es - als acht Tage? Ja, es ist -,* is het langer dan 8 dagen geleden? Ja, het is langer; *4. er ist nicht - hier,* hij is niet meer hier; *ich kann nicht -,* ik kan niet meer; *es wird nicht - lange dauern,* het zal niet lang meer duren; *es ist niemand - da,* er is niemand meer daar; *niemals -, nimmer -,* nooit meer; *jetzt will ich nicht -,* nu wil ik niet meer; it. -, Z. *vielmehr;* II. o. zelfst. meer, grootere menigte v.; *das ist - als ich brauche,* dat is meer dan ik noodig heb; *ich habe von dieser Waare - als es (mir) nöthig ist,* ik heb van & meer dan &; *es ist nichts - davon da,* er is niets meer van; *was wollen Sie -,* wat wilt gij meer, wat wilt gij nog?; *er hat - als Sie, und doch will er noch - haben,* hij heeft meer dan gij, en toch wil hij noch meer hebben; *ich will nicht - Geld,* ik wil geen geld meer; *gebt ihm noch -,* geef hem nog wat; *es kommt immer -,* er komt altijd meer; *und andere -,* en andere meer; 2. Z. *Mehrheit;* 3. *ein - machen,* stemmen, de stemmen ophalen; 4. *das - oder das weniger,* meerdere of mindere; III. bijv. nw. (onb.) *etw. - Fleisz,* een weinig meer vlijt; *- Glück als Verstand haben,* meer geluk dan &; *kein Wasser, keine Leute -,* geen water meer, geen mensch meer; 2. *mehrer(er), mehre(re), mehre(re)s,* mv. *mehre(re),* meerder, verscheidene; *man findet noch mehreres, was &,* men vindt nog meer &; *ein mehreres finden Sie dort,* meer bijzonderheden vindt gij daar.

Mehr-ästig, bijv. nw. verscheidene takken hebbende; *-ausgabe* v. bovenmatige uitgave v.; (Bank.) uitgaaf v., grooter dan het krediet; *-bezahlung* v. overbetaling v.; *-bieter* m. hoogste bieder, overbieder, meestbiedende m.; *-blumig* bijv. nw. veel bloemen dragende. *-deutig* bijv. nw. voor verschillende verklaringen vatbaar, dubbelzinnig; *—keit* v. dubbelzinnigheid v.; *-einnahme* v. overschot o. van de ontvangst op de uitgaaf.

Mehren, (*mehrte, gemehrt*) bedr. ww. vermeerderen, vergrooten, versterken, voortplanten, doen toenemen; (Rek.) vermenigvuldigen; 2. wed. ww. *sich -,* toenemen, aangroeien, zich vermenigvuldigen.

Mehrentheils, bijw. voor het grootste gedeelte, meestal, bijna geheel, Z. *gröszentheils, meist.*

Mehrer, (*-s,* mv. *Mehrer*) m. vermenigvuldiger m.; (titel van den keizer van Oostenrijk), *allezeit - des Reiches,* altijd vergrooter m. des rijks.

Mehreres, o. meer, verschillende zaken v. mv., verschillende voorwerpen, Z. *mehr* III.

Mehr-erwähnt, bijv. nw., Z. *-genannt.*

Mehr-fach, bijv. en b. meervoudig, herhaald, herhaaldelijk, verschillende malen; — *machen, werden,* vermenigvuldigen, toenemen.

Mehr-fächerig, bijv. nw. (Pl.) veelvakkig; *-fältig* bijv. nw., Z. *-fach; -gebot* o., z. m. opbod, hooger bod o.; *-genannt* bijv. nw. meergenoemd, meergemeld, boven genoemd of gemeld; *-gliederig* bijv. nw. samengesteld.

Mehrhaberei, v. hebzucht, hebgierigheid v.

Mehrheit, (*-en*) v. (Spraakk.) meervoud o., Z. *Mehrzahl; - der Stimmen,* meerderheid v., grooter aantal, grootste aantal; *- der Gegenstände,* verscheidenheid v.

Mehrjährig, bijv. nw. veeljarig.

Mehrmalig, bijv. nw. vaak geschiedend, herhaaldelijk, meervoudig; *nach -en Versuchen,* na herhaalde proeven.

Mehrmal(s), bijw. herhaaldelijk, meer dan eens, verscheidene keeren.

Mehr-namig, bijv. nw., Z. *vielnamig; -samig* bijv. nw. veelzadig, veel zaad bevattende; *-schatz* m., *etw. auf — kaufen,* koopen om met winst te verkoopen; *-seitig* bijv. nw. veelzijdig; *—keit* v. veelzijdigheid, aanneming v. van verschillende gezichtspunten; *-silbig* bijv. nw. veellettergrepig, uit meer dan één lettergreep bestaande; *—keit* v. uit meer dan één lettergreep bestaan o.

Mehrst, bijw., Z. *meist.*

Mehr-stimmig, bijv. nw. (Muz.) meerstemmig; —*er Gesang*, meer(dan één)stemmig lied o.: *-sylbig* bijv. nw., Z. *-silbig; -theil* m. meerendeel, grootste gedeelte o.; *sie sind für den — reich*, zij zijn voor het meerendeel rijk; *-theilig* bijv. nw. uit verschillende deelen bestaande; —*es Werk*, werk o. van meer dan een deel;(Pl.) —*er Griffel*, veelspletig; *-theiligkeit* v. veeldeeligheid v.

Mehrung, (*-en*) v. vermeerdering, vermenigvuldiging, toeneming v.

Mehr-werth, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. grootere waarde v., meerder bedrag, verschil o.; *-zahl* v. meerderheid v., het grootste aantal o., Z. *-heit;* (Spraakk.) meervoud o.: *-zählig* bijv. nw. veelvoudig, meervoudig; *-zähnig* bijv. en b. veeltandig.

Meichsner, (*-s*, mv. *Meichsner*)' m. (Prov.) linnenkoopman, linnenventer m.

Meiden, (*mied, gemieden*) bedr. ww. onr. *jem.* -, mijden, vermijden, ontwijken, uit den weg gaan, ontvluchten; *das Land - müssen*, het land moeten verlaten, gebannen worden; *die Sünde* -, mijden, ontvlieden; 2. wed. ww. *sie mieden sich lange*, zij vermeden elkander, ontweken elk.

Meien, (*meite, gemeit*) bedr. ww., Z. *mähen.*

Meier, (*-s*, mv. *Meier*) m., **-in,** (*-nen*) v. pachter, huurder m., pachtster, huurster v. eener boerderij; it. maaier, oogster m., maaister, oogsteres v.; 2. opzichter, bottelier m.; 3. Z. *Meierich.*

Meier-blume, (*-n*) v. vliegenvanger m.; *-brief* m. pachtbrief m., pachtcontract o.; *-ding* o. rechtbank v. over pachtgoederen; 2. Z. *-brief,*

Meierdings-gut, (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o. pachtgoed o., pachthoeve v.; *-land* o., Z. *Meierland; -mann* (mv. *-leute*) m. pachter, huurder m. eener hoeve; mv. volk o. van de pachthoeve; *-recht* o. baljuwrecht o. van eene pachthoeve.

Meierei, (*-en*) v. meierij, boerderij, pachthoeve v.; (veroud.) betrekking, waardigheid v. van hofmeier.

Meier-gedinge, (*-ges*, mv. *-ge*) o., Z. *-brief; -gut* o.. *-hof* m., Z. *Meierei.*

Meierich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) guichheil o. met gele bloemen; 2. muizenoortje, muurkruid o.; 3. walkruid, walstroo o.; 4. besdragende behen v.; 5. aardrook m., duivenkervel v.; (Nat. hist.) hooiwagen, langpoot m., kreeftspin v.; 6. stinkende melde v.; 7. sterrebloem v.

Meier-jagd, (*-en*) v. recht o. om op zijne pachtgoederen te jagen; *-kraut* o., Z. *Meierich* (2, 3. 7): 2. Z. *Kreuzkraut; -land* o. grond m., land o. tot de meierij behoorende, pachtgrond m.

Meiern, (*meierte, gemeiert*) bedr. ww., Z. *abmeiern, bemeiern.*

Meier-recht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *-dingsrecht; -statt* v., Z. *Meierei; -zins* m. pachtsom v., pachtgeld o., pacht v., pachtpenningen m. mv.

Meilchen, (verkl.) o. mijltje o., kleine mijl v.

Meile, (*-n*) v. mijl v., kilometer m.; *deutsche* -, Duitsche of geographische mijl.

Meilen-breit, -hoch, -lang, bijv. en b. eene mijl, een kilometer breed, hoog, lang; *-länge* v. lengte v. van eene mijl, mijlslengte v.; *-masz* o. maat v. van eene mijl; (Aard.) mijlschaal v.; *-recht* o. recht, rechtsgebied o. op eene mijl afstands uitgeoefend; *-säule* v. mijlpaal, mijlsteen m.; *-schritt* m. stap m. van eene mijl; *-stein* m., Z. *-säule; -stiefel* m. (fabelachtige) laars v., waarmede men mijlen ver stappen kan; *-tausend* o. duizend mijlen of kilometers; *-tief* bijv. en b. eene mijl of mijlen (kilometers) diep; (fig.) zeer diep; *-weit* bijv. nw. eene mijl of mijlen (kilometers) verwijderd; *-weite* v. mijlsafstand, afstand m. van een kilometer; *-zeiger* m., Z. *-stein;* (Aardr.) mijlkaart v.; it. afstandswijzer m. der verschillende plaatsen in mijlen of kilometers; *-zwang* m., Z. *-recht.*

Meiler, (*-s*, mv. *Meiler*) m. kolenbrandersoven, brandstapel, houtstapel, meiler m.

Meiler-decke, (*-n*) v. bedekking v. van een kolenbrandersoven; *-gestäube* o. houtskoolasch v.; *-holz* o. hout o. om tot kool te verbranden; *-kohle* v. houtskool v.; *-köhler* m. houtskoolbrander m.; *-statt, -stätte, -stelle* v. kolenbrandersplaats, kolenbranderswoning v.; it. Z. *Meiler.*

Mein, meine, mein, bez. voornw. mijn, mijne; *-e Uhr, - Geld*, mijn horloge, mijn geld; *-e Freundin*, mijne vriendin; - *Freund*, mijn vriend; *das ist* -, dat is van mij, behoort aan mij; *-es Wissens nicht*, bij mijn weten niet, voor zoo ver ik weet niet; *-es Theils*, voor mijn part, wat mij aangaat; *du bist* -, gij zijt de mijne; - *Herr*, Mijnheer; *-e Herren*, Mijne Heeren; *in -em Lande*, bij mij te land; 2. tussch. hé!, mijn tijd!, mijn hemel, ei, ei!, kijk eens!, wie had dat gedacht!; 3. o. zelfst. *das - und Dein*, gescheiden eigendom, mijn en dijn; *hier ist -es* of *das -e*, hier is het mijne; *die -e und die Deine*, de (het) mijne en de (het) uwe; *die -en*, de mijnen, mijne familie, mijn gezin; *ich habe das -e gethan*, ik heb het mijne, mijn plicht gedaan.

Meineid, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. eedbreuk v.; 2. meineed, valsche eed m.; *einen - begehen*, een meineed doen, een valschen eed afleggen.

Meineiden, (*meineidete, gemeineidet*) bedr. ww. *jem.* -, van meineed beschuldigen.

Meineidig, bijv. nw. meineedig, eedbreukig; - *werden*, zijn eed breken; *der, die -e*, meineedige m. en v.; *-keit* v. meineedigheid, trouweloosheid v., Z. *Meineid.*

Meineln, (*meinelte, gemeinelt*) o. ww. zich verkeerd voorstellen, een verkeerd denkbeeld opvatten.

Meinen, (*meinte, gemeint*) o. ww., m. *h.* meenen, denken, gelooven, vermoeden, van gevoelen zijn, oordeelen; *ich meine, es werde Alles gut gehen*, ik geloof dat alles wel goed zal gaan; *ich meine nur so*, ik geloof het maar, dat is maar zoo mijn gevoelen; *was meint er dazu?*, wat denkt hij daarvan?; 2. bedoelen; *was - sie damit*, wat bedoelt gij daarmede, wat wilt gij daarmede zeggen?; *so ist es nicht gemeint*, zoo is het niet gemeend, zoo is de bedoeling niet geweest; *ist es so gemeint?*, is dat de bedoeling?; *was - Sie?, wie - Sie?*, wat bedoelt gij?, wat belieft u?; *ich meine Sie*, ik bedoel u, ik spreek tot u; 3. *er hat es gut gemeint*, hij heeft het goed gemeend, met een goed inzicht, met goede bedoeling gedaan; *es gut mit jemn.* -, het goed met iem. meenen, het goede voorhebben met; *er meint es aufrichtig*, hij meent het oprecht; *wohlmeinender* of *wohlgemeinter Rath*, welmeenende of welgemeende raad; *ich rathe Ihnen wohlmeinend*, ik raad u als vriend; (veroud.) *etw. zu thun gemeint sein*, voornemens zijn, van plan zijn, willens zijn.

Mein(er), pers. voorn. (2e nv. van *ich*), *-er selbst wegen*, wat mij aangaat, wegens mijn persoon; *gedenke* -, denk aan mij, wees mijner gedachtig; *vergiss - nicht*, vergeet mij niet.

Meiner, meine, meines, voorn., Z. *mein.*

Meinerseits, bijw. mijnerzijds, wat mij betreft, van mijn kant.

Meinet-halben, -wegen, -willen, bijw. mijnentwege, uit liefde tot mij, voor mij; *meinethalben mag er kommen*, wat mij aangaat, voor mijn part mag hij komen; 2. tussch. mij goed, ik heb er niets tegen.

Meingut, (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o. onrechtvaardig verkregen goed o.

Meinige, (*der, die, das*), mijne, Z. *mein;* it. mijn eigendom, myn goed, (de) het mij behoorende; 2. mijn vriend m., mijne vriendin v., de mijne m. en v.; *die -n*, mijne bloedverwanten, de mijnen m. en v. mv., mijn gezin o., mijne familie v.

Meinler, (*-s*, mv. *Meinler*) m. hij die zich iets verkeerdelijk verbeeldt, vermoedt.

Meinlos, bijv. en b. argeloos, schuldeloos, onschuldig.

Meinung, (*-en*) v. meening v., gevoelen, oordeel, bedunken, inzicht o., raad m.; *ich bin seiner* -, ik ben van zijn gevoelen; *eine vorgefasste - haben*, vooringenomen zijn; *jemn. seine - sagen*, zijn gevoelen, oordeel zeggen; it. *jemn. die - sagen*, (gemeenz.) doorhalen, berispen, de waarheid zeggen; *gelehrte -en*, stellingen v. mv.; *die öffentliche* -, de publieke opinie v.; *eine gute - von jemn. haben*, een goeden dunk hebben van; *eine ungeheure - von seinen Verdiensten haben*, een zeer hoogen dunk &; 2. voornemen, plan o., opvatting v.; *das war nicht meine* -, dat was mijn plan o., mijne bedoeling v. niet; (Spr.) *viel - bricht Einung*, veel hoofden, veel zinnen.

Meinungs-frei, bijv. nw. niet vooringenomen, vrij van vooringenomenheid, boven de publieke opinie verheven; it. tot vaste overtuiging gekomen; *-genoss* m. geloofsgenoot, hij die dezelfde mee-

ning is toegedaan, partijganger m.; *-glaube* m. waarschijnlijkheidsleer v.; *-kampf*, *-krieg* m. strijd m., oneenigheid v. van gevoelen, strijd m. der meeningen; *-sonderbarkeit* v. zonderlinge meening, meening v., die veel tegenstrijdigs in zich bevat; *-sonderling* m. wonderzinning mensch m.; 2. afgescheidene m.; *-streit* m., Z. *-zwiespalt*; *-veränderung* v. verandering v. van gevoelen; *-verschiedenheit* v., Z. *-zwiespalt*; *-wuth* v. dweepzucht, onverdraagzaamheid v.; *-zunft* v. partij, sekte v., aanhang m.; *-zünftelei* v. sektegeest m.; *-zwiespalt* m. verschil o. van gevoelen, verscheidenheid v. van meeningen, Z. *-kampf*.

Mein-willig, -wollend, (*-er, -st*) bijv. nw. kwaadwillig, boosaardig.

Meiran, (*-s*, mv. *-e*) m. (Pl.) mariolein of marjolein v.

Meiran-butter, v., z.m. (Apoth.) marjoleinboter v.; *-öl* o. marjoleinolie v.; *-wasser* o. marjoleinwater o.

Meirich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Meierich*.

Meisch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Br.) geweekt mout o.; (Dist.) azijnmakersperskuip v.; *-bottich* m. brouwerskuip, gistkuip v.

Meischen, (*meischte, gemeischt*) bedr. ww. weeken, door elk, roeren, mengen; *das Malz -*, inroeren, beslaan.

Meischung, (*-en*) v. mengen, brouwen o.; 2. mengsel o.

Meisch-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. gistvat o.; *-holz* o., *-krücke* v. (Br.) roerstok m.; *-kufe* v., Z. *-bottich*.

Meischen, (verkl.) o. meesje o., kleine, jonge mees v.

Meise, (*-n*) v. mees v.

Meisel, (*-n*) v. wiekje o. van pluksel; *-wunde* v. wond v. met pluksel bedekt.

Meisen-fang, (*-(e)s*) m., z. m. meezenjacht, meezenvangst v.; 2. meezenknip m.; it. plaats v., waar meezen gevangen worden; *-hütte* v. meezenhut, verblijfplaats v. voor hen, die meezen vangen; *-kasten* m. meezenknip m.; *-klippe* v., Z. *-kasten*; *-kloben* m. meezenknip m.; *-könig* m. moerasmees v.; 2. winterkoninkje o.; 3. leeuwerik m., bastaardnachtegaal m. met zwarten kop; *-mönch* m. kuifmees v., *-nuss* v. zwarte noot v.; *-pfeife* v., *-pfeifchen* o. meezenfluitje, lokfluitje o. om meezen te vangen; *-schlag* m., Z. *-kasten*; *-tanz* m. springstrik m. voor meezen.

Meisz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Boschw.) Z. *Hau, Gehau*.

Meiszel, (*-n*) v. of (*-s*, mv. *Meiszel*) m. (Heelk.) pluksel o., wiek v., uitgerafeld linnen o.; *-wunde* v. met pluksel bedekte wond v.

Meiszel, (*-s*, mv. *Meiszel*) m. beitel m., graveerijzer o.; *runder -*, guds v.; (fig.) *einen zarten - haben*, fijn kunnen snijden, goed snijwerk kunnen maken; (Giet.) breekstang, riek v.; *-bohrer* m. steenboor v.

Meiszelchen, Meiszlein, (verkl.) o. beiteltje o.

Meiszelicht, meischelig, bijv. nw. beitelvormig.

Meisze(l)n, (*meisz(el)te, gemeisze(l)t*) bedr. ww. beitelen, snijden, houwen, graveeren; *ein Loch -*, hakken; *Pferdsohren -*, afsnijden.

Meist, bijv. en b. meest; *die -en Menschen*, de meeste menschen; *die -e Zeit*, het grootste gedeelte van den tijd; *die -en Stimmen*, de meeste stemmen; *das -e Ansehen haben*, het meest in aanzien zijn; *er hat das -e Geld*, hij heeft het meeste geld; *der -e Theil der Bücher*, het grootste gedeelte o., de meeste boeken; *das -e bieten*, het meest bieden, het hoogste bod doen; *er ist - fertig*, hij is bijna, nagenoeg klaar; *am -en*, het meest, meestal, gewoonlijk.

Meistbietender, (*-bietenden*, mv. *-bietende* en *die -bietenden*) m. meestbiedende m.

Meistens, bijw. meestal, gewoonlijk, bijna altijd; *er ist - zu Hause*, hij is meestal te huis.

Meistentheils, bijw. meestal, bijna altijd, meestendeels; *- krank sein*, bijna altijd ziek zijn.

Meister, (*-s*, mv. *Meister*) m., *-in,* (*-nen*) v. meester, baas, heer, patroon m., meesteres, vrouw v.; *den - spielen*, den baas spelen; *einer Sache - sein*, meester zijn, bekend zijn met, in het bezit zijn van; *seiner selbst nicht - sein*, zich zelve(n) geen meester zijn, zich niet kunnen bedwingen; *in etw. - sein*, uitmunten in; (Spr.) *es findet jeder seinen -*, altijd baas boven baas, altijd meester boven meester; *das Werk lobt den -*, aan het werk kent men den meester; *die - der holländischen Schule*, de meesters der Hollandsche school; *sie ist eine -in im Singen*, zij zingt uitmuntend; (H. S.) *- in Israel*, godgeleerde m.; (Schoolt.) *- der freien Künste*, meester, doctor m. in &; (Spr.) *Uebung macht den -*, door oefening wordt de kunst verkregen, al doende leert men; (Hand.) (bij handwerken), meester, baas m.; *- werden*, baas worden; *- Johann &*, baas Jan &; 2. beul m.

Meister-arbeit, (*-en*) v. werk o. voor een meester of baas; 2. meesterwerk, meesterstuk o.; *-arbeiter* m. knap werkman, baas m.; *-bier* o. meesterbier o.; *-bild* o., Z. *-gemälde*; *-brod* o. fijn wittebrood o., dat de bakkers moesten maken als proef voor de opneming als meester in het gild; *-druck* m. uitmuntende druk m.; (Schild.) levendige, krachtige penseeltrek m.

Meisterei, (*-en*) v. villen o., bedrijf o. van den vilder; 2. woning v. van den vilder.

Meisterer, (*-s*, mv. *Meisterer*) m. (Scherts.) vitter, bediller, haarkloover, kleingeestige beoordeelaar m.

Meister-essen, (*-s*) o., z. m. meestersmaal, meesterseten o.; *-fleisz* m. groote vlijt v.; *-frage* v. vraag v., die door een meester moest worden opgelost; *-gebühr* v., Z. *-geld*; *-geld* o., betaling v. voor het meesterschap; *-gemälde* o. meesterstuk o., schilderij v. van een meester; *-genossenschaft* v. vereeniging v. van meesters van een gilde; 2. (veroud.) gezelschap o. meesterzangers; *-gesang* m., Z. *-sang*; *-gesell* m. knecht m., die de plaats van den meester vervangt, meesterknecht m.; *-grad* m. graad m. van meester in de vrije kunsten; *-gulden* m., Z. *-geld*.

Meisterhaft, (*-er, -est*) bijv. nw. meesterachtig, meesterlijk, voortreffelijk, uitstekend, knap, bekwaam; *-es Gemälde*, Z. *Meistergemälde*; *- spielen*, uitmuntend, fijn spelen.

Meisterhaftigkeit, v. meesterachtigheid, knapheid, bekwaamheid v.

Meister-hand, (*-hände*) v. (fig.) meesterhand, meesterlijke hand v.; *-jäger* m. meester-jager m.; *-knecht* m. meesterknecht m.; 2. jongste meester m. van een gilde; it. gildebode m.; 3. vildersknecht, beulsknecht m.; it. eerste knecht m. van een herder; *-koch* m. meesterkok m.; *-kunst* v. meesterkunst v.; *-lade* v. gildekas v.; *-lauge* v. (Zeepz.) klaarste of helderste o. van de loog.

Meisterlich, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *meisterhaft*.

Meister-lied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. gezang, lied o. der meesterzangers; *-los* bijv. nw. zonder meester, zonder dienst; 2. weerspannig; *-mäszig* bijv. nw., Z. *-haft*.

Meistern, (*meisterte, gemeistert*) bedr. ww., Z. *bemeistern*; 2. als meester oordeelen; (Scherts.) vitten, bedillen, kleingeestige aanmerkingen maken; (fig., gemeenz.) Z. *schulmeistern*; II. o. ww., m. *h.* den meester uithangen.

Meister-pfund, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Wev.) zwaar wolgewicht o.; *-pinsel* m. meesterspenseel o.; *-pulver* o. (Scheik.) meesterpoeder o.; *-recht* o. recht o. van het meesterschap; *das — erlangen*, recht krijgen om meester te zijn, meester worden; 2. Z. *-stück*; *-sang* m. gezang, lied o. van de meesterzangers; *-sänger* m. meesterzanger m., lid o. van een dichtergilde; 2. (Gesch. van F.) minnezanger, troubadour m.; *-satz* m. (Muz.) meesterlijke compositie v.; 2. Z. *-frage*.

Meisterschaft, v., z. m. meesterschap o., Z. *Meisterrecht*; 2. (verzam.) meesterschap v., meestersgilde o.; 3. volleerde kunst v., meesterschap o.

Meister-schreiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. schoonschrijver m.; *-schuss* m. meesterlijk schot o.; 2. (Bak.) meesterstuk o., bestaande in het in den oven schieten van een baksel, Z. *-brod*; *-singer* m., Z. *-sänger*; *-sohn* m. zoon m. van een meester; *-spiel* o. meesterspel o.; *-spieler*, *—in*, uitstekende toonkunstenaar m., uitstekende toonkunstenares v.; *-streich* m. meesterlijke zet, meesterlijke slag m.; *-stück* o. meesterstuk, kunststuk, uitstekend boekwerk, klassiek werk o.; *sein — machen*, zijn meesterstuk, schoonste stuk maken; *-stuhl* m. meestersstoel m.; *-tag* m. dag m. waarop de meesters van een gilde bijeenkomen.

Meisterthum, (*-s*) o., z. m., Z. *Deutsch-, Grosz-, Heermeisterthum*.

Meister-übersetzer, (*-tzers*, mv. *-tzer*) m. meester-vertaler m.; *-werk* o., *Z. -stück; -wurz(el)* v. meesterwortel m., wilde benzoë v.; 2. benedictenkruid, nagelkruid o.; *-zeichnung* v. meesterlijke teekening v., volmaakte teekening v.; *-zug* m. meestertrek m.; (in het spel), meesterlijke zet m.

Meistmals, bijw. meestal, gewoonlijk.

Mekka-balsam, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Mekkabalsem m.; *-kaffee* m. Mekkakoffie v.

Melancholie, v., z. m. zwaarmoedigheid, droefgeestigheid, zwartgalligheid, melancholie v.

Melancholisch, bijv. en b. zwaarmoedig, droefgeestig, treurig, zwartgallig, somber, melancholisch.

Melangane, (*-n*) v. (Pl.) eiergewas o., eierdragende nachtschade v., melanzaanappel m.

Melanit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zwarte granaat, melaniet m.

Melatrophie, v., z. m. vermagering, tering v.

Melde, (*-n*) v. (Pl.) melde v.; 2. ganzepoot, ganzevoet v.; 3. meldestruik m.; *strauchartige -*, portulak v.; *stinkende -*, stinkende melde, hondsmelde v.; *Zwitter -*, Z. - 2.

Melde-brief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bericht, advies o., adviesbrief m.; *-jacht* v. adviesjacht o.

Melden, (*meldete, gemeldet*) bedr. ww. melden, aankondigen, berichten, melding maken van; *durch jem. -*, laten zeggen, doen weten; *er kam es uns zu -*, hij kwam ons zeggen, berichten, waarschuwen, verwittigen; *sich - lassen durch den Bedienten*, zich aankondigen, bij iem. aanmelden, aandienen; (Krijgsw.) rapport maken, rapporteeren; *jemn. den Tag seiner Ankunft -*, melden, doen weten, verwittigen van; *den Empfang eines Briefes -*, berichten; *oben gemeldet*, boven vermeld, boven genoemd; *ohne Ruhm zu -*, met bescheidenheid gezegd; *mit Respect zu -*, met permissie gesproken; 2. wed. ww. *sich -*, zich aanmelden, zich aandienen; *sich zu einer* of *um eine Stelle -*, zich aanbieden, zich aandienen; *der Winter meldet sich*, de winter nadert, doet zich gevoelen; (Jachtw.) (van herten, schreeuwen.

Melden-eule, (*-n*), **-laus,** (*-läuse*) v. meldenuil, meldevlinder m., meldeluis v.

Meldenswerth, bijv. en b. meldenswaardig, der vermelding waardig, noemenswaardig.

Melder, (*-s*, mv. *Melder*) m., **-in,** (*-nen*) v. berichter, aankondiger m., berichtster, aankondigster v., bij. zij die meldt &; 2. Z. *Angeber, Verräther*.

Meldeschiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. adviesjacht o., adviesboot v.

Meldung, (*-en*) v., Z. *melden;* it. bericht o., mededeeling, aankondiging, vermelding, melding v.; (*von*) *einer Sache - thun*, eene zaak vermelden, melding maken van, Z. *anmelden, erwähnen*.

Mele, (*-n*) v., Z. *Sonde*.

Meletema, (*-s*, mv. *Meletemata*) o. beschouwing v., onderzoek o.

Meliglossus, (onb.) m. honi(n)gmond m.; 2. (fig.) uitstekende redenaar m., wonder o. van welsprekendheid.

Melilit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. honi(n)gsteen m.

Melilote, (*-n*) v. (Pl.) honi(n)gklaver, steenklaver v.; *-ngras* o. reukgras o.

Meliren, (*melirte, melirt*) bedr. ww. mengen, vermengen; *die Wolle -*, verschillende kleuren dooreenwerken; *melirte Strümpfe*, gekleurde kousen.

Melis, (onb.) m. melissuiker v.

Melisma, (*-s*, mv. *Melismata*) m. gezangversiering v.

Melismatisch, bijv. nw. met gezangversiering, zoodat op eene lettergreep verscheidene tonen gezongen worden, melismatisch.

Melisse, (*-n*) v. bijenkruid, bijenblad, citroenkruid o., honi(n)gbloem, melisse v.

Melissen-balsam, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. melissebalsem m.; *-blatt* o. wild bijenblad o., wilde melisse v.; *-geist* m., *Z. -wasser; -kraut* o., *Z. Melisse; -öl* o., *-salz* o., *-thee* m. melisseolie v., melissezout o., melissethee v.; *-wasser* o. citroenwater, melissewater o.

Meliszucker, (*-s*) m., z. m. melissuiker v.

Melitith, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Melilit*.

Melitotus, (onb.) m., Z. *Melilote*.

Melk, bijv. en b. melk gevend; *- werden*, (van eene koe), beginnen melk te geven; *-e Kuh*, Z. *Melkkuh*.

Melkeimer, (*-eimers*, mv. *-eimer*) m. melkemmer m.

Melken, (*molk, gemolken*) bedr. ww. onr. melken; *frisch gemolkene Milch*, versch gemolken melk.

Melker, (*-s*, mv. *Melker*) m., **-in,** (*-nen*) v. melker m., melkster v., bij. zij die melkt; 2. (Nat. hist.) Z. *Ziegenmelker*.

Melkerei, v. melkerij v.; 2. melkkamer v.

Melkern, (*melkerte, gemelkert*) bedr. ww. strijken, betasten, snijden.

Melkerpappel, (*-n*) v., Z. *Knollenblume*.

Melk-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. melkvat o., melkton v.; *-gefäss* o., *-gelte* v., *-kübel* m. melkton v., melkkuip v., Z. *-fass; -kuh* v. melkkoe, koe v. die melk geeft; *gute —*, melksche koe; *-platz* m. melkplaats, melkerij v.; *-salat* m., Z. *Bachbunge; -schaf* o. melkgevend schaap o.; *-schemel* m. melkstoeltje, melkbankje o.; *-tuch* o. melkdoek m., klensdoek m.; *-vieh* o. melkvee, melk gevend vee o.; *-zeit* v. tijd m. om te melken, melktijd m.; *-ziege* v. melkgeit, melk gevende geit v.

Melm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Mulm, Puder, Staub*.

Melnicker, (*-s*) m., z. m. goede wijn m. uit Melnick in Bohemen.

Melocaet, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Melonendistel*.

Melochie, (*-en*) v. moesplant v.

Melodie, (*-en*) v. zangwijze, welluidendheid, melodie v., air o.

Melodisch, bijv. nw. zangerig, welluidend, vol gezang, melodieus.

Melodram, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tooneelstuk o. met begeleiding van muziek, melodrama o.

Melodramatisch, bijv. en b. naar den aard of vorm van een melodrama, melodramatisch.

Melomanie, v., z. m. overdreven liefde v. voor de toonkunst.

Melon, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. uitpuilend oog o.

Melone, (*-n*) v. (Tuinb.) meloen m.; (Delft.) meloensteen m., versteende meloen m.

Melonen-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. meloenboom m.; *-beet* o. meloenbed o.; *-birne* v. meloenpeer v.; *-distel* v. meloendistel v.; *-förmig* bijv. nw. meloenvormig; *—er Stein*, Z. *-stein; -garten* m. meloenbak m.; *-kern* m. meloenpit v.; *-kürbiss* m. groote, geheel ronde pompoen m. of kalebas v.; *-qualle* v. (Nat. hist.) zeeworm m., die zich bij aanraking in water ontbindt en buiten het water onmiddellijk sterft; *-quallenartig* bijv. nw. zeewormachtig; *-ranke* v. meloenrank v.; *-saft* m. meloensap o.; *-schnitte* v., *-schnitz* m. snede v., schijfje o. van een meloen; *-stein* m. meloensteen, versteende meloen m.

Melosis, v., z. m. onderzoek o. met den catheter.

Melote, v., Z. *Melilote*.

Melothesis, (*Melothesen*) v. toonzetting, compositie v.

Memel, (*-n*) v. (Prov.) Z. *Mehlmilbe*.

Memelig, memerig, bijv. nw., Z. *milbig*.

Mementomori, (onb.) o. herinnering v. aan den dood.

Memme, (*-n*) v. lafaard, zwakkeling m.; 2. moederskindje o., vertroeteld kind o.

Memmerei, (*-en*) v. lafhartigheid, vreesachtigheid, lafheid v.

Memorial, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. aanteekenboek, kladboek, memoriaal o.; it. verzoekschrift, request o.

Memoriren, (*memorirte, memorirt*) bedr. ww. van buiten leeren, uit het hoofd leeren, in zijn geheugen prenten, instudeeren.

Menade, (*-n*) v., Z. *Mänade*.

Menage, (*-n*) v., Z. *Haushaltung*.

Menagiren, (*menagirte, menagirt*) bedr. en o. ww., Z. *wirthschaften, sparen*.

Menderle, (*-n*) v. (Pl.) ijzerkruid o.; 2. wolbloem v.

Menge, (*-n*) v. menigte, groote hoeveelheid v., troep m., gedrang o.; *eine - Menschen, eine - Volks*, eene menigte menschen, een hoop m. volks; *es ist Korn in - gewachsen*, er is koren in overvloed gegroeid; *eine - Hausrath*, groote partij v.; *eine - Geld*, veel geld; *Geld in - haben*, veel geld hebben, in weelde le-

ven; *sie kamen in groszer* -, zij kwamen in menigte; *die grosze* -, de groote hoop m., het volk o., het groote publiek o.; *Leute, Geld, Freunde die* -, menschen, geld, vrienden in menigte, in massa; it. *Gold und Silber die* -, *in groszer* -, goud en zilver in overvloed.

Menge-futter, -korn, (-*(e)s*) o., z. m. mengvoeder, mengkoren o.

Mengel, (-*n*) (Pl.) Z. *Mengelwurz;* 2. patientiekruid o.; II. (mv. -*s*) m. (Hand.) musje o., ¼ pint o.

Mengeler, (-*s*, mv. *Mengeler*) m. menger m.; 2. Z. *Trödler.*

Mengelhaufen, (-*fens*, mv. -*fen*) m. verwarde hoop m., menigte v.

Mengeling, (-*(e)s*, mv. -*e*) m. mengelmoes o., warboel m.

Mengel-klump, (-*en*, mv. -*en*) m. mengelklomp, bajert, chaos m.; -*kraut* o., Z. -*wurz;* -*muss* m., Z. *Mischmasch.*

Mengeln, (*mengelte, gemengelt*) o. ww., m. *h.* (i. k. bet.) dikwijls en weinig mengen; 2. in het klein verkoopen, eene uitdragerij houden, Z. *hökern.*

Mengelwurz, (-*würze*) v. zuring v., fonteinkruid o., Z. *Mangold.*

Mengen, (*mengte, gemengt*) bedr. ww. mengen, vermengen, dooreenroeren; *eins unter das andere* -, onder elk. mengen; *Roggen unter Weizen* -, rogge met tarwe vermengen; *das Handerste unter das Taudendste* -, alles door elk. gooien; *die Karten* -, schudden; II. wed. ww. *sich in etw.* -, zich met iets bemoeien; *er mengt zich in Alles*, hij bemoeit zicht overal mede; *sich in das Gespräch* -, zich mengen in; 2. (Landb.) *sich* -, (van koren), rijp beginnen te worden; III. o. zelfst. mengen, mengsel o.

Mengen-masz, (-*es*, mv. -*e*) o. maat v. om droge waren dooreen te mengen; -*preis* m. prijs m. in het groot, prijs m. van eene geheele partij.

Menger, (-*s*, mv. *Menger*) m., **-in,** (-*nen*) v. menger m., mengster v., hij, zij die mengt; 2. Z. *Höker.*

Mengerei, (-*en*) v. (i. k. bet.) mengen, dooreenroeren, mengsel o.

Meng-futter, -korn, (-*(e)s*) o., z. m., Z. *Mangkorn;* -*pacht* v. veepacht v. om de helft der baat van het gebruikt; -*schäfer* m. schaapherder m., die zulk eene pacht aangaat.

Mengsel, (-*s*, mv. *Mengsel*) o. mengsel o., melange v.; 2. Z. *Mischmasch;* -*futter* o. mankzaad, gemengd voederzaad o., gemengd voeder o.

Meng-spath, (-*(e)s*) m., z. m. bladerspaath o.; -*theil* m. bestanddeel, ingredient o.

Mengung, (-*en*) v., Z. *mengen;* it. menging, vermenging v.

Mengwerk, (-*(e)s*, mv. -*e*) o., Z. *Mischmasch.*

Meniane, (-*n*) v. (Bouwk.) uitstek o., balkon o.

Menippee, (-*n*) v. (Letterk.) menippische satyre, zeer bijtend hekelschrift o.

Meniscus, (onb.) m. (Bouwk.) halvemaanvormig sieraad o.; (Meetk.) halvemaanvormig cirkelstuk o.; (Gez.) maanglas o., meniscus m.

Mennig, (-*(e)s*, mv. -*e*) m. of (-*e*) v. menie v., rood loodoxyde o.; *gelber* -, Z. *Bleigelb.*

Mennig-brenner, (-*ners*, mv. -*ner*) m. meniebereider m.; -*hütte*, -*mühle* v., -*ofen* m. meniefabriek v., meniemolen, menieoven m.

Mennoni(s)t, (-*en*, mv. -*en*) m. doopsgezinde, mennoniet m.

Mensal, (-*(e)s*, mv. -*e*) o. tafellaken o.

Mensch, (-*en*, mv. -*en*) m. mensch, persoon, sterveling m., menschelijk wezen o.; *alle -en*, alle menschen, iedereen; *unter was für -en befinde ich mich*, onder welke menschen, lieden &; *es sind viele -en in Paris*, er zijn veel menschen; *es sind zweitausend -en in dieser Stadt*, er zijn 2000 inwoners m. mv., zielen v. mv.; *es sind zweihundert -en in diesem Saale*, er zijn 200 menschen &; *kein - kann sagen*, geen mensch, niemand kan &; *sage es keinem -en*, zeg het aan geen mensch. aan niemand; *da ist kein - zu sehen*, er is niemand, geen mensch &; (Spr.) *der - dichtet, Gott schlichtet*, de mensch wikt, God beschikt; II (-*es*, mv.-*er*) o. (Volksl.) vrouwmensch, gemeen wijf o.; *schlechtes* -, slecht wijf o., loopster, hoer v.; *er mit seinem* -, hij en zijne hoer; *er liebt dieses* -, hij bemint dat schepsel o.

Menschchen, Menschlein, (verkl.) o. (i. k. bet.) menschje o., klein mensch m., dwerg m.

Menscheln, (*menschelte, gemenschelt*) o. ww. menschelijk handelen, als mensch feilen, zich vergissen.

Menschen-adel, (-*s*) m., z. m. menschenadel, adel m. des menschen; -*ähnlich* bijv. nw. op een mensch gelijkend, menschelijk; -*ähnlichkeit* v. menschvormigheid v.; -*alter* o. menschenleeftijd m., geslacht o.; -*anblick* m. gezicht o., verschijning v. van een mensch, menschengezicht o.; -*angesicht* o. menschelijk gelaat o.; -*angst* v. angst m., bezorgdheid v. van den mensch; -*art* v. ras, geslacht o. van menschen; -*asche* v. menschenasch v.; -*auge* o. menschenoog, oog o. van een mensch; *das kann kein — ergründen*, dat kan geen menschenoog doorzien; -*beifall* m. goedkeuring v., bijval m., toejuiching v. der menschen; -*beobachter* m. menschenbekijker, menschenbeschouwer m.; -*beobachtung* v. menschelijke beschouwing, waarneming, beschouwing v. der menschen; 2. menschenbeschouwing, beschouwing v. van den mensch; -*beschreiber* m. menschbeschrijver m.; -*beschreibung* v. menschbeschrijving v., natuurlijke historie v. van het menschdom; (Ontlk.) leer v. van de samenstelling van het menschelijk lichaam; -*beseliger, —in*, hij, zij die de(n) mensch(en) gelukkig maakt; -*bild* o. beeld o. van een mensch, menschelijke figuur v.; 2. mensch m.; -*bilder*, -*bildner* m. mensch(en)beschaver m.; 2. schepper m. van den mensch; -*bildung* v. vorming v., schepping v. van den mensch; it. menschenbeschaving v.; -*blasenbandwurm* m. kringvormige lintworm m.; -*blut* o. menschenbloed o.; -*blüthe* v. kracht v. van den mensch; 2. keur v. der menschen; -*bruder* m. menschenbroeder, broeder m. van den mensch; -*classe* v. klasse v. der menschen; -*denken* o. (gemeenz.) menschelijk denken, menschelijk gehengen o.; *seit —*, zoo lang een mensch hengt; -*dieb* m., Z. -*räuber;* (Pl.) Z. *Seidelbast;* -*diebstahl* m., Z. -*raub;* -*eingeweide* o. ingewanden o. mv. van den mensch; -*erzeugungskunde* of -*erzeugungslehre* v. kennis, leer v. van de menschelijke voortteling; -*erzieher, —in*, opvoeder m., opvoedster v.; -*erziehung* v. opvoeding v. van den mensch, menschelijke opvoeding v.; -*familie* v. menschdom, menschelijk geslacht o.; -*feind, —in*, menschenhater m., menschenhaatster v.; -*feindlich* bijv. en b. menschenhatend, den evenmensch schuwend, mijdend; 2. onmenschelijk; -*feindlichkeit*, -*feindschaft* v. menschenhaat m.; -*fern* bijv. nw. van menschen verwijderd, eenzaam, verlaten; -*fett* o. menschenvet o.; -*figur* v., Z. -*bild;* -*fleisch* o. menschenvleesch o.; -*fresser, —in*, menscheneter m. menscheneetster v., kannibaal m.; 2. (Nat. hist.) reuzenhaai m.; 3. Braziliaansche gier m.; -*fresserei*, -*fressersucht* v. menscheneten, kannibalisme o.; -*fresservolk* o. menscheneters, wilden m. mv.; -*freude* v. menschelijk genoegen o.; -*freund, —in*, menschenvriend m., menschenvriendin v., menschlievende man m. of vrouw v.; -*freundlich* bijv. en b. menschlievend, welwillend, goedaardig, weldadig, zacht; -*frucht* v. kind o., vrucht v. van den mensch, menschenvrucht v., fœtus m.; -*furcht* v. menschenvrees, vrees v. voor de menschen; *ohne — handeln*, zonder aanzien des persoons; -*gattung* v., Z. -*art;* -*gebilde* o., Z. -*bild;* -*gebot* o. gebod o. van de menschen; -*gedenken* o., Z. -*denken;* -*gefälligkeit* v. welwillendheid v.; (i. k. bet.) lage vleierij v.; -*gefühl* o. menschelijk gevoel o.; 2. menschlievendheid v.; -*geist* m. geest m. van den mensch, ziel v.; -*gemüth* o. gemoed, hart, karakter o. van den mensch, menschelijk gemoed o.; -*gericht* o., Z. *Weltgericht;* -*gerippe* o. menschelijk geraamte o.; -*geschlecht* o. menschelijk geslacht, menschdom o.; -*gesetz* o. menschelijke wet v.; -*gesicht* o., Z. -*angesicht;* -*gestalt* v. menschelijke gedaante v., vorm m., voorkomen o. van den mensch; -*getriebe* o. zorgen v. mv., bemoeiingen v. mv. der menschen; -*getümmel* o. geraas o. van de wereld, leven o. in de wereld; -*gewalt* v. macht v., vermogen o. van den mensch; -*gewühl* o. gewoel o. van de menschen; -*gewürm* o. nietige, machteloze mensch m.; it. menschelijk gebroed o.; -*gleich* bijv. nw., Z. -*ähnlich;* -*glück* o. menschelijk geluk, geluk o. van den mensch; -*grösze* v. menschengrootheid, grootheid v. van den mensch; -*gunst* v. menschengunst v.; -*güte* v. menschelijke goedheid v.; -*haar* o. menschenhaar o.; -*hai, —fisch* m. reu-

zenhaai, jonasvisch m.; *-hand* v. menschenhand, hand v. van den mensch; *-handel* m. slavenhandel m.; *-händler, —in*, slavenhandelaar m., slavenhandelaarster v.; *-hass* m., Z. *-feindschaft; -hasser* m. menschenhater m.; *-haut* v. huid v. van den mensch, menschenhuid v.; *-heil* o. geluk o. van den mensch; *-herde* v. menigte v. menschen; *-herz* o. menschenhart, hart o. van den mensch; *-hold* bijv. nw. Z., *-freundlich; -huld* v., Z. *-liebe; -hülfe* v. menschelijke hulp v.; *-hülle* v., Z. *-körper; -hüter* m. behoeder, beschermer m. der menschen, God m.; *-kauf* m., Z. *-handel; -kenner, —in*, menschenkenner m., hij, zij, die kennis heeft van het menschelijk hart, menschkundige m. en v.; *-kenntniss* v., Z. *-kunde; -kind* o. menschenkind, kind o. van den mensch; 2. mensch m.; *-klasse* v., Z. *-classe; -kopf* m. menschenhoofd o.; *-koth* m. (Volkst. *-dreck*) (gem.) menschenstront m.; *-kraft* v. menschelijke kracht v.; *-kunde* v. menschkunde, kennis v. van den mensch; *-kundig* bijv. nw. menschkundig, Z. *-kenner; -kundiger, -kündiger* m. doorgronder m. van den mensch; *-kunst* v. menschelijke kunst v.. *-kuttler* m. (Scherts.) bediende m. op de snijkamer; *-leben* o. leven o. van den mensch, menschenleven o.; 2. menschelijk leven o.; *-leer* bijv. nw. met weinig menschen bezet, weinig bezocht, eenzaam, onbewoond; *-leere* v. gebrek o. aan inwoners, verlatenheid v.; *-lehre* v. kennis, wetenschap. leer v. van de samenstelling van het menschelijk lichaam, anthropologie v.; 2. door menschen uitgedachte leer v., menschelijke leer v.; *-lehrer* m. onderwijzer m. der menschen, schrijver m. over de menschkunde; *-lehrig* bijv. nw. betrekking hebbende op, volgens de menschkunde; *-leiden* o. menschelijk lijden, lijden o. van den mensch; *-liebe* v. menschlievendheid, naastenliefde v., weldadigheid v.; *-liebend* bijv. nw. menschlievend; *-list* v. menschelijke list v.; *-lob* o. menschenlof m.; *-los* bijv. nw., Z. *-leer; -loos* o. menschelijk lot, lot o. van den mensch; *-lust* v., Z. *-freude; -masse* v., Z. *-menge; -melker* m., Z. *-sauger; -menge* v. menigte v. (der menschen); *-milch* v. moedermelk v.; *-milz* v. menschenmilt v.; *-möglich* bijv. nw. voor een mensch mogelijk, uitvoerbaar; *Alles, was — ist, thun, sich alle —e Mühe geben*, al het mogelijke doen, zich alle mogelijke moeite geven; *-mord* m. menschenmoord, moord m. van een mensch; *-mörder* m. menschenmoorder, moordenaar m. van een mensch; 2. (Pl.) Z. *Seidelbast, -mörderisch* bijv. nw. menschendoodend, moorddadig; *-muster* o. voorbeeld, toonbeeld o. van een mensch; 2. type v. van een mensch; *-name* m. naam m. van mensch, menschelijke naam m.; *-natur* v. menschelijke natuur v.; *—lehre* v. leer v. der menschelijke natuur, physiologie v.; *-opfer* o. menschenoffer o.; *-pack* m. (i. k. bet.) gebroed, gespuis, gemeen, menschengebroed o.; *-pflicht* v. plicht m. van den mensch, menschelijke plicht m.; *-quäler* m. menschenplager m.; *-quälerei* v. menschenplagen o.; *-raub* m. stelen o. van een mensch, menschenroof m.; *-räuber* m. menschenroover m.; *-recht* o. natuurlijk recht o. van den mensch; 2. menschelijk recht o., menschelijke wet v.; *-reich* bijv. nw. zeer bevolkt; 2. o. zelfst. menschelijke maatschappij v.; *-saat* v. zaad o. der menschen; *-salt* bijv. nw. afkeerig van den mensch, afkeerig van de wereld; *-sattheit* v. afkeer m. van, tegenzin m. in den omgang met menschen, menschenschuwheid v.; *-satzung* v., Z. *-recht, -gebot; -sauger* m., Z. *Blutsauger;* (fig.) woekeraar, bloedzuiger, afperser, dwingeland m.; *-scheide* v., Z. *Seescheide; -scheu* bijv. nw. menschenschuw, afkeerig van den omgang met menschen; 2. v. menschenschuwheid, vrees v. voor den omgang met menschen; *-schinder* m. (fig.) uitzuiger, kweller m. der menschen, kweldnivel, plaaggeest, beul m.; *-schinderei* v. (fig.) onderdrukking, afpersing v. der menschen; *-schlacht* v., *-schlachten* o., *-schlächterei* v. menschenslachting v., bloedbad o., moordtooneel o.; *-schlächter* m. menschenmoorder m.; it. (fig.) soldaat, krijgsman, menschenslachter m.; *-schlag* m. slag o., soort v. van menschen; *-secle* v. menschelijke ziel, ziel v. van den mensch; (gemeenz.) *es war keine — da*, er was geen enkel levend wezen tegenwoordig; *-sinn* m., Z. *-verstand; -sohn* m. zoon m. van een mensch, sterveling m.; (H. S.) zoon m. des menschen, Godmensch m.; *-speise* v. voedsel o. voor menschen; *-sprache* v. taal v. der menschen; *-stamm* m. menschenras o.; *-stand* m. stand m. van den mensch, staat m. van mensch, menschelijke staat m.; *-stein* m. steen m. in het lichaam van den mens, galsteen, blaassteen m.; *-sterben* o. groote sterfte v.; *-stimme* v. menschelijke stem v.; 2. (Org.) vox humana v.; *-streben* o. streven o., pogingen v. mv. der menschen; *-strom* m. menigte v., stroom, toevloed m. van menschen; *-tand* m. nietigheden, beuzelingen, vodderijen v. mv., wissewasjes o. mv.; *-that* v. menschelijke daad, daad v. van een mensch; *-thier* o. dierlijke mensch m., lichaam, stoffelijke o. in den mensch.

Menschenthum, (*-s*) o., z. m. (vero.d.) Z. *Menschheit.*

Menschenthümlich, -keit, v., Z. *menschlich.*

Menschen-ton, (*-ton(e)s,* mv. *-töne*) m., Z. *-stimme; -treiben* o., Z. *-getriebe; -trennend* bijv. nw. de menschen, volken scheidend, afzonderend, vijandig makend; *-treue* v. menschelijke trouw v.; *-tröstend* bijv. nw. troostrijk voor volken, de menschen geruststellend; *-vater* m. stamvader m. van het menschelijk geslacht; it. schepper, onderhouder, vader m. der menschen, menschenvader, God m.; *-väterlich* bijv. nw. den vader der menschen eigen; *-verderber* m. hij, die menschen verleidt, ongelukkig maakt; *-verkauf* m. menschenverkoop m.; *-verkäufer* m., Z. *-händler; -verstand* m. menschenverstand, menschelijk verstand o.; *gemeiner, gesunder* —, gewoon, gezond verstand o.; *-versteinerung* v. versteend menschelijk lichaam o.; *-volk* o. menschengeslacht o., menschdom o.; *-weise* v. menschelijke wijze v. van handelen, denken &; *-weisheit* v. menschelijke wijsheid v.; *-welt* v. wereld v., menschen m. mv.; *-werk* o. menschenwerk, werk o. van menschen; *-werth* m. waarde, waardigheid v. van den mensch, menschenwaarde v.; *-witz* m. menschengeest m., menschelijke, ijdele wijsheid v.; *-wohl* o. welzijn o. der menschen; *-wohnung* v. menschenwoning, menschelijke woning v.; *-würde* v., Z. *-werth; -wurm* m., *-würmchen* o. (fig.) de mensch beschouwd als een worm voor God; 2. (i. k. bet.) Z. *-gewürm; -zergliederung* v. ontleding v. van het menschelijk lichaam, menschenontleedkunst v.

Menschgott, (*-gott(e)s,* mv. *-götter*) m. menschgod, halfgod m.; (H. S.) goddelijke mensch, godmensch m.

Menschheit, v., z. m. menschheid v., menschelijke natuur, menschelijkheid v.; 2. menschdom o., menschelijk geslacht o.; *-liebend* bijv. nw. menschlievend, Z. *menschenliebend.*

Menschlich, bijv. en b. menschelijk, den mensch eigen; *das -e Leben*, het menschelijk leven; *-e Kräfte*, menschelijke krachten, krachten v. mv. van den mensch; (Spr.) *Irren ist -*, dwalen is menschelijk; *etw. -es begehen*, eene menschelijke zwakheid begaan; *-er Weise zu reden*, menschelijkerwijze gesproken, om als mensch te spreken; 2. hulpvaardig, bereidvaardig, zwak, feilbaar, medelijdend, deelnemend, bekrompen, onwillekeurig, broederlijk, gezellig; *- machen*, beschaven, veredelen; *- behandeln*, menschelijk, minzaam; *-keit,* (mv. *—en*) v. menschelijkheid, menschlievendheid, menschlievende daad v., menschelijke zwakheid, feilbaarheid, overijling v.; *ohne alles Gefühl der —*, zonder eenig gevoel van menschelijkheid; *mit — behandeln*, Z. *menschlich.*

Mensch-pferd, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. paardmensch o., wolkenzoon m., centaurus m.; *-stier* m. stiermensch, minotaurus m.; *-thier* o. dierlijke natuur v. in den mensch; *-werdung* v. menschwording v.; (Godg.) *— des Wortes, des Sohnes Gottes*, menschwording v. des Woords, van God den zoon.

Menstruation, (*-en*) v., Z. *Monatsfluss.*

Mensul, (*-en*) v. meettafeltje o.

Mensur, (*-en*) v. (Muz.) maat v.; 2. (Scherms.) afstand m., terrein o. voor de vechtenden.

Mensuralgesang, (*-gesang(e)s,* mv. *-gesänge*) m. versmatig, rhytmisch gezang o.

Mensuriren, (*mensurirte, mensurirt*) bedr. ww. naar de maat snijden, afmeten, indeelen.

Mentor, (*-s,* mv. *-e*) m. Mentor, leidsman van Telemachus; (fig.) leidsman, opvoeder, gids, mentor m.

Men(n)uet, (*-(e)s,* mv. *-e*) m.

menuet o., leidans m.; *-schritt* m. menuetpas m.

Menyanthes, (onb.) m. bitterklaver v., waterdrieblad o.

Mephisto, (*-s*, mv. *-s*), **Mephistopheles,** (onb.) m. naam van een boozen geest, duivel &.

Mephistophelisch, bijv. en b. duivelsch.

Mephitisch, bijv. nw. stinkend, verpestend, voor de inademing schadelijk.

Mercantilisch, bijv.nw. den handel betreffend, handeldrijvend, Z. *kaufmännisch.*

Mercatur, (*-en*) v. handel, koophandel m., omzetting v. van waren.

Merch, (*-e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) zilverduiker m.; 2. zeegans v.; 3. kuifduiker m.

Mercur, m. &, Z. *Merkur &.*

Mercurialien, v. mv. kwikmiddelen o. mv.

Mergel, (*-s*) m., z. m. mergel v.; *mit - düngen,* Z. *mergeln.*

Mergel-arten, v. mv. mergelsoorten v. mv.; *-artig* bijv. en b. mergelachtig; *-boden* m., *-erde* v. mergelgrond m., mergelaarde v., vettige kalkachtige aarde v.; *-gräber* m. mergelgraver m.; *-grube* v. mergelgroef v.

Mergelig, bijv. nw., Z. *mergelartig.*

Mergel-kugel, (*-n*) v. mergelklunt v.; *-kuhle* v., Z. *-grube; -land* o. mergelaarde bevattend land o.

Mergeln, (*mergelte, gemergelt*) bedr. ww. (Landb.) mergelen, met mergel bemesten, mergel over den akker strooien; 2. Z. *abmergeln, ausmergeln.*

Mergel-nuss, (*-nüsse*) v. korrelige vuursteen m.; *-sandstein* m. harde mergel v.; *-schiefer* m. mergelachtige leisteen m.; *-stein* m. mergelsteen m.; *—skugel* v. mergelachtig steen o. in bolletjes; *-tuff* m. mergelachtige tufsteen m.

Mergenröschen, o. (Pl.) vliegenvanger m.

Meridian, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. meridiaan m., middaglijn v., middagcirkel m.

Meridional, bijv. nw. zuidelijk, zuider, zuid.

Meringel, (*-n*) v. (Kookk.) gebak o. met ingelegde vruchten, vruchttaartje o.

Merino, m., z. m. (Hand.) stof v. uit de merinowol vervaardigd, merinos o.; *-strümpfe* m. mv. merinossen kousen v. mv.; *-wolle* v. merinowol v.

Merk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) waterpeterselie, watereppe v.

Merk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. merk, teeken, kenteeken o.

Merkantilisch, bijv. nw., Z. *mercantilisch.*

Merkbar, bijv. nw. merkbaar, voelbaar, duidelijk waar te nemen; *-keit* v., Z. *Merklichkeit.*

Merkbuch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o., Z. *Notizbuch.*

Merkchen, (verkl.) o. teekentje, merkje, streepje o.; 2. beetje o., Z. *Bisschen.*

Merkeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. merkijzer, stempelijzer o., stempel m.

Merken, (*merkte, gemerkt*) bedr. ww. merken, met een merk of teeken voorzien; (fig.) merken, bemerken, bespeuren, waarnemen, gevoelen, herkennen; *ich werde es mir -,* ik zal het onthouden; *das - Sie sich,* let daarop, onthoud dat!; *sich einen Weg -,* letten op, *sich nichts - lassen,* houden alsof men niet weet; *etw. -,* bemerken; *er merkte den Handel,* hij merkte, werd gewaar wat er gebeurde; *ich merke wohl, dass &,* ik merk wel, ik zie wel; *auf etw. -,* letten op, oplettend zijn; *wohl zu -, wohl gemerkt, merke wohl!,* wel te verstaan, niet te vergeten; *man merkt seine schlechte Erziehung wohl,* men ziet wel dat hij slecht opgevoed is.

Merkenswerth, (*-er, -st*) bijv. en b. merkwaardig, opmerkenswaardig.

Merker, (*-s*, mv. (*Merker*) m., **-in,** (*-nen*) v. merker, opmerker, teekenaar m., merkster, opmerkster v.; (Sp.) markeur m.; 2. (Zeew.) dwarshout, merk o. onder een scheepslink.

Merkewohl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. nota bene, NB.

Merkleistchen, o. (Wasl.) merkplaatje o.

Merklich, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *merkbar; er macht es zu -,* hij laat het te veel blijken; *zu -e Lüge,* tastbare leugen; *es ist mit ihm - besser,* aanmerkelijk, veel.

Merk-mal, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Merkmäler*) o. merk, kenmerk, kenteeken o., aanduiding, aanwijzing v.; 2. (Pl.) merk o.; *-pfahl* m. merkpaal, seinpaal m.

Merks, (onb.) m. (gemeenz.) geheugen o.; *einen guten - haben,* een goed geheugen hebben; it. een fijnen neus, reuk hebben.

Merksam, -keit, v., Z. *aufmerksam &.*

Merk-satz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. gewichtige stelling v., grondregel m.; *-stab* m. merkstok m.; *-stein* m. grenssteen m.

Merkur, (*-s*) m., z. m. (Fabell., Sterrenk.) Mercurius m.; (Scheik.) kwikzilver, kwik o.

Merkurial(isch), bijv. nw. kwikhoudend; *-dyskrasie* v. kwikinwrijving v.; *-mittel* o. kwikhoudend middel o.; *-salbe* v. kwik bevattende zalf v.

Merkurificiren, (*merkurificirte, merkurificirt*) bedr. ww. overkwikken, het kwik afzonderen, kwik bereiden.

Merkurificirung, v., Z. *merkurificiren;* it. kwikbereiding, afzondering v. van het kwik.

Merkuriuskraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. glaskruid, bingelkruid o.

Merk-wort, (*-wort(e)s*, mv. *-worte* en *-wörter*) o., Z. *Stichwort; -würdig* bijv. nw. merkwaardig, vreemd, zonderling; *-würdigkeit* v. merkwaardigheid o.; (van eene zaak), zonderlinge o., zonderlingheid, vreemdheid v.; *-zeichen* o. kenteeken, merkteeken o., Z. *-mal;* 2. onderscheidend kenmerk o.; *—kunde* v. kennis v. der verschillende merkteekens, karakterkunde v.

Merkzeichnen, (*merkzeichnete, gemerkzeichnet*) bedr. ww. onderscheiden, kenmerken, kenschetsen.

Merkzeichnung, v., Z. *merkzeichnen;* it. onderscheiding, kenschetsing v.

Merlan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wijting m. (schelvisch zonder baard).

Merle, (*-n*) v. merel of meerle v.; 2. boomvalk m.; 3. kleine ahornboom m.

Merling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Merle* (2).

Merlmeise, (*-n*) v. blauwe mees v.

Merthe, (*-n*) v., Z. *Mahrte.*

Merung, (*-en*) v. riool, verlaat o.

Merz, m., Z. *März.*

Merz(el)n, (*merz(el)te, gemerz(el)t*) bedr. ww., Z. *ausmerzen;* 2. *trödeln.*

Merzler, (*-s*, mv. *Merzler*) m. voorkooper, opkooper m. van levensmiddelen.

Merz-schaf, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. uitgeschoten schaap o.; *-vieh* o. uitgeschoten vee o.

Mesallianz, (*-en*) v. echtverbintenis v. tusschen personen van zeer ongelijken stand, mishuwelijk o.

Meschant, bijv. nw. en b. onbeschaamd, Z. *niederträchtig.*

Mescherling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. boterpeer v.

Mesen, (*-s*, mv. *Mesen*) o. (Zeew.) Z. *Besanssegel.*

Meserich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) weerbarstig riegerakruid o., wilde lelie v.

Meskolenza, (onb.) v. mengsel o.

Mesmerismus, (onb.) m. dierlijk magnetisme o.; (Gen.) Mesmerische geneeswijze v.

Mesode, (*-n*) v. tusschenzang m.

Mesotyp, (*-en*, mv. *-en*) m. stralende goudedelsteen m.

Mespel, (*-n*) v., Z. *Mispel.*

Mess, (*-es*, mv. *-e*) o. *ein - Holz,* vadem, vaam m.

Mess-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. mis, H. Mis v., opdracht v. van de H. Mis, offerande v. der mis.

Messbar, bijv. en b. meetbaar, te meten, te bepalen, wat gemeten kan worden; *-keit* v. meetbaarheid v.

Mess-besucher, -bezieher, (*-ers*, mv. *-er*) m. koopman m., die zijne waren op de mis koopt of verkoopt, hij, die de mis bezoekt; *-brett* o. meelplank v.; *-brief* m., Z. *Wechselbrief;* (Zeew.) meetbrief m. (van een schip); *-buch* o. (Kath.) misboek, missaal o.; (Hand.) misboek o., lijst v. van goederen, die op de mis aanwezig zijn; (Boekh.) catalogus m. van de voorhanden boeken op de mis; *-bude* v. kraam v. op de mis; *-catalog* m., Z. *-verzeichniss;* 2. catalogus m. van de (in D.) nieuw verschenen werken; *-commission* v. handelsraad m., kamer v. van koophandel voor de mis; *-conto* o. rekening v. der koopers op de mis; *-diener* m. misdienaar m.

Messe, (*-n*) v., Z. *Messamt; die - lesen,* de mis lezen, de mis doen, cele-

breeren; *hohe* -, Z. *Hochamt; stille* -, stille, gelezen mis; (Muz.) *eine schöne* - *halten*, eene schoone mis zingen; 2. mis, jaarmarkt, kermis v.; *diese Stadt darf eine* - *halten*, deze stad mag eene jaarmarkt houden; (fig.) kermisgeschenk o.; *jemn. etw. zur* - *kaufen*, iem. iets voor zijne kermis koopen.

Messeisen, (-*sens*, mv. -*sens*) o. meetijzer o.

Messel, (-*s*, mv. *Messel*) o. mengvoeder o.

Messen, (*du missest, er misst, masz, gemessen*) o. ww. onr., m. *h.* meten inhouden, kunnen bevatten, groot, lang zijn; *dieser Topf misst fünf Schoppen*, meet, bevat, heeft & inhoud; *dieser Balken misst zwanzig Schuh*, deze balk meet 20 voet, is 20 voet lang; 2. bedr. ww. meten, opmeten, de maat bepalen; *mit der Elle* -, met de el (den meter) meten; *nach der Klafter* -, met den vadem meten, vademen; *nach der Wasserwage* -, waterpassen; *die Conscribirten* -, meten; - *Sie ihm ein Masz Wein in seinen Krug*, geef, schenk, meet hem &; *Holz* -, vademen, in vadems afmeten; *die Entfernung zweier Dörfer* -, opmeten; 2. wed. ww. *sich mit jemn.* -, zich meten, worstelen, wedijveren met iem.

Messer, (-*s*, mv. *Messer*) m. meter m., hij die meet, de maat neemt.

Messer, (-*s*, mv. *Messer*) o. mes, snijmes, snoeimes o.; (fig.) *das grosze* - *führen*, veel beweging maken; (gemeenz.) snoeven, pochen, opsnijden, bluffen; (Spr.) *das* - *macht nicht den Koch*, het zijn niet alle koks die lange messen dragen; 2. nood m., verlegenheid v.

Messer-bänkchen, -böckchen, o., Z. -*klötzchen*; -*beschaler* m. messenhechtenmaker m.; -*besteck* o. koker m. met mes en vork.

Messerchen, (verkl.) o. mesje, klein mes o.; 2. (Nat. hist.) zeeëend v.

Messerer, (-*s*, mv. *Messerer*) m., Z. *Messerschmied*.

Messer-feile, (-*n*) v. (Kamm.) mesvijl v.; -*fisch* m. schildvisch m.; 2. zeeëend v.; -*förmig* bijv. nw. mesvormig; -*futteral*, -*gestecke* o. messcheede v.; -*griff* m. hecht o. van een mes; -*gurt* m. slachtersgordel m. met mes &; -*haken* m. meshaak m.; -*handel*, -*händler* m., Z. -*kram &*; -*heft* o., Z. -*griff*; (Nat. hist.) messcheede v. (een tweeschalig schelpdier); —*macher* m. hechtenmaker m.; -*klinge* v. lemmet o. van een mes; -*klötzchen* o. messeblokje o.; -*kram* m. messenwinkel m., messenkraam v.; -*krämer* m. messenkoopman, handelaar m. in messen; -*lohn* m. meetloon, meetgeld o.; -*muschel* v., Z. -*heft* (Nat. hist.) -*rücken* m. messenrug m.; 2. (Nat. hist.) scherpgerugde goudvisch m.; -*säge* v. zaagvijl v.; -*schale* v., Z. -*griff*; -*scharf* m. scherp o., scherpe kant m. van een mes; -*scheide* v. scheede v. van een mes; -*schmied* m. messenmaker, messensmid m.; —*in* v. messenmaakster v.

Messerschmiedarbeit, (-*en*) v. messenmaken o., messenmakerij v.

Messerschmiede, (-*n*) v. messenmakerij, messensmederij v.; 2. messenfabriek v.

Messerschmied-handwerk, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. -*arbeit*; -*waare* v. messenwaar v., messen o. mv., snijgereedschap o.

Messer-schnäbler, (-*schnäblers*, mv. -*schnäbler*) m. vogel m. met mesvormigen snavel; -*schneide* v., Z. -*scharf*; -*schnitt* m. messnede, snede v. van een mes; -*spitze* v. punt v. van een mes; -*stich* m. messteek m.; -*träger* m., Z. -*klötzchen*; -*tuch* o. messendoek o.; -*zeiger* m. graveerbeitel m.

Mess-fahne, (-*n*) v. meetvaan, richtvaan v.; -*fass* o. meetvat o.; -*fieranf* m., Z. -*bezieher*; -*freiheit* v. recht o. om eene (ker)mis of jaarmarkt te houden; 2. vrijheid v., voorrecht o. van of tijdens eene (ker)mis; -*fremder* m. vreemde (ker)misbezoeker m.; -*gast* m. kermisgast m., Z. -*bezieher*; -*geld* o. belooning v., geld o. voor het lezen eener mis; 2. (ker)misgeld, op de jaarmarkt ontvangen geld o.; 3. meetgeld, meetloon o.; -*geleit* o. geleide o. naar eene jaarmarkt; -*geräth* o. vaatwerk o., kleederen o. mv. &, wat tot het doen eener mis behoort; -*geschenk* o. (ker)misgeschenk o.; -*geschirr* o. meetwerktuigen o. mv.; -*gesetze* o. mv. wetten, verordeningen v. mv. betreffende de (ker)mis; -*gewand* o. misgewaad, miskleed o.; -*glocke* v. misklokje, misschelletje o.; it. gelui, inluiden o. der (ker)mis; -*gut* o. goed o. om op de (ker)mis uitgestald, verkocht te worden; -*helfer* m. pakker m., (ker)misknecht m.; -*hemd* o. mishemd o.; -*herr* m. marktmeester, rechter m. in handelszaken; -*holz* o. raamhout o.

Messiade, v. (van Klopstock), Messiaszang m., Messiade v.

Messias, (onb.) m., z. m. (H. S.) gezalfde m. bij uitnemendheid, godsgezant, Messias m.

Messidor, (-*s*, mv. -*e*) m. tiende maand v. van den Fransche republikeinschen kalender, oogstmaand v. (van 19 Juni tot 18 Juli).

Messing, (-(*e*)*s*) o., z. m. geel koper, messing o.

Messing-blech, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. koperblad, koperblik o., messing o. in bladen; -*brennen* o. messing branden o.; -*brenner* m. messingbrander, messinggieter m.; -*draht* m. koperdraad m.; *ein Band* —, een bos koperdraad.

Messingdrath-mühle, (-*n*) v., Z. -*sicherei*; -*scheurer* m. koperdraadschuurder m.; -*zicherei* v. draadtrekkerij v.

Messingen, bijv. nw. geel koperen, van geel koper vervaardigd.

Messing-feile, (-*n*) v. messingvijl v.; -*feiler* m. (Geweerm.) messingvijler m.; -*geschirr* o. geel koperen vaatwerk o.; -*hammer* m. messinghamer m.; 2. — of -*hütte* v. geelgieterij, messingsmelterij, messinghut v.; -*instrument* o. koperen blaasinstrument o.

Messing-kram, (-*kram*(*e*)*s*, mv. -*krämе*) m. handel m. in geel koper; -*krämer* m. handelaar m. in geel koper; -*kupfer* o. rozetkoper o.; -*ofen* m. geelgietersoven m.; -*platte* v. messingplaat, plaat v. geel koper; -*schaber* m. messingpolijster m.; -*saite* v. koperen snaar v.; -*schlacke* v. messingslak v.; -*schläger* m. geelgieter m.; -*schlagloth* o. metaalachtig soldeer o.; -*schmied* m. messingsmid, koperslager m.; -*schneider* m. messingsnijder m.; -*tafel* v., Z. -*platte*; -*vogel* m. gouden tor v.; -*waare* v. geelkoperwerk o.; -*werk* o., Z. -*hütte*; 2. (gemeenz.) geelkoperwerk o.; -*zain* m. smalle geelkoperen plaat v. voor het draadtrekken.

Mess-kanne, (-*n*) v. miskan v.; 2. meetkan, kan v. als maat; -*kännlein* o. miskanneije o.; -*kette* v. meetketting, landmetersketting m.; -*korn* o. korentiend v. voor den dorpsgeestelijke; -*kram* m., Z. -*bude*; -*krämer* m. koopman m., die de (ker)missen bezoekt; -*kunde* v. meetkunde v.; -*kundig* bijv. en b. meetkundig; -*kunst* v. meetkunst v.; -*künstig* bijv. nw. meetkunstig; -*künstler* m. meetkundige m., meetkunstenaar m.; -*künstlerisch* bijv. nw. meetkundig; -*lehre* v. meetkunst v.; -*lehrig* bijv. en b. meetkundig, volgens de meetkunst; -*lesen* o. mis lezen, lezen o. van de mis; -*leute* mv. koophieden m. mv., die de (ker)mis bezoeken, kermislieden m. mv., kermisvolk o.

Messlich, bijv. en b., Z. *messbar*.

Mess-lieferung, (-*en*) v., **-leistung,** (-*en*) v. aflevering, leverantie v. tegen den tijd der (ker)mis; it. opbrengst v. der (ker)mis; -*mäkler* m. beëedigd makelaar m. op de (ker)mis; -*markt* m. marktplaats, plaats v., waar de (ker)mis of jaarmarkt gehouden wordt.

Messner, (-*s*, mv. *Messner*) m. misdienaar, koster, kerkoppasser, hondenslager m.; -*in* v. kosteres, kostersvrouw v.; -*stelle* v. kostersambt o.

Mess-opfer, (-*opfers*, mv. -*opfer*) o. misoffer o., offerande v. der mis; -*ordnung* v., Z. -*gesetze*; -*ort* m. plaats v., waar de jaarmarkt gehouden wordt; it. plaats v., die het recht heeft om eene jaarmarkt te houden; -*pfaffe*, -*priester* m. priester m., die de mis doet; -*platz* m., Z. -*stadt*; -*pult* o. lessenaar m., waarop het misboek ligt; -*rabatt* m. vermindering, korting v. der belasting op (ker)misgoederen; -*rad* o. wegmeter, pastelier m.; -*recht* o. recht o. om eene (ker)mis of jaarmarkt te houden; -*retourgüter* o. mv. goederen o. mv., die van eene jaarmarkt terugkomen; -*riemen* m. landmetersriem m.; -*ring* m. landmetersring m.; -*ruthe* v. meetroede v.; -*sache* v., Z. -*gut*; -*scheibe* v. landm terspasser m.; -*schnur* v. meetkoord, meetsnoer o., meetlijn v.; -*stab* m., Z. -*stock*; -*stange* v., -*stock* m. meetstok, maatstok m., meetroede v.; it. (voor vaten), peilstok m.; -*tisch* m., -*tischchen* o. meettafel v., meettafeltje, meetplankje o.; -*tuch* o. misdoek, altaardoek m., corporale o.

Messung, (-*en*) v., Z. *messen*; it. meting, opmeting v.

Mess-verkehr, (*-(e)s*) m., z. m. *-erkeer* o. op eene (ker)mis of jaarmarkt; *verzeichniss* o. catalogus m. der (ker)mis of jaarmarkt, lijst v. van de voorhanden goederen op eene (ker)mis; *-waare* v., Z. *-gut*; *-wechsel* m. wissel m., betaalbaar tegen den tijd der (ker)mis; *-wein* m. wijn m. voor de mis, avondmaalswijn m.; *-zeit* v. mistijd, kermistijd m.

Meste, (*-n*) v. zoutvaatje, peper- en zoutstelletje o.

Mestize, (*-n*, mv. *-n*) m., **Mestizin,** (*-nen*) v. mesties m. en v., uit een blanke en eene Indiaansche vrouw of uit een Indiaan en eene blanke vrouw geborene m. en v.

Mesto, mestoso, bijw. (Muz.) treurig, droevig, mesto.

Meta, (onb.) v. obelisk, zuil v. aan het einde der renbaan, doel o.

Metacentrum, (*-s*) o., z. m. (van een schip), zwaaipunt o.

Metachronismus, (*-mus*, mv. *-men*) m. fout v. in de tijdrekening, tijdverwarring v.

Metagallus-sauer, bijv. nw. (Scheik.) —*es Salz*, brandig galnotenzuur zout; *-säure* v. (Scheik.) brandig galnotenzuur o.

Metalepsis, (*Metalepsen*) v. (Red.) verwisseling v. van het voorgaande met het volgende, metalepsis v.

Metall, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. metaal o.; *edle, unedle -e*, edele, onedele metalen; 2. metaalmengsel o., klokspijs v.

Metall-ader, (*-n*) v. metaalader v.

Metallage, (*-n*) v. verandering, verwisseling, vermuiling v.

Metall-ähnlich, bijv. nw., Z. *-artig*; *-arbeiter* m. metaalwerker m.; *-artig* bijv. nw. metaalachtig, op metaal gelijkende; *-artigkeit* v. (Scheik.) metaalachtigheid v.; *-asche* v. metaalasch v.; *-baum* m., *-bäumchen* o. (Scheik.) zilverboompje o.; *-beschickung* v. metaalmenging, alliage v.; *-bild* o. metalen beeld, standbeeld o.; *-blatt*, *-blättchen* o. blad o. metaal, metaalblaadje o.; *-blüthe* v. veerachtige vlokken v. m. op verweerd erts; *-brei* m. door kwikzilver opgelost metaal, amalgama o.; *-composition* v. samengesteld metaal, gemengd metaal, kunstmetaal o.; *-draht* m. metalen draad m.; *-dreher*, *-drechsler* m. metaaldraaier m.

Metallen, bijv. nw. metalen, uit metaal vervaardigd, van metaal; *-e Bildsäulen*, metalen, bronzen; *-e Oefen*, gegoten kachels; *-e Kanonen*, gegoten, metalen.

Metall-farbe, (*-n*) v. metaalkleur v., brons o.; *die — geben*, bronzen; *-feder* v. stalen pen v.; *-feilspäne* m. mv. metaalvijlsel o.; *-förmig* bijv. en b. metaalvormig; *-gemisch* o., Z. *Mischmetall*; *-glanz* m. metaalglans, glans m. van metaal; *-glas* o. metaalachtig glas o.; *-glimmer* m., Z. *Gold-*, *Silberglimmer*; *-gold* o. (Verg.) klatergoud, Duitsch goud o.; *-horn* m. horen m.; 2. (Nat. hist.) groote schelp v.

Metallicht, bijv. nw. metaalachtig, Z. *metallartig*.

Metallig, bijv. nw. metaalhoudend, metaalbevattend.

Metallisch, bijv. nw., Z. *metallartig*; 2. metaalhoudend, metaal bevattend, metaal verwekkend.

Metallisiren, (*metallisirte, metallisirt*) bedr. ww. (Scheik.) in metaal veranderen, den metaalstaat doen aannemen, metalliseren.

Metallisirung, v., Z. *metallisiren*.

Metall-kalk, (*-(e)s*) m. metaalkalk v.; (Scheik.) oxyde o.; *-kegel* m. metalen kegel, metaalkegel m.; *-könig* m., Z. *König* (2); *-korn* o. metaalkorrel v.; *-kuchen* m. metaalkoek m., metaal o., dat in den oven achterblijft; *-kunde* v. scheikunst v. der ertsen, kennis v. der metalen; *-loth* o. gekristalliseerd glasachtig kwarts o.; *-mutter* v. metaalmoeder, matrijs v., gesteente o., waarin metaal ontstaat; *-oxyde* o. metaaloxyde o.; *-reiz* m. galvanische prikkel m. der metalen op zenuwen en spieren; *-reizung* v. galvanisme o.; *-safran* m. metaalsaffraan v.; *-sand* m. met metaaldeeltjes vermengd zand o.; *-schauer* v. uitterende koorts v. na eene kwikkuur; *-schaum* m. metaalschuim o.; *-späne* m. mv. afval m. der metalen bij het gieten en verwerken; *-spiegel* m. metalen spiegel m.; *-stufe* v., Z. *Erzstufe*; *-teig* m. gemalen klokspijs v.; *-überzug* m. metalen bekleeding v., harnas o.

Metallurg, (*-en*, mv. *-en*) m. metaalkundige, ertskenner m.

Metallurgie, v., z. m. metaalkunde, scheikunde v. der metalen, kennis v. der metalen.

Metallurgisch, bijv. nw. ertsscheikundig, tot de kennis der metalen behoorende of daarop betrekking hebbende.

Metall-versetzung, (*-en*) v., Z. *-beschickung*; *-waaren* v. mv. allerlei uit metaal vervaardigde waren v. mv.; *-wissenschaft* v., Z. *-kunde*.

Metamorphose, (*-n*) v. gedaanteverwisseling, gedaanteverandering, hervorming v.

Metamorphosiren, (*metamorphosirte, metamorphosirt*) bedr. ww. herscheppen, van gedaante doen veranderen, hervormen.

Metamorphosis, (*Metamorphosen*) v., Z. *Metamorphose*.

Metapher, (*-n*) v. (Red.) oneigenlijke, verbloemde, overdrachtelijke zegswijze, vergelijking, metaphoor v.

Metaphorisch, bijv. en b. figuurlijk, zinnebeeldig, bij wijze van vergelijking, metaphorisch.

Metaphrase, (*-n*) v. letterlijke vertaling, woordelijke overzetting, omschrijving v.

Metaphrast, (*-en*, mv. *-en*) m. letterlijk vertaler, woordelijk overzetter m.

Metaphysik, v., z. m. bovennatuurkunde, grondleer, wetenschap v. van de laatste gronden onzer kennis der dingen, metaphysica v.

Metaphysiker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. bovennatuurkundige m.

Metaphysisch, bijv. nw. de bovennatuurkunde betreffende, metaphysisch.

Metastase, (*-n*) v. (Red.) omzetting, verplaatsing v.

Metel, (*-s*, mv. *Metel*) m. (Pl.) steekappel m.

Metempsychose of -chosis, v., z. m. zielsverhuizing v.

Metemptose, (*-n*) v. zonseffening, weglating v. van een dag in het schrikkeljaar om de 134 jaar, ten einde het Gregoriaansche met het gewone jaar te doen overeenstemmen.

Meteor, (*-s*, mv. *-e*) o. luchtverschijnsel o., luchtverheveling v., meteoor m.

Meteoreisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. meteoorijzer o.

Meteorolog, (*-en*, mv. *-en*) m. weerkenner, luchtwaarnemer, meteoroloog m.

Meteorologie, v., z. m. weerkunde, wetenschap v. der luchtverschijnselen, meteorologie v.

Meteorologisch, bijv. en b. het weder of de weerkunde betreffende, meteorologisch.

Meteorstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Himmelstein*.

Meter, (*-s*, mv. *Meter*) m. meter m.; (Dichtk.) Z. *Metrik*; 2. - of *Metrich* o. (Pl.) moederkruid o.

Meth, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. waterhoni(n)g m., mede of mee v.

Meth-haus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. medebrouwerij v.; it. — of *-schenke* v. herberg v., waar mede verkocht wordt.

Methode, (*-n*) v. werkwijze, leerwijze, manier, orde, gewoonte v., regel m., methode v.

Methodisch, bijv. en b. naar vaste gronden geregeld, ordelijk, geleidelijk, naar den regel, methodisch.

Methodist, (*-en*, mv. *-en*) m. aanhanger m. van, ijveraar m. voor eene bijzondere methode in wetenschap, kunst of godsdienst, methodist m.

Methsieder, (*-ders*, mv. *-der*) m. medebrouwer m.

Metier, (*-s*, mv. *-s*) o., Z. *Handwerk*, *Beruf*.

Metize, (*-n*) v., Z. *Mestize*.

Metonymie, (*-n*) v. (Red.) omnoeming, naamsverwisseling, metonymia v.

Metonymisch, bijv. nw. woordverwisselend, metonymisch.

Metre, (*-n*) v., Z. *Meter*.

Metrik, (*-en*) v. verskunst, versbouwkunst, kunst v. om verzen te maken.

Metrisch, bijv. nw. gebonden, in maat, naar de versmaat afgemeten, in verzen, in dichtmaat, metrisch.

Metrologie, v., z. m. maatkunde, algemeene maten- en gewichtenkennis v.

Metromanie, v., z. m. verswoede, rijmelzucht, verzotheid v. op verzenmaken.

Metrometer, (*-ters*, mv. *-ter*),

Metronom, (*-en*, mv. *-en*) m. (Muz.) maatmeter, tactmeter, metronoom m.

Metropole, (*-en*) of **Metropolis,** (onb.) v. moederstad, aartsbisschoppelijke stad, hoofdstad, residentiestad v.

Metropolit, (*-en*, mv. *-en*) m. aartsbisschop m.

Metropolitan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aartsbisschop, geestelijke m. eener hoofdkerk; *-kirche* v. hoofdkerk, aartsbisschoppelijke kerk, metropolitaankerk v.

Metrum, (*-s*, mv. *Metra*) o. versmaat, dichtmaat v.

Metschirling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. boterpeer v.

Mett(gut), (*-es*, mv. *-e*) o. met o., metworst v.

Mette, (*-n*) v. (Kath.) metten, vroegmetten v. mv.; it. vroegmis v., morgengebed o.; 2. zomerdraden, herfstdraden m. mv.; *-ngewebe* o., Z. *Mette* (2).

Metternholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o., Z. *Heckenkirschbaum.*

Mettwurst, (*-würste*) v. met o., metworst, Westfaalsche worst v.

Metz, (*-es*, mv. *-e*) m. houwer, hakker m.; *Stein-*, steenhouwer m.

Metze, (*-n*) v. (Hand.) mud o.; (Mol.) maalloon o.; 2. slet, dweil, hoer v.; 3 Z. *Metzig.*

Metzelbank, (*-bänke*) v. slachtbank v.

Metzelei, (*-en*) v. slachterij, slachting v., bloedbad o.

Metzeln, (*metzelte, gemetzelt*) bedr. ww. slachting aanrichten, neersabelen, in de pan hakken, moorden; (Vleeschh.) *Vieh -*, slachten, dooden.

Metzelsuppe, (*-n*) v. slachtsoep, soort van balkenbrij v.

Metzen, (*metzte, gemetzt*) o. ww., m. *h.* met het mud meten; (Mol.) het maalloon afnemen.

Metzen-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. maalgeld, maalloon o.; *-haus* o. bordeel, hoerenhuis o.; *-weise* bijw. bij mudden, mudswijze.

Metzge, (*-n*) v., Z. *Metzig.*

Metzgen, (*metzgete, gemetzget*) bedr. ww. (Vleeschh.) Z. *metzeln.*

Metzger, (*-s*, mv. *Metzger*) m., **-in,** (*-nen*) v. slager, slachter, vleeschhouwer m., slagersvrouw, slachteres v.; 2. vilder m.

Metzger-bursche, (*-n*, mv. *-n*) m. slagersjongen, vleeschhouwersjongen m.; *-gang* m. vleeschhouwersgang m., vergeefsche boodschap v.; *einen - machen*, voor niet loopen, vergeefs loopen; *-hund* m. slagershond, groote hond, bulhond, m.; *-knecht* m. slagersknecht, vleeschhouwersknecht m.; *-post* v. verzenden o. (van brieven) met gelegenheid; *-ritt* m., Z. *-gang.*

Metzig, (*-en*) v. vleeschhouwerij v., slachthuis o., slachterij v.; 2. slachtersbank, slachtbank v.

Metz-kasten, (*-stens*, mv. *-sten*) m. (Mol.) meelkist v.; *-korn* o. koren o. als maalloon.

Metzler, (*-s*, mv. *Metzler*) m., Z. *Metzger.*

Metzner, (*-s*, mv. *Metzner*) m. molenaarsknecht m., hij, die het maalloon van het gemalen koren afneemt.

Meubliren, (*meublirte, meublirt*) bedr. ww. met huisraad voorzien, stoffeeren, meubileeren, Z. *möbeln.*

Meuchel, (*-s*, mv. *Meuchel*) m. (Prov.) achterhoudend en geveinsd mensch, gluiper, schelm m.

Meuchelbund, (*-bund(e)s*, mv. *-bünde*) m., of **Meuchelei,** (*-en*) v. komplot o., samenzwering, kuiperij v., kabaal o.

Meuchelisch, bijv. nw., Z. *meuchelmörderisch.*

Meuchelmord, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sluipmoord m.

Meuchelmorden, (*meuchelmordete, gemeuchelmordet*) bedr. ww. moorden, vermoorden, een sluipmoord volvoeren.

Meuchel-mörder, -in, sluipmoordenaar m., sluipmoordenares v.; *-mörderisch* bijv. nw sluipmoordend, verraderlijk, laag, als een sluipmoordenaar.

Meucheln, (*meuchelte, gemeuchelt*) o. ww. (w. i. gebr.) samenspannen, lagen leggen, verraderlijk handelen; 2. Z. *meuchelmorden.*

Meuchelrotte, (*-n*) v. bende v., troep m. sluipmoordenaars.

Meuchler, (*-s*, mv. *Meuchler*) m., Z. *Meuchelmörder.*

Meuchlerisch, bijv. nw., Z. *meuchelmörderisch.*

Meuchlings, bijw. als een sluipmoordenaar, verraderlijk, valsch.

Meukorn, (*-(e)s*) o., z. m. boekweit v.

Meusch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Meserich.*

Meute, (*-n*) v. (Jachtw.) troep m. jachthonden.

Meuten, (*meutete, gemeutet*) o. ww. muiten, opstaan, in oproer komen, opruien.

Meuterei, (*-en*) v. muiterij v., oproer o., opstand m., verzet o., opruiing v.; *-stiften*, opruien, opstaan, tot opstand of oproer aanzetten.

Meuterer, (*-s*, mv. *Meuterer*) m. muiter, oproerling, opruier m.

Meuterisch, bijv. nw. muiterachtig, als muiters.

Meutmacher, (*-chers*, mv. *-cher*) m., Z. *Meuterer.*

Mewchen, (verkl.) o., Z. *Mewentaube.*

Mewe, (*-n*) v. meeuw.

Mewen-büttel, (*-tels*, mv. *-tel*) m. (Nat. hist.) roofmeeuw v.; *-dreck* m. meeuwenstront m.; 2. Z. *Posthorn* (Nat. hist.) *-schnabel* m. meeuwesnavel m.; *-taube* v. meeuwtje o., jonge meeuw v.; *-taucher* m., Z. *Merch.*

Mezzanine, (*-n*) v. (Bouwk.) halfvenster, kleiner venster o. boven een grooter.

Mezzo, bijw. half, midden; (Muz.) matig.

Mezzatinta of **Mezzotinto,** (onb.) m. middelkleur, overgangskleur v.; it. zwarte kunst v. in prentwerk.

Miasma, (onb., mv. *Miasmen*) o. in de lucht verspreide ziektestof, smetstof, aanstekingstof v.

Miasmatisch, bijv. en b. aanstekend, besmettend, verpestend.

Miauen, (*miaute, gemiaut*) o. ww., m. *h.*, Z. *mauen.*

Mich, voorn. (4e nv. van *ich*), mij; *er kennt -*, hij kent mij; *meinen Sie -?*, meent gij mij?; *was - betrifft*, wat mij betreft, wat mij aangaat; *o - Unglücklichen!*, ongelukkige, die ik ben.

Michaelis of -fest, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. Sint-Michiel m., feest o. van den H. Michiel; *-messe* v. Sint-Michiels(ker)mis v., jaarmarkt v., die op Sint-Michiel gehouden wordt; *-orden* m. Sint-Michielsorde v.; *-tag* m., Z. *-fest.*

Michel, (*-s*, mv. *-n*) m. (fig.) vlegel, lummel, stoffel, lomperd, stakkerd m.; *der deutsche -*, het eerlijke, maar domme Duitsche volk o.; *Vetter -*, buurman, vriend m., Z. *Gevatter.*

Michelsblume, (*-n*) v. hondsvergif o.

Micke, (*-n*) v. (Zeew.) ezelsmik v., schraagje o. ter ondersteuning van den gestreken mast; it. gaffelmik v.; (Waterw.) pompslang v.; (Art.) richtkeg v.; (Giet.) knijptang v.

Micken, (*mickte, gemickt*) bedr. ww. (Art.) richten.

Micker, (*-s*, mv. *Micker*) m. (Vleeschh.) kleine veldarm m.

Midas-affe, (*-n*, mv. *-n*) m. grootoorige aap m.; *-ohr* o. midasoor o. (eene schelp).

Midder, (*-n*) v. kalfszwezerik m.

Miede, (*-n*) v. (Wev.) latten v. mv., waaraan de weefdraden vastzitten, weverskam m., schering v.

Mieder, (*-s*, mv. *Mieder*) m. uil m.; 2. o. lijfje, korset, keurslijf o., borstrok m.

Miederchen, Miederlein, (verkl.) o. lijfje, korsetje o.

Miegen, (*miegte, gemiegt*) o. ww. wateren, pissen.

Miegengucker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. piskijker, kwakzalver m.

Mieke, (*-n*) v., Z. *Mieze.*

Miemit, (*-es*, mv. *-e*) m. (Delfst.) bitterspaath o., bitterkalk v.

Miene, (*-n*) v. gezicht, aangezicht, gelaat, gebaar o.; *mit verächtlicher -*, met een minachtend gelaat; 2. verschijning v., voorkomen, uiterlijk o., houding v.; *eine fromme - annehmen*, zich een vroom uiterlijk geven; *ich lese es in seinen -n, dass &c.* ik zie het aan zijn gezicht &; *die - haben etw. zu wollen*, het voorkomen, den schijn m. hebben &; *- machen*, toebereidselen maken; (fig.) *der Wein macht eine gute -*, de wijn ziet er goed uit; (Spr.) *gute - zu bösem Spiel machen*, zich goed houden, zich groot houden.

Mieneln, (*mienelte, gemienelt*) o. ww., m. *h.* gebaren maken, gezichten trekken, door gebaren te kennen geven.

Mienen-deuter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. gelaatkenner m.; *-deutelei, -deutung, -forschung, -kunde, -lehre* v. gelaatkunde, gelaatsleer, physionomie v.; *-spiel* o. gebarenspel o., uitdrukking v. van het gelaat; (van een tooneelspeler), gebarenspel o., pantomime v.

Miere, (*-n*) v. (Pl.) murik v., muurkruid o.; 2. muizenoortje o.; (Nat. hist.) mier v.

Mies, (*-es,* mv. *-e*) o., Z. *Moos.*

Miesehen, (verkl.) o., Z. *Mieke.*

Miesel, (*-s*) m., z.m.(Kuip.) schaafsel o.

Mieschmuschel, (*-n*) v. gewone mossel v.

Miet, (*-en*) v. zoutzakje o. der Alpenherders.

Miete, (*-n*) v. mijt v., meelworm, kaasworm m., Z. *Mietig.*

Mieten, (*mietete, gemietet*) bedr. ww. *das Vieh-* , zout laten likken.

Mieter, (*-s,*mv.*Mieter*) m., Z. *Muter.*

Mieterer, (*-s,* mv. *Mieterer*) m. (Hand.) graanmeter m.

Miethacker, (*-acker,* mv. *-äcker*) m. gehuurde akker, huurakker m., pachtveld o.

Miethbar, bijv. nw. huurbaar, pachtbaar, te huur.

Mieth-besitz, (*-es,* mv. *-e*) m. bezit o. in huur; *-bier* o. bier o., dat verkocht moet worden in het huis van den eigenaar der brouwerij; *-comptoir* o. huur- en verhuurkantoor o. voor dienstboden; *-contract* m., Z. *-vertrag; -dienst* m. huurdienst m.

Miethe, (*-n*) v. huur, pacht v.; *in die - geben,* in huur, in pacht geven; *zur - wohnen,* in een huurhuis wonen; *zur - haben,* in huur hebben; (Spr.) *Kauf geht vor -* of *bricht -,* koop breekt huur.

Miethen, (*miethete,gemiethet*) bedr. ww. huren, pachten, in huur of in pacht nemen; *einen Bedienten -,* huren, in dienst nemen; *ein Schiff -,* bevrachten.

Miether, (*-s,*mv. *Miether*) m., **-in,** (*-nen*) v. huurder, pachter m., huurderes, pachtster v.; (Zeew.) bevrachter, reeder m., bevrachtster v.

Mieth-frau, (*-en*) v. huurderes v.; *-frei* bijv. nw. vrij wonend, vrij van huur; *-fuhre* v. huurrijtuig o.; *-geld* o. godspenning m., handgeld o.; 2. huur v., huurpenningen m. mv., pachtgeld o.; (Zeew.) vracht v.; *-groschen* m., Z. *-geld; -gut* o. pachtgoed o., pachthoeve v.; *-haus* o. huurhuis, gehuurd huis o.; *-herr* m. eigenaar, verhuurder, verpachter m.; *-hof* m., Z. *-gut; -jahr* o. jaar o. huur, huurtijd, pachttijd m. van een jaar; *-knecht* m. gehuurde knecht m.; *-kutsche* v. huurkoets v.; *-kutscher* m. huurkoetsier m.; *-lakai* m. livreiknecht m.; *-leute* mv. huurders, bewoners. mv. van een huurhuis.

Miethling, (*-(e)s,* mv. *-e*) huurling, loonbediende m.; *als ein - handeln,* baatzuchtig, op loonzoekende wijze; *-stross* m. huurlingen, loonbedienden m. mv.

Mieth-lohn, (*-(e)s*) m. huurloon o., huur v.; *-lustig* bijv. nw. huurlustig, begeerig om te huren; *-mann* m. huurder, inwonende m., bewoner m. van een huurhuis, pachter m.; *-pfennig* m., Z. *-geld* (1); *-pferd* o. huurpaard o.; *-schatz* m., Z. *-geld, -lohn; -soldat* m. huursoldaat, huurling, huurknecht m.; *-stall* m., *-stallung* v. huurstal m.; *-steuer* v. belasting v. op de huurwaarde; *-stuhl* m. (van een kerk), huurstoel m.; *-truppen* v. mv. huurtroepen m. mv.

Miethung, (*-en*) v., Z. *miethen;* it. huur v.; (Zeew.) bevrachting v.

Mieth-vertrag, (*-trag(e)s,* mv. *-träge*) m. huurcontract o., huurceel v.; *-vieh* o. vee o., dat verhuurd wordt; *-wagen* m., Z. *-kutsche; -weise* bijw. in huur, in pacht; *-wohner* m. huurder m.; *-zeit* v. huurtijd m.; *-zettel* m. (Bergw.) schriftelijk verzoek o. om beleening; *-zimmer* o. huurkamer, kamer v., die verhuurd wordt; *-zins* m. huur v., huurpenningen m. mv.

Mietig, bijv. en b. vol maden, vol mijten.

Mieze, (*-n*) v. (gemeenz.) poesje o., poes v.

Miezel, (*-s,* mv *Miezel*) o. kalf o.

Migma, (*-s,* mv. *-ta*) o. mengsel o., mixtuur v.

Migräne, (*-n*) v. schele hoofdpijn, eenzijdige hoofdpijn v.

Miguelist, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger m. van de zaak van den Portugeeschen koning Miguel.

Miguelistisch, bijv. nw. betrekking hebbende op de zaak van koning Miguel.

Miko, (*-s,* mv. *-s*) m. (Nat. hist.) zilveraap m., miko m.

Mikrocosmus, (onb.) m., z. m. de wereld v. in het klein.

Mikrometer, (*-ters,* mv. *-ter*) m. (Sterrenk.) tijdmeter m. ter bepaling van zeer kleine ruimten, micrometer m.

Mikroskolog, (*-en,* mv. *-en*) m. vitter, muggenzifter, haarkloover, gortetelder m.

Mikroskop, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vergrootglas o., microskoop m.

Mikroskopisch, bijv. en b. den microskoop betreffend, onzichtbaar voor het bloote oog, microscopisch.

Milan, (*-(e)s,* mv *-e*) m. of **Milane,** (*-n*) v. wouw, muikendief, hoenderdief m.

Milbe, (*-n*) v. made, mijt v., worm m.; 2. mot v.; 3. boekworm m., mot v.; *-nkrätze* v. uitslag m., puistjes, blaasjes o. mv.

Milbig, bijv. nw., Z. *mietig.*

Milch, (*-e*) v. melk v.; *die erste - nach der Geburt,* biest v.; *süsze -,* zoete melk; *saure -,* zure melk; *geronnene -, dicke* of *gestandene -,* geronnen, gestremde, gekappelde, dikke melk; *mit Wasser vermischte -,* water en melk; *die - abrahmen,* de melk afroomen; *aussehen wie - und Blut,* er uitzien als melk en bloed, er gezond uitzien; (fig.) *er hat viel in die - zu brocken,* hij zit er warmpjes in, heeft heel wat in de melk te brokken; 2. witte bij v.; 3. (van visschen), hom v.; (Pl.) witachtig, melkachtig sap o.; (Kookk.) Z. *Mandelmilch;* (Apoth.) plantenmelk v.; (Wijng.) *unserer lieben Frauen -,* wijn m., die om de Lievevrouwekerk te Worms groeit.

Milch-achat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. melkwitte agaat m., jaspis m.; *-ader* v. (Ontlk.) melkader v.; *—gang* m. borstkanaal o.; *-ahorn* m. witte ahorn m.; *-anstalt* v., Z. *Milcherei; -arche* v., Z. *-boot; -artig* bijv. nw. melkachtig; *-asch* m., Z. *-schüssel; -ausfluss* m. (Gen.) zogvloeiing v.; *-auge* o. (Gez.) melkoog o.; *-bad* o. melkbad o.; *-bahn* v., Z. *-strasze; -bart* m. zacht haar, dons o.; 2. melkbaard, melkmuil m.; *-bärtig* bijv. nw. weinig of geen baard hebbende; *junger —er Mensch,* Z. *-bart* (2); *-baum* m., Z. *-ahorn;* 2. bergahorn m.; 3. Z. *Herzbaum* (1); *-behälter* m. melkvat o., melkton v.; 2. (Ontlk.) — of *-behältniss* o. melkvat o.; *-blattern* v. mv., Z. *Kuhpocken; -blume* v. melkbloem v.; 2. Z. *-kraut* (1); *-boot* o. (Nat. hist.) kleine, melkwitte mossel v.; *-branntwein* m. uit dierenmelk bereide brandewijn m.; *-brei* m. melkpap v., brij v.; *-bretzel* v. melkkrakeling m.; *-brod, -brödchen* o. kadetje o.; *-bruder* m. zoogbroeder m.; 2. (Scherts.) Z. *-esser; -brüderschaft* v. zoogbroederschap o.; *-brühe* v. melksaus v.; 2. (Looi.) zwakke loogsaus v.; *-brunnen* m. waterput m. om de melk frisch te houden; *-brust* v. melkborst v.; (fig.) blanke boezem m.; *—gang* m., Z. *-adergang; -chalcedon* m. melkwit kwarts o.; *-cur* v. melkkuur, genezing v., geneeswijze v. door het gebruik van melk; *-dieb* m. melkdief m.; 2. (Nat. hist.) bleekgele vlinder m.; *-distel* v. vrouwendistel v.; 2. Z. *Mariendistel; -drüse* v. melkklier v.; 2. Z. *Brustdrüse; —nader* v. slijmklierader v.; *-eimer* m., Z. *Melkeimer.*

Milchen, bijv. en b. melkgevend; *-e Kuh,* melksche koe, melkkoe, melkgevende koe; 2. m. zelfst. (Pl.) wilde mosterd of mostaard m.

Milchen, (*milchte, gemilcht*) o. ww., m. *h.* melk geven; (Pl.) melksappig zijn; 2. bedr. ww., Z. *melken.*

Milcher, (*-s,* mv. *Milcher*) m. hommer m.

Milch-esser, (*-essers,* mv. *-esser*) m. melketer, papeter m.; *-essig* m. melkazijn m.; *-farbe* v. melkkleur v.; 2. uit melk vervaardigde verfstof v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. melkwit, melkkleurig; (Juw.) melkwit; *-fass, -fässchen* o. melkvat o., melkton v., melkvaatje o; 2. (Pl.) Z. *-glöckchen; -ferkel* o. speenvarken o.; *-fieber* o. (Gen.) melkkoorts, zogkoorts v.; *-fladen* m. roomtaart, melkvla v.; *-flasche* v. melkflesch v.; *-fleisch* o. kalfszwezerik m.; *-flor* m. effen of glad krip o.; *-frau* v. melkvrouw, melkboerin v.; *-friesel* o. zogkoorts v.; *-gang* m. (Ontlk.) chijlvat o.; 2. melkkanaal, zogkanaal o.; *-gebend* bijv. nw. melkgevend; 2. (Pl.) melksapgevend; *-gefäss* o. melkvat o., melkton v., vaatwerk o. voor melk; 2. (Ontlk.) chijlvat, melkvat o.; *-geld* o. melkgeld o., opbrengst v. van de melk; it. geld

o. voor melk; *-gelte* v. melkemmer m.; *-geschirr* o. vaatwerk o. voor melk; *-geschwulst* v. zweer v., gezwel o. aan de tepels; 2. melkbevattend gezwel o.; *-gesicht* o. (gemeenz.) kinderachtig gezicht o.; *-gewölbe* o. melkkelder m.; *-gieszer* m. melkgieter m.; *-glas* o. wit glas, melkwit glas o.; 2. melkglas o.; *-glöckchen* o. (Pl.) blauw herfstklokje o.; 2. (Heelk.) wrat v., tepel m.; *-grind* m., Z. *-schorf; -grütze* v. grutteumelk v.; *-haar* o. vlashaar, dons o.; — *bekommen*, haar krijgen: *—raupe* v. harige rups v.; *-hafen* m., Z. *-topf; -harn* m. melkpis v.; 2. pisvloed m.; *-haus* o. melkhuis o.; *-haut* v. melkvlies o., room m.; (van een persoon), zeer blanke huid v.; *-hirse* v. melkgierst v.; *-hut* m., Z. *-asch, -pfanne*.

Milchicht, bijv. nw. melkachtig, naar melk gelijkend; *-e Eigenschaft der Pflanzen*, melksap geven o. der planten.

Milchig, bijv.nw. melkgevend, melk bevattend; (Pl.) melksap bevattend.

Milch-jaspis, (onb.) m.,Z. *-achat; -kaffee* m. koffie v. met melk; *-kalb* o. melkkalf, zuigkalf o.; *-kalzedon* m., Z. *-chalcedon; -kammer* v. melkkamer v., melkerij v.; *-kanne* v. melkkan v.; *-käse* m., Z. *Rahmkäse; -karpfen* m. hornkarper m.; *-keller* m., Z. *-gewölbe; -kern* m. room m.; *-kessel* m. melkketel m.; *-kitt* m. met zure melk toebereide kleefstof v.; *-knabe* m., Z. *-bart* (2); *-knoten* m. melkknobbel m.; *-koch* m. (Kookk.) gebak o. uit melk en eieren, flensje o., omelet v.; *-kost* v., Z. *-speise;* 2. melkkosten m.; *-kraut* o. melkkruid o.; *-krug* m. melkkruik v.; *-krystall* m. melkwit glasachtig kwartskristal o.; *-kübel* m., Z. *-gelte; -kuchen* m. melkkoek m.; *-kuh* v. melkkoe, melksche koe v.; *-kumme* v., Z. *-schüssel; -kur* v., Z. *-cur; -lab* o. melkstremsel o., leb of lub v.; *-lamm* o. zooglam o.; *-lau* bijv. nw., Z. *-warm; -leiter* m., Z. *-gang*.

Milchlich, bijv. nw. melkachtig.

Milchling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zuigeling m. en v., dier o., dat gezoogd wordt; it. Z. *Säugling;* 2. (Pl.) kleine melkampernoelje v.

Milch-linse, (*-n*) v. melkwitte telschelp v.; *-löffel* m. melklepel, paplepel m.; *-mädchen* o. melkmeisje o.; *-magd* v. melkmeid v.; *-mann* m. melkboer, melkverkooper m.; *-markt* m. melkmarkt v.; *-masz* o. melkmaat, kan v. melk; *-maul* o. (gemeenz.) melkmuil m.; 2. Z. *-esser; -meierei* v. melkerij v.; *-messer* m. melkmeter m.; *-mittel* o. tepeldopje o., werktuig o. ter verlichting van het zuigen; *-mörtel* m. met zure melk aangemaakte kalk v.; *-mus* o., Z. *-brei; -muschel* v., Z. *Miesmuschel; -napf* m. melkkom v., melknap m.; *-näpfchen* (verkl.) o. melkkopje o.

Milchner, (*-s*, mv. *Milchner*) m., Z. *Milcher*.

Milch-nicdel, (*-n*) v., Z. *-rahm; -opal* m. naar hars gelijkend in water doorschijnend wordend kwarts o.; *-pacht* v. &, Z. *Kuhpacht &; -peterling* m. wilde peterselie v.; *-pflanze* v. wolfsmelk, ezelsmelk, hondsmelk, euphorbia v.; *-pocke &* v., Z. *Kuhpocke &; -porzellane* v. melkwitte porceleinschelp v.; *-pulver* o. melkpoeier o.; 2. melkafvoerend poeder o.; *-pumpe* v. borstglas o., zogpomp v.; *-quarz* m. melkkwarts o.; *-rahm* m. room m.; *-rahmig* bijv. nw. roomachtig, boterachtig; *-reich* bijv. nw. veel melk gevende; *-reis* m. rijst v. met melk; *-rödel* m., Z. *Löwenzahn; -röhrchen, -röhrlein* o. (Ontlk.) melkbuisje o.; *-ruhr* v. ontsteking v. met slijmdiarrhee; *-saft* m. melksap o., chijl v.; (Pl.) melkwit sap o.; (Gen.) chijl v.; *—bereitung* v. afzondering v. der chijl; *-saphir* m. helder witte saffier m.; *-satte* v., Z. *-schüssel; -sauer* bijv. nw. zoo zuur als gestremde melk; (Scheik.) melkzuur; *— es Salz*, melkzuur zout; *-sauger* m. melkzuiger m.; 2. (Nat. hist.) geitenmelker m.; *-säure* v. melkzuur o.; *-schaf* o. melkschaap, melkgevend schaap o.; *-schale* v. melkschaal v., melkschotel m.; *-schauer* m., Z. *-fieber; -schnee* m. (Kookk.) geklotste melk v.; *-(s)chokolade* v. melkchocolade v.; *-schorf* m. melkkorst v., slijmige dauwworm m.; *-schotten* m. hui, wei v.; *-schrank* m. melkkast v.; *-schüssel* m. melkschotel m., melkkom v.; *-schwalbe* v., Z. *-sauger* (Nat. hist.); *-schwamm* m., Z. *Milchling* (2. Pl.); *-schwein* o. zog of zeug v.; *-schwester* v. zoogzuster v.; *-seife* v. (Schild.) melkwitte zeep v.; *-seihe* v. melkzeef v., zijgdoek m.; it. filtreeren o. van melk; *-sieb* o., *-siehe* v. melkzeef v., zijgdoek m.; *-sohn* m. voedsterkind o., pleegzoon m.; *-speise* v. melkspijs v., melkkost m.; *er liebt die —n*, hij houdt veel van melkkost; *-staar* m. (Gez.) witte staar v.; *-ständer* m., Z. *-fass; -stein* m. melksteen m.; 2. wit marmer o.; *-stern* m. witte vogelmelk v., veldajuin m., aardnoot v.; *-stock* m. leeuwentand m.; *-strahl* m. melkstraal m.; *-strasze* v. (Sterrenk.) melkweg m.; (Handw.) — *in der Hand*, melklijn v.; *-strom* m. stroom m. melk; *-stück* o., Z. *-fleisch; -suppe* v. melksoep v., melkkost m., pap v.; (fig., gemeenz.) *wie eine — aussehen*, er zeer bleek uitzien; *-topf* m. melkpot m.; *-trank* m. melkdrank m., melk v. met brandewijn, advocaat v.; *-tuch* o., Z. *-seihe; -tünche* v. melkkalk, met melk aangemaakte kalk; *-tunke* v. melksaus v.; *-versetzung* v. melkverplaatsing v.

Milchviehzuchttreibend, bijv. nw. weiden voor melkvee hebbende, melkbeesten houdende.

Milch-warm, bijv. nw. lauw; *-wasser* o. hui, wei v.; *-warze* v. tepel m., pram v.; *-weg* m. weg m. der melkvrouwen; 2. Z. *-strasze; -weib* o., Z. *-frau; -wein* m. melkwijn m.; *-weisz* bijv. nw. melkwit, zoo wit als melk; *-werk* o. zuivel o., melkkost m., melkspijs, pap v.; *-wirthschaft* v. melkbereiding, melkerij v.; *-wundkraut* o. muurhavikskruid o.; *-wurz(el)* v., Z. *-kraut;* 2. schorseneer v.; *-zins* m. melkpacht v.; it. belasting van vreemde kraamvouwen; *-zucker* m. melksuiker v.

Milchzucker-sauer, bijv. nw. *—es Salz*, melksuikerzuur zout; *-säure* v. melksuikerzuur o.

Mild, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. (van leder), zacht, fijn, lenig; (van metalen), zacht, rekbaar, broos; (Bergw.) *-er Gang*, zacht, broos; (van spijzen), fijn, aangenaam, streelend; (fig.) (van het weder &), aangenaam, zacht; (van eene straf), zacht, gering, toegevend; *-es Lächeln*, welwillend, goedaardig; (Lakenb.) *-e Presse*, kleine pers om laken koud te persen en te glanzen; *-er Fürst*, goedaardig, welwillend, zachtmoedig, weldadig, vrijgevig; *-e Regierung*, zacht, mild; *-er Geber*, mild; *seine -e Hand aufthun*, zijne milde hand openen; *-e Gaben*, milde, groote gaven; *-e Stiftungen*, weldadige inrichtingen; 2. (w. i. gebr.) vroom; *Ludwig der -e*, Lodewijk de Vrome; (gemeenz.) *- aus andrer Leute Seckel*, riemen snijdend van eens anders leer.

Milde, v., z. m. zachtheid, fijnheid, teederheid, rekbaarheid, liefelijkheid, aangenaamheid v.; (van metalen), rekbaarheid v.; (van eene ziekte), goedaardigheid v.; 2. toegevendheid, zachtmoedigheid, welwillendheid, goedaardigheid, vrijgevigheid v.

Milden, (*mildete, gemildet*) bedr. ww., Z. *mildern*.

Milder, (*-s*, mv. *Milder*) m., Z. *Melder*.

Milderer, (*-s*, mv. *Milderer*) m. verzachter, trooster, leniger m.

Mildern, (*milderte, gemildert*) bedr. ww. *die Schmerzen -*, verzachten, lenigen, matigen, bedaren; *eine Strafe -*, verminderen, verzachten; *das Wetter -*, doen bedaren; *Forderungen -*, verminderen, matigen, lager stellen; *die Stimme -*, verzachten, verlagen; (Schild.) *eine Farbe -*, verzachten, flauwer maken; *-des Mittel*, Z. *Milderungsmittel;* 2. wed. ww. *sich -*, zachter worden, matiger worden, bedaren.

Milderung, (*-en*) v., Z. *mildern;* it. (van het weder), verzachting v., zachter worden o.; (van een eisch), matiging v.; (van hartstochten), doen bedaren o.; (van kleuren), verzachting, verflauwing v.; (fig.) (van eene uitdrukking), verzachting, verbetering v.; *-sausdruck* m., *-swort* o. verzachtende, verschoonende uitdrukking v., euphemisme o.; *-smittel* o. (Gen.) verzachtend middel o.

Mildgebig, (*-er, -st*) bijv. en b. milddadig, met mildheid gevende; *-herzig* bijv. nw. goedhartig, welwillend, weldadig, liefderijk, medelijdend; *-keit* v. goedhartigheid, welwillendheid, milddadigheid v., medelijden o.

Mildigkeit, v. zachtheid, mildheid, milddadigheid v., Z. *Milde*.

Mildiglich, bijv. nw. goedig, liefderijk, mild, vrijgevig.

Mild-reich, (*-er, -st*) bijv. nw. mildrijk, zeer zacht, zeer toegevend, zeer liefdadig; *-thätig* bijv. en b. milddadig, mededeelzaam, hulpvaardig; *—keit* v. mildheid, milddadigheid, mededeelzaamheid, hulpvaardigheid v.; *-thun* m., Z.

Mehlthau; -zeug o. (Bergw.) zachte leisteen m.

Milemaler, (*-s*, mv. *Milemaler*) m. kapel v., vlinder m.

Miliolum, (*-s*, mv. *Miliolen*) o. puistje, korreltje o. aan het oog, strontje o.

Militär, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. krijgsman, soldaat, militair m.; 2. (*-s*) o., z. m. krijgsmansstand, krijgsstand m., krijgswezen, leger o., troepen m. mv.

Militär-akademie, (*-en*) v. militaire academie v.; *-artz* m. officier van gezondheid; *-beamter* m. militair beambte, krijgsbeambte m.; *-dienst* m. krijgsdienst, militaire dienst m.; *im —e stehen*, in dienst staan; *zu Militär- und Civildiensten geschickt*, overal toe geschikt; *-grenze* v. militaire grens v.; *-intendant* m. krijgsopzichter m.

Militärisch, bijv. en b. tot den krijgsdienst behoorend of daarop betrekking hebbende, als soldaat, militair.

Militär-oberarzt, (*-arztes*, mv. *-arzte*) m. chirurgijn-majoor m.; *-orden* m. militaire (ridder)orde v.; *-pflichtig* bijv. nw. dienstplichtig, tot krijgsdienst verplicht; *-schule* v. krijgskundige school, soldatenschool, militaire school v.; *-stand* m. krijgsstand, soldatenstand, militaire stand m.; *er wird sich dem —e widmen*, hij zal zich aan den krijgsstand wijden; *-wesen* o. krijgswezen o.

Militz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Pl.) hondsgras o.; *süsser -*, bies v.; *falscher -*, cipergras o.

Miliz, (*-en*) v. militie, landweer v., krijgsvolk o.

Milizenzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m. loting v. voor de militie.

Mill, (*-s*) o., z. m. puin o., afval m., opveegsel, vermolmd goed o.

Milliarde, (*-n*) v. duizend millioen, milliard o.

Milliarium, (*-s*, mv. *Milliarien*) o. mijlpaal m.

Millich, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Milchen* (Pl.)

Million, (*-en*) v. millioen o.; *tausend -en*, Z. *Milliard.*

Millionär, (*-s*, mv. *-e*) m. schatrijk man, millioenair m.

Millionenweise, bijw. bij millioenen.

Millioner, (*-s*, mv. *Millioner*) m. millioen, millioental o.; 2. Z. *Millionär.*

Milrose, (*-n*) v., **Milroser,** (*-sers*, mv. *-ser*) m. (Hand.) milreis, 1000 reis, Portugeesche munt.

Milz, (*-en*) v. milt v.; *die - sticht ihn*, de milt steekt hem; 2. (Veea.) miltgezwel o.

Milz-ader, (*-n*) miltader v.; 2. salvatelader v.; *-arznei* v. geneesmiddel o. tegen miltziekte; *-ausschnitt* m. uitsnijden o. der milt; *-balsam* m. balsem m. tegen miltziekte; *-beschreibung* v. miltbeschrijving v.; *-beschwerde, -beschwerung* v. miltziekte, pijn v. in de milt; *-blutader* v. miltbloedader v.; *-brand* m. ontsteking v. van de milt, miltvuur o.; *-bruch* m. miltbreuk v.; *-drüse* v. miltkleur v.; *-entzündung* v. miltontsteking v.; *-essenz* v. miltgeest m.; *-farn* o., Z. *-kraut*; *-geflecht* o. (Ontlk.) miltvlecht v.; *-grimmdarmsband* m. (Ontlk.) miltligament o.

Milzicht, bijv. nw. miltachtig, op milt gelijkende.

Milzig, bijv. nw. eene milt hebbende, Z. *milzsüchtig.*

Milz-krank, bijv. nw., *-süchtig*; *-krankheit* v. miltziekte v.; 2. *-sucht*; *-kraut* o. miltkruid o., steenvaren v.; *-lehre* v. miltleer, leer v. van de milt, *-mittel* o. middel o. tegen miltziekte; *-pflaster* o. miltpleister v.; *-salbe* v. miltzalf v.; *-schlagader* v. miltslagader v.; *-stechen* o. steken o. van de milt; *-strang* m. (Ontlk.) miltstreng v.; *-sucht* v. miltzucht, zwaarmoedigheid v.; *-süchtig* bijv. nw. miltzuchtig, zwaarmoedig; *der —e, -süchtling* m. miltzuchtige, zwaarmoedige m.; *-verstopfung* v. verstopping v. van de milt; *-weh* o. miltpijn, pijn v. aan de milt; *-zelle* v. miltweefsel o.; *-zergliederung* v. miltontleding v.

Mime, (*-n*, mv. *-n*), **Mimus,** (onb.) m. kluchtspeler, grappenmaker, pantomimespeler, pantomimist m.; it. tooneelspeler, acteur m.

Mimen-dichter, (*-dichters*, mv. *-dichter*) m. dichter m. van tooneelstukken; *-jambe* v. vrije, ontuchtige jambe, mimijambe v.; *-schreiber* m. schrijver m. van tooneelen.

Mimesis, (onb.) v. namaken, naäpen o. der gebaren.

Mimik, v., z. m. gebarenkunst, gebarenleer v., gebarenspel o., mimiek v.

Mimiker, (*-s*, mv. *Mimiker*) m., Z. *Mime.*

Mimisch, bijv. en b. tot de gebarenkunst, tot de tooneelkunst behoorende; *-e Tanze*, pantomimen v. mv.

Mimose, (*-n*) v. kruidje-roer-mijniet o.

Minaccioso, bijw. dreigend, op dreigenden toon.

Minaret, (*-(e)s*, mv. *-te*) m. moskeetoren, minaret m.

Minder, bijv. en b. (vergr. tr. van *wenig*), minder, kleiner, geringer; *er hat - als ich*, hij heeft minder dan ik; *-reich, -gut*, niet zoo rijk, niet zoo goed; *die -e Zahl*, het kleiner getal, de minderheid; *sein Bruder ist es nicht -*, is het niet minder; 2. jonger, minderjarig.

Minder-brüder, m. mv. (kerk. Gesch.) minderbroeders, Franciscanen m. mv.; *-einnahme* v. vermindering v. der ontvangsten; *-gut* bijv. nw. van minder goede hoedanigheid, niet zoo goed; *-haltig* bijv. nw. van minder gehalte, van geringere waarde.

Minderheit, (*-en*) v. minderheid v., geringer aantal o.

Minder-herrschaft, (*-en*) v. heeren m. mv., welke op rijksvorstenvergaderingen geene stem hebben; *-jährig* bijv. nw. minderjarig, onmondig; *—keit* v. minderjarigheid, onmondigheid v.

Mindern, (*minderte, gemindert*) bedr. ww. *das Einkommen -*, verminderen; *die Kräfte -*, verminderen, doen afnemen; (Bord.) minderen, minder steken nemen; 2. wed. ww. *sich -*, afnemen, minder worden; *der Schmerz mindert sich*, de pijn neemt af, wordt minder.

Mindernadel, (*-n*) v. (Bord.) mindernaald v.

Minderung, v., Z. *mindern*; it. mindering, vermindering, afneming v.

Minder-zahl, (*-en*) v. minderheid v., kleinste getal o.; *-zeichen* o. (Alg.) aftrekkingsteeken o.

Mindest(e), bijv. nw. (overtr. tr. van *wenig*), minst, kleinst, geringst; *er hat nicht die - Einsicht*, hij heeft niet het minste doorzicht, hij begrijpt niets; *er weisz nicht das -*, hij weet volstrekt niets; *nicht im -n*, in het minst niet, volstrekt niet, geenszins; *aufs - of zum -n*, op zijn minst, voor het minst, minstens.

Mindest-bietender, m. minstbiedende, laagst biedende m.; *-fordernd* bijv. nw. het minst vragend.

Mindestens, bijw. minstens, ten minste, voor het minst.

Mine, (*-n*) v. (Bergw.) mijn, steenmijn, metaalmijn v.; (Krijgsw.) kruitmijn, mijn v.; *eine - graben*, eene mijn graven; (fig.) heimelijke toeleg m., verborgen middel o.; *alle -n springen lassen*, alle mogelijke middelen aanwenden, alle middelen in het werk stellen, alle zeilen bijzetten.

Minen-äste, m. mv. (Mijnw.) mijntakken m. mv.; *-auge* o. mijnput m.; *-biene* v. mijnbij v.; *-brunnen* m., Z. *-schacht*; *-compass* m. mijn(werkers)kompas o.; *-eule* v. mijnuil m.; *-gang* m. mijngang m.; *-gewebe* o., Z. *-system*; *-graber* m. mijngraver, mijnwerker m.; *-hals* m. mijntrechter m., ingang m. tot een mijngang; *-herd* m. mijnhaard m.; *-kammer* v. mijnkamer v., mijnkelder m., kruitkamer v. der mijn; *-ladung* v. laden o. eener mijn; *-ofen* m., Z. *-kammer*; *-raupe* v., Z. *-wurm*; *-schacht* m. mijngroef, mijnschacht v.; *-spinne* v. mijnspin v.; *-trichter* m. mijntrechter m., mijngat o.; *-wurm* m. mijnworm m.; *-zweig* m. mijntak m.

Miner, (*-n*) v., Z. *Erz.*

Mineral, (*-(e)s*, mv. *Mineralien*) o. mineraal o., delfstof, mijnstof v.

Mineral-alkali, (*-s*, mv. *-s*) o. gedegen alkali, gedegen loogzout o.; *-bad* o. mineraalbad o.; *-blau* o. wonderblauw o.

Mineralhaft, bijv. nw. delfstofachtig, delfstoffelijk.

Mineralien-cabinet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-sammlung,** (*-en*) v. kabine o., verzameling v. van delfstoffen; *-kunde* v. delfstofkunde, kennis v. der delfstoffen.

Mineralisation, (*-en*) v. verertsing, versteening v., overgang m. tot een mineraal, mineralisatie v.

Mineralisch, bijv. nw. delfstoffelijk, ertshoudend, mineraal.

Mineralisiren, (*mineralisirte, mineralisirt*) o. ww. verertsen, versteenen, overgaan tot metaal, mineraliseeren.

Mineral-kermes, (onb.) m. met zwavelwaterstof verbonden spiesgla(n)s o.; *-krystall* m. delfstoffelijk kristal o.

Mineralog, (*-en*, mv. *-en*) m. ertskundige, delfstofkundige, mineraalkenner, mineraloog m.

Mineralogie, v., z. m. delfstofkunde, ertskunde, kennis v. der metalen, mineralogie v.

Mineralogisch, bijv. en b. delfstofkundig, de delfstofkunde betreffende, mineralogisch.

Mineral-purpur, (*-s*) m., z. m. mineraalpurper o.; *-quelle* v., Z. *Minerquelle*; *-reich* o. rijk o. der delfstoffen, delfstoffenrijk o.; *-wasser* o. mineraalwater, bronwater o.

Miner-bad, (*-bad(e)s*, mv. *-bäder*) o. mineraalbad o.; *-kenner* m., Z. *Mineralog*; *-quelle* v. mineraalbron, gezondheidsbron v.; *-sammlung* v., Z. *Mineraliensammlung*.

Minerva, v. (Fabell.) Minerva, Pallas, godin v. der wijsheid.

Minerven-fest, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. feest o. ter eere van Minerva; *-tempel* m. tempel m. van Minerva.

Mineur, (*-s*, mv. *-e*), m. mijngraver, mijnwerker, bergwerker, bergman, mineur m.

Mingel, (*-s*, mv. *Mingel*) o. (Hand.) mengel o., 2 pinten.

Mingmängeln, (*mingmängelte, gemingmängelt*) o. ww. stotteren, stamelen.

Miniatur, (*-en*) v. klein- of fijnschilderkunst, miniatuurschilderkunst v.; it. afbeelding v., portret o. in het klein; *-maler* m. kleinschilder, stipschilder, miniatuurschilder m.; *-malerei* v. kleinschilderen, miniatuurschilderen o.

Minima, (*Minimen*) v. kleine noot, halve maatnoot v.

Minime, (*-n*, mv. *-n*) m. (kerk. Gesch.) minste broeder, Paulinermonnik m.

Minimen-farbe, (*-n*) v. donkere kleur v., donker bruin o.; *-farbig* bijv. nw. donkerbruin.

Minimum, (*-s*, mv. *Minima*) o. kleinste graad m. van vermindering eener grootheid, geringste, minste prijs m., kleinste loon o., jaarwedde v., minimum o.

Minirameise, (*-n*) v. werkmier, graafmier v.

Miniren, (*minirte, minirt*) bedr. ww. (Vest.) ondermijnen, uitgraven, mijngraven, mijnen aanleggen.

Minirer, (*-s*, mv. *Minirer*) m., Z. *Mineur*.

Minir-eule, (*-n*) v. graafuil m.; *-kunst* v. mijnwerkerskunst v.; *-pflug* m. groudploeg, mijnploeg m.; *-spinne* v. mijnspin, aardspin v.

Minister, (*-s*, mv. *Minister*) m. minister, staatsdienaar, gezant, secretaris m. van staat, hoofd o. van een departement; *erster -*, eerste minister, president m. van den ministerraad, premier m.; *- der Justiz*, minister m. van justitie, zegelbewaarder m.; (in E.) lord-kanselier m.; *bevollmächtigter -*, afgezant, gevolmachtigde m.

Minister-conferenz, (*-en*) v. vergadering v. der ministers; *-crisis* m. ministeriële crisis v.

Ministerial, ministeriell, bijv. nw. ministeriëel, van wege het ministerie, officiëel.

Ministerialen, m, mv. predikanten m. mv., welke zitting hebben in het ministerie of in het consistorie.

Ministerium, (*-s*, mv. *Ministerien*) o. ministerie, kabinet o.; *- des Innern, der auswärtigen Angelegenheiten, der Justiz, des Handels*, minister m. van binnenlandsche zaken, van buitenlandsche zaken, van justitie, van koophandel; 2. gezamenlijke geestelijkheid v., consistorie o.

Minister-präsident, (*-en*, mv. *-en*) m. minister-president m.; *-rath* m. ministerraad m.; *-resident* m. minister-resident m.; *-wechsel* m. ministeriëele verandering v.

Ministrant, (*-en*, mv. *-en*) m. misdienaar, koorknaap m.

Ministriren, (*ministrirte, ministrirt*) o. ww. den dienst bij de mis waarnemen.

Minium, (*-s*) m., z. m., Z. *Mennig*.

Minke, (*-n*) v. voetangel m.; (Sp.) pinker m.

Minken, (*minkte, geminkt*) o. ww. pinkenspel spelen, met springstokjes spelen; 2. bedr. ww. verminken, Z. *verstümmeln*.

Minkenspiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. pinkenspel o.

Minne, v., z. m. min, liefde v.; *- verkehrt die Sinne*, de liefde maakt blind; (fig.) minnelijke schikking v.; *die - versuchen*, tot eene minnelijke schikking trachten te komen; 2. beminde, geliefde v.; 3. een visch van het karpergeslacht, cyprinus aspius.

Minne-barde, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *-sänger*; *-baum* m. sirium m.; *-brief* m. minnebrief, liefdebrief m.; *-briefchen* o., Z. *Liebesbriefchen*; *-dichter* m., Z. *-sänger*; *-feuer* o., Z. *Liebesfeuer*; *-gehrend* bijv. nw. min begeerend, liefde eischend; *-glück* o., *-gott* m., *-göttin* v., Z. *Liebesglück &c.*

Minnehaft, bijv. nw. beminnenswaardig, aanminnig, aanvallig.

Minne-hof, (*-hofes*, mv. *-höfe*) m., Z. *Liebeshof*; *-hold* bijv. nw. der min genegen, schoon door min; *-kuss* m., Z. *Liebeskuss*; *-lied* o. minnelied o.; 2. lied, gezang o. eens minnezangers; *-lohn* m., *-preis* m. loon o., belooning v. der min.

Minnen, (*minnte, geminnt*) bedr. ww. minnen, beminnen.

Minner, (*-s*, mv. *Minner*) m. minnaar, vrijer m.

Minnerin, (*-nen*) v. minnares, beminde, vrijster v.

Minne-sang, (*-sang(e)s*, mv. *-sänge*) m. minnezang m., minnelied o.; *-sänger*, *-singer* m. minnezanger m., Zwabische dichters onder de Hohenstaufen van 1138 tot 1347; *-singerei* v. de minbezingen; 2. wijze v. van zingen der minnezangers; (i. k. bet.) slecht minnelied o.; *-sold* m., Z. *-lohn*; *-söldner* m. hij, die zich bij een meisje tracht bemind te maken; *-that* v. minnedaad, door de min ingegeven daad v.

Minniglich, (*-er, -st*) bijv. en b. aanminnig, aanvallig, beminnelijk, aangenaam; 2. liefelijk, vriendelijk, goedig, minzaam, teeder.

Minor, (*-s*, mv. *-e*) m. jongere, kleinere m.; (Red.) tweede term m. eener sluitrede.

Minorativ, bijv. nw. licht afdrijvend, oplossend.

Minorenn, bijv. nw. minderjarig, onmoudig.

Minorennität, v. minderjarigheid, onmondigheid v.

Minori(s)t, (*-en*, mv. *-en*) m. geestelijke m. die de mindere wijdingen heeft ontvangen; 2. minderbroeder, Franciskanermonnik of geestelijke m.

Minorität, v. minderjarigheid, onmondigheid v.

Minotaur, (*-en*, mv. *-en*) m. (Fabell.) stiermensch, minotaurus m.

Minsel, (*-s*, mv. *Minsel*) o. poesje, katje o.

Minuend, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Abzugszahl*.

Minus, voorz. (Alg.) min, minder, verminderd met, minus; 2. o. zelfst. (onb.) minus, te kort; it. aftrekkingsteeken o.

Minuskel, (*-n*) v. (Schoonschr.) kleine letter v.

Minute, (*-n*) v. minuut v.; *zehn -n auf acht Uhr*, tien minuten over zevenen; (fig.) oogenblik o.; (Bouwk., Meetk.) minuut v., $\frac{1}{60}$ graad.

Minuten-genuss, (*-genusses*, mv. *-genüsse*) m. kortstondig, vluchtig genot o., korte genieting v.; *-glas* o., Z. *Logglas*; *-lien* v., Z. *Loglien*; *-rad* o. minuutrad o.; *-ring* m. minuutring m.; *-(sand)uhr* v. minuut-zandlooper m.; *-uhr* v. horloge o., klok v. met een minuutwijzer; *-weiser* m. minuutwijzer m.; *—werk* o. radwerk o. van den minuutwijzer; *-zeiger* m., Z. *-weiser*.

Minutien, Minuterien, v. mv. kleinigheden, benzelingen, benzelarijen v. mv.

Minutlich, bijw. elke minuut, telkens.

Minze, (*-n*) v. (verkl. *Minzchen* o.) (Pl.) katje o.

Mir, voornw. (3e nv. van *ich*), mij, aan mij, voor mij; *er kam zu -*, hij kwam tot mij; *- gab er es*, hij gaf het (aan) mij; *er kaufte es -*, hij kocht het (voor) mij; *ich dachte bei - selbst*, ik dacht bij mij zelve(n); (gemeenz.) *- nichts, dir nichts*, zonder complimenten, zonder veel omslag.

Mirabelle, (*-n*) v. (Tuinb.) kleine roodachtig gele of bruine, ronde pruim, mirabelle v.

Mirabellenbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. mirabelleboom m.

Mirabilien, v. mv. wonderen, wonderlijke dingen o. mv.

Miraculös, bijv. nw., Z. *wunderbar*.

Mirakel, (*-s*, mv. *Mirakel*) o., Z. *Wunder*.

Mirte, (*-n*) v., Z. *Myrte*.

Misanthrop, (*-en*, mv. *-en*) m. menschenhater, menschenschuw, terugstootend mensch m.

Misanthropie, v., z. m. menschenhaat m., menschenschuwheid v.

Misanthropisch, bijv.nw. menschenhatend, menschenschuw.

Miscellaneen, Miscellenen, v. mv. mengelingen v. mv.

Mischarz(e)nei, (*-en*) v. drankje, mengsel o., mixtuur v.

Mischbar, bijv. nw. mengbaar, te vermengen; *-keit* v. mengbaarheid v.

Mischehe, (*-n*) v. gemengd huwelijk o.

Mischelkorn, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Mischkorn*.

Mischeln, (*mischelte, gemischelt*) bedr. ww. herhaaldelijk en heimelijk vermengen, vervalschen.

Mischen, (*mischte, gemischt*) bedr. ww. mengen, vermengen, dooreenroeren; *Gerste unter das Korn -*, gerst onder of door het koren roeren; *gemischtes Korn*, mengkoren; (Sp.) *die Karten -*, schudden, wasschen, (Schild.) *die Farben auf dem Farbebrett -*, mengen, wrijven; *in Gemälde -*, verzachten; *gemischtes Tuch*, verschillend gekleurd; *gemischtes Metall*, gemengd, onzuiver; *Wein -*, vervalschen; (fig.) *Arzneimittel -*, vervalschen; 2. wed. ww. *sich in etw. -*, zich mengen in, zich bemoeien met; *sich in fremde Händel -*, zich mengen in de twisten van anderen; *er mischt sich in Alles*, hij bemoeit zich overal mee.

Mischer, (*-s*, mv. *Mischer*) m., **-in,** (*-nen*) v. menger, vermenger, vervalscher m., mengster, vervalschster v.

Misch-farbe, (*-n*) v. gemengde kleur v.; *-farbig* bijv. nw. bont, veelkleurig; *-fleisch* o. (Kookk.) gekruide vleeschspijs v., ragout m.; *-futter* o. gemengd voeder o.; *-gefäss* o. mengvat o.; *-gericht* o. uit verschillende spijzen bestaand gerecht o.; *-geschlecht* o. vermengd geslacht, gemengd ras o.; *-getreide* o. gemengd koren, masteluin o.; *-klump* m. mengelklomp, bajert, chaos m.; *-korn* o., Z. *-getreide*; *-krug* m. mengkruik v.

Mischling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Landh.) Z. *Mischfutter*; 2. kleurling, mesties, bastaard m.; it. dier o. van gemengd ras.

Mischmasch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. mengelmoes, mengsel, mikmak o., warboel m., verwarring o.; *ein - von guten und schlechten Sachen*, mengelmoes.

Mischmaschen, (*mischmaschte, gemischmascht*) bedr. en o. ww. (gemeenz., i. k. bet.) mengen, vermengen, dooreenroeren.

Mischmascher, (*-s*, mv. *Mischmascher*) m., Z. *Mischer*.

Mischmascherei, (*-en*) v., Z. *Mischmasch*.

Misch-platz, (*-platzes*, mv. *-plätze*) m. mengplaats v.; *-speise* v. gemengde spijs v., Z. *-fleisch*; *-spiel* o. (Tooneelk.) treurspel o. met lachwekkende tooneelen vermengd, blijeindend treurspel o.; *-stein* m. mengsteen m.; *-theil* m. bestanddeel, ingredient o.; *-topf* m., Z. *-gefäss*; *-trank* m. of *-tränkchen* o. drankje o., Z. *-arznei*.

Mischung, (*-en*) v., Z. *mischen*; it. menging, vermenging v., mengsel o., mixtuur v.

Mischungs-fähig, bijv. nw. mengbaar, Z. *mischbar*; *-gewicht* o. atoomgewicht o.; *-kraft* v. (Scheik.) aantrekkingskracht v. der moleculen; *-rechnung* v. (Rek.) mengingrekening v.; *-theile* m. mv. samenstellende deelen, bestanddeelen o. mv. van een mengsel; *-verwandtschaft* v. (Scheik.) verwantschapsmengsel o.

Miserabel, bijv. en b., Z. *erbärmlich, elend*.

Miserere, o., z. m. (Gen.) darmjicht v.; 2. kerkgezang, miserere o. (psalm 57).

Misogam, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. verachter m. van het huwelijk, oude vrijer m.

Misogyn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vrouwenhater m.

Mispel, (*-n*) v. mispel v.

Mispel-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. mispelboom m.; *-kern* m. mispelkern, mispelpit v.

Miss - &, (in samenstellingen). mis, kwalijk, slecht, verkeerd.

Missachten, (*missachtete, missgeachtet*) bedr. ww. verachten, miskennen, gering schatten, niet letten op.

Missachtung, v., z. m. minachting, slechte gedachte v.

Missal, v., z. m. (Drukk.) grootste drukletter v.

Missal(e), (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Kath.) misboek, missaal o.

Missändern, (*missänderte, missgeändert*) bedr. ww. slecht veranderen, niet behoorlijk veranderen.

Missarten, (*missartete, missgeartet*) o. ww. ontaarden, niet gelukken.

Missartung, v. ontaarding v.

Missbegriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. verkeerde opvatting, verkeerde voorstelling, dwaling v., verkeerd begrip o.

Missbehagen, (*behagte miss, missbehagt*) onp. ww. mishagen, slecht bevallen; *es missbehagt ihm*, het mishaagt hem, hij heeft geen behagen in &.

Missbehagen, (*-s*) o., z. m. ongenoegen o., verkeerde stemming v., mishagen o.

Missbehaglich, bijv. nw. wat mishagen opwekt, onaangenaam, hinderlijk; *in einer -en Stimmung*, in eene onaangename stemming, slecht humeur, in eene kwade luim.

Missbelieben, (*beliebte miss, missbeliebt*) o. ww. niet willen, ongenegen zijn.

Missbelieben, (*-s*) o., z. m. onwil m., ongenegenheid, onwilligheid v.

Missbeliebig, bijv. nw. onbehaaglijk, niet willend.

Missbeliebt, bijv. nw. niet bemind, niet bevallend, weinig gezien.

Missbeobachten, (*beobachtete miss, misbeobachtet*) bedr. ww. verkeerd opmerken, zich vergissen; 2. miskennen.

Missbessern, (*besserte miss, missgebessert*) bedr. ww. verkeerd verbeteren, slecht verbeteren, verergeren, verslimmeren.

Missbieten, (*bot miss, missgeboten*) bedr. ww. onr. te weinig bieden, een verkeerd bod doen.

Missbild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. misvormd beeld o., mismaakte figuur v.

Missbilden, (*missbildete, missbildet* en *gemissbildet*) bedr. ww. verkeerd namaken, misvormen.

Missbildung, (*-en*) v. misvorming, misvormdheid v.

Missbilligen, (*missbilligte, missbilligt* en *gemissbilligt*) bedr. ww. afkeuren, misprijzen, wraken, bedillen, veroordeelen; *-d*, misprijzend, afkeurend.

Missbilliger, -in, afkeurder m., afkeurster v., hij, zij die afkeurt, misprijst &.

Missbilligung, (*-en*) v. afkeuring, veroordeeling, wraking v.

Missbinden, (*band miss, missgebunden*) bedr. ww. onr. verkeerd binden.

Missbitten, (*bat miss, missgebeten*) bedr. ww. onr., Z. *fehlbitten*.

Missblech, bijv. nw. bleek van honger, verschoten, verkleurd.

Missbrauch, (*-(e)s*, mv. *Missbräuche*) m. misbruik o., slechte gewoonte v.; *- von etw. machen*, misbruik maken; 2. ontaarding v., onrecht o., schending v.

Missbrauchen, (*missbrauchte, missbraucht* en *gemissbraucht*) bedr. ww. *eine Sache -*, misbruiken, verkeerd gebruik maken van, misbruik maken van; *ein Mädchen -*, schenden, verkrachten, onteeren; *den Namen Gottes -*, misbruiken, ijdel gebruiken; *einen Menschen -*, bedriegen.

Missbräuchlich, bijv. en b. misbruikend, misbruik makend van, abusief, verkeerdelijk.

Missbund, (*-bund(e)s*, mv. *-bünde*) m., **Missbündniss,** (*-es*, mv. *-e*) o. mishuwelijk, huwelijk o. tusschen twee personen van ongelijken stand.

Misscredit, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Hand.) vermindering v., verlies o. van krediet, kleinachting, mistrouwen, diskrediet o.; *in - gefallen*, in diskrediet geraakt; *etw., jem. in - bringen*, van het vertrouwen berooven, in diskrediet brengen.

Missdeuten en **Missdeuten,** (*deutete miss* en *missdeutete, missgedeutet* en *gemissdeutet*) bedr. ww. misduiden, verkeerd uitleggen, verkeerd opvatten, verkeerd verstaan.

Missdeutung, v. verkeerde uitlegging, verkeerde opvatting, dwaling, vergissing v.

Missdienlich, bijv. nw. niet dienend, niet dienstig, ondoelmatig, schadelijk, nadeelig.

Missdruck, (*-(e)s*) m., z. m. misdruk o.

Missdrucken, (*druckte miss, missgedruckt*) bedr. ww. verkeerd drukken, slechten druk maken.

Missdünken, Z. *missfallen.*

Missempfehlen, (*empfahl miss, missempfohlen*) bedr. ww. onr. slecht aanbevelen.

Missempfinden, (*empfand miss, missempfunden*) bedr. ww. onr. kwalijk opnemen, verkeerd verstaan, verkeerd uitleggen.

Missen, (*misste, gemisst*) o. ww., m. *h.*, Z. *fehlen;* 2. bedr. ww. *etw.* -, missen, ontbeeren, niet hebben, beroofd zijn van; *das kann er nicht* -, dat kan hij niet missen, daar kan hij niet buiten; 3. Z. *vermissen.*

Missernte, (-*n*) v. mislukte oogst m., misgewas o.

Missernten, (*erntete miss, missgeerntet*) bedr. ww. een slechten oogst hebben, weinig ontvangen.

Misserziehen, (*erzog miss, misserzogen*) bedr. ww. onr. verkeerd opvoeden, slecht opvoeden, verwennen, vertroetelen.

Misserziehung, (-*en*) v. verkeerde of slechte opvoeding v.

Missethat, (-*en*) v. misdaad v., vergrijp o., misslag m.; 2. fout v.; (Godg.) zonde, ongerechtigheid v.

Missethater, -in, misdadiger, boosdoener m., boosdoenster v.

Missewende, (-*n*) v. verkeerde wending v., ongelukkige omkeer m., mislukking v.

Missfall, (-*fall(e)s,* mv. -*fälle*) m. noodlottig geval, ongelukkig voorval o.; 2. ontijdige bevalling, miskraam v.

Missfallen, (*missfiel, missfallen*) o. ww. *jemn.* -, mishagen, niet bevallen, onaangenaam zijn; *es missfällt ihm hier,* het bevalt hem hier niet; 2. beleedigen, kwetsen, aanstoot geven.

Missfallen, (-*s*) o., z. m. afkeer m., ontevredenheid v., misnoegen o.

Missfällig, bijv. nw. mishagend, onaangenaam, aanstootelijk, onwelkom, ongaarne; -*es Betragen,* onaangename manieren; -*keit* v. onaangenaamheid, aanstootelijkheid v., misnoegen o.; 2. Z. *missfallen.*

Missfarbe, (-*n*) v. onaangename kleur, valsche kleur v.

Missfarben, -farbig, bijv. nw slecht geverfd, verbleekt, verschoten, van eene onaangename kleur.

Missfassen, (*fasste miss, missgefasst*) bedr. ww. misvatten, verkeerd, onhandig aangrijpen; 2. Z. *missverstehen.*

Missfolgern, (*folgerte miss, missgefolgert*) bedr. ww. slecht besluiten, verkeerde gevolgtrekkingen maken.

Missform, (-*en*) v. onaangename vorm, gebrekkige vorm m.

Missformen, (*missformte, missformt*) bedr. ww., Z. *missgestalten.*

Missförmig, bijv. nw. misvormd, mismaakt.

Missfrommen, (*frommte miss, missgefrommt*) o. ww. mislukken, bederven, niet baten, schaden.

Missfühlen, (*fühlte miss, missgefühlt*) o. ww., m. *h.* mistasten, verkeerd voelen.

Missgang, (-*gang(e)s,* mv. -*gänge*) m. val m., mislukking v., niet gelukken o.

Missgängig, bijv. nw. slecht gaande, verkeerd gaande, verdwaald.

Missgebären, (*gebar miss, missgeboren*) o. ww. onr. eene miskraam hebben, ontijdig bevallen; 2. een monster ter wereld brengen.

Missgeberde, (-*n*) v. leelijk gezicht o.

Missgeberden (sich), (*geberdete miss, missgeberdet*) wed. ww. leelijke gezichten zetten, zijn gezicht vertrekken.

Missgeberdig, bijv. nw. vertrokken of leelijke gezichten trekkend, gebaren makend.

Missgebilde, (-*bildes,* mv. -*bilde*) o. misvormdheid, mismaaktheid v.; 2. monster, gedrocht o.

Missgebot, (-*bot(e)s,* mv. -*gebote*) o. gering bod, onredelijk bod o.; *ein* - *thun,* onder de waarde bieden.

Missgeburt, (-*en*) v. misgeboorte, miskraam, ontijdige bevalling v.; 2. onvoldragen kind o.; it. monster, gedrocht o.; (fig.) *eine* - *zur Welt bringen,* een slecht werk volbrengen.

Missgehen, (*ging miss, missgegangen*) o. ww. onr. (veroud.) misgaan, verdwalen, verkeerd loopen; 2. Z. *misslingen.*

Missgelaunt, bijv. nw., Z. *misslaunig.*

Missgeschaffen, bijv. nw. misvormd, mismaakt.

Missgeschick, (-*(e)s,* mv. -*e*) o. ongeluk, kwaad gesternte o., tegenspoed m., noodlottigheid v.; *durch ein sonderbares* -, door een vreemd, noodlottig toeval.

Missgeschmack, (-*(e)s*) m., z. m. wansmaak m.

Missgeschöpf, (-*(e)s,* mv. -*e*) o., Z. *Missgeburt.*

Missgestalt, (-*en*) v. wangestalte, mismaaktheid, misvormdheid v.; 2. misvormd wezen, gedrocht, monster o.

Missgestaltheit, v. misvormdheid, mismaaktheid v.

Missgestalten, (*gestaltete miss, missgestaltet*) bedr. ww. misvormen, mismaken.

Missgestaltet, missgestaltig, bijv. nw. wanstaltig, misvormd, mismaakt, leelijk, slecht gebouwd.

Missgestaltung, (-*en*) v., Z. *Missgestalt.*

Missgestimmt, bijv. nw., Z. *verstimmt.*

Missgestirn, (-*(e)s,* mv. -*e*) o. ongelukkig gesternte, ongeluk, noodlot o.

Missgetön, (-*(e)s,* mv. -*e*) o. wanklank m., wangeluid o.

Missgewächs, (-*(e)s,* mv. -*e*) o. misgewas o., monsterachtig gewas o.

Missgissen, (*gisste miss, missgegisst*) bedr. ww. (Zeew.) de vaart verkeerd berekenen, het bestek verkeerd opnemen.

Missgissung, (-*en*) v. (Zeew.) verkeerde berekening v. der vaart van het schip, onjuiste bestekopneming v.

Missglaubig, bijv. nw. ongeloovig, onrechtzinnig, kettersch.

Missglück, (-*(e)s,* mv. -*e*) o. ongeluk o., ongunstige fortuin v., niet slagen, mislukken o.

Missglücken, (*missglückte, missglückt* en *gemissglückt*) o. ww., m. *h.* misluk ken, niet slagen, niet gelukken, schipbreuk lijden.

Missgönnen, (*missgönnte, missgönnt* en *gemissgönnt*) bedr. ww. *jemn. sein Glück* -, misgunnen, benijden, naijverig zijn op, Z. *beneiden.*

Missgreifen, (*griff miss, missgegriffen*) o. ,ww. onr., m. *h.* mistasten, misgrijpen, zich vergissen; (Muz.) verkeerd aanslaan; (fig.) dwalen.

Missgriff, (-*(e)s,* mv. -*e*) m. misslag, misgreep m., fout v., dwaling v.; (gemeenz.) bok m.; *einen* - *thun,* Z. *missgreifen.*

Missgunst, v., z. m. afgunst, wangunst v., naijver, nijd m., jaloerschheid v.; (Spr.) *besser* - *leiden denn Mangel,* beter benijd dan beklaagd.

Missgünstig, (-*er,* -*st*) bijv. en b. afgunstig, wangunstig, naijverig, jaloersch.

Misshäglich, bijv. nw., Z. *missfällig.*

Misshall, (-*(e)s,* mv. -*e*) m., Z. *Missklang.*

Misshandeln, (*handelte miss, missgehandelt*) o. ww., m. *h.* verkeerd handelen, mis handelen.

Misshandeln, (*misshandelte, misshandelt*) bedr. ww. *einen Menschen* -, mishandelen, plagen, kwellen; *jem. mit Worten* -, beleedigen, kwetsen.

Misshandlung, (veroud.) Z. *misshandeln* (o. ww.); it. verkeerde handeling, zonde v.

Misshandlung, (-*en*) v., Z. *misshandeln* (bedr. ww.); it. mishandeling, kwelling, plagerij v., (Ger.) beleediging, mishandeling v.; *eine* - *ertragen,* slechte behandeling ondergaan, eene mishandeling verduren.

Missheirath, (-*en*) v. mishuwelijk o., mesalliance v.; *eine* - *thun,* Z. *missheirathen.*

Missheirathen, (*heirathete miss, missgeheirathet*) o. ww., m. *h.* een mishuwelijk aangaan.

Misshellig, bijv. nw. wanluidend, wanklinkend, ontstemd; (fig.) oneenig, niet eensgezind; - *sein,* niet eens of oneens zijn, in oneenigheid leven.

Misshelligkeit, v., z. m. wanluidendheid v.; (fig.) oneenigheid v., twist m.

Missilien, v. mv. dingen o. mv., welke weggeworpen, prijs gegeven worden.

Mission, (-*en*) v. zending v., last m., opdracht, volmacht v., missie v.

Missionär, (-*(e)s,* mv. -*e*) m. zen-

deling, bekeeringsgezant, geloofsbode, heidenbekeerder, missionaris m.

Missionsanstalt, v. inrichting v. voor zendelingen, zendelinggenootschap o.

Missjahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. jaar o. van misgewas, jaar o. van hongersnood, ongelukkig jaar o.

Misskauf, (*-(e)s*, mv. *Misskäufe*) m. kwade koop, miskoop m.

Misskaufen, (*kaufte miss, missgekauft*) o. ww., m. *h.* miskoopen, een miskoop, een kwaden koop doen.

Misskennen, (*misskannte, misskannt*) bedr. ww. onr. miskennen, verkeerd beoordeelen, niet naar waarde schatten.

Misskenntlich, bijv. nw. miskennend, verkeerd beoordeelend.

Misskenntniss, (*-e*) v. dwaling, vergissing, geringschatting v.

Missklang, (*-klang(e)s*, mv. *-klänge*) m. wanklank m., dissonant v., valsch akkoord o.

Missklingen, (*klang miss, missklungen*) o. ww. onr., m. *h.* slecht klinken, wanluiden, een valsch akkoord vormen.

Misskram, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Missfall.*

Misskredit, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Misscredit.*

Misslaune, (*-n*) v. slecht humeur o., kwade luim v.

Misslaunig, misslaunisch, bijv. en b. ontstemd, in kwade luim, verdrietig.

Misslaut, (*-(e)*, mv. *-e*) m., Z. *Missklang.*

Misslauten, (*lautete miss, missgelautet*) o. ww., Z. *missklingen.*

Misslautig, bijv. nw. wanluidend, niet stemmend.

Missleiten, (*missleitete, missleitet* en *gemissleitet*) bedr. ww. misleiden, op den verkeerden weg brengen, bedriegen.

Missleiter, (*-s*, mv. *Missleiter*) m. misleider, bedrieger m., die iem. van den rechten weg alleidt.

Missleitung, (*-en*) v. op den verkeerden weg brengen o.

Missleitung, (*-en*) v. misleiding, bedriegerij v.

Misslich, (*-er, -st*) bijv. nw. (van eene onderneming), gewaagd, twijfelachtig, gevaarlijk, bedenkelijk, onzeker, netelig, kritiek; *ein -er Augenblick*, gevaarlijk; *-e Zeit*, netelig, bedenkelijk; *es sieht - mit ihm aus*, het ziet er bedenkelijk met hem uit, zijne zaken zijn in een neteligen toestand; it. hij is gevaarlijk of bedenkelijk ziek; *-er Handel, Posten*, gewaagd, gevaarlijk; *es würde sehr - sein jetzt dahin zu gehen*, gewaagd; *-keit* v. gewaagdheid, gevaarlijkheid, bedenkelijkheid, onzekerheid, neteligheid v., gevaar o.

Misslingen, (*misslang, misslungen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *missglücken.*

Missmuth, (*-(e)s*) m., z. m. mismoedigdheid, moedeloosheid, droefheid, ontmoediging v., gepruil o.

Missmüthig, (*-er, -st*) bijv. nw. mismoedig, moedeloos, droevig, ontmoedigd, pruilend; *-keit* v., Z. *Missmuth.*

Missortig, bijv. nw. niet op zijne plaats staande, verplaatst, verlegd, verzet.

Missparig, bijv. nw. niet parend, niet bij elk. passend, geen paar vormend.

Misspickel, (*-pickels*, mv. *-pickel*) o. (Bergw.) artsenijsteen m.

Missrathen, (*missrieth, missrathen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *misslingen*; II. bedr. ww. onr. mis raden, verkeerd of slecht raden; 2. *jem. -*, slecht raden, slechten raad geven; *jemn. etw. -*, ontraden, afraden.

Missrechnen, (*rechnete miss, missgerechnet*) o. ww., m. *h.* misrekenen, zich vergissen met rekenen.

Missrechnung, (*-en*) v. misrekening, fout v. in de rekening, dwaling v.

Missruf, (*-(e)s*) m., z. m. kwade naam m., beruchtheid v.

Missschaffen, (*schuf miss, missgeschaffen*) o. ww. onr., Z. *missbilden.*

Missschall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wangelmd o., Z. *Misshall.*

Missschallen, (*schallte miss, missgeschallt*) o. ww., m. *h.*, Z. *missklingen.*

Missschätzen, (*schätzte miss, missgeschätzt*) bedr. ww. misschatten, niet naar waarde schatten.

Missschieszen, (*schoss miss, missgeschossen*) o. ww. onr., Z. *fehlschieszen.*

Missschlag, (*-schlag(e)s*, mv. *-schläge*) m., Z. *Fehlschlag.*

Missschwören, (*schwur miss, missgeschworen*) o. ww. onr., m. *h.* verkeerd of valsch zweren.

Missschwur, (*-schwur(e)s*, mv. *-schwüre*) m. valsche eed m.

Missstand, (*-(e)s*, mv. *Missstände*) m. misstand m., Z. *Uebelstand.*

Missständig, bijv. nw. slecht staande, in geene goede verhouding staande; (fig.) ongunstig, ongelukkig.

Missstellen, (*stellte miss, missgestellt*) bedr. ww. verkeerd plaatsen, misplaatsen; (fig.) Z. *entstellen.*

Missstimmen, (*stimmte miss, missgestimmt*) bedr. ww. slecht stemmen, verkeerd stemmen, ontstemmen; (fig.) ontstemmen, in verkeerde stemming brengen, ontstellen.

Missstimmig, bijv. nw. slecht of verkeerd stemmend, ontstemd; (fig.) slecht gestemd, in kwade luim.

Missstimmung, v., z. m. verkeerde stemming, valsche stemming v.; 2. (fig.) kwade luim v.

Misston, (*-ton(e)s*, mv. *-töne*) m. valsche toon, wanklank m.

Misstönen, (*tönte miss, missgetönt*) o. ww., Z. *missklingen.*

Misstönig, bijv. nw., Z. *misshellig.*

Missthun, (*missthat, missthan*) o. ww. onr., m. *h.* misdoen, slecht handelen.

Misstrauen, (*misstraute, misstraut*) o. ww., m. *h. jemn. -*, mistrouwen, wantrouwen, niet vertrouwen.

Misstrauen, (*-s*) o., z. m. mistrouwen, wantrouwen o., argwaan m.; *- in jem., in etw. setzen*, wantrouwen stellen in; *- hegen gegen einen*, iem. wantrouwen, op zijne hoede zijn.

Misstrauisch, bijv. nw. mistrouwend, wantrouwend, argwanend, ergdenkend, achterdochtig; *- gegen sich selbst sein*, zich zelve(n) wantrouwen.

Misstreten, (*trat miss, missgetreten*) o. ww. onr., m. *s.* een verkeerden stap doen.

Misstreue, v., z. m. ontrouw, ongetrouwheid, kwade trouw v.

Misstritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. valsche stap, verkeerde stap m.; 2. (fig.) Z. *Fehltritt, Versehen.*

Missurtheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. verkeerd oordeel o.

Missurtheilen, (*urtheilte miss, missgeurtheilt*) o. ww., m. *h.* verkeerd oordeelen.

Missverbinden, (*verband miss, missverbunden*) bedr. ww. verkeerd verbinden, slecht vereenigen; 2. wed. ww. *sich -*, Z. *missheirathen.*

Missvergnügen, (*-s*) o., z. m. ongenoegen, misnoegen o., ontevredenheid, onaangenaamheid v.; it. teleurstelling v.

Missvergnügt, bijv. nw. misnoegd, ontevreden, ontstemd, teleurgesteld; *-es Leben*, onaangenaam.

Missverhalten, (*-s*) o., z. m. wangedrag, slecht gedrag o.

Missverhältniss, (*-e*) v. verkeerde verhouding, ongelijke verhouding, ongelijke evenredigheid, onevenredigheid v.; 2. onaangename verhouding, kwade verhouding v.

Missverhältnissmäszig, bijv. nw. onevenredig, in verkeerde verhouding.

Missverstand, (*-(e)s*) m., z. m. slecht verstand o.; 2. misverstand o., misvatting, oneenigheid v.; *hier waltet ein - ob*, hier heerscht een misverstand.

Missverständlich, bijv. nw. aan een misverstand onderworpen, van een misverstand afhankelijk.

Missverständniss, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Missverstand.*

Missverstehen, (*verstand miss, misverstanden*) bedr. ww. onr. mis verstaan, verkeerd verstaan, verkeerd begrijpen, zich vergissen, verkeerd opvatten.

Misswachs, (*-es*, mv. *Misswächse*) m. misgewas o., mislukte oogst m., misgroeien o., misvormdheid v.; (Landb.) Z. *Missjahr*; 2. Z. *Unkraut.*

Misswachsen, (*wuchs miss, missgewachsen*) o. ww. onr. verkeerd groeien, mis groeien; *sie ist sehr missgewachsen*, zeer misvormd geworden.

Misswahl, (*-en*) v. verkeerde keus v.

Misswählen, (*wählte miss, missgewählt*) o. ww., m. *h.* slecht kiezen, verkeerd kiezen.

Misswerfen, (*warf miss, missgeworfen*) bedr. ww. onr. mis werpen, mis gooien, slecht gooien of werpen; 2. (van dieren), ontijdig werpen of jongen.

Misswirken, (*wirkte miss, missgewirkt*) o. ww., m. *h.* slecht werken, verkeerd werken.

Misswirkung, (*-en*) v. verkeerd uitwerksel, verkeerd of ongelukkig gevolg o.

Misswollen, (*wollte miss, missgewollt*) o. ww. onr., Z. *übelwollen.*

Misswort, (*-wort(e)s,* mv. *-wörter*) o. woord o. van eene valsche of slecht gevormde afleiding, wanluidend woord o.

Misswuchs, (*-wuchses,* mv. *-wüchse*) m., Z. *Misswachs.*

Misswurf, (*-(e),* mv. *Misswürfe*) m. verkeerde worp m.

Misszeichnen, (*zeichnete miss, missgezeichnet*) bedr. ww. verkeerd teekenen.

Misszug, (*-(e)s,* mv. *Misszüge*) m. valsche trek m.; (in een gelaat), onaangename trek m.; (Sp.) verkeerde zet m.

Mist, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) mist, nevel m.; 2. drek, mest m., uitwerpselen o. mv.; (Landb.) mest m., bemesting v.

Mist-bad, (*-bad(e)s,* mv. *-bäder*) o. (Scheik.) mestbad o.; *-bahre* v. mistbaar, mistberrie v.; *-bauer* m. mestboer m.; *-beet* o. laag v. mest, broeikast v., broeibak m., broeibed o.; *—decke* v. broeikastdekking v.; *—fenster* o. broeikastvenster o.; *—kasten* m. broeikast v.; *-beller* m. boerenhond, bandhond m.; *-bier* o. bier o. als loon voor het mestrijden; *-blätterschwamm* m. mestbladzwam o.; *-brett* o. plank v. op den mestkuil m.

Mistel, (*-n*) v. (Pl.) mistel, marentak m., mistelboompje o.; *-beere* v. mistelbes v.; *-drossel* v., *-fink, -ziemer* m. mistelvink m.

Misten, (*mistete, gemistet*) o. ww., m. *h.* drek loozen, mest maken; (Valk.) rommelend ontlasten, drijten; 2. bedr. ww. den mest wegnemen, Z. *ausmisten;* (Landb.) *ein Feld* -, mesten, bemesten; 3. onp. ww. (Zeew.) *es mistet,* het mist, is mistig, nevelachtig, er valt mist.

Mister, (*-s,* mv. *Mister*) m. mestknecht m.

Mist-fink, (*-finken,* mv. *-finken*) m., Z. *Bergfink;* (fig.) Z. *-hammel; -fliege* v. mestvlieg, strontvlieg v.; *-forke* v., Z. *-gabel; -fuhre* v. mest rijden, vervoeren o. van den mest; *-gauche* v., Z. *-jauche; -grube* v. mestkuil, mestpoel, mestput m.; *-haken* m. mesthaak m.; *-hammel* m. (Nat. hist.) Z. *Bergfink;* (fig.) morsig persoon m.; (Volkst.) smeerpoets, morspot m.; *-haufen* m. mesthoop m., mestvaalt v.; *-hitze* v. (Scheik.) mestwarmte v.; *-hof* m. mestwerf, mestvaalt v.

Mistig, bijv. en b. mistig, nevelachtig; *es ist -es Wetter,* het is mistig weer; 2. met mest beklad, morsig.

Mist-jauche, (*-n*) v. aalt v., mestwater o.; *-käfer* m. mestkever, strontkever, drekkever m.; *-karre* v., *-karren* m. mestkar, vuilniskar v.; *-kasten* m. mesthok o.; *-korb* m. mestkorf m.; *-kraut* o., Z. *-melde; -lache* v., Z. *-pfütze; -lader, —in,* mestlader m., mestlaadster v.; *-lake* v., Z. *-jauche; -leiter* v., Z. *-brett.*

Mistler, (*-s,* mv. *Mistler*) m., Z. *Misteldrossel.*

Mistlerstich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. merelvangst v.

Mist-melde, (*-n*) v. stinkende melde v.; *-monat* m. Juni v., hooimaand v.; *-pfuhl* m., *-pfütze* v. mestpoel, mestkuil m.; *-pilz* m., Z. *-blätterschwamm; -reich* bijv. nw. rijk in mest, veel mest gevende; *-schaufel* v. mestschop v.; *-signal* o. mistsein, mistsignaal o.; *-statt, -stätte* v., *-stroh* o. mestvaalt, mestplaats v.; *-trage* v., Z. *-bahre.*

Mistral, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. noordwestenwind m. in zuidoostelijk Frankrijk.

Mist-vogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m. mestvogel m.; *-wagen* m. mestwagen m.; *-wasser* o., Z. *-jauche; -zeichen* o., Z. *-signal.*

Mit, voorz. (met den 3en nv.) met, mede, ook, door, van, in, aan, onder, op, tegen; *er ging mit ihm,* hij ging met hem; *vereinigen Sie Ihre Bitten - den meinigen,* voeg uwe beden bij de mijnen; *etw. - sich nehmen,* iets medenemen; *eines - dem andern thun,* het eene met het andere, beide te gelijk doen; 2. *etw. - einander theilen,* met elk., onder elk. deelen; *Aehnlichkeit - jemn. haben,* overeenkomst hebben met, gelijken op; *ich habe gleiches Recht - ihm,* ik heb hetzelfde recht als hij; 3. *sich - jemn. schlagen, streiten,* vechten, strijden met of tegen; 4. - *etw. behaftet,* begaafd met; *ein Schiff - Soldaten,* met soldaten bemand; *ein Hafen - Honig,* pot m. (met) honi(n)g; 5. - *heller Stimme,* met eene heldere stem, luidkeels; - *einem Worte,* in één woord; - *Vorsatz,* met opzet, opzettelijk; - *Beding,* op voorwaarde, onder voorwaarde; - *Klagen anfangen,* beginnen te klagen; - *lachendem Munde,* lachend; - *aller Macht,* uit alle macht; - *gutem Gewissen,* met een goed geweten; - *Eile,* in haast, haastig; - *Erstaunen,* met verwondering, verbaasd; - *dem Hute auf dem Kopfe,* met den hoed op het hoofd; - *Recht besitzen,* met recht, rechtens; - *Einem Male,* - *Eins,* op eenmaal, eensklaps; 6. met, door middel van, met behulp van; - *der Elle messen,* met de el meten; - *dem Finger abwischen,* met, door middel van &; - *den Augen sehen,* met, door middel van &; - *Gewalt,* met of door geweld; - *baarem Gelde,* comptant; - *Gottes Hülfe,* met Gods hulp; - *Rath und That jemn. beistehen,* iem. met raad en daad bijstaan; - *Dank annehmen,* in dank aannemen; - *kaltem Blute,* in koelen bloede; - *Feuer und Schwert,* te vuur en te zwaard; - *Farben malen,* in kleuren schilderen; - *Eisen beschlagen,* met ijzer beslaan; - *Korn besäen,* met koren bezaaien; - *Haufen kommen,* in menigte, met hoopen aankomen; 7. met, tegelijker tijd; - *nächstem,* (gemeenz.) binnen kort; - *Tages Anbruche,* met het aanbreken van den dag; - - *dem Abende,* tegen den avond; - *dem Schlage* 12, op den middag, 's middags om 12 uur; - *diesen Worten ging sie,* dit zeggende, met deze woorden &; 8. *was hat er - Ihnen vor?,* wat wil hij met u doen?; - *einem Kinde schwanger sein,* zwanger zijn; - *einem Kinde niederkommen,* bevallen van &; - *etw. zufrieden, beschäftigt sein,* tevreden, bezig zijn met; - *etw. fertig werden,* klaar komen met; *ich halte es - der Tochter,* ik houd het, ben het eens met &; - *einer Sache zu Ende kommen,* klaar komen met; - *folgenden Worten,* met de volgende woorden; *was will er - seinem Gelde machen?,* wat wil hij met zijn geld doen?; *er soll mir nicht - dieser Sache kommen,* hij moet mij daarvan niet spreken; - *dem Essen auf jem. warten,* met het eten op iem. wachten; *es ist aus - ihm,* het is met hem gedaan; II. bijw. mede, ook; *gehen Sie -?,* gaat gij mede?; *er war - dabei,* hij was ook er bij; *das dient, hilft - zu seiner Befreiung,* dat helpt ook &; - *im Rathe sitzen,* ook of mede in den raad zitten; - *unter,* hierheen, daarheen; it. nu en dan, van tijd tot tijd; it. gedeeltelijk; *es lief etw. Falschheit - unter,* er liep een weinig valschheid door; - *nichten,* volstrekt niet, in het geheel niet.

Mitältester, (*-sten,* mv. *Mitälteste* of *die Mitältesten*) m. eerste m. na den oudste, mede de oudste.

Mitanbringen, (*brachte mit an, mitangebracht*) bedr. ww. onr. *einen Zug in einer Rede* -, inlasschen, mede aanvoeren.

Mitanfassen, (*fasste mit an, mitangefasst*) bedr. ww. ook aanvatten, mede aanvatten, helpen aanvatten.

Mitangeklagter, m., Z. *Mitbeklagter.*

Mitanzeige, (*-n*) v. (Gen.) medeaanwijzing v.

Mitanzeigend, bijv. nw. medeaanwijzend.

Mitarbeiten, (*arbeitete mit, mitgearbeitet*) o. ww., m. *h.* medewerken, medearbeiden, samenwerken.

Mitarbeiter, -in, medewerker m., medewerkster v., medearbeider m., medearbeidster v.

Mitarbeitung, v. medewerking, samenwerking v.

Mitaufseher, -in, medeopzichter m., medeopzichtster v.

Mitbeamter, (*-ten,* mv. *-ten*) m. ambtgenoot, ambtsbroeder, collega m.

Mitbeauftragter, (*-ten,* mv. *-te* of *die Mitbeauftragten*) m. medegelastigde, medecommissaris m.

Mitbedienter, (*-ten,* mv. *Mitbediente* of *die Mitbedienten*) m. medebediende m., Z. *Mitknecht.*

Mitbeflissen, bijv. nw. zich mede er op toeleggende, mede zijn best doende voor, mede naarstig, ook vlijtig.

Mitbegehren, (*begehrte mit, mitbegehrt*) bedr. ww. ook begeeren, mede begeeren; 2. o. ww. begeeren of verlangen mede te gaan.

Mitbegleitung, v., z. m. medebegeleiding, vergezelling v.

Mitbegreifen, (*begriff mit, mitbegriffen*) bedr. ww. onr. mede opnemen, er onder begrijpen, mede rekenen, medetellen; *mitbegriffen,* er onder begrepen.

Mitbeklagter, (*-ten*, mv. *-te* of *die Mitbeklagten*) m. medebeschuldigde, medebeklaagde m.

Mitbekommen, (*bekam mit, mitbekommen*) o. ww. onr., m. *h.* medekrijgen; *er bekam viel Geld mit*, hij kreeg veel geld mede, men voorzag hem goed van geld.

Mitbelehnen, (*belehnte mit, mitbelehnt*) bedr. ww. mede-beleenen, gelijktijdig beleenen; *der Mitbelehnte*, medebeleende.

Mitbelehnschaft, (*-en*) v. (Leenw.) gelijktijdige beleening v.

Mitbelehnung, v. gelijktijdige beleening, medebeleening v.

Mitbericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gelijktijdig bericht, bij een ander gevoegd bericht o.

Mitbeschenkter, (*-ten*, mv. *-te* of *die -ten*) m. medebegiftigde, medeerfgenaam m.

Mitbesitz, (*-es*) m., z. m. medebezit, gemeenschappelijk bezit o.

Mitbesitzen, (*besass mit, mitbesessen*) bedr. ww. onr. mede-bezitten, gemeenschappelijk bezitten.

Mitbesitzer, -in, medebezitter, medeeigenaar m., medeeigenares v.

Mitbeten, (*betete mit, mitgebetet*) bedr. ww. medebidden, zijn gebed vereenigen met.

Mitbevollmächtigter, m. medegevolmachtigde m.

Mitbewerben (sich), (*bewarb mit, mitbeworben*) wed. ww. onr. *sich um eine Sache -*, mededingen, medestreven naar, medevragen om.

Mitbewerber, -in, mededinger m., mededingster v., solliciteant m. en v., concurrent m. en v.

Mitbewerbung, v. mededinging, concurrentie v.

Mitbewohner, -in, medebewoner m., medebewoonster v.

Mitbezahlen, (*bezahlte mit, mitbezahlt*) bedr. ww. medebetalen, zijn aandeel betalen.

Mitbieten, (*bot mit, mitgeboten*) bedr. ww. onr. medegelasten, tegelijk gebieden.

Mitbitte, (*-n*) v. gemeenschappelijk verzoek o.

Mitbluten, (*blutete mit, mitgeblutet*) bedr. ww. (fig.) eveneens den dood ondergaan.

Mitbringen, (*brachte mit, mitgebracht*) bedr. ww. onr. *eine Person, ein Pferd -*, medebrengen; *Obst-*, medebrengen, aanvoeren; 2. als uitzet of huwelijksgoed medebrengen; *das Mitgebrachte einer Frau*, uitzet, huwelijksgoed o.

Mitbruder, (*-bruders*, mv. *-brüder*) m. medebroeder, broeder m.; 2. ambtgenoot, confrater, collega m.

Mitbuhler, -in, Z. *Nebenbuhler &c.*

Mitbürge, (*-n*, mv. *-n*) m. medeborg, tweede borg m.

Mitbürger, -in, medeburger m., medeburgeres v., stadgenoot m. en v.

Mitbürgerschaft, v. eigenschap v. van medeburger of stadgenoot; it. *sämmtliche -*, burgers m. mv., burgerij v.

Mitbürgschaft, v. gemeenschappelijke borgtocht m.

Mitcavent, (*-en*, mv. *-en*) m. medezekerheid v.

Mitchrist, (*-en*, mv. *-en*) m. medechristen m.

Mitchristin, (*-en*) v. medechristin v.

Mitcontrahent, -in, medecontractant m. en v.

Mitdasein, (*-s*) o., z. m. medeaanwezigheid v.

Mitdasein, (*war mit da, mitdagewesen*) o. ww. onr. mede aanwezig zijn, ook tegenwoordig zijn.

Mitdienen, (*diente mit, mitgedient*) bedr. ww. mededienen, ook dienen; 2. dienen met.

Mitdiener, -in, medeknecht m., medemeid v., medebediende m. en v.

Mitdürfen, (*durfte mit, mitgedurft*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) medemogen, verlof hebben om mede te gaan; *er darf mit*, hij mag medegaan.

Miteigenthum, (*-(e)s*, mv. *Miteigenthümer*) o. medeeigendom o., medebezitting v.; 2. gemeenschappelijk eigendom o.

Miteigenthümer, -in, medeeigenaar m., medeëigenares v.

Miteigenthümlich, bijv. en b. medebezittend, in gemeenschappelijk eigendom.

Miteinander, bijw. met elkander, te zamen, gezamenlijk.

Miteinfallen, (*fiel mit ein, miteingefallen*) o. ww. onr., m. *s.* (Gez., Nat.) medeinvallen, samenvallen.

Miteinfallend, bijv. nw. medeinvallend, samenvallend.

Miteinfliessen, (*floss mit ein, miteingeflossen*) o. ww. onr. mede invloeien; *ein Wort in eine Rede - lassen*, laten invloeien, met een woord melding maken van, reppen.

Mitella, (onb.) v. zwachtel, verbanddoek m.

Mitempfinden, (*empfand mit, mitempfunden*) bedr. ww. onr. medegevoelen, deelnemen in.

Mitempfindung, v. Z. *Mitgefühl.*

Miterbe, (*-n*, mv. *-n*) m., **Miterbin,** (*-nen*) v. medeërfgenaam m., medeërfgename v.

Miterben, (*erbte mit, mitgeerbt*) bedr. ww. mede erven, ook erven, erven met.

Miterbschaft, (*-en*) v. deelhebben o. aan eene erfenis; 2. recht o. der erfgenamen op eene nalatenschap.

Miteroberer, (*-s*, mv. *Miteroberer*) m. deelgenoot m. in eene verovering.

Mitessen, (*ass mit, mitgegessen*) bedr. ww. onr. medeëten; *wollen Sie -?*, wilt gij medeëten; 2. eten met.

Mitesser, (*-s*, mv. *Mitesser*) m. medeëter, dischgenoot m.; 2. vetwormpje o. (in het gezicht).

Mitewig, bijv. en b. medeëeuwig; *-keit* v. medeëeuwigheid v.

Mitfahren, (*fuhr mit, mitgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* medevaren, mederijden.

Mitfahrt, (*-en*) v. medevaart, gezamenlijke vaart v., gemeenschappelijke tocht m.

Mitfangen, (*fing mit, mitgefangen*) bedr. ww. onr. medevangen, gemeenschappelijk vangen.

Mitfasten, (*fastete mit, mitgefastet*) o. ww., m. *h.* ook vasten, medevasten.

Mitfechten, (*focht mit, mitgefochten*) o. ww. onr., m. *h.* medevechten, ook vechten, medestrijden.

Mitfechter, (*-s*, mv. *Mitfechter*) m. medestrijder, strijdgenoot, strijdmakker m.

Mitfeiern, (*feierte mit, mitgefeiert*) bedr. ww. medevieren, ook vieren.

Mitfliegen, (*flog mit, mitgeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* medevliegen, gezamenlijk vliegen.

Mitfolgen, (*folgte mit, mitgefolgt*) o. ww., m. *s.* mede volgen, ook volgen.

Mitfressen, (*frass mit, mitgefressen*) bedr. ww. medeëten, medevreten.

Mitfreude, v., z. m. onderlinge vreugde v.

Mitfreuen (sich), (*freute mit, mitgefreut*) wed. ww. zich medeverheugen, zich ook verheugen.

Mitfühlen, (*fühlte mit, mitgefühlt*) bedr. en o. ww. medegevoelen, overeenstemmen in gevoel met, sympathiseeren.

Mitführen, (*führte mit, mitgeführt*) bedr. ww. medevoeren, met zich medevoeren; *Sand mit sich führen*, (van rivieren), aanvoeren, medevoeren; (fig.) *einen übel -*, iem. slecht behandelen.

Mitgabe, (*-n*) v. gift, huwelijksgift v., uitzet o.

Mitgähren, (*gohr mit, mitgegohren*) o. ww. onr., m. *h.* gisten met.

Mitgast, (*-(e)s*, mv. *Mitgäste*) m. medegast, dischgenoot m.

Mitgeben, (*gab mit, mitgegeben*) bedr. ww. onr. *jemn. einen Brief -*, medegeven; *einem Mädchen etw. -*, medegeven, als uitzet geven.

Mitgeborene, (*-n*, mv. *-n*) m. en (*-n*) v. tijdgenoot m. en v.

Mitgefahrte, (*-n*, mv. *-n*) m., **Mitgefahrtin,** (*-nen*) v. gezel, makker, kameraad m., gezellin, vriendin v., lotgenoot m. en v.

Mitgefangener, m. medegevangene m.

Mitgefühl, (*-(e)s*) o., z. m. medegevoel o., sympathie v., medelijden o.

Mitgehen, (*ging mit, mitgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* medegaan, gaan met, vergezellen, begeleiden, medereizen; (gemeenz.) *das geht noch mit*, dat kan er nog bij doorgaan; (Scherts.) *etw. - heiszen*, wegnemen, kapen.

Mitgehülfe, (*-n*, mv. *-n*) m., **Mitgehülfin,** (*-nen*) v. helper m., helpster v., Z. *Mitarbeiter.*

Mitgeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Mitgabe.*

Mitgenieszen, (*genoss mit, mitgenossen*) o. ww. onr., m. *h.* medege-

nieten, in het genot deelen, deel hebben a an het genot.

Mitgenoss, -in, medegenoot m. en v., gemeenschappelijke genieter m., genietster v.; (Rechtspr.) consorte m. en v.

Mitgenossenschaft, v. gemeenschappelijk genieten of genot o., deelhebben o. aan het genot.

Mitgenuss, (*-genusses*, mv. *-genüsse*) m. gemeenschappelijk genot o.

Mitgerichtsherr, (*-n*, mv. *-en*) m. mederechter m.

Mitgeschäfts-führer, -träger, m. medegelastigde m.

Mitgeschöpf, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. medeschepsel o.

Mitgesell, (*-en*, mv. *-en*) m. metgezel, kameraad, makker, compagnon m.

Mitgesellin, (*-nen*) v. metgezellin, vriendin v.

Mitgespann, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. span o.

Mitgewinnst, (*-es*, mv. *-e*) m. gemeenschappelijke winst v.

Mitgift, (*-en*) v., Z. *Mitgabe*.

Mitgläubiger, m. geloofsgenoot m.; 2. medeschuldeischer m.

Mitglied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. lid o., deelgenoot, aandeelhouder m., collega, ambtsbroeder m.

Mitgliedschaft, v. medelidmaatschap o.

Mitgreifen, (*griff mit, mitgegriffen*) bedr. ww. onr. medegrijpen, gelijk grijpen met.

Mitgrundherr, m., **-schaft,** v., **Mitgutsherr,** m., **-schaft,** v., Z. *Mitherr* (2), *Mitherrschaft* (2).

Mithaben, (*hatte mit, mitgehabt*) bedr. ww. onr. medegebracht hebben, ingebracht hebben, medegenomen hebben, bij zich hebben; *der Wind hat seinen Hut mit*, heeft zijn hoed medegenomen.

Mithalten, (*hielt mit, mitgehalten*) bedr. ww. onr. medehouden, deelnemen; (fig.) *jems. Partei -*, van iems. partij zijn; *eine Stunde -*, ook les nemen, les nemen met; *eine Zeitung -*, gemeenschappelijk houden; *ich halte mit*, ik doe mede.

Mithelfen, (*half mit, mitgeholfen*) o. ww. onr., m. *h. bei etw. -*, medehelpen, medewerken, hulp verleenen.

Mithelfer, -in, medehelper m., medehelpster v., medeplichtige m. en v.

Mitherausgeber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. (van een werk), medeuitgever m.

Mitherr, (*-n*, mv. *-en*) m. (van eene zaak), medeëigenaar, compagnon, deelgenoot m.; 2. (Leenw.) medeleenheer m.

Mitherrschaft, (*-en*) v. mederegentschap o.; 2. (Leenw.) medeleenheer m., medeleenvrouw v.

Mitherrschen, (*herrschte mit, mitgeherrscht*) bedr. ww. mederegeeren, medebesturen.

Mitherrscher, -in, mederegent, medebestuurder m., mederegentes, medebestuurster v.

Mithin, bijw. derhalve, dus, bij gevolg, gevolgelijk.

Mithridat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tegengift o.

Mithülfe, (*-n*) v. medehulp v., bijstand m.; (Gen.) ondersteuningsmiddel o.

Mithut, (*-hut(e)s*, mv. *-hüte*) m., Z. *Koppelhut*.

Mithüter, -in, medehoeder m., medehoedster v.

Mitigantia, v. mv. (Gen.) verzachtende middelen o. mv.

Mitinhaber, -in, medeëigenaar m., medeëigenares v., Z. *Mitbesitzer*.

Mitinteressent, (*-en*, mv. *-en*) m. medebelanghebbende m.

Mitjagd, (*-en*) v., Z. *Koppeljagd*.

Mitjagen, (*jagte mit, mitgejagt*) bedr. en o. ww. medejagen, deelhebben aan eene jacht.

Mitkaiser, (*-s*, mv. *Mitkaiser*) m. medekeizer, tegenkeizer m.

Mitkämpfen, (*kämpfte mit, mitgekämpft*) o. ww., m. *h.* medestrijden, medevechten, gemeenschappelijk strijden.

Mitkauf, (*-(e)s*, mv. *Mitkäufe*) m. medekoop, gemeenschappelijke koop m.

Mitkäufer, (*-s*, mv. *Mitkäufer*) m. medekooper m.

Mitklagen, (*klagte mit, mitgeklagt*) o. ww., m. *h.* medeklagen, ook klagen, zijne klachten vereenigen met; (Rechtspr.) medeklagen, medebeschuldigen.

Mitkläger, -in, medebeschuldiger m., medebeschuldigster v.

Mitklang, (*-klang(e)s*, mv. *-klänge*) m. medeklank m., gelijkluidendheid, overeenstemming v.

Mitknecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. medeknecht, medebediende m.

Mitkneter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. bakkersknecht m.

Mitkommen, (*kam mit, mitgekommen*) o. ww. onr., m. *h.* medekomen, aankomen.

Mitkönnen, (*konnte mit, mitgekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* medekunnen, kunnen medegaan.

Mitkriegen, (*kriegte mit, mitgekriegt*) bedr. ww. (gemeenz.) Z. *mitbekommen;* 2. o. ww., m. *h.* medestrijden, medeoorlogen, ook oorlog voeren.

Mitkrieger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *Mitkämpfer*.

Mitkundig, bijv. nw. bekend met, onderricht van, bedreven in.

Mitlächeln, (*lächelte mit, mitgelächelt*) o. ww., m., *h.* ook glimlachen.

Mitlachen, (*lachte mit, mitgelacht*) o. ww., m. *h.* medelachen, ook lachen, lachen met.

Mitlassen, (*liesz mit, mitgelassen*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) laten medegaan.

Mitlaufen, (*lief mit, mitgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* medeloopen; *der Hund ist mitgelaufen*, is me(d)egeloopen, met ons geloopen.

Mitlaut, (*-(e)s*, mv. *-e*) **-lauter,** (*-ters*, mv. *-ter*) m. medeklank, medeklinker m.

Mitlauten, (*lautete mit, mitgelautet*) o. ww., m. *h.* medeklinken, zijn klank vereenigen met; *-der Buchstabe, Z. Mitlauter*.

Mitleben, (*lebte mit, mitgelebt*) o. ww., m. *h.* in gemeenschap leven, tijdgenoot zijn van.

Mitlebende, (*-n*, mv. *-n*) m. of (*-n*) v. tijdgenoot m. en v.

Mitlegatar, (*-s*, mv. *-e*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij, die deel heeft aan een legaat, medegelegateerde m. en v.

Mitlehren, (*lehrte mit, mitgelehrt*) bedr. ww. medeonderwijzen, te gelijk onderwijzen; 2. *eine Wissenschaft -*, tegelijk onderwijzen.

Mitlehrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. medeleeraar, medeonderwijzer m.

Mitlehrerschaft, v. al de onderwijzers en onderwijzeressen eener school &.

Mitleid, (*-(e)s*) o., z. m. medelijden, mededoogen o., deelneming v.; *- mit jemn. haben*, medelijden hebben met; *ich habe äuszerst - mit ihr*, ik heb innig medelijden met haar; *sich zum - bewegen lassen*, zich door medelijden laten bewegen.

Mitleiden, (*-s*) o., z. m., Z. *Mitleid*.

Mitleiden, (*litt mit, mitgelitten*) o. ww. onr., m. *h.* medelijden, in het lijden van een ander deelen, medelijden hebben of gevoelen met; (Gen.) te gelijk lijden.

Mitleiden-heit, -schaft, v. gelijk lijden, gemeenschappelijk lijden o.; 2. gemeenschappelijke hartstocht m.; 3. *zur - ziehen*, in het lijden doen deelen.

Mitleide(n)s-werth, -würdig, bijv. nw. medelijdenswaardig, beklagenswaardig, medelijden verdienend.

Mitleider, (*-s*, mv. *Mitleider*) m. medelijder m., hij die ook lijdt; 2. medelijden hebbende persoon, medelijdende m.

Mitleidig, (*-er, -st*) bijv. en b. medelijdend, mededoogend, deerlijk, ellendig; *seien Sie doch -*, heb toch medelijden; *eine -e Handlung*, daad v. van medelijden; *- ansehen*, medelijdend, vol medelijden of mededoogen; *-e Seelen*, medelijdend, menschlievend; *-keit* v. geneigdheid v. tot medelijden.

Mitleidlos, bijv. nw. zonder medelijden, onmeedoogend.

Mitleidsbezeigung, (*-en*) v. betuiging v. van deelneming, condoleantie v., rouwbeklag o.

Mitleidsvoll, bijv. nw. vol medelijden.

Mitleiern, (*leierte mit, mitgeleiert*) o. ww., m. *h.* medeneuriën, medezingen, medespelen.

Mitlenken, (*lenkte mit, mitgelenkt*) bedr. ww. medebesturen, mederichten.

Mitlernen, (*lernte mit, mitgelernt*) bedr. ww. medeleeren, te gelijk leeren; 2. meer leeren, er bij leeren.

Mitlesen, (*las mit, mitgelesen*) o. ww. onr., m. *h.* medelezen, lezen met iem.; 2. *eine Zeitung* -, geabonneerd zijn op & met.

Mitleser, -in, medelezer m., medelezeres v., hij, zij, die met iem. leest, geabonneerd is op.

Mitloben, (*lobte mit, mitgelobt*) bedr. ww. ook prijzen, medeprijzen.

Mitlocken, (*lockte mit, mitgelockt*) bedr. ww. met zich lokken, medelokken.

Mitlöffeln, (*löffelte mit, mitgelöffelt*) bedr. ww. medeëten.

Mitlöschen, (*löschte mit, mitgelöscht*) bedr. ww. medelossen.

Mitlosen, (*loste mit, mitgelost*) o. ww., *h.* medeloten, medetrekken.

Mitlösen, (*löste mit, mitgelöst*) bedr. ww. medelosmaken; 2. medelossen, afschieten; 3. *ein Pfand* -, medeinlossen, ook vrijkoopen; 4. medeontvangen, medebeuren.

Mitmachen, (*machte mit, mitgemacht*) bedr. ww. mededoen, doen zoo als anderen, van de partij zijn, volgen; *Alles* -, zich aan alle genoegens overgeven, voor zich zelven niets ontzien, alles mededoen; *Moden* -, volgen; *sie macht mit,* (Scherts.) zij doet ook mee, zij is zoo preutsch niet.

Mitmacher, (*-s,* mv. *Mitmacher*) m. lustige klant, pretmaker m.

Mitmacherin, (*-en*) v. vroolijke vrouw, pretmaakster v.

Mitmagd, (*-mägde*) v. medemeid, meid v., die met eene andere in hetzelfde huis dient.

Mitmehrer, (*-s,* mv. *Mitmehrer*) m. (Alg.) standvastige of bekende factor eener onbekende grootheid, coëfficiënt m.

Mitmeister, (*-s,* mv. *Mitmeister*) m. medemeester, collega m. van een meester.

Mitmensch, (*-en,* mv. *-en*) m. medemensch, evennaaste m.

Mitmiethen, (*miethete mit, mitgemiethet*) bedr. ww. medehuren, gemeenschappelijk huren.

Mitmiether, Mitmiethsmann, m. medehuurder m.

Mitmögen, (*mochte mit, mitgemocht*) o. ww. onr., m. *h.* medemogen, lust hebben om mede te gaan.

Mitmuskel, (*-s,* mv. *-n*) m. (Ontlk.) gemeenschappelijke spier v.

Mitmüssen, (*musste mit, mitgemusst*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) verplicht zijn om mede te gaan, moeten medegaan.

Mitnahme, (*-n*) v. medenemen o., medeneming v.

Mitnehmen, (*nahm mit, mitgenommen*) bedr. ww. onr. *eine Person, einen Hund* -, medenemen, met zich nemen; *Bücher* -, medenemen; *der Wind nahm ihm den Hut mit,* de wind nam zijn hoed mede; *nehmen Sie mich doch mit!,* neem mij toch mede!, laat mij als het u belieft meegaan!; (fig.) *jem.* -, mishandelen, bedotten, voor den gek houden, arm maken, ongelukkig maken; *das Fieber hat ihn sehr mitgenommen,* de koorts heeft hem sterk aangetast; *der Krieg hat dieses Land sehr mitgenommen,* heeft & zeer verwoest; 2. (fig.) doorhalen, berispen; *diese Schrift ist gewaltig mitgenommen worden,* is hevig doorgehaald, gecritiseerd; it. *so etw. ist wohl mitzunehmen,* zoo iets is wel te doen, daarmede kan men zich wel tevreden stellen; it. zoo iets is wel meetenemen, daarvan kan men partij trekken.

Mitnieten, (*nietete mit, mitgenietet*) bedr. ww. *einen Nagel* -, medeklinken, medehechten.

Mitnippen, (*nippte mit, mitgenippt*) bedr. ww. medeproeven, even aan den mond zetten.

Mitpachter, (*-s,* mv. *Mitpachter*) m. medepachter m., Z. *Mitmiether.*

Mitpanschen, (*panschte mit, mitgepanscht*) bedr. ww. mederoeren, dooreenkletsen, dooreenmengen.

Mitpapern, (*paperte mit, mitgepapert*) o. ww., m. *h.* medebabbelen, meepraten.

Mitpfänden, (*pfändete mit, mitgepfändet*) bedr. en o. ww. medeborgen, mede als pand nemen.

Mitpfleger, (*-s,* mv. *Mitpfleger*) m., **-in,** (*-nen*) v. medevoogd m., medevoogdes v.

Mitpflegerschaft, v., z. m. medevoogdij, gemeenschappelijke voogdij v.

Mitpfuschen, (*pfuschte mit, mitgepfuscht*) bedr. ww. medeknoeien, in gemeenschap knoeien.

Mitplaudern, (*plauderte mit, mitgeplaudert*) o. ww., m. *h.* medebabbelen, meekletsen, medepraten.

Mitprediger, (*-s,* mv. *Mitprediger*) m. medepredikant, hulpprediker m.

Mitpropfen, (*propfte mit, mitgepropft*) bedr. ww. medeenten, ook den stop er op zetten.

Mitrachen, (*rächte mit, mitgerächt*) bedr. ww. medewreken, mede wraak nemen.

Mitradern, (*räderte mit, mitgerädert*) bedr. ww. mederadbraken.

Mitraffen, (*raffte mit, mitgerafft*) bedr. ww. medenemen, medegrijpen, mederukken, medesleepen.

Mitrechnen, (*rechnete mit, mitgerechnet*) bedr. ww. mederekenen, medetellen, er onder berekenen; *nicht mitgerechnet,* niet meegeteld, niet meegerekend; 2. rekenen met, mederekenen, helpen rekenen.

Mitreden, (*redete mit, mitgeredet*) bedr. en o. ww., m. *h.* medespreken, zich in het gesprek mengen.

Mitregent, (*-en,* mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. mederegent m., mederegentes v.

Mitregentschaft, v. mederegentschap o.

Mitreisen, (*reiste mit, mitgereist*) o. ww. medereizen, reizen met, op reis vergezellen.

Mitreisender, (*-den,* mv. *-de* of *die -den*) m. medereiziger, reisgezel, reismakker m.

Mitreiszen, (*riss mit, mitgerissen*) bedr. ww. onr. mederukken, medesleepen, wegsleepen.

Mitreiten, (*ritt mit, mitgeritten*) o. ww. onr., m. *s.* mederijden.

Mitreizen, (*reizte mit, mitgereizt*) bedr. ww. medebekoren, door verleiding medesleepen; it. medeprikkelen.

Mitrheder, (*-s,* mv. *Mitrheder*) m. (Zeew.) medereeder m.

Mitrhederei, (*-en*) v. (Zeew.) gemeenschappelijke reederij v.

Mitrichter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. mederechter, ambtgenoot m. van een rechter; 2. bijzitter, assessor m. bij een gerechtshof.

Mitsammt, bijw. benevens, gezamenlijk.

Mitsaufen, (*soff mit, mitgesoffen*) bedr. ww. onr. (Volksk.) medezuipen.

Mitschall, (*-(e)s*) m., z. m. weerklank m., weerklinken o.

Mitschicken, (*schickte mit, mitgeschickt*) bedr. ww. medezenden, medesturen; *schicken Sie ihm auch die Karten mit,* geef hem & mede.

Mitschieszen, (*schoss mit, mitgeschossen*) o. ww. onr., m. *h.* medeschieten, gemeenschappelijk schieten.

Mitschiffen, (*schiffte mit, mitgeschifft*) o. ww., m. *h.* medevaren.

Mitschiffs, bijw. (Zeew.) dwars; *das Ruder -!,* het roer dwars.

Mitschlachten, (*schlachtete mit, mitgeschlachtet*) bedr. ww. medeslachten, tegelijk dooden.

Mitschläfer, (*-fers,* mv. *-fer*) m., **-in,** (*-nen*) v. slaapkameraad, slaapmakker m., bedgenoot, bijslaap m. en v.

Mitschleichen, (*schlich mit, mitgeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* medesluipen, ter sluik medegaan.

Mitschleifen, (*schleifte mit, mitgeschleift*) bedr. ww. reg. medesleepen; *eine Stadt* -, slechten; 2. (*schliff mit, mitgeschliffen*) bedr. ww. onr. *ein Messer* -, medeslijpen, tegelijk slijpen; 3. medeglijden.

Mitschleppen, (*schleppte mit, mitgeschleppt*) bedr. ww. met zich sleepen.

Mitschmausen, (*schmauste mit, mitgeschmaust*) o. ww., m. *h.* medesmullen, deelnemen aan een feestmaal.

Mitschreiben, (*schrieb mit, mitgeschrieben*) bedr. en o. ww. onr. medeschrijven, medewerken aan een geschrift.

Mitschreien, (*schrie mit, mitgeschrien*) o. ww. onr., m. *h.* medeschreeuwen, tegelijk schreeuwen.

Mitschuld, (*-en*) v. medeplichtigheid v.; 2. gemeenschappelijke schuld v.

Mitschuldig, bijv.nw. medeplichtig, ook schuldig; *der, die -e,* medeplichtige m. en v.

Mitschuldner, (*-ners,* mv. *-ner*) m. medeschuldenaar m.

Mitschüler, -in, (*-nen*) v. medeleerling m. en v., schoolkameraad, schoolmakker m., schoolvriendin v.

Mitschutzherr, (*-n,* mv. *-en*) m. medebeschermheer m.

Mitschwester, (*-n*) v. zuster v.

Mitsegeln, (*segelte mit, mitgesegelt*) o. ww., m. *h.* medezeilen, medevaren.

Mitsein, (*war mit, mitgewesen*) o. ww. onr. medebestaan, ook bestaan; 2. (gemeenz.) van de partij zijn, te zamen zijn, medezijn.

Mitsenden, (*sandte mit, mitgesandt*) bedr. ww. onr., Z. *mitschicken.*

Mitsiegen, (*siegte mit, mitgesiegt*) o. ww., m. *h.* medeoverwinnen, gemeenschappelijk overwinnen.

Mitsingen, (*sang mit, mitgesungen*) o. ww. onr., m. *h.* medezingen, het gezang begeleiden.

Mitsollen, (*sollte mit, mitgesollt*) o. ww., m. *h.* mede moeten gaan, mede moeten vertrekken.

Mitspeisen, (*speiste mit, mitgespeist*) bedr. ww., Z. *mitessen.*

Mitspielen, (*spielte mit, mitgespielt*) bedr. ww. medespelen, spelen met; (Muz.) begeleiden; 2. o. ww., m. *h.* medespelen, deelnemen aan het spel; *jemn. übel -*, iem. leelijk beet hebben, mishandelen, bedotten.

Mitspieler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. medespeler, speelkameraad, speelmakker, speelgenoot m.; 2. deelhebber m. in een spel; (Muz.) begeleider m.

Mitsprechen, (*sprach mit, mitgesprochen*) bedr. ww. onr., Z, *mitreden;* it. zijn gevoelen zeggen, zijn gezag doen gelden.

Mitsprengen, (*sprengte mit, mitgesprengt*) bedr. ww. *ein Festungswerk -*, mede doen springen.

Mitspringen, (*sprang mit, mitgesprungen*) o. ww. onr. medespringen, te gelijk springen.

Mitstand, (*-es,* mv. *Mitstände*) m. staat m., die de souvereiniteit met eene andere deelt; 2. medelid o. der staten.

Mitstiften, (*stiftete mit, mitgestiftet*) bedr. ww. ook stichten, tegelijk stichten.

Mitstifter, -in, medestichter m., medestichtster v.

Mitstimmen, (*stimmte mit, mitgestimmt*) o. ww., m. *h.* medestemmen, aan de stemming deelnemen, mede zijne stem uitbrengen; 2. (Instr.) medestemmen, tegelijk stemmen; it. overeenstemmen.

Mitstreiten, (*stritt mit, mitgestritten*) o. ww. onr., m. *h.* medestrijden, deelnemen aan den strijd, zich in den twist of strijd mengen.

Mitstreiter, -in, medestrijder m., medestrijderes v., hij, zij, die deelneemt aan den strijd, krijgskameraad, krijgsmakker m.

Mitstudent, (*-en,* mv. *-en*) m. medestudent m.

Mitsündigen, (*sündigte mit, mitgesündigt*) o. ww., m. *h.* medezondigen, zondigen met, gemeenschappelijk zondigen.

Mittag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. middag, noen m., midden o. van den dag, 12 uren; *am hellen -e*, op den vollen middag; *gegen -, um den - herum,* tegen den middag, tegen 12 uren; *zu - essen,* zijn middagmaal gebruiken, dineeren; *- machen,* aan tafel zijn, het middagmaal gebruiken; (fig.) *der - des Lebens,* de middag, het schoonste tijdperk o. &; 2. (Aardr.) Zuiden o.; *dieses Land liegt gegen -,* ligt naar het Zuiden.

Mittagen, (*mittagte, gemittagt*) o. ww., m. *h.* middag worden; *es mittagt,* het wordt middag, het is bijna 12 uur.

Mittagessen, o., Z. *Mittagsessen.*

Mittägig, bijv. en b. op den middag geschiedend, omtrent te 12 uren geschiedend.

Mittäglich, bijv. en b. zuidelijk; *die -e Sonne,* de zuiderzon.

Mittags, bijw. 's middags, om 12 uren, ten 12 ure(n); *wir haben - den Tisch bei ihm,* wij eten, gebruiken ons middagmaal bij hem; *er kam gerade -,* hij kwam precies om 12 uren.

Mittags-blume, (*-n*) v. middagsbloem v.; *-brod* o. middagsbrood, brood bij het diner; *-essen* o. middageten, middagmaal, diner o.; *das — einnehmen,* het middagmaal gebruiken, dineeren; *-fernrohr* o. (Sterrenk.) verrekijker m. om den doorgang der zon & waar te nemen; *-fläche* v. zuidelijk vlak o.; (Sterrenk.) vlak o. van den meridiaan; *-gang* m. wandeling, boodschap v. tegen den middag; (Bergw.) in de richting van het Zuiden loopende gaanderij v.; *-gast* m. dischgenoot, gast m. bij het middagmaal; *-gebet* o. (Kath.) gebed o. op den middag te bidden, nonen v. mv.; 2. Z. *Tischgebet; -gefilde* o., *-gegend* v. zuiderstreek v., Zuiden o.; 2. zuidelijke streek v.; *-geläut* o. middagklok v., gelui o. om twaalf uren; *man hört das —,* men hoort het 12 uur luiden; *-gesang* m. danklied o. na den maaltijd; *-gesellschaft* v. gasten m. mv. aan een middagmaal; *-glocke* v., Z. *-geläut; -gluth* v., Z. *-hitze; -hell* bijv. nw. zoo klaar als de dag; *-helle* v. helderheid v. op den middag; *-hitze* v. warmte, hitte v. van den middag; *-höhe* v. (Sterrenk.) zonshoogte v.; *-kost* v. middagkost m.; *-kreis* m. (Sterrenk.) middagcirkel, meridiaan m.; *-küste* v. zuiderkust v.; *-lager* o. middagmaal, diner o.; *-land* o. zuidelijk land o.; *-länder* m. bewoner m. van een zuidelijk land; *-ländisch* bijv. nw. zuidelijk, van een zuidelijk land; *-länge* v. zuiderlengte v.; *-licht* o. volle daglicht o.; *-lied* o., Z. *-gesang; -linie* v., Z. *-kreis; -luft* v. zuiderlucht v.; it. middaglucht v.; *-mahl* o. middagmaal o., middagmaaltijd m., diner o.; *—zeit* v., Z. *-essen; -messe* v. (Kath.) hoogmis v.; *-milch* v. middagmelk v.; *-nelke* v. namiddagan-jelier v.; *-pol* m. zuidpool v.; *-prediger* m. predikant m., die de middagpreek houdt; *-predigt* v. middagpreek v.; *-punkt* m. (Sterrenk.) zuidpunt o.; *-quartier* o. middagmaal, diner o.; *-ruhe* v. middagslaap m., middagslaapje, dutje o.; *— halten,* een middagslaapje doen; *-schicht* v. (Bergw.) arbeid; m. van 's middags 12 tot 's avonds 8 uren *-schichter* m. (Bergw.) mijnwerker m., die van 's middags 12 tot 's avonds 8 uren werkt; *-schlaf* m., *-schläfchen* o., *-schlummer* m., Z. *-ruhe; -schmaus* m., Z. *-mahl; -seite* v. zuidzijde v.; *-sonne* v. middagzon v.; *-speise* v. middagkost m., middageten o.; *-stunde* v. middaguur o.; *-tafel* v., Z. *-mahlzeit; -thau* m. middagdauw m.; *-tisch* m. middageten o., middagmaal o.; *nur den - bei jemn. halten,* in den halven kost zijn bij; *einen — halten,* open tafel houden; *-uhr* v. zonnewijzer m.; *-volk* o. zuidelijk volk o., bewoners m. van het Zuiden; *-wind* m. zuidenwind m.; 2. middagwind m.; *-zeche* v. middagmaal o., middagkost m.; *-zeit* v. middag m., 12 uren; *-zirkel* m., Z. *-kreis; -wärts* bijw. zuidwaarts, naar het Zuiden.

Mitte, (*-n*) v. (van eene ruimte), midden o., middelste gedeelte, middelpunt o.; *sich in der - zweier Sachen befinden,* zich bevinden te midden van of tusschen; *gegen die - der Nacht,* tegen middernacht; *in die - treten,* in het midden gaan; *- des Leibes,* middellijf o.; *in der - durchschneiden,* middendoorsnijden; (Wap.) (van een wapen), midden o. van het schild; 2. (fig.) *einer aus unserer -,* een uit ons midden, een van ons; *die - des Aprils,* half April; *richtige -,* juiste middelweg; *die richtige - halten,* den middelweg houden; *die - nur frommt,* de middelweg is de beste.

Mittel, (*der, die, das* **mittle**), bijv. nw. in het midden gelegen, middelst, middelbaar; *der mittlere* of *-ste Finger,* de middelvinger m.; *der mittlere* of *-ste Bruder,* broeder tusschen twee anderen in, betrekkelijk den leeftijd de tweede van drie broeders; *das mittlere Zeitalter,* middeleeuwen v. mv.; *von mittlerer Grösze,* van middelbare grootte; *mittler Weile* of *Zeit,* middelerwijl, intusschen.

Mittel, (*-s,* mv. *Mittel*) o. middel o.; (Nat.) middelpunt o., middelste gedeelte, hart o.; *einer aus unserm -,* Z. *Mitte; das - des Landes,* het midden, het hart; (fig.) *das - halten,* den middelweg houden; *sich in's -schlagen, legen, in's - treten,* als bemiddelaar tusschenbeide komen, zijn gezag doen gelden; 2. middel, hulpmiddel o.; *versuchen Sie ein - dieses zu thun, sie zu befriedigen,* beproef een middel om, tracht haar &; *es gibt kein - dieses zu thun,* er is geene mogelijkheid; (Scheik.) *mechanische -,* mechanische middelen o. mv.; *auflösende -,* oplossingsmiddelen; *gegenwirkende -,* tegenwerkende middelen; 3. Z. *Geld, Vermögen;* it. vermogen, talent o.; *bei -n sein,* gegoed zijn, vermogen of geld hebben; 4. (Gen.) geneesmiddel, hulpmiddel o.; *- gegen das Fieber,* middel o. tegen de koorts; 5. (Bergw.) Z. *Masse;* it. (veroud.) Z. *Zunft, Verein.*

Mittel-achse, (*-n*) v. (Art.) middelas v.; *-ader* v. (Ontlk.) middelste ader v.; *-alter* o. middelbare leeftijd m.; (Tijdr.) middeleeuwen v. mv.; *-älterlich* bijv. nw. middeleenwsch; *-antiqua* v.

(Drukk.) augustijnletter v.; *-art* v. middelsoort v., tusschensoort v.; *-artig* bijv. nw. middelsoortig, hybridisch, gemengd, bastaard; *-bahn* v. middelweg m.; *-balken* m. dekbalk m. op de grootste breedte van het schip aangebracht; *-band* o. vlegelband m.; (Art.) (van een kanon), tappendekplaat, flap v.

Mittelbar, bijv. nw. middellijk, middelbaar, indirect; *eine -e Ursache,* middellijk, niet rechtstreeks; *-keit* v. middelbaarheid v.; (Gesch. van D.) niet rechtstreeksche afhankelijkheid v.

Mittel-bass, (*-basses,* mv. *-bässe*) m. middelbas m.; *—geige* v. violoncel v.; *-bauchsgegend* v. (Ontlk.) middelbuikstreek v.; *-baum* m. middelste boom, boom m. in het middelpunt; 2. boom m. van middelbare hoogte; *-begriff* m. (Red.) middelterm m.; it. gemiddelde o.; *-bein* o. middelbeen o.; *-beize* v. (Bergw.) middelste steensoorten v. mv.; *-belang* m. middengetal o.; *-berge* m. (Bergw.) middelste rots v.; *-bier* o. middelbier o.; *-blau* o. middelblauw o.; *-blutader* v., *Z. -ader; -boden* m. middelvloer m.; 2. middelmatige vloer m.; *-bogen* m. (Bouwk.) middelste boog, middelboog, hoofdboog m.; *-bohrer* m. (Bergw.) middelboor v.; *-brachvogel* m. kleine pluvier v.; *-bruch* m. (Slot.) middelbreuk v.; *-brust* v. middelborst v., middelste o. van de borst, borstmidden o.; *—knoten* m. middelborstknoop m., middelborstbeen o.; *-bürger* m. burger m. met een middelmatig vermogen; *-cicero* v. (Drukk.) mediaan o., eene soort van drukletter; *-deck* o. (Zeew.) tusschendek o.; *-deich* m. tusschendijk, middeldam m.; *-ding* o. middelding, gemiddelde o.; (fig., Scherts.) vreemd, dubbelzinnig wezen o., mesties m. en v.; *—e,* onverschillige dingen o. mv.; *der Alles für —e hält,* onverschillige m.; *-dinte* v., *Z. -farbe; -druck* m. middelbare drukking v.; *-endzweck* m. middeldoel o.; *-ente* v. eend v. met langen staart; *-ernte* v. middelbare oogst m.; *-erz* o. middelmatig erts o.; *-eule* v. kleine uil m.; *-fähig* bijv. nw., *Z. zunftfähig; -falk* m. giervalk, IJslandsche valk m.; *-farbe* v. middelkleur v.; (Schild.) halfschaduw v.; *-feder* v. middelste ve(d)er v.; 2. middelbare ve(d)er v.; *-fein* bijv. nw. middelmatig fijn, van middelmatige fijnheid; *-feld* o. middelveld, middelste veld o.; 2. (Wap.) *Z. Mitte; -fell* o. (Ontlk.) middelvlies, middelschot o.; *-filz* m. (Bergw.) middelsoort v. van fijne slib; *-finger* m. middelvinger m.; *-fläche* v. middelvlak o.; *-fleisch* o. (Ontlk.) bilnaad m.; *-form* v. middelvorm m.; (Spraakk.) deelwoord o.; *-freie* m. mv., bijv. en b. (Gesch. van D.) niet rechtstreeks vrij(e) m.; *-fries* o., *Z. -band; -furche* v. (Landb.) middelvoor v.; *-fusz* m. middelste voet, middelste poot m.; 2. (Ontlk.) middelvoet m. tusschen gewricht en teenen; 3. voet m. van middelmatige grootte.

Mittelfusz-knochen, (*-chens,* mv. *-chen*) m. (Ontlk.) middelvoetbeen o.; *-schlagader* v. middelvoetslagader v.

Mittel-galopp, (*-(e)s*) m., *z.* m. (Rijk.) middelgalop, gebroken gang m. van een paard; *-gang* m. middelbare gang, gemiddelde of gewone gang m.; 2. middelgang, gang m. van het midden; 3. (Ontlk.) middelgang m., hoofdkanaal o.; *-garn* o. garen o. van middelmatige dikte; *-gattung* v. middelsoort v.; (Spraakk.) *— der Zeitwörter,* onzijdig geslacht o.; *-gebirge* o. middelgebergte, gebergte o. van het midden; 2. midden o. van een gebergte; *-gedackt* m. een orgelregister o.; *-geige* v. violoncel v.; *-geschirr* o. karrelichter, disselboomriem m., draagriem m. aan het tuig van karrepaarden; *-glied* o. middellid o., middelschakel m.; 2. (Red.) middelterm m.; *-grad* m. (Spraakk.) vergrootende trap m.; 2. middelste graad m.; *-groschen* m., *Z. -münze; -grosz* bijv. nw. van middelmatige grootte; *-grösze* v. middelmatige of middelbare grootte v.; *-grund* m. middelgrond m.; (Schild.) middelgrond m., midden o. eener schilderij; *-gurt* m. (Art.) *Z. -band;* 2. (Zad.) overgordel m. van den zadel; *-gut* bijv. nw. (Hand.) van middelbare qualiteit; *—e Wechsel,* van geringe waarde; *-gut* o. koopwaar v., goed o. van middelmatige qualiteit; *-haar* o. (Pruikm.) vlakke haarvlecht v.; *-hand* v. middelhand v.; 2. (Sp.) *in der — sein, die — haben,* aan de middelhand zitten, de middelhand hebben; *—knochen* m. (Ontlk.) middelhandsbeen o.; *—muskel* m. middelhandspier v.; *—säge* v. (Heelk.) middelhandzaag v.; *-häring* m. haring m. van middelmatige qualiteit; *-hartwerk* o. (Giet.) werk o. van middelmatige hardheid; *-hecht* m. middelmatig groote snoek m.; *-heer* o. centrum o. des legers; *-heller* m., *Z. -münze; -hengst* m. hengst m. van middelmatige grootte; (Giet.) gegoten ijzer o. van middelmatige dikte; *-herz* o. hartmossel v.; *-hochdeutsch* bijv. nw. middelhoogduitsch; *-holz* o. hout o. van middelmatig gewas, groen, wond o. van middelmatigen wasdom; *-horn* o. (Jachtw.) horen m. van middelmatige grootte; *-hülse* v. hulst m. van middelmatige grootte; *-jagd* v. middeljacht v.; *-jahr* o. (van het leven), middeljaar, gemiddeld jaar o.; 2. (Landb.) middelmatig jaar o., middelmatige oogst m.; it. *nach —en rechnen,* op een middelmatigen oogst rekenen; *-kauf* m. middelmatige koop, koop m. tegen middelmatigen prijs; *-klang* m. middelklank, klank m. van middelmatige sterkte; *-klüver* m. (Zeew.) middelkluiver m., middelfok v.; *-knecht* m. tweede m. van drie knechts, tweede knecht m.; *-kraft* v. middelkracht, gemiddelde kracht v.; *-kraut* o. Straatsburger kool v.; *-kreis* m. middelste cirkel m.; (Sterrenk., Aardr.) middellijn, evennachtslijn v., equator m.; *-kuh* v. koe v. van middelmatige grootte; *-land* o. midden o. van het land, land o. van het midden; 2. (Landb.) land o., grond m. van middelmatige hoedanigheid; *-ländisch* bijv. nw. middellandsch; *—es Meer,* Middellandsche Zee v.; *-laut* m. middeltoon m., klankverzachting v., middelmatig geluid o.; *-laut(er)* m. letter v., klank m., welke de klankverzachting ondergaat of den *Umlaut* krijgt; *-leinwand* v. huislinnen, linnen o. van middelmatige qualiteit; *-lerche* v. woudleeuwerik m.; *-linie* v. lijn v. van het midden; (Aardr.) *Z. -kreis;* (fig.) *Z. -strasze; -loch* o. (Bilj.) middelzak m., gat o. in het midden; *-los* bijv. nw. onbemiddeld, zonder vermogen, zonder talent; *-losigkeit* v. gebrek, gemis o. aan middelen of talent, onbemiddeldheid v.; *-magd* v. tweede meid v. (van drie); *-mann* m. man m. uit den burgerstand; 2. man m. van een middelmatigen rang; 3. middelaar m.; 4. (Krijgsw.) man m. uit het tweede gelid; *-mark* v. (Aardr.) middelmark v.; *-masz* o. middelmaat v.; 2. middelmatigheid, geringheid v.

Mittelmäszig, bijv. nw. middelmatig, gering, matig; *-grosz,* middelmatig groot, van middelbare lengte of grootte; 2. o. zelfst. *unter dem —en,* beneden het middelmatige; *-keit* v. middelmatigheid v.

Mittel-mast, (*-(e)s,* mv. *-en*) m. middelmast, groote mast m.; *-mauer* v. middelmuur, scheidsmuur m., *Z. -wand; -meer* o., *Z. -ländisches Meer; -mehl* o. meelsoort v. tusschen bloem en zemelen; *-münze* v. gildemunt v. in de zoutmijnen te Halle.

Mitteln, (*mittelte, gemittelt*) bedr. ww., *Z. vermitteln.*

Mittel-nabe, (*-n*) v. middelnaaf v.; *-ochs* m. middelste os m.; *-papier* o. papier o. van middelmatige qualiteit; *-pass* m., *Z. -gang* (Rijk.); *-person* v. tusschenpersoon, bemiddelaar m., bemiddelaarster v.; *-pferd* o. middelste paard o.; *-pfeiler* m. middelste pilaar m.; (tusschen twee vensters), penant o.

Mittelpunkt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. middelpunt o.; (fig., Krijgsw., Nat.) middelpunt, centrum o.; *vom - abstrebend, sich entfernend,* middelpuntvliedend; it. *zum - hin strebend,* middelpuntzoekend; (fig.) *- der Geschäfte,* middelpunt o. hoofdzaak v.; *- der Bildung,* middelpunt o. der beschaving; *- der Gelehrten,* middelpunt o., vereenigingspunt o. der geleerden; *in einen - vereinigen,* in een punt vereenigen, centraliseeren; *Vereinigung in einen -,* centralisatie v.; *im -e befindlich,* centraal, zich in het middelpunt bevindende.

Mittelpunkts-bewegung, (*-en*) v. middelpuntsbeweging v.; *-feuer* o., *Z. Centralfeuer; -lehre* v. middelpuntsleer v.

Mittel-rad, (*-rad(e)s,* mv. *-räder*) o. middelste rad o.; *-rast* v. (Geweerm.) middelrust v.; *-raum* m., *Z. Zwischenraum; -reif* m. middelste hoepel m.; (Art.) *Z. -band; -riegel* m. middelste grendel m.; 2. (Art.) liggend kalf o.; *-ring* m. middelring m.; (Art.) band m. om de kanontappen voor het boren; (Sm.) *innerer —,* middelste ring m.; *-rippe* v. middelste rib v.; *-röhrchen* o. laadstokring m.; *-rücken* m. middelrug m.; (van

vogels), rug m.; (van een bloembed), kruin v.

Mittels, bijw., Z. *mittelst.*

Mittel-salz, (*-es,* mv. *-e*) o. (Scheik.) middelzout o.; *-sammet* m. fluweel o. van middelmatige qualiteit; *-satz* m. (Red.) middelterm, tweede term m.; *-säule* v. middelste zuil v.; *-schild* m. middelschild o.; *-schlächtig* bijv. nw. (Mol.) —*es Rad,* middelrad o.; *-schlag* m. middelsoort v., middelmatige hoedanigheid v.; *Pferd vom —e,* paard van middelmatige grootte; — *der Preise,* gemiddelde prijs; *-schlamm* m. (Giet.) slik o. van middelmatig erts; *-schlich* m. (Giet.) klein geslagen erts o. van middelmatige qualiteit; *-schnepfe* v. kleine poelsnip v. *-schritt* m., Z. *-gang; -schrot* o. (Jachtw.) hazen- en hoenderhagel m.; *-schule* v. middelbare school, tusschenschool v.; *-schwein* o. middelste zwijn o.; *-see* v., Z. *-meer; -seite* v. middelzijde v., midden o.

Mittelsmann, (*-mann(e)s,* mv. *-leute*) m., Z. *Mittelsperson.*

Mittel-sohle, (*-n*) v. middelzool v., leertje o. tusschen de schoenzolen; *-sorte* v. middelsoort v.; *-spann* m. middelste spant o.

Mittelsperson, (*-en*) v. tusschenpersoon, onderhandelaar m.; 2. bemiddelaar m., bemiddelaarster v.

Mittelspruch, (*-spruch(e)s,* mv. *-sprüche*) m. uitspraak v. van een bemiddelaar.

Mittelst, bijw. door middel van.

Mittel-stadt, (*-städte*) v. stad v. van middelbare grootte; *-stämpel* m., Z. *-stempel; -stand* m. middelstand, burgerstand m.; it. middelmatigheid v.; *-ständig* bijv. nw. in het midden staand; *-statur* v. middelmatige lengte of grootte v.

Mittelste, bijv. nw., Z. *mittel.*

Mittel-steg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Drukk.) kruis o. van het raam; *-stein* m. steen m. van middelmatige grootte; (van een gewelf), sluitsteen m.; *-stelle* v. plaats v. in het midden; 2. middelmatige plaats, middelmatige betrekking v.; *-stempel* m. (Bergw.) middelste stempel m.; (Drukk.) middelste vignet o.; *-stimme* v. middelstem, vulstem v.; *hohe —,* altstem v.; *tiefe —,* tenor, baryton m.; 2. middelste gedeelte o.; *-stollen* m. (Bergw.) middelste galerij v.; *-strasse* v. straat v., weg m. in het midden, middelstraat v.; (fig.) midden o., middelweg m.; *die — halten,* het midden houden; *-streif* m. (Bouwk.) middelband m.; *-strich* m. scheiteeken, koppelteeken, verbindingsteeken, dwarsstreepje o.

Mittelstück, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. middelstuk, stuk o. van het midden; (van een os), middelstuk, lendenstuk o.; 2. stuk o. van middelmatige grootte v.

Mittel-stufe, (*-n*) v. middelste trap v.; (Spraakk.) Z. *-grad; -teig* m. gemengd deeg o.; *-thurm* m. middelste toren m.; *-tiefe* v. midden o., diepte v. in het midden; 2. (Kuip.) Z. *Spundtiefe;* 3. gemiddelde diepte, middelbare diepte, middelmatige diepte v.; *-tinte* v., Z. *-farbe* (Schild.); *-ton* m. middeltoon m.; *-treffen* o. (Krijgsw.) centrum, middelpunt o. van het gevecht; 2. gros o. van het leger; *-tuch* o. laken, linnen, doek o. van middelmatige hoedanigheid of breedte; (Jachtw.) net o. van middelmatige hoogte; *-ursache* v. middelbare, medewerkende oorzaak of reden v.; *-verdeck* o. middelverdek o.; *-vieh* o. vee o. van middelmatige grootte of qualiteit; *-wahl* v. wisselkeus, middelkeus v.; *-wall* m. (Vest.) tusschenwal m., courtine v. tusschen twee bolwerken; *-wand* v. middelmuur, middelwand m.; *inwendige -,* middelschot o., scheidsmuur, separatiemuur m.; 2. (Ontlk.) middelschot, middelvlies o.; *-weg* m., Z. *-strasze;* (fig.) temperament, middelterm m.; (Spr.) —, *ein sichrer Steg,* de middelweg is de beste; *-wegebreit, -wegerich* m. witte of ruige weegbree v.; *-werg* o. tweede werk o.; *-wesen* o. tusschenwezen o.; *-wind* m. tusschenwindstreek m.; *-wolle* v. middelmatige wol v.; (Zeemt.) wol v. van het middellijf; *-wort* o. woord o. dat het midden houdt tusschen twee andere; (Spraakk.) deelwoord o.; it. Z. *-zeitwort; -zahn* m. middeltand m.; *-zeichen* o. (Jachtw.) verkeerd spoor o.; *-zeit* v. middelbare tijd m.; 2. Z. *-alter; —wort* o. onzijdig of intransitief werkwoord; *-zeitig* bijv. nw. (Dichtk.) (van lettergrepen), nu lang, dan kort, langkort, anceps; *-zeitigkeit* v. langkortheid v.; *-zeug* o. stof v. van middelmatige qualiteit; 2. (Bergw.) erts o. van middelmatige qualiteit; *-zimmer* o. middelvertrek o., middelste kamer v.; *-zustand* m. middelbare of middelmatige toestand m.; *-zweck* m., Z. *-endzweck.*

Mitten, -in, -inne, bijw. midden, middenin, in het midden; *- im Gehölze,* midden in het bosch; *- herausschneiden, von einander schneiden,* midden uitsnijden, midden van elk. snijden; *- im Sommer,* midden in den Zomer, in het hartje van den Zomer; (fig.) *- unter der Predigt,* midden onder de preek, bij het midden van de preek.

Mitternacht, (*-nächte*) v. middernacht m., 's nachts 12 uren; *gegen -,* tegen of omtrent middernacht; 2. (Aardr.) Noorden o.; *gegen - liegen,* tegen of naar het Noorden gelegen zijn; *gehen - segeln,* noordwaarts zeilen, varen, stevenen; *gegen - liegend,* noordelijk.

Mitternächtig, bijv. en b. te middernacht, om middernacht geschiedend.

Mitternächtlich, bijv. en b., Z. *mitternächtig;* 2. donker, somber, stil, vreeswekkend, middernachtelijk; 3. (Aardr.) noordelijk, ten Noorden.

Mitternachts, bijw. om middernacht, 's nachts ten 12 uren.

Mitternachts-gang, (*-gang(e)s,* mv. *-gänge*) m. gang m. ten middernacht; 2. (Bergw.) naar het Noorden of noordwaarts loopende mijngang m.; *-gegend* v. noordelijke streek v.; *-glocke* v. middernachtsklok v.; *-küste* v. noordelijke kust v.; *-land* o. noordelijk gelegen land o.; *-pol* m., Z. *Nordpol; -punkt* m. (Sterrenk.) noordelijk punt o.; *-schlaf* m. middernachtsslaap, diepe slaap m.; *-seite* v. noordzijde v., noordkant m.; *-stille* v. middernachtelijke stilte v.; *-stunde* v. middernachtelijk uur o., 's nachts 12 uren; *-uhr* v. noordelijke zonnewijzer m.; *-volk* o. noordelijk wonend volk o.; *-wache* v. middernachtswacht v.; *-wind* m. Noordenwind m.; *-zeit* v. middernacht m., 's nachts 12 uren.

Mitternachtwärts, bijw., Z. *nordwärts.*

Mittfasten, (*-s*) m., z. m. halfvasten v.

Mittheil, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gedeelte, aandeel o.

Mittheilbar, bijv. nw. mededeelbaar, mede te deelen, voor mededeeling geschikt; it. te verdeelen; *-keit* v. mededeelbaarheid, geschikheid v. om medegedeeld te worden.

Mittheilen, (*theilte mit, mitgetheilt*) bedr. ww. *jemn. eine Nachricht -,* mededeelen, bekend maken, melden; *er ist nicht sehr -d,* hij is niet zeer mededeelend, een weinig achterhoudend; 2. *etw. -,* deelen met, een deel geven van, deelnemen aan; *einem Armen eine Gabe -,* mededeelen, geven; (fig.) *jemn. eine Krankheit -,* mededeelen, besmetten met, aansteken; II. wed. ww. *sich -,* zijn hart openen, zijn hart uitstorten, zijne gevoelens blootleggen, openhartig zijn; *sich -,* (van ziekten), besmettelijk zijn.

Mittheiler, -in, mededeeler m., mededeelster v., hij, zij, die mededeelt.

Mittheilhaber, Mittheilnehmer, medebelanghebbende, mededeelgenoot m.; *die -in an einem Vermächtnisse,* de mededeelgenoot(e) v.

Mittheilsam, (*-er, -st*) bijv. nw. mededeelzaam, gaarne mededeelend; *-keit* v. mededeelzaamheid v.

Mittheilung, v., Z. *mittheilen;* it. mededeeling v., bericht o., informatie v.; 2. uitstorting v. des harten, blootlegging, ontboezeming v.

Mitthun, (*that mit, mitgethan*) bedr. ww. onr. mededoen, samendoen; Z. *mitmachen.*

Mittle, (*der, die, das*) bijv. nw., Z. *mittel.*

Mittler, (*-s,* mv. *Mittler*) m., **-in,** (*-nen*) v. bemiddelaar m., middelaarster of bemiddelares v.; 2. Z. *Halbgesell;* 3. Middelaar, Zaligmaker m.; *-amt* o. dienst m. als middelaar; *-tod* m. dood m. des middelaars, verzoendood m. (van J. C.)

Mittlerweile, mittlerzeit, bijw. middelerwijl, inmiddels, intusschen, in dien tusschentijd.

Mittönen, (*tönte mit, mitgetönt*) o. ww., m. *h.* medeklinken, tegelijk klinken.

Mittragen, (*trug mit, mitgetragen*) bedr. ww. onr. mededragen, gezamenlijk dragen.

Mittrauer, v., z. m. deelneming v., betuiging v. van leedwezen, condoleantie v.; *-bezeugung* v. condoleantie v

Mittrauern, (*trauerte mit, mitgetrauert*) o. ww., m. *h.* medetreuren, deelnemen in de droefheid; 2. mederouwen, ook rouwen of rouw dragen.

Mittrieb, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Mitweide.*

Mittrinken, (*trank mit, mitgetrunken*) bedr. ww. onr. mededrinken, gemeenschappelijk drinken; 2. mede opdrinken, ook inslikken met drinken.

Mittrinker, (*-s,* mv. *Mittrinker*) m. mededrinker m.

Mittschiffs, bijv. en b. in het midden van het schip.

Mittsommer, (*-s,* mv. *Mittsommer*) m. helft v. van den Zomer, Sint-Jan o.

Mittwinter, (*-s*) m., z. m. Kerstmis v.

Mittwoche, (*-n*) v., **Mittwoch,** (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Woensdag m.; *der krumme -,* Woensdag m. in de goede week, Woensdag voor Paschen; *der grosze* of *schöne -,* Woensdag na Pinksteren.

Mittwöchentlich, bijv. en b. elken Woensdag plaats hebbende, woensdagsch.

Mittwochs, bijw. woensdags.

Mitunter, bijw. onder anderen, intusschen, somtijds, nu en dan.

Mitunterschrift, (*-en*) v. medeonderteekening v.

Miturheber, -in, (Ger.) medeplichtige, medeschuldige m. en v., medeoorzaak m. en v.

Mitursache, (*-n*) v. medewerkende oorzaak, tweede reden v.

Miturtheilen, (*urtheilte mit, mitgeurtheilt*) bedr. ww. medeoordeelen, oordeelen met, ook oordeelen.

Mitverbrecher, -in, medeschuldige, medeplichtige m. en v.

Mitverbundener, (*-denen,* mv. *-denen* of *die -denen*) m. medeverbondene, bondgenoot m.

Mitverkäufer, -in, mederverkooper m., medeverkoopster v.

Mitverpflichtete(r), m. medeverplichte m.

Mitverschworene(r), m. samenzweerder, samengezworene m.

Mitvertheidigen, (*vertheidigte mit, mitvertheidigt*) bedr. ww. mede verdedigen, gezamenlijk verdedigen.

Mitverwalter, Mitverweser, -in, medebestuurder m., medebestuurderes v.

Mitverwaltung, (*-en*) v. medebeheer, gemeenschappelijk beheer o.

Mitvormund, (*-mund(e)s,* mv. *-münder*) m. medevoogd m., toeziende voogd m.

Mitvormundschaft, v., z. m. medevoogdij, medevoogdijschap v., gemeenschappelijke voogdijschap v.

Mitvorsteher, -in, mededirecteur, medebestuurder m., mededirectrice, medebestuurderes v.

Mitwählen, (*wählte mit, mitgewählt*) bedr. ww. medekiezen, gemeenschappelijk kiezen, tegelijk verkiezen; *mitgewählt werden,* tegelijk verkozen of gekozen worden.

Mitwähler, -in, medekiezer m., medekiezers v.

Mitwaldein, (*-eins,* mv. *-ein*) m. sijsje.

Mitwandeln, mitwandern, (*wandelte mit, mitgewandelt* en *wanderte mit, mitgewandert*) o. ww. medewandelen, medegaan.

Mitweide, (*-n*) v. weiderecht, gemeenschappelijk weiderecht o.

Mitweinen, (*weinte mit, mitgeweint*) o. ww., m. *h.* medeweenen, medetreuren.

Mitwelt, v., z. m. tegenwoordige tijd m., tijdgenooten m. en v. mv.

Mitwerben, (*warb mit, mitgeworben*) o. ww. onr. mededingen, solliciteeren; *er wirbt auch um die Braut mit,* hij doet ook zijn best om & te krijgen; 2. bedr. ww. *Soldaten -,* werven met, tegelijk werven.

Mitwerber, -in, mededinger m., mededingster v.

Mitwerbung, v., z. m. mededinging v.

Mitwesen, (*-sens,* mv. *-sen*) o., Z. *Mitgeschöpf.*

Mitwesentlich, bijv. nw. ook bestaande, bestaande met.

Mitwirken, (*wirkte mit, mitgewirkt*) o. ww., m. *h.* medewerken, bijdragen, samenwerken; *zu einem (guten) Werke -,* medewerken, bijdragen; 2. bedr. ww. medeweven, tegelijk weven.

Mitwirker, -in, medewerker, medearbeider m., medewerkster, medearbeidster v.

Mitwirkung, v. medewerking, hulp, samenwerking v.

Mitwissen, (*wusste mit, mitgewusst*) bedr. ww. onr. ook weten; *er weiss darum mit,* hij weet er ook van, hij weet mede er van; 2. o. zelfst. medeweten o.; kennis v.; *ohne mein -,* zonder mijn weten, buiten mijn weten.

Mitwissenschaft, v. medeweten o.

Mitwisser, -in, medeweter m., medeweetster v., vertrouweling m. en v.

Mitwohnen, (*wohnte mit, mitgewohnt*) o. ww., m. *h.* wonen met, leven met, gemeenschappelijk wonen.

Mitwohner, -in, hij, zij, die met een ander woont; 2. Z. *Beisasz.*

Mitwollen, (*wollte mit, mitgewollt*) o. ww. onr., m. *h.* mede willen gaan, mede willen vertrekken.

Mitzahlen, (*zahlte mit, mitgezahlt*) bedr. ww. medebetalen, tegelijk betalen.

Mitzählen, (*zählte mit, mitgezählt*) bedr. ww. medetellen, merekenen, er onder begrijpen; 2. medetellen, helpen tellen.

Mitzechen, (*zechte mit, mitgezecht*) bedr. ww. medezwelgen, medebrassen, brassen of zwelgen met.

Mitzehnter, Mitzehntherr, m. medetiendheffer m.

Mitzehren, (*zehrte mit, mitgezehrt*) bedr. ww. medeteren, medeeten en drinken; *wir lassen ihn umsonst -,* wij houden hem vrij.

Mitzeit, (*-en*) v. tegenwoordige tijd m.; 2. Z. *Mitwelt.*

Mitzeitig, bijv. nw. tegelijk rijp, gelijktijdig; *-keit* v. gelijktijdigheid v., gelijk rijp zijn o.

Mitzerren, (*zerrte mit, mitgezerrt*) o. ww., m. *h.* medetrekken; 2. bedr. ww. met geweld medetrekken, medesleepen, medesleuren.

Mitzeuge, (*-n,* mv. *-n*) m. medegetuige m.

Mitzeugen, (*zeugte mit, mitgezeugt*) bedr. ww. medegetuigen, getuigen met, gemeenschappelijk getuigen; 2. medeteelen, met anderen voortbrengen.

Mitziehen, (*zog mit, mitgezogen*) o. ww. onr., m. *s.* medetrekken, met anderen vertrekken; it. medeverhuizen; 2. bedr. en o. ww. met anderen trekken, mede naar zich toehalen.

Mitzweck, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. mededoel o.,

Mixpikle, (*-s,* mv. *-s*) o. in het zuur ingelegde groenten v. mv., mixpicle o.

Mixtur, (*-en*) v. mengsel o., menging, vermenging, mixtuur v.; (Drukk.) zalfje o. van talk en olie; (Muz.) mixtuur v. (een orgelregister).

Mnemonik, v., z. m. herinneringskunst, geheugenkunst, geheugenleer, mnemoniek m.

Mnemoniker, (*-s,* mv. *Mnemoniker*) m. aanhanger m. der geheugenleer.

Mnemonisch, bijv. nw. wat de geheugenleer betreft.

Mnemosyne, v., z. m. (Fabell.) Mnemosyne, godin v. van het geheugen.

Möbel, (*-s,* mv. *-n*) o. huisraad, meubel, roerend goed o.

Möbel-entwurf, (*-wurf(e)s,* mv. *-würfe*) m. ontwerp o., schets, teekening v. voor huisraad; *-händler* m. handelaar m. in meubelen; *-lack* m. meubelvernis o.; *-leinen, -linnen* o. meubellinnen o.; *-macher, -tischler* m. meubelmaker, schrijnwerker m.; *-magazin* o. meubelmagazijn, magazijn o. van meubelen; *-stoff* m. meubelstof v.; *-wachstuch* o. wasdoek o. voor meubelen.

Mobil, bijv. en b. beweegbaar, beschikbaar; (Krijgsw.) beweeglijk, verplaatsbaar, tochtvaardig, marschvaardig, mobiel; *- machen,* marschvaardig maken, mobiliseeren.

Mobiliar, bijv. nw. in meubelen, in roerende goederen of huisraad bestaande, meubilair; *-erbe* m. erfgenaam m. van roerend goed; *-masse* v. inboedel m., huisraad o., meubelen v. mv.; *-steuer* v. belasting v. op huisraad, meubilair o.; *-vermögen* o. in huisraad bestaand vermogen o., meubelen v. mv., huisraad o., roerende goederen o. mv.

Mobilien, v. mv. huisraad o., meubelen v. mv., roerende goederen o. mv.;

-conto o. rekening v. over roerende goederen.

Mobilisiren, (*mobilisirte, mobilisirt*) bedr. ww. (Krijgsw.) tochtvaardig maken, marschvaardig maken, mobiliseeren.

Mobilmachung, v. mobiel-verklaring v.

Möblicht, bijv. nw. (Looi.) te lang in de kalk geweekt, doorzweet.

Möbliren, (*möblirte, möblirt*) bedr. ww. van meubelen voorzien, stoffeeren, meubileeren.

Möblirer, (*-s,* mv. *Möblirer*) m. stoffeerder, meubileerder, behanger m.

Moccakaffee, (*-s*) m., z. m., Z. *Mokka.*

Mock, Z. *Mocken.*

Mockel, (*-s,* mv. *Mockel*) m. (in de kindertaal), koe v.

Mocken, (*-s,* mv. *Mocken*) m. brok m., homp v., stuk o.

Mocken, (*mockte, gemockt*) o. ww. brokkelen, Z. *bröckeln.*

Mockig, bijv. nw. proppig, hompig, dik en kort, ineengedrongen.

Modal, bijv. nw. voorwaardelijk, afhankelijk, betrekkelijk, eene voorwaarde bevattend.

Modalität, (*-en*) v. (Red.) wijze v. van zijn, wijze v. van opvatting, modaliteit v.

Mode, (*-n*) v. mode v., heerschende smaak m., tijdsgebruik o., kleederdracht v.; *nach der -,* naar de mode, volgens den tegenwoordigen smaak; *in die - bringen,* in zwang brengen; *dies ist nicht mehr in der -,* dat is niet meer in de mode, in den smaak, in zwang; *nach der alten -,* onderwetsch.

Mode-affe, (*-n,* mv. *-n*) m., Z. *-narr; -artikel* m. mv., Z. *- waaren; -ausdruck* m. in zwang zijnde uitdrukking, geijkte uitdrukking v.; *-band* o. modelint o.; *-dame* v. naar de mode gekleede dame v.; *-dichter* m. dichter m., wiens werken in zwang zijn; *-farbe* v. modekleur v.; *-frau* v., Z. *-weib; -geist* m. modegeest, heerschende geest m.; *-geräth* o. huisraad o. naar de mode; *-geschmack* m. smaak m. volgens de mode; it. smaak m. voor de mode; *-handel* m. modehandel, modewinkel, handel m. in modeartikelen; *-händler, —in,* modemaker, modehandelaar m., modemaakster, modehandelaarster v.; *-handlung* v., Z. *-handel; -herr* m. naar de mode gekleede heer, pronker, fat, dandy m.; *-kleid* o. modekleed, kleed o. naar de mode; *-kopf* m. modekop m.; (Hoefsm.) ramskop, gebogen paardekop m.; *-kram* m., Z. *-handel;* 2. Z. *-tand; -krankheit* v. heerschende ziekte v.; it. ziekte v. naar de mode.

Model, (*-s,* mv. *Model*) m. (Bouwk.) model o., mal m.; 2. (in eene stof), watering, gaufreering v., de door het gaufreerijzer ontstane figuren; 3. Z. *Modell;* 4. (Giet.) vorm m.; (Letterg.) matrijs, metaalmoeder v.; *in einen - giesszen,* in een vorm gieten; *-affe* m., Z. *Modenarr.*

Mode-laden, (*-ladens,* mv. *-läden*) m., Z. *-kram; -luster* o. heerschende ondeugd v., in zwang zijnde ondeugd v.

Modelbrett, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. (Art.) mal m.

Mod(e)ler, (*-s,* mv. *Mod(e)ler*) m. vormer m.; 2. gaufreerder, werkman m., die de stoffen watert,

Modelholz, (*-holzes,* mv. *-hölzer*) o. houten vorm, mal m.

Modell, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. model, voorbeeld, patroon o.; (Schild., Beeldh.) *das - stellen,* poseeren.

Modellbuch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o., Z. *Musterbuch.*

Modelliren, (*modellirte, modellirt*) bedr. ww., Z. *modeln.*

Modellirer, (*-s,* mv. *Modellirer*) m., Z. *Modeler.*

Modell-kunst, v., z. m. vormkunst, plastische kunst v.; *-macher* m. modelmaker, vormsnijder m.; *-schneider* m. vormsnijder m.; *-stein* m. boorschelpdier o., ammonshoren m.; *-tuch* o. (Naai.) werkdoek, gaasdoek, vormdoek, patroon o.

Modeln, (*modelte, gemodelt*) bedr. ww. vormen, snijden, modeleeren; it. in den vorm gieten; 2. *Zeuge -,* gaufreeren, figuren drukken op, wateren; *gemodeltes Band,* gewaterd lint o.; *gemodelte Leinwand,* linnen met werkjes; (Letterg.) *gemodelt,* gevormd, in den vorm gegoten; (Kopersl.) *gemodelt,* gedreven; II. wed. ww. *sich nach jemn. -,* een model of voorbeeld nemen aan.

Mode-mann, (*-mann(e)s,* mv. *-männer* of *-leute*) m., Z. *-herr; -närr* m. (gemeenz.) modegek, modekwast m.; *—heit* v., Z. *-thorheit; -prediger* m. in zwang zijnde of zeer gewilde predikant m.

Moder, (*-s*) m., z. m. modder v., slik of slijk o.; (Bergw.) slib v., verveening, turf v.; 2. duffe lucht v., schimmel v., verrotting v., bederf o.; (Scheik.) olmstof, ulmine v.; *zu - werden,* verrotten, bederven; *in - zerfallen,* verrotten, vergaan.

Moderamen, (*-s*) m., z. m. matiging, verzachting, leiding, besturing v.

Moderat, bijv. nw. gematigd, kalm, bedaard.

Moderation, (*-en*) v. matiging, vermindering, verzachting, moderatie v.

Moderateur, (*-s,* mv. *-e*) m., Z. *Lenker, Regierer;* it. gedeelte van eene machine, dat de beweging tempert.

Moderato, bijw. (Muz.) gematigd, matig, moderato.

Moder-bank, (*-bänke*) v. (Zeew.) modderbank v.; *-duft, -dunst* m. modderlucht v.; (Volksk.) dufheid, mufheid, lucht v. van verrotting of bederf; *-ente* v. fluweeleend v.; 2. IJslandsche eend v.; *-erde* v. slijk of slib o., modderige aarde v.; *-erz* o. (Bergw.) slijkerig, slibberig ijzer o.; *-fisch* m. visch v. uit modderig water; (Nat. hist.) visch m. met opgeschubden kop; *-flecken* m. schimmelplek v.; *-fleckicht* bijv. nw. schimmelend, met schimmelvlekken; *-geruch* m. modderlucht v.; *-grund* m. moddergrond, slijkgrond m.; *-hamen* m. modderbaak m., modderschep, modderdreg v.

Modericht, bijv. nw. op modder of slib gelijkend, verrot, vergaan, bedorven, besmet; *-er Geschmack,* bedorven smaak, vuile smaak.

Moderig, bijv. nw. uit modder of slik bestaande, schimmelig; *-schmecken,* naar den modder smaken; 2. vol verrotting, verrot.

Moder-karpfen, (*-pfens,* mv. *-pfen*) m. spiering m.; *-korn* o., Z. *Mutterkorn; -liesken* o., Z. *-karpfen; -mühle* v. moddermolen m.

Modern, (*moderte, gemodert*) o. ww., m. *h.* verrotten, vergaan, rotten, tot ontbinding overgaan; (fig.) *er modert schon lange,* hij is reeds lang dood.

Modern, (*-er, -st*) bijv. en b. hedendaagsch, van den nieuweren tijd, nieuw, nieuwerwetsch, naar den laatsten smaak, modern.

Moder-prahm(en), (*-men,* mv. *-men*) m. modderpraam, modderschuit, slikpraam v.; *-stoff* m. (Scheik.) olmstof, ulmine v.; *-wasser* o. modderwater, slijkerig water; it. stilstaand water o.

Mode-schneider, (*-ders,* mv. *-der*) m. modekleermaker m.; *-schnitt* m. snede v. volgens de mode; *-schönheit* v. in zwang zijnde schoonheid v., *-schrift* o. in zwang zijnde werk of geschrift, mode-schrift o.; *-schriftsteller* m. in zwang zijnde schrijver m.; *-schuh* m. modeschoen m.; *-sprache* v. modetaal v.; 2. in zwang zijnde taal v.

Modest, bijv. bescheiden, eerbaar, zedig.

Modesten, mv., Z. *Beinkleider.*

Mode-stiefel, (*-fels,* mv. *-feln*) m. modelaars v.; *-stoff* m. modestof v.; *-sucht* v. modezucht v.; *-süchtig* bijv. nw. modezuchtig, modeziek, verzot op modekleeren; *-tand* m. allerlei kleine voorwerpen tot vrouwenopschik; *-thor* m., Z. *-narr; -thorheit* v. modedwaasheid, dwaasheid, grilligheid v. der mode(s); 2. in zwang zijnde dwaasheid v.; *-tracht* v. in zwang zijnde kleeding, kleederdracht v. naar de mode; *-tüll* m. (Hand.) modetulle v.; *-waare* v. modewaar v., modeartikel o.; *-weib* o. naar de mode gekleede vrouw v.; *-zeitschrift, -zeitung* v. modetijdschrift, modejournal o., tijdschrift o. voor de modes; *-zeug* m. stof v. die in de mode is, modestof v.; *-zierath* m. modesieraad, in de mode zijnde sieraad o.

Modification, (*-en*) wijziging v.

Modificiren, (*modificirte, modificirt*) bedr. ww. wijzigen.

Modig, Z. *modisch.*

Modisch, bijv. en b. volgens de mode, in zwang, Z. *modern.*

Modist, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Putzmacher;* 2. (veroud.) m. schoonschrijver m.

Modistin, (*-nen*) v. modiste v., Z. *Putzmacherin.*

Modul, (*-s,* mv. *-e*) m. (Bouwk.)

maat, maatstaf v. waarnaar men de evenredigheden tusschen de deelen van een bouwwerk afteekende. modul(u)s m.

Modulation, (*-en*) v. (Muz.) afwisseling v. van harmoniën en akkoorden.

Moduliren, (*modulirte, modulirt*) bedr. ww. (Muz.) den zang of de harmonie door verschillende toonaarden leiden.

Modus, (onb.,mv.*Modi*) m. (Spraakk.) wijs of wijze v.; *- der Wirklichkeit*, aantoonende wijs; *- der Möglichkeit*, aanvoegende wijs.

Mofette, v., z. m. muffheid, duffheid, schadelijke uitwaseming v.

Moff, (*-s*, mv. *Moffe*) m. (Prov.) vent, kerel m.

Moffeln, (*moffelte, gemoffelt*) o.ww. (Prov.) mommelen, gebrekkig kauwen; it. gebrekkig spreken.

Mögе, v. (Prov.) mogen, kunnen, vermogen o., kracht, macht v.

Mogeln, (*mogelte, gemogelt*) o. ww. (Volkst., Student.) bedriegen, knoeien.

Mögen, (*ich mag, du magst, er mag, ich mochte, gemocht*) o. ww. onr., m. *h.* mogen, vermogen, kunnen; *er mag es thun*, hij kan het doen, Z. *vermögen; mögende Herren*, Hoogmogende Heeren; 2. mogen, het recht hebben, verlof hebben, gemachtigd zijn; *er mag mit seinem Gelde thun, was er will*, hij mag met zijn geld doen wat hij wil; 3. lust hebben, gaarne hebben, willen, wenschen; *er mag sagen was er will*, hij mag of kan zeggen wat hij wil; *ich mag sagen was ich will, es ist umsonst*, ik heb mooi praten, het helpt niet; it. *es mag sein*, het zij zoo; *es mag so hingehen*, zoo kan het doorgaan; *mag er noch so mächtig sein*, al is hij nog zoo machtig; *- sie sein, wer sie wollen*, wie zij ook mogen zijn; 4. mogelijk zijn, kunnen, waarschijnlijk zijn; *das mag sein*, dat kan; *das mag geschehen*, dat kan gebeuren, het is mogelijk dat dat gebeurt; *es mag ein Glück sein, dass &c.*, misschien is het een geluk; *was mag unser Freund machen?*, hoe maakt het toch mijn vriend; *hören Sie auf, ich möchte sonst böse werden*, houd op, of ik zou boos worden; *er mag Recht haben*, het is mogelijk dat hij gelijk heeft; (Scherts.) *er mag mir wohl der rechte dazu sein*, hij ziet er wel naar uit; 5. *er mag sich vorsehen*, hij zal wel doen van op zijne hoede te zijn; *sag ihm, er möge nach Hause gehen*, zeg hem dat hij naar huis gaat; *möchte er kommen!*, mocht hij komen!, och, dat hij kwame!; *er möchte wohl*, hij zou het wel willen; *ich möchte wohl wissen*, ik zou wel willen weten; *ich mag das nicht*, ik houd daar niet van; *ich mag nicht*, ik wil niet; *ich möchte lieber sterben*, ik zou nog liever sterven; II. o. zelfst. mogen o., macht v., vermogen o., wil, lust m., begeerte v., verlangen o.

Mogilalie, v. stotteren, stamelen, gestamel, gestotter o.

Möglich, (*-er, -st*) bijv. en b. mogelijk, doenlijk, misschien, soms; *die Sache ist -*, de zaak is mogelijk, doenlijk, uitvoerbaar; *ist es -?*, is het mogelijk?, kan het zijn?; *es ist mir nicht -*, het is mij niet mogelijk, ik kan het niet doen, het is mij onmogelijk; *alles -e, sein -stes thun*, al het mogelijke doen; *jem. alles -e Glück wünschen*, alle mogelijk, denkbaar geluk; (Bergw.) *ein -er Gang*, een rijke gang, gevulde ertsader.

Möglichenfalls, bijw. als het mogelijk, uitvoerbaar, te doen is.

Möglicherweise, bijw. voor zoover het mogelijk is, mogelijkerwijze; 2. het is mogelijk, het kan zijn.

Möglichkeit, (*-en*) v. mogelijkheid, doenlijkheid, uitvoerbaarheid, waarschijnlijkheid v.; *nach -*, naar vermogen, voor zoover het mogelijk is; *ich stehe ihm nach - bei*, ik sta hem naar vermogen bij; 2. *es ist keine - es zu thun*, er is geene mogelijkheid het te doen.

Möglichmachung, v. mogelijkheid v., verwezenlijking v. mogelijk maken o.

Mohlkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., Z. *Molkraut.*

Mohn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slaapkruid o., heulsapbol, maankop, slaapbol m., papaver v.; *gekrönter -*, onecht schellekenskruid o.

Mohn-artig, bijv. nw. slaapbolachtig, maankopachtig; *-blume* v. klaproos, kollebloem, papaver v.; *-fladen* m., Z. *-kuchen*; *-haupt* o., *-kopf* m. papaverbol, slaapbol m., maankop m.; *-korn* o. maankopzaad o., maankopkorrel v.; *-körnchen* o. papaverzaadje o.; *-kuchen* m. dun koekje o. met maankopzaad bestrooid; *-öl* o. slaapbollenolie, papaverolie v.; *-reiber* m. stamper m., staaf v. om slaapbollen uit te persen; *-rose* v. maankoproos, papaverroos v.; *-saft* m. maansap, heulsap, opium o.; *-same* m. maankopzaad, papaverzaad o.; *-samenstein* m. maanzaadsteen m.; *-sauer* bijv. nw. *—es Salz*, opiumzuur zout; *-säure* v. opiumzuur o.; *-stengel* m. maankopstengel m.; *-stoff* m. (Scheik.) opian m., narcotine v.; *-suppe* v. melksoep v. met maankopzaad.

Mohr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) moiré o., gewaterde zijden stof v.

Mohr, (*-en*, mv. *-en*) m. moriaan m., Z. *Neger, Maure; weisser -*, Z. *Kakerlak;* (Spr.) *das heisst einen -en weisz waschen wollen*, dat is den moriaan gewasschen; 2. (Nat. hist.) zwarte vlinder m.; it. zwart weekdier o. in Ethiopië; (Rijk.) zwart paard, moorpaard o.; 3. (Scheik.) zwart zwavelkwikzilver, moor o.; 4. Z. *Moor.*

Mohr-aal, (*-aal(e)s*, mv. *-aale*) m., Z. *Mooraal; -affe* m. zwarte aap, mooraap m.; *-band* o. gewaterd lint, moiré lint o.; *-beere* v., Z. *Moorbeere; -braten* m. lendestuk o., nierharst m.

Möhre, (*-n*) v. gele wortel m., peen v.; *weisze -*, Z. *Pastinak; falsche -*, Z. *Möhrenkraut; spanische -*, draaikruid o.

Mohregel, (*-egels*, mv. *-egel*) m. zwarte bloedzuiger m.

Mohren, bijv. nw. moiré, gewaterd.

Mohren, (*mohrte, gemohrt*) bedr ww. wateren, als moiré bereiden.

Mohren-bauch, (*-bauch(e)s*, mv. *-bäuche*) m. (Nat. hist.) kleine slangekop m.; *-binde* v. (Nat. hist.) Z. *Mohr; -bund* m. Turksche tulband m. (een schelpdier); *-erbse* v. zwarte wikke v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. zwart, zwartbruin, pikzwart, als een moor; *-gesicht* o. moorengezicht, gelaat o. van een moor; *-grau* o. grijs moiré o.

Mohrenhaft, bijv. nw., Z. *mohrenmäszig.*

Mohren-hirse, (*-n*) v. grove gierst v.; *-huhn* o. zwart hoen o. van Mozambique; *-knabe* m. moorsche knaap, negerknaap m.; *-kopf* m. hoofd o. van een moor; 2. (Rijk.) moorkop m.; 3. Z. *-taube*; 4. nachtegaal m. met zwarten kop; 5. (Scheik.) moorkop m.

Möhrenkraut, (*-kraut(e)s*) o., z. m. Pruisisch lazerkruid o., meesterwortel m.

Mohren-kraut, (*-kraut(e)s*) m., z. m. moorkruid o.; *-krone* v. (Nat. hist.) zwart schelpdier uit Ethiopië, gondel v.; *-kümmel* m. oogwortel m.; 2. Z. *Möhre; -land* o. moorenland, land o. der Mooren; it. Ethiopië o.; *-ländisch* bijv. nw. van of uit het moorenland, moorsch, Ethiopisch; *-mäszig* bijv. nw. moorsch, als de mooren; *-mütze* v. (Nat. hist.) gekapte duikereend v.; *-pfeffer* m., Z. *Schwarzpfeffer.*

Möhrensaft, (*-saft(e)s*, mv. *-säfte*) m. wortelsap o.

Mohrensalbe, v., Z. *Mohrenkraut.*

Möhrensame, (*-n*, mv. *-n*) m. wortelzaad, peenzaad o.

Mohren-schimmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. (Rijk.) Z. *-kopf; -sklave* m. moorsche slaaf, slaaf m. van een moor, negerslaaf m.; *-tanz* m. moorsche dans, dans m. der mooren; *-taube* v. moorduif v.

Mohrente, (*-n*) v. (Nat. hist.) zwarte noordsche eend, rouweend, treureend v.

Mohren-trommel, (*-n*) v. rinkeltrom, tamboerijn v.; *-turban* m., Z. *-krone; -vogel* m., Z. *-mütze; -wachs* o. zwarte was v.

Mohrhirse, (*-n*) v., Z. *Mohrenhirse.*

Mohrin, (*-nen*) v. negerin, moorin v.; 2. rolschelp, toot v.

Mohrisch, bijv. en b. moorsch, moresk, mauritanisch.

Mohrkrebs, (*-es*, mv. *-e*) m. kreeft m., die onder het koken zwart wordt.

Möhrlein, (verkl.) o. moortje, negertje o., jonge moor m.; (Pl.) peentje, worteltje o.

Mohr-mann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m. waterspin v.; *-meise* v. zwarte mees, poelmees v.; it. bergmees v. met langen staart; *-rübe* v., Z. *Möhre.*

Moire, (onb.) m. gewaterde stof v., moiré o.

Moiriren, (*moirirte, moirirt*) bedr. ww. wateren, moiré bereiden.

Mokassins, m. mv. voetzolen v. mv. van bont.

Mokeln, (*mokelte, gemokelt*) o.ww. sluiken, smokkelen, sluikhandel drijven, bedriegen.

Moker, (*-s*, mv. *Moker*) m. moker, zware smidshamer m.

Mokerbetel, (*-tels*, mv. *-tel*) m. (Zeew.) ijzeren keg, ijzeren wig v.

Mokkakaffee, (*-s*) m., z. m. Mokkakoffie v.

Molch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. salamander m.

Molde, (*-n*) v., Z. *Mulde.*

Mole, (*-n*) v. havendam, steenen beer m.

Molecül, (*-en*) v. molecule v., Z. *Weichtheilchen.*

Molenismus, (onb.) m. leer v. van de genade volgens den Jezuit Molina, molenisme o.

Moles, (onb.) v. groote last, zware klomp m.

Molestiren, (*molestirte, molestirt*) bedr. ww. overlast aandoen, Z. *belästigen.*

Molk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Molkendieb.*

Molke, (*-n*) v. wei, hui v.

Molken-artig, bijv. nw., Z. *molkicht;* **-dieb** m. (Nat. hist., fig., gemeenz.) dagvlinder, witte vlinder m.; **-essig** m. melkazijn m.; **-fass** o. (Landh.) weivat, huivat o.; **-kur** v. weikuur, genezing v. door wei drinken; **-löffel** m. weilepel m.; **-sack** m. stremzak m.; **-säure** v. melkzuur o.; **-werk** o. melk, melkspijs v., melkkost m.

Molkerei, (*-en*) v., Z. *Melkerei.*

Molkicht, bijv. en b. weiachtig, huiachtig, als wei, geelachtig wit.

Molkig, bijv. en b. weihoudend, huihoudend.

Molkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., Z. *Schlüsselblume.*

Moll, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. molton o., wollen stof v.; 2. (Muz.) mol, zachte toon m.; *ein Lied aus -*, een lied in mol, Z. *Mollton.*

Molle, (*-n*) v. dun wit bier o., mol v.

Mollebaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Mastixbaum.*

Mollenkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. wonderpalm, palma christi v.; **-muschel** v. napslak v.

Möllstroh, o., z. m. haksel o.

Moll-ton, (*-ton(e)s*, mv. *-töne*) m. (Muz.) moltoon, zachte weeke toon m.; **-tonart** v. moltoonaard m.; **-tonleiter** v. mineur toonladder v.

Molluske, (*-n*) v. (Nat. hist.) weekdier, ongewerveld dier o.

Mollwurm, (*-wurm(e)s*, mv. *-würmer*) m. mol m.

Molm, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Mulm.*

Molo, Z. *Mole.*

Molsch, bijv. en b. (van ooft), week, zacht, beurs, breiachtig, pappig; (van wortelen), voos, stokkerig; 2. broos, bros, breekbaar.

Molschen, (*molschte, gemolscht*) o. ww., m. *s.* en *h.* beurs worden, beginnen te rotten.

Molt, (*-(e)s*) m. en o., z. m. mot v., molm m.

Moltebeere, (*-n*) v. braambezie v.

Molum, bijv. nw. (Student.) dronken, zat.

Moly, o. (onb.)o. (Fabell.) een kruid o., dat tegen betoovering beschermt; 2. soort van look.

Molybdän, (*-(e)s*) o., z. m. (Scheik.) waterlood o.

Molybdänig, bijv. nw. waterloodhoudend.

Molybdän-oxyd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. waterloodoxyde, looderts o.; **-salze** o. mv. waterloodzure zouten o. mv.; **-sauer** bijv. nw., *—es Eisen*, waterloodzuur ijzer o.; **-säure** v. waterloodzuur o.; **-silber** o. waterloodhoudend zilver o., looderts bevattend zilver o.

Molybdomantie, v., z. m. loodgieten o.; 2. waarzeggen o., waarzeggerij v. uit gegoten lood.

Moment, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. oogenblik, tijdstip, gerucht o.; it. reden, drijfveer v.; 2. o. (Scheik., Werkt.) moment o., hoeveelheid v. van beweging.

Momentan, bijv. en b. oogenblikkelijk, vluchtig, kort, voorbijgaande.

Momisch, bijv. en b. spottend; it. vittend, bedillend.

Momordika, (onb.) v. wonderappel m.

Momus, (onb.) m. (Fabell.) Momus, god m. der spotternij; (fig.) spotter, vitter, bediller m.

Monachisiren, (*monachisirte, monachisirt*) o. ww. als een monnik leven, handelen, denken.

Monade, (*-n*) v. (Wijsb.) eenheid v., enkelvoudig wezen, stofdeeltje, zonnestofje o.; 2. (Nat. hist.) puntdiertje, zeer klein infusiediertje o.

Monadenlehre, v., z. m. eenheidsleer, leer v. van de enkelvoudige wezens.

Monarch, (*-en*, mv. *-en*) m. alleenheerscher, vorst, monarch m.

Monarchie, (*-nen*) v. alleenheerschappij v., rijk o., monarchie v.

Monarchin, (*-nen*) v. alleenheerscheres v.

Monarchisch, bijv. nw. monarchaal, als een alleenheerscher.

Monarchist, (*-en*, mv. *-en*) m. aanhanger m. der alleenheerschappij, monarchist m.

Monat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. maand v.; *anderthalb -e*, anderhalve maand v., zes weken; *den - bezahlen*, voor de geheele maand betalen.

Monatig, bijv. nw. eene maand durende, eene maand lang.

Monatlang, bijv. nw. eene maand lang, gedurende eene of meer maanden.

Monatlich, bijv. en b. maandelijks(ch), iedere maand geschiedende of plaats hebbende; *-e Besoldung*, maandelijksch; *-e Reinigung, -es*, Z. *Monatszeit.*

Monats-bericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. maandelijksch bericht o.; **-blume** v., **-blümchen** o. kleine ganzenbloem v.; 2. moerasklaver v.; **-buch** o. (Hand.) wisselboek o.; **-erdbeere** v. aardbezie v., die tot in Augustus rijpt; **-fluss** m., Z. **-zeit; -frist** m. uitstel o., termijn m. van eene maand; *in — zahlbarer Wechsel*, over eene maand vervallende wissel; **-geld** o. maandgeld, geld o. dat maandelijks wordt uitbetaald; **-heft** o. maandelijksche aflevering v.; **-käfer** m. kever m., die slechts eene maand leeft; **-kind** o. onvoldragen vrucht v., foetus m.; **-kupfer** o. vignet, plaatje o. aan het hoofd van iedere maand; **-name** m. naam m. van eene maand; **-radiesz** m., **-radieszchen** o., **-rettig** m. zomerradijs v.; **-ring** m. maandkring, kring m. van een uurwerk, die de maanden aanwijst; **-rose** v. maandroos v.; **-schrift** v. maandwerk o.; **-schriftsteller** m. schrijver m. van een maandschrift; **-sold** m. bezoldiging v., salaris o. van eene maand, maandelijksche soldij v.; **-tag** m. dag van de maand, datum m.; **-taube** v. ruigpootige duif v.; **-uhr** v. uurwerk o., klok v., waarop de maand wordt aangewezen; it. uurwerk o., dat eene maand loopt; **-weise** bijw. maandelijks, per maand, maandsgewijs; **-zeiger** m. maandwijzer m.; **-zeit** v. tijd m. van de maand; 2. (Gen.) maandstond m., maandelijksche reiniging v., regel m., menstruatie v.

Mönch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. monnik, kloosterling, kloosterbroeder m.; *wie ein - leben*, als een monnik leven; *der -e Lebensart*, monnikenleven o., Z. *Klosterleben;* (Spr.) *es sind nicht alle -e, die schwarze Kappen tragen*, het kleed maakt den man niet, het zijn niet alle koks die lange messen dragen; it. *der - legt wohl die Kutte, aber nicht den Sinn*, een vos verliest zijne haren wel, maar zijne streken niet; (gemeenz.) gesneden paard o., ruin m.; (Sp.) tol m.; (Nat. hist.) Z. *Mönchsgeier;* 2. basterdnachtegaal m. met zwarten kop; 3. grauwe meereend v.; 4. zeepauw m.; 5. haairog, spitsmuil m.; 6. monnik m. (eenschalige kegelschelp); (Pl.) bastaardsaffraan v.; (Bouwk.) (van eene wenteltrap), spil v.; (Huish.) bedwarmer m.; (Giet.) binnenste van den moffel des kapelovens; (Waterb.) duikerklep v., valdeurtje o. van een vijver; (Drukk.) slechte afdruk, monnik m.; *dieser Bogen ist voll -*, is vol monniken; (Mijnw.) stuk o. zwam.

Mönchchen, (verkl.) o. monnikje o., kleine monnik m.

Mönchelei, (*-en*) v. monnikenleven o.; (i. k. bet.) monnikenstreek m.; it. monnikendom o.

Mönchеln, (*mönchelte, gemönchelt*) o. ww., m. *h.* den monnik uithangen, als een monnik leven, handelen, denken; it. monnik worden, in een klooster gaan; *jem. -*, (verond.) in de monnikspij, in een klooster steken; (fig., gemeenz.) *ein Pferd -*, snijden, ruinen.

Mönchente, (*-n*) v. monnikseend v.

Möncherei, (*-en*) v. (i. k. bet.) Z. *Mönchelei.*

Mönchheit, v., z. m., Z. *Mönchswesen.*

Mönchisch, mönchlich, bijv. nw. monnikachtig, kloosterachtig, als een kloosterling, den monnik betreffende.

Mönchlein, (verkl.) o., Z *Mönchchen.*

Mönchweise, (*-n*) v., Z. *Monch* (3).

Mönchs-ablass, (*-lasses,* mv. *-lässe*) m. door een monnik gepredikte of gegeven aflaat m.; *-blatt* o. leeuwentand v.; *-bogen* m. met witte plekken afgedrukt vel o.; *-brut* v. (i. k. bet.) monnikengebroed o.; *-dummheit* v. monnikendomheid v.; *-eifer* m. monnikijver m.; *-geier* m. koningsgier m.; *-geist* m. monnikengeest m., monnikachtigheid v.; *-gelehrssamkeit* v. monnikengeleerdheid v.; *-geschichte* v. verhaal o., geschiedenis v. van een monnik, kloostergeschiedenis v.; *-geschmack* m. smaak m. der monniken; *-gesindel* o. monnikengespuis o.; *-gewand* o. monniksgewaad o., monnikskleed o., monnikspij v., habijt o.; *-kappe* v. monnikskap v.; (Pl.) wolfswortel m.; 2. kalfsvoet v.; 3. Z. *Wohlverlei; —nmuskel* m. (Ontlk.) nekspier v.; *-kirsche* v. jodenkers v.; *-kloster* o. monnikenklooster o.; *-knecht* m. knecht m. der monniken; (fig.) die zich door monniken laat leiden; *-kopf* m. monnikskop m., monnikshoofd o.; (Pl.) Z. *-blatt;* 2. wondererwt v.; *-krone* v. wollige distel v.; *-kutte* v., Z. *-gewand; -leben* o. monniksleven, monnikenleven, kloosterleven o.; *-lehre* v. leer v. der monniken; 2. verhandeling, leer v. der geestelijke orden; *-orden* m. monnikenorde, kloosterorde v., kloosterregel m.; *-pfeffer* m. kuischboom m., wilde peper v.; *-platte* v. geschoren kruin, tonsuur v.; 2. Z. *-blatt; -puppe* v., Z. *-kirsche; -rhabarber* m. monnikenrabarber v.; *-ring* m. krans m. van haar om den geschoren kruin; *-schlag* m. (Drukk.) vel o. druks, waarop de inkt niet goed houdt; *-schrift* v. gothische letters v. mv., monnikenschrift o.; *-schuh* m. voetzool v.; 2. sandaal v.; *-sinn* m., Z. *-geist; -sitz* m. verblijf o., woonplaats v. van monniken; *-stand* m. monnikenstand m., kloosterleven o.; *-strick* m. monnikskoord o., monniksgordel m.; *-taube* v., Z. *Haubentaube; -thum* o. monnikendom o.; *-tugend* v. monnikendeugd, kloosterdeugd v.; *-umtriebe* m. mv., *-unwesen* o. ongepaste handelingen, knoeierijen v. mv. der monniken; *-wesen* o. monnikswezen o., kloosterregels m. mv.; it. dweeperij, domheid v., bijgeloof o.; *-zelle* v. monnikscel, kloostercel v.

Mond, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. maan v.; *der - scheint,* de maan schijnt, het is lichte maan; *der - nimmt ab, zu,* de maan is aan het afnemen, aan het wassen; *der abnehmende -,* de afnemende maan; *der zunehmende -,* de wassende maan; *der - ist voll,* het is volle maan, de maan is vol; *Beschreibung des -s,* maanbeschrijving, selenographie v.; *-e des Jupiters,* manen v. mv., wachters m. mv.; (fig.) maand v.; it. maneschijn m.; (Wapenk.) *halber -,* halve maan; (Vest.) halve maan v., halve cirkel m.; (Meetk.) halve-maanvormige figuur, ruimte v. tusschen twee cirkelbogen; (Looi.) looiersmes, schaafmes o.; (Nat. hist.) zeemaan v.

Mond-abend, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. avond m., door de maan verlicht; *-alter* o. (Sterrenk.) maansouderdom m., epacta v.; *-auge* o. maanoog o.; *-äugig* bijv. nw. maanblind, maanoogen hebbende; *-bahn* v. loopbaan v. der maan; *-bein* o. (Ontlk.) (half)maanvormig been o.; *-beschienen, -beschimmert* bijv. nw. door de maan verlicht, bestraald; *-beschreibend* bijv. nw. maanbeschrijvend; *-beschreibung* v. maanbeschrijving, selenographie v.; *-bewohner* m. maanbewoner, bewoner m. der maan; *-blick* m. blik m. van de maan, kortstondig schijnen o. der maan; *-blind* bijv. nw., Z. *-äugig; -blindheit* v. nachtzien, dagblindheid v.; 2. (Veea.) maanblindheid v.; *-bürger* m., Z. *-bewohner; -cyclus* m. (Sterrenk.) maancirkel, maankring m.

Mond(en)-glanz, (*-es*) m., z. m. glans m., helderheid v. der maan; *-heer* o. wachters m. mv. der maan; *-jahr* o. maanjaar o.; *-lang* bijv. en b. gedurende eene of meer maand(en); *-lauf* m. loop m. der maan; *-licht* o., Z. *Mondlicht; -monat* m. maanmaand v.; *-ritterorden* m. Turksche ridderorde, orde v. van de halve maan; *-schein* m., Z. *Mondschein.*

Mondepacta, (*-epacten*) v. (Tijdr.) maangetal o., epacta v.

Mondes-blick, -glanz, m., Z. *Mondsblick &c.*

Mond-farn, (*-(e),* mv. *-e*) m., Z. *-kraut;* it. maanvormig muurkruid o.; *-finsterniss* v. maansverduistering, maaneclips v.; *-fisch* m, zeemaan v., zeehaas m.; *-flecken* m. vlek v. op de maan; *-fluss* m. maandvloed m.; *-flüssig* bijv. nw., Z. *-äugig; -förmig* bijv. nw. maanvormig, halvemaanvormig, in den vorm eener halve maan, sikkelvormig; *-geld* o., Z. *Monatgeld; -gestalt* v. (schijn)gestalte v. der maan, kwartier o., maanschijf v.; 2. Z. *Mondsgestalt; -glanz* m., Z. *-licht; -hell* bijv. nw. door de maan verlicht, helder door maneschijn.

Mondig, bijv. nw. eene maand durende.

Mond-jahr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Mondenjahr; -kalb* o. onvoldragen vrucht v.; (Veea.) misvormde klomp m. vleesch aan de uiers der koeien; *-karte* v. maankaart v.; *-klee* m. straalspurrie v.; it. boomvormige spurrie v.; *-koller* m. (Veea.) maankolder m. welke met nieuwe maan opkomt; *-krankheit* v., Z. *-sucht; -kraut* o. maankruid, zilverblad o.; *-kugel* v. maan v.; *-lauf* m. loop m. van de maan; *-leer* bijv. nw. zonder maneschijn, donker.

Mondlich, bijv. nw. op de maan gelijkend, van de maan komend, maandelijks.

Mond-licht, (*-(e)s*) o., z. m. maanlicht o., maneschijn m.; *es ist —,* de maan schijnt, het is maneschijn; 2. maan v.; *-linie* v. (Sterrenw.) (van het voorhoofd), maanlijn v.; *-loch* o. groeve v. van melkwitte kalkaarde; *-mann* m. man m. in de maan; it. onverschillig persoon m.; *-milch* v. melkwitte kalkaarde v.; *-nacht* v. door de maan verlichte nacht m.; *-phasen* v. mv. schijngestalten v. mv. der maan; *-raute* v., Z. *-kraut; -regenbogen* m. maanregenboog m.; *-samen* m. maanzaad o.

Monds-bahn, v., z. m. baan v. der maan, loopbaan v. der maan; *-bräche* m. mv., Z. *-wandlung.*

Mond-schatten, (*-s*) m., z. m. schaduw v. der maan op de aarde bij zonsverduisteringen; *-scheibe* v. maanschijf, volle maan v.; *-schein* m. maneschijn m., licht o. der maan; *es ist —, heller —,* het is (heldere) maneschijn, het is lichte maan; *-schnecke* v., Z. *Kegelschnecke.*

Monds-durchmesser, (*-s*) m., z. m. middellijn v. der maan, doorsnede v. van de maan, 470 Duitsche mijlen; *-fläche* v., Z. *Mondscheibe; -gestalten* v. mv. schijngestalten v. mv. der maan; *-glanz* m. glans m., schijnsel o. der maan.

Mondsichel, v., z. m. sikkelvormige gestalte v. der maan, maansikkel v.; *-förmig* bijv. nw. sikkelvormig, schijfvormig.

Mondsknoten, (*-knotens,* mv. *-knoten*) m. snijpunt o. van de maan- en aardbanen.

Mond-sonnenzirkel, (*-kels,* mv. *-kel*) m. (Sterrenk.) maan-zonnecirkel m.

Mondstafel, (*-n*) v. maankaart, tafel v. der verschillende standen van de maan.

Mond-stein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. maansteen, meteoorsteen m.; *-still* bijv. nw. stil en zacht als de maan; (fig.) vertrouwelijk en zwijgend; *-strahl* m. maanstraal, straal m. van de maan; *-sucht* v. slaapwandelen, nachtwandelen, somnambulisme o.; *-süchtig* bijv. nw. maanziek, slaapwandelend; *der, die —e,* slaapwandelaar m., slaapwandelaarster v.; *-süchtigkeit* v., Z. *-sucht.*

Monds-uhr, (*-en*) v. klok v., uurwerk o., waardoor de standen der maan worden aangewezen; *-umlauf* m. geheele omloop m. der maan om de aarde; *-viertel* o. kwartier o. der maan; *-wandlung* v., Z. *Mondgestalten, Mondwechsel; -zahl* v., Z. *Mondepacta; -zirkel* m., Z. *Mondzirkel.*

Mond-tafeln, v. mv. maantafels v. mv.; *-taube* v. ruigpootige duif v.; *-uhr* v., Z. *Mondsuhr; -veilchen* o., *-viole* v. zilverblad o., atlasbloem v.; *-viertel* m. kwartier o. der maan; *-vogel* m. maanvogel m.; *-wechsel* m. wisselend licht o., wisselende lichtgestalte der maan; *-zirkel* m. maancirkel m., terugkeer m. der nieuwe en volle manen op denzelfden dag na 19 jaren.

Mönig, bijv. nw., Z. *mondäugig.*

Monita, o. mv. herinneringen, aanmerkingen, vermaningen v. mv.

Monitorium, (*-s,* mv. *Monitorien*) o. schriftelijke, gerechtelijke aanmaning v.

Monkalb, (*-kalb(e)s,* mv. *-kälber*) o., Z. *Mondbalb.*

Monochord, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. eensnarig speeltuig o.

Monochrom, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. schilderij v. van één kleur.

Monodram, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. tooneelspel, drama o. voor een persoon.

Monogamie, (*-n*) v. echt tusschen twee personen, tegenovergestelde van *Polygamie;* 2. mv. (Pl.) monogamia, klasse v. der planten, welke eenvoudige bloemen dragen.

Monogramm, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. naamtrek m., naamcijfer, monogram o.

Monogrammatisch, bijv. nw. het monogram of naamcijfer betreffend.

Monographie, (*-n*) v. uitvoerig geschrift o. over een enkel onderwerp, monographie v.

Monokotyledone, (*-n*) v. (Pl.) plant v. met één zaadlob, monocotyledone v.

Monokrat, (*-en,* mv. *-en*) m. alleenheerscher, dwingeland, tyran m.

Monolith, (*-en,* mv. *-en*) m. kunstvoorwerp o. uit een blok steen.

Monolog, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. alleenspraak v.

Monomanie, v., z. m. waanzin m. op een enkel punt.

Monopol, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. alleenhandel, uitsluitende handel m., monopolie o.; *das - treiben,* een monopolie uitoefenen.

Monopolisiren, (*monopolisirte, monopolisirt*) bedr. ww. *etw.* -, iets bij den alleenhandel beperken.

Monopolist, (*-en,* mv. *-en*) m. hij die een monopolie uitoefent.

Monotheismus, (onb.) m. geloof o. aan éénen God.

Monotheist, (*-en,* mv. *-en*) m. belijder m. van het geloof aan éénen God,

Monothelit, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger m. van de leer, die in Christus slechts één wil aanneemt; *Lehre der -en,* monothelitisme o.

Monoton, bijv. en b. eentonig, eenvormig, langwijlend, vervelend.

Monotonie, v., z. m. eentonigheid, eenvormigheid, langwijligheid, verveling v.

Monstranz, (*-en*) v. (Kath.) sacramenthuis, hostiekastje o., monstrans v.

Monstrum, (*-s,* mv. *Monstra*) o. gedrocht, monster, afschuwelijk schepsel o.

Montag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Maandag m.; *-s, am -e,* 's Maandags; *der blaue -,* Maandag in de Goede week; *blauen - machen,* vierdag houden, niet werken, schoenmakers Maandag houden; *der verlorne -,* Maandag na de verschijning van J. C.; *aus einem blauen - wird ein fauler Dienstag,* van het eene kwaad in het andere.

Montäglich, bijv. en b. 's Maandagsch, elken Maandag geschiedende.

Montgolfière, (*-n*) v. luchtbol, luchtballon m.

Montiren, (*montirte, montirt*) bedr. ww. (Krijgsw.) kleeden, uitrusten, bemannen; (fig.) ophitsen, aandrijven, boos maken.

Montirung, (*-en*) v. kleeding, uitrusting, monteering v.

Montirungs-kammer, (*-n*) v. monteeringkamer v., kleedingmagazijn o.; *-stücke* o. ww. monteeringstukken, kleedingstukken o. mv.

Montur, (*-en*) v. (Krijgsw.) monteering, uniformkleeding v.; (van een bediende), livrei v.; (van een schip &), bekleeding v.; (van een bril), stel o., montuur v.; *-band* o. (Pruikm.) monteerband o.; *-kopf* m. opmaakkop m.

Monument, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. gedenkteeken, gedenkstuk, monument o.

Monumental, bijv. nw. tot de gedenkteekens behoorend, betrekking hebbende op een gedenkteeken, eigen aan een gedenkteeken, monumentaal.

Mook, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) hom(n)gkoekoek m.

Moor, (*-(e),* mv. *-e*) o. en m. moeras, moerasland, marschland, turfland o., poel m.; 2. (Gen.) nachtmerrie v.

Moor-aal, (*-aal(e)s,* mv. *-aale*) m. moeraal, moeraspaling m.; *-artig* bijv. nw., Z. *moorig; -beere* v. heidebes, boschbes v.; *-birke* v. kleine, dwergachtige berk m.; *-boden* m. moerasgrond, moerassige grond m.; *-braunkohle* v., Z. *-kohle; -damm, -deich* m. moerasdam, moerasdijk m.; *-eiche* v. moeraseik m.; *-ente* v. vliegeneangereend v.; *-erde* v. moerassige aarde, slikkerige aarde v.; *-eule* v. moerasuil m.; *-fahrer* m. turfvoerman m., hij die turf vervoert, turfschipper m.; *-gegend* v. moerassige streek v.; *-geruch* m. moeraslucht v.; *-geschmack* m. moerssige, gronderige smaak m.; *-gras* o. rietgras o. der moerassen; *-grund* m. moerasgrond m., drasland, broekland o.; *-hahn* m., Z. *Wasserhahn; -hauer* m. turfschop v.; *-heide* v. moerassige heide v.; *-huhn* o., Z. *Wasserhuhn.*

Mooricht, bijv. nw. als moeras, op drasland gelijkend.

Moorig, bijv. nw. drassig, moerassig.

Mohr-kohle, (*-n*) v. zachte kool v.; *-kolben* m. kikkervischje o., jonge kikvorsch m.; *-land* o. moerassig land o.; 2. Z. *-grund; -meier* m. moeskruidteler, warmoezier m.; *-meise* v. moerasmees, poelmees v.; *-pflanze* v. moerasplant v.; *-quappe* v., Z. *Meerquappe; -schmiele* v. rietgras o.; *-schnepfe* v. poelsnip v.; *-seide* v. katoenkruid o., wolgras o.; *-stein* m. ijzererts o.; *-sumpf* m. poel m., moeras o.; *-teich* m. ondiepe vijver m.; *-vogel* m. waterhoen o., moerasvogel m.; 2. Z. *-meise;* 3. — of *-vögelchen* o. bruine bastaardnachtegaal m.; *-vogt* m. opzichter m. over de veenen; *-wasser* o. moerassig water, ondiep water o.; *-weide* v. moeraswilg m.; 2. Z. *Erdweide.*

Moos, (*-es,* mv. *-e*) o. (Pl.) mos o.

Moos-achat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. mossteen, boomsteen, dendriet m.; *-amerling* m., Z. *-sperling; -bank* v. met mos bedekte bank v.; *-bär* m. moesbeer m.; *-beere* v., Z. *Moorbeere;* 2. kanneberg v.; *-binse* v., Z. *Nudelbinse; -birke* v., Z. *Moorbirke; -blume* v. watergoudsbloem v.; *-brod* o. moerasbrood o.; *-büchse* v. moerasvaas v.; *-chocolade* v. IJslandsche mos o.

Moosen, (*mooste, gemoost*) bedr. ww. (w. t. gebr.) *etw.* -, met mos dekken of bedekken; 2. o. ww., m. *h.* met mos bedekt worden.

Moos-flechte, (*-n*) v. boomleverkruid o.; *-geier* m. buizerd m.; *-grün* bijv. nw. mosgroen; 2. Z. *moosig;* 3. mosgroen, moerasgroen o.; *-grundel* v. moerasgrondel m.; *-hahn* m., Z. *Birkhahn; -haube* v., Z. *-kappe; -heidelbeere* v., Z. *-beere* (1); 2. haagappelboom m. van de Alpen; *-huhn* o. boschhoen o.; *-hummel* v. wilde bij v.

Moosicht, bijv. nw. op mos gelijkend, mosachtig.

Moosig, bijv. nw. met mos bedekt, vol mos, bemost.

Moos-kappe, (*-n*) v. moskap v.; *-karpfen* m. oude karper m.; *-kelch* m. moskelk m.; *-kolbe* v. watermassa v.; *-kratze* v., *-kratzer* m. mosschrapper, moskrabber m.; *-kraut* o. aardmos o.; *-kuh* v., Z. *-reiher; -lager* o. mosbed o.; *-mauer* v. met mos bedekte muur m.; *-ochs* m., Z. *-reiher; -pulver* o., Z. *Hexenmehl; -rechen* m. moshark v.; *-reiher* m. gewone roerdomp, butoor m.; *-rose* v. mosroos v.; 2. — of *—nstaude* v. mosrozestruik m.; *-schimmel* m. melkwit, zeer kostbaar lijnwaad o.; *-schnepfe* v. watersnip, rietsnip v.; *-schraube* v. schroefvormig schelpdier o.; *-schwamm* m. onder het mos groeiende kampernoelje v.; *-sperling* m. rietmusch of mosch v.; *-stein* m. met mos begroeide steen m.; *-stengel* m. mosstengel m.; *-thier* o. zeekoe v.; *-veilchen* o., Z. *Schneeglöckchen; -weihe* v. vischarend m.

Moppel, Möppel, (*-s,* mv. *Moppel* of *Möppel*) m. bastaardmop m., kleine Deensche hond m.

Mops, (*-es,* mv. *Möpse*) m. mop m., mophondje o.; (fig., Volkst.) mopneus, brompot m.

Mops-gesicht, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. mopgezicht o.; (fig.) leelijk gezicht o., stompneus m.; *-hund* m., Z. *Mops; -händin* v. wijfjesmop v.

Mopsig, bijv. nw. op een mop gelijkend; (fig.) leelijk, afzichtelijk, met een stompen neus; it. brommend, knorrend.

Mopsnase, (*-n*) v. mopneus, stompneus m.

Moquant, bijv. nw. spotachtig, spotziek.

Moquerie, (*-n*) v. spotternij v.

Moquiren, (*moquirte, moquirt*) o. ww. spotten, den draak steken.

Moral, (onb.) v. zedeleer, zedekunde, zedeles v.

Moralisch, bijv. nw. zedekundig, zedelijk, volgens de zedeleer.

Moralisiren, (*moralisirte, moralisirt*) o. ww., m. *h.* over zedekunde spreken, zedepreken, den zedepreker spelen; 2. bedr. ww. zedelessen geven, zedelijk maken.

Moralist, (*-en*, mv. *-en*) m. zedemeester, zedepreker m.

Moralität, v., z. m. zedelijkheid v., zedelijk gedrag o., moraliteit v.

Moral-philosophie, v., z. m. philosophische zedeleer, practische wijsbegeerte v.; *-theologie* v. bijbelsche zedeleer v.

Moräne, (*-n*) v. (Aardk.) kleiachtig puin, zand o. aan den voet der Zwitsersche gletschers.

Morast, (*-es*, mv. *Moräste*) m. modderpoel m., slijk of slik o., modder v., *Z. Koth; in einen - gerathen, in einem -e stecken bleiben*, in de modder geraken, in de modder blijven steken; 2. moeras, broekland, drasland o.

Morast-birke, (*-n*) v., *Z. Zwergbirke; -erz* o., *Z. Moderesz; -fisch* m. harder m.; *-gesmack* m. moddersmaak.

Morastig, (*-er, -st*) bijv. nw. modderig, slijkerig of slikkerig; 2. moerassig, drassig.

Morast-krabbe, (*-n*) v. modderkrab v.; *-lerche* v., *Z. Sumpflerche; -schleie* v., *Z. -fisch; -stein* m. moddersteen m.; it. *Z. -erz.*

Moratorium, (*-s*, mv. *Moratorien*) o. termijn m. van uitstel van betaling, respijtbrief m.

Morbraten, (*-s*, mv. *Morbraten*) m., *Z. Lendenbraten.*

Morchel, (*-n*) v. morille v.; 2. trechtervormige paddenstoel m., bisschopsmuts v.; *-blume* v. roerkruid o.; *-schwamm* m., *Z. Morchel.*

Morcke, (*-n*) v. (Pl.) nachtschade v.

Mord, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. moord, gewelddadige dood, doodslag, manslag m.; *Zeter und -io schreien*, moord schreeuwen; (fig.) moord en brand schreeuwen; 2. (fig.) boosaardige vernieling v., zedelijke moord m.; *einen - an der Unschuld begehen*, een meisje onteeren, verkrachten, schenden; 3. tussch. -!, moord!

Mord-acht, (*-en*) v. (veroud.) verbanning v. voor moord, bloedwraak v.; *-anstifter, —in*, bewerker m., bewerkster v. van een moord, hij, zij, die tot moord aanzet.

Mordant, (*-en*, mv. *-en*) m. (Muz.) halve triller m.

Mord-axt, (*-äxte*) v. moordbijl, strijdbijl v., hellebaard v.; *-begier(de)* v. moordzucht v., bloeddorst, moordlust m.; *-begierig* bijv. nw. moordgierig, bloeddorstig; *-beil* o., *Z. -axt; -besteller* m. hij, die den moordenaar huurt, den moord laat uitvoeren; *-blick* m. blik m. eens moordenaars; *-brand* m. aangestoken brand, moedwillig veroorzaakte brand m.; it. *Z. -brennerei*; 2. brandende lont v.; *-brenner, —in*, brandstichter m., brandstichtster v.; *-brennerei* v. brandstichting v. en moord m., vernieling v. te vuur en te zwaard; *-brennerisch* bijv. nw. brandstichtend, als een brandstichter; *-brief* m. bedreiging v. van moord, bevel o. tot moord; *-eisen* o. moordstaal o., *Z. -gewehr.*

Morden, (*mordete, gemordet*) bedr. en o. ww., m. *h.* moorden, vermoorden, gewelddadig ombrengen, om het leven brengen, een moord of doodslag begaan; *meuchlerisch -*, een sluipmoord begaan.

Mordent, (*-en*, mv. *-en*) m. (Muz.) *Z. Mordant.*

Mörder, (*-s*, mv. *Mörder*) m., **-in,** (*-nen*) v. moordenaar m., moordenares v.; *Meuchel-*, sluipmoordenaar; (fig.) *der Unschuld -*, verleider m.; *der - meiner Ruhe*, hij die mijne rust vernietigt; 2. (Nat. hist.) kotinga, zijdestaart m.

Mörderei, (*-en*) v. moord m., slachting v.

Mörder-grube, (*-n*) v. moordhol, moordenaarshol o., verblijf o. van moordenaars &; *-hand* v. moordenaarshand, moorddadige hand, hand v. eens moordenaars; *er fiel durch —*, hij viel door de hand eens moordenaars; *-höhle* v., *Z. -grube.*

Mörderisch, bijv. nw. moorddadig, bloedig, als een moordenaar; *-e Waffen*, moordwerktuigen; *-er Anschlag*, moordaanslag; *-er Weise umbringen*, op eene moorddadige wijze; *- mit jemn. umgehen*, iem. dooden, om het leven brengen.

Mörderlich, bijv. en b. (Volkst.) verschrikkelijk, vreeselijk, woedend; (gemeenz.) *- schreien*, uit al zijne macht schreeuwen.

Mörderstahl, (*-(e)s*) m., z. m., *Z. Mordstahl.*

Mord-fackel, (*-n*) v. brandfakkel, aanwijzing v. van den moord; *-falle* m., *Z. Jagdbaum; -feig* bijv. nw. zeer laf, lafhartig; *-geschichte* v. moord m., verhaal o. van een moord, moordgeschiedenis v.; *-geschoss* o., *Z. -gewehr; -geschrei* o. moordgeschreeuw, moorddadig geschreeuw, geschreeuw o. van moord; (gemeenz.) *ein — erheben*, moord en brand schreeuwen; 2. opwekking v. tot moord; *-gesell* m. medeplichtige m. aan een moord; 2. *Z. Meuchelmörder; -gewehr* o. moordtuig, moordwerktuig o.; *-gier* v., *Z. -begier; -gierig* bijv. nw., *Z. -begierig; -grimmig* bijv. nw. moordlustig, door moord ontvlamd, moordadem end, bloeddorstig; *-grube* v., *Z. Mördergrube;* (Vest.) — of *-keller* m. kazemat v., walkelder m.

Mordio! moord!, moordgeschreeuw o.; (fig.) *Zeter und - schreien*, moord en brand schreeuwen, luidkeels schreeuwen.

Mord-keller, (*-lers*, mv. *-ler*) m., *Z. -grube* (Vest.); *-kind* o. (gem.) groot, ondeugend kind, slecht kind o.; *-lärm* m. moordgeschreeuw o.

Mordlich, mördlich, bijv. nw., *Z. mörderlich.*

Mord-lust, (*-lüste*) v. moordlust m., bloeddorstigheid, neiging v. tot moord; *-lustig* bijv. nw., *Z. -begierig; -messer* o. moordstaal, moordenaarsmes o.; *-nacht* v. moorddadige nacht m.; *-netz* o. moordenaarsstrik m.; *-rache* v. moorddadige wraak v., wreken o. van een moord; it. wraak v. eens moords; *-raupe* v. ichneumonrups v.; *-recke* m. ontzaglijk groote en verschrikkelijke reus m.; *-schlag* m. doodelijke slag m.; 2. (Art.) bom v. die niet treft; 3. (Beeldh.) stoot m. met den beitel, welke uitglijdt; *-schuld* v. moordschuld, misdaad v. van moord; *-schwamm* m. vergiftige paddenstoel m.; *-schwert* o. moordend zwaard o.; *-sinn* m. neiging v. tot moord; *-sprung* m. sprong m. om te moorden; 2. gevaarlijke koordedanserssprong, salto mortale m.; *-stahl* m. dolk m., moordstaal o.; *-stich, -stoss, -streich* m. doodelijke steek m., doodsteek m.; *-stück* o. tooneelspel o. vol moorden; (Schild.) tafereel o., schilderij v. van een moord; *-sucht* v., *Z. -lust; -süchtig* bijv. nw., *Z. -lustig; -that* v., *Z. Mord; -thätig* bijv. en b. moorddadig, bloeddorstig; *-versuch* m. poging m. tot moord, moordaanslag m.; *-vogel* m. roofvogel m.; 2. houtje o. om kanten te plooien; *-waffe* v. moordwapen, moordwerktuig o.; *-weg* m. (gemeenz.) gevaarlijke, halsbrekende weg m.; *-wurm* m. kleine, pijnlijke huidworm m.; *-wuth* v. bloeddorst m., moordwoede v.; *-zeichen* o. teeken, bewijs o. van een moord.

Morelle, Morille, (*-n*) v. morel v.

Mores, v. mv. goede zeden v. mv., fatsoen o., goede manieren v. mv.; *jemn. - lehren*, leeren zich goed te gedragen, gedwee maken, mores leeren.

Moreske, (*-n*) moorsche dans m.; 2. versiersel o., arabeske v.

Morganatica, v., *Z. Morgengabe.*

Morganatisch, bijv. nw. *-e Ehe*, morganatisch huwelijk, huwelijk met de linkerhand.

Morgen, bijw. morgen, den volgenden dag; *etw. auf - verschieben*, tot den volgenden dag uitstellen; *- Abend*, morgen avond; 2. o. zelfst. nw. *das Heute und das -*, het tegenwoordige en de toekomst.

Morgen, (*-s*, mv. *Morgen*) m. morgen, ochtend, morgenstond m., aanbreken o. van den dag; *es wird -, der -bricht an*, het wordt dag, de dag breekt aan; *ein schöner -*, een schoone morgen of ochtend; *am frühen -*, 's morgens vroeg; *bis an den hellen - schlafen*, slapen tot de dag is aangebroken; *guten -!*, goeden morgen!; *heute -, gestern -*, heden, gisteren morgen of ochtend; *den ganzen - arbeiten*, den geheelen morgen werken; (fig.) *der - des Lebens*, lente v. des levens, de kindsheid v.; 2. (Aardr.) Oosten; *von - gegend Abend*, van het Oosten naar het Westen; *gegen - liegen*, naar het Oosten gelegen zijn; 11. (Landm.) morgen o. lands; (Landb.) werk, dagwerk o.

Morgen-andacht, (*-en*) v. morgengebed o., ochtendgodsdienstoefening, vroegkerk v.; *-anzug* m. morgenkleeding v., negligé o.; *-arbeit* v. morgenarbeid m., ochtendwerk o.; *-aufwartung* v. morgenbezoek o.; *-besuch* m. morgenbezoek o.; *-betrachtung* v. godsdienstige overdenking v. in den morgen; *-blatt* o. (dag)blad o., dat des morgens uitgegeven wordt, ochtendblad o., ochtendeditie v.; *-brod* o. ontbijt o.; *-bruder* m. carmeliter monnik m.

Morgend, bijv. nw. wat den vol-

genden dag zal geschieden of plaats hebben; *der -e Tag*, aanbrekend; *-e Sonne*, opgaande; *er kam am -e Tage an*, hij kwam den volgenden morgen aan.

Morgen-dämmerung, (*-en*) v. schemering, morgenschemering v., aanbreken o. van den dag, dageraad m.; *-distel* v. vrouwendistel v.

Morgendlich, bijv. nw. des morgens geschiedend; *die -e Sonne*, de morgenzon; 2. schoon, frisch als de morgen.

Morgen-duft, (*-duft(e)s*, mv. *-düfte*) m. morgendamp m.; 2. morgengeur m. (van planten); *-essen* o., Z. *-brod*; *-frost* m. ochtendvorst v.; *-gabe* v. geschenk o. van den echtgenoot op den morgen na het huwelijk; *-gang* m. morgenwandeling, boodschap v. des morgens; (Bergw.) naar het Oosten loopende mijngang m.; *-gebet* o. morgengebed, ochtendgebed o.; *-gedanke* m. morgengedachte v.; it. Z. *-betrachtung*; *-gefilde* o. mv. velden o. mv. in den morgenstond; *-gegend* v. Oosten o.; 2. (Sterrenk.) oostelijke hemelstreek v.; *-geläute* o. morgengelui o.; *-gesang* m. morgengezang o.; *-gewand* o., Z. *-anzug*; *-gewölk* o. oostelijke wolk v.; *-glanz* m., Z. *-röthe*; *-glocke* v. ochtendklok v.; *-göttin* v. godin v. van den morgen, Aurora, Eoos v.; *-grenze* v. oostelijke grens v.; *-grusz* m. morgengroet m.; *-haber* of *-hafer* m. voederhaver v.; *-haube* v. morgenmuts, ochtendmuts v.; *-himmel* m. oostelijk gedeelte o. des hemels; 2. ochtendhemel m., ochtendlucht v.; *-imbiss* m., Z. *-brod*; *-kleid* o., *-kleidung* v., Z. *-anzug*; *-korn* o. belasting v. in graan van een morgen lands; *-kühle*, *-kühlung* v. koelte, frischheid v. van den morgen, ochtendkoelte v.; *-kuss* m. ochtendkus m.; *-küste* v. oostelijke kust v.; *-land* o. Oosten o., Levant v.; 2. oostelijk land o.; *-länder*, *—in*, bewoner m., bewoonster v. van de Levant; *die —*, Levantijnen, Oosterlingen mv.; *-ländisch* bijv. nw. oostelijk, levantijnsch; *—er Handel*, handel m. op de Levant; *-laute* v. (Uurw.) wekker m.; 2. klokgelui o. des morgens; *-luft* v., *-lüftchen* o. morgenlucht, ochtendlucht v.; 2. Z. *-wind*; *-mahl* o. ontbijt, ochtendmaal o.; *-meer* v. Oostzee v.; *-milch* v. ochtendmelk v.; *-nebel* m. morgennevel m.; *-opfer* o. morgenoffer o.; 2. Z. *-gebet*; *-pfeife* v., *-pfeifchen* o. morgengenpijp v., ochtendpijpje o.; *-post* v. ochtend- of morgenpost v.; *-punkt* m. (Sterrenk.) Oosten, oostpunt o.; *-rath* m., *-rede* v., Z. *-sprache*; *-regen* m. morgenregen, ochtendregen m.; *-reif* m. ochtendrijp m.; *-röschen* o., Z. *Marienröschen*; *-rose* v. roos v., die des morgens opengaat; 2. o. zelfst. morgenrood o., dageraad m., aanbreken o. van den dag; *-röthe* v., Z. *-roth*; *-ruhe* v. morgenslaap m., ochtendrust v.

Morgens, bijw. des morgens, des ochtends, in den morgen; *er steht -früh, sehr früh auf*, hij staat 's morgens vroeg, zeer vroeg op; *- und -*, 's morgens en 's avonds.

Morgen-sang, (*-sang(e)s*, mv. *-sänge*) m., Z. *-gesang*; *-sänger* m. dichter m., die de schoonheden & van den morgen bezingt; it. morgenzanger m.; *-schein* m. aanbreken o. van den dag; it. morgenglans m.; *-schimmer* m. morgenschemering v., dageraad m.; *-schlaf*, *-schlummer* m. morgenslaap, slaap m. in den morgenstond; *-schuss* m. (Zeew.) ochtendschot o.; *-segen* m. morgengebed o.; *-seite* v. oostzijde v.; *-sonne* v. morgenzon, ochtendzon, opkomende zon v., eerste stralen m. mv. der zon; *mit der — aufstehen*, met het opgaan der zon opstaan; *-sprache* v. morgenspraak, afspraak, beraadslaging v. der mijnwerkers, morgengesprek o.; *-sprachsherr* m. raadsheer m. aan een gilde toegevoegd, gildemeester m.; *-ständchen* o. morgenmuziek, aubade v.; *-stern* m. morgenster v., Venus v., Lucifer v.; (Krijgsw.) strijdkolf, knots v. met ijzeren pennen; (Pl.) beemsbokskaard m.; *-stillstand* m. (Sterrenk.) schijnbare, oostelijke stilstand m. eener planeet; *-strahl* m. straal m. van de opgaande zon; 2. Z. *-sonne*; *-stunde* v. morgenuur, uur o. in den morgen; 2. morgenstond m.; (Spr.) *— hat Gold im Munde*, de morgenstond heeft goud in den mond; *-suppe* v. ochtendsoep, morgensoep v.; *-thau* m. morgendauw m.; (Dichtk.) tranen m. mv. van Aurora; *-tisch* m. spiegeltafel, toilettafel v.; *-tischchen* o. toilettafeltje o.; *-traum* m. morgendroom, droom m. in den morgen; *-trunk* m. morgendronk m.; *-uhr* v. naar het Oosten gekeerde zonnewijzer m.; *-volk* o. in het Oosten wonend volk o., Oosterlingen m. mv.; *-wache* v. morgenwacht, wacht v. in den morgenstond; (Krijgsw.) *die - schlagen*, de reveille slaan.

Morgenwärts, bijw. oostwaarts, naar het Oosten.

Morgen-wecker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. (morgen)wekker, klopper m.; *-weite* v. boog m. van den gezichteinder tusschen den opgang van eene ster en het ware Oosten, morgenwijdte v.; *-werk* o., Z. *-arbeit*; *-wind* m. morgenwind, oostenwind m.; *-wolke* v., Z. *-gewölk*; *-zeit* v. morgentijd, morgenstond, ochtendstond, morgen m.; *-zeitung* v., Z. *-blatt*.

Morgig, bijv. en b. (gemeenz.) Z. *morgend*; 2. (Landm.) van een morgen, een morgen groot.

Morille, (*-n*) v., Z. *Morelle*.

Morin, (*-(e)s*) o. z. m. morin o., verfstof, die het geelhout bevat.

Moringabaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. behen v., priemkruid o.

Morion, (*-s*, mv. *-s*) m. (Delfst.) zwartbruin bergkristal o.

Mornell, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. of **Mornelle,** (*-n*) v. kleine pluvier v., citroenvogeltje o.; 2. schreeuwpluvier v.

Mornig, bijv. nw., Z. *morgend*.

Moros, morös, bijv. nw. knorrig, gemelijk.

Morosität, (onb.) m. knorrigheid, gemelijkheid v.

Moroxit, (*-(e)s*) m., z. m. (Delfst.) groenachtig blauwe, phosphoorzure kalkaarde, asper gesteen m., eene soort apatiet.

Morpheus, (onb.) m. (Fabell.) Morpheus, god m. des slaaps en der droomen; (fig.) slaap m.

Morphin, Morphium, (*-s*) o., z. m. alkalisch bestanddeel o. van opium, morphine v., slaapbolzuur o.

Morphologie, v., z. m. leer v. der vorming van organische lichamen.

Morpioner, v. mv. viltluizen v. mv.; (gem.) gemeene kerels m. mv.

Mors, bijv. nw., Z. *morsch*.

Morsch, bijv. en b. (van hout), verrot, bros; it. broos, week, vergaan; (van een tand), verrot, aangestoken; *- entzwei brechen*, plotseling, rits door midden breken; *-e Birne*, beurs, verrot; *- werden*, verrotten, vergaan.

Morschen, (*morschte, gemorscht*) o. ww. morsch, bros worden, verrotten; 2. bedr. ww. verbrijzelen, stuk slaan.

Morschheit, (onb.) v. verrotheid v.; 2. broosheid, weekheid v.

Mörsel &, Z. *Mörser &*.

Morselle, (*-n*) v. borstkoekje o.

Mörser, (*-s*, mv. *Mörser*) m. (Kookk.) vijzel m.; (Art.) mortier m.; (Zeew.) kompaskastje o.

Mörser-batterie, (*-n*) v. batterij v. met mortieren; *-block* m. affuit v. van den mortier, mortieraffuit v.; *-kerze* v. korte, dikke, gegoten kaars v.; *-keule* v. (Apoth.) vijzelstamper m.; *-kuchen* m. ijzerkoekje o.; *-laffette* v. mortieraffuit v.

Mörsern, (*mörserte, gemörsert*) bedr. ww. in een vijzel stampen; it. kort en klein slaan.

Mörser-schemel, (*-mels*, mv. *-mel*) m., Z. *-block*; *-stöszer* m., Z. *-keule*; *-wagen* m. (Art.) mortierwagen m.

Mort, (*-s*, mv. *-s*) m. de vierde perzoon in het omberspel, die stil zit, met de stille hand speelt; (gemeenz.) lummel m.

Mortadillen, v. mv. kleine Italiaansche metworstjes o. mv.

Mortalität, (*-en*) v. sterfelijkheid v., het getal van de op een bepaalden tijd gestorvenen.

Mörtel, (*-s*) m., z. m. (Mets.) mortel, mortelkalk, metselkalk v.

Mörtel-arbeit, (*-en*) v. stukadoorswerk, gipswerk o.; *-grube* v., Z. *-kasten*; *-haue* v. kalkschop v.; *-kelle* v. metselaarstruffel v.; *-kasten* m. kalkgroeve v., kalkkuil v., kalkbak m.; *-knecht* m. opperman m.; *-krücke* v., Z. *-kelle*; *-mühle* v. mortelmolen, kalkmolen; *-mulde* v. kalkbak, kalkput, kalkkuil m.

Mörteln, (*mörtelte, gemörtelt*) bedr. ww. met kalk voorzien, Z. *kalken*.

Mörtel-pfanne, (*-n*) v., Z. *-mulde*; *-schaufel* v., Z. *-haue*; *-schläger* m. mortelmaker m., hij die kalk beslaat; *-träger* m., Z. *-knecht*; *-trog* m. (Mets.) kalktrog, kalkbak m.; *-wäsche* v. tusschen twee steenen gegoten mortel v., cement o.

Mortier, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Mörser*.

Mortification, (*-en*) v. dooding, kastijding, vernietiging, verdelging v.; it. schuldvergeving v.

Mortificationsschein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. quitantie v., bewijs o. van kwijtschelding, vernietiging v.

Mortificiren, (*mortificirte, mortificirt*) bedr. ww. dooden, kastijden; 2. Z. *tilgen.*

Mortuarium, (*-s*, mv. *Mortuarien*) o. doode hand v., onvervreemdbaar goed o., kerkelijke bezittingen v. mv.

Mortoden, v. mv. valsche paarlen v. mv.

Mos, o., Z. *Moos.*

Mosaicist, (*-en*, mv. *-en*) m. maker m. van ingelegd werk.

Mosaik, -arbeit, v. mozaiek, mozaiekwerk, ingelegd werk o.; *-arbeiter* m., Z. *Mosaicist; -fuszboden* m. ingelegde vloer m.

Mosaisch, bijv. nw. (j. Gesch.) Mozaisch, van Mozes; *-e Gesetze*, wetten van Mozes; 2. *-e Arbeit*, Z. *Mosaik.*

Mosaismus, (onb.) m. leer v., godsdienst m. van Mozes.

Mösch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. muscb of mosch v.; (Br.) moutgisting v.

Mosch-beere, (*-n*) v. vogelbes v.; *-birne* v. muskuspeer v.

Mosche, (*-n*) v. koe, vaars v.; 2. musch of mosch v.

Moschee, (*-n*) v. moskee v., Turksche tempel m., Mahomedaansch bedehuis o.

Möschen, (*-s*, mv. *Möschen*) m. (Pl.) gele meibloem v., geel walkruid o.

Moschenkalb, (*-kalb(e)s*, mv. *-kälber*) o. koekalf o.

Mosch-ochs, (*-en*, mv. *-en*) m. muskusos m.; *-schwein* o. muskusvarken o.; *-thier* o. muskusdier o.

Moschus, (onb.) m. muskus m., Z. *Bisam.*

Moschus-birn(e), v., Z. *Moschbirne; -ente* v. muskuseend v.; *-maus* v. Antillische muskusrat v.; *-ochs* m., Z. *Moschochs; -ratte* v. desman m., muskusrat v.; *-rose* v. roos v. van Damascus; *-schwein* o., Z. *Bisamschwein; -thier* o., Z. *Moschthier.*

Moscovade, v.. **Moscovadzucker,** (*-s*) m., z. m. ruwe suiker, poedersuiker, ongezuiverde suiker v.

Möseke, (*-n*) v. (Pl.) gele meibloem v.

Möseln, (*moselte, gemoselt*) o. ww. naar mos, naar lijm rieken.

Moselwein, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Moseler,** (*-s*, mv. *Moseler*) m. moezelwijn m.

Moses, eig. zelfst. m. Mozes m.; *die fünf Bücher Mosis*, de vijf boeken van Mozes; it. *das erste Buch*, Genesis; *das zweite*, Exodus; *das dritte*, Leviticus; *das vierte*, Numeri; *das fünfte*, Deuteronomium; (Spr.) *er hat Mosen und die Propheten*, hij heeft veel geld.

Mosesthräne, v., z. m., Z. *Thränengras.*

Moslem, (*-s*) m., z. m. muzelman m., mahomedaan m.; it rechtzinnige, geloovige m.

Mossel, (*-n*) v., Z. *Muschel.*

Most, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. most m., ongegist vruchtennat, druivennat o., appelwijn m.; *junggekelterter -*, voorloop, zonder persing verkregen most m.

Most-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. paradijsappel m.; *-beere* v., Z. *Moosbeere; -birne* v. wilde peer v.

Mosteln, (*mostelte, gemostelt*) bedr. ww. (gemeenz.) Z. *mosten;* 2. o. ww., m. *h.* naar most rieken.

Mosten, (*mostete, gemostet*) o. en bedr. ww. most maken; *Obst -*, persen, uitpersen.

Mosticht, bijv. nw. mostachtig.

Mostig, bijv. nw. most bevattende.

Mostkelter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. wijnpers, vruchtenpers v.

Mostler, (*-s*, mv. *Mostler*) m., **-in,** (*-nen*) v. die appelwijn maakt; it. perser m., wijnpersster v.

Most-mährte, (*-n*) v., Z. *-suppe; -messer* m. wijnmeter, gehaltemeter m. voor wijn; *-meth* m. mostsmeede v.; *-presse* v., Z. *-kelter.*

Mostrich, Möstrich, (*-(e)s*) m., z. m. mosterd of mostaard m.

Most-siederei, (*-en*) v. mostkokerij v.; *-suppe* v. mostsoep v.; *-süss* bijv. nw. zoo zoet als most; *-trotte* v., Z. *-presse.*

Mosweihe, (*-n*) v., Z. *Maszweihe.*

Motette, (*-n*) v. lofgezang, kerkelijk gezang o., motet o.

Moticalle, (*-n*) v. zanger, zingvogel m.

Motion, v., Z. *Bewegung;* 2. (*-en*) v. voordracht v., voorstel o., motie v.

Motionair, (*-s*, mv. *-s*) m. hij die het voorstel, de motie doet.

Motiv, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. beweegreden v., beweeggrond m., drijfveer v., prikkel, spoorslag m.; (Dichtk.) grond m., oorzaak v. van eene latere gebeurtenis of handeling; (Muz.) hoofddenkbeeld, motief o.

Motiviren, (*motivirte, motivirt*) bedr. ww. gronden, oorzaken van iets opgeven, beweegredenen bijbrengen, motiveeren.

Motsche, (*-n*) v. (Prov.) koe, merrie v.

Motschel, (*-s*, mv. *Motschel*) o. veulen o.

Motte, (*-n*) v. mot, mijt v.; (gewoonl.) worm m.

Motten-blume, (*-n*) v., Z. *-kraut* (3); *-fliege* v. motvlieg v.; *-frasz* m. mottegat o., vernieling v. door motten veroorzaakt; 2. door motten vernield kleed o. &; *-fräszig* bijv. nw. vol motgaten, wormstekig, doorknaagd; *-käfer* m., Z. *Pelzkäfer; -kraut* o. wilde rozemarijn v.; 2. gele immortelle v.; 3. gewone honi(n)gklaver, steenklaver; *-loch* o., Z. *-frasz; -samen* m., Z. *-kraut* (2).

Motthuhn, (*-huhn(e)s*, mv. *-hühner*) o. watersnip v., gevlekt strandloopertje o.

Mottig, bijv. en b. vol motgaten, wormstekig, doorknaagd, mottig.

Motto, (*-s*, mv. *-s*) o. motto, devies o., zinspreuk v.

Motzen, (*motzte, gemotzet*) o. ww. aarzelen, treuzelen, talmen, teuten.

Motzig, bijv. en b. (Mijnw) kort; *-e Gänge*, korte mijngangen.

Mouchard, (*-s*, mv. *-s*) m. politiespion, oppasser m.; 2. speurhond m.

Moussiren, (*moussirte, moussirt*) o. ww., m. *h.* schuimen, schuim vormen, werken.

Movendelpriester, (*-sters*, mv. *-ster*), **Movendler,** (*-s*, mv. *Movendler*) m. hij, die eene prebende heeft, gehuurde priester m.

Movens, (onb.) o. drijfveer, beweegreden v.; (Ger.) roerend goed o.

Möwe, (*-n*) v., Z. *Mewe.*

Much, (*-(e)s*) m., z. m. soort van schimmel m.

Mucheln, müch(t)eln, (*muchelte, gemuchelt* en *müch(t)elte, gemüch(t)elt*) o. ww. muf, duf rieken.

Muchlig, (*-er, -st*) bijv. nw. muf, duf, bedorven riekend, smakend.

Muck(s), (*-(e)s* mv. *-e*) m. onverstaanbaar geluid, zwak geluid o., zwakke toon m., kik m.; *nicht einen - von sich geben, nicht - sagen*, geen kik zeggen, geen kik doen hooren; 2. Z. *mucken* o. ww.

Mucke, (*-n*) v. kuur, luim, gril v., kwade luim v.; *dieses Pferd hat keine -n*, is zeer mak; (fig.) onverwacht bezwaar, mikmak o.; *die Sache hat -n*, er is een mikmak aan &; 2. (Wijnb.) werktuig o. om de druiven af te trossen.

Mückchen, (verkl.) o. mugje, vliegje o.

Mücke, (*-n*) v. mug v.; 2. waterspin v., langpoot m.; 3. vlieg v.; (Scherts.) *-n fangen*, vliegen vangen, niets doen; (Sp.) *von einer - einen Elephanten machen*, van eene mug een olifant maken; (gem.) van een scheet een donderslag maken.

Mucken, (*muckte, gemuckt*) o. ww., m. *h.* kikken, mikken, onverstaanbaar spreken, brommen, pruilen; *er darf nicht -*, hij durft den mond niet open doen; 2. knorrig zijn, gemelijk zijn, pruilen; 3. grillen, kuren hebben; (fig.) *die Sache muckt, es muckt*, er hapert wat aan &.

Mücken-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. vliegenoog, muggenoog o.; 2. (Heelk.) vliegenkopje, vliegenhoofdje o.; *-artig* bijv. nw. mugachtig; *-baum* m. zwarte populier m.; *-bein* o. muggepoot m.; (fig.) dun been o. zonder kuit; (Pl.) Z. *Rauchhafer; -dreck* m. muggen- of vliegenstront m.; 2. zilverlaken o. (een schelpdier); *-eule* v., Z. *Fliegenente; -fang* m. muggenvangst, vliegenvangst v.; (Nat. hist.) vliegenvanger m.; *-fangen* o., Z. *-greifen; -fänger* m. muggen- of vliegenvanger m.; *-fette* o., Z. *-schmalz; -fischer* m., Z. *-seiher; -fliege* v. zwarte waterspin v.; *-flor* m. gaas o., sluier m. tegen de muggen; *-förmig* bijv. nw. mugvormig, vliegvormig; *-fusz* m. (eig. en fig.) vliegenpoot, muggenpoot m.; (Drukk.) aanhalingsteeken o.; *-garn* o., Z. *Fliegennetz; -gift* o., Z. *-pulver; -gitter* o. horretje o. van ijzerdraad tegen de muggen en vliegen; *-glas* o. vliegenglas o.; *-greifen* o., Z. *Flockenlesen; -kopf* m.

(Drukk.) op den kop staande letter v.; *-kraut* o. vliegenkruid, vlooienkruid o.; *-larve* v. muggenlarve v.; *-motte* v. muggenhommel m.; *-netz, -pulver* o., *-schimmel* m., Z. *Fliegennetz &c*; *-schmalz* o. (fig.) muggenvet o.; *-schmetterling* m., Z. *-motte*; *-schnapper* m., Z. *-fänger*; *-schwamm* m., Z. *Fliegenschwamm*; *-sehen* o. (Gez.) zien o. van zwarte strepen en stippen; *-seiger, -seiher* m. (fig.) muggenzifter, vitter m.; *-stachel* m. muggenangel m.; *-stecke* m., Z. *-fänger*; 2. Z. *Ziegenmelker*; *-stich* m. muggesteek m., muggebeet m.; *-vogel* m., Z. *-motte*; *-wanze* v. vliegenluis, muggenluis v.; *-wedel* m. vliegenklap v.; *-würger* m. muggendooder m.; 2. (Pl.) hondskool v.

Mucker, (*-s*, mv. *Mucker*) m., **-in,** (*-nen*) v. knorrepot, brompot m. en v.; it. gluiperd, geniepige; it. schijnheilige m. en v., veinsaard, piëtist m.

Muckerei, (*-en*) v., **Muckerthum,** (*-(e)s*) o., z. m., **Muckerwesen,** (*-s*) o., z. m. geniepigheid v.; it. huichelarij, schijnvroomheid v.

Muckerhaft, muckerisch, muckig, muckisch, bijv. en b. valsch, geniepig, boosaardig, geveinsd, huichelachtig.

Mucksen, (*muckste, gemuckst*) o. ww., Z. *mucken*.

Muckser, (*-s*, mv. *Muckser*) m. pruiler m.; it. kik m., kleine beweging v.

Mud, Müdd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. mud o., hectoliter m.

Mudder, mudderig, Z. *Moder, moderig*.

Muddern, (*mudderte, gemuddert*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) (van schepen), modderen, het water troebel maken.

Muddig, bijv. nw., Z. *moderig, schlammig*.

Müde, (*-r, -st*) bijv. en b. moede, vermoeid, afgemat, uitgeput, lust of neiging tot slapen hebbende; *- machen*, vermoeien, afmatten, uitputten; *- werden*, moede worden; *sich - gehen, arbeiten*, zich moede gaan, zich moede werken, zich vermoeien met gaan &; *ein Pferd - reiten*, moede rijden; (fig.) *einer Sache - sein*, iets moede, zat zijn, genoeg hebben van, den lust verloren hebben tot; *des Lebens -*, het leven moede, zat.

Müde, v., Z. *Müdigkeit*.

Mudel, (*-n*) v. of (*-s*, mv. *Mudel*) o. (Prov.) poesje, katje o.

Müden, (*müdete, gemüdet*) o. ww. moede worden, lang en breed praten; 2. bedr. ww. vermoeien, uitputten, afmatten; 3. wed. ww. *sich -*, uitrusten.

Müdigkeit, v. vermoeidheid, vermoeienis, afgematheid, moeheid v.

Muff, (*-(e)s*, mv. *Müffe* of *-en*) m. (van honden, van menschen), geblaf o., gebrom, geknor, gejank o.; 2. bijtachtige hond m.; it. knorrig, kijfachtig mensch m.; 3. beschimmelde plaats v., schimmelsmaak m., muffe lucht v.; 4. mof v.

Müffchen, (verkl.) o. mofje o., kleine mof v.

Muffel, (*-s*, mv. *Muffel*) m. (Volkst.) beest o., hond m. met dikke overhangende lippen; (fig). leelijk gezicht, dikmuil, bollenblazer m., bollenblaasster v.; II. (*-n*) v. (Scheik.) moffel m., kroes, pot m. met gaten tot overgieten.

Muffel-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. (Giet.) moffelblad o.; *-gesicht* o., Z. *Muffel* (fig.); (Bouwk.) muilvormig sieraad o.; *-herd* m. smalle baard m. van den mouteest.

Muffelig, bijv. nw., Z. *muffig* (2).

Muffelkafer, Müffelkäfer, (*-fers*, mv. *-fer*) m. zaadtor, knaagtor v., zaadkever m.

Muffeln, (*muffelte, gemuffelt*) o.ww., m. *h.* snuffelen, mommelen, moeilijk kauwen; it. onverstaanbaar spreken; 2. een weinig muf rieken, een weinig naar schimmel rieken of smaken; 3. bedr. ww. wegmoffelen, wegstoppen.

Muffel-platte, (*-n*) v., Z. *-blatt*; *-thier* o. muffeldier, wild steenschaap o.

Muffen, müffen, (*muffte, gemufft* en *müffte, gemufft*) o. ww., m. *h.* muf, duf rieken of smaken, muffen; *dieses Fleisch, dieser Tabak mufft*, riekt of smaakt muf of duf; *es mufft in der Stube*, er is eene duffe lucht in de kamer; 2. (van honden), blaffen, brommen; (van personen), brommen, knorren.

Muffer, (*-s*, mv. *Muffer*) m., **-in,** (*-nen*) v. leelijke gezichtentrekker m., -trekster v.

Müffern, (*müfferte, gemüffert*) o. ww., Z. *muffen*.

Muffig, müffig, (*-er, -st*) bijv. en b. muf, duf; *-riechen*, Z. *muffen* (1); 2. (Volkst.) *-es Gesicht*, brommig, knorrig, pruilend.

Muffknaster, (*-sters*, mv. *-ster*) m. (Hand.) gemeene tabak, knaster v.

Muffring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. mofring m.

Muflon, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Mufflthier*.

Mufti, (onb.) m. (bij de Turken), opperpriester en rechter, mufti m.

Mufzen, müfzen, (*mufzte, gemufzet* en *müfzte, gemüfzet*) o. ww., Z. *muffen* (1 en 3).

Muhamedaner, (*-ners*, mv. *-ner*) m., Z. *Mohametaner*.

Mühe, (*-n*) v. moeite v., werk o., inspanning v. van krachten, vermoeienis v.; *sich - geben*, zich moeite geven, moeite doen; *das wird ihm - machen*, dat zal hem moeite kosten; *- mit etw. haben*, moeite hebben om iets te doen; *er hat sich in der Sache wenig - gegeben*, hij heeft niet veel moeite gedaan; *es kostet mich - ihm diesz zu sagen*, het kost mij moeite, hem &, ik kan hem dat moeielijk zeggen; *sich die - nehmen*, de moeite nemen, zich de moeite getroosten; *er scheut keine -*, hij ontziet geene moeite; *jemn. - machen, verursachen*, iem. moeite, bekommering v. veroorzaken; *es ist nicht der - werth*, het is de moeite niet waard; *es lohnt die - nicht*, het is de moeite niet waard; *hier ist etw. für gehabte -*, hier hebt gij iets voor uwe moeite; (fig.) moeite, zorg, bekommering v.; (Spr.) *der Eine hat die -, der Andre hat die Brühe*, paarden, die de haver verdienen, krijgen ze niet; *- und Fleisz bricht alles Eis*, met moeite en vlijt komt men alles te boven.

Mühelich, (*-er, -s*) bijv. en b. moeielijk, bezwaarlijk, met moeite, ter nauwernood.

Mühelos, bijv. nw. zonder moeite, gemakkelijk, zonder inspanning.

Mühelosigkeit, v. gemakkelijkheid v., gemak o.

Muhen, (*muhte, gemuht*) o. ww. (van koeien), bulken, schreeuwen, loeien.

Mühen, (*mühte, gemüht*) bedr. ww. *jem. -*, moeite, last, verdriet veroorzaken; 2. wed. ww. *sich -*, zich moeite geven, zich bezorgd, bekommerd maken.

Mühevoll, bijv. nw. vol moeite, moeitevol, vol bezwaren, vol moeielijkheden, moeielijk, Z. *mühsam, mühselig*.

Mühgebühr, (*-en*) v. belooning v. voor moeite, provisie, courtage v.

Mühl-arbeiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m.(Bergw.) ertswasscher m.; *-arzt, -ausbesserer* m. molenmaker m.; *-bach* m. molenbeek, beek v. die een molen in beweging brengt; *-bann* m. dwangmolen m.; *-bereiter* m. (in papiermolens), opzichter m. over de werktuigen; *-berg* m. hoogte v., heuvel m. waarop de molen staat, molenberg m.; *-beschauung* v., Z. *Mühlenschau*; *-beutel* m. meelbuil m.; *-bottich* m. steenen bekleeding v., mantel m. der molensteenen; *-bursch* m., Z. *-knappe*.

Mühlchen, (verkl.) o. molentje o., kleine molen m.

Mühle, (*-n*) v. molen m.; (fig., gemeenz.) *das ist Wasser auf seine -*, dat is koren op zijn molen, dat is juist wat hij verlangt; (Lakenw.) volmolen m.; *dem Tuche die - geben*, het laken vollen, walken; (Sp.) Z. *Mühlenspiel*; *- spielen, - ziehen*, molenspel spelen, driestrik spelen; *eine - haben, bekommen*, drie schijven naast elk. hebben.

Mühleisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. molenijzer o., ankerkruis o.

Mühlen-amtmann, (*-mannes*, mv. *-männer*) m. opzichter m. over de molens; *-anker* m. molenanker o.; *-arbeiter* m.(Bergw.)ertswasscher m.; *-bach* m., Z. *Mühlbach*; *-bau* m. bouwen o. van een molen; 2. — of —*kunst* v. molenbouwkunst v.; *-bauer* m., Z. *Mühlarbeiter*; *-bremse* v. (Werkt.) vang, praam v. van een molen, molenvang v.; *-fachbaum* m. molendamplank v.; *-fackbaum* m. waterpeil o. van een molen; *-flügel* m. molenwiek v.; *-frohne* v. leendienst m. bij het bouwen van een molen, vrachtleendienst m.; *-gerüst, -gestell* o. onderstel o. van een molen; *—e von Steinen*, romp m. van een molen; *-getriebe* o. drijfwerk o. in een molen; *-haus* o. buitenste bekleeding v. van een molen; *-knappe* m., Z. *Mühlknappe*; *-ordnung* v. wettelijke bepaling, verordening v., reglement o. op het malen; *-pacht* v. pachten, huren o. van een molen, molenpacht v.; *-pferd, -ross* v. molenpaard, molenaarspaard o.; *-röhre* v. molenbuis v.; *-ruder* o. molen-

roede v.; *-schau* v. inspectie v. van den molen; *-schleuse* v. molensluis v.; *-schreiber* m. molenschrijver, schrijver m. in een molen; *-schwung* m. (Gymn.) molen m.; *-spiel* o. hinkebaan v.; it. driestrik o.; it. driestrikbord o.; *-stuhl* m., Z. *Bandstuhl;* *-teich* m. molenvijver m.; *-wage* v. molenschaal v.; *-wasser* o., Z. *Mühlwasser;* *-werk* o., Z. *Mühlwerk;* *-zwang* m., Z. *Mühlbaum;* 2. recht o. om in een dwangmolen te laten malen.

Mühler, (*-s*, mv. *Mühler*) m., Z. *Müller;* 2. (Nat. hist.) kleine rivierbaars m.

Mühl-esel, (*-esels*, mv. *-esel*) m., Z. *Mülleresel;* *-gang* m. molengang m., drijfwerk o. in een molen; *-gast* m., Z. *Mahlgast;* *-gebiet* o. houten balk m. onder de ijzeren as van een watermolen; *-gerechtigkeit* v. molenrecht o.; *-gerinne* v. (drijf)waterwerk o. van een molen; *-getriebe* o., Z. *-gang;* *-graben* m. molengracht v.; *-heimchen* o. huiskrekeltje o.; *-herr* m. eigenaar m. van den molen; *-käfer* m., Z. *Mehlkäfer.*

Mühlich, (*-er*, *-st*) bijv. en b. moeielijk, bezwaarlijk, gevaarlijk, gevaarvol.

Mühl-klapper, (*-n*) v. molenonrust v., klapspaan v.; *-knappe*, *-knecht* m. molenaarsknecht m.; *-krapp* m. meekrapbast m.; *-kunst* v., Z. *-werk;* *-lauf* m., Z. *-bottich;* *-meister* m. molenaarsbaas m.; (Bergw.) Z. *-steiger;* *-metze* v., Z. *Mahlmetze.*

Mühl-pfahl, (*-pfahl(e)s*, mv. *-pfähle*) m. peilschaal v. bij een watermolen; *-pfanne* v. slag m. van het touw om de radspil; *-pferd* o., Z. *Mühlenpferd;* *-rad* o. molenrad o.; *—schaufel* v. schepbord o.; *—welle* v. boom m. van het scheprad; *-rechen* m. paalwerk o. om het water van den molen schoon te houden; *-recht* o., Z. *-gerechtigkeit;* *-ross* o., Z. *-pferd;* *-rumpf* m. tremel, molentrechter m.; *-seil* o. molensteentouw o.; *-spiel* o., Z. *Mühlenspiel;* *-ständer* m. molenstandaard, dikke balk m., welke den molen draagt; *-staub* m., Z. *Mehlstaub;* *-steg* m., Z. *Steg;* *-steiger* m. (Bergw.) opzichter m. over het molenwerk; *-stein* m. molensteen m.; 2. steen o. waarvan molensteenen vervaardigd worden; *—bruch* m. molensteengroeve v.; *—fisch* m. klompvisch, zeehaas m.; *-teich* m. molenvijver m.; *-trichter* m., Z. *-rumpf;* *-tregschuh* m. tremelschoen m., waaruit het graan op de steenen valt; *-vogt* m. molenopzichter m.; *-wagen* m. molenwagen, molenaarswagen m.; *-wasser* o. molenwater o.; *-wehr* v. waterdam, zetgang m., molensluis v.; *-welle* v., Z. *-radwelle;* *-werk* o. molenwerk o., molen m.; 2. drijfwerk o. in een molen; *-zeugarbeiter* m. molenmaker m.; *-zwang* m., Z. *Mühlenzwang.*

Mühmchen, (verkl.) o. tantetje, nichtje o.

Mühme, (*-n*) v. tante, nicht v.; it. bloedverwante v.; 2. (Nat. hist.) poelmees v.

Muhmengerade, o. goederen o. mv., die men zich voorbehoudt van eene tante.

Muhrsee, v., z. m. (Zeew.) holle zee, onstuimige zee v.

Mühsal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. of (*-e*) v. moeite v., bezwaar, lijden o., druk, kommer m.

Mühsam, (*-er*, *-st*) bijv. en b. moeielijk, vermoeiend, afmattend; *- gearbeitet,* (van schilderstukken), met moeite afgewerkt; 2. *sich - und kümmerlich ernähren,* kommerlijk leven, armoedig, ellendig leven; (fig.) vlijtig, werkzaam, ijverig; *-er Mensch,* zeer vlijtig, werkzaam mensch; *-keit* v. moeite, inspanning, moeielijkheid v.; 2. arbeidzaamheid, werkzaamheid, vlijt, volharding v.

Mühselig, (*-er*, *-st*) bijv. nw. moeielijk, lastig, drukkend; it. ongelukkig, ellendig; *-e Zeiten,* akelig, drukkend, Z. *mühsam* (2); *-keit* v., Z. *Mühsamkeit;* 2. moeite v., bezwaar o., moeielijkheid, inspanning v.

Mühvoll, bijv. nw., Z. *mühevoll.*

Mühwaltung, (*-en*) v. bemoeiing, gedane moeite, zorg v.; it. belooning v. voor de moeite; *jemn. eine grosze - auftragen,* iem. een gewichtigen last opdragen.

Mukschlüssel, (*-sels* mv. *-sel*) m. haaksleutel, looper, keizersleutel m.

Mulatte, (*-n*, mv. *-n*) m., **Mulattin,** (*-nen*) v. mulat m., mulattin v.

Mülbe, (*-n*) v. een visch, cyprinus rapax.

Mulciber (*-s*) m. (Fabell.) Mulciber, bijnaam van Vulcanus, god der smeden.

Müldchen, (verkl.) o. waterbakje, trogje, kommetje o.; 2. *Mulde.*

Mulde, (*-n*) v. (Bak.) trog m.; (Huish.) waterbak m., kom v.; (Bergw.) uitgraving, uitdieping v.

Mulden-blei, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Bergw.) staaf v., blok o. lood, loodzalm m.; *-förmig* bijv. nw. trogvormig, bakvormig; *-gewölbe* o. (Bouwk.) tonnengewelf, kruisbogengewelf o.; *-muschel* v., Z. *Napfmuschel.*

Mulje, (*-n*) v. (Zeew.) hoofd, palenhoofd o.

Mull, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Haringskönig;* 2. kleine rivierbaars m.; 3. kruiswentelaar m.

Mull, Müll, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. mul v., molm m., puin, opveegsel o.; *-grapp*, *-krapp* m. geringste soort van meekrap v.

Mülle, (*-n*) v. harder m. (een visch).

Müllen, (*-s*, mv. *Müllen*) m. kuischboom m.

Müller, (*-s*, mv. *Müller*) m., **-in,** (*-nen*) molenaar, mulder m., molenaarster, molenaarsvrouw v.; 2. (Nat. hist.) stekelbaars m.; 3. Z. *Mühler* (2).

Müller-axt, (*-äxte*) v. molenaarsbijl v.; *-blau* bijv. nw. helder blauw, licht blauw; *-bursche* m., Z. *Mühlbursche.*

Müllerchen, (verkl.) o. basterdnachtegaal m.

Müllerei, (*-en*) v. bedrijf o. van molenaar.

Müller-erbsel, (*-esels*, mv. *-esel*) m. molenaarsezel o.; *-farbe* v., Z. *-blau;* *-glas* o. gemeene opaal m.

Müllerisch, bijv. nw. de molenaars of het molenaarsbedrijf rakende.

Müller-käfer, (*-fers*, mv. *-fer*) m. meelworm m.; 2. bonte duinkever m.; *-karren* m. molenaarskar v.; *-rebe* v., Z. *-traube;* *-sack* m., Z. *Mehlsack;* *-schabe* v., Z. *Küchenschabe;* *-traube* v. Bourgondische druif v.; *-wage* v. molenaarsschaal v.; it. peilschaal v.; *-wein* m. wijn m. van den wijnstok met witbehaarde druiven.

Müllig, (*-er*, *-st*) bijv. nw. breekbaar, broos, bros; *-keit* v. breekbaarheid, broosheid v.

Mülling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. veelkleurige grondeling m., (cyprinus phorinus).

Mulm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. molm m., stof, gruis, vermolmd hout o.; (Bergw.) verweerd erts o., zwart zilvererts o.; *dieser Baum hat den -,* deze boom begint te vermolmen.

Mulmen, (*mulmte*, *gemulmt*) bedr. en o. ww. vermolmen, tot molm worden.

Mulmicht, bijv. nw. met stof, met molm bedekt of vermengd.

Mulmig, bijv. nw. vermolmd, verrot, vergruisd, vermalen; *-e Erde,* molmachtig; *- werden,* (van boomen), vermolmen.

Mulsch, bijv. nw. (van ooft), Z. *morsch.*

Mulsicht, mulsig, bijv. en b. (van bevroren en daarna week geworden dingen), flauw, laf.

Mulsterig, bijv. nw. muf, duf, beschimmeld.

Multerig, bijv. nw., Z. *mulmicht.*

Multbeere, (*-n*) v. Noorweegsche braambes v.

Multiplicant (*-en*, mv. *-en*) m. vermenigvuldigingsgetal o., vermenigvuldigtal o.

Multiplication, v. (*-en*) vermenigvuldiging v.

Multiplications-product, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. uitkomst v. eener vermenigvuldiging, product o.; *-tafel* v. tafel v. van vermenigvuldiging; *-zeichen* o. vermenigvuldigingsteeken, teeken o. van vermenigvuldiging.

Multiplicator, (*-s*, mv. *-en*) m. vermenigvuldiger m.

Multipliciren, (*multiplicirte*, *multiplicirt*) bedr. ww. vermenigvuldigen.

Multiplicität, (*-en*) v. veelvuldigheid, menigvuldigheid v.

Multiplum, (*-s*, mv. *Multipla*) o. veelvoud o.

Multon of **Multum,** (*-e*)*s*, mv. *-e*) m. (Lakenb.) molton o., zachte dikke wollen stof v., monnikensaai v.

Mumie, (*-n*) v. gebalsemd lijk o., mummie v.; *mineralische -,* naphta, steenolie v.

Mumienförmig, bijv. nw. mummievormig, als eene mummie.

Mumme, (*-n*) v. mombier, sterk bier o. uit Brunswijk, mom v.

Mumme, (*-n*) v. masker o., maske, verkleeding v., momaangezicht o.; (aan vinnen), boei v.

Mummel, (*-s*, mv. *Mummel*) m. stier m.; 2. *-, -butz, -mann* m. ballebak, boeman, vogelverschrikker m.; it. gemaskerde m., masker o.

Mümmel, (*-n*) v. (verkl. *Mümmelchen* o.) of **Mümmelkraut,** (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. waterlelie v.

Mummeln, (*mummelte, gemummelt*) o. ww., m. *h.* (van koeien), loeien, schreeuwen, bulken; 2. morren, mompelen, mopperen; it. zacht, onverstaanbaar spreken; 2. bedr. ww. vermommen.

Mummen, (*mummte, gemummt*) bedr. ww. *jem., etw.*, -, vermommen, onkenbaar maken, verkleeden.

Mummen-gesicht, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. momaangezicht, mombakkes o., mom v., masker o.; *-gold* o. mikagoud o.; *-tanz* m. dans m. van gemaskerden.

Mummer, (*-s*, mv. *Mummer*) m. hij die iets vermomt of verkleedt; (Rechtspr., veroud.) plichtvergeter, ontrouwe rechter m.

Mummerei, (*-en*) v. vermomming, verkleeding, maskerade v.; (fig.) veinzerij, bedriegerij v., Z. *Verstellung.*

Mummergold, (*-(e)s*) o., z. m. mikagoud o., mika v., gele glimmer o.

Mund, (*-(e)s*, mv. *Münde*) m. mond m.; *etw. an seinem -e ersparen*, iets uit zijn mond sparen, niet opeten; *- und Nase aufsperren*, groote oogen opzetten; *der - wässert ihm darnach*, hij watertandt daarnaar, dat doet hem watertanden; *reinen - halten*, het geheim bewaren, bescheiden zwijgen; *reinen - gehalten*, stil gezwegen; *er ist in Aller Munde*, iedereen spreekt van hem; *Sie nehmen mir das Wort aus dem -e*, gij neemt mij het woord uit den mond, dat is juist wat ik wilde zeggen; *jemn. die Worte in den - legen*, iem. de woorden in den mond geven; 2. (van een kanon), mond m., opening v.

Mund, (*Munde*) v. (veroud.) bescherming, voogdijschap v.

Mund, (*-(e)s*, mv. *Münder*) m. (veroud.) voogd m.

Mundanismus, (onb.) m. wereldsgezindheid, zinnelijkheid v.

Mundart, (*-en*) v. tongval m., uitspraak v., dialect o.; *-genosse* m. die dezelfde uitspraak heeft.

Mundartlich, bijv. en b. volgens een zekeren tongval, plaatselijk, provinciaal; *-er Ausdruck*, plaatselijke of gewestelijke uitdrukking v., provincialisme o.

Mund-arzt, (*-arztes*, mv. *-ärzte*) m. tandmeester, tandheelkundige m.; *-au* v. vrijplaats v.; *-bäcker* m. hofbakker m.; *-becher* m. lievelingsbeker m.; *-becker* m. hofbakker m.; *—amt* o., *—ei* v. hofbakkerschap o., ambt o. van bakker aan het hof; *-bedarf* m. mondbehoeften v. mv.; 2. Z. *-vorrath*; *-bedienter* m. spijsknecht m.; *-bissen* m. mondvol v., stuk o.; it. lekkernij v.

Mündchen, (verkl.) o. mondje o., lieve, kleine mond m.

Munddeckel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. (Art.) deksel o. op de opening van het kanon, monddekstuk o.

Munde, (*-n*) v., Z. *Mündung.*

Mündel, (*-s*, mv. *Mündel*) m. en (*-n*) v. pupil, onmondige m. en v.

Mündel-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o., Z. *-rath*; *-geld* o. geld o. van onmondige kinderen; *-gericht* o., Z. *-rath*; *-gut* o. goed o. van onmondige kinderen; *-rath* m. raad m., college o. van voogden, rechtbank v. voor pupillen, voogdijraad m.; 2. lid o., raadsheer m. van zulk eene rechtbank; *-stand* m. staat m. van onmondige; it. tijd m. voor de opvoeding; (fig.) schoolbanken v. mv.

Munden, (*mundete, gemundet*) o. ww., m. *h.* smaken, naar den smaak zijn; *dieser Wein mundet ihm*, smaakt hem, is zeer naar zijn smaak.

Münden, (*mündete, gemündet*) o. ww., m. *h.* (van eene rivier), uitloopen, uitwateren, zich ontlasten, zich storten in.

Mund- entzündung, (*-en*) v. ontsteking v. in den mond; *-faul* bijv. nw. met spruw gepaard, scheurbuik hebbende; *-fäule, -fäulniss* v. scheurbuik o.; (van kinderen), spruw v.; *-fisch* m. grootkop, voorn m., post v.; *-geld* o. geld o. voor ververleende hulp; *-geschwür* o. mondzweer v.; *-glaube* m. dood geloof, geloof o. alleen in woorden bestaande; *-gut* o., Z. *-bedarf, -vorrath*; *-harmonika, -harfe* v. mondharmonica v.; *-holz* o. keelkruid o.

Mündig, bijv. en b. mondig, meerderjarig; (fig.) in staat om zichzelve(n) te besturen; *jem. für - erklären, jem. - sprechen*, mondig, meerderjarig verklaren.

Mündigen, (*mündigte, gemündigt*) bedr. ww. mondig, meerderjarig verklaren.

Mündigkeit, v., z. m. mondigheid, meerderjarigheid v.; *-sbrief* m. brief m. van meerderjarigheid; *-serklärung, -ssprechung* v. meerderjarigverklaring v.; *-sverleihung* v. verleenen o. van brieven van meerderjarigheid.

Mündigmachung, Mündigsprechung, v., Z. *Mündigkeitssprechung.*

Mundiren, (*mundirte, mundirt*) o. ww. (Rechtspr.) in het net schrijven, de grosse eener akte maken.

Mund- klemme, (*-n*) v. klem v.; 2. (Heelk.) kinnebakskramp, mondklem, kaakkramp v.; *-klotz* m., Z. *- propf*; *-koch* m. hofkok m.; *-köchin* v. hofkeukenmeid v.; *-kost* v. mondkost m., eten, voedsel o., spijzen v. mv.; *-krebs* m. mondkanker m.; *-küche* v. vorstelijke keuken v.; *-küchelchen* o. partijtje o.; *-lack* m. ouwel m.; *-leich* m. (Waterb.) mondstuk o. van de buis in waterleidingen; *-leim* m. mondlijm v.; *-leute* mv. pupillen, cliënten m. en v. mv.

Mündlich, bijv. en b. mondeling, mondelijk, bij monde, in eigen persoon; *jemn. etw. - sagen*, mondeling; *sich mit jemn. - besprechen*, mondeling, persoonlijk afspreken; *-keit* v. mondelinge behandeling, mondelinge afspraak v.; (van eene rechtszaak), proces-verbaal o.

Mündling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Mündel.*

Mundloch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. (van een oven, een geweer &), opening v.; (Ontlk.) (van de maag), mond m., monding, opening v.; (Bergw.) (van een gang), vereenigingspunt o., plaats v., waar hij uitloopt in een anderen, (van eene fluit), mondgat o.; *—mann* m. voogd m.; *-mehl* o. bloem v. van meel, meelbloem v.; *-muskel* m. mondspier v.; *-nagel* m. (Leid.) spijker m. met platten kop m.; *-öffnung* v. opening v. van den mond, Z. *-loch*; *-pfropf* m. (van een kanon), prop v.; it. tap, zwik m.; *-pomade* v. lippenpomade v.; *-portion* v. rantsoen o., portie v.; *-rand* m. rand, kant m. der monding of opening; *-raub* m. (Zeew.) door de matrozen weggenomen eetwaren v. mv., *-recht* bijv. nw. geschikt om te eten, goed voor den mond; it. gemakkelijk uit te spreken; *-reif* m. (Art) rand m. om den mond van een kanon; *-rohr* o. (Geweerm.) tappatroon, moerschroefboor v.; *-röhrchen* o. laadstokring m.; *-rose* v., Z. *Gartenpappel -salbe* v., Z. *-pomade*; *-schatz* m. belooning v. voor den voogd; *-schenk* m. schenker m. aan het hof; *—, —enamt* o. bediening v. van schenker aan het hof; *—schlosser* m. (Ontlk.) sluitspier v. van den mond; *-schraube* v., Z. *-spiegel*; *-schwamm* m. spruw v.; *-seite* v. (kookk.) gedeelte o. van de keuken, waar voor de vorstelijke tafel gekookt wordt; *-semmel* v. witte brood, bloembrood o.; *-spalte* v. spleet tusschen de lippen, mondspleet v.; *-spatel* m. (Heelk.) spatel v. om den tongriem te snijden; *-sperre* v. Z. *-klemme*; *-spiegel* m. verwijderde tang v. om de klem te breken, mondspiegel m.; *-stein* m. grenssteen m.; *-stück* o. (van een instrument), mondstuk o.; (aan een paardetoom), gebit o.; (van een kanon), beslag o. van de monding; (van eene orgelpijp), blik o.; (gemeenz.) mond m., mondwerk o., muil, bek m.; *ein gutes — haben*, welbespraakt zijn; (Nat.hist.) *verkehrtes —*, slakkenhuis o. met gedraaide opening; *—loch* o. mondstukgat o.; *-theil* m., Z. *-portion*; *-todt* bijv. nw. (Rechtspr.) onder curateele gesteld, verklaard niet in staat te zijn om zijne goederen te beheeren; *— erklären*, onder curateele stellen.

Mundum, (*-s*, mv. *Munden*) o. grosse v. eene akte, net afschrift o.

Mündung, (*-en*) v. monding, opening v.; (van eene rivier), mond m., monding, uitwatering v.; (van een dal &), uitgang m.

Mündungs-fries, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Mundreif*; *-weite* v. (Art.) wijdte v. van de geschutbuis, kaliber o.

Mund-voll, bijv. nw. (van spijzen), beet m., mondvol v.; (van dranken), slok m., slokje o.; *-vorrath* m. voorraad m. van levensmiddelen, mondvoorraad m.; *mit—versehen*, van levensmiddelen voorzien; *-wasser* o. mondwater, gorgelwater o., spoeling v.; *-weide* v. Virginische kor-

noeljeboom m.; *-wein* m. tafelwijn, lievelingswijn, lekkere, smakelijke wijn m.; *-werk* o. (gemeenz.) mondwerk o., mond m.; (fig.) redenaarstalent o., welbespraaktheid v.; *sie hat ein gutes —*, zij is zeer bespraakt; *-winkel* m. hoek m. van den mond, hoek m. tusschen de lippen.

Municipal, bijv. nw. gemeentelijk, de gemeente betreffende.

Municipalgesetz, (*-es*, mv. *-e*) o. gemeentewet, wet v. eener gemeente.

Municipalität, (*-en*) v. gemeentebestuur o., gemeenteraad m.

Municipal-rath, (*-rath(e)s*, mv. *-räthe*) m. gemeenteraad m.; 2. lid o. van den gemeenteraad; *-recht* o. gemeenterecht, recht o. eener gemeente; *-stadt* v. vrijstad v.

Munificenz, v., z. m. mildheid, vrijgevigheid v.

Muniment, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. bewijs o., bewijsgrond m.

Munition, (*-en*) v. krijgsvoorraad m., proviand v.

Munitions-fässer, o. mv. vaten o. mv. met krijgsvoorraad; *-kasten* m. kruitkist v., proviandkist v.; *-wagen* m. kruitwagen, proviandwagen, legerwagen m.; (Spoorw.) wagen m. voor steenkolen en water, verbonden aan de locomotief, tender m.

Münke, v. Z. *Manke.*

Munkelei, v., Z. *Gemunkel.*

Munkelig, bijv. nw. (van het weder), nevelachtig, somber, donker.

Munkeln, (*munkelte, gemunkelt*) o. en onp. ww. nevelachtig, donker, somber zijn of worden; *es munkelt*, het wordt donker, somber weer; (fig.) mompelen, in het oor fluisteren; *es munkelt, man munkelt davon*, men praat er van, het gerucht loopt; (Spr.) *im Dunkeln ist gut-*, de duisternis is gunstig voor verliefden.

Munkenstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schoorsteen m.

Munker, (*-s*, mv. *Munker*) m. (Prov.) gluiper, spion, verrader m.

Münster, -kirche, (*-s*, mv. *Münster*) o. of v. klooster o., kloosterkerk, hoofdkerk, domkerk v.; 2. *-, -thurm* m. domtoren, koepeltoren, dom m.

Munter, (*munt(e)rer, munterst*) bijv. en b. wakker, waakzaam; 2. vroolijk, levendig, opgewekt, opgeruimd; *immer-!*, kom aan!, wakker aan!, flink aangepakt!; *ein -es Pferd*, levendig; *jem. - machen*, wakker maken, wekken, doen ontwaken!; *ein -es Aussehen*, lustig, vroolijk, luchtig, opgeruimd; *-e Gesichtsfarbe*, frisch; 3. gezond, welvarend; 4. in goede luim, welgemutst; *ein -er Gesellschafter*, lustige snaak, vroolijke klant; (fig.) (van kleuren), levendig, frisch; (Muz.) levendig, opgewekt, allegro; *-keit* v. wakkerheid, vroolijkheid levendigheid, opgewektheid v.; it. gezondheid, frischheid v.; (van kleuren), levendigheid, frischheid v.

Muntern, (*munterte, gemuntert*) bedr. ww. opvroolijken, opwekken, wakker maken, aanvuren.

Münz-abdruck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. afdruksel o. eener munt; *-abfall* m. afval m. van munten, muntafval m.; *-amt* o. bestuur o. der munt, kamer v. van de muntmeesters; 2. beheer o. der muntwerken; *-anstalt* v. munt, muntkamer v.; *-arbeiter* m. arbeider m. in de munt, munter m.; *-balsam* m. (Pl.) tuinbalsem m.; *-beamter* m. bediende m. bij de munt; *-beschickung* v. alliage v., muntmengsel o.; *-beschneider* m. geldsnoeier m.; *-beschreibung* beschrijving v. der munten, penningkundig werk o.; *-cabinet* o. muntkabinet, penningkabinet o., verzameling v. van munten en penningen; *-druckwerk* o. muntpers v.

Münze, (*-n*) v. munt v., muntstuk, gemunt geld o., specie v.; *Schau-*, gedenkpenning m., medaille v.; *-n, welche in Umlauf sind*, gangbare munt; *grobe -*, grove munt, groot geld o.; *leichte -*, klein geld o.; *in gangbarer, klingender - bezahlen*, in klinkende munt, in specie betalen; (fig.) *jem. mit gleicher - bezahlen*, met gelijke munt betalen; 2. pasgeld o.; it specie v.; (Nat. hist.) schelpmunt v.; 3. munt, muntgebouw o.; II. (Pl.) munt v.; *krause-*, kruizemunt v.; *wilde -*, waterpolei v.

Münz-eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o., Z. *-stempel.*

Münzen, (*münzte, gemünzt*) bedr. ww. munten, munt slaan, geld slaan; (fig.) doelen, munten; *das ist auf mich gemünzt*, dat is op mij gemunt.

Münzen-beschreiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. muntbeschrijver, penningbeschrijver m.; *-beschreibung* v. munt- of penningbeschrijving v.; *-cabinet* o., Z. *Münzcabinet*; *-kenner* m. muntenkenner, penningkundige m.; *-kenntniss, -kunde* v. kennis v. der munten, penningkunde v.; *-kundig* bijv. nw. penningkundig; *-sammlung* v., *-schatz* m., Z. *Münzcabinet.*

Münzer, (*-s*, mv. *Münzer*) m. munter m.

Münzerei, v., z. m. (w. i. gebr.) munten o.; 2. munt v.

Münz-falscher (*-schers*, mv. *-scher*) m. valsche munter, geldsnoeier m.; *-fälschung* v. muntvervalsching v.; 2. geldsnoeing v., valsche munten o.; *-feile* v. zoetvijl v.; *-freiheit* v., Z. *-recht*; *-fuss* m. muntstandaard m.; *-gebühr* v. muntloon o.; *-gefälle* o. recht o. om te munten, muntrecht o.; *-gegenrechner* m. stempelbewaarder m.; *-gehalt* m. muntgehalte, allooi o.; *-gekrätz* o., Z. *-abfall*; *-genosse* m. hij, die met anderen het recht heeft om geld te slaan; *-gepräge* o. muntstempel m.; *-gerechtigkeit* v., Z. *-recht*; *-gewicht* o. muntgewicht o.; *-gewinn* m. winst v. op de munt of het geld munten; *-gleicher* m., Z. *-wäger*; *-göttin* v. (Fabell.) Moneta, godin v. van het geld; *-gräle* v., Z. *-gehalt*; *-hammer* m. munthamer m.; *-haus* o. muntgebouw o., munt v.; *-herr* m. heer, leenheer m., die het recht heeft om geld te laten munten; it. opzichter m. over de munt; *-hof* m., Z. *-amt*; *-junge* m. leerjongen m. in de munt; *-justirer* m. vereffenaar m. der muntplaatjes; *-kenner, -kundiger* m., Z. *Münzenkenner*; *-knecht* m. munt(ers)knecht, knecht m. in de munt; *-kosten* v. mv. muntkosten m. mv.; 2. recht o. van den muntmeester om van een mark metaal eene zekere hoeveelheid te heffen; *-krätz* o., Z. *-gekrätz*; *-kraut* o., Z. *Pfennigkraut*; *-kreuz* o. (Wap.) muntkruis o.; *-kunde* v., Z. *Münzenkunde*; *-kunst* v. munterskunst v.; *-latte* v. muntschaaldrager m.; *-lauf* m. muntkoers, geldkoers m.; *-liebhaber* m. liefhebber, verzamelaar m. van munten en penningen; *-meister* m. muntersbaas m.; 2. muntmeester, opzichter m. over de munt; *—amt* o. muntmeesterschap o.; *-meisterin* v. muntmeestersvrouw, vrouw v. van een muntersbaas; *-meisterzeichen* o., Z. *-zeichen*; *-muschel* v. muntschelp v.; *-ordnung* v. reglement o. op de munt, bepaling v. van den standaard; *-ort* m., Z. *-stall*; *-platte* v., Z. *-schiene*; *-presse* v. muntpers v.; *-probe* v. muntproef v., onderzoek o. naar het gehalte van de munt; *-probirer, -prüfer* m., Z. *-wardein*; *-rand* m. muntrand, rand m. van muntstukken; *-rath* m. raadsheer m. van het muntgerecht; *-recht* o. muntrecht, recht o. tot het houden eener eigen munt; *-regal* o. kroonrecht o. om munt te slaan; *-richter* m., Z. *-wardein*; *-sammlung* v. verzameling v. van munten of penningen; *-scheere* v. muntschaar v.; *-schiene* v. muntplaat v., die gestempeld moet worden; *-schlag* m. munten, slaan, stempelen o. van munt; it. stempel, muntstempel m.; *-schläger* m. munter m.; *-schlosser* m. slotenmaker m. van de munt; *-schreiber* m. schrijver m. aan de munt; *-schrift* v. inschrift, opschrift o. op munten of penningen; *-schrötling* m., Z. *-stück*; *-sorte* v. muntsoort, specie v.; *grobe —n*, grove specie, groote geldstukken; *kleine —n*, klein geld, pasmunt; *-stadt* v. stad v., welke het recht heeft om te munten; it stad v., waarin eene munt gevestigd is; *-stand* m. (Gesch. v. D.) staat m., welke het recht heeft munt te slaan; *-statt, -statte* v. munt v.; *-stein* m. penning- of linzensteen m.; *-stempel* m. muntstempel m.; *-stock* m. Z. *-stempel*; *-streckwerk* o. pletwerktuig o. voor muntplaten; *-stück* o., Z. *-schiene*; 2. muntstuk, stuk o. geld, geldstuk o.; *-tarif* m. geldkoers m., tarief o. voor de munt; *-verfälscher* m., *-verfälschung* v., Z. *-fälscher, -fälschung*; *-verfassung* v. Z. *-ordnung*; it. muntwezen o.; *-wage* v. justeerschaal, muntschaal v., geldschaaltje o.; *—ngestell* o., Z. *-latte*; *-wäger* m. muntweger m., Z. *-justirer*; *-wardein* m. geldproever, essayeur m.; *-wart* m. opzichter m. over de munt; *-werk* o. werktuig o. om te munten, muntmachine v.; 2. Z. *-buch*; *-werth* m., Z. *-gehalt*; *-wesen* o. munten, munt slaan o.; 2. muntstelsel, muntwezen o.; 3. bestuur o. van de munt; *-wissenschaft* v., Z. *-kenntniss*; *-würdigung* v., Z. *-probe*; *-zeichen* o. muntteeken o., teeken o. van de plaats der munting; *-zettel* m. muntbiljet o., Z. *Papiergeld*; *-zusatz* m. alliage v.

Muraal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) smeerling, poel- of slikvisch, weervisch m.; 2. Z. *Moräne.*

Murane, (*-n*) v. (Nat. hist.) grondaal m., lamprei v.

Mürbe, (*-r, -st*) bijv. en b. (van ooft &), zeer rijp, zacht; (van vleesch &),

malsch, gaar; (van steenen), murw, zacht, bros; *Fleisch - werden lassen*, murw, zacht, malsch; 2. uitgeput, vermoeid, zwak, krachteloos, gedwee, buigzaam, gehoorzaam; (fig.) *jem. - machen*, iem. gedwee maken, mak doen worden, kastijden.

Mürbe, Mürbheit of **Mürbigkeit**, v., z. m. zachtheid, malschheid, weekheid v.; (van steenen), broosheid v.; (fig.) gedweeheid v.

Mürben, (*mürbte, gemürbt*) o. ww. (w. i. gebr.) week worden, gedwee worden; 2. bedr. ww., Z. *mürbe (machen)*.

Mürblich, bijv. en b. een weinig week, malsch, zacht.

Muride, (*-s*) o., z. m., **Murine,** v., z. m. muride o., oude naam van het brommin.

Murken, (*murkte, gemurkt*) o. ww. knorren, brommen, knorrig zijn.

Murki, (onb.) m. vroolijke dansmuziek v.

Murkolbe, (*-n*) v., Z. *Mühler* (Nat. hist.)

Murks, (*-es*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) *einen - von sich geben*, Z. *murken*; 2. (Volkst.) Z. *Murrkopf*.

Murksen, (*murkste, gemurkst*) o. ww., Z. *murken*.

Murkstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. met granaat vermengde mikaschilfersteen m.

Murmel, (*-s*, mv. *Murmel*) m. (veroud.) Z. *Gemurmel*; 2. Z. *Murmelthier*; 3. Z. *Murmelfisch*; 4. Z. *Schnellkugel*.

Murmel-bach, (*-bach(e)s*, mv. *-bäche*) m. murmelende beek v.; *-brassen* m. marmerbrasem m.; *-fisch* m. marmervisch m.; *-maus* v., Z. *-thier*.

Murmeln, (*murmelte, gemurmelt*) o. ww., m. *h.* murmelen, ruischen; it. mompelen, pruttelen; *man murmelt davon*, men mompelt er over; (fig.) brommen, morren; 2. bedr. ww. *e'w. her -*, onverstaanbaar opzeggen; *jemn. etw. in's Ohr -*, fluisteren; II. o. zelfst. gemurmel, gemompel, gemor o.; it. (van beken), gemurmel o.

Murmelthier, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Murmelthierchen,** (verkl.) o. marmot, bergrat v.; (fig.) mormeldier, leelijk meisje o.

Murner, (*-s*, mv. *Murner*) m. (in de fabel), naam van de kat en van den kater.

Murre, (*-n*) v. stoof, vuurstoof v.

Murren, (*murrte, gemurrt*) o. ww., m. *h.* brommen, knorren, morren, mopperen.

Murrhinisch, bijv. nw. *-e Gefässe*, kostbare pronkvazen v. mv. bij de ouden, murrhinische vazen v. m.

Murrig, bijv. nw., Z. *mürrisch*.

Mürrisch, (*-er, -est*) bijv. en b. brommig, knorrig, verdrietig, ontevreden, in kwade luim; *-er Mensch* m., Z. *Murrkopf*.

Murr-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. brompot, knorrepot, stijfkop, knorrig mensch m.; *- köpfig* bijv. nw. knorrig, brommend, in kwade luim; *-köpfigkeit* v. knorrigheid, verdrietigheid, gemelijkheid v.; *-meise* v. poelmees v.; *-sian* m. gemelijkheid, knorrigheid, brommigheid v.; *-sinnig* bijv. nw., Z. *mürrisch, murrköpfig*.

Murzab, bijw. gladaf, gladweg, geheel en al.

Mus, Z. *Muss*.

Musaget, (*-en*, mv. *en*) m. beschermer en vriend m. der dichtkunst.

Musche, (*-n*) v. (Nat. hist.) rietmerel v.; 2. (Mod.) moesje, zwart pronkpleistertje o.

Muschel, (*-n*) v. schelpdier o.; 2. mosselschelp, schelp of schulp v.; 3. mossel v.; *gemeine, essbare -, Mieszmuschel*, gewone mossel v.; *Suppe mit -n*, mosselsoep v.; *aus einer - trinken*, uit eene (mossel)schelp drinken; (fig.) uit mosselschelpen vervaardigd voorwerp o.. (Outlk.) oorschelp, neusschelp v.; 2. schaamspleet v.

Muschel-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schelpvormig kwartsagaat o.; *-ähnlich, -artig* bijv. nw. mosselachtig, mosselvormig, op eene mossel gelijkende; *-atlas* m. Indisch satijn o.; *-bank* v. mosselbank v., bank v. van schelpmergel. *-bläser* m. (Fabell.) Triton, zeegod m.; *-blume* v. dik eendenkroos o., watersalade v.; *-bruch* m., Z. *-bank; -cabinet* o., Z. *-sammlung*.

Muschelei, (*-en*) v. knoeierij v.. geknoei, gekonkel o.

Muschel-eischel, (*-n*) v. rietmusch v.; *-ente* v., Z. *Moorente*.

Muscheler, (*-s*, mv. *Muscheler*) m., Z. *Duckmäuser*.

Muschel-erde, (*-n*) v., Z. *-mergel; -erz* o. schelpvormig ijzererts o.. *-fang* m. mosselvangst v.; *-farbe* v. mosselkleur v.; it. in schelpen bewaarde verf v.; *-fisch* m. mossel v.; *-floh* m. schildvloo v., eenoog o.; *-flor* m. schelpfloers o.; *-förmig* bijv. nw. schelpvormig; *-futter* o., Z. *-kasten; -gehäuse* o., Z. *-schale; -gericht* o. (o. Gesch.) scherfgerecht, ostracisme o.; *-gold* o. schelpgoud, bladgoud o.; *-grube* v., Z. *-bank; -härtung* v. schelpverharding v.; *-horn* o. horenvormige schelp v.; *-hut* m. pelgrimshoed, bedevaartgangershoed, met schelpen versierde hoed m.

Muschelicht, bijv. nw. als eene mossel, als eene schelp, schelpvormig.

Muschelig, bijv. nw. vol mossels, vol schelpen; 2. (Prov.) niet pluis, niet zuiver, niet eerlijk.

Muschel-insekt, (*-(e)s*, mv. *-en*) o., Z. *Schildlaus; -kalk* m. schelpkalk v.; *—stein* m., Z. *-marmor; -kenner* m. schelpenkenner m.; *-kenntniss, -kunde* v. schelpkunde v.; *-könig* m., Z. *-schlucker; -krebs* m. woekerkanker m.; *-kürbiss* m. groote geheel ronde pompoen m. of kalebas v.; *-laye* v. laag v. schelpen; it. met schelpen doormengde steenlaag v.; *-lehre* v., Z. *-kunde; -lienicht* bijv. nw. den schelptrek betreffende; *-linie* v. halve-maanstijn, kromme lijn v. die eene rechte nadert zonder haar te snijden, schelptrek of schulptrek m.; *-marmor* m. schelpversteening v.; *-mergel* m. schelpmergel, schelpaarde v.; *-münze* v. schelpmunt v.; *-muschel* v., Z. *-eischel; -rad* o. rad o. met schepborden; *-rand* m. schelprand m.; *-reich* bijv. nw. rijk in schelpen; *-sammler* m. schelpenverzamelaar, liefhebber m. van schelpen; *-sand* m. schelpzand o.; *-schale* v. mosselschelp v.; (Wap.) schelp v. waarvan men het binnenste ziet; *-scheide* v. mosselscheede v.; *-schicht* v., Z. *-lage; -schlucker* m. (Nat. hist.) Siameesche duikeend v., roodkop m.; *-seide* v. schelpzijde v.; *-silber* o. bladzilver o. in schelpen; *-sperling* m., Z. *Baumsperling; -spiel* o. (Dam.) met eene schijf door tusschenschuiving twee schijven der tegenpartij aanvallen; *-stein* m. schelpsteen m.; *-taffet* m. schelptaf o.; *-wagen* m. mosselwagen m.; it. schelpvormige wagen; *-wächter* m. mosselkrab v.; *-werk* o. schulpwerk, grotwerk o.

Musculärsystem, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Outlk.) spierstelsel o.

Musculatur, v. (Schild.) gezamenlijke spieren v. mv. van het lichaam.

Musculit, (*-en*, mv. *-en*) m. versteende mossel of schelp v., musculiet m.

Musculös, bijv. nw. gespierd, sterk, krachtig.

Muscus, (onb.) m., Z. *Moschus*.

Muse, (*-n*) v. (Fabell.) zanggodin, muse v.; *Zögling, Liebling der -n*, kweekeling, gunsteling der muzen. (fig.) dichtkunst, dichtader, muze v.; *seine - ist heiter*, zijne muse is opgewekt; 2. adamsvijgeboom m.; 3. naam van kapellen, helicona.

Musel, (*-s*, mv. *Musel*) m. blok o., stomp, laag v.; it. (Prov.) (van brood), kruim, binnenste o.

Muselmann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m. muzelman, Turk, Mahomedaan m.

Museln, (*muselte, gemuselt*) o. ww. snoepen, muizen; (Prov.) het kruim uit het brood eten.

Musen, (*muste, gemust*) o. ww. week worden, tot moes worden.

Musen-almanach, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. muzenalmanak m.; *-berg* m. berg m., woonplaats v. der muzen, Parnassus, Helicon, Pindus, Olympus, muzenberg m.; *-born, -brunnen* m. (Fabell.) muzenbron, dichterbron, castalische bron, Hippokrene v.; *-freund, —in*, vriend m., vriendin v. der muzen; *-gott* m. god m. der muzen, Apollo; *-günstling* m. gunsteling m. der muzen.

Musenhaft, bijv. nw. op de muzen gelijkende.

Musen-halle, (*-n*) v. kunstzaal, kunsthal v., museum o.; *-kunst* v. kunst v. der muzen, dichtkunst v.; *-pferd* o. Pegasus m.; *-quell* m., Z. *-born; -schar* v. schaar v. der muzen, koor o. der muzen, de negen zanggodinnen; *-sitz* m. zetel m., verblijf o. der muzen; (fig.) zetel m. van kunsten en wetenschappen, academie v.; *-sohn* m. muzenzoon, dichter m.; it. student m.; *-tempel* m. muzentempel, tempel m. der muzen; *-thier* o., Z. *Mussthier*.

Muser, (*-s*, mv. *Muser*) m., Z. *Duckmäuser.*

Musesser, (*-sers*, mv. *-ser*) m. eene soort van blei, in Straatsburg snotvisch m., in Zwitserland gunger geheeten.

Musette, (*-n*) v., Z. *Sackpfeife.*

Museum, (*-s*, mv. *Museen*) o. museum o., verzameling v. van zeldzaamheden.

Musiciren, (*musicirte, musicirt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) muziek maken, musiceeren.

Musicus, (onb., mv. *Musici*) m. muzikant, toonkunstenaar, kenner m. van muziek, musicus m.

Musig, müsig, bijv. nw. op moes gelijkende, week als moes.

Musik, (*-en*) v. muziek v.; 2. toonkunst, toonkunde v.; *- machen*, Z. *musiciren; in - setzen*, op muziek zetten.

Musikakademie, (*-n*) v. muziekacademie v.

Musikalien, mv. muziekstukken o. mv.; *-handler* m. muziekhandelaar m.; *-handlung* v. muziekhandel m.

Musikalisch, bijv. nw. muzikaal, toonkunstig; *-es Instrument*, muziekinstrument o.; *-e Zeitschrift*, tijdschrift voor muziek; 2. *ich bin nicht -*, ik ben niet muzikaal, ik heb geene kennis van muziek; *-es Gehör*, muzikaal gehoor o.; *-e Sucht*, overdreven zucht v. voor de muziek, muziekzucht v.

Musikant, (*-en*, mv. *-en*) m. muzikant, speelman m.; *herumziehender -*, reizende muzikant; *die -en kommen lassen*, de violen &; (Spr.) *hier sitzen, wohnen die -en*, hier zit de klinkende munt, het geld; it. daar zit de knoop; *hier liegt ein - begraben*, hier is geen eind aan het dansen en springen.

Musik-bande, (*-n*) v. troep m. muziekanten; *-chor* m. en o. (muziek)-koor o.; *-corps* o., Z. *-bande*; *-direktor* m. muziekdirecteur, orchestdirecteur m.

Musiker, (*-s*, mv. *Musiker*) m., Z. *Musicus.*

Musik-fest, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. muziekfeest o.; *-horn* o. notenslak, notenschelp, muziekschelp v.; *-lehrer, -meister* m. muziekmeester, onderwijzer m. in de muziek; *-letter* v., Z. *Tonleiter*; *-schule* v. muziekschool v., conservatorium o.; *-stunde* v. muziekles, les v. in de muziek.

Musikus, (onb.) m., Z. *Musicus.*

Musikverein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. muziekvereeniging, zangvereeniging v.

Musirt, bijv. en b. (Drukk.) *-e Buchstaben*, versierde letters, krulletters v. mv.

Musivarbeit, (*-en*) v. ingelegd werk, mozaïek o.

Musiv(isch), bijv. en b. *-e Arbeit*, Z. *Musivarbeit*; *-gold* o. uit tin en halfmetalen bereide goudkleur v., mozaïekgoud o.; *-malerei* v. mozaïsch schilderwerk o.; *-silber* o. uit tin en halfmetalen bereide zilverkleur v.

Musse, Musso, eig. **Monsieur,** (onb.) m. (gemeenz.) mijnheer, monsieur m.

Muskate, (*-n*) v. muskaat, notemuskaat v.; 2. muskaatboom m.; (fig.) goochelballetje o.; (Spr.) *was nutzt der Kuh -*, wat weet eene koe van saffraan?, dat is paarlen voor de zwijnen werpen.

Muskateller, m. muskaatwijn, muskadelwijn m.; 2. Z. *-traube.*

Muskateller-apfel, (*-opfels*, mv. *-äpfel*) m. muskusappel, muskaatappel m.; *-aprikose* v. muskusabrikoos v.; *-birne* v. muskuspeer; *-geschmack* m. muskaatsmaak m.; *-kirsche* v. muskuskers v.; *-kraut* o. muskaatkruid o.; *-traube* v. muskadeldruif, muskadelle v.; *-wein* m., Z. *Muskateller.*

Muskaten-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. muskaatboom m.; *-birne* v., Z. *Muskatellerbirne*; *-blume, -blüthe* v. foelie v., muskaatbloesem m.; (fig., Apoth.) muskaatbloem v.; (Pl.) nachtviolier, stokviolier, bloem v. van damast; (Past.) koek m. van boterdeeg.

Muskatenhaft, bijv. nw. muskaatachtig, naar muskaat riekend.

Muskaten-holz, (*-holzes*) o., z. m. muskaathout, letterhout o.; *-hyazinte* v. muskaathyacint v.; *-nuss* v. muskaatnoot, notemuskaat v.; *-rose* v. muskaatroos v.; *-öl* o. muskaatolie v.; *-schimmel* m. appelgrauw paard o.; *-wein* m. muskaatwijn m.

Muskatreibeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. muskaatrasp v.

Muskel, (*-s*, mv. *-n*) m. spier v.; *stark von -n*, sterk gespierd; *gefiederter -*, vezelige spier; *durchflochtener -*, doorvlochten spier, bovenbalsspier v.

Muskel-anstrengung, (*-en*) v. krachtige poging v.; *-bau* m. bouw m., samenstel o. der spieren; (Schuil.) Z. *Musculatur*; *-bauch* m. (Ontl.) buik m.; *-bewegung* v. spierbeweging, samentrekking v. eener spier; *-blutader* v. spierbloedader v.; *-entzündung* v. (Gen.) spierontsteking v.; *-faser* v. spiervezel v.; *-haut* v. spiervlies o.; *—nerve* m. hundzenuw v.

Muskelig, bijv. nw. gespierd, vol spieren; 2. sterk van spieren.

Muskel-kraft, v., z. m. spierkracht v.; *-lehre* v. leer v. der spieren, *-mann* m. (Schuil., Beeldh.) spierligguur v.; *-nerve* m. spierzenuw v.; *-reiz* m. spierprikkeling v., galvanisme o.; *-scheide* v. spiergelaat o.; *-schlagader* v. spierslagader v.; *-schmerz* m. pijn v. in de spieren, rhumatiek v.; *-schnitt* m. ontleding v. der spieren; *-schwanz* m. spierstaart m., spieremde o.; *-stark* bijv. nw. sterk gespierd; *-stärke* v. spierkracht v.; *-zergliederung, -zerlegung* v. spierontleding v.; *-zweig* m. spiertak m.

Musketo, (*-n*) v. (Krijgsw.) musket, vuurroer, geweer o.

Musketen-feuer, (*-s*) o., z. m. musketvuur, geweervuur o.; *-gabel* v. musketvork v.; *-kugel* v. musketkogel, geweerkogel m.; *-schuss* m. geweerschot, musketschot o.

Musketier, (*-s*, mv. *-e*) m. musketier m.

Musketon, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. karabijn v., ruitergeweer, musketon o.

Muskiren, (*muskirte, muskirt*) bedr. ww. met muskus welriekend maken, met muskus bereiden, parfumeeren.

Muskito, (*-s*, mv. *Muskiten*) m. bijtvlieg, moskiet v.

Musk-käfer, (*-fers*, mv. *-fer*) m., Z. *Todtengräber*; *-ochs* m., *-rose* v. &, Z. *Moschusochs &c.*

Muskus-&, Z. *Bisam &c.*

Musomanie, v., z. m. hartstochtelijke kunstliefhebberij v.

Muspel, (*-n*) v. roerdomp m.

Muss, (onb.) m. en o. (gemeenz.) noodzakelijkheid, verplichting v., dwang m.; *es ist ein -*, het is een moet, het moet gedaan worden; *es ist eben kein -*, het is juist wel geen moet, het is juist niet noodzakelijk; *- ist ein bitter Kraut of der - ist eine harte Nuss*, moeten is dwang.

Mussapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. appel m., die tot moes gekookt kan worden.

Musselin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) mousseline o.; *-fabrik* v. mousselinefabriek v.

Müssen, (*ich muss, du musst, er muss, ich musste, gemusst*) o. ww. onr., m. *h.* moeten, gedwongen zijn, verplicht zijn, in de noodzakelijkheid zijn, er niet buiten kunnen, er niet omheen kunnen, noodig zijn, *man muss essen um zu leben*, men moet eten om te leven, het is noodig dat men eet om &, *er muss sterben*, hij moet sterven, is verordeeld om te sterven; *ich muss Geld haben*, ik moet geld hebben, ik heb geld noodig; *muss er es thun?*, moet hij het doen?; *und wenn ich sterben müsste*, al moest ik ook sterven, al moest het mij het leven kosten; *er muss Alles wissen*, hij moet, hij wil alles weten; *so müsse es dir denn gelingen*, o, mocht het u gelukken. *Sie - es ja besser wissen als ich*, gij moet het toch beter weten dan ik, gij dient het toch &; *welche Zeit muss es wohl sein?*, hoe laat kan het toch zijn?; *er müsste sich anders besonnen haben*, ten zij hij van meening veranderd zij; *wir - alle sterben*, wij moeten allen sterven; *etw. thun -*, verplicht, genoodzaakt zijn te doen; *er wollte nicht, aber er hat gemusst*, hij wilde niet, maar moest wel, men heeft hem er toe genoodzaakt; *wir mussten darum &c.*, wij moesten wel; *du musst ihn nicht verrathen*, gij moet hem niet verraden; *das - Sie nicht verlangen*, dat moet gij niet vragen; (Spr.) *wer muss hat keine Wahl*, moeten is dwang; it. o. zelfst., Z. *Muss.*

Mussiren, (*mussirte, mussirt*) o. ww., m. *h.* schuimen, gisten, werken; *-der Champagner*, schuimende champagne(wijn); 2. bedr. ww. *die Karten -*, den rug der kaarten drukken.

Mussir-farbe, (*-n*) v. (Kaart.) kaartenkleur v.; *-form* v. houten drukvorm m. voor kaarten.

Mussivform, (*-en*) v., Z. *Mussirform.*

Musz, (*-es*, mv. *-e*) o. moes o., marmelade v., brij v.; *ein - von Mandeln*,

amandelmoes o.; *das Fleisch ist zu - gekocht*, het vleesch is tot moes gekookt.

Muszo, v., z. m. ledige tijd m.; *etw. nach - thun*, naar eigen gemak: it. *einer anständigen - leben*, een rentenierslevenleiden.

Muszeln, (*muszelte, gemuszelt*) o. ww. naar moes smaken, papperig zijn; 2. bedr. ww. moes koken.

Muszelwagen, (*-wagens*, mv. *-wagen*) m. (Zeew.) ruimte v. tusschen de betings en den grooten mast.

Muszen, (*muszte, gemuszt*) bedr. ww. moes geven, koken, eten, tot moes maken.

Muszer, (*-s*, mv. *Muszer*) m. beertje, ventje o., knaap m.; (Volkst.) kleine roes m.

Musze-stunde, (*-n*) v. ledig uurtje, vrij uurtje o.; *-zeit* v. ledige tijd, vrije tijd m.

Muszfladen, (*-dens*, mv. *-den*) m., Z. *Muszkuchen*.

Muszicht, bijv. nw. op moes gelijkend, brijachtig.

Muszig, bijv. nw. brij gevend, moes gevend, brij bevattend; 2. dik, klonterig.

Müszig, bijv. en b. ledig, werkeloos, niet bezig, niets doende; *-e Zeit*, Z. *Muszezeit; er kann nicht - sein*, hij kan niet leeg zitten, hij kan niet zonder bezigheid, niet werkeloos wezen; *seine Zeit - zubringen, - geben*, leegloopen, niets doen; *er ist ganz -*, hij doet volstrekt niets; *-es Leben*, werkeloos, lui leven; *-e Menschen*, leegloopers m. mv.; *-es Kapitol*, dood; *sein Geld - liegen lassen*, renteloos laten liggen; *-e Stunde*, Z. *Muszestunde*.

Müszigen (sich), (*müszigte, gemüszigt*) wed. ww., Z. *abmüszigen*; 2. *nöthigen*.

Müszig-gang, (*-(e)s*) m., z. m. ledigheid, ledigheid, werkeloosheid, luiheid, traagheid v.; (Spr.) — *ist des Teufels Ruhebank*, luiheid of ledigheid is des duivels oorkussen; *-gänger, —in*, leegloover, luiaard m., leegloopster v.; *-gangerisch* bijv. nw. traag, lui.

Müszigkeit, v., z. m. ledigheid m., werkeloosheid, traagheid, luiheid v.

Musz-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. jodenmaluwe v.; *-kuchen* m. pruimentaart v.; *-pfanne* v. moespan v.; *-pflanze* v., Z. *-kraut*; *-theil* o., Z. *Hofspeise*; *-thier* o. eland m., elandhert o.; *-topf* m. moespot m.; *-torte* v. moestaart v.

Muszler, (*-s*, mv. *Muszler*) m. late herfstrijp v.

Muster, (*-s*, mv. *Muster*) o. voorbeeld o.; *schönes -*, schoon voorbeeld o.; *das -, vollkommenste -*, toonbeeld, het schoonste voorbeeld, ideaal o.; *- der Schönheit*, ideaal o. van schoonheid, denkbeeldige schoonheid; 2. model o.; *ein - machen*, een model maken; (Bord.) patroon o.; (voor het schrijven) voorbeeld o.; (fig.) *häusliches -*, (Volkst.) heelijk wijf o.; 3. staal o., proef v., monster o.; 4. schets, teekening v.; 5. (Tuinb.) gedeelte o. van een bed, bloembed, bloemperk o.

Muster-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., **-baumchen,** (verkl.) o. (Tuinb.) boom, struik m. van een bloembed; *-begriff* m. voorbeeld, toonbeeld, ideaal o.; *-bild* o. ideaal, denkbeeldig beeld o.; it. Z. *-begriff*; *-buch* o. modelboek, staalboek, boek o. met patronen; 2. klassiek boek o.; *-elle* v. gejikte el v. of meter m.

Musterer, (*-s*, mv. *Musterer*) m. modelmaker m., patroonteekenaar m., Z. *Musterschneider*; 2. onderzoeker, uitzoeker, inspecteur m.

Muster-form, (*-en*) v. modelvorm m., patroon o.; it. oorspronkelijke vorm m., oorspronkelijke gestalte, type v.; *-geist* m. oorspronkelijke geest, zeldenker m.; *-gültig* bijv. nw. als een voorbeeld geldend, voorbeeldig, klassiek.

Musterhaft, (*-er, -est*) bijv. nw. voorbeeldig, voorbeeldelijk, uitstekend; *- zeichnen*, voorbeeldig, hoogst nauwkeurig, uitmuntend; *-er Schriftsteller*, klassiek.

Musterhaftigkeit, (*-en*) v. voortreffelijkheid, degelijkheid v., toonbeeld o.

Muster-herr, (*-n*, mv. *-en*) m. inspecteur m.; *-karte* v. staalkaart v., staalboek, boek o. met patronen; *—reiter* m. (Scherts.) handelsreiziger m.; *-kopf* m. modelkop m.; it. Z. *-geist*; *-lich* bijv. en b., Z. *musterhaft*; *-macher* m. modelmaker m.

Mustern, (*musterte, gemustert*) bedr. ww. modellen maken, patronen maken; it. Z. *modeln*; 2. modellen uitzoeken, beoordeelen, nauwkeurig onderzoeken, vitten; *die Truppen, das Heer -*, monsteren, inspecteeren, inspectie houden over, in oogenschouw nemen; (fig.) *ein Buch -*, beoordeelen; 3. o. ww. prevelen, pruttelen, mompelen.

Muster-ordnung, (*-en*) v. plaatsing, schikking v. der stalen, monsters, bloemen op een bed &; *-ort, -platz* m. (Krijgsw.) plaats v. van monstering; *-presse* v. (Kons.) patroonpers v.; *-reiter* m. met stalen reizende handelsbediende, handelsreiziger; *-rolle* v., Z. *-karte*; (Krijgsw.) monsterrol v.; *-schneider* m. patroonsnijder, patroonteekenaar m.; *-schreiber* m. monsteringmeester m.; *-schrift* v. modelschrift o.; it klassiek werk o.; (bij het schrijven), voorbeeld o. *—steller* m. klassieke schrijver m.; *-schule* v. normaalschool v.; *-stück* o. modelstuk, voorbeeld o., uitgezocht stuk o.; *Sammlung von —en*, verzameling van uitgezochte stukken, van voorbeelden; *-tugend* v. hoogste deugd v.

Mustert, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. mostert of mostaard m.

Musterung, (*-en*) v. onderzoek, nazien o., beoordeeling v.; (Krijgsw.) monstering, inspectie, revue v.; *eine - halten*, inspectie houden; (fig.) examen o., critiek v.

Muster-werk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. werk o. dat tot voorbeeld kan dienen; 2. klassiek werk o.; *-wirthschaft* v. modelhoeve v.; *-wort* o. klassieke stelling v., klassiek gezegde, voorbeeld o.; *-zeichner* m. (Man.) patroonteekenaar, modelteekenaar m.; *-zeichnung* v. patroonteekening v., patroon o.; *-zettel* m., Z. *-rolle*.

Muta, (*Muten*) v. stomme letter v., medeklinker m.

Muter, (*-s*, mv. *Muter*) of **-krebs,** (*-es*, mv. *-e*) m. kreeft m., die de schaal afwerpt of afgeworpen heeft.

Mutern of mütern, (*muterte* of *müterte, gemutert* of *gemütert*) o. ww., m. *h.* (van kreeften), de schalen afwerpen.

Müterich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. moederkruid o.

Muth, (*-(e)s* m., z. m. gemoed, karakter o., stemming v., zin, moed m.; *wie ist ihm zu -e?*, in welke stemming verkeert hij?, hoe gevoelt hij zich?, hoe is hij te moede?; *da weiszt nicht, wie mir zu -e ist*, gij weet niet, wat ik op het hart heb; *es ist mir eben nicht wohl zu -e*, er is iets dat mij verontrust; *ich weiss wohl, wie jemn. in solchen Fällen zu -e ist*, ik weet wel, wat iem. & gevoelt; *es ist mir bei dieser Sache nicht wohl zu -e*, ik voorzie niet veel goeds van, ik ben niet op mijn gemak over &; 2. moed m., dapperheid, onverschrokkenheid v.; *den - sinken lassen*, den moed laten zinken of zakken, den moed verliezen; *- fassen*, moed scheppen; *jemn. - einsprechen*, iem. moed in het lijf spreken, aanmoedigen; *er hat den - nicht es ihr zu sagen*, hij heeft den moed niet &, hij durft het haar niet zeggen; *gutes -es sein*, wel te moede, vroolijk te moede, opgeruimd zijn, goeden moed houden; *es ist kein - und kein Leben in ihm*, er zit niets bij hem, hij is een gevoelloos mensch; *guter -, halbe Arbeit*, goed begonnen, half gedaan; *seinen - kühlen*, Z. *Müthchen*.

Muthbeseelt, bijv. nw. vol moed, moedig, onverschrokken.

Müthchen, (verkl.) o. *sein - an jem. kühlen*, zijn moed koelen, zijne gal uitspuwen tegen, zijne wraak bevredigen.

Muthe, (*-n*) v. (w. i. gebr.) bede v., verzoek, request o.; it. gunst, concessie v.; *die - verrichten*, (van handwerksliedien), verzoeken om als meester toegelaten te worden.

Muthen, (*muthete, gemuthet*) o. ww., m. *s.* gezind zijn, lust hebben, van meening zijn, voornemens zijn; *wie ist er gemuthet?*, wat is hij van plan?, welk is zijn voornemen?; *wohl, übel gemuthet sein*, goed, kwalijk gemutst zijn, in goede, kwade luim zijn; 2. bedr. ww. *etc. -*, vragen, verlangen, verzoeken; *ein Lehen -*, aanzoek doen om.

Muther, (*-s*, mv. *Muther*) m. (Bergw.) aanzoeker, vrager m.; it. concessionaris m. voor de ontginning eener mijn.

Muth-geld, o., **-groschen,** m. geld o., belasting v., onkosten m. mv., die men betaalt voor het verkrijgen van het meesterschap; *-gesell* m. knecht, gezel m., die naar het meesterschap dingt.

Muthig, (*-er, -st*) bijv. nw. moedig, dapper, stout, onverschrokken; 2. levendig, opgewekt; *das Pferd ist zu -*, is te vurig.

Muthigen, (*muthigte, gemuthigt*) bedr. ww. aanmoedigen, opwekken.

Muthigkeit v., z. m. (van een paard), vuur o., vurigheid v.

Muth-jahr, (*-(e)s.* mv. *-e*) o. jaar o., waarin het meesterschap gevraagd wordt; *-leer, -los* bijv. nw. moedeloos, ontmoedigd, laf; it. terneergeslagen, neerslachtig, ontgoocheld; — *sein*, moedeloos, neerslachtig zijn; *jem. — machen*, iem. moedeloos maken, ontmoedigen, den moed benemen; *-losigkeit* v. moedeloosheid, lafheid, neerslachtigheid v.; *-macher, —in*, benoediger, aanmoediger m., benoedigster, aanmoedigster v.

Muthmaszen, (*muthmaszte, gemuthmaszt*) bedr. ww. vermoeden, gissen, meenen, denken, gelooven, voorgevoelen, verdenken; *ich habe es gemuthmaszt*, ik heb het wel vermoed, gedacht; *ich muthmaszte daraus nichts Gutes*, ik vermoedde, verwachtte daarvan niets goeds; *man muthmaszt er habe sich vergiftet*, men meent, denkt, vermoedt, gelooft dat &; *man muthmaszt auf dich*, men verdenkt u, gelooft dat gij het zijt &.

Muthmaszlich, bijv. nw. vermoedelijk, waarschijnlijk, soms, wellicht, misschien; it. onderstellend, als twijfelachtig; *etw. - als wahr annehmen*, vermoeden, onderstellen dat iets waar is; *-keit* v. waarschijnlijkheid, mogelijkheid v.

Muthmaszung, v. vermoedelijkheid, waarschijnlijkheid v., vermoeden o., Z. *muthmaszen; -sweise* bijw. onderstellenderwijze.

Muth-meister, (*-sters,* mv. *-ster*) m., Z. *Muther; -reich* bijv. nw., Z. *-roll; -sam* bijv. nw. moedig; *-schein* m. (Leenw.) bewijs o. van gevraagde concessie; it. geloofsbrief m.; *- sich* bijv. nw. zwaarmoedig, ziek van geest; *-trank* m. borrel m., slokje o.

Muthung, v., Z. *Zumuthung;* (Leenw.) verzoek, aanzoek o., bede v., Z. *Muthe; die - bestätigen*, het verzoek toestaan, inwilligen; (Bergw.) *- einlegen*, de concessie van een mijnwerk verzoeken.

Muthvoll, bijv. nw. vol moed, zeer moedig, onverschrokken.

Muthwille(n), (*-(n)s*) m., z. m. moedwil m., moedwilligheid, baldadigheid v., kwajongensstreek m.; (van kinderen), uitgelatenheid, baldadigheid v., guitenstreek m., dartelheid v.

Muthwillig, (*-er, -st*) bijv. en b. moedwillig, baldadig, uitgelaten, loszinnig, vrijwillig, opzettelijk, met opzet; *er ist ein -er Mensch*, hij is een moedwillig, baldadig mensch; *-er Streich*, moedwillige streek, guitenstreek, kwajongensstreek m.; *-e Laune*, uitgelatenheid v.; *die Jugend ist -*, is uitgelaten, dartel, vroolijk; *etw. -er Weise thun*, moedwillig, met opzet; *-er Bankerott*, fraudeuleus; *-keit* (*—en*) v., Z. *Muthwillen.*

Muthzettel, (*-tels,* mv. *-tel*) m. (Bergw.) schriftelijk verzoek o. om te mogen ontginnen.

Mutsche, (*-n*) v., **Mutschel,** (*-s,* mv. *Mutschel*) m. plat broodje, profetenbroodje o.

Mutschiren, (*mutschirte, mutschirt*) o. ww. wisselen, afwisselen, ruilen.

Mutteln, muttern, (*mutelte, gemutelt* en *mutterte, gemuttert*) o. ww. mompelen, brommen, pruttelen, voor zich heen prevelen.

Mutter, (*Mütter*) v. moeder v.; *ein Mädchen zur - machen*, een meisje moeder maken; (fig.) *die - der Erfindung*, de moeder, de oorsprong m. &; (gemeenz.) *mim v.; wie geht es -?*, hoe gaat het wijfje, vrouwtje o.; 2. (B ergw.) matrijs, metaalmoeder v.; (van eene schroef), moer v.; (Art.) (van een vorm), bodem m.; (Ontlk.) baarmoeder v.; (Geweerm.) laadstokring m.; (Huish.) moer v., droesem m., bezinksel o.

Mutter-ader, (*-n*) v. voetader, saphena v.; *-allein* bijw. (gemeenz.) geheel alleen, moederziel alleen; *-arm* m. moederlijke verpleging, moederzorg v.; *-art* v., *auf —*, als eene moeder, moederlijk; *-ast* m. (Tuinb.) moedertak m.; *-balsam* m. balsem m. tegen de moederplaag; *-band* o. (Ontlk.) baarmoederband m.; *-baum* m. uit zaad voortgesproten boom m.; *-bein* o. moederbeen o., vereeniging v. van de dij met het been; *-beschwerde, -beschwerung* v. moederkwaal v.; *-belt* o. kraambed o.; *-biene* v. koningin v. der bijen; 2. Z. *-stock; -birke* m. berk (eiboom) m. met afhangende takken; *-blume* v. moederbloem v.; 2. windanemoon v.; 3. melkkruid o., melkbloem v.; *-blutfluss* m. bloeduitvloeiing v. uit de baarmoeder; it. kraamvloed m.; *-blutsturz* m. moederbloedvloet, hevige bloedstorting v. uit de baarmoeder; *-boden* m. geboortegrond m.; *-bruch* m. breken o. van de baarmoeder; 2. baarmoederbreuk v.; *-bruder* m. oom m. van moederszijde, broeder m. der moeder; *-brust* v., *-busen* m. moederborst v.

Mütterchen, (verkl.) o. moedertje, wijfje, oud vrouwtje o.; (gemeenz.) *ein altes -*, een oud wijfje, besje o.

Mutter-drüse, (*-n*) v. elk der beide lobben v. mv. van den moederkoek; *-eisen* o. moerijzer o.; *-elixir* o. elixer o. tegen de moederplaag; *-ende* o. (Ontlk.) uiterste o. van de baarmoeder; *-entzündung* v. ontsteking v. der baarmoeder; *-erde* v. (Tuinb.) mestaarde v.; 2. moeraarde, voedende aarde v.; (fig.) *einen Todten der — wiedergeben*, een doode begraven; *-essig* m. azijn m. tegen de moederplaag; *-fieber* o. uit de moederplaag ontstaande koorts v.; 2. kraamvrouwenkoorts, zogkoorts v.; *-flecken* m., Z. *-mal; -fluss* m. witte vloed m.; *-freude* v. moedervreugde, vreugde v. eener moeder; 2. vreugde, voldoening v., die eene moeder van hare kinderen heeft; *-füllen* o. merrievenlen o.; *-gefilde* o. vruchtdragende velden, graanvelden o. mv.; *-gefühl* o. moederlijk gevoel o.; *-gerste* v., Z. *-korn; -gestein* o. (Delfst.) gangsteen m., bergsoort v.; *-gewächs* o. moederplant v.; 2. vleeschprop v., polyp m. in de baarmoeder; *-gicht* o. moederkwaal, moederplaag v., vrijsterziekte v.; *-glück* o. geluk o. van moeder te zijn; *-gottesbild* o. moedergodsbeeld, Mariabeeld o.; *-grimmen* o. baarmoederpijn v.; *-grund* m. (Ontlk.) baarmoedergrond m.; *-gut* o. moederlijk versterf, van moederszijde geërfd goed o.; *-halb* bijv. nw. van moederszijde, van moederskant; *-hals* m. (Ontlk.) baarmoederhals m.; *—gang* m. (Ontlk.) holte v. van den baarmoederhals; *-halter* m.; (Heelk.) Z. *-kranz; -hammer* m. hamer m. om het gat in de moer te slaan; *-häring* m. elft m.; *-harz* o. moederhars v., galbanum o.; *—öl* o. moederharsolie v.; *— pflanze* v. moederharsplant, gomeppe v.; *-hase* v. wijfjeshaas m.; *-herz* o. moederhart o., moederlijke teederheid v.; *ein — gegen jem. haben*, een moederlijk hart toedragen; *-herzig* bijv. en b. een moederhart hebbende; *-holz* o. geitenblad o. der kreupelboschjes; *-horn* o. (Ontlk.) baarmoederhoren m.; *-husten* m. uit de vrijsterziekte ontstaande hoest m.; *-kalb* o. koeskalf o.; 2. Z. *Mondkalb; -kälte* v. verkoeling v. der baarmoeder; *-kamille* v., Z. *-kraut; -kind* o. moederskind o.; (gemeenz.) *ehrliches —*, lief kind, braaf kind o.; *-kirche* v. moederkerk, hoofdkerk; *-kolik* v., Z. *-gicht; -korn* o. (Landb.) koren o., waarin de brand is; *-krampf* m. kramp v. in de baarmoeder; 2. baarmoederkramp v.; *-krankheit* v., Z. *-beschwerde; -kranz* m.; *-kränzchen* o. (Heelk.) rond werktuig o. om bij het uitzakken der baarmoeder haar op te houden; *-kraut* o. (Pl.) moederkruid o.; *—öl* o. moederkruidolie v.; *-krebs* m. (verk.) kreeft m., die de schaal afwerpt, Z. *Muter;* 2. baarmoederkanker, kanker m. in de baarmoeder; *-kuchen* m. (Heelk.) nageboorte v., moederkoek, hoofdkoek m.; 2. (Pl.) zaadlobben v. mv.; *-kümmel* m., Z. *Gartenkümmel; -kuss* m. moederkus m.; *-lamm* o. ooilam, wijfjesschaap o.; *-land* o. moederland o.; it. geboorteland o., geboortegrond m.; *-lauge* v. moederloog, van zout ontdane loog v.; *-leber* v.; Z. *-kuchen; -leib* m. moederschoot m., moederlijf o.; *vom —e an*, van zijne (mijne &) geboorte af.

Mütterlich, bijv. en b. moederlijk, liefderijk, teeder; *jem. - lieben*, als eene moeder beminnen; (fig.) tot het geboorteland betrekkelijk; *das —e Land*, het moederland, geboorteland; (gemeenz.) *sein -es fragen*, om moeders versterf, moeders erfdeel vragen; *-keit* v. moederlijke liefde, moederlijke teederheid v.

Mutter-liebe, v., z. m. moederliefde, liefde, teederheid v. eener moeder, moederlijke liefde; 2. liefde v. voor eene moeder; *-loge* v. vrijmetselaarsloge v., waar men is aangenomen; it. loge v., die eene dochterloge gesticht heeft; *-los*

bijv. nw. moederloos, geene moeder meer hebbende; *ein väter- und —er Waise.* wees m.; (gemeenz.) *-löschen* o., *-lose.* *-loseke* v. (Nat. hist.) puitaal, katvisch m.; *-mage* v. bloedverwant m. van moederszijde; *-mal* o. moedervlek v.; *-mährchen* o. minnesprookje, kindersprookje. vertelseltje o.; *-meiszel* m., Z. *-zäpfchen;* *-mensch* m. (gemeenz.) eerste mensch m.; *-milch* v. moedermelk v.; *etw. mit der — einsaugen,* van jongs af leeren; *-mord* m. moedermoord m.; *-mörder, —in,* moedermoorder m., moedermoordenares v., hij, zij, die zijne of hare moeder vermoord heeft; *-mund* m. (Ontlk.) opening v. der baarmoeder, baarmoedermond m.

Muttern, (*mutterte, gemuttert*) o. ww., m. *h.* van de moeder overerven; 2. bedr. ww. zoogen, voeden, stillen.

Mutter-nackend, -nackt, bijv. nw. (gemeenz.) moedernaakt, geheel naakt; *-nagelein* o., Z. *-nelke* (2); *-name* m. moedernaam, naam m. van moeder; *-nelke* v. vrouwelijke aujelier v.; 2. kruidnagel m.; *-pfeife* v. (van bijen), cel v., waarin zich de koningin ophoudt; *-pfennig* m. zakgeld o., heimelijke ondersteuning v., die eene moeder aan haar zoon verleent; it. spaarpenning m. der moeder; *-pferd* o. merrie v.; *-pflanze* v. moederplant v.; *-pflaster* o. moederpleister v.; *-pflicht* v. moederplicht, moederlijke plicht m.; *-plage* v. moederlijke zorg, kwelling v. eener moeder; 2. Z. *-beschwerde;* *-polyp* m., Z. *-gewächs* (2); *-röhrchen* o. pijpje o. voor den laadstok; *-salbe* v. moederzalf, zalf v. tegen de vrijsterziekte; *-schaf* o. ooi v.

Mutterschaft, v. moederschap o., toestand, staat m. van moeder.

Mutter-scheide, (*-n*) v. (Ontlk.) moederscheede v.; *-schlüssel* m. moersleutel m.; *-schmerz* m., Z. *-beschwerung;* 2. baarmoederpijn v.; *-schnitt* m. verlossing v. door de keizersnede; *-schoosz* m. moederschoot m.; 2. Z. *-leib;* *-schraube* v. moerschroef, schroef v. met moer; *-schule* v. huiselijk onderwijs o., school v. aan huis; *-schwamm* m. vijggezwel o., vijguitwas m. aan de baarmoeder; *-schwein* o. zeug, zog v., moederzwijn o.; *-schwester* v. tante, moei v. van moederszijde, zuster v. der moeder; *-schwindel* m. moederpijn v., moederkwaal v.; *-seele* v. mensch m., de een of de ander m.; (gemeenz.) *es ist keine — da,* er is geene moederziel tegenwoordig, er is niemand.

Mutterseelenallein, bijw. (gemeenz.) geheel alleen, moederziel alleen.

Mutter-segen, (*-s*) m., z. m. moederlijke zegen, moederzegen m.; *-sinn* m. hart o., gevoelens o. mv. eener moeder, moederlijke gezindheid v.; *-sohle* v. (Zoutw.) Z. *-lauge;* *-sohn* m., *-söhnchen* o. moederskindje, verwend zoontje, lievelingszoontje o.; *-sorge* v. moederzorg, moederlijke zorg v.; *-spiegel* m. (Heelk.) baarmoederspiegel m.; *-sprache* v. moedertaal v.; 2. oorspronkelijke taal v.; *-spritze* v. inspuitingswerktuig o. met omgebogen pijpje; *-staat* m., Z. *-land,* *-stadt* v. hoofdstad v.; 2. Z. *Geburtsstadt,* *-stamm* m. moederlijke stam m.; *-stand* m. staat m. van moeder; *-stein* m. moedersteen, venussteen m.; *-stelle* v. plaats v. van moeder; *sie vertritt — bei diesen Kindern,* zij vervangt de plaats van moeder bij &; *-stock* m. hoofdstam, moederstam m.; *-stück* o. moederlijke daad v.; *-sturz* m., Z. *-vorfall;* *-sucht* v., Z. *-beschwerde;* *-theil* m. moedersversterf, moederlijk erfdeel, moedersgedeelte o.; *-thränen* v. mv. moedertranen, tranen v. mv. eener moeder; *-titel* m. titel m. van moeder; Z. *-name;* *-treue* v. moederlijke trouw, moedertrouw v.; *-trichter* m., Z. *-spritze;* *-trompete* v. eileiders m. mv., trompetten v. mv. van Fallopius; *-veilchen* o., *-viole* v. stokviolier v.; *-vorfall* m. uitzakking v. der baarmoeder; *-wasser* o. water o. tegen de vrijsterziekte; *-wassersucht* v. waterzucht v. der baarmoeder; *-weh* o. wee v., pijn v. bij de bevalling; 2. Z. *-beschwerde;* *-wein* m. wijn m. tegen de vrijsterziekte; *-witz* m. natuurlijk of aangeboren verstand, gezond verstand o.; (Volksl.) *ein Quentchen — ist besser als ein Centner Schulwitz,* een lood verstand is beter dan honderd pond geleerdheid; *-witzig* bijv. nw. verstandig; *-wolle* v. fijnste, beste rugwol v.; *-wunsch* m. moederwensch, wensch m. eener moeder; *-wurz* v. varkensvenkel v.; 2. Z. *Wohlweitei;* *-wuth* v. manziekte, ontembare drift v. der vrouw naar den man; *-zapfen* m., *-zäpfchen* o. (Heelk.) plukselprop v. tot sluiting der baarmoeder; 2. Z. *-korn;* *-zelle* v., Z. *-pfeife;* *-zieher* m., Z. *-schlüssel;* *-zimmt* o. geringe soort kaneel o. als middel tegen de moederkwaal; *—baum* m. kaneellaurier m.; *-zufall,* *-zustand* m. aandoening, prikkeling v. der baarmoeder; *-zwiebel* v. moederui, ui v. met daaraan groeiende spruitjes.

Mutz, (*-en,* mv. *-en*) m. rokje, buisje, jakje o.; 2. (van personen), domoor m.; 3. (van dieren), kortstaart m.; 4. kat v.; 5. (van geweeren), staartschroef v.

Mützchen, (verkl.) o. mutsje o., kleine muts v., Z. *Mütze.*

Mütze, (*-n*) v. muts, kap, baret, pet v.; 2. maag v. der herkauwende dieren, tweede maag; 3. (Pl.) kap, muts v., zaadvlies, zaadhulsel o.; 4. (Ger.) muts, baret v.; it. Z. *Bischofsmütze.*

Mutzen, (*mutzte, gemutzt*) bedr. ww. *Pferde* —, kortstaarten, *Bäume* —, knotten, snoeien.

Mutzen, (*-s* mv. *Mutzen*) m., Z. *Wamms.*

Mützen-ähnlich, bijv. nw. op eene muts gelijkende; *-aloe* v. aloe v. in den vorm eener muts groeiende; *-artig* bijv. nw. mutsachtig; 2. (Pl.) met een vlies voorzien, omvliesd; *-blech* o. blik o. voor (grenadiers)mutsen; *-fleck* m. stuk o. stof voor eene muts; *-förmig* bijv. nw., Z. *-artig;* 2. (Ontlk., Nat. hist.) mijtervormig; *-gericht* o. rechtbank v. over lijfeigenen of die met lijfeigenen getrouwd zijn; *-macher, —in,* mutsenmaker m., mutsenmaakster v.; *-muster* o. papieren patroon o. voor eene muts; *-pulver* o. metaalpoeder o. om de plaatjes der mutsen & te poetsen, poetspoeier o.; *-rechen* m. mutsenkapstok, pettenkapstok m.; *-sammt* m. (Wev.) gesneden fluweel o. voor vrouwenmutsen; *-streif* m. mutsenstrook v.; it. strook v. eener muts.

Mützer, (*-s,* mv. *Mützer*) m., Z. *Mützenmacher;* 2. (Nat. hist.) spitsmuis v., hamster m., marmot v. van Straatsburg.

Mutz-ohr, (*-(e)s,* mv. *-en*) o. geknot oor, kort afgesneden oor o.; *-schwanz* m. kortstaart, geknotte staart m.

Myopie, Myopsis, v., z. m. kortzichtigheid v.

Myriade, (*-n*) v. tienduizendtal o.; (Volksl.) ontelbare menigte v.

Myria-gramm, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. myriagram o., tien kilogram, tien pond o.; *-liter* m. myrialiter m., tienduizend liters, 100 vat, 100 mud; *-meter* o. myriameter m., tienduizend meters, 10 kilometers of mijlen.

Myriare, (*-n*) v. myriare, tienduizend aren of vierkante roeden, eene vierkante mijl v.

Myriastere, (*-s,* mv. *-s*) o. myriastere o., 1000 steres of kubieke ellen.

Myricit, (*-en,* mv. *-en*) m. versteend insect o.

Myrobolanbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. myrobolanboom m.

Myrobolane, (*-n*) v. zalfnoot, behennoot v., myrobolanus m.

Myrrhe (*-n*) v. mirre of myrrhe v., bittere, welriekende en geneeskrachtige gombars v.

Myrrhen-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. mirrebalsem-boom of struik m.; *-duft* m. mirregeur m.; *-kerbel* m. welriekende kervel v., Spaansch varenkruid o.; 2. wilde kervel v.; *-öl* o. mirreolie v.; *-stein* m. mirresteen m.

Myrsine, (*-n*) v. (Pl.) Ethiopische heidebes, myrsine v.

Myrthe, (*-n*) v. (Pl.) mirt m., mirteboom, mirtestruik m.; *deutsche* —, Z. *Myrthenheide.*

Myrthen-artig, bijv. nw. mirteachtig, naar den mirt gelijkende; (Pl.) *—e Gewächse,* mirteplanten v. mv.; *-baum* m., Z. *Myrthe;* *-beere* v. mirtebes v.; 2. boschbezie, blauwe bes v.; *-blatt* o. mirteblad o.; *-dorn* m. hulst, steekpalm m.; 2. Z. *Mausedorn;* *-förmig* bijv. nw. mirtevormig; *-garten* m. met mirten beplante tuin m.; *-hain* m. mirtenboschje o.; *-hecke* v. mirtenhaag v.; *-heide* v. gagel m.; *-kranz* m., *-krone* v. mirtenkrans m., mirtenkroon v.; *-laub* o. mirtenloof o., Z. *-blatt;* *-staude* v. mirtestruik m.; *-strauch* m. mirt m., mirteboompje o.; *-thal* o. met mirten beplant dal o.; *-wald* m. mirtenwoud, mirtenbosch o.; *-wand* v. met mirtten begroeide wand of muur m.; *-zweig* m. mirtetak m.

Mysterium, (*-s,* mv. *Mysterien*)

o. geheimenis v., verborgenheid o., mysterie o.

Mysticismus, (onb.) m., **Mystik,** v. geloof o. aan geheimenissen of verborgenheden, diepzinnige navorsching v. in geestelijke zaken of de verborgenheden van den godsdienst.

Mystification, (*-en*) v. foppery, bedriegerij, misleiding, mystificatie v.

Mystiker, (*-s*, mv. *Mystiker*) m. vriend m. van geheimenissen, hij, die eene onmiddelijke gemeenschap van de ziel met God en de onzichtbare wereld aanneemt.

Mystisch, bijv. en b. geheim. geheimzinnig, verborgen, duister, mystiek.

Mythe, (*-n*) v., **Mythus,** (onb., mv. *Mythen*) m. volksoverlevering, sage, fabel, legende, verdichting, mythe v.

Mythisch, bijv. nw. fabelachtig, mythisch.

Mythолog, (*-en*, mv. *-en*) m. fabelkundige, kenner of leeraar m. van de oude godenleer.

Mythologie, v., z. m. fabelkunde, fabelleer, godenleer, leer v. van de goden en fabelachtige helden der oudheid, mythologie v.

Mythологisch, bijv. en b. fabelkundig, de goden- of fabelleer betreffend, mythologisch.

Mythulit, (*-en*, mv. *-en*) m. versteende mossel v.

N.

N, (*N* of *N's*, mv. *N* of *N's*) o. (14e letter en 11e medeklinker) n v.

Na! tussch. ei!, wel!; nu!, komaan!

Nabber, (*-n*) v. hoop m. graan op het veld.

Nabe, (*-n*) v. pijp, buis v.; (aan een rad), naaf v.

Nabel, (*-s*, mv. *Nabel*) m., **Näbelchen,** (verkl.) o. navel m.; (Bouwk.) (van een gewelf), sluitsteen m.; (Wap.) (van een schild), verhevenheid v., schildnavel m.; (Pl.) kruin v., kleine holte v. tegenover den steel, kelknaad m.; (van zaad), navel m., teeken van de zaadstreng; (Nat.) Z. *Brennpunkt.*

Nabel-binde, (*-n*) v. navelband m.; *-blatt* o. (Pl.) genaveld blad o.; *-(blut)ader* v. navelbloedader v.; *-bruch* m. navelbreuk v.; — *des Netzes,* netbreuk v. door den navel; *-decke* v., Z. *Keimwarze; -flechte* v. (Pl.) kruipend berenoor o.; *zottige* —, korstmos o.; *-fleischbruch* m. (Heelk.) navelvleeschgezwel o.; *-förmig* bijv. nw. navelvormig; *-gefässe* o. mv. tot den navel behoorende bloedvaten o. mv.; *-gegend* v. navelstreek m.; *-geschwulst* v. navelgezwel o.; *-gewächs* o. navelvleeschgezwel o.; *-gucker* m., Z. *Kopfhänger; -herz* o. Indische kardiet m., harteschelp v.

Nabelig, bijv. nw. met een navel voorzien, met een schild voorzien, navelachtig, verheven.

Nabel-knoten, (*-tens*, mv. *-ten*) m. navelknoop m.; *-köcher* m. (Nat. hist.) mansharnas o., mansschild o., een zeepolyp; *-kraut* o. (Pl.) navelkruid o., venusnavel m.; *-kreisel* m. navelvormige tolschelp v.; *-linie* v. (Pl.) navellijn v.; *-loch* o. navel m. der schelpen.

Nabeln, (*nabelte, genabelt*) bedr. ww. *ein Kind* -, de navelstreng afbinden; (fig.) gespen, knevelen; *genabelt,* een navel, eene verhevenheid hebbende.

Nabel-netzwasserbruch, (*-bruch(e)s*, mv. *-brüche*) m., Z. *Netzwasserbruch; -öffnung* v. navelopening v.; (Bouwk.) bovenste venster o. in een koepelgewelf; *-pflanze* v., Z. *-kraut; -pflaster* o. navelpleister v.; *-pulsader* v., Z. *-schlagader; -rinne* v. (Ontlk.) navelholte v.; *-same* m. kliskruid, kleefkruid o.; 2. navelkruid o.; *-schild* m. en o. (verkl. *-schildchen* o.) schild o. met eene verhevenheid, bolvormig schild o.; 2. wapenschild o. in een grooter; *-schlagader* v. navelslagader v.; *-schnecke* v. citroengele versteende slak v.; *-schnur* v. navelstreng v.; (Pl.) navelstreng v., navelsnoer o.; —*schere* v. schaar v. om de navelstreng af te knippen, *-schwein* o., Z. *Bisamschwein; -steinbrech* o., Z. *Frauennabel; -stelle* v. plaats v. waar zich de navel bevindt; (Wapenk.) navelpunt o.; *-strang* m., Z. *-schnur; -tuch, -tüchlein* o. naveldoekje o.; *-wasserbruch* m waternavel m., navelwaterbreuk v.; *-windbruch* m. navelwindbreuk v.; *-wurm* m. huiddraadworm m.; 2. navelworm m.

Naben, (*nabte, genabt*) bedr. ww. *ein Rad* -, naven, van eene naaf voorzien.

Naben-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o., Z. *-ring; -bohrer* m. naafboor v.; *-büchse* v., Z. *-loch; -eiche* v. (Boschw.) eik m., die geschikt is voor naven; *-geld* o., Z. *Achsengeld; -holz* o. naafhout, hout o. om naven van te maken; *-kappe* v. naafkap v.; *-loch* o. naafgat o.; *-ring* m. ijzeren ring, band m. om of in de naaf van een wiel; it. band m. om den kop van een paal.

Naber, (*-s*, mv. *Naber*) m., **Näberchen,** (verkl.) o., **Nabiger, Nabinger,** (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *Nabenbohrer; -schmied* m. boormaker, boorsmid m.

Nacarat, (*-(e)s* m., z. m., of **-farbe,** (*-n*) v. lichtrood o., lichtroode kleur v.; *-farbig* bijv. nw. lichtrood, tusschen kerse- en rozerood.

Nach, voorz. (met den 3en nv.) na, naar, in de richting van; - *Paris,* - *Amerika gehen, schreiben, reisen,* naar P., naar A. gaan &; *der Weg* - *der Stadt,* - *D.,* naar de stad, naar D.; - *Abend zu,* naar het Westen, Z. *gegen;* - *Hause,* naar huis; - *jemn. schlagen,* naar iem. slaan; - *jemn. schiessen,* op iem. schieten; - *etw. sehen,* naar iets zien, ergens naar zien; - *Wasser gehen,* om water gaan, water gaan halen; - *dem Arzte schicken,* zenden om &; (fig.) - *jemn. fragen,* naar iem. vragen; - *seinem Gelde kommen,* om zijn geld komen, zijn & komen halen; (Spr.) *die Kunst geht* - *Brod,* de kunst loopt te bedelen; (fig.) *nichts* - *einem fragen,* zich volstrekt niet bekommeren om; - *Ehre ringen,* eer najagen; 2. na, later dan, na afloop van; - *dem Essen,* na, na afloop van; *zweimal* - *einander,* tweemaal na of achter elk.; 3. naar, volgens, overeenkomstig met; - *der Regel,* volgens den regel; - *Belieben,* naar welgevallen, naar willekeur; *seiner Meinung* -, volgens zijne meening; *seiner Gewohnheit* -, volgens zijne gewoonte; *dem Körper* - *bin ich gesund,* naar het lichaam, wat het lichaam aangaat; *ich kenne ihn dem Namen* -, bij naam; *dem Alter* - *vorrücken,* naar anciënniteit vooruitgaan of bevorderd worden; - *seiner Miene zu schliessen,* naar zijn uiterlijk te oordeelen; - *der Natur malen,* naar de natuur schilderen; *ein Gemälde* - *Raphael,* eene schilderij naar Raphael; - *etw. arbeiten,* werken naar, iets als voorbeeld nemen; - *der Elle messen,* bij de el meten; - *der Hand,* - *dem Gewichte verkaufen,* uit de hand, per gewicht of bij het gewicht &; - *deutschem Gelde,* in Duitsch geld; - *Noten singen,* op noten zingen; - *Bisam riechen,* naar muskus rieken; 4. naar, betrekkelijk, met betrekking tot, in evenredigheid van; *das Kind wurde* - *seinem Vater, seinem Vater* - *genannt,* het kind werd naar zijn vader genaamd; - *der Wahrheit erzählen,* naar waarheid, over-

eenkomstig de waarheid; - *der Reihe*, op de rij af; *der Länge* - *messen*, betrekkelijk, met betrekking tot, in de lengte meten; *dem Körper* -, wat het lichaam aangaat; - *jemn. folgen*, op iem. volgen; *nur* -!, *immer* -!, kom maar!, volg maar!

Nach, bijw. na, achter; *hinten* -, achterna; - *und* -, langzamerhand, allengs; - *wie vor*, later zooals vroeger, voor en na, altijd.

Nachachten, (*achtete nach, nachgeachtet*) o. ww., m. *h.* zich gedragen naar, volgen, waarnemen, nakomen.

Nachachtung, v. nakoming, regeling v. naar; *dies zur* -, ter nakoming, dit tot regeling.

Nachackern, (*ackerte nach, nachgeackert*) o. ww., m. *h. jemn.* -, naploegen; 2. overploegen.

Nachäffen, (*äffte nach, nachgeäfft*) bedr. ww. naäpen, nabootsen, namaken.

Nachäffer, (-*äffers*, mv. -*äffer*) m. naaper, nabootser, namaker, slaafsche navolger m.

Nachafferei, (-*en*) v. naäperij v., slaafsche, onhandige, onkundige navolging v.

Nachäffung, (-*en*) v. belachelijke, slaafsche nabootsing, naäping v., Z. *nachäffen*.

Nachahmbar, bijv. nw., Z. *nachahmlich*.

Nachahmen, (*ahmte nach, nachgeahmt*) bedr. ww. nabootsen, namaken, nadoen, navolgen, het voorbeeld volgen; *ein Kunstwerk* -, nabootsen, kopiëeren; *die Natur* -, nabootsen; *die Leute* -, naäpen, nadoen.

Nachahmenswerth, bijv. nw. waard(ig) om nagebootst te worden, navolgenswaardig.

Nachahmer, (-*s*, mv. *Nachamer*) m., **-in,** (-*nen*) v. nabootser, namaker, navolger m., nabootster, namaakster, navolgster v.; (i. k. bet.) parodist m.

Nachahmerei, (-*en*) v. (i.k.bet.) naäperij, zucht v. om alles na te bootsen, na te doen.

Nachahmlich, bijv. nw. na te doen, navolgbaar, wat nagebootst kan worden.

Nachahmung, (-*en*) v. nabootsing, navolging, kopij v.

Nachahmungs-gabe, v., z. m. gave v., talent o. om & na te bootsen; -*sucht* v. zucht v. tot navolging of nabootsing; -*trieb* m. neiging, zucht v. tot navolging.

Nachähre, (-*n*) v. laat rijpende aar v.

Nachähren, (*ährte nach, nachgeährt*) o. ww., m. *h.* nalezen, naoogsten, 2. op nieuw aren schieten.

Nachalteln, nachaltern, (*ältelte nach, nachgeältelt* en *älterte nach, nachgealtert*) o. ww., m. *h. jemn.* -, oud worden even als &.

Nacharbeit, (-*en*) v. nawerk, later gemaakt of te maken werk o.; 2. bekleeding v. van een dijk; (Bergw.) buitengewoon werk o.; (Schild.) nabootsing, kopij v.

Nacharbeiten, (*arbeitete nach, nachgearbeitet*) bedr. en o. ww. iems. werk nabootsen, nawerken; it. werken op de manier van; 2. *ihm kann keiner* -, zoo als hij kan niemand werken; 3. *ein Kunstwerk* -, nabootsen, kopiëeren; *dieses Gemälde ist jenem nachgearbeitet*, deze schilderij is eene kopij van gene; (fig., Jachtw.) Z. *nachsuchen*; 4. Z. *nachhelfen*; 5. *das Versäumte* -, herstellen.

Nacharten, (*artete nach, nachgeartet*) o. ww., m. *s. jemn.* -, aarden naar, gelijken op, hoedanigheden & hebben als, het voorspoor volgen van; 2. bedr. ww. vormen volgens of naar; (Spraakk.) *nachgeartete Wörter*, klanknabootsingen v. mv.

Nachartung, (-*en*) v. overeenkomst, gelijkenis v.

Nachatzen, (*ätzte nach, nachgeätzt*) bedr. ww. (Grav.) *ein Blatt* -, naetsen, retoucheeren.

Nachbacken, (*buck nach, nachgebacken*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, bakken na, later bakken; it. bakken op de manier van; 2. bedr. ww. *Brod* -, op nieuw bakken.

Nachbann, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. opontbod o. des adels tot den krijg.

Nachbar, (-*n*, mv. -*n*) m., **-in,** (-*nen*) v. buurman m., buurvrouw v.: *sie sind gute* -*n*, zij zijn goede buren of buurlieden.

Nachbar-dienst, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. buursdienst, buurmansdienst m.; -*dorf* o. naburig dorp o.; -*haus* o. buurmanshuis, naburig huis o.; -*land* o. naburig land o.

Nachbarlich, bijv. nw., Z. *benachbart*; - *leben*, als goede buren; -*keit* v. nabuurschap, naburigheid v.

Nachbar-mahl, (-*mahl*(*e*)*s*, mv. -*mahler*) o. buurmansmaal o.; -*recht* o. recht o. van naasting; 2. recht o. om zich in een naburig dorp te vestigen.

Nachbarschaft, (-*en*) v. nabuurschap, buurschap, nabijheid v., Z. *Nähe*; 2. buren, buurlieden m. mv., buurt v.; 3. betrekking v. tusschen buren, buurschap v.; *gute* - *halten*, als goede buren leven.

Nachbarschaftlich, bijv. nw. betrekking hebbende op de nabuurschap.

Nachbars-dienst, (-*es*, mv. -*e*) m. buurmansdienst m.; -*leute* mv. buurlieden m. mv.; -*mann* m. (gemeenz.) Z. *Nachbar*.

Nachbar-staat, (-(*e*)*s*, mv. -*en*) m. naburige staat m.; -*stadt* v. naburige stad v.; -*stern* m. nabij zijnde ster v.; -*strasze* v. naburige straat, aangrenzende straat v.; -*stube* v. aangrenzende kamer v.; -*stück*, -*stückchen* o. (Scherts.) buurmansstreek m.; -*weg* m. naburige weg, aangrenzende weg m.

Nachbau, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. nabouwen, later bouwen, later opgericht gebouw o.; Z. *Anbau*.

Nachbauen, (*baute nach, nachgebaut*) bedr. ww. nabouwen, bouwen volgens een model; it. nabouwen, later bouwen.

Nachbedenken, (*bedachte nach, nachbedacht*) bedr. ww. onr. later bedenken, te laat bedenken.

Nachbedingen, (*bedung nach, nachbedungen*) bedr. ww. onr. later bedingen, nabedingen.

Nachbedingung, (-*en*) v., Z. *nachbedingen*; it. later beding o.

Nachbefehl, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. later bevel o.

Nachbefehlen, (*befahl nach, nachbefohlen*) bedr. ww. onr. nabevelen, later bevelen.

Nachbefruchten, (*befruchtete nach, nachbefruchtet*) bedr. ww. later bevruchten.

Nachbehelf, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. uitvlucht, ijdele verschooning v., behulp o.

Nachbeissen, (*biss nach, nachgebissen*) bedr. ww. onr. bijten naar; (fig.) (van mosterd &), later bijten, naprikkelen.

Nachbeizen, (*beizte nach, nachgebeizt*) bedr. ww. later uitbijten, Z. *beizen*; 2. *das Fleisch noch ein wenig* -, laten besterven.

Nachbeklagter, m. (Rechtspr.) medebeklaagde, later aangeklaagde m.; it. medeverdediger m.

Nachbeleg, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. bijbehoorend bewijsstuk o.

Nachbelfern, nachbellen, (*belferte nach, nachgebelfert* en *bellte nach, nachgebellt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, blaffen naar, nablaffen, aanblaffen, aankeffen; 2. opnieuw keffen, blaffen.

Nachbemühen (sich), (*bemühte nach, nachbemüht*) wed. ww. trachten te volgen, de moeite doen om na te volgen.

Nachberg, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Bergw.) koperhoudende kiezelaarde v.; 2. koperhoudend metaal o.

Nachbericht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. nabericht, bijgevoegd bericht, tweede bericht o.; 2. Z. *Nachschrift*.

Nachberichten, (*berichtete nach, nachberichtet*) bedr. ww. later berichten, later waarschuwen.

Nachbeschickung, (-*en*) v. (Sm.) tweede aanleggen o. van den oven; 2. (Giet.) tweede mengsel o.

Nachbesichtigen, (*besichtigte nach, nachbesichtigt*) bedr. ww. later bezoeken.

Nachbesitzer, -in, m. opvolger m., opvolgster v. in het bezit.

Nachbessern, (*besserte nach, nachgebessert*) bedr. ww. naderhand verbeteren, naverbeteren; *an einer Maschine etw.* -, herstellen, repareeren; (van wijn), beter worden; (Bouwk.) nazien, herzien, repareeren; 2. wed. ww. *sich* -, (van wijn), beter worden.

Nachbesserung, v. nadere verbetering, herziening v., herstel o.

Nachbestellen, (*bestellte nach,*

nachbestellt) bedr. ww. nabestellen, later bestellen; 2. later bebouwen.

Nachbeten, (*betete nach, nachgebetet*) bedr. en o. ww. *jemn.* -, nabidden, hetzelfde bidden als; (fig., i. k. bet.) naprevelen, nazeggen, napraten.

Nachbeter, -in, (fig., i. k. bet.) naprater m., napraatster v., amenzegger m., hij, zij die gedachteloos napraat.

Nachbeterei, v. (i. k. bet.) herhaling, napraterij v.

Nachbetung v., Z. *nachbeten;* it. herhaling v. van een gebed; (Scheris.) gedachteloze, werktuigelijke herhaling v.

Nachbetrachten, (*betrachtete nach, nachbetrachtet*) bedr. ww. nabetrachten, later overdenken, Z. *betrachten.*

Nachbetrachtung, (*-en*) v. nabetrachting, latere overdenking v.

Nachbetrag, (*-trag(e)s*, mv. *-beträge*) m. bijkomend bedrag o.

Nachbetreff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bijbehoorende nalatenschap v.

Nachbeweis, (*-es*, mv. *-e*) m. later bewijs, bijkomend bewijs o.

Nachbeweisen, (*bewies nach, nachbewiesen*) bedr. ww. onr. later bewijzen, nader bewijzen.

Nachbezahlen, (*bezahlte nach, nachbezahlt*) bedr. ww. nabetalen, de rest afbetalen.

Nachbezahlung, (*-en*) v., Z. *nachbezahlen;* it. nabetaling v.

Nachbier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. nabier, dun bier, tafelbier o.

Nachbieten, (*bot nach, nachgeboten*) bedr. ww. onr. hetzelfde bod doen als; 2. *einen Gulden* -, nabieden, het bod verhoogen met.

Nachbild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. kopij v., evenbeeld o.; *schlechtes* -, namaaksel o.

Nachbilden, (*bildete nach, nachgebildet*) bedr. ww. kopiëeren, namaken; 2. later maken; it. de lijne schaaf er over brengen, voltooien.

Nachbildner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. namaker, kopiist m.

Nachbildung, (*-en*) v., Z. *nachbilden;* it. navolging, namaking, kopij, reproductie v.; 2. nadere ontwikkeling, voltooiing v.

Nachbinden, (*band nach, nachgebunden*) bedr. ww. onr. nabinden; it. opnieuw binden; (Jachtw.) vastleggen.

Nachbitte, (*-n*) v. bijkomend verzoek, nader verzoek o.

Nachbitten, (*bat nach, nachgebeten*) bedr. ww. onr. nog verzoeken, later verzoeken.

Nachblasen, (*blies nach, nachgeblasen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, blazen naar, nablazen; 2. na iem. blazen (op de fluit &); it. iems. fluitspel nadoen, navolgen; II. bedr. ww. *jemn. etw.* -, achterna blazen.

Nachblättern, (*blätterte nach, nachgeblättert*) bedr. ww. *in einem Buche* -, nabladeren, nazoeken.

Nachblanken, (*blänkte nach, nachgeblänkt*) bedr. ww. later polijsten, later blank maken; it. opnieuw blank maken; it. polijsten naar de wijze van.

Nachbleiben, (*blieb nach, nachgeblieben*) o. ww. onr., Z. *zurückbleiben;* 2. *überbleiben;* 3. *unterbleiben.*

Nachbleibend, bijv.nw (Scheik.) overblijvend, achterblijvend, bezinkend.

Nachbleibsel, (*-sels*, mv. *-sel*) o., Z. *Ueberbleibsel.*

Nachbleichen, (*bleichte nach, nachgebleicht*) o. ww., m. *h.* later verbleeken of wit worden; 2. bedr. ww. nableeken, weer bleeken, opnieuw bleeken.

Nachblicken, (*blickte nach, nachgeblickt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nablikken, nastaren, met de oogen volgen.

Nachblinzeln, (*blinzelte nach, nachgeblinzelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, al knippende met de oogen nazien.

Nachblitzen, (*blitzte nach, nachgeblitzt*) o. ww. onp., m. *h.* nog bliksemen, later bliksemen.

Nachblöcken, (*blöckte nach, nachgeblöckt*) bedr. ww. ook blaten; 2. nablaten, het geblaat nabootsen; 3. nablaten, al blatende volgen.

Nachblühen, (*blühte nach, nachgeblüht*) o. ww., m. *h.* nabloeien; 2. overbloeien.

Nachblüthe, (*-n*) v. nabloesem, tweede bloesem m.

Nachbohren, (*bohrte nach, nachgebohrt*) bedr. ww. naboren, later boren; 2. nog eens boren, naboren, overboren; 3. meer uitboren, bijboren, al borende meer gaten maken.

Nachbohrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. naboorder m., hij, die later boort; 2. boor v., waarmede overgeboord wordt; (Art.) steekboor, zwikboor v.

Nachböschung, (*-en*) v. bijkomend talud, tweede talud o.

Nachbossiren, (*bossirte nach, nachbossirt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, drijfwerk namaken van.

Nachbot, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. later bod, later aanbod o., later gedane o.

Nachbrachen, (*brachte nach, nachgebracht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, het braakveld naploegen; 2. het braakveld ploegen naar het voorbeeld van.

Nachbrand, (*-(e)s*) m., z. t. n. nabrand m., nabranden o.

Nachbrauen, (*braute nach, nachgebraut*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nabronwen, brouwen naar het voorbeeld van; 2. bedr. ww. *Bier* -, nabrouwen, later bronwen.

Nachbrausen, (*brauste nach, nachgebraust*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nabrutsen, iem. achterna bruisen.

Nachbrechen, (*brach nach, nachgebrochen*) bedr. ww. onr. (Bergw.) een mijngang vervolgen.

Nachbrennen, (*brannte nach, nachgebrannt*) o. ww. onr., m. *h.* nabranden, blijven branden; (van een geweer), naschieten; 2. bedr. ww. overbranden; (Beelk.) voor de tweede maal branden.

Nachbringen, (*brachte nach, nachgebracht*) bedr. ww. onr. *etw. Verlorenes* -, nabrengen, later brengen.

Nachbrocken, (*brockte nach, nachgebrockt*) bedr. ww. *Brod in die Milch* -, nabrokken, nog inbrokken.

Nachbruch, (*-bruch(e)s*, mv. *-brüche*) m. tweede loodtrekker m.

Nachbrüllen, (*brüllte nach, nachgebrüllt*) o. ww., m. *h.* nabrullen; (van menschen), nagrommen; 2. het gebrom & nabootsen.

Nachbrunst, v., z. m. (Jachtw.) latere brunsttijd m.

Nachbrust, (*-brüste*) v. (Vleeschh.) onderborst v.

Nachbrut, v., z. m. tweede broeiing v.; 2. tweede broedsel o.

Nachbrüten, (*brütete nach, nachgebrütet*) bedr. ww. later broeien, nabroeien, later uitbroeien.

Nachbuchstab(ir)en, (*buchstab(ir)te nach, nachgebuchstabt* of *nachbuchstabirt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, naspellen.

Nachbuhlen, (*buhlte nach, nachgebuhlt*) o. ww., m. *h. einem Amte* -, najagen, trachten te krijgen.

Nachbürge, (*-n*, mv. *-n*) m. (Rechtspr.) tweede borg m., borg m. van een borg.

Nachbürgen, (*bürgte nach, nachgebürgt*) bedr. ww. een tweeden borg stellen.

Nachbürgschaft, v., z. m. tweede borg zijn o., tweede borgtocht m.

Nachbürste, (*-n*) v. fijnborstel m.

Nachbusze, (*-n*) v. later betaalde boete v.; 2. (Godg.) later berouw o., later betoonde boetvaardigheid v., naberouw o.

Nachbüszen, (*büszte nach, nachgebüszt*) bedr. ww. *er wird es* - *müssen*, hij zal er later voor moeten boeten.

Nachcomödie, (*-n*) v., Z. *Nachspiel.*

Nachcopiren, (*copirte nach, nachcopirt*) bedr. ww., Z. *nachbilden, nachmachen.*

Nachcur, (*-en*) v. nakuur v.

Nachdarren, (*darrte nach, nachgedarrt*) bedr. ww. *Malz* -, nadrogen, naroosten; 2. nog blijven roosten.

Nachdatiren, (*datirte nach, nachdatirt*) bedr. ww. later dateeren.

Nach dato, bijw. (Hand.) na de dagteekening, na dato; *ein 20 Tage - zahlbarer Wechsel*, betaalbaar 20 dagen na dato, na de dagteekening of den datum (op den wissel).

Nachdehnen, (*dehnte nach, nachgedehnt*) bedr. ww. als iets anders uitstrekken, uitrekken; 2. nog meer rekken.

Nachdem, bijw. daarna, daarop, later; - *wollen wir schreiben*, daarna &; *wir wollen es - sehen*, wij zullen het laten zien; II. voegw. nadat; - *er gesungen hatte*, nadat hij &; - *er uns gesehen hat*, nadat hij ons gezien had; 2. naardat; - *ich sehe, wie er sich beträgt*, naardat ik zie, hoe &; - *es sich trifft*, naardat het valt, al naar het valt; *je* -, naardat, naarmate, al naar dat, dat hangt af van; -, *je*

- *ihr arbeitet*, al naar mate gij arbeidt.

Nachdenken, (*dachte nach, nachgedacht*) o. ww. onr., m. *h.* nadenken, peinzen; it. denken als; *einer Sache, über eine Sache* -, nadenken over, overpeinzen; *denken Sie wohl darüber nach*, denk daarover wel na; II. o. zelfst. nadenken o., nadenkendheid v.; *das macht mir* -, dat geeft mij stof tot nadenken, maakt mij eenigszins ongerust.

Nachdenklich, nachdenkend, bijv. nw. nadenkend, peinzend, overwegend; - *er Mann*, nadenkend man; 2. overpeinzing waardig, nadenkenswaardig; -*keit* v. nadenkendheid, overpeinzing, overweging v.

Nachdenksam, (-*er*, -*st*) bijv. nw. nadenkend, peinzend.

Nachdeuten, (*deutete nach, nachgedeutet*) o. ww., m. *h. jemn. mit dem Finger* -, iem. met den vinger nawijzen.

Nachdichten, (*dichtete nach, nachgedichtet*) bedr. ww. *ein Gedicht* -, dichten naar een ander, een gedicht namaken; 2. o. ww., m. *h.*, Z. *nachdenken.*

Nachdingen, (*dung nach, nachgedungen*) bedr. ww. onr. nabedingen, nader bedingen.

Nachdonnern, (*donnerte nach, nachgedonnert*) onp. ww. nog donderen, blijven donderen; it. den donder nabootsen; 2. bedr. ww. (fig.) *jemn. Flüche* -, vloekende naspreken.

Nachdörren, (*dörrte nach, nachgedörrt*) bedr. ww., Z. *nachdarren.*

Nachdrängen, (*drängte nach, nachgedrängt*) bedr. ww. *einander* -, elk. verdringen, na elk. dringen; 2. wed. ww. *sich* -, al dringende trachten binnen te komen.

Nachdrechseln, nachdrehen, (*drechselte nach, nachgedrechselt. drehte nach, nachgedreht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nadraaien, draaien gelijk een ander; 2. bedr. ww. *etw.* -, nadraaien, draaiende namaken.

Nachdreschen, (*drasch nach, nachgedroschen*) bedr. ww. *Korn* -, nadorschen; *jem.* -, dorschen naar het voorbeeld van; 2. *das Stroh* -, nadorschen, overdorschen; *noch etw.* -, nog iets uitdorschen.

Nachdringen, (*drang nach, nachgedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* voortdringen, indringen; *mit Gewalt* -, indringen, binnendringen; *dem Feinde in die Stadt* -, al indringende vervolgen.

Nachdröhnen, (*dröhnte nach, nachgedröhnt*) o. ww., m. *h.* nadreunen, weerklinken, weergalmen.

Nachdruck. (-*druck(e)s*, mv. -*drucke*) m. (Jachtw.) herkauwing v.; (Wijng.) tweede persing v.; (fig.) nadruk m., kracht v., klem v.; *mit* -, met nadruk, met kracht, met klem, nadrukkelijk; *das hat mehr - in Ihrem Munde*, dat heeft meer gewicht, kracht &; (van een bock), nadruk m., nadrukken, namaken o., zonder recht drukken o.; 2. latere druk m.

Nachdrucken, (*druckte nach, nachgedruckt*) bedr. ww. *die Segel* -, weder opdrukken of aanhechten; *Zeuge, ein Buch* -, nadrukken, overdrukken, zonder recht drukken.

Nachdrücken, (*drückte nach, nachgedrückt*) bedr. ww. later drukken, achterduwen; 2. *drücken Sie ein wenig nach*, druk een weinig meer, druk nog een weinig; 3. (Jachtw.) herkauwen.

Nachdrucker, (-*s*, mv. *Nachdrucker*) m. nadrukker, letterdief m.

Nachdruckerisch, bijv. nw. zonder recht gedrukt, nagedrukt.

Nachdrücklich, (-*er*, -*st*) bijv. en b. nadrukkelijk, met kracht, met klem, met nadruk; - *sprechen*, met nadruk, met klem; - *unterstützen*, krachtig; *er antwortete* -, nadrukkelijk, rondweg; *jem. etw.* - *verweisen*, met nadruk, met gestrengheid; - *strafen*, nadrukkelijk, streng; -*keit* v. nadruk m., klem, kracht, gestrengheid v.

Nachdrucksvoll, bijv. nw. vol nadruk, met kracht; 2. Z. *ausdrücklich, nachdrücklich.*

Nachdrusch, (-*es*) m., z. m. herhaalde dorsching v. van het koren; 2. koren o., dat men later gedorscht heeft.

Nachdudeln, (*dudelte nach, nachgedudelt*) o. ww., m. *h.* naneuriën, nazingen.

Nachdunkeln, (*dunkelte nach, nachgedunkelt*) o. ww., m. *h.* (Schild.) mettertijd donker worden, bruin worden.

Nachdürfen, (*durfte nach, nachgedurft*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, mogen volgen, na iem. mogen komen.

Nachdurst, (-*es*) m., z. m. nadorst, dorst m. tengevolge van veel wijn & drinken.

Nacheggen, (*eggte nach, nachgeeggt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, naeggen, eggen naar het voorbeeld van; 2. naeggen, eggen na; 3. *noch ein wenig* -, naeggen, blijven eggen.

Nacheifer, (-*s*) m., z. m. naijver m., nastreving v.

Nacheiferer, -in, hij, zij die naijver heeft, naijverige m. en v., navolger, nastrever m., navolgster v.

Nacheifern, (*eiferte nach, nachgeeifert*) o. ww., m. *h.* naijver bezitten, nastreven, trachten te gelijken of te evenaren, het voorbeeld volgen van, het voetspoor volgen van.

Nacheile, v., z. m. vervolging v.; 2. recht o. tot vervolging.

Nacheilen, (*eilte nach, nachgeeilt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nasnellen, naloopen; *dem Feinde* -, vervolgen, achterna zetten.

Nacheinander, bijw. na elkander, Z. *einander.*

Nacheitern, (*eiterte nach, nachgeeitert*) o. ww., m. *h.* naetteren, later etteren; 2. blijven etteren.

Nachempfängniss, (-*e*) v. overbezwangering, overbevruchting, nabevruchting v.

Nachempfinden, (*empfand nach, nachempfunden*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, iems. gevoelens deelen, hetzelfde gevoelen hebben als; 2. bedr. ww. *etw.* -, later gevoelen, later ondervinden.

Nachempfindung, (-*en*) v. latere gewaarwording v., later opkomend gevoel o., napijn v.

Nachen, (-*s*, mv. *Nachen*) m. boot, schuit v., bootje, schuitje o.; -*förmig* bijv. nw. bootvormig, schuitvormig; (Ontlk., Pl.) scheep- of schuitvormig; -*führer* m. schuitevoerder m.; -*kraut* o. plant v., die als het klimop tegen de muren opkruipt, leeuwenbek m.

Nacherbe, (-*n*, mv. -*n*) m. (Rechtspr.) tweede erfgenaam m., die in de plaats komt van den oorspronkelijken.

Nacherben, (*erbte nach, nachgeerbt*) bedr. ww. erven door in de plaats te treden van een erfgenaam; 2. later erven, naerven.

Nacherbsatzung, (-*en*) v. (Ger.) benoeming v. van een plaatsbekleeder van den erfgenaam.

Nacherbschaft, (-*en*) v. erfenis v. door plaatsvervanging van een anderen erfgenaam.

Nacherklären, (*erklärte nach, nacherklärt*) bedr. ww. later verklaren, nader verklaren.

Nacherfinden, (*erfand nach, nacherfunden*) bedr. ww. onr. later uitvinden.

Nacherhalten, (*erhielt nach, nacherhalten*) bedr. ww. onr. later verkrijgen, bovendien krijgen.

Nacherklärung, (-*en*) v. nadere of latere verklaring v.

Nacherinnern, (*erinnerte nach, nacherinnert*) bedr. ww. later herinneren, later doen herinneren, in het geheugen roepen.

Nacherinnerung, (-*en*) v. herinnering v., aandenken o.; 2. narede v., nawoord, naschrift o.

Nachernte, (-*n*) v. naoogst m., nalezing v.

Nachernten, (*erntete nach, nachgeerntet*) o. ww., m. *h.* naoogsten, nalezen.

Nacherwähnen, (*erwähnte nach, nacherwähnt*) bedr. ww. *etw.* -, later vermelden, in het vervolg noemen, hierna, hieronder vermelden.

Nacherzählen, (*erzählte nach, nacherzählt*) bedr. ww. navertellen, oververtellen; it. na een ander vertellen; 2. er nog bij vertellen, bovendien vertellen; 3. vertellen zoo als een ander.

Nacherzähler, -in, hij, zij, die na een ander vertelt.

Nacherzählung, (-*en*) v. navertelling v., vertellen o. van een verhaal; 2. latere vertelling v.; 3. nagevolgde vertelling v.

Nacherziehen, (*erzog nach, nacherzogen*) bedr. ww. onr. opvoeden volgens de methode van een ander; 2. de opvoeding voltooien.

Nachessen, (*ass nach, nachgegessen*) bedr. ww. onr. eten op de wijze van een ander; it. naeten, later eten; II. o. zelfst. tusschengerecht o.; it. nagerecht, dessert o.

Nachfahren, (*fuhr nach, nachgefahren*) o. ww. onr., m. *h.* navaren, narijden, vervolgen; *seine Herrlichkeit wird ihm nicht* -, zal hem niet vergezellen; *mit der Hand* -, volgen; *in einem Gefährte* -, volgen, nakomen; (Jachtw.) (van den hond), het dier vervolgen, nazetten; (Bergw.) *den Bergleuten* -, bezoeken; (Zeew.) *einem Schiffe gerade* -, varen achter, in het zog varen van; 2. bedr. ww. *sich seine Sachen* - *lassen*, zijne zaken laten slingeren, in den steek laten.

Nachfahrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m., Z. *Nachfolger;* (Bergw.) bezoeker, inspecteur m. der mijnen.

Nachfahrt, (*-en*) v., Z. *Nachfahren;* 2. Z. *Nachfolge* (2); 3. dwangrecht o., dwangheerlijkheid v.

Nachfährte, (*-n*) v. (Jachtw.) spoor o.; 2. spoor o. van de achterpooten, terugloopend spoor o.

Nachfallen, (*fiel nach, nachgefallen*) o. ww. onr., m. *s.* navallen, vallen na.

Nachfalten, nachfälteln, (*faltete nach, nachgefaltet* en *fältelte nach, nachgefältelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, met vouwen navolgen; 2. bedr. ww. *ein Hemd* -, navouwen, in dezelfde vouwen doen.

Nachfang, (*-(e)s*) m., z. m. navangst v., bervatten o. van de visscherij

Nachfärben, (*färbte nach, nachgefärbt*) bedr. ww. naverven, de kleur nabootsen; 2. verven naar, evenzoo verven als; II. o. ww. (Schild.) Z. *nachdunkeln.*

Nachfassen, (*fasste nach, nachgefasst*) bedr. ww. *Korn* -, nog eens meten, nameten (in vaten).

Nachfasten, (*fastete nach, nachgefastet*) o. ww., m. *h.* navasten, later vasten.

Nachfegen, (*fegte nach, nachgefegt*) bedr. ww. navegen, nog eens vegen; it. *jemn.* -, vegen naar.

Nachfeier, (*-n*) v. later gevierd feest v.; 2. octaaf o. van een feest; it. nafeest o., napret v.

Nachfeiern, (*feierte nach, nachgefeiert*) bedr. ww. navieren, later vieren; 2. het octaaf van een feest vieren.

Nachfeilen, (*feilte nach, nachgefeilt*) bedr. ww. vijlen naar, vijlen zoo als; 2. nog eens vijlen; 3. navijlen, opnieuw vijlen.

Nachferkeln, (*ferkelte nach, nachgeferkelt*) o. ww., m. *h.* (van varkens), later werpen, later jongen of biggen.

Nachfertigen, (*fertigte nach, nachgefertigt*) bedr. ww. nazenden, achterna zenden, later afzenden.

Nachfest, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Nachfeier.*

Nachfeuern, (*feuerte nach, nachgefeuert*) bedr. ww. *einen Ofen* -, opnieuw aanstoken, hout & bijleggen; 2. later vuren; it. eene nieuwe lading doen.

Nachfiedeln, (*fiedelte nach, nachgefiedelt*) o. ww., Z. *nachgeigen.*

Nachfirnissen, (*firnisste nach, nachgefirnisst*) bedr. ww. weder vernissen.

Nachflattern, (*flatterte nach, nachgeflattert*) o. ww., m. *h.* fladderen zoo als; it. nafladderen, fladderend volgen; (fig.) *jeder Schönen* -, alle mooie meisjes naloopen.

Nachflechten, (*flocht nach, nachgeflochten*) bedr. ww. onr. navlechten, vlechten zoo als; 2. later vlechten.

Nachfliegen, (*flog nach, nachgeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* navliegen; 2. m. *h.* navliegen, vliegen zoo als.

Nachfliehen, (*floh nach, nachgeflohen*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, vluchten na, later vluchten; it. navlieden, vlieden zoo als.

Nachfließen, (*floss nach, nachgeflossen*) o. ww. onr., m. *s. einer Sache* -, navlieten; it. *es fließt noch Blut aus der Wunde nach*, er vloeit nog bloed &.

Nachflößen, (*flößte nach, nachgeflößt*) o. ww., m. *s.* nadrijven, navlotten, vlotten na.

Nachflucheu, (*fluchte nach, nachgeflucht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, navloeken, al vloekende vervolgen; 2. vloeken zoo als, navloeken.

Nachflüchten, (*flüchtete nach, nachgeflüchtet*) o. ww., m. *s. jemn.* -, op zijne vlucht volgen; 2. bedr. ww. redden.

Nachflug, (*-(e)s*, mv. *Nachflüge*) m., Z. *nachfliegen;* (van zaad), later uitkomen o.

Nachflüstern, (*flüsterte nach, nachgeflüstert*) o. ww., m. *h.* nafluisteren, het gefluister nabootsen van; 2. *einige Worte* -, nafluisteren, fluisterend nazeggen.

Nachfolge, v., Z. *nachfolgen;* it. navolging v.; *die* - *Jesu Christi*, de navolging van Christus; 2. opvolging v.; *die* - *eines Sohnes für seinen Vater*, opvolging, in de plaats treding v.; 3. nabootsing v.; it. Z. *Heeresfolge;* 4. gevolg o., nawee o.

Nachfolgen, (*folgte nach, nachgefolgt*) o. ww., m. *s. jemn.* -, navolgen, het voetspoor volgen van; (fig.) nabootsen, nadoen, namaken; (fig.) -*d*, opvolgend, navolgend; it. (van een testament), later volgend; *jemn. im Amte* -, iem. opvolgen, iems. plaats vervangen.

Nachfolgends, bijv. en b. (gemeenz.) navolgend, later, Z. *nachfolglich.*

Nachfolger, (*-s*, mv. *Nachfolger*) m. (in een ambt), opvolger, plaatsvervanger m.; - *Christi*, navolgeling m. van Christus.

Nachfolglich, bijv. en b. navolgend, nabootsend; 2. in het vervolg, volgend, hier onder.

Nachfolgung, v., Z. *Nachfolge.*

Nachfordern, (*forderte nach, nachgefordert*) bedr. ww. later vorderen, later eischen, bovendien eischen.

Nachforderung, (*-en*) v. latere eisch m., latere vordering v.

Nachformen, (*formte nach, nachgeformt*) bedr. ww., Z. *nachbilden.*

Nachforschen, (*forschte nach, nachgeforscht*) o. ww., m. *h. einer Sache* -, navorschen, onderzoeken, onderzoek doen, naspeuren; *der Wahrheit* -, zoeken, opsporen.

Nachforscher, (*-s*, mv. *Nachforscher*) m. navorscher, onderzoeker m.

Nachforschung, (*-en*) v. navorsching v., onderzoek o.

Nachfrage, (*-n*) v. navraag, begeerte v., verlangen o., ondervraging v., onderzoek o.; - *halten, eine* - *anstellen*, navraag doen, onderzoek doen, een onderzoek instellen, Z. *nachforschen, nachfragen;* it. - *um etw. zu erhalten*, vraag, aanvraag v., verzoek o.; *es ist viele* - *nach diesem Tuche*, er is veel vraag, aanvraag v. &; *ich danke Ihnen für die gütige* -, ik dank u voor de betoonde belangstelling.

Nachfrageamt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. kantoor o. van onderzoek.

Nachfragen, (*fragte nach, nachgefragt*) o. ww., m. *h. einer Sache* -, vragen naar, informeeren naar, onderzoek doen naar &; *bei jemn.* -, *ob &c.*, onderzoek doen, informatie vragen; *einem Gerichte* -, onderzoek doen bij; Z. *nachforschen; jemn., einer Sache nichts* -, volstrekt niet vragen naar, zich niet bekommeren om.

Nachfrager, -in, navrager m., navraagster v., hij, zij, die onderzoek doet.

Nachfrischen, (*frischte nach, nachgefrischt*) bedr. ww. *das Eisen* -, eene tweede maal zuiveren.

Nachfrist, (*-en*) v. toegestane termijn m., boven den termijn toegestaan uitstel o.

Nachfrohnen, (*frohnte nach, nachgefrohnt*) o. ww., m. *h.* den leendienst verrichten na; it. de achtergebleven leendiensten verrichten.

Nachfrohner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. hij, die de achtergebleven leendiensten verricht; (Rechtspr.) tot gijzeling gerechtigde tweede schuldeischer m.

Nachfrost, (*-en*) v. late koude, navorst v.

Nachfrühling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nalente, aanhoudende Lente v.

Nachfügen, (*fügte nach, nachgefügt*) bedr. ww. *Bretter* -, later samenvoegen.

Nachfühlen, (*fühlte nach, nachgefühlt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, hetzelfde gevoelen als; 2. bedr. ww. *etw.* -, later gevoelen, later ondervinden.

Nachführen, (*führte nach, nachgeführt*) bedr. ww. navoeren, nabrengen, doen volgen door.

Nachfüllen, (*füllte nach, nachgefüllt*) bedr. ww. aanvullen, bijgieten.

Nachfüllung, v., Z. *nachfüllen;* it. aanvulling v.

Nachfutter, (*-s*) o., z. m. later gegeven voeder, navoeder o.

Nachfüttern, (*fütterte nach, nachgefüttert*) bedr. ww. *den Pferden Haber* -, navoeren, boven het andere voer nog haver geven.

Nachfütterung, v., Z. *nachfüttern.*

Nachgaffen, (*gaffte nach, nachgegafft*) o. ww., m. *h.* nagapen, met groote oogen nakijken.

Nachgähren, (*gohr nach, nachgegohren*) o. ww. onr., m. *h.* nagisten, later gisten, voor de tweede maal gisten.

Nachgällen, (*gällte nach, nachgegällt*) o. ww., Z. *nachgellen.*

Nachgang, (*-gang(e)s,* mv. *-gänge*) m. nagaan, achterna gaan, later gaan o., navolging v.

Nachgänger, -in, volgeling, navolger m., volgelinge, navolgster v.

Nachgärben, (*gärbte nach, nachgegärbt*) bedr. ww. nalooien, overlooien; 2. later looien; 3. (Mol.) nog eens malen, overmalen.

Nachgäschen, (*gäschte nach, nachgegäscht*) o. ww., m. *h.* naschuimen, nabruisen, blijven schuimen, koken.

Nachgäten, (*gätete nach, nachgegätet*) bedr. ww. *einen Acker* -, nawieden, nog eens wieden; 2. wieden zoo als.

Nachgebären, (*gebar nach, nachgeboren*) o. ww. onr., m. *s.* later baren, later bevallen.

Nachgeben, (*gab nach, nachgegeben*) bedr. ww. onr. *noch Geld* -, nog bovendien geven, betalen, later bijgeven; 2. laten varen, loslaten; *geben Sie ein wenig mit der Schnur nach,* laat het touw een weinig schieten; (Jachtw.) de koppeltouwen losmaken; (Slot.) (van eene schroef), losgaan, Z. *nachlassen; von seinem Rechte etw.* -, afstaan, laten varen; 2. o. ww. (van den grond), losgaan; (van een touw), losgaan, slapper worden; (fig.) *der Uebermacht* -, wijken voor, onderdoen voor; *den Vorgesetzten* -, zich onderwerpen aan, zich schikken naar; *er will nicht* -, hij wil niet buigen, zich niet schikken of onderwerpen; *jems. Wünschen* -, toegeven, inwilligen; *dem Alter* -, toegevend zijn jegens; (Jachtw.) (van honden), ophouden te speuren; *-d,* inschikkelijk, toegevend, Z. *nachgiebig; jemn. an Kenntnissen nichts* -, in kennis niet onderdoen voor.

Nachgebet, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. nagebed, dankgebed o.

Nachgebilde, (*-des,* mv. *-de*) o. nagemaakte, namaksel o.

Nachgeboren, bijv. nw. na den dood des vaders geboren.

Nachgebot, (*-bot(e)s,* mv. *-bote*) o. hooger bod, later bod o.

Nachgebrauch, (*-brauch(e)s,* mv. *-bräuche*) m. later gebruik o., latere gewoonte v.

Nachgebrauchen, (*gebrauchte nach, nachgebraucht*) bedr. ww. later gebruiken; *Bäder* -, later, daarna de baden gebruiken; 2. gebruiken zoo als een ander.

Nachgebung, v. toegevendheid, inschikkelijkheid v.

Nachgeburt, (*-en*) v. nageboorte v.

Nachgedanke, (*-ns,* mv. *-n*) m. late bedenking, nagedachte v.; 2. latere gedachte v.

Nachgedinge, (*-ges,* mv. *-ge*) o. later verdrag, later akkoord o., latere overeenkomst v.

Nachgefrieren, (*gefror nach, nachgefroren*) o. ww. onr., m. *h.* nabevriezen, later bevriezen.

Nachgefühl, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Nachempfindung.*

Nachgehau, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. later gevelde o.

Nachgehen, (*ging nach, nachgegangen*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, nagaan, achternagaan, volgen; (fig.) Z. *nachstehen; auf dem Fusze* -, op den voet, op de hielen volgen; *jemn. überall* -, naloopen, volgen; (gemeenz.) *einem Mädchen* -, naloopen; *den Vergnügungen* -, najagen; *das wird ihm noch lange* -, dat zal hem nog lang heugen, berouwen; *jemn.* -, iems. gunst zoeken; 2. iems. gang nabootsen.

Nachgehends, bijw. (gemeenz.) later, in lateren tijd, volgend.

Nachgeher, (*-s,* mv. *Nachgeher*) m., Z. *Nachgänger.*

Nachgeigen, (*geigte nach, nachgegeigt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, op de viool spelen zoo als, in navolging van; 2. naspelen, op de viool naspelen of herhalen wat een ander gespeeld heeft.

Nachgekünstelt, bijv. nw. gekunsteld, nagebootst, nagemaakt, kunstmatig.

Nachgeld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. terugkomend geld o., Z. *Aufgeld;* 2. buitenkan-je, nakomend geld o.

Nachgellen, (*gellte nach, nachgegellt*) o. ww., m. *h.* nagalmen, blijven galmen.

Nachgeloben, (*gelobte nach, nachgelobt*) o. ww., m. *h.* later beloven, later zweren.

Nachgenieszen, (*genoss nach, nachgenossen*) bedr. ww. onr. *etw.* -, later genieten, in het vervolg genieten.

Nachgenuss, (*-nusses,* mv. *-nüsse*) m. nagenot, genot o., dat later komt; *das gewährt mir noch manchen* -, daar geniet ik nog dikwijls van, dat schenkt mij nog dikwijls genot.

Nachgerade, bijw. allengs, allengskens, langzamerhand, trapswijze.

Nachgerathen, (*gerieth nach, nachgerathen*) o. ww. onr., m. *h.* slagen zoo als, 2. *jemn.* -, na iem. volgen.

Nachgerben, (*gerbte nach, nachgegerbt*) bedr. ww., Z. *nachgärben.*

Nachgericht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Nachtisch;* 2. (Ger.) kantongerecht, politiegerecht o., lagere rechtbank v.

Nachgeruch, (*-ruch(e)s,* mv. *-rüche*) m. achterblijvende reuk m., achterblijvende lucht v.; (fig.) kwaadspreking v.

Nachgesang, (*-sang(e)s,* mv. *-sänge*) m. nazang, toezang, slotzang m.

Nachgeschmack, (*-(e)s*) m., z. m. nasmaak m.

Nachgeschrei, (*-(e)s*) o., z. m. nageschreeuw, naschreeuwen o.

Nachgeschwader, (*-ders,* mv. *-der*) o. achterhoede v. eener vloot.

Nachgeschwür, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. later opkomende zweer v.

Nachgesetz, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. ondergeschikte wet v.

Nachgewicht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. aanvulling v. tot het juiste gewicht; it. toegift v. op het gewicht.

Nachgewinn, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. bijkomende winst v.

Nachgewinnen, (*gewann nach, nachgewonnen*) bedr. ww. onr. later winnen, nog bovendien winnen; (Bergw.) Z. *nachschlagen.*

Nachgewitter, (*-ters,* mv. *-ter*) o. later volgend onweder o.

Nachgiebig, (*-er, -st*) bijv. nw. (van voorwerpen), buigzaam, buigbaar, zacht; (fig.) toegevend, inschikkelijk; it. vriendelijk, meegaand, goed; *- gegen Kinder,* toegevend; *-keit* v. buigzaamheid, zachtheid, toegevendheid, inschikkelijkheid, vriendelijkheid v.

Nachgieren, (*gierte nach, nachgegiert*) o. ww., m. *h. einer Sache* -, met een begeerig oog nazien; 2. vol vuur najagen.

Nachgieszen, (*goss nach, nachgegossen*) bedr. ww. *noch ein wenig Wasser* -, er bij gieten; 2. *einer Bildsäule* -, nagieten, in denzelfden vorm gieten als.

Nachgieszung, v., Z. *nachgieszen.*

Nachgift, (*-en*) v. toegift v.; it. nagerecht, dessert o.

Nachgirren, (*girrte nach, nachgegirrt*) o. ww., m. *h.* nakirren, het gekir nabootsen; it. *dem Tauber* -, nakirren na het mannetje.

Nachgischen, (*gischte nach, nachgegischt*) bedr. ww., Z. *nachgäschen.*

Nachglanz, (*-es*) m., z. m. gebleven, behouden glans m.; it. weerschijn m., 2. vallend licht o.

Nachglänzen, (*glänzte nach, nachgeglänzt*) o. ww. een glans, een schijnsel achter zich werpen; 2. bedr. ww., Z. *nachblänken.*

Nachglasiren, (*glasirte nach, nachglasirt*) bedr. ww. het verglazen nabootsen; 2. het verglaasd of vernis herstellen, oververglazen.

Nachglatten, (*glättete nach, nachgeglättet*) bedr. ww. later polijsten; 2. opnieuw polijsten.

Nachgleiten, (*glitt nach, nachgeglitten*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, naglijden, glijden achter.

Nachglimmen, (*glomm nach, nachgeglommen*) o. ww. onr., m. *h.* (van het vuur), nog glimmen.

Nachglitschen, (*glitschte nach, nachgeglitscht*) o. ww., Z. *nachgleiten.*

Nachglühen, (*glühte nach, nachgeglüht*) bedr. ww. *Eisen* -, nagloeien, opnieuw gloeien of gloeiend maken.

Nachgraben, (*grub nach, nachgegraben*) o. ww., m. *h. einem Schatz* -, graven naar; *der Schnur* -, langs de lijn uitgraven.

Nachgradiren, (*gradirte nach,*

nachgradirt) bedr. ww. (Zoutz.) het zoute water allengs laten overloopen.

Nachgramen (sich), (*grämte nach, nachgegrämt*) wed. ww. zich later bedroeven.

Nachgras, (*-es*) o., z. m. nagras, etgroen o.

Nachgrasen, (*graste nach, nachgegrast*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nagrazen, grazen na of achter, het gras afmaaien na; 2. overmaaien; 3. al maaiende volgen.

Nachgreifen, (*griff nach, nachgegriffen*) o. ww. onr., m. *h. einer Sache* -, grijpen naar; *einen Ton* -, nagrijpen, aanslaan op het voorbeeld van een ander.

Nachgrübelei, (*-en*) v. napluizerij, napluizing, navorsching v., onderzoek o.

Nachgrübeln, (*grübelte nach, nachgegrübelt*) o. ww., m. *h. einer Sache* -, napluizen, navorschen, onderzoeken, nasnuffelen.

Nachgrübler, (*-blers*, mv. *-bler*) m. napluizer, snuffelaar, navorscher m.

Nachgrummet, (*-(e)s*) o., z. m. laat etgroen o.

Nachgründen, (*gründete nach, nachgegründet*) bedr. ww. (Schibl.) *die Leinwand* -, voor de tweede maal gronden, overgronden.

Nachgrünen, (*grünte nach, nachgegrünt*) o. ww. later groen worden.

Nachgucken, (*guckte nach, nachgeguckt*) o. ww., Z. *nachsehen.*

Nachgülte, (*-n*) v. buitengewone cijns m.

Nachguss, (*-gusses*, mv. *-güsse*) m. nagietsel, afgietsel o. van een gegoten voorwerp.

Nachhaar, o., z. m. (Looi.) nahaar, achtergebleven haar o.

Nachhaben, (*hatte nach, nachgehabt*) o. ww. onr., Z. *bekommen;* it. nakrijgen, later krijgen, overhebben.

Nachhacken, (*hackte nach, nachgehackt*) bedr. ww. overhakken, nahakken.

Nachhall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. naklank, weergalm m., echo v.; it. achtergebleven naam, roep m.

Nachhallen, (*hallte nach, nachgehallt*) o. ww., m. *h.* naklinken, weergalmen; 2. bedr. ww. *die Töne* -, doen weergalmen.

Nachhalt, (*-(e)s*) m., z. m. steun m., dekking v. in den rug.

Nachhalten (*hielt nach, nachgehalten*) o. ww., m. *h.* aanhouden, volhouden, zich staande houden, voortduren; 2. bedr. ww. *eine Lehrstunde* -, nahouden, later geven.

Nachhalter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. (Touwsl.) ijzeren ring m., haakblokje o.; (Spoorw.) boomsnoeier m.

Nachhaltig, bijv. nw. (Boschw.) nablijvend, aanhoudend, voortdurend, blijvend; *-keit* v. aanhoudendheid, voortduring v.

Nachhämmern, (*hämmerte nach, nachgehämmert*) bedr. ww. *Eisen* -, hersmeden, nog eens onder den hamer bewerken.

Nachhand, (*-hände*) v. (van een paard), achterpoot m., achterhand v.; (Sp.) achterhand v.

Nachhandeln, (*handelte nach, nachgehandelt*) o. ww., m. *h. einem Befehle* -, handelen volgens of naar, handelen overeenkomstig; 2. later handelen; 3. nog handelen, nog nahandelen.

Nachhangen, (*hing nach, nachgehangen*) o. ww. onr. en **nachhangen,** (*hangte nach, nachgehängt*) o. ww., m. *h. seinen Gedanken* -, gehecht zijn aan, volgen; *Schmerz* -, zich overgeven aan; (Jachtw.) *dem Hirsche* -, op goed geluk af nasporen; *der Fährte* -, (van den hond), volgen.

Nachhanger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *Anhänger;* (Touwsl.) Z. *Nachhalter.*

Nachhänglich, bijv. nw. geneigd, zich overgevend, gehecht aan.

Nachharen, (*härte nach, nachgehärt*) bedr. ww. (Vleeschh.) naharen, de achtergebleven haartjes uittrekken.

Nachharke, (*-n*) v., Z. *Nachrechen.*

Nachharken, (*harkte nach, nachgeharkt*) o. en bedr. ww., Z. *nachrechen.*

Nachharten, nachhärten, (*hartete nach, nachgehartet* en *härtete nach, nachgehärtet*) bedr. en o. ww. later harden, harder worden.

Nachharzen, (*harzte nach, nachgeharzt*) o. ww. voor de tweede maal van hars ontdoen; 2. Z. *nachpichen.*

Nachhau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Nachyehau.*

Nachhauchen, (*hauchte nach, nachgehaucht*) bedr. en o. ww. *jemn.* -, ademen na, ademen achter; *jemn. etw.* -, blazen naar; *jemn. einen Weingeruch* -, door den adem de lucht geven van.

Nachhauen, (*hieb nach, nachgehauen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, iem. die houwt & navolgen, nahouwen, nahakken; *dem Feinde* -, met den degen in de hand vervolgen; 2. bedr. ww. *eine Bildsäule* -, nahouwen, nabeitelen, namaken; it. voor de tweede maal houwen, hakken, vellen.

Nachhäufeln, (*häufelte nach, nachgehäufelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, ophoopen, opstapelen naar het voorbeeld van; 2. bedr. ww. *die Kartoffeln* -, weer aanaarden, opnieuw aanaarden.

Nachhäuten, (*häutete nach, nachgehäutet*) o. ww., m. *h.* weer vervellen, nog eens vervellen.

Nachheben, (*hob nach, nachgehoben*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, helpen oplichten, helpen opheffen; 2. later opheffen, oplichten.

Nachhecheln, (*hechelte nach, nachgehechelt*) bedr. ww. later hekelen, opnieuw hekelen.

Nachhecken, (*heckte nach, nachgeheckt*) bedr. ww. later dekken, opnieuw of eene tweede maal dekken.

Nachheer, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. achterhoede v. van een leger.

Nachheften, (*heftete nach, nachgeheftet*) bedr. ww. later, vervolgens verbinden, bijnaaien.

Nachheilen, (*heilte nach, nachgeheilt*) o. ww., m. *h.* later, naderhand genezen, heelen; 2. bedr. ww. na een ander genezen of heelen.

Nachheiszen, (*hiesz nach, nachgeheiszen*) bedr. ww. onr. nog eens gebieden, voor de tweede maal gelasten; 2. o. ww., m. *h. jemn.* -, heeten naar, denzelfden naam dragen als.

Nachheizen, (*heizte nach, nachgeheizt*) bedr. ww. nastoken, hout, kolen & bij doen, opnieuw verwarmen, Z. *nachschüren.*

Nachhelfen, (*half nach, nachgeholfen*) o. ww. onr., m. *h. einer Sache* -, helpen, voorthelpen, doen voortgaan; *einem Schüler* -, voorthelpen; *einem Schauspieler* -, influisteren; *einer Arbeit* -, bijwerken, afwerken.

Nachhelfer, -in, helper m., helpster v., bijwerker m., bijwerkster v.

Nachher, bijw. naderhand, later, vervolgens, daarna.

Nachherbst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. naherfst, late Herfst m.

Nachherig, bijv. nw. later, later komend, later volgend; *-er König von F.*, later, in het vervolg koning &.

Nachhetzen, (*hetzte nach, nachgehetzt*) bedr. ww. *jemn. die Hunde* -, aanhitsen naar, op.

Nachheu, (*-(e)s*) o., z. m. nahooi o.

Nachheucheln, (*heuchelte nach, nachgeheuchelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, huichelen naar het voorbeeld van; 2. bedr. ww. veinzen, huichelen.

Nachheulen, (*heulte nach, nachgeheult*) o. ww., m. *h. jemn.* -, huilende volgen; 2. m. *s.* nahuilen, iems. gehuil nabootsen.

Nachhieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tweede houw, tweede slag m.; (Schermk.) houw m. nadat halt gekommandeerd is; 2. (Boschw.) voor de tweede maal vellen o., tweede houw m.

Nachhinken, (*hinkte nach, nachgehinkt*) o. ww., m. *s. jemn.* -, achterna hinken; 2. nahinken, het hinken nabootsen; 3. (fig.) onhandig, lomp nabootsen; *nachhinkendes Volk*, onnoozel, dom volk.

Nachhinker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. nahinker m.

Nachhochzeit, (*-en*) v. dag, morgen, ochtend m. na de bruiloft.

Nachholen, (*holte nach, nachgeholt*) bedr. ww. later halen, voor de tweede maal halen; 2. inhalen; (fig.) *das Versäumte* -, inhalen, herstellen; it. Z. *einholen* (fig.)

Nachholzen, (*holzte nach, nachgeholzt*) o. ww., m. *h.* later vellen, het hout later afhakken; it. *vollends* -, nog eenmaal vellen, navellen.

Nachhorchen, nachhören, (*horchte nach, nachgehorcht* en *hörte nach, nachgehört*) o. ww., m. *h. einer Sache, jemn.* -, luisteren naar.

Nachhülfe, v., z. m. hulp v., die

later verleend wordt, bijstand m., bijwerken o.

Nachhülflich, bijv. nw., Z. *hülflich.*

Nachhuren, (*hurte nach, nachgehurt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, iems. onkuische leven navolgen, hoereeren naar het voorbeeld van; (H. S.) *die fremden Götter* -, aanbidden, vereeren.

Nachhut, v., z. m. tweede weide v., voor de tweede maal afgrazen o.; 2. (Krijgsw.) achterhoede v.; (fig.) *auf die - behalten,* een appeltje voor den dorst bewaren.

Nachhüten, (*hütete nach, nachgehütet*) o. ww., m. *h.* nahoeden, naweiden.

Nachhutschen, (*hutschte nach, nachgehutscht*) o. ww., m. *h.* volgen, achterna sluipen.

Nachimpfen, (*impfte nach, nachgeimpft*) bedr. ww. naenten, later inenten.

Nachjagd, (*-en*) v. vervolging v., najagen o.; it. recht o., verplichting v. om een misdadiger te vervolgen.

Nachjagen, (*jagte nach, nachgejagt*) o. ww., m. *h.* najagen, narennen, vervolgen; (fig.) *dem Vergnügen* -, grootig, met drift najagen; 2. bedr. ww. *die Hunde* -, aanhitsen om te vervolgen.

Nachjahr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. najaar o., Herfst m.; 2. Z. *Gnadenjahr, Wittwenjahr.*

Nachjammern, (*jammerte nach, nachgejammert*) o. ww., m. *h. jemn.* -, jammerend, schreiend, klagend volgen; it. iem. beweenen; 2. najammeren, iems. gejammer nabootsen.

Nachjauchzen, (*jauchzte nach nachgejauchzt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, jubelend, juichend volgen; it. najuichen, najubelen, het gejuich nabootsen.

Nachjubeln, (*jubelte nach, nachgejubelt*) o. ww., m. *h.*, Z. *nachjauchzen.*

Nachkalben, (*kalbte nach, nachgekalbt*) o. ww., m. *h.* nakalven, later kalven.

Nachkauen, (*kaute nach, nachgekaut*) bedr. ww. nakauwen, herkauwen; (fig.) *jemn. etw.* -, nakauwen, herhalen, nog eens vertellen.

Nachkauf, (*-kauf(e)s,* mv. *-käufe*) m. nakoop, later gedane koop m.

Nachkaufen, (*kaufte nach, nachgekauft*) bedr. ww. later koopen, nakoopen; 2. *noch* -, er bij koopen.

Nachkehren, (*kehrte nach, nachgekehrt*) bedr. ww. later vegen, opvegen; 2. navegen, nog eens vegen; II. bedr. ww. *jemn. etw.* -, navegen, vegen naar.

Nachkeimen, (*keimte nach, nachgekeimt*) bedr. ww. later kiemen, uitkomen, nakiemen.

Nachkeltern, (*kelterte nach, nachgekeltert*) bedr. ww. nog eens persen, napersen.

Nachkeuchen, (*keuchte nach, nachgekeucht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nakuchen, het gekuch nabootsen; 2. kuchende volgen.

Nachklaftern, (*klafterte nach, nachgeklaftert*) bedr. ww. *Holz* -, navademen; it. nog eens vademen.

Nachklage, (*-n*) v. latere klacht v.; (Rechtspr.) tegenklacht v., tegeneisch m.

Nachklagen, (*klagte nach, nachgeklagt*) o. ww., m. *h.* later klagen, zich later beklagen; (Rechtspr.) eene tegenklacht indienen, een tegeneisch instellen; 2. *jemn.* -, iems. geklaag nabootsen.

Nachkläger, -in, (Rechtspr.) tegeneischer, tegenklager m., tegeneischeres v.

Nachklang, (*-(e)s,* mv. *Nachklänge*) m., Z. *Nachhall;* (fig.) zwakke, flauwe herinnering v.; it. voortleven o. van den goeden naam.

Nachklatschen, (*klatschte nach, nachgeklatscht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, in de handen klappen achter; 2. bedr. ww. *etw.* -, naklet-sen, navertellen.

Nachklatscher, (*-schers,* mv. *-scher*) m., Z. *Klatscher.*

Nachklauben, (*klaubte nach, nachgeklaubt*) bedr. ww. uitpluizen, napluizen, nakluiven; 2. o. ww. *über etw.* -, peinzen, nadenken, trachten te ontwarren.

Nachkleben, (*klebte nach, nachgeklebt*) bedr. ww. later aanplakken.

Nachkleiden (sich), (*kleidete nach, nachgekleidet*) wed. ww. *jemn.* -, zich kleeden als.

Nachklempern, (*klemperte nach, nachgeklempert*) o. ww., m. *h.*, Z. *nachklimpern.*

Nachklettern, (*kletterte nach, nachgeklettert*) o. ww., m. *s.* naklauteren, naklimmen.

Nachklimmen, (*klomm nach, nachgeklommen*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, naklimmen, naklauteren.

Nachklimpern, (*klimperte nach, nachgeklimpert*) o. ww., m. *h.* iems. gejui, geklep nabootsen; *ein Stückchen auf dem Klaviere* -, slecht naspelen.

Nachklingen, (*klang nach, nachgeklungen*) o. ww. onr., m. *h.* naklinken, natrillen.

Nachklirren, (*klirrte nach, nachgeklirrt*) o. ww., Z. *nachklimpern.*

Nachklopfen, (*klopfte nach, nachgeklopt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nakloppen, kloppen zoo als; 2. bedr. ww. *den Hanf, die Betten* -, nakloppen, nog eens kloppen.

Nachklügeln, (*klügelte nach, nachgeklügelt*) o. ww., Z. *nachgrübeln.*

Nachknallen, (*knallte nach, nachgeknallt*) o. ww., m. *h.* (van een schot), naknallen, weergalmen; 2. *jem. mit einer Peitsche* -, met de zweep slaande navolgen; *mit einer Flinte* -, een geweer afschieten achter.

Nachknospen, (*knospte nach, nachgeknospt*) o. ww., m. *h.* later knoppen krijgen, nabotten; it. een tweede maal knoppen krijgen.

Nachknüpfen, (*knüpfte nach, nachgeknüpft*) bedr. ww. naknoopen, later knoopen, verbinden.

Nachknurren, (*knurrte nach, nachgeknurrt*) o. ww., m. *h. einem Hunde* -, het geknor nabootsen, naknorren; 2. *jemn.* -, knorrende volgen.

Nachkomme, (*-n,* mv. *-n*) m. nakomeling, afstammeling m.; *die -n,* de nakomelingen, het nageslacht o., de naneven m. mv.

Nachkommen, (*kam nach, nachgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* nakomen, later komen; *das wird noch* -, dat zal nog nakomen, zal later komen; (fig.) *jems. Befehlen* -, nakomen, ten uitvoer brengen, volbrengen, in acht nemen, gehoorzamen aan; *seiner Pflicht* -, nakomen, volbrengen; *seinen Versprechungen* -, nakomen, vervullen.

Nachkommenschaft, v., z. m. nakomelingschap v., nageslacht o.

Nachkömmling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Nachkomme.*

Nachkönnen, (*konnte nach, nachgekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* kunnen volgen.

Nachkost, (*-en*) v. nagerecht, dessert o.

Nachköste, (*-en*) v., Z. *Nachhochzeit.*

Nachkosten, (*kostete nach, nachgekostet*) bedr. ww. *mit dem Munde* -, naproeven, nasmaken; *Geld* -, nog kosten, bovendien kosten.

Nachkrachen, (*krachte nach, nachgekracht*) o. ww., m. *h.* (van den donder), naratelen, weerklinken, weergalmen.

Nachkränkeln, nachkranken, (*kränkelte nach, nachgekränkelt* en *krankte nach, nachgekrankt*) o. ww. nog ziekelijk zijn, nog ziek zijn.

Nachkratzen, (*kratzte nach, nachgekratzt*) bedr. ww. nakrassen, krassen zoo als; 2. *einen Kupferstich* -, nakrassen, slecht nagraveeren; it. *im Halse* -, (van wijn), prikkelen; 3. *ein Stückchen auf der Geige* -, slecht naspelen, nakrassen; 4. nog eens krassen, opnieuw krassen.

Nachkreischen, (*kreischte nach, nachgekreischt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nakrijschen, naschreeuwen.

Nachkritzeln, (*kritzelte nach, nachgekritzelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nakrabbelen, het gekrabbel nabootsen; *einer Zeichnung* -, nakrabbelen, slecht natrekenen.

Nachkrümmen, (*krümmte nach, nachgekrümmt*) bedr. ww. krommen na, later krommen; it. krommen of buigen naar; 2. wed. ww. *sich den Bergen* -, (van rivieren), zich krommen, kronkelen, een bocht maken naar &, volgens.

Nachkündigen, (*kündigte nach, nachgekündigt*) o. ww., Z. *aufkündigen.*

Nachkunft, v., z. m. nakomen, later komen o.; it. gevolg o.; 2. Z. *Nachkommenschaft.*

Nachkünftig, bijv. nw. toekomend, toekomstig.

Nachkünsteln, (*künstelte nach, nachgekünstelt*) bedr. ww. kunstmatig nabootsen, met kunst of kunstig nabootsen, namaken.

Nachlächeln, (*lächelte nach, nachgelächelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, glimlachende volgen; 2. den glimlach nabootsen van.

Nachlachen, (*lachte nach, nachgelacht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nalachen, lachen om iem., die heengaat.

Nachlallen, (*lallte nach, nachgelallt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, nastamelen, nawauwelen; 2. o. ww., m. *h. jemn.* -, nastamelen, het gestamel nabootsen van.

Nachlammen, (*lammte nach, nachgelammt*) o. ww., m. *h.* (van schapen), later lammeren, later jongen of werpen.

Nachlangen, (*langte nach, nachgelangt*) bedr. ww. opnieuw uitstrekken, nog eens uitsteken; *jemn. seinen Stock* -, toesteken, aanreiken.

Nachlass, (-*es*, mv. *Nachlässe*) m. verpoozing v., oponthoud, ophouden o.; *ohne* - *arbeiten*, zonder ophouden, zonder verpoozing; (fig.) *an* - *der Natur sterben*, aan verval van krachten sterven; 2. nalatenschap, erfenis v.; 3. (van eene schuld), vermindering, afkorting, betaling v. op; it. Z. *Erlassung;* -*am Preise der Waaren*, korting v., rabat o.; (van de straf), vermindering v.

Nachlassen, (*liesz nach, nachgelassen*) bedr. ww. *Vermögen* -, nalaten, achterlaten; *die Nachgelassenen*, de overblijvenden; *die nachgelassenen Erben*, de achterblijvende erfgenamen; *die nachgelassenen Werke Lessings*, de nagelaten werken van Lessing; (fig.) *diese Speise lässt einen guten Geschmack nach*, heeft een goeden nasmaak; 2. (Jachtw.) *die Hunde* -, loslaten; *noch etw. Wasser* -, laten vloeien; (Zoutz.) *den Kessel* -, weder vochtig maken; *ein Seil, eine Saite* -, ontspannen; *den Zügel*, -loslaten; (Zeew.) *die Schoten, die Taue* -, vieren; (fig.) *jemn. zu viel* -, toegeven, te veel vrijheid veroorloven; *vom Preise etw.* -, laten vallen, afslaan; *etw. von einer Summe* -, laten vallen, kwijtschelden, korten; II. o. ww. (van verbonden voorwerpen), beginnen te wijken, loslaten, losgaan; (van de koude), verminderen, afnemen; (van den wind), afnemen, minder worden; (van ziekten, pijn), ophouden, bedaren; (van hartstochten), verkoelen; -*des Fieber*, afnemende koorts; *lassen Sie doch nach*, houd toch op, scheid toch uit; (Zoutz.) (van het zout), bezinken; III. o. zelfst. verpoozing, rust v., ophouden o.; 2. korting, vermindering v.; (Gen.) verpoozing, afneming v.

Nachlassenschaft, (-*en*) v., Z. *Nachlass.*

Nachlässig, (-*er*, -*st*) bijv. nw. nalatig, achteloos, verwaarloozend, lui, traag, week; it. vluchtig, oppervlakkig; -*keit* (mv. —*en*) v. nalatigheid, achteloosheid, traagheid, weekheid, vluchtigheid, oppervlakkigheid v.

Nachlassung, (-*en*) v. ontspanning, verslapping v.; 2. vermindering, afneming, verzwakking v.

Nachlauern, (*lauerte nach, nachgelauert*) o. ww., Z. *auflauern.*

Nachlauf, (-*es*, mv. *Nachläufe*) m. (Dist.) tweede stooksel o., tweede brandewijn m.

Nachlaufen, (*lief nach, nachgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* naloopen, achternaloopen, achtervolgen, op het spoor zijn; *jem. schlagen dass das Blut nachläuft*, dat het bloed er uit komt; *jemn.* -, naloopen, zich indringen bij; *den Mädchen* -, zoeken te behagen, naloopen.

Nachlauschen, (*lauschte nach, nachgelauscht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, bespieden.

Nachlaut, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. naklank m.

Nachlauten, (*lautete nach, nachgelautet*) o. ww., Z. *nachklingen, nachhallen;* it. *einer Sache* -, (van brieven), eensluidend zijn met, denzelfden inhoud hebben als.

Nachleben, (*lebte nach, nachgelebt*) o. ww., m. *h.* leven na, overleven; *die* -*den*, overlevenden, achterblijvenden, nakomelingen m. mv., nakomelingschap v.; *einem Befehle* -, naleven, navolgen, nakomen, zich gedragen naar; *seinen Aeltern* -, het voetspoor volgen van, de voetstappen drukken van; II. o. zelfst. latere leven o., leven o. hierna, toekomst v.

Nachlegen, (*legte nach, nachgelegt*) bedr. ww. *Holz* -, er bij leggen, bijdoen; (Tuinb.) een aflegger planten.

Nachleiern (*leierte nach, nachgeleiert*) bedr. ww. gelijk een ander op de lier spelen; (fig.) de woorden van een ander herhalen, napraten.

Nachleihen, (*lieh nach, nachgeliehen*) bedr. ww. onr. nog leenen; it. leenen zoo als.

Nachlenkgarn, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Lakenw.) knoopdraad, hechtdraad m.

Nachlese, (-*n*) v. (op het veld), naoogst, tweede oogst m.; 2. nalezing v., nalezen o.; it. Z. *Nachtrag.*

Nachlesen, (*las nach, nachgelesen*) bedr. ww. onr. naoogsten, voor de tweede maal oogsten; 2. *eine Stelle in einem Buche* -, nalezen, nazien; II. o. ww. *jemn.* -, iems. lezen met de oogen volgen; 2. iems. manier van lezen nabootsen.

Nachleser, -in, naoogster, nalezer m., naleesster v.

Nachlesung, (-*en*) v. nalezing v.

Nachleuchten, (*leuchtete nach, nachgeleuchtet*) o. ww., m. *h.* naschitteren, naflonkeren; *jemn.* -, lichten, iem. met licht volgen.

Nachliefern, (*lieferte nach, nachgeliefert*) bedr. ww. naleveren, bijleveren, later leveren, voltallig maken.

Nachlieferung, (-*en*) v. nalevering, bijlevering v.

Nachlispeln, (*lispelte nach, nachgelispelt*) o. ww., Z. *nachflüstern.*

Nachlocken, (*lockte nach, nachgelockt*) bedr. ww. *einen Hund* -, lokken om te volgen; (fig.) aanlokken, medesleepen.

Nachlosen, (*loste nach, nachgelost*) bedr. ww. naloten, nog eens loten; 2. inlossen.

Nachlosung, (-*en*) v. inlossing v.; it. -, -*srecht* o. recht o. tot inlossing.

Nachlügen, (*log nach, nachgelogen*) bedr. en o. ww. *jemn.* -, naliegen, evenzoo liegen als; 2. *etw.* -, overliegen, eene leugen herhalen.

Nachmachen, (*machte nach, nachgemacht*) bedr. ww. namaken, nadoen, nabootsen, navolgen, kopiëeren; *jemn. etw.* -, nadoen, het voorbeeld volgen van, iets doen zooals; *eine Handschrift* -, namaken; *Moden* -, navolgen; *nachgemacht*, nagemaakt; 2. namaken.

Nachmacher, (-*chers*, mv. -*cher*) m. namaker m.

Nachmacherei, v., z. m. namakerij v., namaken o.

Nachmachung, v., Z. *nachmachen;* it, namaking, navolging, kopij v.

Nachmahd, (-*en*) v. tweede oogst m.; 2 naoogst m.

Nachmähen, (*mähte nach, nachgemäht*) o. ww., m. *h.* namaaien, voor de tweede maal maaien, nog eens maaien; it. later maaien; 2. *jemn.* -, namaaien, maaien zoo als.

Nachmahlen, (*mahlte nach, nachgemahlen*) o. ww. onr., m. *h.* namalen, later malen; 2. bedr. ww. *Getreide* -, nog eens malen.

Nachmahlzeit, (-*en*) v. maaltijd m. van den volgenden dag; it. overschot o. van den maaltijd, kliekje o.

Nachmahnungsrecht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. recht o. om een gefailleerden koopman na 5 jaar te manen.

Nachmalen, (*malte nach, nachgemalt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, naschilderen, schilderen naar het voorbeeld van; 2. bedr. ww. *ein Gemälde* -, naschilderen, kopiëeren; *ein fehlerhaftes Gemälde* -, bijwerken; (fig.) *eine Handschrift* -, nateekenen, namaken.

Nachmaler, (-*lers*, mv. -*ler*) m. naschilder, kopiist m.

Nachmalig, bijv. nw. later, volgend, jonger, Z. *nachherig.*

Nachmals, bijw. (gemeenz.) later, vervolgens, in het vervolg, sedert, van toen af.

Nachmann, (-*mann*(*e*)*s*, mv. -*männer*) m. (Krijgsw.) achterman, volgman m.

Nachmarkt, (-*markt*(*e*)*s*, mv. -*märkte*) m., Z. *Nachmesse.*

Nachmarschiren, (*marschirte nach, nachmarschirt*) o. ww., m. *h.* marcheeren achter.

Nachmast, (-*en*) v. tweede bemesting v.; 2. namest m.; (Scheepv.) verlengstuk o. van den mast.

Nachmeckern, (*meckerte nach, nachgemeckert*) o. ww., m. *h.* nablaten, het geblaat of geschreeuw eener geit nabootsen; 2. bedr. ww. *etw.* -, nablaten, nablerren.

Nachmehl, (-(*e*)*s*) o., z. m. zemelmeel o., kornel v.

Nachmeiszeln, (*meiszelte nach, nachgemeiszelt*) bedr. ww. *eine Bildsäule* -, met den beitel bijwerken; it. *noch etw.* -, bijbeitelen.

Nachmelken, (*melkte nach, nach-*

gemelkt) bedr. ww. *eine Kuh* -, namelken, later melken; *noch Milch* -, namelken, bijmelken.

Nachmesse, (*-n*) v. tweede mis of jaarmarkt, kleine jaarmarkt v.; 2. namis, nakermis v., laatste dagen o. mv. van eene kermis of jaarmarkt.

Nachmessen, (*masz nach, nachgemessen*) bedr. ww. onr. *ein Feld* -, nameten, overmeten, nog eens opmeten.

Nachmilch, v., z. m. later gemolken melk v.

Nachmisten, (*mistete nach, nachgemistet*) o. ww. later mesten, namesten.

Nachmittag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. namiddag m., nanoen m.

Nachmittägig, bijv. nw. van den namiddag, namiddagsch.

Nachmittäglich, bijv. nw. in den namiddag geschiedende.

Nachmittags, bijw. des namiddags.

Nachmittags-brod, (*-brod(e)s,* mv. *-brode*) o. vesperbrood o., avondboterham v.; *-geläute* o. namiddagsklok v., namiddagsgelui o.; *-gottesdienst* m. namiddags godsdientoefening v.; *-prediger* m. predikant m., die in den namiddag preekt; *-predigt* v. namiddagpreek v.; *-ruhe* v. middagslaapje, dutje o.; *-schicht* v. (Bergw.) werk o., taak v. voor den namiddag; *-schlaf* m., *-schläfchen* o., Z. *-ruhe; -stunde* v. namiddaguur o.; *-wache* v. (Zeew.) namiddagwacht v.; *-zeit* v. namiddag m.

Nachmitternacht, (*-nächte*) v. namiddernacht m.

Nachmitternächtlich, bijv. nw. namiddernachtsch, na middernacht geschiedende.

Nachmitternachts-stunde, (*-n*) v. uur o. na middernacht; *-zeit* v. tijd m. na middernacht.

Nachmodeln, (*modelte nach, nachgemodelt*) bedr. ww. navormen, vormen naar.

Nachmögen, (*mochte noch, nachgemocht*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) willen volgen of vergezellen.

Nachmühen, (*mühte nach, nachgemüht*) o. ww., Z. *nachbemühen (sich).*

Nachmünzen, (*münzte nach, nachgemünzt*) bedr. ww. de munt namaken; it. valsch geld maken; 2. *noch mehr Geld* -, bijmunten, later munten.

Nachmünzer, (*-zers,* mv. *-zer*) m. valsche munter m.

Nachmüssen, (*musste nach, nachgemusst*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, moeten volgen.

Nachmustern, (*musterte nach, nachgemustert*) bedr. ww. nog eens monsteren, voor de tweede maal nazien; 2. nog eens inspecteeren.

Nachnächst, bijv. nw. onmiddellijk na het of de(n) tweede(n).

Nachnähen, (*nähte nach, nachgenäht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, naaien op de manier van; 2. bedr. ww. nanaaien, naaien langs; it. nanaaien, later naaien.

Nachnahme, (*-n*) v. (Handel.) terugbetaling, inhouding v., afhouden o. van verschotten of onkosten, verschot o.

Nachnehmen, (*nahm nach, nachgenommen*) bedr. ww. onr. later nemen, vervolgens nemen, nog nemen; 2. (Handel.) *seine Auslagen auf jem.* -, verhalen, zich schadeloosstellen, zijne verschotten terugnemen.

Nachneigen, (*neigte nach, nachgeneigt*) bedr. ww. buigen naar, neigen naar, doen overhellen naar; 2. wed. ww. *sich - nach etw.,* zich buigen naar.

Nachnennen, (*nannte nach, nachgenannt*) bedr. ww. onr. nanoemen, later noemen; *nachgenannt,* nagenoemd, onder genoemd; 2. een naam herhalen, nanoemen.

Nachnöthigen, (*nöthigte nach, nachgenöthigt*) bedr. ww. noodzaken, verplichten, dwingen om te volgen; 2. later noodzaken, later dwingen.

Nachölen, (*ölte nach, nachgeölt*) bedr. ww. later olien, opnieuw olien.

Nachordnen, (*ordnete nach, nachgeordnet*) bedr. ww. (Ger.) eene plaats aanwijzen achter, doen volgen, in de plaats doen treden; *der Nachgeordnete,* plaatsvervanger m.

Nachpacht, (*-pacht(e)s,* mv. *-pächte*) m. later aangegane pacht v.

Nachpachten, (*pachtete nach, nachgepachtet*) bedr. ww. later pachten, napachten.

Nachpachter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. napachter m.

Nachpacken, (*packte nach, nachgepackt*) bedr. ww. pakken zoo als, iems. manier van inpakken volgen; *etw.* -, nog eens inpakken; 2. wed. ww. *sich jemn.* -, iem. volgen, iem. achterna gaan.

Nachpassen, (*passte nach, nachgepasst*) o. ww. *jemn.* -, Z. *aufpassen;* it. (Volkst.) lang wachten op.

Nachpatschen, (*patschte nach, nachgepatschet*) o. ww., m. *h. jemn.* -, spatten zoo als; 2. *im Kothe* -, naplassen, plassen na; 3. later plassen; it. nog eens spatten of plassen.

Nachpeitschen, (*peitschte nach, nachgepeitschet*) o. ww., m. *h.* met de zweep slaan zoo als; 2. bedr. ww. *jem.* -, met de zweep slaan om te laten gaan, voortzweepen; it. later met de zweep slaan.

Nachpfählen, (*pfählte nach, nachgepfählt*) bedr. ww. nog eens staken of palen zetten; it. de staken of palen achteruit plaatsen.

Nachpfand, (*-(e)s,* mv. *Nachpfänder*) o. napand, onderpand o.

Nachpfändən, (*pfändete nach, nachgepfändet*) bedr. ww. nog eens grijpen, nagrijpen.

Nachpfarre, (*-n,* mv. *-n*) m. onder eene hoofdkerk behoorende parochie v.

Nachpfeffern, (*pfefferte nach, nachgepfeffert*) o. ww., m. *h.* later peperen; it. nog meer peperen.

Nachpfeifen, (*pfiff nach, nachgepfiffen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, nafluiten, fluiten op de manier van; 2. later fluiten; 3. *jemn.* -, nafluiten, fluiten aan; *ein Stückchen* -, nafluiten, ook op de fluit spelen.

Nachpferch, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (van schapen), tweede perk o., Z. *Pferch.*

Nachpferchen, (*pferchte nach, nachgepfercht*) bedr. ww. naperken, later door schapen laten bemesten.

Nachpflanzen, (*pflanzte nach, nachgepflanzt*) bedr. ww. planten naar het voorbeeld van; it. later planten, bijplanten, de ledige plaatsen inplanten.

Nachpflastern, (*pflasterte nach, nachgepflastert*) bedr. ww. nastraten, bijstraten, het plaveisel herstellen; d'van-veien, bestraten naar het voorbeel2.pl 3. later plaveien of bestraten.

Nachpflücken, (*pflückte nach, nachgepflückt*) bedr. ww. na iem. plukken; 2. naplukken, later plukken; 3. naplukken, blijven plukken.

Nachpflügen, (*pflügte nach, nachgepflügt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, ploegen naar het voorbeeld van; 2. naploegen, ploegen achter; 3. naploegen, later ploegen; 4. naploegen, nog eens ploegen.

Nachpfropfen, (*pfropfte nach, nachgepfropft*) bedr. ww. enten naar het voorbeeld van; 2. naenten, later enten; 3. opnieuw enten; 4. bijenten, nog enten.

Nachpfuschen, (*pfuschte nach, nachgepfuscht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, naknoeien, knoeien zoo als; 2. bedr. ww. *etw.* -, naknoeien, knoeierig namaken.

Nachpfuscher, -in, naknoeier m., naknoeister v.

Nachpilgern, (*pilgerte nach, nachgepilgert*) o. ww., m. *h.* den pelgrimstocht ondernemen naar het voorbeeld van; 2. als pelgrim volgen.

Nachpinseln, (*pinselte nach, nachgepinselt*) bedr. ww. nakladden, kladden naar het voorbeeld van; 2. bedr. ww. *ein Gemälde* -, nakladden.

Nachplappern, (*plapperte nach, nachgeplappert*) o. ww., m. *h. jemn.* -, napraten, nababbelen, iems. praten of babbelen nabootsen; 2. bedr. ww. *etw.* -, napraten, oververtellen.

Nachplätten, (*plättete nach, nachgeplättet*) bedr. ww. *Draht* -, napletten, nog meer pletten.

Nachpochen, (*pochte nach, nachgepocht*) o. ww., m. *h.* nakloppen, nog eens kloppen, opnieuw kloppen.

Nachpoliren, (*polirte nach, nachpolirt*) bedr. ww. napolijsten, later polijsten, nog eens polijsten.

Nachpoltern, (*polterte nach, nachgepoltert*) o. ww., m. *h. jemn.* -, leven maken, geraas maken zoo als; 2. al leven makende volgen; 3. na iem. met geraas neervallen.

Nachposaunen, (*posaunte nach, nachposaunt*) o. ww., m. *h.* op de bazuin of trompet blazen naar het voorbeeld van; 2. op de bazuin blazende volgen; it. bedr. ww. nabazuinen; (fig.) publiek maken, verspreiden, uitbazuinen.

Nachprägen, (*prägte nach, nachgeprägt*) bedr. ww. nastempelen, den stempel namaken; 2. later stempelen,

voor de tweede maal stempelen; 3. *Geld* -, valsch geld maken.

Nachprallen, (*prallte nach, nachgeprallt*) o. ww., m. *h.* naspringen, weer opspringen.

Nachprasseln, (*prasselte nach, nachgeprasselt*) o. ww., m. *h.* nakraken, later kraken; 2. met gekraak volgen; it. krakend vanéen springen.

Nachpredigen, (*predigte nach, nachgepredigt*) o. ww., m. *h.* napreeken, pre(di)ken naar het voorbeeld van; 2. napreken, de preek herhalen.

Nachpredigt, (*-en*) v., Z. *Nachmittagspredigt.*

Nachpreisen, (*pries nach, nachgepriesen*) bedr. ww. onr. naprijzen, later prijzen; it. blijven prijzen.

Nachpressen, (*presste nach, nachgepresst*) bedr. ww. persen naar het voorbeeld van; 2. napersen, later persen; 3. napersen, nog eens persen.

Nachprobe, (*-n*) v. tweede proef, tweede beproeving, naproef v.

Nachproben, (*probte nach, nachgeprobt*) bedr. ww. beproeven, toetsen naar het voorbeeld van; 2. naproeven, natoetsen, later toetsen.

Nachpürschen, (*pürschte nach, nachgepürscht*) bedr. ww. het wild najagen na een ander; it. het bosch nog eens afjagen.

Nachpurzeln, (*purzelte nach, nachgepurzelt*) o. ww., m. *h.* nabuitelen; 2. *jemn.* -, buitelen op.

Nachputzen(sich), (*putzte nach, nachgeputzt*) wed. ww. zich opschikken naar het voorbeeld van iem.; 2. zich opnieuw opschikken.

Nachquellen, (*quoll nach, nachgequollen*) o. ww. onr., m. *h.* naborrelen, later opborrelen, opspringen; 2. opnieuw borrelen; II. bedr. ww. *Bohnen* -, doen zwellen.

Nachrasen, (*raste nach, nachgerast*) o. ww., m. *h.* razen naar iems. voorbeeld; 2. razende volgen, achterna razen.

Nachraub, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. latere roof m.; it. herhaalde rooverij v.; 2. halen o. van den achtergebleven buit.

Nachrauben, (*raubte nach, nachgeraubt*) o. ww., m. *h.* rooven, stelen, plunderen naar het voorbeeld van; 2. later rooven; 3. nog meer rooven.

Nachrauch, (*-(e)s*) m., z. m. genot o. der vruchten van een gemesten akker van een overleden dorpsgeestelijke, op welke de erfgenamen aanspraak hebben.

Nachräuchern, (*räucherte nach, nachgeräuchert*) bedr. ww. later parfumeeren; 2. opnieuw parfumeeren, nog meer welriekende maken; 3. parfumeeren naar het voorbeeld van.

Nachraum, (*-raum(e)s,* mv. *-räume*) m. afbraak m., puin o.

Nachräumen, (*räumte nach, nachgeräumt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, schikken na, opruimen na; 2. bedr. ww. *jemn. das Zimmer* -, de kamer opruimen.

Nachrechen, (*-chens,* mv. *-chen*) m. nahark, groote hark v.

Nachrechen, (*rechte nach, nachgerecht*) o. ww., m. *h.* harken na, later harken; 2. naharken, voor den tweeden keer harken; 3. harken naar het voorbeeld van; II. bedr. ww. *die zerstreuten Aehren* -, bijeenharken.

Nachrechnen, (*rechnete nach, nachgerechnet*) o. ww., m. *h. jemn.* -, narekenen, rekenen naar het voorbeeld van; 2. bedr. ww. narekenen, nog eens uitrekenen; *wir wollen* -, *wie viele da sind,* wij zullen eens tellen &; *eine Rechnung* -, narekenen, overrekenen.

Nachrechner, (*-ners,* mv. *-ner*) m. narekenaar, nazíener m. der rekeningen.

Nachrechnung, (*-en*) v., Z. *nachrechnen;* it. narekening v.

Nachrecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Rechtsw.) recht o., dat later geldig wordt; (Boschw.) toevallig, onzeker recht o.

Nachrede, (*-n*) v. narede, slotrede v., slotwoord o.; (Ger.) dupliek v.; 2. *üble* -, kwaadsprekendheid v., laster m.; *in üble - fallen,* in opspraak komen; *jem. in üble - bringen,* iems. goeden naam bezwalken.

Nachreden, (*redete nach, nachgeredet*) o. ww., Z. *nachsagen.*

Nachreder, (*-s,* mv. *Nachreder*) m. kwaadspreker, lasteraar m.

Nachredig, bijv. nw. kwaadsprekend, lasterlijk.

Nachredner, (*-s,* mv. *Nachredner*) m. hij, die eene narede houdt.

Nachregen, (*-gens,* mv. *-gen*) m. naregen, opnieuw vallende regen m.

Nachregister, (*-sters,* mv. *-ster*) o. tweede register, bijregister o.

Nachreichen, (*reichte nach, nachgereicht*) o. ww., Z. *nachlangen;* 2. reiken naar, willen grijpen.

Nachreifen, (*reifte nach, nachgereift*) o. ww., m. *h.* later rijpen, later rijp worden.

Nachreisen, (*reiste nach, nachgereist*) o. ww., m. *s. jemn.* -, nareizen, achterna reizen, reizend volgen.

Nachreiszen, (*riss nach, nachgerissen*) o. ww. onr., m. *s.* nog meer scheuren; 2. bedr. ww. *jemn.* -, heensleepen, medesleepen; (Bergw.) *die Strossen* -, wegnemen; *eine Zeichnung* -, naschetsen.

Nachreiten, (*ritt nach, nachgeritten*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, narijden, in een rijtuig of te paard volgen; (Hand.) fouten in een boek herstellen.

Nachreiter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. narijder m., hij die in een rijtuig of te paard (ver)volgt.

Nachrennen, (*rannte nach, nachgerannt*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, narennen, nasnellen; (fig.) *dem Glücke* -, naloopen, najagen.

Nachreue, v., z. m. naberouw, te laat berouw o.

Nachricht, (*-en*) v. bericht, nariht o., tijding v., nieuws o., waarschuwing, onderrichting, inlichting v.; *jemn. - geben,* bericht geven, onderrichten, informeeren; *geben Sie mir bald - von Ihnen,* geef mij spoedig bericht, tijding, schrijf mij spoedig; *-en von der Armee,* tijding; *jemn. - von etw. geben,* iem. bericht geven van, berichten; 2. betrekking, waarschuwing v.; *jemn. eine - geben,* iem. eene waarschuwing geven; *- an den Leser,* waarschuwing, voorrede v., voorbericht, voorwoord o.; *-sblatt* o. advertentieblad o.; *-(s)brief* m. adviesbrief m.

Nachrichten, (*richtete nach, nachgerichtet*) bedr. ww. (Jachtw.) speuren; *das Jagdzeug* -, nazien, herstellen; it. *die Tücher, Garne* -, spannen achter de drijvers.

Nachrichter, (*-ters,* mv. *ter*) m. beul, scherprechter m.

Nachrichterei, (*-en*) v. ambt o., bediening v., recht o. van den beul, scherprechtersambt o.; 2. beulshuis o., beulswoning v.

Nachrichtlich, bijv. nw. tot narícht, tot waarschuwing; *jemn. etw. - schreiben,* schrijven om te waarschuwen, te onderrichten.

Nachriechen, (*roch nach, nachgerochen*) o. ww. onr., m. *h. jemn., einer Sache* -, (van honden), narnïken, al ruikende volgen; (van bloemen), een geur achterlaten.

Nachrieseln, (*rieselte nach, nachgerieselt*) o. ww., m. *h.* nastroomen, narnschen; *dem Thale* -, langs & stroomen, vlieten.

Nachringen, (*rang nach, nachgerungen*) o. ww. onr., m. *h.* worstelen als; 2. bedr. ww. worstelen naar, zijn best doen om & te verkrijgen.

Nachrinnen, (*rann nach, nachgeronnen*) o. ww. onr., m. *s.* stroomen naar, loopen naar; *aus einem Fasse* -, nastroomen, blijven stroomen, loopen.

Nachriss, (*-es,* mv. *-e*) m. tweede schets v., tweede ontwerp o.; 2. nageteekende schets, kopij v.

Nachrollen, (*rollte nach, nachgerollt*) o. ww., m. *h.* rollen na; *dem Blitze* -, (van den donder), rollen na; 2. bedr. ww. achterna rollen.

Nachrüchtig, bijv. nw. berucht, in slechten naam staande; *etw. -es von jemn. sagen,* kwaad spreken van.

Nachrücken, (*rückte nach, nachgerückt*) o. ww., m. *s. mit einem Stuhle* -, naderbijschuiven; *einem Heere* -, narukken, natrekken, achtervolgen; 2. bedr. ww. doen volgen.

Nachrudern, (*ruderte nach, nachgerudert*) bedr. ww. achternaroeien, al roeiende volgen.

Nachruf, (*-(e)s*) m., z. m. naroepen o.; 2. afscheidswoord, vaarwel o.; 3. Z. *Nachruhm.*

Nachrufen, (*rief nach, nachgerufen*) o. ww., m. *h. jemn.* -, naroepen, roepen om te komen; II. bedr. ww. *er rief ihm noch einen Grusz an dich nach,* hij riep hem & na; 2. het geschreeuw nabootsen, naschreeuwen; 3. naschreeuwen, het geschreeuw herhalen.

Nachrüge, (*-n*) v. opzettelijke beschuldiging v., uitgesproken vonnis, later

uitgesproken vonnis o.; 2. later berouw o. over eene beleediging.

Nachrügen, (*rügte nach, nachgerügt*) bedr. ww. later beschuldigen, veroordeelen, berispen, straffen.

Nachruhm, (*-(e)s*) m., z. m. roem m. tot het nageslacht overgegaan, achtergelaten goede naam, naroem m.

Nachrühmen, (*rühmte nach, nachgerühmt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, verspreiden tot lof van, tot eer van iem. iets zeggen; *das muss man ihm* -, dat moet men hem tot zijne eer nageven.

Nachrumpeln, (*rumpelte nach, nachgerumpelt*) o. ww., Z. *nachpoltern.*

Nachrunde, (*-n*) v. (Krijgsw.) kleine ronde v.

Nachrupfen, (*rupfte nach, nachgerupft*) bedr. ww. later uittrekken, nog uittrekken, uitrukken.

Nachrutschen, (*rutschte nach, nachgerutscht*) o. ww., m. *s.* zich voortsleepen naar het voorbeeld van; 2. achteruaslepen; it. slepend volgen.

Nachsaat, (*-en*) v. tweede zaad o.; it. nazaad o.

Nachsäen, (*säete nach, nachgesäet*) o. ww., m. *h.* zaaien naar het voorbeeld van; 2. voor de tweede maal zaaien; it. later zaaien, nazaaien.

Nachsage, v., Z. *Nachruf.*

Nachsagen, (*sagte nach, nachgesagt*) bedr. ww. *ein Wort* -, nazeggen, herhalen; *das möchte ich ihm nicht* -, dat zou ik hem niet gaarne nazeggen; *jemn. etw.* -, in vertrouwen op iem. navertellen, op iems. rekening navertellen; 2. *man sagt ihm nach, dass,* men zegt hem na, men zegt van hem dat &; *jemn. etw. Böses* -; kwaad vertellen van, kwaadspreken van; *jemn. etw. zum Ruhme* -, Z. *nachruhmen; das wird ihm kein Mensch* -, niemand zal er hem een verwijt van maken.

Nachsalzen, (*salzte nach, nachgesalzt*) bedr. ww. opnieuw zouten, pekelen, nazouten, later zouten.

Nachsammeln, (*sammelte nach, nachgesammelt*) bedr. ww. plukken, verzamelen, inzamelen naar het voorbeeld van; 2. later inzamelen; II. wed. ww. *sich* -, later bijeenkomen.

Nachsammler, -in, hij, zij die later verzamelt.

Nachsammlung, (*-en*) v. latere verzameling v.

Nachsatz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m. (Spraakk.) tweede gedeelte o. van een voorstel, nazin m., besluit o.; (Red.) gevolg o.; 2. bij het aanleggen van een dijk afloopen o. van het water; 3. (Sp.) latere inzet, tweede inzet m.

Nachsäuern, (*säuerte nach, nachgesäuert*) bedr. ww. *den Teig* -, nog meer gist in het deeg doen.

Nachschaffen, (*schuf nach, nachgeschaffen*) bedr. ww. onr. scheppen, voortbrengen naar het voorbeeld van; 2. later scheppen, nog scheppen; II. *jemn. etw.* -, nazenden, achternazenden.

Nachschall, (*-schall(e)s,* mv. *-schälle*) m., Z. *Nachhall.*

Nachschallen, (*schallte nach, nachgeschallt*) Z. *nachhallen.*

Nachscharren, (*scharrte nach, nachgescharrt*) o. ww., m. *h.* nascharrelen, scharrelen, krabbelen naar het voorbeeld van; 2. later krabbelen; 3. *im Sande* -, nakrabbelen.

Nachschatten, (*-tens,* mv. *-ten*) m. teruggekaatste schaduw v., slagschaduw, volgende schaduw v.; it. schaduwbeeld o.

Nachschätzen, (*schätzte nach, nachgeschätzt*) bedr. ww. *etw.* -, schatten, waardeeren naar het voorbeeld van; 2. later schatten, naschatten, 3. opnieuw, voor de tweede maal schatten, herschatten.

Nachschauen, (*schaute nach, nachgeschaut*) o. ww., Z. *nachsehen.*

Nachschauer, -in, naziener, inspecteur m., inspectrice v., hij, zij, die naziet.

Nachschäumen, (*schäumte nach, nachgeschäumt*) o. ww., m. *h.* naschuimen, later schuimen; 2. *jemn.* -, schuimende volgen.

Nachscheiden, (*schied nach, nachgeschieden*) bedr. ww. onr., Z. *scheiden;* 2. o. ww. een doode volgen, ook sterven.

Nachschein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. naschijn m., laatste schijnsel o., Z. *Nachglanz.*

Nachscheinen, (*schien nach, nachgeschienen*) o. ww. onr., m. *h.* een schijnsel achter zich werpen.

Nachschelten, (*schalt nach, nachgescholten*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, schelden naar het voorbeeld van; 2. naschelden, de scheldwoorden herhalen.

Nachschenken, (*schenkte nach, nachgeschenkt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, later schenken, nog ten geschenke geven.

Nachschicht, (*-en*) v. (Bergw.) nawerk o., buitengewone taak v.

Nachschichten, (*schichtete nach, nachgeschichtet*) bedr. ww. op elk. leggen, in lagen leggen naar het voorbeeld van; 2. later op elk. leggen.

Nachschicken, (*schickte nach, nachgeschickt*) bedr. ww. *jemn. seine Kleider* -, nazenden; 2. *jemn. einen Boten* -, nazenden, achternazenden.

Nachschieben, (*schob nach, nachgeschoben*) bedr. en o. ww. naschuiven, achternaschuiven; 2. (Bilj.) stooten, bijarten; *jemn. auf der Kegelbahn* -, werpen na; *seine Kugeln* -, de kogels weer opnemen; 3. Z. *Nachschub.*

Nachschielen, (*schielte nach, nachgeschielt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, ter sluik nazien, met schele oogen volgen.

Nachschieszen, (*schoss nach, nachgeschossen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, schieten op de wijze van; 2. na iem. schieten; 3. bedr. en o. ww. *jemn.* -, naar iem. schieten, op iem. schieten, later schieten; *jemn. eine Kugel* -, afschieten naar; II. *jemn.* -, (van een valk &), zich storten op, vliegen naar; (van menschen), toeschieten naar; 2. (van zaken), vallen, eveneens vallen, navallen; 3. *einander* -, (van takken), na elk. uitschieten, uitkomen; *ein Zweig schoss dem andern nach,* de eene tak kwam na den anderen uit; III. bedr. ww. *Geld* -, bijschieten, er bij voegen, eene nieuwe storting doen; *den Rest einer Summe* -, bijpassen; IV. o. zelfst. (Art.) schieten o. naar kleine prijzen.

Nachschiffen, (*schiffte nach, nachgeschifft*) o. ww., m. *h.* achterna varen; 2. bedr. ww. *Waaren* -, te scheep nazenden; *sich etw.* - *lassen,* te scheep laten volgen.

Nachschimmer, (*-mers,* mv. *-mer*) m. weerschijn m., Z. *Nachglanz.*

Nachschimmern, (*schimmerte nach, nachgeschimmert*) bedr. ww. weerkaatsen, een weerschijn afwerpen.

Nachschirrhaken, (*-kens,* mv. *-ken*) m. (Touwsl.) ijzeren steelhaak m.

Nachschlag, (*-schlag(e)s,* mv. *-schläge*) m. tweede slag, volgende slag, naslag m.; (Muz.) slotnoot v.; (Nat.) Z. *Rückschlag;* (Boschw.) Z. *Nachhau, Nachhieb;* (van eene munt), verkeerde stempel, valsche stempel m.; *diese Münze ist ein* -, is nagemaakt, valsch.

Nachschlagehaken, (*-kens,* mv. *-ken*) m. (Touwsl.) wartelhaak m.

Nachschlagen, (*schlug nach, nachgeschlagen*) bedr. en o. ww. onr. naslaan, slaan op de wijze van; 2. slaan naar, willen slaan, trachten te slaan, laten slaan; it. nog slaan, meer slaan, naslaan; *den Ball* -, naslaan; (Muz.) *eine Note* -, een toon die de maat voorafgaat doen volgen; *eine Münze* -, naslaan, namaken, nastempelen; *Geld* -, valsch geld maken; II. o. ww., m. *h. einem Gang* -, doen volgen; it. verder uithakken; *in den Büchern* -, naslaan, bladeren; *schlagen Sie Seite* 25 *nach,* zie eens op bladzijde 25; 2. m. *s.*, Z. *nacharten.*

Nachschlängeln (sich), (*schlängelte nach, nachgeschlängelt*) wed. ww. kronkelend volgen; 2. (van een weg &), kronkelen achter, slingeren achter.

Nachschleichen, (*schlich nach, nachgeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* nasluipen, heimelijk volgen; *jemn.* -, nasluipen, ter sluik volgen.

Nachschleicher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. spion, verspieder m.; 2. (Krijgsw.) achterblijver m.

Nachschleifen, (*schliff nach, nachgeschliffen*) o. ww. onr., m. *h.* naslepen; *-d,* slepend; II. (*schleifte nach, nachgeschleift*) bedr. ww. *ein Kleid* -, nasleepen; (Muz.) *eine Note* -, aanhouden; 2. o. en bedr. ww. *jemn.* -, slijpen op de wijze van; it. later slijpen; it. nog eens slijpen, naslijpen.

Nachschlendern, (*schlenderte nach, nachgeschlendert*) o. ww., m. *h.* naslenteren, langzaam volgen.

Nachschlenkern, (*schlenkerte nach, nachgeschlenkert*) bedr. ww., Z. *nachschleudern.*

Nachschleppen, (*schleppte nach, nachgeschleppt*) bedr. ww. nasleepen; *den Fusz* -, nasleepen; (Zeew.) *ein Schiff* -, sleepen, op sleeptouw hebben; (fig.) *jem.*

überall -, medesleepen, medenemen; 2. o. ww. naslepen; *ihr Kleid schleppt nach*, sleept; 3. wed. ww. *sich* -, met moeite volgen.

Nachschlepper, (*-pers*, mv. *-per*) m. (Krijgsw.) Z. *Nachzügler*.

Nachschleudern, (*schleuderte nach, nachgeschleudert*) bedr. en o. ww. *jemn.* -, naslingeren, slingeren op de wijze van; *jemn. etw.* -, iem. iets toeslingeren, slingeren naar, werpen naar.

Nachschlieszen, (*schloss nach, nachgeschlossen*) o. ww. onr., m. *h.* besluiten naar het voorbeeld, op de wijze van; II. bedr. ww. later besluiten; 2. *eine Thüre* -, achter zich sluiten, later sluiten.

Nachschluchzen, (*schluchzte nach, nachgeschluchzt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, snikken op de wijze van, nasnikken; 2. snikkend volgen; 3. met snikken volgen; II. bedr. ww. achternasnikken, snikkend toeschreeuwen.

Nachschlüssel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. dubbele sleutel m.; 2. valsche sleutel m.

Nachschmack, (*-(e)s*) m., z. m. nasmaak m.

Nachschmaus, (*-es*, mv. *-e*) m. nafeest o., napret v., overgebleven maal o.

Nachschmausen, (*schmauste nach, nachgeschmaust*) o. ww. zich aan het overschot van het maal te goed doen; 2. later feest vieren, later eten.

Nachschmecken, (*schmeckte nach, nachgeschmeckt*) o. ww., m. *h* smaken als, den smaak hebben van; 2. een nasmaak hebben; 3. *etw.* -, proeven, smaken naar; *dem Muskateller* -, naar muskaatwijn smaken.

Nachschmerz, (*-ens*, mv. *-en*) m., Z. *Nachweh*.

Nachschmerzen, (*schmerzte nach, nachgeschmerzt*) o. ww., m. *h.* napijn veroorzaken, later pijn of smart veroorzaken.

Nachschmettern, (*schmetterte nach, nachgeschmettert*) o. ww., m. *h.* onder het vallen veel geraas maken; 2. bedr. ww. *jemn. etw.* -, toesmakken, met geraas smijten naar.

Nachschmieden, (*schmiedete nach, nachgeschmiedet*) bedr. ww. nasmeden, smeden naar de wijze of naar het voorbeeld van; 2. bijsmeden, nog smeden, later smeden.

Nachschmieren, (*schmierte nach, nachgeschmiert*) o. en bedr. ww. smeren, besmeren op de wijze van; (fig.) *etw.* -, nakladden, slecht kopiëeren; it. later besmeren of smeren.

Nachschmierer, -in, (fig.) nakladder m., nakladster v.

Nachschmitzen, (*schmitzte nach, nachgeschmitzt*) o. ww., Z. *nachschmieren*.

Nachschmollen, (*schmollte nach, nachgeschmollt*) o. ww., m. *s. jemn.* -, napruilen, het pruilen nadoen; 2. later pruilen, blijven pruilen.

Nachschnattern, (*schnatterte nach, nachgeschnattert*) bedr. ww. nakakelen, nakwebbelen.

Nachschneiden, (*schnitt nach, nachgeschnitten*) o. en bedr. ww. onr. *jemn.* -, snijden op de wijze van; 2. nasnijden, voortgaan met snijden; 3. *noch Brod* -, nasnijden, bijsnijden; 4. *eine* of *einer Zeichnung* -, nasnijden, nagraveeren.

Nachschnitt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *nachschneiden*; 2. nagesnedene o.

Nachschnitze(l)n, (*schnitz(el)te nach, nachgeschnitz(el)t*) bedr. ww. nasnijden, nasteken, nagraveeren; 2. naar een model snijden.

Nachschosz, (*-en*, mv. *-en*) m. laat uitspruitsel o., late scheut v.; 2. Z. *Nachsteuer*.

Nachschossen, (*schosste nach, nachgeschosst*) o. ww., Z. *nachschieszen* (van takken).

Nachschreiben, (*schrieb nach, nachgeschrieben*) o. en bedr. ww. onr. *jemn.* -, schrijven op de wijze van, iems. schrift namaken; 2. *eine Vorschrift* -, naschrijven, kopiëeren, overnemen; 3. *jemn.* -, schrijven wat iem. opgeeft of dicteert; *eine Predigt* -, opschrijven; *nachgeschriebene Hefte* -, dicteerschriften; 4. schrijven naar, schrijven (aan een afwezige); 5. naschrijven, later schrijven; 6. nog eens schrijven wat men geschreven heeft.

Nachschreiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. naschrijver, afschrijver, kopiist m.; 2. hij, die schrijft wat hem gedicteerd wordt; it. secretaris, stenograaf m.

Nachschreien, (*schrie nach, nachgeschrien*) o. ww. onr., m. *h.* naschreeuwen, schreeuwen op de wijze van; 2. later schreeuwen; 3. bedr. ww. *jemn. Schimpfwörter* -, achternaschreeuwen.

Nachschreiten, (*schritt nach, nachgeschritten*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, even deftig stappen als, nastappen; 2. met afgemeten tred volgen.

Nachschrift, (*-en*) v. nageschreven o., kopij v.; 2. naschrift, postscriptum o.; 3. wat geschreven is naar het gedicteerde.

Nachschroten, (*schrotete nach, nachgeschrotet*) bedr. ww. later fijnstampen; 2. nog fijnstampen.

Nachschroter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. hij, die fijnstampt; 2. (werktuig), vijzel m.

Nachschub, (*-(e)s*) m., z. m. (in het kegelspel), tweede werpen o., tweede worp m.; 2. Z. *Unterstützung*.

Nachschur, v., z. m. tweede schering v.

Nachschüren, (*schürte nach, nachgeschürt*) bedr. ww. *das Feuer* -, opporren, opstoken; *noch ein wenig* -, nog brandstoffen bijleggen; (fig.) *den Zwist* -, aanstoken, aanhitsen.

Nachschürfen, (*schürfte nach, nachgeschürft*) bedr. ww. later afschrappen; it. nog meer afschaven, afschrappen; (Bergw.) de groeven, die reeds gemaakt zijn, weer gaan uitgraven.

Nachschuss, (*-schusses*, mv. *-schüsse*) m. tweede schot, naschot, laatste schot, schot o., dat na een ander volgt; 2. tweede storting v., nieuwe inleg m.; 3. bijbetaling, bijpassing v.; 4. bijkomende belasting v.; 5. (Wijng.) tweede persing v.; (Bak.) tweede word m., tweede schietsel o.

Nachschütteln, (*schüttelte nach, nachgeschüttelt*) o. en bedr. ww. iems. schudden nadoen; it. later schudden, weer schudden, naschudden; *einen Baum* -, voor de tweede maal schudden.

Nachschütten, (*schüttete nach, nachgeschüttet*) bedr. ww. bijstorten, bijgieten.

Nachschwänze(l)n, (*schwänz(el)te nach, nachgeschwänz(el)t* o. ww., m. *h. jemn.* -, kwispelstaartend volgen.

Nachschwarm, (*-(e)s*, mv. *Nachschwärme*) m. tweede bijenzwerm m. van een korf.

Nachschwärmen, (*schwärmte nach, nachgeschwärmt*) o. ww., m. *h.* (van bijen), later zwermen, nazwermen; (fig.) *jemn.* -, zwervend volgen, nazwermen; *allen Vergnügungen*, -, najagen; *jemn.* -, met geraas volgen.

Nachschwärzen, (*schwärzte nach, nachgeschwärzt*) o. ww., m. *h.* (Schild.) zwarter, donkerder worden; 2. bedr. ww. eene nieuwe laag zwart opleggen.

Nachschwatzen, (*schwatzte nach, nachgeschwatzt*) o. en bedr. ww. (gemeenz.) *jemn.* -, napraten, nababbelen, praten zoo als; *ein Mährchen* -, navertellen.

Nachschwätzer, (*-tzers*, mv. *-tzer*) m. naprater m.

Nachschweben, (*schwebte nach, nachgeschwebt*) bedr. ww. nazweven, zwevend volgen.

Nachschwimmen, (*schwamm nach, nachgeschwommen*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, nazwemmen, zoo zwemmen als; 2. nazwemmen, zwemmende volgen.

Nachschwingen, (*schwang nach, nachgeschwungen*) bedr. ww. onr. nawerpen, werpen zoo als; *jemn. etw.* -, achterna werpen; 2. wed. ww. *sich* -, nasnellen, achterna ijlen.

Nachschwören, (*schwur nach, nachgeschworen*) o. en bedr. ww. onr. *iemn.* -, zweren naar het voorbeeld van; *einen Eid* -, nazweren, nazeggen; 2. *jemn. etw.* -, nazweren, zweren wat iem. gezworen heeft; 3. later zweren, later een eed doen.

Nachschwung, (*-(e)s*) m., z. m. latere vlucht, latere verhelling v.

Nachsegeln, (*segelte nach, nachgesegelt*) o. ww., m. *s.* nazeilen, achterna zeilen; (fig., gemeenz.) *jemn.* -, in den dood volgen, sterven na.

Nachsehen, (*sah nach, nachgesehen*) bedr. ww. onr. nazien, met de oogen volgen; (fig.) (na eene voorbij gegane gelegenheid), zien wat er te doen is; it. *jemn. etw.* -, vergeven; *-d*, Z. *nachsichtig*; 2. zien, nazien, onderzoeken; *ich will* -, *ob's*, ik zal eens zien &; *sehen Sie nach, wie viel Uhr es ist*, zie eens hoe laat het is; *sehen Sie ein wenig nach*, zie eens even, kijk er eens; *eine Rechnung* -, nazien, onderzoeken; II. o. zelfst. toegevendheid v.; *das - von etw. haben*, bedro-

gen, teleurgesteld zijn in zijne verwachtingen.

Nachseher, (*-hers,* mv. *-her*) m. naziener, inspecteur v.; it. herziener m.

Nachsehnen (sich), (*sehnte nach, nachgesehnt*) wed. ww. *jemn., einer Sache* -, vurig verlangen te volgen.

Nachseigern, (*seigerte nach, nachgeseigert*) bedr. ww. (Bergw.) uitzijgen, afdrijven.

Nachsein, (*war nach, nachgewesen*) o. ww. onr. (gemeenz.) *jemn.* -, iem. achterna zitten, op de hielen zijn van, dichtbij zijn, evenaren.

Nachsenden, (*sandte nach, nachgesandt*) bedr. ww. onr., Z. *nachschicken.*

Nachsenken, (*senkte nach, nachgesenkt*) bedr. ww. *jem. in die Gruft* -, ook laten dalen in; *Pfähle* -, nog inslaan; it. later inslaan.

Nachsetzen, (*setzte nach, nachgesetzt*) o. ww., m. *h.* zetten, plaatsen, schikken naar het voorbeeld van; it. op de wijze van, Z. *setzen; er setzte mir über den Graben nach,* hij sprong even als ik over de sloot; *jemn.* -, nazetten, vervolgen; *jemn. im Spiele* -, denzelfden zet doen als; II. bedr. ww. achteraan zetten, een minderen rang geven, terugzetten, lager zetten; *in der Schule nachgesetzt werden,* verlaagd, achteruitgezet worden; *jemn. im Gantprozesse* -, rangschikken na; (fig.) *eine Person, eine Sache einer andern* -, minder achten, lager schatten; 2. later zetten, plaatsen leggen, planten; 3. nazetten, naplaatsen, naleggen, naplanten; *Bäume, Pflanzen* -, nog planten; *noch ein Wort, einen Punkt* -, bijzetten, nog zetten; (Bergw.) *Erz* -, nog bijdoen, nog bijvoegen; (Ger.) *einen Erben* -, in de plaats stellen; (fig.) *nichts nachzusetzen haben,* Z. *zusetzen.*

Nachsetzer, (*-tzers,* mv. *-tzer*) m. hij die nazet, naplaatst &, Z. *nachsetzen;* 2. nazetter, vervolger m.

Nachsetzling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Vissch.) Z. *Setzling;* (Tuinb.) later gezette plant v.

Nachsetzung, v. veronachtzaming v.; 2. vervolging v., nazetten o.

Nachseufzen, (*seufzte nach, nachgeseufzt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, zuchten zoo als, nazuchten; 2. *jemn.* -, zuchten na; II. bedr. ww. *jemn. etw.* -, iem. die heengaat zuchtend achterna zeggen.

Nachseyn, Z. *nachsein.*

Nachsicht, v., z. m. (van eene rekening), nazien, onderzoek o.; - *gegen Fehler,* toegevendheid v., geduld o.; - *mit jemn., gegen jem. haben,* toegevend zijn voor, door de vingers zien; (met betrekking tot betalingen), uitstel o., respijt o.; (Handl.) uitstel o., respijtdagen m. mv.

Nachsichtig, (*-er, -st*) bijv. en b. toegevend, geduldig; - *e Moral,* teeder; (i. k. bet.) - *e Mutter,* zwak, al te toegevend; *-sein,* toegevend zijn, gauw verschoonen.

Nachsichtigkeit, v. toegevendheid, zachtheid v.

Nachsichtlich, (*-er, -st*) bijv. nw. toegevend, geduldig.

Nachsichts-brief, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. respijtbrief m.; *-tag* m. respijtdag m., Z. *Nachsicht* (Handl.).

Nachsicht(s)voll, bijv. nw. vol toegevendheid, zeer toegevend.

Nachsickern, (*sickerte nach, nachgesickert*) o. ww., Z. *nachtropfeln.*

Nachsilbe, (*-n*) v. (Spraakk.) achtervoegsel o., bijgevoegde lettergreep, eindlettergreep v.

Nachsingen, (*sang nach, nachgesungen*) o. ww. onr., m. *h.* nazingen, het gezang nabootsen; 2. zingen na; 3. *jemn.* -, nazingen, hetzelfde zingen als.

Nachsinken, (*sank nach, nachgesunken*) o. ww. onr., m. *s.* nazinken, later zinken, later inzakken.

Nachsinnen, (*sann nach, nachgesonnen*) o. ww. onr., m. *h. einer Sache* -, nadenken over, overpeinzen; *über etw.* -, Z. *nachdenken.*

Nachsitz, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. tweede plaats v., tweede rang m.; 2. - *der Wittwen,* woning, wijk v., die door weduwen gratis bewoond wordt.

Nachsitzen, (*sass nach, nachgesessen*) o. ww. onr., m. *h.* de tweede plaats hebben, de volgende plaats hebben; 2. zitten na, achter.

Nachsitzung, (*-en*) v. buitengewone zitting, tweede zitting v.

Nachsollen, (*sollte nach, nachgesollt*) o. ww. onr., m. *h.* (gemeenz.) verplicht, genoodzaakt zijn te volgen.

Nachsommer, (*-mers,* mv. *-mer*) m. nazomer m., laatste gedeelte o. van den zomer.

Nachsorge, (*-n*) v. zorg, bezorgdheid v., die men later gevoelt, berouw o.; (Spr.) *Vorsorge verhütet* -, voorzichtigheid is de moeder der porceleinkast.

Nachsorgen, (*sorgte nach, nachgesorgt*) bedr. ww. later verzorgen.

Nachspähen, (*spähte nach, nachgespaht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, bespieden; *den Geheimnissen der Natur* -, nasporen, onderzoeken, navorschen.

Nachspäher, -in, bespieder m., bespiedster v.

Nachspähung, v., z. m., Z. *nachspähen;* it. bespieding v.

Nachspeise, (*-n*) v., Z. *Nachtisch.*

Nachspeisen, (*speiste nach, nachgespeist*) o. ww., m. *h.* later eten, nateten; 2. bedr. ww. later spijzigen, later te eten geven,

Nachspiel, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Tooneelk.) nastuk, naspel o.; (Muz.) naspel o.

Nachspielen, (*spielte nach, nachgespielt*) bedr. en o. ww. *jemn.* -, naspelen, zoo spelen als; 2. *jemn.* -, al spelende volgen; II. bedr. ww. *etw. nach dem Gehör* -, naspelen; (Sp.) *eine andere Farbe* -, naspelen; 2. (Tooneelk.) *ein Stück* -, een naspel geven, een stuk naspelen.

Nachspieler, (*-lers,* mv. *-ler*) m, naspeler m., hij die een spel van iem. nabootst; 2. (Sp.) tweede speler m., achterhand v.

Nachspornen, (*spornte nach, nachgespornt*) bedr. ww. de sporen geven en doen voortgaan; (fig.) *jem.* -, aansporen, aanvuren, aanzetten.

Nachspötteln, nachspotten, (*spöttelte nach, nachgespöttelt* en *spottete nach, nachgespottet*) o. ww., m. *h.* naspotten, spotten naar het voorbeeld van; 2. *jemn.* -, met spotternij vervolgen, bespotten na zijn vertrek, spottend vervolgen; 2. op eene spottende manier namaken, bespottelijk maken, parodiëeren.

Nachspötter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. hij die iets bespottelijk namaakt, parodiant m.

Nachsprechen, (*sprach nach, nachgesprochen*) bedr. ww. onr. *Worte* -, naspreken, napraten, letterlijk herhalen; *die Schmähungen jems.* -, nazeggen; II. o. ww., m. *h. jemn.* -, napraten, zeggen wat hij gezegd heeft; 2. *jemn.* -, iems. manier van spreken nabootsen, napraten.

Nachsprecher, -in, naspreker, naprater m., napraatster v.

Nachsprecherei, v. onophoudelijk napraten o., zucht v. om na te praten, napraterij v.

Nachsprengen, (*sprengte nach, nachgesprengt*) o. ww., m. *s. jemn.* -, naspringen, in galop volgen.

Nachspreizen, (*spreizte nach, nachgespreizt*) bedr. ww. nog onderschragen, andere steunpalen zetten, opnieuw onderschragen.

Nachsprieszen, (*spross nach, nachgesprossen*) o. ww. onr. (van takken), later uitkomen, uitschieten.

Nachspringen, (*sprang nach, nachgesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* naspringen, springend volgen; *nachgesprungen kommen,* komen aanspringen; 2. *jemn.* -, springen op de wijze van; 3. (van een glas &), nog meer springen, scheuren, bersten, Z. *sprengen,*

Nachspritzen, (*spritzte nach, nachgespritzt*) bedr. ww. *jemn. Wasser* -, spuiten naar.

Nachspross, (*-en,* mv. *-en*) m. naspruit m.; (fig.) Z. *Nachkomme.*

Nachsprossen, (*sprosste nach, nachgesprosst*) o. ww., Z. *nachsprieszen.*

Nachsprühen, (*sprühte nach, nachgespruht*) o. ww., m. *h.* nog vonken schieten, nog vonkelen.

Nachsprung, (*-sprung(e)s,* mv. *-sprünge*) m. nasprong m.; 2. laatste sprong m.

Nachspünden, (*spündete nach, nachgespündet*) bedr. ww. later dichtsponden; 2. *Bretter* -, met sponningen in een werken.

Nachspüren, (*spürte nach, nachgespürt*) o. ww., m. *h. einem Streite* -, opsporen, opzoeken, het spoor zoeken van; *einer Sache* -, opsporen, nazoeken, onderzoeken, trachten te ontdekken; (fig.) *den Geheimnissen der Natur* -, navorschen, onderzoeken.

Nachspürer, -in, hij, zij die opspoort, onderzoek doet &.

Nachspürung, v. nasporing, opsporing v., onderzoek o.

Nächst, bijw. naast, dichtst bij; 2. *in der - vergangenen Nacht*, laatst; it. Z. *nächstens; hier -*, hier naast; *der - beste*, de tweede, op een na de beste; it. de eerstkomende; II. voorz, (met den 3en nv.) naast, na, neven, vlak bij; *- dir ist er mir der liebste*, na u &; *- dem*, dadelijk daarna; *zu -*, voor alles, voor alle dingen, het allereerst.

Nachstaar, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Oogh.) tweede staar v. na het lichten van de eerste ontdekt.

Nachstachel, (*-chels*, mv. *-chel*) m., Z. *Legestachel*.

Nachstammeln, (*stammelte nach, nachgestammelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, het gestamel of stamelen nabootsen van, nastamelen; 2. bedr. ww. stamelend herhalen; *jemn. seinen Dank -*, zijn dank stamelen.

Nachstämmen, (*stämmte nach, nachgestämmt*) bedr. ww. *Holz -*, nog meer vellen; 2. Z. *nachstützen*.

Nachstand, (*-stand(e)s*, mv. *-stände*) m. achterstallige, overblijfsel, bezinksel o.

Nachständig, bijv. nw., Z. *rückständig*.

Nachstänkern, (*stänkerte nach, nachgestänkert*) o. ww. (i. k. bet.) overal den neus insteken.

Nachstarren, (*starrte nach, nachgestarrt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nastaren.

Nachstaunen, (*staunte nach, nachgestaunt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, vol verwondering nazien, verbaasd nakijken.

Nächste, (*-n*, mv. *-n*) m. naaste, gelijke, evenmensch, evennaaste m.; *die Liebe zum -n*, liefde tot den naaste, naastenliefde; *den -n besten nehmen*, den eerste den beste nemen.

Nachstechen, (*stach nach, nachgestochen*) bedr. ww. onr. (Grav.) nasteken, met het graveerijzer nasteken; 2. nog eens steken, voor de tweede maal steken; it. *jemn.* -, steken naar, trachten te steken; (Sp.) steken na, den volgenden steek doen; 2. o. ww. (Bergw.) *den Häuern -*, de mijnwerkers nasteken.

Nachstecher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. namaker m. van gravuren.

Nachstecken, (*steckte nach, nachgesteckt*) bedr. ww. steken naar het voorbeeld of op de wijze van; 2. later steken, nog steken; *Bohnen -*, nazetten, later zetten.

Nachstehen, (*stand nach, nachgestanden*) o. ww., m. *h.* staan bij, achter, achterstaan, volgen; *der -de Satz*, de volgende zin of stelling; (fig.) *jemn. an* of *in etw. -*, voor iem. moeten onderdoen.

Nachstehlen, (*stahl nach, nachgestohlen*) bedr. ww. onr. stelen op de wijze van; 2. nog stelen, bijstelen; II. wed. ww. *sich -*, stilletjes heengaan, wegsluipen.

Nachsteigen, (*stieg nach, nachgestiegen*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, naklimmen, al klimmende volgen; 2. klimmen na, opstijgen na.

Nachstellen, (*stellte nach, nachgestellt*) bedr. ww. plaatsen, zetten, leggen na, Z. *stellen;* 2. (Jachtw.) *das Jagdzeug -*, in orde brengen, nazien, herstellen; 3. *Fallen, Netze -*, zetten, spannen; II. o. ww., m. *h.* (Jachtw.) *einem Wilde -*, strikken spannen, zoeken meester te worden; (fig.) *einem Amte -*, op eene slechte wijze zoeken meester te worden; *jemn. -*, zoeken te verleiden, hinderlagen leggen.

Nachsteller, (*-lers*, mv. *-ler*) m. hij, die strikken spant; (fig.) *seinen -n nicht entgehen*, zijn vijanden niet ontkomen.

Nachstellerisch, bijv. nw. verleidend, loerend, bespiedend, vervolgend, verraderlijk.

Nachstellig, bijv. nw., Z. *rückständig*.

Nachstellung, (*-en*) v., Z. *nachstellen;* 2. strik m., hinderlaag v., list v.; (fig.) verleiding v.; *die -en des Teufels*, listen en lagen.

Nachstempeln, (*stempelte nach, nachgestempelt*) bedr. ww. stempelen naar het voorbeeld van, nastempelen; 2. nastempelen, opnieuw stempelen.

Nachstens, bijw. eerstdaags, weldra, binnen kort.

Nachsteuer, (*-n*) v. nieuwe belasting, tweede belasting, buitengewone belasting v.

Nachsteuern, (*steuerte nach, nachgesteuert*) o. ww., m. *s. jemn.* -, nasturen, door middel van het roer volgen; 2. eene tweede of eene buitengewone belasting betalen, opcenten betalen.

Nachstfolgend, bijv. nw. eerstvolgend, aanstaand.

Nachstich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nasteek, tweede steek m.; 2. afdruk m., kopij v. van eene plaat of gravure.

Nachsticken, (*stickte nach, nachgestickt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, borduren naar het voorbeeld van; II. bedr. ww. *eine Stickerei -*, naborduren; 2. later borduren; it. nog borduren, bijborduren.

Nachstieren, (*stierte nach, nachgestiert*) o. ww., m. *h. jemn.* —, nastaren, nakijken.

Nachstiften, (*stiftete nach, nachgestiftet*) bedr. ww. stichten na, later stichten.

Nachstimmen, (*stimmte nach, nachgestimmt*) bedr. ww. stemmen naar het voorbeeld of op de wijze van; 2. nastemmen, later stemmen; it. opnieuw stemmen, voor de tweede maal stemmen; 3. *ein Tonwerkzeug -*, stemmen naar het voorbeeld van; it. *ein Tonwerkzeug einem andern -*, stemmen naar, it. herstemmen, het akkoord herstellen.

Nachstinken, (*stank nach, nachgestunken*) o. ww. onr., m. *h.* stank achterlaten.

Nachstkommend, bijv. nw. naastkomend, volgend, naastbij komend.

Nachstöbern, (*stöberte nach, nachgestöbert*) bedr. ww. *in seinem Koffer -*, in zijn koffer voelen, nazoeken; 2. onp. ww. *es stöbert immer noch nach*, het blijft nog stuiven, er valt nog altijd fijne sneeuw.

Nachstopfen, (*stopfte nach, nachgestopft*) bedr. ww. bijstoppen naar het voorbeeld van, Z. *stopfen;* 2. bijstoppen, nastoppen.

Nachstoppeln, (*stoppelte nach, nachgestoppelt*) bedr. ww. *Aehren -*, nalezen, Z. *nachlesen*.

Nachstoppeler, -in, Z. *Nachleser* &.

Nachstosz, (*-stoszes*, mv. *-stösze*) m. later toegebrachte stoot, tweede stoot m.; (bilj.) nastoot m.

Nachstoszen, (*stiesz nach, nachgestoszen*) o. en bedr. ww. onr. stooten op de wijze van; (Schermk.) den tweeden stoot doen, nastooten; it. *jemn. mit dem Fusze etw. -*, met den voet stooten, duwen, schoppen naar; it. *noch Pfeffer -*, fijnstampen, bijstampen.

Nachstottern, (*stotterte nach, nachgestottert*) o. ww., Z. *nachstammeln*.

Nachstreben, (*strebte nach, nachgestrebt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, zijn best doen naar het voorbeeld van; 2. nastreven, trachten te bereiken, tot voorbeeld nemen; *einer Sache, der Vollkommenheit -*, trachten te verkrijgen.

Nachstreber, -in, nastrever m., nastreefster v.

Nachstrecken, (*streckte nach, nachgestreckt*) bedr. ww. uitstrekken, rekken naar het voorbeeld of op de wijze van; 2. *jemn., einer Sache die Hände -*, de handen uitstrekken naar.

Nachstreichen, (*strich nach, nachgestrichen*) o. ww. onr., m. *h.* strijken, wrijven naar het voorbeeld of op de wijze van; 2. *Butter auf Brod -*, bijsmeren, nog opsmeren; 3. (gemeenz.) *den Mädchen -*, de meisjes naloopen; 4. *jemn. -*, Z. *nachschleichen*.

Nachstreifen, (*streifte nach, nachgestreift*) o. ww., m. *h.* nastreepen, later vervolgen, nazetten; 2. bedr. ww. nastreepen, naar een model streepen.

Nachstreuen, (*streute nach, nachgestreut*) bedr. ww. strooien naar het voorbeeld of op de wijze van; 2 *jemn. Blumen -*, achterna strooien; 3. *noch Sand -*, bijstrooien.

Nachstrich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *nachstreichen;* it. nagetrokken streep v.; 2. *auf den - gehen*, (gemeenz.) de meisjes naloopen.

Nachstricken, (*strickte nach, nachgestrickt*) o. ww., m. *h.* breien op de manier of naar het voorbeeld van; 2. later breien, nabreien, bijbreien.

Nachströmen, (*strömte nach, nachgeströmt*) o. ww., m. *h.* nastroomen, als een stroom volgen; *das Blut strömte nach*, later stroomde het bloed; (fig.) toestroomen, in menigte navolgen, Z. *nachlaufen*.

Nachstück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Nachspiel*.

Nachstücken, (*stückte nach,*

nachgestückt) bedr. ww. later een stuk bijvoegen, een stuk aanzetten.

Nachstupfen, (*stupfte nach,nachgestupft*) o. ww., Z. *nachstoszen, nachstechen.*

Nachsturm, (*-sturm(e)s*, mv. *-stürme*) m. nastorm, latere storm m.; (fig.) onstuimig einde, stormachtig gevolg o.

Nachstürmen, (*stürmte nach, nachgestürmt*) o. ww., m. *h.* (van den wind), nastormen; it. *jemn.* -, (van menschen), nastormen, nasnellen, achternajilen; (bij het stormloopen), nastormen; *auf den Wällen* -, de bestormers volgen; 2. onp. ww. *es stürmt nach*, het stormt nog, er verheft zich weer een storm.

Nachsturz, (*-sturzes*, mv. *-stürze*) m. (van eene kas), tweede vereffening v.

Nachstürzen, (*stürzte nach,nachgestürzt*) o. ww., m. *s.* nastorten, najilen, nasnellen, haastig vallen; *mit dem Pferde* -, door zijn paard in den val medegesleept worden; 2. (fig.) nasnellen, navliegen, met overhaasting volgen; II. bedr. ww. *etw.* -, nastorten, nawerpen; it. *noch einige Gläser Wein* -, naar beneden gooien, opdrinken; it. *das Korn, die Früchte* -, nog eens nazien, onderzoeken; *das Feld* -, nog eens bebouwen.

Nachstutzen, (*stutzte nach, nachgestutzt*) bedr. ww. nog eens kortstaarten, later kortstaarten, Z. (*ab*)*stutzen.*

Nachstützen, (*stützte nach,nachgestützt*) bedr. ww., Z. *nachspreizen.*

Nachsuche, (*-n*) v. nazoeken o., nazoeking v.; opzoeken o. van aangeschoten wild; — *halten*, het geschoten wild opzoeken; (Jachtw.) recht o. om op vreemd gebied het geschoten wild te zoeken.

Nachsuchen, (*suchte nach, nachgesucht*) bedr. en o. ww. nazoeken, nasnuffelen; *jem.* -, nasporingen doen naar; *etw., um etw.* -, aanzoek doen, solliciteeren; II. o. zelfst., Z. *Nachsuchung; nach langem* -, na lang zoeken.

Nachsuchung, (*-en*) v. onderzoek, nazoeken o., nazoeking, nasporing v.; it. aanzoek o., sollicitatie v.; *-en anstellen*, onderzoek instellen.

Nachsudeln, (*sudelte nach, nachgesudelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, kladden, knoeien op de wijze van; 2. bedr. ww. *einer Schrift etw.* -, bijkladden, bijknoeien.

Nachsudler, (*-s*, mv. *Nachsudler*) m. nakladder, naknoeier m.

Nachsummen, nachsumsen, (*summte nach, nachgesummt* en *sumste nach, nachgesumst*) o. ww., m. *h.* nabrommen, nagonzen, het gebrom of gegons nabootsen; 2. later gonzen, brommen, nabrommen; II. o. ww., m. *s.* gonzend of brommende volgen; III. bedr. ww. *ein Liedchen* -, naneuriën.

Nachsumm(ir)en, (*summ(ir)te nach, nachgesummt* of *nachsummirt*) o. ww., m. *h.* later sommeeren, nog eens optellen.

Nacht, (*Nächte*) v. nacht m., duisternis v., duister o.; (fig.) diepe duisternis v.; *es ist* -, het is nacht, het is duister; *bei einbrechender* -, bij het vallen van den nacht; *die Mitte der* -, middernacht m.; (j. Gesch.) *die lange* -, de nacht m. voor Paschen, Paaschnacht; *Tag und* - *arbeiten*, dag en nacht arbeiden; *schlaflose Nächte haben*, slapeloze nachten doorbrengen; *gute* -, goeden nacht, wel te rusten; (fig.) *der Welt gute* - *sagen*, de wereld vaarwel zeggen; *bei* - *arbeiten*, des nachts; *bei* - *davon gehen*, in den nacht, des nachts; *sich der* - *aussetzen*, zich aan den nacht blootstellen; *über* -, gedurende den nacht; *an einem Orte über* - *bleiben*, overnachten, den nacht doorbrengen; *wie viel hat er bezahlt über* -?, hoeveel heeft hij voor het nachtverblijf betaald?; *zu* - *essen*, het avondeten gebruiken, soupeeren; *es wird* -, het wordt donker, duister, Z. *dunkel,finster* &; (fig.) *die* - *der Zeiten*, de nacht; *die* - *der Unwissenheit*, de duisternissen v. mv.; *bei* - *und Nebel*, in het geheim, stilletjes; (Spr.) *bei* - *sind alle Kühe schwarz*, bij nacht zijn alle katten zwart.

Nachtag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. volgende dag m.

Nacht-angel, (*-n*) v. bij nacht uitgelegde vischangel m.; *-angeln* o. nachtelijke vischvangst, des nachts vissehen o.; *-anker* m. (zeew.) nachtanker, tweede anker o.

Nachtanzen, (*tanzte nach, nachgetanzt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, achterna dansen, dansend volgen; 2. dansen op de manier van, nadansen.

Nacht-arbeit, (*-en*) v. nachtelijk werk, nachtwerk, werk o., dat 's nachts verricht wordt; 2. nachtstudie v.; it. nachtwaken o.; *-arbeiter,* —*in*, nachtwerker m., nachtwerkster v., hij, zij, die 's nachts werkt; 2. sekreetruimer m.; *-aufgang* m. (Sterrenk.) aanbreken o. van den nacht.

Nachtaxe, (*-n*) v., Z. *Nachtsteuer.*

Nachtaxiren, (*taxirte nach, nachtaxirt*) bedr. ww. naschatten, later schatten, later taxeeren.

Nacht-becken, (*-kens*, mv. *-ken*) o., Z. *-topf; -bedekt* bijv. nw. (fig.) in het duister gehuld; *-behen* m. nachtbehen v., priemkruid o.; *-belastet* bijv. nw. Z. *-bedeckt; -bild* o. nachtelijk tooneel o., voorstelling v. van een nachtelijk tooneel; *-blase* of *-blatter* v. (verkl. *-blätterchen* o.) zwarte of roode pok v., welke des nachts uitbreekt; *-blinder* m. nachtblinde m.; *-blindheit* v. (Oogh.) nachtblindheid v.; *-blume* v. (Pl.) nachtschoone v.; *-bogen* m. (Sterrenk.) nachtboog m.; *-brod* o., Z. *Abendbrod; -dieb* m. nachtdief, dief m., die des nachts steelt; *-dieberei* v. nachtelijke dieverij v.; *-drud* m., Z. *Alb; -dunkel, -düster* bijv. nw. zoo donker als de nacht; (fig.) geheimzinnig, onbegrijpelijk.

Nächtelang, bijv. en b. geheele nachten durend, geheele nachten door.

Nächteln, nachten, (*nächtelte, genächtelt* en *nachtete, genachtet*) onp. ww. donker worden, nacht worden; *es nächtelt*, het wordt donker; 2. Z. *übernachten.*

Nacht-erscheinung, (*-en*) v. nachtelijke verschijning v.; *-essen* o. avondeten, avondmaal o.; *-eule* v. (Nat. hist.) nachtuil m.; it. nachtvlinder, nil m.; *-fahrt* v., Z. *-reise; -falter* m. nachtvlinder m., uiltje o.; *-feld* o. veld o., dat 's nachts door het wild verwoest wordt; *-fernrohr* o. nachtkijker m.; *-feuer* o. nachtelijk vuur o.; *-fink* m. nachtvink m.; *-fisch* m. nachtvisch m.; 2. visch m. met zilvergloed; *-fischen* o., *-fischerei* v. 's nachts visschen, nachtelijke visscherij v.; *-frost* m. nachtvorst v.; *-frau* v. spook o., tooveres v.; 2. (gemeenz.) bijslaap v.; *-gang* m. nachteijke tocht m., nachtelijke wandeling v.; *-gänger* —*in*, Z. *-wandler; -garn* o. treknet o.; *-gebet* o., Z. *Abendgebet; -gebilde* o. nachtelijke verschijning v., nachtspook o.; *-geist* m., Z. *-gespenst; -geräth* o., Z. *-zeug; -gesang* m. nachtgezang, nachtelijk gezang o.; *-geschäft* o. nachtwerk o., Z. *-arbeit; -geschichte* v. geschiedenis v. van een nachtelijk voorval; *-geschirr* o., Z. *-topf; -geschwulst* v. waterblaasje o. in het oog; *-gesicht* o. nachtvisioen o., nachtgezicht o., nachtelijke verschijning v.; *-gespenst* o. nachtspook o.; *-gewand* o. nachtgewaad, nachtkleed o.; it. kamerkleed o.; *-gleiche* v. (Sterrenk.) nachtevening v.; —*punkt* m. (Sterrenk.) nachteveningspunt, equinoxiaal punt o.; *-glocke* v. nachtklok v.; *-grab* o. duisternis v. van den nacht; *-hafen* m., Z. *-topf; -haube* v., *-häubchen* o. nachtmuts v., nachtmutsje o., slaapmuts v.; *-haus,* (verkl. *-häuschen*) o. (Zeew.) hut v. van den stuurman gedurende den nacht; 2. Z. *Abtritt* (3)

Nachtheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nadeel o., schade v.; *zu seinem -e*, tot zijn nadeel, tot zijne schade; *sich zu jems. -e bereichern*, zich verrijken ten nadeele van, ten koste van; 2. nadeel o., schade v., ongelijk o.; *das wird mir sehr zum* - *gereichen*, dat zal mij groot nadeel berokkenen; *ohne* - *meiner Rechte*, behoudens mijne rechten, Z. *unbeschadet; jemn.* - *bringen*, nadeel toebrengen, schade berokkenen; 3. nadeelige kans v., verlies o., ongelukkige omstandigheid v.

Nachtheilig, (*-er, -st*) bijv. nw. nadeelig, schadelijk; *für jems. Ehre, Rechte* -, nadeelig; *-es Gerücht*, kwaad, ongunstig gerucht; *der Gesundheit* - *sein*, nadeelig zijn voor, schaden aan; *-keit* v. nadeelige, ongunstige toestand m., Z. *Nachtheil.*

Nacht-hemd, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. nachthemd o.; *-herberge* v. nachtelijke herberg v., nachtelijk verblijf o.; *-hirte* m. nachtherder m.; *-horn* o. (Org.) nachthoren m.; 2. Z. *-wächterhorn; -hose* v. nachtbroek v.

Nachthun, (*that nach, nachgethan*) bedr. ww. onr. nadoen, Z. *nachmachen.*

Nacht-hut, v., z. m. nachtwacht m.; it. nachtelijke bescherming v.; *-hütte* v. veldhut, wachthut v., schildwachthuisje o.; —*meister* m., Z. *-meister.*

Nächtig, bijv. en b., Z. *mitter-, übernachtig; -e Gänge*, nachtelijke tochten m. mv.; (Jachtw.) spoor o. van den vorigen avond of nacht.

Nachtigall, (*-en*) v. nachtegaal m.; (Dichtk.) zanger m., zangster v. des woods, philomeele v.; *-affe* m. muskusaap m.; *-knecht* m., Z. *Baumknecht*; *-ton* m. gezang m. van den nachtegaal; *sie hat einen* —, eene stem als een nachtegaal.

Nachtimbiss, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Nachtessen*.

Nachtisch, (*-es*, mv. *-e*) m. nagerecht, dessert o.

Nacht-jacke, (*-n*) v. nachtjak o., Z. *-kleid*; *-jagd* v. nachtelijke jacht v.; *-jupe* v. nachtjapon, nachtjurk v.; *-kälte* v. nachtelijke koude v.; *-kamisol* o. nachtbuis o.; *-kappe* v. nachtkap, nachtmuts v.; *-kautz* m. gemeene grauwe uil m.; *-kerze* v., Z. *-licht*; 2. ezelskruid o.; *-kleid* o., Z. *-gewand*; *-kopf* m. (Nat. hist.) spoor of lansvogel m.; *-kost* v., Z. *-essen*; *-kugel* v. glazen schoenmakerskogel m.; *-lager* o. nachtleger, nachtverblijf, nachtkwartier o.; *-lämpchen* o. nachtlampje, nachtlichtje o.; *-lampe* v. nachtlamp v., nachtlicht o., nachtkaars v.; *-lang* bijv. nw., Z. *nächtelang*; *-länge* v. lengte v. van den nacht; *-läufer* m., Z. *-schwärmer*; *-leibchen* o. nachtlijfje, nachtjakje o.; *-leimkraut* o. 's nachts bloeiend leemkruid o.; *-leuchter* m. nachtlicht o.

Nächtlich, bijv. en b. nachtelijk, gedurende den nacht, van den nacht; *das -e Dunkel*, het nachtelijk duister, de duisternis van den nacht; *bei -er Weile*, des nachts, gedurende den nacht; *- und täglich*, nacht en dag; *-e Patrouille*, stille, geheime nachtwacht; 2. somber, treurig, afgrijselijk, vreeselijk.

Nacht-licht, -lichtchen, (verkl.) o. nachtlicht, nachtlichtje o., nachtkaars v.; *-liebste* v. (Pl.) Oostindische tuberoos v.; *-lied* o. nachtlied o.; *-luft* v. avondlucht v., nachtlucht v.; *-lust* of *-lustbarkeit* v. nachtelijk vermaak o., uitspanning v. gedurende den nacht; *-muhl* o., Z. *-essen*; 2. avondmaal, nachtmaal o.; (Kath.) communie v.; *zum —e gehen*, ten nachtmaal gaan, aan tafel gaan; (Kath.) communiceeren, hoogtijd houden; *-mahlzeit* v., Z. *-essen*; *-männchen* o. nachtduivel m.; *-mantel* m. nachtmantel m.; (Pl.) Onzer-lieve Vrouwemantel, leeuwenvoet m.; *-marsch* m. nachtelijke tocht, marsch m. gedurende den nacht; *-meister* m. opzichter m. in eene smelterij of gieterij gedurende den nacht; *-mensch* m. witte moor, albino m.; *-mette* v. (Kath.) vroegmetten v. mv.; *-mieder* o. nachtlijfje o.; *-mord* m. moord m. gedurende den nacht begaan; *-motte* v. mot v.; *-mücke* v. mug v.; 2. Z. *Johannisfliege*; *-musik* v. nachtmuziek, avondmuziek, serenade v.; *-mützchen* (verkl.) o. nachtmutsje o.; *-mütze* v. nachtmuts, slaapmuts v.; (fig.) stompzinnig mensch m.; *-nebel* m. nachtelijke nevel m.; (Oogh.) dagblindheid v., nachtzien o.; *-netz* o., Z. *-garn*; *-nymphe* v. nachtvlinder m.; 2. (gemeenz.) nachtloopster, lichtekooi, hoer v.

Nachtoben, (*tobte nach, nachgetobt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, narazen, razen naar het voorbeeld van; 2. razend volgen.

Nachton, (*-ton(e)s*, mv. *-töne*) m., Z. *Nachlaut*.

Nachtönen, (*tönte nach, nachgetönt*) o. ww., m. *h.* weerklinken, naklinken.

Nacht-pelz, (*-es*, mv. *-e*) m. nachtkleed o., nachtrok m., kamerkleed o.; *-pfauenauge* o. nachtpauwenoog o.; *-pforte* v. poort v., waardoor men des nachts kan uitgaan; *-pocher* m. (Bergw.) ertsklopper m. gedurende den nacht werkende; *-posten* m. (Krijgsw.) nachtpost m.; *-quartier* o., Z. *-lager*.

Nachtrab, (*-(e)s*) m., z.m. (Krijgsw.) achterhoede v. te paard.

Nachtrabe, (*-n*) v. nachtuil, torenuil, kerkuil m.; 2. nachtreiger m., nachtraaf v.; 3. nachtzwaluw v.

Nachtraben, (*trabte nach, nachgetrabt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nadraven, in een draf volgen; 2. dravende vervolgen.

Nachtrachten, (*trachtete nach, nachgetrachtet*) bedr. ww. *eine Sache* -, trachten te verkrijgen, trachten naar; it. Z. *nachstellen, nachstreben*.

Nachtrag, (*-trag(e)s*, mv. *-träge*) m. bijbetaling, suppletie v.; (bij een boek), bijvoegsel, aanhangsel, supplement o., bijlage v.; it. Z. *Nachtisch*.

Nachtragen, (*trug nach, nachgetragen*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, nadragen, achterna dragen; (fig., gemeenz.) *jemn. eine Beleidigung* -, nahouden, niet vergeten, onthouden; *noch mehr Holz* -, aandragen, bijbrengen; *etw. in eine Rechnung* -, bijvoegen, invoegen; *Früchte* -, (van boomen), later dragen; (fig.) *den Rückstand* -, betalen, afdoen, voldoen.

Nachträger, -in, nadrager m., nadraagster v.

Nachträglich, bijv. en b. als bijvoegsel, als bijlage; *- wird noch bemerkt, dass &c.* later &.

Nachtraub, (*-raub(e)s*, mv. *-räubereien*) m. des nachts ontvreemde roof m., nachtelijke diefstal m.

Nachträufeln, (*träufelte nach, nachgeträufelt*) o. ww., m. *h.* nadroppelen; 2. bedr. ww. nog laten bijdroppelen.

Nachträumer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. sekreetruimer m.

Nachtreiben, (*trieb nach, nachgetrieben*) bedr. ww. onr. nadrijven, najagen, nazetten; *jemn. die Pferde* -, achterna jagen; (Scheepv.) *die hängengebliebenen Scheite* -, voortduwen; 2. *jemn. eine Gewohnheit* -, navolgen, nadoen.

Nachtreif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nachtrijp, nachtijzel m.; *-reiher* m., Z. *-rabe* (2); *-reise* v. nachtreis v.

Nachtreten, (*trat nach, nachgetreten*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, loopen, treden zoo als; it. naloopen, achternaloopen; (fig.) onderdoen voor; 2. bedr. ww. *Trauben* -, later treden.

Nachtreter, -in, hij, zij, die achter iem. loopt; (fig.) navolger, nabootser m., navolgster v.

Nachtrieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Nachschosz, Nachtrift*.

Nachtriegel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. (van een slot), nachtschoot m., nachtslot o.

Nachtrift, (*-en*) v., Z. *Nachhut* (1); it. naweide v.

Nachtrillern, (*trillerte nach, nachgetrillert*) o. ww., m. *h. jemn.* -, natrillen, trillingen maken zoo als; 2. bedr. ww. *ein Liedchen* -, naneuriën.

Nachtrinken, (*trank nach, nachgetrunken*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, drinken op de manier van, drinken zoo als; 2. bedr. ww. *Wasser auf eine Arznei* -, nadrinken, toedrinken.

Nachtripper, (*-pers*, mv. *-per*) m. chronische zaadloop m., chronische zaadvloeiing v.

Nacht-ritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nachtelijke rit m. te paard; *-rock* m. nachtrok m., nachtjas v.

Nachtrödeln, (*trödelte nach, nachgetrödelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, slenteren op de wijze van; 2. naslenteren, langzaam volgen.

Nachtropfen, nachtröpfeln, (*tropfte nach, nachgetropft* en *tröpfelte nach, nachgetröpfelt*) o. ww., Z. *nachträufeln*.

Nachtross, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Nachtrab*; 2. nastoel m.

Nacht-ruhe, v., z. m. nachtelijke stilte v.; 2. nachtrust v.; *-runde* v. nachtronde v.

Nachtrunk, (*-trunk(e)s*, mv. *-trünke*) m., Z. *Abschiedstrunk*.

Nachtrupp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Nachtrab, Nachtross*.

Nachts, bijw. des nachts, in den nacht, gedurende den nacht, 's nachts.

Nacht-sack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. nachtzak m.; *-sänger* m. nachtelijke zanger m., hij, die 's nachts zingt; 2. (Nat. hist.) basterdnachtegaal m.; *-schabe* v., Z. *-motte*.

Nachtschatten, (*-schattens*, mv. *-schatten*) m. (Pl.) nachtschade, nachtschaduw v.; *kletternder* -, klimmende nachtschade v., bitterzoet v.; *gemeiner* -, gewone nachtschade v.; *knolliger* -, aardappel m.; *brauner* -, knoestig klierkruid o.; *weisser* -, water klierkruid o.; *rother* -, jodenkers v.; *falscher* -, tweebladerig standelkruid o.; *amerikanischer* -, Amerikaansche kermes of scharlakenbezie v.; *dreiblättiger* -, driebladerige nachtschade v.; 2. basella v., baselkruid o.; 3. belladonna v.; 4. brandend meelkruid o.

Nacht-scherben, (*-bens*, mv. *-ben*) m., Z. *-topf*; *-schicht* v. (Bergw.) nachttaak v., werktijd m. van 8 uur 's avonds tot 3 uur des morgens; *-schichter* m. mijnwerker m. die van 's avonds acht tot 's morgens drie uur werkt; *-schieszen* nachtelijk schieten o.; *-schlackenläufer* m. (Giet.) arbeider m., die des nachts de metaalslakken opruimt; *-schläger* m. des nachts zingende of slaande nachtegaal; *-schleicher* m. nachtelijke strooper m.; *-schloss* o. nachtslot o.; *-schlüsselblume* v. (Pl.) nachtkaars, gele wederik v.;

-schmaus m. nachtelijk maal o.; *-schmelzer* m. (Giet.) gieter m., die des nachts werkt; *-schmetterling* m. nachtvlinder m.; *-schnabel* m. zaadkraai v.; *-schnur* v., Z. *-angel*; *-schwalbe* v. nachtzwaluw v., geitenmelker m.; *-schwärmer* m. nachtlooper, nachtbraker m.; *—in* v. nachtloopster, lichtekooi, hoer v.; *-schwarz* bijv. nw. zoo zwart als de nacht, pikdonker, koolzwart; (fig.) vreeselijk, verschrikkelijk; *-schwätzer*, *—in*, bij, zij, die in den slaap spreekt; *-schweisz* m. zweet o. van den nacht; *-sehen* o. blindheid v. bij dag, nachtzien o.; *-seher* m. nachtziende, dagblinde m.; *-selde* v., *-sedel*, *-siedel* m. nachtherberg v.; 2. belasting v. in plaats van herberg; *-sichtigkeit* v., Z. *-sehen*; *-signal* o., Z. *-zeichen*; *-sitzen* o., Z. *-arbeit*; *-sitzer* m. blokker m., Z. *-arbeiter*; *-sperling* m. zwarte mosch of musch v.; *-spinne* v. nachtspin v.; *-ständchen* o., Z. *-musik*; *-stellen* o. (Jachtw.) den ingang van het bosch gedurende den nacht afsluiten; *-stern* m. 's nachts schijnende ster v.; *-stück* o. (Grav., Schild.) nachtstuk, nachtelijk tooneel o.; *-stuhl* m. nachtstoel m., stilletje o.; *—becken* n. pot m. uit den nachtstoel; *—ring* m. ring m. van den nachtstoel; *-stunde* v. nachtelijk uur o.; *—nzeiger* m. wijzer m. die des nachts den tijd aanwijst; *-sünde* v. des nachts begane zonde v.; *-tanz* m. nachtdans m.; *-telegraph* m. nachttelegraaf m.; *-that* v. des nachts volbrachte daad v.; (fig.) vreeselijke misdaad, gruweldaad v.; *-thau* m. nachtdauw m.; *-tisch* m. nachttafel v.; it. toilettafel, kaptafel v.; *-topf* m. kamerpot m.; *-trunk* m. drank m. voor den nacht, slaapdrank m.; *-uhr* v. nachtuurwerk o., nachthorloge o.; (voor maan of sterren), uurwijzer m. gedurende den nacht; *-umflort*, *-umgeben*, *-umwölkt* bijv. nw. in duisternis gehuld, door duisternis omgeven, verborgen, verscholen; *-viole* v. nachtviolier, geranium v.; 2. tweebladerig standelkruid o.; *-vogel* m., *-vögelchen* o. nachtvogel, nachtvlinder m.; 2. Z. *-falter*; 3. Z. *-schwärmer*; *-wache* v. nachtwacht, nachtwaker m.; 2. nachtwacht v.; 3. nachtwaken o.; *-wachen* o. nachtwaken v. mv. *-wächter* m. nachtwacht, nachtwaker, klepperman m.

Nachtwächter-horn, (*-(e)s*, mv. *-e* of *-hörner*) o. nachtwakershoren n.; *-lied* o. kleppermanslied, nachtwakerslied o.; *-stimme* v. nachtwakersstem, kleppermansstem v.; (fig.) eentonige, zware stem v.

Nachtwamms, (*-es*, mv. *-e*) o. nachthuis o.; it. nachtmanteltje o.

Nachtwandeln, nachtwandern, (*nachtwandelte*, *genachtwandelt* en *nachtwanderte*, *genachtwandert*) o. ww. slaapwandelaar zijn, in den slaap opstaan en rondloopen.

Nacht-wandler, -wanderer, -in, slaapwandelaar m., slaapwandelaarster v.; *-wärmer* m., Z. *Bettwärmer*; *-weibchen* o. nachtwijfje o., heks v.; *-wein* m. avondwijn m.; *-weiser* m. (Zeew.) nachtwijzer m.; *-werk* o., Z. *-arbeit* (2); *-wind* m. des nachts waaiende wind m.; *-wurm* m. glimworm m.; *-zeichen* o. nachtsignaal, nachtsein, nachtteeken o.; *-zeit* v. nachttijd, nacht m.; *bei —*, des nachts, gedurende den nacht; *-zeug* o. nachtkleed o., nachtkleederen o. mv., nachtgewaad, nachtgoed o.; 2. nachtmuts, slaapmuts v.; *-zug* m. nachtelijke tocht m.; (Jachtw.) hekwerk o. om het wild den uitgang uit het bosch te beletten; *-zusammenkunft* v. nachtelijke bijeenkomst, nachtelijke samenkomst v.

Nachüben, (*übte nach*, *nachgeübt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, oefenen naar het voorbeeld van; 2. later oefenen, naoefenen.

Nachübung, (*-en*) v. naoefening, repetitie v.; 2. later volgende oefening v.

Nachurtheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. later oordeel, later uitgesproken vonnis o., eindvonnis, besluit o.

Nachurtheilen, (*urtheilte nach*, *nachgeurtheilt*) o. ww. oordeelen op de wijze van, blindelings oordeelen naar het oordeel van een ander; 3. later oordeelen.

Nachvasall, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Aftervasall*.

Nachvernünfteln, (*vernünftelte nach*, *nachvernünftelt*) o. ww., Z. *nachgrübeln*.

Nachverwandte, (*-n*, mv. *-n*) m. en (*-n*) v. afstammeling, nakomeling m. en v.

Nachverwandtschaft, v., z. m. nakomelingschap v., nakomelingen m. en v. mv.

Nachverzollung, (*-en*) v. (Hand.) bijkomende in- of uitvoerrechten o. mv.

Nachwache, (*-n*) v. nawacht, tweede wacht v.

Nachwachen, (*wachte nach*, *nachgewacht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, waken na, bij het waken vervangen.

Nachwachs, (*-es*, mv. *-e*) m. nagewas o.

Nachwachsen, (*wuchs nach*, *nachgewachsen*) 2. o. ww. onr., m. *s.* nagroeien, nog groeien; *die Kinder wachsen den Aeltern nach*, kinderen worden even groot als.

Nachwächter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. tweede waker, volgende waker m.

Nachwagen, (*-gens*, mv. *-gen*) m. tweede wagen, bijwagen m.

Nachwagen (sich), (*wagte nach*, *nachgewagt*) wed. ww. het wagen te volgen, durven volgen.

Nachwägen, (*wog nach*, *nachgewogen*) bedr. ww. onr. nawegen, herwegen, overwegen.

Nachwählen, (*wählte nach*, *nachgewählt*) o. ww., m. *h.* kiezen naar het voorbeeld van; 2. bedr. ww. nakiezen, later kiezen.

Nachwaise, (*-n*) v. nagelaten kind o., na den dood des vaders geboren kind o.

Nachwalzen, (*walzte nach*, *nachgewalzt*) o. ww., m. *h.* walsen naar het voorbeeld van, walsen op de manier van; 2. nawalsen, walsend volgen.

Nachwälzen, (*wälzte nach*, *nachgewälzt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, achterna rollen.

Nachwandel, (*-s*) m., z. m. leven, gedrag o. dat geregeld is naar een ander, naleven, nakomen o., latere levenswijze v.; 2. (Fin.) aftrekking, korting v.

Nachwandeln, nachwandern, (*wandelte nach*, *nachgewandelt* en *wanderte nach*, *nachgewandert*) o. ww., m. *h. jemn.* -, naloopen, nawandelen, volgen; (fig.) iems. voorbeeld volgen, iems. voetstappen drukken; *den Geboten Gottes* -, naleven, nakomen, gehoorzamen.

Nachwandler, -in, bij, zij die iemand volgt; it. die zijn of haar gedrag regelt naar dat van een ander.

Nachwanken, (*wankte nach*, *nachgewankt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, waggelend volgen, nawaggelen.

Nachwärmen, (*wärmte nach*, *nachgewärmt*) bedr. ww. later verwarmen, nog eens verwarmen.

Nachwässern, (*wässerte nach*, *nachgewässert*) bedr. ww. *Wiesen* -, nog eens bevochtigen; *Stockfische* -, nog meer weeken; *Häringe* -, nog meer ontzouten.

Nachwaten, (*watete nach*, *nachgewatet*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nawaden, in het water volgen.

Nachwatscheln, (*watschelte nach*, *nachgewatschelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, als eene eend nawaggelen, waggelend volgen.

Nachweh, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. naberouw o.; (Heelk.) napijn, wee v.; (fig.) smartelijke herinnering v.; (van den oorlog), treurig gevolg o., nawee v.; *jede Lust hat ihre -en*, ieder vermaak heeft zijne naweeën.

Nachwehe, (*-n*) v., Z. *Nachweh*.

Nachwehen, (*wehte nach*, *nachgeweht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, (van den wind), waaien achter; 2. bedr. ww. *Staub* -, nawaaien.

Nachweichen, (*wich nach*, *nachgewichen*) o. ww. onr., m. *h.* wijken na; (van een muur), nog meer afwijken; 2. (*weichte nach*, *nachgeweicht*) o. ww. reg. week worden, weeken; II. bedr. ww. weeken, nog meer weeken.

Nachweide, (*-n*) v., Z. *Nachhut*.

Nachweiden, (*weidete nach*, *nachgeweidet*) o. ww. *jemn.* -, weiden na.

Nachwein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Tresterwein*.

Nachweinen, (*weinte nach*, *nachgeweint*) o. ww., m. *s. jemn.* -, weenend nazien, met weenende oogen nastaren; *einem Verstorbenen* -, beweenen, den dood betreuren van.

Nachweis, (*-es*, mv. *-e*) m. inlichting, tijding, informatie v., bericht, adres o.; 2. proef v.

Nachweise-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. adreskantoor, kantoor o. waar men allerlei inlichtingen kan krijgen; *-bibel* v. bijbelregister, bijbelsch woordenboek o.; *-buch* o., Z. *Nachweisungskalender*,

Nachweisen, (*wies nach, nachgewiesen*) o. ww. onr., m. *h. jemn. mit dem Finger* -, nawijzen; 2. *eine Stelle in einem Buche* -, aanwijzen; *jemn. einen Fehler* -, aanwijzen, onder het oog brengen; *jemn. etw.* -, bewijzen, doen zien; it. inlichting geven, overtuigen van; *sein Recht* -, bewijzen; *seinen Adel* -, bewijs geven, bewijzen inleveren van; *einen Vertrag* -, doen teekenen.

Nachweiser, (*-sers*, mv. *-ser*) m. aanwijzer, wegwijzer, gids, leidsman m.; (fig.) aanwijzer m., aanwijzingsteeken o.; —*in* v. waarzegster v.

Nachweisestube, (*-n*) v., Z. *Nachweiseamt.*

Nachweisung, (*-en*) v., Z. *nachweisen*; 2. aanwijzing, verwijzing v.; 3. (van een gezegde), aanhaling v.; 4. bewijs o.; it. inlichting v.

Nachweisungs-anstalt, (*-en*) v., **-bureau,** (*-s*, mv. *-s*) o., Z. *Nachweiseamt*; *-bibel* v. concordans, bijbel m. met aanwijzing der verschillende overeenstemde bijbelplaatsen; *-kalender* m. almanak m. met verschillende aanwijzingen; *-zeichen* o. aanwijzingsteeken, aanhalingsteeken, verwijzingsteeken o.

Nachwelt, v., z. m. nakomelingschap v., nageslacht o.

Nachwerben, (*warb nach, nachgeworben*) o. ww. onr. *um etw.* -, Z. *werben*; 2. bedr. ww. *Soldaten* -, nog werven, bijwerven, later werven.

Nachwerfen, (*warf nach, nachgeworfen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, nawerpen, werpen, gooien naar het voorbeeld van; 2. bedr. ww. *jemn. etw.* -, nawerpen, nagooien, achternagooien; *noch mehr Holz* -, bijgooien; it. nog gooien.

Nachwickeln, (*wickelte nach, nachgewickelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, wikkelen, winden naar het voorbeeld van; 2. nog winden, nawikkelen.

Nachwiegen, (*wiegte nach, nachgewiegt*) bedr. ww., Z. *nachwägen.*

Nachwiehern, (*wieherte nach, nachgewiehert*) o. ww., m. *h. einem Pferde* -, nahinneken, hinneken als; 2. hinnekend volgen.

Nachwille, (*-ns*, mv. *-n*) m. latere wil, veranderde wil m.; (in een testament) bijvoegsel, codicil o.

Nachwimmeln, (*wimmelte nach, nachgewimmelt*) o. ww., m. *h.* nawemelen, in menigte volgen.

Nachwimmern, (*wimmerte nach, nachgewimmert*) o. ww., m. *h. jemn.* -, naklagen, iems. geklaag nabootsen; 2. *einem Verstorbenen* -, beweenen, treuren om; 3. al klagende volgen.

Nachwind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gunstige wind, wind m., die achter & waait; 2. wind m., die later opgestoken is.

Nachwinden, (*wand nach, nachgewunden*) o. ww. onr., m. *h.* (van den wind) onp. ww. nog waaien; *es windete nach*, het waaide nog, het bleef waaien; it. de wind stak later op; 2. bedr. ww. *mit der Winde* -, met het windas winden naar; it. nawinden, later winden, later draaien; 3. wed. ww. *sich* -, al draaiende volgen.

Nachwinken, (*winkte nach, nachgewinkt*) bedr. ww. nawenken, iem. die heengaat een wenk geven; 2. wenken om te volgen; 3. wenken op de wijze van.

Nachwinseln, (*winselte nach, nachgewinselt*) o. ww., Z. *nachwimmern.*

Nachwinter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. nawinter, tweede winter m., laatste dagen m. mv. van den winter.

Nachwirbeln, (*wirbelte nach, nachgewirbelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, draaiend volgen; 2. draaien, rollen op de wijze van.

Nachwirken, (*wirkte nach, nachgewirkt*) o. ww., m. *h.* (van een geneesmiddel), nawerken, later werken; II. bedr. ww. *Leinwand* -, maken, weven op de wijze of naar het voorbeeld van; 2. nog werken, later werken, weven.

Nachwittern, (*witterte nach, nachgewittert*) o. ww., m. *h. etw.* -, nasnuffelen; (van menschen), Z. *nachspüren*; 2. onp. ww. *es wittert noch*, het onweert nog, het onweer duurt nog voort.

Nachwitz, (*-es*) m., z. m. flauwe, te laat te pas gebrachte aardigheid v.

Nachwolle, v., z. m. nawol, tweede wol v.

Nachwollen, (*wollte nach, nachgewollt*) bedr. ww. onr. willen volgen, achterna willen.

Nachwort, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Nachwörter*) o. volgend woord, laatste woord o., slotwoord o.

Nachwuchs, (*-es*, mv. *Nachwüchse*) m. nagroeien, blijven groeien o.; 2. jonge, opkomend geslacht o.

Nachwühlen, (*wühlte nach, nachgewühlt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, woelen, wroeten op de wijze van; 2. *in der Erde* -, nawroeten.

Nachwunsch, (*-es*, mv. *Nachwünsche*) m. tweede wensch, andere wensch, latere wensch m.

Nachwünschen, (*wünschte nach, nachgewünscht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nawenschen, denzelfden wensch doen als; 2. bedr. ww. *jemn. etw.* -, nawenschen.

Nachwürgen, (*würgte nach, nachgewürgt*) bedr. ww. later wurgen of worgen; 2. met moeite inslikken.

Nachzahlen, (*zahlte nach, nachgezahlt*) bedr. ww. later betalen; 2. bijbetalen, het restant betalen.

Nachzählen, (*zählte nach, nachgezählt*) bedr. ww. natellen, overtellen, nog eens tellen.

Nachzähler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. nateller, naziener m. eener rekening; (Bergw.) opzichter m., die met het natellen belast is.

Nachzaubern, (*zauberte nach, nachgezaubert*) o. ww., m. *h. jemn.* -, natooveren, tooveren op de wijze van; 2. bedr. ww. *etw.* -, door tooverij voortbrengen.

Nachzeche, (*-n*) v. nagelag, overgelag o.

Nachzechen, (*zechte nach, nachgezecht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, drinken, verteren op de wijze van; it. later verteren, meer verteren dan het plan was.

Nachzehren, (*zehrte nach, nachgezehrt*) o. ww., m. *h.* minder worden, verteren.

Nachzeichnen, (*zeichnete nach, nachgezeichnet*) o. ww., m. *h. jemn.* -, teekenen op de wijze van; *durch ein mit Oel getränktes Papier* -, natreekenen, overteekenen, doortrekken; it. Z. *übergattern*; 2. bedr. ww. *eine Zeichnung* -, natreekenen, kopiëeren.

Nachzeichner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. natreekenaar, kopiist m.

Nachzeichnung, (*-en*) v., Z. *nachzeichnen*; 2. nagemaakte teekening, natreekening, kopij v.

Nachzeigen, (*zeigte nach, nachgezeigt*) bedr. ww., Z. *nachdeuten*; 2. Z. *nachweisen.*

Nachzeit, (*-en*) v. nawereld, toekomst v., toekomstige tijd m.

Nachzeitigen, (*zeitigte nach, nachgezeitigt*) bedr. ww. later rijp worden, narijpen.

Nachzerren, (*zerrte nach, nachgezerrt*) bedr. ww. *jem.* -, met geweld tot zich trekken, sleuren, sleepen.

Nachzeugen, (*zeugte nach, nachgezeugt*) bedr. ww. later voortbrengen: *ein nachgezeugtes Kind*, later of naderhand geboren.

Nachziehen, (*zog nach, nachgezogen*) bedr. ww. onr. nasleepen, na zich trekken, medesleepen; *etw.* -, natrekken, namaken, natreekenen; *Vieh* -, fokken; *die Erziehung* -, trachten te verbeteren; 2. o. ww., m. *h. jemn. in ein fremdes Land* -, volgen; (Jachtw.) *dem Wilde* -, natrekken, vervolgen; *jemn. in ein Haus* -, in hetzelfde huis zijn intrek nemen of gaan wonen als; it. (van een pleister), natrekken, nog trekken, noch vocht tot zich trekken.

Nachzins, (*-es*, mv. *-en*) m., Z. *Gatterzins.*

Nachzinsen, (*zinste nach, nachgezinst*) bedr. ww. later de belasting betalen; 2. opgeld betalen, buitengewone belasting betalen.

Nachzirkeln, (*zirkelte nach, nachgezirkelt*) bedr. ww. met den passer namaken, nacirkelen; it. (fig.) met de uiterste nauwkeurigheid namaken.

Nachzische(l)n, (*zisch(el)te nach, nachgezisch(el)t*) o. ww., m. *h.* nafluiten, fluiten op de wijze van; 2. fluitende (ver) volgen.

Nachzittern, (*zitterte nach, nachgezittert*) o. ww., m. *h.* later sidderen, beven; 2. bevend of sidderend volgen.

Nachzotteln, (*zottelte nach, nachgezottelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, nasukkelen, achternasukkelen.

Nachzucht, (*-en*) v. (van bijen) nazwerm, laatste zwerm m.; (van vee) *gut zur* -, goed om te fokken.

Nachzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m., Z. *nachziehen*; tweede verzending, nazending v.; 2. gevolg o., staart, nasleep m.; (van het leger), achterhoede

v.; (Sp.) natrek m.; (Spoorw.) volgende trein, te late trein, natrein m.

Nachzügler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. (Krijgsw.) achterblijver, strooper m.

Nacken, (*-s*, mv. *Nacken*) m. nek, hals m.; it. rug m.; *jem. auf dem - haben*, op zijn nek, op zijne schouders dragen; (fig.) *jemn. auf dem - liegen*, iem. tot last zijn; it. op de hielen zitten; *den Arbeitern auf dem - sitzen*, op de handen kijken; *den Schelm im - haben*, een doortrapte schelm zijn; *jemn. den - beugen*, iems. nek buigen, iems. stijfhoofdigheid breken; *starrer -*, stijfkop, stijlhoofdige m.; 2. (van vrouwen), opgekruld of opgemaakt haar o., nekvlecht v., chignon m.

Nacken-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. (Ontlk.) bandspier v. van den nek; *-blutader* v. nekader, halsader v.

Nackend, bijv. nw., Z. *nackt*.

Nacken-drüse, (*-n*) v. halsklier v.; *-gegend* v. halsstreek v.; *-grube* v. halskuil v., halskuiltje o.; *-haar* o. nekharen o. mv., nekhaar o.; *-loch* o. (van den walvisch), neusgat o.; *-muskel* m. (Ontlk.) halsspier v.; *-nerve* m. halszenuw v.; *-pulsader* v., Z. *-schlagader*; *-schenkel* m. (Wijng.) wijnrank v. tot daar waar men den wijnstok afsnijdt; *-schlag* m. slag m. op den nek; 2. (fig.) krenking, onverdiende beleediging, laagheid v., laster m.; *—ader* v. halsslagader v.; *-wulst* v. nekvlecht v., opgekruld haar o., chignon m.; *-zitzenmuskel* m. halsspier v., die van de luchtpijpswervelen naar het tepelvormig uitsteeksel van het slaapbeen loopt; *-zweig* m. tak m. van de halsader.

Nackisch, (*-er, am meisten*) bijv. en b. (gemeenz.) grappig, grillig, vroolijk, luimig, kluchtig.

Nackt, bijv. en b. naakt, ongekleed, onbekleed, bloot, kaal; *jem. - ausziehen*, naakt uitgekleeden, van alles berooven; (Grav.) *-e Gestalt*, naakte figuur, naaktheid v.; *die -en kleiden*, de naakten kleeden; (fig.) mager, arm, onbeschut; *den -en kann man nichts ausziehen*, waar niet is verliest de keizer zijn recht; *-e Schlange*, blindslaag v.; (Pl.) *mit -en Samen*, met naakte of blootliggende zaden; *-e Felder*, naakt, kaal, dor, onvruchtbaar, onbebouwd; *-armig* bijv. nw. met naakte armen; *-beinig* bijv. nw. met naakte beenen.

Nackte, (*-n*) o. (Schild., Grav.) naaktheid v., naakte o.

Nacktheit, v. naaktheid v., ongekleed zijn o.; (fig.) armoede, weerloosheid v.

Nackt-kiemer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. visch m. met naakte kieuwen; *-würmer* m. mv. wormen m. mv. met kale huid.

Nadel, (*-n*) v. (verkl. *Nädelchen* o.) naald, speld v.; (Grav.) graveernaald, stift v., Z. *Strick-*, *Steck-*, *Schnür-*; (in het geweerslot), stang v.; *etw. mit -n anstecken*, met spelden vaststeken; (fig.) *etw. bei jemn. auf der - haben*, iets met iem. te verrekenen, aan den stok hebben; *ich sass wie auf -n*, ik zat als op heete kolen; (Volksl.) *Jeder - einen Faden einfädeln*, voor alles raad weten, overal eene mouw aan weten te passen; (fig.) *es ist mit der heissen - genäht*, er is vluchtig overheen geloopen; (Pl.) *-n*, (van denneboomen), naaldvormig toeloopende bladeren o. mv.; (Nat. hist.) horenschelp v. met zeer kleine inkepingen.

Nadel-arbeit, (*-en*) v. naaldwerk, borduurwerk, met de naald vervaardigd werk o.; *-baum* m. naaldhoutboom, pijnboom, denneboom m.; *-bereit* bijv. nw. (Lakenw.) tot verdere bewerking door den kleermaker kant en klaar; *-binse* v. naaldriet o.; *-blatt* o. naaldblad, denneblad o.; *-blätterig* bijv. nw. dennebladerig; *-blei(stück)* o. stuk lood o. in een speldenkussen; *-brief* m. brief m. naalden of spelden; *-bruch* o. pak o. naalden of spelden; *-büchse* v. (verkl. *-büchschen* o.) naaldenkoker m.; *-draht* m. speldendraad o.; *-druse* v., Z. *Spieszdruse*; *-erz* o. naaldvormig erts o.; *-fabrik* v. speldenfabriek, naaldenfabriek v.; *-feder* v. stangveer v.; *-feile* v. naaldenvijl v.; (Goudsm.) ronde vijl v. met scharniergroeven; 2. (Nat. hist.) rasp v.; *-fisch* m. Z. *Hornfisch*; 2. naaldvisch m., zeenaald v.; *-förmig* bijv. nw. naaldvormig, dun, puntig als eene naald; *-geld* o. speldengeld, speldenduitje o.; it. zakgeld o.; *-gras* o. ahorn m. van de Alpen; *-grund* m. (Zeew.) bodem m. met puntige schelpen; *-haber* of *-hafer* m. priemgras o.; *-halter* m. (Heelk.) stelletje o. om de hechtnaald te houden; *-hecht* m., Z. *Hornhecht*; *-holz* o. naaldhout o.; 2. bosch o. van pijn- of denneboomen; *-kerbel* m. Venuskam m.; 2. kleine leeuwenvoet m.; *-kissen* o. (verkl. *-kisschen* o.) naaldenkussen, speldenkussen o., speldenkussentje o., *-k(n)opf* m. speldekop, speldeknop m.; *—schneider* m. (Speld.) koppenmaker m.; *-kolbenmoos* o. stangenmos o.; *-kram* m. naalden en speldenwinkel m.; *-krämer* m. naaldenkoopman, speldenkoopman m.; *-kraut* o., Z. *-kerbel*; *-loch* o., Z. *-öhr*; *-möhre* v., Z. *-kerbel* (2); *-mühle* v., Z. *-fabrik*.

Nadeln, nädeln, (*nadelte, genadelt*, en *nädelte, genädelt*) o. ww., m. *h.* met spelden voorzien, met spelden vaststeken; 2. (Schoenm.) de voering aan de zool vastnaaien; (Handsch.) twee stukken aan elk. naaien.

Nadel-öhr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oog o. van de naald; *-papier* o. kardoespapier o.; *-schaft* v. speld v.; *-schnecke* v., Z. *Schraubenschnecke*; *-schwanz* m. eend v. met langen staart; *-scorpion* m. naaldvormige schorpioen m.; *-spath* m. naaldspaath o.; *-spitze* v. punt v. van de naald, speldepunt v.; *-staub* m. speldenvijlsel o.; *-steckerin* v. zij die de spelden op de brieven steekt; *-stein* m. naaldzeolith m.; 2. rutiliet m.; *-stich* m. steek, naaldesteek m., speldeprik m.; *-streu* o. strooisel o. van dennebladeren; *-wacht* v. haarvormig rietgras o.; *-wanze* v., Z. *Pflanzenwanze*; *-werk* o., Z. *-arbeit*; *-wickler* m. (Nat. hist.) naaldhoutworm m.; *-wurm* m. naaldworm m.; *-zinnerz* o. kristalvormig tinoxyde o.

Nadir, (*-s*, mv. *-s*) m. voetpunt, nadir o.

Nadler, (*-s*, mv. *Nadler*) m., **-in,** (*-nen*) v. naaldenmaker, speldenmaker m., naaldenmaakster, speldenmaakster v.; *-handwerk* o. naaldenmaken, speldenmaken o.; *-kunst* v. speldenmakerskunst, naaldenmakerskunst v.; *-waare* v. kleine ijzerwaar v.

Nadling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. naald en draad m.

Nagekäfer, (*-fers*, mv. *-fer*) m. (Nat. hist.) spitsmuil m. (een visch.)

Nagel, (*-s*, mv. *Nägel*) m. nagel m.; *einen - lang*, ter lengte van een nagel (van een vinger); (fig.) *nicht eines -s grosz* of *breit*, geen nagel breed, niemendal, volstrekt niets; h. (*-s*, mv. *Nagel*) o. (van een bloemblad), nagel m., beneden deel o.; (Oogh.) Z. *Nagelfell*; III. nagel, spijker m., pin of pen v.; *hölzerner -*, houten nagel, houten pin; *mit hölzernen Nägeln befestigen*, pinnen of pennen; *einer vern gelten Kanone den - wieder herausziehen*, den nagel, spijker, bout e. &; (Zeew.) *holzener -*, keernagel m., pin v. aan de buitenhuid van een schip; *eiserner -*, nagel, spijker, bout m.; (fig.) *etw. an den - hängen*, zich niet meer bezig houden met, aan den kapstok hangen; it. *einen - haben*, een hoogen dunk hebben; *den - auf den Kopf treffen*, den spijker op den kop slaan; *sie haben den - auf den Kopf getroffen*, gij hebt den spijker op den kop geslagen, dat is het juist.

Nagel-bank, (*-bänke*) v. ruif v. met nagels om het paard aan vast te zetten; *-bein* o. (Ontlk.) traanbeen o.; *-blume* v. nagelbloem, anjelier v.; *-blüthe* v. (gemeenz.) witte plek v. op den vingernagel; *-bohrer* m. spijkerboor v.; *-braun* of *-farbig* bijv. nw. nagelkleurig, ijzergrijs; *-bürste* v. nagelborstel m.

Nägelchen, (verkl.) o. nageltje o., it. spijkertje, boutje o.; (Pl.) kruidnagel m.

Nageldocke, (*-n*) v. aambeeld o. om den kop van den grooten spijker te smeden.

Nägelein, (verkl.) o., Z. *Nägelchen*; 2. (Kookk.) kruidnagel m.; (Tuinb.) anjelier v.

Nägelein-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. kruidnagelboom m.; 2. seringeboom m.; it. jasmijnstruik m.; *-blume*, *-blüthe* v., Z. *Nagelblume* &; *-gras* o. vingervormig rietgras o.; 2. anjeliervormige bies v.; 3. zandanjelier v.; *-holz* o., Z. *Nelkenrinde*; *-kopf* m., Z. *Gewurznelke*; *-kraut* o. benedictenkruid o.; 2. Z. *Nagelkraut* (3. 4. 5); *-kuppe* v. nagelkop m.; *-nuss* v. noot v. van Madagascar; *-rose* v., Z. *Kornraden*; *-schwiele* v., Z. *-gras* (2); *-schwamm* m., Z. *Nagelschwamm*; *-wurzel* v., Z. *-kraut* (1); *-zieher* m., Z. *Nagelzieher*.

Nageleisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. mal m. om de koppen aan de spijkers te

maken; 2. ijzer o., dat geschikt is voor nagels, bouten en spijkers.

Nageler, (*-s*, mv. *Nagcler*) m. hij, die een spijker inslaat;2. spijkersmid,nagelsmid m.

Nagel-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. rood ijzererts o.; *-fabrik* v. spijkerfabriek v.; *-fell* o. vel, vlies o. over den oogappel: (Veea.) vliezige uitwas m. in den ooghoek; *-fels* m., Z. *-fluhe; -fest* bijv. nw. gespijkerd, spijkervast; *niet- und* —, kram en spijkervast; *-fleck* m., Z. *-blüthe; -fluhe* v. (Delfst.) uit puin en gruis, klei en jaspis verbonden rotssoort v.; *-fluss* m. of *-geschwür* o. nagelzweer, fijt v.; it. zweer v. in den hoek van het oog; *-form* v. nagelvorm, spijkervorm m.; *-förmig* bijv. nw. nagelvormig, spijkervormig; 2. knotsvormig; *-fügung* v. samenvoeging, invoeging v. der beenderen; *-glied* o. vingerlid, teenlid, kootje o.; *-hagel* m. (Art.) kort gehakt lood, ijzer o., hagel m., schroot o.; *-hammer* m. spijkermakerij v.; *-handel, -händler* m., Z. *-kram, -krämer; -heisz* bijv. nw. heet uit de pan; *-herz* o. stekelige hartmossel v.;*-kopf* m. spijkerkop m.;—*spath* m. kalkachtig spaath o. met spijkerkop; *-korb* m. spijkermand v.; *-kram* m. spijkerwinkel m.; 2. spijkerhandel m.; *-krämer* m. spijkerhandelaar m.; *-kraut* o. strandkruid o.; 2. fijtkruid, havikskruid o.; 3. muizenoor o.; 4. kleine pimpernel v.; 5. lentebloempje o.; *-kuppe* v., Z. *-kopf; -loch* o. (Timm.) spijkergat o.; *-maal* o. teeken o. waar een spijker gezeten heeft; *-mage* v. bloedverwante v. van moederszijde, verre bloedverwant m.; *-muschel* v. scheede, messcheede v.; 2. Z. *Riesenmuschel.*

Nageln, (*nagelte, genagelt*) bedr. ww. vastspijkeren, nagelen; 2. Z. *annageln;* 3. (Nat. hist.) *genagelt,* van nagels voorzien.

Nagel-neu, bijv.nw.splinternieuw, nagelnieuw, geheel nieuw; *-probe* v. (gemeenz.) laatste droppel m. wijn op den nagel; *auf die* —, *auf den Nagel trinken, die* — *machen,* den laatsten droppel uitdrinken, leegdrinken; *-rand* m. rand m. om den nagel; *-roche* m. spijkerrog m.; *-sarder* m. sardonixsteen m.; *-schere* v. nagelschaar v.;*-schmied* m.spijkersmid m.; *-schmiede* v. spijkersmederij v.;*-schnecke* v. Herkulesknots v.; *-schneider* m. hij die houten pinnen maakt of snijdt; *-schnitz* m. nagelsnijdsel o.; *-schrift* v. (Drukk.) nagelvormige letters v. mv.; *-schrote* v. aambeeld o. om spijkers te bewerken; *-schwamm* m. nagelzwam o.; 2. eetbare bladzwam o.; *-stein* m. onixsteen m.; *-stroh* o. nij(d)nagel m.; *-tasche* v. hoefsmidszak m.; *-thiere* o. mv. nagels hebbende dieren o. mv.; *-werk* o. traliewerk, spijkerwerk o.; *-wurzel* v. nagelwortel, wortel m. der nagels; 2. nijdnagel m.; *-wurz* v., Z. *-stroh; -zange* v. spijkertang, nijptang v.; *-zieher* m. (Leid.) leidekerstang, nijptang v.; *-zwang* m. dwangnagel m.; 2. pijn v. door nij(d)nagels veroorzaakt.

Nagelmaul, (*-maul(e)s*,mv. *-mäuler*) o. tot knagen geschikte mond of bek m.; 2. (Nat. hist.) zeebaars m.

Nagen, (*nagte, genagt*) o. ww., m. *h.* en bedr. ww. knagen, knabbelen,kluiven, langzamerhand vernielen; *an etw.* -, knagen aan, knabbelen aan; *-d,* knagend, bedervend,vernielend;(fig.)- *der Schmerz,* knagende pijn; *-es Gewissen,* knagend, kloppend; - *der Wurm,* knagende worm; (Volksl.) *er hat weder zu - noch zu beiszen,* hij is doodarm, zoo arm als Job.

Nager, (*-s*, mv. *Nager*) m. knager m., knaagdier o.

Nage-thier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. knaagdier o.; *-wurm* m. knagende worm m.; (fig.) verdriet o., kommer m., wroeging v.

Nagyaerz, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Blättererz.*

Nah-art, (*-en*) v. wijze v. van naaien, borduren &; *-beutel* m. werkzak m.; *-brett* o.,Z. *-kloben; -draht* m. (Pap.) metalen roede v. over de koperdraden der papiervormen.

Nah(e), (*näher, nächst*) bijv. en b. nabij, dichtbij, nabijgelegen, na, naburig; *-r Ort, Garten,* naburig, dichtbij zijnde; *-r* Weg, na, kort; - *bei mir,* dicht bij mij; - *bei einander sein,* dicht bij elk. zijn, niet ver van elk. verwijderd zijn; - *an einander stellen,* dicht bij elk. zetten; *näher bringen, setzen, rücken,* aanschuiven, naderbij schuiven, zetten; -, *näher kommen,* naderen; (fig.) *um der Sache näher zu kommen,* om nader op de zaak te komen; *jemn. zu - treten,* beleedigen, krenken, kwetsen, te na komen; (gemeenz.) *einer Sache zu - reden,* ongunstig spreken over; *es geht mir -, sehr -,* het gaat mij na aan het hart, het doet mij leed; 2. (van den tijd), nabij, dichtbij,ophanden, niet ver af; *die Zeit ist -,* is nabij; *dem Winter -,* op de komst van den winter; *ich war - dabei, daran es ihm zu sagen,* het scheelde weinig of ik had het hem gezegd, ik was op het punt van; 3. (van betrekking), *-r Verwandter,* bloedverwant m. in eersten of tweeden graad; *-e Verwandschaft,* bloedverwantschap v.; *er ist mein sehr -r Freund, Bekannter,* hij is een mijner intieme vrienden of bekenden, ik ben zeer nauw met hem bevriend, bekend; *näher mit jemn. bekannt werden,* nader, meer van nabij &; *etw. nähern Kaufes* of *näher geben,* goedkooper geven, voor lageren prij verkoopen; *das Nähere, die näheren Umstände,* nadere omstandigheden.

Nähe, (*-n*) v. nabijheid, naburigheid, nabuurschap, buurt v., omtrek m., omstreken v. mv.; *er wohnt hier in der -,* hij woont hier in de buurt, hier in den omtrek, hier dichtbij; 2. (wat den tijd aangaat), nabij zijn o.; (fig.) *in der - betrachten,* van nabij bezien; - *der Verwandschaft,* bloedverwantschap v.; - *der Freundschaft,* intiemiteit v.

Nahehin, bijw. ongeveer, omtrent, nagenoeg, Z. *nahe.*

Nähemädchen, o. naaimeisje o.

Nähen, (*nahte, genaht*) o. en wed. ww. *sich* -, naderen, naderbij komen.

Nähen, (*nähte, genäht*) o. ww., m. *h.* en bedr. ww. naaien, aan elk. naaien; *genähte Arbeit,* naaiwerk o.; (Zeew.) *eine Blockrolle* -, hechten, naaien, aanslaan.

Näher, (*-s*, mv. *Näher*) m., *-in,* (*-nen*) v. naaier m., naaister v.

Näherei, (*-en*) v. naaien o.; 2. naaiwerk o.

Näher-geltung, v., *-kauf,* m., *-recht,* o. recht o. van benadering.

Näherkäufer, -in, hij, zij, die het recht tot benadering heeft of uitoefent.

Nähern, (*näherte, genähert*) bedr. ww. naderbij schuiven, naderbij brengen, naderbij rukken; 2. wed. ww. *sich einer Person* of *Sache* -, naderbij gaan, nader komen, naderen; II. o. zelfst. naderen o., nadering v.; (Wisk.) benadering v.

Nahesäulig, bijv. en b. twee zuilen dik van elk. staande.

Nah-garn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. naaigaren o.; (Zeew.) marlgaren o.; *-kasten* m. (verkl. *-kästchen* o.) naaikistje o., naaidoos v.; *-kissen* (verkl. *-kisschen*) o. naaikussen, naaikussentje o.; *-kloben* m. (Zad.) knieplank, naaiplank v.; *-korb* m. (verkl. *-körbchen* o.) naaimand v., naaimandje o.; *-kunst* v. naaikunst, kunst v. om te naaien.

Nahl, (*-en*) v. schoenmakersels v.

Nah-lade, (*-n*) v., Z. *-kasten.*

Nahling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. in de naald geregen draad m.

Nah-mädchen, o. naaimeisje o.; *-nadel* v. naainaald v.; (Nat. hist) naaldvisch m.; *-pult* m. lessenaar m. met naaikussen; *-rahm(en)* m. borduurraam,naairaam o.; *-reif* m. naairing, open vingerhoed m.

Nähren, (*nährte, genährt*) bedr. en o. ww. voeden, spijzen, onderhouden, onderstand geven, voedend of voedzaam zijn; *das Feuer* -, (van hout), onderhouden, aanhouden; *Leidenschaften* -, voeden, versterken; *-d,* Z. *nahrhaft; -der Saft,* voedend sap; 2. wed. ww. *sich* -, zich voeden, in zijn onderhoud voorzien, bestaan, zijn brood verdienen; *sich kümmerlich* -, een kommerlijk leven leiden, *sich mit Hoffnungen* -, de hoop koesteren.

Nährer, (*-s*, mv. *Nährer*) m., *-in,* (*-nen*) o., Z. *Ernährer &.*

Nahrhaft, (*-er, -est*) bijv. en b. (van spijzen), voedend, voedzaam, stevig; (van soep), krachtig; (van geneesmiddelen, sappen &), voedend, versterkend; (fig.) *-er Ort,* plaats v., waar men zijn brood verdienen kan;*-es Handwerk,* voordeelig, winstgevend.

Nahrgeschäft, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voeding v., voedingsproces o.

Nahrhaftigkeit, v., z. m. voedzaamheid, versterkende kracht v.

Nah-riemen, (*-mens*, mv. *-men*) m. naairiem m.; (Zad.) spanriem m.; *-ring* m. naairing m.

Nahrkraft, (*-kräfte*) v. voedende kracht, voedende stof v.

Nährlich, (*-er, -st*) bijv. nw. (van eene betrekking), voordeelig, genoeg op-

leverende om van te leven; it. *es reicht - zu*, het is nauwelijks genoeg om van te leven; *-er Mann*, huishoudelijk; *-leben*, armzalig, kommerlijk, behoeftig, sober; *-e Zeit*, dure tijd.

Nährling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. pleegkind o., zuigeling m.; 2. kostganger, kweekeling m.

Nahrlos, bijv. en b. (van spijzen), niet voedzaam, niet voedend, armzalig, slap; it. dor, onvruchtbaar; 2. ondankbaar; *-e Zeiten*, dure, nare tijden; (fig.) *-er Ort*, plaats waar niets te verdienen is; 2. broodeloosheid v.; it. onvoedzaamheid v.

Nahr-mittel, (*-tels*, mv. *-tel*) o. voedingsmiddel, middel o. van bestaan; *-mutter* v. pleegmoeder, zoogmoeder, min, zoogster v.

Nahrsaft, (*-saftes*, mv. *-säfte*) m. voedend sap o., chijl v.

Nahrsam, bijv. nw., Z. *nahrhaft*.

Nahrstand, (*-stand(e)s*, mv. *-stände*) m. arbeidersstand, werkende stand m.

Nahrstoff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Nahrungsstoff*.

Nahrung, (*-en*) v. voeding v., voedsel, onderhoud o., voedende kracht v., voedend sap o.; *- zu sich nehmen*, voedsel gebruiken; *-geben*, Z. *nähren*; (fig.) onderhoud o., middelen o. mv. van bestaan; *seiner - nachgehen*, zijne zaken uitoefenen, zijn ambacht uitoefenen; *das Holz gibt dem Feuer -*, onderhoudt het vuur, geeft het vuur voedsel; *alles dient seiner Bosheit zur -*, alles dient om & te vermeerderen; 2. ambacht o., bezigheid, broodwinning v., beroep o.; *-treiben*, een ambacht uitoefenen; *er hat -*, zijne zaken gaan goed; *es ist keine - an diesem Orte*, er is niet veel handel, er gaat niet veel om op &; 3. land, goed, veld o., akker m., huis o. dat in de kosten van onderhoud voorziet.

Nahrungs-brei, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. spijspap, chijl v.; *-fleisz* m. nijverheid, industrie v.; *-geld* o. geld o. voor voedsel, voor het onderhoud; 2. Z. *-steuer*; 3. *Gewerbesteuer*; *-kanal* m. spijskanaal o.; *-los* bijv. nw., Z. *nahrlos*; *-mangel* m. gebrek o. aan voedsel, levensmiddelen of onderhoud; it. honger m.; *-milch* v. chijl v., maagsap, melksap o.; *-mittel* o. levensmiddel, voedingsmiddel, voedsel o., middel o. van bestaan.

Nahrungssprossend, bijv. nw. vruchtdragend, onderhoud verschaffend.

Nahrungs-quelle, (*-n*) v. bron v. van bestaan, middel o. van onderhoud; *-saft* v. voedend sap, voedzaam sap o.; (Ontlk.) Z. *Nahrsaft*; *-sorge* v. zorg v. voor het levensonderhoud; *die —n drücken ihn hart*, hij is met zorgen overladen; *mit —n kämpfen*, een kommerlijk leven lijden; *-steuer* v. belasting v. op het verbruik, belasting v. op de nering, patent o.; *-stoff* m. voedende zelfstandigheid v., voedend beginsel o.; *-vorschrift* v. leefregel m. omtrent de voeding; *-waare* v. eetwaar v.; *-zweig* m. tak m. van bestaan, tak m. van onderhoud.

Nährvater, (*-vaters*, mv. *-väter*) m. voedstervader m., Z. *Pflegevater*.

Näh-schraube, (*-n*) v. schroef v. aan een speldenkussen; *-schule* v. naaischool v.; *-seide* v. naaizijde v.; *-stube* v. naaikamer; *-stunde* v. onderricht o., les v. in het naaien; 2. naaiuur o.

Naht, (*Nähte*) v. & Z. *Nath &c.*

Näh-täschchen, (verkl.) o. naaizakje, werkzakje o.; *-tisch* m. naaitafel, werktafel v.

Näherei, (*-en*) v., Z. *Näherei*.

Nähthaken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. bontwerkerstang v.; *-nadel* v., Z. *Nähnadel*; *-presenning* v. strookje o. linnen over de gebreeuwde voegen.

Nähung, (*-en*) v. (Zeew.) van een blok), kruissjorring, naaiing v.; it. verbinding v. der oogen aan de touweinden door ander touwwerk o.

Näh-zeug, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. naaigereedschap o.; 2. naaldenkoker m., Z. *-kasten*; *-zwirn* m. naaigaren o.

Naiden, v. mv. waterwormpjes, waterslangetjes o. mv.

Naiv, (*-er, -st*) bijv. en b. ongekunsteld, oprecht, openhartig, naief.

Naivität, v., z. m. natuurlijkheid, ongekunsteldheid, ongemaaktheid, ongedwongenheid, naiveteit v.

Najade, (*-n*) v. waternimf, najade v.; (Nat. hist.) waterslangetje o.

Name(n), (*-ns*, mv. *-n*) m. naam, m., benaming v.; (Spraakk.) *zufälliger -*, als zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord o.; *Haupt -*, zelfstandig naamwoord o.; *unter fremdem -n reisen*, onder vreemden naam, incognito reizen; *ich kenne ihn blos dem -n nach*, ik ken hem slechts bij naam; *einer -ns Peter*, zekere Pieter, iem. met name Pieter; *Friedrich, der zweite dieses -ns*, de tweede van dien naam; (fig.) naam, schijn m., masker o.; *unter dem -n der Freundschaft*, onder den schijn van; *seinen -n zu etw. hergeben*, zijn naam aan iets leenen; *ich mag den -n nicht haben, dass &c.*, ik wil den naam niet hebben; 2. roep, naam, goede naam m., eer v., aanzien, gezag o., volmacht v.; *sich einen groszen -n erwerben*, een goeden naam krijgen; *der gute -*, de goede naam, beroemdheid v.; *jemn. um seinen guten -n bringen*, iem. zijn goeden naam benemen; *einen übeln, schlechten -n haben*, een slechten naam hebben; *jemn. seinen ehrlichen -n wiedergeben*, iem. in zijne eer herstellen; *im -n des Königs*, in naam des Konings; *in seinem -n*, in zijn naam, op zijn gezag; *im -n des Richters*, in naam van, van wege den rechter; *in Gottes -n*, in Gods naam; it. hetzij zoo!, welnu dan!; *gehe, reize in Gottes -n*, (gemeenz.) ga met God!, vaarwel!; 3. (Rek.) aanwijzer, exponent m.

Namen-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o., Z. *-liste, Abcbuch*; *-bild* o. figuurlijke benaming v.; *-bischof* m. bisschop in naam, titulair-bisschop m.; *-christ* m. naamchristen m.; *-deutung* v. verklaring, afleiding v. van een naam of van een zelfstandig naamwoord; *-erklärung* v. verklaring v. van den naam; *-fürst* m. zwakke, onbeduidende vorst, vorst m. in naam; *-geber, —in*, naamgever, m., naamgeefster v.. hij, zij die een naam geeft; *-gebung* v. geven o. van een naam, benaming v.; *-gedicht* o. naamgedicht, gedicht o. waarvan de beginletters der versregels een naam vormen, acrostichon o.; *-gefährte, -genoss* m. naamgenoot m.; *-held* m. held m. in naam; *-kaiser* m. naamkeizer, keizer m. in naam; *-könig* m. koning m. in naam, Z. *-fürst*; *-lehn* o. Z. *-wechsel* (2); *-leiher* m. hij die zijn naam ergens toe leent; *-liste* v. naamlijst, lijst v. der namen; *-los* bijv. nw. zonder naam, naamloos; 2. ongenoemd, onbekend, anoniem; (fig.) (van pijnen), eindeloos, onbeschrijfelijk; *-losigkeit* v. onbekendheid v., ongenoemd zijn o., anonimiteit v.; *-meier* m. (w.i. gebr.) Z. *-träger*; *-milde* v. verzachting v. van een gezegde, verzachtende, verschoonende uitdrukking v.; *-nenner* m. namennoemer, noemer m.; *-räthsel* o. naamraadsel o.; *-register* o. naamlijst v., register o. van namen; *-reich* bijv. nw. rijk in namen, verschillende namen dragende; *-reihe* v. reeks v. van namen; *-ruf* m. roepen o. bij den naam, appel o.; *-schänder* m. lasteraar m.; *-schändung* v. lastering, eerrooving v.

Namensfest, (*-es*, mv. *-e*) o. naamfeest o.

Namenspiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. namenspel o.

Namens-tag, (*-es*, mv. *-e*) m. naamdag m., Z. *-fest*; *-zug* m. naamcijfer o., naamteekening v., ineengetrokken naamletters v. mv.

Namentausch, (*-tausches*, mv. *-täusche*) m., Z. *Namenwechsel*.

Namentlich, bijv. en b. bij name, met naam aangewezen, namelijk; *-e Anzeige*, aanwijzing v. met naam; *- ist das der und der*, het is namelijk die en die; *-aufrufen*, bij naam roepen; *-bedingen*, uitdrukkelijk.

Namenträger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. (Hand.) naamdrager, procuratiehouder, boekhouder m.; *-übersetzung* v. naamvertaling v.; *-verwandte* m. naamgenoot m.; *-verwechslung, -vertauschung* v. naamsverwisseling, naamsverandering v.; *-verzeichniss* o. naamlijst v.. register o. der namen; 2. opnoeming v.; *-wahrsagerei* v. waarzeggerij v. uit den naam; *-wappen* o. (Wap.) naamwapen o.; *-wechsel* m., Z. *-verwechslung*; 2. omnoeming, naamsverwisseling v.; *-zeichen* o., Z. *Namenzug*; *-zettel* m. affiche o.; it. tooneelprogramma o.

Namhaft, (*-er, -est*) bijv. en b. met name, bekend, zoogenaamd; *-machen* bekend maken, noemen; (Rechtspr.) met name noemen; *etw bei -er Strafe verbieten*, bepaald; 2. (van eene stad), beroemd; 3. (van eene som), aanzienlijk, aanmerkelijk, zeer groot; *-es Verbrechen*, groote

misdaad, met naam genoemde misdaad; - *verlieren*, aanmerkelijk, veel.

Nämlich, bijw. namelijk, te weten, dat is te zeggen; 2. bijv. nw. *der, die, das* -*e*, dezelfde, hetzelfde; -*keit* v. gelijkheid, overeenstemming, identiteit v.

Namlos, bijv. nw., Z. *namenlos.*

Namsen, (*namste, genamst*) bedr. ww. *etw.* -, een naam geven, noemen, benamen, kiezen.

Nänie, of **Nenie,** (-*n*) v. (o. Gesch.) lijkzang, doodenzang, treurzang m., klaaglied o.; it. wiegelied o.

Nanking, (-*s*) m., z. m. (Hand.) nanking o.

Nannapfel, (-*apfels,* mv. -*äpfel*) m. zure winterappel m.

Nanniesterstein, (-(*e*)*s,* mv.-*e*) m. gestreepte, kwartsachtige zandsteen m. uit Nanniest in Moravie.

Napell, (-*s,* mv.-*e*) m. (Pl.) stormhoed, aconitum napellus m.

Napf, (-(*e*)*s,* mv. *Näpfe*) m. nap, m., kom, schaal v.; *irdener* -, pot m.; -*voll,* komvol, eene schaal vol; 2. (Zeew.) (van de matrozen), bak m.

Näpfchen, (verkl.) o. napje, kommetje, schaaltje o., (Schild.) aarden potje o.; (Pl.) bloemkelkje o.; (Heelk.) (bij het aderlaten), laatbekken o.

Näpfchenkobalt, (-(*e*)*s*) m., z, m. zuiver schelpvormig rattenkruit o.

Napf-förmig, bijv. nw. napvormig, schaalvormig; (Pl.) kelkvormig; -*kuchen* m. in eene schaal gebakken koek m.; -*morchel* v. napmorille v., bekerzwam o.; -*muschel* v. napvormige mossel of schelp v., napschelp v.; -*schnecke* v. napslak v.; -*stein* m. napsteen m.

Naphtha, v., z. m. (Delfst.) naphtha, bergolie, aardolie, steenolie v., Z. *Steinöl;* 2. (Scheik.) naftha v.

Nappen, Näppen, (*nappte genappt, näppte, genäppt*) Z. *noppen,*

Napsen, (*napste, genapst*) bedr. ww. kapen, stelen, wegmuizen, wegnemen.

Närbchen, (verkl.) o. litteeken, pokje, nerfje o.

Narbe, (-*n*) v. litteeken o., pok v., naade m.; *er hat noch eine* - *davon,* hij heef er nog een litteeken van; *eine* - *bekommen, ansetzen,* (van eene wond), een litteeken achterlaten; *jem.* -*n auf seinem Gesichte zurücklassen,* litteekens achterlaten; (Looi.) (van leder), nerf m.; (Pl.) (aan zaden), nageltje o., bloemmerk o.; (Nat. hist.) (in het ei), hanetred m.; *der* -*n lacht, der Wunden nie gefühlt,* de rijke weet niet hoe het den arme te moede is.

Narben, (*narbte, genarbt*) o. ww., m. *h.* heelen, genezen, een litteeken worden; 2. bedr. ww. (Looi.) *ein Fell* -, korrels maken op, nerven.

Narben-brüchig, bijv. nw. (Looi.) op den nerfkant gebarsten; -*erzeugung* v. litteekenvorming, sluiting, heeling v. eener wond; -*fleck* m. witte vlek of plek v. op de huid; -*kraut* o., Z. *Narbenkraut;* -*leder* o. generfd leder o.; -*los* bijv. nw. zonder nerf; -*seite* v. nerfzijde v., nerfkant, haarkant, wolkant m.; -*strich* m. (Looi.) gladschaven o. van het leder.

Narbicht, bijv. en b (Lakenb.) -*machen,* noppen, opkrassen.

Narbig, bijv. en b. -*es Gesicht,* vol litteekens, vol naden; -*es Leder,* Z. *Narbenleder;* - *machen* m., Z. *narben.*

Narciss, (-*en,* mv. -*en*) m. ingebeelde gek, met zich zelven ingenomen man m.

Narcisse, (-*n*) v., Z. *Narzisse.*

Narde, (-*n*) v. (Pl.) nardus v.; *celtische* -, celtische nardus, groote valeriaan v.; *wilde* -, wilde nardus v.

Narden-baldrian, (-*es,* mv. -*e*) m. celtische nardus v., groote valeriaan v.; -*gras* o., Z. *Borstengras;* -*kraut* o. korianderzaad o.; -*öl* o. nardusolie v.; -*samen* m., Z. -*kraut;* -*wasser* o. narduswater o.; -*wurzel* v. nardusbaardgras o.; 2. benedictenkruid o.

Närgeln, (*närgelte, genärgelt*) bedr. ww., Z. *nörgeln.*

Nargileh, (-*s,* mv. -*s*) o. Perzische tabakspijp v., waarvan de rook door middel van een elastiek roer door water gaat.

Narkosis, v., z. m. bedwelming, slaperigheid v.

Narkotisch, bijv. nw. slaapverwekkend, bedwelmend.

Narr, (-*en,* mv. -*en*) m. dwaas, gek, krankzinnige, grappenmaker, zotskap m.; *ein* - *sein,* gek zijn; *zum* -*en werden, machen,* gek worden, gek maken; *jem. zum* -*en haben,* voor den gek houden, uitlachen, den spot drijven met; *seine Frau hat ihn zum* -*en,* zijne vrouw is hem de baas, houdt hem voor den gek; *den* -*en an etw. gefressen haben,* (Volkst.) gek, verzot, dol zijn op, gek ingenomen zijn met; *es müsste einer ein* - *sein, der so etw. thäte,* men zou wel gek moeten zijn als men &; *sei kein* -*!,* wees niet gek!; *einen* -*en abgeben,* grappen maken, voor zot spelen; (gemeenz.) *er ist ein guter* -, hij is een goede sul; (Spr.) *Kinder und* -*en sagen die Wahrheit,* kinderen en gekken of kinderen en dronkelui zeggen de waarheid; it. *je gröszer* -, *je besser Pfarr,* de gekken krijgen de kaart; (Nat. hist.) gek m. (een vogel); 2. groene vlasvink m.; (Tuinb.) -*en,* verbleekte planten v. mv.

Närrchen, (verkl.) o. gekje, fatje o., schalk m.; 2. malle meid, gekkin v.

Narren, (*narrte, genarrt*), (gemeenz.) **Närren,** (*närrte, genärrt*) o. ww., m. *h.* voor gek spelen, gekke dingen doen; *mit jemn.* -, stoeien; 2. bedr. ww. *jem.* -, bespotten, voor den gek houden, beetnemen, foppen, kwellen.

Narren-doctor, (-*s,* mv. -*en*) m. kwakzalver m.; -*falle* v. val v., waarin men een zot of deugniet gevangen heeft; -*fest* o. narrenfeest o.; -*frage* v. gekkenvraag, dwaze vraag v.; -*geschwatz* o. gekkenpraat o.

Narrenhaft, bijv. nw., Z. *närrisch.*

Narren-hand, (-*hände*) v. gekkenhand v.; (Spr.) — *besudelt alle Wand,* de gekken schrijven op muren; -*haus* o. gekkenhuis, krankzinnigengesticht o.; 2. -*häuschen* o. draaipaal m.; -*heit* o. akkerguichheil o.; -*hode* v. mannelijk standelkruid o.; -*jacke* v., Z. -*kleid;* -*kappe* v. zotskap v.; (Pl.) wolfswortel m., monnikskap v.; (Bergw.) versteende hartmossel v.; (Delfst.) narrenkap v. (eenschalige zeeschelp); -*kirchweih* v. Vastenavond m.; -*kleid* o. narrenkleed, narrenpak, veelkleurig schellenpak, harlekijnspak o.; 2. dwangbuis o.; -*kolbe* v. marot v., stokpaard o.; it. Z. -*kappe;* (Pl.) waterkalf o.; -*liebe* v. gekke liefde v.; -*lust* v. grap, gril v.; -*maske* v., Z. -*kleid;* -*mütze* v., Z. -*kappe;* -*posse* v. gekheid v., gekke streek m., kinderachtigheid v.; —*n treiben,* gekheid maken; —*n!,* altemaal gekheid, malligheid!; -*rede* v. (gemeenz.) gekkentaal v.; -*scherz* m. gekheid v., schertsen o. van een gek; -*seil* o., *am* —*e* (*herum*) *führen,* voor den gek houden, beetnemen; *am* —*e ziehen,* voor gek spelen; -*spiel* o. gekkenspel o.; it. trou-madame o.; -*spital* o., Z. -*haus;* -*sprache* v. gekkentaal v.; *eine* — *führen,* spreken als een gek; -*stein* m. bijvoetwortel m., Z. -*posse;* -*tand* m., Z. -*posse;* -*tanz* m. gekkendans m.; it. gekke dans, malle dans m.; -*theidung* v. zotheid, gekheid v., dwaas gedrag o.; -*thurm* m., Z. -*haus;* -*tracht* v. narrenkleeding, kleederdracht v. van gekken; -*wärter,* —*in,* oppasser m., oppasster v. in een gekkenhuis; -*werk* o. dollemanswerk o., dwaze onderneming v.; -*zeug* o. dwaasheden, gekheden v. mv.

Narrer, (-*s,* mv. *Narrer*) m. spotter m., hij, die voor den gek houdt.

Narrheit, (-*en*) v. dwaasheid, gekheid, zotheid, malligheid, dwaze streek m.; 2. dwaze liefhebberij, manie v.; (Geu.) krankzinnigheid v.

Närrin, (-*en*) v. gekkin, zottin, dwaze vrouw v.

Narriren, (*narrirte, narrirt*) o. ww. den gek spelen, schertsen.

Närrisch, (-*er, am meisten* -) bijv. en b. dwaas, gek, zot; *er ist wohl* -, *dass er sich ärgert,* hij is wel dwaas, gek, zot &; - *in jem. verliebt,* dol verliefd, gek op iem. zijn; 2. kluchtig, grappig, aardig, potsig, snaaksch; *ein* -*er Kerl,* aardige vent, jolige kerel; *eine* -*e Erzählung, Geschichte,* aardig, grappig, vermakelijk; 3. waanzinnig, krankzinnig.

Narthecium, (-*s,* mv. -*s*) o. balsemdoosje, zalfdoosje o.

Narwal(l), (-(*e*), mv. *Narwa(l)le*) narwal, walrus, eenhoren m.

Narzisse, (-*n*) v. (Pl.) narcis, narcisplant, narcisbloem v.

Narcissen-lauch, (-(*e*)*s*) m. narcisknoflook, knoflook o. met narcisvormige bloemen; -*lilie* v. lelienarcis v.; -*stein* m. narcissteen m.

Nasal, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. (Org.) orgelregister o. dat eene soort van neusgeluid heeft, nasaal of nasard o.; 2. bijv. nw. door den neus uitgesproken; -*e Töne,* neusklanken.

Nasaliren, (*nasalirte, nasalirt*) o. ww., m. *h.* door den neus spreken.

Nasardiren, (*nasardirte, nasardirt*) bedr. ww. knippen voor den neus geven.

Nascale, (*-n*) v. plukselwiekje o.

Naschel, (*-n*) v. bruidsmeisje, speelnoote v.

Naschen, (*naschte, genascht*) bedr. en o. ww., m. *h.* snoepen, lekkers eten; *gern -*, veel van snoeperij houden; *von etw. -*, snoepen, heimelijk eten of drinken.

Näschen, (verkl.) o. neusje o.

Nascher, (*-s*, mv. *Näscher*) m., **-in,** (*-nen*) v. snoeper m., snoepster v., lekkerbek m.

Nascherei, (*-en*) v. snoeperij, lekkernij v.; 2 *Z. Naschwerk.*

Naschhaft(ig), (*-er, -st*) bijv. en b. snoepachtig, lekker, lekkerbekkig.

Naschhaftigkeit, v., z.m. snoepachtigheid v.

Nasch-hirsch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *-wildpret; -hunger* m., Z. *-lust.*

Näschig, (*-er, -st*) bijv. en b. snoeperig, snoepachtig, verlekkerd; *-keit* v. snoepernij, lekkernij v.

Nasch-katze, (*-n*) v. snoepachtige kat v.; (fig., gemeenz.) *sie ist eine —*, zij is eene echte snoepster v.; *-lust* v. snoeplust m., snoepachtigheid v.; *-markt* m. fruitmarkt v.; *-maul, -mäulchen* o. lekkerbek m.; *-werk* o. snoeperijen, lekkernijen v. mv.; *-wildpret* o. hert, wildbraad o. op een vreemd gebied geschoten.

Nase, (*-n*) v. neus m., reukorgaan o.; *durch die - reden, singen,* door den neus praten, zingen; (fig.) *eine gute, feine - haben,* een goeden, fijnen reuk hebben; *die - in Alles stecken,* overal den neus insteken, zich met alles bemoeien; *jemn. etw. unter die - reiben,* iem. iets onder den neus wrijven, verwijten; *die - rümpfen,* een stuursch gezicht zetten; *die - hoch tragen,* het hoofd opsteken; *eine lange - bekommen,* een langen neus halen, afgewezen, berispt worden; *jemn. eine - geben,* iem. iets weigeren; *jem. bei der - herumführen,* bij den neus hebben, beetnemen, voor den gek houden; *jemn. etw. vor der - wegnehmen,* iem. iets voor den neus wegnemen; *einem eine - drehen,* eene poets bakken, een neus aandoen; (Aardr.) kaap v., voorgebergte o.; (Jachtw.) *das Naslein des Hirsches,* kloof v. in den voet van het hert; (Hoed.) slagboog, neus, houten haak m.; (Leid.) haak m.; (Landh.) Z. *Pflugnase;* (Glash.) mondstuk o. van de blaaspijp; it. Z. *Nasenschlacke;* (Zeew.) (van een schip), neus, voorboeg m.; (Meub.) (aan eene schaaf), greep v.; (aan een venster), druiplijst v.

Nase-gucker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. (Zeew.) matroos m. op den uitkijk; *-haken* m. (Vissch.) harpoen m.; *-horn* o., Z. *Nashorn.*

Näsel-buchstabe, (*-n*, mv. *-n*) m. neusletter v.; *-laut* m. neusklank m.

Näseln, (*näselte, genäselt*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) ruiken, door den reuk zoeken; 2. door den neus spreken.

Nasen, (*naste, genast*) o. ww., m. *h.* ruiken, al ruikende zoeken; 2. bedr. ww. *genast,* van een neus voorzien, een neus hebbende; 3. bedr. ww. (van metaalslakken), *sich -*, aan het ovengat voor de blaaspijp zich vastzetten.

Nasen-ader, (*-n*) v. neusader v.; *-ansetzen* o. (Heelk.) neusvormingskunst v., aanzetten o. van een neus, rhinoplastiek v.; *-ausschnitt* m. (Ontlk.) insnijding v. van den neus; *-ball* m., Z. *-kuppe; -band* o. (Zad.) neusriem m.; *-bein* o. (Ontlk.) neusbeen o.; *-blut* o. bloed o. uit den neus; *-bluten* o. neusbloeding v.; *— haben,* uit den neus bloeden; *-buchstabe* m. neusletter v.; *-bremse* v. brems, groote horzel, neusvlieg v.; 2. (Hoefsm.) Z. *-eisen; -bürste* v. neusborstel m.; *-butzen* m. (Volkst.) verdikt neusslijm o., snot o.; *-dreher, —in,* bedrieger, misleider m., bedriegster v.; *-drücker* m., Z. *-quetscher; -einschnitt* m. ronde uitsnijding v. van het neusbeen; *-eisen* o. neusijzer o., neusnijper m.; *-fisch* m. visch, karper m. met vooruitstekenden neus; *-fläche* v. oppervlakte v. van den neus; *-flügel* m. neusvleugel m; *—blutader* v. bloedader v. in den neusvleugel; *-förmig* bijv. nw. neusvormig; *-fluss* m. zinking v. op den neus; *-fortsatz* m. uitstekend neusbeen o.; *-frett* o. waschbeer m. met langen neus; *-futteral* o. neusdoek m.; *-gang* m. neuskanaal o.; *-gasse* v. ijzeren pijp v. aan den smeltoven; *-geruch* m. stinken o. uit den neus; *-geschwür* o. neuszweer, zweer v. aan den neus; *-gewächs* o. uitwas m., polyp m. aan den neus; *-haar* o. neushaar o.; *-hauch* m. ademhaling v. door den neus; *-haut* v. neushuid v., neusvel o.; *—nerv* m. (Ontlk.) neushuidzenuw v.; *-höhle* v. neusholte v.; *-höhlenbtutader* v. bloedader v. in de neusholte; *-höhlenerv* m. zenuw v. in de neusholte; *-horn* o., Z. *Nashorn; -kapsel* v. loodverband o. tot vorming van een nieuwen neus; *-keil* m. hoek m. van den neus der blaaspijp; (Zad.) neusklopper m.; *-klemmer* m. langwerpig nauw drinkglas o.; *-klügling* m. neuswijze m., neuswijs persoon m.; *-knebel* m., Z. *-eisen; -knochen* m., Z. *-bein; -knorpel* m. kraakbeen o. van den neus; 2. Z. *-scheidewand; -knospe* v. uitwas m. op den neus; *-koppe* v., Z. *-kuppe; -kraut* o., Z. *Löwenmaul; -krebs* m. kanker m. aan den neus; *-kribbeln* o. krieuwelen o. in den neus; *-kriecher* m., Z. *-bremse; -kuppe, -kugel* v. uitstekende ronde tip v., puntje o. van den neus; *-lappen* m., Z. *-flügel; -laut* m., Z. *Näsellaut; -loch* o. neusgat o.; *-mäuslein* o., Z. *-muskel;* 2. werktuig o. om de neusgaten te verwijden; *-meier* m. (Volkst.) langneus m.; *-muskel* m. neusspier v.; *-polyp* o., Z. *-gewächs; -popel* m. (gem.) Z. *-butzen; -riemen* m., Z. *-band; -ring* m. neusring m.; *-röthe* v. roodheid v. van den neus; *-rücken* m. rug m. van den neus, Z. *-bein; —blutader* v. (Ontlk.) bloedader v. in den rug van den neus; *-rümpfen* o. neusophalen, verachtelijk schouder-ophalen, een minachtend gezicht zetten; *-sattel* m. *-säule, -scheidswand* v. schot, beschot o. in den neus, scheidingsbeen o. in den neus; *-schiene* v. (aan den ploeg), steunscheen v.; *-schlacke* v. slak v. die zich aan het ovengat vastzet; *-schlagader* v. slagader v. in den neus; *-schleim* m. neusslijm, snot o.; *—haut* v. neusslijmvlies o.; *-schlitzen* o. neusgaten openzetten o.; *-schlitzer* m. hij die de neusgaten wijd openzet; *-schnalzer, -schnäller* m. knip, slag m. voor den neus; *-spitze* v., Z. *-kuppe; -spritze* v. neussnuit v.; *-stachel* m. (Ontlk.) doornvormig uitsteeksel o. van den neus; *-stimme* v. neusstem m.; (Gen.) door den neus praten o.; *-stinker, —in,* hij, zij, die uit den neus stinkt; *-stüber* m. (gemeenz.) Z. *-schnäller.*

Nasenstübern, (*nasenstüberte, genasenstübert*) bedr. ww. een knip voor den neus geven.

Nasen-stuhl, (*-stuhl(e)s*, mv. *-stühle*) m. (Giet.) steunstuk o. voor den mond der blaaspijp; *-ton* m. neustoon m.; *-tropfen* m. neusdroppel m.; *-tuch* o. neusdoek, zakdoek m.; *-wallfisch* m., Z. *Narwall; -warze* v. wrat v. op den neus; *-wurm* m., Z. *-kriecher; -wurzel* v. neuswortel m.; *-zäpflein* o. niespoeder, niesmiddel, nieskruid o.; *-zweig* m. (Ontlk.) tak m. van de wenkbrauwen en den neus.

Nase-rümpfer, (*-pfers*, mv. *-pfer*) m. neusoptrekker m.; 2. (Nat. hist.) zwarte balista of horenvisch m.; *-wasser* o. (Volkst.) neuswijs persoon m.; *-wässerei* v. neuswijsheid, onbescheidenheid v.; *-weis* bijv. nw. neuswijs, wijsneuzig, onbescheiden, nieuwsgierig; *—e Antwort,* wijsneuzig, onbeschaamd; *—er Mensch,* neuswijze m., onbeschaamd, onbescheiden mensch m.; *— heit* v. neuswijsheid, onbescheidenheid, nieuwsgierigheid, waanwijsheid, onbeschaamdheid v.

Nasführen, (*nasführte, genasführt*) bedr. ww. bij den neus leiden, beetnemen, bedotten.

Nashorn, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Nashörner*) m. neushorendier o., rhinoceros m.; *-käfer* m. neushorenkever m.; *-vogel* m. neushorenvogel m.

Nasig, bijv. nw. een neus hebbende, Z. *breit -, grosz -, langnasig.*

Nasling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Nasefisch.*

Naspel, (*-n*) v. mispel v.

Naso, (*-s*, mv. *-s*) m. grootneus m.

Nasrümpfen, (*-s*) o., z. m., Z. *Nasenrümpfen.*

Nass, (*nässer, nässest*) bijv. en b. nat, vochtig; *sich die Füsze - machen,* nat maken; *-e Hände haben,* natte handen hebben; *-e Augen,* oogen door tranen bevochtigd; *durch und durch - werden,* door en door nat worden; *-es Tuch,* nat, vochtig; *- machen,* nat, vochtig maken; *die Erde - machen,* bevochtigen; (Scheik.) *der -e Weg,* natte weg; (Landh.) *-es Holz,* groen; (Mol.) *der -e Fall,* hoogte v. van het water; (Beeldh.) *-es Gewand,* doorschijnende draperie v.; (fig., Volkst.) *ein -er Bruder,* drinkebroer, nathals m.; 2. (van het weder), vochtig, regenachtig, nat; (van den grond), vochtig, waterig; 3. vloeibaar, vloeiend; (Hand.) *-e Waare,*

natte waren, vloeistoffen v. mv.; (fig., gemeenz.) *sein Geld an -e Waare legen*, zijn geld verdrinken, aan drank verspillen.

Nass, (*-es*, mv. *-e*) o. nat, vocht o., vloeistof v., likeur v.; *der Thränen -*, tranen m. mv.; *das frische -*, het frissche nat; *das edelste, heilige -*, wijn m., druivensap o.; *das dunkle -*, de zee v., oceaan m.

Nässe, v., z. m. natheid, vochtigheid v.; (fig.) zweet o.

Nassel, (*-n*) v., Z. *Assel.*

Nässeln, (*nässelte, genässelt*) o. ww., m. *h.* een weinig vochtig zijn, nat zijn; 2. bedr. ww. nat maken, bevochtigen, bewateren.

Nässen, (*nässte, genässt*) o. ww., m. *h.* nat zijn, vochtig zijn; 2. zweeten; II. bedr. ww. nat maken, vochtig maken, it. pissen.

Nassen, (*nasste, genasst*) bedr. ww. natten, nat, vochtig maken, in eene vloeistof doopen; 2. o. ww., Z. *nässen* (2).

Nass-haufen, (*-fens*, mv. *-fen*) m. (Br.) hoop m. geweekte gerst; *-kalt* bijv. nw. (van het weder), koud en vochtig; *-küttel* m. (Volkst.) likkebroer m.

Nässlich, bijv. en b. natachtig, vochtig, een weinig nat.

Nasspochwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Giet.) nat stampwerk o.

Nassprobe, (*-n*) v. (Giet.) beproeving, toetsing v. van het vochtige schlich.

Nath, (*Näthe*) v. (van een kleed), naad m.; (Geweerm.) naad m., soldeersel o.; 2. vereeniging, samenvoeging v.; (Ontlk.) (van beenderen), vereeniging v., band m., verbinding v.

Nath-borte, (*-n*) v. belegsel o. op een naad; *-eidechse* v. groote wachterhagedis v.

Nather, (*-s*, mv. *Näther*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Näher &c.*; 2. (Waterb.) sterk gevlochten rijswerk o.

Natherei, (*-en*) v., Z. *Näherei.*

Nath-haken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. haak m. om een naad & open te maken; *-nadel* v. naainaald v.; (Zeew.) zeilmakersnaald v.; *-presenning* v. (Zeew.) naadpresenning v.

Nathling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. draad m. in de naald.

Nation, (*-en*) v. natie v., volk o.

National, bijv. en b. tot eene natie behoorend, eene natie eigen, een volk betreffend, nationaal.

National-bank, (*-bänke*) v. volksbank, nationale bank v.; *-charakter* m. volkskarakter, nationaal karakter o., Z. *-geist; -fehler* m. volksgebrek, algemeen gebrek, nationaal gebrek o.; *-geist* m. volksgezindheid v., volksgeest, geest m. der natie; *-gesetz* o. nationale wet v.

Nationalisiren, (*nationalisirte, nationalisirt*) bedr. ww. nationaal maken, door een volk of eene natie doen aannemen; 2. wed. ww. *sich -*, de zeden en gewoonten eener natie aannemen, zich nationaliseeren.

National-truppen, v. mv. volkstroepen, nationale troepen m. mv.; *-ver sammlung* v. nationale vergadering, bijeenkomst v. van volksvertegenwoordigers.

Nativität, (*-en*) v. (Waarz.) geboortefortuin, geboortelot o., stand m. der sterren op het tijdstip van iems. geboorte, horoscoop m.; *jemn, die - stellen*, iems. horoscoop trekken; 2. geboorte v., geboorteüur o.; *-steller*, m. horoscooptrekker m.; *-stellerei* v. horoscooptrekken o.

Natrum, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) vuurbestendig mineraal loogzout, mineraal alkali, natrum o.

Natrolit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) sodasteen, aschzoutsteen m.

Natron, (*-s*) o., z. m. sodaoxyde o.

Natron-hydrat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Scheik.) sodaoxyde hydraat o.; (gewoonl.) soda v.; *-salz* o. sodazout o.; *-seife* v. sodazeep v.

Natrum, (*-s*) o., z. m., Z. *Natron.*

Natsch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Pl.) scherp rietgras, prinsgras o.; 2. nardus v.

Natscheln, (*natschelte, genatschelt*) bedr. ww. een lichten klap geven, streelen.

Natschen, (*natschte, genatscht*) o. ww. grijnen, huilen.

Natter, (*-n*) v. (Nat. hist.) adder, slang v.; (Art.) stuk geschut o., twaalfponder m., aspik m.

Natter-aal, (*-aales*, mv. *-aale*) m., Z. *-schlange; -biss* m. adderbeet, slangebeet m.; 2. kreuking v., verdriet o.; *-blume* v. melkbloem, kruisbloem v.; 2. nagelkruid o.; *-hals* m. (Nat. hist.) Z. *Wendehals; -kopf* m. adderkop, slangekop m.; (Pl.) Z. *-kraut* (2); *-kraul* o. (Pl.) berenoor o., smeerwortel m.; 2. slangenkruid o.; 3. Z. *-milch*; 4. penningkruid, muntkruid o.; *-milch* v. wilde schorseneer v.; *-schlange* v. naar eene adder gelijkende slang v.; *-stich* m., Z. *-biss; -wendel* m., Z. *-hals; -wurz* v., Z. *-kraut* (2); 2. addertong v., groot of gemeen slangenkruid o., draakwortel m.; *-zunge* v. (fig.) beleedigende, lasterende tong, lastertong v.; 2. (Pl.) slangetong, addertong v.; it. Z. *-blume*; 3. (Nat. hist.) versteende haaietand, tongsteen m.; *-zwang* m., Z. *Wendehals; -zünglein* o. maanruit v.

Natur, (*-en*) v. natuur v., aard m., geaardheid v.; *das Eis ist seiner - nach kalt*, is van natuur koud; 2. natuurlijke gesteldheid, inborst v., karakter, gestel o.; *eine starke - haben*, een sterk gestel hebben; *von - sanft*, van natuur zacht; *seine -zwingen*, zijne neiging bedwingen; *das ist seiner - zuwider*, dat is tegen zijne geaardheid, dat strookt niet met zijn gestel; *die - Gottes*, goddelijke natuur v.; (van eene taal), kracht v.; *er, sie hat viel -*, veel natuurlijks, ongekunsteld; 3. natuur v., aard m., wezen o., gesteldheid v.; *die - der Dinge*, de natuur; *diese Sache ist von - so*, van natuur &; *in - bezahlen* in natura, met vruchten & betalen; *Religion der -*, natuurlijke godsdienst; 4. (Grav.) *nach der - zeichnen, malen*, naar de natuur, naar het leven; 5. (Jachtw.) *die -*, de natuurlijke deelen o. mv.

Natur-abneigung, (*-en*) v. natuurlijke afkeer, ingeschapen afkeer m.

Naturalien, v. mv., Z. *Naturerzeugniss, -gut*; 2. voorwerpen o., zeldzaamheden v. mv. uit de natuurrijken, voorwerpen o. mv. van natuurlijke historie.

Naturalien-cabinet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-kammer,** (*-n*), **-sammlung,** (*-en*) v. kabinet, museum o., verzameling v. van voorwerpen of zeldzaamheden uit de natuurrijken, museum o. van natuurlijke historie.

Naturalisition, (*-en*) v. als inboorling aannemen, de rechten van inboorling verleenen, naturalisatie v.

Naturalisiren, (*naturalisirte, naturalisirt*) bedr. ww. *jem. -*, als inboorling aannemen, de rechten van inboorling verleenen, naturaliseeren.

Naturalisirung, (*-en*) v., Z. *Naturalisation.*

Naturalismus, (onb.) m., Z. *Naturglaube.*

Naturalist, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Naturbeschreiber, Naturforscher, Naturkundiger*; 2. Z. *Naturgläubiger.*

Natur-anlage, v., z. m. natuurlijke aanleg m., ingeschapen hoedanigheden v. of vermogens o. mv.; *-arzt* m. geneesheer, arts m., die tevens natuurkenner is; *-begebenheit* v. natuurverschijnsel o.; *-beobachter* m. waarnemer m. der natuur, natuurbeschouwer m.; *-beobachtung* v. natuurbeschouwing v.; *-beschreiber* m. natuurbeschrijver, schrijver m. over de natuurlijke historie; *-beschreibung* v. natuurbeschrijving v.; *-betrachter, —in*, natuurbewonderaar m., bewonderaarster, beschouwster v. der natuur; *-blind* bijv. nw. blind geboren; *-dichter*, m. dichter m., die zich zelven gevormd heeft; *-dienst* m. natuurdienst m., vereering v. der natuur.

Naturell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. geaardheid v., aard m., instinct o., Z. *Naturanlage.*

Natur-ereigniss, (*-es*, mv. *-e*) o., **-erscheinung,** (*-en*) v., Z. *-begebenheit; -erzeugniss* o. natuurvoortbrengsel, voortbrengsel o. der natuur; *-fehler* m. natuurlijk gebrek o.; *-forscher* m. natuuronderzoeker, natuurkundige, natuurkenner m.; *-forschung* v. natuurvorsching v., onderzoek o., studie v. der natuurlijke historie of der natuur; *-gabe* v. natuurlijke aanleg m., gaaf of gave der natuur; *-gang* m. natuurlijke loop m.; *-gebrechen* o. natuurlijke zwakheid v., natuurlijk gebrek o.; *-gemäss* bijv. en b. overeenkomstig met de natuur, volgens den aard, natuurlijk; *-geschichte* v. natuurlijke historie, beschrijving v. der dieren; *-geschichtlich* bijv. nw. volgens de natuurlijke historie; *-geschick* o. natuurlijke aanleg m., aangeboren talent o.; *-gesetz* o. (Nat.) natuurwet, wet v. der

natuur; (Zed.) natuurlijke wet v.;-*glaube* m. natuurgeloof, redegeloof o.; 2. op de natuur gegronde godgeleerdheid v.; -*gläubiger* m. belijder m. van den natuurlijken godsdienst, natuurbelijder, verwerper m. der openbaring, naturalist m.; -*gut* o. natuurvoortbrengsel o., voortbrengselen o. mv. van den grond; -*hang* m. natuurlijke neiging v.; -*historiker* m. geschiedschrijver m. over de natuur; -*historisch* bijv. nw., Z. -*geschichtlich*; -*jahr* o. natuurjaar o.; -*kenner* m. natuurkenner, natuurkundige m.; -*kenntniss* v. natuurkennis v.; -*kette* v. aaneenschakeling v. der natuurverschijnselen; -*kind* o. natuurkind o., mensch m. in den natuurstaat; -*körper* m. natuurlichaam, natuurlijk lichaam o.; -*kraft* v. natuurkracht, natuurlijke kracht, kracht v. der natuur; -*kunde* v. natuurkunde, natuurkennis v.; 2. (verzam.) natuurkunde v., natuurwetenschappen v. mv.; -*kundiger* m., Z. -*kenner*; -*lauf* m., Z. -*gang*; -*lehre* v. natuurleer, natuurkunde, physica v.; -*lehrer* m. leeraar, onderwijzer m. in de natuurkunde, in de natuurlijke historie; 2. kenner, onderzoeker m. der menschelijke of dierlijke natuur; -*lehrig* bijv. nw. volgens de natuurkunde, natuurkundig.

Natürlich, (-*er*, -*st*) bijv. en b. natuurlijk, aangeboren, van nature, ingeschapen; 2. natuurlijk, ongekunsteld, eenvoudig, oprecht, ongeveinsd, kinderlijk, naief; *ein -es Kind*, naief, oprecht; *nicht* -, (van verzen), niet natuurlijk, opgesmukt; 3. natuurlijk, in den natuurstaat; -*er Mensch*, Z. *Naturmensch*, *Naturkind*; 4. niet kunstmatig, natuurlijk; -*es Haar*, natuurlijk haar; 5. eenvoudig, helder, klaar, duidelijk; *was kann -er sein, als dass?*, wat kan natuurlijker, duidelijker &?; *es volgt daraus ganz* -, daaruit volgt natuurlijk, klaarblijkelijk; (gemeenz.) (als bevesting), natuurlijk, zeker, bepaald, stellig; *dies geht nicht - zu*, (gemeenz.) dat is niet natuurlijk; 6. natuurlijk, onecht, onwettig, buiten het huwelijk geboren; -*er Sohn*, natuurlijke zoon, onechte zoon; 7. natuurlijk, van de natuur; *der -e Tod*, natuurlijke dood m.; (Godg.) dood m., sterven o.; *das -e Leben*, dierlijk leven o.; *eine -e Unmöglichkeit*, natuurlijke onmogelijkheid; -*er Weise*, natuurlijker wijze; 8. waar, levend, treffend, sprekend; *ein -es Gemälde*, natuurtafereel o., naar de natuur geschilderd werk o.; *ganz - etw. machen*, zeer natuurlijk, duidelijk; *das sieht so - aus*, dat is zoo natuurlijk, zoo sprekend.

Natürlichkeit, v. natuurlijkheid, eenvoudigheid, waarheid v.; 2. ongekunsteldheid, oprechtheid, naiefheid v.; 3. (van een gewaand wonder), natuurlijke o.

Natur-licht, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. natuurlijk licht, goed licht o.; -*mässig* bijv. nw., Z. -*gemäss*; -*mässigkeit* v. overeenstemming v. met de natuur, natuurlijkheid v.; -*mensch* m. natuurmensch m., Z. -*kind*; -*ordnung* v. natuurlijke orde v.; -*pflicht* v. natuurlijke verplichting, natuurplicht v.; -*philosophie* v. natuurlijke of proefondervindelijke wijsbegeerte v.; -*produkt* o., Z. -*erzeugniss*; -*recht* o. natuurlijk recht, natuurrecht o.; 2. wetboek o. van het natuurlijk recht; -*reich* o. natuurrijk, rijk o. der natuur; -*religion* v. natuurlijke godsdienst m., redegeloof o.; -*sache* v. natuurlijk lichaam o., natuurlijke zaak v.; -*sammlung* v., Z. *Naturaliencabinet*; -*scene* v. natuurlijke ligging v.; it. — of -*schauplatz* m. natuurtooneel, schouwspel o. der natuur; -*scheu(e)* v., Z. —*abneigung*; -*schönheit* v. schoonheid v. der natuur, natuurlijke schoonheid v.; -*seltenheit* v. zeldzaamheid, merkwaardigheid v. der natuur; -*sinn* m. onbedorven, kinderlijk gemoed o., zin m., gevoel o. voor het schoone in de natuur; -*spiel* o. spel, spelen o. der natuur; -*sprache* v. natuurlijke taal v.; -*stand* m. natuurstaat, onbedorven staat m.; -*ton* m. natuurlijke toon m.; -*trieb* m. natuurdrift, neiging v., instinct o.; -*verehrer* m., Z. -*gläubiger*; -*verehrung* v. natuurdienst m., natuurvereering v.; it. Z. -*glaube*; -*volk* o. volk o. in den natuurstaat; -*waffen* v. mv. natuurlijke wapenen, natuurlijke verdedigingsmiddelen o. mv.; -*weise* m. natuurkundige m.; -*weisheit* v. natuurlijke wijsbegeerte v.; -*wesen* o. natuurlijk wezen, tot de natuur behoorend wezen o.; 2. wezen o. der natuur, natuurwezen o.; -*widrig* bijv. nw. tegenstrijdig met de natuur; -*widrigkeit* v. tegenstrijdigheid v. met de natuur; -*wissenschaft* v. natuurwetenschap, wijsbegeerte, natuurkunde v.; -*wüchsig* bijv. nw. van zelf, uit de natuur groeiend, zich zelve(n) ontwikkelend; -*wunder* o. natuurwonder, wonder o. der natuur; -*zustand* m. natuurstaat m., natuurlijke staat of toestand m.; -*zweck* m. natuurlijk doel, doel o. der natuur.

Nätzgen, (*nätzgete*, *genätzget*) o. ww. luid weenen, snikken.

Nau, Naue, Nave, (-(*e*)*n*) v. schuit, boot v.

Nau, (-(*e*)*s*, mv. -*en*) m. deuvik m., zwikje o.

Naufahrt, (-*en*) v. (op den Donau), afvaart v.

Näuger, Neuger, Neiger, (-*gers*, mv. -*ger*) m. spijkerboor v.

Naumachie, (-*n*) v. zeegevecht o., zeestrijd m., zeeslag m.

Naupe, (-*n*) v. (veroud.) gril, kuur v., Z. *Nücke*.

Nauskop, (-*en*, mv. -*en*) m. zeekijker m.

Nautik, v., z. m. zeevaart, zeevaartkunde v., zeewezen o.

Nautiker, (-*s*, mv. *Nautiker*) m. scheepvaartkundige m.

Nautilit, (-*en*, mv. -*e*) m. (Nat. hist.) nautiliet m., versteend nautilusschelpdier o.

Nautilus, m. (onb.) nautilus m., een schelpdier.

Nautisch, bijv. nw. zeevaartkundig, scheepvaartkundig, tot de zee- of scheepvaart behoorende of daarop betrekking hebbende.

Nazaräer, Nazarener, (-*ners*, mv. -*ner*) m. (H. S.) Nazareer of Nazarener m.

Neapelgelb, (-(*e*)*s*) o., z. m. uit salmiak, loodwit en aluin samengesteld geel, giallolino o.

Nebel, (-*s*, mv. *Nebel*) m. nevel, mist m.; *dicker* -, dikke mist, dichte nevel; *bei Nacht und - etw. thun*, 's nachts, heimelijk, in het donker; *trockener* -, droge mist, veendamp m.; *leichter, dünner* -, nevelachtigheid v.; (fig.) wolk v.; *er ist mir wie ein - vor den Augen*, mijn oog is als beneveld; *wir sehen dieses nur durch einen* -, door eene wolk; (fig.) *einem - vormachen*, voor den gek houden.

Nebel-bank, (-*bänke*) v. (Zeew.) nevelbank, nevellaag, laag of bank v. nevel; -*bilder* o. mv. nevelbeelden o. mv.; -*bogen* m. boogvormige nevel m.; -*decke* v. benevelde hemel m., nevelachtige lucht v.; -*dunst* v. nevelachtige damp m.; -*farben*, -*farbig* bijv. nw. nevelgrijs, witachtig grijs; -*feiern* o. om den nevel met de vaart ophouden; -*ferne* v. dampige verwijdering v., nevel m. in de verte; -*feucht* bijv. nw. zoo vochtig als nevel of mist; 2. door den nevel bevochtigd; -*fleck* m. (Sterrenk.) nevelvlek, nevelachtige ster v.; -*gebilde* o., -*gestalt* v. nevelachtige vorm m., nevelachtig beeld o.; -*grau* bijv. nw., Z. -*farben*.

Neb(e)licht, bijv. nw. nevelachtig, op nevel of mist gelijkende.

Neb(e)lig, bijv. nw. nevelig, mistig; -*es Wetter*, mistig weder; (Wap.) -*er Schild*, gewolkt schild, in eene wolk geplaatst schild; (fig.) als door een nevel, duister, verward; -*keit* v. nevelachtigheid, mistigheid v., Z. *Nebel*.

Nebel-kappe, (-*n*) v. kap v. tegen den nevel, reiskap v.; 2. (Fabell.) onzichtbaar makende tooverkap v.; -*krähe* v. aschgrauwe kraai v.; -*land* o. nevelachtig land, land o. waar het dikwijls mistig is; -*monat* m. nevelmaand v.; (Gesch. van F.) nevelmaand, Brumaire m. (van 23 October tot 21 November); -*mütze* v., Z. -*kappe*.

Nebeln, (*nebelte*, *genebelt*) onp. en o. ww., m. *h.* nevelachtig zijn, misten; *es nebelt*, het mist; 2. bedr. ww., Z. *benebeln*, *umnebeln*.

Nebel-rauch, (-(*e*)*s*) m. nevelachtige damp m.; -*regen* m. stuifregen, motregen, stofregen m.; -*reiszen* o. oplossen o. van den nevel in den fijnen regen; -*schicht* v. nevellaag v. op de aarde; -*schleier* m. door den nevel gevormde sluier m.; (fig.) wolken v. mv.; -*stein* m. dof edelgesteente o., chalcedon m.; -*stern* m. nevelster v., Z. -*fleck*; -*wind* m. nevelachtige wind m.; -*zeichen* o. (Zeew.) mistsein, mistsignaal o., teeken o. bij mistig weer.

Neben, voorz. (met den 3en nv. bij eene rust en den 4en nv. bij eene beweging), nevens, naast, op zijde, ter zijde van, met ver van; *er ging - mir her*, hij liep naast mij; *er setzte sich - mich*, hij ging naast mij zitten; - *dem Palaste*, naast het paleis; *zwei - einander gespannte*

Pferde, naast elk. gespannen; (fig.) - *andern Dingen*, benevens, boven, behalve; - *dieser Summe*, behalve, onafhankelijk van; *Eines kann wohl - dem andern bestehen*, deze twee dingen kunnen wel samengaan; - *jemn. dienen*, met iem. dienen, denzelfden meester & hebben.

Nęben-abschied, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Gesch. van D.) afzonderlijk verlof o.; -*absicht* v. bijoogmerk o., nevenbedoeling v.; -*achse* v. (Meetk.) kleinste as of middellijn v. eener ellips; -*ader* v. adertak m., nevenader v.; -*adresse* v. (Hand.) noodadres o.; -*allee* v., Z. -*gang*.

Nębenan, bijw. naastaan, naast, dichtbij.

Nęben-anführer, (-*rers*, mv. -*rer*) m. medeaanvoerder, medebevelhebber, onderkommandant m.; -*arbeit* v. werk o. tegelijk met een ander ondernomen, bijwerk o.; -*art* v. nevensoort v.; -*arterie* v. nevenader v.; -*artikel* m. bijbehoorend artikel o.; -*ast* m. (Ontlk.) Z. -*ader*; 2. (Tuinb.) zijtak, allegger m.; 3. onderafdeeling v.; -*außage* v. buitengewone of bijzondere belasting v.; -*augen* o. mv. op ogen gelijkende puntjes, bijoogen o. mv.; -*ausgabe* v. bijbehoorende uitgaaf, bijkomende, buitengewone uitgaaf v.; 2. (Boekh.) tweede uitgave, uitgave v. in ander formaat; -*ausgang* m. nevenuitgang m.; it. bijbehoorende uitgang m.; (Bouwk.) zijgang m.; it. sluiptrap v.; -*bahn* v., Z. -*weg*; -*band* o. (Ontlk.) bijkomend of tweede ligament o.; -*batterie* v. nevenbatterij, naastliggende batterij v.; -*bau* m., Z. -*gebäude*; -*bedeutung* v. tweede beteekenis, nevenbedoeling v.; -*bedienter* m. tweede knecht, onderknecht m.; -*begriff* m. nevenbegrip o.; -*bei* o. (Volkst.) op sleeptouw genomen schip o.

Nębenbei, bijw. tevens, gelijktijdig, bovendien, naast; it. Z. *nebenher*.

Nęben-bein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. naastliggend been o.; -*beklagter* m. medebeschuldigde m.; -*bericht* m. buitengewoon bericht o.; -*bescheid* m. bijoordeel o., voorloopige uitspraak v.; -*bestandtheil* m. nevenbestanddeel o.; -*beweis* m. nevenbewijs, bijbehoorend bewijs o.; -*bewohner* m., Z. -*wohner*; -*bitte* v. (Rechtsw.) bijkomend verzoek o.; -*blatt* o. bijblad, bijvoegsel o.; 2. (Pl.) zijblad, tusschenblad o.; —*artig*, —*förmig* bijv. en b. bijbladvormig, den vorm van een tusschenblad hebbende; -*blätterig*, -*blattig* bijv. nw. met zijbladen of tusschenbladeren voorzien; -*blick* m. zijdelingsche blik m.; -*blutader* v. zijader v.; -*brief* m. bijbehoorende brief m.; -*bruder* m., Z. -*mensch*; -*buch* o. bijbehoorend boek o.; -*buhler*, —*in*, medeminnaar, medeminnares m., mededingster, mededingster, mededingster v.; -*buhlerei* v. mededinging v., naijver, minnestrijd m.; -*buhlerisch* bijv. nw. wedijverend, mededingend, naijverig, ijverzuchtig; -*buhlerschaft* v. mededinging, wedijvering v.; -*bürge* m., -*bürgschaft* v., Z. *Afterbürge* &; -*christ* m., Z. *Mitchrist*; -*dienst* m. bijkomende dienst m.; 2. dienst m. als onderhoorige; -*ding* o., Z. -*sache*; -*drüse* v. naastliggende klier v.; 2. Z. -*niere*; -*durchmesser* m., Z. -*achse*; -*eid* m. bijkomende eed m.; -*ein* bijw. bovendien, benevens, op den koop toe.

Nębeneinander, bijw. naast elkander, nevens elkander; -*stellen*, naast elk. zetten; (fig.) met elk. vergelijken.

Nębeneinanderstellung, (-*en*) v. naast elk. zetten o., naast elk. plaatsing v.; (fig.) vergelijking v., paring v.

Nębeneingang, (-*gang*(*e*)*s*, mv. -*gänge*) m. zijingang m., tweede ingang m.; -*einkünfte* v. mv. bijkomende inkomsten, buitengewone inkomsten v. mv., buitenkansjes, emolumenten o. mv.; -*eintheilung* v. (Red.) onderverdeeling v.; -*erbe* m., Z. *Miterbe*; -*essen* o., Z. -*gericht*; -*fabel* v. bijkomende fabel v., ingelascht verhaal o., episode v.; -*fach* o. naast liggend vak, nevenvak o.; (fig.) bijbehoorend vak o., bijkomende studie v.; -*fasen* m. zijdraad, nevendraad m.; -*fall* m. bijkomende omstandigheid v.; -*farbe* v. toevallige kleur v.; -*feld* o. naast liggend veld o., naburige akker m.; (Wap., Dam.) naastliggend veld; -*felge* v. (Waterb.) tweede velg v.; -*figur* v., Z. -*gestalt*; -*flanke* v. (Vest.) tweede flank v., tusschenwal, middelwal m.; -*flügel* m. naast liggende vleugel, tweede vleugel m.; 2. schijnvleugel, valsche vleugel m.; -*fluss* m. nevenriver, zijrivier v.; -*forst* m. naast liggend bosch o.; -*fortsatz* m. (Ontlk.) bijkomende of naastliggende beenverlenging v.; -*frau* v. bijwijf o., hoer v.; -*frage* v. bijkomende vraag v.; -*gang* m. zijgang m., zijlaan v.; (Bergw.) kleine metaalader v.; (van eene kerk), zijgang m.; (van de luchtpijp), zijkanaal o.; -*gasse* v. naastliggende straat, zijstraat v.; -*gässchen* o. zijstraatje, steegje o.; -*gebäude* o. nevengebouw o.; 2. bijbehoorend gebouw o., vleugel m.; -*gebirge* o. nevengebergte o.; -*gebühren* v. mv., Z. -*einkünfte*; -*gedanke* m. nevengedachte v.; -*gefälle* o. mv., Z. -*einkünfte*; -*gefäss* o. (Pl.) bijkomend vat o.; -*gegend* v. (Aardr.) tusschenstreek, naastliggende streek v.; -*gemach* o. aangrenzende kamer v.; it. geheim gemak o.; -*gericht* o. bijgerecht, tusschengerecht o.; -*geschäft* o. bijkomende bezigheid v.; -*geschenk* o. bijbehoorend geschenk o.; -*geschmack* m., Z. *Beigeschmack*; -*geschöpf* o. medeschepsel o.; -*gesell* m., Z. *Mitgesell*; -*gesenk* o. (Bergw.) naastliggende mijnput m.; -*gesetz* o. bijbehoorende wet, ondergeschikte wet v.; -*gestalt* v. (Schild.) bijbehoorende gedaante of figuur v.; -*gestein* o. (Bergw.) wandsteen m.; -*gewächs* o. uitwas m.; -*gewinn*(*st*) m. buitengewone, toevallige, bijkomende winst v.; it. Z. -*einkünfte*; 2. (bij loterijen), tweede prijs m.; -*graben* m. (Waterb.) zijkanaal o.; -*grund* m. nevenbewijs o., ondergeschikte bewijsgrond m.; -*gruppe* v. nevengroep, bijbehoorende groep v.; -*gut* v. naburig, aangrenzend, naastliggend goed o., aangrenzende akker m.; 2. van een ander afhankelijk goed o.; 3. (Rechtsw.) buitenhuwelijksgoed v.; -*hafen* m. zijhaven, buitenhaven v.; -*halm* m. bijgroeiende halm m.; -*handel* m. bijkomende handel, ondergeschikte handel m.; -*handlung* v. (Letterk.) nevenhandeling v., tusschenstuk o., episode v.; —*haus* o. (Hand.) depot o.; -*haus* o. naaststaande huis, naburig huis o.; -*häuschen* o. tweede vliesje o.

Nębenher, bijw. naast, nevens, van ter zijde, bovendien, in het voorbijgaan; - *geht mich dies auch an*, zijdelings, niet rechtstreeks gaat mij dat ook aan; -*gehen*, gaan naast, ter zijde gaan van; (fig.) *ein Geschäft* - *treiben*, eene zaak bij eene andere drijven; *etw.* - *beifügen*, bovendien.

Nębenherd, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Giet.) naast staande haard m.

Nębenhin, bijw., Z. *nebenher*: - *schiessen*, er naast schieten, van ter zijde schieten, langs schieten.

Nęben-hode, (-*n*) v. (Ontlk.) bijbal m.; —*ngang* m. bijbalkanaal o.; —*nkopf* m. bijbalhoofd o.; -*hof* m. kleine plaats v.; it. naastliggende plaats v.; -*höhle* v. naburig of naastliggend hol o.; 2. (Ontlk.) —*n* mv. holten v. mv. der neusgaten; -*hügel* m. naaststaande heuvel m.; -*idee* v., Z. -*gedanke*; -*interesse* o. nevenbelang, persoonlijk belang o.; -*kammer* v., Z. -*gemach*; 2. (Ontlk.) voorkamer v. van het hart; -*kelch* m. bijkelkje o.; -*kind* o. onecht kind, natuurlijk kind, bastaardkiad o.; -*kirche* v. bijkerk v.; -*klage* v. (Ger.) toevallige, bijkomende aanklacht v.; -*knecht* m. tweede knecht m.; -*knollen* m. naastgroeiende knol m.; -*koch* m. tweede kok, onderkok m.; -*kosten* mv. bijkomende kosten m. mv.; 2. buitengewone kosten m. mv.; -*krankheit* v. bijkomende ziekte v.; -*kreis* m. nevencirkel m.; -*leh*(*e*)*n* o. achterleen, bijleen o.; -*linie* v. zijlijn v., zijtak m.; -*lohn* m. bijkomend loon o., buitengewone bezoldiging v.; -*macht* v. bijkomende macht, tweede macht v. in een staat; it. medestaat m.; 2. ondergeschikte macht v.; 3. mogendheid v. van den tweeden rang; -*magd* v. tweede meid v.; -*mann* m. nevenman m.; Z. *Nachbar*; 2. minnaar, galant m.; 3. (fig.) metgezel, kameraad, mededinger m.; -*meister* m., Z. *Mitmeister*; -*mensch* m. evenmensch, naaste m.; -*mittel* o. bijbehoorend middel o.; (fig.) ondergeschikt middel o.; -*mond* m. licht- of schaduwbeeld o. der maan; (van eene planeet), bijmaan v.; -*muskel* m. naastliggende spier v.; -*niere* v. (Ontlk.) nierklier v., nierdoosje o., zwart galblaasje o.

Nębennieren-blutader, (-*n*) v. boven de nieren liggende bloedader v.; -*schlagader* v. boven de nieren liggende slagader v.

Nęben-note, (-*n*) v. (Muz.) bijkomende noot, dievennoot v.; -*ordnung* v. nevenschikking v.; -*person* v. bijkomend persoon, ondergeschikt persoon m.; (Tooneelk.) figurant m.; -*pfad* o. bijpad o., zijweg m.; -*pfand* o., Z. *Nebenverpfändung*; -*pfarre* v., Z. -*kirche*; -*pfarrer* m. predikant, pastoor m. in eene bij-

kerk; *-pfeiler* m. schraagpeiler, steunpilaar m.; (Bouwk.) post, stijl m.; *-pfennig* m. klein geld, pasgeld o.; *-pferd* o., Z. *Handpferd; -pflicht* v. bijkomende plicht m., ondergeschikte plicht m.; *-pforte* v. zijpoort, kleine poort v. naast eene grootere; *-pfosten* m. nevenstijl m.; *-plan* m. geheimzinnig plan o.; it. bijkomend plan o.; *-planet* m. bijplaneet v.; *-preis* m. tweede prijs m., accessit o.; *-punkt* m. bijkomend punt, bijkomend geval o.; it. (Rechtsw.) ondergeschikt punt o.; *-querstütze* v. (Meetk.) verkeerde nevenhoekspuntlijn v., cosinus versus m.; *-recess* m., Z. *-abschied; -rechnung* v. bijkomende rekening v.; *-regent* m., Z. *Mitregent; -reise* v. toevallige reis v.; *-rolle* v. bijrol, ondergeschikte rol v.; *-rücksicht* v. nevenbedoeling, ondergeschikte bemerking v.; *-saal* m. nevenzaal, zijzaal v.

Nebensache, (*-n*) v. nevenzaak, bijzaak, ondergeschikte zaak v.; it. bijkomend geval o.; *etw. zur - machen*, iets als bijzaak beschouwen; *sich mit -n aufhalten*, zich met onverschillige zaken, nietigheden v. mv. bezighouden.

Neben-sandbank, (*-bänke*) v. kleine zandbank v. door eene doorvaart van eene grootere gescheiden; *-satz* m. nevenzin, afhankelijke zin, tusschenzin m.; it. bijstelling, nevenstelling v.; *-schale* v. (Nat. hist.) tweede schaal v.; *-schiff* o. schip o. dat naast een ander zeilt; (Hand.) geleischip, convooischip o.; *-schlag* m. vergeefsche slag, zijslag, zijdelingsche slag m.; (Muntw.) valsch geld o.; *-schlüssel* m. tweede sleutel, dubbele sleutel m.; *-schnittlinie* v. (Meetk.) nevensnijlijn v., cosecans of cosecant m.; *-schoss, -schössling* m. wilde scheut m., takje, lootje o., allegger m.; *-schreiben* o. bijgaand schrijven o., bijgaande brief m.; *-schrift* v. kantteekeningen v. mv.; *-schuld* v. bijkomende schuld v.; *-schuldner* m. medeschuldenaar m.; *-schule* v. middelbare school v.; *-schulter* v. (van een vestingwerk), tweede flank of zijde v.; *-schuss* m. zijdelingsch schot, mislukt schot o.; *-schüssel* v. tusschengerecht o., bijschotel m.; *-seite* v. (in een boek), zijde, bladzijde v. naast eene andere, voorgaande of volgende bladzijde v.; (van een gebouw), vleugel m.; *-seitig* bijv. nw. zijdelingsch, zijwaarts, eene zijwaartsche plaatsing hebbende; *-siegel* o. tegenteekening, medeonderteekening, lagere of zijwaartsche onderteekening v., contrasigne o.; *-sinn* m., Z. *-bedeutung; -sonne* v. naburige zon v.; 2. (Nat.) bijzon v., dampbeeld o. van de zon; *-sorge* v. ondergeschikte zorg, zorg v. van ondergeschikt belang; *-speise* v., Z. *-gericht; -spesen* v. mv., Z. *-kosten; -spiel* o. bijbehoorend spel o.; it. Z *Nachspiel; -sprosse* v., *-sprössling* m. (Pl.) Z. *-schoss;* (Jachtw.) uitwas m. van de kroon bij sommige hertshorens; *-stehend* bijv. nw. nevenstaand, bijstaand; *die —en*, de omstanders, toeschouwers, tegenwoordige personen, aanwezigen m. mv.; 2. (fig.) verbonden, vastgehecht; *-stern* m. naburige ster v.; it. ster v. van mindere grootte; *-steuer* v. bijbelasting, naschatting v.; *-stiege* v., Z. *-treppe; -stimme* v. bijstem, vulstem v.; *-strasze* v. zijstraat v.; (Zaakb.) vertakking v.; *-streiche* v., Z. *-flanke, -strich* m. zijwaarts loopende streep v.; (op het kompas), tusschenstreek v.; *-strom* m. zijstroom, nevenstroom m.; *-stube* v., Z. *-zimmer; -stück* o. (s. K.) tegenstuk, pendant o.; 2. bijkomend stuk o.; (Ger.) bijbehoorend stuk o.; *-stunde* v. vrij uur, verloren uur o.; *-stütze* v. (Meetk.) nevenhoekpuntslijn v., cosinus, sinus m. van den compliments- of aanvullingshoek; *-taste* v. naast liggende toets m.; (Meetk.) nevenraaklijn v., tangens m. van den compliments- of aanvullingshoek, cotangens of cotangent m.; *-theil* m. bijkomend gedeelte o.; *-thor* o. zijpoort, poort v. naast eene andere; *-thüre* v. zijdeur v., deur v. naast eene andere; 2. sluiptrap v., bedekte uitgang m.; *-tisch* m. afzonderlijke tafel, tweede tafel v.; *-ton* m. secunde v.; 2. ondergeschikte toon m.; 3 (Spraakk.) tweede accent o.; *-tonig* bijv. nw. (Spraakk.) wat den tweeden toon heeft; *-treppe* v. zijtrap, geheime trap, sluiptrap v.; *-trum* o. (Bergw.) adertak m.; *-uhr* v. tweede uurwerk o.; 2. klein uurwerk o.; *-umstand* m. bijkomende omstandigheid v., bijkomend geval o.; *-unkosten* mv. bijkomende onkosten m. mv.; *-unterschrift* v., Z. *-siegel; -ursache* v. bijkomende, toevallige oorzaak, rede, bijzonderheid v.; *-urtheil* o., Z. *-bescheid; -verdienst* o. buitengewone verdienste v.; 2. m., Z. *-gewinn; -vermächtniss* o. buitengewoon legaat o.; *-verpfändung* v. tweede hypotheek v., tweede verband o.; *-versammlung* v. bijzondere vergadering v.; *-verstand* m., Z. *-bedeutung; -vertrag* m. bijzonder verdrag o., bijzondere overeenkomst v.; *-volk* o. naburig volk o.; *-vormund* m. tweede voogd m., toeziende voogd m.; *-vortheil* m., Z. *-gewinn; -wachs* m. (Huish.) bijenwas o.; *-wahrheit* v. bijkomende waarheid, ondergeschikte waarheid v.; *-wagen* m., Z. *Beiwagen; -wall* m. nevenwal, tweede wal m.; *-wand* v. zijmuur m.; *-weg* m. bijweg, in dezelfde richting loopende weg m.; (fig.) zijweg, omweg m.; *-weib* o., Z. *-frau; -werber* m., Z. *Mitbewerber; -werk* o. bijkomend werk o.; 2. bijwerk o.; *-wind* m. (Zeew.) halve wind, zijwind m.; *-winkel* m. (Meetk.) zijhoek m.; *-wissenschaft* v. hulpwetenschap v.; *-wohner* m. buurman m.; (Aardr.) omwoner m.; *-wort* o. bijwoord o.; 2. bijnaam m., hulpwoord o.; *-wörtlich* bijv. nw. bijwoordelijk, als een bijwoord; *—keit* v. bijwoordelijkheid v.; *-wurf* m. ertsader v.; *-zeichen* o. tweede merk, bijmerk o.; *-zeit* v. verloren tijd m., Z. *-stunde; -zierde* v. bijkomend sieraad o.; *-zimmer(chen)* o. nevenkamer, zijkamer v., zijkamertje o.; 2. bijvertrekje o.; *-zirkel* m., Z. *-kreis; -zoll* m. (Hand.) bijkomende tol, buitengewone tol m. van minder waarde; 2. (Org.) bijkomend spel o.; *-zweck* m. bijoogmerk o., nevenbedoeling v.; *-zweig* m., Z. *-sprosse; -zwiebel* v. nienbolletje o., klister m.

Neber, (*-s*, mv. *Neber*) m., Z. *Näber.*

Nebst, voorz. (met den 3e nv.) met, benevens, als ook; *er - seinen Kindern*, hij met, hij benevens &; *- der Klugheit besitzt er auch Tapferkeit*, bij vereenigt dapperheid met verstand.

Nebulist, (*-en*, mv. *-en*) m. nevelschilder, wolkenschilder m.; (Scherts.) vluchtig teekenaar m.

Nebulistisch, bijv. nw. nevelachtig, met wolken bezet; (fig.) in vluchtige omtrekken.

Necessär, (*-s*, mv. *-e*) o. reiskoffertje, reiszakje, werkzakje o.

Necessität, (*-en*) v. noodwendigheid, noodzakelijkheid v.,

Necessitiren, (*necessitirte, necessitirt*) bedr. ww. noodzaken, dwingen.

Neckarwein, (*-(e)s*) mv. *-e*) m. Neckarwijn m.

Neckeln, (*neckelte, geneckelt*) o. ww. knikkeren, met knikkers spelen.

Necken, (*neckte, geneckt*) bedr. ww. *jem.* -, sarren, plagen, kwellen, tergen, nekken; (gemeenz.) doorhalen, de hand rol schelden; 2. beetnemen, voor den gek houden.

Necker, (*-s*, mv. *Necker*) m., **-in,** (*-nen*) v. plager, kweller, spotter m., plaagster, kwelster, spotster v.

Neckerei, (*-en*) v. plagerij, spotternij, kwelling, terging v.

Neckhaft, neckisch, bijv. nw. gaarne plagend, plaagziek, sarrend, tergend; 2. Z. *spasshaft.*

Neckstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) schijnbaar ertsinhoudende bruine steen, neksteen m.

Nectar, (*-s*) m., z.m. (Fabell.) nectar, godendrank m.

Nectarium, (*-s*, mv. *Nectarien*) o. (Pl.) honi(n)gkelk, honi(n)gbak m.

Nectarmund, (*-mund(e)s*, mv. *-münde*) m. met nectar gevulde mond m.; (fig.) zoete mond m.

Neer, (*-en*) v. (Zeew.) stroombreking v.

Neffe, (*-n*, mv. *-n*) m. neef, broederszoon, zusterszoon m.; *der Sohn des -n*, de achterneef m.

Neffe, (*-n*) v. (Nat. hist., w.i. gebr.) bladluis v.

Neffen-begünstigung, -gunst, v., z. m. invloed m. van de nabestaanden van een vorst op de staatsregeering, neiging v. van ambtenaren om leden hunner familie boven anderen voort te helpen, nepotisme o.

Neffenschaft, v., z. m. neefschap o., hoedanigheid v. van neef.

Nefferei, (*-en*) v., Z. *Neffenbegünstigung.*

Negation, (*-en*) v. ontkenning v., ontkennend antwoord o.

Negativ, bijv. nw. ontkennend.

Neger, (*-s*, mv. *Neger*) m., **-in,** (*-nen*) m. neger m., negerin v., zwarte m. en v.; it slaaf m., slavin v.

Neger-artig, bijv. nw. negerachtig; *-aufseher* m. negeropzichter, opziener m. over de negers; *-boot* o. negerschip o.; *-decke* v. schaamteschort o., paan m.; *-feind* m. negervijand, vijand

m. van de negers; *-freund* m. negervriend m.; *-handel* m. slavenhandel m.; *-haus* o. negerhuis o., negerwoning, negerij v., negerverblijf o.; *-kind* o. negerkind o., jonge neger m. of negerin v.; *-markt* v. slavenmarkt v.; *-pfeffer* m. Guineesche peper, lange peper v.; *-schiff* o. negerschip, slavenschip o.

Negiren, (*negirte, negirt*) bedr. ww. ontkennen, ontkennend antwoorden.

Neglectengelder, o. mv. boete v. voor gepleegd verzuim.

Negligé, (*-s*, mv. *-s*) o. (Mod.) ochtendkleed, morgengewaad, huiskleed, negligé o.

Negligiren, (*negligirte, negligirt*) bedr. ww., Z. *vernachlässigen.*

Negociiren, (*negociirte, negociirt*) bedr. ww. *einen Wechsel* -, betalen, voldoen; *Actien* -, verkoopen, vernegocieeren.

Negrillo, (*-s*) m., z. m. negrillo o., zwart, naar ijzerschuin gelijkend zilvererts o.

Negritios, (onb.) m. zilverhoudend grijs koper o. uit Peru.

Negus, (onb.) m. uit wijn, water, suiker, citroen en notemuskaat bestaande drank, negus m.

Nehmen, (*du nimmst, er nimmt, nahm, genommen*) bedr. ww. onr. nemen; *etw. in die Hand* -, in de hand nemen; *an der Hand* -, bij de hand nemen; *jem beim Kopfe* -, bij den kop, bij den kraag nemen, pakken; *etw. zu sich* -, tot zich nemen, medenemen, wegnemen; it. innemen, gebruiken; *jemn. etw. aus der Hand* -, nemen, rukken, wegnemen; *jem. beim Wort* -, bij zijn woord houden; *etw.* -, nemen, pakken, grijpen, zich meester maken van, zich toeëigenen, wegnemen; (fig.) *ich lasse mir's nicht* -, *ich habe ihn geschen*, ik laat het mij niet uit het hoofd praten, ik &; 2. *ein Kind zu sich* -, aannemen, opnemen, zich belasten met; *etw. auf sich* -, op zich nemen, zich belasten met; (fig.) instaan voor, zich aansprakelijk stellen voor, op zijne verantwoordelijkheid nemen; *eine Arznei* -, innemen; *sich jem. zum Muster* -, zich iem. tot voorbeeld stellen; *sich Zeit zu etw*, -, den tijd nemen voor; *in Ueberlegung* -, in overweging nemen, overdenken; *etw. in Besitz* -, in bezit nemen; *zehn Thaler für die Elle* -, nemen, vragen, laten betalen; *wenn Sie den ganzen Vorrath* -, als gij alles neemt, koopt; *Geld* -, geld aannemen, zich laten omkoopen; *dieses Geld wird hier nicht genommen*, wordt hier niet aangenomen, is hier niet gangbaar; *zur Ehe* -, huwen; *eine Frau* -, eene vrouw nemen, huwen, trouwen met; *seinen Weg wohin* -, ergens heengaan; *Schaden* -, schade lijden; it. beleedigd, gekwetst worden; *einen Anfang* -, een begin nemen, aanvangen, beginnen; *ein Ende* -, een einde nemen, eindigen, afloopen; *gute Nacht von jemn.* -, goeden nacht wenschen; *sich die Mühe* -, de moeite nemen, doen; *Anstand* -, *etw. zu thun*, aarzelen, dralen; 3. opvatten, aannemen, uitleggen, eene beteekenis geven aan; *etw. übel* -, kwalijk nemen, ten kwade duiden, zich beleedigd gevoelen door; *- Sie es, wie Sie wollen*, leg het uit, zooals gij wilt; *etw. in einem falschen Sinne, unrecht* -, verkeerd opnemen, opvatten; *etw. streng, genau* -, met gestrengheid opvatten, nauw nemen; *was soll ich hieraus -?*, wat moet ik hieruit opmaken?; *sich nichts - lassen*, zich niets ontgeven, niets toegeven.

Nehmendung, (*-en*) v., **Nehmfall,** (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. zesde naamval, ablatief m.

Nehmer, (*-s*, mv. *Nehmer*) m., **-in,** (*-nen*) v. nemer, veroveraar, kooper m., neemster, koopster v.; (van een wissel), aannemer m.; (van een schip) kaper m.

Nehmisch, bijv. nw. (gemeenz.) neemachtig, diefachtig.

Nehmlich, bijv. en b., Z. *nähmlich.*

Nehrung, (*-en*) v. vlak of laag kustland o.

Nehrzoll, (*-zoll(e)s*, mv. *-zolle*) m. duim m. water aan den molenaar boven den grondbalk toegestaan.

Neid, (*-(e)s*) m., z. m. nijd m., afgunst, wangunst, jaloerschheid v., Z. *Missgunst; sich - zuziehen*, zich den nijd op den hals halen; *-erwecken*, wangunst opwekken; (Spr.) Z. *Neider.*

Neidbau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Ger.) uit nijd ondernomen bouw m., bouwen o., onderneming v. om anderen te benadeelen.

Neiden, (*neidete, geneidet*) o. ww., m. *h.* nijd gevoelen, nijdig zijn; *jemn.* -, benijden, nijd toedragen; 2. bedr. ww., Z. *beneiden.*

Neidenswerth, bijv. nw. benijdenswaardig.

Neider, (*-s*, mv. *Neider*) m., **-in,** (*-nen*) v. benijder m., benijdster v., wangunstige, jaloersche m. en v.; (Spr.) *besser* of *lieber* (*zehn*) *- als ein Mitleider*, beter benijd dan beklaagd.

Neid-haken, (*-kens*, mv. *-ken*) m., Z. *-nagel; -hammel, -hart* m. (veroud.) nijdigaard m.

Neidig, neidiglich, bijv. nw., Z. *neidisch.*

Neidklee, (*-s*) m., z. m. Turksche klaver v.

Neidlos, bijv. nw. zonder nijd, zonder wangunst.

Neidlosigkeit, v. gemis o. aan jaloerschheid, niet jaloersch zijn, geen nijd koesteren o.

Neid-nagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. (aan den vinger) Z. *Nietnagel* (2); *-sucht* v. grimmige afgunst v., groote nijd m.; *-voll* bijv. nw., Z. *neidisch.*

Neife(l)n, (*neif(el)te, geneif(el)t*) bedr. ww. noten kraken; 2. o. ww. onp. mot regenen, een weinig sneeuwen.

Neige, (*-n*) v. (in een glas), restje, staartje, kliekje, overschot, laatste o.; *ich mag seine - nicht*, ik wil niet uitdrinken wat hij laat staan; *der Wein geht auf die -*, de wijn raakt op; *das Fass ist auf der -*, het vat raakt leeg, op zijn eind, is bijna leeg; (fig.) (van een persoon), *auf der - sein*, in verval zijn; *es geht mit dem Kranken auf die -*, het loopt met den zieke op het eind, hij zal het niet lang meer maken; 2. (in een vat), bezinksel, grondsop o.; (Spr.) *die - ist für den Frommen*, het grondsop is voor de goddeloozen; 3. helling, schuinte v.

Neigen, (*neigte, geneigt*) bedr. ww. buigen, den grond doen naderen, doen hellen, doen zakken, naar beneden buigen; *das Haupt* -, neigen, buigen; (fig.) *sein Ohr zu jemn.* -, het oor leenen naar; 2. wed. ww. *sich* -, bukken; *sich vor jemn.* -, buigen, eene buiging maken; (van een boom), overhellen; (van eene vlakte), hellen, schuin oploopen; (fig.) *der Tag neigt sich*, de dag neemt af; *sich zum Ende* -, naar het eind loopen, op het eind geraken; *sich zu einer Sache* -, neiging gevoelen voor.

Neigung, (*-en*) v. (van een lichaam), helling, daling, overbuiging, bocht v.; (van het hoofd), buiging v.; (fig.) neiging v., lust m., geneigdheid, genegenheid v., hartstocht m.; *- zu jemn., zu etw. haben*, iem. of iets genegen zijn; *- zum Kriege*, lust, zin m.; *zärtliche* -, teedere genegenheid, teederheid v.; *gleiche - mit jemn. haben*, overeenstemmen in gevoelen met, sympathiseeren.

Neigungs-ebene, -fläche, (*-n*) v. hellend vlak o.; *-ehe* v. huwelijk o. uit genegenheid; *-grad* m. graad m. van helling; *-kompass* m. inclinatienaald v.; *-loth* o., Z. *Einfallsloth; -nadel* v., Z. *-kompass; -winkel* m. inclinatiehoek m.

Nein, bijw. neen, niet; *ach -!*, och neen!; it. is het mogelijk!, kom, gij scherts!, -, -!, neen, neen!; *- doch!*, wel neen; *weder ja noch* -, geen ja of neen, geen boe of ba.

Nein, (-e)s, mv. -e) of -wort, (*-(e)s*, mv. *-e* en *Neiwörter*) o. weigering, verloochening, ontkenning v., neen o.; 2. blauwtje o.

Neinbar, bijv. nw., Z. *verneinbar.*

Neinen, (*neinte, geneint*) bedr. ww. Z. *verneinen.*

Neisen, (*neiste, geneist*) bedr. ww. lastig vallen, bestormen, plagen.

Neisz, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Gneisz.*

Neiswer, (*-s*) m., z. m. basalt o.

Nekrolog, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. levensbeschrijving v. van iem., die pas overleden is, necroloog m.

Nekrologisch, bijv. en b. tot de levensbeschrijving van iem. die pas overleden is behoorende.

Nekromant, (*-en*, mv. *-en*) m. geestenbezweerder, doodenbezweerder m.

Nekromantie, v., z. m. geestenbezwering, doodenbezwering v.

Nekrose, (*-n*) v. (Gen.) beenbederf o.; Z. *Knochenfrasz.*

Nekyen, v. mv. doodenfeesten o. mv.

Nelke, (*-n*) v. (Tuinb.) anjelier, violier v.; (Hand.) kruidnagel m.; (Pl.) gemeene bolderik, fluweelachtig, roode ko-

renbloem v.; (Jachtw.) geurig haarbosje o. aan den vossestaart.

Nelken-ableger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. aflegger m., afzetsel o. eener anjelier; *-artig* bijv. nw. anjelierachtig; *-baum* m., Z. *Gewürzbaum;* 2. kooldragende palmboom m.; *-beet* o. bed o. met anjelieren of violieren; *-blüthe* v. kruidnagel m.; *-blüthfarbe* v., kruidnagelkleur v.; *-braun* bijv. nw. nw. zoo bruin als eene anjelier; *-cassie* v., Z. *-rinde; -flor* m. bed, perk o. met anjelieren, anjerbed o.; *-gärtner* m. tuinier m., die anjelieren kweekt; *-gras* o., Z. *Ackergras; -grün* o. groen o. van den anjelierwortel; *-kraut* o., Z. *Nagelkraut* (1); 2. benedictenkruidwortel m.; *-land* o., Z. *-beet; -laus* v. anjerluis v.; *-myrthe* v. welriekende mirt m.; *-nuss* v., Z. *Nägeleinnuss; -öl* o. nagelolie v.; *-pfeffer* m. jamaicapeper v.; *-pflanzung* v., Z. *-flor; -rinde* v. bast m. van den kaneelmirt; *-röschen* o. violierroosje o.; *-säure* v. anjerzuur o.; *-senker* m., Z. *-ableger; -stein* m. nagelsteen m.; 2. straalgips o., violetsteen m.; *-ständel* m. zwart standelkruid o.; *-stengel* m. anjelierstengel m.; *-stock* m. anjelierstruik m.; *-strauss* m. ruiker m. van anjelieren; *-topf* m. anjerpot, pot m. met anjelieren; *-viole* v., Z. *Goldlack* (3); *-wurm* m. ingewandsworm m.; *-wurz(el)* v., Z. *-kraut* (2); *-zimmt* m., Z. *-rinde;* 2. Z. *-myrthe;* 3. Molluksche boom m. met welriekenden bast.

Nemeisch, bijv. Nemeisch, van Nemea in Argolis; *-e Spiele,* Nemeische spelen.

Nemolit, (*-en*, mv. *-en*) m. dendriet of boomsteen m., op welks oppervlakte zich afteekeningen van boomen, struiken en boschjes vertoonen.

Nemoralien, v. mv. boschfeesten o. mv.

Nennbar, bijv. en b. noembaar, geschikt om te noemen, noemenswaardig; *-keit* v. noembaarheid v.

Nennbeiwort, (*-(e)s*, mv. *Nennbeiwörter*) o. bijvoeglijk naamwoord o.

Nennen, (*nannte, genannt* en *nennte, genennt*) bedr. ww. onr. en reg. noemen, den naam uitspreken; *ein Kind nach dem Vater* -, noemen naar, denzelfden naam geven als; *bei seinem Namen* -, bij zijn naam noemen, roepen; *es ist mir nicht erlaubt ihn zu* -, het is mij niet geoorloofd zijn naam te noemen, bekend te maken; *das kann man nicht Tugend* -, dat kan men geen deugd noemen, heeten; *Heinrich, genannt der Grosze,* Hendrik, de Groote genaamd; 2. den naam uitspreken, noemen, den naam aangeven, iem. bij naam aanduiden; *oben, vor* of *vorher genannte Person,* bovengenoemd, voorgenoemd; II. wed. ww. *sich* -, zich noemen, heeten, zeggen te zijn; *er nennt sich Ihren Freund,* hij noemt zich uw vriend, zegt uw vriend te zijn.

Nennendung, (*-en*) v. (Spraakk.) eerste naamval, nominatief m.

Nenner, (*-s*, mv. *Nenner*) m. (Spraakk.) eerste naamval, nominatief m.; 2. (Rek.) noemer m.

Nennfall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m., Z. *Nennendung.*

Nennung, (*-en*) v., Z. *nennen;* it. benoemen o., benaming v.

Nennwerth, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nominale waarde v.

Nennwort, (*-(e)s*, mv. *Nennwörter*) o. (Spraakk.) zelfstandig naamwoord o.

Neograph, (*-en*, mv. *-en*) m. nieuwschrijver m., hij die eene nieuwe spelling invoert.

Neolog, (*-en*, mv. *-en*) m. woordensmid, nieuwe-woordenmaker m.; it. hij, die eene nieuwe leer verkondigt.

Neologie, (*-en*) v. taalnieuwigheid v., nieuw woord o.; it. nieuwe leer v.

Neologisch, bijv. nw. wat tot de nieuwigheden der taal of van de leer behoort, neologisch.

Neologismus, (onb., mv. *Neologismen*) m. nieuw woord o.; it. verkeerd samengesteld nieuw woord o.

Neoma, v. Neoma v., godin der Chineezen.

Neopeter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. (Delfst.) nieuwsteen m.

Neophyt, (*-en*, mv. *-en*) m. nieuwbekeerde, bekeerling m.

Neorama, (*-s*, mv. *-ta*) o. nieuwgezicht o., vereeniging v. van het diorama en panorama, dat het inwendige van eene beperkte ruimte, een tempel & voorstelt.

Neperisch, bijv. nw. (Rek.) *-e Rechenstäbchen,* Neperiaansche staafjes o. mv.

Nepfen, (*nepfte, genepft*) o. ww. een weinig hinken.

Nephalien, v. mv. dankoffers o. mv. zonder wijn, matigheidsfeesten o. mv.

Nephrit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) niersteen, graveelsteen, bittersteen m.

Nephritisch, bijv. nw. (Gen.) aan nierpijn lijdend.

Nepote, (*-n*) m. neef, bloedverwant m.

Nepotismus, (onb.) m., Z. *Neffenbegünstigung.*

Neptun, (*-s*) m., z. m. (Fabell.) Neptunus, god m. der zee.

Neptunianer, (*-ners*, mv. *-ner*), **Neptunist,** (*-en*, mv. *en*) m. (Aardk.) aanhanger m. van de meening, dat de aarde haar tegenwoordige gedaante door de werking des waters verkregen heeft, neptunist m.

Neptuns-dose, (*-n*) v. (Delfst.) schelp v. met beurtelings uit- en inspringende hoeken, neptunusdoos v.; *-fest* o. neptunusfeest, feest o. ter eere van Neptunus; *-mütze* v. (Nat. hist.) neptunuskap v.

Nequam, (*-s*, mv. *-e*) m. deugniet, guit m.

Nequitien, v. mv. slechte streken, schurkenstreken m. mv.

Nereide, (*-n*) v. (Fabell.) zeenimf, dochter v. van Nereus.

Nereus, (onb.) m. (Fabell.) Nereus, ondergod m. der zee.

Neritit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) versteende zeeslak v.

Neroliöl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oranjebloesemolie, neroliolie v.

Nerv(e), (*-en*, mv. *-en*) m. en **Nerve,** (*-n*) v. (Ontlk.) zenuw, spier, pees v.; (van een boog), pees v.; (Pl.) (van de bladeren), rib v.; (Lakenb.) bij het walken), valsche vouw v.; (fig.) inwendige of innerlijke kracht v.

Nerven-arz(e)nei, (*-en*) v., Z. *-mittel; -ast* m. zenuwtak m.; *-balsam* m. zenuwbalsem m.; *-bau* m. zenuwstelsel, stel o. der zenuwen; *-bein* o. (Ontlk.) wandbeen, kruinbeen o. der hersenen; *-beschreibung* v. zenuwbeschrijving, beschrijving of leer v. der zenuwen; *-bündel* m. zenuwbundel, bundel m. zenuwen; *-druck* m. drukking v. der zenuwen of peezen; *-entzündung* v. spierontsteking v.; *-erschütterung* v. zenuwschok m.; *-erstarrung* v. (Hoefsm.) verstijving v. der pootspieren; *-fieber* o. zenuwkoorts v.; *-gebäude* o., Z. *-bau; -geflecht* o. zenuwvlecht v.; *-geist* m., Z. *-saft; -geschwulst* v. gezwel o. in het zenuwweefsel; *-gewebe* o. zenuwweefsel o.; *-gras* o. zandriet, berggras o.; *-haut* v. zenuwbekleedsel, zenuwvlies o.; *-hülle* v., Z. *-haut; -kanal* m. zenuw(en)kanaal o.; 2. kanaal o., door het welk eene zenuwloopt; *-kitzel* m., Z. *-reiz; -knoten* m. zenuwknoop m.; *-kraft* v. zenuwkracht v.; 2. spierkracht v.; 3. uitwerking v. der zenuwen; 4. kracht v. der zenuwen of van het zenuwstelsel; *-krank* bijv. nw. zenuwziek, zenuwachtig; *-krankheit* v. zenuwziekte v.; *-lähmung* v. verlamming, verzwakking v. der spieren of zenuwen; *-leben* o. zenuwleven o.; *-lehre* v. leer v. der zenuwen; *-leiden* o. zenuwlijden o.; *-los* bijv. nw. zonder zenuwen; (fig.) ontzenuwd, krachteloos; *-mittel* o. middel o. tegen de zenuwen; *-paarung* v. vereeniging v. der spieren, zenuwparing v.; *-pflaster* o. zenuwpleister v.; *-reiz* m. opwekking v. der zenuwen; 2. (Gen.) prikkeling v. der zenuwen; *-röhre* v. (Nat. hist.) insect o. in de schaal der zeemossel; *-saft* m. zenuwsap o., levensbeginsel o., vloeistof v der zenuwen; *-scheide* v., Z. *-haut; -schlag* m. zenuwberoerte v.; *-schlinge* v., Z. *-knoten; -schmerz* m. zenuwpijn v.; *-schwach* bijv. nw. zwak van zenuwen, zenuwachtig; *-schwäche* v. zwakte v. der zenuwen; 2. zenuwaandoening v.; *-schwindsucht* v. zenuwtering, zenuwverdorring v.; *-stamm* m. zenuwstam m.; *-stärkend* bijv. nw. zenuwsterkend; *-stärkung* v. versterking v. der zenuwen; *-stein* m., Z. *Nierenstein; -system* o., Z. *-bau; -thätigheit* v. werkzaamheid v. der zenuwen; *-verfassung* v., Z. *-bau; -warze* v. (verkl. *-wärzchen*) zenuwtepel m., zenuwtepeltje o.; *-werk* o., Z. *-bau; -wurm* m., Z. *Fadenwurm; -zergliederung, -zerlegung* v. zenuwontleding v.; *-zweig* m., Z. *-ast.*

Nervicht, bijv. en b. op eene zenuw, pees of spier gelijkend, spierachtig.

Nervig, (*-er, -st*) bijv. en b. vol zenuwen, pezen of spieren; *-er Mensch, Arm,* gespierd, sterk, krachtig, forsch; (Pl.) *-es Blatt,* geribd; (fig.) kernachtig, krachtig.

Nervös, bijv. nw. zenuwachtig; it zenuwrijk, gespierd, sterk, krachtig.

Nerz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) kleine otter, plasotter m.

Nes(ch)ber, (*-s*, mv. *Nes(ch)ber*) m. met ijzerdeeltjes vermengd zwaveleerts o.

Nespel, (*-n*) v., Z. *Mispel.*

Nessel, (*-n*) v. (Pl.) netel, brandnetel v.; *mit -n brennen*, met netels slaan, branden of steken; (fig.) *auf -n sitzen*, op heete kolen zitten.

Nessel-artig, bijv. nw. netelachtig; (Gen.) netelzuchtachtig; *-ausschlag* m. netelroos v.; *-baum* m. olmvormige lotusboom m.; *-blase* v. blaasje, blaar v., tengevolge van het steken eener brandnetel; *-brand* m. netelbrand m.; (Gen.) ziekelijke roodheid v. der huid, roos v. zonder koorts; *-fieber* o. netelkoorts, scharlakenkoorts v.; *-fink* m. distelvink m.; *-friesel* o., Z. *-fieber; -garn* o. netelgaren o.; it. mousselinen garen o.; *-hanf* m. bastaardhennep m.; *-hopfen* m. mannelijke hop v.; *-könig* m. winterkoninkje o.; *-krankheit* v., Z. *-fieber; -laus* v. brandnetelluis v.

Nesseln, (*nesselte, genesselt*) bedr. ww. met netels slaan, branden.

Nessel-pflanze, (*-n*) v. netelachtige plant v.; *-ranke* v., Z. *-seide; -samen* m. brandnetelzaad o.; *-sauger* m. brandnetelzuiger m.; *-schmetterling* m. netelvlinder m.; *-seide* v., Z. *Flachsseide* (1); *-spanner* m. netelvlinder m.; *-staude* v. brandnetelstruik m.; *-strauch* m. bijeengroeiende brandnetels v. mv.; *-sucht* v., Z. *-fieber; -tuch* o. neteldoek o., mousseline o.; *-vogel* m., *-vögelchen* o., Z. *-spanner; -wanze* v. roode luis v.; *-zwirn* m., Z., *-garn.*

Nest, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (van vogels) nest o.; *ein - ausnehmen*, een nest uithalen; it. *-voll*, nest, broeisel o.; *- Mäuse*, nest; (fig.) *aus dem -e fliegen*, wegvliegen; 2. (fig.) slechte woning v., gat, krot, ellendig verblijf o.; (Lakenb.) haarbos m.; (Bergw.) losse ertsmassa v.; (van haar), kuif v.; (Volkst.) *sein - rein halten*, op zijne zaken passen, zijn geweten zuiver houden.

Nest-batz, (*-ens*, mv. *-en*), **-böszlein,** o. nestkuikentje o.; it. laatstgeborene m.; *-dunen* v. mv. nesthaar o., nestharen o. mv.; *-ei* o. nestei o.

Nestel, (*-n*) v. gevlochten haar o., chignon m., haarstaartje o.; 2. nestel, veter, riem m.; (Volkst.) *jemn. die -n knüpfen*, iem. den nestel knoopen (eene soort van bezwering uitspreken, die het volbrengen van den huwelijksplicht onmogelijk moet maken.)

Nestel-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. nestel, veter m., rijgsnoer o.; *-beschlag* m. nestelstift, malie v.; *-kranz* m. strik m. van rond leder om den hoed van bruiloftsgasten; *-leder* o. goudleder o.; *-loch* o. nestelgat o.; *-macher* m. nestelmaker, vetermaker m.

Nesteln, (*nestelte, genestelt*) bedr. ww. met een veter of nestel toebinden, vastbinden, rijgen; (Volkst.) *jem. - of jemn. den Nestel knüpfen*, Z. *Nestel.*

Nestel-nadel, (*-n*) v. rijgnaald v.; 2. haarnaald, haarspeld v.; *- riemen* m., *-schnur* v., Z. *-band; -stift* m., Z. *-beschlag; -wurm* m. lintworm m.; it. Z. *Fadenwurm* (1).

Nesterweise, bijw. (Bergw.) in nesten bijeen, bij hoopen.

Nest-federn, v. mv. nestveeren v. mv.; *-hecker* m. slecht, kreupel varken o.; *-höckchen* o., Z. *-küchen; -kammer* v. hamsterhol o.; *-küchen, -küchlein* o., Z. *-batz.*

Nestler, (*-s*, mv. *Nestler*) m., **-in,** (*-nen*) v. nestelmaker, vetermaker v., nestelmaakster, vetermaakster v.

Nestling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Valk.) jonge in het nest zijnde valk m.; 2. Z. *Nestküchen.*

Nest-nadel, (*-n*) v., Z. *Nestennadel; -raupe* v. in zwermen levende rups; *-taube* v. jonge duif v.; *-voll* bijw. Z. *Nest.*

Nestor, (*-s*, mv. *-s*) m. naam van den oudsten en wijsten der Grieksche aanvoeders in den Trojaanschen oorlog; it. oudste lid o.; *der - der theologischen Facultät*, het oudste lid van de theologische faculteit.

Netelkutte, (*-n*, mv. *-n*) m. aartstrenzelaar m.

Nett, (*-er, -st*) bijv. en. b. netjes, zindelijk, schoon, lief, aardig; *-es Kleid*, net, goed gemaakt, netjes gemaakt; *- einherkommen*, netjes gekleed gaan; *- arbeiten*, zindelijk, lief; *-es Mädchen*, net, lief, aardig, bevallig; (fig.) *-er Ausdruck*, helder, duidelijk; *- sprechen &*, duidelijk, verstaanbaar; 2. (Hand.) Z. *netto*; 3. bijw. *- abschlagen*, kortweg, kortaf.

Nettelkönig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. winterkoninkje o.

Nettheit, Nettigkeit, v., z. m. netheid, zindelijkheid, keurigheid, aardigheid, liefelijkheid v.

Netto, bijw. (Hand.) netto, zuiver, zonder vust of baal.

Netto-betrag, (*-trag(e)s*, mv. *-träge*) m. nettobedrag o., zuivere opbrengst v.; *-einnahme* v. netto-ontvangst, ontvangst v. na aftrek der onkosten; *-einkünfte* v. mv. netto-inkomsten v. mv.; *-ertrag, -gewinn* m. zuivere winst, nettowinst v.; *-gewicht* o. nettogewicht, gewicht o. zonder vust of baal; *-preis* m. nettoprijs m.; *-tara* v. werkelijke tarra o.

Netz, (*-es*, mv. *-e*) o., (verkl. *Netzchen* o.) net o., vlechtwerk o.; it. strik, valstrik m.; 2. (Vissch.) net, vischnet o.; (fig.) verleiding v.; *jem. in's -locken*, in het net of den strik lokken; *jemn. -e stellen*, strikken spannen; *jem. in seinem - halten*, in zijne netten of in zijne macht houden; (Ontlk.) *das wunderbare -*, het wondernet o.; (Vleeschh.) darmnet, vetnet o.; (Lakenb.) haarbosje o.; (Schild.) netwerk o.

Netz-ader, (*-n*) v. netader v.; *-artig* bijv. nw., Z. *-förmig; -baum* m. dwarsbalk m., die in den muur rust; *-becher* m., *-becken* o., Z. *-schüsselchen; -blutader* v. tot het darmnet behoorende bloedader v.; *-beutel* m. netje, vischnetje eiernetje o.; *-bruch* m. netbreuk, netnavelbreuk v.; *-darmbruch* m. darmnetbreuk v.

Netze, v., z. m. water, speeksel o., waarmede men bevochtigt.

Netzen, (*netzte, genetzt*) bedr. ww. nat maken, bevochtigen, natten, sprenkelen; (fig.) *mit Thränen -*, bevochtigen, in tranen baden, Z. *benetzen*; 2. *ein Pferd -*, met een net bedekken; 2. o. ww., Z. *nässen; die Wunde netzt noch*, er komt nog vocht uit de wond.

Netz-entzündung, (*-en*) v. (Heelk.) netontsteking v.; *-fass* o. (Lakenw.) netbak, trog m. om het laken nat te maken; *-fechter* m. (o. Gesch.) worstelaar m. met een net over het hoofd of lijf; *-flechte* v. netvormige vlecht v.; *-fleischbruch* m. vleeschnetbreuk v. van den navel; *-flügelig* bijv. nw. (Nat. hist.) netvleugelig; *-flügler* m. pees- of netvleugelig insect o.; *-förmig* bijv. nw. netvormig, netachtig, met steken; *-haut* v. netvlies o.; *-horn* o. (Delfst.) *gelbes —*, goud- of zilverlaken o., speldenwerkersschelp v.; *-jagen* o. jacht v. met netten; *-kammer* v. (Br.) vochtplaats v.; *-kante* v. netkant, kant m. van het net; *-kappe* v. (Visch.) netkap v.; (Mod.) netje o., haarnet o.; *-kessel* m. vochtplaats, natterij v.; *-koralle* v. netvormig koraal o.; *-wagen* m., Z. *Haube*; *-melone* v. geborduurde meloen m.; *-nabelbruch* m. navel-netbreuk v.; *-nervig* bijv. nw. (Pl.) met netvormige bladribben; *-pulsader* v., Z. *-ader*; *-rolle* v. netvormige rolschelp v.; 2. Z. *-horn*; 3. Chineesch goudlaken o.; *-schale* v., Z. *-schüsselchen; -schlange* v. ineengedraaid net o.; *-schnecke* v. netvormige purperslakschelp v.; 2. Z. *Gitterschnecke; -schüsselchen* o. gietkan v., waterbakje o. der spinsters; *-schwamm* m. spons v. om ℔ nat te maken; *-sehen* o. (Gez.) verduistering v. van het oog, begin o. van de staar; *-ständer* m., Z. *-fass; -stange* v. (Vissch.) staak, paal m., waaraan het net is vastgemaakt; *-steller* m. nettenspanner m.; *-stern* m. netvormige zeester v.; *-stich* m. netsteek, kruissteek m.; *-stricker, —in*, nettenmaker, nettenbreier m., nettenmaakster, nettenbreister v.; *-tute* v. netvormige tootschelp v.; *-wasser* o. water o. om & te bevochtigen of nat te maken; *-werk* o. netwerk, traliewerk o.; *-wurst* v., *-würstlein* o. darmnetworst v.; *-zug* m. uitwerpen o. van het net.

Neu, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. nieuw, versch, jong; *ein -es Kleid kaufen*, een nieuw kleed koopen; *-gebaut*, nieuw, onlangs, pas gebouwd; *- geborenes Kind*, pasgeboren; *das -e Jahr*, het nieuwe jaar; *-e Häringe*, nieuw, versch; *der -e Mond*, nieuwe maan; (Bouwk.) *-e Ordnung*, Duitsche bouworde; *einem Geschäfte - sein*, een nieuweling, onervaren, nog niet bedreven zijn in; *-e Gedanken*, nieuwe gedachten; it. oorspronkelijke gedachten; *-en Muth fassen*, nieuwen moed scheppen; *das wäre was -es*, dat zou wat nieuws, wat vreemds zijn; *etw. wieder - machen*,

oo goed als nieuw maken; 2. *-er Schnee*, versch; *-e Freundschaft*, van korten datum, pas gesloten; *-e Briefe*, pas aangekomen brieven; *auf 's -e, von -em*, opnieuw, nog eens, van voren aan; 3. *-er Putz*, modern, nieuwerwetsch.

Neu-anbauer, (*-ers*, mv. *-er*) m. (w. i. geb.) kolonist, volkplanter m.; *-aufgeleyt* bijv. nw. hernieuwd, herdrukt; *-backen* bijv. nw. —*es Brod*, nieuw bakken, versch; (fig.) —*er Edelmann*, (fig., Scherts.) nieuwbakken, sedert kort of pas tot den adelstand verheven; *-bau* m. nieuwe aanbouw m., nieuwe bebouwing v.; 2. volkplanting, kolonie v.; *-bauer* m., Z. *-anbauer*; *-beyier(de)* v., *-begierig* bijv. nw., Z. *-gierde* ↺; *-bekehrt(e)* bijv. nw. nieuwbekeerde, proseliet m. en v.; *-bekenner* m., Z. *-bekehrte*; *-belehnter* m. nieuwe leenman, vazal m., die pas een leen ontvangen heeft; *-blau* o. blauwsel o.; *-brittisch* bijv. nw., Z. *-englisch*; *-bruch* m. opnieuw ontgonnen of bebouwd land; —*zehent* m. tiend v. van opnieuw bebouwd land; *-deutsch* bijv. nw. en o. zelfst. nieuw-Hoogduitsch o.

Neue, (*der, die, das*) zelfst. nw. nieuwe o., wat nieuw is, nieuws c., nieuwigheid v.; (fig.) *die Alten und -n*, de oude en moderne schrijvers; *der Alte und der Neue*, de oude en de nieuwe wijn; *was giebt es -s?*, wat nieuws is er?, *bringen Sie gutes -s mit?*, brengt gij goed nieuws mede?

Neueln, (*neuelte, geneuelt*) o. ww. (van bier), versch smaken.

Neuen, (*neute, geneut*) bedr. ww., Z. *erneuen*; 2. *die Bienen -*, maken hare cellen in gereedheid.

Neuenglisch, bijv. en o. nieuw-Engelsch, hedendaagsch Engelsch o.

Neuerdings, bijw. (gemeenz.) in den laatsten tijd, onlangs.

Neuerer, (*-(e)s*, mv. *Neuerer*) m. uitvinder, invoerder m. van nieuwigheden, hervormer, woelgeest, oprnier m.

Neuerfunden, bijv. nw. onlangs of in den laatsten tijd uitgevonden, ontdekt.

Neuerlich, bijv. nw., Z. *neulich*.

Neuern, (*neuerte, geneuert*) bedr. ww., Z. *erneuern*; 2. nieuwigheden invoeren.

Neuerthum, (*-s*) o., z. m. nieuwere tijd m.; 2. nieuwere richting, zucht v. tot hervorming.

Neuerung, (*-en*) v., Z. *neuern*; it. vernieuwing, nieuwe verandering, nieuwe toepassing, nieuwe gewoonte, nieuwigheid, hervorming v.; (Spraakk.) nieuw woord o.; *-en anfangen, einführen*, Z. *neuern* (2).

Neuerungs-begierde, v., **-kitzel,** m., **-lust,** v., z. m. zucht v. naar nieuwigheden, zucht v. naar verandering of hervorming; *-scheu* bijv. nw. bevreesd voor veranderingen, afkeerig van nieuwigheden; *-scheue* v. vrees v. voor veranderingen, afkeer m. van nieuwigheden; *-sucht* v. zucht v. naar verandering, gewoonte v. om te veranderen; *-süchtig* bijv. nw. van veranderingen of hervormingen en nieuwigheden houdende; *-stifter* m. stichter, verkondiger m. van nieuwe stellingen, hervormer m.

Neu-erworben, bijv. nw. in den laatsten tijd verkregen; *-fänger* m. (Bergw.) vinder m. van eene nieuwe ertsader; it. laatste ontginner eener mijn; *-finder* m., Z. *-fänger*; *-findler* m. plannenmaker m., hij, die luchtkasteelen bouwt; *-franke* m. nieuw-Franke m.; *-fränkisch* bijv. nw. nieuw-Frankisch; *-franzose* m. moderne Franschman m.; 2. Franschman m. van nieuweren datum.

Neufundlandshund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hond m. van Newfoudland, Newfoundlandsche hond.

Neufündler, (*-lers*, mv. *-ler*) m., Z. *-findler*; *-fürstlich* bijv. nw. aan een nieuw vorstenhuis toebehoorende, van een nieuw vorstenhuis; *-gänger* m. (Bergw.) Z. *-fänger*; *-gebacken* bijv. nw., Z. *-backen*; *-gebirge* o. (Bergw.) nieuwe berg m., nog niet ontgonnen mijn v.; *—e rege machen*, mijnen beginnen te ontginnen; *-geboren* bijv. nw. herboren; it. pas geboren; *ganz -es Kind*, pas geboren kind; *ich befinde mich wie —*, ik ben als het ware herboren, weer volkomen frisch; *-gebunden* bijv. nw., *—es Buch*, nieuw (in)gebonden; *-geburt* v. wedergeboorte, hernieuwde geboorte v.; *-gekleidet* bijv. nw. in het nieuw gekleed; *-gemacht* bijv. nw. nieuw gemaakt, nieuw; *—es Wort*, nieuw woord; *-gereut* o., Z. *-bruch*; *-gern* bijv. nw., Z. *-gierig*; *-geschenkt* bijv. nw. pas geschonken; 2. opnieuw geschonken; *-gestaltung* v. hervorming, verandering, reorganisatie v.; *-gewachsen* bijv. nw. (van hout), weer opgekomen; (Jachtw.) —*er Schwanz*, aangegroeid, bijgegroeid; *-gewaschen* bijv. nw. (van de wasch), pas gewasschen, schoon; *-geworben* bijv. nw. (van soldaten), pas aangeworven; *die —en*, recruten m. mv.; *-gewürz* o. allerlei toekruid o.; it. Z. *Nelkengewürz*; *-gier(de)* v. nieuwsgierigheid, zucht v. naar nieuws, onbescheidenheid v.; *-gierig* bijv. nw. nieuwsgierig, onbescheiden, begeerig naar nieuws; — *etw. betrachten*, met een nieuwsgierig oog bezien; —*e Frage*, onbescheiden vraag; *-gierigkeit* v., Z. *-gier(de)*; *-glauben* m. nieuw geloof o., nieuwe leer, onrechtzinnigheid, ketterij v.; *-gold* o. Mannheims goud, spinsbek o.; *-grieche* m. nieuw-Griek m.; *-griechisch* bijv. nw. nieuw-Grieksch.

Neuheit of **Neuigkeit,** (*-en*) v. nieuwe o., nieuwheid, onbekendheid, vreemdheid, ongewoonheid v.; 2. nieuws o., tijding v., nieuwtje o.; *-skrämer* m. hij, die allerlei nieuwtjes vertelt; (Scherts.) courant of krant v.

Neuhochdeutsch, bijv. en o. zelfst. nieuw-Hoogduitsch, hedendaagsch Hoogduitsch o.

Neu-jäger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *-kramer*; *-jahr* o. nieuwe jaar, nieuwjaar o., nieuwjaarsdag m.; *jemn. zum -Glück wünschen*, iem. nieuwjaar wenschen.

Neujahren, neujahrlen, (*neujahrte, geneujahrt* en *neujährlte, geneujährelt*) o. ww. nieuwe jaar vieren, ondejaarsavond houden, oude in het nieuwe houden.

Neujahrs-fest, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. nieuwjaarsfeest o.; *-geschenk* o. nieuwjaarsgeschenk o.; *-gedicht* o. nieuwjaarsgedicht o.; *-lied* o. nieuwjaarslied, lied o. op het nieuwe jaar; *-messe* v. nieuwjaarskermis v.; *-nacht* v. nieuwjaarsnacht m.; *-tag* m. nieuwjaarsdag, eerste dag m. van het jaar; *-umgang* m. omgang m. op nieuwjaarsdag; *-wunsch* m. nieuwjaarswensch m.

Neu-kupfer, (*-s*) o., z.m. (Delfst.) nieuw koper, titanium o.; *-land* o., Z. *-bruch*; *-lehre* v. nieuwe leer v., Z. *-glauben*.

Neulich, bijv. en b. onlangs, kort geleden; *das ist - geschehen*, dat is onlangs, kort geleden gebeurd.

Neulicht, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Neumond*.

Neuling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. nieuweling, beginner, onervarene, onbedrevene m.; *sie ist noch ein - darin*, zij is daarin nog een nieuweling; (in de krijgskunde), leerling m.; 2. (Landb.) ontgonnen akker m. in het eerste jaar.

Neu-mannskraft, (*-kräfte*) v. (Pl.) wolbloem v.; *-markt* m. nieuwe markt v.; *-modisch* bijv. nw. nieuwmodisch, naar de laatste mode, naar den laatste smaak; *-mond* m. nieuwe maan v.

Neun, bijv. nw. negen; *- mit - multipliciren*, negen met negen vermenigvuldigen; *alle - werfen*, alle negen gooien; 2. (*-en*) v. negen v. (het cijfer); 3. telw. negen.

Neun-achteltakt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Muz.) negenachtsten-maat v.

Neun-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. (Nat. hist.) lamprei, prik v.; *-bätzner* m. geldstuk o. van negen batzen; *-eck* o. negenhoek m.; *-eckig* bijv. nw negenhoekig.

Neuner, (*-s*, mv. *Neuner*) m., Z. *Neun* (2); 2. negende gedeelte o.; 3 wijn m. van het jaar negen; 4. Z *Neunbätzner*.

Neunerlei, bijv. nw. negenerlei, negenerhande v.; 2. o. zelfst. kinderslaapdrankje o.

Neunerprobe, (*-n*) v. negenproef v.

Neun-fach, -fältig, bijv. nw. negenvoudig; *etw. — zusammen legen*, in negen vouwen; *-flach* o. negenvlak o.; *-gescheid* bijv. nw. (Volksk.) waanwijs, neuswijs; *-gleich, -heit* o. (Pl.) wolfsklauw m., slangenkruid o., Z. *Bärlapp*; *-hundert* bijv. nw. negenhonderd; *-hundertel* o negen honderdste (gedeelte) o.; *-hundertste* o. negenhonderdste o.; *-jährig* bijv. negen jaar oud, negenjarig, negen jaar durend; *-jährlich* bijv. nw. alle negen jaar geschiedend; *-kraftwurzel* v., Z. *Pestilenzwurzel*; *-mal* bijw. negenmaal; *-malig* bijv. nw. negenmaal geschiedend, negenvoudig; *-männ(er)ig* bijv. nw. negenmannerig, negen meeldraden hebbende; *Klasse der —en Pflanzen*, enneandrie v.; *-monatig* bijv. nw. negen maanden oud, negen maanden durend; *-monatlich* bijv. en b. alle negen maanden geschiedende; *-mörder* m., Z. *-tödter*; 2. Z. *Horniss*;

-pfennigstück o. stuk geld o. van negen penningen; *-pfünder* m. (Art.) negenponder m.; *-pfündig* bijv. nw. negen pondsch, negen pond of kilogram wegende *-saitig* bijv. nw. negensnarig, met negen snaren; *-seitig* bijv. nw. negenzijdig. *-silbig* bijv. nw. uit 9 lettergrepen bestaande; *-spitze* v., Z. *Melde*; *-stimmig* bijv. nw. (Muz.) negenstemmig; *-strahl* m. (Nat. hist.) zeester v. met negen stralen; *-strahlig* bijv. nw. negenstralig, negen stralen hebbende; *-stündig* bijv. nw. negen uren durende, negen uren oud; *-stündlich* bijv. nw. alle 9 uur geschiedende; *-sylbig* bijv. nw., Z. *-silbig*; *-tägig* bijv. nw. negen dagen oud, negen dagen durende; — *e Zeit*, novene v.; *-täglich* bijv. nw. alle negen dagen geschiedende; *-tausend* bijv. nw. negen duizend; *-tausendste* bijv. nw. negenduizendste.

Neunte, bijv. nw. de, het negende; *der - des Monats*, de negende van de maand; *der - Mai*, de negende Mei; *zum -n*, Z. *neuntens*; 2. (*-n*) v. (Muz.) none v., octaaf v. van de seconde.

Neunte-halb, bijv. nw. negendehalf, acht en een half.

Neuntel, (*-s*, mv. *Neuntel*) o. negende (gedeelte) o.

Neuntens, bijw. ten negende, in de negende plaats.

Neun-thalerstück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stuk o. van negen thalers, souverein m.; *-theilig* bijv. nw. uit negen deelen bestaande, door negen deelbaar; *-tödter* m. (Nat. hist.) kwartelvalk, blaarvoet m.; *-wöchentlich* bijv. nw. alle negen weken geschiedende; *-wöchig* bijv. nw. van negen weken, negen weken durende; *-zackig* bijv. nw. met negen punten; *-zahl* v. negental, negenvoud o.

Neunzeh(e)n, bijv. nw. negentien.

Neunzeh(e)nerlei, bijv. nw. negentienderlei.

Neunzeh(e)n-fach, -fältig, bijv. nw. negentienvoudig, negentienmaal zooveel; *-hundert* bijv. nw. negentienhonderd; *-tausend* bijv. nw. negentien duizend.

Neunzeh(e)nte, bijv. nw. negentiende.

Neunzeh(e)ntehalb, bijv. nw. negentiendehalf, achttien en een half.

Neunzeh(e)ntel, (*-tels*, mv. *-tel*) o. negentiende (gedeelte) o.; *-zeh(e)ntens* bijw. ten negentiende.

Neunzig, bijv. nw. negentig,

Neunziger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. (Sp.) trek m. van negentig ogen; 2. wijn m. van 1790; 3. *-*, *-in*, v. negentiger m., man m., vrouw v. van 90 jaar; 4. lid o. van eene vergadering van 90 personen.

Neunzigerlei, bijv. nw. van negentig soorten.

Neunzig-fach, -fältig, bijv. nw. negentigvoudig, negentigmaal zooveel; *-jährig* bijv. nw. negentigjarig, negentig jaar durende; *-jährlich* bijv. nw. alle negentig jaren geschiedend; *-mal* bijw. negentigmaal; *-pfündig* bijv. nw. negentig pond of kilogram wegende.

Neunzigste, bijv. nw. negentigste.

Neunzigstel, (*-stels*, mv. *-stel*) o. negentigste (gedeelte) o.

Neunzigstens, bijw. ten negentigste, in de negentigste plaats.

Neunzig-stündig, bijv. nw. van negentig uren, negentig uren durende; *-stündlich* bijv. nw. alle negentig uren plaats hebbende; *-tägig* bijv. nw. van negentig dagen, negentig dagen durende; *-täglich* bijv. nw. alle negentig dagen plaats hebbende; *-tausend* bijv. nw negentig duizend; *-theilig* bijv. nw. uit negentig deelen bestaande; *-wöchentlich* bijv. nw. alle negentig weken geschiedend; *-wöchig* bijv. nw. van negentig weken, negentig weken durende.

Neunzöllig, bijv. nw. negenduimsch; it. van negen duim, van negen centimeters.

Neu-pfänner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. (Zoutz.) in eene nieuwe pan gegoten onzuiver zout o.; *-reut* o., Z. *-bruch*.

Neusen, neuszen, (*neuste, geneust* en *neuszte, geneuszt*) o. ww. (van vogels), met de neb of den neus stooten, pikken; (fig.) beleedigen, ergernis geven.

Neu-stadt, (*-städte*) v. nieuwstad, nieuwe stad v., nieuwere gedeelte o. der stad; *-testamentlich* bijv. nw. van of volgens het Nieuwe Testament; *-stifter* m. (Leenw.) boer m., die bij den dood van den leenheer het leen hernieuwen moet; *-süchtig* bijv. nw. verlangend naar nieuwigheden, naar nieuws, hervormingzuchtig, gesteld op veranderingen.

Neutonianer, (*-s*, mv. *Neutonianer*) m., **-in,** (*-en*) v. Newtonianer m., aanhanger m., aanhangster v. van het stelsel van Newton.

Neutonianismus, (onb.) m. stelsel o. van Newton, newtonianisme o.

Neutonisch, bijv. nw. van Newton; *-es Lehrgebäude* Z. *Neutonianismus*.

Neutral, bijv. en b. onzijdig, geene partij toegedaan, onpartijdig, neutraal.

Neutralisation, v. verdrag o. van onzijdigheid; 2. onzijdig maken o.

Neutralisiren, (*neutralisirte, neutralisirt*) bedr. ww. (Scheik.) onzijdig maken, krachteloos maken, de verbinding van het eene voorwerp met het andere verhinderen.

Neutralisirend, bijv. nw. onzijdig makende, krachteloos makende.

Neutralisirung, (*-en*) v., Z. *neutralisiren, Neutralisation*.

Neutralität, v., z.m. onzijdigheid, onpartijdigheid v.

Neutralsalz, (*-es*, mv. *-e*) o. (Scheik.) neutraalzout o.

Neutrum, (*-s*, mv. *Neutra*) o. (Spraakk.) onzijdig geslacht o.; *e in Zeitwort als - gebrauchen*, als onzijdig gebruiken.

Neu-verehelicht, -verheirathet, -vermählt, bijv. nw. pas getrouwd, jong getrouwd, jong gehuwd.

Neuwachsen, (*wuchs neu, neugewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* herboren worden, herleven, weer opkomen, weer uitkomen,

Neuwelt, v., z. m. nieuwe wereld v.

Neuzehnt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. eerste tiend v.

Neuritisch, bijv. nw. de zenuwontsteking betreffende of daarvan afkomstig.

Nexus, (onb.) m. verband o., samenhang m.

Nezeli, (onb.) o. (Prov.) zakdoek, neusdoek m.

Nibel, (*-s*, mv. *Nibel*) m. (Prov.) knorrepot, brompot m.

Nibelungenlied, o. lied o. der Nevelingen, oud Duitsche heldenzang m. van den gehoornden Siegfried, nibelungenlied o.

Nichel, (*-s*) m., z. m. brand m. in het koren.

Nicht, bijw. niet, neen; *heute -*, vandaag niet; *ich kann -*, ik kan niet; *ich sehe es -*, ik zie het niet; *- ein einziges Mal*, geen enkele maal, *- viel, - zu viel*, niet veel, niet te veel; *gar -, ganz und gar -*, volstrekt niet, in het geheel niet; *seitdem ich ihn - gesehen habe*, sedert ik hem niet gezien heb; *ich achte und liebe ihn -*, ik acht of bemin hem niet; *er mag wollen oder -*, of hij wil of niet; *-so?*; *- wahr?*, niet waar?; *- doch!*, toch niet, zeker niet; *- so geschrien!*, schreeuw zoo niet; *ich will es auch -*, ik wil het ook niet; *wo -*, zoo niet, zoo neen; *warum sind Sie - früher gekommen*, waarom zijt gij niet vroeger gekomen?; *wie lieb hatte ich ihn -!*, hoe beminde ik hem!; 2. *-*, (*-(e)s*) voornw. *mit -en*, volstrekt niet, geenszins, in het geheel niet; *zu -e machen*, vernietigen; *zu -e werden*, te niet gaan; 3. (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Giet.) zinkbloemen v. mv., spodium o.; (Delfst.) waterhoudende, zwavelzure kalk v,

Nicht-achtung, v. geringschatting, minachting, verachting, versmading v.

Nichtanerkennung, v. ontkentenis v., ontkennen o.

Nichtangabe, (*-n*) v. (Hand.) verzuimde aangifte v.

Nichtannahme, (*-n*) v. (Hand.) weigering, niet-aanneming v.

Nichtanwesenheit, v. afwezigheid v.

Nichtbeachtung, Nichtbefolgung, Nichtbeobachtung, v. verzuim o., verwaarloozing, onopletendheid, nietnakoming v.

Nichtbewilligung, v. niet-inwilliging, weigering v.

Nichtbildung, v. gebrek o. aan vorming of beschaving.

Nichtchrist, (*-en*, mv. *-en*) m. niet-christen m., hij die geen christen is.

Nichtdasein, (*-s*) o., z. m. niet-bestaan o., afwezigheid v., niet-aanwezig zijn o.

Nichtdenker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. onnadenkende m.

Nichtduldung, v. onverdraagzaamheid v.

Nichte, (*-n*) v. (verkl. *Nichtchen* o.) nicht, broeders- of zustersdochter v., nichtje o.

Nichterkennung, v. (van een kind), niet-erkenning v.

Nichterscheinung, v. niet-verschijning v., niet-verschijnen, verstek o.; *das Urtheil wegen - einleiten*, bij verstek veroordeelen.

Nichtgebrauch, (*-(e)s*) m., z. m. niet gebruiken, niet toepassen, onbruik o.

Nichtgedenken, (*-s*) o., z. m. vergeten, niet melden o.,amnestie,kwijtschelding v.; *- zusichern*, amnestie verleenen.

Nichtgelehrte(r), m. niet geleerde, ongeletterde, onontwikkelde, leek m.

Nichtgemeinschaft, v. scheiding, afzondering v.

Nichthaltung, (*-en*) v. (van eene zitting), schorsing, uitstel o.; 2. niet viering v., niet vieren o., niet-waarneming v.; (van eene belofte), niet houden, niet nakomen o., schending v.

Nichthäuig, bijv. nw.(van hout), niet af te hakken, niet te vellen, wat niet geveld wordt.

Nichthöflichkeit, (*-en*) v. onhoffelijkheid, onbeleefdheid v.

Nichthonorirung, v. (Hand.) weigering v. van te betalen, niet-honoreeren o.

Nicht-ich, o. (Wijsb.) niet-ik o., al het buiten den persoon bestaande o.

Nichtig, bijv. en b. nietig, ijdel, onbeduidend, van geene waarde, nul; *-e Hoffnung,Entschuldigung*,ijdel;*-er Grund*, onbeduidend; *-er Rath*, nutteloos, vergeefsch; *-e Sache*, nietig; *null und - machen*, nul en van geener waarde of nietig verklaren; *-keit* v. nietigheid, ijdelheid, onbeduidenheid, nutteloosheid v., niet o.; 2. hersenschim v., ijdele hoop v., droom m., droombeeld o., kleinigheid v.

Nichtkenner, (*-ners,* mv. *-ner*) m. nietkenner m., Z. *Unkenner*.

Nichtleitend, bijv. nw. (Nat.) niet geleidend.

Nichtleiter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. (Nat.) niet geleidend lichaam o., nietgeleider m., isolator m

Nichtlieferung, (*-en*) v.(Hand.) niet-levering v.

Nichts, bijw. niets, niemendal; *ich habe -*, ik heb niets; *er sagt - gut*, hij zegt niets goed; *er hat - zu sagen*, hij heeft niets te zeggen; *wenn es weiter - ist*, als het anders niets is; *das ist ihm wie -*, dat heeft voor hem geene waarde; *mir -, dir -*, (Volkst.) zonder complimenten, dood eenvoudig; it. zonder iem. iets te zeggen; *so wenig als -*, even veel als niets, zoo goed als niets; *ganz und gar -*, volstrekt niets; *- als dieses Haus*, niets dan &; *um -, und wieder -*, om allerlei beuzelingen of nietigheden,zonder eenigen grond; *ich weisz damit - anzufangen*, ik weet daarmede niets te beginnen; (Spr.) *wo - ist, kann man - nehmen*, waar niets is verliest de keizer zijn recht; it. waar niets is valt niets te nemen; it. *- ist so gut, es habe denn sein Aber*, elk huisje heeft zijn kruisje; *zu - werden*, te niet gaan; *etw. für - achten*, niet achten, niet veel of niets geven om; II. niet o.; *aus dem - hervorziehen*, uit het niet te voorschijn brengen, scheppen; *jem. in sein - zurückweisen*, in het niet terugvoeren.

Nichts, o., z. m. (Bergw.) bloem v. van zink, ertsasch v.

Nichtsbedeutend, bijv. nw.onbeduidend,niets beteekenend,nietig,zonder waarde; *-e Sache*, nietigheid, beuzeling v.

Nichtsdarüber, o., z. m. onovertroffene, nonplusultra o.

Nichtsein, (*-s*) o., z. m.,Z.*Nichtdasein*.

Nichtsgültig,bijv.nw.(gemeenz.) geene waarde hebbende, nietswaardig.

Nichtskenner, (*-ners,* mv. *-ner*) m. weetniet m.

Nichtskönner, (*-ners,*mv. *-ner*) m., Z. *Nichtskenner, Nichtswisser*.

Nichtsnutz, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Nichtskenner*.

Nichtsnutz(ig), bijv. nw. (gemeenz.) tot niets nuttig, nutteloos, niets doende, geene waarde hebbende; *-keit* v. nutteloosheid, onbruikbaarheid v.

Nichtssagend, bijv.nw.,Z.*nichtsbedeutend*.

Nichtsthuer, (*-ers,*mv. *-er*) (gemeenz.) nietsdoener, leeglooper, luiaard, lanterfant, luilak m.

Nichtsthuerei, v., **Nichtsthun,** o. nietsdoen,leegloopen,luieren, lanterfanten o., leeglooperij, luilakkerij v.

Nichtswerth, bijv. nw. nietswaardig, nietig, geene waarde hebbende.

Nichtswissend, bijv. nw. onwetend, dom.

Nichtswisser, (*-sers,* mv. *-ser*) m. onwetende, weetniet, domkop m.

Nichtswürdig, bijv. nw. nietswaardig, laag, gemeen, ellendig, nietig; *-e Sache*, nietigheid, beuzeling v.; *-er Mensch, ein -er*, nietswaardige, nieteling m., ellendeling, schelm m.; *-e Handlung*, gemeen, laag, onwaardig; *-keit* v. nietswaardigheid, laagheid, gemeenheid v.; 2. nietigheid, beuzeling v.

Nichttheilnahme, v., z.m.niet-deelneming, terughouding, onverschilligheid v.

Nichtübung, v., z. m. niet-oefeging v., verzuim o., verwaarloozing v. van oefening; *aus - verlernen*, door niet te oefenen verleeren of vergeten.

Nichtvereinsländer, o. Duitsche staten m. mv. welke niet tot het tolverband behooren.

Nichtverkauf, (*-(e)s*) m. nietverkoop m., niet verkoopen o.

Nichtvollstreckung,Nichtvollziehung, v. nietvoltrekking,niet volvoering, schorsing v.

Nichtweiter, (*-s*) o., z. m. (w. i. gebr.) tot hiertoe, niet verder, non plus ultra o.; 2. hinderpaal m., klip v.

Nichtwirkung, v. (van de ziel), lijdelijkheid, werkeloosheid v.

Nichtwissen, (*-s*) o., z. m. nietweten o., domheid, onkunde v., gebrek o. aan kennis.

Nichtwollen, (*-s*) o., z. m. nietwillen o., onwil m., gebrek o. aan wil, onwilligheid v.

Nichtzahlung, (*-en*) v. niet-voldoening, niet-betaling, wanbetaling v., verzuim o. van betaling.

Nick, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. knik m., wenk m. met de oogen, hoofdknik m., hoofdbuiging v., oogwenk m.; 2. (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Genick*.

Nickel, (*-s,* mv. *Nickel*) m. nek, hals m.; 2. bromtol m.; 3. hitje, klein paard o.; (fig.) klein persoon, koppig ventje o.; (Volkst.) liederlijke vrouwspersoon o.; 4. (Bergw.) nikkel o.

Nickel-arsenikkies, (*-es*) m., z. m., Z. *-glanz; -blume, - blüthe* v. nikkelarsenikzuur o.; *-erz* o. nikkelerts o.; *-glanz* m. zwavel-arsenikverbinding v. met nikkel; *-haltig* bijv. nw. nikkelhoudend, nikkel bevattend; *-kalk* m., Z. *-ocher; -könig* m., *-metall* o., Z. *Nickel* (4);*-ocher* m.nikkel-arsenikzuur o.;*-oxyd* o. nikkeloxyde o.; *-salpeter* m. nikkelsalpeter o.; *-vitriol* o. nikkelvitriool v.; it. zwavelzuur nikkel o.

Nicken, (*nickte, genickt*) o. ww. neigen, het hoofd buigen; *mit dem Kopfe -*, eene buiging maken, met het hoofd wenken; *mit den Augen -*, wenken, een teeken geven; it. knipoogen; 2. het hoofd laten hangen, indommelen; (Pl.) *-d*,overhangend; (Nat. hist.) witneuzige meerkat v.; (Gen.) knipoogend, pinkoogend; 2. *jemn. -*, met eene buiging bedanken; II. bedr. ww. *das Haupt -*, buigen; it. toestemmend knikken, zijne goedkeuring te kennen geven, toeknikken.

Nicker, (*-s,* mv. *Nicker*) m. knikker, jazegger m.; 2. (gemeenz.) hoofdknik m., buiging, neiging v.; 3. slaapje, dutje o.; (fig.) duivel, drommel m.

Nicker, (*-n*) v. waternimf v.

Nickert, (*-(e)s,*mv. *-e*) v., Z. *Nixe*.

Nick-fang, (*-fang(e)s,* mv.*-fänge*) m., Z. *Genickfang; -haut* v. vliezige uitbreiding eener spier, peesvlies o.;*-name* m. spotnaam, bijnaam m.; *-stuhl* m. (gemeenz.) gemakkelijke leuningstoel m. om een dutje te doen; *-stunde* v. slaapuurtje, middagslaapje o.

Nicotiana, v. tabak v.

Nicotin, (*-(e)s*) o. z. m. nicotine v.

Nidel, (*-s*) m., z. m. room m.

Nidel-brod, (*-brodes,* mv.*-brode*) o. melksoep v. met ingebrokkeld brood; *-kelle* v. melknap m. der alpenherders.

Nie, bijw. nooit in geen geval, nimmer; *ich war - dort*, ik ben daar nooit geweest; *trinkt er Wein? nein!* -, neen, nooit!, nimmer!

Nied, voorz. onder, beneden.

Niedel, (*-s*) m., z. m., Z. *Nidel*.

Nieden, bijw., Z. *hienieden*.

Nieder, bijv. nw. laag; *-er Tisch*, lage tafel; (fig.) *-er Ton*, lage toon; *ein Klavier -er stimmen*, verlagen; *-e Volks-*

klasse, lagere, mindere; *-e Jagd*, kleine jacht; *die -n Stände*, de lagere standen; *-e Schule*, lagere school, volksschool v.; *Hohe und -e*, grooten en kleinen; *-e Gesinnungen*, laag, onedel; *-e Schreibart*, gemeen, plat; 2. bijw. onder, in het dal, op den grond; *auf und - gehen*, op- en neergaan, op- en afgaan; 3. tussch. *- mit dem Verräther!*, weg met &.

Niederbegeben (sich), (*begab nieder, niederbegeben*) wed. ww. onr. zich naar beneden begeven, naar beneden gaan.

Niederbeugen, (*beugte nieder, niedergebeugt*) bedr. ww. reg., **niederbiegen,** (*bog nieder, niedergebogen*) bedr. ww. onr. neerbuigen, ombuigen, naar beneden buigen; (fig.) (van het ongeluk), *jem. -*, ter neer slaan; (Pl.) *niedergebogen*, omgebogen, afhangend.

Niederbinden, (*band nieder, niedergebunden*) bedr. ww. onr. beneden vastbinden; 2. lager binden.

Niederblasen, (*blies nieder, niedergeblasen*) bedr. ww. onr. naar beneden blazen.

Niederblicken, (*blickte nieder, niedergeblickt*) bedr. ww. naar beneden zien, den blik naar beneden werpen.

Niederblitzen, (*blitzte nieder, niedergeblitzt*) bedr. ww. naar beneden bliksemen; 2. o. ww. *auf jem. -*, neerschitteren, Z. *blitzen*.

Niederbohren, (*bohrte nieder, niedergebohrt*) bedr. ww., Z. *durchbohren, erstechen*.

Niederbord, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) bakboord o.

Niederbrausen, (*brauste nieder, niedergebraust*) o. ww., m. *h.* (van het water), naar beneden bruisen.

Niederbrechen, (*brach nieder, niedergebrochen*) o. ww. onr., m. *h.* onder het naar beneden vallen breken; 2. bedr. ww. afbreken, sloopen.

Niederbreiten, (*breitete nieder, niedergebreitet*) bedr. ww. *ein Tuch -*, uitspreiden.

Niederbrennen, (*brannte nieder, niedergebrannt*) bedr. ww. onr. *ein Haus -*, afbranden, door brand vernielen, Z. *abbrennen;* 2. *eine Stadt -*, in de asch leggen; II. o. ww. door brand vernield worden, afbranden, uitbranden.

Niederbringen, (*brachte nieder, niedergebracht*) bedr. ww. onr. *jem. -*, omwerpen, omgooien.

Niederbücken (sich), (*bückte nieder, niedergebückt*) wed. ww. zich bukken.

Niederbügeln, (*bügelte nieder, niedergebügelt*) bedr. ww. neerstrijken, gladstrijken.

Niederbürschen, (*bürschte nieder, niedergebürscht*) bedr. ww. neerschieten, doodschieten.

Niederbürsten, (*bürstete nieder, niedergebürstet*) bedr. ww. neerborstelen, gladborstelen.

Niederdeutsch, bijv. nw. en o. zelfst. Nederduitsch, Nedersaksisch o.

Niederdonnern, (*donnerte nieder, niedergedonnert*) bedr. ww. (van den donder), neerslaan, inslaan; 2. o. ww., m. *h.* verpletteren, verdelgen, neerslaan.

Niederdruck, (*-(e)s*) m., z. m. *Dampfmaschine mit -*, met lage drukking v.

Niederdrücken, (*drückte nieder, niedergedrückt*) bedr. ww. naar beneden drukken, neerdrukken, neerslaan; *einen Körper -*, verpletteren; (fig.) verdrukken, overstelpen; (Pl.) *niedergedrückt*, vertreden, platgedrukt; (fig.) *ein Gerücht -*, smoren, geheim houden; *der Kummer drückt ihn nieder*, drukt hem ter neer; *die Preise -*, verlagen.

Niederducken (sich), (*duckte nieder, niedergeduckt*) wed. ww. (gemeenz.) neerdukken, in gedoken houding zitten; (Jachtw.) neerhurken.

Niederdürfen, (*durfte nieder, niedergedurft*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden mogen gaan.

Niedere, (*-n*) v. lage grond m., lage plaats, lage ligging v.

Niederfahren, (*fuhr nieder, niedergefahren*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden vliegen, storten, ijlen; (van den bliksem), naar beneden slaan; *zur Grube -*, afdalen; 2. afvaren, afrijden, naar beneden vallen; II. bedr. ww. *von einem Wagen niedergefahren werden*, omvergereden.

Niederfahrt, (*-en*) v. afvaart v., afrit m.

Niederfall, m., **Niederfallen,** o., z. m. val m.; it. voetval, knieval m.

Niederfallen, (*fiel nieder, niedergefallen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden vallen, neervallen; *unter der Last -*, bezwijken; *vor jemn. -*, een voetval doen, knielen; (Jachtw.) (van vogels), neervliegen.

Niederfällen, (*fällte nieder, niedergefällt*) bedr. ww. neervellen, doen vallen; (Scheik.) Z. *niederschlagen*.

Niederfausten, (*faustete nieder, niedergefaustet*) bedr. ww. (Hoed.) *den Rand eines Hutes -*, neerkloppen.

Niederfliegen, (*flog nieder, niedergeflogen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* laag vliegen; it. naar beneden vliegen.

Niederflöszen, (*flöszte nieder, niedergeflöszt*) bedr. ww. *Holz -*, in een vlot naar beneden voeren, afvlotten.

Niederfolge, (*-n*) v. (Leenw.) achterban m.

Niederführen, (*führte nieder, niedergeführt*) bedr. ww. beneden voeren, leiden; it. naar beneden voeren.

Niederfüllen, (*füllte nieder, niedergefüllt*) bedr. ww. (Bergw.) *die Steine -*, uit de mijn brengen.

Niedergang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. daling v.; (fig.) (van de zon), ondergang m.; (Aard.) Westen o.; *zwischen Sonnen-aufgang und -*, tusschen zonsopen ondergang.

Niedergehen, (*ging nieder, niedergangen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden gaan, meenzakken; (van de zon), ondergaan; 2. (Bergw.) doen vallen.

Niedergericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kantongerecht o., lagere rechtbank v.

Niedergeschlagen, niedergedrückt, bijv. nw. neerslachtig, moedeloos, somber, droefgeestig, ter neer geslagen; *-heit* v. neerslachtigheid, moedeloosheid, droefgeestigheid, somberheid v.

Niedergleiten, (*glitt nieder, niedergeglitten*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden glijden; it. glijdende vallen.

Niedergucken, (*guckte nieder, niedergeguckt*) o. ww., Z. *niedersehen*.

Niederhaben, (*hatte nieder, niedergehabt*) bedr. ww. onr. *einen Gegner -*, onderworpen hebben, gedood of verslagen hebben; *einen Baum -*, geveld hebben, Z. *niederwerfen, fällen*.

Niederhacken, (*hackte nieder, niedergehackt*) bedr. ww. omhakken, neerhakken.

Niederhallen, (*hallte nieder, niedergehallt*) o. ww., m. *h.* in het dal of beneden weerklinken.

Niederhalten, (*hielt nieder, niedergehalten*) bedr. ww. onr. beneden houden; *die Hand -*, naar beneden houden, laten hangen; (fig.) *jem. -*, korthouden; 2. onderhouden, onderdrukken, beletten zich te verheffen.

Niederhangen, (*hing nieder, niedergehangen*) o. ww. onr., m. *h.* naar beneden hangen; (van den buik van een paard), doorzakken; *-de Backen, Ohren*, neerhangende &.

Niederhängen, -henken, (*hängte nieder, niedergehängt* en *henkte nieder, niedergehenkt*) bedr. ww. benedek hangen, beneden ophangen.

Niederhauen, (*hieb nieder, niedergehauen*) bedr. ww. onr. neerhakken, omhakken, vellen; *jem. -*, neerslaan, neervellen; *Alles - im Kriege*, dooden, in stukken houwen.

Niederhocken, (*hockte nieder, niedergehockt*) bedr. ww. (gemeenz.) neerhurken.

Niederholder, (*-ders*, mv. *-der*) m., Z. *Niederholunder*.

Niederholen, (*holte nieder, niedergeholt*) bedr. ww. naar beneden halen; (Zeew.) inhalen.

Niederholer, (*-lers*, mv. *-ler*) m. (Zeew.) rakketalie v., kluiver, neerhaler m.

Niederholunder, (*-ders*, mv. *-der*) m. wilde vlier v.

Niederholz, (*-es*) o., z. m. hakhout o.

Niederjagd, (*-en*) v. kleine jacht v.

Niederjagen, (*jagte nieder, niedergejagt*) bedr. ww. *das Wildpret -*, naar beneden jagen; it. neervellen.

Niederkammen, (*kämmte nieder, niedergekämmt*) bedr. ww. *die Haare -*, neerkammen, naar beneden kammen.

Niederkämpfen, (*kämpfte nieder, niedergekämpft*) bedr. ww. in den prijs overwinnen.

Niederkauern, (*kauerte nieder, niedergekauert*) o. ww., Z. *niederhocken*.

Niederkeit, v., z. m., Z. *Niedrigkeit*.

Niederkesseln, (*kesselte nieder,*

niedergekesselt) bedr. ww. (Bergw.) een steungewelf maken, bouwen.

Niederkippen, (*kippte nieder, niedergekippt*) o. ww., m. *h.* naar beneden tuimelen, het evenwicht verliezen; 2. bedr. ww. *etw.* -, naar beneden doen tuimelen.

Niederklappen, (*klappte nieder, niedergeklappt*) o. ww., m. *h.* neerklappen; 2. bedr. ww. de klep (van eene tafel) neerdoen,

Niederkleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (onder)broek v.

Niederklettern, (*kletterte nieder, niedergeklettert*) o. ww., m. *h.* en *s.* naar beneden klauteren.

Niederklopfen, (*klopfte nieder, niedergeklopft*) bedr. ww. omkloppen, neerkloppen, naar beneden kloppen; *die Nähte* -, platkloppen; 2. (Drukk.) *hervorstehende Buchstaben* -, dresseeren, aankloppen.

Niederknien, (*kniete nieder, niedergekniet*) o. ww., m. *h.* neerknielen, op de knieën vallen; *vor jemn.* -, knielen, zich op de knieën werpen.

Niederkohlen, (*kohlte nieder, niedergekohlt*) bedr. en o. ww. als kool neervallen of doen neervallen.

Niederkommen, (*kam nieder, niedergekommen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden komen; 2. bevallen, verlost worden, baren, in de kraam komen; *unglücklich* -, eene miskraam hebben.

Niederkrämpen, (*krämpte nieder, niedergekrämpt*) bedr. ww. laten vallen, vrij laten afhangen.

Niederkriegen, (*kriegte nieder, niedergekriegt*) bedr. ww., Z. *niederbringen.*

Niederkrümmen, (*krümmte nieder, niedergekrümmt*) bedr. ww. naar beneden buigen.

Niederkunft, v., z. m. daling v., beneden komen o., nederdaling v.; 2. verlossing, bevalling v.; *unzeitige, allzufrühe* -, ontijdige bevalling, miskraam v.

Niederlage, (*-n*) v., Z. *Niederlegung;* 2. bewaarplaats v.; 3. depot, magazijn o., stapelplaats v., entrepot o.; - *von Büchern*, magazijn o.; *in die - bringen*, in het magazijn, in het entrepot brengen; 4. Z. *Stapelrecht*; 5. (van een leger), neerlaag of nederlaag v.; *eine gänzliche - erleiden*, totale nederlaag ondergaan, geheel verslagen worden.

Niederläger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *Groszhandler.*

Niederlag-aufseher, (*-hers*, mv. *-her*) m. opzichter m. van een entrepot, stapelkommies m.; *-gerechtigkeit* v. entrepotrecht o.; *-ort* m., *-stadt* v. entrepotplaats, entrepotstad, stad v. waar een entrepot is.

Niederland, (*-land(e)s*, mv. *-länder*) o. laag land o.; 2. *die -e* o. mv. Nederlanden o. mv., Nederland o.

Niederländer, (*-ders*, mv. *-der*) m., **-in,** (*-nen*) v. bewoner m., bewoonster v. van een laag land; 2. Nederlander m., Nederlandsche vrouw v.

Niederländisch, bijv. nw. van een laag land, Z. *Niederländer*; 2. *die -en Maler*, Hollandsch, Vlaamsch, Nederlandsch; *-e Goldfarbe*, oranjekleur v.

Niederlass, (*-es*, mv. *Niederlässe*) m., Z. *Niederlassung.*

Niederlassen, (*liesz nieder, niedergelassen*) bedr. ww. onr. neerlaten, naar beneden laten, *jem. in einen Schacht* -, laten zakken, afdalen; *die Kutschengläser* -, neerdoen; *einen Rollvorhang* -, laten zakken, neerdoen, laten vallen; (Zeew.) *die Segel* -, neerhalen; 2. wed. ww. *sich an einem Seile* -, zich laten zakken; (van vogels), neervliegen; it. *sich* -, gaan zitten; *sich an einem Ort, sich häuslich* -, zich ergens metterwoon vestigen.

Niederlassung, (*-en*) v., Z. *niederlassen;* (fig.) *häusliche* -, vestiging, kolonie v.

Niederlaufen, (*lief nieder, niedergelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* naar beneden loopen; (Bergw.) afloopen, hellen; 2. bedr. ww. omverloopen.

Niederlegen, (*legte nieder, niedergelegt*) bedr. ww. *eine Last* -, afleggen, neerleggen, neerzetten, op den grond leggen of zetten; *die Waffen* -, afleggen, overgeven; *auf die Erde* -, neerleggen, neerzetten; *Geld, Aktenstücke* -, ter bewaring geven, overgeven; *seine Gewalt in jems. Hände* -, zijn gezag overdragen; *ein Amt* -, nederleggen, afstand doen van; *das Handwerk* -, laten varen; 2. wed. ww. *sich auf die Erde* -, op den grond gaan liggen; *sich in's Bett* -, naar bed gaan, gaan slapen.

Niederlegung, (*-en*) v. (van eene som gelds), in bewaring geven, depot o.; (van een ambt), neerleggen o.; (van de kroon), afstand doen o.

Niederliegen, (*lag nieder, niedergelegen*) o. ww. onr., m. *s.* neerliggen, liggen; *krank* -, ziek liggen, ziek te bed liggen; 2. bedr. ww. *das Gras* -, vertreden.

Niedermachen, (*machte nieder, niedergemacht*) bedr. ww. neerlaten, doen neervallen; (fig.) Z. *heruntermachen;* 2. *jem.* -, dooden, neerslaan; II. o. zelfst. (fig.) bloedbad o., slachting v.

Niedermetzeln, (*metzelte nieder, niedergemetzelt*) bedr. ww. vermoorden, dooden, neersabelen, over de kling jagen.

Niedermögen, (*mochte nieder, niedergemocht*) o. ww. onr., m. *h.* lust hebben om naar beneden te gaan, naar beneden willen gaan.

Niedern, (*niederte, geniedert*) bedr. ww. *etw.* -, lager maken, verlagen; *jem.* -, Z. *erniedern, erniedrigen; ein Lehen* -, laten vervallen; 2. o. ww. lager worden, zakken.

Niedernöthigen, (*nöthigte nieder, niedergenöthigt*) bedr. ww. verplichten, noodzaken om naar beneden te gaan, dwingen om te gaan zitten.

Niederpressen, (*presste nieder, niedergepresst*) bedr. ww. neerpersen, samendrukken.

Niederpurzeln, (*purzelte nieder, niedergepurzelt*) o. ww. (gemeenz.) Z. *niederfallen.*

Niederramme(l)n, (*ramm(el)te nieder, niedergeramm(el)t* bedr. ww. nederrammen, met den ram naar beneden slaan, inrammen; (fig.) *sein Bett* -, door elk. werpen.

Niederrechtspflege, v., z. m. Z. *Niedergericht.*

Niederregnen, (*regnete nieder, niedergeregnet*) bedr. ww. *Steine* -, (van den regen), naar beneden doen vallen; *das Getreide wurde niedergeregnet*, de regen deed het koren vallen.

Niederreiszen, (*riss nieder, niedergerissen*) bedr. ww. onr. *Gebäude* -, afbreken, sloopen, omverhalen; *einen Menschen* -, nederrukken, op den grond gooien; *Bäume* -, vellen; *die Mauern einer Stadt* -, slechten.

Niederreiszung, v., Z. *niederreiszen;* it. slooping, slechting v.

Niederreiten, (*ritt nieder, niedergeritten*) bedr. ww. onr. omverrijden, onder de pooten van het paard verpletteren.

Niederrennen, (*rannte nieder, niedergerannt*) bedr. ww. onr. omverrennen.

Niederrollen, (*rollte nieder, niedergerollt*) o. ww., m. *h.* naar beneden rollen; (van een gordijn), vallen; 2. bedr. ww. *eine Kugel* -, naar beneden rollen; it. al rollende lager doen gaan.

Niedersäbeln, (*säbelte nieder, niedergesäbelt*) bedr. ww. neersabelen, dooden, over de kling jagen, in de pan hakken.

Niedersägen, (*sägte nieder, niedergesägt*) bedr. ww. naar beneden zagen, neerzagen.

Niedersatz, (*-es*) m., z. m., Z. *Bodensatz.*

Niedersaufen, (*soff nieder, niedergesoffen*) bedr. ww. onr. *jem.* -, dronken maken zoodat hij neervalt; 2. o. ww., m. *h.* opzuipen, gretig of gulzig opdrinken.

Niedersäuseln, (*säuselte nieder, niedergesäuselt*) bedr. ww. omwerpen, doen omvallen.

Niederschauen, (*schaute nieder, niedergeschaut*) o. ww., Z. *niedersehen.*

Niederschieszen, (*schoss nieder, niedergeschossen*) o. ww. onr., m. *s.* (van roofvogels), neerschieten, naar beneden vliegen; (van den bliksem), neerschieten; 2. bedr. ww. neerschieten, door een schot dooden, doodschieten, omverschieten; (Krijgsw.) *einen Ausreiszer* -, fusilleeren, neerschieten.

Niederschlag, (*-schlag(e)s*, mv. *-schläge*) m. slag m., door welken iem. neervalt, hevige slag m., hevige val m., neerstorting v.; (Muz.) neerslag m.; (Scheik.) bezinksel, precipitaat o.; *durch einen - entstehen*, uit een bezinksel ontstaan; 2. (Scheik.) nederslag m., nederplofsel o.

Niederschlagen, (*schlug nieder, niedergeschlagen*) o. ww. onr., m. *s.* (gemeenz.) hard neervallen, neerploffen; 2.

m. *h.* (Muz.) maatslaan; II. bedr. ww. neerslaan, doodslaan; *das Getreide* -, (van den hagel), neerslaan, doen vallen; *den Rauch* -, (van den wind), doen neerslaan; *ein Gehölz* -, vellen, omhakken; *die Augen, eine Klappe* -, neerslaan; (Scheik.) doen bezinken; *-des Mittel*, Z. *Niederschlagmittel; -des Pulver*, stillend poeier o.; *eine Sache, einen Rechtstreit* -, tegenhouden; *einen Beweis* -, verzwakken; *jem.* -, *jems. Muth* -, iem. neerslachtig maken, ontmoedigen; *-d*, bedroevend, ontmoedigend; it. bedarend, stillend; III. wed. ww. *sich* -, bezinken.

Niederschlagenheit, v., z. m. (fig.) Z. *Niedergeschlagenheit.*

Niederschlag-kupfer, (*-s*) o., z. m. cementkoper, kopernederslag o.; *-mittel* o. (Scheik.) nederslaand of neerploffend middel, reagens o., bezinkingsmiddel o.; (Gen.) stillend, bedarend middel o.

Niederschlagung, v., Z. *niederschlagen;* 2. (Scheik.) nederploffing, bezinking v.

Niederschlängeln, (*schlängelte nieder, niedergeschlängelt*) bedr. en o. ww. naar beneden (doen) slingeren.

Niederschlingen, (*schlang nieder, niedergeschlungen*) bedr. ww. onr., Z. *niederschlucken.*

Niederschlucken, (*schluckte nieder, niedergeschluckt*) bedr. ww. verslinden, inslikken; (fig.) *einen Schimpf* -, verdragen, opkroppen.

Niederschmeiszen, (*schmiss nieder, niedergeschmissen*) bedr. ww.onr., Z. *niederwerfen.*

Niederschmettern, (*schmetterte nieder, niedergeschmettert*) bedr.ww. neersmijten, neersmakken, neerploffen; 2. o. ww. neerploffen.

Niederschrauben, (*schraubte nieder, niedergeschraubt*) bedr. ww. beneden schroeven, door eene schroef naar beneden werken.

Niederschreiben, (*schrieb nieder, niedergeschrieben*) bedr. ww. onr. neerschrijven, op schrift zetten.

Niederschreiten, (*schritt nieder, niedergeschritten*) o. ww., onr., m. *s.* naar beneden stappen.

Niederschwanken, (*schwankte nieder, niedergeschwankt*) o. ww., m. *h.* naar bereden waggelen; 2. omverwaggelen.

Niederschweben, (*schwebte nieder, niedergeschwebt*) o. ww., m. *h.* naar beneden zweven.

Niedersehen, (*sah nieder, niedergesehen*) bedr. ww. onr. naar beneden zien, naar beneden kijken; (fig.) de oogen neerslaan.

Niedersenken, (*senkte nieder, niedergesenkt*) bedr. ww. doen zinken, doen zakken; *einen Sarg* -, doen nederdalen, nederlaten; (Bergw.) *einen Schacht* -, dieper uitgraven; 2. wed. ww. *sich* -, zich laten vallen, neerzakken; (fig.) (van den nacht), vallen.

Niedersetzen, (*setzte nieder, niedergesetzt*) bedr. ww. *etw.* -, neerzetten, neerleggen, afzetten, op den grond zetten; *ein Kind* -, neerzetten, doen gaan zitten; (fig.) *eine Untersuchung, eine Commission* -, instellen; 2. wed. ww. *sich* -, zich neerzetten, gaan zitten, zich vestigen.

Niedersinken, (*sank nieder, niedergesunken*) o. ww. onr., m. *s.* neerzinken, neervallen, ineenzakken; (van personen), in zwijm vallen, neerzijgen; it. *auf die Knie* -, op de knieën vallen; *im Wasser* -, zinken; (Bergw.) loodrecht uitgraven; (fig.) *die Nacht sinkt auf die Erde nieder*, de nacht valt neder.

Niedersitzen, (*sasz nieder, niedergesessen*) o. ww. onr., m. *h.* gezeten zijn, zitten; 2. gaan zitten; (fig.) *mit jemn.* -, eene zaak afdoen; II. bedr. ww. plat zitten, door er op te zitten plat maken, verpletteren.

Niederstämmen, (*stämmte nieder, niedergestämmt*) bedr. ww. met den hamer uithollen.

Niederstämmig, bijv. nw. laagstammig, een lagen stam hebbende.

Niederstampfen, (*stampfte nieder, niedergestampft*) bedr. ww. neerstampen; *Maulwurfshügel* -, ineentrappen; 2. o. ww. *mit dem Fusze* -, stampen, verpletteren.

Niederständig, bijv. nw., Z. *niedrig.*

Niederstechen, (*stach nieder, niedergestochen*) bedr. ww. onr. neersteken, doodsteken, doorsteken.

Niedersteigen, (*stieg nieder, niedergestiegen*) bedr. ww. onr. afdalen, naar beneden gaan; *auf- und* -, op- en neergaan; (Gesl., Sterrenk.) Z. *absteigen.*

Niederstellen, (*stellte nieder, niedergestellt*) bedr. ww. *etw.* -, Z. *niedersetzen.*

Niederstimmen, (*stimmte nieder, niedergestimmt*) bedr. ww. lager stemmen.

Niederstoszen, (*stiesz nieder, niedergestoszen*) bedr. ww. onr. neerstooten, neerduwen, naar beneden duwen, stooten; 2. Z. *niederstechen.*

Niederstrecken, (*streckte nieder, niedergestreckt*) bedr. ww., Z. *hinstrecken.*

Niederstreichen, (*strich nieder, niedergestrichen*) bedr. ww. onr. *die Haare* -, neerstrijken.

Niederstrich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Muz.) streek v. naar beneden, neerslag m., neerstreek v., neerhaal m.

Niederstülpen, (*stülpte nieder, niedergestülpt*) bedr. ww. *einen Hut* -, den rand ombuigen van.

Niederstürmen, (*stürmte nieder, niedergestürmt*) o. ww., m. *h.* naar beneden stormen; 2. bedr.ww. *eine Schanze* -, neerstormen, stormenderhand innemen en vernielen.

Niederstürzen, (*stürzte nieder, niedergestürzt*) o. ww., m. *s.* neerstorten, een val doen, neerslaan; (van paarden), vallen, neervallen; 2. bedr. ww. *jem.* -, neerstooten, doen vallen, omverstooten.

Niedertanzen, (*tanzte nieder, niedergetanzt*) o. ww., m. *h.* naar beneden dansen; 2. bedr. ww. *die Schuhe* -, door dansen doen omslaan; it. *jem.* -, omverdansen.

Niedertauchen, (*tauchte nieder, niedergetaucht*) o. ww., Z. *untertauchen.*

Niedertaumeln, (*taumelte nieder, niedergetaumelt*) o. ww., m. *h.* en *s.* neertuimelen, naar beneden tuimelen.

Niederthauen, (*thaute nieder, niedergethaut*) o. ww., m. *h.* als dauw neervallen.

Niederthun, (*that nieder, niedergethan*) bedr. ww. onr. *etw.* -, (gemeenz.) Z. *niedersetzen;* 2. wed. ww. *sich* -, (Jachtw.) laag gaan zitten; *sich niedergethan haben*, (van het wild), in de rustplaats zijn; (van een hert), op den buik liggen.

Niederträchtig, (*-er, -st*) bijv. nw. laag, gemeen, schandelijk, laf; *-keit* v. laagheid, gemeenheid, schandelijkheid, lafhartigheid v.

Niedertreiben, (*trieb nieder, niedergetrieben*) bedr. ww. onr. naar beneden jagen; 2. *die Saat* -, in den grond doen treden; II. o. ww. naar beneden gedreven worden; (van schepen), de rivier afdrijven.

Niedertreten, (*trat nieder, niedergetreten*) bedr. ww. *Schuhe* -, aflooopen; *das Gras* -, onder den voet treden, plattreden; 2. o. ww. naar beneden gaan.

Niedertrinken, (*trank nieder, niedergetrunken*) bedr. ww. onr., Z. *hinuntertrinken;* 2. (gemeenz.) *jem.* -, Z. *niedersaufen.*

Niederung, (*-en*) v. (Leenw.) laten vervallen, verval o.; 2. laag land, vlak land, kustland, dal o.

Niederwalzen, (*walzte nieder, niedergewalzt*) bedr. ww. (Landb.) *Haber* -, platrollen; 2. o. ww. naar beneden walsen.

Niederwälzen, (*wälzte nieder, niedergewälzt*) bedr. ww. neerrollen, naar beneden rollen; 2. rollend naar beneden gaan; 3. omverrollen, rollend neerwerpen.

Niederwärts, bijw. benedenwaarts, afwaarts, naar beneden; (Wap.) *- gekehrt*, onderste boven.

Niederwasserrad, (*-rad(e)s,* mv. *-räder*) o. rad o., dat van onderen door het water gedreven wordt.

Niederwelt, v., z. m. benedenwereld v.; (fig.) hier beneden, aardsche leven o.

Niederwerfen, (*warf nieder, niedergeworfen*) bedr. ww. onr., Z. *hinwerfen;* 2. naar beneden werpen, neerwerpen, neergooien, op den grond gooien; 3. *jem.* -, omvergooien; II. wed. ww. *sich vor jemn.* -, Z. *niederknien.*

Niederzechen, (*zechte nieder, niedergezecht*) bedr. ww., Z. *niedertrinken.*

Niederziehen, (*zog nieder, niedergezogen*) bedr. ww. onr. naar beneden trekken, neertrekken; *die Last zieht ihn*

nieder, doet hem buigen; (Ontlk.) *-der Muskel, Niederzieher*, neertrekkende spier v.

Niedlich, (*-er, -st*) bijv. en b. lief, behaaglijk, net, bevallig, keurig, sierlijk; *sich - kleiden*, zich net, sierlijk kleeden; 2. (van spijzen), heerlijk, lekker, keurig; *-keit* v. bevalligheid, behoorlijkheid, lieftalligheid, sierlijkheid, keurigheid v.; 2. aardigheid, aardige kleinigheid v.

Niednagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m., Z. *Nietnagel*.

Niedrig, (*-er, -st*) bijv. en b. laag, niet hoog; (van een boom), niet hoog; (van het water), laag; (Jachtw.) *- gehen*, (van herten), het gewei verloren hebben; 2. (van een prijs), laag, matig, redelijk; *- spielen*, om eene kleinigheid, niet grof spelen; *-e Prämie*, laag; 3. (van de afkomst), laag, onedel, niet adellijk, gemeen; *-er Ausdruck*, gemeen, laag, onbetamelijk, onedel; *- handeln*, gemeen; *es liegt etw. -es in diesem Gedanken*, er is iets gemeens, laags, onedels &; *-keit* v. laagheid v.; (van den prijs), laagheid, matigheid v.; (van den stand), laagheid, geringheid, minderheid v.; 2. gemeene, lage handeling v.

Niedrigen, (*niedrigte, geniedrigt*) bedr. ww. vernederen, verlagen, lager maken, verminderen.

Niedrigstämmig, bijv. nw., Z. *niederstämmig*.

Niedrigung, (*-en*) v., Z. *niedrigen*; it. vernedering, verlaging v.

Niefel, (*-n*) v. (Veea.) speekselklier v. van het paard.

Niele, (*-n*) v., Z. *Schlingbaum*.

Niello, (*-s*, mv. *-s*) o. zwarte metaalplaat v. met gegraveerde teekeningen.

Nielliren, (*niellirte, niellirt*) bedr. ww. graveeren en zwart kleuren.

Niemals, bijw., Z. *nie*.

Niemand, voorw. niemand, geen mensch; *es ist - da*, er is niemand; *es ist - Fremdes da*, er is geen enkele vreemdeling; *wer ist da gewesen? -!*, niemand!; *- als er hat es gethan*, niemand anders dan hij &; *der - ist an Allem schuld*, de man, die het gedaan heeft, is dood, is niet te vinden; (Volkst.) de man is op het kerkhof.

Niemeln, (*niemelte, geniemelt*) o. ww. giimlachen.

Niep, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. neep, vouw v.

Niere, (*-n*) v. (Ontlk.) nier v.; (Vleeschh.) nier v.; (Bergw.) langwerpige bolletjes o. mv.; 2. (veroud.) teelbal m.

Nieren-absonderung, (*-en*) v. afzondering v. door de nieren; *-ader* v. nierader v.; *-ausschnitt* m. uitsnijden o. der nieren; *-baum* m. anacardieboom m.; *-becher* m. (Ontlk.) nierbeker m., nierholte v.; *-becken* o. nierbekken o.; *-beschwerung* v. nierziekte, nierjicht v.; *-blutader* v. nierbloedader v.; *-braten* m. (Kookk.) nierstuk o.; *-entzündung* v. nierontsteking v.; *-erz* o. aardachtig ijzeroxyde o.; *-fett* o. nierenvet o.; *-fieber* o. nierkoorts v.; *-förmig* bijv. nw. teelbalvormig, niervormig; *-gefässe* o. mv. nierbloedvaten o. mv.; *-geflecht* o. (Ontlk.) niervlecht v.; *-geschwür* o. zweer v. aan nieren; *-gries* m. graveel o.; *-haut* v. (verkl. *-häutchen* o.) (Ontlk.) niervlies, niervliesje o.; *-höhle* v., Z. *-becher*; *-kartoffel* v. muisjesaardappel m.; *-kelche* m. mv., Z. *-becher*; *-kolik* v. nierkoliek o.; *-krank* bijv. nw. aan de nieren lijdend; aan het graveel lijdende; *-krankheit* v. v. nierziekte v., graveel o.; *-mittel* o. middel o. tegen nierziekte; *-nerve* m. nierzenuw v.; *-prüfer* m. (H. S.) hij die de nieren proeft, de harten kent, Alwetende m.; *-pulsader* v. polsader v. der nieren; *-sand* m., Z. *-gries*; *-schmalz* m. gezwollen nierenvoet o.; *-schmerz* m., Z. *-beschwerung*; *-schnitt* m. (Ontlk.) snede v. in de nieren, ontleding van de nieren; *-schnitte* v. (Kookk.) gebraden kalfsnieren v. mv.; *-stein* m. niersteen m.; *-steiner* m. Niersteiner wijn m.; *-stück* o. nierstuk o.; *-sucht* v., Z. *-krankheit*; *-süchtig* bijv. nw. nierzuchtig; *-talg* m. talk v. uit de nieren; *-warze* v. (verkl. *-wärzchen* o.) (Ontlk.) nierknobbeltje o.; *-weh* o., Z. *-beschwerung*.

Nierenweise, bij wijze van nesten, groepen, massa's.

Nierenzwölffingerdarms-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. nierverband o. van den twaalfvingerigen darm.

Nierig, bijv. nw., Z. *nierenweise*.

Niesche, bijv. nw. zacht hellend, glooiend; (fig.) waggelend, dronken.

Nieschel, (*-s*, mv. *Nieschel*) m. (Prov.) kop m., hoofd o.

Niese-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*), **-kraut,** (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. nierkruid o.; 2. klein vingerhoedskruid o.; 3. lelie v. der dalen; 4. nieswortel m. met groote bladeren; 5. *falsches* —, klein huislook, valsch nieskruid o.

Nieseln, (*nieselte, geniesselt*) o. ww., m. *h.* door de neus spreken; 2. motregenen.

Niesemittel, (*-tels*, mv. *-tel*) o. niesmiddel, nieskruid o.

Niesen, (*nieste, geniest*) o. ww., m. *h.* niezen, proesten.

Nies(e)pulver, (*-vers*, mv. *-ver*) o. niespoeder, nieskruid o.

Nieser, (*-s*, mv. *Nieser*) m., **-in,** (*-nen*) v. niezer m., niesster v., hij, zij die niest.

Nieserlich, bijv. nw. tot niezen geneigd; *es ist mir -*, ik moet niezen.

Nies(e)-wurz(el), (*-würze* of *-wurzeln*) o. (Pl.) nieswortel m.; *falsche -*, zomeradonis v.; 2. nieskruid o.; 3. christoffelkruid o.

Nieszbar, bijv. en b. te genieten, in vruchtgebruik; (Rechtspr.) *etw. - besitzen*, het vruchtgebruik trekken van; *-keit* v., Z. *Nieszbrauch*.

Nieszbarlich, bijv. nw., Z. *nieszbar*; *-es Recht*, recht o. tot vruchtgebruik.

Nieszbrauch, (*-(e)s*) m., z. m. vruchtgebruik o.

Nieszbrauchen, (*nieszbrauchte, genieszbraucht*) o. ww., m. *h.* (veroud.) het vruchtgebruik trekken van.

Nieszbraucher, -in, vruchtgebruiker m., vruchtgebruikster v., hij, zij, die het vruchtgebruik heeft.

Nieszbrauchling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. winzuchtige, genotzoeker m.

Nieszbrauchs-besitz, (*-es*) m., z. m. vruchtgebruik o.; *-gläubiger* m. schuldeischer m. die het vruchtgebruik heeft van het onderpand; *-gut* o. goed o, in vruchtgebruik aangewezen, fidei-commis o.; *-sicherheit* v. zekerheid v. door vruchtgebruik; *-verpfändung* v. verpanding v. van het vruchtgebruik.

Nieszen, (*nieszte, genieszt*) bedr. ww. genieten, gebruiken, nuttigen, eten.

Nieszer, (*-s*, mv. *Nieszer*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Nieszbraucher &*.

Nieszling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Nieszbrauchling*.

Niet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (verkl. *Nietchen, Nietlein* o.) klinknagel, klinkbout m., klinknageltje o.

Niet, (*-(e)s*) m., z. m. leem o., mergel v.

Niet-bank, (*-bänke*) v. nietbank v.; *-blech* o. plaatje o. waarmede de klinknagel aan messen geslagen wordt.

Niete, (*-n*) v. (in eene loterij), niet v.; (fig.) nietige zaak v., nietigheid v., voorwerp o. zonder waarde; 2. Z. *Nietnagel*.

Nieteisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. (Hoefsm.) klinkijzer o.

Nieten, (*nietete, genietet*) bedr. ww. nieten, omklinken, vastklinken.

Niet-fest, bijv. nw., Z. *nagelfest*; *-feuer* o. vuur o. voor het klinken; *-hammer* m. klinkhamer m.; *-hämmerchen* o. stift- of spieruitdrijver m.; *-kloben* m. klinktang v.

Nietlein, o. mv. klinknageltjes o. mv.

Niet-nagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. klinknagel, bout m., omgeklonken punt v. van een spijker; 2. (aan den vinger), nij(d)nagel m.; *-neu* bijv. nw. fonkelnieuw, splinternieuw; *-pfaffe* m. beitel m. om spijkers om te klinken.

Niftel, (*-n*) v. (veroud.) nicht v.

Niftelgerade, v., z. m. goederen o. mv., die aan eene nicht vervallen.

Nigrin, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Titanschörl*.

Nihilist, (*-en*, mv. *-en*) m. hij, die aan niets gelooft; 2. (gemeenz.) leeglooper m., nergens toe deugende m.

Nihilismus, (onb.) m. nietigheid, onwaarde v.

Nikawitz, Nikowitz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Prov.) bergvink m. uit de Ardennen.

Nik(o)las, (onb.) m. Sint-Nicolaas, Sinterklaas; (Volksl.) *Sanct-beschert die Kuh, gibt aber nicht den Strick dazu*, God helpt hem, die zich zelven helpt.

Nik(o)las-abend, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Sint-Nicolaasavond m.; *-tag* m. (gemeenz.) Sint-Nicolaas(feest) o.

Nil-börs, (*-es*, mv. *-e*) m. Nijlbaars m.; *-eidechse* v. Nijlhagedis v.;

-erde v. Egijptische aarde v.; *-fluss* m. (Sterrenk.) Eridanus m. (een sterrenbeeld); *-grundel* v. nijlgrondel m.; *-karpfen* m. nijlkarper m.; *-krokodil* o. krokodil m. uit den Nijl.

Nilometer, (*-ters,* mv. *-ter*) m. peil o. tot het meten van de waterhoogte van den Nijl.

Nil-pferd, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. nijlpaard o.; *-reiher* m. ibis m.; *-stein* m. Egyptisch kwarts o.; *-winde* v. morgenster v. (een schelpdier).

Nimbus, (onb., mv. *Nimben*) m. stralenkrans, heiligenglans m., glorie v.

Nimfe, (*-n*) v., Z. *Nymphe.*

Nimmer, bijw. nimmer, nooit, in geen geval; *er ist - zufrieden,* hij is nooit tevreden; 2. niet meer, niet weder; *er kommt -,* hij komt niet meer; *er ist - dort,* daar is hij niet meer.

Nimmer-froh, bijv. nw. nooit vroolijk of opgeruimd; *-genug* m. onverzadelijke, ontevredene m.; *-mehr* bijw. nooit, nimmermeer, volstrekt niet, in geen geval; *das hätte ich mir — gedacht,* dat zou ik nooit hebben kunnen denken; *-nüchtern* (onb.) m. dronkaard, drinkebroer, zuiplap m., die altijd dronken is; *-satt* bijv. nw. onverzadelijk, ontevreden, nooit genoeg hebbende; 2. (onb.) m. hongerig mensch, hongerlijder m.; *er ist ein —,* hij is een hongerlijder, heeft nooit genoeg; (Nat. hist.) pelikaan m.

Nimmerstag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Volkst.) *auf Sanct -, wenn die Katze ein Ei legt und die Böcklinge lammen,* met Sint-Juttemis m., als de kalveren op het ijs dansen.

Ninsing, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. steeneppe v., krachtwortel m.

Nipfe(l)n, (*nipf(el)te, genipf(el)t*) o. ww. even proeven, met de lippen aanraken, snoepen.

Nipflein, (verkl.) o. teugje, slokje, borreltje o.

Nipp, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (gemeenz.) teugje, slokje o.; *einen kleinen - thun,* Z. *nippen* (2).

Nippen, (*nippte, genippt*) o. ww., m. *h.* pikken, trekkebekken; 2. (gemeenz.) met kleine teugen drinken, slurpen.

Nippern, bijv. nw. keurig, netjes, fijn.

Nippes, Nippsachen, v. mv. prullenkraam v., kleinigheden v. mv., versiersels, kleine voorwerpen o. mv. van weelde.

Nippiren, (*nippirte, nippirt*) bedr. ww. opsieren, opsmukken, opschikken.

Nipps, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Knirps.*

Nippweise, bijw. met kleine teugen, slurpend.

Nirgend(s), nirgendwo, bijw. nergens; *er weisz - hin,* hij weet niet waarheen, hij weet geen uitweg.

Nische, (*-n*) v. (Bouwk.) nis v.

Nischel, (*-s,* mv. *Nischel*) m. (gemeenz.) Z. *Nieschel.*

Niseln, (*niselte, geniselt*) o. ww. motregenen; it. langzaam knagen.

Nisi, (*-s,* mv. *Nisi*) o. maar o., zwarigheid v., hinderpaal m.

Niss, (*-e*) v. neet v., luizenei o.; 2. bijenei o.

Nisselsalat, (*-(e)s*) m., z. m. veldsalade v.

Nisser, (*-s,* mv. *Nisser*) m. luizig mensch m.

Nissig, bijv. en b. vol neten, luizig; (fig.) vrekkig, ellendig, erbarmelijk.

Nisskamm, (*-kamm(e)s,* mv. *-kämme*) m. netenkam, luizenkam, fijne kam m.; 2. (Nat. hist.) Z. *Spinnenkopf.*

Nist, (*-(e)s*) o., z. m. nesthalmen m. mv., neststroo o.; (fig.) mengsel, mengelmoes o.; it. (gemeenz.) gemengd gezelschap o.

Niste(l)n, (*niste(l)te, geniste(l)t*) o. ww., m. *h.* nestelen, nesten, zijn nest maken; 2. Z. *einniste(l)n;* (Pl.) *-de Samen,* zich opeenhoopend; *die Bosheit nistelt in seinem Herzen,* nestelt, zetelt &; II. wed. ww. *sich -,* zich nestelen, zich vestigen, indringen.

Nitrogen, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) stikstof, nitrogene v.

Nitusche, (*-n*) v. schijnheilige, kwezel v.

Niveau, (*-s,* mv. *-s*) o. waterpas, richtsnoer, meetsnoer o.

Nivelliren, (*nivellirte, nivellirt*) bedr. ww. waterpassen, met het waterpas de richting aangeven of opnemen, nivelleeren.

Nivellir-instrument, (*-en,* mv. *-en*) o. nivelleerwerktuig, waterpas o.; *-latte* v. nivelleerlat v., rij v.

Nivellirung, v., Z. *nivelliren.*

Nivellirwage, (*-n*) v. waterpas o., nivelleerbuis v.

Nivose, (*-n,* mv. *-n*) m. (Gesch. van F.) sneeuwmaand v., Nivose m. (van 21 December tot 19 Januari.)

Nix, (*-es,* mv. *-e*) m. (Fabell.) watergeest m.

Nixblume, (*-n*) v. (Pl.) waterbloem, waterklaver v., kroos o.; 2. gele wolfsboon v.

Nixe, (*-n*) v. waternimf, nimf v.

Nix-flachs, (*-es*) m., **-haar,** (*-(e)s*) o., z. m. (Pl.) vossestaart m.; *-wurzel* v., Z. *-blume* (2).

Noach, (*-s*) m., z. m. Noach of Noë m.

Noachisch, noachitisch, bijv. nw. van Noë of Noach.

Noachiten, m. mv. zonen, nakomelingen m. mv. van Noach of Noë.

Noahs-arche, (*-n*) v. (Nat. hist.) Noachsark v. (een schelpdier); *-muschel* v., Z. *Riesenmuschel.*

Nobbe, (*-n*) v., Z. *Noppe.*

Nobben, (*nobbte, genobbt*) o. ww. met de tanden schaven.

Nobberig, bijv. nw. vol knoppen, vol knoopen, oneffen, ongelijk.

Nobel, (*nobler, nobelst*) bijv. en b. edel, adellijk, een voornaam niterlijk hebbend; II. (*-s*) m., z. m. (in de fabel), naam van den leeuw.

Noberg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Mijnw.) Z. *Nachberg.*

Noch, voegw. noch; *weder er - ich,* noch hij, noch ik; *weder arm - reich,* noch arm noch rijk; 2. bijw. nog, daarenboven, bovendien, ook; *- nicht,* nog niet; *will er - davon?,* wil hij nog meer?; *- lieber wollte ich sie,* nog liever, veel liever; *was - mehr ist,* wat meer is; it. *wenn er mich auch - so sehr bittet,* al smeekt hij mij ook nog zoo, hoe hij ook smeekt; *wäre er - so reich,* al ware hij nog zoo rijk, hoe rijk hij mocht zijn.

Nochmalig, bijv. nw. herhaald, herhaaldelijk; *seine -e Bitte,* zijn herhaald verzoek o.

Nochmals, bijw. nogmaals, nog eens, bij herhaling.

Nock, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) nok v.; (van een zeil), punt v.

Nock of Nocken, (*-(en)s,* mv. *Nocken*) m. been o., knoest, knoop m.

Nockbindsel, (*-sels,* mv. *-sel*) o. (Zeew.) nokraband m.

Nocke, (*-n*) v. (Kookk.) tulband, boterkoek m., poffertje o.; 2. sneeuwbal m.; 3. (fig.) domkop, valschaard m.

Nock-gording, (*-en*) v. (Zeew.) nokgording v.; *-klampe* v. nokklamp m.; *-lägel, -ohr* o., Z. *Nock; -pferd* o. trapje o. naar de nokklampen; *-takel* o. noktakel m.

Nocturlabium, (*-s,* mv. *Nocturlabien*) o. graadboog m. tot het meten der poolsterhoogte.

Nödeln, (*nödelte, genödelt*) bedr. ww. knoopen, vlechten.

Noema, (*-s,* mv. *Noemata*) o. gedachte v., voorwerp o. der gedachte.

Nöhlen, (*nöhlte, genöhlt*) bedr. ww. (Prov.) teuten, teuteren.

Nöhler, (*-s,* mv. *Nöhler*) m. (Prov.) teut, teutig mensch m.

Nolensvolens, goedschiks kwaadschiks, tegen heug en meug.

Noli metangere, (onb.) o. kruidje roer-me-niet o., Z. *Sinnpflanze.*

Nolis, Nolissement, Nolo, Noleggio, o. scheepsbevrachting v.

Nolken, nollen, (*nolkte, genolkt* en *nollte, genollt*) bedr. ww., Z. *nulken.*

Nomade, (*-n,* mv. *-n*) m. zwerver, herder m., hij die tot een zwervenden of herderstam behoort; 2. *-n* mv. zwervende stam m., zwervend volk, herdersvolk, nomadenstam m.

Nomaden-leben, (*-s*) o., z. m. zwervend leven, nomadenleven o.; *-volk* o., Z. *Nomade* (2).

Nomadisch, bijv. nw. rondtrekkend, zwervend, zonder vaste woonplaats, nomadisch.

Nomadisiren, (*nomadisirte, nomadisirt*) o. ww. als nomaden omzwerven, een nomadenleven leiden.

Nomarch, (*-en,* mv. *-en*) m. landvoogd, landgraaf m.

Nomenklatur, (*-en*) v. naamlijst v.

Nominal, (*-(e)s,* mv. *-ien*) m. (Wijsb.) naamgeloovige, nominaal m.

Nominalist, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger m. van de leer der nominalen.

Nominalwerth, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. naamwaarde, nominale waarde v.

Nominativ, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Spraakk.) eerste naamval, noemer m., onderwerp o., nominatief m.

Nominell, bijv. nw. genaamd, in naam, volgens den naam; -*preis* m. naamprijs m., naamwaarde, nominale waarde v.

None, (-*n*) v. (Kath.) none v., gezang o., dat in de kloosters op den noen of het negende uur des daags gezongen of gebeden wordt; 2. (R. g.) zevende dag m. der maanden Maart, Mei, Juli en October en vijfde dag der overige maanden; 3. (Muz.) negende toon m. van den grondtoon.

Nonens, (onb.) o. onding, niets o., Z. *Unding*.

Nonne, (-*n*) v. non, kloosterzuster, kloosterlinge v.; *eine - werden*, non worden, in een klooster gaan; (fig., Nat. hist.) duikergans v.; 2. *weisse* -, witte non v.; (Huish. gemeenz.) gesneden varken o.; (Geweerm.) stang v., gedeelte o. der slotplaat van een geweer; (Vleeschh.) worsthorentje o.; (Leid.) vorstpan v., nokpan v.; (Giet.) vorm m.

Nönnchen, (verkl.) o. nonnetje o., jonge of kleine non v.

Nonnen, (*nonnte, genonnt*) bedr. ww. *Schweine* -, lubben, snijden.

Nonnen-äuglein, o. (Pl.) juffertje o. in het groen; -*brod* o. nonnenbrood, suikergebak o.; -*dutte*, -*dütte* v. nonnepeer v.; it. nonneborst v.; -*fleisch* o. nonnenvleesch o.; (gemeenz.) *es ist ihr kein — gewachsen*, zij is niet geschikt voor het klooster; -*fürzchen* o., fijn botergebak o. met rozenwater; -*gans* v. rotgans v.; -*garn* o. fijn garen o.; -*glas* o. kleine glazen flesch v., medicijnflesschje o.

Nonnenhaft, bijv. nw. nonachtig, van eene non, op eene non betrekking hebbende.

Nonnen-kleid, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. nonnenkleed o., habijt o.; -*kleidung* v., Z. -*kleid*; -*kloster* o. nonnenklooster o.; -*kraut* o., Z. *Erdrauch*; -*kröpfel* v. suikergebak o.; -*leben* o. nonneleven, kloosterleven, eenzaam leven o. eener vrouw; -*meise* v. bruine mees v.; -*nelke* v. tuinanjelier v.; -*orden* m. nonnenorde v.; -*schleier* m. nonnensluier m.; -*taube* v. nonnetje o. (eene duif); -*teig* m. met melk en wijn bereid deeg o. voor gebak; -*tracht* v. nonnengewaad o., nonnendracht v., nonnenkleeding v.; -*weihe* v. wijding v. eener non, aannemen o. van den sluier; -*zelle* v. nonnencel v.

Noppe, (-*n*) v. (Lakenb.) nop v.

Nopp-eisen, (-*eisens*, mv. -*eisen*) o. nopijzer o.; -*zänglein* o. noptangetje o.

Noppen, (*noppte, genoppt*) bedr. ww. noppen, de noppen uitplukken; 2. van nopjes voorzien, ratineeren.

Nopper, (-*s*, mv. *Nopper*) m., **-in,** (-*nen*) v. nopper m., nopster v.; (Veea.) kribbebijter m.

Nord, (-*en*) m., z. m. Noorden o.; *der Wind aus* -, noordenwind; *der Wind ist* -, de wind is noord; *gegen - segeln*, naar het Noorden, noordwaarts stevenen; (Zeew.) - *zum Osten*, Noordoosten; - *zum Westen*, Noordwesten.

Nordbär, (-*en*, mv. -*en*) m. noordsche beer, ijsbeer m.

Norden(sich), (*nordete, genordet*) wed. ww. het Noorden zoeken, zich oriënteeren.

Norden, (-*s*) m., z. m., Z. *Nord*.

Norder-breite, v., z. m. (Zeew.) noorderbreedte v.; -*sonne* v. noorderzon, niet-ondergaande zon, zon v. om middernacht.

Nord-fahrer, (-*rers*, mv. -*rer*) m. noordvaarder m.; -*gans* v. noordsche gans v.; 2. rotgans v.

Nordisch, bijv. nw. bij het Noorden behoorend, aan het Noorden eigen, noordelijk.

Nord-kante, (-*n*) v. (Zeew.) noordkust v., noordkant m.; -*kap* o. Noordkaap v.; -*kaper* m. noordkaper m. (visch); 2. groenlandsche walvisch m.; 3. brits- of bootskop, stormvisch m.; -*kreis* m. noordelijke keerkring, kreeftskeerkring m.; -*land* o. noordelijk land; -*länder* — *in*, bewoner m., bewoonster v. van een noordelijk land; -*ländisch* bijv. nw. van het Noorden komend, noordsch, in het Noorden gelegen, noordelijk.

Nördlich, (-*er*, -*st*) bijv. en b., Z. *nordländisch*; -*e Breite*, Z. *Norderbreite*; -*e Zeichen* o. noordelijke teekens; - *segeln*, naar het Noorden of noordwaarts varen; *Frankreich liegt - von Spanien*, ligt noordwaarts of ten Noorden van; *der Wind ist* of *kommt* -, de wind is noord, komt uit het Noorden.

Nord-licht, (-(*e*)*s*) o., z. m. noorderlicht o.; -*luft* v. noordenwind m.; -*mann* m., Z. -*länder*; -*meer* o. noordelijke zee v.; -*möwe* v. aschgrauwe stormvogel m., zeemeeuw v.; -*nordost* m. Noord-noordoosten o.; -*nordwest* m. Noord-noordwesten o.; -*ost* m. Noordoosten o.; 2. noord-oostenwind m.; -*ostering* v. afwijking v. van de kompasnaald ten Oosten; -*östlich* bijv. nw. noordoostelijk; -*pol* m. noordpool v.; it. pool v.; -*punkt* m. noordpunt, noordelijk punt o.; -*schein* m., Z. -*licht*; -*see* v. Noordzee, Duitsche zee v.; -*seite* v. noordzijde v., noordkant m.; -*sonne* v. noorderzon v.; -*stern* m. poolster v.; (Zeew.) noordster, poolster v.; —*orden* m. (in Zweden), (ridder)-orde v. van de poolster; -*sturm* m. storm m. van het Noorden, -*vogel* m. roofmeeuw v.

Nordwärts, bijw. noordwaarts, naar het Noorden.

Nord-wasser, (-*sers*, mv. -*ser*) o. (Zeew.) noordsch water o.; -*weiser* m. kompasnaald, magneetnaald v.; -*west* m. Noordwesten o.; —*zum -en*, Noordwest ten Noorden; —*zum Westen*, Noordwest ten Westen of west-noordwest; 2. noordwestenwind m.; -*westring* v. afwijking v. van de kompasnaald ten Westen; -*westvogel* m. stormvogel m.; -*westlich* bijv. nw. noordwestelijk, ten Noordwesten gelegen; -*westwind* m. noordwestenwind m.; -*wind* m. noordenwind, koude wind m.

Nörfling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Nat. hist.) zeebrasem m.; 2. goudvisch m.

Nörgeln, (*nörgelte, genörgelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) knorren, brommen; 2. door onophoudelijk vragen ongeduldig maken.

Norimorispiel, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. vingerspel, vingerraadspel o.

Nork, (-(*e*)*s*) m., z. m. (Delfst.) met schorl vermengd mikaschiefer o.

Norm, (-*en*) v. regel m., richtsnoer, voorschrift o.; (Drukk.) merkteeken o., letter v. van het blad.

Normal, bijv. nw. tot regel of model dienend, voorschriftmatig; -*schule* v. normaalschool, kweekschool v. voor onderwijzers, modelschool v.

Normiren, (*normirte, normirt*) bedr. ww. bevelen, lasten, gebieden, voorschrijven.

Normzeile, (-*n*) v. (Drukk.) lijn v., die als bladwachter dient.

Norwegen, (-*s*, mv. *Norwegen*) o. (Zeew.) koebrug v.

Nöszel, Z. *Nöszel*.

Nosographie, v., z. m. ziektebeschrijving v.

Nosokomie, v., z. m. ziekenoppassing, ziekenverpleging v.

Nosologie, v. leer v. der ziekten, ziektenleer v.

Nosologisch, bijv. nw. volgens de ziektenleer, betrekking hebbende op de ziektenleer.

Noss, (-*es*, mv. *Nösser*) o. (veroud.) stuk o. vee, voorn. schapen.

Nössel, Nöszel, (-*s*, mv. *Nössel* of *Nöszel*) o. kan v., pint v.

Nösselfink, (-*en*, mv. -*en*) m. vijgeneter m.

Nöszelchen, (verkl.) o. kannetje, pintje o.; *ein - trinken*, kannetje, slokje o.; (Zoutz.) zoutmaat v.

Nöszelweise, bijw. per kan, per pint, bij de kan.

Noster, Z. *Paternoster*.

Nösterbier, (-(*e*)*s*) o., z. m. dun bier o.

Nostoch, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. aardbloem, hemelsbloem, nostoch v., Z. *Erdblume*.

Nostrat, (-*en*, mv. -*en*) m. onze landsman m.; it. een van onze soort, van onzen stand.

Nota, Note, (-*n*) v. aanmerking, herinnering v., merkteeken o.; it. rekening, nota, quitantie v.; 2. opstel o., verklaring, klachtinlevering v.; 3. bankbiljet o.; 4. toonteeken o.

Notabel, (-*n*, mv. -*n*) m. aanzienlijk burger, voornaam ingezetene m.

Notabilität, (-*en*) v. aanzienlijkheid, voornaamheid v.; 2. aanzienlijk, voornaam, uitstekend persoon m.

Notam, *etw. ad - nehmen*, iets ad notam nemen, zich iets merken, ter harte nemen.

Notabene, o. nota bene, (gewoonl. N.B.) o., noot, aanmerking v., verwijt o., herinnering v.; 2. tussch -!, let wel!, let op!

Notar, (-*s*, mv. *Notare*, *Notarii* en *Notarien*) m. notaris m.

Notariat, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. notarisschap, notarisambt, notariaat o.; -*buch* o. formulierboek o.

Notariats-gebühren, v. mv. notarisgelden o. mv., gerechtskosten m. mv.; -*instrument* o. of -*urkunde* v. notariële akte v.; -*stube* v. notariskantoor o.; -*zeugniss* o. notariëel bewijs o.

Note, (-*n*) v. (gemeenz.) noot, aanmerking, opmerking v.; it. herinnering v.; (Hand.) nota, rekening v.; (Pol.) nota v., officiëel stuk o.; (Muz.) noot, muzieknoot v.; *weisze* -, heele of halve noot, open noot; *schwarze* -, achtste, zestiende noot &, toe noot; *nach* -*n singen*, naar de muziek zingen; *auf einer* - *halten*, eene noot aanhouden; *ein Stück in* -*n setzen*, op muziek brengen; *ganze* -, heele noot; *halbe* -, halve noot; *Achtels*-, achtste noot; 2. -*n*, muziek v., muziekboek o.; (fig.) *nach* -*n*, (gemeenz.) gebiedend, zoo als het behoort; *jemn. nach* -*n prügeln*, gedacht afranselen.

Notel, (-*n*), **Notula,** (*Notulen*) v. aanteekening v. van het verhandelde in eene vergadering, notitie v., opstelletje o., notulen v. mv.

Notelgeschirr, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Touwsl.) werktuig o. met 4 haken om groote touwen ineen te draaien.

Nöteln, (*nötelte, genötelt*) o. ww. aarzelen, treuzelen, dralen, weifelen.

Noten-abc, (-'*s*, mv. -'*s*) o. (Muz.) oefenstuk o. voor den zang zonder tekst, notenabc o.; -*blatt* o. muziekblad o.; -*buch* o. notenboek, muziekboek o.; -*druck* m. notendruk m.; it. kunst v. om muziek te drukken; -*drucker* m. muziekdrukker m.; -*druckerei* v. muziekdrukkerij v.; -*feder* v. knip m. of sluiting v. aan een brieventasch; -*format* o. (Boekh.) langwerpig quarto o.; -*gestell* o., Z.-*pult*; -*handel* m. muziekhandel m.; -*händler* m. muziekhandelaar m.; -*handlung* v. muziekhandel, muziekwinkel m.; -*heft* o., Z. -*buch*; -*kopf* m. kop m. eener noot; -*laden* m. muziekwinkel m.; -*leiter* v. toonladder v., gamma v.; -*linien* v. mv. notenbalk m., notenlijnen v. mv.; -*macher* m. hij die noten of aanmerkingen en aanteekeningen maakt; -*papier* o. notenpapier, muziekpapier o.; -*plan* m., Z. -*linien*; -*platte* v. muziekbord, notenbord o.; -*positorium*, -*pult* o. muzieklessenaar m.; -*schlüssel* m. muziekssleutel m.; -*schnecke* v. (Nat. hist.) notenslak, muziekschelp v.; -*schreiber* m. notenschrijver, muziekkopiist m.; -*schwanz* m. notenstaart, staart m. eener noot; -*setzer* m. hij die op muziek brengt, componist m.; -*stecher* m. muziekgraveur m.; -*stecherei* v. graveeren o. van muziek; 2. werkplaats v., waar muziek gegraveerd wordt; -*stein* m. notensteen m.; -*stimme* v. stem, muziekstem v.; -*stück* o. muziekstuk o.; -*system* o., Z. -*linien*; -*tute* v. (Nat. hist.) duizendpoot m.; -*zeile* v. notenlijn v.

Notern, (*noterte, genotert*) o. ww. heen en weer trekken.

Noth, bijv. en b., Z. *nöthig; es thut* -, het is hoog noodig, het is dringend noodzakelijk; *am Ende thäte es gar* -, *dass*, het zou eindelijk nog noodig zijn; 2. *es ist, es thut ihm* -, hij heeft nood, hij krijgt nood.

Noth, (*Nöthen*) v. nood m., noodzakelijkheid v., drang m., behoefte v.; *aus* -, uit noodzakelijkheid; *ich brauche es zur höchsten* -, ik heb het hoog noodig; *wenn* - *an Mann geht*, als de nood aan den man komt; *im Fall der* -, in geval van nood; *dringende* -, dringende behoefte, hooge noodzakelijkheid v.; (Spr.) *aus der* - *eine Tugend machen*, van den nood eene deugd maken; *ohne* -, zonder reden, zonder noodzakelijkheid; it. *es reicht zur* - *hin*, het is ternauwernood voldoende; *er hat zur* - *zu leben*, hij heeft maar juist genoeg om te leven; 2. dringende behoefte v.; *man kann es zur* - *gebrauchen*, men kan het des noods, als het hoog noodzakelijk is gebruiken; 3. verdriet o., droefheid v., armoede, ellende v., nood m.; *in* - *sein*, in nood verkeeren, hulpbehoevend zijn; *in* - *und Elend sein*, in nood en ellende verkeeren; *jemn. seine* - *klagen*, iem. zijn nood klagen, zich bij iem. beklagen; *jem. aus der* - *reiszen*, uit den nood helpen; - *leiden*, (van zaken), beschadigd worden, in gevaar zijn; *man sieht ihm keine* - *an*, hij ziet er niet uit, dat hij in nood verkeert; *in Nöthen sein*, gebrek hebben, armoede lijden; it. in gevaar zijn; *es hat keine* -, het heeft geen nood, er is geen gevaar bij; *er leidet an Allem* -, hij heeft aan alles gebrek; *jemn. viele* - *machen*, veel verdriet, veel moeite veroorzaken; (Spr.) - *kennt kein Gebot*, nood breekt wet; 4. groot gevaar, uiterst gevaar o.; *sich in der* - *befinden*, in gevaar verkeeren; 5. moeite, poging v.; *mit genauer* - nauwelijks, ternauwernood; *er wird* - *haben den Process zu gewinnen*, hij zal veel moeite hebben &; *seine* - *mit jemn. nehmen*, moeite doen voor; 6. *die schwere* -, (gemeenz.) vallende ziekte v.; (Volkst.) *dass dich die schwere* -, de duivel of drommel hale u; 7. *die echte* -, (Rechtspr.) Z. *Ehehaft.*

Noth-anker, (-*ankers*, mv. -*anker*) m. noodanker, plechtanker o.; -*arbeit* v., Z. -*werk*; -*ausfluth* v. (Waterb.) waterloozing v. in tijd van nood; -*auswurf* m. overboord werpen o. van waren; -*bau* m. hulpgebouw, voorloopig gebouw o., Z. -*werk*; (Jachtw.) schuilplaats v.; -*bedürftig* bijv. nw., Z. -*dürftig*; -*behelf* m. noodhulp v., uitweg m. ingeval van nood, voorwendsel o.; (Volkst.) ezelsbrug v.; -*bote* m. bode m. voor het gerecht vrijgesproken ten gevolge van noodzakelijkheid; -*brauch* m. gebruik o. ingeval van nood; -*brod* o. (Ger.) zuiveringsbrood o., dat een beschuldigde eten moest; -*brüchig* bijv. nw. gebroken, gebarsten, kort en klein; *eine Stufe — machen*, klein slaan, aan stukken slaan; -*brunnen* m. put m., bron v. ingeval van nood, of bij gebrek van water gebruikt wordende; 2. brandput m.; -*busze* v. gedwongen boete, verplichte boete v.; -*damm*, -*deich* m. nooddam, nooddijk m.; -*dienst* m. dienst m. uit noodzakelijkheid; 2. gedwongen leendienst m.; -*ding* o. rechtbank v. in buitengewone gevallen; -*drache* v., Z. -*schlange*; -*drang* m. dringende noodzakelijkheid v., drang m.

Nothdrängen, (*drängte noth, nothgedrängt*) en **nothdringen,** (*drang noth, nothgedrungen*) bedr. ww. onr. in het nauw drijven, noodzaken, dwingen; -*d*, Z. *nothdringlich*; *nothgedrungen*, door nood gedrongen; *etw. nothgedrungen thun*, door nood gedwongen iets doen.

Nothdringlich, bijv. en b. dringend noodzakelijk, hoog noodzakelijk, urgent.

Nothdurft, v., z. m. nood m., behoefte, armoede, ellende v., Z. *Noth; zur, nach* -, voor zoo ver noodig is; *nach* - *der Sache*, naar mate de zaak noodig is; 2. (Ger.) onvermijdelijke formaliteiten v. mv., middelen o. mv. van verdediging; *seine* - *haben*, het noodige, nooddruft v. hebben; 3. *seine* - *verrichten*, (gemeenz.) zijn gevoeg doen.

Nothdürftig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. nooddruftig, armoedig, armzalig, ternauwernood, nauwelijks voldoende; (w. i. gebr.) - *leben*, armoedig, sober leven; it. aan het noodige gebrek hebben; *ein* -*es Auskommen haben*, niet meer dan het noodige hebben; *es reicht* - *zu*, het is nauwelijks voldoende, ternauwernood genoeg; -*keit* o. nooddruft, armoede v., gebrek o., ongenoegzaamheid v.

Nothdürftiglich, bijv. en b. (veroud.) voor zoover noodig is.

Noth-eimer, (-*mers*, mv. -*mer*) m. brandemmer m.; -*eisen* o. (Timm.) doorslag, dril m.

Nothen, (*nothete, genothet*) o. ww. in nood zijn, dringend noodig hebben.

Noth-erbe, (-*n*, mv. -*n*) m. (Ger.) onterfde m., die slechts erft wat de wet bepaalt; 2. (gemeenz.) wettige erfgenaam m.; -*erbschaft* v. wettige erfenis v.; -*fall* m. geval o. van nood; *im* —*e*, ingeval van nood.

Nothfest, bijv. nw. in gevaar en ongeluk trouw bevonden, onwankelbaar.

Noth-feuer, (-*ers*, mv. -*er*) o. (gemeenz.) noodvuur o.; -*freund* m. getrouwe vriend, vriend m. in nood; -*frist* v. (Rechtsw.) laatste, door de rechtbank bepaalde termijn m.; -*gebürniss* o., Z. -*erbschaft*; -*gedinge* o., Z. -*erbschaft*; -*gedinge* o. (Bergw.) werk o. waarbij de mijnwerker nauwelijks zijn brood verdient.

Nothgedrungen, bijv. nw., Z. *nothdringen*; -*heit* v, hooge noodzakelijkheid v.

Noth-gefährte, (-*n*, mv. -*n*) lotgenoot m. in het lijden; -*geld* o., Z. -*pfennig*; (Rechtspr.) gerechtskosten m. mv.; -*gericht* o., Z. *Halsgericht*; -*geschrei* o. noodgeschreeuw o.; -*gestalle*, -*gestrebe* m., Z. -*gefährte*; -*getrieben* bijv. nw., Z. -*gedrungen*; -*groschen* m. noodpenning m.; -*höfisch* bijv. nw. verontschuldiging verdienend.

Nothhaft, (-*er*, -(*e*)*st*) bijv. nw. (Rechtspr.) wettig; 2. noodlijdend, behoeftig.

Noth-haft, (*-en*) v., Z. *Ehehaft; -helfer* m. helper,redder m.uit den nood; 2. noodhulp m.; *-hemd* o. betooverd hemd o.; *-hobel* m. ploegschaaf v.;*-hülfe* v. hulp v. in nood; 2. eerste hulp, voorloopige hulp, noodhulp v.

Nöthig, (*-er, -st*) bijv. en b. *etw. - haben,* noodig hebben, behoefte hebben aan; *was hatte er - dahin zu gehen ?,* waarom moest hij, wat behoefde hij daarheen te gaan ?; 2. noodzakelijk, onvermijdelijk, dringend;*wozu ist es -, dass,* waartoe is het noodig &; *-e Geschäfte haben,* dringende; *das -e haben,* het noodige hebben, genoeg hebben om van te leven.

Nöthigen, (*nöthigte, genöthigt*) bedr. ww. *jem. zu etw.* -,noodzaken,verplichten, dwingen; *ich sehe mich genöthigt es zu thun,* ik zie mij genoodzaakt &; *jem. zum Essen* -, noodigen, dringen om te eten; 2. (veroud.) *jem.* -, uitnoodigen, inviteeren, verzoeken.

Nöthiger, (*-s,* mv. *Nöthiger*) m. dwinger, noodzaker m., hij, die dwingt, noodzaakt &; 2. (veroud.) noodiger, uitnoodiger, verzoeker m.

Nöthigkeit, v., z. m. noodzakelijkheid v., nood m.

Nöthigung, (*-en*) v. verplichting, noodzaking v., dwang m.; 2. (veroud.) uitnoodiging v., verzoek o., invitatie v.

Noth-jahr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. jaar o. van gebrek; *-kapelle* v. smeltkroes m. voor kleine maar gewichtige proeven; *-klage* v. uit nood ingediende klacht v.; 2. noodklagen o.; *-kleppe* v., Z. *-münze; -knecht* m. noodhulp m.; (fig.) *ich will nicht Ihr — sein,* ik wil geen noodhulp, (Volksl.) geen stopgat voor u zijn.

Nothleidend, bijv. nw. noodlijdend, arm, behoeftig, in gevaar verkeerend, ongelukkig; (Hand.) (van een wissel), aan wanbetaling onderhevig.

Nöthlich, bijv.en b. klagend;*-thun* klagen, kermen; it. dringen, haast hebben; *um etw. - thun,* zich veel moeite geven om iets; 2. Z. *sich zieren.*

Nothlos, bijv. nw. noodeloos,overtollig, nutteloos; 2. niet aangeklaagd, niet vervolgd.

Noth-lüge, (*-n*) v. leugen v. om bestwil; *-mast* m. noodmast m.; *-mittel* o. hulpmiddel, middel o. in geval van nood, voorloopig middel o.; *-münze* v, noodmunt v.; *-nagel* m. (fig., gemeenz.) noodhulp v.; *-peinlich* bijv. nw., Z.*hochpeinlich; -pfennig* m. spaarpenning m., spaargeld o.; *-recht* o. recht o. in geval van nood; 2. recht o. uit noodzakelijkheid; 3. Z. *Standrecht.*

Nothreif, bijv. nw. (van vruchten), voor den tijd rijp.

Noth-reif,(*-(e)s,*mv.*-e*)m.(Kuip.) hoepel m., waarmede het vat in elk. gezet wordt; *-reise* v. reis v. uit noodzakelijkheid; *-sache* v. noodige zaak, dringende zaak v.; 2. noodzakelijkheid v.

Nothsächlich, bijv. nw., Z. *nothwendig.*

Noth-schätzung, (*-en*)v.broodschatting v.; *-schein* m. bewijs o. van wettige verhindering; 2. bewijs o. van onvermogen; *-schlange* v. (Art.) stuk o. grof geschut o.; *-schnitt* m. noodzakelijke afzetting v.; 2.(Bergw.)onregelmatige ontginning v.; *—e thun,* onregelmatig ontginnen, nu hier en dan daar graven; *-schott* m. (Waterb.) steenen beer m.,die het water in den dam moet houden,noodsluis v.; *-schuss* m. noodschot o.; *-signal* o. noodsein, noodsignaal o.; *-spake* v. (Zeew.) handspaak v.; *-stall* m. hoefstal m., noodstal m., om wilde paarden te beslaan; *-stand* m. armoedige staat m., staat m. van nood; *-stein* kraagsteen, sluitsteen m.; *-stern* m.staartster,komeet v.; *-steuer* v., Z. *Hülfsteuer; -stoppen* m. mv. (Zeew.) stoppers m. mv., hondepinnen v. mv.; *-tag* m., Z. *-frist; -talje* v. (Zeew.) noodtakel m.; *-taufe* v. nooddoop m.

Nothtaufen, (*nothtaufte, genothtauft*) bedr. ww. doopen in gevaar van sterven, in nood doopen.

Noth-thaler, (*-lers,* mv. *-ler*) m., Z. *-münze;* 2. Z. *-geld; -theil* m. wettig gedeelte, door de wet bepaald erfdeel o.; *-thüre* v. nooddeur v., hulpdeur v.; (Waterb.) noodsluis v.; *-verkauf* m. verkoop m., die den gefailleerde wordt toegestaan om het bankeroet te dekken; *-wahl* v. noodzakelijke keus, keus of keuze v. uit nood; *-wehr* v. zelfverdediging v.

Noth-wendig, (*-er, -st*) bijv. nw. noodwendig, noodzakelijk, onvermijdelijk, gedwongen, verplicht; (Red.) volstrekt noodig; *-keit* v. noodwendigheid, noodzakelijkheid v., noodzaak v.; *unumgängliche —,*onoverkomelijke noodzakelijkheid; *die —en des Lebens,* levensbenoodigdheden, levensbehoeften v. mv.

Noth-werk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. noodig werk, noodzakelijk werk o.; 2. werk o. uit nood; *-wort* o. in nood gebruikt woord, woord o., dat gebruikt wordt bij gebrek van beter; *-wurf* m., Z. *-auswurf; -zeichen* o. noodteeken, teeken o. van nood; (Zeew.)noodsein,noodsignaal o.; *-zucht* v. (van eene vrouw of een meisje), schending, verkrachting v., schenden o.; *—begehen,* Z. *nothzüchtigen.*

Nothzüchtigen, (*nothzüchtigte, genothzüchtigt*) bedr.ww. *ein Mädchen* -, verkrachten, schenden, dwingen.

Nothzüchtiger, (*-gers,*mv.*-ger*) m. verkrachter, schender, eerroover m.

Nothzüchtigung, v., Z. *Nothzucht.*

Nothzwängen,(*nothzwängte, genothzwängt*) bedr. ww., Z. *nothzüchtigen.*

Notification, (*-en*) v. (Rechtsw.) kennisgeving, aankondiging, aanzegging, bekendmaking, notificatie v.

Notificiren, (*notificirte, notificirt*) bedr. ww. bekend maken, aankondigen, kennisgeven, verwittigen, berichten,melden.

Notiometer, (*-ters,* mv. *-ter*) m. vochtmeter m.

Notirbuch, (*-bach(e)s,* mv. *-bücher*) o., Z. *Notiz(en)buch.*

Notiren, (*notirte, notirt*)bedr. ww. aanteekenen, opteekenen, merken, noteeren; *die Abwesenden* -, aanteekenen; *Staatspapiere* -, van aanteekeningen voorzien.

Notirung, v., Z. *notiren;* it. aanteekening, kanteekening v.

Notiz, (*-en*) v. aanteekening v., kort bericht o., opgaaf, notitie v.; - *von etw. nehmen,* kennis nemen, notitie nemen van, letten op.

Notiz(en)-buch, (*-buch(e)s,*mv. *-bücher*) o., **-tafel,** (*-n*) v. aanteekenboekje, notitieboekje o., agenda v.

Notorität, (*-en*) v. algemeene bekendheid, openbaarheid, blijkbaarheid v.

Notorisch, bijv. en b. wereldkundig, algemeen bekend, blijkbaar bewezen.

Notsche(l)n, (*notsch(el)te, genotsch(el)t*) o. ww. zuigen, drinken, lurken.

Noturno, (*-s,* mv. *-s*) o. serenade, nachtmuziek v.

Novalacker, (*-ackers,* mv. *-äcker*), **Novalien,** v. mv., Z. *Neubruch.*

Novalzehent, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. tiend v. van nieuw ontgonnen en bezaaid land.

Novelle, (*-n*) v. novelle v.,romantisch verhaal o.; 2. (Ger.) authentieke stukken o. mv., nieuwe instellingen v. mv. van keizer Justinianus.

Novellenschreiber, (*-bers,*mv. *-ber*) m. novellenschrijver m.

Novellist, (*-en,* mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. liefhebber m., liefhebster v. van nieuwtjes, novellenschrijver m., novellenschrijfster v.

November, (*-s,* mv. *November*) m. November m., slachtmaand v.

Novenaria, o. mv. negendaagsche treur- en zielmissen v. mv.

Noviciat, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Noviziat.*

Novität, (*-en*) v. (Boekh.) nieuwigheid v., nieuws o., nieuwe uitgaaf v.

Novitätenzettel, (*-tels,*mv.*-tel*) m. catalogus m. van nieuwe uitgaven.

Novize, (*-n,* mv. *-n*) m. en (*-n*) v. nieuweling, proefkloosterling, novice m. en v.. (Student.)groen m.,groentje o.

Noviziat, (*-(e)s*) o., z. m. proefjaren o. mv., proeftijd, leertijd m.

Nu, bijw. (gemeenz.) Z. *nun;* 2. o. zelfst. oogenblik o., oogwenk m.; *im -,* in een oogwenk, in een oogenblik; *im rechten -,* op den juisten tijd, op het juiste oogenblik.

Nüchtern, bijv. en b. nuchter,ongelaafd, ongespijsd, nog niets gegeten hebbende; - *etw. einnehmen,* nuchter, op de nuchtere maag; (fig.) laf, flauw, kinderachtig, bedaard, kalm, onnoozel; *ich fühle mich so -, mir ist so -,* ik ben zoo flauw; 2. nuchter, niet dronken; it. onnuchterd; *wieder - machen,* ontnuchteren; (fig.) - *im Essen und Trinken,* matig; *ein -es Leben führen,* matig leven; *mit -er Seele etw. überlegen,* bedaard; it. vrij van haristocht.

Nüchternheit, v. nuchterheid, ledigheid v. van de maag; 2. (van eene grap), lafheid, flauwheid, kinderachtigheid, onnoozelheid v.; (van den geest), bedaardheid, kalmte v.; (in het eten), matigheid v.

Nuck,(-(*es*,mv.*Nücke*)m..**Nücke,** (-*n*) v stoot m.; (van honden), geblaf o.; 2. dutje, slaapje o.

Nudel, (-*n*) v. (verkl. *Nädelchen* o.) noedel m., meelballetje o.; 2. (Kookk.) noedel o., Duitsch deeg o. van meel, boter en eieren; 3. (fig.) dik kind o.; *er ist rund wie eine* -, hij is zoo dik als een beer.

Nudel-bäcker, (-*bäckers*, mv. -*bäcker*) m., Z. -*macher*;-*bäckerei* v. noedelbakkerij v.; -*breche* v. noedelrolletje, rolletje o. deeg; -*brett* o. noedelplank v.; -*brühe* v., Z. -*suppe*; -*crude* bijw. eenvoudig weg, zonder complimenten,naakt en ruw; -*form* m. noedelvorm m.; -*gries* m. gruttenmeel o.; -*holz* o. rolhout o.; -*koch* m., Z. -*macher*; -*kuchen* m. noedelkoek m.; -*macher*, —*in*, noedelbakker m., noedelbakster v.; -*mehl* o., Z. -*gries*.

Nudeln, (*nudelte, genudelt*) bedr. ww. *Gänse* -, met propdeeg mesten;(fig.) *jem.* -, drijven, drukken,vleeschelijk verbinden.

Nudel-speise, (-*n*) v. noedelspijs v.; -*spritze* v., Z. -*form*; -*suppe* v. meelballetjessoep, noedelsoep, vermicellisoep v.; -*teig* m. noedeldeeg, propdeeg o.; -*trichter* m. noedeltrechter m.; -*wälzer* m., Z. -*holz*.

Nudipedalen, m. mv. barrevoeters, Moravische dweepers m. uit de 16e eeuw.

Nudität, (-*n*) v. naaktheid v., naakt beeld o.

Nüeln, (*nüelte, genüelt*) bedr. ww. met de ploegschaaf uithalen.

Nüffeln, (*nüffelte, genüffelt*) o.ww. snuffelen; it. door den neus spreken.

Null, bijv. en b. nietig, niet geldig, - *und nichtig*, niet geldig, nietig, van onwaarde, krachteloos, nul en van geene waarde.

Null, (-*en*) of **Nulle,** (-*n*) v.(Rek.) nul v.; (fig.) *dieser Mensch ist eine* -, *eine wahre* -, een nul, een nel, een prul m.; - *von* - *geht auf*, nul van nul blijft nul; *er hat da eine gute* -, Z.*Nummer*;2.(Nat.) nul, vriespunt o.

Nullbruder, (-*bruders*, mv. -*brüder*)m. Franciscaner monnik, witte broeder m.

Nullheit, (-*en*) v. nietigheid, ongeldigheid, krachteloosheid v.

Nullificiren, (*nullificirte, nullificirt*) bedr. ww., Z. *annulliren*.

Nullität, (-*en*)v. nietigheid,krachteloosheid v.; *die* —*en eines Testaments*, nietigheid v.

Nullitätsklage, (-*n*) v. eisch m. tot nietigverklaring of verwerping.

Null-punkt, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Nat.) nulpunt, vriespunt o.; -*strich* m. nulteeken o., nul v.

Numeral, bijv. nw. een getal aanduidend of beteekenend.

Numerale, (-*s*, mv. *Numeralia*) o. telwoord o.

Numerär, numerisch, bijv. en b. in getal, met getallen; 2.van geldswaarde.

Numeration, v., z. m. telling v., uitspreken en schrijven o. van getallen.

Numerator, (-*s*, mv. -*en*) m.(van eene breuk), teller m.

Numeriren,(*numerirte, numerirt*) bedr. ww. tellen, opteilen, door getallen of cijfers uitdrukken; *Leinenzeug* -, nummeren.

Numerisch, bijv. en b. door cijfers uit te drukken, tot de getallen behoorend, naar volgorde van het nummer.

Numero, (-*s*, mv. -*s*) o., Z. *Nummer*.

Numerus, (onb.) m. getal o.

Numervogel, (-*vogels*, mv. -*vögel*) m. dagvlinder m.

Numismatik, v., z. m. penningkunde, muntkunde, numismatiek v.

Numismatiker, (-*kers*, mv.-*ker*) m. penningkundige, muntkenner m.

Numismatisch,bijv. en b. tot de penning- of muntkunde behoorende, daarop betrekking hebbende, numismatisch.

Nummer,(-*n*) v. nommer of nummer o., getal o.; *mit* -*n versehen*, nommeren of nummeren; *nach der* -, *nach Ordnung der* -*n setzen*, in volgorde van het nommer zetten; (2) *Nummer of Numero Sicher*, (Scherts.) veilige plaats; *sich auf* - *Sicher setzen*, zich beveiligen, zich bergen; it. arrest o., gevangenis v.; ook *Numero Sieben*.

Nummer-buch, (-*buch*(*e*)*s*, mv. -*bücher*) o. nommerboek o.; -*eisen* o. nommerijzer o.; -*masz* o. (Speld.) nommermaat v.

Nummern,(*nummerte,genummert*) **nummeriren,** (*nummerirte, nummerirt*) bedr. ww. (Rek.) getallen uitspreken, schrijven, tellen; *Weisszeug* -, nommeren of nummeren.

Nun, bijv. nw. op dit oogenblik, tegenwoordig, heden, op dit uur; - *erst gestand er*, toen eerst bekende hij; *was ist* - *zu thun*, wat moet er nu gedaan worden?, wat nu te doen?; - *wollen wir sehen*, nu zullen wij zien; *von* - *an*, van nu af, voortaan, in het vervolg; - *und nimmermehr*, nooit; - *und immerdar*, - *und ewig*, eeuwig,voor eeuwig,altijd;2.voegw. daar, dewijl, nu; *habe ich* - *recht, so*, als ik nu gelijk heb &; *er hat sich geirrt, er ist* - of - *ist er ein Mensch*, dus hij is een mensch; - *ich einmal hier bin*, nu ik toch hier ben; (gemeenz.) - *lebte aber damals noch sein Vater*, nu leefde toen of op dat tijdstip zijn vader nog; *um* - *zu sehen, ob* &, om nu te zien &; *gesetzt* -, *er komme*, ondersteld &, *wie* -, *wenn er es gethan hätte?* als hij het nu eens gedaan had; *er mag* - *sagen, was er will*, hij mag zeggen wat hij wil; *ich möchte* - *freilich gerne, dass* &, ik zou overigens wel willen of wenschen; - *gut!*, het zij zoo!; -, *das ist recht*, komaan dat is goed; -, *wenn das ist*, nu, als dat het geval is; -, *wie ich es gesagt hatte*, welnu, had ik het niet gezegd; - *ja doch!*, och ja, wel ja; *ich will es* - *einmal nicht*, ik wil het nu niet; -, -, *nur gemach!*, nu, nu, zacht wat; - *denn*, nu dan.

Nuncupation,(-*en*) v.benoeming v. tot erfgenaam.

Nuncupativ, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. mondeling testament o.

Nunmehr(o), bijv. nw. nu, eindelijk, thans, tegenwoordig.

Nunmehrig, bijv. en b. tegenwoordig, thans bestaande.

Nuntiatur, (-*en*) v. ambt o. en waardigheid van een nuncius of pauselijken gezant, nunciatuur v.

Nuntius, (onb.) m. nuncius, pauselijk gezant, zaakgelastigde m. van den paus.

Nupeln, (*nupelte, genupelt*) o. ww. de lippen als zuigend in den slaap bewegen.

Nur, bijw. pas, juist, zoo even; *sie ist* - *hinaus gegangen*, zij is pas weggegaan; II. voegw. slechts, maar, alleenlijk, niet anders dan, uitgezonderd; it. nauwelijks, ter nauwernood; *lassen Sie mich doch* - *eine Stunde schlafen*, laat mij toch maar of slechts &; it. *lassen Sie mich* - *eine Stunde schlafen*, laat mij niet meer, niet langer dan &; *nicht* -, *sondern auch*, niet alleen, maar ook, niet slechts maar ook; *hören Sie* - *noch ein Wort*,luister nog slechts naar een enkel woord;*er ist nicht* - *nicht gelehrt, sondern er* &, hij is niet alleen niet geleerd, maar &; *ich habe* - *ihn gesehen*, ik heb alleen hem, niemand anders dan hem gezien; *ich habe ihn* - *gesehen*, ik heb hem alleenlijk gezien; 2. *wenn ich ihn* - *finde*, als ik hem maar vind, mits ik hem vind; *hätte ich* - *sein Geld*, had ik zijn geld maar; 3. (vermanend), *thue* - *auch, was man dir sagt*, doe ook maar &; - *angefangen?*, laat ons maar beginnen!; -*fort!*, ga maar voort; *dass ich dich* - *nicht wieder treffe*, laat ik u niet weer snappen; *wage es* -*!*, waag het eens, probeer het eens, als gij durft!; 4. (toegevend), *gehen Sie* - *immerhin*, ga maar; 5. (algemeen makend), *wer davon will, soll &*, al wie er maar van hebben wil &; *was ihm* - *irgend Vergnügen machen kann*, wat hem maar genoegen kan doen; it. *ich will* - *sehen, ob* &, ik wil alleen maar zien &; *ich will es Ihnen* - *sagen*, ik zal het u maar zeggen; *sieh* -, *was du gethan hast*, zie nu eens wat gij gedaan hebt.

Nürnberger, bijv. nw. Neurenberger, van Neurenberg.

Nuss, (*Nüsse*) v. (Pl.) noot, hazelnoot v., kern v., pit v.; (Kookk.) Z. *Pfeffernuss; indische* -, cocosnoot v.; (fig.) *das ist eine harte* -, dat is eene moeielijke zaak, eene harde noot; (Delfst.) ronde, nootvormige klei of potaarde v.; 2. (Geweerm.) (van een geweer),tuinelaar m.; (van een kruisboog), kerf, insnede, inkeping v.; (van wolvinnen &), teeldeel o.; (Zeew.) homber, hommer m.; (Werkt.) noot v., in eene holte beweeg-

bare bol m.; (van eene winkelhaak), scharnier o.; (Delfst.) (in zandsteen), korrel, pit v.

Nuss-allee, (*-n*) v. laan v. van noteboomen; *-artig* bijv. nw. nootachtig; *-band* o. ijzeren krukhengel m. met twee gelijke bladen; *-baum* m. noteboom m.; *-baumen* bijv. nw. noteboomen, noteboomenhouten; *-baumholz* o. noteboomenhout o.; *-bein* o., Z. *Schiffbein;* *-beisser* m. notenkraker m.; (Nat. hist.) Z. *-häher;* it. hazelmuis v.; *-blatt* o. noteboomblad o.; *-bohrer* m. noteboomkever m.; *-braun* bijv. nw., Z. *-farben;* *-brecher* m. notenkraker m., hij, die noten kraakt; 2. notenkraker m. (werktuig); 3. (Nat hist.) Z. *-häher;* *-busch* m., *-gebüsch* o. hazelstruik m., hazelaarsboschje o.

Nüsschen, (verkl.) o. (Pl.) nootje o., kleine noot v., hazelnoot v.; *Sirysche Nüsse,* groene amandelen v. mv., pistaches v. mv.

Nuss-dolde, (*-n*) v. notenscherm o.; *-eisen* o. (Geweerm.) snijplaat v. voor tuimelaarschroeven.

Nuss(el)n, (*nuss(el)te, genuss(el)t*) o. ww., m. *h.* treuzelen, draalen, weifelen, langzaam te werk gaan; 2. woelen, heen en weer loopen, drentelen.

Nüsseler, (*-s,* mv. *Nüssler*) m. draler, treuzelaar, drentelaar m.

Nuss-farbe, (*-n*) v. notenkleur v., kastanjebruin o.; *-farben, -farbig* bijv. nw. kastanjebruin, noteboomenhoutkleurig; *-fressend* bijv. nw. aan de noten knagend; *-garten* m. noteboomgaard m.; *-gebüsch* o., Z. *-busch;* *-gehäuse* o. bolster m.; *-gelenk* o., Z. *-band;* (Ontlk.) inleding, geleding v. der beenderen; *-gras* o. onecht spartogras o., Spaansche bies v., draad of vlechtgras o.; *-grau* bijv. nw. grijs als notenschalen; *-gries* m. kook m. van uitgeperste walnoten; *-hacker* m. (Nat. hist.) Z. *-häher;* 2. grijze specht m.; *-häpel* v., Z. *-schale;* *-häher* m. notenkraker m. (een vogel); *-holz* o. noteboomenhout o.; *—stein* m. (Bergw.) gestreepte zwavelzure kalk v.; *-hülse* v. notedop m., notebolster m., noteschaal v.; *-kamm* m. (Nat. hist.) spinnekop m.; *-kern* m. notepit v.; 2. notekern, hazelnoot v.; *-knacker* m. notenkraker m.; *-krähe* v., Z. *-häher;* *-laub* o. noteboomloof o., bladeren o. mv. van noteboomen; *-öl* o. notenolie v.; *—firniss* m. met notenolie toebereid vernis o.; *-pfirsche, -pfirsich* v. (Tuinb.) zwarte perzik m.; *- picker* m., Z. *-häher;* *-ring* m. (Geweerm.) tuimelring m.; *-sattel* m. scheidingsvelletje o. der noten; (Zad.) hoogzadel m.; *-schale* v. noteschaal v.; *harte -,* notedop m.; *äuszere, grüne -,* notebolster m.; (Nat. hist.) napslak v.; *-schalensaft* m. sap o. uit notenschalen; *-schenkel* m. vierde deel o. eener noot; *-schraube* v. schroef v. met schuinen kant; *-schwamm* m. paddenstoel m. tegen leverziekte gebruikt wordende; *-sirup* m. notenstroop v., Z. *-saft;* *-staude* v., Z. *-strauch;* *-stempel* m. (Geweerm.) stift- of spieuitdryver m.; *-strauch* m. hazelnotestruik m.; 2. lammertsnoteboom m.; *wilder —,* hazelaar m.; *-viertel* o., Z. *-schenkel;* *-wald* m. bosch(je) o. van noteboomen; *-zehnte* m. notentiend v.

Nust, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gootsteen, vuilnisbak m.

Nüster, Nuster, (*-s,* mv. *Nüster* en *Nuster*) m. neusgat o.; *-gat* o. (Zeew.) Z. *Lockgat.*

Nuster, (*-s,* mv. *Nuster*) m. rozenkrans m., paternoster o.

Nüstern, (*nüsterte, genüstert*) o. ww., m. *h.*, Z. *schnüffeln.*

Nustern, (*nusterte, genustert*) o. fluisteren, heimelijk, zachtjes praten.

Nuth, (*-en*) v. (Meub.) keep, sponing, groef v.

Nuthen-reiszer, (*-szers,* mv. *-szer*) m. (Glaz.) groefschrapper m.; *-hobel* m. (Meub.) groefploegschaaf v.

Nuthhobel, (*-hobels,* mv. *-hobel*) m., Z. *Nuthenhobel.*

Nutsch, (*-es,* mv. *-e*) m. zuiglapje, dotje o.

Nutsch(e)ln, (*nutlsch(el)te, genutlsch(el)t*) bedr. ww. zuigen; 2. lorken, slurpen; 3. uit een zuigfleschje drinken.

Nutscher, (*-s,* mv. *Nutscher*) m. zuigeling m. en v., kind o. dat uit een zuigfleschje drinkt.

Nütsch-kanne, (*-n*) v. of **-kännchen,** (verkl.) o. zuigfleschje, zuigglas, pijpkannetje o.; *aus der — trinken,* Z. *nutscheln* (3); *-läppchen* o. zuiglapje, dotje o.

Nutz, nütz, bijv. en b. nuttig, nut, dienstig, voordeelig, deugend; *nicht -,* nutteloos, tot niets goed; (gemeenz.) *diese Leute sind nichts -,* deugen nergens voor, zijn deugnieten.

Nutz, (*-ens*) m., z. m. (w. i. gebr.) Z. *Nutzen; sich etw. zu - machen,* zich iets ten nutte maken, zijn voordeel doen met.

Nutzanwendung, (*-en*) v. nuttigheid, toepassing, praktijk v.; (van eene fabel), zedeleer v.

Nutzbar, bijv. nw. nuttig, voordeelig, winst aanbrengend; *-es Thier,* nuttig; *-es Land,* vruchtbaar, bebouwbaar; *—keit* v. nuttigheid v., voordeel o., winst, opbrengst o.

Nutzberechnung, (*-en*) v. berekening v. van het voordeel, winstberekening, berekening v. van de opbrengst.

Nutzen, (*-s*) m., z. m. nut, voordeel o., nuttigheid, opbrengst v.; *zum - gereichen,* nuttig, voordeelig zijn, winst of voordeel aanbrengen; *das ist für ihn von groszem -,* dat is hem van zeer veel nut; *der gemeine -,* algemeen welzijn o.; *von etw. - haben,* voordeel trekken, nut hebben van; *- von einer Stelle haben,* buitenkansje hebben; *-bringen, schaffen, stiften,* nut, voordeel aanbrengen, winst opleveren; *viel - stiften,* veel nut stichten; *mit - verkaufen,* met winst, voordeel &; it. Z. *Nutznieszung.*

Nutzen, (*nutzte, genutzt*) o. ww., m. *h. jemn. -,* dienstig zijn, voordeelig zijn, nuttig, heilzaam zijn, bevorderlijk zijn, dienen; *in einer Sache jemn. viel -,* van groot nut, van grooten dienst zijn; *wenn es weiter nichts nutzt,* als het anders nergens toe dient.

Nützen, (*nützte, genützt*) bedr. ww. *etw. -,* voordeel trekken van, zijn voordeel doen met, ten nutte maken, Z. *benutzen;* 2. gebruiken, gebruik maken, doen gelden, aanwenden.

Nutz-garten, (*-gartens,* mv. *-gärten*) m. moestuin m.; *-gefälle* o. mv. inkomsten v. mv. tot vruchtgebruik aangewezen; *-gewächs* o. moesplant v.; *-gewähr* v. eigendom o. in vruchtgebruik; *-holz* o. levend hout, bouwhout, timmerhout o.

Nutzenstheorie, v., z. m. stelsel o. der utilitarissen; *Anhänger der -,* voorstander, aanhanger m. van het stelsel van het algemeen nut, utilitaris m.

Nutzig, nützig, bijv. nw. (alleen in samenstellingen) als *gemeinnützig, nichtsnützig.*

Nützlich, (*-er, -st*) bijv. en b. nuttig, voordeelig, winstgevend, bevorderlijk, heilzaam, gezond; *wenn ich ihm in etw. - sein kann,* als ik hem ergens in nuttig, van dienst, bevorderlijk kan zijn; *ein -es Gewerbe,* nuttig, voordeelig, winstgevend, Z. *nutz; -keit* v. nuttigheid v., nut, voordeel o.; 2. nuttige zaak v.

Nutzlos, bijv. nw. nutteloos, onbruikbaar, onnuttig; *-losigkeit* v. nutteloosheid, onbruikbaarheid v.; *-nieszer, —in,* vruchtgebruiker m., vruchtgebruikster v.; *-nieszung* v. vruchtgebruik o.; *-reich* bijv. en b. zeer nuttig, zeer voordeelig.

Nutzung, (*-en*) v. gebruik o., opbrengst, winst v., voordeel o., inkomsten v. mv., genot o.

Nutzungs-anschlag, (*-schlag(e)s,* mv. *-schläge*) m. berekening v. der opbrengst; *-eigenschaft* v. gebruikswijze v.; *-verpfandung* v. verpanding v. van het vruchtgebruik, hypotheek v. op het vruchtgebruik.

Nutzvieh, (*-(e)s*) o., z. m. nuttig vee o., nuttige dieren, huisdieren o. mv.

Nymphagog, (*-en,* mv. *-en*) m. bruidsleider m.

Nymphchen, (verkl.) o. (gemeenz.) voorname of zoogenaamde fatsoenlijke boeleerster v.

Nymphe, (*-n*) v. (Fabell.) nimf ondergodin, halfgodin v.; (fig.) Z. *Nymphchen;* (Nat. hist.) schoenlapper, vlinder m.; (Huish.) jonge bijen v. mv.; (Ontlk.) inwendige schaamlip, waterlip v.

Nymphen-artig, -haft, bijv. nw. nimfachtig, op eene nimf gelijkende; *—er Wachs,* Z. *-wuchs;* *-leib* m. lichaam o. eener nimf, voorkomen o. eener nimf, Z. *-wuchs;* *-schaar* v. schaar, rij v. van nimfen, troep m. jonge meisjes; *-stand* m. staat, toestand m. van nimf; (van insecten), toestand m. van eene pop; *-wuchs* m. nimfengestalte, slanke, bekoorlijke, bevallige gestalte v.

O.

O, (*O's*, of *O*, mv. *O's* of *O*) o. (15e letter en 4e klinker) o v.; 2. (Nat.hist.) *das Goldene -*, dagvlinder m.

O(h)! tussch. o!, au!, och!; *o Gott! o Himmel!*, o God!, ach Hemel!; *o weh!*, au!; *o, pfui doch!*, o foei!; *o ja!*, o ja!, och ja!; 2. (toeroep om stil te houden), *o., oh!*, ho!, halt!

Oase, (*-n*) v. oase v., vruchtbare streek v. in de woestijn.

Ob, voegw. of; *wer weisz -*, wie weet of; *es war mir als - ich im Himmel wäre*, het was mij alsof &, ik meende in den hemel te zijn; *er that als - er mich nicht sehe*, hij hield zich alsof hij mij niet zag; *es ist mir, als - es Sonntag wäre*, het schijnt mij alsof &.

Ob, voorz. (veroud.) op, boven, aan gene zijde; *Oesterreich - der Ens*, Oostenrijk aan gene zijde van de Ens; 2. wegens, ten gevolge van; *- des Tyrannen Gewalt*, wegens de macht van den tiran.

Obacht, (*-en*) v. (veroud.) Z. *Acht.*

Obachten, (*obachtete, geobachtet*) bedr. ww., Z. *achten, Acht geben.*

Obäratus, (onb.) m. schuldenaar, schuldige m.

Obbemeldet, obbenannt, obberührt, obbesagt, bijv. nw. (veroud.) bovengenoemd, bovenvermeld, boven aangehaald.

Obberchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o, spinrokstok, vlasstok m.

Obbieten, (*bot ob, obgeboten*) bedr. ww. onr. hooger bieden, overbieden, opbieden.

Obdach, (*-(e)s*, mv. *Obdächer*) o. schuilplaats, herberg, huisvesting v.; *jemn. - geben*, eene schuilplaats verleenen; *jemn. unter - bringen*, onder dak brengen, in veiligheid brengen.

Obdach-los, bijv. nw. zonder huisvesting; *-losigkeit* v. gebrek o. aan huisvesting.

Obduciren, (*obducirte, obducirt*) bedr. ww. (Ger.) Z. *seciren.*

Obduction, (*-en*) v. gerechtelijke lijkschouwing v.

Obedientarius, (onb., mv. *Obedientarien*), **Obediencer,** (*-cers*, mv. *-cer*) m. gehoorzamende monnik m. die dienst doet zonder beloond te worden.

Obedienz, (*-en*) v. (in kloosters), gehoorzaamheid, tucht v.; 2. (Pol.) *zur - zugelassen werden*, tot den voetkus toegelaten worden.

Obedienz-geistlicher, (*ein, der -geistliche*, mv. *-geistliche, die - geistlichen*) m. waarnemer m. van een geestelijk ambt voor een ander; *-gericht* o. (bij domkapittels), gehoorzaamheidsrechtbank v.

Obedienz-land, (*-land(e)s*, mv. *-länder*) o. aan de pauselijke rechtsmacht onderworpen land o.; *-pfarre* v. kloosterpastorie v., waarin een monnik zonder vergelding dienst moet doen.

Obelisk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. naaldzuil, vierzijdige spitszuil v., obelisk m.

Oben, bijw. boven, van boven, boven op; *- in der Luft*, boven, hoog, *er wohnt -, - im Hause*, hij woont boven, op de bovenste verdieping; *- auf dem Thurme*, boven op den toren; *- schwimmen*, boven op het water; *der Hut liegt - auf dem Tische*, de hoed ligt (boven) op de tafel; *von - nach unten*, van boven naar beneden; *nach - hin*, naar boven, naar omhoog; *da -, dort -*, daar boven, in de hoogte; *- und unten*, boven en beneden; *jem. von - bis unten besehen*, van het hoofd tot de voeten opnemen of bezien; *- liegen, sein*, boven zijn; *bis - anfüllen*, tot aan den rand toe vullen; *- anfassen, - abschneiden*, van boven, aan den bovenkant; *siehe -*, (in een boek), zie boven, zie hooger.

Obenab, bijw. van boven af.

Obenan, bijw. boven aan, op den top, op de hoogste punt; *- gehen*, aan de hoogere zijde gaan.

Obenauf, bijw., boven, op de oppervlakte; *- schwimmen*, boven, op de oppervlakte des waters zwemmen.

Obenaus, bijw. van boven, aan den bovenkant; (fig.) *er ist -*, hij is onbezonnen, onbesuisd; it. *er ist gleich -*, hij is dadelijk boos, wordt dadelijk driftig.

Obenbindsel, (*-sels*, mv. *-sel*) o. (Zeew.) woeltouw o.

Oben(dr)ein, bijw. op den koop toe, bovendien.

Obenher, bijw. in de hoogte, van boven; *von - her*, van boven naar beneden.

Obenherab, obenherunter, bijw. *von -*, van boven naar beneden.

Obenhin, bijw. van boven, overheen, op de oppervlakte; (fig.) *etw. nur - thun*, oppervlakkig, achteloos.

Obenhinauf, bijw. omhoog, in de hoogte, naar boven; *- klettern*, naar boven klauteren.

Obenhinaus, bijw. hoog op; *- wollen*, groote aanspraken maken.

Obenwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) bovenwerk, gedeelte o. van een schip dat boven water is.

Ober, bijv. nw. opper, hooger, hooger gelegen, hoog, van hoogeren rang; *die -e Seite eines Dinges*, bovenkant m.; *-e Luftgegend*, hooger; *im -en Stocke, im -sten Stocke des Hauses*, op de hoogste verdieping; *der -e Theil*, het bovenste gedeelte; *das unterste zu -st kehren*, het onderste boven brengen; *die -e Stadt*, Z. *Oberstadt*; (fig.) *die -ste Stelle am Tische*, de eerste plaats; *die -ste Gewalt im Staate*, het hoogste gezag; *die -en Classen einer Schule*, de hoogste klassen; *die -en Schulen*, gymnasiën, middelbare scholen; *-ste Stelle*, eerste plaats, hoogste plaats; *der, die -*, overste; (Sp.) Z. *Obermann; das -e*, het bovenste.

Oberacht, (*-en*) v. (Gesch. van D.) rijksban m.

Oberadmiral, (*-rales*, mv. *-räle*) m. opperadmiraal m.

Oberalter, Oberältester, (*-ters*, mv. *-ter*) m. oudste, opperste, deken m.; 2. Z. *Obermeister.*

Oberamt, (*-am(te)s*, mv. *-ämter*) o., **Oberamtei,** (*-en*) v. opperdrostschap, opperbaljuwschap o.

Oberappellations-gericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hoogste gerechtshof o., hooge raad m.; *-rath* m. lid o., raadsheer m. van het hoogste gerechtshof of den hoogen raad.

Oberarche, (*-n*) v. (Jachtw.) boventijn v., boventouw o. der netten.

Oberarchivar, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. opperarchivaris m.

Oberarm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bovenarm m.; *-bein* o. bovenarmbeen, been o. in den bovenarm.

Oberärmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. (van een hemd), bovenmouw v.

Oberarzt, (*-arztes*, mv. *-ärzte*) m. oppergenees heer, eerste dokter, eerst aanwezende officier m. van gezondheid.

Oberauditor, (*-s*, mv. *-en*) m. opperauditeur m. bij een gerechtshof.

Oberaufseher, -in, eerste opzichter, hoofdopziener m., hoofdopzichteres v.; (in eene school), directeur m., directrice v.

Oberaufsicht, v., z. m. oppertoezicht v., bestuur o.

Oberbackmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. (Krijgsw.) opperbakker m.

Oberbalken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. bovenbalk m.

Oberbau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bouwk.) bovenbouw m., gebouw o. boven den grond; *-amt* o. opperbestuur o. over de gebouwen; *-meister* m. opperbouwmeester, hoofdarchitect m.

Oberbauch, (*-bauch(e)s*, mv. *-bäuche*) m. (Outlk.) oppersmeerbuik m., opperbuikstreek v.; *-blutader* v. opperbuiksbloedader v.; *-bruch* m. (Heelk.) breuk v. van de opperbuikstreek; *-gefässe* o. mv. opperbuikvaten o. mv.; *-gegend* v. opperbuikstreek v.; *-muskeln* m. mv. tot den opperbuik behoorende spie-

ren v. mv.;-*schlagader* v.opperbuiksslagader v.

Oberbaum, (-*baum(e)s*, mv.-*bäume*) m. (Boschw.) hoog opgaande boom m.; (Krijgsw.) bovenste grens v.; (van een wagen), bovenboom m.; (Wev.) Z. *Garnbaum.*

Oberbeamter, m., Z. *Oberamtmann.*

Oberbede, (-*n*) v. hoogere belasting v. van eene geheele provincie.

Oberbefehl, (-(*e*)*s*)m., z. m. opperbevel o.; (Krijgsw.) *den - führen,* het opperbevel voeren.

Oberbefehlshaber, (-*bers*, mv. -*ber*) m. opperbevelhebber m.; -*schaft*, -*stelle*, -*würde* v. opperbevelhebberschap o., waardigheid v., post m. van opperbevelhebber.

Oberbeichtvater, (-*vaters*, mv. -*väter*) m. opperbiechtvader m.

Oberbein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. *Ueberbein.*

Oberbeistosz, (-*stoszes*, mv. -*stösze*) m. bovenvleugel m. van eene kastdeur.

Oberbergamt, (-*amt(e)s*, mv. -*ämter*) o. opperbestuur o. der mijnen.

Oberbereiter, (-*ters*, mv.-*ter*)m. opperpaleur m.

Oberbergamts-verwalter, (-*ters*, mv. -*ter*) m., Z. *Oberberghauptmann;* -*schreiber* m. eerste schrijver m. bij het mijnwezen.

Oberbergdirector, (-(*e*)*s*, mv. -*en*) m.. **-hauptmann,** (-*mann(e)s*, mv. -*leute*) m. inspecteur-generaal m. der mijnen.

Oberberg-meister, (-*sters*, mv. -*ster*) m. directeur-generaal m. der mijnen; -*rath* m. raadsheer m. in het opperste mijnbestuur; it. Z. *Oberbergamt;-verwalter* m.,Z. *Oberbergamtsverwalter;-verwaltung* v., Z. *Oberbergamt.*

Oberbett, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. bovenbed, dekbed o.

Oberbeute, v. (Landh.) bovenste o. van een houten bijenkorf.

Oberbinde, (-*n*) v.(Heelk.)zwachtel m. over het compres.

Oberbischof, (-(*e*)*s*, mv. *Oberbischöfe*) m. aartsbisschop m.; (bij de Grieken), exarch m.

Oberbischöflich, bijv. nw. aartsbisschoppelijk, van den aartsbisschop.

Oberbisthum, (-(*e*)*s*, mv. *Oberbisthümer*) o. aartsbisdom o.;(bij de Grieken), exarchaat o.

Oberblatt, (-(*e*)*s*, mv. *Oberblätter*) o. hovenblad, buitenste blad o.;(aan een paardegebit), kruisleder o.

Oberblattstöszel, (-*szels*, mv. -*szel*) m. (Rijk.) riem m. tot het vasthouden van het kruisleder.

Oberblech, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. bovenplaat, bovenste plaat v.

Oberblinde,(-*n*)v.(Zeew.)schuifblinde v.

Oberboden, (-*bodens*, mv. -*boden*) m. hoogste zoldering, vliering v.

Oberbogen,(-*bogens*, mv. -*bogen*) m. buitenzijde v. van een gewelf.

Oberboje, (-*n*) v., Z. *Ankerboje.*

Oberbootsmann, (-*mann(e)s*, mv. -*leute*) m., Z. *Hochbootsmann.*

Oberbornmeister, (-*sters*, mv. -*ster*) m. inspecteur-generaal m. der zoutketen.

Oberbram-segel, (-*gels*, mv. -*segel*) o. (Zeew.) bovenbramzeil o.; -*stenge* v. bovenbramzeilsteng v.

Oberbrust, (-*brüste*) v. bovenborst v.

Oberbühne, (-*n*) v., Z.*Oberboden.*

Oberbürge, (-*n*, mv. -*n*) eerste borg m.

Oberbürgermeister, (-*sters*, mv. -*ster*) m. eerste of opperburgemeester m.

Oberburgvogt, (-*vogt(e)s*, mv. -*vögte*) m. opperburchtvoogd m.

Obercapellan, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. eerste kapelaan m.

Oberchirurg, (-*en*, mv. -*en*) m., Z. *Oberwundarzt.*

Obercommissär, (-(*e*)*s*, mv.-*e*) m. hoofdcommissaris m.

Obercommando, (-*s*) o., z. m., Z. *Oberbefehl.*

Oberconsistorial-sekretär, (-(*e*)*s*, mv. -*e*), **-rath,** (-*rath(e)s*,mv. -*räthe*) m. secretaris, raadsheer m. van het opperconsistorie.

Oberconsistorium, (-*s*, mv. *Oberconsistorien*) o. hoogste kerkeraadskamer, synode v.

Oberconsul, (-*en*, mv. -*en*) m. eerste consul m.

Oberdeck, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. *Oberlauf.*

Oberdecke, (-*n*) v.(van een bed), bovenste deken v.

Oberconstabler, (-*stablers*, mv. -*stabler*) m. opperconstabel m.

Oberdeichamtsrichter,(-*ters*, mv. -*ter*)m. opperrechter m. bij het dijkgerecht.

Oberdeich-graf, (-*en*, mv. -*en*), **-grafe,** (-*n*, mv. -*n*) m. opperdijkgraaf m.

Oberdeputirter, m. hoofd o. van een gezantschap.

Oberdeutsch, bijv. nw. Hoogduitsch, Opperduitsch, Zuidduitsch, Beiersch, Zwabisch.

Obereigenthum, (-*thum(e)s*, mv. -*thümer*) o. onmiddellijk eigendom o.; it. Z. *Obereigenthumsrecht.*

Ober-eigenthumsherr, (-*n*, mv. -*en*). **-eigenthümer,** (-*mers*, mv. -*mer*) m. onmiddellijk eigenaar m.

Obereigenthumsrecht,(-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. domeinrecht o.

Obereinfahrer, (-*fahrers*, mv. -*fahrer*) m. (Bergw.) opperste mijninspecteur m.

Obereingelese, (-*ses*, mv. -*se*) o. (Wev.) Z. *Obersprung.*

Obereinnehmer, (-*mers*, mv. -*mer*) m. ontvanger-generaal m.

Obereinziehung, (-*en*) v. (van eene zuil), bovenste insnijding v.

Oberfach, (-(*e*)*s*, mv. *Oberfächer*) o. (Wev.) Z. *Obersprung.*

Ober-falkenmeister, (-*sters*, mv. -*ster*), **-falkonier,** (-(*e*)*s*,mv.-*e*) m. opperste valkenier m.

Oberfass, (-*es*, mv. *Oberfässer*) o. (Bergw.) bovenvat o.

Oberfeldhauptmann, (-*mann(e)s*, mv. -*leute*) m. opperbevelhebber, kapitein-generaal m.

Oberfeldherr, (-*n*, mv. -*en*) m. opperveldheer, oppergeneraal m.

Oberfeldherren-amt, (-*amt(e)s*, mv. -*ämter*) o., **-würde,** v. ambt o., waardigheid v. van opperveldheer.

Oberfeldmarschall, (-*schall(e)s*, mv. -*schälle*) m., Z. *Generalfeldmarschall.*

Oberfeldprediger, (-*gers*, mv. -*ger*) m. groot aalmoezenier m.

Oberfeldzeugmeister, (-*sters*, mv. -*ster*) m. luitenant-generaal m. der artillerie.

Oberfeuerwerker, (-*kers*, mv. -*ker*) m. sergeant-majoor-vuurwerker m.

Oberfiskal, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. procureur-generaal m.

Oberfläche, (-*n*) v. (van den grond, van de zee &), oppervlakte v.; (van de hand), plat o., holte v.; (van een wal), plat, bolwerk o.; (Leid.) eerste en onbruikbare laag v. in eene leigroeve.

Oberflächlich, bijv. nw. oppervlakkig, niet diep, niet grondig; -*keit* v. oppervlakkigheid v., gemis o. aan diepte, gemis o. aan grondigheid.

Oberflottenführer, (-*rers*, mv. -*rer*) m., Z. *Oberadmiral.*

Oberflügel, (-*gels*, mv. -*gel*) m. bovenvleugel, dekvleugel m.

Oberforstamt, (-*amt(e)s*, mv. -*ämter*) o. opperhoutvesterschap o.

Oberforstamtlich, bijv. nw. wat tot opperhoutvesterschap behoort of daarop betrekking heeft.

Oberförster,(-*sters*,mv. -*ster*) m. opperhoutvester m.

Oberforstmeister, (-*sters*, mv. -*ster*) m. opperboschrechter m.

Oberforstrath, (-*rath(e)s*, mv. -*räthe*) m. raadsheer m. bij het hoog gerechtshof voor boschzaken.

Oberfusz, (-*es*, mv. *Oberfüsze*) m. (Ontlk.) bovenvoet, voorvoet m.; 2. wreef v.

Obergeneral, (-*es*, mv. -*e*) m., Z. *Oberbefehlshaber.*

Obergericht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. oppergerecht, hoog gerechtshof o.; -*sherr* m. lid o. van het hoog gerechtshof.

Obergerinne, (-*nes*, mv. -*ne*) o. (Waterb.) bovengoot v.

Obergeschosz, (-*es*, mv. -*e*) o. bovenverdieping v.

Obergeschühe, (-*schühes*, mv. -*schühe*) o., Z. *Oberleder.*

Obergesell, (-*en*, mv. -*en*) m. meesterknecht m.

Obergesims, (-*es*, mv. -*e*) o. kornis, kroonlijst v.

Obergespann, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. koninklijke grootgraaf m. in Hongarije.

Obergewalt, v., z. m. oppermacht, hoogste macht v.

Obergewaltiger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *Generalgewaltiger.*

Obergewand, (*-wand(e)s*, mv. *-wänder*) o. opperkleed o.

Obergewehr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voornaamste wapen o. mv. als geweer o., karabijn, lans, spies v.

Oberglaubensrichter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. opperinquisiteur m.

Obergott, m., **Obergottheit,** v. (Fabell.) opperste god m., hoogste godheid v.

Obergurt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bovengordel m.

Obergräthmuskel, (*-s*, mv. *-n*) m. bovenarmspier v.

Oberhalb, voorz. (met den 2e. nv.) boven, boven op, in het bovenste gedeelte.

Oberhand, (*-hände*) v. (Ontlk.) voorhand v., bovenhand v., bovenste gedeelte o. der hand; 2. nahand v., handwortel m.; (fig.) ereplaats, eerste plaats v., voorrang m.; *jemn. die - geben*, den voorrang geven, onderdoen voor; 3. bovenhand, oppermacht v.; *die - haben*, de overhand hebben.

Oberhandswerksmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m., Z. *Obermeister.*

Oberharnisch, (*-es*, mv. *-e*) o. borstharnas o.; 2. (Pl.) zigmaarskruid o.

Oberhaube, (*-n*) v. overmuts v.

Oberhaupt, (*-(e)s*, mv. *Oberhäupter*) o., Z. *Oberkopf;* (fig.) opperhoofd o., aanvoerder m.

Oberhauptmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. opperhoofdman, kapiteingeneraal m.

Oberhaus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. (w. i. gebr.) bovenhuis, bovenste gedeelte o. van een huis; (Gesch. van E.) hoogerhuis, huis o. der lords; *-hofmeister, —in,* opperhuismeester m., opperhuismeesteres v.

Oberhaut, (*-häute*) v. (verkl. *Oberhäutchen* o.) opperhuid, buitenste huid v., buitenste vliesje o.

Oberheerführer, (*-rers*, mv. *-rer*) m., Z. *Oberfeldherr.*

Oberhefen, mv. gisting v. aan het spongat, droesem m.

Oberhelfer, (*-fers*, mv. *-fer*) m. aartsdiaken m.

Oberhemd, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. overhemd, fijn hemd o.

Oberherd, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Giet.) bovenste oven, hoogoven m.

Oberherold, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. opperheraut, wapenkoning m.; *-samt* o. hoogste wapengerecht o.; *-smeister* m., Z. *Oberherold; -srath* m. raadsheer m., lid o. van een wapengerecht.

Oberherr, (*-n*, mv. *-en*) m. opperheer, opperleenheer, souverein, vorst m.; 2. Z. *Oberhaupt.*

Oberherrlich, bijv. nw. opperheerlijk, souverein; *-e Gewalt, Würde, Oberherrlichkeit* v., Z. *Oberherrschaft.*

Oberherrlichkeitsrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. souverein recht, recht o. van den opperleenheer.

Oberherrschaft, (*-en*) v. oppergezag o., opperheerschappij, souvereiniteit v.

Oberherrschaftlich, bijv. nw., Z. *Oberherrlich.*

Oberhimmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. hoogste hemel m.

Oberhirt, (*-en*, mv. *-en*) m. opperherder, eerste herder m.

Oberhof, (*-(e)s*, mv. *Oberhöfe*) m. hoogste gedeelte o. van een hof; 2. *-gericht* o. hoogste gerechtshof o., hooge raad m.

Oberhof-baumeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. opper-hofbouwmeester m.; *-jägermeister* m. opperste jagermeester m. van een hof; *-marschall* m. opperhofmaarschalk m.; *-meister, —in,* opperhofmeester m., opperhofmeesteres v.; *-prediger* m. opper-hofprediker m.; *-richter* m. rechter m. van het hoogste gerechtshof, lid o. van den hoogen raad.

Oberhölle, v., z. m. voorhel v., vagevuur o.

Oberholz, (*-es*) o., z. m. (Boschw.) hoogstammig, opgaand hout o.; 2. takken m. mv.

Oberhose, (*-n*) v. overbroek, pantalon v.

Oberhütte, (*-n*) (Zeew.) bovenhut, kampanje v.

Oberhütten-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. oppertoezicht o. over de gieterijen; *-aufseher* m. inspecteur-generaal m. der gieterijen; *-meister* m. directeur m. der gieterijen; *-reiter* m. buitengewoon inspecteur m. der gieterijen; *-verwalter* m. hoofdbestuurder m. der gieterijen; *-vorsteher* m. hooddirecteur m. eener gieterij.

Oberingenieur, (*-s*, mv. *-s*) m. hoofdingenieur m.

Oberirdisch, bijv. nw., Z. *überirdisch.*

Oberjäger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. opperjager m.; *-meister* m. opperste jagermeester m.

Oberjunker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. eerste jonker, eerste page m.; 2. (Bak.) meesterknecht m. bij een bakker.

Oberkalfaterer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. meester-kalfater m.

Oberkammer, (*-n*) v. (Gesch. van E.) hoogerhuis, huis o. der lords.

Oberkammerei, (*-en*) v. ambt o., post m., waardigheid v. van kanselier.

Oberkämmerer, (*-rers*, mv. *-rer*), **Oberkammerherr,** (*-n*, mv. *-en*) m. opperkamerheer m.

Oberkammerjunker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. opperkamerjonker m.

Oberkanonier, (*-s*, mv. *-e*) m. konstabel-majoor m.

Oberkanzleidirector, (*-s*, mv. *-en*) m. president m. van de kanselarij.

Oberkanzler, (*-s*, mv. *Oberkanzler*) m., Z. *Groszkanzler.*

Oberkappe, (*-n*) v. (Wev.) bovenste boom m. van den weefstoel.

Oberkellner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. eerste bediende m. in een logement, opperkeldermeester m.

Oberkiefer, -kinnbacken, m., **-kinnlade,** v. bovenkinnebak v., bovenkinnebeen o.

Oberkieferschlagader, (*-n*) v. slagader v. in de bovenkaak.

Oberkieferzahnnerven, m. mv. tandzenuwen v. mv. van de bovenkinnebak of bovenkaak.

Oberkirchenrath, (*-rath(e)s*, mv. *-räthe*) m. hoogste consistorie o.; 2. lid o. van het hoogste consistorie.

Oberklaue, (*-n*) v., Z. *Afterklaue.*

Oberkleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. opperkleed, bovenkleed o., oppergewaad o., overjas v.

Oberknecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. meesterknecht m.

Oberkneter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. (Bak.) eerste bakkersknecht m.; 2. (Pap.) werkman m., die de laatste bewerking aan het papier verricht.

Oberkoch, (*-(e)s*, mv. *Oberköche*) m. opperkok, eerste kok m.

Oberkolonnenführer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. (Krijgsw.) guiden-kapitein m.

Oberkopf, (*-(e)s*, mv. *Oberköpfe*) m. bovenste gedeelte o. van het hoofd.

Oberkörper, (*-pers*, mv. *-per*) m., Z. *Oberleib.*

Oberkreuzbramsegel, (*-gels*, mv. *-gel*) o. (Zeew.) bovenkruisbramzeil, grietje o.

Oberkriegscommissär, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Obercommissär.*

Oberküchenmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. opperkeukenmeester m.

Oberland, (*-(e)s*, mv. *Oberländer*) o. hoogland o.; *-baumeister* m. opperlandsbouwmeester m., hoofdopzichter m. der landsgebouwen.

Oberländer, (*-s*, mv. *Oberländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hooglander m., hooglandsche v.

Oberlandes-hauptmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. opperbaljuw m.; *-herr* m. souverein m.

Oberlandforstmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. grootmeester, hoofdopzichter m. over de bosschen.

Oberländisch, bijv. nw. hooglandsch, van een hoogland.

Oberland-jägermeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. Z. *Oberjägermeister; -richter* m. opperste rechter m. van een provinciaal gerechtshof.

Oberlass, (*-en*) v. (Zeew.) opperlast m., scheepslading v. boven het water.

Oberlästig, bijv. nw. van boven overladen, te zwaar beladen, topzwaar.

Oberlauf, (*-(e)s*, mv. *Oberläufe*) m. (Zeew.) verdek o.; 2. overloop m.

Oberleder, (*-s*) o., z. m. (Schoenm.) bovenle(d)er o.

Oberlefze, (*-n*) v., Z. *Oberlippe.*

Oberleh(e)n, (*-leh(e)ns*, mv. *-lehen*) o. onmiddelbaar leen, groot leen o.

Oberleh(e)ns-herr, (*-n*, mv. *-en*) m. opperleenheer m.; *-herrlichkeit, -herrschaft* v. opper-leenheerlijkheid, souvereiniteit v.; *-recht* o. souvereiniteitsrecht o.

Oberlehre, v., z. m. (Mol.) waterpas stellen o. van den bovensten molensteen.

Oberlehrer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. eerste onderwijzer, eerste leeraar, hoofdonderwijzer m.

Oberleib, (*-(e)s,* mv. *-er*) m. bovenlijf o.

Oberleik, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zeew.) bovenste ralijk o.

Oberleine, (*-n*) v. (Jachtw.) bovenlijn v.

Oberlieutenant, (*-en,* mv. *-en*) m. eerste luitenant m.

Oberletze, -litze, (*-n*) v. bovenste draden m. mv. aan een zijdeweversstoel.

Oberlippe, (*-n*) v. bovenlip v.; *-ntblutader* v. bloedader v. in de bovenlip; *-nnerven* m. mv. zenuwen v. mv. der bovenlip.

Oberluft, (*-lüfte*) v. bovenlucht v.

Obermacht, (*-mächte*) v., Z. *Uebermacht;* 2. mogendheid v. van den eersten rang.

Obermann, (*-mann(e)s,* mv. *-leute*) m., Z. *Obmann;* 2. *Oberschiedsmann;* (fig.) *seinen - finden,* zijn man, meester, baas vinden; (Sp.) hoogste boer m.; (Krijgsw.) nevenman, vleugelman m.

Obermarschall, (*-schall(e)s,* mv. *-schälle*) m. oppermaarschalk m.

Obermast, (*-en,* mv. *-en*) m. bovenmast m.

Obermaul, (*-maul(e)s,* mv. *-mäuler*) o., Z. *Oberkiefer.*

Obermeierding, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. hoogste gerechtshof o.

Obermeister, (*-s,* mv. *Obermeister*) m. hoofd o. van een gild, opzichter m. van werken; 2. stafdrager m.

Obermühle, (*-n*) v. bovenste of hoogst gelegen molen m.; *-naufseher, -nmeister* m. inspecteur-generaal m. der molens.

Obermundschenk, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. opperschenker m.

Obermünzgericht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. opper-muntcollege o.; *-srath* m. raadsheer m., lid o. van het opper-muntcollege.

Obern, (*oberte, geobert*) o. ww. boven liggen; 2. de bovenhand hebben.

Obern, (*-en*) v. verhoogde of hangende steiger m., stelling v. voor het bewaren van hooi, graan &; 2. hilde v., balk m.

Oberoffizier, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. hoofdofficier m.

Oberparlament, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Oberhaus;* (fig. gemeenz.) hoofd o., hersenen v. mv., bovenverdieping v.; *-sglied* o. lid o. van het hoogerhuis, pair m.

Oberpfarre, (*-n*) v. pastoorschap o., pastoorsplaats, pastorij v.

Oberpfarrer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. aartspriester, eerste geestelijke m.

Oberpfarrkirche, (*-n*) v. stiftkerk, domkerk v.

Oberpförtner, (*-ners,* mv. *-ner*) m. hoofdportier m.

Oberplättchen, (verkl.) o.,

Oberplatte, (*-n*) v. (Bouwk.) dekstuk o., dekplaat v. eener lijst.

Oberpolizei, v. hoofddirectie v. van politie, hoofdpolitie v.

Oberpoliezei-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. kantoor o. van de hoofdpolitie; *-commissär* m. commissaris m. van de hoofdpolitie; *-direction* v., Z. *Oberpolizei; -lieutenant, -meister* m. luitenant-generaal m. van politie; *-rath* m. raadsheer m. van de hoofdpolitie; *-recht* o. recht o. van de hoofdpolitie.

Oberpost-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. hoofdkantoor o. der posterijen; *-direction* v. hoofddirectie v., hoofdbestuur o. der posterijen; *-meister* m. hoofddirecteur m. der posterijen.

Oberpräsident, (*-en,* mv. *-en*) m. eerste president, eerste voorzitter m

Oberprediger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. eerste predikant m.

Oberpriester, (*-sters,* mv. *-ster*) m. aartspriester m.; 2. (J. gesch.) hoogepriester m.; (bij de Turken), mufti m.

Oberpriesterlich, bijv. nw. hoogepriesterlijk, aartspriesterlijk.

Oberpriester-thum, (*-(e)s*) o., z. m. hoogepriesterschap, aartspriesterschap o.; *-würde* v. waardigheid v. van opperpriester.

Oberproviantmeister, (*-sters,* mv. *-ster*) m. kapitein-generaal m. over de levensmiddelen.

Oberquartiermeister, (*-sters,* mv. *-ster*) m. kapitein-kwartiermeester m.

Oberrabbiner, (*-ners,* mv. *-ner*) m. opperrabbijn m.

Oberrang, (*-(e)s,* mv. *Oberränge*) m. eerste rang m., bovenrang m., bovenhand v.

Oberrath, (*-(e)s,* mv. *Oberräthe*) m. raadsheer m., lid o. van het hoogste gerechtshof.

Oberrechner, (*-ners,* mv. *-ner*) m. ontvanger-generaal m.

Oberrechnungskammer, (*-n*) v. rekenkamer v.

Oberrecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. souvereiniteit v., hoogste gezag o.; (Ger.) vreemdelingsrecht, albanagium o.

Oberregent, (*-en,* mv. *-en*) m. gouverneur-generaal m.

Oberregiment, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. opperbestuur o.

Oberrent-kammer, (*-n*) v. kantoor o. van de algemeene rekenkamer; *-meister* m. hoofdinspecteur m. bij de rekenkamer.

Oberrichter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. opperrechter, hoogste rechter m.

Oberrichterlich, bijv. en b. opperrechterlijk.

Oberrinde, (*-n*) v. (van een boom), buitenste bast m.; (Pl.) buitenste vlies o.; (aan het brood), bovenkorst v.

Oberrist, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Oberfusz.*

Oberrock, (*-rock(e)s,* mv. *-röcke*) m., Z. *Oberkleid;* it. overjas, reisjas v.

Oberruthe, (*-n*) v. (Ontlk.) bovenste deel o. der roede; *-nnerve* m. bovenspier v. der roede.

Obers, (onb.) o. (Volkst.) room m., melk v.

Obersaal, (*-saal(e)s,* mv. *-säle*) m. bovenzaal, opperzaal v.

Obersalzfaktor, (*-s,* mv. *-en*) m. eerste beambte m. bij de zoutmijnen.

Obersanitätscollegium, (*-giums,* mv. *-gien*) o. oppergezondheidscommissie v.

Obersatz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m. (Red.) voorafgaande term m., voorafgaande stelling v., eerste stelling v., majoor, minor m.

Obersaum, (*-saum(e)s,* mv. *-säume*) m. bovengordel m. (van eene zuil).

Oberschaar, (*-en*) v. veld o., waarvoor geene ontginng is aangevraagd.

Oberschale, (*-n*) v. kopje o.

Oberschatzmeister, (*-sters,* mv. *-ster*) m. opperschatmeester m., Z. *Oberrentmeister.*

Oberschenk, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. opperschenker m.

Oberschenkel, (*-kels,* mv. *-kel*) m. dijbeen, dik o. van het been.

Oberschenkenambt, (*-amtes,* mv. *-ämter*) o. ambt o., waardigheid v. van opperschenker.

Oberscheids-mann, (*-mann(e)s,* mv. *-leute*), **-richter,** (*-ters,* mv. *-ter*) m. opperscheidsman, hoogste scheidsrechter m.; *-wardein* m. ambtenaar m. bij het opperbestuur der mijnen, die het gehalte der ertsen onderzoekt.

Oberschiffamt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. hoofdkantoor o. voer de zeevaart, admiraliteit v.

Oberschild, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. bovenste schild o.

Oberschirrmeister, (*-sters,* mv. *-ster*) m. oppertuigmeester m. bij de artillerie.

Oberschlächtig, Oberschlägig, bijv. nw. (Waterb.) (van een molen), door neervallend water gedreven.

Oberschlemmer, (*-mers,* mv. *-mer*) m. eerste ertswasscher m.

Oberschmeerbauch, (*-bauch(e)s,* mv. *-bäuche*) m. oppersmeerbuik m., bovenbuikstreek v.; *-sadern* v. mv. bovenbuiksaderen v. mv.; *-sgefässe* o. mv. bloedvaten in de bovenbuikstreek.

Oberschreiber, (*-bers,* mv. *-ber*) m. eerste schrijver, eerste secretaris m.

Oberschule, (*-n*) v. school v. voor hooger onderwijs, gymnasium o., hoogeschool v.

Oberschüler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. leerling m. van een gymnasium, student m.

Oberschulrath, (*-rath(e)s,* mv. *-räthe*) m. inspecteur m. van het onderwijs, schoolopziener m.; 2. raad m. van onderwijs.

Oberschultheisz, (*-es,* mv. *-e*) m. hoofdschout m.

Oberschuss, (*-es,* mv. *Oberschüsse*) m. ongelijkheid v. in het gewevene door slapheid der kettingdraden.

Oberschweif, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Wev.) bovenste lat v. van de lade des weversstoels.

Oberschwelle, (*-n*) v. (van eene deur), bovendorpel, bovenregel m.; (van eene zuil), architraaf m.

Obersee, (*-s*, mv. *-e*) m. hoogste meer o.

Obersegel, (*-gels*, mv. *-gel*) o. bovenmarszeil o.; *-macher* m. opperzeilmaker m.

Oberseite, (*-n*) v. bovenzijde v., bovenkant m.

Obersichter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. (Bak.) meesterknecht m.

Obersippschaft, (*-en*) v. bloedverwanten m. mv. in opklimmende lijn.

Obersitz, (*-es*, mv. *-e*) m. eerste plaats, eereplaats v.

Obersprung, (*-sprung(e)s*, mv. *-sprünge*) m. (Wev.) opspringen o. van den halfketting.

Oberst, bijv. nw., Z. *ober; zu -auf*, op het hoogst, in den top van; *das Unterste zu - kehren*, onderste boven werpen, door elk. gooien.

Oberstadt, (*-städte*) v. bovenstad v.; *-schreiber* m. eerste klerk m. bij de stedelijke griffie.

Oberstallmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. opperstalmeester m.

Oberständer, (*-ders*, mv. *-der*) m. (Boschw.) Z. *Lassreis.*

Oberste, (*-n*, mv. *-n*) m. kolonel, overste m.

Obersteiger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. (Bergw.) mijnwerkersbaas m.

Oberstelle, (*-n*) v. hoogste plaats, eerste plaats, hooge betrekking v.; it. hoogerhand v.

Oberstemme, (*-n*) v. smal strookje o. leder aan de binnenzijde van den schoen.

Oberstempel, (*-pels*, mv. *-pel*) m. (Speld.) kopstempel m.; (Muntw.) bovenstempel m.

Oberstenge, (*-n*) v. (Zeew.) bovenbramssteng v.

Obersteuereinnehmer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. ontvanger-generaal m. der belastingen.

Obersteuermann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. opperstuurman, eerste stuurman m.

Obersteuerrath, (*-rath(e)s*, mv. *-räthe*) m. raad m. van financiën.

Oberst-hofmarschall, (*-schall(e)s*, mv. *-schälle*) m. opperhofmaarschalk m.; *-hofmeister* m., Z. *Oberhofmeister.*

Oberstimme, (*-n*) v. bovenstem v.

Oberst-kammergraf, (*-en*, mv. *-en*) m. opperkamerheer m.; *-lieutenant* m. luitenant-kolonel m.

Oberstockwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. bovenste verdieping v.

Oberstrich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Spraakk.) weglatingsteeken o., apostrophe v.

Oberstube, (*-n*) v. bovenkamer v.; (fig.) - of *Oberstübchen* o. (gemeenz.) bovenverdieping v., hoofd o., hersenen v. mv.

Oberstück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. bovenstuk o.

Oberstufe, (*-n*) v. (Spraakk.) overtreffende trap m.

Oberstwachtmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. opperwachtmeester, majoor m.

Obertasse, (*-n*) v., Z. *Oberschale.*

Obertheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bovendeel, bovenste gedeelte o.

Oberthüre, (*-n*) v. bovenste o. der deur, snijraam, blind o. boven de deur.

Obertrumpf, (*-trumpf(e)s*, mv. *-trümpfe*) m. (Sp.) matador m.

Oberverdeck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Oberlauf.*

Oberverwalter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. opperbestuurder m.

Obervogt, (*-vogt(e)s*, mv. *-vögte*) m. groot-provoost m.; it. Z. *Oberamtmann.*

Obervogtei, v., z. m. groot-provoostschap o., waardigheid v. van groot-provoost.

Obervormund, (*-mund(e)s*, mv. *-münder*) m. eerste voogd m.

Obervormünderin, (*-nen*) v. eerste voogdes v.

Obervormundsamt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. eerste voogdijschap v.; 2. hoogste beheer o. als voogd.

Obervormundschaft, v. eerste voogdijschap v.

Obervormundsrath, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Obervormundsamt* (2); it. raadsheer m. in eene voogdijschap.

Obervorschneider, (*-ders*, mv. *-der*) m. oppervoorsnijder m.

Obervorsteher, (*-stehers*, mv. *-steher*) m. hoofdbestuurder, hoofddirecteur m.; *-amt* o. hoofddirectie v.

Oberwagenmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. (Krijgsw.) opperwagenmeester m.

Oberwähnt, bijv. nw. bovengenoemd, voornoemd, voormeld.

Oberwärts, bijw. bovenwaarts, naar boven, omhoog.

Oberwasser, (*-sers*, mv. *-ser*) o. opperwater o.

Oberwelt, v., z. m. wereld, aarde v., rijk o. der levenden.

Oberwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Obenwerk.*

Oberwind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bovenwind, bergwind m.

Oberwolle, v. kernwol, wol v. van den rug der schapen.

Oberwuchs, (*-es*, mv. *Oberwüchse*) m., Z. *Oberholz.*

Oberwundarzt, (*-arztes*, mv. *-ärzte*) m. eerste geneesheer, chirurgijn-majoor m.

Oberwurf, (*-(e)s*, mv. *Oberwürfe*) m. (van een zwijn), bovenste kinnebak v.

Oberzahl, (*-en*) v. ban m.

Oberzahlt, bijv. nw. in den ban gedaan.

Oberzählt, bijv. nw., Z. *oberwähnt.*

Oberzahn, (*-zahn(e)s*, mv. *-zähne*) m. bovenstand m.

Oberzehnter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. eerste tiendheffer m.

Oberzeug, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bovenstof v.; *-wart, -wärter* m. (Krijgsw.) magazijnwachter m.

Oberzimmermann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. (Zeew.) oppertimmerman, eerste timmerman m.

Oberzolleinnehmer, Oberzoller, Oberzollinspektor, m. hoofdontvanger m. der tolgelden, hoofdinspecteur m. over de tollen.

Oberzwese, (*-n*) v. koordstaafje o. in den damastweversstoel.

Obesität, (*-en*) v. al te groote dikte, vetheid v.

Obgedacht, obgemeldet, obgenannt, obgesagt, bijv., Z. *oberwähnt.*

Obgleich, voegw. ofschoon, alhoewel; - *arm, ist er doch ehrlich*, ofschoon, hoewel, alhoewel; - *man es ihm gesagt hatte*, ofschoon men het hem gezegd had.

Obhaben, (*hatte ob, obgehabt*) bedr. ww. onr. *ein Amt* -, bekleeden.

Obhalt, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Obacht.*

Obhalten, (*hielt ob, obgehalten*) bedr. ww. onr. in bescherming nemen, in de hoede nemen, verdedigen, ophouden.

Obhand, (*-hände*) v., Z. *Oberhand.*

Obhanden, bijv. nw., Z. *bevorstehend.*

Obherrschen, (*herrschte ob, obgeherrscht*) bedr. ww. opperheerschappij hebben, beheerschen.

Obhut, v., z. m. hoede, bewaking, bescherming, zorg v.; *unter jems.* -, onder iems. hoede, bescherming; *die - haben, tragen über jem., etw.* -, zorg dragen voor, beschermen.

Obig, bijv. en b. hierboven, bovengenoemd, bovenvermeld, Z. *besagt; aus -em wird man sehen*, uit het bovenvermelde, het bovenstaande &.

Obis-staube, -wurzel, (*-n*) v. (Pl.) broodvrucht, jams v.

Obituarium, (*-s*, mv. *Obituarien*) o. sterftelijst v.

Obitum, (*-s*, mv. *Obita*) v. jaarlijksche zielmis v., jaargetijde o.

Object, (*-es*, mv. *-e*) o. voorwerp, onderwerp o.

Objectiviren, (*objectivirte, objectivirt*) bedr. ww. (Wijsb.) als een voorwerp voorstellen, voorwerpelijk maken, objectiveeren.

Objectivirung, (*-en*) v., Z. *objectiviren;* it. voorstelling v. als een voorwerp.

Objectiv(isch), bijv. nw. voorwerpelijk, tot het voorwerp behoorend, objectief; 2. (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Spraakk.) voorwerp, object o.

Objectivität, v., z. m. voorwerpelijkheid v.

Objectiv-linse, (*-n*) v. (van een vergrootglas), voorwerpglas, objectieflens v.; *-mikrometer* m. voorwerpsmicrometer m.

Oblast, (*-en*) v., Z. *Obliegenheit.*

Oblat, (*-en*, mv. *-en*) m. (kerk. Gesch.) aan het kloosterleven toegewijd kind o.

Oblate, (*-n*) v. oblie v., ouwel m

2. hostie v.; (Nat. hist.) blaashoren m.; *ein Buch of Packet -n*, pak of boek onwels; *-nbäcker* m. oblieebakker m.; *-neisen* o. oblieijzer o.; *-nschrot* o. obliekruimels v. mv.

Oblatorien, v. mv. gedrukte aanbevelingsbrieven m. mv., circulaires v. mv.

Oblatus, (onb., mv. *Oblaten*) m., Z. *Oblat.*

Oblei, (*-en*) v. schenking, gift v. aan een klooster, offer o.; 2. belasting v. voor gunstbewijzen; *-haus* o. klooster o. waar giften en gaven in ontvangst genomen worden, liefdadigheidsgesticht o.; *-schreiber* m. ontvanger m. der liefdegiften.

Obliegen, (*lag ob, obgelegen*) o. ww. onr., m. *h.* (veroud.) overwinnen, de overhand hebben; 2. verplicht zijn tot; *die Pflichten die uns -*, die ons opgelegd zijn, die wij te vervullen hebben; *es liegt ihm ob, dafür zu sorgen*, hij is verplicht, het is zijn plicht daarvoor &; 3. *einer Sache -*, zich met vlijt wijden aan, zijn best doen voor.

Obliegenheit, (*-en*) v. verplichting v., plicht m.

Obligat, (*-en*, mv. *-en*) m. verplichte m.; 2. bijv. nw. *-e Stimme*, obligaatstem v.

Obligation, (*-en*) v. verplichting, taak v.; it. obligatie, schuldbekentenis v.

Obligations-gläubiger,—in, schuldenaar m., schuldenares v. ten gevolge eener schuldbekentenis; *-schein* m. (Bank.) obligatie v., schuldbekentenis v.; *-schuld* v. schuld v., die uit eene obligatie voortspruit; *-schuldner,—in*, schuldenaar m., schuldenares v., die eene schuldbekentenis heeft afgegaven.

Obligato, bijw. (Muz.) verplicht, genoodzaakt.

Obligatorisch, bijv. nw. verplichtend, verbindend, gehouden tot.

Obligo, (*-s*, mv. *-s*) o. opgenomen verplichting v.

Oblongum, (*-s*, mv. *Oblonga*) o. (Wisk.) langwerpige figuur v.

Obmacht, (*-mächte*) v., Z. *Obermacht.*

Obmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m., Z. *Aufseher, Vorsteher;* (van een gilde), hoofd o.; 2. Z. *Schiedsrichter*; 3. overwinnaar m.

Obmannschaft, (*-en*) v. scheidsrechters m. mv.

Obmaus, (*-mäuse*) v. Siberische muis v.

Oboe, (*-n*) v. hobo v.; *-röhren* v. mv. hobopijpen v. mv.

Obrigkeit, (*-en*) v. overheid, regeering, magistraat v.; *von -swegen*, van wege de overheid, op last van de overheid; *jem. der - überliefern*, aan de overheid uitleveren.

Obrigkeitlich, bijv. nw. *-e Gewalt*, van de overheid, van het bestuur uitgaande, tot de overheid behoorende; *-es Amt*, magistratuur v.; *-e Person*, overheidspersoon; *etw. - verhandeln*, als overheidspersonen.

Obrigkeitsstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. steen m., die de grenzen der gemeente, stad &c aanwijst.

Obrist, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Oberst.*

Obschon, voegw., Z. *Obgleich.*

Obschweben, (*schwebte ob, obgeschwebt*) o. ww., m. *h.* boven het hoofd zweven, hangen, dreigen, in aantocht zijn; (fig.) Z. *bevorstehen.*

Obscön, bijv. en b. oneerbaar, wulpsch, schaamteloos.

Obscönität, (*-en*) v. oneerbaarheid, wulpschheid, schaamteloosheid v., oneerbaar woord of beeld o.

Obscurant, (*-en*, mv. *-en*) m. vijand, tegenstander m. van verlichting; (gemeenz.) domper, duisterling m.

Obscurantismus, v. verlichtingshaat m., lichtschuwheid v.

Obsehen, (*sah ob, obgesehen*) bedr. ww. onr. opzicht hebben, toezicht houden over.

Observant, (*-en*, mv. *-en*) of **Observantiner,** (*-ners*, mv. *-ner*) m. (kerk. Gesch.) Franciscaner m. van den ouden strengen ordesregel, observantijn m.

Observanz, (*-en*) v. waarnemen o., waarneming, naleving, vervulling v., regel m., statuut o.; 2. gewoonte v., gebruik o., herkomst v.

Observation, (*-en*) v. waarneming v.; *-sarmee* v. verkenningsleger o.

Observatorium, (*-s*, mv. *Observatorien*) o. sterrentoren m., sterrenwacht, sterrenschouwplaats v., observatorium o.

Obsicht, (*-en*) v., Z. *Aufsicht.*

Obsidian, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) glasachtige lava v., IJslandsche agaat, obsidiaan m.; *-porphyr* obsidiaanporfier o.

Obsidionalmünzen, v. mv. noodmunt, belegeringsmunt v.

Obsiegen, (*siegte ob, obgesiegt*) o. ww., m. *h. jemn. -*, de overwinning behalen op, zegevieren op, overwinnen; *einer Sache -*, te boven komen.

Obsiegend, bijv. nw. zegevierend, overwinnend; (Ger.) *-es Urtheil*, gunstig vonnis.

Obsieger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. overwinnaar m.

Obsieglich, bijv. nw., Z. *obsiegend.*

Obsignation, (*-en*) v. (Rechtspr.) aanhechting v. van het zegel, verzegeling v.

Obsigniren, (*obsignirte, obsignirt*) bedr. ww. verzegelen, het zegel hechten aan.

Obsorge, (*-n*) v., Z. *Fürsorge.*

Obst, (*-es*) o., z. m. ooft, fruit o., vruchten v. mv.; (Kookk.) *Aufsatz von -*, gestoofde vruchten; (Spr.) *verbotenes - ist süss*, verboden vruchten smaken zoet.

Obst-art, (*-en*) v. soort v. van fruit, vruchtsoort v.; *-bäcker* m. bakker m., die ook vruchten gebruikt, banketbakker m.; *-bär* m. gewone beer m.; *-bau* m. ooftbouw m., ooftteelt v.; *-baum* m. vruchtboom m.; *—zucht* v. aankweeking v. van vruchtboomen, vruchtboomkweekerij v.; *-blüthe* v. bloei, bloeitijd m. der vruchtboomen; *-boden* m. vruchtzolder m.; *-branntwein* m. vruchtenbrandewijn m.; *-brecher* m. plukmandje o.; *-brei* m. vruchtenmoes o.; *-cultur* v., Z. *-zucht; -darre* v. zolder m. om vruchten te drogen; *-ernte* v. inzameling v. der vruchten; *-esser, —in*, vruchteneter m., vruchteneetster v.; *-essig* m. vruchtenazijn m.; *-fladen* m., Z. *-kuchen; -flecken* m. vruchtenvlek v., vlek of vlak v. van vruchtensap; *-frau* v., Z. *-händlerin; -freund, —in* minnaar, liefhebber m. en liefhebster v. van vruchten; *-gaden* m. vruchtenkast v.; *-garten* m. boomgaard, vruchtentuin m.; *-gärtner* m., Z. *-pflanzer; -göttin* v. (Fabell.) godin v. der vruchten, Pomona v.; *-hain* m. boschje o. van vruchtboomen; *-hamen* m., Z. *-brecher; -handel* m. fruithandel m.; *-händler —in, -höker —in*, fruitkooper m., fruitkoopster, fruitvrouw v., man, vrouw, die fruit verkoopt; *-hüter* m. veldwachter m.; *-jahr* o. jaar o., rijk in fruit; *-käfer* m. (Nat. hist.) kleine kever, fruitkever m.; *-kammer* v. fruitkamer v.; *-kasten* m. fruitkast v.; *-keller* m. fruitkelder m.; *-kelter* v. vruchtenpers v.; *-kenner* m. vruchtenkenner m.; *-kern* m. vruchtenpit v.; *-korb* m. fruitmand v.; *-körbchen* o. fruitmandje o.; *-kram -krämer* m., Z. *-handel, -händler; -kuchen* m. vruchtentaart v.; *-kunde* v. fruitkunde, vruchtenkunde, pomologie v.; *-kundiger* m., Z. *-kenner; -land* o. land o. geschikt voor het kweeken van vruchten; it. land o. rijk in vruchten; *-lehre* v., Z. *-kunde.*

Obst(l)er, (*-s*, mv. *Oebst(l)er*) m., Z. *Obstgärtner;* it. *Obsthändler.*

Obst-lese, (*-n*) v., Z. *-ernte; -mangel* m. gebrek o. aan vruchten; *-mann* m., Z. *-händler; -markt* m. fruitmarkt, vruchtenmarkt m.; *-monat* m. September m., herfstmaand v.; (Gesch. van Fr.) vruchtenmaand v., Fructidor m.; *-most* m. appeldrank m.; *-motte* v. vruchtboomworm m.; *-mus* o., Z. *-brei; -pflanzer* m. boomgaardenier m., boomkweeker m.; *-pflanzung* v. boomgaard m.; it. Z. *-bau; -presse* v., Z. *-kelter; -reich* bijv. nw. rijk aan vruchten; *-saft* m. vruchtensap o.; *-schale* v. schil v. van vruchten; *-sorte* v., Z. *-art; -torte* v. vruchtentaart v.; *-wächter* m., Z. *-hüter; -wald* m. bosch, woud o. van vruchtboomen; *-wein* m. vruchtenwijn, appelwijn m.; *-werk* o. allerlei vruchten v. mv.; *-wurm* m. vruchtenworm m.; *-zeit* v. vruchtentijd, fruittijd m.; *-zucht* v., Z. *-bau, -baumzucht.*

Obwachen, (*wachte ob, obgewacht*) o. ww. waken, het opzicht houden.

Obwalten, (*waltete ob, obgewaltet*) o. ww., m. *h.* bestaan, zich bevinden, elk ontmoeten, ontstaan; *es walten Hindernisse ob*, er komen & op; *bei -den Umständen*, in de tegenwoordige omstandigheden; *-de Gefahr*, opkomend, dreigend, boven het hoofd hangend; *Ihr Vortheil waltet dabei ob*, uw voordeel is daarin betrokken; it. Z. *gebieten, herrschen.*

Obwalter, (*-s*, mv. *Obwalter*) m., Z. *Gebieter.*

Obwendig, bijv. en b. boven op, aan den bovenkant zijnde.

Obwohl, obzwar, voegw., Z. *obgleich.*

Obymaus, (*-mäuse*) v. muis v. uit Oby.

Occident, (*-s*) m., z. m. Westen, o.; it. avond m.

Occidenta(lisch), bijv. nw. westelijk, west, van het Westen, westersch.

Ocean, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. oceaan m., wereldzee v.

Oceaniden, v. mv. (Fabell.) bewoners mv. van den oceaan, oceaniden v. mv.

Oceanisch, bijv. nw. van den oceaan.

Ochelpeze, (*-n*) v. witvisch m., blei v.

Ocher, (*-s*) m., z. m. (Delfst.) oker v., aardgeel, berggeel o,

Ocher-ader, (*-n*) v. (Delfst.) okerader v.; *-artig* bijv. nw. okerachtig; *-erbse* v. (Pl.) okererwt, Italiaansche erwt v.; *-farbe* v., *-gelb* o. gele oker v., okergeel o.; *-farben, -farbig* bijv. nw. okerkleurig.

Ochlokrat, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger, aanvoerder m. van het gepeupel, volksmenner m.

Ochroiterde, v., z. m. gedegen ceriumoxyde o., cerinsteen m.

Ochs, (*-en,* mv. *-en*), **Ochse,** (*-n,* mv. *-n*) m. os, gesneden stier m.; (fig., Volkst.) *er ist ein* —, domkop, domoor, botterik m.; (Spr.) *da stehen die -en am Berge,* daar zit de knoop, daar zit juist de moeielijkheid; *die -en stehen bei ihm am Berge,* hij weet geen raad, geene uitkomst meer.

Ochschen, Ochslein, (verkl.) o. osje o., jonge os m.

Ochsen, (*ochste, geochst*) o. ww., m. *h.* tochtig, ritsig zijn; it. zwaar werken.

Ochsen-auge, (*-s,* mv. *-n*) o. ossenoog o.; (fig.) groot oog o.; (Pl) stinkende kamille v.; 2. paddebloem v.; (Bouwk.) rond dakvenster o.; (Nat. hist.) ossenoog o. (eene schelp); (Kookk.) Z. *Spiegelei;* (Nat. hist.) — of *—nfisch* m. ossenoog o. (een visch); (Zeew.) opening v. tusschen de wolken; (Delfst.) opaalkleurig veldspaath, ossenoog o.; *-äugig* bijv. nw. grootoogig, uitpuilende oogen hebbende; *-bauer* m. boer m., die met ossen ploegt; *-beutel* m. (Pl.) rietgras o.; *-bezoar* m. runderbezoar m.; *-blume* v. zwartkoren o., koetarwe v.; *-braten* m. ossengebraad, ossenvleesch o.; *-brech* m. (Pl.) prangwortel m., stalezelkruid o.; *-bremse* v. ossenvlieg m.; *-bruch* m., *-barge, -burre* o., Z. *-brech; -darm* m. ossedarm m.; 2. goudslagersvlies, goudslies o.; 2. zeetrompetschelp v.; *-damm* bijv. nw., Z. *ochsenhaft; -enke* m. met ossen ploegende knecht m.; *-fell* o., Z. *-haut; -fieber* o. (fig.) dronkaardsbeving v.; *-fisch* m., Z. *Seekuh; -fleisch* o. ossevleesch, rundvleesch o.; *-fresser* m. (Fabell.) stiereneter m.; *-frosch* m. bulkende kikvorsch m.; *-fuhrwerk* o. ossekar v.; *-furche* v. (Oudh.) voorschrift o.; *-fusz* m. ossevoet, ossepoot m.; *-galle* v. ossegal v.; (Glaz.) glaskop m., glaskern v.; *-gallenstein* m. ossegalsteen m.; *-gaumen* m. osseverhemelte o.; *-gebrülle* o. gebulk, geloei o. van ossen; *-geld* o. springgeld, dekgeld o. voor stieren; *-geschlecht* o. rundergeslacht o.; 2. ossensoort v.; *-gespann* o. span o. ossen; *-hacker* m. Afrikaansche leeuwerik m., die de larven der paardenvliegen uit de huid trekt.

Ochsenhaft, bijv. nw. dom, lomp, plomp, stom, als een os.

Ochsen-handel, (*-s*) m., z. m. ossenhandel, veehandel m.; *-händler* m. ossenkooper, handelaar m. in ossen; *-haut* v. ossenhuid v.; (Hand.) *- mit Waaren,* ceroen m.; *-herz* o. ossenhart o., hartenschelp v.; *—kirsche* v. bonte Spaansche kers v.; *-hirn* o. ossenhersenen v. mv.; *-hirt* m. ossenhoeder m.; *-horn* m. ossenhoren m.; *-huf* m. ossenhoef, gespleten hoef m.; *-hunger* m. verschrikkelijke honger m.; *-jagd* v. bufeljacht, jacht v. op wilde ossen; *-jäger* m. bufeljager m.; *-joch* o. ossenjuk o.; *-junge* m. jonge ossenhoeder m.; *-kalb* o. bulkalf, varkalf o.; *-kaldaunen* mv. ossepens v.; *-kehle* v., *herabhangende* —, halskwabbe v.; *-keule* v. (Kookk.) osseschenkel m.; *-klaue* v., Z. *-huf; -knecht* m., Z. *-enke; -knie* o. (Hoefsm.) osseknie v.; *-knochen* m. ossebeen o.; *-kopf* m. ossekop m.; (fig., Scheldw.) *er ist ein* —, hij is een domkop, dommerik; *-kraut* o., Z. *-brech; -krone* v. ossekroon v.; (fig., Scherts.) horens m. mv. van een horendrager; *-leder* o. ossenleder o.; (fig., Volkst.) *ein — haben,* hardvochtig zijn; *-leim* m. ossenlijm v.; *-lunge* v. osselong v.; *-mark* m. osse(n)merg o.; *-markt* m. ossenmarkt v.; *-mäszig* bijv. nw., Z. *ochsenhaft; -maul* o. ossesnuit, ossemuil m.; (Pl.) Z. *Löwenmaul; —salat* m. ossenmuilsalade v.; *-mist* m. ossendrek m.; *-monat* m. November m., slachtmaand v.; *-pesel* m., Z. *-ziemer; -pferd* o. mulos m.; *-post* v. ossenpost m.; (fig.) Z. *Schneckepost; -rippe* v. osserib v.; 2. (Pl.) Z. *Hasenohr; -schädel* m. ossekop m.; (Wap.) herteschedel m.; *-schieszen* o. schieten o. om een os; *-schrift* v. schrijven o. van de linkerhand naar de rechter en omgekeerd; *-sehne* v. ossezenuw v.; *gedrehte — mit einem eisernen Haken,* vleeschhaak m.; *-spalte* v., Z. *-huf; -stall, -stand* m. ossenstal m.; *-stein* m., Z. *-bezoar; -stirn* m. (van paarden), ossekop m.; *-treiber* m. ossendrijver m.; 2. Z. *-hirt; -wamme* v. kossem m., halskwabbe v. van een os; *-weizen* m., Z. *-auge* (Pl.); *-ziemer* m. bullepees v., pezerik m.; 2. Z. *-sehne; -zunge* v. ossetong v.; Z. *Steinhirse, Steinsame.*

Ochsig, ochsicht, (*-er, -st*) bijv. nw. lomp, onhandig, dom, boersch.

Octaedron, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Meetk.) achtvlak o.

Octandria, o. mv. planten v. mv. met acht meeldraden.

Octant, (*-en,* mv. *-en*) m. (Sterrenk.) werktuig o. dat een cirkelsector van 45° bevat, octant v.

Octateuch, (*-(e)s*) o., z. m. (H S.) de acht eerste boeken o. mv. van het O. T. octateuchos m.

Octav, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Octavformat.*

Octav-band, (*-band(e)s,* mv. *-bande*) o. octavoband m.; *-blatt* o. blad o. in-octavo.

Octave, (*-n*) v. (Kath.) octaaf o., achtdaagsche kerkfeestviering v.; (Muz.) achtste toon m. van een aangenomen grondtoon, octaaf o.; *in die andere - fallen,* in het andere octaaf vallen; *-nbuch* o. (Kath.) octavenboek, gebedenboek o. voor de octaven.

Octav-flöte, (*-n*) v. (verkl. *-flötchen*) o. octaalfluitje o. *-format* o. (Boekh.) octavo, octavoformaat o.; *breites -,* groot ctavo o.

Octavons, m. mv. derde nakomelingen m. mv. van een blanke en een zwarte.

Octedi, (*-s,* mv. *-s*) m. (Gesch. van F.) achtste dag m. van eene decade.

Octiduum, (*-s,* mv. *Octiduen*) o. uitstel o., tijd, termijn m.

October, (*-s,* mv. *October*) m. October m., wijnmaand v.; *-tag* m. Octoberdag m.; *-wetter* o. Octoberweer o.

Octodez, (*-es,* mv. *-en*), **-format,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Boekh.) achttiende formaat o., octo-decimo o.

Octogon, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. achthoek m.

Octogonalzahl, (*-en*) v. (Rek.) achthoekig getal o.

Octroi, (*-en*) v. octrooi o., handelsvrijheid v.; it. gemeentebelasting v.

Octroyiren, (*octroyirte, octroyirt*) bedr. ww. octrooieeren, handelsvrijheid verleenen.

Ocular-glas, (*-glases,* mv. *-gläser*) o. oogglas o.; *-inspektion* v. eigen onderzoek o., bezichtiging v.; *-zeuge* m. ooggetuige m.

Oculation, (*-en*) v. (Tuinb.) enting v., enten o.

Oculi, (*-s,* mv. *-s*) m. derde Zondag m. in de Vasten.

Oculiren, (*oculirte, oculirt*) bedr. ww. (Tuinb.) enten, inenten.

Oculirmesser, (*-sers,* mv. *-ser*) o. entmes o.; *-reisz* m. enttakje o.

Oculist, (*-en,* mv. *-en*) m. oogarts, oogmeester, oogheelkundige m.

Oecumenisch, bijv. en b. algemeen, oecumenisch.

Odali(s)ke, (*-n*) v. vrouw of slavin v. des sultans, odaliske v.; (gemeenz.) bijslaap v.

Ode, (*-n*) v. ode v., lierdicht o.

Öde, (*-r, -st*) bijv. en b. woest, onbebouwd, onbewoond, eenzaam, verlaten; H. (*-n*) v. woestenij, woestijn, eenzaamheid v.; it. vervelende toestand m., ledigheid, smakeloosheid v.

Odem, (*-s*) m. &, Z. *Athem &.*

Odenstag of **Odinstag,** (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Woensdag m.

Odendichter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. odendichter, lierdichter m.

Oedenei, (*-en*) v. woestenij, woestijn, eenzaamheid v.

Odeon, (*-s*, mv. *Odeen*) o. (Oudh.) muziekhuis, concerthuis o., concertzaal v., zang- en leerzaal v.

Oder, voegw. of, anders, tenzij; *entweder alles - nichts*, alles of niets; *er mag wollen - nicht*, of hij wil niet; *thun Sie es, - ich werde*, of ik zal, anders zal ik &.

Oder, (*-n*) v. wilde pereboom m.

Oder-birne, (*-n*) v. wilde peer v.; (Kookk.) gedroogde peer; *-lenge* v. schurftkruid o.; *-mennig* m. leverkruid o.

Odometer, (*-s*, mv. *Odometer*) m. wegmeter, pasteller m.

Odontagra, (*-s*) o., z. m. tandpijn v.

Oedrechtjahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. jaar o. van vrijdom van belasting voor pas ontgonnen of bebouwden grond.

Oedung, v. verandering v. in eene woestijn, in eene eenzaamheid; 2. Z. *Oede.*

Oedypus, (onb.) m. vlugge, bedreven oplosser m. van raadsels.

Ofen, (*-s*, mv. *Oefen*) m. oven m., kachel v., fornuis o.; (in eene kamer), kachel v., haard m.; (Bak.) oven m.; *Mündung des -s*, Z. *-loch; das Brod in den - schieben*, brood in den oven schieten; *ein - voll Brod*, oven m., baksel o.; (Giet.) oven; *den - anlassen*, een gietsel beginnen; (fig.) *den - hüten, immer hinter dem - sitzen*, altijd bij den haard, te huis zitten; (Nat. hist.) *glühender -*, helmvormige schelp v.; 2. gloeiende oven m.; (Spr.) *hinterm - ist gut kriegen*, de beste stuurlui staat aan wal.

Oefchen, Oefelein, (verkl.) o. kacheltje, fornuisje, oventje o., Z.) *Ofen.*

Ofen-anker, (*-ankers*, mv. *-anker*) m. ovenanker o.; *-anrichter* m. (Steenb.) hij, die den oven gereedmaakt; *-auge* o. ovengat o.; *-bank* v. kachelbank, bank v., achter de kachel; *-blase* v. in den oven gemetselde waterketel m.; *-blech* o. ovendeur v.; *-brand* m. in eens gebakken aardewerk o.; *-bruch* m. scheur v. in den oven; (Giet.) metaalschuim o., ertsaarde v., slakken v. mv.; 2. Z. *Hüttennicht*; 3. Z. *-galmei*; *—könig* m. uit ertsasch gesmolten koper o.; *—stein* m. ovensteen m.; *-bruder, -hüter* m., Z. *-sitzer; -eisen* o., Z. *-anker; -form* m. ovenvorm m.; 2. vorm m. van eene kachel, van een fornuis; *-fusz* m. kachelvoet, kachelpoot m.; *-futter* o. (Giet.) binnenmuur m. van een oven; *-gabel* v. rakelstok, koolkrabber m., pook v.; *-galmei* v. ovengalmei v.; *-geld* o., Z. *Backgeld; -gestübe* o. pleister v. van klei en gestampte kolen ter bedekking der smeltkroezen; *-gewölbe* o. ovengewelf o.; it. ovenvormig gewelf o.; *-gieszer* m. kachelgieter m.; *-gieszerei* v. kachelgieterij v.; *-heizer* m. stoker m.; *-hocker, -hüter —in*, Z. *-sitzer; -kachel* v. gebakken tegel m.; 2. blaaspijp v.; *-kessel* m.; Z. *-blase; -kohle* v. kachelkool v., steenkolen v. mv.; *-kranz* m., *-krone* v. ovenlijst v.; *-krücke* v. vuurhaak m., pook v.; *-lehm, -leim* m. klei v. om den oven te smeren; *-loch* o. ovengat o., mond m. van den oven; *-masse* v. (Parf.) Spaansch deeg o.; *-meister* m. (Giet.) ovenmeester m.; *-platte* v. ovenplaat, kacheiplaat v.; *-rohr* o., *-röhre* v. kachelpijp v.; it. blaaspijp v.; *-röhrenblech* o. geslagen ijzer o. voor kachelpijpen; *-rost* m. kachelrooster, ovenrooster, fornuisrooster m.; *-rusz* m. kachelroet o.; (Kunstl.) schoorsteenroet o. om bruin te kleuren; *-schaufel* v. vuurschop, kolenschop, ovenschop v.; *-schirm* m. kachelscherm, vuurscherm, haardscherm o.; *-schraube* v. fornuisschroef, ovenschroef v., kachelsleutel m.; *-schwärze* v. onzuiver looderts o.; *-setzer* m. pottenbakker m.; *-sitzer* m. hij, die altoos achter de kachel zit, huishaan m.; *-stange* v., Z. *-gabel; -staub* m. kachelstof, ovenstof o.; *—blech* o. koperen plaat v. uit ovenstof verkregen; *-steine* m. mv. gebakken steen o.; *-tafel* v., Z. *-platte; -thüre* v. ovendeur, kacheldeur v.; *-topf* m., Z. *-blase; -wand* v. fornuiswand, ovenwand m.; *-wisch* m. ovenwisch, ovendweil v.; *-zins* m. schoorsteengeld o., belasting v. op stookplaatsen.

Offen, bijv. en b. open, geopend, openstaand, toegankelijk, niet afgesloten; *bei —en Thüren*, met open deuren; *- stehen*, open staan; *mit -en Armen*, met open armen; 2. open, bloot, niet bedekt; *-e Brust*, open, naakt; (van schepen), open, zonder verdek; (van een veld), niet omheind, open, vrij; *-en Leib haben*, gemakkelijk ontlasten; (fig.) *auf -er Strasze*, op de openbare straat, publiek; 3. (van den grond), open, niet bevroren; (van zetels), open, ledig, vrij, vacant, niet bezet; *eine Stelle in einer Schrift - lassen*, open, onbeschreven, wit; 4. onbeperkt, onbegrensd; (Hand.) *-e Rechnung, -e Zeit*, open tijd, vrije tijd; (Jachtw.) open jacht v., jachttijd m.; (Zeew.) *-er See*, ruime sop o.; *-er Wind*, gunstig; 5. openlijk, publiek, openbaar; *-e Tafel halten*, open tafel houden; *einen -en Laden halten*, publiek verkoopen; 6. licht begrijpend, bevattelijk, geschikt om aan te nemen; it. openhartig, oprecht, zonder omwegen; (fig.) *-es Gesicht*, openhartig, oprecht; 7. (Hand.) *-er Wechsel*, wissel in blanco.

Offenbar, bijv. nw. openbaar, blijkbaar, duidelijk, kennelijk, algemeen bekend, publiek; *-e Lüge*, tastbaar, blijkbaar; *- schuldig sein*, blijkbaar; *mit -er Gewalt*, met blijkbaar geweld; *ein -er Feind*, verklaard; *- machen*, openbaar maken, publiek maken, bekend maken, aan den dag leggen; 2. uitgestrekt, onbeperkt, oneindig, ruim; *-er See*, volle zee, ruime sop.

Offenbaren, (*offenbarte, offenbart*) bedr. ww. openbaren, openleggen, bekend maken, verraden, mededeelen; *ein Geheimniss -*, verraden, ontdekken; 2. wed. ww. *sich -*, zich openbaren, zich toonen; *einem sich -*, zijn hart voor iem. uitstorten, zich bekend maken.

Offenbarlich, bijw. te openbaren, bekend te maken.

Offenbarung, (*-en*) v. openbaring, ontdekking, mededeeling v., Z. *offenbaren; die - Johannis*, de Openbaring v. van Joannes.

Offenbarungs-glaube, (*-ns*) m., z. m. geloof o. aan de openbaring; *-gläubiger* m. hij die aan de openbaring gelooft.

Offenbass, (*-es*, mv. *-e*) m. 16-voetig orgelregister o., bazuin v.

Offen-flöte, (*-n*) vier- en achtvoetig orgelregister, octaaf o.; *-haus* o. (Leenw.) kasteel o. van een landgoed, waar de landheer steeds zijn intrek kan nemen.

Offenheit, v. (fig.) Z. *Offenherzigkeit.*

Offenherzig, (*-er, -st*) bijv. en b. openhartig, oprecht, eenvoudig, ongekunsteld; *-keit* v. openhartigheid, oprechtheid, eenvoudigheid, ongeveinsdheid v.

Offen-kundig, bijv. nw. publiek bekend, algemeen bekend; *-keit* v. algemeene bekendheid v.

Offensiv, bijv. en b. aanvallend, beleedigend, offensief.

Offensiv-allianz, (*-en*) v. aanvallend verbond, offensief verbond o.; *-krieg* m. aanvallende oorlog m.

Offensive, v., z. m. aanval m., toestand m. of verhouding v. van aanvaller; *die - ergreifen*, aanvallen, aanvallenderwijs te werk gaan.

Offenstück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Tuinb.) open bed o., in vakken afgedeeld bloembed o.

Oeffentlich, bijv. en b. openlijk, publiek, openbaar, in het openbaar; *auf -er Strasze*, op de openbare straat; *- erscheinen*, in het publiek, in het openbaar; *-keit* v. openbaarheid, publiciteit v.

Offerte, (*-n*) v. aanbieding v., aanbod o., offerte v.; *-nbrief* m. offerte v., circulaire v.

Offertorium, (*-s*, mv. *Offertorien*) o. offergeld, offerregister o.; (Kath.) offerzang m., offergebed, misoffer, offertorium o., offerande v.

Office, (*-n*) v., Z. *Offiz.*

Official, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. geestelijke plaatsvervanger, rechter m.

Officialat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ambt, rechtsgebied o., woning v. van een geestelijk plaatsvervanger; it. van een rechter.

Official-bericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *officiell; -gericht* o. ambt o. en waardigheid v. van plaatsvervangend rechter of geestelijke.

Officiant, (*-en*, mv. *-en*) m. dienstdoende beambte, ambtenaar m.; (Kath.) dienstdoende priester, officiant m.

Officiat, (*-(e)s*, mv. *-e*), **-haus,** (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. woning v. van een plaatsvervangend rechter.

Officiell, bijv. en b. van ambtswege, ambts- of plichtmatig, van regeeringswege, officiëel; *-er Bericht*, officiëel bericht, bericht o. van wege de regeering.

Officier, Offizier, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. officier, luitenant m.; *-deck* o. kampanje v.

Officin (*-en*) v. werkplaats, drukkerij v.; (Apoth.) apotheek v.

Officinal, officinell, bijv. nw. (Apoth.) in de apotheek vereischt en toebereid voorhanden, geneeskrachtig.

Officinal-formeln, v. mv. recepten o. mv.; *-pflanzen* v. mv. geneeskrachtige planten v. mv.

Officiös, bijv. nw. dienstvaardig, gedienstig, dienstwillig, wellevend, officieus.

Officium, (*-s*, mv. *Officien*) o. plicht, last m.; *ex Officio*, ambtshalve.

Offiz, (*-n*) v. linnenkast, zilverkamer v.; it. dienstbodenkamer, eetkamer v. der dienstboden.

Oeffnen, (*öffnete, geöffnet*) bedr. ww. openen, eene opening maken, ontsluiten, opensluiten; *eine Flasche -*, opentrekken, ontkurken; *Austern -*, openmaken; *eine Leiche -*, opereeren; (Gen.) *den Leib -*, ontlasten; (Krijgsw.) *Schiessscharten -*, openen; (fig.) *die Arme -*, openen; *jemn. sein Herz -*, openen, blootleggen; 2 wed. ww. *sich -*, zich openen, opengaan; (van bloemen), opengaan; *sich einen Durchgang -*, zich een doortocht banen.

Oeffnend, bijv. nw. (van geneesmiddelen), ontlastend, laxeerend.

Oeffner, (*-s*, mv. *Oeffner*) m. grove zijdeweverskam m.; 2. *-*, *-in*, openmaker m., openmaakster v.

Oeffnung, (*-en*) v., Z. *öffnen*; it. opening v., gat o.; (van een lijk), opening, operatie v.; 2. open plaats v., gat o., mond m.; (in een muur), gat o., bres v.; (Bouwk.) open gat o. in een opgetrokken muur, vensterlicht o.; (Gen.) ontlasting, loozing v.; *keine - haben*, geene ontlasting hebben.

Oeffnungs-leh(e)n, (*-leh(e)ns*, mv. *-lehen*) o. leen o., waarvan de leenman verplicht is den leenheer in het slot te ontvangen; *-mittel* o. (Gen.) openend middel, ontsluitend middel o.; *-recht* o. verplichting v. om den leenheer in het slot te ontvangen.

Oft, bijw. dikwijls, vaak, dikmaals, herhaaldelijk, menigmaal; *jem. - besuchen*, vaak, dikwijls bezoeken; *wie -?*, hoeveel malen?, hoe dikwijls?; *so - als er kommt*, zoo dikwijls, telkens als.

Oefter, bijv. nw. herhaaldelijk, Z. *häufig*; it. *wiederholt*; 2. bijw. *- of -s*, zeer dikwijls, verscheidene malen; it. vaker.

Oftmalig, bijw., Z. *-häufig*.

Oftmals, bijw., Z. *oft*.

Oger, (*-s*, mv. *-s*) m. (Fabell.) wildeman, bullebak, menscheneter, weerwolf m.

Ogerlich, bijv. nw. een vreeselijken blik slaande of hebbende, boos kijkend.

Oh! tussch., Z. *O*.

Oheim, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. oom m.

Oheimlich, bijv. en b. in de betrekking van oom staande, van een oom, als oom.

Oheimschaft, v., z. m. oomschap o., betrekking v. van oom en neef, bloedverwantschap v.

Ohm, (*-e*), **Ohme,** (*-n*) v. (Hand.) aam, okshoofd, vat, mud o.; *-blatt* o. klisv., kliskruid o.

Oehmchen, (verkl.) o. krekeltje o., huiskrekel m.

Ohmen, (*ohmte, geohmt*) bedr. ww. *ein Fass -*, peilen, roeien.

Ohmer, (*-s*) m., z. m. spelt v.

Ohm-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o., Z. *Ohm*; *-geld* o. peilgeld, roeigeld o.

Ohmig, bijv. nw. van een aam, een okshoofd.

Ohmkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. veldleeuwenvoet m.; 2. kruiswortel m., kruiskruid o.; 3. leeuwenvoet m.

Ohnablässig, bijv. nw., Z. *unablässig*.

Ohnblatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. (Pl.) monotropa v.; 2. toovergkruid, moederkruid o.

Ohne, voorz. (met den 4en nv.) zonder, buiten, *- Umstände*, zonder complimenten; *- sein Wissen*, buiten zijn weten; *- Unterschied*, zonder onderscheid; *es sind zehn Personen - die Kinder*, behalve, zonder, buiten de kinderen; 2. bijw. *- dass*, zonder dat; *- es verlangt zu haben*, zonder het gewild te hebben; (gemeenz.) *es ist nicht -*, er is wel iets van aan.

Ohnedies, ohnehin, bijw. eveneens, in elk geval.

Ohnehose, (*-n*, mv. *-n*) m. (Gesch. van F.) overdreven volksgezinde, sansculotte m.; *-npartei* v. partij v. der sansculotten; *-ntage* m. mv. aanvullingsdagen m. mv. van het republikeinsche jaar.

Ohnen, (*ohnte, geohnt*) o. ww. ontberen, zich behelpen zonder; 2. bedr. ww. berooven.

Ohnentgeldlich, ohnerachtet, bijv. nw., Z. *unentgeltlich &c.*

Ohnesorge, (*-n*, mv. *-n*) m. zorgeloosheid m.

Ohnlängst, bijv. nw., Z. *unlängst*.

Ohnmacht, v., z. m. onmacht, machteloosheid, zwakheid v.; (Gen.) flauwte, bezwijming v.; *eine - bekommen, in eine - fallen*, in onmacht vallen, eene flauwte krijgen, buiten kennis geraken.

Ohnmächtig, bijv. nw. onmachtig, machteloos, krachteloos; 2. bezwijmd, flauw; *er ist - geworden*, hij is in flauwte gevallen; *- sein, da liegen*, buiten kennis zijn, Z. *Ohnmacht*; *-keit* v., Z. *Ohnmacht*.

Ohnnervig, bijv. nw., (Pl.) zonder ribben of nerven.

Ohnschattig, bijv. nw. (Aardr.) schaduwloos.

Ohn-schwanz, (*-es*, mv. *Ohnschwänze*) m. casuaris m.; *-vogel* m. pelikaan m., kropgans v.

Oho, tussch. ho, ho!, he!, ho!; *-! nicht so arg!*, he, zoo hard niet; 2. *-! daraus mache ich mir nichts*, och! daar geef ik niets om.

Ohr, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. oor o.; *einem Hunde die -en stutzen*, een hond kortooren; *jemn. in's - reden*, iem. in het oor fluisteren; *er hört nicht wohl auf diesem -e*, hij is een weinig doof aan dit oor; *jemn. die -en voll schwatzen*, iem. de ooren van het hoofd praten; (fig.) *dicke, harte -en haben*, hardhoorig zijn; it. niet willen hooren, zich doof houden; (Muz.) *nicht gut in das - fallen*, niet aangenaam zijn voor het gehoor; *etw. zu guten -en nehmen*, letten op, luisteren naar; *jemn. zu -en, vor -en kommen*, iem. ter oore komen; *wenn das ihm zu -en kommt*, als hem dat ter oore komt, als hij dat hoort; *jemn. etw. zu -en bringen*, berichten, melden; *ganz - sein*, geheel oor zijn, aandachtig luisteren; *jemn. sein - leihen, sein - zu jemn. neigen*, iem. het oor leenen; *ich habe die -en so voll davon, dass*, ik heb er zoo veel van gehoord; *sich auf das - legen*, gaan slapen; *sich etw. hinter die -en schreiben*, iets aanteekenen, onthouden; *es hinter den -en haben*, het achter de mouw hebben; it. *einem mit etw. in den -en liegen*, iem. met iets aan het hoofd malen; 2. (Nat. hist.) oor o.; it. venusoor o. (eene schelp); *das - der Diana*, ezelsoor o.; (Pl.) *Ohrchen*, oor, oortje, bijblaadje o.; (Landb.) (van een ploeg), oor, strijkbord o.; (van een kanon), tap m., oor o.; (van een blad in een boek), ezelsoor o., vouw v.; (van eene muts), oorlap m.; (Sp.) *ein - an eine Karte*, teeken o. dat men zijn inzet verdubbeld heeft; it. Z. *Oehr*.

Oehr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van eene naald), oog o.; (van een haak &), handvatsel o.; (van eene kom), oortje o.; (van eene klok), ring m.

Ohr-affe, (*-n*, mv. *-n*) m. grootoorige aap, simia midas m.; *-band* o., Z. *Ortband*; *-batsche* v., Z. *-feige*; *-beinchen* o. (Ontlk.) trommelbeentje, oorbeentje o.; 2. Z. *-knochen*; *-beschreibung* v. oorbeschrijving v.; *-beule* v., Z. *-geschwulst*; *-blatt* o., Z. *-bock*; *-blutader* v. oorbloedader v.; *-bock* m. (Ontlk.) oorbok m.; 2. Z. *-engeschwür*; *-bohrer* m., Z. *-wurm*; *-bolzen* m., Z. *Bockshorn* (Zeew.); *-buch* o., Z. *Ortbuch*; *-buckel* v., Z. *-gehänge*.

Oehrchen, Oehrlein, (verkl.) o. oortje, hengseloortje, oogje, ringetje o.

Ohrdrüse, (*-n*) v. oorklier v.

Ohrdrüsen-blutader, (*-n*) v. oorkllerbloedader v.; *-entzündung* v. oorklierontsteking v.; *-gang* m. oorklierbuis v.

Ohr-ecke, (*-n*) v. (Ontlk.) kraakbeenplaatje o. aan het uitwendige oor; *-eisen* o., Z. *-bolzen*.

Oehren, (*öhrte, geöhrt*) bedr. ww. (Speld.) van een oog voorzien; *einen Topf -*, van een hengsel voorzien; *geöhrt*, (van potten), met ooren.

Ohren-arzt, (*-arztes*, mv. *-ärzte*) m. oorheelkundige, oorarts m.; *-band* o. (Ontlk.) oorligament o.; *-bäuschlein* o. oordoekje o.; *-beichte* v. oorbiecht v.; *-bläser*, *—in*, (i. k. bet.) aanbrenger, verklikker, oorblazer, lasteraar m., aanbrengster, verklikster, lasteraarster v.; (Tooneelk.) fluisteraar, voorzegger, souffleur m.; *-bläserei* v. aanbrengen, verklikken, lasteren o.

Ohr(en)bock, (*-bock(e)s*, mv. *-böcke*) m. oorbok, tragus m.

Ohren-brausen, (*-s*) o., z. m. gesuis o. in de ooren, tuiten o. der ooren;

-*diener* m., Z. *Schmeichler, Fuchsschwänzer;* -*draht* m. oorhanger m., belletje o.; -*drüse* v. oorklier v.; -*entzündung* v. oorontsteking v.; -*fluss* m. (Gen.) overvloeiing v., loopen o. der ooren; 2. zinking v. in het oor; -*gang*, -*gehenk*, -*gehänge*, -*geschwulst* &c., Z. *Ohr-gang* &c.; -*gellen*, -*klingen* o. tuiten o. der ooren; -*grübler*, -*höhler* m., Z. *Ohrwurm;* -*kauz* m. (Nat. hist.) gekuifde uil m.; -*kitzel* m. kittelen o. der ooren; 2. zucht v. naar nieuws, nieuwsgierigheid v.; -*klemme* v., Z. -*zwang;* -*klingen* o., Z. -*brausen;* -*kneiper* m., Z. -*höhler;* -*knorpel* m., Z. *Ohrknorpel;* -*kreis* m. slakkenhuis o., buitenste zoom m. van het oor; -*läuten* o., Z. -*brausen;* -*löffel*, -*los*, Z. *Ohrlöffel* &c.; -*melker* m. hij die steeds aan het hoofd maalt; -*morchel* m. (Pl.) morille v.; -*muckel* m., Z. *Ohrwurm;* -*pflanze* v. oorplant v.; -*räumer* m., Z. *Ohrlöffel;* -*pflug* m. zware, door vele paarden getrokken ploeg m.; -*pulsader* v., Z. *Ohrpulsader;* -*sausen* o., Z. -*brausen;* -*schmalz* m. oorenvet o.; (Heelk.) oorsmeer, oorwas o.; —*drüsen* v. mv. oorsmeervormende klieren v. mv.; -*schmaus* m. (fig.) genot o. voor het oor, heerlijke muziek v.; -*schmerz* m. oorpijn v.; -*schmuck* m. oorsieraad o., oorring, oorhanger m., belletje, knopje o.; -*schwamm* m. judasoor o.; -*stange* v., Z. -*draht;* -*stück* o., -*taucher* m. kuifduiker m. met ooren; -*träger* m., Z. -*bläser;* -*wärmer* m. oorenwarmer, oordoek, oorlap m.; -*weh* o., Z. -*schmerz;* -*wieselchen* o., Z. *Ohrwurm;* -*zart* bijv. nw. een fijn gehoor hebbend; -*zeuge* m. oorgetuige m.; -*zwang* m., Z. -*schmerz.*

Ohr-eule, (-*n*) v. (Nat. hist.) gekuifde uil, hertog m.; -*feige* v. oorvijg v., oorveeg, klap m.; -*finger* m. pink m.; -*flügel* m. oorlap, oorvleugel m.; -*förmig* bijv. nw. oorvormig; -*gang* m. gehoorgang m.; -*fluss* m., Z. *Ohrenfluss;* -*gegend* v. (Ontlk.) oorstreek v.; -*gehänge*, -*gehenk* o. oorhanger m., knopje, belletje o.; -*geschwulst* v., -*geschwür* o. gezwel o. aan het oor, oorzweer v.; -*gewölbe* o. kruisboog m.; - *griffel* m., Z. -*löffel;* -*hahn* m. korhaan m.; -*höhle* v. oorholte, oorkamer v., gehoorgang m.; -*horn* o. voelhoren m. (van insecten).

Ohrig, bijv. nw. van ooren voorzien, ooren hebbend, geoord.

Ohr-käfer, (-*käfers*, mv. -*käfer*) m., Z. -*wurm;* -*kammer* v., Z. -*höhle;* -*kauz* m., Z. -*eule;* -*kissen* o. oorkussen o.; -*knochen* m. oorbeen o.; -*knorpel* m. kraakbeen o. van het oor; -*kreis* m., Z. -*leiste;* -*lamm* m. (Zeew.) knaap, ervaren matroos m.; -*läppchen* o. oorlapje o., lelletje o.; -*leiste* v., Z. *Ohrenkreis;* -*loch* o. ingang m. van het oor; 2. gat, gaatje o. in het oor; -*löcher stechen*, gaatjes in de ooren prikken; (Bouwk.) langwerpig rond venster o.; -*löffel* m. oorlepeltje o.; —*kraut*, -*löffelein kraut* o. (Pl.) kleinbloemige behen v.; -*los* bijv. nw. (w. i. gebr.) zonder ooren, oorloos; (fig.) doof; -*maat* o. (van een schaap), teeken o. aan het oor, dat het verkocht is; -*muschel* v. (Ontlk.) oorschelp v., uitwendig oor o.; 2. geoorde bastaardmossel o.; 3. Z. -*schnecke;* -*nagel* m. touwslagershaak m.; -*nerv* m. oorzenuw v.; -*perle* v. oorparel v.; -*ring* m. oorring m.; -*schiff* o. schuitsgewijs verband o., weleer bij latingen aan het hoofd gebruikelijk; -*schlagader* v. slagader v. van het oor; -*schnecke* v. zeeoor o. (een schelpdier); -*spann* m. (Zeew.) oorspant o., waaier m. achter het voorkasteel van een schip; -*speicheldrüse* v. oorklier v.; —*entzündung* v. oorklierontsteking v.; -*spritze* v. oorspuitje o.; -*stätze* v., Z. *Bugstück* (Zeew.) -*tönen* o., Z. -*enbrausen;* -*trichter* m. oortrechter m.; -*trommel* v. oortrommel v., trommel v. van het oor; -*wachs* m., Z. *Ohrenschmalz;* -*werk* o. bolwerksoor o., bolwerk o. met ooren; -*widrig* bijv. nw. stuitend, onaangenaam voor het gehoor; -*wurm* m. oorworm m.; 2. duizendpoot m.; 3. Z. *Silbermotte;* (Jachtw.) oorvormige worm m. (eene ziekte); -*zehe* v. kleine teen, pink m.; -*zergliederung* v. ontleding v. van het oor; -*zipfel* m., Z. -*läppchen.*

Ohse, (-*n*) v., Z. *Ochr.*

Ohst, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Volkst.) oogst m., Augustus m.

Oker, (-*s*) m., z. m., Z. *Ocher.*

Oekern, (*ökerte*, *geökert*) o. ww. huiselijk zijn, vlijtig zijn, ingetogen zijn.

Oekonom, (-*en*, mv. -*en*) m. huishouder, huisbeheerder, huisbezorger m.; 2. landbouwkundige m.; 3. landbouwer, eigenaar m.

Oekonomie, v., z. m. spaarzaamheid, huishoudelijkheid v.; 2. landbouwkunde v.; -*verwalter* m. bestuurder m. eener pachthoeve, rentmeester m.

Oekonomisch, bijv. en b. spaarzaam, bezuinigend, huishoudelijk.

Oktaeder, (-*ders*, mv. -*der*), **Oktaedron,** (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Meetk.) achtvlak, octaeder o.

Oktaedrisch, bijv. nw. achtvlakkig.

Oktober, (-*s*, mw. *Oktober*) m., Z. *October.*

Oel, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. olie v.; *ätherische* -*e*, vluchtige, etherische oliën; *mit* -*schmieren*, oliën; -*pressen* of *schlagen*, olie slaan; - *von Oliven*, olijfolie v.; - *brennen*, olie branden; (Kath.) *das geweihte* of *heilige* -, gewijde olie; - *ins Feuer giessen*, olie in het vuur gooien, het vuurtje aansteken.

Olampiharz, (-*es*) m., z. m. olampigom v.

Olantbaum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) m. trosbesseboom m.

Olatwein, Oletwein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. kruidenwijn m.

Oel-bad, (-(*e*)*s*, mv. *Oelbäder*) o. (Scheik.) oliebad o.; -*bällchen* o. (Drukk. Grav.) robbert m., vilten balletje o. der plaatdrukkers; -*baum* m. olijfboom m.; it. Z. *Lebensbaum;* —*harz* o. elemigom v., —*holz* o. olijfhout o.; -*baumen* bijv. nw. van olijfboomenhout; -*beerbaum* m., Z. -*baum;* 2. troskerseboom m.; -*beere* v. olijf v.; -*beerfarben*, -*beerfarbig* bijv. nw. olijfkleurig, olijfgroen; -*beertang* m. zeemer, zeetang v.

Olbend, Olbent, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. kameel m.; it. hert o.

Oel-berg, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. met olijfboomen beplante berg m.; (H. S.) olijfberg m.; -*bild* o. schilderij v., portret o. in olieverf; -*bildend* bijv. nw. olievormend; -*blase* v. (Schild.) olieketel m., olieblaas v.; -*blatt* o. olijfblad, vredeblad o.; -*blau* o. olieblauw o.; -*bodensatz* m., Z. -*hefe;* -*brod* o. (Drukk.) oliebrood o.; -*büchse* (Schild.) oliedoos v.; -*drusen* m., Z. -*hefen;* 2. -*träber;* -*durstig* bijv. nw. (van de lamp), ledig, zonder olie, gebrek aan olie hebbend.

Oleander, (-*s*, mv. *Oleander*) m. (Pl.) oleander, laurierroos v.; *wilder* -, waterweederik, weeghree v.; -*vogel*, -*schwärmer* m. oleandervogel, vlinder m.

Oleaster, (-*s*, mv. *Oleaster*) m. wilde olijfboom m.

Oelen, (*ölte*, *geölt*) bedr. ww. met olie bestrijken, met olie drenken, oliën, zalven; *Salat* -, olie gieten op; (Kamm.) Z. *ilen.*

Oelenzen, (*ölenzte*, *geölenzt*) o. ww. naar olie rieken, smaken.

Oeler, (-*s*, mv. *Oeler*) m., Z. *Oelhändler;* (Kamm.) Z. *Iler.*

Oelerer, (-*s*, mv. *Oelerer*) m. zeepzieder m.

Oel-erzeugend, bijv. nw, (Pl.) oliehoudend; (Scheik.) olie gevend; -*farbe* v. olieverf v.; *mit* — *malen*, in olieverf schilderen; -*farben*, -*farbig* bijv. nw. olijfkleurig, olijfgroen; -*fass*, -*fässchen* o. olievat o.; it. vat o. olie; -*fett* o. oliestof v.

Oefent, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. *Olbend.*

Oel-firniss, (-*es*, mv. -*e*) m. olievernis o.; -*fläschchen* o. olieflesche o.; -*flasche* v. olieflesch v.; -*flecken* m. olievlek, olievlak v.; -*frucht* v. oliegevende of oliebevattende vrucht v.; 2. olijf v.; -*funzel*, -*fonzel* v. olielamp v.; (Scherts,) oud wijf o.; -*gang* m., Z. -*mühle;* -*gar* bijv. nw. —*es Leder*, in olie gekookt; -*garten* m. met olijfboomen beplante tuin m.; (H. S.) hof m. der olijven; -*gärtner* m. aankweeker m. van olijfboomen; -*gefäss* o., Z. -*flasche*, -*fläschchen;* -*gelb* o. groenachtig geel o.; -*gemälde* o., Z. -*bild;* -*geschirr* o., Z. -*flasche;* -*geschmack* m. oliesmaak, olieachtige smaak m.; -*glas* o. olieglas o., Z. -*flasche;* -*goldgrund* m. (Verg.) oliegoudgrond m.; -*götze* m. (fig.) lantarenpaal m.; (gemeenz.) gevoelloos, dom mensch m.; -*grund* m. (Schild.) grond m., laag v. van olieverf; -*gülte* v. oliebelasting v.; -*handel* m. oliehandel m.; -*händler* m. oliehandelaar, oliekoopman, oliekooper m.; —*in* v. oliekoopster, olieverkoopster v.; -*haut* v. met vernis bestreken geelachtig perkament o.; -*hefen* v. mv. oliedroesem m., bezinksel o. van olie; -*horn* o. ossenoog o. (eene schelp); 2. olievaatje, oliekruikje o. om te zalven.

Oelicht, bijv. nw. olieachtig, vettig als olie.

Olifant, (-*en*, mv. -*en*) m., Z. *Elephant;* II. o. olifantspapier o.

Oelig, bijv. nw. olie inhoudend; 2. met olie bevlekt, met olie bestreken, gevloeid.

Oligarch, (*-en*, mv. *-en*) m. lid o. eener regeering van weinigen, oligarch m.; it. voorstander m. van de regeering van weinigen.

Oligarchie, (*-en*) v. regeering v. van weinigen, comiteeregeering, oligarchie v.

Oligarchisch, bijv. en b. de regeering van weinigen betreffend, volgens de regeering van weinigen, oligarchisch.

Oligokrat, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Oligarch*..

Oligokratie, v., Z. *Oligarchie.*

Olim, bijw. (Scherts.) eertijds, vroeger; *in Olims Zeiten*, in den tijd van Olim, in den ouden tijd.

Olinde, (*-n*), **Olindklinge,** (*-n*) v. fijne degenklinge v. uit de Braziliaansche stad Olinda.

Olitäten, v. mv. welriekende zalven, oliën v. mv.

Olive, (*-n*) v. olijf v.; *kleine, runde* -, tafelolijf v.; (Nat. hist.) olijfschelp, dadel v.

Oliven-ammer, (*-n*) v. (Nat. hist.) olijfkleurige ortolaan m.; *-bandtute* v., Z. *-tute*; *-baum* m., Z. *Oelbaum*; *-drossel* v. olijfkleurige lijster v. van de Kaap; *-ernte*, *-lese* v. olijfoogst m.; *—ntanz* m. dans m. na den olijfoogst; *-erz* o. olijfkleurig erts o.; *-farbe* v. olijfkleur, groene kleur v.; *-farben*, *-farbig*, *-grün* bijv. nw. olijfkleurig, olijfgroen; (van de huid), groengeel; *-förmig* bijv. nw. olijfvormig; *-garten* m., Z. *Oelgarten*; *-gebiss* o. olijfvormig gebit o.; *-holz* o., Z. *Oelholz.*

Olivenit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) olijfgroen kopererts, olijfkoper, arsenikzuur koper o.; *-erde* v. olijfgroene aarde, olijfkoper bevattende aarde v.

Oliven-kern, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. olijfkern, olijfpit v.; *-lese* v., Z. *-ernte*; *-öl* o. olijfolie, saladeolie v.; *-pflanzung* v., Z. *Oelgarten*; *-schlägel* m. olijvenpers v.; *-stein* m., Z. *Judenstein*; *-topas* m. olijfgroene topaas, hyacint m.; *-trester* m., Z. *Oeltrester*; *-tute* (Nat. hist.) olijfschelp v., olijfvormige tootschelp v.; *-wäldchen* o. olijfboschje o.; *-walze* v. olijfschelp v.

Olivetum, (*-s*, mv. *Oliveten*) o., Z. *Oelberg*, *Oelgarten.*

Olivin, (*-s*) m., z. m. (Delfst.) basaltische en vulkanische chrysoliet m.; *-blende* v. olijfblende v., augiet m.

Oel-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m., Z. *Maiwurm*; *-kammer* v. oliekamer v.; *-keller* m. oliekelder m.; *-kelter* v. olijfpers v.; *-kitt* m., Z. *Steinkitt*; *-krapfen*, *-krapsel* m. oliekoek m.; *-krug* m. oliekruik v.; 2. (Zeew.) oliekan v., olievat o.; *-krüglein* o. oliekruikje o.; *-kuchen* m. (Kookk.) oliekoek m.; (in oliemolens), oliekoek m.; (Landh.) raapkoek, lijnkoek m.; *-lade* v., Z. *-presse*; *-laden* m. oliewinkel m.; *-lägel* o., Z. *-tonne*; *-lampe* v. olielamp v.

Ollapotrida, (*Ollapotriden*) v. (van spijzen), mengelmoes, allerlei o., hutspot v.; (Muz.) potpourri, quodlibet o.

Oellese, (*-n*) v. inzameling v. van het oliezaad, olijfoogst m.

Olm, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Molch*; 2. molm m., verrotting v.

Oel-macher, (*-chers*, mv. *-cher*) m., Z. *-schläger*; *-magen* m. maankopzaad o., waaruit olie geperst wordt; *-maler* m. schilder m. in olieverf; *-malerei* v. schilderen o. in olieverf; *-mann* m., Z. *-schläger*; 2. *-händler*; *-masz* o. oliemaat v.; *-mühle* v. oliemolen m., olieslagerij v.; *-müller* m., Z. *-schläger*; *-näpfchen* oliebakje o.; *-nuss* v. (Pl.) olienoot v.; 2. Z. *Behennuss*; *—baum* m., Z. *Wunderbaum*; 2. *Behenbaum*; *-palme* v. Guineesche palm m.; *-pflanze* v. oliebevattende plant v.; *-pflanzung* v., Z. *-garten*; *-pipe* v. oliepijp v.; *-platz* m., Z. *-kuchen*; *-presse* v. oliepers v.; *-raffinerie* v. olieraffineerderij v.; *-reich* bijv. nw. veel olie bevattend; (van zaad), veel olie opleverend; *-rettig* m., Z. *-samen*; *-röschen* o. zwart nieskruid o. met groenen bloesem; *-russ* m. zwart o. van de lamp; *-samen* m. oliezaad, lijnzaad o.; *-satz* m. oliedroesem m., oliebezinksel o.; *-sauer* bijv. nw. oliezuur; *-säure* v. oliezuur o.; *-schläger* m. olieslager, oliemolenaar m.; *-schlauch* m. olieflesch v., lederen oliezak m.; *-schnecke* v. tonschelp v.; *-seife* v. oliezeep v.; 2. zachte zeep v.; *-stab* m. stok m. van olijfboomenhout; *-stampfe* v. oliestamper m.; 2. Z. *-mühle*; *-ständer* m. olieen azijnstelletje o.; *-stein* m. (Delfst.) met aardolie doordrongen stinksteen m.; (Mess.) oliesteen, slijpsteen, wetsteen m.; *-stempel* m., Z. *-stein*; *-strauch* m. balsemstruik m.; *-tonne* v. olieton v., olievat o.; *-träber*, *-trester* m. uitgeperst olijvenmoer o.; *-trotte* v., Z. *-kelter*; *-tuch* o. geolied doek, wasdoek o,

Oelung, (*-en*) v. bestrijking v. met olie, zalving v., Z. *ölen*; (Kath.) *die letzte* -, het laatste oliesel o.

Oel-vergoldung, v. vergulden o. in olie; *-wolf* m. zeeleeuw o.

Olymp, (*-(e)s*) m., z. m. Olymp, godenberg m. in Thessalië; it. verblijf o. der goden.

Olympiade, (*-n*) v. (o. Gesch.) tijdperk o. van vier jaren, olympiade v.

Olympisch, bijv. nw. tot den Olymp behoorende, hemelsch, goddelijk, op de olympiaden betrekking hebbende; *-e Spiele*, olympische spelen; *-e Götter*, goden van den Olymp.

Oel-zucker, (*-s*) m., z. m. (Apoth.) oliesuiker, olie v. met suiker vermengd; *-zweig* m. olijftak m.; (fig.) vredepalm m.

Omatute, (*-n*) v. admiraalschelp o. van het eiland Oma.

Omen, (*-s*, mv. *Omina*) o. voorteeken o.; *ich nehme es für ein gutes* -, ik houd het voor een goed (voor) teeken.

Ominiren, (*ominirte*, *ominirt*) bedr. ww. voorspellen, voorzeggen.

Ominös, bijv. nw. voorspellend, kwaad voorspellend, een kwaad (voor)teeken zijnde, onheilspellend.

Onanie, v., z. m. (Gen.) zelfbevlekking, onanie v.

Ondine, (*-n*) v. waternimf v.

Onera, o. mv. lasten m. mv., bezwaren o. mv., belastingen v. mv.

Onerabel, bijv. nw. belastbaar, belasting schuldig

Onichel, (*-s*, mv. *Onichel*) m., Z. *Onyx.*

Oniskus, (onb., mv. *Oniskus*) m. kelderworm.

Onkel, (*-s*, mv. *Onkel*) m., Z. *Oheim.*

Onomatologie, v., z. mv. namenleer, namenkennis v.

Onomatopoietisch, bijv. nw. klanknabootsend, de klanknabootsing betreffend.

Onomatopoiie, v., z. m. klanknabootsing v.

Ontologie, v., z. m. (Wijsb.) wezenleer, grondwetenschap v.

Ontologisch, bijv. en b. de wezenleer betreffend.

Onyx, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) nagelsteen, onyx m.; 2. (Nat. hist.) porceleinschelpdier o. met blauwen slangekop.

Onyx-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. onyxagaat m. en o.; *-alabaster* m. onyxalbast o.; *-tute* v., Z. *Onyx* (2).

Onze, (*-n*) v., Z. *Unze.*

Oolit(h), (*-en*, mv. *-en*) m. kuitsteen, oolith m.; *-bildung* v. kuitsteenvorming v.

Oologie, v., z. m. eierleer v.

Opal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. opaal m. en o., opaalsteen, melkblauwe, halfedelsteen m.

Opal-artig, bijv. en b. opaalachtig, opaalkleurig; 2 opaalglanzig; *-eisenstein* o. in water doorschijnend wordend harsachtig kwarts o.; *-jaspis* m. opaaljaspis m.; *-mutter* v. opaalmoeder v.

Oper, (*-n*) v. opera v., zangspel o.; *komische*, *possenhafte* -, kluchtspel o.; 2. operagebouw, operatooneel o.

Opera, o. mv. werken, geschriften o. mv.

Operation, (*-en*) v. werking, verrichting, handeling, operatie, opening v.

Operationsplan, (*-plan(e)s*, mv. *-pläne*) m. plan m. der handeling, plan o. van een veldtocht.

Oper(n)dichter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. operadichter m.

Operette, (*-n*) v. kleine opera, operette v.

Operiren, (*operirte*, *operirt*) bedr. ww. verrichten, te werk gaan, eene operatie verrichten.

Operist, (*-en*, mv. *-en*) m. operazanger m.

Operistin, (*-nen*) v. operazangeres v.

Operment, (*-(e)s*, mv. *-e*) geel zwavelarsenik, operment o.

Opern-glas, (*-glases*, mv. *-gläser*) o. tooneelkijker m.; 2. krijgsverrekijker, walkijker m.; *-gucker* m., Z. *-glas*; *-haus* o. operagebouw o., opera v.; *-saal* m. operazaal v.; *-sänger*, *—in*, operazanger m., operazangeres v.; *-schreiber* m.

schrijver m. van opera's, Z. *Operdichter; -theater* o. operatooneel o.; Z. *-haus; -zettel* m. operabiljetje o.

Opfer, (*-s*, mv. *Opfer*) o. offer, dankoffer o.; (Kath.) offerande v.; *etw. zum - bringen*, ten offer brengen, opofferen; 2. slachtoffer o.: 3. offergave, offergift, offerande v., offer o.; *zum - gehen*, gaan offeren; (fig.) *jemn. ein - bringen*, iets opofferen voor; *das* of *ein - einer* of *für eine Sache sein* of *werden*, slachtoffer o.

Opfer-altar, (*-tar(e)s*, mv. *-täre*) m. offeraltaar, brandofferaltaar o.; *-becher* m. offerbeker, gewijde beker m.; *-becken* o. offerschaal v.; *-beil* o. offermes o.; *-binde* v. offerband, priesterband, hoofdband m.; *-brauch* m., Z. *-gebrauch; -brod* o. gewijd avondmaalsbrood o.; (Kath.) hostie v.; *-diener* m. offerdienaar, offerslachter m.; *-dienst* m. offerdienst m.; 2. vereering, aanbidding v. der godheid door offeranden.

Opferer, (*-s*, mv. *Opferer*) m. offeraar, misprieste m.

Opfer-feier, (*-n*) v. offerfeest o., offerande v., offer o.; *-fest* o. met offeranden gevierd feest o.; *-feuer* o., *-flamme* v. offervuur, altaarvuur o., offervlam v.; *-fleisch* o. offervleesch o.; *-gabe* v. offergift, offerande v.; *-gang* m. offeren o., offerande v., opoffering v.; *-gebet* o. (Kath.) gebed o. onder de offerande; *-gebrauch* m. gebruik o., plechtigheid v. bij eene offerande; *-gefäss* o. vaatwerk o. bij het offeren in gebruik; *-geld* o. offergeld o., offergave v.; 2. Z. *Handgeld;* 3. nieuwjaarsgift v., verjaringsgeschenk o.; *-geräth, -geschirr* o. gereedschap o. bij het offeren in gebruik, Z. *-gefäss; -guss* m., Z. *Trankguss; -haus* o tempel m.; *-hell* bijv. nw. door het offervuur verlicht; *-herd* m., Z. *-altar; -höhe* v. (H. S.) heilige plaats, gewijde plaats v.; *-horn* o. offerhoren m.; *-hundert* o. offerande v. van honderd beesten; *-kasten* m., Z. *-stock; -kelch* m. offerkelk m.; *-knecht* m., Z. *-diener; -kuchen* m. offerkoek m.; *-lamm* o. offerlam o.; (fig.) onschuldig slachtoffer, offerlam o., Jezus Christus m.; *-mädchen* o. meisje o., dat bij de offerande behulpzaam is; *-mahl* o. offerspijzen v. mv.; *-mahlzeit* v., Z. *-schmaus; -mann* m. offeraar m.; it. koster, kerkbewaarder m.; *-messer* o. offermes o.; it. moordend staal o.

Opfern, (*opferte, geopfert*) bedr. ww. *ein Geschöpf* -, offeren, opofferen, als slachtoffer doen dienen; *Weihrauch* -, offeren; 2. o. ww., m. *h.* (in de kerk), eene offerande doen, iets offeren, geven, 3. wed. ww. *sich* -, zich opofferen.

Opfer-pfanne, (*-n*) v. offerpan v.; *-pfennig* m., Z. *-geld; -priester, —in,* offerpriester m., offerpriesteres v.; *—amt* o., *—würde* v. ambt o., waardigheid, bediening v. van offerpriester; *-rauch* m. offerrook m.; *-schale* v. offerschaal v.; 2. (Kath.) platine o.; *-schlächter* m., Z. *-diener; -schmaus* m. offermaal o.; *-stahl* m., Z. *-beil, -messer; -statt -stätte* v. offerplaats v.; *-steuer* v., Z. *-gabe; -stock* m. offerbus, armenbus, kerkbus v.; *-thier* o. offerdier o.; *-tisch* m. tafel v. voor de offers; 2. offertafel v.; *-trank* m. offerdrank m.; (Kath.) offerwijn m.

Opferung, (*-en*) v., Z. *opfern*; it. offering, offerande, opoffering v.

Opfer-vieh, (*-(e)s*) o., z. m. offerdieren o. mv.; *-wein* m. Z. *-trank.*

Ophiographie, Ophiologie, v., z. m. slangenbeschrijving v.

Ophiophag, (*-en*, mv. *-en*) m. slangeneter m.

Ophit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) slangvormige versteening v., ammonshoren m.

Ophthalmiater, (*-ters*, mv. *-ter*) m. oogarts, oogheelkundige m.

Ophthalmie, (*-en*) v. oogziekte v.

Opian, (*-(e)s*) m. (Scheik.) opiaan m., narcotine v., zoutvatbare basis van opium.

Opiat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. opiummiddel, opiaat o.; it. slikartsenij v.

Opium, (*-s*) o., z. m. (Apoth.) opium m., heilsap o.; *-extrakt* m. opiumextract o.; *-sauer* bijv. nw., *-säure* v., Z. *mohnsauer* &.

Opodeldoc, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Apoth.) vloeibaar inwrijvingsmiddel o. tegen rhumatische aandoeningen, opodeldoc o.

Opperwall, (*-(e)s*, mv. *Opperwälle*) m. (Zeew.) opperwal m.

Oppignoration, (*-en*) v. verpanding, belening v.

Opponent, (*-en*, mv. *-en*) m. (Schoolt.) tegenstander, betwister, opponent m.

Opponiren, (*opponirte, opponirt*) o. ww., m. *h.* (Schoolt.) betwisten, tegenbedenkingen hebben, aanmerkingen maken.

Opposition, (*-en*) v. verzet o., tegenstand, tegenstelling, oppositie v.; *-spartei* v. (Pol.) tegenpartij, oppositie, partij v. der oppositie.

Optativ, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Spraakk.) optatief m., wenschende wijze v.

Optik, v., z. m. gezichtkunde, lichtleer, wetenschap v. van de natuur des lichts en de wetten van het zien.

Optiker, (*-s*, mv. *Optiker*) m. gezichtkundige m.; 2. Z. *Optikus.*

Optikus, (onb.) m. oogglasslijper, fabrikant m. van gezichtkundige werktuigen.

Optimat, (*-en*, mv. *-en*) m. aanzienlijk, voornaam persoon, notabele, aristocraat m.

Optimismus, (onb.) m., z. m. leer v. van de beste wereld, stelling v., dat de wereld in haar geheel de beste is die God scheppen kon; 2. neiging v. om alles van de goede zijde te beschouwen, optimisme o.

Optimist, (*-en*, mv. *-en*) m. aanhanger m. van het optimisme, optimist m.

Optimistisch, bijv. en b. het optimisme betreffende, optimistisch.

Optisch, bijv. nw. het gezicht betreffend, tot de gezichtkunde behoorend, gezichtkundig; *-er Betrug,* gezichtsbegoocheling v.; *-er Winkel,* gezichtshoek m.

Opunzie, (*-n*) v. vijgedistel, bloedvijg v.

Orakel, (*-s*, mv. *Orakel*) o. orakel o., godspraak v.; *-mässig* bijv. nw. orakelachtig, duister, geheimzinnig, raadselachtig; *-spruch* m. orakel o., orakelspreuk, uitspraak v. van het orakel; (fig.) onvermijdelijk lot o.

Orale, (*-n*) v. (Kath.) pauselijke hoofdsluier m., orale o.

Oralgesetz, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. mondelijke wet v.

Orange, bijv. nw. oranjegeel, oranjekleurig.

Orange, (*-n*) v., **-nbaum,** m., **-blüthe,** v., **-farbig,** bijv. nw., Z. *Pomeranze &.*

Orangeade, (*-n*) v. oranjewater o.

Orangerie, (*-n*) v. oranjerie v., oranjehuis o., huis, perk o. voor de oranjeboomen.

Orangist, (*-en*, mv. *-en*) m. aanhanger m. van het huis van Oranje; 2. lersche protestant m.

Orangutang, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist) boschmensch, woudmensch, orang-oetang.

Oranien-farbe, (*-n*) v. oranjekleur, oranjegeel o.; *-farbig* bijv. nw. oranjekleurig; *-gelb* bijv. nw. oranjegeel.

Orant, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) wilde kalfssnuit m., wilde majoraan v.

Orarium, (*Orarien*) v. zweetdoek m.

Oratorium, (*-s*, mv. *Oratorien*) o. (Muz.) geestelijk zangspel, geestelijk muziekstuk, oratorium o.; 2. bidvertrek o.

Orbil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slaagzieke schoolmeester, schooltiran m.

Orcan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Orkan.*

Orchester, (*-s*, mv. *Orchester*) o. speel- en zangplaats v., orchest o.; 2. (verzam.) al de muziekanten m. mv., zangers en zangeressen.

Orchestik, v., z. m. danskunst.

Orchestrion, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. snaarorgel, orgelchordium o. door den abt Vogler uitgevonden; 2. fluit en snaarinstrument o. in de gedaante van een klavier, in 1790 door Kunz te Praag uitgevonden; 3. door Kaufmann te Dresden in 1851 uitgevonden zelfspelend muziekinstrument, orchestrion o.

Orcus, (onb.) m. onderwereld v., Tartarus m.

Ordal, (*-(e)s*, mv. *Ordalien*) o. godsgerecht o., vuurproef, waterproef v.

Orden, (*-s*, mv. *Orden*) m., Z. *Stand;* 2. orde v., ridderstand, geestelijke stand m.; 3. eereteeken o., ridderorde v., ridderkruis o.; - *des goldnen Vlieszes,* ridderorde v. van het gulden vlies.

Ordens-alter, (*-s*) o., z. m. ouderdom, duur m. van het bestaan eener orde; 2. leeftijd m. vereischt om tot eene orde te kunnen toetreden; *-band* o. ordesband m., ridderlint o.; *-brauch* m., Z. *gebrauch; -bruder* m. lid o. eener (geestelijke) orde, ordesbroeder m.; *-gebrauch* m. gebruik o., gewoonte v., plechtigheid v. eener orde; *-geistlicher* m. ordesgeeste-

lijke, geestelijke m., die tot eene orde behoort; *-geistlichkeit* v. geestelijkheid v., geestelijke stand m. die tot geestelijke orden behooren, reguliere geestelijkheid v.; *-gelübde* o. gelofte v. der orde, ordeseed m.; *-general* m. generaal m. eener geestelijke orde; *-genoss* m., Z. *-glied; -gericht* o. rechtbank v. voor de zaken eener orde; *-gesellschaft* v. orde, vereeniging v.; *geistliche* —, geestelijke vereeniging, congregatie v.; *-gesetz* o. wet v. eener orde; *-glied* o. lid o. eener orde; *-haus* o. huis o. eener orde, geestelijk gesticht o.; *-herr* m., Z. *-ritter; -kette* v. ordesketen v.; *-kleid, -habit* o. ordesgewaad o., ordeskleeding v., habyt o.; *-kreuz* o. ordeskruis, ridderkruis o., ridderorde v.; *-mann* m., Z. *-glied; -mantel* m. ordesmantel m.; *-meister* m. grootmeester m. eener orde; *-person* v., Z. *-glied,-ritter;* Z. *-geistlicher; -pflicht* v. ordesplicht m.; *-pfründe* v. ordesprebende v.; *-pfründner* m. hij die eene ordesprebende geniet; *-regel* v. ordesregel m., ordeswet v.; *-ritter* m. ordesridder, ridder m. van e. o. a. orde; *-rittergut* o. riddergoed o. eener orde; *-satzung* v., Z. *-regel; -schleier* m. sluier m. eener geestelijke orde; *-schwester* v. zuster v. eener orde; *-stand* m., Z. *-geistlichkeit; -stern* v. ordester v., Z. *-kreuz: -verbrüderung* v. verbroedering v. eener orde; *-zeichen* o. ordesteeken o., Z. *-kreuz, -stern; -zucht* v. kloostertucht o.

Ordentlich, (*-er, -st*) bijv. en b. ordelijk, regelmatig, geregeld, geschikt, stipt, nauwkeurig, fatsoenlijk, ordentelijk, betamelijk; *sich - aufführen,* zich ordelijk, ordentelijk, welvoeglijk gedragen; *-er Mann,* nauwgezet, stipt, geregeld, bedaard; *- sprechen,* geregeld; *-stellen, legen,* in orde zeten, regelen, rangschikken; *die Post kommt -,* komt geregeld, regelmatig op denzelfden tijd; (Meetk.) *-e Figur,* regelmatig; (Wisk.) *-es Verhältniss,* geregeld; *wie geht es mit dem Kranken? -,* redelijk, vrijwel, tamelijk; *seine Sachen - machen,* behoorlijk afdoen; 2. gewoon, alledaagsch, Z. *gewöhnlich; -er Professor,* gewoon; 3. goed, erg, sterk, ernstig; *er war - erstaunt,* hij was daarover uiterst verbaasd; *-keit* v. regelmatigheid, ordelijkheid, geregeldheid, nauwkeurigheid, fatsoenlijkheid, welvoeglijkheid, betamelijkheid, ordentelijkheid v.

Order, (*-n*) v. (Hand.) Z. *Ordre.*

Ordinaire, (*-n*) v. gewone post v., gewone postwagen m.

Ordinandus, (onb., mv. *Ordinandi*) m. (Schoolt.) proponent m., die op het punt staat van bevestigd te worden.

Ordinanz, (*-en*) v., Z. *Ordonnanz.*

Ordinarius, (onb., mv. *Ordinarien*) m. gewoon, bezoldigd professor m.

Ordinaten, v. mv. ordinaten v. mv., evenwijdig aan elk. loopende rechte lijnen, die van de lijn der abscissen naar de punten van den omtrek eener kromme lijn getrokken worden.

Ordiniren, (*ordinirte, ordinirt*) bedr. ww. (Kath.) ordenen, tot priester wijden, de orden verleenen.

Ordnen, (*ordnete, geordnet*) bedr. ww. *Papiere, Hausgeräth -,* in orde stellen, brengen, zetten, leggen, schikken; *nach dem Abc -,* rangschikken; *nach Klassen -,* classificeeren; *Gott hat in der Welt alles wohl geordnet,* alles wel geregeld; *geordneter Mann,* stipt, nauwkeurig, geregeld; *geordneter Kopf,* helder hoofd.

Ordner, (*-s,* mv. *Ordner*) m. regelaar, schikker m.

Ordnung, (*-en*) v. schikking, rangschikking, regeling v.; *ohne -,* zonder orde, ongeregeld, verward; *der - nach hersagen,* geregeld opzeggen; *in - legen, stellen,* in orde leggen, regelen, rangschikken; *das ist nicht in der -,* dat is niet in orde; *auf - halten, die - erhalten,* orde houden; (Ger.) (van schuldeischers), rangschikking, rangregeling v.; *- im Essen und Trinken,* matigheid v., dieet o.; (Bouwk.) orde, bouworde v.; 2. bevel o., bepaling, wet, verordening v., reglement o., statuut o.; 3. orde, afdeeling, klasse v., rang m.

Ordnungs-anstalt, (*-en*) v. inrichting v. tot het bewaren der orde, politie v.; *-aufsicht* v. politie v.; *-gemäss* bijv. nw. ordelievend; *-los* bijv. nw. ordeloos, onordelijk, wanordelijk, verward; *-losigkeit* v. ordeloosheid, ongeregeldheid v.; *-mässig* bijv. nw. geregeld, ordelijk; 2. Z. *verordnungsmässig; -sinn* m. zucht v. naar orde, ordelievendheid v.; *-widrig* bijv. en b. onordelijk, wanordelijk, strijdig met de orde; 2. Z. *verordnungswidrig; -widrigkeit* v. strijdigheid v. met de orde; 2. onordelijkheid, onregelmatigheid v.; *-zahl* v., *-zahlwort* o. rangschikkend telwoord o.

Ordonnanz, (*-en*) v. (Krijgsw.) ordonnans, ordonnans-officier, overbrenger m. der bevelen van een hoofdofficier; *auf - sein, die - haben,* als ordonnans dienst doen.

Ordonnanz-buch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. (Krijgsw.) ordonnansboekje o.; *-haus* o. huis, verblijf o. der recruten; *-mässig* bijv. nw. volgens het voorschrift, volgens de wet; *-officier* m. ordonnans-officier m.; *-reiter* m. ordonnans m. te paard.

Ordre, (*-n*) v. (Hand.) order v.; *auf - von &,* aan de order van; *einen Wechsel an - stellen,* trekken o.; 2. bevel o., order v., lastgeving v., last m., voorschrift o.; *wider - handeln,* tegen het voorschrift &.

Ordre-geber, (*-bers,* mv.- *ber*) m. trekker m.; *-nehmer* m. betrokkene m., hij, die een wissel & betaalt.

Oreade, (*-n*) v. (Fabell.) bergnimf v.

Orengel, (*-gels,* mv. *-gel*) m. (Pl.) Z. *Mannstreu.*

Orexie, v.. z. m. lust, eetlust m.; it. geeuwhonger m.

Orf, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., **Orfe,** (*-n*) v. (Nat. hist.) zeebrasem m.; 2. Europeesche goudvisch m.

Organ, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. zintuig, werkmiddel, zelfwerkend deel o. van een bewerktuigd wezen, orgaan o.; it. stem v., stemwerk o.; (fig.) tusschenspraak, tusschenkomst, bemiddeling v.; 2. werktuig, middel o.

Organisation, (*-en*) v. bewerktuiging, inrichting v., bouw m., organisatie v.; it regeling, schikking v.

Organisch, bijv. en b. werktuiglijk, bewerktuigd, organisch.

Organisiren, (*organisirte, organisirt*) bedr. ww. bewerktuigen, met organen voorzien, regelen, schikken; *organisirt,* bewerktuigd, ingericht, in elk gezet.

Organisirseide, (*-n*) v. dubbelgetwijnde zijde v.

Organismus, (onb.) m. organische bouw m., samenhang m., samenwerking v. der deelen van een geheel, het levende, gelede lichaam, organisme o.

Organist, (*-en,* mv. *-en*) m. orgelspeler, organist m.

Organsin(seide), v. kettingzijde, getwijnde zijde v.

Orgeade, (*-n*) v. amandelmelk v., gerstewater o., gerstedrank m.

Orgel, (*-n*) v. orgel o.; *die - spielen,* het orgel bespelen; *kleine - in einem Kasten,* huisorgel o.; 2. straato gel o.; 3. (Art.) Z. *-geschütz.*

Orgel-balg, (*-balg(e)s,* mv. *-bälge*) m. blaasbalg m. van een orgel; *-bank* v. orgelbank v.; *-bau* m. maken o. van een orgel, samenstelling v. van een orgel; *-bauer* m. orgelmaker m.; *-bühne* v., *-chor* o. orgelkoor o.

Orgeler, (*-s,* mv. *Orgeler*) m. orgelspeler, organist m.; 2. orgeldraaier m.

Orgel-gehäuse, (*-ses,* mv. *-se*) o. orgelkast v.; *-geschütz* o. (Art.) orgelgeschut o.; *-kasten* m., Z. *-gehäuse; -klang* m. orgelklank, orgeltoon m.; *-koralle* v. (Delfst.) orgelkoraal o.; *-kunst* v. kunst v. om het orgel te bespelen; 2. orgelmakerskunst v.; *-lade* v., Z. *Windlade; -macher* m., Z. *-bauer; -mann* m. orgeldraaier, orgelman m.

Orgeln, (*orgelte, georgelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) orgelen, op het orgel spelen; (Scherts.) leelijke muziek maken; (van den wind), huilen, loeien.

Orgel-pedal, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. orgelpedaal o.; *-pfeife* v. orgelpijp v.; 2. (Art.) Z. *-geschütz;* (Nat. hist.) messenheft o. (een schelpdier); (Zeew.) paal m. aan den ingang eener haven; *-pult* o. orgellessenaar, muzieklessenaar m. aan een orgel; *-punkt* m. (Muz.) rustpunt, rustteeken, aanhoudingsteeken, point d'orgue o.; *-register* o. orgelregister o.; *-schläger* m., Z. *-spieler; -schule* v. school v. voor organisten; *-spiel* o. orgelspel o.; 2. Z. *-stück; -spieler* m. orgelspeler, organist m.; *-stein* m. orgelsteen m.; *-stimme* v. orgelpartij v.; *-stück* o. orgelstuk, muziekstuk o. voor orgel; (Art.) Z. *-geschütz; -ton* m., Z. *-klang; -treter* m. orgeltrapper m.; *-werk* o. orgel o.; (Nat. hist.) Z. *-koralle; -wolf* m. (Org.) valsche toon m., zweven o. van twee tonen in het orgel; *-zug* m., Z. *-register.*

Orgien, v. mv., Z. *orgisch* (*e Feste*).

Orgisch, bijv. nw. (Oudh.) betrekking hebbende op de bachusfeesten; *-e Feste*, bachusfeesten o. mv.; it. zuippartijen, zwelgpartijen v. mv.

Orient, (*-(e)s*) m. zonsopgang, morgen m., Oosten o., Levant v.

Orientalisch, bijv. nw. oostersch, Aziatisch, semitisch.

Orientalist, (*-en*, mv. *-en*) m. kenner m. der Oostersche talen, oriëntalist m.

Oriental-planet, (*-en*, mv. *-en*) m. oostelijke planeet v.; *-sonnenuhr* v. oostelijke zonnewijzer m.

Orientiren, (*orientirte, orientirt*) bedr. ww. *jem. -*, naar het Oosten, naar de hemelstreken richten; 2. wed. ww. *sich -*, zich naar de hemelstreken richten, zich oriënteeren; (fig.) *sich in einem Fache -*, zich bekend maken met.

Original, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oorspronkelijk stuk, niet nagemaakt beeld o., oorspronkelijke vorm m.; *er ist ein -*, hij is een voorbeeld, model o.; *-dokument* o. authentieke akte v.; *-handschrift* v. eigen handschrift o.

Originalität, v., z. m. oorspronkelijkheid, eigenaardigheid, eigenheid, originaliteit v.

Originär, bijv. nw. oorspronkelijk, afkomstig, geboortig.

Originell, bijv. en b. oorspronkelijk, aangeboren, nieuw, zonderling, eigendommelijk; 2. oorspronkelijk, niet nagemaakt, origineel.

Orignal, (*-en*) v. elanddier o., Amerikaansche eland m.

Orion, (*-s*) m., z. m. (Sterrenk.) Orion m.

Orionsgürtel, (*-s*) m., z. m. Orionsgordel m.

Orkan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. orkaan, geweldigste en snelste stormwind m.

Orlean, (*-s*, mv. *-e*) m. (Pl.) orleaan, roekoeboom m.; it. geelroode kleur v., orleaan o.; *-baum* m. orleaanboom m.; *-farbe* v. orleaankleur v.

Orlog, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Krieg.*

Orlogschiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oorlogschip o.

Ornament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. sieraad, ornement o.

Ornamentiren, (*ornamentirte, ornamentirt*) bedr. ww. met sieraden voorzien.

Ornat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. sieraad, versiersel, prachtig gewaad, ambtsgewaad, ornaat o.

Ornitholith, (*-en*, mv. *-en*) m. vogelsteen m.

Ornitholog, (*-en*, mv. *-en*) m. vogelkenner, vogelkundige m.

Ornithologie, v., z. m. vogelkunde, vogelleer, natuurlijke historie v. der vogels.

Ornithologisch, bijv. nw. de vogelleer betreffende.

Orseille, v., z. m. (Pl.) verfmos, steenmos o., orseille v.

Ort, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Oerter*) m. oord o., plaats, landstreek v., gewest, landschap o.; *an - und Stelle*, op de plaats; *etw. an seinen - legen*, op zijne plaats leggen; *aller -en, an allen -en*, op alle plaatsen, overal, alom; *an keinem -e*, nergens; 2. plaats, stad v., dorp o. &; *kleiner -*, kleine plaats v., stadje, dorp o.; *befestigter, fester -*, versterkte plaats, vesting v.; *er wohnt im -e*, hij woont alhier, in deze plaats; (fig.) *es ist hier der - davon zu reden*, het is hier de plaats &; *an seinem -e, gehörigen -es von etw. sprechen*, op zijne plaats, ter rechter tijd, van pas; *etw. an seinen - gestellt sein lassen*, iets laten liggen, met beschikken over, niet onderzoeken; *ich meines -s*, ik voor mij, wat mij aangaat of betreft; *hier nicht an seinem -e sein*, (van een persoon), hier niet op zijne plaats, niet op zijn gemak zijn; *am unrechten -e angebracht sein*, misplaatst zijn; *eine Klage höheren -es anbringen*, voor eene hoogere rechtbank brengen; (Verkeerd.) persoon m., gezag o., overheid v.; it. Z. *Vorort; hohen* of *höheren -es ist befohlen*, op hoog gezag; *gehörigen -s*, ter behoorlijker plaatse, voor of bij de bevoegde macht; 3. denkbeeldige plaats v.; it. hoofdpunt o.; (Bergw.) uiterste punt o. eener galerij; it. plaats v., waar gearbeid wordt; *die Oerter am Bergeisen*, punten v. mv.; (Schoenm.) els v., priem m.; (Muntw.) vierde deel o. van een muntstuk; 3. begin en einde o. eener zaak; 4. hoek m., punt o.

Ort-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. beslag o. aan de punt van eene degenscheede; *-beschreiber* m. plaatsbeschrijver m.; *-beschreibung* v. plaatsbeschrijving, topographie v.; *zur —gehörig*, tot eene plaatsbeschrijving behoorende, topographisch; *-brett* o. hoekplank, buitenste plank v.; *-buch* o. riem m. papier.

Oerte, (*-n*) v. (veroud.) gelag o.

Orten, (*ortete, geortet*) o.ww. (Prov.) (van beesten), kieskeurig zijn, het beste voeder uitzoeken; it. (van menschen), met het eten morsen.

Orten-gesell, (*-en*, mv. *-en*) m. meesterknecht, oud gezel m., die de nieuw aangekomen knechts onthaalt.

Oerter-bank, (*-bänke*) v. schaafbank, werkbank v.; *-geld* o. (Bergw.) slijpgeld, geld, loon o. voor het slijpen.

Oertern, (*örterte, geörtert*) bedr. ww. aanpunten, afzagen, afhakken, afschaven; 2. (fig., veroud.) *einen Process -*, beslissen, afdoen; 3. Z. *erörtern.*

Oertersäge, (*-n*) v. timmermanszaag v.

Oerterung, v., Z. *örtern*; (van een proces), beëindiging v.

Oerterzwitter, (*-ters*, mv *-ter*) m. aan het einde van een mijngang gevonden onzuiver tinerts o.

Ort-farbe, (*-n*) v. (Schild.) plaatselijke kleur v.; *-fäustel* m. mijnwerkershamer m.; *-feder* v. slagveer, slagpen v.; *-gränze* v. uiterste grens v. in de mijn; *-groschen* m. vierde deel o. van een groschen, drie penningen; *-gulden* m., Z. *Ortsgulden*; *-häuer* m. boven de mijn werkende mijnwerker m.; *-haus* o. hoekhuis, laatste huis o.; *-hobel* m. hoekschaaf v.

Orthobiothik, v., z. m. kunst v. om wel te leven.

Orthoceratit, (*-en*, mv, *-en*) m. versteende kamerslak v.

Orthodox, bijv. nw. rechtzinnig, streng geloovig, orthodox; 2. (*-en*, mv. *-en*) m. rechtzinnige, streng geloovige, orthodoxe m.

Orthodoxie, v., z. m. rechtzinnigheid v., streng geloof o., orthodoxie v.

Orthoepie, v., z. m. uitspraakleer, leer v. van de juiste uitspraak.

Orthograph, (*-en*, mv. *-en*) m. schrijver m. over de spelling, kenner m. der spelling, orthograaf m.

Orthographie, v., z. m. (Spraakk.) spelkunst, spelling, rechtschrijving, orthographie v.; 2. teekening v. van een voorwerp zoo als het zich vertoont, profiel o., doorsnede v.

Ortographisch, bijv. en b. volgens de spelling; *-er Fehler*, spelfout, schrijffout v.; *- schreiben*, zonder fouten schrijven.

Orthologie, v., z. m., Z. *Orthoepie.*

Orthopädie, v., z. m. kunst v. om de misvormingen bij kinderen te verbeteren of weg te nemen.

Ortopädiker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. schrijver m. over, bestrijder van de lichaams-misvormingen.

Ortopädisch, bijv. en b. de bestrijding der lichaams-misvormingen betreffende.

Orthophonie, v., z. m., Z. *Orthoepie.*

Ortig, bijv. nw. van de plaats, plaatselijk; *der diesortige Magistrat*, de overheid dezer plaats; 2. hoekig, puntig.

Ort-kegel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. kegel m., welke op den hoek aan het eind staat; *-kind* o. ondeugend kind o.; *-land* o. land o. dat de grens vormt, akker m., die de grens uitmaakt.

Oertlich, bijv. nw. plaatselijk, aan eene plaats eigen, op eene plaats aanwezig; *-er Gebrauch*, plaatselijk gebruik; *das -e kennen*, met de plaats bekend zijn; *-keit* v. plaatselijke toestand m., ruimte v.; 2. plaatselijke omstandigheid, plaatselijke bijzonderheid v.

Ort-lieber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. bastaardwijnstok m. met kleine, witte geurige druiven; *-mal* o., Z. *Grenzzeichen*; *-mann* m. scheidsrechter m.

Ortolan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hummeraal m., korenvink, ortolaan m.

Ort-päuschel, (*-schels*, mv. *-schel*) m. mijnwerkersmoker m.; *-pfahl, -pflock* m. hoekpaal m.; *-pike* v. piek, lans v. met eene lange ijzeren punt; *-pose* v., Z. *-feder.*

Orts-befehlshaber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. bevelhebber m. van de plaats, plaatskommandant m.; *-beschaffenheit* v. plaatselijke toestand m., plaatselijke ligging, localiteit v.; *-beschreiber* m., *-beschreibung* v., Z. *Ortbeschreiber* &.

Ort-schaft, (*-en*) v. buurtschap,

streek v.; 2. dorp, kanton, gewest o.

Ort-scheit, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Wag.) zwengelhout o.; —*haken* m. zwengelhaak m.; —*ring* m. ring m. van het zwengelhout; *-schick* v. (Bergw.) kloof v., welke eene gaanderij schuins kruist of doorsnijdt; *-schicken* bijv. nw. vol kloven, vol scheuren, gemakkelijk te splijten, *-schief* bijv. nw. scheef, hoekig, schuinsch; *-schloss* o. versterkt grensslot o.

Ortscommittee, (*-s*, mv. *-s*) o. plaatselijk comité o.

Ortsemmel, (*-n*) v. klein wittebrood o. aan den oveurand gelegen hebbende.

Orts-erinnerung, (*-en*) v., **-gedachtsniss,** (*-es*, mv. *-e*) o. herinnering v. aan eene plaats; *-geistlicher* m. geestelijke m. van de plaats; *-geistlichkeit* v. geestelijkheid v. der plaats; *-gelegenheit* v. plaatselijke gelegenheid v.; *-geschichte* v. geschiedenis v. eener plaats, kroniek v.; *-gulden, -thaler* m. een vierde gulden, een vierde daalder of thaler m.; *-nachbar* m. man m. uit eene naburige plaats; *er ist mein —*, hij woont in de naburige plaats; *-pfarrer* m. predikant, pastoor m. van de plaats, Z. *-geistlicher.*

Ort-spule, (*-n*) v., Z. *-feder; -stadt* v. naburige stad v.; *-steye* v. (Wijng.) rank v. aan den kant van den wijnstok; *-stein* m. hoeksteen m.; *-stroh* o. achtergelaten, verstroond veevoeder o.

Ortsumstand, (*-stand(e)s*, mv. *-stande*) m. plaatselijke omstandigheid, localiteit v.

Ortung, (*-en*) v. (Bergw.) hoek m., einde o. eener gaanderij; 2. pas begonnen ontginning v.

Oryktognosie, v., z. m. wetenschap v. der delfstoffen, delfstofkunde v.

Oryktographie, v., z. m. beschrijving v. der rotsen.

Oesche, (*-n*) v. gemeenteweide v., Z. *Flur.*

Oscillation, (*-en*) v. slingering, trilling v.; *-s(dampf)maschine* v. slingerstoommachine v.

Oscilliren, (*oscillirte, oscillirt*) o. ww., m. *h.* slingeren, trillen.

Oese, (*-en*) v. (van eene naald &), oog, gat o.; (van een emmer &), hengsel, oor, oortje o.; (Wev.) glasring m.; 2. Z. *Dachrinne*; (in eene schuur), hoornbalk m., hilde v.; (Zeew.) hoosvat o.

Oesen of **Ohsen,** (*ō(h)ste, geō(h)st*) bedr. ww. (Zeew.) *Wasser -*, hoozen, scheppen; *voll -*, Z. *ausöhsen*; 2. eten, vreten; 3. uitbijten, vernielen, beschadigen.

Oesfass, (*-es*, mv. *Oesfässer*) o. hoosvat o., waterschep m.; *-gat* o. hoosgat o., valling v.

Os(e)mund, (*-(e)s*) m., z. m. best Zweedsch ijzer o.

Osmazom, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. geleiextract, alkoholisch extract o. van vleeschnat, osmazoom o.

Osmium, (*-s*) o., z. m. osmium o. (een metaal).

Osmium-sauer, bijv. nw. — *es Salz*, osmiumzuur zout; *-säure* v. osmiumzuur o.

Ossificiren, (*ossificirte, ossificirt*) o. ww. in been veranderen, tot been worden.

Ost of Osten, (onb.) m. Oosten, Oost o., zonsopgang, morgen m.; *von -en gegen Westen*, van het Oosten, naar het Westen; (Spr.) *-, Süd, West, daheim ist's am best*, Oost, West, thuis best; 2. Oostenwind m.

Osteolog, (*-en*, mv. *-en*) m. beenderkundige, beenkenner m.

Osteologie, v., z. m. beenderleer, leer v. der beenderen.

Osteologisch, bijv. en b. beenderkundig, de beenderleer betreffende.

Oster-abend, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. paaschavond, avond m. voor Paschen; *-andacht* v. paaschcommunie v.; *-apfel* m. gele kalvijnappel m.; *-bergamotte* v. winterbergamot v.; *-blume* v. (Pl.) primula veris v.; 2. narcis v.; 3. — of *-blümchen* o. kleine ganzebloem v.; *-dienstag* m. Paaschdinsdag, Dinsdag m. na Paschen; *-ei* o. paaschei o.; *-feier* v. vieren o., viering v. van het Paaschfeest, *—tag* m. Paaschdag m., Paschen o.; 2. *—tage* mv., *-ferien* v. mv. paaschvacantie v.; *-fest* o. Paschen, Paaschfeest o.; *-festtag* m., Z. *-feiertag; -feuer* o. paaschvuur o.; *-fladen* m. paaschkoek m., paaschbrood, ongedeesemd brood o.; *-flechte* v. (Pl.) korfmos o.; *-fleck* m., Z. *-fladen; -grenze* v. (Tijdr.) dag m. van de volle maan tijdens de leutenachtevening; *-kälbchen* o., Z. *Sonnenkäfer, Blattlauskäfer; -kerze* v. paaschkaars v.; (Pl.) witte kamillen v. mv.; *-kuchen* m., Z. *-fladen; -lamm* o. paaschlam o.

Oesterlich, bijv. en b. tot Paschen behoorend, tegen Paschen vallend.

Oster-licht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Osterkerze* (1); *-lied* o. paaschlied o.; *-lilie* v. tegen Paschen bloeiende gele narcis v.; *-luzei* v. (Pl.) holwortel, baarwortel m., eene soort van venkel; *-markt* m., *-messe* v. paaschmarkt, paasch(ker)mis v.; *-monat* m. paaschmaand v., April m.; *—sblümchen* o., Z. *-blume* (3); *-montag* m. Paaschmaandag, tweede Paaschdag m.

Ostern, v. mv. Paschen, Pascha, Paaschfeest o.; *um -, gegen -*, met Paschen, tegen Paschen; *den Sonntag vor -*, Palmzondag m.; *den Sonntag nach -*, beloken Paschen o.; *seine - halten*, zijn Paschen houden, den Paaschplicht volbrengen; (Spr.) *-, wenn die Böcke lammen*, Sint-Juttemis, als de kalveren op het ijs dansen.

Oster-nacht, (*-nächte*) v. Paaschnacht m.; *-palme* v. paaschpalm v.; 2. katjes o. mv., alleggers m. mv. van denneboomen; *-pflicht* v. paaschplicht m.; *-predigt* v. paaschpreek v.; *-quartier* m. paaschkwartier o.; *-rechnung* v. (Tijdr.) paaschberekening, tijdrekening v. voor den kerkelijken almanak; (Hand.) paaschrekening v.; *-schelle* v. (Pl.) woudanemoon v.; *-sonne* v. (Zeew.) Oosterkim, Oosterzon v., 6 uren des morgens; *-sonntag* m. Paaschzondag m.; *-stock* m., Z. *-kerze; -tag* m. Paaschdag m., Paschen o.; *-termin* m. (Kath.) tijd m. gedurende welken men zijn Paschen moet houden, Paaschtijd m.; *-veilchen* o. driekleurig violetje, stiefmoedertje o.; *-vollmond* m. volle maan v. met Paschen; *-wasser* o. paaschwater, in paaschnacht geput water o. als middel om de schoonheid te bevorderen; *-woche* v. Paaschweek v.; *-zeit* v. Paaschtijd m.; *-zins* m. interest m., rente v., welke met Paschen vervalt.

Ost-gegend, (*-en*) v. oostelijke streek v., Oosten o.; *-grenze* v. oostelijke grens, oostergrens v.; *-indisch* bijv. nw. Oostindisch; *-kante* v. (Zeew.) oostkant m., Oosten o.

Oestlich, bijv. en b. oostelijk, ten Oosten, van het Oosten, oostwaarts.

Ost-linde, (*-n*) v. steenlinde, zandlinde v.; *-luft* v., Z. *-wind; -meer* o., Z. *-see; -nordost* m. Oost-noordoost o.; *-punkt* m. oostpunt o.

Ostracin, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Nat. hist.) schelpdier o.

Ostracismus, (onb.) m. (o. Gesch.) schervengerecht, schelpenvonnis, ostracisme o.

Ostracit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. versteening v. van een oestervormig schelpdier.

Ost-rand, (*-rand(e)s*, mv. *-ränder*) o. oosterkim v., oosterrand m.; *-seite* v., Z. *-kante; -südost* m. Oost-zuidoosten o.; *-vogel* m., Z. *Strandpfeifer.*

Ostwarts, bijw. oostwaarts, ten Oosten, naar het Oosten.

Ostwind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Oostenwind m.

Othem, (*-s*) m., z. m., Z. *Athem.*

Oetlinger, (*-yers*, mv. *-yer*) m., Z. *Ortlieber.*

Otium, (*-s*) m., z. m. ledige tijd, vrije tijd m.; it. lediggang m.

Otter, (*-n*) v. adder, adderslang v.; 2. (*-s*, mv. *Otter*) m. otter, vischotter m.

Otter-balg, (*-balg(e)s*, mv. *-bälge*) m. addervel o.; 2. ottervel o.; *-biss* m. adderbeet m.; *-brut* v., Z. *-gezücht; -fang* m. ottervangst v.; *-fänger* m. ottervanger m.; *-fell* o. ottervel o.; *-galle* v. addergal v.; *-gezücht* o. adderengebroed, slangengebroed o.; *-gift* o. adderenvergift, slangenvergift o.; *-hund* m. otterhond m., tot de ottervangst afgerichte hond m.; *-jagd* v. otterjacht v.; *-kopf* m. adderkop, slangekop m.; it. otterkop m.; *-köpfchen* o. kameelvlieg v.; *-lauch* m. valsche nardus v.; *-muff* m. mof v. van ottervel; *-ring* m. ring m. met schakels; *-stich* m. Z. *-biss; -vogel* m. draaihals, halsdraaier m.; *-wendel* v., Z. *Wendehals; -wurz* v. addertong v.; *-zahn* m. addertand, ottertand m.; *-zunge* v. addertong v.; (Delfst.) Z. *Schlangenzunge; -zünglein* o. (Pl.) slangetong, addertong v.

Ottilien-blume, (*-n*) v., **-kraut,** (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. ezelsoor o., smeerwortel m.

Ottomane, (*-n*) v. Turksch rustbed o., canapé v., ottomane v.

Oublietten, v. mv. moordkuil, af-

grond m. (met eene valdeur) ;(fig.)eeuwigdurende gevangenis v.

Outriren, (*outrirte, outrirt*) bedr. ww. overdrijven.

Ouvertüre, (*-n*) v. (Muz.) openingsstuk o., ouverture v.

Oval, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ovaal,langwerpig rond, eiroud o., ellips v.; (Vest.) hoefijzer o.; 2. bijv. nw. ovaal, langwerpig rond, eirond, elliptisch; (Goudsm.) uitgedreven.

Oxel, (*-s*, mv. *Oxel*) of **-baum,** (*-bäum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Mehlbaum.*

Oxhoft, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. okshoofd o.

Oxychlorin-sauer, bijv. nw.*-es Salz*, overchloorzuur zout o.; *-säure* v. overchloorzuur o.

Oxyd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zuurstofverbinding v., metaalkalk v., oxyde o.

Oxydation, v., z. m. verzuring, verkalking, oxydatie v.

Oxydiren, (*oxydirte,oxydirt*)bedr. ww. verzuren, met zuurstof verbinden, oxydeeren.

Oxydirung, v., Z. *oxydiren, Oxydation.*

Oxydul, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voor zoutvorming geschikte metaalkalk v.met geringer hoeveelheid zuurstof dan in het oxyde, oxydnul o.

Oxygen, (*-s*) o., z. m. zuurstof v., zuurstofgas o ; (veroud.) levenslucht, vuurlucht v.

Oxygeniren, (*oxygenirte, oxygenirt*) bedr. ww. doen verzuren, Z. *oxydiren.*

Oxykrat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. azijnwater o.

Oxymangan-sauer, bijv. nw. *—es Salz*, overmangaanzuur zout;*-säure* v. overmangaanzuur o.

Oxymel, (*-(e)s*) m.,z.m.honi(n)gazijn m., azijnmede v.

Oxymeter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. zuurmeter, zuurstofmeter m.

Oxymetrisch, bijv. nw. zuurmemetend, den zuurstofmeter betreffend.

Oxymoron, (*-s*, mv. *Oxymora*) o. (Rid.) geestige, schijnbare tegenstrijdigheid v. in een gezegde.

Oxyopie, v.,z.m. scherpzichtigheid v., waarbij men bij zwak licht beter ziet dan op klaren dag.

Oxyphonie, v., z. m. schelle stem v. (bij sommige ziekten).

Ozelot, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. katpardel m., panterkat v., ocelot m.

P.

P, (*P* of *P's*, mv. *P* of *P's*) o. (16e letter en 12e medeklinker) p v.

Päan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zegezang m., zegelied o.

Paar, bijv. nw. paar,even,door twee deelbaar; *-e Zahl*, even getal; *- oder unpaar spielen*, even of oneven spelen.

Paar, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. paar, koppel o., twee bijeenbehoorende dingen o. mv.; *ein - Schuhe*, een paar schoenen; *ein - Ochsen*, span, koppel o.; *er hat ein - lange Ohren*, hij heeft (een paar) lange ooren; *in -en, - und - gehen*, twee aan twee, paarsgewijze; *ein - werden*,een paar worden, huwen; *ein glückliches -*, paar, echtpaar o.; *zu -en treiben*,tot rede brengen, aan tucht onderwerpen; *vor ein - Tagen*, een paar, eenige dagen geleden; *er ist auf ein - Monate fort*, hij is voor eenige of een paar maanden vertrokken; *etw. mit ein - Worten abthun*, met een paar, met weinige woorden &.

Paarblätterig, bijv. nw.(Pl.)met twee aan twee groeiende bladeren.

Paaren, (*paarte, gepaart*)bedr.ww. *Handschuhe -*, paren, tot paren maken; (Ontlk., Pl.) *gepaart*, gepaard; *Vögel -*, paren, het mannetje bij het wijfje zetten; (Tuinb.) enten; 2. wed. ww. *sich -*, paren, zich vereenigen, zich voortplanten.

Paarholz, (*-es*, mv. *Paarhölzer*) o. (Zeew.) spant o.

Paarung, v., z. m. paring, koppeling, vereeniging v.

Paarweise, paarlich, bijw. paarsgewijze, twee aan twee; *Handschuhe - zusammen legen*, bij paren.

Paarzeit, (*-en*) v. paartijd, tijd m. voor het paren der vogels.

Pabst, (*-es*, mv. *Päbste*) m., Z. *Papst.*

Pacht, (*-(e)s*, mv. *Pächte*) m. of (*-en*) v. pacht, huur v.; *in - geben*, in pacht, in huur geven, verpachten, verhuren; *in - nehmen*, Z. *pachten; eiserner -*, erfleen o., erfpacht v.; 2. Z. *-geld;* 3. Z. *-gut.*

Pacht-anschlag, (*-schlag(e)s*, mv. *-schläge*) m. schatting v. van de opbrengst van een stuk land; *-bauer* m. pachter m.; *-besitz* m. bezit o. in pacht; *-brief* m. pachtbrief m., pachtcontract, huurcontract o.; *-bürger* m., Z. *Schutzverwandter; -contract* m., Z. *-brief.*

Pachten,(*pachtete,gepachtet*)bedr. ww. pachten, huren, in pacht nemen.

Pachter, of **Pächter,** (*-s*, mv. *Pachter* of *Pächter*) m., **-in,** (*-nen*) v. pachter, huurder m., pachtster, huurderes v.

Pacht-frau, (*-en*) v., Z. *Pächterin;* it. verpachtster v.; *-geld* o. pachtgeld o., pachtsom v.; it. huurgeld o., huur v.; *-grund* m.pachtgrond m.; *-grundstück* o. (Leenw.) in pacht hebbend leen o.; *-gut* o. in pacht gegeven goed o., pachthoeve v.; 2. goed o., dat van eene pacht afhankelijk is; *-herr* m. pachtheer, eigenaar m. eener pachthoeve; *-hof* m. groote pachthoeve v.; *-inhaber* m., Z. *Pachter; -jahr* o. pachtjaar o.; *-korn* o. met koren betaald wordende pachtsom v.; *-lehen* o.pachtleen o.; *-leute* mv. pachters m. mv.

Pachtlich,bijw.- *besitzen*,in pacht, in huur.

Pachtliebhaber, -in, liefhebber, minnaar m., liefhebster v. van pachten of van pachthoeven.

Pachtlos, bijv. nw. vrij van pacht, vrij van huur.

Pacht-lust, (*-lüste*) v. zucht v. om te pachten; *-lustig* bijv. nw. lust hebbende om te pachten; *-mann* m., Z. *Pachter; -meier* m. pachter, boer m. die op eene pachthoeve woont; *-meierei* v. pachthoeve v.; *-mühle* v. in pacht gegeven wordende molen m.; *-müller* m. molenaar m. die een molen gepacht of gehuurd heeft; *-schäfer* m. herder m. die eene kudde & in pacht heeft; *-schilling* m., Z. *-geld.*

Pachtung, v., Z. *pachten;*it.pacht, huur v. van een land, verpachting v.; 2. Z. *Pachtgut.*

Pacht-vertrag, (*-trag(e)s*, mv. *-träge*) m., Z. *-brief; -vieh* o. pachtvee o.; *-weide* v. weide v. die verpacht wordt.

Pachtweise, bijw., Z. *pachtlich.*

Pacht-wiese, (*-n*) v., Z. *-weide; -zeit* v. pachttijd m.; *-zins* m., Z. *-geld.*

Pacificale, (*-n*) v. hostiekast v.

Pacificat, (*-(e)s*,mv.*-e*)o. (Penn.) vredepenning m.

Paciscent, (*-en*, mv. *-en*) m. hij die vaststelt, bepaalt, een verdrag sluit.

Pacisciren, (*paciscirte, paciscirt*) bedr. ww. vaststellen, bepalen, een verdrag sluiten, vrede sluiten.

Pack, (*-(e)s*, mv. *Päcke*) m. en o. pak, pakket o., bundel m.; (Pl.) gras-

aartje, halmpje o.; *ein - Briefe*, pak; *- Waaren*, baal v.; *mit Sack und - ausziehen*, met pak en zak heengaan; 2. o. zelfst., Z. *Gepäck;* (gemeenz.) Z. *Gesindel.*

Packan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. groote hond, bullebijter m.

Pack-bengel, (*-gels*, mv. *-gel*) m., Z. *-stock; -boden* m. pakzolder m.; *-boot* o. pakboot, paketboot, postboot v.; *-brett* o., *-brücke* v. plank v. achter aan eene koets om koffers & op te zetten.

Päckchen, (verkl.) o. pakje, bundeltje, baaltje o.

Pack-darm, (*-darm(e)s*, mv. *-därme*) m., Z. *Mastdarm; -decke* v. pakkleed, linnen kleed o.; *-eisen* o. pakijzer o.

Packe, v. mv. (Volkst.) scheldwoorden o. mv., verwijtingen v. mv.

Packen, (*-s*, mv. *Packen*) m., Z. *Pack;* 2. o. zelfst., Z. *packen* ww.

Packen, (*packte, gepackt*) bedr. ww. pakken, vatten, grijpen, aanvallen; *jem. beim Kragen -*, pakken; *einander -*, plukharen; 2. *Waaren -*, pakken, inpakken; *jemn. die Taschen voll -*, de zakken volstoppen; (Sp.) *die Karten -*, opnemen; 3. (z. voorw.) pakken, zijn goed inpakken; II. wed. ww. *sich fort -*, (gemeenz., i. k. bet.) zich uit de voeten maken, zich wegpakken; *packe dich!*, pak u weg!, *sich nach Hause -*, naar huis gaan.

Packer, (*-s*, mv. *Packer*) m. pakker, grijper m.; (Jachtw.) bullebijter m. 2. (Hand.) pakker, inpakker, inlader m.

Packerei, v. (i.k. bet.) aanhoudend, slecht inpakken, gepak o.

Packerei, (*-en*) v. bagage v., reisgoed o.

Packerlohn, (*-(e)s*) m., z. m. pakloon, pakgeld o.

Packern, (*packerte, gepackert*) o. ww. draven, met korte stappen loopen, trippelen.

Packesel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. pakezel, muilenaarsezel m.; (fig.) geduldige, zwaar werkende lastdrager m.

Packet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. pakket, pakje o., Z. *Pack.*

Packet-boot, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Paketboot; -borsten* v. mv. uitgezochte Russische, in pakjes verzonden borstels m. mv.; *-setzer* m., Z. *Stücksetzer; -versendung* v. verzending v. van paketten.

Pack-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. pakvat, vat o., ton v. alleen dienende om te verzenden; *-futter* o., Z. *-zeug; -garn* o. pakgaren o., bindtouw o.; *-geräth* o. bagage v., pakgoederen o. mv.; *-hai* m. een naar den rog gelijkende visch der Middellandsche zee; *-haken* m. pakhaak m. aan den zoom van een zadel; *-haus* o., *-hof* m. tolhuis, tolkantoor o.; 2. pakhuis, magazijn, entrepot o., waag v.; *-hülle* v. pakking, inpakking v., pakdoek, pakpapier, paklinnen o. &, al wat tot inpakken dient; *-kammer* v. bagagekamer v.; *-kasten* m. pakkist v.; *-knecht* m. pakknecht m.; (Zeew.) trosdrager, pakknecht m.; *-korb* m. pakmand v.; *-kosten* mv. kosten m. mv. van inpakken; *-knüttel* m., Z. *-stock; -laken, -leinen* o., *-leinwand* v. paklinnen o.; *-lohn* m. pakloon, pakgeld o.; *-matte* v. pakmat, mat v. tot inpakking dienende; *-nadel* v. paknaald v.; *-papier* o. pakpapier o.; *-pferd* o. pakpaard, lastpaard o.; *-raum* m. (van eene koets), Z. *- brett;* (Zoutz.) zoutmagazijn o.; *-reitel* m., Z. *-stock; -riemen* m. pakriem m.; *-sattel* m. pakzadel m.; *-scheit* m., Z. *-stock; -schnur* v. bindgaren, pakgaren o.; *-seide* v. pakje o. zijde; *-spaten* m., Z. *-eisen; -stock* m. pakstok, bindknuppel m.; *-strick* m. paktouw o.; *-stroh* o. pakstroo o.; *-träger* m. pakdrager, kruier m.; *-tuch* o. pakdoek, paklinnen o.; it. karpetgoed o.; *-wagen* m. vrachtwagen m.; *-werk* o. (Waterh.) hordenwerk, gevlochten rijswerk o.; *-wesen* o. bagage v.; it. Z. *-werk; -zeug* o. pakgoed, paklinnen o.; *-zug* m. (Spoorw.) goederentrein m.; *-zwirn* m. pakgaren o.

Paccotille, (*-n*) v. zekere hoeveelheid koopwaren v. mv., die zeevarenden voor eigen rekening mogen medenemen.

Pact, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. verdrag o., overeenkomst v.

Pactiren, (*pactirte, pactirt*) bedr. ww. bij verdrag vaststellen.

Pädagog, (*-en*, mv. *-en*) m. opvoedkundige, leermeester, onderwijzer, pedagoog m.

Pädagogik, v., z. m. opvoedkunde, leer v. der opvoeding, pedagogie v.

Pädagogisch, bijv. en b. opvoedkundig, volgens de leer der opvoeding, pedagogisch.

Pädagogium, (*-s*, mv. *Pädagogien*) o. inrichting, school v. voor opvoeding, opvoedingsgesticht o.

Pädde, (*-n*) v. (Prov.) pan v.; it. kikvorsch m.; *-gras* o. hondsgras, kweekgras o.; 2. bieslook o.; *-hecht* m. maartsche snoek, in Maart knit schietende snoek m.

Paddeln, (*paddelte, gepaddelt*) o. ww., m. *h.* rondkruipen, kruipen als eene pad.

Paddestuhl, (*-stuh(l)es*, mv. *-stühle*) m. paddenstoel m.

Paderast, (*-en*, mv. *-en*) m. knapenschender, sodomiet, pederast m.

Paderastie, v., z. m. knapenschenderij, tegennatuurlijke ontucht, sodomieterij v.

Paduanisch, bijv. nw. van Padua; *-e Sprache*, Latijnsche tongval m. van de oude bewoners van Padua.

Pafel, (*-s*) m., z. m. (Hand.) uitschot o., afval m.

Paff!, tussch. paf!, klap!, klets!, plotseling.

Paffen, (*paffte, gepafft*) o. ww., m. *h.* knallen, klappen.

Pagaie, (*-n*) v. (Zeew.) pagaai v., schep- of roeiriem m. der Indianen.

Pagament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. mengsel v. van metalen, ongemunt zilver o.; 2. betaalmiddel, opgeld, klein geld o.

Paganalien, v. mv. (Fabell.) landelijke feesten, feesten o. mv. ter eere van de veldgoden, paganaliën v. mv.

Page, (*-n*, mv. *-n*) m. edelknaap, hofjonker, lijfjonker, page m., Z. *Jagd-, Reitpage.*

Pagen-dienst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dienst m. als edelknaap of page; 2. Z. *-stand; -haus* o. huis o. der edelknapen; *-hofmeister* m. opziener m. over de edelknapen; *-stand* m. stand m. van edelknaap; *-streich* m. pagestreek m.

Pagina, (*Pagina*) v. bladzijde, pagina v.

Paginiren, (*paginirte, paginirt*) bedr. ww. de bladzijden nummeren, pagineeren.

Paginirung, (*-en*) v., Z. *paginiren;* it. pagineering v.

Pägler, (*-s*, mv. *Pägler*) m. brandewijnroeier, kommies m.

Pagode, (*-n*) v. afgodstempel m. in Indie en China, pagode v.

Pagoden-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. Indische vijgeboom m.; *-lampe* v. pagodelamp v.; (Delfst.) — of *-schnecke* v. pagode v. (eene schelp).

Pah!, tussch. kom!, och, gij schertst!

Paille, bijv. nw. stroogeel.

Pair, (*-s*, mv. *-s*) m. lid o. der eerste kamer, lid o. van het hoogerhuis in E., pair m.

Pairin, (*-nen*) v. vrouw v. van een pair, paires v.

Pairschaft, v., z. m. pairschap, lidmaatschap o. van de eerste kamer in F., of van het hoogerhuis in E.

Paiszelbeere, (*-n*) v. berberisbezie v.

Palade, (*-n*) v. wijnaccijns m., belasting v. op mijnen.

Paladin, (*-s*, mv. *-e*) m. ridder, hofridder, dwalende avonturier m.

Palankin, (*-s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) kleine talie v., takeltje o.; 2. Oostindisch draagbed o., draagzetel, draagstoel, palankijn m.

Palander, (*-s*, mv. *Palander*) m. (Zeew.) platbodemd vaartuig o., palander m.; *-fischer* m. lijnvisscher m.; *-korb* m. palandermand v.

Paläographie, v., z. m. kennis v. der oude schriften.

Paläotypen, v. mv. eerste drukwerken o. mv., incunabelen o. mv.

Palast, (*-(e)s*, mv. *Paläste*) m. paleis o., vorstenwoning v., vorstelijk huis o.

Palast-artig, bijv. nw. paleisachtig, paleisvormig, op een paleis gelijkende.

Palästchen, (verkl.) o. paleisje, klein paleis o.

Palast-dame, (*-n*) v. hofdame v.; *-intrigue* v. hofintrige v.; *-mässig* bijv. nw. paleisachtig, bij wijze van een paleis; *-vorsteher* m. opzichter m. over het paleis.

Palatin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. paltsgraaf, palatijn, koninklijke grootgraaf of onderkoning m. in Hongarije; 2. - of *-e* (mv. *—n*) v. (Bontw.) pelskraag, halspels m.; *-affe* m. (Nat. hist.) palatijnaap m.

Palatinischer Berg of **Palatinus,** (onb.) m. Palatijnsche heuvel m.

Pale, (*-n*) v. schil, peul v., bast m.

Palen, (*palte, gepalt*) bedr. ww. doppen, peulen, schillen.

Palerbse, (*-n*) v. doperwt, groene erwt v.

Pales, v., z.m. (Fabell.) Pales v., godin v. van de herders.

Palette, (*-n*) v. (Schild.) palet, verfbordje o.; *-nspitzen* v. mv. (Man.) gladde kant v.

Pali, (onb.) o., z. m. sanskrit o., heilige taal v. van Achter-Indië.

Palingenesie, v., z. m. wederaangroeiing, vernieuwing v.

Palinodie, (*-n*) v. dichterlijke herroeping.

Palixanderholz, (*-es*) o., z. m. palissanderhout o.

Palladium, (*-s*, mv. *Palladien*) o., Z. *Pallasbild* (fig.).

Pallas, v., z. m. (Fabell.) Pallas, Minerva, godin v. der wijsheid; *-bild* o. beeld o. van Pallas; (fig.) palladium, beschermend voorwerp o.; *-feste* o. mv. volksfeesten o. mv. ter eere van Minerva.

Pallasch, (*-es*, mv. *-e*) m. pallas m., lang kurassierszwaard o.

Pallast, (*-(e)s*, mv. *Pallăste*) m., Z. *Palast.*

Pallbäting, (*-en*) v. (Zeew.) palbeting v.

Palle, (*-n*) v. (Zeew.) pal m., stuk hout o. om de spil te doen ophouden.

Palliativ, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Gen.) pijnstillend, verzachtend middel o.; *-cur* v. verzachtende, lenigende behandeling v.

Pallisade, (*-n*) v. (Krijgsw.) paalwerk o., paal, stormpaal m., palissade v.

Pallisadiren, (*pallisadirte, pallisadirt*) bedr. ww. door paalwerk of staketsels afsluiten, met storm- of schanspalen omgeven.

Pallisadirung, (*-en*) v., Z. *pallisadiren;* (Vest.) oprichten o. van stormpalen; 2. Z. *Pallisade.*

Pallium, (*-s*, mv. *Pallien*) o. mantel, bisschopsmantel m.

Pallklamp, (*-klamp(e)s*, mv. *-klămpe*) m. palklamp m.

Palm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., (gewoonl.)

Palme, (*-n*) v. palm, palmboom, palmtak m., vredetak m.; 2. knop m., oogje, uitlopend knopje o.

Palmaile, (*-n*) v. maliebaan v.

Palmarum, (*-s*) o., z. m. Palmzondag m.

Palm-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. palmboom, palm m.; *zahmer —*, kooldragende pal boom m.; *—saft* m. palmbrandewijn m.; *-blatt* o. palmblad o.; *-bohrer* m. palmworm m.

Palme, (*-n*) v., Z. *Palmbaum;* 2. palmtak m., palmblad o.; 3. hulst m.; (Wijng.) oogje, knopje o., uitlopende knop m.; 4. (Zeew.) palma v., Oostindisch vaartuig o.; 5. Z. *Spanne.*

Palmeichhörnchen, o. palmrat v.

Palmen, (*palmte, gepalmt*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) palmen, hijschen.

Palmen-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. boek o. van palmbladeren; *-distel* v., Z. *Stechpalme; -drossel* v. palmlijster v.; *-garten* m. tuin m. van palmboomen; *-hain* m., Z. *-wald; -kranz* m. palmkrans, krans m. van palmbladeren; *-reich* bijv. nw. rijk aan palmboomen; *-wald* m. palmbosch o.

Palm-esel, (*-esels*, mv. *-esel*) m. (Kath.) paaschezel, op rolletjes geplaatste houten ezel m., die op Palmpaschen het beeld van Christus draagt.

Palmestrie, v., z. m. waarzeggerij v. uit de lijnen der hand.

Palmette, (*-n*) v. op palmbladen gelijkend zuilversiersel, palmet o.

Palm-frucht, (*-früchte*) v. vrucht v. van den palmboom, Indische noot v.; *-gehorn* o. breed hertegewei o. met korte punten; *-gewächse* o. mv. (Pl.) palmgewassen o. mv.; *-graupe* v. merg o. van den palmboom, sago v.; *-hirn* o., Z. *-mark; -honig* m. eerste bijenhoni(n)g m.; *-hut* m. hoed m. in den vorm van palmbladeren.

Palmist, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Palmeichhörnchen.*

Palm-käfer, (*-fers*, mv. *-fer*) m. palmkever m.; *-käse* m. ingelegde jonge bladeren o. mv. van den dadelpalm; *-kätzchen* o. bloesemknopje o. van wilgen, elzen, hazelaars &, katje o.; *-kohl* m. palmkool v.; *-mark* m. palmboommerg o.; *-mehl* o. sago v.; *-nuss* v. kokosnoot, dadel v., Z. *-frucht; -öl* o. palmolie v.; *-ratte* v., Z. *-eichhörnchen; -ried* o. stengel m. van het Indisch riet, rotting m.; *-saft* m., Z. *-baumsaft; -sect* o., Z *Canaricnsect; -seife* v. palmzeep v.; *-sonntag* m. Palmzondag m.; *-stengel* m. (Bouwk.) Z. *Palmette; -stock* m. palmtak m.; *-tag* m., Z. *-sonntag; -wald* m., Z. *Palmenwald; -weide* v. wilgeteenboompje o.; *-weihe* v. (Kath.) palmwijding, wijding v. der palmtakken; *-wein* m. palmwijn m., Z. *-baumsaft; -woche* v. Goede week v.; *-wurm* m., Z. *-bohrer; -zeit* v. tijd m. waarin de palmboomen uitbotten; *-zucker* m. palmsuiker v.; *-zweig* m. palmtak m; (Bouwk.) Z. *Palmette;* (Kath.) Z. *-stock.*

Palomantie, v., z. m. waarzeggerij v. uit kleine stokjes of staafjes.

Palörapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. platte kookappel m.

Palsken, (*palskte, gepalskel*) o. ww. in het water plassen, ploeteren.

Palster, (*-s*, mv. *Palster*) m. (Pl.) pastinak v.; *-quappe* v. moespastinak v.

Palte, (*-n*) v. lap m., lor v., vod o.

Palterig, bijv. nw. gelapt, vol lompen, lorrig, gescheurd.

Paltrok, (*-(e)s*, mv. *Paltröcke*) m. regenmantel m., overjas v.

Pambioma, (*-s*, mv. *-ta*) o. algemeen levensbeginsel o.

Pambus, (onb.) m. Oostindische platvisch, pambus m.

Pamel, (*-s*) m., z. m. brood o. uit fijn roggemeel.

Pämmeln, (*pämmelte, gepämmelt*) bedr. ww. (Volksk.) vertroetelen, verwennen.

Pampe, (*-n*) v. deeg o., pap, dikke soep v.

Pampelblume, (*-n*) v. paardenbloem v., papenkruid o., leeuwentand m.

Pampeln, (*pampelte, gepampelt*) bedr. ww., Z. *bammeln.*

Pampen, (*pampte, gepampt*) o. ww., m. *h.*, Z. *schlampampen.*

Pamurschel, Pamockel, (*-s*) m., z. m. stokvisch m. en v.

Pan, (*-s*) m., z. m. (Fabell.) Pan, herdersgod m.

Panacee, (*-n*) v. algemeen geneesmiddel o.

Panathenäen, o. mv., Z. *Pallasfeste.*

Pancerte, (*-n*) v. bewijs o., verklaring v. omtrent de echtheid der reliquiën.

Pancratiast, (*-en*, mv. *-en*) m. vuistvechter en worstelaar m.

Pandämonium, (*-niums*, mv. *-nien*) o. pantheon o., afgodstempel m.; 2. duivelrijk o.

Pandekten, v. mv. (Ger.) de groote verzameling v. der Romeinsche rechtspraken op last van Justinianus in orde gebracht, digesten, pandecten v. mv.

Pandore, (*-n*) v. (Muz.) pandoerciter v., mandelijn v.

Pandur, (*-en*, mv. *-en*) m. Hongaarsch voetsoldaat, pandoer m.; (i. k. bet.) oproermaker, volksmenner m.

Panduren-klinge, (*-n*) v. kromme hartsvanger m.; *-oberst* m. kolonel m. der pandoeren.

Paneel, (*-(e)s*, mv. *-e*) of **-werk,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. of **Panele,** (*-n*) v. paneel, paneelwerk o.

Panegyricus, (onb. mv. *Panegyrcen*) m. feestredenaar, lofredenaar m.

Panegyrisch, bijv. nw. *-e Spiele,* volksspelen, volksfeesten o. mv.

Panelle, v., z. m. ruwe Antillische suiker v.

Panier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. banier, vaan v., standaard m., vaandel o.; *-führer* m. vaandeldrager, vaandrig m.; *-herr* m. baanderheer m.; it. waardigheid v. van baanderheer.

Panisbrief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. prebende, verzorging v. van een leek in een klooster.

Panisch, bijv. en b. plotseling, panisch; *-e Furcht,* panische schrik m., schrik m. zonder reden, blind alarm o.

Panist, (*-en*, mv. *-en*) m. leek m., die in een klooster den kost heeft.

Pankert, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bastaard m.

Pankreas, (*-es*) m., z. m. (Ontlk.) alvleesch o., alvleeschklier, buikspeekselklier, groote maagklier v.

Pannax-gummi, (*-s*) o., m. gele gom v.; *-kraut* o., Z. *Panacee.*

Panne, (*-n*) v. (Valk.) groote slagpennen v. mv. aan een valkevleugel; 2. wan v.

Panner, (*-s*, mv. *Panner*) o., Z. *Panier; -herr* m., *Panierherr.*

Panorama, (*-s*, mv. *-ta*) o. algezicht o., albeschouwing v., panorama o.

Pans, Pansen, (*Pansens*, mv. *Pansen*) m., Z. *Wanst.*

Pan(t)sch, (*-es,* mv. *-e*) m. of **Pantsche,** (*-n*) v. pens v., buik m.; (gemeenz.) oude rok, sukkel m.; (fig.) mengsel o.

Pan(t)schen, (*pantschte, gepantschet*) bedr. ww. (gemeenz.) kloppen, roeren, plocteren; *im Wasser -,* ploeteren.

Panster, (*-s,* mv. *Panster*) m. (Mol.) molenrad, scheprad o. dat van onderen door het water gedreven wordt.

Panster-gatter, (*-ters,* mv. *-ter*) o. schepradraam o.; — *säule* v. paal, steun m., waarop het schepradraam rust; *-gerinne* v. loop m., goot v. voor het schepprad; *-kette* v. keten v. of ketting m. om den boom van het scheprad te lichten; *-mühle* v. door een scheprad in beweging gebracht wordende molen m.; *-rad* o., Z. *Panster; -welle* v. schepradboom m.; *-zeug* o. al wat tot het scheprad behoort.

Pantalon, (*-s,* mv. *-e*) m. (Tooneelk.) potsenmaker, hansworst m.; 2. (Muz.) groot naar het klavier gelijkend opstaand speeltuig, pantalon o.; 3. lange broek v., pantalon v.

Pantheismus, (onb.) m., z. m. stelsel of geloof o. dat het heelal of de wereld de godheid zelve is, pantheisme o.

Pantheist, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger m. van het stelsel dat de wereld of het heelal de godheid zelve is, pantheist m.

Pantheistisch, bijv. nw. op het pantheisme betrekking hebbende, pantheistisch.

Pantheon, (*-s,* mv. *-s*) o. afgodentempel m., pantheon o.

Panther, (*-s,* mv. *-e*) m. panter m., panterdier o., parder m.

Panthere, (*-n*) v. (Vog.) vogelnet o.

Panther-fell, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., **-haut,** (*-häute*) v. pantervel o.; *-hautachat* m. gespikkelde agaat m.; *-katze* v. tijgerkat v.; *-stein* m. kwartsjaspis m.; *-thier* o., Z. *Panther.*

Pantoffel, (*-s,* mv. *-n*) m. pantoffel v.; (van vrouwen), pantoffel v., muil v.; (fig., gemeenz.) *unter dem - stehen,* onder de pantoffel staan, door de vrouw beheerscht worden.

Pantoffel-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. kurkeik m.; *-blume* v. pantoffelbloem v.

Pantoffelchen, (verkl.) o. pantoffeltje, muiltje o.; (Pl.) vrouwenschoen v., vrouwenschoentje o.

Pantoffel-eisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. (Hoefsm.) hoefijzer o., dat van binnen dikker is dan van buiten; *-holz* o. kurkhout o.; (gemeenz.) — *schwimmt immer oben,* de vrouw is de baas; — *baum* m., Z. *-baum; -macher* m. pantoffelmaker m.; *-muschel* v. pantoffelschelp v.

Pantoffeln. (*pantoffelte, gepantoffelt*) bedr. ww. *Saffran -,* met een kurkenbal wrijven.

Pantoffel-regiment, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. pantoffelregeering v.; *-steigbügel* m. pantoffel-stijgbeugel m.; *-stein* m. pantoffelsteen m.; *-wurm* m. kurkworm m.

Pantomime, (*-n*) v. gebarenspel o., pantomime v.

Pantomimen-spieler, Pantomimiker, (*-kers,* mv. *-ker*), **Pantomimist,** (*-en,* mv. *-en*) m. gebarenspeler, pantomimist m.

Pantomimentaube, (*-n*) v. tuimelaar m. (eene duif).

Pantomimisch, bijv. nw. tot het gebarenspel behoorende, pantomimisch, *- spielen,* eene stomme rol vervullen.

Pantsch, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Pansch.*

Panurgie, v., z. m. arglist, arglistigheid, doortraptheid v.

Panurgisch, bijv. nw. arglistig, doortrapt, tot alles in staat.

Panzen, (*-s,* mv. *Panzen*) m. eerste maag v. van herkauwende dieren, Z. *Blättermagen;* (Scherts.) pens v., lichaam o.

Panzen-feger, -klopfer, -schütter, m. (Volksk.) hij, die iem. terdeeg de waarheid zegt.

Panzer, (*-s,* mv. *Panzer*) m., Z. *Panzen;* 2. pantser of panser, harnas o., maliënkolder m.

Panzerärmel, (*-mels,* mv. *-mel*) m. pantsermouw v.

Panzerchen, (verkl.) o. wapenrok m., pantserhemd o., maliënkolder m.; (van kreeften), schaal v.; (van magneten), ijzeren beslag o.

Panzerfegen, (*panzerfegte, gepanzerfegt*) bedr. ww. *Kochgeschirre -,* schuren met een stuk maliënkolder; (fig.) *jem. -,* terdeeg de waarheid zeggen, doorhalen, den mantel vegen.

Panzer-feger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. panserveger m.; *-fisch* m. schildvisch m.; 2. koffervisch m.; *-fleck* m. stuk o. maliënkolder; *-geschmeide* o. ijzeren panser o.; *-hahn* m. gevorkte knorhaan m.; *-handschuh* m. ijzeren handschoen m.; *-hemdchen* o., Z. *Pänzerchen; -hemd(e)* o. panserhemd o.; *-hose* v. broek v. van maliënkolder; *-kette* v. pansermaliën v. mv.; it. kinketting m.; *-klinge* v. lange stootdegen m.; *-lehen* o. panserleen o.; *-lehenträger* m. panserleenman m.; *-masche* v., Z. *-ringlein.*

Panzern, (*panzerte, gepanzert*) bedr. ww. panseren, een harnas of panser aandoen; *eine gepanzerte Fregatte,* een gepanserd fregat; (Jachtw.) *einen Hund -,* een net om het lijf doen; 2. wed. ww. *sich -,* een panser aandoen; (fig.) zich verdedigentegen.

Panzer-rad, (*-rad(e)s,* mv. *-räder*) o., Z. *Panster; -reiter* m. kurassier, gepanserde ruiter m.; *-renner* m., Z. *-klinge; -ringlein* o. malie v.; *-rock* m. panserrok m.; *-schurz* m., *-schürze* v. maliënvoorschoot o.; *-stecher* m. rapier o.; *-thier* o., Z. *Gürtelthier;* 2. *Schuppenthier; -wels* m. harnasman, gepanserde wentelaar m. (een Amerikaansche visch); *-zeug* o., Z. *Pansterzeug.*

Paolo, (*-s,* mv. *Paoli*) m. paolo m., Italiaansche munt v. = 21 cent.

Päonie, (*-n*) v. (Pl.) pinksterbloem, pioene v.

Papa, (*-s,* mv. *-s*) m. papa, vader m.

Papabel, bijv. nw. verkiesbaar tot paus.

Papagei, (*-(e)s,* mv. *-e*) (Nat. hist.) papegaai m.; 2. ekster v. uit den Elzas, Duitsche papegaai m.; 3. *finnischer -,* diksnavel m.; 4. Z. *-fisch;* 5. (fig.) babbelaar, naprater m.

Papagei-ammer, (*-n*) v. bonte papegaai m.; *-ananas* m. ananas v. met groene bladeren op Martinique; *-artig* bijv. nw. papegaaiachtig.

Papegeichen, of **Papchen,** (verkl.) o. kleine of jonge papegaai m.

Papageien, (*papageite, gepapageit*) o. ww. onverstandig babbelen, napraten.

Papageien-bauer, (*-bauers,* mv. *-bauer*) o. papegaaiskooi v.; *-stock* m. (Zeew.) papegaailat v.

Papagei-ente, (*-n*) v., Z. *-taucher; -feder* v. papegaaieveder v.; (Pl.) driekleurige amarant v.; *-fisch* m. papegaaivisch m.; 2. lipvisch m.; *-grün* o. en bijv. nw. papegaaigroen o.; *-kraut* o., Z. *-feder* (Pl.); *-natter* v. bundeltje o. bloemen, welker stengels van een punt uitgaan; *-samen* m. papegaaienzaad o.; *-schnabel* m. papegaaiesnavel m.; (Nat. hist.) boorschelpdier o.; it. zeesnip v. (een visch); *-taube* v. papegaaiduif, wilde duif v. van Sint-Thomas; *-taucher* m. papegaaiduiker m.; *-weibchen* o. wijfjespapegaai m.

Papagenoflöte, (*-n*) v. pansfluit, herdersfluit, papagenofluit v.

Papal, bijv. nw. pauselijk, van den paus, den paus betreffende.

Papaye, (*-n*) v. (Pl.) Amerikaansche meloen m.

Papelhans of **Paperhans,** (*-es,* mv. *-e*) m. (gemeenz.) babbelaar, praatvaar m.

Papelig, (*-er, -st*) bijv. nw. babbelachtig, praatziek; 2. streelend, vleiend, vertroeteld, verwend.

Papel-liese, -gritte, -muhme, (*-n*) v. (Volksk.) babbelaarster, babbelkous v.

Papeln, (*papelte, gepapelt*) bedr. ww. stameleu, stotteren; 2. babbelen, praten, napraten; 3. Z. *liebkosen.*

Papenaht, (*-nähte*) v. (Zeew.) platte naad m.

Papen-blume, v., **-kraut,** o., Z. *Pfaffenblume &c.*

Paperlapap! tussch. och kom!, papperlapap!, gekke praat!

Papern, (*paperte, gepapert*) bedr. ww., Z. *papeln* (2).

Papier, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. papier o.; (Scherts.) snippers v. mv.; *ein Buch -,* een boek papier; 2. *-e,* brieven m. mv., schriften o. mv.; *etw. zu - bringen,* op het papier brengen, neerschrijven; 3. (Hand.) Z. *-geld;* 4. helmvormige porceleinslak v.; (Spr.) *das - wird nicht roth,* papier is geduldig.

Papier-adel, (*-s*) m., z. m. adeldom m. door brieven, brievenadel m.; *-artig* bijv. nw. papierachtig; *-baum* m. papierboom m.; 2. witte populier m.; 3. papyrusplant v.; *-beinchen* o., Z. *-knochen; -beschwerer* m. brievendekker m.;

-beutel m., Z. *-sack*; *-birke* v. papiergevende berk(eboom) m.; *-blatt* o. blad o. papier; *-blume* v. groote immortelle v.; 2. papierbloem v.; 3. wilde amberbloem v.; *-bogen* m. vel o. papier; *-brei* m., Z. *-masse*.

Papierchen, (verkl.) o. papiertje o.

Papier-dicke, (*-n*) v. dikte v. van het papier; *-drucker* m. maker m. van gemarbeld papier; *-dünn* bijv. nw. zoo dun als papier; *-düte* v. peperhuisje, papieren zakje o.

Papieren, bijv. nw. papieren, van papier.

Papierer, (*-s*, mv. *Papierer*) m. papiermaker, papierfabriekant, papierhandelaar m.

Papier-fabriek, (*-en*) v papierfabriek v.; 2. Z. *-mühle*; *-fabrikant* m., Z. *Papierer*; *-fenster* o. geplakt papieren raam o.; *-form* v. papiervorm, vorm m., gedaante v. van een blad papier, 2. schepvorm m.; *-formendraht* m. draad m. der papiervormen; *-geld* o. (Hand.) papieren geld, papier o., bankbiljet, muntbiljet o.; *-gras* o., Z. *-stawde*; *-handel* m. papierhandel, papierwinkel m.; *-händler* m. papierhandelaar, papierverkooper m.; *-handlung* v. papierwinkel m., papiermagazijn o.; 2. Z. *-handel*; *-haube* v. papieren muts v.; *-häuslein* o. peperhuisje o.; *-höhe* v. (Drukk.) letterhoogte v.; *-käfer* m. papiermot v.; *-knochen* m. (Ontlk.) plat oogbeen o.; *-kram*, *-krämer* m., Z. *-handel*, *-händler*; *-laden* m., Z. *-handlung*; *-laterne* v. papieren lantaren, slonsv.; *-laus* v. papierluis, boekenluis v.; *-lumpen* m. mv. lompen v. mv., waarvan papier gemaakt wordt; *-macher*; *-müller* m. papiermaker, papierfabriekant, papiermolenaar m.; *-mäkler* m. (Hand.) wisselagent m., effectenmakelaar m.; *-masz* o. papiermaat v.; (Pruikm.) maat v. van papier; *-masse* v. papierstof, papierpap v.; 2. papier maché o.; *-maulbeerbaum* m., Z. *-baum*; *-maulbeere* v. papiermoerbezie v.; *-mergel* m. zeer dunne mergel v.; *-mühle* v. papiermolen m.; *-müller* m., Z. *-macher*; *-mütze* v. papieren muts v.; *-öl* o. papierolie v.; *-pflanze* v. papier gevende plant v.; 2. Z. *-schilf*; *-rinde* v. papiergevende bast m.; *-rolle* v. rol v. papier; *-sche(e)re* v. papierschaar v.; *-schirm* m. papieren oogscherm o.; *-schmierer* m., Z. *-verlerber*; *-schnitzel*, *-span* m. papiersnipper v.; *-speculant* m. papierspeculant m.; *-stämpel* m. papierstempel m.; *-stampfe* v. papierstamper m.; *-staude* v. of *-schilf* o. papierplant, papyrusplant v.; *-tapete* v. papieren behangsel o.; *-teig* m., Z. *-masse*; *-teppich* m., Z. *-tapete*; *-torf* m. papiergevende turf v.; *-umlauf* m. omloop m. van papieren geld; *-valuta* v. (Hand.) waarde v. van papieren geld; *-verderber* m. kladder, papierbederver, papierverknoeier m.; *-waare* v. papierwaar, schrijfbehoefte v.; *-wurst* v. (w. i. gebr.) worst v., beuling m.

Papillotte, (*-n*) o. papillot v., haarrolletje o.

Papinisch, bijv. nw. papiniaansch; *-er Topf*, sterke met schroeven gesloten kookketel, papiniaansche pot m.

Papist, (*-en*, mv. *-en*) m. pausgezinde, papist, roomsche, roomschgezinde m.

Papisterei, v., z. m. (Scheldw.) drijven o. der pausgezinden v., Z. *Päpstlerei*.

Papistisch, bijv. nw. pauselijk.

Papocasarie, v., z. m. pauselijke macht v. over wereldlijke vorsten.

Papolatrie, v., z. m. overdreven verheerlijking v. van den paus, vergoding v. van den paus.

Papp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) Z. *Pappe*.

Papp-arbeit, (*-en*) v. kartonwerk o.; 2. van karton vervaardigd voorwerp o.; *-arbeiter* m. kartonwerker m.; *-band* m. kartonnen band m.; 2. in karton gebonden boek o.; *-bogen* m. vel o. karton; 2. karton o.; *-brett* o. plank v. om te plakken.

Pappe, (*-n*) v. (om te eten), pap, brij v.; 2. (Boekb.) lijm, stijfsel, pap v.; (Zeew.) scheepssmeer o., harpuis o.; *das Schiff mit - schmieren*, Z. *pappen*; 3. karton, kaartenpapier o.; *in - binden*, in karton binden, kartonneeren.

Pappel, (*-n*) v. populier m.; 2. *amerikanische -*, Amerikaansche druiveboom m.; 3. malve, maluwe v.; 4. heemst v., kaasjeskruid o.; 5. *gelbe -*, Indische maluwe v.; 6. hoefblad o.

Pappel-allee, (*-n*) v., Z. *-gang*; *-artig* bijv. nw. populierachtig; (Pl.) maluwachtig; *-auge* o., Z. *-knospe*; *-bach* m. beek v. wier oevers met populieren beplant is; *-baum* m., Z. *Pappel*; *-blatt* populierblad o.; *-blume* v. maluwe, malwe v.; *-blüthe* v. populierbloesem m.; *-bock* m. populierbokje o.; *-gang* m. laan v. van populieren; *-garten* m. met populieren beplante tuin m.; *-holz* o. populierhout o.; *-insel* v. met populieren beplant eiland o.; *-käse* m. populierzaad o.; *-knospe* v. populierknop m.; *-kohl* m. jodenmaluwe v.; *-kraut* o. kaasjeskruid o.; *-laus* v. populierluis v.; *-motte* v. populiermot v.

Pappeln, bijv. en b. van populierhout gemaakt.

Pappeln, (*pappelte*, *gepappelt*) bedr. ww. pap eten, brij eten; 2. Z. *papeln*.

Pappel-nager, (*-gers*, mv. *-ger*) m. populierworm m.; *-nymphe* v., Z. *-vogel*; *-öl* o. populierolie v.; *-pflanzung* v. populierplantsoen o.; *-reihe* v. rij v. van populieren; *-reis* o. populiertakje o.; *-rose* v. maluweroos v.; 2. stokroos v.; 3. valsche of gele maluwe v.; *-salbe* v. populierzalf v.; *-summt* m., Z. *-rose* (3); *-schwärmer* m. populiervlinder m.; *-see* m. met populieren omringd meer o.; *-staude* v., Z. *Schlingbaum*; *-stein* m. schriksteen m., atlaserts. o.; *-stiel* m. rotting m. met een knop; (fig.) nietigheid, beuzeling v., bagatel o.; *-teich* m. met populieren omringde vijver m.; *-vogel* m. populiervlinder m.; *-wald* m., *-wäldchen* o. populierbosch(je) o.; *-weg* m., Z. *-gang*; *-weide* v., *weisze* —, witte wilg(eboom) m.; *schwarze* —, zwarte populier m.

Pappen, bijv. en b. van bordpapier, kartonnen.

Pappen, (*pappte*, *gepappt*) bedr. ww. *ein Kind -*, pap geven, met pap of brij voeden; II. o. ww., m. *h.* pap eten; 2. plakken, met stijfsel plakken; 3. in karton werken; 4. (Zeew.) *ein Schiff -*, teren; it. de ruimte tusschen de scheepsbekleedsels met teer en koehaar aanvullen.

Pappen-deckel, (*-kels* mv. *-kel*) m. karton, bordpapier o.; 2. kartonnen deksel o.; *—macher* m. kartonwerker m.; *-form* v. (Kart.) kartonvorm m.; *—brett* o. plank v. om karton te snijden; *-krämer* m. kartonverkooper m.; *-heimer* m. (Volksl.) nachtwerker, ruimer m.; *—stiel* m., Z. *Pappelstiel*; *-leim* m. kartonlijm, kartonwerkerslijm v.; *-macher* m. kartonwerker m.; *—wespe* v. (Nat. hist.) wesp v. wier nest gelijkt naar eene bordpapieren doos; *-presse* v. kartonpers v.; *-stiel* m. (fig., gemeenz.) Z. *Pappelstiel*; *-teig* m., Z. *Papiermasse*.

Pappicht, bijv. en b. als pap, als moes, als brij.

Pappig, bijv. en b. pappig, brijachtig, modderig, vol slijk.

Papp-kasten, m., **-kästchen,** o., **-schachtel,** v., bordpapierendoos v., kartonnen doosje o.; *-werk* o., Z. *-arbeit*.

Papst, (*-es*, mv. *Päpste*) m. paus m., opperhoofd o. der R. K. Kerk, H. Vader m.; 2. kleine rivierbaars m.; 3. - of *-baum* m., Z. *-weide*.

Papstkrone, (*-n*) v. pauselijke kroon, driedubbele kroon, tiaar v.; (Delfst.) bisschopsmuts v. (eene schelp).

Papstler, (*-s*, mv. *Päpstler*) m. aanhanger m. van den paus, Roomschkatholiek m.; (i. k. bet.) ultramontaan m.

Päpstlerei, v., z. m. drijven, woelen o. der pausgezinden; it. vergoding v. van den paus of der pausen.

Päpstlerisch, bijv. nw. pausgezind, paapsch.

Papstlich, bijv. nw. pauselijk, den paus toebehoorend, van den paus uitgaande; *-e Würde*, pauselijke waardigheid; *Seine -e Heiligkeit*, Zijne Heiligheid de Paus; *das -e Gebiet*, Pauselijke Staat, Kerkelijke Staat m.

Papst-monat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. maand v. van onderwerping, afzondering; 2. maand v., waarin de paus de leenen uitgaf; *-mütze* v., Z. *-krone*; *-recht* o. pauselijk recht o.; *-text* m. (Drukk.) klein romein o.; *-thum* o. pausdom, pausschap o., pauselijke waardigheid v., pontificaat o.; (Scherts.) pausgezindheid v.; *der sich des —s annimmt*, pausgezinde m.; *-vogel* m. Mexicaansche vlasvink m.; *-wahl* v. verkiezing v. van een paus; 2. plaats, vergadering v. waarin een paus gekozen wordt, conclave o.; *-weide*, *-wiede* v. troskerseboom m.; 2. meelboom, witte wijngaard m.; *-würde* v. pauselijke waardigheid v., pontificaat o.

Papusmuschel, (*-n*) v. tulpmossel v.

Parabase, (*-n*) v. (in het Griecksche blijspel), aanspraak v. van het koor tot de toeschouwers.

Parabel, (*-n*) v. gelijkenis, parabel, allegorie, zinnebeeldige voorstelling v.; (Meetk.) paraboel v.

Parabolisch, bijv. nw. tot de parabel of gelijkenis behoorende, parabolisch; *-er Kegel*, parabolische kegel m.

Parabolisiren, (*parabolisirte, parabolisirt*) o. ww., m. *h.* in vergelijkingen spreken, parabels gebruiken.

Parade, (*-n*) v. pronk m., staatsie v., optocht m., monstering, parade v.; *auf die - gehen*, naar de parade gaan; (Schermk.) parade, afweering v. van den stoot; (fig.) *mit etw. - machen*, pronken, ophef maken van; *jem. in die - fahren*, iem. tegenwerken.

Parade-bett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. paradebed, pronkbed o.; *-pferd* o. paradepaard, staatsiepaard o.; *-platz* m. paradeplaats v.; *-schritt* m. gewone pas, gewone tred m.; *-zimmer* o. staatsiekamer v.

Paradies, (*-es*, mv. *-e*) o. (H. S.) paradijs, Eden o., lusthof m.; (fig.) lusthof m., paradijs o., heerlijke landstreek v., verblijf o. der gelukzaligen, Hemel m.; 2. (Fabell.) Elyzeesche velden o. mv.

Paradies-ammer, (*-n*) v. paradijsweeuwje o.; *-apfel* m. paradijsappel m.; 2. adamsappel m.; *—baum, -baum* m. paradijsappelboom m., wilde olijfboom m. uit Bohemen; *-bewohner* m. paradijsbewoner m.; *-birne* v. glanspeer, ijspeer v.; *-feige* v. adamsvijg v.; 2. —, *—baum* m. adamsvijgeboom m.; *-fisch* m. vingervisch m.; *-garten* m. lusthof, lusttuin m., Z. *Paradies*; *-heher* m., Z. *-vogel*; *-holz* o. aloëhout o.; *—essenz* v. aftreksel o. van aloëhout.

Paradiesisch, bijv. nw. van het paradijs, paradijsachtig; *-e Gegend*, heerlijk, verrukkelijk, bekoorlijk.

Paradies-korn, (*-korn(e)s*, mv. *-körner*) o. peperachtige kruiderij, kleine kardamon v.; *-merle* v. paradijsmerel v.; *-papagei* m. paradijspapegaai m.; *-racker* m., Z. *-vogel* (2); *-schmetterling* m. paradijsvlinder m.; *-vogel* m. paradijsvogel m.; 2. *goldner* —, blauwe kraai v.; 3. ijsvogel, duikerkoning m.

Paradigma, (*-s*, mv. *-ta*) o. voorbeeld o.

Paradiren, (*paradirte, paradirt*) o. ww., m. *h.* (Krijgsw.) parade houden; (fig.) pronken, pralen, prijken.

Paradox, bijv. nw. tegenstrijdig, wonderlijk, vreemd, onwaarschijnlijk, paradox.

Paradoxie, (*-en*) v. wondersprenk, onwaarschijnlijke stelling v.; 2. zucht v. tot het vreemde en in het oog vallende.

Paragiren, (*paragirte, paragirt*) bedr. ww. een lijftocht schenken; 2. door het afstaan van land tot eene schikking geraken.

Paragium, (*-s*, mv. *Paragien*) o. mederecht o. op een leen.

Paragon, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. toetssteen m., vergelijking v.; (Drukk.) paragonletter v.

Paragraph, (*-en*, mv. *-en*) m. kleine afdeeling v. van een hoofdstuk &, paragraaf v.; 2. teeken o. ter aanduiding van zulk eene afdeeling.

Parallaktisch, bijv. en b. (Sterrenk.) het vergezicht betreffend, parallactisch.

Parallel, bijv. en b. evenwijdig, parallel.

Parallele, (*-n*) v., Z. *Parallellinie*; *-nzieher* m. werktuig o. om evenwijdige lijnen te trekken, rastraal m.

Parallelepiped, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Meetk.) langwerpige teerling m., balk m., parallelopipedum o.; *-kreis* m. evenwijdige sfeer v.; *-lineal* o., Z. *Parallelenzieher*; *-linie* v. evenwijdige lijn v.

Parallelogramm, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Meetk.) vierzijdig vlak o., door twee paar evenwijdige zijden ingesloten, langwerpig vierkant, parallelogram o.

Parallel-stange, (*-n*) v. evenwijdige staaf v.; *-straht* m. evenwijdige straal m.; *-zirkel* m. evenredigheidspasser, proportiepasser m.

Paralogismus, (onb., mv. *Paralogismen*) m. valsche sluitrede, verkeerde gevolgtrekking, paralogisme o.

Paralysiren, (*paralysirte, paralysirt*) bedr. ww. verlammen.

Paralysis, (onb.) v. verlamming v.

Paralytisch, bijv. nw. verlamd, lam.

Paramorphium, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) paramorphine o., opiumzelfstandigheid v.

Paranaphtalin, (*-s*) o., z. m. paranaphthaline v.

Paraph, (*-en*, mv. *-en*) m. naamteekening v. met enkele letters, pennetrek m., paraaf v.

Paraphernalgut, (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o. (Ger.) eigen of bijzonder goed o. der vrouw, buiten-huwelijksgoed o.

Paraphernalien, o. mv. buitenhuwelijksgoederen o. mv.

Paraphiren, (*paraphirte, paraphirt*) bedr. ww. met zijne hand- of naamteekening voorzien, paraferen.

Paraphrase, (*-n*) v. uitgebreide, verklarende omschrijving, uitbreiding, verklarende overzetting v.

Paraphrasiren, (*paraphrasirte, paraphrasirt*) bedr. ww. omschrijven, verklarend uitbreiden, vergrooten, overdrijven.

Paraschen, v. mv. afdeelingen v. mv. der Mozaische boeken.

Parasit, (*-en*, mv. *-en*) m. tafelschuimer, tafelbroer, klaplooper m.; 2. lage vleier m.

Parasitisch, bijv. nw. (Pl.) woekerend; *-e Pflanze*, woekerplant v.

Parat, bijv. nw. gereed, klaar; *sich - machen*, zich gereed maken.

Parce, (*-n*) v., Z. *Parze*.

Parcelle, (*-n*) v. deeltje, klein stuk o. van een geheel.

Parcelliren, (*parcellirte, parcellirt*) bedr. ww. in kleine deelen verdeelen.

Parchent, &, Z. *Barchent*.

Pard, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Panther*.

Pardauz, Pardooz, Parduz! tussch. paf!, bons!, daar lag hij &, pardoes!

Pardel, (*-s*, mv. *Pardel*) m., Z. *Panther*; 2. Z. *Brachvogel* (3); *-katze* v. tijgerkat v., serval m.

Parder, (*-s*, mv. *Parder*) m., Z. *Panther*; *-vogel* m. goudgele pluvier v.

Pardon, (*-s*) m., z. m. vergiffenis, vergeving, verontschuldiging v., pardon o.; *jemn. - geben*, vergiffenis schenken; *-brief* m. genadebrief m.

Pardune, (*-n*) v. (Zeew.) pardoen v.

Parentalien, o. m. lijkmaal, doodenoffer o.

Parenthese, (*-n*) v. inlassching, tusschenvoeging, inschuiving v., tusschenvoegsel o.; 2. tusschenstellingsteeken o.

Parforce-hund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. jachthond, brak m.; *-jagd* v. lange jacht, drijfjacht v.; *-jäger* m. hertenjager m., jager m. op groot wild; *-peitsche* v. jagerszweep v.

Parfüm, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. reukwater, reukwerk o., geur m.

Parfümiren, (*parfümirte, parfümirt*) bedr. ww. welriekend of geurig maken, een liefelijken geur geven, parfumeeren.

Parfümirer, (*-s*, mv. *Parfümirer*) m. reukwerkmaker, reukwerkverkooper, parfumeur m.

Pari, (onb.) o. (Hand.) pari o., gelijk o.; *al -*, pari, gelijk op, zonder korting, zonder opgeld; *al - stehen*, a pari staan; 2. Z. *Wette*.

Paria, (*-s*, mv. *-s*) m. een uit de onderste, meest verachte kaste der Hindo's, paria m.

Pariren, (*parirte, parirt*) bedr. ww. (Schermk.) afweren, pareeren; II. o. ww., m. *h.* (Mod.) opschikken, opsieren, to oien; 2. (gemeenz.) volgen, gehoorzamen; 3. (gemeenz.) wedden.

Parirstange, (*-n*) v. (Zwaardv.) pareerstang v.

Parisapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. kolokwintappel m.

Pariser-birne, (*-n*) v. suikerpeer v.; *-blau* o. Parijsch-blauw o.

Parisienne, (*-n*) v. kleine Latijnsche drukletter v.; 2. oproerlied o.

Paris-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. pariskruid o.; *-vogel* m. Canadasche dikbek m.

Parität, v., z. m. gelijkheid, evenheid v.; gelijkstelling v.

Park, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. park, perk o., lusttuin m., dierentuin m., boschje, artillerieperk o.; 2. proviandtrein, ammuniitietrein m.

Parkęt, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Parquett*.

Parlament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. parlement, hooger- en lagerhuis o., de eerste en tweede kamer v.

Parlamentär, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. onderhandelaar, parlementair m.

Parlamentarisch, bijv. nw. het parlement betreffend, op de eerste en tweede kamer betrekking hebbende.

Parlamentärschiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. parlementairschip, schip o., dat afgezonden wordt om met den vijand te onderhandelen.

Parlamentiren, (*parlamentirte, parlamentirt*) o. ww., m. *h.* (Krijgsw.) onderhandelen, in onderhandeling treden.

Parlaments-advokat, (*-en*, mv. *-en*) m. advocaat m. van het parlement; *-anhänger* m. aanhanger m. van het parlement; *-gesetz* o. parlementswet v.; *-herr* m. lid v. van het parlement; *-haus* o., *-hof* m. parlementshuis o.; *-kammer* v. kamer v. van het parlement; *-ordnung* v., Z. *-gesetz*; *-präsident* m. president, voorzitter m. van het parlement; *-rath* m. raadsheer m. bij het parlement; *-register* o. register o. van het parlement; *-saal* m. zaal v. van het parlement; *-schluss* m. parlementsbesluit o.; it. Z. *-gesetz*; *-sitzung* v. parlementszitting v.; *-versammlung* v. vergadering v. van het parlement.

Parmerkäse, Parmesankäse, (*-käses*, mv. *-käse*) m. parmezaan(kaas) v.

Parnass, (*-es*) m., z. m. Parnas m., Z. *Musenberg*; 2. dichtkunst v.; *-gras* o., Z. *Eintblatt*.

Parnassiden, v. mv. muzen, zanggodinnen v. mv.

Parochie, (*-n*) v. parochie v., Z. *Kirchsprengel*.

Parodie, (*-n*) v. keergedicht o., parodie v.

Parodiren, (*parodirte, parodirt*) bedr. ww. een keerdicht maken, op koddige wijze verdraaien, parodiëeren.

Parole, (*-n*) v. (Krijgsw.) wachtwoord, consigne o.; 2. eerewoord, woord o. van eer.

Paroli, (*-s*, mv. *-s*) o. (Sp.) verdubbeling v. van den inzet, paroli o.; *ein - biegen*, (in het pharospel), een vouwtje o. in de kaart maken om het paroli aan te wijzen; (fig.) iem. een geestigen zet teruggeven.

Paronien, o. mv. wijnliederen o. mv.

Paroxysmus, (onb. mv. *Paroxysmen*) m. versterkte koortsaanval m.

Parquett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-fuszboden,** (*-bodens*, mv. *-böden*) m. houten vloer m. van ingelegd werk; 2. (Tooneelk.) voorplaats, afgesloten ruimte v.

Parquettiren, (*parquettirte, parquettirt*) bedr. ww. met ingelegd werk bedekken, inleggen.

Part, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) deel, aandeel o., part, deel o., portie v.; *halb -*, halfjes!; *ich für meinen -*, wat mij aangaat, voor mijn part; 2. partij v.; (Wev.) inrichting v. van den weefstoel voor gekeperd linnen.

Partagecontract, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) deelingscontract o.

Partei, (*-en*) v. partij, hoeveelheid v.; *eine - Waaren*, hoeveelheid v.; 2. corps o., afdeeling v., troep m.; (Krijgsw.) *eine feindliche -*, partij, bende v., troep m.; 3. partij, sekte, factie v.; *- nehmen, ergreifen für*, de partij opnemen; *sich zu einer - schlagen*, eene partij kiezen; *jems. - halten, von seiner - sein*, iem. aanhangen, tot iems. aanhang behooren.

Partei-führer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. hoofd o. eener partij, leider, aanvoerder m. eener partij; (t. k. bet.) raddraaier m.; *-gänger* m. partijganger, aanhanger m.; *-geist* m. partijgeest m., zucht v. om partij te kiezen; *-genoss* m. partijgenoot m.; *-hang* m., Z. *-geist*; *-haupt* o., Z. *-führer*.

Parteiisch, bijv. nw. partijdig, vooringenomen, met vooroordeelen behept, eene partij toegedaan.

Parteilich, bijv. nw., Z. *parteiisch*; *-keit* v. partijdigheid v., vooroordeel o., vooringenomenheid v.

Parteilos, bijv. nw. onpartijdig, niet vooringenomen; 2. onzijdig, neutraal.

Parteilosigkeit, v., z. m. onpartijdigheid v.; 2. onzijdigheid v.

Partei-mann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m. partijman m., Z. *-genoss*; *-nehmer* m. partijganger, aanhanger m.; *-sucht* v. partijwoede, partijzucht v.; *-süchtig* bijv. nw. partijzuchtig.

Parteisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. Z. *Partisane*.

Parteiung, (*-en*) v., partij, factie, verdeeldheid o.; (kerk. Gesch.) verdeeldheid, scheuring v.; 2. sekte, partij v.

Parteiwuth, v., z. m. partijwoede, partijzucht v.

Parten, (*partete, gepartet*) bedr. ww. (w. i. gebr., gemeenz.) verdeelen, in deelen of parten scheiden; 2. o. ww., m. *h.* deel hebben; (gemeenz.) Z. *zureichen*; it. Z. *helfen*; 3. wed. ww. *sich -*, oneenig worden, verschil krijgen.

Parten, m. mv. procedeerende partijen, contracteerende partijen v. mv.; 2. deelen, aandeelen o. mv.

Partenblatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. groote plataanboom m.

Parterre, (*-s*, mv. *-s*) o. (Tuinb.) tuinbed, bloembed, bloemperk o.; (Tooneelk.) parterre o.; it. gelijk vloers.

Partiale, (*-n*) v., **Partial-loos** o., **-obligation,** v. (Hand.) gedeelte o. van een lot, van eene schuldbekentenis.

Participant, (*-en*, mv. *-en*) m. deelhebber, deelgenoot m.

Participial, bijv. nw. (Spraakk.) deelwoordelijk, als een deelwoord.

Particip, (*-(e)s*, mv. *-en*) of **Participium,** (*-s*, mv. *Participien*) o. (Spraakk.) deelwoord o.

Particulier, (*-s*, mv. *-e*) m. ambteloos persoon, particulier m.

Partie, (*-n*) v. partij, hoeveelheid v.; *in -n kaufen*, bij partijen; 2. (Sp.) partij v., spel o., speelpartij v.; it. *eine - auf's Land machen*, een uitstapje doen; 3. (bij huwelijken), partij v., huwelijk o.; *dieses Mädchen ist eine gute -*, is eene goede partij; 4. post, schuldpost m.; 5. kant m., zijde v.; *-geld* o. onkosten m. mv. op de partij; *-stosz* m. (Bilj.) stoot m. waarmede men de partij uitmaakt.

Partiel, bijv. en b. gedeeltelijk, bij gedeelten.

Partikel, (*-n*) v. (Spraakk.) rededeel, rededeeltje o.

Partirer, (*-s*, mv. *Partirer*) m. (Ger.) bedrieger, wetsontduiker, oplichter m.; 2. kleinhandelaar m.; (Bergw.) ertssteler m.

Partirerei, (*-en*) v. (Ger.) wetsontduiking, bedriegerij, oplichterij v.; (Bergw.) ertsdieverij v.

Partisan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. partijganger, partijgenoot, handlanger m.

Partisane, (*-n*) v. partizaan, pertizaan m. (een hellebaard).

Partite, (*-n*) v. deel, stuk o.; 2. post, schuldpost m.; 3. kneep v., schelmstreek m.

Partitenmacher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. slimme bedrieger, oplichter m.

Partitur, (*-en*) v. (Muz.) onder elk. geplaatste stemmen v. mv. van een muziekstuk, partituur v.; *- spielen*, lezen o. van de partituur.

Part-krämer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. kleinhandelaar m.; *-krämerei* v. kleinhandel m.

Parze, (*-n*) v. (Fabell.) schikgodin v.

Parzen (sich), (*parzte, geparzt*) wed. ww. eene hooge borst zetten.

Pasch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Sp.) worp m., gooi m. van gelijke oogen.

Pascha, (*-s*, mv. *-s*) o., Z. *Osterfest*; 2. pacha, Turksche stadhouder m.

Paschen, (*paschte, gepaschelt*) o. ww. spelend, beuzelend werken, treuzelen.

Paschen, (*paschte, gepascht*) o. ww., m. *h.* met dobbelsteenen gooien, dobbelen; 2. bedr. ww. *Waaren in die Stadt -*, smokkelen, sluiken.

Pascher, (*-s*, mv. *Pascher*) m. smokkelaar, sluiker m.; 2. lage vleier, indringer, intrigant m.

Paschhandel, (*-s*) m., z. m. sluikhandel m., smokkelen o., smokkelarij v.

Pasilatie, Pasilogie, Pasiphrasie, v., z. m. algemeen verstaanbare taal v.

Paspol, (*-s*, mv. *-e*) m. smal boordsel, biesje o., smalle zoom m.

Paspoliren, (*paspolirte, paspolirt*) bedr. ww. van een smal boordsel of van een biesje voorzien.

Pasquil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. paskwil o., bijtende kwinkslag m., stekende platte boert, scherts v.; 2. schotschrift, smaadschrift o.; *öffentlich angeschlagenes -*, plakkaat o.

Pasquillant, (*-en*, mv. *-en*) m. paskwillenmaker m.; 2. schotschrijver, schrijver m. van schotschriften.

Pasquilliren, (*pasquillirte, pasquillirt*) o. ww., m. *h.* schotschriften schrijven.

Pasquillisch, bijv. nw. eerroovend, lasterend.

Pass, bijv. nw. (gemeenz.) pas, juist,

goed passend, van pas; *das Kleid ist* -, past goed; *etw.* - *machen*, Z. *passen* (bedr. ww.).

Pass, (*-es*, mv. *Pässe*) m. (gemeenz.) pas m., schaal v., maat v.; *das kommt ihm wohl zu* - of *-e*, dat komt hem juist van pas; *er ist wohl zu* -, hij vaart wel, bevindt zich wel: 2. (Zeew.) *ein auf seinen* - *geladenes Schiff*, wel bij zijn last, op zijn pas geladen schip; (Rijk.) telgang, pasgang m., Z. *Passgang*; 3. engte, bergengte, straat v., nauwe doorgang m.: (fig.) doortocht, pas m., *jem. den* - *verlegen, abschneiden*, den pas afsnijden, den doortocht beletten; 4. paspoort o., pas, verlofbrief m.

Passade, (*-n*) doortocht, doorgang m.: (Rijk.) Spaansche pas, hoefslag m.

Passage, (*-n*) v. doortocht, doorgang m., doorreis v., passage v.; *ein Pferd* -*n machen lassen*, den telgang laten gaan; 2. (Muz.) Z. *Lauf*; - *instrument* o. werktuig o. om den doorgang eener planeet & waar te nemen.

Passagier, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. passagier, reiziger m.: (Vog.) trekvogel m.: (gemeenz.) zwierbol, losbol m.; *blinder* -, voor niet meereizende passagier; *-gut* o. passagiersgoed o.

Passamt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. kantoor o. waar de pas moet geviseerd worden.

Passant, (*-en*, mv. *-en*) m. voorbijganger, reiziger, wandelaar m.; *-enzettel* m. lijst m. der doortrekkende reizigers.

Passatwind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) passaatwind m.

Pass-brief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Passirzettel*; *-bureau* o., Z. *-amt*.

Passauerkunst, v., z. m. voorgewende kunst v. om zich onkwetsbaar te maken.

Passe, (*-n*) v. pas m.; (Sp.) *die* - *haben*, passen, niet meespelen; (fig.) *auf der* - *stehen*, op de loer staan, oppassen, op den uitkijk staan; 2. (Mol.) vang v.; (Zeew.) draaibas m.

Passel, (*-s*, mv. *Passel*) m. leeren sok v., lompe schoen m.

Passelbeere, (*-n*) v. aalbes v. van de Alpen; 2. Z. *Berberisbeere*.

Passeln, (*passelte, gepasselt*) o. ww. (gemeenz.) keuken klauwen, keukenwerk verrichten.

Passen, (*passte, gepasst*) o. ww., m. *h.* (van kleederen), passen, goed zijn, goed zitten of staan; *zusammen* -, bij elk. passen, voegen, behooren; *diese Antwort passt gut*, is zeer gepast; *das passt nicht hierher*, dat behoort hier niet; *dies passt nicht auf ihn*, dit is op hem niet toepasselijk; 2. (Sp.) passen, niet meespelen; 3. *auf jem., auf etw.* -, passen, loeren; *auf jems. Worte* -, letten; II. bedr. ww. van pas maken, passen; *einen Deckel auf eine Schachtel* -, passen; III. wed. ww. *sich* -, betamen, betamelijk zijn, voegen; *das passt sich nicht*, dat past niet, is niet pas; it. niet betamelijk.

Passend, bijv. en b. (van kleederen), passend, pas, groot genoeg, juist, goed staande; (van kleuren), bij elk. behoorend; (van een antwoord), gepast, behoorlijk, betamelijk, Z. *passen*.

Passer, (*-s*, mv. *Passer*) m. oppasser, bespieder m., hij die op de loer staat; 2. passer m.; 3. Z. *Passform*.

Pass-festung, (*-en*) v. vesting v. die eene engte verdedigt; *-form* v. pasvorm m.; *-gang* m. pasgang, telgang m.; *-gänger* m. pasganger, telganger m.; *-glas* o. met eene schaal geteekend glas o.; *-hanf* m. hennep m., die uit de braak komt.

Passig, bijv. en b. (Kunstt.) gedreven, gesneden, uitgehold.

Passion, v. lijden o., marteling, kwelling v.; 2. hartstocht m., drift v.

Passioniren, (*passionirte, passionirt*) bedr. ww. vurig begeeren, hartstochtelijk beminnen, verzot zijn op.

Passionist, (*-en*, mv. *-en*) m. passionist m., lid o. eener geestelijke broederschap in Italië.

Passions-blume, (*-n*) v. passiebloem v.; *-buch* o. geschiedenis v. der martelaren; *-geschichte* v. lijdensgeschiedenis v.; *-kreuz* o. (Wap.) kruis o. met den dwarsbalk dicht bij den kop; *-lied* o. lijdenslied o.; *-prediger* m. hij, die in de Goede week preekt; *-predigt* v. lijdenspreek, predikatie v. over het lijden; it. vastenpreek v.; *-woche* v. lijdensweek v.; *-zeit* v. passietijd m.

Passirbar, bijv. nw. door te trekken, geschikt om doorgegaan te worden.

Passiren, (*passirte, passirt*) o. ww. (van den tijd), voorbijgaan; *durch eine Stadt* -, doortrekken, doorgaan, doorreizen; (fig.) *für einen Betrüger* -, doorgaan, gehouden worden; *eine Rechnung* - *lassen*, goedkeuren; 2. gebeuren, voorvallen; *was passirt Neues?*, wat voor nieuws is er?

Passirgewicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Passirstein*.

Passirlich, bijv. nw., Z. *passlich*.

Passirstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) (Goudsm.) vereffeningsgewicht o.

Passirung, v. (van eene rekening), goedkeuring v.

Passirzettel, (*-tels*, mv. *-tel*) m., Z. *Passzettel*.

Passiv, bijv. en b. lijdend, geduldig, lijdelijk; *-handel* m. passieve handel, in het buitenland gedane inkoopen m. mv.

Passivisch, bijw. (Spraakk.) lijdend, lijdelijk, in een lijdenden zin.

Passivität, (*-en*) v. lijdelijkheid v., lijdelijke toestand m.

Passivschuld, (*-en*) v. schuld v. die men te betalen heeft, passief o.

Passivum, (*-s*, mv. *Passiva*) o. (Spraakk.) lijdende vorm m. van een werkwoord.

Passivwechselconto, (*-s*) o., z. m. wisselrekening v.

Pass-kammer, (*-n*) v. (Zeew.) achterlaadkamer v. van een draaibas; *-karte* v. zeekaart v. om metingen te doen; 2. (Sp.) kaart v. om mede te passen; *-kugel* v. kaliber o.

Passlich, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *passend*; *-keit* v. gepastheid, passendheid, betamelijkheid, geschiktheid, bruikbaarheid v.

Pässlich, (*-er, -st*) bijv. en b. (gemeenz.) dragelijk, redelijk, vrij goed, tamelijk.

Pass-schreiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. schrijver m. der paspoorten; *-zettel* m. paspoort o., verlofbrief m.; (Hand.) geleibiljet o.

Passus, (onb.) m. stap m., gebeurde o.; 2. plaats v. uit een boek.

Paste, (*-n*) v. (Past.) pastei v., gebak, deeg o.; 2. pleister v.; (Grav.) gipsafdruk m. van een steen.

Pastel, (*-s*, mv. *Pastel*) m. (Pl.) weede, weedeplant v.

Pastell, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. teekenkrijt, pastel o.

Pastell-farbe, (*-n*) v. pastelverf, pastelkleur v.; *-gemälde* o. pastelschilderij, pastelteekening, pastelschildering v.; *-kuchen* m., *-kügelein* o. weedekoekje, pastelkoekje o.; *-maler* m. pastelschilder m.; *-malerei* v., Z. *-gemälde*; *-stift* m. pastelstift v.

Pästeln, (*pästelte, gepästelt*) o. ww. dobbelen, Z. *päscheln*.

Pastenei, (*-en*) v., Z. *Pastinake*.

Pastete, (*-n*) v. (verkl. *Pastetchen* o.) pastei v., gebak o.; (fig.) *die ganze* -, de geheele boel, de geheele winkel of rommel, alles.

Pasteten-bäcker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. pasteibakker m.; *—in*, v. pasteibakster v.; *-bäckerei* v. pasteibakkerij v., pasteibakken o.; 2. pasteibakkerij v.; (plaats); *-band* o., *-becken* o. pasteipan, taartepan v.; *-boden* m. onderste korst v. van de pastei; *-brett* o. pasteibakkers rolplank v.; *-brod* o. pasteikorst v.; 2. beschuit v.; *-deckel* m. pasteideksel o.; *-fleisch* o. pasteivleesch o.; *-form* v. taartevorm m., taartepan v.; *-kranz* m. pasteikrans m.; *-kruste* v. pasteikorst v.; *-model* m., Z. *-form*; *-ofen* m. pasteibakkersoven m.; *-pfanne* v., Z. *-becken*; *-rand* m. pasteirand, taarterand m.; *-taube* v. trekduif v.; 2. duivenpastei v.; *-teig* m. pasteideeg, taartendeeg o.; *-werk* o. pasteibakkerij v.; 2. pastei v., gebak, banket o.

Pastetlein, (verkl.) o. (Nat.hist.) kammossel v.

Pastiche, (*-n*) v. namaaksel o.; it. samenlapsel o.; *-nmaler* m. schilder m., die anderer schilderijen namaakt.

Pastinak, (*-en*) v. of (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) pastinak v., witte peen v.

Pastinal-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. stekelrog, pijlstaart m.; *-harz* o. panaxgom v.; *-laus* v. pastinakluis v.

Pastnitz, (*-es*, mv. *-e*) **-ling,** (*-(e)s*, mv. *-e*), **Pästock,** (*-(e)s*, mv. *Pastöcke*) m. mannetjes hennep m.

Pastor, (*-s*, mv. *-en*) m. herder, leeraar, predikant, pastoor m.; *-loci*, geestelijke m. van de plaats.

Pastoral, bijv. nw. herderlijk, landelijk; it. tot het leeraarsambt behoorend.

Pastorale, (*-n*) v. herderszang m., herderslied o., idylle v.

Pastoralklugheit, v., z. m. (van een geestelijke), slag, takt m. om als herder met zijne gemeente om te gaan.

Pastorat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. leeraarsambt o., pastorie v.

Pastorin, (*-nen*) v. predikantsvrouw v.; it. herdersvrouw v.

Patate, (*-n*) v. meelachtige wortelknol m., patate v.; it. aardappel m.

Patelin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. looze vos, schalk m.

Patelle, Patellmuschel, (*-n*) v. napslak v.

Patellit, (*-en*, mv. *-en*) m. versteende napslak v., patelliet m.

Patene, (*-n*) v. (Kath.) kelkschoteltje, kelkdeksel o., patene o.

Patent, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. koninklijke of vorstelijke brief m.; *päpstliches* -, bul v.; 2. patent, brevet, octrooi o.; *-brief* m. open brief m.; *-träger* m. gepatenteerde, geoctrooieerde m.

Patentiren, patentisiren, (*patenti(si)rte, patent(is)irt*) bedr. ww. patenteeren, octrooieeren, een patent of een octrooi verleenen.

Pater, (*-s*, mv. *Pater*) m. vader, geestelijke, monnik m.; 2. rozenkrans m.; *-macher* m. vervaardiger m. van rozenkransen.

Paternoster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. Onze-Vader o., gebed o. des Heeren; 2. rozenkrans m.

Paternoster-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. paternosterboom m., Egyptische acacia v.; *-fischband* o. (Slot.) kram v., scharnier o.; *-förmig* bijv. nw. (Wap.) paternosterkruisvormig; *-handel* m. handel m. in rozenkransen; *-kraut* o. jobstraan v.; *-kunst* v. (Werkt.) pompwerk o. met schepemmers; *-macher* m., Z. *Patermacher*; *-waaren* v. mv. pasternosterwaren v. mv., rozenkransen m. mv.; *-werk* o., Z. *-kunst*.

Pathe, (*-n*, mv. *-n*) m. peetoom, peter m., peettante, meter v.; (Kath.) doopgetuige m. en v., peter m., meter v.; 2. (verkl. *Pathchen* o.) petekind o.

Pathen-brief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-zettel*; *-eingebinde*, *-geld*, *-geschenk* o., *-groschen*, *-pfennig* m. peetgeschenk, doopgeschenk o.; *-stelle* v. peterschap, meterschap o.; *bei einem Kinde — vertreten*, een kind ten doop houden; *-zettel* m. doopceel v., doopbrief m.

Pathetisch, bijv. en b. gevoelig, roerend, treffend.

Pathin, (*-nen*) v. peettante, meter v.

Pathologie, v., z. m. ziekteleer, ziektekennis, pathologie v.

Pathologisch, bijv. en b. tot de ziekteleer behoorend, de kenteekenen eener ziekte vertoonend, pathologisch.

Pathos, (onb.) m. aandoenlijke, zielroerende, harttreffende, gevoel o., nadruk m., hartstocht m.

Patient, (*-en*, mv. *-en*) m. zieke, lijder, patient m.

Patientenstube, (*-n*) v. ziekenkamer, ziekenzaal v.; (Krijgsw.) infirmerie v.

Patientin, (*-nen*) v. zieke, lijderes, patient v.

Patres, m. mv. kerkvaders m. mv.

Patriarch, (*-en*, mv. *-en*) m. aartsvader m.; (kath.) opperste kerkvoogd, patriarch m.; (fig.) eerbiedwaardige grijsaard m.

Patriarchalisch, bijv. en b. aartsvaderlijk, patriarchaal.

Patriarchalkirche, (*-n*) v. kerk v. waar een patriarch aan het hoofd staat.

Patriarchat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. aartsvaderschap o.; it. waardigheid v., gebied o. van een opperpriester, van een patriarch.

Patriarchenkreuz, (*-es*, mv. *-e*) o. patriarchaal of Lotharingisch kruis o.

Patriarchisch, bijv. nw., Z. *patriarchalisch*.

Patriciat, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Patriziat*.

Patrimonial, bijv. nw. tot het ouderlijk erfdeel behoorend, vaderlijk, aangeërfd; *-gericht* o. rechtbank voor erfgoederen; *-gut* o. erfgoed, stamgoed o.

Patriot, (*-en*, mv. *-en*) m. vaderlandsgezinde, vaderlander, volksvriend, patriot m.

Patriotisch, bijv. en b. vaderlandslievend, vaderlandsgezind, patriotisch.

Patriotismus, (onb.) m. vaderlandsliefde v., patriotisme o.

Patrisiren, (*patrisirte, patrisirt*) o. ww. naar den vader aarden.

Patristik, v., z. m. kennis v. der kerkvaders.

Patrize, (*-n*) v. (Drukk.) oorspronkelijke stempel, in de matrijs geslagen stempel m.

Patrizier, (*-s*, mv. *Patrizier*) m. (r. Gesch.) adellijk burger, aanzienlijke, patriciër m.

Patrizier-familie, (*-n*) v. adellijke familie, aanzienlijke familie, patricische familie v.; *-geschlecht* o. adellijk geslacht, aanzienlijk geslacht, patricisch geslacht o.; *-stand* m., *-würde* v. patriciaat o., waardigheid v., stand m. van patriciër.

Patrolle, (*-n*) v. trompetkoord o. met kwasten; (Krijgsw.) patrouille, ronde v.

Patrolliren, (*patrollirte, patrollirt*) o. ww., m. *h.* patrouilleeren, de ronde doen.

Patron, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. patroon, beschermer, verdediger, meester, steun m.; (Kath.) beschermheilige, patroon m.; (Zeew.) (van een schip), kapitein m.; (fig., i. k. bet.) *das ist mir ein sauberer* -, dat is me een lieve jongen.

Patronat, -recht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. patronaat o., bescherming v., recht o. van collatie; *-pfarre* v. pastorij v. welke het recht van collatie bezit of het recht heeft om een geestelijke te benoemen.

Patrone, (*-n*) v. patroon, staal, model o.; (Krijgsw.) kardoes v.; (Art.) patroon v.

Patrönen, (*patrönelte, gepatrönelt*) o. ww. (Volkst.) iem. naar den mond praten, vleien.

Patronen-büchse, (*-n*) v. patroonkoker m.; *-hülse* v. kardoespapier o.; *-macher* m. patroonteekenaar m.; *-papier* o. kardoespapier o.; *-stock* m. kardoesvorm m.; *-tasche* v. patroontasch v.; *-zeichner* m., Z. *-macher*.

Patronin, (*-nen*) v. beschermster, beschermvrouw v.; (Kath.) beschermheilige, patrones v.

Patroniren, (*patronirte, patronirt*) bedr. ww. *Kattun* -, met patronen drukken.

Patronymisch, bijv. en b. naar 's vaders naam genoemd.

Patsch! tussch. bof!, bons!, paf!, krak!, daar lag hij!; II. (*-es*, mv. *-e*) m. slag, klap, klets m.; it. (gemeenz.) Z. *Patschhand*.

Patschädern, (*patschäderte, gepatschädert*) o. ww. met stokjes spelen, knibbelspel spelen.

Patschchen of **Pätschchen,** (verkl.) o. (gemeenz.) handje o., kinderhand v.

Patsche, (*-n*) v. hand, vlakke hand v.; it. voet, schoen, vilten schoen m.; (Leid. &) slaghoutje o.; (Tuinb.) houten schoffel v.; 2. plas m., modder v., slik o.; (fig.) klem, ongelegenheid, moeielijkheid v.; *er ist, sitzt in der* -, hij zit in de klem, hij is in verlegenheid; (Zoutz.) (van de zoutpan), achtermand m.

Patscheln, (*patschelte, gepatschelt*) o. ww., m. *s.* klapperen, klappen; *im Kothe* -, plassen; 2. bedr. ww. of *pätscheln*, streelen, liefkoozen met de hand

Patschen, (*patschte, gepatscht*) o. ww., m. *h.* klappen, ploffen, plompen; *fallen, dass es platscht*, dat het ploft, met geraas neervallen; *es regnet, dass es patscht*, het regent dat het kletst, het plasregent; *im Kothe* -, Z. *patscheln*; 2. bedr. ww. *ein Kind* -, op de billen geven, slaan.

Pätschen, (*pätschte, gepätscht*) o. ww. roeien.

Patsch-erpe, (*-n*) v. (Pl.) druif- of kerstrosseboom m.; 2. meelboom, wilde wijngaard m.; *-fusz* m. platvoet, platte voet m.; (Nat. hist.) zwemvoet m.; *-füszig* bijv. nw. met platte voeten; 2. met zwemvoeten.

Patsch-hand, (*-hände*) v., **Patschhändchen, Pätschlein,** (verkl.) o. handje, tikje, klapje o.

Patschnass, bijv. nw. (gemeenz.) doornat, door en door nat, kletsnat.

Patt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Schaaksp.) pat, schaakpat o.

Patte, (*-n*) v. klep v., klepje o. van een zak, patte v.

Pattelesche, (*-n*) v. beefpopulier m.

Patzig, (*-er, -st*) bijv. en b. (gemeenz.) Z. *trotzig, frech*; *-keit* v. trotschheid v., hooghartigheid, onbeschaamdheid v.

Pauke, (*-n*) v. (Muz.) keteltrom, pauk v.; *die -n schlagen*, Z. *pauken*; (Ontlk.) gehoortrommel v.; (Org.) Z.

Paukenspiel; (Gen.) *venerische* -, venerische liesbuil v.; (gemeenz.) schreierig kind o.; (Spr.) *der - ein Loch machen,* eene zaak plotseling afbreken.

Pauken, (*paukte, gepaukt*) bedr. ww. pauken, op de pauk slaan; 2. Z. *auspauken;* (fig.) *jem. derb* -, afrossen, afranselen; 3. wed. ww. (Student.) *sich* -, duelleeren.

Pauken-concert, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. paukenconcert o.; -*donner* m., Z. -*klang;* -*fahne* v. geborduurd omhangsel o. eener keteltrom; -*fell* o. trommelvel o.; (Ontlk.) trommelvlies o.; —*spanner* m. uitstrekkende spier v. van het trommelvlies; -*gang* m. (Ontlk.) gehoorgang m.; -*gestell* o. paukstelling v.; -*höhle* v. (Ontlk.) holte v. van de gehoortrommel; -*klang* m. geluid o., toon m. van eene pauk of van pauken; -*klöpfel* m. trommelstok m.; -*saite* v. (Ontlk.) trommelvlieskoord o.; -*schall* m., Z. -*klang;* -*schlag* m. trommelen, pauken o.; it. Z. -*klang;* -*schlägel* m. trommelstok m.; -*schläger* m. paukenist, keteltromslager m.; -*schraube* v., Z. -*wirbel* (1); -*spanner* m. pauksleutel, trommelspanner m.; -*spiel* o. (Org.) paukenspel o.; -*stock* m., Z. -*schlagel;* -*werk* o. paukstelling v.; -*wirbel* m. paukschroef, trommelvlies o.; 2. geroffel o. van trommen of pauken.

Pauker, (-*s*, mv. *Pauker*) m., Z. *Paukenschläger.*

Paukerei, (-*en*) v. (Volkst.) gevecht, leven, geraas o.; 2. (Student.) tweegevecht, duel o.

Pauliner, -mönch, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. monnik m. van de orde van Sint-François de Paul, paulinermonnik m.; 2. roodgele platte appel m.

Paus-back, m., **-backig,** bijv. nw., Z. *Bausback &c.;* -*blume* v., Z. *Schlüsselblume.*

Pausche, (-*n*) v. sponszakje o. met gewreven houtskool.

Pauschel, (-*s*, mv. *Pauschel*) m. (Bergw.) moker, groote hamer m.

Pauscheln, (*pauschelte, gepauschelt*) o. ww. (Volkst.) - *und mauscheln,* - *und tauscheln,* schacheren, bedriegelijk handel drijven.

Pauschen, (*pauschte, gepauscht*) o. ww., m. *h.* breken, stuk slaan; 2. bedr. ww. *Erze* -, aan stukken slaan; *die Schlacken* -, afdrijven; it. Z. *auspauschen.*

Pauschen, (*pauschte, gepauscht*) o. ww. opblazen, opzwellen, proesten; 2. Z. *pauschen.*

Pauschlein, (verkl.) o., Z. *Pausche.*

Pauscht, (-*es*, mv. -*e*) m. (Pap.) riem m.

Pause, (-*n*) v. pauze, rust, stilte, poos v., kort oponthoud o.; *eine - machen,* stilhouden, rusten; (Muz.) rustteeken o.; *ganze* -, heele maat rust; *halbe* -, halve noot rust v.; (Bergw.) verkort mans dagwerk.

Pausezeichen, (-*chens*, mv. -*chen*) o. rustteeken o., rust v.

Pausiren, (*pausirte, pausirt*) o. ww., m. *h.* (Muz.) pauseeren, eene pauze maken, rusten, stil houden.

Pausirzeichen, (-*chens*, mv. -*chen*) o., Z. *Pausezeichen.*

Pausten, (*paustete, gepaustet*) o. ww. poesten, blazen, snuiven.

Pauternickel, (-*kels*, mv. -*kel*) m. pannekoek m.

Pautkebeere, (-*n*) v. roode of dwergmoerbezieboom m.

Pautz! tussch. (Volkst.) krak!, paf!

Pauwis, (-*es*, mv. -*e*) m. (Nat. hist.) hokko, pauwies m.

Pavame, (-*s*) m., z. m. sassefras, venkelhout o.

Pavane, (-*n*) v. pauwedans, deftige Spaansche dans m.

Pavedette, (-*n*) v. postduif v.

Pavian, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Nat. hist.) baviaan m.; (fig.) gemeene aap m.; 2. (Zeew.) sloepwachter m.; -*sgesicht* o. baviaansgezicht o.; (fig.) leelijk gezicht o., apengezicht o.

Pavillon, (-*s*, mv. -*e*) m. zomerhuisje, tuinhuisje o.

Payanne, v., z. m. roode zijde v.

Payas, m., z. m. Levantische zijde v., grof katoenen garen o. in Aleppo.

Pecco(thee), (-*s*, mv. *Peccos* of *Peccothee*) m. (Hand.) peccothee v.

Pech, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. pek, pik o.; *das Bier liegt auf* -, is in gepekte vaten; (Spr.) *wer - angreift, besudelt sich,* wie met pek omgaat wordt er mede besmet; 2. (Volkst.) ongeluk o., ongenade, verlegenheid v.; *er sitzt im* -, hij zit in den brand.

Pech-artig, bijv. nw. pekachtig, als pek; -*barme* v. biergist v.; -*baum* m. pekboom m.; -*blende* v. (Bergw.) pekblende v.; -*blume* v., Z. -*nelke;* -*braun* bijv. nw. pekbruin, zoo bruin als pek; -*brenner* m. pekbrander, pekmaker m.; -*dampf* m. pekdamp m.; -*draht* m. pekdraad o.; -*eisenstein* m. aardpekachtig ijzer o.

Pechen, (*pechte, gepecht*) o. ww., m. *h.* pek maken, pek branden; 2. als pek kleven; II. bedr. ww., Z. *pichen.*

Pecherer, (-*s*, mv. *Pecherer*) m., Z. *Pechbrenner.*

Pech-erde, v., z. m. aardpek o.; -*erz* o. (Bergw.) pekachtig erts o.; -*fackel* v. pekkrans m., brandfakkel, toorts, flambouw v.; -*faden* m. pekgaren, pekdraad o.; -*fasckine* v. (krijgsw.) met pek besmeerde takkebos, mutsaard m.; -*finster* bijv. nw., Z. *stockfinster;* -*flechte* v. bijtend korstmos o.; -*griebe* v. overgebleven hars o. van het pekkoken; -*haube* v., Z. -*kappe;* -*hauer* m., Z. -*brenner;* -*holz* o. harsachtig hout o.; 2. bosch, woud o. van harsachtige boomen; -*hütte* v. hut v. om pek te branden.

Pechicht, bijv. nw. pekachtig, op pek gelijkende.

Pechig, bijv. nw. pek houdend, pek bevattend; 2. bepekt, met pek besmeerd; -*e Arbeit,* korreling, ruw werk o.

Pech-kappe, (-*n*) v. gepekte muts v.; (fig.) lederen muts v. onder den hoed; -*kelle* v., Z. -*löffel;* -*kerze* v., Z. -*licht;* -*kessel* m. pekketel m.; -*klumpen* m., Z. -*kugel;* -*kohle* v. koolblende bevattende steenkool v.; 2. git o., zwart barnsteen o.; -*kranz* m. gepekte krans m.; 2. (Krijgsw.) pekkrans m.; -*krücke* v. (Kuip.) pekkrabber m.; -*kuchen* m., Z. *Harzkuchen;* — of -*kugel* v. pekkogel m.

Pechler, (-*s*, mv. *Pechler*) m., Z. *Pechbrenner, Harzscharrer.*

Pech-licht, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. pekkaars v.; -*löffel* m. peklepel m.; -*mann* m. pekverkooper m.; -*männchen* o. (Volkst.) zandman, slaap m.; -*mütze* v., Z. -*kappe;* -*nelke* v. kleverige vuurbloem v.; 2. vliegenvanger m.; 3. leemkruid o.; 4. Z. *Steinnelke;* -*ofen* m. pekoven m.; -*öl* o. pekolie v.; -*opal* m. gewoon harsachtig kwarts o.; -*pfanne* v. pekpot m., pan v. om pek te koken; 2. (Zeew.) stoklantaren v.; (Vest.) lichl o. op de borstwering; -*pflaster* o. pekpleister v.; -*quast* m. (Zeew.) pekkwast m.; -*rauch* m. pekrook m., Z. -*dampf;* -*ring* m., Z. -*kranz;* -*rinne* v. insnijding v. om hars uit te halen, -*scharre* v. harsmes o., harskrabber m.; -*scharrer* m. harssnijder m.; -*schmiere* v., Z. -*pflaster;* -*schwarz* o. pekzwart, gitzwart; -*schweeler* m., Z. -*brenner;* -*see* m. jodenlijm bevattend meer o.; -*sieder* m., Z. -*brenner;* -*stein* m. peksteen m.; —*kohl* m., Z. -*kohl;* —*porphyr* m. peksteenporfier o.; -*tanne* v. harsden, roode pijnboom m.; -*tesche* v. met versteende kammossels versteend hout o.; -*tonne* v. pekton, teerton v.; -*torf* m. aardpekachtige turf v. en m.; -*trog* m. pektrog m.; -*vogel* m. hij die allerlei ongelukken heelt; -*werg* o. breeuwwerk, kalefaatwerk o.

Pectic-sauer, bijv. nw. —*es Salz,* pectinezuur zout; -*säure* v. plantengeleizuur, pectinezuur o.

Pectinit, (-*en*, mv. -*en*) m. (Nat. hist.) kamsteen m., versteende kamschelp v.

Pectorale, (-*s*, mv. *Pectorale*) o. borststuk, borstschild o.; 2. geneesmiddel, borstmiddel o.

Peculat, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. verduistering v. van 's landpenningen, staatsdiefstal m.

Peculium, (-*s*, mv. *Peculien*), **Peculiarvermögen,** o. eigen vermogen, zoonsvermogen o.

Pecus, (onb.) o. vee, rundvee o.; (fig.) aartsdomkop m.

Pedagium, (-*s*, mv. *Pedagien*) o. tolgeld, weggeld o., tol m.

Pedal, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. voetklavier, pedaal o.; -*harfe* v. pedaalharp v.; -*register* o. pedaalregister o.

Pedant, (-*en*, mv. -*en*) m., **-in,** (-*nen*) v. schoolvos m., ingebeelde wijze m. en v., ingebeelde gek m., gekkin v.

Pedanterei, (-*en*) v. schoolvosserij, schoolmeesterachtigheid, waanwijsheid, pedanterie v.

Pedantisch, bijv. en b. als een schoolvos, schoolmeesterachtig, ingebeeld, waanwijs.

Pedantismus, (onb.) m., z. m., Z. *Pedanterei.*

Pedell, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. pedel, stafdrager, deurwaarder m.

Pedellenstab, (*-stab(e)s,* mv. *-stäbe*) m. pedelstaf m.

Peertleine, (*-n*) v.(Zeew.)knooptouw o. om stevig te staan.

Pegasus, (onb.) m. (Fabell.) muzen- of dichterros, gevleugeld paard o., Pegasus m.

Pegel, (*-s,* mv. *Pegel*)m.peilschaal v., pegel m.

Pegeln, (*pegelte, gepegelt*) o. ww., m. *h.* pegelen, peilen,het peillood of dieplood uitwerpen; (gemeenz.) zuipen.

Pegnitzschäfer, (*-fers,* mv. *-fer*) m. bloemenorde v. van Duitsche taalvrienden te Nürnburg in de 17e eeuw.

Peil, (*-(e)s,* mv. *-e*)o.(Zeew.) peil o.

Peilen, (*peilte, gepeilt*) bedr. ww. (Zeew.) *den Grund -,* peilen, het dieplood uitwerpen; *das Land -,* ophoogen; *die Sonne -,* de zon schieten.

Peil-holz, (*-holzes,* mv. *-hölzer*) o., Z. *-stock; -kompass* m. afwijkingspasser m.; *-loth* o. peillood, dieplood o.; *-stock* m. peilstok m,

Pein, (*-e*) v. pijn, smart, kwelling, marteling v., smartelijk lijden o.; *- leiden* pijn lijden; *das ist eine wahre -,* eene ware kwelling, marteling v.

Pein-bank, (*-bänke*) v., Z. *Folterbank; -gefühl* o. pijn, kwelling v.; 2. smartelijk, pijnlijk gevoel o.; *-gericht* o. criminecle rechtbank v.

Peinigen, (*peinigte,gepeinigt*)bedr. ww. *jem. -,* pijnigen, kwellen, doen lijden, folteren, martelen; *das Gewissen peinigt ihn,* het geweten knaagt, pijnigt, verontrust hem.

Peinigend, bijv. nw. pijnigend, smartelijk, vreeselijk.

Peiniger, (*-s,*mv.*Peiniger*)m.,**-in,** (*-nen*) v. pijniger, folteraar, vervolger, kweller, beul m., pijnigster, folteraarster v.; (Fabell.) mv. *-innen,* Furiën v. mv.

Peinigung, (*-en*) v.pijniging,marteling, foltering, kwelling v.

Peinlich, (*-er, -st*) bijv. en b. pijnlijk, martelend, kwellend; *-er Tod,* smartelijk; *wie - ist es, nicht sagen zu dürfen,* hoe smartelijk, pijnlijk &; *-e Lage,* netelig; *-e Frage,* pijnlijke vraag; it. vraag v. op de pijnbank; *jem. - anklagen,* van eene misdaad; 2. zorgelijk, bang, vreesachtig; *-er Mensch,* uiterst bezorgd; *-keit* v. pijnlijkheid v., smartelijke o., bezorgdheid, bekommering v., grievende o.

Peinvoll, bijv. nw. kwellend,smart veroorzakend, smartelijk.

Peiszker, (*-s,* mv. *Peiszker*) m. kleine lamprei, prik v., wormvisch m.

Peitsche, (*-n*) v. (verkl. *Peitschchen, Peitschlein* o.) zweep, roede, karwats v.; (Rijk.) *lederne -,* rijzweep v.; (Mets.) plethamer m.; (Pl.) rank, scheut v., uitloper m.; (Nat. hist.) knorhaan, zeebarbeel m.; (fig.) lichtekooi v.; (Spr.) *mit eigener - und fremden Pferden ist gut fahren,* van een andermans leer is goed riemen snijden.

Peitschen, (*peitschte, gepeitscht*) bedr. ww. zweepen, met de zweep of roede slaan, geeselen; (fig.) *Wein -,* wijn klaren; *Eiweisz zu Schnee -,* eiwit tot schuim kloppen.

Peitschen-beschläge, m. mv. zweepbeslag o.; *-förmig* bijv. nw. zweepvormig; *-geknall, -geschnalz* o. klappen o. der zweep, knallen o. van de zweep; *-griff* m. zweepstok m.; *-händler* m. zweepenkoopman m.; *-hieb* m. zweepslag m.; *-knall* m., Z. *-geknall; -macher* m. zweepenmaker m.;*-pflanze* v.geeselstruik m.; *-pfahl* m. geeselpaal, schandpaal m.; *-riemen* m. zweepriem m.; *-schmitze, -schwappe* v.punt v.van de zweep; *-schnur* v. touw o. van de zweep; *-stab, -stiel, -stock* m. steel, stok m. van de zweep; 2. (Pl.) gele affodil v.; *-strich* m., Z. *-hieb.*

Peitscher, (*-s,* mv. *Peitscher*) m. hij, die met de zweep slaat, geeselaar m.

Peitschlange, (*-n*) v.(Nat.hist.) gevlekte adderslang v. in Oost-Indie.

Pejeriren, (*pejerirte,pejerirt*)bedr. ww. valsch zweren, meineedig zijn.

Pejoriren, (*pejorirte,pejorirt*)bedr. ww. erger maken, verslimmeren.

Pekan, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Amerikaansche marter, vison m.

Pelagianer, (*-s,* mv. *Pelagianer*) m. (kerk. Gesch.) pelagiaan, aanhanger m. der leer van Pelagius.

Pelagianismus, (onb.) m., z. m. leer v. van Pelagius, pelagianisme o.

Pelikan, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) pelikaan m., kropgans v.; (Wap.) pelikaan m., zinnebeeld o. der liefde; (Heelk.) pelikaan m., snaveltang v.

Peloton, (*-s,* mv. *-e*) o. (Krijgsw.) onderafdeeling v. van een bataljon, peloton o.; *-feuer* o. pelotonvuur o.; *-schule* v. pelotonschool v.; *-weise* bijw.pelotonsgewijs, bij pelotons.

Pelz, (*-es,*mv.*-e*) m.pels m.; it. huid v., vacht v.; 2. bont, bontwerk o.; *dieser Bär hat einen schönen -,* schoone huid; (fig., gemeenz.) *jemn. auf den - brennen, schieszen,* op iem. schieten; *jemn.den - ausklopfen, waschen,* iem. afrossen, afranselen; (Spr.) Z. *Laus;* 3. voering v., bont o., pelswerk o.; 4. Z. *Schimmel;* it. *Sahne.*

Pelz-art, (*-)en*) v. soort v. van pelswerk of bontwerk; 2. (Tuinb.) wijze v. van enten; *-bein* o., Z. *-messer; -brame* v. rand, zoom m. van bont.

Pelzchen, Pelzlein, (verkl.) o. pelsje, klein bontwerk o.

Pelzen, (*pelzte, gepelzt*) bedr. ww. *einen Hasen -,* de huid, het vel afhalen; (fig.) *jem. -,* afrossen, afranselen; it. schimpen, schelden; (Tuinb.) enten, griffelen.

Pelzer, (*-s,* mv. *Pelzer*) m. strooper, vilder m., hij die een dier het vel afstroopt; (Tuinb.) enter m.; 2. Z. *Pelzhändler.*

Pelz-flatterer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. vliegende kat v.; *-futter* o. bontvoering v.; *-handel* m. bonthandel, handel m. in bontwerk; *-händler* m. bontwerker, handelaar m. in bontwerk; *-handschuh* m. handschoen m. van bontwerk; *-haube* v. bonten muts v.; *-hose* v. met bont gevoerde broek v.

Pelzicht, bijv. nw. (van ooft),wollig, donzig; it. uitgedroogd, voos, stokkerig; (van handen of voeten),ingeslapen.

Pelzig, bijv. nw. met eene huid of pels bedekt, harig; (Pl.) wollig, ruig,met een vlies bedekt.

Pelz-jacke, -pipe, (*-n*) v. buis wambuis o. met bont gevoerd; *-käfer* m. pelskever m.; *-kamm* m. bontwerkerskam m.; *-kappe* v., Z. *-haube; -kittel* m. met bont gevoerde kiel m.; *-koller* m. met bont gevoerde krijgsrok m.; 2. pelskraag m.,halspels v.; *-kragen* m. pelskraag, kraag m. van bont; *-mantel* m. met bont gevoerde mantel,pels m.; *-meise* v., Z. *Bergmeise; -messer* o. (Tuinb.) entmes o.; *-motte* v. pelsmot v.; *-muff* m. bonten mof v.; *-mütze* v., Z. *-haube; -nickel* m. bullebak, boeman m.; *-pelerine* v. pelerien v. van bont; *-pocke* v. (Gen.) valsche pok, waterpok v.; *-raupe* v. ruige rups v.; *-reis* m. enttakje o.; *-rock* m. pelsrok m., peljas v.; *-sammet* m. pluisfloweel o.; *-schuh* m. gevoerde schoen m.; *-schule* v. (Tuinb.) kweekerij v. van geënte boomen; *-stiefel* m. pelslaars v.; *-waare* v., Z. *-werk; -wachs* m. (Tuinb.) entwas o.; *-weise* bijv. en b. *die Wolle — ungewaschen verkaufen,* ruig, ongekamd; *-werk* o. bont, bontwerk o., pelterijen v. mv.; *-wolle* v. bij het scheren samenhangende wol v.

Penaten, m. mv. (Fabell.) huisgoden, Penaten m. mv.;(fig.)eigen haard m.

Pendel, (*-s,* mv. *-n*) m. (Werkt.) slinger m.

Pendel-bewegung,(*-en*) v. beweging v. van den slinger; *-schlag* m. of *-schwingung* v., *-schwung* m. slingering v. van den slinger;*-stange* v. slingerstang v.; *-uhr* v. slingeruurwerk o., pendule v.

Penis, (onb.) m. mannelijke roede v.

Penn, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Volkst.) pen, pin v.; it. houten grendel m.

Pennal, (*-(e)s,* mv *-e*) o. pennenkoker m.; 2. (Schoolt., Scherts.) zondebok m., groene m.

Pennalismus (onb.) m.(Schoolt., Scherts.) recht o. om te ontgroenen,mishandeling v. der nieuw aangekomen studenten.

Pennwagen, (*-s,* mv. *Pennwagen*) m. kolenkar v.

Pension, (*-en*) v. eerewedde,genadewedde v., pensioen o.; 2. - of *-sanstalt* v. kostschool v.

Pensionär, (*-s,*mv. *-e*)m.(Zaakb.) trekker m. van een pensioen, gepensioneerde m.; 2. kostleerling m.

Pensionat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Pensionsanstalt.*

Pensioniren, (*pensionirte, pensionirt*) bedr. ww. een pensioen of rustgeld geven of toekennen, pensioneeren.

Pensionirung, v., z. m., Z. *pensioniren.*

Pensum, (*-s,* mv. *Pensa*) o. taak v.; it. strafwerk o.

Pentacrinit, (*-en,* mv. *-en*) m.

(Nat. hist.) medusahoofd o., tulpsteen, leliesteen m.

Pentaglotte, (*-n*) v. bijbel m. in vijf talen.

Pentagramm, (*-(e)s*, mv.*-e*) m., Z. *Bärlapp.*

Pentakrostichon, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. vijfvoudig naamdicht o.

Pentameter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. vijfvoetig vers o.

Pentarchat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. regeering v. van vijf mannen, vijfmanschap o., pentarchie v.

Pentarchisch, bijv. nw. de regeering van vijf mannen betreffende, tot een vijfmanschap behoorende,

Pentateuch, (*-(e)s*) m., z. m. (H. S.) de vijf boeken o. mv. van Mozes, Pentateuch m.

Penter-balken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m. (Zeew.) enterbalk m.; *-haken* m. (Zeew.) boegtouwhaak m.; *-talje* v. ankertalie v.

Pente, (*-n*) v. (Zeew.) licht Venetiaansch vaartuig o., groote ronde gondel v.

Peperling, Peping, Piping, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. pippeling m., soort van appelen.

Peperte, (*-n*) v. (Pl.) knolvormige venkel v.

Per, voorz. per, met, door, aan, door middel van; - *Achse*, per as; - *Adresse des Herrn N.*, per adres, aan het adres van; - *Post*, per post, met de post; (Hand.) - *voll bezahlen*, geheel betalen; - *Solde quittiren*, volledige quitantie geven.

Percontiren, (*percontirte, percontirt*) bedr. ww. onderzoek doen, navragen.

Perconto, bijw. op rekening, voor rekening.

Percussion, v., z. m. stoot, slag, schok m., botsing v.; *-sflinte* v., *-sgewehr* o. percussiegeweer, slaggeweer o.

Peremptorisch, bijv. en b. afdoend, beslissend.

Perenniren, (*perennirte, perennirt*) o. ww., m. *h.* (Pl.) overblijven, overwinteren, meer dan een jaar leven; *-de Pflanzen*, overblijvende planten; H. o. zelfst. voortleven, overblijven, stand houden, voortbestaan o.

Perfect, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Perfectum,** (*-s*, mv. *Perfecten*) o. (Spraakk.) volmaakt verleden tijd m.

Perfect, (*-er, -est*) bijv. en b. volmaakt, volkomen, opperbest, meesterlijk.

Pergament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. perkament o.; 2. oorkonde v.

Pergament-artig, bijv. nw. perkamentachtig; *-band* m. in perkament gebonden boek o.; 2. o. zelfst. perkamentband o.; (Ontlk.) peesachtig ligament o.; *-bereiter* m., Z. *-macher*; *-blume* v., Z. *Papierblume.*

Pergamenten, bijv. nw. perkamenten, van perkament.

Pergamenter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. perkamentmaker, perkamentbereider m.

Pergament-form, (*-en*) v. (Goudsl.) bladgoudblaadje o.; *-handel* m. perkamenthandel m.; *-händler* m. perkamentverkooper m.; *-haut* v., *-häutchen* o. perkamenten huid v.; (Ontlk.) peesvlies o.; (Pl.) zaadkorrelvlies o.; *-häutig* bijv. nw. peesvliesachtig; *-klemme, -kluppe* v. eikel m.; *-leim* m. perkamentlijm v.; *-macher* m. perkamentmaker, perkamentbereider m.; *—kreide* v. perkamentmakers krijtmeel o.; *-macherei* v. perkamentbereiding v.; *-riemchen* o. perkamentstrookje, reepje o. perkament; *-rolle* v. perkamentrol v.; *-schaber* m. perkamentkrasser m.; *-schabsel* o. afschrapsel o. van perkament; *-schale* v. harde bast m., peul of schil v.; *-schnitzel* o. afsnijdsel o. van perkament; *-zeug* o., Z. *-form*

Perge, (*-n*) v., Z. *Kiefer.*

Perhorresciren, (*perhorrescirte, perhorrescirt*) bedr. ww. (Ger.) verwerpen, weigeren, afslaan, afwijzen, niet aannemen.

Periode, (*-n*) v. omloop, omloopstijd m., tijdrekening v., regelmatige tijd m.; (Spraakk.) volzin m., periode v.

Periodisch, bijv. en b. op bepaalde tijden terugkomend, omloopend, afwisselend, periodiek.

Periodologie, v., z. m. leer v. der volzinnen.

Peripatema, (*-s*, mv. *-ta*) o. rondgaan o., rondgang m.; 2. onderhoud, gesprek o. onder het gaan.

Peripatetiker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. aanhanger m. van de leer van Aristoteles, die onder het wandelen zijne lessen gaf.

Periphrase, (*-n*), **Periphrasis,** (*Periphrasen*) v. omschrijving v.

Peripherie, (*-n*) v. cirkelomtrek, omtrek m. eener kromlijnige figuur; *-winkel* m. hoek m. van den omtrek.

Peristallisch, bijv. en b. wormsgewijs.

Peristyl, (*-s*, mv. *-e*) o. zuilengalerij, zuilenhal v.

Perkal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) perkal o., ruw Oostindisch wit katoen o.

Perkenismus, (onb.) m. geneeswijze v. van den Amerikaan Perkins door het strijken met metalen spelden.

Perl-aloe, (*-n*) v. parelaloë v.; *-apfel* m. parelappel m.; *-artig* bijv. nw. parelachtig, besvormig; *-asche* v. fijnste potasch v.

Perlatschen, v. mv. vilten schoenen m. mv., lompe dikke sokken, pantoffels v. mv.

Perl-birne, (*-n*) v. parelvormige peer, muskuspeer v.; *-bohne* v. prinsesseboon, heerenboon v.; *-cantille* v. met parels bezet cantille o.

Perlchen, (verkl.) o. pareltje o.; 2. besje o.; (Pl.) witte pompoen m.; (Nat. hist.) porceleinslak v.; it. waterspin v.

Perl-druck, (*-(e)s*, m. (Dr.) pareldruk m.

Perle, (*-n*) v. parel v.; *falsche -*, onechte parel, Venetiaansche parel v.; (fig.) vochtigheid v. in het oog, parel v.; (Jachtw.) knobbeltje o., parel v. aan het hertsgewei; (op wijn), pareltje, luchtbelletje o.; 2. (fig.) voornaam persoon m., edel wezen o., parel v.; *diese Stadt ist die schönste - seiner Krone*, de schoonste parel &; (Delfst.) parelwortel m.; (Nat. hist.) vlinder m., juffer v.; *italienische -*, pinie v.; (Br.) looze bodem m.

Perleisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. holbeitel m. tot het maken van parelvormig drijfwerk.

Perlen, (*perlte, geperlt*) o. ww. (van dranken), paarlen, bruisen, mousseeren.

Perlen-auster, (*-n*) v. pareloester, parelmossel v.; *-band* o. met parels versierd lint o.; *-bank* v. parelbank, parelvensterbank v.; *-birne* v., Z. *Perlbirne*; *-blase* v. blaashoren m. mv.; *-bohrer* m. parelboor v.; *-fang* m., Z. *-fischerei.*

Perlen-farbe, (*-n*) v. parelkleur v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. parelkleurig, blauwachtig wit.

Perlen-fischer, (*-schers*, mv. *-scher*) m. parelvisscher m.; *-fischerei* v. parelvangst, parelvisscherij v.; *-flechte* v. parelmos, leverkruid o.

Perlengerste, v., z. m., Z. *Perlgraupe.*

Perlen-gewicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. parelgewicht o.; *-glanz* m. parelglans m.; *-gras* o., Z. *Perlgras*; *-halsband* m. paarlen ketting m., halsketen v. van paarlen; *-handel* m. parelhandel m.; *-händler* m. koopman m. in paarlen; *-hell* bijv. nw. zoo helder als eene parel, doorschijnend als eene parel; it. schitterend van paarlen; *-kegelschnecke* v. parelkegelslak v.; *-kleid* o. met paarlen bezet kleed o.; *-kranz* m. met paarlen versierde krans m.; *-kraut* o. parelkruid o.; 2. sterrekruid o., koedil v.; *-krone* v. parelkroon, kroon v. van paarlen; 2. (Wap.) met paarlen bezette kroon v.; *-kupfer* o. korrelachtig koper o.; *-küste* v. parelkust v.; *-masz* o. (Vissch.) parelmaat v.; *-muschel* v., Z. *-auster*; 2. zeebarbeel m. met parelvormige vlekken; *—fang* m., Z. *-fischerei*; *-mutter* v., Z. *Perlmutter*; *—vogel* m., Z. *-vogel*; *-nadel* v. fijne naald v. om kralen aan te rijgen; *-pulver* o. poeder o. van fijn gestooten paarlen; *-reich* bijv. nw. rijk in paarlen; *—e Küste*, veel paarlen opleverend; *-reihe* v. rij v. van paarlen; *-rose* v. met paarlen bezette roos v.; *-ruhrpflanze* v. tuinroerkruid o.; *-samen* m. kleine paarlen v. mv.; *-schlacke* v., Z. *Perlschlacke*; *-schmuck* m. tooi m., sieraad o. van paarlen; *-schnur* v., Z. *-halsband*; 2. (Bouwk.) paternoster o.; *—förmig* bijv. en b. kettingvormig, (Nat. hist.) rozekransvormig; *-schwamm* m. wratachtige paddenstoel m.; *-seide* v. fijnste Perzische zijde v.; *-sieb* o., Z. *-masz*; *-stäbchen* o. (veroud.) paternoster o.; *-sticker, —in*, borduurder m., borduurster v. met paarlen; *-stickerei* v. borduren o. met paarlen; *-sucher, -taucher* m., Z. *Perlfischer*; *-thierchen* o. diertje o. met witte wenkbrauwen; *-traube* v. pareldruif v.; *-vogel* m. parelvlinder m.; *-warze* v. halfronde parel v.; *-wasser* o. parelwater o.; *-weisz* bijv. nw., Z. *perlweisz*; *-zucker* m. parelsuiker v., parelstof o.

Perl-eule, (*-n*) v. kleine uil m.; *-farbe* v. parelkleur v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. parelkleurig, parelwit, blauw-

achtig wit; *-fisch* m. witvisch m., blei, bliek v.; *-flieye* v. stinkvlieg v.; *-gerste* v. geparelde gerst v.; *-geschmeide* o. paarlen v. mv., met paarlen bezet sieraad o.. *-gras* o. parelgras o.; *-grau* bijv. nw. parelgrijs; it. Z. *-farben; -graupe* v., Z. *-gerste, —mühle* v. molen m. om geparelde gerst te malen; *-hirse* v. parelkruid o.; *-huhn* o. parelhoen o.

Perlicht, bijv. nw. parelvormig, parelachtig, op eene parel gelijkende.

Perl-lauch, (*-(e)s*) m., z. m. parelvormig knoflook o.; (Scheik.) met water verbonden antimoniumzuur o., *-muschel* v., Z. *Perlenauster.*

Perlmutter, v., z., m. paarlemoer en parelmoer o.

Perlmutter-alabaster, (*-s*) m., z. m., Z. *-stein; -arche* v. paarlemoerschelp v.; *-glanz* m. paarlemoerglans m.; *-horn* o., Z. *-schnecke; -muschel* v. paarlemoer bevattende schelp v.

Perlmuttern, bijv. en b. paarlemoeren, van paarlemoer.

Perlmutter-ohr, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. zeeoor o.; *-salz* o. (Scheik.) paarlemoerzout o.; *-schnecke* v. groote paarlemoerschelp v.; *-stein* m. paarlemoerachtig albast o., Z. *Frauenglas; -vogel* m., Z. *Perlenvogel; -weisz* bijv. nw. paarlemoerachtig wit.

Perl-pflanze, (*-n*) v. parelplant v.; *-reiher* m. Braziliaansche reiger m.; *-salz* o., Z. *Perlmuttersalz;* 2. parelzout o.; *-säure* v. (Scheik.) parelzuur o.; *-schlacke* v. lavaglas o.; *-schnur* v., Z. *Perlenschnur; —förmig* bijv. nw., Z. *Perlenschnurförmig; -schrift* v. parelschrift, zeer klein schrift o.; (Drukk.) zeer fijne drukletter, parelletter v.; *-stein* m. parelsteen m.; *—porphyr* m. parelsteenporfier o.; *-thee* m. parelthee v.; *-weisz* bijv. nw. parelwit, blauwachtig wit; *-zwirn* m. parelgaren, zeer fijn garen o.

Permanent, bijv. nw. duurzaam, bestendig, blijvend, onafgebroken, voortdurend.

Permanenz, v., z. m. duurzaamheid, voortduring, bestendigheid v., onafgebroken duur m.

Perment, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Pergament.*

Permisgeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. wisselgeld, bankgeld o.

Permission, (*-en*) v. verlof o., vergunning, permissie v.

Permittiren, (*permittirte, permittirt*) bedr. ww. veroorloven, vergunnen, toestaan, permitteeren.

Pernegiren, (*pernegirte, pernegirt*) o. ww. hardnekkig ontkennen, hardnekkig loochenen.

Perorìren, (*perorirte, perorirt*) o. ww., m. *h.* eene redevoering houden.

Perpendikel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. (aan een uurwerk), slinger m.; 2. loodrechte lijn, loodlijn v.

Perpendikulär, bijv. nw. loodrecht, perpendiculair, verticaal; *-linie* v. loodlijn v.

Perplex, bijv. nw. verward, ontbutst, verbluft.

Perrŏn, (*-s*, mv. *-s*) m. stoep m., trap v., Z. *Freitreppe.*

Per(r)ückchen, (verkl.) o. pruikje o.

Per(r)ücke, (*-n*) v. pruik of paruik, haarmuts, haarkap v.

Perrücken-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-baume*) m. geelhoutboom m.; *-futter* o., *-haube* v. pruikvoering v.; *-kopf* m. pruikebol m.; (fig.) onnoozele bloed, sul m.; *-macher* m. pruikmaker m.; *-macherin* v. pruikmaakster v.; *-netz* o. pruikennet o., Z. *-haube; -schachtel* v. pruikdoos v.; *-stock* m., Z. *-kopf;* (fig.) stijve vent m.; *-taube* v. mantelkraai, bonte kraai v.

Pers, (*-es*, mv. *-e*) m. gedrukt katoen o.

Per se, bijw. op zich zelven beschouwd; it. natuurlijk, volstrekt, van zelf sprekend.

Persen, bijv. nw. katoenen, van katoen.

Perser, (*-s*, mv. *Perser*) m. (Nat. hist.) bonte duikerkoning m.; 2. klipvisch m.; 3. porseleinslak v.

Persico, (oub.) m. persico v., op perzikpitten getrokken brandewijn m.

Persing, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Pfirsich.*

Persisch, bijv. en b. Perzisch, van of uit Perzie; *-e Erde* of *Persienerde* v. Engelsch-bruinrood, Indisch-bruinrood o.; (Kunstt.) *-blau* o. donker blauw o.; *-roth* bijv. nw., Z. *korallenroth.*

Persig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) baars m.

Person, (*-en*) v. persoon, mensch m.; *einen Gulden für jede -,* voor den persoon, per man m., per hoofd o.; *eine lächerliche -,* persoon, mensch m., personage o.; *in eigener -,* in eigen persoon, persoonlijk; *ich, für meine -,* ik voor mijn persoon, wat mij aangaat; *meine geringe -,* mijne geringheid v.; *was will die -?,* wat wil dat vrouwspersoon o.?; *in -en verwandeln, einkleiden,* verpersoonlijken; (Spraakk.) *die -en eines Zeitworts,* personen v. mv.; 2. *er, sie ist schön von -,* van persoon, van gestalte; *klein von - sein,* klein van persoon zijn; *ich kenne ihn nur von -,* ik ken hem slechts van persoon, van aanzien; 3. persoon m.; *die - ansehen,* op den persoon letten, partijdig zijn; *seine - gut vorstellen* of *spielen,* zich goed voordoen; 4. (Tooneelk.) persoon m., rol v.

Personal-abgabe, (*-n*) v. belasting v. per hoofd, hoofdelijke omslag m.; *-acte* v. staat m. van inlichtingen, *-arrest* m. arrest o.

Persŏnchen, (verkl.) o. persoontje, ventje, kereltje o.

Personal(e), (*-s*, mv. *Personale*) o. personeel o., personen m. mv.

Personal-freiheit, v. vrijstelling v. van persoonlijken leendienst; *-gläubiger* m. schuldeischer m. zonder onderpand.

Personalien, v. mv., Z. *Persönlichkeit.*

Personalität, (*-en*) v. eigenaardig karakter o. van een persoon, persoonlijkheid v.

Personat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. geestelijke waardigheid v. aan eene domkerk.

Personen-dichtung, (*-en*) v. persoonsverbeelding, verpersoonlijking v.; *-fall* m. derde naamval, datief m.; *-fürwort* o., Z. *-wort; -register* o. naamlijst v. van personen; *-rücksicht* v. ontzien o. van personen, letten o. op personen van rang of aanzien, partijdigheid v.; *-sinn* m. gave v. om personen te herkennen; *-steuer* v., Z. *Kopfgeld; -verwechslung* v. persoonsverwisseling v.; *-wort* o. (Spraakk.) persoonlijk voornaamwoord o.; *-zahl* v. aantal o. personen, gasten, deelhebbers m. mv., personeel o.; *-zug* m. (Spoorw.) personentrein m.

Personification, v., Z. *persönlichen.*

Personificiren, (*personificirte, personificirt*) bedr. ww., Z. *persönlichen.*

Persŏnlich, bijv. en b. persoonlijk, in eigen persoon; *-en Hass auf jem. werfen,* persoonlijk haten; *- zugegen sein,* persoonlijk, in persoon; *-e Anzüglichkeiten,* personaliteiten, steeken onder water; *-e Verhaftung,* lijfsdwang m.

Persŏnlichen, (*persönlichte, gepersönlicht*) bedr. ww. als persoon voorstellen, tot persoon verheffen, verpersoonlijken; it. o. zelfst. personificatie v.

Persŏnlichkeit, (*-en*) v. persoonlijkheid v., persoonlijk wezen o., persoon m.; 2. persoonlijke hoedanigheid v., eigenaardig karakter o.; *seine - ist mir zuwider,* zijne persoonlijkheid, zijn geheele wezen boezemt my afkeer in; 3. persoonlijke beleediging, toespeling v., personaliteit v.

Perspectiv, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. verrekijker m., waardoor men de voorwerpen meer van nabij ziet; 2. doorzichtkunde, perspectief v.; *-ansicht* v. vergezicht, perspectief-aanzicht o.; *-dublett* o. kooltblad o. (een schelpdier); *-glas* o., Z. *Perspective.*

Perspective, v., z. m. vergezicht, perspectief o., doorzichtkunde v.

Perspectivisch, bijv. nw. volgens de doorzichtkunde, perspectief, van verre gezien.

Perspectiv-muschel, (*-n*) v. kleine verrekijker m. (een schelpdier); *-schnecke* v. perspectiefslak v.

Perspiciren, (*perspicirte, perspicirt*) bedr. ww. doorzien, duidelijk inzien.

Pertinenzien, Pertinenzstücke, o. mv. (van een gebouw), bijbehoorende gedeelten o. mv., toebehooren o.

Pertinent, bijv. nw. voegzaam, gepast, behoorlijk.

Pertinenz, v., z. m. (Ger.) voegzaamheid, gepastheid v.

Pertleine, (*-n*) v. (Zeew.) paardlijn v.

Pẹrurinde, v., z. m. kina v., kinabast m.

Peru(vi)anisch, bijv. nw. Peruaansch, van of uit Peru; *-e Rinde,* Z. *Perurinde.*

Pervigilien, o. mv. nachtelijke feesten o. mv.

Peschito, v., z. m. Syrische vertaling v. van het Oude en Nieuwe Testament.

Pesel, (*-s*, mv. *Pesel*) m. mannelijke roede v. van stieren, herten &c., bullepees, pezerik m.

Peserich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Pesel.*

Peso, (onb.) m. (Hand.) gewicht o.; *-duro*, daalder m. in zilver; it. Spaansche piaster m.

Pessimist, (*-en*, mv. *-en*) m. hij die alles van de ergste, of slechtste zijde beschouwt, pessimist m., aanhanger m. van de leer dat alles slecht is.

Pessimistisch, bijv. en b. volgens de leer dat alles slecht is, pessimistisch.

Pest, (*-en*) v. pest, pestziekte, besmetting, besmettelijke ziekte v.; *in der - darnieder liegen*, aan de pest liggen, *mit der angesteckt*, Z. *pesthrank*; *die - ist hier eingerissen*, de pest is uitgebroken; *Zeit der -*, Z. *Pestzeit*; (fig.) pest v., geesel m., zedelijk verderf o., besmetting v.; *dieser Mensch ist eine -*, is een pest, een geesel; 2. tussch. -!, sapperloot, duivels, drommels, verdord; *dass ihn die - ankomme* of *hole*, de duivel hale hem.

Pest-ähnlich, -artig, bijv. nw. pestachtig, pestaardig, verpestend, verderfelijk; *-artigkeit* v. pestaardigheid v.; *-arznei* v., Z. *-mittel*; *-arzt* m. geneesheer m. voor pestzieken; *-beule* v. pestbuil m., pestpok v.; (fig.) afzichtelijke wond v.; *-beulenartig* bijv. nw. pestbuilachtig; *-blase* v. pestblaas v., pestbuil v.; *-dampf -dunst* m. verpestende damp m., verpestende lucht v.

Pestel, (*-n*) v. paalwerk, latwerk o.

Pest-essig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. reukazijn m.; *-flecken* m. pestvlek v.; *-geruch, -gestank* m. pestlucht v., pestreuk m., verpestende stank m.; *-geschwulst* v., Z. *-beule.*

Pesthaft, bijv. nw. pestachtig, verpest; 2. besmet, verpest.

Pest-hauch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-geruch*; *-haus* o., *-hof* m. pesthuis, pestziekenhuis o.; *-heilend* bijv. nw. pestwerend.

Pestilentiarius, (onb., mv. *Pestilentiarien*) m. pestgeestelijke, pestprediker m.

Pestilenz, (*-en*) v. besmetting v., Z. *Pest.*

Pestilenz(ial)isch, bijv. nw., Z. *pestartig.*

Pestilenz-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., **-wurzel,** (*-n*) v. (Pl.) geitebaard m.; 2. groot hoefblad o.

Pest-kirchhof, (*-hof(e)s*, mv. *-höfe*) m. kerkhof o., begraafplaats v. voor aan de pest overledenen; *-krank* bijv. nw. met de pest behept, aan de pest lijdend, pestziek; *-krankheit* v. pestziekte, pest v.; *-latwerge* v. likkepot m. tegen de pest.

Pestlich, bijv. nw., Z. *pesthaft.*

Pest-luft, v., z. m. pestlucht, besmette lucht v.; *-mann* m. lijkenvervoerder m. van aan de pest overledenen; *-mittel* o. middel o. tegen pestziekte; *-nagel* m., Z. *Möhre*; *-öl* o. olie v. tegen de pest, pestolie v.; *-ordnung* v. wettelijke bepaling v., reglement o., verordening v. gedurende de pest; *-prediger* m. predikant m. voor pestlijders; *-qualm* m. verpestende lucht v.; *-todtengräber* m., Z. *-mann*; *-vogel* m. pestvogel m., zwartkeeltje o.; *-wurzel* v. pestwortel m., hoefblad o.; 2. Z. *Pestilenzwurz*; *-zeit* v. pesttijd, tijd m. waarin de pest heerscht; *zur —*, ten tijde van de pest.

Petarde, (*-n*) v. (Aart., Vuurw.) springbus, klapbus v., petard m.

Petardengerüst, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. bijl m.

Petardiren, (*petardirte*, *petardirt*) bedr. ww. (Art.) met springbussen beschieten.

Petardirer, (*-s*, mv. *Petardirer*) m. springbusmaker, springbusschieter m.

Petaurist, (*-en*, mv. *-en*) m. schommelaar, koordedanser, luchtspringer m.

Petechialfieber, (*-bers*, mv. *-ber*) o. vlekkoorts v.

Petechien, Petęschen, v. mv. kleine roode vlekken v. mv.

Petent, (*-en*, mv. *-en*) m. indiener, steller, onderteekenaar m. van een verzoekschrift.

Peter, (*-s*, mv *Peter*) m. Petrus, Pieter, Piet m.; *dummer -*, domkop, domoor, deugniet m.; (Zeew.) *St. -*, Z. *Peterrogel*; (Pl.) Z. *Peterlein.*

Peterlein, (*-s*) o., z. m. (Pl.) peterselie v.; 2. steeneppe v.; 3. Z. *Gleisze*; *-fleisch* o., Z. *Petersilienfleisch.*

Peter-mailandskraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., Z. *-skraut*; *-mann* m. (verkl. *-männchen* o.) (gemeenz.) Pietje o.; (Nat. hist.) pieterman, zeedraak, stekeldraak m.; 2. zeebarbeel m.; 3. Z. *-fisch*; 4. (gemeenz.) tiretein o. (wollen stof).

Petersack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. vrouwenzak m. onder het schortje.

Petersblume, (*-n*) v. zwartkoren o.

Peterschierling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Peterselie.*

Peters-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. Sint-Pietersvisch, goudvisch m.; *-gericht* o. gerechtshof o., rechtbank v. die met Sint-Pieter zitting houdt; *-gerste* v. gebaarde gerst v.; *-groschen* m. Sint-Pieterspenning m.

Petersilie, v., z. m. peterselie v.

Petersilien-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. peterselie-blad of bladje o.; *-fleisch* o. met peterselie toebereid vleesch o.; *-hahnenfusz* m. Sardinische ranonkel v.; *-holder* m. diep en onregelmatig uitgetande vlier v.; *-kraut* o. peterselieplant v.; it. peterseliekruid o., peterselieblaadjes o. mv.; *-kuchen* m. peterseliekoek m.; *-samen* m. peterseliezaad o.; *-schierling* m. Z. *Gleisze*; *-traube* v. peterseliedruif v.; *-vogel* m. dagvlinder m.; *-wasser* o. peterseliewater o.; *-wein* m. uit peterseliedruiven geperste wijn m.; *-wurzel* v. peterseliewortel m.; *wilde —*, tuinscheerling, wilde hondspeterselie v.; *welsche —*, pastinak v.

Petersimonswein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Spaansche wijn m. uit overgeplante rijndruiven.

Peters-kirche, (*-n*) v. Sint-Pieterskers v.; *-korn* o., Z. *Dinkel*; 2. levend onkruid o.; 3. trilgras o.; *-kraut* o. muurkruid o.; *-pfennig* m., Z. *-groschen*; *-schlüssel* Sint-Pietersseleutel m.; (Pl.) maankruid o.; *-stab* m. (Pl.) goudroede v.; *-tag* m. (Kath.) feest o., feestdag m. van den H. Petrus; *-vogel* m. stormvogel m.; *-wurzel* v. kruipend Sint-Janskruid o.

Petęschen, v. mv., Z. *Petechien*; *-artig* bijv. nw. vlekachtig.

Petit, (*-en*) v. (Drukk.) kleine letter v.

Petominär, (*-s*, mv. *-e*) m. luchtspringer, koordedanser m.

Petrefact, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Nat. hist.) versteend dier o.

Petrographie, v., z. m. steenbeschrijving v.

Petroleum, (*-s*) o., z. m. steenolie, bergolie, aardolie v., petroleüm v.

Petrolofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. petroleum-kooktoestel o.

Pętschaft, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zegel, cachet o., zegelring m.; *mit einem -e versehen*, verzegelen, dichtmaken, dichtlakken; *-ring* m. zegelring m.; *-stecher* m. zegelsnijder, stempelsnijder m.

Pętsche, (*-n*) v. (Zeew.) roei v. van eene galei.

Pętschen, (*petschte*, *gepetscht*) o. ww. roeien, sturen.

Petschier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-ring, -stecher,** m., Z. *Petschaft*, *Petschaftring* &c.

Petschieren, (*petschierte*, *petschiert*) bedr. ww. verzegelen, dichtmaken, dichtlakken.

Pętschierer, (*-s*, mv. *Petschierer*) m., Z. *Petschaftstecher.*

Pętschierwachs, (*-es*) o., z. m. zegellak o.

Pettern, pittern, (*petterte*, *gepettert* en *pitterte*, *gepittert*) o. ww. peuteren.

Pętto, (onb.) o. *in -*, met voorbehoud, achterbaks.

Petz, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Bär.*

Pętze, (*-n*) v. teef v.; (fig.) lichtekooi, hoer v.

Peuschen, (*peuschte*, *gepeuscht*) bedr. ww. (Bergw.) Z. *pauschen.*

Pfad, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (eig. en fig.) pad, voetpad o., weg m., baan v.; 2. o. linnen hemd, badhemd o.

Pfad-eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. plaat v. met spul waarop eene deur & draait; *-gerechtigkeit* v. recht o. op een pad; *-los* bijv. nw. onbegaanbaar, zonder voetpaden; *-losigkeit* v. (van wegen), onbegaanbaarheid v.; *-schau* v. nazien o., inspectie v. der wegen, wegschouw v.

Pfädler, (*-s*, mv. *Pfädler*) m. linnenhandelaar m.

Pfaff, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Pfaffe*; (Landb.) afval m. van de hop.

Pfäffchen, (verkl.) o. priester m. zonder aanzien, priestertje o.;(Nat.hist.) roodborstige vink m.

Pfaffe, (*-n*, mv. *-n*) m. priester, monnik m.; (Scheldw.)paap m.;(Volkst.) kapdrager m.; (Nat. hist.) geitekop m.; 2. waterhoen o., koet v.;3. bloedvink m.; 4. Z. *Pestvogel;* 5. schoenlapper m., waterjuffertje o.; 6. Z. *Pfaffenfisch;* it.*Meerfisch*; (Br.) tap m., spon v.; (Waterb.) duikerklep v., valdeurtje o.; (Slot.) Z. *Pfaffendorn;* (Spr.) *jeder - lobt sein Heiligthum*, een ieder spreekt voor zijne zaak.

Pfaffen-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. apisappel m.; *-baum* m. papenhoutboom m.; *-beere* v. groote zwarte aalbes v.; *-binde* v. (Pl.) kalfsvoet m.; *-birne* v. koningspeer v.; *-bisschen* o.lekkerbeetje, paterstukje o., beste o. van gebraad; *-blatt* o., Z. *-platte*; *-blümchen, -blümlein* o. betonie v.; *-blut* o. (Pl.) papenbloed o.; *-dirne* v. bijzit, boel v. van een priester; *-distel* v., Z. *-platte* (Pl.); *-dorn* m. (Speld.) klemhaak m.; *-fastnacht* v. Zondag m. Esto mihi; *-feind* m. vijand m. van de geestelijkheid; *-fisch* m. sterrenkijker, zeepaap m. (een visch); *-freund* m. priestervriend m.; *-fürst* m. priestervorst, geestelijk vorst m.;it. prins m. der priesters, aartsbisschop m.; *-futter* o. (fig.) priestereten, lekker eten, uitgezocht voedsel o.; *-geschmeiss, -gezücht* o. papengebroed o.; (fig.) huichelaars, farizeën m. mv.; *-gut* o. priestergoed o.; *-handel* m. twist m. onder geestelijken; *-haus* o. huis o. van een priester o., priesterwoning v.;*-herrschaft* v. priesterheerschappij,priesterregeering v.; 2. door priesters bestuurde staat m.; *-hödlein, -holz* o., *-hut* m., *-hütlein* o., Z. *-baum;* 2. klein schelkruid o.; *-joch* o. priesterjuk o.; *-kappe* v. (verkl. *-käppchen* o.) priestermutsje o.; 2. Z. *-baum;* *-knecht* m. (fig.) priesterdienaar, slaafsche volgeling m. der priesters; *-kraut* o., Z. *-platte; -latein* o. priesterlatijn o.; it. keukenlatijn o.; *-kümmel* m. komijn m.; *-laus* v. kleine rivierbaaars m.; *-magd* v. priestermaagd, maagd, dienstmeid v. van een priester; it. Z. *-dirne;-mähre* v., *-mährchen* o. priestervertelseltje o.; *-mässig* bijv. nw., Z. *pfäffisch; -möcke* v. wentelteefje o.; *-mütze* v., Z. *-kappe;* (Bouwk.) hei v., stamper m.; (Vest.) papenmuts v.; *-mützholz* o. papenhout o.; *-pfennig* m., Z. *Blechmünze; -pfötchen* o., Z. *-baum; -pint* m. ossepoot m.; *-platte* v. tonsuur, kruinschering v.; (Pl.) leeuwentand v., monnikskop m.; *-recht* o. recht o.' van den priester; 2. geestelijk recht kerkelijk recht o.; *-reich* o. priesterrijk o.; *-rock* m. priesterrok m.,priesterkleed o.; *-röhrchen* o. (Pl.) Z. *-platte;* 2. *-baum; -röschen* of *-röslein* o.,*-strauch* m., Z. *-baum; -sack* m. monnikszak, priesterszak m.; *-schnitt* m.,Z. *-bisschen;* (Speld.) mislukte speldeknop m.;*-schuh* m. (Pl.) venusschoen, Onzer-lieve-Vrouweschoen m.; *-sinn* m. (i. k. bet.) priesterzin m.; *-sorge* v. (Pl.) papenhout o.; *-streich* m., *-stück* o., *-stückchen*(verkl.) o. papenstreek, priesterstreek m.; it. stuk o. van het achtvierendeel van een os.

Pfäffenthum, (*-(e)s*) o., z. m. priesterschap o., priesterstand m.; 2. bestuur o. der priesters; 3. geestelijkheid v., priesters m. mv.; (i. k. bet.) heerschzucht v. der geestelijken,

Pfäffen-trug, (*-(e)s*) m., z. m. intriges v. der priesters; *-wesen* o., Z. *Pfaffenthum; -zeug* o. stof v. van kameelgaren.

Pfafferei, (*-en*) v. priesterlijke gezindheid v., invloed m. der priesters.

Pfäffisch, bijv. en b. priesterlijk, monnikachtig, aan priesters of monniken eigen, priesterlijk, paapsch; (i. k. bet.) aanmatigend, heerschzuchtig.

Pfäfflich, bijv. nw. een priester toekomend, eigen aan een priester.

Pfäffling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wereldlijk geestelijke, abt m.; 2. Z. *Pfaffenknecht.*

Pfahl, (*-(e)s*, mv. *Pfähle*) m. paal, staak, stijl m., heipaal m.; *auf Pfählen bauen*, op palen bouwen; *Pfähle in einen Boden einrammen*, palen inslaan, inheien; (Waterb.) paalwerk o., ijsbreker m.; *kleine Pfähle zu Absteckung eines Platzes*, staketsels o. mv., piketstokjes of paaltjes o. mv.; (Vest.) stormpaal m., palissade v.; (Ger.) schandpaal m.,kaak v.;(Wap.) balk m.; (Spr.) *zwischen seinen vier Pfählen sitzen*, binnen de vier muren, te huis zitten.

Pfahl-bau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. paalwerk, heiwerk o.; *-bauer* m. gezeten boer m., die onder het rechtsgebied van den landheer woont; *-baum* m. boom m. die geschikt is om als paal te dienen; *-baute* v. gebouw o. op palen; *-bohle* v. (eiken) plaat, zware plank v.; *-brücke* v. op palen gebouwde brug v.; *-bürger* m. burger m., die in het rechtsgebied eener stad woont;(Scherts.)kleinburger, kruidenier, winkelier m.; *-dorf* o. in het rechtsgebied eener stad liggend dorp o.; *-eiche* v. eik(eboom) m. geschikt voor palen; *-eisen* o., Z. *-schuh;* 2. vierkant stuk hout o., dat men bij het heien op den paal zet om hem recht te houden; (Glasbl.) ijzer o. waarmede de rand aan eene flesch gemaakt wordt.

Pfählen, (*pfählte, gepfählt*) bedr. ww. palen inheien, van palen voorzien; (Vest.) met schans of stormpalen omgeven; (Ger.) aan den schandpaal zetten; *den Weinberg -*, aan staken binden.

Pfahl-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Hafengeld;* (Leenw.) belasting v. der ingezetenen; *-gericht* o. rechtbank v. over eene hoeve; *-graben* m. met palissaden versterkte gracht v.; *-grund* m. beheide grond m.; *-halter* m., Z. *-eisen* (2); *-haufen* m. hoop m. palen; 2. wijnstok m. met 360 ranken; *-haus* o. op palen gebouwd huis o.; *-hecke* v. heg of haag v. van paalwerk; *-holz* o. paalhout, masthout o.; *-kranz* m. kop m. van den paal; *-mast* m. (Zeew.) mast m. uit een stuk; *-mühle* v. op palen gebouwde molen m.;*-päuschel* m. (Bergw.) heiblok o., stamper m.; *-ramme, -rammler* m. heiblok, ramblok o.; *-recht* o. recht o. om palen met wapenborden te plaatsen; *-reif, -ring* m. ring m. om den kop van een paal; *-rost* m. heiwerk,paalwerk o.; *-ruthe* v. kettingstok m. (aan den weversstoel);*-schlägel* m.,Z. *-ramme; -schlagung* v. heien o.; *-schuh* m. paalschoen m.; *-schwanz* m. bovenste breede gedeelte o. van den paal; *-spitze* v. punt v. van den paal; *-stich* m. (Zeew.) zeemansknoop m., die niet toesliert; *-wall* m. met schans- of stormpalen bezette wal m.; *-weide* v. mandenwilg m.; *-weise* bijv. nw. (Wap.) — *getheilt*, door een dwarsbalk; — *aneinander gesetzt*, door palen; *-werk* o. paalwerk o.; (voor een gebouw), heiwerk o.;(Vest.)palissade v.; *-wurm* m. paalworm m.; *-wurzel* v. hartwortel m.; *eine — treiben*, een pinwortel schieten; *-zaun* m. omheining, haag v. van palen,paalwerk o.;*-ziehen* o.(Wijng.) trekken o. der palen; *-zins* m., Z. *-geld.*

Pfalz, (*-en*) v. (veroud.) paleis, koninklijk, keizerlijk, vorstelijk verblijf o.; 2. van het paleis & afhankelijk gebied o., palts v., paltsgraafschap o.

Pfalzen, (*pfalzte, gepfalzt*) o. ww., Z. *balzen;* 2. bedr. ww. treden, Z. *fanzen.*

Pfälzer, (*-s*, mv. *Pfälzer*) m.,**-in,** (*-nen*) v. bewoner m., bewoonster v. van de Palts.

Pfalz-gericht, (*-(e)s*, mv. *-e*)o., Z. *Hofgericht; -graf* m. paltsgraaf m.; *-gräfin* v. paltsgravin v.

Pfalz(grafen)-birne,(*-n*)v.koningspeer v.; *-würde* v. waardigheid v. van paltsgraaf.

Pfalz-gräflich, bijv. nw. tot een paltsgraaf behoorende, paltsgrafelijk; —*e Würde*, Z. *-grafenwürde; -grafschaft* v., *-grafthum* o. paltsgraafschap o.

Pfälzisch, bijw., Z. *pfälzgräflich;* it. tot de Palts behoorende, uit de Palts komende.

Pfalzstadt, (*-städte*) v. stad v. uit de Palts.

Pfand, (*-(e)s*, mv.*Pfänder*)o. pand, onderpand o., zekerheid v.; *etw. zum - setzen*,iets tot pand geven;*ich wollte Gut und Blut zum -e setzen*, ik zou er goed en bloed of alles onder willen verpanden; *jemn. etw. zum - geben*, tot pand geven; *persönliches -*,gijzeling v.;*Pfänder spielen*, pandverbeuren spelen; 2. onderpand o., zekerheid v., waarborg m.;*er leiht nichts ohne ein -*, onderpand; *unbewegliches -*, hypotheek v.; (bij een koop), trekgeld, strijkgeld o.; (Bergw.) paal m. om oude scheuren tegen te houden; it. Z. *Pfahlholz.*

Pfandbar, bijv. nw. tot pand geschikt, tot pand dienend.

Pfändbar, bijv. nw. in beslag genomen kunnende worden.

Pfand-belastung, (*-en*) v. hypotheek v.; *-brief* m. pandbrief, hypotheekbrief m.; *-beschlosst* bijv. nw. een kasteel als onderpand, in hypotheek hebbende;*-buch* o. hypotheekboek o.; *-bürge* m. gijzeling m.; 2. gerechtelijk beslag o.; *-deich* m. dijk m., die door verschillende

personen moet worden onderhouden; *-deichung* v. aanleggen o. van een in aandeelen verdeelden dijk.

Pfande-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Pfandgebühr*; *-mann* m., Z. *Pfänder.*

Pfanden, (*pfändete, gepfändet*) bedr. ww. in beslag nemen, beslag leggen op; *einen Schuldner* -, gijzelen; *ein Pferd* -, in onderpand nemen, Z. *abpfänden, auspfänden*; 2. Z. *verpfänden.*

Pfander, (*-s*, mv. *Pfänder*) m. beslaglegger m.; 2. veldwachter, deurwaarder m.

Pfänderecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. recht o. tot inbeslagneming.

Pfandern, (*pfänderte, gepfändert*) o. ww. pandverbeuren (spelen).

Pfanderspiel, (*-(e)s*) o., z. m. pandverbeuren, pandspel o.

Pfand-ersuchung, (*-en*) v. (Rechtspr.) beslaglegging, inbeslagneming v., hypotheekzaak v.; *-gebühr* v. of *-geld* o. kosten m. mv. van inbeslagneming; *-gewähr* v. zekerheid v. door hypotheek; *-gläubiger* m. hypotheekhouder m.; *-gut* o. hypotheek v., onderpand o.; *-haber* m. pandhouder, pandhebbende, hypotheekhouder m.; *-halter* m. hij, die in beslag genomen heeft; *-haus* o., Z., *Leihhaus*; *-herr* m., Z. *-haber*; *-herrlich* bijv. nw. van een hypotheekhouder; *-holz* o. (Bergw.) Z. *Pfand*; 2. stophout o.; *-inhaber* m., Z. *-haber*; *-hof* m., Z. *Leihhaus*; *-jude* m. jood m. die tegen onderpand leent, woekeraar m.; *-kehrung* v. verzet o. tegen de inbeslagneming; *-keil* m. (Bergw.) houten wig v. tusschen het timmerwerk in de mijnen; *-keule* v. knuppel m., door den inbeslagnemer medegebracht ten teeken van zijn last; *-klage* v., Z. *-sache*; *-lehen* o. leen o. als onderpand; *-leiher,—in*, hypothecaire schuldeischer m., schuldeischeres v.

Pfandlich, bijw., Z. *pfandweise*; *-e Sicherheit*, hypothecaire zekerheid.

Pfand-lösung, (*-en*) v. pandlossing v.; *-mann* m. gijzelaar m.; *-mäszig* bijw., Z. *-rechtlich*; *-nehmer, —in*, pandnemer m., pandneemster v., hij zij, die leent tegen onderpand; *-pflichtig* bijv. nw. door een onderpand verplicht, door hypotheek gebonden; *-pflichtigkeit* v. uit eene hypotheek of een onderpand ontstaande verplichting; *-recht* o. hypotheekrecht o.; 2. recht o. om tegen onderpand te leenen; *-rechtlich* bijv. nw. volgens het hypotheekrecht, hypothecair, *-sache* v. klacht, aanklacht v. over eene hypotheek; *-sass* m. hypotheekhouder m.; *-satz* m. hypotheek v., pand, onderpand o.

Pfandschaft, (*-en*) v. hypotheek, panding v.; 2. onderpand o., waarborg m., handgeld o., godspenning m.; 3. Z. *Pfandrecht.*

Pfandschaftlich, bijv. nw. in onderpand, Z. *pfandrechtlich.*

Pfand-schein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bewijs o. van ontvangen onderpand; *-schilling* m. godspenning m.; it. op onderpand geleend geld o.; 2. Z. *-gebühr*; 3. kosten m. mv. van inschrijving in het hypotheekboek; it. kosten m. mv. van inbeslagneming; *-schriftlich* bijv. nw. hypothecair; *-schuld* v. hypothecaire schuld, uit eene hypotheek ontstaande schuld v.; *-schuldner, —in*, hij, zij, die wegens eene hypotheek schuldig is; *-sicherheit* v. zekerheid v. door onderpand, zekerheid v. door hypotheek; *-spiel* o. pandspel, pandverbeuren o.; *-stall* m. schutstal m.

Pfändung, (*-en*) v. inbeslagneming, beslaglegging v., beslag o.

Pfand-verkäufer, (*-fers*, mv. *-fer*) m. pandverkooper, verkooper m. van in onderpand ontvangen goederen; *-verleiher* m., Z. *-leiher*; *-verschreibung* v., Z. *-brief*; *-vertrag* m. panding v., verdrag o. tot het sluiten eener hypotheek; *-warnung* v. bedreiging v. met beslag; *-wehrung, -weigerung* v., Z. *-kehrung*; *-weise* bijw., — *besitzen*, bij wijze van onderpand, in onderpand.

Pfannapfel, (*-äpfels*, mv. *-äpfel*) m., Z. *Backapfel*; *-balken* m. ketelbalk m.

Pfannchen, (verkl.) o. pannetje, potje o.

Pfanne, (*-n*) v. pan v., pot m.; (Br.) ketel m.; (Mets.) kalkbak, trog m.; (fig.) *in die - hauen*, in de pan hakken, over de kling jagen; II. (Ontlk.) holligheid, beenkast v.; *der Knochen ist aus der - gewichen*, beenkast; (Geweerm.) pan v.; (Art.) tappan v.; (Leid.) dakpan v.; (Uurw.) spilplaat v.; (Drukk.) perspot m., perskom v., holte v. op den degel eener pers; (Slot.) plaat v. met de spil, waarop eene deur & draait; (Volksl.) *mit -n und Kannen lockt man ihn, wohin man will*, met smullen kan men alles van hem gedaan krijgen.

Pfanneisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. ketelijzer o.

Pfannel, (*-s*, mv. *Pfännel*) o. (Sm.) Z. *Pfanne*; *-stück* o. metaalstaaf v., stuk o. gegoten ijzer.

Pfannen-aal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Kookk.) bakpaling, bakaal m.; *-baum* m. (Zoutz.) zoutpanstut m.; *-blech* o., Z. *Pfanneisen*; *-bock* m. (Zoutz.) stelling v., waarop de ketel of zoutpan staat; *-boden* m. bodem m. eener pan; 2. kalkklauw, kalkstok m.; *-borte* v., Z. *-rand*; *-brett* o. (Zoutz.) plank v. tegen den tocht geplaatst; (Kookk.) pannenplank v.; *-deckel* m. deksel o. van de pan; 2. deksel o. van de laadpan. (Geschutg.) tappan v.; *—feder* v. laadpanveer v.; *-eisen* o., Z. *-blech*; *-flicker* m. ketellapper m.; *-fügung* v. beenkasverbinding v.; *-geld* o. belasting v. voor het recht om te brouwen; *-gestell* o. (Kookk.) treeft v., drievoet m.; it. Z. *-knecht*; *-gras* pannegras o.; *-grube* v. (Ontlk.) gewrichtsholte v., bekken o.; *-haken* m. (Zoutz.) panhaak, ketelhaak m.; *-haspe* v. ijzeren ring v. der zoutpan; *-haus* o. (Zoutz.) zoutziederij v.; *-herr* m., Z. *Pfänner*; *-höhlung* v. (Ontlk.) Z. *Pfanne*; it. Z. *-grube*; *-knecht* m. bok m. om den steel der pan op te leggen; *-kolben* m. (Geweerm.) pankolf v.; *-läufer* m. zoutstuk o. in de ovenasch der zoutziederijen; *-loch* o. opening v., gat o. van den oven in eene zoutziederij; *-meister* m. opzichter m. in de zoutziederijen; *-rand* m. rand m. van de pan; *-ring* m., Z. *-haspe*; *-riss* m. scheur v. in eene pan; *-schaum* m., *-schiefer* m., Z. *-stein*; *-schmaus* m. smulpartij v. der brouwers; *-schmied* m. pannensmid, blikslager m.; (Zoutz.) ketelmeester m.; *-stein* m. kalksteen, zoutsteen m.; 2. (Leid.) leisteen o. van Goslar; *-stiel* m. steel m. van eene pan; 2, (Nat. hist.) mees v. met langen staart; *-theil* m. aandeel o., actie v. in eene zoutziederij; *-werk* o. zoutwerk o., zoutkeet, zoutziederij v.; *-ziegel* m. dakpan, vorst v.; *-zucker* m. (Suikerb.) suikerkorst v.

Pfänner, (*-s*, mv. *Pfänner*) m. eigenaar m. eener zoutziederij.

Pfannerei, (*-en*) v., Z. *Pfannentheil*; 2. - of

Pfannerschaft, v. eigendom m. eener zoutziederij; it. vereeniging v. van zoutzieders.

Pfannerrolle, (*-n*) v. lijst v. der eigenaars van eene zoutziederij.

Pfann-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Backfisch*; *-herr* m., Z. *Pfänner*; *-kuchen* m. pannekoek m.; 2. hobbelige kegelschelp v.; *—fresser* m., Z. *Laufkäfer*; *—kraut* o., Z. *Frauenmünze*; *-verquellung* v. (Zoutz.) eene pan met kleiïdeeg sluiten o.; *-werk* o. (Zoutz.) Z. *Pfannenwerk*; it. eigendom, bezit o. eener zoutziederij.

Pfannwerken, (*pfannwerkte, gepfannwerkt*) o. ww., m. *h.* (Zoutz.) eene zoutziederij houden; 2. zoutzieden, de zoutziederij uitoefenen.

Pfarch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Pferch.*

Pfarr-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. stuk o. gronds bij de pastorie behoorende; *-amt* o. pastoorschap, priesterschap o., betrekking v. van predikant of leeraar; it. pastorie, parochie v.; *-aufseher* m. opzichter m. der kerken van een district &, aartspriester, deken m.; *-besetzungsrecht* o. recht o. van collatie; *-bezirk* m. parochie v., kerspel o.; *-birne* v. priesterpeer v.; *-buch* o. register o. der parochie of van het kerspel; *-dienst* m., Z. *-amt*; 2. Z. *-frohne*; *-dorf* o. dorp o. waar een pastoor of predikant gevestigd is; 2. tot eene pastorie behoorend dorp o.

Parre, (*-n*) of **Pfarrei,** (*-en*) v., Z. *Pfarramt*; 2. parochie v., kerspel o.; 3. woning v., huis o. van den pastoor of predikant, pastorie of pastorij v.

Pfarreilich, bijv. en b. parochiaal, van de parochie of het kerspel.

Pfarreinkünfte, v. mv. inkomsten v. mv. van een pastoor of predikant.

Pfarren, (*pfarrte, gepfarrt*) o. ww., m. *h.* tot eene parochie of een kerspel behooren; 2. bedr. ww. onder eene parochie brengen.

Pfarrer, (*-s*, mv. *Pfarrer*) m. (bij R. K.) pastoor m.; (bij Protestanten), predikant, dominé m.; it. geestelijke, leeraar m.

Pfarrerin, (*-nen*) v. predikantsvrouw, vrouw, echtgenoot v. van een predikant of dominé.

Pfarrerisch, bijv. nw. naar de

wijze van een predikant of pastoor; it. een predikant of pastoor toebehoorende.

Pfarr-feld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *-acker; -frau* v., Z. *Pfarrerin; -frohne* v. leendienst m., dien men den pastoor of predikant verschuldigd is; *-garten* m. tuin m. van de pastorie; *-gebäude* o., Z. *Pfarre(i)* (3); *-gebühr* v. gift v. aan den geestelijke; *-gefälle* mv., Z. *-einkünfte; -gemein(d)e* v. parochie v., kerspel o.; *-genoss, —in*, parochiaan m. en v., kerspelkind o.; *-gerechtsame* v. parochiaalrecht o.; *-grund* m., *-stück* o. vast goed o. van eene pastorie; *-handel* m. simonie v.; *-haus* o. pastorie, pastoorswoning, woning v. van den geestelijke; *-hof* m. hof m. van de pastorie; it. Z. *-haus, -jungfer* v. predikantsdochter v.; *-kind* o., Z. *-genoss; -kauf* m., Z. *-handel; -kirche* v. parochiekerk, kerk v. van het kerspel; *-land* o., Z. *-acker; -lehen* o. leen o. eener pastorie; *-leute* mv. parochianen m. en v. mv.; *-matrikel* v., Z. *-register; -pächter* m. pachter m. van den pastoor &c.; *-recht* o. recht o. van collatie; *-register* o. register o. der parochianen; *-rock* m., Z. *Kirchenrock; -satz* m., Z. *-lehen; -siegel* o., Z. *Kirchensiegel; -stelle* v., Z. *-amt; -stuhl* m. stoel, zetel m., bank v. voor de familieleden van den pastoor of predikant; *-thüre* v. deur v. van de pastorie; *-verleihung* v. schenken, verleenen o., schenking v. eener pastoors- of predikantsplaats; *-wiese* v. tot de pastorie behoorende weide v.; *-wittwe* v. predikantsweduwe v.; *-wohnung* v. predikantswoning v., Z. *-gebäude; -zehente, -zins* m. parochietiend, tiend v. voor de pastorie.

Pfattenschauer, (*-schauers*, mv. *-schauer*) m. beëedigd opzichter m. der grenzen of grenspalen.

Pfau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. pauw m.; (Sterrenk.) pauw m., een zuidelijk sterrenbeeld; (Nat. hist.) Z. *-fisch;* (fig.) trotsch persoon m.

Pfauchen, (*pfauchte, gepfaucht*) o. ww., Z. *fauchen.*

Pfauen-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. pauwenoog o.; (fig.) —*n*, veertjes o. mv. van een pauwenstaart; II. (Nat. hist.) pauwenoog o. (een vlinder); 2. lipvisch m.; (Delfst.) grijsachtig gevlekt marmer o.; *-blau* o. pauwenkleur v.; *-ei* o. pauweneio.; *-feder* v. pauweveer v.; (fig.) (in steenen), regenboogkleur v.; (Delfst.) Z. *-stein;* (Pl.) zeegras, zeewier o.; *—druse* v. gekristalliseerd regenboogkleurig spaath o.; *-kamm* m. (Pl.) kondori m. met roode korrels; *-kraut* o. waterpeper v., scherp vlooienkruid o.; *-krone* v. (Pl.) pauwestaart v.; *-schwanz* m. pauwestaart m.; (Nat. hist.) Z. *Pfautaube;* 2. *-auge;* 3. Z. *-krone;* (Bergw.) azuurkleurig kopererts o.; *-schweif* m., Z. *-schwanz;* (Vuurw.) pauwestaart m.; *-schweifig* bijv. nw. als een pauwestaart; *-spiegel* m. (aan het eind der bovenste vederen), pauwspiegel m.; it. pauwspiegel m. (een vlinder); (Pl.) waterhennep m.; it. Z. *-kraut; -stein* m. (Juw.) pauwsteen m.; *-stolz* m. zucht v. om te pronken, te schitteren, trotschheid, ijdelheid v.; *-wedel* m. waaier m. van pauwenveeren.

Pfau-fasan, (*-en*, mv. *-en*) m. pauwfazant m.; *-fisch* m. zeepauw m.; *-fliege* v. schoenlapper m., waterjuffertje o. (een vlinder); *-huhn* m. pauw m.; *-henne* v. pauwin v.; *-huhn* o. jonge pauw m.

Pfauin, (*-nen*) v. pauwin v.

Pfau-nelke, (*-n*) v. peperkruid o.; *-rad* o. uitgespreide pauwestaart m.; *-reiher* m. Indische pauw, Balearische kraanvogel m.; *-schwanz* m., Z. *Pfauenschwanz, -krone; -taube* v. pauwestaart m. (eene duif); *-vogel* m. groote mot v.

Pfebe, (*-n*) v., **-nkürbiss,** (*-es* mv. *-e*) m. groote, geheel ronde pompoen m. of kalebas v.

Pfeffer, (*-s*) m., z. m. peper v.; *mit -würzen*, peperen; *einen Hasen in - einmachen*, in de peper zetten, hazenpeper maken; (fig.) *ein Schlag aus dem -*, harde, ruwe slag m.; *ich wollte, er wäre wo der - wächst*, ik wenschte (gewoonl. ik wou) dat hij op de Mookerhei zat; *mein - ist so gut wie dein Sirup*, mijn ja is zoo goed als uw neen, mijne thee is zoo goed als uwe saffraan; *da liegt der Hase im -*, daar zit de knoop; *indischer* of *Spanischer -*, Spaansche peper v.; *deutscher -*, wilde peper v.; 2. peperstruik m.

Pfeffer-art, (*-en*) v. pepersoort v.; *-artig, -ähnlich* bijv. nw. peperachtig. als peper; *-baum* m. peperboom m.; *wilder —*, Indische sumak of smak m.; (Wijng.) rechtopgroeiende wijnstok m.; *-beere* v. peperkorrel v.; 2. Z. *Pfaffenbeere.*

Pfefferblätterschwamm, (*-(e)s*) m., z. m. peperachtig bladzwam o.

Pfeffer-brühe, (*-n*) v. pepersaus v.; *-büchse* v. peperbus v.; *-bude* v., Z. *-laden; -dute* of *-düte* v. peperzakje, peperhuisje o.; *-fass, -fässchen* o. peperton v., pepervat o.; 2. peperbus v.; *-frasz, -fresser* m., Z. *-vogel; -geschmack* m. pepersmaak m.; *-gurke* v. ingemaakt agurkje o., ingelegde komkommer v.

Pfefferhaft, bijv. nw., Z. *pfefferartig.*

Pfefferholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. peperhout o., peperboom, peperstruik m.; 2. kuischboom m.

Pfefferig, bijv. nw. gepeperd, peperig.

Pfefferkorn, (*-korn(e)s*, mv. *-körner*) o. peperkorrel v., peperbol m.; *-strauch* m. peperstruik m.; *-krämer* m. peperkoopman, kruidenier m.; *-kraut* o. peperkruid o.; 2. boonenkruid o.; *-kuchen* m. peperkoek m.

Pfefferkuchen-bäcker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. peperkoekbakker m.; *-bild* o. figuur v., beeld o. van peperkoek; *-form* v. peperkoekvorm m.; *-puppe* v., Z. *-bild; -teig* m. deeg o. voor peperkoek.

Pfeffer-küchler, (*-lers*, mv. *-ler*) m., Z. *-kuchenbäcker; -kümmel* m. veldkomijn m.; 2. horenkomijn m.; *-lade* v. peperlade v.; *-laden* m. kruidenierswinkel m.; *-lecker* m. (i. k. bet.) klaplooper, vleier m.; *-lehen* o. leen o. van de cijnskamer.

Pfefferling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Pfefferschwamm.*

Pfeffer-mühle, (*-n*) v. pepermolen m.; *-müller* m. pepermolenaar m., Z. *-krämer.*

Pfeffermünze, v., z. m. pepermunt v.

Pfeffermünz-küchlein, (*-lens*, mv. *-lein*) o. pepermuntkoekje, pepermuntje o.; *-öl* o. pepermuntolie v.; *-thee* m. pepermuntthee v.; *-wasser* o. pepermuntwater o.

Pfeffermuschel, (*-n*) v. peperschelp v.

Pfeffern, (*pfefferte, gepfeffert*) o. ww., m. *h.* naar peper rieken, prikkelen, steken; 2. bedr. ww. peperen, met peper bestrooien; (fig.) scherpe uitdrukkingen bezigen; *gepfefferte Worte*, bijtende woorden; (gemeenz.) *jem. -*, inpeperen; it. met de roede slaan.

Pfeffer-nase, (*-n*) v. hij, die over allerlei kleinigheden driftig wordt, kittelooriig mensch m.; *-nuss* v., *-nüsschen* o. pepernoot v.; *-nüsslein* o. linsvormige platronde mosselschelp v.; *-öl* o. peperolie v.; *-pflanze* v., Z. *-baum;* 2. naar den peperboom gelijkende plant v.; *-pint* m. (Pl.) kalfsvoet m.; *-reisel* o. papenhout o.; *-rohr* o. pijp v.; *-röschen &c.*, Z. *-holz; -sack* m. peperzak m.; (fig., Volksl.) zwavelstokkenman m.; *-schwamm* m. pepervormige paddenstoel m.; *-sieb* o. peperzeef v.; *-stahlbaum* m. Japansche peperstruik m.; *-staub* m. fijne peper v.; *-staude* v., Z. *-strauch; -stein* m. korrelachtige koolzure kalk v.; 2. pepersteen m.; *-strauch* m. peperstuik m.; 2. Z. *Kellerhals; -tag* m. dag m. der onnoozele kinderen; *-thimian* m. peperthijm m.; *-vogel* m., Z. *Hohltschnäbler; -wasser* o. peperwater o.; 2. gepeperd water o.; *-wurzel* v., Z. *Bockspeterlein; -zelten* m. peperkoek m.

Pfeif-ammer, (*-n*) v. hegge- of hagevink m.; *-drossel* v. roode lijster v.; 2. gemeene lijster v.

Pfeifchen, (verkl.) o. fluitje, pijpje o., Z. *Pfeife.*

Pfeife, (*-n*) v. fluit v., fluitje o.; (in een orgel), pijp v.; (Glasbl.) blaaspijp v.; (fig., gemeenz.) *nach eines Andern - tanzen*, naar eens anders pijpen dansen; (fig.) (in een bijenkorf), bijencel, wascel v.; (in het lichaam), holle pijp v., pijpbeen o.; (Tuinb.) spruitje o.; it. Z. *Fächser; mit der - pfropfen*, fluitvormig enten; (Wev.) groefje o. aan weerszijden van den naaldenkop; *Tabaks-*, tabakspijp v.; (Zeew.) *die - einziehen*, de zeilen wat inkorten.

Pfeifen, (*pfiff, gepfiffen*) o. ww. onr., m. *h.* fluiten, pijpen, op de fluit spelen; *jemn. -*, fluiten aan iem.; (Tuinb.) fluitvormig enten; (fig.) *auf dem letzten Loch -*, ten einde raad zijn; it. (gemeenz.) op sterven liggen; 2. *auf einer Pfeife -*, spelen, fluiten; II. bedr. ww. *ein Lied -*, fluiten, op de fluit voordragen; III. o. zelfst. (van den wind), fluiten, suizen; (van vogels), fluiten; 2. gefluit o.; (van de borst), piepen o.

Pfeifen-baum, (*-baum(e)s*, mv.

-bäume) m., Z. *-strauch; -beschlag* m. fluitbeslag, garnituur o. eener fluit; *-bohrer* m. (Instr.) fluitboor v.; *-brenner* m. pijpenbakker m.; *-brennerei* v. pijpenbakkerij v.; 2. pijpenfabriek v.; *-brett* o. orgelbalk m. tot steun der orgelpijpen; *-deckel* m. pijpendop m.; *-erde* v., Z. *-thon; -fabrik* v. pijpenfabriek v.; *-firniss* m. pijpenvernis o.; *-fisch* m. trompetvisch m.; *-flechte* v. pijpvormig korstmos o.; *-form* v. vorm m. eener pijp; 2. pijpenvorm, gietvorm m. voor pijpen; *-former* m. pijpenvormer m.; *-förmig* bijv. nw. pijpvormig; *-fusz* m. voet m. eener orgelpijp; *-futter, -futteral* o. pijpekoker, fluitkoker m.; *-gebund* o. bos v. pijpen; *-glaser* m. vernisser m. van pijpen. *-glasur* v. pijpenvernis o.; *-holz* o. pijphout, pijpenhout o.; *-knochen* m. pijpbeen o.; (Ontlk.) scheenbeen o.; *-kopf* m. kop m. der pijp, pijpekop m.; *-koralle* v., Z. *Röhrenkoralle*; 2. Z. *Zuckerkoralle; -loch* o. opening v. der pijp, gat o. in de fluit; *-macher* m. pijpenmaker m.; it. fluitmaker m.; *-mergel* m. steenachtig mergel v.; 2. pijpaarde v.; *-mundstück* o. mondstuk o. van eene pijp; it. mondstuk o. eener fluit; *-muschel* v. pijpmossel v.; *-quaste* v. pijpkwast m.; *-räumer* m. pijpenwroeter, pijpenpoker m.; *-rohr* o. roer o. van de pijp; (Waterb.) pijp, buis v., kanaal o.; —*bohrer* m. buisboor v.; *-röhrchen, -röhrlein* o. pijproertje o.; *-röhrig* bijv. nw. als het roer eener pijp; *-spitze* v. spits v. eener pijp, mondstuk o.; *-stiel* m. pijpesteel m.; *-stock* m. pijpenstok m. van een orgel; 2. pijpenrotting m.; *-stopfer* m. pijpenstopper m.; *-strauch* m. sering v.; 2. seringeboom, seringestruik m.

Pfeifente, (*-n*) v. fluiteend v.

Pfeifen-thon, (*-(e)s*) m., z. m. pijpaarde v.; *-weisz* o. (Delfst.) pijpaardewit o.; *-werk* o. orgelpijpen v. mv., pijpwerk o.; *-zünder* m. pijpaansteker, fidibus m.; *-zünglein* o. (van eene orgelpijp), tongetje o.

Pfeifer, (*-s*, mv. *Pfeifer*) m. pijper, fluiter, fluitspeler m.; (Spr.) *den - lohnen*, het gelag moeten betalen; (Nat. hist.) Z. *Regenpfeifer*; 2. zeebarbeel m.; 3. keverlarve v.

Pfeiferbacke, (*-n*) v. (gemeenz.) dikke, bolle wang v.

Pfeiferei, v., z. m. (i. k. bet.) gefluit, fluiten o.

Pfeifer-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Hornfisch; -gericht* o. (Gesch. van D.) pijpersgerecht o.

Pfeiflerche, (*-n*) v. woudleeuwerik m.

Pfeiferschaft, (*-en*) v. muziekkorps o.

Pfeif-kanne, (*-n*) v. pijpkan v.; *-sack* m. (Volksl.) een altijd schreiend kind o.

Pfeil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. pijl, schicht m.; *schnell wie ein -*, Z. *-schnell*; (fig.) *die -e der Liebe*, de pijlen &; (Meetk.) pijl m.; (Nat. hist.) pijlvisch m.; (Volksl.) *der eine fiedert die -e, der andre verschieszt sie*, de een is de aanlegger, de ander de uitvoerder.

Pfeil-adergang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. (Ontlk.) pijlgang m.; *-band* o. pijlband, band m. van eene werpspies; *-blätterig* bijv. nw. met pijlvormige bladeren; *-blume* v. pijlbloem v.

Pfeilchen, (verkl.) o. pijltje o., kleine pijl m.

Pfeil-drache, (*-n*, mv. *-n*) m. (Nat. hist.) hamervisch m.; *-eisen* o. ijzeren punt v. van den pijl.

Pfeiler, (*-s*, mv. *Pfeiler*) m. pijler, pilaar m.; *groszer, viereckiger -*, pilaster m., penant o.; it. deurpost, deurstijl m.; (van eene zuil), schacht of schaft v.; (Ontlk.) Z. *Herzbalken*.

Pfeilerboden, (*-bodens*, mv. *-böden*) m. plaat v. waarop de stijltjes in een horloge rusten.

Pfeilerchen, Pfeilerlein, (verkl.) o. pilaartje o.

Pfeilern, (*pfeilerte, gepfeilert*) bedr. ww. met pilaren voorzien, door pilaren ondersteunen.

Pfeiler spiegel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. penantspiegel m.; *-stein* m. (Delfst.) basalt o., zuilensteen m.; *-tisch* m. console v.; *-weite* v. (Bouwk.) pilaarwijdte v., afstand m. tusschen twee pilaren.

Pfeil-feder, (*-n*) v. penneschachtje o. van pijlen, pijlveder v.; *-fisch* m. pijlvisch m.; *-förmig* bijv. nw. pijlvormig. *-futter* o., Z. *-köcher; -gang* m., Z. *-adergang; -gerade* bijv. nw. zoo recht als een pijl, rechtop; *-geschwind* bijv. nw. pijlsnel; *-hecht* m. pijlsnoek m.; *-hohle* v. pijlholte v.; *-köcher* m. pijlkoker m.; *-komet* m. pijlvormige komeet v.; *-kraut* o. vlooienkruid o.; 2. pijlkruid o.; *-kreuz* o. puntig uitloopend kruis o.; *-kühn* bijv. nw. moedig, stout in het boogschieten. *-maus* v. kleine springhaas m.; *-naht* m. (Ontlk.) pijlnaad m.; *-natter* v. pijlsnelle Surinaamsche adder of slang m.; *-punkt* m. (Nat. hist.) aprilvlinder m.; *-rand* m. (Ontlk.) pijlrand m.; *-redoute, -schanze* v. pijlschans, pijlredoute v.; *-regen* m. regenbui v. van pijlen; *-ritter* m. pijlvlinder m.; *-sack* m., Z. *-köcher; -schlange* v., Z. *-natter; -schnecke* v. paalworm, houtworm m.; *-schnell* bijv. nw., Z. *-geschwind; -schnelle* v. pijlsnelheid v.; *-schuss* m. (Nat. hist.) Z. *-natter; -schuss* m. schot o. met een pijl, pijlschot o.; *-schütze* m. boogschutter m.; *-schwanz* m. pijlvormige staart m.; II. (Nat. hist.) sphinx m. (een vlinder); 2 vliegend eekhoentje o.; 3. zeehaan m., eend v. met langen staart; 4. duiker, zaagbek m.; 5. stekelrog, pijlstaart m.; *-spitze* v. kop m. van den pijl; *-springer* m., Z. *-maus; -stein* m. pijlsteen, belemniet m.; *-tausendbein* o. pijlvormige duizendpoot m.; *-werk* o. pijlwerk o.; *-wunde* v. door een pijl veroorzaakte wond v.; *-wurf* m. worp m. met een pijl, pijlschot o.; *-wurz* v. (Pl.) Amerikaansch bloemriet o.; —of *-wurzel* v. pijlwortel, hartwortel m.; *-zängler* m. (Nat. hist.) dier o. met pijlvormige tong.

Pfennert, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Volksl.) penningsbroodje, centsbroodje o.; (fig.) kleinigheid v.

Pfennich, Pfennig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) vossestaart m.

Pfennig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. penning m.; *bei Heller und - bezahlen*, tot den laatsten cent betalen; *Geld um den zwanzigsten - anlegen*, tegen den penning twintig; (Wap.) penning m., goud- of zilverstuk o.; *farbiger -*, koek m., rond schijfje o. van kleur; (fig., Nat. hist.) penningsteen m.; 2. $\frac{1}{4}$ drachme o.; it. een twaalfde deel o. van een mark; (Bergw.) Z. *-gewicht; wenn der - läutet, läuft jeder zur Kirche*, iedereen tracht iets te verdienen.

Pfennig-bann, (*-(e)s*) m., z. m. opleggen o. eener geldboete; *-blume* v. maankruid o.; *-brödchen* o. penningbroodje o.; *-dickstück* o. meelwitte peperkoek m.; *-erz* o. korrelvormig erts o.; *-fuchser* m. (gem.) vrek, schravelaar, duitendief m.; *-geld* o. kapitaal o., rente v., interest m., belasting v. in comptant geld; *-gewicht* o. proefgewicht, mark o. van 156 deelen; *-gras* o., Z. *-kraut; -gülte* v. belasting v. in comptant geld; *-koralle* v. muntvormig sterkoraal o.; *-kraut* o. muntvormige weederik v.; 2. Z. *Bauernsenf*; 3. veldtasch, hergtasch v.; *-linse* v. groote lins of lens v.; *-mark* v. (Bergw.) mark o. van 156 deelen; *-meister* m. penningmeester, ontvanger m.; *-meisterin* v. penningmeesteres v.; *-meisterei* v. penningmeesterschap o.; 2. rekenkamer v.; *-post* v. kleine post v.; *-salat* m., Z. *-kraut* (3); *-schenke* v. bedelkot o., bedelaarsherberg v.; *-schreiber* m. schrijver m. bij de rekenkamer; *-stein* m., Z. *-koralle; -thurm* m. (in Straatsburg), schatkamertoren m.; *-winde* v. penningwinde v.

Pfennwerthen, (*pfennwerthete, gepfennwerthet*) o. ww., m. *h.* in het klein koopen, handelen.

Pferch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **Pferche,** (*-n*) v. (Landh.) (voor schapen), kooi, schaapskooi v., schuthok o.; (Art.) artilleriepark o.; 2. schapenmest, drek m.; 3. omheining, schutting v.

Pferchacker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. met hokmest gemeste akker m.

Pferchen, (*pferchte, gepfercht*) bedr. ww. *einen Acker -*, eene heining zetten om, afschutten; 2. met hokmest bemesten; *die Schafe -*, in eene kooi opsluiten; II. o. ww., m. *h.* in een perk zijn, in de schaapskooi zijn; it. mest maken.

Pferch-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. schutgeld o.; *-hütte* v. herdershut v., schaapenstal m.; *-karren* m. herderskar v.; *-layer* o. schaapskooi v.; 2. kudde v.; *-recht* o. recht o. om schapen op een land af te sluiten; *-schlag* m. schuthok o.; 2. Z. *-recht*.

Pferd, (*-e)s*, mv. *-e*) o. paard o.; *männliches -*, hengst m.; *weibliches -*, merrie v.; *junges -*, veulen o.; *sich zu -e setzen*, te paard stijgen; *vom -e absteigen*, van het paard stijgen; *zu -e dienen*, bij de cavalerie dienen; (Krijgsw.) *zu -e blasen*, het signaal geven om de paarden te zadelen of op te stijgen; *unterleytes -*, postpaard o.; *untersetztes -*, kort en dik, ineengedrongen en ge-

spierd paard o.; (Spr.) *vom -e auf den Esel kommen* of *sich vom -e auf den Esel setzen*, van meester knecht worden; (Volkst.) *sich auf das hohe - setzen*, zich het voorkomen geven van een groot heer; (Zeew.) *die-e*, paardlijnen v. mv., paarden o. mv.

Pferde-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. boerenplaats v., akker m., waarvan, bij het overlijden van den pachter, de landeigenaar aanspraak op het beste paard heeft; *-aloe* v. gewone aloë v.; *-ameise* v. boschmier v.; *-ampfer* m. gewoon wild patientiekruid o.; *-apfel* m. paardevijg v.; (Spr.) *das ist wie — und Reichsapfel*, dat staat als eene vlag op een modderschuit; *-arbeit* v. paardenwerk o.; (fig.) zwaar, moeielijk werk o.; *-arznei* v. (eig. en fig.) paardenmiddel o.; *—kunde, —kunst* v. paardenartsenijkunde v.; *—schule* v. paardenartsenijschool v.; *—wissenschaft* v., Z. *-kunde; -arzt* m. paardenarts m., paardendokter m.; *-auge* o. paardenoog o.; (Zeew.) ring m. om de nok van de ra; *-bahn* v. paardenspoorweg m., tramway m.; *-bär* m. Z. *Honigbär*; *-bauer* m. boer m., die paarden houdt; *-baum* m. stalboom m.; *-bereiter* m. paardrijder, pikeur m.; *-beschlag* m. hoefbeslag o.; 2. hoefijzer o.; *-binse* v. biesgras o.; *-blässe* v. bles v., witte vlek v. aan den kop van een paard; *-blume* v. paardenbloem v., leeuwentand m.; 2. zwartkoren m. en o.; *-bohne* v. Z. *Saubohne*; *-brassen* m., Z. *Pferdmakrele*; *-bremse* v. paardenvlieg, horzel v.; *-bube* m., Z. *-junge*; *-bug* m. paardeschouder v., schoft v.; *-bürste* v. roskam m.; *-decke* v. paardedek o.; *-deuterei* v. wichelarij v. uit het paardengehinnik; *-dieb* m. paardendief m.; *-diebstahl* m. diefstal m. van een paard of van paarden; *-dienst* m., Z. *-frohne*; *-dille* v. Oostenrijksche bergeppe v.; *-dorn* m. zeekruisdoren m.; *-egel* m. paardenbloedzuiger m.; *-esel* m. muilezel m.; *-fähre* v. (Scheepv.) paardenpont v.; *-fenchel* m. waterscheerling m., watervenkel v.; *-fleisch* o. paarde(n)vleesch o.; *—holz* o. paardenvleeschhout o.; *-feige* v. paardevijg v.; *-fliege* v., Z. *-bremse*; *-frohne* v. spandienst m.; 2. leendienst m. met paarden; *-führer* m. (Bergw.) mijnwerker m., die de paarden bestuurt; *-füllen* o. veulen, paardeveulen o.; *-fusz* m. paardenvoet, paardepoot m; 2. paardeschelp v.; 3. (fig.) paardepoot, duivel m.; 4. misvormde voet m.; *-füszig* bijv. nw. met paardepooten; *-füszler* m. (o Gesch.) paardepoot, paardevoet m.; *-futter* o. paardenvoeder o.; *-gebiss* o. paardegebit o; *-gerâth* of *-geschirr* o. paardetuig o.; *-gift* o., *—baum* m. manschenilleboom m.; *-glück* o. gelukkig toeval, blind geluk o.; *-göpel* m. (Bergw.) door paarden getrokken toestel m. om het erts naar boven te hijschen. *-göttin* v. (Fabell.) godin v. der paarden. Hippona v.; *-gras* o. paardengras o.; 2. Z. *Honiggras*; *-gurt* m. buikriem m.; *-gut* o. goed o. waarbij paarden (of een paard) geëischt worden; *-haar* o. paardenhaar o

Pferdehaar-bereiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. paardenhaarbereider m.; *-flechter* m. paardenhaarvlechter m.; *-wurm* m. paardenhaarworm m., zeedraad m.

Pferde-hacke, (*-n*) v. (Landb.) paardenhak v.; *-hai* m. groote zeehond m.; *-hals* m. paardenhals m.; *-handel* m. paardenhandel, handel m. in paarden; *-händler* m. paardenkooper m.; *-hären* bijv. nw. paardenharen, van paardenhaar; *-haut* v. paardenhuid v., paardenleer o.; *-heu* o. paardenhooi o.; *-hirsch* m. Boheemsch hert o.; *-huf* m. paardenhoef m.; (Nat. hist.) Z. *-fusz*; 2. venussnavel m., navelkruid o.; *—natter* v. (Nat. hist.) hoefijzer o.; *—förmig* bijv. nw. paardenhoefvormig; *-hut* v. opzicht o. over paarden; 2. paardenweide v.; *-jockel* m. (Scherts.) Z. *-liebhaber*; *-junge* m. staljongen, palfrenier m.; *-käfer* m. drekkever m.; *-kamm* m. roskam m.; *-kampf* m. gevecht o. van paarden; 2. ruitergevecht, gevecht o. te paard; *-karren* m. (Spoorw.) paardenwagen m.; *-kastanie* v. eetbare kastanje v.; it. *—baum* m. kastanjeboom m.; *-katze* v., Z. *Tigerkatze*; *-kauf* m. koop m. van een of meer paarden; *-kegel* m bovenste o. van den paardenpoot; *-kenner* m. paardenkenner m.; *-klaue* v. paardenhoef m.; 2. (Pl.) hoefblad o., brandlatuw v.; *-klemmer* m. groote schallebijter m.; *-knecht* m. stalknecht, palfrenier m.; *-knochen* m. paardebeen o.; *-kopf* m. paardekop m.; 2. groote stroolen hoed m.; *-koppel* v. (aan eene koets), span o. paarden; 2. voetkluisters v. mv., spanketen v.; *-krabbe* v. groote krab v. of kreeft m.; *-kraft* v. paardekracht v.; *Dampfmaschine von 80 -kräften*, van 80 paardenkrachten; *-krankheit* v. paardenziekte v.; *-kreuz* o. kruis o. van het paard; *-krippe* v. paardenkribbe, ruif v.; *-lache* v. (Volkst.) paardelach m., gehinnik o.; *-lade* v. dat gedeelte van de kaak eens paards, waar geene tanden groeien; *-last* v. paardelast m.; *-lauf* m. renbaan v.; *-laus* v. paardeluis v.; *-leiher* m., Z. *-verleiher*; *-leine* v. leisel o.; it. paardenlijn v.; *-lenker* m. paardentemmer m.; *-liebhaber* m. liefhebber m. van paarden; *-liebhaberei* v. overdreven liefde v. voor paarden; *-lien* v. (Zeew.) paardelijn v., greling m.

Pferdeln, (*pferdelte, gepferdelt*) o. ww. waar de paarden of den stal rieken.

Pferde-mähne, (*-n*) v. paardemanen v. mv.; *-mäkler* m. makelaar m. in paarden; *-mangel* m. gebrek o. aan paarden; 2. gebrek o. van een paard; *-markt* m. paardenmarkt v.; *-mäszig* bijv. nw. als een paard, als een lastdier, buitengewoon, voor een paard; *-maul* o. paardebek, paardemuil m.; *-miethe* v. huren o. van een paard; *-milch* v. paardemelk v.; *-milz* v. paardemilt v.; 2. Z. *-gift*; *-mist* m. paarde(n)stront m.; 2. paardenmest m.; *-mühle* v. paardenmolen m.; *-münze* v. polei, waterpolei v.; *-narr* m. paardengek m.; *—heit* v., Z. *-liebhaberei*; *-nuss* v. okkernoot v.; *-philister* m. (Student.) Z. *-verleiher, -vermiether*; *-pille* v. paardenpil v.; *-polei* v., Z. *-münze*; *-putz* m., Z. *-schmuck*; *-quast* m. paardenkwast m.; *-raspel* v. (Hoefsm.) hoefsmidsraspvijl v.; *-rennbahn* v. renbaan v.; *-rennen* o. wendren m., harddraverij v.; *-rücken* m. paarderug m.; *-ruthe* v. paarderoede, hengsteroede v.; 2. (Pl.) zeegras, zeewier o.; *-saat* v., *-samen* m., *—kraut* o., Z. *-fenchel*; *-salbe* v. paardenzalf v.

Pferdesampfer, (*-s*) m., z. m. (Pl.) tuinpatientiekruid o.

Pferde-sattel, (*-sattels*, mv. *-sättel*) m. paardezadel m.; *-schacht* m., Z. *-göpel*; *-schau* v. tentoonstelling v. van paarden; *-schelle* v. bel v. (om den hals) van paarden; *-schenkel* m. paardeschenkel m.; *-schinder* m. (fig.) paardenbeul m.; *-schmuck* m. paardensieraad o.; *-schnalle* v. gesp m. van het paardetuig; *-schopf* m. voorhoofdshaar o. van een paard; *-schwamm* m. (Veea.) beenwater o. van een paard; *-schwanz, -schweif* m. paardestaart m.; *—stein* m. paardestaartsteen, hippoliet m.; *-schwemme* v. paardenwed o.; *-silge* v. gewone peterselie v.; *-stall* m. paarde(n)stal m.; *-stecher* m. steekvlieg, paardenvlieg v.; 2. hornaar v.; *-stein* m. paardensteen, hippoliet m.; *-stern* m. witte vlek v. voor den kop van een paard; *-stopfer* m. mijnwerker m., die het paard van den opzichter voedert; *-strafe* v. paardenstraf, tuchtiging v. der paarden om ze te temmen; *-striegel* m. roskam m.; *-sucht* v., Z. *-liebhaberei, -tag* m. (Landh.) dag m. om spandienst te doen; 2. (Kath.) feest o., feestdag m. van den H. Stephanus; *-tausch* m. paardenruil m., ruilen o. van een of meer paarden; *-tränke* v. drinkplaats v. voor paarden, Z. *-schwemme; -verleiher, -vermiether* m. verhuurder m. van paarden, huurkoetsier m.; *-wechsel* m. wisselplaats v. voor paarden of postpaarden, postplaats v., posthuis o.; *-weide* v. paardenweide v.; *-wurm* m. paardenworm, ingewandsworm m. van paarden; 2. Z. *-käfer*; (Veea.) dampigheid v.; *—kraut* o. groote weidepimpernel v.; *-wurz* v. witte kameleon o. zonder stengel; *-zahn* m. paardetand m.; *-zaum* m. paardentoom, teugel m.; *-zeug* o. paardetuig o.; *-zoll* m. tol m. voor paarden; *-zotte* v. vetlok v. aan de koot van een paard; *-zucht* v. paardenfokkerij, stoeterij v.; *-züchtler* m. paardenfokker, stoeter m.; *-zug* m. span o. paarden; *-zügel* m., Z. *-zaum*.

Pferdisch, bijv. nw., Z. *pferdemäszig*.

Pferd-makrele, (*-n*) v. wentelaar, meirval m.; *-mann, -mensch* m. (Fabell.) paardmensch, centaurus m.

Pferdner, (*-s*, mv. *Pferdner*) m. boer m., die minstens een span paarden heeft.

Pfersich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Pfirsich*.

Pfetzen, (*pfetzte, gepfetzt*) bedr. ww. knijpen; 2. in stukken slaan, eene snede over het gezicht geven.

Pfetz-pfennig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Volkst.) vrek, gierigaard, duitendief m.; *-zange* v. knijptang v.; it. neusnijper m., prangijzer o.

Pfiesel,-kammer, (*-n*),**-statt,** (*-stätte*) v. (Zoutz.) droogkamer v.

Pfiff, (-(e)s, mv. -e) m. gefluit, fluiten o.; *einen - thun,* fluiten; (fig.) kneep v., streek m., list v., bedrog o.: *er versteht den -,* hij ken de kneep; *er ist voller Kniffe und -e,* hij is vol streken en treken.

Pfiffer-kraut, (-*kraut(e)s,* mv. -*kräuter*) o. gentiaan, duivekervel v.

Pfifferling, (-(e)s, mv. -e) m., Z. *Pfefferling;* (fig.) kleinigheid, nietigheid, beuzeling v.; *das ist keinen - werth,* dat is geen cent waard.

Pfiffig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. sluw, geslepen; -*er Kauz,* doortrapte schelm; -*er Streich,* looze, sluwe streek m.; -*keit* v. list, slimheid, loosheid, doortraptheid, geslepenheid v.

Pfingst-abend, (-(e)s, mv. -e) m. avond m. voor Pinksteren; -*anger* m., Z. -*weide;* -*bier* o. pinksterbier o.; -*birne* v. pinksterpeer v.; -*blume* v. pinksterbloem, pioene v.; 2. gewone brem v.; -*dienstag* m. Dingsdag m. na Pinksteren.

Pfingsten, mv. Pinksteren, Pinksterfeest o.; (Spr.) - *wenn die Gans auf dem Eis geht,* Sint-Juttemis, als de kalveren op het ijs dansen.

Pfingst-feiertag, (-(e)s, mv. -e) m. Pinksterdag m.; *die —e,* de Pinksterdagen m. mv., Pinksteren o.; -*fest* o. Pinksterfeest o.; -*freude* v. pinksterverrukt, pinksterpret v.; -*gans* v. pinkstergans v.; -*hausel,* -*jäckel,* -*kümmel* m. stroopop v. gedurende den Pinksterma(a)ndag rondgedragen en des nachts voor het huis van de luiste dienstmeid verbrand; -*huhn* o. hoen o., tegen Pinksteren als belasting te leveren.

Pfingstlich, bijv. nw. wat op Pinksteren plaats heeft.

Pfingst-monat, (-(e)s, mv. -e) m. pinkstermaand v., Mei m.; -*montag* m. Pinkstermaandag m.; -*nacht* v. pinksternacht v.; -*nelke* v. pinksternelke v.; -*ochs* m. pinksteros m.; -*pfrieme* v., Z. *Genster;* -*predigt* v. pinksterpreek v.; -*recht* o. belasting v. voor het weiden op vreemden grond; -*rose* v., Z. -*blume;* -*schieszen* o. schutterspel o. gedurende het Pinksterfeest; -*tag* m. pinksterdag m.; 2. Z. -*feiertag;* -*viole* v., Z. *Mutterviole;* -*vogel* m., Z. *Goldamsel;* -*weide,* -*wiese* v. tegen Pinksteren opengestelde gemeenteweide v.; (Geweerm.) -*wiese* v. weide v. voor het pinksterschieten; -*woche* v. pinksterweek v.; -*zeit* v. pinkstertijd m.

Pfinne, (-*n*) v., Z. *Pinne.*

Pfipps, (-*es*) m., z.m. (van kippen), pip v.

Pfirsche, (-*n*) v., Z. *Pfirsich.*

Pfirschen-aprikose, (-*n*) v. witte abrikoos v.; -*blatt* o., Z. *Pfirsichblatt.*

Pfirsich, (-*e*) v. perzik v.

Pfirsich-baum, (-*baum(e)s,* mv. -*bäume*) m. perzikboom m.; *früher —, Früh—,* hartperzikboom m.; -*blatt* o. perzikblad o.; 2. venusschelp, domingoschelp v.; -*blüthe* v. perzikbloesem m.; -*blüthen* bijv. nw. blauwachtig rood, van de kleur der perzikbloesems; -*blüthfarbe* v. perzikbloesemkleur v.; -*blüthfarben,* -*blüthfarbig* bijv. nw., Z. -*blüthen;* -*blüthroth* bijv. nw. zoo rood als perzikbloesems; -*blüthsyrup* m. siroop of stroop v. van perzikbloesems; -*branntwein* m. persico v.; -*kern* m. perzikpit v.; —*schwarz* bijv. mv. zoo zwart als gebrande perzikpitten; -*kraut* o. vlooienkruid o.; -*mandel* v. amandelperzikboom m.; -*stein* m. perzikpit v., perziksteen m.; -*weide* v. perzikwilg(eboom) m.

Pfiste, Pfisterer, (-*s*, mv. *Pfist(er)er*) m. bakker m.

Pfitzauf, (-(e)s, mv. -e) m. (Bak.) soes v.; 2. (Volkst.) flapuit, onbezonnene m.

Pfitzen, (*pfitzte, gepfitzt*) o. ww., Z. *fitzen.*

Pflanzbürger, (-*gers,* mv. -*ger*) m. planter, kolonist m.

Pflänzchen, Pflänzlein, (verkl.) plantje, kruidje o.; (fig.) teedere bloem v.

Pflanze, (-*n*) v. plant v., gewas o.; (fig.) schepping v., schepsel, voortbrengsel o.

Pflanzeisen, (-*eisens,* mv. -*eisen*) o., Z. *Pflanzholz.*

Pflanzen, (*pflanzte, gepflanzt*) bedr. ww. planten, poten; *an einen andern Ort* -, verplanten, verpoten; *eine Fahne* -, planten, uitsteken; *Kanonen auf den Wall* -, zetten, plaatsen, planten; 2. Z. *verpflanzen;* it. zaaien, inplanten, enten; 11. wed. ww. *sich vor jemn. (hin)* -, zich plaatsen, zich posteeren voor.

Pflanzen-abdruck, (-(e)s, mv. -e) m. afdruk m., afdruksel o. eener plant; -*artig* bijv. nw. plantaardig; -*asche* v. plantenasch v.; -*bau* m. samenstel o., gesteldheid, vorming v. der planten, plantenbouw m.; -*beet* o. plantenbed o.; -*beschreiber* m. plantenbeschrijver m.; -*beschreibung* v. plantenbeschrijving v.; -*bildung* v. vorming, ontwikkeling v. der planten; 2. Z. -*bau;* -*buch* o. plantenboek, boek o. over de plantenkunde; -*butter* v. plantenboter v.; -*deuterei* v. waarzeggerij v. uit planten; -*eiweisz o,* planteneiwit o.; -*erde* v. voor planten geschikte grond m.; 2. plantaarde, tuinaarde, pootaarde, mestaarde v.; -*farbe* v. plantenkleur v.; -*faser* v. plantenvezel v.; -*floh* m. plantenvloo v.; -*forscher* m. plantonderzoeker m.; -*fressend* bijv. nw. plantenetend; -*gallerte* v., -*gallertstoff* m. (Scheik.) plantengelei v.; -*garten* m. plantentuin m.; -*geist* m., Z. -*seele;* -*gewächse* o. mv. groenten v. mv.; -*gift* o. plantaardig vergif o.; -*grün* o., —*es Harz,* (Scheik.) bladgroen o.; -*honig* m. plantenhoni(n)g m.; -*käfer* m. plantenkever m.; -*käse* m. amandelstof v.; -*keim* m. plantenkiem m.; -*kenner* m. plantenkenner m.; -*kenntniss* v. plantenkennis, botanie v.; -*kohle* v. uit planten voortgekomen steenkool v.; -*körper* m. lichaam o. eener plant; -*kost* v. plantenkost m.; -*kraft* v. kracht v. der planten; -*kunde* v., Z. -*kenner;* -*kuh* v. Amerikaansche melkboom m.; -*laugensalz* o. plantenloogzout o.; -*laus* v. plantenluis v.; -*leben* o. leven o. der planten, plantenleven; (fig.) *ein — führen,* een plantenleven leiden; -*lehre* v. plantenleer, leer v. der planten; -*leim* m. plantenlijm v., Z. *Kleber;* -*lese* v. opzoeken o. van planten; it. keur v. van planten; -*liebhaber* m. liefhebber m. van planten; -*mäher* m. (Nat. hist.) plantenmaaier m.; -*milch* v. plantenmelk v.; 2. (Apoth.) zaadmelk v., koeldrank m.; -*öl* o. plantenolie v.; -*reich* o. plantenrijk o.; -*saft* m. plantensap o.; 2. sap o. der plant; 3. (Gen.) kruidensap o.; -*säger* m., Z. -*mäher;* -*salz* o. plantaardig zout o.; -*sammler* m. plantenzamelaar m.; -*sauer* bijv. nw. plantenzuur; -*sauger* m., Z. *Schmarotzer;* -*säure* v. plantenzuur o.; -*schlaf* m. slaap m. der planten; -*schleim* m. plantenslijm o.; -*seele* v. plantengeest m., beginsel o. van wasdom; -*stein* m. plantensteen m.; 2. beeldsteen, steen m. met den afdruk eener plant er op; 3. plantversteening v.; -*stoff* m. plantenstof v.; (Scheik.) beginsel o. van wasdom; (Aardk.) overblijfsel o. van planten; -*system* o. plantenstelsel o.; -*theil* m. deel, deeltje o. eener plant; 2. Z. -*stoff;* -*thier* o. plantaardig dier o.; -*wachsthum* o. wasdom, groei m. der planten, plantengroei m.; -*welt* v. plantenwereld v., plantenrijk o.; -*wissenschaft* v., Z. -*kenntniss.*

Pflanzer, (-*s*, mv. *Pflanzer*) m. planter, poter m.; 2. volkplanter, kolonist m.; 3. eigenaar m. eener plantage; 4. Z. *Pflanzholz.*

Pflanz-garten, (-*gartens,* mv. -*gärten*) m. planttuin m., plantkweekerij v.; it. moestuin m.; -*holz* o. poothout, plantijzer o.

Pflanziger, (-*s*) m., z. m. weeke, natte sneeuw v.

Pflänzlerin, (-*nen*) v. (Volkst.) ongeschikt meisje, nufje, vertroeteld kind o.

Pflänzling, (-(e)s, mv. -e) o. stekje, afzetsel o., loot v., scheut m.; (fig.) kweekeling m.

Pflanz-ort, (-(e)s, mv. -e of *Pflanzörter*) m. volkplanting, kolonie v.; -*reis* o., Z. *Pflänzling;* -*schule* v. plantenschool, kruidkundige school v.; (fig.) kweekschool v., seminarie o.; -*schüler* m. leerling m. eener kruidkundige school; it. leerling m. van een seminarie; -*schullehrer* m. leeraar m. aan eene kruidkundige school, aan een seminarie; -*staat* m. volkplanting, kolonie v.; -*stadt* v. stad v. door volkplanters bewoond, gesticht; -*städter* m. inwoner m. eener kolonistenstad; -*statt,* -*stätte* v., Z. -*ort,* -*schule;* -*stock* m., Z. -*holz;* 2. (Landh.) Z. *Mutterstock.*

Pflanzung, (-*en*) v., Z. *pflanzen;* it. plantage v., plantsoen o.; 2. beplante plaats v.; it. plantage, volkplanting, kolonie v.

Pflanz-volk, (-*volk(e)s,* mv. -*völker*) o. kolonie, volkplanting v.; -*wetter* o. voor de planten gunstig we(d)er o.

Pflaster, (-*s*, mv. *Pflaster*) o. (Apoth.) pleister, wondpleister v.; (Volkst.) *er hat ein - für alle Wunden,* hij weet overal raad voor; (Mets.) pleister, pleisterkalk v.; 2. (van eene straat), plaveisel o., bestrating v., straatsteenen, vloersteenen

m. mv.; *das - einer Strasze aufreiszen*, eene straat opbreken; (fig.) *London ist ein theures, hartes -*, L. is eene dure plaats.

Pflasterblei, (*-(e)s*)o.,z.m.(Scheik.) loodzeep v.

Pflasterchen, Pflästerlein, (verkl.) o. pleistertje o.

Pflasterer, (*-s*, mv. *Pflasterer*) m. m. straatmaker m.; (in kamers), vloerlegger m.

Pflaster-fliesz, (*-es*, mv.*-e*) o.,Z. *-stein; -geld* o. straatgeld, geld o. voor het bestraten;2.weggeld,passagegeld o.;**-hammer** m. straatmakershamer m.; *-haue* v. koevoet m. om de steenen los te maken; *-jungfer* v., Z. *-ramme; -käfer* m. pleisterkever m., Spaansche vlieg v.; *-kasten* m., *-lade* v. (Apoth.)pleisterkist, pleisterlade v.; *-kocher* m., Z. *Quacksalber; -lohn* m., Z. *-geld* (1); *-meister* m. straatmakersbaas m.

Pflastern, (*pflasterte, gepflastert*) bedr. ww. (Apoth.) eene pleister leggen, met eene pleister bedekken: *eine Büchsenkugel -*, met een vetlapje omwikkelen; 2. bestraten; *ein Zimmer -*, met vloertegels bedekken; (Br.) *die Braukessel mit Schiefer -*, met leisteen beleggen.

Pflaster-ramme, (*-n*) v. straatstamper m., juffer v., handhei v.; *-rolle* v. rol v. pleisters; 2. pleisterrol v.; *-rücken* m. hoogste gedeelte o. eener straat; *-scheere* v. pleisterschaar v.; *-schlägel* m., Z. *-ramme; -setzer* m., Z. *Pflasterer; -spatel* m. (Heelk.) pleisterspatel v.; *-stein* m. straatsteen m.; (in kerken), vloertegel m.; *-stöszel* m., Z. *-ramme; -strasze* v. straatsteenen m. mv.; *-streicher* m. pleisterstrijker, pleistermaker m.; *-treter* m. straatslijper, leeglooper m.; *-weg* m. straatweg, bestrate weg m.; *-werk* o. pleisters v. mv.; 2. bestrating, bevloering v.; *-winkel* m. vereenigingshoek m. van twee straten; *-zeug* o. straatmakersgereedschap o.; *-ziegel* m. vloertegel m.

Pflaum, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Flaum; -baum* m. pruimeboom m.; *—holz* o. pruimeboomhout o.; *-bäumen* bijv.nw. van pruimeboomhout.

Pflaumchen, Pflaumlein, (verkl.) o. pruimpje o.

Pflaume, (*-n*) v. pruim, sleepruim v.; *gedörrte -*, droge pruim; *geschmorte -*, gestoofde pruim; 2. pruimeboom m.

Pflaumenbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. pruimeboom m.; *virginischer —*, Virginische dadelpruimeboom m; *—holz* o., Z. *-holz; -blatt* o. pruimeblad o.; *—spinner* m. pruimeboomvlinder m.; *-blüthe* v. pruimebloesem m.; 2 bloeien o., bloeitijd m. van den pruimeboom; *-brühe* v. pruimensap o.; *-falter* m. pruimeboomvlinder m.; *-farbe* v. pruimenkleur v.; *-garten* m. met pruimeboomen beplante boomgaard m.; *-gummi* o. pruimeboomgom v.; *-holz* o. pruimeboomhout o.; *-kern* m. pruimepit v.; it. Z. *-stein; —öl* o. pruimepittenolie v.; *-kuchen* m. pruimenkoek m., pruimentaart v.; *-latwerge* v. likkepot m. van pruimen; *-margenröschen* o. behen v. met mosachtige bloemen; *-muss* o. pruimenmoes o.; *-palme* v. kooldragende palmboom m.; *-scheide* v. (Nat. hist.) pruimvormige zeescheede v.; *-schlehe* v. vroege pruim, sleepruim v.; *-schmetterling* m., Z. *-falter; -stein* m. pruimesteen m., pruimepit v.; *-torte* v. pruimentaart v.

Pflaum-feder, (*-n*) v., &, Z. *Flaumfeder &; -kuchen* m. pruimenkoek m.; *-muss* o. pruimengelei v., Z. *-enmuss; -palme* v. palmboom m. van Malabar; *-schnitte* v. sneedje o. pruimencompote; *-streicher* m. (gemeenz.) pluimstrijker, vleier m.; *-tunke* v. pruimencompote v.

Pfleg-amt, (*-amt(e)s*, mv.*-ämter*) o. lager domeinbestuur o.; 2. voogdijkamer v.; 3. voogdij,voogdijschap,curateele v.; *-amtmann* m. baljuw m. van een lager domeinbestuur; it. ontvanger, beheerder m. van een domein; *-befohlene* m. en v., Z. *Pflegekind.*

Pfleg-befohlen, -empfohlen, bijv. nw. onder toezicht gesteld, ter verzorging aanbevolen.

Pflege, (*-n*) v. voogdijschap, curateele v., beheer o.; *die - über jem. haben*, met het toezicht o. belast zijn over; 2. verzorging, oppassing, opvoeding v., onderhoud o.; *alle - und Wartung genieszen*, goed opgepast worden; *ein Kind in der - haben*, belast zijn met de verzorging &; 3. district, rechtsgebied, kanton o.; it. gebied o., & waarover men het bestuur voert; 4. huis o. van verpleging;(Krijgsw.) invaliedenhuis, hospitaal o.

Pflege-ältern, mv. pleegouders mv.; *-befohlen* bijv. nw., Z. *pflegbefohlen; der, die —e*, kweekeling, pupil m. en v., pleegkind o.; *-bestellung* v. voogdijschap, aanstelling v. van een voogd; *-gericht* o. rechtbank v. voor voogdijschap; *-haus* o., Z. *Pflege* (4); *-kind* o. pleegkind o.; it. pupil, kweekeling m. en v.

Pflegelhänke, (*-n*) v. (Landb.) feestmaal o. na het einde van den dorschtijd.

Pflegelos, bijv. nw. verlaten, zonder verpleging, onverzorgd.

Pflegen, (*pflog, gepflogen*) bedr. ww. onr. *ein Kind -*, verplegen, verzorgen, opvoeden, opkweeken; *Güter -*, besturen, beheeren, onder opzicht hebben. 2. *eines Amtes -*, belast zijn met, uitoefenen; *Rathes* of *Rath mit jemn. -*, raadplegen; *Unterhandlungen -*, doorzetten; *Freundschaft mit jemn. -*, houden; *der Güte -*, toegevend zijn; *der Ruhe, seiner Bequemlichkeit -*, rust, zijn gemak nemen; *der Liebe -*, zich overgeven aan; *eines* of *einen Kranken -*, verplegen, oppassen; *seines Leibes, seiner Gesundheit -*, Z. *sich -; Gerechtigkeit -*, uitoefenen; II. (*pfleyte, gepflegt*) o. ww. reg. plegen, gewoon zijn; *in solchen Fällen pflegt er zu schweigen*, is hij gewoon &; *thue wie du pflegst*, zoo als gij gewoon zijt; *so pflegt es denen zu gehen, welche &*, zoo gaat het gewoonlijk met &; *wie es zu gehen pflegt*, volgens den gewonen gang, zoo als gewoonlijk; III. wed. ww. *sich -*, goed in acht nemen, voor zijne gezondheid & zorg dragen; (Scherts.) zich te goed doen, zich koesteren.

Pfleger, (*-s*, mv. *Pfleger*) m., **-in,** (*-nen*) v. bestuurder, beheerder m., bestuurderes v.; (van een land), gouverneur, landvoogd m., landvoogdes v.; *geistlicher -*, beheerder, bewindvoerder m.; (van een minderjarige), voogd m., voogdes v.; (fig.) verpleger, verzorger, weldoener, vader m., verpleegster, verzorgster, weldoenster, moeder v.; *er ist der - meiner Jugend*, hij heeft mij in mijne jeugd verzorgd, hij is mijn pleegvader; *diese Stadt ist die -in der Künste*, moeder.

Pflege-schreiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. schrijver m. voor het baljuwschap; it. secretaris m. der voogdijkamer; *-sohn* m., *-tochter* v. pleegzoon m.,pleegdochter v.; it. Z. *pflegbefohlen; -töchterlich* bijv. nw. aan de pleegdochter behoorende; *-vater* m. pleegvader,voedstervader m.; *-vogt* m. voogd m.;*-wirth,—in* huismeester m., huismeesteres v. in het hospitaal.

Pfleghaft, bijv. nw. in eigendom hebbend; it. aan den grond behoorend; *-e Leute*, lijfeigenen.

Pfleglich, bijv. nw.huiselijk,spaarzaam; *- nützen*, wijselijk, geregeld,spaarzaam, huishoudelijk, als een goed huisvader; *ein Haus - bewohnen*, als een goed huisvader, in goeden staat.

Pflegling, (*-(e)s*, mv. *-e*)m.pleegkind o., pupil m. en v.

Pflegniss, (*-e*) v., Z. *Pflegschaft.*

Pflegrechnung, (*-en*) v.,Z. *Vormundschaftsrechnung.*

Pflegschaft, (*-en*) v.voogdijschap, curateele v., opzicht o.; *unter jems. - stehen*, onder iems. opzicht staan; it. Z. *Pflege.*

Pflegschaftlich, bijv. nw. van het pleegkind, aan het pleegkind behoorende.

Pflegschafts-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*), **-gut,** (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o. geld o., goed o. van het pleegkind.

Pflegstube, (*-n*)v.voogdijkamer v.

Pflicht, (*-en*) v. plicht m., verplichting v., gehoudenheid v.; *es ist seine -*, het is zijn plicht; *sich eine - aus etw. machen*, zich iets tot plicht maken; it. belasting v.; 2. (Leenw.) eed m. van getrouwheid, huldigingseed m.; *jem. in -, in Eid und - nehmen*, iem. in eed en plicht nemen, zich doen huldigen door; *unter Amt und - handeln*, zijn plicht verzaken; 3. (Zeew.) plecht v.; (H. S.) *österliche -*, avondmaal o. voor Paschen.

Pflicht-anker, (*-ankers*, mv.*-anker*) m. plechtanker o.; *—tau* o. plechtankerkabel m.; *-bar* bijv. nw. verplicht, verschuldigd, verbonden; *—e Güter*, bezwaard; *-beitrag* m. verschuldigde bijdrage v., contingent o.; *-bruch* m. &, Z. *Eidbruch* &; *-brüchig* bijv. nw. plichtvergeten, meineedig, verraderlijk; *-ei* o. belasting v. van een ei aan den dorpsgeestelijke.

Pflichten, (*pflichtete, gepflichtet*) o. ww. toestemmen, iems. zijde kiezen.

Pflichtenlehre, v., z. m. leer v. der plichten, zedeleer v.

Pflicht-erlassung, (*-en*) v. (Ger.) vrijstelling v. van eene verplichting; *-erweisung* v., Z. *-leistung; -frei* bijv. nw. vrij van dienst, vrij van belasting, ontslagen van; *-gebot* o. volstrekte plicht m.; *-gefühl* o. plichtgevoel o.; *-geld* o. jaargeld, salaris o., jaarwedde v.; *-gemäss* bijv. nw. plichtmatig, overeenkomstig den plicht, volgens plicht; *-genoss, —in,* hij, zij die onder dezelfde verplichting staat, ingezetene m. en v.; *-getreu* bijv. nw., Z. *-treu.*

Pflichtig, bijv. nw. verplicht, verbonden, genoodzaakt, onderworpen, plichtschuldig; *-e Unterthanen,* cijnsplichtig, leendienstplichtig; 2. plichtgetrouw; *-keit* v. verplichting, onderworpenheid, plichtschuldigheid v., plicht m., dienstplichtigheid v.

Pflicht-korn, (*-(e)s*) o., z. m. graan, koren o. als belasting van den dorpsgeestelijke; *-leistung* v. plichtvervulling v.; 2. huldiging v.; *-lich* bijv. en b. plichtmatig, volgens plicht; *-los* bijv. nw. vrijgesteld, niet verplicht, niet gebonden, Z. *-widrig; -losigkeit* v. vrijstelling v. van eene verplichting; 2. verwaarloozing v. der plichten; *-mässig* bijv. nw., Z. *-gemäss; —keit* v. plichtmatigheid, gehoudenheid v.; *-schein* m. bewijs o. van gedane huldiging; *-schuldig* bijv. nw. plichtschuldig, verplicht, door plicht gebonden; *-shalber* bijw. plichtshalve, uit plicht; *-tag* m. rechtsdag m.; *-tau* o., Z. *-ankertau; -theil* m. wettig aandeel, verplicht aandeel o.; it. Z. *-beitrag; -träger* m. hij, die e. o. a. ambt uitoefent, Z. *Beamter;* 2. dienstman, vazal m.; *-treu* bijv. nw. getrouw aan zijn plicht; *-treue* v. getrouwheid v. in de vervulling der plichten, getrouwe plichtsvervulling v.; *-übung* v. plichtsvervulling v.; *-vergessen* bijv. nw. plichtvergeten, lichtzinnig, ontrouw, meineedig; *—heit* v. plichtvergetenheid, ongetrouwheid, meineedigheid v.; 2. plichtverzaking v.; *-verletzung* v. verwaarloozing v. der plichten; *-widrig* bijv. nw. strijdig met de verplichtingen; *— handeln,* de plichten verzaken; *—e Handlung,* Z. *-vergessenheit; —es Testament,* onbillijk, rechtverkortend; *—keit* v. plichtverzaking, oneerlijkheid v., verraad o., meineedigheid v., meineed m.

Pfliesen, (*pflieste, gepfliest*) o. ww. proesten, blazen, snuiven, hoesten.

Pflinz, (*-es*) m., z. m. ijzerhoudende koolzure kalk v.

Pflispern, (*pflisperte, gepflispert*) o. ww. fluisteren, suizen.

Pflitschen, pflitzen, (*pflitschte, gepflitscht* en *pflitzte, gepflitzt*) o. ww. plassen, ploeteren, door de lucht sissen.

Pflitzbogen, (*-bogens,* mv. *-bogen*) m., Z. *Armbrust.*

Pflitter, (*-s*) m., z. vochtigheid, natheid, slapheid, flodderigheid v.

Pflitterig, (*-er, -st*) bijv. nw. vochtig, nat, flodderig, slap,

Pflitterling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. verwijfde, pronker m.

Pflock, (*-(e)s,* mv. *Pflöcke*) m. houten of metalen pin v., bout, nagel m., plug v.; (Schoenm.) pinnetje, pennetje o.; (Art.) nagel m.; (Krijgsw.) piket o.; (Vissch.) net o. met groote mazen; *-bohrer* m. nagelboor v., boor v. om het laadgat te boren.

Pflöckchen, Pflöcklein, (verkl.) o. pennetje, pinnetje, boutje, nageltje o.

Pflöcken, (*pflöckte, gepflöckt*) bedr. ww. met pinnen, nagels of bouten bevestigen; (Krijgsw.) piketstokken zetten; 2. met pinnen, nagels & voorzien; (Volkst.) *stöcken und -,* in de gevangenis werpen.

Pflock-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m, eene soort van walvisch m.; *-hammer* m. hamer m. om zilver te kloppen; *-kohl* v. (Tuinb.) spruitkool v.

Pflöckort, (*-ort(e)s,* mv. *-orte* of *-örter*) m. (Schoenm.) els v.

Pflock-schieszen, (*-s*) o., z. m. laten springen o. der rotsen; *-schwanz* m. wig v. met twee punten; 2. koffervisch m.

Pflückeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. (Zijdeh.) noptangetje, nopschaartje o.

Pflücken, (*pflückte, gepflückt*) bedr. ww. *einen Vogel -,* plukken; *Wolle -,* uitplukken; *Tuch -,* Z. *noppen;* 2. *Blumen, Früchte -,* plukken, afplukken, verzamelen; 3. *Brod* & *-,* Z. *bröckeln.*

Pflückgestell, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. noptafel v.; *-rahmen* m. raam o. om zijden stoffen of laken te noppen, de oneffen draden af te knippen.

Pflücksel, (*-s*) o., z. m. (gemeenz.) kruimpjes o. mv.

Pfluder, (*-s,* mv. *Pfluder*) m. sleepruim v.

Pflug, (*-(e)s,* mv. *Pflüge*) m. ploeg m.; (Spr.) *die Pferde* of *die Ochsen hinter den - spannen,* eene zaak verkeerd aanvatten; *das ist sein Acker und -,* daarmede verdient hij den kost; (Waterb.) baggerspade v.; 2. Z. *-dienst;* 3. boerderij v., aantal o. akkers.

Pflug-achse, (*-n*) v. ploegas v.; *-art* v. wijze v. van ploegen; *-balken* m. ploegbalk m.; *-bar* bijv. nw. ploegbaar, bebouwbaar; *-baum* m., Z. *-balken; -beil* o. ploegkiel v., ijzeren boutje o. bij radploegen gebezigd, ploeghamertje o.; *-bürger* m. burger m., die zich met den akkerbouw bezig houdt, Z. *Pfahlbürger; -dienst* m. ploeg(leen)dienst m., verplichte ploegleendienst m., verplichte ploegdienst m.

Pflüge-geld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. ploeggeld o., ploegloon o.; *-lohn* m., Z. *-geld.*

Pflugeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. ploegijzer, kouter o.

Pflügen, (*pflügte, gepflügt*) bedr. ww. *einen Acker -,* ploegen, beploegen, omploegen; (Meub.) *Holz -,* ploegen, groeven; (Spr.) Z. *Kalb;* 2. o. ww., m. h. (Zeew.) bevaren, doorklieven; *der Anker pflugt,* het schip gaat door op zijne ankers.

Pflüger, (*-s,* mv. *Pflüger*) m. ploeger, landbouwer m.

Pflug-frohn(d)e, (*-n*) v., Z. *-dienst; -geld* o., Z. *-schatz; -gestellchen* o., Z. *-stöckchen; -grendel* m. ploeggrendel m.; *-häckel* o., Z. *-beil; -haken* m. ploeghaak m.; *-halter* m. ploegleider, ploegknecht m.; *-haupt* o. kop m., as v. van den ploeg; *-hobel* m. ploegijzer o.; *-kehre* v. omkeeren o. van den ploeg; 2. plaats v., waar de ploeg wordt gekeerd; *-keil* m. hoek m. van den ploeg; *-kette* v. ploegketting m.; *-klöpfel* m. ploeghamer m.; *-kopf* m., Z. *-haupt; -korn* o. grondbelasting v. van een stuk lands; *-körper* m. lichaam o. van den ploeg; *-krämme* v. kromte, buiging v. van den ploeg; *-lade* v. ploegbankje o., ploegstok m.; *-land* o. bouwland o.; *-macher* m. ploegmaker m.; *-messer* o., Z. *-eisen; -muschel* v. gegroefde of geribde schelp v.; *-nase* v. ploegneus m.; *-ochs* m. ploegos m.; *-pferd* o. ploegpaard o.; *-rad* o. ploegrad o.; *-recht* o. (Ger.) ploegrecht o.; 2. verdeeling v. van een land in drie akkers; *ein Stück Feld nach — übernehmen,* voor drie jaar huren; *-reute* v., *-rödel* o. ploegstok, stoker, veegstok m.; *-säge* v., Z. *-eisen; -schar* v. ploegschaar v.; (Ontlk.) — of *—bein* o. ploegschaarbeen o., achterdeel o. van het neusschot; (Nat. hist.) haanvisch m.; *-scharre* v. of *-scharrer* m., Z. *-reute; -schatz* m. grondbelasting v.; *-schlägel* m., Z. *-klöpfel; -schleife* v. ploegsnede v.; *-schnabel* m. flamingo m., Z. *Schartenschnäbler; -sech* o., Z. *-messer; -sterze* v. ploegstaart m.; 2. (Pl.) prangwortel m., stalkruid o.; *-stier* m., Z. *-ochs; -stöckchen* o., Z. *-lade; -stränge* m. mv. ploegtouwen o. mv.; *-stürze* v. oor o., strijkbord o. van den ploeg; 2. Z. *-sterze; -tag* m. ploegdag, dag m., waarop de ploegleendienst verricht moet worden; *-theil* m., Z. *-schatz; -treiber* m. ploegdrijver m.; *-wage* v. zwenghout o. van den ploeg; *-wende* v., Z. *-kehre; -wetter* o. tong v. aan het voorstel of den ploegbalk bevestigd; *-wurz* v. herfstroos, stokroos v.

Pflützig, bijv. en b. (Lakenh.) met watervlekken.

Pfneisch, (*-es*) m., z. m. reuk m. van het wild.

Pfneische, (*-n*) v. (Jachtw.) aandeel o. van het wild voor de honden bestemd; it. lokaas o.

Pfneischeln, (*pfneischelte, gepfneischelt*) o. ww. naar den bok rieken, stinken.

Pfneischen, (*pfneischte, gepfneischt*) bedr. ww. *die Hunde -,* het aandeel van het wild geven; *ein Raubthier -,* aanlokken door voederen.

Pfortader, (*-n*) v. groote ader v. die van de maag tot de lever loopt; *-scheide* v., *-system* o. omgevend vlies o. van de groote ader.

Pförtchen, (verkl.) o. (Balsp.) poortje, gaatje o., opening v.

Pfortdrempel, (*-pels,* mv. *-pel*) m. (Zeew.) poortdrempel, dorpel m. eener geschutpoort.

Pforte, (*-n*) v. poort, deur v.; (aan eene kerk), hoofddeur v., portaal o.; 2. opening v., doorgang, doortocht m.; 3. gevangenis v. boven de poort; 4. (Zeew.) geschutpoort v.; 5. (Gesch.) *die ottomanische* - of *die* -, de Porte, verhevene Porte v., de groote heer.

Pforten-dolmetscher, (*-schers,* mv. *-scher*) m. tolk m. bij de Porte; *-gericht* o. voor de poorten van een klooster gehouden rechtszitting v.; *-riegel* m. sluitboom m. eener poort; *-schiff* o. pont, veerpont, schouw v.; *-tau* m., Z. *Pfortau.*

Pfort-gat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. geschutpoort, stukpoort v.; *-hängev.* (Zeew.) ijzeren band m. om de geschutpoort; *-laken* m. wollen goed o. tot het stoppen der geschutpoorten.

Pförtlein, (verkl.) o., Z. *Pförtchen.*

Pfortluke, (*-n*) v. luik o. van de geschutpoort.

Pförtner, (*-s,* mv *Pförtner*) m., **-in,** (*-nen*) v. portier, deurwachter, cipier m., portierster v.; 2. (Ontlk.) onderste opening v. van de maag, portier o.

Pfort-segel, (*-segels,* mv. *-segel*) o. presenning v., dekkleed o.; *-talje* v. hijschtouw o. tot het openen der stukpoort; *-weg* m. ingang m. door de poort.

Pfosch, (*-es,* mv. *-e*) m. aas, lokaas o.

Pfoschheerd, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. op graszoden gemaakte vogelknip m.

Pföstchen, Pföstlein, (verkl.) o. postje, stijltje, paaltje o.

Pfoste, (*-n*) v., **Pfosten,** (*-s,* mv. *Pfosten*) m. post, stijl, paal m.; (van eene brug), pijler m.; (Bouwk.) Z. *Fenster* -, *Thürpfosten*; (Timm.) Z. *Bettstollen*; (Zeew.) staander m., schacht v. (van het roer); (Waterb.) steunpijler m. (van sluisdeuren).

Pfosten-maler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. paalverver, paalschilder m.; *-spieker* of *Postspieker* m. achtduimsspijker m.

Pfötchen, Pfötlein, (verkl.) o. pootje o.; (gemeenz.) klein, lief handje o.; - *halten,* met de klap op de handen krijgen; *ein* - *machen,* de vingers tegen den duim houden; *hohle* - *machen,* de hand ophouden om iets te vragen; *ein* - *voll Salz,* een handje vol.

Pfote, (*-n*) v. poot m.; it. (van menschen), poot, voet m.; *an den -n saugen,* op zijn vet teren.

Pfoteln, (*pfötelte, gepfötelt*) bedr. ww. streelen, liefkoozen met de hand; 2. met de voorpooten krabben.

Pfotenförmig, bijv. nw. pootvormig.

Pfötler, m. mv. (Nat. hist.) vogels m. mv., die hun voedsel met de pooten aangrijpen; it. knaagdieren o. mv.

Pfotschenschneider, (*-ders,* mv. *-der*) m. beurzensnijder, zakkenroller m.

Pfotter, (Prov. Z. *Paternoster* (2).

Pframpf, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. prop v., Z. *Pfropf.*

Pfräng, pfrang, (*-er, -st*) bijv. en b. (Volkst.) nauw, eng.

Pfrängen, (*pfrängte, gepfrängt*) bedr. ww. wringen, drukken, indrukken ineendraaien; 2. kwellen, afpersen.

Pfränger, (*-s,* mv. *Pfränger*) m., Z. *Hocker.*

Pfrängerei, (*-en*) v., Z. *Hockerei.*

Pfräumig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Vrijdag m. voor Vastenavond, vette Vrijdag m.

Pfriem, (*-(e)s,* mv. *-e*), it. **Pfriemen,** (*-s,* mv. *Pfriemen*) m. priem m. spits v.; (Schoenm.) els v.; (Art.) doorslag m. met een dwarsstift of bout; (Pl.) Z. *Pfriemenkraut*; (Nat. hist.) slagtand m. van een wild zwijn; it. priemvormige schelp v.

Pfriemartig, bijv. nw., Z. *pfriemförmig.*

Pfrieme, (*-n*) v., Z. *Pfriem.*

Pfriemeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. priem m.; (Zeew.) ruimnaald v.

Pfriemen-dorant, (*-en,* mv. *-en*) m. spartogras o., Spaansche brem v.; *-gras* o. priemgras o., nardus v.; *-holz, -kraut* o. Spaansche brem v., priemkruid o.; *-schmied* m. elzensmid, elzenmaker m.; *-schwanz* m. aarsworm, endeldamsworm m.; *-setzer* m. vormsnijderswerktuig o.

Pfriem-ente, (*-n*) v. Z. *Pfeilschwanz; -förmig* bijv. nw. priemvormig, elsvormig; *-geld* o. kaplaken o.; *-horn* o., *-schnecke* v. stekelschelp v., stekelslak v.

Pfromig, bijv. nw. van vet druipend; *der -e Freitag,* Vrijdag m. voor Aschdag.

Pfropf, (*-(e)s,* mv. *Pfröpfe*) m. prop, stop, kurk v.; (Tuinb.) Z. *-reis.*

Pfropf-bein(chen), o. (Tuinb.) beenen mesje o. om de spleet bij het enten te openen, entmesje o.

Pfröpfchen, (verkl.) o. propje, stopje, kurkje o.

Propf-einschnitt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *-spalt.*

Pfropfen, (*pfropfte, gepfropt*) bedr. ww. *Kraut in ein Fass* -, instoppen, instampen; *seinen Magen* -, volproppen; (Tooneelk.) *das Haus war gepropft voll,* was stampvol, eivol; 2. kurken, stoppen; (Tuinb.) enten, inenten, griffelen; (Timm.) lasschen, verscherven, samenvoegen; (fig.) *etw. in jem.* -, iem. iets inprenten.

Pfropfer, (*-s,* mv. *Pfropfer*) m. kurker m.; it. hij die volstopt; 2. (Tuinb.) enter m.

Pfropf-hammer, (*-hammers,* mv. *-hämmer*) m. (Zeew.) deutel m., plugijzer, deutelijzer o.; (Huish.) stophamer m.; (Tuinb.) enthamer m.; *-hape, -hippe* v., *-kneif* m. entmesje o.

Pfröpfling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. enttakje, rijsje o.

Pfropf-meiszel, (*-meiszels,* mv. *-meiszel*) m. beiteltje o. om te enten; *-messer* o. entmes o.; *-reis* o. enttakje, rijsje o.; *-säge* v. entzaag v.; *-schule* v. boomkweekerij v.; *-spalt* m. entspleet v.; *-wachs* o. entwas o.; *-werkzeug* o. entwerktuig o.; *-zieher* m. kurketrekker m.

Pfründe, (*-n*) v. prebende, prove, kerkelijke verzorging v.; 2. (in een armhuis), plaats, opengevallen plaats v.

Pfründelos, bijv. nw. zonder prebende, zonder toelage als geestelijke, onverzorgd.

Pfründen, (*pfründete, gepfründet*) bedr. ww. *jem.* -, eene prebende geven, toekennen; 2. o. ww., m. *h.* als prebende opbrengen, waard zijn.

Pfründen-buch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o., Z. *-register; -ertrag* m. opbrengst v. eener prebende; *-kammer* v. kamer v., die met de toekenning der prebenden belast is; *päpstliche* —, pauselijke kanselarij v.; *-kauf* m. koopen o. eener prebende, koopen o. van geestelijke goederen, simonie v.; *-verleiher* m. begever m. van eene prebende; *-verleihung* v. begeving v. eener prebende.

Pfründer, (*-s,* mv. *Pfründer*) m. Z. *Pfründner.*

Pfründgeld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. geldelijke inkomsten v. mv. eener prebende.

Pfründner, (*-s,* mv. *Pfründner*) m. bezitter m. eener prebende.

Pfuch(z)en, (*pfuch(z)te, gepfuch(z)t*) o. ww. verkropt lachen; 2. van pijn kermen, Z. *fauchen.*

Pfudeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o., Z. *Pfahleisen.*

Pfuhl, (*-(e)s,* mv. Z. *Pfühle*) m. plas, poel m., stilstaand water, moeras o.; *der höllische feurige,* -, afgrond m. der hel; (Bouwk.) Z. *Pfühl.*

Pfühl, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kussen o., peluw v.; (Art.) stelhout o.; (Bouwk.) voetring m. (aan eene zuil).

Pfuhlbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. (Bergw.) kaapstander m., as v. van de heimachine; 2. bovenbalk m. van een windas.

Pfühlchen, (verkl.) o. plasje, moerasje o., kleine poel m., Z. Z. *Pfuhl*; 2. kussentje o., kleine peluw v., Z. *Pfühl.*

Pfuhl-duft, (*-duft(e)s,* mv. *-düfte*) m. moeraslucht, duffe lucht v.; *-eisen* o. plaat v. met de spil v. waarop een kaapstander draait.

Pfuhlen, (*pfuhlte, gepfuhlt*) o. ww., m. *h.* naar modder rieken, muf rieken, smaken; 2. verrotten, vergaan.

Pfuhlerin, (*-nen*) v. onbekwame keukenmeid, slechte huishoudster v.

Pfuhl-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m. poelvisch m.; it. naar modder & smakende visch m.; *-frosch* m. moeraskikvorsch m.; *-hahnenfusz* m. (Pl.) moerashanevoet m.

Pfuhlicht, bijv. nw. op een moeras gelijkend; *-riechen,* modderig rieken, naar de modder rieken.

Pfuhlig, bijv. nw. moerassig, vol poelen, vol plassen.

Pfuhl-karpfen, (*-karpfens,* mv. *-karpfen*) m. poelkarper m.; *-schnepfe* v. poelsnip, rietsnip v.

Pfui!, tussch. foei!, - *doch!,* foei toch!, he, foei!; - *dich an!,* (Volkst.) foei, wat een schurk.

Pfulb, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., **Pfülbe,** (*-n*) v., Z. *Pfühl.*

Pfund, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. pond o., half kilogram o.; *zwei - Brod*, twee pond brood; *englisches -*, Engelsch pond o.; (Zeew.) schippond o.; (Apoth.) medicinaal pond o.; 2. (van munten). pond o.; *- Schillinge*, pond o. sterling; (fig.) talent o., gave v., aanleg m.; *sein - vergraben*, zijne talenten begraven; II. (Bergw.) stuk hout o., dat den haspel draagt; (Jachtw.) snede v. met het jachtmes; (Volkst.) *wer mit dem -e nicht wiegt, bedarf des Centners nicht*, wie het kleine versmaadt, is het groote niet waard.

Pfund-birne, (*-n*) v. pondspeer v.; *-bude* v., Z. *-haus*.

Pfunden, (*pfundete, gepfundet*) o. ww., m. *h.* een of meer ponden wegen.

Pfünden, (*pfündete, gepfündet*) bedr. ww. per pond verkoopen.

Pfünder, (*-s*, mv. *Pfünder*) m. weger m.

Pfund-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. pondegeld o.; *-gewicht* o. pondgewicht o.; 2. gewicht o. van een pond; *-haber* m. goede haver v.; *-haus* o. tolhuis o.; *-holz* o. hout o., dat bij het pond verkocht wordt; 2. (Bergw.) hout v., dat in de waterleiding gelegd wordt.

Pfündig, bijv. en b. van een pond, een pond houdend, een pond zwaar of wegende; 2. *sechspfündige Kanone*, zesponder; (Tinneg.) *-es Zinn*, slecht tin o.

Pfund-kammer, (*-n*) v. tolkantoor o.; 2. kommiezen m. mv. van het tolkantoor; *-kartoffel* v. aardappel v. die bij het pond verkocht wordt; *-leder* o. dik zoolleder o.; *-nuss* v. lammertsnoot, groote hazelnoot v.

Pfündner, (*-s*, mv. *Pfündner*) m., Z. *Pfünder*.

Pfund-nadel, (*-n*) v. naald v., die per pond verkocht wordt; *-nagel* m. pondspijker, spijker, nagel m., die per pond verkocht wordt; *-schatzung* v. vlaktemaat v. van 80 vaam; *-schoss* m., Z. *Fundschoss*; *-schreiber* m. schrijver m. bij het tolkantoor; *-sohle* v., Z. *-leder*; *-stein* m. steen m. van een pond, Z. *-gewicht*.

Pfundweise, bijw. met het pond, per pond.

Pfund-zinn, (*-(e)s*) o., z. m. gemeen of slecht tin o.; *-zoll* m. scheepstol m.; it. Z. *-geld*.

Pfurre, (*-n*) v. bromtol m.

Pfusch, (*-es*) m., z. m. afbranden, sissen, ketsen o.

Pfuscharbeit, (*-en*) v. knoeiwerk, verminkt werk, bedorven werk o.

Pfuschen, (*pfuschte, gepfuscht*) o. ww., m. *h.* (van buskruit), sissen, blazen; 2. bedr. ww. broddelen, knoeien, beunhazen, haastig afdoen, aframmelen, afroffelen; it. *in eine Kunst -*, als oningewijde, onkundige eene kunst beoefenen.

Pfuscher, (*-s*, mv. *Pfuscher*) m. knoeier, broddelaar, beunhaas m.; 2. kwakzalver m.

Pfuscherei, (*-en*) v. geknoei, knoeiwerk, broddelwerk o.; it. konkelarij v.

Pfuscherhaft, bijv. en b. knoeierig, stumperig, als een knoeier.

Pfuscherhaftigkeit, v., z. m. knoeierigheid v.; 2. Z. *Pfuscherei*.

Pfuscherin, (*-nen*) v. knoeister, broddelaarster v.

Pfuschern, (*pfuscherte, gepfuschert*) o. ww. bij herhaling knoeien, knoeierig werken.

Pfützchen, Pfützlein, (verkl.) o., Z. *Pfühlchen*.

Pfütze, (*-n*) v. modder v., poel m., moeras o.; (Bergw.) *-n*, ophooping v. van modderig water.

Pfützeimer, (*-eimers*, mv. *-eimer*) m. (Bergw.) slikemmer m.

Pfützen, (*pfützte, gepfützt*) bedr. ww. (Bergw.) water uit de mijn putten. 2. o. ww., m. *h.* lossspringen, losbersten.

Pfützen-auster, (*-n*) v. putoester v.; *-wanze* v. naaldluis v.; *-wasser* o. putwater o.

Pfützicht, bijv. nw. slijkerig, modderig, moerassig.

Pfützig, bijv. nw. vol moerassen, vol poelen.

Pfütz-kanne, (*-n*) v. (Bergw.) putkan v.; *-made* v. peurworm m.; *-meise* v. poelmees v.; *-nass* bijv. nw. door en door nat; *-schale, -schüssel* v. (Bergw.) blikken bakje o. om het water uit te scheppen.

Phäake, (*-n*, mv. *-n*) m. (bij Homerus), een weelderig levend volk o.

Phaeton, (*-s*, mv. mv. *-e*) m. (Fabell.) Phaeton m.; *-s Schwestern*, zusters v. mv. van Phaeton, Phaetoniden; 2. hooge onbedekte wagen m., zeer lichte, open koets v. met twee wielen, phaeton m.

Phaläcischer Vers, (*-es*, mv. *-e*) m. elfvoetige versmaat v. van den dichter Phaläkos.

Phalane, (*-n*) v. nachtvlinder m., nachtkapel, nachtmot v.

Phalanger, (*-s*, mv. *Phalanger*) m. buidelrat v., phalanger m.

Phalanx, (*-es*, mv. *-e*) m. gesloten krijgsbende, phalanx, Macedonische carree v.

Phallus, (onb. mv. *Phallusse*) m. (Fabell.) Phallus m.; (fig.) mannelijk lid o.

Phänomen, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. luchtverschijnsel, natuurverschijnsel, hemelverschijnsel o.

Phantasie, v., Z. *Fantasie*.

Phantasiren, (*phantasirte, phantasirt*) o. ww., Z. *fantasiren*.

Phantast, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Fantast*.

Phantaskop, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tooverlantaren v.

Phantom, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. spook, spooksel, schrikbeeld, schijnbeeld o., schim, verschijning v.

Pharao, (*-s*, mv. *-ne*) m. eig. zelfst. Pharao m.; 2. o. zelfst. (Sp.) Z. *-spiel*; *-huhn* o., Z. *Perlhuhn*; *-schnecke* v. koningstulband m. (eene schelp).

Pharaos-feige, (*-n*) v. paradijsvijg, adamsvijg v., pisang v.; *-maus, -ratte* v. pharaorat v.

Pharaospiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. farospel o.

Pharisäer, (*-s*, mv. *Pharisaër*) m. farizeër m.; (fig.) huichelaar, schijnheilige, pilaarbijter m.

Pharisäisch, bijv. en b. farizeesch; (fig.) huichelachtig, schijnvroom.

Pharisäismus, (onb.) m. aard m., karakter o. van de sekte der farizeën.

Pharmaceum, (*-s*, mv. *Pharmaceen*) o. apotheek v., artsenijwinkel m.

Pharmaceut, (*-en*, mv. *-en*) **Pharmaceutiker,** (*-kers*, mv. *-ker*) m. apothekersleerling m.; 2. apotheker, artsenijbereider m.

Pharmaceutik, Pharmacie, v., z. m. artsenijbereidingskunst, apothekerskunst v.

Pharmaceutisch, bijv. en b. artsenijkundig, de artsenijkunde betreffende.

Pharmakopöe, v., z. m. leer v. der artsenijbereiding v., apothekershandboek o.

Pharus, (onb., mv. *Pharen*) m. (Zeew.) vuurtoren, lichttoren m., vuurbaak v., kustvuur o.

Phase, (*-n*) v. (Sterrenk.) schijngestalte, phase v.; 2. (fig.) tijdperk o., wisseling v.

Pherekratisch, bijv. en b. (Dichtk.) *-er Vers*, zevenlettergrepig, trocheisch-dactylisch vers o.

Philalet, (*-en*, mv. *-en*) m. vriend m. der waarheid.

Philander, (*-s*, mv. *Philander*) m. (Nat. hist.) Surinaamsche Eneas m., boschrat v.

Philanthrop, (*-en*, mv. *-en*) m. menschenvriend, philanthroop m.

Philanthropie, v., z. m. menschenliefde, menschenvendheid, philanthropie v.

Philanthropisch, bijv. en b. menschlievend.

Philippica, v. schimprede, bittere smaadrede, philippica v.

Philippisch, bijv. nw. (Letterk.) *-e Rede*, Z. *Philippica*.

Philister, (*-s*, mv. *Philister*) m. (Scherts.) kleinburger, geringe burger m.; (Student.) ieder niet-student, ploert m.; 2. rookende kool v.; (Wev.) versleten kaard v.; (Kuip.) pin, pen v., nagel, bout m.

Philisterei, v., z. m. beperkt inzicht o., pedanterie, bekrompenheid v.

Philisterig, bijv. nw. pedant, kleingeestig, ploertig.

Philisterthum, Philisterium, (*-s*) o., z. m. (Student.) ploerten m. mv., burgers, niet-studeerenden m. mv.

Philolog, (*-en*, mv. *-en*) m. taalgeleerde, taalvriend, taalkundige, taalen oudheidvorscher, oudheidkenner, philoloog m.

Philologie, v., z. m. taalgeleerdheid, taalliefde, taal- en oudheidkennis, philologie v., letteren v. mv.

Philologisch, bijv. en b. taalliefvend, taalgeleerd, taal- en oudheidkundig, philologisch.

Philomele, (*-n*) v.(Dichtk.)nachtegaal m., philomele v.

Philosoph, (*-en*, mv. *-en*) m. wijsgeer, beoefenaar m. der wijsbegeerte, philosoof m.

Philosophant, Philosophist, (*-en*, mv. *-en*), **Philosophaster,** (*-sters*, mv. *-ster*) m. schijngeleerde, gewaande wijsgeer, drogredenaar, sophist m.

Philosophem, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Schoolt.) wijsgeerige vraag, wijsgeerige stelling v., wijsgeerig vraagstuk o.

Philosophenöl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. brandige olie, brandig riekende of smakende olie v.

Philosophie, v., z. m. wijsbegeerte, philosophie v.

Philosophin, (*-en*) v. geleerde vrouw v.

Philosophiren, (*philosophirte, philosophirt*) o. ww., m. *h.* over wijsgeerige onderwerpen handelen, grondig, verstandig denken en navorschen, wijsgeerig behandelen, philosopheeren.

Philosophisch, bijv. en b. wijsgeerig, volgens de wijsbegeerte, philosophisch; *-e Fakultät*, faculteit v. der wijsbegeerte.

Philtrum, (*-s*, mv. *Philtren*) o. liefdedrank, tooverdrank m.

Phiole, (*-n*) v. (Scheik.) fleschje o., fiool v.

Phlegma, (*-s*) o., z. m. (Gen., Scheik.) stijmerigheid, slijm v., slijmig vocht o.; (fig.) onverschilligheid, koelbloedigheid v., flegma o.

Phlegmatiker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. onverschillig mensch, gevoellooze m.

Phlegmatisch, bijv. en b. koudbloedig, onverschillig, gevoelloos, flegmatisch.

Phlogistik, (*-en*) v. warmtestof v., ontvlambaar gedeelte o. der lichamen.

Phlogistisch, bijv. nw. brandbaar, ontvlambaar.

Phlogiston, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Phlogistik.*

Phöbus, (onb.) m. (Fabell.) Phebus, zonnegod m.

Phonetisch, bijv. nw. klankgevend, welluidend, het spraakgeluid betreffend.

Phönix, (*-es*, mv. *-e*) m. phoenix of feniks m.; (Sterrenk.) phoenix, zuidelijk gesternte; (fig.) wonder o.; *-schwärmer* m. avondvlinder m. met prismatische voelsprieten.

Phonometer, (*-s*, mv. *Phonometer*) m. geluidmeter, klankmeter m.

Phosgen(gas), (*-s*, mv.*-e*)o.verbinding v. van een metaaloxyde met zuurstof en kool, door het licht verwekte lucht v.

Phosphor, (*-s*, mv.*-e*)m.(Scheik.) phosphorus m.; *-ammonium* o. ammoniak-phosphorus m.; *-eisen* o. met phosphorus verbonden ijzer o.

Phosphorescenz, v., z. m, lichtgeving v. in duister.

Phosphoresciren, (*phosphorescirte, phosphorescirt*) o. ww., m. *h.* in het duister lichten, een lichtglans verspreiden, phosphoresceeren.

Phosphorhaltig, bijv. nw.phosphorus bevattend.

Phosphoricht, bijv. nw.*-e Säure*, phosphoruszuur; *-saures Salz*, phosphorigzuur zout.

Phosphorit,(*-en*,mv.*-en*),**Phosphorkalk(stein),** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. met phosphorig zuur verbonden kalksteen m.

Phosphor-metall, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. met phosphorus verbonden metaal; *-sauer* bijv. nw. met phosphoorzuur verbonden; *-säure* v. phosphoorzuur o.; *-silber* o. met phorphorus verbonden zilver o.; 2. Z. *Phosphorkalk*; *-wasserstof* m. phosphorus bevattende waterstof v.

Photograph, (*-en*, mv. *-en*) m. (eig.) lichtbeschrijver m.; (gewoonl.) vervaardiger m. van lichtbeelden, photograaf m.

Photographie, (*-n*) v. lichtteekening, photographie v.; 2. lichtbeeld o.

Photographiren, (*photographirte, photographirt*) bedr.ww. in lichtbeeld(en) voorstellen, photographeeren.

Photographisch, bijv. en b. in lichtbeeld(en) voorgesteld, photographisch.

Phrase, (*-n*) v. spreekwijze, zinsnede v., volzin m.

Phrasenmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*), **-macher,** (*-chers*, mv. *-cher*) m. gemaakte spreker, schrijver m., hij die holle klanken, niets beteekenende woorden uit.

Phraseologie, v., z. m. zinsbouw m., woordschikking v.; it. leer v. van de eigenaardige uitdrukkingen eener taal.

Phrenolog, (*-en*, mv. *-en*) m. beoefenaar m. der schedelleer, schedelkundige m.

Phrenologie, v., z. m. schedelleer, hersenleer v.

Phrenologisch, bijv. en b. tot de schedelleer behoorend.

Phryne, (*-n*) v. (fig.) voorname of zoogenaamde fatsoenlijke boeleerster v.

Phthisis, (onb.) m. (Gen.) tering v.

Phthisisch, bijv.nw. teringachtig, met tering behept, Z. *schwindsüchtig.*

Phylax, (*-en*, mv. *-en*) m. wachter m.

Physik, v., z. m. natuurkunde, natuurleer, natuurwetenschap, physica v.

Physikalisch, bijv. nw. natuurkundig, tot de natuurkunde behoorende.

Physikat, (*-(e)s*, mv, *-e*) o. ambt o. van stedelijk & geneesheer.

Physiker, (*-s*, mv. *Physiker*) m. natuurkenner, natuurkundige m.

Physikus, (onb. mv. *Physici*) m. geneesheer m. eener stad, gemeente, provincie &c.

Physiognom, (*-en*, mv. *-en*) m. gelaatkenner, gelaatkundige m.

Physiognomie, Physiognomonik, v., z. m. gelaatkunde, physionomie v., gelaat, gezicht o.

Physiognomisch, bijv. en b. gelaatkundig, tot de gelaatkunde behoorende.

Physiolog, (*-en*, mv. *-en*) m. kenner m. der menschelijke of dierlijke natuur, physioloog m.

Physiologie, v., z. m. leer v. van de natuur der organische lichamen, voorn. van den mensch.

Physiologisch, bijv. nw. volgens de natuurleer, tot de natuurleer behoorende, physiologisch.

Physisch, bijv. en b. natuurlijk, lichamelijk, dierlijk, natuurkundig, physisch.

Pianist, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. pianist, pianospeler m., pianospeelster, pianiste v.

Piano, bijw. (Muz.) zachtjes, piano; (fig.) *- zu Werke gehen*, langzaam te werk gaan, treuzelen, talmen.

Pianoforte, (onb.) o. piano v., hamerklavier o.

Piarist, (*-en*, mv. *-en*) m. piarist, monnik m. die om niet onderwijs geeft volgens den regel zijner orde.

Picheln, (*pichelte, gepichelt*) o. ww. zuipen, pooien.

Pichen, (*pichte, gepicht*) bedr. ww. *ein Fass -*, pikken, bepikken; (Boschw.) *Bäume -*, van het hars ontdoen; 2. o.ww. teren, pikken, smeren.

Pich-holz, (*-es*, mv. *Pichhölzer*) o. (Schoenm.) likhout o.; *-leinwand* v. geteerd linnen o.; *-nelke* v., Z. *Pechnelke*; *-wachs* o. stopwas, maagdenwas o.

Pick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. lichte slag, stoot m., tik m.; (van een horloge), getik o.; (van vogels), gepik, pikken o.

Pikar, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. roerdomp, putoor m.

Picke, (*-n*) v. houweel o.; 2. Z. *Pickhacke.*

Pickeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o., Z. *Pickhammer.*

Pickel, (*-s*, mv. *Pickel*) m., Z. *Picke*; *-beere* v., Z. *Heidelbeere*; 2. *Preiselbeere*; *-häring* m. pekelharing m.; (fig., Volkst.) hansworst, potsenmaker, grappenmaker, Jan Klaassen m.; *-flöte* v. flageolet, piccolo v.

Pickelhärings-kleid, (*-(e)s*, mv.*-er*) o. bonte broe v., hansworstkleed o.; *-mäntelchen* m. korte lakeienmantel m.; *-mässig* bijv. en b. grappig, hansworstachtig; *-posse* v., *-streich* m. grap, klucht v., hansworstenstreek m.; *-tanz* m. hansworstendans m.

Pickelhaube, (*-n*) v. stormhoed, punthelm m.

Pickeln, (*pickelte, gepickelt*) o. ww., m. *h.* even prikken, steken; 2. (Volkst.) toespelingen maken, grappen maken.

Picken, (*pickte, gepickt*) bedr. ww. (van vogels), pikken; 2. met een houweel of hak loswerken; II. o. ww. prikken; (van een horloge), tikken.

Pickenier, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Pickenträger,** (*-gers*, mv. *-ger*) m. piekenier, piekdrager m.

Picker, (*-s*, mv. *Picker*) m. prikker, steker, pikker m.; 2. Z. *Pick.*

Pickern, (*pickerte, gepickert*) o. ww., m. *h.* pikken.

Picket, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Sp.) piketspel o.; 2. (Krijgsw.) veldwacht v., piket o.; *-pferd* o. piketpaard o.

Pick-hacke, (*-n*) v. houweel, pikhouweel o., hak v.; *-hammer* m. pikhamer m.

Pickling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Bückling.*

Pickmeise, (*-n*) v. (Nat. hist.) koolmees, groote zwarte mees v.

Picknick, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. gemeenschappelijk maal o., gemeenschappelijke partij, partij v., waartoe ieder het zijne bijdraagt, botje bij botje o.

Pickrosinen, v. mv. lange Spaansche rozijnen v. mv.

Piedestal, (*-e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Fuszgestell.*

Piek, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) hezaanstoppenant, zijtouw o.; 2. (*-en*) v. (Zeew.) achterruim o.; *die vordere -,* hel v., leeuwenkuil m.

Piek-ass, (*-es,* mv. *-e*) o. (Sp.) schoppenaas o.; *-blatt* o. schoppenkaart v.; *-bube* m. schoppenboer m.

Pi(e)ke, (*-n*) v. (Krijgsw.) piek, spies v.; (fig.) *eine - auf jem. haben,* een pik hebben op; (Sp.) schoppen v. mv.; (Landm.) piek v., lengte v. van twee vadems.

Pi(e)keisen, (*-s,* mv. *Pi(e)keisen*) o., Z. *Piekeneisen.*

Pi(e)ken, (*pi(e)kte, gepi(e)kt*) bedr. ww. (Zeew.) de raas rechtstandig zetten.

Pi(e)ken-eisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. piekijzer o.; *-fähnchen* o. piekvaantje o.; *-förmig* bijv. nw. piekvormig; *-schaft* v. piekschaft, piekschacht v.; *-schuh* m. punt v. van de piek; *-stange* v., *-stock* m., Z. *-schaft; -stosz* m. pieksteek m.

Piek-holz, (*-holz(e)s,* mv. *Piekhölzer*) o. (Zeew.) gaffelpiek v., gaffelhout o.; *-pforte* v. gaffelpoort v.; *-schaft* v., Z. *Pi(e)kenschaft; -stück* o., Z. *Piekholz.*

Pielbeerbaum, Pihlbeerbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. spreeuwbesseboom m.

Pielkespiel, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., **-tafel,** (*-n*) v., Z. *Beilkespiel &.*

Piep! tussch. piep!

Piepen, piepeln, (*piep(el)te, gepiep(el)t*) o. ww., Z. *pipen.*

Pieriden, v. mv. muzen, zanggodinnen v. mv.

Pierrot, (*-s,* mv. *-s*) m. pierrot, hanswors m.

Pietät, v., z. m., Z. *Frömmigkeit.*

Pietist, (*-en,* mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. (i. k. bet.) fijne, vrome m. en v., pilaarbijter m., pilaarbijtster v.

Pietisterei, v., z. m. fijnvroomheid, kwezelarij v., schijnheiligheid v., vertoon o. van vroomheid.

Pietistisch, bijv. en b. schijnheilig, kwezelachtig.

Pietze, (*-n*) v. niet uitgegroeide, slechte vrucht v.

Piff, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gefluit, fluiten o.

Pigment, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Piment.*

Pignole, (*-n*) v., **-nbaum,** (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m., Z. *Pinie &.*

Pikant, (*-er, -st*) bijv. nw. stekend, prikkend, bijtend, scherp, stekelig, pikant.

Pikanterie, v., z. m. (gemeenz.) persoonlijke haat m., pikanterie, afgunstigheid v.; 2. (*-en*) v. steek m., bijtend gezegde o., scherpe uitdrukking v.

Pikenier, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Pickenier &.*

Pikentief, bijv. nw. twee vadems diep.

Pilaster, (*-s,* mv. *Pilaster*) m. muurpilaar m., hoekige zuil v., pilaster m.

Pilger, (*-s,* mv. *Pilger*) m., **-in,** (*-nen*) v. pelgrim, bedevaartganger m., bedevaartgangster v.

Pilger-fahrt, (*-en*) v. pelgrimstocht m., bedevaart, pelgrimage v.; *-falk* m. tweejarige wijfjesvalk m.; *-flasche* v. uitgeholde kalebas v., die tot flesch dient voor pelgrims; *-gang* m., Z. *-fahrt; -hut* m. pelgrimshoed m.; *-kleid* o., *-kleidung* v. pelgrimskleed, pelgrimsgewaad o.; *-leben* o. pelgrimsleven o.; (fig.) leven o. op deze aarde; *-mädchen* o. meisje o., dat ter bedevaart gaat; *-mantel* m. pelgrimsmantel m.

Pilgern, (*pilgerte, gepilgert*) o. ww., m. *s.* eene bedevaart doen, ter bedevaart gaan, een pelgrimstocht ondernemen.

Pilger-ort, (*-ort(e)s,* mv. *-orte* of *-örter*) m. bedevaartsoord o.; *-rock* m., Z. *-kleid; -schaar* v. schaar v. bedevaartgangers, troep m. pelgrims.

Pilgerschaft, (*-en*) v., Z. *Pilgerfahrt.*

Pilgersmann, (*-mann(e)s,* mv. *-leute*) m., Z. *Pilger.*

Pilger-stab, (*-stab(e)s,* mv. *-stäbe*) m. pelgrimsstaf m.; *-tasche* v. pelgrimstasch v.; *-zeichen* o. teeken, kenteeken o. van bedevaartgangers.

Pilgrim, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Pilger.*

Pillchen, (verkl.) o. pilletje, artsenijballetje o.

Pille, (*-n*) v. pil v., artsenijballetje o.; (fig.) onaangename zaak v.; *jemn. die - vergolden,* de pil vergulden, het onaangename verzachten; *er musste die - verschlucken,* hij moest de pil slikken, de onaangenaamheid verdragen; *das ist eine harte -,* dat is eene harde pil; *er hat viele -n verschlucken müssen,* hij heeft heel wat moeten verdragen; 2. (Mol.) Z. *Bille.*

Pillen, (*pillte, gepillt*) o. ww. (Mol.) de molensteenen scherpen, billen.

Pillen-dose, (*-n*) v. pillendoos v.; *-dreher* m. pillendraaier m.; (i. k. bet.) kwakzalver m.; *-farn* m. pillenkruid, pilvarenkruid o.; *-macher* m. pillenmaker m.; *-masse* v. pillenmassa v., pillendeeg o.; *-nessel* v. Romeinsche, Grieksche of mannelijke netel v.; *-schachtel* v., *-schächtelchen* o. pillendoos v., pillendoosje o.; *-tang* m. pilvormig zeegras o.; *-teig* m. pillendeeg o.; *-wespe* v. pilvormige wesp v.

Pilloriren, (*pillorirte, pillorirt*) bedr. ww. aan de kaak zetten, aan den schandpaal stellen.

Pilot, (*-en,* mv. *-en*) m. (Zeew.) loods, piloot, stuurman m.; 2. (Nat. hist.) loodsvisch m.

Pilotiren, (*pilotirte, pilotirt*) bedr. ww. loodsen, in zee brengen, binnen brengen; 2. opstapelen.

Pilse, (*-n*) v., Z. *Bilse.*

Pilsenschnitt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. bevroren, verdorde korenaar v.

Pilz, (*-es,* mv. *-e*) m. paddenstoel m., kampernoelje v., champignon m.; 2. morille v.

Pilzicht, bijv. nw. zwamachtig, als een paddenstoel; 2. (Nat. hist.) zwammig, sponzig.

Pilzig, bijv. nw. paddenstoelen voortbrengende.

Pilz-sauer, bijv. nw. —*e Salze,* zwamzure zouten; *-säure* v. zwamzuur o.

Pimilit, (*-en,* mv. *-en*) m. (Delfst.) vetsteen m., groenspaath o.

Piment, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. piment o., Spaansche peper, Jamaicapeper, wonderpeper v.

Pimpelchen, (*-chen*) o. (Pl.) jodenkers v.

Pimpelig, bijv. nw. (Scherts.) zwakkelijk, kouwelijk, weekelijk, huiverig, nietig, klein.

Pimpelmeise, (*-n*) v. pimpelmees v.

Pimpeln, (*pimpelte, gepimpelt*) o. ww. bellen, luien, schellen; (fig.) klagen.

Pimpelnuss, Pimpernuss, (*-nüsse*) v. pimpernoot, klappernoot, pistache v.; *-baum* m. pimpernoteboom m.

Pimpinelle, (*-n*) v. (Pl.) pimpernel v.

Pimpinell-rose, (*-n*) v. roos v. met pimpernelvormige bladeren; *-wurz* v. wilde of steenpimpernel v.

Pimpler, (*-s,* mv. *Pimpler*) m. klager m., schreiend kind o.

Pin, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (w. i. gebr.) pijnboom m.; 2. Z. *Pinie.*

Pinakothek, (*-en*) v. schilderijzaal, verzameling v. van schilderijen, schilderijengalerij v.

Pinas, (*-es,* mv. *-e*) m. Oostindisch uit boomschors vervaardigd goed o.

Pinasse, (*-n*) v. (Zeew.) pinas v., spiegelschip o., officierssloep v.

Pinaster, (*-s,* mv. *Pinaster*) m. wilde pijnboom m.

Pincerna, (onb.) m. opperschenker m.

Pinchbeck, (*-(e)s*) m., z. m. spinsbek o.

Pindarisch, bijv. en b. pindarisch, in den smaak van Pindarus.

Pindus, (onb.) m. (Fabell.) muzenberg, berg m. der zanggodinnen, Pindus m.

Pinelle, (*-n*) v., Z. *Pinie.*

Pinelmeise, (*-n*) v., Z. *Pimpelmeise.*

Pinetsch, (*-es*) m., z. m. spinazie v.

Pinge, (*-n*) v. (Bergw.) uitholling, uitgraving v., kuil m.

Pingel, (*-s*, mv. *Pingel*) m. bengel m., schel v.

Pingeln, (*pingelte, gepingelt*) o. ww. bengelen, beieren, schellen.

Pinguin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vetgans, alk v., pinguin m.

Pinie, (*-n*) v. (Pl.) pinie, pijnappelkern v.; 2. pijnboom m.

Pinien-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*), **-kiefer,** (*-fers*, mv. *-fer*) m., **-fichte,** (*-n*) v. pijnboom, pijnappelboom m.; *-stein* m. (Bergw.) pijnappelsteen m.

Pininsäure, (*-n*) v. (Scheik.) pijnboomzuur, dennezuur o.

Piniole, (*-n*) v., Z. *Pinie.*

Pink, (*-(e)s*, mv. *-e*) m, slag, tik m. met het staal tegen een steen; (Delfst.) topaas m. uit Ceilon.

Pinke, (*-n*) v. pink v., visschersvaartuig o.; 2. (Nat. hist.) zalm m. van de kleinste soort.

Pinke(r)n, pinkepanken, (*pink(er)te, gepink(er)t* en *pinkepankte, gepinkepankt*) bedr. ww. vuur slaan; it. ijzer smeden.

Pinkenmonat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slachtmaand v., slachttijd, November m.

Pinkpank, (*-en*, mv. *-en*) m. (Volkst.) smeden o.; 2. smid m.

Pinkert, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Vog.) lokvogel, lokvink m.

Pinnchen, (verkl.) o. pennetje, nageltje, spijkertje o.

Pinne, (*-n*) v. pen, pin v., nageltje o., bout, nagel, spijker m.; (Zeew.) pin, inlating v.; *die untersten -n des Schiffs,* onderknieën v. mv.; (van een hamer), klauw m., pen of pin v.; (Jachtw.) (van valken), slagveer v.; (Nat. hist.) kamdoublet, holsterschelp v.

Pinnen, (*pinnte, gepinnt*) bedr. ww. *Hölzer -,* voegen; 2. met pinnen, nageltjes, spijkertjes bevestigen.

Pinnen-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Wev.) borstboom m., borsthout o.; *-hammer* m., Z. *Finnhammer; -säge* v. stoelenmakerszaag v.; *-wächter* m. mosselkrab v.

Pinn-hammer, (*-hammers*, mv. *-hämmer*) m., Z. *Finnhammer; -holz* o., Z. *Faulbaum;* 2. *Spindelbaum; -sohle* v. schoenmakersels, hakpin v.

Pinnist, (*-en*, mv. *-en*) m. versteende kamdoublet v., pinniet m.

Pinschbeck, (*-(e)s*) m., z. m. spinsbek o.

Pinsel, (*-s*, mv. *Pinsel*) m. (Schild.) penseel o., schilderskwast m.; (Verg.) verguldmes o.; (Mets.) kwast m.; (Zeew.) smeerkwast, teerkwast m.; (Bak.) strijkkwastje o.; 2. bruine meeuw v.; 3. (Nat. hist.) roede v.; (Jachtw.) pees v.; 4. (fig.) onnoozele hals, kwast m.

Pinselei, (*-en*) v. kladderij v.; 2. Z. *Dummheit;* 3. (Prov.) Z. *Knauserei.*

Pinsel-förmig, bijv. nw. penseelvormig, kwastvormig; *—führung* v. hanteeren o. van het penseel.

Pinselhaft, (*-er, -st*) bijv. en b. onnoozel, dom, laf, gek, kwasterig.

Pinselhaftigkeit, v., Z. *Pinselei* (2).

Pinseler, (*-s*, mv. *Pinseler*) m. kladschilder, knoeier m.

Pinsel-köcher, (*-chers* mv. *-cher*) m. zeepenseel o.; *-mäszig* bijv. nw., Z. *pinselhaft; -moos* o. penseelvormig koraal o.

Pinseln, (*pinselte, gepinselt*) bedr. ww. het penseel gebruiken, hanteeren, schilderen; (Scherts.) knoeien, kladden.

Pinsel-saft, (*-saft(e)s*, mv. *-säfte*) m. (Apoth.) mondspoeling v. van eene stroopachtige zelfstandigheid; *-schwanz* m. duizendbeen o.; 2. penseelvormige staart m.; *-stiel, -stock* m. penseelhoutje o.; *-strich* m. penseelstreek v.; *-trog* m. bakje o. om penseelen uit te wasschen; *-wisch* m. penseelwisscher m.

Pinsen, (*pinste, gepinst*) o. ww. stenen, kermen, klagen.

Pint, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) kalfsvoet m.; 2. spits, roede v.

Pintados, m. mv. Oostindische, beschilderde katoenen stof v.

Pintchen, (*-s*, mv. *Pintchen*) o. stinkende morille v.

Pinte, (*-n*) v. (Hand.) pint, kan v.; (gemeenz.) kroeg, herberg v.

Pinthaken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. kram v., haak m. om het laken op de scheertafel te spannen.

Pionier, (*-s*, mv. *-e*) m. soldaat m. der genie, schansgraver, pionnier m.

Piotte, (*-n*) v. (Zeew.) Venetiaansche gondel, piot v.

Pip! tussch. pst!

Pip, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van hoenders), geschreeuw, gepiep, gekakel o.

Pipe, (*-n*) v., Z. *Pfeife;* 2. (Hand.) pijp v. (een vat).

Pipeln, (*pipelte, gepipelt*) o. ww. zachtjes fluiten, met een lijn stemmetje spreken; 2. zachtjes kloppen.

Pipen, (*pipte, gepipt*) o. ww., m. *h.* (van vogels), piepen; (van hoenders), schreeuwen, kakelen; 2. fluiten.

Pipen-holz, (*-holzer*, mv. *-hölzer*) o. duig v., pijphout o.; *-schilf* m. pijpriet o.; *-stab* m., Z. *-holz.*

Piper, (*-s*, mv. *Piper*) m., Z. *Pfeifhuhn.*

Piperapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m., Z. *Nonnendatte.*

Piperei, v., z. m. bedrog o. in het spel.

Piperin, Piperium, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) peperstof, piperine v.

Piperling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. troetelkind o., zwakkeling m.

Piperlings, bijw., Z. *piplings.*

Pip-fliege, (*-n*) v. schreeuwvlieg v.; *-gans* v. schreeuwgans v.; *-gänschen* o., Z. *Piperling; -hake* m. (Hoefsm.) verwrikte knieboog m.; *-hahn* m. piephaan, kalkoensche haan m.; *-huhn* o. piephoen o.; 2. kalkoensche hen v.

Pipi, (onb.) v. luchtgaatje o. boven in het vat.

Pipig, bijv. nw. schreeuwend, klagend, stenend, kermend, zwak.

Piplerche, (*-n*) v. piepleeuwerik m.

Piplings, bijw. (Prov.) *-regnen,* stortregenen; *- fliesszen,* (van bloed), stroomen; *die Thränen laufen ihm - über die Wangen,* stroomen, vlieten & bij stroomen.

Pippau, (*-es*, mv. *-e*) m. (Pl.) bastaardhavikskruid o.; 2. leeuwentand m.

Pippengehause, (*-häuses*, mv. *-häuse*) o. (Bergw.) metalen verbindingspijp v. van een waterwerk.

Pipping, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Tuinb.) pippeling m. (een appel); it. anijsappel m.

Pipps, (*-es*, mv. *-e*) m. (van vogels), pip v.

Pippsen, (*pippste, gepippst*) o. ww., m. *h.* de pip hebben.

Pippsig, bijv. nw. de pip hebbende.

Pirat, (*-en*, mv. *-en*) m. zeeschuimer, kaper m.

Pirogue, (*-n*) v. prauw v., Indiaansch roeischuitje o.

Pirol(t), (*-(e)s*, mv. *-e*) m. goudmerel v., dikbek m.

Pironelle, (*-n*) v. verachtelijk vrouwspersoon o.

Pirouette, (*-n*) v. draaisprong m., pirouette v.

Pirouettiren, (*pirouettirte, pirouettirt*) o. ww., m. *h.* op een hiel geheel omdraaien, draaizwenkingen maken, pirouetteeren.

Pirotsch, (*-es*, mv. *-e*) o. pirotsch m. eene soort van koets.

Pisang, (*-es*, mv. *-e*) m. pisang v., banaanboom, adamsvijgeboom m.

Pisang-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. pisangblad, banaanblad o.; *-dohle* v. meerkol m. die zich bij voorkeur in pisangboomen ophoudt; *-drossel* v. pisangspreeuw v., pisangvogel m.; *-frucht* v. banaan, adamsvijg v.; *-vogel* m., Z. *-drossel.*

Pischten, p(i)sten, (*pischtete, gepischtet* of *p(i)stete, gep(i)stet*) o. ww., m. *h.* pst roepen; (van hoenders), klokken, kakelen.

Pisebau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Stampfbau.*

Pispern, (*pisperte, gepispert*) o. ww., m. *h.* fluisteren, in het oor fluisteren.

Pissasphalt, (*-(e)s*) m., z. bergteer, bergpek o.

Piss-back, (*-back(e)s*, mv. *-bäcke*) m. waterbak, pisbak m.; *-brunnen* m., Z. *-strahl.*

Pisse, v., z. m. pis v., water o., zijk v.; (Gen.) *kalte -,* koude pis.

Pissen, (*pisste, gepisst*) bedr. ww. wateren, pissen, het water loozen; 2. (Jachtw.) Z. *pischten.*

Pisser, (*-s*, mv. *Pisser*) m., **-in,** (*-nen*) v. pisser m., pisster v.

Pisserig, bijv. nw. vol pis; it. naar pis riekende.

Pissern, onp. o. ww. *es pissert mich,* ik heb aandrang om te wateren.

Piss-fluss, (*-flusses*, mv. *-flüsse*) m., Z. *Harnfluss; kalter -,* Z. *Pisse; -pott*

m., Z. *-topf;* (Zeew.) pispot m. der bezaan; *-strahl* m. fontein v., die weinig water geeft, pisstraal m.; *-topf* m. waterpot, kamerpot, pispot m.; *-winkel* m. pishoek m.

Pistazie, (*-n*) v. pistache v.; 2. Z. *Pimpernuss.*

Pistazien-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. pistacheboom m.; *wilder —*, Z. *Pimpernussbaum; -grün* bijv. nw. pistachegroen; it. o. zelfst. pistachegroen o.; *-laus* v. pistacheluis v.

Pisten, (*pistete, gepistet*) bedr.ww., Z. *pischten.*

Pistill, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) stampertje, vruchtstijltje o.

Pistille, (*-n*) v. stamper, mortierstamper, vijzelstamper m.

Pistole, (*-n*) v. (om te schieten), pistool o.; 2. (Muntw.) pistool v.; (Pap.) warmpan v.

Pistolen-futter, (*-futters*, mv. *-futter*) o. pistoolkoker, pistoolholster m.; *-griff* m. greep v. van een pistool; *-halfter* v., Z. *-futter; —macher* m. pistoolkokermaker m.; *-kappe* v. holsterklep v.; *-kugel* v. pistoolkogel m.; *-lauf* m. loop m. van een pistool; *-macher* m. pistoolmaker m.; *-macher* m. pistoolmaker m.; *-mantel* m., Z. *-kappe; -schaft* m. schaft of schacht v. van een pistool; *-schuss* m. pistoolschot o.; it. afstand m., dracht v. van een pistoolschot; *-schütze* m. pistoolschutter m.; *-stein* m. vuursteen m. van een pistool.

Pistolette, (*-n*) v., Z. *Pistole* (2).

Pitsch! tussch. *- patsch!*, klik klak!

Pitschen, (*pitschte, gepitscht*) o. ww. sterk drinken, zuipen.

Piterpater, (*-s*) o., z. m. gebabbel, gewauwel, gesnap o.

Pitgepatze, (*-n*) v. farospel o.

Placat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. plakkaat, aanplakbiljet o., affiche v.

Plache, (*-n*) v. vlakte v.; 2. Z. *Packtuch;* (Jachtw.) *-n*, netten o. mv.

Plach-mahl, (*-(e)s*) o., z. m. (Giet.) met goud en zilver vermengde kopersteen m., doorzwaveld zilver o.; *-mann* m., Z. *Hornerz.*

Plack, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van metaal), plaat v., stuk o.; (van doek), lap m.; (Bouwk.) vuurplaat, schoorsteenplaat v.; (Landh.) (van een land), afgelegen stuk o. gronds; 2. vlek, klad v.

Plack-buckel, (*-buckels*, mv. *-buckel*) m. (Pruikm.) vlakke haarvlecht v.

Placke, (*-n*) v. vuurplaat, schoorsteenplaat v.; 2. brits v.

Placken, (*plackte geplackt*) bedr. ww. *Metall -*, plat slaan, vlak maken, pletten; *die Wolle -*, nog eens kaarden; 2. plakken, vastplakken, lijmen, doen kleven; (Zeew.) - of *einplacken*, de haarbekleeding aanbrengen; (Waterb.) *Erde -*, uitspreiden; (fig.) Z. *plagen;* 3. Z. *beflecken;* II o. ww. bevlekken, vlekken maken; (Krijgsw.) enkele schoten doen, ontijdig schieten, tirailleeren; III. wed. ww. *sich -*, zich moeite geven, zijn best doen, zich aftobben; IV. o. zelfst., Z. *Plackerei;* 2. (Waterb.) laag v. potaarde.

Placker, (*-s*, mv. *Placker*) m., Z. *Plack* (2); 2. *-, -in* (*-nen*) v. zaniker m., zanikster v., plager, kweller m., plaagster v.; 2. (Krijgsw.) loos schot o.

Plackerei, (*-en*) v. knevelarij, plagerij, afpersing v.; 2. moeite, tobberij v., tegenspoed m., onaangenaamheid v.

Plackern, (*plackerte, geplackert*) bedr. ww. (Krijgsw.) Z. *placken.*

Plack-scheit, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. platte schop v. om den dijkgrond vast te slaan; *-schrift* v., Z. *Placat; -schrobel* m. grove wolkam m.; *-werk* o. ingelegd werk o. van marmersteen zonder bindmiddel; (van een gewelf), pleisterwerk o.; (Waterb.) vastgeslagen grond m.

Pladde, (*-n*) v., Z. *Plack* (1).

Pladder, (*-s*) m., z. m. (Volkst.) modder v., dun slik o.; *Kuh -*, koeie(n)stront m.

Pladdern, (*pladderte, gepladdert*) o. ww. (Volkst.) stortregenen, plassen, gieten, doorloop hebben; 2. *es regnet das es pladdert*, het stortregent, het regent of het giet.

Pladder-nass, bijv.nw., Z. *platschnass; -suppe* v., *-wasser* o. watersoep, dunne soep v.

Plaff! tussch. paf!

Plaffen, (*plaffte, geplafft*) bedr. ww. (Krijgsw.) Z. *placken.*

Plafondmalerei, v., z. m. plafondschilderen o.

Plage, (*-n*) v. plaag, pijn, kwelling v.; 2. geesel m., ramp v., onheil o., ziekte v.

Plagegeist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. (Fabell.) plaaggeest, kwelduivel m.; 2. (fig.) kwelzieke vrouw, ondeugende vrouw v.

Plagen, (*plagte, geplagt*) bedr. ww. plagen, kwellen, lastig vallen, onderdrukken; (H. S.) kastijden; *das plagt mich nicht sonderlich*, dat geeft mij niet veel moeite, veroorzaakt mij weinig verdriet; *die Unterthanen -*, onderdrukken, afpersen; 2. wed. ww. *sich mit Sorgen -*, zich kwellen, bezorgd zijn.

Plage-teufel, (*-fels*, mv. *-fel*) m. kwelduivel m.; it. kwelgeest m., furie v.; *-thier* o. dier o. dat geschapen is om te kwellen &, lastig dier o.

Plagge, (*-n*) v. plag of plagge, graszode v.; (Boschw.) kale plek v. onder een boom; *-n hauen* of *stecken*, Z. *plaggen* (1).

Plaggen, (*plaggte geplaggt*) o.ww., m. *h.* zoden snijden of steken; 2. bedr. ww. met graszoden bekleeden of bedekken.

Plaggen-mahd, (*-en*) v. plaats v. waar men graszoden steekt; *-meier* m. zodensteker m.

Plaggras, (*-grases*, mv. *-gräser*) o. rietgras o.; *-weg* m. hobbelige weg m.

Plagiar (*-en*, mv. *-en*) of **Plagiarius,** (onb.) m. letterdief, boekenplunderaar m.

Plagiarisch, bijv. en b. nageschreven, bij wijze van letterdieverij.

Plagiat, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Plagiagium,** (*-giums*, mv. *-gien*) o. letterdieverij, naschrijverij v., letterdiefstal m., boekenplundering v., plagiaat o.

Plaidiren, (*plaidirte, plaidirt*) o. ww., m. *h.* pleiten, een proces of rechtsstrijd voeren, procedeeren.

Plämpe, (*-n*) v. kort en breed zwaard o.

Plämpel, (*-s*, mv. *Plämpel*) m. slap of los neerhangende o., zwengel, slinger m.; 2. flauwe drank m., spoelwater o.; (fig.) slenteraar m.

Plämpelig, bijv. nw. slap, los neerhangend; 2. flauw, smakeloos; (fig.) laf, verslagen.

Plämpen, (*plampte, geplampt*) o. ww., m. *h.* waggelen, slingeren, slap of los neerhangen; 2. slenteren, straatslijpen.

Plämpern, of **Plempern,** (*plämperte, geplämpert* of *plemperte, geplempert*) o. ww., Z. *plampen* (2).

Plampertag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slempdag, leuterdag m.; (Schoenm.) Maandag m.

Plämpfstange, (*-n*) v. plonsstok, roerstok m.

Plan, (*-er, -st*) bijv. en b. effen, glad, vlak, gelijk; (fig.) duidelijk, helder, verstaanbaar; *das ist ganz -*, dat is doodeenvoudig.

Plan, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Pläne*) m. vlakte, weide, plaats v.; (van de zee), oppervlakte v.; *- des Himmels*, hemelgewelf o.; (Boschw.) in een bosch gelegen vlakte v.; 2. effen oppervlak o.; 3. (van een gebouw), plan o., teekening, schets v.; (fig.) plan, voornemen o.; it. ontwerp o.; (Goudsl.) boek of pakje o. goudslagersvlies.

Plan-concav, bijv. nw. plat holvormig; *-convex* bijv. nw. plat bolvormig.

Plane, (*-n*) v. (van een wagen &), dekkleed, zeil o.; (Jachtw.) netten o. mv.; (Bergw.) kleed o. van trielje om zilver in te wasschen; (Looi.) kuipkleed o.

Pläne, (*-n*) v. vlakte, weide v., veld o.

Planeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. gladbeitel m., bruineerijzer, schrapijzer o.

Planen, (*plante, geplant*) bedr. ww. *Holz, Silber -*, glad, effen maken, polijsten; (fig.) plannen maken, uitdenken.

Planen-bogen, (*-bogens*, mv. *-bogen*) m. (Muntw.) natte tijk v. om het muntzilver in te wasschen; *-herd* m. (Giet.) met tijk bedekte waschtafel v.; *-messung* v. vlaktemeetkunst, vlaktemeting, planimetrie v.

Planer, (*-s*, mv. *Planer*) m. (Volkst.) vloertegel m.; (fig.) plannenmaker m.

Planer, (*-s*) m., z. m. verzuurde kalksteen m.

Planet, (*-en*, mv. *-en*) m. planeet, dwaalster v.; *jemn. -en lesen*, iems. planeet lezen, horoscoop trekken.

Planetarisch, bijv. nw. de planeten betreffende.

Planeten-bahn, (*-en*) v. loopbaan v. der planeten; *-buch* o. boek o. over de planeten; it. sterrenkundig boek o.; *-haus* o. (Sterrenk.) planetenhuis o.; *Vorstellung der -häuser*, Z. *-system; -jahr*

o. planeetjaar o.; *-karte* v. (Muz.) *harmonische* —, planeetkaart v.; *-lauf* m. loop m., beweging v. der planeten; *-lesen -stellen* o. planeetlezen, horoscoop trekken; *-leser, -steller* m. planeetlezer, sterrenkijker, horoscooptrekker m.; *-messer* m. (Sterrenk.) werktuig o. tot waarneming der planeten, planetolabium o.; *-rad* o. excentriek rad o.; *-stand* m. stand m. der planeten; *-steller* m., Z. *-leser*; *-stunde* v. planeetuur o.; *-system* o. planetenstelsel o.; *-trabant* m. trawant m., satelliet, maan v. eener planeet.

Plan-gemäss, -gerecht, bijv. nw., Z. *-mäszig*; *-hammer* m. gladhamer, polijsthamer m.; *-haus* o. werkhuis o. bij eene gieterij; *-herd* m., Z. *Planenherd*; *-hirsch* m. (Jachtw.) hert o., dat in den strijd met een ander het veld behoudt.

Planie, (*-n*) v. vlakte, oppervlakte v., oppervlak o.

Planiglob, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. wereldkaart v.

Planimetrie, v., z. m., Z. *Planenmessung*.

Planir-ambosz, (*-es*, mv. *-e*) m. polijstaambeeld o.; *-eisen* o., *-hammer, -kolben* m., Z. *Planeisen* &.

Planiren, (*planirte, planirt*) bedr. ww. glad maken, gelijk maken, effen slaan, glad slaan; 2. (Goudsm.) polijsten, planeeren; (Boekb.) door lijmwater trekken.

Planir-kessel, (*-kessels*, mv. *-kessel*) m. lijmketel m.; *-kreuz* o. (Boekb.) kruishout o., kruk v. om de natte vellen op te hangen; *-kugel* v., Z. *Plankugel*; *-presse* v. boekbinderspers v. om het door lijmwater gehaalde papier te persen; *-wasser* o. lijmwater o.

Planit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Nat. hist.) zeeoor o., planiet m.

Planke, (*-n*) v. plank, deel v., beschot o.; (Zeew.) *-n*, boordplanken v. mv.; (Wav.) Z. *Harnischbrett*; 2. Z. *Plankwerk*.

Plankeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Zeew.) kalfaathamer m., kalfaatijzer o.

Plänkelei, (*-en*) v. (Krijgsw.) schermutseling v., voorpostengevecht o.

Plänkeln, (*plänkelte, geplänkelt*) o. ww., m. *h.* (Krijgsw.) schermutselen, tirailleeren.

Planken, (*plankte, geplankt*) bedr. ww. met planken beschieten, met planken bekleeden; (Zeew.) van boordplanken voorzien.

Planken-gang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. plankengang m.; 2. (Zeew.) doorlopende plankenbekleeding v.; *-geld* o. (Wijng.) belasting v. voor de houten schutting om den wijnberg; *-zaun* m. houten schutting v.

Plankler, (*-s*, mv. *Plänkler*) m. tirailleur m.

Plan-kolben, (*-kolbens*, mv. *-kolben*) m. gladkolf v.; *-kugel* v. rond aambeeld o. voor horlogekastenmakers.

Plankwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. plankwerk, houtwerk, beschot o.

Plan-los, bijv. nw. onoverdacht, zonder overleg, zonder plan, in het wild; *-losigkeit* v. onbezachtzaamheid v., gebrek o. aan overleg, doelloosheid v.; *-macher, —in*, plannenmaker m., plannenmaakster v.; *-mäszig* bijv. nw. volgens het plan, overeenkomstig het plan; *-mäszigkeit* v. plan o., uitvoering v. volgens een plan.

Plansch! tussch. klets!, klap!, flap!, dat is raak!

Plansche, (*-n*) v. metaalmassa, metalen plaat, metalen staaf v.

Plantschen, (*plan(t)schte, geplan(t)scht*) o. ww., m. *h.*, Z. *patschen*.

Planschen-einguss, (*-gusses*, mv. *-güsse*) m. vierhoekige gietvorm, staafvorm m.; *-hammer* m. goudsmidsplethamer m.

Planscherei, (*-en*) v. (gemeenz.) gerommel, geborrel o.

Planschet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Blankscheit*.

Plan-spiegel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. vlakke spiegel m.

Plänter n, (*plänterte, geplänterl*) bedr. ww. *einen Wald* -, dunnen, lichten.

Plantschen, (*plantschte, geplantscht*) o. ww., Z. *patschen*.

Plan-voll, bijv. nw. overlegd, doordacht, samenhangend, berekend; 2. rijk in plannen, veel plannen hebbende; *-vertäuschung, -veränderung* v., *-wechsel* m. veranderingv. van plan; *-weise* bijw. (Boschw.) *Holz — verkaufen*, bij vlakten; 2. volgens plan, overwogen.

Plapperei, (*-en*) v. gebabbel, gesnap, gepraat, geklets, gewauwel o.

Plapperer, (*-s*, mv. *Plapperer*) m., **-in,** (*-nen*) v. babbelaar, snapper m., babbelaarster, snapster v.; 2. (Nat. hist.) Indische spreeuw m.

Plapperhaft, bijv. en b. babbelziek, praatziek, snapachtig.

Plapperhaftigkeit, v., z. m. babbelzucht, babbelachtigheid, snapachtigheid v.

Plapper-hans, (*-hanses*, mv. *-hänse*) m., Z. *Plapperer*; *-käthe, -liese* v., *-matz* m., *-maul* o., *-tasche* (gemeenz.) Z. *Plapperer* &.

Plappern, (*plapperte, geplappert*) o. ww., m. *h.* babbelen, snappen, praten, wauwelen.

Plappert, -hart, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Plapperharter,** (*-lers*, mv. *-ler*) m. schelling m., oude Keulsche munt v.

Plapperwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Plapperei*.

Plarer, (*-s*, mv. *Plarer*) m. smeltersbaas m.

Plarr-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. drachtig, loopend oog, rood oog, leepoog o.; (Gen.) omgekeerd gezwollen ooglid o.; *-äugig* bijv. nw. leepoogen hebbende.

Plarre, (*-n*) v. pok, puist v., buil v., blaar v.

Plarre, (*-n*) v. (Volkst.) babbelkous v., hufiebalk, schreeuwer m.; (Gen.) leepoogigheid, oogziekte v.

Plarren, (*plärrte, geplärrt*) o. ww. schreeuwen, huilen, blerren; (van rundvee), loeien, bulken.

Plarrer, (*-s*, mv. *Plarrer*) m. (Giet.) smeltersbaas m.

Plärr-hahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hähne*) m. steltvogel, strandvogel, zeepauw, kemphaan m.; *-hals* m. schreeuwer, huilebalk m.; *-maul* o., Z. *Plärre*.

Plastik, v., z. m. boetseerkunst, plastische kunst v.

Plastisch, bijv. en b. vormend, beeldend, scheppend, plastisch.

Plastograph, (*-en*, mv. *-en*) m. schriftvervalscher, namaker m. van eens anders schrift.

Platane, (*-n*) v. (Pl.) plataanboom, ahorn, mastboom m.

Plate, (*-n*) v. (Zeew.) Z. *Platte*.

Plateau, (*-s*, mv. *-s*) o. (Aardr.) vlak, hoog land o., hoogvlakte v., bergvlak, plateau o.

Platina of **Platin,** (*-s*) o., z. m. platina, wit goud o.

Platina-draht, (*-draht(e)s*, mv. *-drähte*) m. platinadraad m.; *-feuerzeug* o. platinavuurslag m.; *-mohr* o., Z. *-schwarz*; *-oxyd* o. platinaoxyde o.; *—salze* o. mv. tweede platinazouten o. mv.; *-schwamm* m. platinazwam o.; *-schwarz* o. platinazwart o.

Platine, (*-n*) v. gegroefde metalen plaat v.

Platitüde, (*-n*) v. platheid v.

Platoniker, (*-s*, mv. *Platoniker*) m., **-in,** (*-nen*) v. volgeling, aanhanger v. van de Platonische wijsbegeerte, platonische wijsgeer m.

Platonisch, bijv. nw. *-e Liebe*, reine liefde v.; *-e Lehre*, platonische wijsbegeerte.

Platsch! tussch. flap!, plons!, bons!, pifpaf poef.

Platsch, (*-es*, mv. *-e*) m. plomp, bons m.; *man hörte den* -, men hoorde den plomp.

Platschen, (*platschte, geplatscht*) o. ww., m. *h.* en *s.* plompen, bonzen; *ich hörte etw.* -, neervallen, neerploffen; (van water), plassen, kabbelen; *in's Wasser* -, ploeteren; (van kinderen), slobberen, plassen, morsen.

Plätschen, (*plätschte, geplätscht*) bedr. ww. pletten, plat slaan.

Platscher, (*-s*, mv. *Platscher*) m., Z. *Platsch* zelfst. nw.; 2. (Nat. hist.) mannetjeseend v.

Platschenspiel, (*-(e)s*) o., z. m. werpen o. van platte steentjes over het watervlak, scheren, doen zeilen.

Plätschern, (*plätscherte, geplätschert*) o. ww., m. *h. im Wasser* -, slobberen, ploeteren, plassen; (van eenden), snateren, ploeteren, plassen; (Sp.) een (plat) steentje over het water werpen, scheren, doen zeilen; (van eene beek), murmelen.

Platschfusz, (*-fusses*, mv. *-füsze*) m. platte breede voet m.; (fig.) platvoeter m.

Platt, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. plat, vlak, laag, gedrukt; *-es Land*, vlak, laag land; *-e Stirne*, laag, gedrukt; *sich - auf den Bauch legen*, plat op den buik gaan liggen; *-er Spiegel*, Z. *Planspiegel*; (fig.)

plat; *-es Deutsch*, Z. *-deutsch*; 2. gemeen, laag, vuil, plat, onbeschaafd; 3. rondweg, openhartig, zonder omwegen; *jemn. etw. - abschlagen*, ronduit weigeren; *jemn. die -e Wahrheit sagen*, de zuivere waarheid zeggen; (gemeenz.) *das ist - unmöglich*, dat is teneenenmale, volstrekt onmogelijk; (Zeew.) *den Wind - vorm Laken haben*, den wind vlak van achteren hebben.

Platt-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Vog.) van takken beroofde en met lijmroeden voorziene boom m.; *-blank* bijv. nw. (Looi.) *—es holländisches Leder*, gespikkeld, gevlekt; *-block* m. (Zeew.) platte schijf v.; *-bogig* bijv. nw. (Bouwk.) met platten boog, plat gewelfd; *-boot* o. platbodemd vaartuig o.; *-bord* o. dolboord o.

Plättbrett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. strijktafel v., strijkplank v.

Plättchen, (verkl.) o. plaatje, metaalblaadje o.; (Nat. hist.) lepelreiger m.; *-artig*, *-förmig* bijv. nw. plaatvormig; *-kolben* m. vierhoekige glazenmakers soldeerkolf v.

Platt-decke, (*-n*) v. (Bouwk.) zoldering v., plafond o.; *-deutsch* bijv. nw. Nederduitsch, Noordduitsch, Nedersaksisch, plat Duitsch.

Platte, (*-n*) v. vlakte, oppervlakte v., bergvlak o., plat, plateau o.; (op het hoofd), kale plek v.; *sich eine - scheeren lassen*, tonsuur v.; 2. (van steen, marmer &), vloersteen, marmersteen, tegel m.; (van een harnas), borststuk, voorstuk o.; (Hoed.) plat o.; it. bovenkant, bol m.; (Nag.) spijkerkop, platte kop m.; (Bouwk.) lijst v., plint, rabat o.; (Zeew.) plaat, bank v.; (Lintw.) strijkijzer o.; (Steenh.) tegel m.; (Muntw.) muntplaatje o.; (Org.) klankbodem m.; (Pap.) plaat of platina v. van den hollander of roertrog; (Scheepv.) platbodemd vaartuig o.; 3. (Huish.) plat bord, blad o.

Platt(e), (*-(e)n*) v. strijken o.; 2. Z. *Plattheit*; 3. pletmetaal o.; 4. plat lichaam o.

Platteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. strijkijzer o.; (Loodg.) besnijmes o.

Platteize, (*-n*) v. bot, schol v.

Platten, (*plattete, geplattet*) o.ww., m. *h.* plat worden, plat zijn.

Platten, (*plättete, geplättet*) bedr. ww. pletten, plat maken; *Draht -*, pletten; *Gold -*, slaan; *ein Zimmer -*, bevloeren; *eine Küche -*, bevloeren met tegels; *Wäsche -*, strijken; (Timm.) *zwei Balken &c -*, plat op elk. leggen; (Looi.) *die Eichen -*, kloppen om run te krijgen.

Platten-bahre, (*n*) v. bedekking v., overtrek o. van het geweerslot; *-feile* v. platte vijl, zoetvijl v.; *-förmig* bijv.nw. platvormig, plaatvormig; *-hammer* m. hamer m. om de ijzeren platen tot geweren te smeden; *-meise* v. poelmees v.; *-schachtel* v. plaatdoos v.; *-schläger* m. plaatmaker, pletter m.; 2. pansermaker m.; *-schnabel* m. (Lintw.) platbek m.; *-tour* v. (Pruikm.) schedelpruik v., naturreletje o.

Platter, Plätter, (*-s*, mv. *Platter* en *Plätter*) m., **-in,** (*-nen*) v. pletter, goudslager m., pletster v.; 2. (Lintw.) strijker m., strijkster v.; (Meub.) (van eene zaal), bevloerder m.; (Bontw.) nopijzertje, noptangetje o.; it. nopper m., nopster v.

Platterbse, (*-n*) v. wik, peulerwt v.

Platterdings, bijw. volstrekt, geheel en al, zonder tegenspraak.

Platt-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. platvisch m. en v., schol, bot v.; *-fusz* m. plat o. van den voet; 2. platte voet m.; 3. mensch m. met platte voeten; (Volksk.) platvoeter m.; (Zeew.) — m. of *—wache* v. wacht v. van 6 tot 8 uur des avonds; *-füszig* bijv. nw. met platte voeten, platvoetig; *-garn* o. plat garen o., platte draad m.; 2. Z. *-netz*; *-gerste* v, zomergerst v.; *-gold* o. plaatgoud, goud o. in platen; *-hammer* m. (Muntw.) schroothamer m.

Plätt-hammer, (*-s*, mv. *Plätthämmer*) m. plethamer m.; (Speld.) poleerhamer m.

Platthaupt, (*-(e)s*, mv. *Platthäupter*) o. plat hoofd o. 2. (Zeew.) nagel, bout m. met platten kop.

Plattheit, (*-en*) v. vlakheid, platheid, laagte, ingedruktheid v.; (van een landschap), eentonigheid v., (fig.) laagheid, platheid, gemeenheid; it. gemeene, triviale uitdrukking v.

Platt-holz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. (Steenb.) strijkhout o.; *-horn* o. (Nat. hist.) gazelle v. van den Segenal; *-huf* m. platte hoef m.; *-hufig* bijv. nw. plathoevig, met platte hoeven; *-indig(o)* m. plaatindigo v.

Plattiren, (*plattirte, plattirt*) bedr. ww. met zilver of goud bekleeden; (Volksk.) een verhaal opsmukken; it. bluffen.

Plattirer, (*-s*, mv. *Plattirer*) m. oplegger, vergulder, verzilverer m.

Plattkäfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. kever m. met plat lichaam.

Plattkissen, Plättkissen, (*-kissens*, mv. *-kissen*) o. (Lintw.) strijkkussen o.

Platt-kopf, (*-kopfes*, mv. *-köpfe*) m. plat hoofd o.; (fig.) domkop, plat mensch m.; *-köpfig* bijv. nw. met een plat hoofd; *-lack* m. lak o. in bladen; *-laus* v. platluis v.

Plattling, Plättling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. plat voorwerp o.; (fig.) dom persoon m.; 2. monnik m. met geschoren krun.

Platt-loth, (*-loth(e)s*, mv. *-löthe*) m. (Zeew.) plaatje o. lood voor bedekking van het laadgat der kanonnen; *-maul* o. platte mond m.; (Scherts.) platmuil m.; *-menage* v., Z. *Platte* (3).

Platt-mühle, Plättmühle, (*-n*) v. pletmolen m.

Platt-muschel, (*-n*) v. tel(mossel)schelp v.; *-mütze* v. kruinmutsje o., platte muts v.; *eiserne —*, pot, helm, stormhoed m.; *-nase* v. platte neus, platneus m.; *-nasig* bijv. nw. platneuzig, met platten neus.

Plattnen, (*plattnete, geplattnet*) bedr. ww. *Vögel -*, met lijmstangen vangen; 2. Z. *plätten*.

Plattner, Plättner, (*-ners*, mv. *-ner*) m., Z. *Platter*; 2. pansermaker, wapensmid m.

Platt-netz, (*-es*, mv. *-e*) o. vogelvangersnet o. om den boom met lijmstangen.

Plättquehle, (*-n*) v. strijkdoek, handdoek m. om op te strijken.

Platt-reif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Kuip.) ijzeren band, ijzeren hoepel m.; *-rose* v., Z. *Mauerpfeffer* (2).

Platt-schiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. klein plat schip o., gabaar v.; *-schlagung* v. platslaan, pletten o.; *-schlich* m. (Bergw.) zwavelachtig samengroeisel o. van zwavel met e. o. a. metaal; *-schnabel* m. (Nat. hist.) vliegenvanger m.; *-schnäbler* m. vogel m. met platten snavel; *-schnauze* v. platte snuit of snoet m.; (van een persoon), Z. *-maul*; *-schwanz* m. platte staart m.; 2. dier o. met platten staart; *-schwänze* m. mv. vlakstaarten, platstaarten m. mv.; *-setzen* o. (van hoeden), neerborstelen o. der haren; *-spiegel* m., Z. *Planspiegel*; *-stampfer* m. (Hoed.) strijkijzer o.; *-stein* m., Z. *Platte* (2); *-stich* m. (Naai.) platte steek m.; *-stoszkugel* v. looiersmes o.; *-strecken* o. uitpersen o. der hoeden na het vollen; *-stück* o. (Lakenw.) bovenlijst v. van het raam; (Timm.) rib v.

Plattteller, Plättteller, (*-lers*, mv. *-ler*) m. plaat v. om het strijkijzer op te zetten, strijkplaat v.

Platttisch, Plätttisch, (*-es*, mv. *-e*) m. strijktafel v., strijkplank v.

Platttopf, Plätttopf, (*-topf(e)s*, mv. *-töpfe*) m. kolenkomfoor o. om het strijkijzer heet te maken.

Platttuch, Plätttuch, (*-tuch(e)s*, mv. *-tücher*) o., Z. *Plättquehle*.

Plattwalken, (*-s*) o., z. m. (Lakenb.) plat walken o.

Plattwäsche, Plättwäsche, (*-n*) v. strijkgoed o., fijne wasch v.

Platt-wirbel, (*-bels*, mv. *-bel*) m. (Nat. hist.) glad kalf o.; *-wurm* m. platte worm m.; *-zeit* v. tijd m. om met lijmstangen te vangen; *-ziegel* m. platte tegel, vlakke tegel m.

Platz! tussch. poef!, paf!; 2. (*-es*, mv. *-e*) m. klets, klap m., leven, geraas o.; *es gab einen -*, het gaf een klap; 3. (Boschw.) vlam v., hamerslag m.

Platz, (*-es*, mv. *Plätze*) m. plaats, ruimte, open plaats, open vlakte v.; *freier - vor einem Gebäude*, voorplein o.; *grüner -*, met gras bedekte vlakte v., groen o.; *die öffentlichen Plätze*, pleinen o. mv., markten v. mv.; *auf dem -e bleiben*, op de plaats blijven, gedood worden; *den - behaupten*, meester van den slag blijven; *gleich auf dem -e sein*, dadelijk gereed zijn om te vechten; it. zich niet laten wachten; *- machen*, plaats maken; *- gemacht!*, maak(t) plaats!; (gemeenz.) *nehmen Sie -*, neem plaats, ga zitten; *von seinem -e wegrücken*, van zijne plaats nemen; (Boschw.) gedeelte o. van het woud dat geveld mag worden; 2. ruimte, localiteit v.; *es ist nicht - genug da*, er is geen plaats, ruimte genoeg; 3. plaats v., oord o.; *an irgend einem -e*, op e. o. a. plaats,

ergens; (fig.) *es wäre hier der -, davon zu reden*, het zou hier de plaats,gelegenheid &; (fig.) *einer Bitte - geben, sie - finden lassen*, een verzoek toestaan, inwilligen; *eine Entschuldigung - finden lassen*, aannemen; 4. plaats, betrekking v., post m., ambt o.; *er hat einen guten -*, hij heeft eene goede betrekking; 5. (Hand.)plaats, stad, koopstad, handelplaats v.;6.(Krijgsw.) plaats, vesting, versterkte stad of plaats v., fort o.; *fester,haltbarer -*,houdbare, te verdedigen plaats;*den - berennen*, de plaats & bestormen; 7. (Kookk.) platte koek m., vla of vlade v.; it. pannekoek m.; II. -! tussch. op de plaats!, terug!, uit den weg.

Plątz-adjutant, (*-en*, mv. *-en*) m. (Krijgsw.) adjudant m.van den plaatsmajoor; *-bącker* m. roggebroodbakker m.; *-büchse* v. klapbus, klakkebus v.; *-bursch* m. beste danser m. op de kermis; *-commandant* m. plaatskommandant, kommandant m. van de plaats.

Plątze, (*-n*) v., Z. *Platzbüchse;* 2. barsten, springen o.

Plątze,(*-n*)v.(van eene wilde zeug), schouder m.; 2. (Wap.) kort en breed zwaard o.; (Kookk.) keukenhakmes o.; (Bergw.) kegelvormig mijnwerkershouweel o.; 3. (Naai.) Z. *Fleck.*

Plątzen, (*platzte, geplatzt*) o. ww., m. *s.* barsten, uitbarsten, springen, met een knal uiteenspringen;(van hout in het vuur), knetteren; (van den regen),stortregenen; 2. springen, openbarsten; (gemeenz.) *in's Zimmer -*, binnenstormen; *mit etw. heraus -*, onverwachts voor den dag komen; it. iets uitflappen; *er hielt lange an sich, aber endlich platzte er heraus*, barstte hij het uit.

Plątzen, (*plätzte, geplätzt*) bedr. ww. doen springen, doen barsten; 2. met het plat van de hand slaan;3.*einen Baum -*, merken; 4. *ein Kleid -*, lappen,instukken; II. o. ww., m. *h.* doen klappen, tirailleeren.

Plątzer, (*-s*, mv. *Platzer*) m. (gemeenz.) losbarsten o.; (fig.) Z. *Prahler;* 2. dubbele anjelier v., die met een klap opengaat.

Plätzer, (*-s*, mv. *Plätzer*)m.(Krijgsw.) tirailleur m.; 2. slag, klap m.; 3. plak v.; 4. Z. *Flicker.*

Plątzfass, Plätzfass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. (Ketelm.) koelbak m.

Plątz-gold, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Knallgold; -gras* o., Z. *Berstgras; -halter* m. stadhouder, plaatsvervanger,luitenant m.; (Gymn.) voorvechter, voorstander m.; *-hirsch* m., Z. *Planhirsch.*

Plätzig, bijv. nw.(Boschw.)-*er Hau*, hier en daar gehakt hout, hakhout o.

Plątz-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. bombardeerkever m.; *-knecht* m., Z. *-meister* (2); *-kraut* o., Z. *Berstkraut; -kugel* v., Z. *Knallkugel;* 2. (w. i. gebr.) met vlocistof gevuld glazen bolletje o.; *-major* m. majoor m. van de plaats; *-meister* m. poortwachter m., poortensluiter m.; 2. voorganger, voorvechter m. der worstelaars op eene kermis; *-mittwoche* v., *-mittwoch* m. Woensdag m.voor Paschen; *-pulver* o., Z. *Knallpulver; -recht* o. recht o. op e. o.a. servituut; *-regen* m. stortregen, plasregen m.; *—schnecke* v. wolfsmuil m. (eene schelp).

Plątzregnen, (*platzregnete, geplatzregnet*) onp. ww. plasregenen, stortregenen.

Plątz-silber, (*-s*) o., z. m., Z. *Knallsilber; -wechsel* m. op eene plaats getrokken of betaalbare wissel m.;*-weide* v. wilgenboom m. met wollige knoppen.

Plauderei, (*-en*) v., Z. *Plapperei;* it. *Klatscherei, Plaudern*; it. praatje o,

Plauderer, (*-s*, mv. *Plauderer*)m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Plapperer* &.

Plauder-fertig, -haft, bijv. nw., Z. *plapperhaft.*

Plauderhaftigkeit, v.,z.m.babbelachtigheid, snapachtigheid v.; (gemeenz.) gebabbel o.

Plauder-hans, m., **-liese,** v., **-matz,** m., **-maul,** o., Z. *Plauderer*

Plaudern, (*plauderte, geplaudert*) o. ww., m. *h.* babbelen, praten, zich gemeenzaam onderhouden; (gemeenz.) *mit einander -*,over koetjes en kalfjes praten, kletsen; (Wev.) kraken; 2. babbelen, snappen,kletsen,wauwelen;*aus der Schule -*, klappen, verklikken.

Plaudern, (*pläuderte, gepläudert*) o. ww. toewaaien, aanblazen, fladderen.

Plauder-stündchen,(verkl.)o. vrij uurtje o.; *-tasche* v., Z. *Plauderer.*

Plautz! plauz! tussch. bons!, pof!

Plautz, (*-es*, mv. *-e*)m.,**Plautze,** (*-n*) v. (Bergw.)onzuiver erts o.;(Ontlk.) long, lever v., ingewand o.

Plebejer, (*-s*, mv.*Plebejer*)m.,**-in,** (*-nen*)v. burger m., burgeres v., man m., vrouw v. uit het volk, plebejer m.

Plebejisch, bijv. en b. tot het (gemeene) volk, tot den burgerstand behoorende, plebejisch; (fig.) laag, gemeen.

Plebiscit(um),(*-s*,mv. *Plebiscite*) o. volksbesluit, plebeciet o.

Plebs, (onb.) m. gemeene volk, gepeupel, plebs o.

Plejaden, v. mv. (Sterrenk.) zevengesternte o., pleiaden v. mv.

Plempern, (*plemperte, geplempert*) o. ww. slenteren, leegloopen; it. drinken, zuipen.

Plenum, (*-s*, mv. *Plena*) o. voltalligheid, geheele vergadering v.

Plene, bijw. *in -*, voltallig, gezamenlijk.

Pleonasmus, (onb., mv. *Pleonasmen*) m. woordenovervloed m., overtollige uitdrukking v., pleonasme o.

Pleonastisch, bijv. en b. overtollig, een pleonasme bevattende, pleonastisch.

Plessemeter, (*-meters*, mv. *-meter*) m. (Gen.) ivoren plaat v. ter verlichting der percussie van de borst en den onderbuik, plessemeter m.

Plessemetrie, v., z. m. percussie v. door middel van den plessemeter,plessemetrie v.

Plessemętrisch, bijv. nw.tot de plessemetrie behoorende.

Plęthi, (onb.) Z. *Crethi.*

Plętsche, (*-n*) v. plat of breed voorwerp o., breede mond m.; 2. hengsel o. van een pot; 3. Z. *Pritschte.*

Plimm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) witte vuursteen m.

Plinse of **Plinze,** (*-n*) v. pannekoek, dunne eierkoek m.

Plint(h)e, (*-n*) v.(Bouwk.)plint •.

Plochtaube, (*-n*) v. houtduif v.

Plombiren, (*plombirte, plombirt*) bedr. ww. plombeeren, looden, met lood vullen; (Hand.) met lood stempelen of verzegelen.

Plone, (*-n*) v. ingewand o.

Plott, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. platte voet, platvoet m.; (Nat. hist.) platvoeter m.

Plötter, (*-s*, mv. *Plötter*) m. noptangetje o.

Plotz, (*-es*, mv. *-e*) m. slag, klap, val m.; *auf den -*, Z. *plötzlich.*

Plotze, (*-n*) v. zoetwatervisch m., witvisch m. met roode vinnen.

Plotzen, (*plotzte, geplotzt*) bedr. ww. boter uitkneden.

Plötzlich, bijv. en b. plotseling, plotselijk, onverwachts, onvoorziens, op eens; *-keit* v. plotselinge, onverwachte o., snelheid, vaart, onstuimigheid v.

Pluderhosen, v. mv. wijde, lange (matrozen)broek v.

Pludern,(*pluderte,gepludert*)o. ww. los en slap hangen, flodderen.

Plumbagin, (*-s*) o., z.m.(Scheik.) potlooderts o.

Plumbe, Plumpe, (*-n*) v.schelletje o. aan den hals der schoonste koe.

Plümenschwanz, (*-schwanzes*, mv. *-schwänze*), **Plümenschwänzel,** (*-zels*, mv. *-zel*) m. gekuifde lijster v., Brazilaansche paradijsvogel m.

Plümente, (*-n*) v. Amerikaansche knifeend v.

Plump, (*-er, -st*) bijv. en b. log, lomp, zwaar; *-er Wuchs*, grof; *-e Arbeit*, ruw; (fig.) *-er Mensch*, lomp, ruw, onbeschaafd, onaangenaam, onhandig, slecht opgevoed,ongemanierd mensch;*-er Spass*, ruwe scherts.

Plumpe, (*-n*) v., Z.*Pumpe;* 2. (Pl.) *kleine -*, Z. *Froschbiss.*

Plumpen, (*plumpte, geplumpt*) o. ww., m. *s. in's Wasser -*, ploffen, plompen, neervallen; 2. m. *h. ich hörte etw. -*, neerploffen; (Vissch.) met den pols in het water plonzen; *in das Zimmer -*, binnenstormen; *in etw. -, hinein-*, zich onbedacht ergens aan overgeven; (fig.) *mit etw. heraus -*, zich een woord laten ontvallen; II. bedr. ww. pompen, scheppen.

Plumpermilch, v., z. m. dikke, geronnen melk v.

Plumpheit, v., z. m. plompheid, lompheid, onhandigheid, onkundigheid, linksheid v.

Plump-hosen, v. mv., Z. *Pluderhosen; -keule* v. pols, polsstok m.

Plump(s)! tussch. plof!, plomp!, paf!

Plump-sack,(*-sack(e)s*,mv. *-säcke*) m. prop v., ineengerolde (zak)doek

m.; 2. (Sp.) sloſje-onder o.:*jemn. den — geben*, iem. smadelijk behandelen.

Plumpsen, (*plumpste, geplumpst*) o. ww. lomp, plomp, onhandig zijn; 2. bedr. ww. afrossen, afranselen, slaan.

Plump-stange, (*-n*)v.,**-stock,** (*-stock(e)s*, mv. *-stöcke*) m., Z. *Plumpkeule; -stolz* m. boerentrots, domme trots m.

Plunder, (*-s*, mv. *Plunder*) m. lap m., lor v., vod v., prullenboel m., versleten kleeren o. mv.

Plünderei, (*-en*) v. plundering v., plunderen, stelen o.

Plünderer, (*-s*, mv. *Plünderer*) m., **-in,** (*-nen*) v. plunderaar m., plunderaarster v.

Plunder-kammer, (*-n*) v. rommelkamer v.; *-kasten* m., *-kiste* v. rommelkast, rommelkist, voddenkist v.; *-kram* m. voddenwinkel m., vodden, prullen v. mv.; 2. uitdragerswinkel m., uitdragerij v.; *-krämer, -mann* m. uitdrager, voddenman, voddenraper m.; *-markt* m. voddenmarkt v.; *-milch* v. (Volksk.) gestremde melk v.

Plündern, (*plünderte, geplündert*) bedr. ww. *jem.* -, plunderen, berooven; *eine Stadt* -, plunderen; *ein Land* -, plunderen, verwoesten; (Letterk.) plunderen, naschrijven; 2. o. ww. den rommel opruimen.

Plunder-sack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. voddenzak m.; (van een reiziger), knapzak m.; *-stock* m. bijenkorf m.

Plünderung, (*-en*) v. plundering, berooving, verwoesting v.; *literarische* -, letterdieverij v.; *-slust, -ssucht* v. zucht v., dorst m. naar plundering; *-ssüchtig* bijv.nw. begeerig om te plunderen; *-swuth* v., Z. *-slust.*

Plunder-wagen, (*-wagens*, mv. *-wagen*) m. wagen m. met huisraad en kleederen, bagagewagen m.; *-weisheit* v. nuttelooze kennis, nuttelooze wetenschap v.; *-werk* o., Z. *Plunder.*

Plunz, (*-es*, mv. *-e*) m. klomp m.; (Vleeschh.) pens v.; it. bloedworst v.

Plural, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Spraakk.) meervoud o.; *-form* v. meervoudsvorm m.

Pluralist, (*-en*, mv. *-en*) m. bezitter m. van verscheidene prebenden; it. hij die er om vraagt.

Pluralität, (*-en*) v. meerderheid v., grootste aantal o.

Plüsch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Lakenw.) pluis o., harig trijp o.; *-artig* bijv. nw. pluisachtig.

Plüschen, bijv. nw. pluizen, van pluis of trijp.

Plüschsammet, (*-(e)s*) m., z. m. pluisfluweel, half fluweel o.

Plusen, (*pluste, geplust*) o. ww. pluizen, los laten; it. slap zijn, slap hangen, flodderen; 2. bedr. ww. uitpluizen, plukken, noppen.

Plüsen, (*plüste, geplüst*) bedr. ww., Z. *fäseln, zupfen;* (Lakenw.) *Wolle* -, plüizen, uitpluizen, noppen; (Zeew.) *alte Taue* -, uitpluizen.

Plusmacherei, (*-en*) v. geldafpersing, afzetterij v.

Plustern, (*plusterte, geplustert*) bedr. ww., Z. *plusen.*

Pluto, (*-s*) m., z. m. (Fabell.) Pluto, god of koning m. der onderwereld.

Plutus, (onb.) m. (Fabell.) Plutus, god m. des rijkdoms.

Plutz, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Platz.*

Plutzerwasser, (*-wassers*, mv. *-wasser*) o. mineraalwater o. in kruiken.

Pluvial, (*-(e)s*, mv. *Pluvialien*) o. regenmantel m.; (Kath.) misgewaad, miskleed. o., koorrok m.

Plüviose, (*-n*) v. (Gesch. van F.) regenmaandv., Pluviose m., van 20 Januari tot 18 Februari.

Pneumatik, v., z. m. luchtleer, luchtbewegingsleer v.

Pneumatisch, bijv. en b. de lucht betreffende, tot de leer der luchtbeweging behoorende.

Pnigalion, v., z. m. nachtmerrie v.

Pöbel, (*-s*) m., z. m. gepeupel, grauw, gemeene volk, plebs o.; *es gibt in allen Ständen,* onder alle standen zijn gemeene lieden; *man sagt in der Sprache des -s,* in de volkstaal.

Pöbelaberglaube, (*-ns*) m., z. m. volksbijgeloof o.

Pöbelei, v., z. m. gemeen, laag gedrag o.

Pöbelglaube, (*-ns*) m., z. m. volksgeloof o.

Pöbelhaft, (*-er, -st*) bijv. nw. gemeen, laag, als het gemeene volk, lomp, onbeschaafd; *-e Ausdrücke,* gemeen, onbeschoft.

Pöbelhaftigkeit, v., z. m. gemeenheid, laagheid, ruwheid, lompheid, onbeschaafdheid, onbeschoftheid v.

Pöbel-haufe, (*-ns*, mv. *-n*) m. troep m. lieden uit het gemeene volk; 2. menigte v., gemeene volk o., de groote hoop m.; *-herrschaft* v. volksheerschappij, volksregeering, ochlocratie v.; *-irrthum* m. volksdwaling v.; *-käfer* m. gewone kever m. of tor v.; *-scele* v. gemeene, lage ziel v.; *-sprache* v. volkstaal v.; it. vischvrouwentaal v.; *-volk* o. gemeenste volk, grauw, janhagel o.; *-wahn* m., Z. *-glaube; -wort* o. volksuitdrukking v.

Poch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slag, stoot, stomp, duw m., geklop o.; *-e kriegen,* klappen krijgen; (Sp.) Z. *-spiel; -bank* v., Z. *-herd; -brett* o. pochpotje o.; *im — e spielen,* pochen, kloppen.

Poche, (*-n*) v. klopwerktuig o., knuppel m.

Pocheisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. klopijzer o. om het erts aan stukken te slaan; it. stampijzer o.

Pochen, (*pochte, gepocht*) o. ww., m. *h. an die Thüre* -, kloppen, slaan, tikken, geraas maken; *das Herz pocht ihm,* het hart klopt hem; (fig.) Z. *poltern; auf etw.* -, trotsch zijn, pochen, snoeven, zich verheffen; *jemn.* -, trotseeren, dreigen, tarten; 2. (Sp.) kloppen, pochen; II. bedr. ww. *Erz* -, klein slaan; III. o. zelfst. geklop, slaan o.; (van het hart), kloppen o.; (fig.) trotseering v.; (Sp.) pochen of kloppen.

Pocher, (*-s*, mv *Pocher*) m. bij die het erts klein slaat; it. stamper m. om het erts te vergruizen; (Sp.) klopper, pocher m.; (fig.) pocher, snoever, zwetser m.; it. onbeschaamde, onstuimige eischer m.

Poch-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. gruiserts, erts o. om te vergruizen; it. gering erts o.; *-fach* o. pochbakje o.; *-gerinne* o. (Bergw.) water o. dat den stampmolen drijft; *-geschworener* m. beëdigd ertsstamper m.; *-graben* m., Z. *-gerinne; -hammer* m., Z. *-schlage;* 2. Z. *-werk; -haus* o. hut v. waarin het erts vergruisd wordt; *-heie* v. mijnwerkersstamper m.; *-herd* m. haard m. om gruiserts te wasschen; *-junge* m. jongen m. die het erts stuk slaat; *-kammer* v. kamer v. om edele steenen klein te slaan; *-karte* v. pochkaart v.; *-kasten* m. kist v. voor gruiserts; *-kern* m. (Bergw.) kiezelsteentje, gruis o.; *-kiel* m. (Giet.) ijzeren staart m. van den stamper; *-klotz* m. (Bergw.) gruisblok o.; *-knecht* m. (Giet.) knecht m. die het erts aan stukjes slaat; *-lasche* v. (Giet.) plank v. van den ertstreg; *-leitung* v. dwarshout o. van den ertsstamper; *-maschine* v. klopwerktuig o., stampmachine v.; *-mehl* o. (Bergw.) kortgeslagen erts o., vergruisde steen m.; *-mühle* v., Z. *-werk; -rad* o. rad o. van den stampmolen; *-riegel* m. dwarshout o. in den stampmolen; *-ring* m. stamperring m.; *-rinne* v. loop m., waterleiding v. van het water, dat den molen in beweging brengt; *-säule* v. kolom v., pilaar m. van den stampmolen; *-schale* v. plaat v. van het stampwerktuig; *-schiesser* m., Z. *-stempel; -schlage* v. of *-schlägel* m, stamphamer, stamper m.; *-schlamm* m. slik o. van vergruisd erts; *-sohle* v. bedem m. van den stamptrog; *-spiel* o. pochspel, klopspel, kloppen o.; *-steiger* m. molenaarsbaas m. in een stampmolen; *-stempel* m. stamper m.; *-trog* m., Z. *-kasten; -wand* v. grond, wand m. van den stamptrog; 2. Z. *-werk* (2); *-wasser* o. water o., dat den stampmolen in beweging brengt; *-welle* v. as v. van het rad uit den stampmolen; *-werk* o. (Bergw.) stampmolen m.; 2. erts o. dat gestampt en vergruisd moet worden; *-zins* m. cijns m., belasting v. van stampmolens.

Pocke, (*-n*) v. (Pl.) knop m., bot v.; (Gen.) pok, kinderpok, puist v.; *-n der Kühe,* Z. *Kuhpocken.*

Pockel, (*-n*) v., Z. *Buckel.*

Pocken, (*pockte, gepockt*) o. ww. de pokken of kinderziekte hebben, aan de pokken lijden; 2. bedr. ww. de pokken menten.

Pocken-artig, bijv. nw. (Gen.) pokachtig, op pokken gelijkende; *-blatt* o. (Pl.) moeraspatik o.; *-fieber* uit de kinderziekte ontstaande koorts v.; *-gift* o. pokstof v.; *-grube* v., *-grübig* bijv. nw., *-haus* o., Z. *Blattergrube &c.; -holz* o. pokhout o.; *-impfung* v. pokinenting v.; 2. koepokinenting, vaccinatie v.; *-krank* bijv. nw. door de pokken aangetast; *-krankheit* v. pokken v. mv., kinderziekte v.; *-mase* v., *-masig* bijv. nw., *-narbe* v., *-narbig* bijv. nw., Z. *Blatternarbe &c.;*

-*porzellane* v. mazelen v. mv. met zwarte puistjes; -*raute* v. Z. *Geisraute*; -*rücken* m. pokrug, visch m. met pokjes op den rug; -*stein* m. poksteen, vleksteen m.; -*wanze* v. pokluis v.; -*wurzel* v., Z. *Chinawurzel*.

Pockerle, (-*n*) v. kalkoen m.

Pockig, bijv. nw. (van het gelaat), pokkig, puisterig, mottig; 2. Z. *pockenkrank*; it. *pockennarbig*; (van schapen), gepokt.

Pöcklein, (verkl.) o. pokje o.; (Schild.) korreltje o.

Poculiren, (*poculirte, poculirt*) o. ww., Z. *pokuliren*.

Podagra, (-*s*) o., z. m. voeteuvel o., voetjicht v., podagra o.; (gemeenz.) pootje o.

Podagrisch, bijv. en b. jichtig, met jicht geplaagd.

Podagrist, (-*en*, mv. -*en*) of **Podagrikus,** (onb.) m. podagrist, jichtlijder m.

Podium, (-*s*, mv. *Podien*) o. (Tooneelk.) plaats v. voor het gordijn van het tooneel.

Podometer, (-*s*, mv. *Podometer*) m. voetmeter, wegmeter m.

Podonipten, m. mv. voetwasschers m. mv., eene soort van wederdoopers.

Poesie, (-*n*) v. dichtkunst v., verskunst, poëzie v.

Poet, (-*en*, mv. -*en*) m. dichter, verzenmaker, poëet m.

Poetaster, (-*s*, mv. *Poetaster*) m. pruldichter, rijmelaar, verzensmid, poetaster m.

Poeterei, (-*en*) v. (i. k. bet.) rijmelarij v.

Poetik, v., z. m. dichtkunde, leer, wetenschap of theorie v. der dichtkunst, poëtiek v.

Poetin, (-*nen*) v. dichteres, verzenmaakster v.

Poetisch, bijv. en b. dichterlijk, poëtisch.

Pofel, (-*s*, mv. *Pofel*) m. uitschot o.

Pogge, (-*n*) v. kikvorsch m.; it. krab v.

Poggen-auge, (-*s*, mv. -*n*) o., Z. -*stuhl*; -*deich* m. zomerdijk, nooddijk m.; -*gras* o. klein rietgras o.; -*hecht* m. maartsnoek m.; -*münze* v. watermunt v.; -*schott* m. kikvorschschot o.; -*stuhl* m. gele morille v.

Pohl, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Wev.) pluis o. van fluweel; (aan den weversstoel), hechtroede v.; 2. boveneind o. van den weversketting.

Pohlarm, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. kettingarm m.

Pöhlen, (*pöhlte, gepöhlt*) bedr. ww. ontharen.

Pohl-kette, (-*n*) v. ketting m. welke het pluis op het fluweel maakt; -*mehl* o. halfmeel, middelsoort o.

Pointiren, (*pointirte, pointirt*) o. ww., m. *h.* (Sp.) tegen den bankier spelen, pointeeren; 2. (Wap.) mikken, richten, aanleggen.

Pokal, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. bokaal, oemer, drinkbeker m.

Pökel, (-*s*) m., z. m. pekel v., pekelnat, pekelwater o.

Pökel-fass, (-*fasses*, mv. -*fässer*) o. pekelvat o.; -*fleisch* o. pekelvleesch, gezouten vleesch o.; -*häring* m. pekelharing m.; -*hecht* m. gezouten snoek m.; -*limone* v. gezouten limoen m.

Pökeln, (*pökelte, gepökelt*) bedr. ww. pekelen, zouten, inzouten, in de pekel leggen; 2. o. ww. zout worden, met zout doortrokken zijn.

Pökelrogen, (-*gens*, mv. -*gen*) m. gezouten kuit, kaviaar v.

Pokuliren, (*pokulirte, pokulirt*) o. ww. sterk drinken, zuipen.

Pol, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. pool v., aspunt o.

Pola(c)k, (-*en*, mv. -*en*) m., -**in,** (-*nen*) v. (Volksk.) Z. *Pole* (Aardr.); 2. Poolsch paard o.; (Volksk.) *jemn. einen -en geben*, iem. met de zweep, den knoet geven.

Polake, (-*n*) v. (Zeew.) polakker m., vaartuig o. met riemen op de Middellandsche Zee.

Polanziehung, v., z. m., Z. *Polkraft*.

Polar, bijv. nw. nabij de polen, van de polen komende.

Pol(ar)-bär, (-*en*, mv. -*en*) m. witte beer; ijsbeer m.; -*ente* v. ijsduiker m.; -*fuchs* m. poolvos m.

Polarisiren, (*polarisirte, polarisirt*) bedr. ww. naar de pool neigen, polariteit mededeelen.

Polarisirung, v., z. m. mededeeling of aanneming v. van polariteit.

Polarität, v., z. m. neiging of richting v. naar de magnetische polen, het bezitten o. van twee polen, polariteit v.

Polaritätsgesetz, (-*es*, mv. -*e*) o. wet v. omtrent de polariteit.

Pol(ar)-kreis, (-*es*, mv. -*e*) m. poolcirkel m.; -*mensch* m. bewoner m. der polen; -*mewe* v. roofmeeuw v.; -*stein* m. magneetsteen, zeilsteen m.; —*artig* bijv. nw. magneetachtig; -*kraft* v. aantrekkingskracht v.; -*stern* m. (Ontlk.) poolster, noordster v.; (Zeew.) kim v.; -*uhr* v. pool-zonnewijzer m.; -*thier* o. pooldier o.; -*zirkel* m., Z. -*kreis*.

Polder, (-*s*, mv. *Polder*) m. polder m., ingedijkt land, uitgedroogd moeras o.; 2. (Zeew.) toppen m. mv. der inhouten.

Pole, (-*n*) m. (Aardr.) Pool, inwoner m. van Polen; 2. Poolsch paard o.; 3. gesneden hoen o.; (in eene pijp), klokhuis o.; (in een glas), overschot, dropje o.

Polei, (-*s*, mv. -*e*) m. polei v.; -*münze* v., Z. *Feldmünze*; -*öl* o. poleiolie v.

Polemik, (-*en*) v. twistleer v., pennestrijd, geleerde twist m., polemiek v.

Polemiker, (-*e*, mv *Polemiker*) m. twistschrijver, wetenschappelijk strijder m.

Polhöhe, (-*n*) v. poolshoogte v.

Police, (-*n*) v. (Hand.) bewijs o. van assurantie, polis v.

Polir-bein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. *Glattbein*; -*bürste* v. glansborstel m.; -*eisen* o. bruineerijzer, polijstijzer o.

Poliren, (*polirte, polirt*) bedr. ww. polijsten, glad maken; *eine gegossene Statue* -, de naden ontnemen, gladvijlen; *Stahl, Silber* -, bruineeren; *Spiegelglas* -, slijpen; (fig.) beschaven, welgemanierd maken.

Polirer, (-*s*, mv. *Polirer*) m. polijster, bruineerder, glanzer m.

Polir-fass, (-*fasses*, mv. -*fässer*) o. polijstkolf v., polijstvat o.; -*feile* v. zoetvijl v.; -*filz* m. vilt o. om te polijsten; -*hammer* m. polijsthamer, polijstbeitel m.; -*kraut* o. paardestaart m., schaafgras o.; -*kreide* v. tripel, tripoli o., polijstkrijt o.; -*meister* m. polijstersbaas m.; -*mühle* v. polijstmolen m.; -*rad* o., -*scheibe* v. polijstrad o., polijstrol v.; -*scheide* v., -*stahl*, -*stein* m., Z *Glättscheide &c.*; -*stock* m. (Bliks.) tas m., handaambeeld o.; -*zahn* m., Z. *Glättzahn*.

Polisch, polnisch, bijv. en b. Poolsch, uit of van Polen; -*er Tanz*, Poolsche dans m., polonaise v.; (Muz.) -*er Bock*, doedelzak m., ruischpijp v.; (Rechtspr.) strafwerktuig o., Z. *Bock*; (Nat. hist.) -*er Hammer*, kammossel v.; 2. -*er Sattel*, zadelschelp v.; 3. Neptunusmuts v.; it. Poolsche muts v.; 4. -*er Säbel*, peul, doperwt v.

Polite, (-*n*) v., Z. *Politze*.

Politik, v., z. m. staatkunde, staatswetenschap, politiek v.

Politikaster, (-*sters*, mv. -*ster*) m. staatkundige tinnegieter m.

Politiker, (-*s*, mv. *Politiker*) m. staatkundige, staatsman, politicus m.

Politisch, bijv. en b. staatkundig, politiek; (fig.) slim, listig, geslepen, doortrapt.

Politur, (-*en*) v. polituur, polijsting v., glans m; *einem Degen die - geben*, een degen polijsten; 2. (voor hout), polituur v.

Politze, (-*n*) v. briefje, koersbriefje, koerslijstje o.

Politzen, (*politzte, gepolitzt*) bedr. ww. met puimsteen gladwrijven.

Polizei, (-*en*) v. politie v., staatstoezicht o.; 2. inrichting v. van den staat.

Polizei-amt, (-*amt*(*e*)*s*, mv. -*ämter*) o., Z. -*bureau*; -*aufseher* m. hoofd o. der politie; -*beamter*, -*bediente* m., Z. -*diener*; -*büreau* o. politiebureau, bureau o. van politie; -*diener* m. agent m. van politie, politiedienaar m.; -*direktor* m., Z. -*aufseher*; -*gebäude* o., Z. -*büreau*; -*gericht* o. politiegerecht o.; -*inspector* m. inspecteur m. van politie; -*knecht* m., Z. -*diener*.

Polizeilich, bijv. en b. van wege de politie, tot de politie behoorende.

Polizei-macht, (-*mächte*) v. politiemacht v.; -*mässig* bijv. nw. overeenkomstig de politiereglementen; it. Z. *polizeilich*; -*meister* m. luitenant m. van politie; 2. Z. -*direktor*; -*minister* m., -*ministerium* o. minister m., ministerie v. van politie; -*ordnung* v. politieverordening v., reglement o. van politie; -*präsident* m. president m., hoofd o. van politie; -*reiter* m. rijdende politiedienaar, gendarme m.; -*richter* m. rechter m. van

politie; *-sache* v. politiezaak, bij de politie aanhangige zaak v.; 2. Z. *-verbrechen; -soldat* m., Z. *-diener; -stunde* v. uur o., waarop de herbergen gesloten moeten worden; *-verbrechen* o. vergrijp, misdrijf o. tegen de politie; *-verordnung* v., Z. *-ordnung; -wesen* o. politiewezen o., politie v.; 2 bestuur o. van politie, *-widrig* bijv. nw. strijdig met de politieverordeningen; *-wissenschaft* v. kennis v. van het politiewezen.

Polizza, (*Polizzen*) v., Z. *Police.*

Polk, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gesneden (wild) zwijn o.; (gemeenz.) lomp, onhandig mensch m.

Pol-kraft, v., z. m. aantrekkingskracht v.; *-kreis* m. poolcirkel m.

Poll, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *-mehl; -eisen* o., Z. *Bolleisen; -kuttel* m. (Nat. hist.) inktvisch m., zeekat v.; *-mehl* o. (Bak.) zemelmeel o.

Polnisch, bijv. en b., Z. *polisch.*

Polläken, Polliten, v. mv., Z. *Police.*

Polstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. magneetsteen, zeilsteen m.

Polster, (*-s,* mv. *Polster*) o. kussen o., matras v., peluw v.; 2. onderlaag v.

Polster-aloe, (*-n*) v. platte aloë v.; *-apfel* m. Sint-Jansappel m.; *-bank* v. bank v. met kussens; *-bett* o. canapé v., rustbed o., divan m., sofa v.

Polsterchen, Polsterlein, (verkl.) o. kussentje, matrasje o.; (Heelk.) compres, wondkussentje o.

Polster-förmig, polsterig, bijv. en b. kussenvormig; *-gestell* o. kussenbankje o.; *-macher* m. matrassenmaker m.

Polstern, (*polsterte, gepolstert*) bedr. ww. met kussens, matrassen voorzien, bekleeden.

Polstern, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. poolster v.

Polster-ritter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. (Volksk.) verwijfd persoon, luiaard, wellusteling m.; *-sessel, -sitz, -stuhl* m. stoel m. met kussen, kussenstoel, gemakstoel m.

Polter-abend, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (gemeenz.) avond m. voor de bruiloft.

Polterer, (*-s,* mv. *Polterer*) m. levenmaker, schreeuwer, twistzoeker m.; (fig.) brompot, knorpot m.

Polter-geist, (*-(e)s,* mv. *-er*) m. geraasmakend spook m.; it. zucht v. tot leven maken; *-hammer* m. (Kopersl.) planeerhamer m.; *-kammer* v., *-kasten* m., Z. *Plunderkammer* &; *-messe* v. mis v. op Witten Donderdag en op Goeden Vrijdag.

Poltern, (*polterte, gepoltert*) o. ww., m. *h.* leven, geraas, getier maken; *an die Thüre* -, kloppen, bonzen; (gemeenz.) bulderen, schreeuwen en schelden, razen, tieren; *mit etw. heraus* -, plotseling en met geraas voor den dag brengen; 2. m. *s.* neerplompen, met geraas neervallen; *in die Stube* -, binnenstommelen; II. bedr. ww. gladkloppen, planeeren.

Polter-nonne, (*-n*) v. begijn v.; *-nuss* v. neut v. van een koffiemolen; *-schlage* v., *-schlägel* m., Z. *-hammer; -sinn* m. lust m. tot tieren, razen, bulderen, schelden.

Poly-andrisch, bijv. nw. (Pl.) veelhelmig, veelmann(er)ig; *-chrestsalz* o. polychrest, veelgenezend zout, wonderzout o.; *-eder* m. veelvlak, veelhoekig geslepen glas o.; *-gamie* v. veelwijverij, polygamie v.; *-gamisch* bijv. nw. veelgadig, veelwijvig; *-gamist* (*-en,* mv. *-en*) m. man m., die verscheidene vrouwen heeft; *-glotte* v. bijbel m., woordenboek o. in veel talen; *-gon* o. veelhoek m., veelvlak o.; *-gonal, -gonisch* bijv. nw. veelhoekig, polygonaal; *-gonalzahl* v. veelhoekig getal, polygonaalgetal o.; *-graph* (*-en,* mv. *-en*) m. veelschrijver m.; *-gynisch* bijv. nw. veelstijlig, veelwijvig; *-hymnia* v. (Fabell.) Polyhymnia v., eene der negen Muzen; *-math* (*-en,* mv. *-en*) m. man m. van veelzijdige kennis, veelweter m.; *-mathisch* bijv. en b. veelwetend; *-nomisch* bijv. nw. veelledig; *-opter* m. veelzichtig glas, vermenigvuldigingsglas o.

Polyp, (*-en,* mv. *-en*), **Polypus,** (onb. mv. *Polypen*) m. (Heelk.) polyp m., vleeschprop v., vleeschuitwas m.; (Nat. hist.) veelvoet, veelarm, polyp m.

Polypen-artig, bijv. nw. (Heelk.) polypachtig; *-gehäuse, -häuschen* o. polypenwoning v.; *-schwämme* m. mv. (Nat. hist.) polypzwammen o. mv.; 2. (Heelk.) sponsachtig vleeschgezwel o.

Poly-phag, (*-en,* mv. *-en*) m. veelvraat m.; *-posie* v. drinklust, zuiplust m.; *-technik* v. vaardigheid v. in de uitoefening van velerlei kunsten, leer v. der kunsten en industriëele verrichtingen, polytechnie v.; *-techniker* m. in vele kunsten ervaren man m.; 2. leerling m. van de polytechnische school; *-technikum* o. polijtechnische school, algemeene kunstschool v.; *-technisch* bijv. nw. vele kunsten en wetenschappen omvattend; *—e Schule,* Z. *-technikum; -theismus* m. veelgodendom o., veelgoderij v.; *-theist* m. aanhanger m. der veelgoderij, veelgodenvereerder, polyiheist m.; *-theistisch* bijv. nw. veel goden vereerend, betrekking hebbende op het veelgodendom.

Polzirkel, (*-s,* mv. *Polzirkel*) m., Z. *Polkreis.*

Pomade, (*-n*) v. haarzalf, pomade v.; (fig.) gemakzucht v.; *-nbüchse* v. pomadedoos v., pomadepot m.

Pomadig, bijv. nw. gemakkelijk, behaaglijk; it. gemoedelijk.

Pomadiren, (*pomadirte, pomadirt*) bedr. ww. met pomade bestrijken.

Pomeränzchen, (verkl.) o. oranjeappeltje o.

Pomeränze, (*-n*) v. oranjeappel m.; 2. oranjeboom, citroenboom m.

Pomeränzen-aprikose, (*-n*) v. oranjegele abrikoos v.; *-baum* m. oranjeboom m.; *-birne* v. citroengele peer v.; *-blätter* o. mv. oranjebladeren o. mv.; *-blüthe* v. oranjebloesem m.

Pomeränzenblüth-essig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. azijn m. van oranjebloesems, oranjebloesemolie v.; *-wasse* o. oranjebloesemwater o.

Pomeränzen-farben, -farbig, bijv. nw., Z. *-gelb; -frucht* v. oranjeappel m.; *-geist* m. aftreksel o. van oranjeappelen; *-gelb* bijv. nw. oranjegeel, citroengeel; *-kürbiss* m. groote, geheel ronde pompoen m. of kalebas v.; *-laus* v. oranjeboomluis v.; *-lilie* v. roode Sint-Janslelie v.; *-limonade* v. oranjewater o.; *-münze* v. watermunt v.; *-öl* o. oranjeolie v.; *-saft* m. oranjeappelsap o.; *-schale* v. oranjeschil v.; *-schnäbler* m. lijster v. met oranjegelen snavel; *-schwamm* m. oranjegele paddenstoel m.; *-trank* m., *-wasser* m. oranjewater o.; *-vogel* m. gekuifd winterkoninkje o.

Pomeranzvogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m., Z. *Mornell.*

Pommer, (*-s,* mv. *Pommer*) m. Deensch hondje o.; it. paard o. uit Pommeren; 3. inwoner m. van Pommeren.

Pomochel, (*-s,* mv. *Pomochel*) m. schelvisch m.; 2. (Scherts.) pummel, sul, sukkel m.

Pomona, v., z. m. (Fabell.) Pomona, ooftgodin, tuingodin v.

Pomp, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Prunk.*

Pompadour, (*-s,* mv. *-s*) m. dames-werktasch v.

Pompchen, (verkl.) o. eetbare paddenstoel m.

Pompe, (*-n*) v. (Waterb.) Z. *Pumpe;* 2. (Pl.) Z. *Eselsgurke.*

Pompelblume, (*-n*) v. leeuwentand m., paardebloem v.; 2. stokroos v.; *-muss, -muse* v. pampelmoes v.; *-mussbaum* m. pampelmoesboom, adamsvijgeboom m.

Pompermette, (*-n*) v., Z. *Poltermess.*

Pompernickel, (*-kels,* mv. *-kel*) m. Westfaalsch roggebrood o., pompernikkel m.

Pomphaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. prachtig, pronkend, prijkend, statig; 2. hoogdravend, gezwollen.

Pomphaftigkeit, v., z. m., Z. *Prunk.*

Pön, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. straf, lijfstraf, boete, poene v.

Pönal, bijv. nw. tot de strafwet behoorende; - *Codex* m. strafwet v.

Ponceau, (*-s,* mv. *-s*) m. puimsteen, drijfsteen m.

Ponciren, (*poncirte, poncirt*) bedr. ww. met puimsteen gladmaken; it. met gewreven houtskool of met fijn wit krijt sponsen.

Pönen, (*pönte, gepönt*) bedr. ww. op straf verbieden, bestraffen.

Pönfall, (*-(e)s,* mv. *Pönfälle*) m. misdrijf o., strafbare handeling v.

Pönitenzpfarre, (*-n*) v. tot straf gegeven arme parochie of pastorie v.

Pontack, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Pontacwijn m.

Ponte, (*-n*) v. (Sp.) hartenaas, ruitenaas o.

Pontifex, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. opperpriester, hoogepriester m.

Pontificalien, v. mv. bisschopsgewaad, p echtgewaad o.

Pontificat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hoogepriesterschap,opperpriesterschap,pausschap o., pauselijke waardigheid v., pontificaat o.

Pontinisch, bijv. nw., *-e Sümpfe*, Pontijnsche moerassen.

Ponton, (*-s*, mv. *-s*) m. kiellichter, onderlegger m., ponton v.; it. pont, vlotschuit v.; (Scheepv.) schipbrug v.

Pontonier, (*-s*, mv. *-e*) m. waker, schipper m. op een kiellichter; it. veerman, tolwachter m.; (Scheepv.) schipbrugbouwer, pontonnier m.

Popanz, (*-es*, mv. *-e*)m.(voor kinderen), bullebak, boeman, kinderdief m., spook o.; it.masker,schrikbeeld o.;(Vog.) vogelverschrikker m.

Pope, (*-n*, mv. *-n*) m. priester m. der Grieksche kerk in Rusland, pope m.

Popel, Pöpel, (*-s*) m., z. m. (in den neus), vuil, snot o.;(van eene zweer), etter m.; *-fresser* m. gierigaard m., die zuinig is op zakdoeken; *-mann* m., Z. *Popanz*.

Popeln, (*popelte, gepopelt*) o. ww. (gemeenz.) peuteren, wroeten in den neus.

Populär, (*-er, -st*)bijv. en b.volkslievend, volksminnend, gemeenzaam met het volk, bemind bij het volk, populair.

Popularisiren,(*popularisirte, popularisirt*) bedr. ww. bij het volk bemind maken, populair maken, algemeen verstaanbaar maken, bij het volk in gunst brengen, populariseeren.

Popularität, v., z. m. volksbelieving, minzaamheid v. met het volk,volksliefde, volksgunst, volksmatigheid, populariteit v.

Por, Porn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Tuinb.) prei v.

Porcellan, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Porzellan*.

Pore, (*-n*) v. porie v.,zweetgaatjeo.

Poristik, v., z. m. leer v. der sluitredenen.

Por-kirche, (*-n*) v.,Z. *Emporkirche; -laube* v. galerei v., balkon o.

Porös, bijv. nw. poriën hebbende, poreus, sponsachtig.

Porosität, v., z. m. poreusheid, doordringbaarheid, sponsachtigheid v.

Porphyr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. purpersteen, porfier m. en o.

Porphyr-ähnlich, bijv. nw. op purpersteen gelijkende; *-artig* bijv. nw. purpersteenachtig, porfierachtig; *-dattel* v., Z. *-schnecke; -lava* v. porfierhoudend lava v.; *-schiefer* m. porfierhoudende schilfersteen o.; *-schnecke* v. olijf v., tootschelp v.; *-walze* v. wrijfrol v.; 2. Z. *-schnecke*.

Porree, (*-n*, mv. *-n*),**Porren,**(*-s*, mv. *Porren*) m.,Z. *Por*.

Porrigiren, (*porrigirte, porrigirt*) bedr. ww. aanreiken, aanbieden, geven.

Pors, Porsch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Pl.) wilde rozemarijn m.; 2. geurige gagel m.; 3. Duitsche berenklauw m., teelkruid o.; 4. Z. *Kellerhals*.

Porscheln (sich), (*porschelte, geporschelt*) wed. ww. opsteken, te berge rijzen; (fig.) zich verzetten.

Porscheune, (*-n*) v. bovenste gedeelte o. der schuur, hanebalk m.

Porschkohl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m, krulkool v.

Porschüssig, bijv, en b.(Bergw.) *das Erz liegt -*, ligt open, op de oppervlakte; (Pl.) snel groeiend.

Porst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) Z. *Pors* (1. 2. 3); 2. veelbladerige, wilde rozemarijn m.

Port, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. haven v., toevluchtsoord o., schuilplaats, wijkplaats v.

Portal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hoofdingang m., hoofddeur v., portaal o.

Portamento, (*-s*) o., z. m.(Muz.) stemleiding v.

Portechaise, (*-n*) v. draagstoel m.

Portefeuille, (*-s*, mv. *-s*) o. brieventasch, portefeuille v.

Portemonnaie, (*-s*, mv. *-s*) o. geldtasch v., portemonnaie v.

Portentum, (*-s*, mv. *Portente*) o. monster, wangedrocht o.; (fig.) voorteeken o.

Portepee, (*-s*, mv. *-s*) o. degenknoop m.; *-fähnrich, -junker* m. vaandeldrager, vaandrig m.

Porthaken, (*-s*, mv. *Porthaken*) m. ijzeren haak m. bij zoutzieders.

Portion, (*-en*) v. deel, gedeelte, aandeel o., portie v.; (Krijgsw.) rantsoen o.; (Gen.) hoeveelheid, dosis v.

Portlandstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. Portlandsteen m. en o., kuitsteen m.

Portner, (*-s*, mv. *Portner*)m.deurwachter, portier, concierge m.

Porto, (*-s*,mv. *Porti*) o. port,briefport o.

Porto-buch, (*-buch(e)s*, mv.*-bücher*) o. portboek, portoboek o.; *-conto* o. postrekening v.;*-frei* bijv. nw. vrachtvrij, franco; *-freiheit* v. postvrijheid v.; *-satz* m. vaststelling v. der porten.

Porträt, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. portret o., beeltenis, gelijkenis v., afbeeldsel o.; *-maler* m. portretschilder m.; *-malerei* v. portretschilderen o.

Porträtiren, (*porträtirte, porträtirt*) bedr. ww. uitschilderen, het portret & maken van, portretteeren.

Porträtist, (*-en*, mv. *-en*) m. portretschilder m.

Portugaleser, (*-sers*, mv. *-ser*)m. Portugeesche gouden munt v.= 48 gulden.

Portulak-artig, bijv. nw. naar postelein gelijkend; *-baum* m. naar postelein gelijkend dekblad o.;*-melde* v. posteleinmelde v.

Portzange, (*-n*) v. (Zoutz.) houten tang v. om de randen der pannen recht te buigen.

Porwisch, (*-es*, mv. *-e*) m. stoffer. spinnenjager, ragebol m.

Porzellan, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. porselein o.; *unechtes -*, onecht porselein, aardewerk o.

Porzellan-artig, bijv. nw. porseleinachtig; *-aufsatz* m. porseleinen servies of tafelgoed o.; *-blau* o. (Verv.) porseleinblauw o.; *-brenner* m. porseleinbakker m.; *-brennerei* v. porseleinbakkerij v., Z. *-fabrik; -büchse* v. porseleinen doos of bus v.; *-dose* v. porseleinen tabaksdoos v.

Porzellanen, bijv. en b. porseleinen, van porselein.

Porzellan-erde, v., z. m. porseleinaarde v.; *-fabrik* v. porseleinfabriek v.; *-fabrikant* m., Z. *-macher; -farbe* v. porseleinverf v.; *-fieber* o. netelkoorts v.; *-gefäss* o. porseleinen vaas v.; *-glas* o. porseleinglas, doorschijnend glas o.; *-glasur, -glätte* v. porseleinglazuur o.; 2. porseleinvernis o.; *-handel* m. porseleinhandel m.; *-händler, —in*, porseleinhandelaar m., -handelaarster v.;*-handlung* v. handel m. in porselein; it. porseleinwinkel m.; *-jaspis* m. versteende porseleinschelp v.; *-kapsel* v. porselein mosselschelp v.; *-kopf* m. porseleinen knoop of knop m.; *-kopf* m. porseleinen (pijpe)kop m.; *-krabbe* v. porseleinkrab v.; *-kram, -krämer* m., Z. *-handel, -händler; -macher* m. porseleinbakker, porseleinfabrikant m.; *-maler* m. porceleinschilder m.; *-malerei* v. schilderen o. op porselein; *-masse* v. porseleindeeg o.; *-mörtel* m. mortel v. van vulkanischen tufsteen; *-muschel* v., Z. *-schnecke; -napf* m. porseleinen kopje o.; *-niederlage* v. porseleinwinkel m.; *-ofen* m. porseleinoven m.; 2. porseleinen haard m. of kachel v.; *-schecke* v. schimmel m. met blauwachtig roode vlekken; *-schnecke* v. porseleinschelp, Venusschelp v.; *-schüssel* v. porseleinen schotel m.; *-stein* m., Z. *-jaspis; -teller* m. porseleinen bord o.; *-thon* m., Z. *-erde; -versilberung, -vergoldung* v. kunst v. om porselein te verzilveren, te vergulden; 2. porseleinverzilvering v., porseleinvergulдsel o.; *-waare* v. porselein o.; *-weisz* bijv. nw. porseleinwit,zoo wit als porselein.

Posament, (*-(e)s*,mv.*-e*) o,boordsel o. van gesponnen goud of zilver, passement o.

Posamentirarbeit, v. passementwerk o.

Posamentirer, (*-s*, mv. *Posamentirer*) m. passementwerker m.

Posamentirhandwerk,(*-(e)s*) o., z. m. passementwerkerij v.

Posaune, (*-n*) v. bazuin v.; 2.(Org.) kromhoren m.;(Nat. hist.) Z. *-nschnecke;* (H. S.) *die letzte -*, het bazuingeschal o. op den jongsten dag.

Posaunen, (*posaunte, geposaunt*) o. ww., m. *h.* op de bazuin blazen; (fig.) uitbazuinen, luide verkondigen, Z. *ausposaunen*.

Posaunen-bass, (*-es*, mv. *-e*) m. bazuinblazer m.; *-fest* o. (j. Gesch.) feest o. der bazuinen; *-form* m. (Org.) kromhorenvorm m.; *-horn* o. horenschelp v.; *-register* o. (Org.) bazuinregister o., kromhoren m.; *-ruf, -schall* m. bazuingeschal o.; *-schnecke* v. purperslak, trompetslak v., kinkhoren m.; *-ton* m. toon

m., geluid o. der bazuin; *-zug* m., Z. *-bass;* it. bazuinwerk o.

Posauner, (*-s,* mv. *Posauner*), **Posaunist,** (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Posaunenbläser;* (fig.) schreeuwer, uitroeper m.

Pose, (*-n*) v. penneschacht v.; (Bergw.) werktijd m. van 4 uren; 2. bundeltje o. vlas.

Positiv, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. kamerorgel, huisorgel o.; (Org.) voororgel, klein orgel o. voor een groot; (Spraakk.) stellende trad, positief m.; 2. bijv. en b. stellig, zeker, werkelijk, gewis, bepaald, positief; *-e Grösze,* positieve grootheid.

Posito, bijw. gesteld, vooronderstelt.

Positur, (*-en*) v. gestalte, houding, pose v., voorkomen o.; it. gelaat, gezicht o.; (Schermk.) *sich in - setzen,* zich in posituur stellen.

Pösschen, Pösslein, (verkl.) o. grapje o., Z. *Posse.*

Posse, (*-n*) v. grap, scherts, aardigheid, gekheid, poets, pots v.; *-n vorbringen, -n reiszen, treiben, machen,* gekheid maken, grappen uitvoeren; *lauter abgeschmackte -n,* laffe scherts; 2. tussch. *-n! ich glaube es nicht,* altemaal gekheid, kunsten, malle praat; 3. (Tooneelk.) Z. *-nspiel.*

Possen, (*-s,* mv. *Possen*) m. leelijke streek m., ongepaste aardigheid, gekheid v.; *kurzweiliger -,* scherts v.; *jemn. einen - spielen,* iem. eene poets spelen; *jemn. etw. zum - thun,* iets doen om iem. mede te plagen of uit te lachen; *den - merken,* de kneep vatten; *-eule* v. kleine nachtuil m.

Possenhaft, (*-er, -st*) bijv. nw. grappig, kluchtig, potsierlijk, schertsend, snaaksch, hansworstachtig; *-es Schauspiel,* kluchtspel o.; *-e Laune,* vroolijk, opgeruimd.

Possenhaftigkeit, v. grappigheid, opgeruimdheid, potsierlijkheid,

Possen-macher, -in, grappenmaker, hansworst m., grappenmaakster v., schertser m., schertster v.; (Nat. hist.) kleine pluvier v., citroenvogeltje o.; 2 saki, aap m. met een vossestaart; *-reiszerei* v. klucht, grap, pots, snakerij v.; *-spiel, -stück* •, kluchtspel o., klucht v.; *-spieler* m. grappenmaker, hansworst, vroolijke snaak m.

Possessorisch, bijv. en b. het bezit betreffend.

Possierlich, (*-er, -st*) bijv. en b. potsierlijk, grappig, kluchtig, snaaksch, aardig; *-keit* v., Z. *Possenhaftigkeit.*

Pössli, (onb.) o. (Prov.) vizier o. op het geweer.

Post, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Porsch;* 2. waterhalm, schachthalm m.

Post, (*-en*) v., **Posten,** (*-s,* mv. *Posten*) m. (Hand.) (van eene rekening), post m., rekening v., uitstaande post m., som v., artikel, bedrag o.; *einen -en tilgen,* een post schrappen; *ansehnliche -en verlieren,* groote sommen &; *in einzelnen -en abzahlen,* in termijnen, Z. *Frist;* (Bergw.) dagwerk o.; (Pap.) *eine - Filze,* hoop m.; (Bouwk.) post, stijl m.

Post, (*-en*) v. post, brievenpost v., posterij v.; it. paardenpost v.; *ordentliche -,* gewone post; *auszerordentliche -,* Z. *Extrapost; etw. mit* of *auf der -, durch die - erhalten,* van de post, per post &; *mit der nächsten -,* met de eerstvolgende post; *mit der - reisen,* (gemeenz.) *sich auf die - setzen,* met den postwagen reizen; *- nehmen,* naar de post, naar het postkantoor gaan; (fig.) *es geht bei ihm auf der -,* hij doet alles in haast; 2. postkantoor o.; 3. post v., station o.; 4. nieuwstijding v., bericht o.; *- bekommen,* tijding ontvangen.

Postadressbuch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. postgids m., adresboek o. voor de posterij.

Postament, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Bouwk.) (van eene zuil), voetstuk o., grondslag m., bazis v., pedestal o.; (voor een borstbeeld), onderstel o.

Post-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. postkantoor o.; 2. administratie v. der posterij; *-amtlich* bijv. nw. de brievenpost of posterij betreffende; *-apfel* m., Z. *Borsdörferapfel; -aufseher* m. inspecteur m. over de posterij; *-beamter, -bedienter* m. ambtenaar, kommies m. bij de posterij; it. postknecht m.; *-bedienung* v. betrekking v. bij de posterij; it. Z. *-amt; -bericht* m. bericht o. van de posterij; *-blei* o. (Giet.) aflevering v. lood; *-börs* m., Z. *Kaufbörs; -bote* m. postbode, brievenbesteller m.; *-buch* o. postregister, postboek o.; 2. lijst, opgaaf v. van de uren van vertrek en aankomst der posten, opgaaf v. van den tijd van ontvangst en uitgifte der brieven; 3. reisboek, postboek o., reiswijzer, reisgids m.; *-chaise* v. postchais, postkar v., postwagen m.; *-dampfschiff* o. poststoomboot v.; *-declaration* v. verklaring v. voor of van de posterij; *-departement* o. departement o., afdeeling v. voor de posterij, *-direction* v. directie v. over de posterij; *-director* m. postdirecteur, directeur m. van een postkantoor; *-einkünfte* v. mv. inkomsten v. mv. der posterij; *-einrichtung* v. inrichting v. der posterij.

Postement, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Postament.*

Posten, (*-s,* mv. *Posten*) m. post m.; *auf seinem - sein,* op zijn post zijn; (Krijgsw.) post, wachtpost m., schildwacht v.; (fig.) ambt o., plaats, standplaats, betrekking v.; (Hand.) (van eene rekening), Z. *Post;* (Jachtw.) sein o. met den jachthoren; (Geweerm.) hagel m.

Posten-gang, (*-gang(e)s,* mv. *-gänge*), **-lauf,** (*-lauf(e)s,* mv. *-läufe*) m. dienst m. van de posterij; it. aankomst v., vertrek o. der post; *-träger* m. (gemeenz.) nieuwtjesverteller, verklikker, aanbrenger m.

Postenweise, bijw. bij artikelen, artikelsgewijs, bij posten, op verschillende wijzen.

Posterli, (*-s,* mv. *Posterli*) o. (Volkst.) spook, gedrocht o.

Posternächte(l)n, (*posternächte(l)te, geposternächte(l)t*) o. ww. des nacht feest vieren, vuurwerk afsteken.

Post-erz, (*-es,* mv. *-e*) (Giet.) door den meesterknecht aan de hut geleverd erts; *-expedition* v. brievenpost v., postkantoor o.; *-felleisen* o. brieventasch v.; *-frei* bijv. nw. franco; *einen Brief machen,* frankeeren; 2. portvrij, vrij van port; *-freiheit* v. vrijheid v., voorrecht o. van de posterij; 2. vrijdom m. van port; *-fuhre* v. postkar v., postwagen m.; *-führer* m. conducteur m. der brievenkar; *-geld* o. port, brievenport o.; 2. portgeld o.; *-gerechtigkeit* v. recht o. om eene post te vestigen of te onderhouden; *-gut* o. per post verzonden koopwaar v.; *-halter* m. postmeester, paardenpostmeester m.; it. postkommies m.; *—stelle, -halterei* v. posterij, plaats v. als paardenpostmeester; 2. woning v., huis v. van den postmeester, posthuis o.; *-haus* o. postkantoor o., post, posterij v.; *-horn, -hörnchen* o. posthoren m., posthorentje o.; (Nat. hist.) huisjesslak, schelpslak v.; *-hörnchen* o. (Pl.) gele erwt v.

Posthuma, (*Posthumä*) v. na den dood des vaders geboren dochter v.; 2. mv. nagelaten werken o. mv.

Postillant, (*-en,* mv. *-en*) m. kanselredenaar m., die preeken in het licht geeft.

Postille, (*-n*) v. verzameling v. van preeken; *-n reiten,* uit preeken van anderen overnemen; *-nreiter* m. hij die eens anders preeken naschrijft.

Postilliren, (*postillirte, postillirt*) bedr. ww. bijbelteksten verklaren, prediken.

Postillon, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. postrijder, postknecht, postiljon m.

Postiren, (*postirte, postirt*) bedr. ww. op een post of eene standplaats zetten, plaatsen, stellen, Z. *stellen; eine Schildwache -,* doen post vatten, posteeren.

Postirung, (*-en*) v., Z. *Stellung;* (bij een hoofdofficier), ordonnans, boodschapper m.; *-slinien* v. mv., *-sgraben* m. (vóór een staand leger), posteerings-lijn, -gracht v.

Post-jacht, (*-en*) v. adviesjacht o., postschuit v.; *-kahn* m., Z. *-schiff; -kalesche* v. postrijtuig o., postkales v.; *-kameel* o. dromedaris m.; *-karte* v., Z. *-buch* (2); 2. postkaart, briefkaart v.; *-kerl* m., Z. *-knecht; -klepper* m. postpaard o., knol m.; *-knecht* m., Z. *Postillon;* it. stalknecht m. bij eene posterij; *-kraut* v., Z. *Porsch; -kutsche* v. postkoets v., postrijtuig o., diligence v.; *-kutscher* m., Z. *Postillon; -latk* m. brievenlak o.; *-lauf* m. postweg m.; *-meile* v. postmijl v.; *-liminium* o. recht o. van wederkoop, recht o. van weder in het bezit treden van; *-meister, —in,* postmeester m., postmeesteres v.; it. directeur m. der posterij; *—amt* o. ambt o. van postdirecteur; *-nachricht* v. per post ontvangen tijding v. of bericht o.

Posto, (*-s,* mv. *Posten*) m. (Krijgsw.) post m., schildwacht v.; *- fassen,* post vatten.

Post-ordnung, (*-en*) v. wet op de

posterij, **postwet** v., reglement o. van de posterij; **-ort** m. postplaats, uitspanning v.; **-papier** o. postpapier o.; **-papieren** bijv. nw. van postpapier; **-pferd** o. postpaard o.; **-rath** m. raadsheer m. bij de posterij; **-recht** o. voorrecht o. van de posterij; 2. Z. **-gerechtigkeit**; **-regal** o., Z. **-einkünfte**; **-reisen** o. per post reizen o.; **-reisender** m. hij die met den postwagen reist; **-reiten** o. paardenpost v.; **-reiter** m. koerier m.; —**pferd** o., Z. **-klepper**.

Postremum, (*-s*, mv. *Postrema*) o. laatste woord o. voor het gerecht.

Post-route, (*-n*) v. postweg m.; **-sattel** m. zadel m. voor een postpaard; *auf alle Pferden gerecht, wie ein* -, van alle markten thuis; **-säule** v. mijlpaal m.; **-schaffner** m. postgids, conducteur m.; **-schein** m. quitantie v. van de post; 2. biljet o. voor eene plaats in den postwagen; **-schiff** o. postboot v.; —**schifffahrtslinie** v. lijn v. der postbooten; **-schleicher** m. blinde passagier m., hij die om niet medereist; **-schreiber**, **-sekretär** m. schrijver m. bij de posterij, kommies m. bij de posterij.

Postscript(um), (*-s*, mv. *Postscripta*) o. postscriptum, naschrift o., gewoonl. P.S.

Post-stadt, (*-städte*) v. stad v., waar eene posterij of een postkantoor is; **-stall** m. poststal m.; it. Z. **-halterei**; **-station** v. poststation o.; **-statt**, **-stätte** v., Z. **-ort**; **-stempel** m., Z. **-zeichen**; **-strasze** v. groote weg m.; **-stube** v. postkantoor o.; **-tafel** v., Z. **-buch** (2); **-tag** m. postdag, dag m., waarop de post vertrekt; **-täglich** bijv. nw. iederen postdag; **-tarif** m. tarief o. van de posterij; **-taube** v. postduif v.

Postulant, (*-en*, mv. *-en*) m. aanzoeker, dinger, mededinger, vrager m.; (Ger.) klager, eischer m.

Postulat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Meetk., Wijsb.) vereischte o., als bewezen aangenomen stelling, hulpstelling v.; (Boekdr.) verzoek o. om knecht te mogen worden.

Postulation, (*-en*) v. gerechtelijke eisch m., vordering v.; 2. bekrachtiging v. van de benoeming van een niet verkiesbaar persoon tot de geestelijke waardigheid.

Postulatum, (*-s*, mv. *Postulata*) o., Z. *Postulat*.

Postuliren, (*postulirte, postulirt*) bedr. ww. *einen Dienst* -, staan naar, aanhouden om, dingen naar; *jem. zum Bischof* -, benoemen; 2. o. ww. (Boekdr.) als knecht aangenomen worden.

Post-verbindung, (*-en*) v. postverbinding, postgemeenschap v.; **-verwalter** m. directeur m. der posterijen; **-wagen** m. postwagen m., postkar v.; —**remise** v. uitspanning v. voor postwagens; **-wärter** m., **-wärterei** v., Z. **-halter &c**; **-wechsel** m. station o., verwisseling v. van postpaarden; 2. postwissel m.; **-weg** m. postweg m.; **-wesen** o. postwezen o., brievenposterij v.; **-zeichen** o. postmerk o., poststempel m.; **-zettel** m., Z. **-schein**; it. (op passagiersgoederen) postbriefje o., etiquette v.; **-zug** m. span o. postpaarden; (Spoorw.) personentrein m.

Pote, (*-n*) v. (Zeew.) scheerlijn v., hanepoot m., spinnekopstreng v.

Potentat, (*-en*, mv. *-en*) m. machthebber m., gekroond hoofd o., souverein, keizer, koning, vorst &, potentaat m.

Potentille, (*-n*) v. tormentilkruid o., ganzekruid, vossekruid o.

Potenz, (*-en*) v. (Wisk.) macht v.; (Wijsb.) macht, kracht, waardigheid v.

Potenziren, (*potenzirte, potenzirt*) bedr. ww. (Wisk.) tot e. o. v. macht verheffen.

Potenzirung, v., Z. *potenziren*; it. machtsverheffing v.

Potivtafeln, v. mv. afbeeldingen v. mv. van op de jacht gedoode dieren.

Pott, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Pötte*) m. (Prov.) Z. *Topf*.

Pott-asche, v., z. m. potasch v.; **-aschensalz** o. potaschzout o.; **-aschfass** o. potaschton v.; **-aschsieder** m potaschzieder, potaschkoker m.; **-aschsiederei** v. potaschkokerij v.; **-erde** v. pottebakkersaarde, potaarde v.; **-fisch** m. potvisch, kazelot m.; **-haken**, **-halter** m. (Kookk.) Z. *Kesselhaken*; **-loth** o., Z. *Reiszblei*; **-papier** o. potpapier o.; **-rosine** v. in potten gedroogde Spaansche rozijn v.; **-wallfisch** m., Z. **-fisch**; **-weide** v. gemeene witte wilg (eboom) m.; **-hast** v. gehakt, gestoofd vleesch o.

Potz! tussch. (Volkst.) wel verdord!, te drommel!, sakkerloot!; - *tausend*, Z. *Potz*; - *Henker!*, wat duivel!, te drommel!; - *Wetter!*, wat diliksem!

Pötzenstecher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. kever m

Potzmännchen, (verkl.) o., Z. *Popanz*.

Poussiren, (*poussirte, poussirt*) bedr. en o. ww. in was vormen; 2. het hof maken, den vrouwendienaar of saletjonker spelen.

Poverino, (*-s*, mv. *-s*) m. arme duivel, arme schelm m.

Prä, o. (gemeenz.) *das* - *haben*, de voorkeur hebben; *vor jemn. das* - *haben*, in rang staan boven.

Präadamit, (*-en*, mv. *-en*) m. mensch m., die voorondersteld wordt vóór Adam geleefd te hebben.

Präambuliren, (*präambulirte, präambulirt*) o. ww. voorspel maken, inleiding maken; it. uitweiden.

Präbendarius, (onb., mv. *Präbendarien*) m. genieter m. eener prebende.

Präbende, (*-n*) v. prove, prebende v., Z. *Pfründe*.

Präcedent, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. vroeger geval, vroeger gedrag o.

Präcedenz, (*-en*) v. recht o. op de hoogere eereplaats, voorrangsrecht o., voorzitting v.; **-recht** o. (Ger.) voorrang m., recht o. van bevoorrechting; **-streit** m. twist m., oneenigheid v. om den voorrang.

Präceptor, (*-s*, mv. *-en*) m. onderwijzer, leeraar m.

Präceptorat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. onderwijzersambt, leeraarsambt o.

Präceptoriren, (*präceptorirte, präceptorirt*) o. ww., m. *h.* onderwijzen, leeren, leeraar zijn.

Prachen, (*prachte, gepracht*) bedr. ww., Z. *betteln*; 2. prijken, pronken; (Pl.) hars laten vloeien.

Pracher, (*-s*, mv. *Pracher*) m., Z. *Bettler*; **-pack**, **-volk** o. bedelvolk o.

Pracht, v., z. m. pracht, praal, staatsie v., luister, glans, pronk m., weelde, kosthaarheid v.; Il. Z. *-liebe*.

Pracht-aloe, (*-n*) v. (Pl.) adamsnaald v.; **-aufwand** m. weelde, kosthaarheid, verkwisting v.; **-aufzug** m. prachtvertoon o.; **-ausgabe** v. prachtuitgave v.; **-bau** m. prachtig gebouw o.; **-begleitung** v. statige stoet m.; **-bett** o. prachtig bed o.; 2. paradebed, pronkbed, praalbed o.; **-blume** v. prachtige bloem v.

Prachteln, (*prachtelte, geprachtelt*) o. ww. kleingeestig pronken.

Pracht-feind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vijand m. van pracht of weelde; **-gebäude** o., Z. **-bau**; **-gefäss** o. vaas v. tot sieraad; **-gericht** o. heerlijk maal o.; **-geschenk** o. prachtig geschenk o.; **-geschirr** o. prachtig vaatwerk o.; **-geschoss** o. eerste verdieping v., bel etage m.; **-gesetze** o. mv. wetten v. mv. tegen de weelde; **-gewand** o. prachtgewaad o.; **-gewölbe** o. prachtig gewelf o.; **-grabmal** o. praalgraf o.; **-hans** m., Z. *Prahlhans*; **-himmel** m. troonhemel m.; it. heldere hemel m.

Prächtig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. prachtig, heerlijk, kostbaar, weelderig, statig; it. uitstekend, uitnemend; it. verwonderlijk, zeer schoon, voortreffelijk, zeer aangenaam, verrukkend; (gemeenz.) **-es Mädchen**, zeer schoon; **-e Aussicht**, heerlijk, verrukkend, schoon; *sie singt* -, uitstekend; **-keit** v., Z. *Pracht*; (Scherts.) behoorlijkheid v.

Pracht-juwele, (*-n*) v. prachtig edelgesteente o., prachtige juweel m.; **-käfer** m. prachtkever m.; **-kegel** m. (Bouwk.) obelisk m., zuil, naald v.; —**schnecke** v. parel-kegelslak v.; **-kleid** o. prachtig kleed, staatsiekleed o.; **-kutsche** v. prachtig rijtuig o., staatsiekoets v.; **-leben** o. heerlijk leven o.; 2. (gemeenz.) aangenaam, prettig leven o.; **-liebe** v. prachtliefde, pronkzucht v.; **-liebend** bijv. nw. prachtlievend; **-liebhaber** m. vriend, liefhebber m. van pracht of weelde; **-lilie** v. pracht- of pronklelie v.; **-los** bijv. nw. zonder praal, eenvoudig; **-losigkeit** v. eenvoudigheid v.; **-nelke** v. prachtanjelier v.; 2. Z. *Pfaunelke*; **-stück** o. prachtstuk o.; **-sucht** v. zucht v. naar weelde; **-süchtig** bijv. nw. prachtlievend; **-tag** m. galadag m.; **-thor** o. groote en prachtige poort v.; **-titel** m. weelderige titel, grootsche titel m.; **-voll** bijv. nw. prachtvol, Z. *prächtig*; **-wagen** m., Z. **-kutsche**; **-werk** o. prachtig werk o.; it. prachtwerk o.; **-zelt** o. prachtige tent v.; **-zimmer** o. zaal, staatsiekamer v.

Präcipiren, (*präcipirte, präcipirt*) bedr. ww. voorschrijven; (i. k. bet.) argwaan koesteren.

Präcipitat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Scheik.) nederslag m., nederplofsel, precipitaat o.

Präcipitation, (*-en*) v. (Scheik.) nederplofling v.

Präcipitiren, (*präcipitirte, präcipitirt*) bedr. ww. neerslaan, neerploffen.

Präclusion, (*-en*) v. *bei - seiner Forderung*, op straffe van afwijzing v. van zijn eisch.

Practicireid, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Gen.) eed m. van geene stemmen gekocht te hebben.

Practiciren, (*practictrte, practicirt*) bedr. ww., Z. *prakticiren.*

Practicus, (onb., mv. *Practici*) m. praktizijn m.; (gemeenz.) slimmerd m.; 2. beoefenaar, uitoefenaar m., hij die met de practijk bekend is.

Practik, v., z. m., & Z. *Praktik* &.

Pradestinatianer, (*-s*, mv. *Prädestinatianer*) m. verdediger, aanhanger m. van de leer der voorbeschikking.

Prädestination, v. voorbeschikking, predestinatie v.; *-slehre* v. leer v. der voorbeschikking.

Prädestiniren, (*prädestinirte, prädestinirt*) bedr. ww. voorbeschikken. voorbepalen.

Prädialist, (*-en*, mv. *-en*) m. eigenaar m. van een landgoed, grondbezitter m.

Prädiallast, (*-lastes*, mv. *-läste*) m. belasting v. op grondeigendom.

Prädicament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Red.) toekenningsbegrip o., begripsklasse, categorie v.

Prädicant, (*-en*, mv. *-en*) m. prediker, predikant m.

Prädicat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Red.) eigenschap, hoedanigheid v., attribuut o.; 2. titel m., qualiteit v.; *ein gutes - haben*, in een goeden naam staan; (Spraakk.) gezegde o.

Prädisponiren, (*prädisponirte, prädisponirt*) bedr. ww., Z. *vorbereiten.*

Prädler, (*-s*, mv. *Prädler*) m. broddelaar, knoeier m.

Prädominiren, (*prädominirte, prädominirt*) o. ww., Z. *vorherrschen.*

Präfect, (*-en*, mv. *-en*) m. prefect m., hoofd o. van eene prefectuur in F., landvoogd, bevelhebber m.; 2. eerste zanger, aanvoerder m. der rei.

Präfectur, (*-en*) v. grondgebied o. van een prefect, prefectuur v.

Präfix, (*-es*, mv. *-e*) o. (Spraakk.) voorvoegsel, voorgevoegde o.; 2. (Hand.) ladelijke of comptante betaling v.

Prägeeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. stempel m , stempelijzer o.

Prägelerbsen, v. mv. (Koekk.) gepofte, geroosterde erwten v. mv.

Prägeln, (*prägelte, geprägelt*) bedr. ww. braden, koken, roosteren.

Prägelpfanne, (*-n*) v. bakpan, koekenpan v.

Prägemaschine, (*-n*) v. stempelwerktuig o., stempelmachine v.

Prägen, (*prägte, geprägt*) bedr. ww. munten, slaan, stempelen, den stempel drukken op; *Geld* of *Münze -*, munten, slaan; *anders -, um -*, omstempelen; (fig.) *jemn. etw. in's Herz -*, inprenten; *etw. in's Gedächtniss -*, inprenten; 2. vormen, scheppen.

Prägeort, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Prägeörter*) m. muntplaats, munt v.

Präger, (*-s*, mv. *Präger*) m. munter, stempelaar m.

Prager-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. renet v.; *-kirsche* v. late, bonte Spaansche kers v.

Prägerlohn, (*-(e)s*) m., z. m. stempelloon o.

Pragerstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Pragersteen, geelachtig grijze slijpsteen m. om zilver glad te slijpen.

Präge-schatz, (*-schatzes*, mv. *-schätze*) m. (Muntw.) onkosten m. mv. van het munten: *-stempel* m., Z. *-eisen*; *-stock* m. stempelhout o., Z. *-eisen.*

Pragmatisch, bijv. en b. handelend, werkdadig; *-e Geschichtschreibung*, leerzaam, leerrijk; (Gesch.) *-e Sanction*, pragmatieke sanctie v.

Prägung, v., Z. *prägen;* it. munting, stempeling v.

Prägustus, (onb.) m. voorsmaak m.

Prahl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) schoone, groote kropsalade v.

Prahlen, (*prahlte, geprahlt*) o. ww., m. *h.* (verond.) Z. *prangen;* 2. pralen, prijken, pronken, bluffen, grootspreken, zich verheffen, pochen, zwetsen.

Prahler, (*-s*, mv. *Prahler*) m., **-in,** (*-nen*) v. pronker, grootspreker, bluffer, opsnijder m., spronkster, grootspreekster, blufster v.

Prahlerei, (*-en*) v. pralerij, pronkerij, blufferij, pocherij v.; 2. Z. *prahlen.*

Prahlerhaft, prahlerisch, bijv. nw. pronkend, pralend, bluffend, snorkend.

Prahlerhaftigkeit, (*-en*) v., Z. *Prahlerei.*

Prahl-hans, (*-hanses*, mv. *-hanse*) m. (gemeenz.) bluffer, pocher, opsnijder m.; *-rede* v. snoeverij, pocherij v., snorkerij, grootspraak v.

Prahl-hansen, (*prahlhanste, geprahlhanst*) o. ww., m. *h.* pochen, snoeven, bluffen, grootspreken.

Prahl-salat, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Prahl; -sucht* v. pronkzucht, praalzucht v.; *-süchtig* bijv. nw. pronkziek; *-wort* o. zwetserij, pocherij, snorkerij v.

Prahm, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Scheepv.) praam, pont v.; (Zeew.) Z. *Ponton;* hoop m. kalksteenen.

Prahme, (*-n*) v. of **Prahmen,** (*-s*, mv. *Prahmen*) m. (Scheepv.) Z. *Prahm;* 2. (Pl.) rank, hoprank v.

Prahmgeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. praamgeld, lichtergeld o.

Prairial, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Gesch. van F.) grasmaand v., Prairial m., van 20 Mei tot 18 Juni.

Präjudiz, (*-es*, mv. *-e*) o. oordeel o., dat later toegepast schadelijk werkt of werken kan.

Prakel, (*-s*. mv. *Prakel*) m. reus m.

Prakticiren, (*praktiicirte, praktiicirt*) bedr. ww. beoefenen, praktizeeren; (gemeenz.) *jemn. etw. in die Tasche -*, moffelen.

Praktik, (*-en*) v. (van een koopman), klant m.; 2. praktijk, beoefening, betrachting v.; (gemeenz.) streek m., kneep v., bedrog o.; 3. weervoorspelling v.

Praktikant, (*-en*, mv. *-en*) m. praktizijn, beginnend advocaat m.

Praktike, (*-n*) v., Z. *Praktik* (2).

Praktikenmacher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. hij die allerlei looze streken verzint, praktijken heeft.

Praktiker, (*-s*, mv. *Praktiker*), **Praktikus,** (onb.) m., Z. *Practiuus.*

Praktisch, bijv. en b. beoefenend, practisch.

Prälat, (*-en*, mv. *-en*) m. geestelijke, kerkvoogd, prelaat m.; 2. kruidenwijn m.

Prälatenstrümpfe, m. mv. violetzijden kousen v. mv.

Prälation, (*-en*) v. naastingsrecht o. voor de kinderen, recht o. waardoor kinderen in de ambten hunner ouders boven anderen worden voorgetrokken.

Prälatur würde, Prälatur, v., z. m. waardigheid v., ambt o. van een prelaat, kerkvoogdij v.

Prälibiren, (*prälibirte, prälibirt*) bedr. ww. voorproeven, voorsmaken.

Präliminär, bijv. en b. inleidend, voorafgaand, voorloopig, den weg banend.

Präliminärartikel, m. mv., **Präliminarien,** o. mv. voorloopige bepalingen v. mv., voorafgaande punten, preliminaire artikelen o. mv.

Prall, (*-er, -st*) bijv. en b. veerkrachtig, elastiek, strak, stijf, gespannen; (fig.) steil.

Prall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. weerklinken o., weerklank m.; 2. sprong, opsprong, weerstuit, terugslag m., terugstuiting v.

Prallen, (*prallte, geprallt*) o. ww., m. *h.* stuiten, afstuiten, terugstuiten; 2. m. *s.* terugspringen, opspringen; (van lichtstralen), terugvallen, weerkaatsen; (van tonen), weerklinken; (Bergw.) *-de Gebirge*, door dalen afgewisselde bergen; II. o. zelfst., Z. *Prall* (2).

Praller, (*-s*, mv. *Praller*) m. ruschet m., schot, doodschot, schampschot o.; (Bilj.) terugstuitende bal, afstuitende stoot m.

Prall-hals, -hans, (*-halses*, mv. *-hälse*) (*-es*, mv. *-e*) m. (Volkst.) schreeuwer m., schreeuwend kind o.

Prallheit, v., z. m. veerkrachtigheid, elasticiteit v.

Prallig, bijv. nw., Z. *prall;* (fig.) Z. *jähe.*

Prall-kraft, v., z. m. veerkracht v.; *-kräftig* bijv. nw. veerkrachtig, elastiek, terugstuitend; *-licht* o. teruggekaatst licht o.; *-schlag* m. terugslag m.; *-schuss* m., Z. *Praller;* (Heelk.) blutswond v.; *-stein* m. schulpsteen, hoeksteen m.; *-stosz* m., Z. *Praller* (Bilj.); *-triller* m. (Muz.) dubbele tremulant m.; *-weich* bijv. nw. zacht, lenig, veerkrachtig; *-weiche*

v., Z. *-kraft;* *-winkel* m. hoek m. van weerkaatsing.

Präludiren, (*präludirte,präludirt*) o. ww., m. *h.* een voorspel maken, vooraf spelen, preludeeren.

Prämie, (*-n*) v. (Hand.) premie v., verzekeringsprijs, assurantieprijs m.; 2. prijs m., belooning v.

Prämien-handlung, (*-en*) v. handel m. in premiën, speculatie v.; *-lotterie* v. premiënloterij, loterij v. met premiën; *-schein, -zettel* m. briefje, lot o. met premie; *-schieszen* o. schietwedstrijd m.; *-vertrag* m. koop m. met premie.

Prämisse, (*-n*) v. (Red.) vooraf-gaande stelling v. eener sluitrede, premisse v.

Pramme, (*-n*) v., **Prammer,** (*-s,* mv. *Prammer*) m. scheur v. in een gesteente.

Prämonstratenser, (*-s,* mv. *Prämonstratenser*), **-mönch,** (*-(e)s,* mv. *-e*) m. monnik m. van de orde van den H. Norbertus, premonstratenzer m.; *-nonne* v. non v. van de orde van den H. Norbertus; *-orden* m. orde v. van den H. Norbertus.

Prang, (*-(e)s*) m., z. m. druk, drang m.; 2. praal, pracht v., pronk m.

Prangen, (*prangte,geprangt*) o. ww., m. *h.* prijken, pronken, schitteren, pralen, glans verspreiden; (fig.) prijken; *sein Name prangt in der Geschichte,* prijkt komt roemrijk voor; (Scherts.) *am Halseisen -,* aan den schandpaal staan; 2. uitstallen, uitkramen, vertoon maken.

Pranger, (*-s,* mv. *Pranger*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij of zij die prijkt, pronkt &, pronker m., pronkster v.; 2. (Ger.) schandpaal m., galg, kaak v.; *jem. an den - stellen,* aan de kaak stellen; (fig.) verachtelijk maken.

Pranke, (*-n*) v. leeuwenvoet, wolfsvoet m.

Pränumerant, (*-en,* mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. inteekenaar m., vooruitbetalende, geabonneerde m. en v.

Pränumeration, (*-en*) v. inteekening v. met vooruitbetaling.

Pränumeriren, (*pränumerirte, pränumerirt*) o. ww., m. *h. auf etw.* -, inteekenen met vooruitbetaling.

Präparande, (*-n*) v. voorbereidingsschool v.

Präparat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. voorbereiding, toebereiding v., geneesmiddel, preparaat o.

Präparirbesteck, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. koker m. met ontleedkundige instrumenten.

Präpariren, (*präparirte,präparirt*) bedr. ww. voorbereiden, toebereiden, gereed maken, klaarmaken, prepareeren.

Präparir-stein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Apoth.) wrijfsteen m.; *-walzen* v. mv. wrijfrol v.

Präposition, (*-en*) v. (Spraakk.) voorzetsel o.

Prärogativ, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. voorrecht, privilegie, prerogatief o.

Präsens, (onb.) m., **Präsentia,** (*-s,* mv. *-ta*) o. (Spraakk.) tegenwoordige tijd m.

Präsent, (*-(e)e,* mv. *-e*) o. geschenk o., gift, gaaf, gave v., present, cadeau o.

Präsentant, (*-en,* mv. *-en*) m. (Hand.) houder, toonder m. van een wissel &.

Präsentiren, (*präsentirte,präsentirt*) bedr. ww. aanbieden, overreiken, geven, ten geschenke geven, presenteeren; *das Gewehr -,* presenteeren.

Präsentirteller, (*-tellers,* mv. *-teller*) m. presenteerblaadje o.; *-förmig* bijv. nw. schotelvormig.

Präser, (*-s,* mv. *Präser*) m. (Juw., Delfst.) looksteen, praser m.

Präservativ, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. behoedmiddel, voorbehoedmiddel o., preservatief o.

Präsident, (*-en,* mv. *-en*) m. voorzitter, president m.

Präsidenten-stelle, (*-n*) v. voorzittersplaats v.; *-stuhl* m. voorzitterstoel, presidentszetel m.

Präsidentschaft, v., Z. *Präsidium.*

Präsidiren, (*präsidirte, präsidirt*) o. ww., m. *h.* voorzitten, presideeren, het voorzitterschap bekleeden.

Präsidium, (*-s*) o., z. m. voorzitterschap, presidentschap, voorzitten o., voorzitting v.

Prass, Prasch, (*-es,* mv. *-e*) m. getier, geraas, leven o.; 2. gelag, feestmaal o., braspartij v.; *-bruder* m. brasser, zwelger m.

Prassel-beere, (*-n*) v. roode boschbes v.; *-gold* o. slaggoud o.; *-hart* bijv. nw. bij het breken knarsend, hard bij het kraken; *-hart* m. driftkop, opvliegend persoon m.

Prasseln, (*prasselte, geprasselt*) o. ww., m. *h.* knappen, knetteren, knarsen, kraken; 2. m. *s.* met geraas neervallen, neerploffen.

Prassen, (*prasste, geprasst*) o. ww., m. *h.* brassen, zwelgen, een losbandig leven leiden.

Prasser, (*-s,* mv. *Prasser*) m. brasser, zwelger, slemper, losbandige m.; (fig.) gulzigaard m.

Prasserei, (*-en*) v. brasserij, zwelgerij, slempartij, dronkenschap v.; 2. feestmaal, gelag o.

Prassnickel, (*-s,* mv. *Prassnickel*) m., Z. *Prasser.*

Prassnickeln, (*prassnickelte, geprassnickelt*) o. ww., m. *h.*, Z. *prassen.*

Prästabiliren, (*prästabilirte, prästabilirt*) bedr. ww. vooraf vaststellen of bepalen.

Prästanda, o. mv. verplichtingen v. mv., te verrichten diensten m. mv.

Prästant, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Muz.) vooraanstaande tinnen orgelpijp v., prestant m.

Prästiren, (*prästirte,prästirt*) bedr. ww. doen, maken, volbrengen, ten uitvoer leggen, Z. *leisten.*

Prästigiator, (*-s,* mv. *-en*) m. oud-Romeinsche goochelaar m.

Prateln, präteln, (*pratelte, gepratelt* en *prätelte, geprätelt*) o. ww., m. *h.* (van kinderen), babbelen, praten.

Prätendent, (*-en,* mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. aanzoeker, dinger m., aanzoekster, dingster v., pretendent m., hij, zij die naar eene kroon staat, die aanspraak maakt op.

Prätendiren, (*prätendirte,prätendirt*) bedr. ww. vorderen, verlangen, begeeren, eischen, aanspraak maken op, aanmatigen.

Prätension, (*-en*) v. vordering v., eisch m., aanspraak v., voorgewend recht o., aanmatiging, pretensie v.

Prater, (*-s,* mv. *Prater*) m. wandelpark, lustboschje o.

Präter propter, bijw. ongeveer, omtrent, ten naastenbij.

Prätext, (*-es,* mv. *-e*) o. voorwendsel, voorgeven o., schijngrond, dekmantel m.

Prätor, (*-s,* mv. *-en*) m. (R. g.) aanvoerder m. in den veldtocht, opperrechter, stad- of landvoogd, prætor m.

Prätorwürde, Prätur, (*-(e)n*) v. ambt o., waardigheid v. van prætor.

Prätsche, (*-n*) v. groene schil v. der walnoot.

Pratten, (*prattete, geprattet*) o. ww. trotsch heenstappen, pronken; 2. in de rondte draaien.

Pratze, (*-n*) v. poot, klauw m.

Prätzig, bijv. nw. met groote pooten of klauwen voorzien; (fig.) trotsch, aanmatigend, overmoedig.

Praxis, v., z. m., Z. *Uebung;* it. practijk v.; (Ger.) (van een advocaat), cliënt m., cliënten m. en v. mv., praktijk v.; (van een geneesheer), patiënten m. en v. mv., praktijk v.; (van een notaris), principaal m.; 2. rechtsgewoonte v.

Precär, bijv. en b. bij vergunning voor zekeren tijd verleend, vergund, afhankelijk, voorbijgaand, onzeker, twijfelachtig, wankelend.

Precareien, v. mv. of **Precareigüter,** o. mv. goederen o. mv. in vruchtgebruik, fidei-commis o.

Precareihandel, (*-s*) m., z. m. handel m. van een onzijdig volk gedurende den oorlog.

Prechen, (*prechte,geprecht*) o. ww., m. *h.* pronken, prijken, pralen.

Prechnit, (*-en,* mv. *-en*) m. goudsteen m.

Precist, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Panist.*

Predigen, (*predigte,gepredigt*) bedr. en o. ww. prediken, preeken, eene leerrede houden, Gods woord verkondigen; (fig.) *jemn. -,* vermanen, berispen; (Spr.) Z. *Gelehrte;* H. o. zelfst. preek, predikatie v.; (fig., i. k. bet.) zedepreek, vermaning v.

Prediger, (*-s,* mv. *Prediger*) m. prediker, predikant m.; (Scherts.) zedepreker, vervelend prediker m.; (Kath.) *die -,* predikheeren, dominicanen m. mv.; (H. S.) *der -,* Prediker m.; 2. (Nat. hist.) pikzwarte toekan, pepervreter m.

Prediger-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o., Z. *-stelle; -birne* v. priester-

peer v.; *-frau* v. predikantsvrouw v.; *-kirche* v. (Kath.) kerk v. der predikheeren of dominicanen; *-kloster* o. dominicanerklooster o.; *-klugheit* v. priesterlijke voorzichtigheid v.; *-kunst* v. predikerstalent o.; *-mantel* m. lijfrok m. der geestelijken, soutane v.; *-mönch* m. dominicaner monnik m.; *-orden* m. orde v. van den H. Dominicus; *-schule* v. seminarie o.; *-sorge* v. herderlijke zorg, zielszorg v.; *-stand* m. geestelijke stand m.; *-stelle* v. predikantsplaats v.; *-stuhl* m. bank, plaats v., stoel m. voor den predikant en diens familie; *-tracht* v. predikantskostuum o.; *-wittwe* v. predikantsweduwe v.; *-wohnung* v. predikantswoning v.

Predigt, (*-en*) v. preek, prediking, predikatie v., sermoen o.; *es läutet zur -*, er wordt geluid voor de preek; *in die - gehen*, naar de predikatie gaan; (fig.) *jemn. eine - halten*, Z. *predigen*.

Predigt-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. predikambt, leeraarsambt o., kerkelijke bediening v.; *-auszug* m. uittreksel o. uit eene preek; *-buch* o. predikatieboek o.; *-entwurf* m. schets v., ontwerp o. voor eene preek; *-sammlung* v. verzameling v. van preeken, Z. *-buch*; *-stube* v. kamer v., waarin gepreekt wordt; *-stuhl* m. preekstoel, kansel m.; *-wesen* o. prediken o., kanselstijl m.

Pregeln, (*pregelte, gepregelt*) o.ww., Z. *prägeln*.

Preibusch, (*-es*, mv. *Preibüsche*) m. (Pl.) paardestaart m.

Preien, (*preite, gepreit*) bedr. ww. (Zeew.) *ein Schiff -*, praaien.

Preis, (*-es*, mv. *-e*) m. prijs m., waarde v.; *der genaueste, nächste, letzte -*, de naaste prijs; *unter dem -e verkaufen*, beneden de waarde; *im -e fallen*, in prijs dalen; *das Getreide steht hoch im -e*, is duur; 2. prijs m., belooning, aanmoediging, premie v.; *um den - streiten*, om den prijs dingen, wedijveren; *den - davon tragen, gewinnen*, den prijs behalen; 3. prijs, roem, lof m., eer v.; *Gott Lob und - geben*, God loven en prijzen; *zu seinem -e muss man sagen*, tot zijne eer; II. (veroud.) buit m., prijs m., veroverde o.; *-geben*, prijs geven, overlaten; *eine Stadt - geben*, overgeven, prijs geven; *sich - geben*, zich opofferen, blootstellen; it. (van meisjes), zich aan ontucht overgeven; *er gibt sich nicht leicht -*, hij stelt zich niet bloot; *sich dem Laster -*, zich overgeven aan; *-gehen, -stehen*, verlaten zijn.

Preis, (*-es*, mv. *-e*) m. (verkl. *Preischen*, gemeenz. *Prieschen* o.) zweer, kaleblek v. aan de knie van een paard; (aan een hemd), halskraag m.; (aan mouwen), handboord o.

Preis-aufgabe, (*-n*) v. prijsvraag v.; *-aussetzer, -austeller* m. hij die eene prijsvraag doet, die een prijs uitlooft; *-aussetzung, -ausstellung* v. prijsvraag, prijsuitloving v.; *-austheiler* m. prijsuitdeeler m.; *-austheilung* v. prijsuitdeeling v.; *-bericht* m. prijsbericht o., prijsopgaaf v.; *-bewerber* m. mededinger m. naar een prijs; *-bewerbung* v. mededinging v. naar den prijs, wedijvering v.; *-courant* m. (Hand.) Z. *-verzeichniss*.

Preiselbeere, (*-n*) v. *rothe -*, roode mirtebezie v.; 2. berendruif v.; 3. Ethiopische heidebes v.; 4. Z. *Berberisbeere*.

Preisen, (*preiste, gepreist*) bedr. ww. *Waaren -*, den prijs bepalen van, prijzen, taxeeren, waardeeren; 2. (*pries, gepriesen*) onr. prijzen, loven, roemen, verheerlijken, vieren; *jems. Lob -*, zingen ter eere van; *Gott loben und -*, God loven en prijzen, Z. *anpreisen*; 3. met lof vermelden, erkennen; *jem. -*, gelukkig noemen, geluk wenschen.

Preiser, (*-s*, mv. *Preiser*) m., **-in,** (*-nen*) v. prijzer m., prijsster v., hij, zij die looft, prijst &.

Preis-ertheiler, m., **-ertheilung,** v., Z. *-austheiler &c; -frage* v., Z. *-aufgabe; -gesang* m., Z. *Lobgesang; -lauch* m. gevliesd knoflook o.

Preislich, bijv. nw., Z. *preiswürdig*.

Preis-liste, (*-n*) v. (Hand.) prijslijst, prijscourant v.; *-name* m. eervolle bijnaam m., loffelijke vermelding v.; *-schrift* v. bekroond antwoord o. op eene prijsvraag.

Preisselbeere, (*-n*) v., Z. *Preiselbeere*.

Preis-setzer, (*-setzers*, mv. *-setzer*) m. (van levensmiddelen), Z *Schätzer*; 2. Z. *-aussetzer; -verderber* m. prijsbederver, loonbederver, beunhaas m.; *-verzeichniss* o. prijscourant, prijslijst v., tarief o.; *-stück* o. bekroond stuk o.; *-werth, -würdig* bijv. nw. loffelijk, prijselijk, lofwaardig, prijzenswaardig, roemwaardig; *-würdigkeit* v. prijzenswaardigheid v.; *-zettel* m., Z. *-verzeichniss; -ziegel* m. kleine nokpan v.

Prelle, (*-n*) v. wipdeken, soldeken v.; *einem Fuchse die - geben*, in eene deken sollen; 2. wippen, sollen o.

Prellen, (*prellte, geprellt*) bedr. ww. in eene deken opwippen, jonassen, sollen, doen opspringen; (fig.) foppen, bedriegen; *jem. um etw. -*, ontfutselen; (Bilj.), afzetten, snijden; *einen Ball -*, van den band doen terugstuiten.

Prellenswerth, bijv. nw. bespottenswaard, belachelijk.

Preller, (*-s*, mv. *Preller*) m. hij, die opwipt, solt; (fig.) afzetter, bedrieger, schelm, schurk m.; (Art.) 28-ponder m.; 2. terugsprong, terugslag, terugstuit m.; 3. slag, klap m.

Prellerei, (*-en*) v. bedriegerij, afzetterij v., bedrog o.

Prell-garn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z *-netz; -hammer* m. ijzeren hamer m. van 2 centenaars zwaar; *-netz* o. net o. om het dier op te wippen; *-schlag* m., Z. *Preller* (2); *-schuss* m., Z. *Prallschuss; -stange* v. (Dr.) drilboog m.

Premierminister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. eerste minister m., hoofd o. van het ministerie, premier m.

Prems, (*-es*, mv. *-e*) m., **Premse,** (*-n*) v. (van een molen), vang v.

Premsen, (*premste, gepremst*) bedr. ww. terughouden, doen stilstaan, vangen.

Premsscheibe, (*-n*) v., Z. *Prems*.

Presbyter, (*-s*, mv. *Presbyter*) m. priester m.; it. onderling, kerkvoogd m.

Presbyterianer, (*-s*, mv. *Presbyterianer*) m. presbyteriaan, puritein m.

Presbyterianisch, bijv. nw. presbyteriaansch.

Presbyterium, (*-s*, mv. *Presbyterien*) o. kerkeraad m., consistorie v.; it. woning v. des priesters.

Presenning, (*-en*) v. (Zeew.) presenning v., dekkleed, geteerd zeildoek o.

Presennings-leiste, (*-n*) v. lijst, lat v. om de presenning vast te houden; *-spiker* m. presenningspijker m.

President, (*-en*, mv. *-en*) m. &, Z. *Präsident*.

Press, bijw. dicht tegenaan, sluitend, krap, tegen gedrongen, tegen gedrukt; (Bilj.) *- liggen*, vastliggen, tegen den band liggen.

Pressant, bijv. nw. (gemeenz.) dringend, hoog noodzakelijk, spoed vereischend, pressant.

Press-arm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. persarm m.; *-balken* m. persboom, boom m. eener drukpers; *-bank* v. (Kaart.) persbank v.; (Naai.) persplank v.

Pressbar, bijv. nw. persbaar, samendrukbaar; *-keit* v. persbaarheid, samendrukbaarheid v.

Press-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. persboom m.; *-bengel* m. perszwengel m.; *-boi* m. geperste, geglansde baai v.; *-brett* o. persplank v.; *-deckel* m. dekstuk o. eener pers; (Drukk.) timpaan o.

Presse, (*-n*) v. pers v.; it. drukpers v.; *etw. unter die - legen*, onder de pers leggen, persen; (van een molen), vang v.; *ein Buch unter die - geben*, laten drukken; *das Werk ist unter der -*, is ter perse; (fig., gemeenz.) *in der - sein*, in de klem zitten; 2. (Lakenw.) glanzing, persing v.; 3. perspomp v.

Presseisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. persijzer o.

Pressen, (*presste, gepresst*) bedr. ww. persen, samenpersen, samendrukken; *der Saal war gepresst voll*, was stampvol; *den Hut auf den Kopf -*, drukken; 2. uitpersen, persen; *Wein -*, persen; *Tuch -*, glanzig maken, persen; (fig.) in het nauw brengen, afpersen, onderdrukken, dwingen; *mit gepresstem Herzen*, met een benauwd, bedrukt hart; *jem. wegen einer Zahlung -*, dwingen, lastig vallen; *das Volk, ein Land -*, afpersen, onderdrukken; *Matrosen -*, pressen; *Schiffe -*, het embargo opleggen, beletten uit te zeilen; (Zeew.) *den Wind -*, vangen, onder den wind gaan.

Presser, (*-s*, mv. *Presser*) m., **-in,** (*-nen*) v. perser m., persster v., hij, zij die perst; (Lakenb.) perser, glanzer m., glansster v.; (Ger.) deurwaarder, executeur, man, soldaat m., als dwangmiddel bij nalatigheid in de betaling der belastingen; *den - bekommen*, een soldaat in huis krijgen.

Presserlohn, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Pressgeld*.

Pręss-frechheit, (*-en*) v. misbruik o. der drukpersvrijheid; *-freiheit* v. vrijheid v. van drukpers; *-gang* m. gewapende manschappen m. mv. om matrozen te pressen in E.; *-gefäss* o. perskuip v.; *-geld* o. geld o. voor den soldaat, dien men wegens niet betaalde belasting in huis gekregen heeft; (Lakenb.) persgeld o.; (Drukk.) drukloon o.; (Wijng.) persloon o.; *-gesetz* o. wet v. op de drukpers; *-glanz* m. door persing verkregen glans m., glanzing v.

Pręsshaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. (van personen), zwak, gebrekkig, ineengedrukt; (van gebouwen), vervallen.

Pręsshaftigkeit, (*-en*) v. (van personen), zwakheid, ongeneeslijke ziekte v.; (van zaken), gebrekkigheid v.

Pręss-haspel, (*haspels*, mv. *-haspel*) m. pershaspel m.; *-haus* o. (Lakenb.) pershuis o., glanzerij v.; *-haut* v. geperst leder, segrijnleder o.; *-hefe* v. kunstmatig uitgeperste gist v.; *-karren* m. perskar v.; *-keil* m. stamper m. van de oliepers; *-knecht* m. persknecht m.; *-kopf* m. hoofdkaas v.; 2. (Werkt.) kop m. van de pers.

Pręssling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. groote witte aardbezie v.

Pręss-maschine, (*-n*) v. persmachine v., perswerktuig o., mangel v.; *-meister* m. drukkersbaas m.; *-most* m. appelwijn m.; *-platte* v. plat v. van de oliepers; *-saft* m. uitgeperst sap o.; *-schraube* v. persschroef v.; *-schwengel* m., Z. *-bengel*; *-span* m. persspalk v.; 2. (Lakenw.) staalboek o.; *-spindel* v. persschroef v.; *-stange* v. persstang v.; *-sülze* v. hoofdkaas v.; 2. —, *—nstein* m. (Bergw.) gevlekte zwavelzure kalk v; *-thüre* v. (Lakenb.) glansplaat v.; *-wand* v. perswand m.; *-wein* m. uitgeperste wijn m.; *-wind* m. halve wind, boelijnswind m.; *-zeug* o. persgereedschap o.; 2. (Heelk.) schroefverband o.; *-zober, -zuber* m., Z. *-gefäss*; *-zwang* m. censuur v., gemis o. der vrijheid van drukpers.

Prest, (*-es*, mv. *-e*) m. berenklauw m.

Prẹsto, bijw. en o. zelfst. (Muz.) zeer snel, presto o.

Pretiọse, (*Pretiosen*) v. kostbaarheid v., juweel o.

Preussischblau, (onb.) o. Pruisisch-blauw, Berlijnsch-blauw o.; 2. bijv. nw. *-e Säure*, Pruisisch blauwzuur.

Prevotalgericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. krijgsraad m.

Prẹzel, (*-s*, mv. *Prezel*) m., Z. *Bretzel*.

Priap, (*-s*) o., z. m. (Fabell.) Priapus, tuin- en veldgod m.; (fig.) mannelijk lid o.

Priapęisch of **priapisch,** bijv. nw. van Priapus; (fig.) *-es Gedicht*, ontuchtig, vuil, geil.

Priapolith, (*-en*, mv. *-en*) m. priaapsteen, lidsteen m.

Pricke, (*-n*) v. prik m., lamprei v.; 2. Z. *Aalgabel*.

Prickel, (*-s*, mv. *Prickel*) m. prikkel, stekel m.

Prickelei, (*-en*) v. prikkeling, steking v.; (fig.) stekelachtige rede, hekeling, plagerij v.

Prickeln, (*prickelte, geprickelt*) bedr. ww. prikkelen, steken, prikken; 2. o. ww. prikkelen, jeuken, steken; (fig.) *-de Reden*, stekelige woorden, Z. *Prickelei* (fig.).

Pricken, (*prickte, geprickt*) bedr. ww., Z. *prickeln*; (fig.) stekelige gezegden uiten, hatelijke toespelingen maken; (Zeew.) zijn bestek maken, pointeeren.

Priester, (*-s*, mv. *Priester*) m., **-in,** (*-nen*) v. priester, geestelijke m., priesteres v.

Priester-albe, (*-n*) v. koorhemd o.; *-amt* o. priesterambt, priesterschap o.; *-bäffchen* o. priesterbefje o.; *-betrug* m. priestersintrige v.; *-birne* v. priesterpeer v.; *-dienst* m. priesterdienst, kerkelijke dienst m.; *-ehe* v. priestershuwelijk, huwelijk o. eens priesters; *-frau* v., Z. *Predigerfrau*; *-gewand* o. priestergewaad o.; *-hass* m. priesterhaat m.; *-haus* o. priesterhuis o., priesterwoning, sacristie of sacristij v.; *-hemd* o. priesterhemd, koorhemd o.; *-herrschaft* v. priesterheerschappij v.; 2. geestelijk bestuur o., hierarchie v.; *-hut* m. priesterhoed m.; (Vest.) priestermuts v.; *-joch* o. priesterjuk o., dwingelandij v. der priesters; *-kappe* v., *-käppchen* o. priestermutsje o., baret v.; *-kaste* v., Z. *-zunft*; *-kleid* o., *-kleidung* v., Z. *-gewand*; *-kragen* m. priesterkraag m.; 2. (Pl.) groote ganzebloem, koebloem o.; *-krause* v., Z. *-bäffchen*.

Priesterlich, bijv. en b. priesterlijk, van den priester, geestelijk, kerkelijk.

Priester-list, (*-en*) v. priesterlist v., intriges v. mv. der priesters; *-mantel* m. priestermantel m.; *-orden* m. priesterorde v.; it. Z. *-weihe*; *-reich* o. rijk o. der priesters, Z. *-herrschaft*; *-rock* m., Z. *-kleid*; *-satzung* v. priesterlijke instelling v.

Priesterschaft, v. z. m. priesterschap v., priesters m. mv., geestelijken m. mv.; it. Z. *Priesterstand*.

Priester-schmuck, (*-(e)s*) m., z. m. priestertooi m.; *-schrift* v., Z. *Bilderschrift*; *-segen* m. priesterlijke zegen, zegen m. des priesters; *-staat* m. (gemeenz.) kerksieraden o. mv.; 2. priesterstaat m.; *-stand* m. priesterlijke stand m., geestelijkheid, geestelijke waardigheid v.; 2. Z. *Pries erschaft*; *-thaler* m., *er hat mit einem — bezahlt*, hij heeft (mij) met een dankje afgescheept.

Priesterthum, (*-s*) o., z. m. priesterlijke macht v., geestelijke invloed m., geestelijke instelling v.; it. Z. *Priesterschaft*.

Priester-weihe, (*-n*) v. priesterwijding v.; *-zunft* v. priesterkaste v.

Prięte, (*-n*) v. (Bouwk.) schuifraam, hijschraam o.

Prima, (*Primae*) v. (Schoolt.) eerste klasse v.

Primaner, (*-s*, mv. *Primaner*) m. leerling m. der eerste klasse.

Primanota, (*Primanoten*) v. koopmansschuldregister o.

Primär, bijv. nw. eerst, van den eersten graad, lager; *-schule* v. lagere school v., laagste school, school v. voor de beginselen; *-schüler* m. leerling m. eener lagere school; *-schulmeister* m. onderwijzer m. aan eene lagere school.

Primas, (*Primaten*, mv. *Primaten*) m. opperste kerkvoogd, primaat m.

Primasorte, (*-n*) v. eerste soort, eerste qualiteit, prima qualiteit v.

Primat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. waardigheid v. van primaat, primaatschap o.

Primatisch, bijv. nw. tot den primaat of het primaatschap behoorende.

Primawechsel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. primawissel m.

Prime, (*-n*) v. (Kath.) eerste gebed, morgengebed, eerste biduur o., primen v. mv.; (Muz.) primo, eerste stem v.; (Drukk.) eerste afdruk, schoondruk m.; (Hand.) fijnste wol v.; (Schermk.) eerste positie v.; (Sp.) - of *-spiel* o. prime v., ambiguspel o.; *eine - haben*, vier gelijken hebben; (Rek.) een tiende gedeelte o.

Primel, (*-n*) v. (Pl.) Z. *Schlüsselblume*.

Primgeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. premie, gratificatie v. voor den kapitein.

Primilien, v. mv. eerstelingen m. en v. mv.; (Kath.) eerste mis v. van een pas gewijden priester; 2. eerste schrift o.

Primitiv, bijv. nw. oorspronkelijk, oudst, aanvankelijk, primitief.

Primus, (onb., mv. *Primi*) m. (Schoolt.) Z. *Prima*.

Primzahl, (*-en*) v. eerste getal, ondeelbaar getal, eenvoudig getal o.

Princip, (*-(e)s*, mv. *-ien*) o. grondoorzaak v., grondbegrip, grondbeginsel, begin o., grondstof v.

Principal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. persoon m. voor wien men werkt, meester, patroon, principaal m.; 2. o. zelfst. (Org.) Z. *Prästant*.

Principalin, (*-nen*) v. meesteres, vrouw, mevrouw v., voor wie men werkt &c.

Principist, (*-en*, mv. *-en*) m. beginner m. op de Latijnsche school.

Prinen, (*printe, geprint*) bedr. ww. met groote steken naaien, rijgen.

Prinz, (*-en*, mv. *-en*) m. prins, vorst, koningszoon, keizerszoon m.; (fig., Scherts.) *du bist mir ein sauberer -*, gij zijt me een mooie vent; (Nat. hist.) zilvermerel v.

Prinzapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. prinsenappel m.

Prinzen-erzieher, (*-ziehers*, mv. *-zieher*) m. opvoeder m. van den prins; *-fahne* v., Z. *-flagge*; (Nat. hist.) gestreepte schelp v.; *-farbe* v. prinsenkleur v.; *-flagge* v. prinsenvlag v.; *-führer* m., Z. *-hofmeister*; *-garten* m. prinsentuin m.; *-hofmeister* m. gouverneur, opvoeder m. van een prins; *-kirsche* v. roode, Brusselsche kers, oranjekers v.; *-kopf* m. hoofd o. van een prins; (Pl.) schoone kropsalade v.; *-leben* o. prinsenleven, leven o. als een prins, heerlijk leven o.; *-lehrer* m., Z. *-erzieher*.

Prinzessin, (*-nen*) v. prinses, vorstin, koningsdochter, keizersdochter v.

Prinzessin-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. prinsessenappel m.; *-birne* v. prinsessenpeer v.; *-bohne* v. prinsessenboon, heerenboon v.; *-pfirsche* v. groote, hoogroode perzik v.; *-steuer* v. belasting v. ten behoeve van het huwelijksuitzet eener prinses.

Prinzlich, bijv. en b. prinselijk, als een prins, van een prins, vorstelijk; *-keit* v. vorstelijkheid v.

Prinzmetall, (*-(e)s*) o., z. m. spinsbek, tombak o.

Prion, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schedelboor v.

Prior, (*-s*, mv. *-e*) m., **-in,** (*-nen*) v. prior, kloostervoogd m., priorin, kloostervoogdes v., opperste m. en v. in een klooster.

Priorat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. priorschap o., waardigheid v. van prior of priorin.

Priorei, (*-en*) v. klooster o. onder het bestuur van een prior of eene priorin, huis, verblijf o. van een prior of eene priorin.

Priorwürde, v., z. m., Z. *Priorat.*

Priorität, v., z. m. (Ger.) voorrang, voorgang m., prioriteit v.

Prioritäts-actien, v. mv. prioriteitsactien v. mv., prioriteitsaandeelen o. mv.; *-ordnung* v. wet v. op de prioriteit; *-recht* o. recht o. op den voorrang, prioriteitsrecht o.; *-urtheil* o. rangschikking v. der schuldeischers.

Prise, (*-n*) v. (van tabak), snuifje o.; *eine - Salz &c.* een handje, greepje o.; (Zeew.) buit, prijs m., genomene o.; *für gute - erklärt werden,* prijs verklaard, genomen worden.

Prisen-comptoir, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kantoor o. voor buit gemaakte goederen; *-gelder* o. mv. aandeel o. in den buit; *-gericht* o. gerecht (hof) o. voor kaperijen; *-güter* o. mv. buit gemaakte goederen v. mv.; *-recht* o. recht o. op het veroveren van schepen of goederen.

Prisis, v., z. m. (Gen.) krampachtig tandenknarsen o.; (Heelk.) schedelboren o.

Prisma, (*-s*, mv. *Prismen*) o. (Nat.) kantzuil v., prisma o.

Prismatisch, bijv. nw. prismavormig, prismatisch, kantig.

Pritsch, (*-es*, mv. *-e*) m. klinkende slag, klap m. met de vlakke hand; 2. bijv. en b. platgeslagen, verloren; it. voort, weg.

Pritschbett, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. rond plankje o. om een suikerbrood op te zetten.

Pritsche, (*-n*) v. brits v., kaatsplankje, palet o.; (Schermk.) houten sabel v. van Arlekijn; (Schoolt.) plak v.; *jemn. die - geben,* iem. met de plak geven, slaan; it. wegjagen, aan de deur zetten; 2. zitplaats v. achter op eene slede; 3. leger o. bij de nachtwacht; (fig.) slecht, ellendig leger o.; (Art.) speel- of bankbatterij v. zonder borstwering; (Zad.) gladde zadel m.; (Prov.) *eine - von einem Apfel,* schijfje, sneedje o.

Pritschen, (*pritschte, gepritscht*) bedr. ww. *jem. -.* met de houten sabel van Arlekijn slaan; (fig.) de brits geven, klappen geven, slaan, afranselen; (Jachtw.) met het plat van een jachtmes slaan; 2. o. ww. met de deur slaan.

Pritsch(en)meister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. hansworst, nar, arlekijn m.; 2. hij die op het doel afgaat; 3. dichter m. die bij feestelijke gelegenheden voor de vuist verzen maakt.

Privat, bijv. nw. privaat, bijzonder, afzonderlijk, niet gemeenschappelijk, voor zich zelven, particulier.

Privat-absicht, (*-en*) v. persoonlijk plan o., afzonderlijk plan o.; *-angelegenheit* v. huiselijke zaak, bijzondere zaak v.; *-audienz* v. afzonderlijke audiëntie v.; *-beichte* v. afzonderlijke bekentenis, biecht v.; *-casse, -chatulle* v. afzonderlijke kas, particuliere kas v.; *-collegium* o., Z. *-stunde; -communion* v. afzonderlijke communie v.; *-contocorrentbuch* o. (Boekh.) rekening-courantboek o. voor de klanten; *-docent* m. privaatdocent, niet aan e. o. a. inrichting verbonden leeraar m.; *-gelegenheit* v. bijzondere gelegenheid v.; *-gelehrter* m. letterkundige, geleerde m. die geen leeraar is; *-handel* m. afzonderlijke handel, handel m. voor eigen rekening; *-hass* m. persoonlijke haat m.; *-haus* o. bijzonder huis, afzonderlijk huis, particulier huis o.

Privatim, bijw. in het geheim, afzonderlijk, in vertrouwen, confidentieel.

Privatisiren, (*privatisirte, privatisirt*) o. ww., m. *h.* ambteloos leven, een afzonderlijk leven leiden; 2. privaat-onderwijs nemen.

Privat-leben, (*-s*) o., z. m. ambteloos leven, privaat leven o.; *-lehrer* m. privaatonderwijzer m.; *-mann* m. ambteloos man, particulier m.; *-meinung* v. persoonlijk gevoelen o.; *-nutzen* m. afzonderlijk belang o.; *-person* v., Z. *-mann; -rache* v. persoonlijke wraak v.; *-recht* o. persoonlijk recht o.; *-sache* v. particuliere zaak v.; *-schauung* v. afzonderlijk bezoek o., dat niet ambtshalve gedaan wordt; *-schule* v. bijzondere school v.; *-sekretär* m. geheimsecretaris m.; *-stunde* v. privaatles, bijzondere les v.; *-umgang* m. particuliere omgang, vertrouwelijke omgang m.; *-versammlung* v. bijzondere, buitengewone vergadering v.; *-verschreibung* v. persoonlijke, schriftelijke belofte v.; *-zweck* m. bijzonder, personeel doel o.

Privet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Abtritt.*

Privilegiren, (*privilegirte, privilegirt*) bedr. ww. bevoorrechten, een privilegie verleenen.

Privilegium, (*-s*, mv. *Privilegien*) o. voorrecht, privilegie o., bevoorrechting v.

Proaulia, o. mv. dag m. voor de bruiloft.

Probabilismus, (onb.) m., z. m. (Wijsb.) meeningsgeldigheid v., probabilisme o.

Probabilist, (*-en*, mv. *-en*) m. aanhanger m. van het probabilisme, probabilist m.

Probabilität, (*-en*) v. waarschijnlijkheid v.

Probat, bijv. nw. (gemeenz.) beproefd, onderzocht, uitstekend, uitmuntend, afdoend.

Pröbchen, Pröblein, (verkl.) o. proefje o.

Probe, (*-n*) v. proef, beproeving, ondervinding v.; (van een tooneelstuk &), repetitie v.; *offene -,* openbare repetitie; (van eene berekening), proef v.; *eine - mit etw. anstellen, machen,* de proef nemen; *zur - etw. geben,* tot proef, als een staaltje geven; *zur - predigen,* eene proefpreek doen; *die - halten,* de proef doorstaan; *jem. auf die - setzen* of *stellen,* iem. op de proef stellen; *mit etw. eine - machen,* de proef nemen van, probeeren; 2. proef v., staal, monster o.; *- seiner Freundschaft ablegen, geben,* bewijs o. geven &; (van goud en zilver), keur v.; (Hand.) (op koopwaren), merk o.; 3. werktuig o. om te beproeven of te onderzoeken, vorm m., patroon o.

Probe-abdruck, (*-druck(e)s*, mv. *-drücke*) m. (Drukk.) proefdruk m., proef v.; *-arbeit* v. proefwerk o.; *-backen* o. (Bak.) als proef bakken o.; *-band* m. (Boekb.) proefband m., model o.; 2. (Kuip.) hoepel m., die tot model dient; *-bilanz* v. proefbalans v.; *-blatt* o. proefblad o.; *-blech* o. (Giet.) half ronde proefplaat v.; *-blei* o. proeflood o.; *-bogen* m. (Drukk.) proefblad o., proef v.; *zweiter —,* revisie v.; *-buch* o. (Giet.) register o. der proeven; 2. boek o. over de kunst om te toetsen; 3. Z. *-band; -dreschen* o. proefdorschen o.; *-druck* m. proefdruk m.; 2. Z. *-blatt, -bogen; -eid* m. ambtenaarseed m.; *-eisen* o. proefijzer o.; *-ende* o. (van een stuk laken), monster-, staaleind o.; *-fest* bijv. nw. de proef doorstaand, proef houdend; (fig.) trouw, standvastig; *-flug* m. eerste vlucht v.; *-garn* o. proefgaren o.; *-gehäuse* o. (Bergw.) kist v. voor de proefbalans; *-geräth* o. proefgereedschap, toetsgereedschap o.; *-gericht* o. waterproef, vuurproef v., proefgerecht o.; *-gesang* m. repetitie v. van een gezang; *-gewicht* o. proefgewicht o., toetsschaal, ijkmaat v.; *-gold* o. gekeurd goud, gewaarborgd goud o.; *-haltend, -haltig* bijv. nw. proefhoudend, van goed allooi; *-haltigkeit* v. proefhoudendheid v.; *-hammer* m. toetshamer m.; *-hengst* m. proefhengst m.; *-jagen* o. proefjacht v.; *-jahr* o. (in kloosters), proefjaar o.; *-kapelle* v. (Verg.) kapel v. om het goud te toetsen; *-kelle* v. (Giet.) proeflepel m.; *-kiste* v. stalendoos, stalenkist v.; *-klinge* v. proefkling v.; *-kluft* v., Z. *-zange; -korn* o. (Giet.) proefkorrel v.; (Hand.) monster o. van koren; *-kunst* v. proefkunst, kunst v. om het allooi te vinden; *-ladung* v. (Wap.) v. proeflading v.; *-lection* v. eerste les, les die alleen dient tot onderzoek; *-lehrling* m. pas aangekomen leerling, leerling m. in het proefjaar; *-löffel* m., Z. *-kelle;* 2. proeflepel, modellepel m.; *-mark* m. essayeursmark o.; *-ma(a)sz* o. ijkmaat v.;

-mäszig bijv. nw., *—keit* v., Z. *-haltig &*; *-mehl* o. proefmeel o.; (Giet.) fijngestampt proeferts o.; *-münze* v. proefmunt, modelmunt v.; *-muster* o. monster, staal, patroon o.

Proben, (*probte, geprobt*) bedr. ww., Z. *probiren.*

Probe-nadel, (*-n*) v. toetsnaald v.; *-näpfchen* o. (Giet.) proefnapje o.; *-nummer* o. (Boekh.) proefnommer o.; *-ofen* m. smeltkroes m.; *-pfanne* v. proefpan v.; *-pfund* o. geijkt pond of kilogram o.; *-platte* v. toetsplaat, proefplaat v.; *-predigt* v. proefpreek v.

Proben-stöszer, (*-szers,* mv. *-szer*) m. stamper m. voor proeferts.

Prober, (*-s,* mv. *Prober*) m. ertsproever, keurder, geldproever, toetser, essayeur m.; *-gebühr* o. keurgeld, toetsgeld o.

Probe-ring, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Speld.) proefring m.; *-ritt* m. proefrit m.; *-röhre* v. (Bergw.) proefbuis v.; *-rolle* v. proefspel o., eerste optreding v., debuut o.; *-schälchen* o., *-schale* v. proefschaaltje o.; *-scheffel* m. geijkt schepel o.; *-scherben* m., Z. *-näpfchen*; *-schiefer* m., Z. *-stein*; *-schlag* m. (Muntw.) proefmunten o., proefstempel m.; (Balsp.) proefslag m.; *-schieszen* o. proefschieten, proefschot o.; *-schrift* v. schrijfvoorbeeld, proefschrift o.; *-schuss* m. proefschot o.; *-silber* o. proefhoudend zilver o.; 2. gekeurd, gewaarborgd zilver o.; *-stämpel* m. keur v.; *-stange* v. (Giet.) proefstang v.; *-stein* m. (Goudsm.) toetssteen m.; *seine Freundschaft hielt auf diesem —e nicht aus,* stond die proef niet door; (Giet.) purpersteen m.; (Tinneg.) vorm m. om proefgewicht te gieten; *-stube* v. (Giet.) proefkamer v., laboratorium o.; (Muntw.) keurkamer, toetskamer v.; *-stück* o. proefstuk, staal, monster o.; (fig.) proef v., proefstuk o.; 2. model, patroon o.; *-tiegel* m. proefsmeltkroes m.; *-tute* v. proefschelp, toetsschelp v.; *-uhr* v. op de proef of onder waarborg gekocht horloge o.; 2. (Uurw.) uurwerk v., waarnaar andere geregeld worden; *-viertel* o. geijkt vierde gedeelte o. van een pond; *-wage* v. (Giet.) proefschaal, proefbalans v.; *-zange* v. (Giet.) proeftang v.; *-zeit* o. proeftijd m.; *-zentner* m. m. geijkt centenaar o.; *-zettel* m. lijst v. van besprongen merriën eener stoeterij; *-zinn* o. gemeen tin o.

Probir-blei, -buch, -gehäuse, -gewicht, o., **-hammer,** m., **-kunst,** v., & Z. *Probe-blei &.*

Probiren, (*probirte, probirt*) bedr. ww. beproeven, de proef nemen, op de proef stellen, probeeren; *Münze* -, het allooi onderzoeken, keuren; *Wein* -, proeven, den smaak onderzoeken van; *eine Rolle* -, repeteeren; it. *jemn. seine Liebe* -, bewijs geven van; *jem.* -, op de proef stellen.

Probirer, (*-s,* mv. *Probirer*) m., Z. *Prober.*

Probir-hahn, (*-hahn(e)s,* mv. *-hähne*) m. (Spoorw.) proefkraan v.; *-nadel* v., *-stein* m., &, Z. *Probenadel &.*

Problem, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vraagstuk, raadsel, voorstel o.

Problematisch, bijv. en b. onzeker, twijfelachtig, raadselachtig.

Probst, & Z. *Propst &.*

Procediren, (*procedirte, procedirt*) o. ww., m. *h.* procedeeren, pleiten, een rechtsgeding voeren.

Procedur, (*-en*) v. rechtsgeding, proces o., procedure v.

Procent, Prozent, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. percent o., ten honderd; *zu vier, fünf - sein Geld anlegen,* zijn geld tegen vier, vijf percent uitzetten.

Process, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Prozess.*

Procession, (*-en*) v. optocht, omgang m., processie v.

Processions-buch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. gebeden- en gezangboek o. voor processien; *-klingel* v. processiebelletje o.; *-raupe* v. processierups v.

Processiren, (*processirte, processirt*) o. ww., m. *h.* procedeeren, pleiten, een rechtsgeding voeren, een zaak voor het gerecht brengen.

Proclamation, (*-en*) v. afkondiging, plechtige verklaring, uitroeping, proclamatie v.

Proclamiren, (*proclamirte, proclamirt*) bedr. ww. *jem. zum König* -, uitroepen; *etw.* -, afkondigen, bekend maken.

Procura, (*Procuren*), **Procuration,** (*-en*) v. (Hand.) volmacht, procuratie v.; (Ger.) borg, waarborg m.; *-geld* o. kosten m. mv. van volmacht, procuratiekosten m. mv.

Procurator, (*-s,* mv. *-en*) m. procureur, pleitbezorger m.; (Hand.) volmacht hebbende, procuratiehouder m.

Procuratur, (*-en*) v., Z. *Procura;* 2. betrekking v., ambt o. van procureur.

Procurist, (*-en,* mv. *-en*) m. procuratiehouder, volmachthebbende m.

Prodotto, (onb.) m. netto bedrag o., zuivere opbrengst v.

Producent, (*-en,* mv. *-en*) m. voortbrenger, producent m.

Produciren, (*producirte, producirt*) bedr. ww. voortbrengen, verschaffen, vervaardigen.

Produkt, (*-(e)s.* mv. *-e*) o. voortbrengsel, product o.; 2. beloop o., opbrengst v., bedrag o.; (gemeenz.) klap m. op het achterste; (Kolenb.) ongebrande houtasch v.

Produkten-handel, m., z. m. handel m. in nationale producten.

Profan, (*-er, -st*) bijv. en b. oningewijd, niet in eene orde opgenomen, wereldsch, ontheiligend, onheilig, profaan.

Profangeschichte, (*-n*) v. wereldlijke, ongewijde geschiedenis v.

Profaniren, (*profanirte, profanirt*) bedr. ww. ontheiligen, ontwijden, met heilige zaken spotten.

Profanirung, v., z. m. ontheiliging, ontwijding, heiligschennis v.

Profanschriftsteller, (*-lers,* mv. *-ler*) m. ongewijde schrijver m.

Profess, (*-es,* mv. *-e*) m. (Kath.) belijdenis, kloostergelofte v.; *-thun,* de kloostergelofte afleggen; *-haus* o. huis o. voor degenen, die eene kloostergelofte gedaan hebben.

Profession, (*-en*) v. beroep, ambacht, vak o., kostwinning, broodwinning v.

Professionist, (*-en,* mv. *-en*) m. handwerksman, neringdoende m.

Professor, (*-s,* mv. *-en*) m. professor, hoogleeraar m.

Professorat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Professorstelle.*

Professorin, (*-nen*) v. vrouw v. eens professors, professorsvrouw v.

Professorstelle, (-n), Professur, (*-en*) v. hoogleeraarsambt, professoraat o., ambt o., waardigheid v. van hoogleeraar.

Professorstitel, (*-tels,* mv. *-tel*) m. hoogleeraarstitel, professorstitel m.

Profil, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. teekening v. van ter zijde, doorsnede v., profiel o.

Profit, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. winst v., voordeel o., opbrengst v., profijt o.

Profitchen, (verkl.) o. buitenkansje, bijvalletje, winstje o.

Profitiren, (*profitirte, profitirt*) bedr. ww. winst opleveren, zijn voordeel doen, nut of winst trekken, profiteeren.

Proforma, bijw. voor den vorm, vormelijk; *-wechsel* m. (Hand.) gefingeerde wissel m.

Profosz, (*-en,* mv. *-e*) m. provoost, geweldige m.; 2. een stok dragende gerechtsdienaar m.

Progastor, (*-s,* mv. *-en*) m. hangbuik m.

Prognose, (*-n*) v. (Gen.) voorzegging v.

Programm, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. programma o., opgave, beschrijving v. van den gang van een feest; it. opgaaf v. van voorwaarden o.; (Schoolt.) verhandeling v. bij de beschrijving van den toestand eener hoogere school.

Progress, (*-es,* mv. *-e*) m. vordering v., vooruitgang m.

Progression, (*-en*) v. reeks, rij, progressie v.; 2. vooruitgang m., vooruitgaande beweging v.

Progressionsflächig, bijv. nw. (Krist.) met gelijke vlakken.

Progressiv, bijz. en b. voortgaand, vooruitgaand, toenemend.

Prohibitorium, (*-s,* mv. *Prohibitarien*) o. verbod o. van in- en uitvoer.

Project, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. ontwerp, plan, voornemen o.

Projectiren, (*projectirte, projectirt*) bedr. ww. ontwerpen, het plan maken; (Meetk.) projecteeren.

Projection, v., z. m. (Scheik.) het werpen bij lepelsvol van zekere poeder, die men gloeien wil, in den te vuur staanden smeltkroes; (Meetk.) projectie v.

Projectmacher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. plannenmaker m.

Projectur, (*-en*) v. uitstek o., voorsprong m., balkon o.

Prolegat, (*-en*, mv. *-en*) m. pauselijk stadhouder m.

Prolegomena, o. mv. inleiding v., voorafgaande opmerkingen v. mv.

Proletariat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. laagste volksklasse, volksheffe v.; it. armwezen o.

Proletarier, (*-s*, mv. *Proletarier*) m. onbemiddeld burger, man m. uit den laagsten stand, arme m.

Prolog, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorafspraak, inleidingsrede, voorrede v., voorspel o., proloog m.

Prolongation, (*-en*) v. (Hand.) verlenging v. van tijd, uitstel o., prolongatie v.

Prolongiren, (*prolongirte, prolongirt*) bedr. ww. (Hand.) *eine Frist -*, verlengen, verschuiven, uitstellen, prolongeeren.

Promemoria, (onb.) o. aanteekening v., promemorie v.

Promotion, (*-en*) v. bevordering, verheffing, rangverhooging, benoeming, promotie v.

Promotor, (*-s*, mv. *-en*) m. (Schoolt.) promotor m., hij die iem. helpt bij het werk voor de promotie.

Promovendus, (onb., mv. *Promovenden*) m. hij, die op het punt staat van gepromoveerd, bevorderd te worden.

Promoviren, (*promovirte, promovirt*) bedr. ww., Z. *befördern;* 2. o. ww., m. *h.* den graad van doctor of meester in de rechten verkrijgen, promoveeren.

Prompt, (*-er, -est*) bijv. en b. spoedig, vaardig, haastig, onverwijld, snel, gauw, vlug; *Kaffee ist - abzusetzen*, is vlug van de hand te doen.

Promulgiren, (*promulgirte, promulgirt*) bedr. ww. *ein Gesetz -*, in de vereischte vormen bekend maken, afkondigen, kond doen.

Prone of **Prohne,** (*-n*) v. met hout begroeide rand of kant m. van een akker.

Pronne, (*-n*) v. (in steenen), scheur v., barst m., reet v.

Pronnen, (*pronnte, gepronnt*) bedr. ww. openen, houwen, klooven.

Pronomen, Pronomina, o. (Spraakk.) voornaamwoord o.

Prooemium, (*-s*, mv. *Prooemien*) o. voorspel, voorbericht o., voorzang m.

Proost! tussch., Z. *prosit.*

Propaganda, (*Propaganden*) v. genootschap o. tot verbreiding van het geloof, zendelinggenootschap o., propaganda v.

Propagandismus, m., z.m. zucht v. om anderen te bekeeren.

Propagandist, (*-en*, mv. *-en*) m. lid o., aanhanger m. der propaganda.

Propagation, (*-en*) v. voortplanting, vermenigvuldiging v. door voortteling.

Propagiren, (*propagirte, propagirt*) bedr. ww. voortplanten, door voortteling vermeerderen, verspreiden, verbreiden.

Propaliren, (*propalirte, propalirt*) bedr. ww. verbabbelen, verklikken.

Properhandel, (*-s*) m., z. m. handel m. voor eigen rekening.

Propetie, (*-n*) v. voorbarigheid, onbezonnenheid v.

Prophet, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. profeet, ziener, voorzegger m., profetes, zieneres v.; (fig.) *er ist ein böser -*, een ongeluks-voorspeller; (Spr.) *ein - gilt nirgends weniger als in seinem Vaterlande*, een profeet is in zijn vaderland niet geëerd; 2. (Nat. hist.) bladsprinkhaan m.

Prophęten-gabe, (*-n*) v. gaaf of gave v. der profetie; *-geist* m. voorzeggende geest, profetengeest m.; *-gurke* v. Arabische komkommer v.; *-kraut* o., Z. *Bilsenkraut; -kuchen* m. tulband, boterkoek m.

Prophętenschaft, v. profeetschap, ziener-sambt o., waardigheid v. van profeet.

Prophętenschule, (*-n*) v. profetenschool v.

Prophętisch, bijv. en b. profetisch, voorzeggend, voorspellend, als een profeet.

Prophezęien, (*prophezeite, geprophezeit*) bedr. ww. profeteeren; (fig.) voorspellen, voorzeggen.

Prophezęiung, (*-en*) v. voorspelling, voorzegging, profetie v.

Proplasma, (*-s*, mv. *-ta*) o. kleimodel, voorbeeld o.

Propolium, (*-s*, mv. *Propolien*) o. voorkoop m., recht o. tot voorkoop.

Proponent, (*-en*, mv. *-en*) m. (Schoolt.) tot het predikambt bevoegd maar nog niet geplaatst persoon, proponent m.

Proponiren, (*proponirte, proponirt*) bedr. ww. voorstellen, het voorstel doen.

Proportion, (*-en*) v. verhouding, eevenredigheid, betrekking, gelijkmatigheid, proportie v.

Proportional, bijv. nw. naar evenredigheid, in verhouding, evenredig, gelijkmatig.

Proportional-linie, (*-n*) v. evenredige lijn v.; *-zirkel* m. proportiecirkel m.; *-zirkelslinie* v., Z. *Quadratlinie.*

Proportioniren, (*proportionirte, proportionirt*) bedr. ww. in verhouding stellen, evenredig maken, naar zekeren maatstaf inrichten.

Propst, (*-es*, mv. *Pröpste*) m. proost, prior m.; it. kerkproost, deken m.

Propstei, (*-en*), **Propststelle,** (*-n*) v. proostschap o., waardigheid v. van proost; 2. priorschap o.; 3. gebied o. van een proost, proostdij v.

Propstding, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rechtbank v. van den proost.

Propstei-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. tot eene proostdij behoorende akker m.; *-garten* m. tuin m. van eene proostdij; *-gericht* o., Z. *Propstding.*

Propsteilich, bijv. nw. tot den proost of zijn gebied behoorende, van den proost.

Pröpstin, (*-nen*) v. priorin v.

Propyläen, o. mv. voorhal v., prachtige ingang m.

Prorektor, (*-s*, mv. *-en*) m. onderwijzer, prorector m.

Prorektorat, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*). **Prorektorat,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **Prorektorwürde,** (*-n*) v. ambt o., betrekking, waardigheid v. van prorector m.

Prorogiren, (*prorogirte, prorogirt*) bedr. ww. (Pol.) opschorten, uitstellen, verschuiven, verlengen, prorogeeren.

Prosa, Prose, v., z. m. proza o., ongebonden rede v., ongebonden stijl m., onrijm, ondicht o.

Prosaiker, (*-s*, mv. *Prosaiker*) m., Z. *Prosaist.*

Prosaisch, bijv. en b. in ongebonden stijl, ondichterlijk, prozaisch; (fig.) alledaagsch, gewoon, plat; *die -en Schriftsteller*, prozaschrijvers m. mv.

Prosaist, (*-en*, mv. *-en*) m. alledaagsch man m.; 2. prozaschrijver m.

Proscenium, (*-s*, mv. *Proscenien*) o. voortooneel o.

Proscribiren, (*proscribirte, proscribirt*) bedr. ww. verbannen, in den ban doen, vogelvrij verklaren.

Prosector, (*-s*, mv. *-en*) m. (Ontlk.) eerste ontleder, voorsnijder m.

Proselyt, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. nieuwbekeerde, bekeerling, proseliet m. en v.

Proselyten-macher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. proselietenmaker m., hij die anderen op slinksche wijze van geloof tracht te doen veranderen; *-macherei* v. overdreven zucht v. tot het maken van bekeerlingen, proselietenmakerij v.

Prosęrpina, v. (Fabell.) Proserpina v., gemalin v. van Pluto

Prosit! tussch. (Volkst.) wel bekome het u!, gezondheid!, beterschap!; *- Neujahr!*, geluk in het nieuwe jaar.

Prosodie, v., z. m. leer v. der lettergreepmeting, leer v. van de uitspraak, prosodie v.

Prosodisch, bijv. en b. de prosodie of lettergreepmeting betreffend.

Prosopomantie, v., z. m. voorspelling, waarzeggerij v. uit de gelaatstrekken.

Prospękt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. uitzicht, vergezicht o.; (Bouwk.) Z. *Riss, Aufriss.*

Prosperiren, (*prosperirte, prosperirt*) o. ww., m. *h.* voorspoedig zijn, vooruitgaan, slagen, gelukkig zijn.

Prossimo, bijw. eerstdaags, eerstvolgend; *- passato*, pas verloopen maand; *- venturo*, voor de volgende maand.

Prostituiren, (*prostituirte, prostituirt*) bedr. ww. tot ontucht vervoeren, aan ontucht prijsgeven; (fig.) openlijk beschimpen, schandelijk tentoonstellen, schande aandoen, onteeren; 2. wed. ww. *sich -*, zich aan ontucht overgeven, een hoereleven leiden.

Prostitution, v., z. m. ontucht, onteering, lichaamsschending v., ontuchtig leven o., prostitutie v.

Protasis, (*Protasen*) v. inleiding v. van een tooneelspel.

Protęst, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. protest,

rechterlijk voorbehoud o.; *-kosten* mv. protestkosten m. mv.

Protestant, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. protestant, hervormde m. en v.

Protestantisch, bijv. nw. protestantsch, hervormd.

Protestantismus, (onb.) m. leer v. en geloof o. der protestanten, protestantsche kerk v., protestantisme o.

Protestiren, (*protestirte, protestirt*) o. ww., m. *h.* tegenspreken, openlijk getuigen, zich verzetten; 2. bedr. ww. *einen Wechsel* -, protesteeren wegens niet-betaling, weitig afwijzen, verwerpen.

Proteus, m. (Fabell.) Proteus, zeegod m., die allerlei gedaanten aannam; (fig.) veranderlijk, onbestendig persoon m.

Protokoll, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schriftelijk opgeteekende handeling, verklaring of uitspraak v. van ondervraagde personen, boek, register o. dat de notarieele akten bevat, rechterlijk verhoorschrift, procesverbaal, protocol o.; it. notulen v. mv.; *das -führen*, de notulen houden; *etw. zu - nehmen*, proces-verbaal opmaken van; *zu - geben*, voor den rechter getuigen; *in das - eintragen*, Z. *protokolliren.*

Protokollant, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Protokollist.*

Protokolliren, (*protokollirte, protokollirt*) bedr. ww. procesverbaal opmaken, aanteekenen, registreeren, protocol maken, notulen houden.

Protokollist, (*-en*, mv. *-en*) m. hij die de registers of notulen houdt, procesverbaal opmaakt.

Protzeln, (*protzelte, geprotzelt*) o. ww., m. *h.* pruttelen, zachtjes koken, meuken.

Protzelsuppe, (*-n*) v. zacht gekookte soep v.

Protzen, (*protzte, geprotzt*) bedr. ww. *eine Kanone* -, monteeren, op de affuit plaatsen; 2. o. ww., m. *h.* pruilen, pruttelen, mopperen.

Protzig, (*-er, -st*) bijv. en b. stijf, onbuigzaam, niet te bewegen; 2. pruilend, brommig, eigenzinnig; *-er Mensch*, pruiler m.; *-thun*, Z. *protzen* (2).

Protz-kette, (*-n*) v. (Art.) affuitketting, protsketting m.; *-lochschiene* v. (Art.) klapmuts v.; *-nagel* m. affuitnagel m. om het kanon op de affuit vast te leggen; *-rad* o. voorrad o. van de affuit; *-ring* m. protsring m.; *-schemel* m. rijbord o., zadel m.; *—blech* o., *-schiene* v. kussenplaat v. van het voorstel van een stuk geschut; *-stübchen* o. pruilhoekje, pruilkamertje o.; *-wagen* m. voorstel o. van eene affuit; *-winkel* m., Z. *-stübchen.*

Provenzale, (*-n*, mv. *-n*) m. minnezanger, Romaansche dichter m. uit de 12e en 13e eeuw.

Provenzeröl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. olie v. uit Provence.

Proverbialisch, bijv. en b. spreekwoordelijk, als een spreekwoord.

Proverbiös, bijv. nw. rijk aan spreekwoorden, zinrijk.

Proviant, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorraad m., provisie v., levensmiddelen o. mv., proviand v.; *mit - versehen*, Z. *proviantiren.*

Proviant-amt, (*-(e)s*) o., z. m. opzicht o. over de levensmiddelen; *-boot* o. proviandschip o.; *-brod* o. proviandbrood o.; *-commissarius* m., Z. *-meister*; *-fuhre* v. vervoer o. der proviand; *-haus* o. magazijn o. van levensmiddelen.

Proviantiren, (*proviantirte, proviantirt*) bedr. ww. proviandeeren, van leeftocht of levensmiddelen voorzien.

Proviant-lieferung, (*-en*) v. aflevering v. van levensmiddelen; *-magazin* o., Z. *-haus*; *-meister* m. proviandmeester m.; *-schiff* o. proviandschip o.; *-verwalter* m. opzichter m. over de levensmiddelen; *-wagen* m. proviandwagen m.

Providenz, v., z. m. Voorzienigheid v.; it. voorziening v., voormitzicht o.

Providiren, (*providirte, providirt*) bedr. ww. het laatste oliesel toedienen, ten dood voorbereiden.

Provinz, (*-en*) v. provincie v., gewest, landschap o., streek v.; it. wingewest o.

Provinzial, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. opzichter m. van een klooster, provinciaal m.; 2. bijv. nw. gewestelijk, provinciaal, de provincie betreffende.

Provinzial-sprache, (*-n*) v. landschapsspraak v., provincialisme o.; *-versammlung* v. vergadering v. der provinciale staten; *-wort* o. provincialisme o.

Provision, (*-en*) v. voorraad m., provisie v.; 2. (Krijgsw.) levensmiddelen o. mv., leeftocht m.; (Hand.) provisie v., makelaarsloon o.

Provisional, bijv. en b. voorloopig, bij voorbaat, bij voorraad, tot nader order, provisioneel.

Provisional-bescheid, m., **-urtheil,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorloopig vonnis o.

Provisor, (*-s*, mv. *-en*) m. (Apoth.) provisor m.; (Schoolt.) hulponderwijzer, ondermeester m.

Provisorisch, bijv. en b. voorloopig, vooralgaand, aanvankelijk.

Provocant, (*-en*, mv. *-en*) m. (Ger.) eischer, klager, beschuldiger m.

Provocat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gedaagde, beschuldigde m.

Prozess, (*-es*, mv. -e) m. rechtszaak, zaak v., geding, rechtsgeding, pleidooi, pleit, proces o.; *einen - haben*, een proces voeren; in proces liggen, *jemn. den - machen*, een proces aandoen; (fig.) *kurzen - machen*, korte metten maken; 2. rechtshandel m., rechtspleging, rechtsvordering v.; 3. handeling, handelwijs, manier v. van doen, behandeling v., loop, gang m.

Prozess-akten, mv. processtukken o. mv.; *-führer* m. pleiter m.; *-führung* v. procedeeren o., procedure v.

Prozessiren, (*prozessirte, prozessirt*) o. ww., m. *h.* een proces voeren, pleiten, in proces liggen, een rechtshandel voeren.

Prozession, (*-en*) v., Z. *Procession.*

Prozess-kosten, mv. proceskosten m. mv.; *-krämer, —in,* pleitzuchtige, pleitzieke m. en v., *-krämerei* v., Z. *-sucht*; *-mässig* bijv. nw. in den vorm eener procedure; *-ordnung* v. gerechtelijke verordening v.; *-sache* v. proceszaak v., pleit, geding o.; *-sucht* v. zucht v. tot procedeeren, pleitziekte v.; *-süchtig* bijv. nw. pleitziek, pleitzuchtig; *-wesen* o., Z. *-ordnung*; *-wissenschaft* v. pleitkunst, rechtsgeleerdheid v.

Prudel, (*-s*, mv. *Prudel*) m., Z. *Brudel.*

Prudeln, (*prudelte, geprudelt*) o. ww., m. *h.*, Z. *brudeln.*

Prudler, (*-s*, mv. *Prudler*) m. knoeier, broddelaar m.

Prüfeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. katheder m., tentijzer o., sonde v.

Prüfen, (*prüfte geprüft*) bedr. ww. beproeven, onderzoeken, nauwkeurig nagaan, betasten, op de proef stellen, toetsen; *Wein* -, proeven; *eine Rechnung* -, nazien; *jems. Treue* -, op de proef stellen; *einen Freund* -, beproeven; *durch Leiden geprüft*, beproefd; 2. *jem.* -, ondervragen, examineeren; II. wed. ww. *sich selbst* -, zich zelven beproeven.

Prüfer, (*-s*, mv. *Prüfer*) m., **-in,** (*-nen*) v. proever, onderzoeker, examinator, verificateur m., proefster, onderzoekster v.; (van een geschrift), beoordeelaar, recensent m.

Prüfkunst, v., z. m. critiek v.

Prüfling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hij die een examen moet afleggen, examinandus m.

Prüfstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Probestein.*

Prüfung, (*-en*) v. onderzoek, examen o.; *eine - anstellen*, een examen afnemen; *ein zur - Beauftragter*, examinator m.; *die -en Gottes*, beproeving v., lijden o.

Prüfungs-ausschuss, (*-schusses*, mv. *-schüsse*) m. commissie v. met het onderzoek of examen belast; *-eid* m. (Gesch. van E.) proefeed m.; *-geist* m. onderzoekende geest m.; *-grad* m. graad m. van onderzoek; *-mittel* o. beproevingsmiddel o.; *-ort* m. plaats v. van onderzoek; *-schacht* v. proefschacht v.; *-stunde* v. uur o. van onderzoek; (fig.) uur o. der beproeving; *-tag* m. dag m. van onderzoek, examendag m.; *-zeit* v. proeftijd m., Z. *-stunde.*

Prüfzeit, (*-en*) v., Z. *Prüfungszeit.*

Prügel, (*-s*, mv. *Prügel*) m. stok, knuppel m., rond hout o.; (fig.) *mit -n, mit einem - darein schlagen*, ranselen, ruwe, grove middelen gebruiken; 2. mv. stokslagen m. mv., tuchtiging, kastijding v., klappen m. mv.; - *austheilen*, klappen uitdeelen; (Spr.) *wer keinen - hat, muss mit Bratwürsten um sich werfen*, wie niet sterk is moet slim zijn.

Prügelchen, Prügelein, (verkl.) o. stokje, knuppeltje o.

Prügelei, (*-en*) v. kloppartij, vechtpartij v., gerausel, slaan, ranselen o.

Prügel-fest, bijv. nw. tegen stokslagen gehard; *-holz* o. rondhout, knuppelhout o.; *-knecht* m. tuchtmeester m. in het tuchthuis.

Prügeln, (*prügelte, geprügelt*) bedr. ww. slaan, afranselen, afrossen, een pak slaag geven; *jem. zu Tode* -, iem. doodslaan; Z. *knüppeln, knütteln.*

Prügel-naht, (*-nähte*) v. groote tapijtstreek m.; *-suppe* v. (gemeenz.) pak o. slaag, rottingolie v.; *-weg* m. (Waterb.) Z. *Knütteldamm.*

Prügler, (*-s,* mv. *Prügler*) m. klopper, vechter m., bij die slaat.

Prünellchen, (verkl.) o. (Nat. hist.) vliegenvanger m.

Prünelle, (*-n*) v. (Pl.) prunelle, catharinapruim, sleepruim, brignole v.; 2. pillebloem v., cleona v.; *-nsaft* m. acaciasap o.; *-nsalz* o. brignolezout o.

Prungnagel, (*-nagels,* mv. *-nägel*) m. ververshaspel m. om het goed uit de kuip te winden.

Prunin, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) plantenslijm o. uit de gom des pruimebooms, prunine v.

Prunk, (*-(e)s*) m., z. m. pronk m., pracht, praal, overdreven staatsie v.

Prunk-aufzug, (*-zug(e)s,* mv. *-züge*) m. prachtige kleeding v., pronkgewaad o.; *-bett* o., Z. *Prahlbett; -bohne* v. pronkboon v.; *-degen* m. staatsiedegen.

Prunken, (*prunkte, geprunkt*) o. ww., m. *h. mit etw.* -, pronken, prijken, pralen, vertoon maken.

Prunker, (*-s,* mv. *Prunker*) m., **-in,** (*-nen*) v. pronker, praler m., pronkster, praalster v.

Prunkerei, (*-en*) v. pronkerij, pralerij v., vertoon o.

Prunk-finger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. ringvinger m.; *-gebäude* o. prachtig gebouw o.; *-gefäss* o. pronkvaas v.; *-gemach* o. staatsiekamer v.; *-gericht* o. heerlijk gerecht o.; *-geschirr* o., Z. *-gefäss;* 2. pronkharnas o.; *-gespann* o. staatsiespan o.; *-gewand* o. staatsiekleed o.

Prunkhaft, bijv. en b. pronkend, prijkend, prachtig, statig.

Prunk-hengst, (*-es,* mv. *-e*) m. paradehengst m.; *-küche* v, staatsiekeuken v.; *-kutsche* v. staatsiekoets v., staatsiewagen m.; *-liebe* v. pronkzucht, zucht v. tot opschik; *-liebend* bijv. nw. prachtlievend; *-los* bijv. nw. zonder pracht of praal, eenvoudig; *-losigkeit* v. eenvoudigheid v.; *-palast* m. prachtig paleis o.; *-pferd* o. staatsiepaard o.; *-rede* v. bloemrijke, hoogdravende, opgesmukte redevoering v.; *-redner* m. hij die eene bloemrijke rede houdt; *-ross* o., Z. *-pferd; -saal* m. staatsiezaal v.; *-sucht* v. pronkzucht v.; *-süchtig* bijv. nw. pronkzuchtig; *-tag* m. paradedag m.; *-voll* bijv. en b. pronkend, prachtig, pronkzuchtig, schoonklinkend; *-wagen* m. staatsiewagen m.; *-werk* o. prachtig werk o.; 2. voorwerpen o. mv. van weelde; *-wort* o. hoogdravend woord o.; *-zimmer* o. staatsiekamer v., Z. *Prachtzimmer*

Prunzen, (*prunzte, geprunzt*) o. ww. (Volkst.) pissen, wateren.

Prünzeln, (*prünzelte geprünzelt*) o. ww. aan kleinigheden uitzuinigen; 2. (Volkst.) in bed pissen.

Prünziegel, (*-gels,* mv. *-gel*) m. platte dakpan v.

Prüsel, (*-s,* mv. *Prüsel*) m. (Jachtw.) uiteinde o. aan het gewei van een hert.

Prusten, (*prustete, geprustet*) o. ww. niezen, blazen, proesten.

Prutt, (*-(e)s*) o., z. m. bezinksel o. van walvischtraan.

Psalette, (*-n*) v. school v. voor koorzangers.

Psalm, (*-(e)s,* mv. *-e* of *-en*) m. psalm m.

Psalm-buch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. psalmboek o.; *-dichter* m. psalmdichter, psalmist m.

Psalmen, psalm(od)iren, (*psalmte, gepsalmt* en *psalm(od)irte, psalm(od)irt*) o. ww., m. *h.* psalmen zingen.

Psalm-gesang, (*-sang(e)s,* mv. *-sänge*) m. of **-lied,** (*-(e)s,* mv. *-er*) o. psalmgezang o., zangwijs v. der psalmen.

Psalmist, (*-en,* mv. *-en*) m. psalmdichter, psalmzanger, psalmist m.

Psalm-sänger, (*-gers,* mv. *-ger*) m., Z. *-dichter.*

Psalter, (*-s,* mv. *Psalter*) m. (Muz.) hakkebord o., psalter o., psalterion o.; 2. psalmboek o.; (Nat. hist.) derde maag v. der herkauwende dieren; *-spiel* o. spalterspel o.

Pseudochrysolith, (*-en,* mv. *-en*) m. (Delfst.) valsche goudsteen m.

Pseudonym, (*-en,* mv. *-en*) m. valsche, verdichte naam m.; 2. bijv. nw., Z. *pseudonymisch.*

Pseudonymisch, bijv. en b. onder een valschen of aangenomen naam.

Psittich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Papagei.*

Pst! tussch. pst!, he!, heidaar!

Psyche, (*-n*) v. (Fabell.) Psyche v., de minnares van Amor; 2. ziel v., geest m.; 3. groote spiegel m. op twee spillen; (fig.) vlinder m. als zinnebeeld der onsterfelijkheid.

Psychisch, bijv. en b. in de ziel gegrond, aan de ziel eigen, geestelijk.

Psycholog, (*-en,* mv. *-en*) m. zielkundige, zielkenner, zielleeraar m.

Psychologie, v., z. m. zielkunde, zieleleer v.

Psychologisch, bijv. en b. zielkundig, volgens de zieleleer.

Ptisane, (*-n*) v. gerstedrank m., gerstewater o.

Pubertät, v., z. m. huwbaarheid, manbaarheid, geslachtsrijpheid v.

Publicaner, (*-s,* mv. *Publicaner*) m. (bij de Romeinen), tolpachter m.

Publicandum, (*-s,* mv. *Publicanden*) o. afkondiging, bekendmaking v.

Publiciren, (*publicirte, publicirt*) bedr. ww. bekend maken, afkondigen, verkondigen, ruchtbaar maken; *ein Buch* -, uitgeven.

Publicist, (*-en,* mv. *-en*) m. staatsgeleerde, publicist m.

Publicität, v., z. m. openbaarheid, algemeene bekendheid, ruchtbaarheid, publiciteit v.

Publicum, (*-s*) o., z. m. publiek, algemeen, volk o.; 2. lezers, toehoorders m. mv.; 3. voorlezing v., waarvoor men niet betaald wordt.

Pucht, (*-en*) v. (Zoutm.) droogplaats v.; (Boschw.) stoot, slag m., stempelblok o.; *-treppe* v. (Zoutm.) trap v. naar de droogplaats.

Puckel, (*-s,* mv. *Puckel*) m., Z. *Buckel.*

Pucke(r)n, (*puck(er)te, gepuck(er)t*) bedr. ww. beuken, slaan, rossen, peuteren.

Pud, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Hand.) pud o., Russisch gewicht van 40 pond.

Pudding, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Kookk.) pudding of pudding m.; *-stein* m. (Delfst.) puddingsteen m.; *-tute* v. roestkleurige kegelschelp v.

Pudel, (*-s,* mv. *Pudel*) m. poedel, poedelhond m.; (fig.) Z. *-kopf;* (Sp.) poedel, bok m., fout v.; (Keg.) *einen* - *machen,* een poedel maken, geene kegels omwerpen; (fig.) zich vergissen, een bok schieten; (Spr.) *wie ein bunter* - *bekannt sein,* bekend zijn als de bonte hond.

Pudelchen, (verkl.) o. poedelhondje o.

Pudel-dick, bijv. nw. rond en dik; (gemeenz.) zoo dronken, dat men niet staan kan; *-fisch* m. wentelaar m.; *-kappe* v., Z. *-mütze; -kopf* m. (fig.) krulkop m.; *-krämer* m. venter, kleinhandelaar m.; *-mütze* v. met bont gevoerde muts v.

Pudeln, (*pudelte, gepudelt*) bedr. ww. *jem.* -, (gemeenz.) Z. *hudeln* (2); 2. o. ww., Z. *Pudel(machen).*

Pudel-närrisch, bijv. nw. (gemeenz.) mal als een jonge hond; *ein — er Kerl,* gek, zot; *-nass* bijv. nw. door en door nat; *-raupe* v. groote gestreepte boomrups v.; *-schnepfe* v. groote snip v.; *-strümpfe* m. mv. versleten kousen v. mv.

Puder, (*-s,* mv. *Puder*) m. poeder of poeier o., haarpoeier o.; it. fijn gestooten kruiderij, suiker v.

Puder-beutel, (*-tels,* mv. *-tel*) m. poederzak m.; *-bläser* m. procesblaasbalg m.; *-büchse* v., Z. *-schachtel.*

Puderig, bijv. nw. poederachtig, poeierig, vol poeder, bepoederd.

Puder-kasten, (*-kastens,* mv. *-kasten*) m. poederdoos v.; *-macher* m. poedermaker m.; *-mantel* m. poedermantel m.; *-messer* o. poedermes o.

Pudern, (*puderte, gepudert*) bedr. ww. poederen of poeieren, bepoederen, met poeder bestrooien.

Puder-puster, (*-pusters,* mv. *-puster*) m., Z. *-bläser; -quast* m. poederkwast m.; *-salm* m. gepoeierde of gevlekte zalm m.; *-schachtel* v. poederdoos v.; *-sieb* o. poederzeef v.; *-zucker* m. keukensuiker v.; 2. poedersuiker v.

Puff! tussch. pof!, poef!, paf!; - *machen,* Z. *puffen.*

Puff, (*-(e)s,* mv. *Püffe*) m. pof, dof, stomp, stoot, slag m., dof geraas o.; *es wird Püffe setzen,* er zullen klappen val-

len; *einen - ertragen können*, een stoot kunnen verduren; (Naai.) **Z.-ärmel**; (Sp.) Z. *-spiel*; 2. gevuld voorwerp o.

Puff-ärmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. pof m., pofmouw v.; *-bohne* v. groote boon, paardenboon v.; *-brett* o. verkeerbord o.

Puffen, (*puffte, gepufft*) o. ww., m. *h.* poffen, met een lichten slag afgaan, opblazen, opzwellen; 2. bedr. ww. *jem.* -, stooten, slaan, poffen, stompen; (Naai.) *Aermel* -, met poffen voorzien; *einen Zeug* -, opwerken; 3. wed. ww. *einander* -, elk. slaan, stooten, stompen, duwen.

Puffer, (*-s*, mv. *Puffer*) m. hij, die stompen geeft; Z. *puffen*; 2. hij, die van poffen of doffen voorziet; 3. zakpistool o.; 4. pannekoek m. van eieren en aardappelen.

Puffern, (*pufferte, gepuffert*) bedr. ww., Z. *puffen*.

Puffig, bijv. en b. (Naai.) opgebold, met poffen of doffen.

Puff-jacken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. mijnwerkerskiel m.; *-rad* o., Z. *Blockrad*; *-spiel* o. verkeerspel o.; *-wagen* m. lichte boerenwagen m. met onbeslagen wielen.

Püggel, (*-s*, mv. *Püggel*) m., Z. *Beifuss*.

Pugilist, (*-en*, mv. *-en*) m. vuistvechter m.

Puhlloch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. (Suikerr.) hijschgat o. om suikerbrooden in vormen op den droogzolder te brengen.

Pull, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kuif, pluim v., krulkop m.

Pulment, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. pap v., moes o.

Pulpet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Org.) windzak m.; 2. lessenaar, muzieklessenaar, schrijflessenaar m.

Pulross, (*-es*, mv. *-e*) o. (Nat.hist.) strandlooper m., pluvier v., grijze kievit m.

Puls, (*-es*, mv. *-e*) m. pols, polsslag m., polsader v.; *jemn. den - fühlen*, iem. den pols voelen; (fig.) polsen, ongemerkt ondervragen; 2. (Volkst.) luiden o. van alle klokken.

Pulsader, (*-n*) v. polsader v.; *-blut* o. polsaderbloed o.

Pulsader-geschwulst, (*-geschwülste*) v., **-kropf,** (*-kropf(e)s*, mv. *-kröpfe*) m. slagadergezwel o.; *-lehre* v. slagaderleer v.; *-öffnen* o., *-öffnung* v. openen o., opening v. der slagader, slagaderopening v.

Pulsans, (*-es*, mv. *-e*) m. eerste m. die op eene vacante pastorie aanspraak heeft.

Pulsatille, (*-n*) v. anemoon, windbloem v., keukenkruid o.; *-kampher* m. (Scheik.) kamferstof v. in de anemoon.

Pulsen, (*pulste, gepulst*) o. ww., m. *h.* slaan, polsslagen geven, kloppen.

Pulshammer, (*-hammers*, mv. *-hämmer*) m. (Ph.) polsslag m., polshamer m.

Pulsiren, (*pulsirte, pulsirt*) o. ww., m. *h.*, Z. *pulsen*.

Puls-messer, (*-sers*, mv. *-ser*) m. polsslagmeter m.; *-pflaster* o. polspleister v.; *-schlag* m. polsslag m.; *-stillstand* m., *-stockung* v. stilstaan o. van den pols; *-umschlag* m. polszwachtel m., Z. *-pflaster*; *-wage* v., Z. *-messer*; *-zittern* o. trillen o. van den pols.

Pult, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lessenaar m.; (Vest.) overdekte weg m. in het voorwerk van de hoofdgracht; *-dack* o. afdak, schuin dak o.

Pulterjahn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Volkst.) bulderaar, driftkop m.

Pulver, (*-s*, mv. *Pulver*), (verkl. *Pülverchen*) o. poeder of poeier, gruis o.; *zu - zerreiben*, fijnwrijven, tot poeier wrijven; 2. o., z. m. buskruit o.; *- und Blei, Kraut und Loth*, kruit en lood; *er hat schon - gerochen*, hij heeft al kruit geroken, is reeds in het gevecht geweest; 3. (Apoth.) poeder, poeiertje o.

Pulver-artig, bijv. nw. poederachtig, kruitachtig; *-beutel* m. kruitbus v.; *-büchse* v. poeierdoos, kruitbus v.; *-dampf* m. kruitdamp m.; *-fabrik* v. kruitfabriek, buskruitfabriek v.; *-fass* o., Z. *-tonne*; *-fege* v. zeef v. voor jachtkruit; *-flasche* v. kruitflesch v., kruithoren m.; *-gang* m., Z. *Minengang*; *-haus* o., Z. *-magazin*; *-holz* o. sporkeboom, zwarte els m.; *-horn* o. kruithoren m.

Pulvericht, bijv. nw. als kruit, stoffig, bepoederd, bestoven, poeder of kruit bevattend; *es riecht hier* -, het riekt hier naar kruit.

Pulverig, bijv. nw. met kruit of poeder gevuld, vol kruit, vol stof, vol poeder; - *werden*, als stof neervallen.

Pulverisiren, (*pulverisirte, pulverisirt*) bedr. ww. tot poeder maken, in stof veranderen.

Pulver-kammer, (*-n*) v. kruitkamer v.; *-karren* m., Z. *-wagen*; *-kasten* m. kruitkist v.; *-korn*, *-körnchen* o. kruitkorrel v.; *-körnen* o. korrelen, in poeier neervallen o.; *-ladung* v. lading v. buskruit; *-magazin* m. kruitmagazijn, kruithuis o.; *-masz* o. poedermaat v.; it. maat v. voor eene lading kruit; *-masse* v. kruitmassa v.; *-mehl* o. meelbuskruit o.; *-mühle* v. kruitmolen m.; *-müller* m. kruitmaker m.

Pülvern, (*pülverte, gepülvert*) bedr. ww., Z. *pulverisiren*; 2. poeieren, met poeder bestrooien.

Pulver-probe, (*-n*) v. kruitproef v.; *-rauch* m. kruitrook m.; *-rinne* v. (Zeew.) kruitloop m. (in een brander); *-röllchen* o. kardoes v.; *-sack* m. kruitzak m.; (Art.) patroontasch v.; (Geweerm.) staartstuk o. van den loop van een geweer; (Bergw.) oven m.; *-satz* m., Z. *-masse*; *-schaufel* v. kruitschopje o.; *-scheu* bijv. nw. bevreesd voor kruit, laf, bevreesd voor den vijand; 2. — of — *e* v. kruitvrees v.; *-schlag* m. voetzoeker, zwermer m., klapbus v.; *-schwamm* m. in kruit gedrenkt zwam o.; *-sprengen* o. (Bergw.) doen springen o. eener rots; *-thurm* m. kruittoren m.; *-tonne* v. kruitton v., kruitvat o.; *-verschwörung* v. (Gesch. van E.) buskruitverraad o.; *-wagen* m. kruitwagen m.; *-wurst* v. (Art.) kruitworst v.; *-zeug* o., Z. *-masse*.

Pump! tussch. paf!, pof!; 2. (*-(e)s*) m., z. m. (Student.) krediet o.; *-balken* m. pompbalk m.; *-brunnen* m. welpomp v., welput m.

Pumpe, (*-n*) v. pomp, v.

Pumpel, Pümpel, (*-s*, mv. *Pumpel, Pümpel*) m. stamper, stooter m.; (fig.) klein, dik persoon m.

Pumpen, (*pumpte, gepumpt*) bedr. ww. pompen, oppompen; 2. (Student.) borgen, op krediet geven, op krediet halen; II. o. ww., m. *h.*, Z. *plumpen*.

Pumpen-ärmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. pompzwengel m., slinger m. van de pomp; *-back* m. pompbak m.; *-bohrer* m. pompenmaker m.; 2. pompboor, putboor, pijpenboor v.; *-bolzen* m. pompbout m.; *-daal* o. pompdaal v.; *-deckel* m. pompdeksel, dekstuk o. eener pomp; *-drücker* m., Z. *-schwengel*; *-eimer* m. pompemmer m.; *-feuer* o. (Vuurw.) vuurstraal m.; *-gat* o. (Zeew.) pompgat o.; *-geck*, —*stock* m. (Zeew.) pompzwengel m.; *-gesenk* o. (Bergw.) pompput m.; *-gestänge* o. (Bergw.) pompbuizen v. mv. en kettingen m. mv.; *-haken* m. pomphaak m.; *-hammer* m. (Zeew.) tandhamer, klauwhamer m.; *-herz* o. binnenste o. van de pomp; *-kammer* v. pompkamer v.; *-kappe* v. pompkap v.; *-kasten* m. (Zeew.) pompkast, bergplaats v. voor pompen; *-kessel* m. pompketel m.; *-kette* v. pompketting m.; *-klappe* v. helletje, pompklepje o.; *-kleid* o. pompbekleeding v.; *-koker* m., Z. *-kasten*; *-kolben* m. hart o., bus v. eener pomp; *-kratzer* m. pompschrapper, pompveger m.; *-leder* o. zuiger m. in de pomp; *-macher* m. pompenmaker, welputborer m.; *-micke* v., Z. *Micke* (Waterb.); *-nagel* m. pompspijker, pompnagel m.; *-pott* m., Z. *-sood*; *-reif* m. pompring m.; *-riane* v., Z. *-daal*; *-rohr* o., *-röhre* v. pompbuis, pomppijp v.; *-sauger* m., Z. *-schuh*; *-schacht* m. pompput, welput m.; *-schlag* m. pompslag m.; *-schlüssel* m. pompsleutel m.; *-schraper* m., Z. *-kratzer*; *-schuh* m. pompzuiger, pompschoen m.; *-schwängel* m. zwengel m. van de pomp; *-siel* o. (Waterb.) sluis v. met valdeuren; *-sood* m. (Zeew.) pompkast, pompzoode v., durk m.; *-spake* v. pompzwengel m.; *-spiel* o. pompspel o.; *-spiker* m., Z. *-nagel*; *-stange* v. pompstaug v.; *-strek* o., Z. *-schlag*; *-stiefel* m. pompbuis v.; *-stock* m., Z. *-rohr*; 2. pompstok m.; *-topf* m., Z. *-sood*; *-ventil* o., Z. *-klappe*; *-werk* o. pompwerk o.; it. Z. *Saugewerk*.

Pumper, (*-s*, mv. *Pumper*) m. pomper, pompgast m.; (Volkst.) geldleener m.; *-holdi* m. (Prov.) minnaar m. die bij zijne aanstaande schoonouders den kost zoekt; *-mette* v. (Kath.) donkere metten v. mv. op Witten Donderdag; *-nickel* m. pompernikkel m., groot rond, Westfaalsch roggebrood o.

Pump-haken, (*-kens*, mv. *-ken*) m., Z. *Pumpenhaken*; *-hose* v., Z. *Pluderhose*; *-keule* v. (Zeemt.) zeemlederbereidershout o. tot het vollen der huid; (Pl.) herculesknods v.; 2. Z. *Plumpkeule*; *-mütze* v. pompkap v.

Pumps! tussch. bons!, plof!, in eens!; 2. m. zelfst. bons, plof m., ontploffing v.

Pumpsen, (*pumpste, gepumpst*) o. ww., m. *h.* bonzen, dof klinken, ploffen, losbarsten, ontploffen; 2. bedr. ww. afrossen.

Pumpskeule, (*-n*) v. rietkolf v.

Pump-stange, (*-n*) v., Z. *Pumpenstange;* 2. Z. *Plumpstock*; *-stiefel* m. wijde, stijve, lompe water- of rijlaars v.; *-stock* m., Z. *Plumpstock; -werk* o., Z. *Pumpenwerk.*

Pungeln, (*pungelte, gepungelt*) o. ww. een zwaar pak dragen.

Pungiren, (*pungirte,pungirt*) bedr. ww. punteeren, puntjes zetten.

Punisch, bijv. nw. Punisch; *-er Krieg,* Punische oorlog m.; *-e Treue,* Punische trouw, kwade trouw v.

Punkt, (*-(e)s,*mv.*-e*) m. punt o. en v., stip v.; *es ist - zwölf,* het is precies 12 uur; *auf den - eintreffen,* juist op den tijd, juist van pas komen; 2. (Spraakk.) punt, stip v.; *Buchstabe mit zwei -en,* letter met twee puntjes; (Muz.) stip v.; (Nat. hist.) kokerworm m.; 3. (Red.) hoofdpunt, artikel o., passage v.; 4. (Hand.) punt, artikel o.; *von - zu -,* punt voor punt; *was diesen - betrifft,* wat dit punt aangaat; *vorläufige -e,* voorloopige artikelen, preliminairen; *- der Ehre,* punt o. van eer; *im - der Liebe,* op het stuk, in zake van; 5. *auf dem -e sein etw. zu thun,* op het punt zijn of staan.

Punktachat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gestippelde kwartsagaat m. en o.

Punktation, (*-en*) v. plaatsing v. der scheiteekens, punctuatie v.; 2. vaststelling, bepaling, overeenkomst v.; 3. (Spraakk.) leesteekens o. mv.

Pünktchen, Pünktlein, (verkl.) o. puntje, stipje o.

Punkteisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. punteerijzer o.; (Heelk.) tentijzer o., sonde v.

Punkten, (*punktete,gepunktet*) bedr. ww., Z. *punktiren.*

Punkt-farn, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. puntvaren v.; *-förmig* bijv. nw. puntvormig, stipvormig.

Punktiren, (*punktirte, punktirt*) bedr. ww. met punten teekenen, punteeren, stippelen; 2. *einen Kupferstich -,* stippelen, stippen, met puntjes graveeren; *ein Blatt in punktirter Art,* gestippeld blad; *die Haut -,* tatoueeren; 3. (Sterrenk.) door de punteerkunst onderzoeken; (Gen.) punteeren; (Muz.) *eine Note -,* eene stip zetten bij.

Punktirer, (*-s,* mv. *Punktirer*) m. punteerwaarzegger m.

Punktir-figur, (*-en*) v. punteerwaarzeggersfiguur v.; *-kunst* v. punteerkunst, stiprekenkunde, stipwaarzeggerij v.; *-künstler, -wahrsager* m., Z. *Punktirer; -nadel* v. etsnaald v., tentijzer o.; *-rad* o. punteerradje, stipradje o.

Punktirung, v., Z. *punktiren;* (Spraakk.) punctuatie, plaatsing v. der leesteekens; (Grav.) punteering v.; *Wahrsagerei durch die -,* Z. *Punktirkunst;* (Gen.) beproeving v., onderzoek o. met het tentijzer.

Punkt-koralle, (*-n*) v. puntkoraal o.; *-lava* v. blaasjesvormig lava v.

Pünktlich, (*-er, -st*) bijv. en b. stipt, nauwgezet, nauwkeurig, precies, juist; *etw. - halten,* nauwkeurig in acht nemen; *-erzählen,* juist, van punt tot punt; *- eintreffen,* op den juisten tijd komen; *-er Mann,* nauwgezet; *-keit* v. stiptheid, nauwgezetheid, nauwkeurigheid v.

Punkt-linie, (*-n*) v. gestippelde lijn v.; *-mässig* bijv. nw., Z. *pünktlich; -nadel* v. (Grav.) etsnaald v.; (Heelk.) tentijzer o.; *-rad, -rädchen* o., Z. *Punktirrad; -schale* v. gestippelde venusschelp v.; *-stein* m., Z. *Körnerstein; -strich* m. commapunt o.; *-tag* m. bepaalde dag m.; *-thier, -thierchen* o. oneindig klein diertje, infusiediertje o.

Punkto, bijw. met betrekking tot, wat betreft, in zake van.

Punktum! tussch. genoeg!, houd op!; *und damit -!,* en daarmede uit; 2. (*-s,* mv. *Punkten*) o. punt o. en v.

Punktur, (*-en*) v. (Drukk.) puntuur, stift v. aan het timpaan; 2. teekening v. met stippen; (Zeew.) reef v. in het zeil; *-loch* o. puntuurgat o.; *-schere* v. puntuurschaar v.; *-schraube* v. puntuurschroef v.

Punkt-weise, bijw. puntsgewijs, punt voor punt; *-wurm* m., Z. *-thier.*

Punsch, (*-es,* mv. *-e*) m. punch, pons v.

Punsch-becher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. punchglas o.; *-bohle* v. punchkom, ponskom v.

Punschen, (*punschte, gepunscht*) o. ww., m. *h.* punch of pons drinken.

Punsch-essenz, (*-en*) v., **-extract,** (*-(e)s,* mv. *-e*), **-geist,** (*-(e)s,* mv. *-er*) o. punchextract o.; *-eule* v., Z. *Nachteule; -gesellschaft* v. gezelschap o. punchdrinkers; *-glas* o. punch- of ponsglas o.; *-humpen* m., Z. *-napf; -lied* o. punchlied, lied o. op de punch of pons; *-löffel* m. ponslepel m.; *-napf* m. punchkom v.; *-pulver* o. punchpoeier o.; *-schale* v., Z. *-napf; -sieb* o. citroenzeef v.; *-stube* v. kamer v. om punch te maken of te drinken; *-terrine* v., Z. *-bohle; -tisch* m. punchtafel v.; *-wirth, —in,* hij of zij die punch verkoopt; *-zimmer* o., Z. *-stube.*

Pünseln, (*pünselte, gepünselt*) o. ww., m. *h.* knutselen.

Pünt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (van een bolwerk), punt o., Z. *Spitze.*

Puntello, (*-s,* mv. *-s*) o. stut m. voor een beeld, heeldhouwwerk o.

Punze(l), (*-n*) v. drijfbeiteltje, drijfijzertje o.

Punzen, (*punzte,gepunzt*) bedr. ww. drijven, met het drijfbeiteltje bewerken.

Punzenier, (*-s,* mv. *-e*) m. snijder, beeldhouwer m.

Punzeniren of **punzeliren,** (*punzenirte, punzenirt* of *punzelirte, punzelirt*) bedr. ww., Z. *punzen; punzenirte Arbeit,* snijwerk, beeldhouwwerk o.

Pupill, (*-en,* mv. *-en*) m. minderjarige, onmondige m. en v., onder voogdij staand kind o.; it. kweekeling, pupil m.

Pupille, (*-n*) v. oogappel m.

Pupillen-gelder, o. mv. gelden o. mv. van onder voogdij staande kinderen; *-haut* v. oogappelvlies o.

Pupin, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. zeeëend, meeuw v.

Püppchen, (verkl.) o. popje o., Z. *Puppe;* 2. (gemeenz.) *mein -,* mijn liefje o.

Puppe, (*-n*) v. gebakerd kind o.; it. pop, speelpop v.; 2. Z. *Püppchen* (2); 3. (Nat. hist.) (van wormen), pop v., drijvertje o.; (Vissch.) taschkrab v.

Puppen, (*puppte,gepuppt*) o. ww., m. *h.* met eene pop of poppen spelen; 2. (Nat. hist.) eene pop worden; II. bedr. ww. bakeren, inwikkelen; (Vissch.) met taschkrabben visschen.

Puppen-balg, (*-balg(e)s,* mv. *-bälge*) m. poppelijf o.; *-bude* v., Z. *-kram; -gebärend* bijv. nw. poppen voortbrengend; *-gesicht* o. poppegezicht o.; *-gespinnst* o. tonnetje o.; *-hülle* v. poppenhulsel o.; *-kirsche* v. jodenkers v.; *-kopf* m. poppekop m.; *-kram* m. poppenwinkel, poppenkraam m.; 2. poppen v. mv., kinderspeelgoed o.; *-krämer* of *-macher, —in,* poppenmaker m., poppenmaakster v.; *-mässig* bijv. nw. (i. k. bet.) popachtig, als eene pop, opgesmukt; *-räuber* m. bonte kever m., die de poppen der kapellen opvreet; *-spiel* o. poppenspel o.; 2. marionettenspel o.; (fig.) goochelarij v.; *-spieler* m. hij die een marionettenspel houdt; *-stand* m. toestand of staat m. van pop; *-verwandlung* v. verandering v. in pop; *-werk, -zeug* o., Z. *-kram* (2).

Puppern, (*pupperte, gepuppert*) o. ww., m. *h.* (Scherts.) poperen, trillen, beven, slaan; *das Herz pupperte ihm vor Freuden,* klopte *&c.*

Pur, bijv. en b. zuiver, echt, louter, onvervalscht; *die -e Wahrheit,* zuiver.

Pürdel, (*-s,* mv. *Pürdel*) m. (Sm.) voorslaghamer, moker m.

Purganz, (*-en*) v. (Gen.) buikzuiverend middel o., purgatie v.

Purgatorium, (*-s,* mv. *Purgatorien*) o. (Kath.) vagevuur o.; (Ger.) zuiveringseed m.

Purgir-beere, (*-n*) v., Z. *-kirsche; -dorn* m. (Pl.) purgeerkruisdoorn m.

Purgiren, (*purgirte, purgirt*) bedr. ww. *jem. -,* zuiveren, doen purgeeren; 2. o. ww., m. *h.* purgeeren, een purgeermiddel innemen; it. (Volkst.) outlasten, afgaan.

Purgir-essig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. purgeerazijn m.; *-fieber* o. purgeerkoorts v.; *-flachs* m. wild purgeervlas o.; *-holz* o. purgeerhout o. van de Molukken; *-kasse* v. purgeercassia v.; *-kirsche* v. Avignonsche bes v., ververskruisdoorn m.; *-körner* o. mv. purgeerkorrels v. mv.; *-kraut* o. purgeerkruid, scammonium o.; *-lein* o., Z. *-flachs; -mittel* o. buikzuiverend middel, purgeermiddel o., Z. *Purganz; -morselle* v. buikzuiverend artsenijkoekje o.; *-nuss* v. purgeernoot v.; *-pflaume* v. myrobolanpruim v.; *-pille* v. purgeerpil v.; *-pulver* o. purgeerpoeier v.; *-trank* m. purgeerdrank m.; *-salz* o. purgeerzout

o.; *-winde* v., Z. *-kraut; -wurzel* v. purgeerwortel m.

Purhaber, (*-s*) m., z. m. windhaver, wilde haver v.

Purismus, (onb.) m., z. m. taalzuivering, taalkieschheid, taalvitterij v., purisme o.

Purist, (*-en*, mv. *-en*) m. taalzuiveraar, taalzifter, woordenzifter, purist m.

Puristensucht, v., z. m., Z. *Purismus.*

Puristerei, v., z. m. overdreven zucht v. tot zuiverheid in de taal.

Puristisch, bijv. nw. taalzuiverend, als een taalzuiveraar.

Puritaner, (*-s*, mv. *Puritaner*) m. (Gesch. van E.) puritein, strenge presbijteriaan m.

Puritanisch, bijv.nw.puriteinsch, streng presbijteriaansch.

Purpeln, v. mv. (Gen.) mazelen v. mv., roodvonk o.

Purper, (*-s*) m., z.m., Z. *Purpur* &.

Purpern, bijv. en b., Z. *purpurfarben;* 2. van purper, purperen.

Purpern, (*purperte, gepurpert*) bedr. ww. purperen, purperkleurig schilderen.

Purpur, (*-s*, mv. *Purpur*) m. purper o., purperverf, purperkleur v.; 2. purper, vorstelijk gewaad o.; (fig.) - *der Wangen,* hoogrood o.; 3. kardinaalswaardigheid v.

Purpur-ammer, (*-n*) v. Mexicaansche vlasvink m.; *-apfel* m. purperappel m.

Purpurt, (*-en*, mv. *-en*) m. purperdrager, kardinaal m.

Purpur-blume, (*-n*) v. purperbloem v.; 2. meelbloem v.; *-brassen* m. rozeroode brasem m.; *-bronze* v. krappurper, gemalen brons o.; *-dohle* v. purperkleurige kerkkraai v.; *-drossel* v. purperlijster v.; *-faden* m. purperkleurige draad m.; *-farbe* v. purperkleur v., purper o.; *-farben, -farbig* bijv. nw. purperkleurig, purperen; *-fieber* o. scharlakenkoorts, blutskoorts, purperkoorts v.; *-fink* m. purpervink m.; *-fisch* m. purpervisch m.; *-gewand* o., Z. *-kleid; -glanz* m. purperglans m.; *-haltend* bijv. nw. purper bevattend; *-holz* o. purperhout o.; *-horn* o., Z. *-schnecke; -huhn* o. purperhoen o.; *-hut* m. kardinaalshoed m.

Purpuricht, bijv. nw. als purper, purperrood.

Purpurit, (*-en*, mv. *-en*) m. versteende purperslak v., purpuriet m.

Purpur-kleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. purperen kleed, purperkleurig kleed, purper o.; *-klepper* m. purperkleurige boom- of veldmuis v.; *-klette* v. purperkleurig boomkruipertje o.; *-kopf* m. papegaai m.; it. grijze kraai v. met purperkleurigen kop; *-köpfchen* o. boomkruipertje o. met purperkleurigen kop; 2. eend v. met purperkleurigen kop; *-koralline* v. purperkleurig blaaskoraal o.; *-krähe* v., Z. *-dohle; -krämer* m. purperverkooper m.; *-lack* m. (Scheik.) Z. *-bronze.*

Purpurling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. purpervlinder m.

Purpur-lippe, (*-n*) v. rozeroode lip v.; *-mantel* m. purperen mantel m.; it. kardinaalsmantel m.; *-maulwurf* m. purperkleurige Amerikaansche mol m.; *-mistel* v. purpermistel m.; *-motte* v. purpermot v.; *-mund* m. rozeroode mond m.; *-muschel* v., Z. *-schnecke.*

Purpurn, bijv. nw. purperrood, purperkleurig.

Purpur-natter, (*-n*) v. purperadder v.; *-pfirsche* v. rozeroode perzik v.; *-reiher* m. purperreiger m.; *-rock* m., Z. *-kleid; -roth* bijv. nw. purperrood; *—e Lippen,* rozeroode lippen v. mv.; *-röthe* v. purperrood o.; *-saft* m. purperkleurig sap o.; 2. purpersap o.; *-sauer* bijv. nw. purperzuur; *-saum* m. purperen zoom m.; *-säure* v. purperzuur o.; *-schiefer* m. purperkleurige schiefer o.; *-schild* o. (Nat. hist.) purperkleurige bastaardboktor v.; *-schnecke* v. purperslak v.; 2. purperschelp v.; *-schwalbe* v. purperzwaluw v.; *-sonne, -strahl* m. purperkleurige kammossel v.; *-streif* m. purperstrook v., purpergordel m.; *-teppich* m. purperkleurig tapijt o.; *-violetfarbe* v. vioolkleur v.; *-vogel* m., Z. *-klette* 2. purpervogel m.; *-weiderich* m. bloedkruid o.

Purren, (*purrte, gepurrt*) bedr. ww. *in der Nase* -, peuteren, wroeten; 2. krielen, kroelen, wemelen; (fig.) aanzetten, aanporren; II. o. ww. brommen, grommen, knorren; (Zeew.) op de wacht roepen.

Purrisch, bijv. nw. kijfachtig, twistziek.

Pürs, Pürsch, (*-en*) v. wildbaan v.

Pürschen, (*pürschte, gepürscht*) Z. *bürschen.*

Pürzel, &, Z. *Bürzel.*

Purzeln, (*purzelte, gepurzelt*) o. ww., m. *h.* buitelen, tuimelen; *die Treppe herunter* -, van de trap duikelen, rollen.

Pürzeln, (*pürzelte, gepürzelt*) bedr. ww. (gemeenz.) in kleine stukjes snijden.

Purzeltaube, (*-n*) v. duikelaar m.

Püschel, (*-s*, mv. *Püschel*) o., Z. *Büschel.*

Pussarbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. capucboom, zijdewolboom m.

Pussiren, (*pussirte, pussirt*) bedr. ww., Z. *bossiren.*

Pusten, (*pustete, gepustet*) o. ww., m. *h.* (Volkst.) blazen, poesten, snuiven; it. hoesten.

Püster, (*-s*, mv. *Püster*) m. (Volkst.) blazer, poester m.; 2. fluitje o.; 3. kruitzak m.; *-rohr* o., Z. *Blaserohr.*

Pustern, (*pusterte, gepustert*) o. ww. fluisteren.

Püstern, (*püsterte, gepüstert*) bedr. ww. aanhoudend blazen.

Put! tussch., Z. *Putt; -hahn* m., Z. *Puterhahn; -henne* v., *-huhn* o., Z. *Pute.*

Pute, (*-n*) v. kalkoen m.; 2. Z. *Schlammbeiszer; -nbraten* m., Z. *Puterbraten.*

Püte, (*-n*) v. zoutbak m., waar het water in afloopt.

Putenjunker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. landjonker m.

Puter, (*-s*, mv. *Puter*) m. kalkoen m.

Puter-braten, (*-tens*, mv. *-ten*) m. gebraden kalkoen m.; *-hahn* m. kalkoensche haan m.; *-junge* m. kalkoenenjongen m.; *-mädchen* o. kalkoenenmeisje o.

Putern, (*puterte, geputert*) o. ww., m. *h.* kromtongen, brabbelen.

Puterzucht, v., z, m. kweeken o. van kalkoenen, mesten o. van kalkoenen.

Putt! putt! tussch. pi, pi!

Puttchen, Puttel, (*-s*, mv. *Puttel*) of **Putthahnchen,** (verkl.) o. (gemeenz.) klein kuikentje o.

Putting, (*-en*) v. (Zeew.) putting v., ketting m.; *-bolzen* m. puttingbout m.; *-tau* o. puttingtouw o.

Putz, (*-es*) m., z. m. opschik, tooi m., toilet, sierlijk kleed o.; *sie war im* -, zij was prachtig gekleed; 2. toiletartikel, modeartikel o., versiersel o.

Putz-becken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. waschkom v., scheerbekken o.; *-blume* v. kunstbloem v.; *-dame* v. hofdame v.; it. opgeschikte dame of jufvrouw v.; *-docke* v., *-döckchen* o. altijd opgeschikt meisje, modepopje o.

Putze, (*-n*) v. snuiter, kaarsensnuiter m.; 2. kaarsensnuitsel o.

Putzeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Mets.) smalle metselaarstroffel m.; 2. Z. *-messer.*

Putzel, (*-s*, mv. *Putzel*) m. (Bak.) balletje deeg o.; 2. Z. *Purzel.*

Pützeln, (*pützelte, gepützelt*) o. ww. zich dikwijls en gaarne opschikken, van opschik houden.

Putzen, (*-s*, mv. *Putzen*) m. (Giet.) gestolde gietmassa v., ertsklomp m.

Putzen, (*putzte, geputzt*) bedr. ww. *Stiefel* -, poetsen, schoonmaken; *ein Zimmer* -, schoonmaken, doen; *Absätze* -, gladwrijven; *Geschirr* -, schuren; *sich die Zähne,* schoonmaken, poetsen; *sich den Bart* -, scheren; *die Nase* -, snuiten; *Bäume* -, snoeien; (fig., gemeenz.) *jem.* -, *jemn. den Buben* -, een pak slaag geven; 2. opschikken, opsieren, tooien; II. wed. ww. *sich* -, zich opschikken, zich netjes aankleeden, zijn toilet maken; 2. (van vogels), zich de losse veertjes uithalen.

Putzer, (*-s*, mv. *Putzer*) m. poetser, schoonmaker, reiniger m., Z, *Putzen,* 2. Z. *Spurbiene;* 3. (fig.) berisping, bestrafling v., geduchte uitbrander m.

Putz-federn, v. mv. vederen v. mv. tot opschik; *-gemach* o. toiletkamer v.; 2. staatsiekamer v.; *-geschäft* o. modezaak v.; *-gewand* o. staatsiekleed o.; *-handel* m. modehandel m.; *-händlerin* v. modemaakster v.; *-handlung* v., *-laden* m. modewinkel m.; *-holz* o. likhout o.

Putzig, (*-er, -st*) bijv. nw. grappig, aardig, jolig, snaaksch.

Putz-igel, (*-igels*, mv. *-igel*) m. dreumes, misvormde dwerg, ineengedrongen mensch m.; *-jungfer* v. kamerjuffer v.; 2. (Scherts.) modepopje o.; *-kasten* m., kleederkast, latafel, chiffonniere v.; *-kästchen* o. toiletdoos v.; *-kopf* m., Z. *Haubenkopf;* *-kram* m. vrouwentooi, vrouwenopschik m.; *-kreide* v. polijstkrijt o.; *-laden* m., Z. *-handlung;*

-*liebend* bijv. nw. van opschik houdende; -*macherei* v., Z. -*handel*; -*macherin* v. modemaakster, modiste v.; -*maurer* m. pleisteraar m.; -*meiszel* m. blikslagers-beitel m.; -*messer* o. scheermes o.; -*narr* m. modegek m.; -*närrin* v., Z. -*döcke*; -*närrchen* o. modegekje, modepopje o.; -*pulver* o. polijstpoeier o.; -*sache* v. voorwerp o. tot opschik, modewaar, toiletartikel o.; -*schachtel* v. toiletdoos v.; -*scheere* v. snuiter m.; -*schuhe* m.mv. modeschoenen m. mv.; -*stein* m. puimsteen, drijfsteen m.; -*stock* m. poetsstok m.; -*stube* v. (verkl. -*stübchen* o.), Z. -*gemach*; (Krijgsw.) poetskamer v.; -*sucht* v. zucht v. tot opschik, pronkzucht v.; -*süchtig* bijv. nw. pronkziek; -*tisch* m. toilettafel, kaptafel v.; -*tischchen* o. toilettafeltje o.; -*tischtuch* o. handdoek, toiletdoek m.; -*tuch* o. waschdoek, handdoek m.; -*waare* v. modewaar v., toiletartikel o.; -*werk* o. sieraad, versiersel o.; -*zange* v. zijdeweverstangetje o.; -*zeug* o. toiletartikelen o. mv., alles wat dient om te wasschen, te poetsen, poetsgoed o.; -*zimmer* o., Z. -*gemach*.

Puzzolanerde, v. vulkanische tufsteen m. en o., puzzolana v.

Pygmäe, (-*n*, mv. -*n*) m. dwerg m.

Pygmäisch, bijv. nw. dwergachtig, nietig, klein.

Pyläen, v. mv. (o. Gesch.) ceresfeesten o. mv.

Pyramidalerz, (-*es*, mv. -*e*) o. gewoon gezwaveld looderts o.

Pyramidalisch, bijv. nw., Z. *pyramidenförmig*.

Pyramidalisirt, bijv. nw. in piramiden gekristalliseerd.

Pyramidalspath, (-(*e*)*s*) m., z. m. verkoolzuurd, piramidaalvormig spaath o.

Pyramide, (-*n*) v. spitszuil, piramide v.; 2. Z. *Kegelschnecke*; (Krijgsw.) rot o. geweren, gewerenpiramide v.

Pyramiden-förmig, bijv. en b. piramidevormig, spitsvormig, piramidaal; —*e Glockenblume* of -*glocke* v. piramidevormig klokje, boschklokje o.; -*günsel* m., Z. *Berggünsel*; -*pappel* m. piramidevormige populier m.; -*schnecke* v., Z. *Kegelschnecke*.

Pyramidoide, (-*n*) v. (Meetk.) piramidoide v.

Pyria, (-*ta*) v. droog zweetbad, zandbad o.

Pyrit, (-*en*, mv. -*en*) m. (Delfst.) vuursteen m., zwavelkies o., pyriet m.

Pyrole, (-*n*) v. (Pl.) wintergroen o.

Pyrolt, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. goudmerel v.

Pyrometer, (-*s*, mv. *Pyrometer*) m. vuurmeter m.

Pyrophan, bijv. nw. door insmelting van glas doorzichtig.

Pyrophor, (-*en*, mv. -*en*) m. zelfontbrander, pyrophoor m.

Phyrophorisch, bijv. nw. zelfontbrandend.

Pyrotechnik, v., z. m. vuurkunst, vuurwerk(ers)kunst v.

Pyrotechnisch, bijv. en b. de vuur(werk)kunst betreffende.

Pyrotisch, bijv. en b. brandend, bijtend, invretend.

Pyrrhisch, bijv. en b. -*er Tanz*, krijgsdans m. in volle wapenrusting.

Pyrrhonianer, (-*s*, mv. *Pyrrhonianer*) m., -**in,** (-*nen*) v. twijfelaar m., twijfelaarster v., twijfelzuchtige m. en v.

Pyrhonismus, (onb.) m. twijfelzucht v., stelsel o., leer v. om niets te bevestigen.

Pythagoräer, (-*räers*, mv. -*räer*) m., -**in,** (-*nen*) m. wijsgeer m. van de school van Pythagoras, aanhanger m., aanhangster v. van de leer van P.

Pythagoräisch, bijv. nw. volgens de leer van Pythagoras; *das -e Täfelchen*, tafel v. van vermenigvuldiging.

Pythagorismus, m., z. m. leer v. van Pythagoras.

Pythia, v. (o. Gesch.) Pythia, priesteres v. van Apollo te Delphi.

Pythiade, (-*n*) v. tijdruimte v. tusschen twee achtereenvolgende vieringen der pythische spelen, pythiade v.

Pythisch, bijv. en b. (o. Gesch.) pythisch; -*e Spiele*, pythische spelen, Z. *Pythiade*.

Pythonissa, v., Z. *Pythia*, (fig.) waarzegster, kaartlegster v.

Pyxis, v. hostiekastje, hostiedoosje o.

Q.

Q, (*Q* of *Q's*, mv. *Q* of *Q's*) o. (17e letter en 13e medeklinker) q v.

Qua, bijw. als zoodanig, in hoedanigheid van.

Quabbe, (-*n*) v., Z. *Quappe*.

Quabbelig, bijv. nw. (gemeenz.) dik en vet, poezelig, vleezig, mollig.

Quabben, (*quabbte, gequabbt*) o. ww., m. *h.* schudden, trillen, beven, waggelen; *vor Fett* -, schudden van het vet.

Quack, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. nestkuikentje o.; 2. inktvlek of vlak v.; (gemeenz.) beetje, weinig o.

Quäckelchen, o. (gemeenz.) speelgoed o.

Quackelei, v., z. m. heen en weer waggelen, weifelen, veranderen o., onbestendigheid v.

Quack(e)ler, (-*s*, mv. *Quack(e)ler*) m., Z. *Schwätzer*.

Quackelhaft, quackelhaftig, bijv. nw. (Scherts.) Z. *wankelmüthig*.

Quackeln, (*quackelte, gequackelt*) o. ww., Z. *wackeln*; 2. Z. *wankelmüthig (sein)*; II. o. zelfst., Z. *wackeln* o. zelfst.; (fig.) Z. *Wankelmuth*.

Quackenkraut, (-*kraut(e)s*, mv. -*kräuter*) o. (Pl.) groote winde of wrange v.

Quackente, (-*n*) v., Z. *Quakente*.

Quacksalber, (-*s*, mv. *Quacksalber*) m., -**in,** (-*nen*) v. kwakzalver m., kwakzalfster v.

Quacksalberei, (-*en*) v. kwakzalverij v.; 2. kwakzalvers-geneesmiddel o.

Quacksalbern, (*quacksalberte, gequacksalbert*) o. ww., m. *h.* kwakzalven, als kwakzalver handelen.

Quader, (-*s*, mv. *Quader*) m. (Mets.) vierkante vloersteen, tegel m., gehouwen steen m., arduin o.; -*bruch* m. steengroef, arduingroef v.; -*stein* m., -*stück* o., Z. *Quader*.

Quadragesima, (onb.) v. 40e dag voor Paschen, eerste Zondag m. van de Vasten.

Quadragesimal, bijv. nw. tot de Vasten behoorend, veertigdaagsch.

Quadrant, (-*en*, mv. -*en*) m. Sterrenk.) quadraat o., graadboog, vierling m.; (Juw.) schroefstok m.

Quadrantchen, (verkl.) o. (Delfst.) als franje uitgetande kammossel v.

Quadrat, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. quadraat, vierkant o.; (Rek.) Z. -*zahl*; (Drukk.) quadraat, vierkant o.; (Muz.) herstellingsteeken, becarre o.

Quadrätchen, (verkl.) o. (Drukk.) vierkant o. van twee cijfers breed, vierkant speciestaafje o. tot vulling van de ruimte bij het zetten.

Quadrat-eisen, (-*eisens*, mv. -*eisen*) o. vierkante ijzeren staaf v.; -*elle*

v. vierkante el v. of meter m.; *-förmig* bijv. nw. quadraatvormig, vierkant; *-fusz* m. vierkante voet m.

Quadratisch, bijv. nw. tot het quadraat of vierkant behoorende.

Quadrat-linie, (*-n*) v. (Meetk.) quadraatlijn, kromme lijn v., waardoor men vroeger de quadratuur van den cirkel voorstelde; *-masz* o. vierkante maat, vlaktemaat v.; *-meile* v. vierkante mijl v. of kilometer m., myriare v.

Quadratorist, (*-en*, mv. *-en*) m. muurschilder m.

Quadrat-rechnung, (*-en*) v. quadraatrekening, tweede-machtsverheffing v.; *-ruthe* v. vierkante roede, are v.; *-schein* m. (Sterrenk.) stand m. van twee planeten, die 90°. van elk. verwijderd zijn; *-schläge* m. mv. (Vuurw.) springbus v. in den vorm van een vierkant; *-schuh* m., Z. *-fusz*.

Quadratur, (*-en*) v. (Meetk.) quadratuur, herleiding v. eener kromlijnige figuur tot een quadraat van denzelfden inhoud.

Quadrat-verhältniss, (*-e*) v. vierkantsverhouding v.; *-wurzel* v. vierkantswortel, quadraatwortel, tweedemachtswortel m.; *-zahl* v. quadraatgetal, vierkant o., tweede macht v.; *-zoll* m. vierkante duim m.

Quadriga, Quadrige, (*-n*) v. (Rijk.) vierspan o.

Quadrille, (*-n*) v. (Dansk.) quadrille v., groep v. van 4 dansers en 4 danseressen; 2. o. (Sp.) quadrille o.; *eine Partie - spielen*, eene partij quadrille spelen, quadrilleeren.

Quadrillon, (*-en*) v. millioen o. van den vierden rang, quadrillioen o.

Quadrimanen, m. mv. vierhandige dieren o. mv., apen m. mv.

Quadriren, (*quadrirte, quadrirt*) bedr. ww. quadreeren, Z. *abvieren*.

Quadrupeden, m. mv. viervoetige (zoog)dieren o. mv.

Quadrupel, (*-s*, mv. *Quadrupel*) m. viervoud o.

Quadruplik, (*-en*) v. (Ger.) tegenantwoord o. van beklaagden op de tripliek.

Quadrupliren, (*quadruplirte, quadruplirt*) bedr. ww. viervoudig nemen, verviervoudigen.

Quadsch, bijv. nw. dronken, bezopen; it. verward, ongerijmd.

Quadtler, (*-s*, mv. *Quadtler*) m. wijnstok m. met zure, gele, weeke druiven.

Quai, (*-en*, mv. *-en*) kaai, ka of kade v.

Quak, tussch. kwak!; *-schreien*, (van kikvorschen), kwaken.

Quäkelchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o. nestkuiken o.; (fig.) schreiend kind o., schreeuwer m.

Quakeln, (*quakelte, gequakelt*) o. ww., Z. *quaken, quieken*.

Quaken, (*quakte, gequakt*) o. ww. (van kikvorschen), kwaken, kwakken; (van eenden), kwaken; (Volkst.) schreeuwen, krijten.

Quäken, (*quäkte, gequäkt*) o. ww., m. *h.* kwekken, schreeuwen; (van vossen &), keffen, schreeuwen, blaffen; (van hoenders), schreeuwen, kakelen.

Quäkenfrosch, (*-frosches*, mv. *-frösche*) m. graskikvorsch, roodbruine kikvorsch m.

Quakente, (*-n*) v. kwakereend v.

Quaker, (*-s*, mv. *Quaker*) m. kwakend dier o.; 2. honi(n)graat v. (eene schelp).

Quäker, (*-s*, mv. *Quäker*) m. kefferschreeuwer m.; (Nat. hist.) bergvink m. van de Ardennen.

Quäker, (*-s* mv. *Quäker*) m., **-in,** (*-nen*) v. kwaker m., kwakerin v.

Quäkerei, (*-en*) v. gekwaak, kwekken o., Z. *Quaken*; 2. geloof o. der kwakers.

Quakerente, (*-n*) v., Z. *Quakente*.

Quäker-gemein(d)e, (*-n*) v. kwakergemeente v.; *-gesellschaft* v. gezelschap o., vereeniging v. van kwakers; *-glaube* m., Z. *Quäkerei* (2).

Quäkerisch, bijv. nw. kwakerachtig, op de kwakers betrekking hebbende.

Quak-kröte, (*-n*) v. groote Surinaamsche pad v.; *-reiher* m. nachtreiger m, nachtraaf v.

Quaksen, (*quakste, gequakst*) o. ww., m. *h.* aanhoudend en luid kwaken, kermen, stenen.

Qual, (*-en*) v. smart, pijn, marteling, kwelling, pijniging, foltering v.; *jemm. - anthun*, iem. kwellen, folteren, martelen.

Quälen, (*quälte, gequält*) bedr. ww. *jem. -*, kwellen, pijnigen, plagen, folteren, martelen; (gemeenz.) onderdrukken, verdrukken; *sein Gewissen quält ihn*, pijnigt hem; *jem. mit Bitten -*, lastig vallen, bestormen; *jem. um etw. -*, dringend verzoeken; 2. wed. ww. *sich mit Vorwürfen -*, zich kwellen; *sich über etw. -*, bedroeven, bezorgd maken; *sich mit etw. -*, zich het hoofd breken.

Qualen-rad, (*-rad(e)s*, mv. *-räder*) o. (Ger.) rad o.; *-voll* bijv. nw. vol kwellingen, smartvol; *—e Sorge*, nijpend; *ein —er Tod*, smartvol, smartelijk, pijnlijk.

Quäler, (*-s*, mv. *Quäler*) m., **-in,** (*-nen*) v. plager, pijniger, folteraar, onophoudelijke vrager m., plaagster, pijnigster, onophoudelijke vraagster v., lastig persoon m. en o.

Quälerei, (*-en*) v. plagerij, kwelling, foltering, beslommering v., aanhoudend lastig vallen o.; 2. onderdrukking, marteling v.

Quälgeist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. kwelgeest, plaaggeest, kwelduivel m.; (Fabell.) kwelduivel m.; *-, Quälgöttin* v. furie v.

Qualification, (*-en*) v. geschiktheid, benoeming, hoedanigheid, qualificatie v., rang, stand m.

Qualificiren, (*qualificirte, qualificirt*) bedr. ww. geschikt, bekwaam maken, benoemen, betitelen, in staat stellen; *qualificirte Person*, persoon van aanzien of rang; *qualificirtes Verbrechen*, misdaad met verzwarende omstandigheden; *zu etw. -*, in staat stellen, volmacht geven.

Qualität, (*-en*) v. hoedanigheid, geschiktheid, qualiteit v., titel, rang, stand m.

Qualkorn, (*-(e)s*) o., z. m. spelt v.

Quall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. druk m., drukking v.; (van het water), overvloeien, zwellen o.

Qualle, (*-n*) v. (Nat. hist.) zeenetel, zeekwal v.; *-nboot* o. violetschelp v.

Qualm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. damp, walm, rook m.; 2. stikkende warmte, hitte v.; (gemeenz.) verdooving, bewusteloosheid, zwakheid v.; *-bad* o. dampbad, zweetblad o.; *-dampf* m. damp, walm, rook m.

Qualmen, (*qualmte, gequalmt*) o. ww., m. *h.* walmen, rooken, dampen, wasemen.

Qualmicht, qualmig, bijv. nw. dampig, vol walm, vol rook.

Quälort, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Quälörter*) m. plaats v. der pijniging, kwelling &.

Qualster, (*-s*, mv. *Qualster*) m. (Volkst.) kwalster m., fluim v.; 2. (Nat. hist.) prachtkever m., stinkwesp v.; 3. tuinluis v.

Qualsterbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. wilde sorbeboom m.; 2. lotusboom m.; *-beere* v. sorbebes v.

Qualsterig, bijv. en b. (gemeenz.) slijmig, slijmerig, kwalsterig.

Qualstern, (*qualsterte, gequalstert*) o. ww., m. *h.* kwalsteren, slijm uitwerpen.

Quäl-teufel, (*-fels*, mv. *-fel*) m., Z. *-geist*.

Quandel, (*-s*, mv. *Quandel*) m. ruimte v. midden in den kolenbrandershoutstapel; 2. Z. *-pfahl*.

Quandel-baum, -beerbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. lotusboom m. met ronde bladeren; *-beere* v. alpenmispel v.; *-kohle* v. in het midden van den houtstapel liggende kool v.; *-pfahl* m., *-ruthe*, *-stange* v. paal m. in het midden van den houtstapel; *-stecken* m. (Kolenbr.) oven m., gat o. waardoor men het vuur midden in den houtstapel brengt.

Quando, (*-s*, mv. *-s*) wanneer, tijdstip o. waarop iets geschiedt.

Quant, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kwant, looze vent, schalk, snaak m.; 2. looze streek m.

Quantität, (*-en*) v. hoeveelheid, hoegrootheid, quantiteit, menigte v., aantal o., som v.; 2. (Spraakk.) lengte, quantiteit v. der lettergrepen.

Quäntler, (*-s*, mv. *Quäntler*) m. hij, die allerlei streken heeft, bedrieger, smokkelaar m.

Quantsweise, bijw. loos, voor den vorm, voor de grap, kwansuis.

Quantum, (*-s*, mv. *Quanta*) o. bedrag, aandeel o., portie v.; it. gelag o.

Quänzel, (*-s*, mv. *Quänzel*) m. (Bergw.) hengsel o. eener ton.

Quappe, (*-n*) v. (Prov., Nat. hist.) kwabaal m., aalrups, kwab, wam v.; it. jonge kikvorsch m.; 2. weeke plaats v. in een moeras.

Quappig, bijv. nw. (Prov.) kwabbig.

Quarantäne, v., z. m. (Zeew.) legtijd, proeftijd m., quarantaine v.; *-halten,* quarantaine houden, blijven liggen; *-anstalt* v., *-hospital* o. quarantainehuis, lazaret o.

Quardel, (*-s,* mv. *Quardel*) m. opnaaisel o.

Quark, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. melkklonter m., weeke kaas v.; 2. drek m., vuil, slik o.; (fig.) kleinigheid v., vod v., bagatel o.

Quark-brod, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. boterham v. van melkklonters; *-fass* o. vat o. voor gestremde melk; *-fleisch* o. vetvlies o. dat aan de lever of de long hangt; *-fliege* v., Z. *Schmeissfliege; -hänge* v. kaasrek o.

Quarkig, bijv. nw. klonterig, gestremd; 2. vuil, slijkerig.

Quark-käse, (*-käses,* mv. *-käse*) m. slechte, magere kaas v.; *-klosz* o. meelknoedels, meelklonters m. mv.; *-korb* m. druipkorf m., druipmand v.; *-nudel* v. kaasklonter m.; *-ringel* m. (Nat. hist.) kwartelvalk, blauwvoet m.; *-sack* m. zeefdoek, druipzak m.; 2. (gemeenz.) morspot, morser m.; *-schnitte* v., Z. *-brod; -spitze* v. (gemeenz.) *eine — soll er haben,* hij zal er geen spit van hebben; *-stein* m. perssteen m. voor kaas; *-trage* v., Z. *-korb.*

Quarre, (*-n*) v. schreeuwerig, lastig kind o., schreeuwer m.

Quarren, (*quarrte, gequarrt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) brommen, knorren, krijschen, schreeuwen.

Quarrer, -in, (*-s,* mv. *Quarrer*) m., (*-nen*) v. schreeuwer, brommer m., schreeuwster, bromster v., knorrepot m. en v.

Quart, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vierde deel, vierendeel, kwart o.; (Hand.) mengel o.; (Boekh.) quarto o.; *ein Buch in —,* Z. *-band;* (Zeew.) wacht v.

Quarta, v., z. m. vierde klasse v. der Latijnsche school.

Quartal, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (van een jaar), vierendeeljaars, kwartaal, trimester o.; (fig.) *—, -geld* o. kwartaal, driemaandelijksch salaris o.

Quartal-gericht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. kwartaaigerecht o.; *-rechnung* v. driemaandelijksche rekening v.; *-schrift* v. driemaandelijksch tijdschrift o.; *-stufe* v. (Bergw.) uitgraving v., die tot aanwijzing dient wat in drie maanden uitgegraven wordt; *-tag* m. dag m., waarop het driemaandelijksch salaris betaald wordt.

Quartalweise, quartaliter, bijw. per kwartaal, elk vierendeeljaars, driemaandelijks.

Quartaner, (*-s,* mv. *Quartaner*) m. leerling m. der vierde klasse.

Quartanfieber, (*-bers,* mv. *-ber*) o. derdendaagsche koorts v.

Quartant, (*-en,* mv. *-en*) m. (Boekb.) Z. *Quartband.*

Quart-band, (*-band(e)s,* mv. *-bände*) m. kwartijn m., boek o. in quarto; (Zeew.) Z. *Quartier; -blatt* o. quartoblad o.; *-buch* o., Z. *-band.*

Quarte, (*-n*) v. (Hand.) Z. *Quart;* (Schermk.) kwarte v.; *-stoszen,* een kwart stooten of maken; (Sp.) kwart, vierde, vierkaart v.; (Bew. d. erts.) quartatie, quarteering v.; (Muz.) kwart v., vierde toon m. van den grondtoon.

Quartett, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Muz.) quartet, vierstemmig gezang o.

Quartformat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. quartoformaat o.

Quartidi, (*-s,* mv. *-s*) m. vierde dag m. in de Fransche decade.

Quartier, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Hand.) Z. *Quart;* (Schoenm.) hielstuk o.; (Zeew.) scheepswacht v. van 6 uur; (Zad.) zijstuk, dijstuk o. van een zadel; 2. herberg, huisvesting v.; it. kwartier o., stadswijk v.; (Krijgsw.) kwartier, verblijf o.; *im - liegen,* in kwartier liggen, ingekwartierd hebben; (fig., Krijgsw.) genade v.; *um - bitten,* om lijfsbehoud smeeken; *kein - geben,* geen pardon geven.

Quartier-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. kantoor o. van inkwartiering; *-bäume* m. trapboomen m. mv.

Quartierchen, (verkl.) o. kwartiertje, vierde deel o. eener maat.

Quartier-fahne, (*-n*) v. (Krijgsw.) trosvaan v.; *-frei* bijv. nw. vrij van inkwartiering; (van gezanten), recht o. van bescherming; *-geber* m. kwartiergever, huisvester m.; *-geld* o. geld o. voor de inkwartiering; *-lied* o., Z. *-slied; -meister* m. kwartiermeester m.; (Zeew.) opziener m. der scheepswacht; *-naht* v. (Schoenm.) hielnaad m.; *-pantoffel* m. oostersche pantoffel, muil v.; *-schlange* v. (Art.) kleine veldslang v.; *-slied* o. (Zeew.) wachtlied o.; *-smann* m. vertrouwde kruier m. uit de wijk; *-träger* m. hij, die soldaten bij zich ingekwartierd heeft; *-volk* o., *-wacht* v. (Zeew.) wacht, zeewacht, scheepswacht v.; *-zeichen* o. (Krijgsw.) teeken v. van inkwartiering; *-zettel* m. biljet o. van inkwartiering.

Quartiren, (*quartirte, quartirt*) bedr. ww. huisvesten, huisvesting geven, inkwartieren; (Schermk.) eene kwart maken; (Wap.) in vier velden verdeelen.

Quart-seite, (*-n*) v. quartozijde v.; *-stosz* m. (Schermk.) kwarte v.

Quarz, (*-es,* mv. *-e*) m. kwarts o.

Quarz-achat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kwartsagaat m. en o.; *-artig* bijv. nw. kwartsachtig, kwartsvormig; *-druse* v. gekristalliseerd kwarts o.

Quärzel, (*-s,* mv. *Quärzel*) o. (Delfst.) kwartssplinter m.

Quarzen, bijv. nw. uw. van kwarts, uit kwarts bestaande.

Quarz-fels, (*-ens,* mv. *-en*) m. kwartsrots v.; *-fluss* m. gekleurd kwarts o.; *-führend, -haltig* bijv. nw. kwartshoudend, vol kwarts; *-gang* m. (Bergw.) kwartsgang m.; *-gebirge* o. kwarts bevattend gebergte o.; *-granatstein* m. granaatvormig kwarts o.; *-hornfels* m. kwartshoornsteenrots v.

Quarzicht, bijv. nw., Z. *quarzartig.*

Quarzig, bijv. nw. kwartsig, kwartshoudend, kwartsbevattend.

Quarz-kiesel, (*-s*) m., z. m. kwartskiezel o., Rijnsche keisteen m. en o.; *-krystall* m. kwartsachtig kristal, gekristalliseerd kwarts o.; *-porphyr* m. kwartsporfier o.; *-sand* m. kwartshoudend zand o.; *-stein* m. grauwakke v., zandsteen m.; *-steinart* v. kwartsachtige steensoort v.; *-würfel* m. boraciet m.

Quas, (*-es,* mv. *-e*) m. (Volkst.) brasserij, zwelgerij v.; *- und Frasz,* vreten en zuipen.

Quasi, bijw. als het ware, schijnbaar, zich houdend alsof, kwansuis, quasi.

Quassia, (*Quassien*) v. bitterhoutboom, kwassieboom m., bitterhout, kwassiehout o.

Quassiabitter, (*-s*) o., z. m. kwassiebitter o.

Quast, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kwast, kwispel m., franje v., strikje o.; (Zeew.) smeerkwast, teerkwast m.; (fig.) grappenmaker, gek, kwast m.

Quästchen, (verkl.) o. kwastje o.

Quaste, (*-n*) v., Z. *Quast.*

Quästeln, quasten, (*quästelte, gequästelt* en *quastete, gequastet*) bedr. ww. met een kwast bestrijken, afvegen; (fig.) afrossen.

Quastenseide, v., z. m. zijde v. met franje.

Quastgras, (*-es*) o., z. m. bundelgras, kwastgras o.

Quästor, (*-s,* mv. *-en*) m. (Gesch.) schatmeester, quaestor m.

Quästur, (*-en*) v. ambt o., waardigheid v. van schatmeester, quaestorschap o.

Quastwurm, (*-wurm(e)s,* mv. *-würmer*) m. (van het rundvee), staartworm m.

Quatember, (*-s,* mv. *Quatember*) m. kwartaal, trimester o., drie maanden v. mv., vierendeeljaars o.; 2. eerste dag van een vierendeeljaars; 3. driemaandelijkse belasting v.; 4. (Kath.) quatertemper m.

Quatember-geld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o., Z. *Quatember* (3); *-gericht* o., Z. *Quartalgericht; -steuer* v., Z. *Quatember* (3).

Quater, (*-s*) o., z. m. (Tikt.) twee vieren v. mv.

Quaterne, (*-n*) v. (Drukk.) quatern o., 6 vel papier; (in de loterij), winst v. van vier nommers.

Quatsch! tussch. klats!, flap!

Quatsch, (*-es,* mv. *-e*) m. klinkende slag, klap, stoot m.; *einen - thun,* (bij het vallen), een slag doen; 2. *jemn. einen - bieten,* een stomp in de lende geven.

Quatschel, (*-n*) v. (Volkst.) zwaarlijvige vrouw, dikke moeder v.

Quatschelig, (*-er, -st*) bijv. en b. week en vet, poezelig, vleezig.

Quatscheln, (*quatschelte, gequatschelt*) o. ww., m. *h.* (van vloeistoffen), een dof geraas maken; 2. zich bewegen, gemakkelijk toegeven.

Quatschen, (*quatschte, gequatscht*)

o. ww., m. *h.* iets kleverigs hanteeren; *die Schuhe - ihm*,zijne schoenen zeeveren door; *fallen, dass es quatscht*, vallen dat het klapt; 2. *in den Koth -*, Z. *patschen*.

Quatschig, bijv. en b. slijkerig, modderig.

Quatschlicht, bijv. en b. kleverig, vettig, mollig, poezelig; 2. Z. *quatschelig*.

Quatte, (*-n*) v. (Nat. hist.) keverlarve v.

Queck, (*-er, -st*) bijv. nw. levendig, vroolijk, opgeruimd, vlug; (Scheik.) Z. *quick*.

Queckbeere, (*-n*) v. sorbepeer, atlasbes v.

Quecke, (*-n*) v. snel groeiende wortel m.; 2. kweekgras, hondsgras o.

Quecken-egge, (*-n*) v. eg v. tot wegneming van het kweekgras; *-gras* o., Z. *Quecke* (2); *-haken* m. ploeg m. om het kweekgras uit te roeien; *-saft, -trank* m. hondsgrassap o., uit hondsgras getrokken drank m.; *-wurzel* v. kweekgraswortel m.

Queckgras, (*-es*) o., z. m., Z. *Queckengras*.

Queckholder, (*-ders*, mv. *-der*) m., Z. *Wachholder*.

Queckig, bijv. nw. vol kweekgras.

Quecksilber, (*-s*) o., z. m. kwikzilver, kwik o.; (fig.) onrustigheid, beweeglijkheid v.

Quecksilber-artig, bijv. nw. kwikzilverachtig; *-auflösung* v. oplossing v. van kwik; *-ausschlag* m. kwikuitslag m.; *-blausäure* v. (Scheik.) blauwstofverbinding v. met kwikzilver; *-borax* m. kwikborax o.; *-branderz* o. (Bergw.) rood zwavelhoudend kwikzilvererts o.; *-erde* v. kwikhoudende aarde v.; *-erz* o. kwik(zilver)erts o. mv.; *—e*, kwikzilvermijnen v. mv.; *-essigsalz* o. kwikzilverzout o.; *-guhr* v. gedegen kwikzilver o.; *-halbsäure* v. zwart kwikzilveroxyde o.; *-hornerz* o. zoutzure kwikaarde v.; *-kalk* m. geoxydeerd kwikzilver o.; *-knallsäure* v. kwikzilver-knalzuur o.; *-krankheit* v. kwikziekte v., ziekte v. waarbij uitwendige aanwending van kwik wordt toegepast; *-kugel* v. kwikbolletje o.; *-lebererz* o. levervormig kwikzilvererts o.; *-mittel* o. kwikmiddel o.; *-mohr* m. eerste zwavelverbinding v. met kwikzilver.

Quecksilbern, bijv. en b. kwikzilveren, van kwikzilver.

Quecksilber-öl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kwikzilverolie v.; *-oxyd* o. kwikzilver*oxyde* o.; *—salze* o. mv. tweede of laatste kwikoxyde o.; *-oxydul* o. eerste kwikoxyde o.; *-pflaster* o. kwikpleister v.; *-präcipitat* o. kwikneerslag o.; *-salbe* v. kwikzalf v.; *-salpeter* m. salpeterzuur kwikzilver o.; *-salz* o. kwikzout o.; *-stein* m., Z. *-guhr*; *-wage* v. kwikzilverschaal v., balans v. van Keith; *-wasser* o. kwikbevattend water o.; *-weinstein* m. kwikzilverbevattende wijnsteen m.

Quecktrespe, v., z. m. rietgras o.

Queckweizen, (*-s*) m., z. m., Z. *Quecke*.

Quehle, (*-n*) v. handdoek m., servet o.; (Bergw.) afloop m., goot v., rioool o.

Quell, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Quelle*.

Quell-ader, (*-n*) v. bronader v., spreng v.; *-binse* v. klein biesgras o.; *-bottich* m., Z. *-stock*; *-brunnen* m. welput m.; *-bütte* v., Z. *-stock*.

Quellchen, (verkl.) o. bronnetje o., kleine bron v.

Quelle, (*-n*) v. bron, wel, fontein v.; *nach einer - graben*, eene wel graven, een welput boren; (fig.) oorsprong m., bron, aanleiding, oorzaak v.; (Ger.) getuigenis, oorkonde v.

Quellen, (*du quillst, er quillt, quoll gequollen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* wellen, opwellen, zich verheffen, zwellen, uitzetten; 2. opwellen, opborrelen, opspringen; *aus den Augen -*, (van tranen), opwellen; (fig.) uitstralen, schieten, uitvloeien; *hieraus quillt unser Unglück*, hieruit ontstaat *ꝛc*.; II. bedr. ww. doen zwellen, even laten koken.

Quellen-forscher, (*-schers*, mv. *-scher*) m. hij, die belast is met het nazien der bronnen; *-forschung* v. nazien o. der bronnen; *-hell* bijv. nw. zoo helder als eene bron; *-mässig* bijv. nw. overeenkomende met de bronnen, in de bronnen geput; it. authentiek; *-merk* m. (Pl.) watereppe m. met bloemen aan de knoopen; *-reich* bijv. nw. rijk in bronnen; *-stück* o. (Tuinb.) door fonteinen of bronnen besproeide lusttuin m.; *-studium* o., Z. *-forschung*.

Quell-gras, (*-grases*, mv. *-gräser*) o. waterbies v.; *-grund* m. welgrond, moerasgrond m.; 2. door wellen besproeide grond m.

Quellig, bijv. nw. rijk aan water, aan wellen.

Quell-leder, (*-s*) o., z. m. fonteinbak, waterbak m.; *-masz* o. verhouding v. tusschen door water gezwollen en droge graankorrels; *-meiszel* m. (Heelk.) verwijdingsmesje o., dilateur m.; *-moos* o., Z. *Flussmoos*; *-nymphe* v., (verkl. *-nymphchen* o.), Z. *Najade*; *-reich* bijv. nw., Z. *quellicht*; *-salz* o. bronzout o.; *-sand* m. welzand o.; *-semse* v., Z. *-binse*, *-sprung* m. opborreling, spreng v.; *-stock* m. (Pl.) zwelkuip, moutkuip v.; *-strahl* m. uit de wel springende waterstraal m.; *-wasser* o. bronwater, welwater o.; 2. (Jachtw.) knelwater o.

Quendel, (*-s*, mv. *Quendel*) m. (Kolenbr.) Z. *Quandel*; (Pl.) *römischer -*, tijm m.

Quendel-beere, (*-n*) v., Z. *Quandelbeere*; *-essig* m., *-öl* o. tijmazijn m., tijmolie v.; *-wolle* v. monniksbaard m., vilkruid o.

Quensel, (*-s*, mv. *Quensel*) m., Z. *Quanzel*.

Quent, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Apoth.) drachme o.; (van garen), vier wichtjes o. mv.

Quentchen, Quentlein, (verkl.) o., Z. *Quent*.

Quenzeln, (*quenzelte, gequenzelt*) o. ww., m. *h.* schreien, kinderachtig zijn; 2. bedr. ww. vertroetelen.

Quer, bijv. en b. dwars, overdwars, schuins(ch), schuins doorsnijdend; *-e Linie*, dwarslijn, scheeve lijn v.; *-es Holz*, dwars-, eindhout o.; *-gegenüber*, vlak tegenover; *-feldein*, dwars door het veld; *-über*, schuins overheen; *kreuz und -*, kris en kras; (fig.) dwarsdrijvend, grimmig, tegenstribbelend, grillig, Z. *-kopf*, *-geist*.

Quer-abtheilung, (*-en*) v. schuinsche snijding v.; *-achse* v. (Meetk.) snijdende as v.; *-arm* m. (van een kruis), dwarshout o.; *-ast* m. dwarstak m.; (Ontlk.) schuins loopende tak.; *-axt* v. steekbijl v.; it. glazenmakershamer m.; *-balken* m. dwarsbalk m., dwarshout, kruis o.; *-band* o. legger, dwarsbalk, steekbalk m.; 2. (Ontlk.) dwarsband m.; *-bank* v, schuins geplaatste bank, dwarsbank v.; (Gesch. van E.) bank v. voor de protestantsche bisschoppen; *-bauchmuskel* m. (Ontlk.) dwarse buikspier v.; *-baum* m. dwarsboom, leggende dorpel m.; *-bein* o. dwarsbeen o.; *-binde* v. (Wap.) schuinsche staak m.; it. *die —n*, verkorte dwarsbalken m. mv.; *-blick* m. schuinsche blik, zijdelingsche blik m.; *-blutleiter* m. (Ontlk.) schuinsche bloedleider m.; *-brett* o. dwarsplank v.; *-bruch* m. (Heelk.) dwarse breuk v.; *-bügel* m. dwarsbeugel m.; *-citronenholz* o. verfeik, quercitroen m.; *-dach* o. schuinsch dak o.; *-damm* m. dwarsdam, dwarsdijk m.

Querder, (*-s*, mv. *Querder*) m. kleine negenoog, lamprei, prik v., Z. *Köder*.

Quer-duodez, (*-es*, mv. *-e*) o. (Drukk.) langwerpig twaalfde o.; *-durchmesser* m. schuins loopende middellijn v.; *-durchschnitt* m. dwars-doorsnede v.

Quere, (*-n*) v. dwarste, schuinte v.; *etw. in die -, nach der - legen*, iets schuins of dwars leggen; *in die Länge und -*, in de lengte en breedte, Z. *Kreuz*; (gemeenz.) *jemn. in die - kommen*, iem. tegenwerken, in het vaarwater zitten, dwarsboomen, Z. *Querstrich; es kam ihm etw. in die -*, er kwam hem iets in den weg; *es geht mir Alles die -*, alles loopt mij tegen; *der - nach*, dwars, in de schuinte; 2. (Rijk.) *in die - gehen*, scheef gaan.

Quereisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. dwarsijzer o.

Queren, (*querte, gequert*) bedr. ww. dwars leggen, schuin zetten, wenden, draaien, kruisen; 2. wed. ww. *sich -*, tegenspreken, in de war loopen.

Quer-fach, (*-fach(e)s*, mv. *-fächer*) o. dwarsvak o.; *-faden* m. schuinsche draad m.; *-fall* m. tegenvallen o., misrekening, teleurstelling v.; *-feld, -feldein* bijw. dwars door het veld heen; *-fenster* o. venster o. met dwarsregels; *-finger* m., *—breite* v. dikte v. van den vinger; *-flächig* bijv. nw. (Krist.) dwarsvlakkig; *-flöte* v. dwarsfluit v.; *-flügel* m. dwarsvleugel m.; *-folio* o. (Boekb.) langwerpig folio o.; *-fortsatz* m. (Ontlk.) dwars beenuitsteeksel o.; *-frage* v. onsamenhangende vraag v.; it. strikvraag v.; (Ger.) tegenstrijdige vraag v.; *-furche* v. dwarsvoor v.; *-gang* m. dwarsgang, kruisgang m.;

-*gasse* v. dwarsstraat, dwarssteeg v.; -*gässchen* (verkl.) o. dwarssteegje o.; -*gesichtsblutader* v. ader v. die dwars over het gezicht loopt; -*gestein* o. tusschen twee aderen loopend gesteente o.; -*giebel* m. dwarsgevel m.; -*graben* m. dwarssloot v.; -*grimmdarm* m. dwarsloopende aarsdarm m.; -*haus* o. dwars staand huis o.; -*hieb* m. zijslag, schuins vallende slag, dwarsslag m.; -*höcker* m. afgerond uiteinde o. van den elleboogsknokkel m.; -*holz* o. dwarshout o.; (aan vensters), dwarsregel m.; (Art.) kalf o. van eene affuit; -*kai* m. dwarskaai v.; -*kette* v. dwarsketting m.; -*kettchen* (verkl.) o. dwarskettinkje o.; -*kluft* v. (Bergw.) dwarsspleet v.; -*kopf* m. dwarskop, dwarsdrijver m., dwarshoofd m.; -*köpfig* bijv. nw. dwarsdrijvend, eigenzinnig, tegenstribbelend; —*keit* v. dwarsdrijverij, eigenzinnigheid v.

Querl, (-*s*, mv. -*e*) m. karnstok, roerstok, maalstok m.; (Pl.) groote tak m. door kleine omgeven; (Boschw.) loot v., scheut m.

Quer-laden, (-*ladens*, mv. -*laden*) m. dwarsblind o.; -*lagerholz* o. dwarslegger m.; -*lähmung* v. verlamming, beroerte v. dwars door het lichaam; -*latte* v. dwarslat v.; 2. Z. -*schämel*; -*lauf* m. dwarsloop m.; -*leiste* v. dwarslijst v.; 2. (Ontlk.) dwarsband m.

Querlen, (*querlte, gequerlt*) bedr. ww. roeren, omroeren, karnen; 2. o. ww. zich snel bewegen, vliegen.

Querlförmig, bijv. nw. in den vorm van een roer- of karnstok; (Pl.) van kleine takken omringd.

Quer-linie, (-*n*) v. dwarslijn, schuine lijn v.; (Meetk.) diagonaal v.; -*mauer* v. dwarsmuur m.; -*mäuler* o. scheefmond, dwarsbek m.; -*muskel* m. dwarsspier v.; -*naht* v. dwarsnaad m.; 2. (Ontlk.) dwarsverbinding v.; -*ort* m., Z. -*schlag*; -*pfad* o. dwarspad o.; -*pfeife* v. dwarspijp, dwarsfluit v.; -*pfeifer* m. hij, die op de dwarsfluit speelt, fluitist m.; -*rahmen* m. (Bouwk.) kardoes v., draagklamp m. voor planken; -*riegel* m. (Naai.) dwarsnaad m.; (Bouwk.) dwarsregel m.; -*riss* m. dwarsscheur v.; -*sack* m. dubbele reiszak m. op den rug en de borst gedragen, bedelzak m.; —*träger* m. bedelaar m.; -*sattel* m. vrouwenzadel m.; -*saum* m. dwarszoom m.; -*schämel* m. (Wev.) dwarstrede v. van een weefgetouw; -*scheibenbohrer* m. kuipershoor v. om het spongat te boren; -*scheidewand* v., Z. -*wand*; -*schicht* v. (Bergw.) dwarslaag v.; (Mets.) streksche laag v.; -*schlag* m., Z. -*hieb*; (Bergw.) door de steenen heen tusschen twee mijnen geslagen galerij v.; (Gen.) Z. -*lähmung*; -*schlagader* v. dwarsslagader v.; -*schlechte* v. (Bergw.) dwarsspleet v.; -*schnitt* m. dwarssnede v.; 2. Z. -*durchschnitt*; -*schnur* v. dwarssnoer o.; (Zijdew.) dwarshout o.; -*schwelle* v. dwarsdorpel m.; (Art.) tapbout, stootbalk m.; (Spoorw.) dwarsspoor o.; -*sinn* m. eigenzinnigheid, dwarsheid, weerspannigheid v.; -*sinnig* bijv. nw. eigenzinnig, dwars, weerspannig; -*sinus* m. (Wisk.) abscisse v.; -*spädel* m. zoom m. van het hemd van den hals tot aan de mouw; -*sprung* m. dwarssprong m.; -*stand* m. (Muz.) wanklank m.; -*stange* v. dwarshout o., dwarslegger m.; -*steg* m. (Drukk.) formaathout o.; -*stock* m. dwarsstok m., dwarshout o.; -*strasze* v. dwarsstraat v.; -*streif* m. dwarsstrook, dwarsstreep v.; -*streifig* bijv. nw. met dwarsstrooken, met dwarse strepen; -*strich* m. dwarsstreep, dwarslijn v., koppelteeken, kruis o.; (fig.) teleurstelling v., tegenspoed, hinderpaal m., moeielijkheid v.; *jemn. einen — machen*, iem. teleurstellen, eene streep door zijne rekening halen; *ich werde ihm einen — machen*, ik zal het hem wel beletten; -*strichlein* o. (Drukk.) dwarsstreepje o.; -*stück* o. dwarsstuk o.; -*stütze* v. dwarssteun, dwarsschoor m.; 2. (Drieh.) sinus versus m.; -*tritt* m. dwarstrede v.; 2. Z. -*schämel*; -*tuch* o. (Jachtw.) dwarsnet o.; -*wall* m. dwarswal m.; -*wand* v. dwarsmuur m.; (Pl.) middelschot o. in eene zaaddoos; (Jachtw.) Z. -*tuch*; -*weg* m. dwarsweg, kruisweg m.; -*welterung* v. afwateringskanaal v. door verscheidene landerijen gegraven; -*wind* m. dwarswind m.; -*wort* o. verkeerd woord, tegenstrijdig woord o.; -*wunde* v. dwarswond v.; -*zaun* m, dwarshaag v.; -*zug* m. dwarsstreep v.; 2. dwarsweg m.; -*zweig* m. dwarstak m.; -*zwickel* m. (Muts.) dwarsgeer, schuinsche geer v.

Quese, (-*n*) v. eelt o., verharding v.

Questenkraut, (-*kraut(e)s*, mv. -*kräuter*) o. gemeene distel v., wilde, witte doorn m.

Quetsche, (-*n*) v. (Volkst.) klem, moeielijkheid v.; *in der - sein*, in de klem zitten, in verlegenheid zijn; 2. braak, vlasbraak, hennepbraak v.; it. perstuig, stamptuig o.; 3. (Wasl.) kneedplank v.; 4. Z. *Zwetsche*.

Quetscheisen, (-*eisens*, mv. -*eisen*) o. pletijzer o., pletstang v.

Quetschen, (*quetschte, gequetscht*) bedr. ww. persen, kneden, week of lenig maken; (Heelk.) kneuzen; *Obst -*, persen; *sich den Finger - zwischen der Thüre*, klemmen; *den Saft aus etw. -*, persen; (Muntw.) *Metall -*, pletten; (Bergw.) *Minen -*, doen springen; *Wachs -*, kneden.

Quetsch-falte, (-*n*) platte vouw v.; -*fink* m., Z. *Quietschfink*; -*form* m. (Goudsl.) perkamenten pletvorm m.; -*geld* o. (Muntw.) muntplaatje o. dat den stempel ontvangen moet; -*hammer* m. plethamer m.; -*maschine* v., Z. -*werk* (2).

Quetschung, v., Z. *quetschen*; it. (van was), kneding v.; (van een lichaamsdeel), kneuzing v.

Quetsch-walzen, mv. pletwals, pletrol v.; -*werk* o. (Bergw.) erts o. van weinig waarde; (Giet.) erts o. dat moet fijngestampt worden; 2. pletwerk, pletwerktuig o., pletmachine v.; -*wunde* v. wond v. tengevolge van klemmen, kneuzing v.; -*zange* v. (Pruikm.) pletijzer o.

Quick, (-*(e)s*) m. en o., z. m., Z. *Quecksilber*; (Verg.) salpeterzuur kwikzilver o.; (Pl.) spruit v.; 2. (Prov.) vee o.

Quick, (-*er*, -*st*) bijv. en b. wakker, levendig, vlug, beweeglijk, fluks.

Quick-arbeit, (-*en*) v. wrijven en mengen o. van goud met kwikzilver; -*bold* m. levendig, opgewekt, moedig persoon m.; -*brei* m. met kwikzilver vermengd metaal o.

Quicken, (*quickte, gequickt*) bedr. ww. kwikken, metaal met kwik vermengen, oplossen, zuiveren, verkwikken.

Quick-erz, (-*es*, mv. -*e*) o., Z. *Quecksilbererz*; -*metall* o., Z. -*brei*; -*mühle* v. (Giet.) ijzeren molen m. om door middel van kwik het zilver van het erts te scheiden; -*sand* m. drijfzand o.; -*stammerz* o. zeer smeltbaar ijzererts o.; -*wasser* o. (Goudsm.) slap of tweede sterkwater o.

Qui(d)proquo, (-*s*, mv. -*s*) o. vergissing, misgreep, verwisseling v. van het eene woord met het andere; qui-proquo o.

Quieck(s)en, (*quieck(s)te, gequieck(s)t*) o. ww., m. *h.* krijschen, piepen, gillen, schreeuwen.

Quiekig, bijv. en b. schreeuwerig, gillend.

Quiesciren, (*quiescirte, quiescirt*) o. ww., m. *h.* in rust zijn, rusten; 2. bedr. ww. in rust brengen; *jem. -*, pensioneeren.

Quietismus, (onb.) m. (Godg.) berusting v. in God, gemoedsrust, kalmte v. der ziel, quiëtisme o.

Quietist, (-*en*, mv. -*en*) m. rustvriend, quiëtist m.

Quietsch, (-*es*, mv. -*e*) m. (Prov.) schreeuwend, piepend geluid o., gil v.; 2. Z. -*fink* (2).

Quietschen, (*quietschte, gequietscht*) o. ww., Z. *quiek(s)en*.

Quietschfink, (-*en*, mv. -*en*) m. (Nat. hist.) bergvink m. van de Ardennen; 2. bloedvink, schreeuwvink m.

Quincaillerie waaren, v. mv. ijzerkramerij v., kleine ijzerwaren v. mv.

Quincunx, (-*(e)s*, mv. -*e*) o. vorm m. van eene Romeinsche V.

Quine, (-*n*) v. (Sp.) vijf winnende nommers o. mv., kien v.

Quinin, (-*s*) o., z. m., Z. *Chinin*.

Quint, (-*(e)s*, mv. -*e*) o., Z. *Quent*.

Quinta, v. (Schoolt.) vijfde klasse v.

Quintaner, (-*s*, mv. *Quintaner*) m. leerling m. der vijfde klasse.

Quintanfieber, (-*bers*, mv. -*ber*) o. of **Quintana,** v. vijfdendaagsche koorts v.

Quinte, (-*n*) v. (Instr.) quintsnaar v.; (Muz.) quint v., vijfde toon m. van den grondtoon; (Schermk.) quint, vijfde stootmanier v.; 2. gril, knur, kwade luim v.; (gemeenz.) -*n haben*, grillig zijn, kuren hebben; it. grap v., guitenstuk o.

Quinterne, (-*n*) v. (Tikt.) twee vijven v. mv.; 2. boekje o. & van vijf vel papier.

Quintessenz, (-*en*) v. etherstof v., pit v., merg, het voornaamste en beste, quintessens v.

Quintett, (-*(e)s*, mv. -*e*) o. (Muz.) vijfstemmig lied, quintet o.

Quint-flöte, (*-n*) v. quintfluit v., *Z. Hohlflöte; -geige* v. quintfluit v.; *-wurm* m., *Z. Fadenwurm.*

Quintuplik, (*-en*) v. (Ger.) vijfde rede v.

Quippos, m. mv. knoopenschrift o. der Peruanen in gekleurde en ineengevlochten koorden.

Quirl, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., *Z. Querl.*

Quisquilien, v. mv. nietigheden, beuzelarijen v. mv., vodden v. mv.

Quitt, bijv. en b. kwijt, af, kamp; *wir sind - mit ihm,* wij zijn van hem af, wij zijn gelijk, wij zijn quitte; *- oder doppelt spielen,* dubbel of gelijk spelen.

Quittbrief, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kwijtbrief m., quitantie v.

Quitte, (*-n*) v. kwee, kweepeer v.

Quitten-apfel, (*-apfel,* mv. *-äpfel*) m. kweeappel m.; *-baum* m. kweeboom m.; *-birne* v. kweepeer v.; *-blüthe* v. kweebloesem m.; *-branntwein* m. uit kweeën getrokken brandewijn m.; *-brod* o. kweegelei v., konfijt o. van kweeën; *-dicksaft* m. kweeëngelei v.; *-farbe* v. goudgele kleur v. der kwee; *-farben, -farbig, -gelb* bijv. nw. goudgeel, kweekleurig; *-geruch* m. kweeëngeur m.; *-hänfling* m. geelbekje o., geelvink m.; *-kern* m. kweepit, pit, korrel v. van de kwee; *-latwerge* v. kweevleesch o., marmelade v.; *-mispel* v. kweemispel v.; *-muss* o., *Z. -latwerge, -brod; -pfirsche* v. groote gele najaarsperzik v.; *-saft* m. kweeënsap o.; *-schleim* m. kweeënslijm o.; *-schnee* m. in eiwit kort gewreven kweeën v. mv.; *-torte* v. kweeëntaart v.; *-tost* m., *Z. -dicksaft; -wein* m. kweewijn m.

Quitter, (*-s,* mv. *Quitter*) m. hij die quitantie geeft; 2. *Z. Quittenhänfling.*

Quittiren, (*quittirte, quittirt*) bedr. ww. *jem. über eine Summe -,* quitantie geven van, quiteeren, voor voldaan teekenen; 2. (gemeenz.) *sein Vaterland -,* verlaten; *den Krieg -,* staken; *jem. -,* verlaten; afscheid nemen van.

Quittung, (*-en*) v. quitantie v., kwijtbrief m.

Quodlibet, (*-s,* mv. *-s*) o. laffe woordspeling, laffe scherts, gemeene grap v.; 2. mengsel, mengelmoes o.

Quota, Quote, v., **Quotum,** (*-s,* mv. *Quoten*) o. aandeel, toekomende aandeel, bedrag o., portie v., quota v.

Quotidianfieber, (*-bers,* mv. *-ber*) o. alledaagsche koorts v.

Quotiren, (*quotirte, quotirt*) bedr. ww. aanteekenen, nommeren.

Quotisation, (*-en*) v. bepaling v. van het aandeel, verdeeling v. der aandeelen.

Quotisiren, (*quotisirte, quotisirt*) o. ww. bepalen, verdeelen van aandeelen, het bedrag bepalen.

Quotient, (*-en,* mv. *-en*) m. (Rek.) uitkomst v., antwoord o. op eene deeling, quotient o.; 2. *Z. Quota.*

Quotiren, (*quotirte, quotirt*) bedr. ww. merken, nommeren, met volgnommers voorzien; it. waardeeren, taxeeren.

Quotität, (*-en*) v. bepaald aandeel, beloop o.

R.

R, (*R,* of *R's,* mv. *R* of *R's*) o. (18e letter en 14e medeklinker) r v.

Raa of **Rah,** (*-en*) v. (Zeew.) ra v.; *lateinische -,* ra v. of spriet m. van een driehoekig zeil; *jem. von der - fallen* of *laufen lassen,* iem. kielhalen.

Raa-band, (*-(e)s,* mv. *-en* of *Raabänder*) o. raband m.; *-fang* m. borgwant, borgtouwwerk o.; *-haken* m., *Z. Enterhaken; -holz* o., *Z. -leiste.*

Raaken, (*raakte, geraakt*) o. ww. (Zeew.) omslaan, enteren, kapseisen.

Raa-kette, (*-n*) v. raketting m.; *-leik* o. ralijk o.; *-leiste* v. rahout o.; *-nock* o. uiteinde o., nok v. van de ra; *-ring* m. raring m.; *-segel* o. razeil o.; *-seile, -taue* o. mv. ratouwen o. mv.

Rabanne, (*-n*) v. negerstrommel v.

Rabatt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Hand.) afslag m., korting v., rabat o.

Rabatte, (*-n*) v. omslag, opslag, zoom m.; (aan een bloembed), versierde rand m.

Rabatteisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. kalfaatijzer, breeuwijzer o.

Rabattiren, (*rabattirte, rabattirt*) bedr. ww. korten, afslaan, rabatteeren.

Rabattrechnung, (*-en*) v. rabatrekening v.

Rabbelei, (*-en*) v. gepraat, gebabbel o., dwaze taal v.

Rabbeler, (*-s,* mv. *Rabbeler*) m. prater, babbelaar, dwaze snapper m.

Rabbi, (*-s,* mv. *-s*) m. (J. gesch.) rabbi, meester, heer m.

Rabbiner, (*-s,* mv. *Rabbiner*) m. rabbijn m.; *Lehre der -, Z. Rabbinismus.*

Rabbinisch, bijv. nw. rabbijnsch, volgens de verklaring der rabbijnen.

Rabbinismus, (onb.) m. Joodsche godsdienstleer v., talmud m.

Rabbini(s)t, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger m. der Joodsche leer.

Rab(b)ulist, (*-en,* mv. *-en*) m. haarkloover, zwetser, schreeuwer, slecht advocaat, advocaat m. voor slechte zaken.

Rabe, (*-n,* mv. *-n*) m. (Nat. hist.) raaf v.; *den -n zur Speise werden,* opgehangen worden; (Spr.) *wie ein - stehlen,* stelen als eene raaf; it. *was den -n gehört, ertrinkt nicht,* wat voor de galg geboren is verzuipt niet; (Sterrenk.) raaf v. (een sterrenbeeld); 2. duikeend v.

Räbeln, (*räbelte, geräbelt*) o. ww. nachtelijk rumoer, getier maken.

Rabelwasser, (*-wassers,* mv. *-wasser*) o. verdund sterkwater o.

Raben-aas, (*-aases,* mv. *-äser*) o. ravenaas o.; (Volkst., gem.) galgebrok, schavuit m.; (Prov.) klok v. die voor het werk op het land luidt; *-ältern* mv. (fig.) ontaarde ouders mv.; *-art* v. soort v. van raven; it. ravengeslacht o.; 2. gewoonte v. der raven; (fig.) gedrag o. van ontaarde ouders; *-artig* bijv. nw. op eene raaf gelijkende; (fig.) *—e Behandlung,* hardvochtig, wreed, ontaard; *-batzen, -dukaten* m. Hongaarsche batzen m., dukaat m. met eene raaf er op; *-ei* o. ravenei o.; (Pl.) wolfsveest, paddenstoel m.; *-feder* v. veer, slagpen v. der raaf; *-fell* o. ravenzwart vel o.; 2. oud, zwart wijf o.; *-fittig, -flügel* m. ravenzwarte vlengel; it. vleugel m. van de raaf; (fig.) nachtelijke, stille, geheimzinnige vlucht v.; *-fusz* m. ravenpoot m.; 2. (Pl.) hertshoorn o.; *-gekrächze, -geschrei* o. ravengekras, geschreeuw o. van de raaf; *-haar* o. ravenzwart haar o.; *-heller* m. penning m. met eene raaf er op; *-hütte* v.; (Jachtw.) ravenhut v.; *-kiel* m., *Z. -feder; -krähe* v. zwarte kraai v.; *-mäuslein* o. (Ontlk.) ravenbeks-tongbeensspier v.; *-mutter* v. ontaarde moeder v.; *-netz* o. ravennest o.; *-pack* o. dievengespuis o.; *-pose* v., *Z. -feder; -schnabel* m. snavel m. der raaf; (Ontlk.) uitstekend been o. van het schouderblad; (Heelk.) nijper m., splintertangetje o.; (Nat. hist.) spilslak v.; (Zeew.) ravenbek m., breeuwhaakje o.; *—förmig* bijv. nw. ravenbekvormig; *-schwarz* bijv. nw. zoo zwart als eene raaf; 2. — o., *-schwärze* v. ravenzwart o.; *-sinn* m. liefdeloosheid, ontaardheid, liefdelooze behandeling v.; *-sohn* m. ontaarde zoon m.; *-spule* v., *Z. -feder; -stein* m. (fig.) gerechtsplaats v., galgeveld o.; 2. (Delfst.) zwarte

luchtsteen m.; *-stimme* v. krassende stem v.; *-tuch* o. zeildoek o. van Russischen hennep; *-vater* m. (fig.) ontaarde vader m.; *-vierer* m. oude Zwitsersche penning m., Z. *-heller; -vieh* o., Z. *-aas; -volk, -zeug* o., Z. *-pack.*

Rąbisch, (*-es,* mv. *-e*)m.(Bergw.) kerfhout o., door den mijnwerkersbaas op het kerfhout gemaakt streepje o.; *-aufseher, -meister* m. kerfstokhouder m.

Rąbisgras, (*-grases,* mv. *-gräser*) o. rietgras o.

Rąbrącker, (*-s,* mv. *Rąbracker*) m. steenvalk m.

Rąbulist, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Rąb(b)ulist.*

Rąbulistenstreich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., **Rąbulisterei,** (*-en*) v. haarklooverij v., rechtsverdraaiing v., slechte advocatenstreek m.

Rąbzahn, (*-zahn(e)s,* mv. *-zähne*) m. voorste snijtand m. der paarden.

Race, (*-n*) v. ras o., soort v., Z. *Rasse.*

Rach-begierde, v., z. m. wraakzucht, wraakgierigheid v.; *-begierig* bijv. nw., Z. *-gierig; -durst* m. dorst m. naar wraak; *-dürstig* bijv. nw. wraakzuchtig.

Rache, (*-n*) v. wraak, wraakzucht, straf, vergelding v.; *an jemn. - nehmen,* wraak nemen, zich wreken op; *um - schreien,* om wraak roepen.

Rache-gefühl, (*-(e)s*) o., z. m. wrok m., wraakzucht v.; *-geist* m. wraakzucht v.; *-gott* m. wrekende God m.; it. Z. *Rachfurie; -glühend, -gierig* bijv. nw. gloeiende van wraak, wraakgierig, wraakzuchtig.

Rachen, (*-s,* mv. *Rachen*) m. wijd open gesperde muil of bek m.; *einem Pferde den - stecken,* een stoot voor den muil geven; (fig.) afgrond m., kaken v. mv.; *aus dem - des Todes erretten,* van den dood redden.

Rächen, (*rächte, gerächt*) bedr. ww. *jem. -,* wreken; *-der Gott, -de Gerechtigkeit,* wrekend, wraaknemend; *etw. an einem -,* wreken, wraaknemen; 2. wed. ww. *sich wegen etw. -,* zich wreken, wraak nemen; *sich an jemn., für* of *wegen etw. -,* zich wreken.

Rachen-bein, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. kakebeen o.; *-blume* v. maskerbloem v.; *-förmig* bijv. nw. bekvormig, muilvormig.

Racheopfer, (*-pfers,* mv. *-pfer*) o. offer o. der wraak, uit wraak vermoorde m. en v.

Rächer, (*-s,* mv. *Rächer*) m., **-in,** (*-nen*) v. wreker, wraaknemer, bloedwreker m., wreekster v.; 2. rechter, veemrechter m.

Rächerisch, bijv. nw. wraakgierig, wraakzuchtig, wrekend.

Racheschwestern, v. mv. Furiën, wraakgodinnen v. mv.

Rach-feuer, (*-s*) o., z. m. vuur o. der wraak, wrekend vuur o.; *-furie, -göttin* v. godin v. der wraak, furie, Nemesis v.; *-gerechtigkeit* v. wrekende gerechtigheid v.; *-gier* v., Z. *-begier(de); -gierig* bijv. nw. wraakgierig, wraakzuchtig; *-grimm* m. wrok m., hevige zucht v. naar wraak; *-grimmig* bijv. nw., Z. *-glühend.*

Rachitis, v., z. m. kromming v. van de ruggegraat, Engelsche ziekte v.

Rach-lust, v., z. m., Z. *-begier; -lustig* bijv. nw., Z. *-süchtig; -opfer* o., Z. *Racheopfer; -schwert* o. wrekend zwaard o.; *-sucht* v. zucht v. naar wraak, Z. *-begier(de); -süchtig* bijv. nw., Z. *-gierig; -voll* bijv. nw., Z. *-grimmig.*

Rack, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. arak v., uit rijst gestookte brandewijn m.; (Scheepv.) rak o., kromming v. eener rivier; (Zeew.) rak o.; 2. (Nat. hist.) blauwe kraai v.

Rackaufholer, (*-lers,* mv. *-ler*) m. rakketros m.

Racker, (*-s,* mv. *Racker*) m. vilder, beul, beulsknecht, rakker m.; 2. hond m.; (Nat. hist.) Z. *Mandelkrähe;* 3. (gem. Volkst.) *-hund* m. rakker, galgebrok, schavuit, rakkerhond m.; *-kuhle* v. vilderij, vilplaats v.

Rackern, (*rackerte, gerackert*) bedr. ww. schelden; 2. aas zoeken; II. o. ww. vrekkig, gierig, inhalig zijn; III. wed. ww. *sich -,* zich afslooven, zich afwerken.

Racket, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Ra(c)kett.*

Ra(c)kete, (*-n*) v. (Art.) raket o., vuurpijl m.

Ra(c)keten-bock, (*-bo(c)kes,* mv. *-böcke*) m. veldkist v.; *-gestell* o., Z. *Ra(c)kettgestell; -hülse* v. kardoes v.; *-kappe* v. vuurpijlkap v.; *-kasten* m. vuurpijlkist v.; *-ladestock* m. laadstok m. voor vuurpijlen; *-ruthe* v., Z. *-stab; -satz* m. samenstelling v. van vuurpijlen; *-schlag* m. raketslag m.; *-stab* m., *-stange* v. raketstok m.; *-stock* m. raketvorm m.; *-zwilling* v. dubbele raket v.

Ra(c)kett, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Balsp.) raket, kaatsnet o.

Ra(c)kett-bügel, (*-gels,* mv. *-gel*) m., **-gestell,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. rakethout o.; *-macher* m. rakettenmaker m.; *-netz* o. kaatsnet o.; *-stiel* m. raketsteel m.

Rack-klampen, v. mv. rakklampen m. mv.; *-kloten* v. mv. rakkeklootjes o. mv.; *-schleten, -schlitten* m. mv. rakslede v.; *-talje* v. rakketalie v.; *-tau* o. rakketouw o.; *-werk* o. rakwerk o.

Rad, (*-(e)s,* mv. *Räder*) o. rad, wiel o.; (Post.) rolletje o.; *eingreifendes -,* tandrad o.; *in das - kommen,* verward raken; *er ist das fünfte - am Wagen,* hij is het vijfde wiel aan den wagen; 2. (Landh.) spinrad, spinnewiel o.; (Ger.) rad o.; *zum -e verurtheilt werden,* veroordeeld worden om geradbraakt te worden; *jem. mit dem -e hinrichten,* iem. radbraken; (fig.) kring m., rondgaande beweging v.; *mit dem Körper ein - schlagen,* een molen maken, in de rondte draaien; *der Pfau schlägt ein -,* spreidt de veeren als een waaier uit; *es werden noch viele Räder umgehen, ehe es geschieht,* het zal noch lang duren eer &.

Rąd-achse, (*-n*) v. spil v.; it. Z. *-nabe; -ähnlich* bijv. nw., Z. *-förmig; -arm* m. spaak v. van een wiel, Z. *-speiche; -bahre* v. kruiwagen m.; *-band* o., Z. *-schiene; -bärge* v., Z. *-bahre; -barometer* m. radbarometer m.; *-bewegung* v. rondgaande beweging v.; *-bogen* m. omtrek m. van een rad of wiel; *-bohrer* m. naafboor, lepelboor v.; *-bräter* m. braadspit o.

Rąd(e)brechen, (*rad(e)brechte, geradebrecht*) bedr. ww., Z. *rädern;* (fig.) *ein Wort -,* radbraken, slecht uitspreken.

Rąd-brunnen, (*-nens,* mv. *-nen*) m. put m. met een waterrad; *-büchse* v. (Spoorw.) radbus v.

Rädchen, Rädlein, (verkl.) o. radje of raadje, wieltje o.

Rąd-distel, (*-n*) v., Z. *Mannstreu; -dreher* m. raddraaier m.

Rąde, v., z. m. aan de weduwe toekomend huisraad en kastengoed o.

Rąde-fünfziger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. grove wollen voering v., Z. *Radgarn; -gart* m. oude Slavische krijgsgod m.; *-hacke, -haue* v. houweel o., *-haken* m. smidshaak m. om de ijzeren banden van het rad te buigen; *-heller* m. gerande penning m.; *-hobel* m. wagenmakersschaaf v. om de velgen te ploegen; *-kasten* m., Z. *Radstube; -kopf* m., *-schere* v. werktuig o. in den molen om den meelbuidel te spannen.

Rądel, (*-s,* mv. *Rądel*) o., Z. *Raden* m.

Rädel, (*-s,* mv. *Rädel*) o. radje, wieltje o.; (Pl.) Z. *Lolch;* (Landh.) korenzeef v.; (Bergw.) ertszeef v.

Rädel-groschen, -kreuzer, m. groschen o., kreuzer m. met omgevouwen dubbel kruis.

Rądeln, (*rądelte, gerądelt*) o. ww., m. *h.* als een rad ronddraaien; 2. bedr. ww. als een rad doen ronddraaien, op een rad rollen, wikkelen; *das Korn -,* zeven, ziften.

Rądel-säule, (*-n*) v. (Bergw.) ertszeef v.; *-schlange* v. ratelslang v.

Rądels-führer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. (gemeenz.) leider, aanvoerder, belhamel, raddraaier, oproer m.

Rądelstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Räderstein.*

Rądemacher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. wagenmaker, stelmaker m.

Rąden, (*rądete, geradet*) bedr. ww. *das Unkraut -,* wieden, rooien, zuiveren van; 2. Z. *rädeln* (2).

Rąden, (*-s,* mv. *Raden*) m. (Pl.) dolik v., onkruid o.

Räden, (*rądete, gerądet*) bedr. ww., Z. *rädeln* (2).

Rąden-distel, (*-n*) v., Z. *Mannstreu; -sieb* o. ertszeef, korenzeef v.

Rąder, (*-s,* mv. *Räder*) m. zeef v.; 2. zifter m.

Räder-albus, (*-es,* mv. *-e*) m. muntstukje o. van 5½ cent; *-bock* m. (Bergw.) radbok m.; *-boot* o. raderboot v.; *-feile* v. (Uurw.) radvijl v.; *-gehäuse* o. (Uurw.) horlogekast, raderkast v.; *-koralle* v. radersteen m.

Räderig, bijv. nw. met raderen, met wielen.

Rądermacher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. radmaker, spinradmaker, zevenmaker m.

Rädern, (*räderte, gerädert*) bedr. ww. *einen Verbrecher* -, radbraken; (fig.) *ich bin wie gerädert,* ik ben als het ware geradbraakt, alles doet mij zeer; 2. van raderen voorzien; it. hevig schudden, ziften.

Räder-säulenstein, (-(*e*)*s*,mv. -*e*) m. (Delfst.) radersteen m.; -*schiene* v. zijplank v. der zeef in een maalwerktuig; -*schneidezeug* o. werktuig o. om raderen te snijden; -*stempel* m. (Boekb.) radje o. om de snede der boeken te vergulden; -*stern* m. (Delfst.) versteende zeester v., radersteen m.; -*thier* o. infusiediertje o., draaipolyp m.; -*welle* v. rol v. van den zeefbuidel; -*werk* o. raderwerk o., raderen o. mv.; -*zange* v., Z. *Radzange.*

Rad-felge, (-*n*) v. radvelg v.; -*feuer* o. (Scheik.) smeltvuur o.; -*fluther* m. waterleiding v. naar het molenrad; -*förmig* bijv. nw. radvormig; (Ontlk.) —*es Gelenk,* draaggewricht; -*garn,* -*gespinnst* o. grof gesponnen wollen garen o.; -*geleise* o. wagenspoor o.; -*hacke,* -*haue* v. houweel o. om omkruid te wieden; -*haspel* m. haspel m. met een rad, spil v.

Radialkrone, (-*n*) v. straalkrans m., glorie v.

Radialien, v. mv. straaldieren o. mv.

Radical, (-*er,* -*st*) bijv. en b. tot den wortel behoorend; (Pol.) tot de radicalen behoorende, radicaal.

Radical, (-*en,* mv. -*en*) m. aanhanger m. der volkspartij, radicaal m.

Radicandus, (onb., mv. *Radicanden*) m. getal o. waaruit een wortel moet getrokken worden.

Radies, (-*es,* mv. -*e*) m. radijs v.

Radieschen, (verkl.) o. radijsje o.

Radireisen, (-*eisens,* mv. -*eisen*) o. (Heelk.) beenvijl, tandvijl v.; it. radeerijzer, schrapijzer o.

Radiren, (*radirte, radirt*) bedr. ww. *Tinte, ein Wort* -, uitschrappen, uitkrabben, radeeren, Z. *ausradiren;* 2. (Grav.) met sterkwater etsen.

Radir-firniss, -grund, m. graveursvernis o.; -*klinge* v. radeermesje o.; -*kunst* v. etskunst v.; -*messer* o. schraper, krabber m., schraapmesje, radeermes o.; -*mixtur* v. (Grav.) stopwas o.; -*nadel* v. etsnaald v.; -*pulver* o. sandrak o.; -*wasser* o. sterkwater o.

Radius, (onb., mv. *Radien*) m. straal m., halve middellijn v., radius m.

Radix, (*Radices*) v. wortel m., wortelgetal o.; it. wortelwoord o.

Rad-kasten, (-*stens,* mv. -*sten*) m., Z. -*stube.*

Rädker, (-*s,* mv. *Rädker*) m. wagenmaker m.

Rad-kranz, (-*kranzes,*mv.-*kränze*) m. radvelg v.; -*kuppe* v., Z. -*nagel;* -*lauf* m. omwenteling, omdraaiing v. van een rad; -*lenker* m. (Spoorw.) beweegbare rail v.; -*linie* v. radlijn, cycloide v.; -*linig* bijv. nw. als eene radlijn, radlijnig; -*macher* m. wagenmaker m.; -*mantel* m. ronde mantel m.; -*nabe* v. naaf v. van het rad; -*nagel* m. spijker m. met platten kop; -*schaufel* v. schepbord, scheprad o.; -*scheibe* v. (Zeew.) juffer, schijf v., doodshoofd o.; -*schiene* v. ijzeren hoepel of band m. om de velg van het wiel; -*schlagen* m. (van pauwen), pronken, uitspreiden o. van den staart; -*schnur* v. radkoord o.; -*schuh* m., Z. *Hemmschuh;* -*speiche* v. spaak, spijl v. van het rad; —*zapfen* m. spaaktap m.; -*sperre* v. remketting m.; -*spur* v. wagenspoor o.; -*stöszer* m. hoekpaal, hoeksteen m.; 2. Z. -*bohrer;* -*strafe* v. radbraken o.; -*stube* v. (van een kunstwerktuig), radkamer, raderkast v.; -*theer* m. wagensmeer o.; -*treter* m. hij, die het rad doet gaan, trapper m.; -*umdrehung* v. omdraaiing, omwenteling v. van het rad; -*tumpf,* -*tümpfel* m. door het molenwater uitgespoelde diepte v.; -*welle* v. as v. van een rad; it. kruiwagen m.; -*winde* v., Z. -*haspel;* -*zahn* m. tand m. van een rad; -*zange* o. radtang v.; -*zapfen* m. spil, as v. van een rad.

Raff, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. streep, strook v., band m.; it. balk, paal m., bint o.; (Vissch.) moot v.; - *und Regel* of *Rekel,* in mooten gesneden nog samenhangende heilbot v.

Raff, (-(*e*)*s*) o., z.m. sprokkelhout o.

Raffel, (-*n*) v., Z. *Flachsraufe;* (Vissch.) steeknet o.; (Jachtw.) voorste snijtand, voornitstekende tand m.; 3. (Volksk.) babbelaar, flapuit m.; it. *sie ist eine* -, babbelkous, kwaadspreekster v.

Raffel-gut, (-*gut*(*e*)*s,* mv. -*güter*) o. (veroud.) geroofd goed o., buit m.; -*holz* o. sprokkelhout o.

Raffeln, (*raffelte, geraffelt*) bedr. ww., Z. *babbeln;* 2. Z. *raufen,*

Räffeln, (*räffelte, geräffelt*) bedr. en o. ww. fluisteren, Z. *flüstern.*

Raffel-zahn, (-*zahn*(*e*)*s,*mv.-*zähne*) m. snijtand m.; it. vooruitstekende tand m.; (Hoefsm.) melktand m.; -*zähnig* bijv. nw. met snijtanden, melktanden hebbende.

Raffen, (*raffte, gerafft*) bedr. ww. opnemen, rapen, grijpen, wegnemen, naar zich schrapen, kapen; (van den dood), wegrukken; (fig.) *an sich* -, aan zich trekken; 2. Z. *abraffen, ausraffen.*

Raff-gut, -holz, o., **-zahn,** m., Z. *Raffelgut &c.*

Raffinade, (-*n*) v., **Raffinat,** (-(*e*)*s,* mv. -*e*) o. geraffineerde suiker v.

Raffiniren, (*raffinirte, raffinirt*) bedr. ww. *Zucker* -, raffineeren, zuiveren; 2. o. ww., m. *h.* (fig.) uitpluizen, haarklooven, ziften; *raffinirt,* slim, geslepen, doortrapt.

Raffinirung, (-*en*) v., Z. *raffiniren.*

Ragen, (*ragte, geragt*) o. ww., m. *h. in die Höhe* -, reiken, uitsteken, zich verheffen, hooger zijn, steil zijn, Z. *hervorragen, emporragen.*

Ragewurzel, (-*n*) v., Z. *Ragwurz.*

Ragione, (-*n*) v. firma, handteekening v. van een handelshuis.

Ragout, (-*s,* mv. -*s*) o. gekruide vleeschspijs v., ragout m.

Ragwurz, (-*würze*) v. (Pl.) standelkruid o.; *geflochtene* -, mannelijk standelkruid o.

Rah, (-*en*) v., Z. *Raa.*

Rahl, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m., Z. *Raden.*

Rahm, (-(*e*)*s*) m., z. m. room m.; - *setzen,- ansetzen,* (van melk), room geven; (fig.) *den - von einer Sache abschöpfen,* het beste afnemen van; (Delfst.) Z. *Eisen-, Wollrahm;* 2. (Prov.) roet o.; it. schoorsteenmantel m.; 3. (Prov.) doel, einddoel o.; 4. (Zeew.) Z. *Bettgestell;* II. Z. *Rahmen.*

Rahm-apfel, (-*apfels,* mv.-*äpfel*) m. fleschappel, roomappel m.; —*baum* m. roomappelboom m.; -*becken* m. roomschaal v.; -*beere* v. braambes v.

Rähmchen, (verkl.) o. raampje, lijstje o., klein raam o.; (Drukk.) frisket o.

Rahmeisen, (-*eisens,* mv. -*eisen*) o. (Drukk.) raam o. zonder kruis tot het drukken van plakkaatwerk.

Rähmel, (-*s,* mv. *Rähmel*) m. (in een pot), afschrapsel, aanzetsel o.; 2. m. en o. bosje o. vlas van 20 pond of kilogram; it. dikke boomstam m., boomstomp v.

Rähmeln, (*rähmelte, gerähmelt*) o. ww. branderig rieken, aangebrand rieken of zijn.

Rahmen, (-*s,* mv. *Rahmen*) m. (van eene schilderij), lijst v., rand m.; 2. raam, borduurraam, scheerraam o.; (Drukk.) -, *Formrahmen,* vormraam o.; (Meub.) paneelraam o.; (Bergw.) (van een mijnput), raam o.; 3. (aan schoenen), brandzool v.; 4. (van eene zaag), invatsel o.

Rahmen, (*rahmte, gerahmt*) bedr. ww. *etw.* -, in eene lijst, in een raam vatten; 2. *Milch* -, afroomen; 3. (Jachtw.) *den Hasen* -, (van den hond), ramen; (Wev.) op het raam spannen; II. o. ww., m. *h.* roomen, room worden, room geven; III. bedr. en o. ww. ramen, gissen, denken over, beslissen.

Rähmen, (*rähmte, gerähmt*) bedr. ww. doen verheffen, doen uitsteken; 2. wed. ww. *sich* -, steigeren.

Rahmen-hobel, (-*bels,* mv.-*bel*) m., Z. *Falzhobel, Kehlhobel;* -*papier* o. vensterraampapier o.

Rahmen-schau, (-*en*) v. bezichtiging v. der lakens; -*schenkel* m. zijstukken o. mv. van het raam; -*schirm* m. met papier beplakt scherm o., Spaansche wand m.

Rahmenschuh, (-*schuh*(*e*)*s,*mv. -*schuhe*) m. schoen m. met brandzolen, dubbele zool v.

Rahm(en)-sohle, (-*n*) v. brandzool v.; -*stiefel* m. laars v. met brandzolen.

Rahm(en)stück, (-(*e*)*s,* mv.-*e*) o. raamstuk, stuk o. van een raam; (Vleeschh.) osseschenkel m.; (Bergw.) stut, schoor m.; (Meub.) Z. *Rahmen;* (Sm.) (van eene leuning), staaf v., stijl m.

Rahm-farben, -farbig, bijv. nw. roomkleurig; -*frau,* -*händlerin* v. roomverkoopster, roomvrouw v.; -*holz* o. raamhout o.; -*hund* m. hond m. voor

de jacht op hazen; *-kanne* v., *-kännchen* o. roomkan v., roomkannetje o.; *-käse* m. roomkaas, vette kaas v.; *-kehrer* m., Z. *Schornsteinfeger*; *-kelle* v., Z. *-löffel*; *-kuchen* m. roomtaart v.; *-löffel* m. roomlepel m.; *-näherei* v. naaien o. op het raam; *-rollen* v. mv. raamschijven v. mv.; *-säge* v. raamzaag v.; *-schnur* v. raamkoord o.; *-scheibe* v. dwarsstuk o. van een lakenweversraam; *-schuh*, *-schenkel* m., Z. *Rahmenschuh* &; *-speise* v. room m., roomspijs v.; *-spiegel* m. vierkante spiegel m.; *-ständer* m. roompan v.; *-stickerei* v. op het raam gemaakt borduurwerk o.; *-stock* m. weversraamstok m.; *-suppe* v. roomsoep v.; *-topf* m., *-töpfchen* o. roompot m., roompotje o.; *-torte* v. roomtaart v.; *-waffel* v. met room gebakken wafel v.; *-weib* o., Z. *-frau*.

Rahn, (*-er*, *-st*) bijv. en b. (Volksk.) mager, dun, slank, tenger, lang, buigzaam; *-es Pferd*, dunhalzig.

Rahne, (*-n*) v. (Boschw.) afgewaaid hout o.; 2. magerheid, tengerheid v.; it. Z. *Schlankheit*.

Rahnen, (*rahnte*, *gerahnt*) o. ww. dun, tenger, slank opgroeien.

Rahnig, (*-er*, *-st*) bijv. nw., Z. *rahn*; *-keit* v., Z. *Rahne* (2).

Rai, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) rog m.

Raiger, (*-s*, mv. *Raiger*) m., Z. *Reiher*.

Rain, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Landb.) vore v., greppel v.; 2. zoom, rand m. tusschen twee voren; (Krijgsw.) schans, verschansing v.; 3. Z. *Grenze*; 4. groene zode, weide v., weiland o.; 5. pot m., pan v. met drie pooten.

Rain-balken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. (Landb.) ongeploegde strook v. lands aan den zoom van een bouwland; *-baum* m. boom m. tusschen twee akkers; *-beere* v., Z. *Kreuzbeere*; it. *Kreuzbeerstrauch*; *-blume* v. gele immortelle v.; 2. kleine ganzenbloem v.

Rainen, (*rainte*, *geraint*) o. ww., m. *h.* grenzen, aangrenzen, met den rand aanraken, palen; 2. bedr. ww. *ein Feld* -, grenssteenen & plaatsen op, afpalen.

Rain-farn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) reinvaren v., wormkruid o.; *spitziger* —, nieskruid o.; *-garbe* v., Z. *-farn*; *-herr* m. opzichter m. over de grensvoren; *-kohl* m. (Pl.) wilde mosterd m., wilde kool v.; *-kümmel* m. veldtijm m.; *-recht* o. recht o. tot het maken van grensgreppels; *-schwamm* m. eetbare paddenstoel m.; *-stein* m. grenssteen m.; *-weide* v. keelkruid o.; 2. Z. *Reinweide*.

Raisonniren, (*raisonnirte*, *raisonnirt*) o. ww. praten, babbelen, redekavelen, redeneeren; 2. twisten, disputeeren.

Raitkamm, (*-(e)s*, mv. *Raitkämme*) m. houten weverskam m.

Raitkammer, (*-n*) v. rekenkamer v.

Rajolen, (*rajolte*, *gerajolt*) bedr. ww., Z. *reolen*.

Rajolpflug, (*-pflug(e)s*, mv. *-pflüge*) m. 7. *Reolpflug*.

Rak, Raker, & Z. *Rack*, *Racker* &.

Rakete, & (*-n*) v., Z. *Ra(c)kete* &.

Raketen-satz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. mengsel o. van kruit, houtskool en zwavel om vuurpijlen te vullen; *-setzer* m. houten proefstuk o. om de vuurpijlen in te plaatsen.

Rakett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. raket, kaatsnet o.

Raky, m., z. m. pruimenbrandewijn m.

Ralle, (*-n*) v. (Nat. hist.) wachtelkoning, kwakkel m., riethoen o.; 2. Z. *Reilmaus*.

Rallen, (*rallte*, *gerallt*) o. ww. ratelen, snateren, babbelen; it. tieren, razen.

Rällig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Prov.) kater m.

Ralling, (*-n*) v. branding v. der golven.

Ram, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aangewezen ruimte v., bepaalde tijd m.; 2. doel o., bestemming v.; 3. beslissing, gissing, gedachte, raming v.

Ramkenwurzel, (*-n*) v. (Pl.) groot klierkruid o.

Ramm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Rammler*; 2. (Werkt.) Z. *-block*; 3. (Prov.) kater m.; 4. banheerlijke stier m.; 5. raaf v.; 6. (Gen.) kramp v.

Ramm-block, (*-block(e)s*, mv. *-blöcke*) m. (Werkt.) ramblok, heiblok o., straatstamper m.; *-bock* m. ram m., mannetjesschaap o.; (Werkt.) Z. *-block*.

Ramme, (*-n*) v. (Werkt.) heiblok o.; (Zeew.) hout o. om de zijde te scheren; it. Z. *Rammblock*; (Straatm.) straatstamper m., handhei v.

Rammel, (*-s*, mv. *Rammel*) m. ram m., mannetjesschaap o.; (Werkt.) Z. *Rammblock*; (Delfst.) tinerts o.; it. vereeniging v. van tingangen.

Rammelabend, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Prov.) Z. *Polterabend*.

Rammelig, bijv. nw. geil, ritsig, loopsch.

Rammeln, (*rammelte*, *gerammelt*) o. ww., m. *h.* rammelen, geraas maken; 2. zich sterk heen en weer bewegen, woelen; (Jachtw.) (van hazen &), rammelen, ritsig zijn; II. bedr. ww. *ein Bett zu Schanden* -, overhoop halen; (Waterb.) Z. *einrammen*; III. wed. ww. (Bergw.) *sich* -, (van gangen), ineenloopen, kruisen.

Rammelochs, (*-en*, mv. *-en*) m. dekstier m.

Rammen, (*rammte*, *gerammt*) bedr. ww. inheien, instampen; *Pfähle in die Erde* -, inslaan, inheien.

Rammer, (*-s*, mv. *Rammer*) m. heier m.

Ramm-gerüst, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. heistelling v.; *-klotz* m., Z. *-block*.

Rammler, (*-s*, mv. *Rammler*) m. rammelaar, mannetjeshaas m.; 2. ram m.; 3. kater m.; 4. (Werkt.) Z. *Rammblock*.

Rammmaschine, (*-n*) v. heimachine v.

Ramms-horn, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Rammshörner*) m. ramshoren m.; *-kopf* m. ramskop m.; 2. paard o. met gewelfden kop, ramskop m.; *-nase* v. ramsneus m.; 2. paard o. met een ramsneus; *-tau* o. heitouw o.

Ramollitiv, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. verzachtend middel o.

Ramp, (*-(e)s*) m., z. m. (Hand.) *im -e kaufen*, bij den hoop, in het groot koopen.

Rampe, (*-n*) v. (Spoorw.) zachte helling v., schuinsch vlak o., oprit m.; (Bouwk.) losgaande splinter m.; (aan eene trap), leuning v.; (Tooneelk.) voetlicht o.

Rampen, (*rampte*, *gerampt*) bedr. ww. bij den hoop, in massa koopen.

Rampenlichter, o. mv. (Tooneelk.) voetlichten o. mv.

Rampert, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Rapert*.

Rampfe, v. huislook o.

Ramponirt, bijv. nw. (Hand., Zeew.) beschadigd, avarij bekomen hebbende.

Rampsack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. voddenzak, lompenzak m.

Ramsch, (*-es*) m., z. m. (Hand.) uitschot o., slecht goed o.; *im* -, in massa, bij den hoop.

Ramsel, (*-s*) m., z. m. (Pl.) wild huislook o.; 2. knoflookkruid o.; 3. gewoon melkkruid o.

Rand, (*-(e)s*, mv. *Ränder*) m. rand, kant, zoom m.; *ein bis an den - volles Glas*, een boordevol glas; (van een boek), kant m.; *auf dem -e stehende Anmerkung*, kantteekening; (van een bosch), zoom m.; (van eene klok), rand, aanslag m.; (Naai.) *den - von einem Zeuge & abnehmen*, rand, zoom m.; (van een biljart), band m.; (van eene borstwering), kruin v.; (fig.) *am -e des Grabes*, aan den rand van het graf; (gemeenz.) *das versteht sich am -e*, dat spreekt van zelf; (fig.) (van zaken), *zu -e kommen*, ten einde loopen; *mit etw. zu -e kommen*, klaar komen; *etw. zu -e bringen*, afmaken; it. *mit jemn. zu -e kommen*, klaar komen, schikkingen maken.

Rand-anmerker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. kantteekenaar m., hij die kantteekeningen maakt; *-anmerkung* v. kantteekening v.; *-bemerker* m., *-bemerkung* v., Z. *-anmerker* &; *-boden* m. (Landh.) werktuig o. om de bijen in den korf te vangen.

Rändchen, Rändlein, (verkl.) o. randje, kantje, zoompje o.

Rand-dorf, (*-dorf(e)s*, mv. *-dörfer*) o. aan den zoom van een moeras gelegen dorp o.; *-dukaten* m. gerande dukaat m.

Rändeln, randen, rändern, (*rändelte*, *gerändelt*, *randete*, *gerandet* of *ränderte*, *geränderl*) bedr. ww. randen, van een rand voorzien; *Münzen* -, randen, den kartelrand maken aan; (Pl.) *geändertes Blatt*, gerand, getand.

Rändelwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Muntw.) gereedschap o. om randen te maken.

Randen, (*randete*, *gerandet*) o. ww. den rand raken, tot aan den rand komen.

Rand-erklärer, m. &, Z. *-anmerker &*; *-fach* o. randvak o.; *-fisch* m. karpervischje o.; *-form* m. (Hoed.) randvorm m.; *-füszler* m. (Nat. hist.) randvoeter m.; *-geer* m. (Zeew.) sloepberghout o.; *-geländer* o. gaanderij v.; *-glosse* v., Z. *-anmerkung*; *-holz* o. aan den zoom van het bosch groeiend hout o.; (Zeew.) *die -hölzer*, rantsoenhouten o. mv.

Randig, bijv. nw. een rand hebbende, met een rand, gerand.

Rand-klinge, (*-n*) v. (Loodg.) schaafmes, schraapmes o.; *-knoten* m. (Pl.) randknoop m.; *-kolben* m. glazenmakerskolf v.; *-leiste* v. kantlijst v.; *-masche* v. (Vog.) groote ringmaas v.; *-lichter* o. mv. (Tooneelk.) voetlichten o. mv.; *-motte* v. eikenmot v.; *-muster* o. stukje leder o. tusschen de binnen- en buitenzool; *-reif* m. randhoepel m.; *-scheibe* v. niet geslaagd stuk gesmolten koper o.; *-schrift* v. kantteekening v.; 2. (Muntw.) randschrift o.; *-schüssel* v. schotel m. met een rand; *-somholz* o., Z. *-holz* (Zeew.); *-spuren* v. mv. (Boekb.) onafgesneden blad o. als bewijs dat de rand zooveel mogelijk gespaard is; *-stab* m. tand m. van een kamrad; *-ständig* bijv. nw. aan den zoom, kant of rand staande; (Pl.) op den rand voorkomend; *-steg* m. (Drukk.) formaathout o.; *-stein* m. op den kant staande steen, kantsteen m.; *-stielig* bijv. nw. met randstelen; *-stosz* m. (Bilj.) colléstoot, stoot m. van den band; *-streifen* m. (Bouwk.) vierkante lijst v., band m.; 2. (Zeew.) rahout, reehout o.; *-stück* o. kantstuk o.; (Zeew.) dolboord o.; (Kuip.) maanstuk o.; *-weisung* v. verwijzing v. naar den kant; *-zacken* m. of *-zäckchen* o. omoog o. aan den kant; *-zeichnung* v. teekening m. van den zoom of rand; *-zierath* m. (Wap.) randversiering v.

Ranft, (*-(e)s*, mv. *Ränfte*) m. rand, kant m.; 2. broodkorst v.; 3. *- Brod*, snede v. brood.

Ränftchen, (verkl.) o., Z. *Ranft* (2); *- Brod*, korstje brood o.; (Muntw.) randje o.

Rang, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (w. i. gebr.) rang m., rij v., Z. *Reihe*; 2. rang, stand m., hoedanigheid, soort v.; it. waardigheid, aanzienlijke betrekking v.; *Bösewicht vom ersten -*, van de eerste soort; 3. voorrang m., voorkeur v., Z. *Vorrang*; *er hat den - vor mir*, hij heeft de voorkeur boven mij; *jemn. den - ablaufen*, de voorkeur krijgen boven, de loef afsteken.

Range, (*-n*, mv. *-n*) m. (Volkst.) deugniet, slechte knaap m.; 2. scharminkel, lang en mager mensch, lange slungel m.; II. (*-n*) v. zeug, zog v., moedervarken o.; (Tuinb.) beetwortel m.; (Pl.) Z. *Flachskraut*; (Volkst.) lang en mager vrouwspersoon o., lange slungel v.

Rangen, (*-s*, mv. *Rangen*) m. helling, glooiing, schuinte v.

Rangen, (*rangte, gerangt*) o. ww. geraas maken, leven maken, onstuimig zijn; 2. (Tuinb.) ranken, ranken schieten; 3. reiken, strekken, zich slingeren; II. bedr. ww. *ein Seil -*, spannen; (Pl.) Z. *ranken*.

Rang-folge, (*-n*) v. volgorde, opvolging v. naar rang; *-liste* v. ranglijst v.; *-los* bijv. nw. zonder eenigen rang, zonder waardigheid; *-mäszig* bijv. nw. naar den rang, overeenkomstig den rang; *-ordnung* v., Z. *-verordnung*; 2. rangorde, volgorde v.; *nach der — sitzen*, in volgorde van den rang zitten; *-schiff* o. linieschip o.; *-stolz* m. trotschheid v. op rang of stand; *-streit* m. geschil o. om den voorrang; *-sucht* v. zucht v. naar rang of stand, eerzucht v.; *-süchtig* bijv. nw. begeerig naar rang of stand, eerzuchtig; *-süchtigkeit* v., Z. *-sucht*; *-verordnung* v. bepalingen v. mv. omtrent den voorrang.

Rank, (*-er, -st*) bijv. en b. rank, opgeschoten, mager en lang, slank; (van schepen), rank.

Rank, (*-(e)s*, mv. *Ränke*) m. (van een weg), zijtak, zijweg m., kromming v.; II. (gewoonl. mv. *Ränke*) list v., streek m., kneep v., cabaal, kuiperij v., kunstgreep m.; *Ränke machen, spielen, brauchen*, list gebruiken; *jemn. die Ränke ablaufen*, iems. streken aan den dag brengen.

Ranke, (*-n*) v. (Pl.) rank, wijnrank v., takje, hechtrankje o.; *-n bekommen*, ranken schieten; 2. tak m., loot v., scheut m.; (fig.) lofwerk o., bloemen v. mv.

Ränke-geist, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. zucht v. tot kuiperij v.; 2. indringer m.; *-macher, -schmied, -spieler,—in*, indringer m., indringster v., intrigant m. en v.

Ranken, (*-s*, mv. *Ranken*) m., Z. *Ranft* (3); 2. Z. *Ranke*.

Ränken, (*rankte, gerankt*) o. ww., m. *h.* en wed. ww. *sich -*, ranken, ranken schieten; 2. klimmen, klouteren, zich met de ranken hechten aan; *auf der Erde fort-*, kruipen, voortscharrelen; *-de Gewächse, -gewächse*, klimop o., klimplanten v. mv.

Ränken, (*-s*, mv. *Ränken*) m. voren of voorn m.

Ranken-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. klimboom m.; *-förmig* bijv. nw. rankvormig; *-gewächs* o. slingerplant, klimplant v.; *-gewebe* o. ineengeslingerde ranken v. mv., rankenweefsel o.; *-schwämmchen* o. kleine eetbare paddenstoel m.; *-stab* m. (Fabell.) Bachusstaf m.; *-wurz* v. (Pl.) veldschelkruid o.

Ränkern, (*ränkerte, geränkert*) bedr. ww. wanorde stichten, zich heftig heen en weer bewegen.

Ränke-schmied, (*-(e)s*, mv. *-e*), **-spieler,** (*-lers*, mv. *-ler*) m. intrigant, indringer m.; *-süchtig* bijv. nw. indringend; *-voll* bijv. nw. listig, geslepen, vol kuiperij, loos, arglistig.

Rankett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. orgelregister o.

Rankig, bijv. nw. vol ranken, slingerend als ranken; (op den grond), kruipend.

Rank-korn, (*-korn(e)s*, mv. *-körner*) o. (Veea.) tongblaar v.; *-made* v. bijenkeverlarve v.; *-voll* bijv. nw., Z. *ränkevoll*.

Ränne, Rannrübe, (*-n*) v. (Tuinb.) beetwortel m.

Ranunkel, (*-n*) v. ranonkel v.; *-arten* v. mv. ranonkelsoorten v. mv.; *-klaue* v. ranonkelklauw m.

Ranz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Volkst.) klein dik persoon m.

Ränzchen, Ränzlein, (verkl.) o. ranseltje, knapzakje, valiesje o.

Ranze, (*-n*) v. (Prov.) Z. *Range* (II).

Ränzel, (*-s*, mv. *Ränzel*) m. en o., Z. *Ranzen*.

Ranzen, (*-s*, mv. *Ranzen*) m. (Volkst.) buik, pens m.; *dicker -*, dikzak, dikbuik m.; 2. bedelzak m.; 3. ransel, knapzak m.; 4. valies o., reistasch v.

Ranzen, (*ranzte, geranzt*) o. ww., m. *h.* (w. i. gebr.) garstig rieken of smaken; 2. heen en weer loopen; 3. Z. *rammeln*.

Ranzig, (*-er, -st*) bijv. nw. garstig, ransig; (Jachtw.) ritsig, loopsch, Z. *läufig*; *-keit* v. v. garstigheid, ransigheid v.; it. ritsigheid, loopschheid v.

Ranzion, (*-en*) v. rantsoen, losgeld o.

Ranzioniren, (*ranzionirte, ranzionirt*) bedr. ww. op losgeld of rantsoen stellen, losgeld vorderen.

Rapatelle, (*-n*) v. buideldoek o.

Rapax, (onb., mv. *-e*) m. roofzuchtige, schraper m.

Rapert, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. afval v.

Rapiat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kladboek, notitieboek o.

Rapp, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Rabe*; 2. *Rappe*; 3. rist v. van een druiventros; 4. Zwitsersch muntstukje o. van 2. penningen; (fig.) kleine uitgaven v. mv.

Rappe, (*-n*, mv. *-n*) m. (Prov.) raaf v.; (Nat. hist.) *Rapen, Rapfisch*, karpervisch, cyprinus aspius m.; (Rijk.) zwart paard, moorpaard o.; (fig.) *auf des Schusters - reilen*, te voet gaan, per pedes Apostolorum; II. (*-n*) v. tabaksrasp v.; (Veea.) kniegezwel o.; 2. (Prov.) Z. *Krätze*.

Rappee, (*-s*) m., z. m. (Hand.) rapé v., geraspte snuiftabak v.

Rappel, (*-s*, mv. *Rappel*) m. (gemeenz.) krankzinnigheid, waanzinnigheid, ijlhoofdigheid, maling v.; *- wandelt ihn an*, hij krijgt het weer in het hoofd; 2. (*-n*) v., Z. *Rassel, Klapper*; (Huish.) Z. *Raffel*; it. *Flachsraufe* (werktuig).

Rappelig, bijv. nw. waanzinnig, ijlhoofdig, den kolder hebbende.

Rappelisch, bijv. nw. (veroud.) (van paarden), onstuimig.

Rappel-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. waanzinnige, krankzinnige, doldriftig mensch m.; *-köpfig, -köpfisch* bijv. nw. doldriftig, onstuimig, grillig; 2. waanzinnig, ijlhoofdig, gek; (van paarden), den kolder hebbende.

Rappeln, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Krijgsw.) verzamelsein, rappel, appel o.; *-schlagen*, (r)appel slaan; 2. (van een gezant), terugroeping v.

Rappeln, (*rappelte, gerappelt*) o. ww., m. *h.*, Z. *klappern, rasseln*; 2. onp.

ww. *es rappelt ihm im Kopf*, hij is niet wel bij het hoofd, hij maalt, is gek.

Rappenstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. belemniet, pijlsteen, dondersteen m.

Rapper, (*-s*, mv. *Rapper*) m. hij die de zwaden bijeenzamelt of opraapt.

Rapp-fink, (*-en*, mv. *-en*) m. goudvink, groenvink m.

Rappier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rapier o., stootdegen m.; *-ball* m. rapierknoop m.

Rappieren, (*rappierte, rappiert*) wed. ww. *sich -*, schermen, met het rapier vechten, zich in het schermen oefenen; 2. *Tabak -*, raspen, tot snuif raspen.

Rappier-klinge, (*-n*) v. rapierkling v.; *-knopf* m., Z. *-ball*.

Rapport, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Krijgsw.) rapport, bericht o.; *-zettel* m., *täglicher -*, dagrapport, bulletin o.

Rapportiren, (*rapportirte, rapportirt*) bedr. ww. berichten, bericht geven, rapporteeren; 2. (Jachtw.) het wild aanbrengen.

Rapps, (*-es*, mv. *-e*) m. (Prov.) Z. *Beerwein*; 2. Z. *Reps*; 3. (Mol.) koren o. dat tusschen de molensteenen is blijven zitten.

Räpps, (*-es*) m., z. m., Z. *Reps*; 2. *den -, einen - haben*, waanzinnig zijn, ijlen.

Rappschnabel, (*-s*, mv. *Rappschnäbel*) m. melkmuil m.

Rappse, (*-n*, mv. *-n*) m. roof, prooi m., plundering v.; (fig.) grabbelen, grijpen, grabbelspel o.; *etw. in die - geben*, te grabbelen gooien; *in die - kommen, gerathen*, op den achtergrond komen, verwaarloosd worden.

Rappsen, (*rappste, gerappst*) bedr. ww. grabbelen, grijpen, stelen.

Rappuse, (*-n*) v., Z. *Rapuse*.

Raptus, (onb.) m. roof m., plundering, schaking v.; 2. aanval m. van razernij.

Rapünzchen, (verkl.) o. raponsje o.; 2. wilde nieswortel m.

Rapunzel, (*-s*, mv. *Rapunzel*) m. (Pl.) rapunsel o.; 2. *gemeine* of *grosze -*, groote rapunsel o.; it. Z. *Rapünzchen*; 3. winterkers v., barbarakruid o.; 4. *gelber -, -selleri* m. gele wederik m.; *-salat* m. rapunselsalade v.; *-wurzel* v., Z. *-selleri*.

Rapuse, v. z. m. weggooien, prijsgeven o.; *in die - werfen*, te grabbelen gooien; *in die - gehen*, te loor gaan, wegraken.

Rar, (*-er, -st*) bijv. en b. zelden, zeldzaam, kostbaar, uitstekend; *sich - maken*, zeldzaam worden; it. zich zelden laten zien.

Rarität, (*-en*) v. zeldzaamheid, kostbaarheid, rariteit v.

Raritäten-kammer, v., **-kasten, -schrank,** m. kamer of zaal v., kast v. voor zeldzaamheden; it. Z. *Guckkasten*.

Rarsäulig, bijv. nw. (Bouwk.) met weinig zuilen.

Rasch, (*-er, -est*) bijv. en b. rasch, vlug, snel, spoedig, schielijk, levendig, driftig.

Rasch, (*-es*, mv. *-e*) m. ras o., wollen of zijden stof, serge of sarge v.

Rascheln, (*raschelte, geraschelt*) o. ww. (van den wind), suizen, ratelen, ritselen; 2. knetteren; 3. met getier voortloopen, wegsnellen.

Raschheit, v., z. m. snelheid, behendigheid, vluchtigheid, drift, voortvarendheid v., spoed m.

Rasch-macher, -weber, m. raswever m.

Rase-dichter, (*-ters* mv. *-ter*) m. (Scherts.) dithyrambendichter m.; *-gedicht* o., *-gesang* m., *-lied* o. dithyrambe v.

Rasen, (*-s*, mv. *Rasen*) m. zode, graszode, plagge v.

Rasen, (*raste, gerast*) o. ww., m. *h.* razen, tieren, woeden, leven maken, bruisen, koken, borrelen; 2. woedend zijn.

Rasen-altar, (*-s*, mv. *-e* of *Rasenaltäre*) m. altaar o. van graszoden; *-bank* v. bank v. van graszoden; *-beiz* m., Z. *Steinscheidung*; *-bekleidung* v. (Vest.) bedekking v. met graszoden; *-berg* m., Z. *-beiz*; *-binse* v. op moeras groeiende bies v.; *-bleiche* v. bleeken o. op graszoden.

Rasend, bijv. nw. razend, woedend, dol; 2. gek, dwaas, buitensporig, ijlhoofdig; 3. (gemeenz.) uiterst, bovenmatig, woedend; *ein -er Mensch, ein -er*, razende; (fig.) *er ist - in sie verliebt*, hij is dol verliefd op haar; *ein -er Hunger*, hevig, geweldig; *- böse auf jem sein*, woedend kwaad zijn op; *-es Geschrei*, verschrikkelijk; *er hat - viel Geld*, hij heeft machtig, verbazend veel geld.

Rasen-eisenerz, (*-es*, mv. *-e*) o., **-eisenstein,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aardachtig ijzererts o.; *-erz* o., Z. *Weiszerz*; *-hacke* v. zodensteker, plaggensteker m.; *-haupt* o. onderlaag v. van graszoden onder een dam of dijk; *-hügel* m. met zoden bedekte heuvel m.; *-kuz* m. (Bergw.) nog niet ontgonnen mijnwerk o.; *-läufer* m. ertsgang m. door de bovenste aard- of steenlaag; *-meister* m. vilder m.; *-patzen* m., *-plagge* v., Z. *-stück*; *-pflug* m. (Landb.) zodenploeg, zodensteker m.; *-platz* m. zoden v. mv., met gras begroeide plaats v., groen, grasperk o.; *-rand* m. grasband, rand m. van zoden; *-ried, —gras* o. rietgras o.; *-schicht* v. zodenlaag v.; *-schmiele* v. (Pl.) hoog opgaand gras o.; *-semse* v. biesgras o.; *-setzer* m. zodenlegger m.; *-sitz* m. grasperk, groen o.; *-spaten* m. zodensteker m.; *-stechen* o. zoden steken o.; *-stecher* m. hij, die zoden steekt; 2. Z. *-spaten*; *-stein* m. aardachtig ijzererts o.; *-steinbruch* m. steenbreke v. in zoden; *-stück* o., Z. *-platz*; *-teppich* m. groen o., zoden v. mv., tapijt o. van groen; *-torf* m. zodeachtige turf v.; *-wälzer* m. (Bergw.) zodentrapper m.; *-weg* m. met zoden belegde weg m.

Raser, (*-s*, mv. *Raser*) m., Z. *Rasender*.

Raserei, (*-en*) v. razernij, woede, dolheid, drift, waanzinnigheid v., waanzin m.; *bis zur - verliebt sein*, dol verliefd, tot over de ooren verliefd zijn; 2. dolle streek m., buitensporigheid, dwaasheid v.

Rasig, bijv. nw. met gras of graszoden bedekt.

Rasir-becken, (*-kens*, mv. *-ken*) o. scheerbekken o.; *-besteck* o., Z. *-zeug*; *-dose* v. scheerdoos, doos v. met scheerbenoodigdheden.

Rasiren, (*rasirte, rasirt*) bedr. ww. *jem. -*, scheren, den baard scheren; 2. *eine Festung -*, ontmantelen, sloopen; 3. langs strijken, schampen; II. wed. ww. *sich -*, zich scheren.

Rasir-messer, (*-sers*, mv. *-ser*) o. scheermes o.; *—klinge* v. lemmet o. van het scheermes; *—stein* m. slijpsteen m. voor scheermessen, aanzetsteen m.; *-pinsel* m. scheerkwast m.; *-pulver* o. scheerpoeier o.; *-toilette* v. scheerbenoodigdheden v. mv.; *-zeug* o., Z. *-dose*.

Raspe, (*-n*) v. (Veea.) Z. *Rappe*; (Landb.) Z. *Flughaber*.

Raspel, (*-n*) v. rasp v.; (Mess.) zoetvijl, rasp v.; (Nat. hist.) slak v.; 2. sneeuwbal m.

Raspel-blätterig, bijv. nw. met ingekerfde bladeren; *-börs* m. baars m. met ingekerfde schubben; *-brod* o. geraspeld brood o.; *-dublett* o. raspslak v.

Rasp(e)ler, (*-s*, mv. *Rasp(e)ler*) m., **-in,** (*-nen*) v. rasper m., raspster v.

Raspel-feile, (*-n*) v. raspvijl, zoetvijl v.; *-geräusch* o. ademen o., ademhaling v.; *-hauer* m., Z. *Feilenhauer*; *-haus* o. rasphuis, tuchthuis o.; *-meiszel* m. raspbeitel m., beitel m. om vijlen te snijden of in te kepen.

Raspeln, (*raspelte, geraspelt*) bedr. ww. raspen, afraspen, vijlen, afschrappen.

Raspel-späne, m. mv., **-spänchen,** o. mv. raspsel, schraapsel o.

Räss, bijv. nw., Z. *räsch*.

Rasse, (*-n*) v. aard m., slag o., Z. *Race*.

Rassel, (*-n*) v. ratel m., lazarusklep v., rammelaar m.

Rassel-blume, (*-n*) v. hondsgras o., blauwe kranenvoet m.; *-dürr* bijv. nw. (Pl.) dun, dor en halfdoorschijnend.

Rasseler, (*-s*, mv. *Rasseler*) m. (Pl.) beefpopulier, esp, espeboom m.; (fig.) dobbelaar m.; it. vioolkrasser m.

Rassel-gold, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Rauschgold*; *-mann* m. ratelman, klepperman, nachtwacht m.; *-maus* v. bergrat v.

Rasseln, (*rasselte, gerasselt*) o. ww., m. *h.* ratelen, rammelen, leven maken, kletteren; 2. *mit der Rassel -*, ratelen, klepperen, slaan; it. (van wapens), kletteren; *mit Ketten -*, rammelen; (van wagens), rammelen, kraken.

Rassel-wächter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., Z. *-mann*.

Rast, (*-(e)s*) m., z. m. (Krijgsw.) rust, halt v.; *- halten, machen*, rust, halt houden; it. Z. *Raster*; 2. (*-en*) v. rust, rustplaats, pleisterplaats, wisselplaats, pauze, stilte, tijdruimte v.; *weder - noch Ruhe haben*, rust noch duur hebben; (Geweerm.) rust v.; (Giet.) (van den haard),

verwijding v.; (Schoolt.) straftaak v., strafwerk o.

Rastbank, (*-bänke*) v. (Art.) stelbank v.

Rastel, (*-n*) v. (Pl.) akkerruit v.

Rasten, (*rastete, gerastet*) o. ww., m. *h.* rusten, rusthouden, uitrusten, pleisteren; (van ambachtslieden), schoften; *weder ruhen noch - können,* geen rust of duur hebben.

Raster, (*-s,* mv. *Raster*) m. zilver- of koperdraad o. waarmede koord omwoeld wordt.

Rast-lager, (*-lagers,* mv. *-lager*) o. legerkamp o.; *-los* bijv. nw. rusteloos, onophoudelijk, onvermoeid, onverpoosd, werkzaam; *-losigkeit* v. rusteloosheid, onvermoeidheid, werkzaamheid v.

Rastral, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. lijntrekker m., trekpen v.

Rastriren, (*rastrirte, rastrirt*) bedr. ww. muzieklijnen trekken; *rastrirtes Papier,* muziekpapier o.

Rast-sitz, (*-es,* mv. *-e*) m., **-stunde,** (*-n*) v., Z. *Ruhesitz &c; -tag* m. rustdag m.; (Krijgsw.) pleisterdag m.; — *halten,* rustdag houden, pleisteren, halt houden.

Rasur, (*-en*) v. doorhaling, doorschrapping v.

Rässz, (*-er, -est*) bijv. nw. (veroud., Prov.) scherp van smaak; (fig.) onvriendelijk, knorrig, norsch.

Rata, Prorata, v., Z. *Rate* (1).

Ratafia, (*-s,* mv. *Ratafien*) m. likeur v. van versche vruchten, brandewijn en suiker, ratafia v.

Rate, (*-n*) v. bijdrage v. naar verhouding, evenredig aandeel o.; it. termijn m. van betaling; 2. root- of rotplaats v.

Ratel, (*-n*) v. honi(n)gdas m.; 2. Z. *Rassel;* 3. Z. *Stirnraitel.*

Raten-weise, bijw. in termijnen, termijnsgewijs; *-zahlung* v. betaling v. in termijnen.

Rath, (*-(e)s,* mv. *Räthe*) m. raadpleging, beraadslaging v.; *mit jemn. über etw. zu -e gehen,* te rade gaan bij, iem. raadplegen; *über etw. - halten, schlagen,* - of *-s pflegen,* raadplegen, beraadslagen; *jem. zu -e ziehen,* om raad vragen; 2. raad m., raadgeving v.; *jemn. einen - ertheilen,* iem. raden, raad geven; *bei jemn. - einholen, sich bei jemn. -s erholen, jem. um - fragen,* om raad vragen; 3. middel, hulpmiddel o., raad m.; *dafür weisz ich keinen -,* daar weet ik geen raad, geen middel voor; *dazu kann schon - werden,* daar zal wel een middel of raad voor zijn; *- schaffen,* raad schaffen, een middel weten; *er weisz überall - zu schaffen,* hij weet voor alles raad, hij weet overal eene mouw aan te passen; (fig.) *da ist guter - theuer,* daar is goede raad duur; (Spr.) *kommt Zeit, kommt -,* komt tijd, komt raad; 4. *-s werden,* een besluit nemen; *etw. zu -e halten,* sparen, zuinig zijn op; 5. raad m., raadsvergadering v., senaat m.; *- halten,* raadsvergadering houden; *die Herren des -(e)s,* de heeren van den raad; 6. raadsheer m., lid o. van den raad; (fig.) *lustiger -,* hofnar m.

Rathen, (*du räthst, er räth, rieth, gerathen*) bedr. ww. onr. *jemn. -,* raden, raad geven; *jemn. zum Besten -,* iem. ten beste raden; (gemeenz.) *wenn Ihnen zu - ist, so &c,* als gij geraden wilt zijn; *ich weisz mir nicht zu -,* ik weet niet wat ik beginnen moet; *er lässt sich nicht -,* hij laat zich niet raden, luistert niet naar goeden raad; *damit ist mir nicht gerathen,* daarmede ben ik niet geholpen, dat helpt mij niet; 2. Z. *errathen.*

Rather, (*-s,* mv. *Rather*) m., **-in,** (*-nen*) v. rader m., raadster v., hij, zij die iets raadt; 2. Z. *Rathgeber.*

Rathfertig, bijv. nw. gaarne raad gevend, bereid om raad te geven.

Rathforschen, (*forschte rath, rathgeforscht*) bedr. ww. ernstig en dringend om raad vragen.

Rathfragen, (*fragte rath, rathgefragt*) bedr. ww. om raad vragen, raadplegen.

Rath-frager, —in, raadvrager m., raadvraagster v.; *-geber, —in,* raadgever, consulent m., raadgeefster v.; *der und der ist sein —,* raadsman m.; *-gebung* v. raadgeving v.; *-haus* o. raadhuis, stadhuis, gemeentehuis o.; *—saal* m., Z. *Rathssaal.*

Räthin, (*-nen*) v. vrouw, echtgenoot v. van een raadsheer.

Rath-kammer, (*-n*) v. (Zeew.) scheepsraad m.; *-kreis* m., Z. *Rathsversammlung; -leute* mv. raadgevers, raadsheeren m. mv., raadslieden o. mv.

Räthlich, bijv. nw., Z. *rathsam;* 2. (w. i. gebr.) tot den raad behoorend; *-keit* v., Z. *Rathsamkeit.*

Rath-los, bijv. nw. radeloos, ten einde raad; *er ist ganz —,* hij is ten einde raad, weet niet wat te beginnen; *-losigkeit* v. radeloosheid v.; *-mann* (mv. *-leute*) m. raadsman m., Z. *-geber;* 2. Z. *Rathsherr; -männisch* bijv. nw. van een raadsheer, als een raadsman.

Rathsam, (*-er, -st*) bijv. nw. raadzaam, nuttig, dienstig, geschikt, wijs, voorzichtig; *es wird - sein,* het zal raadzaam zijn; *das halte ich nicht für -,* dat houd ik voor niet raadzaam; *das -ste ist, sich &c,* het raadzaamst, het best is &; *es scheint mir -er, nachzugeben,* mij komt het raadzamer voor, mij dunkt het is beter; 2. zuinig, spaarzaam, huishoudelijk; *-keit* v. raadzaamheid, geschiktheid, nuttigheid, voorzichtigheid v.; 2. spaarzaamheid, zuinigheid, huishoudelijkheid v.

Raths-assessor, (*-s,* mv. *-en*) m. bijzitter m. in den raad; *-bedürftig* bijv. nw. raad noodig hebbende; *-bedürftigkeit* v. behoefte v. aan raad; *-befehl* m. bevel o. van den raad, raadsbesluit o.; *-bote* m. raadsbode, stadsbode m.; *-buch* o. aanteekenboek o. van gehouden raadsvergaderingen, notulenboek o.

Rathschlag, (*-(e)s,* mv. *Rathschläge*) m. raad m., beraadslaging v.; 2. ontwerp, plan, voornemen o.; *jemn. seine Rathschläge vereiteln,* iems. plannen verijdelen.

Rathschlagen, (*schlug rath, rathgeschlagen*) bedr. ww. onr., Z. *berathschlagen.*

Rathschluss, (*-es,* mv. *Rathschlüsse*) m. raadsbesluit o.

Raths-collegium, (*-giums,* mv. *-gien*) o., Z. *Rath* (5); 2. Z. *-versammlung; -diener* m. dienaar m. bij den raad, deurwachter, bode m.; *-dorf* o. tot den raad of den senaat behoorend dorp o.

Räthsel, (*-s,* mv. *Räthsel*) o. raadsel o., charade v.; *ein - auflösen,* een raadsel raden, oplossen; (fig.) raadsel o., duistere, onbegrijpelijke zaak v.

Räthsel-bild, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. raadselachtig beeld o.; *-deuter, —in,* hij of zij, die vlug raadsels raadt; (fig.) Oedipus m.; *-dichter* m. raadselmaker, raadseldichter m.; *-frage* v. raadselachtige, duistere vraag v.

Räthselhaft, bijv. nw. raadselachtig, duister, dubbelzinnig, onduidelijk, onbegrijpelijk, onverklaarbaar.

Räthselhaftigkeit, bijv. nw. raadselachtigheid, onduidelijkheid, onbegrijpelijkheid v., duistere, onverklaarbare o.

Rath-selig, bijv. nw., Z. *-fertig.*

Räthseln, (*räthselte, geräthselt*) o. ww., m. *h.* raadselachtig spreken of handelen.

Räthsel-reim, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. raadselrijm o.; *-spruch* m. raadselachtige spreuk v., dubbelzinnig gezegde o.; it. Z. *Göttterspruch; -ton* m. dubbelzinnige toon, raadselachtige toon m.; *-voll* bijv. nw. raadselachtig; *-wort* o. raadselwoord o.; 2. raadselachtig woord o.

Raths-enge, (*-n*) v. commissie v. uit den raad, raadscommissie v.; *-erlass* m., Z. *Rathschluss; -fähig* bijv. nw. verkiesbaar tot lid van den raad; *-fähigkeit* v. verkiesbaarheid v. tot lid van den raad; *-flagge* v. (Zeew.) raadsvlag m.; *-freund* m., Z. *-glied; -geschlecht* o. geslacht o., familie v. van hen, die verkiesbaar zijn tot leden van den raad, patriciersfamilie v.; *-glied* o. raadslid, lid o. van den raad, raadsheer m.; *die sämmtlichen —er,* de raad, senaat m.; *-gut* o. goed o. van den raad, raadsgoed o.; *-handel* m. voor den raad aanhangige zaak v.; 2. zaak v. van den raad; *-haupt, -oberhaupt* o. hoofd o. van den raad, voorzitter m. van den raad; *-herr* m. raadsheer m., lid o. van den raad; 2. (Nat. hist.) witte meeuw v.; *—nsitz* m., *—nstelle, —nwürde* v. raadsheerenzetel, plaats, waardigheid v. van raadsheer; *-herrlich* bijv. nw. raadsheerlijk, van een raadsheer; *-keller* m. gemeentekelder m.; *-kissen* o. kussen o. van een raadsheer; *-mann* m., Z. *-glied, -herr;* 2. Z. *Rathgeber; -marstall* m. gemeentestal m.; *-meister* m., Z. *-haupt; -person* v., Z. *-mann; -protokoll* o., Z. *-buch; -saal* m. raadszaal v.; *-schluss* m. raadsbesluit, besluit o. van den raad; *-schreiber* m. schrijver m. bij den raad, griffier m.; *-schreiberei* v. griffie v.; *-sitz* m., Z. *-stuhl; -sitzung* v. raadszitting, raadsvergadering v.; *-spruch* m., Z. *-schluss; -stand* m. (in de kerk), zitplaats v. van

een lid van den raad; *-stelle* v. plaats v. van raadsheer; *-stube* v. raadkamer v.; *-stuhl* m. zetel m. van een raadsheer; *-tag* m. zitdag m. van den raad; *-verlass* m., Z. *-beschlass; -versammlung* v. vergadering v. van den raad, raadsvergadering v.; *-verwandter* m., Z. *-glied;* 2. lid o. van den grooten raad; *-wage* v. stadswaag v.; *-wahl* v. verkiezing v. van de leden van den raad; *-wechsel* m. raadsverandering, aftreding v. van leden van den raad; *-zimmer* o., Z. *-stube.*

Ratification, (*-en*) v. bekrachtiging, bevestiging, staving, bekrachtigingsoorkonde, ratificatie v.

Ratificiren, (*ratificirte, ratificirt*) bedr. ww. bekrachtigen, bevestigen, ratificeeren.

Ratin, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gekeperde wollen stof v., ratijn o.

Ratiniren, (*ratinirte, ratinirt*) bedr. ww. (Lakenb.) noppen, van nopjes voorzien, ratineeren.

Ratiociniren, (*ratiocinirte,ratiocinirt*) bedr. ww. berekenen, een besluit trekken, redeneeren.

Ration, (*-en*) v. (Krijgsw.) rantsoen o., spijsportie v.

Rational, bijv. nw. redelijk, door de rede te bevatten, redematig, wetenschappelijk, rationeel.

Rationalgrösze, (*-n*) v. meetbare grootheid, rationeele grootheid v.

Rationalistisch, bijv. en b. het redegeloof betreffende, rationalistisch.

Rationalismus, (onb.) m. redegeloof o., godsdienst m. der rede, rationalisme o.

Rationalist, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger m. van het redegeloof, rationalist m.

Rational-wurzel, (*-n*) v. wortel m. die met betrekking tot de eenheid volkomen bepaald kan worden; *-zahl* v. wortelgetal o.

Rationell, bijv. nw., Z. *rational.*

Ratsch! tussch. ratsch!, klanknabootsing van het scheuren, afscheuren, uitscheuren.

Ratsche, Rätsche, (*-n*) v. ratel m.; 2. (w. i. gebr.) vlasbraak, hennepbraak v.

Ratschen, (*ratschte, geratscht*) o. ww., Z. *rasseln* (2); 2. snorken, ronken; 3. (van eenden), slobberen, plapperen, snateren.

Ratsch-darre, (*-n*) v. eest m. om hennep of vlas te drogen; *-ente* v. gewone wilde eend v.

Ratte, of **Ratze,** (*-n*) v. rat v.; (fig.) *er schläft wie eine -,* hij slaapt als eene bergrat; (gemeenz.) *-n im Kopfe haben,* muizenesten in het hoofd hebben; II. ratel m.

Ratteln, (*rattelte, gerattelt*) o.ww. ratelen, rammelen; 2. zeven; 3. vast inpakken.

Rattelscheit, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. pakstok m.

Ratten, (*-s*) m., z. m. harik m. (onkruid).

Ratten-birne, (*-n*) v. stoofpeer v.; *-eidechse* v. kameleon o.; *-fahl* bijv. nw., Z. *-grau; -falle* v. rattenval v.; *-fang* m. rattenvangst v.; *-fänger* m. rattenvanger m.; *-fresser* m. (Nat. hist.) rattenvreter m.; *-gift* o. wit arsenik m., (gewoonl.) rattenkruit o.; *-grau* bijv. nw. vaal, grijs als eene rat; *-kahl* bijv. nw. kaal als eene rat; (fig.) doodarm; *-könig* m. rattenkoning m., jonge ratten v. mv. die met staarten in elk. gegroeid zijn; *-koth* m. rattenstront m.; *-kraut* o. wolkruid, mottekruid o.; 2. Z. *-gift; -kuchen* m., *-kugel* v. rattenkoekje o.; *-nest* o. rattennest o.; (fig.) ellendig, smerig verblijf, krot, hok o.; *-pfeffer* m. rattenpeper v.; *-pulver* o. rattenkruit o.; *-schwanz* m. rattenstaart m.; (Veea.) lange dunne staart m. (eene paardenziekte); (Lakenw.) valsche plooi v. in het laken; (Timm.) ronde dunne vijl v.; (Pl.) tweeblad o., rattenstaart m.

Rattern, (*ratterte, gerattert*) o.ww. Z. *rasseln; er lügt, dass es rattert,* hij liegt of het gedrukt is; *sie tanzen & dass es rattert,* zij dansen zoo als het behoort.

Ratz, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Ratte;* 2. bergrat, slaaprat v.; 3. marmot v.; 4. Duitsch konijn o.

Rätzchen, (verkl.) o. ratje, kleine jonge rat v.

Ratze, (*-n*) v., Z. *Ratte;* 2. stormvogel m.

Rätze, (*-n*) v. kan v. met eene pijp, pijpkan v.

Ratzen, (*ratzte, geratzt*) o. ww., Z. *rattern;* 2. met geraas voortkomen; 3. Z. *rauben.*

Ratzwolf, (*-(e)s,* mv. *Ratzwölfe*) m. kleine rivierbaars m.

Raub, (*-(e)s,* mv. *Räubereien*) m. roof m., rooverij, plundering, berooving v.; it. diefstal m., dieverij v.; (van een meisje), schaking, ontvoering v.; *auf - ausgehen,* op roof uitgaan; (Wap.) *zum -e gerüstet,* den prooi dragend; 2. buit m. prooi v., geplunderde, gestolene o.; (fig.) *zum -e werden,* ten prooi worden; *ein - der Flammen werden,* eene prooi der vlammen worden; II. haast v., spoed m., overijling v.; *auf den - etw. thun,* in haast, overijld; (Bergw.) *auf den - bauen,* overijld bouwen.

Raub-aal, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Aalraupe; -ameise* v. leeuwenmier v.; *-arbeit* v. (Bergw.) delving v. aan de oppervlakte der aarde; *-begier(de)* v. roofzucht v.; *-begierig* bijv. nw. roofzuchtig; *-biene* v. horzel v.

Rauben, (*raubte, geraubt*) bedr. en o. ww., m. *h.* (van dieren), rooven, van roof of prooi leven; (van menschen), rooven, plunderen, stelen; *ein Mädchen -,* schaken, ontvoeren; *auf der See -,* kapen; *die Waaren aus einem verunglückten Schiffe -,* weghalen, verduisteren; (fig.) *jemn. seine letzte Hoffnung -,* ontnemen, benemen; *jemn. das Leben -,* iem. het leven benemen, dooden; *einem Mädchen die Ehre -,* een meisje de eer ontnemen, schenden, verkrachten.

Räuber, (*-s,* mv. *Räuber*) m. roover, plunderaar, struikroover, dief m.; (van een meisje), schaker m.; it. Z. *Strassen-, Seeräuber;* (aan de kaars), dief m.; (Tuinb.) waterloot v.; (Pl.) Z. *Rheinfarn;* (Spr.) *der - schimpft den Mordbrenner,* de pot verwijt den ketel dat hij zwart is.

Räuber-anführer, (*-rers,* mv. *-rer*) m., Z. *-hauptmann; -bande* v. rooverbende, dievenbende v.

Räuberei, (*-en*) v. rooverij v., gewapende diefstal m., plundering v., Z. *Raub.*

Räuber-genoss, (*-en,* mv. *-en*) m. medeplichtige m. van roovers, roovergenoot m.; *-geschichte* v. roovergeschiedenis v.; *-haar* o. stekelig haar, dievenhaar o.; *-hähnchen* o. (Nat. hist.) roofkever m., rooftor v.; *-haupt* o., *-hauptmann* m. rooverhoofdman m.; *-höhle* v. rooverhol o.; *-horde* v. rooverbende, dieventroep m.

Räuberin, (*-nen*) v. roovers, dievegge v.

Räuberisch, bijv. en b. roofzuchtig, als een dief, als een roover; *-e Handlung,* Z. *Räuberei; -e Hände,* diefachtig; (Bergw.) *-es Erz,* erts dat niet alleen door vuur vergaat, maar nog andere stoffen met zich voert.

Räuber-schaar, (*-en*) v., Z. *-bande; -volk* o. roofzuchtig volk o.

Raub-falk, (*-en,* mv. *-en*) m. giervalk m.; *-fisch* m. roofvisch m.; *-fliege* v. roofvlieg v.; *-gebäude* o. slecht ongonnen mijn v.; *-geflügel* o. roofvogels m. mv.; *-genoss* m. roovergezel m.; *-geschwader* o. kapervloot v.; *-gesell* m. medeplichtige m. aan eene rooverij; (fig.) stoute roover m.; *-gesindel* o. roovergespuis o.; *-gier* v., *-gierig* bijv. nw., Z. *-begier, -begierig; -graf* m. (Leenw.) roofzuchtige graaf m.; *-gut* o. geroofd goed, gestolen goed o.; (Krijgsw.) buit m.; *-höhle, -horde* v., Z. *Räuberhöhle* &.

Raubig, räubig, bijv. en b., Z. *räuberisch.*

Räub-käfer, (*-fers,* mv. *-fer*) m. roofkever m., rooftor v.; *-kobalt* m. kobalterts o. dat andere stoffen met zich voert; *-krähe* v. kraai v. met zwarten bek; *-krieg* m. rooverkrijg m.

Räubler, (*-s,* mv. *Räubler*) m. kleine roover m.

Räubling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. eenjarig rund o.

Raub-mord, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. rooverij v. vergezeld van moord; *-mörder* m. struikroover, dief m., die tevens een moord begaat; *-nest* o. rooverhol, roofnest o.; *-pfahl* m. grondpaal m.; *-ritter* m. roofridder, roofzuchtig ridder m.; *-schiff* o. roofschip, kaperschip o.; *-schiffer* m. kaper, kaapvaarder m.; *-schloss* o. roofridderslot o.; *-schütz* m. wilddief, strooper m.; *-staat* m. rooverstaat m.; 2. — *en,* Barbarysche staten m. mv.; *-segel* o. dwarszeil o. aan den mast op de Elbeschepen; *-stollen* m. (Bergw.) ontginning v. van eene mijn zonder daartoe het recht te hebben; *-stück* o. geroofd, gestolen voorwerp o., buit, roof

m.; *-sucht* v., *-süchtig* bijv. nw., Z. *-begier(ig)*; *-that* v. rooverij v.; *-thier* o. roofdier o.; *-vogel* m. roofvogel m.; (fig.) dief, roover m.; *-vogelfarbe* v. (Jachtw.) kleur v. van de vederen van roofvogels; *-volk* o., Z. *Räubervolk*; *-wespe* v. roofwesp, knaagwesp v.; *-wild* o., Z. *-thier*; *-wolf* m. rondloopende, op prooi uitzijnde wolf m.; *-wuth* v. roofzucht v.; *-zug* m. rooftocht m.

Rauch, bijv. en b. ruig, harig, wollig; (Boschw.) *-es Holz*, Z. *-holz* (1).

Rauch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. rook, damp, walm m.; *im -e aufgehen*, in rook opgaan; (fig.) (van eene verwachting), als rook vervliegen; *Fleisch in den - hängen*, te rooken of in den rook hangen; (fig.) *ein kleiner - beisst ihn nicht*, hij laat zich door eene kleine moeielijkheid niet ontmoedigen, is voor geen klein gerucht vervaard; (Spr.) *kein Feuer ohne - of wo - ist, da ist auch Feuer*, geen vuur zonder rook; *aus dem -e in's Feuer kommen*, van den regen in den drop, van kwaad tot erger komen; 2. Z. *Hütten -, Zechenrauch*; 3. schoorsteen m.; *seinen eigenen - haben*, eigen haard hebben, een huishouden hebben.

Rauch-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) rookkleurige agaat m.; *-altar* m. reukaltaar o.; *-apfel* m. doornappel m.; *-back* m. (Lakenw.) raam o. onder de wals om te noppen; *-bad* o. dampbad o.; *-bart* m. witte paling m.; *-baum* m. (Lakenw.) wals v. om het laken overheen te trekken om te noppen; *-beere* v. stekelbes v.; it. stekelbesseboom m.; *-behälter* m., Z. *-kammer*; *-beinig* bijv. nw. met ruige pooten; *-blätterig* bijv. nw. met ruige bladeren; *-borsten* v. mv., Z. *Rauhborsten*; *-buche* v. jokboom, hagebeuk m.; 2. heester m.; *-dicht* bijv. nw. rookdicht, ondoordringbaar voor den rook.

Räucheln, (*räuchelte, geräuchelt*) o. ww., m. *h.* naar den rook rieken, smaken.

Rauchen, (*rauchte, geraucht*) o. ww., m. *h.* rooken, dampen, walmen, rook laten ontsnappen; *der Ofen raucht*, de kachel rookt; *rauchende Spalte*, rookende spleet; (Spr.) *wo Feuer ist, da raucht es*, waar vuur is rookt het, waar het rookt, is het warm; *so lange die Küche raucht, sind sie Freunde*, zoo lang er wat te eten valt &; *wenn die Küche nicht mehr raucht*, als de schoorsteen niet meer rookt, als er niet meer te eten valt; *sehen, wo die Küche raucht*, tafelschuimen, op den klap loopen; 2. Z. *dampfen*; II. bedr. en o. ww. *Tabak, eine Pfeife -*, rooken; *aus einer Pfeife -*, eene pijp rooken.

Räuchen, (*räuchte, geräucht*) bedr. ww. rook maken, laten rooken.

Raucher, (*-s*, mv. *Raucher*) m. rooker, tabakrooker m.; 2. Z. *Rauchkohle*.

Räucherbüchse, (*-n*) v. reukdoos v.; (Heelk.) rookdoos v.

Räucherer, (*-s*, mv. *Räucherer*) m. berooker, rookverspreider m.; (fig.) pluimstrijker m.

Räucher-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. wierookvat o.; *—träger* m. wierookvatdrager m.; *-fässchen* o. wierookvaatje o.; 2. schuitje o.; *-holz* o. reukhout o.

Räucherig, bijv. nw., Z. *rauchig* (2); 2. rookerig, naar den rook smakend; *Fleisch -machen*, rooken; *Kleider & -machen*, Z. *einräuchern*.

Räucher-kammer, (*-n*) v. rookkamer, kamer v. om vleesch & te rooken; *-kerze* v., *-kerzchen* o. pastille v. om te branden; *-kohle* v. rookende kool v.; *-lampe* v. reuklamp v.; *-mittel* o. (Heelk.) berookingsmiddel o.

Räuchern, (*räucherte, geräuchert*) bedr. ww. *Fleisch -*, rooken, in den rook hangen; *geräuchertes Fleisch*, gerookt vleesch; (Gen.) *ein krankes Glied -*, berooken; *Briefe, Waaren -*, berooken om de smetstof te verdrijven; 2. o. ww., m. *h.* wierooken; *in den Zimmern -*, wierook, pastilles & branden.

Räucher-pfanne, (*-n*) v. (verkl. *-pfännchen* o.) wierookvat, wierookvaatje o.; *-pulver* o. reukpoeder of poeier o.

Räucherung, (*-en*) v., Z. *räuchern*; it. berooking v.

Räucher-werk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. reukwerk o., parfumerie v.; *-wurst* v.; Z. *Rauchwurst*.

Rauchfang, (*-fang(e)s*, mv. *-fänge*) m. schoorsteen m., haardstede, woning v.; *ein Flecken von 100 Rauchfängen*, met 100 huisgezinnen; *-geld* o. loon o. voor het vegen van den schoorsteen; 2. belasting v. op de haardsteden; (Leenw.) schoorsteengeld o.; *-kehrer* m. schoorsteenveger m.; *-mantel* m. schoorsteenmantel m.; *-verständiger, -verbesserer* m. rookverdrijver m.

Rauch-farbe, (*-n*) v. rookkleur v.; 2. schoorsteenroet o.; *-farben, -farbig* bijv. nw. rookkleurig; *-färber* m. bontverver m.; *-fass* o. &, Z. *Räucherfass*; *-feuer* o. houtvuur, stroovuur o.; *-fleisch* o. gerookt vleesch o.; *-flügel* m. vlinder m. met roodkleurige vleugels; *-frost* m., Z. *Rauhreif*; *-fusz* m., Z. *Schneehuhn*; 2. trommelduif v.; 3. valk m. met ruige pooten; *-füszig* bijv. nw. ruigpootig; *-futter* o. (Naai.) wollen voering v.; (Landb.) Z. *Rauhfalter*; *-gans* v. gerookte gans v.; 2. gans v. als schoorsteengeld; *-gar* bijv. nw. (Bontw.) als bont bewerkt; 2. voldoende gerookt; *-gare* v. (Zeew.) hoogste graad m. van zuiverheid van het koper; *-gelb* bijv. nw. geel door den rook, rookgeel; *—kies* m. arsenikkies m.; *-geld* o., Z. *-fanggeld* (2); *-gewölbe* o. (Giet.) gewelfde schoorsteen m.; *-gezottelt* bijv. nw. ruig, harig; *-gras* o. wolgras o.; *-grau* bijv. nw. rookgrauw; *-haarig* bijv. nw. ruig, ruigharig; *-hafer* m. windhaver, wilde haver v.; 2. wolgras o; *-handel* m. handel m. in bontwerk; *-händler* m. handelaar m. in bontwerk; *-handlung* v., Z. *-handel*; *-häutig* bijv. nw. eene ruige huid hebbende; *-henne* v., Z. *-huhn*; *-hobel* m., Z. *Rauhhobel*; *-holz* o. (Boschw.) loofhout o.; 2. kreupelhout o.; *-honig* m. tonhoni(n)g m.; *-huhn* o. hoen o., hen, kip v. als schoorsteenbelasting.

Rauchicht, bijv. nw. als rook, naar rook riekend.

Rauchig, bijv. nw. (van eene keuken). rookend; 2. vol rook, zwart van den rook.

Rauch-kammer, (*-n*) v. rookkamer v., rookvertrek o.; 2. —, *-kerze* v., Z. *Räucherkammer* &; *-kohle* v. rookende kool v.; *-kopf* m. viscarend m.; 2. gondgele valk m.; 3. ragebol m.; *-korn* o. (Leenw.) koren o. als schoorsteenbelasting; *-krystall* m., Z. *-topas*; *-kugel* v. (Vuurw.) vuurbol m.; *-leder* o. marokijnleder o.; *-linde* v. gewone olm (boom) m.; *-loch* o. rookgat, schoorsteengat o.; (fig.) rookerig vertrek o.; *-los* bijv. nw. zonder rook; *-mantel* m. priestergewaad o. voor den avondgodsdienst; *-meier* m., *—kraut* o. (Pl.) kruiswortel m., kruiskruid o.; *-meister* m. knecht m. met de (vleesch)rookerij belast; *-opfer* o. reukoffer o.; *-pfanne* v., Z. *Räucherpfanne*; *-pfennig* m. schoorsteenbelasting v.; *-post* v. (Krijgsw.) post m., van waar men door den rook een sein geeft; *-röhre* v. rookbuis v.; *-säule* v. rookzuil, rookkolom v.; *-schatz* m., Z. *-pfennig*; *-schlich* m. stuivend gruiserts o.; *-schwalbe* v. huiszwaluw v.; *-schwanz* m. muis v. met ruigen staart; *-schwarz* bijv. en b. zwart van den rook; II. o. zelfst., Z. *-leder*; *-seide* v. floretzijde v., filosel o.; *-spinne* v. rookkleurige spin v.; *-stein* m., Z. *-topas*; *-stube* v. berookte kamer v.; 2. Z. *-kammer*; *-tabak* m. rooktabak v.; *-topas* m. (Delfst.) rookkleurige topaas m.; *-topf* m. rookpot m.; *-verständiger* m. rookverdrijver m.; *-waaren* v. mv., Z. *-werk*; *—handel* m., Z. *-handel*; *-wacke* v. (Delfst.) samengedrukte, verkoolzuurde kalk v.; *-wehr* o. met wilgenrijs beplante oever m.; *-werk* o. pelswerk, bontwerk o.; 2. Z. *Räucherwerk*; (Jachtw.) ruigharig wild o.; *-werken* bijv. en b. van bontwerk; 2. bedr. ww. (Boschw.) van lommer of takken berooven; *-werker* m. bontwerker m.; 2. Z. *-händler*; *-wolke* v. rookwolk v.; *-wurst* v. rookworst, gerookte worst v.; *-wurzel* v. klierkruid, klein schelkruid o.; *-zeh(e)nte* m. tiende v. op wol en vleesch; *-zimmer* o., Z. *-kammer*, *-stube*.

Raude, (*-n*) v. roof, korst v.

Räude, (*-n*) v. kanker m.; (van schapen &), verouderd schurft o., worm m.; (Veea.) Z. *Rappe*; it. puist v., besmettelijke ziekte v. van schapen; (Tuinb.) (van boomen), kanker m.

Räudig, (*-er, -st*) bijv. en b. schurftig, puistig, kankerachtig; *-keit* v. schurftachtigheid, kankerachtigheid v., Z. *Räude*.

Rauf-bold, (*-(e)s*. mv. *-e*) m., Z. *Raufer*; *-busze* v. geldboete v. voor eene vechtpartij; *-degen* m. lange stootdegen m., rapier o.; 2. Z. *Raufer*.

Räufe, (*-n*) v. (Landh.) vlasbraak v.; (in stallen), ruif v.; 2. vechtpartij, plukhaarderij v.

Räuf-eisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o., Z. *-messer.*

Raufel, Räufel, (*-n*) v., Z. *Raufe* (Landh.).

Räufeln, (*räufelte, geräufelt*) bedr. ww. *Flachs* & -, braken, repelen.

Raufen, (*raufte, gerauft*) bedr. ww. *jem. bei* of *an den Haaren* -, trekken, plukken; *jem. die Haare aus dem Kopf* -, trekken, rukken; *Flachs* -, uittrekken; 2. braken, repelen; *eine Gans* -, plukken; *Gras* -, uittrekken; II. wed. ww. *sich* -, *mit einander* -, plukharen, vechten.

Raufer, (*-s*, mv. *Raufer*) m. vechtersbaas, twistzoeker m.; it. Z. *Raufdegen*; (Hoed.) Z. *Rüpfer.*

Rauferei, (*-en*) v. (gemeenz.) vechtpartij, kloppartij, oneenigheid v., it. twist m.

Rauf-feder, (*-n*) v. (van vogels), vederen v. mv.; *-handel* m., Z. *Rauferei*; 2. behandeling v. eener vechtpartij voor de rechtbank; *-holz* o. (Looi.) haarplukker m., plukhout o.; *-kunst* v. schermkunst v.; *-messer* o. hoedenmakersschraapmes o.; *-papier* o. bladen o. mv. bordpapier om de wol te persen; *-sucht* v. zucht v. tot twisten, vechten; *-süchtig* bijv. nw. twistziek, twistzoekend; *-wolle* v. wol v. die uitvalt of aan struiken blijft hangen; 2. beste scheerwol v.; *-zange* v. groote nijptang v.; *-zänglein* o. nijptangetje o.; *-zeit* v. (van ganzen &c.), pluktijd m.

Rau-graf, (*-en*, mv. *-en*) m. (Leenw.) wildgraaf, woudgraaf, rijngraaf m.

Raugräfin, (*-nen*) v. woudgravin, rijngravin v.

Rauh, (*-er, -st*) bijv. en b. ruig, harig, Z. *rauch*; 2. ruw, scherp; (van ijzer), ruw, hard; (van een weg), hobbelig, ongelijk, oneffen; *-er Felsen*, steil, naakt; *-es Blatt*, ruig, wollig, stekelig; *-es Futter* &, Z. *Rauhfutter* &; (Grav.) *-e Schraffirungen*, scherp, ruw; *- mauern*, ruw bepleisteren, volrapen; *das -e benehmen*, uit het ruw werken; 3. ruw, lomp, onbeschaafd, onbewerkt, ongepolijst; *-er Diamant*, ruw, niet geslepen; (fig.) van de steen), ruw; *-er Wind*, guur *-er Geschmack*, scherp, wrang; *ein -er Mann*, ruw, onbeschaafd, onbesuisd, streng; *-e Sitten*, ruw, onbeschaafd; *jemn. - begegnen*, ruw, woest behandelen; *jem. - anfahren*, toesnauwen; (gemeenz.) *die -e Seite, das Rauhe herauskehren*, gestrengheid gebruiken; Z. *grob, -roh.*

Rauh-apfel, (*-äpfels*, mv. *-äpfel*) m., Z. *Rauchapfel*; *-arbeit* v. borstelmakerswerk o.; *-bank* v. sponnigschaaf, roffelschaaf v.; *-beere* v. stekelbes v.; *-blätterig* bijv. nw. (Pl.) met stekelige bladeren; *-borsten* v. mv. borstelhaar o.; *-buche* v. jokboom, hagebeuk m.; 2. heester m.; *-buckel* m. (Nat. hist.) ruigharige zeemuis v.; *-distel* v. vollerskaarde v.

Rauhe, Räuhe, (*-n*) v., Z. *Rauhigkeit*; 2. Z. *Rauhzeit.*

Räuhe, o., z. m. ruwheid, lompheid, woestheid, onbesuisdheid, gestrengheid v.; (gemeenz.) Z. *rauh.*

Rauhen, (*rauhte, gerauht*) bedr. ww. ruw maken, ongelijk maken; (Looi.) *die Felle* -, ontharen; (Lakenb.) *Tuch* -, noppen; 2. wed. ww. *sich* -, ruien, de vederen of haren verliezen.

Rauher, (*-s*, mv. *Rauher*) m. wolophaler m.

Rauh-frost, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-reif*; *-futter* o. ruw voeder, hooi, gras, stroo o.; (Bontw.) voering v. van bont; *-gar* bijv. nw. (van huiden), aan eene zijde gelooid; *-gemäuer* o. ruw metselwerk o., beraping, volraping v.; *-handel* m. handel m. in bontwerk.

Rauheit, (*-en*) v., Z. *Rauhigkeit.*

Rauh-hobel, (*-hobels*, mv. *-hobel*) m., Z. *-bank*; *-honig* m. ongezuiverde tonnenhoni(n)g, honi(n)g m. met was.

Rauhigkeit, (*-en*) v. ruwheid, hardheid v.; (van ijzer), ruwheid, hardheid v.; (van een weg), hobbeligheid v.; (van de stem), ruwheid, heeschheid v.; (van een verwijt), gestrengheid v., (van zeden), ruwheid, onbeschaafdheid v.; (van de inborst), woestheid v.; 2. ruwheid, ongelijkheid, oneffenheid v.

Rauh-knecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zakkendrager, sjouwer m.; *-kopf* m. ragebol m.; *-leder* o., Z. *Rauchleder*; *-linde* v. lindeboom m. met stekelige bladeren; *-pferd* o. onbereden paard o.; *-reif* m. rijp, rijm, ijzel m.

Rauh-schleifer, (*-fers*, mv. *-fer*) m. grofslijper, bijlenslijper m.; *-schwarz* o., Z. *Rauchleder*; *-stein* m. onbehouwen steen m.; *-trog* m. scheertrog m.; *-wacke* v., Z. *Tufstein*; *-weizen* o. baardtarwe v.; *-werken* bijv. nw., Z. *rauchwerken*; *-zackig* bijv. nw. met scherpe punten, tanden, baarden of stekels voorzien; *-zeh(e)nte* m. schoventiend v.; *-zeit* v. ruitijd m.

Rauke, (*-n*) v. (Pl.) raketkruid o., raket v.; it. waterkers v.; (Landb.) hoop m. graan op het veld; 2. vim, stellage v. om erwten te drogen.

Raum, (*-(e)s*, mv. *Räume*) m. ruimte, ledige, plaats, leemte v.; *der unbegrenzte* -, de onbegrensde ruimte, lucht v.; 2. plaats v.; *es ist nicht - genug da*, daar is geene plaats, ruimte genoeg; *den - frei lassen*, de plaats open laten; (van een gebouw), grootte, ruimte, uitgestrektheid v.; (Zeew.) ruim o.; (Drukk.) tusschenlijn v.; *zu groszer - zwischen zwei Wörtern*, te veel wit &; (fig.) - *zur Reue &c. geben*, berouw krijgen; *einer Bitte - geben*, een verzoek inwilligen, toestaan; *der Versuchung - geben*, wijken voor, toegeven aan, zich overgeven aan; *einer Neigung* -, zich overgeven aan, toegeven.

Raum, (*-er, -st*) bijv. nw. (veroud.) ruim, uitgestrekt, overvloedig.

Raum-anker, (*-ankers*, mv. *-anker*) m. noodanker, plechtanker o.

Räumauf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) hij die alles wegsleept, meeneemt, opeet.

Raum-bohrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. holboor v.

Raum-brief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schriftelijk bevel o. om het land te verlaten; *-busze* v. boete v. bij verzuim van ontruiming.

Raumeiche, (*-n*) v. alleen staande eik m.

Räumeisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. (Giet.) schrapper, krabber, rijf m., Z. *Raumbohrer.*

Raumen, (*raumte, geraumt*) o. ww. (veroud.) ramen, gissen, peinzen.

Räumen, (*räumte, geräumt*) bedr. ww. ruimen, uit den weg ruimen, opruimen; *Bücher vom Tisch* -, wegruimen; *etw. bei Seite* -, opruimen, wegzetten; (fig.) *Hindernisse aus dem Wege* -, uit den weg ruimen, wegnemen; *einen Menschen aus dem Wege* -, van kant maken, dooden; 2. opruimen, leegmaken, ledigen, ontruimen; *einen Platz vom Schutte* -, het puin uithalen uit; *einen Hafen* -, uitbaggeren; 3. *die Stadt, das Land* -, ontruimen, verlaten; *das Feld* -, het veld ruimen, vluchten; (Zeew.) (van den wind), ruimen, gunstig worden, uitschieten; (Wijng.) *den Weinstock* -, snoeien; II. o. ww. wijken voor, zich verwijderen; *der Wind räumt*, wordt gunstig, ruimt.

Räumer, (*-s*, mv. *Räumer*) m. ruimer, opruimer, sekreetruimer m., Z. *Ausräumer*; 2. ruimnaald v., pijpenwroeter m., Z. *Raumbohrer, Räumeisen, Raumnadel*; (Zeew.) wind m. die gunstig wordt, uitschieter m.

Raumfeile, Räumfeile, (*-n*) v. slotenmakersvijl v.

Raumgast, (*-gastes*, mv. *-gäste*) m. matroos m. die in het ruim werkt.

Räumig, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *geräumig.*

Räumlich, (*-er, -st*) bijv. nw. plaatselijk, tot de plaats behoorende, plaats innemend, Z. *geräumig*; *-keit* v., Z. *Geräumigkeit*; 2. localiteit v., lokaal, vertrek o.

Raum-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. opening v. in den brandhoutstapel; *-los* bijv. nw. geene ruimte beslaande; (fig.) afgetrokken, denkbeeldig; *-nadel, Räumnadel* v. ruimnaald v.; (Bergw.) doorsteker m.; *-pfahl* m. tak m. om de opening in den brandstapel te houden.

Räumte, v., z. m. (Zeew.) ruime sop o., open zee v.

Raumundkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. steenbreke v.

Räumung, (*-en*) v., Z. *räumen*; it. ruiming, ontruiming, lediging v.; (van eene woonplaats), ontruiming, verhuizing v., vertrek o.; (van eene vesting), ontruiming v.; *-srecht* o., Z. *Fegerecht.*

Raunen, (*raunte, geraunt*) bedr. ww. *jemn. etw. in's Ohr* -, fluisteren; 2. *ein Pferd* -, tot ruin maken, ruinen, lubben, snijden; II. o. ww., m. *h.* (van hazen), springen.

Rauner, (*-s*, mv. *Rauner*) m. fluisteraar m.

Raunsche, (*-n*) v. beet v., beetwortel m.

Raup, (*-en*, mv. *-en*) m. (Volksl.) lomperd, deugniet, landlooper m.

Raupe, (*-n*) v. rups v.; (fig.) *-n*

im Kopfe haben, muizenesten in het hoofd hebben; 2. Z. *Rappfisch*.

Raupen, (*raupte, geraupt*) bedr. en o. ww., m. *h.* van rupsen zuiveren, de rupsen opzoeken.

Raupen-ei, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. rupseneí o.; *-eisen* o. rupsenhaak m., rupsentang v.; *-fliege* v. rupsenvlieg v.; *-frasz* m. door rupsen veroorzaakte vernieling of schade v.; *-gras* o. kanariegras, glansgras o.; 2. rietgras o.; *-haut, -hülse* v. rupsenhuid v., tonnetje o.; *-jäger* m. (Nat. hist.) rupsendooder m.; *-klee* m., *-kraut* o. (Pl.) rupsenkruid, schorpioenkruid o.; *-nest* o. hoop m. rupsen; 2. rupsennest o.; *-sauer* bijv. nw. *—e Salze*, zijdewormzure zouten o. mv.; *-säure* v. zijdewormzuur o.; *-scheere* v., Z. *-eisen; -schmeiszer* m. vlinder m.; *-stand* m. toestand m. van rups, rupsenstaat m.; (fig.) — *des Menschen auf der Erde*, staat m. van onvolmaaktheid; *-stein* m. (Delfst.) rupssteen m.; *-tödter* m. rupsendooder, ichneumon m.; 2. zandwesp v.; 3. rups v., die van insectenlarven leeft; 4. Z. *Purpurdohle*.

Raupfüszig, rauphufig, bijv. nw. (Veea.) *-es Pferd*, aan knieboogskloven lijdend.

Raupicht, bijv. nw. vol rupsen, door de rupsen afgeknaagd.

Raupig, bijv. nw. rupsvormig, rupsachtig.

Rausch, (*-es*, mv. *Räusche*) m. (eig. en fig.) dronkenheid, dronkenschap v., roes m.; *er hat einen -*, hij is dronken; *einen halben -, ein Räuschlein* of *Räuschchen haben*, half dronken zijn, aangeschoten zijn; *einen - trinken, sich einen - trinken*, zich dronken drinken; *jemn. einen - anhängen*, iem. dronken maken; *jemn. den - vertreiben*, iem. ontnuchteren; (fig.) *der - der Freude*, opgewektheid v.; 2. (Pl.) Z. *Brand;* it. Z. *Preiszelbeere;* 3. Z. *Myrtenheide, Lolch;* (Bergw.) gruiserts o.

Rausch-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Pl.) bedwelmende boom m. van Jamaica; 2. kina v.; *-beere* v. ruischbezie of bes v.

Räuschchen, Räuschlein, (verkl.) o. roesje, snorretje o., Z. *Rausch*.

Rauschen, (*rauschte, gerauscht*) o. ww., m. *h.* (van water), ruischen, murmelen; (van den wind), ruischen, suizen; (van zijden stoffen), kraken, geraas maken; (fig.) (van genoegens), *-d*, luidruchtig; II. o. ww., m. *s.* ruischen, ritselen, wemelen, geraas maken; *daher -*, met geraas aankomen, Z. *brausen;* 2. (van vloeistoffen), Z. *gähren;* 3. Z. *berauschen;* (Goudsl.) platslaan; (Jachtw.) (van het wild), ritsig, tochtig zijn, paren; III. bedr. ww. bedwelmen, dronken maken; *etw. -*, met gedruis te kennen geven, uitdrukken; *Golddraht -*, een weinig pletten; IV. o. zelfst. (van de zee), bruisen o.; (van bladeren), geritsel o.; (van eene beek), gemurmel o.; van stoffen), gekraak o.

Rausch-flöte, (*-n*) v., Z. *-pfeife; -flügel* m. (Waterb.) kribwerk o. om de strooming te versterken; *-gelb* o. (Scheik.) ruisgeel, operment o.; *—kies* m. gewoon arsenikkies o.; *-gold* o. klatergoud o.; *-grün* o. sapgroen o.; 2. kanneberg v.; *-haube* v. (Valk.) kapje o., kap v. voor pas gevangen valken.

Rauschig, bijv. nw. (Volkst.) bedwelmd, dronken, in een roes; 2. ruischend.

Rausch-korn, (*-(e)s*) o., z. m. (Pl.) koren o. waarin de brand is, onkruid o.; *-leinwand* v. gewast linnen o.; *-mittel* o. bedwelmend (genees)middel o.; *-pfeife* v. (Org.) fluit, ruischpijp v., hooge quint v.; *-silber* o. bladzilver, klaterzilver o.; *-werk* o., Z. *-pfeife; -wurzel* v. knoflookkruid o.

Rausen, rauszen, (*rauste, gerauszt* en *rauszte, gerauszt*) o. ww. ruischen, snorken, brommen, bulderen.

Räuspern (sich), (*räusperte, geräuspert*) wed. ww. kuchen, rochelen, schrapen; (Gen.) speeksel opbrengen.

Raute, (*-n*) v. (Pl.) ruit, wijnruit v.; *starkriechende -*, tuinruit v.; 2. *wilde -*, wilde ruit, bergruit v.; 3. aardrook m., duivekervel v.; 4. hertshooi, Sint-Janskruid o.; 5. wit kruiskruid o.; 6. (Bouwk.) voetring m. aan eene zuil; (Wap.) - of *-nkranz*, loofkrans m.; II. ruit v., scheefhoekig vierkant o.; (Meetk.) ruit v., verschoven vierkant o.; (Sp.) ruiten, ruit v.; (in eene kous), klink v.; (Slot.) - of *Raute* v. ring m. (van een sleutel).

Rauten, (*rautete, gerautet*) bedr. ww. (Juw.) met ruitjes slijpen.

Rauten-acht, (*-en*) v. ruiten acht v.; *-artig* bijv. nw. ruitachtig; 2. Z. *-förmig; -asz* m. ruitenaas o.; *-balsam* m. ruitbalsem m.; *-blätterig* bijv. nw. met ruitvormige bladeren; *-bube* m. ruitenboer m.; *-dame* v. ruitenvrow v.; *-daus* o., Z. *-asz; -dodekaeder* o. (Krist.) ruitvormig twaalfvlak o.; *-drei* v. ruiten drie v.; *-essig* m. ruitazijn m.; *-fläche* v., Z. *-vierung; -förmig* bijv. nw. ruitvormig; (Juw.) *—geschnittener Diamant*, ruitswijze, met ruitjes geslepen; *-fünf* v. ruiten vijf v.; *-glas* o. ruitvormig geslepen glas o.; 2. ruit v.; *-könig* m. ruitenkoning, ruitenheer m.; *-körbchen* o. ruitvormige noachsschelp v.; *-kranz* m. krans m. van ruit; (Wap.) loofkrans m.; *-kreuz* o. (Wap.) kruis o. met ruiten; *-muskel* m. ruitvormige spier v.; *-neun* v. ruiten negen v.; *-öl* o. ruitolie v.; *-richter* m. (Slot.) werktuig o. om den ring van den sleutel te stellen; *-ring* m. ring m. met ruitjes; *-schild* o. geruit schild o.; *-sechs, -sieben* v. ruiten zes, zeven v.; *-spath* m. ruitvormig spaath o.; *-stein* m. met rozetten geslepen edelgesteente o.; *-stich* m. ruitsteek v.; *-strauch* m. (Pl.) ruit v.; *-vier* v. ruiten vier v.; *-viereck* o., *-vierung* v., Z. *Raute* II; *-wasser* o. ruitwater o.; *-wein* m. ruitwijn m.

Rautenweise, bijw. ruitsgewijze, in ruiten.

Rauten-zehn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ruiten tien v.; *-zwei* v. ruiten twee v.

Räutern, (*räuterte, geräutert*) bedr. ww. ziften, Z. *rädern*.

Ravelin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. en o (Vest.) ravelijn o.

Raveling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Ravelin;* 2. (*-en*) v. kromming v. van den stroom, bocht m. in den stroom.

Ravenstuch, (*-(e)s*) o., z. m. Russisch zeildoek o.

Ravigginolo, (*-s*, mv. *-s*) m. geitenkaas v. uit Brescia.

Räzen, (*räzte, gerâzt*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) keffen; 2. bedr. ww. *einen Hasen -*, door gekef nabootsen, aanlokken.

Reaction, (*-en*) v. terugkeer, tegenwerking v., tegenstand m., reactie v.

Reactionär, bijv. nw. terugwerkend, tegenwerkend; 2. (*-en*, mv. *-en*) m. bevorderaar m. eener reactie, reactionnair m.

Reagens, (onb., mv. *Reagentien*) o. (Scheik.) herkenningsmiddel, reagens o.

Real, bijv. en b. werkelijk, wezenlijk, waarlijk, zaakkundig, technisch; *das -e*, werkelijkheid v.; II. (*-(e)s*, mv. *-e*) m. reaal m., Spaansche munt van 9 en 18 cents; III. o. (Drukk.) letterkast v.

Realdefinition, (*-en*) v. omschrijving, bepaling, definitie v. eener zaak.

Reale, (*-n*) v. koninklijke galei v.

Realgar, (*-(e)s*) o., z. m. rood rattenkruit o.

Realien, v. mv. wezenlijke dingen o. mv., werkelijke waarden v. mv.; 2. zaakkennis v.

Realinjurien, v. mv. feitelijke beleedigingen v. mv.

Realisiren, (*realisirte, realisirt*) bedr. ww. verwezenlijken, tot werkelijkheid brengen, tot stand brengen, realiseeren.

Realismus, (onb.) m. werkelijkheidsleer v., realisme o.

Realist, (*-en*, mv. *-en*) m. aanhanger m. der werkelijkheidsleer, realist m.

Realität, (*-en*) v. werkelijkheid, wezenlijkheid, zakelijkheid v.

Real-kenntniss, (*-e*) v. zaakkennis v., nuttige kennis v.; *-lexikon* o. zaakkundig woordenboek o.; *-schule* v. reaalschool, ambachtsschool v.

Realterrition, (*-en*) v. verschrikking v. door het vertoonen van allerlei foltertuigen.

Real-werth, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. werkelijke, wezenlijke waarde, innerlijke waarde, reale waarde v.; *-wörterbuch* o., Z. *-lexikon*.

Reassecurant, (*-en*, mv. *-en*) m. herverzekeraar m.

Reassecuranz, v. herverzekering v.

Reassecuriren, (*reassecurirte, reassecurirt*) bedr. ww. herverzekeren.

Reatus, (onb.) m. staat m. van beschuldiging; it. misdrijf o.

Reb-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. met wijnstokken beplante akker m.; *-binde* v., Z. *Waldrebe*.

Rebben, (*rebbte, gerebbt*) o. ww. ritsig zijn, tochtig zijn, bespringen, dekken.

Rebe, (*-n*) v. wijnrank, wijngaard-

rank v., wijngaardtak m.; *-n* mv. (Prov.) wijnberg.

Rebell, bijv. nw. oproerig, muiterig; 2. (*-(e)s,* mv. *-e*) m. oproerling, muiter, rebel m.

Rebellion, (*-en*) v. oproer o., muiterij v., opstand m.

Rebelliren, (*rebellirte, rebellirt*) o. ww., m. *h.* een oproer maken, in oproer komen, opstaan, zich verzetten.

Rebellisch, bijv. nw. oproerig, muitend, in opstand.

Reben-ähnlich, bijv. nw. rankvormig, op eene wijngaardrank gelijkende; *-asche* v. rankenasch v.; *-auge* o. knopje, oog o. aan den wijnstok; *-band* o. strooband, wilgenband m. om den wijnstok; *-berg* m. wijnberg m.; *-binde* v., Z. *-band*; *-blatt* o. wijngaardblad o.; *-blut* o., Z. *-saft*; *-dolde* v. (Pl.) roode steenbreke, moederplant v.; *-gabel* v., *-gäbelein* o. hechtrankje o.; *-geländer* o. latwerk, traliewerk o. voor den wijnstok; *-gott* m. God m. van den wijn, Bachus m.

Reb(en)-hain, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *-hügel*; *-holz* o. wijnstok m.

Reben-hügel, (*-gels,* mv. *-gel*) m. met wijnstokken beplante heuvel m.; *-laub* o. wijngaardloof o.; *-messer* o. snoeimesje o.; *-milbe* v. wijnstokworm m.; *-pfahl* m. paal m., latwerk o. waar langs de wijnstok loopt; *-recht* o., Z. *Rebrecht*; *-reich* bijv. nw. rijk in wijngaarden, veel wijngaarden hebbende; *-saft* m. druivensap o., wijn m.; *-schoss* o., *-sprosse* m. wijngaardscheut m.; *-schöpfer* m. god m. van den wijn, Bachus, Liber, Dionysos m.; *-schwarz* o. wijnrankzwart o.; *-senker* m. aflegger m. van een wijnstok; *-spitze* v. wijnrankspruitje o.; *-stab* m. bachusstaf m.; *-stecher, -stichler* m. (Nat. hist.) bladkever, knoppenbijter m.; *-stock* m., Z. *Rebe*.

Reben-thräne, (*-n*) v., **Reb(en)-wasser,** o. druivennat, druivensap o., wijn m.; *-welle* v. bundel m. wijngaardranken; *-wickler, -wurm* m. rolkever m.; *-zinke* v., Z. *-gabel*.

Rebhahn, (*-(e)s,* mv. *Rebhähne*) m. (mannetjes)patrijs, patrijshaan m.

Rebhuhn, (*-(e)s,* mv. *Rebhühner*) o. patrijs m.; 2. patrijsschelp v.; 3. Z. *Knotennabel*; *-schnepfe* v. patrijssnip v.

Rebhühner-(brust)aloe, (*-n*) v. bonte aloë, patrijsaloë v.; *-beize* v. patrijzenjacht v.; *-falke* m. brandgier, roestkleurige valk m.; *-fänger* m. jager m. met het patrijzennet; *-garn* o. patrijzennet o.; *-jagd* v., Z. *-beize*; *-kraut* o. muurkruid, glaskruid o.; *-mörser* m. (Art.) patrijsmortier m.; *-ruf* m. lokken o. der patrijzen; *-stein* m. als de borst van een patrijs geteekende steen m.; *-zeit* v. tijd m. voor de patrijzenjacht.

Reb-kresse, (*-n*) v., Z. *Rapunzel*; *-land* o. met wijnstokken beplant land o.; *-mann* m. wijngaardenier m.; *-monat* m. September m.; *-recht* bijv. nw. (Prov.) *—er Wein,* zuivere wijn, onvervalschte wijn m.; *-wurm* m., Z. *Rebenstecher*.

Rebus, (onb.) m. figuurraadsel, woordraadsel o. met figuren, letterraadsel o., rebus m.

Recadenz, (*-es*) o., z. m. terugkrijgen, overgaan o. van een recht.

Recambio, (*-s,* mv. *-s*) m. (Hand.) tegenwissel m.

Recapito, (*-s,* mv. *-s*) m., z. m. betaling v. van een wissel, adres o.

Recapituliren, (*recapitulirte, recapitulirt*) bedr. ww. kort en zakelijk herhalen, recapituleeren.

Recensent, (*-en,* mv. *-en*) m. beoordeelaar, recensent, criticus m.

Recension, (*-en*) v. beoordeeling, recensie, kritiek v.

Resenciren, (*recensirte, recensirt*) bedr. ww. *ein Buch* -, beoordeelen, eene beoordeeling geven van, recenseeren.

Recepisse, (*-n*) v. bewijs o. van ontvangst, quitantie v., reçu o.

Recept, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Gen.) voorschrift, recept o.

Receptarius, (onb., mv. *Receptarien*) m. hulpapotheker m.

Receptiren, (*receptirte, receptirt*) bedr. ww. voorschrijven, een recept geven; (Scherts.) bevelen, gelasten.

Receptirkunst, v., z. m. kunst v. om recepten te geven of gereed te maken.

Receptivität, (*-en*) v. vatbaarheid, geschiktheid v. om op te nemen.

Receptmäszig, bijv. nw. volgens het voorschrift, overeenkomstig het recept.

Recess, (*-es,* mv. *-e*) m. (Gesch. van D.) reces, rijksdagsbesluit, afscheid o.; 2. schriftelijk verdrag o., Z. *Rechnungsanstand*; (Hand.) achterstallige schuld v.

Recessbuch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. boek o. der kwartaalrekeningen eener mijnontginning.

Recessiren, (*recessirte, recessirt*) bedr. ww. een schriftelijk verdrag aangaan, sluiten.

Recess-schreiber, (*-bers,* mv. *-ber*) m. inschrijver m. der verzoekschriften; *-schuld* v. achterstallige schuld v.

Rechbeere, (*-n*) v. (Pl.) kellerhalsbes v.; it. Z. *Kellerhals*; 2. wilde-aalbesseboom m. op de Alpen.

Rechen, (*-s,* mv. *Rechen*) m. hark v., hekel m., egge v.; *kleiner* -, harkje o.; 2. kapstok m.; (Uurw.) onrust v.; (Waterb.) rooster m.; (Pap.) roergat o. naast de papierkuip; (Rek.) rekenraam, telraam o.

Rechen, (*rechte, gerecht*) bedr. ww. *Heu* -, harken, bijeenharken; 2. o. ww. aan een telraam rekenen.

Rechen-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o., Z. *-kammer*; *-bank* v. (Schoolt.) bank v. voor diegenen, welke beginnen te leeren rekenen; 2. Z. *-brett*; 3. Z. *-kammer*; *-birne* v., Z. *Pfundbirne*; *-bohrer* m. fretboor v.; *-brett* o. rekenbord o., rekentafel, lei v.; *-buch* o. rekenboek o.; (Hand.) rekeningenboek o.; *-classe* v. rekenklasse v.

Rechenei, (*-en*) v., **-amt,** (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o., Z. *Rechenkammer*.

Rechen-fehler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. rekenfout, vergissing, fout v. in het rekenen; *-griffel* m. rekengriffel v.; *-haut* v. rekentafel v.; *-herr* m., Z. *Rechner, Rechnungs-führer, -untersucher*; *-kammer* v. rekenkamer v.; 2. kantoor v. van de rekenkamer; *—rath* m. raadsheer m. bij de rekenkamer; *-kerbe* v. (Uurw.) keepje o. voor de onrust; *-knecht* o. rekeningenboek o.; *-kunst* v. rekenkunde, rekenst v.; *— mit Zahlen,* gewone rekenkunde; *— mit Buchstaben,* letterrekening, algebra, stelkunst v.; *-künstig* bijv. nw. rekenkundig, rekenkunstig; *-künstler* m. rekenkundige, rekenmeester m.; *-kunststück* o. rekenkunststuk o.; *-lehrer* m. leeraar, onderwijzer m. in het rekenen, rekenmeester m.; *-maschine* v. rekenwerktuig o.; *-meister* m. rekenmeester, rekenkundige, rekenkunstenaar m.; *-pfennig* m. legpenning, rekenpenning m.; *—schläger* m. slager m. van loovertjes, goudblaadjes.

Rechenschaft, v., z. m. rekenschap, rekening, verantwoordiging, afrekening v.; *- von etw. geben, ablegen,* rekenschap geven, afleggen; *jem. zur - fordern* of *ziehen, - von jemn. fordern,* iem. tot verantwoording roepen, rekenschap vorderen.

Rechenschafts-bericht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. rekenschap, verantwoording v.; *-pflichtig* bijv. nw. verplicht om rekenschap te geven.

Rechen-schule, (*-n*) v. rekenschool v.; *-schüler* m. leerling v. van de rekenschool; *-stab* m., *-stäbchen* o. rekenstaafje o.; *-stiel* m. steel m. van de hark, van den hekel; *-stift* m., Z. *-griffel*; *-stube* v., Z. *-kammer*; *-stunde* v. rekenles v.; *-tafel* v. rekentafel v.; 2. rekenlei v.; 3. Z. *Einmaleins*; *-tisch* m. rekentafel, geldtafel v.; 2. Z. *-brett*; *-unterricht* m. rekenonderwijs o., les v. in het rekenen; *-zahn* m. tand m. van de hark, den hekel; *-ziffer* v. rekencijfer, getal o.

Rechgras, (*-es*) o., z. m. hondsgras o.

Rechling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Bärs*.

Rechnen, (*rechnete, gerechnet*) bedr. en o. ww. rekenen, tellen, oprekenen, cijferen; *etw. zusammen* -, samentellen, berekenen; *falsch* -, fout rekenen, zich verrekenen, misrekenen; *im Kopfe* -, uit het hoofd rekenen; *von einem gewissen Tage an* -, afrekenen; *mit jemn.* -, afrekenen, de rekening vereffenen; 2. bedr. ww. rekenen, tellen, opnemen, er voor houden; *jem. unter seine Freunde, unter die Gelehrten* -, tellen; *ich darf mich nicht darunter* -, ik mag mij daar niet onder rekenen, daarop geen aanspraak maken; *ich rechne dabei das nicht was &*, ik reken daarbij niet, wat &; *ich will das nicht* -, dat zal ik niet merekenen, Z. *anrechnen*; *Eins in das Andere gerechnet,* door elk. gerekend; 3. schatten, waardeeren, prijzen, taxeeren, Z. *schätzen*; (fig.) *sich etw. zur Ehre* -, zich iets tot eene eer rekenen; *etw. für nichts*

-, niet tellen, niet waardeeren; *auf jem. of etw.* -, staat maken, rekenen, bouwen, vertrouwen stellen in; (Spr.) -, *wenn's Gätchen verthan ist*, den put dempen als het kalf verdronken is; II. o. zelfst., Z. *Rechnung*.

Rechner, (-*s*, mv. *Rechner*) m. rekenaar, rekenkundige, berekenaar m.; 2. (Volkst.) ontvanger, schatmeester m.

Rechnung, (-*en*) v. rekening, berekening, optelling v.; *seiner - nach*, volgens zijne (be)rekening; 2. - *über gelieferte Waaren*, rekening, nota v.; *etw. in - bringen*, in rekening brengen; - *führen, halten, thun*, rekening, boek houden; - *ablegen, stellen*, rekening of rekenschap v. afleggen; *Amt, wobei - abgelegt werden muss*, verantwoordelijk ambt o.; *Beamter, welcher - abzulegen verpflichtet ist*, verantwoordelijk ambtenaar; *jemn. die - machen*, iems. rekening opmaken; *auf - kaufen*, op rekening, op krediet koopen; (fig.) schatting, telling, waardeering, taxatie v.; *sich - auf etw. machen*, rekening maken op, vertrouwen, staat maken op; *jem. einen Strich durch die - machen*, eene streep door de rekening halen, teleurstellen; *etw. auf seine - nehmen*, iets voor zijne rekening, verantwoordelijkheid nemen; *seine - bei etw. finden*, goede zaken met; *die - ohne den Wirth machen*, buiten den waard rekenen.

Rechnungs-ablage, (-*n*) v. afleggen o. van rekening en verantwoording; -*ableger*, —*in*, hij, zij die rekening en verantwoording doet; -*ablegung* v., Z. -*ablage*; -*abhör* o. opnemen o. eener rekening; -*abhörer*, —*in*, hij, zij die eene rekening en verantwoording opneemt en naziet; -*abhörung* v., Z. -*abhör*; -*abschluss* m. afsluiten o., afsluiting v. eener rekening; -*amt* o. verantwoordelijke betrekking v.; 2. Z. *Rechenkammer, Finanzkammer*; -*anstand* m. begrootingsdiscussie v.; -*art* v. rekenwijze, manier v. van rekenen; —*en* mv. de vier hoofdregels m. mv. der rekenkunde; -*artikel* m. artikel o., post m. eener rekening; -*aufgabe* v. rekenvoorstel o., som v.; -*beamter* m. beambte m. bij de rekenkamer; -*beispiel* m. rekenvoorbeeld o.; -*beilage* v., -*beleg* m. bijlage v. eener rekening; -*betrag* m. bedrag o. eener rekening; -*buch* o. rekeningboek o.; -*fehler* v. fout v. in de rekening; -*führer* m., Z. *Buchhalter*; 2. Z. -*beamter*; -*geld* o., Z. -*münze*; -*geschäft* o. boekhouding v.; it. rekenplichtige zaak v.; -*gleiche* v. balans v. eener rekening; -*jahr* o. (Zaakb.) boekjaar o.; -*kammer* v., Z. *Rechenkammer*; -*kunst* v. rekenkunst v., kunst v. om rekeningen op te maken; 2. Z. *Rechenkunst*; -*liste* v. rekeningenlijst v.; -*münze* v. rekenmunt, ingebeelde munt v.; -*papier* o. rekeningenpapier o.; -*pflichtig* bijv. nw. rekenplichtig; -*pflichtigkeit* v. rekenplichtigheid v.; -*prüfer* m., Z. -*untersucher*; -*rath* m. lid o. van de rekenkamer; -*sachen* v. mv. zaken v. mv. betreffende de rekeningen; -*untersucher* m. hij die de rekeningen naziet; -*verständiger* m., Z. *Rechner*; -*wesen* o. boekhouding, comptabiliteit v.; -*wissenschaft* v. rekenkunde v.; it. Z. -*kunst*.

Rechstroh, (-(*e*)*s*) o., z. m. bijeengeharkt stroo o.

Recht, (-*er*, -(*e*)*st*) bijv. en b. (Meetk.) Z. *gerade*; 2. recht, gepast, juist, geschikt, behoorlijk, gewild; *dieses Kleid ist* -, *hat die -e Weite*, is pas, past goed; *das ist der -e Platz für dieses Gemälde*, dat is de rechte, geschikte plaats &; *er ist ein -er Affe*, een rechte aap; *zu -er Zeit kommen, eben - kommen*, juist van pas komen; - *aussprechen*, juist, goed, behoorlijk; -*schreiben*, zonder fouten; *wenn ich - sehe*, als ik goed zie; *eine Sache im -en Lichte sehen*, in het ware licht zien; (gemeenz.) *wenn of wo mir - ist*, als ik mij niet bedrieg; *sein -er Vater*, zijn eigen vader; *sie ist meine -e Schwester*, zij is mijne eigen zuster; *das ist kein -es Gold*, echt; *soll ich mit? ja es ist mir* -, ja, ik heb er niet tegen, het is mij wel; *er hat kein Geld, das ist mir nicht* -, dat bevalt mij niet; *es ist mir nicht* -, *dass er kommt*, het spijt mij dat hij komt; *ihm ist Alles* -, hij is met alles tevreden; *ganz* -, (antwoord op een bevel), ja Mijnheer; *so* - of - *so*, goed zoo, dat is goed; *das kommt mir eben* -, dat heb ik juist noodig, komt mij juist van pas; *es geht nicht* -, *nicht mit -en Dingen zu*, het gaat niet zooals het behoort; *bin ich hier im -en Hause, zum Herrn N.*, ben ik hier terecht bij &; (gemeenz.) *er hat das Maul am -en Flecke*, hij is niet op zijn mondje gevallen, *die -e Seite*, (van laken), de rechtsche kant; *da ist er an den -en Mann gekommen*, daar heeft hij zijn man gevonden; *habe ich es - gemacht?*, heb ik het goed gedaan?; *es jemn. - machen*, iem. tevreden stellen, iets naar iems. zin doen; *es ist mir nicht - wohl*, ik ben niet heel wel; *er ist nicht - daran*, hij heeft het niet bij het rechte eind, vergist of bedriegt zich; *er hatte eine -e Freude darüber*, hij was zeer verheugd daarover; - *essen*, goed, veel eten; - *gern*, zeer gaarne; *er ist ein -er Feldherr*, een waar, echt, knap veldheer; *ich bin - hungrig*, ik ben zeer hongerig, heb erg honger; *da wäre ich ein -er Narr, wenn*, dan zou ik wel gek zijn als &; *nicht - bei Verstande sein*, niet recht of wel bij het hoofd zijn; *es ist* -, *als ob er es mit Fleisz thäte*, het is waarlijk alsof hij het opzettelijk deed; *ich danke Ihnen - sehr*, ik dank u recht hartelijk; II. -*e*, (*der, die das*) *etw.* -*es lernen*, iets goeds; *es ist nichts -es da*, er is niets goeds; (Scherts., gemeenz.) *das ist der -e*, dat is de rechte; *jem. für etw. -es ansehen*, iem. voor een belangrijk persoon aanzien; *es ist nichts -es an ihm*, hij beteekent niets, is een man van weinig beteekenis; III. rechtvaardig, billijk, Z. *gerecht, rechtmäszig*; - *thun*, zijn plicht doen; *du hast nicht - gethan*, gij hebt slecht gehandeld; *es ist nicht* -, *dass*, het is niet mooi, niet billijk &; *es ist ihm - geschehen*, hem is recht geschied, hij heeft wat hij verdiende, wat hem toekwam; IV. recht, rechtsch, rechter; *der -e Arm*, rechterarm; -*e Seite*, rechtsche kant, rechterkant; (van een schip) -*e Seite*, stuurboord o.; -*e Hand*, rechterhand; *zur -en Hand, zur -en*, aan de rechterhand; *er ist die -e Hand des Fürsten*, hij is de rechterhand &.

Recht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. recht, voorrecht o., titel m., aanspraak v.; *er hat* -, hij heeft gelijk; *jemn. - geben*, iem. gelijk geven; *jemn. - widerfahren lassen*, iem. recht doen wedervaren; *das - auf seiner Seite haben*, het recht aan zijne zijde hebben; *sich - verschaffen*, zich recht verschaffen; *in einem Streite - behalten*, de overhand behouden; *er hat das* -, *zu*, hij heeft het recht o., de bevoegdheid, macht v.; *nicht - haben*, ongelijk hebben; *mit gutem Fug und* -, terecht; *mit* -, *von -s wegen*, met recht, terecht, van rechtswege; *ich habe ein - daran* of *darauf*, ik heb er het recht op; (Spr.) *Gewalt geht vor* -, geweld of macht gaat voor recht; 2. recht, gerecht o., rechterlijke macht, behandeling v. voor het gerecht; - *sprechen*, recht spreken, oordeel of vonnis uitspreken; *der Weg -ens*, weg m. der rechten; *durch Urtheil und* -, door rechterlijke uitspraak; *jemn. zu -e stehen*, terechtstaan voor; *zu - erkennen*, in rechten uitspraak doen; *sein - anthun*, iem. recht doen, uitspraak doen over, vonnissen; 3. recht, gerecht o., wet, rechtvaardigheid v.; *das natürliche, bürgerliche* -, recht o., wet v.; 4. rechtswetenschap, rechtsgeleerdheid v., rechten o. mv.; *die -e studiren*, in de rechten studeeren; *Doctor der -e*, doctor, meester m. in de rechten, advocaat m., Z. *Rechtswissenschaft*; 5. recht o., tol, accijns m., belasting v.; (Spr.) *wo nichts ist, hat der Keiser sein - verloren*, waar niets is verliest de keizer zijn recht.

Rechtbetonung, (-*en*) v. juiste uitspraak, juiste toonzetting, prosodie v.

Rechtchristlich, bijv. nw., Z. *rechtgläubig*.

Rechteck, (-*e*)*s*, mv. -*e*) m. rechthoek m., langwerpig vierkant, parallelogram o.; *gleichseitiges* -, quadraat o.

Rechteckig, bijv. nw. rechthoekig.

Rechten, (*rechtete, gerechtet*) o. ww., m. *h.* twisten, disputeeren; 2. pleiten, een proces hebben; 3. (veroud.) rechten, rechtspreken, oordeelen, vonnissen, rechtdoen; (gemeenz.) looze streken gebruiken.

Rechter, (-*s*, mv. *Rechter*) m., **-in,** (-*nen*) v. liefhebber m., liefhebster v. van procedeeren, hij of zij, die altijd gelijk wil hebben.

Rechtfallen, (-*s*) o., z. m. (Bergw.) scheeve richting v. eener galerij.

Rechtfertig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. rechtvaardig, rechtmatig, geldig.

Rechtfertigen, (*rechtfertigte, gerechtfertigt*) bedr. ww. *jem.* -, rechtvaardigen, verdedigen, verontschuldigen; *eine That* -, rechtvaardigen, verontschuldigen; 2. (veroud.) veroordeelen; II. wed. ww. *sich* -, zich rechtvaardigen, zijne onschuld doen blijken, zich zuiveren.

Rechtfertigung, (-*en*) v., Z.

Rechtfertigen; it. rechtvaardiging, verontschuldiging, verdediging v., bewijsstuk o.

Rechtfertigungs-grund, (*-grund(e)s,* mv. *-gründe*) m. grond m. van verontschuldiging; *-schrift* v. verdedigingsschrift, verweerschrift o.

Rechtfuchs, (*-es,*mv.*Rechtfüchse*) m. (Rijk.) echte roodvos m.

Rechtgläubig, bijv. nw. rechtgeloovig, rechtzinnig, orthodox, geloovig, vroom; (Kath.) katholiek; *-keit* v. rechtgeloovigheid, rechtzinnigheid, orthodoxie v.

Rechthabende(r), (*-habenden,* mv. *-habende* en *die - habenden*) m. rechthebbende m.

Rechthaber, (*-s,* mv. *Rechthaber*) m., **-in,** (*-nen*) v. eigenzinnige, niets toegevende man m., vrouw v., hij, zij die altijd gelijk wil hebben.

Rechthaberei, (*-en*) v. zucht v. om altijd gelijk te willen hebben, haarklooverij v.

Rechthaberisch, bijv. nw. kibbelachtig, twistziek, twistgierig.

Rechtherzig, bijv. nw. rechtschapen, eerlijk, edeldenkend.

Rechtigen, (*rechtigte, gerechtigt*) o. ww. procedeeren, pleiten, twisten.

Rechtläufig, bijv. nw. (Sterrenk.) recht loopend.

Rechtleh(e)n, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Leenw.) volkomen geldig leen o.

Rechtlehrig, bijv. nw. de ware leer toegedaan, rechtzinnig, geloovig, orthodox.

Rechtlich, bijv. nw. gerechtelijk, wettelijk, volgens de wet; 2. wettig, rechtmatig, gerechtelijk; 3. rechtschapen, eerlijk, passend, fatsoenlijk; *-keit* v. rechtmatigheid, wettigheid v.; 2. rechtschapenheid, eerlijkheid v.

Rechtliebend, bijv. nw. het recht beminnend.

Rechtlinig, bijv. nw., Z. *geradlinig.*

Rechtlos, bijv. nw. onrechtmatig, onbevoegd, willekeurig, onwettig; 2. (Ger.) zonder recht, van het recht of zijne rechten verstoken.

Rechtlosigkeit, v., z. m. onwettigheid, onrechtmatigheid, willekeurigheid, willekeur v.; 2. berooving v. van zijne rechten, verbanning, uitzetting v.

Rechtmäszig, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *gerichtlich* (2); *-er Besitz,* rechtmatig, wettig; *-e Wahl,* wettelijk, wettig; *-e Ursache,* rechtmatig, geldig; *-er Richter,* bevoegd, gerechtigd; *-e Befugniss eines Richters,* competentie v.; *Kinder als - erklaren lassen,* doen wettigen; *-keit* v. wettigheid, rechtmatigheid v.; 2. geldigheid, bevoegdheid, competentie v.

Rechtmünzer, (*-zers,* mv. *-zer*) m. hij die het recht van munten heeft.

Rechtortig, bijv. nw., Z. *rechtwinkelig.*

Rechts, bijw. rechts, ter rechterzijde, aan den rechterkant; (Krijgsw.) *- um!* rechts om!

Rechts-abtretung, (*-en*) v. afstand doen o. van een recht, rechtsafstand m.; *-ähnlichkeit* v. gelijkheid v. van rechten, aanspraken; *-alterthümer* o. mv. op het recht betrekking hebbende oudheden v. mv.

Rechtsam, bijv. nw., Z. *rechtlich.*

Rechts-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. gerecht o., rechtbank v.; *-anhängig* bijv. nw., Z. *-hängig; -anspruch* m. gerechtelijke, wettelijke aanspraak v.; *-auftrag* m. volmacht v. van wege het gerecht, wettelijke volmacht v.; *- ausführung* v. gerechtelijk bewijs, gerechtelijk verslag o., uiteenzetting v. van zijne rechten; *-ausschlieszung* v. gerechtelijke uitsluiting v.; *-ausspruch* m., Z. *-spruch; -beauftragte(r)* m. procureur, advocaat m.; *-beflissen* bijv. nw. in de rechten studeerend; *-beflissener* m. student m. in de rechten of rechtsgeleerdheid; *-befugniss* v. wettelijke bevoegdheid, competentie v.; *-begierig* bijv. nw. gerechtelijke beslissing wenschend; *-behelf* m., Z. *-wohlthat; -behörde* v. rechtbank v.; *-beihülfe* v. hulp v. der wet, bijstand m. der wet, executie v.; *-beistand* m. advocaat, procureur, curator m.; *-belehrung* v. wettelijke onderrichting v., consult o.; *-berather* m. advocaat, raadsman m.; *-bestand* m. wettigheid, geldigheid v.; *-beständig* bijv. nw. wettig, geldig, authentiek; *-beständigkeit* v., Z. *-bestand; -betrauter* m. wettige raadsman m., Z. *-consulent; -beweis* m. gerechtelijk bewijs, wettig bewijs o.

Rechtschaffen, (*-er, -st*) bijv. en b. rechtschapen, rechtvaardig, eerlijk, oprecht; *-er Mann,* rechtschapen, eerlijk; *-er Richter,* rechtvaardig; *-e Leute,* eerlijk; *-es Herz, Gemüth,* rechtschapen; *- handeln,* rechtschapen, als een eerlijk man; *-er Diener, Soldat,* getrouw, eerlijk; 2. (gemeenz.) zeer, erg, sterk, krachtig, uiterst; *- fromm,* zeer, uiterst; *- arbeiten,* zeer vlijtig, ijverig; *-prügeln &c.,* Z. *tüchtig; -heit* v. rechtschapenheid, eerlijkheid, oprechtheid, rechtvaardigheid v.

Rechtschlieszung, (*-en*) v. vacantie v. der rechtbank.

Rechtschreiben, (*schrieb recht, rechtgeschrieben*) bedr. ww. onr. zonder fouten schrijven, spellen.

Rechtschreibung, v., Z. *rechtschreiben;* 2. spelling, orthographie v.

Rechts-consulent, (*-en,*mv.*-en*) m. onderzoeker m. naar het recht; it. Z. *-berather; -dreher* m., *-dreherei* v., Z. *-verdreher &c.; -einwand* m. ontkenning, loochening, ontkentenis v.

Rechtseitig, bijv. nw. (Wisk.) rechtzijdig, met rechte zijden.

Rechts-erfahren, bijv. nw., Z. *-gelehrt; -erkenner* m. rechter m., hij die het vonnis uitspreekt; *-erkennung* v. uitspraak v., vonnis o.; *-erweis* m., Z. *-beweis; -fähig* bijv. nw. bevoegd, wettelijk bevoegd, competent; *-fall* m. rechtszaak v., geding, proces, pleit o.; *-fällig* bijv. nw.,— *werden,* het proces verliezen; *-finder* m. schout, dorpsschout, vrederechter m.; *-forderung* v. rechtsvordering v., gerechtelijke eisch, rechtmatige eisch m.; *-form* v. rechtsvorm, wettige vorm m.; *-förmig* bijv. nw. in den wettelijken vorm; *-frage* v. rechtsvraag v.; it. twijfelachtig geval o., leemte v. in de wet; *-gang* m. loop m. van het proces; 2. Z. *-handel; -gängig* bijv. nw. volgens den loop van het geding; *-gebäude* o. stelsel o. waarop het recht gebouwd is, wetenschap v. van het recht; *-gelehrt* bijv. nw. rechtsgeleerd, ervaren in de rechtsgeleerdheid; *-gelehrter* m. rechtsgeleerde, jurist m.; *-gelehrtheit, -gelehrsamkeit* v. rechtsgeleerdheid v., kennis v. van het recht of der wet; *der — Beflissener,* Z. *-beflissener; -gepränge* o. wettelijke formaliteit v.; *-gesuch* o., Z. *-forderung; -grund* m. rechtsgrond m., op de wet berustend bewijs o.; *-gültig* bijv. nw. wettig, geldig volgens de wet, rechtsgeldig; *-handel* m. rechtszaak v., proces, geding, pleit o.; *in einem — verwickelt sein,* in een proces gewikkeld zijn, in proces liggen; *-hängig* bijv. nw. aanhangig bij de rechtbank; *-hülfe* v. hulp v. van de rechtbank; *-klage* v. gerechtelijke (aan)klacht v.; *-kniff* m. verdraaien o. van het recht, haarklooverij v.; *—e gebrauchen,* haarklooven; *-kosten* v. mv. gerechtskosten, kosten m. mv van het geding, proceskosten m. mv.; *-kraft* v. rechtskracht, kracht v. van gewijsde; *zur — gedeihen,* wetskracht krijgen; *-kräftig* bijv. nw. kracht van wet hebbende; *— geworden,* in kracht van gewijsde gegaan; 2. Z. *-gültig.*

Rechtskräftigen, (*rechtskräftigte, gerechtskräftigt*) bedr. ww. kracht van wet geven, bekrachtigen, als geldig of wettig verklaren, legaliseeren.

Rechts-kräftigkeit, (*-en*) v. rechtsgeldigheid, wettigheid v.; *-kunde* v., Z. *-gelehrtheit; -kundiger* m., Z. *-gelehrter; -lage* v. wettelijke toestand m.; *-lehre* v., Z. *-gelehrtheit;* 2. onderwijs o. in de rechtsgeleerdheid; 3. leer v. van het recht; *-lehrer* m. leeraar, professor m. in de rechtsgeleerdheid; *-lehrig* bijv. en b. rechtsgeleerd, volgens de rechtsgeleerdheid; *-mann* m., Z. *-gelehrter; -mittel* o. (Ger.) wettig middel, middel o. dat de wet aan de hand geeft; *-nachtheil* m. wettelijk nadeel o.; *-mündel* m. cliënt m., hij die door een advocaat & voor de rechtbank wordt vertegenwoordigd; *-pflege* v. rechtspleging v.

Rechtsprechung, v., z. m. (Spraakk.) juiste uitspraak, orthoëpie v.

Rechtspruch, (*-(e)s,* mv. *Rechtssprüche*) m. gerechtelijke uitspraak v., vonnis, arrest o.

Rechts-regel, (*-n*) v. wijze v. van handelen in rechtszaken, wijze v. van behandeling van rechtszaken; *-sache* v., Z. *-handel; -satz* m. rechtskundige of rechtsgeleerde stelling v.; 2. wettig bewijs o.; *-schlinge* v. rechtsverdraaierij v.; *-schluss* m. gerechtelijke beslissing v., vonnis, arrest o.; *-schrift* v. gerechtelijk geschrift o., akten v. mv.; 2. rechtsgeleerde verhandeling v.; *-schuldigkeit* v. wettelijke verplichting v.; *-sprache* v. uitdrukking v. van het gerecht, juridische uitdrukking v.; it. gerechtelijke stijl,

term m. in de wet gebruikt; *-sprecher* m. rechter m.; *-spruch* m. rechtspraak v., vonnis, arrest o., gerechtelijke uitspraak v.; *-stand* m., *-statt* v. rechterlijke macht, bevoegde macht v.; *-ständig* bijv. nw. onderworpen aan of ressorteerende onder de rechterlijke macht; *-streit* m. rechtsstrijd m.; it. geding, proces o.; 2. twistgeschrijf o. over e. o. a. rechtspunt; *-stuhl* m., Z. *Gericht, Gerichtsstuhl; -tag* m. zittingsdag m. van de rechtbank; *-ungültig* bijv. nw. onwettig, niet rechtsgeldig; *-ungültigkeit* v. onwettigheid, niet geldigheid v.; *-urkunde* v. octrooi, patent o.; *-verdreher, -verkehrer* m. rechtsverdraaier, haarkloover m.; *-verdrehung* v. rechtsverdraaiing, haarklooverij v.; *-verfahren* o. behandeling v. voor het gerecht, loop m. van het proces; *-verfassung* v. recht, stelsel o. waarop het recht gegrond is; *-verhandlung* v. behandeling v. eener rechtszaak; 2. akten v. mv., debatten o. mv. in eene rechtszaak; *-verständiger* m., Z. *-gelehrter; -verwalter* m. procureur, advocaat m.; *-vorbehalt* m. voorbehoud o. van het recht; *-vormund, -wart* m., Z. *-beistand; -widrig* bijv. nw., Z. *wiederrechtlich; -wissenschaft* v., Z. *-gelehrtheit; -wohlthat* v. gerechtelijke uitvlucht, hulp v. van het recht; *-wort* o. gerechtelijke uitdrukking v., gerechtsterm m.; *-zwang* m. rechtsdwang m., Z. *Gerichtszwang* &.

Rechtthun, (*-s*) o., z. m. rechtschapen, eerlijk gedrag o.

Rechtwinkel, (*-kels,* mv. *-kel*) m. rechte hoek m.

Rechtwinkelig, bijv. nw. rechthoekig, met rechte hoeken; *Steine - behauen,* rechthoekig; *-keit* v. rechthoekigheid v.

Rechtzeitig, bijv. nw. op den geschikten tijd komende, vroeg, juist van pas, tijdig; *-keit* v. tijdigheid v.

Recidiv, (*-en*) v. (Gen.) wederinstorting v.; (Godg.) terugvallen o. in de zonde; (Ger.) herhaling v. van een misdrijf; 2. bijv. nw. *- werden,* weder instorten, in de zonde terugvallen, zich weer schuldig maken.

Recipiẽnt, (*-en,* mv. *-en*) m. (Scheik.) voorlegger, ontvanger, recipiënt m.; (Nat.) klok v. eener luchtpomp.

Reciprocität, v., z. m. wederkeerigheid, wederzijdsche betrekking, terugwerking v.

Reciprocum, (*-s,* mv. *Reciproca*) o. wederkeerig werkwoord o.

Recitativ, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Muz.) spreekgezang, recitatief o.

Recitiren, (*recitirte, recitirt*) bedr. ww. opzeggen, vertellen, verhalen, voordragen.

Reck, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Prov.) schraag m.; (Gymn.) rek o.; *-bank* v. pijnbank, rekbank v.; *-baum* m. (Pl.) vlierboom, jeneverboom m.; *-bein* o. (Volkst.) dood, beenderman m.

Recke, (*-n,* mv. *-n*) m. reus, held m.; (Looi.) Z. *Reckholz;* 2. rekboom m.

Recke, (*-n*) v. stuk o. linnen van 12 tot 16 el of meter.

Recken, (*reckte, gereckt*) bedr. ww. *die Arme -,* uitstrekken, uitrekken; *den Kopf in die Höhe -,* steken, oprichten; *das Eisen -,* uitsmeden; 2. wed. ww. *sich -,* (van linnen &), rekken, langer worden; *das Tuch reckt sich,* rekt.

Reck-holder, (*-ders,* mv. *-der*) m., Z. *-baum; —vogel* m., Z. *Krammetsvogel; -holz* o. rekhout o.; *-schmieden* o. uitsmeden o. van ijzer; *-schragen* m. (Zijdew.) schraag m. om de wol te rekken; *-seil* o. rektouw o.; *-zeug* o. folterтuig o.

Reclamant, (*-en,* mv. *-en*) m. terugeischer, terugvorderaar, opwerper en indiener m. van bezwaren.

Reclamation, (*-en*) v. terugvordering, terugvrage, indiening v. van bezwaar, klacht v.

Reclame, (*-n*) v. (Boekh.) bladwachter m., klapwoord, steekwoord o.; 2. aanbevelend dagbladartikel o., reclame v.

Reclamiren, (*reclamirte, reclamirt*) bedr. ww. terugvorderen, wedereischen, opeischen, opvorderen, reclameeren.

Recognition, (*-en*) v. (Ger.) echtverklaring v.; it. recognitie v.; *-schein* m. (Hand.) voorloopig bewijs o.

Recognosciren, (*recognoscirte, recognoscirt*) bedr. ww. *eine Festung -,* verkennen, op verkenning uitgaan van; (Leenw.) *ein Lehen -,* nazien, opnemen.

Recognoscirritt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. verkenningstocht m. te paard.

Recognoscirung, (*-en*) v. (Krijgsw.) Z. *recognosciren;* it. verkenning v.

Recollecte, (*-n,* mv. *-n,*) **-mönch,** (*-(e)s,* mv. *-e*) m. minderbroeder, Franciscaner monnik m.

Recollegiren (sich), (*recollegirte, recollegirt*) wed. ww. zich herinneren, bijkomen, tot bedaren of bezinning komen.

Reconvalescent, (*-en,* mv. *-en*) m. herstellende m., zieke m. die aan de beterhand is.

Reconvalescenz, v., z. m. herstelling, beterschap v.

Reconvalesciren, (*reconvalescirte, reconvalescirt*) o. ww. herstellen, aan de beterhand zijn.

Reconvenient, (*-en,* mv. *-en*) m. (Rechtspr.) tegeneischer, tegenklager m.

Reconveniren, (*reconvenirte, reconvenirt*) o. ww. tegeneischen, eene tegenklacht inleveren.

Reconvent, (*-en,* mv. *-en*) m. hij tegen wien eene tegenklacht is ingediend.

Reconvention, (*-en*) v. tegenklacht v., wedereisch m.

Recreditiv, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. terugroepingsbrief m.

Recrut, (*-en,* mv. *-en*) m. nieuw aangeworven soldaat, recruut, loteling m.; *-enaushebung* v. lichting v. recruten.

Recrutiren, (*recrutirte, recrutirt*) o. ww., m. *h.* troepen aanwerven, recruteeren; 2. bedr. ww. *ein Regiment -,* door werving of lichting weder aanvullen.

Recrutirung, (*-en*) v., Z. *recrutiren;* it. werving, aanwerving, lichting v.; *-spferd* o. aanvullingspaard, remontepaard o.

Rectangulär, bijv. nw. rechthoekig.

Rectificiren, (*rectificirte, rectificirt*) bedr. ww. (Scheik.) bij herhaling distilleeren, zuiveren; 2. herstellen, verbeteren.

Rector, (*-s,* mv. *-en*) m. (van eene Latijnsche school), rector, bestuurder, directeur m.; (van eene hooge school), leeraar, rector m.; *-amt* o., *-stelle, -würde* v. ambt o., post m., waardigheid v. van rector, rectoraat o.

Rectorat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Rectorwürde.*

Recuperatorienklage, (*-n*) v. klacht v. tot wederverkrijging.

Recurs, (*-es*) m., z. m. toevlucht, hulpzoeking v.; *seinen - an jem. nehmen,* zijne toevlucht nemen tot.

Recusiren, (*recusirte, recusirt*) bedr. ww. verwerpen, weigeren, bedanken.

Redaction, (*-en*) v. (Boekh.) samenstelling, opstelling v. van een geschrift; 2. (verzam.) bestuurders m. mv. van een dagblad, redactie v.; 3. kantoor, bureau o. der redactie.

Redactionell, bijv. nw. van de redactie, van de uitgevers.

Redarguiren, (*redarguirte, redarguirt*) bedr. ww. weerleggen.

Redatiren, (*redatirte, redatirt*) bedr. ww. den datum terugzetten.

Reddern, (*redderte, gereddert*) bedr. ww. (Zeew.) de zeilen naar den wind zetten, redderen.

Rede, (*-n*) v. rede, spraak, taal v., woord o.; *jem. an seiner - erkennen,* iem. aan zijne spraak erkennen; 2. wijze v. van spreken, taal, uitspraak v.; *mit der - nicht recht fortkommen können,* moeielijk spreken; (Spraakk.) *gebundene -,* gebonden stijl m., dichtmaat v.; 3. rede, redevoering v., onderhoud, gesprek o.; *jemn. in die - fallen,* iem. in de rede vallen; *plötzlich auf eine andere - fallen,* op een ander praatje komen; *vergessen Sie Ihre - nicht!,* vergeet niet wat gij gezegd hebt; *um wieder auf unsere - zu kommen,* om weer op onze zaak, op ons gesprek terug te komen; *wovon ist die -?,* waarvan spreekt gij?; *davon is die - nicht,* daarover wordt niet gesproken; *als die - darauf kam, dass,* toen men begon te spreken over; *auf eine -e fallen,* beginnen te spreken van; *es geht die -, dass* &, het gerucht loopt, er gaat een praatje &; *es gehen allerlei -n von ihm,* er loopen allerlei praatjes of geruchten; *frei, unschickliche -n,* onbetamelijke gesprekken; *die - an jem. richten,* het woord richten tot &; *er bleibt nicht bei einerlei -, er führt zweierlei -n,* hij spreekt uit twee monden; *gedenken sie meiner -,* denk aan hetgeen ik u gezegd heb; *seinen -n nach,* volgens zijn zeggen; (Spraakk.) *die Theile*

der -, Z. *-theil*; 4. rekening, verantwoording, rekenschap, verklaring, uitlegging, rede v., uitleg m.; - *und Antwort über etw. geben*, rekenschap geven van; *jem. über etw. zur - stellen*, iem. rekenschap vragen van; 5. openingsrede, inleiding, toespraak, redevoering v.; *eine - halten*, eene redevoering, toespraak houden; *eine - an jem. halten*, iem. toespreken, eene toespraak houden tot; *die -n des Cicero*, redevoeringen; it. -, *Schulrede*, voordracht v.; *-geistliche* -, predikatie, preek v.; (Volkst.) - *und Antwort geben*, verklaring geven, tekst en uitleg doen; (Spr.) *freche* -, *zage That*, die het zegt, doet het niet, die het hardst schreeuwen doen het het minst.

Rede-accent, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-ton*; *-art* v. manier v. van spreken, taal v., stijl m.; 2. uitspraak v.; 3. Z. *Mundart*; *-bild* o. beeld o., figuur, redekunstige figuur v., trope, metaphoor v.; *-blume* v. bloemrijke o. eener rede, figuurlijke, zinnebeeldige uitdrukking, bloemenspraak v.; *-bühne* v. spreekgestoelte o., tribune v. van een redenaar; *-fertigkeit* v. gemakkelijkheid v. van spreken; *-flüchtig* bijv. nw., Z. *-scheu*; *-fluss* m. (fig.) stroom, vloed m. van woorden, vloeiend spreken o., welsprekendheid v.; *-form* m. vorm m. van het gesprek; (Spraakk.) wijs of wijze v.; *-fügung* v. schikking v. der volzinnen, samenstelling v. der rede, constructie v.; *-gesang* m. (Muz.) Z. *Recitativ*; *-kampf* m. woordentwist m., dispuut, debat o.; *-kunst* v. redekunst, redeneerkunde, welsprekendheid v.; *die schönen -künste*, de fraaie letteren v. mv.; *—beflissener*, *—verständiger* m. rederijker m.; 2. redenaar m.; *-künstig* bijv. nw. redeneerkundig, welsprekend; *-künstler* m. rederijker, redenaar m.; *-lustig* bijv. nw. praatziek, babbelachtig.

Reden, (*redete, geredet*) bedr. en o. ww. *mit jemn.* -, spreken, praten, een gesprek voeren, zeggen, eene redevoering houden; *er weisz nicht was er redet*, hij weet niet, wat hij zegt; *weil Sie eben davon* -, nu gij toch daarvan spreekt; *vom Wetter* -, over het weer spreken; *mit sich selbst, vor sich hin*-, in zich zelve(n) praten; *zu dem Volke* -, het volk toespreken; *die Gabe wohl zu* -, welbespraaktheid v.; (gemeenz.) *jemn. darein* -, in de rede vallen; *jem. -d einführen*, sprekende opvoeren, binnenleiden, iem. laten spreken; *er hat gut* -, *er ist reich*, hij heeft goed praten &; *ich mag* -, *was ich will, er &*, of ik al praat of niet, wat ik zeg of niet; *Böses von jemn.* -, kwaad spreken van; *er lässt gar nicht mit sich* -, hij verstaat geene rede, men kan met hem niet praten; *wenn man ihn - hört, sollte man &*, als men hem hoort praten; *das ist auf mich geredet*, dat is op mij gemunt; *jemn. an's Herz, in's Gewissen* -, iem. zoeken te bewegen; II. o. zelfst. praten, spreken, gesprek, onderhoud o., taal v., Z. *Rede*; *in's - hineinkommen*, op zijn praatstoel zitten; *viel -s von etw. machen*, veel praatjes over iets maken.

Redensart, (*-en*) v. wijze v. van spreken, uitdrukking v.; 2. spreekwijze v., spreekwoord o.; *figürliche* -, figuurlijke uitdrukking v.

Redeprunk, (*-(e)s*) m., z. m. gezwollen taal v., bombast m.

Reder, (*-s*, mv. *Reder*) m. (Volkst.) babbelaar, praatvaar m.

Rederei, (*-en*) v. (Volkst.) gebabbel, gepraat, gesnap, geklets o.

Rede-saal, (*-saal(e)s*, mv. *-säle*) m. gehoorzaal v.; *-sang* m., Z. *Recitativ*; *-satz* m. volzin m., periode v., term m.; *-scheu* bijv. nw. beschroomd, bevreesd om te spreken; 2. v. beschroomdheid, verlegenheid v.; *-schmuck* m. versiering v. in de taal; *-schwulst* v., Z. *-prunk*; *-schwung* m. vervoering v. in het spreken; *-theil* m. rededeel o.; *-ton* m. toon m. van het spreken; *-übung* v. oefening v. in de welsprekendheid, declamatie, voordracht v.; *-verbindung* v. redeverband o.; *-vortrag* m. voordracht, declamatie v.; *-weise* v., Z. *-art*; *-werkzeug* o. spraakorgaan o.; *-zeichen* o. leesteeken o.

Redigiren, (*redigirte, redigirt*) bedr. ww. opstellen, uitgeven, samenstellen, redigeeren.

Reditus, m., z.m. inkomsten v. mv., emolumenten o. mv.

Redlich, (*-er, -st*) bijv. en b. eerlijk, braaf, rechtschapen, trouw, nauwgezet; *er meint es* -, *seine Absichten sind* -, hij meent het goed; *er gestand mir* -, openhartig; *-keit* v. eerlijkheid, braafheid, rechtschapenheid, trouw v.

Redner, (*-s*, mv. *Redner*) m., **-in,** (*-nen*) v. redenaar, spreker m., redenaarster, spreekster v., hij, zij die eene rede houdt.

Redner-blume, (*-n*) v., Z. *Redeblume*; *-bühne* v., Z. *Redebühne*.

Rednerei, (*-en*) v. gebabbel o., lange vervelende redevoering v.

Redner-gaben, (*-n*) v. redenaarstalent o.; *-geberde* v. redenaarsgebaar o.

Rednerisch, bijv. en b. redekunstig, met redenaarstalent, welsprekend, als een redenaar.

Redner-kunst, (*-künste*) v. redeneerkunde, redekunde v.; (i. k. bet.) gekunstelde welbespraaktheid v.; *alles das sind blosze -künste*, dat alles zijn maar praatjes; *-stuhl* m. spreekgestoelte o., Z. *-bühne*; *-talent* o., Z. *-gabe*; *-ton* m. toon m. eener voordracht.

Redoute, (*-n*) v. (Krijgsw.) wijkschans, redoute v.; 2. gemaskerd bal o.

Redressiren, (*redressirte, redressirt*) bedr. ww. herstellen, weer in orde brengen, redresseeren.

Redsam, redselig, redsprächig, (*-er, -st*) bijv. en b. praatziek, spraakzaam, snapachtig, babbelachtig, woordenrijk; 2. minzaam; *-keit* v. woordenrijkheid v.; it. spraakzaamheid, minzaamheid v.

Reduciren, (*reducirte, reducirt*) bedr. ww. terugbrengen, beperken, verkleinen, verlagen, reduceeren.

Reducirung, v., Z. *reduciren*; it. vermindering, beperking, verkleining v.

Reduction, (*-en*) v. herleiding, verkleining v.

Reductions-karte, (*-n*) v. (Aardr.) kaart v. volgens de projectie van Mercator; *-quadrant* m. (Drieh.) sinusquadrant o.; *-tabelle* v. herleidingstafel v.; *-zirkel* m. verkleiningspasser m.

Redundanz, (*-en*) v. overvloed m., overtolligheid v. van woorden, omslachtigheid v.

Reede, Rehde, Rhede, (*-n*) v. reede, ree v.

Reedelos, bijv. nw. (van schepen), afgetakeld.

Reedekamm, (*-kamm(e)s*, mv. *-kämme*) m. linnenweverskam m.

Reeder, (*-s*, mv. *Reeder*) m. reeder, bevrachter, uitruster m. van een schip.

Rederei, (*-en*) v. reederij, bevrachting v.

Reedung, (*-en*) v. takelwerk o., alles wat tot de uitrusting van een schip behoort.

Reel(l), bijv. en b. werkelijk, wezenlijk, waarachtig; *-er Mann*, eerlijk, trouw; *-er Dienst*, wezenlijk; *-er Dank*, door daden betoond; *-e Kenntnisse*, grondig.

Reelkost, (*-en*) v. lepelkost m., soep, pap v.

Reep, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. reep m., Z. *Seil*.

Reeper of **Reepschläger,** (*-ers*, mv. *-er*) m., Z. *Seiler*.

Reeper-bahn, (*-en*) v., Z. *Seilerbahn*; *-schlitten* m. &, Z. *Seiler-schlitten &*.

Refactie, (*-n*) **Refaction,** (*-en*), v. vergoeding v. voor beschadigde waren, rafactie v.

Refectorium, (*-s*, mv. *Refectorien*) o. (in gestichten), eetzaal, eetkamer v.

Referat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. bericht, rapport o.; *eine Sache in das - nehmen*, rapport uitbrengen over, Z. *referiren*; 2. Z. *Bezirk*.

Referendär, (*-s*, mv. *-e*), **Referent,** (*-en*, mv. *-en*) m. referendaris m.; it. berichtgever, verslaggever, referent m.

Referiren, (*referirte, referirt*) bedr. ww. betrekkelijk maken, zich beroepen op, refereeren, verwijzen naar; (Rechtspr.) verwijzen.

Reff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) reef v., klein zeil o.; 2. rugkorf m., mars, kramersmars v.; 3. zandbank v., rif o.

Reff-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. (Zeew.) Z. *-seising*; 2. hulpzeilen o. mv.

Reffen, (*reffte, gerefft*) bedr. ww. *Segel* -, reven, uitsteken.

Reff-gack, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. rifgat, zuigergat o.; *-lägel* o. rifleuver m.; *-seising* m. rifseising v.; *-stock* m. pakstok m.; *-talje* v. riftalie v.; 2. (Zeew.) Z. *Riff*; (Landh.) hennephekel, vlashekel m.; (Landb.) zwad of zwade v.; (Touwsl.) Z. *Reep &*; *-träger* m. pakkendrager, sjouwerman, marskramer m.; *—sprache* m. pakkendragerstaal, sjouwermanstaal v

Reflectiren, (*reflectirte, reflectirt*)

o. ww., m. *h.* overdenken, nadenken, overpeinzen; *je mehr ich darüber reflectire*, hoe meer ik daarover nadenk; 2. bedr. ww. (Nat.) terugkaatsen; *-de Linie*, Z. *Reflexionslinie.*

Reflex, (*-es*, mv. *-e*) m. weerkaatsing, terugkaatsing v., weerschijn m.; (Gen.) uitstraling v.

Reflexion, (*-en*) v. overdenking, overpeinzing v.; it. *-* of *-svermögen* o. denkvermogen o.

Reflexions-ebene, -fläche, (*-n*) v. weerkaatsingsvlak o.; *-kreis* m. (Sterrenk.) weerkaatsingscirkel m.; *-linie* v. weerkaatsingslijn v.; *-perpendikel* m. weerkaatsingscathetus m.; *-punkt* m. weerkaatsingspunt o.; *-spiegel* m. weerkaatsingsspiegel m.; *-strahl* m. weerkaatste straal m.; *-strasze* v. weerkaatsingsweg m.; *-teleskop* o. weerkaatsingstelescoop m.; *-winkel* m. weerkaatsingshoek m.

Reflexus, (onb.) m. terugstrooming, eb v.

Reform, (*-en*) v. herstelling, verbetering, verandering v.

Reformation, (*-en*) v. herstelling, verbetering, verandering v.; (Gesch.) hervorming v.

Reformiren, (*reformirte, reformirt*) bedr. ww. veranderen, herstellen, verbeteren, hervormen.

Reformirt, bijv. nw. hervormd, verbeterd, veranderd; it. gereformeerd; *ein -er*, gereformeerde, hervormde, protestant, calvinist; *-e Religion*, hervormde godsdienst; (Kookk.) *-er Thee*, thee v. met eieren, kaneel &; (Art.) *-es Pferd*, afgedankt paard, reformepaard.

Refraction, (*-en*) v. straalbreking v.

Regal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Org.) snorwerk o.; 2. boekenrekje o.; (Haud.) beste soort v. van waar; (Drukk.) groote drukletter v.; 3. Z. *Regale.*

Regal, bijv. nw. koninklijk, royaal.

Regale, (*-s*, mv. *Regalien*) o. koninklijk of landsheerlijk recht, hoogheidsrecht o., regalie v.

Regalfolio, (*-s*, mv. *-s*) o. (Boekh.) groot folio o.

Regaliren, (*regalirte, regalirt*) bedr. ww. (gemeenz.) onthalen, een goed onthaal geven.

Regalpapier, (*-(e)s*) o., z. m. royaal papier, imperiaalpapier o.

Regatta, (*-s*, mv. *-s*), **Regatte,** (*-n*) v. zeilwedstrijd, roeiwedstrijd m.

Regdowa, Regdowaika, v. redowa v., Boheemsche dans m.

Rege, (*-r, regst*) bijv. en b. in beweging, wakker, vlug, levendig, beweeglijk, roerig; *-machen*, in beweging brengen; (Jachtw.) *das Wild - machen*, wakker maken; (fig.) *die Leidenschaften - machen*, opwekken; *eine alte Sache - machen*, weer ophalen; *- sein*, in beweging zijn, aan den gang zijn; *- werden*, in beweging komen, aan den gang gaan of raken, beginnen; (fig.) bewogen worden, opgewekt worden, ontwaken; *der Wunsch wurde in ihm -*, de wensch ontwaakte in hem, kwam bij hem op; (Bergw.) (van steen), in beweging komen, dreigen in te storten; (van het bergwerk), veel beloven; 2. (van den geest), levendig, vlug, werkzaam; *-r Esser*, flink; II. (*-n*) v., Z. *Regung*; 2. (Vog.) gebogen ijzerdraad o. waaraan de lokvogel vastzit.

Regel, (*-n*) v. (Werkt.) regel m., rij v.; (fig.) regel, grondregel m., voorschrift o., les v.; *nach* of *in der - geht es so*, in den regel, gewoonlijk, gemeenlijk gaat &; (Rek.) *die vier ersten -n*, de hoofdregelen m. mv.; *die - des Dreisatzes, de Tri*, de regel van drieën; *die verkehrte -*, omgekeerde evenredigheid v.; *keine - ohne Ausnahme*, geen regel zonder uitzondering; 2. regels m. mv., theorie v., bepalingen v. mv., reglement o.

Regel-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. regelboek o.

Regeler, (*-s*, mv. *Regeler*) m. opzichter, bestuurder m.

Regel-gebäude, (*-bäudes*, mv. *-bäude*) o. stelsel, systeem o.; *-kamm* m. (Zijdew.) Z. *Oeffner.*

Regeling, (*-en*) v. (Zeew.) regeling, leuning, verschansing v.; *-stützen* v. mv. regelingstijlen m. mv.

Regel-los, bijv. en b. ongeregeld, zonder regel, onregelmatig; (fig.) (van personen), ordeloos, zonder orde; *-losigkeit* v. ongeregeldheid, onregelmatigheid v., wanorde v.; *-mäszig* bijv. en b. regelmatig, geregeld, volgens den regel, volgens het voorschrift, precies; 2. geregeld, in overeenstemming, normaal; (Spraakk.) *—es Zeitwort*, regelmatig; (Gen.) *—er Puls*, geregeld; *—werden*, geregeld worden; *—leben*, een geregeld leven leiden; *—keit* v. regelmatigheid, geregeldheid, overeenstemming, orde v.; *-meister* m. hij die met het toezicht over de wetten van een klooster belast is.

Regeln, (*regelte, geregelt*) bedr. ww. *seinen Gang, eine Bewegung -*, regelen, schikken; *sein Benehmen -*, inrichten naar, regelen; (van eene taal), regelmatig worden; *Holz -*, recht maken; 2. ordenen, afmeten.

Regel-priester, (*-sters* mv. *-ster*) m. tot eene geestelijke orde behoorende priester, reguliere geestelijke m.; *-recht* bijv. nw., Z. *-mäszig*; *-schmied* m. hij, die gaarne nieuwe regels geeft of uitdenkt; *-schwester* v. halfwereldlijke Franciscaner non, zuster v. van de derde orde; *-widrig* bijv. nw. strijdig met de regels, tegen den regel in, aandruisend tegen de regels; *—keit* v. onregelmatigheid, strijdigheid v. met de regels; *-zwang* m. door regels opgelegde dwang m.

Regen, (*regte, geregt*) bedr. ww. *ein Glied -*, bewegen, verroeren; *das Gemüth, Herz -*, opwekken, aandoen, bewegen; 2. wed. ww. zich roeren, zich bewegen; *es regt sich kein Lüftchen*, er waait geen windje; *sich vor jem. nicht - dürfen*, zich niet mogen verroeren; (fig.) ontstaan, geboren worden, verschijnen, zich vertoonen; *es regte sich eine Begierde in ihm*, er ontstond in hem; *nun regte sich die Liebe in ihr*, nu deed zich & in haar gevoelen; *die ganze Stadt regte sich*, was in beweging; 3. o. ww. (w. i. gebr.) aan iets raken, van iets spreken; *rege nicht an diese Sache*, laat die zaak rusten; Z. *anregen.*

Regen, (*-s*) m., z. m. regen m., regenwater o.; *starker -*, hevige regen, stortregen m.; *feiner -*, motregen m.; (fig.) Z. *Hagel*; (Spr.) *aus dem - in die Traufe kommen*, uit den regen in den drop geraken, van den wal in de sloot raken; (fig.) (van steenen, kogels), hagelbui v.

Regen-bach, (*-bach(e)s*, mv. *-bache*) m. door den regen gevormde beek v., bergstroom m.; *-bad* o. regenbad o.; *-bogen* m. regenboog m.

Regenbogen-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) regenboogkleurige agaat, regenboogsteen m.; *-artig* bijv. nw. regenboogachtig, regenboogvormig; *-chalcedon* m. regenboogkleurige chalcedon m.; *-erz* o. regenboogkleurig zwavelzuur looderts o.; *-farbe* v. regenboogkleur v.; *-farbig* bijv. nw. regenboogkleurig; *-haut* v., *-häutlein* o. (Ontlk.) gekleurde rand m. om den oogappel, iris v.; *-stein* m., Z. *-achat*; *-strahl* m. straal m. van den regenboog.

Regen-bremse, (*-n*) v. regenbrems, regenvlieg v.; *-dach* o. afdak o. tegen den regen, looden plat o.; 2. Z. *-schirm*; *-dicht* bijv. nw. regendicht, ondoordringbaar voor den regen; *dieser Zeug ist —*, waterdicht; *-elektrometer* m. regen-electrometer m.; *-fang* m. regenbak m.; *-fass* o. regenton v.; *-feuer* o. (Vuurw.) vuurregen m.; *-frosch* m. kleine aardkikvorsch, regenkikvorsch m.; *-galle* v. onvolmaakte regenboog m.; (Zeew.) roodachtig rond wolkje o., dat dikwijls zwaar weer voorspelt; *-gestirn* o. (Sterrenk.) Plejaden, Hyaden v. mv.; *-gestöber* o. stofregen m.; *-gewitter* o. van regen vergezeld onweder o.; *-gewölk* o., Z. *-wolke*; *-guss* m. stortregen m.

Regenhaft, bijv. nw. regenachtig.

Regenhut, (*-hut(e)s*, mv. *-hüte*) m. regenhoed, zuidwester m.; *-kappe* v. regenkap v.; *-kleid* o. regenkleed o., regenjas v.; *-kraft* v. (Pl.) groot hoefblad o.; *-kreis* m. regengordel m.; *-krinne* v., Z. *-rinne*; *—kugel* v., Z. *Brandkugel*; *-leder* o. (van eene koets), schermleder o.; *-loch* o. regenput m.; 2. Z. *-fang*; *-luft* v. regenlucht, regenachtige lucht v.; *-mantel* m. regenmantel m.; (Krijgsw.) kapotjas v.; *-masz* o., *-messer* o. regenmeter m.; *-monat* m., regenachtige maand v.; *-nacht* v. regenachtige nacht m.; *-pfeifer* m. regenvogel m., pluvier v.; *-putzen* m., Z. *-feuer*; *-ringel* m. (Pl.) ringelbloem, goudsbloem v.; *-rinne* v. dakgoot v.; *-rock* m. regenjas v.; it. Z. *-mantel*; *-schauer* m. regenbui v.; *-schirm* m. regenscherm m., paraplu v.; (Pl.) bloem v. in den vorm van een regenscherm.

Regenschirm-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. magnoliaboom m.; *-förmig* bijv. nw. (Pl.) regenschermvormig; *-macher* m. parapluenmaker m.

Regen-schlag, (*-schlag(e)s*, mv.

-*schläge*) m. kroonlijst v. tusschen twee verdiepingen; -*schlucht* v. door den regen gevormde bergstroom m.; -*schnecke* v. wolfsmuil m. (eene schelp); -*schnepfe* v. groote grijze oeversnip v.; -*strom* m. regenstroom, stortregen m.

Regent, (-*en*, mv. -*en*) m., **-in,** (-*nen*) v. regent, bestuurder, landvoogd m., regentes, landvoogdes v.

Regen-tag, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. regenachtige dag m.; -*tropfen* m. regendroppel m.

Regentschaft, (-*en*) v. regentschap o., waardigheid v. van regent; 2. bestuur o. van een regent.

Regen-tuch, (-*tuch*(*e*)*s*, mv. -*tücher*) o. regendoek m., falie v.; -*vogel* m., Z. -*pfeifer*; 2. wulp of welp, nimmerzat m.; 3. regenvogel m.; 4. draaihals, halsdraaier m.; 5. ortolaan m.; -*wasser* o. regenwater o.; -*wetter* o. regenachtig weder o.; -*wind* m. regenwind m.; -*wolf* m., Z. -*vogel* (3); -*wolke* v. regenwolk v.; -*wurm* m. regenworm, aardworm m.; —*öl* o. wormolie v.; -*zeichen* o. teeken, voorteeken o. van regen; -*zeit* v. regentijd m., regenachtig jaargetijde o.

Regeriren, (*regerirte*, *regerirt*) bedr ww. herhaald antwoorden, weder antwoorden, hervatten.

Regesta, o. mv. regesta v., verzameling v. van pauselijke bullen.

Regieren, (*regierte*, *regiert*) bedr. en o. ww. regeeren, besturen, heerschen, leiden, sturen, bevel hebben over; *Leute* -, leiden; *ein Land* -, besturen, regeeren over; *das Hauswesen* -, besturen; *ein Pferd* -, sturen; -*d*, regeerend; -*der Fürst*, -*de Fürstin*, regeerende; -*der Bürgermeister*, dienstdoende, waarnemende; (fig.) (van ziekten), heerschen; (Spraakk.) *den Akkusativ* -, regeeren, beheerschen, vereischen; (Dichtk.) bestieren.

Regierer, (-*s*, mv. *Regierer*) m. (w. i. gebr.) regeerder, bestuurder, beheerscher m.

Regier-stand, (-*stand*(*e*)*s*, mv. -*stände*) m. bestuur o., regeering, magistratuur v.; *in den — erhoben werden*, tot de regeering geroepen worden; -*stange* v., -*stock* m. (Zeew.) roeistok, stuurstok m.; -*sucht* v. zucht v. om te regeeren, te heerschen, heerschzucht v.; -*süchtig* bijv. nw. verlangend om te regeeren, heerschzuchtig.

Regierung, (-*en*) v., Z. *Lenkung*; 2. regeering v., bestuur, bestier, gouvernement o.; *zur - gelangen*, aan de regeering, op den troon komen; *die Zügel der -*, de teugels van het bewind o.; *während seiner -*, onder zijne regeering, zijn bestuur; 3. regeering v., leden o. mv. van het bestuur.

Regierungs-advokat, (-*en*, mv. -*en*) m. regeeringsadvocaat, landsadvocaat m.; -*antritt* m. aanvaarden o., aanvaarding v. der regeering; -*art* v., Z. -*form*; -*assessor* m., Z. -*beisitzer*; -*beamter* m. regeeringsbeambte m.; -*befehl* m. bevel o. van de regeering; -*beisitzer* m. onderregent m.; -*bote* m. regeeringsbode m.; -*form* v. regeeringsvorm m., constitutie v.; -*gebäude* o. zetel m. der regeering, regeeringsgebouw o.; -*gewalt* v. opperste macht, oppermacht v.; -*kanz*(*e*)*lei* v. regeeringskanselarij v.; -*kanz*(*e*)*list* m. regeeringsklerk, commies m.; -*kunde*, -*kunst* v. staatkunde, regeerkunst, politiek v.; -*last* v. last m. der regeering; -*los* bijv. nw. regeeringloos; -*losigkeit* v. regeeringloosheid v.; -*präsident* m. voorzitter m. van het bestuur, president m.; -*rath* m. staatsraad, commissaris m. des konings, regeeringsraad m.; it. lid o. van den hoogen raad; -*recht* o. recht o. der regeering; -*sache* v. regeeringszaak v.; -*secretär* m. secretaris m. der regeering; -*sitz* m. zetel m. der regeering; -*sorge* v. zorg v. van de regeering; -*system* o. regeeringsstelsel o.; -*verfassung* v., Z. -*form*.

Regiment, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. (veroud.) Z. *Regierung*; 2. (Krijgsw.) regiment o., afdeeling v. soldaten; (gemeenz.) beheer, bestuur o., regeering, orde v.

Regimenterweise, bijw. regimentsgewijs, bij regimenten.

Regiments-adjutant, (-*en*, mv. -*en*) m. adjudant m. van een regiment; -*arzt* m. chirurgijn-majoor m.; -*casse* v. regimentskas v.; -*chirurg* m., Z. -*arzt*; -*commandeur* m. regimentskommandant m.; -*fourier* m. fourier-majoor m.; -*gericht* o. krijgsraad m. van een regiment; -*kasse* v., Z. -*casse*; -*kosten* v. mv., *auf — leben*, op kosten van het regiment; -*musik* v. muziek v. van een regiment, regimentsmuziek v.; -*quartiermeister* of -*lagermeister* m. kapitein-kwartiermeester m.; -*ruder* o. roer, bestuur o. der zaken, teugels m. mv. van het bewind; -*stab* m. staf m. van een regiment; 2. kommandantsstaf m.; -*stück* o. regimentsstuk o., veldgeschut o.; -*tambour*, -*trommelschläger* m. tamboer-majoor m.; -*tisch* m. regimentstafel v.; -*uniform* v. regimentsuniform, regimentskleeding v.; -*unkosten* v. mv. regimentsonkosten m. mv.; (fig.) *auf — leben*, op kosten van het regiment.

Region, (-*en*) v. aardstreek, luchtstreek, landstreek v.

Regisseur, (-*s*, mv. -*e*) m. (Tooneelk.) tooneelbestuurder, regisseur m.

Register, (-*s*, mv. *Register*) o. register o., lijst, inhoudslijst v., bladwijzer m., inhoudsboek o.; *in's - eintragen*, in het register inschrijven, registreeren; (van een boek), inhoudstafel v., bladwijzer m., register o.; (Bergw.) mijnboek o., mijnregister o.; (fig.) *er steht auf meinem -*, hij staat bij mij in het krijt; *im schwarzen - stehen*, op den index staan, slecht aangeschreven zijn; *in das alte - gehören*, reeds oud zijn, geen gezag meer hebben; 2. (Org.) Z. -*zug*; (Schenk.) register, luchtgat, trekgat, o.; (Drukk.) overeenkomst v., tegenoverstand m., register o.; - *halten*, de regels van twee tegen elk. gedrukte bladzijden doen overeenkomen.

Register-aufstand, (-*stand*(*e*)*s*, mv. -*stände*) m. (Bergw.) rapport o. van den mijnopzichter over het werk van 3 maanden; -*knopf* m. houten knop m. aan een orgelregister; -*ofen* m. smeltoven m. met luchtgaten; -*papier* o. rekeningenpapier o.; -*sack* m. (Bergw.) registerzak m.; -*schiff* o. (Zeew.) registerschip o.; -*schleife* v. klep v. op de windlade in het orgel; -*stimme* v. registerspel, orgelspel o.; -*stock* m. (Dr.) model o.; -*zug* m. register o.

Registrande, (-*n*) v. register, inschrijvingsboek o.

Registrator, (-*s*, mv. -*en*) m. registerbewaarder m., registreerder, griffier, archivaris m.

Registratur, (-*en*) v. griffie, registratie v.

Registriren, (*registrirte*, *registrirt*) bedr. ww. inschrijven, registreeren.

Reglement, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. verordening, bepaling v., voorschrift, reglement o.

Reglementarisch, bijv. en b. volgens het reglement, volgens de verordening &.

Regler, (-*s*, mv. *Regler*) m., Z. *Regelmeister*.

Regnen, (*regnete*, *geregnet*) onp. ww., m. *h*. regenen; *es regnet*, het regent, er valt regen; *klar of klein und dicht* -, stofregenen; 2. bedr. ww. doen regenen, doen neervallen; (fig.) *es regnete Kugeln*, het regende kogels.

Regnerisch, regnicht, bijv. en b. regenachtig; *es sieht - aus*, het ziet er regenachtig uit.

Regredientenerbe, Regresserbe, (-*n*, mv. -*n*) m. hij, die verhaal heeft op eene erfenis.

Regredienz, Regress, (-*es*, mv. -*e*) m. toevlucht v., verhaal o.; (Rechtspr.) *seinen - an jem. nehmen*, Z. *regressiren*.

Regrediren, (*regredirte*, *regredirt*) en **regressiren,** (*regressirte*, *regressirt*) o. ww., m. *h*. zich verhalen op, verhaal nemen, aanspraak doen gelden.

Regsam, (-*er*, -*st*) bijv. nw. roerig, bedrijvig, vlijtig, werkzaam, wakker, beweeglijk; -*keit* v. beweeglijkheid, bedrijvigheid, werkzaamheid, wakkerheid, vlijt v.

Regula, (*Regulae*) v. regel m., voorschrift o., verordening v.; *die - de Tri*, *de Quinque*, de regel van drieën, van vijven.

Regulär, (-*er*, -*st*) bijv. nw., Z. *regelmäszig*.

Regularen, Regulares, m. mv. ordesgeestelijken, reguliere geestelijken m. mv.

Regularisiren, (*regularisirte*, *regularisirt*) bedr. ww. *Geistliche* -, ordenen; 2. regelen, bepalen, vaststellen.

Regularität, v., z. m. regelmatigheid v.

Regulativ, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. regeling, verordening v.; 2. beschikking v., richtsnoer o.

Regulator, (-*s*, mv.-*en*) m. (Werkt.) regelaar, regulateur m.

Reguliniſch, bijv. nw. (van metalen), geheel zuiver, gereinigd, reguliniſch.

Reguliren, (*regulirte*, *regulirt*)

bedr. ww. regelen, schikken, verordenen, bepalen, richten.

Regulirung, (*-en*) v., Z. *reguliren;* it. regeling, schikking v., reglement o.

Regulirwechsel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. wissel m. met bepaalden vervaltijd.

Regulus, (onb.) m. zuiver metaal o.; 2. (Sterrenk.) ster v. in het sterrenbeeld van den leeuw.

Regung, (*-en*) v. beweging v., bewegen o.; (fig.) ontroering, aandoening, opkomende gewaarwording v.; *unordentliche -en,* hartstochten m. mv.; *seine -en mäszigen,* zijne hartstochten bedwingen; 2. kiem v., begin o.

Regungs-los, bijv. nw. bewegingloos, onbeweeglijk, stil, gevoelloos; (fig.) onverschillig, koud, koel, stijf; *-losigkeit* v. onbeweeglijkheid, stilte, gevoelloosheid v.

Reh, bijv. en b. stijf, strak; (Veea.) *-es Pferd,* bevangen, verstijfd.

Reh, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ree v.; *männliches -,* reebok m.; *weibliches -,* reegeit v.; *junges -,* Z. *-kalb.*

Reh, (*-en*) v. (Zeew.) scheersente, lijst v. die op de inhouten gespijkerd wordt.

Reh-ader, (*-n*) v. ader v., die bij een door bevangenheid aangetast paard gelaten wordt; *-baum* m. windboom, boom m. van een windas; *-beere* v., Z. *Rechbeere; -bein* o., Z. *-fusz; -binde* v. welriekend meelkruid o.

Rehde, & (*-n*) v., Z. *Reede.*

Rehe, v., z. m. (Veea.) bevangenheid, verstijving v.; *-gras* o. kweekgras o.; *-hille* v., Z. *Rehgeisz.*

Reh-fahl, bijv. nw., Z. *-farben; -falbe* v. reekleurig vaal paard o.; *-farbe* v. reekleur, vale kleur v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. reekleurig, vaal; *-fell* o. reevel o.; *-fleisch* o. reevleesch o.; *-fusz* m. reevoet m.; (fig.) *Tisch mit -füszen,* tafel v. met geklauwde pooten; (Pl.) bladzwam o.; *-geisz* v. reegeit v.; *-haar* o. reehaar o.; (Zad.) vulhaar, stophaar o.; *-haut* v. reehuid v., Z. *-fell; -heide* v. (Pl.) bezemheide v.; 2. verversbrem v.; *-jagd* v. jacht v. op reeën; *-kalb, -kätzlein* o. reekalf o., jonge ree v.; *-keule* v. reebout m.; *-kitze* v., Z. *-kalb; -krankheit* v. (Veea.) verstijving, bevangenheid v.; *-kraut* o. priemkruid o.; *-leder* o. ree(en)le(d)er o.; *-ledern* bijv. nw. van reeleder.

Rehling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. baars m.; 2. (Pl.) eetbare paddenstoel m.

Reh-netz, (*-es*, mv. *-e*) o. reeënnet o.; *-pastinake* v. watereppe v. met bloemen aan de geledingen; *-posten* m., Z. *-schrot; -rücken* of *-schlägel* m., Z. *-keule; -schale* v. snijtand m. van eene ree; *-schrot* o. hagel m. om reebokken te schieten; *-spieszer* m. (Jachtw.) reebokje o. van 6 maanden; *-wildbret* o. reeëngebraad, wildbraad o. van reeën; 2. Z. *-fleisch; -zickchen, -zicklein* o., Z. *-kalb; -ziege* v. reegeit v., Z. *Reh; -ziemer* m. lendestuk o. van eene ree.

Reib-ahle, (*-n*) v. slotenmakerspriem v.; it. vierkante boor v.; *-asch* v. vijzel, stamper m.; *-blech, -eisen* o. rasp v., Z. *Reibe; -bürste* v. borstel, schuier m.

Reibe, (*-n*) v. rasp v., zoutvijzel m.; it. houten vijzelstamper m.; (aan een venster), wervel m.

Reibe-ballen, (*-lens*, mv. *-len*) m. drukkersbal m.; *-brett* o. (Mets.) strijkbord o.; *-hammer* m. (Bergw.) Z. *-päuschel; -holz* o. (Zeew.) wrijfhout o. om het schip voor stooten te bewaren; *-kessel* m. verversketel m. om de indigo kort te wrijven; *-kraut* o. (Pl.) paardestaart m., schaafgras o.; *-keule* v. vijzel, stamper m.; *-lappen* m. wrijflap, schuurlap m.; *-mühle* v., Z. *Hanfmühle.*

Reiben, (*rieb, gerieben*) bedr. ww. onr. *mit der Hand, einem Tuche, Oel &c. -,* wrijven, uitwrijven; (Gen.) wrijven, inwrijven; (Volkst.) *jemn. etw. unter die Nase -,* iem. iets onder den neus wrijven, verwijten; 2. *Flachs, Hanf -,* stampen; *das Küchengeschirr -,* schuren, afwrijven; *den Fuszboden -,* boenen, schrobben; *Farben -,* wrijven; II. wed. ww. *sich -, sich an jem. -,* iem. aanvallen, plagen, sarren, tarten.

Reibe-napf, (*-napf(e)s*, mv. *-näpfe*) m., Z. *Reibasch; -päuschel* m. stamper m.; *-pfanne* v. (Bergw.) ertsvijzel m.; *-platte* v. plaat v. om erts fijn te stampen; *-pfahl* m. wrijfpaal m.; (fig.) voorwerp o. van bespotting; *-presse* v. (Pap.) pers v. om het papier ten ruwste gelijk te persen.

Reiber, (*-s*, mv. *Reiber*) m. wrijver, boener, stamper m.; (Nat.) Z. *Reibezeug;* (Slot.) (aan vensters), wervel m.; (Huish.) Z. *Wurstwagen.*

Reibe-satte, (*-n*) v., Z. *Reibasch; -schale* v. (Bergw.) schotel m. om erts fijn te stampen; (Apoth.) schoteltje o. om iets fijn te wrijven, wrijfschaal v.; *-scheit* o. (Art.) zweek of zwik v., wrijfhout o.; *-stein* m. wrijfsteen m.; *-stock* m. (Mets.) plankje o. om de kalk op den muur te strijken; *-tafel* v. (Looi.) wrijftafel v.; *-tuch* o. wrijfdoek m.; *-wisch* m. wrijflap, schuurlap m., strooiwisch m.; *-wohl* m. slotenmakersboor v.; *-zeug* o. wrijfgoed o.; 2. (Nat.) kussentje o. om de electriseermachine; *-zündhölzer* o. mv. lucifers v. mv.

Reib-feuer, (*-feuers*, mv. *-feuer*) o. electrieke vonk v.; *-hammer* m., *-holz* o. &, Z. *Reibehammer &c.*

Reibisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Reibekraut.*

Reibkeule, (*-n*) v. stamper, vijzelstamper m.

Reibling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. jonge os m., osje o.; 2. (Pl.) welsmakende paddenstoel m.

Reib-platte, (*-n*) v., Z. *Reibasch; -tabak* m. grove snuif, rappe v.

Reibung, v., Z. *reiben;* it. wrijving v.; 2. (fig.) botsing, oneenigheid v.

Reibungs-bewegung, (*-en*) v. wrijvingsbeweging v.; *-kissen* o., Z. *Reibezeug* (Nat.); *-messer* m. wrijvingsmeter m.

Reich, (*-er, -st*) bijv. en b. (van een oogst &), rijk, overvloedig; *-e Almosen,* aanzienlijk, groot; 2. rijk, vermogend, rijkelijk, *Tausend Thaler -,* rijk, bezittende; *ein Mädchen - verheirathen,* een rijk huwelijk laten doen; *ein -er Kauz,* rijkaard; *- gekleidet,* rijk, weelderig; *-e Erbschaft,* rijk, aanzienlijk, groot; *-es Erz,* rijk; *- an Tugenden, an Verdienst,* rijk in deugden, groote verdiensten hebbende; II. zelfst. *ein -er,* rijk man, rijkaard m.; *der, die -e,* rijke, aanzienlijke m. en v.

Reich, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rijk, gebied, bestuur o.; *zum -e gelangen,* aan het bestuur, bewind o. komen; *sein - hat ein Ende,* hij is niet meer aan het bewind; (fig.) zijn rijk is uit, hij heeft niets meer te zeggen; *sein - ausdehnen,* zijn rijk uitbreiden; (H. S.) *dein - komme,* uw rijk kome; (fig.) *das - der Liebe,* gebied o.; 2. keizerrijk, rijk o., staat m.; *das -, deutsche -,* Duitsche Rijk o.; (eertijds), Duitsche keizerrijk; (fig.) *- Gottes, Christi,* rijk o.

Reichbeere, (*-n*) v. wilde Sint-Jansbes v.

Reichen, (*reichte, gereicht*) o. ww., m. *h.* reiken, zich uitstrekken, komen aan, reiken tot; *das Wasser reichte ihm bis an die Brust,* het water reikte, kwam hem; *dieser Berg reicht bis in die Wolken,* reikt, verheft zich; *seine Haare - ihm bis an den Gürtel,* komen tot; *er reicht mir bis an das Kinn,* hij reikt mij tot aan de kin; *er reicht über mich,* hij is langer, grooter dan ik; *ich kann nicht so weit -,* ik kan zoo ver niet reiken; (van de macht), zich uitstrekken; (van het oog), reiken, zien; (van geschut), dragen; 2. toereikend zijn, voldoende zijn; *sein Geld reicht nicht dazu,* is niet voldoende; *so weit die Summe - mag,* voor zoo ver de som voldoende is; *mit etw. -,* genoeg hebben van, Z. *ausreichen, hinreichen, zureichen;* II. bedr. ww. aanreiken, toesteken, overgeven; *das Abendmahl -,* toedienen, uitreiken; *Almosen -,* geven; *Zoll -,* voldoen, betalen; (fig.) *er reicht ihm das Wasser nicht,* hij heeft geen hand water bij hem; *jemn. den Unterhalt -,* in iems. onderhoud voorzien; *jemn. hülfreiche Hand -,* iem. de behulpzame hand bieden; III. o. zelfst. reiken, bereik o.; (van de stem), bereik o.; (van aalmoezen), geven o.; (van belasting), betaling v.; (van het avondmaal &), toediening, uitreiking v.

Reichern, (*reicherte, gereichert*) bedr. ww., Z. *bereichern.*

Reichfrischen, (*reichfrischte, gereichfrischt*) bedr. ww. (Bergw.) verrijken; II. o. zelfst. smelten o. van veel inhoudend kopererts.

Reichgabel, (*-n*) v. hooivork v.; 2. voorsnijvork v.

Reichhaltig, bijv. en b. rijk, overvloedig, van groot of aanzienlijk gehalte; (van een geschrift), leerzaam; *-e Worte,* veel beteekenend; *-keit* v. rijkdom, overvloed m., groote winst, groote of aanzienlijke opbrengst v.

Reichheit, v., Z. *Reichhaltigkeit;* 2. Z. *Reichthum.*

Reichlich, (*-er, -st*) bijv. nw. rij-

kelijk, rijk, overvloedig aanzienlijk, meer dan voldoende; *-e Geschenke*, rijk; *-e Almosen*, aanzienlijk; *sein -es Auskommen haben*, een aanzienlijk inkomen hebben; *- versorgt sein*, ruim voorzien zijn; *- bezahlen, - geben*, rijkelijk; *er ist damit - versehen*, ruimschoots, meer dan voldoende; *-keit* v. rijkelijkheid v., rijkdom, overvloed m.

Reichs-abschied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Gesch. van D.) reces o. van den rijksdag, akte v. waarin alle besluiten worden opgenomen; *-acht* v. rijksban m.; *-ächter* m. hij die in den rijksban vervallen is, vogelvrijverklaarde m.; *-adel* m. rijksadel m.; *-adler* m. rijdsadelaar, keizerlijke adelaar m.; *-alterlehen* o. rijksachterleen o.; *-agent* m. rijksagent, agent m. van het rijk; *-amt* o. rijksambt, landsambt o., landsbediening v.; *-angelegenheit* v. rijksaangelegenheid, rijkszaak v.; *-anlage* v., *-anschlag* m. rijksbelasting v., aanslag m. voor de rijksbelasting; *-antheil* m. rijksaandeel o.; *-apfel* m. rijksappel, bol m. met een kruis er op, zinnebeeld o. van de hoogste macht in het rijk; *-archiv* o. rijksarchief o.; *-armee* v. rijksleger o.; *-ausschuss* m. gezantschap o. van een rijk; *-austrag* m. austregaalrechter m.; *-baron* m., Z. *-freiherr*; *-bauer* m. rijksboer m.; *-beamter* m. rijksbeambte, groot-officier m. van het rijk; *-bedenken* o., Z. *-gutachten*; *-beitrag* m. rijkssubsidie v. en o., Z. *-antheil*; *-bischof* m. rijksbisschop m.; *-boden* m. rijksgrond m.; *-bürger* m. rijksburger, burger m. van het rijk; *-collegium* o. college o. van rijksstenden; *-contingent* o., Z. *-antheil*; *-deputation* v., Z. *-ausschuss*; *-dorf* o. rijksdorp o.; *-einwohner* m. inwoner m. van het rijk; *-erbamt* o. erfelijk rijksambt o.; *-erbbeamter* m. erfelijk rijksambtenaar m.; *-erbe* m. erfgenaam m. van het rijk; *-erzamt* o. opperste staats- of rijksambt o.; *-erzbeamter* o. opperste rijksambtenaar m.; *-erzkanzler* m. aarts-rijkskanselier m.; *-fahne* v. rijksvlag v., rijksbanier v.; *-feind* m. vijand m. van het rijk; *-feldherr* m. rijksveldheer m.; *-fiscal* m. landsfiscaal m.; *-fiscus* m. rijksbelasting v., rijksschatkist v.; *-folge* v. troonopvolging v.; *-forst* m. rijkswoud o., tot den staat behoorend woud o.; *-frei* bijv. nw. alleen aan het rijk en den keizer onderworpen; *-freiheit* v. onmiddellijke afhankelijkheid v. van den keizer; *-freiherr* m. rijksbaron m.; *-freiherrlich* bijv. nw. aan een baron verschuldigd of behoorende; *-fürst, —in*, rijksvorst m., rijksvorstin v.; *-fürstentitel* m. titel m. van rijksvorst; *-fürstenwürde* v. waardigheid v. van rijksvorst; *-fürstlich* bijv. nw. aan een rijksvorst behoorende of verschuldigd; *-fusz* m. rijksstandaard m.; *-gefälle* o. mv. staatsinkomsten v. mv.; *-geld* o., Z. *-münze*; *-genoss* m. vazal, onderdaan m. van het rijk; *-gericht* o. hoogste gerecht o. in het Duitsche rijk; *-geschäfte* o. mv. staatszaken v. mv.; *-geschichte* v. geschiedenis v. van het rijk, van een staat; *-gesetz* o. rijkswet, staatswet v.; *-gesetzlich* bijv. nw. volgens de rijkswet; *-gesetzwidrig* bijv. nw. in strijd met de staatswet; *-glied* o. lid o. van den staat; *-graf* w. rijksgraaf m.; *-gräfin* v. rijksgravin v.; *-gräflich* bijv. nw. aan een rijksgraaf behoorende; *-grafschaft* v. rijksgraafschap o.; *-grundgesetz* o. grondwet van het rijk; *-gulden* m. Augsburger gulden, rijksgulden m.; *-gutachten* o. besluit o. van den staat; *-handel* m. verschil o., oneenigheid v. betreffende den staat; *-haupt* o., Z. *-oberhaupt*; *-heer* o., Z. *-armee*; *-herkommen* o. landsgewoonten v. mv., landsgebruik o.; *-heiligthümer* o. mv. in Neurenberg bewaarde reliquiën van het Duitsche rijk; *-historie* v., Z. *-geschichte*; *-hofgraf* m. paltsgraaf m.; *-hofrath* m. hofraad, staatsraad m., lid o. van den rijksraad; *-hülfe* v. rijkssubsidie o. en v.; *-insignien* v. mv. rijksinsignièn v. mv., te Aken en Neurenberg bewaarde onderscheidingsteekenen o. mv. van het Duitsche rijk; *-kammergericht* o. rijkskamergerecht o.; *-kammerrichter* m. raadsheer m., lid o. van het rijkskamergerecht; *-kanz(e)lei* v. rijkskanselarij v.; *-kanzler* m. rijkskanselier m.; *-kasse* v. rijkskas, staatskas v.; *-kassenmeister* m., Z. *-pfennigmeister*; *-kleinodien* o. mv. rijkskleinooden o. mv.; *-körper* m. staatslichaam o.; *-kreis* m. kreits m. van het rijk; *-krieg* m. oorlog m. van het (Duitsche) rijk; *-krone* v. rijkskroon v.; *-land* o. rijksland, van het Duitsche rijk afhankelijk land o.; 2. mv. *-länder*, rijksstaten m. mv.; *-länder* m. inwoner m. van het rijk; *-lehen* o. rijksleen o.; *-leute* mv., Z. *-bauer, -bürger*; *-macht* v. rijksmacht v.; *-marschall* m. rijksmaarschalk m.; *-matrikel* v. lijst v. der rijksstenden en door hen te betalen belasting; *-münze* v. rijksmunt v.; *-oberhaupt* o. opperhoofd o. van den staat; *-oberpostmeister* m. rijksopzichter m. der posterij; *-pfennigmeister* m. rijksontvanger m.; *-pflege* v. alleen van het rijk afhankelijk rechtsgebied o.; 2. beheer o., rechtspleging v. eener provincie &; *-pfleger* m. bestuurder m. eener provincie; *-post* m. rijkspost, posterij v. van het rijk; *—amt* o. rijkspostkantoor o.; *—meister* m. rijkspostmeester m.; *-quartiermeister* m. kwartiermeester m. van het rijk; *-rath* m. rijksraad, staatsraad m.; 2. Z. *-collegium*; *-ritter* m. onmiddellijk van den keizer afhankelijke ridder m.; *-ritterschaft* v. alleen aan den keizer onderworpen ridderschap v. of ridders m. mv., rijksridderschap v.; *-rolle* v., Z. *-matrikel*; *-sache* v. rijkszaak v.; *-sass* m. leenman m. van het (Duitsche) rijk; *-sässig* bijv. nw. een rijksleen bezittend; *-scepter* m. rijksschepter m.; *-schatz* m. rijksschat m.; *—meister* m. rijksschatmeester m.; *-schluss* m. rijksbesluit, besluit o. van den rijksdag; *—mäszig* bijv. nw. overeenkomstig het besluit van den rijksdag; *-schuld* v. rijksschuld v.; *-schuldheisz* m., Z. *-vogt*; *-schwert* o. rijkszwaard o.; *-siegel* m. rijkszegel o.; *-stadt* v. rijksstad v.; *-städter* m. burger m. eener rijksstad; *-stand* m. rijksstand m.; *-ständisch* bijv. nw. tot den rijksstand behoorend; *-standschaft* v. waardigheid v., voorrecht o. van den rijksstand; 2. rijksstaten m. mv.; *-steuer* v. rijksbelasting v.; *-tag* m. rijksdag m.; *—sgesandter* m. afgevaardigde m. bij den rijksdag; *-truppen* mv. rijkstroepen m. mv., rijksleger o.; *-unmittelbar* bijv. nw. (van adellijken), alleen van het rijk afhankelijk; *-valuta* v. muntstandaard m. van het rijk, geldswaarde v. in het rijk; *-unmittelbarkeit* v. afhankelijkheid v. van het rijk; *-vasall* m. rijksvazal m.; *-verfassung* v. grondwet, staatsregeling, constitutie v.; *-versammlung* v. vergadering v. van den rijksraad, van den rijksdag; *-verwalter* m. bestuurder m. van het rijk; *-verweser* m., Z. *-verwalter*; 2. regent m.; *-verwaltung, -verweserschaft, -verwesung* v. rijksbestuur o.; *-vicariat* o. regentschap o.; *-vogt* m. rijksvoogd, crimineele rechter m. in rijkssteden; *-vogtei* v. rijksvoogdij v.; *-völker* o. mv. krijgstroepen m. mv. van het (Duitsche) rijk, Z. *-truppen*; *-währung* v., Z. *-valuta*; *-wald* m., Z. *-forst*; *-wappen* o. rijkswapen o.; *-werth* m., Z. *-fusz, -valuta*.

Reichthum, (*-(e)s*, mv. *Reichthümer*) m. rijkdom, overvloed m.; 2. groot vermogen, fortuin o.; *einen groszen - besitzen*, een groot vermogen bezitten; it. overvloed hebben.

Reichweizen, (*-s*) o., z. m. Smirnasch koren o. dat bij de hoofdaar nog nevenaren heeft.

Reif, (*-er, -st*) bijv. en b. (van vruchten), rijp, te plukken, uitgewassen, uitgegroeid, volwassen; *-es Alter*, huwbaar; *sie ist -*, zij is huwbaar; *- machen*, rijp doen worden; (van zweren), rijp, uitgezworen; (fig.) *-er Verstand, -es Urtheil*, rijp; *die Sache ist noch nicht -*, is nog niet rijp, nog niet geschikt om te behandelen; *zur Strafe -*, hoogst strafbaar, de grootste straf verdiend hebbende; (Spr.) *was bald - wird, wird bald faul*, vroeg rijp, vroeg rot.

Reif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. rijp, rijm, ijzel m.; (Spr.) *den - fliehen und in den Schnee fallen*, van den wal in de sloot geraken; it. *er geht weg, wie der - vom Zaune*, hij verdwijnt als sneeuw voor de zon.

Reif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Kuip.) hoep, hoepel, band m.; *den - treiben*, hoepelen; (aan manden), gevlochten rand of krans m.; (Bouwk.) astragaal m., rond gesneden werk o.; (Zeew.) reep m., touw o., kabel m.; (Slot.) (in een slot), rad o.; (Wag.) (om de naaf van een rad), keep, groef, sponning v.

Reif-bahn, (*-en*) v. touwslagerij v.; *-beuge* v. (Kuip.) werktuig o. om de hoepels te buigen; *-bild* o. portret o., schilderij v. in ronde lijst; *-binder* m., Z. *-macher*.

Reife, v., z. m. (van vruchten), rijpheid v.; *zur - bringen*, doen rijp worden; *dieses Geschwür ist zu seiner - gekommen*, deze zweer is rijp; *Zeugungs-*, huwbaarheid, manbaarheid m.; (fig.) *diese Sache ist zu ihrer - gediehen*, is tot rijpheid gekomen.

Reifeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. bandijzer o.

Reifel, (-*n*) v. spoor o. van het hert.

Reifel-eisen, (-*sens*, mv. -*sen*), **-holz,** (-*holzes*, mv. -*hölzer*) o. zadelmakerswerktuig o. om striemen of strepen in het leder te maken.

Reifeln, (*reifelte*, *gereifelt*) bedr. ww. uitgroeven, uithollen, canneleeren; (Zad.) striemen, strepen maken; 2. o. ww. hoepelen, met den hoepel spelen.

Reifen, (*reifte*, *gereift*) o. ww., m. *h.* en *s.* (van ooft), rijp worden; (fig.) *heran* -, *zum Manne* -, den mannelijken leeftijd bereiken; 2. bedr. ww. rijp maken, doen rijpen, bevorderen, bespoedigen; II. bedr. ww. *ein Fass* -, met hoepels voorzien, Z. *bereifen*; it. *reifeln;* III. onp. ww., m. *h.* rijpen, ijzelen.

Reifer, (-*s*, mv. *Reifer*) m. hij die groeven slijpt, strepen maakt; 2. Z *Seiler;* - *bahn* v. touwslagersbaan v.

Reif-gemälde, (-*gemäldes*, mv. -*gemälde*) o., Z. -*bild;* -*haken* m. haak m. van den grofsmid om het rad om de velg te leggen; -*holz* o. hoepelhout o.; -*kloben* m. (Slot.) kromme schroef v. om schuins te vijlen; -*klöber* m. kloofbeitel m., kloofijzer o.

Reiflich, (-*er*, -*st*) bijv. en b. rijp, rijpelijk, voldoende, genoegzaam; *alles* - *erwogen*, alles rijpelijk overwogen.

Reifling, (-(*e*)*s*, mv.-*e*) m.(Tuinb.) waterloot v.

Reif-macher, (-*chers*, mv. -*cher*) m. hoepelmaker m.; -*messer* o. kuipersmes o.; -*monat* m. November m.; (Gesch. van F.) vorstmaand v., Frimaire m. (van 21 November tot 20 December); -*rock* m. hoepelrok m., crinoline v.; -*schlagen* o. (Sp.) radslaan o.; -*schläger* m. touwslager m.; -*schlägerei* v. touwslagerij v.; -*schlitten* m. touwslagerswagen m.; -*spiel* o., Z. -*schlagen;* -*stab* m., -*stange* v., -*stecken* m., Z. -*holz;* -*treibel*, -*treiber* m. hoepelstokje o.; -*zange* v., -*zieher* m., Z. -*beuge;* -*zwinge* v., Z. -*haken.*

Reigen, (-*s*, mv. *Reigen*) m., **-tanz,** m. &, Z. *Reihen &.*

Reiger, (-*s*, mv. *Reiger*) m., Z. *Reiher.*

Reih-brod, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. brood o. van bepaalde grootte door de catechiseerkinderen ieder op de beurt aan den dorpsgeestelijke te geven; -*draht* m., Z. *Reihedraht.*

Reihe, (-*n*) rij, orde, reeks v.; *eine* - *Häuser*, rij v.; *lange* - *von Zimmern*, lange rij kamers; (fig.) *eine* - *von Unglücksfällen*, reeks, opeenvolging v.; *zusammenhängende* - *von Sätzen*, reeks v. van stellingen; *unendliche* -, oneindige reeks; 2. rang m., gelid o., volgorde v.; *in einer* - *hinter einander*, op eene rij achter elk.; *in* -*n vorbei gehen lassen*, in rijen, gelederen o. mv.; *sich in* -*n stellen*, in gelid gaan staan; *die* - *ist an mir*, het is, wordt mijne beurt; *die* - *kommt an Sie*, de beurt komt aan u; *jeder, wenn ihn die* - *trifft*, ieder op zijne beurt; *an ihm ist die* -, het is zijne beurt; (fig.) opvolging v.

Reihe-draht, (-*drahl*(*e*)*s*, mv. -*drähte*), **-faden,** (-*fadens*, mv.-*faden* en -*fäden*) m. rijgdraad m.; -*fuhr*(*e*) v. op de beurt te verrichten leendienst m. met paarden; -*haken* m. (Linnenw.) rijghaak m.

Reihen, (*reihte*, *gereiht*) bedr. ww. *Personen* -, in rijen of gelederen scharen, op rijen plaatsen; *Perlen* -, rijgen; (Naai.) rijgen; *in Falten* -, plooien, rijgen; (fig.) *seine Gedanken* -, rangschikken; II. o. ww., m. *h.* (Jachtw.) (van vossen &), keffen, blaffen; (van wilde eenden &), paren; 2. springen, heen en weer loopen, drentelen; III. wed.ww. *sich* -, zich schikken, zich in gelederen plaatsen.

Reihen, (-*s*, mv. *Reihen*) m. (verouod.) rei v., koor o.; 2. dansrei v.

Reihen-folge, (-*n*) v. volgreeks, volgorde v., opvolging v.; -*führer* m. aanvoerder m. der rei, voordanser m.; -*saat* v. met de zaaimachine gezaaid zaad o.; -*setzer* m. (Pott.) hij, die de potten in rijen zet om te drogen; -*tanz* m., Z. *Reihen* (2).

Reihenweise, bijv. en b. in rijen, de eene rij na de andere.

Reiher, (-*s*, mv. *Reiher*) m. reiger m.; *kleiner, weisser* -, Z. -*busch* (2); (*auf*) - *beizen*, op reigers jagen; 2. mv. reigersoorten v. mv., steltloopers m. mv.

Reiher-beize, (-*n*) v. reigerjacht v.; -*busch* m. reigerpluim v.; 2. sneeuwwitte zilverreiger m.; -*ente* v. reigereend v.; -*falk* m. reigervalk m.; -*feder* v. reigerve(d)er v.; -*fett* o. reigervet o.; -*fleisch* o. reigervleesch o.; -*gehäge* o., Z. -*hütte;* -*gras* o. knobbelgras o.; -*hütte* v. reigernest o., reigerhut v.; -*jagd* v., Z. -*beize;* -*öl* o. reigerolie v.; -*schnabel* m. reigersnavel m.; 2. (Pl.) Z. *Storchschnabel;* -*spiel* o. kaartspel o. met 36 bladen; -*stand* m. gewone verblijfplaats v. der reigers; -*strausz*, -*stutz* m., Z. -*busch.*

Reih-gras, (-*grases*, mv. -*gräser*) o. (Pl.) knobbelgras o.; 2. Z. *Quecke;* 3. Z. *Raygras.*

Reihig, bijv. nw. uit rijen, regels, lijnen bestaande, met rijen of lijnen.

Reih-nagel, (-*nagels*, mv. -*nägel*) m. (Wag.) protsbout, protspin v.; -*schank* m. recht o. om bier of wijn te schenken, dat om beurten verleend wordt.

Reiltopp, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Zeew.) bramstengtop m.

Reim, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. rijm, rijmwoord, vers o.; *männlicher* -, mannelijk rijm, gelijkluidendheid v. eener eindlettergreep; *weiblicher* -, vrouwelijk rijm, gelijkluidendheid eener lange en korte lettergreep; -*e machen*, verzen maken, rijmen; *etw. in* -*e bringen*, op rijm brengen, berijmen; *elende* -*e machen*, rijmelen.

Reim-art, (-*en*) v. wijze v. van rijmen; -*aufgabe* v. gedicht o. met opgegeven eindrijmen; -*bold* m. rijmelaar m.; it. verzensmid m.

Reimen, (*reimte*, *gereimt*) o. ww., m. *h.* rijmen, gelijkluidend zijn, overeenstemmen; (fig.) *etw. nicht* (*zusammen*) - *können*, iets niet kunnen rijmen, niet met elk. kunnen overeenbrengen; 2. bedr. ww. in rijm brengen, in verzen brengen, dichten; (t. k. bet.) rijmelen; 3. wed.ww. *sich* -, rijmen, passen, overeenkomen; *das reimt sich wie die Faust auf's Auge* of *wie ein altes Weib zur Hasenjagd*, dat past als eene tang op een varken, als eene vlag op eene modderschuit.

Reimer, (-*s*, mv. *Reimer*) m. rijmer, dichter, verzenmaker m.; (i. k. bet.) rijmelaar m.

Reimerei, (-*en*) v. rijmelarij v.

Reim-fall, (-*fall*(*e*)*s*, mv. -*fälle*) m. versmaat, dichtmaat, kunstmaat, cadans v.; -*form* v., Z. -*art;* -*frei* bijv. nw. niet rijmend, rijmloos, in blanke verzen; -*füller* m. (Dichtk.) stopwoordje o.; -*gedicht* o. gedicht o. op rijm; -*kunst* v. rijmkunst v.; 2. dichtkunde v.; -*künstlich* bijv. nw. rijmend, metrisch.

Reimling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. rijmelaar, verzensmid, poëtaster m.

Reim-los, bijv. nw., Z. -*frei;* -*räthsel* o. berijmd raadsel o.; -*regel* v. versregel m.; it. regel m. voor de dichtkunst; -*register* o., Z. -*wörterbuch;* -*richter* m. klinker m., waarmede het rijm begint; -*satz*, -*schluss* m. couplet o.; -*schmied* m. verzensmid, rijmelaar m.; -*setzer* m., Z. -*richter;* -*silbe* v. rijmlettergreep v., eindrijm o.; -*silbengedicht* o. gedicht o. met eindrijmen; -*spiel* o. rijmspel o.; -*sprecher* m. hij die voor de vuist in rijm spreekt, improvisator m.; -*spruch* m. berijmde spreuk v.; -*sucht* v. rijmzucht v.; -*süchtig* bijv. nw. rijmzuchtig.

Reimweis(e), bijw. in rijmen.

Reim-werk, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. *Reimerei;* -*wechsler* m. onregelmatig rijmend couplet o.; -*wort* o. rijmwoord o.; -*wörterbuch* o. rijmwoordenboek o.

Rein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Rain.*

Rein, (-*er*, -*st*) bijv. en b. zuiver, echt, niet vervalscht, onvervalscht, onvermengd, klaar, louter; -*es Gold*, echt, zuiver; -*er Wein*, onvervalscht, helder; -*e Luft*, zuiver; 2. rein, zuiver, helder, schoon, gewasschen; -*es Hemd*, schoon; -*e Haut*, zindelijk; *Kinder* - *halten*, zindelijk houden; - *sein, sich* - *halten*, rein, zindelijk zijn; -*e Schrift, Stimme*, helder, duidelijk; -*er Druck*, helder; *etw. in's* -*e bringen*, iets in orde brengen of maken; -*e Arbeit machen*, netjes, zindelijk werken; *die Strasze* - *machen*, schoonmaken, schrobben, boenen; *das Erz* - *machen*, zuiveren; (fig.) -*e Magd*, rein, zuiver, kuisch, vlekkeloos, heilig; *ein* -*es Leben führen*, maagdelijk, kuisch; -*e Schreibart*, zuiver; -*schreiben*, zindelijk, netjes, zonder vlakken; *die* -*e Wahrheit*, zuiver, puur; *seine Sache ist nicht* -, is niet pluis; *in's* -*e zeichnen*, in het net teekenen; -*es Einkommen*, zuiver, netto; *jemn, die Wahrheit* - *heraussagen*, ronduit de waarheid zeggen; -*en Mund halten*, zwijgen, niets zeggen; -*en Mund gehalten*, spreek er niet van; *die Straszen von Dieben* - *halten*, vrij; 3. ledig of leeg, ontruimd, vrij; -*en Tisch machen*, alles wat op tafel staat opmaken; -*es Haus, ein Haus* - *machen*, schoonmaken; *Alles* - *wegtragen*, alles te zamen, niets uitgezonderd; *das ist* - *unmöglich*, dat is zuiver onmogelijk; II. o. zelfst. *das* -*e*, (in een werk), net-

heid, ordelijkheid v.; *das -e*, (van den stijl), zuiverheid v.; *in's - bringen*, in orde brengen; (fig.) schikken, regelen; *mit etw.* of *jemn. auf's - kommen*, klaar komen met, zich verstaan met.

Reindel, (*-s*, mv. *Reindel*) o. melknapje o.; it. bloemenpotje o.

Reindruck, (*-(e)s*, mv. *Reindrucke*) m. schoondruk m., goed afgedrukt blad o.

Reindünkler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. ongeroepen taalzuiveraar, purist m.

Reine, v., Z. *Rein* (II), *Reinheit.*

Reineke, (*-n*, mv. *-n*) m. (fig.) Reintje o. de Vos.

Reinel, (*-s*, mv. *Reinel*) o., Z. *Reindel.*

Reinen, (*reinte, gereint*) bedr. ww. reinigen, zuiveren, schoonmaken; 2. wed. ww. *sich -*, rein worden, helder, gelouterd worden; (Jachtw.) (van vossen &), rennen, draven.

Reinertrag, (*-trag(e)s*, mv. *-träge*) m. zuivere opbrengst v., netto bedrag o.

Reingeist, (*-es*, mv. *-er*) m. gezuiverde spiritus, alkohol m.

Reingeistig, bijv. nw. bovenzinnelijk, zuiver, geestelijk, platonisch, heilig.

Reinglaube, (*-ns*) m., z. m. zuiver geloof o., zuiverheid v. van geloof, orthodoxie v.

Reingläubig, bijv. nw. rechtzinnig, geloovig, orthodox; *die -en*, (in E.) puriteinen m. mv.

Reingut, bijv. nw. goedhartig, door en door goedig, oprecht genegen.

Reinhaaren, (*reinhaarte, gereinhaart*) o. ww., m. *h.* (Looi.) ontharen.

Reinhanf, (*-(e)s*) m., z. m. gehekelde hennep m.; it. (Hand.) Narvasch vlas o.

Reinheit, v., z. m. reinheid, zuiverheid, onbevlektheid, onbedorvenheid, echtheid v.; 2. netheid, zindelijkheid v.; (fig.) (van de stem), helderheid, zuiverheid v.; (van de lucht), zuiverheid v.

Reinigen, (*reinigte, gereinigt*) bedr. ww. zuiveren; 2. reinigen, schoon maken; *Metalle -*, louteren, zuiveren; *das Blut -*, zuiveren; *die Eingeweide -*, schoonmaken; (Krijgsw.) *einen Wald -*, den vijand verjagen uit; (fig.) *eine Sprache -*, zuiveren; II. wed. ww. *sich -*, gezuiverd worden; it. zich reinigen, zich wasschen; *sich durch einen Eid -*, zich zuiveren, zijne onschuld getuigen met, zich rechtvaardigen.

Reiniger, (*-s*, mv. *Reiniger*) m. reiniger, schoonmaker, zuiveraar m., hij die reinigt &.

Reinigkeit, v., Z. *Reinheit.*

Reinigung, (*-en*) v., Z. *reinigen;* it. reiniging, wassching, zuivering; (van metalen), zuiveren o.; (Gen.) *monatliche -*, maandelijksche reiniging v., maandstond m.; it. afscheiding, purgeering v.; (fig.) *- des Herzens*, reiniging, verontschuldiging v.; (van eene taal), zuivering v.; *Mariä -*, *Fest der Mariä -*, Maria Lichtmis o.; (van een beschuldigde), rechtvaardiging v.

Reinigungs-apparat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zuiveringstoestel m.; *-eid* m. zuiveringseed m.; *-mittel* o. zuiveringsmiddel o.; (Gen.) afdrijvend middel, purgeermiddel o.; *-öffnung* v. (Spoorw.) opening v. om de machine schoon te kunnen maken; *-opfer* o. reinigingsoffer o.; *-wasser* o. reinigingswater o.; *-weg* m. (Gen.) afvoerweg, ontlaster m.; *-wiede, -wurzel* v. purgeerwortel m., jalappe v.

Reinkraute, (*-n*) v. derde snoeiing v. van den wijnstok,

Reinlich, (*-er, -st*) bijv. nw. rein, zindelijk, net, netjes; *sich - kleiden*, zich netjes kleeden; *-keit* v. zindelijkheid, reinheid, netheid v.; (Spr.) *— ist halbes Futter*, zindelijkheid is de halve gezondheid.

Reinschreiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. hij die in het net afschrijft,

Reinschrift, (*-en*) v. net afschrift, afschrift o. in het net.

Reinvieh, (*-(e)s*) o., z. m. gezond vee o.

Reinweide, (*-n*) v., Z. *Rainweide;* it. Z. *Rheinweide.*

Reis, (*-es*, mv. *-e*) m. (Hand.) Z. *Reisz;* (Pl.) - of *Ries*, cipergras o.; 2. Z. *Regling,*

Reis, (*-es*, mv. *-e* of *-er*) o. takje, twijgje, scheutje o., loot v.; *die -er beschneiden*, de takjes snoeien; 2. Z. *-holz.*

Reis-bank, (*-bänke*) v. (Zoutz.) droogzolder m. voor brandhout; *-baum* m. met lijmroeden bezette boom m.; *-bund* m., *-bündel, -büschel* o. takkenbos m., bundel m. rijshout; *-büschelbinder* m. takkenbossenmaker of -binder m.

Reische, (*-n*) v., Z. *Reuse.*

Reischen, Reislein, (verkl.) o., Z. *Reis* (o.).

Reisé, (*-n*) v. reis v., tocht m., uitstapje, toertje o.; *eine - machen*, eene reis doen of maken; *auf der - sein*, op reis zijn, reizen; *auf -n gehen*, op reis gaan; *wo geht die - hin*, waar gaat de reis heen?; *glückliche -!*, goede reis!; 2. reisbeschrijving v.; (Bergw.) pad o. door eene aanslibbing; (Waterb.) pijpwerk o. eener waterleiding; 3. vracht, scheepslading v.; (Wev.) weversmaat v.

Reise-altar, (*-tar(e)s*, mv. *-täre* of *-tare*) m. draagbaar altaar o.; *-anzug* m., Z. *-kleid;* *-apotheke* v. draagbare apotheek v.; *-barometer* m. draagbare barometer m.; *-bedarf* m., *-bedürfniss* o. reisbenoodigdheden v. mv., reisbehoefte v.; *-beschreiber* m. reisbeschrijver m.; *-beschreibung* v. reisbeschrijving v.; *-besteck* o., reisbenoodigdheden v. mv.; *-bett* o. reisbed o.; *-bibliothek* v. reisbibliotheek v.; *-buch* o. reisboek o., reiswijzer m.; *-bündel* o. reispak(je), valies o.; (van een handwerksman), knapzak m.; *-capelle* v. draagbare kapel v.; *-commis, -diener* m. handelsreiziger, reisbediende m.; *-diäten* v. mv. vrijhouding v. op reis; *-erinnerungen* v. mv. reisherinneringen v. mv.; *-erzählung* v. verhaal o. eener reis; *-fertig* bijv. nw. reisvaardig, gereed om te vertrekken; *sich — machen*, zich reisvaardig maken, zijne koffers pakken; *-flasche* v. reisflesch, veldflesch v.; *-freund* m. liefhebber m. van reizen; 2. Z. *-gefährte; -furier* m. fourier m. op reis; it. lastdier o.; *-gebet* o. gebed o. op reis, gebed o. eens reizigers; *-gebühr* v. vergoeding v. van onkosten voor de reis; *-gefährte* m. reisgezel, reisgenoot, reismakker m.; *-gefolge* o. gevolg o., reisstoet m.; *-geld* o. reisgeld o.; *-genoss* m., Z. *-gefährte; -gepäck, -geräth* o. bagage v.; *-gerecht* bijv. nw. bedreven in de jacht op klein wild; *-geselle* m., Z. *-gefährte; -gesellschaft* v. reisgezelschap o.; *-gesellschafter* m., Z. *-gefährte; -gut* o. (Leenw.) dochterleen, op de vrouw overgaand leengoed o.; *-haft* bijv. en b. reisvaardig; it. op reis, reizend; *-halfter* o. reishalster m.; *-handbuch* o., Z. *-buch; -hut* m. reishoed m.; *-jäger* m. jager m. van het jachtgevolg; (Jachtw.) Z. *Laufschütze; -jägerei* v. jagers m. van den jachtstoet; (Jachtw.) jacht v. op klein wild, kleine jacht v.; *-junker* m. edelknaap m. van het reisgevolg; *-kappe* v. reismuts, reiskap v.; *-karte* v. reiskaart v., wegwijzer, gids m.; *-kasten* m., *-kästchen, -kistchen* o. reiskoffertje o.; *-kiste* v. reiskoffer m., valies o.; *-kissen* o. reiskussen o.; *-kleid* o. reiskleed o., reiskleeding v.; *-knecht* m. reisknecht m.; *-koffer* m., Z. *-kiste; -korb* m. reiskorf m.; *-kost* v. veldkeuken v.; it. voorraad m. levensmiddelen op reis; *-kosten* m. mv. reiskosten m. mv.; *-küche* v. veldkeuken v.; *-kutsche* v. reiskoets v.; *-lied* o. reislied o.; *-lust* v. reislust, zucht v. om te reizen; *-lustig* bijv. nw. zucht of lust tot reizen hebbende; *-mann* m. reiziger m.; *-mantel* m. reismantel m.; *-marschall* m. maarschalk m. voor het verblijf des vorsten; *-mütze* v., Z. *-kappe.*

Reisen, (*reiste, gereist*) o. ww., m. *s.* reizen, eene reis maken, heen en weer trekken, op reis zijn; *durch* of *über einen Ort -*, trekken door; *im Lande herum -*, het land doortrekken; *ein gereister Mann*, die veel gereisd heeft; *eine Strasze -*, een weg inslaan; (gemeenz.) *er kann wieder nach Hause -*, hij kan heengaan, Z. *sich packen;* II. o. zelfst. reizen, reizen maken o.; *des -s müde*, het reizen moede.

Reisender, *ein,* **Reisende,** *der,* (*eines* of *des -n*, mv. *Reisende* en *die -n*) m. reiziger m.; (op schepen), passagier m.; (Hand.) Z. *Reisediener.*

Reise-pass, (*-es*, mv. *-e*) m. reispas m., paspoort o.; *-pfennig* m., Z. *-geld;* it. reispenning, teerpenning m.; *-pferd* o. reispaard o.; *-polster* o., Z. *-kissen; -prediger* m. reizende predikant m.; *-pult* o. draagbare lessenaar m.

Reiser, (*-s*, mv. *Reiser*) m. hij die veel reist, reiziger m.; *-kohle* v. steenkool v.

Reisern, reiszern, (*reiserte, gereisert* en *reiszerte, gereiszert*) bedr. ww. alles besnuffelen, beruiken.

Reise-rock, (*-rock(e)s*, mv. *-röcke*) m. reisjas v., Z. *-kleid; -sack* m. reiszak m., valies o.; *-säckchen* o. kleine reiszak m., [reistaschje o.; *-schatulle* v. zadeltasch m.; *-schein* m., Z. *-pass; -schreib-*

zeug o. zakschrijfgereedschap o.; *-schritt* m. reispas, reizigerspas m.; *-schuh* m. reisschoen m.; *-spiegel* m. zakspiegel m.; *-spesen* v. mv., Z. *-diäten; -stab, -stock* m. reisstaf, wandelstok m.; it. bedelstaf m.; *-stiefel* m. reislaars v.; *-stunde* v. uur o. van vertrek; *-sucht* v. zucht v. tot reizen; *-tag* m. reisdag m.; it. dag m. van vertrek; *-tasche* v. reistasch v.; (van een ruiter), zadeltasch v.; *-taschenbuch* o., Z. *-buch; -wagen* m. reiswagen m.; *-weg* m. groote weg m.; *-werk* o. verzameling v. van reisbeschrijvingen; *-zeit* v. tijd m. om te reizen; *-zeug* o., Z. *-geräth; -zug* m. karavaan v., reisgezelschap o.

Reis-gebünde, (*-bündes*, mv. *-bünde*) o. (Zeew.) last m., vracht, bagage v.; *-holz* o. rijshout, heesterhout, beukenhout o.

Reisig, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Reisholz; -besen* m. rijsbezem m.

Reisig, bijv. en b. (veroud.) rijdend, te paard; *-es Pferd*, bereden; *der -e Zeug* of *Zug*, kavalerie, ruiterij v.; 2. m. zelfst. *ein -er, der -e*, man m. te paard, ruiter, kavalerist m.

Reislaufen, (*-s*) m., z. m. heimelijk dienst nemen o. bij eene vreemde mogendheid.

Reisling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Moosschwamm;* (Nat. hist.) beukevlinder m.

Reisz, (*-es*) m., z. m. rijst v.; *deutscher -*, Z. *-gerste; schlesischer -*, Z. *Mannagras.*

Reisz-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. rijstveld o.; *-ammer* v. rijstvogel m.; *-artig* bijv. nw. rijstachtig.

Reiszaus, o., z. m. (gemeenz.) *das - nehmen*, op de vlucht gaan, het hazenpad kiezen.

Reisz-bank, (*-bänke*) v. hekelbank v.; *-bau* m. rijstbouw m., rijstcultuur v.; *-beere* v. berberis v.; *-blei* o. potlooderts o.; 2. teekenpotlood o.; *-blume* v. bloem v. van rijstmeel; *-bohrer* m. zwikboor v., kleine avegaar m.; *-branntwein* m. arak v.; *-brei* m. rijstebrij, rijstepap v.; *-brett* o. teekenplank v., teekenbord o.; *-brod* o. rijstebrood, brood o. van rijstemeel; *-brühe* v. rijstesoep v.; *-dieb* m., Z. *-ammer; -dinkel* m. zomerspelt v.; *-eisen* o. krabber, groote passer m.

Reiszelbeere, (*-n*) v., Z. *Reiszbeere.*

Reiszen, (*riss, gerissen*) o. ww. onr., m. *s.* (van een touw &), breken; (van hout), scheuren, barsten, splijten, springen; (van vaten &), springen, barsten; (van kleederen), scheuren; (van den grond), splijten, openbarsten; (van de huid), springen; (fig.) *wenn alle Stricke* of *Saiten -*, bij gebreke van andere middelen, als het anders niet kan; 2. m. *h.* (van een stroom), snel voortstroomen; *-der Strom*, bruisend; *diese Waare geht -d ab*, wordt spoedig van de hand gedaan; (van den wind), hevig waaien, woeden; 3. *an etw. -*, met geweld trekken; II. onp. ww. *es reiszt mich* of *ich spüre ein - im Leibe*, het snijdt mij door het lijf; *-de Gicht*, vliegende jicht; *-de Schmerzen*, snijdende pijnen v. mv.; III. bedr. ww. scheuren, verscheuren, openscheuren, openrijten, openhalen; *entzwei, in Stücke -*, scheuren; *einen Nagel aus der Wand -, heraus -*, uithalen, uitrukken, uittrekken; *jemn. etw. aus den Händen -*, rukken, trekken; *jemn. die Kleider vom Leibe -*, scheuren, trekken; *zu Boden -*, werpen, smijten; *etw. an sich -*, overweldigen, met geweld nemen; (fig.) *jem. aus der Gefahr -*, trekken, helpen; *die Gewalt an sich -*, zich meester maken van het gezag; *etw. mit fort -*, (van water &), medevoeren; *der Wind riss ihm den Hut vom Kopfe*, de wind deed zijn hoed afwaaien; *Personen aus einander -*, met geweld scheiden, uiteenjagen; *Latten -*, splijten, klieven, klooven; *Federn -*, afbaarden; *Wolle -*, kaarden, krassen; (Lederb.) *die Narbe -*, wegnemen; *ein Loch, Löcher in seine Strümpfe -*, scheuren; *-des Thier*, verscheurend dier, roofdier o.; 2. *einen Hengst -*, ruinen, snijden, lubben; *einen Stier -*, lubben; *einen Karpfen -*, schoonmaken; *einen Acker -*, weer gaan bebouwen; (fig., Pl.) *gerissen*, (van een blad), uitgetand; (Muz.) *die Saiten -*, arpeggio's maken, arpeggeeren; *Possen -*, gekheid maken; *jemn. eine Posse -*, eene poets spelen of bakken; *Zoten -*, gemeene, vuile taal uitslaan; *Reime -*, rijmelen; 3. *einen Plan -*, schetsen, ontwerpen, teekenen; IV. wed. ww. *sich aus jems. Armen -*, zich rukken; 2. *sich um etw. -*, vechten om &; (fig.) zijn best doen om & te krijgen; *man reiszt sich um ihn*, men verdringt elk om hem; *ich riss mich nicht um seine Gunst*, ik trachtte niet naar &; (van een slechten dienst), *man reiszt sich nicht sehr darum*, men loopt er niet hard voor; *sich an einen Nagel -*, zich bezeeren, zich de huid openhalen; V. o. zelfst. scheuring, scheur v., barst m., spleet v.; 2. (in het lichaam), snijding v.; 3. (van een plan), schets, teekening v., ontwerp o.; 4. trekking v., trekken o.

Reiszend, bijv. en b. snelvlietend, onstuimig; (Gen.) snijdend, pijnlijk; *-e Thiere &*, Z. *reiszen.*

Reiszer, (*-s*, mv. *Reiszer*) m. (Timm.) splijthout o., kloofbeitel m.; (Kuip.) merkijzer o.; *mit dem - zeichnen*, met houtskool teekenen, schetsen; (Mets.) schrapijzer o.

Reiszern, (*reiszerte, gereiszert*) o. ww. alles besnuffelen, beruiken.

Reisz-ernte, (*-n*) v. rijstoogst m.; *-feder* v. teekenpen, trekpen v.; *-feld* o., Z. *-acker; -fresser* m. rijstvogel m.; *-gelb* o., Z. *Rauschgelb; -gerste* v. baardgerst v.; *-haken* m. dikke slotenmakersbeitel, kromme schietbeitel m.; *-grund* m. grond m. met allerlei gruissteen bedekt.

Reiszicht, reiszig, bijv. nw. gebarsten, gespleten, gescheurd; (van vaten), lek, vol gaten.

Reiszkamm, (*-(e)s*, mv. *Reiszkämme*) m. grofste wolkam m., Z. *Brechkamm.*

Reiszker, (*-s*, mv. *Reiszker*) m. of **Reiszke,** (*-n*) v. (Pl.) kleine meikampernoelje, melkzwam v.

Reiss-klosz, (*-es*, mv. *-s*) m. rijstballetje o.; *-koch* m. rijstetaart v.; *-kohle* v. houtskool v. om mede te teekenen, zwart krijt, teekenkrijt o.; *-koralle* o., *-körnchen* o., *-körnerporzellane* v. rijstkorrelachtige porseleinschelp v.; *-krämpel* m. kaarde v. voor het wol breken; *-kraut* o. eenjarige andoren m.; *-kuchen* m. rijstekoek m.; *-latte* v. gespleten lat, dennen lat v. om te meten, maatlat v.; *-mäher* m., Z. *-fresser; -masz* o. strijkstok m.; (Meub.) kruishout o.; *-mehl* o. rijstemeel o.; *-messer* o. goudslagersmes o. om metalen blaadjes te snijden; *-model* o. kuiperswerktuig o., strijkstok m. om de diepte van de kim af te meten; *-muss* m. rijstebrij, rijstepap v.; *-nagel* m., Z. *Nietnagel; -papier* o. rijstpapier o.; *-pflanze* v. rijstplant, rijst v.; *-schiene* v. linnaal v.; *-schwaden* m. onkruid o. in de rijstvelden; *-speise* v. rijst v., rijstkost m.; *-stift* m. ritsijzer, schrapijzer o.; 2. teekenstift, teekenpen v.; *-stroh* o. rijststroo o.; *-suppe* v. rijstesoep v.; *-vogel* m., Z. *-ammer, -fresser; -zahn* m. vleeschtand m.; *-zeug* o. teekengereedschap o., passerdoos v.; *-zirkel* m. teekenpasser m.

Reiste, (*-n*) v. bundel m. hennep of vlas om te hekelen; 2. houtslede v.

Reisten, (*reistete, gereistet*) bedr. ww. hout van de bergen laten glijden; 2. hijgen, naar adem hijgen.

Reister, (*-s*, mv. *Reister*) m. lederen lap m. op een schoen.

Reis-uhr, (*-en*) v. zandhorloge, waterhorloge o.; *-welle* v., Z. *-bund; -werk* o. rijswerk o.

Reit, bijv. nw. (veroud.) gereed, klaar, vaardig, uitgerust.

Reit-anzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m., Z. *-kleid.*

Reitau, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) borgschoot, lijzeilschoot m.

Reitbahn, (*-en*) v. rijbaan, manege v.

Reitbar, bijv. en b. (van wegen), geschikt om te berijden; (van paarden), bereden kunnende worden.

Reit-beamte, (*-n*, mv. *-n*) m. ambtenaar m. bij de rekenkamer tot het opmaken van rekeningen; *-bursche* m. rijknecht, jonge voorrijder m.; *-decke* v. paardedek o., schabrak v.

Reitel, (*-s*, mv. *Reitel*) m. jonge boomstam m.; 2. pakstok m.

Reiteln, (*reitelte, gereitelt*) bedr. ww. met een pakstok binden.

Reiten, v., z. m., Z. *Hofreite.*

Reiten, (*ritt, geritten*) o. ww. onr., m. *s.* rijden; *auf einem Pferde -*, rijden, zitten; *schön -*, een knap ruiter zijn, mooi te paard rijden; *geritten kommen*, komen aanrijden; *einen Weg -*, te paard afleggen; *ein Pferd zum -*, een rijpaard; *spazieren -*, uit rijden gaan of zijn, een wandelrit doen; *Post -*, den postwagen besturen; *-de Artillerie*, rijdende artillerie; (fig.) *auf einem Stecken -*, op een stokpaard rijden; *auf dem Esel - müssen*, op een eze

(te pronk) rondgeleid worden; *auf etw, -*, bij elke gelegenheid te pas brengen; *auf jem.* of *jemn. -*, plagen, kwellen, op iem. bakken; (Spr.) Z. *Rappe;* (Pl.) *-d*, gootsgewijs in elk. sluitend; 2. (Zeew.) *vor Anker -*, op het anker stampen; 3. (Jachtw.) paren; II. bedr. ww. *einen Schimmel -*, berijden; (fig.) *jem. -*, Z. - (o. ww.); *der Alp reitet ihn*, hij heeft de nachtmerrie; *der Teufel reitet ihn*, hij is van den duivel bezeten; (van een stier), *die Kuh -*, dekken, bespringen; *einen Schriftsteller -*, plunderen; 2. *ein Pferd zur Tränke, in die Schwemme -*, brengen; *-rehe -, zu Schanden -*, op ongepaste wijze gebruiken, afjakkeren, afbeulen; III. wed. ww. *sich müde -*, zich moede rijden; IV. o. zelfst. rijden o., rijkunst v.; *das - nicht leiden können*, niet tegen het rijden kunnen; *das - ist gesund*, het rijden is gezond; (Pl.) gootsgewijs ineensluiten o.

Reiter, (*-s*, mv. *Reiter*) m., **-in,** (*-nen*) v. rijder, ruiter m., rijderes v.; (Krijgsw.) ruiter, cavalerist m.; *ein Regiment -*, een regiment cavalerie; *schwer bewaffnete -, schwere -*, zware ruiterij v.; II. (Krijgsw.) *spanische* of *friesische -*, Spaansche ruiters m. mv., palissaden v. mv.; 2. (Nat. hist.) ram m.; it. ruiter, waterlooper m., watersnip v.

Reiter-aufzug, (*-zug(e)s*, mv. *-aufzüge*) m. (prachtige) optocht m. te paard; *-brigade* v. afdeeling v. ruiterij; *-büchse* v., Z. *-flinte; -degen* m. kromme sabel v.; *-dienst* m. ruiterdienst m.

Reiterei, (*-en*) v. rijden o., aangoudend rijden o., manier v. van rijden; 2. (Krijgsw.) ruiterij v., paardenvolk o., cavalerie v.; *leichte, schwere -*, lichte, zware cavalerie.

Reiter-fahne, (*-n*) v. standaard m. der ruiterij; *-fähnrich* m. vaandrig m. te paard; *-flinte* v. ruitergeweer, kort geweer o., karabijn v.

Reitergar, bijv.nw. (van vleesch), half gaar, half rauw, slecht.

Reiter-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Zeew.) tonnegeld o.; *-haufen* m. troep m. ruiters.

Reiterisch, bijv. nw. ruiterlijk, als een ruiter.

Reiter-jacke, (*-n*) v., **-koller,** (*-lers*, mv. *-ler*) o. ruiterwambuis o.; *-kraut* o. wateraloë v.; *-künste* v. mv. ruiterkunsten, kunsten v. mv. te paard; *-layer* o. ruiterleger o., legerplaats v. voor de ruiterij; (Scherts.) stroobed o.; *-marsch* m. ruitermarsch m.

Reitern, (*reiterte, gereitert*) bedr. ww. dikwijls en veel rijden; 2. ziften.

Reiter-pferd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ruiterpaard o.; *-regiment* o. regiment o. ruiterij; *-salbe* v. ruiterzalf, schurftzalf v.; *-schaar* v., Z. *-aufzug.*

Reiterschaft, v. rijden o., rijkunst v.

Reiter-schlacht, (*-en*) v. ruitergevecht o.; *-statue* v. ruiterstandbeeld o.

Reit(er)stiefel, (*-s*, mv. *-n*) m. rijlaars v.

Reiter-vogel, (*-vogels*, mv. *-vögel*) m. groote paradijsvogel m.; *-wache* v. ruiterwacht, wacht v. te paard; *-wechsel* m. getrokken wissel m. waarvoor geen krediet bestaat.

Reit-esel, (*-esels*, mv. *-esel*) m. rijezel m.; (Rijk.) houten paard o.; *-fertig* bijv. nw. gereed om te paard te stijgen; *-gabel* v. gaffelhout o.; *-gerte* v. karwarts, zweep, spitsroede v.; *-gras* o. rietgras o.; *-gurt* m. gordel, gordelriem m.; it. buikriem, singel m.; *-haken* m. haakje o. om de slippen van den rok bij het rijden op te houden; (Meub.) spanijzer o., klemhaak m.; (Kuip.) Z. *Reifbeuge; -halde* v. (Bergw.) hoop m. steen, waarin geen erts is; *-hammel* m. springbok m.; *-handschuh* m. ruiterhandschoen m.; *-haus* o. overdekte rijbaan, rijschool, manege v.; *-hengst* m. dekhengst m.; *-hosen* v. mv. rijbroek v.; *-jacke* v., Z. *Reiterjacke; -kamaschen* v. mv. slobkousen v. mv.; *-kammer* v. rekenkamer v.; *-kissen* o. rijkussen o.; *-kleid* o., Z. *-rock; -knecht* m. rijknecht, palfrenier m.; *-knie* o. (Zeew.) knie v.; *-koller* o., Z. *Reiterkoller; -kröte* v. molkrekel m.; *-kunst* v. rijkunst v.; *-laus* v. mijt, made, zier v.; 2. Z. *-milbe; -lehn* o. leen o. voor bewezen ruiterdiensten; *-lehrer* m. onderwijzer m. in de rijkunst, pikeur m.

Reitlings, bijw., Z. *rittlings.*

Reit-mantel, (*-mantels*, mv. *-mäntel*) m. rijmantel m.; *-mäsche* v. looze, gebrekkige maas v. in een jagersnet; *-maschine* v., Z. *-stuhl; -maus* v., Z. *Feldmaus;* 2. Z. *Spitzmaus;* 3. molmuis v.; 4. Z. *-kröte; -meister* m., Z. *-lehrer; -milbe* v. schurftmade v.; *-ochs* m. bul, stier m.; *-page* v. stalknecht, page m.; *-peitsche* v. rijzweep, karwats v.; *-pferd* o. rijpaard o.; *-pistole* v. zadelpistool o.; *-platz* m. ryplaats, manege v.; *-post* v. post v., koerier, postwagen m.; *-rock* m. rijmantel, reisrok m.; *-sack* m., Z. *Mantelsack; -sattel* m. rijzadel m.; *-schämel* m. (in een zaagmolen), stelling v. onder het zaagblok; *-scheide* v. stuk o. leder waaraan de strengen der koetspaarden hangen; *-schmied* m. hoefsmid m.; *-schnur* v. (Vuurw.) worgdraad m.; *-schule* v. rijschool, manege v.; *-schoss* o. belasting v. der lijfeigenen voor de vergunning om te trouwen; *-sessel* m., Z. *-stuhl; -stall* m. stal m. voor rijpaarden; *-stange* v. stang v. van het gebit; *-stiefel* m. rijlaars v.; *-stock* m. beweeglijke pijp, pin v.; *-strümpfe* m. mv. slobkousen v. mv.; *-stuhl* m. rijstoel, stoel m. om op te leeren rijden. *-tasche* v., Z. *Satteltasche; -tenne* v. (in de schuur), deel v. voor het in- en uitrijden; *-thier* o. rijdier o.; *-weg* m. rijweg m.; *-wurm* m., Z. *-kröte; -zeug* o. tuig, paardetuig o.; *-zug* m. stoet m. ruiters.

Reiz, (*-es*, mv. *-e*) m. aanlokkelijkheid, prikkeling, prikkelbaarheid v.; it lichtgeraaktheid; *Salz macht einen - auf die Zunge*, prikkelt op &; *einen - erwecken*, prikkeling veroorzaken; *galvanischer -*, galvanische prikkel m., galvanisme o.; 2. bekoorlijkheid, aanvalligheid, verzoeking v., wellust m., betooverіng v.; *die -e der Wollust*, bekoorlijkheden, v. mv., aantrekkelijke o.; *die -e einer Frau*, bekoorlijkheid, schoonheid v.; *das Geld ist ein mächtiger - für ihn*, een groote prikkel; 3. prikkeling, kitteling v., betooverіng v.

Reizbar, (*-er, -st*) bijv. nw. prikkelbaar, hoogst gevoelig; (fig.) kittelоorig, lichtgeraakt; *-keit* v. prikkelbaarheid v.; (fig.) lichtgeraaktheid v.

Reizen, (*reizte, gereizt*) bedr. ww. prikkelen, opwekken, gevoelig maken, kittelen; (Gen.) prikkelen, opwekken; *-des Mittel*, Z. *Reizmittel;* 2. aanlokken, bekoren, in verzoeking brengen; *den Gaumen -*, streelen, aangenaam aandoen; (gemeenz.) doen benijden; *-d*, bekoorlijk, aanlokkend, Z. *reizvoll; jem. zum Zorne -*, opwekken; *jem. -*, sarren, tergen, boos maken; *zur Tugend -*, aansporen, aanzetten; *zum Bösen -*, verleiden.

Reizfähig, bijv. nw. voor prikkeling vatbaar, gevoelig.

Reizlos, bijv. en b. onbevallig, zonder aantrekkelijkheid, vervelend.

Reizlosigkeit, v., z. m. onbevalligheid v., gemis o. van aantrekkelijkheid.

Reiz-mittel, (*-tels*, mv. *-tel*) o. (Gen.) prikkelend, opwekkend middel o.; 2. niezing verwekkend middel o.; (fig.) aanloksel o., verleiding v.; *-sucht* v. behaagzucht, coquetterie v.; *-süchtig* bijv. nw., behaagziek, coquet.

Reizung, (*-en*) v., Z. *reizen;* it. verbittering, prikkeling, opwekking, tergіng v.; it. Z. *Reiz.*

Reiz-voll, bijv. nw. bekoorlijk, betooverend, bevallig, onweerstaanbaar; *-zerstörend* bijv.nw. de prikkeling krachteloos makend, verdoovend.

Rekel, (*-s*, mv. *Ilekel*) m. (Volkst.) groote hond m.; 2. lummel m., lomp, grof mensch m.

Rekelei, (*-en*) v. lompheid, ruwheid, onbeschaafdheid v.

Rekelhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. lomp, grof, onbeschaafd, ruw.

Relais, (onb.) o. paardenposterij, wisselplaats, uitspanning v.; *-pferde* v. mv. postpaarden, wisselpaarden o. mv.

Relapsus, (onb.) m., Z. *Rückfall.*

Relation, (*-en*) v. bericht o.; 2. betrekking, relatie v.

Relativ, bijv. nw. betrekkelijk, betrekking op iets hebbend; *-es Fürwort*, betrekkelijk voornaamwoord o.

Relegation, (*-en*) v. (Ger.) verbanning, uitzetting v.

Relegiren, (*relegirte, relegirt*) bedr. ww. verbannen; (gewoonl.) van de hoogeschool wegjagen, het consilium abeundi geven.

Relief, (*-(e)*, mv. *-e*) o. hoogsel, verheven werk, relief o.

Religion, (*-en*) v. godsdienst m., geloofsleer v.; 2. eeredienst m., godsvereering v.; 3. godsvrucht, vroomheid v.

Religions-angelegenheit, (*-en*) v. godsdienstzaak, zaak v. betreffende den godsdienst, aangelegenheid v. van den godsdienst; *-art* v. wijze v. van godsvereering; *-bedrückung* v. verdruk-

king v. van den godsdienst; *-beschwerde* v. godsdienstig bezwaar o.; 2. Z. *bedrückung; -buch* o. godsdienstig boek o.; *-duldung* v. verdraagzaamheid v. in zaken betreffende den godsdienst; *-edict* o. plakkaat, bevelschrift o. betreffende den godsdienst; *-eid* m. eed m., dat men zekeren godsdienst belijdt; (Gesch. van E.) proefeed m.; *-eifer* m. godsdienstijver m.; *blinder* —, overdreven godsdienstijver m., fanatisme o.; *-freiheit* v. godsdienstvrijheid, vrijheid v. van godsdienst; *-friede* m. (Gesch. van D.) godsdienstvrede m.; *-gebräuche* m. mv. godsdienstige gebruiken o. mv.; *-genoss, —in*, geloofsgenoot m. en v.; *-geschichte* v. kerkelijke geschiedenis, godsdienstige geschiedenis v.; *-gesellschaft* v. godsdienstige vereeniging v., godsdienstig genootschap, kerkgenootschap o.; *die Christliche* —, het christelijk kerkgenootschap; *er gehört nicht zu unserer* —, hij behoort niet tot ons kerkgenootschap; *-gespräch* o. gesprek o. over den godsdienst, godsdienstig dispunt o.; *-krieg* m. godsdienstoorlog m.; *-lehre* v. voorschrift v. van den godsdienst, dogma o., leerstelling v.; 2. leer v. van den godsdienst; 3. kennis, wetenschap v. van den godsdienst; *-lehrer* m. godsdienstonderwijzer m.; *-meinung* v. godsdienstig gevoelen o.; *-menger* m., *-mengerei* v., Z. *-vereiniger, -vereinigung; -partei* v. godsdienstige partij, sekte v.; *-sache* v. godsdienstzaak v.; *-satz* m. leerstelling v., dogma o.; *-schwärmer* m. dweeper m.; *-schwärmerei* v. dweeperij v., fanatisme o.; *-spötter, —in*, spotter m., spotster v. met den godsdienst; *-spötterei* v. spotten o. met den godsdienst; *-stifter* m. stichter m. van een godsdienst; *-stiftung* v. stichting v. van een godsdienst; *-streit* m. of *-streitigkeit* v. twist m. over punten van godsdienst; *-trennung* v. scheuring v. in den godsdienst; *-übung* v. godsdienstoefening v.; 2. godsdienstige oefening v.; *-unterricht* m. godsdienstonderwijs o.; *-verbesserung* v. godsdienstverbetering v.; *-vereiniger* m. geloofsvermenger, vereeniger m. van tegenoverstaande geloofspartijen; *-vereinigung* v. geloofsvermenging, vereeniging v. van verschillende geloofspartijen; *-verfolgung* v. geloofsvervolging v.; *-verwandter* m. geloofsgenoot m.; *-wahrheit* v. geloofswaarheid, godsdienstige waarheid v.; *-wissenschaft* v., Z. *-lehre; -zwang* m. geloofsdwang m.

Religiös, bijv. en b. godsdienstig, den godsdienst betreffende.

Religiose, (*-n*) m. priester, monnik, gewijde m.

Religiosität (*-en*) v. godsdienstigheid v.; it. godsdienstige gezindheid v.

Reliquiarium, (*-s*, mv. *Reliquiarien*) o. verzameling v. van reliquieën.

Reliquie, (*-n*) v. (Kath.) reliquie v., overblijfsel o. van een heilige.

Reliquien-dienst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vereering v. van reliquieën; *-kästchen* o., *-schrank* m. reliquieënkastje o.; *—träger* m. voetstuk o. van een reliquieënkastje; *-verehrung* v. vereering v. der reliquieën.

Relke, (*-n*) v., z. m. (Pl.) wilde vlier v.

Relle, (*-n*), **Rellmaus,** (*-mäuse*) v. relmuis, veldmuis v.; 2. zevenslaper m., bergrat, veldrat v.

Relocation, (*-en*) v. wederverhuring, verlenging v. van den huurtijd.

Reluiren, (*reluirte, reluirt*) bedr. ww. weder inlossen, vergoeden.

Reluition, (*-en*) v. inlossing v. van een pand, vergoeding v.

Remarkabel, bijv. nw., Z. *bemerkenswerth.*

Remboursement, (*-(e)s* mv. *-e*) o. (Hand.) wederbetaling, terugbetaling, vergoeding v., remboursement o.

Rembourśiren, (*rembourśirte, rembourśirt*) bedr. ww. (Hand.) terugbetalen, teruggeven, aflossen, vergoeden.

Remel, Remmel, (*-s*, mv. *Re(m)mel*) m. stam, stok, knuppel m.; it. rij v. boomen; 2. steen m. vlas; (Landb.) vore, goot v.

Remesse, (*-n*) v., Z. *Rimesse.*

Remise, (*-n*) v. (voor hazen &), schuilplaats v., verblijf o.; (Landh.) koetshuis o., koetsstal m.; (Hand.) (van eene schuld), geldzending, betaling, remise v.; 2. Z. *Rimesse.*

Reminiscere, (*-n*) v. tweede Zondag m. in de Vasten.

Remise (*-n*) v., Z. *Wagenschoppen;* 2. bijv. nw. (Sp.) remise; *sein Spiel - geben,* het spel verloren geven zonder te spelen; it. *das Spiel ist -,* het spel is remise, onbeslist, quit.

Remissoriales, m. mv. (Ger.) teruggezonden, afwijzende brief m.

Remittenda, Remittenden, o. mv. (Boekh.) niet verkochte, aan den uitgever teruggezonden boeken o. mv.

Remittenden-factur, (*-en*), **-strazze,** (*-n*) v. rekening-courant v., lijst v. van de aan den uitgever teruggezonden boeken.

Remittent, (*-en*, mv. *-en*) m. (Hand.) verzender, betaler m. van den wissel, remittant m.

Remittiren, (*remittirte, remittirt*) bedr. ww. (Hand.) geld overzenden, overmaken, betalen, remitteeren; 2. (Boekh.) niet verkochte boeken terugzenden.

Remittirend, bijv. nw. (Gen.) *-es Fieber,* tusschenpoozend, verminderend.

Remonstrant, (*-en*, mv. *-en*) m. een van de sekte der remonstranten, remonstrant m.

Remonstriren, (*remonstrirte, remonstrirt*) o. ww. tegenvoorstellingen maken.

Remonte, (*-n*) v. (Krijgsw.) aanvulling, recruteering v.; *-pferd* o. nieuw paard, remontepaard o.

Remontiren, (*remontirte, remontirt*) bedr. ww. *einen Reiter -,* een nieuw paard geven.

Remoriren, (*remorirte, remorirt*) bedr. ww. vertragen, te lang ophouden, te laat ophouden.

Remorqueur, (*-s*, mv. *-e*) m. sleepboot v.

Remotion, (*-en*) v. verwerping v., wegjagen o., wegzending, verlaging v. in rang, ontslag o.

Removiren, (*removirte, removirt*) bedr. ww. *einen Diener -,* wegjagen, in rang verlagen, verwijderen; *etw. -,* verwijderen, uit den weg ruimen.

Removirung, (*-en*) v., Z. *Remotion;* (van een geschrift), verwijdering v. (uit de akten).

Remuneration, (*-en*) v. belooning v. voor bewezen diensten, remuneratie v.

Remuneriren, (*remunerirte, remunerirt*) bedr. ww. beloonen.

Renaissance, v. (Kunstt.) kunstsmaak m. in de zestiende eeuw, renaissancestijl m.

Rendant, (*-en*, mv. *-en*) m. (Hand.) boekhouder, ontvanger, rentmeester m.

Renegat, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. geloofsafvallige m. en v., geloofsverzaker m., geloofsverzaakster v.

Renegrida, v., z. m. in de zon gedroogde, bruinroode cochenille v.

Renette, (*-n*) v., **Renettapfel,** (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. renet v., renetappel m.; *-nholz* o. renetappelhout o.

Renitent, (*-en*, mv. *-en*) m. (Rechtspr.) weerspannige m. aan de wet, weerbarstige m.

Renken, (*renkte, gerenkt*) o. ww., Z. *recken, dehnen.*

Renn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Rennthier.*

Renn-bahn, (*-en*) v. renbaan, loopbaan v., renperk o.; *-berg(e)* m. (mv.) steentjes o., welke in het water van het erts loslaten.

Renne, (*-n*) v. goot, waterleiding v., gootsteen m.; *-eisen* o. (Bergw.) krabijzer o.; (Bew. d. erts.) gezuiverd ijzer o.

Rennen, (*rannte, gerannt*) o. ww., m. *h.* en *s.* hard loopen, rennen, draven, snellen; *um die Wette -,* een hardlooperij, een wedloop houden, om het hardst loopen; *gerannt kommen,* komen aanrennen, aandraven; it. (van een ruiter), komen aandraven; *an einander -,* (van schepen), elk. aanvaren, tegen elk. loopen; *sein Pferd rannte mit dem seinigen,* draafde tegen het zijne aan; (fig.) *in sein Verderben -,* in zijn ongeluk loopen; *nach Ehrenstellen, einem Amte -,* najagen; 2. bedr. ww. *jemn. den Degen in* of *durch den Leib -,* door het lijf stooten, iem. doorboren; *jem. zu Boden -,* omverloopen; (Bergw.) *das Eisen -,* smelten, doen vloeien; it. doen stollen, vervalschen, vermengen; *Flösze -,* vlot maken; II. o. zelfst. hardlooperij v., wedloop m., hardloopen o.; (met paarden), harddraverij v.; *in vollem -,* in vollen draf.

Renner, (*-s*, mv. *Renner*) m. renner m., hij die rent, hardlooper m.; 2. renpaard o., harddraver m.; (Bergw.) smelter m.

Renn-feuer, (*-feuers*, mv. *-feuer*) o. (Sm.) kleine ijzergieterij v.; it. smeltvuur o.; *-herd* m. haard m. om ijzer te

smelten; *-holz* o. jong eikenhout o.; *-jagd* v., *-jagen* o. lange jacht, drijfjacht v.; *-käfer* m. loopkever m.; *-lanze* v. lans, werpspies v.; *-pferd* o., Z. *Renner; -platz* m., Z. *-bahn; -ross* o., Z. *Renner* (1); *-säule* v. draaipaal m.; *-schiff* o. adviesjacht o., korvet v.; *-schlitten* m. door paarden getrokken ijsslede v.

Rennse, (*-s*, mv. *Rennse*) o., Z. *Lab.*

Renn-spiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. renspel, tornooispel o.; *-spindel* m. drilboor v.; *-stein* m. grootsteen m.

Rennthier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rendier o.

Rennthier-bremse, (*-n*) v. rendierbrem v.; *-fell* o. rendiervel o., rendierhuid v.; *-flechte* v. rendiermos o.; *-heerde* v. kudde v. rendieren; *-horniss* v., Z. *-bremse; -kalb* o. rendierkalf, jong rendier o.; *-leder* o. rendierleder o.; *-moos* o., Z. *-flechte; -zucht* v. fokken o. van rendieren.

Renn-wagen, (*-wagens*, mv. *-wagen*) m. wagen m. voor wedrennen; *-werk* o. (Bergw.) Z. *-berg(e)*; it. in het water afgestooten erts o.; *-zeug* o. wapenrusting v. voor tornooispelen; *-ziel* o. eindpaal m., doel o. bij het wedrennen.

Renommiren, (*renommirte, renommirt*) o. ww., m. *h.* pochen, snoeven, pralen, grootspreken.

Renommirt, bijv. nw. beroemd, befaamd, bekend, gevierd, gerenommeerd.

Renommist, (*-en*, mv. *-en*) m. voorvechter, vechtersbaas m.; it. grootspreker, bluffer m., Z. *Prahlhans.*

Renoviren, (*renovirte, renovirt*) bedr. ww. vernieuwen, hernieuwen.

Rentabel, bijv. nw. rentegevend, winstgevend.

Rentamt, (*-(e)s*, mv. *Rentämter*) o. ontvangerschap o., ambt o., betrekking v. van ontvanger; 2. ontvangerskantoor o.; 3. district o. van een ontvanger; 4. rekenkamer v.

Rentbar, bijv. nw. rentegevend, rente opbrengend, winst opleverend.

Rent-beamte(r), m. ambtenaar m. bij het departement van financiën, ontvanger m.

Rente, (*-n*) v. rente v., interest m., ontvangst v., inkomsten v. mv.; 2. Z. *Rentamt.*

Rentei, (*-en*) v., Z. *Rentenei; -schreiber* m., Z. *Rentschreiber.*

Renten, rentiren, (*rentete, gerentet* en *rentirte, rentirt*) bedr. ww. opbrengen, bedragen.

Renten-anstalt, (*-en*) v. reservekas v., kas v. die eene rente verzekert.

Rentenei, Renterei, (*-en*) v. ontvangst v., inkomsten v. mv.; it. ontvangerskantoor o.

Rentenirer of **Rentirer** (*-s*, mv. *Rent(en)irer*) m., Z. *Rentner.*

Rentenspieler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. speculant m. in rentegevende zaken.

Rentier, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Rentenirer.*

Rent-kammer, (*-n*) v. rekenkamer v.; it. departement o. van financiën; *—meister* m. hoofdinspecteur m. van financiën; *-meister* m. ontvanger, schatmeester m.; *—amt* o., *-meisterei* v. financiekamer v.; 2. district, huis o., woning v., kantoor o. van een ontvanger; 3. Z. *Rentenei.*

Rentner, (*-s*, mv. *Rentner*) m., **-in,** (*-nen*) v. rentenier m., rentenierster v.

Rentnerei, (*-en*) v., Z. *Rentenei.*

Rent-rath, (*-rath(e)s*, mv. *-räthe*) m. raadsheer m. bij het departement van financiën; *-rechnung* v. ontvangstrekening v.; *—sschreiber* of *-schreiber* m. schrijver m. op een ontvangerskantoor.

Rentriren, (*rentrirte, rentrirt*) bedr. ww. *Kleider -*, stoppen, aanstukken, verstellen.

Rent-sache, (*-n*) v. zaak v. betreffende de financiën, *-secretär* m. secretaris m. van financiën; *-verwalter* m. ontvanger m., beheerder m. der financiën.

Rep, (*-(e)*, mv. *-e*) m. &, Z. *Reif* ↺.

Reparation of **Reparatur,** (*-en*) v. herstelling, verbetering, reparatie v.

Repariren, (*reparirte, reparirt*) bedr. ww. herstellen, verbeteren, vermaken, repareeren.

Repeln, (*repelte, gerepelt*) bedr. ww. *Flachs -*, zuiveren, de knoopen zoeken uit, repelen.

Repen, (*repte, gerept*) bedr. ww., Z. *raufen, reizen*; 2. *Holz -*, Z. *messen.*

Repertorium, (*-s*, mv. *Repertorien*) o. bladwijzer m., register o., lijst v. van tooneelstukken, repertoire o.

Repetent, (*-en*, mv. *-en*) m. repetitor, onderwijzer m. die door een professor gegeven lessen herhaalt; (Rek.) repetent m.

Repetiren, (*repetirte, repetirt*) bedr. ww. herhalen, opnieuw voorlezen, nog eens doorloopen, overstudeeren, repeteeren; (Uurw.) de uren slaan.

Repetir-rechen, (*-rechens*, mv. *-rechen*) m. (Uurw.) schenkelrad, sluitrad o.; *-uhr* v. repetitiehorloge o.; *-werk* o. repetitiewerk o.

Repignoriren, (*repignorirte, repignorirt*) bedr. ww. pand inlossen.

Repliciren, (*replicirte, replicirt*) o. ww., m. *h.* een wederantwoord geven, hervatten, hernemen, repliceeren.

Replik, (*-en*) v. wederantwoord, tegenantwoord o., repliek v.

Repositorium, (*-s*, mv. *Repositorien*) o. boekenrek, boekenhangertje o., boekenplanken v. mv.

Repphuhn, (*-huhn(e)s*, mv. *-hühner*) o., Z. *Rebhuhn.*

Repräsentant, (*-en*, mv. *-en*) m. vertegenwoordiger, gedeputeerde, afgevaardigde, representant m.

Repräsentation, (*-en*) v. vertegenwoordiging v.; *-srecht* o. (Ger.) recht o. van vertegenwoordiging, representatierecht o.

Repräsentiren, (*repräsentirte, repräsentirt*) bedr. ww. vertegenwoordigen.

Repressalien, v. mv. wraak, gelijke vergelding v.; *- brauchen,* wraak oefenen; *-brief* m. (Zeew.) kaperbrief m.

Reproducent, (*-en*, mv. *-en*) m. (Rechtsw.) verdediger m.

Reproduciren, (*reproducirte, reproducirt*) bedr. ww. voortbrengen, telen.

Reproductionskraft, (*-kräfte*) v. voorttelingsvermogen o.

Reproductiv, bijv. nw. weder voortbrengend.

Reps, (*-es*, mv. *-e*) m. (Landb.) koolzaad o.; *-acker* m. koolzaadveld o., *-kohl* m., Z. *Reps; -öl* o. lijnolie v.; *-saat* m. koolzaad o.

Republik, (*-en*) v. republiek v., gemeenebest o.

Republikaner, (*-s*, mv. *Republikaner*) m., **-in,** (*-nen*) v. republikein m., gemeenebestgezinde m. en v.; *-sinn* m. republikeinsche gezindheid v.

Republikanisch, bijv. nw. republikeinsch, gemeenebestgezind; *-gesinnt sein,* aanhanger zijn van de republiek.

Republikanismus, (onb.) m. gehechtheid v. aan den republikeinschen regeeringsvorm.

Repulsiv, bijv. nw. terugstootend, afdrijvend, terugdrijvend.

Repulsivkraft, (*-kräfte*) v. terugstootende, afstootende kracht v.

Reputirlich, reputabel, bijv. en b. (veroud.) in goeden naam staande, fatsoenlijk, eerlijk; *-keit* v. goede naam m., betamelijkheid, fatsoenlijkheid v.

Requete, (*-n*) v. request, verzoekschrift, smeekschrift o.; 2. (Kookk.) koude pastei v. van klein gevogelte; *-meister* m. requestmeester m., hij die de verzoekschriften naziet.

Requiem, (*-s*, mv. *-s*) o. (Kath.) zielmis v.

Requirent, (*-en*, mv. *-en*) m. eischer, vrager, verzoeker, requirant m.

Requiriren, (*requirirte, requirirt*) bedr. ww. vragen, eischen, verzoeken, inroepen.

Requisit, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. vereischte o., vereischte hoedanigheid v. &; (Tooneelk.) toebehooren o.

Rescontro, (*-s*, mv. *-s*) m. onderlinge verrekening, afrekening v.

Rescribiren, (*rescribirte, rescribirt*) bedr. ww. overschrijven, afschrijven.

Rescript, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. terugschrift, schriftelijk antwoord o.; 2. bevel, mandaat o.

Reseda, (*-s*), **Resede,** (*-n*) v. of **Resedenkraut,** (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. reseda, wouw v.

Reservat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorbehoud o.; *-srecht* o. recht o. van voorbehoud.

Reservationsclausel, (*-n*) v. beding v. van voorbehoud.

Reserve, (*-n*) v. (Krijgsw.) reserve v., reservetroepen m. mv.

Reserve-anker, (*-ankers*, mv. *-anker*) m. reserveanker, noodanker o.; *-bett* o. reservebed o.; *-capital* o. reservefonds, reservekapitaal o.; *-corps, -heer* o. reservekorps, reserveleger o.; *-gut* o.

(Zeew.) achtergehonden voorraad m. levensmiddelen &; *-seyel* o. reservezeil o.; *-tauwerk* o. reservetouwwerk o.; *-zimmer* o. reservekamer, niet gebruikt wordende kamer v.

Reserviren, (*reservirte, reservirt*) bedr. ww. achterhouden, voorbehouden, reserveeren.

Resident, (*-en*, mv. *-en*) m. resident m.; *-enstelle* v. residentsplaats, waardigheid v. van resident; *-in* v. residente v., residentsvrouw v.

Residenz, (*-en*) of **-stadt,** (*-städte*) v. residentie, verblijfplaats v. van den vorst, zetel m. van den vorst, residentiestad v.

Residiren, (*residirte, residirt*) o. ww., m. *h.* zijn verblijf houden, resideeren.

Residuum, (*-s*, mv. *Residuen*) o. (Scheik.) overblijfsel, overschot, bezinksel o.

Resignation, v., z. m. gelatenheid v.; 2. afstand doen, overgeven o.

Resigniren, (*resignirte, resignirt*) bedr. en o. ww. afstand doen van, nederleggen; *ich resignire*, ik geef het over.

Resolut, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *entschlossen.*

Resolviren, (*resolvirte, resolvirt*) bedr. ww. besluiten, oplossen; 2. wed. ww. *sich -*, een besluit nemen.

Resonanz, (*-en*) v. (Muz.) weerklank, weergalm m.; *-boden* m., *-decke* v. (Instr.) zangbodem m.; *-loch* o. galmgat o.

Resorbentia, o. mv. opslorpende middelen o. mv.

Respect, (*-(e)s*) m., z. m. eerbied m., achting v., ontzag, respect o.; *jem. in - halten*, iem. op een afstand houden.

Respectiren, (*respectirte, respectirt*) bedr. ww. eeren, eerbied, achting hebben voor, ontzag hebben voor, respecteeren; 2. (Hand.) *eine Unterschrift -*, honoreeren.

Respectirlich, bijv. nw. achtenswaardig, eerbiedwaardig.

Respectiv, bijv. en b. elk in het bijzonder betreffende, wederzijdsch, onderscheiden, respectief.

Respect-los, bijv. nw. zonder eerbied of ontzag; *-losigkeit* v. gebrek o. aan eerbied of ontzag; *-tag* m. respijtdag m., uitstel o.; *-voll* bijv. nw. vol ontzag, vol eerbied, vol achting.

Respiro, (*-s*) o., z. m. (Hand.) uitstel, respijt o.

Respittag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Respectiag.*

Respondent, (*-en*, mv. *-en*) m. (Schoolt.) antwoorder, verdediger m. van stellingen, respondent m.

Respondiren, (*respondirte, respondirt*) bedr. (Schoolt.) stellingen verdedigen, respondeeren; (Hand.) verantwoordelijk zijn voor, borg blijven voor.

Responsgelder, o mv. borgtocht m., uitkeeringsgelden o. mv.

Responsorium, (*-s*, mv. *Responsorien*) o. (Muz.) wisselzang m.

Ress, bijv. nw., Z. *rasz.*

Ressbaum, (*-(e)s*, mv. *Ressbäume*) m. draagboom, draagbalk m.

Ressen, (*resste, geresst*) bedr. ww. (Bergw.) graven, openen, uithakken.

Ressen, (*-s*, mv. *Ressen*) m. (Bergw.) waterleiding v. voor de ertswassching.

Ressort, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Ger.) rechtsgebied, gebied o., onderhoorigheid v. eener rechtbank, ressort o.

Rest, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. overblijfsel, overschot, overblijvende 'o., rest v.; (van eene som), rest v., restant o.; (Hand.) achterstallige o.; (Scheik.) bezinksel o.; *im - bleiben, im -e sein*, Z. *resten* (2); *einen - setzen*, (van beambten), geld in de kas te kort komen, (fig.) *jemn. den - geben*, iem. den genadeslag geven.

Restant, (*-en*, mv. *-en*) m. saldo, overschot o.; it. *-en*, achterstallige gelden o. mv.; *-enbuch* o. register o. der achterstallige gelden.

Restchen, Restlein, (verkl.) o. restje, overschotje o.

Resten, restiren, (*restete, gerestet* en *restirte, restirt*) o. ww., m. *h.* overblijven, overschieten; *es restet* of *restirt noch viel*, er komt nog veel te kort; 2. achterstallig zijn, schuldig blijven.

Rest-ort, (*-ort(e)s* mv. *-orte* of *-örter*) m. (Zeew.) laatste losplaats v. van een schip; *-setzung* v. opnemen o. van gelden; *-zettel* m. lijst v. van achterstallig loon.

Resumtiv, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. versterkend middel o.

Retappiren, (*retappirte, retappirt*) bedr. ww. weder opmaken, weder ombuigen, weer in orde brengen; (fig.) *jem. -*, hekelen, doorhalen.

Retardat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. achterstallig werk o.; (Bergw., Fin.) achterstallig geld, loon o.; *einen Posten in's - setzen*, op de lijst der achterstallige gelden brengen; *-kuxe* v., *-theil* m. aandeel o. in het achterstallig werk.

Retentum, (*-s*, mv. *Retenten*) o. voorbehoud, achtergehoudene o.

Retirade, (*-n*) v. (Krijgsw.) terugtocht m.; it. toevluchtsoord o.; 2. heimelijk gemak o.

Retiriren (sich), (*retirirte, retirirt*) o. en wed. ww. terugtrekken, den terugtocht aannemen.

Retirirhaken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m. (Art.) haak m. om den kogel terug te trekken.

Retorte, (*-n*) v. (Scheik.) komme glazen kolf, retort v.

Retractsrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. recht o. van voorkoop, recht o. van naasting.

Retrassiren, (*retrassirte, retrassirt*) bedr. ww. *Wechsel -*, weder trekken, opnieuw trekken.

Retratta, Ritratta, (*-s*, mv. *Retratten* of *Ritratten*) m. tweede wissel, herwissel m.

Rette, (*-n*) v. (Prov.) ruif, ladder, wagenladder v.

Retten, (*rettete, gerettet*) bedr. ww. redden, verlossen, bevrijden; *aus der Gefahr -*, ontrukken aan, redden uit, *jemn. das Leben -*, het leven redden; *nicht zu - sein*, verloren zijn; 2. wed. ww. *sich vor jemn. -*, zich redden, zich verbergen, zich verschuilen, zijne toevlucht nemen.

Retter, (*-s*, mv. *Retter*) m., **-in,** (*-nen*) v. redder, verlosser, bevrijder, beschermer m., redster, bevrijdster, beschermster v., beschermengel m.; (Jachtw.) hond m. die de andere belet hunnen buit te verslinden, beschutter m.

Rettgebühr, (*-en*) v. bergloon o. voor geredde goederen van gestrande schepen.

Rettig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. radijs, ramenas v.

Rettig-rübe, (*-n*) v. tuinramenas v.; *-salat* m. salade v. met ramenas; *-samen* m. radijszaad o.; *-schote* v. ramenaspeul v.

Rettung, (*-en*) v. redding, behoudenis, krachtige ondersteuning, bevrijding, verlossing v., behoud o.; *ich verdanke ihm meine -*, hem heb ik mijn behoud te danken, hij heeft mij gered; (Zeew.) (van eene lading), berging v.; *da war keine - möglich*, het was niet mogelijk iets te redden; *ohne - verloren sein*, reddeloos.

Rettungs-anstalt, (*-en*) v. inrichting v., toestel o. tot redding, reddingstoestel o.; *-boje* v. reddingsboei v.; *-boot* o. reddingsboot v.; *-los* bijv. nw. reddeloos, zonder uitkomst, zonder herstel, niet te redden; *-losigkeit* v. reddeloosheid v.; *-maschine* v. reddingswerktuig o.; *-mittel* o. redmiddel, bevrijdingsmiddel o.; *-schrift* v. (Rechtspr.) verdedigingsschrift, verweerschrift o.; *-versuch* m. poging v. tot redding.

Reue, v., z. m. berouw o., spijt, droefheid v., leedwezen o.; *- über etw. empfinden*, berouw hebben, leedwezen gevoelen; *die - über die Sünden*, berouw o.; (Spr.) *- ist ein fauler Schelm*, berouw komt gewoonlijk te laat.

Reuelied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. boetgezang o.

Reuelos, bijv. en b. zonder berouw, niet boetvaardig, verstokt.

Reuen, (*reuete, gereuet*) o. ww., m. *h.* berouw hebben, spijt hebben, leedwezen gevoelen; *diese That reuet mich*, berouwt mij, ik heb berouw, spijt; *sein Geld reuet ihn*, hij betreurt zijn geld; *sich etw. - lassen*, iets betreuren; 2. bedr. ww. berouw veroorzaken, bedroeven, doen spijten, leedwezen verwekken.

Reuer, (*-s*, mv. *Reuer*) m., **-in,** (*-nen*) v. berouwhebbende, boetvaardige, boeteling m. en v.

Reuevoll, bijv. nw. berouwhebbend, vol leedwezen, vol spijt, boetvaardig.

Reu-geld, -handlohn, -kauf, m. rouwkoop m.

Reuig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *reuevoll.*

Reumüthig, (*-er, -st*) bijv. nw. berouwhebbend, boetvaardig; *-keit* v. berouw o., boetvaardigheid v.

Reusch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Preiselbeere.*

Reuse, (*-n*) v. fuik, vischkaar v.

Reu-stimme, (*-n*) v. berouw toonende stem v.; *-voll* bijv. nw., Z. *reuevoll.*

Reut, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. pas gerooid land o.

Reute, (*-n*) v. uitroeiing, ontginning v., uitroeien, wortels uithalen o.; it. ploeg, extirpator m.

Reuten, (*reutete, gereutet*) bedr. ww. uitroeien, uittrekken, uithalen; *ein Stück Land* -, omspitten, van onkruid, boomwortels & zuiveren, ontginnen; *Flachs* -, laten rotten.

Reuter, (*-s*, mv. *Reuter*) m. zeef v.; 2. houten stoel m., zitbankje o.; (van een stuk land), ontginner m.; (Nat. hist.) korenworm m.; 3. *Reiter.*

Reutern, (*reuterte, gereutert*) bedr. ww. ziften.

Reut-feld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Reute; -fleck* m. uitgerooide plek v. in een woud; *-gabel* v. ijzeren vork v., krabber m.; *-hacke* v. houweel o., hark v., krabber m., schoffel v.; *-halde* v. (Bergw.) plaats, helling v. tot berging van onbruikbaar steenerts; *-haue* v., Z. *-hacke; -korn* o. op pas ontgonnen land groeiend koren o.; *-kratze* v. ovenkrabber m.; *-maus* v. veldmuis, veldrat v.; *-spaten* m. ijzeren schop v. om wortels uit te krabben; *—zehnt(er)* m. tiend v. van pas ontgonnen grond.

Reveille, (*-n*) v. (Krijgsw.) ochtendtrom, ochtendtrompet, reveille v.

Reventer (*-s*, mv. *Reventer*) m. (in gestichten &), eetzaal v.

Reverberiren, (*reverberirte, reverberirt*) bedr. ww. weerschijnen, lichtstralen terugkaatsen.

Reverberir-feuer, (*-feuers*, mv. *-feuer*) o. (Scheik.) strijkvuur, reverbereervuur o.; *-lampe* v. lamp v. met een lichtscherm; *-ofen* m. strijkoven, reverbereeroven m.; *-schirm* m. lichtscherm o.

Reverende, (*-n*) v. zwarte koorrok, priesterrok m.

Reverenz, (*-en*) v. eerbiedigheid v., eerbied m., eerbetoon o., eerbewijzing, eerbiedige buiging, neiging v.

Revers, (*-es*, mv. *-e*) m. (van eene munt), keerzijde v.; (Hand.) tegenbewijs o., tegenschuldbekentenis v.

Reversalien, v. mv. papieren o. mv., die eene tegenverzekering of tegenbekentenis bevatten; it. besluiten o. mv. in nood, waarin men geene inbreuk op rechten maakt.

Reversgraf, (*-en*, mv. *-en*) m. middelbare graaf m.

Reversino, (*-s*, mv. *-s*) o. reversi o., een kaartspel, dat met 48 kaarten gespeeld wordt en waarbij hartenboer de hoogste troef is.

Reversiren (sich), (*reversirte, reversirt*) wed. ww. verzekerings- of waarborgsbrieven geven; it. door eene plechtige akte afstand doen.

Revestiarium, (*-s*, mv. *Revestiarien*) o. (in gestichten &), kleedkamer o.

Revidirbogen, (*-bogens*, mv. *-bögen*) m. (Drukk.) tweede proef, persrevisie v.

Revidiren, (*revidirte, revidirt*) bedr. ww. overzien, herzien, nazien.

Revier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. streek, landstreek v., district, kanton o., wijk v.; *Forst-*, houtvesterschap o.; it. Z. *Jagdrevier.*

Revieren, (*revierte, reviert*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) zoeken, opsporen, jagen.

Revision, (*-en*) v. herziening, herhaalde doorzage v., vernieuwd overzicht o., revisie v.

Revisionsinstanz, (*-en*) v. ambtenaren m. mv. met de revisie of censuur belast,

Revisor, (*-s*, mv. *-en*) m. hij, die iets overziet, naziet &, revisor m.

Revociren, (*revocirte, revocirt*) bedr. ww. terugroepen.

Revolte, (*-n*) v. opstand m., muiterij v., oproer o.

Revoltiren, (*revoltirte, revoltirt*) o. ww., m. *h.* opstaan, in oproer komen, muiten.

Revolution, (*-en*) v. omwenteling, revolutie o.

Revolutionär, (*-s*, mv. *-en*) m. omwentelingsgezinde m.; 2. bijv. nw. omwentelingsgezind.

Revolutioniren, (*revolutionirte, revolutionirt*) bedr. ww. eene omwenteling in een staat bevorderen, doen ontstaan.

Revolutions-krieg, (*-(e)s*, mv. *-e*) omwentelingsoorlog m.; *-sucht* v. omwentelingsgezindheid, zucht v. naar omwentelingen.

Revue, (*-n*) v., Z. *Musterung.*

Rezensent, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Recensent.*

Rhabarbarin, (*-s*) o., z.m. (Scheik.) werkzaam bestanddeel o. van den rabarberwortel, rheïne v.

Rhabarber-(pflanze), (*-n*) v. rabarber v.

Rhabarber-auszug, -extract m., **-tinctur,** v. aftreksel, afkooksel o. van rabarber, rabarberextract o.; *-baum* m. rabarberstruik m.; *-beere* v., Z. *Berberisbeere; -pulver* o. rabarberpoeier o.; it. poeier v. van rabarber; *-wurzel* v., Z. *Rhabarber.*

Rhabdologie, v., z. m. rekenkunde v. met stokjes of staafjes.

Rhabdomantie, v., z. m. waarzeggerij v. uit staafjes.

Rhapontik, (*-en*) v. (Pl.) raponticwortel m., monniksrabarber v.; 2. gele wederik, nachtkaars v.; 3. duizendguldenkruid o.

Rhapsode, (*-n*, mv. *-n*), **Rhapsodist,** (*-en*, mv. *-en*) m. oud-Griekse zanger m., die rondtrekkende de gedichten van Homerus voordroeg.

Rhapsodie, (*-n*) v. stuk o. uit de gedichten van Homerus.

Rhapsodisch, bijv. en b. bij stukken en brokken.

Rhede, (*-n*) v. reede v.; *ein Schiff auf die - legen,* op de reede brengen; *-los* bijv. nw. reddeloos, ontredderd.

Rheden, (*rhedete, gerhedet*) bedr. ww. (Zeew.) Z. *ausrheden.*

Rheder, (*-s*, mv. *Rheder*) m. reeder, scheepsbevrachter m.; 2. takelmeester m.

Rhederei, (*-en*) v. uitrusting, bevrachting v.; 2. reederij v., reeders, bevrachters m. mv.

Rhedung, (*-en*) v., Z. *Rhederei* (1); 2. scheepstoerusting v., scheepswant, takelwerk, mast- en zeilwerk o.

Rhein, (*-(e)s*) m., z. m. Rijn m.: *das wäscht ihm der - nicht ab,* dat wascht hem het water van de zee niet af.

Rhein-anke, (*-n*) v. rijnforel v.; 2. meerforel v.; *-blume* v. aan den oever van den Rijn groeiende bloem, immortelle v.; *-brücke* v. brug v. over den Rijn; *-bund* m. (Gesch. van D.) Rijnverbond, verbond o.; *-deich* m. rijndijk m.; *-diamant* m. Rijnsche keisteen m.; *-dorf* o. aan den Rijn gelegen dorp o.; *-eisenbahn* v. Rijnspoorweg m.; *-fahrt* v. rijnvaart, vaart v. op den Rijn; *-fahrzeug* o. vaartuig o. van den Rijn, rijnschip o.; *-fall* m. waterval m. van den Rijn; *-farn* o. wormkruid o., reinvaren v.; *-festung* v. aan den Rijn gelegen vesting v.; *-fisch* m. visch m. en v. uit den Rijn; *-fischerei* v. visscherij v. op den Rijn; *-fluss* m. Rijn m.; *-fürst* m. Rijnvorst, vorst m. van den Rijn; *-gebirge* o. bij den Rijn gelegen gebergte o.; *-gegend* v. Rijnstreek v.; *-gold* o. gond o. uit den Rijn; *-graf* m. rijngraaf m.; *-gräfin* v. rijngravin v.; *-grafschaft* v. rijngraafschap o.; *-herr* m. (titel van een raadsheer in Keulen), Rijnheer m.; *-holz* o. rijnwilg, liguster m., mondhout o.

Rheinisch, bijv. nw. aan den Rijn te huis behoorend, van den Rijn, Rijnsch; *-e Kirschen,* Spaansche kersen.

Rhein-kiesel, (*-sels*, mv. *-sel*) m., Z. *-diamant; -kiesling* m. geringe appelsoort v. uit den Elzas; *-lachs* m. zalm m. uit den Rijn; *-land* o. Rijnland, aan den Rijn gelegen land o.; *-länder, —in,* Rijnlander m., Rijnlandsche v.; *-ländisch* bijv. nw. Rijnlandsch, Rijnsch; *—er Wein,* Z. *-wein; —e Ruthe,* Rijnlandsche roede; *-lied* o. lied o. van of op den Rijn; *-reise* v. reis v. langs den Rijn; *-salm* m., Z. *-lachs; -schanze* v. (Krijgsw.) Rijnlinie v.; *-schiff* o. rijnschip o.; *-schifffahrt* v., Z. *-fahrt; -schnacke* v. (Nat. hist.) haft o.; 2. watermot v., wateruiltje o.; *-schwalbe* v., Z. *Erdschwalbe;* 2. Z. *Meve; -sprung* m., Z. *-fall; -stadt* v. stad v. aan den Rijn; *-strom* m. Rijnstroom, Rijn m.; *-taucher* m. kleine kuifduiker m.; *-thal* o. rijndal o.; *-überfahrt* v., *-übergang* m. overtocht m. over den Rijn; *-ufer* o. Rijnoever m.; *-weide* v., Z. *-holz; -wein* m. rijnwijn, Rijnsche wijn m.

Rhetorik, v., z. m. redeneerkunde, welsprekendheid, redekunst v.

Rhetoriker, (*-s*, mv. *Rhetoriker*) m. rederijker, redenaar m.

Rhetorisch, bijv. en b. redekunstig, volgens de redeneerkunde of welsprekendheid.

Rheuma, Rhevma, o., Z. *Rheumatismus.*

Rheumatisch, bijv. en b. tot de rheumatiek behoorend, rheumatisch.

Rheumatismus, (onb.) m. vloeiing, zinking, lendenpijn, rheumatiek v., rheumatisme o.

Rhinoceros, (*-ses,* mv. *-se*) o. rhinoceros,neushoren m.;(fig.)domkop m.

Rhizolith, (*-en,* mv. *-en*) m. (Delfst.) wortelsteen m., boomwortelversteening v,

Rhodinon, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., **Rhodis,** (*-en*) v. rozenmiddel, rozenpoeder o., rozenpleister v.

Rhodisenholz, (*-es*) o., z. m. rozenhout o., Z. *Rosenholz.*

Rhodiser-dorn, m., **-holz,** o., Z. *Rosenholz* (2); *-ritter* m. maltheezerridder, Sint-Jansridder m.; *-wurz* v., Z. *Rosenwurz.*

Rhododendron, (*-s,* mv. *Rhododendren*) o. (Pl.) rododendron,alpenroos v.

Rhomkisch, bijv. en b., Z. *rautenförmig.*

Rhombit, (*-en,*mv.*-en*)m.(Delfst.) versteening v. van gelijkzijdige scheeve gedaante.

Rhomboide, (*-n*) langwerpige ruit v., scheefhoekig parallelogram o.; it. zesvlakkig lichaam o. met evenwijdige, ruitvormige zijden.

Rhomb(oid)isch, bijv. nw. op een scheefhoekig parallelogram betrekking hebbende.

Rhombus, (onb.) m., Z. *Raute.*

Rhotacismus, (onb.) m. brouwen o. van de letter R.

Rhumb, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) (van een kompas), windstreek, kompasstreek v.

Rhythmik, v., z. m. leer v. van klankmaat, dichtmaat, tijdmaat, versmaat v., rhythmus m.

Rhythmisch, bijv. en b. afgemeten, versmatig, welgeordend, rhytmisch.

Rhythmus, (onb., mv. *Rhythmen*) v. tijdmaat v., gang, loop m.

Ribasso, (*-s,* mv. *-s*) m. rabat o., korting v.

Ribbe, (*-n*) v., Z. *Rippe.*

Ribben, (*ribbte, geribbt*) bedr. ww. *Flachs* -, stroopen, breken.

Ricambio, (*-s,* mv. *-s*) m. retourwissel m., herwisselrecht o.

Ricavio, (*-s,* mv. *-s*) m. netto opbrengst, zuivere opbrengst v.

Richt, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Richte* en *Gericht.*

Richt-bank, (*-bänke*) v. gerecht o., rechtbank v.; (Huish.) aanrechtbank v.; *-baum* m. kaapstander m.; *-beil* o. scherprechtersbijl v.;*-bier* o.(veroud.)bier o. op het einde van den maaltijd; *-blech* o. (Juw.) plaatje o. met gaatjes om de grootte der edelsteenen te meten; *-blei* o. richtsnoer, paslood o.; *-block* m. blok o. waarop het hoofd van den misdadiger wordt afgeslagen; *-brett* o., Z. *-kegel; -bühne* v. schavot o.; *-diele* v. (Kuip.) grondplank v.

Richte, (*-n*) v.richting, lijn, rechte lijn v., rechte weg m.; *etw. in die - bringen,* in de goede richting brengen, op eene lijn scharen; *in die - gehen,* den kortsten weg nemen; 2. rij, rechte lijn v.; *eine - Häuser,* rij v.

Richt-eisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. richter m., glasslijpersijzer o. om de spil recht te buigen; *-elle* v. geijkte el, normaalel v.

Richten, (*richtete, gerichtet*) bedr. ww. richten, regelen, recht maken, de goede richting geven; *seinen Weg nach einem Orte* -, inslaan; *die Augen auf etw.* -, richten, slaan, vestigen, wenden; *die Kanonen* -, richten; *eine Büchse zum Schusse* -, aanleggen; *eine Uhr* -, regelen; (Jachtw.) *zu Holz* -, in het bosch gaan jagen; *seine Gedanken auf etw.* -, richten, vestigen, bepalen; *seine Absicht auf etw.* -, zich iets voorstellen, op het oog hebben; *das Wort an jem.* - richten; *einen Brief an jem.* -, adresseeren; *eine Sache nach einer andern* -, regelen; 2. rechten, rechtspreken, oordeelen; *Gott wird uns* -, God zal ons oordeelen, onze rechter zijn; *eine Schrift* -, beoordeelen; *die Handlungen Anderer* -, veroordeelen, berispen, laken; *über eine Streitsache* -, een verschil uitmaken; 3. *in's Werk* -, ten uitvoer brengen, verwezenlijken; 4. *etw. Krummes* -, recht maken; (Krijgsw.) *richtet euch!,* richt u!; *ein Haus* -, maken, opbouwen; (Giet.) *ein Stück* -, gelijkmaken, afkanten; (Looi.) *die Felle* -, huiden dubbel slaan en uitrekken; (Boekb.) *ein Buch* -, opmaken; (Jachtw.) *Netze* -, spannen; *den Vögeln, dem Wilde* -, strikken spannen; *die Haare zurecht* -, in orde brengen; *einen Deckel auf eine Schachtel* -, pasmaken; *seine Sachen in Ordnung* -, regelen, in orde brengen; *das Mittagessen* -, gereed maken, klaarmaken, toebereiden; (fig.) *einen Weg* -, gelijk maken, effenen; *jemn. zu Grunde* -, ten gronde richten, ruineeren; II. wed. ww. *sich nach etw.* -, zich regelen, zich richten, zich schikken naar; *ich werde mich darnach* -, daarna zal ik mijne maatregelen nemen; *sich nach den Umständen* -, zich gedragen naar; *sich (im Bette) in die Höhe* -, zich oprichten.

Richter, (*-s,* mv. *Richter*) m. rechter, scheidsman m.; *vor dem - erscheinen,* voor den rechter, de rechtbank verschijnen; *etw. vor den - gelangen lassen,* iets voor den rechter brengen; (Spr.) *- sollen zwei gleiche Ohren haben,* rechters moeten onpartijdig zijn; (H. S.) *das Buch der* -, der richteren of rechteren; (Art.) kanonnier m. die de stukken geschut moet richten.

Richteramt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. rechterambt o., betrekking v., ambt o. van rechter.

Richterei, (*-en*) v. rechterschap o., rechterlijke waardigheid v.; 2. wijze v. van oordeelen; 3. zucht v. om te beoordeelen, bedilzucht v.

Richterin, (*-nen*) v. rechteres, vrouw v. die rechtspreekt.

Richterisch, bijv. en b. den toon van een rechter aannemen, verwaand, aanmatigend, bedilziek.

Richterlich, bijv. en b. gerechtelijk, rechterlijk, als rechter, in rechten; *-es Amt,* Z. *Richteramt.*

Richtern, (*richterte, gerichtert*) o. ww., m. *h.* willen oordeelen, onbevoegd oordeelen, bedillen.

Richter-schwert, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. zwaard o. der gerechtigheid; *-spruch* m. rechterlijke uitspraak v.,vonnis, arrest, oordeel o.; *-stube* v. gerechtszaal v.; *-stuhl* m. rechterstoel m., rechtbank v.; *- thron* m., Z. *-stuhl; - wage* v. schaal v. der gerechtigheid; 2. overweging v. van den rechter, veroordeeling v. volgens de wet.

Richt-essen, (*-s*) o., z. m. onthaal o. der werklieden wanneer zij het dak op een huis plaatsen; *-gewalt* v. rechtsgebied o., jurisdictie v.; *-hammer* m. hamer m. om glad, effen te slaan, werktuig o. der spiegelmakers om het verfoeliesel gelijk te maken; *-haus* o. o. rechthuis, gemeentehuis o.; *-hebebaum* m. (Art.) affuithefboom m.; *-holz* o. richthout o.; 2. Z. *-scheit.*

Richtig, (*-er, -st*) bijv. en b. richtig, recht, juist, nauwkeurig, precies, geldig, wettig; *-e Schreibart,* zuiver, nauwkeurig; *-singen,* zuiver; *-schieszen,* juist; 2. (van maat, gewicht, verhouding &), juist, nauwkeurig; *- messen,* nauwkeurig; *- zutreffen,* juist, precies, stipt; *- gehen,* geregeld, gelijk gaan; *die Posten kommen - an,* geregeld, op den bepaalden tijd; 3. *der -e Weg,* goed, gepast; *-es Mittel,* goed, passend; *einen Auftrag - besorgen,* zich behoorlijk kwijten van, nauwkeurig, stipt volbrengen; *mit einander über etw. - werden,* het eens worden; it. *- werden,* (van een plan &), geregeld worden; *eine Schuld - machen,* afdoen, betalen; *einen Plan* -, regelen, ten uitvoer brengen; *wir sind mit einander* -, wij zijn het eens; *die Heirath ist* -, gesloten, bepaald; *es ist Alles* -, alles is in orde; *der Handel ist* -, de zaak is in orde, afgedaan; *er ist nicht - im Kopfe,* hij is niet wel bij het hoofd; *-es Verfahren,* wettig; *-e Abschrift,* getrouw, nauwkeurig; *ist es nicht so ? -! ganz -!,* zeker!, zeer zeker!; *dieser Satz ist* -, is waar, is juist; *es geht in diesem Hause nicht - zu,* het is daar in huis niet richtig, het spookt; *das Ding geht nicht - zu,* daar is bedrog bij; *mit seiner Sache ist es nicht ganz* -, zijne zaak is niet heel pluis; *er wird - kommen,* hij zal bepaald, stellig komen; *-keit* v. juistheid, nauwkeurigheid, getrouwheid,regelmatigheid, schikking v., waarheid, echtheid v.; (gemeenz.) *die Sache hat ihre* —, de zaak is zeker, waar, gegrond; *eine Sache in — bringen,* in orde brengen,regelen,schikken, vereffenen; — *mit jemn. machen,* het eens worden; it. iem. betalen; *seine Sachen sind in* —, zijn in orde.

Richtigen, (*richtigte, gerichtigt*) bedr. ww. regelen, schikken, in orde brengen; 2. wed. ww. *sich* -, zich oriënteeren.

Richtigmachung, (*-en*) v. (w. i. gebr.) regeling, schikking, overeenkomst, vereffening v.

Richt-kamm, (*-kamm(e)s,* mv. *-kämme*) m. wijde haarkam m.; *-kanne* v. geijkte kan v.; *-kegel* m. kegel m., spil v. om te richen, verzichtpunt o.; *-keil* m. stelhout o. bij het richten van het geschut; *-kliebel, -klöppel* m. (Kolenbr.) stok m., stang v. om den brandstapel te openen of te richten; *-korn* o. vizier, mikpunt o.; *-leisten* m. schoenmakersleest v.; *-loth* m. paslood o.; *-mahl* o., Z. *-essen; -masz* o. geijkte maat v.; 2. winkelhaak m. voor den zonnewijzer; *-pfennig* m. kleinste pasmunt v.; *-platz* m. gerichtsplaats, strafplaats v.; *jem. zum — führen,* naar de strafplaats brengen of geleiden; *-punkt* m. punt o. waarop gericht wordt, middelpunt, mikpunt, doel o.; *-saal* m. gerechtszaal v.

Richtsam, (*-er, -st*) bijv. nw. geschikt om te richten, te vereffenen, te slechten.

Richt-schacht, (*-en*) v. loodrechte mijnput m.; 2. diepe mijnput m. op de grenzen; *-scheffel* m. geijkt schepel o.; *-scheibe* v. vaststaand werk o. in een slot voor den loop des sleutels; *-scheit* o. winkelhaak m., model o., mal m.; *-schilling* m. kleine belasting v. aan het gerecht; *-schmaus* m., Z. *-essen; -schnur* v. richtsnoer o., met krijt bestreken koord o. om lijnen te trekken; *mit der — zeichnen,* met het koord merken; (fig.) richtsnoer, voorbeeld, kompas o.; *-schraube* v. richtschroef v.; *-schwert* o. zwaard o. der gerechtigheid; *-spanne* o. mv. (Zeew.) rechtop gespannen scheepstouw o.; *-spindel* v. drilboor v.; *-stange* v. staak v. tot teeken van verkoop als waarschuwing geplaatst; (Mol.) stelstang v.; *-statt, -stätte* v., Z. *-platz;* (Jachtw.) kortste weg m. tot het plaatsen der jachtnetten; *-stapel* m. gewone zetel m. van de rechtbank; *-steig* nader voetpad o., kortere weg m.; 2. gids m.; *-stein* m. draagbaar aambeeldje o.; *-stock* m. planeerhamer, bultklopper m.; (Timm.) maatstok m.; *-stuhl* m., Z. *Richterstuhl;* 2. stoeltje o. bij de terechtstelling; *-tag* m., Z. *Gerichtstag; -tritt* m. derde treeplank v. aan den weversstoel.

Richtung, (*-en*) v. (van een stok &), rechtmaken o., Z. *richten;* it. richting, wending v.; (fig.) strekking, opvatting v.; *seine - nach etw. hin nehmen,* zich wenden naar; *in gerader -,* in eene rechte richting; *nach dieser -,* in dien zin, in die opvatting; *nach allen -en hin,* in alle richtingen, opvattingen.

Richtungs-klappe, (*-n*) v., Z. *-ventil; -linie* v. streeklijn, richtingslijn v.; *-ventil* o. regulateur m.; *-winkel* m. hoek m. van richting.

Richt-visier, (*-s,* mv. *-e*) o, Z. *-kegel;* 2. vizier, mikgaatje o.; *-wage* v. paslood, waterpas o.; *-weg* m., Z. *-steig;* 2. weg m. naar het schavot; *-winkel* m. hoogtehoek m.

Ricke, (*-n*) v. (Jachtw.) reegeit v.; 2. (Nat. hist.) Z. *Saatkrähe.*

Ricin-sauer, bijv. nw. *—es Salz,* ricinuszuur zout o.; *-säure* v. ricinuszuur o.

Ricinus, (onb.)m. wonderboom m.

Ricinusöl, (*-(e)s*) o., z. m. ricinusolie v.

Ricochet-batterie, (*-en*) v. ricochetbatterij v.; *-feuer* o. ricochetvuur o.; *-schuss* m. afstuitschot, ricochetschot o.

Ridicule, bijv. nw. belachelijk; 2. (*-s,* mv. *-s*) m., Z. *Arbeits-, Strickbeutel.*

Ridiculisiren, (*ridiculisirte, ridiculisirt*) bedr. ww. belachelijk, bespottelijk maken.

Ricovero, (*-s,* mv. *-s*) m. vergoeding, schadeloosstelling v.

Ricorso, m., Z. *Ricambio.*

Ridotto, (*-s,* mv. *-s*) m. toevluchtsoord o., wijkplaats v.; 2. speelzaal v. voor gemaskerden.

Riebsel-beere, (*-n*) v. kruisbes v.; 2. - of *-strauch* m. kruisbesse-struik, -boom m.

Riechbar, bijv. nw. door den reuk te ontdekken, te rieken, riekbaar.

Riech-bein, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Ontlk.) zeefbeen o.; *-büchse* v., *-büchschen* o. reukdoosje o.; *-dorn* m. wilde rozelaar, egelantierstruik m.; *-dose* v., Z. *-büchse.*

Riechen, (*roch, gerochen*) o. ww. onr., m. *h.* rieken, geur verspreiden, eene zekere lucht hebben; *gut -,* goed rieken; *wie Balsam -,* rieken als; *gar nicht -,* niet rieken, geen geur verspreiden, reukeloos zijn; 2. (van vleesch), rieken, een leelijken reuk verspreiden, stinken; *aus dem Munde -,* uit den mond rieken; *wohlriechendes Rauchwerk,* reukwerk o.; *wohlriechende Wasser,* reukwateren; 3. bedr. en o. ww., m. *h.* ruiken, den reuk waarnemen; *an eine(r) Rose -,* ruiken; *ich rieche Moschus,* ik ruik &; *etw. nicht - können,* den reuk niet kunnen verdragen van; it. *etw. von weitem -,* ergens de lucht van hebben, Z. *Lunte;* it. *er kann kein Pulver -,* hij is zeer vreesachtig; *wer konnte das -,* wie kon dat ruiken, wie kon dat vooruitzien; II. o. zelfst. uitwaseming v., geur verspreiden o., geur, stank, reuk m.; 2. ruiken, rieken o.

Riecher, (*-s,* mv. *Riecher*) m. hij die ruikt, ruiker m.; *feiner -,* hij die een lijnen reuk heeft; (fig.) kieschkeurige m.; 2. (Scherts.) neus, reuk m.

Riech-essig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. geurige azijn m.; *-flasche* v., *-fläschchen* o. reukfleschje, flaconnetje o.; *-haut* v. reukvlies o.; *—schlagader* v. tot het zeefbeen behoorende slagader v.; *-salz* o. vlugzout, reukzout o., salmoniak v.; *-topf* m. reukpot m.; *-waaren* v. mv. reukwaren, parfumeriën v. mv.; *-wasser* o. reukwater o.

Ried, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. moeras, moerasland o., Z. *Moor;* 2. riet o., bies v., Spaansch roer o., rotting m.; it. fluitje o. van riet.

Ried-anger, -anker, m. met riet begroeide oever, kant m. van den dijk; 2. (Wev.) — of *-blatt* o. kamblad o.; *-binder* m. rietmaaier, rietsnijder m.; *-dach* o. rieten dak o.; *-dorf* o. aan een moeras gelegen dorp o.

Riederstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Tropfstein.*

Ried-fohre, (*-n*) v. voren of voorn m.; *-genster* m. (Pl.) Spaansche brem v.; *-gras* o. rietgras, zeegras, wier o., helm m.; *-haken* m., Z. *Auerhaken; -kamm* m., Z. *-blatt; -kasten* m. onderste gedeelte o. der lade aan den weefstoel; *-kolbe* v., Z. *Sumpfmeise; -schnepfe* v., Z. *Pfuhlschnepfe.*

Riefe, (*-n*) v. voor, goot v.; (Bouwk.) gleuf, groef v.; (Lakenw.) valsche vouw v.

Riefel, (*-n*) v., Z. *Riefe.*

Riefe(l)n, (*rief(el)te, gerief(el)t*) bedr. ww. groeven, uithollen, canneleeren; (Mol.) *einen Mühlstein -, Z. scharfen.*

Riege, (*-n*) v., Z. *Reihe;* 2. Z. *Falte.*

Riegel, (*-s,* mv. *Riegel*) m. grendel, plaatgrendel, sluitboom; *den - vorschieben,* een hinderpaal in den weg leggen, een schotje schieten voor, een einde maken aan; (aan een slot), tong, schoot v.; *deutscher -,* valslot, kofferslot o.; (van eene affuit), kalf o.; (Timm.) dwarshout, bindhout o., koppelbalk m.; (Wag.) dwarshout o. dat de pilaren eener koets vasthoudt; (Naai.) (aan een knoopsgat), trens v.; (Scheepm.) bedding, smeerbedding, slede v.; (van den ploeg), keg v.; (Jachtw.) plaats v. waar het wild zich ophoudt; (Kuip.) zwik m.

Riegel-balken, (*-kens,* mv. *-ken*) m., Z. *-haken; -band* o. dwarshout o., koppelbalk m.; *-blech* o. grendelplaat v.; *-bohrer* m. zwikboor v.; *-fluh* v. op een akker liggende stukken o. mv. rots; *-haken* m. grendelkram, slotkram v.; *-holz* o. sluitboom m., dwarshout o.; (Linnenw.) rolhout o., rolstok m.; (Kuip.) Z. *Riegel;* it. *Zapfenhaken; —kraut* o. glaskruid, bingelkruid o.; *-loch* o. schootgat o.; *-mauer* v., Z. *-wand.*

Riegeln, (*riegelte, geriegelt*) bedr. ww. grendelen, met een grendel sluiten; (Bouwk.) muurwerk met balken en horden er tusschen optrekken; 2. o. ww. ratelen, wemelen, kwispelen.

Riegel-nagel, (*-nagels,* mv. *-nägel*) m. ijzeren bout m.; *-schaft* m. tong, schoot v. van een grendel; *-schloss* o. grendelslot o.; *-wand* v. (Bouwk.) metselwerk o. tusschen de horden en de dwarsbalken; it. muur m., schutting v. die uit horden, balken en steen bestaat; *-werk* o. (Bouwk.) Z. *Fachwerk.*

Riegras, (*-es*) o., z. m., Z. *Mäusegerste.*

Rieh-maus, (*-mäuse*) v., Z. *Erdgrille; -wurm* m., Z. *Rankmade;* 2. Z. *Honignachtfalter.*

Rieke, (*-n*) v., Z. *Ricke.*

Riem, (*-(e)s,* mv. *-e*), **Riemen,** (*-s,* mv. *Riemen*) m. riem, lederen band m.; (aan schoenen), schoenriem m.; (Wag.) Z. *-werk; gut in den - hangen,* goed in de riemen hangen; (Geweerm.) geweerriem, koppelriem m.; (Rijk.) gebit o.; 2. scheerriem m.; (aan een zak), koord o.; (veroud.) papiersnippertje o.

om brieven & te verzegelen; (Bouwk.) *Z. Leiste;* (Zeew.) roeiriem m.; (Mijnw.) mijnwerkersgordel m.; (Spr.) *es ist gut -en schneiden aus anderer Leute Haut,* van eens andermans leer is goed riemen te snijden.

Riemen, (*-s*, mv. *Riemen*) m. (Prov.) vierkante maat, vlaktemaat v.

Riemen-artig, bijv. nw. riemvormig, bandvormig; (Ontlk.) *—er Halsmuskel,* miltvormige halsspier v.; *-bein* o. (Nat. hist.) steltlooper m.; *-blume* v. riembloem v.; *-fisch* m. zwaardvisch m.; *-förmig* bijv. nw., Z. *-artig; -fusz* m., Z. *-bein; -gehenk* o. koppel, gordel m.; *-läufer* m. (Zoutm.) hulpwerkman, bijlooper m.; *-löcher* o. riemgaatjes o. mv.; *-masz* o. vierkante maat, vlaktemaat v.; *-pferd* o. renpaard o.; *-ruthe* v. knoet m., kat v. met negen staarten; *-schneider* m. riemensnijder m.; *-seil* o. touw o. om de voorste paarden te sturen; *-stecher* m. goochelaar m.; *-wage* v. zwenghout o., zwengel m. waaraan de stengels der rijtuigen worden vastgemaakt; *-werk* o. riemwerk o., riemen m. mv.; *-wurm* m. lintworm m.; *-zoll* m. vierkante duim of centimeter m.

Riemer, (*-s*, mv. *Riemer*) m. gordelmaker, zadelmaker, riemensnijder m.

Riemer-gesell, (*-en*, mv. *-en*) m. gordelmakersknecht m.; *-handwerk* o. gordelmaken o., gordelmakerij v.; *-meister* m. gordelmakersbaas m.; *-messer* o. stomp mes o.; *-nadel* v. gordelmakersnaald, paknaald v.

Riem-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. bandvisch m.; *-klampen* v. mv. (Zeew.) dolboordklampen m. mv.

Riepel, (*-s*, mv. *Riepel*) m. kater m.; 2. losbol m.; 3. schoorsteenveger m.; 4. Z. *Hanswurst;* 5. met zand doormengd kolengruis o.

Ries, (*-es*, mv. *-e*) o.. Z. *Riesz.*

Riesch, bijv. nw. (van boomwol), onsterk, afbrekend.

Riese, (*-n*, mv. *-n*) m. reus, kolossus m.; (Fabell.) reus, titaan m.; *richtig, nach Adam -,* precies, volgens Bartjes.

Riese, (*-n*) v. baan v. om hout van de hellingen te doen glijden; 2. sneeuwjacht v.

Riesel, (*-n*) v. kolenmaat v.; (Volksk.) zomersproeten, mazelen v. mv., Z. *Riese* (v.)

Rieselig, bijv. nw. met vlekken, met zomersproeten.

Rieselleder, (*-s*) o., z. m. segrijn(le(d)er o.

Rieseln, (*rieselte, gerieselt*) o. ww., m. *h.* met gruis en in korrels neervallen; 2. murmelen, kabbelen, klateren, vloeien; II. onp. ww. stofregenen.

Rieselregen, (*-gens*, mv. *-gen*) m. stofregen m.

Riesen-ameise, (*-n*) v. (Nat. hist.) groote mier, reuzenmier v.; *-ähnlich* bijv. nw., Z. *-mäszig; -anemone* v., Z. *-meernessel; -arbeit* v. (fig.) reuzenarbeid m., reuzenwerk o.; *-art* v. soort v. van reuzen; 2. groote soort, reuzensoort v.; *-artig* bijv. nw. reusachtig, zeer groot, kolossaal; *-barbe* v. reuzenbarbeel, gestreepte zeebarbeel m., mullus surmuletus; *-bett* o. reuzenbed o.; (fig.) Z. *-grab; -bild* o. reuzebeeld, reusachtig beeld o.; (Zeew.) groot beeld o. aan den achtersteven eener galei; *-blume* v. reuzebloem v.; *-damm* m. reuzendam m.; *-eidechse* v. krokodil, kaaiman, alligator m.; *-erdbeere* v. reuzenaardbezieplant v. uit Chili; *-fettgans* v. groote of Patagonische vetgans v.; *-gebälk* o. (Bouwk.) hoofdbalk m.; *-geier* m. reuzengier, condor m.; *-geschlecht* o. reuzengeslacht o.; *-gepenst* o. reusachtig spook o.; 2. groote sprinkhaan m.; *-gestalt* v. reuzengestalte, reusachtige gestalte v.; *-glocke* v. buitengewoon groote klok v.; 2. (Pl.) kamperfoelie v. met groote bladeren; *-grab* o. reuzengraf, graf o. van een reus; it. hunnebed o.; *-grosz* bijv. nw. reusachtig groot, buitengewoon groot; *-grösze* v. reuzengrootheid, reusachtige grootte v.

Riesenhaft, bijv. nw., Z. *riesenartig.*

Riesen-hai, (*-es*, mv. *-e*) m. reuzenhaai m.; *-harfe* v. windharp v.; 2. Aeolusharp v.; *-haupt* o., Z. *-kopf; -herz* o. reuzenhart o. (een schelpdier); *-hund, -kasten* m. groote mijnwerkerskist v.; *-käfer* m. reuzenkever m.; *-kampf* m. (Fabell.) reuzenstrijd, strijd m. der reuzen; *-knochen* m. mv. mammouthsbeenderen o. mv.; *-kohl* m. groote, Schotsche kool v.; *-kopf* m. reuzenhoofd o., reuzenkop m., reusachtig hoofd o.; *-krieg* m., Z. *-kampf; -kraft* v. reuzenkracht v.; *-land* o. land o. der reuzen; *-länge* v. reusachtige grootte v.; *-lerche* v. kraagmerel v.; *-mäszig* bijv. nw., Z. *-artig; -meernessel* v. groote zeeanemoon, groote zeenetel v.; *-mücke* v. zeer groote waterspin v.; *-mund* m. reuzenmond, zeer groote mond m.; *-muschel* v. taretschildpad v.; *-nase* v. reuzenneus m.; 2. zeer groote neus m.; *-ohr* o. reuzenoor o. met acht openingen (een schelpdier); *-pinguin* m., Z. *-fettgans; -schabe* v. groote kakkerlak m.; *-schildkröte* v. groote Oostindische schildpad v.; *-schlacht* v., Z. *-kampf; -schlange* v. reuzenslang v.; 2. boa constrictor m.; *-schritt* m. stap m. van een reus, reuzenschrede v.; (fig.) snelle vordering v.; *-schwamm* m. (Pl.) reuzenpaddenstoel m.; *-stark* bijv. nw. reuzensterk, buitengewoon sterk; *-stärke* v. reuzensterkte, herkuleskracht v.; *-stein* m. reuzensteen m., reuzengraf o.; *-topf* m. vaas v. van een hunnebed, urne v.; *-weg* m. weg m. der reuzen, reuzenweg m.; it. reusachtige weg m.; *-werk* o., Z. *-arbeit; -wespe* v. horenstaart m. (een viervleugelig insect).

Riesicht, bijv. nw. op een reus gelijkend.

Riesig, bijv. nw. reusachtig, zeer groot.

Riesin, (*-nen*) v. reuzin v.

Riesuhr, (*-en*) v. zandhorloge o., zandlooper m.

Ries, (*-es*, mv. *-e*) m. (van papier), riem m.; *-hänge* v. T-vormig werktuig o. om de vellen papier op te hangen.

Riesling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. saprijke, zuurachtige druif v.

Riesweise, bijv. en b. bij den riem, per riem, per 480 vel.

Rieszwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rijswerk, kribwerk o.; *- verkaufen,* bij den riem verkoopen.

Riesten, rieszen, (*riestete, geriestet* en *rieszte, gerieszt*) o. ww. (van koren), korrels laten vallen.

Riester, (*-s*, mv. *Riester*) m. (Touwsl.) stuk o. touwwerk; (Ontlk.) handgewricht o., nahand v.; it. (Schoenm.) lap m. op het bovenleer; (Landb.) ploegbalk m., strijkbord o.; it. lederen handlap m.

Rieth, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Ried.*

Riff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) rif o., blinde klip, zandbank v.; 2. (aan zeilen), rif, reef v.

Riffe(l), (*-n*) v. of **Riffelkamm,** (*-kamm(e)s*, mv. *-kämme*) m. (Landh.) vlaskam, hekel, repelkam, bos m.; it. rist v. korenaren.

Riffel-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. boom m. van den vlaskam; *-eisen* o. repelijzer o.; *-feiler* m. (Goudsm.) raspvijl v.; *-holz* o. likhout, gladhout o.; *-raspel* v. (Geweerm.) rasp, raspvijl v.

Riffe(l)n, (*riff(el)te, geriff(el)t*) bedr. ww. (Landb.) *Flachs -,* repelen, hekelen, braken; 2. (Schoenm.) gladmaken, likken; (Meub.) Z. *riefeln;* (fig.) doorhalen, bedillen, vitten.

Riffen, (*riffte, gerifft*) bedr. ww. reven, Z. *reffen.*

Rigaudon, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Italiaansche dans m., ook in zuidelijk Frankrijk in gebruik.

Rigolen, (*rigolte, gerigolt*) bedr. ww. den grond scheuren, diep omgraven, omploegen.

Rille, (*-n*) v. groef v., waterloop, straal m., riool o.

Rimborso, (*-s*, mv. *-s*) m. (Hand.) terugbetaling v.

Rimesse, (*-n*) v. (Hand.) overmaking, overzending v. van wissels of geld, remise v.; *- per Saldo,* remise v. tot slot van rekening; *-nbuch* o. remisenboek o.; *-nrechnung* v. remiserekening v.

Rimm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dwarsbalk m. voor paalwerk.

Rimpeln, (*rimpelte, gerimpelt*) bedr. ww. uitsnijden, de tanden van een kam uitsnijden.

Rimpler, (*-s*, mv. *Rimpler*) m. kammakerszaag, horlogemakerszaag v.

Rind, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. rund, runddier, hoornvee o.; it. jonge os m., vaars v.; (fig.) domme, onnoozele hals m.

Rindchen, (verkl.) o. korstje, randje o., Z. *Rinde.*

Rinde, (*-n*) v. schors v., bast m.; *die - von einem Baume abschälen,* de schors van den boom afhalen; (Gen.) *jesuitische -,* onechte kinabast m.; 2. buitenste kant m., korst v.; *-, ein Rindchen Brod,* korst v., korstje o.; (Heelk.) korst, roof v.

Rinden-artig, bijv. nw. korstachtig, korstvormig; (Pl.) korstvormig, schorsachtig; *—e Lagen,* buitenste lagen;

(Ontlk.) —*e Substanz*, bastachtig; *-baum* m., *jesuitischer* —, onechte kinaboom m.; *-höckerchen* o. mv. linsvormige eikels m. mv.; *-höckerig* bijv. nw. linsvormig; *-insekt* o. vliesvleugelig insect o.; *-kleber* m. boomkruipertje o.; *-koralle* v. korstvormig korsal o.; *-stein* m. druipsteen, leksteen m.; 2. korstvormige steen m.; *-wanze* v. bastluis, schorsluis v.

Rinder-braten, (*-bratens*, mv. *-braten*) m., Z. *Rindsbraten; -darm* m. runderdarm m.; (Delfst.) zeekoker, zeepolyp m.; *-enger* m. runderbrem v.; *-fett* o. rundvet, rundervet o.; *-herde* v. kudde v. runderen; *-hirt* m. koeiendrijver, koeherder m.; *-magen* m. runder-maag v.; 2. vetmaag v. der herkauwende dieren; *-marg* o. rundermerg o.

Rindern, bijv. en b. (w. i. gebr.) van runderen, van koeien.

Rindern, (*rinderte, gerindert*) o. ww., m. *h.* bolling zijn, tochtig zijn; 2. *die Kuh hat gerindert*, is besprongen, moet kalven.

Rinder-schieszer, (*-schieszers*, mv. *-schieszer*) m. geel kwikstaartje o.; *-stahr* m. geelachtig grijs paard o., spreeuwschimmel m.; *-stelze* v., Z. *-schieszer; -talg* m., *-unschlitt* o. rundervet o.; *-weizen* m. (Pl.) zwartkoren o.; *-zunge* v. ossetong, koeietong v.

Rindfallig, rindschälig, bijv. nw. (Boschw.) de schors of den bast verliezend; *-keit* o. afvallen o. van den bast of de schors.

Rindfleisch, (*-es*) o., z. m. rundvleesch o.

Rindfleisch-brühe, (*-n*) v. rundersaus v., runderbouillon m.; *-holz* o. brijboom, brijappelboom m.; *-stein* m. (Delfst.) vleeschroode agaat m.

Rindfliege, (*-n*) v. brem, runder-vlieg v.

Rindig, bijv. nw. met eene schors omgeven, een bast hebbende, omschorst; (Delfst.) omkorst.

Rind-leder, (*-s*) o., z. m. ossele(d)er o.; *-messer* o. mes o. om de korst van het brood te snijden.

Rinds-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. ossenoog, koeienoog o.; 2. (Pl.) koedille v., koeienoog o.; 3. onechte kamille v.; 4. veldkamille v.; *-äugig* bijv. nw. met ossenoogen, met uitpuilende oogen; *-baum* m. sneeuwboom m. van Ceilon; *-blase* v. runderblaas v.; *-blut* o. runderbloed o.; *-bremse* v., Z. *Rindfliege; -fett* o., Z. *Rinderfett; -flecke* m., *- kaldaunen* v. mv. runderpens v.; *-haar* o. runderhaar, koehaar o.; —*farbe* v. koehaarkleur v.; *-zunge* v., Z. *Rinderzunge;* —*wurz* v. bilzenkruid o.

Rindvieh, (*-(e)s*) o., z. m. rundvee o., runderen o. mv.; (fig.) lomperd, domkop; *-bremse* v., Z. *Rindfliege; -seuche* v. runderpest, sterfte, ziekte v. onder het rundvee.

Rindwurz, (*-würze*) v. bilzenkruid, slaapkruid o.

Rinfranco, (*-s*, mv. *-s*) m. (Hand.) vergoeding v. van onkosten.

Ring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ring, kring m., rond o.; *im -e herum trinken*, in het rond, gemeenschappelijk drinken; (Sterrenk.) *- des Saturn*, ring; *- um die Sonne*, kring m.; (Tuinb.) Z. *Jahrring, Jahrwuchs;* (Pl.) krans m.; 2. (van ijzer, goud &), ring m.; *kleiner -, Ringelchen, Ringlein* o. ringetje o.; (Juw.) oorring m., oorringetje o.; it. Z. *Band, Reif;* (aan eene deur), ringklopper m.; (aan eene mof), handkraag m.; (Klok.) klepelring m.; (van een ketting), schalm, schakel m.; (van een koffer), handvatsel o.; (Bouwk.) ringvormig bandje o.; (Geweerm.) laadstokring m.; (Hand.) *ein - Eisendraht*, bos m.; (aan het eind van een touw), strop m.; (van het stuurrad), vingerling, duimeling m.; 3. (aan den vinger), ring m.; *-e an Vorhängen*, gordijuringen; *ein - zu Schlüsseln*, een sleutelring m.; 4. Z. *Ohrenring;* 5. Z. *Marktplatz;* 6. venusschelp, porseleinschelp v.; 7. streng v. garen van 5 pond; 8. (voor steenkolen &), maat v.

Ring-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) ringvormig kwartsagaat m. en o.; *-amsel* v., Z. *-drossel; -anker* m. (Zeew.) anker o. met een oor; *-artig* bijv. nw., Z. *-förmig; -auge* o. ringoog o. (eene slang); 2. ringoog o., bruine brasem met 16 goudglanzige, overlangsche strepen; *-band* o. (Ontlk.) ringvormig ligament o., dwars loopende zenuw v. aan elk vingergewricht; *-bauch* m. baardvisch m.; *-bein* o. (aan paardenhoeven), hooge kroon v.; *-blume* v. (Pl.) Sint-Jacobskruid, paddekruid o.; it. Z. *Ringelblume; -bolzen* m. ijzeren bout m. met ringen; *-bürger* m. aan de markt wonende, bevoorrechte burger m.; *-deich* m. ringdijk m.; *-drossel* v. merel, lijster v. met een witten ring om den hals; *-eisen* o. (Looi.) stolts v., stompscherpe ijzeren schijf v.; *Felle mit dem — zurichten*, stoltsen.

Ringekunst, v., z. m. worstelkunst, gymnastiek v.

Ringel, (*-s*, mv. *Ringel*) m., **Ringelchen, Ringlein,** (verkl.) o. (van het haar), krulletje, lokje o.; 2. ringetje, kringetje o.; (Past.) knapkoekje o.; (Landh.) Z. *-biene;* 3. buiging, wending v.; (gemeenz.) kransje, bezoek o.; 4. hout- en kolenmaat v.; 5. (van dieren), halsring m.; 6. (Prov.) rondedans m.

Ringel-amsel, (*-n*) v., Z. *-drossel; -biene* v. bijenlarve v.; *-blume* v. goudsbloem v.; —*nfarbe* v. goudsbloemkleur v.; *-bohne* v. gewone snijboon v.; *-brod* o. krakeling m., gevlochten brood o.; *-drossel* v., Z. *Ringdrossel; -falk* m. ringvalk m.; *-fusz* m., Z. *Ringbein; -gans* v. ringgans, boomgans v., 2. brandeend, aardeend, vosseneend v.; *-gedicht* o. rondo, rondeel o., liedje o. van 13 elfletter-grepige rijmen; *-haar* o. krulhaar, kroeshaar o.

Ringelicht, bijv. nw. op krullen gelijkend, gekruld, in lokken.

Ringelig, bijv. nw. vol krullen, met krullen.

Ringel-kette, (*-n*) v. uit ringen bestaande ketting m. of keten v.; *-koralle* v. isis, edelkoraal o.; *-kraut* o. springkruid o., balsamijn v.; *-kuckuck* m. goudspecht m.; *-locke* v. haarlok, krul v.; *-mewe* v. ringmeeuw v.

Ringeln, (*ringelte, geringelt*) bedr. ww. *die Haare -*, krullen, in krullen leggen of zetten; *eine Stute -*, ringen; *die Zeugungsglieder -*, beringen; 2. met ringen bevestigen, van ringen voorzien.

Ringel-natter, (*-n*) v. ringslang v.; *-ode* v. ode v., lied o. waarin de eerste regel van elk couplet aan het einde herhaald wordt; *-persing* m. rivierbaars m.; *-rabe* v. ringraaf v.; *-ralle* v. rierhoen o. met een ring om den hals; *-raupe* v. ringrups v.; —*nmotte* v. zijdeworm m. uit Neustrië; *-reim* m. refrein o.; 2. rondo, rondeel o., Z. *Ringelgedicht; -rennen* o. ringrijden o., ringrijderij v.; *-renner* m. ringrijder m.; *-ritt* m. (Rijk.) wending, volte v.; *-satz* m. (Muz.) herhalingsthema o.; *-schlange* v. ringelslang v., Z. *-natter; -schlupfer* m. gestreepte zaagvlieg v.; *-schote* v. gestreepte nautilusschelp v.; *-schwanz* m. ringstaart m.; 2. Z. *Wickelschwanz; -spatz* m. kleine bergmosch v.; *-spiel* o. ringsteken, ringwerpen o.; *-stechbahn* v. rijspel o., baan v. voor het ringsteken, carousel o.; *-stechen* o., Z. *-rennen; -stück* o. (Muz.) rondgezang o.; *-stute* v. beringde merrie v.; *-tanz* m. rondedans m.; *-taube* v. ringduif v.; 2. Z. *Lachtaube; -vogel* m., Z. *-raupe; -weizen* m., Z. *Kuhweizen; -wurm* m. ringworm m.

Ringen, (*rang, gerungen*) o. ww. onr., m. *h.* wringen, ontrukken, zich losmaken; 2. *mit jemn. -*, worstelen, strijden, zich met alle kracht verzetten tegen; *mit dem Tode -*, worstelen, kampen; *nach Ehre -*, trachten; *nach einer Stelle -*, zoeken te krijgen; II. bedr. ww. *etw. -*, wringen, ineendraaien; *jemn. etw. aus den Händen -*, rukken, trekken; *die Hände -*, wringen; 2. Z. *ringeln;* III. o. zelfst. worstelen o., worsteling v., kampstrijd m.: *- mit dem Tode*, doodstrijd m.

Ringente, (*-n*) v. klappereend, kwakereend v.

Ringeplatz, (*-es*, mv. *Ringeplätze*) m. worstelperk o., kampplaats v.

Ringer, (*-s*, mv. *Ringer*) m. worstelaar, kampvechter, strijder, athleet m.

Ringern, (*ringerte, geringert*) bedr. ww., Z. *verringern.*

Ringerung, (*-en*) v. (Muntw.) waardevermindering, verslechting v. der munt.

Ring-fassung, (*-en*) v. gedeelte o. van den ring waarin de steen gevat is, vatsel o.; *-fertig* bijv. nw. strijdvaardig, gereed om te worstelen; *-finger* m. ringvinger m.; *-fisch* m. ringvisch m.; *-flechte* v. (Gen.) vlecht v., ringworm, dauwworm, haarworm m.; *-förmig* bijv. nw. ringvormig, kringvormig, rond, samengebogen als een ring; *-futter(al)* o. ringdoosje o.; it. Z. *-kästchen; -gang* m., Z. *Kreislauf.*

Ringgieszbecken-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. (Ontlk.)

r ngspleetverband o.; *-muskel* m.(Outlk.) ringspleetspier v.

Ring-haken, (*-hakens,* mv. *-haken*) m. haak m. tot het aanvatten van het goed dat gewrongen moet worden; *-griff* m. aangrijpen o. van den tegenstander onder het worstelen; *-haltig* bijv. nw. van weinig gehalte, van weinig inhouds, gering; *-horn* o. gewone dambordschelp v.; *-huf* m., Z. *Ringelfusz; -kästchen, -kästlein* o. ringkastje o.; *-kasten* m. ringkas, omvatting v. van den steen; *-knorpel* m. ringvormig kraakbeen o.; *-kragen* m. ringkraag m.; (Krijgsw.) zilveren borstplaatje o. der officieren; (Nat. hist.) vliegenvanger m.; *-kugel* v. uit ringen gevormde hemelglobe v.; *-leiste* v. golvende lijst, keelijst v., ojief o.

Ringler, (*-s,* mv. *Ringler*) m. draaier, rozenkransenmaker m.

Ring-lerche, (*-n*) v. ringleeuwerik m.; *-luftröhrenband* o. (Outlk.) tot de luchtpijpen behoorend ringvormig verband o.; *-masz* o. (Goudsm.) ringmaat v.; *-mauer* v. ringmuur, stadsmuur, wal m.; *-merle* v., Z. *-drossel; -nagel* m. ringbout, ringnagel, oogbout m.; *-panzer* m. uit draadringen vervaardigd pantser o.; *-platz* m., Z. *Ringeplatz; -rennen* o., Z. *Ringelrennen.*

Rings, bijw., *-um,* rondom; *-herum,* rondom, in een kring, naar alle kanten, in de rondte; *-herum liegende Gegend,* de omtrek; *- herum die Gesundheit trinken,* op elkanders gezondheid drinken; *- um ein Haus & herum gehen,* rond & loopen.

Ring-schachtel, (*-n*) v., Z. *-kästchen; -scharte* v. keep, schaar v. in een ring; (Wap.) deuk v. in een pantser.

Ringschild-(knorpel)band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. (Outlk.) verband, ligament o. dat de luchtpijp sluit; *-muskel* m. spier v. die de luchtpijp sluit.

Ring-schraube, (*-n*) v. (Slot.) ringschroef v., schroefoog o.; *-schwalbe* v. zeezwaluw v.; *-schwamm* m. (Pl.) gevlekte paddenstoel m.; *-spindel* v. (Dr.) draaiboom, klauw m., spil v.; *-stein* m. in een ring gevatte edelsteen m.; *-stock* m. stuk hout o., stok m. tot het wringen van de wasch; *-tanz* m., Z. *Ringeltanz; -tau* o. (Zeew.) bos m. kabel; *-taube* v., Z. *Ringeltaube; -uhr* v. in een ring gevat horloge o.; 2. zonnewijzer m.

Ringung, (*-en*) v. kromming, buiging v.; (Muntw.) Z. *Ringerung.*

Ringweise, bijw. ringsgewijs, bij ringen, in eene rij om, als een ring; *Draht - verkaufen,* in ringen of bossen.

Ringwurm, (*-wurm(e)s,* mv. *-würmer*) m. ringworm, dauwworm m.; *-zange* v. ringtang v.

Rinke, (*-n*) v. kaan v. van walvischspek.

Rinkeln, (*rinkelte, gerinkelt*) bedr. ww. toegespen, met een haak of touw bevestigen.

Rinken, (*-s,* mv. *Rinken*) m. groote gesp v., sterke ijzeren ring m.; (Bouwk.) astragaal m.; 2. groote gesp v.; 3. kousenband m.; (Spr.) *er wird den - an der Thüre lassen,* hij zal zijn eigen huis niet durven bezoeken.

Rinken, (*rinkte, gerinkt*) bedr. ww. (veroud.) toegespen, met eene gesp sluiten.

Rinken-dorn, (*-(e)s,* mv. *-e* of *Rinkendörner*) m. tong v. van eene gesp; *-tuch* o. jachtnet o. met ringen.

Rinkinken, (*rinkinkte, gerinkinkt*) (Zeew.) (van schepen), tegen elk. stooten.

Rinn-auge, o., **-äugig,** bijv. nw., Z. *Triefauge* &.

Rinne, (*-n*) v. goot, waterleiding v., riool, kanaal o.; (in eene straat), goot v.; (Mol.) meelgat o.; (Giet.) groef, gleuf v.; (Zeew.) zoggat o.; 2. dakgoot v.; (Bouwk.) (in een muur), watergat o.; (in eene lijst), sleuf, groef v.; (Jachtw.) Z. *Rinnengarn;* (Delfst.) Z. *Rinnenmuschel.*

Rinnchen, (verkl.) o. gootje, rioolije o., Z. *Rinne.*

Rinneisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. gootijzer, ijzer o. dat de dakgoot draagt.

Rinnen, (*rann, geronnen*) o. ww. onr., m. *s.* vloeien, afvloeien, stroomen, afloopen, Z. *fließen;* 2. (van vet), afdruipen; 3. m. *h.* (van vaten), loopen, lekken; (van de oogen), tranen ontlasten; *-de Augen haben,* loopende oogen hebben; II. bedr. ww. groeven, gootsgewijs uithollen.

Rinnen-blatt, (*-blatt(e)s,* mv. *-blätter*) o., **-blume,** (*-n*) v. waterblad o., waterbloem v.; *-eisenbahn* v. spoorweg m. met platte rails; *-förmig* bijv. nw. gootvormig; (Pl.) gegroefd, met groeven of sleuven; *-garn* o. (Jachtw.) vlouw v., snippennet o.; *-knecht* m. (Br.) plank v. die de goot van den brouwketel draagt; *-muschel* v. buis- of gootvormige schelp v.; *-schienen* v. mv. mijnrails v. mv.; *-schnabel* m. albatros m.; *-zirkel* m. gergelijzer, kreusmes o.

Rinnholz, (*-es*) o., z. m. goothout o.

Rinnicht, bijv. nw., Z. *rinnenförmig.*

Rinnig, bijv. nw. uitgehold, met eene keep, gleuf of sponning.

Rinnleiste, (*-n*) v. keellijst v.

Rinnsal, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Rinne;* (van eene rivier), bedding v.

Rinnsel, (*-s,* mv. *Rinnsel*) m., Z. *Rinnsal;* 2. o. stremsel o.

Rinn-stein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gootsteen, drupsteen m. onder de goot; *-werk* o. (Bergw.) waterleiding v. voor het wegloopen van het overtollige water in de mijn.

Riole, (*-n*) v. (Landb.) diepe vore v.; 2. goot v., riool o.; (Prov.) boekenplankje o.

Riolen, (*riolte, geriolt*) bedr. en o. ww., m. *h.* (Landb.) *einen Acker -,* diep omploegen, diep omgraven, den grond scheuren van.

Riolpflug, (*-pflug(e)s,* mv. *-pflüge*) m. diep werkende ploeg m.

Ripaticum, (*-s,* mv. *Ripatiken*) o. kaaigeld, tonnengeld o.

Ripien-bass, (*-basses,* mv. *-bässe*) m. baszanger m. die eene stem moet aanvullen.

Ripienist, (*-en,* mv. *-en*) m. (Muz.) hij die eene stem moet aanvullen in een koor, figurant m.

Ripienstimme, (*-n*) v. vulstem v., Z. *Ripienist.*

Ripostiren, (*ripostirte, ripostirt*) bedr. ww. antwoorden, hervatten, hernemen.

Rippchen, (verkl.) o. ribbetje o., Z. *Rippe;* (Vleeschh.) coteletje o.; (Outlk.) kleine rib v.; (Pl.) ribbetje o.

Rippe, (*-n*) v. (Outlk.) rib, zijde v.; *jemn. in die -n stoszen,* een stomp in de zijde geven, de ribben breken; (Zeew.) (van een schip), kant m.; (Bouwk.) rib v., balk m., bint o.; (Boekb.) (van een boek), ribbing v.

Rippel, (*-n*) v. (Pl.) duizendblad o.

Rippelei, (*-en*) v., **Rippellied,** (*-(e)s,* mv. *-er*) o. straatzangerslied o.

Rippeln (sich), (*rippelte, geripptelt*) wed. ww. zich reppen, zich bewegen, zich weren; 2. bedr. ww., Z. *riffeln.*

Rippen, (*rippte, gerippt*) bedr. ww. met ribben of ribbetjes voorzien; (Bliks.) groeven, uitgroeven, uithollen; (Pl.) *gerippt,* geribd, met ribbetjes.

Rippen-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. kalvijnappel m.; *-blase* v. eene soort van holothurie of tripang, een wormvormig straaldier; *-blutader* v. tusschen de ribben liggende bloedader v.; *-braten* m. gebraden rib v.; it. coteletten v. mv., ribbetjes o. mv.; *-bruch* m. breuk v. in de ribben; *-bund* m. (Vuurw.) omwinden o. der vuurkogels met touw; *-farn* m. varenkruid o.; *-fell* o., Z. *-haut; -fleisch* o. tusschen de ribben liggend vleesch o.; *-gefängniss* o. gevangenis v. van welke de vloer van scherpe latten gemaakt is; *-geschirr* o. paardetuig o. met ribbetjes; *-hals* m. hals m., uiteinde o. eener rib; *-halter* m. ongelijkzijdige spier v.; *-haut* v., *-häutchen* o. ribbenvlies, ribvliesje o.; *—entzündung* v. ontsteking v. van het ribbenvlies; *-heber* m. (Outlk.) ribbenspieren, groote en kleine borstspieren v. mv.; *-knorpel* m. tot de ribben behoorend kraakbeen o.; *-kucken* m. zwelling, benauwdheid v. tusschen de korte ribben, Z. *Herzgespann; -los* bijv. nw. zonder ribben; (Pl.) ongeribd; *-pulsader* v. tusschen de ribben liggende polsader v.; *-schnalle* v. (Giet.) gegroefde gesp v.; *-stosz* m. stoot, stomp m. in de zijde; *-stöszer* m. wipslagboom m.; *-strafe* v. gevangenisstraf v., Z. *-gefängniss; -stück* o. ribbenstuk o.; *-theil* m. (Outlk.) tot de ribben behoorend deel o.; *-weh* o. zijdewee, pijn v. in de ribben of zijden; *-winkel, -winbel* m. (Outlk.) hoek m. van de ribben; *—beine* o. mv. ribbewervelbeenderen o. mv.; *-zwischenraum* m. ruimte v. tusschen de ribben.

Rippholz, (*-es,* mv. *Ripphölzer*) o.

(Art.) bedding v. der batterijen; (van een schip), inhout o.; (Bouwk.) ribhout o.

Rippig, bijv. nw. met ribben, vol ribben.

Rippsrapps, bijw. (Volksl.) in haast, in de vlucht, roofzuchtig; (Spr.) - *in meinem Sack, der andre habe was er mag*, ieder zorgt voor zich zelven.

Risch, bijv. nw., Z. *rasch*.

Risch, (*-es*, mv. *-e*) m. (van eene rivier), glooiing, helling v.; (Pl.) riet o., bies v.; *-drähtig* bijv. nw. (Boschw.) met rechte aderen, rechtdradig, met rechte vezelen.

Rischt, (*-es*, mv. *-e*) o. dwarshout o. onder den dissel.

Risentito, bijw. met uitdrukking, levendig.

Risiko, (*-s*) o., z. m. gevaar o., risico v.

Riskant, bijv. nw. gevaarlijk, gevaar loopend, gewaagd.

Riskiren, (*riskirte, riskirt*) bedr. ww. wagen, in gevaar brengen.

Rispe, (*-n*) v. (Pl.) rist v. bloemen of vruchten; it. Z. *Lolch, Taubhafer*.

Rispel, (*-n*) v. tros m., trosje o. druiven, vruchten &; it. rist v.

Rispen-artig, -blüthig, -förmig, bijv. nw. (Pl.) in trossen, in bosjes, bij risten; *-gras* o. rietgras, hondsgras o.; 2. biesgras o.; 3. voedergras o.

Rispig, bijv. nw., Z. *rispenartig*.

Riss, (*-es*, mv. *-e*) m. scheuring v.; *einen - in etw. thun*, iets scheuren, van een trekken; *mit Einem -*, met een enkelen ruk; (gemeenz.) *-e bekommen*, klappen krijgen; 2. (in eene stof), scheur v., winkelhaak m.; (van eene wond), schram, snede v.; (van den grond), scheur v., barst m., spleet, kloof v.; (van hout), barst m.; 3. spleet, kloof v.; (fig.) *vor dem - stehen*, voor alles moeten instaan of verantwoordelijk zijn; (fig.) scheuring, oneenigheid, verwijdering v.; *dies macht einen - in meine Rechnung*, dat doet mijne plannen in duigen vallen; *einen - in den Beutel machen*, een gat in de beurs, de beurs leeg maken; it. (in eene familie), leegte v., verlies o.; 4. schets, teekening v., ontwerp o.; (Bergw.) aan de aardoppervlakte uitgegraven mijn v.

Rissbank, (*-bänke*) v. kribwerk, rijswerk o., rijsbank v., steenen beer m., met geschut voorziene walgang m.

Rissig, bijv. nw. gebarsten, gespleten, gescheurd; (Krijgsw.) - *laufen*, door riolen loopen.

Rissling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. basttaardwijnstok m. met witte druiven.

Riss-platte, (*-n*) v. (Kamm.) hoornen plaat v. om over te teekenen; 2. koperen plaat v., waarop de schets of het plan gegraveerd is; *-wunde* v. schram v.

Rist, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van een paard), schoft v., gewricht o.; (Outlk.) wreef v.

Risse, (*-n*) v. bosje o. vlas.

Risten, (*ristete, geristet*) bedr. ww. *den Hanf -*, in bosjes binden of leggen.

Rister, (*-s*, mv. *Rister*) m. lap m., stukje o. op schoen of laars.

Ristorniren, (*ristornirte, ristornirt*) bedr. ww. (Hand.) eene rekening uit het eene boek in het andere overbrengen.

Ritardando, bijw. (Muz.) vertragend, in snelheid verminderend.

Rite, bijw. naar ouder gewoonte, naar den vorm, naar de wet; it. behoorlijk, plechtig.

Ritornell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Muz.) herhalingsthema, ritornel o.

Ritratte, (*-n*) v. (Hand.) herwissel m., Z. *Ricambio*.

Ritsch!, tussch. rits!, daar scheurt het!

Ritscher, (*-s*, mv. *Ritscher*) m. vink m.

Ritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. rit, wandelrit, optocht m. te paard; *in einem -e*, in eenen rit, zonder op te houden; (gemeenz., fig.) in eens, met een enkelen slag; (Jachtw.) gevecht o., strijd m., opsporen o. van het wilde zwijn; 2. *auf den - geben*, in huur geven, verhuren.

Ritteln, (*rittelte, gerittelt*) o. ww., Z. *rütteln*.

Ritter, (*-s*, mv. *Ritter*) m. ridder, edelman m., lid o. eener ridderorde; *irrender, fahrender -*, dolende ridder; *jem. zum - schlagen*, tot ridder slaan, tot den ridderstand verheffen; (fig.) moedig, dapper, edel man m.; *an jemn. zum - werden wollen*, zijn moed willen toonen jegens; 2. (van eene dame), beschermer, geleider, minnaar, cavalier m.; 3. schutterkoning m.; 4. (Kookk.) *armer -*, sneedjes o. mv. brood of beschuit tot wentelteefjes gebakken; 5. (Nat. hist.) ridder m. (eene forel); 6. Spaansche ruiter m.

Ritter-akademie, (*-n*) v., Z. *-schule; -alter* o. riddertijd m., middeleeuwen v. mv., eeuw v., tijd m. der ridders; *-art* v. handelingen, zeden, gewoonten v. mv. der oude ridders; *-bank* v. bank, zitplaats v. voor de edellieden; *-bild* o. ridderbeeld, ruiterbeeld o.; 2. ruiterstandbeeld o.; *-blume* v., Z. *-sporn; -brauch* m., Z. *-art; -buch* o. boek o. van de ridderschap; it. boek o. over het ridderwezen; *-burg* m. ridderslot o., ridderburcht m., ridderkasteel o.; it. leenroerig slot o.

Ritterbürtig, bijv. nw. van adellijke afkomst; *-keit* v. adellijke afkomst v., adel m.

Ritter-canton, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-kreis; -dank* m. belooning v. eens ridders; *-dienst* m. ridderdienst m.; 2. ridderlijke daad o.; *-ding* o., Z. *-gericht; -dorf* o. adellijk dorp o.; *-eid* m. eed m. als ridder, ridderlijke eed m.; *-feld* o. tot een adellijk goed behoorend veld o.; *-freiheit* v. ridderlijke vrijheid v., voorrecht o. eens ridders; *-gebrauch* m., Z. *-art; -gedicht* o. gedicht o. over het ridderwezen; *-geist* m. ridderlijke geest m.; *-gerechtsame* v. recht o. van een ridder; *-gericht* o. rechtbank v. der ridders; 2. adellijke rechtbank, rechtbank v. van eer; *-geschichte* v. riddergeschiedenis v., ridderroman m.; *-geschlecht* o. riddergeslacht o.; *-geschmack* m. smaak m. van de ridderschap; *-gesetz* o. wet v. op het ridderwezen; *-gut* o. riddergoed, adellijk goed o.

Ritterhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw., Z. *ritterlich*.

Ritter-hauptmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. ridderhoofdman m.; *-haus* o. ridderlijk of adellijk huis o.; it. Z. *-geschlecht; -hof* m. adellijk slot, ridderslot o.; *-hufe* v. boerenplaats v. die vrij is van belasting; *-kasten* m. ridderkas v.; *-kreis* m. gebied o. eener ridderschap; *-kreuz* o. ridderkruis o.; (Pl.) scharlei, algoede v.; *-lehen* o. adellijk leen o.

Ritterlich, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *rittermäszig*; 2. ridderlijk; *von -er Abkunft, Geburt*, van adellijke afkomst; (fig.) dapper, onverschrokken, onversaagd, heldhaftig; *-keit* v. heldhaftigheid, dapperheid, onverschrokkenheid, ridderlijke daad v.

Ritter-mann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. riddersman, tot een adellijk goed behoorende boer m.; *-mantel* m. riddermantel m.; *-mäszig* bijv. nw. ridderachtig, zooals een ridder betaamt; *-orden* m. ridderorde v.; *-ort* m. (w. i. gebr.) Z. *-kreis; -pferd* o. paard o. eens ridders; (Nat. hist.) Z. *Heupferd*; 2. belasting v. gelijk staande met die waarop de dienst van een ridder in den krijg geschat wordt; *-pflicht* v. ridderplicht m.; *-rath* m. raad m. van ridders; it. raad m. van den landsadel; *-recht* o. recht(en), voorrecht(en) o. (mv.) van de ridderschap; 2. rechten o. mv., wetten v. mv. voor den adel eener provincie; *-rolle* v. lijst v. der ridders; (Tooneelk.) rol v. van ridder; *-roman* m. ridderroman m.; *-saal* m. ridderzaal v.; it. receptiezaal v.

Ritterschaft, (*-en*) v. rang, stand m., waardigheid v. van ridder; 2. ridderlijke stand m.; 3. ridderschap v., al de ridders m. mv.

Ritterschaftlich, bijv. nw. tot de ridderschap behoorende of daarop betrekking hebbende.

Ritterschild, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ridderschild o.

Ritterschlag, (*-(e)s*) m., z. m. ridderslag m.; *jemn. den - ertheilen*, den ridderslag geven, tot ridder slaan, tot den ridderstand verheffen; *einen - halten*, ridders benoemen.

Ritter-schloss, (*-schlosses*, mv. *-schlösser*) o., Z. *-burg; -schule* v. academie, school v. voor jonge edellieden, militaire school v.; *-schwert* o. ridderzwaard o.; *-sinn* m., Z. *-geist; -sitte* v., Z. *-art*; 2. beleefdheid, hoffelijkheid v.; *-sitz* m. ridderzetel m.; 2. Z. *-hof, -gut*.

Rittersmann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m. ridder, ruiter m.

Ritter-spiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ridderspel o.; 2. tornooispel o.; *-sporn* m. ridderspoor o.; (Pl.) ridderspoor, hanenspoor v.; *-sprung* m. (Leenw.) rit m. in volle wapenrusting, van een ridder, die zijne goederen op zijne dochter wil doen overgaan; *-stand* m. ridderstand, adelstand m.; 2. Z. *Ritterschaft*; *-statue*

s. ruiterstandbeeld o.; *-stern* m. ridderster, ridderorde v., ordesteeken o.; 2. (Nat. hist.) zeester v.; *-steuer* v. belasting v. der ridders; *-stutz* m., Z. *Helmfeder, Helmschmuck; -tafel* v. riddertafel v.; it. Z. *-bank; -tag* m. vergadering v. der ridderschap; *-taube* v. trekduif v.

Ritterthum, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Ritterschaft* (1); 2. *Ritterwesen.*

Ritter-tracht, (*-en*) v. ridderkleeding, uitrusting v., kostuum o. eens ridders; *-treue* v. riddertrouw v.; *-tute* v. groote naaldvisch m.; *-waffe* v. ridderwapen o.; *-wesen* o. ridderwezen o., al wat tot de ridderschap betrekking heeft; *-wort* o. ridderwoord, eerewoord o. des ridders; *-würde* v. waardigheid v. van ridder; *-zehrung* v. gastvrijheid v. aan dolende ridders verleend; *-zeit* v., Z. *-alter; -zug* m. tocht m. van een ridder; 2. kruisvaart, ridderlijke daad v.

Rittig, bijv. nw. (van een paard), gedresseerd, ingereden, geschikt om te berijden.

Rittlings, bijw. schrijlings, één been aan deze, één been aan gene zijde.

Rittlohn, (*-(e)s*) m., z. m. rijloon, huurgeld o.

Rittmeister, (*-sters,* mv. *-ster*) m. ritmeester m., kapitein m. bij de kavalerie; *-stelle* v. ritmeesterspla ats, waardigheid v. van ritmeester.

Rittstroh, (*-(e)s*) o., z. m. geknakt stroo o.

Ritual, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Kath.) boek o. dat de gewoonten en plechtigheden der Kerk bevat, rituaal o.

Ritus, (onb., mv. *Riten*) m. kerkgewoonte, plechtigheid v., ritus m.

Ritz, (*-es,* mv. *-e*) m. of **Ritze,** (*-n*) v. (verkl. *Ritzchen* o.) reet, spleet, scheur v.; (Heelk.) schram, insnijding, oprijting v.; (gemeenz.) keep, insnede, gleuf v., barst m., scheur v.

Ritzeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. mijnwerkershouweel o.; (Zeew.) Z. *Krabber.*

Ritzen, (*ritzte, geritzt*) bedr. ww. een weinig insnijden, oprijten, openrijten, schrammen; (Bergw.) eene mijn openen; 2. wed. ww. *sich -,* zich schrammen, zich de huid ophalen.

Ritzfeder, (*-n*) v. (Bergw.) metalen plaatje o. tusschen de wiggen in de rotsen geplaatst; *-heu* o. hooi o. van de hoogste toppen der rotsen.

Ritzicht, bijv. nw. op eene reet, een scheur, een barst gelijkende.

Ritzig, bijv. nw., Z. *rissig.*

Ritz-messer, (*-sers,* mv. *-ser*) o. (Heelk.) lancet o.; *-werk* o. mijnwerkerswerktuig o. om de rotsen te doen springen.

Rival, (*-(e)s,* mv. *-en*) m. mededinger, tegenpartij, concurrent m.

Rivalisiren, (*rivalisirte, rivalisirt*) o. ww., m. *h.* mededingen, wedijveren, concurreeren.

Rivalität, v., z. m. mededinging, wedijvering, concurrentie v.

Rivalso, (*-s,* mv. *-s*) m., Z. *Regress.*

Robät, Robot, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (in Hongarije), leendienst m.

Robbe, (*-n,* mv. *-n*) m. of (*-n*) v. rob, zeehond m., zeekalf o., zeebeer m.; 2. zoogdier o. met vinvormige pooten.

Robben-fang, (*-(e)s*) m., z. m. robbenvangst v.; *-fell* o. robbevel, zeehondevel o.; *-fleisch* o. robbevleesch o.; *-klopfer* m. schip o. dat op de robbenvangst gaat; *-knüppel* m stok m., knots v. om de robben te dooden; *-schiff* o., Z. *-klopfer; -schläger* m. robbenvanger m.; 2. Z. *-klopfer; -speck* m. robbe(n)spek o.; *-thran* m. robbe(n)traan v., *-zunge* v. robbetong v.

Robber, Rubber, (*-s,* mv. *Robber* of *Rubber*) m. dubbel gewonnen partij v.

Robertskraut, (*-(e)s*) o., z. m. Robertskruid o.

Robinerien, v. mv. kluchtige streken v. mv., grappen v. mv., fijne zetten m. mv.

Rocambole, (*-n*) v. Spaansche sjalot v.

Roccetto, (*-s,* mv. *-s*) m. koorhemd o. der bisschoppen.

Roche, (*-n*) v. rog m. en v.; (Schaaksp.) kasteel o., toren m.; 2. kraai v.

Röcheln, (*röchelte, geröchelt*) o. ww., m. *h.* rochelen, reutelen.

Rochen, rochiren, (*rochte, gerocht* en *rochirte, rochirt*) o. ww., m. *h.* (Schaaksp.) het kasteel naast den koning en vervolgens den koning aan de andere zijde van het kasteel zetten, roqueeren.

Rochenadler, (*-adlers,* mv. *-adler*) m. zeearend m.

Röchler, (*-s,* mv. *Röchler*) m., **-in,** (*-nen*) m. rochelaar, reutelaar m., rochelaarster, reutelaarster v.

Rochwand, (*-wände*) v. rotswand v.; it. kalksteen m.

Rock, (*-(e)s,* mv. *Röcke*) m. (van mannen), jas, overjas v.; (van geestelijken), lijfrok m., soutane v.; (van vrouwen), rok, onderrok m.; 2. overjas v., rok m.; (fig.) *jemn. den - ausklopfen,* iem. den mantel vegen, gedacht doorhalen.

Rockband, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. rokband m.

Röckchen, (verkl.) o. rokje, lijfje, jasje o.

Rocken, (*-s,* mv. *Rocken*) m. spinrokken o.; 2. (Zeew.) presenning v., zeilkleed, pekkleed o., teerlap m. om den mast; 3. Z. *Rogge.*

Rocken, (*rockte, gerockt*) bedr. ww. met zoden bedekken, beleggen.

Rocken-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*), **-blatt,** (*-blatt(e)s,* mv. *-blätter*) o., **-brief,** (*-(e)s,* mv. *-e*) m. spinrokkenband m.; *-philosophie, -weisheit* v. oude-wijvenpraatjes o. mv., wijsheid v. van het spinnewiel; *-stiel* m. steel m. van het spinrokken; *-stock* m. spinstok m.; *-stube* v. spinkamer v.; *-zunft* v. gilde o. der spinners of spinsters.

Rock-falte, (*-n*) v. plooi, vouw v. in de jas of den rok; *-knopf* m. roksknoop m.; *-schoss* m. schoot v. van eene jas, van een rok; *-tasche* v. rokzak, zak m. in eene jas.

Rodaun, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Pl.) rondoog o. (eene soort van kassie).

Rödde, (*-n,* mv. *-n*) m. rekel, reu m., mannetje o. van honden, vossen en wolven &.

Rode, (*-n*) v., Z. *-acker;* 2. Z. *-hacke.*

Rode-acker, (*-ackers,* mv. *-äcker*) m., **-land,** (*-land(e)s,* mv. *-länder*) o. pas ontgonnen akker m., land o., *-hacke, -haue* v. hak v. die gebruikt wordt om braakland van onkruid te zuiveren.

Rödel, (*-s,* mv. *Rödel*) m. pakstok m.; (Pl.) luiskruid o.; 2. Z. *-kraut;* (Rechtspr.) register o.

Rödel-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m., Z. *Klapperapfel; -bretter* o. mv. planken v. mv., die om eene pomp, om een put gelegd zijn; *-kraut* o. luiskruid o.

Rödeln, (*rödelte, gerödelt*) bedr. ww., Z. *rütteln.*

Roden, (*rodete, gerodet*) bedr. ww. (Landb.) Z. *reuten.*

Roden, (*-s,* mv. *Roden*) m. vetmaag, vierde maag v. der herkauwende dieren; *-kopf* m. (Nat. hist.) dolfijn, tuimelaar m.

Roder, (*-s,* mv. *Roder*) m. hij, die braakland gaat bewerken, ontginner, ploeger m.

Roderbsen, v. mv. erwten v. mv. als belasting voor pas ontgonnen land.

Rodezehnte, (*-n*) v. tiend v. van pas ontgonnen land.

Rodler, (*-s,* mv. *Rodler*) m. trommelduif v.

Roffel, (*-s,* mv. *Roffel*) m. roffelschaaf v.

Rogatorium, (*-s,* mv. *Rogatorien*) o. verzoek, smeekschrift, request o.

Rogel, bijv. en b. los, waggelend, wankelbaar, niet vast staande.

Rogeln, (*rogelte, gerogelt*) o. ww., m. *h.* wankelen, waggelen, niet vast staan.

Rogen, (*-s,* mv. *Rogen*) m. (van visch), kuit v.; (fig.) *den besten - von etw. haben,* het fijnste, het beste hebben van.

Rogener, Rögner, (*-s,* mv. *Rogener* en *Rögner*) m., Z. *Rogenfisch.*

Rogen-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m. kuitvisch m. en v.; *-hecht* m. kuitsnoek m.; *-karpfen* m. kuitkarper m.; *-stein* m. kuitsteen m.; *-stint* m. wijfjesspiering, kuitspiering m.

Roggen, (*-s*) m., z. m. rogge v., koren o.; *wilder -,* Z. *-gras.*

Roggen-ähre, (*-n*) v. roggeaar v.; it. soort van zeegras; *-blätter* o. mv. gewoon, wild patientiekruid o.; *-blüthe* v. roggebloem v.; *-boden* m. met rogge beplante grond m.; *-bollen* m. Spaansche sjalot v.; *-brei* m. roggebroodspap v.; *-bund* m. schoof v. rogge; *-feld* o. met rogge bezaaid veld, roggeveld o., roggeakker m.; *-gerste* v., Z. *Korngerste; -gras* o. wilde rogge v.; *-gülte* v. belasting v.

op de rogge, belastingv. in rogge te voldoen; *-klosz* m. roggedeeg o.; *-korn* o. roggekorrel v.; 2. (verzam.) rogge v.; *-mehl* o. roggemeel o.; *-moor* m. en o. moeras o., grond m. geschikt voor den roggebouw; *-muhme* v. spook o. in het koren; *-stein* m. schilfersteen m. en o.; *-stroh* o. roggestroo o.; *grobes* —, dakstroo, grof roggestroo o.: *-trespe* v. onder de rogge groeiende harik v.; *-vögelchen* o., *-wurm* m. roggeworm, korenworm m.

Rögling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Rogenfisch.*

Rogwurz, (*-würze*) v. standelkruid o.; 2. Z. *Zaunrübe.*

Roh, (*-er*, *-st*) bijv. en b. (van steenen), ruw, onbehouwen, niet bewerkt; (van eetwaren), rauw, ongekookt, (van metalen), ruw, onzuiver; (van zijde), niet ontschaald, niet ontgomd; (van linnen), ongebleekt, ongewasschen; (van een boek), in bladen, los; *-es Fleisch*, ongaar, rauw vleesch; it. (aan wonden), wild vleesch; *sich - liegen*, (zich) doorliggen; (Grav.) *-e Züge*, ruwe trekken; *-e Arbeit*, ruw werk, onafgedaan werk; *-es Buch*, onafgesneden; (Hand.) *-e Bilanz*, proefbalans v.; *-er Betrag*, onzuiver; 2. ruw, onbeschaafd, woest, wild, onopgevoed, barbaarsch, onbeschoft, lomp; *-e Sitten*, ruw; *ein -es Leben führen*, ongeregeld.

Roh-arbeit, (*-en*) v. (Giet.) eerste bewerking van een erts; it. ruw werk o.; *-eisen* o. ruw ijzer, uit het erts gesmolten ijzer o.; *-gut* o. onverwerkt goed o., onverwerkte stof v.; *-erzeugniss* o. onzuivere opbrengst v.

Rohheit, v., z. m. (van vleesch), rauwheid, ongaarheid v.; (van steenen), ruwheid v., onbewerkte toestand m.; (fig.) ruwheid, onbeschaafdheid, onbeschoftheid, barbaarschheid, woestheid v.

Roh-höpfig, bijv. nw. (van bier), met ongare hop bereid; *-höpfigkeit* v., Z. *Rohheit; -kupfer* o. onzuiver koper o.; *-lech* o. bij het ruw smelten gewonnen zilvererts o.

Röhling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ruw, onbeschaafd persoon, lummel m.

Rohm, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Rahm*; 2. Z. *Labmagen.*

Rohmicht, rohnicht, bijv. nw., Z. *rothbrüchig.*

Rohne, (*-n*) v. beet v., beetwortel m.

Roh-ofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. smeltoven m. van weinig erts houdende metalen; *-pfanne* v., Z. *Schwefelpfanne.*

Rohr, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Röhre*) o. (Pl.) riet o., bies v.; *indisches -*, rotting m.; 2. (van een oven, eene pijp &), buis, pijp, blaaspijp, schoorsteenpijp v.; (Spoorw.) *sich theilendes* of *verzweigendes -*, vertakkingsbuis v.; (van een slot), sleutelpijp v.; (van een geweer), loop m.; (van een verrekijker), buis v.; 3. vuurroer, geweer o.; (fig.) *etw. auf dem -e haben*, iets op het oog hebben, bedoelen; (Spr.) *wer im -e sitzt, schneidet sich die Pfeifen wie er will*, wie het dichtst bij het vuur zit, warmt zich het best of in het veen ziet men op geen turfje.

Rohr-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) dropsteenachtig, cilindervormig kwartsagaat m. en o.; *-ammer* v., Z. *-sperling; -arbeit* v. rietwerk, rottingwerk o.; *-art* v. rietsoort v.; *-artig* bijv. en b. rietvormig.

Röhrbein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. mergbeen, holbeen o., holpijp v. van het been.

Rohr-besen, (*-besens*, mv. *-besen*) m. bezem, stoffer m. van zeegras; *-blatt* o. (Wev.) kamblad o., weverskam m.; *-blech* of *Röhrblech* o. plaatje o. op de kachelpijp; *-bohrer* m. kanonboor, kaliberboor v.; *-brüller* m., Z. *-dommel.*

Röhr-brunnen, (*-nens*, mv. *-nen*) m. fontein v., door pijpen steeds vloeiende pomp of bron v.; *-büchse* v. vergaderbak m. van de pijpen eener fontein; 2. ijzeren ring m., welke twee pijpen of loopen verbindt.

Rohr-bund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **-bündel,** (*-dels*, mv. *-del*) m. bosje o.. riet; *-busch* m. rietbosje o.; *-cassie* v. pijpkassie v.

Röhrchen, (verkl.) rietje, buisje, pijpje o.; (van eene fluit &), mondstukje o.; (Ontlk.) buisje o.

Rohr-dach, (*-dach(e)s*, mv. *-dächer*) o. rieten dak o.; *-decke* v. (van eene kamer), rietbedekking, rieten zoldering v., plafond o.; 2. bedekking v. van rieten, biezen mat v.; *-dickicht, -dickig* o., Z. *-gebüsch; -dommel* v. roerdomp, putoor m.; *-drossel* v. rietmusch v.

Röhre, (*-n*) v. (van vossen &), Z. *Bau*; 2. hol lichaam o., pijp, buis v.; (van eene bron), onderaardsch kanaal o., waterloop m.; (van een weerglas), buis v.; *gläserne -*, glazen buis v.; (van eene dakgoot), pijp, aflaatpijp v.; (van een kandelaar), hoedje, dopje o., kandelaarspijp v.; (bij het soldeeren), blaaspijp v.; (Heelk.) holpijp v.; it. Z. *Spitzröhrchen*; (Ontlk.) holbeen o., holpijp v.; (Heelk.) pijpzweer v.; (Pl.) buisje o.; (Nat. hist.) Z. *Röhrenschnecke.*

Röhreisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Giet) pook v. om het kolenvuur op te porren.

Röhreln, (*röhrelte, geröhrelt*) bedr. ww. met een pijpje voorzien; (Tuinb.) pijpvormig enten.

Rohren, röhren, bijv. nw. rieten. van riet gemaakt.

Röhren, (*röhrte, geröhrt*) o. ww., m. *h.*, Z. *rieseln*; (Jachtw.) (van het hert), schreeuwen; 2. bedr. ww., Z. *beröhren.*

Rohren, (*rohrte, gerohrt*) o. ww. riet snijden, riet verzamelen; 2. bedr. ww. met riet bekleeden, bedekken.

Röhren-artig, bijv. nw., Z. *-förmig; -baum* m. seringeboom m.; *-blech* o. geslagen ijzer, plaatijzer o.; *-blume* v. rietbloem v.; *-bohrer* m. avegaar m., zwikboor v.; *-büchse* v., Z. *Rohrbüchse*; *-cassie* v. pijpkassie v.; *-coralle* v. pijpkoraal o.; *-fahrt* v. (Waterb.) waterleiding v. door buizen of pijpen; *-fisch* m. pijpvisch, buisvisch m.; *-form* v. pijpvorm, pijpenvorm m.; *-förmig* bijv. nw. pijpvormig, buisvormig; *-geschwür* o. (Heelk.) pijpzweer, fistel v.; *-holz* o., Z. *Röhrholz*; *-hülse* v. (Pl.) Z. *-weide*; *-kern* m. pijpenknoop m.; *-kessel* m. pijpvormige ketel m.; *-kiemer* m. visch m. met buisvormig verlengde kieuwen; *-kitt* m. (Waterb.) tras v. voor buizen of pijpen; *-knochen* m., Z. *Röhrknochen*; *-krabbe* v. pijpvormige krab v.; *-lauch* m. pijpvormig knoflook o.; *-leitung* v., Z. *-fahrt*; *-loth* o. soldeersel o. voor pijpen en buizen; *-maschine* v. pijpmachine v.

Röhr(en)meister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. opzichter m. der waterleidingen, fonteinen of pompen.

Röhren-platte, (*-n*) v. looden pijpplaat v.; *-schnecke* v. zeewormpje o.; 2. zeebuis, tandschelp v.; *-schwamm* m. pijpzwam o.; *-tragend* bijv. nw. (Pl.) buisvormig.

Rohr(en)weide, (*-n*) v. keelkruid o., liguster m.

Röhrenwürmer, m. mv. pijpwormen m. mv.; 2. buiswormen, in buizen levende wormen m. mv.

Röhrerz, (*-es*, mv. *-e*) o. buisvormig, rood ijzeroxyde o.

Rohr-falk, (*-en*, mv. *-en*) m. zeearend, vischarend m.; *-feiler* m. boor v. voor geweerloopen; *-flechte* v. matwerk o., rieten mat v.; *-flöte* v. rieten herderspijp, herdersfluit v.; (Org.) Z. *-pfeife*; *-frosch* m. moeraskikvorsch m.; *-führer* m., Z. *-leiter; -gebiss* of *Röhrgebiss* o. pijpgebit o.; *-gebüsch* o. riet o.; *-geflecht* o., Z. *-flechte; -geschwür* of *Röhrgeschwür* o. pijpzweer, fistel v.; *-glanz* m. glansgras, rietvormig kanariegras o.; *-gras* o. rietgras o.; 2. ruig riet o.; 3. voedergras o.; 4. hooge bies v.; *-hahn* m. mannelijk waterhoen o.

Röhr-hahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hähne*) m. fonteinkraan v.

Rohr-halm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. riethalm m.; *-heide* v. met riet bedekte heide v.; 2. vervensbrem v.; *-henne* v. riethoen o.; *-hirse* v. groote gierst v.; *-hobel* of *Röhrhobel* m. (Geweerm.) schaaf v. om den loop van een geweer te schaven; *-hohlschnauze* v. pijpvisch, buisvisch m.; *-holz* o. pijphout o.; *-hörnchen* o. boor, handboor v.; *-hut* m. rieten hoed m.

Rohricht, röhricht, bijv. nw. op eene pijp of buis gelijkende, op riet gelijkend; II. o. zelfst. met riet bedekte plaats; 2. zaad o. dat door de reten verloren gaat; 3. glasgruis, fijngestooten glas o.

Rohrig, bijv. nw. vol riet, vol bies.

Röhrig, bijv. nw. vol pijpen, vol buizen, hol, door buizen vloeiend; (Delfst., Pl.) pijpvormig.

Rohrkamm, (*-kamm(e)s*, mv. *-kämme*) m. (Wev.) Z. *Rohrblatt.*

Röhr-kanne, (*-n*) v. pijpkan v.; *-kasten* m. waterbak, vergaderbak m., fonteinbekken o.; *-knochen* m., Z. *Röhre* (Ontlk.).

Rohrkolben, (*-bens*, mv. *-ben*) m. rietkolf v., rietmassa v.; (Pl.) waterkolf v.

Röhr-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. leeuwentand m.

Röhrlein, (verkl.) o., Z. *Röhrchen;* **-baum** m. kassieboom m.; **-wurm** m. rietworm m.

Rohr-leiter, (**-leiters,** mv. **-leiter**) m. spuitgast m. die den lulleman houdt, spuitleider m.; **-leitung** v., Z. **-fahrt; -matte** v. rieten mat v., **-meise** v. poelmees v.

Röhrmesser, (**-sers,** mv. **-ser**) o. rietmes o.

Rohr-mewe, (**-n**) v. groote zeezwaluw v.; **-milbe** v. teek, dierenluis v.; **-nagel** m. (Mets.) rietspijker m.; **-pfeife** v. herderspijp, herdersfluit v.; (Org.) schoorsteenpijp v.; (Salp.) (in de zetvaten), riet o.; **-reiher** m., Z. **-dommel; -sänger** m. rietnachtegaal m.; **-schelle** v. (Org.) schelfluit v.; **-schilf** o. biezen v. mv.; **-schmied** m. geweermaker m.; **-schnepfe** v. rietsnip v.; **-sessel** m., Z. **-stuhl; -spatter** m. werkman m. die het riet splijt; it. matten-stoelenmaker m.; **-sparren** m. spar v. van een rieten dak, rietspar v.; **-spatz, -sperling** m. rietmusch v.; 2. Z. **-sänger;** 3. **-drossel;** (Volksk.) **schimpfen wie ein -,** schelden, uitvaren als een vischwijf; **-stab** m. rotting, wandelstok m.; **-stein** m. pluimbospolyp m. met rechte takken; **-stempel** m. rietstempel m.; **-stengel** m. rietstengel m.; **-stift** m. rieten hecht o.; **-stock** m., Z. **-stab;** 2. (Ketelm.) draagklamp m. om het ijzer rond te kloppen; **-stosze** v. rietzeis v.; **-stuhl** m. mattenstoel m.; **—flechter** m. mattenvlechter, stoelenmatter m.; **-teich** m. vijver m. vol riet; **-trog** m., Z. **-kasten; -vogel** m., Z. **-drossel; -wand** v. rietmuur m.

Röhrwasser, (**-wassers,** mv. **-wasser**) o. fonteinwater, duinwater o.

Rohr-wein, (**-(e)s,** mv. **-e**) m. uit het sap van suikerriet bereide wijn m.; **-werk** o. rietwerk o.; 2. riet o.; 3. (Org.) tongwerk, pijpenstelsel o.; **-wiese** v. met riet bedekte weide v.; **-wrangel, -würger** m. steenvalk m.; **-zirkel** m. geweermakerspasser m.; **-zucker** m. rietsuiker v.

Roh-schlacken, v. mv. (Giet). vuiligheid v., schuim o. van metaal bij het ruwsmelten; **-schmelzen** o. ruwsmelten o.; **-schwefel** m. zwavel v. van de eerste smelting; **-stahl** m. onverwerkt staal o.; 2. ruwstaalijzer o.; **-zucker** m. ongeraffineerde suiker v.

Roje-bank, (**-bänke**) v. (Scheepv.) roeibank v.; **-klampe** v. (Zeew.) klamp, dol m.

Rojen, (*rojete, gerojet*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) roeien.

Rolade, (**-n**) v. (Kookk.) rolstuk, rollende v.

Rolands-distel, (**-n**) v. (Pl.) kruisdistel v.; **-säule** v. standbeeld o. van een ridder met getrokken zwaard; 2. zuil v. voor eene rechtbank, voor een gerechtshof.

Roll-angel, (**-n**) v. rollende angel m.; **-apfel** m., Z. *Klapperapfel;* **-bank** v. (Zeew.) rolbok m.; 2. bank v. op rollen; **-baum** m. windas o.; it. draaiboom m., draaikruis o.; **-bett** o. bed, ledikant o. op rollen; **-binde** v. (Heelk.) rolverband o., zwachtelverband o.; **-blei** o. geplet lood o.; **-boden** m., Z. **-kammer; -brett** o. rolplank v.; 2. mangelplank v.; **-brücke** v. draaibrug v.

Röllchen, (verkl.) o. rolletje o., kleine of dunne rol v., Z. *Rolle.*

Rolldraht, (**-(e)s,** mv. *Rolldrähte*) m. roldraad m.

Rolle, (**-n**) v. rol, wals, katrol v., cilinder m.; (Huish.) Z. *Mange;* 2. rol v., opgerolde o., klos m.; **eine - zusammenwickeln,** iets oprollen, eene rol maken; **eine - Papier,** eene rol papier; **ein - Stockfische,** rolletje o.; **eine - Geld,** rol v., stapeltje o.; 3. (van haar), rol v., gesp v.; it. **-n,** (van oorkonden &), rol v.; it. Z. *Verzeichniss, Liste;* (van een tooneelspeler), rol v., spel, karakter o.; **die - eines Liebhabers spielen,** de rol vervullen van; (fig.) **eine schlechte - bei etw. spielen,** eene leelijke rol spelen bij, eene gekke figuur maken bij; 4. (aan eene zuil), invoeging v.; (Delfst.) Z. *Walzenschnecke;* (Bergw.) riool o., goot v., kanaal o.; it. Z. *Kornrolle, Kornfege;* it. *Holzrutsche;* 5. - of *Röllchen,* muilezelschelletje, koeschelletje o.

Rolleisen, (**-eisens,** mv. **-eisen**) o. rolijzer o.; 2. ijzer o. eener rol; 3. (Muns.) plooiijzer o.

Rollen, (*rollte, gerollt*) o. ww., m. *h.* (van een kogel &), rollen, draaien, wentelen; *die Erde rollt um die Sonne,* draait, wentelt, beweegt zich &; 2. m. *h.* (van de zee), bewegen zijn, hol zijn, onstuimig zijn; it. (van de oogen), in het hoofd rollen; (van den donder), rommelen; (van roofdieren), ritsig zijn; II. bedr. ww. rollen, wentelen, doen rollen, Z. **ab-, auf-, zusammenrollen;** (Bergw.) *Erze* **-,** door een houten koker naar beneden werpen; *Getreide* **-,** ziften; *Gerste* **-,** pellen; *Wäsche* **-,** mangelen; III. wed. ww. *sich* **-,** rollen; (van het haar), krullen.

Rollen-band, (**-band(e)s,** mv. **-bänder**) o. garenband, rolletje o. lint; **-besetzung** v. (Tooneelk.) rolverdeeling v.; **-blech** o. dunste bladen o. mv. geel koper; **-blei** o. opgerold lood o.; **-dach** o. raam o. met katrolletjes boven een weefgetouw; **-dreher** m. rolkever m.; **-fach** o. rol v., verdeeling v. der rollen; **-förmig** bijv. nw. rolvormig, als eene rol, cilindervormig; 2. katrolvormig; **-geschirr** o. paardetuig o. met belletjes; **-kanaster** m. rolvormige, ronde knaster m., tabak v. in rollen; **-macher** m. blokmaker m.; **-presse** v. rolpers, wals v.; **-register** o. langwerpige werktafel v. van den fluweelbereider; **-schnecke** v. rolschelp, toot v.; **-tabak** m. tabak v. in rollen, roltabak v.; **-zug** m. katrol, schijf v.

Roller, (**-s,** mv. *Roller*) m. hij die rolt, roller m.; (van de wasch), mangeler m.; (Pijp.) hij die de pijpaarde uitrolt; 2. kater m., kat v.; 3. ekster v. uit den Elzas, blauwe kraai v.; 4. lor, vod v.; 5. oud paard o., knol m.; 6. oude bok, wellusteling m.

Roll-erde, v., z. m. losse mijngrond m., losse aarde v.; 2. gezifte aarde v.; 3. afgerolde, naar beneden geschoven mijngrond m.; **-fass** o. (Speld.) houten vat o. op rollen om spelden te drogen; **-fenster** o. draairaam, tuimelraam o.; **-förmig** bijv. nw. rolvormig, cilindervormig; **-fuhre** v., Z. **-wagen; -gerste** v. wintergerst v.; **-geschirr** o., Z. *Rollengeschirr;* **-hafen** m. (in de kindertaal), het v.; **-handtuch** o. servet o.; **-holz** o. rolhout o., mangelrol v.; (Pl.) jokboom, hagebeuk m.; **-hügel** m. (Ontlk.) draaier m. van het dijbeen.

Rollig, bijv. nw. (Bergw.) naar beneden rollend, stroomend, los; (Mijnw.) Z. *mürbe.*

Roll-jalousie, (**-n**) v. jaloezie v., rolgordijn v.; **-kammer** v. mangelkamer v.; **-kasten** m. mangellade v.; (Bergw.) ertsmangel v.; **-klötze** m. mv. (Zeew.) horizontale rol v. van de kabelaring in den pisbak; **-korb** m. dekschanskorf, gevulde schanskorf m.; **-kuchen** m. (Past.) rolkoek m.; **-lawine** v. naar beneden rollende lawine v. of sneeuwval m.; **-maschine** v. rolwerktuig o., mangel v.; **-maus** v. relmuis v.; **-mäuslein** o. (Ontlk.) bovenste schuinsche oogspier v.; **-messing** o. geel koper o. in bladen; **-mühle** v. (Kous.) ijzer o. om de kous uit te spannen; 2. wanmolen m.; **-muskel** m., Z. **-mäuslein; -nerve** m. (Ontlk.) katrolzenuw v.; **-ofen** m. beweegbare oven, roloven m.; **-pferd** o. rolpaard, houten paard o. op rolletjes; (Zeew.) Z. *Rapert, Rampert;* **-quehle** v., Z. **-handtuch;** 2. doek m. om de wasch op de mangelrol, mangeldoek m.; **-rädchen, -rädlein** o. schijfje o. in eene katrol; (Boekb.) radje o.; **-riemen** m. met belletjes voorzien zijnde halsriem m.; **-schacht** v. gang, mijnput m. waardoor het erts naar boven gebracht wordt; **-scheibe** v. (Ontlk.) knieschijf v.; **-schiebe** v., Z. **-holz; -schicht** v. laag v. metselsteenen op den smallen kant geplaatst; **-schlange** v. rolslang v.; **-schnalle** v. rolgesp v.; **-schuss** m. rollend schot o.; **-sessel** m. rolstoel m.; **-sieb** o. rolzeef v.; **-stahl** m. opgerold staal o.; **-stein** m. cilindervormige steen m.; 2. kittelsteentje o.; **-stock** m. (Hoed.) rolstok m.; **-stuhl** m. rolstoel m.; **-tabak** m., Z. *Rollentabak;* **-tisch** m. tafel v. op rolletjes; **-tuch** o., Z. **-handtuch;** (Jachtw.) jachtnet o. met ringen; **-vorhang** m. rolgordijn v.; **-wagen** m. rolwagen, loopwagen m.; **-walze** v. wals v.; it. spil, rol v., windboom m.; **-wäsche** v. gemangelde wasch v.; **-werk** o. rolwerk o.; **-zeit** v. (Jachtw.) paartijd, bronsttijd m.; **-zeug** m. gemangelde stof v.; 2. o., Z. **-wäsche; -zwehle** v., Z. **-quehle.**

Rom, (**-(e)s**) o., z. m. Rome v.; (Spr.) *es ist mir als wenn's in - donnert,* het is mij volkomen onverschillig.

Roman, (**-(e)s,** mv. **-e**) m. roman m., verdicht verhaal o.; *etw. in einen - einkleiden,* in een roman inkleeden, een roman maken van.

Romänchen, (verkl.) o. romannetje o., kleine roman m., vertelseltje o.

Romanen-dichter, (**-ters,** mv.

-*ter*) m., **-in**, (-*nen*) v. romanschrijver m., romanschrijfster v.; -*held*, —*in*, (fig.) held m., heldin v., hoofdpersoon m. uit een roman; -*lesen* o., -*leserei* v. romanlezen, lezen o. van romans; -*leser*, —*in*, romanlezer m., romanlezeres v.; -*mäszig* bijv. nw., Z. *romanhaft*; -*sammlung* v. verzameling v. van romans; -*schreiber*, —*in*, Z. -*dichter* &;(Scherts.) hij, zij, die vertelseltjes maakt; -*streich* m. romantische streek m.; -*stil* m. romanstijl, romantische stijl m.

Romanesco,(-*s*, mv. -*s*)m. goede wijn m. uit den Kerkelijken Staat.

Romaneske, (-*n*) v. vlugge Italiaansche dans m., romaneske v.

Romanhaft, bijv. en b. romantisch, romanesk, avontuurlijk, overdreven.

Romanisch, bijv. nw. (Bouwk.) -*e Treppe*, Romeinsche trap v., met opgaande treden; (Vuurw.) -*es Licht*, Romaansch vuur; -*e Sprache*, Romaansch, van het Latijn afkomstige taal.

Romanismus,(onb.)m.Roomsch-katholieke leer v.

Romantik, v., z. m. romantiek v., middeleeuwsche smaak m.in kunsten en letteren.

Romantisch, bijv. nw. middeleeuwsch, ridderlijk; (fig.) dweepend, romanesk, romantisch.

Romanze, (-*n*) v. zanggedicht o., episch-lyrisch gedicht o., romance, ballade v.

Romei, (-(*e*)*s*) m., z. m. kamille v.

Römer, (-*s*, mv. *Römer*) m. roemer, beker m., ovaal of langwerpig rond glas o.; 2. raadhuis o. in Frankfort aan den Main; 3. Romein, burger, inwoner m. van Rome; -*berg* m. plein o. voor het raadhuis te Frankfort.

Römerchen, (verkl.) o. roemertje, bekertje o.

Römer-fahrt, (-*en*) v. bedevaart v. naar eene pauselijke aflaatplaats; -*glas* o. roemer m., wijnglas o.

Röm(er)ling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. ontaarde Romein m.

Römermonat, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Ger.) Romeinsche maand v.

Römern, (*römerte*, *gerömert*) o. ww. zich als een Romein gedragen, de Romeinen nabootsen.

Römer-recht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. recht o. vanRomeinsch burger,Romeinsch burgerrecht o.; -*zins* m. belasting v. der Duitsche rijksstenden als bijdrage voor de oorlogen en tochten voor den Roomsch-koning of Duitschen keizer; -*zinszahl* v. tijdkring m. van 15 jaren, indictie v., it. bijeenroeping v. eener kerkvergadering; -*zug* m. tocht m. van den Duitschen keizer naar Rome.

Römisch, bijv. en b. Romeinsch, van of uit Rome;it.Latijnsch,Italiaansch; (Gesch. van D.) -*er König*, Roomsch-koning; -*e Nase*, Romeinsche neus; (Bouwk.) -*e Ordnung*, Romeinsch; -*e Kirche*, Roomsch, Roomsch-katholiek.

Römischkatholisch, bijv. nw. Roomsch-katholiek.

Römling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Römerling*; 2. pausgezinde, papist, ultramontaan m.

Rommer, (-*s*, mv. *Rommer*)o. aan de pooten geteekend schaap o.; -*nuss* v. muskaatnoot v.

Rondatsche, (-*n*) v. rond schild o., rondas v. en o.

Rondell, (-(*e*)*s*, mv. -*e*)o. (Bouwk.) rond gebouw, rondeel o., rotonde v.; 2. rond o., cirkelvlak o.; (Vest.) hoefijzer o.; 3. Z. *Rondatsche*.

Rönnel, (-*s*) o., z. m. dijkwater o.

Roof, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Zeew.) kombuis v.

Roof, bijv. nw. ruw, steenachtig, droog, los.

Roosz, (-*es*, mv. -*e*) o. schijf v. was.

Ropf, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Zeew.) Z. *Roof*; -*balken* m. kombuisbalk m.

Rosa, bijv. nw. rozerood, rooskleurig, roze.

Rosarium, (-*s*, mv. *Rosarien*) o. rozenkrans m.

Rösch, (-*er*, -*est*) bijv. en b. (van brood), goed doorbakken; (van vleesch), goed gaar, goed gekookt;(van erts),hard, broos, bros; 2. Z. *rasch*; 3. Z. *jäh*.

Röschen, (*röschte*, *geröscht*) bedr. ww. (Bergw.) een kanaal maken, water trekken; 2. o. ww. vochtig worden.

Röschen, (verkl.) o. roosje o., rozet v.

Röscherschlamm, (-*schlamm*(*e*)*s*, mv. -*schlämme*) m. grof gewaschen erts o.

Rösch-erz, -gewächs,(-*es*,mv. -*e*) o. (Bergw.) uitzwavel, zilver en rottekruit samengesteld erts o.

Röschheit, v., z. m. gaarheid v.; wat goed gaar & is, Z. *rösch*.

Röslein, (verkl.) o., Z. *Röschen*.

Rose, (-*n*) v. roos v.; *gelbe* -, gele roos; *französische* -, roode of Provinserroos v.; wilde -, Z. *Heckenrose*; *wie eine* - *blühen*, bloeien als eene roos; (Spr.) *Zeit bringt* -*n*, de tijd baart rozen, alles komt terecht; it. *die schönste* - *wird endlich zur Hagebutte*, er is geene schoonheid of zij vergaat mettertijd; it. Z.*Dorn*; 2. (Bouwk.) rozet v., roosvormig sieraad o.; (Verv.) rozerood o.; (Hoed.) rozet v.; (Jachtw.) knobbel m. op het gewei van een hert; 3. dief, neus, kop m. aan de brandende pit eener kaars &; (Delfst.) *glatte* -, gestreepte, rooskleurige telschelp v.; it. Z. *Seestern*; (Gen.) roos, belroos v.

Rosen-ader, (-*n*) v. (Ontlk.) moederader v.;-*affe* m. kleinkoppig leeuwenaapje o., arikima m.; -*ähnlich*, -*artig* bijv. nw. als eene roos, op eene roos gelijkend; (Pl.) roosachtig, roosvormig; (Gen.) belroosachtig; -*akazie* v. acaciaroos v.; -*aloe* v. rooskleurige aloë v ; -*apfel* m. rozeroode appel m.; 2. egelantierappel m.; -*aufguss*, -*auszug*, -*extract* m. rozenwater, rozenextract o.; -*balsam* m. rozenbalsem m.; -*band* o. rooskleurig band of lint o.; (fig.) rozenketen v.; -*baum* m. rozeboom m.; 2. laurierroos v., rozelaurier m.; -*beere* v. egelantierbes v.; -*beet* o. rozenbed, rozenperk o.; -*bekränzt* bijv. nw. met rozen gekroond of bekranst; -*bestreut* bijv. nw. met rozen bedekt; -*bett*, -*lager* o. bed o. van rozen; it. wellustige rust v.; -*birne* v. geelachtig groene, roodachtige,langstelige peer v. in Augustus; -*blatt* o. rozeblad o.; -*blume* v. (Nat. hist.) rooskleurige zeegel m.; -*blüthe* v. rozebloesem m.; it. bloeiende roos v.; -*bock* m. muskusbok m.; -*bohrer* m. galwesp v.; -*brod* o., Z. -*kuchen*; -*busch* m. rozestruik m.; -*conserve* v. rozenkonserf o.; -*distel* v. kruisdistel v.; -*dorn* m. wilde rozelaar m.; -*duft* m. rozengeur m.; -*erbse* v. schermdragende erwt v.; -*essenz* v. rozenextract, rozenwater o.; -*essig* m. rozenazijn m.; -*farb*, -*farben*, -*farbig* bijv. nw. rooskleurig, rozenrood; -*farbe* v. rooskleur, rozenkleur v., rozenrood o.; -*fest* o. rozenfeest o.; -*finger* m. rozenvinger m.; -*förmig* bijv. nw. roosvormig; -*gallwespe* v. galwesp v. van den rozeboom; -*gang* m. laan v. met rozeboomen; -*garten*,-*hain* m. rozentuin, rozengaard m.; -*gebüsch* o. boschje o. rozelaars; -*geländer* o. latwerk o. voor rozestruiken; -*glut* m. glans m., schitteren o. der rozen; — *der Lippen*, rozerood o.; -*gut* o. wit vitrioolo.; -*häger* m. rozeroode appel, wijnappel m.; -*hecke* v. haag v. van rozestruiken; -*holder* m. Geldersche roos v.; -*holz* o. rozenhout o.; 2. rozewortel m.; —*öl* o. rozenhoutolie, rozewortelolie v.; -*honig* m. rozenhoni(n)g m.; -*käfer* m. rozenkever m.; -*kehlchen* o. roodborstje o.; -*kette* v. rozenketen, guirlande v. van rozen; (fig.) Z. -*band*; -*knopf* m., Z. -*knospe*; (Nat. hist.) rozeknop m. (eene blaasslak); 2. (Gesch. van H.) onechte statenvlag, prinsenvlag v.; -*knospe* v. rozeknop m.; -*kohl* m. Brusselsche spruitjes o. mv.; -*kranz* m. krans m. van rozen; 2. (Kath.) rozenkrans m., paternoster o.; 3. (Nat. hist.) rooskleurig blaaskoraal o.

Rosenkranz-förmig, bijv. nw. rozenkransvormig.

Rosenkränzler, (-*s*, mv. *Rosenkränzler*) m. kerkelijke bijnaam m. van de mijnwerkers in Schneeberg.

Rosenkranz-mühle, (-*n*) v. watermolen, drijfwerk, paternosterwerk o.; -*staude* v. pimpernootboom m.;-*werk* o., Z. -*mühle*.

Rosen-kreuzer, (-*zers*, mv.-*zer*) m. rozekruiser m.; -*kreuzung* v. (Zeew.) rooskruising v.; -*kuchen* m. rozenkoek m.; -*küchlein* o. (Apoth.) rozenkoekje o.; -*kupfer* o., Z. *Feinkupfer*; -*lachs* m. zalm m., die kuit geschoten heeft; -*laube* v. rozenprieël, priëel o. van rozeboomen; -*lauch* m. rooskleurig knoflook o.; -*laus* v. rozenluis v.; -*lippen* v. mv. rozeroode lippen v. mv.; -*lorbeer* m. (Pl.) laurierroos v.; 2. Z. -*baum* (2); -*mädchen* o. rozejuffer v.; -*malve* v., Z. -*pappel*; -*mehl* o. rozenmeel, stuifmeel o. van rozen; -*melde* v. roosvormige melde v.; -*monat*, -*mond* m. rozenmaand v., Juni m.; 2. schelp v. met rozeroode opening; -*mündig* bijv. nw. met rooskleurigen mond;

-narzisse v. narcisroos v.; *-nobel* m. rozenobel m., Engelsche gouden munt = ƒ 7.20; *—gold* o. rozenobelgoud, best goud o.; *-öl* o. rozenolie v.; *-pappel* v. herfstroos, stokroos, rozemalve v.; *-pomade* v. rozenpomade v.; *-quarz* m. rooskleurig, doorschijnend kwarts o ; *-roth* bijv. nw. rooskleurig, rozerood; *—er Mund*, Z. *-mund;* (Delfst.) *—er Quarz*, halfdoorschijnend, rooskleurig kwarts o.; 2. o. zelfst. rozerood o.; *-saft, -syrup* m. rozenstroop v.; *-salbe* v. rozenzalf v.; *-schnitz* m. bloedworst v.; *-schwamm* m. egelantier, wilde rozestruik m.; *-sonntag* m. (Kath.) Rozenzondag, derde Zondag m. vóór Paschen, dag m. der pauselijke rozenwijding; *-spath* m. rozerood spaath o.; *-stahl* m. rooskleurig staal o.; *-staude* v. rozestruik m.; *-stein* m. (Delfst.) rozesteen m.; 2. als rozet geslepen diamant m.; *-stock, -strauch* m. rozestruik m.; *wilder —*, egelantierstruik m.; (Jachtw.) kop m. van het gewei; *-strausz* m. ruiker m. van rozen, bouquet o. van rozen; *-syrup* m., Z. *-saft; -thal* o. dal o. vol rozestruiken; *-tuch* o. (Hand.) Z. *Färbeläppchen; -wange* v. rozeroode wang v.; *-wangig* bijv. nw. met rozeroode wangen; *-wasser* o. rozenwater o.; *-weg* m. met rozelaars beplante weg m.; it. met rozen bestrooide weg m.; *-wegerich* m. roosvormige weegbree v.; *-weide* v. rozeroode wilg m.; *-weiderich* m. moerasweederik v.; *-wein* m. rooskleurige, helder roode wijn m.; *-wickler* m. rozeboomrups v.; *-wurz(el)* v. welriekend berenoor o.; *-wurst* v., Z. *-schnitt; -zeit* v. rozentijd m.; *-zinne* o. fijn, Engelsch tin o.; *-zucker* m. konserf o. uit suiker en rozebladeren.

Rosette, (*-n*) v. (Juw.) als rozet geslepen diamant m.; 2. roosje, kunstroosje, als eene roos gestrikt lint o., rozet v.; *-nstempel* m. rozetstempel m.

Rosicht, rosig, bijv. nw. (fig.) frisch bloeiend als eene roos, rozerood; *-e Wangen*, rozeroode, frissche wangen; *-e Schreibart*, bloemrijk; (Scheik.) *-e Säure*, urinezuur, piszuur o.

Rosinante, Rozinante, (*-n*, mv. *-n*) m. ellendig paard o. van Don Quichot, knol m.

Rosinchen, (verkl.) o. krent v.

Rosine, (*-n*) v. (Hand.) rozijn of razijn v.; *kleine -*, krent v.; *falsche -*, aalbes v. van de Alpen; (Spr.) *er hat grosze -n im Sack*, hij heeft goede vooruitzichten, kruiwagens.

Rosinen-bad, (*-bad(e)s*, mv.*-bäder*) o. (Gen.) rozijnenbad o.; *-brühe* v. rozijnensaus v.; *-kuchen* m. rozijnenkoek m.; *-meth* m. mede v. uit honi(n)g, water en rozijnen, wijnmede v.; *-wein* m. rozijnenwijn m.

Rosin-farbe, v., **-farben, -roth,** bijv. nw., Z. *hochroth.*

Röslich, bijv. mv., Z. *rosicht;* (fig.) welgemoed, vroolijk, blijde gestemd, opgeruimd.

Rosmarin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. rosmarijn, rozemarijn m.; 2. wilde rosmarijn m.; 3. bergveronica v.; 4. wilde rozemarijn m. met gekrulde bladeren.

Rosmarin-blatt, (*-blatt(e)s*,mv. *-blätter*) o. rozemarijnblad o.; *-blüthe* v. rozemarijnbloesem m.; *-essig* m. rozemarijnazijn m.: *-geist* m. geest m. van rozemarijn, eau de la reine de Hongrie; *-heide* v. wilde rozemarijn m. met gekrulde bladeren; *-kraut* o. wierookkruid, rozemarijnkruid o.; *-öl* o. rozemarijnolie v.; *-stengel* m. rozemarijnstengel m.; *-stock* m. rozemarijnstam m.; *-strauch* m. rozemarijnstruik m.; *-wasser* o. rozemarijnwater o.; *-weide* v. wilg m. met rozemarijnvormige bladeren; *-wein* m. rozemarijnwijn m.

Ross, bijv. en b. ros, rossig, roskachtig.

Ross, (*-es*, mv. *-e*) o. ros, strijdpaard o.; (Bouwk.) stut, schoor m., schraag, stelling v.; (Kous.) ijzeren hefboom m. aan den weefstoel; 2. Z. *Roosz.*

Ross-ader, (*-n*) v. buigpees v. in den paardepoot; *-aloe* v. aloe-afkooksel o. als paardendrank; *-ameise* v., Z. *Pferdeameise; -ampfer* m. patik, patiëntiekruid o.; *-apfel* m. paardevijg v., paardemest m.; it. vrucht v. van een Oostindischen appelboom; *-arbeit* v., Z. *Pferdearbeit; -arzenei* v. paardenartsenij v.; *—kunde, —kunst* v. veeartsenijkunde v.; *—arzt* m. paardenarts m.; *-bahre* v.door paarden gedragen draagstoel m., draagbaar v.; *-bändiger* m. paardentemmer m.; *-bauch* m. groote, roodachtige pruim v.; *-beere* v., Z. *Heidelbeere; -bezoar* m., Z. *Pferdestein; -bohne* v. kleine boon, veldboon v.; *-bremse* v. paardenvlieg v.; *-bube* v. trosdrager, pakknecht m.; *-busch* m. paardestaart m.; *-dienst* m. ridderdienst, ruiterdienst, leendienst m. met paarden; *—geld* o. belasting v., geld o. voor de vrijstelling van paardendienst; *-dille* v., Z. *Pferdedille; -drossel* v. ringlijster v.; *-dumpf* m., Z. *Rohrdommel; -egel* m. paardebloedzuiger m.; *-eisen* o. hoefijzer o.

Rosse(l)n, (*ross(el)te, geross(el)t*) o. ww., m. *h.* (van merriën), ritsig zijn, tochtig zijn.

Rösselsprung, (*-sprung(e)s*, mv. *-sprünge*) m. (Schaaksp.) paardesprong m., heen- en weer springen o.

Rossen, (*rossle, gerosst*) o. ww., m. *h.*, Z. *rosseln.*

Ross-ente, (*-n*) v. gewone wilde eend v.; *-eppich* m. engelwortel m.; *-farn* m., Z. *Adlerkraut;* 2. puntvaren v., engelzoet o.; *-fenchel* m. watervenkel v.; 2. gedraaide venkel v.; 3. Z. *Haarstrang; -geier* m., Z. *Aasgeier; -gelb* bijv. nw., Z. *rauschgelb; -haar* o. paardenhaar o.; *-haaren, -hären* bijv. nw. paardenharen, van paardenhaar; *-handel* m. paardenhandel m., roskammerij v.; *-händler* m. paardenkooper, roskammer m.; *-haut* v. paardenhuid v., paardele(d)er o.; *-huf* m., Z. *Pferdehuf;* 2. (Pl.) ezelsvoet, paardevoet m.

Rössig, (*-er, -st*) bijv. en b. ritsig, tochtig.

Ross-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. mestkever m.; *-kamm* m. roskam m.; 2. manen v. mv.; (fig.) paardenkooper, roskammer m.; *-kastanie* v. wilde kastanje v.; *—nbaum* m. kastanjeboom m.; *-kopf* m. paardekop m.; (Nat. hist.) Z. *Quappe; -koth* m. paardenmest, paardenstront m.; *-krücke* v. door paarden getrokken modderdreg v.

Rosskrücken, (*rosskrückte, gerosskrückt*) bedr. ww. met paarden de modder wegruimen.

Ross-krücker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. hij, die met paarden de modder uit de sloten haalt; *-kümmel* m. driebladerig lazerkruid o., meesterwortel m.; 2. melkeppe v.; 3. varkensvenkel v.; 4. scheerling, dolle kervel v.; 5. Z. *-fenchel* (2); *-kunde* v. paardenkennis v.; *-kundig* bijv. nw. verstand hebbende van paarden, met paarden kunnende omgaan; *-kunst* v. door paarden gedreven werktuig o.; *-lattig* m. hoefblad o., brandlatuw v., Z. *-huf* (Pl.); 2. pestkruid o., pestwortel m.; *-lauf* m. paardenloop m.; *-leder* o. paarde(n)le(d)er o.

Rösslein, (verkl.) o. paardje, klein of jong paard o.

Ross-lenker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. paardenmenner, wagenmenner m.

Rössler, (*-s*, mv. *Rössler*) m. stalhouder m.; it. paardenliefhebber m.; (Zeemt.) knoeier m.

Rössling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zoete, roodgestreepte wijnappel m.

Ross-linnen, (*-s*) o., z. m. grof, sterk linnen o.; *-mähne* v. paardemanen v. mv.; *-markt* m. paardenmarkt v., Z. *Pferdemarkt; -mann* m. paardmensch, centaurus m.; *-maul* o. (Nat. hist.) Z. *Wallross; -milch* v. paardenmelk v.; *-mist* m. paardenmest m.; *-mücke* v. paardenvlieg, horzel, brem v.; *-mühle* v. rosmolen, door paarden in beweging gebracht wordende molen m.; *-müller* m. eigenaar m. van een rosmolen; *-münze* v. andoren m., wilde munt, watermunt v.; *-nagel* m., Z. *Hufnagel;* 2. (Pl.) gentiaan v.; *-nessel* v. andoren m.; *-nuss* v. paardennoot v.

Rosso antico, (*-s*)m., z. m. roodachtig marmer o.

Ross-oli, (*-s*, mv. *-s*) m. rossolis, zonnedauw m. (eene soort van brandewijn); it. malve v. met ronde bladeren; 2. wilde malve v.; 3. groot hoefblad o.; *-pfahl* m. paal m., staak v. om paarden aan vast te binden; *-pflaume* v. keizerspruim v.; *-polei* v., Z. *-münze;* 2. Z. *-nessel; -quelle* v. dichterbron, muzenbron, hengstebron, Hippokrene v.; *-ramme* v. (Bouwk.) paardenhei v.; *-reichel* m., Z. *Rohrdommel; -rippe* v. (Pl.)kleine of smalbladerige weegbree v.; *-rübe* v. kwartelbezie v.; *-sänste* v., Z. *-bahre; -schwanz* m. paardestaart m.; (Pl.)paardestaart m., schaafgras o.; 2. — of — *baum* m. zevenboom m.; 3.inktvisschenkuit v.; *-schwänzel* m. groote, ronde, witgele, sappige druif v.; *-schwefel* m. onzuivere zwavel v.; *-schweif* m. paardestaart m.; (Krijgsw.) (bij de Turken), stander m. van een paardestaart; *ein Bassa von zwei —en*, pacha met twee

paardestaarten; (Pl.) Z. *-schwanz*; 2. stinkend hoornblad o.;*-stange* v.(Kous.) stang v. van den hefboom; *-stert* m. beemd-vossestaart m.; 2. (Nat. hist.) juffer v., vlinder m.; *-täuscher* paardentuischer, paardenkooper, roskammer m.; *-täuscherei* v. roskammerij, paardentuischerij v.; *-stirn* m. voorhoofdplaat v., voorhoofdschild o. bij de strijdrossen; *-trappe* v. indruk m. van een paardenhoef; *-treiber* m. hij, die paarden geleidt of bestuurt; *-wall* m. slechtste soort v. van juchtleder o.; *-wedel* m. paardestaart m.; *-weide* v. knotwilg m.; *-werk* o. (Muntw.) door paarden gedreven pletmolen; *-wicke* v. (Pl.) paardenboon v.; 2. voorjaars-orobus m.; *-wurm* m. ingewandsworm m. van paarden; it. Z. *-käfer*; *-wurz(el)* v., Z. *-rübe*; *-zähmer* m. paardentemmer, pikeur m.; *-zahn* m. zwart bilzenkruid o.; (Delfst.) gekristalliseerde koolzure kalk v.; *-zaum* m., *-zucht* v. &c., Z. *Pferde-zaum* &.

Rost, (*-(e)s*, mv. *Röste*) m. (in een kachel &), rooster m.; (Bouwk.) rooster,grondbalk m.;(voor eene buis),rooster m., traliewerk o.; (Wev.) traliewerk o., tralies v. mv.; (Timm.) dwarsplanken v. mv. op de onderlagen van een bed; (Bergw.) roosterwerk o.

Rost, (*-(e)s*) m., z. m. roest, koperroest v.; (Pl., Landb.) brand m.; (Bergw.) afschilfering v.; 2. (Muntw.) toevoegsel o. bij het mengen van muntmetaal, alliage o.; 3. Z. *Roosz*; (Spr.) *- frisst Eisen*, roest verteert het ijzer.

Rost-bett, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. (Bergw.) bedding v. waarop het roosterwerk ligt; *-braten* m. gebraad o., karbonade v.; *-braun* bijv. mv., Z. *-farben*; *-brenner* m werkman m. met het drogen der ertsen belast; *-dörner* m. mv. roosterpunten o. mv.

Röste, (*-n*) v. roosteren o., roosting v., drogen o.; (van vlas), weeken o.; 2. plaats v. om te roosten, te weeken, Z. *Röstofen*; (Landh.) rotplaats, rootplaats v.; 3. roosting v.; (Landh.) hoeveelheid v. vlas &, die op eenmaal geweekt wordt; 4. pijpmeekrap v.

Rösteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. braadspitijzer o.

Rosten, (*rostete*, *geröstet*) o. ww., m. *h.* en *s.* roesten, verroesten, roest aanzetten; (fig.) *alte Liebe rostet nicht*, onde liefde roest niet.

Rösten, (*röstete*, *geröstet*) bedr. ww. (Landb.) *das Getreide* -, laten drogen; *Flachs* -, weeken, roeten of rotten; *Korn* -, in bundels neerleggen; 2. bedr. en o. ww., m. *h.* roosteren; *am Feuer* -, braden; *Kaffee* -, branden; *Mehl* -, branden, bruin maken; *Rhabarber* -, roosten, zengen, schroeien; *Erz* -, roosten; *Butter* -, bruin maken, bruineeren.

Röster, (*-s*, mv, *Röster*) m., Z. *Rostbrenner*; it. hij die het vlas laat weeken; 2. (*-n*) v., Z. *Rüster* (v.).

Rostern, (*rosterte*, *gerostert*) o. ww., m. *h.* en *s.*, Z. *rösten*.

Rösterwerk, (*-(e)s*) o., z.m. houten roosterwerk o. (over scheepsnikken).

Rostfarbe, (*-n*) v. roestkleur v.; *-farben*, *-farbig* bijv. nw. roestkleurig, bruin; *-fleck* m., *-fleckchen* o. zeedraak m.; *-fleck(en)* m. roestvlak, roestvlek v.; *-fleisch*, Z. *Rostbraten*.

Rost-gabel, (*-n*) v. roostervork v.; *-haus* o. (Bergw.) roosthuis o.; *-holz* o. voor het roosterwerk bestemd hout o.

Rösthütte, (*-n*) v., Z. *Rosthaus*.

Rostig, rosterig, bijv. nw. roestig, verroest; *-werden*, verroesten.

Rost-junge, (*-n*, mv. *-n*) m. jongen m. die het erts met een moker stuk slaat; *-läufer* m. hij die het erts naar den oven kruit, ertskruier m.; *-meister* m. opzichter m. eener gieterij; (Krijgsw.) inspecteur m. der wapenen.

Röstofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. oven m. voor het drogen der ertsen.

Rost-papier, (*-s*) o., z. m. roestpapier o.; *-pfahl* m. paal m. van een roosterwerk, grondpaal, heipaal m.

Rostpfanne, (*-n*) v. (Kookk.) braadpan, bakpan, roosterpan v.; it. Z. *Bratpfanne*.

Rostra, o. mv. (o. Gesch.) redenaarstoel m. der oude Romeinen.

Rostral, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Muz.) lijntrekker m., lijnpen v., rastraal m.

Rostrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rotting, rooting v., recht o. om het vlas ergens te laten rotten.

Rost-rinderbraten, (*-bratens*, mv. *-braten*) m. snel geroosterd of half gebraden rundvleesch o.; *-rippe* v. cotelet v.; *-scheibe* v. geroosterd sneedje brood o.; *-schicht* v. gieten o. van geroosterd erts.

Rostschlacke, (*-n*) v. slak v. van geroosterd erts.

Rost-schläger, (*-schlägers*, mv. *-schläger*) m. werkman m., die het erts klein slaat; *-schnitte* v. gebraden gehakt o.; *-schoppen* m. (Bergw.) loots v. om het erts te roosten; *-schwelle* v. drempel m. in de grondbalken; *-stab* m. staaf v. van een rooster; *-stadel* m., *-stätte* v. (Bergw.) oven m., plaats v. om het erts te roosten; *-tute* v. verroeste kegelvorm m.; *-weide* v., Z. *Rossweide*; *-weihe* v. vischarend, gier m.; *-wender* m. (Bergw.) werkman m. die het te roosten erts omkeert; *-zwitter* m.maat v. van 60 voer of 180 kar erts,

Rotang, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. riet o., rotting m.; it. wandelstok m.

Rotation, v., z. m. omwenteling, omdraaiing v.; *-smaschine* v. omwentelingsmachine v.

Roth, (*röther*, *röthest*) bijv. en b. rood; (van het gelaat), rood, blozend; 2. (van eene koe), rood, rosachtig; (Jachtw.) Z. *-wild*; *- anstreichen*, *- auflegen*, rood maken, blanketten; *- färben*, rood kleuren; *- werden*, rood worden, blozen; *jem. - machen*, doen blozen; *-er Daus*, *-er König*, hartenaas, hartenkoning; *- ausspielen*, in de harten spelen; *-er Zucker*, bastaardsuiker v.; (Bergw.) *-es Gebirge*, ijzer bevattend gebergte; II. (*-(e)s*) o., z. m. rood o., roode kleur v.; 2.(Schildw., Verv.) rood o.; *Spanisches* -, karmijnrood o.; 3. vermiljoen o.; (gemeenz.) blanketsel o.

Roth-äderig, bijv. nw. rood geaderd; *-after* m. aambeienworm m.; *-auge* o. persoon m. met roode oogen; (Nat. hist.) roodoog o.; 2. blei v. met roode oogen; 3. pijlkarper m.; 4. Europeesche goudvisch m., cyprinus orphus; (Delfst.) halvemaanshoren m. met roode opening; *-äugig* bijv. nw. roodoogig,met roode oogen; *-backe* v. (verkl. *-bäckchen* o.) (gemeenz.) roode, gekleurde wang v.; (Pl.) halfroode appel m.; *-bäckig* bijv. nw. met roode, gekleurde wangen; *—er Bursche*, *—es Mädchen*, jongen, meisje met roode wangen; *-band* o. roode blaashoren m.; *-bart* m. rosachtige of roode baard m.; it. persoon m. met rooden baard; (Nat. hist.) barbeel, baardvisch m.; 2. roode zeebarbeel m.; 3. eend v. met rooden kop; 4. roodborstje o.; *-bärtig* bijv. nw. met rooden baard, een rooden baard hebbende; *-bauch* m. specht, wielewaal m.; *-bäuchig* bijv. nw. met rooden buik; *-baum* m., Z. *Lerchenbaum*; 2. judasboom m.; *-beere* v. aardbei of aardbezie v.; *-bein* o. snip v.; *-beinig* bijv. nw. met roode pooten; *-binder* m. kuiper m.; *-bläschen* o. waterhoen o.;*-blässe* v. roode bles, vlak v. op het voorhoofd; *-bleierz* o. rood looderts o.; *-blütig* bijv. nw. rood bloed hebbende; *-braun* bijv. nw. roodachtig bruin, ros; *-braunsteinerz* o. rood bruinsteenmetaal o.; *-bruch* m. (Bergw.) ijzer o. in gloeienden staat onder den hamer brekend; *-brüchig* bijv. nw. (van ijzer), bros; (van hout), sprokkig, verrot; *-brust* v., *-brüstchen*,*-brüstlein*, *-brüstel* o., Z. *-kehlchen*; *-brüstig* bijv. nw. met roode borst, eene roode boost hebbende; *-buche* v. roode beuk m.; *-buchen*, *-büchen* bijv.nw. van rood beukenhout; *-döbel* m. karper m., blei v.; *-drossel* v. vijgenbijter m.(eene kleine lijster)

Röthe, v., z. m. roodheid, rosheid v., roode,vermiljoen o.;(aan den hemel), rood o.; (Verv.) meekrap v.; (Pl.) kleine meibloem v., walkruid, walstroo o.; (gemeenz.) blos m., schaamte, blozing v.

Roth-eiche, (*-n*) v. steeneik m.; *-eisenstein* m. rood,verroest ijzer o.;(fig.) oligistisch ijzer o., glanssteen m.

Röthel, (*-s*, mv. *Röthel*) m. voren of voorn m.; 2. roodaarde v., roodkrijt o.; 3. bloedsteen, bruineerssteen m.

Röthel-erde, v., z. m. roodaarde, ijzerhoudende aarde v.; *-farbe* v. roodaardekleur v.; 2. roode kleur v.; *-farben*, *-farbig* bijv. nw. roodkleurig, rood; *-geier* m; torenvalk m.; *-jaspis* m. bloedsteen, bruineerssteen o. en m.; *-kreide* v. rood krijt o.

Rötheln, (*röthelte*, *geröthelt*) bedr. ww. met rood krijt teekenen; 2. met krijt rood maken; II. o. ww., m. *h.* beginnen te blozen.

Rötheln, v. mv. mazelen v. mv.

Röthel-stein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Z. *Röthel* (3); *-stift* m. rood krijt o.; *-weihe* v., Z. *-geier*; *-zeichnung* v. teekening v. met rood krijt.

Rothen, (*rothete, gerothet*) o. ww., m. *h.* (w. i. gebr.) Z. *röthen.*

Röthen, (*röthete, geröthet*) o. ww., m. *h.*, it. wed. ww. *sich* -, blozen, rood worden, schaamrood worden, (zich) kleuren; *ihr Angesicht röthet sich wieder*, krijgt de kleur terug; II. bedr. ww. rood kleuren, rood verven, doen blozen; *Eisen* -, gloeiend maken.

Roth-ente, (-*n*) v. reigereend v.; 2. steenvalk, torenvalk m.; -*erle* v. gewone els of elzeboom m.; -*fahl* bijv. nw. vaalrood, bleekrood; -*färber* m. roodverver m.; -*faul* bijv. nw (van hout), Z. -*brüchig;* -*feder* v. (Nat hist.) roode zeebarbeel m.; 2. Z. -*auge* (2); -*fichte* v. roode pijnboom m.; -*fink* m. vink m.; 2. bloedvink; -*fisch* m. zalm m. uit de bergmeren der Alpen; 2. ridder m. (eene forelsoort); -*fleckig* bijv. nw. roodgevlekt, met roode vlekken; -*flosse* v. zeebrasem m. met roode vinnen; -*flosser* m. zeehaan m. (een visch); -*föhre* v. pijnboom m. der Alpen; 2. *kleine* —, of -*forelle* v. zalmforel v.; 3. Z. -*fisch* (2); -*fuchs* m., Z. *Brandfuchs;* -*fusz* m. (Nat. hist.) roodvoet m.; 2. wilde gans, Noordsche gans v.; -*füszig* bijv. nw., Z. -*beinig;* -*gans* v. meerend v.; 2. brandeend, vosseneend v.; -*gar* bijv. nw. door looien gaar, looigaar; -*gebirge* o. roode rots v.; -*gelb* bijv. nw. roodgeel, roodachtig geel; -*gerber* m. looier, leertouwer m.; -*gerberei* v. looierij, leertouwerij v.; -*gerste* v. wintergerst v.; -*gestreift* bijv. nw. roodgestreept, met roode strepen; -*gieszer* m. kopergieter, geelgieter m.; -*gieszerei* v. kopergieterij, geelgieterij v.; -*gimpel* m. (Nat. hist.) Z. -*fink* (2); -*glühen* o. roodgloeien o. (van het ijzer); -*glühend* bijv. nw. gloeiend rood, Z. -*warm;* -*glühhitze* v. gloeihitte v.; -*gülden* bijv. nw. rood met weerschijn van goud of metaal; it. hoogrood, donkerrood; -*güldenerz,* -*güldisherz* o. hoogrood, met zwavel en arsenik vermengd zilvererts o.; -*günsel* m. tormentilkruid o.; -*haarig* bijv. nw. roodharig, met rood haar, ros; -*hafer* m. wilde haver v.; -*hals* m. roodhals m., dier o. met rooden hals; 2. Z. -*ente;* -*hänfling* m., Z. *Bluthänfling;* -*hart* bijv. nw., Z -*brüchig;* -*heizen* o. (Giet.) gloeihitte v.; -*hirsch* m. in den winter bruinrood hert o.; -*holz* o. roodhout, verfhout, braziliehout o.; -*huhn* o. woudhazelhoen o.; it. roode patrijs m.; -*hut* m., -*kappe* v. roode muts v.; (fig., gemeenz., Scherts.) roodmuts, persoon m. met eene roode muts; -*karausche* v., Z. -*auge* (1); -*kehlchen* o. roodborstje o.; 2. kruidvogeltje o.; -*kehle* v. (Nat. hist.) zwarte Egyptische slang v.; it. Indische slak v.; -*kicher* v. grauwe erwt v.; -*knopf* m. (Pl.) roode knop m.; -*knuffel* m. strandlooper m.; -*kobaltertz* o. rood, aardachtig kobalterts o.; -*kohl* m. roode kool v.; -*kölblein* o. (Pl.) duizendschoon v.; -*königskupfer* o. (Giet.) rood koningskoper, rood koper o. uit de slakken; -*kopf* m. persoon m. met rood, ros haar; (Nat. hist.) Z. -*ente;* 2. roode specht m.; 3. wurger, vinkenbijter m.; 4. roode zeebarbeel m.; -*köpfig* bijv. nw. met rooden kop; -*kraut* o., Z. -*kohl;* -*kupfer* o. rood koper, rozetkoper o.; -*kupfererz,* -*kupferglas* o. rood kopererts, geoxydeerd koper o.; -*lachs* m. roode zalm, zalm m, met vleeschkleurige schubben; -*laifer* m. vleeschkleurige druif v.; -*lauf* m. (Gen.) roos v.; 2. bloedloop, roode loop m.; (Veea.) roode vlekken v. mv.

Rothlauf-artig, bijv. nw. roosachtig, roodeloopachtig; -*kraut* o. robrechtskruid o.; -*kugel* v. pil v. tegen de roos of den rooden loop.

Röthlein, (-(*e*)*s*, mv. *Röthlein*) m., Z. *Rothforelle.*

Röthlich, (-*er*, -*st*) bijv. en b. roodachtig, rosachtig, naar rood zwevende; -*braun,* -*gelb* &c., roodachtig bruin; -*keit* v. roodachtigheid, rossigheid v.

Röthling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Nat. hist.) Z. *Rothschwänzchen* (1); 2. Z. *Rothauge;* 3. stekelvinnige visch m. uit den Atlantischen Oceaan; 4. Z. *Rothfisch* (2); (Pl.) melkzwam v.; (Hand.) lichtroode wijn, klaret m.

Rothmachung, v., z. m. (Muntw.) vermenging v. van zilver met eene grootere hoeveelheid koper; -*mantel* m. persoon m. met rooden mantel; 2. (Krijgsw.) —, -*mäntler* m. persoon m. met rooden mantel; 2. (Krijgsw.) —, -*mäntler* m. croatische soldaat m.; -*maus* v. Noordsche trekmuis v.; -*metall* o. rood metaal, rood koper o.; it. mengsel o. van koper en zink; -*mund* m. purpervisch m. met bloedrooden bek; -*mündig* bijv. nw. met rooden mond; -*mütze* v. persoon m. met roode muts; 2. (Pl.) brand m. in het koren; -*nase* v. persoon m. of dier o. met rooden neus; -*nasig* bijv. nw. met een rooden neus, een rooden neus hebbende; -*nesselfalter* m. pauwvlinder m.; -*netzen* o. bloedwateren o.; -*nuss* v. roode noot v.; -*rock* m. persoon m. in rooden rok, roodrok m.; -*röckig* bijv. nw. met een rooden rok, een rooden rok dragende; -*rüster* m. (Pl.) Amerikaansche olmboom m.; -*säure* v. zwavelwaterstofzuur koolzuur o.; -*schar* m. halve stokvisch m.; -*schenkel* m. ridder m. (een vogel); 2. grauwe watersnip v.; -*schimmel* m. roodschimmel m.; -*schimmelicht* bijv. nw. bleek rood, witachtig rood; -*schlag* m. (Bergw.) gele en roode blende v.; -*schlägel* m., Z. *Dompfaff;* -*schmied* m. koperslager, ketelmaker m.; -*schnabel* m. Braziliaansche musch v. met rooden snavel; 2. kleine meeuw v. met rooden snavel; 3. papegaai m. met rooden bek; -*schnäbelig* bijv. nw. een rooden snavel hebbende; -*schnur* v. timmermanskoord o. met krijt bestreken; -*schuppe* v. roode zeebrasem m.; -*schwanz* m., -*schwänzchen* o. (Nat. hist.) dier o. met rooden staart; 2. roodstaartje o.; -*seitig* bijv. nw., Z. -*brüchig;* -*schwelken* m., Z. *Schlingbaum;* -*silbererz* o. rood zilvererts o.; -*spath* m. roodspaath o.; -*specht* m. roode specht, bloedspecht m.; -*spiesglanzerz,* -*spiesglasfedererz* o. gedegen mineraalkermes o.; -*stein* m., Z. *Röthel* (3); -*strahlig* bijv. nw. roode stralen schietend; -*stift* m., Z. *Röthel;* -*streifig* bijv. nw. met roode strepen, rood gestreept; -*strumpf* m. persoon m. met roode kousen, roodkous m.; 2. kaneelkleurige paddenstoel m.; -*sucht* v. hoogroode uitslag m.; -*süszel,* -*züssel* m. (Volkst.) persoon m. met rood haar; -*tanne* v., Z. -*fichte;* -*vogel* m. kleine nachtegaal m.; Z. -*fink* (2); 3. distelvink, putter m.; -*wälsch* bijv. nw. Boheemsch, plat, gemeen, straatjongensachtig, diefachtig; II. o. zelfst. dieventaal v.; 2. brabbeltaal, krom taal v., koeterwaalsch o.; 3. platte, gemeene uitspraak v.

Rothwälschen, (*rothwälschte, gerothwälscht*) o. ww., m. *h.* dieventaal spreken: 2. brabbelen, kromtongen; 3. eene platte, gemeene uitspraak hebben.

Roth-wangig, bijv. nw. met roode wangen; -*warm* bijv. nw., Z. -*glühend;* -*weide* v. wilge(boom) m.; -*wild* o. rood wild o., b. v. herten en reeën; -*wildbrät* of -*wildpret* o. herten- of reevleesch o.; -*wildhafer* m. levend onkruid o.; -*wurst* v. bloedworst, varkensworst v.; -*wurz* v. witte, wilde maluwe v., zilvervingerkruid o.; *wilde* —, veldparelkruid o.; -*würstling* m. roodborstje o.; -*zage,* -*zahl* v., Z. -*schwanz;* -*ziegel* m. roode zeepissebed v.

Rötje, (-*n*) v. rotgans v.

Rottbirne, (-*n*) v. Frankforterpeer v.

Rotte, (-*n*) v. (i. k. bet.) troep m., bende v., hoop m.; *der Anführer der Räuber mit seiner ganzen* -, met zijne geheele bende; *er, sie mit seiner, ihrer* -, aanhang m., kliek v.; *aufrührische* -, oproerbende v.; 2. sekte, partij v.; (Jachtw.) *eine* - *Wölfe,* troep m.; (Krijgsw.) rot o., rij, afdeeling, divisie v., peloton o.; (Volkst.) reeks, beurt v.

Rotten, (*rottete, gerottet*) o. ww., m. *h.* samenrotten, eene bende vormen, kabaal maken; 2. Z. *ausrotten;* II. wed. ww. *sich* -, samenrotten, zich in troepen scharen, samenspannen, Z. *zusammenrotten.*

Rotten-aufmarsch, (-*marsches*, mv. -*märsche*) m. marsch m. in gelederen, in rotten voortrukken o.; -*feuer* o. gelederenvuur o.; -*geist* m. oproerigheid v., geest m. tot samenspanning, partijgeest, oproerige geest m.; it. raddraaier m.; -*macher* m. oproermaker, opruier, raddraaier m.; -*weise* bijw. bij troepen, bij benden; (Krijgsw.) in gelederen, bij rotten.

Rotterei, (-*en*) v. samenspanning o., samenspanning v., kabaal o., muiterij v., oproer o., oproerigheid v.

Rottgans, (-*gänse*) v., Z. *Rothgans.*

Rottgesell, (-*en*, mv. -*en*) m. samengezworene m., lid o. eener partij, lid o. eener sekte.

Rottiren, (*rottirte, rottirt*) o. ww., Z. *rotten.*

Rottirer, (-*s*, mv. *Rottirer*) m., Z. *Rottenmacher.*

Rottland, (-(*e*)*s*, mv. *Rottländer*) o. pas ontgonnen land o.

Rottmann, (-(*e*)*s*, mv. *Rottleute*), **-meister,** (-*sters*, mv. -*ster*) m. hoofdman m. van een gelid, korporaal m.

Rottung, (-*en*) v., Z. *rotten;* it. samenrotting, samenspanning v.; (Krijgsw.) verdeeling v. in rotten; 2. uitroeiing v.

Rotulus, (onb.), **Rotel,** (-*s*, mv. *Rotel*) o. pakje o., schrift vol o.; (Ger.) hoop m. akten.

Rotz, (-*es*) m., z. m. snot o., neuskwijl v.; it. snotterigheid v.; (Veea.) kwade droes m.

Rotz-alaun, (-(*e*)*s*) m., z. m., Z. *Steinalaun;* -*bart,* -*bube* m. (i. k. bet.) snotneus, vuile jongen m.; -*drüse* v. slijmklier v.

Rotzen, (*rotzte, gerotzt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) snot uitwerpen, snotterig zijn; 2. snuiven, snotteren; (Veea.) het snot, den kwaden droes hebben.

Rotzig, (-*er*, -*st*) bijv. nw. vol snot, vol kwijl, snotterig; (Veea.) - *sein,* Z. *rotzen;* -*keit* v. snotterigheid v.

Rotzling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*), **Rotzlöffel,** (-*fels*, mv. -*fel*) m. kleine snotneus m.

Rotzmaul, (-*maul*(*e*)*s*, mv. -*mäuler*) m., Z. -*bart;* -*nase* v., -*näschen* o. snotneus m., kleine vuile jongen m., Z. -*löffel;* -*schwefel* m. paardenzwavel v.

Rouleau, (-*s*, mv. -*s*) o. rolgordijn o. en v.

Rouliren, (*roulirte, roulirt*) o. ww., m. *h.* (Fin.) circuleeren, rondloopen.

Routier, (-*s*, mv. -*e*) m. zeeatlas m., zeekaart v., graadboek o.

Routinirt, bijv. nw. bedreven, geslepen, gewend, geoefend.

Royalist, (-*en*, mv. -*en*) m. koningsgezinde m.

Rubber, (-*s*, mv. *Rubber*) m. zeilmakersijzer o. om de naden te pletten.

Rübchen, Rüblein, (verkl.) o. knolletje, raapje o.; (Volksk.) *einem* - *schaben,* iem. uitsliepen; 2. Z. *Rübe.*

Rübe, (-*n*) v. knol m., raap v.; *weisze* of *gelbe* -, peen v., wortel m.; *rothe* -, beet, kroot v.; (fig.) *weiszes Rüblein,* Z. *Rapunzel* (2); (Hoefsm.) (van een paardestaart), pit v.; (fig.) -*n auf den Markt bringen,* niet veel in te brengen hebben; *beim* -*viertel nehmen,* al te zuinig zijn, te nauw opnemen.

Rubel, (-*s*, mv. *Rubel*) m. roebel m.

Rübeland, (-*land*(*e*)*s*, mv. -*länder*) o., Z. *Rübenacker.*

Rubelle, (-*n*) v. schuurplaatje o. tot het onderzoeken der ertsen.

Rüben-acker, (-*ackers*, mv. -*äcker*) m. met knollen, rapen of wortels bezaaid veld o.; -*ähnlich,* -*artig* bijv. nw., Z. -*förmig;* -*bau* m. aankweeken o. van knollen; -*baum* m. knolvormige slingerboom m.; -*beet* o. bed o. met knollen; -*boden* m. voor de knollenteelt geschikte grond m.; -*feld* o., Z. -*acker;* -*fliege* v. knollenvlieg v.; -*förmig* bijv. nw. knolvormig; -*garten* m. knollentuin m.; -*hahnenfusz* m. knolvormige hanevoet m.; -*kerbel* m. dolle waterkervel v.; -*kohl* m. koolraap v.; -*kraut* o. knollenbladeren o. mv.; -*lampe* v. lamp v. van eene uitgeholde raap; -*rapunzel* m. gele weederik, nachtkaars v.; 2. rapunsel o.; -*rettig* m. knolradijs v.; -*samen* m. knolzaad, raapzaad o.; 2. Z. *Reps;* -*schabsel* o. afsnijdsel o. van knollen of rapen; -*scheide* v. raapscheede v.; -*schnitz* m. schijfje, sneedje o. knol, knolschijfje o.; -*stecher* m. knollensteker m.; -*zucker* m. beetwortelsuiker v.

Rübesaat, v., **Rübesamen,** m. raapzaad, knolzaad o.

Rübesamenöl, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. raapzaadolie v.

Rübezahl, (-(*e*)*s*) m., z. m. Rübezahl, berggeest m. in het reuzengebergte.

Rubicell, (-(*e*)*s*, mv.-*e*) m. (Juw.) roodgele robijn m.

Rubificiren, (*rubificirte, rubificirt*) bedr. ww. rood maken, rood kleuren.

Rubin, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Juw.) robijn m.; *blasser* -, Z. -*balass;* (fig., gemeenz.) (op den neus), roode vlak v.

Rubin-apfel, (-*apfels*, mv. -*äpfel*) m. groote appel m.; -*balass* m. bleekroode robijn, ballas m.; -*farbe* v. robijnkleur v.; -*farben,* -*farbig* bijv. nw. robijnkleurig, robijnrood; -*fluss* m. nagemaakte robijn m., robijnachtig kristal o.; -*glanz* m. robijnglans m.; 2. (Nat. hist.) wulp, welp m., pluvier v., nimmerzat m.; -*ring* m. robijnen ring m.; -*roth* bijv. nw., Z. -*farben;* -*schwefel* m. zwavelrobijn m.; -*stein* m., Z. *Rubin.*

Rüböl, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. raapolie v.

Rubriciren, (*rubricirte, rubricirt*) bedr. ww. (met rood) aanteekenen, merken; it. in klassen verdeelen, onder rubrieken brengen.

Rubrik, (-*en*) v. afdeeling, klasse, soort, rubriek v.; 2. roode titel m., opschrift o.

Rübsen, (-*s*, mv. *Rübsen*) m., Z. *Rübesamen;* -*acker* m., -*feld* o., Z. *Rübenacker;* -*öl* o., Z. *Rübesamenöl.*

Ruch, (-(*e*)*s*, mv. *Rüche*) m. (veroud.) reuk m.; 2. geschreeuw o., Z. *Geruch* en *Gerücht.*

Rücheln, (*rüchelte, gerüchelt*) o. ww., Z. *röcheln.*

Ruchen, (*ruchte, gerucht*) o. ww. (veroud., Prov.) brullen, schreeuwen; 2. bedr. ww. (veroud.) vragen, begeeren.

Rüchig, bijv. nw. (veroud.) Z. *ruch*(*t*)*bar.*

Rüchgras, (-*es*) o., z. m. reukgras o.

Ruchlos, bijv. nw. slecht, achteloos, roekeloos, goddeloos, misdadig, schelmachtig; *ein* -*er Mensch,* slecht; -*es Leben,* misdadig; 2. Z. *geruchlos.*

Ruchlosigkeit, v., z. m. slechtheid, achteloosheid, roekeloosheid, goddeloosheid, verdorvenheid v.; 2. (-*en*) v. goddelooze daad, slechte daad v., goddeloos gesprek o.

Ruchsen, (*ruchste, geruchst*) o. ww., m. *h.* (van duiven), kirren, koeren.

Ruch(t)bar, bijv. en b. ruchtbaar, bekend, algemeen besproken, verspreid; - *machen,* ruchtbaar maken, publiek maken; -*keit* v. ruchtbaarheid, algemeene bekendheid v.

Ruchtig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. (veroud.) Z. *ruchtbar, berüchtigt.*

Ruck, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. ruk, schok, stoot, aanval m.; *eine Last auf einen* - *aufheben,* met een ruk optillen; *der Stiefel will keinen* -*thun,* wil niet aanschieten; 2. (Gen.) versterkte koortsaanval m.

Rück, (-*ens*, mv. -*en*) m., Z. *Rücken.*

Rückabtretung, (-*en*) v. (Ger.) wederafstand m.

Rückanspruch, (-*spruch*(*e*)*s*, mv. -*sprüche*) m. (Ger.) aanspraak v. op vergoeding, tegeneisch m.

Rückantwort, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. wederantwoord o., repliek v.

Rückanzeige, (-*n*) v. tegenbekendmaking v.

Rückauflanger, (-*gers*, mv.-*ger*) m. (Zeew.) tegenoplanger m.

Rückbank, (-*bänke*) v. breibank v., breistok m. voor jachtnetten.

Rückbatterie, (-*n*) v. tegenbatterij v.

Rückbetagen, (*rückbetagte, gerückbetagt*) bedr. ww. den datum achteruitzetten, vroeger dateeren, een reeds verloopen datum aangeven.

Rückbeitel, (-*tels*, mv. -*tel*) m. vierkante beitel m.

Rückbettung, (-*en*) v. kanonvlakte v.

Rückbewegung, (-*en*) v. terugwerkende beweging v., teruggaan, achteruitgaan o., achteruitgang m.

Rückbleibsel, (-*sels*, mv. -*sel*) o. overblijfsel, restant o.; (Scheik.) bezinksel o.

Rückblick, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. terugblik, blik m. in het verledene.

Rückbrett, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. (Touwsl.) plank v. met pinnen tot het uitspannen der draden; (Mol.) beweeglijk blok o. om het groote waterrad te stellen.

Rückbringen, (*brachte rück, rückgebracht*) bedr. ww. onr. terugbrengen.

Rückbürge, (-*n*, mv.-*n*) m. tweede borg m.

Rückbürgschaft, v., z. m. tweede borgschap o.

Rückdenken, (*dachte rück, rückgedacht*) o. ww. onr., m. *h.*, Z. *zurückdenken.*

Rückdeuten, (*deutete rück, rückgedeutet*) o. ww., m. *h.* nadenken, terugwijzen.

Rückdeutend, bijv. nw. (Spraakk.) -*es Zeitwort,* wederkeerig werkwoord o.

Rücken, (*rückte, gerückt*) o. ww., m. *h.* en *s.* rukken, voortgaan, voortrukken, achteruit gaan; *von der Stelle* -, van de plaats komen; *mit dem Stuhle näher* -, bijschuiven; (fig.) *mit einer Frage näher* -, de vraag bepaalder stellen; *höher* -, opgaan, klimmen; (fig.) vorderingen maken, bevorderd worden; *näher* -, (van

den tijd), naderen; *heraus* -, (van boomen), uitbotten; it. Z. *herausrücken;* (Krijgsw.) *in ein Land* -, binnen rukken, invallen; *vor eine Stadt* -, het beleg slaan; *es rückt nicht, will nicht* -, het gaat niet vooruit, het schiet niet op; (Krijgsw.) *weiter* -, voortrukken; (fig.) *mit der Sprache* -, *heraus* -, beginnen te spreken; *mit einer Mauer weiter hinaus* -, een muur vooruitbrengen; 2. bedr. ww. *etw. von seiner Stelle* -, verplaatsen; *den Stuhl an den Tisch* -, bijschuiven; *den Topf vom Feuer* -, nemen; - *Sie den Tisch ein wenig zu mir her*, schuif de tafel wat naderbij; *den Zeiger einer Uhr vorwärts, rückwärts* -, vooruitzetten, achteruitzetten; (Spr.) *jemn. etw. aus den Zähnen* -, iem. het hoofd bieden; *jemn. den Tisch* -, een partijtje geven.

Rücken, (*-s*, mv. *Rücken*) m. rug m., ruggestreek v.; *einen krummen - machen*, zich buigen; *sich mit dem - an etw. lehnen*, met den rug leunen tegen; (Kookk.) (van een haas &c.), Z. *-stück;* (fig.) *einen breiten - haben*, een breeden rug hebben, veel kunnen verdragen; *seinen - beugen*, toegeven, zich onderwerpen; *etw. mit dem - ansehen müssen*, niet krijgen, genoodzaakt zijn om & te laten varen; *hinter jems. - etw. thun*, buiten weten, in afwezigheid van iem. &; *jemn. hinter dem - Böses nachsagen*, achter iems. rug kwaadspreken; *dem Feinde in den - fallen*, den vijand in den rug aanvallen; *den Feind im - haben*, den vijand achter zich hebben; *jemn. den - decken, halten*, iem. beschermen, ondersteunen; *einer Armee den - decken*, de achterhoede van & dekken; II. (Ontlk.) rug, achterkant m.; (Mess.) rug m.; (Vest.) achterkant m., rugbatterij v.; 2. bovenkant m.; (van eene pleister &), bovenkant m., keerzijde v.; 3. (van een gebergte), rug, bergrug m.; (Lakenw.) verkeerde kant m.; (Volkst.) *einen - an einander haben*, op iems. hulp kunnen rekenen; *auf dem - zur Kirche gehen*, als lijk naar de doodenmis gedragen worden; (Zeew.) Z. *katzenrücken.*

Rücken-ader, (*-n*) v. rugader v.; *-band* o. tot den rug behoorend ligament o.; *-bein* o., Z. *Rückgrat; -birne* v. pondspeer v.; *-blatt* o. staande haardplaat, vuurplaat v.; (Beeldh.) achtergedeelte o. van een altaar, altaarstuk o.; *-blut* o. (Veea.) miltziekte v.; *-bruch* m. tot den rug behoorende breuk v.; 2. breuk v. van de ruggegraat; *-darre* v. ruggemergstering v.; *-drüse* v. rugklier v.; *-decke* v. schabrak v., paardedek o.; *-eisen* o. (Boekb.) fileet o.; *-fell* o., Z. *-haut; -fläche* v. rugvlakte v., oppervlak o. van den rug; *-flosse* v. rugvin v.; *-flosser* m. visch m. met rugvinnen; *-gefäss* o. tot den rug behoorend bloedvat o.; *-gelenk* o., Z. *-wirbel; -granne* v. (Pl.) rughaard m.

Rück(en)-gurt, (*-gürte*) v. (Zad.) gordriem m.

Rückenhaar, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rughaar o.

Rück(en)halt(er), m. (fig.) steun m., ondersteuning v.; (Krijgsw.) reserve, achterhoede v.

Rücken-haut, (*-häute*) v. rughuid v.; 2. rugvlies o.; *-häutchen* o. (verkl.) rugvliesje o.; *-höcker* m. (Ontlk.) knobbeltje o. op den rug; *-kamm* m. rugkam m.; *-kiemer* m. visch m. met rugkieuwen; *-klinge* v. kling v. die aan eene zijde scherp is; *-korb* m. draagkorf m.; *-kratzer* m. rugkrabber m.; *-lehne* v. rugleuning v.; it. rug m., leuning v. van een stoel; *-mark* o. (Ontlk.) ruggemerg o.

Rückenmarks-arterie, (*-n*) v. tot de ruggegraat behoorende ader v.; *-entzündung* v. ontsteking v. van het ruggemerg; *-kanal* m. ruggemergskanaal o.; *-loch* o. tot het ruggemerg behoorende opening v.; *-nerve* v. ruggemergszenuw v.; *-schlagader* v. tot de ruggegraat behoorende slagader v.

Rücken-muskel, (*-s*, mv. *-n*) m. ruggespier v.; *-nerve* m. rugzenuw v.; *-pfeife* v. (Org.) pijp v. van het achterorgel; *-pferd* o. (Zeew.) touw o. onder de ra om tegen te leunen; *-platte* v. staande schoorsteenplaat v.; *-rabe* v., Z. *Mandelkrähe; -riemen* m. rugriem m.; *-rippe* v. (Pl.) rist v.; *-schanze* v. halve-maansschans v.; *-schild* m. rugschild o.; *-schlag* m. slag m. op den rug; *-schmerz* m. pijn v. in den rug; *-schwimmer* m. hij die op den rug zwemt; 2. (Nat. hist.) waterweegluis v., rugzwemmer m.; *-seite* v. keerzijde v., achterkant m., rugzijde v.; *-spalte* v. waterzucht v. in de ruggegraat; *-ständig* bijv. nw. op den rug staande, in den rug zich bevindend; *-streif* m. ruggegraat v.; *-stück* o. stuk o. van den rug, ruggestuk o.; (van een varken), lendenstuk o.; (van een os), ribbestuk o., harst m.; *-weh* o., Z. *-schmerz; -wehr* v. (Vest.) vestingwerk o. dat den rug dekt, parados m.; *-werk* o. (Org.) achterorgel o.; *-wind* m. wind m. van achteren, wind m. in den rug; *-winkel* m. (Ontlk.) tot den rug behoorende hoek m.; *-wirbel* m., *—bein* o. ruggegraatswervel m., wervelbeen o. van den rug; *—thiere* o. mv. gewervelde dieren o. mv.; *-wolle* v. rugwol, beste wol v.; *-zweig* m. (Ontlk.) tot den rug behoorende (ader)tak m.

Rücker, (*-s*, mv *Rücker*) m. hij die rukt &; (Vuurw.) pinnetje of pennetje o. om het uurwerk sneller of langzamer te laten loopen.

Rückerinnern (sich), (*rückerinnerte, rückerinnert*) wed. ww. zich weder herinneren, zich te binnen brengen.

Rückerinnerung, (*-en*) v. vernieuwde herinnering v.

Rückerstattung, (*-en*) v. teruggaaf, restitutie v.

Rückerzaun, (*-zaun(e)s*, mv. *-zäune*) m. schutting v. van dunne paaltjes, latwerk o.

Rückfahren, (*fuhr rück, rückgefahren*) bedr. ww. onr., Z. *zurückfahren.*

Rückfährig, bijv. nw., Z. *rückgängig.*

Rückfahrt, (*-en*) v. terugkeer m. met rijtuig of schip.

Rückfährte, (*-n*) v., Z. *Hinterfährte.*

Rückfall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. (van een leen), vervallen, terugvallen o.; (Gen.) weer vervallen o.; *einen — bekommen*, weer instorten.

Rückfallen, (*fiel rück, rückgefallen*) o. ww. onr., Z. *zurückfallen.*

Rückfallgeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. inkomsten v. mv. der pauselijke schatkist.

Rückfällig, bijv. nw. (van een leen), vervallend, aan den leenheer terugkomend; *in eine Krankheit* & *-werden*, weer instorten, weer invallen.

Rückfallsrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Rechtspr.) recht o. van terugvalling, reversierecht o.

Rückfluss, (*-flusses*, mv. *-flüsse*) m. eb v., terug-vloeien, -loopen o.

Rückfordern, (*forderte rück, rückgefordert*) bedr. ww., Z. *zurückfordern.*

Rückforderung, (*-en*) v. terugvordering v., eisch m. tot teruggaaf, reclamatie v.

Rückfracht, (*-en*) v. terugvracht, retourvracht v.

Rückfrage, (*-n*) v. wedervraag, tegenvraag, aanvraag v.; it. verzoek, inwinnen o. van nadere inlichtingen; *eine - halten*, ruggespraak houden, nieuwe inlichtingen vragen.

Rückfuhre, (*-n*) v. terugvracht v., Z. *Rückladung.*

Rückfusz, (*-fuszes*, mv. *-füsze*) m. inwendig verhoogde bekleeding v. van een dijk.

Rückgabe, (*-n*) v., Z. *Zurückgabe.*

Rückgang, (*-(e)s*) m., z. m. teruggang, achteruitgang, terugkeer m., teruggaan, terugkeeren o.; (Hand.) achteruitgang m., niet slagen, afbreken o., mislukken o.

Rückgängig, bijv. nw. achteruitgaande, teruggaande; (fig.) geen plaats hebbende, mislukkend; *eine Heirath - machen*, maken, zorgen dat & niet doorgaat; (van een koop), afspringen; *- werden*, mislukken, schipbreuk lijden; *-keit* v. teruggaan o.; (fig.) Z. *Rückgang.*

Rückgangsrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. recht o. om een tegeneisch in te stellen.

Rückgedanke, (*-n*) v. gedachte v., denken, nadenken o. over iets dat reeds geschied is.

Rückgehen, (*ging rück, rückgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* teruggaan, terugkeeren.

Rückgewalt, v., z. m., Z. *Repressalien.*

Rückgrat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ruggegraat v.

Rückgrats-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Rückenwirbel; -höhle* v. ruggegraatsholte v.; *-krümme* v. kromming v. van de ruggegraat, bult m.; *-muskel* m. ruggegraatspier v.; *-nerv* m. ruggegraatszenuw v.; *-strecker* m. uitstrekkende ruggegraatsspier v.; *-wirbel* m. rugge-

graatswervel m.; *-wassersucht* v. ruggegraatswaterzucht v.

Rückhaken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m. weerhaak m.

Rückhall, (*-(e)s*, mv. *Ruckhalle*) m., Z. *Wiederhall.*

Rückhallen, (*hallte rück, rückgehallt*) o. ww., Z. *zurückhallen.*

Rückhalt, (*-(e)s*) m., z. m. terughouding, terughoudendheid v., voorbehoud o., nevengedachte v.; 2. (Krijgsw.) Z. *Rückenhalt.*

Rückhalten, (*hielt rück, rückgehalten*) bedr. ww. onr., Z. *zurückhalten.*

Rückhaltslos, bijv. en b. zonder terughouding, zonder voorbehoud, openhartig, open, vrij, rechtuit.

Rückharnen, (*-s*) o., z. m. achteruit pissen of wateren.

Rückheime, (*-n*) v. huiskrekel m.

Rückig, bijv. nw. een rug hebbende (alleen in samenstellingen).

Rückjan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Tikt.) keerjan m., de zes eerste velden aan den kant der tegenpartij.

Rückkauf, (*-kauf(e)s*, mv. *-käufe*) m. terugkoop m.

Rückkäuflich, bijv. en b. terug te koopen, op voorwaarde of bij wijze van terugkoop.

Rückkehr, v., z. m. terugkeer m., terugkomst v.

Rückkunft, v., z. m. terugkomst, wederkomst v.

Rückklang, (*-(e)s*, mv. *Rückklänge*) m. terugkaatsing v. van het geluid, weerklank, echo m.

Rückladung, (*-en*) v. lading v. op de terugreis.

Rücklauf, (*-(e)s*) m., z. m. achteruitgang, teruggang, terugkeer m.; (Zeew.) eb v.

Rücklaufen, (*lief rück, rückgelaufen*) o. ww. onr., Z. *zurücklaufen.*

Rückläufig, bijv. nw. achteruitgaande, terugpaande, terugkeerend.

Rücklehne, (*-n*) v., Z. *Rückenlehne.*

Rückleine, (*-n*) v. touwtje o. in den rug om het vogelnet toe te halen.

Rücklieferung, (*-en*) v. (Hand.) teruggaaf v., hernieuwde levering v.

Rücklings, bijw. ruggelings, achterwaarts, achterover; *- jem. anfallen,* in den rug, van achteren.

Rückmarsch, (*-marsches*, mv. *-märsche*) m. terugtocht, terugmarsch, aftocht, terugkeer m.

Rückmarschiren, (*marschirte rück, rückmarschirt*) o. ww. (Krijgsw.) terugtrekken, den terugtocht aannemen.

Rückprall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. terugsprong, weerstuit, terugstuit m.; (van een geluid), weerklank m.

Rückprämie, (*-n*) v. (Fin.) teruggaaf v. van eene premie, schadevergoeding v. voor eene premie.

Rückreise, (*-n*) v. terugreis, reis v. naar huis, terugkeer m.

Rückriemen, (*-mens*, mv. *-men*) m. rugriem m.

Rückruf, (*-(e)s*) m., z. m. teruggroeping v.

Rückrufen, (*rief rück, rückgerufen*) bedr. ww. onr., Z. *zurückrufen.*

Rückrufschreiben, (*-bens*, mv. *-ben*) o. brief m. van terugroeping.

Rückschein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tegenbrief m., tegenbewijs o.; it. Z. *Gegenschein, Revers.*

Rückschemel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. (in zaagmolens), beweegbaar blok o. hout om de boomen onder de zaag te brengen.

Rückschere, (*-n*) v., Z. *Rückbrett.*

Rückschlag, (*-(e)s*, mv. *Rückschläge*) m. terugslag m.; (Rijk.) achteruitslaan o.; 2. weerstuit, terugslag m.; 3. terugsprong m.; (fig.) plotselinge verandering v.; (Fin.) plotselinge daling v. der fondsen; 4. tegenstoot, terugstoot m.

Rückschreiben, (*-bens*, mv. *-ben*) o. antwoord o., beantwoording v.

Rückschreiten, (*schritt rück, rückgeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* teruggaan, terugstappen, achteruitstappen.

Rückschritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schrede v., pas, tred m. achteruit of achterwaarts; (fig.) achteruitgang, teruggang m.; *-spartei* v. (Pol.) partij v. van den teruggang.

Rückseil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) rakketalie, stuurreep v.

Rückseite, (*-n*) v. keerzijde v., rug, achterkant m.; (van een stoel), leuning v.

Rücksendung, (*-en*) v. terugzending v., terugzenden o.

Rücksicherheit, (*-en*) v. waarborg m. (in schuldzaken); it. Z. *Gegensicherheit.*

Rücksicht, (*-en*) v., Z. *Rückblick;* (fig.) bijzondere oplettendheid, aanmerking, overweging v.; *- auf etw. nehmen,* letten op; *auf Personen - nehmen,* letten op, acht slaan; *keine - auf eine Bitte nehmen,* geen acht slaan op, niet letten op; *in - seiner Jugend &c.,* met betrekking tot, met het oog op; *in jeder -,* in allen gevalle, in alle opzichten; 2. eerbied m., achting v., ontzag o.; *in - Ihrer, aus - auf* of *für Sie,* uit achting voor u; *er nimmt - auf niemand,* hij geeft om geen mensch; *in, mit, aus - auf,* uit aanmerking van, met betrekking tot, met het oog op.

Rücksichtig, bijv. nw. in aanmerking nemend, verschoonend, met achting handelend, bescheiden.

Rücksichtlich, bijv. nw. met betrekking tot, in aanmerking genomen dat; *- seiner,* met opzicht tot hem; *-keit* v., Z. *Rücksicht.*

Rücksichtslos, bijv. en b. niet lettend op, niet in aanmerking nemend, geen acht slaande op, zonder verschooning, onverbiddelijk.

Rücksichtslosigkeit, v. gemis o. aan achting, verwaarloozing v.; (fig.) gestrengheid, onverbiddelijkheid v.

Rücksichtsvoll, bijv. nw. vol ontzag, zeer oplettend, terdeeg acht slaande, met veel verschooning.

Rücksiegel, (*-gels*, mv. *-gel*) o. tegenzegel o., tegenteekening v.

Rücksitz, (*-es*, mv. *-e*) m. zitplaats v. in een rijtuig, waarbij men achteruit rijdt.

Rücksprache, v., z. m. ruggespraak, onderhandeling v., mondgesprek o.; *- mit jemn. halten, nehmen,* ruggespraak houden, eene samenkomst hebben met.

Rücksprung, (*-(e)s*, mv. *Rücksprünge*) m. terugsprong, achteruitsprong m.; (fig.) *einen - thun,* terugkrabbelen, zijn woord terugnemen.

Rückspur, (*-en*) v. verkeerd spoor, valsch spoor o.

Rückstand, (*-(e)s*, mv. *Rückstände*) m. *mit einer Summe im - sein,* ten achteren zijn, nog te betalen hebben; *in - kommen,* ten achteren geraken; 2. achterstallige schuld v., restant o.; *im -e sein,* (van soldij), ten achteren zijn; *verlorne Rückstände,* openbare schulden v. mv.

Rückständig, bijv. nw. achterstallig, nog schuldig, ten achteren; *er ist noch mit dieser Summe -,* hij is & nog schuldig, met & nog ten achteren; *das -e, die -e Summe,* Z. *Rückstand; -e Forderung,* achterstallige schuld.

Rückständler, (*-s*, mv. *Rückständler*) m. achterstallige schuldenaar m.

Rückstandsrechnung, (*-en*) v. rekening-courant, balans(rekening) v.

Rückstange, (*-n*) v. stang v. om te verzetten, te verschuiven.

Rückstaube, (*-n*) v. groote houtduif v.

Rückstehen, (*stand rück, rückgestanden*) bedr. ww. onr., Z. *zurückstehen.*

Rückstellig, bijv. nw., Z. *rückgängig, rückständig.*

Rückstich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. achteruitsteek, achterwaartsche steek m.

Rückstoss, (*-stoszes*, mv. *-stösze*) m. terugstoot m.; 2. (Nat.) afstooting, terugstooting v.; (van een kanon), terugsprong m.; (Schermk.) wederstoot m.

Rückstrahl, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. terugvallende (licht)straal, weerschijn m.

Rückstrahlen, (*strahlte rück, rückgestrahlt*) o. ww., Z. *zurückstrahlen.*

Rückstreich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. terugslag m.

Rückstreicher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. (Zwaardv.) eensnijdend lemmer o.

Rückstrich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van trekvogels), terugtocht m., terugvlucht v.

Rücksturz, (*-sturzes*, mv. *-stürze*) m. val m. achterover.

Rücktratte, (*-n*) v. herwissel m.

Rücktritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. pas, stap, tred m., schrede v. achteruit; 2. recht o. om een ambt weder te aanvaarden; *- zum Papstthum,* terugkeer m.

Rückumwälzer, (*-zers*, mv. *-zer*) m. reactionnair, tegenomwentelingsgezinde m.

Rückumwälzung, (*-en*) v. (Pol.) reactie, tegenomwenteling v.

Rückung, (*-en*) v., *Z. rücken* (ww.) (Muz.) verbindingsnoot, gesyncopeerde noot v.; it. verschuiven, verplaatsen, rukken o.

Rückverladung, (*-en*) v., *Z. Rückladung.*

Rückversicherung, (*-en*) v. (Hand.) wederverzekering, herverzekering v.

Rückwälzen, (*wälzte rück, rückgewälzt*) bedr. ww. terugrollen, achteruit rollen, achteruit wentelen.

Rückwand, (*-wände*) v. (van eene kast &), achterwand, achterkant m.; (van eene bank), achterleuning, rugleuning v.

Rückwärtig, bijv. nw. rugwaartsgaande, terugloopend, achterwaarts bewegend.

Rückwärts, bijw. rugwaarts, achterover; 2. achteruit; *in einer Kutsche -sitzen,* met den rug naar de paarden; *-gehen, - fallen, Z. -rücklings;* (Zeew.) *-gehen,* deinzen, achteruit drijven, over stuur gaan; (fig.) (van zaken), achteruitgaan, teruggaan; *Z. rückgängig;* it. *zurück.*

Rückwärts-dreher, (*-drehers,* mv. *-dreher*) m. rugwaarts draaiende spier v.; *-drehung* v. rugwaarts draaien o.; *-lage* v. achterover liggende houding v.; *-schreiten* o. achteruit loopen o.

Rückwechsel, (*-sels,* mv. *-sel*) m. (Hand.) herwissel m.

Rückweg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. terugweg m.; *den - antreten, auf dem -sein,* den terugweg aannemen, op den terugweg zijn, terugkeeren.

Rückwehr, (*-en*) v. verschansing, borstwering v.

Rückweichung, (*-en*) v. achteruitwijken o., terugwijken o.; (Bouwk.) intrekking, dikteverdunning v., insprong m.

Rückweise, bijw. bij schokken, bij stooten, bij horten.

Rückwelle, (*-n*) v. as, kruias, windmolenas v.

Rückwind, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. rukwind, valwind m.

Rückwirken, (*wirkte rück, rückgewirkt*) o. ww., m. *h.* terugwerken; (Spraakk.) *-es Zeitwort,* wederkeerig werkwoord o.

Rückwirkung, (*-en*) v. terugwerking, reactie v.; it. *Z. Zurückwirkung.*

Rückwurf, (*-(e)s,* mv. *Rückwürfe*) m. terugstoot, terugworp m., *Z. Rückschlag.*

Rückzahlung, (*-en*) v. terugbetaling v.

Rückzielend, bijv. nw. (Spraakk.) *-es Zeitwort,* wederkeerig werkwoord.

Rückzielen, (*zielte ruck, rückgezielt*) o. ww. betrekking hebben op het vooraf gaande, doelen op het voorafgaande.

Rückzoll, (*-zoll(e)s,* mv. *-zölle*) m. (Hand.) teruggeven o., teruggaaf v. van betaalde tolgelden; *-güter* o. mv. goederen o. mv. waarvan de tolrechten teruggegeven worden.

Rückzöllig, bijv. nw. aan teruggaaf der tolgelden onderworpen.

Rückzollschein, (*-e)s,* mv. *-e*) m. bewijs o. dat de betaalde tolgelden moeten worden teruggegeven.

Rückzug, (*-(e)s,* mv. *Rückzüge*) m. terugtocht m.; 2. (Nat. hist.) *Z. Ruckstrich;* 3. (Krijgsw.) terugtocht, aftocht m.; *zum -e schlagen, blasen,* den aftocht slaan, blazen; *-ordnung* v. orde v. van den terugtocht.

Rüde, (*-n,* mv. *-n*) m. (van honden &), mannetje o., reu, rekel m.; 2. groote boerenhond m.

Rude, bijv. nw. ruw, onbeschaafd.

Rudel, (*-s,* mv. *Rudel*) o. (Kookk.) kooklepel, roerlepel m.; (Vog.) *die -,* staken v. mv. aan het vogelnet; 2. (Jachtw.) troep, hoop m., kudde v.; (fig.) gemeen, gepeupel, janhagel o.

Rüdeln, (*rüdelte, gerüdelt*) o. ww. m. *h.* (gemeenz.) bewegen, roeien, opborrelen, invreten; 2. bedr. ww. in beweging brengen.

Ruden, (*-s,* mv. *Ruden*) m. karper m. die hoofdzakelijk in staande wateren van Noord-Duitschland gevonden wordt.

Rüden-horn, (*-horn(e)s,* mv. *-hörner*) o. (Jachtw.) houten of beenen jachthoren m. tot het verzamelen van wilde zwijnen; *-hund* m. op de wilde zwijnenjacht afgerichte hond m.; *-knecht* m. jagersknecht m.; *-partei* v. (Jachtw.) jagersknechts m. mv.

Ruder, (*-s,* mv. *Ruder*) o. riem m., roei v., roeiriem m.; *sämmtliche - einer Galeere, Z. -werk;* it. roer o., roerpen v., helmstok m., inspit o.; *am - ziehen,* aan het roer zitten; (fig.) *an's - kommen,* aan het roer, bestuur, bewind komen; *am -sitzen,* aan het roer zitten, aan het bewind zijn, het bewind in handen hebben; (Br.) ovale of langwerpig ronde schop v.; (Nat. hist.) (van zwemvogels), zwempoot, zwemvleugel m., zwemvlies o.

Rudera, o. mv. puinhoopen m. mv., ruinen v. mv., overblijfsels o. mv.

Ruderation, v., z. m. maken o. van estrikken.

Ruder-balken, (*-kens,* mv. *-ken*) m., *Z. -träger; -band* o. beslag o. van een riem; *-bank* v. roeibank v.; (fig.) *jem. an die — schmieden,* als galeislaaf aan de roeibank smeden; *-besteuerer* m. matroos m. met het roer belast; it. stuurman m.; *-bursche* m. roeier m.; *-dolle* v., *Z. -ring; -ente* v. eend v. van het Uralisch gebergte.

Ruderer, (*-s,* mv. *Ruderer*) m. roeier m.; 2. galeislaaf m.

Ruder-federn, v. mv. slagpennen v. mv.; *-fittig* m. slagveer v.; *-fusz* m. zwemvoet m.; *-füszig* bijv. nw. met zwemvoeten; *-gänger* m. (Zeew.) stuurman, loods m.; *-gat* o. roeigat, gat o. waarin het roer hangt; *-griff* m. greep v., handvat v. van een roeiriem; *-haken* m. mv. roeihaken, roeibanden m. mv.; *-holz* o. roeiklamp m., roeipen v.

Ruderig, bijv. nw. (in samenstellingen), roeien of riemen hebbende.

Ruder-kahn, (*-kahn(e)s,* mv. *-kähne*) m. roeibootje, schuitje o.; *-kasten* v. (Zeew.) roeikast v.; *-klampe* v. riempin, roeidolpin v.; *-knecht* m. roeiknecht m.; 2. slaaf, galeislaaf m.; *-leute* mv. roeiers m. mv.; 2. galeislaven m. mv.; *-lichter* m. (Zeew.) roerbroeking v., touw o. om het roer te lichten; *-loch* o. roergat o.; *-los* bijv. nw. zonder roer, zonder riemen; (fig.) zonder opzicht, bestuur of leiding; *-meister* m. opzichter m. over de riemen eener galei.

Rudern, (*ruderte, gerudert*) o. ww., m. *h.* roeien, sturen; *aus Leibeskräften -,* zoo hard roeien als men kan; (fig.) *mit den Füszen -,* (van zwemvogels), zich sturen; 2. bedr. ww. door roeien doen vooruitgaan, roeien.

Ruder-nagel, (*-nagels,* mv. *-nägel*) m. roeidol, roepin v.; *-pflock* m. dolklamp m.; *-pfosten* m. schacht v., staander m. van het roer; *-pinne* v. roerpin v.; *-platte* v. roerplaat v.; *-rad* o. (Werkt.) rad o. met riemvormige schepborden

Ruderrad-gehäuse, (*-gehäuses,* mv. *-gehäuse*) o. kap v. om den kop van het roer; *-schaufel* v. schepbord o.; *-welle* v. as v. van het scheprad.

Ruder-riemen, (*-mens,* mv. *-men*) m. roeiriem m.; *-ring* m. roerpin, dol v.; *-schaufel* v., *Z. -platte; -schiff* o. roeischip, roeivaartuig o.; it. galei v.; *-schlag* m. slag, haal m. met de riemen; *-sklave* m. roeislaaf, galeislaaf m.; *-spicker* m. roerspijker m.; *-stange* v. roeiriem m.; 2. roerstang v.; *-stock* m. helmstok m., roerpen v.; *-stropp* o. roerstrop m.; *-talje* v. roertalie v.; *-träger* m. dakdolboord o. van eene galei; *-vogel* m. roervogel, hoog vliegende vogel m.; *-volk* o. roeiers m. mv.; it. galeislaven m. mv.; *-wanze* v. luis v. met roeivormige voetwortels; *-werk* o. roeiwerk o., al de riemen m. mv. eener galei; *-zug* m., *Z. -schlag.*

Rudimente, o. mv. grondbeginselen, eerste beginselen o. mv.

Ruf, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. geroep, geschreeuw o., kreet m., stem v., roepen o.; *auf jems. - hören,* luisteren naar iems. stem; *auf den ersten -,* op het eerste geroep; (van dieren), schreeuwen, geschreeuw o.; (Jachtw.) horengeschal o.; (Krijgsw.) oproeping v., appel o.; *der - der Ehre,* de stem; *dem göttlichen -e folgen,* inspraak, roeping v.; *einen - auf ein Professorat nach L. erhalten,* beroepen worden als; 2. roeping v., smaak m. voor, neiging v. tot, gehechtheid v. aan; *seinem -e folgen,* zijne roeping volgen; 3. gerucht, praatje o.; *der - geht, es geht ein -,* er loopt een gerucht, er gaat een praatje, men zegt; 4. gerucht o., naam m.; *im guten -e stehen,* ter goeder naam bekend zijn, een goeden naam hebben; *in - bringen,* een goeden naam geven; (gemeenz.) in zwang brengen, opheffen; *in - kommen,* een (goeden) naam krijgen, bekend worden; *jem. in bösen - bringen,* iems. goeden naam bezwalken;

5. (Jachtw.) lokfluitje o.; it. lokvogel m.

Rufen, (*rief, gerufen*) o. ww. onr., m. *h.* roepen; *zu Gott -*, God aanroepen; *Feuer -*, brand roepen, schreeuwen; *Rache -*, wraak roepen; 2. *jem. -, her -*, roepen, toeroepen, aanroepen; II. bedr. ww. *jem. beim Namen -*, roepen, oproepen, noemen; *jem. zu sich -*, tot zich roepen; it. (fig.) in het leven terugroepen, uit den dood opwekken; *die Stunden -*, afroepen, roepen hoe laat het is; *Sie kommen wie gerufen*, gij komt alsof gij geroepen waart, juist van pas; (fig.) *meine Geschäfte - mich hin*, roepen mij; *jemn. etw. in's Gedächtniss -*, in het geheugen roepen, herinneren; III. o. zelfst. roepen, geroep, geschreeuw o., Z. *Ruf.*

Rufenberg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. geen erts bevattend gesteente o.

Rufendung, (*-en*) v., **Rufefall,** (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. (Spraakk.) vocatief, eerste naamval m. als aanroep, aanspraak &.

Rufer, (*-s*, mv. *Rufer*) m. hij die roept &, roeper m.; (Zoutz.) arbeider m. die de anderen aan het werk roept; (Zeew.) scheepsroeper m.

Ruff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Glasbl.) zwarte en poreuze slak v.

Ruffel, (*-s*, mv. *Ruffel*) m. roffelschaaf v.

Ruffelbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Riffelbaum.*

Ruffelei, (*-en*) v. koppelarij v.

Ruffeler, (*-s*, mv. *Ruffeler*) m., **-in,** (*-nen*) v. koppelaar m., koppelaarster v.

Ruffeln, rüffeln, (*ruffelte, geruffelt* en *rüffelte, gerüffelt*) bedr. ww. (Volksk.) verwijten, afkeuren, berispen; 2. roffelen, wrijven; 3. koppelen; it. geheimen hebben.

Ruff(er)ig, bijv. nw. hobbelig, oneffen, ruw; (Heelk.) met eene korst of roof bedekt.

Ruf-hobel, (*-bels*, mv. *-bel*) m., Z. *Ruffel; -huhn* o., Z. *Rebhuhn.*

Rufkraut, (*-(e)s*, mv. *Rufkräuter*) o. (Pl.) scherp vlooienkruid o.

Rufolk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Aalquappe.*

Rufpunkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat.) phonisch middelpunt, stempunt, klankpunt o.; *-rost* m. rijp, rijm, ijzel m.

Rugbar, (*-er, -st*) bijv. en b. berispelijk, strafbaar, te verwijten; *-keit* v. berispelijkheid, strafbaarheid v.

Rüge, (*-n*) v. aangifte, aanklacht, beschuldiging v.; *die - thun*, aangeven, aanklagen; 2. misdaad v., misdrijf, vergrijp o.; 3. onderzoek o.; 4. straf, bestraffing, berisping v.; it. geldboete v.; *das verdient eine -*, berisping, vermaning, straf v.; 5. (veroud.) Z. *Gericht;* 6. (veroud.) Z. *Polizei-gericht, -gesetz.*

Rüge-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o., Z. *Gericht; -buch* o. register o. der crimineele zaken; it. boek o. der politieverordeningen; *-gericht* o., Z. *Gericht; -graf* m. kantonrechter, president m. van eene correctioneele rechtbank; *-meister* m. rechter m. eener correctioneele rechtbank; 2. beoordeelaar, recencenent, verbeteraar m.

Rügen, (*rügte, gerügt*) bedr. ww. aanhalen, melding maken van, vermelden; 2. aanklagen, aangeven; 3. beschuldigen, telastleggen; 4. berispen, afkeuren, verwijten; 5. straffen, kastijden.

Rügeopfer, (*-opfers*, mv. *-opfer*) o. (J. gesch.) als boete te doen offer o.

Rüger, (*-s*, mv. *Rüger*) m. aanklager, beschuldiger m.; 2. beoordeelaar, recensent m.; 3. ontvanger m.

Rüge-richter, (*-richters*, mv. *-richter*) m., Z. *-meister* (1); *-sache* v. aanklacht v. wegens beleediging of laster, correctioneele zaak v.; *-tag* m. zittingsdag m. van het kantongerecht, terechtzitting v.

Ruhe, v., z. m. rust, stilte, kalmte, onbeweeglijkheid v.; *keine - haben*, geen rust hebben, Z. *Rast; jemn. keine - lassen*, geen rust laten, onophoudelijk lastig vallen; *ich habe keine - vor ihm*, in heb geen rust over hem; (Scherts.) *vor mir soll er - haben*, voor mij behoeft hij niet bang te zijn; it. ik zal hem niet lastig vallen; *gib -!*, (gemeenz.) wees stil!, zwijg!; *in - setzen*, (van beambten), Z. *-stand; in süszer - leben*, een gemakkelijk leven leiden; *die nächtliche -*, nachtrust v.; 2. rust, stilte, ontspanning v.; *gönnen Sie mir ein wenig -*, gun mij een weinig rust; *sich zur - begeben, legen*, zich ter rust begeven, gaan slapen; *ich wünsche Ihnen eine angenehme -*, ik wensch u wel te rusten; *zur - of in seine - eingehen*, de eeuwige rust ingaan, sterven; *jem. zu seiner - bringen, begleiten*, iem. begraven, Z. *-statt;* 3. rustplaats, afzondering v.; (Jachtw.) verblijf, hol o.; (Werkt.) rust v., stilstand m.; *in - stehen*, stilstaan; (Geweerm.) rust v.

Ruhe-altar, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Ruhealtäre*) m. rustaltaar o., rustplaats v.; *-bank* v. rustbank, canape v.; *—hobel* m. lijstschaaf, rijschaaf v.; *-bett* o. rustbed o., canape v.; (fig.) rustplaats v., graf o.; *-bock* m. (Vog.) steunhout o.; *-brett* o. (Art.) afstuitzool v.; *-bühne* v. (Bergw.) rustplaats v.; *-feld* o., Z. *Brachacker; -fuge* v. (Bouwk.) strekkende of streksche voeg v.; *-gehalt* m. pensioen, wachtgeld o.; *-jahr* o. sabbatjaar o.; *-kammer* v., *-kämmerchen* o. slaapkamer v., slaapkamertje o.; (fig.) Z. *-bett* (fig.); *-kissen* o. kussen o. om op te rusten, donzen kussen o.; *-küpe* v. (van indigobereiders), rustkuip v.; *-los* bijv. nw. rusteloos, zonder ophouden, onophoudelijk; it. opgewekt, werkzaam; *-losigkeit* v. rusteloosheid, beweeglijkheid v.

Ruhen, (*ruhte, geruht*) o. ww., m. *h.* rusten, in rust zijn; (van een wagen), stilstaan; 2. uitrusten, rust nemen, ophouden; *er schläft nicht, er ruht nur ein wenig*, hij rust maar een weinig; *er kann nicht -*, hij kan zich niet stilhouden, hij kan niet stil zijn; *ich kann nicht eher -, als bis ich es habe*, ik heb geene rust voor &; *eine Arbeit - lassen*, laten varen, niet voortzetten; *einen Acker - lassen*, niet meer bebouwen, braak laten liggen; 3. zwijgen, stilzwijgen; Z. *ruhig sein;* 4. rusten, slapen, sluimeren, onbeweeglijk zijn; *ich wünsche Ihnen wohl zu -*, ik wensch u wel te rusten, goeden nacht; *zu Mittag -*, een middagslaapje nemen, een dutje doen; (fig.) *im Grabe -*, rusten, liggen; (Bouwk.) *auf der Mauer -*, (van een balk), liggen, dragen, steunen; *-des Fenster*, niet opengaand venster; *auf einem Felsen -des Schloss*, op eene rots staand; (fig.) vertrouwen op; *-de Brücke*, vaste brug.

Ruhe-ort, (*-ort(e)s*, mv. *-orte* of *-örter*) m. rustplaats v.; *-platz* m. (verkl. *-plätzchen* o.) rustplaats v.; (op eene trap), overloop m., portaal o.; *Treppe mit -plätzen*, portalen; (Jachtw.) Z. *Ruhe;* (Zeew.) haven v. waar men bij slecht weder of gebrek aan proviand en water binnenloopt; *-polster* o., Z. *-kissen; -pulver* o. (Apoth.) slaappoeder o.; *-punkt* m. rustpunt, steunpunt, draagpunt o.; 2. (Muz.) rust, pauze v.; 3. (Werkt.) rustpunt o.; *-riegel* m. (Art.) liggend kalf o., koppelbalk m.; *-sessel* m. leuningstoel m.; *-sitz* m. rustplaats v.; *-stab* m. (Schild.) handsteun m., schildersstokje o.; *-stand* m. stilstand m., rust v.; *sich in — begeben*, zich aan de zaken onttrekken; *jemn. in — versetzen*, pensioneeren, op wachtgeld stellen; *sich in — begeben*, zich afzonderen, in afzondering begeven; *-statt, -stätte* v. rustplaats, schuilplaats, afzondering v.; (Jachtw.) verblijfplaats v., hol o.; (fig.) Z. *-bett* (fig.); *jemn. das Geleit zu seiner - geben*, iem. begraven, ter aarde bestellen; *-stein* m. ruststeen, steen m. om op te rusten; *-stelle* v., Z. *-ort;* (Bouwk.) Z. *-platz;* (Spraakk.) rust v., rustteeken o.; (Muz.) rust, pauze v.; *-störer, —in*, rustverstoorder m., rustverstoorster v.; *-störung* v. rustverstoring v., oproer o.; *-stunde* v., *-stündchen* o. rustuur, vrij uur of uurtje o.; it. tijd m. om naar bed te gaan; *des Herrn —*, Sabbatdag, Zondag m.; *-voll* bijv. nw. rustig, kalm, stil, zwijgend, onbeweeglijk; *-zeichen* o. rustteeken o.; (Muz.) rust v.; *-zeit* v. rusttijd m.

Ruhig, (*-er, -st*) bijv. en b. rustig, vreedzaam, kalm, bedaard, koelbloedig, zwijgend; (van de lucht), stil; *- sein, sich - verhalten, - liegen bleiben*, stil zijn, bedaard zijn, blijven liggen; *seien Sie deshalb -*, wees daaromtrent gerust, verontrust u daarover niet; *-es Leben*, rustig, stil, bedaard; *-es Alter*, rustige oude dag m.; *-e Nacht*, rustig; (Ger.) *-er Besitzer*, rustig; *- werden*, stil worden, bedaren.

Ruhländer, (*-ders*, mv. *-der*) m. wijnstok m. met le(d)erkleurige zoete druiven.

Rühling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kikvorsch m.

Ruhm, (*-(e)s*) m., z. m. roem m., eer v., beroemdheid v., groote naam, goede naam m.; *seinen - in etw. setzen, sich einen - aus etw. machen*, zijn roem, zijne eer ergens in stellen; *das muss man ihm zum -e nachsagen*, dat moet men hem tot zijne eer nageven; *sein - ist nicht fein*, hij staat in geen zeer goeden naam

Z. *Ruf;* 2. eer, eerbewijzing v.; it. roemrijke daad v.

Ruhm-begier(de), v., z.m. zucht v. naar roem of eer; *-begierig* bijv. nw. begeerig, verlangend naar roem, eerzuchtig; *-bekränzt, -gekrönt* bijv. nw. met roem bekroond of overladen, beroemd; *-bild* o. roemrijk voorbeeld o. ter navolging; *-durst* v., Z. *-begier(de).*

Rühmen, (*rühmte, gerühmt*) bedr. ww. *jem., eine That* -, roemen, prijzen, loven; *übermäszig* -, ophemelen, opvijzelen; *er wird als rechtschaffener Mann gerühmt,* hij wordt geroemd als &; *ich werde es zu - wissen,* ik zal er met lof van spreken; it. dankbaar voor zijn; 2. wed. ww. *sich* -, zich beroemen op, pochen op, snoeven; *er rühmt sich dessen nicht,* hij beroemt zich er niet op; *er rühmt sich meinen Beschützer,* hij zegt & te zijn; II. o. zelfst. roem, lof m., loftuiting v., ophef m.; *viel -s von etw. machen,* veel of grooten ophef maken van.

Rühmer, (*-s,* mv. *Rühmer*) m. (w. i. gebr.) pocher, snoever, grootspreker m.

Ruhm-gier, v., **-gierig,** bijv. nw., Z. *-begier(de) &; -göttin* v. godin v. van den roem, Faam v.

Rühmlich, (*-er, -st*) bijv. en b. roemwaardig, lofwaardig, prijzenswaardig, zeer eervol; *das ist sehr - von ihm,* dat is zeer prijzenswaardig; *- von jemn. sprechen,* zeer eervol; *-es Zeugniss,* eervol, loffelijk; *ein Amt - verwalten,* loffelijk waarnemen; *-keit* v. roemwaardigheid, lofwaardigheid, prijzenswaardigheid, verdienste v.

Ruhmliebe, v., z. m. begeerte v. naar roem.

Rühmling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Rühmer.*

Ruhm-los, bijv. nw. zonder roem, onbekend, vergeten; *-losigkeit* v. gemis o. aan goeden naam, onbekendheid v.; *-narr* m. (gemeenz.) hij die verzot is op roem en eer; *-neid* m. nijd m., afgunst v. wegens iems. roem; *-redig* bijv. nw. pralend, snoevend, zijn eigen lof verkondigend, verwaand; *—keit* v. pralerij, snoeverij, grootspraak, verwaandheid v.; *-reich* bijv. en b. roemrijk, roemvol, eervol, Z. *rühmlich; -sucht* v., *-süchtig* bijv. nw., Z. *-begier(de) &; -würdig* bijv. nw. roemwaardig, Z. *rühmlich; -würdigkeit* v., Z. *Rühmlichkeit.*

Rühmse(l)n, (*rühms(el)te, gerühms(el)t*) bedr. ww. snoeven, grootspreken, kwistig zijn met lof.

Rühmsam, bijv. nw. gaarne snoevend, grootsprekend, pochend.

Ruhr, (*-en*) v. (Landb.) tweede of derde omwerking, tweede omploeging v.; (Zeew.) stranden o., stranding v.; (Valk.) lokvogel m.; (Vog.) Z. *-vogel;* 2. (Gen.) buikloop m.; *rothe* -, roode loop, bloedgang m.

Ruhr-alant, (*-en,* mv. *-en*) m. kruid o. tegen den rooden loop; *-artig* bijv. nw. op den buikloop of rooden loop gelijkend, betrekkelijk.

Rührbar, (*-er, -st*) bijv. en b. beweeglijk; (fig.) opgewekt, vatbaar voor aandoeningen, gevoelig; *-keit* v. beweeglijkheid v.; (fig.) gevoeligheid v.

Rühr-böttich, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Verv.) Z. *-küpe; -ei* o. geroerd ei, geklensd ei o.; *-eisen* o. pook m., porijzer o.; (Br.) roerijzer o.

Rühren, (*ruhrte, geruhrt*) o. ww. (veroud.) Z. *rühren.*

Rühren, (*rührte, gerührt*) o. ww., m. *h.* aanraken; 2. afleiden, ontstaan, voortkomen, ontspringen; *daher rührt sein Unglück,* daaruit komt & voort, dat is oorzaak van &; *woher rührt es, dass?,* hoe komt het?; (Leenw.) *von jemn. zu Lehen* -, erkennen leenman te zijn van; II. bedr. ww. *etw.* -, in beweging brengen, doen bewegen; *den Lockvogel* -, doen vliegen, uitlaten; (fig.) *jem.* -, aandoen, indruk maken op, doen ontroeren, aangedaan maken; *sehr gerührt,* zeer aangedaan, diep bewogen; *-d,* aandoenlijk, treffend; *die Trommel* -, slaan; *vom Donner gerührt worden,* getroffen worden door; *der Schlag hat ihn gerührt,* hij is door eene beroerte getroffen; 3. *Chocolade* -, roeren, omroeren; *Eier* -, klenzen; *Gips, Mörtel* -, bereiden, dooreenwerken; (Landb.) *einen Acker* - of *ruhren,* voor de tweede of derde maal omwerken, omploegen; *einen Ausfluss* -, schoonmaken, reinigen, doorsteken; III. wed. ww. *sich* -, zich bewegen, zich verroeren; *er ist noch nicht todt, er rührt sich noch,* hij beweegt zich nog; *rührt euch nicht von der Stelle!,* komt niet van uwe plaats!; *rühre dich!,* kom, haast u wat, steek de handen uit.

Rühr-fass, (*-fasses,* mv. *-fässer*) o. karnton, boterton v.; *-gabel* v. roervork v.; *-gerte* v. vogelvangersroede v. met den daaraan fladderenden lokvogel; *-haken* m. (Landb.) haakploeg m.; (Verg.) roerhaak, klenshaak m.; (Giet.) vuurhaak m.; (Mets.) kalkschop v.; (Muntw.) roerhaak m.; *-holz* m. roerstok m., roerhout o.

Rührig, (*-er, -st*) bijv. nw. roerig, vlug, beweeglijk, bedrijvig, levendig; *-keit* v. beweeglijkheid, vlugheid, levendigheid, bedrijvigheid v.

Rühr-kelle, (*-n*) v. pollepel, roerlepel m. *-kette* v. roerketting m.; (Wijng.) roerstok m.

Ruhr-kirsche, (*-n*) v. kornoelje v.; *-krank* bijv. nw. aan buikloop of rooden loop lijdend; *-kraut* o. (Pl.) kruid o. tegen den buikloop; 2. katoenkruid o.; 3. Z. *-alant;* 4. gewoon vlooienkruid o.; 5. Z. *-wurz;* 6. glaskruid, bingelkruid o.; 7. *unechtes* —, onecht roerkruid o.

Rühr-krücke, (*-n*) v. roerkruk v., roerstok m.; (Mets.) kalkschop v.; *-kübel* m. roervat o.; *-küpe* v. roerkuip v.

Ruhr-lerche, (*-n*) v., Z. *-vogel.*

Rühr-löffel, (*-fels,* mv. *-fel*) m., Z. *-kelle; —brett* o. (Kookk.) pollepelrekje o.; *-michnichtan* m. kruidje-roer-me-niet o.; *-milch* v., Z. *Buttermilch.*

Ruhrmittel, (*-tels,* mv. *-tel*) o. (genees)middel o. tegen den buikloop.

Rühr-nagel, (*-nagels,* mv. *-nägel*) m. spijker m., pin v. in het gat van den molensteen.

Ruhr-nuss, (*-nüsse*), **-pflanze,** (*-n*) v. noot v., plant v. tegen den buikloop; it. Z. *-kraut; -recht* o. strandrecht; *-rinde* v. (boom)bast m. als middel tegen den buikloop.

Rührsam, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *rührig.*

Rühr-scheit, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Bak.) roerplankje o.; (Br.) roerstok m.; (Mets.) roerschop, kalkschop v.; *-schnur* v. koord o. waaraan de lokvogel rondfladdert; *-spatel* m. (Wasl.) spatel v.; *-spiel* o. aandoenlijk treurspel o.; *-stäbchen* o. (Muntw.) zilverschilfertje o. dat zich aan den roerhaak vastzet; *-stange* v. (Pap.) roerstang v.; (Kolenbr.) roerijzer o., pook m.; *-stecken, -stock* m. roerstok m.; *-stück* o. (Tooneelk.) aandoenlijk stuk o.

Rührum, (onb.) m. (fig., i. k. bet.) hij die zich met alles bemoeit, bemoeial, albedil m.

Rührung, (*-en*) v. roeren o.; *unter - der Trommel,* onder het roeren der trom, met slaande trom; 2. ontroering, aandoening, beweging v.; 3. (Zeew.) ankervoering v.; *-los* bijv. nw. zonder aandoening, niet aangedaan, ongevoelig.

Ruhr-vogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m. fladderende lokvogel m.; *-wurzel* v. tormentilkruid o.; *brasilische* -, Amerikaansche braakwortel m.

Ruin, (*-s*) m., z. m. ondergang m., bederf, verval o., verwoesting, instorting, ruine v.

Ruine, (*-n*) v. puinhoop, bouwval m., overblijfsel o., ruine v.

Ruinen-förmig, bijv. nw. in den vorm van een puinhoop; *-marmor, -stein* m. ruinenmarmer o., ruinensteen m.

Ruiniren, (*ruinirte, ruinirt*) bedr. ww. *jem.* -, ongelukkig, arm maken, in het verderf storten, ruineeren; *etw.* -, vernielen, verwoesten, bederven.

Rullenloch, (*-loch(e)s,* mv. *-löcher*) o. (Bergw.) gat o. in de ertslade om het erts uit te schudden.

Rülps, (*-es,* mv. *-e*) m. oprisping v.; (gemeenz.) boer m.; (fig., gem.) vlegel, lomperd m.

Rülpsen, (*rülpste, gerülpst*) o. ww., m. *h.* oprispen, boeren.

Rülpser, (*-s,* mv. *Rülpser*) m. hij die oprispt; (fig.) Z. *Rülps.*

Rum(m), (*-(e)s*) m., z. m. rum v.; *-brennerei* v. rumstokerij v.

Rummel, (*-s,* mv. *Rummel*) m. gedruis, geraas, leven o.; 2. rommel, roes m., vodden, lorren v. mv.; it. hoop m., zoodje o.; *etw. im - kaufen, den ganzen - kaufen,* bij den roes, de geheele massa koopen; (Sp.) aantal o. oogen van eene kleur; *seinen - angeben,* spreken, zijn blad aangeven of noemen; *den - haben,* het vereischte aantal punten hebben; (fig.) zaak v.; *er versteht den* -, hij kent zijne zaken, hij verstaat de zaken; it. (Volkst.) hij weet waar Abram de mosterd haalde.

Rümmel, (*-s,* mv. *Rümmel*) m.

houtje o. om eene zaag te spannen; (Boschw.) zaagblok o.; (Meub.) keep, groef, sponning v.

Rummelei, (*-en*) v., Z. *Rummel* (1); 2. uitdragerij v., Z. *Rummel* (2); 3. oud, vervallen gebouw o.

Rummeln, (*rummelte, gerummelt*) bedr. ww., Z. *rumpeln.*

Rummelrübe, (*-n*) v., Z. *Runkelrübe.*

Rumor, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. rumoer, geraas, geweldig leven, lawaai, getier, gestommel, geschreeuw o.; *- machen,* Z. *poltern.*

Rumoren, (*rumorte, gerumort*) o. ww., Z. *poltern.*

Rumorer, (*-s,* mv. *Rumorer*) m. levenmaker, lawaaimaker, bewegingmaker, onrustig mensch m.

Rumorhaus, (*-hauses,* mv. *-häuser*) o. (in Weenen), wachthuis o., kortegaard m.

Rumorisch, bijv. nw. onrustig, beweeglijk, geraasmakend, levenmakend.

Rumorwache, (*-n*) v. wacht, nachtwacht, patrouille v.

Rumpel, (*-s,* mv. *Rumpel*) m. getier, gestommel, gedruis o.; (Prov.) bankeroet, faillissement o.

Rumpel, (*-n*) v., Z. *Riffel, Rille.*

Rumpel-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. leerlooiersstok m. om vellen te schrapen; *-bier* o. tafelbier, scharrebier o.

Rumpeler, (*s,* mv. *Rumpeler*) m. gedruismaker, levenmaker m.; it. opvliegend persoon m.; (Bergw.) hij die alarm slaat.

Rumpel-geist, (*-(e)s,* mv. *-er*) m., Z. *Poltergeist; -holz* o. alarmklep v.; *-kammer* v. rommelkamer v.; *-karren, -kasten* m., Z. *Plunderkarre;* (fig., gemeenz.) oude kast, oude huurkoets v.; *-mette* v. (Kath.) donkere metten v. mv., namiddagsmis v. op Witten Donderdag.

Rumpeln, (*rumpelte, gerumpelt*) o. ww., m. *h.*, Z. *rumoren;* (van een wagen), rommelen, ratelen, hotsen; *es rumpelt ihm im Bauche,* het rommelt hem &; 2. m. *s. in das Zimmer -,* binnenstormen; II. bedr. ww. (dergw.) *jem. -,* voor den gek houden, Z. *-hänseln;* III. o. zelfst., Z. *Rumor; - im Leibe,* gerommel o.

Rumpennuss, (*-nüsse*) v. muskaatnoot v.

Rumpf, (*-(e)s,* mv. *Rümpfe*) m. romp m., geraamte o.; *den Kopf vom -e trennen,* den kop van den romp slaan; (van eene gebroken zuil), schacht v., stomp m.; (van een hoen), karkas v.; (van een schip), romp m.; (van eene laars), schacht of schaft v.; (Mol.) tremel, trechter m.; (Landh.) bijenkorf m.

Rumpfbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. tremelschraag, tremelsteun m.

Rumpfelig, bijv. nw. gerimpeld, gekreukeld, ineengefrommeld.

Rümpfen, (*rümpfte, gerümpft*) bedr. ww. krommen, krombuigen, samentrekken, frousen; *die Nase -,* den neus optrekken, met verachting neerzien op, de schouders ophalen; it. leelijke gezichten trekken.

Rumpf-holz, (*-holzes,* mv. *-hölzer*) o. pottenbakkershout o. om de randen glad te strijken; *-leder* o. kapleder v.; *-leiter* m., Z. *-baum; -loch* o. gat o. voor den tremel; *-mulde* v. tremelschoen m.

Rümpfnase, (*-n*) v. steekneus m. die voor alles den neus optrekt.

Rumpfzange, (*-n*) v. (Giet.) tang v. om het tot een klomp verzamelde, ontkoolde ijzer op te nemen.

Rumpumpe(l)n, (*rumpumpe(el)te, gerumpumpe(el)t*) o. ww., m. *h.* gedruis, leven maken, tieren, razen, rommelen.

Rund, bijv. en b. rond, kringvormig, cirkelvormig, bolvormig, sfeervormig, cilindervormig; (Schoonschr.) *-e Schrift,* ronde letters; *länglich -,* langwerpig rond, ovaal; *- erhaben, erhoben -,* rond verheven, convex; *-hohl,* hol verheven, concaaf; *- herum,* in het rond, in de rondte; *- gehen,* (van het hoofd), omdraaien, wenden; (fig.) (van de wangen), bol, gevuld, rond; *sich - essen,* zich den buik vol eten, zich dik eten; (gemeenz.) *sie ist -,* zij is zwanger, moet bevallen; *- etw. heraussagen,* rondweg, ronduit, openhartig, Z. *frei; eine -e Antwort geben,* een bepaald antwoord geven; *-e Periode,* afgerond; *-e Zahl, -e Rechnung, -e Summe,* rond getal, ronde som; *das ist mir zu -,* daarvan begrijp ik niets, dat gaat mijn begrip te boven, dat is mij te hoog, te geleerd.

Rund, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. rond voorwerp o., cirkel, bol m., sfeer v.; 2. (Beeldh.) Z. *Rundwerk.*

Rund-augen, o. mv. naalden v. mv. met ronde oogen; *-äugig* bijv. nw. ronde oogen hebbende; *-bäckig* bijv. nw. (gemeenz.) bolle wangen hebbende; *-baum* m. (Werkt.) cilinder m., rolspil v.; (Bergw.) boom m. van het windas; *-beet* o. rond (bloem) bed, perk o.; *-bild* o. medaillon o.; it. portret o. in een medaillon; *-blätterig* bijv. nw. met ronde bladeren; *-blume* v. klootbloem v.; *-bogenstil* m. rondbogenstijl m.; *-brüstig* bijv. nw. eene ronde borst hebbende.

Runde, (*-n*) v. kring, ronde omloop m., rond o., rondte v.; *in die - gehen, tanzen,* in de rondte, in het rond; *sechs Meilen in der -,* in het rond, in den omtrek; 2. (Dansk.) ronde dans m.; (Krijgsw.) ronde v.

Ründe, (*-n*) v. rondheid, rondte v.; (van eene uitdrukking), afgerondheid v.; (Zeew.) bocht, kromte v.; (van een vat), ronding, bolrondheid v.

Runde, (*-n*) v. (Wap.) rond schild o.

Rundeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. rond ijzer o.; (Beeldh.) Z. *-meiszel.*

Runden, (*rundete, gerundet*) o. ww. m. *h.* en wed. ww. *sich -,* rond worden, een ronden vorm aannemen.

Ründen, rundiren, (*ründete, geründet* en *rundirte, rundirt*) bedr. ww. rond maken, afronden; (Schild.) *eine Stelle -,* den omtrek maken van; (Goudsm.) *einen Kranz -,* rond bijwerken; 2. wed. ww. *sich -,* rond worden, een ronden vorm aannemen; (fig.) *eine Periode -,* afronden.

Runden-gang, (*-gang(e)s,* mv. *-gänge*) m., **-weg,** (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Krijgsw.) weg m. dien de ronde neemt; *-zeichen* o. teeken o. van de ronde.

Rund-erhaben, -erhoben, bijv. nw. rond verheven, convex; *-erhabenheit* v. bolrondheid, bolvormigheid, boogvlakte, convexiteit v.

Rundern, (*runderte, gerundert*) o. ww. de ronde doen, de wachtposten bezoeken.

Rund-falte, (*-n*) v. (Mod.) ronde plooi v.; *-farbe* v. leerlooiersverf v.; *-fisch* m. rondvisch m.; (Hand.) wijting v., schelvisch m.; *-gang* m. rondgang m., onwenteling v.; *-gattet* bijv. nw. (Zeew.) van achteren rond gebouwd, met ronden achtersteven; *-gebäude* o. rond gebouw o., rotonde v., circus m.; *-gemälde* o., Z. *-bild;* 2. panorama o.; *-gesang* m. rondgezang o., canon m., rondeau, rondeel o.; *-haue* v. (Bergw.) houweel o. om gras te steken.

Rundheit, v., z. m., Z. *Ründe.*

Rund-hobel, (*-hobels,* mv. *-hobel*) m. ronde schaaf, holschaaf v.; *-hohl* bijv. nw. hol, rond uitgehold; *-höhlung* v. holrondheid v.; *-holz* o. rondhout o.; *-kopf* m. persoon m. met rond hoofd; *-köpfig* bijv. nw. (van spijkers), met ronden kop.

Ründlich, bijv. nw. rondachtig, bijna rond, een weinig rond; *-keit* v., Z. *Ründe.*

Rund-meiszel, (*-szels,* mv. *-szel*) m. (Beeldh.) ronde beeldhouwersbeitel m.; *-messer* o. stomp, boogvormig looiersmes o.; *-münder* m. slak v. met ronde opening; *-ochsenauge* o. (Bouwk.) rond dakvenster o.; *-perle* v. ronde parel v.; (Grav.) stalen stift v.; *-platz* m. rond, rondeel o., ronde ruimte v.; *-reise* v. rondreis v.; *-säge* v. stoelenmakerszaag, schrobzaag v.; *-säule* v. ronde zuil v.; it. cilinder m., rol, wals v.; 2. gladde zuil v.; *-schau* v. algemeen overzicht o., algemeene beschouwing; *-schild* m. rondas v. en o.; (Pl.) Z. *Schildkraut; -schlägel* m. stempel m. om den vorm der ijzeren potten in het zand te maken; *-schnäb(e)lig* bijv. nw. met ronden snavel; *-schnur* v. liskoord, kloskoord o.; *-schreiben* o. rondgaande brief m., circulaire v.; *-sprung* m. sprong m. in het rond; *-stab* m. astragaal, loofwerk o.; *-stahl* m. draaiersbeitel m.; *-stein* m. ronde steen m.; *-stichel* m. ronde stift v.; *-stück* o. rond stuk o.; *-tanz* m. ronde dans m.; *-tempel* m. ronde tempel m., rotonde v.; *-theil* m., Z. *-platz; -trank* m. drinken o. in het rond, gezondheid drinken o.

Rundum, bijw. in het rond, in de rondte.

Rundung, (*-en*) v. ronding, rondheid, afronding v.; *einer Sache die - geben,* eene zaak afronden; 2. rond, rond voorwerp o.; (Jachtw.) ronde plaats v.; *halbe -,* halfrond o.

Ründung, v. (van een lichaam

eene plaats &), rondheid, afronding, rondmaking v.

Runde-wache, (*-n*)v.(Krijgsw.) ronde v.; *-weg* m., Z.*Rundenwache;-werk* o. rond verheven werk o.; *-wurm* m. darmworm, spoelworm m.; *-wurz(el)* v., *-zirkel* m., Z. *Hohl-wurz* &.

Rune, (*-n*) v.(gewoonl. mv.)*Runen,* oud-Noordsche letters v. mv.; *-nschrift* v. schrift o. met oud-Noordsche letters; *-nstab* m. runenstaafje o.

Runen, (*runte, gerunt*) bedr. ww. kepen maken, kerfjes maken; 2. tot ruin maken.

Runge, (*-n*) v. (aan een rad), rong v., rongstok m.; *-horn* o. ronghoren m.

Rung-schale, (*-n*) v., **-schämel,** (*-mels,* mv. *-mel*), **-stock,** (*-stock(e)s,* mv. *-stöcke*) m.(Wag.)plaats v. op de as, waarin de rong steekt.

Rungsel, (*-s,* mv. *Rungsel*) m., Z. *Runkelrübe.*

Runisch, bijv.en b.het runenschrift betreffende of daarin e behoorende.

Runkel, -rübe, (*-n*) v. beetwortel m.

Runkelrüben-syrop, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. beetwortelsuiker v.

Runke(n), (*-n(s),* mv. *Runken*) m. dikke snede v. brood, krakeling m.

Runken, rünken, (*runkte, gerunkt* en *rünkte, geränkt*) bedr. ww. *einen Hengst -,* snijden, ruinen, tot ruin maken.

Runks, (*-es,* mv. *-e*) m. (Volkst.) groot, lomp stuk o.; 2. groote hond o.; 3. lummel m.

Runksen (sich), (*runkste, gerunkst*) wed. ww. zich lui uitrekken.

Runkunkel, (*-n*) v. (Volkst.) rimpelig, brommig, oud wijf o., knorrepot v.

Runse, (*-n*) v.(van een bergstroom, eene beek),bedding v.;2.gleufje,stroompje o. water.

Runzel, (*-n*) v. (in papier), vouw v.; (in een kleed), rimpel m., vouw, plooi v.; (in het gezicht), rimpel m.; *-n bekommen,* rimpels krijgen; it. (van fruit), verdrogen; (fig.) *die -n der Stirn vertreiben,* het voorhoofd ontfronsen.

Runzel-bart,(*-bart(e)s,*mv.*-bärte*) m., **-blatt,** (*-blatt(e)s,* mv. *-blätter*) o. gerimpeld blad o.; *-blume* v. meelbloem v.; *-bund* m. gerimpelde slak v.; *-haut* v. gerimpeld vel o., gerimpelde huid v.

Runzelicht, bijv. nw. op rimpels, vouwen, plooien gelijkend.

Runzelig, (*-er, -st*) bijv. nw. (van de huid), gerimpeld, rimpelig; (van vruchten), verdroogd; (van kleeren), vol vouwen, vol plooien, gekreukeld; *- werden,* Z. *runzeln (bekommen); -keit* v. rimpeligheid, gerimpeldheid v.

Runzel-kamm, (*-kamm(e)s,*mv. *-kämme*)m.kamvinnige napslak v.;*-krebs* m. gerimpelde kreeft m.; *-meernessel* v. gerimpelde zeenetel v.;*-mann* m.(Volkst.) brompot, knorrepot m.; *-muschel* v. gerimpelde mossel v.

Runzeln, (*runzelte, gerunzelt*) o. ww., m. *h.* en wed. ww. *sich -,* (van de huid &), rimpels krijgen, rimpelen; (van kleeren), in plooien vallen; 2. bedr. ww *die Stirne -,* fronsen, rimpelen; (Nat. hist.) *das gerunzelte Weib,* Z. *Dünnrippe*

Runzel-ohr, (*-(e)s,* mv. *-en*) o., Z. *Meerohr; -schlange* v. blindslang v.; *-stirne* v. gerimpeld voorhoofd o.; (fig.) boos gezicht o.; *-stirnig* bijv. nw. met gerimpeld voorhoofd; *-voll* bijv. nw. vol rimpels, plooien, vouwen.

Runzifall, (*-(e)s*) m., z. m. val m., verval, bederf o., ondergang m.

Runzler, (*-s,*mv. *Runzler*)m.(Ontlk.) rimpelspier,samentrekkende spier v.

Rupf, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. plotselinge ruk, greep, pluk, ruk m.; *einen - thun,* rukken; *im -e,*in allerijl, in overhaasting.

Rupfe, (*-n*) v. plukken, trekken, rukken o.; 2. spinrokken o. vol.

Rupfen, (*rupfte, gerupft*) bedr. ww. *jem. bei den Haaren -,* trekken; *ein Haar aus dem Bart -,* trekken, rukken, *ein Huhn -,* plukken, de veeren uithalen; (Hoed.) de draden uittrekken; (fig.)*jem. -,* plunderen, van alles berooven; *Charpie -,* pluksel maken; 2. wed. ww. *sich -,* zich de haren uit het hoofd rukken.

Rupfer, (*-s,* mv. *Rupfer*) m. (i. k. bet.) plukker, pluizer m.; (Looi.) knecht m. die het haar van de huiden schaaft; (Hoed.) *-in* v. uitpluisster v. van het beverhaar.

Rupf-vogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m. geplukte vogel m.; *-wolle* v. vlokwol v.; *-zange* v. (Hoed.) pluistang, noptang v.

Rupp, (*-(e)s*) m., z. m. werk o. van hennep.

Ruppe, (*-n*) v., Z. *Raupe,Aalquappe.*

Ruppig, (*-er, -st*) bijv. en b. vol lompen, slecht gekleed, slecht gekamd, vuil, gescheurd, armoedig; *ein -er Mensch,* haveloos; (van geschenken), gering, nietig, armzalig.

Ruprecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Robert m.; *der Knecht -,* boeman, bullebak, knecht m. van Sint-Nicolaas; *-skraut* o., *-storchschnabel* m., Z. *Robertskraut.*

Rural, bijv. nw. landelijk, tot het landleven behoorende.

Ruralkapitel, (*-tels,* mv. *-tel*) o. synode v. van dorpsgeestelijken.

Rusch, (*-es,* mv. *Rüsche*) m. heidegrond m., heide v.. heideveld o.; *- und Busch,* langs bergen en dalen.

Ruscheln, (*ruschelte, geruschelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) Z. *rauschen (sanft);* 2. *überhudeln.*

Ruschlich, ruschlig, (*-er,-st*) bijv. nw. slordig, achteloos, verwaarloozend, al te vlug, onbezonnen.

Rusz, (*-es,* mv. *-e*) m. roet, schoorsteenroet,schoorsteenvuil o.;(Pl.)brand m.

Rusz-artig, bijv. nw. roetachtig, roetkleurig; *-baum* m., Z. *Rüster; -braun* bijv. nw. roetbruin, roetzwart, zoo zwart als roet; 2. o. zelfst. roetzwart o.; *-butte* v. zwartseldoos v.

Rüszchen, (*-s,* mv. *Rüszchen*) o. struiseend v.

Rüszel, (*-s,* mv. *Rüszel*) m. snuit, snoet, neus m.; (van een olifant), slurp m.; (fig.) muil m.

Rüszel-drache, (*-n*) v. zeehaan m.; *-fisch* m. visch m. met snuitvormig verlengden kop; *-flechte* v. snuitvormig korstmos o.; *-fliege* v. aardbij, aardhommel v.; *-förmig* bijv. nw. snuitvormig.

Rüszelicht, bijv. nw., Z. *rüszelförmig.*

Rüszelig, bijv. nw. een snuit of snoet hebbende.

Rüszel-jungfern, v. mv. insecten o. mv. met snuitvormige koppen; *-käfer* m. snuitkever m.; *-kranz* m. verbinding v. der vlothouten door wilgetakken; *-maus* v. gewone muis, aardmuis v.

Rüszeln, (*rüszelte, geräszelt*) bedr. en o. ww., m. *h.* woelen, wroeten; it. met den snuit stooten; 2. o. ww., Z. *ruscheln.*

Rüszel-scheide, (*-n*) v. scheede v. van den slurp of den snuit; *-scheit* o. laag v. hout die het vlot verbindt; *-thier* o. dier o. met een snuit of slurp, varken o., olifant m.

Ruszen, (*ruszte,geruszt*) bedr.ww., Z. *beruszen;* 2. (Teek.) eene teekening wasschen.

Rusz-farbe, (*-n*) v. roetkleur v., Z. *-braun* (2); *-fass, -fässchen* o. roetvat o., roetton v., roetkuipje o.; *-hammel* m. (gemeenz.) Z.*-kübel* (fig.); *-hütte* v. zwartselmakerij v.

Ruszicht, bijv. nw., Z. *ruszartig.*

Ruszig, bijv. nw. roetig, vol roet, met roet bedekt, besmeerd; (Landb.) *-e Gerste,* aangestoken; (Gen.) *-e Zunge, -e Zähne,* zwart.

Rusz-kammer, (*-n*) v. roetkamer v.; *-kobalt* m. (Delfst.) zwart aardachtig geoxydeerd kobalt o.; *-kreide* v. zwart krijt o.; *-kübel* m., Z. *-fass;* (fig.) onzindelijke kok m., vuile keukenmeid v.; *-öl* o. berkenteer o., creosoot o.; *-ringel* m. roetkleurige ringelslang v.;*-schabe* v., *-scharre* v. roetkrabber, roetschrapper m.; *-schlagel* m., Z. *-kübel* (fig.); *-schwarz* bijv. nw., Z. *-braun;* 2. o. zelfst. zwartsel, roetzwart o.; *-silber* o. (Bergw.) zwart zilver o.; *-(stein)kohle* v. roetige, roetachtige steenkool v.; *-stoff* m. roetstof v.

Rust, (*-en*) v. (Zeew.) rust v. der hoofdtouwen.

Rüst-baum,(*-baum(e)s,*mv.*-bäume*) m. olmboom m.; (Bouwk.) steunbalk m., hout o., waarop de steiger rust; *-bock* m. stut, schoor, schraag m.; *-brett* o. steigerplank v.

Rüste, (*-n*) v. (Kolenbr.) blokjes o. mv. om den oven.

Rüsten, (*rüstete, gerüstet*) o. ww., m. *h.* toebereiden, voorbereiden, toebereidselen maken; *zu einem Feste -,* toebereidselen maken; *zum Essen -,* de tafel dekken; 2. klaarmaken, het maal gereed maken; 3. (Mets.) de steigers maken; II. bedr. ww. *es ist Alles gerüstet,* alles is klaar, alles is in gereedheid, Z. *zubereiten; einen mit etw., zu etw. -,* toerusten, uitrusten, voorzien van; *einen Soldaten -,* uitrusten, wapenen; III. wed. ww. *sich zu etw. -,* zich voorzien van; *sich zum*

Kriege -, zich toerusten tot, zich wapenen; (fig.) *sich mit etw.* -, zich voorzien van.

Rüster, (-*s*,mv.*Rüster*) m. (Schoenm.) voorstuk o.

Rüster, (-*n*) v. (Pl.) olmboom m; *rothe* -, Vlaamsche olm- of ijpeboom m.; 2. gewone mast- of ahornboom m.

Rüstern, bijv. en b. olmboomenhout, van olmboomenhout.

Rüstern, (*rüsterte, gerüstert*) bedr. ww. voorstukken aan schoenen zetten.

Rüster-spinner, (-*ners*,mv.-*ner*) m. gemarmerd schelpdier o.; -*wald* m. olmboschje o.

Rüst-gabel, (-*n*) v. (Kolenbr.) gaffelvormig stuk hout o. bij het kolenbranden; -*gezeug* o., Z. *Rüstzeug;* -*haus* o. tuighuis, arsenaal o.; -*holz* o. rekhout o. tot het vasthouden der as van een werktuig.

Rusticale, (-*s*) o., z. m. boerenstand m., boerenvolk o.; 2. landhoeve v.

Rüstig, (-*er*, -*st*) bijv. nw. vlug, vaardig, levendig, wakker, bereid; it. krachtig, sterk; - *arbeiten,* vlug, met lust; -*er Krieger,* wakker, dapper; -*er Greis,* flink, ferm; -*keit* v. vlugheid, vaardigheid, levendigheid v.; it. kracht, sterkte v.

Rüst-kammer, (-*n*) v. wapenmagazijn o.; (Zeew.) konstabelskamer v.; -*kasten* m., -*kiste* v. (Bergw.) kist v. om het erts uit te gieten; -*leine* v. lijn v. tot het vasthouden van het anker aan de fokrust; -*leiter* v. ladderwagen, legerwagen m.; it. zijwand m. van den legerwagen; -*loch* o. balkgat, steigergat o. in een muur; -*meister* m. opzichter m. van het tuighuis; it. handboogmaker m.; -*nagel* m. spijker m. voor steigerwerk; -*platz* m. wapenplaats v.; -*saal* m. wapenzaal, wapenkamer v., tuighuis o.; -*seil* o. steigertouw o.; -*stange* v. steigerpaal m., steigerhout o.; -*strick* m., Z. -*seil;* -*stock* m., Z. -*stange;* -*tag* m. voorbereidingsdag, dag m. vóór den Zondag, vóór den feestdag.

Rüstung, (-*en*) v. toebereidsel o., uitrusting, wapening, toerusting v.; -*en zum Kriege machen,* zich toerusten tot den krijg; 2. (Bouwk.) steiger m., steigering v.; (Vog.) vogelvangerstoestel m.; 3. wapenrusting v., wapenen o. mv.; *die* - *anlegen,* de wapenrusting aanleggen; *Reiter in völliger* -, ridder in volle wapenrusting.

Rüst-wagen, (-*wagens*,mv.-*wagen*) m. ladderwagen, legerwagen m.; -*woche* v. Goede week v.; -*zeug* o. werktuig, wapentuig o.; (fig., H.S.) uitverkoren werktuig, schepsel, vat o.; (Werkt.) katrol v., windas o.

Rüthchen, (verkl.) o. roedje, stokje, teentje o., Z. *Ruthe.*

Rute, (-*n*) v., Z. *Raute.*

Ruthe, (*n*) v. roede v., lange stok m.; (aan eene bron), wip v., zwengel m.; (van het anker), roede v.; (van den bezaansmast), ra v.; (Bouwk.) bindbalk, draagbalk m.; 2. roedje, teentje o.; *aus* -*n geflochtener Korb,* rieten korfje o.; 3. roede, geeselroede, garde v.; *einem Kinde die* - *geben,* met de roede geven; *einen Verbrecher mit* -*n streichen,* geeselen; *der* - *entwachsen sein,* de roede ontwassen zijn; 4. roede v., decameter m. (eene maat); (Jachtw.) staart m.; (Ontlk.) roede v.; *weibliche* -, kittelaar m., vrouwelijke roede v.

Ruthen, (*ruthete, geruthet*) bedr. ww. roeien, meten, viseeren.

Ruthen-bündel, (-*dels*,mv.-*del*) m. bundel m. roeden of roedjes; -*fischer* m. hengelaar m.; -*fischerei* v. hengelen, visschen o. met den hengel; -*förmig* bijv. nw. roedevormig; -*gänger* m. (Bergw.) hij die met de wichelroede naar metaaladeren zoekt; -*gängerei* v. waarzeggerij v. uit roedjes; -*hieb* m. slag m. met de roede, geeselslag m.; -*kappe* v. worgel m., riempje o. dat den dorschvlegel aan den stok verbindt; -*kraut* o. priemkruid o., berkwortel m.; 2. Syrisch tuinkruid o.; -*lang* bijv. nw. eene roede lang, ter lengte van eene roede; -*muskel* m. spier v. van de roede; -*nerv* m. zenuw v. van de roede; -*schlag* m., Z. -*hieb;* 2. slag m. met de tooverroede; -*schläger* m., Z. -*gänger;* -*segel* o. (Zeew.) Engelsch zeil, driehoekig zeil o. aan eene schuinsche ra; -*streich* m., Z. -*hieb;* -*schwinger* m. geeselaar, scherprechter tuchtiger m.

Rut(h)il, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Delfst.) titanium zuur o.

Rutsch-bahn, (-*en*) v., **-berg,** (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. steile ijsbaan, glijbaan, Russische glijbaan v.

Rutsche, (-*n*) v. (Boschw.) glijplank, houten glijbaan v., Z. *Holzrutsche;* 2. of *Rutschel,* (Volkst.) Z. *Schaukel.*

Rutscheln, (*rutschelte, gerutschelt*) o. ww., Z. *schaukeln.*

Rutschen, (*rutschte, gerutscht*) o. ww., m. *h.* glijden, voortglijden, zich laten glijden.

Rutschenbinse, (-*n*) v. samengepakt rietgewas o.

Rutscher, (-*s*, mv. *Rutscher*) m. (w. i. gebr.) glijder m., Z. *rutschen;* 2. (Dansk.) galop m.

Rutscher-recht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. recht o. om voor elken dag te late betaling dubbelen interest te rekenen; -*zins* m. interest m. van interest, dubbele rente v.; 2. (Leenw.) pachthoeve v. waarop het leenrecht rust om voor elken dag te late voldoening der pacht eene boete te eischen gelijkstaande aan de te betalen schuld.

Rutschig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. (gemeenz.) glibberig, glad, glijdend.

Rüttel-geier, (-*geiers*, mv.-*geier*) m., Z. -*weihe;* -*holz* o. gladhout, likhout o.

Rütteln, (*rüttelte, gerüttelt*) bedr. ww. schudden, stooten, schokken, hotsen, schommelen; *vom Fieber geschüttelt,* geschokt, bevangen, huiverend; (van eene maat.) *gerüttelt,* geheel volgeschud; (Landb.) *das Getreide* -, Z. *worfeln;* (Handsch.) glad en glanzig maken.

Rüttelweihe, (-*n*) v. muizenvalk m.

Rütten, (*rüttete, gerüttet*) bedr. ww. onderste boven keeren, uitroeien.

Ruttich, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Pl.) waterpeper v., scherp vlooienkruid o.

Rütticht, (-(*e*)*s*) o., z. m. (Volkst.) *das* - *und Strütticht,* wortel en struik.

Rüttstroh, (-(*e*)*s*) o., z. m. gehakt stroo o.

S.

S, (*S* of *S's*, mv. *S* of *S's*) o. (19e letter en 15e medeklinker) s v.

Sa! tussch. lustig!, heisa!, hopsa!

Saal, (-(*e*)*s*, mv. *Säle*) m. zaal v., groot vertrek o., groote kamer v.; *grosser* -, salon o.

Saal-bader, (-*baders*, mv. -*bader*) m., Z. *Salbader;* -*band,* -*buch* o. kohier o. van landerijen en de belastingen; -*decke* v. zolder m., plafond o. van eene zaal; -*frei* bijv. nw. tolvrij, vrij van belasting of lasten; -*gericht* o., Z. *Hofgericht;* -*gesell* m. papiermakersknecht m. die in de zaal werkt waar het papier gedroogd wordt; -*gut* o. goed o. dat vrij van belasting is; -*meister* m. zaalopzichter, huismeester m.; -*schlüssel* m. sleutel m. van eene zaal; -*thüre* v. zaaldeur, deur

v. van de zaal; *-weide* v. groote wilgeboom m.

Saamen, m., Z. *Same(n).*

Saarbrennen, (*-s*) o., z. m., Z. *Sod.*

Saat, (*-en*) v. zaaien, uitzaaien o.; *Zeit zur -*, Z. *-zeit;* 2. zaad, gezaaide o.; 3. graan o., koren o.; (fig.) oogst m., dichte menigte; 4. (Landm.) 30 kwartroeden land o.; (Sp.) inzet m.,voorschot o.; (Spr.) *wie die -, so die Ernte,* zooals men zaait, oogst men.

Saat-bohne, (*-n*) v. zaadboon v.; *-egge* v. zaadeg v.; *-erbse* v. zaaderwt v.; *-fahre, -fahrt, -furche* v. (Landb.) laatst geploegde voor v.; *-feld* o. zaadveld, bezaaid veld o.; *-frucht* v. zaadvrucht v.

Saatfurchen, (*saatfurchte, gesaatfurcht*) bedr. ww. *einen Acker -*,voor de laatste maal beploegen, de zaadvoren trekken.

Saat-gerste, v., z. m. zaaigerst v.; *-gras* o., Z. *Windhalm* (1); *-gurke* v. zaaiagurkje o., zaaikomkommer v.; *-haber* m. zaaihaver v.; *-hanf* m. vrouwelijke hennep m.; *-hirse* v. zaaigierst v.; *-holz* o. (Zeew.) Z. *Kolschwein; -huhn* o. groene pluvier v.; *-käfer* m. sprinkhaan, graankever m.; *-karde* v. kaardedistel, weversdistel v.; *-korn* o. zaad, korenzaad o.; 2. zaaikoren o.; *-krähe* v. zaadkraai v.; *-lerche* v. veldleeuwerik m.

Saatling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. uit zaad voortgekomen gewas o., zaailing m., Z. *Saathanf.*

Saat-linse, (*-n*) v. zaailinze v.; *-los* bijv. nw. onbezaaid, niet bebouwd; *-perle* v., Z. *Samenperle; -rabe* v., Z. *-krähe; -reihe* v. zaadvoor v.; *-rose* v. herfstroos, uit zaad voortgekomen roos v.; *-see* v. golvend graan of koren o.; *-springer* m., Z. *-käfer; -tuch* o. zaadzak m.; *-vogel* m. zaadvogel m.; *-wicke* v. zaaiwikke v.; *-zeit* v. zaaitijd m.

Sabadil, (*-(e)s,* mv. *-e*), **-germer,** (*-mers,* mv. *-mer*) m. (Pl.) nieswortel m.; *-samen* m. nieswortelzaad o.; *-sauer* bijv. nw., *—es Salz,* nieswortelzuur zout; *-säure* v. nieswortelzuur o.

Sabäer, (*-s,* mv. *Sabäer*) m. Sabeër, Perzische vuur- en sterrenaanbidder m.

Sabaismus, (onb.) m. sterrendienst, vuurdienst m., aanbidding v. der sterren en van het vuur.

Sabbath, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (J. gesch.) Sabbat(dag), rustdag,Zondag,dag m. des Heeren; (Prov.) heksenfeest, gedruismakend feest o.,Z. *Hexensabbath.*

Sabbath-frau, (*-en*) v. sabbatvrouw, christenvrouw v.die op Sabbat bij joden dienst doet; *-halter, -heiliger* m. sabbathouder, Jood m.; *-jahr* o. sabbatjaar, zevende jaar o.;*-schänder,—in,*sabbatschender m., sabbatschendster v.

Sabbathstag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Sabbatdag, Sabbat m.

Sabbathstille, v., z. m. sabbatstilte, stilte v. op den Sabbatdag.

Sabbathsweg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. sabbatsweg m.

Sabbe, (*-n*) v. **Sabbel, Sabber,** (*-s,* mv. *Sabbel* en *Sabber*) m. (Volkst.) slabbe v., zeever v., kwijl v.; *-tuch* o. kwijldoekje o., slabdoekje o.

Sabbe(l)bart, (*-bart(e)s,* mv. *-bärte*) m. kwijlbaard, zeeveraar m.

Sabbe(l)n,sabbern, (*sabb(el)te, gesabb(el)t* en *sabberte, gesabbert*) o.ww., m. *h.* zeeveren, kwijlen.

Säbel, (*-s,* mv. *Säbel*) m. sabel v., houwer, degen m., zwaard o.

Säbel-bein, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. krombeen o.: *-beinig* bijv. nw. met kromme beenen; *-blätterig* bijv. nw. sabelvormige bladeren hebbende; *-bohne* v. krombek m., snijboon v.; *-finne* v. zaagvisch m.; *-fisch* m.,Z. *Schwertfisch* (1); *-förmig* bijv. mv. sabelvormig, zwaardvormig; *-fusz* m. kromme voet, paardevoet m.; *-füszig* bijv. nw. met kromme of paardevoeten; *-gefäss* o. gevest o. van eene sabel; *-gehenk* o. sabelkoppel, sabelriem m.; *-griff* m., Z. *-gefäss; -herrschaft* v. heerschappij v. van het zwaard; *-heuschrecke* v. sprinkhaan m.; *-hieb* m. sabelhouw m.; *-holz* o. krom hout, gebogen hout o.; (Zeew.) kromhout o.; *-klinge* v. sabelkling v.; *-korb* m. korfmossel v.; *-krumm* bijv. nw. zoo krom of gebogen als eene sabel, Z. *-förmig.*

Sabellianer, (*-s,* mv. *Sabellianer*) m. (kerk. Gesch.) aanhanger m. van Sabellius, die slechts aan God den Vader geloofde.

Säbeln, (*säbelte, gesäbelt*) bedr. en o. ww., m. *h.* sabelen, houwen, met de sabel slaan; (fig.) pochen, zwetsen, liegen.

Säbel-scheide, (*-n*) v. sabelscheede v.; *-schnabel* m. kromsnavel, sabelvormige snavel m.; *-schnäbler* m. sabelbek m. (een vogel); *-tasche* v. sabeltasch, huzarentasch v.

Säbenbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. zevenboom m.

Sabianer, (*-s,* mv. *Sabianer*) m., Z. *Sabäer.*

Sabon, (*-s,* mv. *-e*) m. groote drukletter v. voor titels.

Saburralfieber, (*-fiebers,* mv. *-fieber*) o. uit onreinheden in het onderlijf voortspruitende koorts v.

Saccophoren, m. mv. zij die in zak en asch boete doen.

Sacculārius, (onb.) m. zakkenroller m.

Sach-bemerkung, (*-en*) v. aanmerking v. op eene zaak; *-beweis* m. zakelijk bewijs o.; *-dienlich* bijv. nw. tot de zaak dienende, doelmatig, gepast, ondersteunend.

Sache, (*-n*) v. zaak, aangelegenheid v.; *es ist eine schöne - um das Licht,* het licht is toch eene schoone zaak; *Schönheit ist eine vergängliche -*, schoonheid is eene vergankelijke zaak; 2. (Ger.) geding, pleit o., rechtszaak v.; it. aangelegenheid, zaak v.; *seine -n stehen gut,* zijne zaken staan goed; *gemeinschaftliche - mit jemn. machen,* gemeene zaak maken; *die - Gottes,* Gods zaak; *der guten - zu lieb etw. thun,* ter wille van de goede zaak; *das ist seine - nicht,* dat is zijne zaak niet, dat gaat hem niet aan; *in -n, welche die Religion betreffen,* in zaken betreffende den godsdienst; 3. voorwerp, onderwerp o., zaak v.; *die - ist diese,* de zaak is deze; *das ist die ganze -*, dat is de geheele zaak, ziedaar alles; *das ist eben die -*, dat is het juist; *das thut nichts zur -*, dat doet niets ter zake; *die - hat sich geändert,* de zaak is veranderd, Z. *Gestalt; zur -!,* ter zake; *wichtige -n, welche vorfallen,*gewichtige gebeurtenissen; *man erzählt schöne -n von ihm,* men verhaalt veel schoons &; *das ist keine grosze -*, die zaak beduidt niet veel; *das ist eine andere -*, dat is eene andere zaak, dat is wat anders; 4. waar, stof v.; 5. nering v., goed o., bedrijf o.; 6. (van vrouwen), zaker v. mv., Z. *Menstruation.*

Sach(en)recht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. zakelijk recht, werkelijk recht o.

Sach-erklärung, (*-en*) v. verklaring v. eener zaak; it. zakelijke of zaakrijke verklaring v.;*-fällig* bijv.nw. — *werden,* het proces verliezen; *jem. — erkennen,* iem. veroordeelen, den eisch ontzeggen; *-fälligkeit* v. verliezen o. van een proces; *-fries* m., Z. *Schafgarbe; -führer* m. advocaat, procureur, zaakgelastigde, bewindvoeder, agent m.; *-gedächtniss* o. herinnering v. der feiten of zaken; *-geschlecht* o. (Spraakk.) onzijdig geslacht o.

Sachheit, (*-en*) v. zakelijkheid, werkelijkheid v., wezenlijke o.

Sach-kenner, -in, zaakkundige m. en v.; *-kenntniss* v. zaakkennis, ervaring, ondervinding, bedrevenheid v. in eene zaak; it. *mit — von etw. urtheilen,* met kennis van zaken; *-klage* v. (Ger.) werkelijke aanklacht v.; *-kunde* v., Z. *-kenntniss; -kundig* bijv. nw. zaakkundig, ervaren, bedreven; *-kundiger* m. zaakkundige,deskundige m.; *-lage* v. toestand, stand m. van zaken; *-leer* bijv. nw. nietig, zonder inhoud, zonder waarde of gehalte.

Sächlich of **sachlich,** bijv. nw. zakelijk, wezenlijk, werkelijk; *-es Recht,* Z. *Sachenrecht;* (Spraakk.) *-es Geschlecht,* onzijdig geslacht o.; (Bew. d. erts.) *die -e Eigenschaft, das -e,* positief; *-keit* v. werkelijkheid, wezenlijkheid, zakelijkheid v.

Sach-register, (*-sters,* mv.*-ster*) o. bladwijzer, inhoud m., inhoudsregister o.; *-reich* bijv. nw. zaakrijk, rijk aan inhoud, leerrijk; *-reichthum* o. zaakrijkheid, leerrijkheid v.

Sachse, (*-n,* mv. *-n*) m. Saks, inwoner m. van Saksen.

Sachsen-recht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. Saksisch landrecht o.; it. —, *-spiegel* m. Saksisch wetboek o. door Epkow von Repkow in de 13e eeuw bijeengebracht.

Sächsisch, bijv. en b. Saksisch, uit Saksen, tot Saksen behoorend; *-e Frist,* termijn m. van 6 weken en 3 dagen.

Sacht(e), (*-r, -st*) bijv. en b. zacht, zachtjes, stil; *-klopfen,* zacht; 2. langzaam; 3. week; (Zeew.) *-e Klippen,* week; 4. weekbaar.

Sach-verhalt, (*-(e)s*) m., z. m.,

-verhältniss, o. toedracht v. der zaak, stand m. van zaken; *-verhör* o. verhoor o. omtrent eene zaak; *-verstand* m. zaakkennis, bijzondere en diepe kennis v. van eene zaak; *-verständig* & bijv. nw., Z. *-kundig; -verzeichniss* o., Z. *-register, -walt, -walter* m. zaakwaarnemer, pleitbezorger, advocaat, procureur, agent m.

Sachwalten, (*sachwaltete, gesachwaltet*) o. ww., m. *h.* pleiten, eene zaak besturen.

Sachwalteramt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. ambt o., bediening, betrekking v. van advocaat, zaakwaarnemer &.

Sachwalterschaft, v., z. m. advocaatschap o.

Sach-wort, (*-wort(e)s*, mv. *-wörter*) o. (Spraakk.) zelfstandig naamwoord o.; *-wörterbuch* o. woordenboek o. van kunsten en wetenschappen, technologisch woordenboek o.

Sachwörtlich, bijv. en b. tot een zelfstandig naamwoord behoorende, als een zelfstandig naamwoord.

Sack, (*-(e)s*, mv. *Säcke*) m. zak m., tasch v., buidel m., beurs v.; *- mit* of *voll Geld*, een zak geld; *er hat Geld im -e*, hij heeft geld op zak, geld bij zich; (Ontlk., Heelk.) zak m., holte v.; (Naai.) *dieses Kleid macht Säcke*, dit kleed staat met plooien; (fig.) plaats v. zonder uitgang; it. Z. *-gasse; ein Narr in seinen - sein*, altijd op zijn voordeel uit zijn; *jem. in den - stecken*, tegen den muur zetten; it. heenzenden, wegsturen; *auf den - schlagen und den Esel meinen*, op het zaal slaan en den ezel meenen, niet rechtstreeks op het doel afgaan; *im -e kaufen*, eene kat in den zak koopen; 3. (J. gesch.) treurkleed o., zak m.; *in - und Asche Busze thun*, in zak en asch, in rouw, in droefheid boete doen.

Sack-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. zakband o. en m.; *-brassen* m., Z. *-flosser.*

Säckchen, Säcklein, (verkl.) o. zakje o., kleine zak m.

Sack-dieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zakkendief, zakkenroller m.; *-drillich* m. zaklinnen, zaktrielje o.

Sacken, (*sackte, gesackt*) bedr. ww. in een zak steken, in een zak doen; *die Taschen voll -*, de zakken vol stoppen; (Jachtw.) *gesackt*, (van een hert), dikbuikig; 2. wed. ww. *sich -*, (van kleeren), in plooien vallen; (van eene pijp), zich uitzetten; (van een huis), inzakken.

Säcken, (*säckte, gesäckt*) bedr. ww., Z. *sacken;* 2 in een zak verdrinken.

Säcker, (*-s*, mv. *Säcker*) m. bij die in zakken doet.

Sackerlot! Sackerment! tussch. sakkerloot of sapperloot!

Sack-flechte, (*-n*) v. korstmos o. met zakken; *-fliege* v., Z. *-wespe, -flosser* m. roodachtige goudbrasem m.; *-förmig* bijv. nw. zakvormig, in den vorm van een zak, buidelvormig; *-gans* v., Z. *Kropfgans; -garn* o. langachtig rond vischnet o.; (Jachtw.) patrijzennet, kwartelnet o.; *-gasse* v. blinde steeg v., slop o.; *-geige* v. zakviool v., kleine viool v.; *-geld* o., Z. *-steuer;* 2. Z. *Taschengeld; -geschwulst* v. zakgezwel o.; *-gülte* v. tiend v.; *-hase* m. leger o. voor een haas; (Landb.) plek of strook v. grond, die niet geploegd is geworden; *-hopfen* m. hop v. in zakken; *-hüpfen* o. zakloopen o., zaklooperij v.

Sackicht, bijv. nw. als een zak, zakvormig, buidelvormig.

Sackig, bijv. nw. (Pl.) met een zak voorzien, in een zak hebbende of dragende; (Gen.) in een bijzonder vlies besloten.

Sack-kalender, (*-ders*, mv. *-der*) m., Z. *Taschenkalender; -knecht* m. zakkendrager m.; *-last* v. last m. van 5 malters of 80 schepels; *-lehen* o. geldleen o.; *-leinwand* v. zaklinnen, trielje o.

Säckler, (*-s*, mv. *Säckler*) m., Z. *Sackmacher;* 2, *-, -in*, handschoen-, beurzen-, gordelmaker m. en maakster v.

Säckler-gesell, (*-en*, mv. *-en*) m. handschoenmakersknecht m.; *-handwerk* o. handschoenmaken o.; *-junge* m. handschoenmakersjongen m.; *-meister* m. handschoenmakersbaas m.

Sack-linnen, (*-s*) o., z. m. zakkenlinnen o.; *-macher* m. zakkenmaker m.; *-mann* m. (van eene stad), plunderaar, dief m.; it. plundering v.; *einen — machen*, plunderen; *-messer* o. zakmes o.; *-nadel* v., Z. *Packnadel;* 2. (Nat. hist.) Z. *Nadelfisch; -netz* o. (Vissch.) zaknet, sleepnet o.; *-pfeife* v. zakpijp, herderspijp v., doedelzak m.; *-pfeifer* m. die op den doedelzak speelt; *-pistole* v., *-puffer* m. zakpistool v. en o.; *-pumpe* v. (Bergw.) zakpomp v.; *-rad* o. molenrad o. met gebroken schepraderen, dat van onderen door het water gedreven wordt; *-schwämme* m. mv. zakvormige paddenstoelen m. mv.; *-spiegel* m. zakspiegel m.; *-spinne* v. grijze aardspin v. die haar eierzak aan het achterlijf draagt; *-schaufel* v. scheprad o.; *-spritze* v. zakvormige spuitworm m.; *-steuer* v. zakkengeld o.; *-stich* m. (Zeew.) groote knoop m.; *-träger* m. zakkendrager, pakkendrager m.; (Scherts.) lastdier o., ezel m.; (Nat. hist.) dier o. met een zak of buidel; 2. —, *—trägerin* v., Z. *-spinne;* 3. larve v. van een insect; *-tuch* o. zakdoek, neusdoes m.; 2. Z. *-leinwand; -uhr* v. zakhorloge o.; *-wage* v. unster v.; *-wassersucht* v. zakwaterzucht v.; *-wespe* v. ichneumonwesp v.; *-zeh(e)nte* m. korentiend v.; *-zieher* m. (Bergw.) mijnwerker m. die de zakken omhoog haalt; *-zins* m., Z. *-zeh(e)nte; -zwillich* m. trielje, zakkenlinnen o.; *-zwirn* m. pakgaren, zakkengaren o.

Sacra, m. mv. heiligdommen, kerkgoederen o. mv.; it. kerkgebruiken o. mv.

Sacrament, &, Z. *Sakrament.*

Sacrilegus, (onb.) m. heiligschender, kerkroover m.

Sacristan, (*-(e)s*, mv., *-e*) m. Z. *Sakristan.*

Sacristei, (*-en*) v., Z. *Sakristei.*

Sacristitium, (*-s*, mv. *Sakristitien*) o. interdict o., schorsing v. van de godsdienstoefening.

Säcularisation, Z. *Säkularisation.*

Säcularisiren, (*säcularisirte, säcularisirt*) bedr. ww., Z. *säkularisiren.*

Sadder, (*-s*, mv. *Sadder*) m. heilige boek o. der vuuraanbidders.

Sadebaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Sabenbaum.*

Sadducäer, (*-s*, mv. *Sadducäer*) m. Sadduceër, loochenaar m. der onsterfelijkheid v.; *-lehre* v. leer v. der Sadduceërs.

Sadrach, (*-s*, mv. *-e*) m. vorst m. der booze geesten; 2. booswicht m.

Sä(e)-land, (*-land(e)s*, mv. *-länder*) o. bezaaid land, zaailand o.; *-kasten* m., Z. *-pflug; -mann* m. landman, zaaier m.; *-maschine* v., *-pflug* m. zaaiwerktuig o., zaaiploeg m.

Säen, (*säte, gesä(e)t*) bedr. ww. zaaien, bezaaien, zaad strooien; *Salz -*, strooien; (fig.) *das Geld ist dünne bei ihm gesäet*, er zit niet veel geld bij hem; (Spr.) *wie gesäet, so geschnitten*, met de maat waarmede men meet wordt men ook gemeten.

Säer, (*-s*, mv. *Säer*) m., **-in,** (*-nen*) v. landman, zaaier m., zaaister v.

Säe-sack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. zaadzak, zaaizak m.; *-tuch* o. zaaidoek m.; *-wetter* o. zaaiweder, geschikt weder o. om te zaaien; *-zeit* v. zaaitijd m.; *-zeug* o., Z. *-maschine.*

Saffian, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. korduaanleder, Spaansch leder, Turksch leder, marokijn o.

Saffian-art, (*-en*) v. soort v. van marokijn; *-bereiter, -macher* m. marokijnbereider m.; *-fabrik* v. marokijnfabriek v.; *-papier* o. marokijnpapier o.; *-schuh* m. marokijnen schoen m.

Saflor, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) saffloer(s) o., wilde saffraan, ververdistel v.; 2. roodachtig grijze kalksoort v.

Saflor-gelb, (*-(e)s*) o., z. m. (Scheik.) saffloergeel o.; *-pflaster* o. saffloerpleister v.; *-roth* o. saffloerrood o.; *-same* m. saffloerzaad, papegaaierood o.

Safran, (*-(e)s*) m., z. m. saffraan v.; *wilder -*, Z. *Saflor;* 2. *Eberwurz;* 3. *Herbstzeitlose.*

Safran-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. saffraanboom, kornoeljeboom m. van Ceilon; *-blüthe* v. saffraanbloesem m.; *-branntwein* m. saffraanbrandewijn m.; *-farbe* v. saffraankleur v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. saffraankleurig, saffraangeel; *-gelb* bijv. nw. saffraangeel, geel als saffraan; *-geruch* m. saffraangeur, saffraanreuk m.; *-geschmack* m. saffraansmaak m.; *-öl* o. saffraanolie v.; *-pfirsche* v. saffraanperzik v.; *-pflanze* v., Z. *Safran; -pflanzung* v. saffraanplantsoen o.; *-pflaster* o. saffraanpleister v.

Saft, (*-(e)s*, mv. *Säfte*) m. sap o., vocht, nat o.; (van den grond), vochtigheid v.; (van boomen), sap o.; *weder - noch Kraft haben*, kracht noch macht hebben; 2. dikke vloeistof v., stroop of siroop v.

Saft-bälgchen, (verkl.) o. (Pl.) sapvaatje o.; *-behälter* m., *-behältniss* o. (Pl.) honi(n)gkelk, honi(n)gbak m.; *-birne* v. saprijke zomerpeer, waterpeer v.;

-bläschen o. (Pl.) sapblaasje o.; *-blau* o. lakmoes, blauwsel o.

Säftchen, (verkl.) o. (gemeenz.) stroopje o.; 2. geurig, bedwelmend drankje o.

Saftdecke, (*-n*) v. bekleedsel o. van den honi(n)gkelk.

Saften, (*saftete, gesaftet*) o. ww., m. *h. die Bäume -schon*, sap opnemen; 2. saprijk worden; *die Birnen - durch den Sack*, het sap der peren loopt door den zak.

Säften, (*säftete, gesäftet*) bedr. ww., Z. *säftigen*.

Saft-faden, (*-fadens*, mv. *-faden* of *-fäden*) m. (Pl.) sappige vezel v.; *-farbe* v. sapverf, sapkleur v.; *-fäule* v. bederf o. in de vochten of sappen; *-fuge* v., Z. *-ring*; *-fülle* v. overvloed m. van sappen; (Gen.) volbloedigheid v.; *-gang* m., *-gefäss* o. vochtvaten, watervaten o. mv.; *-grube* v., Z. *-behältniss*; *-grün* bijv. nw. sapgroen; 2. o. zelfst. sapgroen o.; *-holz* o. saprijk hout, hout o. waarin de sappen werken.

Saftig, (*-er, -st*) bijv. nw. sappig, saprijk; (van vleesch), sappig; *-e Birne*, saprijk; (van pruimen &), dik en vleezig; (fig., Scherts.) *-er Scherz*, ruw, smerig, vuil, vies.

Säftigen, (*säftigte, gesäftigt*) bedr. ww. het sap doen opstijgen.

Saftigkeit, v., z. m. sappigheid, saprijkheid v.

Saft-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. knoflookkruid o.; *-leer, -los* bijv. nw. van sappen beroofd, droog, dor, verwelkt; (fig.) flauw, smakeloos; *- und kraftlos*, kracht noch macht hebbende; *-losigkeit* v. gebrek o. aan sappen; *-mahl* o. (Pl.) merk o. van het honi(n)gsap; *-musz* o. likkepot m., konserf o., stroop v.; *-pflanze* v. saprijke plant v.; *-pflaster* o. weekmakende pleister v.; *-räuber* m. woekerplant v. die leeft van de sappen van andere planten; *-reich* bijv. nw. saprijk; *-ring* m. (aan boomen), jaarring m.; *-röhre* v. sapbuisje o.; (Pl.) sapvezeltje o.; *-sack* m. zak m. aan het roer eener pijp, waterzak m.; *-voll* bijv. nw., Z. *saftig*; *-zeit* v. tijd m. waarin de planten sapoen krijgen, lente v., voorjaar o.

Sagapen, v., z. m. gom v.

Sagbar, bijv. en b. zegbaar, wat gezegd, uitgesproken, medegedeeld kan worden; *-keit* v. zegbaarheid, uitspreekbaarheid v.

Sage, (*-n*) v. (gemeenz.) gezegde, praatje, gerucht o., Z. *Aussage; seiner - nach*, volgens zijn zeggen; 2. *es geht die -*, het gerucht loopt; 3. *nach der - stand hier*, overlevering, legende, mare v.; *die - der Alten*, sage, mythe v.

Säge, (*-n*) v. zaag v.; 2. (Vissch.) zeeg v.; 3. (Nat. hist.) getande telschelp v.

Säge-artig, bijv. nw. (Pl.) Z. *-förmig*.

Sage-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. zevenboom m.; *-beiwort* o. bijwoord o.

Sägen-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. zaagblad, blad o. eener zaag; *-blätterig* bijv. nw. (Pl.) met getande bladeren; *-blech* o. plaat v. voor zagen; *-block* m. zaagblok o.; *-bock* m. zaagbok m.; *-bügel* m. handvatsel o. van de zaag; *-feile* v. snijvijl v.; *-fisch* m. zaagvisch m.; 2. zwaardvisch m.; *-förmig* bijv. nw. zaagvormig; (Pl.) getand als eene zaag; (Vest.) met uit- en inspringende hoeken; *-fortsatz* m. getande beenverlenging v.; *-gerüst, -gestell* o. zaagstelling v.; *-griff* m. greep v. van de zaag; *-gestell* o. raam o. eener zaag; *-grube* v. zaagkuil m.; *-hai* m., Z. *-fisch*; *-klotz* m., Z. *-block* m.; *-kraut* o. zaagkruid o.; *-lohn* m. zaagloon o.; *-mehl,* (gewoonl.) *Sägmehl* o. zaagsel o.; *-meister* m. zagersbaas m.; 2. Z. *-müller; -mühle* v. zaagmolen, houtzaagmolen m.; *-müller* m. baas m. in een zaagmolen; *-muschel* v., Z. *Säge* (Nat. hist.); *-muskel* m. getande spier v.

Sagen, (*sagte, gesagt*) bedr. ww. *etw., seine Meinung -*, zeggen; *nichts -*, niets zeggen, geen woord spreken; *er sagte ja*, hij zeide van ja; *ich habe mir - lassen*, ik heb hooren vertellen, ik heb vernomen; *es liegt ihm nichts daran, was die Leute dazu - werden*, hij geeft er niet om, het is hem onverschillig wat de menschen er van zullen zeggen; *weiter habe ich nichts zu -*, ik heb gezegd, verder heb ik niets te zeggen; *wie gesagt, so gethan*, zoo gezegd, zoo gedaan; *im Vorbeigehen gesagt*, gezegd, bemerkt, opgemerkt, medegedeeld; *jemn. einen guten Morgen -*, goeden morgen zeggen, wenschen; *jemn. einen Gruss - lassen*, iem. laten groeten, Z. *Dank*; *was will er damit -?*, zeggen, te kennen geven; *was will das -?*, beteekenen, beduiden; *das will -, dass &*, dat beduidt, beteekent, wil zeggen; *unter uns gesagt*, onder ons gezegd; *das liesze ich nicht von mir -*, dat zou ik niet van mij laten zeggen; *was ich - wollte*, wat ik zeggen wilde, om op de zaak terug te komen; *ich sage nur so*, ik zeg het maar in gekheid; *das sagt er nur so*, dat zegt hij maar; *gesagt werden*, in de rede gebruikt worden; *lasse dir doch auch etw. -*, luister toch ook eens; *sich etw. - lassen*, rede verstaan; *viel zu - haben*, veel te zeggen hebben, gezag hebben, in aanzien zijn; *ich habe dabei nichts zu -*, ik heb daarbij geen invloed; 2. zeggen, bevelen, voorschrijven, gelasten; *er hat darin nichts zu -*, hij heeft daarbij niets te zeggen, dat raakt hem volstrekt niet; *er hat mir nichts zu -*, hij heeft mij niets te zeggen, hij heeft geen gezag over mij; 3. van belang zijn, beteekenen, beduiden; *was will, was kann das -?*, wat wil dat zeggen, wat mag dat beduiden?; *das hat viel zu -*, dat heeft heel wat te beduiden; *das hat nichts zu -*, dat beteekent niets; *das will schon etw. -*, dat beteekent nog al iets; II. o. zelfst. zeggen o., woorden o. mv.; *seinem - nach*, volgens zijn zeggen, als men hem hoort; *alles mein - ist umsonst*, al mijn praten is vergeefsch.

Sägen, (*sägte, gesägt*) bedr. ww., *Holz -*, zagen, doorzagen, met de zaag bewerken.

Sagen-artig, -förmig, bijv. nw., Z. *sagenhaft*.

Sägenetz, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Säge* (Vissch.).

Sägenfliege, (*-n*) v. zaagvlieg v.

Sagenforschung, (*-en*) v. onderzoek o. naar volksoverleveringen of sagen.

Sägengatter, (*-ters*, mv. *-ter*) o., Z. *Sägengestell*.

Sagengeschichte, (*-n*) v. fabelachtige geschiedenis v.; 2. geschiedenis v. der legenden, verzameling v. van sagen.

Sagenhaft, bijv. nw. fabelachtig, volgens de overlevering; *-e Erzählungen*, overleveringen, legenden v. mv., sprookjes o. mv.

Sagen-kunde, v., z. m. kennis v. der sagen &, mythologie v.; *-kundiger* m. sagenkenner, fabelkenner m.

Sägenmuskel, (*-s*, mv. *-n*) m. getande spier v.

Sagenreich, bijv. nw. rijk in overleveringen, in legenden of mythen.

Sagen-schmied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zagenmaker m.; *-schnitt* m. zaagsnede v.; *-werk* o. vestingwerk o. met in- en uitspringende hoeken.

Sägenwerksbatterie, (*-n*) v. batterij v. met in- en uitspringende hoeken.

Sagenzeit, (*-en*) v. fabelachtige tijd, tijd m. der sagen of mythen.

Sager, (*-s*, mv. *Sager*) m., **-in,** (*-nen*) v. zegger m., zegster v.

Säger, (*-s*, mv. *Säger*) m. zager houtzager m.; (Nat. hist.) Z. *Sägeschnabler; -bock* m. (Zeew.) zaagbok m.

Sägerippe, (*-n*) v. hartmossel v.; *-schnäbler* m. zaagbek m.; *-schnauze* v., Z. *-fisch*; *-span* m., (gewoonl. *-späne*), Z. *-mehl; -sprünge* m. mv. (bij kinderen), huiduitslag m.; *-taucher* m., Z. *-schnäbler*; 2. Z. *Biberente; -wagen* m. (in een zaagmolen), wagen m., slee v. die het hout onder de zagen brengt.

Sagewort, (*-(e)s*, mv. *Sagewörter*) o. werkwoord, gezegde o.

Säge-zahn, (*-zahn(e)s*, mv. *-zähne*) m. zaagtand m.; *-zähnig* bijv. nw. getand, zaagsgewijs; *-zug* m., Z. *Sägenschnitt*.

Sagittarius, (onb.) m. (Sterrenk.) schutter m.

Säglich, bijv. nw., Z. *sagbar*.

Sago, Sagu, Sagum, (onb.) m. sago v.

Sago-grütze, v. (*-n*) v. sagogrut v.; *-mehl* o. palmmeel, palmmerg o., sago v.; *-baum* m., *-palme* v. sagopalm m.; 2. sagoboom, broodboom m.

Sagum, (*-s*, mv. *Saga*) o. (R. g.) krijgsmantel, reismantel m. der Romeinen.

Sahl-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. (van laken), zelfkant m.; (Bergw.) grens v. van eene ertsader; (Landb.) (aan den ploegbalk), ring m.; *-brief* m. akte v. van afstand, schuldbekentenis v.; *-buch* o., Z. *Lagerbuch*.

Sahling, (*-en*) v. (Zeew.) zaling, marszaling v.; *die Dwars -en*, dwarszalingen v. mv.

Sahlit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) weeksteen m.

Sahlleiste, (*-n*) v., Z. *Sahlband.*

Sahlleistenkette, (*-n*) v. (aan den ploegbalk), ringketting m.

Sahl-mann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. executeur, curator m.; 2. mv. *-leute*, getuigen m. mv. bij het opmaken van akten; *-weide* v. palmwilg m. met ronde bladeren.

Sahnbretzel, (*-n*) v. zaan v., roomkrakeling m.

Sahne, v., z, m. eerste room m. van de melk.

Sahnegieszer, (*-szers*, mv. *-szer*) m. roompot m.

Sahn-frau, (*-en*) v. roomvrouw v.; *-käse* v. roomkaas, vetkaas, zoetemelksche kaas v.; *-käschen* o. roomkaasje o.; *-kuchen* m. roomtaart v.

Saite, (*-n*) v. (Muz.) (van eene viool &), snaar v.; *die -n rühren*, de snaren in beweging brengen, tokkelen, aanslaan, doen spreken, Z. *Darmsaite*; (fig.) toon m., Z. *gelind, spannen*; 2. punt o. waarover men spreekt; *immerfort auf einer -, kratzen*, altoos op hetzelfde aambeeld slaan.

Saiten-bändiger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. groot vioolspeler m.; *-bezug* m. stel o. snaren; it. besnaren o. der viool; *-brett* o. vioolstaart, hals m.; 2. toets m.; *-instrument* o. snaarspeltuig o.; *-klang* m. klank m., geluid o. eener snaar, snarentoon m.; 2. Z. *-spiel*; *-macher* m. snarenmaker m.; *-spiel* o. snarenspel, harpspel o.; 2. snaarspeltuig, speelwerktuig o. met snaren, snaarinstrument o.; *-spieler*, *—in*, hij, zij die een snaarinstrument bespeelt, harpspeler, vioolspeler, harpist m., harpspeelster, vioolspeelster, harpiste v.; *-ton* m. snarentoon m., klank m. eener snaar; *-werkzeug* o., Z. *-instrument*; *-wurm* m., Z. *Fadenwurm*; *-zug* m. (van een speelwerktuig), snaren v. mv.

Saitig, bijv. en b. met snaren, gesnaard.

Saker(falk), (*-en*, mv. *-en*) m. sakervalk m.

Sakrament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. sacrament, genademiddel, bondszegel o.; *einen Kranken mit dem heiligen -e versehen*, het H. Sacrament der stervenden of de laatste H. Sacramenten toedienen; it. (gewoonl.) bedienen.

Sakramentalen, m. mv. zij, die de onschuld van den beklaagde willen bewijzen, getuigen m. mv. à décharge.

Sakramentalisch, bijv. nw., Z. *sakramentlich*, 2. godslasterlijk.

Sakrament-fest, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Sakramentstag*; *-häuschen* o. (Kath.) hostiekastje o., tabernakel m.

Sakramentiren, (*sakramentirte, sakramentirt*) o. ww., m. *h.* vloeken, donderen, lasteren.

Sakramentirer, (*-s*, mv. *Sakramentirer*) m. sakramentist, hervormde, protestant m.

Sakramentlich, bijv. nw. tot een sacrament behoorend, sacramentaal.

Sakramentschänder, (*-ders*, mv. *-der*) m. ontheiliger m. van het H. Sacrament, heiligschender m.

Sakraments-tag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. feestdag m. van het H. Sacrament, H. Sacramentsdag m.; *-worte* o. mv. woorden o mv. die gesproken worden bij het toedienen van een sacrament.

Sakristan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. koster, misdienaar, kerkbewaarder m.

Sakristei, (*-en*) v. kerkgereedschapkamer v., sacristie en sacristij v.; *-aufseherin* v. opzichtster v. over de kerksieraden in een nonnenklooster.

Säkularisation, (*-en*) v. intrekking v. van geestelijke stichtingen, verwereldlijking v.

Säkularisiren, (*säkularisirte, säkularisirt*) bedr. ww. geestelijk goed tot wereldlijk maken.

Säkularisirung, (*-en*) v., Z. *Säkularisation.*

Salamander, (*-s*, mv. *Salamander*) m. (Nat. hist.) salamander m.; 2. vuurgeest m.; *-baum* m. Chineesche laurierboom m.; *-eidechse* v. aardsalamander m.; *-haar* o. (Delfst.) Z. *Federerz*; it. onbrandbaar vlas, amiant o.

Salamine, (*-n*) v. (bij de Turken), rieten fluit v.

Salana, v., z. m. hoogeschool v. aan de Saale, te Jena.

Salangane, (*-n*) v. Oostindische zwaluw v. die de eetbare vogelnestjes maakt.

Salär, Salair, (*-s*, mv. *-e*). **Salarium,** (*-s*, mv. *Salarien*) o. salaris o., wedde, bezoldiging v.

Salariren, (*salarirte, salarirt*) bedr. ww. salarieeren, salaris geven, eene jaarwedde geven.

Salat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. salade of sla v., latuw v.; 2. Z. *Rainkohl*; 3. Z. *Kaisersalat*; (Nat. hist.) karpervisch m., ciprinus aspinus m.

Salat-artig, bijv. nw. saladeachtig, latuwachtig; *-baum* m. judasboom m., wild joannesbrood o.; 2. Z. *Leeuc* (Pl.); *-beet* o. saladebed o.; *-blatt* o. saladeblad o.; *-bohne* v. gewone snijboon v.; *-gabel* v. saladevork v.; *-gewächs* o. plant v. die met salade gegeten wordt; *-haupt* o., *-kopf* m. krop v. salade; *-kraut* v. salade v.; *-löffel* m. saladelepel m.; *-napf* m., Z. *-schlüssel*; *-öl* o. saladeolie v.; *-pflanze* v., Z. *-gewächs*; 2. jonge latuw v.; *-same* m. saladezaad, latuwzaad o.; *-schüssel* v. saladebak, saladeschotel m.; *-wurm* m. oranjekop m., keverrups v.; 2. witte worm m.

Salbader, (*-s*, mv. *Salbader*) m., Z. *Quacksalber*; 2. stamelaar, stotteraar m., Z. *Schwätzer.*

Salbaderei, (*-en*) v. kwakzalverij v.; 2. zwetserij v., vervelend gebabbel o.

Salbadern, (*salbaderte, gesalbadert*) o. ww., Z. *quacksalbern*; 2. wauwelen, zwetsen, vervelend snappen.

Salbarzt, (*-es*, mv. *Salbärzte*) m. kwakzalver, badmeester, barbier m.

Sälbchen, Sälblein, (verkl.) o. zalfje o.

Salbe, (*-n*) v. zalf v., balsem m.; (Zeew.) doorknede klei v.

Salbei, (*-en*) v. salie, scharlei v.; *römische -*, tuinscharlei, roomsche salie v.

Salbei-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *-strauch*; *-blatt* o. salieblad o.; *-blume, -blüthe* v. saliebloem v., saliebloesem m.; *—nzucker* m. suiker v. uit saliebladjes; *-essig* m. saliezijn m.; *-grau* bijv. nw. (Verv.) saliegrijs; *-öl* o. salieolie v.; *-samen* m. saliezaad o.; *-stock* m. saliestruik m.; *-strauch* m. saliestruik m.; 2. bergsalie v.; *-weide* v. wilg m. met salievormige bladeren.

Salben, (*salbte, gesalbt*) bedr. ww. *jem. -*, zalven, balsemen; *einen Leichnam -*, balsemen; *ein gesalbtes Haupt*, gezalfd, door zalving gewijd; *die Gesalbten des Herrn*, de gezalfden des Heeren, de koningen; (Kath.) *einen Kranken -*, het H. Oliesel, de laatste zalving toedienen.

Salben-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. zwarte populier m.; 2. waterwilg m.; *-büchschen* o., *-büchse* v. zalfdoosje o.; *-behältniss, -geschirr* o. zalfpotje, zalfdoosje o.; *-duftend* bijv. nw. naar zalf of balsem riekend; *-kram* m. allerlei zalfjes o. mv., winkel m. van zalfjes; *-krämer* m. handelaar m. in zalfjes; (i. k. bet.) kwakzalver m.; *-nuss* v. behennoot, myrobalaan v.

Salber, (*-s*, mv. *Salber*) m. zalver m.

Salberei, (*-en*) v. zalven o.; it. Z. *Sudelei.*

Salbicht, bijv. nw. op zalf gelijkend, als zalf, zalfachtig.

Sälbing, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Sälmling.*

Salbling, Sälbling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zalmforel v. uit de bergmeren der Alpen; 2. Z. *Sälmling.*

Salb-nuss, (*-nüsse*) v. (verkl. *-nüsschen* o.), Z. *Salbennuss*; *—baum* m., *—öl* o., Z. *Behenöl*; *-öl* o. (Kath.) gewijde (zalf)olie v., chrisma o.; *-stube* v. (R. g.) zalfkamer, balsemkamer v.

Salbung, (*-en*) v. zalving, wijding, balseming v.; (Gen.) inwrijving v.; (fig.) (van eene rede, een boek), zielroerende kracht, zalving, stichting v.; *voll -*, vol zalving; *-sreich, -svoll* bijv. nw. (fig.) vol zalving, roerend, zeer stichtend, plechtig.

Saldirbuch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. balansboek o.

Saldiren, (*saldirte, saldirt*) bedr. ww. (Hand.) *eine Rechnung -*, vereffenen, afbetalen; *durch Gegenrechnung -*, vereffenen, liquideeren.

Saldirung, (*-en*) v. slot o. van rekening, saldo o.

Saldo, (*-s*, mv. *-s*) o. (Hand.) overschot, het schuldig gebleven, saldo o.; *- in unsern Gunsten*, saldo ten onzen bate; *- zu Ihren Lasten*, saldo ten uwen laste; *- auf neue Rechnung*, saldo op rekening; *- vorgetragen*, per saldo; *per - quittiren*, volledig kwijten, volledige quitan-

tie geven; *den - ziehen*, het säldo, de balans opmaken.

Saldo-betrag, (*-betrag(e)s*, mv. *-beträge*) m. bedrag o. van het saldo, saldo o.; *-übertrag*, *-vortrag* m. overbrengen, overboeken o. van het saldo; *-wechsel* m. wissel m. voor een saldo; *-zahlung* v. betaling, som v. die op een bedrag te kort komt.

Salebrös, bijv. nw. hobbelig, ruw, niet vloeiend.

Saleb, Salep, (*-s*) m., z. m. salep v., Turksche drank m. uit salepwortels; *-wurzel* v. salepwortel m.

Salier, (*-s*,mv. *Salier*) m. dansende priester m. van Mars.

Saline, (*-n*) v. zoutgroef, zoutkeet, zoutziederij v.

Salinisch, bijv. nw. zoutachtig, ziltig.

Salinogradus, (onb.) m. zoutmeter m., zoutwaag v.

Salisch, bijv. nw. (R. g.) Salisch; *-er priester*, Z. *Salier; -e Jungfrauen*, Salische maagden; (Gesch. van F.) Salisch; *das -e Gesetz*, de Salische wet v., waarbij de koningsdochters van de regeering waren uitgesloten; *-e Güter*, landen o. mv. die onder de Frankische krijgslieden na de verovering van Gallië verdeeld werden.

Saliterer, (*-s*, mv. *Saliterer*) m. salpetergraver m.

Saliunk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) Celtische nardus v.

Saliva, v., z. m. kwijl v., speeksel o., chijl v.

Saliviren, (*salivirte, salivirt*) o. ww., m. *h.* kwijlen; 2. bedr. ww. door kwijlen genezen.

Salizin, (*-(e)s*) o., z. m. (Scheik.) wilgestof v., wilgebitter o.

Salle, Sale, (*-n*) v., Z. *Sahlweide.*

Salm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zalm m.; *kleiner -*, Z. *Sälmchen;* (Giet.) blok o. lood of tin, zalm m.

Salma(i)gundi, Salma(i)gondis, (onb.) o. hutspot v., poespas m., mengelmoes o., potpourri v.

Salm-börs, (*-es*, mv. *-e*)m. zalmbaars m.; *-brassen* m. zalmbrasem m.

Sälmchen, Sälmlein, (verkl.) o. zalmpje o., jonge, kleine zalm m.

Salmen, m. mv. visschen m. mv. van het zalmgeslacht.

Salm-fang,(*-fang(e)s*,mv.*-fänge*) m. zalmvisscherij v.; *-forelle* v.zalmforel v.; *-garn* o. zalmnet o.; *-grund* m. zalmvisscherij v. (plaats).

Salmi, (*-s*, mv. *-s*)o. gestoofd wild, wild gevogelte o.

Salmiak, (*-(e)s*) m., z.m.(Scheik.) ammoniakzout o., ammoniak m.; *ijzer -*, chloorkalk v.

Salmiak-beschlag, (*-(e)s*) m., z. m. uitbloeiing, verweering v. van ammoniakzout; *-blumen* v. mv. (Scheik.) ammoniak bevattend loogzout o.; *-geist* m. geest m. van ammoniak; *-kruste* v. korst v. van ammoniakzout; *-rinde* v. korst v. van met zand vermengd ammoniakzout; *-rubin* m. (Scheik.)roode verbinding v. van zwavelmetaal met ammoniakzout o.; *-spiritus* m., Z. *-geist.*

Salmkopf, (*-kopf(e)s*, mv.*-köpfe*) m. zalmkop m.

Sälmling, (*-(e)s*, mv.*-e*) m.kleine eenjarige zalm m., jonge zalm m.

Salm-netz, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *-garn*; *-parsch* m., Z. *-börs*; *-schnitte* v. moot v. zalm.

Salmniter, (*-s*) m., z. m., Z. *Salpeter.*

Salomonssiegel, (*-gels*,mv.*-gel*) o. (Pl.) salomonszegel o.

Saloppe, (*-n*) v. totebel v., vuile, morsige vrouw v.

Salpeter, (*-s*) m., z. m. salpeter, steenzout o.

Salpeter-alaun, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. salpeteraluin v.; *-artig* bijv. nw. salpeterachtig; *-äther* m., Z. *-naphta*; *-bildung* v. salpetervorming v.; *-blumen* v. mv. (Scheik.) salpeterbloemen v. mv.; *-dampf* m. (Scheik.) salpeterdamp m.; *-druse* v. gekristalliseerd salpeter o.; *-dunst* m. salpeterachtige damp m.; *-erde* v. salpeter bevattende aarde v.; *-frasz* m. bederf, invreten o. van salpeter in de muren; 2. door salpeter aangetast gedeelte o. van een muur; *-gas* o. salpetergas o.; *-geist* m., Z. *-säure;-grube* v. salpetermijn, salpetergroeve v.; *-grundlage* v. (Scheik.) salpeterbasis v.; *-haltig* bijv. nw. salpeter bevattend; *-hütte* v. salpeterhut, salpetermakerij v.

Salpetericht, bijv. nw., Z. *salpeterartig*, 2. (Scheik.) *-e Säure*, salpeterig zuur; *-sauer* bijv. nw., *—e Salze*, salpeterigzure zouten.

Salpeterig, bijv. nw. salpeterhoudend, met salpeter bedekt.

Salpeter-kelle, (*-n*) v.salpeterschop v.; *-kessel* m. fust o. voor het eerste salpeterziedsel; *-krystall* m. salpeterkristal o.; *-küchlein, -kügelchen* o. salpeterkoekje o.; *-lauge* v. salpeterloog v.; *-luft* v., Z. *Stickstoff; -mutter(lauge)* v. eerste salpeterloog v.; *-naphta* v. (Scheik.) geest m. van salpeter.

Salpeternaphtaweingeist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. pijnstillende, salpetergeest bevattende drank m.

Salpeter-plantage, (*-n*) v. kunstmatige salpetergroeve v.; *-salmiak* m. salpeterzuurzout o. van ammoniak; *-salzsäure* v. salpeterzoutzuur, koningswater o.; *-sauer* bijv. nw. (Scheik.) salpeterzuur; *—es Gold*, salpeterzuur goud; *—e Luft* v., Z. *-luft; -säure* v, salpeterzuur o.; *-schaum* m. salpeterschuim o.; *-schwefel* m. zwavelverbinding v. met ammoniak; *-sieder* m. salpeterkoker m.; *-siederei* v. zuivering v. van het salpeter; 2. Z. *-hütte*; *-stoff* m., *—gas* o. stikstof, stiklucht v.; *-strauch* m. salpeterstruik m.; *-täfelchen* o., Z. *-kügelchen; -theilchen* o. salpeterdeeltje o.; *-wand* v. salpeterige muur of wand m.; *-wasser* o. salpeterhoudend water o.;*-wurzel* v.(fig.) bij het afkrabben der muren overgebleven salpeterwater; *-zeltlein* o., Z.*-küchlein.*

Salsament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gezouten spijs v.

Salse, (*-n*) v. pekel v.;2. ingekookt verdikt vruchtensap o.

Salsen-dorn,(*-dorn(e)s*,mv.*-dörner*) m. zuurdoorn, berberisstruik m.; *-kraut* o. knoflookkruid o.; *-speise* v., Z. *Salsament.*

Salto, (*-s*, mv. *-s*) m.sprong,luchtsprong m.; *- mortale*, gevaarlijke sprong, halsbrekende sprong m.; it. gevaarlijk waagstuk o.

Salutation, (*-en*) v. groet m., groetenis v.

Salutiren, (*salutirte,salutirt*)bedr. ww. groeten, begroeten, salueeren; 2. o. ww., m. *h.* (Krijgsw.) salueeren.

Salvatellader, (*-n*) v. (Ontlk.) milt-bloedader v.

Salvationsschrift, (*-en*) v. (Rechtspr.) verdedigingsschrift, laatste tegenantwoord o.

Salve, (*-n*) v. (Krijgsw.) groet m.; (met kanonnen), salvo, saluutschot o.; *-garde* v. veiligheidswacht, bedekking v., vrijgeleide o.

Salviren, (*salvirte, salvirt*) bedr. ww. redden, behouden, behoeden.

Salvus conductus, (onb.) m. vrijgeleide o.

Salz, (*-es*, mv. *-e*) o. zout,kookzout, keukenzout o.; *- sieden*, zout zieden; *in - legen*, in het zout leggen, in de pekel leggen, inleggen, inmaken; *Fische aus dem -e*, gezouten visch v.; (gemeenz.) *Fleisch in das - hauen*, vleesch zouten; (fig.) geestig gezegde o.,bijtende scherts v.; *mit - gewürzt*, geestig, kernachtig;*ein Hieb aus dem -e*, harde slag m.

Salz-abgabe, (*-n*) v. zoutbelasting v.; 2. belasting v. van zoutwerken; *-accise* v., Z. *-abgabe; -ader* v. zoutader, zout-waterader v.; *-amt* o. zoutkantoor, kantoor o. waar de belasting op het zout betaald wordt; 2. bestuur o. der zoutmijnen; *-arbeiter* m. zoutmaker, zoutwerker m.; *-art* v. zoutachtige hoedanigheid v.;2.zoutsoort v.;*-artig* bijv.nw.zoutachtig; (Scheik.) zoutdeelen bevattend; *-äther* m.,Z.*-naphta;—geist* m.,Z.*-naphtageist; -aufseher* m., Z. *-inspektor;-bad* o. zoutbad, zoutwaterbad o.; *-basen* v. mv. in zout veranderbare grondslagen m. mv.; *-beamter* m. ambtenaar m. bij de zoutmijnen, ambtenaar m. op het zoutkantoor; *-bereiter* m., Z. *-sieder; -bereitung* v. zoutbereiding, zoutmakerij v.; *-bereitungskunst* v. zoutbereidingskunst v.; *-bergwerk* o. zoutmijn v.; *-beschreibung* v. zoutbeschrijving, beschrijving v. der zouten; *-bildend* bijv. nw. zoutvormend; *-bilder* m. (Scheik.) zout vormende basis v.; *-bildung* v. zoutvorming v.; *-binse* v., Z. *-gras; -blei* o. azijnzuur lood o.; *-block* m., Z. *-kuchen; -bläser* m. zoutblazer m. (een toovenaar m. bij de Esthen en Letten); *-blumen* v. mv., *-blüthe* v. zoutkristallen o. mv.; *-boden* m. zoutzolder m.; *-bohnen* v. mv. ingemaakte snijboonen v.mv.; *-born* m.,Z. *-brunnen; -brodem* m. zoutdampen m. mv.; *-bruch* m., Z. *-grabe; -brühe* v. pe-

kelsaus v.; -*brunnen* m. zoutbron v.; -*büchse* v. zoutvaatje o.; -*bude* v. zoutwinkel m.; -*bund* m. (fig.) duurzaam, eeuwig verbond o.; -*butter* v. gezouten boter v.; -*cucumer* v., Z. -*gurke*; -*dösel*, -*döscher* o., Z. -*büchse*.

Salzen, (*salzte, gesalzt*) bedr. ww. *Fleisch* -, zouten, pekelen; *gerne gesalzen essen*, gaarne gezouten vleesch eten; (fig.) *gesalzen*, gezouten; it. (van klappen), gezouten, hard, geducht.

Salzen, bijv. en b. (w. i. gebr.) gezouten, ziltig, zoutachtig.

Salz-erde, v., z. m. zoutaaarde, zout bevattende aarde v.; -*fabrik* v., Z. -*siederei*; -*faktor* m. inspekteur m. der zoutmijnen; 2. opzichter m. op den zoutzolder; 3. bestuurder m. van het zoutkantoor &; -*fass*, verkl. -*fässchen*, -*fässlein* o. zoutvat, zoutvaatje o.; it. Z. -*büchse*; -*fisch* m. gezouten visch v. en m.; -*fleisch* o. gezouten vleesch, pekelvleesch o.; -*fluss* m. (Giet.) zout bevattend gietsel o.; -*fracht* v. kosten m. mv. van vervoer van het zout; -*freiheit* v. vrijdom m. van den impost op het zout; -*fuhre* v. zoutvracht v., vervoer o. van zout; —*n thun*, zout vervoeren; 2. zoutkar v.; -*führer* m. die zout vervoert, zoutrijder m.; -*fütterung* v. met zout vermengd voeder o.; -*gast* m., Z. -*kunde*; -*geist* m., Z. -*naphta*; -*genoss* m. aandeelhouder m. in eene zoutwinning; -*gericht* o. zoutzolder m.; it. zoutkantoor o.; -*gesäuert* bijv. nw. zoutzuur; -*geschmack* m. zoutsmaak m.; -*gewerk* o., Z. -*genoss*; -*graf*, -*gräfe* m. opzichter m. over de zoutmijnen; -*gras* o. onecht rietgras o.; -*grube* v. zoutgroeve v.; -*gurke* v. ingelegd agurkje o., ingelegde komkommer v.; -*haltig* bijv. nw. zoutbevattend; 2. zoutachtig, naar zout smakend; -*handel* m. zouthandel m.; *verbotener* —, sluikhandel m. in zout; -*händler*, —*in*, zouthandelaar m., zouthandelaarster v.; -*häring* m. gezouten haring, pekelharing m.; -*haufen* m. hoop m. zout; it. Z. -*niederlage*; -*haus* o. zoutmagazijn o.; -*häutchen* o. zoutkorreltje o.; -*hecht* m. gezouten snoek m.; 2. groote snoek m.; -*herr* m., Z. -*junker*; -*höke*, -*höker* m., -*hökin*, -*hökerin*, komenijsman m., komenijsvrouw v.

Salzicht, bijv. nw., Z. *salzartig*.

Salzig, bijv. nw. zout bevattend, ziltig, gezouten; -*keit* v. ziltigheid v.

Salz-inspector, (-*s*, mv. -*en*) m. opzichter m. over de zoutmijnen; -*kaper* m. ingelegde kapper v.; -*kasten* m. zoutkast, zoutkist v.; -*kärrner* m. zoutrijder m.; -*klosz* m. zoutklomp m., zoutbrok m.; (voor duiven), zoutbrood o.; -*klumpen* m. zoutklomp m.; -*knappe*, -*knecht* m. zoutziedersknecht, zoutzieder, handlanger m. in de zoutkeet; -*koch* m. inzouter m.; -*korb* m. zoutmand v., zoutkorf m.; —*flechter* m. zoutkorfvlechter m.; —*füller* m. zoutkorfmaker m.; -*korn* o. zoutkorrel v.; -*kothe* v. zoutkeet, zoutziederij v.; -*kothenarbeiter* m. zoutzieder m.; -*kram* m. komenijswinkel m.; -*krämer*, —*in*, komenijsman m., komenijsvrouw v.; -*kraut* o. soda v.; 2. Z. -*gras*; 3. zoutbeziestruik v.; 4. zoutkruid o.; 5. Z. *Milchkraut*; -*krebs* m. gezouten kreeft m.; -*krücke* v. zoutkruk v., zoutziederswerkstok m.; -*krystalle* m. mv. zoutkristallen o. mv.; -*kuchen* m. met zout bestrooide tarwemeelkoek m.; 2. Z. -*klosz*; -*kupfererz* o. zoutzuur koperertz o.; -*kunde* v. klant m. die zout koopt; -*lache* v., Z. -*morast*; -*laden* m. zoutmagazijn o., zoutwinkel m.; -*lake* v., Z. -*brühe*; -*lauge* v. pekel v.; -*lecke* v. zult, zout o. voor het wild om te lekken; -*magazin* o., Z. -*haus*; -*mann* m., Z. -*führer*, -*kärrner*; 2. Z. -*händler*; -*markt* m. zoutmarkt v.; -*marmor* m. gevlekt marmer o. met witachtigen glans als zout; -*masz* o. zoutmaat v.; -*masse* v. zoutmassa v.; 2. zoutbank v.; -*messer* m. zoutmeter m.; -*meste* v. zoutvaatje o.; 2. vleeschkuip, pekelkuip v., pekelvat o.; -*morast* m. zoutplas m., zoutmeer o.; -*mühle* v. zoutmolen m.; -*mutter* v. bezinksel, grondsop o. in zout water; -*naphta* v. chloorwaterstofether m.; -*natter* v. adder v. in de Caspische zee; -*niederlage* v. (Hand.) zouthoop m., zoutmagazijn o.; -*niederschlag* m. (Delfst.) zoutlaag, zoutbedding v.; -*öl* o., *schweres* —, chlorure bevattende ether m.; -*ordnung* v. wettelijke bepaling v. op het bereiden van en den handel in zout; -*pacht* v. pachten of verkoopen o. van zout, zoutpacht v.; -*pachter* m. zoutpachter, pachter m. van den zouttol; -*pass* m. bewijs o. van vrijdom van belasting op het zout; -*pfanne* v. zoutpan v.; -*pfänner* m. aandeelhouder m. in eene zoutwinning; -*pfennig* m. belasting v. op zout; -*pflanze* v. zoutbevattende plant v.; -*preis* m. zoutprijs, prijs m. van het zout; -*probe* v. zoutproef v.; 2. Z. -*wage*; -*quelle* v. zoutbron v.; -*regie* v. zoutbestuur o.; -*richter* m., Z. -*graf*; -*rinde* v. zoutkorst v.; -*rinne* v, Z. -*trog*; -*samenkraut* o. zeewierhalm m.; -*sauer* bijv. nw., —*e Salze*, zoutzure zouten; -*säule* v. (H. S.) zoutpilaar m., zoutkolom v.; -*säure* v. (Scheik.) zoutzuur o.; -*schank* m. zoutverkoop m. in het klein, zoutwinkel m.; -*schaum* m. zoutschuim o.; 2. vuile schuim o. der zoutbron; -*scheibe* v. zoutmaat v.; 2. Z. -*kuchen* (2); -*schenk* m. kleinhandelaar, koopman m. in zout; -*schiff* o. zoutschip o.; -*schlag* m. (Delfst.) fijnkorrelig, zoutachtig kwarts o.; -*schmant* m. (Zoutz.) pansteen m.; -*schöpp* m., Z. -*stein*; -*schrape* v. zoutschrapper m.; -*schreiber* m. schrijver m. bij het bestuur eener zoutmijn; -*schwaden* m., Z. -*brodem*; -*schwärzer* m. zoutsluiker, zoutsmokkelaar m.; -*schweisz* m. zout bevattend zweet o.; -*see* m. zoutplas m.; -*sieder* m. zoutzieder m.; -*siederei* v. zoutzieden o.; 2. zoutziederij v.; -*sohle* v. zout water o.; -*speicher* m., Z. -*haus*; -*spindel* v., Z. -*wage*; -*stätte* v. zoutplaats, plaats v. waar het zoutwater verdampen moet; -*spindel* v., Z. -*wage*; -*stein* m. steenzout o.; 2. Z. -*schmant*; 3. Z. -*schaum*; -*steuer* v., Z. -*abgabe*; -*stock* m. zoutvoorraad m.; -*stössler* m. kleinhandelaar m. in zout; -*strauch* m. sodastruik m.; -*streicher* m., Z. -*messer*; -*stube* v. vergaderbak m. voor zout water; -*stück* o. zoutbrood o., hoeveelheid v. zout, welke in eens in eene pan gezoden wordt; -*sumpf*, -*teich* m., Z. -*morast*; -*theil* m. zoutdeel o.; -*theilchen* o. zoutdeeltje o.; -*tonne* v. zoutton v.; -*topf* m. zoutpot m.; -*trockenofen* m. oven m. om het zout te drogen; -*trog* m. zouttrog m.; -*versilberer* m. opzichter m. van den zouthandel; -*verwalter* m. bestuurder m. eener zoutmijn; -*verwaltung* v., Z. -*regie*; -*wage* v. zoutwaag v., vochtmeter m.; 2. zoutproef v.; -*wasser* o. zout water, pekelwater, pekelnat o.; -*werk* o., Z. -*bergwerk*; 2. zoutziederij, zoutkeet v.; -*wesen* o. zoutwezen o., alles wat tot bereiding, verkoop van zout, tot het bestuur der zoutmijnen behoort; -*wirker* m., Z. -*sieder*; -*zins* m., Z. -*steuer* (2); -*zoll* m. zouttol m.; -*zöllner* m., Z. -*beamter*.

Samen, (-*s*, mv. *Samen*) m. zaad, voortbrengend stofje o.; 2. zaadkorrel v.; 3. zaad, koren, graan o.; it. Z. *Keimknollen*; 4. (Ontlk.) zaad o., voorttelling v., kiem v.; (fig.) zaad o., nakomelingschap v.; - *der Zwietracht*, zaad o., oorzaak, reden v.; 5. (Giet.) slakken v. mv. die nog eens gesmolten moeten worden; 6. nakomelingen, afstammelingen m. mv., nakomelingschap v.; (H. S.) *der - Abrahams*, nakomelingen m. mv.; (van zijdewormen &), eitje, zaad o.; (van visch), kuit v.; *einen Teich mit - besetzen*, kuit werpen in; (Delfst.) kort geslagen metaalhoudende ertsstof v.; (Pl.) *in -schiessen*, in zaad schieten.

Samenader, (-*n*) v. zaadader v., zaadvat o.; -*geschwulst* v. aderspattige zwelling v.; -*schnur* v. zaadstreng v.

Samen-balg, (-*balg*(*e*)*s*, mv. -*bälge*) m. zaadhulsel, zaadvlies o.; -*baum* m. (Boschw.) zaadboom m., die bij het kappen der bosschen blijft staan; -*behälter* m., -*behältniss* o. zaadbal m.; (Pl.) zaadhuisje o.; -*bereitung* v. zaadbereiding v.; -*bläschen* o. zaadblaasje o.; -*blatt*, -*blättchen* o. zaadlob v., zaadlobbetje o.; -*blutader* v. (Ontlk.) zaadader v.; -*blume* v. zaadbloem v.; -*boden* m. zaadzolder m.; (Pl.) zaadbodem m.; -*bohne* v., Z. *Saatbohne*; -*bohrer* m. zaadtor v.; -*brei* m. (Ontlk.) buitenvlies o. van de vrucht der baarmoeder; -*bruch* m. zaadaderbreuk, zaadbreuk v.; -*büchse* v. zaaddoos v.; 2. zaadhulsel, zaadvlies o.; -*decke* v. zaadbolster m.; -*drüse* v. teelbal, zaadbal m.; -*dunst* m., Z. -*öl*; -*erbse* v., Z. *Saaterbse*; -*ergieszung* v. zaadloozing v.; 2. zaadstorting v., zaadvloed m.; -*erzeugend* bijv nw. zaad verwekkend; -*erzeugung* v. zaadverwekking, zaadbereiding v.; -*fach* o. zaadzak m.; -*feuchtigkeit* v. vochtigheid v. van het zaad; -*fisch* m. pootvisch, vijvervisch m.; -*fluss* m. zaadvloed m., zaadvloeiing v.; -*fusz* m. navelsnoer o. der zaadkorrels; -*gang* m. zaadleiding v.; -*gärtner* m. boomkweeker m.; -*gefäss* o. zaadvat o.; -*geflecht* o. (Ontlk.) tot het zaad behoorend weefsel o.; -*gehäuse* o. zaadhuisje, zaadvlies o.;

-*gerste* v., Z. *Saatgerste*; -*getreide* o. zaaikoren o.; -*gewächs* o., Z. -*blume*; -*gurke* v., Z. *Saatgurke*; -*haber* m. zaadkoek m., zaadlob v.; 2. Z. *Saathaber*; -*halter* m. zaadbal m., zaadhuisje o.; -*handel* m. zaadhandel m.; -*händler*, —*in*, zaadhandelaar m., zaadhandelaarster v.; -*haut* v., -*häutchen* o. (Pl.) zaadvlies(je) o.; it. Z. -*decke*; -*holz* o. uit zaad voortgekomen hout o.; (Boschw.) Z. -*baum*; -*hülle* v. zaadhulsel o.; -*hülse* v. bast, dop m., zaadscheede, zaadschil v.; -*käfer* m. zaadkever m., zaadtor v.; -*kapsel* o. zaadhuisje o.; -*karpfen* m., Z. *Satzkarpfen*; -*keim* m. zaadkiem v., embryo o.; -*kelch* m. zaadkelk m.; -*kenner*, -*kundiger* m. zaadkenner m.; -*kern* m. zaadkern v.; 2. pit, kern, amandel, zaadkorrel v.; -*klappe* v., Z. -*lappen*; -*kohl* m. in zaad geschoten kool, tot zaaien bestemde kool v.; -*knopf* m., -*knospe* v. zaadknop m.; -*knoten* m. zaadknoop m.; -*kopf* m. zaaddoos v., zaadhuisje, klokhuis o.; -*korb* m. zaadmand v., zaadkorf m.; -*korn* o. zaadkorrel v.; 2. Z. *Samen* (3); -*kraut* o. (Tuinb.) kool v. die men in zaad laat schieten; (Pl.) fonteinkruid, zwamkruid o.; 2. waterduizendblad o.; 3. waterduizendknoop m.; -*krone* v. zaadkroon v.; -*kügelchen* o. zaadbolletje o.; -*kunde* v., Z. -*lehre*; -*lack* m. korrellak o.; -*lappen* m., Z. -*blättchen*; —*los* bijv. nw. zonder zaadvliesjes; -*lehre* v. zaadleer v.; -*leiter* m., Z. -*gang*; -*linse* v., Z. *Saatlinse*; -*locke* v. (Boschw.) uit zaad voortgekomen boompje; -*lode* v., Z. -*locke*; -*los* bijv. nw. zaadloos, geen zaad gevend; (van menschen), geene kinderen of nakomelingen hebbende; -*mantel* m. zaadvlies, zaadhuisje o.; -*milch* v. (Apoth.) plantenmelk, zaadmelk v., koeldrank m.; -*möhre* v. in zaad geschoten peen v. of wortel m.; -*moos* o. blaaskoraal o.; -*mutter*, -*nelke* v. zaadschietende anjelier v.; -*nath* v. naad m. van de bekkeneelbeenderen van den balzak; (Pl.) zaadrib v., naad m. der zaadvaten; -*öl* o. zaadolie, olieachtige stof v. in het zaadmeel; -*perle* v. stofpareltje o.; -*reis* o., Z. -*locke*; -*rippe* v. zaadrib v.; -*röhre* v. (Ontlk.) zaadbuis v.; -*rübe* v. zaadschietende wortel m., raap v.; -*saft* m. slijmig vocht o. in de bevruchte zaadkorrel; -*säule* v. (verkl. -*säulchen* o.) zaadzuiltje o.; -*schlagader* v. tot de zaadstreng behoorende slagader v.; -*schnur* v., Z. -*strang*; -*schote* v. (Pl.) peul v., dop m.; -*schule* v. kweekerij, plantenkweekerij v.; -*schwammwulst* m. zwamachtig zaadgezwel o.; -*staub* m. bloemstof, zaadstof v., stuifmeel o.; -*stein* m. zaadsteen m., versteende zaadkorrel v.; -*stengel* m. zaadsteel m.; -*strang* m. (Ontlk.) zaadstreng v.; —*nerve* m. zaadstrengzenuw v.; -*strauss* m. (Pl.) zaadkolfje o.; -*theile* m. mv. (Ontlk.) teeldeelen, zaaddeelen o. mv.; -*thier* o., -*thierchen* o. zaaddiertje o.; -*tragend* bijv. nw. zaaddragend, zaadbevattend; -*träger* m. zaaddragende plant v., mannelijke hennep m.; 2. (Pl.) Z. -*halter*; -*verzeichniss* o. lijst, prijscourant v. van zaden; -*wand* v. zakvormig binnenvliesje o. van het zaadhuisje der mosplanten; -*weisz* o. eiwitstof v., Z. -*kern*; -*werk* o. (gemeenz.) zaad o.; -*werkzeug* o. (Ontlk) zaadwerktuig o.; -*zapfen* m. (Pl.) kegelvormige plant v.; -*zwiebel* v. zaadhol m., zaad schietende ui v.; it. spruitje, bolletje o. dat aan een bloembol komt.

Sämerei, (-*en*) v. allerlei planten- en bloemzaden v. mv.; -*handel* &, Z. *Samenhandel*; -*verzeichniss* o. lijst, prijscourant v. van zaden.

Sämhaus, (-*es*, mv. *Sämhäuser*) o. zeemtouwerij, zeemlooierij v.

Sämig, bijv. nw. (in samenstellingen), zaaddragend.

Sämisch, bijv. nw. zeemlederen, van zeemleder; -*es Leder*, Z. *Sämischleder*; *Felle - machen* of *gärben*, tot zeemleder bereiden, tot karmoesleder maken; *schwarz - machen*, bronskleurig maken.

Sämisch-gärber, (-*gärbers*, mv. -*gärber*) m. zeemle(d)erbereider, zeemtouwer m.; -*gärberei* v. zeemtouwerij, zeemlooierij v. (plaats en handwerk); -*leder* o. zeemleder o.; -*machen* o. zeemleder bereiden, zeemtouwen o.

Sämkost, (-*en*) v. spijs v. uit zelf verbouwde vruchten.

Sämkosten, Sämmelkosten, v. mv. gemeenschappelijke onkosten m. mv., gemeenschappelijke bijdragen v. mv.

Sämling, (-*(e)s*, mv. -*e*) m., Z. *Samenreis*.

Sämmel-bild, (-*(e)s*, mv. -*er*) o. verbrokkelde caricatuur v., die door een ruitglas gezien tot een geheel wordt; -*brod* o. gebedeld brood o.; -*buch* o. boek o. met aanteekeningen of uittreksels.

Sämmelei, (-*en*) v. onverstandig, blind verzamelen zonder geregeld plan, samenflansen m.

Sämmel-fleisz, (-*es*) m., z. m. vlijtig opzamelen o.; -*glas* o. collectieglas o. dat de stralen van een bolrond glas opvangt en verzamelt; -*kasten* m. vergaderbak m.; (Ontlk.) chijlvaten o. mv.; -*korn* o. ingeoogst graan o., graanoogst m.

Sämmeln, (*sammelte*, *gesammelt*) bedr. ww. *Obst* -, inzamelen; *Geld* -, verzamelen, ophoopen, opeenhoopen; *Nachrichten* -, verzamelen, bijeenzamelen; (z. voorw.) *für die Armen* -, eene inzameling houden, eene collecte doen; *Bücher* -, verzamelen; *Truppen* -, bijeenbrengen; *Kenntnisse* -, verkrijgen; *gesammelte Beisteuer* -, collecte v.; *seine Gedanken* -, Z. *sich sammeln* (fig.); *seine Kräfte* -, herkrijgen; *aus verschiedenen Schriften* -, samenflansen, compileeren; 2. wed. ww. *sich* -, zich verzamelen, bijeenkomen, vergaderen, Z. *versammeln*; (fig.) tot zich zelven komen; (van een schrik), *sich* -, tot bezinning komen, bedaren.

Sämmel-namen, (-*namens*, mv. -*namen*) m., Z. -*wort*; -*orden* m. bedelaarsorde v.; -*panz* m. (gemeenz.) veelvraat m.; -*platz* m. vergaderplaats, bijeenkomst, plaats v. van samenkomst; (Landh.) kleine tobbe v. waarin de druiven uit den wijngaard naar de pers gedragen worden; (Waterb.) vergaderbak m.; -*schrift* v., -*werk* o. letterkundig magazijn, mengelwerk o. uit verschillende schrijvers; -*schule* v. school v. van verschillende soort van leerlingen, gemengde school v.; -*wort* o. verzamelwoord o.; -*wörtlich* bijv. nw. als een verzamelwoord, collectief; -*zahl* v. verzamelend getal o.

Samm(e)t, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. fluweel o.; (Volksl.) - *am Kragen*, *Hunger im Magen*, hoe grooter pronker, hoe kaler jonker.

Samm(e)t-artig, bijv. nw. fluweelachtig; (Tuinb.) pluizig, donzig, wollig, harig; -*band* o. fluweelen lint o.; -*blume* v. (verkl. -*blümchen* o.) fluweelbloem v.; (Pl.) Indische anjelier v.; 2. immergroen, duizendschoon v.; 3. hanekam m.; -*blümchen* o. kleine ganzebloem v.; -*borte* v. fluweelen boordsel, fluweelen oplegsel o.; -*bürste* v. fluweelborstel m.; -*decke* v. fluweelen deken v.

Samm(e)ten, bijv. en b. fluweelen, van fluweel; (fig.) Z. *sammetweich*.

Samm(e)t-ente, (-*n*) v. fluweeleend v.; -*erde* v. fluweeraarde v.; -*erz* o., Z. *Federerz*; -*fabrik* v., Z. -*weberei*; -*glänzend*, -*haarig* bijv. nw. fluweelachtig; -*gras* o. fluweelgras o.; -*hose* v. fluweelen broek v.; (fig.) ruigpootige duif v.; -*huhn*, -*hühnchen* o. Europeesch rietkoen o.; -*hülle* v., Z. -*decke*; -*hut* m. fluweelen hoed m.; -*kleid* o., -*kleidung* v. fluweelen kleed o., fluweelen kleeding v.; -*kragen* m. fluweelen kraag m.; -*leder* o. ruig le(d)er o.; -*läufer* m., Z. -*huhn*; -*macher* m., Z. -*weber*; -*manchester* m. (Hand.) katoenfluweel o.; -*mantel* m. fluweelen mantel m.; -*messer* o. fluweelscheerdersmes o.; -*milbe* v. fluweelachtige aardworm m.; -*moos* o. fluweelmos o.; -*muschel* v. ruige Noachsark v.; -*mütze* v. fluweelen muts v.; -*nelke* v. windbloem v., keukenkruid o.; -*pappel* v. fluweelmaluwe v.; 2. keemst v., kaasjeskruid o.; -*rasen* o. kort afgesneden zode v.; -*raupe* v. fluweelrups v.; -*rock* m. fluweelen rok m., fluweelen jas v.; -*rose* v. fluweelroos v.; 2. Z. -*nelke*; -*schnecke* v. fluweelslak v.; -*schuh* m. fluweelen schoen m.; -*schwarz* bijv. nw. fluweelzwart, zoo zwart als fluweel; II. o. zelfst. fluweelzwart o.; 2. -*spinne* v. fluweelspin v.; -*spitzen* v. mv. fluweelkant m.; -*stuhl* m. fluweelweversstoel m.; -*tuch* o. fluweel o.; -*tute* v. fluweeltoot v. (eene kegelschelp); -*verbrämung* v. fluweelen garnituur o.; -*vogel* m. vlinder m. met fluweelachtige vleugels; -*weber* m. fluweelwever m.; -*weberei* v. fluweelweven o., fluweelweverij v.; -*weich* bijv. nw. zoo zacht als fluweel; -*weiche* v. zachtheid v. van fluweel; -*weste* v. fluweelen vest o.

Sammler, (-*s*, mv. *Sammler*) m., **-in**, (-*nen*) v. verzamelaar, inzamelaar, opzamelaar m., verzamelaarster, inzamelaarster v.; (voor de armen), collectant m.; (Landh.) vlijtige bij v.

Sammlung, (*-en*) v., Z. *sammeln;* it. verzameling, inzameling, opzameling v.; (voor de armen), collecte v.; 2. oogst, bundel m., ophooping v.; (fig.) bepeinzing, innerlijke beschouwing, godsdienstige overdenking v.; *-sglas* o. collectief glas o.; *-punkt* m. punt o., plaats v. van verzameling of bijeenkomst; it. brandpunt o.

Sammt, bijw. te zamen, gezamenlijk, met elkander; *- und sonders,* alle en een ieder, alle zonder uitzondering; 2. voorz. (met den 3den nv.) met, benevens; *das Haus - dem Garten,* het huis met den tuin; *er - allen übrigen,* hij en al de anderen.

Sammt-belehnung, (*-en*) v. gemeenschappelijke, gezamenlijke beleening v.; *-händer* m. medebeleener m.; *-kauf* m. koop m. in den roes.

Sämmtlich, bijv. en b. gezamenlijk, allen, allen te zamen; *die -en Einwohner,* al de inwoners; *der -e Adel,* de geheele adel, al de adellijke personen; *Schiller's -e Werke,* al de werken, de gezamenlijke werken van Schiller.

Sampel, (*-s,* mv. *Sampel*) m., Z. *Zampel.*

Samnite, (*-n*) v. huisjapon v. met stijven kraag.

Samstag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Zaterdag m.

Samstigen, (*samstigte, gesamstigt*) o. ww. (Volkst.) Zaterdag houden, poetsen, schuren.

Samstäglich, bijv. nw. zaterdagsch, wat Zaterdag plaats heeft.

Samstags, bijw. 's Zaterdags.

Sanbenito, (*-s,* mv. *-s*), **Sambenite,** (*-n,* mv. *-n*) m. martelaarshemd o. van hen die tot den brandstapel veroordeeld waren.

Sanciren, (*sancirte, sancirt*) bedr. ww. heiligen, wijden; 2. bekrachtigen, wettigen.

Sanct, bijv. nw., Z. *heilig.*

Sanctificiren, (*sanctificirte,sanctificirt*) bedr. ww. heilig verklaren, onder het getal der heiligen opnemen, canoniseeren.

Sanction, (*-en*) v. bekrachtiging, goedkeuring, sanctie v.; it. Z. *pragmatisch.*

Sanctioniren, (*sanctionirte,sanctionirt*) bedr. ww. goedkeuren, bekrachtigen.

Sanctus, (onb.) o. (Kath.) sanctus o.

Sand, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. zand o.; *gröber - mit Kies,* kiezelzand o.; *feiner -,* fijn zand; it. zanderig land, zandige streek; *einen Reiter auf den - setzen,* tot zandruiter maken, op den grond werpen; (Zeew.) *einen Kahn auf den - treiben,* doen stranden, op het strand zetten; *auf den - laufen,* stranden; *einem - in die Augen streuen,* iem. zand in de oogen strooien, misleiden; (fig.) *auf - bauen,* op lossen grond bouwen; *den - zählen,* zijn tijd verbeuzelen.

Sandaal, (*-aales,* mv. *-aale*) m. zandaal m. en v.; 2. Z. *Sander* (2); *-acker* m. zandige akker m.; *-ader* v. zandader v.

Sandale, (*-n*) v. sandaal, voetzool v.

Sandarach, Sand(a)rack, v. sandrak o., rood zwavel-arsenik m.; (Landh.) bijenbroed o.

Sand-art, (*-en*) v. zandsoort, soort v. van zand; *-artig* bijv. nw. zandachtig, zandvormig; *-auge* o. argus m. (een vlinder), *-auster* v. zandoester v.; *-bad* o. (Gen.) zandbad o.; *-ball* m., Z. *-klosz; -bank* v. zandbank, zandplaat v., rif o.; (Bergw.) zandlaag v.; *-barren* m., Z. *-häger; -beere* v. haagappelbes, aardbezie v.; it. haagappelboom m.; *-behälter* m. (Glasbl.) bergplaats v. voor het zand boven den glasoven; *-beinquelle* v. beensteening v.; *-berg* m. zandberg m., ophooping v. van zand; *-birne* v. vrij groote, langwerpige, zoete peer v.; *-bocksdorn* m., Z. *-kicher; -boden* m. zandgrond m.; 2. zandbok o.; *-bohrer* m. grondboor, putboor v.; *-boot* o. zandschuit v.; *-börs* m., Z. *Sander* (2); *-brod* o., Z. *Erdmandel; -bruch* m. (Heelk.) korrelige beenbreuk v.; 2. (Prov.) zandkuil m.; *-bube* m. zandjongen, jongen m. die zand verkoopt; *-büchse* v. zandkoker m.; it. —, *—nbaum* m. Westindische noteboom m.; *-capelle* v., Z. *-kapelle; -distel* v. zanddistel v.; *-dödel* m. blei v., witvisch m.; *-dorn* m. zanddoren m.; *-dörrleiche* v., Z. *-mumie; -dublette* v., Z. *-telline; -ebene* v., Z. *-fläche.*

Sandel, (*-s*) m., z. m., **-holz,** (*-es*) o., z. m. sandelhout o.; *-baum* m. sandelhoutboom m.; *-farbig* bijv. nw. sandelhoutkleurig; *-roth* o. (Scheik.) kleurig bestanddeel o. van het rood sandelhout.

Sanden, (*sandete, gesandet*) bedr. ww. met zand bestrooien; (Mess.) met zand schuren, scherpen, slijpen.

Sandendivie, v., z. m. (Pl.) fijne wilde mosterd m.

Sander, (*-s,* mv. *Sander*) m. hij die met zand bestrooit; 2. (Nat. hist.) zandbaars m.

Sand-erz, (*-es,* mv. *-e*) o. zandachtig erts o.; *-fass,* (verkl. *-fässchen*) o. zandton v., zandvat o.; it. Z. *-büchse; -feder* v. wilde haver v.; *-feld* o. zandig veld o.; *-fennich* m., Z. *-lieschkraut; -fisch* m., Z. *-aal; -fläche* v. zandvlakte v.; *-floh* m. zandvloo v.; *-flötz* o., *-flühe* v. zandbedding, zandlaag v., zandgebergte o.; *-form* v. zandvorm, vorm m. van zand; *-formenmacher* m. zandvormer m.; *-förmig* bijv. nw. zandvormig; *-frau* v. zandvrouw, zandverkoopster v.; *-fuhre* v. vervoer o. van zand; 2. zandwagen o.; *-galle* v. zandplek, zandige plek v. in kleigrond; *-gamander* m. zandgermander v.; *-gang* m. zandpad o., zandige laan v.; *-gebirge* o., Z. *-berg; -gegend* v. zandige streek v.; *-gemälde* o. schilderij v., teekening v. in het zand, met zand vervaardigde schilderij v.; *-glas* o. zandglas o.; 2. Z. *-uhr; -glimmer* m., Z. *Katzenglimmer; -gräber* m. zandgraver m.; (Nat hist.) zandkever m.; 2. schildkever m.; 3. doodgraver m.; *-gras* o., Z. *-haber;* 2. gierst v.; *—gilge* of *—lilie* v. aardspinnekruid o.; *-gries* m. kiezel, kiezelzand, grof zand o.; *-grube* v. zandgroeve v., zandkuil m.; *-grund* m. zandgrond m.; *-guss* m. (Giet.) gieten o. in zand, zandvorm m. bij het gieten; *-gut* o. (Hand.) Z. *Erdgut; -haargras* o., Z. *-haber* (1); *-haber* m. zandhaver v.; 2. wilde haver, zwarte haver v.; it. Z. *Spitzhaber;* 3. Z. *-rohr; -häger* m., Z. *-horst; -halm* m., Z. *-rohr; -hase* m., Z. *Berghase;* (Keg.) *einen —n machen,* een poedel maken, geen enkelen kegel omwerpen; *-haufen* m. zandhoop m.; *-hirsch* m. hert o. dat zich in zandige streken ophoudt; *-hode* v. (Gen.) opzwelling v. der teelballen; *-horn* o. zandtoet, tootschelp v.; *-horst* m. zandheuvel, zandhoop m.; *-hügel* m. zandheuvel m.; (Zeew.) duin v.; *-huhn* o., Z. *-läufer.*

Sandicht, bijv. nw. als zand, zandachtig.

Sandie, (*-n*) v. Zuid-Amerikaansche watermeloen m.

Sandig, bijv. nw. zandig, vol zand, met zand bedekt; 2. Z. *sandartig.*

Sand-insel, (*-n*) v. zandeiland o.; *-käfer* m. zandkever m., zandtor v.; *-kapelle* v. (Scheik.) zandkapel v., met zand gevulde pot m.; it. Z. *-bad; -kärcher, -kärrner,* m. zandrijder m.; *-kärren* m. zandkar v., zandwagen m.; *-kartoffel* v. zandaardappel m.; *-kasten* m. zandkist v.; *-käule* v., Z. *-grube; -kicher* m. zanddragant m., wervelkruid o.; *-kissen* o. met zand gevuld kussen o.; *-klafter* m. (Nat. hist.) waterspuiter, groote eendesnavel m.; *-klinge* v., Z. *-horst; -knoblauch* m. zandknoflook o.; *-kobalt* m. (Bergw.) zand bevattend kobalt o.; *-köcher* m. zandkoker, rolvormige waterworm m.; *-koralle* v. zandkoraal o.; *-korn, -körnchen* o. zandkorrel v., zandkorreltje o.; (Landb.) op zandgrond groeiend koren o.; *-krabbe* v. zandkrab v.; *-kraut* o. zandkruid o.; *-kriecher* m., Z. *-klaffer; -kuchen* m. zandtaart, amandeltaart v.; *-kuhle* v., Z. *-grube; -lage* v., Z. *-schicht; -land* o., Z. *-boden* (1); 2. zandig land o.; *-läufer* m. zandhoen o., zeepatrijs m.; it. steltlooper m.; 2. waterhoen o.; 3. Z. *-käfer;* (Zeew.) Z. *-uhr; -lieschgras* o. zand-rietgras o.; *-lilie* v. zandlelie v.; *-linde* v. in zand groeiende lindeboom m.; *-löffel* m. zandschop v.; *-mann* m. zandverkooper m.; (fig.) slaap, Morpheus m.; *der — kommt ihm in die Augen,* hij krijgt slaap of vaak; *-meer* o. zandzee, groote woestijn v.; *-mergel* m. zandachtige mergel v.; *-mohn* m. (Pl.) klaproos, kollebloem v.; *-molle, -motte* v. (Prov.) zandbak, bak m. om zand te halen; *-mornell* m. zandpluvier v.; *-mühle* v. door zand bewogen molen m.; *-mumie* v. in het heete zand verdroogd lijk o.; *-nägelein* o., Z. *-nelke* (2); *-natter* v. Z. *-kriecher; -nelke* v. zandanjelier v.; 2. zeeanjelier v., zeegras o.; *-ofen* m., Z. *-bad; -papier* o. met zand bestrooid papier, zandpapier, glaspapier, schuurpapier o.; *-pfanne* v. (Boutw.) zandpan

v.; *-pfeife* v. zandpijp v. (eene schelp); 2. messenhecht o.; (Delfst.) pijp v. van zandsteen; *-pfeifer* m. kleine zeeleeuwerik m., strandloopertje o.; *-pfrieme* v., *-pfriemenhaber* m. zandpriemgras o.; *-plan* m. zandvlakte v.; it. renbaan v., strijdperk, worstelperk o., *-rad* o. scheprad o. tot uitdiepen; *-ranke* v. zandkers v.; *-räumer* m. zandruimer, zandschepper m.; *-rechnung* v. (fig.) eindelooze berekening v.; *-reff* of *-riff* o., Z. *-bank*; *-regen* m. zandregen m.; *-reiter* m. zandruiter; (fig.) overwonnene m.; *-rettig* m. na Sint-Jan gezaaide rammenas v.; *-ried* (*gras*) o. zandrietgras o.; *-rochen* m. rogge v. op zandgrond; *-rohr* o. riet o., bies v., helmkruid o.; *-röhre* v. zeeworm m.; *-röhrschmiele* v. rietvormig bundelgras o.; *-ruhrpflanze* v. zandroerkruid o.; *-sack* m. zandzak m.; it. zak m. met zand; 2. (Vest.) aardzak m.; *-säckchen* o. zandzakje o.; it. zakje o. met zand; (Grav.) zandkussentje o.; *-schaufel* v. zandschop v.; *-schelle* v. met stuifzand bedekte plaats v.; *-schicht* v. zandlaag, zandbedding v.; *-schiefer* m. zandschiefer o.; *-schilf* m., Z. *-rohr*; *-schimmel* m. vuilwitte schimmel m.; *-schlange* v., Z. *-kriecher*; *-segge* v. rietgras o.; *-seihe* v., *-seiher* m. fontein v. waarin zich zanddeeltjes bevinden; *-sieb* o. zandzeef v.; *-spitze* v. zandpunt v.; *-staub* m. stuifzand o.; *-stein* m. zandsteen m. en o.

Sandstein-arbeit, (*-en*) v. zandsteenwerk, werken o. in zandsteen; *-brech* m. zandsteenbreke v.; *-bruch* m., *-grube*, *-mine* v. zandkuil m.; *-porphyr* m. porfier bevattende zandsteen m.; *-schiefer* m. schieferhoudende zandsteen m.

Sand-strecke, (*n*) v. zandige streek v.; *-telline*, *-tellmuschel* v. zandschelp v.; *-torf* m. met zand vermengde turf v.; *-torte* v. zandtaart, amandeltaart v.; *-trespe* v. muurherrik, muurdolik v.; *-tute* v. zilverlaken v. (eene tootschelp); *-ufer* o. zandige oever m., strand o.; *-uhr* v. zandlooper m.; —*stein* m. (Nat. hist.) tolsteen m.; *-voll* bijv. nw., Z. *sandig*; *-wagen* m. zandwagen m.; *-wahrsager* m. zandwaarzegger m.; *-wahrsagerei* v. waarzeggerij v. uit zand; *-wäsche* v. wasschen o. van het zand; *-wasser* o. zandig water o.; *-weg* m. zandige weg, met zand bestrooide weg m.; *-weide* v. zandwilgeboom m.; 2. roodachtige wilg m.; *-weizen* m., Z. *-haber* (1); *-wespe* v. zandwesp v.; *-wurm* m. zandworm m.; (Hoefsm.) Z. *Kronenwurm*; *-wüste* v. zandwoestijn v. *-zucker* m. keukensuiker v.

Sanft, (*-er*, *-est*) bijv. en b. zacht, zoet, liefelijk, gematigd, onmerkbaar; *ein -es Tonstück*, gematigd; *-e Haut*, zacht, lenig; *-e Luft*, zacht, aangenaam; *-e Regen*, zacht, bijna onmerkbaar; *-er Abhang*, zachte helling; *-er Charakter*, aangenaam, liefelijk, goedaardig, toegevend, welwillend; *- behandeln*, toegevend, zacht.

Sänfte, (*-n*) v. draagstoel m., draagkoets, draagbaar v.; *-npferd* o. paard o. voor eene draagkoets; *-nträger* m. draagstoeldrager m.

Sanftheit, v., z. m. zachtheid, zachtmoedigheid v.; it. weekheid, lenigheid v.

Sanft-herzig, bijv. nw. zachtmoedig, goedhartig, week, gevoelig; *-keit* v., Z. *Sanftmuth*.

Sänftig, bijv. en b. (Bergw.) zacht hellend.

Sänftigen, (*sänftigte*, *gesänftigt*) bedr. ww. *jem. -*, doen bedaren, geruststellen; *das Meer -*, stillen, doen bedaren; (Scheik.) *die Säure -*, aanzoeten.

Sänftlich, bijw. zachtjes, bedaard.

Sanftmuth, v., z. m. zachtmoedigheid, goedhartigheid, weekhartigheid, gevoeligheid v.

Sanftmüthig, (*-er*, *-st*) bijv. nw., Z. *sanftherzig*; *-keit* v., Z. *Sanftmuth*.

Sang, (*-(e)s*, mv. *Sänge*) m. zang m., lied o., gezang o., muziek v.; (gemeenz.) *mit - und Klang*, met gezang en speelwerktuigen; *-boden* m. klankbodem m.; *-dichter* m. lyrische dichter, liederdichter m.; *-drossel* v. zingende lijster v.

Sänge, (*-n*) v. (Zeew.) luik v. van een schip, scheepsluik o.

Sängeln, (*sängelte*, *gesängelt*) o. ww. (Prov.) korenaren lezen; 2. neuriën, slecht zingen.

Sänger, (*-s*, mv. *Sänger*) m., **-in,** (*-nen*) v. zanger, zinger m., zangster, zangeres v.; (Letterk.) dichter, liederdichter m., dichteres v.; *- des Waldes*, zangers m. mv. des wouds, zangvogels m. mv.; 2. (Nat. hist.) bastaardnachtegaal, boschzanger m.

Sängerei, (*-en*) v. (veroud.) Z. *Gesang*.

Sängerhaft, bijv. nw. naar de wijze van een zanger.

Sängern, (*sängerte*, *gesängert*) o. ww. (w. i. gebr.) voor zanger spelen.

Sängerschaft, (*-en*) v. alle zangers te zamen; it. het bedrijf of wezen o. van een zanger.

Sängerthum, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Sängerschaft*.

Sang-fink, (*-en*, mv. *-en*) m. zingende vink, slaande vink m.; *-führer* m. voorzanger m., hoofd o. der koorzangers; *-gedicht* o. lied, liergedicht o.; *-herd* m. vogelkooi v. met groote zangvogels; *-lerche* v., Z. *Feldlerche*.

Sanglich, bijv. nw. voor den zang geschikt.

Sang-meister, (*-sters*, mv. *-ster*) m., Z. *Singmeister*; *-rede* v., Z. *Recitativ*; *-schwalbe* v., Z. *Gesangschwalbe*; *-spiel* zangspel, zangstuk o.; *-ständchen* o. serenade, aubade v. met gezang.

Sanguiniker, (*-s*, mv. *Sanguiniker*) m. man van een sanguinisch temperament.

Sanguinisch, bijv. en b. voor indrukken licht vatbaar en met eene levendige verbeelding bedeeld, sanguinisch; *-e Hoffnungen*, lichtgeloovig.

Sang-vogel, (*-vogels*, mv. *-vögel*) m. zangvogel, zingvogel m.; *-weise* v., Z. *Gesangweise*.

Sanhedrin, (*-s*) m., z. m. (J. gesch.) hooge raad m. te Jeruzalem.

Sanikel, (*-n*) v. berenoor o., sanicula v.

Sanität, v., z. m. gezondheid, volksgezondheid v.; *-scollegium* o. gezondheidcommissie v.; *-srath* m. lid o. van de gezondheidscommissie v.; 2. Z. *-scollegium*.

Sank, (*-(e)s*) o., z. m. onbruikbaar vlothout o.

Sanskrit, o., z. m. sanskrit o., oude schrijftaal v. der Hindoesche priesters.

Sap, (*-n*) v. ondergraving, ondermijning, loopgraaf v.

Sapadillbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. sappadilboom m. in Indië.

Sapaju, (onb.) m. (Nat. hist.) sapajon m., kleine Amerikaansche aap m.

Sapanholz, (*-es*) o., z. m. donkerrood sandelhout o.

Sapeur, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Sapper,** (*-s*, mv. *Sapper*) m. bijlman, schansgraver, pionnier, sapeur m.

Sapen, (*sapte*, *gesapt*) bedr. ww. ondermijnen, ondergraven; 2. o. ww., m. *h.*, loopgraven aanleggen.

Sappe, (*-n*) v. (Vest.) Z. *Sap*.

Sappen, (*sappte*, *gesappt*) o. ww., m. *h.*, Z. *sapen*.

Sappengräber, (*-bers*, mv. *-ber*) m., Z. *Sapeur*.

Sapperlot!, Sapperment!, tussch. (Volkst.) Z. *sackerlot*.

Sap(p)hir, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. saffier m., blauw edelgesteente o.; *-blau* o. saffierblauw o.

Sap(p)hiren, bijv. en b. saffieren, van saffier; it. met saffieren versierd.

Sap(p)hir-fluss, (*-flusses*, mv. *-flüsse*) m. nagemaakte saffier m.; *-krystall* m. gekristalliseerd, doorschijnend blauw kwarts o.; *-rubin* m. bleekroode robijn, spinel m.; *-spath* m. saffierspaath o.

Sapphisch, bijv. en b. sapphisch, volgens Sappho; *-er Vers*, sapphisch vers o.

Sappiren, (*sappirte*, *sappirt*) bedr. en o. ww., Z. *sappen*.

Sappirer, (*-s*, mv. *Sappirer*) m., Z. *Sapeur*.

Sappir-faschine, (*-n*) v. (Vest.) mutsaard m. die voor de ondermijning gebezigd wordt; *-gabel* v. ondermijningsvork v.

Sarabande, (*-n*) v. (Dansk.) deftige Spaansche dans m., sarabande v.

Sarass m., Z. *Sarrass*.

Sarcastisch, bijv. nw., Z. *sarkastisch*.

Sarcenet, (*-(e)s*) m., z. m. (Hand.) sarcenet o.

Sardachat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vleeschroode of bruinachtige agaat m., karneool m.

Sardelle, (*-n*) v. (Nat. hist.) sardijn v., sprot v.; 2. ansjovis v.

Sardellen-brühe, (*-n*) v. sardijnsaus v.; *-fang* m. sardijnvisscherij v.; it. plaats v. waar sardijn & gevangen wordt; *-garn* o. sardijnnet o.; *-salat* m.

sardijnsalade, ansjovissalade v.; *-lunke* v., Z. *-brühe.*

Sarder, (*-s,* mv. *Sarder*), **Sardon(i)er,** (*-n(i)ers,* mv. *-n(i)er*) m. (Delfst.) uit veelkleurige lagen bestaande onyx m., Z. *Sardachat.*

Sardine, (*-n*) v. kleine sardijn v., sprotje o.

Sardonisch, bijv. nw., *-es Lachen,* gedwongen.

Sarg, (*-(e)s,* mv. *Särge*) m. doodkist, lijkkist v.; (Waterb.) (van eene bron), vergaderbak m., reservoir o.; *-beschlag* m. metalen hengsels o. mv. en platen v. mv. aan eene doodkist, beslag o. eener doodkist; *-deckel* m. deksel o. van eene doodkist.

Sarge, (*-n*) v., Z. *Sarsche.*

Sargen, (*sargte, gesargt*) bedr. ww., Z. *einsargen.*

Sarg-nagel, (*-nagels,* mv. *-nägel*) m. doodkistnagel m., doodkistschroef v.; *-stein* m. (o. Gesch.) bijtende steen m. van welken men graven maakte; 2. zerksteen m.; 3. Z. *Grabstein; -tuch* o. lijkkleed, kleed o. over de doodkist.

Sarkasm, (*-(e)s,* mv. *-en*) m. bijtende spot, bittere, scherpe spot m., vinnige spotrede v., bijtend gezegde o.

Sarkastisch, bijv. en b. bitter spottend, bijtend, scherp, sarcastisch.

Sarkom, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vleeschgewas, vleeschgezwel o.

Sarkophag, (*-(e)s,* mv. *-en*) m. (Oudh.) graftombe v., praalgraf o.

Sarrass, (*-es,* mv. *-e*) m. sabel v., lange degen m., rapier o.

Sarsaparille, (*-n*) v. (Pl.) sarsaparille v.

Sarsche, (*-n*) v. (Hand.) serge, sarge, saai, lichte gekeperde wollen stof v.; *-fabrik* v. sergefabriek v.; *-weberei* v. sergeweverij v.

Sarschen, bijv. en b. van serge of sarge.

Sarscheweber, (*-bers,* mv. *-ber*) m. sergewever m.

Sarter, (*-s,* mv. *Sarter*) m. (Zeew.) scheerstrook v., spanthout o.

Sarving, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zeew.) woeltouw o.

Sass, Sasse, (*-(e)n,* mv. *-(e)n*) m. ingezetene, inwoner, bewoner, eigenaar m.; (Volkst.) Sakser m.; *-jagen* o. jacht v. op honden; *-kraut* o. knoflookkruid o.

Sassafras, (*-ses*) m., z. m. venkelhout, sassefras o.; *-lorbeer* m. sassefraslaurier m.; *-nuss* v. sassefrasnoot v.; *-öl* o. sassefrasolie v.

Sassaparille, (*-n*) v., Z. *Sarsaparille.*

Sassen, m. mv. Saksers m. mv.; 2. ingezetenen, Noord-Duitschers, Neder-Duitschers m. mv.

Sässig, sässhaft, bijv. nw. gezeten, eigen licht en vuur hebbende, eigen haard hebbende.

Sassisch, bijv. nw. Nedersaksisch, Neder-duitsch, platduitsch.

Sassjagen, (*-s*) o., z. m. hertenjacht v.

Sasskraut, (*-kraut(e)s,* mv. *-kräuter*) o. knoflookkruid o.

Sassolin, (*-(e)s*) m., z. m. (Scheik.) sassoline v., boraxzuur o. der heete bronnen bij Sasso, nabij Florence.

Satan, (*-(e)s,* mv. *-e*), **Satanas,** (onb.) m. duivel, booze geest, hellevorst, satan m.

Satanisch, bijv. en b. duivelsch, satansch, duivelachtig.

Satans-arbeit, (*-en*) v. (gemeenz.) duivelswerk o.; *-engel* m. gevallen engel, hoovaardige engel m.; *-herz* o. duivelsch hart o., duivelsche inborst v.; *-kunst* v. duivelskunst, zwarte kunst v.

Satellit, (*-en,* mv. *-en*) m. lijfwachter, trawant m., bijplaneet v.

Satinett, (*-(e)s*) o., z. m. (Hand.) Turksch satijn o.; *baumwollener -,* everlast o.

Satire, (*-n*) v. geestig hekelschrift spotdicht o., satire v.; *-ndichter* m. satirendichter m.; *-nschreiber* m. schrijver van satires.

Satiriker, (*-s,* mv. *Satiriker*) m. Z. *Satirenschreiber;* 2. spotziek, satirisch mensch m.

Satisdation, (*-en*) v. borgtocht m., cautie v.

Satisdatiren, (*satisdatirte, satisdatirt*) bedr. ww. borgtocht stellen, borg blijven.

Satrape, (*-n,* mv. *-n*) m. satraap, Perzisch landvoogd m.

Satrapie, (*-n*) o. gebied o. van een satraap.

Satt, bijv. en b. voldaan, genoeg, voldoende, overvloedig; *- zu thun haben,* genoeg te doen hebben; 2. verzadigd, genoeg gegeten of gedronken hebbende; *übermäszig - sein,* tot aan zijne keel toe vol zijn; *jem. - machen,* iem. verzadigen; (fig.) *sich nicht - sehen können,* niet moede worden om te zien; *sich - lachen, spielen,* zich moede lachen &; *eine of einer Sache - werden,* genoeg beginnen te krijgen van; *des Lebens - sein,* het leven moede zijn; 3. (van kleuren), donker, diep; (van letters), vol; *ein -es Gelb,* Z. *-gelb ℌ; -er Wein,* krachtige wijn m.; *-er Reim,* vol rijm; (Bouwk.) *- auflegen,* behoorlijk steunen; (Spr.) *der -e weisz nicht wie dem Hungrigen zu Muthe ist,* de rijke weet niet wat armoede is.

Satte, (*-n*) v. melkpan v.

Sattel, (*-s,* mv. *Sättel*) m. zadel, zetel m., zitbankje o.; *fest im - sitzen,* vast in den zadel zitten; *ein Pferd ohne - reiten,* op een ongezadeld, los paard rijden; *jem. aus dem - heben,* iem. uit den zadel lichten; (fig.) op den grond werpen, doen tuimelen; *ein - auf der Nase,* bult, bochel m.; (Waterb.) (van palen), kop m.; (Ontlk.) Z. *-bein;* (Br.) (van een eest), gewelf o.; (Lakenw.) scheerbalk m.; (Bergw.) ertsbreker m.; (Letterg.) zadel m.; (Vest.) ezelsbrug v.; (Nat. hist.) kleefoester v.; (Instr.) Z. *Steg;* (Zeew.) kolsem m.; (Giet.) slakken v. mv. in de gedaante van een zadel; (Vog.) paardenharen strik m.; (van eene noot), scheivlies o.; (Ger., veroad.) verblijf, land, eigendom o.; (Bouwk.) nok v. van een dak, spits v.; (Spr.) *in allen Sätteln gerecht,* van alle markten thuis; *vom - leben,* van roof, als roofridders leven.

Sattel-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. zadelband m.; *-baum* m. zadelboog m.; (Pl.) boom m. van zeer hard hout; *-bein* o. (Ontlk.) Turksche zadel m., gedeelte o. van den schedel; *-blech* o. band m., reepje o. van een zadelboog; *-bogen* m. zadelboog m.; *-dach* o. geveldak o. met twee schuinsche zijden; *-decke* v. zadeldek o., schabrak v.; *-druck* m. indrukking v. door den zadel; *-fertig* bijv. nw. (van een paard), gereed om te zadelen, om op te zitten; (van een persoon), gereed om op te stijgen; *-fest* bijv. nw. zadelvast; (fig.) *er ist —,* hij is zeker van zijne zaak; *-förmig* bijv. nw. zadelvormig; *-fortsatz* m. (Ontlk.) uitstekend been, wigbeen o. aan den schedel; *-frei* bijv. nw. (Leenw.) vrij van leendiensten te paard, vrij van ridderdienst; *-gurt* m. buikriem, cingel m.; *-gut* o. goed o. dat vrij is van alle lasten en diensten, goed o. dat een gezadeld paard in dienst moet stellen; *-hammer* m. zadelmakershamer m.; *-hof* m. (Leenw.) Z. *-gut; -holz* o. hout o. waarvan men zadels maakt; (Pl.) *nordamerikanisches —,* geurig populierhout o.; (Zad.) *-hölzer* o. mv. dwarsbalken, karbeelen m. mv.; *-kammer* v. zadelkamer v.; *-kissen* o. zadelkussen o.; *-knecht* m. zadelknecht, palfrenier m.; *-knopf* m. zadelkop m.; *-krähe* v., Z. *Nebelkrähe; -lehen* o. (Leenw.) leengoed o. dat een gezadeld paard in dienst moet leveren; 2. mannelijk leen, zwaardleen o.; *-muschel* v. Poolsche of Engelsche zadel m. (een schelpdier).

Satteln, (*sattelte, gesattelt*) bedr. ww. *ein Pferd -,* zadelen, het zadel opleggen; *ein Tragthier -,* een pakzadel opleggen.

Sattel-pausch, (*-es,* mv. *-e*) m. achterste zadelboog m.; *-pferd, -ross* o. zadelpaard, rijpaard o.; *-pistole* v. zadelpistool o.; *-polster* o. zadelkussen o.; *-ranzen* m. zadelransel m.; *-raupe* v. (Nat. hist.) zadelrups v.; *-riemen* m., Z. *-struppe; -ross* o., Z. *Reitpferd; -rücken* m. ingevallen rug m. van een paard; *-seite* v. (Rijk.) linkerkant m., linkerzijde v., kant m. waar de ruiter opstijgt; *-steg* m. (Zad.) zadelkam m.; *-struppe* v. zadeltasch v.; *-tief* bijv. nw. ingedrukt door den zadel; *-tragen* o. (Gesch. van D.) zadeldragen, honddragen o. (eene straf); *-wagen* m. geschutwagen m.; *-wunde* v. wonde v. van het doorrijden, blikaars m., blikgat o.; *-zeug* o. zadel m., zadelwerk o.; *-zwecke, -zwicke* v. zadelpinnetje, zadelspijkertje o.

Sattgelb, sattgrün, bijv. nw. donker geel, donker groen.

Sattheit, v., z. m. verzadiging, verzadigdheid, volheid v.; (fig.) Z. *Sättigung.*

Sattig, bijv. en b., Z. *sättigen(d).*

Sättigen, (*sättigte, gesättigt*) bedr. ww. verzadigen, den honger stillen; *-d.* (van spijzen), voedzaam, voedend, ver-

zadigend; (fig.) *seine Leidenschaft* -,voldoen; *seine Augen an etw.* -, zich zat zien; *er ist nicht zu* - *am Vergnügen*, hij is niet te verzadigen aan, heeft nooit genoeg pret; *eine Farbe* -, donker maken; (Scheik.) *eine Säure* -, verzadigen, satureeren; 2. wed. ww. *sich* -, zich verzadigen, genoeg eten.

Sättigkeit, v., z. m.voedzaamheid v.; 2. Z. *Sattheit.*

Sättigung, (*-en*) v., Z. *Sattheit;* (fig.) verzadigdheid v.; *-spunkt* m. verzadigingspunt o.

Sattler, (*-s*, mv. *Sattler*) m. zadelmaker m.; it. gareeltuigmaker; it. rijtuig- en zadelmaker m.; (Nat. hist.) zeehond m.

Sattler-ahle, (*-n*) v. zadelmakersels v.; *-arbeit* v. zadelmakerswerk o., zadelmakerij v.

Sattlerei, (*-en*) v.,Z. *Sattlerhandwerk;* 2. zadelmakerswerkplaats v.

Sattler-gare, v., z. m. wijze v. van vetbereiding der zadelmakers; *-gesell* m. zadelmakersknecht m.; *-handwerk* o. zadelmakerij v.; *-junge* m. zadelmakersjongen m.; *-kneif* m. zadelmakerssnijmes o.; *-meister* m. zadelmakersbaas m.

Sättlich, bijv. nw. licht of gemakkelijk te verzadigen.

Sattsam, (*-er, -st*) bijv. nw. toereikend, genoegzaam, voldoende, Z.*-satt* (1); *-keit* v. genoegzaamheid v.

Saturation, v., z. m. (Scheik.) verzadiging v.

Saturei, (*-en*) v. peperkruid, boonenkruid o.; *deutsche* -, thymberplant v., boonenkruid o.; *-öl* o. boonenkruidolie v.

Saturiren, (*saturirte, saturirt*) bedr. ww., Z. *sättigen.*

Saturn, (*-(e)s*) m., z. m. (Fabell., Sterrenk.) Saturnus m.

Saturnalien of **Saturnsfeste,** o. mv. (R. g.) Saturnusfeesten, feesten o. ter eere van Saturnus, saturnalien v. mv.; it. dagen m. mv. van bandeloosheid en woest getier.

Saturnsring, (*-(e)s*) m., z. m. (Sterrenk.) ring m. van Saturnus.

Satyr, (*-s*, mv. *-n*) m. veldgod, woudgod, boschgod, woudgeest, sater m.

Satyre, (*-n*) v., Z. *Satire.*

Satyriasis, v., z. m. (Gen.) voortdurende gespannenheid v. der roede, ziekelijke geilheid, paringswoede v.

Satyriker, (*-s*, mv. *Satyriker*)m. schrijver m. van satires, dichter van hekeldichten;2. bijtend,spottend mensch m.

Satz, (*-es*, mv. *Sätze*) m., Z. *Setzen;* it. zet, sprong m.; *einen* - *thun*, een sprong nemen; (Looi.) looien o.; (Muz.) zetten o., compositie v.;(van eene vloeistof), bezinksel, zaksel o.; (Scheik.) bezinksel o.; (Huish.) (van koffie), dik, koffiedik o.; (Giet.) ovenvol v.; - *von schlechtem Theere*, droes m.; 2. het gezette o.; (Vuurw.) samenstelling, stelling v.; (Br.) ter kieming gezette laag v. gerst; (Bergw.) pompstelling v.; *ein - Gezähe*, Z. *-gezähe;* it. (Giet.) laag v.; (Drukk.) letterzetten o., zetterij v.; (Sp.) inleg, inzet m.; *der ganze* -, de geheele inzet, de pot m.; (Vissch.) pootvisch v.; *ein - Schachteln*, stapel m. in elk. passende doozen; - *Holz*, houtstapel m.; - *Steine*, tas, hoop m.; (Pl.) pas geplante boom m., stek, loot v.; (Jachtw.) Z. *Hornsatz;* (Nat.) *galvanischer* -, galvanische batterij v.; (fig., Red.) stelling v., voorstel, gestelde o., thesis v.; (Spraakk.) volzin m., voorstel o., periode v.; - *aus der Bibel*, gezegde o., uitdrukking, passage v.; (Muz.) passage v.; (Jachtw.) - *auf dem Horne*,horenschal m.

Satz-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Tuinb.) Z. *-stock; -bildung* v. woordschikking, constructie v.; *-fisch* m. pootvisch m. en v.; *-brief* m. schuldbrief, pandbrief m.; *-fügung* v. aaneenschakeling v. der volzinnen, samenstelling v.der rede;*-gezähe* o.(Bergw.) stel o. werktuigen; *-hase* m. (Jachtw.) wijfjeshaas m.; *-herr* m. ambtenaar m. die den schuldeischer in het bezit van het eigendom des schuldenaars stelt; *-holz* o. plantsoen o.; *-karpfen* m. pootkarper m.; *-lehre* v. woordvoeging, leer v. van den volzin, syntaxis v.; *-loch* o. gat o. dat het eigendom van den muur aanwijst; *-löffel* m. ijzeren gietlepel m.; *-masz* o. (Art.) Z. *Lademasz; -mehl* o.fijste meel, zetmeel, aanzetsel o. van meel, stijfsel v.; *-meiszel* m. klinkhamer m.; *-möhre* v. (Tuinb.) pootwortel m.; *-rübe* v. pootknol m.; *-schachtela* v. mv. stel o. in elk. passende doozen; *-stange* v., *-stock* m. pootstok m.; *-stück* o. hoofdstuk, artikel o.; *-teich* m. pootvijver m.

Satzung, (*-en*) v. reglement o., wetsbepaling, inrichting, instelling, wet v., voorschrift o.; (van eene orde), statuut o.; (Godg.) - of *-slehre* v. leerstelling v., dogma o.; *-slos* bijv. nw. zonder reglement; *-srecht* o. geldig recht, wettelijk recht o.

Satz-wage, (*-n*) v. metselaarswaterpas o.; *-weide* v., Z. *-stock; -weise* bijw. bij zetten, bij sprongen; 2. bij stapels, stuk voor stuk; 3. (Spraakk.) stelling voor stelling, punt voor punt, bij volzinnen; *-welle* v. molenas v.; *-zäpfchen* o. (Gen.) zetpil, steekpil v.; *-zeit* v. (Jachtw.) tijd m. waarin het wild jongen werpt; *-zwiebel* v.,Z. *Samenzwiebel;* (Tuinb.) pootui v.

Sau, (*Säue* en *Sauen*) v. zeug v., moedervarkem, zwijn o.; (Jachtw.) wild zwijn o.; (fig.) morsig, vuil persoon, morspot m., smerig wijf o., morsebel v.; 2. vlak, inktvlak v.; (fig.) lompe fout v., bok m.; 3. (Giet.) mengsel o. van metaal en schuim; (Zuiv.) ongezuiverd koper o.; (Bergw.) vang v. aan een hefboom; (Verv.) meekrapoven m.;(Huish.) pot m. met pooten en een deksel;(Spr.) *die - krönen*, vuile aardigheden vertellen.

Sau-aas, (*-aases*, mv. *-äser*)o. varkenskost, walgelijke kost m.; (fig.) smerig persoon m.; *-apfel* m. wilde houtappel m.; *-auge* o. varkensoog o.; (Pl.) pariskruid o., vossestaart m.;*-bär, -bätz* m. (Volkst.) beer m., mannetjes zwijn o.; *-beere* v. nachtschade v. met zwarte vruchten; *-beller* m. op de wilde zwijnenjacht afgerichte hond m.

Sauber, (*-er, -st*) bijv. en b. (van kleederen &), zindelijk, net, helder, rein; *-e Wäsche*, schoone wasch; *-es Haus*,zindelijk, net; *ein Kind* - *halten*, zindelijk, schoon; 2. (Prov.) aardig, lief, bekoorlijk, bevallig; - *mit etw. umgehen*, voorzichtig; 3. (Scherts.) los, liederlijk, berucht; *ein -er Vogel, Zeisig*, een rare kwant m.; *-e Reden*, mooie praatjes o. mv.; *-e Wirthschaft*, rare boel m., zonderlinge manier v. van doen.

Säuberer, (*-s*, mv. *Säuberer*) m. hij die schoon maakt, reinigt &, Z. *Säubern.*

Sauberkasten, (*-stens*,mv.*-sten*) m. kast, kist v. voor gezift meel.

Sauberkeit, v., z. m. netheid, zindelijkheid, reinheid v.

Säuberlich, (*-er, -st*) bijv. en b. zuiver, rein, zindelijk, netjes; it. (fig.) Z. *sauber.*

Sauberling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. overdreven zindelijk, net mensch m.

Säubern, (*säuberte,gesäubert*) bedr. ww. *das Haus* -, schoonmaken; *Geschirr* -, poetsen, schuren; *den Mund* -, zich den mond spoelen; *eine Wunde* -, zuiveren, uitwasschen; *Bäume* -, snoeien; *ein Bett von Wanzen* -, zuiveren; *einen Acker* -, van steenen & ontdoen; it. *vom Unkraute* -, wieden; (Bergw.) opruimen, ontruimen; (fig.) *das Land von Landstreichern* -, zuiveren; 2. wed. ww. *sich* -, zich wasschen, zich reinigen; (van bijen), uitvliegen.

Säubersieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Mol.) meelzeef v.

Säuberung, v., Z. *säubern;* it. zuivering, reiniging, schoonmaking v.

Sau-blume, (*-n*) v. leeuwentand m., paardenbloem, schurftbloem, hondsroos v.; *-bohne* v. Z. *Bohnenwicke; -borste* v. varkensborstel m.; *-brod* o. aardappel m.; (Pl.) varkensbrood o.;2. knolvormige wikke v.; *-bruch* m. (Jachtw.) door wilde zwijnen omgewoelde plaats v.; *-bürste* v. stekelbuik m. (een visch); *-distel* v. (Pl.) konijnenkruid o., dauwdistel v., Z. *Gänsedistel.*

Säueln, (*säuelte,gesäuelt*),**sauen,** (*saute, gesaut*) bedr. ww. (Volkst.) vuil, smerig maken, bemorsen, 2. o. ww. vuil zijn, morsen; *im Kothe, auf der Strasze herum* -, ploeteren, plassen; (fig.) vuile praat uitslaan.

Sauer, (*-s*, mv. *Sauer*) m.(Volkst.) varken, zwijn o.; 2. Z. *-teig;* (fig.) morser, knoeier m.

Sauer, (*-er, -st*) bijv. en b. zuur; (Pl.) wrang, zuur, scherp; - *werden*,zuur worden; it. (van melk &), zuur worden, stremmen, bederven; *das -e aus Mineralien, aus Pflanzen*, zuur; *-e Gurken*, ingelegd; *-e Brühe*, Z. *-brühe; -es Salz*, azijnzuur zout; (fig.) - *sehen*, - *aussehen*, zuur uitzien, een zuur gezicht hebben; 2. (van een arbeid), hard, moeielijk, zwaar; *sich etw.* - *werden lassen*, zich veel

moeite geven, al zijne krachten inspannen; *sein Verlust wird mir sehr* -, valt mij hard; *diese Lebensart kommt ihm sehr* - *an*, valt hem niet gemakkelijk; *jemn. das Leben* - *machen*, het leven zuur, onaangenaam maken; *das kostete mir manchen* -*en Schweisz*, het heeft mij wat zweet gekost.

Sauer-ampfer, (-*s*) m., z. m. zuring v.; -*baum* m. zuringstruik m.

Säuerbar, bijv. en b. verzuurbaar, geschikt om tot zuur over te gaan.

Sauer -bissen, (-*bissens*, mv. -*bissen*) m. Amerikaansche kalebasboom m.; -*blau* o., z. m. donkerzwart o.; 2. slechte, donkerroode wijnsoort v.; -*blei* o. chromiumzuur bevattend lood o.; -*braten* m. (Kookk.) zuur gebraden vleesch o.; -*briefchen* o. briefje o. van onaangenamen inhoud, knorbriefje o.; -*brühe* v. zure saus v.; -*brunnen* m. bron, zuurbron, ijzerbron, staalbron v.; it. water o. dat naar vitriool smaakt; —*salz* o., Z. *Bittersalz*; -*dattel* v. tamarinde v.; -*dorn* m. berberisse v., zuurdoren m.; it. berberisboom m.

Sauerei, (-*en*) v. (gemeenz.) zwijnerij, vuilheid, morsigheid, smerigheid v.

Sauer-eisen, (-*eisens*, mv. -*eisen*) o. roodachtig bruin ijzererts o.; (Scheik.) ijzeroxyde o.; -*erde* v., Z. -*stein*; -*fenchel* m. wilde varkenswortel m.; -*fleisch* o. gekookt vleesch o. dat vooraf in azijn gelegen heeft; -*gras* o. scherp rietgras o.; -*haltig* bijv. nw. (Scheik.) zuur bevattend, zuurhoudend; -*honig* m. (Apoth.) mengsel o. van wijnazijn en honi(n)g, Z. *Oxymel*; -*käse* m. roomkaas v.; -*kirsche* v. scherpzoete kers v.; -*klävner* m. slechte wijn m. uit Chiavenna; -*klee* m. zure klaver, zuring, zuringklaver v.; *weiszer, gelber* —, koekoeksbrood o.; 2. Z. *Schafampfer*; —*salz* o. zuringzout o.; —*säure* v. zuringzuur o.; -*kobalt* m. met ijzer vermengd kobalterts o.; -*kohl* m., -*kraut* o. (Kookk.) zuurkool v.; -*kratte* v. wilde appel, hontappel m.; -*länder* m. bewoner m. van Westfalen; 2. ijzeren kachel v.

Säuerlich, (-*er*, -*st*) bijv. en b. zuurachtig, een weinig zuur, rinsch; (van spijzen), zuur wordend; (van planten), azijnzuurachtig, zuursmakend, wrang.

Säuerlichsüsz, bijv. en b. zuurzoet, scherp zoet.

Säuerling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Sauerampfer*; 2. Z. *Sauerbrunnen*; 3. Z. *Sauerdorn*; 4. kleine meikampernoelje v.; (Tuinb.) zure appel m.; it. kleine, wrange peer v.; (Wijng.) verwilderde wijnstok m.

Sauer-luft, (-*lüfte*) v. zuurstof, verzurende stof v.; 2. reine levenslucht v.; -*machend*, zuur makend, doende verzuren; -*milch* v. zure melk, gestremde melk v.; -*maul* o. zuur, onvriendelijk gezicht o., zuursmoel, brompot, knorrepot m.

Sauern, (*sauerte, gesauert*) o. ww., m. *h.* zuur worden, verzuren, beginnen te bederven; *Teig* - *lassen*, laten rijzen; it. Z. *versauern*.

Säuern, (*säuerte, gesäuert*) bedr. ww. zuur maken, doen verzuren; *den Teig* -, *ein*-, in gisting brengen, doen rijzen; *gesäuerter Teig*, zuurdeeg; *gesäuertes Brod*, gezuurd, gedeesemd brood; *Flüssigkeiten* -, zuur maken.

Sauer-nickel, (-*s*) m., z. m. (Delfst.) met zuurstof verbonden nikkel o.; -*ort* o. (Bak.) holte v. in het brood; -*quecksilber* o. samengedrukt natuurlijk zwavelkwik o.; -*salz* o. zuurzout o.; -*sehen* o. zuur zien, knorrig zien; -*senf* m. zuring v.; -*sichtig* bijv. nw. een zuur of knorrig gezicht hebbende, zuurziende; -*stoff* m. zuurstof, levensstof, levenslucht v.

Sauerstoff-haltig, bijv. nw. zuurstofhoudend, zuurstof bevattend; -*luft* v., Z. *Sauerluft* (1); -*messer* o. zuurstofmeter m.; -*säure* v. zuurstofzuur o.

Sauer-süsz, bijv. nw. zuurachtig zoet; -*teig* m. zuurdeeg o., gist v.; -*topf* m., Z. -*maul*; -*topfigkeit* v. knorrigheid, gemelijkheid v.; -*töpfisch* bijv. en b. knorrig, gemelijk; —*e Laune*, knorrigheid, gemelijkheid, kwade luim v.

Säuerung, (-*en*) v., Z. *säuern*; it. verzuring, gisting v.; 2. verzuring, verkalking, oxydatie v.

Säuerungsfähig, bijv. nw. verzuurbaar, verkalkbaar, met zuurstof te verbinden; -*keit* v. verzuurbaarheid, verkalkbaarheid v.

Sauer-uran, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. uraniumoxyde o.; -*wasser* o., Z. -*brunnen*; -*zucker* m. (Apoth.) azijnsuiker v.

Sau-fang, (-*fang*(*e*)*s*, mv. -*fänge*) m. jacht v. op wilde zwijnen, vangen o. van wilde zwijnen; 2. slag m. met het vangijzer, nekslag, doodslag m.; -*fänger* m. bulhond m. voor de wilde-zwijnenjacht.

Saufaus, (-*es*, mv. -*e*) m., Z. *Säufer*.

Saufbruder, (-*bruders*, mv. -*brüder*) m. dronkaard, drinkebroer, zuiper m.

Saufen, (*soff, gesoffen*) bedr. ww. onr. (van dieren), drinken, zuipen; (van menschen), sterk drinken, borrelen, zuipen; *Tag und Nacht fressen und* -, eten en drinken, vreten en zuipen; II. o. zelfst. drinken, zuipen o., dronkenschap v.

Saufer, Säufer, (-*s*, mv. *Saufer* en *Säufer*) m., **-in,** (-*nen*) v. zuiper, drinker, dronkaard m., zuipster, drinkster, dronken vrouw v.

Saufere i, Säuferei, (-*en*) v. dronkenschap, gewoonte v. van te zuipen; 2. Z. *Saufgelag*.

Säufer-wahnsinn, (-(*e*)*s*) m., z. m. dronkenmanswaanzin m.; -*zittern* o. beven o. van dronkaards.

Sauf-finne, (-*n*) v. zuippuist, vin v. in het aangezicht, tengevolge van het zuipen; -*gefährte* m., Z. -*bruder*; -*gelag* o. zuipgelag o., zuippartij, brasserij, zwelgerij v.; -*gesell*, -*genoss* m., Z. -*bruder*; -*gesellschaft* v. gezelschap o. drinkers; -*gier* &, Z. -*lust* &; -*gurgel* v., -*hals*, -*hans* m. (i. k. bet.) Z. *Säufer*; -*haus* o. kroeg, herberg v. waar sterk gedronken wordt; -*held* m. eerste dronkaard m.

Saufinder, (-*s*, mv. *Saufinder*) m., Z. *Saubeller*.

Saufisch, (-*es*, mv. -*e*) m. dolfijn, tuimelaar m.

Saufkrank, bijv. nw. (gemeenz.) de dronkenmansziekte hebbende, ziek van dronkenschap.

Saufleisch, (-*es*) o., z. m. zwijnsvleesch o.

Sauf-lied, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. drinklied o.; -*lust* v. zucht v. naar drank, dronkenschap v.; -*lustig* bijv. nw. naar drank verlangend, zuiplustig; -*mäuschen* o. (Ontlk.) toevoerende oogspier v.; -*näpfchen* o. (van vogels), drinkbakje o.; -*sack* m. (gem.) zuipzak m., Z. *Säufer*; -*schuld* v. kroegschuld v.; -*schwester* v. zuipster, dronken vrouw v.

Saugader, (-*n*) v. (Ontlk.) zuigvat, opslorpend vat o.; it. watervat o.; -*drüse* v. watervaatklier v.; -*lehre* v. leer v. van de watervaten.

Säugamme, (-*n*) v. min, zoogster v.

Sau-garn, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. -*netz*; -*garten* m. (Jachtw.) perk o. voor wilde zwijnen.

Saugblume, (-*n*) v. hennepnetel v.

Sauge, (-*n*) v. zuigpijp v.; (Br.) gemetselde ovenpijp v. in den mouteest.

Sauge-beutel, (-*beutels*, mv. -*beutel*) m. zuigzak m.; -*borste* v. (Nat. hist.) zuigborstel m.; -*bruder* m. zoogbroeder; -*ferkel* o. speenvarken o.; -*fisch* m. zuigervisch m.; (Vissch.) afgezette plaats v. om visch te vangen; 2. Z. *Sauger*; -*flasche* v., Z. -*glas*; -*flecken* m., Z. -*mal*; -*füllen* o. jong veulen o.; -*gefäss* o., Z. *Sauggefäss*.

Saugegel, (-*egels*, mv. -*egel*) m. bloedzuiger m.

Sauge-glas, (-*glases*, mv. -*gläser*) o., **-horn,** (-*horn*(*e*)*s*, mv. -*hörner*) o. zuigglas, zuigfleschje, melkglas o.; 2. (laat)kop m.; 3. glazen trechtertje o.; -*kalb* o. melkkalf o.; -*lamm* o. zooglam o.; -*leder* o. zuiger m., zuigleder o.

Säugeln, (*säugelte, gesäugelt*) bedr. ww. (Tuinb.) enten.

Sauge-loch, (-*loch*(*e*)*s*, mv. -*löcher*) o. gat o. waarin de das gedurende den winterslaap zijn snuit steekt; -*mal* o. roode vlek v. van het zuigen; -*mäuler* o. mv. (Nat. hist.) rondmonden, zuigers m. mv.; -*mund* m., Z. -*rüssel*; -*mündung* v. zuigmond m.; -*mutter* v. zuigpomp v.

Saugen, (*sog, gesogen*) bedr. en o. ww. onr., m. *h.* zuigen; *an einem Knochen* -, zuigen, slorpen; (fig.) *etw. aus den Fingern* -, uit de vingers of uit de teenen zuigen, verzinnen; 2. (van kleine kinderen en jonge dieren), zuigen, de borst nemen, de moedermelk gebruiken; (fig.) *der Schwamm saugt das Wasser in sich*, slorpt & op.

Säugen, (*säugte, gesäugt*) bedr. ww. zoogen, de borst geven, voeden.

Sauge-napf, (-*napf*(*e*)*s*, mv. -*näpfe*)

m. (Nat. hist.) zeepolyp m.; 2. (laad)-kop m., luchtgat o.; *-öffnung* v. (Pl.) opslorpende opening v.; *-pflanze* v. woekerplant v.; *-pumpe* v. zuigpomp v.; 2. Z. *-rüssel.*

Saŭger, (*-s*, mv. *Sauger*) m. zuiger m., zuigend kind o.; (Werkt.) zuiger m.; 2. (Landh.) Z. *-lamm, -füllen, -kalb;* 3. (Nat. hist.) zuigvisch, schildvisch m.; it. honi(n)gzuiger m. (een kolibri); Z. *Blut-, Erlen-, Weidensauger.*

Saŭger (*-s*, mv. *Säuger*) m., Z. *Säuger* (1); it. hij die zuigt, lorkt, slorpt; 2. (Zeew.) houten ring m. van het stagzeil.

Saŭgerin, (*-nen*) v. min, zoogster, zoogmoeder v.

Saŭge-rohr, (*-rohr(e)s*, mv. *-röhre*) o., **-röhre,** (*-n*) v. (Waterb.) zuigbuis, zuigpijp v.; (Nat.) hevel m.; *-röhre* v. (Waterb.) Z. *-rohr;* (Ontlk.) Z. *-gefäss.*

Saŭgerohr-klappe, (*-n*) v., **-ventil,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zuigklep, zuigerklep v.

Saŭge-rüssel, (*-rüssels*, mv. *-rüssel*) m. (van bijen), zuigspier v., slurf v., snuit m. om mede te zuigen; *-sand* m. stuifzand o.; *-schale* v. (Ontlk.) (van visschen), luchtgat o. om zich vast te zuigen; *-schwamm* m. spons v.; *-schwester* v. zoogzuster v.

Säuge-thier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zoogdier o.; *-warze* v., Z. *Saugwarze; -werk* o. (Waterb.) zuigwerk o.; *-werkzeug* o. zuigwerktuig o., Z. *-schale;* it. Z. *-rüssel; -zahn* m. zuigtand, melktand m.; (Veea.) eerste paardetand m.

Saŭg-flecken, (*-fleckens*, mv. *-flecken*) m. zuigplek v.; *-gefäss* o. (Ontlk.) Z. *-ader; -kalk* m. ongebluschte kalk v.

Säugling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zuigeling m.; (fig.) persoon m. van zwakke geestvermogens.

Saŭ-glocke, (*-n*) v. (fig., gemeenz.) *mit der — läuten,* vuile taal uitslaan; *-gras* o., Z. *Porsch* (1); 2. varkensgras, knoopgras, kreupelgras o.

Saŭg-warze, (*-n*) v. tepel m., pram v.; *-wurm* m. galwesp v., Z. *Sauger* (Nat. hist.).

Saŭ-hatz, (*-en*), **-hetze,** (*-n*) v. wilde-zwijnenjacht v.; *-hirt,* —*in,* zwijnenhoeder m., zwijnenhoedster v.; *-hund* m., Z. *-beller;* (fig., Volkst., Scheldw.) rakker, gauwdief, zwijnshond, liederlijk persoon m.; 2. stekelbaars, zuigervisch m., zeezwijn o.; —*sarbeit* v. africhten o. van een hond voor de wildezwijnenjacht; (fig.) Z. *Saugerei; -hüter &, Z. -hirt; -igel* m. stekelvarken o., egel m.

Säuisch, bijv. en b. vuil, smerig, gemeen, als een zwijn, als een varken.

Saŭ-jagd, (*-en*) v., **-jagen,** (*-jagens*, mv. *-jagen*) o., Z. *-hatz; -kanne* v. bak m. voor varkensvoeder; *-kastanie* v., Z. *Erdnuss; -kasten* m. hok o. om wilde zwijnen te vervoeren; *-kerl* m. (fig., Scheldw.) Z. *-hund; -knoten* m., *-kraut* o. klierkruid, speenkruid o.; 2. Z. *-gras* (2); 3. bella-donna, wolfkers v.; 4. Z. *-bohne; -koben* m. varkenskot o.; *-koch* m. onzindelijke kok m.; *-lache* v. modderpoel m., zwijnenwed o.

Säulchen, (verk.) o. zuiltje, kolommetje o., Z. *Säule;* (Pl.) zaadzuiltje, zaadbuisje o.; *-förmig* bijv. nw. (P.) in den vorm van een zuiltje; *-tragend* bijv. nw. (Pl.) van een zaadzuiltje voorzien.

Säule, (*-n*) v. zuil, kolom v., pilaar m.; (van een ledikant), stijl m.; (Pl.) zuiltje, zaadzuiltje o.; (Nat.) staande wals of rol v., galvanische kolom v.; (fig.) voornaamste steunpilaar, held m.; (van rook &), wolk, kolom v.

Saŭ-leben, (*-s*) o., z. m. slechte levenswijze, zwijnenleven o.; *-leder* o. varkensle(d)er o.; (fig., gem.) liederlijk persoon m.

Säulen, (*säulte, gesäult*) bedr. ww. van zuilen, kolommen, pilaren voorzien.

Säulen-artig, bijv. nw., Z. *-förmig; -basalt* m. basalt o. voor kolommen of zuilen; *-bau* m. zuilenbouw m., bouwen, maken o. van zuilen of kolommen; it. zuilenvorm m.; 2. op zuilen rustend gebouw o.; it. colonnade, zuilengalerij v.; *-blume* v. zuildragende bloem v.; *-dick* bijv. nw. ter dikte van eene zuil; *-förmig* bijv. nw. zuilvormig; *-fusz* m. voet m. van eene zuil; *-gang* m. zuilengang m., zuilenrij, colonnade v.; *-gesims* o., Z. *-knauf; -glied* o. lid, deel o. eener zuil; *-halle* v., Z. *-gang; -haupt* o., *-knauf, -kopf* m. kapiteel o. eener zuil; *-heilige* m. (kerk. Gesch.) pilaarheilige m.; *-kranz* m. krans m., kring m. om eene zuil; *-kreis* m. colonnade v., zuilenomgang m.; *-kupp(e)lung* v. zuilverbinding v.; 2. groep v. zuilen; *-laube* v. overdekte zuilenrij v.; *-leuchter* m. zuilkandelaar m.; *-ordnung* v. bouworde v. der zuilen; *-platte* v. dekstuk o. van het kapiteel eener zuil; *-raum* m., Z. *-weite; -reihe* v. zuilenrij v.; *-schaft* v. zuilschacht of schaft v.; *-schörl* m. (Delfst.) edele schorl o.; *-spath* m. prismatisch of zuilvormig spaath o.; *-stein* m. bazalt o.; *-stellung* v. schikking v. der zuilen; 2. Z. *-gang; -stuhl* m. voetstuk o. eener zuil; *-thor* o. met kolommen versierde poort v.; *-tragend* bijv. nw. eene of meer zuilen dragend; (Pl.) stijldragend; *-weite* v. zuilenwijdte v., afstand m. tusschen de zuilen; *-werk* o. zuilwerk o., colonnade v.; *-zierath* m. zuilversiering v.

Saŭ-locker, (*-lockers*, mv. *-locker*) m. roodstaartje o. met zwarten hals; *-löffel* m. fonteinkruid, zwemkruid o.

Saum, (*-(e)s*, mv. *Säume*) m. halve paardevracht v.; (Hand.) *- Wein,* halve emmer m., 96 pint v. wijn; *- Tuch,* 22 stuk laken; 2. (Naai.) zoom, rand, kant m., franje v., borduursel o.; (aan laken), zelfkant m.; 3. (Bouwk.) zoom, riem m., plat bandje o. onder het ei van een kapiteel; (Sterrenk.) Z. *Rand;* (Pl.) van een bloemblad &), rand m.; (Sm.) soldeersel o., gesoldeerde plaats v.; (Hoefsm.) Z. *Krone.*

Saŭ-magen, (*-magen*, mv. *-magen*) varkensmaag v.; (fig., gem.) liederlijk persoon m., zwijn o.; *-mandel* v., Z. *Erdmandel.*

Saŭmausgleicher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. hij die de randen van het blik gelijk snijdt.

Saŭmbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. boom m. aan den zoom van een woud &.

Säumchen, (verkl.) o. (Nat. hist.) helmvormige schelp v.; 2. zoompje, randje o., Z. *Saum.*

Saŭ-melk, -milch, v., Z. *-distel.*

Säumen, (*säumte, gesäumt*) bedr. ww. *ein Tuch* -, zoomen, omzoomen, boorden; (Timm.) *einen Baum* -, vierkant maken, vierkant schaven; (Pl.) *gesäumt,* gezoomd, met een rand; 2. o. ww. dralen, aarzelen, weifelen, zijn tijd verliezen, achterlijk zijn.

Saŭmensch, (*-es*, mv. *-er*) o. (gem.) Z. *Sauleder* (fig.).

Säumer, (*-s*, mv. *Säumer*) m., **-in,** (*-nen*) v. talmer, treuzelaar m., talmster, treuzelaarster v.; (gemeenz.) leeglooper m., leegloopster v.; 2. hij, zij die zoomt; 3. hij, zij die lastpaarden verhuurt; 4. Z. *Saumthier.*

Saŭm-esel, (*-esels*, mv. *-esel*) m. pakezel m.; *-farn* m., Z. *Adlerkraut; -flosse* v. randvin v.

Saŭmhaft, (*-er, -st*) bijv. en b. dralend, talmend, weifelend, traag.

Säumig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *saumselig; -er Bezahler,* slechte of kwade betaler; *-keit* v., Z. *Saumseligkeit.*

Saŭ-milch, (*-e*) v. zeugmelk v.; *-mist* m. zwijnenmest m.

Saŭmlatte, (*-n*) v. middenlat v. in de wiek van een molen.

Säumling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Säumer* (1).

Saŭm-maulthier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. muilezel m. als lastdier; *-nath* v. zoomnaad, zoom m.; *-nachschleppend* bijv. nw. het kleed met een langen sleep dragend.

Säumniss, (*-es*, mv. *-e*) o. verzuim o., achteloosheid, langzaamheid, weifelachtigheid v., treuzelen, talmen, getalm, getreuzel o.; 2. vertraging v., uitstel o.

Saŭm-ochs, (*-en*, mv. *-en*) m. pakos m.; *-pferd, -ross* o. pakpaard o.

Saŭmsal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Saumseligkeit.*

Saŭm-sattel, (*-sattels*, mv. *-sättel*) m. pakzadel m.; *-sattler* m. pakzadelmaker m.; *-schicht* v. laag v. pannen waarop het dak rust; *-schwelle* v. (Timm.) rib v., drempelstuk o.

Saŭmselig, (*-er, -st*) bijv. en b. achteloos, langzaam, treuzelend, talmend, aarzelend, weifelend, zorgeloos, traag; *-keit* v. achteloosheid, langzaamheid v., getreuzel, getalm o., traagheid v.

Saŭm-spinne, (*-n*) v. franjespin v.; *-steig* m. ezelspad o.; *-tau* o. (Zeew.) zoomtouw, randtouw o.; *-thier* o. lastdier o.

Säumung, v., Z. *säumen.*

Saŭmutter, (*-mütter*) v. moederzwijn o., zeug v. met de jongen.

Saumweg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Saumsteig.*

Sau-nest, (*-es*, mv. *-er*) o. (fig., Landb.) strook v. of stuk o. land, dat bij het ploegen is overgeslagen; (gem.) varkenskot o., ellendige woning v.; *-netz* o. jachtnet o. voor wilde zwijnen; *-nickel* o., Z. *-leder; -ohr* o. (fig.) varkensoor o.; it. Z. *Schlappohr;* (Pl.) groote weegbree v.; *-pelz* m. (fig.) Z. *-kerl; -rebe* v., Z. *Bittersüsz* (Pl.).

Saurach, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) berberisseboom m.

Säure, Saures &, Z. *sauer.*

Säure, (*-n*) v. zuurheid, wrangheid, scherpte v.; (van wijn), wrangheid v.; 2. zuur o., zuurstof v.; (Gen.) zuurheid, wrangheid v.; (Scheik.) zuur o.

Säure-bildend, bijv. nw. zuur makend, in zuur veranderend; *-bildung* v. verzuring v., overgang m. tot den staat van zuur; *-erzeugend* bijv. nw. zuurstof opleverend, Z. *-bildend; - erzeugung* v., Z. *-bildung; -fähig* bijv. nw. voor verzuring vatbaar; *-haltend, -haltig* bijv. nw. zuurhoudend, zuur bevattend.

Säureiszke, (*-n*, mv. *-n*) m. varkenspaddenstoel m.

Säure-messer, (*-messers*, mv. *-messer*) m. zuurmeter m.; *-stoff* m. zuurstof, levensstof v.

Sau-riegel, (*-riegels*, mv. *-riegel*) m. zilverkruid o.; *-rüde* v. (Jachtw.) Z. *-beller; -rudel* o. troep, hoop m. wilde zwijnen; *-rüssel* m. varkenssnuit m.; (Pl.) Z. *-ohr;* 2. *-blume;* (Nat. hist.) grauwe lipvisch m.; *—fisch* m. zeezwijn, meerzwijn o.

Saus, (*-es*, mv. *-e*) m. gesuis, gedruis, getier o.; (fig.) Z. *Braus.*

Sausalat, (*-(e)s*) m., z. m. vergiftige latuw v., varkenssla v.

Sausehorn, (*-horn(e)s*, mv. *-hörner*) o. horenschelp v., triton m.

Säusel, (*-s*) o., z. m., Z. *Gesäusel.*

Sauselaut, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Spraakk.) sisklank m.

Säuseler, (*-s*, mv. *Säuseler*), **Säusellaut,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aangeblazen letter v., Z. *Sauselaut.*

Säuseln, (*säuselte, gesäuselt*) o.ww., m. *h.* (van den wind), suizen; (van eene beek), murmelen, ruischen; 2. trillen, fluiten, lispelen, ritselen.

Säusel-stimme, (*-n*) v. aangeblazen toon m.; *-ton* m., Z. *-stimme.*

Sausen, (*sauste, gesaust*) o. ww., m. *h.* (van den wind), suizen, bruisen; (van bijen), gonzen; (van de ooren), tuiten; 2. m. *s. daher* -, komen aanruischen; (van de lucht), fluiten.

Sauser, (*-s*, mv. *Sauser*) m. levenmaker, geraasmaker m.; 2. Z. *Sauselaut.*

Sausewind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bruisende wind m.; (fig., gemeenz.) losbol, lichtzinnige knaap, wildzang m.

Sau-spiesz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Jachtw.) vangijzer o., spies v. om wilde zwijnen te vangen; *-stall* m. zwijnenstal m.; *-stecher* m. hij die een wild zwijn doodsteekt; *-stein* m. stinksteen, varkenssteen m.; *-steller* m. (Jachtw.) jachthond m. die het zwijn onder het schot drijft; *-stich* m., Z. *-fang; -stock* m. (Bergw.) blok o. waarop het water uit den watertrog afdruipt; *-sumpf* m. (Bergw.) afvoerkanaal o. voor het vuil water; *-tanne* v. wolfsklauw m.; 2. Z. *Porsch* (1); *-täubling,* m. roode paddenstoel m.; *-tanz* m. krijgsdans m. in volle wapenrusting; *-tod* m. bastaardpaddenstoel m.; *-trank* m. (fig.) varkensdrank m.; *-treiber* m., Z. *-hirt; -trog* m. varkenstrog m.; *-wildpret* o. (Jachtw.) zwart wild o.; *-wirthschaft* v. (fig.) varkensboel, zwijnenboel m., vuile huishouding v.; *-wuhle* v., Z. *-lache; -wurz* v. groot klierkruid o.; 2. gewone kruiswortel m.; 3. wit koraalmos o.

Savanne, (*-n*) v. savanna v., groote grasvlakte of woudweide v. in Amerika.

Savonnerie, (*-n*) v. zeepziederij v.; - *Tapeten,* Turksche tapijten o. mv., die te Parijs gemaakt zijn.

Savoyerkohl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Savooier kool v.

Sayett-garn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. wollen garen o.; *-strumpf* m. wollen kous v.

Sbirre, (*-n*, mv. *-n*) m. gerechtsdienaar, agent m. van politie.

Scabinat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schepenstoel, rechterstoel m.

Scabiose, (*-n*) v. schurftkruid o.

Scadenza, (*Scadenzen*) v. vervaltijd m. van een wissel.

Scagliolarbeiten, v. mv. steenschilderwerk o. op groen Moscovisch glas.

Scala, (*Scalata*) v. schaal v.; (Muz.) toonladder v.; (Meetk.) graadverdeeling v.; (Ontlk.) wentelgangen m. mv. van het oor; *della* -, naam m. van het groote tooneel te Milaan.

Scalde, (*-n*, mv. *-n*) m. (o. Gesch.) dichter, bard, zanger m. der oude noordsche volken.

Scale, (*-n*) v., Z. *Scala.*

Scales, (onb.) m. beenvlies o. van het bekkeneel.

Scallenisch, bijv. nw., Z. *skallinisch.*

Scalpell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. wondheelersmes o. met vaststaand lemmet, scalpel o.

Scalpiren, (*scalpirte, scalpirt*) bedr. ww. de huid met het haar van de hersenpan aftrekken, scalpeeren.

Scalpirmesser, (*-messers*, mv. *-messer*) o. scalpeermes o.

Scammonien-harz, Scammonium, (*-niums*, mv. *-nien*) o. purgeerkruid o., harswinde v.; *-saft* m. purgeersap o.; *-kraut* o., *-winde* v. harswinde, scammoniumwinde v.

Scandal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ergernis v., schandaal o., aanstoot m., opspraak v.

Scandalisiren, (*scandalisirte, scandalisirt*) bedr. ww. ergeren, ergernis geven, schande aandoen.

Scandalös, bijv. en b. aanstootelijk, ergerlijk, schandelijk.

Scandiren, (*scandirte, scandirt*) bedr. ww. *Verse* -, volgens de tijdmaat afdeelen, naar de versvoeten aflezen of opzeggen.

Scansion, (*-en*) v., scansie v., Z. *scandiren.*

Scapulier, (*-s*, mv. *-e*) o. schouderkleed o., schouderrok m., scapulier o.

Scaramuz, (*-es*, mv. *-e*) m. scaramouche, Italiaansche hanswors m.

Scarificiren, (*scarificirte, scarificirt*) bedr. ww. de huid inkerven, koppen zetten, kerven, insnijden, wonden.

Scarpe, (*-n*) v. (Vest.) inwendige glooing v., escarp o.

Scene, of **Szene,** (*-n*) v. tooneel, tafereel o., vertooning v.

Scenisch, bijv. nw. tooneelmatig, als een tooneel.

Sceniten, m. mv. tentbewoners m. mv.

Scenographie, v., z. m. tooneel- of decoratie-schilderkunst v.

Scenographisch, bijv. en b. de tooneel- of decoratie-schilderkunst betreffende.

Scepter, (*-s*, mv. *Scepter*) m., Z. *Zepter.*

Schaaf, Schaam, Schaar, &, Z. *Schaf &.*

Schabaas, (*-aases*, mv. *-äser*) o. van de huid afgeschaafd vleesch o.

Schabatte, (*-n*) v. aambeeldblok o.

Schabe, (*-n*) v. (Nat. hist.) Z. *Motte, Milbe;* (Vleeschh.) schrapper m., schaafijzer o.; (Pott.) schraapmes o.; (Vissch.) dicht visschersnet o.; 2. (gemeenz.) schrap v.; (Volkst.) *wenn die -n in's Salz kommen,* als de kalveren op het ijs dansen.

Schäbe, (*-n*) v. (van vlas), afval m.; (Zoutz.) pansteen m. der ziedpannen.

Schabe-bank, (*-bänke*) v. (Darm.) schuinsche bank v. om de darmen schoon te maken; *-baum* m. (Looi.) schaafboom m.; *-blech* o. schoenmakers strijk- of likhout o.; *-bock* m. (Kamm.) schaafbok m.; *-brett* o. (Looi.) schaafplank v.; *-degen* m. (Zwaardv.) lemmet o. dat gepolijst moet worden; *-eisen* o. schrapijzer o.; *-hals* m. (Scherts.) Z. *Knauser; -hobel* m. schrapschaaf v.; *-kelle* v. (Mets.) strijktruweel o.; *-kiste* v. (Suikerr.) kist v. waarover de suikerbrooden uit den vorm genomen worden; *-klinge* v. schraapkling v.; *-krücke* v. schrapijzer o.; *-manier* v. (Grav.) zwarte kunst, plaat v. in de zwarte manier, middeltint, middelkleur v.; *-messer* o. schraapmes, schaafmes o.

Schabelbohnen, v. mv. snijboonen v. mv.

Schaben, (*schabte, geschabt*) bedr. ww. *Käse* -, schaven, afraspen, schrappen; *Rüben* -, snijden; *Leder* -, schrapen; (Grav.) *ein Blatt* -, met sterk water laten uitbijten; *jemn. das Rübchen* -, Z. *Rübchen;* (fig.) - *und schänden,* op allerlei wijzen verzamelen, bijeenschrapen; 2. wrijven; (Looi.) het leder afwrijven of afschaven; 3. krabben, afkrabben.

Schaben-fräszig, bijv. nw., Z.

schäbig; -gift o. wit arsenik m., wit rottekruit o.; *-kraut* o. wormkruid o.; 2. Z. *Rainblume* (1); 3. Z. *Porsch* (1); 4. germanderkruid o.; *-loch* o. door wormen aangevreten plaats v., wormgat o.

Schaber, (*-s*, mv. *Schaber*) m. schaver, schrapper m., Z. *schaben*; (Looi.) schaver, leerbereider m.; (fig., gemeenz.) Z. *Knauser*; 2. schaafijzer, schraapijzer, schraapmes o.

Schäber, Schabisdeckel, (*-s*, mv. *Schäber*), (*-kels*, mv. *-kel*) m. hoofddeksel o., hoed m., muts, pet v.

Schaberei, (*-en*) v., Z. *Knauserei.*

Schabernack, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (fig.) leelijke streek, gemeene streek m., leelijke poets v.; *jemn. etw. zum - thun*, iem. eene leelijke poets bakken.

Schabernacker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. hij die gemeene streken uitvoert.

Schabernackisch, bijv. nw. gemeene streken uitvoerend.

Schabe-rübchen, (verkl.) o. kleine raap v., die gesneden wordt; *jemn. ein — machen* of *das Rübchen schaben*, Z. *Rübchen*; *-wolle* v. wol v. van geslachte schapen.

Schäbig, (*-er, -st*) bijv. nw. kaal, afgedragen, versleten, wormstekig, van de mot doorknaagd; 2. schurftig, vrekkig, gierig; *-er Hund*, schurftig; (fig.) *-er Geiz*, inhaligheid v.; it. kaalheid, versletenheid v.

Schabkäfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. pelskever, leerkever m.

Schablon, Schablone, (*-n*) v. (Stuk.) model, staal o.; (Klokk.) vorm m., vormhout o. voor patronen.

Schabracke, (*-n*) v. schabrak v., zadeldek o.; (Wap.) *mit einer -*, geschabrakt, met een dekkleed.

Schabrübe, (*-n*) v. raap v., knol m. die geschaafd kan worden.

Schabsel, (*-s*) o., z. m. schaafsel, schraapsel, schrapsel o.; (Heelk.) los pluksel o.

Schab-stein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Looi.) schaafsteen, schraapsteen m.; *-zieger, -käse* m. groene kaas v.; *—kraut* o. geurige steenklaver v.

Schach, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (titel in Perzië), schach m.; (Sp.) schaakspel o.; *- spielen*, schaken; *- bieten* of *- geben*, schaak geven; *- dem Könige*, den koning schaak!; *- und matt*, Z. *schachmatt*; *im - stehen*, schaak staan; *das Ab -*, zet m. waarbij de koning slechts gered kan worden door de koningin op te offeren; (Heelk.) vierhoek m.

Schach-blume, (*-n*) v. marmerlelie, kievitsbloem o.; *-brett* o. schaakbord o.; 2. (Pl.) stapelia v.

Schachen, (*schachte, geschacht*) o. ww. schaak spelen, schaken, schaak geven; 2. bedr. ww. in vierhoeken verdeelen; (gem.) rooven, moorden.

Schacher, (*-s*) m., z. m. of **Schacherei,** (*-en*) v. kleinhandel, woeker m., schacheren o., schacherij v.; *einen - machen*, schacheren; 2. schaker, schaakspeler m.

Schächer, (*-s*, mv. *Schächer*) m. moordenaar, dief m.; (fig., gemeenz.) *ein armer -*, een arme duivel m.

Schacherer, (*-s*, mv. *Schacherer*) m. kleinhandelaar, schacheraar m., Z. *Knauser.*

Schacher-jude, (*-n*, mv. *-n*) m. jood m. die kleinhandel drijft, schacherjood m.; *-kreuz* o. (Wap.) gaffelkruis o.

Schachern, (*schacherte, geschachert*) o. ww., m. *h.* kleinhandel drijven, woekeren, schacheren; (fig.) *mit seiner Ehre -*, zijne eer op het spel zetten.

Schach-feld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. ruit v. op het schaakbord; *-figur* v. schaakstuk o.; *-figuren* v. mv. stukken v. mv. bij het schaakspel; *-förmig* bijv. nw. in den vorm van een schaakbord, geruit; *-kraut* o., Z. *Schachtkraut* (2); *-maschine* v., Z. *-spieler*; *-matt* bijv. nw. schaakmat; (fig.) zwak, tot het uiterste gedreven, machteloos; *jem. — machen*, tot het uiterste drijven, iem. uitputten; (fig.) iems. krachten breken; *-spiel* o. schaakspel o.; *-spieler* m. schaakspeler m.; *-stein* m. schaakstuk o., pion m.

Schacht, (*-(e)s*, mv. *Schächte*) m. (Boschw.) *ein - Holz*, bosch o., uitgestrektheid v. boschgrond; (Landm.) vierkante roede v. ter dikte van een voet; (Giet.) (van een oven), hol o., mond m., opening; 2. Z. *-ruthe*; 3. vierkant o.

Schachtafel, (*-n*) v., Z. *Schachtbrett.*

Schacht-arbeiter, (*-arbeiters*, mv. *-arbeiter*) m. putwerker m.; *-bühne* v. rustplaats v. bij het nederdalen in mijnen.

Schachtel, (*-n*) v. doos, houten doos, kartonnen doos v.; (fig., Volkst.) *eine alte -*, oud, leelijk wijf o.; (Jachtw.) oude hinde v.

Schachtel-boden, (*-bodens*, mv. *-boden*) m. bodem m. eener doos; *-borste* v. in een doosje verkochte schoenmakersborstel m.

Schächtelchen, Schächtelein, (verkl.) o. doosje o., kleine doos v.

Schachtel-deckel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. deksel o. van eene doos; *-fisch* m. koffervisch m.; *-form* v. doozenvorm m.; 2. vorm m. eener doos; *-gut* o., Z. *-borste.*

Schachtel-halm, (*-(e)s*) m., z. m., **-heu** (*-(e)s*) o., z. m. schaafgras o., schaafstroo o., paardestaart m.

Schachtel-holz, (*-(e)s*) o., z. m. doozenhout o.; *-krämer* m. doozenkoopman, doozenverkooper m.; *-kraut* o., Z. *-halm*; *-macher* m. doozenmaker m.; *-maler* m. doosjesschilder m.; *-malerei* v. doosjesschildering, vluchtige, slechtige schildering v.; *-mann* m., Z. *-krämer.*

Schachteln, (*schachtelte, geschachtelt*) bedr. ww. *etw.-*, Z. *einschachteln*; 2. met schaafgras wrijven, schuren, polijsten.

Schachtel-saft, (*-saft(e)s*, mv. *-säfte*) m. ingelegde vruchten v. mv., marmelade v., konserf o.; *-schiene* v. zijwand m. van een doosje; *-zarge* v., Z. *-schiene.*

Schachten, (*schachtete, geschachtet*) bedr. ww. in ruiten verdeelen, Z. *schachteln.*

Schächten, (*schächtete, geschächtet*) bedr. ww. (bij de Joden), slachten; (fig., gemeenz.) overvragen, bedriegen.

Schächter, (*-s*, mv. *Schächter*) m. Joodsche beestensnijder m.

Schacht-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. uit de ertsader losgeraakt erts o.; *-feger* m. putveger, putruimer m.; 2. (Nat. hist.) groote smeerling, poelvisch m.; *-fusz* m. (Landm.) vierkante voet m.; it. vierkant vlak o. van een voet lang en breed en een duim dik; *-gestänge* o. (Bergw.) pompwerk o. in eene mijn; *-halm* m., Z. *Schachtelhalm*; *-haus*, (verkl. *-häuschen*) o. (Bergw.) hut v. boven de mijn; *-holz* o. getimmerte o. in de mijnputten; 2. bekleeding v. der putten in de mijnen; *-hut* m., *-hütchen* o., *-kappe -mütze* v. vilten hoed m. zonder rand, pet v. zonder klep, mijnwerkersmuts v.; *-kraut* o. behen v.; 2. gemeene brem v., bezemkruid o.; 3. ververbrem v., ververskruid o.; *-latte* v. lat v. waaraan de emmer, kuip of ton in de mijn hangt; *-linie* v. (Landm.) kubieke lijn v.; it. vierkante lijn v. van een tiende dikte; *-loch* o. waterbak m. in eene leigroeve; *-meister* m. opzichter m. in de mijn; *-nagel* m. mijnspijker m.; *-richt* m. (Zoutm.) galerij v.; *-ruthe* v. vierkante roede v.; *-scheider* m. scheidingwand m. in de mijn; *-schienen* v. mv. banden m. mv. van de planken in een mijnput; *-stätte* v. plaats v. van den mijnput; *-schuh* m. vierkante voet m.; *-stempel* m. wig v. in het houtwerk van de mijn gedreven; *-steuer* v. belasting v. op de mijnputten; *-stosz* m. scheidingswand m. van een mijnput; *-tonne* v. bekleeding v. van een mijnput; *-werk* o. putwerk, putgraverswerk o.; *-zoll* m. vierkante duim m.

Schach-weise, bijw. ruitsgewijze, in ruiten verdeeld; *-zug* m. schaakzet m.

Schacke(r)n, (*schack(er)te, geschack(er)t* o. ww. (van een rijder), hotsen.

Schacker, (*-s*, mv. *Schacker*) m. (Nat. hist.) kramsvogel m.; 2. lijster v. met aschgrauwen kop.

Schadbar, bijv. nw. beschadigd, geschonden.

Schadbürge, (*-n*, mv. *-n*) m. tweede borg m.

Schade, (*Schäden*) v., Z. *Schaden.*

Schade-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Schadengeld*; *-kauf* m. schadelijke koop, koop m. waarop men verlies moet lijden; *-verkauf* m. verkoop m. met verlies of schade.

Schädel, (*-s*, mv. *Schädel*) m. schedel m., hersenpan v.

Schädel-bohren, (*-s*) o., z. m. schelboren o., openen o. van den schedel; *-bohrer* m. schedelboor v., trepaan m.; *-form* v. schedelvorm m.; *-förmig*

bijv. nw. schedelvormig; *-haut* v. schedelvlies o., schedelhuid v.; *-höhle* v. schedelholte v.; *-höhe* v. plaats v. der terechtstelling; (H. S.) Golgotha o.; *-knochen* m. schedelbeen o.; *-lehre* v. schedelleer v.; *-lehrer* m. beoefenaar m. der schedelleer; *-nath* v. schedelnaad m.; *-nuss* v. (Pl.) schedelnoot v.; *-schinden* o. het vel o. van de hersenen wegnemen, scalpeeren: *-stätte* v., Z. *-höhe*.

Schade(n), (*-(n)s*, mv. *Schäden*) m. schade v., nadeel, verlies, bederf o., vermindering v.; (Zeew.) averij v.; *einen - haben, leiden*, schade lijden, beschadigd worden; *-thun*, schade aanrichten, schade veroorzaken; 2. wond, kwetsing, kwetsuur, pijn v.; *offener -*, open wond; it. gezichtszwakte v.; *einen - am Auge, am Kopfe haben*, eene wond, kwetsuur &; *-nehmen, zu - kommen*, (van lichamen), eene wond krijgen; 3. beschadiging v., nadeel o., benadeeling v., onrecht o.; *das thut ihm -*, dat benadeelt hem; *seine Gesundheit leidet -*, zijne gezondheid lijdt er onder; *das wird ihm keinen - thun*, dat zal hem geene schade doen; (Spr.) *durch - wird man klug*, door schade wordt men wijs; it. *besser nachgeben als - leider*, beter te buigen dan te barsten; *für allen - gut sein*, voor alles instaan; *ohne - davon kommen*, er zonder verlies, gelukkig afkomen; *zu Ihrem -*, tot uwe schade, tot uw nadeel; *das soll sein - nicht sein* of *werden*, dat zal hem geen kwaad doen; 4. geldelijk nadeel, geldelijk verlies; *- leiden*, schade lijden, verliezen, een verlies ondergaan; *er bereichert sich mit meinem -*, hij verrijkt zich ten mijnen koste; *mir ohne -*, zonder mij schade te berokkenen; *die Schäden und Interessen*, schaden en interesten; *mit - verkaufen*, met verlies; *Verkauf mit -*, Z. *Schadenverkauf*; (Spr.) *wer den - hat, darf für den Spott nicht sorgen*, die de schade heeft, heeft ook de schande; 5. bijv. nw. (onb.) *es ist schade* of *schade dass sie nicht da ist*, jammer, het is jammer; *es ist sehr -, ewig -*, het is eeuwig jammer; *es ist - um ihn*, het is jammer van hem; (Scherts.) *- für alle Schätze, wenn*, foei, de rijkdommen, wanneer &.

Schaden, (*schadete, geschadet*) o. ww., m. *h. jemn. -*, schaden, schade toebrengen, benadeelen; *das schadet der Gesundheit*, dat benadeelt de gezondheid; *was kann das -?*, wat geeft dat?, wat kan dat schaden?; *es schadet nichts*, het geeft niets, het komt er niet op aan, het doet niets ter zake; *es kann nichts -, wenn &*, er is niets te verliezen, het zal giet kwaad zijn, het hindert niet, het kan geen kwaad.

Schaden-bringend, bijv. nw. schade veroorzakend, schadelijk; *-ersatz* m. schadevergoeding, schadeloosstelling v.; *-freude* v. vreugde v. over het leed van een ander, leedvermaak, uitjouwen o., hoon, spot m; *-freund* m. stokebrand, twiststoker m.; *-froh* bijv. nw. zich verheugend in het leed van een ander; *—er Mensch*, kwaadwillig mensch, hij die zich verheugt over het leed van anderen; *-froheit* v., Z. *-freude; -geld* o. Z. *-ersatz*; 2. geld o. dat men betaalt om zich te waarborgen tegen schade; *-klage* v. aanklacht v. wegens benadeeling; *-lust* v. zucht v. tot schaden, plagen, benadeelen; *-preis* m. berekening v. der schade; *-rechnung, -schätzung* v. berekening, taxatie v. van de geleden schade, averij v.

Schadfall, Schadenfall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. geval o. van beschadiging.

Schadhaft, bijv. en b. beschadigd, bedorven, door bederf aangetast, aangestoken; (van gebouwen), bouwvallig, beschadigd; *-es Bein*, gewond, ziek; *-er Zahn*, aangestoken; (Mets.) gespleten, gescheurd; *- werden*, (van gebouwen), beschadigd worden, bouwvallig worden; (van muren), scheuren, barsten; (van tanden), aangestoken worden.

Schadhaftigheit, v. beschadigdheid, bouwvalligheid v., bederf, verval o.; (van de gezondheid), benadeeling v.

Schädigen, (*schädigte, geschädigt*) bedr. ww., Z. *beschädigen*.

Schädlich, (*-er, -st*) bijv. en b. schadelijk, nadeelig, noodlottig; *-e Dünste*, schadelijke dampen, voor de gezondheid nadeelige dampen; *-e Luft*, ongezond; *-e Speisen*, ongezond; *-es Thier*, schadelijk, kwaaddoend; *der Wein ist ihm -*, de wijn is nadeelig voor zijne gezondheid; *-keit* v. schadelijkheid v., nadeel o.; it. ongezondheid v.

Schadlos, bijv. nw. schadeloos, onbeschadigd; *jem. - halten*, schadeloosstellen, vergoeding geven; *-bürgschaft* v. waarborg m. tegen mogelijke schade; *-haltung* v. schadeloosstelling, vergoeding v.

Schadloshaltungssumme, (*-n*) v. schadeloosstelling, vergoeding v.

Schadlosigkeit, (*-en*) v. toestand m. van hetgeen beschadigd geweest is, volmaakte staat m.

Schadwerkend, bijv. nw. schadelijk, benadeelend, verderfelijk.

Schaf, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schaap o., ooi v., ram m.; *ein einziges räudiges - steckt die ganze Heerde an*, een schurftig schaap bederft de geheele kudde; it. een rotte appel in de mand maakt al het gave fruit te schand; 2. (H. S.) lam, schaap o., christen m. met betrekking tot den leeraar of herder; 3. (fig.) een onschuldig of een zachtmoedig persoon m.; *er ist ein gutes, frommes -*, hij is zoo onschuldig als een lam; it. een onnoozel, dom mensch, Z. *Schafskopf* (fig.).

Schaf-ampfer, (*-s*) m., z. m. wilde zuring v.; *-art* v. zachtmoedigheid v., geduld o.; 2. schapensoort v.; *-artig* bijv. nw. schaapachtig; *-bau* m. schapenmest m.; *-bein* o. schapebeen o., schapebout m.; *-blatter* v. (Veea.) pokken v. mv.; *mit —n angesteckt*, (van schapen), de pokken hebbende; *-bock* m. ram m., mannetjesschaap o.; *-butter* v. schapenboter v.

Schäfchen, Schäflein, (verkl.) o. schaapje, lammetje, jong schaap, lam o.; 2. (fig.) *sein - scheren*, goede zaken maken; (fig.) *er hat sein - in's Trockene gebracht*, hij heeft zijne schaapjes op het droge; 3. *die - am Himmel*, schaapswolkjes o. mv., witte wolken v. mv.; (Pl.) zaadkelk m.

Schaf-darm, (*-darm(e)s*, mv. *-därme*) m. schapepens v.; *-dieb* m. schapendief m.; *-diebstahl* m. diefstal m. van een of meer schapen; *-dromedar* o., Z. *-kameel; -dünger* m. schapendrek m. als mest, schapenmest m.; *-egel* m. leverworm m.

Schäfeln(sich), (*schäfelte, geschäfelt*) wed. ww. met witte wolken bedekt worden.

Schäfer, (*-s*, mv. *Schäfer*) m., **-in,** (*-nen*) v. herder, schaapherder m., herderin, schaapherderin v.; (Dichtk.) teeder minnaar m., minnares v., sentimenteel persoon m.

Schäferdichter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. dichter m. van herderszangen, idyllendichter m.

Schäferei, (*-en*) v. schapenfokkerij, herderskooi v.

Schäfer-flöte, (*-n*) v. herdersfluit v.; *-gedicht* o. herderszang m., idylle v.; *-gesang* m., Z. *-lied, -gedicht; -haus* o. herdershuis o.; *-hund* m. herdershond m.; *-hütte* v. herdershut, herderswoning v.; *-junge, -knabe* m. herdersjongen, herdersknaap m.; *-knecht* m. herdersknecht m.; *-leben* o. herdersleven, herderlijk leven o.; *-lauf* m. wedloopen m. van herders of herderinnen om een schaap.

Schäferlich, bijv. en b. herderlijk, als een herder.

Schäfer-liebe, v., z. m. teedere liefde v. zoo als zij in herderszangen of idyllen geschilderd wordt; *-lied* o. herderslied o., herderszang m.; *-lust, -lustbarkeit* v. herderlijk vermaak, genot o.; *-mädchen* o. herdersmeisje o., herderin v.; *junges —*, herderinnetje o.; *-name* m. herdersnaam m.; *-nuss* v. (Pl.) aardnoot v., aardeikel m.; 2. roode steenbreke v.; *-ordnung* v. reglement o., verordening v. voor de herders; *-pfeife* v. herderspijp, herdersfluit v.; *-roman* m. herdersroman m.; *-sitz* m. zetel m., zitplaats v. van den herder; *-spiel* o. (Tooneelk.) herdersschouwspel o., pastorale v.; *-stab* m. herdersstaf m.; *-stück* o., Z. *-spiel; -stunde* v. uurtje o. aan de liefde gewijd; *-tanz* m. herdersdans m.; 2. (Muz.) sicilienne v.; *-tasche* v. herderstasch v.; *-welt* o. herderlijk leven o.; it. idyllisch leven o.; *-wohnung* v. herderswoning v.; *-wolle* v. wol v. die den schapen uitvalt, slechte wol v.; *-zeit* v. herderstijd m.; (fig.) gouden eeuw v. van Saturnus.

Schaf-euter, (*-euters*, mv. *-euter*) o. schaapuier m.

Schaff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (veroud.) houten napje, kuipje, bakje o. om te scheppen.

Schaffell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schaapsvel o., schapevacht v.

Schaffel, Schäffel, (*-fels*, mv. *-fel*) o. waterschepper m.

Schaffen, (*schaffte, geschaft* en *schuf, geschaffen*) bedr. ww. reg. en

onr. *etw. zu - haben*, iets te doen, te maken hebben; *mit jemn. zu - haben*, zaken hebben met; *mit einem Mädchen zu - haben*, omgang, verkeering hebben; *damit habe ich nichts zu -*, daarmede heb ik niets te maken, dat gaat mij niet aan; *immer viel zu - haben*, altijd druk bezig zijn, veel te doen hebben; *jemn. zu - machen*, werk geven, verschaffen; *das macht ihm zu -*, dat veroorzaakt hem moeite, zorg, kommer; 2. arbeiden, werken, maken; *jemn. zu - geben*, werk geven, doen arbeiden of werken; 3. (Volksl.) Z. *befehlen*; 4. verschaffen, voorzien van; *ein Pferd -*, verschaffen, geven, bezorgen, leveren; *etw. an Ort und Stelle -*, ter behoorlijke plaatse, aan huis brengen; *eine Sache aus dem Hause -*, zich ontdoen van, aan de deur zetten, Z. *Hals*; *jem. aus dem Wege -*, Z. *räumen*; it. Z. *Hülfe, Rath, Recht*; *jem. Ruhe, Friede -*, verschaffen, bezorgen; 5. scheppen, vormen, in het leven roepen, doen ontstaan: *-der Geist, -de Kraft*, scheppend; 6. (Zeew.) schoften, eten.

Schaffer, (*-s*, mv. *Schaffer*) m., Z. *Schöpfer*; 2. *Schaffner*; 3. Z. *Erschaffer*.

Schafferei, (*-en*) v., Z. *Schaffnerei*.

Schaffertanz, (*-tänzes*, mv. *-tänze*) m. (Landh.) op boeren bruiloften, door de opzieners geopende dans m.

Schaf-fett, (*-(e)s*) o., z. m. schape(n)vet o.; *-fink* m. drekkever m.; *-fleisch* o. schape(n)vleesch o.

Schaffner, (*-s*, mv. *Schaffner*) m., **-in,** (*-nen*) v. ontvanger, administrateur, zaakwaarnemer, opziener, oppasser, hofmeester, leverancier m., zaakwaarneemster, opzichtster, oppasster, hofmeesteres, huishoudster v.; (van een postwagen, spoorwagen), conducteur m.; (in een logement), bottelier m., bottelierster v.

Schaffnerei, (*-en*) v. betrekking v., ambt o. van administrateur, ontvanger &; 2. woning v. van den ontvanger; 3. district, gebied o. van den ontvanger &, Z. *Schaffner*.

Schaf(f)ot, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Ger.) schavot o.; (Bouwk.) steiger m., stelling v.

Schaffsack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. werkzak m., werktasch v.

Schaffung, (*-en*) v. schepping, voortbrenging v.; 2. oorspronkelijk voortbrengsel, werk o.; *-skraft*, v. scheppingsvermogen o., scheppingskracht v.

Schaf-fusz, (*-fuszes*, mv. *-füsze*) m. schapevoet m.; *-futter* o. schapenvoeder o.; *-garbe* v. (Pl.) duizendblad o.; 2. wateraloë v.; *-gerte* v., akolei v.; *-glocke* v., Z. *-schelle*; *-gras* o., Z. *Rapunzel*; *-haut* v. schapenhuid v.; *-häutchen* o. (Ontlk.) lamsvlies o.; *-heerde* v. kudde v. schapen; *-heu* o. schapenhooi o.; 2. schaafgras o.; *-hirt* —*in*, schaapherder, schapenhoeder m., schapenhoedster, herderin v.; *-hock* m. (Zeew.) schapenhok o.; *-hof* m. plaats v. voor de schapen; 2. schaapskooi v.; *-hund* m. herdershond m.; 2. Turksche worm m.; *-hürde* v. schapenhek o., schaapskooi v.; *-husten* m. droge hoest m.; *-hütte* v. herdershut, herderswoning v.; *-kameel* o. kameelgeit v., Peruviaansch schaap o., lama v.; *-käse* v. kaas v. van schapenmelk, Texelsche kaas v.; *-kerbel* m. wilde kervel v.; *-knecht* m. herdersknecht, herdersjongen m.; *-kopf* m. (in Saksen), eene soort van kaartspel; (fig.) schaapskop, domkop m.; *-kraut* o. slagkruid, kattekruid o.; *-lamm* o. vrouwelijk lam, wijfjeslam o.; *-kunz* m. (Pl.) judasoor o., vlierzwam v.; *-laub* o. dor loof o. als schapenvoeder; *-laus* v. schapenluis v.; 2. Z. *-zäcke*; *-leber* v. schapelever v.; *-lecke* v. lekkerbeetje o.; *-leder* o. schapeleer, bezaanle(d)er o.; *-ledern* bijv. nw. bezaanleeren; *-linse* v. schapebes, klapbes v.; 2. — of —*nbaum* m. schapeboom, linzeboom, klapbesseboom m.; *-lorbeere* v., Z. *-mist*; *-markt* m. schapenmarkt v.; *-maul* o. mond m. van het schaap; 2. (Pl.) veldsalade, veldlatuw v.; *-meister* m. opziener, eerste herder m. eener kudde; *-milch* v. schape(n)melk v.; *-mist* m. schapenmest m.; *-mülle, -mülbe* v., *-müllen, -mämmel* m. kuischboom m.; *-mutter* v. moederschaap o.; *-nase* v. dom gezicht o.; 2. (Prov.) soort van zoeten appel; *-näsig* bijv. nw. (fig.) dom, onnoozel als een schaap; *-nuss* v. lammertsnoot v.; *-orgel* v. herderspijp v., doedelzak m.; *-pelz* m. schapevacht v.; 2. bontwerk o. van schapevacht; (fig.) domkop m.; it. een wolf in schaapskleeren; *-pferch* m., Z. *-hürde*; *-pilz* m. roode paddenstoel m.; 2. oranjekleurige paddenstoel m.; *-pocke* v., Z. *-blatter*; *-rapunzel* v. groene vlasvink m.; *-rippe* v. schaperib v., lamskotelet v.; 2. Z. *-garbe*; *-rekel, -rüde* v. herdershond m.; *-rusch* m. schaafgras o.; *-saite* v. snaar v. van schapedarm; *-salbe* v. schapenzalf v.

Schafs-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. schapenoog o.; (fig.) uitpuilend oog o.; 2. domme, onnoozele blik m.; *-äugig* bijv. nw. een dom uiterlijk hebbende.

Schaf-schatz, (*-schatzes*, mv. *-schätze*) m. belasting v. op schapen; *-scheere* v. wolschaar, droogscheerdersschaar v.; *-schelle* v. belletje o., schel v. aan den hals van sommige schapen; *-schenkel* m. schapebout m.; (Zeew.) sprietzeil o.; *-schere* v., Z. *-scheere*; *-scherer, —in*, schapenscheerder m., schapenscheerster v.; *-schur* v. schapenscheren o., schapenschering v.; *-seuche* v. schapenziekte, pokzieke v. onder de schapen.

Schafs-gesicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schapegezicht o.; (fig.) dom, onnoozel gezicht o.; *-hirn* o. schapenhersenen v. mv.; (fig.) Z. *-kopf*; *-kleid* o. schapenkleed o.; *ein Wolf in -kleidern*, in schaapskleeren; *-kopf* m. schapekop m.; (fig.) dom, onnoozel persoon m.; *-köpfig* bijv. nw. onnoozel, dom.

Schafsmäszig, bijv. nw. schaapachtig, als een schaap; *-e Miene*, onnoozel, dom.

Schafsnase, (*-n*) v. schapeneus m.; 2. Z. *Schafnase*.

Schaf-spiel, (*-(e)s*, nw. *-e*) o. spel o. van den wolf en het schaap; *-stall* m. schapenhok o., schapenstal m., schaapskooi v.; *-stand* m. geheele veestapel m. van schapen; *-sterben* o. sterfte v. onder de schapen; *-stroh* o. stroo o. voor schapen; *-suppe* v. (Pl.) Onzer-lieve-Vrouwemantel, leeuwenvoet m.

Schaft, (*-(e)s*, mv. *Schäfte*) m. schacht, schaft v., steel m., handvat v.; (Pl.) stengel m.; (Jachtw.) vrouwelijke geslachtsdeelen o. van honden &; (Bouwk.) middelstuk o., schacht v.; (Zeew.) scheg of schegge v.; (van touw), streng v.; (Wev.) halve gang m.; (Schoenm.) kap v.

Schaftäubling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. groenachtig bladzwam o.

Schaft-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. oog o. aan den kam van den weefstoel; *-baum* m. recht opgaande boom m.; *-bock* m. bok m., schraag v. voor een stuk geschut; *-draht* m. draad m. voor den steel der spelden.

Schäften, schaften, (*schäftete, geschäftet* en *schaftete, geschaftet*) bedr. ww. *ein Gewehr -*, van eene schacht of schaft voorzien; *einen Spiesz -*, van een steel voorzien; (Schoenm.) *Stiefel -*, laarzen voorschoenen; (Boschw.) (van boomen), hoog opgaan; (Zeew.) *auf 20 Kanonen geschäftet*, voor & geboord; 2. (Jachtw.) *Leine -*, zonder knoop verbinden, aaneennaaien.

Schaft-förmig, bijv. nw. schaft- of schachtvormig, steelvormig; *-gesimse* o. (van eene zuil), kornis, van de schacht; *-halm* m., Z. *Schachtelhalm*; *-heu* o. winterschaafgras o.; (*stinkendes*) —, Z. *Schachtelhalm*; *-holz* o. voor de laden van geweren geschikt hout o.

Schaftieke, (*-n*) v., Z. *Schafzäcke*.

Schäftig, bijv. en b. (van touw), *zwei -*, tweestrengsch, uit twee strengen vervaardigd; 2. met schachten, schaften, stelen voorzien; 3. (veroud.) Z. *geschäftig*.

Schaft-leisten, (*-leistens*, mv. *-leisten*) m. (Schoenm.) schaftleest v.; *-model* m. (Art.) houten geschutvorm m.; (Sp.) speldenmakersplankje o. als maat voor de lengte der spelden; *-nadel* v. (Kous.) kousenweversnaald v. tot het leggen der eerste mazen; *-pflock* m. (Tap.) schaftschragen v. mv.

Schaf-trieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. recht o. om schapen te weiden; *-trift* schapenweide, weide v. voor schapen.

Schaft-schneider, (*-ders*, mv. *-der*), **-schröter,** (*-ters*, mv. *-ter*) m. speldenmaker, naaldenmaker m.; *-spiegel* m. penantspiegel m.

Schaftung, v., Z. *schaften*.

Schaf-vieh, (*-(e)s*) o., z. m. wolvee o., schapen o. mv.; *-wasser* o. (Ontlk.) water o. van het baarvlies; (gewoonl.) water o.; *-weide* v., Z. *-trift*; *-weizen* m. onkruid o.; *-wolle* v. schapenwol v.; *-zäcke* v. schapenluis v.; *-zoll* m. schapentol m., belasting v. in schapen te voldoen; *-zucht* m. schapenteelt, scha-

penfokkerij v.; *-zûchter* m. schapenfokker m.; *-zunge* v. weeghree v.; 2. schapetong v.

Schagrin, (*-(e)s*) m., z. m. (Hand.) sagrijn- of segrijn(leder) o.; *-bereiter* m. segrijnbereider m.

Schahl, (*-(e)s*, mv. *-e*) of **Shawl** (*-(e)s*, mv. *-e* of *-s*) m. sjaal, groote vronwen-omslagdoek m.

Schakal, (*-(e)s*, mv. *-e* en *-s*) m. jakhals m., Z. *Goldwolf.*

Schakarill, v., z. m. witgrijze of groenachtige boomschors v. uit Peru.

Schake of **Schakenkette,** (*-n*) v. kettinkje o. met omgebogen schelmen; (Zeew.) schalm, schakel m.

Schakenholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. hout om de schalmen te buigen.

Schäker, (*-s*, mv. *Schäker*) m., **-in,** (*-nen*) v. schalk, grappenmaker m., grappenmaakster v., hij, zij die gaarne stoeit; 2. Z. *Schächer.*

Schäkerei, (*-en*) v. grappenmakerij, stoeierij, boert v.

Schäkerhaft, (*-er, -st*) bijv. nw. grappig, boertig, schalkachtig.

Schäkerhaftigkeit, v., z. m. schalkachtigheid v.

Schäkern, (*schäkerte, geschäkert*) o. ww., m. *h.* schertsen, stoeien, grappen maken; *mit einander -,* stoeien.

Schäkerteufel, (*-s*) m., z. m. zucht v., lust m. om te stoeien, te schertsen, te lachen, te verleiden.

Schakwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) traliewerk o., rooster m. op het dek van een schip.

Schal, (*-er,-st*) bijv.en b. (van dranken), smakeloos, flauw, verschaald, bedorven; (fig.) laf, gemeen, flauw, triviaal, zouteloos.

Schalandern, schalatzen, Z. *schlendern, scharlenzen.*

Schälbar, bijv. en b. schilbaar, geschild kunnende worden.

Schälbe, (*-n*) v. kalf o., vaars v.

Schal-blech, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Wag.) blikken beslag o. van de wagenas; it. schemel m., dwarshout o.; *-brett o., -diele* v. schaal v., eerste of laatste plank of deel v. die uit een balk gezaagd wordt.

Schälchen, (verkl.) o. kommetje, schaaltje, tasje, kopje, schoteltje o.; (Pl.) dopje, schilletje, peultje o.; (Nat. Hist.) kokertje o. (een zeepolijp); 2. Z. *Schale.*

Schale, (*-n*) v. schotel v., kop m., kom v., nap m.; *eine - (mit) Suppe,* kom v.; *eine - Kaffee,* een kop m.; *kalte -,* koude wijnsoep v., bessennat o. met beschuit; (Pl.) schil, peul, schors v.; (van noten), *zarte -,* schaal v.; *grüne -,* bolster m.; *Nüsse aus den -n machen,* noten ontbolsteren; (van een appel), schil v.; (fig.) *bei der - stehen bleiben, sich aufhalten,* zich aan de letter houden; 2. (van mossels), schelp, mosselschelp v.; *Austern aus -n machen,* openmaken; (van een kreeft), schaal v.; (van een boom), schors v., bast m.; (Wag.) beslag o. der wagenas; (aan messen), hecht o.; (Timm.) Z. *Schalbrett;* (Bergw.) bekleeding v.; (Giet.) buitenste helft v. van den gietvorm, mantel m.; (Zeew.) schaal, wang v., uitgeholde klomp m.; (Boekb.) (van een boek), band m.; (Vleeschh.) Z. *Kalbs-, Hammels - & II.* (Nat. hist.) messenhecht o.; it. Z. *Schälchen.*

Schäleisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. schilijzer o.

Schalen, (*schalte, geschalt*) bedr. ww., Z. *beschalen;* 2. (Waterb.) *einen Deich -,* bekleeden, met planken beleggen; *Messer -,* met een hecht voorzien; 3. (Jachtw.) *hochgeschalter Hirsch,* met hooge punten aan het gewei.

Schälen, (*schälte, geschält*) bedr. ww. *Aepfel, Birnen -,* schillen; *Nüsse -,* pellen, doppen, ontbolsteren; *Gerste -,* pellen; *Färberröthe -,* schillen, de opperhuid der meekrap wegnemen; *Eier -,* schillen, pellen; (fig.) *sie ist wie aus einem Ei geschält,* zij is netjes en zindelijk gekleed; *ein Stück Land -,* het gras, de zoden afsteken; *Brod -,* ontkorsten; *Papier -,* de vellen losmaken; *geschältes Holz,* op stam geschild hout; 2. wed.ww. *sich -,* vervellen, losgaan, uit den bolster loslaten.

Schalen-ähnlich, -förmig, bijv. nw. schilvormig, schaalvormig; 2. (Nat. hist) schaalvormig, schotelvormig; it. met eene schaal gedekt; *-frucht* v. noot, pit, kern v. eener vrucht; it. peulvrucht v.; *-gehäuse* v. slakkenhuisje o., schaal, schelp v.; *-kalk* m. erwtsteen m.; *-mehl* o. (Mol.) uit zemelen gebuild meel o.; *-schneider, -schröter* m. (Mess.) hij die het beslag, het hecht van messen maakt; *-thier* o. schaaldier, schelpdier o.

Schäler, (*-s*, mv. *Schäler*) m. schiller, peller m., hij die schilt &, Z. *schälen.*

Schal-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. (Bergw.) erts o. dat uit de mijngangen is losgeraakt; *-fisch* m. koffervisch m.

Schäl-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Schelfisch; -gang* m. molenwerk o. voor het pellen van graan; it. Z. *Graupengang.*

Schal-gebirge, (*-ges*, mv. *-ge*) o. aangespoelde grond m., laag v. van aangespoelden grond; *-gewicht* o. (in Genua), gewicht o. voor zijde en andere kostbare waren.

Schälhacke, (*-n*) v. schopje o. om zoden te steken.

Schalhaut, (*-häute*) v. vlengeldekselvlies o. (van kevers &).

Schalheit, v., z. m. lafheid, zouteloosheid v.

Schälhengst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dekhengst m.

Schalholz, (*-es*) o., z. m. (Boschw.) schorshout o.; (van een dijk), bekleedinghout o.; (Bergw.) (van een mijnput), houtwerk o., stutten, schoren m, mv.; (Bouwk.) hout o. tot vasthouding van het pleisterleem; (Wag.) dwarshout o.; it. Z. *Schalbrett.*

Schalig, bijv. nw. met eene schil, eene peul, een bolster, eene korst omgeven; *-e Schnecken,* huisjesslakken; (Pl.) *-e Gewächse,* peulvruchten.

Schalk, (*-(e)s*, mv *Schälke*) m., **Schälkin,** (*-nen*) v. (veroud.) knecht m., bediende m. en v., meid v.; 2. schelm, schurk m., vuile vent o., vuil wijf o.; 3. (teg.) schalk, guit m., schalksche vrouw v., deugniet m. en v.; (Spr.) *er hat den - im Nacken,* hij heeft ze achter de mouw; *er kann den - nicht bergen,* de aap komt uit de mouw; *der - sieht ihm aus den Augen,* de schalkachtigheid kijkt uit zijne oogen.

Schälkelei, (*-en*) v., Z. *Schalkhaftigkeit.*

Schalkhalft, schalkisch, bijv. nw. schalksch, loos, schelmachtig, geslepen, doortrapt.

Schalkh(aftigk)eit, v., z. m. schalkachtigheid, geslepenheid, doortraptheid v.; 2. (mv. *-en*), guitenstreek m., schelmerij v.

Schalkig, bijv. nw., Z. *schalkhaft.*

Schalk-leiste, (*-n*) v. (Zeew.) rand m. van de presenning; *-knötchen* o. mv. waterblaasjes o. mv. op de huid; 2. goed gewassen maar leege kool v.

Schalkopf, (*-(e)s*, mv. *Schalköpfe*) m. leeghoofd o., domkop, weetniet m.

Schalks-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. schalksche, schelmachtige blik m.; *-äugig* bijv. nw. schalksche oogen hebbende; *-deckel* m. (fig. Scherts.) voorwendsel, uitvlucht o.; *-frage* v. schalksche vraag v.; *-freude* v. vreugde, leedvermaak o. over het leed van anderen; *-freund* m. geveinsde vriend, huichelachtige vriend m.; *-herz* o. geveinsd hart o.; *-knecht* m. (H. S.) trouwelooze knecht m.; 2. knecht m. die zijn plicht vergeet; *-narr* m. hij die voorgek speelt, zich dom houdt, grappenmaker m.; *-ohr* o. luistervink m.; it. hij die zich doof houdt; *-rath* m. trouwelooze raad m., geveinsd aanbod o.

Schall, (*-(e)s*, mv. *Schälle*) m. klank m., geluid o., schal m., geschetter o.; (van trommels), gerolfel o., Z. *Klang; einen - geben,* Z. *schallen; fröhlicher -,* vreugdekreet m.; *leerer -,* inhoudslooze woorden.

Schall-becken, (*-kens*, mv. *-ken*) o. cimbaal of cimbel v., klankbekken o.; *-boden* m., Z. *Klangboden; -brechung* v. klankbreking v.; *-brett* o. klandbord o.

Schallen, (*schallte, geschallt* en *scholl, geschollen*) o. ww. reg. en onr., m. *h.* klinken, luiden, geluid geven of maken, weergalmen; *ein -des Gelächter aufschlagen,* uitbarsten van het lachen; *-d,* (van de stem), helder, doordringend; (van eene kerk), weerklinkend, goed klinkend, sterk resonneerend; *-der Beifall* luide bijval; (Jachtw.) geluid geven, aanslaan, Z. *melden;* II. bedr. ww. (van klokken) *etw. -,* luid klinkend verkondigen.

Schall-ente, (*-n*) v. schollevaar m., Z. *Quakente;* 2. *Löffelente; -gelächter* o. schaterlach m.; *-gewölbe* o. gewelf o. dat op den weerklank gebouwd is; *-glas* o. straalbrekingsglas o.; *-horn* o. wijd gedeelte o. van den jachthoren; 2. bazuin, hobo v.; *-lehre* v. geluidsleer, leer

v. van het geluid; *-loch* o. (van eene viool of een klokkentoren), galmgat o.; *-los* bijv. nw. niet klinkend, geen geluid gevend; *-masz* o., *-messer* m. (Muz.) klankmeter m.; *-rohr* o. spreekbuis, trompet v.; *-strahl* m. (Nat.) geluidsgolf v.; *-stück* o., *-trichter* m. onderstuk o. van een horen, eene trompet; *-welle* v. golving v. van het geluid; *-werkzeug* o. blaasinstrument o.; *-wort* o. klanknabootsend woord o.

Schalm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) lijst v. om de luiken; (Jachtw.) voor beweiding bestemd gedeelte van het bosch; *-baum* m. gemerkte boom m.

Schalmei, (*-en*) v. schalmei, herderspijp, hobo v.; (Org.) schalmei v.

Schalmeien, (*schalmeite, geschalmeit*) o. ww. op de schalmei blazen, schalmei spelen.

Schalmeienrohr, (*-rohr(e)s*, mv. *-röhre*) o. riet o., rieten pijp v. van eene schalmei.

Schalmeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Boschw.) merkijzer o., woudhamer m.

Schalmen, (*schalmte, geschalmt*) bedr. ww. *einen Baum -*, ontschorsen, den bast afhalen; (Boschw.) door het uitsnijden van een gedeelte schors merken; (Zeew.) met latwerk of eene lijst beslaan.

Schal-muschel, (*-n*) v. mosselschelp v.; *-obst* o. schilvruchten v. mv.; *-ohr* o. (Hoefsm.) te groot oor o.; 2. hangoor, loboor o. (een paard).

Schalong, (*-(e)s*) m., z.m. (Hand.) fijne serge of sarge v.

Schalotte, (*-n*) v. (Pl.) chalotte, sausiook o.

Schalotten-blume, (*-n*) v. windanemoon v.; *-gras* o. voedergras o.; *-zwiebel* v., Z. *Schalotte.*

Schälpflug, (*-pflug(e)s*, mv. *-pflüge*) m. ploeg m. om braakland te ploegen.

Schalstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schaalsteen m., mengsel van lei en koolzure kalk.

Schalt-bahre, (*-n*) v. kruiwagen m.; *-buchstabe* m. ingelaschte letter v.

Schalten, (*schaltete, geschaltet*) o. ww., m. *h.* (van rivierschepen), stroomopwaarts varen; 2. bedr. ww. *ein Schiff -*, tegen stroom oprichten; 3. o. ww. *mit jemn.* of *etw. -*, beschikken over, beheerschen, naar willekeur besturen; *jem. - und walten lassen*, iem. laten doen en laten wat hij wil, naar goedvinden laten huishouden.

Schalter, (*-s*, mv. *Schalter*) m. (veroud.) bestuurder m.; *Staatsschalter*, rijksbestuurder m.; 2. Z. *Ruderstange*; 3. schuif v., waarmede een raampje bijv. in eene deur, in het geheele raam gesloten wordt; *- auf der Briefpost, zwischen Küche und Speisezimmer*, raampje o. &.; *Thüren und - waren geschlossen*, deuren en vensters &; *Brief-*, brievenbus v.; *Speicher-*, zolderluik o.

Schalthier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schaaldier, schelpdier o.; *-kenner* m. schelpdierkenner m.; *-kunde, -lehre* v. leer v. der schelpdieren, schelpleer v.

Schalt-jahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Tijdr.) ingelascht jaar, schrikkeljaar o.; *-monat* m. ingelaschte maand v.; it. schrikkelmaand v., Februari m.; *-satz* m. (Spraakk.) ingelaschte volzin, volzin m. tusschen twee haakjes; *-tag* m. ingelaschte dag m.; it. schrikkeldag m.

Schaltung, (*-en*) v., Z. *schalten*; it. vrije beschikking v., willekeurig beheer o.; *Recht der freien -*, recht o. om vrij te beschikken.

Schalt-wort, (*-wort(e)s*, mv. *-wörter*) o. ingelascht woord o.; *-zeile* v. ingelaschte regel m.

Schalung, (*-en*) v. (Waterb.) bekleeding, bevestiging v. van een dijk.

Schaluppe, (*-n*) v. sloep v.

Schal-wage, (*-n*) v. weegschaal v.; *-wand* v. (waterdichte) bekleeding v. met planken; *-weide* v. amandelwilg m.; *-werk* o. (van een dijk), bekleeding v. met planken; (van een korenzolder), beschieting v. met planken; *-witz* m. flauwe, laffe geestigheid, aardigheid v.; *-wurm* m., Z. *Schalthier.*

Schalzahn, (*-zahn(e)s*, mv. *-zähne*) m. afgebrokkelde tand, aangestoken tand m.

Scham, v., z. m. schaamdeelen, geslachtsdeelen o. mv.; *männliche -*, roede v.; *seine - nicht können bedecken*, zijne naaktheid, schamelheid v. niet kunnen dekken; 2. (w. i. gebr.) schande v., schimp m., oneer v.; *- und Schande*, schimp en schande; 3. schaamte, beschaamdheid, schaamachtigheid v., gevoel o. van schaamte; *über etw.-empfinden*, schaamte gevoelen, zich schamen; *falsche -*, valsche schaamte; *vor - röthen*, van schaamte blozen; *alle - abgethan, in sich erstickt haben*, geene schaamte in het lijf hebben; *nicht -, nicht Gram haben*, zich voor niets schamen en om niets bekommeren.

Schamade, (*-n*) v. (Krijgsw.) overgaafmarsch m., chamade v.; *-schlagen*, met de trommel een teeken geven dat de belegerde stad wil onderhandelen.

Schamane, (*-n*, mv. *-n*) m. Tartaarsche priester, toovenaar m,

Schamapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. wit en roodachtige wijnappel m.

Scham-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. toompje o. der voorhuid van de roede; *-bändchen* (verkl.) o., Z. *-band*; *-bein* o. schaambeen o.

Schambein-höcker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. schaambeenknobbeltje o.; *-muskel* m. kamspier v.; *-verbindung* v. schaambeenverbinding v.

Scham(blut)-ader, (*-n*) v. schaamader v.; *-arterie* v. schaamslagader v.

Scham-bug, (*-bug(e)s*, mv. *-büge*) m. lies v.; *-drüse* v. liesklier v.

Schämel, (*-s*, mv. *Schämel*) m. (aan eene koets), dwarshout o., zitbank v., bok m.; (voor de voeten), voetbankje o.; (Vest.) trap v., gang m. achter de borstwering; (van een zaagmolen), zaagslede v.; (Art.) (van een mortier), schraag v.; (Giet.) staart m. van den blaasbalg; (Wev.) bankje, krukje o., weversslot o., trede v. van het weefgetouw.

Schämel-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. poot m. van een bankje of krukje; *-bohrer* m. lepelboor v.; *-geld* o. plaatsgeld, standplaatsgeld o.; *-mörser* m. mortier m. met vastgegoten voetstuk.

Schämen (sich), (*schämte, geschämt*) wed. ww. zich schamen, schaamte gevoelen; *sich in die Seele, ins Herz (hinein) -*, zich in zijn hart schamen; *pfui! schämedich*, foei, schaam u wat; *sich wegen, über etw. -*, zich over iets schamen, beschaamd zijn, met beschaamde kaken staan; *sich vor Niemand -*, zich voor niemand schamen; *sich eines Falles -*, beschaamd zijn, blozen wegens; *sich an einem nicht zu - haben*, zich over iem. niet behoeven te schamen; *ich schäme mich es zu gestehen*, ik schaam mij dat ik bekennen moet, tot mijne schande moet ik bekennen.

Scham-erregend, bijv. nw. schandelijk; *-erröthen* o., Z. *-röthe*; *-gang* m. scheede, moederscheede v.; *-gefühl* o. gevoel o. van schaamte; *-gegend* v. (Ontlk.) schaamstreek v.; *-glied* o., Z. *Scham* (1); *-haar* o. haar o. van de schaamdeelen.

Schamhaft, (*-er*, *-(e)st*) bijv. nw. schaamachtig, zedig, eerbaar, kuisch.

Schamhaftigkeit, v., z. m. zedigheid, eerbaarheid, kuischheid, bedeesdheid v.; *falsche, unzeitige -*, valsche schaamte v.

Scham-hügel, (*-hügels*, mv. *-hügel*) m. (Ontlk.) venusberg, venusheuvel m.; *-knochen* m. schaambeen o.

Schamknochen-ast, (*-ast(e)s*, mv. *-äste*) m. tak m. van het schaambeen; *-fuge* v. schaambeenverbinding v.; *-stachel* m. schaambeendoorn m.

Scham-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. (Pl.) schaamkruid o., stinkende ganzevoet m.; *-lefzen, -lippen* v. mv. waterlippen v. mv. der lijfmoeder; *-leiste* m. bilnaad m.

Schämlich, bijv. en b., Z. *schamhaft.*

Scham-los, (*-er*, *-est*) bijv. nw. schaamteloos, onbeschaamd, vuil, oneerbaar, onkuisch; *-losigkeit* (mv. *—en*) v. schaamteloosheid, onbeschaamdheid, oneerbaarheid, onkuischheid v.; *-nerve* v. (Ontlk.) schaamzenuw v.; *-pflanze* v., Z. *Sinnpflanze*; *-ritze* v. (Ontlk.) schaamsnede, opening v. van de moederscheede; *-roth* bijv. nw. schaamrood, van schaamte blozend; *-röthe* v. eerbare schaamte v., blozen o. van bescheidenheid, bedeesdheid v.; *-seite* v., Z. *-bug*; *-theile* m. mv. schaamdeelen o. mv.; *-zünglein* o. (Ontlk.) kittelaar m.

Schand-altar, (*-altar(e)s*, mv. *-altare* of *-altäre*) m. (H. S.) gruwelaltaar o., heidenaltaar o.; *-balg* m. bastaard m.; (Scheldw.) leelijke vent m., leelijkerd m.; 2. lichtekooi, hoer v.

Schandbar, bijv. nw., Z. *schändlich* (fig.).

Schand-bild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. gemeen beeld, leelijk beeld o.; *-bube* m. gemeene,liederlijke vent m.; *-buch* o. gemeen boek, schandelijk boek o.; *-bühne* v. kaak v., schandpaal m., schavot o., *-deckel* m. bemanteling v. der schande; dekmantel m. voor de schande; (Zeew.) potdeksel, schanddek, dolboord o.

Schande, v., z. m. schande, oneer v.; *etw. zu -(n) machen*, bederven; *zu -n gehen*, (van zaken), bederven, bedorven worden; *jem. zu -n prügeln*, iem. met slagen terdeeg mishandelen; *ein Schiff zu -n schieszen*, doorboren; *sich zu -n arbeiten, laufen*, zich afbeulen; *ein Pferd zu -n reiten*, door te hard rijden bederven, doodrijden, afjakkeren; 2. grove beleediging v.; 3. smet, vlek, schande, onteering v.; *welch eine -!*, welk eene schande; *das ist of gereicht ihm zur -*, dat strekt hem tot schande; (Spr.) *Armuth ist keine -*, armoede is geen schande; *jemn. eine - anthun*, iem. schande aandoen; it. *alle - anthun*, met schande overladen; *- einlegen*, oneer inleggen, zich schande op den hals halen; *ein Mädchen in - bringen*, onteeren, verkrachten; *zu seiner -*, tot zijne schande; *zu -n werden*, beschaamd worden, met beschaamde kaken staan; *etw. -n halber thun*, om schande te voorkomen, eershalve; *jemn. alle - nachsagen*, allerlei kwaad van iem. vertellen; *- treiben*, ongeoorloofden omgang met vrouwen hebben; 4. Z. *Scham* (2); it. schandelijke daad, misdaad, schanddaad v.; II. (*-n*) v. (Bouwk.) riool, afvoerkanaal o.; 2. kruiszeel o., Z. *Schulterjoch;* 3. lap m. linnen of laken om de handvat van een strijkijzer.

Schänden, (*schändete, geschändet*) bedr. ww. schenden, kwetsen, verminken; *einen Baum & -*, beschadigen; *das Gesicht -*, mismaken; 2. beleedigen, bezoedelen, onteeren, krenken; *seinen Namen -*, onteeren; *ein Mädchen -*, verkrachten, onteeren;*einen Knaben -*, schenden; *geheiligte Dinge -*, ontheiligen, ontwijden; *den Sabbath -*, schenden; *seine Ehre -*, Z. *sich -;* (Spr.) *Armuth schändet nicht*, armoede is geene schande; 3. Z. *schimpfen;* II. wed. ww. *sich selbst -*, zich zelven onteeren, zich met schande overladen; 2. zich verminken, zich zelve(n) schenden.

Schänder, (*-s*, mv. *Schänder*) m., **-in,** (*-nen*) v. schender, ontheiliger m., schendster, ontheiligster v.

Schandfleck, (*-ens*, mv. *-en*) m. (fig.) schandvlek, smet v., hoon, smaad m., bezoedeling v.; *sich einen - anhängen*, zijn naam, zijne eer bezoedelen; *der - seiner Familie sein*, schandvlek, schande v.

Schand-friede, (*-ns*, mv. *-n*) m. schandelijke vrede m.; *-gebot* o. (Volkst.) schandelijk aanbod, bod o. onder de waarde; *-gedicht* o. gemeen gedicht, ontuchtig lied o.; *-geld* o. (gemeenz.) loon o. vau eerloosheid, schandelijk verkregen geld o.; 2. lage prijs, spotprijs m.; *um ein — verkaufen*, voor een spotprijs verkoopen; *-gemälde* o. ontuchtige schilderij v.; 2. gemeene, beleedigende schilderij v.; *-geschichte* v. (verkl. *-geschichtchen* o.) ontuchtige geschiedenis, gemeene vertelling v.; 2. vuile geschiedenis v.; *-gesell* m., Z. *-bube; -glocke* v. klok v. die geluid wordt, wanneer een misdadiger naar de strafplaats gebracht of de stad uitgezet wordt; *-kauf* m. eerlooze aankoop m.; 2. aankoop m. voor zeer lagen prijs; *-krieg* m. schandelijke oorlog m.; *-laster* o. schandelijke ondeugd v.; *-leben* o. ongeregeld, schandelijk, ontuchtig leven o.

Schändiren, (*schändirte, schändirt*) bedr. ww., Z. *schänden.*

Schändlich, (*-er, -st*) bijv. en b. schandelijk,onteerend,onbeschaamd, vuil, laag, gemeen, hondsch, op eene lage, schandelijke manier; *ein -er Mensch*, gemeen, vuil, ontuchtig; *- leben, handeln*, ontuchtig, schandelijk; *-er Tod*, schandelijk, onteerend; *-keit* v. schandelijkheid, laagheid, gemeenheid v.

Schand-lied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. ontuchtig lied o.; *-lüge* v. schandelijke leugen v.; *-lügner* m. gemeene leugenaar m.; *-lust* m. schandelijk vermaak o.; *-mal* o. schandvlek v., brandmerk o.; *-maul* o. lasterbek m., lastertong v.; *-mittel* o. schandelijk middel o.; *-name* m. schandnaam, scheldnaam m.; *-ort* m. schandplaats v.; *-pfahl* m. schandpaal m., kaak v.; 2. Z. *-säule; -preis* m. buitengewoon lage prijs m.; *-rede* v. ontuchtige rede v., gemeen gesprek o.; *-säule* v. schandpaal m.; (fig.) onteerend gedenkteeken o.; *-schnauze* v., Z. *-maul; -schrift* v. schandelijk schrift, gemeen geschrift o.; 2. schimpschrift, schotschrift o.; *-sprache* v. gemeene taal, schandelijke taal v.; *-stein* m. steen m. als herinnering aan eene schandelijke daad; it. Z. *-pfahl; -stück* o. ontuchtig stuk, gemeen stuk, schandelijk stuk o.; *-that* v. schanddaad, wandaad, schandelijke daad v.; *-titel* m. schandelijke titel m.; *-tod* m. schandelijke dood m.

Schändung, (*-en*) v., Z. *schänden;* it. schending, schennis, heiligschennis, verkrachting, onteering, eerlooze handeling v.

Schand-volk, (*-(e)s*) o., z. m. gemeene volk o., gemeen o.; *-weib* o. gemeene vrouw v., Z. *-balg* (2); *-winkel* m. kroeg v., krot o., gemeene plaats v., bordeel o.; *-wort* o. gemeen woord o.; 2. scheldwoord o.; *-wurz* v. gemeene smeerwortel, waalwortel m.; *-zeichen* o., Z. *-mal.*

Schäne, (*-n*) v. (Mand.) geschilde teen v., wilgetak m.

Schank, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Weinschank.*

Schanker, (*-s*) m., z. m. (Heelk.) venerische kanker m.

Schanne, (*-n*) v. juk o. (om water te dragen).

Schanz-arbeit, (*-en*) v. werken o. aan de verschansingen of vestingwerken; (Ger.) kruiwagen m., kruiwagenstraf v.; *-arbeiter* m. schansgraver, pionnier m.

Schanze, (*-n*) v. (Vest.) schans v., fort o., schanskorf m.; *auf die - geschickt werden*, tot den kruiwagen of tot kruiwagenstraf veroordeeld worden; 2. (Zeew.) halfdek o.; 3. (Sp.) kans v., inzet m., dobbelspel, hazardspel o.; *auf seine - sehen*, op zijn spel letten; *die - versehen*, een verkeerden zet doen, eene verkeerde kaart trekken; (fig.) de kans verkijken; *sein Leben in die - schlagen*, zijn leven wagen; *Alles auf eine - setzen*, al zijn vermogen op eene kans wagen, alles op eene kaart zetten; 4. Z. *Mummenschanz.*

Schanzen, (*schanzte, geschanzt*) o. ww., m. *h.* aan de vestingwerken arbeiden; (fig.,gemeenz.) zwaar werken;(Sp.) dobbelen, spelen, winnen, kans hebben.

Schanzer, (*-s*, mv. *Schanzer*) m. schansgraver, pionnier, galeiboef m.

Schanz-geräth, (*-(e)s*) o., z. m. werktuigen o. mv. tot het schansgraven benoodigd; *-gräber* m., Z. *-arbeiter; -kleid* o. (Zeew.) schanskleed o., zeilschans v., schansdek o.; *-korb* m. schanskorf m.; *Werk von -körben*, bedekking, verschansing v. met schanskorven;*-krone* v. walkroon v.; *-kunst* v. vestingbouwkunde v.; *-läufer* m. schanslooper m., overjas v. zonder knoopen, kapotjas v.; (van vrouwen), ruime japon v.; *-netz* o. vinkennet o.; 2. Z. *-kleid; -pfahl* m. schanspaal m., palissade v.; *-sack* m. zandzak m.

Schanzung, (*-en*) v., Z. *schanzen;* it. verschansing v.

Schanz-wehr, (*-en*) v. slagboom, hinderpaal m., grens v.; *-werk* o. bolwerk, vestingwerk, schanswerk o.; *-zeug* o., Z. *-geräth.*

Schappel, (*-s*, mv. *Schappel*) m. (Volkst.) rozenkrans m., scapulier o.

Schar, (*-en*) v. schaar, menigte v.; 2. troep m., bende v.; (Jachtw.) troep m. wild; *in of zu -en*, Z. *scharenweise; eine - Truppen*, afdeeling v.;*himmlische -*, heir o. der engelen, hemelsch heir o.; *die feindlichen -en*, vijandelijke troepen m. mv., legers o. mv.; II. Z. *Pflug;* 2. (Bergw.) insnijding v.

Schär, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wol v.

Scharade, (*-n*) v. lettergrepenraadsel o., charade v.

Scharbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. ploeghout, kouterhout o.

Scharbe, (*-n*) v. (Nat. hist.) zeeraaf, waterraaf v.; 2. kleine duikelaar m.; (Bergw.) eerste ontgraving v.

Scharbe-brett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Kookk.) snijplank v., hakbord o.; *-kohl* m. of *-kraut* o. gehakte kool v.; *-messer* o. hakmes o.

Scharben,schärben, (*scharbte, gescharbt* en *schärbte, geschärbt*) bedr. ww. *Kraut & -*, in kleine stukjes hakken, snijden, kerven, Z. *schaben.*

Scharbock, (*-(e)s*) m., z. m. scheurbuik m.; *-krank* bijv. nw. met scheurbuik behept; *-mittel* o. middel o. tegen scheurbuik.

Scharbock(s)-heil, (*-s*) o.,z.m.

Z. *-kraut;* *-klee* m. waterdrieblad o., bitterklaver v.; *-kraut* o. lepelblad o.

Schar-bolten, (*-tens,* mv. *-ten*), **-bolzen,** (*-zens,* mv. *-zen*) m. bout m. tot het vasthouden der schaar.

Scharde, (*-n*) v. heilbot v.

Schardeich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Waterb.) dijk m. die het meest aan den vloed is blootgesteld.

Schare, (*-n*) v. stutpaal, schoorpaal m.

Scharen, (*scharte, geschart*) bedr. ww. scharen, verzamelen, vereenigen; 2. in hoopen of troepen verdeelen; II. wed. ww. *sich* -, zich scharen, zich vereenigen; (Bergw.) *sich* -, zich vereenigen, in elk. loopen.

Scharenweise, bijv. en b. bij troepen, bij hoopen, schaarsgewijs, in menigte.

Scharf, (*schärfer, schärfst*) bijv. en b. (van een mes &), scherp, snijdend; (van punten), scherp, spits, puntig; (van wapenen), scherp, geslepen; - *machen,* scherpen, slijpen; (Bouwk.) *-e Kante,* scherpe kant; - *behauen,* kantrechten; (Meetk.) *-er Winkel,* scherp; (Zeew.) - *gebaut,* fijn; (Pl.) scherp, ruw, hobbelig; 2. (fig.) (van den smaak), scherp, bijtend; (van zout), scherp, bijtend; (van sappen), scherp, prikkelend; (van loog), scherp, sterk; (van een bevel), streng; (van een verwijt), scherp, hard, gestreng; (van straf), hard, gestreng; *jem.* - *behandeln,* - *mit jemn. verfahren,* iem. ruw behandelen, gestreng behandelen; *etw. auf's schärfste untersuchen,* ten strengste, nauwkeurig; - *wagen,* nauwkeurig; *jem.* - *bewachen,* streng bewaken; *etw.* - *verbieten,* ten strengste; *jem.* - *anreden,* ruw; - *gegen Kinder sein,* gestreng zijn; *jemn. etw.* - *einbinden,* ten strengste bevelen; (Rechtspr.) *-e Frage,* pijnlijk; - *sehen* of *ein -es Gesicht haben,* een scherp gezicht hebben; *-er Blick,* scherp, doordringend; (fig.) doordringende geest m.; *jem.* - *ansehen,* scherp, met doordringenden blik aanzien; 3. (van het verstand), gezond, scherp, diep; (van het geheugen), sterk; - *denken,* ernstig nadenken; 4. (van het gehoor), scherp, fijn, sterk; (van het geluid), doordringend, schel, duidelijk; *-er Husten,* scherp; (Spraakk.) scherp; *-es Betonungszeichen,* scherp toonteeken; - *gehen,* snel, gauw, hard loopen; - *fahren,* hard rijden; - *arbeiten,* vlug; *es ging* - *her,* het ging er geducht langs; - *laden,* scherp; - *schieszen,* met scherp schieten; *-er Schuss,* Z. *-schuss; ein Pferd* - *beschlagen,* scherp beslaan, op scherp zetten.

Scharf, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zeew.) broeking v.; (Nag.) *klein* -, spijker m. van 1½ duim; *grosz* -, spijker van 2½ duim; (Art.) scherp o.; *mit* - *geladene Kanone,* met scherp geladen; *loses* -, schroot o., hagel m.

Scharf-bauch, (*-bauch(e)s,* mv. *-bäuche*) m. spitsbuik m.; *-blätt(er)ig* bijv. nw. met scherpe bladeren; *-blick* m. scherp gezicht o.; (fig.) scherpziende blik m., doorzicht o.; *-bolzen* m. scherpe bout m., puntige spijker m.; *-dornig* bijv. nw. met scherpe dorens; *-dornraupe* v. stekelrups v.

Schärfe, (*-n*) v. (van een mes &), scherpte, scherpheid v.; (van den zin), nauwkeurigheid, fijnheid v.; (van het geheugen), sterkte v.; (van het gehoor), fijnheid, scherpte v.; (van rechters), gestrengheid v.; (Mol.) snijdende o.; 2. snijdende kant m.; *die* - *verlieren,* bot worden; 3. (aan den hoef van een paard &), scherpe voorkant, toonwand m.; (van een huis), hoekige o.; (fig.) gestrengheid, wreedheid v.

Scharf-eckig, bijv. nw. scherphoekig; *—er Stein,* scherpkantig, met scherpe kanten; *-eisen* o. (Zeew.) kalfaatijzer o., voegbeitel m.

Schärfen, (*schärfte, geschärft*), bedr. ww. (Boekb.) *das Leder* -, dunnen; 2. *Messer* -, slijpen, scherpen, scherp maken, aanzetten; *eine Säge* -, scherpen, vijlen; (Mol.) *Mühlsteine* -, scherpen, billen; *Hufeisen* -, scherpen; *eine Feder* -, versterken; (fig.) *das Gesicht* -, versterken; *eine Speise* -, sterker maken; *die Esslust* -, opwekken; *den Verstand* -, scherpen; *das Gehör* -, fijner maken, scherpen; (Spraakk.) vlug uitspreken, scherp uitspreken; *eine Strafe* -, strenger maken, vergrooten, verzwaren; *einen Befehl* -, streng maken; *jemn. das Gewissen* -, iem. ernstig toespreken; II. wed. ww. *sich an etw.* -, zich wonden, zich schrammen, het vel afscheuren.

Scharf-gespitzt, bijv. en b. scherp gepunt; 2. (Nat. hist.) stekelpuntig; *-hakig* bijv. nw. met scherpe haken; *-hammer* m. koperen hamer m. tot het uitdiepen der ketels.

Schärf-hobel, (*-hobels,* mv. *-hobel*) m. (Meub.) roffelschaaf v., voorlooper m.; *-kammer* v. (in papiermolens), kamer v. om het papier te snijden.

Scharf-kantig, bijv. nw. scherpkantig, met scherpe kanten; *-klauig* bijv. nw. met scherpe klauwen; *-klingend* bijv. nw. scherp klinkend, doordringend; *-kohl* m., *-kraut* o. scherpkruid o.; *-lautend* bijv. nw. scherp klinkend, scherp.

Schärflich, bijv. nw. meer of min scherp van smaak.

Schärfmesser, (*-messers,* mv. *-messer*) o. besnijmes o., snoeimes o.

Scharfrennen, (*-rennens,* mv. *-rennen*) o. tornooispel o. met scherpe wapens.

Scharfrichter, (*-richters,* mv. *-richter*) m. scherprechter, beul m.; *-amt* o. scherprechtersambt o.

Scharfrichterei, (*-en*) v. betrekking v., ambt o. van scherprechter; 2. woning v. van den scherprechter.

Scharfrichter-haus, (*-hauses,* mv. *-häuser*) o., **-swohnung,** (*-en*) v., Z. *Scharfrichterei* (2).

Scharf-riechend, bijv. nw. scherp riekend, een sterken reuk van zich gevende; *-schieszen* o. scherp schieten, schieten o. met scherp; *-schmeckend* bijv. nw. scherp, wrang smakend, bijtend; *-schneidend, -schneidig* bijv. nw. scherp, scherp snijdend; *-schuss* m. met scherp geladen schot, geweerschot o.; *-schütz, -schütze* m. scherpschutter, geweerschutter m.; (Jachtw.), Z. *Grenzjäger; -sehend* bijv. nw., Z. *-sichtig; -sicht* v., Z. *-sichtigkeit; -sichtig* bijv. nw. scherpziend; (fig.) helderziend, schrander, doordringend; *-sichtigkeit* v. scherpziend gezicht o.; (fig.) Z. *-blick; -sinn* m. scherpzinnigheid, schranderheid v., doordringende geest m.; *-sinnig* bijv. nw. scherpzinnig, schrander; *-sinnigkeit* v., Z. *-sinn; -spitze* v. scherpe punt v.; *-spitzig* bijv. nw. met scherpe punt.

Schärfstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. boekbindersteen m. om het leder uit te dunnen.

Schärfung, (*-en*) v., Z. *schärfen;* it. opscherping, verzwaring, strengere behandeling v.

Scharf-wink(e)lig, bijv. nw. Z. *-eckig; -zackig* bijv. nw. met scherpe punten; *-zähnig* bijv. nw. scherp getand, met scherpe tanden.

Schärfzeichen, (*-chens,* mv. *-chen*) o. (Spraakk.) scherp toonteeken o.

Schärge, Schärgen, Z. *Scherge.*

Scharkluft, (*-klüfte*) v. kloof, groeve v. die met eene andere kruist; *-kramme* v. ploegschaarkram v.; *-kreuz* o. (Bergw.) kruisen o. van twee mijngangen.

Scharlach, (*-(e)s*) m., z. m. scharlaken, karmozijn o.; (Pl.) Z. *-kraut.*

Scharlach-artig, bijv. nw. scharlakenachtig; (Gen.) scharlakenkoortsachtig; *-(beer)baum* m. steeneik m.; *-beere* v. scharlakenbezie, cochenille v.; (Volkst.) konzenielje v.; *-blume* v. scharlakenbloem, vurige liefde v.

Scharlachen, bijv. en b. scharlakenrood, karmozijnrood.

Scharlach-farbe, (*-n*) v. scharlakenkleur v., scharlakenrood o.; (Verv.) cochenillerood o.; *-farben* bijv. nw. scharlakenrood, karmozijnrood; *-färber* m. scharlakenverver m.; *-fieber* o. scharlakenkoorts v.; *-friesel* m. purperkoorts v.; *-gesicht* o. rood gezicht o.; *-kehlchen* o. (Nat. hist.) roodborstje o.; *-kessel* m. (Verv.) scharlakenroodketel m.; *-korn* o., Z. *-beere;* *-kraut* o. scharleikruid o., algoede v.; *-laus* v. cochenille v.; 2. kermes o.; *-lilie* v. waterhalm, schachthalm m., Oostersche narcislelie v.; *-mohn* m. roode papaver v.; *-nessel* v. boschandoren m.; *-roth* bijv. nw. scharlakenrood, zoo rood al scharlaken; *-roth* o., *-röthe* v. scharlakenrood o.; *-staude* v. (Pl.) cochenilleboom, cochenillestruik m.; *-taube* v. Oostindische duif v.; *-tuch* o. scharlakenrood laken of doek o.; *-vogel* m. scharlakenroode vogel m.; it. scharlakenroode papegaai m.; *-wurm* m., Z. *-laus.*

Scharlei, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Pl.) scharlei v., scharleikruid o.

Scharlenzen, (*scharlenzte, gescharlenzt*) o. ww., Z *schlendern.*

Scharling, Schärling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. heelkruid o.

Scharmeister, (*-sters,* mv. *-ster*) m. aanvoerder m. van een troep, kapitein m.

Scharmützel, (*-s,* mv. *Scharmützel*) o. (Krijgsw.) schermutseling v., voorpostengevecht o.; 2. (gemeenz.) papieren zakje, toetje o.

Scharmützeln, scharmuziren, (*scharmützelte, gescharmützelt* en *scharmuzirte, scharmuzirt*) o. ww., m. *h.* schermutselen.

Scharmützler, (*-s,* mv. *Scharmützler*) m. schermutselaar, tirailleur m.

Scharnagel, (*-nagels,* mv. *-nägel*) m., Z. *Scharriegel.*

Scharnbulle, (*-n,* mv. *-n*) m. mestkever m.

Scharnier, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. scharnier o.

Scharnier-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. scharnierkram v.; *-dose* v. scharnierdoos, doos v. met scharnieren; *-eisen* o. scharnierijzer o.; *-feile* v. scharniervijl v.; *-stift* m. scharnierstift v.; *-zange* v. scharniertang, tang v. met scharnieren.

Schärpe, (*-n*) v. sjerp v., schouderband m., lijfgordel, officiersdienstgordel m.

Scharpfahl, (*-pfahl(e)s,* mv. *-pfähle*) m., Z. *Strebepfahl.*

Scharpie, v., z. m. pluksel o.

Scharrdraht, (*-draht(e)s,* mv. *-drähte*) m. (Werkt.) klepschrapper m.

Scharre, (*-n*) v. (werktuig), schrapper, krabber m., schraapijzer o.; 2. (gemeenz.) aanslag m. in potten, afschrapsel o. van potten; 3. (Nat. hist.) Z. *Misteldrossel;* it. schar v.

Scharreisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. (werktuig), Z. *Scharre;* (Zeew.) kalfaatijzer o., voegbeitel m.

Scharren, (*-s,* mv. *Scharren*) m. vleeschbank, vleeschhouwerij v., vleeschhouwerswinkel m.; 2. Z. *Brodscharren;* (Waterb.) groote of dikke paal of pijler m.

Scharren, (*scharrte, gescharrt*) o. ww., m. *h.* scharrelen, krabben; (van paarden), krabbelen; *in der Erde -,* wroeten; *nach Würmern -,* zoeken; 2. bedr. ww. krabben, bijeenkrabben, bijeenschrapen, ophoopen; *ein Loch in die Erde -,* maken, wroeten; *etw. in die Erde;* begraven; (gemeenz.) onder den grond stoppen; *den Rusz aus dem Schornstein -,* schrappen, krabben; *die Gluth unter die Asche -,* het vuur inrekenen; (fig.) Z. *zusammenscharren.*

Scharrer, (*-s,* mv. *Scharrer*) m. hij die schraapt, schrapt, krabt, trippelt, hars uitsnijdt, Z. *scharren;* (Nat. hist.) graafdier o.; (fig.) gierigaard, vrek m.

Scharrfusz, (*-fuszes,* mv. *-füsze*) m. voet m. waarmede men trappelt; 2. (fig.) compliment o., strijkage v., dienaar m.; Z. *Kratzfusz;* 3. hij die eene buiging, strijkage of dienaar maakt.

Scharrfüszeln, (*scharrfüszelte, gescharrfüszelt*) o. ww., m. *h.* buigingen, strijkages maken.

Scharrfüszler, (*-lers,* mv. *-ler*) m., Z. *Kratzfüszler.*

Schärricht, Scharrsel, (*-s*) o., z. m., Z. *Scharre* (2).

Scharriegel, (*-gels,* mv. *-gel*) m. (*fer*) m. aardgravers, kevers m. mv. die in den grond graven.

Scharrmaus, (*-mäuse*) v. graafmuis v.

Schar-sachs, (*-es,* mv. *-e*) m. (veroud.) scheermes o.; *-stock* m. zware stut, schoor m. van den mast.

Schart-deich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. ingezakte, afgeslagen dijk m.; *-stück* o. kamstuk o. van eene kuip.

Scharte, (*-n*) v. (in een mes), schaarde, schaar v. *dieser Degen hat -n,* er zijn schaarden in dien degen; *eine - in etw. machen,* bres, opening, keep v., Z. *auswetzen; -n bekommen,* schaarden krijgen; (Vest.) Z. *Schieszscharte;* (Slot.) insnijding, opening v. in den baard van een sleutel; (Pl.) Z. *Scharfenkraut.*

Scharteke, (*-n*) v. oud boek o. van weinig waarde, misdruk o.; *alte -n,* misdruk o., oude boeken o. mv.; *-nhändler* m. oude-boekenverkooper m.

Scharten-distel, (*-n*) v. haardistel v.; *-kraut* o., Z. *Scharlei;* 2. geranium, amberbloem, wouw v., duivenpoot m.; *-schnäbler* m. flamingo m.; *-zeile* v. (Art.) ledige ruimte v. tusschen twee schietgaten eener borstwering, merlon m.

Schartig, bijv. en b. vol schaarden, met tanden; (Spr.) *allzuscharf macht -,* te veel gestrengheid is nadeelig, strenge heeren regeeren niet lang.

Schartonne, (*-n*) v. laatste boei v. op de Elbe.

Schartstück, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. maanstuk o. aan den bodem van een vat.

Scharwache, (*-n*) v. wacht, nachtwacht, patrouille, ronde v.; 2. hoofdwacht v., arrest o.

Scharwachen, (*scharwachte, gescharwacht*) o. ww., m. *h.* de ronde doen, patrouilleeren; 2. slapeloos liggen.

Schar-wächter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. soldaat m. die de ronde doet, de wacht houdt; *-wage* v. (Vest.) werktuig o. om de helling van den wal te bepalen; *-weise* bijw., Z. *scherenweise; -wenzel* m., Z. *Scherwenzel.*

Scharwenzeln, (*scharwenzelte, gescharwenzelt*) o. ww., Z. *scherwenzeln.*

Scharwenzler, (*-(e)s,* mv. *Scharwenzler*) m. (Sp.) boer m. in het kaartspel; 2. hij die strijkages maakt.

Scharwerk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. werkzaamheid v. die beurtelings door mannen eener compagnie wordt verricht; (Timm.) opknapping, reparatie v.; it. werk o. dat in ledigen of verloren tijd gemaakt wordt, knutselwerk o.

Scharwerken, (*scharwerkte, gescharwerkt*) o. ww., m. *h.* als manschappen eener compagnie beurtelings werk verrichten; it. herstellen, repareeren; it. knutselen.

Schasma, (*-s,* mv. *-ta*) o. plek v. waarop men bloedige koppen gezet heeft.

Schassen, (*schasste, geschasst*) bedr. ww. verjagen, verdrijven, afdanken; 2. uitschelden.

Schasterium, (*-s,* mv. *Schasterien*) o. kerfmesje o. in den laatkop.

Schatilger, (*-s,* mv. *Schatilger*) m. schrijnwerker m.

Schatt, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (hon(n)gmaat, 132 ton v.

Schatten, (*-s,* mv. *Schatten*) m. schaduw v., lommer o.; *einen - werfen,* schaduw werpen; *der - der Bäume,* schaduw v., lommer o.; *im - spazieren gehen,* in de lommer wandelen; (Spr.) *sich vor seinem eigenen - fürchten,* voor zijne eigene schaduw bang zijn; *über seinen - springen wollen,* het onmogelijke beproeven; 2. Z. *Schattenriss;* 3. ijdele schijn m., spookbeeld o., schim v.; *nach dem - greifen, dem - nachjagen,* naar de schaduw grijpen, den schijn voor werkelijkheid houden; 4. (Teek.) schaduw v.; *Lichter und -,* licht en schaduw; *tiefe -,* donkere partijen; *etw. in - stellen,* iets in de schaduw plaatsen, minder doen uitkomen; 5. (fig.) bescherming, beschutting v.; *unter dem - des Allmächtigen,* onder de bescherming van den Almachtige.

Schatten, (*schattete, geschattet*) o. ww., m. *h.* schaduw werpen, lommer verspreiden; 2. bedr. ww., Z. *schattiren.*

Schatten-behausung, (*-en*) v. schimmenrijk, onderaardsch verblijf o.; *-beherrscher* m., Z. *-fürst; -bild* o., Z. *Trugbild;* 2. Z. *-riss;* 3. Z. *-werk; -erz* o. samengepakt zwavelzuur lood o.; *-farbe* v. donkere kleur, schaduwverf v.; *-fernrohr* o. horizontale zonnewijzer met een telescoop ter waarneming van den waren tijd; *-fisch* m. zeeomber m.; 2. rivieromber m.; 3. ombervisch m. uit het meer van Genève; *-fürst* m. vorst m. van het schimmenrijk, Pluto m.; 2. vorst m. die slechts in schijn regeert, zelf geene macht heeft; *-gang* m. lommerrijke laan v.; 2. overdekt priëel o.; *-gebend* bijv. nw. schaduwgevend, schaduwwerpend, lommerijk; *-gebung* v. (Schild.) schaduwen o., schaduwing v.; *-gefild* o. (Fabell.) schimmenrijk o.; *-gestalt* v. schaduw, schim v., spook o.; (fig.) levend geraamte o.; *-glück* o. hersenschimmig, denkbeeldig geluk o.; *-grösze* v. grootte, afmeting v. der schaduw; (fig.) denkbeeldige grootheid, schaduw v., treurig overblijfsel o. van vroegere grootheid; *-hut* m. zomerhoed m. met breeden rand, tuinhoed m.; *-käfer* m. sluipkever m.; *-könig* m. koning m. die slechts in schijn regeert; *-land* o., Z. *-reich; -leben* o. schimmenleven o.; *-leuchte* v. tooverlantaren v.; *-licht* o. halfdonker, schemerlicht o.; (Nat.) schemering v.; *-linie* v. lijn v. die den omtrek eener schaduw aanwijst, schaduwlijn, schets, afschetsing v.; *-los* bijv. nw. schaduwloos, zonder schaduw, geene schaduw werpend; *-morelle* v. morel v. die het liefst in de schaduw rijpt; *-person* v. denkbeeldig, hersenschimmig wezen o.; ijzeren bout m. die de ploegschaar vasthoudt.

Scharrkäfer, (*-käfers,* mv. *-kä-*

-*reich* bijv. en b. schaduwrijk, lommerrijk, somber; -*reich* o. schimmenrijk o., Elyzeesche velden o. mv.; (fig.) rijk o. naar den schijn; -*richter* m., Z. *Höllenrichter*; -*riss* m. (van een voorwerp), omtrek m., schets v.; (van een kop), schaduwbeeld o., silhouet v.; (fig.) schets v., vluchtig portret o.; -*scheu* bijv. nw. (van paarden), bang voor de schaduw; -*schnitt* m., Z. -*riss*; -*seite* v. (van een huis &), noordzijde v.; (van eene planeet), donkere zijde v.; (fig.) schaduwzijde v., nadeelige o.; -*spiel* o. Chineesche schimmen v. mv.; (Nat.) tooverlantaren v.; (fig.) schijntooverij, fantasmagorie v.; -*spieler* m. hij die Chineesche schimmen vertoont; -*spielkugel* v. bal m. met cilindervormig gat, waarin eene lens is aangebracht ten gebruike bij de donkere kamer; -*stufe* v. schakeering v. der schaduw; -*thal* o. lommerrijk dal o.; -*ufer* o. lommerrijke oever m.; -*uhr* v. zonnewijzer m.; -*umriss* m., Z. -*riss*; -*vertheilung* v. verdeeling v. der kleuren; -*weg* m. lommerrijke weg m.; -*welt* v., Z. -*reich*; -*werk* o. (Schild.) schaduwen o., schaduw v.; 2. (H. S.) schim, verschijning v.; (fig.) ijdele zaak, nietigheid, hersenschim v.; -*wesen*, denkbeeldig wezen o.; -*zeiger* m. naald, stift v. van den zonnewijzer.

Schätter, (-*s*, mv. *Schätter*) m., Z. *Schetter*.

Schätterig, bijv. nw. (van eene stem), scherp klinkend, schel.

Schättern, (*schätterte, geschättert*) o. ww. schetteren, schateren.

Schattig, (-*er*, -*st*) bijv. nw. schaduwrijk, lommerrijk, vol schaduw; -*er Baum*, lommerrijk, vol lommer.

Schattiren, (*schattirte, schattirt*) bedr. ww. schaduwen, de schaduwen teekenen; (Schild.) schaduwen; *die Farben* -, schakeeren; (Lakenb.) zachte overgangen maken; (Grav.) schuinsche kruisstrepen maken.

Schattir-garn, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. borduurgaren o.

Schattirung, (-*en*) v., Z. *schattiren*; it. schakeering, verdeeling v. der kleuren; 2. verminderen o. der schaduwen, schaduw v.; (Grav.) tegenarceering v.; (fig.) weerschijn m.

Schatulle, (-*n*) v. geld- of juweelenkist v.; 2. particuliere schat m. van een vorst; *königliche* -, koninklijke schatkist v.

Schatullen-gelder, o. mv. particulier geld, vermogen o.; it. spaargeld o., zakgeld o.; -*gut* o. particulier goed, eigendom o.

Schatz, (-*es*, mv. *Schätze*) m. schat, bruidsschat, staatsschat m., schatkist v., goed, vermogen o., belooning v., kostbare verzameling v., parel v., kleinood o.; *öffentlicher* -, staatskas v.; (fig.) kostbare zaak v., schat m.; (Spr.) *Gesundheit ist der beste* -, gezondheid is de grootste schat; *ein* - *von Kenntnissen*, een schat van kennis; 2. (gemeenz.) *mein* -, *mein Schätzchen!*, beste vriend m., beste vriendin v., schat m.; 3. (Fin.) Z. *Steuer*.

Schatzamt, (-*amt*(*e*)*s*, mv. -*ämter*) o., Z. *Schatzkammer* (2).

Schatzbar, bijv. nw. schatplichtig, belastingschuldig; -*keit* v. schatplichtigheid v.

Schätzbar, (-*er*, -*st*) bijv. en b. achtingswaardig, kostbaar, kostelijk; -*er*, -*ster Freund*, waarde of waardste vriend; -*keit* (mv. —*en*) v. prijs m., waarde v.; (fig.) voortreffelijkheid, achtbaarheid, verdienste v.

Schatz-collegium, (-*giums*, mv. -*gien*) o., Z. -*kammer* (2); -*einnehmer* m. rijksontvanger m.

Schätzen, (*schätzte, geschätzt*) bedr. ww., Z. *brandschatzen*; 2. (veroud.) belasting betalen; it. belasting opleggen.

Schätzen, (*schätzte, geschätzt*) bedr. ww. *ein Gut, einen Diamant* &c. -, schatten, waardeeren, taxeeren, de waarde of den prijs bepalen; *jem.* -, schatten op, meenen te bezitten, oordeelen; *etw. auf* 100 *Dukaten* -, taxeeren; *eine Waare zu hoch* -, prijzen; *der Schaden wurde auf* 100 *Gulden geschätzt*, werd getaxeerd, begroot op, Z. *anschlagen*; *wie alt schätzt man ihn*, hoe oud schat men hem?; *etw. für eine Ehre* -, Z. *halten*; *sich glücklich* -, achten; 2. achten, naar waarde schatten, op den juisten prijs stellen; *einen Freund* -, achten, achting hebben voor; *etw. zu* - *wissen*, op prijs weten te stellen; *man schätzt diesen Prediger hoch*, men acht &, men prijst &.

Schätzens-werth, -würdig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. achtingswaardig, eerbiedwaardig; -*würdigkeit* v. achtenswaardigheid v.

Schätzer, (-*s*, mv. *Schätzer*) m. schatter, waardeerder, taxateur m.; (fig.) kenner m.

Schatz-frei, bijv. nw. vrij van belasting; -*geld* o. spaargeld o.; (Fin.) Z. -*kammer* (2); -*gräber* m. schatgraver m., hij die naar verborgen schatten graaft; -*gräberei* v. schattengraven o.; -*gut* o. belastbaar goed o.; -*haus* o., Z. -*kammer*; 2. magazijn, pakhuis o.; -*herr* m., Z. *Schätzer*; -*kammer* v. schatkamer, schatkist v.; 2. departement o. van financiën, rekenkamer v.; —*schein* m. schatkistbiljet, muntbiljet o.; -*kasten* m. geldkist v.; (fig.) kostbare verzameling v., schat m., kostbaarheden v. mv.; -*kästchen*, -*kästlein* (verkl.) o. geldkistje o.; -*meister* m. betaalmeester, rentmeester, penningmeester m.; —*amt* o. ambt o., betrekking v. van betaalmeester; (van een kerkbestuur), penningmeesterschap o.; -*meisterei* v. kantoor o. van den betaalmeester, thesaurie v.; -*preis* m., Z. *Schatzungswerth*.

Schätzpreis, (-*es*, mv. -*e*) m. schatting, taxatie v., kosten m. mv. van schatting &.

Schatzrath, (-*rath*(*e*)*s*, mv. -*räthe*) m., Z. *Schatzkammer* (2); it. raadsheer m. bij de rekenkamer.

Schätzrecht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. recht o. van schatten.

Schatzschein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. -*kammerschein*; -*schreiber* m., Z. *Schatzungsschreiber*; -*tafel* v. lijst v. van taxatie.

Schätztafel, (-*n*) v. tarief o., lijst v. van de taxatiekosten.

Schatzung, (-*en*) v. belasting v.; 2. Z. *Abgabe*.

Schätzung, (-*en*) v. (van een goed), schatting, waardeering, taxatie v.; *gerichtliche* -, taxatie v., Z. *Anschlag*; (Zeew.) bestekberekening, gissing, gis v.; 2. achting v., eerbied m., ontzag o.

Schatzungs-anlage, (-*n*) v. taxatie, begrooting v.; -*anschlag* m. aanslag, overslag, hoofdelijke omslag m.; -*geld* o. uit de belastingen voortspruitend geld o.

Schätzungs-preis, -werth, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. geschatte waarde, taxatie v.; it. kosten m. mv. der taxatie.

Schatzungs-recht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. recht o. om belastingen op te leggen; -*schreiber* m. griffier, schrijver m. bij de rekenkamer.

Schatz-verwalter, (-*ters*, mv. -*ter*), **-verweser,** (-*sers*, mv. -*ser*) m. schatbewaarder, schatmeester, penningmeester, minister m. van financiën.

Schau, v., z. m. gezicht o., tentoonstelling v., tooneel o.; *zur* - *ausstellen, legen*, tentoonstellen; *Waaren zur* - *ausstellen*, uitstallen ter bezichtiging; *zur öffentlichen* - *darstehen*, publiek te kijk staan; *sich, seine Schande zur* - *stellen*, zich tentoonstellen, zijne schande aan den dag leggen; *Tagedieb zur* - *tragen*, te koop loopen met, aan iedereen bekend maken; 2. schouw, schouwing, bezichtiging, inspectie v.; *etw. auf die* -, *in die* - *nehmen*, in oogenschouw nemen, bezichtigen, inspecteeren; *auf* - *und Probe geben*, op de proef geven; *die* - *eines Leiches vornehmen*, een dijk schouwen; *der Freier geht auf die* -, de vrijer neemt een kijkje; (Zeew.) *eine* - *machen*, de vlag in sjouw hijschen; *die Flagge in* -, de vlag in sjouw!

Schau-amt, (-*amt*(*e*)*s*, mv. -*ämter*) o. ambt o., betrekking v. van keurder; 2. (verzam.) bestuur o. met de schouw of inspectie belast, -*ausstellung* v. publieke tentoonstelling v.

Schaub, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Landh.) bundel m., basje o. stroo, schoof v.; (aan eene stang), stroowisch m.; -*brett* o. ovendeur v.; -*dach* o. stroodak o.

Schau-beamte, (-*n*, mv. -*n*) m., Z. *Schauherr*; -*begier* v. lust m., begeerte v. naar vertooning; it. nieuwsgierigheid v.; 2. schouwspel o.

Schauben-bund, (-*band*(*e*)*s*, mv. -*bunde*) m. (Leid.) bundel m. stroowisschen voor het dakdekken; -*lage* v. schikking v. der stroowisschen.

Schauber, (-*s*, mv. *Schauber*) m. groot schepnet o. voor de kreeftenvangst.

Schaubhut, (-*hut*(*e*)*s*, mv. -*hüte*) m. strooien hoed m.

Schaubild, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. tentoon gesteld beeld, standbeeld o.; -*brod* o. (J. gesch.) toonbrood o.; -*bude* v. kraam, tent v. waarin iets te zien is.

-*bühne* v. tooneel o., schouwburg m., planken v. mv.; (fig.) tooneelkunst v.

Schaubwerk, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. van stroo gemaakt werk, strooien dak o.

Schauder, (-*s*, mv. *Schauder*) m. huivering, ijzing, rilling v., schrik m., afgrijzen o.; - *vor Entsetzen, vor Kälte,* huivering, ijzing, rilling v.

Schauder-bild, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. huiveringwekkend beeld o., ijselijke schilderij v.; -*gefühl* o. gevoel o. van afgrijzen; -*geheimniss* o., -*geschichte,* huivering wekkend(e) geheim o., geschiedenis v.; -*gemälde* o., Z. -*bild.*

Schauderhaft, (-*er*, -*st*) bijv. nw. huiveringwekkend, ijzingwekkend, afgrijselijk, verschrikkelijk, vreeselijk; (gemeenz.) ellendig, slecht, gruwelijk.

Schauderhaftigkeit, v., z. m. afgrijselijkheid, vreeselijkheid, gruweldaad, afschuwelijkheid v., ongehoorde daad v.

Schaudericht, schauderig, bijv. nw., Z. *schauderhaft.*

Schaudermähre, (-*n*) v. afgrijselijke geschiedenis v., huiveringwekkend verhaal, sprookje o.

Schaudern, (*schauderte, geschaudert*) o. ww., m. *h.* vor *Entsetzen* -, huiveren, beven, sidderen; *vor Freude* -, opspringen; *die Haut schauderte mir,* ik rilde, huiverde; (gemeenz.) ik kreeg kippevel; *mich of mir schaudert vor diesem Ort,* ik huiver voor die plaats.

Schauder-nacht, (-*nächte*) v., Z. *Schauernacht;* -*voll* bijv. nw., Z. -*haft.*

Schauen, (*schaute, geschaut*) o. ww., m. *h.* zien, met oplettendheid zien, beschouwen, den blik vestigen op, zoeken te herkennen; *nach etw.* -, met de oogen volgen; *in die Zukunft* -, trachten te doorgronden, in de toekomst zien; *umherr* -, rond zien; (Spr.) Z. *trauen;* 2. bezichtigen, in oogenschouw nemen; *das Brod* -, onderzoeken; II. o. zelfst., *Schauung* v. onderzoek o., bezichtiging v.

Schauende, (-*endes*, mv. -*ende*) o. staal, monster o.

Schauer, (-*s*, mv. *Schauer*) m., **-in,** (-*nen*) v. hij, zij die ziet, naziet &, Z. *schauen;* it. kijker, beschouwer m., beschouwster; (fig., H.S.) Z. *Seher;* (Zeew.) jong maatje o.

Schauer, (-*s*, mv. *Schauer*) m. toevluchtsoord o., schuilplaats v.; (voor wagens), stalletje o.

Schauer, (-*s*, mv. *Schauer*) m. regenbui, onweersbui v., plasregen m.; it. hagelbui v., windvlaag v.; 2. Z. *Schauder; es läuft mir ein* - *über die Haut,* er komt mij eene huivering, rilling v. over het lijf; (fig.) aanval m. van koorts, vlaag v. van toorn, krankzinnigheid v.; *gute of helle* -, goede oogenblikken o. mv.; (Prov.) *bei* -*n,* nu en dan, bij tusschenpoozen.

Schauer-anblick, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. ijselijk gezicht; -*bad* o. (Geu.) stortbad o.; -*bild* o., Z. *Schauderbild;* -*brett* o. linnenweversrol v. om het lijnwaad glad te strijken.

Schauerchen, (-*chens*, mv. -*chen*) o. lichte huivering v., lichte aanval m. van koorts; (Volksl.) (van kinderen), *am* - *sterben,* aan stuipen sterven.

Schauer-fieber, (-*bers*, mv. -*ber*) o. koude koorts v.; it. tusschenpoozende koorts; -*geschichte* v. ijselijke geschiedenis v.; -*holz* o., Z. *Scheuerholz.*

Schauerig, (-*er*, -*st*) bijv. nw. op veilige plaats, geborgen, beschut; 2. huiverig, rillig, koud, koortsig; *es ist mir* -, ik ben huiverig; 3. (van het weder), huiverig, koud; 4. Z. *schauderhaft.*

Schauer-kalt, bijv. nw. huiverig koud; -*kälte* v. koude v. die doet huiveren; -*leute* mv. (Zeew.) stampers, heiers m. mv.

Schauerlich, bijv. nw. doende rillen van vrees, van afgrijzen; (fig.) schrikwekkend, ijzingwekkend, akelig, vreeselijk; *mir ist so* -, ik ben zoo akelig, ik sidder, ik ben niet op mijn gemak.

Schauermannskopf, (-*kopf*(*e*)*s*, mv. -*köpfe*) m. waterknoop m. in een touw.

Schauern, (*schauerte, geschauert*) o. ww., m. *h.* (van den hagel), in buien of vlagen neervallen; *es schauerte Regen herab,* de regen viel bij stroomen neer; 2. Z. *schaudern.*

Schauer-schlange, (-*n*) v. boiquira m. (eene soort van ratelslang); -*stille* v. akelige, ijzingwekkende stilte v.; -*that* v. afschuwelijke daad v.; -*voll* bijv. nw., Z. *schauderhaft.*

Schau-essen, -gericht, (-*s*, mv. *Schauessen*) (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. pronkschotel m., die slechts ter versiering dient, niet om gegeten te worden.

Schaufel, (-*n*) v. schop, spade v.; 2. (van een roeiriem), blad o.; (van een waterrad), schepbord o.; (Tuinb.) schoffel v.; (Veea.) Z. -*geweih;* it. *die* -*n,* Z. -*zahn;* (Zeew.) (van het anker), klauw m.

Schaufel-band, (-*band*(*e*)*s*, mv. -*bänder*) o. (Slot.) zwaluwstaartvormig deurhengsel o.; -*bein* o. ongenoemd been o.; 2. (van insecten), derde lid o. van de pooten; -*blatt* o. (Pl.) schopvormig blad o.; -*bohrer* m. holboor v.; -*bürger* m. daglooner m.

Schäufelchen, Schäufelein, (verkl.) o. schopje o.

Schäufel-ente, (-*n*) v., Z. *Moderente* (2); -*förmig* bijv. nw. schopvormig, bladvormig, schepvormig; (Veea.) kruinvormig, kroonvormig; (Pl.) spadelvormig; -*gehörn,* -*geweih* o., Z. *Handgeweih;* -*hirsch* m. hert o. met breede, platte horens; -*hose* v. (Zoutz.) watervat o. tot afkoeling der schoffels.

Schaufelicht, bijv. nw., Z. *schaufelförmig.*

Schaufelig, bijv. nw. (van een rad), met schepborden.

Schaufel-kasten, (-*kastens*, mv. -*kasten*) m. (Werkt.) trommel v. van een rad; -*kranz* m. omtrek m. van een waterrad; -*kunst* v. waterwerk o. met schoffelraderen.

Schaufeln, (*schaufelte, geschaufelt*) o. ww., m. *h.* spitten, met de schop of spade werken; *auf einen Haufen* -, schoffelen; *etw. weg*-, met de schop wegwerpen; 2. bedr. ww. *Wasserräder* -, van schepborden voorzien.

Schaufel-ohr, (-(*e*)*s*, mv. -*en*) o. schopvormig oor o.; -*rad* o. scheprad, schoffelrad, rad o. met schepborden; -*recht* o. spaderecht o.; it. recht o. om op pachthoeven verbeteringen aan te brengen; it. —, -*schlag* m., Z. *Fegerecht;* 2. plaats v. waar men dat recht heeft; -*stiel* m. steel m. van de schop; -*stück* o. schouderstuk o. van een hert; -*werk* o., Z. -*kunst;* -*zahn* m. (van het hert), snijtand m.

Schaufenster, (-*sters*, m. -*ster*) o. kijkraampje o., uitkijkraam o.; 2. (Hand.) uitstallingsraam o., glazen o. mv.

Schaufeule, (-*n*) v. uil, katuil, nachtuil m.

Schaufler, (-*s*, mv. *Schaufler*) m. (Vest.) spitter, graver, schoffelaar m.; (Nat. hist.) dier o. met snijtanden.

Schaufrei, bijv. nw., -*er Deich,* goed onderhouden, onberispelijk, om niet te zien.

Schaufübren, bedr. ww. ten toon stellen, rondloopen om te laten zien.

Schau-führung, v., Z. *schauführen;* -*gang* m. galerij v.; -*gebung* v., Z. -*stellung;* -*gebühr* v. entreegeld o.; -*gefecht* o. openbaar gevecht o. van worstelaars; -*geld* o. muntstukje o., spaarpenning, gedenkpenning, pronkpenning m., entreegeld o.; -*gepränge* o., Z. *Gepränge;* -*gericht* o., Z. -*essen;* -*gerüst* o. verhevene plaats, tribune v. voor de toeschouwers, tooneel o., planken v. mv.; (Regtspr.) schavot o.; -*glas* o. kijkglas o., kijker m., lorgnet o.; -*groschen* m., Z. -*münze;* -*haus* o. komedie v., schouwburg m.; -*herr* m. opzichter, opziener, inspecteur m.; -*kästchen* o. kijkkastje o.

Schauke, (-*n*) v. (Zeew.) kielvloed, drijvende bak m. van den kalfateraar.

Schaukel, (-*n*) v. schommel, schopstoel, schoengel m., wip v., slingerkoord o.; -*brett* o., Z. *Schaukel.*

Schaukeln, (*schaukelte, geschaukelt*) o. ww., m. *h.* schommelen, slingeren; (van schepen), stampen, heien; *mit dem Kahne* -, de boot doen stampen; *auf einem Schaukelbrette* -, schommelen, wippen; 2. bedr. ww. *jem. auf einem* of *mit dem Stuhle* -, slingeren; 3. wed. ww. *sich auf einer hängenden Schaukel* -, schommelen.

Schaukel-pferd, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (voor kinderen), hobbelpaard o.; -*stuhl* m. schommelstoel, wipstoel m.; -*system* o. basculestelsel, weifelen o. in de politiek; -*trab* m. (Rijk.) kleine draf, telgang, telpas m.

Schaukler, (-*s*, mv. *Schaukler*) m. schommelaar, slingeraar m.; (Dichtk.) choriambus m., trippelmaat v.

Schau-kreis, (-*es*, mv. -*e*) m. kring m. van toeschouwers; 2. circus m., amphitheater o.; -*kunst* v. leer v. der vergezichtkunde, perspectief v.

Schaulegen, bedr. ww. tentoonstellen, uitstallen.

Schau-lust, v., z. m. nieuwsgierigheid v.; *-lustig* bijv. nw. nieuwsgierig; *die —en,* de toeschouwers.

Schaum, (*-(e)s,* mv. (w. i. gebr.) *Schäume*) m. schuim o.; (van metalen), schuim o., slakken v. mv.; (fig.) schuim, janhagel, gepeupel o.; it. ijdele zaak, nietigheid v., rook m.; *zu - werden,* in rook opgaan, vervliegen; (Spr.) *Träume sind Schäume,* droomen zijn hersenschimmen of bedrog.

Schaum-artig, bijv. nw. schuimachtig; *-besen* m. lange stoffer, kamerbezem m.; *-bier* o. schuimend bier o.; *-blase* v., *-bläschen* (verkl.) o. schuimbelletje, blaasje, pareltje o.; (fig.) zeepbelletje o.; *-blume* v. uit vischlijm vervaardigde kunstbloem v.; *-brett* o. (Verv.) schuimplank v.; *-diele* v. (Zeew.) loodrecht opstaande plank v. aan het roer.

Schaumeister, (*-sters,* mv. *-ster*) m. meester m. van een gilde, gildemeester m., opzichter, inspecteur, visiteur m.

Schäumen, (*schäumte, geschäumt*) o. ww., m. *h.* schuimen; *-d,* Z. *schaumig; vor Wuth -,* schuimbekken van woede; II. bedr. ww. schuimen, afschuimen; (Zeew.) *das Meer -,* zeeschuimerij drijven; 2. afschuimen, het schuim wegnemen; 3. (fig.) kwijl, schuim uitwerpen, braken.

Schaumer, (*-s,* mv. *Schaumer*) m. (Pap.) wals v. tot het fijnrollen van lompen.

Schäumer, (*-s,* mv. *Schäumer*) m. hij die schuimt, kwijlt &; 2. Z. *Schaumkelle.*

Schaum-erde, v., z. m. schuimaarde v.; *-fliege* v. schuimvlieg v.; *-geboren* bijv. nw. uit schuim geboren of ontstaan; *die —e,* de uit het schuim der zee geborene, Venus, Aphrodite v.; *-gold* o. schuimgoud o., Z. *Muschelgold.*

Schaumicht, bijv. nw. Z. *schaumartig.*

Schaumig, bijv. nw. vol schuim, met schuim bedekt; (van dranken), schuimend; *-keit* v. schuimigheid v.

Schaum-kalk, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *-erde; -kelle* v. schuimlepel m., schuimspaan v.; *-kette* v. (aan het paardegebit), kinketting m., keten v.; *-koch* m. schuimkoker m.; *-kraut* o. waterkers v.; *-lava* v. glasachtige lava v.; *-löffel* m., Z. *-kelle;* (Giet.) slakkenlepel m.

Schaumohn, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. witte behen v.

Schaum-röslein, (verkl.) o., Z. *Schaumohn; -salz* o. klipzout, oeverzout o.; *-stein* m. schuimsteen, bruinsteen m.; *-strudel* m. schuimend water o., maalstroom m., draaikolk v.; *-thierchen* o., Z. *-wurm; -thon* m. vollersaarde v.

Schäumung, v., Z. *schäumen.*

Schau-münze, (*-n*) v. gedenkpenning m., medaille v.; *-münzer* m. vervaardiger m. van gedenkpenningen, graveur m.

Schaum-weisz, bijv. nw. zoo wit als schuim; *-werk* o., Z. *-speise; -wirbel* m., Z. *-strudel; -wurm* m. schuimworm m.

Schau-pfennig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *-geld; -platz* m., Z. *-bühne;* 2. (van den oorlog), tooneel o., plaats v. waar de oorlog gevoerd wordt; *der — verändert sich,* het tooneel verandert; (fig.) de zaken krijgen een ander voorkomen; *-pracht* v., Z. *Gepränge; -prahm* m. boot, schuit v. van den kalfateraar; *-puppe* v. draadpop, marionet v.; *-rund* o. circus m., amphitheater o. voor de toeschouwers; *-saal* m. zaal v. van den schouwburg; it. kabinet o. van zeldzaamheden, schilderijenkabinet o.; *-sitz* m. plaats v. in den schouwburg, loge v.; *-spiel* o. tooneelspel o., tooneelvertooning, tooneelvoorstelling v.; (fig.) vertooning v. 2. comedie v., treurspel, drama, tooneelstuk, comediestuk o.; 3. drama, blijeindigend treurspel o.

Schauspiel-dichter, (*-dichters,* mv. *-dichter*) m., **-in,** (*-nen*) v. tooneeldichter, tooneelschrijver m., tooneeldichteres, tooneelschrijfster v., dramatische dichter m. en dichteres v.; *-dichtung* v. dramatische poëzie v., tooneeldicht o.

Schauspieler, (*-lers,* mv. *-ler*) m., **-in,** (*-nen*) v. tooneelspeler m., tooneelspeelster v., komediant m., komediante v., acteur m., actrice v.

Schauspiel-haus, (*-hauses,* mv. *-häuser*) o. schouwburg m., komedie v.; *-kunst* v. tooneelspelerskunst, dramatische kunst v.; *-mäszig* bijv. nw tooneelmatig, als op het tooneel; *-saal* m. schouwburgzaal, komediezaal v.

Schaustellen, bedr. ww. uitstallen, tentoonstellen, te pronk zetten.

Schau-stück, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. zeldzaam stuk o.; it. pronkstuk o.; 2. Z. *-geld; -stufe* v. erts o. voor een kabinet van delfstoffen; *-tag* m. kijkdag, inspectiedag, schouwdag m.; *-tanz* m. ballet o.; *-tänzer, —in,* balletdanser m., balletdanseres v.; *-teufel* m. als duivel vermomd persoon m., masker o., verkleeding v. als duivel; *-thal* o. (II. S.) dal o. van Josaphat; *-that* v. zichtbare daad v.; *-thurm* m. kijktoren, nachttoren m.; it. belvedere v.; (Outlk.) sterrentoren m., observatorium o.; *-tisch* m. (J. gesch.) tafel v. voor de toonbrooden; *-torte* v. pronktaart v.

Schautragen, bedr. ww. onr. ten toon dragen, te kijk dragen, ronddragen; it. met iets te koop loopen, pronken, Z. *schaustellen.*

Schau-warte, (*-n*) v., Z. *-thurm; -werk* o. uitstalling v.; *-würdig* bijv. nw. bezienswaardig.

Schebecke, (*-n*) v. (Zeew.) sjebek v., driemaster m. van 12 tot 40 stukken geschut.

Schecke, (*-n*) v. gevlekt dier o., Z. *scheckig;* (Rijk.) bont paard o., Z. *Blau-, Schwarz-;* (Nat. hist.) riethoen o.; 2. bontkleurige leeuwerik m.

Schecken, (*scheckte, gescheckt*) bedr. ww. vlekken, schakeeren, spikkelen, Z. *scheckig; gescheckte Pferd,* bont paard.

Scheckig, bijv. en b. gevlekt, gespikkeld, bont; (Rijk.) *-es Pferd,* Z. *Schecke;* 2. zwartgevlekt; (van marmer), gevlekt, gespikkeld; (van kleederen), bont, veelkleurig; (van vogels &), gevlekt.

Scheda, Schedula, (*-la*) v. ceel v., briefje o., open brief m.

Schedel, (*-s,* mv. *Schedel*) m., Z. *Schädel.*

Scheden, (*-s,* mv. *Scheden*) o. paal m., blok o. hout.

Scheel, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Scheik.) zwaarsteen, ijzerzwaarsteen o.; *-sauer* bijv. nw., *—e Salze,* tungsteenzure zouten; *-säure* v. tungsteenzuur o.

Scheel, (*-er, -st*) bijv. en b. scheel; it. eenoogig; (fig.) *- zu etw. sehen,* iets met nijdige oogen aanzien; *-er Blick,* valsche, nijdige blik.

Scheelsüchtig, bijv. nw. wangunstig, benijdend.

Scheer-bank, (*-bänke*) v. snijbank v.; (Lakenb.) scheerbank v.; *-becken* o. scheerbekken o.; *-block* m. touwslagersblok o. tot het aanweven van kabelgaren; *-boot* o. scheerenboot, kustboot v.

Scheere, (*-n*) v., Z. *Schere.*

Scheer-flocken, m. mv. scheerwol v.; *-futter, -garn* o. &, Z. *Scherfutter &.*

Scheffe, (*-n,* mv. *-n*) m. schepen m.; 2. draagstok m.

Scheffel, (*-s,* mv. *Scheffel*) m. schepel o., decaliter m.; (Landb.) *ein - Land,* de noodige grond om een schepel koren te zaaien; (Spr.) *hast du's nicht mit -n, so hast du's doch mit Löffeln,* al hebt gij niet alles, gij kunt toch tevreden zijn.

Scheffelich, bijv. nw., Z. *löfflich.*

Scheffel-macher, (*-machers,* mv. *-macher*) m. schepelmaker, matenmaker m.; *—arbeit* v., *—handwerk* o., *-macherei* v. schepelmakerij, matenmakerij v.

Scheffeln, (*scheffelte, gescheffelt*) o. ww., m. *h.* (van koren), overvloedig zijn, met schepels opleveren.

Scheffel-saat, v. zaad o. om een schepel vol te kunnen inoogsten; *-sack* m. zak m. van een schepel inhouds; *-schatz* m., *-steuer* v. meetrecht o. op het koren; *-weise* bijw. bij schepels; *-zeh(e)nte* m. tiend v. van gedorscht graan.

Scheg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) neb v. van het schip.

Scheibchen, Scheiblein, (verkl.) o. schijfje o., Z. *Scheibe.*

Scheibe, (*-n*) v. schijf, draaischijf v.; 2. (van een kompas), in graden verdeelde rand m.; (van de zon &), schijf v.; 3. schietschijf v., doelwit, doel o.; *nach der - schieszen,* schijfschieten; it. werpschijf v., palet o.; (van een appel), schijfje o.; (van worst), schijfje, sneedje o.; *Fenster-, Glas-,* vensterruit, glasruit v.; *eine - Honig,* honi(n)graat v.; (Pl.) (in eene bloem), schijf v.; (Br.) laag v. geweekte gerst; (van een hert), staartje o.; (Lakenw.) plakje o. om het laken plat te drukken; (Giet.) verkoeld metaal o. in een smeltkroes; (Uurw.) schijf, plaat, wijzerplaat v.; (Zeew.) tros m.; (van een blok), schijf v., rad o.; (Pap.) zijgkorf m.; 4. (Nat. hist.) Z. *Scheibenfisch.*

Scheibelich, bijv. nw. als eene schijf, schijfvormig.

Scheiben-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. platronde appel m.; *-artig, -ähnlich* bijv. nw. schijfvormig, schijfachtig, als eene schijf; *-auster* v. korfjesschelp v.; *-bank* v. draadtrekkersbank v.; *-blume* v. schijfvormige bloem v.; *-bohrer* m. drilboor v. met eene schijf; *-büchse* v. getrokken buks v.; *-fenster* o. glasraam o.; *-fisch* m. egelvisch, zeeëgel m.; *-flosser* m. visch m. met schijfvormige buikvinnen; *-form* v. schijfvorm m.; *-förmig* bijv. nw., Z. *-artig; -gat* o. (Zeew.) schijfgat o.; *-glas* o. plat glas, vensterglas o.; *-honig* m. honi(n)g m. in de raat; *-instrument* o. astrolabium o.; *-keule* v. (Glasbl.) glasbal m., glaskolf v.; *-kobalt* m. met eene schaal gedekt oorspronkelijk kobalt o.; *-könig* m. schutterkoning m.; *-korf* m. pronkmakersbol m.; *-kraut* o. naar knoflook riekend taschjeskruid o.; *-kunst* v. waterwerk o. met wielen of schijven tot het optrekken der emmers; *-maschine* v. electriseermachine v. met schijven; *-moos* o. uitgebloeid korstmos o.; *-mutterkranz* m. (Heelk.) schijfvormige moederkrans m.; *-nagel* m. ijzeren punt v. in het midden der schietschijf; *-pulver* o. fijn buskruit o.; *-qualle* v. schijfvormige zeekwal, zeenetel v.; *-rennen* o. schijfloopen o.; *-rohr* o., Z. *-büchse; -rund* bijv. nw. zoo rond als eene schijf; *-schiessen* o. schijfschieten o.; *-schnecke* v. tafelbordschelp v.; *-schütze* v. schijfschieter, geoefende scherpschutter m.; *-stand* m. schietschijf v., blank, wit o. om op te schieten; *-thierchen* o. schijfdiertje o.; *-wachs* o. schijfwas, was v. in schijfjes; *-weise* bijw. in schijven of schijfjes; *-werfen* o. (Oudh.) schijfwerpen, werpen o. met de schijf of discus; *-werfer* m. schijfwerper m.; *-werk* o. (Zeew.) schijfwerk, blokwerk o., trijschwerk o.; *-wurf* m. worp m. met de werpschijf; it. — m. of *—weite* v. schijfworp, schijfworpsafstand m.; *-zieher* m. koperdraadtrekker m.; *-zug* m. katrol v., hijschblok o.; *-zwickel* m. glazenmakersmes o.

Scheibicht, bijv. nw., Z. *scheibenartig.*

Scheibig, bijv. nw. met schijven bedekt, een aantal schijven of rollen hebbende.

Scheidbar, bijv. nw., Z. *trennbar;* (Scheik.) oplosbaar; *-keit* v. scheidbaarheid, oplosbaarheid v.

Scheidchen, (verkl.) o. (Pl.) scheedje o.

Scheide, (*-n*) v. scheiding v., punt o. van scheiding, grens v.; 2. (van een mes), schede v.; *den Degen aus der - ziehen,* den degen trekken; (van naalden), koker m., Z. *Strickscheide;* (Ontlk.) omvattend, omsluitend deel, bekleedsel o.; it. moederscheede v.; (Pl.) bloemscheede, kolfscheede v.; (Nat. hist.) kokervisch m.; (van vleugels), vleugeldeksel o.

Scheide-bank, (*-bänke*) v. (Bergw.) tafel v. tot het kortslaan, sorteeren, ziften van het erts; *-baum* m. slagboom, tolboom, grensboom m.; *-becher* m. glaasje o. tot afscheid; *-bein* o. (Ontlk.) ploegschaarbeen o., achterdeel o. van het neusschot; *-blick* m. blik m. tot afscheid; *-bock* m. (Giet.) bok m. van de distilleerkolf; *-brief* m. brief m., akte v. van (echt)scheiding; 2. brief m. van verwerping, akte v. van afstand; *-eisen* o., Z. *-fäustel; -erz* o. gescheiden erts o.; (Scheik.) opgelost metaal o.; *-fahre, -furche* v. scheidvoor v.; *-fäustel* o. hamer m. om het erts los te kloppen; *-gaden* m. hut v. waarin het erts gescheiden wordt; *-gefäss* o. vat o. waarin het erts klein geslagen wordt; *-gerüst, -gestell* o. isoleerstoel m.; *-glas* o. (Scheik.) peervormige kraantrechter m.; *-gold* o. afgezonderd goud o.; *-grusz* m. afscheidsgroet m.; *-haken* m. haak m. waaraan de degenscheede aan den koppel hangt; *-hammer* m., Z. *-fäustel; -haut* v. (Ontlk.) scheidvlies, middelschot o.; *-herr* m. scheidsrechter, scheidsman m.; *-junge* m. (Bergw.) jongen m., die het erts uitzoekt of klein slaat; *-kamm* m. (Wev.) kam m. tot het optrekken der kettingen aan den weefstoel; *-kolben* m. (Scheik., Giet.) distilleerkolf v.; *-kunst* v. scheikunde, chemie v.; *-künstler* m. scheikundige, chemist m.; *-künstlerisch* bijv. scheikundig, als een scheikundige; *-kuss* m. afscheidskus m.; *-latte* v. lat v. in de mijn om de kuipen van elk. te houden; *-linie* v. scheidslijn v.; it. grenslijn, demarcatielijn v.; *-los* bijv. nw. zonder koker, zonder scheede; *-mann* m., Z. *-herr; -mauer* v. scheidsmuur, middelmuur, separatiemuur m.; (in een schoorsteen), tong v.; *-mehl* o. afval m. bij het ertsscheiden; *-meister* m. vrederechter, kantonrechter m.; *-münze* v. pasmunt v., klein geld o.

Scheiden, (*schied, geschieden*) o. ww. onr., m. *s.* scheiden, elk. verlaten, uiteengaan; *von einem Orte -,* eene plaats verlaten; *seinen Weg -,* elk. verlaten en zijn weg vervolgen; *von* of *aus der Welt -,* sterven overlijden; *das -de Jahr,* het jaar dat ten einde spoedt; 2. (*scheidete, gescheidet* en *schied, geschieden*), bedr. ww. reg. en onr. scheiden, oplossen, ontbinden, afzonderen; *die Metalle -,* oplossen; *geschiedenes Gold,* opgelost goud; (Scheik.) ontbinden, ontleden; (Ph.) afzonderen; *eine Sache von der andern -,* scheiden; *ein Ehepaar -,* scheiden, de echtscheiding uitspreken; it. *von Tisch und Bett -,* scheiden van tafel en bed; *sich - lassen,* zich laten scheiden, van elk. afgaan; *wir sind geschiedene Leute,* wij hebben niets meer met elk. te maken of uitstaan; *einen Streit -,* slechten, beslissen, eindigen; 3. wed. ww. *sich -,* scheiden, uiteengaan; *sich von jema. -,* de betrekkingen afbreken; (van wegen), uiteenloopen; (van melk), stremmen, stollen.

Scheidenadel, (*-n*) v. haarspeld, haarnaald v.

Scheiden-artig, bijv. nw. scheedeachtig, op eene scheede of een koker gelijkende; (Gen.) de moederscheede betreffend; *-band* o. (Ontl.) ligament o. der moederscheede; *-entzündung* v. (Gen.) scheedeontsteking, ontsteking v. der moederscheede; *-fläche* v. (Ontlk.) oppervlak o. der moederscheede; *-förmig* bijv. nw. scheedevormig, kokervormig; *-fortsatz* m. (Ontlk.) uitstek o. van de moederscheede; *-gras* o. wolgras o. met scheede; *-haut* v. (Ontlk.) tot de moederscheede behoorend vlies o.; *-käfer* m. kever m. met vleugeldeksel; *-mündung* v. (Ontlk.) opening v. der moederscheede; *-schlagader* v. tot de moederscheede behoorende slagader v.; *-vogel* m. scheedevogel m.; *-vorhof* m. (Ontlk.) ingang m. van de moederscheede.

Scheide-ofen, (*-ofen* mv., *-öfen*) m. (Giet.) oven m. tot scheiding der ertsen door sterk water; *-pfad* o. zijpad o.; 2. Z. *-weg; -pfahl* m. scheidingspaal m.; it. grenspaal m.; *-presse* v. pers v. voor degenscheeden; *-punkt* m. punt o. van scheiding; (Spraakk.) deelteeken o.

Scheider, (*-s,* mv. *Scheider*) m. (van ertsen), scheider, zifter m.; (Ger.) scheidsrechter, scheidsman m.

Scheide-schacht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Bergw.) scheidingsput m.; *-silber* o. afscheidsgeld o.; *-spruch* m. uitspraak v. van den scheidsrechter; *-stein* m. grenssteen m.; *-strom* m. grensrivier v.; 2. rivier v. die zich in verscheidene armen verdeelt; *-stube* v. (Bergw.) kamer v. om erts te scheiden; *-stunde* v. afscheidsuur o.; *-trichter* m., Z. *-glas; -trunk* m. afscheidsdronk m.; *-wand* v. scheidsmuur m., middelbeschot o.; (Ontlk.) middelrif o.; (Pl.) middelschot, vlies o. tusschen de zaadkorrels eener vrucht; *-wasser* o. sterk water o.; *-weck* m. bij afscheid medegegeven brood o.; *-weg* m. weg m. die de grensscheiding uitmaakt; 2. kruisweg m.; 3. plaats v. waar twee wegen uiteenloopen; *am —e stehen,* twee wegen voor zich open zien, besluiteloos zijn; *-werk* o. (Bergw.) mijn v. die gescheiden moet worden; *-zeichen* o., Z. *-punkt.*

Scheidung, (*-en*) v. scheiding, afscheiding v.; it. echtscheiding v.; (Scheik.) afzondering, ontbinding, oplossing, ontleding v.; *die - des Körpers von der Seele,* scheiding v.; (Gen.) (van eene ziekte), crisis v.

Scheider, (*-s,* mv. *Scheider*) m. (Scheik.) zuiveraar m.; (Bergw.) ertsscheider, ertszifter m.; (Landh.) Z. *Grenz-, Landscheider;* 2. scheiding v., sch idsmuur m , middelschot o.

Scheik, Scheich, Schech, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. aanvoerder m. eener Arabische horde, Sheik m.

Schein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Sterrenk.) schijn m., schijngestalte v., Z. *Gedritter ☿;* it. schijn m., schijnsel o., uiterlijk o., uiterlijke vorm m.; *den bösen - meiden,* den kwaden schijn mijden; *dem -e nicht trauen,* niet op den schijn afgaan; *der - trügt,* schijn bedriegt; *falscher -,* valsche schijn, bedriegelijke schijn; *sich den - geben,* zich het voorkomen geven; *nur zum -e etw. thun,* slechts voor den vorm, voor het oog iets doen; *nur zum -e geschlossener Vertrag,* denkbeeldig verdrag; *es hat den -, als ob ☿,* het heeft den schijn, het voorko-

men &; Z. *Anschein;* 2. (van een licht &), schijn m., schijnsel o.; (van de maan), licht, schijnsel o.; *der neue -*, de nieuwe maan; (van een lichaam), glans, straalkrans m., helderheid v.; it. licht o., weerschijn m.; 3. (Hand.) bewijs o., quitantie v.; *einen - ausstellen*, quitantie geven; it. schatkistbiljet, muntbiljet o.; 4. getuigschrift, attest o.

Schein-accord, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Muz.) overgangsakkoord o.; *-adel* m. valsche adel m.; *-amt* o. ambt o. waaraan geene bezigheden verbonden zijn.

Scheinagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. houten stop v. tot het sluiten van het watergat in den achtersteven.

Schein-andacht, v., z. m. schijnheiligheid, valsche godsvrucht, schijnvroomheid v.; *-angriff* m. gewaande aanval m.; *-art* v. (Nat. hist.) bastaardsoort v.; *-auction* v. gefingeerde verkooping v.

Scheinbar, bijv. en b. schijnbaar, voor het oog; *-e Bewegung*, schijnbaar; *-er Horizont*, schijnbaar, niet werkelijk; *-er Ort*, (van eene ster &), schijnbaar; 2. waarschijnlijk; 3. zichtbaar, klaarblijkelijk; 4. in het oog loopend, een goed uiterlijk hebbende; *eine Waare - machen*, een goed voorkomen geven; 5. (veroud.) schoon, prachtig, schitterend; *-keit* v. schijn m., waarschijnlijkheid v.

Schein-begriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aannemelijk begrip o.; *-begründung* v. schijngrond m.; *-behelf* m. fijne uitvlucht v., voorwendsel o.; *-beichte* v. valsche biecht v.; *-beter* m., Z. *-heiliger; -beweis* m. valsch bewijs o., schijnbaar bewijs o.; *-bieter* m. gefingeerde bieder m.; *-bild* o. bedrieglijk beeld, spook o., hersenschim v.; *-blind* bijv. nw. schijnblind, zich blind houdend; *-bund* m. voor den schijn gesloten verbond o.; *-busze* v. geveinsde boetvaardigheid v.; *-christ* m. schijnchristen, huichelachtige, geveinsde christen m., *-christenthum* o. geveinsde godsdienst m.; *-contrakt* m., Z. *-bund; -cur* v. schijnbare genezing v.; *-darstellung* v. (Teek.) afbeelding v. van de schijnbare ligging van een voorwerp, teekening, schets, projectie v.; 2. verzonnen verhaal o.; *-deckel* m. dekmantel, voorwendsel o.; *-ding* o. droombeeld o., hersenschim v.; it. Z. *-bild; -dornraupe* v. onechte stekelrups v.; *-ehe* v. schijnbaar huwelijk o.; *-ehre* v. ingebeelde eer of eerbewijzing v., klatergoud o.

Scheinen, (*schien, geschienen*) o. ww. onr., m. *h.* (van de zon &), schijnen, licht geven, licht verspreiden, stralen; *der Mond scheint*, de maan schijnt; (fig.) Z. *glänzen;* 2. schijnen, toeschijnen, het voorkomen hebben van, den indruk geven, dunken; *es scheint mir, als ob &*, het komt mij voor; *er scheint ein gelehrter Mann zu sein, es scheint, er ist ein &*, hij schijnt &; *es scheint nicht, dass sie will, dass sie kommt*, zij schijnt niet te willen, niet te komen; *es scheint schneien zu wollen*, het schijnt te zullen sneeuwen. *-d*, Z. *scheinbar.*

Schein-farbe, (*-n*) v. (Nat.) toevallige kleur v.; *-feder* v. (Slot.) (van een slot) zichtbare veer v.; *-feind* m. gewaande vijand m.; 2. vijand m. van veinzerij; *-feindschaft* v. gewaande vijandschap v.; *-freude* v. valsche vreugde, gehuichelde vreugde v.; *-freund* m. valsche vriend, gewaande vriend m.; 2. vriend m. van uiterlijk vertoon; *-freundschaft* v. gewaande vriendschap v.; *-friede* m. geveinsde vrede m.; *-fromm* bijv. nw., *-frömmigkeit* v., Z. *-heilig &; -furcht* v. gewaande vrees v.; *-gebilde* o., Z. *-bild; -gefecht* o. gewaand gevecht o.; *-gelehrsamkeit* v. schijngeleerdheid v.; *-gelehrt* bijv. nw. schijngeleerd, het voorkomen van geleerd aannemend; *-gelübde* v. voorgewende belofte v.; *-geschäfte* o. mv., Z. *-handel* (2); *-glaube* m. schijngeloof o.; *-gliederig* bijv. nw. (Nat. hist.) schijnbaar in leden gedeeld; *-glück* o. schijnbaar, denkbeeldig geluk o.; *-gold* o. valsch goud, nagemaakt goud, spinsbek, klatergoud o.; *-grosz* bijv. nw. schijnbaar groot; *-grösze* v. schijngrootheid, denkbeeldige grootheid v.; *-grund* m. schijnbaar bewijs o., niet geldige reden, uitvlucht v.; *-gut* bijv. nw. schijnbaar goed; 2. o. zelfst. denkbeeldig goed o.; *-handel* m., Z. *-vertrag;* 2. gefingeerde handel, handel m., zaken v. mv. voor den vorm of voor het oog; *-heilig* bijv. nw. schijnheilig, schijnvroom, huichelachtig; *—es Wesen*, Z. *-heiligkeit; -er, —e*, schijnheilige, schijnvrome m. en v., kwezelaar m., kwezelaarster v.; *-heiligkeit* v. schijnheiligheid, schijnvroomheid, huichelarij v.; *-herrschaft* v. heerschappij v. in naam, macht v. van het uiterlijk vertoon, denkbeeldige macht v.; *-hoffnung* v. bedriegelijke hoop v.; *-holz* o. glimhout o.; *-hülfe* v. geveinsde hulp v.; *-käfer* m. glimworm m.; *-kampf* m., Z. *-gefecht; -kauf* m. voorgewende koop, gefingeerde koop m.; *-klage* v. geveinsde klacht v.; *-klug* bijv. nw. verstandig naar den schijn; *-klugheit* v. gewaand verstand o.; *-körper* m. spook o., hersenschim v.; *-krank* bijv. nw. ziek schijnend, veinzend ziek te zijn; *der —e*, gewaande zieke; *-krankheit* v. geveinsde ziekte v.; *-kunst* v. ingebeelde kunst v.; *-leben* o. schijnbaar leven, nutteloos leven o.; *-lehre* v. leer v. van het vergezicht, perspectief v.; *-lehrer* m. Z. *Idealist.*

Scheinlich, bijv. nw., Z. *scheinbar.*

Schein-liebe, v., z. m. geveinsde, voorgewende, gehuichelde liefde v.; *-lob* m. schijnbare lof m., voorgewende toejuiching v.; *-lust* v., Z. *-vergnügen; -macht* v. denkbeeldige macht v.; *-mangel* m. voorgewend gebrek o.; *-mittel* o. denkbeeldig middel o., voor het oogenblik verzachtend middel o.; *-nebel* m., Z. *Sonnenrauch; -nutzen* m. denkbeeldig voordeel o.; *-philosoph* m. schijnwijze, schijnphilosoof m.; *-philosophie* v. schijngeleerdheid v.; *-polyp* m. (Ontlk.) schijnpolyp m., onechte vleeschprop v.; *-pracht* v. ijdele pracht v., schijnvertoon o.; *-quittung* v. gefingeerde quitantie v.; *-reue* v. schijnbaar berouw o.; *-ruhe* v. schijnbare rust v.; *-sieg* m. denkbeeldige overwinning v.; *-silber* o. kunstzilver, schijnzilver o.; *-sittsam, -spröde* bijv. nw. (i. k bet.) schijnzedig, preutsch; *-strafe* v. gewaande straf v.; *-streit* m. geveinsde strijd m.; *-sucht* v. zucht v. om te schitteren, pronkzucht v., ijdele opschik m.; *-süchtig* bijv. nw. pronkzuchtig, pronkziek; *-thräne* v. geveisde traan m.; *-tod* m. schijndood m.; 2. geveinsde dood m.; *-todt* bijv. nw. schijndood; *-treu* bijv. nw. schijnbaar getrouw; *-treue* v. geveinsde trouw v.; *-tugend* v. schijndeugd, valsche deugd v.; *-übel* o. schijnbaar kwaad, denkbeeldig kwaad o.; *-ursache* v. schijnbare oorzaak v.; *-verdienst* o. schijnbare verdienste v.; *-vergnügen* o. ijdel genoegen, ijdel vermaak, schijnbaar vermaak o.; *-vertrag* m. geveinsd verdrag, geveinsd verbond o.; *-vollkommenheit* v. denkbeeldige volmaaktheid v.; *-wahr* bijv. nw. schijnbaar waar; *-wahrheit* v. schijnbare waarheid v.; *-wechsel* m. gefingeerde wissel m.; *-welt* v. denkbeeldige wereld v.; *-werfer* m. lantaren v.; *-werk* o. veinzerij v.; it. klatergoud o.; *-wesen* o. denkbeeldig wezen, spook o., hersenschim v.; 2. schijn m., voorkomen o.; *-wohl* o. denkbeeldig welzijn, denkbeeldig geluk o.; *-widersinn* m. schijnbare tegenspraak, paradox v.; *-widerspruch* m., Z. *-widersinn; -wort* o. niets beteekenend woord o.; *-wunder* o. schijnwonder, schijnbaar wonder o.; *-wurm* m., Z. *-käfer; -wurzel* v. (Pl.) bastaardwortel m.; *-zahlung* v., Z. *-quittung;* it. gefingeerde betaling v.; *-zorn* m. geveinsde toorn m.; *-zornig* bijv. nw. veinzend toornig te zijn, zich boos of toornig houdend.

Scheisze, v., z. m. (gem.) Z. *Unrath;* it. scheet m.

Scheiszen, (*schiesz, geschissen*) bedr. en o. ww. onr., m. *h.* (gem.) schijten, poepen, kakken.

Scheiszer, (*-s*, mv. *Scheiszer*) m., **-in,** (*-nen*) v. (gem.) schijter, kakker m., schijtster, kaksters v.; (fig.) lafaard m.

Scheiszerei, (*-en*) v. (gem.) schijterij, kakkerij v.; (fig., i. k. bet.) onbeduidend voorwerp o., nietigheid v.

Scheisz-kerl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Scheiszer; -rübe, -wurz* v., Z. *Zaunrübe.*

Scheit, (*-(e)s*, mv. *-e* of *-er*) o. (verkl. *Scheitchen, Scheitlein* o.) blok hout, gekloofd hout o.; (Zeew.) *in -er* of *zu -ern gehen*, verbrijzeld worden; 2. knevel, knuppel, spanstok m.; (Bak.) roerschop v.; (Muz.) Z. *Hackbrett;* (Spr.) *er hat ein - im Rücken*, hij heeft een bezemsteel ingeslikt.

Scheite, (*-n*) v. (van kinderen), klapbus v.

Scheitel, (*-n*) v. of (*-s*, mv. *Scheitel*) m. kruin v., schedel m.; it. naad m. van het hoofdhaar; *von der Fusssohle bis zum -*, van top tot teen; (van wormen), midden o. van den rug; 2. top m., toppunt o.; (Dichtk.) hoofd, voorhoofd o.

Scheitel-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Ontlk.) kruinbeen o.; *-fläche* v. vlak o. van den schedel; (van een berg), bergvlakte v., bergvlak, plateau o.; (Nat.) recht vlak, plat vlak o.; *-gerad* bijv. nw.

Z. *-recht;* *-haar* o. schedelhaar, hoofdhaar o.; *-kappe* v., *-käppchen* o. hoofdkapje, kalotje o.; *-knochen* m., Z. *-bein;* *-kreis* m. (Sterrenk.) verticale cirkel m.; *-linie* v. verticale lijn, rechte lijn v.; *-loch* o. (Ontlk.) gat o., opening v. der schedelbeenderen.

Scheiteln, (*scheitelte, gescheitelt*) bedr. ww. *die Haare auf dem Kopfe* -, eene scheiding of een naad maken in; *die Haare gescheitelt tragen,* eene scheiding in het haar hebben; 2. wed. ww. *sich* -, (van haar), gescheiden worden.

Scheitel-punkt, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Sterrenk.) toppunt, zenith o.; (fig.) hoogste punt; *-recht* bijv. nw. loodrecht op den horizont staande, uit het toppunt, verticaal.

Scheitelung, (*-en*) v. scheiding v., haarnaad m.

Scheitelwinkel, (*-kels,* mv. *-kel*) m. toppuntshoek m.; *-kreis* m. azimuthkompas o.; *-linie* v. azimuthlijn v., lijn v. uit het toppunt.

Scheiten, (*scheitete, gescheitet*) bedr. ww. in blokken hakken, klooven.

Scheiterhaufen, (*-fens,* mv. *-fen*) m. houtmijt v., mutserd, brandstapel m.

Scheitern, (*scheiterte, gescheitert*) o. ww., m. *s.* stranden, schipbreuk lijden; *auf einer Sandbank* -, stranden; (fig.) (van plannen), mislukken, niet slagen.

Scheit-flösze, (*-n*) v. toestel o. om blokhout of gekloofd hout vlot te maken; *-hauer* m. houthakker m.; *-holz* o. gekloofd hout o.; 2. (Muz.) houten instrument o. met eenige metalen snaren; *-masz* o. vaam m. voor gekloofd hout; *-meiler* m. (Kolenbr.) houtstapel m. van gekloofd hout.

Schel, bijv. en b. (veroud.) scheel, scheelziend, loensch; (fig.) - *zu etw. sehen,* met nijdige of leede oogen aanzien; *jem.* - *ansehen,* van ter zijde; *ein -es Gesicht zu etw. machen,* een leelijk gezicht zetten.

Schelb, bijv. en b. loensch, schuinsch, dwars, half door, middendoor.

Schelbe, (*-n*) v. vaars v.

Schelfe, (*-n*) v. schaal, schil v., dop m.; 2. schelf, plank v.

Schelfen, (*schelfte, geschelft*) bedr. ww. *Obst* -, schillen; *Bohnen* -, doppen; *Nüsse* -, pellen, schillen; 2. wed. ww. *sich* - of *schelfern,* afschilferen.

Schell, bijv. en b., Z. *schel.*

Schell-adler, (*-adlers,* mv. *-adler*) m. zeearend, vischarend, beenbreker m.; *-axt* v. moker m. om steenzout kort te slaan; *-beerbaum* m. braambesstruik m.; *-beere* v. braambes v. zonder pit; *-braten* m. (Kookk.) ribbetjes o. mv., coteletten v. mv.

Schellchen, (verkl.) o. schelletje, belletje, klokje o., Z. *Schelle.*

Schelle, (*-n*) v. (aan eene deur), schel, bel v.; (op de tafel), tafelschel, tafelbel v.; (van honden), schelletje o.; (van eene koe), schel v.; (Wap.) halsbelletje o.; *an der - ziehen,* aan de schel trekken; (Spr.) Z. *Katze;* it. *es hat jeder seine* -, ieder heeft zijn popje, zijn stokpaardje o.; 2. (aan handen en voeten), boeien v. mv.; 3. (gemeenz.) *Maul-,* slag, klap, klinkende oorveeg m.; (Nat. hist.) Z. *Schellenhorn;* (Tuinb.) Z. *Küchenschelle;* 4. (Sp.) ruiten v. mv.; *-n ausspielen,* ruiten opspe'en.

Schell-eisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. ijzer o. om de koppen der koperen spijkers rond te slaan, klinkijzer o.

Schellen, (*schellte, geschellt*) o. en bedr. ww. schellen, bellen, aan de schel trekken, luiden; 2. neerploffen, Z. *zerschellen.*

Schellen-acht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Sp.) ruitenacht v.; *-asz* o. (Sp.) ruitenaas o.; *-band* o. halsband m. met schelletjes; 2. schelkoord o.; *-baum* m. Braziliaansche boom m. met kastanjevormige vruchten; *indischer* —, gemeene blokjesboom m.; *-blume* v., Z. *-pflanze;* *-bube* m. (Sp.) ruitenboer m.; *-geläut, -gerassel* o. schellengeluid o.; it. schellentuig, tuig o. met schelletjes; *-halsband* o., Z. *-band;* *-horn* o. geribde trompetschelp v.; *-kappe* v. zotskap v. met schelletjes; *-könig* m. (Sp.) ruitenkoning, ruitenheer m.; *-klang* m., Z. *-laut;* 2. (fig.) zotteklap m.; *-laut* bijv. nw. met schelletjes luidend; (fig.) pralend, snoevend, voorbarig; *-laut* m. geluid o., klank m. eener schel; *-macher* m. schellenmaker, bellenmaker of -gieter m.; *-narr* m. nar, hansworst m. die de zotskap, de marot draagt; *-netz* o. (Bilj.) netje, zakje o. met een schelletje; *-pferd* o. met schelletjes getuigd paard o.; *-sack* m. zak m. met een belletje; (in de kerk), armenzakje o.; —*träger* m. diaken, collectant m.; *-schlange* v. ratelslang v.; *-schlitten* m. slede v. met schelletjes; *-schnecke* v. gevlochten trompetschelp v.; 2. Z. *Knotzenschnecke;* *-spitze* v. (Sp.) ruitenzeven v.

Schellente, (*-n*) v. schaleend, scheleend v., bakelman m.

Schellen-trommel, (*-n*) v. rinkelbom v., tamboerijn v.; *-werk* o. kettingstraf, kruiwagenstraf v.; *-werker* m. galeiboef m. die tot kruiwagenstraf veroordeeld is; *-werkmeister* m. gevangenbewaarder m.; *-zeug* o. tuig o. met schelletjes; *-zug* m. trekken o. aan de bel of schel.

Scheller, (*-s,* mv. *Scheller*) m. hij die schelt, belt; 2. Z. *Bergeinsiedler;* 3. grendel m.; 4. galg v.; 5. bergtop m.; (fig.) scheldwoorden o. mv.

Schellerbse, (*-n*) v. groene erwt, doperwt v.

Schellern, (*schellerte, geschellert*) o. ww. grendelen; it. Z. *schellen;* 2. verbrijzelen, Z. *zerschellen;* 3. *dem Gegner den Degen* -, den degen uit de hand slaan.

Schell-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m, wijting, schelvisch m. en v.; *breiter* —, breede schelvisch m., steenbolk v.; —*stöhr* m. steur m.; —*teufel* m. spinvisch, schelvischduivel, vliegende draak m.; *-hammer* m. moker m., houweel o. om steenen kort te slaan; *-harz* o. pijnhars o., witte wierook m.; *-hengst* m. dekhengst, springhengst m.; *-holz* o. schelhout, akkermaalshout o.

Schellig, bijv. nw. gespleten, gekloofd; (fig.) toornig, boos.

Schell-kraut, (*-kraut(e)s,* mv. *-kräuter*) o. zwaluwwortel, goudwortel m., schelkruid o.; *kleines* —, klein schelkruid, spierklierkruid, lepelblad o.; *-lack* m. schellak o.; 2. (Volkst.) pijplak, zegellak o.

Schellung, v., Z. *schellen;* it. hevige slag m., beenkneuzing v.

Schell-wurz, (*-würze*), **-wurzel,** (*-n*) v., Z. *-kraut.*

Schelm, (*-(e)s,* of *-en,* mv. *-e* of *-en*) m. schelm, schurk, gauwdief m.; *jem. zum -en machen,* voor schurk schelden; *an jemn. zum -en werden,* iem. verraden, bedriegen; *kleiner* -, schelm, guit, schalk, deugniet m.; *loser* -, schalk m.; (gemeenz.) *den -en* of *es hinter den Ohren haben,* een looze schalk zijn; *armer -!,* schalk die gij zijt; *-birne* v. herfstpeer v.

Schelme(l)n, (*schelm(el)te, geschelm(el)t*) o. ww., m. *h.* guitenstreken uitvoeren, schelmachtig handelen, bedriegen, vervalschen; 2. bedr. ww. *jem.* -, voor schelm uitschelden.

Schelmen-gesindel, (*-dels,* mv. *-del*) o. schelmengespuis, canaille o.; *-gezücht,* Z. *-gesindel.*

Schelm(en)-gras, (*-es*) o., z. m. snijdend rietgras o.; *-kraut* o. gentiaanwortel m.; *-lied* o. luchtig, vroolijk lied o.; *-pack* m. (Volkst.) Z. *-gesindel.*

Schelmen-rotte, (*-n*) v. bende v., troep m. schurken, schurkentroep m.; *-sinn* m. schelmachtigheid, schurkachtigheid v.; *-stück* o., *-streich* m., Z. *Schelmerei.*

Schelmerei, (*-en*) v. schelmerij v., schelmstuk o., schelmachtige streek, m.; 2. schalksche streek, guitenstreek m.; - *treiben,* heimelijk wegnemen, ontstelen, ontfutselen.

Schelm-gesicht, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. schelmachtig gelaat, schalksch gelaat o.; *-gesindel, -gezücht* o., Z. *Schelmengesindel;* *-glück* o. (fig.) *er hat* —, hij is een geluksvogel, met een helm geboren.

Schelmisch, bijv. en b. schelmachtig, schurkachtig, als een schalk, guitachtig; *-er Weise,* op schelmachtige wijze; *-e Augen,* schalksch; *-er Streich,* Z. *Schelmerei.*

Schelm-rede, (*-n*) v. gemeen gesprek o.; *-sprache* v. dieventaal, schurkentaal v.; *-streich* m., Z. *Schelmerei;* *-stück* (verkl. *-stückchen*) o., Z. *-streich.*

Schelsucht, v., z. m. afgunst, wangunst, jaloerschheid v., nijd m.

Schelsüchtig, (*-er, -st*) bijv. nw. jaloersch, nijdig, wangunstig, afgunstig; *-keit* v., Z. *Schelsucht.*

Scheltbar, bijv. en b., Z. *scheltenswerth.*

Scheltbrief, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. schimpbrief, brief m. vol scheldwoorden, vol verwijten.

Schelte, (*-n*) v. scheldwoord o., schimp m., verwijt o.

Schelten, (*du schiltst, er schilt, scholl, gescholten*) bedr. en o. ww. onr. schelden, schimpen, beschimpen, honen, uitschelden, beleedigen; *auf jem.* -, iem. berispen, beknorren, verwijtingen doen; *über etw.* -, knorren; *jem., etw. weder loben noch* -, goed noch kwaad zeggen van; (Jachtw.) schreeuwen.

Schellenswerth, bijv. nw. berispelijk.

Schelter, (-*s*, mv. *Schelter*) m. hij die schelt, beleediger m., Z. *schelten.*

Schelt-schrift, (-*en*) v. smaadschrift, schimpschrift o.; -*wort* o. scheldwoord o., beleedigende uitdrukking v., schimpnaam m.

Schema, (-*s*, mv. *Schemata*) o. plan o., schets v., ontwerp o.

Schematisch, bijv. nw. naar eene schets, naar een plan, ontwerp of voorbeeld.

Schemel, (-*s*, mv. *Schemel*) m., Z. *Schämel.*

Schemen, (-*s*, mv. *Schemen*) m. schaduw v., schaduwbeeld o., schim v.

Schenbord, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. scheenplank v. in de sloep van den harpoenier.

Schenk, (-*en*, mv. -*en*) m. schenker m.; 2. kroeghouder, tapper, herbergier m.; it. kleinhandelaar m.

Schenkbar, bijv. nw. wat als geschenk dienen kan; 2. drinkbaar, schenkbaar, te schenken.

Schenkbier, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. bier o. dat in het klein, per glas verkocht wordt.

Schenke, (-*n*) v. kroeg, herberg, tapperij v.; 2. kan, kruik v.; 3. zoetwinkeltje o.

Schenkel, (-*s*, mv. *Schenkel*) m. (verkl. *Schenkelchen* o.) schenkel m., schenkelbeen, dijbeen o., dij v.; (van vogels), boutje o.; (Bouwk.) (van eene deur), stijl m.; (van een passer), been o.; (van een hoek), zijde v.; (Bergw.) (aan een hefboom), steunpunt o.; (Zeew.) schinkel m.; (Wijnb.) jong hout o., nieuwe scheut m.; (van eene windlade), zijwand m.; (van eene ladder), stijl, boom m.

Schenkel-ader, (-*n*) v. schenkelader, dijader v.; -*anhang* m. (Ontlk.) draaier m. van het dijbeen; -*bein* o. dijbeen o.; -*binde* v. vlezige uitbreiding der dijspieren; -*birne* v. langwerpige peer, cuisse-madame v.; -*blatt* o. (Zool.) deel o. van het tong dat den schenkel dekt, schenkelblad o.; -*blutader* v. dijader v.; -*bruch* m. dijbreuk v.; 2. breuk, breking v. van het dijbeen; -*deich* m. dwarsdijk m.; -*dreher* m. (Ontlk.) Z. -*anhang*; -*geschwulst* v. dijgezwel o.; -*haken* m. (Zeew.) schinkelhaak m.; -*hals*, -*kopf* m. hals, kop m. van het dijbeen; -*knochen* m., Z. -*bein*; -*maus* v., -*muskel* m. (Ontlk.) dijspier, stokspier v.

Schenkeln, (*schenkelte, geschenkelt*) o. ww. dijen hebben, schenkels hebben, pooten hebben; 2. bedr. ww. met zijstukken, beenen, dijen voorzien.

Schenkel-nerv, (-*en*, mv. -*en*) m. schenkelzenuw, dijzenuw v.; -*pulsader*, -*schlagader* v. polsader v. in de dijen; -*schiene* v. knieplaat v., dijstuk o.; -*schmerz* m. dijpijn v.; -*weile* v. dijwol v.; -*wurzel* v. (Ontlk.) heup v. -*zirkel* m. passer m.

Schenken, (*schenkte, geschenkt*) bedr. ww. *Bier &* -, schenken, inschenken, intappen, tappen, Z. *einschenken;* (Volksk.) *jemn.* -, tappen; *einem Kinde* -, zogen; it. *Bier &* -, tappen, in het klein, per glas & verkoopen; (z. voorw.) eene herberg houden, eene tapperij houden; *hier wird Wein geschenkt*, hier schenkt, tapt men &; *Salz* -, in het klein verkoopen; 2. *jemn. etw.* -, schenken, ten geschenke geven; *jemn. sein Herz* -, schenken; *jemn. seine Freundschaft* -, toestaan; *wenn ihm Gott Gesundheit schenkt*, als God hem gezondheid schenkt; *jemn. eine Schuld* -, schenken, kwijtschelden; *die Strafe* -, kwijtschelden; *es soll dir geschenkt sein*, ik schenk het u, gij moogt het houden; it. het zij u vergeven; *das soll ihm nicht geschenkt sein*, daarvoor zal hij nog moeten boeten; *jemn. das Leben* -, schenken; (Krijgsw.) kwartier geven; 3. (Sp.) *den Ball* -, den bal toegooien; Z. *einschenken.*

Schenk(en)amt, (-*amt*(*e*)*s*, mv. -*ämter*) o. ambt o., betrekking v. van schenker.

Schenker, (-*s*, mv. *Schenker*) m., **-in,** (-*nen*) v. schenker, begiftiger, donateur m., schenkster, begiftigster, donatrice v.

Schenk-fass, (-*fasses*, mv. -*fässer*) o. schenkkraft, karaft, schenkkan v.; -*geber*, —*in*, Z. *Schenker;* -*gefäss* o., Z. -*kanne;* -*gerechtigkeit* v. recht o. om te tappen.

Schenkhaft, bijv. en b. (gemeenz.) vrijgevig, mild, gaarne gevend, gul.

Schenkhaftigkeit, v., z. m. vrijgevigheid, mildheid, gulheid v.

Schenkhaus, (-*hauses*, mv. -*häuser*) o., Z. *Schenke.*

Schenkin, (-*nen*) v. kroeghoudster, herbergierster, tapster v.

Schenk-kanne, (-*n*) v. schenkkan v.; -*keller* m. kelder m. waar bier & verkocht wordt; -*mass* o. schenkmaat, herbergmaat v.; -*nehmer*, —*in*, Z. *Schenker &;* -*recht* o., Z. -*gerechtigkeit;* -*stube* v. gelagkamer v.; -*teller* m. schenkbord, blaadje, presenteerblaadje o.; -*tisch* m. schenktafel v., buffet o.

Schenkung, (-*en*) v., Z. *Geschenk;* (Ger.) schenking v., legaat, dotatie v.; -*sbrief*, -*surkunde* v. akte v. van schenking.

Schenk-wein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. wijn m. die in het klein verkocht wordt; -*wirth*, —*in*, Z. *Schenk, Schenkin;* -*wirthschaft* v. herbergierschap o.; it. herberg, kroeg v.; *eine — halten*, eene kroeg houden, herbergier zijn.

Schepp, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Zoutz.) pansteen m.

Scheps, Schöps, (onb.) m. (in Breslau), sterke biersoort v.

Scher-bank, (-*bänke*) v. snijbank v., scheerbank v.; (Wev.) bank v. voor de garenklossen.

Scherbchen, Scherblein, (verkl.) o. scherfje o., venusmossel v.

Scherbe, (-*n*) v. scherf, potscherf, glasscherf v., splinter m.; *in -n zerbrechen*, verbrijzelen; *in -n zerfallen*, aan stukken vallen; it. schelp, schaal, oesterschelp v.; 2. bloempot m., bloemvaas v.; *in die -n setzen*, potten; 3. (Zuiv.) groot aarden kapelleervat o.; (Schoenm.) smeerpotje, verfpotje, zwartselpotje o.; (Bergw.) Z. *Scherbenkarren;* (Zeew.) stuik m., scherf, samenvoeging v. van twee houten.

Scher-becken, (-*kens*, mv. -*ken*) o. scheerbekken o.

Scherbellenkopf, (-*kopf*(*e*)*s*, mv. -*köpfe*) m. masker, momaangezicht, mombakkes o.

Scherbelstein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. talksteen m.

Scherben, (-*s*, mv. *Scherben*) m. pot m., vaas v.

Scherben-arsenik, (-(*e*)*s*) m., z. m. gedegen arsenik m.; -*blume* v. potbloem v.; -*berg* m. hoop m. scherven; -*dürr* bijv. nw. (gemeenz.) dood mager, zoo mager als een geraamte; -*futter* o. koperen model o. tot het vormen der kroezen; -*gericht* o. schervengerecht o., Z. *Ostracismus;* -*gewächs* o. potplant, kamerplant v.; -*karren* m. kruiwagen m. die een schepel erts kan vervoeren; -*kobalt* m., Z. *Arsenik;* -*kraut* o. scharen- of sikkelkruid o.; -*kuchen* m. aschkoek m. in den ketel; -*nelke* v. potanjelier v.

Scher-boutel, (-*tels*, mv. -*tel*) m. scheerzak m.; -*block* m. (Zeew.) blokhaak m.; (Touwsl.) blok o. tot het aanweven van kabelgaren.

Scherchen, Scherlein, (verkl.) o. schaartje o. kleine schaar v.

Schere, (-*n*) v. schaar v.; (Muntw.) muntschaar v.; (Aardr.) klip v., rotsachtige groep v., banken v. mv.; (Wag.) spriet m.; (van eene weegschaal), schaar v.; (Vest.) Z. *Scherwerk;* (van kreeften), schaar v., knijptang v.; (Zeew.) neut, pin v.; (van een vleugel), Z. *Scherholz;* (van het roer), vingerling, duimeling m.; (Rijk.) (aan het gebit), stang v.; (Pl.) wilde kervel v.; (van paarden), holte v. onder de kinlade; (van kalveren), krop m.

Scheren, (*du schi(e)erst, er schi(e)ert, schor, geschoren*) bedr. ww. onr. scheren, afsnijden, afknippen; (Wev.) scheren; *Gras* -, afsnijden, maaien; 2. *den Bart* -, zich scheren; it. *jemn.* -, iem. scheren; *jemn. eine Platte* -, de tonsuur scheren; (Pruikm.) *die Haare* -, knippen; *Schafe* -, scheren; (Lakenw.) *Tuch, Hecken* -, scheren; *Sammet* -, met bloemwerk versieren; (Spr.) *er schor sie alle über einen Kamm*, hij schoor hen allen over één kam, hij behandelde hen allen op dezelfde manier; *die Gänse* -, plukken; (gemeenz.) *jem. um etw.* -, lastig vallen, plagen, kwellen; *lass mich ungeschoren!*, laat mij met rust, val mij niet lastig; *seine Leute* -, scheren, onderdrukken; *Unter-*

thanen -, Z. *plagen, drücken; das schiert mich nicht,* dat kan mij niet schelen, is mij onverschillig; *was schiert ihn das?,* wat gaat hem dat aan?, waarmede bemoeit hij zich?; *dieses Tuch ist auf* 36 *Ellen geschoren,* de ketting van & is 36 el lang; (Zeew.) *ein Schiff* -, de koppelbanden en rahouten in orde brengen; *die Planken* -, in orde brengen; II. o. ww. (van ooievaars), zweven, wenden; (bij het schaatsenrijden), zwieren; III. wed. ww. *sich um etw., um jem.* -, zich bekommeren, bezorgd zijn; *sich* -, (gemeenz.) zich uit de voeten maken.

Scheren-assel, (-*n*) v. duizendpoot m., pissebed v.; -*boot* o., Z. -*schiff;* -*flotte* v. vloot v. van lichte vaartuigen, die de scheren bevaart; -*förmig* bijv. nw. schaarvormig; (Nat. hist.) tangvormig; -*futteral* o. schaarkoker m.; -*schiff* o. Zweedsche kustvaarder m., schip o. dat de scheren bevaart of tusschen de klippen vaart; -*schleifer* m. scharenslijper m.; -*schmied* m. messenmaker m.; -*schnäbler* m. (Nat. hist.) waterkliever, watersnijder, verkeerdsnavel m.; -*stahl* m. staal o. voor scharen; -*stock* m. (Giet.) metaalsnippers v. mv.; -*tragend* bijv. nw. (Nat. hist.) scharen hebbend.

Scherer, (-*s*, mv. *Scherer*) m., -**in,** (-*nen*) v. scheerder, schapenscheerder m., scheerster, schapenscheerster v.; 2. Z. *Bartscherer;* 3. (Wev.) Z. *Anzettler;* 4. (Volksk.) plager, kweller m.; it. heelmeester m. in het leger, Z. *Feldscherer.*

Schererei, (-*en*) v. (i. k. bet.) scheren, gescheer o.; 2. knevelarij, plagerij, kwelling v.; *das macht ihm viele* -, dat veroorzaakt hem veel moeite.

Scherf, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. en o. en **Scherfchen, Scherflein,** (verkl.) o. (fig.) scherfje o., kleinigheid, penninkje of penningske o.; (fig.) *sein Scherflein mit beitragen,* het zijne bijdragen, geven zooveel men kan.

Scher-flocken, m. mv. scheerwol v.; -*futter* o. (van een barbier), scheerkoker m., scheerzak m.; -*gabel* v. (Lakenb.) scheervork v.; -*gang* m. (Zeew.) op de inhouten gespijkerde latten v. mv. om de buiging der planken te bepalen; -*garn* o. (Wev.) ketting m., schering v.

Schärge, (-*n*, mv. -*n*) m. politiesoldaat, gerechtsdienaar, diender, beulsknecht, handlanger m.

Schergen, (*schergte, geschergt*) bedr. en o. ww. drijven, duwen, vooruitstooten, zich haasten, spoeden.

Schergen-amt, (-*amt*(*e*)*s*, mv. -*ämter*) o. ambt o. van gerechtsdienaar, van beul; -*dienst* m., Z. -*amt;* -*volk* o. gerechtsdienaars m. mv.

Scher-glied, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. ankerring m.; (Bergw.) ring m. van eene houvast, ring m. van eene katrol, touw o., haak m.; -*haare* o. mv. afgeschoren wol v. van laken; -*haken* m. (Lakenw.) scheerbank m.; (Zeew.) vlaghek o., hout o. van den topstaander; (Lakenw.) houten raam o.; -*horn* m. ammonshoren, kinkhoren m.; -*kasten* m. (Wev.) rolregister o., kanter m.

Scherke, (-*n*) v. (Nat. hist.) gevlekte zeezwaluw v.

Scher-kind, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Lakenw.) scheerdersjongen m.; -*kohle* v. onzuivere steenkool v.; -*kufe,* -*kübe* v. scheerkuip v.; -*latte* v. scheerlat v.; (Zeew.) Z. -*sente;* -*leine* v., -*lien* m. (Zeew.) scheerlijn v., in verscheidene einden verdeeld touw o.

Scherling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Pl.) berenklauw m., heelkruid o.

Scher-maschine, (-*n*) v., Z. -*mühle* (1); -*maus* v. aardmuis v., mol m.; -*mäuser* m. mollenvanger m.; -*messer* o. scheermes o.; —*heft* o. scheermeshecht of heft o.; —*riemen* m. scheerriem, aanzetriem m. voor scheermessen; —*schnäbler* m., Z. *Scherenschnäbler;* -*mühle* v. scheermachine v., scheermolen m.; 2. scheerraam o., weversboom m.; -*nikel* m. (Pl.) Europeesch berenoor o.; 2. Sint-Janskruid o.; -*rahmen* m. (Wev.) scheerraam o.; —*brett* o. ijzeren riempin v., dol m.; -*sack* m., Z. -*beutel;* -*schwanz* m. Perzaansche valk m.; -*sente* v., Z. -*gang;* -*stock* m. (Zeew.) schaarstok m.; it. luikhoofd o.; 2. Z. *Scherenstock;* -*stube* v. scheerwinkel, barbierswinkel m.; -*tag* m. scheerdag, dag m. waarop men zich scheert; -*tanz* m. kruisdans m.; -*tisch* m. (Lakenw.) scheertafel v.; -*tuch* m. scheerdoek m.; -*tritt* m. voetbankje o. der lakenwevers; -*wenzel* m. (Sp.) boer m.; it. hartenboer m. in het reversispel, kapucijn m.; 2. spel o. met de vier boeren; (fig.) mikpunt o., wrijfpaal, zondenbok m.; (van een woord, eene uitdrukking &), *das ist sein* —, dat is zijn stokpaardje; 3. poedel, waterhond, krulhond m.

Scherwenzeln, (*scherwenzelte, gescherwenzelt*) o. ww. (Sp.) kaartspelen met de vier boeren; (fig., gemeenz.) laaghartig vleien, voor sukkel, knecht, zondenbok spelen.

Scher-werk, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Vest.) buitenwerk o. met twee zijden en een inspringenden hoek; -*wolle* v. scheerwol v.

Scherung, (-*en*) v., Z. *scheren;* it. schering v.

Scherz, (-*es*, mv. -*e*) m. scherts, boert, klucht, grap, aardigheid, kortswijl v., spel o.; *etw. aus* -, *im -e thun, sagen,* Z. *scherzweise;* - *bei Seite,* alle gekheid op een stokje; *ohne* -, zonder gekheid, zonder schertsen, in ernst; - *verstehen,* gekheid kunnen verdragen; *sich auf den - verstehen,* kunnen schertsen; *seinen - mit jemn. haben,* iem. voor den gek houden, beetnemen; *einen - aus etw. machen, etw. als - aufnehmen,* voor gekheid houden, Z. *Posse, Spasz;* (Spr.) *im - klopft man oft an, im Ernst wird aufgethan,* het begint vaak in gekheid en eindigt in ernst; (Dichtk.) *die -e,* Z. *Scherzgötter.*

Scherzando, bijw. schertsend, beuzelend.

Scherzbrief, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. grappige brief m.

Scherzen, (*scherzte, gescherzt*) o. ww., m. *h.* schertsen, boerten, gekheid maken, kortswijlen; - *mit jemn., mit etw.* -, gekscheren; *mit sich - lassen,* gekheid, grappen, scherts kunnen verdragen; *damit ist nicht zu* -, daarmede valt niet te schertsen; II. bedr. ww. *jem.* -, bespotten, beetnemen, voor den gek houden.

Scherzer, (-*s*, mv. *Scherzer*) m., **-in,** (-*nen*) v. schertser, gekscheerder, grappenmaker m., schertster, grappenmaakster v.

Scherz-feuer, (-*feuers*, mv. -*feuer*) o. (Kunstt.) vuurwerk o.; -*gedicht* o. boertig gedicht o.; -*gott* m. (Fabel.) god m. van de scherts, Momus, Jocus m.; *die -götter* mv. de spelen o. mv.

Scherzhaft, (-*er*, -*est*) bijv. nw. schertsend, grappig, boertig, kluchtig, komisch; -*er Weise,* Z. *scherzweise;* (van het humeur), vroolijk, opgeruimd; (van liederen), Z. *Scherzlied; ein -er Mensch,* grappenmaker, geestig mensch m.

Scherzhaftigkeit, (-*en*) v. boertige, kluchtige, komische, grappige o.; it. geest m. van schertsen.

Scherz-laune, (-*n*) v. lust, zin, aanleg m. tot scherts, vroolijke luim v.; -*launig* bijv. nw. opgeruimd, vroolijk, dartel.

Scherzlich, bijv. nw., Z. *scherzhaft.*

Scherzliebend, bijv. nw. van scherts houdend, opgeruimd, vroolijk, dartel; -*lied* o. komisch lied, boertig lied o.; -*lüge* v. leugen v. uit kortswijl; -*lust* v. zucht v. tot schertsen; -*macher* m., Z. *Spaszmacher;* -*name* m. spotnaam, bijnaam m.; -*rede* v. boertige rede, voordracht v., woord o. voor de grap gezegd, om te lachen; -*treiber* m. grappenmaker m.; -*weise* bijw. uit scherts, schertsend, voor de grap; -*wort* o. grappig woord, woord o. om te lachen.

Schetter, (-*s*) m., z. m. stijf linnen, gewast of grof linnen o.

Scheu, (-*er*, -(*e*)*st*) bijv. en b. (van vogels), schuw, angstig; (van paarden), schichtig; 2. (van personen), vreesachtig, bloed of bleu, angstig, beschaamd, verschrikt, bang; it. voorzichtig, behoedzaam, eerbiedig; -*machen,* bevreesd, bang maken; - *werden,* schuw, bang worden; it. (van paarden), schichtig worden.

Scheu, v., z. m. (Rijk.) schichtigheid v.; 2. schuwheid, vrees v., angst m., schaamte, blooheid v., schrik m.; it. voorzichtigheid, behoedzaamheid v., eerbied m.; (Spr.) *besser - als Reu,* beter te voorzichtig dan berouw hebbend; - *vor etw. haben,* bang zijn, vrees hebben voor; *ohne alle* -, zonder vrees, zonder schroom, zonder eerbied en ontzag; *ohne Scham und* -, zonder het minste ontzag.

Scheuche, (-*n*) v. schrikbeeld o., vogelverschrikker m.

Scheuchen, (*scheuchte, gescheucht*) bedr. ww. *Vögel* -, verschrikken, wegjagen; *die Hühner aus dem Garten* -, weggen; *die Hühner aus dem Garten* -, verdrijven; jagen, (fig.) *den Schlaf* -, verdrijven; 2. schuw maken, bevreesd maken, bang maken, vrees of schrik aanjagen.

Scheucher, (*-s*, mv. *Scheucher*) m., **-in,** (*-nen*) v. schrikaanjager m., schrikaanjaagster v., hij zij die schuw maakt &, Z. *scheuchen.*

Scheu(chs)el, m.en o., Z. *Scheusal, Scheuche.*

Scheuen, (*scheute, gescheut*) o. ww., m. *h. vor etw.* -, schuw zijn, een innerlijken afkeer, angst hebben; 2. bedr. ww. vreezen, schuwen, ontvlieden, ontvluchten, mijden, ontzien; *thue Recht und scheue niemand,* doe wel en zie niet om; II. wed. ww. *sich vor jemn., vor etw.* -, vrees hebben, vreezen, bang zijn voor, schuwen, mijden, ontzien; it. een afkeer hebben van; *sich vor der Arbeit* -, den arbeid schuwen; *sich der* of *vor der Sünde* -, de zonde vlieden.

Scheuer, (*-n*) v. schuur, graanschuur, voorraadschuur v.; 2. schuren, wrijven o.; (Zeew.) schuring, boegdekking v.

Scheuer, (*-s*, mv. *Scheuer*) m. (veroud.) beker, dubbele beker m.

Scheuer-bürste, (*-n*) v. schuurborstel m.; *-eule* v. kleine uil m.; *-fass* o. waschkuip v.; (Speld.) schuurvat o.; *-fest* o. dag m. waarop het kantoor wordt schoongemaakt; *-frau* v. schuurster, schoonmaakster v.; *-gelte* v., Z. *-fass; -hader* m. schuurlap, vaatdoek m.; *-holz* o. (Wev.) likhout, gladhout o.; *-kraut* o. schaafgras, schaafstroo o.; *-lappen* m., Z. *-tuch; -leiter* v. schuurladder v.; *-magd* v., Z. *-frau.*

Scheuern, (*scheuerte, gescheuert*) bedr. ww. *Gefässe* -, schuren; *einen Fussboden* -, boenen, *eine Treppe* -, boenen, schoonmaken; *ein Zimmer* -, schoonmaken, *die Nadeln im Scheuertrog* -, schuren; *mit Sand* -, schuren, poetsen; (fig.) *jemn. den Kopf* -, (gemeenz.) doorhalen, den mantel vegen; 2. wed. ww. *sich* -, zich wasschen, poetsen, reinigen.

Scheuer-sack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. speldenmakerszak, naaldenmakerszak m. om de spelden of naalden in spaanders of zemelen te drogen; *-sand* m. schuurzand o.; *-tag* m. schuurdag, dag m. waarop geschuurd wordt; it. Z. *Aschermittwoch, Mariä Reinigung; -tenne* v. deel v., dorschvloer m. van de schuur; *-thor* o. schuurdeur v.; *-trog* m. (Speld.) trog m., kuip v. waarin de spelden geschuurd worden; *-tuch* o. schuurdoek, wrijfdoek, vaatdoek m.

Scheugestalt, (*-en*) v. schrikbeeld o., vogelverschrikker m.; (fig.) gruwel, monster o.

Scheuheit, Scheuigkeit, v., z. m. schuwheid, schrikachtigheid v.

Scheu-klappe, (*-n*) v. of **-leder,** (*-ders*, mv. *-der*) oogklep v., ooglap, blinddoek m.

Scheune, (*-n*) v., Z. *Scheuer.*

Scheunenbörner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. vliegend hert o.

Scheutenne, (*-n*) v., Z. *Scheuertenne.*

Scheure, (*-n*) v., Z. *Scheuer.*

Scheuren-büszler, -purzler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. landlooper, vagebond m.

Scheusal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gruwel, monster, schrikbeeld, spook o., vogelverschrikker m.; *sie ist ein wahres* -, een monster van leelijkheid; *jemn. ein* - *sein,* iem. een gruwel zijn; 2. Z. *Scheuche.*

Scheuselig, bijv. nw. afschuwelijk, gruwelijk; *-keit* v., Z. *Abscheulichkeit.*

Scheuslich, (*-er, -st*) bijv. en b. afschuwelijk, verfoeielijk, mismaakt, gruwelijk; *-e That,* afschuwelijke daad; *-keit* v. afschuwelijkheid, verfoeielijkheid, mismaaktheid, misvormdheid v.; (van eene daad), gruwelijkheid v.; 2. afschuwelijke zaak v.

Scheve, (*-n*) v. hennepstok m., scheef v.

Schicht, (*-en*) v. (Rechtspr.) verdeeling v., wettig erfdeel o.; (Bergw.) dagwerk o.; it. rusttijd m. van het dagwerk; (Giet.) ruimte, diepte v. van den hoogoven; 2. (van kinderen uit een eerste huwelijk), aandeel, erfdeel o., Z. *Erbtheilung;* (Bergw.) Z. *Schichtkux;* (Giet.) ovenvol v., oven m., smelting v., smeltsel o.; 3. dikte v. van drie voet; 4. bedding, laag v.; (van zand, steen &), hoop m., laag v.; (Mets.) laag v. steenen; - *Holz,* stapel m.; - *Käse,* stapel m.; (Scheik.) laag v.; *in -en legen,* laagsgewijs op elk. leggen; (Bergw.) *die -en antreten,* het mijnwerk beginnen; - *machen,* ophouden met werken; (Giet.) *die -en beschicken,* den oven gereed maken; (van eene rivier), bedding v.; 5. stand m., klasse v. (in de maatschappij).

Schichtbank, (*-bänke*) v. (Tinneg.) pletbank v.

Schichtel, (*-s*, mv. *Schichtel*) o. (Handsch.) tusschen twee vingers ingenaaid stuk o.

Schichteln, (*schichtelte, geschichtelt*) bedr. ww. de vingerstukken inzetten.

Schichten, (*schichtete, geschichtet*) bedr. ww. verdeelen, scheiden; (fig.) scharen, stapelen, vlijen, in lagen leggen; *Häringe* -, pakken; *Holz* -, opstapelen; *ein Schiff* -, stuwen; 2. in klassen of standen verdeelen; (Ger.) *das Erbe* -, de erfenis verdeelen; II. o. ww. schiften, stollen, kazen; 2. de melktanden verliezen; *das Kind hat geschichtet,* het kind heeft (de tanden) gewisseld.

Schichter, (*-s*, mv. *Schichter*) m. hij die verdeelt, vlijt, stapelt &, Z. *schichten;* (Zeew.) stuwer m.; (Ger.) Z. *Erbschichter.*

Schicht-fuge, (*-n*) v. (Leid.) voeg, schicht, ader v. van een leiblok; *-glätte* v. in eens afgebroken zilverglit o.; *-holz* o. stapelhout o.; (Kolenbr.) in blokjes gestapeld hout o.

Schichtig, bijv. nw. gestapeld, in lagen liggend.

Schicht-keil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) keg v. voor het vaatwerk, stuwwig v.; *-kux* m. vol aandeel o. in eene uit 4 deelen bestaande mijn.

Schichtling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kleiachtige jaspissteen m.

Schicht-lohn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) dagloon o.; *-meister* m. opzichter m. over het mijnwerk; 2. essaieur m.; *-meisterei* m. opzichtersambt o.; 2. -, *—bezirk* m. gebied v. van een opzichter over de mijnen; *-räumer* m. eigenaar, ontginner m. van eene steengroef; it. steenbreker m. in eene steengroef; *-schreiber* m. schrijver m. bij het mijnwezen; *-semmel* v. stuk o. van kleine broodjes; *-theilung* v. verdeeling v. eener mijn als erfgoed; *-trog* m. ertskuip v.

Schichtung, (*-en*) v. verdeeling, boedelscheiding v.; (Scheik.) laagsgewijze ligging v.; (Zeew.) stuwing v.; (fig.) rangschikking, classificatie v.; it. Z. *schichten.*

Schicht-weise, bijw. laagsgewijs, bij stapels, in lagen; *-wolken* v. mv. laag hangende wolken v. mv., nevel, mist m.

Schick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. welvoeglijkheid, goede manier v., fatsoen o.; *etw. in den (rechten)* - *bringen,* iets in orde brengen; *seinen richtigen* - *und Anstand haben,* in behoorlijken en bevalligen vorm zijn; *viel Sinn und* - *für's Kriegswesen haben,* veel zin en aanleg voor het krijgswezen hebben; 2. (Prov.) gelegenheid v.; it. voordeelige handel m., voordeelige zaak v.

Schicken, (*schickte, geschickt*) o. ww., m. *h.* en bedr. ww. *jemn. etw.* -, zenden, sturen, toezenden; *Waaren* -, zenden, doen toekomen; *in die Stadt* -, naar de stad zenden; *zu* of *an jem., einen Boten* -, zenden, sturen; *fort* -, *etw. zu holen,* iets laten halen, sturen om; *nach jemn.* -, sturen om; *ein Buch in die Welt* -, uitgeven; (fig.) *jem. in die andere Welt* -, iem. naar de andere wereld helpen; *die Leiden* &, *die Gott uns schickt,* die God ons toezendt; *Gott hat es so geschickt,* God heeft het zoo beschikt, gewild; II. wed. ww. *sich zu etw.* -, zich schikken, zich voegen, zich richten; *sich in etw., in jem.* -, zich schikken; *sich zu* - *wissen,* zich weten te schikken; *sich in sein Elend* -, zich schikken, zich onderwerpen, gelaten zijn, Z. *fügen; sich in etw. nicht* - *können,* iets niet begrijpen; 2. *sich* -, gebeuren, afloopen; *man weisz nicht, wie es sich noch* - *kann,* wat er nog gebeuren kan, hoe het nog kan afloopen; *wenn es gerade so schickt,* als het zoo valt; *nachdem es sich schickt,* al naar het valt, naar gelang der omstandigheden; *es hat sich gerade so geschickt, dass,* het toeval heeft gewild; (Spr.) *was sein soll, schickt sich wohl,* wat zoo wezen moet gebeurt toch; 3. *sich* -, zich gereed maken; *der Himmel schikt sich zum Regen,* het begint regenachtig te worden; *sich zusammen* -, (van personen), elk. verdragen; (van echtgenoot), bij elk. passen; (van meubelen), bij elk. behooren; (van kleuren), overeenstemmen; *dieses Tuch schickt sich zu einem solchen Kleide,* past bij; *diese zwei Dinge* - *sich nicht gut zusammen,* passen slecht bij elk.; *die Antwort schickte sich nicht auf die Frage,* paste niet op &, Z. *passen, taugen;* 4. voegen, betamelijk zijn, behooren, passen; *es schickt sich nicht*

für Sie, so zu handeln, het past, betaamt u niet &.

Schicker, (*-s*, mv. *Schicker*) m., **-in,** (*-nen*) v. zender, afzender m., afzendster, zendster v.; (fig.) beschikker m.

Schicklich, (*-er, -st*) bijv. en b. behoorlijk, passend, gepast; *-e Mittel*, passend; *-e Heirath*, goed, passend; *-e Frage*, gepast; *- antworten*, gepast, behoorlijk; 2. welvoeglijk, betamelijk, bescheiden, fatsoenlijk, manierlijk; *das -e*, het betamelijke; *-keit* v. betamelijkheid, welvoeglijkheid v.; it. gepastheid v., fatsoenlijke manieren v. mv., goede toon m.

Schicklichkeits-gefühl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gevoel o. van betamelijkheid, wellevendheid v.

Schicklöscher, (*-schers*, mv. *-löscher*) m. roode Hongaarsche wijn m.

Schicksal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lot, noodlot o., lotgeval o., lotswisseling, bestemming v.; *ein Gewebe sonderbarer -e*, aaneenschakeling v. van zonderlinge lotgevallen; *zufrieden sein mit seinem -e*, tevreden zijn met zijn lot; 2. bestemming v., lot, noodlot o.; *so hat es das - beschlossen*, het noodlot heeft het zoo gewild.

Schicksals-deuter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., **-in,** (*-nen*) v. waarzegger, voorspeller, verklaarder m. van het noodlot, waarzegster v.; *-drama* o. op het noodlot berustend, fatalistisch tooneelstuk o.; *-gang* m. loop m. van het lot; *-gesetz* o. wet v. van het noodlot; *-glaube* m. geloof o., leer v. van het onvermijdelijk noodlot, fatalisme o.; *-göttin* v. godin v. van het noodlot, schikgodin v.; *-macht* v. macht v. van het noodlot; *-spruch* m., *-wort* o. uitspraak v., besluit o. van het noodlot; *-tag* m. door het noodlot aangewezen of bepaalde dag m.

Schickung, (*-en*) v., Z. *schicken*; 2. zending, beschikking, boodschap v.; 3. lot, noodlot o., lotsbestemming, lotswisseling v.; *sich Gottes -en vertrauen*, zich aan de Voorzienigheid overgeven; *das ist eine - Gottes*, dat is eene beschikking van God.

Schiebbar, bijv. nw. te verschuiven, beweegbaar, beweeglijk.

Schieb-barte, (*-n*) v. disseltje, krom kuipersmes o.; *-blinde* v. (Zeew.) bovenzeil o. aan den boegspriet.

Schiebchen, (verkl.) o. vlierbes v.

Schieb-deckel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. schuifdeksel o.

Schiebe, (*-n*) v. tuinschoffel v.; 2. smal pad o.; (Landh.) wijfjesschaap o.

Schiebe-bank, (*-bänke*) v. draadtrekkersbank v.; *-blech* o. schuifplank v., knip m.; (Bak.) ovendeur v.; *-bleistift* m. schuifpen v.; *-bock* m. trekwagen, schuifwagen, kruiwagen m.; *-brett* o. schuifplank v.; *-deckel* m. schuifdeksel o.; *-kloben* m. slotenmakerstang v.; *-lineal* o., *-maszstab* m. schuifliniaal v., schuifmaat v.

Schieben, (*schob, geschoben*) bedr. ww. onr. *den Tisch -*, schuiven, voortschuiven, Z. *herschieben; einen Karren -*, voortduwen; *Brod in den Ofen -*, schieten; *den Riegel in das Loch -*, schuiven, inschuiven; *bei Seite -*, ter zijde leggen, Z. *hinausschieben, wegschieben; etw. in die Tasche, in den Mund -*, steken; *etw. heimlich an einen Ort -*, wegstoppen; (Kookk.) *geschobene Teller*, rondgaande schotels of borden; *Kegel -*, kegelen; *um den ersten Wurf -*, kegelen, werpen; (fig.) *Z. Bank; die Schuld auf jem. -*, schuiven, werpen, zich verontschuldigen; *er hat es auf mich geschoben*, hij heeft mij de schuld gegeven; *einen Antrag von sich -*, van zijn hals schuiven; *jemn. etw. auf den Hals -*, iem. iets op den hals schuiven; II. o. ww., m. *h.* en *s.* (van planten), wortel schieten; (van dieren), *Zähne -*, de melktanden afleggen; *im Gehen -*, voortdrentelen, slenteren, sloffen; *geschobene Schrift*, loopend schrift; it. (Drukk.) schuinliggende Latijnsche drukletters, cursiefletters; *geschobenes Viereck*, geschoven vierkant o., ruit v.; *geschobenes Kreuz*, Z. *Schiefkreuz;* III. wed. ww. *sich -*, verschuiven, een schuinen stand aannemen; *das Papier hat sich geschoben*, het papier is verschoven; 2. (gemeenz.) *sich -*, zich uit de voeten maken; IV. o. zelfst., Z. *Schub.*

Schieber, (*-s*, mv. *Schieber*) m. schuiver m.; (Draadtr.) draadtrekker m.; (Landh.) werkos, ploegos m.; 2. (Bak.) schop, schietschop v.; (Sm.) kolenschop v., vuurhaak m.; it. Z. *Schiebeblech;* (Timm.) (van een raam &), schuif v., grendel m., schuifluik, schuifblind o.; (Spoorw.) schuifklep v., schuifraam o.; (Veea.) kortademigheid, dampigheid v.; (Keg.) kegelspeler m.

Schieberad, (*-rad(e)s*, mv. *-räder*) o. schuifrad o.

Schieber-kasten, (*-kastens*, mv. *-kasten*) m. schuifkast v.

Schieberling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Pfifferling.*

Schieber-nath, (*-nähte*) v. (Timm.) raamsponning v.; *-stange* v. schuifstang v.; *-ventil* o. schuifklep v.; *-wand* v. Spaansche wand m., tooneelscherm o.

Schiebe-schloss, (*-schlosses*, mv. *-schlösser*) o. grendelslot o.; *-stange* v. boom m. om een rad & voort te duwen; *-stein* m. (Tikt.) schijf v.; *-stift* m., Z. *Schiebebleistift; -thüre* v. schuifdeur v.; *-ventil, —gehäuse* o. schuifklep, schuif v.; *-wand* v., Z. *Schieberwand.*

Schieb-fenster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. schuifraam o.; *-karren* m. kruiwagen m.; *Schutt & im — führen*, kruien; *-kärrner* m. kruier m.; *-kasten* m. schuifkast v., kast v. met laden; *-lade* v. schuiflade v.; *-laden* m. schuifluik, schuifblind o.; *-leuchter* m. kandelaar m. met eene schuif; *-ochs* m. trekos, ploegos m.; *-riem(en)* m. zeel, helpzeel o., lichter m.; *-sack* m. broekzak m.

Schiebsel-zwickel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. dwarsgebreide klink m. in eene kous &.

Schieb-stange, (*-n*) v. (Bergw.) schuifstang v., boom m. om iets voort te duwen; (Org.) registerstang v., register o.; *-thüre* v. schuifdeur v.; *-wägelchen* o. kruiwagentje o.; *-werk* o. (Bergw.) schuifwerk o.; 2. schuiven v. mv.; *-zange* v. (Art.) kruisstang v. uit een kanon geschoten; (Zeew.) raband m.; *-zeug* o. (in zaagmolens), schuifwerk o., sleden v. mv.

Schied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Bergurtheil; -buch* o. boek o. waarin wetten, contracten en andere stukken betreffende het mijnwerk zijn opgeteekend; *-mal* o. grensteeken o.; *-marke* v. grensscheiding v.; *-rain* m. groen pad o. tot grensscheiding tusschen twee akkers.

Schiedeschacht, (*-schachte* of *-schächte*) v. grensmijn v.

Schiedlich, bijv. en b. vreedzaam, schikkelijk, toegevend, inschikkelijk; *friedlich und -*, in der minne.

Schieds-freund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. scheidsman, scheidsrechter, arbieter m.; *-gericht* o. scheidsrechtbank v.; *-mann* m., Z. *-freund; -probe* v. bestissende of derde metaalproef v.; *-probenglas* o. gekleurd proefglas o.; *-richter* m. scheidsman, scheidsrechter, arbieter m.; *—in* v. scheidsvrouw v.; *-richterlich* bijv. nw. scheidsrechterlijk; *-spruch* m., *-urtheil* o. scheidsrechterlijk vonnis, eindvonnis o., uitspraak v. van scheidsmannen.

Schief, (*-er, -st*) bijv. en b. (van lijnen, vlakken &), scheef, schuin, schuins(ch), dwars, krom, gebogen; (van een muur), scheef, overhellend; *- stehende Säule*, scheef staande, overhellende; *der Tisch steht -*, scheef, dwars; *-es Holz*, krom gewassen; *-schreiben*, scheef, schuin; *dieser Wagen hängt -*, hangt over; *Ihre Haube sitzt -*, staat scheef; *seine Schuhe - treten*, scheef loopen; *-e Beine*, krom; *ein -es Maul machen*, een scheef gezicht zetten; *jem. - ansehen*, van ter zijde, schuins of dreigend aanzien; (Pl.) *-e Wurzel, -er Halm*, schuin groeiend; (Zeew.) *-er Wind*, bij den wind; (fig.) *die Sache geht -, es geht mit der Sache -*, de zaak gaat verkeerd; *etw. - anfangen*, verkeerd aanpakken; *-er Gedanke*, valsch; (gemeenz.) *-es Urtheil*, verkeerd, eenzijdig; *eine Sache - nehmen, etw. - aufnehmen*, kwalijk nemen, verkeerd opvatten, euvel duiden; (gemeenz.) mismaakt, misvormd, gebocheld.

Schief-bein, Schief-beinig, &, Z. *Krummbein* &.; *-bein* m. breekijzer o.

Schiefe, (*-n*) v. scheefte, scheefheid, dwarste, schuinte v.; 2. helling, buiging v., talud o.; II. (*-s*, mv. *Schiefe*) o. valschheid, onjuistheid, verkeerdheid v.; 2. scheef, schuin voorwerp o.

Schiefer, (*-s*) m., z. m. lei o., leisteen, schillersteen m., schiefer o.; 2. Z. *Splitter;* 3. reehoudje o.; (Vissch.) nauw visschersnet o.

Schiefer-alaun, (*-(e)s*) m., z. m. pluimaluin v.; 2. Z. *Alaunschiefer; -amianth* m. gevlochten asbest o.; *-arbeiter* m. bewerker m. eener leigroeve; *-art* v. aard m., hoedanigheid v. van den leisteen; 2. soort v. van lei(steen) of schiefer; *-artig* bijv. nw. leiachtig, schieferachtig; *-bank* v. leigang m., leisteenbedding v.;

-berg m. leisteen of schiefer bevattende berg m.; *-blatt* o. blad o. leisteen, lei v.; *-blau* bijv. nw. leiblauw, zoo blauw als lei; 2. o. zelfst. leiblauw o.; *-block* m. blok o. leisteen; *Stück von einem —e*, eerste afdeeling v. van een leiblok in eene groeve; *-brecher* m., Z. *-arbeiter;* *-bruch* m. leigroeve v.; *-buckel* m. uit twee blaadjes bestaande goudgele steenbreke v.; *-dach* o. leien dak o.; *—hammer* m., Z. *-hammer;* *-(dach)decker* m. leidekker m.; *-eisen* o. (Hoefsm.) ijzer o. om de afbrokkelende tanden bij de paarden af te stooten; *-farbe* v., *-farben, -farbig* bijv. nw., Z. *-blau;* *-flötz* o., Z. *-bank;* *-gang* m. leigang, schiefergang m., leigroeve v.; *-gebirge* o. leisteen of schiefer bevattend gebergte o.; *-gerüst* o. vliegende stelling, leidekkersstelling v.; *-geschworener* m. (Bergw.) gezworen inspecteur m. eener leigroeve; *-gestein* o. leisteen m., schiefer o.; *-gewerkschaft* v. vereeniging v. van eigenaars van leigroeven; *-gips* m. bladerig of schiefer bevattend gips o.; *-glimmer* m. schiefer bevattend mika o.; *-grau* bijv. nw. leikleurig; *-griffel* m., Z. *-stift;* *-grube* v., Z. *-bruch;* *-grün* bijv. nw., donker groen; 2. o. zelfst. groen verkoolzuurd koper o.; *-hacke* v. houweel o. van arbeiders in leigroeven; *-hammer* m. leidekkershamer m.; *-häuer* m. mijnwerker m. die den leisteen losslaat.

Schiefericht, bijv. nw., Z. *schieferartig.*

Schieferig, bijv. nw. leisteen bevattend, uit leisteen-, schieferlagen bestaande; (Nat. hist.) geschubd; 2. (verkeerd.) Z. *schieferartig.*

Schiefer-knoten, (*-tens,* mv. *-ten*) m. (Bergw.) leivoeg v.; *-kohle* v. schilferige, bladerige steenkool v.; *-kopf* m. (Bergw.) met erts vermengde schieferlaag, aardlaag v. met ertsbevattend lei; *-latte* v. leidekkerslat v.; *-mergel* m. schiefer- of leisteen bevattende mergel v.

Schiefern (sich), (*schieferte, geschiefert*) wed. ww. (van steenen), schilferen, afbrokkelen, bladeren; (van beenderen), met splinters vallen, afschilferen; 2. o. ww., m. *h.* met een nauw net vischen.

Schiefer-nagel, (*-nagels,* mv. *-nägel*) m. leispijker m.; *-niere* v. (Bergw.) schiefer- of leisteennieren v. mv.; *-pergament* o. leikleurig perkament o.; *-platte* v. lei v.; *-schicht* v., Z. *-bank;* *-schneider* m. leisnijder m.; *—klotz* m. leisnijdersblok o.; *-schwarz* o. oker v., schieferzwart o.; *-schwule* v. leibevattende kalkaarde v.; *-spath* m. bladerig of schilferig spaath o.; *-stein* m. leisteen m., lei o.; *—blatt* o. lei v.; *-steinern* bijv. nw. van leisteen, leien; *-steinprobe* v. leisteenproef v.; *-stift* m. griffel v.; *-stück* o. stuk o. lei; *-tafel* v. lei v.; it. Z. *Rechentafel;* *-thon* m. schilferig of leibevattend leem o.; *-tisch* m. tafel v. van leisteen, tafel v. met leisteenen blad; *-trepan* m. afschilferingskoker m.; *-wacke* v. schilferige, hoekige bergtop m.; *-wand* v. wand m. van leisteen; (Bouwk.) met leisteen bekleede muur m.; *-weisz* o. bladerig of schilferig loodwit o.; *-zahn* m. afschilferende tand m.; (van dieren), slechte, vooruitstekende, puntige tand m.

Schief-hals, (*-halses,* mv. *-hälse*) m. scheefhals, scheefnek m., hij die een scheeven hals heeft; *-halsig* bijv. nw. een scheeven hals of nek hebbende.

Schief-heit, (*-en*) v., Z. *Schiefe;* it. scheef oordeel, onjuist oordeel o.; 2. scheefheid, verdraaidheid, ongelijkheid v.; (fig.) misvormdheid, mismaaktheid, verwardheid v.

Schief-kopf, (*-kopf(e)s,* mv. *-köpfe*) m. scheefhoofd o., scheefkop m., hij wien het hoofd scheef staat; (fig.) verward hoofd o., dwarskop m.; *-kreuz* o. Sint-Andrieskruis o.; *-lauf* m. scheeve, schuinsche loop m., richting v.; (van een schip), schuinsche vaart, lijn v. welke een schuin zeilend schip beschrijft; *-liegend* bijv. nw. scheefliggend, dwarsliggend, overhellend; *-masz* o. winkelhaak m., zwei v.; *-maul* o. scheeve mond m., scheefmuil, scheefbek m.; *-mäulig* bijv. nw. met scheeven mond of bek; *-nase* v. scheefneus, scheeve neus m.; *-nasig* bijv. nw. een scheeven neus hebbende; *-rund* bijv. nw. ovaal, langwerpig rond; (van paarlen), onregelmatig rond; *-schwamm* m. scheefgroeiende bladzwam v.; *-segeln* o. wenden, over stag smijten o.; *-sehen* o. (Gez.) scheel zien o.; 2. scheelheid v.; *-stege* v. (Drukk.) kooihoutjes o. mv.; *-wink(e)lig* bijv. nw. scheefhoekig, met scheeve hoeken; *—es Viereck,* ruit v.

Schiel, (*-er, -st*) bijv. en b. scheel, loensch; *-er Wein,* Z. *Schieler* (2).

Schiel-auge, (*-s,* mv. *-en*) o. scheeloog o.; *-äugig* bijv. nw. scheelziend, met scheele oogen; *-brille* v. bril m. voor het scheelzien.

Schielen, (*schielte, geschielt*) o. ww., m. *h.* scheel zien, loensch zien; *einwärts -,* scheel zien; *ein -des Auge,* Z. *Schielauge; er, sie schielt;* hij, zij ziet scheel, kijkt scheel; (fig.) (van stoffen, kleuren), Z. *schillern;* it. niet juist zijn; *-der Ausdruck,* niet juist, gebrekkig; 2. scheefkijken, loeren; *mit einem Auge nach etw. -,* loeren op.

Schieler, (*-s,* mv. *Schieler*) m., **-in,** (*-nen*) v. scheelziende, loensche m. en v., loerder m.; 2. of **Schiler,** m. bleekroode wijn m., klaret v.

Schielicht, bijv. nw. (van stoffen), weerschijnend, duivenhalskleurig.

Schiel-ohr, (*-(e)s,* mv. *-en*) o. (Rijk.) scheef oor o.; *-stein* m. opaal m.

Schiem, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. glans m., schaduw v.

Schiemann, (*-(e)s,* mv. *Schiemänner*) m. (Zeew.) bootsman, hoogbootsman, schieman m.

Schiemannen, (*schiemannte, geschiemannt*) bedr. ww. (Zeew.) opknappen, opwerken, opslechten, optuigen, zeilen aanslaan.

Schiemanns-garn, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. schiemansgaren o.; *-gast* m. schiemansgast m.; *-maat* m. bootsmaat, bootsmansmaat, schiemansmaat m.

Schienbein, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. scheenbeen o., scheen v.

Schienbein-fläche, (*-n*) v. oppervlakte van het scheenbeen; *-gräte* v. scheenbeenpijp v.; *-knochen* m. scheenbeen o.; *-muskel* m. scheenspier v.; *-nerve* tot de scheen behoorende zenuw v.; *-röhre* v. kuitbeen o., kleine beenpijp v.; *-schlagader* v. tot de scheen behoorende slagader v.

Schienchen, Schienlein, (verkl.) o. scheentje, bandje, zwachteltje, spalkje o., Z. *Schiene.*

Schiene, (*-n*) v. (aan een rad), scheen v., metalen band m.; (Spoorw.) legger m., rail v.; *aus den -n treten,* van de rails gaan, derailleeren; (Ontlk.) Z. *Schienbein;* (Wapenk.) Z. *Arm-, Beinschiene;* (Waterb.) halsijzer o. om de draaiposten der sluisdeuren; (Drukk.) (van de pers), band m.; (Muntw.) goudblad o.; (Pot.) draaistok m. van het pottenbakkersrad; (Loodg.) handvatsel o. om het soldeer aan te vatten; (Mand.) Z. *Flechtschiene;* 2. spalk v.; (Heelk.) spalk v. zwachtel m.

Schieneisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. bandijzer, staafijzer, tot beslag dienend ijzer o.; (Spoorw.) ijzeren staaf, rail v.

Schienen, (*schiente, geschient*) bedr. ww. *ein Rad -,* van scheenen, ijzeren banden voorzien, beslaan; (Heelk.) *den Arm -,* spalken, zwachtelen.

Schienen-durchschlag, (*-schlag(e)s,* mv. *-durchschläge*) m. (Sm.) doorslag, spitshamer m. om gaten in de banden van een rad te slaan; *-nagel* m. bandnagel m.; *-röhre* v. (Ontlk.) klein kuitbeen o.; *-ruthe* v. (Wev.) lange houten roede v. aan de scheerbank; *-stempel* m., Z. *-durchschlag;* *-stuhl* m. scheenstoel m., ijzer o. waarop de rails dragen; *-weg* m. weg m. met rails.

Schien-haken, (*-hakens,* mv. *-haken*) m. (Giet.) plankhaak m. van den blaasbalg.

Schienken, schiänken, (*schienkte, geschienkt,* en *schiankte, geschiankt*) o. ww. (Prov.) scheelzien; it. de laarzen scheef loopen.

Schien-körblein, (verkl.) o. (Zoutz.) vergaarbak m.; *-zange* v. (Giet.) tang v. met bladen.

Schier, bijw. (veroud.) Z. *schnell;* 2. Z. *bald;* 3. Z. *beinahe;* II. bijv. nw. *-es Holz,* zonder kwasten.

Schier-bart, (*-bart(e)s,* mv. *-bärte*) m. baardelooze, melkmuil m.; *-butte* v. loogkuip v.; *-hammer* m. plethamer m.

Schieren, (*schierte, geschiert*) bedr. ww. schuren; (Zuiv.) klaren, louteren; (Wev.) de schering opzetten; (fig.) verhaasten, opwekken.

Schierling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. scheerling, dolle kervel v., dolle peterselie v., pijpkruid o.; *kleiner -,* tuinscheerling v., kleine hondspeterselie v.

Schierlings-becher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. giftbeker m.; *-blatt* o. scheerlingblad o.; *-gift* o. scheerlingver-

gif(t) o.; *-saft* m. scheerlingsap o.; *-tanne* v. kleine denneboom m. uit Virginie; *-trank* m. giftdrank m., Z. *-becher.*

Schiertuch, (*-tuch(e)s*, mv. *-tücher*) o. grof vlaggedoek o.

Schiesz-angel, (*-n*) v. schietangel m.; *-anger* m., Z. *-platz; -bahn* v. schietbaan v.

Schieszbar, bijv. nw. (Jachtw.) onder schot, met schieten te bereiken.

Schiesz-bedarf, (*-(e)s*) m., z. m. schietbenoodigdheden v. mv., ammunitie v., kruit en lood o.; *-baumwolle* v. schietkatoen o.; *-blech* o. stuk ijzer o. met eene lont voorzien om de rots te doen springen; *-bolzen* m. in het want van een vijandelijk schip geschoten ijzeren bout m.; *-brett* o., Z. *Setzbrett.*

Schiesze, (*-n*) v. ovenschop v.

Schieszeisen, (*-eisen*, mv. *-eisen*) o. (Bergw.) Z. *Schieszblech;* 2. bout, drijfnagel m.

Schieszen, (*schoss, geschossen*) o. ww. onr., m. *s.* (van water), *in's Thal -*, zich storten, storten in; *aus der Höhle -*, schieten; *das Blut schieszt aus der Wunde*, schiet, springt, loopt; *auf jem. zu-*, toeschieten, toesnellen; *die Thränen schossen ihr in die Augen*, de tranen schoten haar &; *das Glas ist mir aus der Hand geschossen*, geschoten, geglipt; *geschossen kommen*, komen aanschieten; (fig.) *Blicke - lassen*, werpen, slaan; *ein Wort - lassen*, een woord laten ontvallen; *einen Seufzer - lassen*, een zucht laten, slaken; *-der Stern*, verschietende ster v.; *-de Augen*, fonkelende oogen; *-de Schlange*, Z. *Schieszschlange; -de Schmerzen*, tusschenpoozende pijn; (Slot.) *-de Falle*, klink, trekklink v.; (Zeew.) *das Tau - lassen*, laten schieten, vieren; *einem Pferde den Zügel - lassen*, vieren; (fig.) *jemn. den Zügel - lassen*, vrijheid laten; *in die Höhe -*, schieten, omhoogschieten; (van planten), snel opgroeien; *in Samen -*, in het zaad schieten, zaad krijgen; *dieser Salat ist (in Samen) geschossen*, is doorgeschoten; it. Z. *anschieszen;* 2. (van haring &), Z. *laichen;* II. bedr. ww. *einen Spiesz nach jemn. -*, werpen; (van de zon), *Strahlen -*, schieten, werpen; 2. schieten, vuren, afvuren, ontladen, lossen; *mit einem Bogen -*, schieten; *mit Kugeln -*, schieten; *im Fluge -*, in de vlucht schieten, treffen, raken; *nach der Scheibe -*, schijfschieten; *auf etw. -*, schieten, mikken, vuren, aanleggen; *fehl* of *vorbei an dem Ziele -*, misschieten, niet raken, niet treffen; *mit der Büchse -*, Z. *bürschen; einen Pfeil nach einem Vogel -*, afschieten, aftrekken; *jem. in den Arm, vor den Kopf -*, schieten; *jem. todt, über den Haufen -*, doodschieten, overhoop schieten; *ein Schiff in Grund -*, schieten, boren; *ein Haus in den Grund und Boden -*, platschieten; (Jachtw.) *er hat nichts geschossen*, hij heeft niets geschoten, gevangen; (fig.) *geschossen sein*, halfdronken zijn, een snipper opheblben; *in ein Mädchen geschossen sein*, verliefd zijn op; (Bergw.) *Berge herein -*, doen springen; *eine Kanone die 20 Pfund schieszt*, een twintigponder; *Flinte die weit schieszt*, ver dragend; (fig.) *Brod in den Ofen -*, schieten; *einen Graben -*, schoonmaken, uitdiepen; *Geld -*, neerwerpen; it. voorschieten; (Drukk.) *in Kolumnen -*, een blad opmaken; (Zeew.) *die Sonne -*, schieten, waarnemen.

Schieszer, (*-s*, mv. *Schieszer*) m. schieter m., hij die schiet, voorschiet, in den oven schiet, inschiet; it. Z. *Schiesze*; (Sp.) knikker m.; (Nat. hist.) inktvisch m.

Schieszerei, v. (i. k. bet.) vervelend, aanhoudend schieten, geschiet o.

Schiesz-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Hornfisch; -gat* o. (Zeew.) schietgat o.; *-geld* o. geld o. voor het schieten, geld o. voor eene jachtakte; (Bergw.) beloning v. bij het springen van mijnen; *-gerechtigkeit* v. recht o. om te schieten, jachtrecht o., *-gewehr* o. vuurwapen, schietgeweer o.; *-graben* m. schietplaats v. in eene droge gracht; *-haus* o. schiethuis o., schietplaats v., doelen m.; *-herd* m. nest o. van een roofvogel; *-hund* m. jachthond, jagershond m.; *-hütte* v., Z. *-haus* v.; *-inhag* m. overhaast, voorharig, driftig persoon m.; *-karren* m. draagbare jagershut v.; *-klinge* v. (Speld.) maat v. voor den draad; *-kugel* v. kogel, geweerkogel, kanonskogel m.; *-lein* m. hennep m., vlas o. met donkerder zaad.

Schieszling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. opgeschoten mensch, boom m.

Schiesz-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. (Bergw.) gat o. om de mijn te doen springen; 2. (in kasteelen), schietgat o.; *-mal* o. doel o., mikpunt o.; 2. Z. *-stand;* 3. merk, teeken o. van een vuurwapen; *-nagel* m., Z. *-zwecke; -patrone* v. schietpatroon v.; *-pferd* o. tot de drijfjacht gedresseerd paard o.; *-pflock* m. (Bergw.) Z. *-röhre; -plan, -platz* m. schietbaan v., voor het schijfschieten ingerichte plaats v.; *-prügel* m. (Scherts.) geweer, musket o., buks v.; *-pulver* o. buskruit o.; *—thee* m. fijne thee, stofthee v.; *-recht* o., Z. *-gerechtigkeit; -ring* m., Z. *-klinge; -röhre* v. in het schietgat gedreven pin v. met de lont; *-scharte* v. schietgat o.; *-scheibe* v. schijf v. om naar te schieten; *-schlange* v. pijlslang v.; *-schüte* v. marktschuit volksschuit, trekschuit, jaagschuit v.; *-spiel* o. schieten, schutterspel o.; *-spreitze* v. (Bergw.) wig of pin v. om de lont vast te houden; *-spuhle* v. (Wev.) schietspoel m.; *-stand* m. plaats v. van waar men schiet; *-statt* m., Z. *-platz; -steiger* m. (Bergw.) mijnwerker m. die de rotsen laat springen; *-stück* o., Z. *-blech; -tafel* v. schuiftafel v. (een spel); 2. biljart, stoothord o.; *-tasche* v. jagerstasch, weitasch v.; *-wagen* m., Z. *-karren; -wand* m. schietwand m.; *-wall* m., *-wehr* v. schietplaats v.; *-wiese* v. weide v. om op te schieten; *-zwecke* v. bout m. voor de blaaspijp; 2. houten pin v. om in de schijf te slaan, waar een kogel doorgegaan is.

Schiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) schip, vaartuig o.; *kleines -*, Z. *Schiffchen; zu -e gehen*, scheep gaan, zich inschepen; *zu -versenden*, te scheep, per schip, te water verzenden; (Wapenk.) *- mit Segel und Tauwerk*, opgetuigd schip o.; 2. (Bouwk.) schip, kerkschip o.; 3. (Br.) ontlastingsbak m.; (Landh.) *- und Geschirr*, landbouwgereedschap o.; (Drukk.) galei v., zetplankje o.; (Wev.) weversspoel m.; (Ontlk.) (aan het buitenoor), oorscheepje o.; (Pl.) (van boonen), schuitje o.; (Spr.) *das - geht nicht immer wie der Steuermann will*, men kan niet altijd doen wat men wil, het gaat niet altijd voor den wind.

Schiff-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. admiraliteit v., zeeraad m., zeekantoor o.; *-balken* m. scheepsbalk m.

Schiffbar, bijv. nw. bevaarbaar; *-keit* v. bevaarbaarheid v.

Schiffbarmachung, v. (van eene rivier), bevaarbaar maken o.

Schiff-bau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. scheepsbouw m., maken o. van schepen; 2. scheepsbouwkunde v.

Schiffbauer, (*-bauers*, mv. *-bauer*) m. scheepmaker, scheepsbouwmeester m.

Schiffbau-hof, (*-hof(e)s*, mv. *-höfe*) m. scheepmakerswerf, scheepstimmerwerf v.; *-holz* o. hout o. voor schepen; *-kunst* v. scheepsbouwkunst v.; *-meister* m. scheepsbouwmeester m.; *-rath* m. raad m. van den scheepsbouw.

Schiff-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Ontlk.) handwortel, voetwortel m., been o. dat den vorm eener schuit heeft; *-beleg, -beschlag* m. scheepsbeslag o.; *-besen* m. zwabber, scheepsbezem m.; *-besteuerung* v. sturen o. van het schip, scheepvaartkennis v.; *-bett* o. scheepsbed o., Z. *Hangbett;* it. kooi v.; *-bock* m. lang, smal vaartuig o. op den Weser; *-bohrer* m. scheepsboor v.; 2. (Nat. hist.) Z. *-wurm; -boot* o. schuit v.; (Zeew.) sloep v.; *kleines —*, schuitje, bootje o.; 2. (Nat. hist.) nautilus schelp v.; *-bord* m. scheepsboord o.; *-brod* o., Z. *-zwieback; -bruch* m. schipbreuk v.; *—leiden*, schipbreuk lijden; *-brüchig* bijv. nw. schipbreuk lijdend, schipbreuk veroorzakend; *— werden*, schipbreuk lijden; *—e Leute*, schipbreukelingen m. en v. mv.; *-bruchsgüter* o. mv. strandgoederen, gestrande goederen o. mv.; *-brücke* v. schipbrug, op schepen liggende brug v.; *-bühne* v. verdek, scheepsverdek o.; *-bündel* o. vrijgoed o., vrijpakkage v., goederen die de matrozen & mogen meevoeren; *-bursche* m., Z. *-junge.*

Schiffchen, Schifflein, (verkl.) o. scheepje, schuitje, bootje, hulkje o.; (Vers.) verfpotje o.; (Ontlk.) zoom m. aan het uitwendige oor; (Nat. hist.) zeeslak v.; 2. Z. *Schiff.*

Schiffen, (*schiffte, geschifft*) o. ww., m. *s.* varen, zeilen, de zee bevaren; *nach England -*, varen, stevenen; *über ein enges Meer -*, overvaren, oversteken; *längs den Küsten hin-*, varen, kruisen; *gegen den Strom -*, tegen stroom varen; (Hand.) kustvaart drijven; II. bedr. ww. per schip vervoeren, Z. *verschiffen;* 3. (Student.) pissen, wateren.

Schiffer, (*-s*, mv. *Schiffer*) m., **-in,** (*-nen*) v. schipper, schuitvoerder, zee-

aarder, kapitein m., schippersvrouw, schuitvoerster, kapiteinsvrouw v.; (van een koopvaardijschip), kapitein m.

Schiffer-ausdruck, (*-druck(e)s*, mv. *-drücke*) m. scheepsterm m.; *-hose* v. schippersbroek, wijde broek, matrozebroek v.; *-kalender* m. zeevaartkundige almanak m.; *-knecht* m. schippersknecht m.; *-knoten* m. (Zeew.) spring, sprenkel m. op den kabel, kabelknoop m.

Schiff(er)lohn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vrachtgeld o., schuitvracht v., schippersloon o.

Schiffer-mützchen, (verkl.) o. Chineesche aap, hoedaap m.; *-mütze* v. schippersmuts v., matrozenhoed m.; *-rock* m. matrozenkleeding v.; *-schlag* m., Z. *-knoten; -sprache* v. schipperstaal v.; *-stechen* o. worsteling v. met scheepsboomen tusschen twee in schuitjes geplaatste personen; *-zirkel* m. scheepskompas o.; *-zunft* v. schippersgilde o.

Schiff-fahne, (*-n*) v. scheepsvlag v.; *-fahrer* m. zeevaarder m.; *-fahrt* v. scheepvaart, zeevaart v.; it. zeereis v.; 2. Z. *-kunde;* 3. eng kanaal o., vaarwater o.

Schiffahrts-akte, (*-n*) v. akte v. van scheepvaart, akte v. van navigatie; *-comptoir* o. kantoor o. voor de scheepvaart; *-geräth* o. zeevaartkundige werktuigen of instrumenten o. mv.; *-gesetz* o. wet v. betrekkelijk de scheepvaart; *-kenntniss* v. zeevaartkundige kennis v.; *-kunde -kunst* v., Z. *Schiffkunde &c.*

Schiff-flotte, (*-n*) v. vloot v.; *-förmig* bijv. nw. scheepsvormig; *-fracht* v. scheepsvracht v.; 2. - of *-sfracht* v. scheepslading, scheepsbevrachting v.; it. Z. *-miethe; -frachtbrief, -frachtschein* m. vrachtbrief m., connossement o.; *-gefecht* o. zeegevecht o., zeestrijd, scheepsstrijd m., *-geld* o. vrachtgeld o.; *-geräth, -sgeräth* o. scheepstuig o.; *-gerippe* o. scheepsromp m.; *-grund* m. durk m., legplaats v. voor schepen; *-grusz* m. scheepsgroet m.; *-haken, -shaken* m. scheepshaak m.; *-halter* m., Z. *Sauger* (Nat. his'.); *-handel* m. scheephandel m.; 2. handel m. in schepen; *-häuslein* o. tent v. over eene sloep of schuit; *-heer* o. vloot, scheepsmacht v.; *-holm* m. scheepswerf, scheeptimmermanswerf v.; *-holz* o., Z. *-bauholz -kampf* m., Z. *-gefecht; -kette* v. rij v. schepen; 2. scheepsketting m.; *-kiel* v. scheepskiel v.; *-kinder* o. mv. bemanning, equipage v. van een oorlogschip; *-kleid* o. scheepskleeding v.; *-kopf* m. kop m. van een kanon; *-korb* m. mars v.; *-krug* m. scheepskruik v.; *-küche* v. scheepskeuken, kombuis v.; *-kunde, -kunst* v. zeevaartkunde, stuurmanskunst v.; *-kundig* bijv. nw. zeevaartkundig; *-kuttel* v. zeemossel, zeeslak v.; *-lader* m. scheepsbevrachter m.; *-laffette* v. scheepsaffuit v.; *-lände* v. landingsplaats v.; *-laterne* v. scheepslantaren v.; *-leine* v. kabel v., sjortouw o.; *-leiter* v. scheepsladder v.; *-leuchte* v., Z. *-laterne; -leuchter* m. kaarsensteker m.; *-leute* mv. schepelingen, matrozen, zeelieden m. mv., zeevolk o.; *-lohn* m. scheepshuur, scheepsvracht v.; *-mäkler* m. makelaar v. voor de scheepvaart, scheepsmakelaar m.; *-mann* m. zeevaarder, matroos m.; (Riv.) schipper m.; 2. Z. *Steuermann; -männisch* bijv. en b. als een matroos, op de wijze der zeelieden; *-masz* o. scheepsmaat v.; it. Z. *Schacht; -mast* m. scheepsmast m.; *-meiszel* m. deutel m., plugijzer, deutelijzer o.; *-modell* o. scheepsmodel, kaliber o.; *-mörser* m. zeemortier m.; 2. scheepsmortier m.; *-mühle* v. watermolen m. op een schip; 2. scheepsmolen m.; *-müller* m. eigenaar m. van een watermolen; *-mumme* v. voor verzending geschikt mombier o.; *-muschel* v., Z. *-boot; -mütze* v. schuitvormige muts v.; *-nagel* m. scheepsnagel m., spijker m. met ronden kop; *-ofen* m. scheepskachel v.; *-ordnung* v. wetten v. mv. op de scheepvaart; *-pech* o. presenning v., zeilkleed, pekkleed o.; it. pek of pik o.; *mit — bestreichen*, pekken; *-pfahl* m. meerpaal, paal m. om het schip aan vast te leggen; *-pferd* o. jaagpaard, paard o. dat een schip voorttrekt; *-pfund* o. schippond o.; *-prügel* m. (Student.) waterpot m.; *-pumpe* v. scheepspomp v.; *-rechnungsschnur* v., Z. *Log; -recht* o., Z. *Seerecht; -reich* bijv. nw. veel schepen hebbende, bedekt met schepen; *-rose* v. windroos v.; *-rüstung* v. scheepsuitrusting v.; 2. Z. *-geräth.*

Schiffsalmanach, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zeevaartkundige almanak m.

Schiffsand, (*-(e)s*) m., z. m. ballastzand o., ballast m.

Schiffsangelegenheiten, v. mv. scheepsaangelegenheden, zaken v. mv. betreffende de scheepvaart.

Schiff-säule, (*-n*) v. met voorsteven en ankers versierde gedenkzuil v.; (fig.) spreekgestoelte o.; *-bauch* m. buik m. van een schip; *-bedürfnisse* o. mv. scheepsbehoeften v. mv.; *-befehlshaber* m., Z. *-hauptmann.*

Schiff(s)-befrachtungscontract, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. chertepartij v.; *-bekleidung* v. scheepsbekleeding v.; *-besen* m., Z. *Schiffbesen; -bestäter* m. scheepsbevrachter m.; *-beute* v. prijsgemaakt schip o.; *-blatt* o. koperen scheepsbekleeding v.; *-boden* m. grond m. van het schip, bodem m. van het schip; *-bodenbrief* m. scheepsbrief bevrachtingsbrief m.; *-boot* o., Z. *Schiffboot* (2); *-bord* o. boord o. van het schip; *-breite* v. scheepsbreedte v.; *-brod* o. scheepsbrood o., scheepsbeschuit v.; *-capitän* m. scheepskapitein m.

Schiff-schnabel, (*-schnabels*, mv. *-schnäbel*) m. scheepsneb v., voorsteven m. van een schip; *-schnecke* v. meerslak, parelmoermossel v.; *-schreiber* m. schrijver m. op een schip; *-schuh* m. lengtemaat v. van eene roede lang en een voet dik.

Schiffs-clarirer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. uitklaarder m. van schepen, cargadoor, scheepsmakelaar m.; *-clarirung* v. uitklaring v. van een schip; *-decke* v. verdek o.; *-eigenthümer* m. eigenaar m. van een schip, reeder m.; *-equipage* v. bemanning v. van een schip, equipage v.

Schiff-seil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. scheepskabel m.; *sämmtliche -e*, touwwerk, want o.

Schiff(s)-flagge, (*-n*) v. scheepsvlag v.; *-form* v. vorm m. van een schip; (Zeew.) scheerstok m., scheerstrook v., scheergang m.; *-fracht* v. scheepsvracht v.; *—brief, — schein* m. chertepartij v., connossement o.; *-freund* m. medereeder m.; it. bevrachter, inlader m.; *-führer* m. kapitein m.; *-gebäude* o., Z. *-gerippe; -gelegenheit* v. scheepsgelegenheid v.; *-geleite* o. convooi o.; *-geräth* o. scheepstoerusting v., scheepswant o.; *-gerippe* o. scheepsromp m.; *-geschrei* o. gescheeuw o. der matrozen; *-geschütz* o. scheepsgeschut o.; *-geschwader* o. smaldeel o.; *-halter* m., Z. *Schildfisch; -hauptmann* m. scheepskapitein m.; *-heiliger* m. scheepsheilige, patroon m. van een schip; *-herr* m. eigenaar m. van een schip; it. bevrachter m.; *-hintertheil* o. achtersteven m.; *-journal* o. scheepsjournaal, dagboek o.; *-junge* m. scheepsjongen m.; *-kammer* v. kajuit v.; *-kastell* o. vertuining v., scheepskasteel o.; *-kiel* m. scheepskiel v.; *-knecht* m. jonge matroos m.; *-koch* m. scheepskok m.; *-krone* v. (R. g.) krans m. voor hem, die het eerst een vijandelijk schip beklom; *-küche* v. scheepskeuken, kombuis v.; *-lader* m. scheepslader, inlader, bevrachter m.; *-ladung* v. scheepslading v.; *-last* v. scheepslast o. (maat); 2. scheepslading, scheepsvracht v.; *-laterne* v. scheepslantaren v.; *-leuchte* v., Z. *Schiffleuchte; -leute* mv. scheepslieden, zeelieden, schippers, schepelingen m. mv.; *-linie* v. scheepslijn v.; *-listen* v. mv. slagzijde, zwakke zijde v. van een schip; *-luke* v. scheepsluik o.; *-maat* m. scheepsmaat, tweede stuurman m.; *-macht* v. scheepsmacht, zeemacht v.; *-mäkler* m. scheepsmakelaar m.; *-mannschaft* v. bemanning v. van een schip; *-materialien* o. mv. scheepsmaterialen o. mv.; *-miethe* v. huur v. van een schip; *-mumme* v. sterk bier o. uit tarwe gestookt; *-obertheil* o. bovenschip, verdek o.; *-offizier* m. zeeofficier m.; *-ökonom* m. kasbestuurder m. op een schip.

Schiffsoldat, (*-en*, mv. *-en*) m. zeesoldaat, marinier m.; 2. soldaat m. van een schip.

Schiffs-papiere, o. mv. scheepspapieren o. mv.; *-pappe* v. scheepssmeer o., pap v.; *-part* m. aandeel o. in een schip; *-partner* m., Z. *-freund; -patron* m., Z. *-heiliger; -pass* m. scheepspas m.; 2. bewijs o. van gezondheid; *-pfandbrief* m., Z. *-bodenbrief.*

Schiffspiel (*-(e)s*, mv. *-e*) o. spiegelgevecht o. te water.

Schiffs-portion, (*-en*) v. scheepsportie v., rantsoen o.; *-prediger* m. predikant m. op een schip; *-pumpe* v. scheepspomp v.; *-rath* m. scheepsraad m.; *-rand* m. scheepsrand m., boord o.; *-raum* m. scheepsruim, ruim o.; *-rheder* m. scheepsreeder m.; *-rippen* v. mv. zijden v. nw. van het schip; *-rüstung* v. uitrusting v. van een schip; *-schmiere* v. scheepssmeer

o.; *-seite* v. zijde v. van het schip; *-spiegel* m. spiegel m. van het schip; *-spur* v. zog, kielwater o.

Schiffstange, (*-n*) v. roeispaan, wrikriem, riem m.

Schiff(s)tau, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. scheepstouw, kabeltouw o.; *-werk* o. touwwerk o. van een schip, want o.

Schiffsteller, (*-lers*, mv. *-ler*) m. zuigervisch m.

Schiff(s)-theer, (*-(e)s*) m., z. m. scheepsteer o.; *-tiefe* v. diepte v. van een schip, diepgang m.; *-tonne* v. scheepston v.

Schiff-stopfer, (*-pfers*, mv. *-pfer*) m. kalefateraar m.; *-stopfhammer* m. kalfaathamer m.

Schiff(s)-treppe, (*-n*) v. scheepstrap v.; *-trümmer* o. mv. wrak o. van een schip.

Schiffstück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stuk o. geschut op een schip.

Schiffs-uhr, (*-en*) v. scheepsklok v.; *—gehäuse* o. nachthuis, kompashuisje o.; *-untersuchung* v. nazien o. van een schip; *-untertheil* o. onderschip o.; *-verfrachtung* v., Z. *-befrachtung*; *-verladung* v. laden o. van een schip, aan boord brengen o.; *—scommis* m. kommies m. bij het laden van een schip; *—sschein* m. bewijs m. van gedane inlading; *-vermiether* m. scheepenverhuurder m.; *-vermiethung* v. scheepshuur v; *-volk* o. scheepsvolk o., equipage, bemanning v. van een schip; *-vordertheil* o. voorschip o., voorsteven m.; *-wand* v. hoofdtouwen o. mv., scheepswant o.; *-wappen* o. scheepswapen o.; *-werft* m., Z. *Werft*; *-wurm* m. houtworm, paalworm m.; *-zeug* o., Z. *-geräth*; *-haus* o. arsenaal, tuighuis o. voor de scheepvaart; *-zunge* v. (Drukk.) tong v. eener galei; *-zwieback* m., Z. *Schiffzwieback*.

Schiff-wächter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. wachthebbende matroos m.; *-wechsel* m. bodemerij-wissel m.; *-werft* o., Z. *-holm*; *—käfer* m. watervlieg v.; *-wesen* o., Z. *Schiffsangelegenheiten*; *-wetter* o. voor de zeevaart gunstig weder o.; *-winde* v. kaapstander m., windas o. op een schip; it. kraan v.; *-wundarzt* m. scheepsdokter m.; *-zärte* v. (Zeew.) ladingspolis v.; *-ziehen* o. sleepen o. van schepen; *-zier* v. scheepsversiering v.; *-zimmermann* m. scheepstimmerman m.; *-zimmerplatz* m. scheepstimmermanswerf v.; *-zoll* m. scheepstol m.; 2. strandrecht o.; 3. — of *—stätte* v. kantoor o. waar de scheepstol betaald wordt; *-zug* m. zeetocht m.; *-zunge* v., Z. *Schiffszunge*; *-zwieback* m. scheepsbeschuit v.; *-zwang* m. recht o. om als stapelplaats te gebruiken.

Schiftarm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) stang v. van een molenrad.

Schiften, (*schiftete, geschiftet*) bedr. ww. (Geweerm.) Z. *schaften*; (Tim. m.) *einen Sparren -*, verbinden, aaneenlasschen; (Valk.) *einen Falken -*, eene slagveer inzetten; 2. o. ww. dun worden, slijten.

Schiftsparren, m. mv. (Bouwk.) ongelijke sparren v. mv. aan een kruisdak.

Schijten, m. mv. Mahomedanen m. mv. welke de Sunna of overlevering verwerpen.

Schikane, v., Z. *Chikane*.

Schilbe, (*-n*) v. schilfer v., dun plaatje o.; (Nat hist.) wijfjesschaap o., ooi v.; (Zoutz.) zoutmaat v. van 1½ centenaar.

Schilberig, (*-er, -st*) bijv. nw. schilferend, afbrekend, brokkelig.

Schild, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schild, wapenschild o., beukelaar m., borstharnas, borstleder o.; *runder -*, rond schild o., rondas v.; (R. g.) *heiliger -*, heilige, bronzen schildje o. van Numa Pompilius; *sein Rang dient ihm zum —e*, tot schild; (Wap.) Z. *Wappen*; *leeres -*, ledig vak o. in een schild; (fig.) *etw. im -e führen*, iets in zijn schild voeren, voornemens zijn, van plan zijn; *nichts Gutes im -e führen*, niets goeds van plan zijn; II. (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Nat. hist.) (van slakken), schild, huisje o., Z. *Rücken-, Bauch-, Kopf-*; (Pl.) schildje, oog o. om te enten; *mit einem Schildchen bedeckt*, ingeënt; (Slot.) plaatje o. op het sleutelgat o.; (Zeew.) schild, hakkebord, wapenvlak o.; (Nat.) schild o., plaat, schijf v.; (van petten), klep v.; 2. (Wap.) wapenschild o.; *zum -e geboren sein*, van adellijke afkomst zijn; *den - niedern*, den adel verlagen; (van bedienden &), plaatje o. op den arm &; (van eene herberg, een winkel &), uithangbord o.; (fig.) *das -einziehen*, zijn beroep laten varen; (Art.) kartets v., geweerpatroon, kardoes v.; (Jachtw.) vlekje o. op de borst van hoenders; (Uurw.) kloof v.; (Muntw.) plaat v.; *goldener -*, gouden kroon, caroline v.; (fig.) voorwendsel o., dekmantel m.

Schild-abtheilung, (*-en*) v. afdeeling v. van een schild, vak, veld o.; *-amsel* v. kraagmerel, schildlijster v.; *-assel* v. pissebed v. met 28 pooten; *-bank* v. (Zeew.) zijplanken v. mv. om het braadspit te houden.

Schildbar, schildbürtig, bijv. nw. van adel, adellijk, rechthebbend om een schild te voeren.

Schild-bauer, (*-n*, mv. *-n*) m. vrije boer m.; *-baum* m. condori m. met zwarte korrels; *-besen* m. (Pl.) wit peperkruid o.; *-blume* v. schildbloem v.; *-bürger* m. (fig., i. k. bet.) hij die tot de burgerwacht behoort, schutter m.; (fig.) inwoner m. van Schilda, onnoozele hals, sukkel, stakkert, ableriet m.; *—streich* m. onnoozele streek m.

Schildchen, Schildlein, (verkl.) o. schildje, uithangbordje o., Z. *Schild*.

Schild-dach, (*-dach(e)s*, mv. *-dächer*) o. (o. Gesch.) stormdak o.; *-decke* v. (Wap.) bekleedsel o. van het wapenschild; *-drossel* v., Z. *-amsel*; *-drüse* v. (Ontlk.) schildklier v.

Schilddrüsen-blutader, -schlagader, (*-n*) v. schildkliervloedader, schildklierslagader v.

Schilddurchbrecher, (*-s*) m., z. m. schilddoorbreker m., bijnaam van den krijgsgod Mars.

Schilden, (*schildete, geschildet*) bedr. ww. *jem. -*, met een schild wapenen, bedekken, beschermen, een schild geven.

Schildente, (*-n*) v., Z. *Löffelente*; 2. wilde eend v.

Schilderei, v., z. m. schilderen o.; 2. (*-en*) v. schilderij v., Z. *Gemälde*.

Schilderer, (*-s*, mv. *Schilderer*) m. schilder m.; (Mar.) kleurder m.; (Krijgsw.) schildwacht m.

Schilder-gäste, m. mv. (Krijgsw.) wacht v.; *-haus*, (verkl. *-häuschen* o.) schildwachthuisje o.

Schilderhebung, v., z. m. verheffing, opheffing v. der schilden; 2. opstand m.

Schilderig, bijv. nw. (Pl.) schilferig, brokkelend, geënt.

Schildern, (*schilderte, geschildert*) bedr. ww. (Jachtw.) *geschildertes Feldhuhn*, gevlekt; *wohl geschildertes Geflügel*, mooi gevlekt gevogelte; 2. *Feldhühner -*, met het schild verjagen; 3. schilderen, afschilderen, afbeelden, voorstellen; (Zeew.) *die Masten &-*, verven, teren; (fig.) voorstellen, beschrijven; *man hat mir ihn übel geschildert*, men heeft mij veel kwaads van hem gezegd; II. o. ww., m. *h.* op schildwacht staan, schilderen.

Schilderung, (*-en*) v., Z. *schildern*; it. schildering, beschrijving v., tafereel o.; 2. (Krijgsw.) schildwacht v.

Schild-farren, (*-rens*, mv. *-ren*) m. (Pl.) schildvaren v.; *-ferkel* m. schildvarken o.; *-fessel* v. greep v., handvat v., rand m. van een schild; *-fink* m. schildvink m.; *-fisch* m., Z. *Messerfisch*; 2. Z. *Hemmfisch*; *-flechte* v. wijnsteenig korstmos o.; *-floh* m. schildvloo v.; *-förmig* bijv. nw. schildvormig; *-fusz* m. (Wapenk.) veld o.; *-gerechtigkeit* v. recht o. om een schild te voeren; it. recht o. om een uithangbord te hebben of eene herberg te doen.

Schildgieszbeckenmuskel, (*-s*, mv. *-n*) m. (Ontlk.) spier v. van het schildvormig en bekervormig kraakbeen (van het strottenhoofd).

Schildhahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hähne*) m., Z. *Birkhahn*; *-halter* m. (Wapenk.) leeuw, wilde man m. die het schild vasthoudt; (van dieren), schilddrager m; *-haupt* o. (Wap.) kop m. van het schild; *-hecht* m. schildsnoek m.; *-helm* m. helm m.; *-herr* m. heer m. die het recht heeft een schild te voeren, adellijke, edelman m.; *-hof* m. boerderij v. van een vrijen boer.

Schildig, bijv. nw. van een schild voorzien, met schubben bedekt.

Schild-igel, (*-igels*, mv. *-igel*) m. netvormige zeeëgel m.; *-käfer* m. schildkever m.; 2. *runder —*, Z. *Sonnenkäfer*.

Schildkehldeckel-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. ligament o. ven het schildvormig kraakbeen en de strotklep; *-muskel* m. tot het schildvormig kraakbeen en de strotklep behoorende spier v.

Schild-klee, (*-s*) m., z. m. spurrie v., klavergras o.; *-kiemer* m. (Nat. hist.) visch m. en v. met schildvormige vinnen; *-knappe, -knecht* m. schildknaap, schilddrager m.; *-knopf* m. (Zeew.) staande wantknoop m.; *-knorpel* m. (Ontlk.) kraakbeen o.; *-krabbe* v. kluizenaarskreeft m.; *- kraut* o., *Z. Helmkraut; -krähe* v. nevelkraai v.

Schildkrötchen, (verkl.) o., Z. *Schildkrötenporzellane.*

Schildkröte, (*-n*) v. schildpad v.; it. (Hand., gemeenz.) Z. *-nschale;* (Pl.) Z. *Schildblume.*

Schildkröten, bijv. nw. schildpadden, van schildpad.

Schildkröten-arbeit, (*-en*) v. werken o. in schildpad; *-artig* bijv. nw. schildpadachtig; *-binde* v. (Heelk.) schildpadgezwel o. aan het hoofd; *-fisch* m. schildpad v.; *-käfer* m. rolkever m.; 2. mestkever m., kortwiek m.; *-laus* v. schildpadluis v.; *-napfschnecke* v., Z. *-schild; -porzellane* v. schildpadschaal v.; 2. karetschildpad v.; *-schale* v. ruggeschild o.; 2. schaal v. van eene schildpad; *-schild* m. schildpad o., schildpadschaal v.; (Nat. hist.) rond schild o.; *-schwanz* m. schildpadstaart m.; *-schwein* m. gordeldier o.; *-stein* m. schildpadsteen m.; 2. *Z. Echinit; -suppe* v. schildpadsoep v.; *-tute* v. slangenhuid v.; 2. Z. *-schale; -versteinerung* v. schildpadversteening v.

Schildkrot(t), (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Schildkrötenschale* (2).

Schild-kürbiss, (*-es*, mv. *-e*) m. groote, geheel ronde pompoen m. of kalebas v.; *-laus, -fliege* v. schildluis, schildvlieg v., scharlakeninsect o., cochenille of konzenielje v.; *-lehen* o. adellijk landgoed o. voor bewezen diensten; *-mauer* v. muur m. om het afspoelen van den grond te beletten, schildmuur m.; *-mehl* o. fijnste meel o. voor tafelgebak o.; *-natter* v. schildadder v.; *-öhr* o., Z. *-fessel; -padde* v. schildpad v.; *-padden* m. (Zeew.) kinnebaksblok o., schildpad v.; *-patt* o., Z. *Schildkrötenschale* (2); *—farbig* bijv. nw. schildpadkleurig; *—horn* o. schildpad o.; *-pfannendeckel* m. (Art.) tappendekplaat, flap v.; *-reiher* m. mantelreiger m.; *-riemen* m. schildriem, riem m., lederen handvat v. van het schild; *-schnecke* v. huisjesslak v.; *-schwamm* m. schildzwam v.; *-spange* v. metalen beslag o. aan een schild; *-stichel* m. (Grav.) graveerstift v.; *-tragend* bijv. nw. schilddragend, een schild hebbend; *-träger* m., Z. *-knappe;* 2. schilddrager m. (een dier).

Schildwache, v. schildwacht v.; *auf die - kommen,* de wacht betrekken; *von der - kommen,* afgelost zijn; *-stehen,* op schildwacht staan, wacht doen, op wacht staan; (fig.) *- stehen,* oppassen, beloeren, bespieden; 2. schildwacht, op wacht staande soldaat m.; (Krijgsw.) *verlorene -,* uiterste wacht v. aan de voorposten.

Schildzapfen, (*-pfens*, mv. *-pfen*) m. (Art.) spil v. van een kanon, die op de affuit ligt; *-band* o. (Geschutg.) spilband m.; *-stück* o. tweede tapstuk o.

Schildzungenbeinmuskel, (*-s*, mv. *-n*) m. (Ontlk.) tot het schildvormig kraakbeen en het tongbeen behoorende spier v.

Schilf, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. riet o.; 2. bies v.

Schilf-art, (*-en*) v. rietsoort v.; *-artig, -ähnlich* bijv. nw. rietachtig, biesachtig; *-bekränzt* bijv. nw. met riet bekransd; *-bewachsen* bijv. nw. met riet begroeid; *-dach* o. rieten dak o.; *-decke* v. biezen mat v.; *-dornreich* m. rietmusch v.

Schilfen, (*schilfte, geschilft*) bedr. ww. met riet bedekken, met biezen beleggen.

Schilf-gras, (*-es*) o., z. m., Z. *Segge; -gestade* o. met riet bewassen oever m.; *-hütte* v. rieten hut v.

Schilficht, bijv. nw., Z. *schilfartig.*

Schilfig, bijv. nw. met riet bedekt, met biezen bedekt.

Schilf-katze, (*-n*) v. wilde kat v.; *-klinge* v. driehoekige, uitgeholde degenkling v.; *-kranz* m. krans m. van riet; *-matte* v. biezen mat v.; *-meer* o. met biezen of riet bedekte zee v.; (Il. S.) Roode Zee, Schelfzee v.; *-rohr* o. riet o.; *-schmatzer* m. rietmusch v.; *-strauszgras* o. hondelgras o.; *-vogel* m., Z. *-schmatzer.*

Schilke, (*-n*) v. wijfjesschaap o., ooi v.

Schill, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. elft m.

Schillbank, (*-bänke*) v. (Zeew.) sleutel, hefboom m. van een windas.

Schillebold, Schillerbolz, (*-en*, mv. *-en*) m. schoenlapper m. (een insect).

Schiller, (*-s*, mv. *Schiller*) m. weerschijn m., glinsteren o. met verschillende kleuren; 2. glinsterend voorwerp o.

Schiller-eidechse, (*-n*) v. kameleon o.; *-farbe* v. kleur v. in verschillende tinten spelend; *-glanz* m. weerschijn, weerglans m.

Schillerig, bijv. nw. in verschillende tinten of kleuren spelend, schitterend.

Schillern, (*schillerte, geschillert*) o. ww., m. *h.* een weerschijn geven, weerschijnen, in verschillende tinten spelen; 2. (van kleuren), *in Roth &* -, zweemen naar.

Schillernd, bijv. en b., Z. *schillerig.*

Schiller-quarz, (*-es*) m., z. m. weerschijnend kwarts o.; *-spath, -stein* m. weerschijnend spaath o., veldspaath o.; *-stoff* m. groen of bruin looderts o.; *-taffet* m. taf o. waarvan de schering van eene andere kleur is dan de inslag; it. taf o. met een weerschijn; *-vogel* m. vogel m. met weerschijnende vederen; *-wein* m. bleekroode wijn, klaret m.

Schilling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) schelling m.; 2. (Landh.) *ein - Stroh,* zestig bossen v. mv.; (Bergw.) *ein - Erz,* vijf karretjes vol; (gemeenz.) *einen - geben, bekommen,* klap, oorveeg m.; 3. (Nat. hist.) pantoffelschelp v.

Schillings-bauer, (*-n*, mv. *-n*) m. erfpachter m. van eene plaats waarop belasting rust; *-draht* m. ijzerdraad o. van nº. 18; *-gut* o., *-hof* m. goed o. waarop eene erfpacht rust; *-lehen* o. leen o. waarop eene erfpacht rust; *-mann* m., Z. *-bauer; -recht* o. recht o. op erfpacht.

Schillstück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **Schille,** (*-n*) v. plank v. tot bekleeding.

Schilpe, (*-n*) v. schelp, schaal v.

Schimmel, (*-s*, mv. *Schimmel*) m. wit paard o. schimmel m.; (van personen) *alter, grauer -,* oudje o., Z. *Graukopf;* 2. schimmel v., beschimmeling, dufheid, vochtigheid v.; (Pl.) stuifmos, haarmos o.

Schimmel-arten, v. mv. (Pl.) stuifmossoorten v. mv.; *-artig, -ähnlich* bijv. nw. schimmelachtig; *-fleckig* bijv. nw. *-e Leinwand* v. pike o.; *-geruch* m. schimmelreuk m., dufheid v.; *-grau, -grün* bijv. nw. schimmelgrijs, schimmelgroen.

Schimmelicht, bijv. nw. schimmelachtig, op schimmel gelijkend, als schimmel.

Schimmelig, bijv. nw. beschimmeld, vol schimmel, uitgeslagen, duf; *- werden,* Z. *schimmeln.*

Schimmel-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. katoenkruid o.; 2. roerkruid o., stroobloem v.

Schimmeln, (*schimmelte, geschimmelt*) o. ww., m. *h.* en *s.* beschimmelen, met schimmel bedekt worden, muf worden.

Schimmer, (*-s*, mv. *Schimmer*) m. (van sterren, een licht &), schijnsel o.; *bleicher, matter -,* schijnsel; (van het morgenrood), schemering v.; (van goud), weerschijn, glans m.; (van stoffen), glans, weerschijn m.; (van luchtverschijnselen), fonkeling, flikkering v., lichtglans m.; (fig.) valsch licht o., schijnsel o.; *- von Hoffnung,* schemering v., straal m.; it. glans, luister m., klatergoud o.; (Prov.) avondschemering v.

Schimmerhaft, bijv. nw. schitterend, blinkend, Z. *schimmern(d).*

Schimmer-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. glimworm m.; *-licht* o. schemerlicht o.; *-los* bijv. nw. zonder schemering, zonder glans, dof.

Schimmern, (*schimmerte, geschimmert*) o. ww., m. *h.* (van de sterren), schijnen, schemeren, een flauw licht verspreiden; (van eene lamp), schijnen; (van metalen &), schitteren, glinsteren; (van stoffen), weerschijnen; *dort schimmert etw.,* daar schemert, glinstert iets; 2. *es schimmert mir etw. vor den Augen,* het schemert mij voor de oogen; *-d,* glinsterend, schitterend, fonkelend; *-der Witz,* Z. *Schimmerwitz;* it. valsch edelgesteente; (fig.) *es schimmert ihm keine Hoffnung mehr,* hij heeft geen straal van hoop meer; (fig.) schitteren, stralen, luister verspreiden.

Schimmer-reich, (*-er, -st*) bijv. nw. schitterend, glinsterend, fonkelend; *-schammer* m. (Volksk.) arme drommel m.; *-stein* m. blende v.; (Juw.) edelgesteente

o., juweel m.; *-sucht* v. zucht v. om te schitteren, pronkzucht; *-wesen* o. valsche schijn m., klatergoud o.; *-witz* m. schijnbaar geestige inval m., schijnvernuft o.

Schimpf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schimp, smaad, hoon m., grove beleediging, oneer, schande v.; *jemn. einen - anthun*, grof beleedigen; *mit - und Schande bedekt sein*, met schande overladen zijn; *einen - rächen*, eene beleediging wreken, Z. *Schande;* (Spr.) *- will Schaden haben*, die de schade heeft ook moet de schande dragen; 2. Z. *Scherz.*

Schimpfen, (*schimpfte, geschimpft*) bedr. ww. beleedigen, smaden, schimpen, hoonen; *jem. einen Spitzbuben -*, schelden voor, behandelen als; 2. o. ww., m. *h. auf jem., auf etw. -*, schimpen, smalen, schelden, zich oneerbiedig uitlaten over.

Schimpfer, (*-s*, mv. *Schimpfer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die scheldt, schimpt &, Z. *schimpfen;* it. beleediger m., beleedigster v.

Schimpf-gedicht, (*-(e)s*, mv. *-e*), **-lied,** (*-(e)s*, mv. *-er*) o. schimpdicht, hekeldicht o.

Schimpfiren, (*schimpfirte, schimpfirt*) bedr. ww. (Volksl.) Z. *schimpfen.*

Schimpfisch, bijv.nw. (gemeenz.) schimpzuchtig, gaarne smalend, schimpend, beledigend.

Schimpflich, (*-er, -st*) bijv. nw. beleedigend, schandelijk, smadelijk, vernederend, hoonend; *-er Tod*, smadelijk; *-e Handlung*, onteerend; *- von jemn. sprechen*, op onteerende wijze; *das ist - für ihn*, dat is beleedigend voor hem; *einen Ort - verlassen*, schandelijk, op schandelijke wijze; *-e Reden*, beleedigend; *-keit* v. schandelijkheid, smadelijkheid v., vernederende o.

Schimpf-name, (*-ns*, mv. *-n*) m. scheldnaam m.; it. bijnaam m.; *-rede* v. schandelijk gesprek o.; *-schrift* v., Z. *Schmähschrift; -vogel* m. lasteraar, spotvogel m.; *-weise* bijw., Z. *schimpflich; -wort* o. scheldwoord, schimpwoord o.

Schind-aas, (*-aases*, mv. *-äser*) o. kreng, dood beest o.; (fig.) gemeen wijf, kreng o.; *-anger* m., *-grube* v. vildersplaats, vilderij v.

Schindel, (*-n*) v. dakspaan v. of dunne spaander m. onder de platte dakpannen, waar deze aan elk. stooten, ten einde daar het doorlekken te voorkomen; (Heelk.) spalk v.; (Wap.) blokje o.

Schindel-artig, bijv. nw. dakspaansgewijs op elk. liggend; *-baum* m. boom m. die geschikt is om er dakspanen van te maken; *-dach* o. met dakspanen beschoten dak o.; *-decker* m. hij die dakspanen maakt, dakdekker m.; *-eisen* o. ijzer o. om de dakspanen vast te zetten; *-fuge* v. voeg v., naad m. der dakspanen; *-hauer* m., Z. *-decker; -holz* o. hout o. voor dakspanen; *-kriecher* m. (Nat. hist.) boomkruipertje o., specht m.

Schindeln, (*schindelte, geschindelt*) bedr. ww. met dakspanen dekken; (Heelk.) spalken; (Wap.) *geschindelt*, met blokjes.

Schindel-nagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. spijker, nagel m. voor dakspanen; *-nath* v. sponning v. van eene dakspaan; *-sparren* m. spar v. voor dakspanen; *-stamm* m. boomstam m. die geschikt is om er dakspanen van te maken; *-wand* v. planken beschot o.

Schindemesser, (*-sers*, mv. *-ser*) o. vilmes, vildersmes, scalpeermes o.

Schinden, (*schund, geschunden*) bedr. ww. onr. *ein Kalb -*, villen, de huid afstroopen; *einen Hasen -*, villen; (Spr.) *er schünde eine Laus um des Bulges willen*, hij is een vrek; 2. zich krabben, zich schrammen; *den Fasz -*, openhalen, openscheuren; *einen Baum -*, schillen, ontschorsen; (fig.) kwellen, mishandelen, afpersen, het vel over de ooren halen; *- und schaben*, nemen wat men maar krijgen kan, geld bijeenschrapen; *ein Pferd -*, afbeulen, te zeer vermoeien; II. wed. ww. *sich -*, zich afslooven; 2. zich eene schram geven, de huid openhalen of openscheuren.

Schinder, (*-s*, mv. *Schinder*) m. vilder m.; 2. beul m.; (fig., i. k. bet.) woekeraar, geldafperser m.

Schinderei, (*-en*) v. villen o., vilderij v.; (fig.) afpersing, knevelarij, slechte behandeling v., woeker m.; 2. vildersplaat v.; 3. vilderswoning v.

Schindergrube, (*-n*) v. vil(ders)kuil m.

Schinderisch, bijv. nw., Z. *schindermäszig.*

Schinder-karren, (*-karrens*, mv. *-karren*) m. vilderskar v.; *-knecht* m. vildersknecht m.; it. beulsknecht m.

Schinderling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (in Beieren), licht muntstukje o.

Schind-luder, (*-ders*, mv. *-luder*) m. verachtelijke, gemeene behandeling v.; *mit jemn. - spielen, treiben*, iem. schandelijk voor den gek houden; 2. Z. *-aas; -mähre* v. vildersknol, oude knol m., afgewerkt paard o.; *-messer* o. vildersmes o.; *-vieh* o. (gemeenz.) slecht vee o. dat goed is voor den vilder.

Schinckchen, (verkl.) o. hammetje o., kleine ham v.; (van een paard), bilstuk o.

Schinken, (*-s*, mv. *Schinken*) m. ham v., schink m.; (Spr.) *ich habe bei ihm* of *er hat bei mir einen - im Salze*, ik heb nog een appeltje met hem te schillen, er ligt voor hem nog wat in het zout.

Schinken-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hammebeen o.; *-messer* o. mes o. om ham te snijden; *-meise* v. koolmees v.; *-schnittchen* o. sneedje o. ham.

Schipp, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. vlaktemaat van 24 vierkante roeden.

Schippe, (*-n*) v. schop v.; (Bak.) groote vuurschop, rakelschop v.; (gemeenz.) *die - bekommen*, weggestuurd worden; it. hanglip, tot schreien vertrokken lip v.; 2. (Nat. hist.) wijfjesschaap o., ooi v.

Schippscheren, (*-s*) o., z. m. tweede en derde schering v. van zwart laken.

Schiracher, (*-rachers*, mv. *-racher*) m. Hongaarsche, op champagne gelijkende wijn m.

Schirbel (*-s*, mv. *Schirbel*) m. uitgehakt stuk ruw ijzer o., Z. *Scherbe.*

Schirben, (*-s*, mv. *Schirben*) m. vaatwerk o.; 2. maat v. van 3 kar of 3½ centenaar.

Schirdel, (*-s*) m., z. m. (Bergw.) zwarte schorl o.

Schirgen, (*schirgte, geschirgt*) bedr. ww. scherpen, schaven.

Schirken, (*schirkte, geschirkt*) o. ww. kweelen, piepen; (Volksl.) boterhammen smeren.

Schirl-haar, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. grof, hard haar o. in de wol; *-korn* m. riviergranaat m.

Schirm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) (van een mijngang), voorzijde v.; (Jachtw.) (van herten), bilstuk o.; 2. scherm, oogscherm, lichtscherm o., oogklep v., paraplu v., vuurscherm, lichtscherm o., Z. *Sonnenschirm, Regenschirm, Fallschirm;* (Krijgsw.) schild, harnas o.; (Pl.) bloemscherm o.; (fig.) schuilplaats, toevlucht, bescherming v.; *Schutz und - finden*, een toevluchtsoord vinden; *jem. in Schutz und - nehmen*, iem. onder zijne hoede of bescherming nemen.

Schirm-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. magnolia v. wier takken zich als een zonnescherm uitbreiden, beverboom m.; *-blume* v. schermdragende bloem v.; *-brett* o. (Giet.) vuurscherm, lichtscherm o.; (Glasbl.) oogklap v.; (Zeew.) opboeisel, zetboord o., zetgang, masthals m.; *-brief* m. brief m. van vrijgeleide, pas m.

Schirmchen, (verkl.) o. schermpje o., Z. *Schirm;* (Pl.) bloemschermpje o.

Schirm-dach, (*-dach(e)s*, mv. *-dächer*) o. schutdak, afdak o., luifel v.; (Zeew.) zonnetent, achterzonnetent v.; 2. (Krijgsw.) houten bedekking, aardkist v., stormscherm o.; 3. (Tuinb.) windscherm, afdak o.

Schirmen, (*schirmte, geschirmt*) bedr. ww. beschermen, eene schuilplaats verleenen, beschutten, bewaren, behoeden; *vor dem Regen beschirmt*, beschut tegen; *den Leib -*, (van een panser), beschutten, dekken, onkwetsbaar maken.

Schirmer, (*-s*, mv. *Schirmer*) m., **-in,** (*-nen*) v. beschermer, beschermheer m., beschermster, beschermvrouw v.; (Jachtw.) Z. *Retter.*

Schirm-förmig, bijv. nw. schermvormig, bij wijze van een scherm; *-futter, -futteral* o. koker m., overtrek o. van eene paraplu; *-geld, -genoss, -gerechtigkeit, -gott* m., Z. *Schutz-geld &c.; -herr* m. beschermer, beschermheer m.; *-hut* m. valhoed, tuinhoed m.; *-kraut* o. sterrebloempje, schermkruid o.; *-krieg* m. verdedigende oorlog m.; *-lampe* v. schermlamp v.; *-leder* o. (Wag.) klep v., klap m.

Schirmling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. beschermeling, gunsteling m.

Schirm-macher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. regenschermmaker, paraplumaker m.; *-mauer* v. schutsmuur m.;

-*moos* o. schermmos o.; -*palme* v. waaierpalm m.; 2. Z. *Fächerpalme*; -*pflanze* v. schermdragende plant v.; -*tragend* bijv. nw. schermdragend; -*überzug* m., Z. -*futter(al)*; -*vogt* m. voogd, beschermer, verdediger m.; it. beschermheer m.; -*waffe* v., Z. *Schutzwaffe*; -*wand* v. windscherm o.; -*werk* o. verdedigingswerk(en) o. (mv.); -*zwinge* v. eind o. van de paraplu.

Schirpen, (*schirpte, geschirpt*) o. ww., Z. *zirpen*.

Schirr, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (veroud.) Z. *Geschirr*.

Schirr-baum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) m. rakelstok, koolkrabber m.; -*beil* o. metselaarsbikhamer m.

Schirren, (*schirrte, geschirrt*) bedr. ww. *Pferde* -, optuigen, aanspannen.

Schirr-geld, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o., Z. *Geschirrgeld*; -*holz* o., -*kette* v., Z. *Geschirrholz* &c.; -*kette* v. halsketting m. der karrepaarden; -*meister* m. wagenmeester, conducteur m.; (Sm.) voorslager m.; -*nagel* m. disselpen v., disselbout m.

Schisma, (-*s*, mv. *Schismen*) o. scheuring, geloofsscheiding v.

Schismatiker, (-*s*, mv. *Schismatiker*) m. scheurmaker, afvallige, geloofsverdeeler m.

Schismatisch, bijv. nw. scheurmakend, afvallig, eene scheuring bewerkend.

Schiss, (-*es*, mv. -*e*) m. (gem.) scheet m.; (fig.) nietigheid v.

Schlabber, (-*s*, mv. *Schlabber*) m. (Vissch.) buis, haringbuis v.; 2. - of -*tuch* o. slabbetje, morsdoekje o.

Schlabbe, Schlappe, (-*n*) v. (Volkst.) hangmuil m., hanglip v.

Schlabberchen, (verkl.) o., Z. *Schlabbertuch*.

Schlabberei, (-*en*) v. (gemeenz.) gelepper, geslabber o.; (fig.) Z. *Geschwätz*.

Schlabberente, (-*n*) v. tamme eend v.

Schlabberer, (-*s*, mv. *Schlabberer*) m. slorper, slurper m.; (fig.) Z. *Schwätzer*.

Schlabberig, bijv. en b. slurpend, slorpend; (fig.) Z. *geschwätzig*.

Schlabbermaul, (-*maul*(*e*)*s*, mv. -*mäuler*) o. (gemeenz.) babbelaar, wauwelaar, kletser m.

Schlabbern, (*schlabberte, geschlabbert*) o. ww. slorpen, slurpen; (fig.) gedachteloos babbelen, opdreunen, aftammelen, Z. *schwätzen*.

Schlacht, bijv. nw. (veroud.) welgevormd, vriendelijk, eenvoudig, Z. *gechlacht*.

Schlacht, (-*en*) v. slag, veldslag m., gevecht o., strijd m.; (op zee), zeeslag m., zeegevecht o.; 2. (veroud.) slachting, verwoesting v.; 3. (Waterb.) - of *Schifflände*, krib werk o., dam m.; 4. (veroud.) soort v., slag o.

Schlacht-bank, (-*bänke*) v. slachtbank, vleeschbank v.; (fig.) *zur - führen, auf die - liefern*, naar de slachtbank geleiden, aan den dood blootstellen.

Schlachtbar, bijv. nw. schlachtbaar, goed om te slachten.

Schlacht-bär, (-*en*, mv. -*en*) m. groote, sterke beer m.; -*beil* o. vleeschhouwersmes o.; it. 2. strijdbijl v.; -*berühmt* bijv. nw. beroemd door zijne wapenfeiten; -*block* m. hakblok o.

Schlachten, (*schlachtete, geschlachtet*) bedr. ww. *einen Ochsen* -, slachten, dooden; (fig., Krijgsw.) dooden, eene slachting aanrichten; (H. S.) *seinen Sohn* -, offeren; 2. o. ww. *nach jemn.* -, gelijken op, aarden naar, slachten; (Spr.) *man muss nicht mehr - als man salzen kann*, men moet niet te veel hooi op zijne vork nemen.

Schlachten-bereit, bijv. nw. strijdvaardig, kampvaardig, ten strijde gerust; -*gott* m. (Fabell.) krijgsgod, Mars m.

Schlachter, (-*s*, mv. *Schlachter*) m. hij die slacht of doodt; (Nat. hist.) kwartelvalk, blauwvoet m.

Schlächter, (-*s*, mv. *Schlächter*) m. slager, slachter, vleeschhouwer m.; (Nat. hist.) Z. *Schlachtbär*.

Schlächter-bank, (-*bänke*) v. vleeschhouwersbank, slagersbank v.; -*beil* o., Z. *Schlachtbeil* (1).

Schlachterfahren, (-*er*, -*st*) bijv. nw. bedreven in het oorlogvoeren, krijgskundig.

Schlächter-geselle, (-*n*, mv. -*n*) m. slagersknecht m.; -*handwerk* o. slagershandwerk o., vleeschhouwerij v.; -*lohn* m. slagersloon o.; -*meister* m. vleeschhouwersbaas m.; -*zunft* v. slagersgilde o.

Schlacht-erz, (-*es*, mv. -*e*) o. (fig.) vuurmond m., geschut o.; -*feld* o. slagveld o.; -*fertig* bijv. nw., Z *schlachtenbereit*; -*gang* m. loop m. van het gevecht; 2. wapenkans v.; -*gefilde* o., Z. -*feld*; -*geld* o., Z *Schlichterlohn*; (Zeew.) kaaigeld o.; -*gemälde* o., Z. -*stück* (Schild.); -*gesang* m. krijgsgezang o.; -*geschrei* o. krijgsgeschreeuw o.; -*getümmel*, -*gewühl* o. krijgsgewoel o., verwarring v. van den slag, scherp gevecht o.; -*gevierte* o. carré o.; -*gott* m. krijgsgod, Mars m.; 2. (Godsd.) God m. der heirscharen; -*haufen* m. hoop m. slachtvee; (Krijgsw.) bataljon o., bende, afdeeling v., geled o.; *mittlerer* —, centrum o.; *vorderer* —, voorhoede v.; *hinterer* —, achterhoede v.; *seitliche* —, vleugels m. mv.; -*haus* o., -*hof* m. slachthuis o., vleeschhal v.; -*herr* m. opzichter m. over het kribwerk o.

Schlächtig, bijv. nw. in den aard vallend, gelijkend, slachtend.

Schlacht-laterne, (-*n*) v. (Zeew.) lantaren v. voor zeegevechten; -*linie* v. (Krijgsw.) slagorder v.; -*messer* o. vleeschhouwersmes, slagersmes o.; (fig.) offermes o.; -*meister* m. strandmeester, opzichter m. der dijken; -*monat* m. slachtmaand v., November m.; -*ochs* m. vetten os, os m. die geslacht moet worden; -*opfer* o. offerdier, slachtoffer o.; 2. prooi v., offer, slachtoffer o.; -*ordnung* v. (Krijgsw.) slagorde v.; 2. (Vleeschh.) verordening v., reglement o. op de slachterijen; -*pferd* o. strijdpaard, strijdros o.; -*plan* m. plan o. van den slag; -*pose* v. slagpen v.; -*rolle* v. (Zeew.) slagrol v.; -*ross* o., Z. -*pferd*; -*ruf* m. roep m. tot den slag; it. krijgsgeschreeuw o., wapenkreet m.; -*schaf* o. vet schaap, slachtschaap o.; -*schiff* o. linieschip, oorlogschip o.; -*schüssel* v. schotel m. versch geslacht vleesch; -*schwert* o. slagzwaard o.; -*stall* m., -*statt*, -*stätte* v. (Vleeschh.) Z. -*haus*; -*steuer* v. belasting v. op het geslacht; -*stück* o. stuk o. van een geslacht dier; (Schild.) schilderij v. die een slag voorstelt, slagstuk o.; -*tag* m. (Krijgsw.) dag m. van het gevecht of den slag; (Vleeschh.) slachtdag, dag, waarop geslacht wordt; -*verband* m. (Zeew.) verbinden o. der gewonden; 2. verblijf o. der gewonden op het halfdek; -*vieh* o. slachtvee, vet vee o.; -*wagen* m. strijdwagen m.; -*wolle* v. doode wol, wol v. van geslachte schapen; -*zettel* m. bewijs o. van verlof tot slachten; (Zeew.) connossement o.; -*zeug* o. slachtgereedschap o.; -*zeit* v. slachttijd m.

Schlachtzitz, (-*en*, mv. -*en*) m. poolsch edelman m.

Schlack, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Salp.) bezinksel o. van salpeterloog; 2. (Jachtw.) trage jachthond m.

Schlackdarm, (-*darm*(*e*)*s*, mv. -*därme*) m., Z. *Mastdarm*.

Schlacke, (-*n*) v. (Giet.) metaalslak v., metaalschuim o., hamerslag m.; (Spoorw.) (van verbrande sleenkool), asch v., sintel m.

Schlacken, (*schlackte, geschlackt*) o. ww., m. *h.* schuimen, schuim opwerpen, slakken, sintels vormen.

Schlacken-artig, bijv. nw. metaalslakachtig, sintelvormig; -*bad* o. schuimbad o. met heete slakken van rood en zwart koper bereid; -*bett* o. (Giet.) plaats v. waar de metaalslakken worden heengeworpen; -*blau* o. grijs blauw, glanzig blauw o.; -*blei* o. bij het scheiden van koper gevonden lood o.; -*erz* o. glazig erts, loodkleurig zilvererts o.; -*förmig* bijv. nw., Z. -*artig*; -*führer* m. (Giet.) slakkenrijder m.; -*gang* m. metaalslakkenhuis v.; -*grube* v. slakkenkuil m.; -*gut* o., Z. *Schlacke*; -*haken* m. haak m. om de metaalslakken uit den oven te halen; -*halde* v. hoop m. metaalslakken; -*hütte* v. (Bergw.) loods v. voor de de metaalslakken; -*kienstock* m. op den slakkenhaard achtergebleven koper o.; -*klein* o. gruis o. van metaalslakken; -*kobalt* m. glazig kobalt o.; -*lava* v. verslakte lava v.; -*läufer* m., Z. -*führer*; -*loch* o. gat o. waardoor de metaalslakken uit den oven gaan; -*ofen* m. oven m. om de metaalslakkun te smelten; -*räumer* m., -*schaufel* v. (Sm.) stookijzer o.; -*regen* m. aanhoudende regen m., die de wegen morsig maakt; -*scherbe* v. stukje erts o. om van metaalschuim te zuiveren; -*schicht* v. (Giet.) laag v. ijzerschuim; -*stein* m (Bergw.) slakkensteen m.; -*stich* m. (Giet.) eerste proef v. der metaalslakken; -*tiegel* m. (Giet.) smelt-

kroes m. voor metaalslakken; *-trift* v., Z. *-gang;* *-trog* m. slakkentrog m.; *-werk* o., Z. *-gut;* *-zange* v. slakkentang v.; *-zeiher* m., Z. *-räumer;* *-zinn* o. slakkentin, beste tin o. uit de slakken.

Schlackicht, bijv. nw. als metaalschuim, als sintels, metaalschuimachtig.

Schlackig, (*-er, -st*) bijv. nw. (van het we(d)er), vochtig, regenachtig, buiig; 2. vol slakken, vol metaalschuim.

Schlackwurst, (*-würste*) v. beuling m., worst v.

Schladden, (*schladdete, geschladdet*) bedr. ww. (Zeew.) met oud touwwerk omwoelen.

Schladding, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) woeltouw o.

Schlaf, (*-(e)s,* mv. *Schläfe*) m. slaap m., sluimering, slaperigheid, rust v.; *in - fallen,* in slaap vallen, inslapen; *sie kann nicht mehr vor -,* zij heeft zulk een slaap dat zij niet meer kan, zij kan niet meer van den slaap; *wieder in den - bringen,* weer doen inslapen; *vom -e erwachen, erwecken,* ontwaken, wakker maken; *im -e reden,* praten in den slaap, hardop droomen; 2. (fig.) (van een lichaamsdeel), gevoelloosheid, verdooving v.; *sein Gewissen liegt im -e,* is ingesluimerd; *er wird im -e reich,* al slapende wordt hij rijk; *der ewige -,* de eeuwige slaap, dood m.; 3. slaap m. van het hoofd; 4. (Prov.) slaapkameraad m.

Schlaf-ader, (*-n*) v. tot de slapen behoorende ader v.; *-affe* m. slaapaap m.; *-apfel* m. egelantierappel m.; 2. Z. *-beere;* *-arznei* v. slaapdrank m., slaapverwekkend (genees)middel o.; *-balsam* m. slaapverwekkende balsem m.; *-bank* v. slaapbank v.; *-beere* v. belladonna v.; *-beförderud* bijv. nw. slaapbevorderend; *-bett* o. bed o.; *-boden* m. slaapzolder, zolder m. waarop men slaapt; *-bringend* bijv. nw., Z. *-machend;* *-bursche* m., Z. *-genoss.*

Schläfchen, Schläflein, (verkl.) o. slaapje, middagslaapje, dutje o.

Schlaf-deich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Waterb.) nooddijk, slaperdijk m.; 2. noodeloos geworden dijk m.; *-dürstig* bijv. nw., Z. *-trunken.*

Schläfe, (*-n*) v. slaap m. van het hoofd.

Schlafen, (*du schläfst, er schläft, schlief, geschlafen*) o. ww. onr., m. *h.* slapen, rusten, te bed liggen; *sanft, ruhig -,* slapen; *er schläft fest,* hij slaapt vast; *in einem fort-,* doorslapen; *nicht mehr - können,* niet meer kunnen slapen, geen slaap meer hebben; *bis an den lichten, hellen Tag, in den Tag hinein -,* slapen tot het reeds klaarlichte dag is; *nach dem Essen -,* een middagdutje doen; *jemn. wohl zu - wünschen,* goeden nacht wenschen; *jem. - legen,* te bed leggen; *- gehen,* naar bed gaan, zich ter rust begeven; *weich, hart -,* op een zacht, hard bed slapen; *auf der bloszen Erde -,* op den grond slapen; *auf der Strasze, unter freiem Himmel -,* onder den blooten hemel slapen; *bei jemn. -,* met iem. slapen; *bei einem Mädchen -,* slapen bij, een meisje beslapen; *auszerhalb seines Hauses -, auswärts -,* buitenshuis slapen; (fig.) *sein Fusz schläft, ist eingeschlafen,* zijn voet slaapt; (Spr.) *es - nicht alle, welche die Augen zu haben,* schijn bedriegt; *ein Loch in den Tag -,* een gat in den dag slapen; *-d,* slapend, rustend, stil; (Zeew.) *-de Knie,* Z. *Schlafer;* (fig.) *das Gewissen schläft,* slaapt, sluimert; *eine Sache - lassen,* laten rusten; (fig.) dood zijn, overleden zijn, in het graf rusten; (H.S.) slapen, dood zijn; *- gehen,* sterven.

Schläfenbein, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. been o. aan de slapen van het hoofd, slaapbeen o.

Schläfenbeins-fortsatz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m. verlenging van het slaapbeen; *-fuge, -nath* v. verbinding v., naad m. van het slaapbeen.

Schläfen-(blut)ader, (*-n*) v. bloedader v. aan de slapen van het hoofd; *-(blut)ecke* v. wiggebeenshoek m.; *-fläche* v. oppervlakte v. van de slapen; *-fortsatz* m. verlenging v. van het slaapbeen; *-grube* v. slaapbeensholte v.; *-muskel* m. tot het slaapbeen behoorende spier v.; *-nerve* m. tot het slaapbeen behoorende zenuw v.; *-rand* m. rand m. van de slapen, *-slagader* v. slaappolsader v.; *-zweig* m. tak m. van de slapen.

Schläfer, (*-s,* mv. *Schläfer*) m. (Zeew.) kromhout o.; *- der Bätinge,* Z. *Bätingsknie;* *- der Vorsteven,* voor-slemphout o., knie v. aan den voorsteven, slaper m.; *- der Binnensteven,* binnensteven, looze steven m.; *- der Hintersteven,* achter-slemphout o., knie v. aan den achtersteven.

Schläfer, -in, (*-s,* mv. *Schläfer*) m., (*-nen*) v. slaper, langslaper m., slaapster, langslaapster v., slaapdronkene m. en v.; (fig.) slaapkop, droomer m., droomster v.

Schläf(e)rig, (*-er, -st*) bijv. nw. slaperig, vol slaap zijnde, slaap hebbende; *er ist -,* hij is slaperig, heeft slaap; *- werden,* slaperig worden, beginnen slaap te krijgen; *- machen,* slaperig maken, slaap doen krijgen; *-machend,* Z. *schlafmachend;* (fig.) (van personen), droomerig, vervelend, lusteloos, slaperig; (van paarden), niet levendig; *- reden,* langzaam, zonder vuur; *- arbeiten,* droomerig, langzaam, lammenadig; *diese Sache geht -, wird - betrieben,* er wordt geen voortgang gemaakt met die zaak, die zaak gaat langzaam voornit, wordt achteloos behandeld; it. *-es Wetter,* slaperig, niet helder; *-e Unterhandlung,* langzaam gaande; 2. Z. *ein-, zweischläferig;* *-keit* v. slaperigheid, neiging v. tot slapen; (fig.) droomerigheid, traagheid, langzaamheid, lusteloosheid, verveling v.; (in plichten), achteloosheid, verwaarloozing v.

Schläfern, (*schläferte, geschläfert*) o. ww. onp., m. *h.* slaperig zijn, slaap hebben; *es schläfert mich,* ik heb slaap, ik heb vaak; 2. Z. *einschläfern.*

Schläferregend, bijv. nw., Z. *schlafmachend.*

Schlaff, (*-er, -st*) bijv. en b. slap, niet gespannen, los; *- machen,* slap maken, verslappen, ontspannen; (fig.) ontzenuwen, de veerkracht benemen; *- werden,* slap worden, verslappen; *-e Ohren,* afhangende ooren; *-e Brüste,* slappe, hangende borsten; 2. slap, krachteloos, mat; *-es Pferd,* slap, afgewerkt; (Pl.) *-er Stengel,* slap, overhangend; (Gen.) slap, strak, bewegingloos; (fig.) *-er Mensch,* langzaam, treuzelend; *-e Seele,* krachteloos, dof; *sehr -e Grundsätze haben,* het met de zedelijkheid zoo nauw niet nemen; *-heit* v. slapheid, ongespannenheid v.; (Gen.) verslapping, slapheid, krachteloosheid v., gebrek o. aan veerkracht, matheid v.; (fig.) achteloosheid, werkeloosheid, verwijfdheid v.

Schlaffen, (*schlaffte, geschlafft*) o. ww. slap zijn, slap worden.

Schlaf-fieber, (*-fiebers,* mv. *-fieber*) o. koorts v. met slaapzucht.

Schlaffseil, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. slappe koord o.

Schlaf-gänger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. slaapwandelaar m.; *-gast* m. hij die in eene kamer overnacht; *-gegend* v. (Ontlk.) streek v. van de slapen van het hoofd; *-geld* o. slaapgeld o.; *-gemach* o. slaapkamer v., slaapvertrek o.; *-genoss, -gesell, —in,* bedgenoot m. en v., slaapkameraad, bijslaap m.; *sie sind —en,* zij slapen te zamen, op één kamer of in één bed; *-gesellschaft* v. bedgenooten m. mv., zij die op eene kamer of in een bed slapen; *-gewand* o. nachtgewaad, nachtkleeren o. mv.; *-gott* m. god m. van den slaap, Morpheus m.; *-haube* v. slaapmuts, nachtmuts v.; (fig.) slaapmuts, slaapkop, droomer m.; *-hosen* v. mv. nachtbroek v.; *-kamerad* m. slaapkameraad m., Z. *-gesell;* *-kammer* v., Z. *-gemach;* *-kämmerchen* o. slaapkamertje o.; (fig.) grafkuil m., graf o.; *-kappe* v., Z. *-haube;* *-kasten* m. slaapkast v.; *-krank* bijv. nw., Z. *-süchtig;* *-kopf* m., Z. *Schläfer;* *-krankheit* v., Z. *-sucht;* *-kraut* o. gewone nachtschade v.; 2. bilzenkruid, slaapkruid o.; 3. veldcipres, hoe-langerhoe-liever v.; 4. Z. *-beere;* *-kuss* m. nachtkus m.; *-kutsche* v. gemakkelijke reiskoets v. waarin men kan slapen; *-lied* o. lied o. over den slaap; it. slaaplied, wiegeliedje o.; *-lilie* v. slaaplelie, affodil v.; *-los* bijv. nw. slapeloos, van slaap beroofd, zonder te kunnen slapen; *eine —e Nacht haben,* een slapeloozen nacht doorbrengen; *-losigkeit* v. slapeloosheid v., gebrek o. aan slaap; *-lust* v. zucht v. tot slapen, slaperigheid v.; *-lustig* bijv. nw. zucht tot slapen hebbende, slaperig; *-machend* bijv. nw. slaapverwekkend; *-mittel* o., Z. *-arznei;* *-mütze* v., Z. *-haube;* *-mützig* bijv. nw. (gemeenz.) slaapmutsachtig, lammenadig; *-pelz* o., Z. *-rock;* *-pille* v. slaappil v.; *-pulsader* v. slaapader v.; *-ratte, -ratz(e)* v. marmot, bergrat v.; it. zevenslaper m., slaaprat v.; (fig.) slaapkop, langslaper m., langslaapster v.; *-rock* m. kamerrok m., kamerkleed o., kamerjapon v.; *-rose* v. hondsroos v.; *-saal* m. slaapzaal v.; *-salbe* v. slaapzalf, slaap-

verwekkende zalf v.; *-sessel* m. slaapstoel, leuningstoel, gemakstoel m.; *-stätte. -stelle* v. slaapplaats, bedstede v., ledikant o.; *-stube* v. slaapkamer v., slaapvertrek o.; *-stuhl* m., Z. *-sessel; -stunde* v. uur o., tijd m. om naar bed te gaan; *-sucht* v. slaapziekte, slaapzucht v.; *-wachende* —, wakende slaapzucht v.; (fig.) verdooving v.; —*artig* bijv. nw. slaapzuchtachtig; *-süchtig* bijv. nw. met slaapziekte behept; 2. Z. *-suchtartig; -tisch* m., Z. *-kasten; -trank* m. slaapdrank m.; *-tränkchen* (verkl.) o. slaapdrankje o.; *-trunk* m. dronk m., glas o. wijn voor het naar bed gaan; *-trunken* bijv. nw. slaapdronken, bedwelmd door slaap; *-trunkenheit* v. slaapdronkenheid, slaperigheid v.; *-wachen* o. slapend waken o., helderziendheid v.; *-wachend* bijv. nw. wakend in den slaap, helderziend; —*er Zustand*, somnambulisme o., magnetische slaap m.; *-wams* o. (gemeenz.) kort en sluitend huiskleed o., beddejak o.; *-wandler* m. slaapwandelaar m.; —*in* v. v. slaapwandelaarster v.; *-wärts* bijv. nw. in de richting van de hoofdslapen; *-weizen* m. onkruid o. onder de tarwe; *-wirkend* bijv. nw. slaapverwekkend, bedwelmend; *-zeit* v., Z. *-stunde; -zeug* o. nachtgoed o.; *-zimmer* o., Z. *-stube.*

Schlag, (*-(e)s*, mv. *Schläge*) m. slag, klap, stoot m.: *es that einen -*, het gaf een slag; *kalter, heiszer -*, (van den bliksem), slag, bliksemslag m., die geen, die wel brand veroorzaakt; *es kam - auf -*, (van den donder), er volgde slag op slag; (fig.) Z. *Donnerschlag;* (Nat.) *elektrischer -*, ontploffing v.; *einen guten - haben*, (van een geweer), een goeden slag geven; 2. (van vogels), slaan, gezang o.; 3. (van een uurwerk), slag m., beweging, slingering v.; (van klokken), klokslag m.: *mit dem -e fünf*, precies ten 5 uren, met klokslag van vijf uren; *mit -(e) zwölf*, met klokslag 12 uren; *es ist (auf dem) -(e) vier*, het zal aanstonds 4 uur slaan; (van het hart), kloppen o.; (van den pols), slag m., slaan o., polsslag m.; (van de zee), klotsen, slaan o. der golven; *einen derben - thun*, neerploffen, een harden slag doen; (van munten), slaan, stempelen, munten o., stempel m.; (fig.) *Menschen von einem -e*, slag o., soort v., van denzelfden stempel m.; *ein schöner - Pferde*, soort v., ras o.; *wieder auf den - kommen*, weer in zijne fouten vervallen, zijne vorige levenswijze weer volgen; (Zeew.) (van een schip), lavecrende gang m.; it. slag m. van een touw; *ganzer* of *runder -*, ronde slag m.; *doppelter -*, halve slag; 4. slag, hamerslag m.; (met de vlakke hand), klap, slag m.; *- mit der Faust*, stomp, stoot, duw, dof m.; *ohne einen - zu thun*, zonder slag of stoot; *- auf -*, slag op slag, onophoudelijk; (van een paard), slag m., achternitslaan o.; (van een wild zwijn), houw m.; (Sm.) *- halten*, slag houden, gelijk slaan; (Vleeschh.) houw m.; (van een voertuig), hotsen o.; (fig.) *entscheidender -*, beslissende slag m.; it. staatsgreep m.; (gemeenz.) *einen schönen - machen*, een goeden slag slaan, goede zaken doen; *jemn. Schläge geben*, iem. slaan, rossen, ranselen, klappen geven; *es wird Schläge setzen*, er zullen klappen vallen; *sich vor Schlägen fürchten*, bang zijn voor klappen; (van eene pomp), Z. *Pumpenschlag;* (Zeew.) *Schläge machen*, korte gangen doen, laveeren; *über - segeln* of *wenden*, korte gangen maken; (fig.) *die Schläge des Schicksals*, de slagen m. mv., rampen v. mv., ongelukken o. mv.; *das ist ein harter - für ihn*, een harde slag, eene droevige ramp; 5. beroerte, geraaktheid, verlamming: *vom -e gerührt werden, einen - bekommen*, eene beroerte krijgen; *am -e Sterben*, aan eene beroerte sterven; 6. Z. *Schlagbaum;* (van koetsen), portier o.; (van een duivenhok), duivenslag, slag o.; (Vuurw.) springbus v.; (Vissch.) staart m. van den visch; (Giet.) dikke rand m. der klok, tegen welken de klepel raakt, aanslag m.; (Meub.) hamerslag m.; it. keep, voeg v.; (van zilver, goud), stempel m.; (op messen), merk o.; (Muz.) (van noten), *ganzer, halber -*, heele, halve slag m.; it. tijd, duur m., maat v., tempo o.; *langsamer, geschwinder -*, maat; *den - führen*, de maat slaan; *das Stück steht im ganzen -e*, staat in de vierkwartsmaat; it. (Lakenw.) baan v.; (Landh.) slag m., afdeeling v. van bouwland dat men twee achtereenvolgende jaren met verschillende granen bezaait en het derde jaar laat rusten; (Boschw.) (van een bosch), hakhout o.; (Vest.) valdeur v.; 7. aanbod o., prijs m., taxatie v.; *sehen, was Käufe und Schläge sind*, de prijscouranten inzien, de markt nagaan.

Schlagader, (*-n*) v. slagader v.; *-bruch* m. slagaderbreuk v.; *-entzündung* v. slagaderontsteking; *-gang* m. slagadergang m.; *-gebäude* o. hoofdslagader v.; *-haut* v. slagadervlies o.; *-kammer* v. hartkamer v.; *-kunde, -lehre* v. slagaderleer v.; *-öffnung* v. opening v. van de slagader.

Schlag-äderchen, (verkl.) o. kleine slagader v.; *-anfall* m. aanval m. van beroerte; *-artig* bijv. nw. als eene beroerte, op eene beroerte gelijkend; *-balken* m. (van eene brug), vleugel, middelbalk, lijstbalk, wipslagboom m.; *-ball* m. kaatsbal m.; *-band* o. (Kuip.) Z. *Feuerband; -balsam* m. balsem m. tegen beroerte.

Schlagbar, bijv. nw., *-es Holz*, Z. *Schlagholz.*

Schlag-bauer, (*-bauers*, mv. *-bauer*) o. slagkooi, kooi v. met slagdeuren; *-baum* m. slagboom, sluitboom m.; *-beere* v. kruisdoornbes v.; *-bereit* bijv. nw., Z. *-fertig; -bette* o. (Zeew.) naast de kiel van een schip gelegde balken m. mv. bij het afloopen; *-blau* bijv. nw. met bloed beloopen, blauw van slaan; *-bogen* m. (Hoed.) wolboog m.; *-bohrer* m. slagboor v., hamervormig, verstaald, puntig ijzer o. om gaten te slaan; *-brett* o. palet o., klopper m., raket o.; *-brücke* v., Z. *Zugbrücke, -brunnen* m. (van kinderen), fontenel v.; *-bug* m. (Zeew.) boord o.; *-dame* v. triktrakspel o.

Schlage, (*-n*) v. (Sm.) groote ijzeren hamer, moker m.

Schlägebäuchen, (*schlägebäuchte, geschlägebäucht*) o. ww. (van paarden), dampig zijn, sterk ademen; *-des* of *schlägebäuchiges Pferd*, dampig, sterk ademend; 2. Z. *herzschlächtig.*

Schla(ge)-block, (*block(e)s*, mv. *-blöcke*) m. hakblok, blok o. om op te klooven; *-drauf* m. (Volkst.) vechtersbaas m.

Schlägefaul, bijv. nw. ongevoelig voor slagen; (fig.) verstokt, verhard.

Schlageisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Jachtw.) val v.; (Leid.) fatsoeneerijzer o.; (Boschw.) merkhamer m.; (Beeldh.) holbeitel m. voor parelvormig drijfwerk; (Mets.) kalkschop v.

Schlägel, (*-s*, mv. *Schlägel*) m. klopper, hamer m.; (Bergw.) moker m.; (Muz.) trommelstok m.; (fig.) (van een dier), achterbout m.; (Bouwk.) hei v.; (Straatm.) straatstamper m., juffer v.; (Waterb.) tap m. aan de afwatering van een dijk; (Bergw.) plaats v. waar gewerkt wordt.

Schlägel-arm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. boom m. der pers in oliemolens; *-eisen* o. breekijzer o.; *-fisch* m. hamervisch m.; *-gesell* m. kameraad m. die op dezelfde plaats in de mijn werkt; *-grube* v. ketel m., diepste plaats v. in een vijver; *-kopf* m. hazekop, breede paardekop m. met zeer dunnen bek; *-krieg* m. knuppelkrijg, boerenkrijg m.; *-lahm* bijv. nw. schenkellam; *-milch* v. karnemelk v.

Schlägeln, (*schlägelte, geschlägelt*) bedr. ww. kloppen, herhaaldelijk slaan, spartelen, trommelen; 2. o. ww., m. *h.* (Jachtw.) de achterpooten nasleepen, hinken, schenkellam zijn; (fig., gemeenz.) eene domheid, eene onvoorzichtigheid begaan; (Schierts.) een bok schieten.

Schlägelnuss, (*-nüsse*) v. noot v. of noteboom m. van Ceilon; *-welle* v. wals v. die den boom aan eene oliepers in beweging brengt.

Schlagen, (*du schlägst, er schlägt, schlug, geschlagen*) o. ww. onr., m. *s.* en *h.* slaan, slagen toebrengen, klappen geven, stooten; *die Wellen - an das Schiff*, slaan tegen &; *die Flamme schlug in die Höhe, zum Hause heraus*, sloeg het huis uit, sloeg omhoog; *der Hagel schlägt auf das Dach*, valt, knettert &; (van huksen), stooten, terugstooten; *mit dem Kopfe an die Wand -*, stooten; *hin-, nieder-*, neervallen, zwaar neervallen; (van koude), *in die Glieder -*, de leden aangrijpen; *das Fieber ist dazu geschlagen*, is er bij gekomen; *aus der Art -*, ontaarden; 2. m. *h. stark -*, (van buksen), geraas maken, knallen; *in ein Haus -*, (van den bliksem), inslaan; 3. (van een uurwerk), slaan; *es schlägt sechs Uhr*, het slaat zes uur; *sechs Uhr hat soeben geschlagen*, het is zoo even 6 uur geslagen; (van het hart), kloppen; (van paarden), achteruitslaan; (van wagens), hotsen; (van granaten), springen; 4. *der Schall schlägt an das Ohr*, treft het oor; 5. *in's Blaue -*, (van eene kleur), zweemen naar; *das schlägt*

nicht in sein Fach, dat behoort niet tot zijn vak; 6. (van vogels), slaan, fluiten, zingen; (Jachtw.) Z. *anschlagen; auf einen Raub* -, neervliegen; II. bedr. ww. slaan, kloppen, klappen geven; *jem. in's Gesicht* -, slaan, een klap geven; *jem. auf die Finger* -, slaan, tikken; *jemn. blaue Augen* -, blauwe oogen slaan; *jemn. Arme und Beine entzwei* -, armen en beenen aan stukken slaan, breken; *jem. todt* -, doodslaan, dooden, vermoorden; *Wunden* -, wonden, wonden slaan of toebrengen; (z. voorw.) *das Gewissen schlägt ihm*, zijn geweten klopt; *an die Glocke* -, slaan tegen; *in Stücke, entzwei* -, aan stukken slaan; (Jachtw.) *das Geweih* -, Z. *fegen; Pfähle in die Erde* -, slaan, heien; *einen Nagel in die Wand* -, inslaan, indrijven; *Ball* -, kaatsen; *einen Schuh über den Leisten* -, op de leest slaan; (Boekb.) *Bücher* -, kloppen; (Lakenw.) *das Tuch* -, aanslaan; *Kegel* -, omwerpen; *Feuer* -, slaan; *Geld* -, munten, stempelen; *Blech* -, in bladen kloppen; *Kessel* -, gladkloppen, fatsoeneeren; *Oel* -, slaan, persen; *ein Pflaster* -, eene straat maken; *die Erde* -, aanstampen; *eine Brücke* -, maken, leggen; *ein Lager* -, opslaan, Z. *Ader, Bugader, Lärm, Marsch, Ritter, Trommel &; Orgel &* -, bespelen; *die Stunden* -, (van uurwerken), slaan; *den Takt* -, de maat slaan; *Eier in die Suppe* -, klenzen; *durch ein Sieb* -, ziften; (Krijgsw.) *eine Schlacht* -, leveren; *die Armee hat geschlagen*, heeft slag geleverd; *den Feind* -, verslaan; *aus dem Felde, in die Flucht* -, uit het veld slaan, op de vlucht jagen; (Tuinb.) *Wurzeln* -, schieten; (Dam.) *Steine* -, slaan; *geschlagener Mann*, ongelukkig, geruineerd man; *die Fänge in den Raub* -, (van arenden &), slaan; *jem. in Fesseln* -, in boeien slaan, ketenen; *Salz in Körbe* -, doen; *den Mantel um sich* -, zijn mantel omslaan; *etw. in ein Tuch* -, wikkelen; *Bier in Fässer* -, doen; *Häringe in Fässer* -, kaken; (Touwsl.) *ein Tau* -, opzetten; (Zeew.) *Wasser* -, scheppen; *einen Graben* -, uitbaggeren, uitdiepen; *die Arme um jems. Leib* -, slaan, iem. omvatten; *die Arme in einander* -, in elk. slaan, kruisen; *Schweine in die Mast* -, naar het bosch zenden om eikels te vreten; (Naai.) Z. *Faden; einen Knoten* -, leggen; *die Augen gen Himmel* -, slaan, verheffen; *Zoll auf etw.* -, tol heffen van, iets belasten; *eine Ader* -, laten; *Holz* -, hakken; *die Unkosten auf die Waaren* -, den prijs der waren met het bedrag der onkosten verhoogen; *die Zinsen zum Capital* -, bijvoegen; *so und so viel auf etw.* -, (bij koopen), bieden; (fig.) *sich etw. aus dem Sinne* -, zich uit het hoofd zetten; *etw. in den Wind* -, in den wind slaan, niet letten op; III. wed. ww. *sich* -, vechten, slaags zijn, een tweegevecht houden; *auf Hieb* of *Stich sich* -, steken en houwen; *auf Leben und Tod sich* -, vechten op leven en dood; *diese Kinder* - *sich beständig*, vechten onophoudelijk; *sich mit jemn.* -, vechten met of tegen; *sich links* -, zich wenden; *sich zu jemn.* -, zich scharen aan de zijde van; *sich zu einer andern Partei* -, overgaan, overloopen; *sich zu etw.* -, zich vereenigen met, zich voegen bij; *sich ins Mittel, sich darein* -, als bemiddelaar optreden, tusschenbeide komen; *sich an die Brust* -, op de borst slaan; *sich mit seinen eigenen Worten* -, *sich selbst auf den Mund* -, zich zelve(n) tegenspreken, zich met zijne eigene woorden dooden; *sich mit Sorgen und Grillen* -, zich kwellen, Z. *Blindheit*; IV. o. zelfst. slaan o., kloppen m. mv., slag v.; (van eene ader), lating, aderlating v.; *den Feind zum* - *bringen*, dwingen om slag te leveren.

Schläger, (*-s*, mv. *Schläger*) m. hij die slaat; it. werktuig o. waarmede men slaat, hamer, klopper, houwer, stamper m.; 2. vechter, vechtersbaas m.; 3. houwdegen m., sabel v.; (Looi.) Z. *Schlagholz*.

Schlägerei, (*-en*) v. vechtpartij, kloppartij v.; 2. duel, tweegevecht o.

Schlägermühle, (*-n*) v. stampmolen, papiermolen m.

Schlag(e)-schatz, (*-schatzes*, mv. *-schätze*) m. belasting v. voor het recht van te munten; *-zeichen* o. (Uurw.) teeken o. dat het uurwerk zal gaan slaan, voorslag m.

Schlag-falle, (*-n*) v. dichtslaande val v., vogelknip m.; *-fass* o. vat o. voor pakgoederen; *-feder* v. (van vogels), slagveer, slagpen v.; 2. (van staal), slagveer v.; *-fertig* bijv. nw. slagvaardig, strijdvaardig; *-fluss* m. beroerte v.; —*mittel* o., Z. *-mittel; -flüssig* bijv. nw. tot eene beroerte behoorend; *-gatter* o. (Vest.) valdeur, valpoort v.

Schlaggen, (*schlaggte, geschlaggt*) o. ww. onp. in groote vlokken sneeuwen.

Schlag-gewicht, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Uurw.) slaggewicht o.; *-glocke* v. slaande klok v.; *-gold* o., Z. *Blatt-, Knallgold; -hahn* m. duikereend v.; *-hammer* m. klophamer, goudslagers-, boekbindershamer m.; *-haube* v. ruitersmuts v.; *-heftlein, -heftel* o. (Vog.) pinnetje o. van den slag; *-holz* o., Z. *-brett;* (Hoed.) klopper m.; (Touwsl.) klophout o.; 2. (Boschw.) hakhout, slaghout, hout o. dat geschikt is om geveld te worden, Z. *Buschholz;* 3. streek v. waarin het hout gehakt is, *-hüter* m. zaadboom, boom m. die niet geveld wordt.

Schlägig, bijv. nw. in slagen, vakken verdeeld.

Schlaginstrument, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. knalwerktuig o.

Schlägisch, bijv. nw. gaarne vechtend, twistzoekend.

Schlag-korn, (*-korn(e)s*, mv. *-körner*) o. belasting v. op dranken; 2. Z. *Schlageschatz; -kraut* o. geurige veldcipres v.; *-krätlein* o. waterlook o.; 2. Z. *Günsel; -kuh* v. melkkoe v.; *-lawine* v. val m. van vaste sneeuw, sneeuwval m.; *-leine* v. (Vog.) slaglijn v.; *-leiste* v. (Meub.) slaglijst v.; *-licht* o. lichtstreep v., sterk verlicht gedeelte, slaglicht o.; *-lien* v. (Timm.) slaglijn v.; *-loth* o. soldeersel o.; *-maschine* v. slagmachine v., klopwerktuig o.; *-mittel* o. middel o. tegen beroerte; *-nagel* m. (Uurw.) drukker m., knopje o. waarop gedrukt wordt om een uurwerk te laten slaan; *-netz* o. (Jachtw.) slagnet o.; (Vissch.) zegen v.; (Bals.) raket v.; *-note* v. (Muz.) heele noot v.; *-pfahl, -pfosten* m. (Waterb.) slagstijl m.; *-platte* v. slagplaat v. der goudsmeden; *-pulver* o. knalkruit, donderkruit o.; 2. poeder o. tegen beroerte; *-pumpe* v. (Zeew.) zuigpomp v.; *-pütse, -pütte, -pütze* v. scheepsemmer m., leus v.; *-regen* m. slagregen, stortregen, plasregen m.; *-rahmen* m. (Schild.) tralieraam o. om de omtrekken van figuren vergroot of verkleind over te brengen; *-riem* m. (Zad.) slagriem m.; *-röhre* v., *-röhrchen* o. blikken lontpijpje, slaghoedje o.; *-röhrentasche* v. lontzakje o.; *-rolle* v. slagrol v.; *-ruthe* v. (Mol.) klopper m.; *-saat* v., *-samen* m. oliezaad o.; *-schatten* m. slagschaduw v.; *-schatz* m., Z. *Schlägschatz;* 2. indirecte belasting v.; *-scheibe* v. (Uurw.) lichter m. der hamertjes, slagschijf v.; *-schieber* m. lange bakkers-ovenschop v.; *-schlüssel* m. sleutel m. van den sluitboom; *-schreiber* m. schrijver, kommies m. aan den tol of tolboom; *-schwelle* v. (Waterb.) drempel m., onderlagen v. mv. in eene sluis; *-seite* v. (Zeew.) zijde v. naar welke het schip overhangt; *-sperre* v. (Uurw.) sluitveer v.; *-spindel* v. (Dr.) doorslag m.; *-spule* v. sterkste slagpen v. aan ganzevleugels; *-stampfe* v. (Pap.) zware hamer m.; *-ständer* m. (Waterb.) slagpijler m.; (Scheepsb.) kattespoor o.; *-stange* v., Z. *-baum* (1); *-stein* m. (Boekb.) klopsteen m.; *-stock* m. (Art.) laadstok m.; (Touwsl.) Z. *-holz;* (Bals.) raketstok m.; *-stück* o. (Geweerm.) rust, veer v.; —*feder* v. rustveer v.; *-taube* v. slagduif v.; *-uhr* v. slaand uurwerk, slaguurwerk o., pendule v., repetitiehorloge o.; *-verband* m. (Waterb.) sluitwerk o. van eene sluis; *-wachtel* v. slaande kwartel m.; *-wald* m. hakhout, kreupelhout, kreupelbosch o.; *-wand* v. (Vog.) op een neergaand vogelvangersnet o.; *-wasser* o. water o. als middel tegen beroerte; 2. alkohol m. van rozemarijnbloesems; (Zeew.) water o. in het ruim van het schip; *-weise* bijw. bij slagen; *-weite* v. (Nat.) afstand m. welken eene electrieke vonk overspringt; *-welle* v. tegen andere aanslaande groote golf v.; *-werk* o. (Uurw.) slagwerk o.; *-wetter* o. hagelbui v.; (Mijnw.), ontploffing v. van mijngas; *-wunde* v. wond v. door een slag toegebracht; *-zeit* v. (Boschw.) haktijd m.

Schlaken, (*schlakte, geschlakt*) o. ww. (Zeew.) zeilen losmaken.

Schlamm, (*-(e)s*) m., z. m. modder v., slik of slijk, moer o., bagger v.; *im -e stecken bleiben*, in de modder blijven steken; 2. (*-(e)s*, mv. *Schlämme*) m. (Aardk.) slib o., aanslibbing v.; (Giet., Bergw.) bezinksel o.

Schlammbeisz(k)er, (*-beisz-(k)ers*, mv. *-beisz(k)er*, m. grondeling, smeerling m.; *-bütte* v. bezinkselvat o.

Schlammen, (*schlammte, geschlammt*) o. ww., m. *h.* als slijk bezinken, slib aanzetten.

Schlämmen, Schlämmer, Schlämmerei &, Z. *Schlemmen &.*

Schlamm-fang, (*-fang(e)s,* mv. *-fänge*) m. modderpoel m., moddersloot v.; *-fisch* m. slikvisch m.; it. vijvervisch m.; *-gewächs* o. gewas o., plant v. welk(e) liefst in modderigen grond wast; *-graben* m. (Bergw.) slikkanaal o.; *-grube* v., Z. *-fang; -herd* m. waschplaats v. voor erts.

Schlammicht, bijv. nw. als modder, op slib of slijk gelijkend, naar modder smakend.

Schlammig, bijv. nw. vol modder, met slijk bedekt.

Schlämmkreide, v., z. m. gezuiverde kalk v.

Schlamm-krücke, (*-n*) v. modderschrapper m., modderschep v.; *-küste* v. (Giet.) schrapper m. om het bezinksel gelijk te strijken; *-lauge* v. bezinkselloog v.; *-loch* o. gat o. waardoor het bezinksel & wegloopt; *-mühle* v. (Waterb.) moddermolen m.; *-muschel* v. modderschelp v.; *-netz* o. moddernet o.; *-peitzker, -pitzker* m., Z. *-beiszker; -pfanne* v. (Zontz.) schuimlepel m., schuimspaan v.; *-pfütze* v., Z. *-fang; -sack* m., Z. *Abguss; -schlich* m. (Bergw.) bezinksel o. van schoon gewasschen ertsslakken v. mv.; *-schildkröte* v. slikschildpad v.; *-schnecke* v. ossenoog o. (eene schelp); *-stein* m. gewasschen tinerts o.; 2. scheersteen m.; *-werk* o. ertswasschen o.

Schlamp, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (verouderd.) smulpartij v.; 2. (van een kleed) sleep m.; *den - ausbreiten,* met mooie kleeren pronken.

Schlampalie, (*-n*) v. morsig, slordig vrouwspersoon o.; Z. *Schlampe* (2).

Schlampampen, (*schlampampte, geschlampampt*) o. ww. (gemeenz.) zwelgen, brassen.

Schlampamper, (*-s,* mv. *Schlampamper*) m. zwelger, brasser m.; (Bergw.) Z. *Schlemmer.*

Schlampamperei, (*-en*) v. zwelgerij, brasserij v; (Bergw.) Z. *Schlemmerei.*

Schlampe, (*-n*) v. slechte, dunne soep, hondensoep, slobbering v.; 2. morsig, vuil wijf o.

Schlampen, (*schlampte, geschlampt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) slordig naar beneden hangen, flodderen; 2. m. *s.* slordig gekleed zijn; II. bedr. ww. (van honden), slorpen, zwelgen.

Schlamper, (*-s,* mv. *Schlamper*) m. morspot m.; 2. flodderkleed o.

Schlamperei, (*-en*) v. morsigheid, groote onzindelijkheid, smerigheid, vuiligheid, wanordelijkheid v.

Schlampicht, Schlampig, bijv. en b. (gemeenz.) *ein -es Essen,* slecht bereid; (van het weder), vochtig, nat, morsig; (fig.) morsig, vuil, onzindelijk, smerig; *-keit* v. morsigheid, slordigheid, smerigheid v.

Schlängchen, Schlänglein, (verkl.) o. slangetje, addertje o., Z. *Schlange.*

Schlange, (*-n*) v. slang, adder v.; *versteinerte -,* slangversteening v., ophiolieth m.; *vielköpfige -,* draak m.; (Wap.) slang v.; (Delfst.) *das Schläng(el)chen,* jachthorentje o.; (fig.) slang v., draak, duivel m., verleider m.; (H. S.) *die alte -,* duivel m.; (Kunstt.) waterbuis, slang v.; (Geweerm.) schroevendraaier m.; (Art.) slangstuk, langwerpig stuk geschut o.; *halbe -,* veldslang v.; (Sterrenk.) draak m.; (Zeew.) waterbuis, slang v.; (Scheik.) slang, slingerende buis eener distilleerkolf; (fig.) *eine - im Busen nähren,* eene adder aan zijne borst koesteren.

Schlängelgang, (*-gang(e)s,* mv. *-gänge*) m., Z. *Schlangengang.*

Schlängelicht, bijv. nw. kronkelend, met slingers loopend.

Schlängeln, (*schlängelte, geschlängelt*) o. ww., m. *h.* en wed. ww. *sich -,* zich kronkelen, zich slingeren, slingerend voortgaan; *sich um etw. herum -,* zich kronkelen om; 2. o. ww., m. *h.* (fig.) zich kronkelen als eene slang.

Schlängelung, (*-en*) v., Z. *Schlangenlinie.*

Schlangen-anbeter, (*-beters,* mv. *-beter*) m., Z. *-verehrer; -anbetung* v., Z. *-verehrung; -art* v. soort v., aard m., natuur v., instinct o. der slang; (fig.) trouweloos hart o. onder innemende vormen verborgen; *-artig* bijv. nw. als eene slang, slangachtig; (fig.) valsch, trouweloos; *-auge* o. (Nat. hist.) slangenoog o.; (Delfst.) (versteend) slangenoog o.; *-balg* m. slangevel o.; *-baum* m., Z. *holz* (2); *-beerbaum* m. slangendoorn, slangenboom m.; *-beere* v. slangendoornbes v.; *-beschreibung* v. beschrijving v. der slangen; *-beschwörer* m. slangenbezweerder m.; *-biegung* v. kronkeling, bocht, kromte v. der slangen; *-biss* m. slangebeet m.; *-blech* o., Z. *Schlange* (Geweerm.); *-blume* v., *-blümchen* o., Z. *Schneeglöckchen; -brut* v. gebroedsel o. der slang; (fig.) slangengebroed, addergebroed o.; *-ei* o. slangenei o.; 2. Z. *-auge; -eidechse* v. slangvormige hagedis v.; *-falk* m. secretaris m. (een vogel); *-fett* o. slangenvet o.; *-fisch* m. slangvormige visch m.; *-form* v. slangevorm m.; *-förmig* bijv. nw. slangvormig, als eene slang; 2. (Schild.) kronkelend, vol bochten, kromten, golvend; *-förmigkeit* v. slangvormigheid v.; 2. gekronkel o.; *-fresser* m. slangeneter m.; *-gang* m., kronkelende laan v.; *-geiszel* v. geesel m., zweep v. der Furiën of wraakgodinnen; *-geschlecht* o. slangengeslacht o.; (fig.) addergebroed, slangengebroed o.; *-gezisch* o. gesis o. der slangen; *-gift* o. slangenvergif(t), venijn o.; *-glatt* bijv. nw. zoo glad als eene slang; (fig.) huichelachtig, doortrapt, bedriegelijk; *-gleis* o. kronkelend spoor o., kronkelende weg m.; *-gras* o. stinkende kruisdistel v.; 2. slangekruid o.; *-gurke* v. slangvormige komkommer v., krom agurkje o.; *-haar* o. haar o. der wraakgodinnen, slangen v. mv. in plaats van haar; *-haarig* bijv. nw. met slangen in de haren; *-hals* m. lange, magere hals m.; 2. — of — *vogel* m. slangenvogel m.; *-halsig* bijv. nw. een langen, mageren hals hebbende; *-haupt* o. slangekop m.; (fig.) hoofd o. met slangen in plaats van haar, Medusahoofd o.; *-haut* v., Z. *-balg; versteinerte —,* ammonshoren m.; *-herzig* bijv. nw. valsch, bedriegelijk, verraderlijk; *-holz* o. slangenhout o.; 2. — of — *baum* m. slangenboom m.; 3. kanonhout o.; 4. Z. *-wurzel* (2); (Delfst.) serpentijnmarmer o., slangsteen m.; *-horn* o. jachthoren m. (een schelpdier); 2. (Muz.) serpent o., slanghoren m.; — *bläser* m. hij die op den slanghoren blaast, slanghorenblazer m.; *-klugheit* v. voorzichtigheid v. der slangen; *-knoblauch* m. slangenknoflook o., Spaansche sjalotte v.; *-kopf* m. slangekop, kop m. der slang; (Gen.) ziekte v. waarbij men haar verliest; (Nat. hist.) Braziliaansche eend v.; it. porseleinslak v.; *-könig* m. koning m. der slangen; *-köpfchen* o. slangenkopje o., schelpmunt v., wit porseleinschelpje o.; *-köpfig* bijv. nw. een slangekop hebbende; (Wap.) — *es Kreuz,* Z. *-kreuz;* (Gen.) behept met de haarziekte, waarbij eene kale plek in slangvormige wendingen voortkruipt, ophiasis v.; *-kranz* m. (Wap.) slangenkopkruis o.; *-kraut* o. manlijke eereprijs v., groot slangenkruid o., draakwortel m.; *-krone* v. slangenkroon v.; 2. (Nat. hist.) Z. *Seemütze; -krümmer, -krümmung* v. kronkeling v. eener slang; *-lahm* m. kling v. in den vorm eener slang; it. gedraaid gouddraad o.; *-lauf* m. kronkelende loop m.; *-leib* m. slangelichaam, lichaam o. eener slang; *-linie* v. kronkelende lijn, golvende lijn v.; *-list* v. list, listigheid v. der slang; *-loch* o. slangengat o.; *-mann* m., Z. *-träger; -moos* o., Z. *Bärlapp; -mord* m. (Pl.) schorseneer v.; *-nest* o. slangennest o.; *-osterluzei* v. slangendoodende baarwortel m.; *-paar* o. paar o. slangen; *-papier* o. slangenpapier o.; *-pfeife* v. slangvormig pijpje of fluitje o.; 2. (Nat. hist.) Z. *Seeschlange; -rachen* m. slangemuil m.; *-rohr* o. kronkelende buis v.; (Org.) 16 voets orgelregister o., slangbasbazuin v.; *-ruthe* v. mercuriusstaf, slangenstok m.; *-samen* m. slangenzaad o.; *-säule* v. kronkelende zuil v.; *-schnirkel* m. (Bouwk.) Z. *Schnirkel;* 2. (Nat. hist.) tafelbordschelp, schijfschelp v.; *-schnur* v. zijdeweverskoord o., zijdeweversdraad m.; *-schwanz* m. slangestaart m.; 2. (Nat. hist.) ster v. met slangvormigen staart; it. slangenstaart, slangaal m. (een visch); *-schweif* m. slangenstaart m.; *-seele* v. valsche, verraderlijke ziel v., Z. *-herz; -segen* m. bezweringsformulier o. tegen den slangenbeet; *-spritze* v. slangbrandspuit v.; *-stab* m. mercuriusstaf, slangenstok m.; *-stecher* m. (Nat. hist.) schoenlapper m., waterjuffertje o.; *-stein* m. slangensteen, serpentijnsteen m.; — of — *fels,* m. serpentijnmarmer o., slangsteen m.; *-stich* m. slangesteek, slangebeet m.; (Naai.) kronkelsteek m.; *-streifen*

m. kronkelende streep v.; *-tanz* m. slangendans m.; (fig., Dansk.) Provençaalsche dans m. na den olijfoogst; *-tödter* m. slangendooder m.; 2. (Nat. hist.) pharaorat v.; 3. (Pl.) slangendoodende baarwortel m.; 4. (Fabell.) slangendooder, slangenbestrijder m.; *-träger* m. (Sterrenk.) slangendrager m.; *-verehrer* m. slangenvereerder, slangenaanbidder m.; *-verehrung* v. slangenvereering, aanbidding v. van slangen; *-wahrsagerei, -wahrsagung* v. waarzeggerij v. door slangen; *-weg* m. kronkelweg, kronkelende weg m.; —*dorn* m., Z. *-holz* (2); *-weise* bijw. als eene slang; it. kronkelend, gekronkeld; —*gehen, fliessen*, (van eene rivier), kronkelend voortloopen; *ein Pferd* — *reiten*, kronkelingen laten maken; (Bouwk.) —*gemachte Zierath*, geslingerd sieraad o.; *-wendung* v. draaiing, kronkeling v., Z. *-krümmung*; (fig.) draaien en wenden o.; *-windung* v. slingering, kronkeling v.; *-wurz(el)* v., Z. *-mord*; 2. slangenwortel m.; 3. Z. *-osterluzei*; 4. Z. *-kraut* (4); 5. kringsgewijs-salomonszegel o.; 6. *amerikanische* —, christoffelkruid o.; *-wundkraut* o. (Pl.) eereprijs v.; *-zahn* m. slangetand m.; *-zischen* o., Z. *-gezisch*; (fig.) kwaadsprekendheid v., laster m.; *-zucht* v., Z. *-brut*; *-zunge* v. slangetong v.; 2. Z. *Lasterzunge*; 3. Z. *Natterzunge*; 4. Z. *-zahn*; *-züngig* bijv. nw. een slangetong hebbende, kwaadsprekend; *-züngler* m. slangetong v.; *-zwang* m., Z. *-gras*.

Schlank, (*-er, -st*) bijv. en b. slank, rank, dun, tenger; *-er Wuchs*, slank; *einen -en Leib haben*, slank, tenger; (fig., gemeenz.) *-weg*, zonder complimenten, zonder omhaal, rondweg; *-heit* v. slankheid, tengerheid, rankheid, buigzaamheid, sierlijkheid v.; (fig., gemeenz.) rondheid v.

Schankel, (*-s*, mv. *Schankel*) m. (Prov.) lummel, luiaard, slenteraar m., Z. *Schlingel*.

Schlan(k)eln, (*schlank(el)te, geschlank(el)t*) o. ww., m. *h.* slenteren, leuteren, beuzelen.

Schlänkermagd, (*-mägde*) v. meid v., die dikwijls van dienst verandert.

Schlapp, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *schlaff*.

Schlapp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Klapp*; *-brüstig* bijv. nw. met slappe, hangende borsten.

Schlappe, (*-n*) v. klap, oorveeg m.; (fig.) schade v., verlies, nadeel o., nederlaag v.; *eine - bekommen*, schade lijden, verliezen, eene nederlaag ondergaan; *sich von einer - erholen*, een verlies te boven komen; 2. of *Schläppchen*, mutsje, kalotje o.; 3. pantoffel v., slof v.;

Schlappen, (*schlappte, geschlappt*) o. ww., m. *h.* slap zijn; (van kleeren), slap hangen; 2. in sloffen rondslenteren, sloffen; 3. slorpen, slobberen; it. sabbelen, kwijlen.

Schlappermilch, v., z. m. gestremde melk v.

Schlappheit, v., z. m., Z. *Schlaffheit*.

Schlapphut, (*-hut(e)s*, mv. *-hüte*) m. slappe, neerhangende hoed m.

Schlappig, bijv. nw., Z. *schlaff, nachlässig*.

Schlapp-ohr, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. hangoor o.; 2. Z. *-ohriger Hund; -ohrig* bijv. nw. met hangooren; —*er Hund*, hond m. met neerhangende ooren.

Schlapps, (*-es*, mv. *-e*) m. lummel, lange slungel m.

Schlappseil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Schlaffseil*.

Schlaraffe, (*-n*) v. leeglooper, luiaard, nietsdoener m.

Schlaraffen-gesicht, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. gek gezicht o.; 2. Z. *Schlaraffe*; (Bouwk.) apengezicht o., kop m. aan deuren &; *-land* o. luilekkerland o.; *-leben* o. lui, vadsig leven o., leven o. als in luilekkerland.

Schlarfe, (*-n*) v. pantoffel, slof, muil v.

Schlarfen, (*schlarfte, geschlarft*) o. ww., m. *h.* sleepvoeten, sleuren, sloffen; 2. Z. *schlappen* (II.)

Schlarrhacke, (*-n*) v. (Volkst.) lui, traag persoon m.

Schlattern, (*schlatterte, geschlattert*) o. ww. met gedruis in een boek bladeren.

Schlatting, (*-en*) v. (Zeew.) woeltouw o.

Schlau, (*-er, -st*) bijv. en b. sluw, slim, geslepen, listig, behendig, doortrapt; *-er Kopf, Mensch*, slimmerd, looze vos, doortrapte kerel; *sich - bei etw. benehmen*, handig, behendig iets doen, slim te werk gaan.

Schlaube, (*-n*) v., Z. *Schlaue*.

Schlauch, (*-(e)s*, mv. *Schläuche*) m. lederen zak m.; (fig.) dik persoon, dikzak m., Z. *Dickwanst*; (Pl.) celweefsel, blaasvormig sapvaatje o.; *einen - füllen*, een zak, eene blaas vullen; 2. kanaal o., buis, pijp v.; (Zeew.) mamiering v.; (van brandspuiten), slang v.; (Kuip.) lederen koker m.; (Kamm.) kern v. van een runderhoren; (Spr.) *alter - fasst neuen Most nicht*, men doet geen nieuwen wijn in oude lederen zakken; (van paarden), voorhuid v.

Schlauch-ähnlich, -artig, bijv. nw. zakvormig; (Pl.) celvormig, uit kleine blaasjes gevormd; *-bohrer* m. vatboor v.

Schlauchen, (*schlauchte, geschlaucht*) bedr. ww. met eene slang, met eene buis, een zak voorzien, Z. *ein-, ausschlauchen; Röhren* -, doorsteken, schoonmaken.

Schlauchförmig, bijv. nw., Z. *schlauchartig*.

Schlauchicht, bijv. nw. celvormig.

Schlauch-meister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. opzichter, inspecteur m. der pompbuizen; *-näher* m., Z. *-bohrer; -ruthe* v. lange staak v. tot het schoonmaken van pijpen; *-schicht* v. vliesje o. dat de kiem omsluit; *-schwamm* m. zakvormig bladzwam o.; *-spritze* v. slangbrandspuit v.; *-thier, -thierchen* o. infusiediertje o.

Schlauder, (*-n*) v. (Bouwk.) gevelanker, muuranker, Spaansch anker o.

Schlauderei, (*-en*) v. slordigheid v.

Schlauderhaft(ig), (*-er, -st*) bijv. en b. slordig, achteloos, slonzig; *-keit* v. slordigheid, achteloosheid v.

Schlaudern, (*schlauderte, geschlaudert*) o. ww. loshangen, slordig werken, achteloos zijn; (van eene slede), hotsen.

Schlaue, (*-n*) v. dop m., peulschil v.

Schlauen, (*schlaute, geschlaut*) bedr. ww. doppen, pellen, schillen.

Schlauf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. waterput m.; 2. Z. *Schlaue*.

Schlaufe, (*-n*) v. (Prov.) strik m.; Z. *Schleife*; 2. (van merriën), teeldeelen o. mv.

Schlaugewandt, bijv. nw. listig, geslepen, doortrapt.

Schlauheit, Schlauigkeit, v., z. m. sluwheid, slimheid, geslepenheid, doortraptheid v.; *-sinn* m. werktuig o. der slimheid.

Schlau-kopf, (*-(e)s*, mv. *Schlauköpfe*) m. slimme, doortrapte snaak, looze vos, sluwerd, slimmerd m.; *-sinn* m., Z. *Schlauheit; -sinnig* bijv. nw., Z. *schlau*.

Schlecht, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. slecht, van weinig waarde; *-es Brod*, slecht; *-lesen*, slecht; *ungleich -er als &*, veel slechter dan; *-er Hirsch*, mager; *dieser Hund hat eine -e Nase*, heeft geen sterken reuk; *-e Freunde sein*, kwade vrienden zijn; *-e Zeiten*, slecht, ongelukkig, duur; *-er Trost*, slecht, mager; *-e Luft*, slecht, kwaad, ongezond; 2. slecht, ondeugend, gemeen, laag, bedorven, zwak, gering, nietig, ellendig, mager, schraal, wrak; *- sprechen*, slecht spreken; *von etw. - sprechen*, kwaadspreken; (van personen), lasteren; *ein -es Leben führen*, slecht leven leiden; *das ist - von ihm*, gemeen; *mir ist -* of *nicht wohl dabei zu Muthe*, Z. *Muth; etw. -er machen*, bederven; *-er werden*, bederven; (van handelshuizen), vervallen; (van zieken), *-er werden*, erger, minder worden, afnemen; *jem. - machen*, iem. belasteren, verdacht maken; *an jemn. den -en machen*, slecht handelen jegens iem.; 3. gering, weinig waarde hebbend; (van geld), slecht, van gering gehalte; it. licht; *um ein -es Geld kaufen*, goedkoop, voor weinig geld; *wenn ich ihm nicht zu - bin*, als ik hem beval; 4. eenvoudig; *sich - kleiden*, zich eenvoudig kleeden; *von -em Holze*, gewoon; *er ist nur ein -er Bürger*, eenvoudig, gewoon; (gemeenz.) *- und recht*, eenvoudig, rondborstig, openhartig; (H. S.) *deine Sache ist recht und -*, uwe zaak is goed en rechtvaardig.

Schlechte, (*-n*) v. (van eene zaak), slechtheid, geringheid, nietigheid v.; 2. (Bergw.) laag, bedding v.; 3. (Waterb.) kribwerk o., Z. *Bühne*.

Schlechterdings, bijv. en b. volstrekt, in elk geval, zonder uitzondering; *ich will es -*, ik wil het bepaald, volstrekt; *ich thue es - nicht*, bepaald,

stellig; *das ist - nicht wahr*, dat is volstrekt of in het geheel niet waar.

Schlecht-falk, (*-en*, mv. *-en*) m. kwartelvalk, blauwvoet m.; *-färber* m. hij die slechts zwart, blauw en bruin verft; 2. hij die linnen in het klein verkoopt.

Schlechtheit, v., z. m. slechtheit, slechte hoedanigheid, gemeenheid v.

Schlechthin, bijw., Z. *schlechterdings;* 2. eenvoudig, kortweg, zonder complimenten.

Schlechtigkeit, (*-en*) v. slechtheid, gemeenheid, zedeloosheid v.; 2. slechte, lage, gemeene daad v.; 3. (van eene zaak), slechte hoedanigheid v., slechte staat of toestand m.

Schlechtlich, bijw., Z. *schlecht.*

Schlecht-löthig, bijv. nw. (van eene munt), van weinig, gering gehalte; *-that* v. slechte daad, wandaad v.

Schlechtweg, bijv. nw., Z. *schlechthin* (2).

Schleck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. en **Schleckbissen,** (*-bissens*, mv. *-bissen*) m. (veroud.) Z. *Leckerbissen.*

Schlecken, (*schleckte, geschleckt*) o. ww. *an etw.* -, aan iets likken; 2. it. snoepen.

Schlecker, (*-s*, mv. *Schlecker*) m. **-in,** (*-nen*) v., Z. *Lecker &.*

Schleck(er)-bissen, m., **-speise,** v., Z. *Leckerbissen &.*

Schleckerei, (*-en*) v., Z. *Leckerei.*

Schleckerhaft, bijv. nw., Z. *leckerhaft &.*

Schleckermaul, (*-maul(e)s*, mv. *-mäuler*) o., Z. *Leckermaul.*

Schleck(er)markt, (*-markt(e)s*, mv. *-märkte*) m. fruitmarkt v.

Schleckern, (*schleckerte, geschleckert*) bedr. ww., Z. *leckern.*

Schleckkoch, (*-koch(e)s*, mv. *-köche*) m. pasteibakker, koek- en banketbakker m.

Schleef, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. houten pollepel m.; (gemeenz.) lummel, vlegel m.

Schleep of **Schlepp,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) sleep v., werktuig o. om het schip op de helling te winden.

Schleet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. dunne boomstam m.; (van een schip), wrak o.; (Landh.) bergplaats v. boven den dorschvloer.

Schleg-kuh, (*-kühe*) v. vette koe v.; *-ochs* m. vette os m.

Schleh, (*-er, -st*) bijv. en b. (Prov.) Z. *herbe.*

Schleh(e), (*-n*) v. slee, sleepruim v.

Schlehen, (*schlehte, geschleht*) o. ww., m. *h.* wrang zijn; (van tanden), stomp worden; 2. bedr. ww. *die Zähne* -, stomp maken.

Schleh(en)-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-baume*) m., Z. *-dorn; -blüthe* v. sleepruimbloesem m.; *-blüthwasser* o. water o. van sleepruimenbloesems; *-busch, -dorn* m. sleepruimeboom, wilde pruimeboom m.; *—flechte* v. korstmos o. van den sleepruimeboom; *-pflaume* v. slee, sleepruim v.; *-roth* bijv. nw. (Wijng.) zuur, wrang; *-saft* m. sleepruimenmoes, sleepruimensap o.; *-wein* m. prunellenwijn m.

Schleich-brief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Ger.) ruilingsakte v. over lijfeigenen, permutatiebrief m.; *-druck* m., Z. *Nachdruck, Winkeldruck; -drucker* m. nadrukker m.

Schleiche, (*-n*) v. (Nat. hist.) blindslang v., Z. *Blindschleiche.*

Schleichen, (*schlich, geschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* sluipen, voortkruipen, voortsluipen; *durch die Wiese* -, (van eene beek), zacht doorstroomen; (fig.) heimelijk handelen, Z. *Schleichweg;* (fig., gemeenz.) *einen - lassen*, er een laten vliegen, een wind laten; *eine -de Krankheit*, slepende ziekte; *-des Fieber, Gift*, Z. *Schleichfieber &;* II. bedr. ww. (veroud.) heimelijk binnenbrengen, smokkelen, Z. *einschwärzen;* III. wed. ww. *sich* -, binnensluipen, Z. - (1); *sich heimlich herein* -, heimelijk insluipen; *sich heimlich* of *sachte davon* -, wegsluipen; (fig.) *mehrere Fehler haben sich in diese Ausgabe geschlichen*, er zijn in deze uitgave veel fouten ingeslopen; *sich in jemands Vertrauen* -, iemands vertrouwen weten te winnen; (fig.) *sich in die Seele* -, (van eene gedachte), opkomen.

Schleicher, (*-s*, mv. *Schleicher*) m., **-in,** (*-nen*) v. sluiper, kruiper, smokkelaar m., sluipster, smokkelaarster, kruipster v., hij, zij, die langs geheime wegen zijn, haar doel zoekt te bereiken.

Schleicherei, (*-en*) v. sluiperij, kruiperij v., geheime praktijken v. mv.

Schleich-fieber, (*-bers*, mv. *-ber*) o. langzaam toenemende zenuwkoorts v.; *-gang* m. langzame gang m.; 2 geheime gang, sluipgang m.; (fig.) Z. *-weg; -gift* o. langzaam werkend vergif(t) o.; *-gut* o. smokkelwaar, sluikwaar v.; *-handel* m. sluikhandel, smokkelhandel m.; *—treiben*, smokkelen; *-händler, —in*, sluikhandelaar, smokkelaar m., smokkelaarster v.; *-miene* v. geveinsde, huichelachtige blik m.; *-treppe* v. sluiptrap v.; *-waare* v. sluikwaar v.; *mit —n handeln*, sluiken, smokkelen; *-weg* m. geheime weg, verboden weg m.; (fig.) omweg, sluikweg m.; (Jachtw.) bijpad, toepad, sluippad o.

Schleie, (*-n*) v. (Nat. hist.) zeelt v.; 2. (Ontlk.) baarmoederhals m.

Schleier, (*-s*, mv. *Schleier*) m. sluier m.; *den - nehmen*, den sluier aannemen, in een klooster gaan; (Pl.) beursvormig vlies o. van jonge paddenstoelen; it. zaadhulsel o. van varens; (fig.) *der - der Nacht*, sluier m., duisternis v.; it. dekmantel m., voorwendsel o.; *über etw. einen - werfen, decken*, iets verbergen, geheim houden; *den - wegheben, lüften, der über etw. liegt*, den sluier van een geheim oplichten.

Schleiereule, (*-n*) v. nachtuil, ransuil m.; *-flor* m. kamerdoek, garengaas, sluierfloers o.; *-frau* v., Z. *-macherin.*

Schleierig, bijv. nw. gesluierd, met een sluier bedekt.

Schleiericht, bijv. nw. sluierachtig.

Schleier-kappe, (*-n*) v. gesluierde hoed, hoed m. met floers bedekt; *-lehen* o., Z. *Kunkellehen; -leinen* o., *-leinwand* v., Z. *-flor; -los* bijv. nw. zonder sluier, ongesluierd; (fig.) *die —e Wahrheit*, de zuivere waarheid; *-macher, —in*, sluiermaker m., sluiermaakster v.; *-mantel* m. sluiermantel m.; *-meise* v. kuifmees v.

Schleiern, (*schleierte, geschleiert*) bedr. ww. *jem., etw.* -, sluieren, met een sluier bedekken; (Bergw.) *den Kolm* -, met werk, afval & sluiten; 2. wed. ww. *sich* -, zich sluieren, een sluier voordoen.

Schleier-natter, (*-n*) v. spotvogel m., spotlijster v.; *-taube* v. sluierduif v.; *-trägerin* v. sluierdraagster v.; *-tuch* o., Z. *-flor.*

Schleif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (veroud.) glijbaan v., Z. *Schleifbahn;* 2. sluipweg m.; 3. smokkelarij v., Z. *Unterschleif.*

Schleif-bahn, (*-en*) v. glijbaan, sullebaan v.; *-bank* v. slijpbank v.; *-baum* m. weversboom.

Schleife, (*-n*) v. (verkl. *Schleifchen* o.), Z. *Schleifbahn, Holzrutsche;* 2. slede v.; (voor misdadigers), horde v.; (van een kleed), sleep m., Z. *Schleppe;* (Vissch.) sleepnet o.; (Jachtw.) streek v. met dood aas langs den grond bedekt om de wolven te lokken; 2. knoop, strik m.; *etw. in eine - binden*, in een knoop; (Vog.) strik m.; 3. (van een vat), hoepel m.; (op grenssteenen), keep v., merk o.

Schleifen, (*schleifte, geschleift*) o. ww. reg., m. *h.* slepen, langs den grond glijden; *ihr Kleid schleift auf dem Boden*, sleept (langs den grond); 2. (Vissch.) met een sleepnet visschen; II. bedr. ww. (Spraakk.) *einen Buchstaben* -, sleepen, verbinden; 2. *etw. auf der Erde* -, sleepen, voortsleepen; *jem. zum Richtplatze* -, (op eene horde of kochuid) sleepen, sleuren; *Waaren* -, met de slede vervoeren; (fig., Bouwk.) *eine Schornsteinröhre* -, sleepen, scheef richten; 3. (Krijgsw.) *eine Festung* -, slechten, sloopen; (Zeew.) *ein Schiff* -, uit elk. nemen, sloopen; *einen Knoten* -, losmaken; *Federwildpret* -, verstrikken, in strikken vangen; *ein Band* -, tot een knoop maken; *einen Hut* -, een strik zetten op; (Sp.) *eine Karte* -, verzaken.

Schleifen, (*schliff, geschliffen*) bedr. ww. onr. polijsten, gladmaken; *Spiegelgläser* -, polijsten, slijpen; *Brillengläser* -, slijpen; (fig.) *er muss erst noch geschliffen werden*, hij moet eerst nog wat beschaafder gemaakt worden; 2. *Messer* -, slijpen, scherpen, scherp maken; *Marmor* -, polijsten; II. o. ww. glijden; *auf dem Eise* -, op het ijs glijden, sullen; 2. (Dansk.) walsen; 3. (Jachtw.) (van hoenders), schreeuwen.

Schleif(en)laffette, (*-n*) v. sleeaffuit v.

Schleifenpferd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. paard o. voor eene slede.

Schleifer, (*-s*, mv. *Schleifer*) m. (op het ijs), glijder m.; (Muz.) slepende noot, roulade v.; (Vissch.) sleepeinde o.

van het snoer; (Dansk.) slepende danspas m., wals v.; 2. messenslijper m.; (Spieg.) polijster m.; (Nat. hist.) schoenlapper m., juffertje o.

Schleiferin, (*-nen*) v. slijpersvrouw v.; 2. glijdster v.

Schleif-haken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m. slijpershaak m.; *-hamen* m. sleepnet o.; *-handel* m. sluikhandel, smokkelhandel m.; *-hütte* v., *-kothe* v., Z. *-mühle*; *-kanne* v. groote houten wijnkan v.; *-lade* v. orgelkist v.; *-lohn* m. slijpersloon, slijpgeld o.; *-mühle* v. slijpmolen, slijpsteen m.; *-nadel* v. haarnaald, haarspeld v.; 2. Z. *Schnürnadel*; *-pfaffe* m. slijpende gezel m. bij het aannemen van een leerling tot gezel; *-rad* o. slijprad o.; it. rad o. van een slijpmolen; *-rebe* v. uitlooper m. van den wijnstok; *-sand* m. slijpzand, schuurzand o.; *-schale -schüssel* v. metalen kokertje o. tot het slijpen van bolronde brilleglazen; *-scheibe* v. metalen schijf v. tot het slijpen van edelgesteenten; *-schritt* m. (Dansk.) slepende pas m.

Schleifsel, (*-s*) o., z. m., Z. *Schleifspäne*.

Schleif-späne, m. mv., **-staub,** m., z. m. slijpsel o.; *-stein* m. slijpsteen, aanzetsteen m.; *-stock* m. (Mess.) radstoel m.; *-thüre* v. geheime deur v.; *-trog* m. slijpbak m.; *-treppe* v. geheime trap, sluiptrap v.; *-weg* m. geheime weg, sluipweg m.; (fig.) ongeoorloofd middel o.; *-zehnte* m. schooventiend v. naar keuze; *-zeug* o. slijpgereedschap o.; *-zügel* m. trens v., toompje o.

Schleihe, (*-n*) v., Z. *Schleie*.

Schleim, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slijm, slijmachtig vocht o., slijmige stof v.; *- auf der Brust haben*, slijm &c.; 2. vleezige voorpoot m. van een vet rund; (Pl.) plantenslijm o.; 3. (Volkst.) Z. *Schlamm*; (Tinneg.) afval m. van tin.

Schleim-aal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-wurm*; *-abführend* bijv. nw. slijmverdrijvend; *-artig* bijv. nw. slijmachtig; *-aussonderung* v. slijmafzondering, uitwerping v. van slijm; *-bälglein* o. slijmblaasje o.; *-beutel* m. (Ontlk.) slijmzak m.; *-blütig* bijv. nw. slijmerig; (fig.) koel, flegmatiek; *-blütigkeit* v. slijmerigheid v., flegmatisch temperament o.; *-bräune* v. (Gen.) slijmachtige keelontsteking v.; *-brechen* o. slijmbraken o.; *-darmgicht* v. slijmige darmjicht v.; *-drüse* v. slijmklier v.

Schleimen, (*schleimte, geschleimt*) o. ww., m. *h.* slijmerig zijn, slijm verwekken; 2. bedr. ww. het slijm wegnemen; *Fische -*, van slijm zuiveren, afschuimen; *den Zucker -*, zuiveren.

Schleimer, (*-s*, mv. *Schleimer*) m. hij die het slijm uithaalt; (Pl.) Surinaamsch slijmhout o.

Schleim-fieber, (*-bers*, mv. *-ber*) o. slijmkoorts v.; *-fisch* m. slijmvisch m.; *-fluss* m. slijmvloed m., slijmvloeiing v.; *-gährung* v. slijmachtige opbruising v.; *-gewebe* o. mv. slijmweefsel o.; *-harz* o. gomhars o.; *-haut* v. (Ontlk.) slijmvlies o.; 2. slijmig vlies o.; 3. Z. *-netz*; *-höhle* v. (Ontlk.) slijmholte v.

Schleimicht, bijv. nw., Z. *schleimartig*.

Schleimig, bijv. nw. slijmig, slijmerig, vol slijm; *-e Flüssigkeit*, slijmige stof; (Pl.) slijmstof v.; *-keit* v. slijmerigheid v.

Schleim-kapsel, (*-n*) v. (Ontlk.) slijmklier v., Z. *-beutel*; *-lerche* v. zeeleeuwerik m.; *-natter* v. slijmadder v.; *-netz* o. slijmnet o.; *-pflaster* v. uit plantenslijm vervaardigde pleister v.; *-polyp* m. (Gen.) slijmachtige uitwas, slijmpolyp m.; *-ruthe* v. (Waterb.) Z. *Schlammruthe*; *-sack* m. slijmzak m., Z. *-beutel*; *-sauer* bijv. nw. slijmzuur; (Scheik.) *—es Salz*, brandig slijmzuurzout o.; *-säure* v. slijmzuur o.; *-scheide* v. (Ontlk.) slijmzak m. der moederscheede; *-schlange* v. slijmslang v.; *-schwindsucht* v. slijmtering v.; *-staar* m. (Gen.) slijmachtige gezichtsverduistering v.; *-sucht* v. slijmzucht v.; *-thier* o. slijmdier o.; *-wurm* m. wormvisch, slijmaal m.; *-zucker* m. slijmsuiker v.

Schleisz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Prov.) vruchtgebruik o.; 2. pluksel o.

Schleiszbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. pijnboom m.

Schleisze, (*-n*) v. lichtspaander m., Z. *Lichtspan*; 2. (van linnen), pluksel o.; 3. (van pennen), baard m., vezels v. mv.

Schleiszen, (*schliess, geschliessen*) o. ww. onr., m. *s.* (van kleederen), slijten, Z. *sich abnutzen, abtragen*; 2. bedr. ww. *Kienholz -* in de lengte splijten, klooven; *Steine -*, doen springen; *Federn -*, de veeren afhalen; *Rinden -*, schillen.

Schleiszenkiefer, (*-fers*, mv. *-fer*) m., Z. *Schleiszbaum*; *-schnitzer*, *-stock* m. &, Z. *Schleiszesticker*.

Schleisze-schnitzer, (*-schnitzers*, mv. *-schnitzer*) m. hij die lichtspaanders maakt; 2. spalkmes o.; *-stock* m. ijzeren werktuig o. om de lichtspaanders te houden.

Schleisz-feder, (*-n*) v. groote ganzeveer v.; *-föhre* v., Z. *-baum*; *-holz* o. kloofhout o.; 2. Z. *Kienholz*.

Schleiszig, schlissig, bijv. nw. versleten, kaal, afgedragen; (van kaas), week en zacht.

Schleisz-lorbeere, (*-n*) v. kellerhals m.; *-markt, Schlissmarkt* m. (Volkst.) laatste dag m. der kermis of jaarmarkt; *-zwiebel* v. winterui v., winterlook o.

Schlemi(e)hl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ongeluksvogel m., Z. *Pechvogel, Unstern*.

Schlemi(e)hlthum, (*-(e)s*) o. z. mv. wezen en lot o. van een ongeluksvogel.

Schlemm, (*-(e)s*, mv *-e*) m. (Sp.) alle slagen halen o.

Schlemmen, (*schlemmte, geschlemmt*) bedr. ww. (Bergw.) *Asche, Sand, Erz -*, wasschen; 2. van slijkdeelen zuiveren; *einen Teich -*, uitbaggeren. (Mets.) *eine Mauer -*, voor den eersten keer witten; II. o. ww., m. *h.* zwelgen, brassen, een liederlijk leven leiden.

Schlemmer, (*-s*, mv. *Schlemmer*) m., **-in,** (*-nen*) v. (Bergw.) ertswasscher, baggeraar m., ertswaschster v.; 2. zwelger, brasser m., zwelgster, brasster v.

Schlemmerei, (*-en*) v. zwelgerij, brasserij, liederlijkheid v.

Schlemm-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. vat o. om het loogzout uit de plantenasch te zuiveren, kuip v. om te laten bezinken; *-graben* m., Z. *Schlammgraben*; *-pinsel* m. (Mets.) metselaarskwast m. om de wanden vóór het witten schoon te maken.

Schlempholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. (Zeew.) (aan de kluizen), rijbed, kussen o.; (van de kiel), voorstevenknie v.; (van den achter- en voorsteven), knie v.

Schlender, (*-s*, mv. *Schlender*) m., Z. *Schlendergang*; (Mod.) Z. *Schleppkleid*.

Schlendergang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. trage gang, slentergang m.; *dem alten - folgen, seinen - gehen*, de oude sleur volgen; *juristischer -*, langzame gang m.; 2. slentergang m., langzaam loopen o.

Schlendrian, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schlendergang* (fig.).

Schlendern, (*schlenderte, geschlendert*) o. ww., m. *s.* slenteren, lanterfanten, drentelen, heen- en weer loopen.

Schlenge, (*-n*) v. (Waterb.) gevlochten rijswerk, kribwerk o., bekraming v.

Schlengel, (*-s*, mv. *Schlengel*) m. (Bouwk.) plaat, zware (eiken) plank v.; (Waterb.) staketsel o.; (Zeew.) slittouw o.

Schlengen, (*schlengte, geschlengt*) bedr. ww. bekrammen, met kribwerk bevestigen.

Schlenkeln, (*schlenkelte, geschlenkelt*) Z. *schlenkern*.

Schlenker, (*-s*, mv. *Schlenker*) m., Z. *Schleppkleid*; (Waterb.) plank, deel v.; 2. Z. *Schlender*; *-bein* o. (gemeenz.) slingerbeen, spartelbeen o.; *-beinig* bijv. nw. slingerbeenen hebbende; *-fuss* m. slingervoet m.; *-füszig* bijv. nw. slingervoeten hebbende; *-hede* v. werk o. om te kalefateren.

Schlenkerer, (*-s*, mv. *Schlenkerer*) m. spartelaar m.

Schlenkermagd, (*-mägde*) v. meid v. die dikwijls van dienst verandert.

Schlenkern, (*schlenkerte, geschlenkert*) o. ww., m. *h.* bewegen, slingeren, spartelen; (Zeew.) (van schepen), slingeren; *die Arme - lassen*, laten hangen; 2. bedr. en o. ww. slingeren; *die Füsze -* of *mit den Füszen -*, spartelen; *mit den Armen -*, zwaaien; 2. werpen, schudden.

Schlenz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Prov.) scheur v. in een kleed.

Schlenzen, (*schlenzte, geschlenzt*) o. ww., m. *h.*, Z. *schlenkern*.

Schlenzer, (*-s*, mv. *Schlenzer*) m. luiaard, lanterfant m.

Schlepp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sleep m.; *-bauch* m. hangbuik m.; *-boot* o.,

-dampfboot o. sleep(stoom)boot v.; *-degen* m. sleepdegen m.

Schleppe, (*-n*) v. (verkl. *Schleppchen* o.) sleep m.; (Jachtw.) streek v. met dood aas langs den grond om wolven te lokken; (Bergw.) helling v.

Schleppen, (*schleppte, geschleppt*) o. ww., m. *h.* (van kleeren), slepen, nasleepen, langs den grond gaan; (Zeew.) (van het anker), dreggen; *-de Schreibart,* sleepend; II. bedr. ww. *eine Last* -, sleepen, voortsleepen, voorttrekken; *ein Schiff* -, sleepen, op sleeptouw hebben; *den Anker* -, op de ankers drijven; *jem. in's Gefängniss* -, sleepen; *jem. mit sich* -, medesleepen, met moeite voortdragen; III. wed. ww. *sich mit etw.* -, met moeite voortgaan; *sich an einen Ort* -, voortsleepen naar; (fig.) *sich mit jemn.* -, iem. met moeite voortdragen; *sich mit einer Krankheit* -, gebukt gaan onder.

Schlepp(en)träger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. sleepdrager, slippendrager m.

Schleppig, bijv. nw. met een sleep voorzien.

Schleppisch, bijv. nw. slordig, morsig, Z. *schlampig.*

Schlepper, (*-s,* mv. *Schlepper*) m., **-in,** (*-nen*) v. sleeper m., sleepster v., hij, zij die sleept; (Landh.) Z. *Hungerharke;* (Zeew.) Z. *Schlepptau.*

Schlepp-garn, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *-netz; -gewand* o., Z. *-kleid; -haken* m. (Bergw.) sleephaak m., houvast v.; *-harke* v., Z. *Hungerharke; -karren* m. stortkar, vuilniskar v.; *-kasten* m. (Bergw.) slede v.; *-kette* v. sleepketting, ketting m. om iets voort te sleepen; *-kleid* o. kleed o. met een sleep; *-kübel* m. (Bergw.) kuip v. die men kan voortsleepen; *-mantel* m. mantel m. met een sleep; *-netz* o. sleepnet o.; *-riegel* m. groote schoot v. van een slot; *-sack* m. (Vissch.) sleepnet o.; (Bergw.) hijschtouw o.; (fig.) lichtekooi v.; *-schiene* v. (Bergw.) wrijvingsstrook v.; *-seil* o. sleeptouw o.; *in's — nehmen,* op het sleeptouw nemen; *-strang* m. (Bergw.) Z. *-seil; -tau* o. (Zeew.) sleeptouw o., sleeplijn v.; *-wagen* m. trikebal, sleepwagen m.; *-werk* o. (Bergw.) machine v. met een hefboom, sleepwerk o.; *-zug* m. (Spoorw.) trein m. (waggons).

Schleu, (*-er, -st*) bijv. nw. (van het weder), lauw.

Schleuder, (*-n*) v. slinger m.; 2. (o. G.) catapult v.; 3. riem m. waarmede de maaier de zeis aan den arm bevestigt; (Heelk.) slingerband m.

Schleuder-affe, (*-n,* mv. *-n*) m. slingeraap m.; *-ball* m. slingerbal m.

Schleuderer, (*-s,* mv. *Schleuderer*) m. slingeraar m.; 2. (Hand.) beunhaas, loonbederver m.; *-bund* m. (Gesch. van F.) fronde v.

Schleudern, (*schleuderte, geschleudert*) bedr.ww. slingeren, met een slinger werpen; (fig.) *Bannstrahlen* -, den banvloek uitspreken; II. o.ww., m. *h.*, Z. *schlendern;* 2. knoeien, slecht maken, afroffelen; it. onder den prijs verkoopen, beunhazen.

Schleuder-schwanz, (*-schwanzes,* mv. *-schwänze*) m. gordelhagedis v.; *-stein* m. slingersteen m.; *-wurf* m. worp m. met den slinger.

Schleuen, (*schleute, geschleut*) bedr.ww. (Vleeschh.) *die Därme* -, spoelen, uitspoelen, schoonmaken.

Scheunig, (*-er, -st*) bijv. en b. haastig, spoedig, snel, onverwachts, plotseling, gezwind, zonder uitstel; *-e Hülfe,* dadelijke hulp; *-aufbrechen,* plotseling, haastig; *-keit* v. haast, spoed m., snelheid v.

Schleunigen, (*schleunigte, geschleunigt*) bedr. ww., Z. *beschleunigen.*

Schleuper, (*-s,* mv. *Schleuper*) m (Zeew.) spijker m. zonder kop.

Schleuse, (*-n*) v. sluis v.; *unterirdische* -, goot v., riool o.; (Org.) gietvorm m. der orgelmakers.

Schleusen-bau, (*-(e)s*) m., z. m. sluisbouw m., bouwen o. eener sluis; 2. — of — *kunst* v. sluisbouwkunde v.; *-bett* o., *-boden* m. sluisvloer m.; *-einsatz, -fall* m. sluispoort, sluiskamer v.; *-flügel* m. sluisdeur v.; *-geld* o. sluisgeld o.; *-grundboden* m., Z. *-boden; -kammer* v. sluiskamer v.; *-meister* m. sluiswachter m.; *-nagel* m. sluisnagel m.; *-räumer* m. sluizenveger, rioolruimer m.; *-rost* m. looze sluisbedding v.; *-schütze* v. schuif- of valdeurtje o., schutklep v. eener sluis; *-thor* o., *-thüre* v. sluisdeur v.; *-ventil* o. sluisklep v.; *-vorboden* m. voorvloer m. van de sluis; *-wand* v. sluiswand m.

Schlich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. geheime weg, sluipweg m.; *alle -e in einem Hause kennen,* alle hoekjes en gaatjes weten te vinden; (fig.) geheime streek m., sluiksche handeling, intrige v.; *jems. -e entdecken, hinter jems. of jemn. auf die -e kommen,* iems. streken ontdekken; 2. (Bergw.) gezuiverd, kort geslagen erts o.; 3. Z. *Schlamm.*

Schlich-fass, (*-fasses,* mv. *-fässer*) o. (Bergw.) vat o. om erts in te wasschen; *-kasten* m. kist v. om erts in te wasschen; *-kübel* m. emmer m., kuip v. om erts te wegen.

Schlicht, (*-er, -st*) bijv. en b. glad, effen, plat o.; (van het haar), glad, niet kroes; *in - em Rock,* in eene eenvoudige jas; (fig.) eenvoudig; (van het karakter), rechtschapen; *der -e Menschenverstand,* het gezond verstand.

Schlicht-axt, (*-äxte*) v., **-beil,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Timm.) breede bijl v.; *-butt* m. (Nat. hist.) schol v.

Schlichte, (*-n*) v., Z. *Schlichtheit;* (Wev.) pap, stijfsel v.; (Letterg.) aschbrij v.

Schlichteisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. (Looi.) schaafijzer, schaafmes o.; 2. (Kunstt.) Z. *Glätteisen, Glatteisen;* 3. Z. *Gärbeeisen.*

Schlichten, (*schlichtete, geschlichtet*) bedr. ww. glad strijken, glad slaan, effenen, gelijk maken; *einen Weg* -, effenen; *das Krumme* -, recht maken; *Zimmerholz* -, gladschaven; *Glas* -, slijpen; (Looi.) *die Felle* -, afschaven; (Goudsm.) *die Silberzähne* -, polijsten; (Wev.) *den Aufzug* -, plakken; 2. ontwarren, in orde brengen, schikken; *Steine auf einander* -, ophoopen, optassen; (fig.) uit den weg ruimen, schikken; *einen Streit* -, beslechten.

Schlichtente, (*-n*) v. duikereend v.

Schlichter, (*-s,* mv. *Schlichter*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die gladmaakt, effent, polijst &, Z. *schlichten;* (fig.) schikker, beslechter m., schikster v.; (Boschw.) dijkwerker m.; (fig.) *der, die gütliche* -, —*in,* bemiddelaar m., bemiddelares v.

Schlicht-feile, (*-n*) v. (Slot.) zoetvijl v.; *-haarig* bijv. nw. gladharig; *-hammer* m. plethamer m.

Schlichtheit, v., z. m. gladheid, effenheid v.; (fig.) eenvoudigheid v.

Schlichthin, bijw., Z. *schlechthin, schlechtweg.*

Schlicht-hobel, (*-hobels,* mv. *-hobel*) m. roffelschaaf v.

Schlichtig, (*-er, -st*) bijv. nw. glad, vlak, effen; *-keit* v. gladheid, vlakheid, effenheid v.

Schlicht-klinge, (*-n*) v. (Zeemt.) stolts v.; *-meiszel* m. rechte, draaiersbeitel m.; *-messer* o., Z. *-klinge; -mond* m. (Looi.) schraapmes o.; *-pinsel* m. penseel o. om de kleuren uit te wasschen; *-rahmen* m. looiersraam o. om de vellen welke geschaafd moeten worden op te spannen; *-schwein* o. tam varken o.; *-stahl* m., Z. *Glatteisen.*

Schlichtung, v., Z. *schlichten;* it. (fig.) beslissing, beslechting v.

Schlichtzange, (*-n*) v. (Looi.) tang v. om de vellen te spannen.

Schlick, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. mergel v., slijk of slik o., slib v.; (van een slijpsteen), slijpsel o.

Schlick-balken, (*-balkens,* mv. *-balken*) m. (Waterb.) slikbalk, balk m. onder den sluisvloer; *-boden* m. leemgrond, mergelgrond, slijkgrond m.; *-deich* m. dijk m. van een slijkgrond.

Schlicken, (*schlickte, geschlickt*) bedr. en o. ww., m. *h.* (van het water), aanspoelen, aanslibben.

Schlicken-gans, (*-gänse*) v. wilde gans v.

Schlicker-bahn, (*-en*) v. glijbaan, sullebaan v.

Schlickerde, v., z. m. mergelaarde v.

Schlickerei, Schlickerkost, (*-en*) v., **Schlickerzeug,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Näscherei.*

Schlickerig, bijv. nw., Z. *schlammig.*

Schlicker-maul, (*-maul(e)s,* mv. *-mäuler*) o. lekkerbek, snoeper m.; *-milch* v. gestremde melk, dikke melk v.

Schlickern, (*schlickerte, geschlickert*) o. ww., m. *s.* (van melk), dik worden, stremmen; 2. m. *h.* met geraas inslikken, opslokken.

Schlicker-tasche, (*-n*) v., Z. *-maul; -zahn* m., Z. *-maul.*

Schlick-fall, (*-fall(e)s,* mv. *-fälle*) m. aanzetten o. van slib of slijk te-

gen den dijk; *-fänger* m. kleine buiten-dijk m. om de slib op te vangen; *-grund* m. slijkgrond m.; *-harke* v. slijkhark v.; *-krapfe* v., *-kräpfchen* o. (Kookk.) gebak o., spijs v. van eieren, kaas en kruiden; *-land* o. aangeslibde grond m.; *-rolle* v. (Nat. hist.) midasoor o.; *-ufer* o. (Waterb.) aangeslibde oever m.; *-watte* v. slijkgrond m.; *-weide* v., Z. *Korbweide.*

Schlicksche, (*-n*) v. (Prov.) vilten pantoffel v.

Schlief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bak.) nat, niet goed uitgebakken gedeelte o. van het brood; 2. vettigheid, lijmigheid v.

Schliefen, (*schloff, geschloffen*) o. ww. onr., m. *h. in etw.* -, kruipen, sluipen; *in Kleider* -, zich kleeden.

Schliefer, (*-s*, mv. *Schliefer*) m. (Jachtw.) dashond m., Z. *Dachs;* 2. (Prov.) Z. *Muff.*

Schliefig, (*-er, -st*) bijv. nw. niet uitgebakken, kletsig, kleverig, taai, klef.

Schlier, (*-(e)s*, mv. *Schliere*) m. sluier m., garen gaas o.; 2. (Aardk.) mergelgrond, leemgrond m.

Schlieren, (*schlierte, geschliert*) bedr. ww. met mergel of leem bestrijken; 2. wed. ww. *sich* -, (van garen), in de war geraken.

Schliesz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Zoutz.) omslag m. der onkosten, bestek o.

Schliesz-anker, (*-ankers*, mv. *-anker*) m. sluitanker o.; *-balken* m. sluitbalk, sluitboom m., schraag v., stander m.

Schlieszbar, bijv. nw. te sluiten, van een slot voorzien, sluitbaar.

Schliesz-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-baume*) m. sluitboom m.; *-blech* o. sluitplaat v.; *-bolzen* m. pinnetje o., spie v. in een bout.

Schliesze, (*-n*) v. spie, spei, luns v.; Bouwk.) sluithaak m.; (Waterb.) valdeurtje, verlaat o.; (Boekb.) slot o., haak m.; (van misdadigers), boeien v. mv.

Schlieszeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. sluitijzer o., sluitboom m.

Schlieszen, (*du schlieszest* of (veroud.) *schleuszest, er schlieszt* of (verould.) *schleuszt, schloss, geschlossen*) o.ww.onr., m. *h.* sluiten, gesloten zijn; (van een deksel), sluiten, passen; *das Fenster schlieszt gut,* sluit goed; *ein Reiter der gut schliesszt,* zit; (Krijgsw.) *recht, links* -, aansluiten; (van kleeren), sluiten, passen; (fig.) (van sloten &), *gut, schlecht* -, sluiten, houden, gesloten kunnen worden; 2. *in sich* -, sluiten, bevatten, inhouden; 3. eindigen met; *hier schliesszt der Brief,* hier eindigt, sluit &; 4. volgen, voortvloeien; II. bedr. ww. sluiten, toemaken, dichtmaken, toedoen, op het slot doen; *eine Thüre* -, sluiten, op het slot doen; *einen Brief* -, sluiten, dichtmaken, verzegelen; *einen Verbrecher* -, ketenen, in boeien slaan; (fig.) *um jem.* of *etw. einen Kreis* -, vormen; *das Pferd geschlossen halten,* het paard knijpen; *geschlossene Jagd,* afgesloten jacht v.; (Krijgsw.) *die Glieder* -, sluiten, opsluiten; *im Reiten an einander* -, naast elk. rijden; *geschlossenes Land,* gesloten, verdedigbaar; (Leenw.) grond m., land o. van lijfeigenen; *ein geschlossenes Ganzes,* afgesloten, afgerond geheel; *die Hände in einander* -, samenvouwen; 2. insluiten, beperkingen maken; (Kath.) *geschlossene Zeit,* besloten tijd; *geschlossene Jagd,* gesloten jacht v., tijd m. waarin het jagen verboden is; *geschlossene Gesellschaft,* gesloten, besloten, bijzonder, particulier; (Landh., Boschw.) *einen Wald, eine Wiese* -, omsluiten; 3. *einen Vergleich* -, sluiten, aangaan; *einen Vertrag* -, sluiten, aangaan, overeenkomen; *Frieden* -, sluiten; *einen Brief* -, sluiten, eindigen; *einen Ueberschlag* -, opmaken; *sein Leben* -, eindigen; 4. besluiten, gevolgtrekkingen maken; *was schliesszt er hieraus?,* wat besluit hij, maakt hij hieruit op?; - *Sie von sich auf Andere?,* beoordeelt gij anderen naar u zelven; II. wed. ww. *sich* -, sluiten, gesloten worden; *das Jahr schliesszt sich,* sluit zich, spoedt naar het eind; *es schliesszt sich hieraus, dass,* hieruit volgt &.

Schlieszer, (*-s*, mv. *Schlieszer*) m., **-in,** (*-nen*) v. sluiter, cipier m., sluitster, cipierster v., 2. portier m., portierster v.; it. Z. *Baumschlieszer, Beschlieszer, Thorschlieszer; -amt* o. ambt o. van cipier.

Schlieszerei, (*-en*) v. sluiten o.; 2. Z. *Gefängniss.*

Schliesz-feder, (*-n*) v. (van ganzen), eindveer v. van den vleugel, sluitveer v.; (Slot.) slotveer, sluitveer v.; *-gat* o., Z. *Schlossgat; -geld* o. sluitgeld o.; 2. Z. *Thorgeld; -gevierte* o. (Drukk.) quadraat o.; *-hahn* m. sluitkraan v.; *-haken* m. haak, klinkhaak m.; (van een boek), slot o.; *-holz* o., Z. *Schlossholz, -kappe* v. (Slot.) schootplaat v.; *-keil* m. (Dr.) bout m. om te sluiten; (Spoorw.) sleutel m.; *-kette* v. sluitketting m., Z. *Sperrkette; -kloben* m., Z. *-haken; -knie* o. klampknie v.; *-kohl* m., Z. *-kraut; -korb* m. sluitmand v.; *-kraut* o. kropkool, sluitkool v.; *-lattig* m., Z. *-salat.*

Schlieszlich, bijv. nw. tot slot, ten slotte, voor het laatst; *-e Erklärung,* slotverklaring; *-es Urtheil,* eindvonnis o.; *- bemerken,* ten slotte.

Schlieszmäuschen, o., **-muskel,** m. sluitspier v.; *-nagel* m. (van eene deur &), bout, grendelboom m. om te sluiten, sluitpin, sluitpen v.; (Drukk.) kooihoutje o.; *-pass* m. zeefmakerswerktuig o. om het hout te klooven; *-quadrätchen* o. (Drukk.) Z. *-gevierte; -riegel* m. valslot o.; *-säge* v. smalle handzaag, fijne zaag v.; *-salat* m. kropsalade v.

Schlieszung, v., Z. *schlieszen;* it. *bei* of *mit - der Thüre,* bij het sluiten der deuren; *bei - der Predigt,* aan het slot o.; (van een verdrag), sluiting v.

Schliff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. molendraai m.; 2. snede v., draad m.; *dieses Messer hat einen guten* -, snede; (van diamanten), gladheid v.; 3. Z. *Schleifspäne.*

Schliffel, (*-s*, mv. *Schliffel*) m. lomperd, lummel, domoor m.

Schlimm, (*-er, -st*) bijv. en b. slecht, ongelukkig, spijtig; *es steht - mit ihm,* zijne zaken staan slecht; it. het ziet er ongelukkig met hem uit; *das ist ein -er Umstand,* moeielijk; *das ist so - nicht,* dat is zoo kwaad niet; *das ist - genug,* dat is leelijk genoeg, dat ziet er gek uit; *desto -er,* des te erger; *was noch -er ist,* wat nog slimmer, nog erger is; *eine -e Nachricht,* ongelukkig, noodlottig; *-e Zeiten,* duur, Z. *schlecht; -er Zahn,* bedorven tand; *-e Sache,* leelijk; *im -sten Falle, -sten Falls,* in het ergste geval; *alles von der -sten Seite nehmen,* alles van de donkerste zijde bezien; *auf das -ste gefasst sein,* op alles, op het ergste voorbereid zijn; 2. *mir wird* -, ik ben onpasselijk, Z. *Muth;* 3. Z. *boshaft, beiszig, streng, schlau;* 4. Z. *schädlich.*

Schlimmen, (*schlimmte, geschlimmt*) o. ww., m. *s.* (w. i. gebr.), slecht worden; 2. bedr. ww. bederven, doen bederven, Z. *verschlimmern.*

Schlimmern, (*schlimmerte, geschlimmert*) o. ww., m. *h.* (w. i. gebr.), verergeren; 2. bedr. ww., Z. *verschlimmern.*

Schlinden, (*schlund, geschlunden*) bedr. ww. onr. verslinden, Z. *verschlinden.*

Schlingbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Pl.) meelboom, wilde wijngaard m.; 2. geelhout o.

Schlinge, (*-n*) v. (Jachtw.) strik, strop m.; *Hasen mit der - fangen,* met den strik vangen, strikken; *-n legen,* strikken leggen; it. (fig.) *jemn. eine - legen,* een strik spannen; *in die - gerathen,* in de val raken; (Pl.) hechtrankje o., Z. *Gabel* (Wijng.); 2. Z. *Schlingbaum;* it. hondswinde v.; (Zeew.) marszalingen v. mv.

Schlingel, (*-s*, mv. *Schlingel*) m. luiaard, lummel, ondeugd, deugniet m.; *grober* -, onbeschofte kerel m.

Schlingelei, (*-en*) v. luiheid, ondeugendheid v.; it. kwajongensstreek, guitenstreek m.

Schlingelhaft, bijv. en b. lui, als een luiaard, ondeugend.

Schlingelhaftigkeit, v., Z. *Schlingelei.*

Schlingeln, (*schlingelte, geschlingelt*) o. ww., m. *s.* luieren, leegloopen, lummelen, guitenstreken uitvoeren.

Schlingen, (*schlang, geschlungen*) o. ww. onr., m. *s. auf dem Boden hin* -, kruipen; *durch das Thal* -, (van eene beek), slingeren, kronkelen; II. bedr. ww. slingeren, vlechten, omslingeren, omstrengelen, ombuigen; *die Arme in einander* -, kruisen, wringen; *in einander geschlungene Schriftzüge,* in elk. getrokken letters; *geschlungener Namenszug* -, ineen gevlochten naamcijfer o., naamtrek m.; (fig.) Z. *durchschlingen, einschlingen;* 2. Z. *verschlingen, verschlucken;* 3. (veroud.) Z. *schleudern;* III. wed. ww. *sich* -, zich slingeren, kronkelen; *sich zusammen* -, zich samenvlechten, zich ineenstrengelen; *sich um etw.* -, zich om iets heen slingeren.

Schlinger, (*-s*, mv. *Schlinger*) m. hij die iets ineenstrengelt, vlechter m.; it. wat zich kronkelt; (fig.) Z. *Schlucker.*

Schlingern, (*schlingerte, geschlingert*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) slingeren.

Schlinger-pardune, (*-n*) v. (Zeew.) losse pardoen v.; *-schlagbug* m. gang m. van een schip bij het laveeren; *-stag* m. los stag o.

Schling-faden, (*-fadens*, mv. *-faden* of *-fäden*) m. gevlochten draad m.; (Pl.) Z. *Schlinge*; *-hals* m. (Volkst.) kruiper, kruipend persoon m.; 2. slokop, gulzigaard m.; *-kraut* o., *-pflanze* v. slingerplant v.; *-rube* m. zeeraaf v., slokop m.; *-schwanz* m. (Nat. hist.) grijpstaart m.; *-sucht* v. vraatzucht, gulzigheid v.; *-thier* o. (Nat. hist.) vraat, veelvraat m.

Schlipf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Prov.) glijden o., Z. *schliefen*; 2. afglijdende massa v., b.v. *Erd-*, *Berg-*, *Schnee-*.

Schlipp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van een kleed), slip, punt v.

Schlippe, (*-n*) v. tusschenruimte v. tusschen twee huizen, gangetje o., Z. *Brandgasse*.

Schlippen, (*schlippte, geschlippt*) o. ww., m. *s.* (Zeew.) *das Ankertau -lassen*, vieren; 2. slepen, sluipen; it. ontsnappen.

Schlippermilch, v., z. m., Z. *Schlickermilch*.

Schlitten, (*-s*, mv. *Schlitten*) m. (verkl. *Schlittchen* o.) slede, ijsslede v.; *-fahren*, in eene slede rijden, sleden; 2. (Scheepst.) baan v. waarop het schip van stapel loopt; (van een zaagmolen), slede v., Z. *Seilschlitten*; (Zeew.) haakboom m.; (van het roer van een schip), overloop m.

Schlitten, (*schlittete, geschlittet*) bedr. en o. ww. (Prov.) sleden, in eene slede rijden, vervoeren.

Schlitten-bahn, (*-en*) v. sledebaan, sneeuwbaan v.; it. door sleden gebaande weg m.; *es wird bald — werden*, men zal spoedig kunnen sleden; *-balken* m. balk m. waarop een schip van stapel loopt; *-baum* m. boom m. van eene slede; *-deichsel* v. dissel v. eener slede; *-fahrer* m. hij die in eene slede rijdt; *-fahrt* v. sledevaart, vaart v. in eene slede; *-führer* m. hij die eene slede bestuurt; *-geläute* o., Z. *Schellengeläute*; *-haken* m. sledehaak m. (in zaagmolens); *-kasten* m. romp m. eener slede; *-kufe* v., *-lauf* m., Z. *-baum*; *-pferd* o. paard o. voor eene slede; *-rad* o. sleperad o.; *-recht* o. recht o. van een heer op een kus van de dame, die hij in eene slede gereden heeft; *-reise* v. reis v. in eene slede; *-schelle* v. schelletje, belletje o. aan eene slede; *-stände* m. berkoen v. of schoor m. met tanden om schepen te doen afloopen; *-welle* v. boom m. van het sleperad; *-wetter* o. goed weder o. om te sleden; *-zeug* o. getuig o. voor eene slede, tuig o. van paarden voor sleden.

Schlitter, (*-s*, mv. *Schlitter*) m., Z. *Schlittenbaum*.

Schlitterbahn, (*-en*) v. sledebaan, sneeuwbaan, glijbaan, sullebaan v.

Schlittern, (*schlitterte, geschlittert*) o. ww. glijden, sleden; 2. *Garn -*, spoelen.

Schlittschuh, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schaats v.; - of *auf -en laufen, -fahren, -laufen*, schaatsenrijden; *- eisen* o. schaatsijzer o.; *-fahrer*, *-läufer* m. schaatsenrijder m.

Schlitz, (*-es*, mv. *-e*) m. reet, spleet, scheur., barst m.; (aan een hemd), split o.; (Ontlk.) opening v. van de groote slagader; (Bouwk.) insnede, kerf v.

Schlitz-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. weinig geopend oog o.; *-äugig* bijv. nw. weinig geopende oogen hebbend; *-blätterig* bijv. nw. (Pl.) in slippen uitloopende bladeren hebbende; *-eisen* o. splitijzer o.

Schlitzen, (*schlitzte, geschlitzt*) bedr. ww. *jemn. die Wange -*, eene snede over de wang geven; *einem Pferde die Nase -*, opensnijden; *jemn. den Bauch -*, openen; *eine Feder -*, splijten; *Holz -*, splijten, klooven; 2. o. ww., m. *s.* splijten, barsten, openspringen; (van linnen &), scheuren.

Schlitz-fenster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. lang, smal kijkraampje o.; *-graben* m. smalle besproeiingssloot, kleine gracht v. in de hoofdgracht.

Schlitzig, bijv. nw. met eene spleet, split of snede, gespleten, gebarsten.

Schlitz-mantel, (*-mantels*, mv. *-mäntel*) m. vrouwenmantel m. met armsgaten zonder mouwen; *-messer* o. laatmesje, lancet o.; *-streif* m. (Naai.) belegstuk o.

Schlobbe, (*-n*) v. noordsche eend v.

Schlodern, (*schloderte, geschlodert*) bedr. ww., Z. *schlaudern*.

Schlofen, (*schlofte, geschloft*) bedr. ww. *Garn -*, los weven.

Schlope, (*-n*) v. breuk v., gat o. in een dijk.

Schlopen, (*schlopte, geschlopt*) bedr. ww. (Scheepv.) *ein Schiff -*, slopen, afbreken.

Schlorfen, (*schlorfte, geschlorft*) bedr. ww., Z. *schlürfen*.

Schlorre, (*-n*) v. pantoffel, slof, muil v.

Schlorren, (*schlorrte, geschlorrt*) o. ww., Z. *schlarfen*.

Schloss, (*-es*, mv. *Schlösser*) o. slot, geweerslot, deurslot o., sluiting v.; *französisches -*, slot dat aan twee zijden kan geopend worden, Fransch slot o.; *etw. mit hinter - und Riegel verwahren, unter - und Riegel halten*, achter slot, achter slot en grendel houden; (fig.) *jemn. ein - vor den Mund legen*, iem. het stilzwijgen opleggen; *man hat ihm ein silbernes - vors Maul gelegt*, hij is omgekocht; (Ontlk.) stuitbeen, staartbeen o.; (Bergw.) keep, inkerving v.; (Zeew.) slothout, slotijzer o.; (Kuip.) kerf, keep v.; II. kasteel, slot o.; it. vorstelijk paleis o.; it. vesting v.; (Spr.) Z. *bauen*; (Jachtw.) Z. *-tritt*.

Schloss-arm, (*-arm(e)s*, mv. *-arme*) m. arm m. van eene as; *-aufseher* m. slotvoogd, burchtvoogd m.; (veroud.) kastelein m.; *-beamter* m. bediende m. in het kasteel of paleis; *-bein* o. Z. *Steissbein*; *-berg* m. slotberg, berg m. waarop een kasteel staat; *-beschläge* o. beslag o. van het slot; *-beutel* m. zak m. met beugel, knipbeursje o., beugeltasch v.; *-bewohner* m. slotbewoner m.; *-blech* o. plaatijzer, slotplaat o.; *-brunnen* m. put v. van het kasteel of paleis.

Schlösschen, (verkl.) o. slootje, slotje o.; it. klein kasteel of paleis o., Z. *Schloss*.

Schloss-dame, (*-n*) v., Z. *-frau*.

Schlosze, (*-n*) v. (verkl. *Schlöszchen* o.) hagel, hagelsteen m., hagelkorrel, hagelbui v.; *es gibt, es fällen -n* het hagelt.

Schloszen, (*schloszte, geschloszt*) onp. ww., m. *h.* hagelen; *es schloszt Steine*, er vallen hagelsteenen.

Schloszen-ei, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. rondachtige, witte, kwartshoudende keisteen m.; *-korn* o. hagelkorrel v.; *-regen* m. met hagel gepaard gaande regenbui v.; *-sturm* m. hagelstorm m.; *-wetter* o. tijd m. waarin het gewoonlijk hagelt; 2. Z. *-sturm*; *-wolke* v. wolk v. die hagel aankondigt.

Schlosser, (*-s*, mv. *Schlosser*) m., **-in,** (*-nen*) v. slotenmaker m., slotenmakersvrouw v.

Schlosser-arbeit, (*-en*) v. slotenmakerswerk o.; *-blech* o. door slotenmakers gebruikt wordend ijzerblik o.; *-gesell* m. slotenmakersknecht m.; *-handwerk* o. slotenmakersambacht o.; *-innung* v. slotenmakersgilde o.; *-junge* m. slotenmakersjongen, slotenmakersleerling m.; *-kunst* v. slotenmakerskunst v.; *-meister* m. slotenmakersbaas m.; *-rechnung* v. slotenmakersrekening; *-werkzeug* o. slotenmakersgereedschap o.

Schloss-feder, (*-n*) v. slotveer, veer v. van het slot; *-flügel* m. vleugel m. van het kasteel; *-frau* v. vrouw v. van het kasteel, burchtvrouw v.; *-garten* m. slottuin, tuin m. van het slot of paleis; *-gesessen* bijv. nw. een burcht bewonend, een kasteel bezittend; *-gewirr* o. werk o. van een slot; *-graben* m. gracht v. om het kasteel; *-haken* m., Z. *Schlieszhaken*; *-hauptmann* m. kommandant, gouverneur m. van een kasteel, eene vesting, slotvoogd m.; 2. onderhofmaarschalk m.; *-herr* m. heer, eigenaar m. van het slot; *-herrschaft* v. eigenaar(s) m. (mv.) van het slot; *-hof* m. plaats v. in het slot of paleis; *-kapelle* v. slotkerk, kapel v. in het slot, kerk in het paleis, hofkerk v.; *-kasten* m. (Slot.) slotkast v.; *-keller* m. kelder m. van het kasteel; *-knochen* m. heupbeen o.; *-korb* m. sluitmand v.; *-kraut* o. hennepbladerig leverkruid o.; *-macher* m. geweerslotenmaker m.; *-nagel* m. slotnagel m., sluitpen v.; *-platz* m. plein o. van het kasteel; *-prediger* m. predikant m. in de hofkerk, hofkapelaan m.; *-reif* m. slotring m.; *-riegel* m. slotgrendel m.; *-sasse* m. leenman m. die alleen van den vorst afhankelijk is; *-sänger*, *—in*, zanger m., zangeres v. van het hof; *-spieker* m. slotspijker m.; *-thor* o., *-thüre* v. slotpoort, deur v. van het kasteel of paleis; *-thurm* m. slottoren m.; *-thürmer* m. torenwachter m. van het slot; *-tritt* m. (Jachtw.) opstaan o. van het hert met een voorpoot; *-verwalter* m. portier, huisbewaarder m. van het slot; (veroud.)

kastelein m.; *-vieh* o. vee o. van het slot; *-vogt* m., Z. *-verwalter; -vogtin* v. huisbewaarster v. van het slot; *-voglei* v. slotvoogdij v., ambt o. van slotvoogd; *-wache* v. slotwacht, wacht v. van het kasteel of paleis; 2. plaats v. voor de wacht van het kasteel; *-wächter* m. slotwachter m.; *-weisz* bijv. nw. sneeuwwit, hagelwit; *-wurz* v. averuit, averoon v.; *-zirkel* m. veerpasser m.; *-zwecke* v. spijkertje o. met breeden kop.

Schlot, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sloot, goot v., riool o.; 2. Z. *Schornstein.*

Schlote, (*-n*) v. (Pl.) waterkolf v.

Schlotter, (*-s*, mv. *Schlotter*) m. bezinksel o. in zoutpannen.

Schlotter-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. rammelappel, kalvijnappel m., kinderbel v.; *-bäuchig* bijv. nw. dikbuikig, een dikken buik hebbende; *-bein* o. zwak been o.; *-beinig, -füszig* bijv. nw. zwak ter been; *-ei* o. ei o. waarvan de dooier beweegt; *-fusz* m., Z. *-bein; -fass* o. wetsteenkoker m. der grasmaaiers; *-gang* m. achtelooze gang m.; *-hose* v., Z. *Pluderhose.*

Schlotterig, bijv. nw. slingerend, waggelend, flodderend, onzeker; 2. slordig, achteloos, haveloos; *-keit* v. achteloosheid, slordigheid v.

Schlotter-kasten, (*-stens*, mv. *-sten*) m. (Zontz.) pansteenkist v.; *-kopf* m. schuddend hoofd o., schuddebol m.; *-milch* v. afgeroomde melk v.

Schlottern, (*schlotterte, geschlottert*) o. ww., m. *h.* schudden, waggelen, heen en weer slingeren, flodderen; *der Kopf schlottert ihm,* hij schudt met het hoofd; 2. waggelen, wankelen, niet met vasten tred gaan.

Schlotternd, bijv. nw. waggelend, wankelend, flodderend.

Schlotter-schritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. waggelende, slepende, slingerende gang m.; *-vogel* m. kievit m.

Schlottig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. landlooper, vagebond m.

Schlotzer, (*-s*, mv. *Schlotzer*) m. (voor kinderen), dotje o.

Schluch, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. heideschaap o.

Schlucht, (*-en*) v. ravijn o., diepte v., holle weg m.; 2. engte, rotskloof v. nauwe weg, afgrond m., bergpad o.; 3. Z. *Rinnsal.*

Schluchterzwirn, (*-(e)s*) o., z. m. verward, onopgewonden garen o.

Schluchzen, (*schluchzte, geschluchzt*) o. ww., m. *h.* snikken, luid schreien; (Gen.) hikken, den hik hebben; 2. bedr. ww. snikkend zeggen, vertellen.

Schluchzer, (*-s*, mv. *Schluchzer*) m. snik m.; 2. (Gen.) hik m.

Schluck, (*-(e)s*) m., z. m. klokklok, kloekloek, klokken o.

Schluck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slok m., teug v.; *in einem -e,* met eene enkele teug; 2. *- Wasser,* slokje o., teug v.; 3. Z. *Kehle;* (Bouwk.) schoorsteen m., schoorsteenpijp v.; 4. Z. *Schlug.*

Schlückchen, (verkl.) o. teugje, slokje o.

Schlucken, (*schluckte, geschluckt*) o. ww., m. *h.*, Z. *schluchzen;* 2. slikken; (gemeenz.) *er kann gut -,* hij kan goed eten of drinken; 2. bedr. ww. opslokken, inslikken, Z. *schlingen;* (fig.) verslinden, verzwelgen; *etw. in sich -,* opnemen; *die Erde schluckt das Wasser in sich,* de aarde slorpt & op.

Schluckente, (*-n*) v. langsnavel m.

Schlucker, (*-s*, mv. *Schlucker*) m. lokker, schrokker, gulzigaard m.; (fig.) *sarmer -,* sukkel, stakker(d) m.; II. (Nat. hist.) Z. *Schlingrabe;* 2. *Tauchergans;* 3. *Ziegenmelker.*

Schluckerei, v., z. m. gulzigheid, schrokkigheid v.

Schluck-fieber, (*-bers*, mv. *-ber*) o. hikkoorts, koorts v. met hik gepaard; *-hals* m., Z. *Schlucker; -weise* bijw. teugsgewijs, bij teugen; *-warm* bijv. nw. niet te warm om te drinken, lauw.

Schluderig, (*-er, -st*) bijv. nw. slordig, achteloos; *-keit* v. slordigheid, achteloosheid v.

Schludern, (*schluderte, geschludert*) o. ww. achteloos, slordig werken, onzindelijk eten, morsen.

Schlüffel, Z. *Schluffel.*

Schluffig, bijv. nw. kleverig, nog vochtig; 2. achteloos, traag, lui.

Schluft, (*-en*) v. (Aardr.) Z. *Schlucht;* (Steenh.) gewelf o. van een steenoven.

Schlug, (*-(e)s*) m., z. m. afval m. van barnsteen, kleine stukjes o. mv. barnsteen.

Schlummer, (*-s*, mv. *Schlummer*) m. sluimer m., sluimering, zachte rust v., lichte slaap m.; (fig.) verdooving v., dood m.; *aus seinem - erwachen,* uit zijne sluimering ontwaken.

Schlummerduft, (*-duft(e)s*, mv. *-düfte*) m. slaapwekkende geur m. of lucht v.

Schlummerer, (*-s*, mv. *Schlummerer*) m., **-in,** (*-nen*) v. sluimeraar m., sluimeraarster v., hij, zij die sluimert.

Schlummer-fieber, (*-bers*, mv. *-ber*) o. slaapverwekkende koorts v.; *-gott* m. god m. van den slaap, Morpheus m.; *-hügel* m. grafheuvel m., (laatste) rustplaats v.; *-kopf* m. slaapkop, dommelig mensch m.; *-körner* o. mv. slaapbollen m. mv., maankruid, slaapkruid o.; *-kraft* v. verdoovende kracht v.; *-kraut* o. slaapkruid o.; *-los* bijv. nw., Z. *schlaflos.*

Schlummern, (*schlummerte, geschlummert*) o. ww., m. *h.* sluimeren, licht slapen, slaperig zijn; (fig.) *im Grabe -,* liggen, rusten; 2. in kiem bestaan, op eene gunstige gelegenheid wachten om te ontluiken.

Schlummer-stätte, -stelle, (*-n*) v. slaapplaats v., sluimerhoekje o.; *-trunken* bijv. nw., Z. *schlaftrunken; -wirkend* bijv. nw. slaapverwekkend, verdoovend.

Schlump, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. geluk, gelukkig toeval o., Z. *Zufall; - ist sein Oheim,* Hans komt door zijn domheid voort; 2. haast, spoed m.; *auf den -,* in haast; 3. (*-en*) v. morsig vrouwspersoon o.

Schlumpe, (*-n*) v., Z. *Schlampe.*

Schlumpen, (*schlumpte, geschlumpt*) o. ww., m. *h.* toevallig ontmoeten, toevallig gelukken; 2. *die Kleider - lassen,* flodderen, slordig hangen; 3. slordig gekleed gaan; II. bedr. ww. *Wolle -,* kaarden.

Schlumper, (*-s*, mv. *Schlumper*) m. slordig gekleed persoon m.; it. hij, die zijne kleeren laat slepen; 2. Z. *Schleppkleid;* 3. wolkaarder m.

Schlumps, bijw. bij toeval, onverwachts, plotseling.

Schlumpschuss, (*-schusses*, mv. *-schüsse*) m. (Krijgsw.) schot o. in het wild, maar gelukkig raak.

Schlund, (*-(e)s*, mv. *Schlünde*) m. (Ontlk.) keelgat o., strot m.; it. slokdarm m., spijsbuis v.; 2. (van eene holte) opening, diepte v., mond m.; (van een kanon), mond m.; (fig.) vuurmond m., kanon o.; 3. afgrond, muil m.

Schlündchen, (verkl.) o. kleine afgrond m.; 2 keeltje, slokdarmpje o.

Schlund-drüse, (*-n*) v. strotklier v.; *-kopf* m. keelgat o.

Schlund(kopf)-blutader, (*-n*) v. tot het keelgat behoorende bloedader v.; *-muskel* m. keelgatspier, strotspier v.; 2. Z. *-schnürer; -nerve* m. keelgatzenuw v.; *-schlagader* v. tot het keelgat behoorende slagader v.; *-schnürer* m. samentrekkende keelgatspier v.

Schlund-mäuschen, o., **-muskel,** m. strotspier v.; *-öffner* m. lancet o. voor de snede van het slokdarmshoofd; *-öffnung* v., *-schnitt* m. snede, opening v. van het slokdarmshoofd; *-röhre* v. (Ontlk.) Z. *Speiseröhre;* 2. (Waterb.) Z. *Schlungröhre; -zäpfleinmuskel* m. huigspier v.

Schlung, (*-(e)s*, mv. *Schlünge*) m., Z. *Schluck;* 2. doorvlochten werk, kruiselwerk o.; *-beere* vrucht v. van den meelboom; *-röhre* v. pompzuiger m.; *-thüre* v. tochtdeur v.

Schlunt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) scheepslantaren v., koekoek m.

Schlupe, (*-n*) v. (Zeew.) sloep, boot, jacht v.

Schlupf, (*-(e)s*, mv. *Schlüpfe*) m. enge pas m., engte v.; 2. sluipweg, sluiphoek m.

Schlupf-biene, -wespe, (*-n*) v. sluipkever m., sluipwesp v.

Schlupfen, schlüpfen, (*schlupfte, geschlupft* en *schlüpfte, geschlüpft*) o. ww., m. *s.*, Z. *gleiten;* 2. *in etw. -,* sluipen, behendig inkomen, indringen; *jemn. aus den Händen -,* glippen, ontsnappen; *in ein Kleid -,* een kleed aantrekken, luchtig over het hoofd gooien; *in ein Loch -,* inkruipen; (fig.) *leicht über etw. hin -,* ergens luchtig of los over heen loopen, even aanroeren.

Schlupfern, (*schlupferte, geschlupfert*) o. ww. glibberig zijn, glijden.

Schlupf-fliege, (*-n*) v. sluipvlieg v.; *-gang* m. sluipgang, geheime gang m.; *-hafen* m. (Zeew.) kleine toevluchtshaven, zeerooverhaven v.; *-käfer* m. sluip-

kever, meelkever m.; *-könig* m. (Nat. hist.) winterkoninkje o.; *-loch* o. sluipgat o.; 2. schuilhoek, geheime uitgang, uitweg m.; (fig.) uitvlucht v.; *-pforte* v., *-thor* o. sluippoort v.

Schlüpf(e)rig, (*-er, -st*) bijv. en b. glad, glibberig; *es ist sehr - zu gehen*, glad, glibberig; (fig.) *eine -e Lage*, moeielijk, netelig; 2. onkuisch, ontuchtig, onkiesch, gemeen, laag; *-keit* v. gladheid, glibberigheid v.; (fig.), neteligheid v.; 2. onkuischheid, gemeenheid, dubbelzinnigheid, onkieschheid v.

Schlupf-weg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sluipweg m., uitvlucht v.; (van dieven), schuilhoek m.; (fig.) (van het hart), schuilhoek m., verborgenheid v.; *-winkel* m., Z. *-loch*.

Schlup-kauf, (*-kauf(e)s*, mv. *-käufe*) m. verdachte koop, koop m. van gestolen goed; *-meister* m. stuurman m. op eene sloep; *-säge* v. zaag v. waarvan het blad tusschen twee handvatsels staat, schulpzaag, trekzaag v.

Schlupren, (*schlurte, geschlurt*) bedr. ww. met het koord opmeten, naar de lijn houwen.

Schlüren, (*schlürte, geschlürt*) o. ww. (Zeew.) sloeren, slepen.

Schlurf, Schlürf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slok m., teug v., Z. *Schluck*.

Schlürfbar, bijv. nw., *-e Eier*, eieren, die men opslorpen kan.

Schlürfen, (*schlürfte, geschlürft*) o. ww. stoffen, slepen; 2. bedr. ww. slorpen of slurpen, opslorpen; (Volkst.) lepperen; (fig.) met smaak proeven, genieten.

Schlurig, schlürig, bijv. en b., Z. *schlauderhaft*.

Schlurre, (*-n*) v. slof, pantoffel v., Z. *Schlarfe*.

Schlurken, (*schlurken, geschlurkt*) o. ww. stoffen, Z. *schlarfen*.

Schluss, (*-es*, mv. *Schlüsse*) m. (van de poort), sluiten o., sluiting v.; *bei dem -e der Thore*, bij het sluiten der poorten; (fig.) (van een gewelf), sluiting v., sluitstuk o.; it. Z. *-stein, -balken*; *mit etw. zum -e kommen, etw. zum -e bringen*, aan het eind komen, iets ten eind brengen; *mit jem. zum -e kommen*, eene zaak afdoen met; (van den rijksdag), sluiting v.; (van een ruiter), vastzitten o.; *einen guten - haben*, vastzitten, het paard knijpen; *keinen - haben*, niet vastzitten; *Thüre die einen guten - hat*, deur die goed sluit; (van eene rekening), sluiting v.; (van eene doos), sluiting v., sluitwerk o.; (fig.) *am -e des Jahres*, bij het eind van het jaar; 2. (Muz.) stemval m., zangmaat v.; (Red.) sluitrede v.; 3. Z. *Entschluss*; 4. *Beschluss*; 5. besluit o., slotsom, gevolgtrekking v., gevolg, resultaat o.; *daraus mache ich den -*, daaruit maak ik de gevolgtrekking; 6. (Jachtw.) bosch o. waar de toppen der boomen elk. raken; it. spoor o. van het hert, wanneer de achterpooten in het spoor van de voorpooten treden.

Schluss-acte, (*-n*) v. laatste bepaling van een tractaat, slotakte, slotbepaling v.; *-art* v. wijze v. van besluiten, van gevoltrekkingen te maken, redeneering v.; *-balken* m. sluitbalk m.; *-bemerkung* v. slotbemerking, laatste aanmerking v.; *-berechnung* v. (Ger.) opneming v. eener rekening; 2. Z. *-rechnung*; *-bescheid* m., Z. *-erkenntniss*; *-bier* o. metselaarsfeest o. bij het sluiten van een gewelf; *-blatt* o. (Meub.) handzaag v.; *-brett* o. sluitplank v.; *-cadenz* v., Z. *-fall*.

Schlüssel, (*-s*, mv. *Schlüssel*) m. sleutel m.; *- der alle Schlösser öffnet*, looper, keizersleutel m.; (Instr.) sleutel m.; (Muz.) muzieksleutel m.; (fig.) *- eines Geheimnisses*, oplossing, ontrijfering, verklaring v.; it. macht v., geweld o.; *Geld ist der - zu Allem*, door geld kan men alles gedaan krijgen; *diese Festung ist der - des Landes*, sleutel.

Schlüssel-ader, (*-n*) v. (Ontlk.) onder het sleutelbeen gelegen ader v.; *-asche* v. potasch v.; *-balken* m. (Timm.) sleutelstuk o.; *-band* o. sleutelring m., sleutelband m.; *-bart* m. sleutelbaard, baard m. van den sleutel; *-bein* o. sleutelbeen o.; *-blutader* v., Z. *-ader*; *-muskel* m. tot het sleutelbeen behoorende spier v.; *—schlagader* v. tot het sleutelbeen behoorende slagader v.; *-blatt* o., Z. *-bart*; *-blech* o. slotplaat v.; *-blume* v. sleutelbloem v., primula veris v.; *-büchse* v. sleutel m. met zundgat, om er uit te schieten; *-band* m. sleutelbos m.

Schlüsselchen, (verkl.) o. sleuteltje o.

Schlüssel-dorn, (*-dorn(e)s*, mv. *-dorne* of *-dörner*) m. stift, sleutelstift v. in een slot; *-geld* o. speldengeld o., geschenk o. in geld aan de vrouw of dochter van hem wiens huis men koopt; *-haken* m. haak, ring m. voor sleutels; *-herr* m. kamerheer m.; *-kluppe* v. (Slot.) souvereintang v.; *-kraut* o. zeepkruid o., zeepwortel m.; *-loch* o. sleutelgat o.; *—leckel* m. plaatje o. op het sleutelgat; *-reif* m. sleutelkam m.; *-riemen* m. sleutelriem m.; *-ring* m. sleutelring m.; *—förmig* bijv. nw. (Wapenk.) doorzichtig; *—kreuz* o. (Wapenk.) doorzichtig, open kruis o.; *-rohr* o. sleutelsteel m.; 2. — of *-röhre* v. sleutelpijp v.; *-schild* m., Z. *-lochdeckel*; *-senke* v. (Slot.) stempel, doorslag m.

Schluss-erkenntniss, (*-e*) v., Z. *-urtheil*; *-fall* m. laatste stemval m., slotmaat v., slotvers v.; *-folge* v. besluit o. eener redeneering; 2. gevolgtrekking v.; *-form* v. vorm m. eener sluitrede, vorm m. bij het besluit; 2. eindformule v.; it. slot o. van een brief; *-gebäude* o. stelsel o. waarop men zijne sluitrede bouwt; *-gedanke* v. denkbeeld o. waardoor men tot een besluit komt, laatste term m. eener sluitrede, laatstegedachte v., besluit o.; *-gerecht* o., Z. *-recht*; *-gesang* m. slotzang m., finale v.; *-grund* m. slotbewijs o.

Schlüssig, bijv. nw. beraden, vastbesloten, vastberaden; *- werden*, een plan opvatten, een besluit nemen.

Schluss-kette, (*-n*) v., Z. *-reihe*; *-kunst* v. redeneerkunde v.; *-leiste* v., Z. *-zierath*; *-mässig* bijv. nw., Z. *-recht*; *-nagel* m., Z. *Schliessnagel*; *-nahme* v. besluit o., gevolgtrekking v.; *-punkt* m. laatste punt o.; 2. (van een verdrag), slotartikel o.; *-rechnung* v. afsluiten o. der rekening, balans v.; *-recht, -richtig* bijv. nw. logisch geredeneerd, juist gedacht; *-rede* v. slotrede, sluitrede v., slotwoord o.; *-reif* m. (Kuip.) kophoepel m.; *-reihe* v. reeks, aaneenschakeling v. van sluitredenen; (Krijgsw.) laatste gelid o.; *-reim* m. slotrijm, refrein o.; *-richtigkeit* v. juistheid v. der redeneering; *-säge* v. fijne zaag v.; *-satz* m. laatste term m. eener sluitrede of van een voorstel, besluit o.; *-sitzung* v. laatste zitting, sluitingszitting v.; *-stein* m. (Bouwk.) sluitsteen m.; (van een gewelf), sleutel m.; *-stück* o. (Muz.) laatste stuk o., finale v.; *-urtheil* v. eindvonnis o., beslissend vonnis o.; 2. Z. *-folge* (1); *-vergleich* m. beslissende overeenkomst v.; *-vertrag* m. slotovereenkomst v.; *-widrig* bijv. nw. niet logisch, niet juist geredeneerd, inconsequent; *-widrigkeit* v. onjuiste redeneering, verkeerde gevolgtrekking v.; *-zeichen* o. sluitteeken o.; (Muz.) dubbele maatstreep v.; (Spraakk.) punt o.; *-zettel* m. koopmansschuldregister o.; *-ziegel* m. Vlaamsche dakpan v.; *-zierath* m. (Drukk.) vignet o. aan het einde van een boek.

Schlutte, (*-n*) v. (Pl.) jodenkers v.

Schmach, v., z.m. smaad m., schande, oneer, beschimping, beleediging, snoode behandeling v., hoon m.; *jemn. eine - anthun*, schande aandoen, beleedigen; *- leiden*, schande aangedaan worden; *für eine - annehmen*, tot schande rekenen; *mit - beladen*, met schande bedekt.

Schmach-bedeckt, -beladen, -belastet, bijv. ww., Z. *-voll*; *-haak* m., Z. *Pranger*; *-rede* v. schimprede v.; it. laster m., lastering, onteering v.; *-schrift* v. schimpschrift, schotschrift o., Z. *Schmähredе, Schmähschrift*.

Schmachten, (*schmachtete, geschmachtet*) o. ww., m. h. smachten, versmachten, verkwijnen, vurig verlangen; *vor Hunger, Durst -*, versmachten van &; *nach einem Trunke -*, vurig verlangen.

Schmachtend, bijv. en b. smachtend, versmachtend, wegkwijnend.

Schmachtharke, (*-n*) v., Z. *Hungerharke*.

Schmächtig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *hungerig, ärmlich*; 2. uitgeput, mager, dun, schraal, zwak; *-es Gesicht*, schraal; (van paarden), hoog op de pooten; (Tuinb.) dun opgeschoten; *-keit* v. magerheid, dunheid, schraalheid, rankheid, slankheid v.

Schmachtlappen, (*-pens*, mv. *-pen*) m. (Volkst.) Z. *Hungerleider*.

Schmächtling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dun, schraal mensch m.

Schmacht-locke, (*-n*) v. (Scherts.) lange, over de schouders hangende lok v. van gekapt haar; *-riemen* m. lijfgordel, lijfriem m.; (fig.) *den — umschnallen*, een riem om het lijf binden tegen den honger.

Schmachvoll, (*-er, -st*) bijv.nw. schandelijk, met schande bedekt, eerloos, beschimpt, beleedigend.

Schmack, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. geelhout, fustelhout o., smak v. (eene verfstof.

Schmacke, (*-n*) v. (Zeew.) smak v., smakschip o.

Schmackgar, bijv. nw. (Looi.) in geelhout bereid.

Schmack(s)en, (*schmack(s)te, geschmack(s)et*) o. ww. smakken, hoorbaar kauwen en eten; 2. hoorbaar kussen, Z. *schmatzen*.

Schmackhaft, (*-er, -st*) bijv. en b. smakelijk, lekker, lekker smakend, met smaak.

Schmackhaftigkeit, v., z. m. smakelijkheid, lekkerheid v., lekkere smaak m.

Schmack-leder, (*-s*) o., z. m. met geelhout bereid leder o.; *-los* bijv. en b. smakeloos, flauw, zonder smaak; *-pfund* o. Riga's schippond o., 400 pond; *-schwarz* bijv. nw. met smak of blauwhout en wijnsteen zwart geverfd.

Schmadder, (*-n*) v. dief m. aan de kaars.

Schmadderbuch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. kladboek o.

Schmaddern, (*schmadderte, geschmaddert*) o. ww. morsen, kladden, knoeien, Z. *sudeln*.

Schmäh-artikel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. beleedigend stuk, beleedigend artikel o.; *-brief* m. smaadschrift o., beleedigende brief m.

Schmähen, (*schmähte, geschmäht*) bedr. en o. ww. *jem. of auf jem.* -, smaden, schimpen, schelden, beleedigen, hoonen, uitvaren tegen.

Schmäher, (*-s*, mv. *Schmäher*) m. **-in,** (*-nen*) v. beleediger, beschimper m., beleedigster, beschimpster v., hij, zij die smaalt &.

Schmähhandel, (*-dels*, mv. *-del*) m. klacht v., proces, rechtsgeding o. wegens beleediging, hoon &.

Schmä(h)len, (*schmä(h)lte, geschmä(h)lt*) o. ww., m. *h.* knorren, smalen, schimpen, schelden; *auf jem.* -, knorren; 2. (van den reebok), schreeuwen.

Schmählich, (*-er, -st*) bijv. en b. schandelijk, smadelijk, beleedigend, bespottend; *-er Tod*, smadelijk; *-e Reden*, beleedigend, Z. *schimpflich*.

Schmählung, (*-en*) v., Z. *schmähler*.

Schmählust, v., z. m. zucht v., lust m. tot smaden, beleedigen, schimpen.

Schmäh-rede, (*-n*) v. beleedigend gesprek o., beleedigende redevoering v., smaadrede v.; 2. scheldwoord, schimpwoord o.; *—n gegen jem. ausstoszen*, scheldwoorden uitbraken; *-schrift* v. smaadschrift, schotschrift o.; *-schriftler* m. schotschrijver, schrijver m. van smaadschiften &; *-sucht* v., *-süchtig* bijv. nw., Z. *Lastersucht &c.*

Schmähung, (*-en*) v. smaad m., schande, beleediging, verachting v., Z. *Schmährede* (2).

Schmähwort, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Schmähwörter*) o., Z. *Schmährede* (2).

Schmal, (*schmäler, schmälst*) bijv. en b. smal, niet breed; (van een kleed), nauw, eng; *schmäler machen*, versmallen; (van personen), tenger, mager, schraal; 2. mager, arm, nietig, ingevallen, weinig, licht; (fig.) (van inkomsten), gering; *-e Kost*, mager, schraal; *- leben*, sjofeltjes.

Schmalbäckig, bijv. nw. met ingevallen wangen.

Schmalbarten, (*schmalbartete, geschmalbartet*) o. ww. zuinig, sjofeltjes leven, zich kommerlijk behelpen.

Schmal-bäuchig, bijv. nw., Z. *-leibig; -beet* o. smal tuinbed o.; *-blätterig* bijv. nw. met smalle bladeren; *-bock* m. bok m. van een jaar.

Schmäle, v., z. m., Z. *Schmalheit*; 2. (*-n*) v. (Zeew.) smak v.

Schmälen, (*schmälte, geschmält*) Z. *schmählen*.

Schmalen, (*schmalte, geschmalt*) bedr. ww. *Meiler* -, met takken dichtstoppen.

Schmalente, (*-n*) v. kleine wilde eend v.

Schmaler, (*-s*, mv. *Schmaler*) m. stoelenmakersspljithout o.

Schmälern, (*schmälerte, geschmälert*) bedr. ww. smaller maken, nauwer maken, dunner maken; (fig.) *jems. Einkünfte, Besoldung* -, inkrimpen, verminderen; *das Verdienst* -, verkleinen; *den guten Namen eines andern* -, in minachting brengen, bezwalken.

Schmälerung, (*-en*) v., Z. *schmälern*; (fig.) vermindering, beperking, schending, schade v.

Schmal-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. visch m. en v. met smal en dun lijf; *-flügelig* bijv. nw. met smalle vleugels; *-flügler* m. mv. smalvleugelige vlinders m. mv.

Schmalgen, (*schmalgte, geschmalgt*) o. ww. met vollen mond eten; 2. Z. *schmaddern*.

Schmal-hans, (*-hanses*, mv. *-hanse*) m. (Scherts.) schraalhans, arme drommel m.; it. gierigaard, vrek m.; *- ist da Küchenmeister*, daar valt niet veel te bikken, schraalhans is daar keukenmeester; *-hefe* v., Z. *Hauhechel*.

Schmalheit, v., z. m. smalheid, smalte, nauwte, geringe breedte v., tengerheid, sierlijkheid v.; 2. Z. *Verengung*; (fig.) magerheid, schraalheid v.

Schmalholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. (Kolenbr.) onderste laag v. hout van den houtskoolbrandstapel; (fig.) hakhout o.

Schmälich, bijv. nw., **-keit,** v., Z. *schmal, Schmalheit*.

Schmal-kopf, (*-köpf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. (Nat. hist.) smalkop m. (een visch); *-leder* o. (Led.) dun leder o., bazaanleder o.; *-leibig* bijv. nw. schraal, dun, mager; (van paarden), met ingevallen zijden; *-leibigkeit* v. schraalheid, dunheid, magerheid v.; *-saat* v. peulvruchten v. mv.; *-schiff* o. smak v., smakschip o.; *-schnäb(e)lig* bijv. nw. met smallen snavel, smalsnavelig *-schwanz* m. bastaard-boktor v.; *-stern* m. (Pl.) kleine witte meibloem v.

Schmaltblau, (*-(e)s,*) o., z. m. smaltblauw o.; 2. bijv. nw. met blauwe brandverf geschilderd.

Schmalte, (*-n*) v. smaltblauw o., blauverf v.

Schmal-thier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. jonge, eenjarige ree v.; *-vieh* o. klein vee o.; *-waare* v., Z. *-vieh*.

Schmalz, (*-es*) o., z. m. gesmolten vet o., reuzel, smeer, smout o.; 2. (Prov.) Z. *-butter*.

Schmalz-birne, (*-n*) v. boterpeer v.; *-blume* v., *-blümlein* o. boterbloem v., boterbloempje o., hanevoet m., rannonkel v.; *-butter* v. gesmolten en geschuimde boter v.

Schmalzehente, (*-n*, mv. *-n*) m. kleine tiend, tiend v. van klein vee.

Schmalzen, schmälzen, (*schmalzte, geschmalzt* en *schmälzte, geschmälzt*) bedr. ww. *eine Speise* -, boter, vet, reuzel doen bij &; (Lakenw.) *die Wolle &c.* -, vetten, insmeren; (Boschw.) *den Boden* -, met koren bezaaien.

Schmalz-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. botervat o.; (fig., gemeenz.) dik, vet mensch m.; *-fisch* m. kleine vette visch m. en v.; *-gebackenes* o. botergebak o.; *-grube* v. (fig.) vet land, land o. voor de veeteelt geschikt.

Schmalzig, bijv. nw. vet, vettig, vol reuzel.

Schmalz-käfer, (*-käfers* mv. *-käfer*) m. bastaardkever m.; *-kraut* o. latuw v.; *-kuchen* m. in vet gebakken koek m.

Schmalzoll, (*-zolles*, mv. *-zölle*) m. belasting v. van klein vee.

Schmalz-pfanne, (*-n*) v. bakpan v.; *-sau* v., Z. *-schwein*; *-schnitte* v. boterham v.; *-schwein* o. vet varken o.; *-sternblume* v. klein schelkruid o.; *-topf* m. boterpot, vetpot, reuzelpot m.; *-trog* m. (Lakenw.) vettrog m.; *-wächter* m. (Prov.) jongen m. die de bruidsjuffer helpt bedienen; *-wurz* v. gemeene smeerwortel, waalwortel m.

Schmant, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Landb.) room m.; (Bergw.) bezinksel o. van vitriool.

Schmanten, (*schmantete, geschmantet*) bedr. ww. afroomen; it. schuimen.

Schmantlecker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. liefhebber m. van melk.

Schmaragd, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) smaragd m.; (Nat. hist.) Z. *-schnecke*.

Schmaragden, bijv. nw. van smaragd; it. Z. *schmaragdfarbig*.

Schmaragd-farbe, (*-n*) v. smaragdkleur v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. smaragdkleurig; *-fluss* m. groen kristal o.; 2. valsche smaragd m.; 3. met vloeispaathzuur vorbonden smaragdgroene kalk v.; *-grün* bijv. nw. smaragdgroen.

Schmaragdit, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Schmaragdspath*.

Schmaragd-mutter, (*-mütter*) v. smaragdlooksteen m.; *-praser* m. (Delfst.) smaragdpraser m.; *-schnecke* v. smaragdslak v.; *-spath* m. groen, smaragdkleurig veldspaath o.

Schmarotzen, (*schmarotzte, geschmarotzt*) o. ww., m. *h.* smarotsen, schuimloopen, panlikken, flikflooien.

Schmarotzer, (*-s*, mv. *Schmarotzer*) m., **-in,** (*-nen*) v. schuimlooper, klaplooper, tafelschuimer, panlikker, flikflooier m., klaploopster, panlikster, flikflooister v.

Schmarotzerbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Pl.) vanille v.

Schmarotzerei, v., z. m. klaploopen, tafelschuimen o., flikflooierij v.

Schmarotzerisch, bijv. en b. als een klaplooper, flikflooiend.

Schmarotzer-krebs, (*-es*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) van andere insecten levende kreeft m.; *-moos* v. roofmeeuw v.; *-nessel* v. (Pl.) brandnetel v. die zich met het sap van andere planten voedt; *-pflanze* v. plant v. die zich voedt met het sap van andere; *-schwamm* m. (Pl.) paddenstoel m. die op andere planten groeit.

Schmarre, (*-n*) v. litteeken o., schram v., snede v., veeg m.; *jemn. eine - in's Gesicht versetzen,* eene snede geven, toebrengen, eene schram geven.

Schmarren, (*schmarrte, geschmarrt*) bedr. ww. wonden, striemen, kerven.

Schmarrig, bijv. en b. vol litteekens, vol schrammen of striemen.

Schmarting, v., z. m. (Zeew.) woldoek o., smarting v.

Schmasche, v., z. m. wol v. der voor de eerste maal geschoren lammeren.

Schmatz, (*-es*, mv. *Schmätze*) m. (gemeenz.) klinkende kus, zoen m.

Schmätzchen, (verkl.) o. klinkend kusje, zoentje o.; it. mondje, bekje o.

Schmatze, (*-n*) v. houw, slag m., Z. *Schmiss;* 2. (Boschw.) knuppel, stok, tronk m.; 3. (Bouwk.) Z. *Wartstein.*

Schmatzen, (*schmatzte, geschmatzt*) o. ww., m. *h.* smakkende eten of kussen; 2. bedr. ww. (Boschw.) de stronken uitroeien.

Schmatzklafter, (*-n*) v. vaam m. geroold hout.

Schmauch, (*-(e)s*) m., z. m. dikke rook, smook, walm m.

Schmauchaal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gerookte paling m.

Schmauchen, (*schmauchte, geschmaucht*) o. ww., m. *h.*, Z. *qualmen;* 2. bedr. en o. ww., Z. *rauchen.*

Schmäuchen, (*schmäuchte, geschmäucht*) bedr. ww. *Fleisch -,* Z. *räuchern;* 2. *Bienen -,* door rook verdrijven.

Schmaucher, (*-s*, mv. *Schmaucher*) m. sterke rooker, smoker m.

Schmauch-feuer, (*-ers*, mv. *-er*) o. rookend vuur o.; *-gesellschaft* v. rookgezelschap o.; *-holz* o. hout o. voor pannenbakkerijen.

Schmauchig, bijv. nw. vol rook, vol damp, vol walm.

Schmauchzimmer, (*-mers*, mv. *-mer*) o. rookkamer v., rookvertrek o.

Schmaus, (*-es*, mv. *Schmäuse*) m. prachtig maal, gastmaal, feest o.; (gemeenz.) smulpartij v., banket o.; *einen - geben, halten,* een maal geven; (fig.) heerlijk genot, onthaal o.

Schmausen, (*schmauste, geschmaust*) bedr. en o. ww., m. *h.* smullen, goede sier maken; (gemeenz.) banketteeren, maaltijden houden, lekker eten; *bei jemn. -,* een maal bijwonen.

Schmauser, (*-s*, mv. *Schmauser*) m. slemper, smuller, brasser, lekkerbek m.

Schmauserei, (*-en*) v. smulpartij, slemperij v., heerlijk maal, banket o.

Schmäuslein, (verkl.) o. maaltje, feestje o., Z. *Schmaus.*

Schmeckbar, bijv. en b. (w. i. gebr.) te proeven, wat men proeven kan.

Schmecken, (*schmeckte, geschmeckt*) bedr. ww. *Speise -,* proeven, Z. *kosten;* it. smaken, den smaak onderzoeken; *er schmeckt nichts mehr,* hem smaakt niets meer, hij heeft nergens smaak in; *die Freuden des Lebens -,* smaken, ondervinden; II. o. ww., m. *h. gut, übel -,* goed, slecht of leelijk smaken; *sauer, süsz -,* zuur smaken, zoet smaken, een zuren, zoeten smaak hebben; *wie schmeckt Ihnen dieser Wein?,* hoe smaakt &; *er schmeckt mir gut,* hij smaakt mij goed, ik vind hem lekker; *nach dem Fasse, faulig -,* smaken, den smaak hebben van; *nach gar nichts -,* geen smaak hebben; *nach mehr -,* naar meer smaken, lekker zijn; *er weisz, was gut schmeckt,* hij weet wat lekker is; (fig.) *nach der Schule -,* naar de school rieken; III. o. ww., it. onp. ww., m. *h. das schmeckt mir,* dat smaakt mij, is naar mijn smaak; *es will ihm nichts mehr -,* niets smaakt hem, hij heeft nergens trek in; *er lässt es sich gut -,* hij eet er flink van; (fig., gemeenz.) *das will ihm nicht -,* dat bevalt hem niet, is niet naar zijn zin; 2. (Volksk.) Z. *-riechen* (*übel, faulig*).

Schmecker, (*-s*, mv. *Schmecker*) m. hij die smaakt, proeft, proever m.; it. lekkerbek, fijnproever m.; (Scherts.) mond, neus m.; (Jachtw.) (van het hert &), bek m.

Schmeck-herr, (*-n*, mv. *-en*) m. bierproever m. van wege de overheid aangesteld; *-körner* o. mv. (Hoefsm.) tongtepeltjes o. mv.; *-kraft* v. vermogen o. om te proeven, smaak m.; *-sinn* m. zintuig o. van den smaak.

Schmeer, (*-s*) o., z. m., Z. *Schmalz.*

Schmeer-apfel, (*-apfels* mv. *-äpfel*) m. voor het gevoel vettige winterappel m.; *-bauch* m. smeerbuik, onderbuik m., pens v.; *-birne* v. boterpeer v.; *-büchse* v. wagensmeerpot m.; *-butte* v., Z. *Meerbarbe; -erz* o. zilverhoudend glaserts o.; *-flosse,* v. Amerikaansche wentelaar m. (een visch); *-gebirge* o. metaalbevattend gebergte o.; *-stein* m. speksteen m.; *-vogel* m. leeuwerik m.; *-wanst* m., Z. *-bauch; -wurzel* v. zwarte kwartelbezie v.

Schmeichelei, (*-en*) v. vleierij v.; (i. k. bet.) flikflooierij v.; 2. overdreven beleefdheid v., compliment o.; *jemn. -en vorsagen,* iem. vleien, complimenten maken.

Schmeichelhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. vleiend, aangenaam, gewenscht, eerval, tot lof.

Schmeichelisch, bijv. en b., Z. *schmeichlerisch.*

Schmeichelkatze, (*-n*) v. liefkoozende kat v.; (fig.) vleier m., vleister v., vleiend kind o., vleikous v.

Schmeicheln, (*schmeichelte, geschmeichelt*) o. ww., m. *h. jemn. -,* vleien, aangename dingen zeggen, flikflooien, strooplikken; it. liefkoozen, streelen; *den Mädchen -,* complimenten maken, aangename dingen zeggen; 2. Z. *liebkosen; jemn. mit etw. -,* vleien, hoop geven; II. wed. ww. *sich mit etw. -,* zich vleien met, hopen, vertrouwen op; *sich in etw. -,* zich door vleierij ergens indringen.

Schmeichel-name, (*-ns*, mv. *-n*) m. vleiende, eervolle naam, vleiende bijnaam m.; *-rede* v. vleiende redevoering v., Z. *Schmeichelei* (2); *-wort* o. vleiend woord o., Z. *Schmeichelei* (2), *-name.*

Schmeichen, (*schmeichte, geschmeicht*) bedr. ww., Z. *schmeidigen.*

Schmeichler, (*-s*, mv. *Schmeichler*) m., **-in,** (*-nen*) v. vleier, flikflooier, strooplikker m., vleister, flikflooister v.; (gemeenz.) Z. *Fuchsschwänzer.*

Schmeichlerisch, bijv. en b. gaarne vleiend, zucht tot vleien hebbend, indringend.

Schmeidig, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *geschmeidig.*

Schmeidigen, (*schmeidigte, geschmeidigt*) bedr. ww. smedig, buigzaam, rekbaar maken; (fig.) gedwee maken, onderwerpen, handelbaar maken.

Schmeisz, v., z. m. vliegendrek, vliegenstront m.

Schmeiszen, (*schmiss, geschmissen*) bedr. ww. onr. smijten, werpen, gooien, Z. *schleudern;* 2. (van vliegen), schieten, eieren leggen.

Schmeisz-fliege, (*-n*) v. vleeschvlieg, strontvlieg v., klauwaars m; *-werk* o. mijnwerkerswerk o.

Schmelte, (*-n*) v. smelt v., zandaal m.

Schmelz, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. brandverf v., emailleersel, smelt of smalt, glazuur o.; *mit - verzieren,* met email of brandverf overdekken; (van tanden), glazuur o.; *Kunst - zu machen, in - zu arbeiten,* smaltwerkerskunst v.; (fig.) schakeering v., bonte-kleurenspel o.; (Bord.) kunstgit, nagemaakt git o.

Schmelz-arbeit, v., z. m. smelten, drijven o. van metalen; 2. emailleerwerk, brandschilderswerk o.; it. kunst v. om brandschilderwerk te maken; *-arbeiter* m. smelter m.; 2. brandverfschilder m.

Schmelzbar, bijv. nw. smeltbaar, te smelten, oplosbaar; *-keit* v. smeltbaarheid, oplosbaarheid v.

Schmelz-blau, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Schmaltblau; -buch* o. (Giet.) smeltregister, smeltboek o.; *-butter* v. gesmolten boter v.

Schmelze, (*-n*) v., Z. *Schmelzhütte.*

Schmelzeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. gegoten ijzer o.

Schmelzen, (*schmelzte, geschmelzt*) bedr. ww. reg. smelten, doen smelten, vloeibaar maken; *Wachs -*, smelten; *das Feuer schmelzt die Metalle*, doet smelten; (Schild.) *die Farben -*, doen ineensmelten; (it.) emailleeren, met brandverf beschilderen; *geschmelzte Arbeit*, Z. *Schmelzarbeit;* (Kookk.) Z. *schmälzen;* II. (*du schmilzest, er schmilzt, schmolz, geschmolzen*) o. ww. onr. smelten, vloeibaar worden; *der Schnee schmilzt an der Sonne*, smelt, wordt vloeibaar, ontdooit, verdwijnt; *Butter - lassen*, laten smelten; (fig.) *Obst, das auf der Zunge schmilzt*, smelt; 2. wegsmelten, verminderen, verdwijnen, slinken; *sein Bauch ist geschmolzen*, geslonken, dunner geworden; *die Armee ist geschmolzen*, is gedund; (Vuurw., Art.) *geschmolzener Zeug*, bommen-brandsas o.; (fig.) *das Geld schmilzt*, smelt weg, raakt op.

Schmelzer, (*-s*, mv. *Schmelzer*) m. (Giet.) smelter, gieter m.; 2. brandverfschilder m.

Schmelzerei, (*-en*) v., Z. *Schmelzhütte;* 2. smelten o., smelting v.

Schmelzer-knecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. smeltersknecht, gietersknecht m.; *-meister* m. gietersbaas m.

Schmelz-esse, (*-n*) v. (Sm.) smederij, smidse v.; it. koperslagershaard m.; *-farbe* v. brandverf, smaltkleur v., email o.; *-feuer* o. smeltvuur o.; *-form* v. gietvorm m.; *-gast* m. vreemdeling, klant m. die laat smelten; *-gefäss* o. smeltvat o.; *-gemälde* o. schildering, schilderij v. in brandverf; *-glas* o. veelkleurig glas o.; *-haus* o., Z. *-hütte; -herd* m. gietersoven m.; *-hefe* v., Z. *Hauhechel; -hütte* v. smelterij, gieterij, ijzerhut v.; *-kammer* v. (Muntw.) smeltkamer v.; *-kanter* v. mv. (Bord.) kant v. van kunstgit; *-kelle*, gietlepel m.; *-kessel* m. smeltketel m.; *-kunde* v., Z. *-gast; -kunst* v. kunst v. van smelten, kunst v. om te gieten; 2. kunst v. om te emailleeren, brandschilderkunst v.; *-künstler* m. gieter, smelter m.; 2. brandverfschilder m.; *-leiste* v. (Ontlk.) machaeris m.; *-löffel* m. gietlepel m.; *-maler* m. brandschilder m.; *-malerei* v. schilderen o. in brandverf; *-ofen* m. gietersoven, smeltoven m.; *-pfanne* v., *-pfännchen* (verkl.) o. smeltpan v., smeltpannetje o.; *-mühle* v. handmolen m. om het glazuursel klein te malen; *-punkt* m. (Scheik.) smeltpunt o.; *-rohr, -röhrchen* o. blaaspijp v., blaasbijpje o.; *-stahl* m. gesmolten staal o.; *-stein* m., Z. *Schalstein; -tiegel* m. smeltkroes m.; *—ofen* m. oven m. voor smeltkroezen.

Schmelzung, (*-en*) v., Z. *schmelzen;* it. ineensmelting v. (van kleuren); *-smittel* o. (Giet.) smeltingsmiddel o.

Schmelz-werk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ijzergieterij, ijzerhut v.; 2. brandschilderswerk, email o.; *-werker* m., Z. *-arbeiter; -zeug* o. smeltgereedschap o.

Schmer, (*-(e)s*) o., z. m. vet o. van den onderbuik, Z. *Schmeer;* 2. Z. *Wagenschmiere.*

Schmer-bauch, (*-bauch(e)s*, mv. *-bäuche*) m., **-beere,** (*-n*) v. &, Z. *Schmeerbauch &c.*

Schmergel, (*-s*, mv. *Schmergel*) m. (Pl.) klein schelkruid o.; 2. Z. *Schmalzblume;* (Bergw.) amaril m, smergel v.; (Delfst.) slijk of slik, bezinksel o.

Schmergelasche, v., z. m. amarilasch v.

Schmergeln, (*schmergelte, geschmergelt*) bedr. ww. *Stahl -*, met amaril polijsten.

Schmergel-pulver, (*-s*) o., z. m. amarilpoeier o.; *-staub* m., Z. *-asche.*

Schmergler, (*-s*, mv. *Schmergler*) m. hij die met amarilpoeier polijst.

Schmer-haut, (*-häute*) v. vetvlies o.; *-kalk* m. vette kalk v.; *-kluft* v. (Bergw.) met leem of klei gevulde kloof v.; *-kraut* o. berglongkruid o.; 2. bremraap v.

Schmerl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Valk.) smerlijn, dwergvalk, steenvalk m.

Schmerle, (*-n*) v., **Schmerling,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. smeerling, grondel m.

Schmer-lappen, (*-pens*, mv. *-pen*) m. vetlap m.; *-leib* m. dik, oud wagensmeer o.; (fig.) Z. *-bauch.*

Schmerlengrube, (*-n*) v. (in eene beek), afgesloten plaats o. voor smeerlingen.

Schmer-linde, (*-n*) v. Hollandsche linde v.; *-stein* m. speksteen m.; *-vogel* m. veldleeuwerik m.; *-wurz(el)* v. smeerwortel m.

Schmerz, Schmerzen, (*Schmerze(n)s*, mv. *-Schmerzen*) m. smart, pijn, droefheid v., leed, verdriet o.; *heftiger, heiszender of brennender -*, hevige pijn; 2. leedwezen o.; *mit -en erfahren*, met leedwezen vernemen; 3. ongeduld o. *mit -en auf jem. warten*, met ongeduld &.

Schmerzen, (*schmerzte, geschmerzt*) bedr. en o. ww., m. *h.* smarten, leed doen, zeer doen, pijn doen, pijnigen, pijn lijden; *seine Wunde schmerzt ihn*, doet hem zeer; *der Fusz schmerzt ihn*, hij heeft pijn in zijn voet; *hier schmerzt es mich*, hier heb ik pijn; (fig.) smartelijk aandoen, bedroeven, krenken; *das schmerzte ihn tief*, dat bedroefde hem zeer.

Schmerzen-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. schadevergoeding v., geld o. voor ontvangen of toegebrachte wonden, boete v.

Schmerzen-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. vlooienkruid o.; *-lager* o. ziekbed o.

Schmerz(en)-lindernd, bijv. nw. pijnstillend, verzachtend, bedarend, lenigend; *-los* bijv. nw. zonder pijn of smart; *-losigkeit* v. afwezigheid v. van pijn, geen pijn hebben o.

Schmerzen(s)-mann, (*-manes*, mv. *-leute*) m. lijder, zieke, martelaar m.; *-mutter* v. moeder v. welke met smarten baart; (Kath.) H. Maagd Maria v.

Schmerz(en)-stillend, bijv. nw., Z. *-lindernd.*

Schmerzhaft, schmerzlich, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. smartelijk, pijnlijk; *-e Wunde*, pijnlijke wond; *-e Nachricht*, bedroevend; *schmerzliches Verlangen*, pijnlijk, smartelijk; *das that ihm schmerzlich weh*, dat smartte, bedroefde hem; (fig.) krenkend, beleedigend, kwetsend.

Schmerzvoll, bijv. nw. vol smart, zeer pijnlijk.

Schmetten, (*-s*) m., z. m., Z. *Schmant.*

Schmetterer, (*-s*, mv. *Schmetterer*) m. donderaar, trompetter, bazuinblazer m.

Schmetterling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) vlinder m., kapel v., Z. *Tag-, Nacht-;* (fig.) wispelturig, onbestendig, onstandvastig mensch m.

Schmetterlingfisch, (*-es*, mv. *-e*) m. zeevlinder m. (een visch).

Schmetterlings-artig, bijv. nw. vlinderachtig, naar een vlinder gelijkende; (Pl.) vlindervormig; *-blume* v. vlinderbloem, kapelvormige bloem v.; *-fang* m. vangen o. van vlinders; *-förmig* bijv. nw., Z. *-artig.*

Schmettern, (*schmetterte, geschmettert*) o. ww., m. *h.* daveren, geraas maken; *die Trompete, das Horn schmettert*, schalt; *eine -de Stimme*, eene daverende stem; II. bedr. ww. *jem. zu Boden -*, smijten, met kracht werpen, smakken, Z. *niederschmettern; in tausend Stücke -*, smijten, verbrijzelen.

Schmetternd, bijv. nw. geraasmakend, daverend, oorverdoovend.

Schmied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. smid, grofsmid m.; 2. hoefsmid m.; (fig.) *selbst seines Glückes - sein*, bewerker m.; (Nat. hist.) smid m. (een klipvisch); 3. Z. *Meerschmied;* 4. Z. *Schmerle;* 5. Z. *Schnellkäfer.*

Schmiedbar, bijv. nw. smeedbaar, te smeden.

Schmiede, (*-n*) v. smidse, smederij v.; *vor die rechte - gehen*, zich aan het rechte kantoor vervoegen, de beste middelen aanwenden.

Schmiede-ambosz, (*-es*, mv. *-e*) m. smidsaambeeld o.; *-arbeit* v. smidswerk o.; 2. gesmeed werk o.; *-balg* m. blaasbalg m.; *-eisen* o. smeedijzer, gesmeed ijzer o.; *-esse* v. smidshaard, smidswinkel m.; *-feuer* o. smidsvuur o.; *-geräth* o. smidsgereedschap o.; *-hammer* m. smidshamer, moker m.; *-handwerk* o. smeden o, smederij v.; *-knecht* m. smidsknecht m.; 2. (Nat. hist.) grauwe zeehaan m.; it. Z. *Schnellkäfer; -kohle* v. smidskolen v. mv.; *-kunst* v. kunst v. om te smeden; *-meister* m. smidsbaas m.

Schmieden, (*schmiedete, geschmiedet*) bedr. ww. smeden, met den hamer bewerken; *sich - lassen*, smeedbaar zijn, met den hamer bewerkt kunnen worden; *lang -, ausschmieden*, uitsmeden; (fig.,

Volkst.) *zwei Nägel in einer Hitze* -, twee vliegen in een klap slaan; (fig.) uitvinden. smeden, brouwen; *Ränke* -, lagen leggen, kuipen; *Lügen* -, verzinnen; *Wörter* -, maken; *einen bösen Anschlag* -, smeden. brouwen, op touw zetten; 2. *jem. in die Eisen, an die Ketten, auf die Galeeren, an die Ruderbank* -, smeden; (Spr.) Z. *Eisen.*

Schmieder, (*-s,* mv. *Schmieder*) m. (Scherts.) stichter, aanlegger, aanstoker, bewerker, ontwerper m.

Schmiede-schlacke, (*-n*) v., **-sinter,** (*-ters,* mv. *-ter*) m. hamerslag m., ijzerschuim o., sintel m.; *-stock* m. aambeeldblok o.; *-werk* o., Z. *-arbeit; -werkstatt* v. smederij v., smidswinkel m.; *-zange* v. smidstang v.; *-zeug* o., Z. *-geräth; -zunft* v. smidsgilde o.

Schmiedin, (*-nen*) v. smidsvrouw v.

Schmiedeweise, bijw. (Zeew.) gesurpt, met een hondsend geslagen.

Schmiege, (*-n*) v. schuinte v., schuine kant m., schuinsche lijn v.; *in die - gehen,* schuin loopen; 2. hoek m., werktuig o. om hoeken te meten, houten schroefpasser m., zwei v.

Schmiegen, (*schmiegte, geschmiegt*) bedr. ww. *eine Thüre* -, samenvoegen, pasmaken, Z. *anpassen;* (Mets.) *eine Wand* -, schuins optrekken; 2. krommen, buigen; *einen Degen* -, buigen; II. wed. ww. *sich* -, (van hout). buigen, doorbuigen, gebogen kunnen worden; (fig.) *sich* -, toegeven, zich onderwerpen, gedwee zijn, buigzaam zijn, inschikkelijk zijn; - *Sie sich, es ist da nichts zu machen,* geef maar toe, onderwerp u; *sich vor jemn.* -, zich vernederen; *sich unter jems. Gewalt* -, (zich) bukken voor; (Wapenk.) *sich -d,* neerhurkend.

Schmiegsam, (*-er, -st*) bijv. en b. buigend, buigzaam, rekkelijk, toegevend, onderworpen, Z. *geschmeidig; -keit* v., Z. *Geschmeidigkeit.*

Schmiele, (*-n*) v. (Pl.) bies v., zilvergras o.; 2. riet o.; 3. Z. *Schwiele.*

Schmier, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vet o., Z. *Schmiere, Wagenschmier;* (Zeew.) smeer o.

Schmieralien, o. mv. gesmeer, gemors o.; (Gen.) smeersels o. mv.; (fig.) kladderij v.; it. omkooperij v.

Schmier-arzt, (*-arztes,* mv. *-ärzte*) m. kwakzalver m., hij die smeersels verkoopt; *-baum* m. wilde pijnboom m.; (Zeew.) loshangende boom m.; *-brand* m. brand m. in het koren; *-buch* o., Z. *Sudelbuch; -büchse* v., *-eimer* m., Z. *-fass.*

Schmiere, (*-n*) v. smeersel, smeer, vet o.; (Ontik.) vet, merg o.; (Gen.) zalf v., smeersel o.; 2. Z. *Schmutz.*

Schmieren, (*schmierte, geschmiert* bedr. ww. smeren, insmeren, met olie, vet, zalf bestrijken; *den Wagen, die Räder* -, smeren; *mit Seife* -, insmeren; *mit Oel* -, insmeren, oliën; *ein Pflaster* -, smeren; *Butter auf Brod, ein Butterbrod* -, smeren, eene boterham maken; *Lehm über etw.* -, iets met leem bestrijken; *die Taue mit Theer* -, teren; (fig.) *jemn. den Buckel* -, afranselen, afrossen; *den Wein* -, vervalschen; *jem.* -, omkoopen, de handen stoppen; 2. knoeien, kladden, broddelen, slecht schrijven; 3. stoppen, dicht maken; *jemn. etw. in den Mund* -, stoppen, steken; (fig.) wijdloopig verklaren, lang en breed vertellen, voorzeggen.

Schmierer, (*-s,* mv. *Schmierer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die smeert, insmeert, inwrijft &; (fig.) knoeier, slechte schrijver m., knoeister v.; (Landh.) herder m. die schurftig vee heeft.

Schmiererei, (*-en*) v. herhaalde inwrijving, insmering v.; it. knoeiwerk, kladwerk o.; it. omkooperij v.

Schmier-fass, (*-fasses,* mv. *-fässer*) o. smeerton v.; *-gording* v. (Zeew.) smeergording v.

Schmierig, bijv. nw. vettig, smerig; it. morsig, vuil; *sich, seine Kleider - machen,* smerig maken, zich bemorsen; 2. (van een weg), modderig, smerig; *-es Oel,* vet, Z. *schmutzig.*

Schmier-käse, (*-käses,* mv. *-käse*) m. weeke kaas v. die men als boter kan smeren; it. Z. *Quarkkäse; -kittel, -hammel, -michel* m. smeerpoes, vuil, morsig persoon m.; *-leder* o. vetleder o.; *-lein* o., Z. *Schmerle.*

Schmierling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Pl.) melkzwam, bladzwam v.

Schmier-meste, (*-n*) v., Z. *-büchse; -ofen* m. pekbrandersoven m.; *-pfanne* v. (Zeew.) gesmeerde glijbaan, waarop het schip afloopt; *-pfropf* m. smeerprop v.; *-quast* m. smeerkwast m.; *-rack* o. (Zeew.) rak o. van een enkelen kabel; *-salbe* v. zalf v., balsem m.; *-schaf* o. schurftig schaap o.; *-seife* v. zachte zeep v.; *-tasche* v. (fig.) mooiprater m., vleikous v.; *-vieh* o. schurftig vee o.; *-wolle* v. smerige, vuile wol v., korte wol v. van hals en pooten.

Schmiete, (*-n*) v. (Zeew.) smijt, schoot v., hals m., dik touw o. onder aan de zeilen.

Schmink-balsam, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. witte balsem m.; *-beere* v. (Pl.) beet, biet v.; *-bohne* v. Turksche snijboon v.; *-büchse, -dose* v. blanketseldoos v.; it. doos v. met blanketsel

Schminke, (*-n*) v. blanketsel o.; it. pleister v., bepleistering v.; *sie legt rothe, weisse - auf,* zij gebruikt rood, wit blanketsel; (fig.) schijn, valsche tooi m.

Schminken, (*schminckte, geschminkt*) bedr. ww. *das Gesicht* -, blanketten, met blanketsel besmeren; (i. k. bet.) bepleisteren; *sie ist roth, weiss geschminkt,* zij is rood, wit geblanket; (fig.) vermommen, huichelen, veinzen, het leelijke verbergen; *seine Rede* -, mooi praten; 2. wed. ww. *sich* -, zich blanketten; (i. k. bet.) zich vermommen, huichelen.

Schmink-fleck, (*-ens,* mv. *-en*) m., **-fleckchen,** of **-läppchen,** (verkl.) o. rood vlekje o., roode vlek v., moesje o.; *-läppchen* o. lapje, dotje o. om te blanketten; (Hand.) lakmoes, blauwsel o.; *-mittel* o. blanketmiddel o.; *-pflästerchen* o. moesje, schoonheidspleistertje o.; *-pinsel* m. penseel o. om te blanketten; *-stein* m. (Delfst.) gewone talksteen m.; *-topf* m. blanketselpot m.; *-wasser* o. schoonheidswater o.; *-weiss* o. wit blanketsel o.; *-wurz(el)* v. (Pl.) parelkruid o.; 2. salomonszegel o.

Schmirgel, m., Z. *Schmergel.*

Schmirgeln, (*schmirgelte, geschmirgelt*) bedr. ww. met mergel slijpen, polijsten; 2. o. ww. naar vet, tabak rieken, vunzig ruiken.

Schmiss, (*-es,* mv. *-e*) m. (Volkst.) worp, gooi m.; 2. houw, slag m.; *-e haben, bekommen,* slaag krijgen; 3. wond, schram v., litteeken o.

Schmissig, bijv. nw. (Student.) in een duel gewond.

Schmitte, (*-n*) v. (Linnenw.) pap, stijfsel v.; 2. drek m., vuil o.

Schmittelgeld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. vergoeding v. in geld aan de wevers; Z. *Schmitte.*

Schmitten, (*schmittete geschmittet*) bedr. ww. bemorsen, 2. bestrijken; *eine Wunde* -, smeren, zalven.

Schmitz, (*-es,* mv. *-e*) m. striem m., zweep v., zweepslag m.; 2. vuil o., vlak v., Z. *Klecks.*

Schmitze, (*-n*) v. (aan de zweep), touwtje o., slag m.; 2. zalf v., smeer o.; 3. Z. *Klecks;* (Lakenw.) rand m. van het scheerraam; it. mislukte snede v. van den lakenscheerder; (Lederk.) zwartsel o. om leder te verven.

Schmitzen, (*schmitzte, geschmitzt*) bedr. ww. (veroud.) werpen, gooien, smijten; 2. slaan, een zweepslag geven; it. Z. *beschmutzen, klecksen;* (fig., veroud.) zwarten, zwart maken; (Lederk.) verven, smeren, insmeren; (Wev.) Z. *schlichten;* (Boekdr.) door verschuiving slecht afgeven.

Schmitzer, (*-s,* mv. *Schmitzer*) m. vlekkenverdrijver m.; (Lederk.) lederverver m

Schmitzwort, (*-(e)s,* mv. *-e* en *Schmitzwörter*) o. gemeen scheldwoord o.

Schmöker, (*-s,* mv. *Schmöker*) m. prul v., vod v., slecht boek o.

Schmökern, (*schmökerte, geschmökert*) o. ww. slechte boeken lezen.

Schmolle, (*-n*) v. (Prov.) (van brood), kruim o., weeke o.; 2. Z. *Bissen;* 3. *Fettklumpen.*

Schmollen, (*schmollte, geschmollt*) o. ww., m. *h.* (veroud.) glimlachen; 2. pruilen, de lip laten hangen, brommen, knorren; *mit einander* -, tegen elk. zitten te pruilen.

Schmoller, (*-s,* mv. *Schmoller*) m. **-in,** (*-nen*) v. pruiler m., pruilster v.

Schmollis! tussch. (Student.) laat ons vrienden zijn!; - *trinken,* Z. *schmolluren.*

Schmolliren, (*schmollirte, schmollirt*) o. ww., m. *h.* (Student.) broederschap drinken.

Schmoll-kämmerchen, -stübchen, o., **-winkel,** m., **-zimmer,** o. pruilkamertje, pruilhoekje o.

Schmorbraten, (*-bratens*, mv. *-bratens*) m. gestoofd vleesch o., boeuf à la mode o.

Schmoren, schmorren, schmorchen, (*schmor(r)te, geschmor(r)t* en *schmorchte, geschmorcht*) o. ww., m. *h.* smoren, stoven, op een klein vuur gebraden worden; 2. m. *s.* drogen, stikken van de warmte; II. bedr. ww. smoren, stoven; *geschmortes Fleisch*, Z. *Schmorbraten*,

Schmor-fleisch, (*-es*) o., z. m., Z. *braten*, *-kartoffeln* v. mv. gestoofde aardappelen m. mv.; *-pfanne* v., *-tiegel*, *-topf* m. stoofpan v.; *-stück* o. stuk o. dat goed is voor een stoofsel; it. Z. *-braten.*

Schmose, (*-n*) v., Z. *Masche.*

Schmu(s), (*-es*, mv. *-e*) m. (Volksk.) profijt o., winst v.

Schmuck, bijv. en b. mooi, fraai, bevallig.

Schmuck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sieraad o., opschik, tooi m., tooisel o.; 2. juweelen o. mv.; 3. feestgewaad o., pronk m., staatsie v.; *königlicher -*, koningsgewaad o.; it. kroonsieraden o. mv.; (fig.) *- von Perlen*, tooisel o.; (it.) sieraad o., bloem v.; *rednerischer -*, redekunstige versierselen o. mv.

Schmuck-arbeit, (*-en*) v. tooisel o.; it. modewerk o.; it. Z. *Juwelierarbeit; -arbeiter* m. vervaardiger m. van voorwerpen tot opschik; it. Z. *Juwelier.*

Schmückbohne, (*-n*) v., Z. *Schminkbohne.*

Schmuckebold, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. fat, saletjonker m., keurig gekleed heertje o.

Schmücken, (*schmückte, geschmückt*) bedr. ww. *jem. -*, opschikken, opsmukken, tooien; *etw. -*, opsmukken, versieren, verfraaien; *die Braut -*, tooien; *Federn -*, opmaken, krullen, verven &; (fig.) *eine Rede -*, opsmukken, met beeldspraak doorvlechten; 2. wed. ww. *sich -*, zich opschikken, zijne beste kleeren aantrekken, zich tooien, zijn toilet maken.

Schmücker, (*-s*, mv. *Schmücker*) m. hij die iets versiert, opsmukt, de struisvederen voor het toilet bewerkt.

Schmuck-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. geld o. voor opschik, speldegeld o.; *-geräth* o. sieraden o. mv.; *-gewölbe* o., *-handlung* v. winkel m. van bijouterieën, juweelen, zilverwerk; *-kasten* m., *-kästchen* o. juweelkistje o.; *-laden* m., Z. *-gewölbe*; *-los* bijv. en b. onopgesmukt, zonder opschik, eenvoudig; *-nadel* v. diamant(en) speld, broche, borstspeld, doekspeld v.; *-rednerei* v. opgesmukte, bloemrijke taal v.; *-tisch* m. kaptafel, toilettafel v.; it. pronktafel v.

Schmückung, v., Z. *schmücken.*

Schmuckwort, (*-wort(e)s*, mv. *-wörter* en *-worte*) o. titel, vleiende bijnaam m., beleefd compliment o.

Schmud(d)lig, bijv. nw. (Volksk.) morsig, vuil, onzindelijk.

Schmuggel, (*-s*) m., z. m., **Schmuggelei,** (*-en*) v. smokkelarij v., sluikhandel m., sluiken o.

Schmuggeln, (*schmuggelte, geschmuggelt*) o. ww., m. *h.* en bedr. ww. smokkelen, sluiken.

Schmuggelschiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schip o. dat sluikhandel drijft.

Schmuggler, (*-s*, mv. *Schmuggler*) m. smoskelaar, sluikhandelaar, sluiker m.

Schmu(s)macher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. hij die overal winst uit haalt, baatzuchtige m.

Schmunzeln, (*schmunzelte, geschmunzelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) glimlachen, in het vuistje lachen, heimelijk lachen, meesmuilen; it. vriendelijk kijken, flikflooien.

Schmurgeln, (*schmurgelte, geschmurgelt*) o. ww., Z. *schmoren.*

Schmurig, (*-er, -st*) bijv. nw. vet, vettig, smerig.

Schmusen, (*schmuste, geschmust*) o. ww. kleine winsten zoeken, hebzuchtig handelen; 2. Z. *schmusern.*

Schmusern, schmuszen, (*schmuserte, geschmusert* en *schmuszte, geschmuszt*) bedr. ww. *Toupfeifen -*, polijsten en stempelen.

Schmuttern, (*schmutterte, geschmuttert*) o. ww. (van vleesch), beginnen te rieken, bederven.

Schmutz, (*-es*) m., z. m. onreinheid v., vuil o., smerigheid, vuilnis v., drek m., slijk of slik o.; *- an etw. bringen*, iets vuil, smerig maken; *dieser Zeug nimmt den - an*, is zeer besmettelijk; (fig.) vuile taal, gemeene praat v.; (in koren), brand m.; 2. smet, vlek, vlak v.

Schmutz-ärmel, (*-ärmels*, mv. *-ärmel*) m. morsmouw v.; *-bauch* m. lipvisch m. met gevlekten buik; *-bogen* m. (Drukk.) verschoonvel, verschoonblad o.; *-buch* o., Z. *Sudelbuch.*

Schmutzeln, (*schmutzelte, geschmutzelt*) o. ww., Z. *schmunzeln.*

Schmutzen, (*schmutzte, geschmutzt*) o. ww., m. *h.* morsen, kladden, vuil maken, verkleuren; (Drukk.) afgeven, kladden; Z. *abschmutzen*; 2. besmettelijk zijn, gauw vuil zijn, vuil worden.

Schmutz-entwurf, (*-wurf(e)s*, mv. *-würfe*) m. klad, voorloopig plan, voorloopig opstel o.; *-farbe* v. vuile kleur, donkere kleur v.; *-farben*, *-farbig* bijv. nw. van eene vuile kleur, van eene donkere kleur, niet gauw vuil wordende kleur; *-fink* m. (Volksk.) Z. *-kittel* (fig.); 2. vuil mensch m.; *-fleck(en)* m. vuile vlak of vlek v.; *-grau* bijv. nw. vuilgrijs; *-hammel*, *-igel* m., Z. *-kittel* (2).

Schmutzig, (*-er, -st*) bijv. en b. vuil, smerig, morsig, onzindelijk, onrein; (Grav.) slordig, slecht; (Drukk.) gevlekt, gevlakt, afgevend; *es ist - auf den Straszen*, vuil, smerig, slijkerig, morsig, modderig; *-er Mensch*, onzindelijk, onrein, vuil mensch; *-e Weibsperson*, vuil wijf, slorzebel, slons, totebel, slet v.; (van kleuren), vuil, donker; *-gelb*, *-roth* &, vuil geel, vuil rood, met helder geel &; (fig.) *-er Geiz*, *Geizhals*, vuil; *-e Reden*, vuil, gemeen, onkiesch, onzedelijk, ontuchtig.

Schmutz-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. (Nat. hist.) strontkever m.; *-kittel* m. morskiel m.; 2. smerig, morsig persoon m., smeervink m.; *-koch* m., *-köchin* v., Z. *Sudelkoch* &; *-lappen* m. wrijflap, vaatdoek m.; *-nickel* m. (Volksk.) vuil, smerig mensch m., slons, totebel, slet v.; *-papier* o. papier o. om op te kladden, kladpapier o.; it. vloeipapier, pakpapier, misdruk o.; *-rede* v., Z. *-wort*; *-riss* m., Z. *-zeichnung*; *-titel* m. schutblad o., Fransche titel m.; *-wort* o. vuile praat, gemeene uitdrukking v.; *-zeichnung* v. schets, schetsteekening v., aanleg m. van eene teekening.

Schnabel, (*-s*, mv. *Schnäbel*) m. (van vogels), snavel, bek m., sneb, neb v.; (fig.) mond m.; *sprechen wie einem der - gewachsen ist*, spreken zooals men geleerd heeft, natuurlijk, ongekunsteld spreken; *den - halten*, den mond houden, zwijgen; *das ist nicht für seinen -*, dat is voor hem niet geschikt; it. dat smaakt hem niet; *er ist noch gelb um den -*, hij is nog jong, weet niet beter; 2. bek, snuit, steven m.; (Ontlk.) uitsteeksel o. van het strotbeen; (van eene pen), bek m.; (van eene kan), tuit v.; (van eene fluit), mondstuk o.; (Pl.) schuitje, schuitvormig blaadje o.; (Zeew.) (van een schip), steven, voorsteven m.; (van de schepen der Ouden), sneb, snebbe v.

Schnabel-aufsatz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. hoornachtige uitwas m. op den snavel; *-bein* o. pokdalige horenschelp v.

Schnäbelchen, (verkl.) o. snaveltje, bekje, tuitje o.; (Pl.) punt v. van de kiem, welke naar den grond trekt.

Schnabel-eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Prunkm.) krulijzer, brandijzer, friseerijzer o.; *-fisch* m. gestreepte lipvisch m. met snavelvormigen bek; 2. walvisch m. met puntigen bek; *-flöte* v. bekfluit v.; *-förmig* bijv. nw. snavelvormig, bekvormig; *-haut* v. (van watervogels), huidvlies o. op den snavel; *-holz* o. laatst gewassen hout o. van een wijnstok.

Schnäbelicht, schnäbelig, bijv. nw. van een snavel, een bek voorzien; (Volksk.) babbelziek, praatziek, wijsneuzig.

Schnabeliren, (*schnabelirte, schnabelirt*) o. ww. (Volksk.) snoepen, proeven, smullen, Z. *schmausen.*

Schnabel-korn, (*-korn(e)s*, mv. *-körner*) o. (Pl.) Italiaansche daphne v.; 2. bekvormig koren o.; *-krokodil* o. krokodil m. van den Ganges; *-mantel* m. Maltheezer riddermantel m.; *-möhre* v. naaldkervel v.; *-muschel* v. snavelvormige schelp v.

Schnabeln, (*schnabelte, geschnabelt*) o. ww., Z. *schnabeliren.*

Schnäbeln, (*schnäbelte, geschnäbelt*) bedr. ww. met den bek of den snavel aanraken, pikken; 2. van een bek voorzien; *geschnäbeltes Schiff*, Z. *Schnabelschiff*; (Wapenk.) *geschnäbelt*, gesnaveld, met een snavel van andere kleur; (Volksk.)

koozen, kussen; II. wed. ww. *sich* -,(van duiven &), trekkebekken, elk. met den snavel streelen; (fig.) elk. kussen.

Schnabel-ring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ring m. aan de achteras van een wagen; *-scheide* v., Z. *-haut*; *-schiff* o. (bij de Ouden), schip o. met eene sneb; *-schnell* bijv. nw. voorbarig, babbelziek; *-schuh*, *-stiefel* m. schoen m., laars v. met omgebogen punt; *-spitze* v. punt v. van den snavel; *-stich*, *-stosz* m. steek m. met den snavel; *-thier* o. (Nat.hist.) vogelbekdier o., snavelotter m.; *-voll* m. snavelvol; *-wall* m. walvisch m. met puntigen muil; *-weide* v. lekkernij, snoeperij v.; (gemeenz.) gekus o.; *-zange* v. tang v. met een bek; (Heelk.) kromme wondheelerstang v.

Schnäbler, (*-s*, mv. *Schnäbler*) m. dier o. met krommen snavel; 2. *verkehrter -*, waterkliever, watersnijder, verkeerdsnavel m.; 3. Z. *Beil -*, *Kegel -*, *Säbel-*, *Säge-schnäbler.*

Schnack, (*-(e)s*) m.,z.m.(Volkst.) gepraat, gebabbel o., gekkepraat v., onzin m.; 2. (Prov.) Z. *Schnake* (3).

Schnacken, (*schnackte,geschnackt*), o. ww. (Volkst.) snateren, babbelen.

Schnackerei, (*-en*) v. Z. *Schnack.*

Schnackhaft, bijv. nw. praatziek, babbelachtig.

Schnade, (*-n*) v. halm m. van de haver.

Schnadeln, (*schnadelte, geschnadelt*) o. ww. (Prov.) klappertanden.

Schnädern, (*schnäderte,geschnädert*) o. ww. (Prov.) haastig praten,snateren, babbelen.

Schnake, (*-n*) v. (Nat. hist.) mug v.; 2. langpoot m.; 3. grap, gekheid v., Z. *Posse, Schwank.*

Schnaken-stich, (*-(e)s*, m. *-e*) m. muggebeet m.; *-kopf* m. (in Guinea), schelpmunt v.; *-kraut* o. varenkruid o.

Schnakig, schnakisch, bijv. nw. (Volkst.) Z. *geschwätzig*, it. *possierlich.*

Schnalle, (*-n*) v. gesp v.; (Wag.) *-n*, ijzeren stukken o. door welke de hangriemen eener koets gaan; (Slot.)(van eene deur), klink v., knip m.; (Wapenk.) ronde spang of gesp v.; (Perk.) spanriem m.; (Drukk.) tong of lip v. aan het frisket der drukpers; it. galg v.; (Pl.) Z. *Schnallenblume.*

Schnallen, (*schnallte, geschnallt*) bedr. ww. gespen, toegespen, vastgespen; *die Steigbügel länger -*,de gesp lager vastdoen; 2. o. ww., m. *h.* klappen.

Schnallen-blech, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-bügel,** (*-bügels*, mv. *-bügel*) m. beugel m. van de gesp; *-blume* v. (Pl.) roode papaver v.; *-bürste* v. gespenborstel m.; *-dorn* m. gespetongetje o.; *-gürtel* m. gordel m. met eene gesp; *-riemen* m. gespriem m.; *-ring* m. gespring m.; *-schmied* m. gespenmaker m.; *-schuh*, *-stiefel* m. schoen m., laars v. met gespen.

Schnalzen, (*-s*, mv. *-Schnalzen*) m. knip m. met de vingers; it. smakken, klappen o. met de tong.

Schnalzen, (*schnalzte,geschnalzt*) o. ww., Z. *schnallen* (2); it. met de vingers knippen, met de tong smakken.

Schnäpel (*-s*, mv. *Schnäpel*) m. grondforel, meerforel v., adelvisch m.; 2. Z. *Hornhecht*; 3. els, priem v.

Schnapp! Schnapps! tussch. knap!, krak!, eenskaps!

Schnapp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. happen o., hap m.; *der Hund that einen - darnach*, hapte er naar; (fig.)*in einem -*, in eenen hap, in eens.

Schnappbein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hinkebeen o.

Schnappe, (*-n*) v. babbelaarster, babbelkous v.

Schnappe, (*-n*) v. muil, snavel m.; 2. (Jachtw.) valdoek o.; 3. (van eene zweep), slag m., touw o.

Schnappen, (*schnappte,geschnappt*) o. ww. (van sloten), losgaan, knappen, overgaan; (van stalen veeren), toespringen; (Geweerm.) afspringen; (van eene plank), opspringen, wippen; *sie liesz das Kind -*, zwikken, vallen; (Jachtw.) (van vogels), Z. *schnallen* (2); 2. *nach etw. -*, happen, grijpen, pakken; *der Hund schnappt nach den Fliegen*, hapt, tracht & te vangen; *nach Athem, nach Luft -*, snakken, hijgen; (fig.) *nach etw. -*, haken, vurig verlangen.

Schnäpper, (*-s*, mv. *Schnäpper*) m. (Heelk.) laatvlijm v., kop m.; 2. Z. *Schnapperling*; (Nat. hist.) Z. *Fliegenschnäpper*; (fig.) babbelaar, snapper m.

Schnäpperlein, (*-leins*,mv.*-lein*) o. klepje o. van den blaasbalg.

Schnäpperling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kluitboog m.

Schnäppermaul, (*-maul(e)s*,mv. *-mäuler*) o., Z. *Plappermaul.*

Schnappern, (*schnapperte, geschnappert*) Z. *plapperen.*

Schnapp-feder, (*-n*) v. slotveer, knappende veer, springveer v.; *-galgen* m., Z. *Wippe*, *Wippgalgen*; *-garn* o., Z. *Senkgarn*; *-hahn* m. (gemeenz.) roover, gauwdief, partijganger m.; it. diender m.; (Geweerm.) haan m.; 2. Z. *Freibeuter*; *-karren* m. stortkar, wipkar v.; *-messer* o. knipmes m.

Schnap(p)s, (*-es*,mv.*Schnäp(p)se*) m. (gemeenz.) slokje, borreltje, glaasje o., snaps m.

Schnappsack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. knapzak m.

Schnapps-bruder, (*-bruders*, mv. *-brüder*) m., Z. *-trinker*; *-buddel*, *-bulle* v., Z. *-flasche*; *-bude* v., Z. *-haus.*

Schnappschloss, (*-schlosses*,mv. *-schlösser*) o. veerslot, springslot o.

Schnap(p)sen, (*schnappste, geschnappst*) o. ww., m. *h.*(gemeenz.)slokjes drinken, jenever drinken, borrelen.

Schnapps-flasche, (*-n*) v. jeneverflesch v.; *-haus* o., *-keller*, *-laden* m. kroegje, herbergje o.; *-schwester* v. liefhebster v. van een borreltje; *-trinker* m. liefhebber m. van een borreltje,dronkelap, broeder m. van de natte gemeente; —*in* v., Z. *-schwester.*

Schnapp-tuch, (*-tuch(e)s*, mv. *-tücher*) o. (Jachtw.) Z. *Schnappe*; *-weife* v. haspel m. met een knipje of klepje.

Schnarchen, (*schnarchte, geschnarcht*) o. ww., m. *h.* snorken, ronken; (Gen.) snorkend ademhalen; 2. snorkend spreken.

Schnarcher, (*-s*, mv. *Schnarcher*) m., **-in,** (*-nen*) v. snorker m., snorkster v.

Schnarch-hans, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Schnarcher*; *-posten* m. verst geplaatste schildwacht, verloren post v.

Schnarr-bass, (*-basses*, mv. *-bässe*) m. brombas m.; (Org.) Z. *-werk*; *-drossel* v. groote lijster, misteltaklijster v.

Schnärre, (*-n*) v. garenhaspel, ratel m.; *mit der - schnarren*, ratelen; (Nat.) slingertoestel m.;(Nat. hist.)rietboen o.; it. Z. *Schnarr-drossel*, *-ente.*

Schnarreisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Goudsm.) aambeeld o. met twee punten; it. etsnaald v. om het vuil van gegoten goud af te nemen.

Schnarren, (*schnarrte,geschnarrt*) o. ww., m. *h.* ratelen, snorren; (Muz.) (van snaren), brommen; *im Reden -*, brouwen, ratelen, snorken; (fig.) op knorrigen toon spreken, snauwen.

Schnarrente, (*-n*) v. snatereend v.

Schnarrer, (*-s*, mv. *Schnarrer*) m. ratelwacht m.

Schnarr-heuschrecke, (*-n*) v. sprinkhaan m.; *-pfeife* v. brompijp v.; (van een doedelzak), baspijp v.; *-wachtel* v., Z. *Schnarre* (Nat. hist.); *-werk* o. register, tongwerk o., brompijp v.

Schnarzen, (*schnarzte,geschnarzt*) o. ww., Z. *schnarren, furzen.*

Schnat, (*-en*) v. (Prov.) rijsje o., scheut m., Z. *Schössling*; 2. grens v. van een veld.

Schnat-pfahl, (*-pfahl(e)s*, mv. *-pfähle*) m. grenspaal m.; *-stein* m. grenssteen m.

Schnatter, (*-n*) v. babbelaarster, babbelkous v.

Schnatterente, (*-n*) v., Z. *Schnarrente.*

Schnatterer, (*-s*, mv. *Schnatterer*) m., Z. *Schwätzer.*

Schnatterhaft, bijv. nw. praatziek.

Schnattern, (*schnatterte,geschnattert*) o. ww., m. *h.* (van eenden), snateren, kwaken; (van personen), snateren, babbelen, snappen; (van ootevaars), kleppen; 2. *vor Kälte -*, klappertanden.

Schnatter-tasche, -liese, -gans, v., Z. *Schnatter.*

Schnatz, (*-es*, mv. *-er*) m. knipmes o.; (fig.) scherp verwijt o.

Schnätzel, (*-s*, mv. *Schnätzel*) o. afsnijdsel o., Z. *Schnitzel.*

Schnau, (*-en*) v., Z. *Schnaue.*

Schnauben, (*schnob, geschnoben* en *schnaubte, geschnaubt*) o. ww. reg. en onr., m. *h.* snuiven, blazen, ademhalen, hijgen; (van paarden), snuiven, briesen; (fig.) *nach Rache -*, wraak ademen; *die Nase -*, Z. *schnäuzen*; 2. toornig worden.

Schnaubern, (*schnauberte, geschnaubert*) o. ww. snuffelen, Z. *schnüffeln.*

Schnau(e), (*-n*) v. (Zeew.) tweemaster m., snauw v., snauwschip o.; 2. snuit, bek m.

Schnauen, (*schnaute, geschnaut*) o. ww. willen bijten, den bek er heen wenden.

Schnäufeln, (*schnäufelte, geschnäufelt*) bedr. ww. beruiken, met den snuit doorwoelen; 2. Z. *schnüffeln.*

Schnäufen, (*schnaufte, geschnauft*) o. ww., Z. *schnauben;* 2. Z. *wittern.*

Schnaufer, (*-s,* mv. *Schnaufer*) m. blazer m.; it. windmaker, hoogmoedige m.

Schnau-mast, (*-masten,* mv. *-masten*) m. (Zeew.) snauwmast m.; *-segel* o. snauwzeil o.

Schnaupe, (*-n*) v. (Prov.) Z. *Schnauze;* 2. Z. *Lichtschnuppe.*

Schnauz, (*-es,* mv. *-e*), **-bart,** (*-bart(e)s,* mv. *-bärte*) m., Z. *Schnurrbart.*

Schnauz-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. aan weerskanten ingesneden hoepel m.

Schnauze, (*-n*) v. (verkl. *Schnäuzchen* o.) snuit, snoet, bek m.; (van een olifant), snuit, slurp m.; (van vogels), snavel m.; (fig., Volksk.) (van een persoon), smoel, snoet m.; *jemn. Eins auf die - geben,* een klap in zijn smoel geven; *böse -,* kwade tong, lastertong; *halt die -!,* houd je smoel! 2. (van eene lamp), tuit v.; (van eene dakgoot), tuit v. aan het eind van de pijp; (van eene kan), tuit v.

Schnäuze, (*-n*) v. (kaarsen)snuiter m.

Schnauzen, (*schnauzte, geschnauzt*) o. ww., Z. *schnauben;* 2. snauwen, grauwen, uitvaren.

Schnäuzen, (*schnäuzte, geschnäuzt*) bedr. ww. *das Licht -,* snuiten; *die Nase -,* snuiten, afvegen; (van sterren), verschieten; (fig.) Z. *prellen, schnellen;* 2. wed. ww. *sich -,* zijn neus snuiten.

Schnauzen-käfer, (*-käfers,* mv. *-käfer*) m., Z. *Rüsselkäfer; -kanne* v. tuitkan, schenkkan v.; *-nadel* v. witte ceriet of horenschelp v.; *-topf* m. pot m. met eene tuit.

Schnauzform, (*-en*) v. tinnegietersvorm m. om de pijpen voor kannen te gieten.

Schnauzicht, bijv. nw. snuitachtig, als een snuit, bek, snavel; 2. snauwend, grauwend, uitvarend.

Schnauzig, schnäuzig, bijv. en b. een snuit, bek of snavel hebbende; 2. Z. *schnauzicht* (2).

Schnauz-kanne, (*-n*) v. tuitkan, pijpkan v.; *-krug* m. kruik v. met eene tuit; *-topf* m., Z. *Schnauzentopf.*

Schnecke, (*-n*) v. (Nat. hist.) slak, huisjesslak v., schelpslak v.; (Ontlk.) (in het oor), slakkenhuis o; (Bouwk.) (aan zuilen), wrong, krul, rolneut v.; it. Z. *-ntreppe;* (Heelk.) schildpadverband o.; (Uurw.) snek, kettingspil v.; (Waterb.) Z. *Wasserschnecke;* (Zeew.) krulwerk o. aan het galjoen van een schip.

Schnecken-ableicher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. hij die de kettingspillen klaarmaakt; *-abläufer* m. hij die de kettingloopen polijst; *-achse* v. as v. van de schroefvormige streep om eene zuil; *-art* v. slakkenaard m.; 2. slakkensoort v.; *-artig* bijv. nw. slakachtig, naar eene slak gelijkende; *-auge* o. slakkenoog o.; 2. (Bouwk.) middelpunt o. eener krul; 3. (Meetk.) middelpunt o. eener spiraal; *-berg* m. (Landh.) slakkenberg m.; 2. (Tuinb.) slingerpad o. op een berg; *-blut* o. rood vocht o. van de purperslak; *-bohne* v. snijboon m. met groote bloemen; *-bohrer* m. spiraalboor v.; *-brühe* v. slakkensaus v.; *-deckel* m. schelpdeksel o.; *-feder* v. spiraalveer v.; *-förmig* bijv. nw. slakvormig, schroefvormig; *-frasz* m. slakkeneter m.; 2. eten, voedsel voor slakken; *-gang* m. slakkengang, gang m. van eene slak; (fig.) slakkengang, langzame gang m.; *die Sache geht einen —,* gaat zeer langzaam; 2. kronkelweg m., slingerlaan v., slingerpad o.; *-gehäuse* o., Z. *-haus; -gewinde* v., Z. *-windung; -gewölbe* o. spiraalgewelf o.; *-grube* v. schelpenkuil m.; *-haus, -häuschen, -häustein* o. slakkenhuisje o.; *-horn* m. voelhoren m. eener slak; 2. spiraalvormige horen, kinkhoren, zeehoren m.; *-kegel* m. spiraalrad, drijfrad, drijfwerk o.; *-klee* m. luzerne, Spaansche klaver v.; *-kloben* m. mv. (Uurw.) haken m. mv. van de kettingspil; *-kohl* m. roode kool v.; *-könig* m. tuinslak v.; *-krebs* m. kluizenaarskreeft m.; *-kreis* m. slakkelijn, spiraallijn v.; *-lehre* v. leer v. der schelpdieren, schelpleer v.; *-linie* v. spiraallijn v., krultrek m.; *-marmor* m. oostersch marmer o. met spiraallijnen, met versteende slakkenvormen; *-muschel* v. tweeschalige zeeschelp v.; *-nudeln* v. mv. spiraalvormige macaronis v. mv.; *-post* v. (Scherts.) langzame boodschap v., trage gang m.; *mit der — fahren,* langzaam rijden; *-rad* o. (Uurw.) drijfrad o., snek v.; *-raupe* v. slakvormige rups v.; *-rundung* v., Z. *-linie; -schale* v., Z. *-haus; -schlange* v. kokerworm, regenworm m.; *-schlich* m. traagste slakkengang m.; *-scheidewand* v. (Ontlk.) spiraalvormige scheiding v. in het slakkenhuis van het oor; *-schneidezeug* o. (Uurw.) werktuig o. om de omgangen van de snek te snijden; *-schritt* m. slakkenschrede v.; *-stängel* m. (Bouwk.) gegroefde met lofwerk versierde stijl m. aan het kapiteel, waaruit de wrongen eener zuil oprijzen; *-stiege* v., Z. *-treppe; -treppe* v. (Bouwk.) wenteltrap v., Engelsche trap v.; *-werk* o. schelpwerk o.; *-windung* v. spiraalvormige omgang m.; *-zapfen* m. (Uurw.) snektap m.; *-zug* m. (Bouwk.) krul v., schroefvormige streep v. om eene zuil, ramshoren m.

Schnee, (*-s*) m., z. m. sneeuw v.; (Kookk.) Z. *-ballen;* (fig.) *- der Haare,* grijze haren o. mv.; (Spr.) *er hat den - im Ofen getrocknet und für Salz verkauft,* hij is zonder reden beschuldigd, hij heeft volstrekt geen kwaad gedaan; *er will das Wasser aus dem - drücken, und den - behalten,* hij wil het onderste uit de kan hebben, is uiterst gierig.

Schnee-ammer, (*-n*) v. (Nat. hist.) sneeuwmusch of mosch v.; *-bahn* v. sneeuwbaan v., in de sneeuw gebaande weg m.; *-ball* m. sneeuwbal m.; it. Z. *-lawine;* (Pl.) Geldersche roos v., witte hazelaar m.; (Kookk.) schuim o., wit o. van eieren; *—baum, -ballen* m., Z. *-ball* (Pl.); *-baum* m. sneeuwboom m.; *-beere* v. (Pl.) roode verfplant uit Amerika, chiococa v.; *-berg* m., Z. *-gebirge;* (fig.) groote hoop m. sneeuw; *-birne* v. witte boterpeer v.; *-blume* v., *-blümchen* o. (Pl.) sneeuwbloem v., sneeuwklokje o.; 2. berganemoon v.; 3. Z. *-ball* (Pl.); 4. Z. *-glöckchen; -bruch* m. (Boschw.) breken o. der boomen of takken onder den last van de sneeuw die er op gevallen is; *-brüchig* bijv. nw. door den last van de sneeuw gebroken; *-dohle* v. gemeene kerkraai v.; *-enzian* m. (Pl.) sneeuwgentiaan v.; *-eule* v. witte uil m.; *-fall* m., Z. *-lawine; -fink* m. sneeuwvink m.; 2. Z. *Bergfink; -flechte* v. (Pl.) sneeuwkorstmos o.; *-flocke* v. sneeuwvlok v.; 2. Z. *-blume* (1); *—nbaum* m., Z. *-baum; -galle* v. sneeuwklokje o., sneeuwbloem v.; *-gans* v. sneeuwgans v.; 2. wilde gans v.; 3. Z. *Kropfgans; -garn* o. patrijzennet o.; *-gebirge* o. sneeuwgebergte o., met sneeuw bedekte berg m.; *-gefilde* o. sneeuwveld o., sneeuwvlakte v., met sneeuw overdekt veld o.; *-gestöber* o. jachtsneeuw, fijne sneeuw v.; *-gerölle, -gestürz, -gewälze* o., Z. *-lawine; -gewölk* o. sneeuwwolk v.; *-glöckchen* o. sneeuwklokje, lentebloempje o. dat reeds onder de sneeuw bloeit; 2. Z. *-blume* (1); *-grenze* v. sneeuwgrens v., Z. *-linie; -grube* v. sneeuwkuil m.; 2. met sneeuw gevulde kuil m.; *-hahnenfusz* m. sneeuwhanevoet m.; *-hase* m. veranderlijke haas m.; 2. Z. *-huhn; -haube* v., Z. *-garn; -haufen* m. sneeuwhoop, hoop m. sneeuw; *-huhn* o. witte patrijs m.

Schneeicht, bijv. nw. sneeuwachtig, naar sneeuw gelijkend, Z. *schneeweiss.*

Schneeig, bijv. nw. met sneeuw bedekt; *-es Wetter,* sneeuwachtig; *ihr Kleid ist -,* zoo wit als sneeuw.

Schnee-klumpen, (*-pens,* mv. *-pen*) m. sneeuwklomp m.; *-könig* m., Z. *Zaunkönig; -kuppe* v. met sneeuw bedekte bergtop m.; *-lawine, -lähne* v., Z. *Lawine; -lerche* v. sneeuwleeuwerik m.; *-licht* o. schijnsel o. van de sneeuw; *-linie* v. sneeuwlijn, grens v. van de altijddurende sneeuw; *-luft* v. sneeuwlucht, grauwe lucht, koude en vochtige lucht v.; *-mann* m. sneeuwman m., sneeuwpop v.; *-masse* v. sneeuwmassa v., hoop m. sneeuw; *-meise* v. (Nat. hist.) bergmees v.; *-merkur* m. (Nat. hist.) sneeuwhoen o.; *-milch* m. (Kookk.) geklutste room m.; *-monat* m. Januari m.; (Gesch. van F.) sneeuwmaand v., Nivose m. (van 21 December tot 19 Januari); *-pappel* v., Z. *Silberpappel; -pflug* m.

(Spoorw.) sneeuwploeg m., ijzer o. om de sneeuw van den weg te vegen; *-pilz* m. (Pl.) getakte bladzwam v.; *-regen* m. met sneeuw vermengde regen m.; *-riese* v., Z. *-gestürze*; *-rose* v. gele, Siberische roos, alpenroos v.; *-ruthen* o. schuins, met sterke vlokken sneeuwen o.; *-schaufel, -schippe* v. sneeuwschop v.; *-schmelze* v. smelten o. der sneeuw, ontdooien o.; *-schuh* m. sneeuwschoen m., sneeuwschaats v.; *-sperling* m., Z. *-ammer*; *-staub* m. fijne sneeuw, jachtsneeuw v.; *-steinbrech* m. (Pl.) sneeuwsteenbreke v.; *-sturm* m. sneeuwstorm m.; *-stufe* v., Z. *-linie*; *-sturz* m. sneeuwval m.; *-tropfen* m. mv. (verkl. *-tröpfchen* o.) Z. *-blume* (1); 2. Z. *-glöckchen*; *-veilchen* o., *-viole* v., Z. *-glöckchen*; *-vogel* m., Z. *-ammer*; 2. Z. *-huhn*; 3. Z. *Seidenschwanz*; *-wasser* o. sneeuwwater o.; *-wehe* v., Z. *-haufen*; *-weiss* bijv. nw. sneeuwwit, zoo wit als sneeuw: *—e Alpen*, grauwe Alpen; *sein —es Haar*, zijn sneeuwwit, grijs haar; *-wetter* o. sneeuwachtig we(d)er o.; *-wiesel* o. kleine witte wezel m.; *-wind* m. sneeuwwind, wind m. die de sneeuw aanvoert; *-wolke* v. sneeuwwolk v.; *-wurz* v. berenoor o., smeerwortel m.; *-zeit* v. sneeuwtijd m.; *-zug* m., Z. *-sturz*.

Schneide, (*-n*) v. (van een mes &), snede v., scherp gedeelte o., scherpe kant m.; (van een beitel), schuine kant m.; (van eene boor), ijzer o.; (Zeew.) schegge v.; (van eene degen), lemmet o.; (van den voorsteven van een schip), boeghouder m.; 2. (Landb.) vlasbraak, hennepbraak v.; (Jachtw.) vogelstrik m.; (Boschw.) Z. *Schneuze*.

Schneide-bank, (*-bänke*) v. snijbank, werkbank v.; 2. Z. *Stückeltafel*; *-block* m. blok o. om op te zagen, zaagblok o.; *-bohne* v. gewone snijboon v.; *-bohrer* m. steekboor v.; *-brett* o. snijplank v., hakbord o.; *-büchse* v. (Juw.) doos v. der diamantklovers; *-diamant* m. (Verv.) diamant m.; *-eisen* o. hakmes, schaafmes, trekmes, schroefmes o.; *-feile* v. snijvijl v.; *-holz* o. (Boschw.) hakhout, zaaghout o.; 2. licht wassend hout o.; *-instrument* o. snijwerktuig o.; *-klotz* m., Z. *-block*; *-klappe* v. (Slot.) dubbele staalplaat v. tot het afdraaien van schroeven.

Schneidel, (*-s*, mv. *Schneidel*) m. tweede rij v. in een houtstapel.

Schneide-lade, (*-n*) v. snijbank, hakselbank v.; *-leder* o. leder o. om in het klein te verkoopen.

Schneideln, (*schneidelte, geschneidelt*) bedr. ww. *Bäume -*, snoeien.

Schneide-lohn, (*-(e)s*) m., z. m. zaagloon, hakloon, maailoon o.; *-maschine* v. snijmachine, zaagmachine v.; *-messer* o. hakmes o.; (Kuip.) mes o. met twee handvatsels; (Loodg.) snijmes o.; (Letterg.) snoeimes o.; (Bouwk.) drevel, dissel m.; (Looi.) snijmes o.; it. Z. *Beschneidemesser*; (Pap.) lompensnijder m.; *-mühle* v. zaagmolen m.; *-muskel* m. (Ontlk.) snijspier v.

Schneiden, (*schnitt, geschnitten*) bedr. ww. onr. snijden, doorsnijden, hakken, zagen; *in Stücke -*, aan stukken snijden, in stukken verdeelen; *ein Butterbrot -*, maken; *auf das Kerbholz -*, insnijden; *das Getreide -*, maaien; *Holz -*, hakken; *Stroh &c. -*, hakken; *grünes Futter -*, afsnijden, (Landb.) *eine Furche -*, trekken, ploegen; *Federn -*, vermaken; *Leisten -*, snijden; *Steine -*, houwen; *Glas -*, snijden; *Kleider -*, snijden, knippen; *Sammet -*, knippen; *Riemen -*, snijden; (Mets.) *die Steine -*, Z. *behauen*; (Pruikm.) *die Haare -*, snijden, knippen; (Heelk.) *den Stein -*, van den steen snijden; *einen Bruch -*, snijden, opereeren; 2. *ein Pferd -*, snijden, lubben, ruinen; *einen Hund -*, snijden; *Bienenstöcke -*, den honi(n)g uitsnijden; (Grav.) graveeren, griften; (z. voorw.) *in Holz -*, beeldhouwen; *in Edelstein -*, graveeren; (Tuinb.); *Bäume, Reben -*, Z. *beschneiden*; *den Wein -*, versnijden, vermengen; (Bilj.) *einen Ball -*, snijden; (fig.) *Gesichter -*, scheeve, leelijke gezichten zetten, trekken; *Capriolen -*, luchtige sprongen doen; *Geld -*, of (z. voorw.) *-*, winnen, veel verdienen; II. o. ww. onr. snijden, zagen, scherp zijn; *dieses Messer schneidet gut*, snijdt goed, is scherp; *diese Säge schneidet gut*, zaagt goed, is scherp; (fig.) *das schneidet in den Beutel*, is zeer duur; *es schneidet mir im Leibe*, het snijdt mij door het lijf; (Gen.) *das -de Wasser*, mocielijke waterloozing, koude pis v.; *Wind der einem in's Gesicht schneidet*, snijdende wind, scherpe wind; (fig.) *das schneidet mir in's Herz*, dat gaat mij door het hart; *-d*, snijdend, scherp; (van de koude), scherp, gevoelig; (van pijn), snijdend, snijdingen veroorzakend; (van woorden), scherp, hard; III. ww. *sich -*, zich snijden; *sich in den Finger -*, zich in den vinger of in zijn vinger snijden; *sich gut - lassen*, zich goed, gemakkelijk laten snijden; 2. (gemeenz.) *sich -*, Z. (*sich*) *irren*; 3. Z. (*sich*) *durchschneiden*; IV. o. zelfst., Z. *Schnitt*; (in het lijf), snijding v.

Schneidepflug, (*-pflug(e)s*, mv. *-pflüge*) m. snijploeg m.

Schneider, (*-s*, mv. *Schneider*) m. snijder, kleermaker, steenhouwer, steensnijder, beeldhouwer, graveur m.; (van paarden) lubber m.; (Jachtw.) jager m. die mets geschoten heeft, die platzak thuis komt; (Sp.) ongelukkige speler m., die geen enkelen slag krijgt; *jem. zum - machen*, pic en kapot maken; (Volksk.) lafaard, lammeling, knoeier m.

Schneide-rad, (*-rad(e)s*, mv. *-räder*) o., Z. *-zeug*; *-rädlein* o. (Past.) snijradje, metalen rolletje om het deeg in reepen te snijden.

Schneider-arbeit, (*-en*) v. kleermakerswerk o.; *-bursche* m. kleermakersjongen m.; 2. Z. *-gesell*.

Schneiderei, v. kleermaken, beroep o. van kleermaker.

Schneider-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. witvisch m., blei, bliek v.; *-gesell* m. kleermakersknecht m.; *-haft* bijv. nw. laf, lamzalig, knoeierig; *-handwerk* o. kleermaken, kleermakersberoep o.; *-herberge* v. kleermakersherberg v.

Schneiderin, (*-nen*) v. snijster, naaister, kleermaakster v.; it. Z. *Schneidersfrau*.

Schneider-lohn, (*-(e)s*) m., z. m. kleermakersloon o.; *-muskel* m. (Ontlk.) snijdersspier, windelspier v.; *-meister* m. kleermakersbaas m.; *-metze* v. schoenlapper m. (een vlinder).

Schneidern, (*schneiderte, geschneidert*) o. ww., m. *h.* kleermaker zijn, kleederen maken.

Schneider-nadel, (*-n*) v. kleermakersnaald v.; *-rechnung* v. kleermakersrekening v.; *-schere* v. kleermakersschaar v.; *-seele* v. zwakkelijk persoon, lafaard m.

Schneidersfrau, (*-en*) v. kleermakersvrouw v.

Schneider-tisch, (*-es*, mv. *-e*) m. kleermakerstafel v.; *-vogel* m. kleermaker m. (een vogel); *-werkstatt* v. kleermakerswerkplaats v.; *-zunft* v. kleermakersgilde o.

Schneide-säule, (*-n*) v. stelmakersraam o. voor het bewerken der assen; *-scheibe* v. (Uurw.) stalen schijf v. tot het uitsnijden der tanden van een rad; *-stein* m. steen m. die gekloofd, gehouwen kan worden, zandsteen, steendrukkerssteen, arduinsteen m.; *-stichel* m. graveerstift v.; *-werk, -zeug* o. snijwerktuig, snijgereedschap o.; *-wasser* o. schegge v.; *-zahn* m. snijtand m.; *-zeug* o. snijgereedschap o., snijwerktuig o.; 2. snijijzer o.; (Juw.) slijpsteen m.; (Pap.) Z. *-messer*; *-zeiger* m. kleine diamanten stift v. tot overteekenen op de steenen; *-zirkel* m. snijpasser m.

Schneidig, bijv. nw. (w. i. gebr.) scherp, eene snede hebbend; (Bergw.) gemakkelijk te snijden, te klooven, te splijten, week.

Schneien, (*schneite, geschneit*) o. ww. onp., m. *h.* sneeuwen; *es schneit*, het sneeuwt, er valt sneeuw; 2. bedr. ww. *es schneit Blumen*, het regent bloemen.

Schneise, Schneisze, (*-n*) v. (Jachtw.) vogelstrik m. met op den grond gestrooid voedsel; (Boschw.) Z. *Schneuse*.

Schneisenbeere, (*-n*) v. vogelbes v.

Schneiteln, (*schneitelte, geschneitelt*) bedr. ww., Z. *schneideln*.

Schnell, (*-er, -st*) bijv. en b. snel, vlug, gauw, haastig, spoedig, ijlings, met spoed; *-gehen*, gauw, vlug; *-e Abreise, Antwort*, spoedig; *mit -en Schritten*, haastig; 2. plotseling, eensklaps; *-er Tod*, plotseling; *- mit dem Munde sein*, vlug, gauw spreken, spoedig antwoorden; 3. steil, scheef, gedraaid, glijdend.

Schnell-bank, (*-bänke*) v. werptuig o., steenslinger m., catapult v.; *-bleiche* v. wasschen o. met bleekwater; *-bock* m. bok m.; *-bote* m. snelbode, koerier m.; *-beschwingt* bijv. nw. snelvliegend, wegijlend, als met vleugelen voorzien; *-blick* m. blik m. die in een oogwenk alles overziet; *-brunnen* m. pomp v.

Schnelle, (*-n*) v., Z. *Schnelligkeit.*

Schnellen, (*schnellte, geschnellt*) o. ww., m. *h.* en *s.* eensklaps vertrekken, plotseling heengaan, wegspringen, wegvliegen; *eine Feder - lassen.* laten springen; *diese Feder schnellt nicht genug,* springt, veert niet genoeg; *eine Wage - lassen,* opwippen; 2. m. *h. mit den Fingern -,* knippen; *jemn. an die Nase -,* een knip voor den neus geven; II. bedr. ww. werpen, slingeren; *einen Pfeil -,* afschieten; 2. *jem. -,* een knip voor den neus geven; (Jachtw.) *den Leithund -,* een slag geven; 3. *einen Fuchs -,* (fig.) *jem. -,* Z. *prellen.*

Schneller, (*-s,* mv. *Schneller*) m. knip m. voor den neus; (Jachtw.) vogelknip m.; (Geweerm.) trekker, haan m.; (Pl.) Z. *Milchblume;* (Nat. hist.) Z. *Schnellkäfer;* 3. Z. *Strähne;* 4. Z. *Schnellkäulchen.*

Schnell-fahrer, (*-fahrers,* mv. *-fahrer*) m. snelwagen m.; (Zeew.) snelzeilend schip o.; *-falle* v. val v., knip, strik m.; *-feuer* o. (Art.) snelvuur o.; *-fingerig* bijv. nw. vlug met de vingers, goed goochelend; *-fingerigkeit* v. vlugheid v. van de vingers; *-füszig* bijv. nw. snelvoetig, vlug ter been; *-füszigkeit* v. snelvoetigheid, vlugheid v. ter been; *-galgen* m. wipgalg v.; *-genusz* m. vluchtig genot o., snel voorbijgaande vreugde v.; *-gesang* m. vlug gezang, allegro o.; *-glaube* m. lichtgeloovigheid v.; *-gläubig* bijv. nw. lichtgeloovig; *-gläubigkeit* v., Z. *-glaube; -harz* o., Z. *Federharz.*

Schnellheit, Schnelligkeit, (*-en*) v. snelheid, vlugheid, gauwigheid v, haast, spoed m.

Schnell-käfer, (*-käfers,* mv. *-käfer*) m. horenkever m.; *-käulchen* o. knikker m.; — *spielen,* knikkeren; *-kraft* v. veerkracht, elasticiteit v.; *-kräftig* bijv. nw. veerkrachtig, elastiek; *-kugel* v. *-kügelchen* o., Z. *-käulchen; -kutsche* v. snelwagen, postwagen m., diligence v.; *-läufer* m. hardlooper m.; *-loth* o. licht vloeibaar wordend soldeersel o.; *-post* v. snelpost v., Z. *-kutsche; -presse* v. snelpers v.; *—ndruck* m. snelpersdruk m.; *-schiff* o., *-segler* m. snelzeilend schip o., snelzeiler m.; *-schleife* v. (Jachtw.) Z. *-falle; -schreibekunst* v. kunst v. van snel te schrijven, stenographie v.; *-schreiber* m. snelschrijver, stenograaf m.; *-schritt* m. gezwinde pas, stormpas m.; *-segelnd* bijv. nw. snelzeilend; *-segler* m., Z. *-schiff; -spiel* o. (Muz.) vlug gespeeld stuk, allegro o.; 2. wipspel o.; *-wage* v. unster v., weeghaak m.; *-wagen* m., Z. *-kutsche; -walzer* m. vlugge wals v.; *-werk* o. werptuig o., slinger m.; *-wolf* m. jakhals m.; *-wüchsig* bijv. nw. spoedig groeiend; *-zange* v. horlogemakerstangetje o.; *-zinn* o., Z. *-loth; -zug* m., Z. *Eilmarsch;* (Spoorw.) sneltrein m.; *-zünder* m. vuurmaker m., lucifer v.; *-züngig* bijv. nw. rad met den mond, vlug in het spreken; *-züngigkeit* v. radheid v. van tong.

Schnepfchen, (verkl.) o. snipje o., jonge snip v.

Schnepfe, (*-n*) v. snip v.; *junge -,* Z. *Schnepfchen.*

Schnepfen-braten, (*-bratens,* mv. *-braten*) m. gebraden snip v.; *-dreck* m. met eieren en meel gebraden snippeningewand o.; *-fang* m., Z. *-jagd; -fisch* m. (Nat. hist.) zeesnip, watersnip v.; 2. zeesnoek m., vlouw v.; *-fliege* v. dansvlieg, dansmug v.; *-garn* o. snippennet o.; *-gasse* v. (Jachtw.) weg m. in het bosch voor de snippen, *-jagd* v. snippenjacht, snippenvangst v.; *-kopf* m. snippekop m.; (fig.) Z. *Dummkopf;* (Nat. hist.) herculesknots v. (een schelpdier); *-schnabel* m. snippesnavel m.; (Nat. hist.) Z. *-kopf; -stosz* m. snippenvangst v. met eene vlouw; *-strich* m., Z. *-zug; -zeit* v. (Jachtw.) snippentijd, tijd m. voor de snippenjacht; *-zug* m. trekken o. der snippen, voorbijvliegen o. van snippen; 2. jacht v. op snippen.

Schnepfhuhn, (*-huhn(e)s,* mv. *-hühner*) o. houtsnip, boschsnip v.

Schneppe, (*-n*) v. (aan het hoofdtooisel), puntje, tipje o., slip, neb v. (Pott.) tuit m. van eene kruik &; (Nat. hist.) horenvormige kuif v. van sommig vogels.

Schnepper, (*-s,* mv. *Schnepper*) m., Z. *Schnäpper.*

Schnepp-haube, (*-n*) v. muts v. met eene punt op het voorhoofd, puntmuts; *-kanne* v., *-krug* m. kan, kruik v. met eene tuit; *-mütze* v., Z. *-haube.*

Schnerf, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. wachtelkoning m.

Schnerkel, (*-s,* mv. *Schnerkel*) m., Z. *Schnörkel.*

Schnerre, (*-n*) v., **Schnerz,** (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Schnarrdrossel.*

Schnese, v., z. m. bij het vogelvangen op den grond geworpen vogelvoeder o.

Schneuse, (*-n*) v. (Boschw.) smalle weg m.; *eine - bauen,* een smallen weg in het bosch maken; 2. (Vog.) Z. *Dohne, Sprenkel.*

Schneuze, (*-n*) v. (kaarsen)snuiter m.

Schneuzen, (*schneuzte, geschneuzt*) o. ww., Z. *schnäuzen.*

Schnicken, (*schnickte, geschnickt*) bedr. en o. ww. trekken, Z. *zucken.*

Schnick-schnack, (*-(e)s*) m., z. m. (gemeenz.) gewauwel, gesnap o., brabbeltaal v., koeterwaalsch, gekheid, malligheid v.

Schnieben, (*schniebte, geschniebt*) o. ww., Z. *schnauben.*

Schniede, (*-n*) v. (Prov.) sneedje o., Z. *Schnittchen.*

Schniedel, (*-s,* mv. *Schniedel*) m. tweede laag v. hout in eene houtskolenmijt.

Schniegeln, (*schniegelte, geschniegelt*) bedr. ww. (gemeenz., i. k. bet.) opsmukken, opschikken; *geputzt und geschniegelt* of *geschniegelt und gebiegelt,* alles in de uiterste puntjes.

Schniepel, (*-s,* mv. *Schniepel*) m. (Student.) rok m.; it. iem. met een rok, saletjonker m.

Schniepeln, (*schniepelte, geschniepelt*) bedr. en wed. ww. (Student.) een rok aandoen of dragen; it. zich als een saletjonker aanstellen.

Schniffeln, (*schniffelte, geschniffelt*) o. ww., Z. *schnüffeln.*

Schnigel, (*-s,* mv. *Schnigel*) m., Z. *Dompfaff.*

Schnigg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., **Schnigge,** (*-n*) v. oesterschuit v.

Schnipfeln, (*schnipfelte, geschnipfelt*) bedr. ww. snipperen, versnipperen, in stukjes snijden of scheuren.

Schnipp, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., **Schnippchen,** (verkl.) o. knip m. met den vinger, *ein -schlagen,* met de vingers knippen; 2. *jemn. ein - schlagen,* den spot drijven met; *ein - Tabak,* een snuifje o.

Schnippel, Schnipfel, (*-s*) o. z. m. afsnijdsel o., snipper v.

Schnippeln, (*schnippelte, geschnippelt*) o. ww., m. *h.*, Z. *schnipfeln;* 2. *ein Holz -, an einem Holze -,* snijden, kerven.

Schnippen, (*schnippte, geschnippt*) o. ww., m. *h.* met de vingers knippen; 2. Z. *schnippeln;* 3. *fortschnellen;* 4. (van lijsters), zingen; 5. *die Feldhühner - mit dem Schwanze,* bewegen, opwippen; II. bedr. ww. met de vingers wegschieten.

Schnipperling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Schnippel;* it. knipsel o., afval m. bij het snijden of knippen.

Schnippisch, bijv. en b. spotachtig, vinnig, snibbig, bits, kort van stof; *-e Antwort,* bits; *-es Mädchen,* snibbig.

Schnipps, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Schnippchen;* 2. Z. *Schnippel;* (gemeenz.) kereltje, ventje o.

Schnirkel, (*-s,* mv. *Schnirkel*) m., Z. *Schnörkel; -nadel* v. zuigeling m. (een schelpdier); *-schnecke* v. slak v. met ronden bek; 2. Z. *Tute(n)schnecke.*

Schnirrbraten, (*-bratens,* mv. *-braten*) m. te spoedig en te hard gebraden stuk vleesch o.

Schnirrig, bijv. nw. te droog en te hard gebraden, verbrand.

Schnirring, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. zeezwaluw v.

Schnitt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. snede, insnijding, inkeping, kerf v.; (van het haar), snijden o.; (van eene pen), snede v.; *am -e sterben,* aan de gevolgen van het snijden o., van eene operatie v. sterven; *Kleider nach dem neuesten -e,* naar de mode; (van een boek), snede v.; *einen - in etw. thun,* snijden in; (Grav.) *der - und der Nachschnitt,* graveeren en nasnijden; (fig.) voordeel o., winst, winstgevende onderneming, beursspeculatie v.; *einen -, seinen - bei etw. machen,* winnen bij, voordeel behalen; it. Z. *Prahlerei;* 2. snede, wond, spleet, kerf, keep v.; (Wap.) verdeeling v. van het veld, Z. *Wellenschnitt; einen - im Gesicht, am Finger haben,* snede; *einen - in das Fleisch, in einen Baum machen,* insnijding v.; (Tuinb.) *in den - pfropfen,* in eene spleet enten; 3. snede v., stuk, schijfje, mootje o.; *ein - Brod,* snede; (van visch), moot

v., mootje o.; (van wijn), een half glas, halfje o.; (Naai.) patroon o.; (Glazenm.) snede v., scherpe kant m. van den diamant; (Drukk.) houtsnede v.; (Meetk.) - *eines Kegels*, kegelsnede v.; (Spr.) *es ist gut den - an fremden Tuche lernen*, aan eens anders baard kan men licht scheren leeren; *seinen - machen*, zijn slag slaan.

Schnittbank, (*-bänke*) v. snijbank, kerfbank v.

Schnittchen, Schnittlein, (verkl.) o. sneedje, mootje, schijfje o.

Schnittcher, (*-s*, mv. *Schnittcher*) m., *Z. Tischler.*

Schnitte, (*-n*) v. snede, schijf, moot v.

Schnitter, (*-s*, mv. *Schnitter*) m., **-in,** (*-nen*) v. maaier m., maaister v.; 2. zager m.; *-blume* v. lavendel v. met vierhoekige bladeren, stœchaskruid o.; *-lohn* m. maaiersloon o.; *-urtheil* m. beide partijen gelijkelijk bevoordeelend of bestraffend vonnis o.

Schnittig, bijv. nw. vol sneden, spleten, kepen.

Schnitt-kohl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. spruitkool v.; *-lauch* m. bieslook, snijlook o.

Schnittling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., *Z. Schnittholz;* (Tuinb.) stek v., afleger m., poot v., loot v.; it. *Z. Schnittlauch;* (Landb.) jong gesneden os m.; (Heelk.) door de keizersnede geboren kind o.

Schnitt-linie, (*-n*) v. (Meetk.) snijlijn v., secans v.; *-messer* o. mes o. om te snijden, snoeimes, snijmes o.; (Heelk.) insnijdingsmes o.; *-riss* m. (Bouwk.) teekening v. voor het behouwen van steenen; *-salat* m. veldsalade v., *Z. Stecksalat; -schein* m. coupon m.; *-waare* v., *Z. Ellenwaare; -weise* bijw. bij sneden; *-vergoldung* v. (Boekb.) goudsnede v.; *-wunde* v. gesneden wond, snede v.; *-zwiebeln* v. mv. (Tuinb.) gesneden uien v. mv.; 2. *Z. Schnittlauch.*

Schnitz, (*-es*, mv. *-e*) snede, schijf, dunne snede, dunne moot v., vierde o. van een appel. *Z. Schnitt.*

Schnitzchen, Schnitzlein, (verkl.) o. sneedje, mootje, schijfje o.

Schnitz-arbeit, (*-en*) v., *Z. Schnitzwerk; -bank* v. snijbank v.; *-brett* o. snijplank, tafel v. voor het maken van snijwerk.

Schnitzel, (*-s*, mv. *Schnitzel*) o., *Z. Schnitzchen;* it. snipper v., snoeisel, afsnijdsel o.

Schnitzelei, (*-en*) v. snijden, insnijden; 2. snijwerk, beeldhouwwerk o.

Schnitzeln, (*schnitzelte, geschnitzelt*) bedr. ww. *Aepfel, Stöcke* -, in stukjes snijden, zoo dat zij door de schil nog aan elk. gehouden worden; *eine Silhouette* -, uitsnijden; *etw. ganz klein* -, snijden, versnipperen; *eine Statuette* -, snijden, beeldhouwen.

Schnitzen, (*schnitzte, geschnitzt*) bedr. ww. snijden, uitsnijden, vormen, beeldhouwen; *zierlich aus Holz* -, beeldhouwen; *eine Statue* -, houwen, maken.

Schnitzer, (*-s*, mv. *Schnitzer*) m. beeldhouwer, houtsnijder m.; 2. beeldhouwersbeitel m., snijmes, drijlijzertje o.; 3. fout, taalfout v.; *einen - wider die Sprachlehre machen, Z. schnitzern.*

Schnitzerei, (*-en*) v., *Z. Schnitzeler;* 2. taalfouten maken o.

Schnitzern, (*schnitzerte, geschnitzert*) o. ww., m. *h.* (Spraak.) taalfouten maken.

Schnitz-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. belasting v., accijns m.; *-kunst* v. beeldhouwkunst, snijkunst, houtsnijkunst v.

Schnitzler, (*-s*, mv. *Schnitzler*) m. beeldhouwer m.

Schnitz-messer, (*-sers*, mv. *-ser*) o. snijmes o. beeldhouwers-beitel m., mes o. om snijwerk te maken; *-schere* v. schaar v.; *-tisch* m., *Z. -bank; -werk* o. snijwerk, beeldhouwwerk o.; *-zeug* o. beeldhouwersgereedschap o.; 2. *Z. Schneidezeug.*

Schnob(b)ern, (*schnob(b)erte, geschnob(b)ert*) o. ww. snuffelen, beruiken.

Schnoben, (*-schnobte, geschnobt*) o. ww., *Z. schnauben.*

Schnöde, (*-r, -st*) bijv. en b. verachtelijk, slecht, schandelijk; *-r Gewinn,* schandelijk; 2. hoonend, beleedigend, bespottend, versmadend, snood; *jemn. - begegnen,* schandelijk, met minachting.

Schnödel, (*-s*) m., z. m. snot o., *Z. Rotz.*

Schnödesenf, (*-(e)s*) m., z. m., *Z. Hederich;* 2. *Z. Winterkresse.*

Schnödigkeit, v., z. m. schandelijkheid, slechtheid v.; 2. verachting, versmading, geringschatting, beleediging, beleedigende bespotting, laagheid v.

Schnolle, (*-n*) v. vernis o. voor tabakspijpen.

Schnopen, (*schnopte, geschnopt*) o. ww., *Z. schnauben.*

Schnopfweife, (*-n*) v. garenhaspel m. die door een snap de hoeveelheid garen aanwijst.

Schnop(p)ern, (*schnop(p)erte, geschnop(p)ert*) o. ww. snuffelen, ruiken.

Schnörkel, (*-s*, mv. *Schnörkel*) m. (Schoonschr.) krul, krulling, omslingering, versiering v., pennetrek m.; (Bouwk.) wrong, krul, rolneut v.; *laubichter* -, versierde krul; *kleiner* -, schroellijn, slakkelijn, spiraal v. om eene zuil; (Tuinb.) spiraalvormig sieraad o.; *an dieser Bildhauerei sind zu viele* -, krullen v. mv., lofwerk o.; (Volkst.) kortswijl, boert, scherts v.

Schnörkelbeet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. in allerlei bochten loopend bloembed o

Schnörkelhaft, bijv. nw. overladen met lofwerk, vol krullen.

Schnörkelmodell, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Slot.) booze rot v.

Schnörkeln, (*schnörkelte, geschnörkelt*) o. ww., m. *h.* allerlei krullen maken; (Bouwk.) allerlei krullen aanbrengen. *Z. Schnörkel;* it. met sieraden of lofwerk overladen.

Schnörkel-perpendikel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. (Bouwk.) loodlijn v. die door het midden van het slakkenoog van het kapiteel gaat; *-zeug* m. (penne)trek m. met krullen, krul v.

Schnorkulant, (*-en*, mv. *-en*) m. vriend m. van grappen, grappenmaker m.

Schnorre, v., Schnorren, o. ww., *Z. Schnurre, schnurren.*

Schnorzig, bijv. nw. (Prov.) *Z. misslaunisch.*

Schnuffeln, schnüffeln, (*schnuffelte, geschnuffelt* en *schnüffelte, geschnüffelt*) o. ww., m. *h.* snuiven; it. snuffelen, door den neus praten; 2. snuffelen, overal den neus insteken; (Volkst.) ruiken, bespieden.

Schnüffler, (*-s*, mv. *Schnüffler*) m., **-in,** (*-nen*) v. snuffelaar, spion m., snuffelaarster v.

Schnuller, (*-s*, mv. *Schnuller*) m. dotje o., *Z. Lutschbeutel.*

Schnupfen, (*schnupfte, geschnupft*) o. ww., m. *h.* snuiven, door den neus ademhalen; 2. bedr. en o. ww. (gewoonl.) snuiven, een snuifje nemen, opsnuiven; *Wasser in die Nase* -, opsnuiven; *aus einer Dose* -, snuiven; II. o. zelfst. snuiven o.; 2. gebruik maken o. van snuif; *sich das - angewöhnen,* het snuiven aanwennen.

Schnupfen-artig, bijv. nw. verkoudheidachtig; *-fieber* o. uit verkoudheid ontstaande koorts v.

Schnupfer, (*-s*, mv. *Schnupfer*) m., **-in,** (*-nen*) v. snuiver m., snuifster v., snuifneus m. en v.

Schnupficht, bijv. en b. (van personen), verkouden; (van het weder), verkoudheid veroorzakend; 2. *Z. schnupfenartig.*

Schnupfig, bijv. nw. aan verkoudheid lijdend, verkouden.

Schnupf-pulver, (*-vers*, mv. *-ver*) o. niespoeder o.; *-tabak* m. snuiftabak, snuif v.; *—büchse, —sdose* v. snuifdoos v.; *-tuch* o. zakdoek.

Schnupp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dolle slag m., gedempt geluid o.

Schnuppe, (*-n*) v. kaarsesnuitsel o., dief m. aan de kaars; (Sterrenk.) verschietende ster v.

Schnuppen, (*schnuppte, geschnuppt*) o. ww. snuiven, *Z. schnupfen;* 2. bedr. ww. *das Licht* -, snuiten.

Schnuppern, (*schnupperte, geschnuppert*) o. ww. snuffelen, speuren, zoeken.

Schnur, (*-en*) v. (veroud.) schoondochter v., *Z. Schwiegertochter.*

Schnur, (*Schnure*) v. koord, snoer o., lis v.; it. *Z. Schnürchen; seidene* -,

zijden koord; (aan een draaierswiel), koord, touw o. zonder eind; - *zum Messen*, meetlijn v.;(Boekb.)garen o.;(Drukk.) drooglijn, drooglat v.; *die Schnüre an einem Brutel*, koorden; *Hanf zu einer - zusammendrehen*, touw spinnen; *eine - um dem Hut machen, damit er enger werde*, een hoed omsnoeren, ombinden. (Timm., Mets.) richtsnoer o.; *nach der - ziehen, setzen*, afmeten, richten naar de loodlijn; (Tuinb.) *nach der - gesetzt*, (van boomen), op eene rij geplaatst; 3. - *Perlen*, snoer o.; (fig.) *über die - hauen*, de maat te buiten gaan, uitspatten; *etw. an der -, am Schnürchen haben*, iets naar willekeur behandelen, naar zijn eigen zin. it. van buiten kennen, zeer handig zijn in; *er hat recht nach der -, es geht bei ihm alles nach der -*, hij leeft zeer geregeld; *von der - zehren*, van den hoogen boom leven, van zijn kapitaal teren.

Schnür-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. veter, nestel m., rijgsnoer o.; *-brust* v. korset, keurlijf o.; *-brüstchen* o. korsetje, keurslijfje o.; *-band* v. eene slak.

Schnürchen, Schnürlein, (verkl.) o. snoertje, koordje, lijntje o., Z. *Schnur*.

Schnüreisen, (*-eisens*, mv. *eisen*) o. (Perk.) ijzeren raam o. tot het opspannen der huiden.

Schnuren, (*schnurte, geschnurt*) o. ww. in eene rechte lijn, in een recht spoor loopen.

Schnuren, (*-s*, mv. *Schnuren*) o. (Jachtw.) de stappen recht achter elk zetten.

Schnüren, (*schnürte, geschnürt*) bedr. ww. *einen Ballen -*, met een koord binden; *eine Schnürbrust -*, vastsnoeren, toerijgen; *etw. - fest*, vastsnoeren, vastbinden; *seinen Bündel -*, zijn goed pakken; (Boekb.) *ein Buch -*, op touwtjes binden, kordeeren; (Veea.) *einem männlichen Thiere die Hoden -*, afbinden, opbinden; 2. met koord, met passementwerk, lissen beleggen, bezetten; (Timm.) Z. *abschnüren*; 3. overvragen, afzetten. Z. *prellen*; II. o. ww., m. *h.* touw slaan, kabels maken; (Bergw.) *mit einander -*, aan elk. grenzen, liggen; III. wed. ww. *sich -*, zich rijgen, een korset aandoen.

Schnürer, (*-s*, mv. *Schnürer*) m. (Ontlk.) samentrekkende spier v. van het slokdarmshoofd.

Schnur-feuer, (*-feuers*, mv. *-feuer*) o. vuurwerk o. dat langs een koord loopt, vuurpijl m.; *-folge* v. rechte richting, rechte lijn v.; *-förmig* bijv.nw. in den vorm van een snoer of koord; *-gerade, -gleich* bijv. en b. lijnrecht, loodrecht, gelijk; *das geht dem Befehle — entgegen*, dat strijdt lijnrecht tegen het bevel.

Schnur-haken, (*-hakens*, mv. *-häken*) m. vischhoek m.

Schnür-holz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. (Pass.) koordhout o., klos m.; *-kasten* m. een enkele edelsteen m. als slot in een halsketting gewerkt; *-latz* m. stuk o. koord; *-leib* m. rijglijf o., Z. *-brust*; *-litze* v. lis v., koord o., veter m.; *-loch* o. nestelgat, vetergat o.

Schnur-macher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. lintwever, passementwerker m.; *-mühle* v. weefstoel m. tot het vervaardigen van koord.

Schnür-nachbar, (*-n*, mv. *-n*) m.(Bergw.) naaste buurman m.; *-nadel* v. rijgnaald v.; *-nestel, -riemen* m., Z. *-band*.

Schnurperle, (*-n*) v. doorboorde parel v. om aan te rijgen.

Schnurrant, (*-en*, mv. *-en*) m. straatmuziekant, reizende muziekant m.

Schnurr-bart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. knevel,knevelbaard,snorbaard o.; *-bärtig* bijv. nw. een knevel of snorbaard dragende of hebbende; *-borste* v., Z. *-haar*.

Schnurre, (*-n*) v., Z. *Schnarre*; 2. (Volksk.) Z. *Schnauze*;(fig.,gemeenz.) Z. *Schwank*.

Schnurrecht, bijv. nw. Z. *schnurgerade*.

Schnurren, (*schnurrte, geschnurrt*) o. ww., m. *h.* (van kevers), gonzen,snorren, brommen; 2. (van katten), spinnen Jachtw.) (van zeugen), tochtig zijn, naar den beer verlangen; (van een rad), snorren; 3. brommen, knorren. Z. *anschnurren*; 4. (van huiden), taai en hard worden; II. bedr. ww., Z. *betteln, einbetteln*.

Schnurrenfüszler, m. mv. (Nat. hist.) stekelvoeters m. mv.

Schnurrer, (*-s*, mv. *Schnurrer*) m., Z. *Bettler, Betteljude*.

Schnurrhaar, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. alleenstaand haar o. in de neusgaten van een mensch.

Schnurrichtung, (*-en*) v. loodrechte richting v.

Schnurrig, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *possierlich*.

Schnurr-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m., Z. *Mistkafer*; *-pfeiferei* v. speelgoed o., benzeling, kleinigheid,gekheid, dwaasheid, snorrepijperij v., Z. *Schnacke*.

Schnür-schuh, (*-schuh(e)s*, mv. *-schühe*), **-stiefel,** (*-s*, mv. *-n*) m. rijgschoen m., rijglaars v.; *-schnur* v. rijgveter m.; *-senkel* m. nestelbeslag o.;—*stift* m. malie v.; *-stein* m. grenssteen m.; *-stift* m., Z. *-senkel*; *-stock* m. (Wev.) insstok m. aan het getouw der tapijtwevers.

Schnurstracks, bijw. lijnrecht, regelrecht, rechttoe, rechtstreeks, onmiddellijk, dadelijk; - *auf etw. zugehen*, regelrecht afgaan op; *in den Meinungen einander - entgegen sein*, lijnrecht, geheel en al, in alle opzichten verschillen.

Schnür-strumpf, (*-strumpf(e)s*, mv. *-strümpfe*) m. (Heelk.) rijgkous v.; *-zug* m. ketting m., schering v.

Schob, (*-(e)s*, mv.-*e*) of **Schobe,** (*-n*, mv. *n*) m. *ein - Stroh*, bos, bundel m., Z. *Schaub, Schaubenbund*.

Schobbel, (*-s*, mv. *Schobbel*) m. aan de kust aangespoelde mosselen v. mv., steenen m. mv. &.

Schober, (*-s*, mv. *Schober*) m. van hout), hoop m.; - *Heu*, opper, hoop m., mijt v.; (van koren), schoof v.;2.(Landh.) 60 bos stroo.

Schöberchen, Schöberlein, (verkl.) o. hoopje, bosje, schoofje o., Z. *Schober*.

Schober-fleck, (*-ens*, mv. *-en*) m., **-flatsche,** (*-n*) v. plek, plaats v. waarop hooi geopperd ligt.

Schobern, (*schoberte, geschobert*) bedr. ww. op hoopen zetten,in schooven zetten, opperen, aan oppers zetten.

Schock, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hoop m., menigte, hoeveelheid v.; (van ooft), zestigtal, schok o.; *nach -en*, Z. *schockweise*; *halbes -*, dertigtal o.; *alter -*, twintigtal o.; *leichter -*, veertigtal o.; 2. grondbelasting v., grondlasten m. mv.

Schock-anschlag, (*-schlag(e)s*, mv. *-schläge*) m. schatting v. der gronden voor de belasting, aanslag m. in de grondbelasting; *-bahn* v. kegelbaan v.; *-brunnen* m. pomp v.

Schockeln, (*schockelte, geschockelt*) o. ww. schommelen, zacht heen en weer schokken, langzaam rijden, voortsukkelen.

Schocken, (*schockte, geschockt*) bedr. ww. in schokken, bij zestigtallen verdeelen; 2. schokken, doen schudden, stooten; II. o. ww., m. *h.* (van koren), veel stroo opleveren; (Zeew.) (van schepen), beginnen vlot te geraken.

Schocken, (*-s*) o., z. m. kegelen, werpen o. uit de hand.

Schock-frei, bijv. nw. vrij van grondlasten; *-holz* o. bij schokken verkocht talhout, klein hout o.; *-seil* o. schommel m.; it. trektouw o. van den schommel; *-weise* bijw. bij schokken, bij zestigtallen.

Schoder, (*-s*) m., z. m. Z. *Schutt*.

Schofel, schofelig, (*-er, -st*) bijv. nw. (Volksk.) sjofel, armzalig, armoedig, ellendig.

Schofel, (*-s*, mv. *Schofel*) m. uitschot, uitvaagsel o.; (gemeenz.)gemeene vent m.

Schofel-torf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. loodrecht met de schop gestoken turf v.; *-waare* v., *-zeug* o. (Volksk.) slecht goed o., slechte waar v., uitschot o.

Schöffe, (*-n*, mv. *-n*) m. schepen, wethouder m.

Schöffen-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. ambt o., waardigheid v. van schepen of wethouder, wethouderschap o.; *-bank* v. bank v. der schepenen of wethouders; 2. Z. *-gericht*.

Schöffenbar, bijv. nw. den rang van schepen of wethouder hebbende, tot dien rang behoorende.

Schöffen-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. register, protocol o. van de rechtbank der schepenen; *-gericht* o. rechtbank v. van schepenen, schepenstoel m.; 2. juridische faculteit v. tot eene rechtbank geconstitueerd; *-meister* m. president m. van den schepenstoel.

Schokolade, &, Z. *Chocolade*.

Scholar, (*-en*, mv.-*en*) m.leerling,

scholier m.; it. kweekeling, student m.

Scholarch, (*-en*, mv. *-en*) m schoolopziener m., lid o. van den raad van toezicht over eene school.

Scholarchat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ambt o., plaats, betrekking v. van schoolopziener; it. woning v. van den schoolopziener; 2. schoolcommissie v.

Scholast, (*-en*, mv. *-en*) m. *ein fahrender -*, een rijzende student m.

Scholaster, (*-s*, mv. *Scholaster*) geestelijke m. die met het onderwijs belast is.

Scholastik, v., z. m. middeleeuwsche wijsbegeerte, scholastiek v.

Scholastisch, bijv. en b. tot de middeleeuwsche wijsbegeerte behoorende. scholastiek.

Scholastiker, (*-s*, mv. *Scholastiker*) m. middeleeuwsche filosoof m.,scholasticus m.;(gemeenz.) schoolmeester m.; it. verwaande gek, waanwijze, pedant m.

Scholiast, (*-en*, mv. *-en*) m. verklaarder m. van het werk van een Grieksch of Latijnsch schrijver, scholiast m.

Scholie, (*-n*) v. korte aanmerking, aanteekening, kantteekening v. der oude grammatici op een schrijver.

Scholion, (*-s*, mv. *Scholien*) o. (Wisk.) aanmerking en gevolgtrekking v. aan eene voorafgaande stelling ontleend.

Scholken, (*scholkte, gescholkt*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) (van de zee), tegen de wanden van het schip slaan.

Scholle, (*-n*) v. aardkluit v.; (van ijs), schots, schol v.; *grosze -*, ijsberg m.; 2. (Nat. hist.) platvisch m. en v.; it. schol, tong v.

Schollen, (*schollte, geschollt*) o.ww. (van mollen),aarde opwerpen; 2. (Prov.) wateren, Z. *harnen*.

Schollen-hüpfer, (*-hüpfers*, mv. *-hüpfer*) m. (Nat hist.) witstaartje o.: *-kehrend* bijv. mv. aardkluiten omkeerend.

Schollern, (*schollerte, geschollert*) o. ww., Z. *kollern*.

Schollicht, bijv. en b. op eene aardkluit gelijkende.

Schollig, bijv. en b. vol aardkluiten, met aardkluiten bedekt.

Schöll-kraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., **-wurz,** (*-würze*) v., Z. *Schellkraut*.

Schölung, (*-en*) v. (Zeew.) golvende beweging v. der zee, slaan o. der golven tegen de kust; (Vissch.) aanspoeling v.

Scholz, (*-en*, mv. *-en*) m. (veroud.) schout m., Z. *Schultheisz*.

Schon, bijw. reeds, al; *er ist - fort*, hij is al weg, reeds vertrokken; *ist er - da?*, is hij daar al; 2. *fassen Sie Muth, es wird - gehen*, het zal wel gaan, wel schikken; *er wird - kommen*, hij zal komen: *es ist - wahr, aber &c.*, dat is wel waar &. *wenn-, ob-*, Z. *wenn, obgleich*.

Schön, (*-er, -st*) bijv. en b. schoon, mooi, fraai, bekoorlijk, verwonderlijk; *-er Mann, -es Kind*, schoon; *das -e Geschlecht*, het schoone geslacht, het vrouwelijk geslacht; *die -e Welt*, de vrouwen en meisjes; *sie ist nicht -*, of *- ist sie nicht, aber artig*, schoon is zij niet, maar lieftallig; *- singen, spielen*, mooi, heerlijk, voortreffelijk; *sie schreibt -*, fraai; *das lässt -, sieht - aus*, dat ziet er mooi uit; *- gekleidet*, fraai, netjes; *- machen*, verfraaien; *- reiten*, goed rijden, een goed rijder zijn; (fig.) *eine -e Seele*, edel; *-e Handlungen*, schoone daden; *ein -er Geist*, een vernuft, een genie; *-e Künste*, schoone kunsten; *-e Wissenschaften*, fraaie letteren; *das ist nicht - für einen* of *an einem jungen Menschen*, dat staat niet mooi voor &; *sich -, sich -stens bedanken*, danken, zijn dank zeggen; it. (Scherts.) *-stens etw. thun*, iem. flikflooien, praatjes wijsmaken; *einem Frauenzimmer - thun*, het hof maken; (Scherts.) *das ist etw. -es*, dat is wat mooi, eene mooie geschiedenis; *da bin ich - angekommen*, daar ben ik slecht te land gekomen: (Zeew.) *- Deck machen*, schoon dek maken; *- Schiff machen*, schoon schip maken; 2. o. zelfst. *das -e*, het schoone o.: *Philipp der -e*, Philips de Schoone; *jemm. viel -es sagen*, heel wat mooi vertellen, vleien; *das -ste dabei ist dass &c.*, het mooiste van de zaak is.

Schön-adel, (*-adels*, mv. *-adel*) m., Z. *-edel; -äugig* bijv. nw. mooie oogen hebbende; *-bart* m. masker o., verkleeding v. der vleeschhouwers in Nürnberg; *-baum* m. lorkenboom m.: *-blatt* o. (Pl.) schoonblad o.; *-blind* bijv. nw. (van paarden), door het maanlicht verblind; *-bräunchen, -blondchen* o. (gemeenz.) brunette, blondine v.; *-dank* m. vriendelijke dankbetuiging v.; *-druck* m. schoone druk m.; 2. Z. *-seite*.

Schöne, (*-n*) v. schoone, schoone vrouw, schoonheid v.; 2. geliefde, beminde v.; 3. vischlijm v.

Schönedel, (*-edels*, mv. *edel*) m. wijnstok m. met lichtgroene druiven.

Schöneln, (*schönelte, geschönelt*) o. ww. beginnen schoon te worden, te zijn.

Schonen, (*schonte, geschont*) bedr. ww. verschoonen, ontzien, niet aanraken, onaangeroerd laten; *seine Kleider -*, ontzien; *jem. -*, met verschooning behandelen, geduld hebben, toegevend zijn voor; *der Tod schont keinen, keines Menschen*, verschoont niemand; (Boschw.) *das Holz -*, beheeren, het hakken regelen; (Krijgsw.) *jem. -*, kwartier geven; 2. wed. ww. *sich zu sehr -*, zich te zeer ontzien.

Schönen, (*schönte, geschönt*) bedr. ww. *Wein -*, klaren; (Tuinb.) *die Bäume -*, snoeien, toppen.

Schonenfahrer, (*-fahrers*, mv. *-fahrer*) m. (in Lubeck en Hamburg),hij die haringbuizen uitrust naar Schonen in Zweden.

Schoner, (*-s*, mv. *Schoner*) m. (Zeew.) schooner of schoener m.

Schön-fahrsegel, (*-gels*, mv. *-gel*) o. schooverzeil, groot zeil o.: *-färber* m. verver m. van vaste of hooge kleuren, kunstverver m.; *-färberei, -färbekunst* v. kunstverven o., kunstververij v.; *-feiler* m. groenachtige kleine druif v.; *-fleckchen* o. schoonheidspleistertje, moesje o.; *-gefühl* o., Z. *-heitsgefühl; -geist* m. fraai vernuft o., belletrist, dichter m.; *-geisterei* v. vernuft o.,geestigheid, belletrie v.; *-geisterisch, -geistig* bijv. en b. als een fraai vernuft, als een geestig persoon, vol aardigheid; *-gras* o. (Pl.) parelgras o.; *-härlein* o. gewone everwortel m.

Schönheit, (*-en*) v. schoonheid, fraaiheid, voortreffelijkheid v.; it. schoone vrouw v., schoon meisje o.; it. aardigheid v.; *jemm. -en sagen*, complimenten maken, Z. *Artigkeit*.

Schönherzelei, (*-en*) o. gemaakte hartelijkheid, teergevoeligheid o.

Schönheits-bild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. beeld, model o. van schoonheid; *-gefühl* o. schoonheidszevoel, gevoel o. voor het schoone; *-linie* v. schoonheidslijn v.; *-mittel* o. schoonheidsmiddel o.: *-pflästerchen* o. schoonheidspleistertje, moesje o.: *-muster* o., Z. *-bild; -sinn* m., Z. *-gefühl; -wasser* o. schoonheidswater o.

Schönherr, (*-n*, mv. *-en*) m., **Schönherrchen,** (verkl.) o. fat, saletjonker, pronker, modegek m.

Schön-holz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o., Z. *Schönbaum; -liebchen* o. geliefde, Dulcinea v., schatje o.

Schönling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schönherr*.

Schön-pflaster, (*-sters*, mv. *-ster*) **-pflästerchen** o., Z. *-fleckchen; -reder* m. mooiprater m., hij die mooie woorden gebruikt, niets beteekenende dingen zegt; *-redner* m. meesterlijke spreker, voortreffelijke redenaar m.

Schonsam, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *sparsam*.

Schön-säulig, bijv. nw. schoone zuilen hebbende; *-schreibekunst* v. schoonschrijfkunst v.; 2. schoonschrijven o., calligraphie v.; *-schreiber* m. schoonschrijver m.; *-schwätzer* m., Z. *-redner; -seite* v. (van eene stof), beste kant m., beste zijde v., lichtgoede zijde v.; (Drukk.) eerste afdruk m.; *-sinn* m. schoonheidszin m.; *-sonntag* m. Zondag m. van Hemelvaart; *-sprecher* m., Z. *-reder*.

Schönst, schönstens, bijv. en b. zeer beleefd, zeer vriendelijk; (gemeenz.) *sich - bedanken*, beleefd bedanken; it. niet gediend willen zijn.

Schön-thuer, (*-thuers*, mv. *-thuer*) m., **-in,** (*-nen*) v. mooiprater, vleier m., mooipraatster, vleister v.; *-thuerei* v. vleierij v., mooipraten o.

Schonung, v., z. m. verschooning, toegevendheid, sparing v., geduld o., zachtheid, matigheid v.; 2. (Bergw.) beheer o. over de bosschen; *jem. ohne - behandeln*, zonder verschooning.

Schonungs-brille, (*-n*) v. conservatiebril m.; *-los* bijv. en b. zonder verschooning, onmeedoogend, zonder medelijden, gestreng, doortastend; *-reich, -voll* bijv. nw. vol medelijden, zeer toegevend; *-zeit* v., Z. *Hägezeit*.

Schönwissenschaftlich, bijv.

nw. betrekking hebbende op de fraaie letteren.

Schoosz, (*-es*, mv. *Schósze*) m. schoot m., schaamstreek v., boezem m.; *ein Kind auf seinen - nehmen*, op zijn schoot, op zijne knieën; *die Hände in den - legen*, de handen in den schoot leggen; (fig.) werkeloos blijven; *die Frucht, welche sie in ihrem -e trägt*, die zij in den schoot, in het lichaam draagt; (fig.) *dem Glücke im -e sitzen*, een kind der fortuin zijn; (Godg.) *Abrahams-*, Abrahams schoot; *der - der Kirche*, schoot; *im -e seiner Familie*, te midden van, in den schoot; 2. (Kleerm.) schoot m., slip v.; *kleiner -* ol *Schöszchen, Schöszlein* o. schootje o.

Schoosz-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schaambeen o.; *-fall* m. (Ger.) geval o. waarin de moeder het vruchtgebruik van het vermogen des kinds erft; *-hund* m., *-hündchen* o. schoothond m., schoothondje o.; *-jünger* m. bevoorrechte leerling m.; *-katze* v. schootkat v.; *-kind* o. schootkind, bedorven, vertroeteld kind o.; *-leder* o. schootleder, schootvel o.; *-neigung* v. geliefkoosde neiging v.; *-rippe* v. schootrib v.; *-sünde* v. kleine zonde, kleine ondeugd, onhebbelijkheid v.; *-tuch* o., Z. *Schürze*; 2. bisschopsvoorschoot o.

Schopf, (*-(e)s*, mv. *Schöpfe*) m. (verkl. **Schöpfchen, Schöpflein,** o.), kruin v.; *vom Zeh zum -*, van top tot teen; 2. haar o. op de kruin; *jem. beim -nehmen*, iem. bij zijn haar nemen; it. kuif v., chignon v., haarbos m.; (van vogels), kuif v.; (van boomen), top m., kruin v.; (Pl.) bos, bundel m.; 3. Z. *Schuppen, Schauer.*

Schöpf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schöpfe.*

Schopfartig, bijv. nw. als eene kuif, als eene kruin; (Pl.) vezelig, harig.

Schöpf-brett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. schepbord o.; *-brunnen* m. put m., bronplaats v. waaruit het water geschept wordt, schep m., lepel m.; *-eimer* m. schepemmer m.; (Waterb.) (van een molenrad), putemmer, tuimelaar m.

Schopfen, (*schopfte, geschopft*) o. ww., m. *h.* met eene pluim, een bos bladeren, een afdak & voorzien; Z. *Schopf.*

Schöpfen, (*schöpfte, geschöpft*) bedr. ww. putten, scheppen; *einen Zuber voll -*, scheppen, volscheppen; *leer -*, leegscheppen, uitscheppen; (Jachtw.) drinken; (Zeew.) *Wind in die Segel -*, de zeilen naar den wind richten; *Wasser -*, (van een schip), water inlaten, lekken; (fig.) Z. *Athem, Luft; Argwohn, Verdacht -*, opvatten; *frischen Muth -*, weer moed scheppen; *aus der Quelle -*, op de rechte plaats putten; (fig.) *jem. einen Gehalt -*, verleenen.

Schöpfer, (*-s*, mv., *Schöpfer*) m., **-in,** (*-nen*) v. schepper m., hij die schept; (Pap.) papierschepper m.; 2. schepper, putlepel, putemmer m.; (Zeew.) emmer m., waterschep m.; (Uurw.) Z. *Schöpfrad*; (Zoutw.) Z. *Schöpfkelle*; 3. schepper, voortbrenger, stichter, grondvester m.; *Gott ist der - aller Dinge*, schepper, maker; *er war der - seines Glückes*, hij was zelf de grondlegger van &.

Schöpfer-geist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. scheppende geest m., vernuft, genie o.; *-hand* v. scheppende hand v.

Schöpferisch, bijv. en b. scheppend, vruchtbaar, voortbrengend, geestig, oorspronkelijk; *-er Geist*, scheppende geest m., vernuft, genie o.; *die -e Natur*, de scheppende natuur.

Schöpfer-kraft, (*-kräfte*) v. scheppende kracht, voortbrengende kracht v.; *-macht* v. macht v. van den schepper; *-ruf* m. woord o. van den schepper; *-stuhl* m. zitplaats v. van den papierschepper; *-wort* o., Z. *-ruf.*

Schöpf-gebau, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Bergw.) pompwerk o.; *-gefäss* o., *-gelte* v., *-geschirr* o. schepvat o.; *-haken* m. schephaak m.

Schopfig, bijv. nw. gekuifd, harig, vezelig.

Schöpf-kanne, (*-n*) v. schepkan v.; *-kelle* v. (Zoutz.) schepvat o., scheplepel m.; *-kessel* m. (Waschl.) schepketel m.; *-kübel* m. schepkuip v.; *-löffel* m. scheplepel m., schepper m.; *-maschine* v., *-mühle* v. schepmolen m.; *-probe* v. (Giet.) schepproef o.; *-quelle* v. fontein v.; *-rad* o. scheprad o.; 2. (Uurw.) slagrad o.

Schopfraupe, (*-n*) v. gekuifde rups v.

Schöpf-rüssel, (*-sels*, mv. *-sel*) m., Z. *Saugerüssel*; *-schaufel* v. schop v., hoosvat o.

Schopf-stern, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schwanzstern*; *-taube* v., Z. *Haubentaube.*

Schöpf-topf, (*-topf(e)s*, mv. *-töpfe*) m., Z. *-kanne.*

Schopfträger, (*-gers*, mv. *-ger*) (Nat. hist.) kuifdrager m.

Schöpfung, (*-en*) v., Z. *schöpfen*; 2. schepping v.; (fig.) stichting, oprichting, instelling v.; 3. geschapene o., heelal o., natuur o.

Schöpfungs-geschichte, (*-n*) v. geschiedenis v. der schepping v.; *-kraft* v., Z. *Schöpferkraft*; *-tag* m. scheppingsdag m.; *-werk* o. scheppingswerk o.

Schöpfwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Schöpfmaschine.*

Schöppchen, (verkl.) o. kannetje, vaatje, fleschje o.; *ein - trinken*, een glaasje wijn, bier & drinken.

Schoppe, (*-n*) v., Z. *Schoppen* (1).

Schoppe, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Schöffe.*

Schoppeln, (*schöppelte, geschöppelt*) o. ww. gaarne een glaasje drinken; (gemeenz.) pimpelen.

Schoppen, (*-s*, mv. *Schoppen*) m. winkeltje o. onder een afdak; (Wag.) wagenhuis, koetshuis o., inrij m.; 2. half pintje o., halve fles ch v.; *einen - Bier trinken*, een glas bier drinken.

Schoppen-becher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. halfpintsbeker m.; *-glas, -krüglein* o. glas o. van eene halve pint inhouds, groot bierglas o.

Schoppen-schlag, (*-(e)s*) m., z. m. afgehouwen takken m. mv. en kruinen v. mv.

Schoppenweise, bijw. bij pinten, bij de pint, bij de halve fles ch.

Schopperin, (*-nen*) v. baker v.

Schoppig, schöppig, bijv. en b. van eene pint, eene pint inhoudende.

Schöp(p)s, (*-es*, mv. *-e*) m. gesneden schaap o.; (fig., Volkst.) onnoozele hals, sul m.

Schöp(p)sen-braten, (*-bratens*, mv. *-braten*) m. schapengebraad o.; *-mäszig, -kopf* m., Z. *schafmäszig &; -talg* m. schapenvet o.

Schöp(p)s-butten, v. mv. maag v. en ingewanden o. mv. van een schaap; *-keule* v. schapenbout m.

Schore, (*-n*) v., Z. *Schaufel, Spaten*; (Zeew.) stut, schoor m.; (Waterb.) Z. *Deichpfahl.*

Schoreisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o., Z. *Scharre.*

Schoren, (*schorte, geschort*) bedr. ww. omspitten, omgraven, harken; 2. wrijven, polijsten, gladmaken; 3. scheren; (Zeew.) schoren, stutten.

Schorf, (*-e)s*, mv. *Schörfe*) m. (Heelk.) schurft o., korst, roof v.; 2. Z. *Krätze*; (Veea., Tuinb.) schurft o.; (van schapen), Z. *Räude*; *-erzeugend*, eene korst verwekkend.

Schorfen, (*schorfte, geschorft*) o. ww., m. *h.* het schurft hebben, schurftig zijn; *ein Schaf das schorft*, een schurftig schaap.

Schorftig, bijv. nw. schurftig, met schurft bedekt; 2. hobbelig, met schaarden.

Schor-graben, (*-grabens*, mv. *-graben*) m. goot v. waarin de aalt uit den stal loopt.

Schorkopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. geschoren hoofd o.; 2. geschoren kruin v., monnik m.

Schörl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) schorl, zwart kristal o.

Schörl-artig, bijv. nw. schorlachtig; *-blende* v. hoornblende v., zwart schorl o.; *-fels* m. schorlrots v.; *-granat* m. bijsteen m.; *-graniet* m. met schorl vermengd graniet o.; *-körner* o. fijne schorl o.; *-krystall* m. schorlkristal o.; *-quarz* m. met schorl vermengd kwarts o.; *-schiefer* m. schorlachtige kiezelsteen m.; *-spath* m., Z. *-blende.*

Schor(n)stein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schoorsteen m., (Spr.) *der - schimpft das Ofenloch*, de pot verwijt den ketel dat hij zwart is; (Volkst.) *alles durch den - jagen*, alles verbrassen.

Schor(n)stein-busen, (*-busens*, mv. *-busen*) m. schoorsteenpijp v.; *-feger* m. schoorsteenveger m.; *—krebs* m. kanker m. aan den balzak; *-haube* v. schoorsteenkap v.; *-hurde, -kappe* v. dekstuk o. van den schoorsteen, schoorsteenkap v.; *-kasten* m. op het dak opgaande schoorsteenpijp v.; *-krayen, -mantel* m. schoorsteenmantel m.; *-röhre* v. schoorsteenpijp v.

Schorschaufel, (*-n*) v. (Tuinb.) schop, spade v.

Schoss, (*-es*, mv *-e* of *Schösse*) o., Z. *Schossreis*; 2. Z. *Stockwerk*; 3. Z. *Steuer, Schatzung.*

Schoss-balg, (*-balg(e)s*,mv. *-bälge*) m. bolster m. eener korenaar; *-bank* v. bank v. met eene ruglenning; *-bleihe* v. (Nat. hist.) jonge brasem m.; *-buch* o. cijnsregister, grondboek o.; *-bühne* v. afdak o. boven de vullingsplaats in eene mijn.

Schösschen, Schösslein, (verkl.) o. scheutje, schootje o.; (Timm.) raamsponning v.; (Leid.) stukje o. lood om leien vast te maken.

Schössel, (*-s*, mv. *Schössel*) m. ovenschop v.

Schösseln, (*schösselte, geschösselt*) o. ww, m. *h.* (Kleerm.) een stuk aanzetten, langer maken, verlengen, uitleggen.

Schossen, (*schosste, geschosst*) o. ww., m. *h.* en *s.* opschieten. uitloopen, Z. *schieszen, spieszen;* 2. Z. *steuern.*

Schösser, (*-s*, mv. *Schösser*) m. (Bak.) ovenschop v.; 2. - of *Schösserlein, Schösslein,* Z. *Hänfling;* 3. ontvanger m. der belastingen.

Schösseramt, (*-amt(e)s*,mv.*-ämter*) o. ontvangersambt o.

Schösserei, (*-en*) v. ontvangerskantoor o.

Schösserwohnung, (*-er*)v.woning v. van den ontvanger.

Schoss-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. brouwkuip v.; *-frei* bijv. nw., Z. *steuerfrei; -gatter* o., Z. *Fallgatter; -gerinne* o. (van een molen), kanaal o.; (Bergw.) gestampt erts o.; *-gras* o. onkruid o.; *-herr* m. ontvanger m. der belastingen.

Schoss-jahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. jaarlijksche groei of wasdom m.; *-kelle* v. pakruimte v. (in een wagen); *-kiel* m. uitspruitende korenhalm m.; *-kraut* o. (Pl.) hazenoor o.

Schössling, (*-(e)s*,mv. *-e*) m., Z. *Schossreis;* 2. (aan den wortel),spruit v., scheut m.; (Bloem.) stekje o.; (Wijng.), Z. *Schossrebe; junger -*, allegger m.; (Pl.) Z. *Schossreis; Busch von -en*, jong hakhout o.: *-e treiben*, uitkomen, uitspruiten; 3. (fig.) Z. *Schoszkind;* it. flink opgegroeide jongeling m.

Schoss-loth, (*-lothes*, mv. *-löthe*) o.(Giet.), schietlood o.; *-mann* m. belastingschuldige, schatplichtige m.; *-pflichtig* bijv. nw., Z. *steuerpflichtig; -rebe* v. allegger m. van den wijnstok; *-reis* o. spruitje, scheutje o., spruit v., scheut m.; (Wijng.) Z. *-rebe; -reise* v. veldtocht m. waarvan de onkosten door belastingen betaald worden; *-rinne* v. goot v. van holle pannen; *-wurz(el)* v. manlijke averuit v.; 2. kruipend panikgras o.; *-zeit* v. vervaltijd m.

Schotbolzen, (*-bolzens*, mv. *-bolzen*) m. (Zeew.) schootbout m.

Schötchen, (verkl.) o. schiltje, dopje, peultje o., Z. *Schote.*

Schote, (*-n*) v. peul v., bast m., schil v., dop m.; *aus den -n machen*, schillen, doppen; 2. *-n*, doperwten, groene erwten v.mv.; 3. *gelbe -n*, steenklaver, peulklaver v.; 4. (Zeew.) lijzeilschoot m.

Schoten-artig, bijv. nw., Z. *-förmig; -blume* v. berganemoon v.; *-dorn* m. (Pl.) gewone acacia v.; 2.witte gomboom m.; 3. boonenboom m. met acaciavormige bladeren; *-dotter* v. maagdenpalm m.; *-erbsen* v. mv. doperwten, groene erwten v. mv.; *-förmig* bijv. nw. peulvormig, dopvormig; *-gewächse* o.mv.peulvruchten v. mv.; *-kaper* v. peuldragende kapperboom, kapperstruik m.; *-klee* m. steenklaver v.; 2. honi(n)gklaver v.; *-kümmel* m. brandige komijn m.; *-pfeffer* o. Spaansche peper v.; *-pflanze* v. peuldragende plant v.; *-tragend* bijv. nw. peuldragend; *-viole* v. nachtviolier, stokviolier v.; *-wederich* m. waterweederik v. met smalle bladeren.

Schot-gat, (*-(e)s*,mv.*-e*)o.(Zeew.) lijzeilsschoot-kluisgat o.,*-henne* v. krielkip v.; *-horn* o lijzeilsschootgat o.

Schott, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (w. i. gebr.) karaat o.; (Zeew.) beschot o.; 2. houtkwast m.;(Waterb.) valdeur, schuifdeur v. eener sluis.

Schott, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. put o., uitgegraven grond m.

Schotte, (*-n*, mv. *-n*) m. Schot, inwoner m. van Schotland; (gemeenz.) reizende koopman, venter m.; 2. zeemtouwer, zeemlederbereider m.

Schotten, v. mv., Z. *Molke.*

Schotten-bruder, (*-bruders*,mv. *-brüder*) m. benedictijner (monnik) m.; *-tanz* m. Schotsche dans m.; *-tracht* v. Schotsche kleederdracht,Schotsche kleeding v.

Schottisch, bijv. nw. Schotsch; *-er Tanz*, Z. *Schottentanz.*

Schottländisch, bijv. nw., Z. *schottisch.*

Schöttling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. speenvarken o.

Schottständer, (*-ders*, mv. *-der*) m. (Zeew.) schootstaander m.

Schout bij Nacht, m. (Zeew.) schout bij nacht m.

Schoversegel, (*-gels*, mv. *-gel*) o. schooverzeil, groot zeil o.

Schrabbe, (*-n*) v. (Zeew.) zwabber m.

Schraffiren, (*schraffirte, schraffirt*) bedr. ww. (Teek.) strepen maken, harceeren; *in's Kreuz -*, kruisstrepen maken, contreharceeren.

Schraffirung, (*-en*) v.,Z.*schraffiren;* it. harceering v.

Schrag(e), (*-er, -st*) bijv. en b. schuin, dwars, scheef, hellend; *- Fläche*, schuin vlak, hellend vlak; *die Kanone schiesst -*, schiet schuins; *der Weg läuft - am Berg hinab*, schuins, zacht hellend; *- Schrift*, schuinsch, Z. *schief.*

Schrage, (*-n*) v. schuinte, dwarste, Z. *Schiefe;* 2. helling, glooiing v., talud o.

Schrage-masz, (*-es*, mv. *-e*) o. (Meub.) zwei v., houten schroefpasser m.: *-mauer* v. trapmuur m.

Schragen, (*-s*, mv. *Schragen*) m. schoor m., schraag v.; (Zeemt.) spanraam o.; (Bak.) Z. *Brodschragen;* it. schraag v. van den baktrog; (Giet.) halszijer o., kaak v.; 2. vleeschbank, slagersbank v.; 3. (i. k. bet.) slecht, ellendig bed o.; *er liegt auf dem -*, hij ligt op het ziekbed: (Boschw.) hoop, stapel m.

Schrägen, (*schrägte, geschrägt*) bedr. ww schuinmaken; *eine Mauer -*, schuin ophalen; 2. met muren omringen.

Schragenholz, (*-holzes*, mv.*-hölzer*) o. schraaghout, schoorhout o.

Schrägheit, v., Z. *Schräge.*

Schräg-schnitt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schuinsche snede, dwarssnede v.; *-schritt* m. dwarstrede v.; *-stempel* m. (Bergw.) dwarshout o. tusschen de wanden van een mijngang: *-strichraupe* v. rups v. met dwarsstrepen over het lijf.

Schrägung, (*-en*) v., Z. *schrägen;* it. (van eene vlakte), helling, glooiing, schuinte v.

Schrägzeilig, bijv.nw. (Pl.) ruitswijze geplant.

Schralen, (*schralte, geschralt*) o. ww. (Zeew.) (van den wind), ongunstig zijn, schraal worden.

Schram, (*-(e)s*, mv. *Schrame*) m. (Bergw.) opening v. van eene mijn, mijnput m.

Schräm, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *schräg.*

Schramen, (*schrämte, geschrämt*) bedr. ww., Z. *schrägen;* 2. (Bergw.) een mijnput graven.

Schräm-hammer, (*-hammers*, mv. *-hämmer*) m. (Bergw.) punthamer m.; *-hauer* m. mijnwerker m. die de openingen tusschen de steenen en de ertsader maakt.

Schrämmchen, Schrämmlein, (verkl.) o. schrammetje, reetje, keepje o.

Schramme, (*-n*) v. schram, oprijting, krab v.; 2. scheur, reet v., kras v.; 3. Z. *Schmarre, Schrunde.*

Schrammen, (*schrammte, geschrammt*) bedr. ww.openrijten, schrammen, krabben, kerven; 2. Z. *schraffiren* (2).

Schrammhusten, (*-stens*, mv. *-sten*) m. droge hoest m.

Schrammig, bijv. nw. geschramd, vol schrammen, krabben, kerven.

Schrammschuss, (*-schusses*,mv. *-schüsse*) m. schramschot o., Z. *Streifschuss.*

Schrank, (*-(e)s*, mv. *Schranke*)m. kast, etenskast, spijskast v., buffet o.; 2. Z. *Schranke;* (Jachtw.) hertespoor o.; *-ader* v. voetader v.

Schrankbalken, (*-kens*,mv.*-ken*) m. dwarsbalk m.

Schränkchen, Schränklein, (verkl.) o. kastje o.

Schranke, (*-n*) v. of **Schranken,** (*-s*, mv. *Schranken*) m. insluiting, afsluiting v., slagboom m., *-n um etw. setzen*, palen zetten om,afsluiten; 2. strijdperk, worstelperk, renperk o.; (aan een afgrond), hek m., leuning v.; 3. (bij gerechtshoven), balie v.; it. hof, gerechtshof o.; *dem Ehrgeiz -n setzen*, paal en perk stellen aan; *jem., sich in -n halten*,

binnen de perken blijven, zich in toom houden.

Schränken, (*schränkte, geschränkt*) bedr. ww. kruiselings leggen, onderling verbinden: *die Füsze* -, over elk. leggen: it. kruiswijze zetten; (fig.) op omwegen gaan; it. huichelen: 2. insluiten, omringen, afpalen; it. *die Arme um etw.* -, slaan: II. o. ww., m. *h.* kruisen, kruiselings over elk. leggen; (Jachtw.) de pooten onder het gaan verder van elk. brengen.

Schränkeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. buigijzer o. om de tanden eener zaag goed te zetten.

Schranken-los, bijv. nw. grenzenloos, onbeperkt, onbegrensd, tengelloos: *-losigkeit* v. onbegrensdheid, onbeperktheid, tengelloosheid, buitensporigheid v.; — *der Gewalt*, onbeperktheid v.; *-werk* o. grens v., slagboom m., afsluiting v.

Schränk-fenster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. venstertralie, jaloezie v.; *-rahmen* m. kruisraam o.; *-weise* bijw. kruiswijze; *-werk* o. traliewerk o.; *-zaun* m. haag, omheining v.

Schranne, (*-n*) v., Z. *Schranken;* (Vleeschh.) Z. *Schragen* (2); (Bak.) Z. *Brodbank.*

Schranz, (*-en*, mv. *-en*) m. (veroud.) Z. *Riss, Knall;* 2. flikflooier, hoveling, klaplooper m.

Schranzen, schränzen, (*schranzte, geschranzt en schränzte, geschränzt*) o. ww., m. *s.*, Z. *schmarotzen.*

Schranzenhaft, bijv. nw. vleiend, flikflooiend, kruipend, laag.

Schrape, (*-n*) v., **Schrapeisen,** (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Zoutz.) schraper m., schraapijzer o.

Schrapel, (*-s*, mv. *Schrapel*) o. (gemeenz.) Z. *Schabsel.*

Schrapeln, (*schrapelte, geschrapelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) een weinig schrappen.

Schrapen, (*schrapte, geschrapt*) bedr. ww. schrapen, krabben, schrappen, schrobben: *auf der Geige* -, krassen.

Schraper, (*-s*, mv. *Schraper*) m. schrapijzer, merkijzer, ritsijzer o., rits v.; (Prov.) Z. *Kräuser.*

Schratel, Schrättel, (*-tels*, mv. *-tel*) m., Z. *Kobold.*

Schräubchen, Schräublein, (verkl.) o. schroefje o.

Schraube, (*-n*) v. schroef v.; *mit einer - befestigen, anmachen*, vastschroeven, aanschroeven; - *ohne Ende*, schroef v. zonder eind; it. kurketrekker m.; (van een kelder), sleutel m.; (fig.) *seine Worte auf -n stellen, setzen*, dubbelzinnig spreken; *die Sache steht auf -n*, de zaak is zeer twijfelachtig; (Spr.) er steekt wat achter: (Nat. hist.) spiraalschelp v.

Schrauben, (*schraubte, geschraubt* en *schrob, geschroben*) bedr. ww. reg. en onr. schroeven, toeschroeven, vastschroeven; it. de schroeven aanzetten, losdraaien; *ein Schloss* -, toeschroeven; *jemn. die Daumen* -, iem. de duimschroeven aanleggen; (fig.) *seine Ausdrücke* -, zijn stijl opschroeven; *geschraubt sprechen*, in gezwollen, opgeschroefden stijl spreken; 2. *jem.* -, voor den gek houden, misleiden, om den tuin leiden, bespotten; it. *jem.* -, *um sein Geld* -, zijn geld afpersen; *geschraubt*, opgeschroefd, gedwongen, overdreven, dubbelzinnig.

Schrauben-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. schroefboom m.; *-blech* o. (Geweerm.) schroefplaat v., Z. *Schlangenblech; -bohrer* m. schroefdraaier m.; *-bolzen* m. schroefhaak m.; *-dampfschiff* o. schroefboot v.; *-docke* v. schroefdraaier m.; *-dreher* m. schroevenmaker m.; 2. Z. *-zieher; -eisen* o. schroefijzer o.; 2. ijzer o. voor schroeven; *-förmig* bijv. nw. schroefvormig, als eene schroef, spiraalvormig; *-futter* o. (Dr.) aan de spil geschroefd buisje o. tot het vasthouden van draadwerk; *-gang* m., *-gewinde* o. gang m. van eene schroef, schroefdraad m.; *-getriebe* o. schroefwerk o., Archimedesschroef v.; *-horn* o. schroef- of spiraalvormig schelpdier o.; —*schaf* o. schaap o. van Candia; *-kloben* m. schroefnijper m.; *-knopf, -kopf* m. schroefkop m.; *-kuhn* m. schroefkraan v.; *-kunst* v. waterschroefwerk o.; *-linie* v. schroefdraad m.; *-mutter* v. moer, schroefmoer v.; *-nagel* m. schroefnagel, schroefspijker m.; *-presse* v. schroefpers v.; *-rahmen* m. (Drukk.) schroefraam o.; *-register* o. (Dr.) schroefregister o.; *-reif* m. (Kuip.) schroefhoepel m.; *-riegel* m. schuifwervel, schroefwervel m.; *-ring* m. schroefring m.; *-rollen* v. mv. schroefrollen v. mv.; *-ruder* o., Z. *-getriebe; -salat* m. schroefsalade v.; *-satz* m. schroef. dommekracht, kelderwinde v.; *-schleuse* v. schroefsluis v.; *-schloss* o. schroefslot o.; *-schlüssel* m. schroefsleutel m.; 2. Z. *-zieher; -schnecke* v. versteende spiraalschelp v.; *-schnur* v. mutsenlint o.; *-spindel* v. schroefschacht v.; *-stahl* m. schroefstaal o.; *-stein* m. schroefsteen m.; *-versenkbohrer* m. zinkboor v. met schroef; *-winde* v. (Kuip.) kelderwinde, dommekracht v.; it. Z. *-satz; -zange* v. schroeftang v.; *-zeug* o. gereedschap o. om schroeven te maken; *-zieher* m. schroevendraaier m.; *-zirkel* m. schroefpasser, veerpasser m.; *-zug* m. katrol v., takel m., talie v.; *-zwinge* v. (Meub.) spanijzer o., klemhaak m., 2. Z. *-zieher; -zwinger* m. bankschroef v.

Schrauberei, (*-en*) v. (fig.) Z. *schrauben;* it. bedriegerij, knevelarij, kuiperij, opgewonden taal v.

Schraub-horn, (*-horn(e)s*, mv. *-hörner*) o. tol m.; *-mühle* v. watermolen m. met schroef in plaats van schepraderen; *-stock* m., *-stockchen* o. schroefstok m., handschroef v.; *-werk* o. schroefwerk o.

Schraun, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Molke.*

Schreck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schrik m., ontsteltenis, vrees, verschrikking v.

Schreckbar, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *schreckhaft.*

Schreck-beispiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. afschrikkend voorbeeld o.; *-bild* o. schrikbeeld, spook o.; (fig.) vogelverschrikker m. mv.; —*er*, fantasmagorie v.; *-eid* m. eed m. die alleen opgelegd wordt om schrik aan te jagen.

Schrecke, (*-n*) v. wachtelkoning, sprinkhaan m.

Schrecken, (*-s*, mv. *Schrecken*) m., Z. *Schreck; in - gerathen*, schrikken, ontstellen; *jem. in - setzen*, iem. doen schrikken, vrees aanjagen, schrik aanjagen; *dem Tode ohne - entgegen gehen*, den dood onverschrokken tegemoet gaan; *freudiger* -, siddering v. van vreugde; *die - des Todes*, verschrikkingen v. des doods, doodsangst m.

Schrecken, (*schreckte, geschreckt* en *schrack, geschrocken*) o. ww. reg. en onr., m. *h.* (Jachtw.) schreeuwen; 2. m. *s.* (van vaten &), scheuren, splijten, barsten, kraken; 3. m. *s.*, Z. *erschrecken;* II. bedr. ww. reg. schrik aanjagen, doen ontstellen, vrees inboezemen; *geschreckt durch die Worte*, verschrikt, ontsteld; (Jachtw.) *die Vögel* -, verschrikken; it. Z. *abschrecken.*

Schreckenlos, bijv. nw., Z. *unverschrocken.*

Schreckens-botschaft, (*-en*) v. verschrikkelijke, vreeselijke tijding v.; *-herrschaft* v. schrikbewind o.; *-herrscher, -mann* m. lid o. van het schrikbewind; *-nacht* v. ijselijke nacht m.; *-ort* m. schrikwekkende plaats v.

Schreckens-spur, (*-spuren*) v. spoor o., nawerking v. van den schrik; *-stein* m. groen koolzuur o., schriksteen m.; 2. Z. *Prallstein; -stumm* bijv. nw. verstomd, verbaasd, ontsteld door schrik.

Schreckens-system, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stelsel o. van vreesaanjaging, stelsel o. van het schrikbewind; *-tag* m. verschrikkelijke dag m.

Schreck(ens)wort, (*-wort(e)s*, mv. *-wörter* of *-worte*) o. schrikwekkend woord, verschrikkelijk woord o., bedreiging v.

Schreckenszeit, (*-en*) v. verschrikkelijke tijd m.

Schreckenvoll, bijv. en b. vol schrik, verschrikkelijk, vreeselijk, ijselijk.

Schrecker, (*-s*, mv. *Schrecker*) m. hij die schrikt.

Schreck-gedanke, (*-ns*, mv. *-n*) m. verschrikkelijke, vreeselijke gedachte v.; *-geist* m. schrikwekkend spook o.

Schreckhaft, (*-er, -est*) bijv. nw. licht verschrikkend, schrikachtig, vreesachtig, angstig, bevreesd; 2. Z. *schrecklich.*

Schreckhaftigkeit, v., z. m. schrikachtigheid, vreesachtigheid v., angst m.; 2. Z. *Schrecklichkeit.*

Schreckheerd, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. plaats v. waarin de vogels door schrik gedreven worden.

Schreclich, (*-er, -st*) bijv. en b. verschrikkelijk, vreeselijk, schrikwekkend, ijselijk, geducht, afschuwelijk, afgrijselijk, gruwelijk; *-e That*, afschuwelijk; *-es Unglück*, vreeselijk, ontzettend, ijselijk; *-e Drohungen*, verschrikkelijk; *-schreien*, geducht; *sie ist - hässlich*, ver-

schrikkelijk, uiterst: - *saufen*, geducht; *ein -er Mensch*, een geducht mensch; *-keit* v. verschrikkelijkheid, vreeselijkheid, ijselijkheid, afschuwelijkheid, gruwelijkheid v.

Schreckniss, (*-es*, mv. *-e*) o. *Z. Schrecken*; 2. reden v., voorwerp o. van schrik; *jemn. -e ersparen*, schrik m., ontsteltenis v.

Schreck-pulver, (*-vers*, mv. *-ver*) o. schrikpoeder o.; *-schanze* v. kleine verschansing, wijkschans v.; *-schuss* m. noodschot, alarmschot o.; (fig.) loos schot, valsch schot o.; *-sprung* m. (Jachtw.) sprong m. van het gekwetst wild; *-stimme* v. schrikwekkende stem v.; *-stein* m. malachiet, schriksteen, hoeksteen, schutsteen m.; *-strafe* v. voorbeeldige straf, schrikwekkende straf v.; *-tuch* o. (Jachtw.) schriknet o., schriklappen m. mv.; *-vogel* m. zaagbek m.; *-wort* o., *Z. Schreckenswort*.

Schrei, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schreeuw, roep, gil m., kreet, uitroep m., geschreeuw, gerucht o.; *einen - thun*, een schreeuw geven.

Schreib-ärmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. losse mouw, morsmouw v.; *-art* v. wijze v. van schrijven; 2. schrijfwijze, spelling v.; 3. stijl m., hand v.; *höhere, vertrauliche -*, verheven, gemeenzame stijl.

Schreib(e)-bedarf, (*-(e)s*) m., **-behör,** (*-(e)s*) o., z. m. schrijfbehoeften, schrijfbenoodigdheden v. mv.; *-blei* o., *Z. Reiszblei*; *-buch* o. schrijfboek o.; *-gebühr* o. schrijfloon o.; it. onkosten m. mv. van expeditie, registratiekosten m. mv.; *-gehülfe*, *-helfer* m. klerk, notarisklerk, kopiist; *-geist* m. zucht v. om te schrijven; 2. hij die behept is met de zucht om te schrijven; *-geld* o., *-groschen* m., *Z. -gebühr*; *-kitzel* m. schrijfjeukte, zucht v. om te schrijven; *-kunst* v. schrijfkunst v.; *-künstler* m. hij die bedreven is in de schrijfkunst, mooischrijver m.; *-lust* v., *Z. -geist*; *-lustig* bijv. nw. zucht hebbende tot schrijven.

Schreibeln, (*schreibelte, geschreibelt*) bedr. en o. ww. krabbelen, kladden, broddelen, onbeduidende dingen schrijven.

Schreiben, (*schrieb, geschrieben*) bedr. en o. ww. onr., m. *h.* schrijven, op papier brengen, in schrift brengen; (fig.) (van woorden &), *in's Herz -*, inprenten; (Hand.) *jemn. etw. gut -, etw. in Rechnung -*, crediteeren, op het credit inschrijven; *etw. in's Reine -*, in het net schrijven; *eine Rechnung -*, schrijven, uitschrijven; (fig., Spr.) *ich werde es mir hinter die Ohren -*, ik zal het niet vergeten, ik zal er wel aan denken, in het oor knoopen, er notitie van nemen; 2. (van eene pen), schrijven; *gut -*, goed schrijven; *dieser Bleistift schreibt nicht*, schrijft niet, geeft niet af; *geschriebenes Buch*, geschreven werk, manuscript o.; *ein Buch -*, schrijven, vervaardigen; *jemn., an jem. -*, schrijven, een brief schrijven; *nach einer* of *um eine Sache -*, schrijven om, schriftelijk vragen om; *ich habe darum geschrieben*, ik heb er om geschreven; *wo schreibt sich dies her?*, (van een bericht), waar komt dat van daan?; it. (van zaken), hoe komt men daaraan; 3. *Z. abschreiben*; II. wed. ww. *sich -*, (gemeenz.) zich noemen, zich teekenen, heeten; *wie schreibt er sich?*, hoe heet hij?; *er schreibt sich von adeligem Geschlechte*, hij teekent zich van adel. *woher schreibt er sich?*, waar is hij geboren?; III. o. zelfst., *Z. Schreibart, Schrift*; it. schriftelijk werk, letterkundig werk o.; *des - müde*, het schrijven moede.

Schreiben, (*-s*, mv. *Schreiben*) o. schrijven, schrift o., brief m.; *Ihr -*; *Ihr werthes -*, uw brief, uw schrijven, uwe waarde letteren v. mv.; 2. geschrift, schriftelijk bevel o., aanschrijving v.; *durch ein königliches -*, volgens een schrijven des konings; 3. *Z. Handschreiben*.

Schreiber, (*-s*, mv. *Schreiber*) m. schrijver m.; *geschickter -*, bekwaam schrijver; (van een notaris &), klerk m.; (in een kantoor), klerk, bediende m.; *ein - des Ministers*, secretaris m.; 2. kopiist, afschrijver m.; 3. (gewoonl., i. k. bet.) krabbelaar, knoeier m.; 4. (Nat. hist.) *Z. -fisch*.

Schreiber-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. ambt o., bediening v. van schrijver, klerk &, secretarisschap o.; *-dienst* m., *Z. -amt*.

Schreiberei, (*-en*) v. (gemeenz.) geschrijf, gekrabbel, geschrift, schrift o., schrijfwijze v.; 2. beroep o., stand m., betrekking v. van schrijver, klerk &; *sich der - widmen*, schrijver worden; 3. (i. k. bet.) gekrabbel, geknoei, slecht schrift o.; *-verwandter* m. klerk, kantoorbediende m.

Schreiber-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. visch m. met vooruitstekenden, stompen neus; *-holz* o., *-laub* m. masthoutboom m.

Schreiberin, (*-nen*) v. schrijfster v.; 2. (Scherts.) geleerde vrouw, blauwkous v.

Schreiber-lohn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. loon, honorarium o., bezoldiging eens schrijvers &; *-posten* m., *-stelle* v. betrekking v. van schrijver, secretaris, kantoorbediende; *-rose* v. zomerbloem v.

Schreib-feder, (*-n*) v. schrijfpen v.; (Nat. hist.) pluimbospolyp m.; *-fehler* m. schrijffout v.; *-fertig* bijv. nw. gereed om te schrijven; 2. geoefend in het schrijven, vlug schrijvende; *-fertigkeit* v. gemak o. in het schrijven, geoefendheid v. in het schrijven; *-gesetz* o. schrijfregel m.; *-gold* o. beschreven goud o.; *-griffel* m. griffel v., grift v.; *-kasten* m. (gewoonl.) *-kästchen*, *-kästlein* o. schrijflessenaartje, kokertje o. met schrijfbehoeften; *-köcher* m. pennenkoker, schrijfkoker m.; *-kohle* v. potlooderts, zwart teekenkrijt o.; *-kreide* v. krijt v.; *-kunde* v. kunst v. om te schrijven, schoonschrijfkunst, calligraphie v.; *-lade* v., *Z. -kasten*; *-leder* o. perkament o.

Schreibler, (*-s*, mv. *Schreibler*) m. krabbelaar, broddelaar, slechte schrijver, knoeier m.

Schreib-lustig, bijv. nw. schrijflustig, gaarne schrijvend, veel schrijvend; *-materialien* o. mv., *Z. Schreib(e)bedarf*; *-meister* m. schrijfmeester, meester m. in het schrijven; *-papier* o. schrijfpapier o.; (Pap.) gelijmd papier o.; *-pergament* o. perkament o.; *-pult* o. lessenaar, schrijflessenaar m.; *-regel* m. schrijfregel m.; *-richtig* bijv. nw. goed gespeld, zonder taalfouten; *-schiefer* m. schrijfsteen m., leisteen o. en m., lei v.; *-schrank* m. schrijfbureau o., secretaire v.; *-schilling* m. onkosten m. mv. voor het afschrijven van den leenbrief; *-schule* v. schrijfschool v.; *-schüler*, *—in*, leerling m. en v. van de schrijfschool; *-selig* bijv. nw., *-seligkeit* v., *Z. schreib(e)lustig &c.*; *-stein* m. (Delfst.) schrijfsteen m.; *-stift* m. griffel v., potlood o.; *-stube* v. schrijfkamer v., kantoor, bureau o., griffie v.; *-stunde* v. schrijfles, les v. in het schrijven; *-sucht* v. zucht v. om te schrijven; *-süchtig* bijv. nw. verzot op het schrijven, *Z. -lustig*; *-tafel* v. schrijfbord, letterbord o.; it. *Z. Rechentafel, Schiefertafel*; *—griffel* m. of *—nadel* v., *Z. -griffel*; *-pergament* o. stuk perkament o. in den vorm van een leitje; *-tag* m. (Boschw.) aanschlagbiljet o. van den verkoop; *-tisch* m. schrijftafel v.; it. *Z. -schrank*; (Hand.) kantoorlessenaar m.; *-träge*, *-faul* bijv. nw. ongaarne schrijvend, traag in het schrijven; *-übung* v. schrijfoefening, schrijfles, oefening v. in het schrijven; *-unterricht* v. onderwijs v. in het schrijven, schrijfonderricht o.; *-widrig* bijv. nw. ongaarne schrijvend; it. tegen de spelling, onjuist, met fouten; *-zeug* o. schrijfgereedschap o.; *-zimmer* o. schrijfkamer v., kantoor o.; *-zeug* m. krul v., trek, omhaal m. met de pen.

Schreien, (*schrie, geschrien*) bedr. en o. ww. onr., m. *h.* schreeuwen, roepen, krijten, gillen; (van herten), schreeuwen; (van ezels), balken; (van een haan), kraaien; *Vögel welche immer -*, schreeuwvogels; (van paarden), hinniken; (van koeien), bulken; *jemn. die Ohren voll -*, iem. doof schreeuwen; *ein Lied -*, schreeuwend voordragen; it. *schrecklich -*, schreeuwen; *über eine Ungerechtigkeit, einen Missbrauch -*, wraak roepen, klagen; *um Hülfe, um Gnade -*, schreeuwen, roepen; *nach Brod -*, vragen om; *Feuer -*, brand roepen; 2. huilen, schreien, weenen; *das Kind schreit beständig*, huilt, schreit onophoudelijk.

Schreiend, bijv. nw. (van geluiden), schreeuwerig; (fig.) *-er Advokat*, schreeuwerig, die zeer hard spreekt; (van kleuren), scherp, hard; 2. *das ist -, himmel-*, dat is verschrikkelijk, hemeltergend.

Schreier, (*-s*, mv. *Schreier*) m., **-in,** (*-nen*) v. schreeuwer, omroeper, klager, levenmaker m., schreeuwster, klaagster, levenmaakster v.; (Nat. hist.) klappereend, kwakereend v.; 2. pluvier v., schreeuwvogel m.; *-pfeife* v. zeer schel fluitje o.

Schreierei, v., z. m. geschreeuw, geklaag, getier, geroep o.

Schrei-haken, (*-hakens,* mv. *-haken*) m., *Z. Kneiphaken; -hals* m., *Z. Schreier*; it. schreeuwend kind o.

Schreiisch, schreierisch, bijv. nw. schreeuwerig, schreeuwend, levenmakend.

Schrei-jahr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. jaar o. waarin de pupil den voogd in rechten kan aanspreken; *-mann* m. getuige m. van gepleegd geweld of van aangedane beleediging v.

Schrein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., *Z. Schrank.*

Schreiner, (*-s.* mv. *Schreiner*) m., **-in,** (*-nen*) v. schrijnwerker, kastenmaker, meubelmaker m., schrijnwerkers-, meubelmakersvrouw v.

Schreiner-arbeit, Schreinerei, (*-en*) v. schrijnwerker, meubelmakerswerk o.; *-geräth* o. schrijnwerkersgereedschap o.; *-gesell* m. schrijnwerkers-, meubelmakersknecht m.; *-handwerk* o. meubelmaken, schrijnwerken o., beroep o. van meubelmaker &; *-holz* o. meubelhout, timmerhout o.; *-kitt* m. uit zaagsel en lijn bestaande stopverf v. om de gaten en reten van het hout te stoppen; *-leim* m. meubelmakerslijm v.; *-meister* m. meubelmakersbaas, schrijnwerkersbaas m.; *-werkstatt* v. schrijnwerkerswerkplaats v.; *-(werk)zeug* o., *Z. -geräth.*

Schrein-gut, (*-gut(e)s,* mv. *-güter*) o. goed o. waarvan de akte in de archieven bewaard wordt; *-halter* m. archivaris, bewaarder m. van oorkonden; *-pfand* o. pand o. waarvan de akte in de archieven bewaard wordt.

Schreipfeife, (*-n*) v. (Tooneelk.) fluitje o. om een tooneelspeler uit te fluiten; (Org.) mixtuur v.

Schreiten, (*schritt, geschritten*) o. ww. onr., m. *s.* stappen, treden, gaan, schrijden; *vorwärts -,* voorwaarts gaan, vooruitgaan; *weit -,* groote stappen doen; *drei Fusz weit -,* een stap doen van drie voet; *über einen Bach -,* stappen; 2. stappen, met afgemeten stap gaan, treden; (fig.) *zu etw. -,* overgaan; *zur zweiten Ehe -,* tot een tweede huwelijk overgaan; *zum Werk -,* aan het werk gaan, aan het werk tijgen.

Schreitfusz, (*-fuszes,* mv. *-füsze*) m. voorstappende poot of voet m., iem. die met groote stappen loopt.

Schreiton, (*-ton(e)s,* mv. *-töne*) m. krijschende toon m.

Schreitung, v., *Z. Schreiten*; (Wisk., w. i. gebr.) voortgang m., reeks v.

Schreivogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m. schreeuwvogel m.

Schrick, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. barst m., spleet, scheur v.; 2. houten blok o. op drie pooten.

Schrift, (*-en*) v. schrift o., letters v. mv.; *geschriebene, gedruckte -,* schrift o., letters v. mv., handschrift o., hand, schrijfhand v.; *schräge, geschobene, laufende -,* loopende hand v., loopend schrift o.; *gebrochene* of *deutsche -,* ronde letters; (Drukk.) Romeinsche drukletter v.; *geheime -,* geheimschrift, cijferschrift o.; it. (gewoonl. mv. *-en*), gegoten letters v. mv., lettervormen m. mv., letterstaafjes; *die -en ablegen,* de letterstaafjes in de daartoe bestemde vakjes leggen, distribueeren; 2. schrijven, geschreven schrift o., letters v. mv.; (Boekb.) *in die - schneiden,* in de letters, in den druk m. snijden; *man fand es unter seinen -en,* onder zijne papieren o. mv.; *seine - aufsetzen,* een schrift, een brief, stuk opmaken; *der Advokat, welcher Ihre -en macht,* die voor u schrijft; *diese - enthält seine Rechtfertigung,* dit geschrift, dit stuk; 4. gedrukt werk, drukwerk o.; *-en vermischten Inhalts,* (letterkundig) mengelwerk o.; *sämmtliche -en,* al de werken, de gezamenlijke werken; *kleine -en,* brochures v. mv.; *nachgelassene -en,* nagelaten werken o. mv.; 5. *die heilige -,* de Schrift, de Heilige Schrift v., de Bijbel m., schriftuur v.

Schrift-absatz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m. afdeeling v. van een werk, paragraaf v.; *-ähnlich* bijv. nw. op letter of schrift gelijkende; (Nat. hist.) met gekleurde strepen, min of meer naar letters gelijkend; *-anzeige* v. schriftelijke bekendmaking of aankondiging v.; *-art* v. soort v. van schrift, lettersoort v.; *-ausleger* m. verklaarder, uitlegger m. der H. Schrift; *-auslegung* v. uitlegging, verklaring v. der H. Schrift; *-beurtheilung* v. beoordeeling v. van een werk, critiek, recensie v.; *-bewahrer* m. hypotheekbewaarder m.; *-bunzen* m. (Letterg.) doorslag m., krom uitsnijmes o.

Schriften, beurtheiler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. beoordeelaar m. van een werk, recensent m.; *-bewahrer* m. archivaris, griffier, hypotheekbewaarder m.; *-kammer* v. archief o., griffie v.; *-macher* m. (boeken)schrijver m.; *-tasche* v. brieventasch, portefeuille v.

Schriftenthum, (*-s*) o., z. m. letterkunde v., letteren v. mv.

Schrift-erz, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. lettergoud o.; *-forscher* m. schriftgeleerde m.; *-forschung* v. studie v. der H. Schrift; *-führer* m. secretaris, schrijver m. die de notulen houdt; *-gelehrter* m. (H.S.) schriftgeleerde m.; *-gewölbe* o., *Z. Schriftenkammer*; *-gieszer* m. lettergieter m.

Schriftgieszerei, (*-en*) v. lettergieterij v.; 2. kunst v. om letters te gieten.

Schriftgieszer-erz, -metall, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. lettergietersmetaal o.

Schrift-gold, (*-(e)s*) o., z. m. lettergoud o.; *-granit* m. lettergraniet o.; *-grösze* v. grootte v. eener letter; *-gusz* m. lettergieten o.; *-halter* m. (Drukk.) knipje o. aan de letterkast om het manuscript te houden, visorium o.; *-jaspis* m. lettersteen, roode jaspis m.; *-kammer* v. papierkamer, papierkast, bewaarplaats v. voor papieren; *-kasten* m. (Drukk.) letterkast v.; it. *Z. -schrank*; *—fach* o. (Drukk.) vakje, hokje o. van de letterkast; *-kegel* m. (Drukk.) hoogte v. van een letterstaafje, lettercorpus o.; *-kunst* v. kunst v. om een geschrift op te stellen; *-kürzung* v. afkorting, verkorting v. van een geschrift.

Schriftler, (*-s,* mv. *Schriftler*) m. slecht schrijver m.

Schriftlich, bijv. nw. schriftelijk, per geschrift, geschreven, op schrift, zwart op wit; *sich - mit jemn. unterhalten,* briefwisseling houden met; *-e Antwort,* schriftelijk.

Schriftling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., *Z. Schriftler.*

Schrift-mäszig, bijv. en b. volgens de H. Schrift, den Bijbel, overeenkomstig de Schrift of schriftuur; *-mäszigkeit* v. overeenkomst v. met de H. Schrift; (van eene geloofsleer), echtheid, gegrondheid v. op den Bijbel; *-mäkler* m. bedrijfzieke beoordeelaar, letterzifter m.; *-mutter* v. koperen lettergietersvorm m., matrijs v.; *-probe* v. proefschrift v.; letterproef v.; *-punzen* m., *Z. -stempel-reich* bijv. nw. veel (werken) geschreven hebbende; 2. (Drukk.) veel letters hebbende; *-sasz* m. vazal, leenman, onderdaan m. aan wien de gerechtelijke stukken schriftelijk beteekend moeten worden; 2. vazal, leenman m., die alleen van den leenheer afhankelijk is; *-säszig* bijv. nw. onmiddellijk van den leenheer afhankelijk; *-säszigkeit* v. voorrecht, privilegie o. om de mindere rechtbanken voor incompetent te kunnen verklaren en slechts schriftelijk voor eene hoogere gedaagd te kunnen worden; *-säule* v. zuil v. die een of meer opschriften draagt; 2. (Drukk.) kolom v. die afgezet is; *-schneider* m. graveur, letterteekenaar m.; *-schneiderei* v. lettersnijden, graveeren o.; 2. werkplaats v. van een lettersnijder of graveur; *-schrank* m. kast v. om papieren of geschriften in te bergen; (Drukk.) letterkast v.; *-seite* v. beschreven of bedrukte zijde, bladzijde v.; *-setzer* m. letterzetter m.; *-spötter, —in* v. hij, zij, die spot met de H. Schrift of den Bijbel; *-sprache* v. schriftelijke taal, boekentaal, schrijftaal v.; 2. bijbeltaal v.; *-stein* m. lettersteen m.; 2. vezelige, zwavelzure kalk v.; *-stelle* v. plaats, aanhaling v. uit de H. Schrift of den Bijbel, bijbeltekst m.

Schriftsteller, (*-s,* mv. *Schriftsteller*) m., **-in,** (*-nen*) v. schrijver m., schrijfster v.

Schriftstellerei, (*-en*) v. beroep o. van s. hrijver, schrijven o. van boeken; *sich durch - nähren,* door schrijven aan den kost komen.

Schriftstellerisch, bijv. nw. als een schrijver, letterkundig; *-e Beschäftigungen,* letterkundige bezigheden v. mv.

Schriftstellern, (*schriftstellerte, geschriftstellert*) bedr. ww. zich met letterkundigen arbeid bezig houden, schrijver zijn.

Schriftstellerschaft, v. eigenschap v. van schrijver, waardigheid, eer v. van schrijver te zijn.

Schriftsteller-stolz, (*-es*) m. trots m. eens schrijvers, trotschheid v. van een schrijver; *-sucht* v. schrijfwoe-

de, zucht v. om schrijver te zijn; *-welt* v. gezamenlijk levende schrijvers m. mv.

Schrift-stempel, (*-stempels*, mv. *-stempel*) m. (Letterg.) stalen stempel m., staafje o. met opgewerkte letter; *-stück* o. geschreven stuk, document o.; (Drukk.) kopij v., manuscript o.; *-text* m. tekst m. der H. Schrift; 2. schriftuurtekst m.; *-verächter* m. hij die de H. Schrift, den Bijbel veracht; *-verfälscher* m. schriftvervalscher m.; *-verfälschung* v. schriftvervalsching, valschheid v. in geschrift; 2. tekstvervalsching, verandering v. in den tekst; *-verständiger* m. in de H. Schrift ervaren man m.; *-versuch* m. schrijfproef, schrijversproef v.; *-wechsel* m. briefwisseling v.; *-wort* o. woord o. uit de H. Schrift; *-zeichen* o. letterteeken o., schrijfletter, drukletter v.; (Spraakk.) punt, scheidteeken, leesteeken o.; *-zug* m. versierde letter, krulletter v.; *geheimer* —, cijferschrift o.

Schrillen, (*schrillte, geschrillt*) o. ww. schril klinken, gillen, piepen.

Schrimpf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schrumpf.*

Schrinden, (*schrund, geschrunden*) o. ww. onr. barsten, splijten, springen.

Schrin(n)en, (*schrin(n)te, geschrin(n)t*) o. ww., m. *u.* schrijnen, pijn doen, zeer doen, pijn veroorzaken.

Schripfe, Schrippe, (*-n*) v. roggebroodje o.; (Wev.) valsche plooi v.

Schritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schrede v., stap, gang m., tred m.; *grosser -*, groote stap; *einen - machen, thun*, eene schrede doen, een stap doen; *grosse, weite -e machen*, groote stappen doen; *mit schnellen -en*, met haastige schreden, haastig; *jemn. auf allen -en und Tritten nachgehen*, iem. overal naloopen; *- für -gehen*, stap voor stap doen; *keinen - mehr thun können*, geen stap meer kunnen doen; *keinen - aus dem Hause thun*, niet uit het huis komen; (fig.) schrede, handeling v.; *manchen vergeblichen - thun*, vergeefsche poginzen doen; *den ersten - thun*, de eerste schrede doen; 2. (lengtemaat), $2\frac{1}{2}$ voet m.; *es ist nur ein -dahin*, het is maar een stap ver; 3. (wijze van gaan), stap m.; *im - gehen*, stapvoets gaan; *gleichen - halten*, gelijken tred houden, even schielijk of langzaam loopen; it. den pas aangeven; (Spr.) *wer nicht - halten kann, muss traben*, men moet doen zooals men kan, met moet roeien met de riemen die men heeft.

Schrittchen, Schrittlein, (verkl.) pasje, stapje o., kleine schrede v., Z. *Schritt.*

Schrittgänger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *Passganger.*

Schrittlings, bijw. *- gehen*, stap voor stap, pas voor pas, in den stap, stapvoets; *- über einem Graben stehen*, dwars over eene sloot staan.

Schritt-masz, (*-es*, mv. *-e*) o. afstand m. van een pas; *-mäszig* bijv. en b. (Muz.) langzaam, andante; *-messer* m., Z. *-zähler; -schuh* m. schaats v.; *-steine* m. mv. achter elk liggende steenen m. mv. om eene sloot & over te steken; *-weise* bijw. langzamerhand, trapsgewys, stap voor stap; *-zähler* m. pasteller m.; 2. wegmeter m.

Schritz, (*-es*, mv. *-e*) m. wachtelkoning m.

Schrobben, (*schrobbte, geschrobbt*) bedr. ww. schrobben, in het ruw bewerken.

Schrobel, (*-s*, mv. *Schrobel*) m. (Lakenb.) groote, fijne wolkaarde v.

Schrobeln, (*schrobelte, geschrobelt*) bedr. ww. met de groote fijne kaarde kaarden.

Schrobsäge, (*-n*) v. schrobzaag, steekzaag v.

Schröckstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. graveel o., miersteen m.

Schroff, (*-er, -st*) bijv. en b. ruw, hobbelig, oneffen; 2. *-er Weg*, hobbelig; (van een berg), steil; (fig.) ruw en ongenaakbaar, ontoegankelijk, gestreng, terugstootend, barsch, op ruwe wijze.

Schroffe, (*-n*) v. ruwheid, hobbeligheid v.; 2. steilte v., helling v.; 3. steile rots v.

Schroffgewächs, (*-es*, mv. *-e*) o. (Pl.) zeegras, zeewier o.

Schroffheit, (*-en*) v. ontoegankelijkheid, ruwheid, gestrengheid, barschheid v.

Schroll, (*-en*, mv. *-en*) m. klomp m., klont v.

Schrolle, (*-n*) v. gril v., muizenissen v. mv., Z. *Grille, Marotte.*

Schröpfe, (*-n*) v. (Landb., gemeenz.) Z. *Schröpfung.*

Schröpfeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o., Z. *Schröpfschnapper.*

Schropfen, (*schröpfte, geschröpft*) bedr. ww. (Landb.) toppen, snijden, insnijdingen in de schors maken; (Kookk.) stoven; *geschröpfte Aepfel*, gestoofde appelen; (Heelk.) *jem. -*, snijden, eene insnijding maken; *mit Schröpfköpfen -*, koppen, koppen zetten; (fig.) *jem. -*, doen bloeden, laten betalen; (van rechters), veel gerechtskosten vorderen.

Schröpfer, (*-s*, mv. *Schröpfer*) m. hij die koppen zet, insnijdingen maakt &.

Schröpf-fliete, (*-n*) v. koplancet o.; *-glas* o. kopglas, laatglas o., glazen kop, laatkop m.; *-kopf* m. laatkop m.; *-lampe* v. koplamp v.; *-schnapper* m. koplancet o.

Schröpfung, (*-en*) v., Z. *schröpfen.*

Schropf-wunde, (*-n*) v. door koppen veroorzaakte wond v.; *-zeug* o. toestel m., gereedschap o. om koppen te zetten.

Schrot, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. en m. (Boschw.) afgebroken stuk, blok o. hout, afgezaagde stomp v.; 2. *ein - Leinwand*, stuk o.; (Lakenb.) Z. *Anschrote*; (Muntw.) muntplaatje o. dat den stempel ontvangen moet; (Muntw. en fig.) Z. *Korn*; 3. - of *Schrötchen, Schrötlein* o. afsnijdsel, afzaagsel, afschrapsel o.; 4. hagel m.; *mit - schieszen*, met hagel schieten; (Sm.) ijzerkorrels v. mv., ijzervijlsel o.; (Hand.) (van koren), grofgemalen koren o.; 5. uit boomschors vervaardigd hoofddeksel o.; (Bergw.) radkast v.; it. bekleeding, beschoeiing v. der mijnputten.

Schrot-axt, (*-äxte*) v. houthakkersbijl v.; *-baum* m. stijl m. van de wagenladder; *-beil* o., Z. *-axt; -beutel* m. hagelzak m.; (Mol.) zemelkist v.; *-bock* m. blok o. hout bij het afladen van een vrachtwagen; *-bohrer* m. putboor v.; *-breit* bijv. nw. zoo breed als zelfkant; *-büchse* v. jachtroer o.; 2. karabijn v.; *-bunzen* m. steekbeitel m.

Schrötchen, Schrötlein, (verkl.) o., Z. *Schrote.*

Schrote, (*-n*) v., Z. *Schrot-eisen, -meiszel*; 2. (Lakenw.) zelfkant m.

Schroteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. snijmes, snoeimes o., steekbeitel m.

Schrotel, (*-s*, mv. *Schrotel*) o., Z. *Schrot* (3).

Schroteln, (*schrotelte, geschrotelt*) o. ww. half spoor rijden, een wagenspoor tusschen de paarden nemen.

Schroten, (*schrotete, geschrotet*) bedr. ww. (van ratten), knagen, knauwen, knabbelen; 2. *Getreide -*, kort snijden, fijn stooten, grof malen; 3. uitgraven, uithollen; (Bergw.) *die Erde, das Gestein -*, uitgraven; it. losmaken; H. (gewoonl.) dwars snijden; *einen Baum in zwei Theile -*, dwars doorzagen; *Münzstücke -*, besnijden, besnoeien, afvijlen; (Dr.) *das Holz -*, uit het ruw werken; *das Horn -*, doorsnijden; *das Getreide -*, grof malen; 2. rollen, wentelen; *eine Last auf den Wagen -*, rollen; (Kuip.) *Wein, ein Fass in den Keller -*, kelderen, in den kelder rollen.

Schröter, (*-s*, mv. *Schröter*) m. (Muntw.) besnijder, besnoeier m.; (Mess.) hechtenmaker m.; (Kuip.) kelderaar, wijnverlater, wijndrager, wijnkoopersknecht m. (Nat. hist.) vliegend hert o., horenkever m.; *-lohn* m. keldergeld o., betaling v. voor het kelderen of aan huis bezorgen van wijn.

Schrot-fabrik, (*-en*) v. hagelfabriek, schrootfabriek v., hagelgieterij v.; *-fass* o. zemelenvat o.; *-form* v. hagelvorm m.; 2. vorm m. om hagel te gieten; *-förmig* bijv. nw. hagelvormig; *-giesserei* v. hagelgieterij v.; *-gürtel* m. hagelgordel m.; *-hammer* m. hamervormige meitel m.; *-hobel* m. roffelschaaf, groote schaaf v., Z. *Schärfhobel.*

Schrötig, bijv. nw., Z. *vierschrötig.*

Schrot-kasten, (*-kastens*, mv. *-kasten*) m. (Mol.) zemelenbak m., zemelenkist v.; *-kleie* v. (Mol.) grove zemelen v. mv.; *-koker, -köcher* m. (Zeew.) blikken kardoesbus v.; *-korn* o. hagelkorrel v., grove hagel m.; (Mol.) grof gemalen koren o.; *-leiter* v. toestel m., dubbele ladder v. om iets te leiden, op te laden, neer te laten.

Schrot-masz, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *-büchse; -muus* v. bergrat, slaaprat v.; *-mehl* o. (Mol.) grof gemalen meel o., havergort v., zemelmeel o.; *-meiszel* m. scherpe beitel m. om metaal te hakken; (Sm.) koubeitel m.; *-messer* o. (Schoenm.) Z. *-eisen; -messing* o. geel koperen

hagel m.; (Sp.) draadknipsel o.; *-modell* m., Z. *-form*; *-mühle* v. pelmolen m.; *-sack* m. hagelzak m.; (Art.) druiventroskardoes v.; *-säge* v. schrootzaag, timmermanszaag v.; (Kamm.) zoetvijltje o.; (Meub.) groote trekbeitel w.; *-schere* v. munterschaar, koperslagersschaar v.; *-schwein* o. zwijn o. van middelmatige grootte; 2. met zemelen of gerst gemest varken o.; *-seil* o. wijnverlaterstouw, hijschtouw o.; *-sieb* o. hagelzeef, zeef v. om hagel te sorteeren; *-silber* o. fijnkorrelig zilver o.; *-speck* m. in lange reepen gesneden spek o.; *-stahl* m., Z. *-meissel*; *-stähler* m. grof draaijzer o.; *-stock* m. stok m. om fijn te slaan, te vergruizen; *-stück* o. afgesneden stuk, afsnijdsel o.; (Art.) 41-ponder m.; *-tau* o., Z. *-seil*.

Schrotte, (*-n*) v. sprot v.

Schrotthurm, (*-thurm(e)s*, mv. *-thürme*) m. toren m. om hagel te gieten.

Schrotung, (*-en*) v., Z. *schroten*; it. (Muntw.) verdeeling v. van een mark goud of zilver in een aantal gelijke stukken; (Kuip.) kelderen o.; 2. vervoer o.

Schrot-wage, (*-n*) v. (Mets.) Z. *Bleiloth*; *-werk* o. (Bergw.) betimmering v. met gezaagde boomstammen; it. Z. *-gieszerei*; *-winde* v. draaikruis o., spil v.; *-zahn* m. snijtand m.; *-zeug* o. (Muntw.) snoeigereedschap o.

Schrubbeln, (*schrubbelte, geschrubbelt*) bedr. en o. ww., m. *h. Wolle -*, kammen, kaarden.

Schrubben, (*schrubbte, geschrubbt*) bedr. ww. (gemeenz.) Z. *scheuern*; (Zeew.) zwabberen, dweilen; (Meub.) in het ruw bewerken, schrapen; (fig.) *die Leute -*, knevelen, afpersen.

Schrubber, (*-s*, mv. *Schrubber*) m. schuurder, wrijver m.; 2. versleten bezem of borstel m.; (Zeew.) zwabber m.; (Meub.) Z. *Schrothobel*.

Schrub-bürste, (*-n*) v. borstel, boenborstel m.; *-hobel* m. roffelschaaf v.; *-säge* v. handzaag v.

Schruff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. houten schotel m. met eene handvat.

Schruf-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. drie ton v. visch; *-tonne* v. ½ ton v. visch.

Schrull, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Wev.) onderlaag v. van het scheerraam.

Schrulle, (*-n*) v., Z. *Schrolle*.

Schrumpel, (*-n*) v. (gemeenz.) rimpel m., kreuk, plooi, vouw v.

Schrumpelig, bijv. nw. (gemeenz.) gerimpeld, gekreukt, verfrommeld, verschrompeld; 2. gefronsd.

Schrumpeln, (*schrumpelte, geschrumpelt*) o. ww., m. s. rimpelen, kreukelen; (Naai.) van mouwen &), in valsche plooien hangen; (van leder), opkrimpen, verschroeien; (van bladeren), omkrullen, ineenkrullen.

Schrumpen, (*schrumpte, geschrumpt*) o. ww., Z. *schrumpfen*.

Schrumpf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schrumpel*.

Schrumpfen, (*schrumpfte, geschrumpft*) o. ww., m. s. Z *schrumpeln*; 2. (van melk), stremmen, dik worden; (van bloed), stollen; 3. (van het water), Z. *gefrieren*.

Schrumpfig, bijv. nw. gerimpeld, gekrompen, gestold, ingedroogd, Z. *schrumpelig*.

Schrunde, (*-n*) v. of **Schrund**, (*-(e)s*, mv. *Schründe*) m. (verkl. *Schründchen, Schründlein* o.) kloof v., barst m; (van den grond), spleet v.; (van ijzer), barst m.; (Gen.) huidkloof v.; (Veea.) ontsteking v. aan de koot.

Schrunden, (*schrundete, geschrundet*) o. ww., m. s. barsten, springen, kloven krijgen, splijten; *geschrundene Hände*, opengesprongen, springende handen.

Schrundenkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. kloofkruid o.

Schrupfen, (*schrupfte, geschrupft*) bedr. ww. uit het ruw bewerken; 2. o. ww., Z. *schrumpfen*.

Schrut-hahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hähne*) m. kalkoensche haan m.; *-huhn* o., *-henne* v. kalkoensche hen v.

Schub, (*-(e)s*, mv. *Schübe*) m. (Bouwk.) drukking v., druk m.; (Keg.) worp m.; *einen - thun*, werpen, een worp doen; *jemn. einen - geben*, iem. een stoot, duw m. geven; (van boomen), spruitje o.; (Hoefsm.) uitkomende tand m.; it. *den ersten - thun*, de eerste tanden krijgen; (van koren), vervoer o. op een kruiwagen; *auf den - thun*, (de landloopers) over de grenzen brengen; 2. lade, schuiflade v.; *- Brod*, baksel o., ovenvol v.; (gemeenz.) *- Suppe*, lepel m.; *-Kegel*, kegelspel, spel o. kegels; (Zeew.) ronding v. van het schip.

Schub-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. hof o. van appel; *-blech* o. plaat v. die den bakkersoven sluit.

Schübel, (*-s*, mv. *Schübel*) m., Z. *Schubriegel*; 2. (van vlas &), handvol v.; (Landh.) *- Gras*, bosje o.

Schub-fach, (*-fach(e)s*, mv. *-fächer*) o. lade, schuiflade v.; *-fächerchen, -fächlein* (verkl.) o. laadje o.; *-fenster* o. schuifraam o.

Schubisch, schiebisch, bijv. nw. zacht hellend, schuin aflooopend.

Schub-karren, (*-karrens*, mv. *-karren*) m. kruiwagen m.; *-kärrner* m. kruier m.; *-kasten* m., (verkl.) *-kästchen* o. schuiflade v.; *-lade* v. lade, schuiflade v.; it. commode, kast v. met schuifladen.

Schübling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Glaz.) Z. *Schubfenster*; (Vleesch.) Z. *Schubwurst*; (Tuinb.) jong boompje, struikje o.; (Slot.) Z. *Schubriegel*.

Schub-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. (Giet.) gat o. om het hout in te schuiven; *-ochs* m. (w. i. gebr.) Z. *Schiebochs*; *-pass* m. bevel o. om de landloopers over de grenzen te brengen; *-riegel* m. schuifgrendel m.; *-sack* m. rokzak, broekzak, vestjeszak m.; *—braten* m. (Scherts.) overgeschoten brokken m. mv. van een maaltijd; *-schiff* o. kaperschip o.; *-schreiber* m. schrijver m. bij het hof van appel; *-tisch* m. schuiftafel v.; *-walze* v. schuifrol v.; *-wand* v. Spaansche wand m., scherm, schut o.; *-weise* bijw. schuivend, als eene schuif; (van soep), bij lepels; *-wurst* v. gebraden worst v.; *-zeit* v. (Waterb.) rusttijd m., rustuur o., schemering v.

Schüchtern, (*-er, -st*) bijv. en b. schuw, beschroomd, schroomvallig, verlegen, bloo, Z. *scheu* (2); *- machen*, Z. *einschüchtern*.

Schüchtern, (*schüchterte, geschüchtert*) bedr. ww., Z. *einschüchtern*.

Schüchternheit, v., z. m. beschroomdheid, schroomvalligheid, verlegenheid v., Z. *Scheu* (2).

Schuckel, (*-n*) v., Z. *Schaukel*.

Schudel, (*-n*) v. achteloos, onnadenkend, lichtzinnig mensch m.

Schuffe, (*-n*) v., Z. *Schaufel*.

Schuft, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schurk, schoft, schelm, gauwdief, smeerlap m.; (Landh.) wrijfpaal m. voor vee; (Veea.) schoft v.; (Pruik m.) krulhaar, kroeshaar o.

Schuftig, (*-er, -st*) bijv. nw. nietig, armzalig, min, slecht; 2. ellendig, schurkachtig, schelmachtig; *- handeln*, als een schurk, schurkachtig; *-keit* v. schurkachtigheid, schelmachtigheid v.; it. geringheid, nietigheid v.

Schufut, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. steenuil, nachtuil m.

Schuh, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schoen m., schoeisel o.; *Holz -*, holblok o., klomp m.; *er macht gute -e*, hij maakt goede schoenen; (aan laarzen), voorschoen m.; 2. (van een paal &), beslag o.; (in een stampmolen), eind o. van den tremel; (aan ankers), schoen, ankerschoen m.; (Giet.) ijzeren pijp v. (van den blaasbalg); (van paarden), schoen m.; (Valk.) kluistertouw o.; (Nat. hist.) zeeëikel m., zeepok v.; it. pantoffelschelp v., pantoffeltje o.; (Spr.) *alle -e über einen Leisten schlagen*, alles over een kam scheren; *jemn. etw. in die -e giesszen*, de schuld op iem. schuiven; *jeder weisz am besten, wo ihn der - drückt*, ieder weet het best waar hem de schoen wringt; H. (Landm.) Z. *Fusz* &c.

Schuh-absatz, (*-absatzes*, mv. *-absätze*) m. hak m. van den schoen; *-ahle* v. schoenmakersels v.; *-anzieher* m. trekker m. aan een schoen; *-band* o. schoenriem m.; *-blatt* o. bovenleder o.; *-blätzer* m. schoenlapper m.; *-blume* v. Chineesche roos v.; *-borsten* v. mv. (Schoenm.) varkenspennen v. mv.; *-bürste* v. schoenborstel m.; *-büszer* m., Z. *-blätzer*.

Schühchen, Schühlein, (verkl.) o. schoentje o., kleine schoen m., Z. *Schuh*; (Pl.) *unser lieben Frauen Schühlein*, witte honi(n)gklaver v.

Schuh-dehner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. leest v., vorm m. om schoenen uit te rekken; *-draht* m. pikdraad m.; *-eisen* o. schrapijzer o.

Schuhen, (*schuhte, geschuht*) bedr. ww. van schoenen voorzien, schoenen aantrekken.

Schuh-fleck, (*-ens*, mv. *-en*) m. stukje leder o. onder de hielen, hiel-

stukje o.; *-flicker* m. schoenlapper m.; 2. (Nat. hist.) schoenlapper m. (een vlinder; *-flickerei* v. schoenlappen o.,schoenlapperij v.; *-förmig* bijv. en b. schoenvormig; (Nat. hist.) pantoffelschelpvormig; *-hader* m. voetwisch, schoenwisch m.; (fig.) goede sul m., voetveger, wrijfpaal, zondenbok m.

Schuhig, bijv. en b. *ein-, zwei-*&, een, twee & voet lang, hoog &.

Schuh-knecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schoenmakersjongen m.; *-kratze* v. laarzen- of schoenenschrapper m.;*-laden* m. schoenenwinkel m.; *-lappen* m. lap m. op een schoen; it. schoenzool v.; *-lasche* v. trekker m., lus v.aan een schoen; *-leder* o. schoenleder o.; *-leisten* m. schoenleest v.

Schuhmacher, (*-s*, mv. *Schuhmacher*) m. schoenmaker, laarzenmaker m.; *-geselle* m. schoenmakersknecht m.; *-handwerk* o. schoenmaken o., schoenmakerij v., schoenmakersambacht; *-innung* v., *-zunft* v. schoenmakersgilde o.

Schuh-markt, (*-markt(e)s*, mv. *-märkte*) m. schoenenmarkt v.; *-masz* o. maat v. van een voet;2. schoenmaat,maat v. van den schoen; 3. schoenmakersmaat v.; *-nadel* v. schoenmakersnaald v.; *-nagel* m. schoenspijker m.; (Sm.) kleine spijker m. met grooten kop;it. Z.*-zwecke;* (Delfst.) twaalfvlakkig verkoolzuurde kalk v.; *-naht* v. brandzool v., dun stuk leder o. tusschen twee dikkere genaaid, rand, buitennaad m. aan een schoen: it. schoenmakers-naad, -steek m.; *-pappe* v. schoenmakerspap v.; *-pflock* m. houten schoenpin v.; *-pinne* v. schoenpin v.; *-putzer* m. schoenpoetser m.; *-riemen* m. schoenriem m., rijgsnoer o.; *-rose* v. schoenrozet v.; *-schacht* v. vierkante voet m. van een duim dikte; *-senkel* m., Z. *-riemen; -schmiere* v. schoensmeer o.; it. Z. *-wichse; -schnalle* v. schoengesp m.; *-schwärze* v. schoenmakerszwartsel o.; *-spitze* v. punt v. van den schoen,neus m.; *-trödel* m. handel m. in oude schoenen.

Schuhu, (*-s*, mv. *-s*) m., Z. *Uhu.*

Schuh-wachs, (*-es*) o., z. m., Z. *-wichse; -werk* o. (gemeenz.) schoenmakerswerk o.; *-weger* m. (Zeew.) planken weg m. in het ruim boven den waterloop; *-wichse* v. schoenwas, schoensmeer o.; *-wichser* m. schoenpoetser m.; *-wisch* m. schoenenborstel m.;*-zwecke* v.schoenspijker m., pennetje, pinnetje o. in een schoen.

Schulje, (*-n*) v., **-nbaum,** (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. pijnboom m.

Schul-amt, (*-amt(e)s*,mv.*-ämter*) o.ambt o., betrekking v. aan eene (hooge) school; 2. bestuur o. met het toezicht over de scholen belast, departement o. van onderwijs; *-anstalt* v. inrichting v. van onderwijs, school, hoogeschool v., instituut o.; *-arbeit* v. schoolwerk o.; *-aufseher* m. schoolopziener, inspecteur m. van het onderwijs; *—amt* o. schoolopzienerschap, ambt o., betrekking v. van schoolopziener; *-bank* v. schoolbank v.; (fig.) tijd m. om te leeren; *-bekannte* m. en v. schoolmakker, schoolkameraad m., schoolvriendin v.; *-bekanntschaft* v. kennis v. uit de school; *-besuch* m. schoolbezoek, schoolgaan o.; *-bube* m. (gemeenz.) Z. *-knabe; -buch* o. schoolboek, leerboek o.; *-camerad, -collège* m., Z. *-gefährte; -commission* v. schoolcommissie v.

Schuld, (*-en*) v. schuld,geldschuld v., verschuldigde o.; *-en machen,* schulden maken; *in -en gerathen,* in schulden geraken; *in -en stecken,* in schulden steken, veel schulden hebben; *ausstehende -en,* uitstaande schulden, activa v. mv. *ich fordre meine -en,* het mij verschuldigde of toekomende o.; *jemn. etw. als - anschreiben, anrechnen,* iem. debiteeren voor; 2. schuld, fout, misdaad v.; (Godg.) zonde v.; *jemn. etw. - geben,* iem. ergens de schuld van geven, van beschuldigen. *die - von etw. tragen,* de schuld dragen van; *sich etw., sich Nachlässigkeit, einen Fehler zu -en kommen lassen,* zich schuldig maken aan; *ich bin ohne -, auszer -,* ik ben onschuldig; 3. *an etw. - sein,* de oorzaak zijn van; *ich bin nicht - daran,* dat is mijne schuld niet; 4. schuld, verplichting v.; *ich bin noch in Ihrer -,* ik ben u nog wat schuldig; *die - der Natur bezahlen,* den tol der natuur betalen, sterven; 5. misdaad v., misslag m., vergrijp o.; (H. S.) (in het Onze Vader),schuld v.

Schuld-abzahlung, (*-en*) v. afbetaling v. van schuld, schuldafdoening v.; *-befleckt* bijv. nw. door zonden bevlekt; *-beladen, -belastet* bijv. nw. met schuld beladen, schuldig; *-beweis* m.(Ger.) bewijs o. van schuld; 2. (Hand.) schuldbekentenis v.; *-bewusst* bijv. nw. zich zijne schuld bewust; *-bote* m. bode m. van het gerecht,deurwaarder m.;*-brief* m.schuldbrief m., schuldbekentenis, obligatie v.; *-buch* o. schuldboek o.; 2. rekeningenboek o.; *er steht in meinem —e,* hij staat bij mij in het boek.

Schulden, (*schuldete, geschuldet*) o. ww., m. *h.* (w. i. gebr.) schuldig zijn, schulden hebben.

Schulden-frei, bijv. en b. vrij van schuld, geene schulden hebbende; *sich — machen,* zijne schulden betalen, afdoen; *-genoss* m. medeschuldenaar m.; *-gericht* o., Z. *Schuldgericht; -last* v. schuldenlast m.; *eine grosze — auf dem Hause haben,* vele schulden hebben, tot over de ooren in de schuld zitten; *-macher* m. (gemeenz.) schuldenmaker m., hij die veel schulden maakt; *-masse* v. massa v. schuld; *-reich* bijv. nw. veel schulden hebbende; *-tilgung* v. schuldelging v., afdoen o.van schulden; (Fin.) schuldelging, amortisatie v.; *—sfond* m., *—skasse* v. amortisatiekas v., fonds o. waaruit de schuldelging betaald wordt; *-wesen* o. al wat betrekking heeft op schulden; it. openbare schuld v.; *-zahlung* v., *—skasse* v., Z. *-tilgung &c.; -zinsen* v. mv. interesten m. mv., renten v. mv. van schulden.

Schuld-erlass,(*-erlasses*,mv.*-erlasse*) m.,**-erlassung,** (*-en*) v.(Ger.) kwijtschelding v. van straf, van schulden; *-forderer* m.schuldeischer m.;*-forderung* v. schuldvordering v.; *seine — ist die alteste,* zijne schuldvordering is de oudste; *—sache* v. zaak v., rechtsgeding o. voor schuld; *-frei* bijv. nw. vrij van schuld, onschuldig; *mein Gewissen ist —,* is vrij, verwijt mij niets; 2. Z. *schuldenfrei; -gebung* v. tenlastlegging, beschuldiging v.; *-gebühr* o. verschuldigde o., schuld v.; *-gefangene* m. en v. hij, zij die voor schuld gevangen zit, gegijzelde m. en v.; *-gefangniss* o. gevangenis v. voor schulden, gijzeling v.; *-genoss* m. (Rechtspr.) medeschuldige, medeplichtige m.; *-gericht* o. rechtbank v. voor zaken betreffende schulden.

Schuldhaft, bijv. nw. schuldig, verschuldigd, verplicht; 2. lijfeigen.

Schuldheisz, (*-es*, mv. *-e*) m. &, Z. *Schultheisz &c.*

Schuldherr, (*-n*, mv. *-en*) m., Z. *Gläubiger.*

Schuldienst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schulamt.*

Schuldig,(*-er, -st* of *am meisten -*) bijv. en b. schuldig, verschuldigd, verplicht, gehouden; *er ist das zu thun nicht -,* hij is niet verplicht &; *das bin ich seiner Güte -,* dat heb ik te danken aan, Z. *verdanken;*(Hand.) *jemn. Geld - sein,* geld schuldig, verschuldigd zijn, moeten betalen; *viel - sein,* veel schuldig zijn, veel schuld hebben; (fig.) *ich bin ihm eine Antwort -,* ik ben hem antwoord schuldig; *jemn. die Antwort - bleiben,* het antwoord schuldig blijven, geen antwoord (kunnen) geven; 2. schuldig, misdadig, strafwaardig,verantwoordelijk; *eines Fehlers -,* schuldig aan; *in dieser Sache gebe ich mich -,* ik stel mij verantwoordelijk; *sich eines Fehlers - machen,* zich schuldig maken aan; *einer Strafe - sein,* eene straf verdienen, zich & op den hals halen; *er ist des Todes -,* hij is des doods schuldig; 3. verschuldigd, toekomend; *jemn. die -e Achtung versagen,* de verschuldigde achting weigeren; *ich habe Ihnen -st die Anzeige machen wollen,*overeenkomstig mijn plicht wilde ik u melden &.

Schuldigen, (*schuldigte, geschuldigt*) bedr. ww., Z. *beschuldigen.*

Schuldiger, (*-s*, mv. *Schuldiger*) m., Z. *Schuldner, Beschuldiger;* (fig., H. S.) schuldenaar m.

Schuldigkeit, (*-en*) v. verplichting v., plicht m.; *es ist nicht mehr als - von ihm,* het is niet meer dan zijn plicht, hij is het verplicht; *seine - thun,* zijn plicht doen, Z. *Pflicht;* it. (gemeenz.) *seine - entrichten,* zijne schuld betalen.

Schuldigst, bijw. behoorlijk, volgens plicht, plichtmatig, Z. *schuldig* (3).

Schuld-los, bijv. nw., **-losigkeit,** v., Z. *-frei &c;* 2. Z. *Unschuld; -mann* m., Z. *Schuldner.*

Schuldner, (*-s*, mv. *Schuldner*) m., **-in,** (*-nen*) v. (van geld), schuldenaar m., schuldenares v., debiteur m.; *die rückständigen -,* de achterstallige schuldenaars m. mv.; (fig.) *dafür bleibe*

ich auf immer Ihr -, daarvoor blijf ik u altijd dankbaar.

Schuld-opfer, (*-opfers*, mv. *-opfer*) o. zoenoffer, dankoffer o.; *-pflicht* v. schuldige plicht m., verplichting v.; *-post* m. schuld v., schuldpost m.; *-process* m. proces, rechtsgeding o. wegens schuld; *-register* o. (Godsd.) schuldregister, zondenboek, zondenregister o.; (Hand.) Z. *-buch*; *-sache* v. schuldzaak v.; (Ger.) Z. *-process*; *in —n des und des*, in zake de schuld van dien en dien; *-schein* m., *-schrift* v., Z. *-brief*; *-thurm* m. gijzeling v., toren m., gevangenis v. voor schuldenaars; *im — sitzen*, in gijzeling zitten; *-übernahme* v. schuldovername v.; *-übernehmer* m. hij die schuld overneemt; *-verschreibung* v., Z. *-brief*; *-voll* bijv. nw. (Zed.) met schuld beladen; *-vogt* m. deurwaarder, executeur m.; *-zettel* m., Z. *-brief*.

Schule, (*-n*) v. school, leerschool, kweekschool, leerplaats, inrichting v. van onderwijs, hoogeschool, academie v., atheneüm o.; *hohe* -, hoogeschool, academie, universiteit v.; *lateinische* of *gelehrte* -, Latijnsche school v., gymnasium o.; *niedere* -, lagere school v.; *aus der - schwatzen*, (fig.) uit de school klappen; 2. leeruren o. mv., leertijd m., school v.; - *halten*, school houden; *die - versäumen*, de school, de lessen verzuimen; *hinter die - gehen*, spijbelen, schielookeren, een sluipertje maken; 3. school, schoolgebouw o.; 4. (verzam.) *die ganze* -, de geheele school, al de leerlingen; 5. onderwijs, onderricht o., studie, manier v. van onderwijs, richting, methode v. van onderwijs; *die platonische* -, de Platonische school; (Schild.) *die italienische* -, school, schilderschool v.; (Rijk.) school, manege, rijschool v.; *er lässt dieses Pferd die* -, *alle -n machen*, hij laat dat paard dresseeren; it. alle tot de rijkunst behoorende figuren maken; *dieses Pferd hat alle -n durchgemacht*, dit paard heeft alle scholen doorloopen, is geheel gedresseerd, is een schoolpaard.

Schulen, (*schulte*, *geschult*) o. ww., m. *h.* schoolgaan, de school bezoeken; 2. bedr. ww. (Rijk.) dresseeren; (Scherts.) onderwijzen, onderwijzer zijn; *er ist gut geschult worden*, hij is goed onderwezen; (fig.) *jemn. tüchtig* -, de les lezen, doorhalen, streng berispen.

Schulentwurf, (*-wurf(e)s*, mv. *-würfe*) m. schets v. voor eene schilderij volgens de regels der kunst, karton o.

Schüler, (*-s*, mv. *Schüler*) m., **-in,** (*-nen*) v. scholier, leerling, kweekeling m. en v.; *die - Christi*, de leerlingen &; *die - Platos*, leerlingen, volgelingen m. mv.

Schülerarbeit, (*-en*) v. schoolwerk, werk o. van of voor leerlingen.

Schülerhaft, bijv. en b. als een scholier, als een leerling, schoolsch; (fig.) kinderachtig; - *von etw. reden*, als een schooljongen, schooljongensachtig.

Schülerhaftigkeit, (*-en*) v. schooljongensachtigheid v.

Schülerisch, bijv. nw. (gemeenz.) Z. *schülerhaft &*.

Schülern, (*schülerte*, *geschülert*) o. ww. zich als een leerling, stumper, beginner, schooljongen gedragen.

Schul-erziehung, v., z. m. schoolopvoeding, opvoeding v. in de school; *-feierlichkeit* v. schoolfeest o.; *-feiertag* m. vrije dag m. van de school; 2. *die —e*, vacantie, schoolvacantie v.; *-ferien* v. mv., Z. *-feiertage*; *-festlichkeit* v., Z. *-feierlichkeit*.

Schulfinken, (*schulfinkte*, *geschulfinkt*) o. ww., m. *h.* spijbelen, een sluipertje maken, de school verzuimen.

Schul-form, (*-en*) v. schoolsche vorm, vorm m. volgens de regelen der school; (Scherts.) verwaande, waanwijze vorm m.; *-frage* v. schoolsche vraag v.; *-fratze* v. schoolgrap v., schooljongensstreek m.; 2. (gemeenz.) waanwijze uitdrukking, verkeerde meening v.; *-frau* Z. *-halterin*; *-freund*, *—in*, schoolvriend(in), vriend(in), beschermer m., beschermster v. van het onderwijs; 2. schoolvriend, schoolkameraad m., schoolvriendin v.; *-freundschaft* v. schoolvriendschap v.; *-fuchs* m. hij die pas de school verlaten heeft; it. letterdief m.; 2. schoolvos, pedant m.

Schulfuchsen, (*schulfuchste*, *geschulfuchst*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) den schoolmeester uithangen, verwaand spreken.

Schul-fuchserei, -füchserei, v. (gemeenz.) schoolvosserij, verwaandheid, pedanterie v.

Schul-fuchsig, -füchsig, bijv. nw. (gemeenz.) schoolvosachtig, schoolmeesterachtig, pedant; *-gebäude* o. schoolgebouw, school o.; it. tot een school behoorend gebouw o.; *-gebet* o. schoolgebed o.; *-gebrauch* m. schoolgebruik o.; *-gefährte*, *-gefährtin*, schoolkameraad m. en v., Z. *-freund* (2); 2. Z. *-gehülfe*; *-gefängniss* o. schoolgevangenis v., hok o. in de school; *-gehülfe* m. ondermeester m.; *-geld* o. schoolgeld o.; *-gelehrsamkeit* v. schoolgeleerdheid, schoolsche geleerdheid, humaniora v.; *-gelehrter* m. schoolgeleerde m., humanist m.; *-gemäss* bijv. nw., Z. *-gerecht*; *-genosse* m., Z. *-gefährte* (1); *-gerecht* bijv. nw. overeenkomstig de regels der school; *—er Beweis*, geldig bewijs; (Rijk.) in de school gedresseerd; *—reiten*, kunstmatig, volgens de regels der kunst; *-gericht* o. raad m., vergadering v. van onderwijzers, schoolraad m.; *-gesetz* o. schoolwet, wet v. op het onderwijs; *-gesicht* o. schoolmeestersgezicht of gelaat o.; *-gewasch* o. opvoedkundig gesprek o.; *-gezänk* o., Z. *-zank*; *-halter, —in*, schoolhouder, bewaarschoolhouder m., bewaarschoolhouderes v.; *-grille* v., Z. *-fratze*; *-handlung* v. handeling, plechtigheid v. in e. o. a. school; *-haus* o., Z. *-gebäude*; *-herr* m. directeur, hoofdonderwijzer m. eener school; 2. schoolman m.; *-inspector* m., Z. *-aufseher*; *-hund* m. bel v. van de school, het gymnasium; *-jahr* o. schooljaar, leerjaar o.; *seine —e vollenden*, zijne leerjaren ten einde brengen; *-jugend* v. schooljeugd v., schoolkinderen o. mv.; *-junge* m., Z. *-knabe*; *-kasse* v. schoolkas v., schoolfonds o.; *-knabe* m. schoolknaap m.; *-kenntniss* v., Z. *-gelehrsamkeit*; *-kind* o. schoolkind o., leerling m. en v.; *-klasse* v. klasse, afdeeling v. eener school; *-kram* m. (gemeenz., i. k. bet.) schoolwijsheid, schoolgeleerdheid v.; *-krank* bijv. nw. schoolziek, veinzende ziek te zijn; *-krankheit* v. (gemeenz.) schoolziekte v., zich ziek houden om de school te mogen verzuimen; *-kreis* m. leerlingen m. en v. mv.; *-lehrart* v. schoolmethode, leerwijze v. der school; *-lehen* o. recht o. van den schoolmeester te benoemen; *-lehrer* v. schooldes v.; 2. schoolsche wijsbegeerte v.; *-lehrer* m. schoolmeester, onderwijzer m.; it. opvoedkundige, paedagoog m.; *—amt* o. onderwijzersambt o.; *—anstalt* v., *—seminarium* o. kweekschool v. voor onderwijzers, normaalschool v.; *— stelle* v. onderwijzersplaats, betrekking v. van onderwijzer; *-mann* m. schoolman, ervaren onderwijzer, schoolmeester m.; *-mantel* m. schoolmantel m., schooljas v.; *-maszig* bijv. nw., Z. *-gerecht*; *-mäszigkeit* v. (van eene meening), overeenstemming v. met de regels der school; *-meinung* v. schoolmeening v.; *-meister—in*, schoolmeester, onderwijzer m., onderwijzeres, schoolmeesteres v.; *—dienst* m., Z. *-amt* (1); *-meisterei* v. schoolmeesterschap o.; 2. woning v., huis o. van den onderwijzer; 3. Z. *Schulmeistern*; *-meisterisch* bijv. nw. schoolmeesterachtig, onderwijzersachtig, pedant.

Schulmeistern, (*schulmeisterte*, *geschulmeistert*) bedr. en o. ww., m. *h.* (gemeenz., Scherts.) schoolmeesteren, den schoolmeester spelen; 2. (fig.) bedillen, op meesterachtigen toon spreken, doorhalen.

Schul-meisterton, (*-(e)s*) m., z. m. meesterachtige toon m.; *-methode* v., Z. *-lehrart*; *-monarch* m. (Scherts.) schoolmonarch, schooltiran m.; *-ordnung* v. reglement o. voor de school, schoolwet, wettelijke bepaling v.; 2. orde, tucht v. in de school, schooltucht v.; *-ort* m. plaats v. waar een school is.

Schulpbohrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. (Dr.) schulpboor, lepelboor v.

Schulpe, Schülpe, (*-n*) v. (Prov.) Z. *Schale*.

Schul-pferd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schoolpaard, gedresseerd paard o.; *-pflichtig* bijv. nw. schoolplichtig, verplicht om de kinderen naar de school te zenden; *-pflichtigkeit* v. schoolplichtigheid v.; *-philosophie* v., Z. *-weisheit*; *-predigt* v. schoolpreek v.; *-probe* v. schoolonderzoek o., schoolproef v.; 2. — of *-prüfung* v. schoolexamen o.

Schulpsäge, (*-n*) v. schulpzaag, trekzaag v.

Schul-rath, (*-rath(e)s*, mv. *-räthe*) m. schoolcommissie v., schoolraad m., toezicht o. over de scholen; 2. lid o. van de schoolcommissie, van den schoolraad; *—stube* v. schoolraadkamer v.; *-ranzen* m. boekentasch, schooltasch v.; (fig.) pedant m.; *-recht* bijv. nw., Z. *-gerecht*; *-rede* v. rede v. in de school; it. rede v.

bij de opening eener school; it. rede v. bij eene prijsuitdeeling, -*regel* v. regel m. der school; -*saal* v. schoolvertrek o.; -*sache* v. schoolzaak v.; -*sack* m. schooltasch, boekentasch v.; (fig.) *einen guten - mit auf die Universität bringen*, wel voorbereid op de academie komen; -*sänger* m. schoolzanger m., hij die in eene school zingt; -*sattel* m. zadel m. uit de rijschool; -*schiff* schoolschip o.; -*schlendrian* m. (gemeenz.) sleurgang m. in de school; -*schrift* v. geschrift o. over onderwijs, opvoedkundig werk o., schoolprogramma o.; 2. uit noodiging v. om het examen, de inwijding eener school bij te wonen; -*schritt* m. regelmatige stap m.; -*sitz* m. schoolbank, plaats v. in de school; -*sprache* v. schooltaal, schooluitdrukking, taal v. der geleerden, geoorloofd v. van schooltermen; -*stadt* v. stad v. waar scholen zijn, -*stand* m. onderwijzersstand m.; -*staub* m. schoolstof o.; (fig.) bekrompenheid v. van schoolsche vormen; -*steif* bijv. nw. schoolmeesterachtig, pedant; -*steifheit* v. pedanterie v.; -*stelle* v., Z. -*dienst*; -*stolz* m. schoolmeesterstrots m.; it. pedanterie v.; -*strafe* v. schoolstraf v.; -*streit* m. schoolsche twist v.; (fig.) oneenigheid v., twist m. in de school; -*stube* v., Z. -*saal*; -*studien* v. mv. schoolstudien v. mv., schoolwetenschap v.; -*stunde* v. schooluur o.; it. Z. -*zeit*

Schulter, (-*n*) v. schouder m.; *eine hohe - haben*, een hoogen schouder hebben; (Krijgsw.) *das Gewehr auf die - !* geweer op schouder!; (fig.) *dafür, für dieses Amt & sind seine -n nicht stark genug*, daarvoor & schieten zijne krachten tekort; (gemeenz.) *über die -n ansehen*, met den rug aanzien.

Schulter-band, (-*band(e)s*, mv. -*bänder*) o. (Ontlk.) schouderverband o., 2. schouderband m.; -*bein* o. schouderbeen o.; -*binde* v., Z. -*tragbinde*; -*blatt* o. schouderblad o.

Schulterblatt-blutader, (-*n*) v. (doodsader v. van het schouderblad; -*muskel* m. schouderbladspier v.; -*nerve* m. schouderbladzenuw v.; -*pfanne* v. pan v. van het schouderblad; -*schlagader* v. tot het schouderblad behoorende slagader v.

Schulter-blech, (-(*e*)*s*) o., z. m. (van een harnas), schouderstuk o.; -*brette* v. (Naai.) breedte v. van de schouders; -*brett* o. leuning v.; -*ende* o. (Ontlk.) schoudereinde o.; -*federn* v. mv., -*fittig* m. (Nat. hist.) schouderveeren v. mv.; -*gehänge*, -*gehenk* o. draagband m.; -*gewand* o., Z. -*tuch*; -*gewehr* o. schoudergeweer, wapen o. dat men op den schouder draagt; -*gicht* v. schouderjicht v.; -*grath* m. (Ontlk.) graat v. van het schouderblad; -*haken* m. (Ontlk.) ravenbekuitsteeksel o. van het schouderblad; -*höhe* v. hoogte v. van den schouder.

Schulterig, bijv. nw. schouders hebbende, geschouderd, Z. *breit-*, *hochschulterig*.

Schulter-kissen, (-*kissens*, mv. -*kissen*) o. schouderkussen o.; -*kleid* o., Z. -*tuch*; -*knochen* m., Z. -*bein*; -*muskel* m. (Ontlk.) driehoekige armspier, deltaspier v.

Schultern, (*schulterte, geschultert*) bedr. ww. schouderen, op den schouder nemen; (Krijgsw.) *schultert's Gewehr !*, geweer op schouder!; 2. schouders hebbende; *breit geschultert*, breed geschouderd.

Schulter-naht, (-*nähte*) v. (Naai.) schoudernaad m.; -*palsader* v. tot den schouder behoorende polsader v.; -*punkt* m. (Vest.) zijde v. van een bolwerk; -*riemen* m. schouderriem m.; -*rock* m. schoudergewaad o., scapulier m.; -*schleife* v. (Krijgsw.) schouderkwast m.; -*schild* m. (in een wapen), band m.; -*stück* o., Z. -*blech*; (Naai.) schouderreep m.; -*tragbinde* v., -*tuch* o. (Heelk.) schouderverband o., schouderzwachtel m. in den vorm eener 8; it. Z. -*rock*; -*wehr* v. (Vest.) hoek m. der borstwering; —*muskel* m. (Ontlk.) halsspier v. die van de luchtpijpswervelen naar het tepelvormig uitsteeksel van het slaapbeen loopt.

Schultheisz, (-*es*, mv. -*e*) m. schout, burgemeester, rechter, baljuw m.

Schultheiszen-amt, (-*amt(e)s*, mv. -*ämter*) o. ambt o., waardigheid, bediening v. van schout &, -*bürger* m. burger m. die onder het district van het baljuwschap woont; -*wohnung* v. woning v. van den schout &.

Schul-ton, (-(*e*)*s*) m., z. m., Z. -*meisterton*; -*übung* v. taak, vertaling v., opstel, werk o. voor of in de school, -*unterricht* m. schoolonderwijs o.; -*verbesserer* m. schoolhervormer m.; -*verbesserung* v. hervorming v. in het schoolwezen -*verfassung* v. schoolreglement o., schoolwet v.; -*verwalter* m. bestuurder m., hoofd o., directeur m. eener school, -*vorsteher* m. hoofdonderwijzer m., Z. -*herr*, -*wart* m. schoolopziener m.; -*weide* v. (Pl.) Z. *Hartriegel*; -*weise* m. schoolsch wijsgeer m.; -*weise* v., Z. -*lehrart*; -*weisheit* v. schoolgeleerdheid, schoolwijsheid v.; -*wesen* o. schoolwezen o.; *Aufsicht über das —*, schooltoezicht o.; -*wissenschaft* v., Z. -*gelehrsamkeit*; -*witz* m. schoolsch vernuft o.; (t. k. bet.) platte, dauwe aardigheid, geestigheid v.; -*wort* o. kunstterm m., technische uitdrukking v.; -*zank* m., Z. -*streit*.

Schulze, (-*n*, mv. -*n*) m., Z *Schultheisz*; (fig.) *der - von Bälau* of *Milo*, kerseviink, dikbek m.

Schul-zeit, (-*en*) v. tijd m. gedurende welken men de school bezoekt, leertijd m.; 2. schooltijd, tijd m. gedurende welken men in de school is; -*zimmer* o., Z. -*saal*; -*zucht* v., Z. -*ordnung* (2).

Schummel, (-*n*) v. (gem.) Z. *Weibsbild*.

Schummelhaft, schummelhaftig, bijv. nw., Z. *schlampig*.

Schummeln, (*schummelte, geschummelt*) o. ww. rondloopen, rondslenteren; (van vrouwen), vuil, onzindelijk zijn.

Schummelkoch, (-*koch(e)s*, mv. -*köche*) m. onzindelijke kok m.

Schumperlied, (-(*e*)*s*, m. -*er*) o. gemeen straatliedje o.

Schumpfen, (*schumpfte, geschumpft*) bedr. ww. aanvullen, volmaken, volstoppen.

Schumpfersegel, (-*gels*, mv. -*gel*) o. (Zeew.) schuurzeil o.

Schund, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (gemeenz.) afval m., vuil, afsnijdsel o.; 2. kreng o.; (fig.) kleinigheid, beuzeling v.; (Volksk.) Z. *Koth*.

Schundern, (*schunderte, geschundert*) bedr. ww. villen, afknagen, schuren.

Schund-feger, (-*fegers*, mv. -*feger*) m. nachtwerker, sekreetruimer m.; -*grube* v. sekreet, riool o., Z. *Kothgrube*; -*könig* m., Z. -*feger*.

Schunkel, (-*n*) v., Z. *Schaukel*.

Schupf, (-(*e*)*s*, mv. *Schüpfe*) m., **Schupfe,** (-*n*) v., Z. *Schupp* (2).

Schupfen, (-*s*, mv. *Schupfen*) m., Z. *Schoppen*.

Schupfen, (*schupfte, geschupft*) bedr. ww., Z. *schuppen* (2).

Schupfer, (-*s*, mv. *Schupfer*) m. wip, wipgang v.

Schupfrufen, (-*fens*, mv. -*fen*) m. dakspaan v.

Schupp, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. schop, stoot, slag, stomp, duw m.; *jemn. einen - geben*, een stomp, stoot, duw geven; 2. wip, wipgalg v.

Schuppdrossel, (-*n*) v. gekuifde vliegenvanger m. (eene lijster),

Schuppe, (-*n*) v. (verkl. *Schüppchen, Schüpplein* o.) (Nat. hist.) schub, schaal v.; (Pl.) schubbetje o.; (Ontlk.) schilfer o., Z. -*ntheil*; (Bouwk.) schub, schelp, schulp v.; 2. korst v., hund, schilfer v.; (op het hoofd), vuil o., roos v.; (fig.) *die -n sind ihm von den Augen gefallen*, zijne oogen zijn hem opengegaan, de schellen zijn hem van de oogen gevallen; 3. Z. *Schüppe*.

Schüppe of **Schuppe,** (-*n*) v. (Prov.) schop m.; (gemeenz.) *jemn. die - geben*, den schop, zijn ontslag geven, ontslaan, wegzenden, Z. *fortschicken*; *die - bekommen*, Z. *Korb (bekommen)*; (Sp.) schoppen v. mv.; - *spielen*, in schoppen spelen.

Schuppen, (-*s*, mv. *Schuppen*) m. (Landh.) Z. *Schoppen*.

Schuppen, (*schuppte, geschuppt*) bedr. ww. (Volksk.) schoppen, stooten, stompen, duwen, werpen; *jem. aus dem Sattel -*, uit den zadel lichten; (fig.) *jem. vom Amte -*, ontzetten, het ambt ontnemen; 2. *jem. -*, wippen, een wip geven; II. van schubben voorzien; *geschupptes Thier*, geschubd, met schubben bedekt; (Wap.) Z. *schuppig*; 2. van de schubben ontdoen, afschrappen; III. wed. ww. *sich -*, zich krabben; 2. afschilferen.

Schüppen, (*schüppte, geschüppt*) bedr. ww. met de schop omroeren; *Korn -*, verschieten.

Schuppen-artig, bijv. nw., Z. *förmig*; -*bein* o. (Ontlk.) schilferig been o.

Schuppen-bube, (-*n*, mv. -*n*)

m. schoppenboer m.; *-dame* v. schoppenvrouw v.; *-könig* m. schoppenkoning, schoppenheer m.

Schuppen-buttfisch, (*-es*,mv. *-e*) m. (Nat. hist.) schar v.; *-decke* v. schubachtig deksel o.; *-eidechse* v. geschubde hagedis v.; *-ente* v. Amerikaansche smient v.; *-fisch* m. schubvisch,geschubde visch m.; *-flechte* v. schubachtig korstmos o.;*-flügler* m. mv. stofvleugelige insecten o. mv.; *-förmig* bijv. nw. schubvormig, schubachtig, met schubben of schilfers; *-gras* o. schubgras o.; *-grind* m. (Gen.) schurftig worden o.; *-haut* v. schilferige huid v.; *-krankheit* v. schilferziekte v.; 2. melaatschheid v.; *-los* bijv. nw. zonder schubben; *-mund* m. boom m. op Ceilon, welks bloesem schubachtige honi(n)gvaten heeft; *-muschel* v. schubachtige mosselschelp, napslak v.; *-naht* v. schubachtige naad m.; *-panzer* m.met schubben opgelegd of bezet panser o.; *-rand* m. (Ontlk.) binnenrand m. van het slaapbeen; *-raupe* v. schubachtige rups v.; *-rücken* m. (Nat. hist.) zeemuis v. met geschubden rug; *-schlag* m. (Boschw.) laatste hak v., hakken o. van de kruin en de takken; *-schlange* v. schubslang v.; 2. horenslang v.; *-schnitt* m. (Wapenk.) kartelrand m.; *-schwamm* m. schilferig bladzwam v.; *-schwanz* m. geschubde staart m.; *-stein* m. (Delfst.) schilfersteen m.; *-theil* m. (Ontlk.)schilferachtig gedeelte o. van het slaapbeen; *-thier* o. geschubd dier o.; 2. (Nat. hist.) Z. *-eidechse; langgeschwänztes, vierfingeriges* -, langstaartig schubdier o.; 2. zilvermot v.; *-vielarm* m. geschubde draak m.; *-weise* bijw. bij schilfers; — *abgehen*, afschilferen; *-wurz(el)* v. bremraap v.

Schuppern, (*schupperte, geschuppert*) bedr. ww. sterk wrijven, krabben.

Schuppicht, bijv. en b.,Z. *schuppenförmig.*

Schuppig, bijv. en b. met schubben, met schilfers, geschubd.

Schupp-messer, (*-sers*, mv. *-ser*) o. schubmes, mes o. om visch van schubben te ontdoen; *-otter* v. kleine otter m.; *-thier* o., Z. *-enthier.*

Schur, v., z. m.(Landh.)(van schapen), scheren o., schering v.; (Lakenw.) scheerwol v.; 2. scheertijd m. voor schapen &; 3. schering, vacht v.; (Bergw.) koek m. van overblijfsel in den smeltoven.

Schur, (onb.) m. en v. *mir zum* of *zur* -, tot mijn last, om mij te plagen.

Schur-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. rakelstok m.;(Boschw.)jonge uit zaad voortgesproten boom m.; *-blech* o. (Bergw.) gebogen blik o. aan eene mijnlantaren; *-butte* v. loogvat o.; *-draht* m. naald v. om de pit van de lamp op te halen; *-eisen* o., Z. *-haken.*

Schüren, (*schürte, geschürt*) bedr. ww. stoken, opstoken; *mit der Ofengabel* -, oppoken, opporren; 2. bedr. ww. *das Feuer, das Holz* -, opstoken;*die Lampe* -, ophalen; it. *Feuer* -, vuur aanmaken; (fig.) aanstoken, aanhitsen, twiststoken.

Schürer, (*-s*, mv.*Schürer*)m.,**-in,** (*-nen*) v. opstoker m., opstookster v.; (Giet.) smelter, eerste werkman m.

Schurf, (*-(e)s*) m., z. m.,Z.*Schorf;* 2. (*-(e)s*, mv. *Schürfe*) m. (Heelk.) insnijding, snede v.; (Bergw.) opening v. eener mijn.

Schurfarbeit, v. opgraven, openen o. eener mijnader.

Schurfeisen, (*-eisens*,mv. *-eisen*) o. (Tuinb.) schrapijzer o., hark v.

Schürfen, (*schürfte, geschürft*) bedr. ww. (gemeenz.) afschrappen, afschaven; (Gen.) afschilferen; *die Gänge in einem Garten* -,gelijk harken;*die Haut* -, schrammen; (Jachtw.) doodhakken; 2. (z. voorw.) (Bergw.) -, *nach Gängen* -, opgravingen doen, zoeken.

Schürfer, (*-s*, mv. *Schürfer*) m. hij die gelijk harkt, afschrapt &; (Bergw.) mijnwerker m. die ontgravingen doet.

Schürf-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. belooning v. voor den mijnwerker voor het vinden van eene nieuwe ader; *-gelderkasse* v. fonds o., kas v. voor de belooningen aan mijnwerkers voor het vinden van nieuwe mijnaderen; *-gezäh* o. graafwerktuigen o. mv.; *-hobel* m. roffelschaaf v.; *-schacht* m. eerste ontgraving v. voor het zoeken naar nieuwe mijnaderen; *-wesen* o. al wat betrekking heeft op het graven naar nieuwe mijnaderen; *-zettel* m. schriftelijk verlof o. van den mijnopzichter tot het doen van opgravingen.

Schürgeln, (*schürgelte, geschürgelt*) o. ww. (Sp.) met noten in een kuiltje werpen.

Schür-haken,(*-hakens*, mv. *-haken*) m. rakelijzer, porijzer o., stookijzer o.; *-herd* m. (Steenb.) ovenhaard m.; *-holz* o. brandhout o.

Schurigeln, (*schurigelte, geschurigelt*) bedr. ww. (Volksk.) sarren, plagen, noodeloos kwellen.

Schurke, (*-n*, mv. *-n*) m. schurk, schelm, schavuit, boef, gauwdief m.; 2. wilde appelboom, wilde pereboom m.

Schurkenstreich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schurkenstreek m.

Schurkerei, (*-en*) v. schurkerij, schelmerij v.

Schurkisch,bijv. en b. schurkachtig, schelmachtig, op schelmsche wijze; *-e That*, Z. *Schelmerei; -handeln*, schurkachtig, als een schurk.

Schürken, (*-s*, mv. *Schürken*) o. lichte huivering v. van koorts.

Schürknecht,(*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Giet.) opperman, helper m.

Schürlingsfell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van schapen), huid v.met halfgeschoren wol.

Schür-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. stookgat, vuurgat o.; *-maus* v. (i. k. bet.) mol m.; *-schaufel* v. schop v.om de metaalslakken weg te nemen;*-stab* m. rakelstok m.; *-stachel* m. (Sm.) stookijzer o. met houten handvatsel; *-stange* v. (Pot.) stookstang v.; *-stock* m., Z. *-stab; -wolle* v. scheerwol v.; *-tag* m. Aschwoensdag m.

Schurz, (*-es*, mv. *Schürze*) m. (Bergw.) ketting m. van de emmers uit den mijnput; it. ketting m. om het vuil, het hout & op te halen;(Bouwk.)schoorsteenmantel m.; II. (gewoonl.) schortje o., boezelaar m., voorschoot o.; (van wilden), schaamteschort o., paan m., Z. *Schürze;* it. Z. *-fell;* (Jachtw.) staart m.; it. haarbos m. aan het achterste van een hert.

Schürzange, (*-n*) v. vuurtang v.

Schurzband, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. schortband m.

Schürzchen, Schürzlein, (verkl.) o. schortje, boezelaartje o.,smulletje o.

Schürze, (*-n*) v. boezelaar m.,voorschoot, schort o.; it. sloof o.;(fig Scherts.) *sich in jede - verlieben*, op alle meisjes verliefd raken.

Schürzen, (*schürzte, geschürzt*) bedr. ww. *einen Knoten, eine Schleife* -, leggen; *einen gerissenen Faden* -, aan elk. knoopen; (Tooneelk.) *der Knoten dieses Stücks ist gut geschürzt*, is goed gelegd; 2. *ein Kleid* -, opbinden, opnemem, opsteken, vastknoopen; *ein Kind, einem Kinde sein Kleid* -, vastknoopen, opbinden; II. wed. ww. *sich* -, zich opnemen, de japon opnemen.

Schürzen-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. door huwelijk of bescherming eener vrouw verkregen ambt o., betrekking v.; *-band* o. band m. van het voorschoot, schorthand m.; *-stipendium* o., *-unterstützung* v. door de voorspraak eener vrouw verkregen ondersteuning of toelage v.; *-zins* m. afkoopgeld o. van den lijfeigene voor het verlof om te trouwen.

Schurzfell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schootsvel, lederen voorschoot o.

Schürz-fleck, (*-ens*, mv. *-en*) m. klein schootsvel o., borstlap m. van het schootsvel; *-gürtel* m. gordel m., koord o. om een kleed op te binden; *-tuch* o. schortdoek o.; *-werk* o. gebouw o. uit over elk. gelegde planken.

Schuscheln, (*schuschelte, geschuschelt*) o. ww. fluisteren, sissen, sullen, glijden.

Schus(s)el, (*-n*) v. (gemeenz.) lichtzinnig meisje o., onstandvastig persoon m.

Schus(s)elig, (*-er, -st*) bijv. en b. lichtzinnig, onstandvastig, vluchtig, oppervlakkig; *-keit* v. lichtzinnigheid, onstandvastigheid v.

Schus(s)eln, (*-schus(s)elte, geschus(s)elt*) o.ww.,m.&.(gemeenz.) lichtzinnig,onstandvastig zijn, oubesuisd handelen, vluchtig werken.

Schuss, (*-es*, mv.*Schüsse*) m. snelle, overhaaste beweging v.;(van een stroom), vaart, snelheid v.; (van een vogel), vlucht, snelle vlucht, vaart v.; *der Vogel ist im -e*, schiet toe;*jem., ein Pferd, einen Wagen im -e aufhalten*, in de vaart stuiten, tegenhouden; *in den - kommen*, (van personen), in haast geraken, gauw worden; *er kam so in den -, dass er sich nicht mehr halten konnte*, hij liep zoo snel, dat hij zich niet

meer houden kon; *im -e sein*, snel voortrennen, voortvliegen; it. spoedig voormitkomen; it. (Tuinb.) zaad schieten; (Landb.) scheut m., loot, spruit v., aflegger m.; 2. (met een geweer), schot, geweerschot o.; *einen - thun*, een schot doen, schieten; *es fiel, geschah ein -*, er viel een schot; *sich zum -e fertig machen*, zich gereed maken om te schieten; *im -e sein*, binnen het bereik van het schot zijn; *das Wild in den - treiben*, onder het schot drijven; (Bergw.) *- bohren*, de rots doorboren, doen springen; 3. geweerschot, schot o., geschoten wond v.; *einen - haben, bekommen*, door een schot getroffen worden; (Jachtw.) wond v.; (fig.) *einen - haben*, een weinig dronken zijn, gek zijn; 4. lading v., schot o., kogel m.; *der - ist ihm durch den Leib gegangen*, de kogel, het schot is hem door het lijf gegaan; *ein - Pulver*, eene lading v.; *er ist keinen - Pulver werth*, hij is het doodschieten niet waard; (Bak.) *der - des Brodes in den Ofen*, het brood in den oven schieten; *ein - Brod*, een schietsel o.; it. *ein - Brod, Pflaumen*, twee stuks; *der - des Geldes*, het geld bij worpen neertellen; *ein - Geld*, worp m.; (Wev.) inslagdraad m.

Schuss-angel, (*-angels*, mv. *-angel*) m., Z. *Schieszangel; -bartel* m. onbezonnen persoon, driftkop m.; *-baum* m. (in mijnputten), schutbalk m.; *-bolzen* m. (Muntw.) bout m. tot het afhakken van snoeisel; *-brett* o. valdeurtje o. eener sluis, schutklep v.; *-brücke* v., Z. *-gerinne; -bühne* v. (Bergw.) afdak o., loods, schuur v.

Schüssel, (*-n*) v. schotel m.; *tiefe -*, terrine v.; (Kath.) - of *-chen des Kelches*, Z. *Patene;* (Delfst.) Z. *-maschel;* (Pl.) *-(chen)*, kuiltje o., holte v. in sommige deelen der planten; (Jachtw.) (van herten), oor o.; (Waterb.) Z. *Kumpf;* (Kookk.) schotel m., gerecht o., spijs v.; (Volkst.) *drei -n leer und in der vierten nichts*, schraalhans is keukenmeester.

Schüssel-alaun, (*-(e)s*) m., z. m. (Delfst.) sodazout o.; *-bank* v., *-brett* o. (Kookk.) schotelrek o.

Schüsselchen, Schüsselein, (verkl.) o. schoteltje o., Z. *Schüssel.*

Schüsseler, (*-s*, m. *Schüsseler*) m. schepelmaker, matenmaker m.; (gemeenz.) Z. *Fresser.*

Schüssel-flechte, (*-n*) v. (Pl.) parmelia, eene soort van korstmos o.; *islandische —*, IJslandsche mos o.; *-form* v. vorm m. van een schotel; 2. schotelvorm, vorm m. om schotels te bakken; *-förmig* bijv. nw. schotelvormig; *-freund* m. tafelvriend m.; 2. schuimlooper m.; *-hader* m. vaatdoek m.; *-hecht* m. snoek m. die groot genoeg is voor één maaltijd.

Schüsselicht, bijv. nw. schotelvormig, napvormig, bekervormig.

Schüssel-knecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. druprek o., druprooster m., drupplank, vergiettest v.; *-koch* m. melkspijs v. in een schotel in den oven gekookt; *-korb* m. schotelmand v.; *-kreuz* o. kruis o. van schotels; *-lampe* v. illumineerlamp v., illumineerglas o., lampion v.; *-muschel* v. napslak v.; 2. zeeoor o.; *-lehn* o. leengoed o. dat de tafel van den leenheer moet voorzien; *-lecker* m. schuimlooper m.

Schüsseln, (*schüsselte, geschüsselt*) o. ww., m. *h.* opdragen, opdienen; 2. goed eten, flink toetasten.

Schüssel-pastete, (*-n*) v. (gemeenz.) schotelgebak o.; *-pfennig* m. blikmunt, holmunt v.; it. kleine holle munt v.; *-ring* m. schotelring m.; *-rund* bijv. nw. schotelrond; *-schrank* v. schotelkast, bordenkast v.; *-spülerin* v. vatenwaschster v.; *-stein* m. schotelsteen m.; *-stürze* v. schoteldeksel o.; *-trage* v. schotelrek o.; *-tuch* o. vaatdoek m.; *-wage* v. weegschaal v. met bakken; *-wärmer* m. schotelwarmer m.; *-wäscherin* v., Z. *-spülerin; -wasser* o. spoelwater, vaatwater o.

Schusser, Schüsser, (*-s*, mv. *Schusser* en *Schüsser*) m. knikker m.

Schussern, (*schusserte, geschussert*) o. ww., m. *h.* knikkeren.

Schuss-fertig, bijv. nw. gereed om te schieten, gereed om vuur te geven; *-fest* bijv. nw. zeker van zijn schot, onkwetsbaar; 2. (van een helm), tegen het schot bestand; *-festigkeit* v. onkwetsbaarheid v.; *-frei* bijv. nw. schotvrij, buiten het bereik van het schot; it. tegen het schot, de kogels & beveiligd; 2. Z. *-fest; -garn* o. gesponnen garen o.; *-gatter* o. ontlasting v. van een vijver; *-gerecht* bijv. nw. (van paarden), aan het schieten gewend; 2. binnen het bereik van het schot; *-gerinne* o., Z. *Schussgerinne.*

Schussig, schüssig, bijv. nw. voortschietend; it. steil; (van personen), driftig, opvliegend, onbezonnen; 2. (w. i. gebr.) tot schieten, tot de jacht geschikt; it. Z. *schussmäszig.*

Schuss-keil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Richtkeil; -laden* m. (Vest.) luik o voor de schietgaten; *-linie* v. schietlijn v.; *-loch* o. schietgat o.; it. door een schot veroorzaakt gat o.; *-mäszig* bijv. en b. binnen het bereik van het schot; *-pferd* o. aan het schieten gewend paard o.; *-recht* bijv. nw. geschikt om te schieten; it. geschoten kunnende worden; 2. Z. *-mäszig; -tritt* m., Z. *Fehltritt; -wasser* o. wondwater o.; *-weide* v., Z. *Korbweide; -weise* bijw. bij schoten, bij worpen, met vlagen, nukken; (fig.) — *etw. thun*, nu en dan, in horten en stooten; *-wunde* v. door een schot veroorzaakte wond, geschoten wond v.; *-wundwasser* o., Z. *-wasser.*

Schuster, (*-s*, mv. *Schuster*) m., **-in,** (*-nen*) v. schoenmaker m., schoenmakersvrouw v.; (Spr.) Z. *Leisten, Kappe;* (Nat. hist.) schoenlapper m.; (Spr.) Z. *Schneider (werden).*

Schuster-ale, (*-n*) v. schoenmakersels v.; *-borste* v. schoenmakersborstel m.; *-bude* v., *-draht* m., Z. *Schuhbude.*

Schusterei, v., z. m. handel m. in schoenen; 2. schoenmakerij v., schoenmakerswerk o.

Schustergesell, (*-en*, mv. *-en*) m. schoenmakersknecht m.

Schusterhaft, bijv. en b. schoenmakerachtig, als een schoenmaker.

Schuster-hammer, (*-hammer*, mv. *-hämmer*) m. schoenmakershamer m.; *-handwerk* o. schoenmakersambacht, schoenmaken o.; *-herberge* v. schoenmakersherberg v.; *-holz* o. roode kornoeljeboom m.; *-junge* m. schoenmakersjongen m.; *-kleister* m. schoenmakersdeeg o.; *-kneif* m. schoenmakersmes o.; *-kraut* o. (Pl.) orego, majoraan v.; *-leim* m. schoenmakerslijm v.; *-licht* o. schoenmakerslamp, lamp v. met 2 pitten; *-messer* o., Z. *-kneif.*

Schustern, (*schusterte, geschustert*) o. ww., m. *h.* schoenen maken, schoenen lappen; (Tikt.) winnen; (Rijk.) hollend, hard rijden.

Schuster-patron, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. patroon m. der schoenmakers, Sint Crepijn; *-pech* o. schoenmakerspek o.; *-pfrieme* v. schoenmakerspriem v.; *-schwärze* v. schoenmakerszwartsel o.; *-waare* v., Z. *-arbeit; -werkstatt* v. schoenmakerswinkel m., schoenmakerswerkplaats v.; *-werktisch* m. schoenmakerstafel v.; *-zeug* o. schoenmakersgereedschap o.; *-zwecke* v. schoenspijker, spijker, nagel m. zonder kop.

Schute, (*-n*) v. ijzeren schop v.; 2. ontuchtige vrouw, hoer v.

Schüte, (*-n*) v. (Zeew.) platbodemd vaartuig o., schuit, aak, boot, sloep v.; *-nfahrer* m. schuitenvaarder m.; *-nlohn* m. schuitenhuur v.

Schutt, (*-(e)s*) m., z. m. (Bouwk.) puin o., afbraak v.; *den - aus einer Strasze wegschaffen*, het puin wegruimen; *unter dem -e begraben*, onder het puin begraven; (Landb.) hoop m. koren; (Br.) mout o. voor een brouwsel; (Vest.) dam, dijk, wal m.

Schütt, (*-en*) v. eilandje o., zandbank v. in eene rivier; 2. Z. *Schüttboden.*

Schüttboden, (*-bodens*, mv. *-böden*) m. korenzolder m.

Schütte, (*-n*) v. hoop, bos m., schoof v., stapel m.

Schütteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. strijkijzer o., boutijzer o.

Schüttel-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. schuddekop m., schuddend hoofd o.; (Nat. hist.) duif v.

Schütteln, (*schüttelte, geschüttelt*) bedr. en o. ww., m. *h.* schudden, schokken, doen waggelen; *er schüttelt aus Schwäche mit dem Kopfe*, hij schudt &; *den Kopf über etw. -*, het hoofd schudden; *jemn. die Hand -*, hartelijk de hand drukken; *einen Baum -*, schudden; *vom Winde geschüttelt*, heen en weer bewogen; *jem. am Kopfe, an den Haaren -*, heen en weer schudden; (fig.) *das Fieber hat ihn recht geschüttelt*, geschokt; *eine Predigt aus dem Aermel -*, uit de mouw schudden, onvoorbereid voordragen.

Schütteltisch, (*-es*, mv. *-e*) m. weegtafel v.

Schütten, (*schüttete, geschüttet*) bedr. ww. storten, gieten, uitstorten,

uitgieten; *Korn in einen Sack* -, doen; *Sand in den Keller* -, storten, werpen; *einen Damm, Wall* -, opwerpen; *Erde um eine Mauer* -, werpen; *Wasser in einen Krug &* -, gieten; *Wasser unter den Wein* -, den wijn vervalschen; it. (Volksl.) zoete broodjes bakken. it. storten, Z. *verschütten; eine Flüssigkeit in ein anderes Gefass* -, overgieten, overstorten; *Oel in's Feuer* -, olie in het vuur gieten; (fig.) *seinen Kummer in jems. Schooss* -, zijn hart lucht geven; (Nat. hist.) *geschüttete Gebirge*, samenhangend; *das Vieh* -, schutten, Z. *pfänden*; 2. o. ww., m. *h.* (Bergw.) veel opleveren, rijkelijk opleveren; (Jachtw., Z. *werfen*; 3. wed. ww. *sich* -, (van melk). Z. *gerinnen*.

Schuttenstroh, (*-(e)s*) o., z. m. lang stroo o.

Schüttern, (*schütterte, geschüttert*) o.ww., m. *h.* schudden, trillen, beven, wankelen, geschokt worden; 2. bedr. ww., Z. *erschüttern*.

Schuttführer, (*-rers*, mv. *-rer*) m., Z. *Schuttkarrner*.

Schütt-gabel, (*-n*) v. houten hooivork v.; *-gelb* o. (Schild.) schijtgeel o.; *-geld* o. losgeld o. voor geschut vee; *-gut* o. (Zeew.) goed o. uit het ruim van een schip.

Schutthaufen, (*-haufens*, mv. *-haufen*) m. puinhoop m.; *die Stadt wurde in einen - verwandelt*, werd tot puin geschoten.

Schütthaus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. magazijn o., graanzolder m.

Schutt-höhle, (*-n*) v. met puin gevuld hol o.; *-karren, -wagen* m. stortkar v., wagen m. om puin te vervoeren. *-kärrner* m. puinrijder m.

Schüttler, (*-s*, mv. *Schüttler*) m. schudder m., hij die schudt; (fig., Scherts.) de koorts v.

Schütt-mohn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. maankop, slaapbol m. met hollen kop; *-platz* m. (Jachtw.) plaats v. waar men het voedsel voor het wild neerwerpt; *-regen* m. stortregen, plasregen m.; *-senf* m. (Pl.) gemeene maagdenpalm v., wilde mosterd m.; *-söller* m. open korenzolder m.; *-stein* m. gootsteen m.

Schüttung, (*-en*) v. (Waterb.) dam, keerdam m,

Schutz, (*-es*) m., z. m. dam, keerdam m., beschutting, bescherming v.; (Waterb.) verlaat, schotdeurtje o.; it. Z. *Deich*; 2. waarborg m., vrijgeleide o., wal, keerdam m.; (fig.) bescherming, beschutting v., steun, bijstand m., hulp verdediging v.; *jem. in - nehmen*, iem. onder zijne hoede v., bescherming nemen. *unter jems. -e stehen*, onder bescherming zijn van; (gemeenz.) *unter dem -e eines Daches*, beschut door; *sich zum -e des Vaterlandes bewaffnen*, zich wapenen ter verdediging van &; *die Kleider geben - gegen die Kälte*, beschutten; *im -e von Bäumen stehen*, door boomen beschut zijn; *gegen den Regen, Verfolgungen - suchen*, eene schuilplaats zoeken tegen, Z. *Schutzort; der - Gottes*, Gods bescherming v.; *Gott nehme euch in seinen heiligen* -, God neme u onder zijne hoede en bescherming; *Gott ist mein* -, steun m., Z. *Schirm*; (Hand.) *eine Ziehung auf jem. in - nehmen*, een wissel honoreeren.

Schutz-befohlene, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *-empfohlene; -bild* o., Z. *Palladium; -blattern* v. mv., Z. *-pocken; -brett* o. verlaat, schotdeurtje, valdeurtje o., Z. *Schutz; -brief* m. vrijgeleide-brief, respijtbrief m.; *-brille* v. conservatiebril n.; *-bühne* v. kade of kaai v.; *-bund* m., *-bündniss* o. verdedigend verbond, defensief verbond o.; *Trutz und* —, of- en defensief verbond; *-bürger* m. vreemdeling m. die de burgerrechten geniet; *-dach* o. schuildak, afdak, schermdak o.

Schütze, (*-n*, mv. *-n*) of **Schutz,** (*-en*, mv. *-en*) m. schutter, scherpschutter, boogschutter m.; (Krijgsw.) tirailleur m.; 2. Z. *Schützenbruder;* (Sterrenk.) schutter m.; (Nat. hist.) langbek m. (een visch); (Schaaks.) raadsheer m.; Wev.) spoel v.; (Landh.) Z. *Feldschütz, Flurschütz;* II. (*-n*) v., Z. *Schutz*.

Schützel, (*-s*, mv. *Schützel*) o. opening v. in de sluis met het schotdeurtje.

Schutz-empfohlene, (*-n*, mv. *-n*) m. beschermeling, pupil, cliënt m.

Schützen, (*schützte, geschützt*) bedr. ww. beschermen, beschutten, verdedigen, bewaren; *die Unschuld* -, beschermen; *jem. vor* of *gegen etw.* -, beschermen, verdedigen; *vor, gegen eine Krankheit* -, behoeden; *-des mittel*, Z. *Schutzmittel; dieser Baum schützte uns gegen den Regen*, beschutte ons &; *gegen die* of *vor der Kälte* -, bewaren; *jem. in dem Besitze einer Sache* -, handhaven; *-der Gott, -e Gottheit*, beschermende; 2. *das Kammrad einer Windmühle* -, opsluiten, schutten, stilhouden; *das Wasser* -, door een dijk, een verlaat, eene schuifdeur keeren.

Schützen-bahn, (*-en*) v., Z. *-platz; -brigade* v. schuttersafdeeling v.; *-bruder* m. lid o. van een schuttersgenootschap; *-brüderschaft* v. schuttersgenootschap o., schietvereeniging v.

Schutzengel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. beschermengel, engel-bewaarder m.; it. redder, beschermer m.

Schützen-gesellschaft, (*-en*) v., Z. *-brüderschaft; -gilde* v. schuttersgilde o.; *-graben* m., *-haus* o. &, Z. *Schiessgraben* &; *-hof* m. schietplaats v.; it. Z. *Schiesshof; -könig* m. schutterkoning m.; *-loos* o. lot, nommer o. in het schutterspel; *-meister* m. schuttermeester m.; *-plan, -platz* m. schietbaan v.; *-raupe* v. ruitvormige rups v.; *-schmaus* m. schuttersmaaltijd m.; *-stand* m. plaats v. van waar geschoten wordt; *-übung* v. oefening v. in het schieten; *-wesen* o. schutterij v., schutterwezen o.

Schützer, (*-s*, mv. *Schützer*) m., Z. *Beschützer*; 2. (Waterb.) opzichter m. over eene sluis.

Schutz-flügel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. veiligheidsdijk m.; *-gatter* o. (Vest.) valpoort v., valhek o.; 2. (Waterb.) valdeurtje o. eener sluis, verlaat o.; *-gehänge* o. omgehangen voorbehoedmiddel, amulet o.; *-geist* m. beschermgeest, beschermengel m.; *-geld* o. belasting v. voor domicilie; *-geleit* o. vrijgeleide o.; *-genosse* m. deelgenoot m. in eene bescherming; 2. vreemdeling m., inwoner, ingezetene m. die domicilie kiest of heeft; *-genossenschaft* m. genot o. van dezelfde bescherming als anderen, gemeenschappelijke bescherming v.; 2. (verzam.) beschermelingen m. en v. mv. *-gerechtigkeit* v. recht o. van bescherming, recht o. op bescherming; *-gewehr* o., Z. *-waffe; -gesuch* o. verzoek o. om bescherming; *-gott* m., *-göttin* v. beschermgod m., beschermgodin v.; *-gottheit* v. beschermende godheid v.; *-griff* m. degengreep v.; *-hafen* m. veiligheidshaven, vluchthaven v.; *-heilige* m. en v. beschermheilige m. en v., patroon m., patrones v.; *-herr* m. beschermheer, beschermer m.; *-herrin* v. beschermster, beschermvrouw v.; *-herrlich* bijv. nw. van den beschermheer, als beschermheer; *-herrlichkeit, -herrschaft* v. beschermheerschap, protectoraat o.; 2. *-herrschaft* v., Z. *-herr, -frau*; 3. *-herrschaftsbezirk* m. tot het beschermheerschap behoorende grondgebied o.

Schützig, bijv. nw. beschermend, beschermd, bewaard tegen; it. toereikend, voldoende.

Schutz-jude, (*-n*, mv. *-n*) m. jood m. die tegen belasting geduld wordt; *-kind* o. beschermeling m. en v.; *-kampf* m. verdedigende strijd m.; *-kasten* m. kast v. boven het rad van een watermolen; *-kolben,* m. fluitpijp v. in een verlaat; *-krieg* m., Z. *-kampf; -leistung* v. verleenen o. van bescherming.

Schützling (*-(e)s*, mv. *-e*) m. beschermeling m. en v., hij, zij die onder bescherming staat.

Schutz-linie, (*-n*) v. verdedigingslijn v.; *-los* bijv. nw. zonder bescherming, zonder steun, verlaten, weerloos, Z. *hülflos; -losigkeit* v. weerloosheid, verlatenheid v., gebrek o. aan bescherming; *-macht* v. beschermende mogendheid of macht v.; *-mauer* v. borstwering v., bolwerk o.; *-mittel* o. voorbehoedmiddel o; *-ort* m. schuilplaats, toevlucht v.; *-patron, —in*, Z. *-heilige; -pfahl* m. (Tuinb.) steunpaal m.; it. Z. *Stütze; -pochen* v. mv. ingeente koepokken v. mv.; *—gift* o. koepokstof v.; *—impfer* m. inenter m. van koepokken; *—impfung* v. koepokinenting, vaccinatie v.; *-recht* o., Z. *—gerechtigkeit; -rede* v. redevoering v. waarin men zich verdedigt, verantwoordt; (van een advocaat), pleitrede v.; it. (Ger.) exceptie v.; 2. verontschuldiging, bemanteling, uitvlucht v., voorwendsel o.; *-redner* m. verdediger, advocaat m.; *-schrift* o. geschrift o. waarin men zich verdedigt, verantwoordt; *-seil* o. (Bergw.) touw o., kabel m. om in den mijnput af te dalen; *-siel* o. (Waterb.) sluis v. in een dijk; *-sucher* m. hij die bescherming zoekt; *-teich* m. (Waterb.) noodvijver m.; *-verwandte* m. en v., Z. *-genosse; -vorrede* v. verdedigende voorrede v.; *-wache* v. vrijgeleide o.;

-waffe v. verdedigingswapen o., verdedigingsmiddel o.; *-wand* v. (Tuinb.)schuttting v. tegen den wind; *-wehr* v.,Z.*-waffe;* (Waterb.) noodsluis v.; (Vest.) dam, dijk m., bolwerk o., borstwering v.; *-wort* o. beschermend woord o.; *-zettel* m. bewijs o. van goed gedrag, getuigschrift o.; it. veiligheidsbrief, brief m. van vrijgeleide; *-zeuge* m. getuige m. voor den beschuldigde, getuige m. à decharge; *-zoll* m. (Hand.) beschermende tol m.; *-zöllner* m. aanhanger m. van het stelsel van handelsbescherming; *-zöllnerisch* bijv. nw. het stelsel van handelsbescherming betreffende; *-zollsystem* o. stelsel o. van handelsbescherming.

Schwabacher, bijv. nw. - *Schrift,* in Schwabach gemaakte of uitgevonden drukletter v.

Schwabbel, (*-n*) v. dik, vet vrouwspersoon o.

Schwabbelbohne, (*-n*) v. gewone Turksche boon v.

Schwabbelig, bijv. nw. (gemeenz.) mollig, poezelig, vleezig, dik en vet.

Schwabbeln, (*schwabbelte, geschwabbelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) bewegen, trillen, beven, heen en weer slingeren; *geschwabbelt voll,* boordevol; 2. babbelen, kletsen.

Schwabber, (*-s,* mv. *Schwabber*) m. (Zeew.) zwabber m.

Schwabe, (*-n*) v. huiskrekel m.

Schwabe, (*-n,* mv. *-n*) m. Zwaab, inwoner m. van Zwaben m.; *der - muss allezeit die Leber gegessen haben,* de Zwaab is altijd de zondenbok; (Schoenm.) binnenzool v.; (Kuip.) dubbele hoepel m.

Schwaben-alter, (*-s*) o., z. m. leeftijd m. van veertig jaar; *-feld* o. (Wap.) rood en wit veld o.; *-gift* o. op meel gelijkende giftaarde v., arsenik m., rattenkruit o.; *-recht* o. Zwabisch landrecht o.; *-spiegel* m. Zwabisch wetboek o.; *-streich* m. geweldige slag m.; (fig.) domme streek m.; *-weber* m. bombazijnwever m.

Schwach, (*schwächer, schwächst*) bijv. en b. zwak, niet sterk, broos, licht breekbaar, machteloos, ziekelijk, kwijnend, flauw, verwelkt; (van het lichaam), zwak; *-e Gesundheit,* zwak; *-er Kopf,* zwak hoofd, gering verstand; *-es Gedächtniss,* zwak; *-er Puls,* zacht kloppend; *-e Stimme,* zwak, zacht sprekend; *-e Farbe,* zwak, dof; (fig.) *-er Grund, Beweis,* zwak, niet afdoend; *-er Wein,* flauw; *-e Brühe,* mager; *eine -e Mutter,* zwak, toegevend, *schwächer werden,* verzwakken; (van een leger), in aantal verminderen; - *machen,* verzwakken; *auf -en Füszen stehen,* zwak staan; (van zaken), twijfelachtig zijn; *er geht sehr - umher,* hij loopt zeer moeielijk; (fig.) *die -e Seite einer Person,* de zwakke zijde, gevoelige zijde; *jem. bei seiner -en Seite angreifen,* iem. in zijn zwak tasten; *es wird mir -,* ik word zwak, ik begin te verzwakken.

Schwäche, (*-n*) v. zwakheid, zwakte v.; (van het lichaam), zwakheid v.; (van zieken), zwakte, verzwakking v.; (Pl.) (van een stengel), slapheid v.; (van den ouderdom), zwakheid, gebrekkigheid v.; (van krachten), afneming, verzwakking v.; *plötzliche -,* bezwijming v.; *es wandelte sie eine -an,* zij viel in zwijm; 2. (fig.) zwakheid, broosheid, vruchteloosheid v., gebrek, zwak o.; *jeder hat seine -,* elk heeft zijn gebrek o.; it. Z. *Schwachheitsfehler.*

Schwächen, (*schwachte, geschwacht*) o. ww. (veroud.) zwak worden, geroerd worden, toegeven.

Schwächen, (*schwächte, geschwächt*) bedr. ww. verzwakken, zwak maken, krachteloos maken, ontzenuwen; it. de kracht of sterkte doen verminderen; *diese Arbeit hat ihn geschwächt,* heeft hem verzwakt; *den Verstand, den Magen, die Nerven -,* verslappen; *eine Armee -,* dunnen; *-d,* verzwakkend, ontzenuwend; 2. *ein Mädchen -,* bezwangeren, verleiden, onteeren, schenden, verkrachten, schoffeeren.

Schwächer, (*-s,* mv. *Schwächer*) m. hij die verzwakt; it. schender, verkrachter m., Z. *schwächen.*

Schwach-feuer, (*-feuers,* mv. *-feuer*) o. klein vuur, vuurtje o.; 2. (bij oostenwind), blauwe weerschijn m. in het water; *-gläubig* bijv. nw. zwak van geloof; *-gläubigkeit* v. zwakheid v. van geloof.

Schwachheit, (*-en*) v., Z. *Schwäche;* 2. (fig.) *das ist seine -,* dat is zijn zwak, zijn hoofdgebrek o.; *er hat die -alles zu glauben,* hij heeft de zwakheid, het gebrek &; *die menschliche -,* zwakheid, gebrekkigheid, onvolmaaktheid v., ontoereikende, onvolkomene o.

Schwachheits-fehler, (*-lers,* mv. *-ler*) m. hoofdgebrek o., zwakheid v.; *-sünde* v. uit zwakheid begane zonde v.

Schwach-herr, (*-n,* mv. *-en*) m. al te zwakke, toegevende meester, vorst m.; *-herzig* bijv. nw. weekhartig; it. buiten staat zijne hartstochten meester te blijven, lafhartig, moedeloos; *-herzigkeit* v. weekhartigheid, groote gevoeligheid, lafhartigheid v., gemis o. aan wilskracht; *-kopf* m. zwak hoofd, gering verstand o.; *-köpfig* bijv. nw. een zwak hoofd hebbend, onnoozel, simpel, zeer bekrompen; *-köpfigkeit* v. zwakheid v. van hoofd, onnoozelheid, bekrompenheid v.

Schwächlich, (*-er, -st*) bijv. en b. zwak, zwakkelijk, zwakjes, flauwtjes, Z. *schwach; -keit* v. zwakheid v.

Schwächling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (gemeenz.) zwakke bloed, ziekelijk persoon m.; (fig.) lafhartige, moedelooze m.; 2. (gemeenz.) ventje, kereltje o.

Schwach-matikus, (onb.) m., Z. *-herr.*

Schwach-muth, (*-(e)s*) m., Z. *-herzigkeit; -müthig* bijv. nw., Z. *-herzig; -nervig* bijv. nw. zwak van zenuwen, zwakke zenuwen hebbende; *-sichtig* bijv. nw. zwak van gezicht; *—keit* v. zwakheid v. van gezicht; *-sinn* m., Z. *-kopf; -sinnig* bijv. nw., Z. *-köpfig; -stein* m. toetssteen m.

Schwächung, (*-en*) v. verzwakking v.; 2. verkrachting, verleiding, schending v.; *-smittel* o. verzwakkend middel o.

Schwade, (*-n*) v. zwad, zwade v.

Schwaden, (*-s,* mv. *Schwaden*) m. (Jachtw.) (van het hert), staart m.; 2. (Zoutz.) damp, walm m., schadelijke uitdamping v.; *giftiger -,* (Bergw.) mijndamp m.; 3. (Landb.) zwad, zwade v., hoeveelheid v. die de maaier met zijne zeis in een zwaai neerlegt; *in -n legen,* in zwaden leggen; II. (Pl.) vlotgras, panikgras o.

Schwaden-bau, (*-(e)s*) m., z. m. aankweeken o. van panikgras; *-gras* o. vlotgras o.; *-grütze* v. parelkruid o.; *-ried* o. rietgras o.; *-weise* bijw. bij zwaden.

Schwader, (*-s,* mv. *Schwader*) o. (Zeew.) Z. *Geschwader;* 2. (Krijgsw.) - of *Schwadron,* (*-en*) v. eskadron o.

Schwaderer, (*-rers,* mv. *-rer*), **Schwadroneur,** (*-s,* mv. *-s*) m. zwetser, pocher, opsnijder, bluffer m.

Schwadronenweise, bijw. *sich - aufstellen,* zich in eskadrons plaatsen.

Schwadroniren, (*schwadronirte, schwadronirt*) o. ww. (Krijgsw.) zich in eskadrons scharen of plaatsen; 2. (gemeenz.) pochen, zwetsen, snoeven.

Schwägeln, (*schwägelte, geschwägelt*) o. ww. op de herderspijp spelen; (fig.) rondslenteren, beuzelen.

Schwager, (*-s,* mv. *Schwäger*) m. zwager, schoonbroeder m.; 2. Z. *Vetter;* 3. (gemeenz.) postiljon, voerman, koetster m.

Schwägerin, (*-nen*) v. schoonzuster, aanbehuwdzuster, snaar v.

Schwägerlich, bijv. en b. als een schoonbroeder, als eene schoonzuster.

Schwägerschaft, v., z. m. zwagerschap o., betrekking v. van zwager of schoonzuster, bloedverwantschap v.; 2. schoonbroeder m., schoonzuster v.; *-lich* bijv. en b., Z. *schwägerlich.*

Schwäher, (*-s,* mv. *Schwäher*) m., **-in,** (*-nen*) v. schoonvader m., schoonmoeder v., Z. *Schwieger-vater, -mutter.*

Schwäherschaft, v., z. m., Z. *Schwägerschaft.*

Schwaien, (*schwaite, geschwait*) bedr. ww., Z. *schweien.*

Schwalbe, (*-n*) v. zwaluw v.; (Spr.) *eine - macht keinen Sommer,* één is geen; *er hat -n unterm Hute,* hij groet niemand, is onbeleefd; (gemeenz.) *jemn. eine - geben,* een slag geven; 2. *groszbärtige -,* Z. *Ziegenmelker;* 3. gewone mossel v.

Schwalben-adler, (*-adlers,* mv. *-adler*) m. groote zeearend m.; *-artig* bijv. nw. zwaluwachtig; *-beerbaum* m., Z. *Wasserholunder; -eisen* o. ijzer o. met zwaluwstaart; *-falk* m. koningsvalk m.; 2. sperwer m.; 3. Peruaansche valk m.; *-fisch* m. zeezwaluw v.; *-flug* m. vlucht v. van de zwaluw; *-fusz* m. zwaluwpoot m.; (fig.) merkteeken o. om aanmerkingen van den schrijver aan te duiden, Z. *Mückenfusz; -geier* m. sperwer m.; it. Z. *-adler; -gift* o. met rattenkruit vermengde aarde v.; *-kraut* o. stinkende gouw v.; it. schellekenskruid o.; 2. Z.

Giftwende; 3. Z. *Pfennigkraut*; *-lausfliege* v. zwaluw-luisvlieg v.; *-mist* m. zwaluwstront m.; *-muschel* v. zwaluwschelp v.; *-nest* o. zwaluwennest o.; *-schwanz* m. zwaluwstaart m.; II. (Nat. hist.) Z. *Weihe*; 2. Amerikaansch boomkruipertje o.; it. eend v. met langen staart, zeehaan m.; 3. groote venkelvlinder m.; (Bergw.) — of — *bohrer* m. boor v. met twee punten; *-schweif* m., Z. *-schwanz* (3); *-stein* m. zwaluwsteen m.; *-taube* v. zwaluw-duif v.; *-wasser* o. (Apoth.) zwaluwenwater o.; *-wurz* v., Z. *Giftwende*; 2. geranium v.; 3. Z. *-kraut*; 4. *Gelbwurzel*.

Schwalch, Schwalg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schlund*; 2. (veroud.) Z. *Welle*.

Schwalke, (*-n*) v. (Nat. hist., Bouwk., Zeew.) zwaluwstaart m.

Schwalken, (*schwalkte, geschwalkt*) bedr. ww. (Bouwk.) met zwaluwstaarten verbinden; 2. o. ww., m. *h.* rondzwalken; (Zeew.) knapvaren.

Schwalken-beere, (*-n*) v. bes v. van den vlierboom; *-zagel* m. (Pl.) eereprijs v.

Schwalker, (*-s*, mv. *Schwalker*) m. zwalpm; (Zeew.) zeerot, onverschrokken zeeman, zeeschuimer m.

Schwall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bewegend lichaam o.; (van de zee), groote golf v.; (van eene rivier), aandrang m. van water; (van vlammen), vuurstroom m.; 2. verwarde hoop m.; *ein - Menschen*, troep m., menigte v.; *- von Worten*, overvloed m., woordenpraal, bombast v.; 3. (Nat. hist.) karpervisch, cyprinus aspius m.

Schwallen, (*schwallte, geschwallt*) o. ww., m. *h.* golven, heen en weer slingeren.

Schwallich, Schwallig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dijkbrenk v.; it. uitgespoeld stuk grond, oever &.

Schwalpe, (*-n*) v. (Zeew.) zijschaal v.

Schwamm, (*-(e)s*, mv. *Schwämme*) (Pl.) paddenstoel m., zwam v.; *- von Malta*, Z. *Hundsruthe*; (Bouwk.) huiszwam v., duivelsbrood o.; 2. spons v.; (Nat. hist.) sponsvormig plantdier o.; 3. (Heelk.) sponsachtige uitwas m.; it. (in den mond van kinderen), spruw v.; (Veea.) spat v., hard gezwel o.; (Volksk.) *er hat einen - im Magen*, hij kan drinken zooveel hij maar wil.

Schwamm-artig, bijv. nw. zwamachtig, sponsachtig; *-artigkeit* v. zwamachtigheid v.; *-baum* m. boom m. waaraan zich paddenstoelen vastzetten; 2. (Boschw.) boom m. waarvan de schors afvalt; *-büchse* v. sponsdoos v.; *-büchschen* o. reukdoosje o.; *-bürstchen* o. sponsborstel m.

Schwämmchen, Schwämmlein, (verkl.) o. sponsje, paddenstoeltje o.; it. Z. *Schwamm*.

Schwämmchenflechte, v., z. m. sponsvormig korstmos o.

Schwamm-dose, (*-n*) v. sponsdoos v.; it. zwamdoos v., tonderdoos v.; *-drücker* m. (fig.) fat, gek, vrouwenknecht m.

Schwämmen, (*schwämmte, geschwämmt*) bedr. ww., Z. *schwemmen*.

Schwamm-fliege, (*-n*) v. zwamvlieg v.; *-gewächs* o., Z. *Schwamm*.

Schwammicht, bijv. nw., Z. *schwammartig*.

Schwammig, bijv. nw. vol paddenstoelen, sponsachtig, poreus.

Schwämming, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Bracteat*.

Schwamm-koralle, (*-n*) v. zeepaddenstoel m., koraalspons v.; *-kraut* o. (Pl.) moederkruid o., schubwortel m.; *-milbe* v. paddenstoelmijt v.; *-motte* v. zwammot v.; *-nistler, -raubkäfer* m. roofkever m. die zich voornamelijk in paddenstoelen ophoudt; *-raupe* v. oorrups v.; *-sauer* bijv. nw. (Scheik.) *-e Salze*, paddenstoelzure zouten; *-säure* v. paddenstoelzuur o.; *-seife* v. (Zeepz.) licht schuimende zeep v.; *-stein* m., Z. *-koralle*; 2. spanssteen m.; 3. versteende paddenstoel m.; *-zucker* m. (Scheik.) paddenstoel-poeier, -suiker v.

Schwan, (*-(e)s*, mv. *Schwäne*) m. zwaan v.; 2. witte nachtvlinder m. met bruin achterlijf.

Schwänchen, Schwänlein, o., **Schwänling,** (verkl.) m. zwaantje o., jonge zwaan v.

Schwanen, (*schwante, geschwant*) o. ww., Z. *ahnen*.

Schwanen-arm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. arm m. zoo blank als eene zwaan; *-bai* m., Z. *-boi*; *-bett* o. donzen bed, bed o. van zwanenveeren; *-boi* m. fijne baai v.; *-brust* v., *-busen* m. boezem m., borst v. zoo blank als eene zwaan; *-dune(n)* v. (mv.) zwanenveder(en) v. (mv.), dons o.; *-farbe* v. zwanenkleur v.; *-feder* v. zwaneveder v., zwanepen, zwaneschacht v.; —*weisz* bijv. nw. zoo wit als zwanenveeren; *-fell* o. zwanevel o.; *-flaum* m., Z. *-dune*; *-gans* v. Guineesche gans v.; *-gesang* m. zwanengezang o.; (fig.) zwanenzang m., laatste lied of gedicht o. van een dichter; *-hals* m. zwanenhals, gebogen hals m.; it. hals m. zoo blank als eene zwaan; (van eene koets), gebogen stang v.; (Bouwk.) boog m., kromming v.; (Jachtw.) Z. *Fuchseisen*; (Heelk.) Z. *-schnabel*; (Zeew.) roerstang v.; 2. (van een draaibos), kandelaar m., mik v.; 3. ijzeren giephaak m.; *-hand* v. hand v. zoo wit als eene zwaan; *-haut* v., Z. *-fell*; *-kiel* m., Z. *-feder*; *-kissen* o. donzen kussen o.; *-krebs* m. sprinkhaan m. der Middellandsche zee; *-leib* m. (fig.) blank lichaam o.; *-lied* o., Z. *-gesang*; *-pose* v., Z. *-feder*; *-rein* bijv. nw. zoo blank, wit als eene zwaan; *-schnabel* m. (Nat. hist., Heelk.) zwanebek m.; *-taucher* m., Z. *Kropfgans* (1); *-teich* m. zwanenvijver m.; *-weich* bijv. nw. zoo zacht als dons; *-weisz* bijv. nw. zoo wit of blank als eene zwaan; *-zucht* v. zwanenfokkerij v.

Schwang, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zwaai m., zwenking, slingering v., Z. *Schwung*; *einer Glocke den - geben* of *eine Glocke in den - bringen*, aan den gang maken; *in - kommen*, aan den gang gaan; (fig.) *im -e sein* of *gehen*, in de mode v., in zwang komen, gewoonte v. worden; *eine Mode in - bringen*, in zwang brengen; (Jachtw.) (van het hert), licht spoor o.; *-baum* m. (Wag.) disse lboom m., Z. *Deichsel*; *-bett* o. (Zeew.) hangmat, kooi v.; *-blei* o. met lood bezwaarde slinger m.

Schwängel, (*-s*, mv. *Schwängel*) m., Z. *Schwengel*.

Schwanger, bijv. en b. zwanger, tevrucht; *hoch -*, hoog zwanger; *von jemn. - sein*, zwanger zijn van, in de kraam moeten bij; *- gehen*, zwanger gaan; (fig.) *mit etw. -*, vol zijn van, in het schild voerend, van plan zijnde, zwanger van iets; 2. vol, met losbarsting dreigend.

Schwängerbar, bijv. nw. bevrucht kunnende worden.

Schwangern, (*schwangerte, geschwangert*) o. ww. zwanger zijn, zwanger worden.

Schwängern, (*schwängerte, geschwängert*) bedr. ww. *ein Mädchen -*, bezwangeren, bevruchten; (fig.) *die Erde mit Fruchtbarkeit -*, vruchtbaar maken; (Scheik.) *eine Flüssigkeit mit etw. -*, bezwangeren, satureeren; (Nat.) *mit Dünsten geschwängerte Luft*, met damp bezwangerd.

Schwangerschaft, v., z. m. zwangerschap, dracht v.

Schwängerung, (*-en*) v. bezwangering, bevruchting v.

Schwang-rad, (*-rad(e)s*, mv. *-räder*) o., Z. *Schwungrad*; *-seil* o. springtouw, loshangend touw o.

Schwank, (*-er, -st*) bijv. en b. buigzaam, beweeglijk; 2. (van een touw), Z. *schlaff*; (van de gestalte), Z. *schlank*; (fig.) Z. *schwankend*.

Schwank, (*-(e)s*, mv. *Schwänke*) m., Z. *Posse*; grappig, koddig vertelsel o., grap, klucht, poets v., streek m., aardigheid v.

Schwankbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (van eene pers), zwengel m.

Schwankbürste, (*-n*) v., Z. *Schwenkbürste*.

Schwanken, (*schwankte, geschwankt*) o. ww., m. *h.* slingeren, zwaaien, waggelen, zwenken; *er schwankt im Gehen*, hij waggelt; *-de knie*, waggelend, knikkend; *die Pappeln - vom Winde bewegt*, waggelen; *die Häuser schwankten vom Erdbeben*, schudden; 2. (van water), vloeien, vlieten; (Zeew.) stampen, stooten, Z. *wanken, wackeln*; (van eene pendule), slingeren; (van weegschalen), heen en weer gaan; (fig.) waggelen, weifelen, aarzelen, wankelen, dralen; (Hand.) afwisselen; *in seinen Antworten -*, *-d in seinen Antworten sein*, weifelen, dralen; *zwischen Furcht und Hoffnung -*, zweven; *-der Zustand*, onzeker, weifelachtig; *-der Begriff*, onbestemd; II. m. *s. aus dem Gefässe hinaus -*, door schommeling loopen, vloeien.

Schwänken, (*schwänkte, geschwänkt*) bedr. ww., Z. *schwenken*.

Schwanker, (*-s*, mv. *Schwanker*) m. slinger m., hij die wankelt, waggelt &, Z. *schwanken*; (fig.) besluiteloze m.

Schwank-macher, (*-machers*,

mv. *-macher*) m. (gemeenz., w. i. gebr.) Z. *Spassmachen; -rad* o., Z. *Schwungrad.*

Schwankung, (*-en*) v., (Zeew.) stampen, stooten o.; (fig.) aarzeling, onbestendigheid, verandering v.

Schwankweise, bijw., Z. *spassweise.*

Schwansel, (*-s*, mv. *Schwansel*) m. vlasvink m.

Schwanz, (*-es*, mv. *Schwänze*) m. staart m.; *einen Hund den - abhauen*, den staart afhakken; (Sterrenk.. Pl.) staart, sleep m.; (Muz.) haaknoot v., staart m.; (fig., i. k. bet.) *einen langen - an etw. machen*, lang spreken over, langdradig zijn; (Bergw.) ring m. om den hals van den hond; (Nat. hist.) staart m.; it. roede v.; (fig.) gevolg o., stoet, sleep m.. aanhangsel o.; (Schoolt.) uitlating v., hiaat o. in school-schrijfbocken; (Spr.) *das Pferd beim -e aufzäumen*, eene zaak verkeerd aangrijpen; (gemeenz.) *den - zwischen die Beine nehmen*, afdruipen, met hangende pootjes heengaan; *auf den - schlagen*, zich iets onrechtvaardig toeeigenen.

Schwanz-ader, (*-n*) v. staartader v.; *-affe* m. staartaap, aap m. met een staart; *-bein* o. staartbeen o.; *-blättchen* o. staartblaadje o.; *-block* m. (Zeew.) staartblok o.; *-borste* v. staartborstel m.

Schwänzchen, (verkl.) o. staartje o., korte staart m.

Schwanzdecken, (*-n*) v. staartdeken o.

Schwänzel, (*-s*, mv. *Schwänzel*) m. staartje o., vlasvink m.; (Bergw.) licht erts o.

Schwanzelmacherin, (*-nen*) v., meid v. die de ingekochte waar aan haar meester duurder in rekening brengt dan zij ze ingekocht heeft.

Schwänzeln, (*schwänzelte, geschwänzelt*) o. ww., m. *h.* (van honden), kwispelstaarten; (fig.) flikflooien; 2. bedr. ww. met een staartje voorzien.

Schwänzelpfennig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. door de dienstboden bij den inkoop gesmokkeld geld o.

Schwänzen, (*schwänzte, geschwänzt*) o. ww., m. *h.* Z. *schwänzeln;* (fig., gemeenz.) *-, herum-*, rondslenteren; *geschwänzte Note*, staartnoot v.; *geschwänzter Komet*, staartster v.; *ein Pferd -*, den staart opbinden; 2. *eine Stunde -*, verzuimen; *die Schule -*, de school verzuimen, spijbelen; (Scheepv.) *das Holz -*, vlot maken.

Schwanzende, (*-endes*, mv. *-ende*) o. uiteinde, staarteinde o.

Schwänzer, (*-s*, mv. *Schwänzer*) m. hij die het vlot afstoot, aan het drijven brengt; hij die van de school blijft, spijbelaar m., Z. *schwänzen.*

Schwanz-farn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) vrouwenhaar o. met staartvormige bladeren; *-feder* v. staartveder v.; *-flosse, -flossfeder* v. staartvin v.; *-gegend* v. staartstreek v.; *-gorte* v. loodrechtstaand koord o. aan den weversstoel; *-haar* o. staarthaar o.; *-hafer* m. windhaver v.; *-hammer* m. staarthamer, klauwhamer m.

Schwänzig, bijv. nw. een staart hebbende, met een staart.

Schwanz-kröse, (*-n*) v. (Kuip.) gergelijzer, kroosijzer o.; *-los* bijv. nw. staartloos, zonder staart; *-meise* v. mees v. met langen staart; *-messer* o. staartmes o.; *-metze* v. (Gord.) lederen ring m. aan den staartriem; *-napf* m. nap m., kom v. met twee hengsels; *-papagei* m. papegaai m. met langen staart; *-perrücke* v. staartpruik v.; *-pfeffer* m. staartpeper, cubebepeper v.; *-riegel* m. staartgrendel m.; (Art.) dwarshout o. van de affuit; *—blech* o. (Art.) onderklapmuts v.; *-riemen* m. (Zad.) staartriem; it. Z. *Stürzleder; -ring* m. staartring m.; (Sm.) ring m. aan het eind van den hamer; *-rübe* v. (van een paard), stomp m. van den staart; *-saal* m. (Bouwk.) achterzaal v.; *-säge* v. (Instr.) staartzaag, handzaag v.; *-schnur* v. staartkoord o.; *-schraube* v. staartschroef v.; *—nbohrer* m. staartschroefboor v.; *-schuppe* v. staartschub v.; *-stern* m. staartster, komeet v.; *-stiel* m. (Nat. hist.) staartsteel m.; *-stück* o. (van visch), staartstuk o.; (van geslacht), achterbout m.; (Art.) bodemstuk o.; *-tau* o. sleeptouw o.; *-taube* v. duif v. met langen staart; *-theil* m. (Looi.) staartstuk o.; *-thierchen* o., Z. *Erdfloh; -viertel* o. (Vleeschh.) achterbout m.; *-wespe* v. staartwesp, wesp v. met een staart; *-wurm* m. staartworm m.; it. vlekworm m.

Schwapp! tussch. klets!, klap!, pof!

Schwappel-backe, (*-n*) v. vette, dikke hangwang v.; *-bauch, -wanst* m. dikke hangbuik m.

Schwappelig, bijv. nw., Z. *schwabbelig.*

Schwappeln, (*schwappelte, geschwappelt*) o. ww., Z. *schwabbeln.*

Schwappe(r)n, (*schwapperte, geschwappert*) o. ww., m. *h.* dobberen, slingeren, besluiteloos zijn.

Schwapplich, (*-er, -st*) bijv. en b. (gemeenz.) slap, onaangenaam, week voor het gevoel; *-voll* bijv. nw. boordevol.

Schwapp(s)! tussch., Z. *schwapp.*

Schwär, (*-(e)s*, mv. *-e* of *-en*) o. (gemeenz.) Z. *Geschwür.*

Schwar, (*-en*) v. Bremer pasmunt v., ½ groot v.

Schwarben, (*schwarbte, geschwarbt*) bedr. ww. *Heu -*, in oppers bijeenharken.

Schwären, (*schwor, geschworen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* zweren, etteren, in etter overgaan, etter voortbrengen.

Schwark (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Prov.) zwerk o., wolken v. mv.

Schwarm, (*-(e)s*, mv. *Schwärme*) m. (van bijen), zwerm m.; (van menschen), menigte v., troep m.; *ein - Barbaren*, bende, horde v.; *ein - von Schriftstellern*, menigte v., zwerm m.; 2. z. m. *im -e leben*, razen, tieren, lichtmissen; (Jachtw.) *der Leithund hat den -*, de hond is van het spoor gebracht.

Schwärmen, (*schwärmte, geschwärmt*) o. ww., m. *s.* (van muggen), rondfladderen, rondvliegen; (van bijen), zwermen; 2. (van menschen), Z. *herumschwärmen;* it. het vermaak najagen, lichtmissen, doorhollen; (fig.) droomen, hersenschimmen volgen, dweepen; 3. (Landh.) (van bijen), bij zwermen vliegen; (Jachtw.) (van honden), van het spoor geraken.

Schwärmer, (*-s*, mv. *Schwärmer*) m. (Vuurw.) zwermer, voetzoeker, zwermpot m.; 2. (Jachtw.) hond m. die nu en dan van het spoor geraakt; 3. (Landh.) hommel m.; (Nat. hist.) vliegende spin v.; it. sphinxsoort v.; it. gewimperde klipvisch m.; 4. dweeper, geestdrijver m.

Schwärmerei, (*-en*) v. losbandig leven, avontuurlijk leven o., uitspatting v.; 2. overdrijving, verrukking, geestdrijverij, dweeperij, droomerij, overdreven ingenomenheid v.; *religiöse -en*, dweeperij v.

Schwärmereifer, (*-s*) m., z. m. dweepzieke ijver m., dweepzucht v., fanatisme o.

Schwärmerin, (*-nen*) v. dweepster v.

Schwärmerisch, bijv. nw dweepend, geestdrijvend, dwaas ingenomen, overspannen; *- für etw. eingenommen sein*, met iets dweepen.

Schwärmerlich, bijv. en b. vol verrukking, vol ingenomenheid.

Schwärmerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. geestdrijver, dweeper, hartstochtelijk vereerder m.

Schwärmer-stock, (*-stock(e)s*, mv. *-stöcke*) m. (Vuurw.) zwermervorm m.; *-topf* m. (Vuurw.) zwermpot m.

Schwärmgeist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. dweeper, hartstochtelijk bewonderaar m.; 2. Z. *Schwärmer* (Vuurw.).

Schwarm-sack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. (Landh.) zak m. om de zwermen in op te vangen; *-weise* bijw. bij zwermen.

Schwärmzeit, (*-en*) v. tijd m. waarin de bijen zwermen.

Schwärtchen, (verkl.) o. zwoordje o., Z. *Schwarte.*

Schwarte, (*-n*) v. (Jachtw.) wildezwijnenhuid v.; 2. zwoord o.; (Timm.) schaal v., eerste of laatste plank v. die van een balk gezaagd wordt; (Giet.) buitenkant m., 3. boek o. in varkensleder; it. oud boek o.

Schwarten-brett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Schwarte* (Timm.); *-magen* m. pens, gevulde pens, hoofdkaas v.; *-wurst* v. zwoordworst v.

Schwartig, bijv. en b. met zwoord bedekt, dik van huid; it. hoornachtig.

Schwarz, (*schwarzer, schwärzest*) bijv. en b. zwart, donker; *dieser Zeug ist schön -*, mooi zwart; *- machen, - anstreichen*, zwarten, zwart maken, verven; *sich die Hände - machen*, vuil maken; *an den Kleidern, Händen - machen*, zwart, vuil; *- beschlagen*, zwart drapeeren; *- siegeln*, met zwart lak dichtmaken; *- gekleidet gehen*, in het zwart gekleed gaan; it. rouw

dragen; *er geht fast immer* -, hij is bijna altijd zwart gekleed, in het zwart; *-e Haare*, zwart haar; (Aardr.) *die -e*, de zwarten, negers; (Verv.) *das* -, zwart: *schönes, dunkles* -, mooi, donker zwart o.; *das -e im Auge*, de oogappel m.; *das -e in der Schiesszscheibe*, zwarte stip v., zwart o.; *in's -e fallen*, (van kleuren), naar zwart zweemen; (Huish.) *woher kommt dies -e?*, zwart o., zwarte vlek v.; (Schoolt.) *-es Brett*, *-e Tafel*, zwarte bord o.; it. *jem. an die -e Tafel schreiben*, op het bord schrijven; *jem. in's -e Register schreiben*, in het zwarte boek schrijven; *jem. bei einem Andern - anschreiben*, Z. *anschwärzen (jem.); etw. - auf Weisz haben*, zwart op wit hebben, eene obligatie, schuldbekentenis, schriftelijk bewijs hebben; (Zwaardv.) *Stahl - anlaufen lassen*, laten aanzwarten; (Drukk.) *zu - drucken*, te dik; (Muz.) *-e Note*, toe noot v.; (Schild) - *werden*, donker worden; *-er Sonntag*, Zondag m. van de lijdensweek; (Spr.) *nachtsbei ot in der Nacht sind alle Kühe* -, Z. *Kuh*; 2. (van wolken, van den nacht &), donker, zwart; (van de huid), bruin; *sie ist -, die Sonne hat sie - gebrannt*, bruin; *-e Flecken im Gesicht*, zwarte vlekken, sproeten v. mv.: *-es Brod*, roggebrood o.; *-es Eisen*, gegoten ijzer; (Giet) *-er Fluss*, gesmolten ijzer o.: *-es Silber*, onzuiver; *-e Münze*, staafmunt v.; *-e Wäsche*, vuil linnengoed o., vuile wasch v.; (fig.) (van gedachten), somber, droevig, droefgeestig, akelig, naar; *-e Seele*, boos; 3. (Hand.) -, *-es* o. of - (onb.) zwart; *das deutsche of Frankfurter* -, Duitsch zwart o.; *ein hartes* -, donker zwart.

Schwarz-amsel, (*-n*) v. zwarte merel v.; *-auge* o. (gemeenz.) zwartoog m.; (Nat. hist.) dier o. met zwarte oogen; *-äugig* bijv. nw. zwarte oogen hebbende, zwartoogig; *-backe* v. (gemeenz.) zwarte, vuile wang v.; (Valk.) *grosze* —, boom- of leeuwerikenvalk m.; *-bäcker* m. roggebroodbakker m.; *-bäckig* bijv. nw. zwarte wangen hebbende; *-bart* m. (gemeenz.) zwarte baard m.; (Nat. hist.) Z. *Häufling*; *-bärtig* bijv. nw. een zwarten baard hebbende; *-bauch* m. zwarte buik m.; 2. Z. *Näsling*; *-bäuchig* bijv. nw. (gemeenz.) een zwarten buik hebbende; *-beere* v., Z. *Heidelbeere*; *-binder* m. kuiper m. die groot vaatwerk van eikenhout maakt; *-blau* bijv. nw. naar zwart zweemend blauw, zwartachtig blauw; *-bläulich* bijv. nw. zwartblauwachtig; *-blech* o. onvertind ijzerblik o.; *-blei* o. (Giet.) zwart lood o.; —*erz* o. zwart loodertso.; *-bleich* bijv. nw. loodkleurig, loodblauwachtig; it. doodsbleek; *-blütig* bijv. zwart bloed hebbende; (Gen.) door schijndood getroffen; (fig.) galachtig, zwaarmoedig, melancholiek; *-blütigkeit* v. melancholisch temperament o.; *-braun* bijv. nw. zwartbruin, zwartachtig bruin, donkerbruin; *-bräunlich* bijv. nw. zwartachtig bruin; —*es Mädchen*, brunette v.

Schwarzbraunsteinerz, (*-es*, mv. *-e*) o. zwart bruinsteenerts o.

Schwarz-brod, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. roggebrood o.; *-büchse* v. doosje o. met zwartsel, schoensmeer; *-dorn* m., Z. *Schlehdorn*; 2. Z. *Kreuzdorn*; *-drossel* v., Z. *-amsel*; *-dunkel* bijv.nw.donker zwart, zwartbruin.

Schwarze, (*-n*, mv. *-n*) m., (*-n*) v. neger m., negerin v.; (fig.) *der* -, de duivel, booze geest m.

Schwärze, (*-n*) o., z. m. zwarte, o., zwarte plek v., zwartsel o.; *das - im Auge*, oogappel m.; *das -e in der Scheibe*, het wit op de schijf.

Schwärze, (*-n*) v. (van het haar, de huid), zwart o., zwarte kleur v.; (gemeenz.) *es ist eine rechte* -, de lucht is zeer donker; (fig.) (van eene misdaad), afgrijselijke o.; (van het karakter), gemeenheid v.; (van eene gedachte), droevige o.; 2. (Landb.) (van hop &), brand m.; 3. (Bergw.) metselaarde v.; (Hand.) zwart, Duitsch zwart o.; (van boekdrukkers, schoenmakers), Z. *Drucker* -, *Schusterschwärze*; *chinesische* -, Chineesche inkt m.

Schwarzelbling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. groote, witte druif v.

Schwärzen, (*schwärzte, geschwärzt*) bedr. ww. *die Haut* -, zwart maken; *Stiefel* -, zwarten; *die Form* -, inkt geven, opdragen; *Weisszeug* -, vuil maken, bemorsen; (fig.) *das Leben* -, onaangenaam maken; *Waaren* -, Z. *einschwärzen*; (fig.) *jem.* -, *an*-, belasteren; *Wolken - den Himmel*, doen & betrekken; 2. wed. ww. *sich* -, (van de lucht), betrekken, donker worden; *der Himmel schwärzt sich*, de lucht betrekt.

Schwarzente, (*-n*) v. rivierduiker m.

Schwärzer, (*-s*, mv. *Schwärzer*) m. smokkelaar, sluiker m.

Schwarz-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. zwart erts o.; *-falke* m. zwarte wouw m.; *-farbe* v. zwart o., zwarte kleur v.; *-farben* bijv. nw., Z. *-farbig*; *-färber* m. hij die slechts zwart, bruin en blauw verft; *-färberei* v. zwartververij v.; it. zwart verven o.; *-farbig* bijv. nw. zwart, zwart van kleur; *-feld* o. (Wap.) zwart, met zilver bespikkeld veld o.; *-fleckig* bijv. nw. zwart vlekkig, met zwarte vlekken; *-fleisch* o. zwart vleesch o.; *-flügel* m., Z. *-flügler*; *-flügelig* bijv. nw. zwartvleugelig, zwarte vleugels hebbende; *-flügler* m. dikbek m. met zwarte vleugels; *-fuchs* m. donkerkleurig vospaard o.; *-fusz* m. zwarte voet, zwartvoet m., dier o. met zwarte pooten; *-fuszig* bijv. nw. zwarte voeten of pooten hebbende; *-gallig* & bijv. nw., Z. *-blätig* &; *-gar* bijv. nw. (Looi.) door looien bereid, zwart, bruin geworden; *-gefleckt* bijv. nw., Z. *-fleckig*; *-gelblich* bijv. nw. donker geelachtig; *-gelockt* bijv. nw. met zwarte lokken; *-gesprenkelt* bijv. nw. zwart gespikkeld, zwart gevlekt; *-gestreift*, *-gestriemt* bijv. nw. zwart gestreept, met zwarte strepen; *-getüpfelt* bijv. nw. zwarte stipjes hebbende; it. Z. *-gefleckt*, *-gesprenkelt*; *-grau* bijv. nw. donkergrijs; *-graulich*, *-gräulich* bijv. nw. donkergrijsachtig; *-grün* bijv. nw. donkergroen; *-grünlich* bijv. nw. donkergroenachtig; *-güldenerz* o. zwart zilvererts o.; *-haarig* bijv. nw. zwartharig, zwart haar hebbende; *-hafer* m. zwarte haver v.; *-holz* o. zwart hout, harsachtig hout o.; 2. naaldhout o.; *-kamm* m. (Nat. hist.) zwarte kam m. of kuif v.; *-kammig* bijv.nw. een zwarten kam hebbende; *-kappe* v. zwarte muts v., hoed m., pet v. &; 2. zwartmuts m. (een persoon); *-käppchen* o. (Nat. hist.) bastaardnachtegaal m. met zwarten kop; *-kehle* v., (verkl.) *-kehlchen* o. zwarte keel v.; 2. (Nat. hist.) *-kehlchen* o. muurnachtegaal m.; 2. zwartkeeltje o.; (Jachtw.) Z. *-fusz*; 3. boomkruipertje o. met zwarte borst; *-kehlig* bijv.nw. eene zwarte keel of borst hebbende; —*er Taucher*, noordsch duikerhoen o., pooleend v.; it. Z. *-kehlchen* (2); *-kohle* v., Z. *Steinkohle*; *-kopf* m. zwart hoofd o., zwarte kop m.; 2. zwartkop, persoon m. met zwart haar; (Nat. hist.) dier o. met zwarten kop, Z. *-käppchen*; *-köpfig* bijv. nw. een zwart hoofd, zwart haar, een zwarten kop hebbende; *-korn* o. (Giet.) gezuiverd koper o.; it. uit goud of zilver gescheiden lood o.; *-kragen* m. (Nat. hist.) pluvier v. met zwarten kraag; *-kraut* o. christoffelkruid o.; *-kümmel* m. juffertje o. in het groen; 2. zwartbloem v.; 3. Z. *Kornraden*; 4. Z. *Steinpfeffer*; *-kunst* v. kunst v. om zwart te graveeren; (Toov.) zwarte kunst, hekserij v.; *-künstelei* v. uitoefening v. der zwarte kunst, zwarte-kunstenarij v.; *-künstig* bijv.nw. volgens de zwarte kunst; *-künstler*, —*in*, zwarte-kunstenaar m., hij, zij die de zwarte kunst verstaat, heksenmeester m.; *-k upfer* o. zwart of onzuiver koper o.; —*erz* o. onzuiver, grauw kopererts o.; 2. Z. *Kupferschwärze*; —*späne* m. mv. (Giet.) afval m. van ongezuiverd koper.

Schwärzlich, bijv. en b. zwartachtig, tanig, bruinkleurig.

Schwarz-lockig, bijv. nw., Z. *-gelockt*; *-mantel* m. zwarte mantel m.; *-mehlo.* roggemeel o.; *-meise* v., Z. *Kohlmeise*; 2. Z. *Tannenmeise*; *-mund* m. zwarte mond m.; *-nagelschmied* m. spijkersmid, nagelsmid m.; *-nase* v. zwartneuzige aap m. van Guyana; *-nasig* bijv. nw. zwartneuzig, een zwarten neus hebbende; —*er Affe*, Z. *-nase*; *-ohr* o. (gemeenz.) zwart oor o.; 2. (Nat hist.) negendooder m., grauwe ekster v.; (Hand., Nat. hist.) karakal, steppenvos m.; *-pappel* v. zwarte populier m.; *-pinsel* m. schoensmeerkwastje o.

Schwarz-platte, (*-n*) v. (Nat. hist.) Z. *-käppchen*; *-plattig* bijv. nw., —*e Schwalbenmewe*, Z. *-käppchen*; *-probe*, v. (Verv.) zwartproef v.; it. mengsel o. om de zwartproef te bewerkstelligen.

Schwarz-quast, (*-es*, mv. *-e*) m. schoenborstel m.; it. Z. *Schwarzpinsel*.

Schwarz-rand, (*-rand(e)s*, mv. *-ränder*) m. (Pl.) wolachtig duizendblad o.; *-randig* bijv. nw. met zwarten rand, zwart gerand; *-ringel* m. zeebrasem m.;

-rock m. zwarte rok m.;(Scherts.)zwart-rok, persoon m. met zwarten rok; (i. k. bet.) geestelijke, priester m.; *-röckig* bijv. nw. in zwarten rok gekleed; *-roth* o. donkerrood o.; *-röthlich* bijv. nw. donkerroodachtig; *-rücken* m. zwarte rug m.; *-schecke* v. bruin gepikkeld paard o.; *-scheckig* bijv. nw. met zwarte spikkels op grijzen grond; *-schimmel* m. lijstergrijze,donkergrijze schimmel m.;*-schlund* m. plant v. met zwarte opening; *-schnäbelig* bijv. nw., Z. *-geschnäbelt*; *-schwanz* m. zwarte staart m.; (Nat. hist.) zwartstaart, haars m. met zwarten staart; *-schwänzig* bijv. nw. een zwarten staart hebbende; *-seitig* bijv. nw. met zwarte zijden.

Schwärzsel, (*-s*) o., z. m. zwartsel, schoorsteenroet o.

Schwarz-silber, (*-s*) o., z. m. zwart zilver, met koper vermengd zilver o.; *-specht* m. zwarte specht m.; *-stein* m. toetssteen m.; 2. Z. *Trapp*; 3. zwart krijt, teekenkrijt o.; *-stirnig* bijv. nw. een zwart voorhoofd hebbende; *—er Sänger*, nachtegaal m.; *-streifig, -striemig* bijv. nw. zwart gestreept, met zwarte strepen; *-sucht* v. (Gen.) zwartzucht, zwarte kleur v. der huid; *-tanne* v. donkere den(neboom) m.; *-tüpflich* bijv.nw. met zwarte stippels; *-umber* m. zeernaal v.; *-umwölkt* bijv. nw. door donkere wolken omgeven, verduisterd; *-wälsche* v. wijnstok m. met donkerbruine druiven; *-wasser* o. ijzervitrioolwater o.; *-weisz* bijv.nw. zwart en wit, bont, vuil; *-weisz* m. werkboom m. wiens stam van onderen zwart en van boven grijs is; *-weizen* m., Z. *Wachtelweizen*; *-wild(pret)* o. wild zwijn o.; *-winde* v., Z. *Kornwinde*; *-wisch* m. looierskwast m. om het gare leder te verven; *-wolkig* bijv. nw., Z. *-umwölkt*. *-wolle* v. zwarte wol v.; 2. Z. *-wurz* (1); *-wurz(el)* v. (Pl.) gemeene smeerwortel, waalwortel m.; 2. *-kraut* (1); 3. witte wijngaard m.; 4. Spaansche schorseneere v.; 5. brandnetel, lepelplant v.; *-zahn* m. zwarte tand m. (Nat. hist.) noordsche glimworm m.

Schwätzen, (*schwatzte, geschwatzt*) bedr. en o. ww., m. *h.* babbelen, snappen, aanhoudend praten, wauwelen, kletsen; (van vogels), kweelen; (van een zachten wind), suizelen; *über dies und jenes -*, over koetjes en kalfjes praten; *in's Gelag hinein -*, van den hak op den tak springen, doordraven; 2. op onbescheiden wijze praten, beleedigend spreken, beleedigende taal uitslaan, onsamenhangende taal uitbrengen.

Schwätzer, (*-s*, mv. *Schwätzer*) m., **-in,** (*-nen*) v. babbelaar, snapper, kletser m., babbelaarster, snapster, babbelkous v.; 2. onbescheiden spreker m., spreekster v.; (Nat. hist.) *der böhmische -*, gewone beemer, zijdestaart m.

Schwätzerei, (*-en*) v. (i. k. bet.) Z. *schwatzen*; 2. Z. *Geschwätz*.

Schwatzhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. babbelachtig, babbelziek, praatziek; 2. onbescheiden.

Schwatzhaftigkeit, v., z. m. babbelzucht, praatzucht, snapachtigheid v., geklap o.; 2. onbescheidenheid v.

Schwätzig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *geschwätzig, schwatzhaft*.

Schwatz-maul, (*-maul(e)s*, mv. *-mäuler*) o., Z. *Plaudertasche; -sucht* v. kakelzucht, zucht v. tot kakelen; *-süchtig* bijv. nw. kakelachtig, twistziek.

Schwaude, (*-n*) v., Z. *Truthahn*.

Schwebe, (*-n*) v. *in der - sein, hangen*, zweven, hangen; (fig.) besluiteloos zijn; it. onbeslist zijn.

Schwebekünstler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. koordedanser, equilibrist m.

Schweben, (*schwebte, geschwebt*) o. ww., m. *h.* zweven, in de lucht hangen; *in der Luft -*, zweven, fladderen; 2. (van wolken), hangen, drijven, zweven; *auf dem Wasser -*, (van schepen), drijven, zeilen; *jem. -d in die Höhe halten* in de hoogte houden; *ihre Locken - auf ihren Schultern*, haar haar fladdert, hangt &; *-des Gewand*, fladderend; *-der Schritt*, lichte tred m.; *-de Brücke*, hangbrug v.; *am Kreuze -*, gehecht zijn aan; (Bergw.) *-des Feld*, uitgeputte mijn v.; *-de First*, top m. die dreigt neer te vallen, in te storten; *-de Mittel*, losliggend erts o.; *-de Sümpfe*, door een dam (in de mijn) teruggehouden water; *-de Gänge*, langs loopende gangen; *-de Eisenbahn*, hangende spoorweg m.; (Muz.) *-der Ton*, triller m.; (fig.) te hoog verheven zijn, eene hooge vlucht nemen, zich boven het alledaagsche verheffen; *hoch -de Gedanken*, verheven; *das schwebt mir immer vor den Augen*, dat zweeft mij altijd voor den geest; *es schwebt mir noch im Gedächtnisse*, ik herinner mij er nog wel iets van; *es schwebt mir auf der Zunge*, het ligt mij op de lippen, ik wilde het juist zeggen; (Rechtspr.) (van processen), hangende zijn, aanhangig zijn; (fig.) *zwischen Furcht und Hoffnung -*, zweven, weifelen, dobberen; (gemeenz.) *in Wollüsten -*, zwemmen, zich baden; *in Gefahr -*, in gevaar verkeeren; *es schwebt ein Unglück über mir*, er hangt mij een ongeluk boven het hoofd; (Muz.) trillingen maken.

Schweber, (*-s*, mv. *Schweber*) m., **-in,** (*-nen*) v. koordedanser m., koordedanseres v.; 2. (Nat. hist.) Z. *Schwebfliege*; it. leeuwerikvalk m.

Schwebeschritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Dansk.) lichte tred, danspas m. waarbij het lichaam van den eenen voet op den anderen zich op de maat in evenwicht houdt.

Schweb-fliege, (*-n*) v. aardbij v., aardhommel m.; *-forelle* v. forel v. die aan de oppervlakte des waters zwemt.

Schwebung, (*-en*) v. (Org.) tremulant m., orgelregister o. dat aan de tonen eene trilling geeft.

Schwede, (*-n*, mv. *-n*) m. Zweed m., inwoner m. van Zweden; *-nkopf* m. hoofd o. met kort gesneden haar.

Schwederich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schepnet o. in eene molengoot.

Schwederlein, (*-leins*, mv. *-lein*) o. bloedvink m.

Schwedern, (*schwederte, geschwedert*) o. ww., Z. *schwatzen, schwadronieren*.

Schwedisch, bijv. nw. Zweedsch, van of uit Zweden; *die -e Jungfer*, gevaarlijke klip v. voor Stockholm.

Schwefel, (*-s*) m., z. m. zwavel v.; *gediegener* of *natürlicher-*, gedegen zwavel, natuurlijke zwavel v.; *vegetabilischer-*, plantaardige zwavel v., heksenmeel o.; *künstlicher -*, kunstzwavel v.

Schwefel-abdruck, (*-druck(e)s*, mv. *-drücke*) m. afdruk m. in zwavel; *-ader* v. (Bergw.) zwavelader v.; *-alkohol* m. koolstofverbinding v. met zwavel; *-antimon* o., *-arsenik* m. zwavelarsenik m.; *-artig* bijv. nw. zwavelachtig; *-äther* m. zwavelether m.; *—weingeist* m. gealkoholiseerde zwavelether m.;(gewoonl.) Hoffmanndroppels m. mv.; *-bad* o. zwavelbad o.; 2. zwavelbaden o. mv.; *-balsam* m. zwavelbalsem m.; *-berg* m. zwavel bevattende berg m.; *-bild* o., Z. *-abdruck*; *-blausäure* v. zwavel-blauwstofzuur o.; *-blei* o. zwavellood o.; *-blumen, -blüthen* v. mv. (Scheik.) bloem v. van zwavel; *-brand* m. zwavelbrand m., branden o. van zwavel; *-brunnen* m. zwavelbron v.; *-cyan* o. zwavelblauwstof v.; *-dampf* m. zwaveldamp m., zwavelachtige uitdamping v.; *-dampfbad* o. zwaveldampbad o.; *-dunst* m. zwavelachtige uitwaseming v.; *-eisen* o. zwavelzuur ijzer o.; *-erde* v. zwavelaarde v.; *-erz* o. zwavelerts o.; *-faden* m. zwaveldraad m.; *-farbe* v. zwavelkleur v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. zwavelkleurig; *-feder* v. filterwerktuig o.; *-gang* m. zwavelader v., zwavelgang m.; *-geist* m. geest m. van zwavel; *flüchtiger —*, zwavelverbinding v. met ammoniak; *-gelb* bijv. nw. zwavelgeel; *-geruch* m. zwavelreuk m.; *-gesäuert* bijv. nw., Z. *-sauer*; *-gesümpf* o. moerassige streek v. met zwavelachtige uitdampingen; *-grube* v. zwavelmijn v.

Schwefelhaft(icht), bijv. nw. zwavelachtig.

Schwefel-haltig, bijv. nw. zwavelhoudend, zwavelbevattend; *-hemd* o. gezwaveld hemd o.; *-höhle* v. zwavelgrot v.; *-hölzchen* o. zwavelstok m.; *-hütte* v. zwavelsmelterij, zwavelhut v.

Schwefelicht, bijv. nw., Z. *schwefelartig*.

Schwefelig, bijv. nw. zwavelig, zwavel bevattend; *-e Säure*, zwavelzuur; *-sauer* bijv. nw. *—e Salze*, zwavelzure zouten.

Schwefel-kali(um), (*-kali(um)s*, mv. *-kalien*) o. (Scheik.) (veroud.) zwavellever v.; (thans), zwavelverbinding v. met zwavelzure potasch; *-kammer* v. zwavelkamer v.; 2. (Lakenw.) zwavelstoof v.; 3. zwavelgroeve v.; *-kies* m. zwavelkies o.; *-kirsche* v. zoete kers v.; 2. bonte Spaansche kers v.; *-kobalt* m. zwavelkobalt o.; *-kohle* v. zwavelkool o.; *-kohlenstoff* m., Z. *-alkohol*; *-kuchen* m. zwavelkoek m.; *-kupfer* o. zwavelkoper o., zwavelverbinding v. met koper; *-läuterung* v. zuivering v. der zwavel; *-leber* v., Z. *-kalium; flüchtige —*, zwavelammoniak m.; *-luft* v. (Scheik.) zwavelhoudend gas o.;

- *männchen* o. (Bergw.) zwaveltoorts v.; *-meister* m. opzichter m. in eene zwavelsmelterij; *-metall* o. zwavelmetaal o., zwavelverbinding v. met e. o. a. metaal; *-milch* v. zwavelmelk v.

Schwefeln, (*schwefelte, geschwefelt*) bedr. ww. zwavelen, aan zwaveldamp blootstellen; *Wein, ein Fass* -, zwavelen; 2. (Scheik.) *geschwefeltes Silber*, zwavelzilver o.

Schwefel-natrium, (*-natriums*, mv. *-natrien*) o. (Scheik.) zwavelverbinding v. met sodametaal; *-niederschlag* m. zwavelneerslag o.; *-ofen* m. zwaveloven m.; *-öl* o. (Scheik.) dik geworden gesmolten zwavel v.; (Hand.) zwavelolie v.; *-oxyd* o. zwaveloxyde o.; *-pfanne* v.; *-pfännchen* o. zwavelpan v., zwavelpannetje o.; *-pfuhl* m. (H. S.) vuurpoel m.; *-pulver* o. fijne zwavel v., zwavelpoeder o.; *-qualm* m. zwavelwalm m.; *-quelle* v. zwavelbron, zwavelhoudende bron v.; *-rauch* m. zwavelrook m.; *-räucherung* v. zwavelrooking v.; *-regen* m. zwavelregen m.; *-röhre* v. zwavelbuis v.; (Bew d. erts.) buis v. van den tinoven; *-röste* v. (Bergw.) zwavelrooster m.; it. hoop m. zwavel voor het roosteren; *-rubin* m. doorschijnende gedegen zwavel v.; *-salbe* v. zwavelzalf v.; *-salmiak* m. zwavelzuur ammoniakzout o.; *-salz* o. zwavelig zout o.; *-sauer Eisen*, zwavelzuur ijzer o.; *-säure* v. (Scheik.) zwavelzuur o.; (Hand.) vitrioololie v.; *-schlacke* v. zwavelslak v.; *-schnitt* m. (Kuip.) gezwaveld linnen o.; *-see* m. zwavelmeer o., zwavelzee v.; *-span* m. (Kuip.) splinter m. van gezwaveld hout; *-stange* v., *-stück* o. stok m. zwavel, zwavelstang v.; *-stecken, -stöckchen* o., Z. *-hölzchen*; *-strom* m. stroom m. van zwavel; *-theile* o. mv. zwaveldeelen o. mv.; *-treibofen* m., Z. *-ofen*; *-tropfen* m. zwaveldroppel, droppel m. gesmolten zwavel; *-tuch* o. (Kuip.) Z. *-schnitt*; (Landh.) gezwavelde doek m. om bijen te dooden.

Schwefelung, (*-en*) v., Z. *schwefeln*; it. zwaveling v.

Schwefel-verbindung, (*-en*) v. zwavelverbinding v.; *-wachs* o. (Schoenm.) gezwaveld was o.; *-wasser* o. gezwaveld water o.

Schwefelwasserstoff-ammonium, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) zwavelwaterstofverbinding v. met ammoniak; *-gas* o. met waterstof verbonden zwavelgas o.; *-sauer* bijv. nw., *-saures Salz*, zwavelwaterstofzuur zout; *-säure* v. zwavelwaterstofzuur o.

Schwefelwein-sauer, bijv. nw., *-saures Salz*, zwavelwijnzuur zout; *-säure* v. zwavelwijnzuur o.

Schwefel-werk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *-hütte*; *-wurz(el)* v., Z. *Haarstrang* (Pl.); *-zinn* o. zwaveltin o.; *doppelt* —, Z. *Musivgold*.

Schwefze, (*-n*) v. (Vog.) trektouw o. van het vogelnet.

Schweien, (*schweite, geschweit*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) zwaaien.

Schweif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van een paard), staart m.; (van een kleed), sleep m.; (fig.) *langer* -, sleep, tros m., aanhangsel o., Z. *Schwanz*.

Schweif-brett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Pass.) dwarshout o. tot het spinnen der zijdekettingen; *-bügel* m. aan den zadelknop hangende stijgbeugel m.; *-eisen* o. (Wag.) afronder m.

Schweifen, (*schweifte, geschweift*) o. ww., m. *h.* (van een kleed), slepen; 2. (van personen), dwalen, ronddwalen, rondzwerven; 3. Z. *schwänzeln*; II. bedr. ww. *die Wäsche* -, wasschen; *ein Glas* -, schoonmaken, omspoelen; *das Getreide* -, wannen, ziften; (Pass.) *die Kette* -, opzetten; (Naai.) *einen Mantel* -, rond uitsnijden, met ronde plooien maken; it. (Meub.) *ein Stück* -, rond uitzagen; (Pl.) *geschweifte Blume*, schijfvormige bloem; 2. van een staart voorzien; *schön geschweift*, (van een paard), een mooien staart hebbende; *einen Helm* -, van een staart voorzien.

Schweifhaar, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. staarthaar o.

Schweifig, bijv. nw. een staart hebbende, van een sleep, een staart voorzien; *lang* -, met langen staart, sleep.

Schweif-komet, (*-en*, mv. *-en*) m. staartster, komeet v.; *-rahmen* m. passementwerkersraam o.; *-riemen* m., Z. *Schwanzriemen*; *-rübe* v. stomp v. van den staart; *-säge* v. (Meub.) Z. *Schwanzsäge*; *-scheide* v. (Gord.) staartriem m.; *-spiegelnd* bijv. nw. (van pauwen), pronkend; *-spule* v. (Pass.) passementwerkersschietspoel v.; *-stern* m., Z. *-komet*; *-träger* m. sleepdrager, slippendrager m.

Schweifung, (*-en*) v., Z. *schweifen*; 2. ronde uitsnijding, boogvormige kromte, bolrondheid v.; (fig.) (in het spreken), uitweiding, afwijking v. van het onderwerp, lange voorafspraak v.

Schweige, (*-n*) v., **Schweig,** (*-en*) v. kudde v., veestapel m.; 2. boerenplaats v.; (Zeew.) boeilijn v.

Schweigegeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. geld o. dat men betaalt om iem. te doen zwijgen.

Schweigen, (*schwieg, geschwiegen*) o. ww. onr., m. *h.* zwijgen, het stilzwijgen bewaren, niet spreken; *er kann nicht* -, hij kan niet zwijgen; *jem.* -*heissen*, iem. het zwijgen opleggen, gebieden te zwijgen; *stille* -, (stil)zwijgen, niet spreken; *von* of *über etw.* -, zwijgen van, het stilzwijgen bewaren over, niet spreken van; *zu etw.* -, verzwijgen; *zu einer Bewegung, Aeusserung* -, zich niet verzetten tegen, stilzwijgend laten voorbijgaan; (fig.) *die Musik schweigt*, houdt op, houdt stil; *jem. zum* - *bringen*, iem. tot zwijgen brengen; (Art.) *eine Batterie zum* - *bringen*, tot zwijgen brengen, het vuur doen ophouden van; (Spr.) Z. *verraden; sein Gewissen schweigt nicht*, zijn geweten zwijgt niet; II. (*schweigte, geschweigt*) bedr. ww. doen zwijgen, doen bedaren, stillen, sussen; *ein Kind* -, sussen; *seine Zunge* -, weerhouden; *sein Gewissen* -, tot zwijgen brengen, in slaap wiegen.

Schweiger, (*-s*, mv. *Schweiger*) m. zwijger m., hij die zwijgt; 2. hij die tot zwijgen brengt.

Schweighaft, bijv. en b., Z. *schweigsam*.

Schweigsam, schweigselig, (*-er, -st*) bijv. en b. zwijgend, stil, terughoudend; 2. bescheiden, ingetogen; *-keit* v. stilzwijgendheid v.; 2. bescheidenheid, ingetogenheid v.

Schweigsystem, (*-(e)s*) o., z. m. (Ger.) stelsel o. om den gevangenen als straf het zwijgen op te leggen.

Schweimel, (*-s*, mv. *Schweimel*) m. zwijmel m., onmacht, duizeling v.

Schweimelig, (*-er, -st*) bijv. nw. zwijmelig, duizelig.

Schweimeln, (*schweimelte, geschweimelt*) o. ww., m. *h.* duizelig zijn, duizelen.

Schwein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zwijn, varken o.; (Jachtw.) *wildes* -, wild zwijn, everzwijn o.; *junges* -, jong wild zwijn o. dat nog geene slagtanden heeft, frislijn o.; *angehendes* -, wild zwijn o. in zijn vierde jaar; (Volkst.) zwijn o., vuil, morsig persoon m.; it. vlek, fout v., inktvlek v.; (Zeew.) grondkolsem m.; (fig.) onverdiend geluk o.; (Spr.) *viel -e machen den Trank dünn*, waar de varkens veel zijn is de spoeling dun.

Schweinbar, bijv. nw. (Jachtw.) *-er Keiler*, wild zwijn o. in zijn derde jaar.

Schwein-bär, (*-en*, mv. *-en*) m. tam everzwijn o.; *-(be)schauer* m. varkensschouwer m.; *-bete, -bede* v. belasting v. op de varkens; *-blattern* v. mv. harde kinderpokken v. mv.; *-braten* m. gebraden varkensvleesch o.; *-bruch* m. door het varken omgewroete plaats v.

Schweinchen, Schweinlein, (verkl.) o. zwijntje, varkentje, jong wild zwijn o.; 2. dadelschelp, steenschelp v.

Schweindachs, (*-es*, mv. *-e*) m. bunzing, das m.

Schweine-brust, -bug, (*-brüste*) v., (*-bug(e)s*, mv. *-büge*) m. (Jachtw.) borst v. van een wild zwijn.

Schweine-fett, (*-(e)s*) o., z. m. varkensvet o., reuzel o., smout o.; *-fleisch* o. varkensvleesch o.; *-hatz, -hetze, -jagd* v. wilde zwijnenjacht, jacht v. op wilde zwijnen.

Schweinen, bijv. en b. van een varken, van varkensvleesch; *-fleisch* o. varkensvleesch.

Schweinen, (*schweinte, geschweint*) o. ww. (gem.) zwijnen, morsig zijn, liederlijk leven; 2. verminderen, afnemen.

Schweinerei, (*-en*) v., Z. *Sauerei*.

Schweinern, (*schweinerte, geschweinert*) bedr. ww. doen verminderen, doen afnemen, doen indrogen.

Schwein(e)-essen, (*-s*) o. (Volkst.) varkensvoeder o.; (fig.) slecht, morsig eten o.; *-feiste* v. (Jachtw.) vetheid v. van het wild zwijn; *-fett* o. zwijnenvet, varkensvet o., reuzel o., smout o.; *-finne* v. gortigheid v. van het wild zwijn; *-fisch* m., Z. *Saufisch*; *-fass* m. varkensvoeder, zwijnenvoeder o.; (fig.) Z. *-essen*; *-gal-*

lerte v. varkensdril v.; *-glocke* v. vleezige uitwas m. onder den hals van wilde zwijnen; (fig.) Z. *Saulocke; -gülte* v. belasting v. op de varkens; *-halter* m. hij die varkens houdt; it. Z. *-hirt; -handel* m. handel m. in varkens; *-händler* m. varkenskoopman m.; *-hatz* v., Z. *Schweinehatz; -heerde* v. kudde v., troep m. varkens; *-hirsch* m., Z. *Eberhirsch; -hirt —in*, zwijnenhoeder m., zwijnenhoedster v.; *-hund* m. hond m. van een zwijnenhoeder; (Jachtw.) Z. *Sauhund;* (fig.) smerige, vuile kerel m.; *-hüter* m., Z. *-hirt; -igel* m. egel m.; 2. ijzervarken, stekelvarken o.; (fig.) smerige, vuile kerel, morspot m.; *-igelei* (*—en*) v. smerigheid, vuilheid, morsigheid v.

Schweinisch, bijv. en b. als een zwijn, morsig, smerig, vuil.

Schwein-junge, (*-n*, mv. *-n*) m. jonge zwijnenhoeder m.; *-koben* m., Z. *Koben; -kresse* v. (Pl.) wilde kraaievoet m.; *-krieche* v. wilde pruim of kers v.; *-leder* o. varkensleder o.; 2. (Kookk.) zwoord o.

Schweinling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) gele kampernoelje v.

Schwein(e)-markt, (*-markt(e)s*, mv. *-märkte*) m. zwijnenmarkt, varkensmarkt v.; *-mast* m. vetmesten o. van varkens, varkensmesten o.; 2. eikelmest m., eikelvoedsel o.; *-mäster* m. varkensmester m.; *-meister* m. opzichter m. over het varkensmesten; *-melde* v. stekelige ganzevoet m.; *-mist* m. varkensmest m.; *-möhre* v. pastinak v., witte wortel m.; *-mutter* v. zeug, zog v., wijfjesvarken o.; *-pelz* m., Z. *-igel* (fig.); *-pflaume* v. wilde pruim v.; *-pilz* m. (Pl.) gele paddenstoel m.; *-plan* m. vlakte v. waarop varkens gemest worden; *-ratte, -ratze* v. pharaorat v.; *-salat* m. wilde mosterd m.; it. varkenssalade v.

Schweins-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. varkensoog o.; (fig.) klein, langwerpig, schuins geslepen oog o.; *-backe* v. kinnebaksham v.; *-blase* v. varkensblaas v.; *-borste* v. varkensborstel m.; *-bruch* m., Z. *-wuhle.*

Schwein(e)-schatz, (*-schatzes*, mv. *-schätze*) m. belasting v. op de varkens; *-schlächter* m. varkensslachter, spekslager m.; *-schmalz* o. varkensvet o., reuzel o., smout o.; *-schrot* o. varkensmeel o.; *-schwarte* v. zwoord o.; *-schwingel* m. (Pl.) drijvende dolik v.

Schweins-feder, (*-n*) v. (fig.) varkensborstel m.; 2. (Jachtw.) zwijnspriet m., korte spies v.; (Slot.) ijzeren haak m.; (Volksl.) *in —n schlafen*, op stroo slapen; *-flaumen* v. mv. varkensnierenvet o.; *-hals* m. hals m. van het varken; (van paarden), varkensnek m.; *-hatz* v., Z. *-jagd; -haut* v. wilde-zwijnenhuid, varkenshuid v.; *-jagd* v. wilde-zwijnenjacht v.; *-käse* m. (Kookk.) Z. *Presskopf; -keule* v. varkensbil v.; *-knochen* m. mv., *-knöchelchen* o. mv. (Kookk.) kluifjes o. mv.; *-kopf* m. varkenskop m.; (Rijk.) ingebogen paardekop m.; (fig.) domkop m.; *-kopfabend* m. avond m. waarop de bruidegom zijne bruid bezoekt; *-leder* o., Z. *Schweinleder; -magen* m. varkensmaag v.; *-rippe* v. varkensrib v.; *-rippchen* o. (Kookk.) varkensribbetje v., varkenscotelette v.; *-rüssel* m. varkenssnuit m.; *-schwanz* m. varkensstaart m.; *—affe* m. aap m. met een varkensstaart.

Schwein(s)sprung, (*-sprung(e)s*, mv. *-sprünge*) m. sprong m. van het wilde zwijn.

Schweinsstirn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bovenste gedeelte o. van den varkenskop.

Schwein-stall, (*-stall(e)s*, mv. *-ställe*) m. varkensstal, varkenshok o.; (fig.) vuil, smerig verblijf o.; *-stein* m. stinksteen m.; *-stosz* m. (Schermk.) degenstoot m. met gekromden arm.

Schweins-thränen, v. mv. gehuichelde tranen, krokodillentranen m. mv.

Schweinsuhl, (*-sühle*) v. mestplaats, modderplaats v. voor de varkens.

Schweins-waffe, (*-n*) v., Z. *Hauzahn; -wühle* v., Z. *Schweinsuhl; -wurst* v. varkensworst v.; *-zahn* m. varkenstand m.; (Nat. hist.) witte oliefantstand m. (eene schelp); (Delfst.) varkenstand m.; 2. tandbrasem m.; *-zeug* o. stoet m. voor de wilde-zwijnenjacht; *-ziemer* m. bilstuk o. van het varken; *-zunge* v. varkenstong v.

Schwein(e)-tang, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) zeegras o.; *-treiber* m. zwijnenhoeder m.; *-trog* m. varkenstrog m.; *-wildpret* o. gebraad o. van wilde zwijnen; *-wühle* v., Z. *-bruch; -zeug* o. (fig.) vuilheid, smerigheid, morsigheid v., vuil o.; *-zucht* v. varkenshouden o.

Schweisz, (*-es*, mv. *-e*) m. zweet o., uitwaseming, transpiratie v.; (Gen.) huiduitwaseming v.; (van een paard), damp m., zweet o., schuim o.; (van wol), vettigheid v.; (Jachtw.) bloed o.; 2. dampen m. mv., vochtig pleister o.; (aan vensters), wasem m.; (Zoutz.) Z. *Salzschweisz;* 3. *englischer -*, Z. *Schweiszfieber;* (Veea.) bevangenheid, stijfheid v.; *in vollem -e sein*, geheel bezweet zijn, in het zweet baden; (fig.) *nach vieler Mühe und vielem -e hat er &c.*, na veel moeite en inspanning &c.; *es hat manchen sauren - gekostet*, het heeft menig droppel zweets gekost; *dieses Geld ist sein sauerer -*, dit is zijn zuur verdiend geld; (H. S.) *im -e deines Angesichts*, in het zweet &.

Schweisz-bad, (*-bad(e)s*, mv. *-bäder*) o. zweetbad o., Z. *Schwitzbad; -beförderndbijv.* nw. zweeten bevorderend; *-bläschen* o., *-blattern* v. mv., Z. *Hitzbläschen.*

Schweiszen, (*schweiszte, geschweiszt*) o. ww., m. *h.* zweeten, uitwasemen, transpireeren; (Jachtw.) bloeden; (van vaten), doorzweeten, doorzeeveren; (Giet.) (van ijzer), beginnen te smelten; 2. bedr. ww. *das Eisen -* aaneensmeden, soldeeren; (Spoorw.) *Schienen zusammen-*, aaneendrijven, soldeeren.

Schweiszer, (*-s*, mv. *Schweiszer*) m. hij die gloeiend smeedt, soldeert.

Schweisz-errungen, bijv. nw. door inspanning, met moeite, door zwaren arbeid verkregen; *-fieber* o. zweetkoorts v.; *-flecken* m., *-friesel* o. zweetvlekje o.; *-fuchs* m. zweetvos m., roodpaard o.; *-geruch* m. zweetlucht v.; *-grube* v., *-grübchen* (verkl.) o., Z. *-loch; -hitze* v. hitte v. waarbij het ijzer begint te smelten; *-hund* m. (Jachtw.) bloedhond, brak m.; it. Z. *Bärenbeiszer.*

Schweiszig, bijv. nw. zweetig, bezweet; (Jachtw.) bloedend.

Schweisz-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. zweetgat o., porie v.; *-messer* o. jagersmes o.; *-melde* v. glaskruid, bingelkruid o.; *-mittel* o. zweetmiddel o.; *-naht* v. naad m. van twee aaneengesmede ijzers; *-schnur* v. maat v. voor het opzoeken van een aangeschoten hert over de grenzen; *-spuhle* v. passementwerkersspoel v.; *-sucht* v. (Gen.) zweetzucht, zweetziekte v.; *-trank* m. zweetdrank m., zweetdrankje o.; *-treibend* bijv. nw., Z. *-befördernd; -tropfen* m. zweetdroppel m.; *-tuch* o. zweetdoek, doek m. om het zweet af te vegen; (Naai.) stukje gewast linnen o. tegen het doorzweeten; 2. zweetdoek m.; *-wolle* v. (Hand.) vettige wol v.; *-wurst* v. (Kookk.) bloedworst v., beuling m.

Schweizer, (*-s*, mv. *Schweizer*) m. (fig.) koeherder, kaasbereider m.; 2. deurwachter, lijfwachter, portier, huursoldaat m.; 3. (Nat. hist.) zwart gestreept eekhorentje; 4. (Bilj.) bal m. die verloopt; 5. (Aardr.) Zwitser, inwoner m. van Zwitserland.

Schweizer-bart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. knevel, snorbaard m.; *-bass* m. (Org.) pedaal v. van de flageoletregisters; *-bohne* v. Zwitsersche snijboon v.; *-bund* m. Zwitsersch bondgenootschap o.; *-canton* m. Zwitsersch kanton o.

Schweizerei, (*-en*) v. koestal m., melkerij, kaasmakerij v.

Schweizer-flöte, (*-n*) v. fluit v.; (Org.) flageoletregister o.; *-garde* v. Zwitsersche garde of lijfwacht v.; *-hose* v. wijde, gestreepte linnen broek v.; 2. (Pl.) nachtschaduw, nachtschoone v.; (Tuinb.) rood en geel gestreepte peer v.; (Delfst.) eenschalige schelp v.; *-hut* m. Zwitsersche hoed m.; *-hütte* v. Zwitsersche hut v.

Schweizerisch, bijv. nw. Zwitsersch.

Schweizer-käse, (*-käses*, mv. *-käse*) m. Zwitsersche kaas v.; *-krankheit* v. heimwee o., weemoedig verlangen o. naar huis; *-kräuter* o. mv. (Apoth.) Zwitsersche geneeskruiden o. mv.; *-marsch* m. Zwitsersche marsch m.; *-papier* o. velijn papier o.; *-pfeife* v., Z. *-flöte; -pflaume* v. Zwitsersche pruim v.; *-rad* o. rad o. om wol te spinnen; *-republik* v. Zwitsersche republiek v.; *-rose* v. alpenroos v., rhododendron v.; *-taube* v. Zwitsersche duif v.; *-zwickel* m. Zwitsersch mutsje o.

Schwelen, (*schwelte, geschwelt*) o. ww., m. *h.* rooken, walmen, smeulen, branden zonder vlam; 2. bedr. ww. *Kaf-*

fee, Thee -, trekken; *Pech* -, koken, uithalen.

Schweler, (*-s*, mv. *Schweler*) m. teerkoker, teerbereider m.

Schwelge, (*-n*) v. vlierbes v.

Schwelgen, (*schwelgte,geschwelgt*) o. ww., m. *h.* zwelgen, brassen, goede sier maken, een losbandig leven leiden; *in etw.* -, iets genieten, zich baden in het genot van.

Schwelgen-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Wasserholunder.*

Schwelger, (*-s*, mv. *Schwelger*) m. zwelger, brasser, losbol, lichtmis m.

Schwelgerei, (*-en*) v. zwelgerij, brasserij, uitspatting, verkwisting v.

Schwelgerhaft, schwelgerisch, bijv. en b. gulzig, verbrassend, zwelgend, losbandig, buitensporig.

Schwelholz, o., z. m. (Boschw.) harsachtig brandhout o.

Schwelk, bijv. nw. verwelkt, verdord, verdroogd.

Schwelkboden, (*-bodens*, mv. *-boden*) m. (Br.) droogzolder m. voor mout.

Schwelken, (*schwelkte,geschwelkt*) o. ww. verwelken, verdorren; 2. bedr. ww. drogen.

Schwellchen, (verkl.) o. balkje, ribbetje, dorpeltje o., Z. *Schwelle.*

Schwelle, (*-n*) v. (van eene deur), drempel, dorpel m.; (van een gebouw), balk m., rib v.; (van een muur), dwarsbalk m.; (Waterb.) grondbalk, legger m., kesp v.; (van eene koets), boom m., lemoen o.; *er soll mir nicht über die - kommen,* hij moet bij mij niet in huis komen; (fig.) ingang, rand m.; *an der - des Verderbens stehen,* op den rand des verderfs; *über die - schreiten,* over den drempel komen.

Schwellen, (*du schwillst,er schwillt, schwoll, geschwollen*) o. ww. onr., m. *s.* (van lichamen), zwellen, opzwellen, uitzetten, opblazen, dik worden; *geschwollenes Gesicht,* dik, gezwollen; 2. (van water), zwellen, wassen, stijgen, hooger worden; (van vruchten), grooter worden; (van den boezem), opzwellen; (van zeilen), zwellen; (fig.) *die Brust schwillt ihm,* zijne borst zwelt op; *sein Gemüth schwillt von diesem Glück,* dat geluk maakt hem trotsch; II. (*schwellte, geschwellt*) bedr. ww. reg. doen zwellen, doen koken, opblazen; *einen Fluss* -, doen zwellen, wassen; *den Magen* -, opblazen; *der Regen hat den Bach geschwellt,* heeft de beek doen wassen, rijzen; *Erbsen, Bohnen* -, laten koken, laten opzwellen, uitzetten; (Looi.) *mit Gerste geschwelltes Leder,* in gebroken gerst gaar gekookt leder; (fig.) *den Muth* -, aanwakkeren.

Schwellen-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. boom m. die tot drempel dient; *-holz* o. hout o. om dorpels van te maken, dorpelhout o.

Schweller, (*-s*, mv. *Schweller*) m. (Bouwk.) hij die de drempels of dorpels legt of maakt; 2. hij die doet zwellen &, Z. *schwellen;* 3. (aan eene slede), gebogen boom m.; (van eene koets), boom m., lemoen o.

Schweller-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o., **-riemen,** (*-riemens*, mv. *-riemen*) m. (Zad.) riem m. waarin de koets hangt.

Schwell-farbe, (*-n*) v. (Looi.) scherpe loog v.; *-ton* m. (Muz.) sterker wordende toon m., crescendo.

Schwellung, (*-en*) v., Z. *schwellen;* it. opzwelling, zwelling v., gezwel o., wassing, rijzing v.

Schwemme, (*-n*) v. (van paarden), Z. *das Schwemmen;* 2. wed o., zwemplaats v.; 3. drinkplaats v.; *in die - reiten,* Z. *schwemmen.*

Schwemmen, (*schwemmte, geschwemmt*) bedr. ww. *ein Pferd* -, drenken, in het wed brengen, laten zwemmen; *sein Bett mit Thränen* -, besproeien, bevochtigen; 2. (Scheepv.) *Holz* -, doen drijven, vlot maken, vlotten; *fort, weg* -, (van den regen), doen voortdrijven; 3. *Land an das Ufer* -, spoelen; II. o. zelfst. in het wed gaan, drijven, vlotten.

Schwemmer, (*-s*, mv. *Schwemmer*) m. hij die het paard & naar het wed brengt, laat zwemmen.

Schwemsel, (*-s*, mv. *Schwemsel*) o. (Bergw.) drijferts o.

Schwende, (*-n*) v. sponsachtig halsgezwel o.

Schwenden, (*schwendete, geschwendet*) bedr. ww. (Prov.) afbranden, vermelen, doen verdwijnen.

Schwengbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. zwengel, handboom m., kruk v.

Schwengel, (*-s*, mv. *Schwengel*) (van eene klok), klepel m.; it. klepeltouw o.; (aan eene putbron), wip v., zwengel, zwingel m.; (Drukk.) persboom m.; (aan een rad), Z. *Schwengbaum;* (van een windmolen), wiek v., molenvang v.; (van eene koets), evenaar m.; (Nat.) slinger m., spil v.; (Giet) zwaaikolf v., hefboom, helmstok, kolderstok m.; it. (van blaasbalgen), gewicht o.

Schwengel-brunnen, (*-brunnens*, mv. *-brunnen*) m. waterput m. met zwengel of wip; *-kunst* v. (Waterb.) zwengelwerktuig o.; *-presse* v. pers v. met een boom; *-pumpe* v. slingerpomp v.; *-riemen* m. klepelriem m.; *-stütze* v. (Giet.) hefboomsteun m.; *-uhr* v. slingeruurwerk o., pendule v.; *-werk* o. slingerwerk o.

Schwenk, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. slank, dun, buigzaam.

Schwenk-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. handboom m. van de pers, spil v. van den hefboom; *-bier* o. gerstebier, witbier o. dat in de zoutpan gegoten wordt; *-becken* m. kom v. om glazen te spoelen, spoelkom v.; *-bürste* v. glazenborstel, glazenwasscher, ragebol m.

Schwenkel, (*-s*, mv. *Schwenkel*) m., Z. *Schwengel.*

Schwenken, (*schwenkte, geschwenkt*) bedr. ww. zwaaien, doen wapperen, heen en weer slingeren; *die Fahne* -, doen wapperen, zwaaien; *das Wasser im Glase* -, heen en weer schudden; *das Glas* -, bewegen, schudden; it. spoelen; 2. wed. ww. *sich* -, zich wenden, zich omdraaien; (Krijgsw.) zwenken, eene zwenking maken.

Schwenkern, (*schwenkerte, geschwenkert*) o. ww. dikwijls en aanhoudend zwenken, draaien.

Schwenker, (*-s*, mv. *Schwenker*) m. hij die zwaait; 2. zwaaiend voorwerp o.; 3. (Uurw.) slinger m.; (Volkst.) vrouwenjakje o. met panden.

Schwenk-feder, (*-n*) v., Z. *Schwingfeder; -felder* m. dweeper m.; it. onbezonnene, zinneloze, losbol m.; *-kessel* m., Z. *-becken;* (Konf.) kandijketel, ketel m. om te suikeren; —*arbeit* v. (Konf.) suikeren, konfijten o.; it. in suiker gekonfijte vruchten v. mv.; *-rad* o., Z. *Schwungrad; -seite* v. zijden draad m. door de kralen geregen.

Schwenkung, (*-en*) v., Z *schwenken;* (Krijgsw.) zwenking v., zwaai m.

Schwenkwasser, (*-s*) o., z. m. spoelwater o.; it. vuil, gebruikt water o.

Schwepe, Schweppe, (*-n*) v. (Prov.) zweep, karwats v.; 2. zwingel, zwengel, steel m.

Schwepelsode, (*-n*) v. dunne graszode v.

Schwer, (*-er, -st*) bijv. en b. zwaar, zwaar wegend, zwaar drukkend; *sein Koffer ist zehn Pfund* -, is 10 pond zwaar, weegt &; *eine -e Last,* zwaar; *- wiegen,* zwaar zijn of wegen; *-es Geschütz,* grof geschut; *-e Reiterei, - bewaffnete Reiter,* zware ruiterij v.; *-es Geld,* wichtig; *-er Zeug,* zwaar, dik, vast; (Jachtw.) *-er Hund,* groote hond, bulhond; *-er Wein,* sterk; 2. (fig.) zwaar, drukkend, overstelpend, moeielijk; *-e Arbeit,* zwaar, moeielijk; *- zu verstehen,* moeielijk: *eine -e Zunge haben,* moeielijk spreken; *-er Kopf,* zwaar hoofd; *- begreifen,* moeielijk; *-hören, ein -es Gehör haben,* hardhoorig zijn; *-e Hand,* harde hand; *- Athem holen,* moeielijk; *mit -en Schritten gehen,* met zwaren tred loopen; *-e Zeiten,* ongelukkig, naar; *-es Wetter,* drukkend; *-e See,* holle zee; *das geht ihm - ein,* dat begrijpt hij niet gemakkelijk; *es ist - mit ihm auszukommen,* het is moeielijk met hem om te gaan; *es ist - zu glauben,* het is moeielijk, bijna niet te gelooven; *bei dem Abschiede wurde es ihm -, fiel es ihm -,* werd hij aangedaan, bewogen; *es wird mir - Sie zu verlassen,* het valt mij hard &; *es wird - halten, ob Sie ihn überzeugen können, ob Sie ihn je wieder sehen werden,* gij zult hem moeielijk overtuigen, ik twijfel of gij hem zult overtuigen, zult weerzien; *- in der Faust liegen,* (van paarden), zwaar op de hand zijn; *das macht mir das Herz* -, dat bedroeft mij, dat maakt mij ongerust; *etw. mit -em Herzen sagen,* overstelpt van droefheid; *jemn. das Herz - machen,* iem. ongerust maken; *-e Träume,* zwaar; *es liegt mir - in den Gliedern,* ik heb eene zwaarte door al mijne ledematen; *ein -er Kampf,* zwaar, hard, moeielijk, gevaarlijk, ernstig, hardnekkig; *eine -e Speise, die - im Magen liegt,* moeielijk te verteren; it. (van ziek-

ten), zwaar, ernstig, gevaarlijk; - *darnieder liegen*, gevaarlijk, ernstig, ziek zijn; *die -e Noth*, vallende ziekte v.; it. (van misdaden), zwaar, groot; (van wonden), ernstig, gevaarlijk; (van straffen), zwaar, gestreng; - *sündigen*, grootelijks; - *strafen*, zwaar, streng; *dies macht sein Verbrechen noch -er*, dat maakt zijne misdaad nog grooter, erger, dat verzwaart zijne misdaad nog; it. (van belastingen), zwaar, drukkend, bovenmatig; *-e Kosten*, groote kosten; *das kostet -es Geld*, dat kost eene massa geld; *die -e Menge*, de groote menigte, de groote hoop; *-e Seufzer*, diep; - *betrübt*, diep bedroefd; *sich - ärgern*, erg boos zijn; (Zeew.) - *reiten*, (van schepen), moeielijk zeilen, varen; *einem - fallen*, moeielijk vallen, pijnlijk aandoen; it. ten laste zijn van.

Schwer-athmig, bijv.nw. moeielijk ademhalend; *-befangen* bijv. nw. door zorgen overstelpt; *-beladen* bijv. nw. overstelpt, overladen, zwaar beladen; (fig.) (van den blik), overstelpt, bedrukt.

Schwerben, (*schwerbte, geschwerbt*) bedr. ww. smeren, strijken, wisschen.

Schwer-betrübt, bijv.nw. overstelpt van droefheid, diep bedroefd; *-blütig* bijv. nw. dikbloedig; (fig.) zwaarmoedig, droomerig, slaperig; *-blütigkeit* v. zwaarmoedigheid, droomerigheid v.

Schwere, (*-n*) v. zwaarte v., gewicht o.; (Gen.) zweer v.; (van eene misdaad), afgrijselijke o., strafbaarheid v.; (van eene straf), gestrengheid v.; (van een ambt), moeielijkheid, zwarigheid v.; *nach der -*, (gemeenz.) uiterst, hoogst, oneindig.

Schwerebene, (*-n*) v. vlak o. van het zwaartepunt.

Schweremesser, (*-sers*, mv. *-ser*) m., Z. *Schwermesser*.

Schwer-erde, v., z. m. zwaaraarde v., bariet m., *—metall* o. barium o., metallische basis v. der barietaarde; *-fall* m. (Dichtk.) versmaat v. van twee lange en een korten voet; *-fällig* bijv. nw. zwaar, plomp, lomp, onbeholpen, loom, stijf; *-fälligkeit* v. zwaarte, lompheid, plompheid, loomheid v.; *-faltig* bijv. nw. moeielijk plooiend; *-fläche* v. vlak o. van het zwaartepunt; *-flüssig* bijv. nw. (Bew. der erts.) moeielijk te smelten; *-flüssigkeit* v. geringe smeltbaarheid v.; *-förderniss* v. (Bergw.) moeielijke ontginning v.; *-fusigkeit* v. zware gang, zware tred m.; *-gebären* o. moeielijk baren, verlossen o.; *-gewicht* o. gewicht, grof gewicht o.; *-gläubig* bijv. nw. niet lichtgeloovig; *-gläubigkeit* v. ongeloovigheid v.; *-harnen* o. moeielijk wateren o., moeielijke waterloozing v.; *-häuptig* bijv. nw. een zwaar hoofd hebbende.

Schwerheit, (*-en*) v., Z. *Schwere*.

Schwer-herzig, bijv. nw. bedrukt, een bedrukt hart hebbende; *-hörig* bijv. nw. hardhoorig; *-hörigkeit* v. hardhoorigheid v.; *-köpfig* bijv. nw., Z. *-häuptig*; *-kostig* bijv. nw. kostbaar; *-kraft* v. (Nat.) zwaartekracht v.; *-leder* o. dik leder; *-leibig* bijv. nw. zwaarlijvig, dik, vleezig; *-leibigkeit* v. zwaarlijvigheid, dikte v.; *-lernig* bijv. nw (gemeenz.) moeielijk leerend, hardleerend; *-lernigkeit* v. hardleerendheid v.

Schwerlich, bijv. moeielijk, ternauwernood, bezwaarlijk, nauwelijks; *er wird - kommen*, ik vrees of hij komen zal.

Schwer-linie, (*-n*) v. rechte lijn v. door het zwaartepunt; *-löthig* bijv. nw. zwaar, wichtig, zwaar wegend; *-machend* bijv. nw. (Nat.) zwaarte gevende; *-messer* m. zwaartemeter m., weegschaal, balans v., barometer, luchtdrukkingsmeter m.; *-metall* o. zwaar metaal o., zwaarsteen m.

Schwermuth, v., z. m. zwaarmoedigheid, droefgeestigheid, somberheid v.; *-krank*, Z. *schwermüthig*; *-voll* bijv. nw. uiterst zwaarmoedig, melancholisch.

Schwermüthig, (*-er, -st*) bijv. nw. zwaarmoedig, droefgeestig, somber, treurig; *-keit* v. zwaarmoedigheid, droefgeestigheid, melancholie v.

Schwer-nöther, (*-thers*, mv. *-ther*) m. gemeene vent, slungel m.; 2. uitvaagsel, gemeen o.; *-punkt* m. zwaartepunt o.; *-schritt* m. loome, lompe, zware tred m.; (Dichtk.) voetmaat v. van drie lange lettergrepen; *-selenit* m. gekristalliseerde zwavelzure kalk v.; *-sinn* m., Z. *-muth*; *-sinnig* bijv. nw., Z. *-müthig*; 2. kwalijk gemutst; it. moeielijk te begrijpen; *-spath* m. of *—erde* v. zwaarspaath o.; *-stein* m., Z. *-metall*; *—sauer* bijv. nw. tungsteenzuur; *—säure* v. tungsteenzuur o.

Schwert, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. zwaard o.; it. degen, houwer, hartsvanger m.; *mit Feuer und - verheeren*, te vuur en te zwaard verwoesten; *hier muss das - entscheiden*, hier moet het zwaard, moeten de wapenen o. mv. beslissen; (gemeenz.) *sie hat eine Zunge wie ein -*, zij is zeer scherp in hare uitdrukkingen; it. (bij het heunepbraken), zwengelhout, slaghout o.; (Zeew.) (van een schip), zwaard o.; (Boekb.) vouwbeen o.; 2. zwaard o. der gerechtigheid, doodstraf v.; *zum -e verurtheilt werden*, veroordeeld worden om onthoofd te worden; *mit dem -e hinrichten*, iem. onthoofden; 3. geweld o., oorlog m.; *zum -e greifen*, naar het zwaard grijpen, de wapens aangorden; (Volksl.) *mein - schneidet auch*, ik doe ook mee.

Schwertaffet, (*-(e)s*) m., z. m. zware taf v., gros de Tours o.

Schwert-aloe, (*-n*) v. zwaardaloë v.; *-blume* v., Z. *-lilie*; *-bohne* v., Z. *Sabelbohne*; *-bruder* m. hd o. van de ridderorde van het zwaard.

Schwertchen, Schwertlein, (verkl.) o. zwaardje, zwingelhoutje o., Z. *Schwert*.

Schwertel, (*-s*, mv. *Schwertel*) m. lisch, lischbloem v.; 2. zwaardlelie v.

Schwertel-gras, (*-es*) o., z. m., Z. *Schilfgras*; *-maus* v. muis v. met ruigen staart; *-ried* o., Z. *Igelskolbe*; *-wurzel* v. Duitsche lischbloem v.; 2. knoflook o. met weegbree, vormige bladeren.

Schwert(er)tanz, (*-tanzes*, mv. *-tänze*) m. (bij de Ouden), dans m. met zwaarden, krijgsdans m.; (in Neurenberg, Zweden &), mommendans m.

Schwert-fechter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. zwaardvechter, gladiator m.; *-feger* m. zwaardveger m.

Schwertfeger-arbeit, (*-en*) v. zwaardvegerswerk o.; *-draht* m. metaaldraad m. om het gevest van een degen; *-gold*, *-silber* o. bladgoud, bladzilver o. voor het vergulden of verzilveren van degengevesten; *-meister* m. zwaardvegersbaas m.

Schwert-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. zwaardvisch m.; 2. Z. *Sägefisch*; it. Z. *Stacheldrache*; *-förmig* bijv. nw. zwaardvormig, lang en spits; *-fortsatz* m. (Ontlk.) gaffel v. van het borstbeen; *-futter* o. degenscheede, sabelscheede v.; *-groschen* m. voormalige Keur-Saksische groschen o.; *-halbe* v. bloedverwanten m. en v. mv. van vaderszijde; *-hieb* m. slag, houw m. met het zwaard; *-klaspe* v. (Waterb.) vastgespijkerd kruishout o.; *-knopf* m. knop m. van het zwaard; *-lehen* o. zwaardleen, mannelijk leen o.; *-lilie* v. zwaardvormige lelie, zwaardlelie v.; 2. iris v.; 3. Z. *Schwertel*; 4. Z. *Kalmus*; *-mage* m. (veroud.) bloedverwant m. van vaderszijde, bloedverwant m. in opgaande lijn, agnaat m.; *—nschaft* v. agnaatschap o.; 2. agnaten m. mv.; *-maul* o. (gemeenz.) Z. *-zunge*; *-orden* m. (ridder)orde v. van het zwaard; *-pfahl* m. paal m. waaraan een zwaard hangt, als teeken van eene rechtsmacht, jurisdictiepaal m.; *-recht* o. recht o. van het zwaard, recht o. van den sterkste; *-tritt* m., Z. *-schritt*.

Schwert-ritter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. zwaardridder, ridder m. van de orde van het zwaard; *-rücken* m. mv. (Nat. hist.) zwaardruggen m. mv. (visch); *-scheide* v. zwaardschede, degenscheede v.; *-schlag* m., Z. *-hieb*; *ohne —*, zonder slag of stoot; *-schleifer* m. zwaardslijper m.; *-schwanz* m. zwaardvormige staart m.; 2. stekelhaai, zuigervisch m.; *-schwänze* m. mv. schelpdieren o. mv. met zwaardvormigen staart; *-schock* o. hoop m., zestigtal o.; it. Z. *-groschen*; *-seite* v. opgaande linie v.; *-stange* v. (Vog.) staak m. in den vorm van een zwaard; *-strahl* m. glinsteren o. van een vlammend zwaard; *-streich* m., Z. *-schlag*; *-tänzer* m. gemaskerde danser m.; *-theil* o. erfdeel o. van vaderszijde; 2. (Ger.) dubbel aandeel o. van den man in de goederen gedurende het huwelijk verkregen; *-tragend* bijv. nw. een zwaard dragend; *-träger* m. zwaarddrager m.; *-zunge* v. scherpe tong v.; it. lasteraar m., lasteraarster v.

Schwer-wichtig, bijv.nw. zwaar, zwaar wegende, wichtig; *-züngler* m. hij die moeielijk spreekt.

Schwester, (*-n*) v. zuster v.; *leibliche* of *rechte -*, eigen zuster; (kerk. Gesch.) *graue -n*, *fromme*, *barmherzige -n*, grauwe zusters, liefdezusters, zusters v. van barmhartigheid; it. geestelijke zuster, non v.; 2. *Moravische -*, hernhutter-

sche, kwakeres v.; (Wev.) dnbbele ketingdraad m.

Schwesterblut, (*-(e)s*) o., z. m. zusterbloed, zusterlijk bloed o.

Schwesterchen, Schwesterlein, (verkl.) o. zustertje, zusje o.

Schwesterhand, (*-hände*) v. zusterhand, hand v. eener zuster; *-kind* o. zusterskind o., neef m., nicht v.; *-kuss* m. zusterkus m.

Schwesterlich, bijv. nw. zusterlijk, als zuster, van eene zuster; *-keit* v. zusterlijke eensgezindheid v.

Schwester-liebe, v., z. m. zusterlijke liefde, zusterliefde v.; *-mann* m. zustersman, schoonbroeder, zwager m.; *-mord* m. zustermoord m.; *-mörder,—in,* zustermoordenaar m., zustermoordenares v.; *-(n)paar* o. zusterpaar o.; *-(n)schar* v. zusterschaar v.; *-(n)zunft* v. zusterschap o.; 2. (verzam.) al de zusters v. mv.

Schwestern, (*schwesterte, geschwestert*) o. ww. als zuster omgaan; 2. non worden, zuster worden, in een klooster gaan.

Schwesterschaft, v., z. m. zusterschap o., verhouding v. als zusters.

Schwester-seele, (*-n*) v. zusterziel v.; *-sinn* m. zusterlijke gevoelens o. mv.; *-sohn* m. zusterszoon, neef m.; *-stimme* v. zusterstem v.; it. stem v. die veel overeenkomst heeft met eene andere; *-sprache* v. zustertaal v.; *-tochter* v. zustersdochter, nicht v.; *-treue* v. zusterlijke trouw, zusterlijke gehechtheid v.; *-zunft* v. gezelschap o. zusters, zustersvereeniging v.; (Dichtk.) de negen Muzen v. mv.

Schwette, (*-n*) v., Z. *Schwemme.*

Schwi! tussch., Z. *hott.*

Schwi(e)bbogen, (*-bogens*, mv. *-bogen*) m. gewelfde boog m.; (van eene brug), boog m.

Schwichten, schwichtigen, (*schwichtete* en *schwichtigte, geschwichtet* en *geschwichtigt*) bedr. ww. sussen, bedaren, tot zwijgen brengen.

Schwichtiger, (*-s*, mv. *Schwichtiger*) m. susser m., hij die doet zwijgen &.

Schwieger, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Schwiegervater, -mutter.*

Schwieger-ältern, mv. schoonouders m. mv.; *-kind* o. schoonzoon m., schoondochter v., schoonkind o.; *-kinder* o. mv. schoonkinderen, aanbehuwd-kinderen o. mv.; *-mutter* v. schoonmoeder v.; *-mütterlich* bijv. en b. van de of als eene schoonmoeder; *-sohn* m. schoonzoon, behuwdzoon m.; *-tochter* v. schoondochter, behuwddochter v.; *-vater* m. schoonvader m.; *-väterlich* bijv. nw. van den of als een schoonvader.

Schwielchen, (verkl.) o. vlekje o. tengevolge van eene bloeduitstorting, Z. *Schwiele.*

Schwiele, (*-n*) v. (in de huid), eelt o., eeltachtigheid, vereelting v.; *er bekommt -n an den Händen,* hij krijgt eelt aan de handen, zijne handen worden hard; (Heelk.) vlek, plek v. tengevolge van bloeduitstorting; *jemn. -n schlagen,* slaan dat het bloed er uit loopt; (Pl.) *Blatt & mit -n,* verhardingen v. mv., knobbels m. m.; (Bergw.) *die -n im Schiefer,* nieren v. mv.

Schwielen, (*schwielte, geschwielt*) o. ww. vereelten, knobbels krijgen; it. zwellen, oploopen.

Schwielen-artig, bijv. nw. eeltachtig; *-horn* o. eeltachtig hoorn o.; *-spindel* v. schildvisch m.

Schwielicht, bijv. nw., Z. *schwielenartig;* it. als eelt, als knobbels, als striemen.

Schwielig, bijv. en b. vol eelt, vol knobbels, vol striemen, zoo hard als eelt; *-es Gewissen,* verstokt; *-keit* v. eeltachtigheid v., eelt o., verharding v.

Schwiemschlag, (*-(e)s*) m., z. m. (Zeew.) *im - liegen,* voor den wind liggen, den wind voorin hebben.

Schwierig, (*-er, -st*) bijv. en b. moeielijk, bezwaarlijk, met vele bezwaren verbonden, gevaarlijk, omslachtig; *-er Punkt,* zwarigheid v.; 2. (van personen), ontevreden, lastig, oproerig, muitziek; 3. (van eene wond), zwerend, gezwollen.

Schwierigkeit, (*-en*) v. (van eene zaak), zwarigheid, moeielijkheid v., bezwaar o., hinderpaal m.; (van personen), zwarigheden maken o.; *ohne -,* zonder zwarigheid, zonder bezwaar; *-en machen,* zwarigheden maken; it. *-en suchen,* twist zoeken.

Schwierigkeitshege, (*-n*) v. opwerpen o. van bezwaren, zoeken o. naar hindernissen, uitvluchten.

Schwigten, (*schwigtete, geschwigtet*) bedr. ww. (Zeew.) het want inzwichten.

Schwigting, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **-lien,** (*-e*) v. (Zeew.) bokkenet o., zwichting v.

Schwigtfarving, (*-en*) v. zwichtseizing v.

Schwilbe, (*-n*) v. (Bergw.) onvruchtbare mijngang, looze mijngang m.

Schwimm-angel, (*-n*) v. dobber m.; *-anstalt* v. zweminrichting, zwemschool v.; *-bauch* m. zwembuik m.; *-blase* v. (van visschen), zwemblaas v.; *-bruch* m. drijvende grond m., drijvend eiland o.

Schwimmen, (*schwamm, geschwommen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* zwemmen; *über einen Fluss -,* zwemmen; *an's Ufer -,* naar den oever zwemmen; 2. (van vloeistoffen), bovendrijven; *obenauf -,* bovendrijven; *das Blut schwamm auf dem Boden -,* stroomde; 3. (van hout &), drijven; *-de Brücke,* drijvende brug; *das Brett ist an's Ufer geschwommen,* is aangespoeld; (fig.) *in seinem Blute -,* baden; *in Thränen -,* baden, smelten; *der Boden schwimmt in Blut,* de grond is met bloed overdekt; *in Vergnügen, Wollust -,* zich baden in, volop genieten; (Bergw.) *-des Gebirge,* licht invallend; (Waterb.) *-de Mauer,* met leem bekleede gracht- of watermuur.

Schwimmer, (*-s*, mv. *Schwimmer*) m., **-in,** (*-nen*) v. zwemmer m., zwemster v.; (Nat. hist.) Z. *Schwimmkäfer;* 2. smerlijn, dwerg- of steenvalk m.; 3. zwemreiger m.; (Wag.) Z. *Schwemmer;* 4. (Penn.) blikmunt, holmunt v.

Schwimm-feder, -flosse, (*-n*) v. zwemvin v.; *-fuss* m. zwemvoet m.; *-gürtel* m. zwemgordel m.; 2. zwemblaas v., dobber m.; *-halm* m. (Pl.) drijvende halm m.; *-haut* v. zwemvlies o.; *-hemd* o. zwemhemd o.; *-hosen* v. mv. zwembroek v.; *-jacke* v. zwembuis o.; *-käfer* m. waterkever m.; 2. draaikever m., watervloo v.; *-kiesel* m., Z. *-stein;* *-kleid* o. zwemkleed o., scaphander m.; *-kraft* v. zwemkracht v., vermogen o. om te zwemmen; *-krähe* v. kleine zeeraaf v.; *-kugel* v., Z. *Schwimmer* (4); *-kunst* v. zwemkunst v.; it. — of —*stück* o. kunststuk o. in het zwemmen; *-künstler* m. zwemmer, kunstig zwemmer m.; *-pfötler* m. dier o. met zwempooten; *-platz* m. zwemplaats v.; *-schnecke* v. zwemslak v.; *-schule* v. zwemschool v.; *-schwanz* m. zwemstaart m.; *-stein* m. drijvende steen m.; (Delfst.) drijvend kwarts o.; *-thier* o. zwemdier o.; *-vogel* m. zwemvogel m.; 2. (Nat. hist.) watervogel m.; *-zeug* o. zwembenoodigdheden v. mv.

Schwin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. damp m.

Schwind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schwund.*

Schwinde, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. gezwind, gewiekt, met vleugels; (fig.) gevaarlijk, zorgelijk, netelig.

Schwinde, (*-n*) v. (Gen.) vlecht v., ringworm, dauwworm, haarworm m.; 2. (Nat. hist.) kaasworm m., mijt v.

Schwindel, (*-s*, mv. *Schwindel*) m. zwijmel m., duizeling v., kolder m.; *mit dem - behaftet sein,* met duizelingen behept zijn; *den - bekommen,* duizelig worden; *es kam mir ein - an,* ik werd duizelig; (Veea.) Z. *Drehkrankheit;* (fig.) windmakerij, ijdele voorspiegeling v., bedrieglijke handel, zwendel m.; *wenn ihn sein - anwandelt,* als hij die kuur krijgt, als hij het in den zin, in zijn hoofd krijgt; (Pl.) Z. *Schwingel.*

Schwindel-aussicht, (*-en*) v. gezicht o. dat duizelig maakt; *-beere* v. belladonne v.; 2. wilde druif v.

Schwindelei, v. buitensporigheid, zwendelarij, kwakzalverij, opsnijderij v.; 2. onbesuisdheid v., droom m., hersenschim v.

Schwind(e)ler, (*-s*, mv. *Schwind(e)ler*) m. onbesuisde, onbezonnene m., hij die zich met hersenschimmen bezighoudt; 2. zwendelaar, kwakzalver, bedrieger m.

Schwindel-geist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. zucht v. naar hersenschimmen, verstandsverbijstering v.; it. Z. *Schwind(e)ler; -haber* m. (Pl.) Z. *Schwingel;* 2. Z. *-korn; -hoch* bijv. nw. duizelingwekkend hoog; *-höhe* v. duizelingwekkende hoogte v.

Schwindelig, (*-er, -st*) bijv. nw. duizelig; *ich bin -, mir wird -,* ik ben, word duizelig, het hoofd begint mij om te draaien; 2. Z. *schwindelköpfig;* (fig.) onbesuisd, onbezonnen, grillig, hersenschimmig; 3. *eine -e Höhe,* Z. *Schwindelhöhe.*

Schwindel-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m., Z. *Schwind(e)ler; -köpfig* bijv. nw. (gemeenz.) duizelend, zwijmelend; (fig.) Z. *schwindeln* (fig.); *-korn* o. onkruid o. onder het koren; 2. koriander-zaad o.; 3. staartpeper, cubebepeper v.; *-kraut* o., Z. *-korn* (2); 2. gemzenwortel m., reebokskruid o.; *-lolch, -lulch* m., Z. *-korn* (1); *-macher* m. (gemeenz.) Z. *Schwind(e)ler; -mittel* o. middel o. tegen duizeligheid.

Schwindeln, (*schwindelte, geschwindelt*) o. ww., m. *h.* duizelig zijn, duizelig worden; *mir schwindelt*, het hoofd draait mij om, alles draait voor mijne oogen; (fig.) overdrijven, hersenschimmige plannen hebben, zich in stoute speculaties wagen; 2. bedr. ww. duizelig maken, buitensporige plannen maken, zwendelen.

Schwindel-schimmel, (*-s*) o., z. m. steenvlas o., *-sucht* v. (Gen.) duizeligheid, duizeling, zwijming v.; (fig.) gril, kuur v.; *-süchtig* bijv. nw. duizelig, met duizelingen behept, grillig, vol kuren; *-wasser* o. water o. tegen duizelingen; *-wurz* v., Z. *-korn* (2).

Schwinden, (*schwand, geschwunden*) o. ww. onr., m. *s.* verdwijnen, heengaan; *einen Verdacht - lassen*, laten varen; *alle Furcht - lassen*, bannen, zich ontdoen van; *alle Hoffnung - lassen*, alle hoop opgeven; *eine Forderung -lassen*, afzien van; *etw. an einer Forderung - lassen*, verminderen, vallen; *Sorgen - lassen*, doen verdwijnen, wegnemen; 2. (van personen), vermageren, kwijnen, uitteren; (van krachten), afnemen, verminderen; (van grond), mager worden; (van hout), werken, krimpen; (van geld &), verminderen in waarde, afslijten; *geschwundenes Glied*, vermagerd, uitgeteerd; *geschwundenes Schiff*, door de zon uitgedroogd.

Schwind-fall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. vallende ziekte v.; *-fieber* o. teringkoorts v.; *-flechte* v., Z. *Schwinde* (1); *—nartig* bijv. nw. ringwormachtig; *-grube* v. vildersknil, put m., riool o.; *-knötchen* o. (Gen.) ringwormpuistje o.

Schwindlich, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *schwindelig.*

Schwind-sucht, (*-süchte*) v. tering, uittering, verkwijning, wegkwijning v.; (Tuinb.) verdroging, verwelking v.; *die — bekommen*, de tering krijgen. *—mittel* o. middel o. tegen de tering; *-süchtig* bijv. nw. teringachtig, met tering behept; *-süchtigkeit* v. teringachtigheid v.; *-wurz* v. schelkruid, oogenklaar o.

Schwinen, (*schwinte, geschwint*) o. ww., Z. *schwinden.*

Schwingarm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. krul v. aan een hefboom.

Schwinge, (*-n*) v. braak, vlasbraak, hennepbraak v.; (Touwsl.) zwengelhout, slaghout o.; (Bergw.) hefboom m.; (Landb.) wan v., wanmolen m.; *mit der - säubern*, wannen; (Nat. hist.) slagvederen v. mv.; it. (fig.) Z. *Fittig, Flügel*; it. Z. *Schaukel;* (van eene wagenladder), dwarshout o. aan den disselboom.

Schwinge-block, (*-block(e)s*, mv. *-blöcke*) m. blok o. om vlas op te braken; *-brett* v. vlas- of hennepbraak v.

Schwingen, (*schwang, geschwungen*) o. ww. onr., m. *h.* (van een slinger), slingeren, heen en weergaan; (van snaren), trillen; *-de Bewegung*, slingerende, schommelende beweging; II. bedr. ww. *etw. in der Hand -*, slingeren, zwaaien; *den Arm -*, zwaaien met; *die Fahne -*, heen en weer bewegen; *etw. über den Kopf hinter sich -*, slingeren, werpen; *die Flügel -*, bewegen; *jem. -*, Z. *schaukeln; jem. auf das Pferd -*, werpen, helpen; 2. *Flachs -*, braken; *Getreide -*, wannen; *Nadeln -*, in zemelen of zaagsel schudden; *Nüsse -*, afslaan; III. wed. ww. *sich -*, zich werpen; *sich in den Sattel -*, zich in den zadel werpen; *sich in die Luft -*, zich verheffen, een vlucht nemen; (fig.) *sich auf den Thron -*, zich meester maken van; *sich in die Höhe -*, zich verheffen; it. *mit seinen Gedanken sich -*, een hooge vlucht nemen; 2. dansen, worstelen.

Schwingenapf, (*-napf(e)s*, mv. *-näpfe*) m. (Speld.) bak m. met zaagsel of zemelen om de spelden te glanzen.

Schwingen-krankheit, v., z. m. (Valk.) vleugeljicht v.; *-paar* o. vleugels m. mv., vleugelpaar o.; *-presse* v. vleugelpers v.

Schwinger, (*-s*, mv. *Schwinger*) m. slingeraar m., hij die slingert, zwaait, werpt; 2. vlasbraker, korenwanner m.

Schwing-feder, (*-n*) v., Z. *Schwungfeder;* (fig.) Z. *Triebfeder; -gewicht* o. slingergewicht o.; *-holz* o. zwengelhout, slaghout o.; *-kolben* m., *-kölbchen* o. (Nat. hist.) knopje o. onder elke slagveer; 2. balanceerstok m.; *-kraft* v. vermogen o. om te slingeren, slingerkracht v., Z. *Schwungkraft; -mehl* o. bloem v. van meel, meelbloem v.; *-messer* o. dolk, korte houwer m.; *-seil* o. slingertouw, schommeltouw o.; it. koord o. (van koordedansers); *-sieb* o. korenzeef v.; *-stein* m. (Oudh.) slingersteen m., werpschijf v.; *-stock* m. springstok m.; it. hennepbreker m.; *-uhr* v. slingeruurwerk o., pendule v.

Schwingung, (*-en*) v., Z. *schwingen;* it. slingering, schommeling, trilling v., Z. *Schwung;* 2. heen en weer bewegen o., zwaaiing v., zwaai m.

Schwingungs-bewegung, (*-en*) v. slingerende, trillende beweging v.; *-knoten* m. punt o. van trilling, slingerpunt o.; *-punkt* m., Z. *Schwungspunkt; -zahl* v. aantal o. slingeringen.

Schwipp(s)! tussch. Z. *schwapp;* 2. bijw. *es ging - schwapp*, er vielen links en rechts klappen.

Schwippe, (*-n*) v. (van eene bron), zwengel m., wip, wipgalg v.; 2. Z. *Schweppe;* 3. (aan eene zweep), slag m.; (aan vischroeden), aanslaan o.; (Vog.) Z. *Schwefze.*

Schwippen, (*schwippte, geschwippt*) bedr. ww. wippen; 2. met de zweep, met eene roede slaan; 3. *eine Peitsche -*, een slag, een touw & maken aan.

Schwirbeln, (*schwirbelte, geschwirbelt*) o. ww., Z. *wirbeln.*

Schwirren, (*schwirrte, geschwirrt*) o. ww., m. *h.* snorren; (van pijlen), met gesuis voorbijvliegen, snorren, (van krekels), zingen, piepen; (van kevers), gonzen, brommen; *herum -*, (van zwaluwen), rondzweven; (fig.) Z. *schwärmen.*

Schwirr-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) zilversvisch m.; *-fliegen* v. mv. gonzende vliegen v. mv.

Schwirrig, bijv. nw. snorrend, gonzend, met gedruis, onrustig, verward.

Schwirrung, (*-en*) v., Z. *schwirren;* it. gesnor, gegons, gebrom, gepiep o.

Schwitz-bad, (*-bad(e)s*, mv. *-bäder*) o. zweetbad o.; *-bank* v. zweetbank v.; (fig.) *auf der — sitzen*, Z. *schwitzen;* 2. Z. *-bad; -bogen* m., Z. *-kasten.*

Schwitze, v., z. m. zweeten o.; 2. (*-n*) v. (Looi.) zweetstoof v.; it. loog o. voor dik zoolleder.

Schwitzeln, (*schwitzelte, geschwitzelt*) o. ww. licht zweeten, beginnen te zweeten, naar zweet rieken.

Schwitzen, (*schwitzte, geschwitzt*) o. ww., m. *h.* zweeten, transpireeren; *über und über -*, door en door zweeten; (Landb.) van binnen vochtig worden; (van muren), uitslaan; (fig.) *bei einer Arbeit -*, met veel inspanning werken; 2. bedr. ww. uitdampen, uitwasemen; *Blut -*, zweeten; *mich schwitzt*, ik zweet; (Looi.) *die Häute -*, in de zweetkist brengen.

Schwitz-gold, (*-(e)s*) o., z. m. zweetgoud o.

Schwitzig, bijv. en b., Z. *schweissig.*

Schwitz-kasten, (*-kastens*, mv. *-kästen*) m. zweetstoof v.; *-messer* o. (Hoefsm.) zweetmes o., *-mittel* o., *-pille* v., *-pulver* o., Z. *Schweisszmittel &; -stube* v. zweetkamer, zweetstoof v.; *-stuhl* m. zweetstoel m.; *-trank* m. zweetdrank m., zweetdrankje o.

Schwöde-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. (Zeemt.) kalkkuil, kalkput m.

Schwöden, (*schwödete, geschwödet*) bedr. ww. (Zeemt.) *Haute -*, in de kalk zetten.

Schwödewedel, (*-dels*, mv. *-del*) m. (Zeemt.) ossestaart m. om de huiden met kalk te bestrijken.

Schwörbrief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. akte v. van eedsallegging.

Schwören, (*schwor* en *schwur, geschworen*) bedr. en o. ww. onr., m. *h.* zweren, een eed doen, bezweren, met eede bevestigen; *hoch und theuer -*, hoog en duur, bij God en alle heiligen zweren; *bei etw. -*, zweren bij; *ich wollte darauf -*, ik zou er op durven zweren, ik zou het durven bezweren; *jemn. Freundschaft, Treue -*, zweren; *auf das Evangelium -*, zweren; *einen leiblichen Eid -*, plechtig zweren; *falsch -*, een valschen eed doen; *zur Fahne -*, trouw zweren aan; *jem. - lassen*, een eed laten doen; *geschworener Wundarzt*, beëedigd; 2. vloeken, dreigen, beloven, vervloeken; *fluchen und -*, vloeken en zweren.

Schwörer, (*-s*, mv. *Schwörer*) m. (w. i. gebr.) zweerder m., hij die zweert.

Schwör-haus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. huis o. waar de eed van getrouwheid wordt afgelegd; *-herr* m. hij die borg staat voor den trap van iems. adeldom; *-tag* m. dag m. waarop de eed moet afgelegd worden; *—sartikel* m. artikel, onderwerp o. waaromtrent een eed moet afgelegd worden.

Schwuben, (*schwubte, geschwubt*) o. ww. waggelen, slingeren; 2. bedr. ww. wasschen, spoelen.

Schwuchteln, (*schwuchtelte, geschwuchtelt*) o. ww. liederlijk leven, lichtmissen, zuipen.

Schwuchtelbruder, (*-bruders*, mv. *-brüder*) m. likkebroer, zuiplap m.

Schwude! (tussch.) links!, haar!

Schwül, (*-er, -st*) bijv. en b. (van het weder), zoel, drukkend, drukkend heet; *-e Luft*, zoel, benauwd; 2. angstig, benauwd.

Schwüle, Schwülhitze, (*-n*) v. stikkende warmte, zoelheid, drukkende hitte v.; (fig.) groote verlegenheid, benauwdheid v., druk m.

Schwülen, (*schwülte, geschwült*) o. ww. (w. i. gebr.) eene drukkende hitte veroorzaken.

Schwulität, (*-en*) v. (fig.) angst m., beklemdheid, ongelegenheid, benauwdheid v., ongeluk o.

Schwulskopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. (Nat. hist.) grimsche antilope v., Guineesche geit v.

Schwulst, (*-en*) v., Z. *Geschwulst.*

Schwulst, (*-(e)s*, mv. *Schwülste*) m. (fig.) (van personen), trotschheid, opgeblazenheid v.; 2. gezwollenheid, hoogdravendheid v., bombast m.

Schwülstig, (*-er, -st*) bijv. en b. (van een schrijver), gezwollen, hoogdravend, opgeblazen, bombastisch; *-keit* v., Z. *Schwulst* (2).

Schwülstling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. trotsch, opgeblazen mensch m.; 2. hoogdravend, bombastisch schrijver m., Z. *schwülstig.*

Schwund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tering, uittering, uitdroging, wegkwijning, groote magerheid v.

Schwung, (*-(e)s*, mv. *Schwünge*) m., Z. *Schwingung; eine Glocke in den - bringen*, aan den gang maken; *einen Pendel -*, doen slingeren; 2. (bij het springen), aanloop, sprong m.; *mit einem - auf dem Pferde*, sprong m., zwenking v.; *sich einen - geben*, zijn aanloop nemen; *in den - kommen*, in beweging komen, beginnen te schudden, te slingeren; (fig.) (van de ziel &), verhefling, vlucht v.; *übertriebener - der Rede*, verhefling, vervoering v.; (van de stem), verhefling v.; it. trillende, bevende stem v.; *das gab ihm neuen -*, dat gaf hem eene nieuwe vlucht; *jem.* of *etw. in - bringen*, in zwang brengen, opgang doen maken; *- haben*, (van verzen), verhevenheid v.; *einer Sache den gehörigen - geben*, de behoorlijke vaart geven; 3. slingerende lijn v.; (fig.) vaart, stoutheid v.

Schwung-bewegung, (*-en*) v. slingering, slingerende beweging v.; *-brett* o. springplank v.; *-decke* v. dekveder v.; *-faden* m., *-gewicht* o. slinger m.; *-federn* v. mv. slagvederen, slagpennen v. mv.; (Mod.) veeren, vederen v. mv., pluimbos m.; *-flügel* m. slagvleugel m.

Schwunghaft, bijv. en b. onregelmatig, met eene onregelmatige beweging; *- arbeiten*, nu en dan; *- sprechen*, met nadruk, met verhefling.

Schwung-kraft, (*-kräfte*) v., Z. *Fliehkraft;* (fig.) kracht v. die aan de ziel eene vlucht geeft; it. kracht v. om iets in beweging te brengen; *-klammern* v. mv. (van eene koets), hangriemen m. mv.; *-linie* v., Z. *Wellenlinie; -mann* m., Z. *-redner; -rad* o. (van eene machine), drijfrad o.; (Spoorw.) voerwiel, vliegwiel, vliegrad o.; *-redner* m. hoogdravend redenaar m.; *-riemen* m. hangriem m. aan eene koets; *-ring* m. ring m. van den hangriem eener koets; *-reich* bijv. nw. vol verhefling, hoogdravend; *-schaufel* v. (Waterb.) schop v. met langen steel; *-seil* o. slap touw, slingertouw o.; *-spunkt* m. (Nat.) slingerpunt o.; *-stange* v. slingertang v.; *-voll* bijv. nw. vol verhefling, hoogdravend.

Schwur, (*-(e)s*, mv. *Schwüre*) m. eed m., eedzwering v., plechtige verzekering v.; 2. vloek m.; (Volksk.) vloek m., vloekwoord, scheldwoord o.

Schwur-brüchig, bijv. nw. eedbreukig, meineedig, trouweloos; *— werden*, zijn eed breken; *-bühne* v. schavot o., stelling v. opgericht om iem. een eed te doen afleggen; *-finger* m. mv. vingers m. mv. die men opsteekt, wanneer men een eed aflegt; *-vergessen* bijv. nw., Z. *-brüchig; der —e Fürst wollte &*, de meineedige vorst &.

Science, (*-en*) v. wetenschap, kennis, kundigheid v.

Scilicet, bijw. namelijk, wel waarom niet?, dat kunt gij denken!

Sciolus, (onb.) m. waanwijze, wijsneus m.

Scirrhös, bijv. nw. (Gen.) hard gezwollen, verhard; *-es Gewebe*, knoestgezwel o., klierverharding v.

Sclave, (*-n*, mv. *-n*) m., **Sclavin,** (*-nen*) v. slaaf m., slavin v., lijfeigene m. en v.; *zum -n machen*, in slavernij werpen of brengen; (fig.) *jems., seines Amtes - sein*, de slaaf zijn van.

Sclaven-arbeit, (*-en*) v. slavenarbeid m., slavenwerk o.; *-aufseher* m. (Zeew.) slavenopzichter m.; *-bande* o. mv., Z. *-fesseln;* 2. v., Z. *-schar; -dienst* m., Z. *Sclaverei;* 2. slavendienst, dienst m. van lijfeigene; *-eisen* o., *-fesseln* v. mv. slavenketenen v. mv.; (fig.) slavernij v.; *-furcht* v. slaafsche vrees v.; *-geist* m. slavengeest m.; 2. slaafsche geest m.

Sclavenhaft, bijv. nw. slaafachtig, slaafsch, Z. *sclavisch.*

Sclaven-handel, (*-s*) m., z. m. slavenhandel m.; *-händler* m. slavenhandelaar m.; *-herz* o. slavenhart o.; it. slaafsche gevoelens o. mv.; *-joch* o. slavenjuk o., slavernij v.; *-kette* v. slavenketenen v. m v.; *-kittel* m., *-kleid* o., *-kleidung* v. slavenkleed o., slavenkleeding v.; *-krieg* m. (R. g.) slavenoorlog m.; *-land* o. onderworpen land, slavenland o.; *-leben* o. slavenleven, slaafsch leven o.; *-mädchen* o. jonge slavin v.; *-markt* m. slavenmarkt v.; *-pflug* m. door slaven getrokken ploeg m.; *-reich* bijv. nw. slavenrijk, veel slaven hebbende; *-rock* m., Z. *-kleid; -schar* v. slavenbende v.; *-schiff* o. slavenschip o., slavenhaalder m.; *-sinn* m. slaafsche gevoelens o. mv., slaafsche gezindheid v.; *-staaten* m. mv. slavenstaten m. mv.; *-stand* m. slavenstand m.; *-thum* o., Z. *Sclaverei; -werk* o. slavenwerk o.

Sclaverei, (*-en*) v. slavernij v.

Sclavisch, bijv. en b. slaafsch; *-e Arbeit*, slaafsch werk, werk o. van slaven; it. (fig.) blind gehoorzaamend, onderworpen, laaghartig; *-es Volk*, slaafsch, onderworpen; (fig.) *-er Mensch*, slaafsch, onderworpen, laaghartig; *-er Sinn*, lage ziel, slaafschheid v.; *-e Uebersetzung*, letterlijk; *etw. - nachmachen*, letterlijk, zonder de minste afwijking; *jem. - behandeln*, als een slaaf.

Sclopender, (*-s*, mv. *Sclopender*) m. (Nat. hist.) duizendpoot, assel m.

Scontriren, (*scontrirte, scontrirt*) bedr. ww. afrekenen, vereffenen.

Scontro, (*-s*, mv. *-s*) m. afrekening, vereffening v., rescontro o.; *-buch* o. rekening-courantboek o.; *-tag* m. dag m. van afrekening.

Scorbut, (*-(e)s*) m., z. m. scheurbuik v., scorbut, blauwschuit o.; *-fieber* o. uit scheurbuik ontstaande koorts v.

Scorpion, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist., Sterrenk.) schorpioen m.; (Delfst.) Z. *-schnecke.*

Scorpion-artig, bijv. nw. schorpioenachtig; (Pl.) schorpioenvormig; *-fliege* v. schorpioenvlieg v.; *-gift* o. schorpioenvergif(t) o.; *-schnecke* v. (Nat. hist.) vleugelschelp, schorpioenschelp v.; *-schwanz* m. schorpioenstaart m.; (Pl.) wrattenkruid o.; *-senne* v. (Pl.) tuinkornielje v.; *-spinne* v. onechte schorpioen m., schorpioenspin v.; *-stich* m. schorpioensteek m.

Scorzo, (*-s*, mv. *-s*) m. verloopen maand, verleden maand v.

Scorzonere, (*-n*) v. schorseneer v., schorseneerwortel m.

Scossion, (*-en*) v. ontvangst v. van wissels, gelden o. mv. voor wissels.

Scrabe, (*-n*) v. gewone duikeend v.

Scriba, (*-s*, mv. *-s*) m., Z. *Schreiber.*

Scribent, (*-en*, mv. *-en*) m. afschrijver, kopiist m.; 2. schrijver, steller m.

Scribler, (*-s*, mv. *Scribler*) m. veelschrijver, kladder m.; it. schotschriftenschrijver m.

Scripturen, v. mv. schriften v. mv., beschreven stukken, geschreven stukken, papieren o. mv.

Scripturist, (*-en*, mv. *-en*) m. schriftgeleerde m.

Scrophel-krankheit, v., Z. *Scropheln; -kraut* o. klierkruid o.

Scropheln, v. mv. klierziekte v., klieren v. mv., kliergezwellen o. mv.

Scrophulös, bijv. nw. klierachtig, met klieren behept.

Scrupel, (*-s*, mv. *Scrupel*) m. twijfel m., angstvalligheid v., schroom m., bezwaar o.

Scrutatore, (*-n*, mv. *-n*) m. (bij eene verkiezing van een paus), bij die de stemmen ophaalt.

Scrutinium, (*-s*, mv. *Scrutinien*) o. onderzoek o.; it. opnemen o. der stemmen, stemopneming v.

Scudo, (*-s*, mv. *Scudi*) m. kroon v., daalder m.

Sculptur, (*-en*) v. beeldhouwwerk, gesneden werk o.

Scurril, scurrilisch, bijv. nw. gemeen, grappig, koddig, potsierlijk.

Scurrilia, (*Scurrilien*) v. gemeene aardigheid, vuile geestigheid v.

Scylla, v., z. m. Scylla, gevaarlijke klip v. bij Messina; (fig.) dreigend gevaar o.

Scyphus, (onb.) m. beker m., drinkschaal v.

Scytale, (*-n*) v. geheim bevel o., perkamenten reep m. om den veldheerstaf gebonden, beschreven en afgenomen.

Sebenbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Säbenbaum.*

Sebeste, (*-n*) v. (Pl.) zwarte borstbezie v.; *-nbaum* m. zwarte boschbezieboom m.

Secante, (*-n*) v. (Meetk.) snijlijn, secans v.

Seccatur, (*-en*) v. plagerij, kwellerij v.

Sech, (*-(e)s*, nw. *-e*) o. (aan den ploeg), kouter, ploegijzer o.

Sechen, (*sechte, gesecht*) bedr. ww. met het ploegijzer openen.

Sech-holz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. ploeghout o.; *-loch* o. gat o. van het ploeghout; *-ring* m. kouterring, ring m. van het ploegijzer.

Sechs! tussch. *meiner -!*, (Volkst.) sakkerloot!

Sechs, bijv. nw. zes; *zu - Procent*, tegen zes percent; *mit -en fahren*, (in een rijtuig) met zes paarden rijden; 2. (Rek.) (mv. *-en*) v. 6, zes v.; (Sp.) zes, zeskaart, zesde v.

Sechsachteltakt, m. (Muz.) zesachtsten-maat v.

Sechs-armig, bijv. nw. zesarmig, met zes armen; *-ästig* bijv. nw., Z. *-beinig; -äugig* bijv. nw. zesoogig, met zes oogen; *-beinig* bijv. nw. met zes takken; *-blättig, -blätterig* bijv. nw. met zes bladeren; *-blumig* bijv. nw. zesbloemig, met zes bloemen; *-buchstabig* bijv. nw. met zes letters.

Sechse, (*-n*) v. (Rek.) 6, zes v.

Sechs-eck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zeshoek m.; *-eckig* bijv. nw. zeshoekig, zeszijdig, zeskantig; *-eimerig* bijv. nw. zes emmers bevattend; *-ender* m. hert o. met gewei van zes punten.

Sechser, (*-s*, mv. *Sechser*) m. (Munw.) dryfrad o. met zes tanden; (Muntw.) muntstukje o. van zes kreuzers; (Jachtw.) hert o. met gewei van zes punten.

Sechserlei, bijv. en b. zesderlei, zesderhande; *-e Gerichte*, zesderlei gerechten.

Sechs-fach, bijv. nw. zesvoudig; *das —e*, zesvoud o.; *um das —e vermehren*, verzesvoudigen; *-fächerig* bijv. nw. met zes vakken, met zes planken; *-fältig* bijv. nw., Z. *-fach.*

Sechsfältigen, (*sechsfältigte, gesechsfältigt*) bedr. ww. *ein Gut -*, verzesvoudigen.

Sechs-farbig, bijv. nw. zeskleurig, in zes kleuren; *-fingerig* bijv. nw. zesvingerig, met zes vingers; *-flach* o. zesvlak o.; *-flügelig* bijv. nw. zesvleugelig, met zes vleugels; *-fuss* m. zesvoeter m., dier o. met zes pooten; (Dichtk.) zesvoetig vers o., hexameter m.; *-füssig* bijv. nw. met zes voeten; (Nat. hist.) met zes pooten; *-füssler* m. (Nat. hist.) zesvoeter m., dier o. met zes pooten; *-gesang* m. zesstemmig gezang o.; *-herr* m. zesman m.; 2. lid o. van een zesmanschap of regeering van zes mannen; *-herrschaft* v. zesmanschap o., hexarchie v.; *-herrschaftlich* bijv. nw. van een zesmanschap, een zesmanschap betreffende; *-hundert* bijv. nw. zeshonderd; *-hundertel* o. zeshonderdste o.; *-hundertste* bijv. nw. zeshonderdste; *-jährig* bijv. nw. zesjarig van zes jaar; *-jährigkeit* v. zesjarigheid v.; *-jährlich* bijv. nw. zesjaarlijksch, alle zes jaar geschiedend; *-kantig* bijv. nw. zeskantig, zeszijdig; *-köpfig* bijv. nw. zeshoofdig, met zes hoofden, met zes koppen; *-löthig* bijv. nw. van zes lood; *-mal* bijw. zesmaal; *-malig* bijv. nw. zesmaal geschiedend; *-mann* m., Z. *-herr; -mannig* bijv. nw. zes mannen hebbende; (Pl.) zesmannerig; *Klasse der —en Pflanzen*, der zesmannerige planten, hexandria; *-monatig* bijv. nw. van zes maanden; *-monatlich* bijv. nw. zesmaandelijksch, halfjaarlijksch, alle zes maanden geschiedend; *-paarig* bijv. nw. zesparig; *-pfenniger* m., *-pfennigstück* o. half groschen o., muntstukje o. van 6 penningen; *-pfünder* m. zesponder m.; *-pfündig* bijv. nw. zespondsch, van zes pond; *—e Kanone*, Z. *-pfünder, -reihig* bijv. nw. uit zes rijen bestaande; (van zuilen), Z. *-säulig; -ruderig* bijv. nw. met zes riemen, met zes rijen roeibanken; *-saitig* bijv. nw. (Muz.) zessnarig; *-säulig* bijv. nw. zes zuilen hebbende; *-schaufler* m. (Landh.) driejarig schaap o. met 6 snijtanden; *-seitig* bijv. nw. zeszijdig, zeshoekig; *-silber* m. woord o. van zes lettergrepen; *-spaltig* bijv. nw. in zessen gespleten; *-schaftig* bijv. nw. (Wev.) zesgangig; *-spännig* bijv. nw. met zes paarden bespannen; *— fahren*, (in een rijtuig) met zes paarden rijden; *-spiel* o. (Muz.) sextet o., zesstemmig muziekstuk o.; *-ständner* m. oude staande vink m.; *-stimmig* bijv. nw. zesstemmig; *-strahl* m. zeester v. met zes stralen; *-strahlig* bijv. nw. zesstralig; *-ständig* bijv. nw. zes uren durende; *-stündlich* bijv. nw. alle zes uren geschiedend; *-sylbig* bijv. nw., Z. *-silbig; -tägig* bijv. nw. van zes dagen; 2. Z. *-täglich; -täglich* bijv. nw. zesdaagsch, alle zes dagen geschiedend; *-tausend* bijv. nw. zesduizend; *-tausendste* bijv. nw. zesduizendste; *-tausendstel* o. zesduizendste (gedeelte) o.

Sechste, bijv. nw. zesde; *der - Mai*, de zesde Mei; *den -n, am -n reiste er ab*, den zesden vertrok hij; *Ludwig der -*, Lodewijk de Zesde; 2. (*-n*) v. (Muz.) zesde toon m. van den grondtoon, sext v.; (Sp.) zesde-, zeskaart v., zes achtereenvolgende kaarten v. mv.

Sechstehalb, bijv. nw. zesdehalf, vijf en een half.

Sechstel, (*-s*, mv. *Sechstel*) o. zesde (gedeelte) o.; *-kreis* m. zesde gedeelte o. van een cirkel; (Sterrenk.) sextant m.

Sechstens, bijw. ten zesde, in de zesde plaats.

Sechs-theilig, bijv. nw. zesdeelig; 2. in zes gelijke deelen verdeeld; *-weibig* bijv. nw. zes vrouwen hebbende; (Pl.) zesstijlig; *Ordnung der —en Pflanzen*, klasse v. der zesstijlige planten, hexagamia; *-wink(e)lig* bijv. nw. zeshoekig; *-wochen* v. mv. kraam, verlossing, bevalling v., kraamweken v. mv.; *-wöchig* bijv. nw. zes weken durende; *-wöchnerin* v. kraamvrouw v.; *-zack* m. lichaam, voorwerp o. met zes punten of tanden; *-zackig* bijv. nw. zestandig, zes tanden hebbende; *-zehig* bijv. nw. zesteenig, zes teenen hebbende; *-zeilig* bijv. nw. zesregelig, van zes regels; *-zinkig* bijv. nw. zestandig, met zes tanden; *-zöllig* bijv. nw. zesduimsch.

Sechter, (*-s*, mv. *Sechter*) m. oude Fransche inhoudsmaat v. van ½ mud.

Sechzehn, telw. zestien.

Sechzehn-eck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zestienhoek m., zestienzijdig lichaam o.; *-eckig* bijv. nw. zestienhoekig; *-ender* m. (Jachtw.) hert o. met zestien punten aan het gewei.

Sechzehner, (*-s*, mv. *Sechzehner*) m. muntstukje o. van 16 kreuzers; 2. (Jachtw.) Z. *Sechzehnender*; 3. (Rek.) zestiental o.; 4. (n. Gesch.) lid o. van den raad der zestienen.

Sechzehnerlei, bijv. nw. zestienderlei; *- Gerichte*, zestienderlei, zestien verschillende spijzen &.

Sechzehn-fach, -fältig, bijv. nw. zestienvoudig; *-füssig* bijv. nw. zestienvoetsch, van zestien voet; *-hundert* bijv. nw. zestienhonderd; *-hundertel* o. zestienhonderdste (gedeelte) o.; *-hundertste* bijv. nw. zestienhonderdste; *-jährig* bijv. nw. zestienjarig, van zestien jaar; *-löthig* bijv. nw. zestienloodsch, van zestien lood; *-mal* bijw. zestienmaal; *-malig* bijv. nw. zestienmaal; *-monatig* bijv. nw. zestien maanden durend, zestien maanden oud; *-monatlich* bijv. nw. om de zestien maanden geschiedend; *-pfündig* bijv. nw. zestienpondsch, van zestien pond; *-stündig* bijv. nw. van zestien uren, zestien uren durende; *-stündlich* bijv. nw. om de zestien uren geschiedende; *-tägig* bijv. nw. zestien dagen oud of durende, *-täglich* bijv. nw.

zestiendaagsch, om de zestien dagen geschiedend; *-tausend* bijv. nw. zestien duizend; *-tausendste* bijv. nw. zestienduizendste; *-tausendstel* o. zestienduizendste (gedeelte) o.

Sechzehnte, bijv. nw. zestiende; *der - Mai*, de zestiende Mei; *Ludwig der -*, Lodewijk de Zestiende.

Sechzehntehalb, bijv. nw. zestiendehalf, vijftien en een half.

Sechzehntel, (*-s*, mv. *Sechzehntel*) o. zestiende (gedeelte) o.; (Muz.) zestiende (noot) v.

Sechzehntel-form, -grösze, (*-en*), (*-n*) v. (Boekh.) zestiende formaat, in-sedecimo o.; *-snote* v. (Muz.) Z. *Sechzehntel*; *-spause* v. (Muz.) zestiende rust v.

Sechzehntens, bijw. ten zestiende, in de zestiende plaats,

Sechzehn-theilchen, (verkl.) o. zestiende (gedeelte) o.; *-wöchentlich* bijv. nw. alle zestien weken geschiedende; *-wöchig* bijv. nw. zestien weken oud of durende; *-zöllig* bijv. nw. zestienduimsch.

Sechzig, bijv. nw. zestig.

Sechziger, (*-s*, mv. *Sechziger*) m. zestiger, zestigjarig man m.; (Sp.) 60 punten o. mv.; (Lakenb.) breekkam m. voor het kaarden; (Hand.) wijn m. van het jaar 60.

Sechzigerin, (*-nen*) v. zestigjarige vrouw v.

Sechzig-fach, -fältig, bijv. nw. zestigvoudig; *-füszig* bijv. nw. zestig pooten hebbende; *-jährig* bijv. nw. zestigjarig, zestig jaar oud; *-mal* bijw. zestigmaal; *-malig* bijv. nw. zestigmaal geschiedende; *-pfündig* bijv. nw. zestig pondsch, van zestig pond.

Sechzigste, bijv. nw. zestigste.

Sechzigstehalb, bijv. nw. zestigde half, negen en vijftig en een half.

Sechzigstel, (*-s*, mv. *Sechzigstel*) o. zestigste (gedeelte) o.

Sechzigstens, bijw. ten zestigste, in de zestigste plaats.

Seciren, (*secirte*, *secirt*) o. ww. (Ontlk.) openen, ontleden, opereeren.

Seckel, (*-s*, mv. *Seckel*) m. beursje, zakje o.; (fig.) staatskas v.; (J. gesch.) Joodsche munt, sikkel m., Joodsch gewicht o.

Seckel-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o., Z. *Schatzamt*; *-blume* v. taschbloem v.; *-kraut* o. taschjeskruid o.; *-meister* m. betaalmeester, penningmeester, schatmeester m.

Seckeln, (*seckelte*, *geseckelt*) bedr. ww. *das Geld -*, in den zak steken, opsteken.

Seckelsenf, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Seckelkraut*.

Secken, (*Seckens*, mv. *Secken*) m. m. (Draadt.) platrond ijzerdraad o.; *-eisen* o. platrond ijzer o.; *-stock* m. aambeeld o. om gouddraad plat te slaan; *-zug* m. draadtrekkerspers v.

Secker, (*-s*, mv. *Secker*) m. schil v. van uitgeperste druiven.

Seckler, (*-s*, mv. *Seckler*) m. beurzenmaker, beurzensnijder m., Z. *Säckler*.

Secret, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Abtritt*; 2. geheim zegel o.

Secretär, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schrijver, secretaris m.; *geheimer -*, geheimschrijver m.; (Nat. hist.) secretaris m.; 2. schrijflessenaar m.

Secretbuch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. (Hand.) geheimboek o.

Sect, Sekt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. maderawijn, kanariewijn m.

Secte, Sekte, (*-n*) v. sekte, partij, geloofssekte v.; *-nmacher* m. sektenmaker m., Z. *Sectirer*.

Section, (*-en*) v. (Ontlk.) ontleding, opening, insnijding v.; 2. afdeeling, verdeeling v., artikel o.

Sections-aufriss, (*-es*, mv. *-e*) m. verdeelingsplan o.; *-besteck* o. ontledingstoestel m.; *-saal* m. ontleedzaal v.

Sectirer, (*-s*, mv. *Sectirer*) m. sektenmaker, scheurmaker, dissenter, afgescheidene m.

Sector, (*-s*, mv. *-en*) m. (Meetk.) sector m., cirkelstuk o.

Secular, secularisch, säcularisch, bijv. nw. honderdjarig; 2. wereldlijk, niet geestelijk.

Secularisiren, (*secularisirte*, *secularisirt*) bedr. ww. geestelijk tot wereldlijk goed maken.

Secularfeier, (*-n*) v. eeuwfeest o.

Seculum, Säculum, (*-s*, mv. *Secula*) o. eeuw v., tijdperk o. van honderd jaren.

Secunda, (*Secunden*) v. (Schoolt.) tweede klasse v.; 2. (Hand.) - of *-wechsel* m. tweede wissel, secunda-wissel m.; (Muz., Schermk.) Z. *Secunde*.

Secundaner, (*-s*, mv. *Secundaner*) m. leerling m. der tweede klasse van de Latijnsche school.

Secundant, (*-en*, mv. *-en*) m. secondant, getuige m. bij een duel; (Zeew.) convooischip o.; (Krijgsw.) helper m.; (Muz.) hij die accompagneert.

Secundarius, (onb.) m. tweede prediker, middagprediker m.; (in kloosters), onderprior m.

Secunde, (*-n*) v. (op een uurwerk), seconde v., secondewijzer m.; (Muz.) seconde v., tweede toon m. van den grondtoon; (Schermk.) tweede stoot m.

Secunden-uhr, (*-en*) v. uurwerk, horloge o. met secondewijzer; *-weiser*, *-zeiger* m. secondewijzer m.; *-zifferblatt* o. plaat v. voor den secondewijzer.

Secundflanke, (*-n*) v. tweede flank v., middelwal m.

Secundina, (*Secundinen*) v. nageboorte v.

Secundiren, (*secundirte*, *secundirt*) o. ww., m. *h.* helpen, bijstaan, ondersteunen; (in een duel), tot getuige dienen; (Muz.) accompagneeren.

Secundir, (*-en*) v. viering v. van een vijftigjarig priesterschap.

Sedativ, bijv. nw. pijnstillend, bedarend; *-salz* o. (Scheik.) boraxzuur o.; *-spath* m. boraxspaath o.

Sedel, (*-s*, mv. *Sedel*) o., Z. *Seidel*.

Sedes, (onb.) v. stoelgang m., ontlasting v.

Sedez, (*-es*, mv. *-e*) o. zestiende formaat, in-sedecimo o.

Sedez-format, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Sedez*; *-band* m. band m. in zestiende formaat; *-buch* o. boek o. in zestiende formaat.

Sediment, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. bezinksel, neerslag o.; *-stein* m. bodemsteen, kegelsteen o.

Sedlitzerwasser, (*-sers*, mv. *-ser*) o. mineraalwater o. uit Sedlitz, Sedlitzerwater o.

Sedulität, v., z. m. vlijt v., ijver m.

Sedum, (*-s*, mv. *Seden*) o. (Pl.) huislook o.

See (*-s*, mv. *-n*) m. meer o.; *der Genfer -*, het meer o. van Genève, Bodensee v.; 2. (*-n*) v. zee v., oceaan m., wereldzee v.; *die offenbare -*, volle, open zee v.; *in - gehen, stechen*, in zee steken; *zur - reisen*, ter zee varen; *Handel zur -*, zeehandel m.; 3. (Zeew.) golf, baai v.

See-aal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zeeaal m.; *—schlange* v. gevlekte zeeslang v.; *-abgrund* m. afgrond m. der zee; *-adler* m. zeearend m.; *-akademie* v., Z. *-schule*; *-affe* v. zeeaap m.; *-alpen* v. mv. zeealpen m. mv.; *-ananas* m. ananasvormig sterkoraal o.; 2. Z. *-nessel*; *-angelhaken* m. zeehoek m.; *-anker* m. zeeanker o.; *-arsenal* o., Z. *-zeughaus*; *-assecuranz* v. zeeassurantie v.; *-assel* v. zeepissebed v.; 2. Z. *Meerassel*; 3. Z. *Käfermuschel*; *-ausdruck* m. zeeterm m., zeemansuitdrukking v.; *-bad* o. zeebad o.; 2. zeebaden o. mv.; *-ball* m. zeeappel m.; 2. Z. *-quitte*; *-bank* v. zeebank v.; *-bär* m. zeebeer, rob m.; *-barbe* v. zeebarbeel m.; *-barometer* m. zeebarometer m.; *-barsch* m., Z. *-börs*; *-baum* m. havenboom, slagboom m. voor de haven; *-baumwolle* v. vreemde boomwol v.; *-befehlshaber* m. admiraal, scheepsbevelhebber m.; *-beschreiber* m. zeebeschrijver m.; *-beschreibung* v. zeebeschrijving v.; *-besen* m. zeebezem m.; *-beute* v. buit m. op zee behaald; *-beutel* m. ijsvogel, duikerkoning m.; 2. zeescheede v.; 3. holothurie v.; *-binse* v. groot riet o.; 2. zeegras, zeewier o.; 3. bronskleurige polyp m.; *-blase* v. zeeblaas, holothurie v.; *-blume* v. zeebloem v.; *gelbe —*, Z. *-rose*; *—nkohl* m. bloeiende zeenetel v.; *-bock* m. hoornvisch m.; *-bohne* v. zeeboon v.; *-boot* o. zeeboot v.; (Nat. hist.) zeepissebed v.; *-börs* m. zeebaars m.; 2. Z. *Sänder*; *-brassen* m. zeebrasem m.; *-brauch* m., Z. *-gebrauch*; *-brehme* v. zeeluis v.; *-breite* v. zeebreedte v.; *-bremse* v. zeebrems v.; *-brief* m. zeebrief, scheepsbrief m., paspoort, connossement o.; *-buch* o. scheepsboek, scheepsjournaal o.; *-bühne* v. paalwerk o. aan de kust; *-burg* v. aan de zee gelegen burcht m. of kasteel o.; *-cadett* m. cadet m. der marine, zeejonker m., leerling m. der zeevaartkundige school; *-carawane*, *-carte* v., Z. *-karawane* &c.; *-compass* m. zeekompas o.; *-consul* m. consul m. voor de zeevaart, zeeconsul m.; *-consulat* o. zeeconsulaat o.; *-damm*, *-deich* m. zeedijk m.; *-dampfboot* o. zeestoomboot v.; *-dieb* m. kaper, kaapvaar-

der m.; -*dienst* m. zeedienst m.; -*dorf* o. aan zee of aan een meer gelegen dorp o.; -*dorn* m. zeekruisdoorn m., Z. *Meerkreuzdorn;* -*drache* m. (Nat. hist.) zeedraak m.; 2. Z. *Stacheldrache;* 3. Z. -*affe;* 4. vliegende draak m.; -*draht* m. blaaskoraal o.; -*drossel* v. zeelijster v.; -*driftig* bijv. nw. (Zeew.) in de zee drijvend; -*dung,* -*dünger* m., Z. -*gras* (3); -*ei* o. zeenoot v.; 2. zeeëi o.; -*eiche* v., Z. *Meereiche;* -*eichel* v. zeeëikel m.; *versteinerte* —, zeeëikelsteen m.; -*einhorn* o. zeeëenhoren m.; -*elephant* m. zeekoe v.; -*elster* gestreept duikerhoen o., lom m.; 2. zeepapegaai m.; 3. fluiteend v.; -*erbse* v. zeeerwt v.; (Delfst.) kardiet m., hartekschelp v.; -*erhaltung* v. beraadslaging v. tusschen den kapitein en het scheepsvolk; -*erz* o., Z. *Sumpferz;* -*etat* m. marine v., zeewezen o.; -*euter* o. (Nat. hist.) ijsvogel m., duikereend v.; -*fächer* m. vliegende phaeton, keerkringsvogel m.; 2. zeewaaier m.; -*fadenwurm* m. zeedraadworm m.; -*fahne* v. statenvlag v.; it. oranjevlag, prinsenvlag v.; -*fahrend* bijv. nw. zeevarend; -*fahrer* m. zeevaarder, zeeman, matroos m.; —*kunst* v. zeevaartkunde v.; -*fahrt* v. zeevaart, zeereis, scheepvaart v.; -*falk* m. zeevalk m.; -*falten* m. waterhalm m.; -*fasan* m., Z. *Löffelente;* 2. Z. *Meerbutte* (*glatte*); -*feder* v. zeepen, dierplant v.; -*feige* v. zeevijg v.; 2. Spaansche vijg v.; -*fest* bijv. nw. (van schepen), voor de zeevaart geschikt; -*fichte* v. stekelig polypenhuis o.; -*fisch* m. zeevisch m. en v.; -*fischerei* v. zeevisscherij v.

Seefisch-händler, (-*lers,* mv. -*ler*) m. -**in,** (-*nen*) v. zeevischhandelaar, handelaar m., handelaarster v. in zeevisch; -*zoll* o. zeevischtol m.

See-flachs, (-*es*) m., z. m. zeevlas o.; -*flarre* v. zeenetel v., medusahoofd o.; -*flasche* v. zeeëgel m. met vier stekels; 2. radijs v.., knol m.; -*fledermaus* v. zeevledermuis v.; -*floh* m. watervloo v., kleine zeekreeft m.; -*flor* m. puntkoraal o. vol poriën; (gewoonl.) korstkoraal o.; -*flotte* v. (zee) vloot v.; -*flunder* m. groote ijsvogel, kuifduiker m.; -*forelle,* -*föhre* v. zeeforel, meerforel v.; -*frachtbrief* m. scheepsvrachtbrief m., connossement o.; -*freibeuter* m. vrijbuiter m. ter zee, kaper m.; it. kaperschip o.; -*friede* m. zeevrede, vrede m. ter zee; -*forsch* m. kikkervisch m.; -*fuchs* m. zeevos m.; -*fusz* m. zeemansvoet m.; -*gall* m. (Nat hist.) gewone kievit m.; -*gallerte* v., Z. -*beutel* (3); -*garnele* v. garnaal v., zeekrab v.; -*gat* o. (Zeew.) zeegat o.; -*gebrauch* m. gebruik o., gewoonte v. der zeelieden; -*gefahr* v. zeegevaar, gevaar o. ter zee; -*gefecht* o. zeegevecht o., zeeslag m.; -*geflügel,* -*gevögel* o. zeevogels m. mv.; -*gegend* v. aan eene zee, aan een meer gelegen landstreek, zeestreek v.; 2. strand o.; -*geisz* v., Z. -*garnele;* -*gemälde* o., Z. -*stück;* -*gericht* o. gerechtshof o. der admiraliteit; -*geruch* m. zeelucht v., reuk m. van het zeewater; -*geschäfte* o. mv. zeezaken v. mv.; -*geschichte* v. geschiedenis der zee; 2. geschiedenis v. van zeegevechten; -*geschmack* m. smaak m. voor de zee; -*geschöpf* o. zeedier, in zee levend dier o.; -*geschrei* o. geschreeuw o. der zeelieden bij het aanvallen van een vijandelijk schip; 2. wachtwoord o. der matrozen; -*gesetz* o. zeewet v.; -*buch* o. wetboek o. voor zeevarenden; -*gesicht* o. luchtspiegeling v. op zee, fata morgana v.; -*gespenst* o. zeespook o.; -*gevögel* o. zeevogels m. mv.; -*gewürm* o. zeewormen m. mv.; -*gewächs* o. zeegewas o., zeeplant v.; -*gewohnt* bijv. nw. aan de zee gewend; -*gras* o. lintvormig zeegras o.; 2. Z. *Meergras* (1); 3. zeegras, zeewier o.; 4. noordsch zeewier o.; -*grasbank* v. bank v. van zeewier; -*grind* m. zeewaterkleurig koraalrif o.; -*grün* bijv. nw. zeegroen; 2. o. zelfst. zeegroen o.; -*grund* m. bodem m. der zee; -*gründel* m. zeegrondel m.; -*hafen* m. zeehaven v.; -*hafer* m. onkruid o. onder de tarwe; 2. zandhaver v.; 3. Z. -*halm;* -*häher* m. zeeraaf, waterraaf, waterkraai v.; -*hahn* m. zeehaan, maanvisch, zilvervisch m.; 2. knorhaan m.; 3. zeedraak m., zeerat v.; 4. noordsch duikerhoen o., pooleend v. lom m.; -*haltend* bijv. nw. voor de zeevaart bestand; -*hand* v. zeemanshand v.; -*handel* m. zeehandel, handel m. ter zee; -*handlung* v., Z. -*handel;* —*sgesellschaft* v. handelmaatschappij v.; -*handschuh* m. bolvormige spons v.; -*hase* m., Z. *Meerhase;* 2. zeenetel v.; -*heer* o. zeevloot v.; -*heher* m., Z. -*häher;* -*heide* v., —*kraut* o. zeeheide v.; -*held* m. zeeheld m.; -*helm* m. zeehelm m.; -*henne* v., Z. -*elster;* -*herr* m. admiraal, bevelhebber m. over de zeemacht; -*herrschaft* v. heerschappij v. van de zee; -*herrschend* bijv. nw. de zee beheerschend; -*herrscher* m. beheerscher m. der zee; -*heu* o. zeevenkel v.; -*heuschrecke* v. zeesprinkhaan m.; -*honigkuchen* m. celvormig sterkoraal o.; -*horn* o. zeehoren m.; 2. Z. -*heide;* -*hose* v., Z. *Wasserhose;* -*huhn* o. zeehoen o.; 2. tong v. (visch); 3. Z. *Meerhuhn;* -*hund* m. zeekoe v.; 2. zeehond, rob m.; -*hündchen* getijgerde haai, panterhaai m.

Seehund(s)-fang, (-(*e*)*s*) m., z. m. zeehondenvangst v.; -*fell* o., -*haut* v. zeehondevel, robbevel o.

See-igel, (-*igels,* mv. -*igel*) m. zeeëgel m., zeezwijntje o.; —*stein* m. versteende zeeëgel m.; -*ingenieur* m. ingenieur m. bij het zeewezen; -*jungfrau* v., Z. *Meerfrau;* -*kalb* o. zeekalf o., kleine zeehond m.; -*kamm* m. hoofdeloos polypenhuis o.; -*kanne* v., Z. -*blume;* *kleine* —, drijvend waterdrieblad o.; -*kante* v., Z. -*küste;* -*karpfen* m. meerkarper m.; -*karte* v. zeekaart, zeevaartkundige kaart v.; —*nbuch* o., —*nsammlung* v. zeevaartkundige atlas m.; -*kastanie* v. zeekastanje v.; -*katze* v., Z. -*bär;* 2. Z. *Tintenfisch;* -*kennung* v. kenteeken o. van eene zeestreek; 2. kennis v. van den bodem der zee; -*kiel* m. beste soort van pennen v. mv.; -*kissen* o. zeemuis v.; -*kiste* v. scheepskoffer m.; -*knopf* m. zeeknoop m., zeeknoopje o.; -*köcher* m. pluimbospolyp m.; -*kohl* m. zeegras, wier o.; 2. zeekool v.; -*kolben* m. zeeriet o.; -*kompass* m., Z. -*compass;* -*kork* m. zeekurk v.; —*baum* m. zeekurkboom m.; -*körper* m. lichaam o. uit de zee; -*krabbe* v. zeekrab v., zeekreeft m.; 2. Z. *Kraken;* -*krähe* v., Z. -*häher;* 2. zeeomber m. (visch); -*kranich* m. zeekraanvogel m.; -*krank* bijv. nw. naar zee verlangend; it. zeeziek; -*krankheit* v. zeeziekte v.; 2. verlangen o. naar zee, landerigheid v.; -*krebs* m. zeekreeft m.; 2. hummer m.; -*krieg* m. zeeoorlog, oorlog m. ter zee; -*krieger* m. zeesoldaat, marinier m.; -*kriegskunst* v. zeevaartkundige krijgswetenschap v.; -*krone* v. (Nat. hist.) diadeemspin, kruisspin v.; -*kröpfer* m., Z. -*flasche;* -*kröte* v. zeeschorpioen m.; -*kuchen* m. zeekoek m.; -*kuckuck* m., Z. -*leier;* -*kuh* v. zeekoe v.; 2. Z. *Flusspferd;* -*kunde* v. zeevaartkunde v., kennis v. der zee, zeevaartkundige kennis v.; -*kunst* v. zeevaartkunst v.; -*küste* v., zeekust v., zeestrand o.

Seelamt, (-*amt*(*e*)*s,* mv. -*ämter*) o. (Kath.) zielmis v., lijkdienst m., uitvaart v.

See-land, (-*land*(*e*)*s,* mv. -*länder*) o. aan zee gelegen land, kustland o.; -*länder,* —*in,* kustbewoner m., kustbewoonster v., bewoner m., bewoonster v. van een kustland; -*laterne* v., Z. -*leuchte.*

Seelbaum, (-*baum*(*e*)*s,* mv. -*bäume*) m., Z. *Todtenbahre.*

Seele, (-*n*) v. ziel v.; *vernünftige* -, geest, zin m., rede v.; *thierische* -, gevoel o.; *Pflanzen-,* wezen o. der plant; *es schmerzt ihn in der* -, *es geht ihm durch die* -, het gaat hem door de ziel, het smart hem in zijne ziel; *er hat keine* -, hij heeft geene ziel, geen gevoel; (Volksl.) *meiner* -! op mijn woord!, mijn gunst!; *das spricht er in meiner* -, hij spreekt alsof hij het in mijne ziel gelezen had; *jemn. etw. auf die* - *binden,* op het gemoed drukken; *jemn. an die* - *greifen,* iem. in de ziel grijpen, levendig aandoen; (fig.) levend wezen o., ziel v., persoon m.; *treue* -, goede ziel, sul m.; *niedrige* -, lage ziel; *hier sind zweihundert* -*n,* inwoners, personen m. mv.; *keine* - *weisz etw. davon,* geen mensch weet er iets van; *es ist keine lebendige* - *zu Hause,* er is geen mensch te huis; 2. voornaamste beweger m., ziel v.; *die* - *des Handels,* de ziel; 3. gevoeligheid, warmte v., diep gevoel o.; 4. (in eene veeren pen), inwendige, merg o.; (van haring), zieltje o.; (van een weversspoel), ziel, ijzeren spil v.; (Hoefsm.) zool v. aan den hoef van een paard; (Nat. hist.) pijlkarper m.

Seelen-adel, (-*s*) m., z. m. zielenadel m.; -*amt* o., Z. *Seelamt;* -*andacht* v. innige vroomheid v.; -*angst* v. zielsangst m., groote bezorgdheid v.; 2. bijv. nw. door gewetenswroeging gekweld; it. *mir ist* -, ik ben uiterst ongerust, mijne ziel is bedroefd; -*arm* bijv. nw. gevoelloos, ongevoelig, koud; -*armuth* v. armoede v. van geest; -*arznei* v. opwekkend, opbeurend middel o.; -*arzt* m. geestelijk geneesheer m.; -*auge* o. oog o. der ziel, verbeelding v.; 2. geestelijk oog o.; it. scherpziend oog o.; -*band* m zielenband m., band m. der harten; -*blick*

m. inwendige blik, blik m. der ziel; *-bund* m. verbond o. der zielen, zedelijk verbond, innig verbond o.; *-ertetter* m. zielenredder m.; *-erschütternd* bijv. nw. de ziel schokkend; *-erschütterung* v. zielsaandoening v., schok m. der ziel, gevoelsvermogen o.; *-fahrmann* m. (Fabell.) Charon m., die de schimmen overvoert, *-feind* m. vijand m. der zielen; it. duivel m.; *-fest* o. geestelijk vermaak o.; 2. (Kath.) allerzielendag m.; *-folter* v. foltering v. der ziel, zielskwelling v.; *-forschend* bijv. nw. de ziel onderzoekend. *-forscher* m. onderzoeker m. der ziel, zielkundige, zielleeraar m.; *-forschung* v. zielsonderzoek o , zielkunde v.; *-freund* m. vertrouwde vriend, intieme vriend m.; *-frieden* m. zielevrede v.; *-froh* bijv. nw. hoogst verblijd, zeer gelukkig, innig verheugd; *-führer* m. geleider m. der zielen. Z. *-führmann*; *-gabe* v. gave v. des geestes; *-gefahr* v. gevaar o. voor de ziel; *-genuss* m. zielsgenot, innig genot o.; *-gespräch* o. geestelijke overpeinzing v.; *-glück* o. geluk o. der ziel; *-grosz* bijv. nw. grootmoedig, edelmoedig, groot, verheven van ziel; *-grösze* v. zielegrootheid, grootheid v. van ziel, grootmoedigheid, edelmoedigheid, groote goedhartigheid: v.; *-gut* bijv. nw. uiterst goed, goedig. een goed hart hebbende, goedhartig; *jemn. — sein*, innig liefhebben; *-güte* v. goedhartigheid v., Z. *-grösze*; *-güter* o. mv geestelijke goederen o. mv.; *-heil* o. heil o. der ziel; *-heiterkeit* v. opgeruimdheid v. van geest; *-hirt* m. zielenherder, geestelijke herder, leeraar, geestelijke, zielzorger m.; *-kampf* m. inwendige strijd, zielestrijd m.; *-holz* o. hout o. van den hondskerseboom; *-köper* bij die gaarne bekeerlingen maakt; *-klang* m. inwendige stem, stem v. des gevoels; *-kraft* v. zielskracht, wilskracht v., zedelijke kracht v.; *-krank* bijv. nw. ziekzieke, zwaarmoedig, melancholisch; *-krankheit* v. zielsziekte, zwaarmoedigheid, melancholie v.; *-kummer* m. zielsverdriet o., zielskwelling v.; *-kunde* v. zielkunde, psychologie v.; *-kundig* bijv. nw. zielkundig, tot de zielkunde behoorende, psychologisch; *-labsal* o. labenis v. der ziel; *-last* v. zielsbezwaar o., gewetenswroeging v., Z. *-leiden*; *-leer* bijv. nw. ongevoelig, gevoelloos; *-leere* v. gevoelloosheid, ongevoeligheid v.; *-lehre* v. zieleleer, zielkunde, psychologie v.; 2. verhandeling v. over de zielkunde; *-leiden* o. zielelijden, geestelijk lijden o., inwendige kwelling v.; *-licht* o. licht o. der ziel; *-los* bijv. nw., Z. *liehlos*; 2. ongevoelig, koel; *-lust* v. geestelijk vermaak o., zielelust m.; *-marter* v., Z. *-folter*; *-messe* v., Z. *Seelamt*; *—register* o. zielmissenboek, obituarium o.; *-mord* m. zedelijke moord m.; *-mörder* m. zielemoorder m.; *-mörderisch* bijv. mv. geestdoodend; *-müde* bijv. nw. doodelijk afgemat; 2. vermoeid van geest; *-muth* m. moed m. der ziel; *-nahrung* v. zielevoedsel, voedsel o. voor de ziel, geestelijk voedsel o.; *-noth* v. zielsangst m.; *-opfer* o. offerande v. voor de afgestorvenen; (fig.) geestelijk offer o.; *-pein*, *-plage* v., Z. *-angst*, *-folter*, *-leiden*; *-rausch* m. geestverdooving v.; *-register* o. lijst v. der inwoners, zielengetal o.; *-reich* bijv. nw. (van personen), verstandig, vernuftig; (van zaken). Z. *-voll*, 2. o. zelfst. rijk o. der zielen; (Fabell.) schimmenrijk o.; *-ruhe* v. zielerust, rust v. der ziel; *-schaden* m. schade v. aan de ziel; *-schatz* m. schat m. der ziel; *-schlaf*, *-schlummer* m. geestelijke slaap m., verdooving v. der ziel; *-schmaus* m. (gemeenz.) Z. *-genuss*; *-schmerz* m. zielesmart v., Z. *-kummer*; *-schwäche* v. zielszwakte v.; *-schwung* m. verhelling v. van geest, geestvervoering v.; *-sorger* m., Z. *-hirt*; *— amt* o. ambt o. van zielzorger, pastoorschap o.; *-stark* bijv. nw. sterk van ziel, veel wilskracht bezittend; *-stärke* v. zielskracht, zelfbeheersching v.; *-stich* m. inwendig verdriet o.; it. steek m. door de ziel; *-stille* v., Z. *-ruhe*; *-stosz* m. zielsbedroevend voorval o.; *-sturm* m. beweging, aandoening v. der ziel, zielsaandoening v.; *-tag* m. allerzielendag m., 2 November; *-tod* m. geestelijke dood m.; *-tödter* m., Z. *-mörder*; *-trost* m. zieletroost, troost m. voor de ziel.

Seelentzückend, bijv. nw. zielsverrukkend.

Seelen-vergnügt, bijv. nw. zielsverrust, Z. *-froh*; *-verkäufer* m. zielenverkooper m.; (Zeew.) werver, zielverkooper, ronselaar m.; *-verkäuferisch* bijv. nw. als een werver, zielenverkooper, ronselaar; *—es Handwerk*, ronselen, werven o.; *-verlust* m. verlies, ongeluk o. der ziel, zielsverderf o.; *-vermögen* o., Z. *-kraft*; *-verschwisterung* v. nauwe vereeniging v. der zielen; *-vertraut* bijv. nw. (gemeenz.) innig, intiem; *-verwandt* bijv. nw. overeenstemmend in gevoelen; *-verwandtschaft* v. geestelijke overeenstemming, sympathie v.; *-voll* bijv. nw. vol geest, vol vuur, vol ijver; *—es Auge*, gevoelvol; *—er Vortrag*, gevoelvol, aandoenlijk, *-wanderung* v. zielsverhuizing v.; *—slehre* v. leer v. der zielsverhuizing; *-weh* o., Z. *-schmerz*; *-wonne* v. wellust m. der ziel; *-zustand* m. geestelijke toestand m.; *-weide* v. genot o., voedsel o. voor den geest; *-zwang* m. geestelijke dwang m.

Seelerche, (*-n*) v. zeeleeuwerik m.; 2. zeeegel m.

Seel-erfreuend, bijv. nw. zielsverrukkend; *-erquickend* bijv. nw. zielversterkend.

See-leier, (*-n*) v. (Nat. hist.) zeelier v.; *-leuchte* v. (Zeew.) scheepslantaren v.; 2. (aan de kust), vuurtoren m., vuurbaak v.; (Nat. hist.) Z. *Meerleuchte*; *-leute* mv. zeelieden, matrozen m. mv., zeevolk o.; *-leviköje* v. zeeanjelier v.; *-licht* o. (Nat. hist.) lichtend, phosphoresceerend weekdier o.

Seelig, bijv. nw., Z. *selig*.

Seelilie, (*-n*) v., Z. *Seeblume*.

Seeling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) spoor o. dat achtergelaten is door een schip dat vastgezeten heeft.

See-liste, (*-n*) v. zeemansrol v.; *-löwe* m. (Nat. hist.) *zottiger* —, zeeleeuw m.; *glatter* —, zeewolf m.

Seel-messe, (*-n*) v., Z. *-amt*; *-sorge* v. zielzorg v.; *-sorger* v. zielzorger, geestelijke, herder, biechtvader m.

Seelsorgeramt, o., **Seelsorgerschaft,** v. bediening, waardigheid v. van zielzorger.

Seelspende, (*-n*) v. uitdeeling, gift v. aan de armen na den dood van den gever.

See-luft, (*-lüfte*) v. zeelucht v.; 2. zeewind m.; *-lunge* v., Z. *-feige*; 2. Z. *-hase*.

Seel-wärtel, -wärter, (*-tels* of *-ters*, mv. *-tel* of *-ter*) m. executeur m. van een testament; *-wärter* m., Z. *-sorger*; *-weib* o. vrouw v. die van aalmoezen leeft.

See-macht, (*-mächte*) v. zeemacht, vloot, krijgsmacht v. ter zee; 2. zeemogendheid v.; *-mächtig* bijv. nw. machtig ter zee; *-magazin* o. (in eene haven), entrepot o.; *-makrele* v. zeemakreel v.; *-mann* m. zeeman, matroos, zeesoldaat, marinier m.; *-männisch* bijv. nw. den zeeman eigen, op zee gebruikelijk; *-mannschaft* v. zeemansstand m., zeelieden m. mv., scheepsvolk o., equipage v., scheepsbemanning v.

Seemanns-fusz, (*-fuszes*, mv. *-füsze*) m., Z. *Seefusz*; *-kunst* v. zeevaartkunde, stuurmanskunst v.; *-rock* m. matrozenkleed o.

See-maus, (*-mäuse*) v., Z. *Meermaus*; *-meile* v. zeemijl v.; *-mensch* m. zeeman m.; (Fabell.) zeemensch m.; 2. Z. *Meerengel*; *-merle* v. zeemerel v.; *-meve* v. zeemeeuw v.; *-minister* m. minister m. van marine; *-moos* o. zeemos o.; *-mornell* m. kraagpluvier v.; *-muschel* v. zeeschelpdier o.; *essbare —*, gewone mossel v.; *-möwe* v. Z. *-meve*; *-mütze* v. zeemuts v.; 2. zeenetel v.; *-nadel* v. (Delfst.) Z. *Pfrieme*; 2. zeenaald v., naaldvisch m.; *-natter* v. zeeadder v.; *-nebel* m. zeemist, zeenevel m.; *-nelke* v., Z. *-gras* (3); 2. muizenoor o.; 3. Z. *-nessel*; *-nessel* v. zeenetel v.; 2. Z. *-hase*; *-netz* o. zeenet o.; 2. draadvormige kokerworm m.; *-neunauge* o., Z. *Lamprete*; *-niere* v. ijsvogel m., duikerkoning m.; *-noth* v. gevaar o. op zee; it. schipbreuk v., storm m.; *-offizier* m. zeeofficier m.; *-orgel* v. zeeorgel o. (een schelpdier); *-otter* v. zeeotter m.; 2. Z. *-natter*; *—fell* zeeottervel o.; *-papayei* m., Z. *-elster*; 2. Z. *Meerpapayei*; *-pass* m. zeebrief m.; *-pastete* v. steenkoraal o. met spinnepootvormige stralen; *-pfau* m. zeepauw, kemphaan m.; *-pferd* o., Z. *Flusspferd*; 2. *Wallross*; 3. aschgrauwe stormvogel m.; 4. *-pferdchen* o. zeepaardje o.; *-pferdfüsze* m. mv. (Ontl.) ammonshorens m. mv., twee achteruitsteeksels o. mv. der hersenen; *-pflanze* v. zeegewas o.; *-pocke* v. zeeëikel m.; *-polyp* m. zeepolyp m.; *-pomeranze* v. aan zee groeiende oranjeappel m.; *-protest* m. (Zeew.) door den kapitein en het scheepsvolk opgemaakt protest o.; *-quartiermeister* m. (Zeew.) schieman m.; *-quitte* v. zeekwee v.; *-rabe* m., Z. *Meerrabe*; 2. Z. *-hahn*; *-rand* m. oever m. der zee; *-rath* m. zeeraad, raad m. der admirali-

teit;-*rathhaltung* v., Z.-*erhaltung*;-*ratte*, -*ratze* v., Z. -*alfe*; -*räuber* m. zeeroover, zeeschuimer, kaper m.; -*räuberei* v. zeerooverij, kaperij v.; — *treiben*, zeeschuimen; -*räuberisch* bijv. nw. als een zeeroover, als een kaper, kaperachtig.

Seeräuber-schiff, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. zeerooverschip, kaperschip o.; -*staat* m. rooverstaat m.

See-räumte, (-*n*) v. zeesop, ruime sop o.; -*raupe* v. zeerups v.; 2. Z. -*pferd* (4); -*rebhuhn* o. (Nat. hist.) zeepatrijs m. (een visch), tong v.; -*recht* o. zeerecht o.; -*rheder* m. reeder m. van een zeeschip; -*reise* v., Z. -*fahrt*; -*reiser*, -*reisender* m., Z. -*fahrer*; -*richter* m. rechter m. van de admiraliteitsrechtbank; -*rinde* v. (Nat. hist.) straalpolyp m., korstkoraal o.; -*roman* m. zeeroman m.; -*rose* v. zeeroos, zeebloem v., plomp m.; -*ross* o., Z. -*pferd*; -*röthe* v., zeekruiskruid o.; -*rüstung* v. uitrusting v. eener vloot, krijgstoerusting v. ter zee; -*sache* v. zaak v. betreffende de zeevaart; -*salz* o. zeezout o.; -*salzsäure* v. (zee)zoutzuur o.; -*saule* v. zuil v. aan de kust, dienende tot e. o. a. aanwijzing; -*sandwurm* m. zeezandworm m.; -*schaden* m. zeeschade, averij v.; —*berechnung* v. averijrekening v.; -*schaum* m. Z. *Meerschaum* (4); -*schaumer* m., Z. -*räuber*; -*scheibe* v. zeeheim m.; -*scheide* v. zeescheede v. (een schelpdier); -*schiff* o. zeeschip o.; -*schiffer* m. zeevaarder m.; -*schifffahrt* v., Z. -*fahrt*; -*schlacht* v. zeeslag m., zeegevecht o.; -*schlagg* m. geoord medusahoofd o.; -*schlange* v., Z. *Meerschlange*; (1, 2); 2. (Art.) aftrekker, krasser m.; -*schloss* o. nabij de zee, nabij een meer gelegen slot of kasteel o.; -*schule* v. zeevaartkundige school, school v. voor de zeevaart; -*schüler* m., Z. -*cadett*;-*schwalbe* v., Z. *Meerschwalbe*; -*schwein* o., Z. *Sauhund* (2); 2. Z. *Saurasselfisch*; -*skorpion* m., Z. *Meerskorpion*; -*soldat* m. zeesoldaat, marinier m.; -*sonne* v. haarster, zeezon v. (een schelpdier); 2. Z. *Sonnenfisch*; —*blume* v. zeeanemoon, zeenetel v.; -*spiegel* m. waterspiegel m. der zee; (Zeew.) graadboek o.; -*spinne* v. zeespin v.; —*asten* m. versteende zeespin v.; -*sprache* v. zeemanstaal v.; -*staat* m. zeemogendheid v., Z. -*macht*; it. zeewezen o.; -*stadt* v. zeestad v.; -*städter* m. inwoner m. eener zeestad; -*stande* v. hoornkoraal o.; -*stern* m. zeester v.; 2. noordsche duikereend v.; -*stille* v. zeestilte, windstilte v.; -*stink* m., Z. *Stink*; -*strand* m., Z. -*küste*; —*nelke* v. zeeanjelier, zandanjelier v.; -*strecke* v. groote uitgestrektheid v. der zee; — of -*strich* m. strand o.; -*strom* m., Z. *Meerstrom*; -*stück* o. (Schild.) zeegezicht o.; —*maler* m. zeeschilder m.; -*stuhl* m. stoel m. die loodrecht blijft staan om waarnemingen te doen; -*sturm* m. zeestorm, storm m. op zee; -*stürzung* v., Z. *Sturzsee*; -*taktik* v. zeetaktiek v.; -*tafel* v., -*tabelle* v. stuurmanstabel, stuurmanskaart, zeekaart v.; -*tang* m., Z. -*gras* (1); 2. majade v.; -*tanne* v. gewone den m.; 2. langwerpig polypenhuis o.; -*taube* v. zeeduif, zeetortel v.; 2. klein duikerhoen o.; -*taucher* m. papegaaiduiker, noordsche alk m.; -*teufel* m. zeeduivel m.; 2. Z. *Flussteufel*; 3. Z. -*krabbe*; -*thal* o. dal o. aan een meer gelegen; -*thier* o. zeedier o.; -*tiefenmesser* m. zeepeiler m.; -*tonne* v. zeeton, boei v.; 2. tonschelp v.; -*traube* v. (Pl.) zeedruif v.; -*treffen* o., Z. -*schlacht*; -*trichter* m. trechtervormig sterkoraal o.; -*trift* v. zeewier o.; it. wat door de zee op het strand geworpen wordt; -*triftig* bijv. nw. door de zee op het strand geworpen, op zee drijvend; -*trompete* v. zeetrompet v.; 2. Z. *Kuhdarm* (Nat. hist.); -*truppen* v. mv. zeetroepen, zeesoldaten m. mv.; -*tüchtig* bijv. nw. tegen de zeevaart bestand; -*tüchtigkeit* v. vaarbaarheid v. (van een schip); -*ufer* o. Z. -*strand*; -*uhr* o. zeehorloge o.; -*umgeben* bijv. nw. door de zee omgeven; -*umgrenzt* bijv. nw. door de zee begrensd, bespoeld; -*umsichtsbild* o. panorama o. op zee, zeegezicht o.; -*ungeheuer* o. zeegedrocht, zeemonster o.; -*usanz* v. zeegebruik, scheepsgebruik o.; -*venushaar* o. pluimbospolyp m.; -*verkehr* m. verkeer o. ter zee; -*versicherung* v., Z. -*assecuranz*;-*vielfuss* m. zeeduizendbeen o.; -*vogel* m. zeevogel m.; -*voyt* m. waterschout, opzichter m. der visscherij op een meer; -*volk* o. zeevolk o.; 2. Z. -*leute*; -*vorrathshaus* o. magazijn o. voor scheepsbehoeften, zeearsenaal o.; -*wanze* v. zeeluis v., schurftluis v.; 2. Z. *Käfermuschel*; -*warte* v. wachttoren, sterrentoren m. aan zee; it. Z. *Leuchtthurm*.

Seewärts, bijw. zeewaarts, naar zee; - *halten*, in het ruime sop sturen.

See-wasser, (-*s*) o., z. m. zeewater o.; -*wechsel* m. zeegrosse v.; -*wedel* m., Z. -*fächer*; -*weg* m. zeeweg m.; -*wegerich* m. zeeweegbree v.; -*weide* v. (Pl.) aan een meer groeiende wilg, waterwilg m.; 2. polypenhuis o.; -*weissfisch* m., Z. *Brassen*; -*wermuth* m. zeealsem m.; -*wesen* o. zeewezen o., marine v.; -*wild* o. zeewild o.; -*wolf* m. zeewolf m.; 2. Z. -*teufel* (1); 3. haai m.; -*wort* o. zeemansuitdrukking v., zeemanswoord o.; -*wörterbuch* o. zeemanswoordenboek, zeevaartkundig woordenboek o.; -*warf* m., Z. -*trift*;-*warm* m. zeeworm m.; 2. Z. *Holzbohrer*; 2. Z. *Meerschlange*; —*ngehäuse* o. zeegroene schelp v.; 2. zeekoker m., zeescheede v.; -*zeichen* o., Z. -*kennung*;-*zeughaus* o., Z. -*vorrathhaus*; -*zoll* m. zeetol m.; -*zottenkopf* m. medusahoofd o.; -*zug* m. zeetocht, scheepstocht m., expeditie v. ter zee.

Sege, (-*n*) v. zeeg v.

Segel, (-*s*, mv. *Segel*) o. zeil o., zeildoek o.; *dreieckiges* -, Latijnsch zeil; *alle* -*aufspannen*, alle zeilen bijzetten; *mit* -*n und Rudern fahren*, zeilen en roeien; *unter* - *gehen*, onder zeil gaan, in zee steken; *unter* - *sein*, onder zeil zijn, slapen, rusten; *die* - *tragen*, de zeilen zijn gezwollen, vangen wind; *die* - *streichen*, de zeilen strijken, verminderen; (fig.) onderdoen; it. zeil, schip, vaartuig o.

Segel-ähnlich, bijv. nw. op een zeil gelijkend; -*bahn* v., Z. -*spur*; -*balken* m. lange dwarsbalk m. in het midden van het schip, grootspantmal m.

Segelbar, bijv. nw. in staat om te zeilen.

Segel-baum, (-*baum*(*e*)*s*, mv. -*bäume*) m. (Zeew.) mast m.; 2. Z. *Säbenbaum*; -*boden* m. ruimte v. in eene zeilmakerij voor het naaien der zeilen; -*ducht* v. dwarsbank v. aan den mast in eene sloep.

Seg(e)ler (-*s*, mv. *Seg*(*e*)*ler*) m. schipper, zeevaarder m.; 2. zeiler m., zeilschip o.; *guter* -, goede zeiler; 3. (Nat. hist.) Z. *Schiffskuttel*; (Landh.) duizelig schaap o.

Segel-fabrik, (-*en*) v. zeilmakerij v.; -*fertig* bijv. nw. zeilree, zeilvaardig; -*garn* o. zeilgaren o.; -*gewand* o., Z. -*tuch*; -*gieszer* m. (Zeew.) matroos m. die de zeilen natgiet; 2. zeilgieter m., hoosvat o.; -*jacht* v. jacht o. met zeilen; -*kahn* m. zeilboot, sloep v.; -*klar* bijv. nw. zeilklaar, Z. -*fertig*; -*kleid* o. zeilkleed o.; -*kundig* bijv. nw. kunnende zeilen; -*kunst* v. zeilkunst v.; -*linie* v. richting v. van zeilen, zeillijn v.; 2. (Wisk.) bochtlijn v.; -*leinwand* v. zeildoek o.; -*los* bijv. nw. zonder zeilen, de zeilen verloren hebbende; -*macher* m. zeilmaker m.; -*meister* m. zeilmakersbaas m.

Segeln, (*segelte*, *gesegelt*) o. ww., m. *h.* en *s.* zeilen, varen, roeien; *gegen das Ufer* -, het land naderen; *nach Osten*, *Westen &* -, naar het oosten stevenen; *nach Amerika* -, varen, reizen, de reis maken naar; *auf der offenen See* -, in het ruime sop varen; *um eine Klippe herum* -, omzeilen, omvaren; *bei dem Winde* -, bij den wind zeilen; *mit halbem Winde* -, loeven, met zijwind varen; *vor dem Winde* -, voor den wind zeilen; *auf den Grund* -, (van een schip), den grond schuren; (fig.) *durch die Luft* -, de lucht doorklieven; 2. bedr. ww. *ein Schiff in den Grund* -, in den grond varen, zeilen.

Segel-nachen, (-*nachens*, mv. -*nachen*) m. zeilboot v.; -*nadel* v. zeilmakersnaald v.; -*ordnung* v. bevel o. voor den tocht met een schip; -*palme* v. ankerhand v.; -*qualle* v. (Nat. hist.) zeekoraal o., zeenetel v.; -*ring* m. zeilring m.; -*schiff* o. zeilschip o.; -*schirm* m. tent v. over eene sloep of schuit; -*schnecke* v. opgerold zeil o.; -*schnelligkeit* v. snelheid v. van een schip; -*seil* o., Z. -*tau*; -*spiel* o. zeilenspel o.; -*spinne* v., Z. *Kreuzspinne*; -*spriet* o., -*stange* v. steng, ra v., zeilspriet m.; -*spur* v. zog, kielwater o.; -*steif* bijv. nw. (van schepen), hard, stevig; -*stein* m. magneet m., kompas o.; -*stricke* m. mv., Z. *Brassen*; -*tau* o., Z. -*garn*; 2. toppenend o., gijntouw o.; -*tuch* o. zeildoek o.; —*manufaktur* v., Z. -*fabrik*; -*vogel* m. flamingo, watervogel m.; -*voll* bijv. nw. veel zeilen hebbende; -*wagen* m. zeilwagen m.; -*werk* o. zeilwerk o., zeilen o. mv.; -*wetter* o. gunstig weer o. om te zeilen; -*wind* m. gunstige wind m.; -*wirkung* v. werking v. der zeilen; -*zunge* v. spits toeloopende punt v. van een zeil.

Segen, (-*s*, mv. *Segen*) m. bezwering, ooverkracht, betoovering v.; - *spre-*

chen, bezweren; 2. gebed o.; 3. zegen, zegenwensch, heilwensch m.; *sein Andenken wird in - bleiben*, zijn aandenken zal in zegen blijven; *jemn. den - geben*, iem. zegenen, den zegen geven; (Kath.) *den - machen*, het teeken des kruises maken; *Gott gebe seinen - dazu*, God schenke daaraan zijn zegen; *jemn. zum - gereichen*, iem. ten zegen zijn; *jemn. - bringen*, zegen, voorspoed m., geluk o.; *der - der Felder*, opbrengst v.; 4. inzegening, inwijding v.

Segen-korn, (*-(e)s*) o., z. m. belasting v. in koren voor school en kerk; *-los* bijv. nw. zonder zegen, onvoorspoedig; *-schreiber* m. hij die het bezweringsformulier tegen brand of koorts schrijft.

Segens-ernte, (*-n*) v. overvloedige, gezegende oogst m.; *-flur* v. aan vruchten en granen rijke streek v.; *-formel* v. bezweringsformulier o.; *-fülle* v. volheid v. der zegeningen; *-hand* v. zegenende, weldoende hand v.; *-kraft* v. kracht v. van den zegen; 2. macht v. om te zegenen; *-kräftig* bijv. nw. vol zegeningen; *-land* o. rijk land, vruchtbaar land, gezegend land o.

Segen-sprechen, (*-s*) o., z. m. uitspreken o. van het bezweringsformulier; 2. den zegen geven, zegenen; *-sprecher* m. hij die het bezweringsformulier uitspreekt; 2. hij die den zegen geeft, die zegent; *-spruch* m. zegen m., zegening v.

Segensquelle, (*-n*) v. bron v. van zegeningen.

Segen(s)-reich, bijv. nw. overladen met zegeningen; *—es Jahr*, gezegend; 2. gunstig, voorspoedig, voordeelig; *-spruch* m., Z. *Segensspruch*.

Segenstunde, (*-n*) v. uur o. van zegeningen.

Segenswunsch, (*-wunsch(e)s*, mv *-wünsche*) m. zegenwensch, heilwensch, gelukwensch m.

Segen-tropfen, (*-tropfens*, mv *-tropfen*) m. vruchtbare regen, dauw m. *-voll* bijv. nw., Z. *segen(s)reich*; *-wolke* v. regenwolk v.

Segge, (*-n*) v., Z. *Riedgras*; 2. *Wasserriedgras*.

Segler, (*-s*, mv. *Segler*) m., Z. *Segeler*.

Segment, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. segment o.; *-bogen* m. boog m. van een segment.

Segnen, (*segnete, gesegnet*) bedr. ww. *das Feuer, eine Krankheit -*, bezweren; 2. zegenen, den zegen geven, den zegen uitspreken; *gesegnetes Wasser*, wijwater o.; *einen Tempel -*, inwijden, inzegenen; *sein Andenken wird gesegnet sein*, zijn aandenken zal in zegen zijn; *die Welt -*, vaarwel zeggen; 3. met weldaden, gunsten overladen, voorspoedig doen zijn; *Gott wolle unser Unternehmen -*, God zegene onze onderneming; *Gott hat ihn reichlich gesegnet*, God heeft hem met weldaden overladen, rijkelijk gezegend; *mit zeitlichen Gütern, mit Kindern gesegnet sein*, gezegend zijn met; *gesegneten Leibes sein*, zwanger zijn, in gezegenden staat verkeeren; II. wed. ww. *sich -*, het teeken des kruises maken; (Spr.) *wer das Kreuz hat, segnet sich*, het hemd is nader dan de rok, die het dichtst bij het vuur zit warmt zich het best.

Segnung, (*-n*) v., Z. *segnen*; it. bezwering, insnijding, zegening v.; 2. zegen m., gunst v.

Segregiren, (*segregirte, segregirt*) bedr. ww. afscheiden, afzonderen.

Sehachse, (*-n*) v. rechte lijn v. van het middelpunt van het voorwerp tot het middelpunt van den oogappel, gezichtslijn v.

Sehbar, bijv. en b. zichtbaar, te zien, waargenomen kunnende worden.

Sehe, (*-n*) v. gezicht, zien o.; 2. oog o., blik m.; (Ontlk.) (in het oog), Z. *Sehlinse*.

Sehen, (*du siehst, er sieht, sah, gesehen*) o. ww. onr., m. *h.* uitzien, het voorkomen hebben, gelijken, aarden; *sauer -*, zuur zien, nijdig kijken; *roth -*, rood zien; *ähnlich -, gleich -*, gelijken; *das sieht ihm ähnlich*, dat gelijkt op hem; (fig.) dat is van hem te verwachten; *röthlich -*, naar rood zweemen; 2. uitzien, een uitzicht hebben; *auf der Strasze -*, uitzien op; II. bedr. en o. ww. *mit den Augen -*, zien, kijken, beschouwen; *deutlich -*, duidelijk, scherp zien; *dunkel -*, duister zien, niet goed kunnen zien; *gar nichts, nicht das Geringste -*, zien, kunnen zien, door het gezicht herkennen; it. blind zijn; *auf einem Auge nicht -*, uit een oog niet zien, aan een oog blind zijn; *ich kann nicht aus den Augen -*, ik kan uit mijne oogen niet zien; (fig.) *etw. mit ganz andern Augen -*, uit een ander oogpunt beschouwen; *etw. nicht - wollen*, niet willen zien, de oogen sluiten voor; *mit den Augen blind sein*, ziende blind zijn; *jem. -d machen*, ziende maken, het gezicht weergeven; *durch das Fenster, zum Fenster hinaus -*, door het venster zien; *durch die Brille -*, zien met behulp van, Z. *Finger, Gesicht, Karte*; *vor sich hin -*, voor zich zien; *wenn man ihn sieht, sollte man glauben*, als men hem ziet zou men meenen; *seine Lust an etw. -*, gaarne zien; *auf etw. -*, het oog hebben op; (fig.) letten op, acht geven op; *- Sie, dass Sie ihn überzeugen*, zie dat gij &, tracht hem te overtuigen; *ich will -, was ich thun kann*, ik zal zien &; *Aller Augen - auf ihn*, aller oogen zijn op hem gevestigd; *siehe darauf, dass nichts fehlt*, let er op; *jemn. in's Gesicht -*, iem. in het gelaat zien; *nach etw. -*, ergens naar zien; it. er voor zorgen; *nach der Uhr -*, op het horloge zien, zien hoe laat het is; *nach dem Kranken -*, een zieke oppassen, verplegen, zien of hij niets noodig heeft; *nach nichts -*, nergens om geven, slordig zijn, achteloos zijn; *er sieht sehr auf seine Ehre -*, hij staat sterk op zijne eer; *jem. kommen -*, iem. komen bezoeken; *etw. - lassen*, laten zien, vertoonen; *sich - lassen*, zich vertoonen, verschijnen; *zu - sein*, te zien zijn, zichtbaar zijn; (gemeenz.) *sich - lassen*, zich onderscheiden; *sie da! treffe ich Sie hier!* he, vind ik u hier!; (fig.) *sie - sich oft*, zij zien elkaar dikwijls; *bei jemn. nicht gerne gesehen sein*, niet gezien zijn bij; *ich sehe nur auf den Willen*, ik let slechts op &; *man sieht es nicht gerne, dass &*, men ziet niet gaarne; *voraus -*, voorzien; *daraus sehe ich, dass &*, daaruit voorzie ik; *ich sehe aus seinem Briefe*, ik zie, er blijkt mij uit &; *nicht auf das Geld -*, niet op het geld zien, geen geld ontzien; *auf seinen Nutzen -*, zijne belangen op het oog hebben; *lass -!*, laat zien!; *lass -, ob &*, laat ons zien &; *sich an etw. blind -*, zich blind zien aan, Z. *satt*.

Sehens-werth, -würdig, bijv. nw. zienswaardig, bezienswaardig; *-würdigkeit* v. bezienswaardigheid v.; 2. bezienswaardige o.

Sehepunkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gezichtspunt o.

Seher, (*-s*, mv. *Seher*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij, die ziet, beschouwer m., beschouwster v.; 2. profeet m., profetes v.; 3. sterrenkundige m. en v.; (H. S.) ziener m., zieneres v.; 4. specnlateur, waarnemer m.; (Jachtw.) *die - des Hirsches*, oogen o. mv.; *-amt* o zienersambt o.; *-blick* m. blik m. in de toekomst.

Seherfahrung, v., z. m. door het gezicht verkregen ondervinding v.

Seherkunst, v., z. m. kunst v. om te voorspellen; it. sterrenkunde v.

Seh-feld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *-kreis*; *-glas* o. optisch glas o.; *-hügel* m. (Ontl.) helling v. der gezichtszenuwen, verhevenheid v. in de hersenen; *-kegel* m. gezichtskegel m.; *-kraft* v. gezichtsvermogen o.; *-kreis* m. gezichtskring m.; *-kunst* v. gezichtskunde v.; *-künstler* m. gezichtskundige m.; *-lehre* v. gezichtsleer, leer v. van het zien; *-linie* v. gezichtslijn v.; *-linse* v. (Ontlk.) Z. *Krystallinse*; *-loch* o. (Sterrenk.) kijkgat o.; 2. (Ontlk.) Z. *Pupille*; it. gezichtsgat o.; *-mittel* o. gezichtsmiddel o.

Sehmheiszgleicher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. pletter, blikslager m.

Sehnader, (*-n*) v. pees v.

Sehne, (*-n*) v. peesvlies o., vliezige uitbreiding v. eener pees; (aan een boog), pees v., snaar v.; (Meetk.) koorde v.; 2. koord o.

Sehnen (sich), (*sehnte, gesehnt*) wed. ww. *nach jemn., nach etw. -*, vurig verlangen naar, smachten, haken.

Sehnen-haube, (*-n*) v. hersenpeesvlies o.; *-haut* v. peesvlies o.; *-hupfen* o., Z. *-springen*; *-klappe* v. zenuwknoop m.; *-knöchelchen* o. (Ontlk.) sesambeentje o.; *-kunde, -lehre* v. peeskunde, verhandeling v. over de peesvliezen; *-schmiere* v. (Ontlk.) gewrichtswater, ledewater o.; *-schnur* v. (Ontlk.) peesband m.; *-springen* o. plotselinge sprong, schok m. in de pees; *-streif, —en* m. peesachtig ligament o.

Sehnerve, (*-n*, mv. *-n*) m. (Ontlk.) gezichtszenuw v.; *-nhügel* m., Z. *Sehhügel*; *-nloch* o. peesgat o.

Sehnicht, bijv. nw. peesachtig, gespierd, vol zenuwen.

Sehnig, bijv. nw. vol zenuwen, vol pezen of spieren.

Sehnlich, (*-er, -st*) bijv. nw. vurig, reikhalzend, smachtend, hakend; *- wünschen*, vurig wenschen, reikhalzend verlangen.

Sehnlinie, (*-n*) v., Z. *Sehne* (Meetk.).

Sehnsucht, v., z. m. vurig verlangen, smachten, reikhalzen o.

Sehnsüchtig, sehnsuchtsvoll, bijv. nw. vurig verlangend, reikhalzend, hakend, snakkend; *einen -en Blick nach etw. werfen*, een smachtenden blik slaan op.

Seh-organ, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *-werkzeug* (2); *-punkt* m. gezichtspunt, oogpunt o.

Sehr, bijw. zeer, sterk, in hooge mate; *- wenig*, zeer weinig; *- viel, - gut*, zeer veel, heel veel, heel goed; *ich liebe Sie -, so - als &c.*, ik bemin u zeer; *das beweist, wie - er &c.*, hoe zeer &; *so - liebenswürdig er ist, so hassenswerth ist sein Bruder*, zoo beminnenswaardig als hij is, zoo hatelijk is zijn broeder.

Seh-ritze, (*-n*) v. (Gez.) licht o., lichtstraal m.; *-rohr* o. kijker, verrekijker, telescoop m.; *-sphäre* v. gezichtskring m.; *-strahl* m. gezichtsstraal m.

Sehungsbogen, (*-bogens*, mv. *-bögen*) m. (Sterrenk.) gezichtsboog m.

Seh-warte, (*-n*) v., Z. *Sternwarte; -weise* v. zienswijs, wijze v. van zien; *-weite* v. gezichtswijdte v., afstand m., bereik o. van het gezicht; *-werkzeug* o. gezichtkundig instrument o., bril m., kijker m.; 2. (Ontlk.) gezichtsorgaan o.; *-winkel* m. gezichtshoek m.; *-ziel* o., Z. *-punkt*; it. voorwerp o. dat men ziet.

Sehzielsfläche, (*-n*) v. vlak o., van de gezichtslijn.

Seich, (*-(e)s*) m., z. m. of **Seiche,** v., z. m. (Volksk.) pis v., water o.

Seich-ameise, (*-n*) v. roode, bruine mier v.; *-blume* v. paardenbloem v., leeuwentand m.

Seichen, (*seichte, geseicht*) o. ww., m. *h.* (Volksk.) pissen, wateren; (gem.) zijken.

Seicher, (*-s*, mv. *Seicher*) m., **-in,** (*-nen*) v. pisser m., pisster v.

Seicht, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. ondiep, laag, gemakkelijk te doorwaden; (fig.) oppervlakkig, niet diep indringend; *-e Stellen in einem Flusse*, ondiepten, doorwaadbare plaatsen v. mv.; (fig.) *-er Scherz*, laf, plat; *-e Kenntnisse*, oppervlakkig; *-e Gründe*, zwak.

Seichtgelehrt, bijv. nw. oppervlakkig geleerd, niet grondig.

Seichtheit, Seichtigkeit, (*-en*) v. laagheid, ondiepte v.; (van eene rivier), ondiepte, doorwaadbare plaats v.; (fig.) oppervlakkigheid, onvolledigheid v.; (van een geschrift), oppervlakkigheid, dorheid, onbeduidenheid v.

Seichwinkel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. pishoek m.

Seide, (*-n*) v. zijde, zijdestof v.; *gezwirnte -*, getwijnde zijde; *rohe -*, ruwe zijde; *so zart wie -*, zoo zacht als zijde; (Pl.) Z. *Seidenkraut; virginische -*, Z. *Seidenrebe.*

Seidel, (*-s*, mv. *Seidel*) m. (Hand.), *ein - Wein*, pint, kan v.; *ein - Haber* $\frac{1}{4}$ voer; (Bergw.) *ein - Kohlen &, 4* manden v. mv.

Seidel-bast, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-rinde*; (Pl.) — of *-baum* m. kellerhals m., vijfvingerkruid o., peperboompje o.; *-rinde* v. bast m. van het peperboompje.

Seideln, (*seidelte, geseidelt*) bedr. ww. vastbinden, opbinden.

Seidel-weise, bijv. en b. (Hand.) bij pinten, kannen &, Z. *Seidel; -wurzel* v. Italiaansche kellerhals m.

Seiden, bijv. en b. zijden, van zijde; *-e Waaren*, zijden stoffen; (van de huid), zachtheid v.

Seiden-arbeit, (*-en*) v. werk o. van zijde, zijdewerk o., zijdemanufactuur v.; *-arbeiter* m. zijdewerker m.; *-art* v. soort v. van zijde; 2. zijdesoort v.; *-artig* bijv. nw. zijdeachtig; *-bälglein* o., Z. *-gehäuse; -band* o. zijden lint, zijden band o.; *-bast* m. schorszijde v., biambonies v. mv.; *-bau* m. zijdeteelt v., zijdewormenteelt v.; *—treiben*, zijdewormen houden; *-baumwolle* v., Z. *-wolle* (2); *-bereiter, —in*, zijdebereider m., zijdebereidster v.; 2. Z. *-fabrikant; -binse* v. met wollig haar bezet riet o.; *-blume* v. zijden bloem, uit zijde vervaardigde kunstbloem v.; *-bracher* m. (Nat. hist.) donspluvier v.; *-borte* v. zijden galon, zijden boordsel o.; *-cocon* m. tonnetje, popje o. van den zijdeworm; *-damast* m. zijden damast o.; *—weber* m. zijden-damastwever m.; *-dreher* m. zijdereeder, zijdetweerner m.; *-drucker* m. zijdedrukker m.; *-druckerei* v. zijdedrukkerij v.; *-ei* o. eitje o. van den zijdeworm; *-ernte* v. zijdeoogst m.; *-erz* o. atlaserts o.; *-fabrik* v. zijdefabriek v.; *-faden* m. zijden draad m.; *-falter* m. vlinder m. van een zijdeworm voortkomende; *-färber* m. zijdeverver m.; *-färberei* v. zijdeververij v.; 2. zijdeverven o.; *-flocke* v. vlok v. zijde; *-frucht* v. zijdeachtig hondsgras o.; *-gehäuse, -gespinnst* o., Z. *-cocon; -gewand* o. zijden kleed o.; *-gewebe* o. zijden weefsel o., geweven zijden stof v.; *-gewirk* o. zijden weefsel o.; *-glanz* m. zijdeglans m.; (Delfst.) zijdeachtige glans m.; *-glänzend* bijv. nw. zoo glanzend als zijde; *-gras* o. vezelige adamsnaald v.; *-haar* o. zijden draad m., zijden vezel v.; (fig.) zijdeachtig haar o.; *-haarig* bijv. nw. met zijdeachtig haar; *-handel* m. zijdehandel m.; *-händler, —in*, zijdehandelaar m., zijdehandelaarster v.; *-handlung* v., Z. *-laden; -hase* m. Angorasch konijn, wit konijn o.; *—ngarn* o. garen o. van konijnenhaar; *—nhaar* o. zijdeachtig konijnenhaar o.; *-haspel* m. zijdehaspel m.; *-hasplerin* v. zijdehaspelaarster v.; *-häuschen* o., Z. *-ei; -hemdchen* o. zijden hemdje o. (eene appelsoort); *-hund* m. Spaansche hoenderhond m.; *-hut* m. zijden hoed m.; *-kaninchen* o., Z. *-hase; -kante* v. zijden kant, blonde v.; *-kardätsche* v. kaarde v. of kam m. voor vlokzijde; it. zijdeafval m., vlokzijde v.; *-kleid* o. zijden kleed o., zijden japon v.; *-knäuel* m. kluwen o. zijde; *-koralline* v. blaaskoraal o.; *-krämer, —in*, kleinhandelaar m., kleinhandelaarster v. in zijden waren; *-kraut* o., Z. *Flachskraut* (1); 2. wild vlaskruid o.; *-laden* m. zijdewinkel m., zijdemagazijn o.; *-locke* v. lok v. van zijdeachtig haar; *-mantel* m. zijden mantel m.; *-manufaktur* v., Z. *-fabrik; -moos* o. zijdeachtig bladmos o.; *-mühle* v. zijdewinder m., molentje o. om zijde te winnen; *-muschel* v., Z. *Holftermuschel; -papier* o. zijdeachtig papier, gesatineerd papier o.; it. uit zijden lompen vervaardigd papier o.; *-pflanze* v., Z. *-frucht; -pfühl* m. pelnw v., kussen o. met zijden sloop; *-rasch* m. (Hand.) ras, zijden ras v.; *-raupe* v. zijdeworm m.; it. Z. *Spinnmilbe; —n ziehen*, zijdewormen houden; *—nsäure* v., Z. *Raupensäure; -reederei* v. tweernen o. der zijde; 2. Z. *-haspel;* 3. zijdetweernerij, plaats v. waar de zijde getweernd wordt; *-reich* bijv. nw. veel zijde bevattend; *-rock* m., Z. *-kleid; -rolle* v. zijdeklosje o., zijdeklos m.; *-rupf* m. zijden stof v. met wol en linnen vermengd; *-schmetterling* m., Z. *-falter; -schnur* v. zijden koord o.; *-schwanz, -schweif* m. zijdeachtige staart m.; 2. zijdestaart, pestvogel m.; *-spinner, —in*, zijdespinner m., zijdespinster v.; 2. Z. *-raupe;* it. Z. *Spinnmilbe;* 2. schaap o. met fijne wol; *-spinnerei* v. zijdespinnerij v.; *-spitze* v., Z. *-kante; -spule* v., Z. *-rolle; -staar* m. zijdeachtige spreeuw m.; *-stein* m. buigbaar asbest o.; *-sticker, —in*, stikker, borduurder m., stikster, borduurster v. in zijde; *-stickerei* v. zijden borduurwerk, stikwerk o., stikkerij, borduurderij v. in zijde.

Seidensticker-rahmen, m. of **-schiffchen,** o zijdeborduurraam o.

Seiden-stoff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zijden stof v.; 2. zijden draad m.; 3. zijde v.; *-strange* v. streng v. zijde; *-strick* m. zijden koord o.; *-träger* m. hij die zijden kleeren draagt; *-tuch* o. zijden doek, das m.; *-tull* m. zijden tulle v.; *-waare* v. zijden stof, zijde, zijdewaar v.; *-watte* v. zijden watten v.; *-weber* m. zijdewever m.; *-weberei* v. zijdeweverij v.; 2. Z. *-fabrik.*

Seiden(weber)stuhl, (*-stuhl(e)s*, mv. *-stühle*) m. zijdeweversstoel m.

Seiden-werk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *-waare; -wickler, —in*, zijdewinder m., zijdewindster v.; *-winde* v. zijdeklosje o.; *-wirker* m., *-wirkerei* v., Z. *-weber &.*

Seidenwirkerschnur, (*-schnüre*) v. draad m., koord o. van den zijdeweversstoel.

Seiden-wolle, (*-n*) v. zijden wol v.; 2. wol v. van den kaasboom; *—nbaum* m. kaasboom, katoenboom m.; *-wurm* m., Z. *-raupe; -zeug* m. zijden stof, zijde v.; *-zucht* v., Z. *-bau; -zwirnen* o. zijde tweernen o.; *-zwirner, —in*, zijdetweerner m., zijdetweernster v.; *-zwirnmühle* v., v., Z. *-mühle.*

Seider, (*-s*, mv. *Seider*) m. molenaar m. (visch).

Seidlitzer Salz, (*-es*, mv. *-e*) o. Seidlitzer zout o., zwavelzure magnesia v.

Seien, (*seite, geseit*) bedr. ww. eene alpenweide schatten naar het aantal koeien dat zij voeden kan.

Seife, (*-n*) v. *grüne, schwarze -*,

groene zeep, potaschzeep v.; *medicinische -*, sodazeep v.; *- sieden*, zeepzieden, maken, bereiden; (Scheik.) *saure -n*, zeepzuren o. mv.; *erdige -n*, aardzeep v.; 2. (Bergw.) wasch, waschplaats v.

Seifen, (*seifte, geseift*) bedr. ww. *die Wäsche -*, inzeepen, wasschen; (Bergw.) wasschen, spoelen.

Seifen-aloe, (*-n*) v. zeepaloë v.; *-apfel* m. zeepbal, zeeppappel m.; *-arbeit* v. (Bergw.) erts wasschen, spoelen o.; *-arbeiter* m. ertwasscher m.; *-art* v. zeepsoort v.; 2. hoedanigheid v. van zeep; *-artig* bijv. nw. zeepachtig; *-asche* v. zeepboomasch v.; *-bach* m. (Bergw.) beek v. waarin het erts gewasschen wordt; *-bad* o. bad o. om zijde in te wasschen; *-balsam* m. zeepbalsem m.; *-(beer)baum* m. zeepboom m.; *-beere* v. zeepbes, bes of bezie v. van den zeepboom; *-bereitung* v. zeepbereiding, zeepziederij v.; *-blase* v. zeepbel v., zeepblaasje o.; *-brühe* v. zeepsop o., zeepwater o.; *-büchse, -dose* v. zeepdoosje, zeeppotje o.; *-erde* v. zeepaarde, walkaarde, volaarde v.; 2. Z. *Speckstein*; *-form* m. zeepvorm m.; *-gabel* v. plank v. met gaten en tanden om het erts onder het wasschen af te scheiden; *-gebirge* o. (Bergw.) opslibbing, aanslibbing v.; it. Z. *-stein*; *-geist* m. (Scheik.) vloeibare zalf v., vloeibaar strijkmiddel o.; *-gold* o. gewasschen goudkorrels v. mv.; *-käfer* m. zeepkever m.; *-kessel* m. (Zeepz.) zeepketel m.; *-kraut* o. zeepkruid o.; 2. Z. *-blume*; 3. gipskruid o., gipsplant v.; 4. waterweegbree v.; *-kugel* v. zeepbal m.; *-lauge* v., Z. *-siederlauge*; *-nuss* v., Z. *-apfel*; *-öl* o. zeepolie v.; *-pflanze* v. zeepgewas o., zeepplant v.; *-pflaster* o. (Heelk.) zeeppleister v.; *-probe* v. zeepproef v., zeepmonster o.; *-sauer* bijv. nw. parelzuur; *-säure* v. parelzuur o.; *-schaum* m. zeepschuim o.; *-sieder, —in*, zeepzieder m., zeepziedersvrouw v.

Seifensieder-abfall, (*-(e)s*) m., z. m. afval m. bij de zeepziederij; *-asche* v. zeepzieders potasch v.

Seifensiederei, (*-en*) v. zeepziederij v.

Seifensieder-geselle, (*-n*, mv. *-n*) m. zeepziedersknecht m.; *-gewerk, -handwerk* o. zeepziedersambacht o., zeepziederij v.; *-lauge* v. zeepziedersloog v.; *-meister* m. zeepziedersbaas m.

Seifen-spiritus, (onb.) m., Z. *-geist*; *-stein* m., Z. *Speckstein*; 2. Z. *-gestein*; *-stiefel* m. ertwasschersklomp m.; *-stoff* m. zeepstof v.; *-tafel* v. stukje, schijfje o. zeep; *-talg* m. zeeptalk v.; *-thon* m., Z. *-erde, -trögelchen* o. zeepbakje o.; *-wäsche* v. wasschen o. met zeep; *eine — halten*, wasschen; 2. met zeep gewasschen linnengoed o.; *-wasser* o. waschwater o.; 2. zeepwater o.; *-werk* o., Z. *Seife* (Bergw.); *-wurzel* v., Z. *-kraut*; *-zäpfchen* o. kegelvormig stukje o. zeep; (Apoth.) zetpil v.

Seifer, (*-s*, mv. *Seifer*) m. ertwasscher m.; 2. zeeveraar m.

Seifern, (*seiferte, geseifert*) o. ww. zeeveren, kwijlen; 2. hevig boos worden.

Seificht, bijv. nw., Z. *seifenartig*.

Seifig, bijv. en b. zeephoudend, met zeep bestreken, met zeep doortrokken.

Seifner, (*-s*, mv. *Seifner*) m. ertswasscher, eigenaar m. eener ertswasscherij v.

Seifstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Seifenstein*.

Seige, (*-n*) v. teems, zeef v., doorslag m., vergiettest v., klensdoek m.; (Br.) moutdraf o.

Seige-brühe, (*-n*) v. gezeefde, gefiltreerde saus v., doorgeslagen vocht o.; *-fass* o. filtreerkuip v., filtreervat o.

Seigen, (*seigte, geseigt*) bedr. en o. ww., Z. *seihen*.

Seigepfanne, (*-n*) v., Z. *Seige*.

Seiger, (*-s*, mv. *Seiger*) m. (verouderd.) uurwerk, horloge o., Z. *Uhr*; it. wijzer m., Z. *seigen*; 2. (Scheepv.) dieplood, peillood o.; 3. (Zoutz.) inspecteur m. der zoutmijn.

Seiger, bijv. nw. (Bergw.) loodrecht.

Seiger-arbeit, (*-en*) v. zweeten, smelten, zuiveren, scheiden o. van ertsen; *-abtreiber* m. scheider m. van zilver uit lood; *-bätzler* m. opperman m. in eene ertssmelterij v.; *-blei* o. gezuiverd lood o.; *-dorn* m. (Zuiv.) stukje koper o. na het uitsmelten van het zilver; *-dörnlein* o. afval m. bij het uitsmelten van zilver; *-gang* m. (Uurw.) beweging v. van een uurwerk, gang m.; 2. loodrechte mijnader v.; *-gerade* bijv. nw., Z. *recht*; *-glätte* v. bij het uitsmelten verkregen loodglit o.; *-herd* m. smelthaard m. waar de ertsen gezuiverd worden; *-hütte* v. smelthut v. waar de ertsen gezuiverd worden; *-kluft* v. loodrechte spleet v.; *-kratz* o. afval m. bij het smelten of louteren van ertsen; *-linie* vloodrechte lijn, loodlijn v.

Seigern, (*seigerte, geseigert*) bedr. ww. (Bergw.) Z. *abseigern*; (Zuiv.) lood en zilver van koper scheiden; 2. loodrecht graven; 3. den tijd aanwijzen, de klok zetten, laten slaan.

Seiger-ofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. zuiveringsoven, smeltoven m.; *—brauch* m. afval m. in den smeltoven; *-pfanne* v. zuiveringspan, smeltpan v.; *-riss* m. profiel o. van een mijngang; *-recht* bijv. nw. loodrecht; *-röhre* v. (Giet.) ontlastingsbuis v. van een smeltoven; *-schacht* m. loodrechte mijnput m.; *-scharte* v. ijzeren plaat v. in den smeltoven; *-schiefer* m. koperkoek m., gezuiverd koper o.; *-schlacke* v. bij het smelten opkomende metaalslak v.; *-stück* o. stuk o. dat gesmolten of gezuiverd moet worden; *-teufe, -tiefe* v. loodrechte diepte v.; *-tiegel* m. (Giet.) zuiveringspan v.; *-zeug* o., Z. *Kupferkönig*.

Seige-stein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. filtreersteen m.; *-tuch* o. klensdoek m.; *-wagen* m. mandenwagen m.

Seihe, (*-n*) v., Z. *Seige*.

Seihebrühe, (*-n*) v., Z. *Seigebrühe*.

Seihen, (*seihte, geseiht*) bedr. ww. laten doorzijgen, filtreeren, doorslaan; 2. o. ww. doorzijpelen.

Seihe-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. filtreerkuip v., filtreervat o.; *-kasten* m. (Pap.) zijgraam o.; *-korb* m. (Br.) zijgmand v.; *-pfanne* v., Z. *Seige*; *-rahmen* m. zeefraampje o.; *-sack* m. filtreerzak m.; *-schwamm* m. filtreerspons v.; *-stein* m., Z. *Filtrirstein*; *-stroh* o. onderlaag v. van stroo voor het mout; *-topf* m. vergiettest v.; *-trichter* m. (Kuip.) wijntrechter, trechter m. met eene lange pijp vol gaatjes; *-tuch* o. zijgdoek, klensdoek m.; *-zeug* o. filtreertoestel m.

Seil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. touw, kabeltouw, koord o., lijn v.; *starkes -*, kabeltouw o.; *dünnes -*, koord, koordje o.; (Jachtw.) strop m.; (Bergw.) *- und Kübel*, touw o., ketting m. en emmer; *zu -e bringen, schicken*, uithalen, uitrafelen; (Werkt.) *- und Kloben*, katrol v.; (Zeew.) *-und Freil*, takelwerk o.; 2. *die -e*, (van rijdieren), teugels m. mv., leisels o. mv.; (fig.) *in den -en der Liebe gehen*, verliefd zijn; *jemn. das - über den Kopf werfen*, iem. in zijne strikken vangen; *an einem -e ziehen*, één lijn trekken, gemeene zaak maken; 2. (Landm.) lengtemaat v. van 150 voet; it. *Wald -*, 52 el of meter; *Weinbergs-*, 64 el of meter; *über das - werfen*, over het touw gooien.

Seil-artig, bijv. nw. touwachtig, ineengedraaid als een touw, gevlochten; *-dreher* m., Z. *Seiler*.

Seilen, (*seilte, geseilt*) bedr. ww. van een touw of van touwwerk voorzien; 2. met een touw vastbinden; (Touwsl.) lijndraaien; (Zeew.) trekken, sleepen, Z. *segeln*.

Seiler, (*-s*, mv. *Seiler*) mv., **-in,** (*-nen*) v. touwslager, lijndraaier m., touwslagersvrouw, lijndraaiersvrouw v.

Seiler-arbeit, (*-en*) v. touwslagerswerk o., touwslagersambacht o.; *-bahn* v. touwslagerij, lijnbaan v.; *-garn* o. schiemansgaren o.; *-geschirr* o. touwslagersgereedschap o.; *-gesell* m. touwslagersknecht m.; *-gewerk* o. touwslagersgild o.; *-handwerk* o. touwslagersambacht o.; *-hechel* v., *-kamm* m. grove hekel m.; *-leier* of *-lehre* v. (Schoenm.) klomp m.; *-meister* v. touwslagersbaas m.; *-platz* m. Z. *-bahn*; *-rad, -radlein* o. touwslagersrad o.

Seil(er)schlitten, (*-tens*, mv. *-ten*) m. zeilslede v., zeilwagen m.

Seiler-spule, (*-n*) v. haspel, touwwinder m.; *-waare* v. touwwerk o.; *-zeug* o. touwslagersgereedschap o.

Seil-fischbein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Ammonit*; *-fischer* m. (w. i. gebr.) hengelaar m.; (fig.) hengelaar m.; *-fischerei* v. (w. i. gebr.) hengelen o.; *-förmig* bijv. nw. kabelvormig; *-ganger* m. koordedanser m.; *-gewächs* o. Amerikaansche druiveboom m.; *-gurt* m. touwgordel m., bretel v.; *-haken* m. (Bergw.) looper, wrijfsteen m., dubbel gekromde haak m. om een gesprongen ketting te verbinden; *-heil* o., Z. *Sanikel*; *-kraut* o. wolfsklauw m., gordelkruid o.; *-kreuz* o. (Wapen.) kabelkruis o.; *-litze* v. hart o., pit v. in het touwwerk; *-macher* m., Z. *Seiler*; 2. Z. *Segelmacher*; *-maschine* v. touwtoestel m. om te hijschen; *-rad* o. rad o. dat door een touw bewo-

gen wordt; *-ring* m. (Zeew.) groote ankerring m.; *-scheide* v. (Zad.) rugriem m.; *-tanz* m. dans m. op het koord; *-tanzen* o. koordedansen o.; *-tänzer, —in,* koordedanser m., koordedanseres v.; (Ontlk.) koordedanser m.; *-tänzerisch* bijv. nw. als een koordedanser.

Seiltänzer-kunst, v., *z.* m. koordedanserskunst v.; (Ontlk.) koordedanskunst v.; *-stange* v. balanceerstok m.

Seil-weide, (*-n*) v., Z. *Korbweide*; *-werk* o. (van eene machine), vuurwerk o.; (Art.) kanonreep m.; (Zeew.) touwwerk, want o.

Seim, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. honi(n)gzeem o., honi(n)g m.; (fig.) zoetigheid v.; 2. Z. *Schleim.*

Seime, (*-n*) v. lijn v., touwtje, koordje o.

Seimen, (*seimte, geseimt*) o. ww., m. *h.* zeemachtig, slijmig, dik worden, zijn; 2. bedr. ww. *Gerste -*, dik koken; *Honig -*, pijnen, zeemen.

Seimhonig, (*-(e)s*) m., z. m. honi(n)gzeem o., gezuiverde honi(n)g m.

Seimicht, bijv. nw. slijmachtig, kleverig, taai.

Seimig, bijv. nw. slijm bevattend, slijmhoudend, zeem gevend, sap gevend.

Sein, (*seiner, seine, sein*) voornw. zijn, zijne; *-e Kinder*, zijne kinderen; *er -es Theils*, hij van zijn kant, wat hem aangaat; it. (bij aanspraken), *wie befindet sich - Vater?*, uw vader; *der, die, das -e*, Z. *Seinige.*

Sein, (*ich bin, du bist, er ist, wir sind, ihr seid, sie sind, ich war &c., gewesen*) o. ww. onr., m. *s.* zijn, wezen, bestaan; *alles was ist*, al wat bestaat; *es ist ein Gott*, er is een God; *er ist nicht mehr*, hij is niet meer, hij is dood, heeft opgehouden te leven; *ich bin hier*, hier ben ik; *ich bin es*, ik ben het; 2. zijn, gedaan worden, Z. *alt, heisz, hungerig, leid, lieb, recht, schläfrig, schön &*; *Herr N. ist da gewesen*, is hier geweest, is u komen bezoeken; *es sind viele da, auf dem Balle*, er zijn veel menschen &; *es sind zwei Stunden seit &c.*, het is twee uur geleden dat &, Z. *gut, feind, Hoffnung, Kind, Muth, Willen &c.*; *mein gewesener Freund*, mijn gewezen vriend; *es ist spät, kalt &c.*, het is laat, koud; *ei! das wäre!*, hel, wat zegt gij?, kom, dat is niet waar; *lassen sie es gut -*, het is nu genoeg; *lass es -*, laat het liggen, kom er niet aan; it. Z. *lassen*; *hier, da sind sie*, hier, daar zijn zij; *es ist mir bloss um ihn*, ik bekommer mijalleen om hem; *bei sich -*, zijne rede gebruiken, zich bewust zijn; *des Todes -*, dood, ongelukkig zijn; *des Teufels -*, bezeten zijn door; *nirgends zu sehen -*, nergens te zien zijn, onzichtbaar zijn; *hier ist gut -, gehen*, het is hier goed; *es ist an mir &*, Z. *an, Angst, bange, besser, daran, darum, ohne, recht, übel, unwohl, vor, wohl &*; *er ist ein Arzt*, hij is dokter; *das ist nicht für mich*, dat is niet voor mij; it. dat bevalt mij niet; *wie ist es mit ihm?*, hoe gaat het met hem?; *was ist dir?*, wat scheelt u?; *es ist mir so* of *mir ist, als ob ich es gehört hätte*, het komt mij voor, mij dunkt &; *es ist doch, als &c.*, men zou zeggen dat &; *ich weisz, wie du bist*, ik weet hoe gij zijt, ik ken u wel; *wenn ich wie du wäre*, als ik u of in uwe plaats was; *dem sei nun, wie ihm sei*, het mag wezen zoo het wil, hoe het ook zij; *es sei nun, dass*, het zij, tenzij; *das ist mir entbehrlich*, dat kan ik missen; *das kann -*, dat kan zijn, is mogelijk; *es kann -, dass &*, het is mogelijk, misschien &; *das kann nicht -*, dat kan niet, is onmogelijk; *es war im Herbste*, het was in den herfst; *was soll das -?*, wat beteekent dat? wat moet dat beteekenen?; *was soll's -?*, (gemeenz.) wat wilt gij?; *was ist für seine Mühe?*, hoeveel vraagt hij voor &; *wie wäre es, wenn Sie mitgingen?*, hebt gij geen lust om mee te gaan?; *wie wär' es, wenn ich es ihm gäbe*, wat zoudt gij er van zeggen als &; *was wäre es denn, wenn auch*, wat zou er uit volgen?; *es sei denn dass*, tenzij dat; II. hulpw. *er ist gekommen*, hij is gekomen; *er ist so schnell gelaufen*, hij heeft zoo hard geloopen; *es sind Briefe angekommen*, er zijn brieven aangekomen; III. o. zelfst. zijn, bestaan, wezen, leven o.

Seinbrief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) seinbrief m.

Seine, Z. *seinige.*

Seiner, seine, seines, voornw. Z. *seinige.*

Seiner, voornw. (2e nv. van *sein*), *um - selbstwillen*, voor zich zelve(n).

Seinerlei, bijw. van zijne soort.

Seinerseits, bijw. zijnerzijds, van zijn kant.

Seinet-halben, -wegen, -willen, bijw. zijnentwege, om zijnentwil, om den wille van hem; it. Z. *seinerseits.*

Seinige, (*der, die, das*) voornw. zijne; *er fordert nur das -*, hij eischt slechts wat hem toekomt; *die -n*, de zijnen, zijn gezin, zijne familie, zijne bloedverwanten; *das -e thun*, zijn plicht doen, zijn best doen; (Spr.) *das - mit dem Rücken ansehen*, huis en hof (moeten) verlaten.

Seison, (*seiste, geseist*) bedr. ww. (Zeew.) met seizings vastbinden.

Seising, (*-e*) v. (Zeew.) seizing v.

Seit, bijw. en voorz. (met den 3en nv.) sedert, sinds, nadat; *- dieser Zeit*, sedert, na dien tijd, van dien tijd af; *- der Zeit dass &*, nadat, sedert *&c.*; *- wann*, sedert wanneer?; *- seiner Geburt*, van zijne geboorte af; *- kurzem*, sedert kort, kort geleden; *er ist - einem Jahre todt*, hij is sedert een jaar dood, voor een jaar gestorven.

Seitab, bijw. ter zijde, op zijde, zijwaarts; *- gehen*, ter zijde gaan van; *-dem, -her*, sedert, sedert dien tijd.

Seitblicken, (*seitblickte, geseitblickt*) o. ww., m. *h.* ter zijde blikken, zien; 2. bedr. ww. *jem. -*, van ter zijde aanzien.

Seitdem, bijw. sedert, sedert dien tijd; *- ich ihn sehe*, sedert ik hem zie; 2. Z. *seits.*

Seite, (*-n*) v. zijde v., kant m.; *rechte -*, rechterzijde, rechterkant; it. (van eene stof), rechtsche kant m.; (van een muntstuk), kruis o.; *linke -*, linkerzijde v., linkerkant m.; *linke* of *unrechte -*, (van stof), verkeerde kant m.; (van een muntstuk), muntzijde v.; (Letterk.) (van een boek), bladzijde v.; *die erste -*, (van een blad), rechtsche of 'rectozijde; it. *die umgekehrte -*, de versozijde; *drehen Sie den Tisch auf diese -*, naar dezen kant; *die -n eines Würfels*, kanten; *vordere -*, (van een huis), voorgevel m.; it. (van een muur), voorkant m.; (Juw.) kant m., vlak o.; (Mets.) *einen Stein auf die breite, schmale - legen*, kant m.; *die östliche -*, het oosten o.; *von allen -n*, van alle kanten, in alle richtingen v. mv.; *von der guten* of *schönen Seite sich zeigen*, zijne schoone zijde doen zien; *alles von der schlimmsten - ansehen*, alles van de slechtste, zwartste zijde beschouwen; *von der einen - ist es zu bedauern*, van eenen kant &; 2. (z. voorw.) (van personen), *auf der - liegen*, op de zijde liggen; *Schmerzen in der - haben*, pijn in de zijde hebben; *jemn. zur - sein*, naast iems. zijde zijn; (fig.) bijstaan, helpen, ondersteunen; *jem. von der - ansehen*, iem. zijdelings aanzien; *etw. von der - zeichnen*, in profiel teekenen; (Krijgsw.) *den Feind von der - angreifen*, van ter zijde &, in de flank v. aanvallen; *jemn. nicht von der - kommen*, iem. niet verlaten, altijd zijn bij; *jem. auf die -, bei - ziehen*, iem. apart roepen; *auf die - legen*, zich verwijderen, een weinig heengaan; *sich auf die - machen*, zich uit de voeten maken; *Geld auf die - bringen, schaffen*, wegleggen, wegstoppen; *jem. auf die - schaffen*, iem. verbergen; it. doen heengaan, heimelijk wegzenden; it. heimelijk vermoorden, van kant maken; *auf die -!*, maak plaats!, ter zijde!; *eine Arbeit auf die - legen*, ter zijde leggen; *wir wollen das bei - setzen*, wij willen dat laten rusten; *Scherz bei -!*, scherts ter zijde!, geen scherts!; *bei -, auf die - räumen*, op zijde leggen; *schwache -*, Z. *schwach; auf jems. - treten*, iems. partij v. opnemen, zich scharen aan de zijde van; *jem. auf seine - ziehen*, tot zijne partij overhalen; *von der einen und von der andern -*, van beide zijden of kanten; *von väterlicher -*, van vaderszijde; *von jems. - etw. sagen*, vanwege iem. iets zeggen; *auf meiner* of *von meiner -*, van mijn kant, voor mijn part; *von -n des Königs, des Rathes*, vanwege.

Seiten-abriss, (*-es*, mv. *-e*) m. teekening v. van ter zijde, profiel o.; *-abtheilung* v. verdeeling v. in bladzijden; *-abweichung* v. zijwaartsche, zijdelingsche afwijking v.; *-ader* v. zijdeader, ader v. in de zijde; *—gang* m. tot de zijde behoorende bloedadergang m.; *-allee* v. zijlaan v.; *-angriff* m. zijdelingsche aanval m.; *-ansicht* v. zijaanzicht, profiel o.; *-anzeiger* m., Z. *-weiser; -ast* m. zijtak m.; *-aufriss* m., Z. *-abriss; -band* o. zijdeband m.; 2. (Ontlk.) tot de zijde behoorend ligament o.

Seitenbart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. (Nat. hist.) voelspriet, voelhoren m.; (Org.) (aan pijpen), oor o.

Seiten-bau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Anbau, Nebengebäude; -baum* m. zijwang v. (van eene affuit); *-bein* o. tot de zijde behoorend been, zijbeen o.; *-beistosz* m. zijlade v.; *-betrag* m. (Hand.) bedrag o. van eene zijde, transport o.; *-bewegung* v. zijdelingsche beweging v.; *-binde* v. tot de zijde behoorend verband o.; *-blatt, -blättchen* o. zijwaarts groeiend blaadje o.; 2. zijvleugel m.; *-blätterig* bijv. nw. met zijwaarts staande bladeren; *-blech* o. (aan de affuit), zijplaat v.; *-blick* m. blik m. ter zijde, zijdelingsche blik, vluchtige blik m.; (fig.) korte uitweiding v.; *-blutader* v. tot de zijde behoorende bloedader v.; *-blüthe* v. (Pl.) zijwaarts uitkomende bloesem m.; *-brett* o. zijplank v.; *-canal* m., Z. *-kanal; -drempel* m. (Zeew.) zijhouten o. mv. en planken v. mv.; *-ecke* v. (Meetk.) zijdelingsche, lichamelijke hoek m.; *-erbe* m., *-erbin* v. erfgenaam m. en v. in den zijtak; *-erbschaft* v. erfenis v. van een of voor een zijtak, *-erhöhung* v. zijdelingsche verhooging v.; (Ontlk.) verhevenheid v. in de zijde; *-fach* bijv. nw. met vlakke zijden; *-fläche* v. zijvlak o.; *-fleck, -flecken* m. lap m. op de zijde; (aan schoenen), zijtukje o.; (Nat. hist.) gevlekte ombervisch m.; *-flügel* m. zijvleugel m., Z. *-gebäude; -futter* o. zijdevoering v.; *-gallerie* v. (Zeew.) walegang, westergang m.; *-gang* m. zijgang m., zijlaan v.; (Zeew.) (van een schip), galerij v., Z. *Schwanz;* (Tooneelk.) zijscherm o., coulisse v.; *-gasse* v. zijstraatje o., zijsteeg v.; *-gebäude* o. zijgebouw, nevengebouw o.; *-gebirge* o. nevengebergte, zijgebergte o.; *-gesicht* o., Z. *-ansicht; -gewehr* o. zijdgeweer o., hartsvanger, degen m., sabel v.; *-giebel* m. zijgevel m.; *-haar* o. aan de zijde groeiend haar o.; *-hammer* m. hamer m. met platten klauw; *-hebemaschine* v. zijdelingsche hefboom m.; *-hieb* m. zijdelingsche houw, houw, slag m. op zijde toegebracht, schuinsche houw m.; 2. houw, slag m. in het voorbijgaan; (gemeenz.) hatelijke aanmerking, toespeling v., steek m. onder water; *-hobel* m. buksenmakersschaaf v. om de lade te groeven; *-höhle* v. zijdelingsche holte v.; 2. (Ontlk.) zijdeholte, tot de zijde behoorende holte v.; *-holz* o. zijdenhout o.; (Drukk.) zijstuk o. der pers; (Zeew.) schaal, wang v.; *-hüter* m. (Drukk.) bladwachter, volgwijzer, custos m.; *-kammer* v. nevenkamer, zijkamer v., nevenvertrek o.; *-kante* v. zijkant m.; *—enwinkel* m. hoek m. van de zijwangen; *-kissen* o. kussen o. aan de zijde van een rijtuig; *-kopfmuskel* m. (Ontlk.) zijdelingsche draagspier v. van het hoofd; *-kopfweh* o. schele hoofdpijn v.; *-kanal* m. zijkanaal o.; *-kraft* v. (Nat.) zijdelings werkende kracht v.; *-lähmung* v. verlamming v. in de zijde; *-lang* bijv. nw. eene bladzijde lang, verscheidene bladzijden vullend; *-lehne* v. zijleuning v.; *-licht* o. zijdelingsch licht, licht o. van ter zijde; *-lier* o. zijmuur m. (van den zoutziedersoven); *-linie* v. zijwaarts loopende lijn v.; 2. (Gesl.) zijlinie v., zijtak m.; *-locke* v. zijdelok v.; *-loge* v. (Tooneelk.) zijloge v.; *-mauer* v. zijmuur m.; (van een schoorsteen), wang v.; *-muskel* m. spier v. van het schildkraakbeen en de huig.

Seitennasenschlagader, (*-n*) v. zijdelingsche slagader v. van den neus.

Seiten-pflaster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. voetstraat, straat v. voor voetgangers, trottoir o.; *-punkt* m. (Aardr.) tusschenstreek v.; *-rand* m. zijrand m.; *-ring* m. zijring m.

Seitenring-giesbeckenmuskel, (*-s*, mv. *-n*) m. zijdelingsche ringspleetspier v.; *-schildknorpelband* o. zijdelingsche spier v. die de luchtpijp sluit.

Seiten-riss, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *-abriss;* 2. (Zeew.) schets, teekening v. van de zijde; *-schiene* v. zijscheen v.; (Spoorw.) zijdelings loopende rail v.

Seitenschildzungenbeinband, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. (Ontlk.) zijwaarts loopend ligament o. van de spier die de luchtpijp sluit.

Seiten-schirm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Jachtw.) zijwaartsche schuilplaats v.; *-schlag* m., Z. *-hieb; —ader* v. tot de zijde behoorende slagader v.; *-schlage* v., *-schlägel* m., Z. *-hammer; -schmerz* m. pijn v. in de zijde, steken o. in de zijde, pleuris v.; *-schritt* m. (Dansk.) pas m. ter zijde, zijpas m.; *-schwimmer* m. visch m. die op de zijde zwemt; *-segel* o. (Zeew.) boelijnzeil o.; *-sprung* m. zijsprong, kromme sprong m.; *-ständig* bijv. nw. zijwaarts staande; *-stechen* o., *-stich* m. steek m. in de zijde, Z. *-schmerz;* 2. (Naai.) zijsteek m.; *-stosz* m. stoot m. in de zijde; 2. zijdelingsche stoot m.; *-strasze* v. zijstraat v., Z. *-gasse; -streifen* m. zijdelingsche streep v.; *-streifraupe* v. rups v. met gestreepte zijden; *-strich* m. zijlijn v.; (Aardr.) Z. *-punkt; -strom* m. nevenstroom, zijtak m.; *-stück* o. zijstuk o.; (fig.) tegenstuk, pendant o.; *-summe* v. totaal v. van de sommen eener bladzijde; *-takel* o. (Zeew.) zijlijn v.; *-talje* v. (Zeew.) takel m., talie, derdehand v., vierlooper m.; *-tasche* v. zijzak m.; *-theil* o. tot de zijde behoorend deel o.; (van een helm), oorklepje o.; (van een kleed), slip v.; *-thor* o., *-thür(n)* v. zijpoort, zijdeur v.; *-tharm* m. zijtoren m.; *-tisch* m. zijtafel, neventafel v.; *-tonne* v. (Bergw.) putplanken v. mv.; *-vermächtniss* o. legaat o. van een bloedverwant uit de zijlinie; *-verwandter* m. bloedverwant m. uit een zijtak; *-verwandschaft* v. bloedverwantschap v. van of in een zijtak; *-wand* v. zijwand, zijmuur m.; (van een dakvenster), wang v.; (van eene pers), Z. *-holz;* (Tooneelk.) zijscherm o., coulisse v.; *—sbein* o. (Ontlk.) wandbeen, kruisbeen o. der hersenen; *-weg* m., Z. *Nebenweg; -weh* o., Z. *-schmerz; -wehr* o. zijdam, zijdelingsche keerdam m.; (Waterb.) verlaat, stortebed o.; 2. Z. *-gewehr; -weiser* m. (van een boek), inhoud m., register o.; *-wendung* v. (Schermk.) zijwaartsche wending v.; *-werk* o. (aan orgels &), zijwerk o.; (Vest.) flank v.; *mit —en versehen,* flankeeren; *-wind* m. zijdelingsche wind m.; (Aardr.) tusschenwind m.; (Zeew.) breede, ruime, bakslagwind m.; *sich des —es bedienen,* laveeren, opwerken; *-wink* m. zijdelingsch wenk v.; *-wunde* v. wond v. in de zijde; *-zahl* v. pagina, pagineering v.; *-zahn* m. zijtand m.; *—rad* o. rad o. met zijtanden, die evenwijdig loopen aan de as; *-zeiger* m. (van een boek), (w. i. gebr.) inhoud m., inhoudstafel v.; *-zimmer* o., Z. *-kammer; -zungenbein* o. (Ontlk.) groot tongbeen o.

Seitenzungenbeinschlagader, (*-n*) v. (Ontlk.) diepe tongslagader v.

Seithalb, bijw., Z. *seitwärts.*

Seither, bijw. sedert, sedert dien tijd, van dien tijd af.

Seitherig, bijv. nw. plaats hebbende sedert; *ihre -en Verhältnisse,* hare betrekkingen na of sedert dien tijd; *sein -er Wohnort,* de plaats waar hij sedert dien tijd woont.

Seitig, bijv. nw., Z. *einseitig, zweiseitig &c.*

Seitlich, bijv. en b. tot de zijde behoorende.

Seitlings, bijw., Z. *seitwärts.*

Seits, bijw., Z. *allerseits, beiderseits, ihrerseits, jenseits;* it. Z. *diesseits.*

Seitwärts, bijw. zijwaarts, naar de zijde, naar den kant, ter zijde.

Seladon, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. verliefd persoon m.; it. smachtende herder m.

Seladongrün, bijv. nw. (Hand.) zeegroen; 2. o. zelfst, zeegroen o., zeekleur v.

Selbander, voornw. (veroud.) met ons tweeën, met hun tweeën; *- sein,* met hun (ons) tweeën zijn; *sie kamen -,* zij kwamen samen of met hun beiden of tweeën; 2. o. zelfst. samenkomst v. onder vier oogen.

Selbdritt(e), bijv. nw. met ons of hun drieën.

Selbe, voornw., Z. *derselbe, selbiger.*

Selbende, (*-endes*, mv. *-ende*) o., Z. *Sahlband.*

Selber, bijw. *er, sie -,* hij zelf, zijzelf, Z. *selbst.*

Selbfünft(e), bijv. nw. met ons of hun vijven.

Selbiger, selbige, selbiges, bijv. nw., Z. *derselbe &c.*

Selblich, selbmüthig, bijw. van zelf of zelven, uit eigen beweging, vrijwillig.

Selbmündig, bijv. nw. mondig, meerderjarig.

Selbst, bijv. nw. zelf, zelve, zelven, in persoon; *ich -, wir -,* ik zelf, wij zelven; *sie - that es, thaten es,* zij zelve deed het, zij deden het zelf; *er - war da,* hij zelf was daar, hij was daar in eigen persoon; *die Sache an und für sich -,* de zaak op zich zelve beschouwd; *auszer sich - sein,* buiten zich zelven zijn; *von sich -,* van zelf of zelven; *etw. von - thun,* van zelf, uit eigen beweging, vrijwillig, op zijn eigen gezag doen; 2. bijw. zelfs, bovendien; *- seiner Frau sagte er es nicht,* zelfs aan zijne vrouw &, *- auch die Rei-*

chen, zelfs &; *sie ist die Tugend -, die Güte -*, zij is de deugd, de goedheid zelve; 3. o. zelfst. (onb.) zijn eigen persoon, zich zelve(n); *sein - über alles lieben*, zich zelve(n) &, Z. *Ich.*

Selbst-abtödtung, (*-en*) v. persoonlijke versterving v.; *-achtung* v. achting v. voor zich zelven; *-anklage* v. zelfbeschuldiging v.; (fig.) gewetenswroeging v., zelfverwijt o.; 2. persoonlijke aanklacht v.; *-ankläger* m. hij die zich zelven aanklaagt; *-ansicht* v. zelfbeschouwing v.; *-aufopferung* v. zelfopoffering v.; *-befleckung* v. zelfbevlekking, onanie v.; *-befriedigung* v. zelfvoldoening v.; *-befruchtung* v. zelfbevruchting v.; *-beherrschung* v. zelfbeheersching v.; *-bekenntniss* v. bekentenis v. die men zich zelve(n) doet; 2. bekentenis v. omtrent zich zelve(n); *Rousseaus -bekenntnisse*, confessie, belijdenis v.; *-beliebig* bijv. nw. willekeurig, gewillig, van zelf; *-bemächtigung* v. zelfbemachtiging, overweldiging v.; *-bereitung* v. onthaal o. dat men zich zelve(n) verschaft; *-beschäftigung* v. bezigheid v. die men zich zelven verschaft; *-beschauung* v. zelfbeschouwing v.; *-bestimmung* v. vrijwillige handeling v., eigen wil m.; *-betrachtung* v., Z. *-beschauung; -betrug* m. zelfbedrog o.; *-betrüger —in*, zelfbedrieger m., zelfbedriegster v.; *-beurtheilung* v. persoonlijk onderzoek o.; 2. gewetensonderzoek o.; *-bewunderung* v. zelfbewondering v.; *-bewusst* bijv. nw. zich zelve(n) bewust; *-bewusstsein* o. zelfbewustheid v.; *-demüthigung* v. zelfvernedering v.; *-denken* o. vrijwillige gedachte v., persoonlijke overdenking v.; *-denker* m. zelfdenker m.; *-dünkel* m., Z. *Dünkel; -eigen* bijv. nw. zijn eigen, zich zelve(n), Z. *eigen; -einkehr* v. inkeering v. in zich zelve(n), zelfbeproeving v., berouw o.

Selbstelei, v., z. m., Z. *Selbstsucht.*

Selbstelektrisch, bijv. nw. op zich zelve(n) elektrisch, niet-geleidend.

Selbsteln, (*selbstelte, geselbstelt*) o. ww., m. *h.* aan de ingeving van groote eigenbaat gehoorzamen.

Selbst-entleiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. zelfmoordenaar m.; *-entleibung* v., Z. *-mord; -entsagung* v. vrijwillige onthouding v.; *-entschädigung* v. schadeloosstelling v. op eigen gezag; *-entzündung* v. onwillekeurige ontsteking v.; *-erhaltung* v. zelfbewaring v.; *-erhebung* v. eigen verheffing v.; 2. hoogmoed m., trotschheid, verwaandheid v.; *-erkenntniss* v. zelfkennis v.; *-ermunterung* v. opvroolijking, aanmoediging v. van zich zelve(n); *-erniedrigung* v., Z. *-demüthigung; -errungen* bijv. nw. door eigen moeite & verkregen; *-erwählt* bijv. nw. zelf gekozen, vrijwillig; *-erzieher, —in*, hij, zij die zich zelve(n) onderwijst; *-erziehung* v. opvoeding v., onderwijs o. van zich zelve(n); *-frei* bijv. nw. vrij door zich zelve(n); it. onafhankelijk, meester zijner daden; *-gebacken* bijv. nw. eigengebakken, te huis gebakken; *-gebraut* bijv. nw. zelf gebrouwen; *-gefallen* m. zelfvoldoening, eigenliefde v., zelfgenoegzaamheid v.; *-gefällig* bijv. en b. voldaan over zich zelven, met zich zelven ingenomen, verwaand; *-gefälligkeit* v. ingenomenheid v. met zich zelven, verwaandheid v.; it. Z. *-gefallen; -gefühl* o. geweten o.; 2. denkbeeld o., gedachte v., dunk m. van zich zelve(n); *-gelehrter* m. hij die door eigen studie geleerd geworden is; *-gemacht* bijv. nw. uit zich zelve(n) gemaakt; 2. (fig.) denkbeeldig, hersenschimmig, ideaal; *-genügsam* bijv. nw. zelfgenoegzaam; 2. verwaand, trotsch; *-genügsamkeit* v. zelfgenoegzaamheid, verwaandheid v., eigenwaan m.; *-genuss* m. genot o. dat men in zich zelven vindt; it. eigen genot o.; *-gelter* m. voornaamste schuldenaar m.; it. borg m. voor de schuld; *-geschoss* o. wapen o. dat degene doodt die het aanraakt; 2. windroer o.

Selbstgesetz-gebend, bijv. nw. zelfwetgevend, onafhankelijk; *-geber* m. hij die zelf wetten geeft; *-gebung* v. zelfwetgeving, zelfregeering, autonomie v.

Selbst-gesponnen, bijv. nw. zelfgesponnen, wat men zelf gesponnen heeft; *-gespräch* o. alleenspraak v.; *-geständniss* o., Z. *-bekenntniss; -getriebe* o. zelfbeweger m., zelfwerkend werktuig o.; *-gewachsen* bijv. nw. van zelve gegroeid; (fig.) verwaand, trotsch; *—er Kunstrichter*, hij die zich zelven tot kunstrechter opwerpt; *-gewalt* v. zelfheerschappij, onbepaalde heerschappij v.; it. Z. *-beherrschung; -gezogen* bijv. nw. uit zich zelve(n) gegroeid; *-glaube* m. zelfvertrouwen o.; *-hass* m. haat m. jegens zich zelven, eigenhaat m.; *-heil* m. guichheil o.

Selbstheit, v., Z. *Ichheit;* 2. persoonlijkheid v.; 3. Z. *Selbstsucht.*

Selbst-herr, (*-n*, mv. *-en*) m. zelfbeheerscher m.; it. Z. *-herrscher; -herrschaft* v. zelfbeheersching v.; *-herrscher, —in*, zelfbeheerscher m., zelfbeheerscheres v.; *-herrscherei* v. (i. k. bet.) zelfheerschappij, onbepaalde heerschappij, autocratie v.; *-hülfe* v. eigen hulp, persoonlijke hulp v.

Selbstig, selbstisch, bijv. nw. zelfzuchtig, baatzuchtig.

Selbstigkeit, v. zelfzucht, eigenbaat v.

Selbst-kampf, (*-kampf(e)s*, mv. *-kämpfe*) m. inwendige strijd, tweestrijd m. met zich zelven; *-kenntniss* v. kennis v. van zich zelven, zelfkennis v.; *-klug* bijv. nw. verwaand, ingebeeld; *-klugheit* v. verwaandheid, zelfgenoegzaamheid v., eigenwaan m.; *-kur* v. zelfgenezing v.; *-lautend* bijv. nw. klinkend, geluid gevend; *-laut(er)* m. klinker m., klinkletter v.; *-lehre* v., Z. *-erziehung; -lehrer* m., Z. *-erzieher; -leiden* o. (Gen.) eigenlijdigheid v.

Selbstler, (*-s*, mv. *Selbstler*), **Selbstling,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. baatzuchtige, egoïst m.

Selbst-liebe, v., z. m. eigenliefde v., Z. *Eigenliebe; 2. übertriebene —*, overdreven eigenliefde, baatzucht v.; *-liebig* bijv. nw., Z. *eigenliebig; -lob* o. eigenlof, eigen roem m.; *-los* bijv. nw. zonder eigenliefde; *-misstrauen* o. wantrouwen o. van zich zelven; *-mord* m. zelfmoord m.; *-mörder, —in*, zelfmoordenaar m., zelfmoordenares v.; *-mörderisch* bijv. nw. zelfmoordend; *-meister* m. handwerksman m. die zich zelven tot meester of baas verheft; *-peiniger, -plager, —in*, hij zij die zich zelve(n) kwelt; *-peinigung, -plage* v. zelfkastijding v.; *-prüfer, —in*, hij zij die zich zelve(n) onderzoekt; *-prüfung* v. zelfbeproeving v., gewetensonderzoek o.; *-qual* v., Z. *-plage; -quäler* m., Z. *-plager; -quälerei* v., Z. *-plage; -rache* v. zelfwraak, persoonlijke wraak, eigen wraak v.; *-rächer* m. hij die zich zelven wreekt, die zelf wraak neemt; it. *-rächerin* v. zij die zich zelve wreekt; *-recht* o. eigen recht, aangematigd recht o.; *-redend* bijv. nw. van zelf sprekend, klaarblijkelijk, zeer duidelijk; *-retter* m. hij die zich zelven redt; *-richter* m. rechter m. over zich zelve(n); it. rechter m. in zijne eigen zaak; *-rüge* v. zelfverwijt o.; *-rüger* m. hij die zich zelven verwijt; *-ruhm* m. eigen roem, ijdele roem m.; *-rühmer, —in*, hij zij die zich zelve(n) roemt; *-schänder —in*, Z. *Onanist; -schändung* v., Z. *-befleckung; -sacher* m. hij die zelf zijne zaak voor de rechtbank behandelt; *-schätzung* v. achting v. voor zich zelve(n); *-schau* v., Z. *-beschauung; -schmeichler, —in*, hij, zij die zich zelve(n) vleit; *-schuld* v. eigen schuld v.; *-schuldner, —in*, schuldenaar m., schuldenares v. voor eigen rekening; *-schuss* m. schot o. tegen zich zelve(n); (Jachtw.) schot o. dat van zelf afgaat; *-schwächer* m., *-schwächung* v., Z. *-schänder &; -sieg* m. overwinning v. op zich zelve(n); *-spinnend* bijv. nw. zelfspinnend; *—e Spindel, —spinner* m. zelfspinner m.; *-sitzer* m. scheidsrechter m.; *-spott* m. spot m. met zich zelve(n); *-stand* m. onafhankelijkheid v.

Selbstständig, (*-er, -st*) bijv. nw. zelfstandig, op zich zelve(n) staand, onafhankelijk, zelfgebiedend; (fig.) standvastig, zelfstandig, ferm, flink; (Spraakk.) *—e Wörter*, zelfstandige naamwoorden; *-e Zahlen*, hoofdgetallen; *das -e in der Rede*, het onderwerp; (Werkt.) *-e Maschine, Bewegung*, zelfstandig, van zelve werkend; *-keit* v. zelfstandigheid, onafhankelijkheid, vastheid v. van karakter; it. Z. *Unabhängigkeit.*

Selbst-streben, o., z. m. pogingen v. mv. die men doet om zijn doel te bereiken; *-streit* m., Z. *-kampf; -sucht, -süchtelei* v. zelfzucht, baatzucht v.; *-süchtig* bijv. nw. zelfzuchtig, baatzuchtig, egoïstisch; *-süchtigkeit* v. zelfzucht, baatzuchtigheid v.; *-süchtler* m. zelfzuchtige, baatzuchtige, egoïst m.; *-tadel* m. berisping v. van zich zelven; *-taufe* v. doop m., doopen o. van zich zelve(n); *-täuschung* v. zelfmisleiding v., zelfbedrog o., waan m.; *-thätig* bijv. nw. zelfwerkzaam; *-thätigkeit* v. zelfwerkzaamheid v.; *- tödter, -tödtung* v., Z. *-mörder, -mord; -überwindung* v., Z. *-verläugnung; -unterredung* v. alleenspraak v.; *-unterricht* m. eigen onderricht, eigen onderwijs, zelf-

onderricht o.; **-verächter** m. hij die zich zelven veracht; **-verachtung** v. zelfverachting v.; **-verblendung** v. zelfverblinding v.; **-verbrennung** v. zelfverbranding v.; **-verdienst** m. verdienste v., winst v. die men zelf behaalt; **-verdient** bijv. nw. zelfverdiend; **-verführung** v. zelfverleiding v.; **-vergessen** bijv. nw. zich zelven vergetend, zich zelven verloochenend, verwaarloozend; **-vergessenheit** v. vergetelheid v. van zich zelven; **-vergötterer** m. zelfvergoder m.; **-vergötterung** v. zelfvergoding v.; **-verläugner, —in**, zelfverloochenaar m., zelfverloochenaarster v., hij, zij die zich zelve(n) verloochent; **-verläugnung** v. zelfverloochening, zelfopoffering v.; **-vernichtung, -zernichtung** v. zelfverwoesting v.; **-versöhnung** v. verzoening v. met zich zelven; **-verstümmelung** v. zelfverminking v.; **-vertheidigung** v. zelfverdediging v.; **-vertrauen** o. zelfvertrouwen o., moed m., gevoel o. van eigen kracht; **-vorwurf** m. zelfverwijt o., wroeging v.; **-waltung** v. bestuur, beheer o., leiding v. van eigen zaken; **-werth** m. innerlijke waarde, eigenwaarde v.; **-wille** v. eigenwil m.; 2. Z. *Eigenwille*; **-willig** bijv. nw., Z. *freiwillig*; 2. Z. *eigenwillig*; **-wirken** o., Z. **-wirksamkeit**; **-wirkend** bijv. nw. zelfwerkend, zelfbewegend; **-wirksamkeit** v. zelfwerkzaamheid v.; **-wirkung** v. zelfwerking v.; **-wort** o. (Spraakk.) zelfstandig naamwoord o., **-zerstörung** v. zelfverwoesting v.; **-zeugniss** o. getuigenis o. dat men van zich zelven geeft; **-ziel** o. doel o. dat men zich zelven voorstelt; **-zufrieden** bijv. nw. zelftevreden, met zich zelven tevreden; 2. (i. k. bet.), Z. **-genügsam; -zufriedenheit** v. tevredenheid v. met zich zelven; 2. (i. k. bet.) Z. **-genügsamkeit; -zünder** m. lichaam o. dat van zelf ontbrandt, vuurdrager m.; **-zwang** m. dwang m. dien men zich zelven oplegt; **-zweck** m., Z. **-ziel**.

Selb-walt, v., z. m. eigen macht v., eigen gezag o., willekeur, alleenheerschappij v.; **-waller** m. hij die alles op eigen gezag doet, alleenheerscher m.; **-wärtig** bijv. nw. in eigen persoon aanwezig, persoonlijk tegenwoordig.

Selchen, (*selchte, geselcht*) bedr. ww. zouten, rooken, pekelen.

Selenblei, (**-(e)s**) o., z. m. seleniumverbinding v. met lood.

Selene, v., z. m. (Fabell.) de Maan, Luna, Diana v.

Selenicht, bijv. nw. (Scheik.) seleniumachtig; **-e Säure**, seleniumzuren; **-saure Salze**, kunstmatig gips o., zwavelzure kalk v., seleniet m.

Selenit, (**-(e)s**, mv. **-e**) m. maansteen, spiegelsteen m., kunstmatig gips o., zwavelzure kalk v.; 2. (**-en**, mv. **-en**) m. maanbewoner m.

Selenitisch, bijv. nw. gipsachtig, selenitisch.

Selenitspath, (**-(e)s**) m., z. m. gipsachtig spaath o.

Selen(ium), (**-s**, mv. *Selenien*) o. (Scheik.) selenium o.

Selen-kupfer, (**-s**) o., z. m. koperselenium o.; **-oxyd** o. seleniumoxyde o.; **-salze** o. mv. seleniumzouten o. mv.; **-sauer** bijv. nw., **-saures Salz**, seleniumzuur zout; **-säure** v. seleniumzuur o.

Selig, bijv. en b. zalig, gelukzalig, welgelukzalig, eeuwig gelukkig; **-werden** zalig worden; **-sterben**, zalig, als een goed vroom christen; **ein -es Ende nehmen**, een zalig uiteinde of sterfbed hebben; **-machen**, zaligmaken, verlossen; **die -en**, de gelukzaligen; *Gott habe ihn -!*, God geve hem de eeuwige zaligheid; **sein -er Vater**, (gemeenz.) **sein Vater -er** of **-**, zijn overleden vader, wijlen zijn vader, zijn vader zaliger; **meine -e Schwester**, wijlen mijne zuster, mijne overleden zuster, mijne zuster zaliger; **-en Andenkens**, zaliger gedachtenis; (Kath.) **-sprechen**, zalig spreken, heilig verklaren; (Scherts.) smoordronken; **-keit** v. zaligheid v., eeuwig heil, eeuwig geluk o.; (fig.) groot geluk, hemelsch genot o.

Seligen, (*seligte, geseligt*) bedr. ww., Z. *beseligen*.

Selig-machend, bijv. nw. zaligmakend; **—e Gnade;** zaligmakende genade; **-macher** m. Zaligmaker, Heiland, Jezus Christus m.; **-machung** v. zaligmaking, verlossing v., verlossingswerk o.; **-sprecher** m. hij, die iem. zalig spreekt, heiligverklaarder m.; **-sprechung** v. zaligspreking, heiligmaking, heiligverklaring v.

Sellen, (*sellte, gesellt*) bedr. ww. (Prov.) tellen; 2. ruilen, verruilen, inruilen, verkoopen.

Selleri, (**-s**) m., z. m. selderij v.

Selleri-blatt, (**-blatt(e)s**, mv. mv. **-blätter**) o. selderijblad o.; **-knolle** v. knolselderij v.; **-salat** m. selderijsalade v.; **-suppe** v. selderijsoep v.; **-wurzel** v. selderijwortel m.; it. Z. **-knolle**.

Sell-mann, (**-mann(e)s**, mv. **-männer**) m. (Jachtw.) leihond m.; **-schenk** m. kastelein m. in eene herberg van een gild; **-tuch** o. boezelaar m. met beugeltasch van uitdraagsters.

Selten, (**-er, -st**) bijv. en b. zeldzaam, schaarsch, weinig voorkomend, buitengewoon, zelden; **-es Buch**, zeldzaam; (fig.) **-es Glück**, buitengewoon; **-e Talente**, buitengewone talenten; **-er Fall**, zeldzaam, bijzonder, zonderling geval.

Seltenheit, (**-en**) v. zeldzaamheid, zonderlingheid, schaarschte v.; 2. zeldzaam voorkomend voorwerp o., rariteit, merkwaardigheid v.; **Sammlung von -en**, verzameling v. van zeldzaamheden.

Selterbrunnen, (**-nens**, mv. **-nen**) m. bron v. van selterswater.

Selterser Wasser, (**-s**) o., z. m. selterswater o.

Seltsam, (**-er, -st**) bijv. en b., Z. *selten*; 2. zeldzaam, vreemd, zonderling, wonderlijk, grillig, eigenaardig; **-er Zufall**, zonderling toeval; **-e Meinungen**, zonderling, vreemd, wonderlijk; **-gekleidet**, zonderling; **das ist doch -**, dat is toch zonderling, vreemd, raar; **-keit** v., Z. *Seltenheit*; 2. wonderlijkheid, vreemdheid, grilligheid, zonderlingheid v.

Selve, (**-n**) v., Z. *Salbei*.

Semeiographie, v., z. m. leer v. der rust en toonteekens.

Semester, (**-s**, mv. *Semester*) o. halfjaar, semester o., zes maanden v. mv.

Semikolon, (**-s**, mv. **-e**) o. (Spraakk.) komma-punt v.

Semifusa, (**-ta**) v. (Muz.) zestiende noot v.

Seminarist, (**-en** mv. **-en**) m. kweekeling, leerling m. van een seminarie.

Seminar(ium), (**-s**, mv. *Seminarien*) o. kweekschool v., seminarie o.

Seminimia, (**-ta**) (Muz.) kwartnoot v.

Semiologie, Semiotik, v., z. m. (Gen.) leer v. der ziekteteekenen.

Semiologisch, semiotisch, bijv. en b. (Gen.) volgens de leer der ziekteteekenen.

Semmel, (**-s**, mv. *Semmel*) m. wittebrood, tarwebrood, broodje, kadetje o.

Semmel-bäcker, (**-kers**, mv. **-ker**) m. wittebroodbakker, tarwebroodbakker m.; **-beute** v. (Bak.) baktrog m. voor wittebrood; **-brei** m. tarwemeelpap, wittebroodspap v.; **-brod** o. wittebrood, tarwebrood o.; **-klosz** m., **-klöszchen** (verkl.) o. stuk(je) o. deeg voor wittebrood; **-koch** m. wittebroodskoek m.; **-krume** v. kruim o., kruimels v. mv. van wittebrood, wittebroodskruimels m. mv.; **-mehl** o. meel o. voor wittebrood, bloemmeel o.; **-pastete** v. pastei v. van wittebrood; **-rinde** v. korst v. van wittebrood; **-schnitte** v. sneedje o. wittebrood; **-teich** m. wittebroodsdeeg o.; **-werk** o. allerlei wittebrood o.

Sempel, (**-s**, mv. *Sempel*) m. (Wev.) getouw, weefgetouw o.; **-schnur** v. koord o. van het weefgetouw; **-stock** m. stok m. van het weefgetouw.

Semper-freie, (**-n**, mv. **-n**) m. vrijheer, baron, baanderheer m.; **-leute** mv. ingezetenen, stedelingen, m. en v. mv.

Sempitern, bijv. nw. altijddurend.

Semse, (**-n**) v., Z. *Binse*.

Senat, (**-(e)s**, mv. **-e**) m. senaat, raad m.

Senator, (**-s**, mv. **-en**) m. raadslid o., senator m., lid o. van den senaat.

Senatorin, (**-nen**) v. vrouw v. van een senator.

Senatorisch, bijv. nw. als een senator, als een lid van den senaat.

Senatskonsult, (**-(e)s**, mv. **-e**) o. raadsbesluit o., raadsvergadering v.

Send, (**-(e)s**, mv. **-e**) m., **Sende,** (**-n**) v. (veroud.) synode, rechtbank v. der synode.

Sende, (**-n**) v. (Prov.) bies v.; 2. Z. *Sendung*.

Sendbar, bijv. nw. te verzenden, tot verzending geschikt.

Send-bote, (**-n**, mv. **-n**) m. afgezant, zendeling m.; 2. (zend)bode m.; it. Z. *Gesandter*; **-brief** m. rondgaande brief, brief m., missive, circulaire v.; (van de apostelen), (zend)brief, epistel m.; **-brüche** v. door de synode opgelegde boete v.

Sendel, (**-s**) o., z. m. avignon o., eene soort van taf.

Senden, (*sendete,gesendet* en *sandte, gesandt*) bedr.ww. reg. en onr. *jemn. etw.* -, zenden, sturen, toezenden, afzenden; *nach jemn.* -, laten halen; *einen Kurier* -, afzenden, afvaardigen; *der Gesandte* -, de gezant, de afgevaardigde; it. de bode.

Sender, (*-s*, mv. *Sender*) m. zender, afzender, expediteur m.

Send-fall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. bij de synode behoorende zaak v.; *-fällig* bijv. nw. tot de synode behoorend, aan de (bestralling der) synode onderworpen; *-gericht* o. geestelijke rechtbank, synode v.; *-graf* m. buitengewone rechter m.; *-herr* m. hij die volmacht geeft, principaal, committent m.; 2. lid o. van eene synode; *-kosten* mv. kosten m. mv. der zending; *-mann* m. hij die stem heeft in eene synode; *-mässig* bijv. nw. aanspraak hebbend op eene stem in de synode; *-pflichtig* bijv. nw. verplicht om eene geestelijke rechtbank of synode als bevoegd te verklaren, onderworpen aan eene synode; *-recht* o. recht o. om eene synode te beleggen; 2. geestelijk recht, recht o. eener synode; *-richter* m. rechter m. in eene synode, lid o. van een geestelijk gerechtshof; *-schreiben* o., Z. *-brief.*

Sendung, (*-en*) v., Z. *senden;* it. (van een persoon aan het hof), zending v.; (Hand.) zending, bezending, toezending, commissie, consignatie v.

Sene(s)chal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. landvoogd, drost, seneschal m.; *-in* v. vrouw v. van een seneschal.

Senes-bälglein, o. mv. seneknopjes o. mv.; *-baum* m. seneboom m.; *-blatt* o. senebla d o.; *-strauch* m., Z. *-baum.*

Senesschötlein, o. senezaadhulsel o.

Senf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) mosterdplant v., mosterdzaad o., mosterd m.; (Kookk.) mosterd of mostaard m.; *schwarzer, weiszer* -, zwarte, witte mosterd; (fig.) *langer* -, groote woorden o. mv., vervelend gebabbel o.; (gemeenz.) *einen langen - an etw. machen,* lang en breed praten over; *seinen - auch dazu geben,* (Volksk.) ook een duit in het zakje werpen, het zijne er toe doen.

Senf-brühe, (*-n*) v. mosterdsaus v.; *-büchse* v., *-glas* o. mosterdpotje o., mosterdglas o.; *-gefäss* o. mosterdvaatje o.; *-händler* m. mosterdverkooper m.; *-kanne* v. mosterdpot m.; *-korn* o. mosterdzaadje o.; *-löffel* m. mosterdlepel m.; *-löffelchen* (verkl.) o. mosterdlepeltje o.; *-mehl* o. fijne mosterd, gemalen mosterd m., mosterdmeel o.; *-mühle* v. mosterdmolen m.; *-öl* o. mosterdolie v.; *-pflaster* o. mosterdpleister v., mosterdomslag o.; *-näpfchen* o. Z. *-büchse; -samen* m. mosterdzaad o.; *-schälchen* o., Z. *-gefäss; -schote* v. mosterdzaadhulsel o.; *-schüsselchen* o., Z. *-gefäss; -teig* m. (Gen.) mosterdpap v.; *-topf* m. mosterdpot m.; *-weiszling* m. mosterdvlinder m.

Senge-feuer, (*-feuers*, mv. *-feuer*) o. vuur o. dat zengt, zengvuur o.

Sengen, (*sengte, gesengt*) o. ww., m. *s.* (van eene stof bij het vuur), zengen, schroeien; 2. bedr. ww. *ein Schwein* -, zengen, door de vlam halen; *ein Schiff* -, in brand steken; (Krijgsw.) - *und brennen,* alles in brand steken; it. afbranden, door de zon doen uitdrogen.

Sengerig, bijv. en b., Z. *brandicht.*

Senge-strahl, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. heete straal, brandende lichtstraal m.; *-stroh* o. stroo o. om vuur aan te maken.

Senior, (*-s*, mv. *-en*) m. (in gestichten), deken, oudste m.; (Student.) voorzitter m. van een studentensenaat; 2. oudste zoon m.; it. chef m.

Seniorat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. dekenschap o., waardigheid v. van deken; it. van voorzitter van een studentensenaat.

Senkblei, (*-(e)s*) o., z. m. (Zeew.) dieplood, peillood o.; (Bouwk.) schietlood.

Senke, (*-n*) v. (Tuinb.) stekjes zetten; (Heelk.) Z. *Senknadel;* (Vissch.) Z. *Senkgarn;* (Slöt.) Z. *Senkkolben;* (Giet.) uitgeholde vorm m.; 2. lage grond m., laagte v.; 3. alles wat men laat zinken.

Senkel, (*-s*, mv. *Senkel*) m., Z. *Senkblei;* 2. nestel, veter m.; (Bergw.) haak m. om de latten aan elk. te verbinden; (Zeew.) haak m., kram v. om het kalfaatwerk te houden.

Senkel-blech, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. blikken beslag o. van den veter, malie v.; *-holz* o. roerstok m. bij het ertswasschen; *-kiel* m., Z. *Ansteckkiel; -macher* m., Z. *Senkler; -nadel* v. (Heelk.) tentijzer o.; *-recht* bijv. nw., Z. *senkrecht; -schnur* v. dieploodlijn v.; *-stift* v., Z. *-blech.*

Senken, (*senkte, gesenkt*) bedr. ww. doen zinken, doen zakken; *in's Wasser* -, onderdompelen, doen zinken; *in's Grab, in eine Grube* -, laten afdalen; *den Blick* -, de oogen neerslaan; *den Ton* -, verlagen, doen zakken; (Art.) *eine Kanone* -, dompen, met de monding benedenwaarts richten; (Krijgsw.) *gesenkte Batterie,* batterij v. met naar beneden gerichte mondingen; (Bergw.) *einen Schacht* -, uitgraven; (Tuinb.) *eine Rebe* -, pooten; *einen Zweig* -, enten; 2. o. ww., it. wed. ww. *sich* -, zakken, dalen, zinken, naar beneden gaan; (van gebouwen), zakken.

Senkende, (*-s*, mv. *Senkende*) o., Z. *Senker* (Tuinb.).

Senker, m. hij die laat zinken, zakken, Z. *senken;* 2. (Dichtk.) trocheüs m.; 3. (Tuinb.) loot v., scheut m., stekje o., aflegger m.; (Vissch.) kruisnet o., totebel v.

Senk-faustel, (*-faustels*, mv. *-faustel*) m. (Bergw.) zware moker m. met langen steel; *-garn* o., *-hamen* m. (Vissch.) werpnet o.; 2. kruisnet o., totebel v.; *-grube* v. (Bouwk.) Z. *-loch;* (Wijng.) zinkput, kuil m. om den wijngaard in te leggen; *-haken* m. (Wev.) haak m.; *-hamen* m., Z. *-garn; -hammer* m. hoefsmidshamer m. met gegroefd vlak; *-holz* o. op den grond gezonken hout o.; *-knecht* m. (Wijng.) wijngaardeniers-pen v. om de sloot in den grond vast te houden; *-kolben* m. zinkboor v., doorslag m.; *-korb* m. rooster m., draadmand v.; 2. (Bergw.) draadmand, zeef v. aan de pijp eener pomp.

Senkler, (*-s*, mv. *Senkler*) m., Z. *Nestelmacher.*

Senk-linie, (*-n*) v. loodlijn, loodrechte lijn v.; *-loch* o. (Mijnw.) zinkput, zakput m.; (Wijng.) Z. *-grube; -pfahl* m. (Wijng.) paal m. om de afleggers aan op te binden; *-rebe* v. aflegger m., afzetsel o.

Senkrecht, bijv. en b. loodrecht, verticaal; *eine -e Linie ziehen,* eene loodlijn trekken; (Meetk.) loodrecht, perpendiculair; - *fallen,* (van de zon), loodrechte stralen schieten; *-stehende Mauer,* te lood staande muur; *-e Wurzel,* loodrechte wortel, hartwortel m.; (Pl.) loodrecht in den grond dringend; *-e Lage,* loodrechte stand m.; *-kettig* bijv. nw., Z. *hochkettig.*

Senk-reis, (*-es*, mv. *-er*) o. scheut m., loot v., enttakje o., aflegger m., afzetsel o.; *-reuse* v. fuik v. die onder water gelegd wordt; *-rippe* v. (Waterb.) kribwerk o. van een keerdam; *-schlacht* v. dijk m. met gezonken takkenbossen, dijk m. met zinkstukken; *-schnur* v. peillood, dieplood o.; *-spaten* m. (Giet.) schop, spade v.; *-stock* m. plant v. waarvan men afleggers maakt; (Bliksl.) gegroefd aambeeld o.; *-strich* m. (Gez.) cathetus m.; *-stück* o. zinkstuk o.

Senkung, (*-en*) v., Z. *senken;* it. verzakking v.

Senk-wage, (*-n*) v. vochtweger m.; *-wasche* v. met steenen gezonken takkenbos m., zinkstuk o.; *-werk* o. zinkstuk o.; *-zeit* v. gunstige tijd m. om afleggers te maken.

Senne, (*-n*, mv. *-n*) of **Senn,** (*-en*, mv. *-en*) m. alpenherder m., Z. *Senner.*

Senne, (*-n*) v. kudde v. rundvee o.; 2. kaashut, v. tweiderswoning v. op de Alpen; 3. Z. *Sehne;* 4. (Pl.) Z. *Senesbaum.*

Sennen-alpe, (*-n*) v. alp, berg m. waarop rundvee graast; *-butter* m. boter v. van koeien van de Zwitsersche Alpen; *-hütte* of *Sennhütte* v., Z. *Senne* (2); *-käse* m. kaas v. van de Zwitsersche Alpen.

Senner, (*-s*, mv. *Senner*) m. alpenherder m.

Sennerei, (*-en*) v. melkerij, kaasmakerij v.; 2. hut v. op de Alpen, woning v. van een alpenherder; 3. kudde v. rundvee op de Alpen.

Sensal, (*-s*, mv. *-e*) m. makelaar m.

Sensation, (*-en*) v. opzien o., sensatie v., Z. *Aufsehen.*

Sense, (*-n*) v. zeis v.

Sensen-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. staf m. der zeis; *-eisen* o. haarspit o.; *-gerüst* o. kruk v. der zeis; *-hammer* m. haarhamer m.; *-klang* m. klinken o. van het scherpen der zeis; *-klinge* v. kling v. van de zeis; *-mann* m. maaier m.; it. zeisdrager, met eene zeis gewapend man; (fig.) de dood, de man

m. met de zeis; *-schmied* m. zeisensmid m.; *-träger* m., Z. *-mann*.

Sensificiren, (*sensificirte, sensificirt*) bedr. ww. verzinnelijken, aanschouwelijk maken.

Sensitive, (*-n*) v. kruidje-roer-mij-niet o.

Sensualismus, (onb.) m. leer v. der zinnelijkheid, neiging v. tot zinnelijkheid.

Sente, (*-n*) v. (Zeew.) scheergang m.

Sentenz, (*-en*) v. vonnis o., uitspraak v.; 2. spreuk, zinspreuk v.

Sentina, (*-ta*) v. durk m., hoosgat o.; 2. (gemeenz.) verzamelplaats v. van slecht volk.

Separat, bijv. en b. gescheiden, afgezonderd, in het bijzonder.

Separat-conto, (*-s*, mv. *-s*) o. (Hand.) bijzondere, particuliere rekening, afzonderlijke rekening v.; *-friede* m. afzonderlijke vrede m.

Separatist, (*-en*, mv. *-en*) m. (kerk. Gesch.) afgescheidene, scheurmaker, separatist, dissenter m.

Separatismus, (onb.) m. afscheidingsgeest m. in geloofszaken, separatisme o.

Separat-train, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Spoorw.) afzonderlijke trein m.; *-vertrag* m. afzonderlijk verdrag o.

Separiren (sich), (*separirte, separirt*) bedr. ww. (Hand.) eene vennootschap & doen eindigen, uiteengaan.

Sepia, (*Sepien*) v. (Nat. hist.) inktvisch m., zeekat v.; 2. sepia o. (bruine kleur).

September, (*-s*, mv. *September*) m. September m., herfstmaand v.

Septembrisiren, (*septembrisirte, septembrisirt*) o. ww. septembergruwelen plegen, als in 1792 te Parijs.

Septenarium, (*-s*) o., z. m. (Kath.) zeven sacramenten o. mv.

Septene, (*-n*) zevendaagsche kloosterstraf v.

Septennium, (*-s*, mv. *Septennien*) o. tijdvak o. van zeven jaren.

Sept-et-le-va, (*-s*, mv. *-ta*) o. zevenvoudige winst v. in het pharospel.

Septidi, (*-s*, mv. *-s*) m. (Gesch. van F.) zevende dag m. eener decade.

Septiduum, (*-s*, mv. *Septiduen*) o. uitstel o. van zeven dagen.

Septima, (*-ta*) v. (Schoolt.) zevende klasse v. der school; 2. - of *Septime*, (Muz.) septime v., zevende toon m. van den grondtoon; *kleine, grosze, verminderte* -, kleine, groote, verkleinde septime.

Septimana, (*-ta*) v. week v.

Septimaner, (*-s*, mv. *Septimaner*) m. leerling m. der zevende klasse.

Septime, (*-n*) v., Z. *Septima*.

Septimenaccord, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Muz.) septimeakkoord o.

Septisch, bijv. nw. (Gen.) Z. *faulicht*.

Septuagesimä, (onb.) m. (Kath.) negende Zondag m. voor Paschen, septuagesima m.

Septuaginta, v. (onb.) bijbel m. der 70 overzetters.

Sequenz, (*-en*) v. (Sp.) volgrij v. van ten minste drie kaarten, roem m.

Sequester, (*-s*, mv. *Sequester*) m. gerechtelijke inbeslagnemer m.

Sequestration, (*-en*) v. gerechtelijke inbeslagneming v.

Sequestrator, (*-s*, mv. *-en*) m. inbeslagnemer, beslaglegger m.; it. bewaarder m. van in beslag genomen goed.

Sequestriren, (*sequestrirte, sequestrirt*) bedr. ww. gerechtelijk inbeslagnemen.

Serail, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. en o. paleis o. van den Turkschen keizer; it. Z. *Harem*.

Seraph, (*-(e)s*, mv. *-e* of *-im*) m. seraf, serafijn, engel m.

Seraphinenorden, (*-s*) m., z. m. orde v. der serafijnen.

Seraphinisch, bijv. nw. serafijnsch, van de serafijnen.

Seraskier, (*-s*, mv. *-e*) m. Turksch legerhoofd o., Turksch opperbevelhebber m.

Serben, (*serbte, geserbt*) o. ww. (Prov.) derven, gebrek lijden, ontberen; it. uitteren, sterven.

Serbet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Sorbet*.

Serche, (*-n*) v., Z. *Serge*.

Serenade, (*-n*) v. avondmuziek, nachtmuziek, serenade v.

Serenissimus, (onb.) m., **Serenissima,** (*-ta*) v. doorluchtige m. en v.

Serge, (*-n*) v. (Hand.) serge of sarge, saai, licht gekeperde wollen stof v.

Sergeant, (*-en*, mv. *-en*) m. (Krijgsw.) onderofficier, sergeant m.

Serie, (*-n*) v. (Hand.) reeks, rij, volgrij, serie v.

Seriös, bijv. en b., Z. *ernsthaft*.

Sermon, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sermoen m., preek v., Z. *Predigt*.

Serone, (*-n*) v. (Hand.) ceroen m.

Serös, bijv. nw. (Gen.) naar bloedwater of bloedwei gelijkend, waterachtig, weiachtig.

Serosität, (*-en*) v. waterachtigheid v., waterachtig, eenigszins slijmig vocht o.

Serpe, (*-n*) v. bergpijnboom m.

Serpent, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Muz.) serpent o., slanghoren m., slangbazuin v.; *-bläser* m, slanghorenblazer m.

Serpentin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slangensteen m.; (Art.) veldslang v., 24-ponder m.

Serpentin-fels, (*-ens*, mv. *-en*) m. serpentijnsteenrots v.; *-hornfels* m. serpentijnhoornrots v.; *-marmor* m., Z. *Serpentin; -porphyr*, m. serpentijnporfier o.; *-spath* m. doorschijnend spaath o.; *-stein* m., Z. *Serpentin*; it. *-fels; -wacke* v. serpentijnwakke v.

Serpentuse, (*-n*) v. (Vuurw.) voetzoeker, zwermer m.

Serreiche, (*-n*) v. wollige eik m.

Sertularie, (*-n*) v. (Nat. hist.) blaaskoraal o.

Serval, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) tijgerkat v., serval m.

Servatitium, (*-s*, mv. *Servatitien*) o. bergloon o. voor gestrande goederen.

Servelatwurst, (*-würste*) v. cervelaatworst v.

Service, (*-s*, mv. *Service*) o. servies o., vaatwerk o.; 2. verpleging v. van een ingekwartierde; *-geld* o. (Krijgsw.) verblijfkosten m. mv. voor een soldaat, geld o. voor een ingekwartierden soldaat; *-zettel* m. (Krijgsw.) biljet o. van inkwartiering.

Servient, (*-en*, mv. *-en*) m. (bij de Maltheezerridders), wapenknecht, dienstdoende ridder m.

Serviette, (*-n*) v. servet o., tafeldoek, monddoek, vingerdoek m.; it. scheerdoek m.; *-nklosz* m. (Kookk.) koek m. in den zak, hangebast m.

Servil, (*-er, -st*) bijv. en b. slaafsch, zeer onderworpen, kruipend, vleiend, laag.

Servilismus, (onb.) m. slaafschheid, slaafsche gezindheid v.

Servilität, v., z. m. slaafschheid, kruiperigheid, laagheid v.

Serving, (*-en*) v. (Zeew.) serving v., woeltouw o.

Serviren, (*servirte, servirt*) o. ww., m. *h.* dienstdoen, dienen, in dienst zijn; 2. tafeldienen, opdienen, opbrengen.

Servitium, (*-s*, mv. *Servitia*) o. leendienst, heerendienst m.

Servitut, (*-en*) v. dienstbaarheid, bezwaarnis v., last m., servituut o.

Sesam, (*-s*, mv. *-e*) of **-kraut,** (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. vlasdotter v., Z. *Oelsame*; *-bein* o., Z. *Linsenbein*; *-öl* o. vlasdotterolie v.

Sessel, (*-s*, mv. *Sesel*) m., **-samen,** (*-samens*, mv. *-samen*) o. seselikruid, komijn m.; 2. - of *-kraut* o. seselikruid o., bergeppe v.

Sessel-kissen, (*-kissens*, mv. *-kissen*) o. stoelkussen o.; *-macher* m. stoelenmaker m.; *-meister* m. meester m. eener loge; *-recht* o. (Gesch. van F.) recht o. op een zetel; *-träger* m. zeteldrager m.

Sesshaft, bijv. en b. gezeteld gevestigd, woonachtig, gedomiciliëerd; *sich - an einem Orte niederlassen*, zich metterwoon vestigen.

Sesquipedalisch, bijv. nw. anderhalven voet lang; (Spraakk.) (van woorden), ellenlang, hoogdravend.

Sessbar, bijv. nw., Z. *sesshaft*.

Sessel, (*-s*, mv. *Sessel*) m. zetel, stoel m.

Sessleh(e)n, (*-leh(e)ns*, mv. *-lehen*) o. voorwaardelijk leen, niet door krijgsdienst verworven leen o.

Sessmann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. hij die een voorwaardelijk leen heeft; 2. scheidsman m.

Session, (*-en*) v. (van eene vergadering), zitting, sessie v.

Sester, (*-s*, mv. *Sester*) m. mud o.; it. puntje o.

Sesterz, (*-es*, mv. *-e*) m., **Sesterzie,** (*-n*) v. (o. Gesch.) oud Romeinsch zilveren muntstukje o. van ongeveer 7 cent, sesterz v.

Sesterz, (*-ien*) v. rekenpenning m. van 1000 sesterzen.

Sestine, (*-n*) v. dichtvorm m. van 6 coupletten v., 6 regels ieder.

Setzart, (*-en*) v. manier v. van toonzetting, compositie v.

Setzbar, bijv. nw. (Drukk.) te zetten, wat gezet kan worden.

Setz-bord, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Zeew.) zetgang m.; *-brett* o. (Drukk.) zetplankje o.; *-bühne* v. (Bergw.) ertswasscherij, waschplaats v.; *-compass* m. (Bergw.) handpasser m., mijnwerkerskompas o.

Setze, (*-n*) v. (Prov.) wijnberg, wijnakker m.

Setzei, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. in gesmolten boter gebakken ei, spiegelei o.; *-eisen* o. (Sm.) beitel m. om gloeiend ijzer kort te hakken.

Setzel, (*-s,* mv. *Setzel*) m. (van een dijk), bedekking v. met zoden, bekleeding v. met zoden.

Setzen, (*setzte, gesetzt*) bedr. ww. zetten, plaatsen, stellen, leggen; *auf den Hintern -,* zetten, doen zitten; *auf den Schoosz -,* zetten, nemen; *auf den Boden -,* op den grond zetten, leggen; (fig.) *jem. auf den Thron -,* plaatsen; *seine Kräfte an etw. -,* gebruiken bij, aanwenden; *alles daran -,* alles in het werk stellen, niets of moeite noch kosten ontzien; *sich etw. in den Kopf -,* iets in den zin krijgen; *Weinqäste -,* wijn tappen; *der Wein setzt Hefen zu Boden,* de wijn laat een grondsop achter; *gesetzter Mann,* gezet; it. bedaard; it. bejaard; 2. Z. *stellen; die Schüssel, das Glas auf etw. -,* zetten, plaatsen, rangschikken; *das Essen auf den Tisch -,* het eten opdienen, op tafel brengen; *etw. an seine alte Stelle, an den vorigen Platz -,* op zijne oude, vorige plaats zetten; *etw. an* of *in die Sonne, an die Luft -,* in de zon zetten, te luchten zetten, aan de zon & blootstellen; *den Fusz auf etw. -,* den voet zetten op, stappen of treden op, Z. *Schwelle;* 3. oprichten, plaatsen, doen verrijzen; *ein Denkmal -,* oprichten; *Grenzsteine -,* plaatsen; *Bäume -,* planten; it. *im Topfe -,* zetten; *Holz in Klafter -,* hout vademen; *ein Schiff auf den Strand -,* op strand zetten, doen stranden; (fig.) *jemn. den Stuhl vor die Thüre -,* iem. wegjagen, de deur wijzen, Z. *Auge, entgegen, hintan, Rede, Wehre, zurücksetzen; eine Henne -,* op eieren zetten, laten broeien; (Bergw.) *Feuer -,* een brandstapel in de mijn aanleggen; *einen Tag zu etw. -,* vaststellen, bepalen, aanwijzen; *Ziel und Masz -,* bepalen, aangeven; *jem. zum Vormund -,* aanstellen als, benoemen tot; *den Fall -,* het geval bepalen; *man kann -,* men kan aannemen; *gesetzt, es sei so,* onderstel, aangenomen dat het zoo is, Z. *voraus; den Hut auf den Kopf -,* zetten; *jemn. Schröpfköpfe, Blutegel &c. -,* zetten, aanleggen; *jem. in Freiheit -,* stellen; *jem. - lassen,* doen gevangen nemen; *ein Klystier -,* een lavement zetten; *an's Land -,* aan land zetten; *in einen Käfig -,* zetten, doen, opsluiten; *jemn. die Pistole auf die Brust -,* het pistool op de borst zetten; *ein Glas an den Mund -,* brengen, zetten; *ein Stück an das andere -,* zetten, verbinden; *Spitzen auf ein Kleid -,* een kleed met kant garneeren; (Bouwk.) *die Steine -,* leggen, plaatsen; (Bergw.) *Erz -,* den oven vullen; *Erze -,* het erts wasschen; (Waterb.) met zoden bedekken. (Drukk.) *Schrift -,* zetten; (Ger.) (van herders) de helft der pacht van het gebruik hebben; *etw. zum Pfande -,* tot pand geven, verpanden; *Geld auf eine Karte -,* zetten; (fig.) *etw. auf's Spiel -,* iets op het spel zetten; in de waagschaal stellen; *in die Lotterie -,* spelen; *etw. in Geld -,* tot geld maken, verkoopen; *Geld auf jems. Kopf -,* geld uitloven, Z. *Probe, Zins; seine Ehre in etw. -,* zijne eer stellen in; *er setzt etw. darein, dass er Geld hat,* hij beroemt zich, pocht, snoeft er op dat hij geld heeft; 4. jongen, werpen; (Vissch.) *Brut -,* kuit schieten; *eine Gegend unter Wasser -,* zetten, onder water doen loopen; *eine Stadt in Flammen -,* in den brand steken; (fig.) *jem., die Einbildungskraft in Feuer -,* in gloed zetten, verhitten; *jem. in den Stand - etw. zu thun,* iem. in staat stellen iets te doen; *wieder in den vorigen Stand -,* weer in den vorigen staat herstellen; (Ger.) rehabiliteeren; *jem. über etw. -,* aanstellen over, belasten met; *jem. in ein Amt -,* iem. aanstellen, een ambt geven, Z. *einsetzen; die Lehen -,* begeven; *jem., etw. in Bewegung -,* brengen, aan den gang maken; *etw. in's Werk -,* in het werk stellen, bewerkstelligen; *in Erstaunen, Furcht &c. -,* verrukt, bevreesd maken; *jem. in grosze Angst -,* in angst brengen, beangst maken; *jem. in Unkosten -,* op kosten jagen; *in Schaden -,* schade veroorzaken; *etw. zu recht -,* iets in orde brengen; *jemn. den Kopf aus einander -,* iem. het hoofd op den hol brengen; *Parteien -,* eensgezind maken, doen overeenstemmen; (Muz.) zetten, componeeren; *ein Lied in Töne, in* of *auf Noten -,* op noten zetten, in muziek brengen, componeeren; *höher, tiefer -,* transponeeren; *Worte in Musik, in Noten -,* op muziek brengen; *aus dem Französischen in's Deutsche -,* vertalen, overzetten, overbrengen; *eine Sache zu jemn. -,* overlaten aan het oordeel van; *die Sache zum Recht -,* beslissing vragen omtrent; *jem. zu Recht -,* in rechten dagvaarden; II. o. ww., m. *h.* zetten, een zet nemen, een zet geven, een sprong nemen; *dieses Pferd setzt gut,* springt goed op; *über einen Graben -,* springen, met een sprong overgaan; *über den Fluss -,* de rivier overtrekken; *an's Land -,* aan land gaan, landen; *an die Feinde -,* de vijanden aanvallen; *in die Feinde -,* een inval doen op den vijand; *durch die Feinde -,* heendringen; *in jem. -,* aandringen bij; (Bergw.) (van een gang), zich uitstrekken, in de rots uitloopen; III. o. ww. onp. *es wird Händel -,* er zal twist uit ontstaan; *es wird Schläge -,* er zullen klappen vallen; *es hat Schläge gesetzt,* er zijn klappen gevallen; *es setzt hier nichts,* er is hier niets te doen; (gemeenz.) *es wird was -,* er zal heel wat voorvallen; it. er zal heel wat te zien zijn; IV. wed. ww. *sich -,* gaan zitten, plaats nemen; *- Sie sich,* ga zitten, neem plaats; *sich irgend wohin -,* ergens gaan zitten, zich ergens nederzetten; *sich zu Tische -,* aan tafel gaan; *sich auf's Pferd, zu Pferde -,* te paard stijgen; *sich in den Wagen -,* instijgen; *sich auf einen Baum -,* (van vogels), neervliegen; *sich an jems. Stelle -,* zich in iems. plaats stellen; *sich an eine Arbeit -,* beginnen aan; *sich in Gedanken über Andere -,* zich verheffen, zich verheven achten boven anderen; *sich an einem Orte -, Z. niederlassen;* (Krijgsw.) post vatten, zich posteeren; Z. *Ruhe; sich wieder -,* (van troepen), zich hereenigen; 2. *sich -,* (van gebouwen), zich zetten, niet meer werken, niet meer zakken; (van den grond), vast worden; (van een gezwel), afnemen, kleiner worden; 3. (van vloeistoffen), ophelderen, bezinken; (fig.) (van water), zakken; *sich auf den Grund -,* (van schepen), vastraken; *sich auf flüchtigen Fusz -,* de vlucht nemen, voortholleu, wegvluchten; *sich in Gefahr -,* zich in gevaar begeven, zich blootstellen; *sich aus einander -,* zich uitzetten; *sich mit jemn. -,* overeenkomen met, de zaak eens worden; it. *mit Gläubigern -,* eene schikking aangaan; *sich wider jem.* of *etw. -,* zich verzetten; V. o. zelfst. zetten, plaatsen, stellen o., plaatsing v.; (Drukk.) zetten o.; (Muz.) componeeren o., compositie v.; 2. zetten, vast worden o.; 3. sprong, zet, overtocht m.

Setzer, (*-s,* mv. *Setzer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die inzet, inzetter m., inzetster v.; (Bergw.) inlader, stamper m.; (Drukk.) letterzetter m.; (Muz.) componist m.; 2. (Art.) laadstok m.; (Vuurw.) Z. *Setzstöszel.*

Setzerde, v., z. m. bekleeding v. van den dijk met graszoden.

Setzer-fehler, (*-fehlers,* mv. *-fehler*) m. (Drukk.) zetfout v., drukfout v.; *-lohn* m. zetloon, loon o. van den letterzetter; it. loon o. voor den componist.

Setz-fass, (*-fasses,* mv. *-fässer*) o. vitrioolvat o.; *-fäustel* m. (Bergw.) ijzeren hamer m. tot het kortslaan van ertsen; *-garten* m. boomkweekerij v., plantentuin m.; *-graupen* v. mv. ertskorrels v. mv.; *-haken* m. (Zuiv.) haak m. om het koper uit den oven te halen, (Bouwk.) bok m.; (Drukk.) Z. *-schiff; -hamen* m. kruisnet o., totebel v.; *-hammer* m. (Sm.) hamer m. om gloeiend ijzer te smeden; *-hase* v. wijfje o. van een haas; *-holz* o. stekjes o. mv.; 2. planthout, poothout o.; *-karpfen* m. kleine, jonge karper m.; *-kasten* m., Z. *-fass;* (Drukk.) letterzetterskast, zetkast v.; *-kohle* v. groote koutskool v.; *-kolben* m. (Art.) stamper, laadstok m.; *-kübel* m. mengvat o.; *-kunst* v. kunst v. om te zetten, letterzetterskunst v.; (Muz.) compositie v.; *-lauge* v. (Salp.) bezonken loog v.

Setzling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Bloem.) spruitje of bolletje o. dat aan een bloembol groeit; (Tuinb.) zetplant v.; (Wijng.) aflegger m., stekje o.; (Vissch.) pootvisch m.

Setz-linie, (*-n*) v. (Drukk.) zetlijn,

linie v.; *-mann* m. scheidsman m.; *-meissel* m. (Slot.) hamervormige slotenmakersbeitel, drijfhamer m.; *-ort* m. (Bergw.) plaats v. waar men de mijn laat springen; *-pfanne* v. (Zoutz.) kleine zoutziederspan v. tot het afscheiden van het zand; *-pflanze* v. stekje o., plant v. die overgeplant kan worden; it. Z. *Setzling*; *-phiole* v. (Scheik.) fiool, flesch v. met platten hals; *-rebe* v. (Wijng.) aflegger m.; *-reis* o. enttakje o.; *-schäfer* m. herder m. die als loon een aandeel van de opbrengst geniet; *-schiff* o. (Drukk.) zetplank v., galei v.; *-schiffer* m. zetschipper m., die geen eigenaar is van het schip; *-schlich* m. gezuiverd erts o.; *-sohle* v. (Bouwk.) onderdorpel m.; *-stange* v. ijzeren hefboom m.; *-statt*, *-stätte* v. (Wijng.) Z. *Setze*; *-stein* m. (Drukk.) zetsteen m.; *-stempel* m. (Bergw.) hamer m.; *-stöszel* m. (Vuurw.) laadstokje o.; *-stück* o. (Bak.) Z. *Hefenstück*; *-teich* m. pootvijver m.; *-trog* m., Z. *Hubel*; *-wage* v. waterpas o.; *-wasche* v. ertswasscherij v., ertswasschen o.; *-weide* v. pootwilg m., Z. *Setzling*; *-werk* o., Z. *-graupen*; *-zapfen* m., *-zäpfchen* (verkl.) o. (Gen.) zetpil v., zetpilletje o.; *-zeit* v. geschikte tijd m. voor het planten en enten; (Jachtw.) werptijd m.; *-zweig* m. aflegger m., afzetsel, stekje o.

Seuche, (*-n*) v. ziekte v.; *ansteckende -*, aanstekende, besmettelijke ziekte, pest v.; *allgemein herrschende -*, heerschende ziekte, epidemie v.; (fig.) (van de ondeugd), besmetting v.; *moralische -*, zedelijke besmetting v.

Seuchen, (*seuchte, geseucht*) o. ww., m. *h.* ziekelijk zijn, sukkelen.

Seuchen-jahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. jaar o. waarin eene besmettelijke ziekte heerscht; *-stoff* m. aanstekende ziektestof, smetstof v., miasma o.

Seuchgrube, (*-n*) v. plaats v. waar eene aanstekende ziekte heerscht.

Seufzen, (*seufzte, geseufzt*) o. ww., m. *h.* zuchten, stenen, klagen, zuchten slaken; *in einem -den Tone*, op een klagenden toon, al zuchtende; 2. bedr. ww. onder zuchten zeggen, verhalen, klagend mededeelen; *nach etw. -*, naar iets streven, verlangen; *über etw. -*, iets beklagen, betreuren.

Seufzer, (*-s*, mv. *Seufzer*) m. zucht m.; *starker -*, snik m.; *einen tiefen - holen*, een diepen zucht slaken; *den letzten - ausstoszen*, den laatsten snik geven; *-ton* m. klagende, kermende toon m.

Sevenbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Säbenbaum*, *Sadebaum*; *-stein* m. (Nat. hist.) zevenboomsteen m.

Sexagesima of **Sexagesimä,** (onb.) o. tweede Zondag m. vóór Paschen, sexagesima v.

Sexagesmial, bijv. nw. sexagesimaal; *-bruch* m. sexagesimale breuk, breuk v. die 60 of eene macht van 60 tot noemer heeft; *-rechnung* v. sexagesimaalrekening v.

Sexta, v., z. m. (Schoolt.) zesde klasse v.; (Muz.) Z. *Sexte*.

Sextaner, (*-s*, mv. *Sextaner*) m. leerling m. der zesde klasse.

Sextant, (*-en*, mv. *-en*) m. sextant, cirkelboog m. van 60 graden.

Sexte, (*-n*) v. (Muz.) sexte v., zesde toon m. van den grondtoon.

Sextett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Muz.) zestemmig lied of muziekstuk, sextet o.

Sextidi, (*-s*, mv. *-s*) m. zesde dag m. eener decade, sextidi m.

Sexual, sexuell, bijv. nw. tot het geslacht behoorend, het geslacht of de sekte aanduidend.

Seyn, o. ww. onr., Z. *sein*.

S-förmig, bijv. nw. S-vormig, in ded vorm eener S.

Sforzando, sforzato, bijw. met onbepaalde omtrekken geschetst.

Sgraffito, bijw. grijs op grijs (van kalkteekeningen).

Shawl, (*-(e)s*, mv. *-e* of *-s*) m. omslagdoek m., sjaal v.

Sherif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Gesch. van E.) landrechter, opperambtenaar m. van een graafschap.

Shrapnel, (*-s*, mv. *-s*) m. soort van granaten.

Sialismus, (onb.) m., **Sialorrhöe,** (*-n*) v. (Gen.) speekselvloed m.

Sibbeere, (*-n*) v. boschbezie v.

Sibylle, Sibille, (*-n*) v. (R. g.) sibylle, waarzegster v.; it. heks v.

Sibyllinisch, bijv. en b. de sibyllen betreffend, waarzeggend, voorspellend; *-e Bücher*, sibyllische boeken.

Sic, bijw. zoo, op deze wijs, aldus.

Sich, voornw. zich, elkander; it. u; *- loben, schmeicheln*, zich prijzen, vleien; *nur - lieben*, alleen zich zelve(n) beminnen; *von - reden*, van zich zelve(n) spreken; *- selbst täuschen*, zich bedriegen, zich vergissen, dwalen; *er, sie kennt - nicht mehr*, hij, zij kent zich zelve(n) niet meer; *er, sie denkt nur an -*, hij, zij denkt slechts aan zich zelve(n); *Freund! nehme er - in Acht*, neem u in acht, wees op uwe hoede; *Sie haben - Schaden gethan, Sie haben nur an - gedacht*, gij hebt u zelven benadeeld, gij hebt slechts aan u zelven gedacht; it. (in den 3en pers.) *sie haben - Schaden gethan, sie &*, zij hebben zich zelven benadeeld, zij hebben alleen aan zich zelven gedacht; *jeder arbeitet für -*, ieder arbeidt voor zich zelven; *etw. über - nehmen*, iets overnemen, op zich nemen; *etw. bei - haben*, bij zich hebben; *ein an - unschädliches Mittel*, een op zich zelf onschadelijk middel; *was hat das auf -?*, wat beteekent dat?; *die Tugend an - selber*, de deugd op zich zelve; *nicht bei - sein*, niet bij zijne kennis zijn, droomen; *in - halten*, (van een boek), inhouden, bevatten; (van een verdrag), bevatten, *in - ziehen*, (van hout), inkrimpen; *Sie haben - geirrt*, gij hebt u vergist, gij dwaalt.

Sichel, (*-n*) v. sikkel, kleine zeis v.; (van de maan), wassende maan v.; (Ontlk.) sikkelvormig verlengsel o. der hersenen; (Pl.) Z. *-blume*,

Sichel-artig, bijv. nw., Z. *-förmig*; *-bein* o. krombeen o.; *-beinig* bijv. nw. krombeenig, kromme beenen hebbende; *-blätterig* bijv. nw. met zeisvormige bladeren; *-blume* v. korenbloem v., Z. *Kornblume*; *-blutleiter* m. (Ontlk.) sikkelvormige bloedleider m.; *-ente* v. eend v. met zeisvormige slagveeren; *-fisch* m. getande haring m.; *-fliege* v., Z. *Kameelfliege*; *-flosse* v. zeisvormige vin v.; 2. — of *-flosser* m. klipvisch m. met zeisvormige vinnen; 2. volksnaam van verschillende visschen, als den brasem, zalm &; *-förmig* bijv. nw. sikkelvormig, zeisvormig, krom, gebogen; *-fortsatz* m. zeisvormig uitsteeksel o. der hersenen; *-frohne* v. leendienst m. met de sikkel.

Sichelhaft, sichelicht, bijv. nw., Z. *sichelförmig*.

Sicheling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zoo veel aren als men met eene snede van den sikkel kan afmaaien, handvol v. aren.

Sichel-klee, (*-s*) m., z. m. sikkelklaver v.; *-kraut* o. waterveder v.; *-krumm* bijv. nw. zeisvormig, sikkelvormig; *-merk* o., Z. *-kraut*.

Sicheln, (*sichelte, gesichelt*) bedr. ww. met de sikkel snijden, maaien, afmaaien; 2. met eene sikkel voorzien, met eene sikkel wapenen; *der gesichelte Mond*, de wassende maan. II. wed. ww. *sich -*, den vorm van eene sikkel aannemen, krom worden.

Sichel-schmied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sikkelsmid m.; *-schnabel* m. sikkelvormige snavel m.; 2. groene welp, wulp m. of pluvier v.; *-schnäbler* m. reiger m. met zeisvormigen snavel; *-schnitter* m. maaier m.; *-schote* v. sikkelvormige bast m.; 2. erwt v. met sikkelvormige schil; 3. condori m. met zwarte bessen; *-schwanz* m. sikkelvormige staart m.; 2. platvisch m.; *-thier* o. (Nat. hist.) hooiwagen, langpoot m., kreeftspin, herdersspin v.; *-wagen* m. (o. Gesch.) strijdwagen m. met sikkels of zeisen gewapend; *-zins* m. oogsttiend v., belasting v. op den oogst.

Sicher, (*-er*, *-st*) bijv. en b. zeker, stellig, gerust, bepaald, vast; *etw. - stellen*, iem. geruststellen; (fig.) verzekeren, borg blijven voor; *jem. an einen -en Ort bringen*, op eene veilige plaats, in veiligheid brengen; *vor mir sind sie -*, voor mij behoeft gij niets te vreezen; *- wohnen*, op eene veilige plaats; *vor Regen, Hagel & - sein*, beschut zijn tegen; *-e Zukunft*, zekere toekomst; *- angelegtes Geld*, zeker geplaatst geld; *- in etw. gehen*, zeker zijn van zijne zaak; *- in etw. zu Werke gehen*, met zekerheid te werk gaan; *zu - zu Werke gehen*, al te angstig handelen, al te bezorgd zijn; *jem. - machen*, de vrees benemen, geruststellen; *-er Sünder*, verstokt, onverbeterlijk; *er ist Nummer -*, hij gaat op geen glad ijs; 2. vertrouwd, veilig, onfeilbaar, waarop men zich verlaten kan, beproefd; *-es Pferd*, vertrouwd paard; *er geht -, ist - auf den Füszen*, hij gaat met vasten tred; *eine -e Hand haben*, eene vaste hand hebben; (Bilj.) *einen -en Stosz haben*, een vasten stoot hebben; *-e Leute haben*, vertrouwde dienstboden;

er ist seiner Leute -, hij vertrouwt op &; *die Straszen sind* -, zijn veilig; *es ist dort nicht* -, het is daar niet veilig; *-es Geleit*, vrijgeleide o.; *-e Nachricht*, zeker, stellig, bepaald, ontwijfelbaar; *das ist ganz* -, dat is bepaald zeker; *von -er Hand*, van goeder hand, uit goede bron; (fig.) *-es Gefühl*, zeker, juist; *-es Spiel haben*, - *spielen*, zeker spel hebben.

Sicherheit, (*-en*) v. zekerheid, veiligheid, gerustheid v., onbeperkt vertrouwen o.; *in - sein*, in veiligheid zijn; (van een bericht), zekerheid, juistheid, echtheid v.; (van de hand), vastheid v.; (van den blik), vastheid v.; (van een middel), beproefdheid, onfeilbaarheid v.; (van de liefde), bestendigheid, standvastigheid v.; (van een persoon), zekerheid, eerlijkheid, rechtschapenheid, beproefde trouw v.; (in handel en wandel), krediet, vertrouwen o.; 2. zorgeloosheid, onbezorgdheid v.; *etw. mit - behaupten*, met zekerheid staande houden; 3. (voor geleend geld), zekerheid v., pand, onderpand o., assurantie v.

Sicherheits-anstalt, (*-en*) v. inrichting v. voor de algemeene veiligheid, veiligheidsmaatregel m.; it. assurantiemaatschappij v.; *-ausschuss* m. (Gesch. van F.) comitee o. van openbare veiligheid; *-behörde* v. politie v.; *-bündniss* o. verbond o. tot bescherming der openbare veiligheid; *-diener* m. gerechtsdienaar, agent m. van politie; *-geleite* o. vrijgeleide o.; *-karte* v. veiligheidskaart v., verlof o. om ergens te mogen ophouden; *-klappe* v. veiligheidsklep v.; *-lampe* v. (Mijnw.) veiligheidslamp v.; *-ort* m. veilige plaats v.; it. Z. *Freistatt, Schutzort; -pfand* o. pand, onderpand o.; *-protest* o. (Hand.) protest o. tot meerdere zekerheid; *-röhre* v. veiligheidsbuis v., ventiel v.; *-schein* m. (Hand.) bewijs o. van onderpand; *-schloss* m. (aan eene deur), veiligheidsslot, hangslot o.

Sicherlich, bijw. zekerlijk, gewis, stellig, bepaald, zonder twijfel.

Sichermal, (*-e*)*s*, mv. *-e* of *Sichermäler*) o. teeken o., aanwijzing v. van de grens; 2. teeken o., aanwijzing v. van de plaats waar men veilig is tegen het schot; 3. (veroud.) doel, mikpunt o.

Sichern, (*sicherte, gesichert*) bedr. ww. *seinen Rückzug* -, in veiligheid brengen, dekken; *jem., etw.* -, in veiligheid brengen; (Hand.) *für etw.* -, waarborgen, assureeren; *etw.* -, bewaren voor; (Bergw.) *Erz* -, wasschen.

Sicher-pfahl, (*-pfahl(e)s*, mv. *-pfähle*) m. (Waterb.) Z. *Mühlpfahl; -stein* m. (Giet.) steen m. om het tinerts te gruizen; *-stellung* v. borgtocht m., pand o., assurantie v.; *-trog* m. kuip v. om het vergruisde erts te wasschen.

Sicherung, (*-en*) v., z. *sichern*; 2. (van erts), wasschen o.

Sicherungs-anstalt, (*-en*) v. assurantiemaatschappij v.; *-eid* m. eed m. van getrouwheid; *-haus* o. huis o. van verzekering, van quarantaine.

Sichler, (*-s*, mv. *Sichler*) m. (Landb.) maaier m.; (Nat. hist.) Z. *Sichelschnäbler*; 2. Z. *Sichelschnabel*; 3. gewone pluvier v.

Sichling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. elft m.; 2. schildvisch m.

Sicht, (*-en*) v. (Hand.) zicht v.; *auf, nach* -, op zicht, na zicht; *drei Tage nach* -, drie dagen na zicht; *auf zwei, drei Monate* -, twee, drie maanden na zicht, op twee, drie uso's; *auf kurze* -, op kort zicht, op korten termijn; *äuszere - gut beschaffen*, er uiterlijk goed uitzien; (Hoed.) bol m.; (Zeew.) Z. *Aussicht.*

Sichtbar, bijv. nw. zichtbaar, te zien, in het oog vallend; *-er Horizont*, schijnbaar, zichtbaar; *-werden*, zichtbaar worden; (fig.) duidelijk, klaarblijkelijk; *-keit* v. zichtbaarheid v.; (fig.) blijkbaarheid, duidelijkheid v.

Sichtbrief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) wissel m. op zicht.

Sichten, (*sichtete, gesichtet*) bedr. ww. *mit einem Siebe* -, Z. *sieben*; 2. *mit der Schwinge* -, wannen; 3. builen, doorbuilen.

Sichter, (*-s*, mv. *Sichter*) m. zifter, wanner, builer m.; (Waterb.) kanaal o., pijp, buis v.; *-zeug* m. buil, meelbuil m.

Sichtig, bijv. nw., Z. *sichtbar*; 2. (Zeew.) (van het weer), helder.

Sicht-korn, (*-korn(e)s*, mv. *-körner*) o. (Art.) korrel, vizierkorrel v.; *-kraut* o. robertskruid o., geranium v.

Sichtlich, bijv. nw., Z. *ersichtlich, sichtbar.*

Sicht-los, bijv. nw. zonder gezicht, van het gezicht beroofd; *-wechsel* m. wissel m. op zicht; *-welle* v. spil v. die den meelbuidel in beweging brengt.

Sicilianisch, bijv. nw. Siciliaansch, van Sicilië; *-e Vesper*, Siciliaansche vesper v.

Sickblume, (*-n*) v. geitebaard m.

Sickern, (*sickerte, gesickert*) o. ww., m. *h.* en *s.* doorzijpelen, lekken, druipen, droppelen; *das Fass sickert*, het vat lekt; *es sickert Wein durch das Fass*, er zijpelt wijn door het vat.

Sideral, siderisch, bijv. nw. de sterren betreffend, tot de sterren behoorende.

Sie, voornw. zij, haar; 2. mv. zij, hen haar; 3. (in de aanspraak), gij, u; *wo kommen - her*, waar komt gij van daan; *es ist für* -, het is voor u; 4. - (*der Herr of die Frau*) *sind ausgegangen*, hij, zij is uitgegaan; 5. (van dieren), (mv. *-n*) v. wijfje o.; *die - brütet*, de hen, het wijfje broeit.

Sieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zeef, teems v.; (Art.) trommel v.; *durch ein - laufen lassen*, Z. *sieben.*

Sieb-artig, bijv. nw. zeefachtig, teemsachtig; *-bein* o. (Ontlk.) zeefbeen o.

Siebbein-höhle, (*-n*) v. zeefbeenholte v.; *-naht* v. (Ontlk.) zeefbeennaad m.; *-nerve* m. tot het zeefbeen behoorende zenuw v.; *-öffnung* v. opening v. van de zeefbeenholte; *-platte* v. plat o. van het zeefbeen; 2. schelpjes o. mv. van het zeefbeen.

Sieb-beutel, (*-beutels*, mv. *-beutel*) m. zak m. die als zeef dient; *-biene* v. bastaardbij v., hommel m.; *-blatt* o. plat o. van de zeef; *-boden* m. bodem m. van de zeef.

Sieben, (*siebte, gesiebt*) bedr. ww. *Korn* -, ziften; (Bak.) builen; (Kookk.) *Erbsen* -, ziften; it. door de teems laten uitdruipen.

Sieben, bijv. nw. zeven; - *Tage*, zeven dagen; *Zahl von - Jahren*, zevental jaren; *Regierung von - Personen*, heptarchie v.; *Tonleiter von - Tönen*, heptakoord o.; *die - ersten Bücher der Bibel*, de heptateuch; (Volkst.) *meine - Sachen*, mijn hebben en houden; 2. zelfst. 7, zeven v.; *eine - schreiben*, eene 7 zetten; (Sp.) zeven v.; (fig.) *eine böse* -, ondeugende vrouw, xantippe v.; 3. o. zelfst. zevental o.

Sieben-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. bestuur, toezicht o. over de grensteenen, college o. van landmeters; *-armig* bijv. nw. zevenarmig, met zeven armen; *-auge* o. zevenoog o., prik m., lamprei v.; *-baum* m. zevenboom m.; *-blätt(er)ig* bijv. nw. zevenbladerig, met zeven bladeren; *-eck* o. zevenhoek m.; *-eckig* bijv. nw. zevenhoekig, zevenkantig.

Siebenen, (*siebente, gesiebent*) bedr. ww. (veroud.) voor zeven getuigen verhooren.

Siebener, (*-s*, mv. *Siebener*) m. (R. g.) lid o. van den raad der zevenmannen, septemvir m.; (Landm.) Z. *Feldmesser*; (Rek.) zeven, 7 v.; (Pl.) Z. *Siebenfarbenblume; -amt* o. septemviraat o., regeering van zeven mannen, heptarchie v.; *-gericht* o. rechtbank v. van zeven personen.

Siebenerlei, bijv. nw. (onb.) zevenderlei, zevenderhande.

Sieben-fach, -fältig, bijv. nw. zevenvoudig, zevenmaal zooveel; — *Frucht tragen*, zevenvoudige vruchten dragen; 2. *das* —*e*, zevenvoud o.; *-fächerig* bijv. nw. (Pl.) met zeven hulsels; *-farbenblume* v. driekleurig viooltje o.; *-fingerig* bijv. zevenvingerig, met zeven vingers; *-fingerkraut* o. zevenblad o.; 2. ganzerik v.; *-förmig* bijv. nw. in of onder zeven verschillende vormen; *-füszig* bijv. nw. met zeven voeten of pooten; 2. Z. *-schuhig; -füszler* m. dier o. met zeven pooten, zevenvoeter m.; (Dichtk.) versmaat v. van zeven voeten, heptameter m.; *-gebirge* o. groep v. van zeven bergen; *-geruch* m., Z. *-gezeit; -geschei(d)te* m. overwijs, waanwijs persoon m.; *-gestalt* v. zevenvoudige gedaante v.; *-gestirn* o. zevengesternte o.; 2. Pleiaden, Hyaden v. mv.; *-gezeit* o. (Pl.) blauwe honi(n)gklaver, blauwe steenklaver v.; 2. fenegriek o.; II. v. zelfst. (Kath.) aurgebeden o. mv.; *-hauptig* bijv. nw. met zeven hoofden of koppen, zevenhoofdig; *-häutig* bijv. nw. met zeven vliezen; *-herr* m. lid o. van eene regeering van zeven personen, heptarch m.; *-herrig* bijv. nw. zeven meesters hebbende; *-herrlich* bijv. nw. tot een bestuur van zeven personen behoorende, heptarchisch; *-herrschaft* v. regeering v., bestuur o. van zeven personen, heptarchie v.; *-herrscher* m., Z.

-*herr*; -*hügelig* bijv. nw. op zeven heuvels gebouwd; -*hügelstadt* v. stad v. der zeven heuvelen, Rome o.; -*hundert* bijv. nw. zevenhonderd; -*hundertste* bijv. nw. zevenhonderdste;- *hundertstel* o. zevenhonderdste (gedeelte) o.; -*jährig* bijv. nw. zevenjarig, zeven jaar oud; 2. zeven jaar durend; -*jährlich* bijv. nw. alle zeven jaar geschiedende; -*kantig* bijv. nw. zevenkantig; -*kapselig* bijv. nw. (Pl.)met zeven zaadvliezen; -*klang* m. akkoord o. van zeven tonen; -*köpfig* bijv. nw. met zeven koppen; -*mal* bijv. nw. zevenmaal; -*malig* bijv. nw. zevenmaal herhaald wordende; -*männerig* bijv. nw. zeven mannen hebbende; (Pl.) zevenmannerig, met zeven stengels; -*meilenstiefel* m. mv. zevenmijlslaarzen v. mv.; -*monatig* bijv. nw. zeven maanden oud, zeven maanden durende; -*monatlich* bijv. nw. alle zeven maanden geschiedende; -*nacht* v. week v.; -*pförtig* bijv. nw. met zeven poorten, zeven poorten hebbende; -*pfündig* bijv. nw. zevenpondsch, zeven pond wegende; -*punkt*(*blattlaus*)*käfer* m. Onzes-Lieven-Heers-haantje o. met zeven vlekjes; -*ruderig* bijv. nw. met zeven riemen, zevenriemsch; -*sachen* v. mv. boeltje, zoodje o., allerlei voorwerpen o. mv.;-*satz* m. (Rek.) regel m.van zevenen; -*schläfer* m. zevenslaper m.; (Scherts.) langslaper m.; (Bergw.) bergrat v.; (Pl.) Z. *Schlafapfel*; -*schläferchen* o., Z. *Küchenschelle*; -*schuhig* bijv. nw. zevenvoetsch, zeven voet lang; -*silber* m. woord o. van zeven lettergrepen; -*silbig* bijv. nw. uit zeven lettergrepen bestaande; -*strahl* m. zeester v. met zeven stralen; -*strahlig* bijv. nw. met zeven stralen, zevenstralig; -*stundenkraut* o., Z. -*gezeit* (1); -*stündig* bijv. nw. van zeven uren, zeven uur durende; 2. om de zeven uren plaats hebbende; -*tägig* bijv. nw. van zeven dagen, zeven dagen oud; 2. zeven dagen durende; —*e Zeit*, week v.; —*es Fieber*, zevendaagsche koorts; -*tausend* bijv. nw. zevenduizend; -*tausendste* bijv. nw. zevenduizendste; -*tausendstel* o. zevenduizendste (gedeelte) o.

Siebente, bijv. nw. zevende; *Karl der* -, Karel de Zevende.

Siebente, (-*n*) v. (Muz.) zevende toon m., septime v.

Siebent(e)halb, bijv. nw. zevendehalf, zes en een half.

Siebentel, (-*s*, mv. *Siebentel*) o. zevende (gedeelte) o.

Siebentens, bijw. ten zevende, in de zevende plaats.

Sieben-theil, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Siebentel*; -*theilig* bijv. nw. uit zeven deelen bestaande; -*thorig* bijv. nw. met zeven poorten; -*thürmig* bijv. nw. van zeven torens voorzien; -*winkelig* bijv.nw., Z. -*eckig*; -*wöchentlich* bijv. nw. om de zeven weken plaats hebbende; -*wöchig* bijv. nw. van zeven weken, zeven weken oud, zeven weken durende.

Siebenzeh(e)n, bijv. nw. zeventien; -*eck* o. zeventienhoek m.; -*eckig* bijv. nw. zeventienhoekig; -*fach*, -*fältig* bijv. nw. zeventienvoudig.

Siebenzeh(e)ner, (-*ners*, mv. -*ner*) m. lid o. van den raad van zeventien personen; 2. (Wijng.) wijn m. van het jaar '17.

Siebenzeh(e)n-fusz, (-*fuszes*, mv. -*füsze*) m. (Nat. hist.) gestreepte duizendpoot m.; -*hundert* bijv. nw. zeventienhonderd, een duizend zevenhonderd.

Siebenzeh(e)nte, bijv. nw. zeventiende; *den -n Mai*, den zeventienden Mei.

Siebenzeh(e)ntehalb, bijv.nw. zeventiendehalf, zestien en een half.

Siebenzeh(e)ntel, (-*tels*, mv. -*tel*) o. zeventiende (gedeelte) o.

Siebenzeh(e)ntens, bijw. ten zeventiende.

Siebenzehig, bijv. nw. met zeven tenen of vingers.

Siebenzig, bijv. nw. zeventig.

Siebenziger, (-*gers*, mv. -*ger*) m. lakenkaarde v.; 2. m., en -*in*, (-*nen*) v. zeventiger, man m., vrouw v. van 70 jaar; it. wijn m. van het jaar '70.

Siebenzigerlei, bijv. nw. van zeventig soorten.

Siebenzig-fach, **-fältig**, bijv. nw. zeventigvoudig; -*jährig* bijv. nw. zeventigjarig, zeventig jaar oud.

Siebenzigste, bijv. nw. zeventigste.

Siebenzigstehalb, bijv. nw. negen en zestig en een half.

Siebenzigstel, (-*stels*, mv. -*stel*) o. zeventigste (gedeelte) o.

Siebenzigstens, bijw ten zeventigste.

Siebenzöllig, bijv. nw. zeven duimsch, van zeven duim.

Sieber, (-*s*, mv. *Sieber*) m. zifter, builer m.; 2. Z. *Siebmacher*.

Sieb-förmig, bijv. nw. zeefvormig, teemsvormig; -*händler* m. zeevenkoopman m.; -*kasten* m. zeefkist, builkast, builkist v.; -*knochen* m., Z. -*bein*; -*lauf*, -*läufer* m. (Bergw.) ertszeef v., kuip v. voor de ertszeef; -*laufen* o. zeefloopen o.; it. -*drehen* o. draaien, toovermiddel o. om een schuldige te ontdekken; -*lohn* m. zeefloon, ziftloon, loon o. voor het ziften, wannen of builen; -*macher* m. zevenmaker m.; -*mehl* o. gebuild meel o.; -*mist* m. uitziftsel o.; -*platte* v. dun been o. met gaatjes; -*schiene* v. zeefrand m.; -*setzer* m. (Giet.) ertswascher m.; -*stab* m. zeelstok, teemsstok m.; -*staub* m. uitziftsel, stuifmeel o.

Siebte, **Siebtheil**, Z. *siebente*, *Siebentel*.

Sieb-tuch, (-*tuch*(*e*)*s*,mv.-*tücher*) o. zeefdoek, zijgdoek m.; -*wahrsagerei* v. waarzeggerij v. uit uitziftsel o.; -*werk* o. zeef, teems v.; -*wascher* m., Z. -*setzer*.

Siech, (-*er*, -*st*) bijv. en b. ziek, ziekelijk, zwakkelijk, lijdend aan eene aanstekende ziekte, wegkwijnend; -*er Körper*, ziekelijk lichaam; - *werden*, beginnen te kwijnen.

Siechbett, (-(*e*)*s*, mv. -*en*) o. langdurig ziekbed o.

Siechen, (*siechte*, *gesiecht*) o. ww., m. *h.* ziek, ziekelijk zijn; aan eene uitterende ziekte lijden.

Siech(en)-haus, (-*hauses*, mv. -*häuser*) o. ziekenhuis, hospitaal, lazaret o.; -*kammer* v. ziekenkamer v.; -*klapper* m. klep v. waarmede melaatschen zich vroeger moesten aankondigen; -*kraut* o. wilde latuw v., melkkruid o.; -*mantel* m. mantel m. voor melaatschen; -*häusler* m. ziekelijk mensch m.

Siech-heit, (-*en*) v. ziekelijkheid v., ziekte toestand m., zwakte v.; 2. langdurige ziekte v.

Siechkobel, (-*bels*, mv. -*bel*) m. (Prov.) Z. *Siech*(*en*)*haus*.

Siech-meister, (-*sters*, mv.-*ster*) m., **-in**, (-*nen*) v. huismeester m.,huismeesteres v. in een ziekenhuis; -*tage* m. mv. ziekendagen, dagen m. mv. die eene ziekte duurt.

Siechthum, (-(*e*)*s*) o., z. m., Z. *Siechheit*.

Sied, (-*en*), **Siede**, (-*n*) v. koken, zieden o.; *in der - sein*, koken, zieden, aan het koken zijn; 2. (Landh.) veevoeder o.; 3. Z. *Häckerling*.

Siede-bank, (-*bänke*) v., Z. *Häckerlingsbank*; -*bottich* o. (Landh.) kuip v. voor het veevoeder, spoelingkuip v.; -*grad* m., Z.-*punkt*; -*haus* o. zoutziederij v.; -*hitze* v. kookhitte, hitte, warmte, temperatuur v. om te koken, Z. -*punkt*; -*hütte* v. aluinstokerij, salpeterstokerij, salpeterziederij v.; -*kasten* m., Z. -*bank*; -*kessel* m. kookketel m.; -*knecht* m. zoutziedersknecht m.; -*korb* m. mand v. voor gehakt stroo als veevoeder; -*kunst* v. kookkunst, kunst v. om door koking verschillende zouten op te lossen.

Siedel, (-*s*, mv. *Siedel*) o. of **Siedel**, (-*n*) v. (veroud.) zetel m., bank, zitplaats v.; 2. Z. *Truhe*; 3. landbouwkundige inrichting, hoeve, boerderij v.

Siedelade, (-*en*) v. Z. *Siedebank*.

Siedelei, (-*en*) v.volkplanting,vestiging, kolonie v.; it. woning v., domicilie, verblijf o.

Siedeler, **Siedler**, (-*s*, mv. *Sied*(*e*)*ler*) m. volkplanter, kolonist m.

Siedelhof, (-*hof*(*e*)*s*, mv. -*höfe*) m. hoeve, boerderij v. die van leendiensten vrij is.

Siedeln, (*siedelte*, *gesiedelt*) o. ww., m. *h. an einem Orte*, *in einem Lande* -, zich neerzetten, metterwoon vestigen, zijn verblijf nemen.

Siedelung, v., Z. *Siedelei*.

Sieden, (*sott*, *gesotten*) o. ww, onr., m. *h.* zieden, koken, opwellen; *das Wasser siedet*, *ist* -*d*, het water kookt; -*d heisz*, Z. *siedheisz*; *in seinem eigenen Safte* -, in zijn eigen sap gaarkoken; 2. bedr. ww. laten koken, afkoken; *Seife*, *Salpeter* -, zieden; *Salz* -, zout zieden; *Bier* -, brouwen; *Eier* -, koken; *Fleisch* -, braden; *weisz* -, (van munten), mat of dof maken; *Zucker* -, raffineeren; *Seide* -, ontgommen.

Siedend, **siederig**, bijv. nw.kokend, ziedend; (fig.) brandend van drift.

Siede-ofen, (-*ofens*, mv. -*öfen*) m. (Muntw.) smeltoven, oven m. om het

goud of zilver met te maken; *-pfanne* v. kookpan, pan v. om te zieden, te trekken; (Zoutz.) zoutpan v.; *-punkt* m. kookpunt o.

Sieder, (*-s*, mv. *Sieder*) m. zieder, koker m., hij die kookt &, Z. *Biersieder, Salzsieder.*

Siederei, (*-en*) v., Z. *sieden;* 2. ziederij, kokerij v., Z. *Alaunsiederei.*

Siedeschale, (*-n*) v. (Muntw.) koperen vat o. of ketel m. waarin men de muntschijven witkookt.

Siedheisz, bijv. en b. kokendheet, ziedendheet.

Siedwoche, (*-n*) v. (Zoutz.) week v. waarin zout vervaardigd wordt.

Sieg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zege, zegepraal, overwinning v.; it. triomf m.; *stolz auf seine -e,* trotsch op zijne overwinningen; *den - davon tragen,* de zege of overwinning behalen; *- oder Tod,* overwinnen of sterven.

Siegel, (*-s*, mv. *Siegel*) o. zegel, cachet o.; 2. stempelafdruk m., zegelstempel m.; *das - eines Briefes erbrechen,* een brief openmaken; *sein - aufdrücken,* zegelen, stempelen, dichtmaken; it. (fig.) zijn stempel drukken op; *etw. unter - legen,* iets verzegelen; *das (gerichtliche) - abnehmen,* ontzegelen; (fig.) *Brief und - über etw. haben,* de bewijsstukken hebben; *unter dem - der Verschwiegenheit,* onder het zegel der geheimhouding; *- der Wahrheit,* zegel, kenmerk o.; *- des Genius,* kenmerk o.

Siegbedeckt, bijv. nw. met roem bedekt, met roem overladen.

Siegel-bank, (*-bänke*) v. (Laken-b.) plombeertafel v.; *-bewahrer* m. zegelbewaarder, kanselier m.; *-bruch* m. verbreken o. van een zegel; *-büchslein* o., Z. *-kapsel.*

Siegelchen, (verkl.) o. zegeltje, stempeltje, cachetje o.

Sieg(e)ler, (*-s*, mv. *Siegeler*) m. hij die zegelt, verzegelt.

Siegel-erde, v., z. m. zegelaarde, fijne, vette kleiaarde v. in verzegelde pakjes; *-fähig* bijv. nw. (Ger.) het recht hebbende om zijne stukken te zegelen; *-fälscher* m. namaker m. van zegels; *-fälschung* v. namaken o. van zegels; *-gebühr* v. zegelkosten, kosten m. mv. van zegelen; *-geld* o., Z. *-gebühr;* 2. geld o. voor het lak; *-gräber* m. zegelsnijder, cachetsnijder, stempelgraveur m.; *-hammer* m. hamer m. om te stempelen; *-kapsel* v. zegeldoos, stempeldoos v.; *-kentniss, -kunde* v. kennis v. van oude zegels, kennis v. van familiewapens; *-lack* m. zegellak o.; *Stange —,* pijp v. lak.

Siegellack-fabrik, (*-en*) v. lakfabriek v.; *-fabrikant, -macher* m. lakfabrikant, lakbereider m.; *-stange* v. pijp v. lak.

Siegel-los, bijv. nw. zonder zegel, niet verzegeld, niet dichtgemaakt; *-mäszig* bijv. nw. het recht hebbende om een zegel, een familiewapen te voeren.

Siegeln, (*siegelte, gesiegelt*) bedr. ww. *einen Brief -,* sluiten, verzegelen, dichtmaken, toelakken; *schwarz -,* met zwart lak dichtmaken; it. lakken; (Ger.) *eine Urkunde -,* verzegelen, het zegel aanhechten, Z. *versiegeln.*

Siegel-oblate, (*-n*) v. ouwel m.; *-presse* v. pers v. tot het afdrukken van zegels; *-ring* m. zegelring m.; *-stecher, -sticker* m., Z. *-gräber; -stock* m. zegelblok o., onderlaag v. bij het afdrukken van zegels; *-verwahrer* m., Z. *-bewahrer; -wachs* o. zegellak o.; *-zeichen* o. teeken o. in plaats van een zegel, enkele letters v. mv. in plaats van een zegel, bijv. L. S. voor loco sigilli.

Siegen, (*siegte, gesiegt*) o. ww., m. *h.* zegevieren, zegepralen, de overwinning behalen, de overhand hebben; *über jem. -,* de overhand hebben; *siegend,* zegevierend, zegepralend; 2. o. ww. uitdrogen, afnemen, uitteren, sterven.

Sieger, (*-s*, mv. *Sieger*) m., **-in,** (*-nen*) v. overwinnaar m., hij, zij die overwint, zegeviert &; *einer Nation, über die Welt - sein,* overwinnaar zijn van, zegevieren over.

Sieger-heer, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. overwinnend leger o.; *-krone* v. zegevierende kroon v.; (Pl.) Z. *Prachtlilie.*

Siegern, (*siegerte, gesiegert*) o. ww., m. *h.* (Bergw.) Z. *sickern.*

Siegerstolz, (*-es*) m., z. m. overwinnaarstrots m.

Sieges-aufzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m. zegetocht, triomftocht m.; *-bahn* v. baan v. der overwinningen; *-bild* o. standbeeld o., gedenkzuil v. eener overwinning; *-bogen* m. triomfboog m.; *-denkmal* o. gedenkteeken o. eener overwinning, tropee v.; *-ehre* v. eer v. der overwinning; 2. aan den overwinnaar bewezen eer v.; *-einzug* m. zegevierende intocht m.; *-epheu* m. krans m. van klimop als belooning der overwinning; *-fahne* v. vaandel o. der overwinning; *-feier, -feierlichkeit* v. viering v. der overwinning; *-fest* o. overwinningsfeest o.; (R. g.) Z. *-spiele; -festlichkeit* v., Z. *-feierlichkeit; -fürst* m. zegevierende vorst m.; *-gehenk* o. opgehangen zegeteeken o.; *-genosse* m. deelgenoot m. eener overwinning; *-gepränge* o. praal v. der overwinning, plechtige zegetocht m.; *-geräth* o. gerucht o. eener overwinning; *-gesang* m., Z. *-lied; -geschrei* o. zegekreet, overwinningskreet, kreet m. van victorie, zegezang m.; *-glück* o. geluk o. der overwinning; *-gott* m. god m. der overwinning, zegegod, Mars m.; *-göttin* v. godin v. der overwinningen, Victoria v.; *-hand* v. zegevierende hand v.; *-heer* o. zegevierend leger o.; *-held* m. zegevierende held m.; *-jubel* m., Z. *-geschrei; -kranz* m., *-krone* v. krans m., kroon v. der overwinning; *-lauf* m. zegevierende tocht m.; *-laub* m. loof o. als teeken der overwinning; *-lied* o. zegezang m.; *-lohn* m. loon o., belooning v. voor de overwinning; *-lorbeer* m. lauweren m. mv. der overwinning; *-macht* v. zegevierende macht v.; *-mahl* o. maal o. ter eere eener overwinning; *-mal* o., Z. *-zeichen; -nachricht* v. bericht o. van de overwinning; *-opfer* o. offer o. der overwinning; 2. slachtoffer o.; *-palme* v. zegetak, palm m. der overwinning; *-panier, -panner* o. zegevierend vaandel o.; *-pforte* Z. *-bogen; -pomp* m., *-pracht* v. praal v. der overwinning; *-preis* m. prijs m. der overwinning; *-raub* m. buit m. der overwinning; 2. ontrukken o. der overwinning; *-ruhm* m. roem m. der overwinning; *-säule* v. gedenkzuil v. eener overwinning; *-spiele* o. mv. (R. g.) zegespelen, overwinningsspelen o. mv.; *-stärke* v. overwinnende kracht v.; *-stein* m. (Nat. hist.) Z. *Siegstein; -stolz* m. overwinnaarstrots m., trotschheid v. tengevolge der overwinning; 2. bijv. nw. trotsch op de overwinning; *-tag* m. overwinningsdag, dag m. der overwinning; *-taumel* m. vreugde v., gejoel, tumult o. van de overwinning; *-thor* o., Z. *-bogen; -trunken* bijv. nw. dronken van vreugd over de overwinning, bedwelmd door de overwinning; *-trunkenheit* v. vreugdedronkenheid v. van den overwinnaar; *-waffe* v. zegevierend wapen o.; *-wagen* m. zegewagen, triomfwagen m.; *-zeichen* o. teeken o. der overwinning; *-zug* m. zegetocht, zegevierende tocht, tocht m. van een zegevierend leger; 2. Z. *-aufzug.*

Sieggewohnt, bijv. nw. gewoon te overwinnen.

Sieghaft, bijv. nw., Z. *siegreich.*

Siegmannskraut, Siegmarkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., **-wurzel,** (*-n*) v. sigmaarskruid o.; 2. lischbloem, zwaardlelie v., zwaardkruid o.; 3. Z. *Rosenpappel.*

Siegmuth, (*-(e)s*) m., z. m. vertrouwen o., hoop m. op de overwinning.

Siegprangen, (*siegprangte, gesiegprangt*) o. ww. met de overwinning pronken, een zegetocht houden; *-d,* zegevierend.

Siegreich, bijv. en b. zegevierend, zegepralend.

Siegstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. polyp m. met gesterde cel.

Siegtrunken, bijv. nw., Z. *siegestrunken.*

Siegwartisiren, (*siegwartisirte, siegwartisirt*) o. ww. sentimenteel zijn, zijn leed aan de maan klagen.

Siehwurzel, (*-n*) v., Z. *Siegmarwurzel.*

Sieh(e)! tussch. zie eens!, kijk eens!; *-da,* ziedaar!

Siehdichum, (*-s*) o. z. m. punt o. waarvan men een vergezicht heeft, belvedere o.

Sieke, (*-n*) v. wijfje o.; (Bliksl.) blikken overhangende rand m.; *-nhammer* m. blikslagershamer m. om den rand te maken; *-nstock* m. (Bliksl.) blikslagersaambeeld o.

Siekern, (*siekerte, gesiekert*) o. ww., Z. *sickern.*

Siel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. verlaat o. onder een dijk, Z. *Schleuse.*

Sielacht, (*-en*) v. stuk o. grond tot onderhoud van het verlaat onder eend ijk.

Siele, (*-n*) v. zeel, draagzeel, helpzeel o.; *Pferd das wohl in den - geht,* goed karrepaard; 2. (Bergw.) lederen draagriem m.

Sielen, (*sielte, gesielt*) bedr. ww. het water door een verlaat afleiden; 2. wed. ww. (gemeenz.) *sich* -, zich kwellen, zich afslooven.

Sielen-bau, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. &. Z. *Schleusenbau* ℊ; -*geschirr* o. Fransch span o.

Siel-frei, bijv. nw. vrij van dijklasten; -*geschworene* m. dijkgraaf m.; -*wetterung* v. wetering v. in verband met een verlaat.

Siemann, (-*mann*(*e*)*s*, mv. -*männer*) m. man m. die onder de pantoffel zijner vrouw staat.

Siezen, (*siezte, gesiezt*) bedr. ww. iem. met *Sie* aanspreken, beleefd aanspreken.

Sigill, Sigillum, (-*s*, mv. *Sigille*) o., Z. *Siegel.*

Sigmaförmig, bijv. en b. (Ontlk.) sigmavormig.

Signal, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. teeken, sein o., waarschuwing v., alarmschot, signaal o.; *das - zum Angriff blasen,* het sein tot den aanval blazen.

Signal-buch, (-*buch*(*e*)*s*, mv. -*bücher*) o. seinboek o.; -*brief* m. seinbrief m.

Signalement, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. persoonsbeschrijving v., signalement o.

Signalisiren, (*signalisirte, signalisirt*) bedr. ww. iems. persoonsbeschrijving opmaken, signaleeren.

Signal-rakete, (-*n*) v. seinvuur v., seinraket v.; -*schuss* m. (Zeew.) seinschot o.

Signatur, (-*en*) v. handteekening, onderteekening v.; (Drukk.) bladbeteekening, signatuur v.; 2. - of -*rinne* v. kerfje o., signatuur v. der drukletters; 3. opschrift, merkteeken o.

Signet, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. cachet, zegel o.

Signiren, (*signirte, signirt*) bedr. ww. *eine Urkunde* -, onderteekenen, teekenen.

Signum, (-*s*, mv. *Signa*) o. (Hand.) merkteeken o.

Silau, (-(*e*)*s*) m., z. m. (Pl.) varkensvenkel v.

Silbchen, (verkl.) o. lettergreepje o., korte lettergreep v.

Silbe, (-*n*) v. lettergreep v.; (fig.) *davon verstehe ich keine* -, daarvan versta ik niets, geen stip; *er hat mir keine - davon gesagt,* hij heeft mij er hoegenaamd niets van gezegd; -*n stechen,* woorden vitten.

Silben-bau, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. vorming, samenstelling v. der lettergrepen; -*fall* m. tijdmaat v., rhytmus m.; -*klauber* m. woordenvitter, muggenzifter m.; -*kürzung* v. lettergreepverkorting v.; -*länge* v., -*mass* o. lettergreepmaat v., lengte v. der lettergreep; *Lehre von dem — masse,* Z. *Prosodie;* -*mässig* bijv. nw. volgens de lettergrepen, metrisch; -*messung* v. lettergreepmeting v.; -*räthsel* o. lettergreepraadsel o.; -*schnapper* m., -*stecher* m., Z. -*klauber;* -*stecherei* v. woordenvitterij, haarklooverij v.; -*verlängerung* v. (Spraakk.) verlenging v. eener lettergreep, achtervoegsel o.; (Muz.) aanhouden o., aanhouding v.; -*weise* bijw. lettergreep voor lettergreep, bij lettergrepen; -*zeit* v. quantiteit v., lengte, kortheid v. der lettergrepen.

Silber, (-*s*) o., z. m. zilver o.; *gülдisches, gediegenes* -, goudinhoudend, gedegen zilver; *mit - belegen,* verzilveren; 2. Z. -*geld;* 3. Z. -*geschirr.*

Silber-aal, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. zilverpaling, zilveraal m.; -*ader* v. zilverader v.; -*ähnlich* bijv. nw. zilverachtig, naar zilver gelijkend; -*ahorn* m. roode Amerikaansche ahorn m.; -*anstrich* m. verzilvering v., zilververnis o.; -*arbeit* v. zilverwerk o.; -*arbeiter* m. zilversmid m.; -*arche* v. parelmoerschelp v.; -*art* v. zilversoort v.; 2. soort v. van zilverwerk, fatsoen o.; -*artig* bijv. nw. zilverachtig; -*asche* v. zilverasch v.; -*ätzstein* m. helsche steen m.; -*auflösung* v. zilveroplossing v.; (Apoth.) Z. -*tinktur;* -*auge* o. zilverling o.; (Nat. hist.) raaf v. met zilverachtige oogen; 2. zilvervisch m.; -*auszug* m. scheiden o. van het zilver uit het erts; -*bach* m. zilverachtige beek v.; -*band* o. zilverwit lint o.; 2. (Nat. hist.) Surinaamsche haring m. met zilverstrepen; -*bär* m. witte beer, ijsbeer m.; -*barre* v. zilverstaaf v.; -*barren* m. mv. staafzilver, zilver o. in staven; -*bars* m., Z. -*börs;* -*bart* m. zilverwitte baard m.; -*baum* m. zilverboom m.; 2. Z. -*pappel;* (Scheik.) boom m. van Diana, philosophische boom m.; -*belaubt* bijv. nw. (fig.) met zilverwitte bladeren; -*berg* m. zilver bevattende berg m., zilvermijn v.; 2. Z. -*haufen;* —*werk* o. zilvermijn v.; -*beschlag* m. zilveren beslag o.; -*besponnen* bijv. nw. met zilverdraad omwonden; -*blank* m. zilverglans m., zilverwit o.; -*blatt,* -*blättchen* o. blaadje zilver; (fig.) zilverwit blad o.; (Pl.) Z. -*kraut;* 2. Z. -*blume;* -*blätterig* bijv. nw. met zilverwitte bladeren; -*blech* o. staafzilver o.; -*blei* o. zilverhoudend lood o.; -*blende* v. stuk o. zilvererts; -*blick* m. (Giet.) schitteren o., flikkering v. van het zilver in den smeltkroes; -*blinkend* bijv. nw. zoo blinkend als zilver; -*blume* v. zilverkristallen o. mv.; 2. zilverkleurige bloem v.; 3. maagviooltje o.; 4. (Bergw.) zilverbloemen v.; -*blumig* bijv. nw. met zilverbloemen; -*bogen* m. zilveren boog m.; —*spanner* m. Apollo, dooder m. van de Pytho; -*börs* m. zilverbaars m.; -*borte* v. zilvergalon o.; -*brauderz* o. met zilver vermengde aardpekachtige aarde v.

Silberbrauneisenstein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. met zilver vermengd, bruin, aardachtig geoxydeerd ijzer o.

Silber-brätling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. melkwitte paddenstoel m.; -*braut* v., -*bräutigam* m. bruid v., bruidegom m. die de zilveren bruiloft viert; -*brenner* m. hij die het zilver loutert, zilverdraadtrekker m.; -*brennerei* v. louteren o. van het zilver; -*brennherd,* -*ofen* m. m. zilver-louteroven m.; -*brocat* m. brocade, met zilver gebordnurde stof v.; -*buche* v. zilverbeuk, witte beuk m.; -*buchstabe* m. (Letterg.) zilveren letter v.; 2. zilverwitte letter v.; -*buckel* m. zilveren gesp v.; -*bürste* v. zilverborstel m.; -*busch* m. struik m. met zilverwitte bladeren; (Pl.) Z. -*bart* (2); -*diener* m. zilvermeester, zilverbewaarder m.; -*distel* v. zilverdistel v.; -*draht* m. zilverdraad m.; —*mühle* v. zilverdraadtrekkersmolen m.; —*zieher* m. zilverdraadtrekker m.; -*druck* m. zilverdruk m.; -*druse* v. (Bergw.) opeengehoopt zilver o.; -*dukaten* m. zilveren dukaat m.; -*erz* o. zilvererts o.; —*dach* o. (Delfst.) gedegen bismuth o.; -*faden* m. zilverdraad m.; (Dichtk.) zilveren draad m.; -*fahlerz* o. zilverkleurig grijs kopererts o.; -*farbe* v. zilverkleur v.; 2. zilverwit o.; -*farben,* -*farbig* bijv. nw. zilverkleurig; -*fasan* m. zilverfazant m.; -*federerz* o. gevederd zilvererts o.; -*feilicht* o. zilvervijlsel o.; -*fisch* m. zilvervisch m.; 2. zilverkarper m.; 3. zeemaan v.; -*flimmer* m. schitteren, glinsteren o. van zilver, zilverglans m.; 2. v. - of -*flitter* v. zilverloovertje, paillet o.; -*flotte* v. zilvervloot v.; -*flötz* o. zilverlaag v.; -*fluss* m. zilvervloed m., gesmolten zilver o.; (fig.) zilverachtige beek v.; -*fluth* v. witte golf v.; -*folie* v. zilverfoelie v.; -*forelle* v. Braziliaansche forel v.; -*fuchs* m. zilvervos, witte vos m.; 2. Virginische vos m.; -*funken* m. zilverloovertje o.; -*fusz* m. zilveren voet m.; -*füszig* bijv. nw. met zilveren voeten; -*gabe* v. gift v. in zilver; -*gang* m. zilverader v.; -*gare* v. volkomene louteringv. van gesmolten zilver; -*gediegen* bijv. nw. van massief, gedegen zilver; -*gefieder* o. (fig.) zilverkleurig gevederte o.; -*gehalt* m. zilvergehalte, allooi o.; -*gehülfe* m. zilverbewaardersknecht m.; -*geld* o. zilvergeld o.; *in — bezahlen,* in specie; -*gelockt* bijv. nw. met zilverwitte lokken; -*geräth* o. zilverwerk, zilveren servies o.; -*geschenk* o., Z. -*gabe;* -*gericht,* -*geschirr* o., Z. -*geräth;* -*geschmeide* o. zilveren sieraad o.; -*geschmückt* bijv. nw. met zilver versierd; -*gestickt* bijv. nw. met zilver geborduurd; it. met zilver bestikt; -*gewand* o. zilveren kleed o.; -*gewebe* of -*gewirk* o. weefsel o. van zilver; -*gewebt,* -*gewirkt* bijv. nw. met zilver doorweven; -*gewicht* o. zilvergewicht o.; it. gewicht o. om zilver te wegen; -*gewölk* o. (fig.) zilverwitte wolk v.; -*gilde* v. (Delfst.) aardachtig geoxydeerd ijzer o.; -*glanz* m. zilverglans m.; (fig.) zilverkleur v.; 2. (Bergw.) zwavelzuur zilver o.; —*erz* o., Z. -*glaserz;* -*glänzend* bijv. nw. glanzend als zilver; -*glaserz* o. (Bergw.) glasachtig zilvererts o.; -*glimmer* m. zilverhoudend mika o.; -*glocke* v. zilveren klok, klok v. met zilverachtigen klank; -*grau* o. en bijv. nw. zilvergrijs o.; -*gries* m. zilverachtige grauwakke v.; -*groschen* m. silbergroschen o.; 2. (Pl.) maanviooltje o.; -*grube* v. zilvermijn v.; -*grund* m. zilvergrond m.; (Schild.) laag v. zilver; (fig.) (van het water), zilveren bodem m.; -*guhr* (Bergw.) vloeibaar zilvererts o.; -*gulden* m. zilveren gulden m.; -*haar* o. zilvergrijs haar o.; -*haarig* bijv. nw. met zilvergrijs haar; -*haber* m. zilverwitte haver v.

Silberhaft, bijv. nw. zilverkleurig, zilverachtig, zilverwit o.

Silber-haltig, bijv. nw. zilverhoudend, zilverbevattend; *sehr* —, veel zilver bevattend; *-handel* m. zilverhandel m., zilverwinkel m.; *-hanf* m. zilverwitte haver v.; *-haufen* m. hoop m. zilver; *-haupt* o. (fig.) zilvergrijs hoofd o.; *-hell* bijv. nw. zoo helder als zilver, zilverwit; *-herd* m. tafel v. om kwikzilvererts te wasschen; *-hochzeit* v. zilveren bruiloft v.; *-horn* o. zilveren horen m.; 2. zilverachtig hoorn o.; —*erz* o. hoornzilver o.; *-hund* m. zilvervos m.; *-hütte* v. zilversmelterij v.

Silberig, silberisch, bijv. nw. zilverhoudend, zilveren, van zilver.

Silber-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. zilverkleurige kever m.; *-kalk* v. (veroud.) zilverkalk v., zilveroxyde o.; *-kammer* v. zilverkamer v.; *-kämmerer, -kämmerling* m., Z. *-diener*; *-karpfen* m. zilverkarper m.; *-kies* m. zilverkies o.; 2. zilverhoudend kies o.; *-klang* m. zilverklank m.; *-klar* bijv. nw. helder, schitterend, blinkend als zilver; *-kleid* o., Z. *-gewand*; *-klippfisch* m. zilvervisch m.; *-klumpen* m. zilverklomp m., staaf v. zilver; *-könig* m. (Scheik.) gesmolten zilver, gedegen zilver o.; *-korn,* (verkl.) *-körnchen* o. zilverkorrel v., zilverloovertje o.; *-kram* m., Z. *-handel*; *-kranz* m. zilveren krans m.; *-krone* v. zilveren kroon, kroon v. van zilver; 2. (Muntw.) zilveren kroon v.; *-kuchen* m., *-kugel* v. klomp m. zilver; it. verzilverde bal m.; *-lachs* m. zilverkleurige zalm m.; *-laden* m. zilver(smids)winkel m.; *-lahn* m. zilver o. in bladen, bladzilver o.; *-laken* m. zilverlaken o.; *-lasur* v. blauwe steen m. met zilverkleurige vlekken; *-laub* o. zilverachtig loof o.; *-laut* m. (fig.) zilverklank m.; *-lebererz* o. zilverkleurig levererts o.; *-leder* o. zilverkleurig leder o.; *-leer* bijv. nw. geen zilver bevattend; *-leiste* v. zilveren roede, verzilverde roede v.; *-letten* m. zilverklei v.; *-licht* o. zilverwit licht o.

Silberling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (J. gesch.) zilverling m.

Silber-locke, (*-n*) v. grijze lok v.; *-lockig* bijv. nw., Z. *-gelockt*; *-meer* o. zilverwitte golven v. mv.; *-mine* v. zilvermijn v.; *-mond* m. (Dichtk.) zilveren maan v.; 2. wassende maan v.; *-motte* v. zilvervlinder m., zilvermot v.; *-mulm* m. verweerd zilvererts o.; *-mund* m. zilverwitte mond m.; (Nat. hist.) zilvermond m. (een schelpdier); 2. kameelpardel m.; *-münze* v. zilveren munt v., zilvergeld o., Z. *-geld*; 2. zilverstuk o.

Silbern, bijv. en b. zilveren, van zilver; (fig.) helder, edel, schitterend als zilver; *-e Hochheit,* zilveren bruiloft; 2. (van tonen), helder, als zilver klinkend; 3. *das -e Zeitalter, die -e Zeit,* de zilveren eeuw.

Silbern, (*silberte, gesilbert*) o.ww., m. *h.* schitteren, blinken als zilver; 2. bedr. ww. verzilveren.

Silber-nadel, (*-n*) v. zilveren speld v.; *-niederschlag* m. zilverneerslag o.; *-niere* v., Z. *-drüse*; *-oxyd* o. zilveroxyde o.; —*salz* o. zilveroxydezout o.; *-page* m. page m. die met het bewaren van het zilverwerk belast is; *-papier* o. zilverpapier o.; *-pappel* v. witte olmboom, witte populier m.; *-plättchen* of *-plättlein* o. zilverloovertje o.; *-plätter* m. zilverpletter, zilverdraadtrekker m.; *-plattirung* v. zilverpletten o.; *-prangen* o. schitteren o. als zilver; *-probe* v. zilvertoets m.; (Bergw.) zilverproef v.; *-pulver* o. zilverpoeier o.; *-quast* m. of *-quaste* v. zilveren kwast m.; *-quecksilber* o. zilverhoudend kwikzilver o.; *-quell* m. of *-quelle* v. (fig.) heldere bron v.; *-räupchen* o. zilveren draad m., zilverdraad m., chenille v.; *-regen* m. zilverregen m.; *-reich* bijv. nw. rijk aan zilver; (Bergw.) veel zilver bevattend; *-reiher* m. groote reiger m.; *-rein* bijv. nw. zoo helder als zilver; *-ring* m. zilveren ring m.; *-rolle* v., (verkl. *-röllchen* o.) zilveren rol v. of rolletje o.; 2. *-röllchen* o. (Scheik.) rolletje o. dun zilver; *-rinne* v. waterloop m. om het zilver af te koelen; *-rose* v. zilverroos v.; *-ruf* m. (Bergw.) zilverbevattend erts o.; *-saite* v. zilveren snaar v.; *-salbei* v. zilverkleurige sago v.; *-salpeter* m. zilverbevattend salpeter o.; *-salz* o. zilverzout o.; *-sand* m. zilverzand o.; 2. wit zand, stroozand o.; —*erz* o. mikabevattende grauwakke v.; *-schale* v. zilveren schaal v., zilveren schotel m.; *-schaum* m. zilverschuim o.; 2. Z. *-blatt*; *-scheibe* v. zilveren schijf v.; *-scheider* m. hij die het zilver uit de ertsen scheidt; *-schein* m. zilverglans m.; *-scheitel* m. met zilverwit, grijs haar bedekt hoofd o.; *-schelle* v. zilveren schel, tafelschel v.; *-schere* v. (Goudsm.) zilverschaar v.; *-schiff* o. met zilver geladen schip o.; *-schimmel* m. zilver-grijze schimmel m.; *-schimmer* m., Z. *-glanz* (1); *-schlacke* v. zilverslak v., Z. *-schaum*; *-schläger* m. zilverpletter m.; *-schmelzer* m. zilversmelter m.; *-schmied* m. zilversmid m.; *-schmiele* v. alpenbies v.; *-schnur* v. zilveren koord o.; *-schlagroth* o. zilversoldeer o.; *-schrank* m. zilverkast v.; *-schreiber* m. schrijver m. voor het zilverwerk; *-schock* m. zestig zilvergroschen o. mv.; *-schrötling* m. zilveren muntplaatje o.; *-schüppe* v. zilverschilfer v.; (fig.) zilverwitte schub v.; *-schwarze* v. zwart zilvererts o.; *-service* o. zilveren servies o.; *-spinner, —in,* zilverdraadspinner m., -spinster v.; *-stab* m., *-stange* v. zilveren staaf v.; *-stahl* m. zilverkleurig staal o.; *-stein* m. (Giet.) zilverglit o.; *ätzender —*, Z. *Höllenstein*; *-sticker, —in,* zilverdraad-stikker m., -stikster v.; *-stickerei* v. borduren o. met zilverdraad; *-stift* m. zilveren stift v.; *-stimme* v. stem v. zoo helder als zilver; *-stoff* m. zilverstof v., zilverlaken o.; —*en* bijv. nw. uit zilverstof gemaakt, met zilver doorweven; *-strahl* m. zilverstraal m.; *-streifen* m. zilveren streep v.; *-streifig* bijv. nw. met zilverwitte strepen; *-strich* m. streep v. met een zilveren stift; 2. (Nat. hist.) zilverkleurige dagvlinder m.; *-strom* m. massa v. gesmolten zilver; (fig.) zilverkleurige stroom m.; *-stück* o. stuk zilver o.; 2. zilveren stuk, zilverstuk o.; 3. Z. *-stoff*; (Nat. hist.) muggendrek, vliegendrek m. (eene schelp); *-stufe* v. staaltje zilvererts o.; *-stumm* bijv. nw. door omkooping tot zwijgen gebracht; *-talk* m. kattenzilver, loodglit o.; *-tanne* v. denneboom m. met zilverwitte bladeren, *-taucher* m. zilverduiker m.; *-teig* m. in vormen gegoten zilver o.; *-teppich* m. met zilver doorwerkt tapijt o.; *-thaler* m. zilveren daalder of eig. thaler m.; *-thau* m. zilverwitte dauw m.; —*erz* o. (Bergw.) gedegen zilver o.; *-tisch* m. zilveren tafel v.; it. tafel v. voor het zilverwerk; *-ton* m. zilverheldere toon m.; *-tönend* bijv. nw. zoo helder als zilver klinkend; *-trächtig* bijv. nw. zilverhoudend; *-tresse* v. zilveren galon o.; *-tropfen* m. droppel m. gesmolten zilver; (fig.) zilverwitte droppel m.; *-waare* v. zilverwaar v., zilvergoed, zilverwerk o.; *-wagen* m. met zilver beslagen wagen m.; (Bergw.) zilverwagen m.; *-wäscher, —in,* zilverpoetser m., -poetssster v.; *-wasser* o. (fig.) zilverhelder water o.; (Scheik.) zilverbevattend water o.; *-weide* v. zilverwitte wilg(eboom) m.; 2. zandwilg m.; *-weiss* bijv. nw. zoo wit als zilver, zoo blank als zilver, zilverwit; *-weisze* v. zilverwit o.; 2. zilverkleur v.; *-welle* v. zilverheldere golf v.; 2. (Dichtk.) zilvergolf v.; *-werk* o. zilverwerk o.; *-wirker* m. zilverwerker, zilverborduurder m.; *-wirkerei* v. zilverborduren o.; 2. fabriek v. waar met zilver geborduurd wordt; *-wolke* v. zilverwitte wolk v.; *-zain* m. staaf v. zilver; *-zahn* m. stukje o. gedegen zilver in het erts; *-zeug* o. zilvergoed, zilverwerk o.

Silentiarier, (*-s*, mv. *Silentiarier*) m. tot zwijgen verplichte monnik, trappist m.

Silenus, (onb.) m. (Fabell.) Silenus m.

Silge, (*-n*) v. peterselie v., moeraseppe v.

Silgenartig, bijv. nw. peterselieachtig.

Silhouette, (*-n*) v. schaduwomtrek m., schaduwbeeld, zijportret o., silhouette v.

Silhouettiren, (*silhouettirte, silhouettirt*) bedr. ww. *jem.* -, in schaduwbeeld voorstellen.

Silicium, (*-s*, mv. *Silicien*) o. (Scheik.) metallische basis v. der kiezelaarde, laag v. metaal onder kiezelaarde.

Silicium-oxyd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kiezelaarde v.; *-metalle* o. mv. kiezelverbindingen v. mv.; *-sauer* bijv. nw., —*es Salz*, kiezelzuur zout o.; *-säure* bijv. nw. kiezelzuur o.

Sille, (*-n*) v. (Vog.) riem m. om het lichaam van den lokvogel.

Sillen, (*sillte, gesillt*) bedr. ww. *den Lockvogel* -, vastbinden.

Silphe, &, Z. *Sylphe.*

Silo, (*-s*, mv. *-s*) m. onderaardsch korenmagazijn o.

Simare, (*-n*) v. samaar v., lang sleepkleed o.

Simaruba, (onb.) v. (Pl.) simaroubaboom m.

Simaruba-holz, (*-holzes,* mv. *-hölzer*) o. simaroubahout o.; *-rinde* v. simaroubabast m.

Simbipuri, (*-s,* mv. *-s*) o. Guineesche schelpmunt v.

Similor, (*-s*) o., z. m. spinsbek o.

Simmer, (*-s,* mv. *Simmer*) o. kwartmud o., Z. *Sester.*

Simon, (*-s*) m., z. m. of **Simoniacus,** (onb.) m. geestelijke, ambtwoekeraar m., hij die zich schuldig maakt aan simonie.

Simonie, v., z. m. woeker m. met geestelijke ambten, simonie v.

Simonisch, bijv. en b. naar simonie gelijkend, aan simonie schuldig, door omkooping verkregen.

Simpel, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *einfach, einfältig;* II. (*-s,* mv. *Simpel*) m., Z. *Gimpel.*

Simpel, Simplex, Simplicius, (onb.) m. onnoozele hals, sukkel, stakkerd m.

Simplicia, o. mv. eenvoudige geneesmiddelen o. mv.

Sims, (*-es,* mv. *-e*) of **Simsen,** (*-s,* mv. *Simsen*) m. en o. uitstekende lijst v., kant, rand, omgebogen of omgeslagen rand m.; (van eene zuil), kornis v.; (van een venster), vensterbank v.; 2. plank v., plankje o. om iets op te zetten.

Sims-hobel, (*-hobels,* mv. *-hobel*) m. lijstenschaaf v.; *-stein* m. kornissteen m.; *-werk* o. lijstwerk o., kroonlijst v.; 2. bovendeel o., kroon v. eener plaatdrukpers.

Simulacrum, (*-s,* mv. *Simulacra*) o. beeld, konterfeitsel o.

Simuliren, (*simulirte, simulirt*) bedr. ww. huichelen, veinzen; 2. o. ww., m. *h.*, Z. *sinnen.*

Simultaneum, (*-s,* mv. *Simultanea*) o. gelijk recht, gemeenschappelijk recht o.

Simus, (onb.) m. hij die een stompneus heeft.

Sina-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. sinaasappel m.; *—baum* m. sinaasappelboom m.; *-seide* v. Chineesche zijde v.

Sinapism, (*-es,* mv *-en*) m. mosterdpleister, mosterdpap v.

Sinau, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Onzerlieve-Vrouwemantel, leeuwenvoet m.

Sinecure, (*-n*) v. voordeelige betrekking v. met weinig of geheel geene daaraan verbonden bezigheden, sinecure v.

Sinecurismus, (onb.) m. instandhouding v. der sinecuren, stelsel o. van hen die voor de sinecuren zijn.

Sing-anstalt, (*-en*), **-akademie,** (*-n*) v. zangschool v., conservatorium o.

Singbar, bijv. nw. wat gezongen kan worden, te zingen, voor den zang geschikt.

Sing(e)-akademie,-anstalt, (*-en*) v. zangschool, muziekschool v., conservatorium o.; *-amt* o., Z. *-messe; -bass* m. bas m., basstem v.; *-chor* m. en o. zangkoor o., zangers m. mv.; *-drossel* v., Z. *Sangdrossel; -fliege* v. bromvlieg v.; 2. krekel m.; *-gedicht* o. zanggedicht o., romance, cantate v.; *-gedichtchen* o. kleine cantate v.; *-kunst* v. zangkunst v.; *-lehrer* m. gezangmeester, muziekmeester, onderwijzer m. in den zang; *-leiter* v. gezongen toonladder, gamma, scala v.; *-meister* m. meester m. in den zang, virtuoos m.; 2. Z. *-lehrer; -messe* v. gezongen mis v.

Singen, (*sang, gesungen*) o. ww., m. *h.* zingen; *- wie eine Nachtigall,* zingen als een nachtegaal; (van vinken), slaan; (van zwaluwen), sjilpen; (van sprinkhanen), piepen; (van vogels), fluiten, kweelen; *zum Klaviere -,* het pianospel met zang begeleiden; (fig.) zangerig spreken, op een zingenden toon spreken; *-d,* zingend; (Dichtk.) *jemn. -,* zingen ter eere van; it. bezingen, vieren, roemen; (fig.) *die Kugeln -,* fluiten, sissen; 2. bedr. ww. *ein Lied -,* zingen, zingend voordragen; (Muz.) *seine Stimme -,* zijne stem, zijne partij zingen; *Bass -,* eene basstem hebben; *seine Freude -,* door gezang te kennen geven, zingen, van vreugd; (Spr.) *Z. essen; jemn. die Vesper -,* iem. de les lezen, de waarheid zeggen; II. o. zelfst. zingen, gezang o., stem v.; *zierliches -,* moduleeren o.; (van den leeuwerik), gezang o.; (fig.) zangerig spreken o.; (van de ooren), tuiten, getuit o.; (gemeenz.) *da hilft weder - noch sagen,* daar helpt geen praten, hij is niet over te halen.

Sing(e)-note, (*-n*) v. zangnoot v.; *-pult* m. muzieklessenaar m.

Singer, (*-s,* mv. *Singer*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Sänger.*

Singerlich, bijv. nw. (gemeenz.) zingachtig, tot zingen geneigd; *ihm ist nicht -,* hij heeft geen lust om te zingen.

Sing(e)-satz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m. zangpartij v.; *-(schau)spiel* o. zangspel o., opera v.; *kleines —,* operette v.; *-schauspieler, —in,* operazanger m., operazangeres v.

Sing(e)schauspielhaus, (*-hauses,* mv. *-häuser*) o. operagebouw o., opera v.

Sing(e)-schlüssel, (*-sels,* mv. *-sel*) m. muziekssleutel m.; *-schule* v. zangschool v.; 2. Z. *Chorschüler; -schwan* m. sissende zwaan v.; *-stimme* v. zangstem, muziekstem, partij v.; *-stück* o. zangstuk, muziekstuk o.; it. Z. *-gedicht; groszes —,* oratorium o.; it. Z. *-spiel; -stunde* v. uur o. bestemd voor den zang; 2. muziekles, zangles, les v. in het zingen; *-tanz* m. dans m. met zang; *-vögel* m. mv. zangvogels m. mv.; *-weise* v. zangwijze, manier, wijze v. van zingen; 2. (van een zangstuk), zangwijs v., air o.

Singrün, (*-s,* mv. *-e*) o. (Pl.) maagdenpalm m., maagdenkruid, wintergroen o.; 2. Z. *Kreuzdorn* (1).

Sing-saite, (*-n*) v. (van eene viool), quint, quintsnaar v.; *-sang* m. ellendig gezang o.

Singular, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Spraakk.) enkelvoud o., enkelvoudige vorm m.

Sinken, (*sank, gesunken*) o. ww. onr., m. *s. im Wasser -,* zinken, naar beneden gaan; (van schepen), naar den grond gaan, zinken; (van gebouwen), zakken, verzakken; (van den nevel), neervallen; *in den Koth -,* zakken; *zur Erde -,* vallen, neervallen; (van een luchtbal), dalen, neerkomen; *unter einer Last -,* bezwijken; *in Ohnmacht -,* vallen; *in einen tiefen Schlaf -,* vallen; *in's Grab -,* in het graf nederdalen; *den Kopf - lassen,* het hoofd laten hangen; it. *die Hände - lassen,* slap laten hangen; *den Muth - lassen,* den moed verliezen, moedeloos worden; 2. *die Sonne sinkt,* de zon gaat onder; *bei -der Nacht,* bij het vallen van den nacht; *bis in die -de Nacht,* tot het nacht begon te worden; *in einen Schlummer -,* vallen; 3. (van krachten &), verminderen, afnemen; *in Verachtung -,* in minachting geraken; *bis zum Thier herab -,* zich verlagen; II. bedr. ww. (Bergw.) Z. *senken.*

Sinker, (*-s,* mv. *Sinker*) m. (Tuinb.) Z. *Senker;* 2. (Bergw.) hij die in eene mijn nederdaalt, mijnwerker m.

Sinkler, (*-s,* mv. *Sinkler*) m. (Bergw.) gezworen opzichter m. over eene mijn.

Sinkwerk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zoutz.) vergaderbak m. voor zoet water; (Bergw.) Z. *Gesenk.*

Sinn, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. zintuig o., zin m.; *in die -e fallen,* de zintuigen aandoen, treffen; *in die -e fallend,* in het oog vallend, gevoelig, voelbaar; *zu -en kommen,* tot zich zelve(n) komen; 2. gevoel, oordeel, verstand, instinct o.; it. neiging v., smaak, aanleg, zin m.; *thierischer -,* Z. *Thiersinn; keinen - für etw. haben,* geen zin, smaak, lust & hebben in; *keinen - für eine Wissenschaft haben,* geen zin, gevoel, aanleg hebben voor; 3. rede v., verstand o., kennis v., bewustzijn o.; *wo hatte ich meine -e, als &c.,* waar was mijn verstand toen &; *bei -en sein,* bij zijn verstand zijn; *von -en kommen,* van zich zelven raken, zijn bewustzijn verliezen; 4. gedachte, meening v., gevoelen o., wijze v. van zien, inzicht o.; *seinen - auf etw richten,* zijne zinnen zetten op; *sich etw. in den - kommen lassen,* zich iets in het hoofd zetten; *jemn. etw. in den - geben,* iem. iets in het hoofd praten; *anderes -es werden,* van meening, gevoelen veranderen; *etw. im -e haben,* iets in den zin hebben; *Böses im -e haben,* van plan zijn, voornemens zijn; *auf seinem -e bleiben,* op zijn stuk staan, bij zijn gevoelen blijven; *Eines -es sein,* van hetzelfde gevoelen zijn; *er ist eines -es mit mir,* hij is van hetzelfde gevoelen als ik, hij is het met mij eens; *es geht nicht nach seinem -e,* het gaat niet naar zijn zin, zijn wensch; *ein Mann nach meinem -e,* naar mijn smaak, die mij bevalt; *sich etw. aus dem -e schlagen,* zich uit het hoofd zetten, niet meer denken om; *jemn. etw. aus dem -e reden,* iem. iets uit het hoofd praten; *das liegt ihm stets im -e,* dat heeft hij altijd in het hoofd, daar denkt hij altijd over;

froher, leichter -, opgeruimdheid v.; *hoher* -, verheven geest m., verhevenheid v.; it. trotschheid v.; 5.(van een woord), zin m., beteekenis v.; *dieses Wort hat einen doppelten* -, heeft eene tweeledige beteekenis; *das hat keinen* -, dat beteekent niets, dat heeft geen zin; *im höchsten -e des Wortes*, in den uitgebreidsten zin. Z. *Bedeutung*.

Sinn-begabt, bijv. nw. met zinnen of zintuigen begaafd; *-bild* o. zinnebeeld o., zinnebeeldige voorstelling,allegorie v.; it. symbool, devies o.; (Schild., Spraakk.) allegorie v.; *-bildlich* bijv. nw. zinnebeeldig, allegorisch, figuurlijk; *-bildner* m. hij die veel zinnebeelden gebruikt; *-dichter* m. puntdichter, maker m. van puntdichten.

Sinnen, (*sann, gesonnen*) o. ww. onr., m. *h.* peinzen, denken, nadenken; *über etw.* -, nadenken, overpeinzen, zich trachten te verklaren,*auf einen verbrecherischen Plan* -, bedacht zijn, zinnen, broeden, smeden; 2. bedr. ww. met de oogen meten,.vizeeren; it. ijken.

Sinnen-all, (*-(e)s*) o., z. m. zinnelijke wereld, natuur v., heelal o.; *-bild* o. zinnelijk beeld o.; *-durst* m. (fig.) zinnelijke dorst m.;*-fessel* v.boei v.,kluister v. der zinnelijkheid, stoffelijke band m.; *-genuss* m. zinnelijk genot o.; *-glück* o. zinnelijk geluk o.; *-knechtschaft* v. slavernij v. der zinnelijkheid; *-land* o. (veroud.) land o., grond m.; *-lehre* v. leer v. van de zintuigen;2. schoonheidsleer, aesthetica v.; *-liebe* v. zinnelijke liefde v.; *-lust* v. zinnelijke lust m., zinnelijk vermaak o.; *-probe, -prüfung* v. beproeving v. door middel der zintuigen, onderzoek o. door de zintuigen; *-rausch* m. bedwelming v. der zinnen, zinnelijke bedwelming, verbijstering v.; *-reich* o. rijk o. der zinnen; *-schlaf* m. rust v. der zintuigen; *-sklave* m. slaaf m. der zinnelijkheid; *-spiel* o. spel o. der zintuigen, begoocheling v.; *-taumel* m., Z. *-rausch; -täuschung* v. zinsbegoocheling v., zinsbedrog o.; *-trieb* m. zinnelijke neiging v.; *-trug* m., Z. *-täuschung; -wahn* m. waan m. der zinnelijkheid; *-weide* v., Z. *-lust; -welt* v. zinnelijke, stoffelijke wereld v.; *-wesen* o. zinnelijk wezen, stoffelijk wezen o.; (Ph.) stoffelijk voorwerp o.; *-wollust* v. zinnelijke wellust m.; *-zauber* m. zinsbegoocheling v.

Sinner, (*-s*, mv. *Sinner*)m. ijker m.

Sinnes-änderung, (*-en*) v. verandering v. van gevoelen; (Godg.) bekeering v.; *-art* v. gezindheid,denkwijze v., gevoelen o., meening v.; *-eigenheit* v. bijzonderheid v. der zinnen;*-kraft* v.zinskracht, kracht v. der zintuigen; it. Z. *Denkkraft; -nerv* m. zenuw v. van een zintuig; *-schwärze* v. (fig.) snoode gedachte v., slecht hart o., slechte inborst v.; *-werkzeug* o. werktuig o. van een der zinnen, zintuig, orgaan o.; *-wechsel* m. wankelmoedigheid, veranderlijkheid v.; *-wirbel* m. mv. zinsbegoochelingen v. mv.

Sinn-gedicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. puntdicht o., epigram o.; *-gedichtlich* bijv. nw. in een puntdicht, als een puntdicht; *-glied* o., Z. *-werk; -grün* o., Z. *Singrun*.

Sinnig, bijv. nw. *-er Mensch*, bij zijn zinnen, verstandig,beraden, bedaard; *- da stehen*,droomerig;*-handeln*,bedaard, met overleg, verstandig; *-keit* v. verstand o., bedaardheid, vastberadenheid v.,overleg, nadenken o.

Sinnkraut,(*-kraut(e)s*,mv.*-kräuter*) o. kruidje roer-mij-niet o.

Sinnlich, (*-er, -st*) bijv. en b. zin(ne)lijk, stoffelijk, met de zintuigen waar te nemen; 2. *-e Liebe*, zinnelijk; *-er Mensch*, wellustig; *-keit* v. zinnelijkheid, stoffelijkheid v.; 2. gehechtheid v. aan zinnelijk genot; 3. *—en*, zinnelijke vermaken o. mv.

Sinnlichtkeitslehre, v., z. m. leer v. der zinnelijkheid.

Sinn-los, bijv. nw. zinneloos, verstandeloos, radeloos, krankzinnig; 2. ongerijmd, zonder beteekenis; *—e Wörter*, niets-beteekenend; *-losigkeit* v. zinneloosheid,verstandeloosheid,radeloosheid, krankzinnigheid v.; 2. domheid v.; 3. dwaze daad, zinnelooze handeling v.; *-pflanze* v. gevoelige plant v.; (Pl.) Z. *-kraut; -rede* v. zinrijke redevoering v.; *-reich* bijv. en b. zinrijk, geestig,scherpzinnig, vernuftig. Z. *geistreich;-rückhalt* v. voorbehoud o. van gedachte, van uitlegging; *-schluss* m. gevolgtrekking v., besluit o. volgens de rede; *-schwer* bijv. nw. moeielijk te begrijpen; 2. vol beteekenis, gewichtig, diepzinnig; *-spiel* o. woordenspel o.; *-spruch* m. zinspreuk v., spreekwoord o., voorbewijs o., Z. *Denkspruch; -sprüchlich* bijv. nw. als eene zinspreuk; *-verwandt* bijv. nw. zinverwant, bijna van dezelfde beteekenis, synoniem; *—e Wörter*, zinverwante woorden, synoniemen; *-verwandschaft* v. zinverwantschap, overeenstemmende beteekenis, synonimiteit v.;*—slehre* v. leer, verhandeling v. over de synoniemen; *—swörterbuch* o. woordenboek o. der synoniemen; *-voll* bijv. nw. vol beteekenis, Z. *-schwer; -werkzeug* o. werktuig o. van den zin, zintuig, orgaan o.

Sinopel, (*-s*) m., z. m. groen of rood krijt o.; (Wapenk.) groen o.

Sinsonte, (*-n*) v. Amerikaansche nachtegaal m.

Sint, bijw., Z. *seit*.

Sintemal, voegw.(veroud.)Z. *weil, dieweil, indem;* - *ich*, voor zoover ik.

Sinter, (*-s*, mv. *Sinter*) m. (Sm.) hamerslag m., afval m. van ijzer; 2. Z. *Tropfstein;* (Bleek.) of *-asche* v. asch v. van verbrand hout; (Kalkbr.) bezinksel o. van kalk.

Sintern, (*sinterte,gesintert*)o.ww., m. *s.* (Bergw.) dropsteen vormen; 2. bezinken, hard worden.

Sinter-quarz, (*-es*) m., z. m. vormeloos, doorschijnend kwarts o.; *-wasser* o. (Bergw.) druipsteen vormend water o.

Sinto, (*-s*) o., z. m. leer v. van Confucius.

Sinus, (onb.) m. (Meetk.)sinus m., hoekpuntslijn v.; *-tabelle* v. (Zeew.) sinnstafel v.

Sipmasz, (*-es*, mv. *-e*) o. korenmaat v. van ½ schepel.

Sipp(e), (*-en*, mv.*-en*)m. bloedverwant, neef m.

Sippe,(*-n*)v., **Sippschaft,**(*-en*) v. (Scherts.) kliek v., boel m., gesloten gezelschap o.; 2. bloedverwantschap v.

Sippschafts-baum,-(*baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. stamboom m.; *-grad* m. graad m. van bloedverwantschap.

Sipps-theil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aandeel o. in de erfenis als bloedverwant; *-zahl* v., Z. *Sippschaftsgrad*.

Sir, (titel), Mijnheer! 2. (voor doopnamen), baron, jonkheer.

Sirach, eig. zelfst. o. Sirach; (H. S.) *Jesus* -, Jezus Sirach; *das Buch Jesus* -, het boek van Salomon, Prediker m.

Sire, (titel), Sire!; 2. (*-n*) v. (Pl.) Z. *Krötzmilbe*.

Sirene, (*-n*) v. (Fabell.) meermin v.; 2. (Gesch.) betooverende zangeres, verleidster, sirene v.; *-ngesang* m. sirenenzang m.; *-nlieder* o. mv., Z. *Zaubergesänge*.

Sirius, (onb.)m.Syrius,hondster m.

Sirop, Sirup, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stroop, siroop v., Z. *Syrop &c*.

Sismometer, (*-ters*, mv. *-ter*) m. aardbevingmeter, sismometer m.

Sison, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. steenpeper v.

Sister, (*-s*, mv. *Sister*) o. kwartmud o.; 2. (*-n*) v. pannekoek m.; (Fabell.) schellenstaf m.

Sistiren, (*sistirte, sistirt*)bedr.ww. grijpen, vatten, gevangennemen, arresteeren; it. opschorten.

Sistirung, (*-en*) v., Z. *sistiren;* it. opschorting, schorsing v.

Sitte, (*-n*) v. zeden v. mv., gebruik o., gewoonte v.; *die -n und Gebräuche eines Landes*, de zeden en gewoonten &; *es ist - bei diesem Volke*, het is de gewoonte &; *das ist nicht mehr* -, dat is de gewoonte, het gebruik niet meer; *so ist der Welt* -, zoo gaat het in de wereld; 2. mv. *-n*, zedelijkheid, betamelijkheid v.; *er hat keine, schlechte -n*, hij is een onbeschaafd, onzedelijk mensch; *seine -n verbesseren*, zich verbeteren.

Sitten-anmuth, v., z. m. bevalligheid v. der zeden; *-aufseher* m. (R. g.) censor m.; *-buch, -büchlein* (verkl.) o. zedekundig boek o.; 2. handleiding v. voor de zedekunde, zedekundige handleiding v.; 3. boek o. waarin het gedrag wordt aangeteekend; *-fehler* m. slechte gewoonte v.; *-feinheit* v. fijnheid v. van zeden; *-forscher* m. hij die onderzoek doet naar zeden en gewoonten; *-gericht* o. rechtbank v. over de zeden,rechtbank v. van eer; *-geschichte* v. geschiedenis v. der zeden; *-lehre* v. zedeleer v.; 2. verhandeling v. over de zedeleer; 3. Z. *-regel; -gesetz* o. zedewet v.; *-lehrer* m. zedeleeraar, zedemeester m.;*-lehrig* bijv. nw. volgens de zedeleer; *-los* bijv. nw. zedeloos, onzedelijk, losbandig;*-losigkeit* v. zedeloosheid, losbandigheid, onzede-

lijkheid v.: *-meister* m., Z. *-aufseher;* 2. —, —*in*, Z. *Hofmeister* &; it. *-prediger; -milde* v. zachtheid, aangenaamheid v. der zeden; *-milderung* v. verfijning v. der zeden, beschaving v.; *-prediger* m. zedepreeker m.; *-predigt* v. zedepreek, zedeles v.; *-regel* v. regel m. der zedeleer; *-reich* o. zedenheerschappij, deugdenheerschappij v.: *-reinheit* v. reinheid v. van zeden; *-richter* m. rechter m. over zeden; (R. g.) censor m.; —*amt* o. censorschap o.; *-richtung* v. beoordeeling v. der zeden, censuur v.; 2. richting v. die men aan de zeden en gewoonten geeft; *-rohheit* v. ruwheid v. van zeden; *-schule* v. school v. der zeden; *-spruch* m. zedespreuk v.; *-strenge* v. gestrengheid v. van (de) zeden; *-verbesserer* m. hervormer m. der zeden; it. puritein m.; *-verbesserung* v. hervorming v. der zeden; *-verderben, -verderbniss* o. zedenbederf o., bedorvenheid v. van (de) zeden; *-verderber* m. zedenbe lerver m.; *-verfall* m. verval o. in de zedelijkheid, zedelijk verval o.; *-verfeinerung* v. verfijning v. der zeden; *-welt* o., Z. *-reich; -werk* o. werk o. over de zeden; *-widrig* bijv. nw. strijdig met de goede zeden; it. onzedelijk, zedeloos; *-zustand* m. toestand m. der zeden, zedelijke welstand m.; *-zwang* m. dwang m. van het gebruik, etiquette v.

Sittgelb, bijv. en b. kruisdorengeel.

Sittich, Z. *Sittig.*

Sittig, -keit, Z. *sittsam* &.

Sittig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. papegaai m.

Sittigen, (*sittigte, gesittigt*) bedr. ww. *jem.* -, beschaven, beschaafd maken, Z. *sittsam.*

Sittig-grün, bijv. nw. papegaaigroen; *-haus* o. papegaaikooi v.; *-karpfen* m. bastaardkarper m.

Sittigung, v., Z. *sittigen;* it. beschaving v.

Sittlich, (*-er, -st*) bijv. en b. met de (goede) zeden overeenstemmend, volgens het gebruik; 2. zedelijk; *-gut,* zedelijk goed; *-e Beschäftigung eines Menschen,* Z. *Sittlichkeit;* (Spr.) *landlich, -,* 's lands wijs, 's lands eer.

Sittlichkeit, (*-en*) v. zedelijkheid v., zedelijk gedrag o.; *-sgefühl* o. zedelijk gevoel o.

Sittsam, (*-er, -st*) bijv. en b. zedig, kuisch, welopgevoed, beschaafd, ingetogen, beleefd, Z. *-anständig; -keit* v. zedigheid, ingetogenheid, kuischheid, beleefdheid v.

Sittmäszigkeit, v., z. m., Z. *Sittsamkeit.*

Sittvogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m. blauwspecht m.

Situation, (*-en*) v., Z. *Lage.*

Situiren, (*situirte, situirt*) bedr. ww. in eene situatie, in omstandigheden brengen; *gut situirt sein,* (van huizen), goed gelegen zijn, eene aangename ligging hebben.

Sitz, (*-es,* mv. *-e*) m. zetel m., plaats v.; *auf einen - etw. thun,* zonder van plaats te veranderen, zonder zich te verroeren; *zwei Stunden in einem - schreiben,* twee uren achter elk. schrijven; 2. zitting v., recht o. om te zitten, zetel m.; - *und Stimme im Rathe haben,* zitting hebben in &; 3. zetel, stoel m., bank, zitplaats v.; *einen übeln - haben,* eene slechte plaats hebben; 4. (van een stoel &), zitting v.; 5. residentie, woonplaats, verblijfplaats, woning v., domicilie o.; (van een oproer &), plaats v.; (Jachtw.) (van het wild), schuilplaats v.; 6. Z. *Sitzer.*

Sitz-anker, (*-ankers,* mv. *-anker*) m. vast anker o.; *-arbeit* v. zittend werk o.; *-bad* o. zitbad o.; *-bank* v. zitbank v.; (Zeew.) officiersbank v. in eene sloep; *-bein* o. heiligbeen o., stuit v.

Sitzbein-knorren, (*-knorrens,* mv. *-knorren*) m. knobbel m. van het heiligbeen; *-nerve* m. tot het heiligbeen behoorende zenuw v.; *-schlagader* v. tot het heiligbeen behoorende slagader v.; *-stachel* m. (Ontlk.) dorenvormig uitsteeksel o. van het heiligbeen.

Sitzbett, (*-(e)s,* mv. *-en*) o. zetbed, rustbed o., rustbank, canape v.

Sitzen, (*sasz, gesessen*) o. ww. onr., m. *s.* zitten, gezeten zijn, gaan zitten; - *Sie nieder, - Sie,* ga zitten, *bei Tische* -, aan tafel zitten, gezeten zijn, eten; *ich sitze hier gut,* ik zit hier goed, heb hier eene goede plaats; *gut, warm* -, goed, warm zitten; (fig.) op zijn gemak zijn; *Amt wobei man viel muss* -, zittend ambt; *zu Pferde* -, zitten, rijden; *auf den Eiern* -, (van hoenders), op de eieren zitten, broeien; (fig.) *auf dem päpstlichen Stuhl* -, zitten, gezeten zijn op &, paus zijn; 2. *dem Maler* -, zitten voor, poseeren, zijn portret laten maken, zich laten uitschilderen; *zu Gericht* -, zitting houden; *im Rathe* -, in den raad zitten, zitting hebben; *über etw.* -, raadplegen, beraadslagen; *der -de Rath,* de raadsvergadering v.; 3. *zum Verkauf* -, publiek verkoopen; *auf dem Lande* -, zijn verblijf houden, wonen; *immer zu Hause* -, altijd thuis zijn, zitten; *stets über den Büchern* -, altijd in de boeken snuffelen; *im Ueberflusse, Elende* -, leven; *voller Schulden* -, met schulden overladen zijn; *stille* -, stilzitten, niets doen; *gefangen, fest* -, gevangen zitten; *er sitzt mir auf dem Halse,* ik heb hem op &, hij zit op mijn hals; *sein Geld im Spiele - lassen,* laten zitten, verliezen; *viele Leute vor einer Festung - lassen,* verliezen; *seine Frau - lassen,* laten zitten, verlaten, achterlaten; - *bleiben,* blijven zitten, niets doen, de handen niet uitsteken; it. (van een meisje), geen man vinden; *fest* -, vastzitten; (Zeew.) (van schepen), vastzitten; *den Hut - lassen,* niet afnemen; *es sitzt Schleim auf seiner Brust,* er zit &; *einen Schimpf auf sich - lassen,* laten rusten; 4. *gut* -, (van kleederen), goed zitten, passen, staan; *schief* -, (van de muts), staan; *-d,* zittend; (Pl.) onmiddellijk op den stengel of tak zittend; *der König auf seinem Throne -d,* gezeten; II. wed. ww. gaan zitten; *sich müde* -, zich moede zitten, moede worden van het zitten; *sich wund* -, zich wond zitten; *hier lässt sich's gut* -, hier is het goed zitten, hier is eene goede plaats.

Sitzer, (*-s,* mv. *Sitzer*) m. zitter m., hij die zit; (Zeew.) verlengstuk o., Z. *Gesäsz.*

Sitz-fleisch, (*-es*) o., z. m., Z. *-leder; -füsze* m. mv. (Nat. hist.) zitvoeten m. mv.; *-gebund* o. bos m. stroo om op te zitten; *-geld* o. (Ger.) geld o. voor de zitting; 2. geld o. voor het zitten; 3. Z. *Schutzgeld.*

Sitzhaft, bijv. nw. gezeten, ingezeten.

Sitz-kasten, (*-kastens,* mv. *-kasten*) m. (Wag.) bok m.; *-kissen* o. kussen o. om op te zitten; *-lager* o., Z. *-bett; -leben* o. zittend leven o.; *-knorren* m., Z. *-bein; -leder* o. (gemeenz.) gat o., billen v. mv.; (fig.) geduld o.; *er hat kein* —, hij kan niet lang zitten; - *-lehen* o. onder zekere voorwaarden afgestaan leen o.

Sitzling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. hij die gaarne te huis zit, een zittend leven leidt; *-sleben* o. zittend leven o.

Sitz-ort, (*-ort(e)s,* mv. *-orte* of *-örter*) m. zitplaats v.; (Bergw.) rustplaats v.; it. eind o. van den mijngang; *mit dem —e fortfahren,* in de lengte uitgraven; *-pfahl* m. (Bergw.) mijnwerkersrustplaats, zitplaats v.; *-stufe* v. trap m. die tot zitplaats dient.

Sitzung, (*-en*) v. zitting, vergadering v.; *der - beiwohnen,* de zitting, vergadering bijwonen; *die -en auf eine Zeit lang einstellen,* de zittingen niet doen plaats hebben; *-stag* m. zittingsdag m.; *-szimmer* o. vergaderkamer v.

Six-et-le-va, (onb.) o. zesvoudige winst v. in het pharospel.

Scabin, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. schepen, schout m.

Skalde, Skale &, Z. *Scalde* &.

Skallenisch, bijv. en b. ongelijk, ongelijkzijdig.

Skast, (*-en,* mv. *-en*) m. vischarend m.

Skat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. écarté o. (een kaartspel).

Skatlegen, (*skatlegte, geskatlegt*) o. ww. écarté spelen, ecarteeren.

Skelett, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. geraamte, skelet o.; *-förmig* bijv. nw. skeletvormig.

Skelettiren, (*skelettirte, skelettirt*) o. ww., m. *h.* een skelet maken, ontleden, ontvleezen.

Skepticismus, (onb.) m. twijfelzucht v., twijfelgeest m., ongeloovigheid v.

Skeptiker, (*-s,* mv. *Skeptiker*) m.; **-in,** (*-nen*) twijfelaar m., ongeloovige m. en v., twijfelaarster v.

Skeptisch, bijv. en b. twijfelzuchtig, aan alles twijfelend.

Skiagraphie, Skiographie, (*-en*) v. schaduwteekening, schaduwbeschrijving, zonnewijzerkunde v.

Skie, (*-s*) m., z. m. noordsche schaats v.

Skies, (onb.) m. in het tarokspel eene kaart v., waar men alles van maken kan.

Skink, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. hagedis v.

Skisiren (sich), (*skisirte, skisirt*) wed. ww. (Sp.) een slag ontwijken; (fig.) heimelijk ontsnappen.

Skizze, (*-n*) v. schets v., ontwerp o., schetsteekening v.

Skizziren, (*skizzirte, skizzirt*) bedr. ww. *eine Zeichnung* -, schetsen, in ruwe trekken ontwerpen,

Sklave, &, Z. *Sclave.*

Skolion, (*-s*, mv. *Skolia* of *Skolien*) o. tafelgezang o. bij de oude Grieken.

Skomma, (*-s*, mv. *-ta*) o. geestig gezegde, hatelijk gezegde o., spotternij v., spot m.

Skorpion &, Z. *Scorpion.*

Slam, Schlamus, (onb.) m. slem o., alle slagen m. mv. in het whistspel.

Smaragd, &, Z. *Schmaragd.*

Smergel, (*-s*, mv. *Smergel*) m. amariisteen m.

Sminuito, bijw. (Muz.) verminderd, verkleind.

Smyrnenkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. engelwortel m., zwarte peterselie v.

So, betr. voornw., Z. *solch;* it. *welch;* II. bijw. zoo; *- grosz als ich hier angebe,* zoo groot &; *- unverschämt hätte ich ihn nicht geglaubt,* zoo onbeschaamd had ik niet gedacht dat hij was; *er hat nur noch - viel,* hij heeft nog slechts zoo veel; *- viele Menschen glauben,* zoo velen gelooven; *- viel ich weisz,* voor zoover ik weet; 2. zoo, dusdanig, op deze wijze; *- zu sagen,* om zoo te zeggen, als het ware; *wenn es - ist,* als het zoo is; *es ist nicht mehr -,* zoo is het niet meer, het is veranderd; *- sind die Menschen,* zoo zijn de menschen; *- spricht man nicht mit mir,* op deze wijze, zoo spreekt men niet tot mij; *- etw. ist mir noch nie vorgekommen,* zoo iets is mij nog nooit overkomen; *er macht es auch -,* hij doet het evenzoo; *die Sache steht -, es verhält sich -,* de zaak is aldus; *und - weiter, und - fort,* en zoo voorts, enz.; *- schwer,* zóó zwaar; 4. *- recht,* goed, goed zoo, Z. *bald* (6); *- einer, eines,* zoodanig, zulk; *ich habe - etw. gemerkt,* ik heb zoo iets, iets dergelijks gemerkt; *-? ist es wahr?* he, zoo, is het waar?; *wie -?,* hoe dat?; *wie befindet er sich? - -, - hin, - erträglich,* hoe maakt hij het? zoo zoo, tamelijk, Z. *ziemlich; -, -, das hat er gesagt!,* zoo zoo! heeft hij dat gezegd?; *- und - viel,* zoo en zooveel; *- wie ich,* even als ik; *wenn er es nun eben - machte,* als hij nu hetzelfde deed, Z. *ebenso; wie - manches Mal hat er &!,* hoeveel malen &, Z. *mancher, nennen, recht;* (gemeenz.) *er hat - ganz Unrecht nicht,* hij heeft niet heelemaal ongelijk; *das war - recht nach seinem Wunsche,* dat was juist wat hij wenschte; *um - besser, schlimmer,* des te beter, des te erger; 5. (gemeenz.) *- schon,* zonder dat, overigens, buitendien; *er wird - schon abreisen,* in elk geval; *er ist - schon böse genug,* hij is nu reeds boos genoeg; 6. *ich bin nicht -, wie Sie denken,* ik ben niet zooals gij denkt; *- wie man sagt,* naar men zegt, naar men verhaalt; 7. *sein Sie - gut und,* wees zoo goed, heb de goedheid &; *- gut als möglich,* zoo goed mogelijk; *- dass &,* Z. *dass* (3); 8. *-fangt nun an,* nu, begin maar; *- will er es nicht thun?* zoo, wil hij &; *- höre doch!,* hoor toch eens; III. voegw., Z. *wenn;* 2. toen, dan, in dat geval; *wenn er kommen will, - soll es mir lieb sein,* dan &; *wenn sie nicht reich ist, - ist sie doch,* dan is zij toch, zoo is zij toch; *ist dieses unsere Pflicht, - folgt daraus,* is dit onze plicht, dan &; *da er kommt, - bedarf es keines,* zoo behoeft men niet; *wie ich ihn kenne, - ist er ein Mann &,* voor zoover ik hem ken is hij een man &; *- jung er ist, - kann er &,* hoe jong hij ook is, zoo kan hij; *seine Freundschaft - werth sie mir auch ist,* hoe dierbaar mij zijne vriendschap ook is; *- gern ich auch wollte,* hoe gaarne &; *- unmöglich ist es,* zoo onmogelijk is het.

Sobald, bijw. zoodra als, zoo spoedig mogelijk, zoo gauw mogelijk.

Soccus, (onb.) m. schoen m. der oud-Grieksche tooneelspelers in het blijspel; (fig.) blijspel o.

Sochen, (*socht, gesocht*) o. ww., Z. *siechen.*

Social, bijv. nw. op de maatschappij betrekking hebbend, sociaal.

Socialismus, (onb.) m. maatschappelijk stelsel, socialisme o.

Socialist, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. aanhanger m., aanhangster v. van het socialisme, socialist m.

Socialistisch, bijv. en bij socialistisch, volgens het socialisme.

Societät, (*-en*) v. gezelschap o., maatschappij, societeit v.; (Hand.) handelsvereeniging, compagnieschap, vennootschap v.; *eine - errichten,* eene vennootschap oprichten, zich vereenigen met; *die - aufheben,* eene vennootschap ontbinden; *-scontract, -svertrag* m. handelsvennootschap v., akkoord o. eener vennootschap.

Socinianer, (*-s*, mv. *Socinianer*) m. sociniaan, aanhanger m. van de leer van Socinus; *Lehre der -,* Z. *Sociniasmus.*

Socinianisch, bijv. nw. sociniaansch, volgens de leer van Socinus.

Socinianismus, (onb.) m. socinianisme o., meeningen v. mv. van Lælius en Faustus Socinus.

Socke, (*-n*) v. sok, voetbekleeding v.; 2. (Hoed.) vorm m.; *aus Armuth auf den -n gehen,* zonder schoenen loopen; (gemeenz.) *sich auf die -n machen,* aan het loopen gaan; 3. (Nat. hist.) kleine taling m.; 4. (Zoutz.) bodem m. eener zoutpan.

Sockel, (*-s*, mv. *Sockel*) m. voetstuk o.

Socken, (*sockte, gesocht*) bedr. ww. *Strümpfe -,* van sokken voorzien, Z. *besocken;* 2. wed. ww. *sich -,* neerploffen.

Sockenblume, (*-n*) v. (Pl.) bisschopsmuts v., bisschopshoed m.

Socratisch, bijv. nw., Z. *sokratisch.*

Sod, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Söder*) m. gekookte, gerecht, koken o.; *im -e,* Z. *Sud;* (fig., gmeenz.) *in seinem -e leben,* naar eigen goedvinden; 2. hitte, pijn v. in de keel; (Gen.) ranzige oprispingen v. mv., zuur o., branding v. in de keel; *heftiges -,* zode v., scherp zuur o.; 3. put m., bron, fontein v.

Soda, v., z. m. onderkoolzure soda v.; (Hand.) soda v., zoutasch v., aschzout o.

Sodann, voegw. dan, alsdan, in dat geval, daarna, vervolgens.

Sod-brennen, (*-s*) o., z. m., Z. *Sod* (2); *-brunnen* m., Z. *Sod* (3); *-distel* v. gewone everwortel m.

Sode, (*-n*) v., Z. *Sod* (1); 2. zode v.; 3. (Pl.) Z. *Sodkraut;* (Hand.) soda, zoutasch v., aschzout o.; *weisze -,* sodazuurzout o.; 4. Z. *Soda.*

Sodearsenik, (*-s*) m., z. m., Z. *Arseniksalz.*

Sodeimer, (*-mers*, mv. *-mer*) m., Z. *Brunneneimer.*

Södel, (*-s*, mv. *Södel*) m. vuil, morsig mensch m.

Sodekraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. sodakruid o.

Soden, (*sodete, gesodet*) bedr. ww. zoden steken.

Soden-deich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. met zoden belegde dijk m.; *-stecher* m. zodensteker m.; *-salz* o. sodazout o.

Sod-erde, (*-n*) v. zodengrond m.; *-graben, -gräber* m., Z. *Brunnengraben &.*

Sodium, (*-s*, mv. *Sodien*) o., Z. *Natrium.*

Sodkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o., Z. *Soddistel.*

Sodomit, (*-en*, mv. *-en*) m. knapenschender, sodomieter m.

Sodomiterei, (*-en*) v. tegennatuurlijke bevrediging v. der geslachtsdrift, schandelijke vereeniging v. van mannen, knapenschenderij, sodomieterij v.

Sodomitisch, bijv. mv. als een knapenschender of sodomieter.

Sod-ruthe, (*-n*) v. putzwengel m.; *-stuhl* m. (Br.) houten trechtervat o.; *-wasser* o., Z. *Brunnenwasser.*

Sofa, Sopha, (*-s*, mv. *-s*) m. sofa, canape, ottomane, rustbank o.

Sofern, voegw., bijw. in zoover, in geval dat, voor zoover, indien.

Soff, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *saufen;* 2. Z. *Schluck;* 3. Z. *Gesöff.*

Soffite, (*-n*) v. plafond o.; (Tooneelk.) *-n,* wolken v. mv.

Söffling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dronkaard, zuiplap m.

Sofort, bijw. dadelijk, oogenblikkelijk, onmiddellijk.

Sofortig, bijv. nw. dadelijk, onmiddellijk, oogenblikkelijk plaats hebbende.

Sog, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zuiging v.; *einen -thun,* zuigen; (Zeew.) tocht, tochtwind, trek m.; 2. bassin, dok o.; 3. kielwater, zog o.; 4. Z. *Sogbrüstung;* 5. (Ph.) moederelk v., zog o.

Sogar, bijw. zelfs, ja zelfs, zelfs ook.

Sog-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. steiger m. boven de zoutpan om de zoutmanden te vullen; *-brüstung* v. beloop o., besnijding van het schip.

Sogen, (*sogte, gesogt*) o. ww. ko-

ken, druipen, kristal schieten, korrelen.

Sogenannt, bijv. nw. zoogenaamd, zoogenoemd, bijgenaamd.

Soggat, (-(e)s, mv. -e) o. broekinggat o.

Soggen, (*soggte, gesoggt*) o. ww., m. *h.* (Zoutz.) Z. *sogen.*

Sogger, (-s,mv.*Sogger*) m. (Zoutz.) werkman m. die de zoutpannen uitneemt.

Sogleich, bijw. dadelijk, onmiddellijk, aanstonds, oogenblikkelijk, staanden voets; *er wird - kommen,* hij zal dadelijk komen.

Sohl-band, (-*band(e)s,* mv.-*bänder*) o. (Bergw.) ertsgrond m. welke niet bewerkt wordt; -*bank* v., Z.-*holz;* -*beere* v. zwarte Sint-Jansbes v.; -*berg* m. geene erts houdende plek v.te midden van twee aderen.

Sohle, (-*n*) v. zoutwater, zoutwelwater o.; *wilde* -, moerloog v.; *die - geht zu Salz,* het zout begint te kristalliseeren; (Jachtw.) Z. *Sohllache;* (Vest. Waterb.) (van een dijk), Z. *Deichsohle;* 2. (van den voet), zool, voetzool, schoenzool v.; (Jachtw.) voorste gedeelte o. van den klauw;(Hoefsm.) schoen m.; *neue -n auf die Stiefel setzen,* nieuwe zolen zetten op; (in stampwerktuigen), grondvlak o., vloer m.; 3. (Werkt.) Z. *Sohlstück;* (van eene trap), grondplank v.; (Landm.) basis v. (van een driehoek); (Art.) Z. *Sohlstück;* (Heelk.) werktuig o. om gebroken leden in te leggen;(Bergw.) vloer m.; (Meub.) Z. *Bahn;* 4. (Pl.) Z. *Sohlweide;* (Nat. hist.) tong v. (visch).

Sohlei, (-(e)s, mv. -e) o. in zout water gekookt ei o.

Sohlen, (*sohlte, gesohlt*) o. ww., m. *h.* (Giet.) stremmen, dik worden; 2. bedr. ww. *Stiefeln* -, zolen, verzolen.

Sohlen-bogen, (-*bogens,* mv. -*bogen*) m. (Ontlk.) boog m. van de voetzool; -*gänger* m. zooltreder m.; 2. huideldier o., huidelrat v.; -*hammer* m. (Schoenm.) zoolhamer m.; -*gewicht* o. werktuig o. om het gehalte van het zout te meten; -*heber* m. (Hoefsm.) werktuig o. waarmede de zool wordt opgelicht; -*hieb* m. slag m. tegen de voetzolen; -*holz* o. kurk v., kurkhout o.; -*linie* v. (Bergw) oppervlak o.; -*macher* m. voetzolenmaker m.; -*muskel* m. zoolspier v.; -*nerve* m. zoolzenuw v.; -*riss* m. (Bergw.) grondteekening v.; -*schlagader* v. slagader v. in de voetzool; -*zwecke* v. (Schoenm.) zoolspijker v., schoenmakersspijkertje o.

Sohl-fass, (-*fasses,* mv. *fässer*) o. zoutziedersvat o.; -*hammer* m. schoenmakershamer m. om het zoolleder te kloppen; -*holz* o. (Bouwk.) hout o. voor ribben, dorpels, onderlagen.

Sohlig, bijv. nw. (Zoutz.) zout water bevattend; 2. (Bergw.) horizontaal, waterpas; (Nat. hist.) met zolen, voetzolen voorzien.

Sohl-kunst, (-*künste*) v. (Zoutz.) pompwerk, zuigwerk o. om het zoute water op te halen; -*lache* v. poel, plas m.; -*leder* o. zoolle(d)er o.; -*linie* v. horizontale lijn, basis v.; -*löffel* m. achtste onderstuk o. eener mijnboor; -*meister* m. opziener m. over de bronknechts in zoutziederijen; -*rinne* v. (Zoutz.) goot v. voor het zoutwater; -*schacht* m. zoutbron v.; -*schiene* v. (aan den ploeg), beslag o. van het strijkbord; -*spindel* v., Z. -*wage;* -*stein* m. (Giet.) grondsteen m.; -*stück* o. (van een voorwerp), grondstuk o.; (Bouwk.) onderlaag,rib v.; (aan vensters), onderdorpel m.; (Art.) stelplank v.; (Zeew.) grondstuk o.; (Giet.) — *der Pochkasten,* dwarshout o.; -*wage* v. werktuig o. om het gehalte van het zoutwater te ontdekken; -*wanne* v. (Zoutz.) kuip v. om zoutwater te putten; -*weide* v. kleine wilg, teenwilg m.; -*zieher* m. (Zoutz.) bronknecht m.

Sohn, (-(e)s, mv. *Söhne*) m. zoon m.; *jem. an -es Statt annehmen,* als zoon aannemen; (H. S.) *der verlorne* -,de verloren zoon m.; (fig.) - *der Natur,* kind, natuurkind o., mensch m. in den natuurstaat; (Pl.) - *nach dem Vater,* rapunsel o.; 2. (Wijng.) Z. *Senkrebe.*

Söhnaltar, (-*tar(e)s,* mv. -*täre* en -*tare*) m. verzoeningsaltaar o.

Söhnbar, bijv. nw. verzoenbaar, te boeten, te verzoenen.

Söhnchen, Söhnlein, (verkl.) o. zoontje o., jonge, kleine zoon m.

Söhnen, (*söhnte, gesöhnt*) bedr. ww. (veroud.) Z. *aussöhnen.*

Söhnerin,(-*nen*)v.schoondochter v.

Sohnlich, bijv. nw. als een zoon, een zoon eigen, een zoon toekomend.

Söhnlich, (-*er,* -*st*) bijv. nw., Z. *versöhnlich.*

Söhnopfer, (-*opfers,* mv. -*opfer*) o. zoenoffer o.

Sohnschaft, (-*en*) v. eigenschap, betrekking v. van zoon.

Sohns-frau, (-*en*) v. zoonsvrouw, schoondochter v.; -*kind* o. zoonskind, kleinkind o.; -*liebe* v. kinderlijke liefde v.; -*sohn* m. kleinzoon, zoonszoon m.; -*tochter* v. zoonsdochter, kleindochter v.

Soje, (-*n*) v. (Hand.) dunne lichte serge v.

Sokratisch, bijv. nw. socratisch, volgens de leer van Socrates; -*e Philosophie,* socratische wijsbegeerte v.

Sokratismus, (oub.) m. leer, leerwijze, grondstelling v. van Socrates, socratisme o.

Sol, (-(e)s) m., z. m. (Fabell.) zon v., Helios m.

Solandgans, (-*gänse*) v., Z. *Schottengans.*

Solanin, (-*s*) o., z. m. (Scheik.) basisch plantvormend deel o. in de stengels en bladeren der nachtschade, solanine v.; -*salze* o. mv. solaninezouten o.mv.

Solanum, (-*s,* mv. *Solanen*) o. nachtschaduw v.

Solarium, (-*s,* mv. *Solarien*) o. grondbelasting v.; (Bouwk.) zolder m., balkon o.

Solarisch, bijv. nw. (Sterrenk.) tot de zon behoorend, de zon betreffend.

Solarmikroskop, (-(e)s, mv.-*e*) m. zonmicroscoop m.

Solawechsel, (-*sels,* mv. -*sels*) m. (Hand.) solawissel, eerste wissel m. (zonder tweede).

Solch, (*solcher, solche, solches*) voornw. zulk, zulke, zoodanig(e), dergelijk(e), dusdanig(e); *ein -er Mensch,* zulk een mensch; *eine -e Frau,* zulk eene vrouw; *ein -es Buch,* zulk een boek, een zoodanig boek o.; -*e Menschen machen es nicht anders,* zulke menschen doen het niet anders; *auf -e Art reich* werden, op zulk eene wijze; *in -em Zustande war damals die Sache,* in zoodanigen of zulk een toestand was toen; - *schönes Wetter,* zulk mooi weer; *er hat eine -e Stärke, eine -e Schuldenlast, dass &c.* hij is zoo sterk, hij heeft zooveel schulden &.

Solchemnach, bijw. derhalve, diensvolgens, dus, dientengevolge.

Solchenfalls, bijw. in zulk een geval, als dat geschiedt.

Solchergestalt, solchermaszen, bijw. op deze wijze, in zulke omstandigheden, dus, in dier voege, Z. *Gestalt.*

Solcherlei, bijw. van zulke soort, op zulke wijze, zoodanig; -*e Waaren,* zulke, zoodanige, dergelijke waren.

Sold, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. (Krijgsw.) soldij, bezoldiging, belooning v., loon o.; *im -e stehen,* soldaat zijn, in dienst staan; *höherer, doppelter* -, hooge, dubbele soldij v.; *der halbe* -, halve soldij; (van bedienden) loon o.; (van beambten), salaris, traktement o., bezoldiging v.; *um - dienen,* geld verdienen, voor geld in dienst zijn; *jemn. den - entziehen,* iem. het loon onthouden; (fig.) belooning v., prijs m.; (H. S.) *der Tod ist der Sünden* -, is de belooning, straf v. &.

Soldat, (-*en,* mv. -*en*) m. soldaat, krijgsknecht, krijgsman,wapendrager m.; *gemeiner* -, gemeen soldaat; *freiwilliger* -, vrijwilliger m.; - *werden, unter die -en gehen,* soldaat worden, in dienst gaan; *die -en,* de soldaten, de troepen; *ein guter - sein,* een goed soldaat zijn; *wie ein - aussehen,* een krijgshaftig uiterlijk hebben; *alte, ausgediente -en,* veteranen m. mv.; (gemeenz.) oude knorrepotten m. mv.; -*en spielen,* exerceeren; (Nat. hist.) kluizenaarskreeft, bernardskreeft m.

Soldaten-art, (-*en*) v., Z. -*brauch;* -*aushub* m. lichting v. soldaten, krijgsopschrijving, recruteering v.; 2. recruten, lotelingen m. mv.; -*bett* o. soldatenbed o.; -*brauch* m. soldatenmanier v., gebruik o., gewoonte v. onder de soldaten; *nach —,* op de manier der soldaten; -*brod* o. soldatenbrood, kommiesbrood o.; -*dienst* m. soldatendienst, militare dienst m.; *einzelner —,* soldatendienst m.; —*e nehmen,* Z. *Soldat (werden);* -*eid* m. soldateneed, militaire eed m.; -*feind* m. vijand m. van soldaten; -*fieber* o. kanonkoorts v.; it. (Scherts.) koorts v. van vreesachtige soldaten; -*fisch* m. wentelaar, meerval m. (een klipvisch); -*frau* v. soldatenvrouw, vrouw v. van een soldaat; -*frei* bijv. nw. vrij van de verplichting om soldaten te huisvesten, vrij van inkwartiering; -*freund* m. vriend, minnaar m. van den militairen stand; -*galgen* m. soldaten-

galg v.; *-gat* o. (Zeew.) gat o. waarin de mast of de ra steekt; *-geist* m. militaire geest m.; *-geld* o. geld o. dat de soldaat tegoed heeft, oorlogsbelasting v.; 2. uitbestedingskosten m. mv. voor een soldaat; *-grösze* v., Z. *-masz.*

Soldatenhaft, bijv. nw. soldaatachtig, krijgshaftig, als een soldaat, een soldaat eigen of toekomend.

Soldaten-handwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. beroep o. van soldaat; *-haus* o. kazerne v.; *-herrschaft* v. militaire heerschappij v.; *-hut* m. soldatenhoed m., soldatenmuts, schako v.; *-hütte* v. soldatenhut, barak v.; *-kind* o. soldatenkind, kind o. van een soldaat; *-kleid* o., *-kleidung* v. soldatenkleeren o. mv., uniform v. van een soldaat; *-knecht* m. wapenknecht m.; *-leben* o. soldatenleven, krijgsmansleven o.; (fig.) degen m.; *-leiche* v. lijk o. van een soldaat, soldatenlijk o.; *-lied* o. soldatenlied, krijgsmanslied o.; *-lust* v. soldatenvermaak o., soldatenpret v.; 2. lust m. om soldaat te worden; *-manier* v., Z. *-brauch; -mantel* m. soldatenmantel, soldatenrok m.; *-masz* o. vereischte lengte v. van een soldaat; *-mäszig* bijv. nw., Z. *soldatenhaft; -narr* m. iem. die zeer met soldaten is ingenomen, soldatengek m.; *-pferd* o. paard o. van een soldaat; *-pflicht* v. soldatenplicht m.; 2. Z. *-eid; -pressung* v. pressen, werven o. van soldaten, 2. krijgsopschrijving, militie, loting v.; (Zeew.) (in E.) werven o. van matrozen; *-rock* m. soldatenrok m., Z. *-kleid; -ross* o., Z. *-pferd; -rotte* v. rot o. soldaten, twee naast elk. gaande soldaten; *-säbel* m. soldatensabel v.; *-sache* v. militaire zaak v.; *-schritt* m. soldatenpas m.; *-schule* v. soldatenschool, militaire school, cadettenschool v.; *-sinn* m. millitaire geest m.; 2. Z. *-lust* (2); *-spiel* o. soldatenspel o.; (Sp.) (bij kinderen), kinderspel o. met 36 kaarten; it. spel o. met looden soldaatjes; 3. parade, exercitie v.; *-spiesz* m. lans v. van een soldaat; *-sprache* v. soldatentaal v.; *-stand* m. soldatenstand, krijgsmanstand, militaire stand m.; *vom - frei*, vrij van den (militairen) dienst; *-steaer* v., Z. *-geld; -stube* v., Z. *Wachstube; -tabak* m. soldatentabak v.; *-testament* o. militair testament o.; *-tracht* v., Z. *-kleidung; -tuch* o. uniformlaken o.; *-verordnung* v. reglement o. voor soldaten, militair reglement o.; *-volk* o. soldatenvolk, krijgshaftig volk o.; 2. (Scherts.) strijdlustig volk o.; *-weib* o., Z. *-frau; -wesen* v. krijgswezen o., dienst m., soldatenwezen o.; *-wirth* m. marketenter m.; *—in*, marketentster v.; *-wort* o. soldatenterm m., uitdrukking v. van soldaten; *-zucht* v. krijgstucht, discipline v.

Soldatęsk, bijv. nw. *-er Geist,* (brutale) soldatengeest.

Soldatęska, (*Soldatesken*) v. (i.k. bet.) teugelloos krijgsvolk o., samengeraapte soldaten m. mv.; *Geist der -*, Z. *soldatesk(er) Geist.*

Soldątisch, bijv. nw. als soldaat; *-es Aussehen,* krijgshaftig; *er hat nichts -es,* hij heeft niets van een soldaat, Z. *soldatenhaft; auf gut -*, als een echt militair.

Soldątschaft, v., z. m. militaire stand m.

Solddienst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Soldatendienst.*

Sölde, (*-n*) v., Z. *Hätte;* 2. (Zoutz.) zouthut, zoutkeet, zoutstoof v.

Solden, (*soldete, gesoldet*) bedr. ww., Z. *besolden;* (fig.) betalen, beloonen.

Söld(e)ner, (*-s*, mv. *Söld(e)ner*) m. huurling, soldenier, huursoldaat m.; 2. Z. *Köthener; -lohn* m. huur m. van een daggelder, dagloon o.; (Krijgsw.) soldij v. van huurlingen; *-schar* v. huurtroep m.

Solder, (*-s*, mv. *Solder*) m. (Krijgsw.) betaalmeester m.

Sold-herr, (*-n*, mv. *-en*) m. bezoldiger, loongever m.; *-lehen* o., Z. *ßeiterlehen.*

Söldling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Söldener.*

Soldlos, bijv. nw. zonder soldij, zonder loon.

Söle, (*-n*) v. wilg(eboom) m.; 2. zoutbron v.

Solenn, (*-er, -st*) bijv. en b. plechtig, feestelijk, heerlijk, prachtig.

Solfeggiren, (*solfeggirte, solfeggirt*) o. ww., m. *h.* (Muz.) de toonladders naar de letters zingen.

Solfi, m. mv. zwavelafdrukken m. mv. van kostbare steenen of munten.

Soli, m. mv., Z. *Solo.*

Solid, (*-er, -st*) bijv. en b. vast, dicht, hecht, duurzaam, stevig; (fig.) ernstig, flink; (Hand.) welgesteld, rechtschapen, solied; *minder -es Papier,* minder deugdelijk, minder zeker; *-e Bürgschaft,* soliede borgtocht m.; *-es Haus,* solied huis, achtenswaardig (handels)-huis o.

Solidarisch, bijv. en b. verplicht, onderling verplichtend; (Hand.) *- getrockener Wechsel,* wissel aan order; *-e Verbindlichkeit,* onderling, solidair.

Solidarität, v. gemeenschappelijke verplichting v. van velen voor ieder der medeverplichten.

Solidität, v., z. m. stevigheid, dichtheid, vastheid, duurzaamheid v.; (fig.) echtheid, rechtschapenheid, vertrouwbaarheid v.; (Hand.) vertrouwen, krediet o., soliditeit v.

Solipsismus, (onb.) m. baatzucht, eigenbaat, baatzuchtigheid v.

Solitär, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Juw.) alleenstaande of ingevatte diamant m.

Solitüde, (*-n*) v. eenzaam lustslot o.

Soll, (*-(e)s*) o., z. m. (Hand.) debet o., schuld v., passief o.; *- und Haben,* debet en credit; *-bestand* m. in het magazijn & achtergebleven goederen o. mv.; *-betrag* m., *-höhe, -stärke* v. nauwkeurig bedrag o.

Sollen, (*sollte, gesollt*) o. ww., m. *h.* zullen, moeten, zedelijk verplicht, gehouden zijn; *er hätte es thun -*, hij zou het hebben moeten doen; *man sollte es ihm sagen,* men zou het hem hebben moeten zeggen; *du sollst nicht tödten,* gij zult (moogt) niet doodslaan; *Sie -es haben,* gij moet het hebben; it. gij zult het hebben, ik zal het u (doen) geven; *du sollst es thun,* gij zult, moet het doen; *wenn es sein soll,* als het dan wezen moet; *wem soll man glauben?,* wien moet men nu gelooven; *soll ich es thun oder nicht?,* moet ik het doen of niet; *er soll lesen,* hij moet, hij zal lezen; *er soll noch wieder kommen,* hij moet nog terugkomen, wordt nog terugverwacht; *das soll er wohl bleiben lassen,* dat zal hij wel nalaten; 2. waarschijnlijk zijn, mogelijk zijn; *es soll geschehen,* men mag onderstellen dat het gebeuren zal; *es ist mir, als sollte ich ihn gesehen haben,* mij dunkt, dat ik hem gezien heb; *der Friede soll geschlossen sein,* men zegt dat de vrede gesloten is; *er soll gelehrter sein als &,* men zegt dat hij geleerder is dan &; *man sollte glauben, es sei,* men zou meenen dat het waar is; 3. *es soll bald geschehen,* het moet gauw gebeuren; *Sie - Recht haben,* ik wil wel aannemen dat gij gelijk hebt; *Sie - ihn nicht beleidigt haben,* ik veronderstel, neem aan dat gij hem niet beleedigd hebt; *wenn es regnen sollte,* als het mocht regenen; *sollte er es erfahren,* mocht hij het vernemen; *sollte er es sein?,* zou hij het zijn, *ich sollte das thun,* ik zou dat doen; *sollte es möglich sein,* zou het mogelijk zijn; *Sie hätten sehen -, wie &*, gij had eens moeten zien hoe &; 4. dienen, nuttig zijn, dienstig zijn, bestemd zijn; *wozu soll so viel Geld?,* waartoe dient zoo veel geld?; *was soll mir das Leben?,* waartoe dient mij het leven?; *was* of *wozu soll dass?,* waartoe dient dat? *Sie - wissen, dass,* gij dient te weten, gij moet weten dat &.

Söller, (*-s*, mv. *Söller*) m. (Bouwk., veroud.) vliering v., zolder m.; 2. verdieping v.; 3. galerij v., plat dak, balkon o.

Söllern, (*söllerte, gesöllert*) bedr. ww. *Korn -*, zolderen, op den zolder brengen.

Sollicitant, (*-en*, mv. *-en*) m. dinger, verzoeker, aanzoeker, sollicitant m.

Solmisiren, (*solmisirte, solmisirt*) o. ww., Z. *solfeggiren.*

Solo, (*-s*, mv. *Soli*) o. (Muz.) solo v., alleenspel o., alleenzang m.; (Dansk.) solo v., alleendans m.; (Sp.) sans prendre o.

Solöcismus, (onb. mv. *Solöcismen*) m. taalfout v. tegen de woordvoeging.

Solokrat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. alleenheerscher m.

Solosänger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. solozanger m., hij die eene solo zingt.

Solstätte, (*-n*) v. onverdeelde boerenplaats, boerenplaats v. in haar geheel.

Solstitium, (*-s*, mv. *Solstitien*) o., Z. *Sonnenwende.*

Solvent, bijv. nw. (Hand.) in staat om te betalen, goed, soliede.

Solvenz, v., z. m. (Hand.) betaalvermogen, vermogen o. om te betalen.

Somatologie, v., z. m. leer v. van het lichaam, lichaamsbeschrijving v.

Somit, voegw. hiermede, derhalve, dientengevolge, bijgevolg, Z. *folglich.*

Sömmer, (*-s,* mv. *Sömmer*) m. (Zeew.) lange, rechte boom, balk m.

Sommer, (*-s,* mv. *Sommer*) m. zomer m.; (fig.) *sie ist nun sechzehn - alt,* zestien jaar; *der - des Lebens,* de zomer, de schoonste tijd m. des levens; *im - seines Lebens sterben,* in den zomer zijns levens; 2. Z. *-fäden.*

Sommer-abend, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. zomeravond m.; (Sterrenk.) — of *—punkt* m. westen o.; *-adonis* m. zomeradonis v.; *-acker* m. akker m. met zomergraan; *-aufenthalt* m. zomerverblijf o.; *-bau* m. bouwen o. in den zomer, zomergebouw o.; (Landb.) zomerbouw m.; 2. zomergraan o.; *-baum* m. broeikasboom m.; *-biber* m. (Bontw.) droge, magere bevervellen o. mv. van in den zomer gevangen bevers; *-bier* o. Maartsch bier o. in den zomer verschonken; *-binse* v. zomerriet o.; *-blume* v. zomerbloem v.; *-blitz* m. zomerbrand m.; *-borsten* v. mv. (van wilde zwijnen), donkerbruine borstels m. mv. in den zomer; *-brache* v. in den zomer braakliggend land o.; *-buche* v. beukeboom m.; *-dorn* m. zomerdoren m.; 2. leeuwentand m.; *-drossel* v. zomerlijster, zingende lijster v., Z. *Gesangdrossel;* 2. gewone leeuwerik m., goudmerel v.; *-ciche* v. zomereik m.; *-ente* v. kuifeend v.; *-fäden* m. mv. herfstdraden m. mv.; *-feder* v. zomerveder v.; (Jachtw.) (van wilde zwijnen), Z. *-borsten; -feld* o. veld o., akker m. voor het zomergraan; *-fleck* m. zomersproet v.; *-fleckig* bijv. nw. zomersproeten hebbend, vol sproeten; *-flocken* m., Z. *-fäden; -flur* v. met zomervruchten begroeid veld o.; *-frucht* v. zomervrucht v.; (Landb.) zomergraan o.; *-futter* v. zomervoeder o. van het vee; *-garten* m. zomertuin m.; *-gerste* v. zomergerst v.; *-getreide* o. (Landb.) Z. *-frucht; -gewächs* o. zomergewas o., zomerplant v.; *-haar* o. zomerhaar o.

Sommerhaft, bijv. nw. van den zomer, den zomer eigen; *-es Wetter,* zomerachtig weer, zomerweer.

Sommer-halbjahr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. zomerhalfjaar o.; *-hanf* m. mannelijke, vruchtbare, bloesemdragende hennep m.; *-haus* o. zomerhuis, lusthuis, prieël o.; *-heisz* bijv. nw. zoo warm als in den zomer; *-heiter* bijv. nw. zoo helder, vroolijk, opgeruimd als in den zomer; *-herd* m. (Vog.) zomerverblijf o.; *-hitze* v. zomerwarmte v.; *-holder* m. wilde vlier v.; *-hosen* v. mv. zomerbroek v.; *-huhn* o. zomerhoen o.; *-hut* m. zomerhoed m.; *-hütte* v. zomerhut v.

Sommerige, (*-s*) o., z. m. zomergraan o.

Sommer-kartoffel, (*-n*) v. zomeraardappel m.; *-kleid* o., *-kleidung* v. zomerkleed o., zomerkleeding v.; *-knospe* v. zomerknop m.; *-kohl* m. zomerkool v.; *-könig* m. (Nat. hist.) gekuifd winterkoninkje o.; *-korn* o., Z. *-getreide;* 2. *-roggen; -krieke* v. zomertaling m.; *-kuh* v. (Landh.) zomerkoe v.; *-lachs* m. zomerzalm m.; *-laden* m. zonneblind o., jaloezie v.; *-lager* o. zomerverblijf o.; it. Z. *Lustlager; -latte* v. (Boschw.) jong hout o.; *-laube* v. zomerloof o.; *-lehne, -leite* v. (Bergw.) helling v. naar het zuiden; *-levkoje* v. zomerstokviolier v.

Sommerlich, bijv. nw., Z. *sommerhaft.*

Sommer-lied, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. zomerlied o.; it. lied o. over den zomer; *-linde* v. zomerlindebooom m.; *-loch* o. jaarlijksch uitkomend onkruid o.; *-lorbeer* m. zomerlaurier m.; *-luft* v. zomerlucht v.; *-lustbarkeit* v. zomervermaak o.; *-mal* o., Z. *-fleck; -mairan* m. (Pl.) zomermarjolein v.; *-monat, -mond* m. zomermaand v.; 2. Juni m.; *-morgen* m. zomermorgen; (Sterrenk.) oosten o.

Sommern, (*sommerte, gesommert*) o. ww., m. *h. es sommert,* het wordt zomer, wij krijgen zomerweder; 2. (van gewassen), uitkomen, uitbotten; it. schaduw werpen; II. bedr. ww. (Landh.) *Vieh -,* gedurende den zomer houden; (Landb.) *einen Acker -,* met zomergraan bezaaien; 2. *etw. -,* (Prov.) Z. *sonnen;* (Boschw., Tuinb.) *Bäume -,* snoeien.

Sommer-nacht, (*-nächte*) v. zomernacht m.; *-obst* o. zomerooft o., zomervruchten v. mv.; *-palast* m. zomerpaleis o.; *-pflanze* v., Z. *-gewächs; -platterbse* v. wikke, platte erwt v.; *-punkt* m. (Sterrenk.) zomerpunt o., zomerstand m. der aarde; *-quartier* o. (Krijgsw.) zomerkwartier o.; *-rappe* m. helderzwart paard o.; *-regen* m, zomerregen m.; *-rettig* m. zomerradijs v.; *-rock* m., Z. *-kleid; -roggen* m. zomerrogge v.; *-rose* v., *-röschen* o. zomerroos v., zomerroosje o.; *-röthel* o. roodborstje o. met rooden staart of zwarten keel; *-rübsamen* m. koolzaad o.; *-saat* m. zomerzaal v.; *-saat* v. zomerzaad o.; 2. Z. *-getreide; -saturei* v. zomerboonenkruid o.; *-schlag* m. (Landb.) zomerslag o.; *-schloss* o. zomerzoelheid v.; *-seite* v. zuidzijde v.; *-semester* o., Z. *-halbjahr; -sitz* m. zomerverblijf o.; *-sonne* v. zomerzon v.; *—wende* v., Z. *-wende; -spinne* v. zomerspin v.; *-sprosse* v., *-sprossig* bijv. nw., Z. *-fleck &; -stand* m. (Jachtw.) (van het wild), zomerverblijf o.; *-tag* m. zomerdag m.; *-thier, -hen* o. (Pl.) viooltje o.; 2. sneeuwklokje o.; 3. ezelsvoet m.; *-tuch* o. zomerdoek o., kasimir o.

Sommerung, Sömmerung, (*-en*) v. (Landh.) onderhoud o. van het vee gedurende den zomer; it. Z. *Sommerfutter;* 2. blootstellen o. aan de zon; (Boschw.) snoeien o., snoeiing v.

Sommer-veilchen, (*-chens,* mv. *-chen*) o. zomervioolje o., in den zomer uitkomend sneeuwklokje o.; *-viehgras* o. zomergras o.; *-viertel* o. zomermaanden v. mv.; *-vogel* m. zomervogel, trekvogel m.; (Nat. hist.) vlinder m., kapel v.; *-waid* v. zomerweede v.; *-webe* v., Z. *-fäden; -weide* v. zomerweide v.; *-weizen* m. zomertarwe v.; *-wende* v. zomerzonnestilstand m. (21 en 22 Juni); *—ngürtel* m. mv. tropische aardstreken v. mv.; *-wetter* o., *-witterung* v. zomerweer o.; *-wind* m. zomerwind m.; *-wohnung* v. zomerwoning v., zomerverblijf o.; *-wolle* v. zomerwol, tweede scheerwol v.; *-wurz(el)* v. (Pl.) smeerkruid o.; 2. leeuwentand m.; *-zeichen* o. (Sterrenk.) zomerteeken o.; *-zeit* v. zomertijd, zomer m.; *-zeug* o. zomerstof v.; *-zwiebel* v. zomerui v.

Sömmseln, (*sömmselte, gesömmselt*) o. ww., Z. *summsen.*

Somnambul, bijv. nw. *der, die -e,* slaapwandelaar m., slaapwandelaarster v.; it. helderziende m. en v.

Somnambuliren, (*somnambulirte, somnambulirt*) o. ww., m. *h.* in den slaap wandelen, slaapwandelaar(ster) zijn.

Sonach, bijw. dus, derhalve, bij gevolg, dientengevolge.

Sonate, (*-n*) v. (Muz.) sonate v.

Sonde, (*-n*) v. dieplood o.; (Heelk.) Z. *Sucheisen.*

Sonder, bijv. en b., Z. *besonder;* 2. voorz. (met den 4en nv.) (veroud.) Z. *ohne.*

Sonderbar, (*-er, -st*) bijv. nw. scheidbaar; 2. zonderling, vreemd, wonderlijk, gek, in het oog vallend, buitengewoon; *-keit* v. zonderlingheid, buitengewoonheid, vreemdheid, oorspronkelijkheid v.; 2. zonderlingheid, zonderlinge gewoonte, wonderlijkheid v.

Sonder-bund, (*-bund(e)s,* mv. *-bünde*) m. afzonderlijk verbond o.; *-bündler* m. lid o. of voorstander m. van een afzonderlijk verbond; *-bündlerisch* bijv. nw. betrekking hebbende op een afzonderlijk verbond; *-gut* o. gescheiden goed, den zoon overgelaten goed; it. eigen gewonnen goed o.

Sonderheit, v. afgezonderdheid v.; 2. Z. *Sonderbarkeit.*

Sonderheitlich, bijv. nw., Z. *sonderlich.*

Sonder-interesse, (*-ses,* mv. *-se*) o. afzonderlijk belang o.; *-leute* mv. (Leenw.) lijfeigenen mv. buiten het gebied van den eigenaar.

Sonderlich, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *besonder, besonders; es ist nicht - ausgefallen,* het is niet best uitgevallen, niet wel geslaagd; *er hat keine -e Lust dazu,* hij heeft geen grooten zin daarin; *nicht - beliebt,* niet erg, niet bijzonder; 2. Z. *sonderbar; -keit* v., Z. *Sonderbarkeit.*

Sonderling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. zonderling, vreemd, eigenaardig, grillig persoon, zonderling m.; (Godsd.) afgescheidene m.; 2. (Nat. hist.) van den gewonen vorm afwijkende vlinder m.

Sonderlingsmeinung, (*-en*) v. tegenstrijdige meening v.

Sondern, (*sonderte, gesondert*) bedr. ww., Z. *absondern, aussondern;* 2. wed. ww. *sich von der Kirche -,* scheiden.

Sondern, voegw. maar, integendeel, daarentegen, verre van daar; *nicht nur er, - auch sein Sohn,* maar ook, maar daarentegen ook.

Sonders, bijw., Z. *besonders, insonderheit;* it. Z. *sammt.*

Sonderung, (*-en*) v. afzondering, scheiding v.

Sonderungs-ort, (*-ort(e)s,* mv.

-*orte* en -*örter*) m. plaats v. van afzondering, afgelegen plaats, eenzaamheid v.; -*partikel* v. (Spraakk.) scheidbaar rededeel o.; -*punkt* m. (Spraakk.) scheidteeken, deelteeken o.; -*wörtchen* o., Z.-*partikel*; -*zeichen* o. scheidteeken o.

Sondermögen, (-*gens*, mv. -*gen*) o., Z. *Sondergut*.

Sondiren, (*sondirte*, *sondirt*) o. ww., m. *h.* (Heelk.) met het tentijzer onderzoeken, peilen; (Zeew.) peilen, het dieplood uitwerpen; (fig.) polsen, onderzoeken.

Sondirung, (-*en*) v. peilen o.; (Heelk.) onderzoek o. met het tentijzer.

Sonett, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. klinkdicht, sonet o.

Sonica, v. (in het pharospel), beslissende kaart v.; 2. bijw. slag op slag, juist van pas, onmiddellijk.

Sonna, Sunna, (-*ta*) v. mondelinge overlevering v. bij de Turken.

Sonnabend, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. Zaterdag m.; *jüdischer* -, sabbat, sabbatdag m.; - *vor Ostern*, Zaterdag m. van de Goede Week.

Sonnabends, bijw. des Zaterdags.

Sonne, (-*n*) v. zon v., ster v. des daags; (Fabell.) Phebus, dag m.; (fig.) licht o., lichtbron v.; *die* - *scheint*, de zon schijnt; *die* - *am Mittag*, de middagzon; (Zeew.) *die* - *reist*, *steht*, *dalt*, de zon rijst, staat, daalt; *die* - *bettet unter sich*, de zon verbergt zich achter wolken; *die* - *schieszen*, de zon schieten; *etw. an die* - *stellen*, in de zon zetten, aan de zon blootstellen; *Abdünstung in der* -, verdamping v. in de zon; (Goudsm.) (van metalen), zon v., goud o.; (Dichtk.) *von einer* - *zur andern*, van den eenen dag tot den anderen; (fig.) gelukkig gesternte o.; *der Glücklichste unter der* -, de gelukkigste mensch op de wereld; (Volkst.) *rede nicht wider die* -, blaf niet tegen de maan.

Sonne-beleuchtet, -beschienen, bijv. nw. door de zon verlicht, beschenen.

Sonnen, sönnen, (*sonnte*, *gesonnt* en *sönnte*, *gesönnt*) bedr. ww. *Kleider* -, aan de zon blootstellen, in de zon leggen; 2. wed. ww. *sich* -, in de zon, in den zonnenschijn liggen, zich in de zon koesteren.

Sonnen-adler, (-*adlers*, mv. -*adler*) m. goudarend, koningsarend, steenarend m.; -*anbeter* m. (J. gesch.) zonaanbidder m.; -*anbetung* v. zonvereering, zonsaanbidding v.; -*anbruch* m. opgaan o. der zon, aanbreken o. van den dag, zonsopgang m.; -*aufgang* m., Z. -*anbruch*; 2. opgang m. eener ster; 3. oosten o.; -*auge* o. zon v.; (fig.) helder oog o.; 2. (Juw.) kattenoog o., opaal m.; -*ausdünstung* v. uitdamping v. der zon; -*bahn* v. zonneweg, zonsweg m., ecliptica v.; -*ball* m., Z. -*kugel*; -*baum* m. boom m. die veel zonneschijn noodig heeft; (Pl.) tamarindeboom m.; 2. acaciaboom m.; -*begleiter* m. planeet, dwaalster v.; -*beherrscher* m., Z. -*gott*; -*bezirk* m. omtrek m. waarin de werking der zon gevoeld wordt; 2. hemelstreek, luchtstreek v., klimaat o.; -*bild* o. beeld o. der zon; 2. Z. *Farbenbild*; -*blick* m. zonnestraal m.; (fig.) heldere, lichtgevende straal m.; -*blume* v. zonnebloem v.; 2. *knollige* —, zonnebloem v. met eetbare wortelknollen; -*blumenöl* o. zonnebloemolie v.; -*brand* m. warmte v. der zon, zonnehitte v., branden o. der zon; (Gen.) roos v.; -*comet* m. (Sterrenk.) zonnekomeet v., komeetvormige lichtzuil v. na zonsondergang; -*compass* m. kompas o. met zonnewijzer; -*dach* o. zonnetent v., warande v., zeildoek o. als tent uitgespannen; -*deck* o. zonnedek o., Z. -*dach*; -*diener* m., Z. -*anbeter*; -*dienst* m., Z. -*anbetung*; -*fächer* m. zonnescherm o., parasol v.; -*fackel* v. (Sterrenk.) lichtende vlek v. in de zon; -*familie* v. kinderen o. mv. der zon, Inca's in Peru; 2. zonnestelsel o.; -*farbe* v. kleur v. der zon; 2. door de zon gebruinde gelaatskleur v.; -*feind* m. cactus m. met groote bloemen; -*fenster* o. door de zon beschenen venster o.; -*ferne* v. zonsafstand m.; 2. (Sterrenk.) grootste afstand m. eener planeet van de zon, aphelium o.; -*fernrohr* o. zonnekijker m.; -*fest* o. feest o. ter eere van de zon; -*feuer* o. vuur o. der zon; -*finsterniss* v. zonsverduistering, zoneclips v.; -*fisch* m. goudvisch m.; 2. maanvisch m.; -*flamme* v. zonnewarmte v., zonnestralen m. mv.; -*fleck* m. zonnevlek v.; *heller* —, Z. -*fackel*; 2. Z. *Sommerfleck*; -*flug* m. (Dichtk.) hooge vlucht, stoute vlucht v.; stoute, vermetele poging v.; -*folger* m., Z. -*begleiter*; -*förmig* bijv. nw. zonvormig, zonachtig; -*freund*, —*in*, zonnevriend m., vriendin, minnares v. van den zonneschijn; 2. (Pl.) —*in*, kruisplant v.; -*frucht* v. zonnevrucht v.; -*gebiet* o. (fig.) zonnestelsel o.; 2. Z. -*bezirk*; -*geier* m. gierenkoning m.; -*gesicht* o. zonnevlak o., zonneschijf v.; -*gespann* o. (Fabell.) zonnepaarden, paarden o. mv. van den zonnewagen; -*gestalt* v. gedaante v. der zon; -*gicht* v. zonnestilstand m.; -*glanz* m. glans m. der zon, schijnsel o. der zon; 2. (Gez.) Z. -*schuss*; -*glas* o. zonneglas o., zonnekijker m.; -*glut*(*h*) v. zonnegloed m.; -*gold* o. zonnegeel o., donkergele kleur v. der zon; 2. (Dichtk.) wolken v. mv., zeegoud o., door de zon geelgekleurde wolken v. mv.; -*gott* m. zonnegod, god m. der zon, Phebus, Apollo m.; -*halde* v. zonnekant m., zuidzijde v.; -*haus* o. aan de zon blootgesteld huis o.; -*heiter*, -*hell* bijv. en b. helder, schitterend als de zon; 2. door de zon verlicht, zeer doorschijnend; (fig.) helder als de dag, blijkbaar, duidelijk; -*helle* v. helderheid, klaarheid v. der zon; (fig.) duidelijkheid v.; -*hitze* v. zonnehitte, zonnewarmte v.; -*hof* m. lichte kring m. om de zon; -*höhe* v. (Sterrenk.) zonshoogte v., apogeüm o.; -*jahr* o. zonnejaar o.; -*jungfrau* v. priesteres v. van de zon; -*käfer* m. goudhaantje, Onzes-Lieven-Heersdiertje o.; -*karte* v. zonnekaart v.; -*klar* bijv. en b., Z. -*hell*; -*klarheit* v., Z. -*helle*; -*koller* m. (Hoefsm.) verblinding v. door de zon, woedende kolder, zonnesteek m.; -*komet* v., Z. -*comet*; -*körper* m. zon v., lichaam o. der zon; 2. door zich zelven verlicht hemellichaam o.; -*kram* m. uitdragerij v.; -*kraut* o, cichorei v.; -*kreis* m. loopbaan v. der zon; 2. Z. -*scheibe*; 3. Z. -*bahn*; 4. Z. -*reich* (2); -*krone* v., Z. -*blume*; -*kugel* v. bol m. der zon, zon v.; -*lauf* m. loop m. der zon; -*lehen* o. vrij leen o.; -*lehne* v., Z. -*halde*; -*licht* o. zonlicht o.; 2. bijv. nw. lichtblond, Z. -*hell*; it. Z. *sonnig*; -*linie* v., Z. -*bahn*; -*los* bijv. nw. van het zonlicht beroofd, niet door de zon beschenen; (fig.) somber, treurig; -*luft* v. atmosfeer v. der zon; -*löffel* m. (Pl.) lepelkruid o.; -*mackel* m., Z. -*flecken*; -*mensch* m. verlicht persoon, mensch m. met een helder verstand; -*messer* m. zonsmeter m.; -*mikroskop* m. zonmicroscoop m.; -*monat* m. (Tijdr.) zonnemaand v., 30 dagen 10 uren 25 minuten 5 seconden; -*nähe* v. nabijheid v. der zon; 2. dichtste stand m. van eene planeet bij de zon, perihelium o.; -*niedergang* m. zonsondergang m.; -*pfad* m., Z. -*bahn*; -*pferd* o. zonnepaard, paard o. van den zonnewagen; -*pracht* v. zonnepracht, pracht v. der zon; -*priester* —*in*, priester m., priesteres v. van de zon; -*quadrant* m. (Sterrenk.) zonnewijzer m.; -*rad* o. (Werkt.) excentriek rad o.; -*rand* m. rand m. der zon, kring m. om de zon; -*rauch* m. droge nevel m.; -*regen* m. door zonneschijn vergezelde of gevolgde regen m.; —*bogen* m. (zon)regenboog m.; -*reich* bijv. nw., Z. *sonnig*; 2. (Sterrenk.) zonnerijk, zonnestelsel o.; -*reiher* m. zonnereiger, zonnevogel m.; -*ring* m. zonnering m.; -*rind* o. aan de zon gewijd, wit rund o.; -*rose* v., -*röschen* o. cistroos v., zonnekruid o., goudroos v.; -*ross* o., Z. -*pferd*; -*roth* bijv. nw. zoo rood als de zon; 2. o. of -*röthe* v. rood o. der zon; -*salz* o. door zonnehitte gewonnen zout o.; -*schauer* m. (Nat. hist.) gestreepte hagedis v.; -*scheibe* v. zonneschijf v.; -*schein* m. zonneschijn m., schijnsel o. der zon; *wir haben* —, de zon schijnt; (Spr.) *auf Regen folgt* —, na regen komt zonneschijn; -*schildkröte* v. zonneschildpad v.; -*schimmer* m., Z. -*glanz*; -*schirm* m. zonnescherm o., parasol v.; —*baum* m. magnoliaboom m. met drie stengels; -*schuss* m. (Hoefsm.) Z. -*koller*; (Oogh.) zonnesteek m.; -*seite* v. zonzijde v., zonnekant m., oosten o.; (fig.) (van eene zaak), schoonste zijde v.; -*spiegel* m. zonnespiegel, zonnekijker m.; -*stand* m. zonnestand, stand m. der zon; 2. —*punkt* m., Z. -*stillstandspunkt*; -*staub* m., -*stäubchen*, -*stäublein* o. zonnestofje, atoom o.; -*stein* m. zonnesteen, opaal m.; 2. kattenoog o., sterresteen m.; (Nat. hist.) leliesteen m., versteende plantdierensoort v.; -*stern* m. vaste ster v.; -*stich* m. steken o., warmte v. der zon; 2. (Gen.) zonnesteek m.; -*stillstand* m. zonnestilstand m.; 2. Z. -*wende*.

Sonnenstillstands-höhe, (-*n*) v. zonnestilstandshoogte v.; -*punkt* m. zonnestilstandspunt o.

Sonnen-strahl, (-(*e*)*s*, mv. -*en*)

m. zonnestraal m.; —*krabbe* v. (Nat. hist.) duizendbeen o., duizendpoot m.; -*strasze* v., Z. -*bahn;* -*strich* m. zonnestraal, lichtstraal m. der zon; -*stunde* v. uur o. van een zonnedag, -*system* o., Z. -*reich* (2); -*tag* m. zonnige dag m.; 2. dag m. van 24 uren; (fig.)gelukkige dag m.; -*tempel* m. aan de zon gewijde tempel m.; -*thaler* m. gouden daalder m. of kroon v.; -*thau* m. zonnedauw, dauw m. bij het opgaan der zon; 2. (Pl.) rossolis v.; (gewoonl.) jichtkruid o.; (Dist.) — of —*branntwein* m. op zonnedauwkruid getrokken brandewijn m.;-*uhr* v. zonnewijzer m.; —*lehre* v. zonnewijzerkunst, kunst v. om zonnewijzers te maken; —*vieleck* o. zonnewijzersveelhoek m.; —*weiser,* —*zeiger* m. zonnewijzer, wijzer m. van een zonnewijzer.

Sonnen-umlauf, (-*lauf(e)s,* mv. -*läufe*) m. zonsomloop, omloopstijd m. der zon; -*untergang* m. zonsondergang m., ondergaan o. der zon; -*verbrannt* bijv.nw.door de zon verbrand,geschroeid, gezengd, bruin gemaakt; -*verehrer* m., Z. -*anbeter;* -*verehrung* v. aanbidding v. der zon; -*vergröszerungsglas* o. (Gez.) zonsmicroscoop m.; -*viertelkreis* m. zonnewijzer m., zonnewijzerplaat v.; -*vogel* m. (Fabell.) Phenix m.; -*vögelchen* o., Z. -*käfer;* -*wagen* m. zonnewagen m.; (Fabell.) wagen m. van Apollo; -*warm* bijv. nw. door de zon verwarmd; -*wärme* v. warmte v. der zon;-*wedel* m., Z. -*wende* (2); -*weg* m., Z. -*bahn;* -*weiser* m., Z. -*uhr;* -*weit* bijv. nw. even ver verwijderd als de zon; -*weite* v. zonswijdte v.; Z. -*ferne;* -*welt* v. zonnewereld v., sterrenwereld v., heelal o.; 2. Z. -*reich* (2); -*wende* v. (Sterrenk.)zonnestilstand m.; it. zonnestilstandspunt o.; 2. (Pl.) heliotrope, zonnewende, zonnebloem v.; 3. (Juw.) Z. -*wendestein;* it. Z. -*auge* (2).

Sonnenwende-feuer, (-*ers,*mv. -*er*) o. Sint-Jansvuur o.; -*gürtel* m. tropische aardgordel m.; -*jaspis* m., Z. -*stein;* -*käfer* m., Z. *Sonnenkäfer;* -*kreis* m. keerkring m.; -*punkt* m., Z. *Sonnenstillstandspunkt;* -*stein* m. jaspis m. van blauwachtig groene kleur met roode stippen.

Sonnen-wendig, bijv. nw. naar de zon gewend of gekeerd;—*e Bewegung* v. eigenschap v. van sommige planten om met hare bloemen den dagelijkschen zonsomloop te volgen; -*wetter* o. zonnig weer o.; -*wirbel* m. (Sterrenk.)beweging v. der planeten om de zon;2. zonnestelsel o.; (Pl.) Z. -*wende* (2); it. Z. -*wurzel;* -*wirth,* —*in,* herbergier m., herbergierster v. in eene herberg waar de zon uithangt; -*wurz* v., Z. *Sommerwurz;* 2. Oostindisch standelkruid o.; -*wurzel* v. leeuwetand m.,zonnebloem v.;-*zeiger* m., Z. -*uhr;* (Nat. hist.) gestreepte oester v.; -*zeit* v. zonnetijd, door de schijnbare beweging der zon bepaaldetijd m.;—*ring* m., Z. -*zirkel;* -*zelt* o., Z. -*deck;* -*zirkel* m., Z. -*bahn;* 2. (Tijdr.)zonnecirkel m.; -*zopf* m. (gemeenz.) door de zon tot zich getrokken dampen mv.; it. lange verlichte zonnestreep v. tusschen wolken.

Sonnett, Z. *Sonett.*

Sonnicht, Sonnig, bijv. en b. zonnig, aan de zon blootgesteld, door de zon beschenen; -*er Tag,* zonnige dag, heldere dag, dag m. waarop de zon schijnt; (fig.) helder, vroolijk, prachtig.

Sonntag, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. Zondag, eerste dag m. der week; *es war an einem* -, het was op een Zondag, op zekeren Zondag.

Sonntägig, bijv.nw. Zondags, den Zondag durend.

Sonntäglich, bijv.nw. elken Zondag plaats hebbend.

Sonntags-abschnitt, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. (verond.) evangelie o., tekst m. voor den Zondag; -*andacht* v. Zondagsche godsdienstoefening v., Z. -*gebet;* -*arbeit,* -*beschäftigung* v. bezigheid v. op den Zondag, zondagswerk o.; -*buchstabe* m. (Tijdr.) zondagsletter v.; -*essen* o., Z. -*gericht;* -*evangelium* o. evangelie v. van een Zondag; -*feier* v. viering v. van den Zondag, zondagsrust v.; -*gast* m. gast m. op een Zondag, zondagsgast m.; -*gebet* o. zondagsgebed, gebed o. op den Zondag; -*gericht* o. zondagsmaal o.; -*gesicht* o. (fig.) lachend, minzaam, opgeruimd, vroolijk gelaat o.; -*gottesdienst* m. Zondagsche godsdienstoefening v.; -*hemd* o. Zondagsch hemd o.; -*hut* m. Zondagsche hoed m.; -*kind* o. op Zondag geboren kind, Zondagskind o.; (fig.) gelukskind o.; -*kleid* o., -*staat* m. Zondagsche kleederen o. mv., Zondagsch pak o.; *sein*(*en*) — *anziehen,* zijne beste kleederen aantrekken.

Sonnung, (-*en*) v., Z. *sonnen.*

Sonometer, (-*ters,* mv. -*ter*) m. klankmeter m.

Sonst, bijw. anders, zoo niet, in geval van niet; *helfen Sie mir,* - *bin ich,* anders, zoo niet dan &; *schweigen Sie,* - *gehe ich,* anders, zoo niet dan &; 2. *wünschen Sie* - *noch etw.?,* bovendien, behalve dat; *was könnte es* - *sein,* wat zou het anders kunnen zijn; - *nichts,* anders niets, niets meer, niets anders; - *ist er gesund,* overigens, voor het overige; *er ist* - *ein sehr guter Mensch,* hij is anders, overigens &; - *wo,* ergens anders; *wenn ich* - *hier bin,* telkens als ik hier ben; 3. vroeger, eertijds; *mehr als* -, meer dan vroeger, meer dan gewoonlijk.

Sonstig, bijv. nw. ander, overig, vroeger; *auf* -*e Art,* op eene andere wijze, anders; 2. Z. *ehemalig.*

Soor, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. (Gen.) mondzweertje o. van kinderen.

Sopha, Z. *Sofa.*

Sophismus, (onb., mv. *Sophismen*) m. bedrieglijke sluitrede, slotrede v., verstrikkend betoog, sophisme o.

Sophist, (-*en,* mv. -*en*) m. drogredenaar, sophist m.

Sophisterei, (-*en*) v. bedriegelijke wijsheidsvertooning, sophisterij, spitsvondigheid v., drogredenen v. mv.; 2. sophisme o., bedrieglijke sluitrede v.; - *treiben,* spitsvondigheden gebruiken, drogredenen uitkramen; *ein* - *treibender,* Z. *Sophist.*

Sophistisch, bijv. en b. spitsvondig, op drogredenen gebouwd, bedrieglijk, valsch, sophistisch.

Sophronisteres, o. mv. wijsheidstanden m. mv.

Sophrosyne, v., z. m. wijsheid, matigheid, kuischheid, onthouding v.

Sopientia, o. mv. pijnstillende, kalmeerende middelen o. mv.

Soporativ, bijv. nw. slaapwekkend; (fig.) vervelend.

Sopra-Agio, (-*s,*mv.-*s*) o.(Hand.) sur-agio o.

Sopran, (-(*e*)*s,* mv. -*e*) m. (Muz.) bovenstem, hoogste stem v., sopraan v.; -*schlüssel* m. sopraansleutel m.

Sopra-Tara, (onb.) v. dubbele tarra, tweede tarra v.

Sorb-apfel, (-*apfels,* mv. -*äpfel*) m. sorbeappel m.; -*birne* v. sorbepeer v.; —*baum* m. sorbeboom, spreeuwbezieboom m.

Sorbeer of **Sorbus-sauer,** bijv. nw., -**säure,** v., Z. *Vogelbeersauer &.*

Sorbet(t), (-(*e*)*s,* mv. -*e*) Turksche koeldrank m., sorbet o.

Sordine, (-*n*) v. (Muz.) geluidbreker m., Z. *Dämpfer.*

Sordüne, (-*n*) v. (Org.) bourdon m., brompijp v. (een orgelregister).

Soren, (*sorte, gesort*) o. ww. uitdrogen, uitteren, wegkwijnen, sterven.

Sorente, (-*n*) v. taling, teling m.

Sorge, (-*n*) v. zorg, bezorgdheid, ongerustheid, vrees, bekommering,droefheid v., angst m., treurigheid v.; *immer in Furcht und* - *sein,* altijd in vrees en angst verkeeren; *das macht ihm viele* -, dat veroorzaakt hem heel wat kommer, angst; *er sieht aus, als ob er* -*n hätte,* hij ziet er zeer bekommerd uit; *die* -*n für das Zeitliche,* zorgen, bekommernissen v. mv.; (Spr.) *ohne* -*n leben,* onbekommerd, als vroolijk Fransje leven, Gods water over Gods akker laten loopen; 2. zorg, nauwlettendheid, oplettendheid, bezorgdheid v.; *für etw.* - *tragen,* zorg dragen voor, zorgen voor; 3. (Pl.) *unnütze* -, viooltje o.

Sorge-leute, mv.(Prov.) lijkstoet m.; -*mann* m. hij die den lijkstoet begeleidt.

Sorgen, (*sorgte, gesorgt*) o. ww., m. *h.* vreezen, bezorgd zijn, beangst zijn, vrees koesteren; *ich sorge, er werde nicht kommen,* ik vrees dat hij niet komen zal; *er sorgt, er möchte betrogen werden,* hij vreest, is ongerust dat hij &; 2. zorgen, bezorgd zijn, zich ongerust maken; *um nichts* -, nergens voor zorgen; 3. zorgen, zorg dragen, verzorgen; - *Sie nicht dafür,* zorg daarvoor niet, wees daarover niet bezorgd, bekommerd; *für das gemeine Beste* -, voor het algemeen welzijn zorgen; *für seine Kinder* -, zorgen, zorg dragen, zijne kinderen verzorgen; II. zorgen o., bezorgdheid, vrees v., angst m.

Sorgen-banner, (-*ners,*mv.-*ner*) m. zorgenbanner m. (bijnaam van Bachus); (fig.) slaap, wijn m.; -*becher* m.

kelk m. des lijden; *-brecher* m. Z. *-banner*; *-frei* bijv. nw. vrij van zorgen, onbezorgd, onbekommerd; (gemeenz.) *Hans* — of *-los*, vroolijke Frans; *-last* v. last m. der zorgen, drukkende last m., druk m.; *-leer*, *-los* bijv. nw., Z. *-frei*; *-tilger* m., Z. *-banner*; *-voll* bijv. nw. zorgelijk, zeer bezorgd, vol kommer; *—e Miene*, bekommerd, bezorgd; *-sessel*, *-stuhl* m. zorgstoel, leuningstoel m.

Sorger, (*-s*, mv. *Sorger*) m. bij die zorgt &, Z. *Seelsorger*, *Versorger*.

Sorge-sessel, -stuhl, m., Z. *Sorgensessel &*.

Sorgfalt, v., z. m. zorgvuldigheid, zorg, bezorgdheid v.; *- bei etw. anwenden*, zorgvuldig te werk gaan, nauwgezet zijn bij; *mit - handeln*, met zorg, nauwgezetheid v., zorgvuldig handelen.

Sorgfältig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. zorgvuldig, bezorgd, zorgelijk, waakzaam, nauwgezet; *eine -e Erziehung*, zorgvuldige opvoeding; *-keit* v. zorgvuldigheid, nauwgezetheid, bezorgdheid v.

Sorggras, (*-es*) o., z. m. panikgras o.

Sorghaft, (*-er*, *-(e)st*) bijv. nw., Z. *sorgfältig*;.

Sorglich, (*-er*, *-st*) bijv. nw., Z. *sorgfältig*; 2. zorgelijk, gevaarlijk, moeielijk; 3. *-e Sachen*, netelig, dreigend, gevaarlijk, moeielijk; *-e Zeiten*, ongelukkig, zorgelijk; *-keit* v. zorgelijkheid, zorg, bezorgdheid, netteligheid, moeielijkheid v.

Sorgliene, (*-n*) v. (Zeew.) lijn v., touw o. tot het vasthouden van het roer.

Sorglos, bijv. nw., Z. *sorgenlos*; 2. onbezorgd, onbekommerd, achteloos, zonder nagedachte, lichtzinnig, gerust; *-e Erziehung*, verwaarloosde opvoeding.

Sorglosigkeit, v., z. m. zorgeloosheid, onachtzaamheid, lichtzinnigheid, achteloosheid, onbezorgdheid v.; it. gerustheid v.

Sorgniss, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Besorgniss*.

Sorgsam, (*-er*, *-st*) bijv. nw. zorgzaam, Z. *sorgfältig*; *-keit* v., Z. *Sorgfältigkeit*.

Sorg-saat, v., **Sorg-same,** m., **-weizen** m. Turksche gierst v.

Sorites, (onb.) m. ketting-sluitrede v.

Sororisiren, (*sororisirte*, *sororisirt*) o. ww. als zusters met elk. omgaan, zusterlijk handelen.

Sorpel, (*-s*) m., z. m. met zijde omwonden (goud)draad o.

Sorren, (*sorrte*, *gesorrt*) bedr. ww. (Zeew.) sjorren, vastsjorren.

Sorring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Sorrung*.

Sorr-kat, (*-e*) v. zwaar anker o., meerpaal m.; *-klampe* v. (Zeew.) kinnebaksblok o.; *-pfahl* m., Z. *-kat*; *-tau* o. sjorrings v.

Sorrung, (*-en*) v. sjorren o., sjorring v.; 2. Z. *-tau*.

Sorte, (*-n*) v. soort, qualiteit v., slag, geslacht o.; *eine gute - Aepfel*, eene goede soort (van) appelen; *hier ist eine andere -*, hier is eene andere soort; *allerlei -n von Tüchern*, allerlei soorten van laken; (Hand.) *fremde -*, vreemde soorten.

Sortenzettel, (*-tels*, mv. *-tel*) m. lijst, notitie v. der verschillende geldsoorten in eene som, speciebriefje, borderel o.

Sortiment, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. assortiment o., sorteering v., warenvoorraad m.; (Boekh.) *er verkauft nur -*, hij verkoopt slechts commissiegoed.

Sortiments-bücher, o. mv. boeken o. mv. in commissie; *-buchhändler* m. boekhandelaar m. die slechts commissiegoed verkoopt; *-handel* m. commissiehandel m.; *-lager* o. magazijn o. van een commissiehandel; *-stein* m., *-stück* o. stel o. steenen, stel o.

Sortiren, sorten, (*sortirte*, *sortirt* en *sortete*, *gesortet*) bedr. ww. *Waaren -*, sorteeren, uitzoeken; *Geld -*, bij soorten leggen; *Wolle -*, pluizen; (Pap.) *Lumpen -*, sorteeren, uitzoeken.

Sortirer, (*-s*, mv. *Sortirer*) m., **-in,** (*-nen*) v. sorteerder, uitzoeker m., sorteerster, uitzoekster v.

Sortirung, (*-en*) v. sorteering, bezending, bijeenschikking, bezending v.

Sosich, bijv. en b. (van erts), in water opeenpakkend, slibbig.

Sospiren, m. mv. zuchten v. mv.; (Muz.) rusten, ademhalen o. onder het zingen.

Sostenuto, bijw. (Muz.) volgehouden, aangehouden, sostenuto.

Sotherisch, bijv. nw. reddend, zaligmakend; (Muntw.) met den stempel van het kruis voorzien.

Sothan(ig), bijv. nw. zoodanig, dusdanig, Z. *solch*, *dergestalt*.

Sottern, (*sotterte*, *gesottert*) o. ww. hevig koken, sieden; (fig.) treuzelen, aarzelen, weifelen.

Soubrette, (*-n*) v. kamerjuffer, kamervrouw v.; (Tooneelk.) sluw dienstmeisje, kamerkatje o.

Souffleur, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Tooneelk.) inblazer, toefluisteraar, voorzegger, souffleur m.

Souffleur-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. boek o. van den souffleur; *-kasten* m. hokje o. van den souffleur.

Soufflieren, (*soufflierte*, *soufflirt*) o. en bedr. ww. inblazen, influisteren.

Soupee, (*-s*, mv. *-s*) o. avondeten o.

Soupieren, (*soupierte*, *soupiert*) o. ww. het avondeten gebruiken, soupeeren.

Soutane, (*-n*) v. (kath.) lang kleed o. met nauwe mouwen der geestelijken.

Souterrain, (*-s*, mv. *-e*) o., Z. *Kellergeschoss*.

Souvenir, (*-s*, mv. *-e*) o., Z. *Andenken*.

Souverän, (*-s*, mv. *-e*) m. opperheer, oppermachtig vorst, onbepaald gebieder, souverein m.; 2. bijv. nw. hoogst, opperst, oppermachtig, onbeperkt heerschend.

Souveränetät, v., z. m. oppermacht, opperheerschappij v., oppergebied o., souvereiniteit v.

Souveränetätsrechte, o. mv. souvereiniteitsrechten o. mv.

Sowas, (onb.) o. Japansch mengsel o. van goud en koper.

Sowohl, (bijw.) *- als auch*, zoowel als, niet alleen . . . . maar ook.

Spaden, (*-s*, mv. *Spaden*) m., Z. *Spaten*.

Spadille, (*-n*) v. (Sp.) schoppenaas o., spadille v.

Spado, (*-s*, mv. *-s*) m. gesnedene, ontmande m.

Späh-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. bespiedend oog, loerend oog o.; *-biene* v. speurbij, voor den zwerm uitvliegende bij v.; *-blick* m. bespiedende blik m.

Spähen, (*spähte*, *gespäht*) bedr. en o. ww., m. *h*. spieden, loeren, bespieden, trachten te ontdekken; *sein -der Blick*, zijn bespiedende blik; 2. *nach jemn. -*, iem. bespieden, beloeren, in het oog houden; *auf etw. -*, ergens op uit zijn, trachten te verkrijgen; *nach Gewinn -*, winst zoeken te behalen, speculeeren; (Wijsb.) *-der Weltweiser*, onderzoekend, bespiegelend; *das -de Leben*, het bespiegelend leven.

Späher, (*-s*, mv. *Späher*) m., **-in,** (*-nen*) v. bespieder m., bespiedster v.; bespiegelend wijsgeer m.; 2. spion, verrader, aanbrenger m.

Späh-geschäft, (*-(e)s*, mv. *-e*) beproefde handelsonderneming, speculatie v.; *-schiff* o. schip o. dat op verkenning is uitgezonden.

Spähung, (*-en*) v., Z. *spähen*; it. bespieding, beloering, speculatie v.

Spake, (*-n*) v. (Zeew.) spaak, handspaak v.

Spalen, (*spalte*, *gespalt*) bedr. ww. met latwerk voorzien; 2. splijten klooven.

Spalier, (*-s*, mv. *-e*) o. (Tuinb.) planketsel, lakwerk o., omheining v.; (Krijgsw.) haag v.; *- machen*, *ein - bilden*, zich op eene rij scharen.

Spalierbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. leiboom, waaierboom m.

Spalieren, (*spalierte*, *spaliert*) bedr. ww. met latwerk, leiboomen voorzien.

Spalier-frucht, (*-früchte*) v. leiboomvrucht v.; *-nagel* m. leiboomspijker m.; *-obst* o. leiboomooft o.; *-werk* o. latwerk o. om boomen tegen muren op te leiden.

Spalm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) scheepsteer o.

Spalt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. of **Spalte,** (*-n*) v. spleet, kloof, scheur, barst v.; (Jachtw.) *- zwischen den Klauen der Hirschläufe*, kloof v.; (Tuinb.) (om te enten), spleet v.; (Heelk.) insnijding v.; (Aardk.) spleet, scheur v.; 2. *ein - Holz*, splinter m., blokje o.; *eine - Obst*, schijfje o.; (Boekb.) blad o. bordpapier; (Drukk.) kolomv.; (Delfst.) versteend schaaldier o.

Spalt-ader, (*-n*) v. (in hout), ader v. langs welke het hout splijt; *-alaun* m. splijtbare alnin o.; *-artig* bijv. nw. spleetvormig; *-axt* v. kloofbijl v.

Spaltbar, bijv. nw. splijtbaar, te klooven, te splijten.

Spaltbruch, (*-bruch(e)s*, mv. *-brüche*) m. gespleten breuk, breuk v. met barsten.

Spalte, (*-n*) v., Z. *Spalt;* 2. splinterm, schilfer v.; it. gespleten voorwerp o., Z. *spalten;* 3. (Nat. hist.) napslak v.

Spalteisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. (aan den ploeg), kouter, ploegijzer o.

Spalten, (*spaltete, gespaltet*) bedr. ww. *Holz* -, splijten, klooven, spouwen; (Timm.) in de lengte zagen, splijten; (Juw.) klooven; (Slot.) verdeelen; (Mand.) splijten, spouwen; (Drukk.) in kolommen zetten; (Nat.) *einen Lichtstrahl* -, scheiden, verdeelen; (fig.) *jemn. das Herz* -, doorklieven; (Looi.) krispelen (om de nerf beter te doen uitkomen); 2. o. ww., m. *s.*, it. wed. ww. *sich* -, splijten, barsten, scheuren; (van gezelschappen), uiteengaan, oneenig worden; (van (kaarten), losgaan, inscheuren; (van hout), afsplinteren; (van muren) barsten, scheuren; *Thiere mit gespaltenen Klauen,* met gespleten klauwen; (Wap.) *gespaltener Schild,* verdeeld in vakken; *gespaltenes Kinn,* dikke kin v. met een kuiltje er in; it. Z. *reiszen, Risse bekommen.*

Spalten-buchstabe, (*-ns,* mv. *-n*) m. (Drukk.) verwijzingsletter, noodletter v.; *-linie* v. (Drukk.) tusschenlijn, interlinie v.

Spalter, (*-s,* mv. *Spalter*) m. kloover m.; 2. kloofbeitel m.; 3. (Kolenbr.) - of *Spälter* m. splijthout o.; (Landb.) ploegijzer o.

Spalt-feile, (*-n*) v. kloofvijl v.; *-fusz* m. gespleten hoef, klauw m.; 2. dier o. met gespleten hoef; *-fäszig* bijv. nw. met gespleten hoeven; *-holz* o. kloofhout, brandhout o.; it. gekloofd hout o., blokjes o. mv.; *-hufer* m. dier o. met gespleten hoeven of klauwen.

Spaltig, bijv. nw. licht splijtend, barstend, vol spleten, gebarsten, met reten; (Drukk.) *zwei- &*, in twee & kolommen.

Spalt-heil, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. wig, keg v.; *-klinge* v. kloofijzer o., kloofbeitel m.; *-lauch* m. bierlook o.; *-machine* v. kloofwerktuig o.; *-messer* o. kloofmes, splijtmes, entmes o.; *-neu* bijv. nw. (gemeenz.) splinternieuw, fonkelnieuw; *-öffnung* v. spleet v.; *-säge* v. handzaag v.; *-schnäbel* m. mv. vogels m. mv. met gespleten snavel; *-topf* m. (Tuinb.) half gebarsten pot m. om het stekje aan den boom te laten wortel schieten.

Spaltung, (*-en*) v., Z. *spalten;* it. scheur, spleet v.; (Godsd.) scheuring, oneenigheid, verdeeldheid v.; *-srecht* o. recht o. van benadering.

Spalt-wurz, (*-würze*) v. prei v.; *-zahn* m. gespleten tand m.; *-zeugung* v. voortbrenging v., veroorzaken o. van barsten; *-zwiebel* v. winterui v.

Spälze, (*-n*) v., Z. *Spilze.*

Spampannade, (*-n*) v. grootspraak, snoeverij, pocherij v., gezwets o.

Span, (*-(e)s,* mv. *Späne*) m. spaander, splinter m.; (van hout), krul v.; (van ijzer), afval m., vijlsel o.; (Spr.) *es fallen keine Späne, sie werden denn gehauen,* geen vuur zonder rook, men bakt geen hout of er vliegen spaanders; (Bouwk.) (van een schip), kiel v.; (Boekb.) dun plankje o.; (Leid.) dakbord o.; (Drukk.) zetplank v.; (Meub.) plat lijstje o., kranslijst v.; (fig.) los stuk o.; *Gedankenspäne,* losse gedachten; 2. (Boschw.) (van een boom), kern v., hart o.; (Zeew.) (van een schip), doorsnede v., profiel o.; (Lakenb.) bordpapier o.

Span-balg, (*-balg(e)s,* mv. *-bälge*) m. blaasbalg m. met eene vouw; *-bett* o. bedstede, sponde v., ledikant o.; *-böden* m. mv., Z. *-platten; -brett* o. plankje o. met een steel tot het bijeenrakelen der krullen, krullenschrapper m.; *-brief* m. gerechtelijk bevel o. om de schuldeischers in het bezit te stellen van de goederen des schuldenaars.

Spänchen, Spänlein, (verkl.) o. spaantje, krulletje, splintertje o.

Späneln, (*spänelte, gespänelt*) bedr. ww. tot spaanders hakken, tot krullen maken.

Spanen, (*spante, gespant*) bedr. ww. klooven, splijten; (fig.) scheiden, oneenig maken.

Spänen, (*spänte, gespänt*) bedr. ww. *ein Kind* -, zoogen; 2. spenen, aan de moedermelk ontwennen.

Span-farbe, v., z. m. (Verv.) verf, kleur v. van Braziliaansch hout, kleursel o.; *-ferkel* o. speenvarken o.

Spängchen, Spänglein, (verkl.) o. gespje, haakje, slootje o., Z. *Spange.*

Spange, (*-n*) v., Z. *Spangenhaken;* 2. gouden slot o., gouden armband, vrouwentooi m.

Späng(e)ler, (*-s,* mv. *Späng(e)ler*) m. blikslager m.

Spangen-gürtel, (*-gürtels,* mv. *-gürtel*) m. gordel m. met gespen; *-haken* m. gesphaak m., tong v. eener gesp; 2. spang v., spanghaak m.; 3. gesp m.; (Wapenk.) ronde spang v. of gesp m.; *-macher* m. gordelmaker, gespenmaker m.; *-zaum* m. met gespen, galon en andere versierselen versierde toom m.

Span-grün, bijv. nw. groen, grijsgroen; 2. o. zelfst. kopergroen o.; *-hobel* m. boekbindersschaaf v.; *-holz* o. spaanders m. mv.; 2. kloofhout o.; *-hut* m. spanen hoed m.

Späng, bijv. nw. vol spaanders, vol krullen; (fig.) verdeeld, oneens, bet wistbaar.

Spaniol, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Spaansche snuif v.

Spaniolett, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. fijne baai v.; (Bouwk.) knipje o., espagnolette v.

Spanisch, bijv. en b. Spaansch, als een Spanjaard, van Spanje; *-e Sprache,* Spaansche taal v.; *-e Schafe,* Spaansche schapen; *-e Weichselkirsche* v. bonte Spaansche kers v.; *-es Grün,* Spaansch groen o.; *-es Rohr,* Spaansch riet o., rotting m.; *-e Wand,* looze wand m., scherm o.; *-e Reiter,* Z. *Reiter;* (Ger.) *-er Mantel,* mantelstraf v., Spaansche mantel m.; (Gen.) *-er Kragen,* Spaansche kraag m.; *-e Fliege,* Spaansche vlieg v.; *-es Fliegenpflaster,* Spaansche-vliegpleister v.; (fig.) *-e Schritte thun,* zwaar stappen, plompen; (Volkst.) - *vorkommen,* vreemd, onverklaarbaar; *das sind ihm -e Dörfer,* daarvan begrijpt hij niets.

Span-kohle, (*-n*) v. houtskool v.; *-kolben* m. met blokjes bedekte staaf v. van een drijfwerk; *-korb* m. spanen mand v.; it. mand v. met spaanders; *-mühle* v. molen mv. om blokjes tot staven te zagen.

Span, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. span, paar o. paarden &, Z. *Gespann;* (Zeew.) spant o.; 2. (Ontlk.) wreef v.

Spann-ader, (*-n*) v. zenuw, pees, spier v.; *-baum* m. (Zijdew.) borstboom m.; *-bett* o., Z. *Spanbett; -dienst* m. spandienst, leendienst m. met paarden te verrichten; *-draht* m. (Schoenm.) spanriem m.

Spannagelneu, bijv. en b. splinternieuw, nagelneuw, vonkelnieuw.

Spanne, (*-n*) v. span v., lengte v. van de hand; *drei - hoch, lang,* drie span hoog, lang &; (Boschw.) Z. *Spannkette;* (Nat. hist.) Z. *Spannraupe* (2); (fig.) korte tijd m.

Spanneisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. schroef o. tot het vastzetten van den boom aan een weefstoel.

Spannen, (*spannte, gespannt*) bedr. ww. spannen, inspannen, aanspannen; vast aantrekken; *eine Feder* -, spannen, *einen Bogen* -, spannen; *das Wasser, einen Fluss* -, doen zwellen, wassen; *ein Seil* -, spannen; *die Segel* -, ontplooien, spannen; (Bouwk.) *ein Gewölbe* -, overspannen; *etw. in den Schraubstock* -, vastzetten; (z. voorw.) *sein Kleid spannt,* knelt; *die Pferde an den Wagen* -, voorspannen; (Spr.) Z. *Pflug; Saiten auf ein Klavier* -, spannen, aantrekken; *es spannt mir in den Gliedern,* ik heb eene spanning &; 2. *die Finger, die Hand* -, uitstrekken; *die Achte auf dem Klavier* -, een octaaf overspannen; *so weit man kann,* zoo ver men kan overspannen; 3. met de span meten; (fig.) *eine Forderung zu weit* -, overdrijven, te hoog stellen, Z. *überspannen; die Ohren* -, (van den hond), opzetten, opsteken; (fig.) aandachtig luisteren; it. *auf ein Amt* -, loeren, trachten te krijgen; *alle seine Kräfte* -, inspannen; *auf gespanntem Fusze mit jemn. stehen,* in onmin zijn met iem.

Spannen-breit, -hoch, &, bijv. nw. eene span breed, hoog; *-kreis* m. spanboog m.; *-messer* m. (Nat. hist.) Z. *Spannraupe* (2); *-weise* bijw. bij spannen, *-weit* bijv. nw. eene span ver, eene span verwijderd; *-weite* v. afstand m. van eene span.

Spanner, (*-s,* mv. *Spanner*) m. spanner, inspanner m.; (Ontlk.) strekkende spier v.; (Landb.) hij die den ploeg & inspant; 2. (van eene zaag), handvatsel o.; 3. vlinder m.

Spänner, (*-s,* mv. *Spänner*) m., Z. *Anspänner;* (Bergw.) Z. *Eigenlöhner;* (Zoutz.) aandeelhouder m.; (Wag.) *ein -, zwei* -, rijtuig o., wagen m. voor een, twee paarden.

Spanneu, bijv. nw. nagelnieuw, splinternieuw, fonkelnieuw.

Spann-feder, (*-n*) v. spannende veer, veer v. om te spannen; *-fessel* v. voetboei v.; *-flechse* v. spannende spier v.; *-frohne* v., Z. *-dienst*; *-haken* m. spanhaak, klemhaak m.; *-hammer* m. goudsmidsplethamer m.; *-heftel* o. (Vog.) pin v. om het jachtnet te spannen; *-hoch* bijv. nw. eene span hoog; *-holz* o. spanhout o., pakstok m., dwarshout o. om twee stukken te verbinden, klamp m.

Spännig, bijv. nw., Z. *ein-, zweispännig*; (Boschw.) *-er Baum*, bij de span verkocht wordende boom.

Spann-joch, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Bergw.) schraag v. stut, schoor m., brug v.; *-kette* v. spanketting m., spanketen, remketen v., landmeterskетting m.; *-kloben* m. schroefstuk o.; *-kraft* v. spankracht, veerkracht, elasticiteit v.; *-kräftig* bijv. nw. veerkrachtig, elastiek; *-kraftmesser* m. spankrachtmeter m.; *-latte* v. (aan vlotbruggen), spanlat v.; *-leder* o. (Schoenm.) spanriem m.; *-leiste* v. (Art.) spanlijst v.; *-leute* mv. lieden m. mv. welke voorspan als leendienst leveren; *-loch* o. gat o. in de buikast; *-muskel* m. uitstrekkende spier v.; *-nagel* m. ijzer o. aan de schaafbank om de planken vast te houden; *-pflock* m., Z. *-heftel*; *-raupe* v. processierups v.; 2. spanrups v.; *-reif* m. (Kuip.) hoepel m. om de duigen bijeen te houden; (van eene trommel), band m.; *-riegel* m. (Timm.) bindbalk, hoofdbalk m.; *-riemen* m. spanriem m.; *-rippe* v. (Vleeschh.) groote rib v.; *-riss* m. (van een schip), verticale doorsnede of teekening v.; *-säckchen* o. (Pass.) zakje o. met steenen dat de kettingen spant; *-säge* v. spanzaag v.; *-schloss* o. (Rijk.) voetkluisters v. mv., spanketen v.; *-schnur* v. (van eene trommel), spanners m. mv.; *-seil* o., *-strick* m. spantouw o., spanriem m.; 2. Z. *-sessel*; *-span* m. pruikmakershoutje o. om de draden der vlechten te scheiden; *-stab* m. (Wev.) Z. *-holz*; *-tag* m. (Landh.) dag m. waarop de leendienst met voorspan geleverd moet worden; *-tau* o. spantouw o.; *-tripper* m. (Geu.) door spanning veroorzaakte zaadloop, zaadvloed m.

Spannung, (*-en*) v. spanning v.; (van de spieren), verlenging, uitrekking v.; (fig.) spanning, angstige, gespannen verwachting v., ongeduld o.; *in groszer -*, in groote spanning; (van gemoederen), oneenigheid, koelheid, gedwongenheid v.

Spann-winde, (*-n*) v. ijzer o. om den voetboog te spannen; *-wüste* v. stuk o. rundvleesch van het achtervierdel; *-zettel* m. bewijs o. van indiensttreding voor de dienstboden; *-zieher* m. vervaardiger m. van dakspanen.

Span-platten, v. mv. (Mod.) veters m. mv. voor hoeden; *-zieher* m. schepelmaker, matenmaker m.

Sparadrap, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hechtpleister v.

Spar-anstalt, (*-en*) v., Z. *-kasse*; *-birne* v. peer v. die zich lang laat bewaren; *-bissen* m. stuk eten o. dat overblijft; *-block* m. (Zeew.) blok o. dat den mast draagt; *-brassen* m. (Nat. hist.) goudgele brasem m.; *-brett* o. (Mets.) handbord, kalkbord o.; *-bruder* m. zuinig, spaarzaam mensch m.; *-büchse* v. spaarpot m.; *-casse* v., Z. *-kasse*.

Sparen, (*sparte, gespart*) bedr. ww. *Geld zu etw. -*, besparen; *etw. auf den andern Tag -*, bewaren; overhouden, besparen; (fig.) Z. *schonen, verschonen*; it. sparen, spaarzaam gebruiken, bezuinigen, zuinig zijn op, ontzien; *weder Fleisz noch Mühe -*, ontzien, sparen; *die Werte -*, sparen, niet gebruiken; Z. *-ersparen*; 2. o. ww., m. *h.* sparen, zuinig zijn, zuinig leven.

Sparen, (*-s*) m., z. m. schimmel m., verrotting v., bederf o.

Sparendchen, (verkl.) o. profijtertje o.

Sparer, (*-s*, mv. *Sparer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die spaart, opspaart, bezuinigt &, Z. *sparen* mv.; (Volkst.) *ein - will einen Verzehrer haben*, zuinige vader, verkwistende zoon.

Sparfaden, (*-fadens*, mv. *-fäden*) m. wolfsklauw m.

Spargel, (*-s*, mv. *Spargel*) m. sperge, asperge v.

Spargel-artig, bijv. nw. aspergeachtig, op asperge gelijkend; *-baum* m., Z. *Faulbaum*, *-beere* v. aspergebes v.; *-beet* o. aspergebed o.; *-brühe* v. aspergesaus v.; *-bohne* v. aspergeboon v.

Spargeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. bespaard geld o., spaarpenningen m. mv.

Spargel-erbse, (*-n*) v. aspergeerwt v.; *-grün* o., it. bijv. nw. aspergegroen o.; *-hähnchen* o. aspergekruisdrager m.; *-klee* m. spurrie v., klaverhooi o.; *-kohl* m. spruitkool, Italiaansche kool v.; *-kraut* o. aspergekruid o., plant v. welker spruiten men eet even als asperges; *-pflanze* v. (Pl.) aspergeplant v. (Tuinb.) Z. *-beet*; *-salat* m. aspergesalade v.; *-samen* m. aspergezaad o., Roomsche zwarte komijn m.; *-sauer* bijv. nw., *-es Salz*, aspergezuur zout; *-säure* v. aspergezuur o.; *-schote* v., Z. *-erbse*; *-schüssel* v. schotel m. asperges; *-stein* m., Z. *Sparkalk*; *-stoff* m. (Scheik.) aspergestof v.; *-zeit* v. aspergetijd m.

Spar-hafen, (*-hafens*, mv. *-höfen*) m., Z. *-büchse*; *-herd* m. spaarkachel v.

Spark, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Tuinb.) spurrie v.

Spar-kalk, (*-(e)s*) m., z. m. pleisterkalk v., gips o.; 2. gebrande kalk v.; *-kasse* v. spaarkas, spaarbank v.; *-küche* v. zuinigheidskeuken v.; *-kunst* v. kunst v. van te sparen; *-lampe* v. spaarlamp, zuinigheidslamp v.

Spärlich, (*-er*, *-st*) bijv. en b. zuinig, armoedig, mager, sober, dun; it. gering; it. dun gezaaid; *-leben*, zuinig, sjofel, armzalig, kommerlijk; *-e Mahlzeit*, sjofel, armoedig; *-hinreichen*, nauwelijks voldoende zijn; *-keit* v. magerheid, soberheid v.; 2. zuinigheid, matigheid, armzaligheid, geringheid, kommerlijkheid v.

Spar-licht, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. spaarkaars, zuin igheidskaars v.; 2. zuinig licht o.; *-ofen* m. spaarkachel v., zuinigheidsoven m.; *-pfennig* m. spaarpenning m., bespaard geld o.; *-mund* m. matig, zuinig, spaarzaam mensch; (Spr.) *— und Nahrhand, kaufen andrer Leute Land*, met zuinigheid en vlijt bouwt men huizen als kasteelen.

Sparren, (*-s*, mv. *Sparren*) m. spar v.; (Zeew.) rib v.; (Wapenk.) balk m.; (fig.) *einen - zu viel haben*, een slag van den molen weg hebben; it. *jeder hat seinen -*, ieder heeft zijn stokpaardje o.

Sparren, (*sparrte, gesparrt*) bedr. ww., Z. *spannen, sperren*.

Sparren-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. loodrechte spil v. aan een hefboom; *-feld* o. leege ruimte tusschen de latten en sparren; *-geld* o. belasting v. voor haardsteden; *-holz* o., Z. *Sparrholz*; *-kopf* kleine lijst v. onder de kroonlijst; it. krol o.; *-kreuz* o. (Wapenk.) keper v.

Sparrholz, (*-es*) o., z. m. (Boschw.) sparhout o.

Sparrig, bijv. nw. vaneenstaand; 2. weerspannig.

Sparrnagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. sparnagel, groote spijker m.; *-werk* o. daksparren v. mv.

Sparsack, (*-sack(e)s*, mv. *-säcke*) m. spaarzak m.

Sparsam, (*-er*, *-st*) bijv. en b. spaarzaam, bezuinigend, zuinig; *-leben*, Z. *sparen* (2); *- mit etw. umgehen*, spaarzaam, zuinig; 2. huishoudelijk; 3. karig, schraal, Z. *spärlich*; *-keit* v. spaarzaamheid, zuinigheid, karigheid, huishoudelijkheid v.

Sparsette, (*-n*) v. Spaansche klaver v.

Sparsucht, v., z. m. zucht v. tot sparen.

Spartanisch, spartisch bijv. en b. Spartaansch; (fig.) krijgszuchtig, matig, hardvochtig.

Spasma, v., z. m. kramp v.

Spasmodisch, spas(ma)tisch bijv. en b. krampachtig.

Spass, (*-es*, mv. *Spässe*) m. grap, kluchtigheid, aardigheid v., Z. *Scherz*; *keinen - verstehen*, geen gekscheeren verstaan; it. ongemakkelijk, gestreng zijn; *aus -*, voor de grap, uit aardigheid.

Spass-becher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. beker m. die schijnbaar gevuld is, waaruit het vocht door een gaatje wegloopt.

Spässchen, (verkl.) o. grapje o., kleine aardigheid v.

Spassen, (*spasste, gespasst*) o. ww. schertsen, gekheid maken, kortswijlen, boerten.

Spasshaft, bijv. nw. &, Z. *scherzhaft* &.

Spasser, (*-s*, mv. *Spasser*) m., Z. *Spassmacher*.

Spasserei, (*-en*) v., Z. *Spass*.

Spass-macher, (*-machers*, mv. *-macher*) m., **-in,** (*-nen*) m. grappenmaker, spotvogel m., grappenmaakster v., boertig, geestig persoon m.; *-vogel* m.

steenvalk m.;(fig.)spotboef, spotvogel m.

Spät, (*-er, -st*) bijv. en b. laat, achterlijk; *zu - kommen*, te laat komen;(Spr.) *das kommt zu -*, dat is mosterd na den maaltijd; it. *wer zu - kommt, hat's Nachsehen*, wie te laat komt vindt den hond in den pot; it. *besser - als gar nicht*, beter laat dan nooit; *zu - gehen*, (van horloges &), nagaan, te langzaam gaan, achterloopen; *die- en Zeiten*, de oudste tijden; *früh und -*, 's morgens en 's avonds, vroeg en laat; *früh und - sein*, vroeg opstaan en laat naar bed gaan; *zum -esten* of *-estens*), op zijn laatst; *- in die Nacht hinein*, laat in den nacht;*es ist schon - um Tage, es ist -, es wird -*, het is reeds laat; *die -e Jahreszeit*, het gevorderde jaargetijde o.

Spät-apfel, (*-äpfels*, mv. *-äpfel*) m. late appel m., *-blühend* bijv. nw. laat bloeiend; *-blume* v. late bloem v.; *-blüthe* v. late bloesem m.; *-breche* v. late peer v.

Späte, (*-n*) v. late komst v.; (van den dag), avond m.

Spateiche, (*-n*) v. gewone eik(eboom) m.

Spatel, (*-s*, mv. *Spatel*) m. spatel v., verfmes o.; (Suikerr.) krabber m. voor den bodem der suikerbrooden.

Spatel-ente, (*-n*) v., Z. *Löffelente; -fisch* m. zeedraak m.; *-förmig* bijv. nw. spatelvormig; *-gans* v., Z. *Löffelgans.*

Spaten, (*-s*, mv. *Spaten*) m. (ijzeren) spade, schop v.; *mit dem - graben*, spitten; 2. (Sp.) schoppen v. mv.; *-recht* o. dijkrecht o.

Spaten, (*spatete, gespatet*)bedr.ww. met de schop bewerken, omgraven, afsteken; *Gut -*, inbeslagnemen.

Spaten-bube, (*-n*, mv. *-n*) m. schoppenboer m.; *-daus* m. schoppenaas o.; *-frau* v. schoppenvrouw v.; *-könig* m. schoppen-koning of heer m.; *-recht* o. dijkrecht o.

Späterbse, (*-n*) v. late erwt v.; *-ernte* v. late oogst m.

Spätestens, bijw. op zijn laatst.

Spat-fährte, (*-n*) v. (Jachtw.) pas eenige uren geleden gemaakt spoor o.; *-frost* m. late vorst v.; *-gang* m. (Jachtw.) gang m. van het hert naar het bosch voor het aanbreken van den dag;(Bergw.) van het oosten naar het westen loopende gang m.; *-geborener* m. afstammeling, nakomeling m.; *-geburt* v. late geboorte, late bevalling v.; *-gerste* v. late gerst v.; *-glanz* m. avondrood o.

Spath, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) spaath, kalkspaath o.; (Veea.) spat v.

Spath-artig, bijv. nw., Z. *spathig; -eisenstein* m. spaathbevattend ijzer o.

Spätherbst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. einde o. van den herfst.

Spatherde, v., z. m. spaathbevattende aarde v.

Spätheu, (*-(e)s*) o., z. m. nagras o., tweede snee v.

Spathfluss, (*-es*) m., z. m. onecht spaath, spaathachtig kristal o.

Spathicht, bijv. nw. op spaath gelijkend; (Veea.) op spat gelijkend.

Spathig, bijv. nw.(Delfst.) spaathbevattend, spaathachtig, Z. *spathicht;* (Veea.) de spat hebbend.

Späthopfen, (*-s*) m. late hop v.

Spath-salz, (*-(e)s*, mv. *-e*)o. gipsachtig zout o.; *-sand* m. spaathbevattend zand; *-säure* v. spaathzuur o.; *-stein* m. spiegelsteen m., gipsspaath o.

Spatium, (*-s*, mv. *Spatien*) o. tusschenruimte v., bepaalde tijd m.;(Drukk.) spatie v.

Spät-jahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. najaar o.; *-kraut* o. late kabuiskool v.; *-lamm* m. laat lam o.

Spätling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Spätjahr;* (Landh.) laat geworpen dier, laat kalf o. &.

Spätmahl, (*-(e)s*, mv. *-e* of *Spätmähler*) o. avondmaal, souper o.

Spatobst, Spätobst, (*-(e)s*) o., z. m. laat ooft o., najaarsvruchten v.mv.

Spatregen, (*-gens*, mv. *-gen*) m. najaarsregen m.; 2. avondregen m.

Spät-reif, bijv. nw. laat rijp; *-rose* v. late roos, najaarsroos v.; *-roth* o. avondrood o.; *-schein* m., Z. *-sonne; -sommer* m. nazomer m.; *-sonne* v. ondergaande zon v.; *-stern* m. avondster v.

Spatz, (*-en*, mv. *-en*) m. musch of mosch v.; 2. (van personen), slimme vogel m., Z. *Schlaukopf;* 3. (Kookk.) soort van meelspijs in den vorm van balletjes.

Spätzahn,(*-zahn(e)s*, mv. *-zähne*) m. late tand m.

Spatze, (*-n*) v. (aan wijnranken), knopje, oogje o.

Spatzeln, (*spatzelte, gespatzelt*) o. ww. snappen, veel woorden gebruiken; it. kijven, kibbelen.

Spatzenhaft, bijv. nw. als eene mosch, snoepachtig, geil &.

Spa(t)zieren,(*spa(t)zierte, spa(t)ziert*) o.ww., m. *h.* wandelen, eene wandeling doen, een rit doen; *ein Kind - führen*, leiden, leeren loopen.

Spa(t)zier-fahrt, (*-fahrten*) v. wandeling v.,toertje o. in een rijtuig,ritje o., tochtje, pleiziertochtje o. te water; *-gang* m. wandeling v.; 2. wandelplaats v.; *-gänger, —in*, wandelaar m., wandelaarster v.; *-platz* m. wandelplaats v.; 2. perk o., plaats v. om te rijden; *-reise* v., Z. *Lustreise; -ritt* m. wandelrit m., toertje o. te paard; *-stock* m., *-stöckchen* o. wandelstok m., wandelstokje o.; *-zeit* v. tijd m. om te wandelen.

Specerei, (*-en*) v. &, Z. *Spezerei.*

Specht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) specht m.

Spechtartig, bijv. nw. spechtachtig, op een specht gelijkend.

Spechter, (*-s*, mv. *Spechter*) m. nauw drinkglas o. uit den Spessart.

Specht-krähe,(*-n*)v. (Nat.hist.) specht m., gewone of zwarte specht m.; *-meise* v. blauwe specht, notenkraker m.; *-wurzel* v. (Pl.) esschekruid o., woudlelie v.

Speciał, (*-(e)s*, mv. *Speciale*) m. (kerk. Gesch., van D.), hoofdopziener, surintendant m.; (fig.) boezemvriend, intieme vriend m.; 2. een glas wijn.

Speciał, speciell, bijv. en b. bijzonder, afzonderlijk, in het bijzonder, speciaal, voornamelijk.

Specialien, o. mv. bijzondere omstandigheden v. mv.

Specialisiren, (*specialisirte, specialisirt*) bedr. ww. in het bijzonder bepalen.

Specialität, (*-en*)o. bijzonderheid v.; (van personen), iem. die zich op eenig gedeelte van een wetenschappelijk vak in het bijzonder toelegt, of daarin uitmunt; *-karte* v. afzonderlijke kaart v.; *-mittel* o. afzonderlijk middel o.

Species, v. (Rek.) *die vier -*, de vier hoofdregels m. mv.; 2. (Apoth.) drogerijen v. mv.; it. soort v.; (Hand.) specie v., geld o.

Speciesducaten,(*-tens*,mv.*-ten*) (Hand.) gouden dukaat m., dukaat m. in specie.

Speciesfactum, (*-s*, mv. *Speciesfacta*) o. (Rechtspr.) feit o., bewezen daadzaak v.

Species-geld, o., **-gulden, -thaler,** m. geld o., gulden, daalder of thaler m. in specie.

Specifik, bijv. nw. stuk voor stuk, elk artikel in het bijzonder, artikelsgewijs, specifiek.

Specification, (*-en*) v. artikelsgewijze aanduiding, stuksgewijze opgaaf, benoeming v. van ieder deel in het bijzonder.

Specificiren, (*specificirte, specificirt*) bedr. ww. in het bijzonder opgeven, stuksgewijs opgeven, specificeeren.

Specificum, (*-s*, mv. *Specifica*) o. geneesmiddel o. dat bijzonder geschikt is voor eene kwaal.

Specifisch, bijv. en b. bijzonder, soortelijk, (Nat.) *-e Schwere*, soortelijk gewicht.

Specillum, (*-s*, mv. *Specilla*) o. (Heelk.) tentijzer o.

Speck, (*-(e)s*) m., z. m. spek, varkensspek o.; (Volksk.) gezetheid, dikte v.; (Spr.) *mit - fängt man die Mäuse*, met hom(n)g vangt men vliegen; *das giebt keinen - in der Wurst*, dat brengt geene zoden aan den dijk.

Speck-artig, bijv. nw., Z. *speckicht; -bank* v. spekbank v.; *-bauch* m. smeerbuik, spekbuik, dikbuik m.; *-beule* v., Z. *-geschwulst; -blatt* o. geitenblad o.; *-bohne* v. snijboon v. met gebarsten schil; *-brei* m.(Kookk.) hakbord o.;*-bück(l)ing* m. gezouten haring m.; *-damm* m. straat v.,voetpad o. in moerassige streken;*-drüse* v. vetgezwel o., wen v.; *-ente* v. (Nat. hist.) fluiteend v.

Specken, (*speckte, gespeckt*) bedr. ww. spekken, lardeeren; *Holz -*, zeer klein hakken.

Speck-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. spekvat o., spekknip v.; *-feist, -fett* bijv. nw. spekvet, zeer vet o.; *-fledermaus* v. groote vledermuis v.; *-flosse* v. (Nat. hist.) vetvin v.; *-geschwulst* v., *-gewächs* o. (Heelk.) vetgezwel o., vetzak m.; *-griebe* v. spekkaan v.; *-grube* v. (fig.) vruchtbaar land o., goudmijn v.; *-guss* m. (Visscb.) vischbakje o.; *-haken* m.

(Vissch.) spekhaak, haak m. om het walvisschspek af te halen; -*hals* m. speknek, dikke hals of nek m.; -*händler*, —*in*, spekhandelaar, spekverkooper m., spekhandelaarster, spekverkoopster v.; -*hauer* m. (Vissch.) hij die het spek van den walvisch uithakt; (Nat. hist.) butskop, bootskop, noordkaper m.; -*haut* v., Z. -*schwarte*; 2. spekachtige huid v., spekvlies o.

Speckicht, bijv. nw. spekachtig, als spek; (Delfst.) speksteen bevattend.

Speckig, bijv. nw. vet, vettig; (van brood), niet uitgebakken.

Speck-käfer, (-*käfers*,mv.-*käfer*) m. spekkever m.; -*könig* m. (Vissch.) haringkaker m.; (Zeew.) *der — und die -königin*, jongste matrozen m. mv. welke op een groenlandsvaarder aan het spek werken; -*kranz* m. (Vissch.) vetkrans m. om het spongat; -*kuchen* m. spekpannekoek m.; -*leib* m. vet lichaam, dik, gezet lichaam o.; -*lilie* v., Z. -*blatt*; -*linde* v. gewone lindeboom m.; -*maus* v. vledermuis, vleermuis v.; -*meide* v. bingelkruid o.; -*messer* o. spekmes o.; -*ribbe* v. varkenscotelette v.; -*sau* v., Z. -*schwein*; -*schneider* m. (Zeew., Vissch.) speksnijder m.; -*schnitt* mv., -*schnitte* v. (Kookk.) snede v. spek; -*schwarte* v. zwoord o.; -*schwein* o. varken, vet varken o.; -*seite* v. zijde v. spek; (Spr.) *eine Wurst nach der - werfen*, een spiering uitgooien om een kabeljauw te vangen; -*spanier* m. mulat, halve blanke m.; -*stein* m. speksteen m.; -*thon* m. vette leem o.; -*thran* m. walvischtraan v.; -*wanst* m., Z. -*bauch*.

Spectakel, (-*s*, mv. *Spectakel*) o. (gemeenz.) schouwspel, tooneel o.; 2. leven, getier, geraas o., beweging v., spektakel o.; - *machen*, veel beweging, kabaal maken.

Spectakeln, (*spectakelte, gespectakelt*) o. ww., m. *h.* veel beweging maken, leven maken, razen, tieren.

Spectakelstück, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. tooneelstuk o. op effect berekend, kermisstuk o.

Spectatorium, (-*riums*,mv.-*rien*) o. tooneel o.; 2. toehoorders m. mv.

Spectrum, (-*s*, mv. *Spectra*) o. gezicht, spook o., zinnebeeld o.

Speculant, (-*en*, mv. -*en*) m. (Hand.) winstzoeker, winstbespieder, speculant m.; (Sterrenk.) waarnemer, beschouwer m.

Speculation, (-*en*) v. bespiegeling v.; 2. winstbejag o., speculatie v.

Speculativ, bijv. en b. (Godg.) beschouwend, bespiegelend; (Hand.) -*er Kaufmann*, Z. *Speculant*.

Speculiren, (*speculirte, speculirt*) o. ww., m. *h.* waarnemen, beschouwen; diep nadenken; (Hand.) gewaagde handelsondernemingen doen, winst zoeken, speculeeren.

Speculum, (-*s*, mv. *Specula*) o. spiegel m.

Spediren, (*spedirte, spedirt*) bedr. ww. verzenden, afzenden, expedieeren.

Spediteur, (-*s*, mv. -*e*) m. verzender, afzender, expediteur m.

Spedition, (-*en*) v. verzending, bezending, afzending, expeditie v.

Speditions-bücher, o. mv. expeditieboeken o. mv.; -*casse* v., Z. -*kasse*; -*gebühren* v. mv. verzendingskosten, expeditiekosten m. mv.; -*geschäft* o., Z. -*handel*; -*güter* o. mv. goederen o. mv., koopwaren v. mv. die verzonden worden; -*handel* m. expeditiehandel m., expeditiezaak v.; -*händler* m. koopman m. die tevens expediteur is; -*handlung* v. expeditiehandel m., expeditiezaak v.; -*heirath* v. huwelijk o. om geld; -*kasse* v. kas v. van den expediteur; -*platz* m. plaats v. van afzending; -*provision* v., Z. -*gebühren*; -*rechnung* v. expeditierekening v.; -*spesen* v. mv., Z. -*gebühren*.

Spedito, speditamente, bijw. met spoed.

Speer, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. speer v., spriet m., lans v.; (Jachtw.) staak, paal m.

Speer-ähnlich, bijv. nw. speervormig; -*berühmt* bijv. nw., Z. -*gewöhnt*; -*beere* v. spreeuwbes, kwalsterbes v.; -*elster* v. bonte ekster; -*feiertag* m. katholieke feestdag m. wegens het terugvinden van de kruisspeer; -*förmig* bijv. nw. speervormig, lansvormig, lancetvormig; -*gewöhnt* bijv. nw. behendig, knap in het hanteeren van de speer &; -*hai* m. speerhaai m.; -*kampf* m. gevecht o. met de speer of lans; -*masz* o. maatstok m. der timmerlieden in de mijnen; -*reiter* m. speerruiter, lansier m.; -*stich* m. steek m. met de speer; -*umrayt*, -*umstarrt* bijv. nw. door opgestoken speren omgeven.

Spehnkopf, (-*kopf*(*e*)*s*,mv.-*köpfe*) m. boom m. van het braadspit om het ankertouw vast te zetten.

Spei-arznei, (-*en*) v. braakmiddel, kwijlmiddel o.; -*becken* o. spuwbakje, kwispe(l)door o.

Speiche, (-*n*) v. (van een rad), spaak, speek v.; 2. (Uurw.) stiftje, raderspeekje o.; (Ontlk.) elleboogspijp v., 3. Z. *Schienbeinröhre*.

Speichel, (-*s*) m., z. m. speeksel, spuug o.; (fig.) *jems. - lecken*, iem. flikflooien, laag vleien.

Speichel-abgang, (-*gang*(*e*)*s*, mv. -*gänge*) m. speekselvloed m.; -*absonderud* bijv. nw. speeksel afzonderend; -*ausleerend* bijv. nw. de afscheiding van het speeksel bevorderend; -*auswerfung* v., -*auswurf* m. speekseluitwerping v.; it. spugen o.; -*cur* v. (Gen.) kwijlkuur v., kwijling v. door kwik; -*drüse*, -*fistel* v. speekselklier v.; -*fisch* m. (Nat. hist.) kwab v., altijd met slijm bedekte visch m.; -*fluss* m. speekselvloed m.; -*flüssigkeit* v. speeksel o.; -*gang* m. speekselgang m., speekselkanaal o.; -*lecker* m. lage vleier, flikflooier m.; -*mittel* o. slijm afdrijvend middel o.

Speicheln, (*speichelte, gespeichelt*) o. ww., m. *h.* kwijlen, zeveren.

Speichel-stein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. speekselversteening v.; -*stoff* m. speekselstof v.; -*topf* m., Z. *Speinapf*; -*treibend* bijv. nw. speeksel afdrijvend; -*wurz* v. kwijlwortel m., bertramkruid o.

Speichen, (*speichte, gespeicht*) bedr. ww. *ein Rad* -, met spaken, speken, velgen voorzien.

Speichenbein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. lange dunne pijp v. van een been.

Speicher, (-*s*, mv. *Speicher*) m. houten schuur v., zolder, korenzolder m.; (Hand.) pakhuis, magazijn o.

Speicher-dieb, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. musch of mosch v.; -*herr* m. zoldermeester, magazijnmeester m.; -*miethe* v. zolderhuur, pakhuishuur v.

Speichern, (*speicherte, gespeichert*) bedr. ww., Z. *aufspeichern*.

Speicherwiesel, (-*sels*, mv. -*sel*) o. wezel v. die zich op zolders ophoudt.

Speichhammer, (-*hammers*, mv. -*hämmer*) m. (Smn.) remhamer m.

Speichig, bijv. nw. met spaken, vol spaken, met velgen.

Speidel, (-*s*, mv. *Speidel*) m. keg, wig v., Z. *Keil*; 2. wigvormige homp v. brood.

Speiekel, (-*s*) m., z. m. misselijkheid, onpasselijkheid v.

Speien, (*spie, gespien*) bedr. ww. onr. spuwen, spugen, kwijlen; *jemn. in's Gesicht, in die Augen* -, spugen; *Blut* -, bloed spuwen, bloed opgeven; 2. overgeven, braken; (fig.) (van vulkanen), *Feuer* -, spuwen, uitbraken; *Gift und Galle* - vuur en vlam spuwen.

Speier, (-*s*, mv. *Speier*) m., -**in,** (-*nen*) v. spuger m., spuugster v., hij, zij die spuwt &; (Nat. hist.) spuwer, woudslaaf m. (een hagedis); -*baum* m. lotusboom m.

Speierling, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. lotusbes v.; 2. sorbebes, sorbepeer v.; -*baum* m., Z. *Speierbaum, Sperberbaum*.

Spei-fliege, (-*n*) v., Z. *Schmeiszfliege*; -*gatt* o. spiegat, spijgat, pompgat o.; -*groschen* m. verkeerd gestempeld Beiersch groschen o.; -*kasten* m., Z. -*becken*; -*kraut* o. kruiskruid o.

Speil, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. spijltje o.

Speiler, (-*s*,mv.*Speiler*) m. speetje o.

Speilern, (*speilerte, gespeilert*) bedr. ww. een speetje insteken.

Spei-loch, (-*loch*(*e*)*s*, mv.-*löcher*) o., Z. -*gatt*; (van een vuurspuwenden berg), krater m.; -*napf* m., Z. -*becken*; -*nuss* v. braaknoot v.; -*röhre* v. goot, pijp v. tot waterloozing; -*schlange* v. (van eene spuit), slang v.

Speise, (-*n*) v. spijs v., eten, voedsel, gerecht, voeder o., levensmiddelen o. mv., levensonderhoud o.; (voor dieren), voeder o.; it. lokaas o.; - *zu sich nehmen*, voedsel gebruiken, eten; *zur - dienend*, tot voedsel dienend, voedend; *zubereitete* -, klaargemaakte spijs v., eten o., Z. *Fleisch* -, *Fastenspeise*; 2. (Bergw.) stroo o.; (Giet.) klokspijs, metaalspijs v., metaalmengsel o.; (Mets.) mortel v.; (Letterg.) bronsbloem v.

Speise-amt, (-*amt*(*e*)*s*, mv. -*ämter*) o. (aan hoven), tafelbeambten m. mv.; -*bier* o. tafelbier o.; -*brei* m. maagsap o.; -*cylinder* m. (Werkt.) voedingsbuis v.; -*fisch* m. eetbare visch m.; 2. kleine visch v.; 3. visch v. als voedsel in

een snoekvijver; *-gang* m.,*Z.-röhre; -gelb* o. en bijv. nw. licht geel,naar rood zweemend geel o.; *-getriebe* o. (Werkt.)voedingswerktuig o.; *-gewölbe* o. provisiekelder m., etenskast v., *-gitter* o. (in kerken), kleine uitgewerkte leuningpijler m.; *-haus* o. eethuis o., restauratie v.; *-kammer* v.spijskamer,eetkamer v.;*-kanal* m., Z. *-röhre;* 2. Z. *Darmkanal; -karte* v. spijskaart v., menu o., spijslijst v.; *-keller* m. spijskelder m.;*-kobalt* m. grijs of wit, arsenikhoudend kobalt o.; *-korb* m. spijskorf m., spijsmand v.; *-kraut* o. groenten v. mv., toespijs v.; *-kübel* m. (Mets.) draagkalkbak m.; *-kümmel* m. veldkomijn m., karwijzaad o.; *-markt* m. markt v. voor levensmiddelen; *-meister* m., Z. *Küchenmeister.*

Speisen, (*speiste, gespeist*)bedr. en o. ww., m. *h.* eten, aan tafel gaan,voedsel gebruiken; *zu Mittag* -, het middagmaal gebruiken, dineeren; *zu Abend, zu Nacht* -, het avondmaal gebruiken, soupeeren; *an Gottes Tische* -, communiceeren, aan tafel gaan; 2. bedr. ww. *jem.* -, spijzigen, voeden, te eten geven, onderhouden, onthalen; (van herbergiers), open tafel houden;(Vissch.) *einen Fischteich* -, van jonge visch voorzien; (fig.) *die Mühlsteine* -, doen ineenvatten; (Godsd.) de communie uitreiken, het avondmaal toedienen; (fig.) *jem. mit leeren Hoffnungen* -, paaien; II. o. ww., m. *h.* voeden, voedzaam zijn; *das Brod speist gut,* is voedzaam; *einen Sterbenden* -, de laatste H. Sacramenten toedienen.

Speise-öl, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. bakolie v.; *-opfer* o. (H. S.) spijsoffer o.; *-ordnung* v. (Gen.) bevel o. omtrent de voeding; 2. wetten v. mv. op levensmiddelen; *-pumpe* v. voedingspomp v.

Speiser, (*-s,* mv. *Speiser*) m.,**-in,** (*-nen*) hij, zij die eet; 2. spijsmeester m., spijsmeesteres; 3. Z. *-wirth* &c.

Speise-röhre, (*-n*) v. (Ontlk.) spijskanaal o., spijsbuis v., slokdarm m.

Speiseröhre-geflecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. weefsel o. van het spijskanaal; *-muskel* m. slokdarmspier v.; *-schlagader* v.tot den slokdarm behoorende slagader v.

Speise-ruhr, (*-rohre*) v. (Gen.) spijsloop, buikloop m.; 2. diarrhee v.; *-saal* m. eetzaal v.; *-saft* m. maagsap o., chijl v.; *-salz* o. zout o.; *-schrank* m. etenskast v.; *-stube* v., Z. *-zimmer; -tafel* v., *-tisch* m. etenstafel v., disch m.; *-topf* m. etenspot, kookpot m.; *-tuch* o. avondmaalsservet o.; *-träger* m. (Mets.) opperman m.;*-vogel* m. eetbare vogel m.; *-waare* v. levensmiddelen o. mv., eetwaren v. mv.; *-wärmer* m. tafelkomfoor o.; *-wein* m. tafelwijn m.; 2. avondmaalswijn m.; *-wirth* m. gaarkok m.; it. —, *-in,* hij zij die eene gaarkeuken houdt; *-wirthschaft* v. gaarkeuken v.; *-zerleger* m. voordiener, voorsnijder m.; *-zettel* m., Z. *-karte; -zimmer* o. eetkamer, eetzaal v.; *-zucker* m. kenkensuiker, kooksuiker v.

Speis-hahn, (*-hahn(e)s,* mv. *-hähne*) m. kraan v. om een waterwerk te doen vallen.

Speisig, bijv. nw. (Delfst.) kobaltbevattend, vol kobalt; 2. vol korrels, gekorreld.

Speiskraut, (*-kraut(e)s.* mv., *-kräuter*) o. vlaskruid o.

Spei(s)pöttel, (*-tels,* mv. *-tel*)m. gewone, witte behen v.

Speisung, (*-en*) v. eten, spijzigen, spijzen o.; *-sapparat* m. (Werkt.) voedingswerktuig o.; *-sgraben* m. voedingskanaal o.

Spei-täubling,(*-(e)s,*mv. *-e*) m. (Pl.) vergiftige bladzwam v.; *-teufel* m., Z. *-röhre;* (Vuurw.) pisvuurtje o.; *-trank* m., Z. *Brechtrank; -vogel* m. (Prov.) Z. *Spottvogel; -wurm* m., Z. *Schaumwurm; -wurzel* v., Z. *Brechwurzel; -wort* o. schimpwoord, scheldwoord o.,spotnaam, beleedigende naam m.

Spellen, (*spellte, gespellt*) bedr. ww., Z. *spalten.*

Spellert, (*-(e)s,* mv. *-e*)m. werktuig o. om mede te klooven.

Spellig, bijv. nw. licht splijtend, gemakkelijk te klooven.

Spelt of **Spelz,** (*-es*) m., z. m. spelt v.

Spelten, bijv. nw. van spelt.

Spelunke, (*-n*) v. spelonk v., hol o.

Spelz, (*-es,* mv. *-e*) m. Z. *Spelze.*

Spelzblüthig, bijv. nw. (Pl.)van hard en droog weefsel.

Spelze, (*-n*) v. (Landb.) (van het koren), kaf o., kortgeslagen koren o.; it. (van korenaren), baard m.; (Pl.) kelkblaadje o.; it. angel, bolster m.

Spelzförmig, bijv. nw. speltvormig.

Spelzig, bijv. en b. (van brood), vol stroovliezen; (Pl.) met harde blaadjes, bolster of baard bezet.

Spendabel, spendalisch, spendaschlich, Z. *spendsam.*

Spende, (*-n*) v. uitdeeling v. van levensmiddelen, ruime gift, gave, schenking, aalmoes v.; 2. liefdadigheid v.; *-fleisz* m. herhaalde mildadigheid v.; *-herr* m. aalmoezenier m.

Spenden,(*spendete,gespendet*)bedr. ww. *Almosen* -, uitdeelen, milddadig geven, groote geschenken geven; 2. besteden.

Spender, (*-s,* mv. *Spender*)m.,**-in,** (*-nen*) v. uitdeeler m., uitdeelster v., schenker m., schenkster v.

Spendiren, (*spendirte, spendirt*) bedr. ww. (Volkst.) verkwisten, ruim besteden; (Volkst.) *er hat die Spendirhosen angezogen,* hij verkwist zijn vermogen.

Spendsam, spendselig, bijv. nw. gaarne gevend, veel gevend, zeer mild.

Sperber,(*-s,* mv. *Sperber*) m. sperwer, spreeuw m.; (Art.) sperwer m. (een kanon).

Sperber-apfel,(*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. sorbepeer v.; *-baum* m. sorbeboom, spreeuwbesseboom m.; 2. Z. *Speierbaum; -beere* v. sorbebes, atlashes v.; 2. sorbepeer v.; 3. zuurdorenbes v.; *-eule* v., Z. *Falkeneule; -kraut* o. (Pl.) Z. *Habichtskraut.*

Sperbern, (*sperberte, gesperbert*) bedr. ww. bontkleurig verven.

Sperberstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. sperwersteen, haviksteen m.

Spergel, (*-s*) m., z. m., Z. *Spark; -baum* m., *-beere* v., Z. *Faulbaum &; -kraut* o., Z. *Spark.*

Sperling, (*-(e)s,*mv. *-e*) m.muschof mosch v.; (Spr.) *die -e singen es auf den Dächern,* het wordt van de daken verkondigd.

Sperling-artig, bijv. nw. muschof moschachtig, naar eene musch gelijkend; *-eule* v. uil m.; *-kraut* o. akkerguichheil o.

Sperlingsammer, (*-n*) v. geelvink, ortolaan, weduwaal m.

Sperlingschrot, (*-(e)s*) m.,z.m. (Jachtw.) musschenhagel m.

Sperlings-taube, (*-n*) v. (Nat. hist.) kleine tortelduif v.; *-wurz* v. (Pl.) muschwortel m.

Spermaceti, (*-s*) o., z. m. walschot o.

Spermatisch, bijv. nw. zaadgevend, zaadhebbend.

Spermolog,(*-en,* mv. *-en*) m.babbelaar, prater m.

Sperr-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. sluitboom, slagboom m.; *-beinig* bijv. nw. met vaneenstaande beenen o. mv.; *-cordon* m. (Krijgsw.) cordon o., afsluitingstroepen m. mv.

Sperre,(*-n*) v.,*Z. Sperrung;* 2.(Uurw.) pal m.

Sperreisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. (Heelk.) Z. *Augen-. Mundspiegel;* 2. *Bruchhalter;* 3. (in zaagmolens), klem v.

Sperren, (*sperrte, gesperrt*) bedr. ww. *die Beine auseinander* -, van elk. zetten; (Drukk.) *die Zeilen, Wörter* -, verder vancenplaatsen, spatieeren; it. *Schrift* -, dicht aaneensluiten; 2. *einen Eingang, Durchgang* -, versperren, beletten, sluiten, insluiten; *einen Hafen* -, sluiten, den ingang beletten, blokkeeren; *ein Land, eine Stadt* -, insluiten; *einen Strom* -, tegenhouden; *jem. in's Gefängniss* -, opsluiten; (fig.) *den Handel* -, versperren, verbieden, belemmeren; 3. de beweging van een rad tegenhouden; II. wed. ww. *sich - gegen etw.,* zich verzetten, weerstand bieden, tegenspartelen; (van zaken), *es sperrt sich und will nicht heraus,* het zit vast.

Sperr-feder, (*-n*) v.(Uurw.)sluitveer v.; *-galgen* m. kruisgalg v.; *-geld* o. poortgeld, sluitgeld o.; *-glas* o. spiegelsteen, vrouwesteen m., mariaglas, gipsspaath o.; *-glocke* v. poortklok v.; *-haken* m. sluithaak m.;(Goudsm.) Z. *-horn;* (Slot.) Z. *Dietrich; -holz* o. (Vleeschh.) spalkhout o.; 2. mondprop v., mondbal m., mondprang v., knevel m.; 3. Z. *-baum; -horn* o. aambeeld o. met kromme punten.

Sperrig, bijv. en b. uitgerekt, uitgespreid; (van boomen), van elk.verwijderd; *-e Aeste,* uiteengespreid; 2. (van waren), veel plaats innemend, Z. *sparrig.*

Sperr-kegel,(*-kegels*, mv. *-kegel*) m. (Werkt.) vanger m.; (Uurw.) pal m.; *-kette* v. tot afsluiting dienende gespannen keten v. of ketting m.; 2. (aan een wagen), remketting m.; *-klappe* v.(Org.) windklep v.; *-kraut* o. blauw spierkruid o.; *-leiste* v. houten spanlijst v., dwarsstuk o. dat de zijden van een wagen bijeenhoudt.

Sperrling,(*-(e)s*,mv. *-e*)m.(Prov.) *Z. Sperrholz* (2).

Sperr-maul,(*-maul(e)s*,mv.*-mäuler*)o. bij, die den mond wijd openspert; it. nieuwsgierige, gaper m.; *-offen* bijw. wijd opengesperd, wagewijd open; *-rad* o. schakelrad, sluitrad o.; *-riegel* m. grendel, boom, sluitboom m.; *-ruhe* v., *-stab*, *-stock* m. (Wev.) spanstok m., spanhout o.; *-sitz* m. (Tooneelk.) gereserveerde plaats, stalle v.; *-stange* v., *-strick* m. stang v., touw o. om te versperren; *-thor* o. poort v. welke (des avonds) gesloten wordt; *-trommel* v. trommelslag m. voór het sluiten der poort.

Sperrung, (*-en*) v.(van de poort), sluiten o., sluiting v.; (van den weg), versperring, barricade v.; (van eene haven), blokkeering, blokkade v.; (Hand.) verbod o., embargo o.; (fig.) hardnekkige wederstand m.

Sperr-ventil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., *Z. -klappe*; *-vögel* m. mv. vogels m. mv. met korten, breeden, licht gebogen, sterk gespleten snavel; *-wage* m. (Wag.) remwagen m.; *-weit* bijv. nw., *Z. -offen*; *-zähne* m. mv. sluittanden m. mv. van een rad; *-zeit* v. tijd m. van sluiting, tijd m. waarop de poorten gesloten worden; *-zeug* o. (Slot.) sluitwerk o.

Spesen, v. mv. (Hand.) kosten, onkosten m. mv., provisie v.; it. voorschotten o. mv.; *-rechnung* v. onkostenrekening v.

Spesen-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. onkostenboek o.; *-frei* bijv. nw. vrij van kosten; *-nachnahme* v. inhouding v. van voorschotten; *-rechnung* v. onkostenrekening v.

Spette, (*-n*) v. (Bew. d. erts.) vuurhaak m.

Spezerei, (*-en*) v. specerij, kruiderij, drogerij v., reukwerk o., parfumerie v.; (H. S.) welriekende balsem m., specerij v.

Spezerei-gewölbe, (*-gewölbes*, mv. *-gewölbe*) o. specerijwinkel m.; *-handel*, *-kram* m. handel m. in specerijen, specerijwinkel, kruidenierswinkel m.; *-händler*, *-krämer* m. kruidenier, drogist komenijsman m.; *—in*, kruidenierster v.; *-kiste* v. specerijkist v., ceroen m.; *-lade* v. specerijdoos v.; it. peperbus v.; *-laden* m. kruidenierswinkel v.; *-pfeffer*, *-strauch* m. specerijstruik, meloenstruik m.; *-waare* v., *Z. Spezerei*.

Spezifisch, bijv. nw., *Z. specifisch*.

Sphäre, (*-n*) v. sfeer v., bol, kloot, hemelkloot m., globe v.; (fig.) (van een persoon), kring m., bereik, vermogen o.; *nicht in seiner - bleiben*, zijne sfeer te buiten gaan; *das ist über seine -, liegt auszer seiner -*, dat ligt buiten zijn bereik, dat is boven zijne krachten; *-gesang* m., *-nmusik* v. gezang o. der hemelsche koren.

Sphärik, v., z. m. leer v. der bolvormige lichamen.

Sphärisch, bijv. en b. bolvormig, rond.

Sphäroid,(*-(e)s*,mv.*-e*)o.(Meetk.) langwerpig, ronde bol m., bolrondachtig lichaam o., sferoide v.

Sphäroidisch, bijv. en b. naar een bol gelijkend.

Sphärolit, Sphärulit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) veldspaath o. in ronde stukken; it. versteend schaaldier o. van bolvormige gedaante.

Sphen, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) kalksteen, wigsteen, sphen m.

Sphenisch, bijv. en b. ongelijkzijdig.

Sphinx, (*-e*) v. (Fabell.) sphinx m. en v., een roofgierig monster o. dat zich op eene rots nabij Thebe ophield; (Nat. hist.) sphinx v. (een avondvlinder); (fig.) raadselachtig wezen o.; *-arten* v. mv. (Nat. hist.) sphinxsoorten v. mv.

Sphragistik, v., z. m. zegelkunde v.

Sphragit,(*-en*, mv. *-en*)m.(Delfst.) zegelsteen m.; it. okerachtige aarde v. van Lemnos.

Sphygmoskop, (*-en*, mv. *-en*), **Sphygmometer,** (*-ters*, mv. *-ter*) m. polsmeter m.

Spiauter, (*-s*) m., z. m. (Delfst.) zink o.; 2. (s)piauter, mengsel o. van geel koper en tin.

Spiconarde, (*-n*) v. (Pl.) spijk, nardus v., *Z. Spick*.

Spiccato, bijw. duidelijk, helder, scherp.

Spick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m.(Pl.) spijk, groote lavendel v.; *indischer -*, Indische nardus v.; *römischer -*, *Z. Baldrian*; it. *Z. Eselsgurke*.

Spick-braten,(*-bratens*,mv.*-braten*) m. gelardeerd gebraad o.; *-brett* o. lardeerplank v.; *-damm* m. lage dijk m. door een moeras.

Spicken, (*spickte*, *gespickt*) bedr. ww. (Kookk.) spekken, bespekken, lardeeren; (fig.) *seinen Beutel -*, spekken, goed vullen; it. (in zaken), groote winst behalen; it. *er kann seinen Beutel -*, hij weet zijne beurs te spekken; *mit Griechisch & gespickt*, doorspekt &.

Spicker,(*-s*,mv.*Spicker*)m.(Kook.) lardeerder m.; 2. *Z. Spieker*.

Spick-gans, (*-gänse*) v., *Z. Flickgans*; *-häring* m.bokking m.; *-kraut* o., *Z. -wurzel*; *-nadel* v. lardeerpriem m.; *-speck* m. (stukje) lardeerspek o.; *-wurzel* v. groote valeriaan v.

Spiegel, (*-s*, mv. *Spiegel*) m. spiegel m.; *sich im - besehen*, in den spiegel zien; (fig.) *der - der Seele*, de spiegel der ziel; *- der Tugend*, spiegel m., voorbeeld o.; (Vuurw.) vuurradje o.; (Art.) houten klos m.; 2. (van een steenmortier), spiegel m.; (Zeew.) waterspiegel m.; (Bouwk.) vlak o.; (van valken), vlek v.; *- bekommen*, vlekken krijgen;(Timm.) paneel o.; (Heelk.) spiegel m., werktuig om zekere natuurlijke lichaamsholten wijder te maken; (Zeew.) spiegel, achtersteven m.; (Delfst.) spiegelsteen m.; (Vissch.) (aan het net), groote maas v.; (Past.) (van eene taart), geglaceerd korst v.; 3. (fig.) *einem den - zeigen*, iem. zijn gedrag voorhouden, met voorbeeld aantoonen.

Spiegel-achtelkreis, (*-es*, mv *-e*) m. octant m.; *-artig* bijv. nw., *Z spiegelicht*; *-becken* o. scheerbekken o. (als uithangbordje); *-beleg* m. foeliesel o. van een spiegel; *-beleger* m. hij die de spiegels foeliet; *-belegung* v. foeliën o. der spiegels; *-bild* o. in den spiegel teruggekaatst beeld o.; 2. luchtspiegeling v.; *-blank* bijv. nw. zoo blank als een spiegel; *-blatt* o., *Z. -beleg*; *-blende* v. (Delfst.) geel, doorschijnend, zwavelbevattend zink o.; *-bock* m. bok m. met een donkeren ring om de oogen; *-bogen* m. boogvormige versiering v. aan den scheepsspiegel; 2. graadboog m. met spiegel; *-braun* bijv. nw. spiegelbruin, koperbruin, koperrood; *-buch* o. in een hoek vereenigde spiegelglaasjes o. mv. van een caleidoscoop; *-decke* v. plafond o. met een spiegel; 2. plafond o. uit één stuk; 3. deken v., kleed o. met een spiegel; *-eben* bijv. nw. glad als een spiegel; *-ei* o. spiegelei o.; *-einfassung* v. spiegellijst v.; *-ente* v. gewone eend v.; 2. kwaakeend v.; *-erz* o. (Delfst.) ijzerglans, ijzerspiegel m.; *-fabrik* v., *Z. -hütte*; *-fechten* o. (Oudh.) spiegelgevecht, schaduwgevecht o.;(fig.) veinzen o., voorgeven o., kwakzalverij v.; *-fechter* m. (fig.) veinzaard, huichelaar m.; it. *Z. Quacksalber*; *-fechterei* v., *Z. -fechten*; *-feder* v. pauweveer v. met schitterende oogen; *-feld* o. spiegelpaneel o.; *-fenster* o. spiegelraam, raam o. van spiegeiglas o.; (van eene koets), raampje o.; *-fernrohr* o. spiegelverrekijker m.; *-fisch* m., *Z. Klumpfisch*; 2. *Z. Meerschmied*; *-fläche* v. spiegelvlak o., oppervlakte v. van den spiegel; *-flecken* m. (Nat. hist.) spiegelvlek v.; *mit — versehen*, spiegelbruin, met vlekken; *-flor* m. zijden gaas o.; *-folie* v. foelie v.; *-futter(al)* o. spiegeldoosje, spiegelscheede v.; *-garn* o. net o. met groote mazen; *-gefecht* o., *Z. -fechten*; *-gemach* o., *Z. -zimmer*; *-gewölbe* o. (Bouwk.) gewelf o. met middelvak; *-gieszer* m. spiegelglasgieter m.; *-gieszerei* v. spiegelglasgieterij v.; 2. *Z. -hütte*; *-glas* o. spiegelglas o., spiegel m.; *—bläser* m. spiegelglasblazer m.; *-glatt* bijv. nw. glad als een spiegel, spiegelglad; *-glätte* v. spiegelgladheid v.; *-haken* m. spiegelhaak m.; *-handel* m. spiegelhandel m.; *-händler* m. spiegelhandelaar, handelaar m. in spiegels; *-harz* m. spiegelhars, vioolhars o.; *-hell* bijv. nw. spiegelhelder, zoo helder als een spiegel; *-hütte* v. spiegelmakerij, spiegelfabriek v.

Spiegelicht, spiegelig, bijv. nw. als een spiegel, spiegelachtig, met spiegels; (Wapenk.) gespiegeld;(Delfst.) spiegelsteen bevattend.

Spiegel-karpfen, (*-pfens*, mv. *-pfen*) m. (Nat. hist.) gevlekte karper m.; *-kasten* m. houten kast v. voor een spiegel; 2. kapdoos, toiletdoos v.; it. naaikistje o. met spiegel; (Nat.)donkere kamer, camera obscura v.;*-kies* m.(Delfst.) spiegelsteen bevattend kies o.; *-klar* bijv. nw., Z. *-hell;*(fig.)klaar als de dag, hoogst duidelijk; *-kobalt* m. (Delfst.) spiegelsteen bevattend kobalt o.;*-kuchen* m. spiegeleieren o. mv.; *-kugel* v. bolronde spiegel m.; *-kunst* v., Z. *-macherkunst;* 2. *-lehre;* *-lampe* v. lamp v. met weerkaatsend lichtscherm;*-lehre* v. spiegelleer v.;*-leiste* v.spiegellijst v.;*-leuchte* v., Z. *-lampe;* *-leuchter* m. kandelaar m. met weerkaatsend lichtscherm; *-macher* m. spiegelmaker m.; —*kunst* v. spiegelmakerskunst v.;*-manufaktur* v.,Z.*-hütte;* *-meise* v. groote koolmees v.; *-mikroskop* m. spiegelmicroscoop m.; *-mühle* v. spiegelglasslijperij v.

Spiegeln, (*spiegelte, gespiegelt*) o. ww., m. *h. in einem Zimmer -*, spiegelen, glinsteren, glans verspreiden; *schön -der Diamant,* schitterend; 2. bedr. ww. terugkaatsen, weerkaatsen; 3. wed. ww. *sich -*, in den spiegel zien; it. *im Wasser -*, zich spiegelen; *sich an jemn. -*, zich spiegelen aan, een voorbeeld nemen aan, zich iem. tot voorbeeld stellen; *gespiegelt,* (van paarden &), gevlekt.

Spiegel-netz, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *-garn;* *-octant* m., Z. *-achtelkreis;* *-otter* v. Canadasche otter m.; *-pfeiler* m. (Bouwk.) penant o.; *-punkt* m. (van insecten), uitwendig orgaan o.; *-rahmen* m. spiegellijst v.;*-rand* m. geslepen rand m.; 2. Z. *-leiste;* *-rappe* v. glimmend zwart paard o.; *-rein* bijv. nw. helder als een spiegel; *-rochen* m. (Nat. hist.) gladde rog m.; *-rohr* m. spiegelverrekijker m.; *-saal* m. spiegelzaal v.; *-scheibe* v. ruit v. van spiegelglas; *-schiefer* m. (Delfst.) spiegelschiefer o.; *-schiff* o. schip o. met vierkanten spiegel; *-schimmel* m. wit paard o. met zwarte vlekken; *-schleifer* m. spiegelslijper m.; *-schleifmühle* v. spiegelslijpersmolen m.; *-sechstelkreis, -sextant* m. sextant m. met spiegel, spiegelsextant m.; *-see* m. spiegelglad meer, meer o. zoo helder als een spiegel; *-sonnenuhr* v. zonnewijzer m. met terugkaatsend scherm; *-spath* m. (Delfst.) spiegelspaath o., *-stein* m. spiegelsteen m.; *-tafel* v. groote spiegel m.; *-taffet* m. spiegelglad, glanzig taf o.; *-teleskop* m., Z. *-fernrohr;* *-thüre* v. spiegeldeur v.; *-tisch* m. kaptafel, toilettafel v.

Spiegelung, (*-en*) v. spiegeling v., spiegelen o.; 2. weerkaatsing v.

Spiegel-vergrösserungsglas, (*-glases*, mv. *-gläser*) o., Z. *-mikroskop;* *-viertelkreis* m. weerkaatsingsquadrant o.; *-vogel* m. of *-vögelchen* o. blauwkeeltje o.; *-wahrsagerei* v. waarzeggerij v. uit spiegels; *-wagen* m. spiegelwagen m., rijtuig o. met spiegels; *-wand* v. penant o.;it. spiegelmuur, muur, wand m. met spiegels behangen of bezet; *-werk* o. (Zeew.) schild, bakkebord o.; *-worpen, -wranyen* v. mv. (Zeew.) worpen m. mv.; *-zeug* o., Z. *-garn;* *-zimmer* o. spiegelkamer, kamer v. met spiegels voorzien.

Spiek, (*-(e)s*, mv. *-e*)m. of **Spieke,** (*-n*) v., Z. *Spick.*

Spieker, (*-s*, mv. *Spieker*) m. scheepsspijker m., nagel, bout m.

Spieker-back, (*-en*) v. scheepskistje o. dat tegen boord vastgespijkerd staat; *-bohrer* m. (spijker)boor v.;*-eisen* o. kalefaatijzer o.; *-haut* v. (Zeew.) verdubbeling, buitenhuid v.; *-loch* o. spijkergat o.

Spiekern, (*spiekerte, gespiekert*) bedr. ww. (Zeew.) spijkeren,

Spieker-nagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m., Z. *Spieker;* *-pinne* v. nageiprop v., nagelplug m.

Spiek-öl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lavendeolie v.; *-wasser* o. lavendelwater o.

Spiel,(*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Muz.) spel, muziekspel, muziekstuk o.; *ein schönes - haben,* mooi spelen; (Krijgsw.) trommel, trom v.; *mit klingendem -e,* met slaande trom, met de muziek voorop; 2. (Werkt.) beweging v., spel o.; (Zeew.) (van de masten), speling, speelruimte v.; *die Masten haben -*, staan los; 3. Z. *Schau -, Waffen -, Fischerspiel; stumme -e,* stomme rollen v. mv., pantomime v.; 4. spel o., stukken o. mv., schijven v. mv., steenen m. mv.; *ein - spielen,* spelen; *das - gewinnen,* het spel winnen; *zwei -e machen,* twee spellen doen, twee partijen spelen; *ein - Karten,* een spel kaarten; *ein - Kegel,* een kegelspel; (fig.) *gewonnen - haben,* gewonnen spel hebben, de zaak te boven zijn; *jemn. gewonnen - geben,* voor iem. onderdoen, iem. gewonnen spel geven; *jem. mit in das - mischen,* iem. in eene zaak betrekken, wikkelen; *das ist nur ein - für ihn,* dat is voor hem maar spel, dat is hem hoogst gemakkelijk; *er versteht sein -,* hij verstaat zijne zaak wel,hij speelt goed; *sich aus dem -e ziehen,* niet meer medespelen; *jemn. das - verderben,* iems. spel bederven, iems. zaak benadeelen; *etw. auf's - setzen,* op het spel zetten, in de waagschaal stellen; *seine Ehre auf's - setzen,* zijne eer op het spel zetten; *sein - mit jemn., mit etw. haben,* den spot drijven met; *ein - des Schicksals sein,* speelbal m.; 5. (Geweerm.) aanslag m.; (Jachtw.) bewegende staart m.; (Wag.) speelruimte v. tusschen de velgen van een rad; (Zeew.) Z. *Spil;* (Tooneelk.) spel o., voordracht, rol, opvoering v.; 6. klokkenspel o.

Spiel-arbeit, (*-en*) v. gemakkelijk werk, beuzelwerk o.; *-art* v. wijze v. van spelen, spel o., speling v.;2. (Nat. hist.) verscheidenheid v.; *-ball* m. bal, speelbal, kaatsbal m.; (fig.) speelbal m.; *-bank* v. speelbank v.;*-brett* o. dambord, schaakbord o.; *-bruder* m., Z. *-geist;* it. *-genoss;* *-buch* o. speelboek o.; it. boek o. waarin de partijen worden aangeteekend; *-bude* v. kraam v. waarin loterij gespeeld wordt, speelkraam v.; *-bühne* v. tooneel o.; *-casse* v., Z. *-kasse;* *-docke* v. speelpop v.; *-dose* v.muziekdoos, speeldoos v.

Spielen, (*spielte, gespielt*) bedr. ww. spelen, muziek maken;*auf dem Klavier -*, piano spelen; *ein Stück -*, spelen, voordragen; *vom Blatte weg -*, van het blad (niet uit het hoofd) spelen; 2.(van het klokkenspel), spelen, beieren; *die Kanonen, das Geschütz - lassen,* het geschut & laten werken; *die Fahnen - lassen,* laten wapperen; *etw. in die Weite, in die Länge -*, op de lange baan schuiven; (Werkt.) werken, in werking zijn, bewegen; (Umw.) *gut -*,goed gaan;(fig.) *in's Röthliche -*, zweemen naar; it. (van edelgesteenten), schitteren; 3. (tot vermaak), spelen, zich vermaken; *mit der Puppe -*, spelen, zich vermaken,zich bezighouden; *-d etw. lernen,* al spelende; *mit jemn., mit etw. -*, den spot drijven met, voor den gek houden; *er lässt nicht mit sich -*, hij laat zich niet beetnemen, niet voor den gek houden; *mit den Worten -*, woordspelingen gebruiken; *seinen Witz - lassen,* woordspelingen zeggen, aardigheden vertellen; *mit jemn. unter einer Decke -*, het eens zijn met; 4. *ein Spiel -*, spelen; *Schach -*, schaken; *Brett -*, dammen; *Karten -*, kaartspelen;*Ball -*, met den bal spelen; *unglücklich -*, ongelukkig zijn in het spel; *mit jemn., gegen jem. -*, met, tegen iem. spelen; *hoch,niedrig -*, grof, laag spelen; *um Geld -*, om geld spelen; *Herz, Rauten -*, harten, ruiten opspelen; *in Herz & -*,in de harten spelen; *Solo -*, solo spelen;*es wird hier nicht mehr gespielt,* men speelt hier niet meer; *falsch, betrüglich -*, valsch spelen;(Bilj.) *eine Kugel in das Loch -*, een bal maken; (Tooneelk.) spelen,voordragen, ten tooneele voeren; *den Liebhaber, den Bedienten -*, spelen voor, de rol vervullen van; *man spielt die Zauberflöte,* men geeft, speelt &; *jem. -*, belachelijk maken; (fig.) *den ehrlichen Mann -*, zich voordoen als, spelen, uithangen; *jemn. etw. aus der Hand -*, uit de handen weten te krijgen; *jemn. etw. in die Hand -*, geven, doen krijgen.

Spieler, (*-s*, mv. *Spieler*) m., **-in,** (*-nen*) v. speler m., speelster v.; *falscher -*, valsche speler; *furchtsamer -*, bange speler; *-bande, -rotte* v. (i. k. bet.) valsche spelers m. mv.

Spielerei, (*-en*) v. spel o., kinderachtigheid, beuzeling v.; 2. Z. *Spielsache.*

Spielerisch, bijv. en b. gaarne spelend, speelziek.

Spiel-feind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vijand m. van het spel; *-freund* m. liefhebber, minnaar m. van het spel;*-funken* m. vliegende vonk, spattende vonk v.; *-gebrauch* m. gebruik o. in het spel; *-gefährte* m. speelmakker, speelgenoot, speelkameraad m.; *-gefährtin* v., speelmakker, speelgenoot(e) v.; it. Z. *Gespiele;-gefecht* o. gevemsd gevecht, stoeien o.; *-gehülfe* m. helper, medestander m. in het spel; *-geist* m., Z. *-sucht;* *-gelag* o. gelag o., inzet m. van het spel; *-geld* o. speelgeld o., inzet m., gewonnen geld o.; it. speelpenningen m. mv., zakgeld o.; *-genoss, -gesell* m., Z. *-gefährte;* *-gerüst* o. tooneel, schouwtooneel o.; *-gesell-*

schaft v. gezelschap o. spelers, speelgezelschap o., societeit v.; *in die — gehen*, naar de societeit gaan; *-gesellschafter* m., Z. *-gefährte; -glück* o. geluk o. in het spel, fortuin v.; *-gurgel, -hans* m. aartsspeler m.; *-hänschen* o. (Scherts.) kleine snaak m.

Spielhaft, spiellisch, bijv. en b. gaarne spelend, speelsch, kinderachtig.

Spiel-haus, (*-hauses,* mv. *-häuser*) o. speelhuis o.; *-helfer* m., Z. *-gehülfe; -hölle* v. danshuis, speelhuis, krot o., knip m.; *-hund* m. jonge hond, speelsche hond m.; *-händchen* o. schoothoudje o.; *-jacht* v., *-kahn* m. plezierjacht o., plezierboot v.; *-kalender* m. almanak m. voor spelers; *-kamerad* m., Z. *-gefährte; -kampf* m. spiegelgevecht o.; *-karte* v. speelkaart v.; *—macher* m. speelkaartenmaker m.; *-kasse* v. kas v. in het spel; *-kästchen* o. speelkastje, speeldoosje o.; *-katze* v., *-kätzchen* o. speelsche kat v.; it. liefhebster v. van valsch spelen; *-kegel* m. kegel m.; *-klubb* m. societeit v. speelklub v.; *-knochen* m. koot v., bikkel m.; *-kragen* m. (Zeew.) scheepsluik o.; *-kränzchen* o. speelkransje o.; *-kugel* v. bal, speelbal m.; 2. Z. *Schnellkäulchen; -kunst* v. kunst v. om te spelen, muziek v.; *-leuchter* m. kandelaar m. voor het spel; *-leute* mv., Z. *-mann; -lake* v., Z. *-kragen; -lust* v. lust m. in het spel, zucht v. naar het spel, speelzucht v.; *-lustig* bijv. nw. speelziek, gaarne spelend; *-mann,* (mv. *-leute*) m. speelman, reizende muziekant m.; *-marke* v. speelmerk, fiche o., speelpenning m.; *-matz* m., Z. *-gurgel; -narr* m., *-narrin* v. hartstochtelijke speler m., speelster v.; *-ochs* m. stier, bul m.; *-partie* v. partij v.; *-pfennig* m., Z. *-marke; -platz* m. speelplaats, kegelbaan, kaatsbaan v.; *-puppe* v. speelpop v.; *-raum* m. ruimte v. voor de vrije beweging, speelruimte v.; *der Willkür zu viel — lassen,* te veel speling laten; *-ratze* v. hartstochtelijke liefhebster v. van het spel, valsche speelster v.; *-recht* o. recht o., van het spel; *-regel* v. regel m. van of voor het spel; *-rotte* v. bende v. (valsche) spelers; *-saal* m. speelzaal v.; *-sache* v. speelgoed o., speelbal m.

Spielsachen-macher, (*-chers,* mv. *-cher*) m. speelgoedmaker m.; *-fabrik* v. speelgoedfabriek v.; *-handel* m. speelgoedhandel m.; *-handler, —in,* speelgoedverkooper m., -verkoopster v.

Spiel-schuld, (*-en*) v. speelschuld v.; *-schwester* v. speelster v.; *-stunde* v. speeluur o.; *-sucht* v. speelzucht, liefde v. tot het spel; *-süchtig* bijv. nw. speelziek; *-tag* m. speeldag m.; it. dag m. van uitspanning; *-teufel* m. spelduivel m.; it. Z. *-geist; -teller* m. speelbord o.; *-tisch* m. speeltafel v.; *-uhr* v. urwerk o. met speelwerk, spelend urwerk o.

Spielung, (*-en*) v. (Zeew.) (van een mast), speelruimte v., spelens o.

Spiel-verderber, (*-bers,* mv. *-ber*) m. spelbreker, rustverstoorder m.; it. hij die met goed spelen kan; *-waare* v. &, Z. *-sache; -wartel, -wärter* m. (Bilj.) markeur m.; (Keg.) kegeljongen, kegelopzetter m.; *-weise* bijw. spelend, al spelende, speelsgewijs; *den Kindern etw. — beibringen,* al spelende leeren; *-werk* o., Z. *-sache;* 2. Z. *Spielerei; das ist nur ein —* of *ein - für ihn,* Z. *Spiel; -wuth* v., Z. *-sucht;* it. hartstochtelijke zucht v. voor het spel, razernij v. om te spelen; *-zeit* v. speeltijd m., Z. *-stunde; -zeug* o., Z. *-sache; -zimmer* o. speelkamer v.

Spier, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (gemeenz., Prov.) naald, stift, punt v.; 2. beuzeling, zier v., weinig, niets o.; *auch nicht ein -,* geen zier, hoegenaamd niets; 3. Z. *Spiere.*

Spier-apfel, (*-apfels,* mv. *-apfel*) m., Z. *Speierling; —baum* m., Z. *Speierlingbaum.*

Spiere, (*-n*) v. (Zeew.) giek, spaak v.

Spiergras, (*-es*) o., z. m. (Pl.) rietgras o.; 2. vossestaart m.

Spierig, bijv. en b. puntig, dun, spierig; (fig.) weerspannig, onrustig, eigenzinnig.

Spierling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) spiering m.; (Pl.) Z. *Speierling.*

Spierlingsbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. tamme sorbeboom m.

Spier-pflanze, -staude, (*-n*) v. roode steenbreke v.; *-sauer* bijv. nw., *—es Salz,* appelzuurzout o.; *-säure* v. sorbezuur, appelzuur o.; *-schwalbe* v. groote zwaluw v.; 2. gierzwaluw v.

Spiesz, (*-es,* mv. *-e*) m. (Kookk.) spit, braadspit o.; *am -e braten,* aan het spit braden; *ein - voll Lerchen,* een braadspit o. vol &; *einen Braten vom - weg essen,* uit de hand eten; (Jachtw.) (van het hert) eerste hout o. dat tegen het tweede jaar op den kop wast; (Boekdr.) pin v.; (Krijgsw.) spies, piek v.; it. lans v.; (Jachtw.) paal m.; *mit dem -e durchrennen, durchstoszen,* doorsteken; (Spr.) *den - hinter der Thüre lassen,* een gesprek eenskaps afbreken; (fig.) geld, spint o.; *mit goldnen -en kriegen,* met geld omkoopen.

Spiesz-ampher, (*-phers,* mv. *-pher* m. kleine zuring v.; *-baum* m. (Bergw.) afrondingsbalk m.; *-blätterig* bijv. nw. met lansvormige bladeren; *-bock* m. (Jachtw.) eenjarig vaal dier o.; 2. (Kookk.) bok m. van het spit; *-braten* m. aan het spit gebraden wild o.; *-bürger* m. piekenier m.; it. kleinburger, kruidenier m.; (Student.) ploert m.; *-bürgerei* v. of *-bürgerthum* o. gewoonten v. mv., vooroordeelen o. mv. der bewoners van kleine steden; (Student.) ploerterij v.; *-bürgerlich* bijv. en b. kleinburgerachtig, ploertig.

Spieszchen, (verkl.) o. spiesje, puntje, piekje o.

Spieszchenleim, (*-(e)s*) m., z. m. van perkamentsnippers gekookte lijm v.

Spiesz-dreher, (*-drechers,* mv. *-dreher*) m. spitdraaier m.; *-eisen* o. piekijzer o.

Spieszen, (*spieszte, gespieszt*) bedr. ww. doorsteken; *einen Frosch -,* doorsteken, spietsen, aan het spit steken; *mit dem Degen -,* doorsteken; *einen Verbrecher -,* spietsen; 2. Z. *splissen;* II. wed. ww. *sich selbst -,* zich zelve(n) doorsteken.

Spieszente, (*-n*) v. eend v. met langen staart.

Spieszer, (*-s,* mv. *Spieszer*) m. (Jachtw.) Z. *Spieszhirsch;* 2. piekenier, lansknecht m.

Spiesz-ferkel, (*-kels,* mv. *-kel*) o. aan het spit gebraden speenvarken o.; *-förmig* bijv. nw. spiesvormig, lansvormig; *-gehörn* o. (Jachtw.) Z. *Spiesz; -gerte* v. spitsroede, karwats v.; (Rijk.) garde, roede v.; it. Z. *-ruthe; -gesell* m. spitsbroeder, makker m.; (t. k. bet.) medeplichtige m.; *-glanz* m., *-glas* o. spiesglans, spiesglas o., antimonium o.

Spieszglas-asche, v., z. m. spiesglansasch v.; *-blumen* v. mv., *-blüthe* v. antimoniumbloemen v. mv.; *-butter* v. antimoniumboter v.; *-druse* v. opeengehoopt zwavelzuur antimonium o.; *-erz* o. spiesglanserts o.; *-federerz* o., Z. *-erz; -glanz* m. grijs zwavelzuur spiesglans o.; *-glas* o. (Scheik.) spiesglansglas o.; *-haltig* bijv. nw. spiesglansbevattend; *-kalk* m., Z. *-oxyd; -kermes* m. mineraal kermes o.; *-könig* m. zuiver spiesglans o.; *-leber* v. spiesglanslever v.; *-metall* o., Z. *-könig;* 2. metallisch spiesglans o.; *-mohr* m. spiesglansmoor o.; *-ocher* m. spiesglansoker o.; *-öl* o. spiesglansolie v.; *-oxyd* o. tweede spiesglansoxyde o.; *-oxydul* o. eerste spiesglansoxyde o.; *-rubin* m. spiesglansrobijn m.; *-safran* m. half doorschijnend, zwavelzuur spiesglansoxyde o.; *-salpeter* m. spiesglanssalpeter o.; *-salze* o. mv. spiesglanszouten o. mv.; *-schnee* m., Z. *-blume; -schwefel* m. spiesglanszwavel v.; *-vitriol* m. spiesglansvitriool v.; *-weisz* o. spiesglansstruis o.; *-zinnober* m. spiesglansbergrood o.

Spiesz-gras, (*-es*) o., z. m. (Pl.) rietgras o.; 2. Z. *-ampher; -haar* o. stijf, borstelig haar, varkenshaar o.; *-hecht* m. spitssnoek m.; *-hirsch* m. eenjarig vaal dier o.

Spieszicht, bijv. nw. puntig, piekvormig; *-es Haar, -e Brüse,* Z. *Spieszhaar &.*

Spieszig, bijv. nw. met stekels, borstels voorzien, langpuntig; (van leder), hard en stijf.

Spiesz-kuchen, (*-kuchens,* mv. *-kuchen*) m. aan het spit gebraden koek m.; *-leim* m. lijm v. van perkamentsnippers; *-lerche* v. aan het spit gebraden leeuwerik m.; 2. veldleeuwerik m.; *-recken* m., Z. *-bock; -ruthe* v. spitsroede, karwats v.; *jem.—n jagen,—n laufen lassen,* spitsroeden loopen; *das —nlaufen,* het spitsroeden loopen o. (eene straf); *—nläufer* m. soldaat m. die spitsroeden loopt, *-schaft* m., *-stange* v. stang v., stok m., kolf v. van de spies; *-schmirbel* m. ring m. aan de kolf van de spies; *-träger* m. piekenier, lansknecht, lansdrager, lansier, hellebaardier m.; 2. Z. *-bock, -hirsch; -treiber, -wender* m., Z. *-dreher; -wurzel* v., Z. *Pfahlwurzel; -zahn* m., Z. *Hundszahn.*

Spietsch, bijv. nw. spottend, hoonend, Z. *spöttisch.*

Spill, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **Spille,** (*-n*) v. (Zeew.) windas o., as, wals v., klos m., rons v., vlaggestok m., gangspil v.; (Gymn.) sprong m. achteruit.

Spillage, (*-n*) v. (Handl.) schade v., verlies o., afval m.

Spill-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-baume*) m. (Zeew.) spilboom m.; 2. Z. *Spindelbaum; -bett* o., Z. *-speer.*

Spille, (*-n*) v. (Zeew.) Z. *Spill;* 2. Z. *Spindel;* (Ontlk.) (van den arm &), spaakbeen o.; (Sp.) dun uitgetrokken ijzerdraad o.; (Bergw.) ijzeren staaf v. uit den kaapstander.

Spillen, (*spillte, gespillt*) bedr. ww. splijten, klooven; 2. o. ww. opzwellen, opschieten.

Spillen-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. spillebeen o.; *-blech* o. spilplaat v.; *-flöte* v. spilvormige orgelpijp v.; *-holz* o., Z. *Spindelholz; -schneider* m. kopsnijder m.

Spill-gat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) spilgat o.; *-hahn* m., Z. *Birkhahn; -(en)haspel* v. spilhaspel m.

Spillig, (*-er, -st*) bijv. nw. dun, rank, lang en schraal, mager, spichtig.

Spilling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. groote gele of blauwe pruim v.; *-baum* m. groote gele of blauwe pruimeboom m.

Spill-klampe, (*-n*) v. (Zeew.) spilklamp m.; *-knopf* m. (Zeew.) spilknoop m.; *doppelter* —, taliereepsknoop m.; *-läufer* m., Z. *-dreher; -mage(n)* m. (veroud.) bloedverwant m. aan de vrouwelijke zijde; *-korb* m. mand v. voor de klosjes; *-rund* o. spil v. om het roer; *-seite* v. (veroud.) bloedverwantschap v. aan de vrouwelijke zijde; *-spacke* v. (Zeew.) spilspaak v.; *-speer* v. onderlagen v. mv. van de gangspil; *-thüre* v. op eene spil draaiende deur v.

Spinat, (*-(e)s*) m., z. m. spinazie v.

Spind, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. spind, kast v.; (van hout) spint o., Z. *Splint.*

Spindel, (*-n*) v. spil v., klos m., spoel v., spinnewiel o.; *an der - spinnen*, op het spinnewiel spinnen; *ein - voll Garn*, een spinrokkenvol; 2. (Werkt.) spil, as v., boom m.; (Unrw.) snek v.; (van eene schroef), moer v.; (Ontlk.) Z. *Armspindel;* (Bouwk.) spil v.; (van een toren), stang v.; (Pl.) rist v.; (Nat. hist.) Z. *-schnecke;* (Touwsl.) klos m.; (Org.) spilvormige orgelpijp v.; (Dr.) Z. *Klebe-, Ring-, Schlagspindel.*

Spindel-bank, (*-bänke*) v. lantaren v. met klossen; *-baum* m. (Pl.) papeuhoutboom m.; 2. Z. *Spillbaum, Pfaffenhütlein; -beine* o. mv. spillebeenen o. mv.; *-beinig* bijv. nw. spillebeenen hebbende; *-birne* v. spits toeloopende peer v.; *-buche* v. hagebeuk, jokboom m.; *-dünn* bijv. nw. uiterst dun; *-flöte* v., Z. *Spillenflöte; -förmig* bijv. nw. spilvormig, klosvormig; (Pl.) ristvormig; *-gewölbe* o. (Bouwk.) spitstoeloopend gewelf o.

Spindelicht, bijv. nw. als eene spil, Z. *spindelförmig.*

Spindel-korb, (*-korb(e)s*, mv. *-körbe*) m. klosmand v.; *-kraut* o. (Pl.) bastaardsaffraan v., papegaaizaaid o.; *-lappen* m. (Unrw.) windvangblad o.; *-macher* m. spillenmaker m.; *-muskel* m. spaakbeenspier v.; *-nieter* m. (Unrw.) werktuig o. om de stang om te klinken; *-presse* v. pers v. die op eene spil loopt; *-raupe* v. spilvormige rups v.; *-rolle* v. rol v. die op eene spil gaat; *-schnecke* v. zuiltje, pilaartje o. (eene schelpversteening); *-theil* m. erfdeel o. van moederszijde; *-treppe* v., Z. *Wendeltreppe; -walze* v. (Nat. hist.) spilvormige rolschelp v.; *-welle* v. (Art.) katoenklos m.; *-wirbel* m. ring m. welke bij het spinnen aan de spil gedaan wordt; *-zapfen* m. spiltap m.

Spinell, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) bleekroode robijn, spinel m.

Spinelle, (*-n*) v. kruisbes v.

Spinett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Muz.) spinet o., kleine clavecimbel v.

Spinling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sleedoren m.

Spinnbar, bijv. en b. te spinnen, spinbaar.

Spinnblume, (*-n*) v. herfsttijloos v.

Spinne, (*-n*) v. spin v., spinnekop m.; *langbeinige -*, langpoot, hooiwagen m.

Spinne-feind, -gehässig, bijv. nw. zeer vijandig, doodelijk hatend; *jemn. — sein*, iem. doodelijk haten, hoogst vijandig zijn; *-feindschaft* v. doodelijke haat m.; *-niftel* v. nicht v. van moederszijde.

Spinnen, (*spann, gesponnen*) o. ww. onr., m. *h.* spinnen, vlechten; *der Kreisel spinnt*, draait; *die Katze spinnt*, de kat spint; 2. bedr. ww. onr. spinnen, vlechten; *dieser Flachs lässt sich gut -*, laat zich goed spinnen, kan goed gesponnen worden; *Seile -*, touwspinnen, touwslaan; *Tabak -*, ineenrollen, ineendraaien; *Gold -*, vlechten; *einen Knopf -*, met zijde overtrekken; *gesponnene Knöpfe*, overtrokken knoopen; *Heu -*, in bosschen binden; (fig.) *Ränke -*, smeden, spinnen, fijn overleggen; H. o. zelfst. spinnen, spinwerk o., spinnerij v.; (fig.) list v., behendige uitvinding, slimheid v.

Spinnen-artig, bijv. nw. (Pl.) spinnewebvormig; *—e Thiere*, spinvormig, op eene spin gelijkende; *-distel* v. gezegende distel, benedictendistel v.; *-fisch* m. (Nat. hist.) spinvisch, schelvischduivel m.; *-förmig* bijv. nw., Z. *-artig; -gewebe* o. spinneweb, spinrag o.; *-geld* o. spinloon o.; *-haut* v. spinnekophuid v.; (Ontlk.) spinnewebvlies o.; *-kraut* o. spinnekopskruid o.; *-krebs* m. spinnekopskreeft m.; *-nest, -netz* o., *-webe* v., Z. *-gewebe.*

Spinnenweben-artig, bijv. nw. spinnewebachtig, spinnewebvormig; *-garn* o. (Jachtw.) fijn patrijzennet o.; *-haut* o., Z. *Spinnenhaut; -hut* m. (Pl.) spinnewebvormige hoed m. (van paddenstoelen &); *-schwamm* m. spinnewebvormige bladzwam v.

Spinner, (*-s*, mv. *Spinner*) m., **-in,** (*-nen*) v. spinner m., spinster v., zijde-, goud-, tabaks-spinner m. en spinster v.; (Nat. hist.) Z. *Spinnmilbe.*

Spinnerei, (*-en*) v. spinnerij v., spinnen, spinwerk, vlechtwerk o.

Spinnerlohn, (*-lohn(e)s*, mv. *-lohne*) m. spinloon o.

Spinn-flachs, (*-es*) m., z. m. vlas o. dat gesponnen moet worden; *-fliege* v. paardenvlieg, luisvlieg v.; *-frau* v. spinster v.; *-geräth* o. spinwerktuigen o. mv.; *-hanf* m. hennep m. die gesponnen kan worden; *-haken* m. spinhaak m.; *-haar* o. gesponnen vlas o.; *-haus* o. spinhuis, rasphuis o.; it. spinnerij v.; *-hütte* v. (van zijdewormen), popje o.; *-jungfer* (Nat. hist.) schoenlapper m., waterjuffer v.; *-kopf* m. (Zeew.) doodshoofd o.; 2. — of *-holz* o., *-block* m. doodshoofdsblok o.; *-lappen* m. (Touwsl.) spinlap, handlap m. der touwslagers; *-laus* v. spinluis v.; *-magd* v. spinster v.; *-mährchen* o. oude-wijvensprookje o., tooververtelling v.; *-maschine* v. spinmachine v., spinwerktuig o.; *-meister, —in*, opzichter m., opzichteres v. eener spinnerij; *-mühle* v. spinmolen m.; *-rad* o. spinnewiel o.; *-raupe* v. zijdeworm m.; 2. Z. *Spannraupe; -recht* bijv. nw. (van zijdewormen), op het punt van zichzelven in een tonnetje te spinnen; it. geschikt om te spinnen; *-rocken* m. spinrok, spinrokken o.; 2. — of *ein —voll*, spinrokkenvol v.; *-schule* v. spinschool v.; *-seide* v. zijde v. om te spinnen, ragzijde v.; 2. (Delfst.) kristalachtig groen kopererts o.; *-stube* v. spinkamer v.; 2. gezelschap o. spinsters; *—weisheit* v. oude-vrouwenwijsheid v., oude-wijvenpraatjes, sprookjes o. mv.; *-stuhl* m. spinstoel m.; *-warze* v. (van spinnen), wratje o. waaruit het vocht getrokken wordt om te spinnen; *-webe* v., Z. *Spinnengewebe; -werkzeuge* o. mv. spinwerktuigen, organen o. mv. om te spinnen; *-wirbel, -wirtel* m., Z. *Spindelwirtel.*

Spinozismus, (onb.) m. wijsgeerig stelsel o. van Spinoza, spinozisme o.

Spinozist, (*-en*, mv. *-en*) m. aanhanger m. van het stelsel van Spinoza, spinozist m.

Spint, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van brood), deeg, niet uitgebakken brood o.; (van hout), spint o.; (Handl.) korenmaat v.; (Landm.) tien vierkante roeden v. mv.

Spintrien, v. mv. munten v. mv., kostbare steenen m. mv. met ontuchtige beelden.

Spintig, bijv. nw. (van brood), niet uitgebakken.

Spintisiren, (*spintisirte, spintisirt*) o. ww., Z. *ausgrübeln.*

Spion, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. spion, verspieder m.; it. verklikker, aanbrenger m.

Spioniren, (*spionirte, spionirt*) o. ww., m. *h.* verspieden, op de loer staan; 2. bedr. ww. bespieden, alloeren, uitvorschen; it. verklikken.

Spionirsystem, (*-s*) o., z. m. spionneerstelsel o.

Spirabel, bijv. nw. in te ademen, uit te ademen; (fig.) vluchtig, vervliegend.

Spiral, bijv. en b. spiraalvormig, slakvormig, schroefvormig.

Spirale, (*-n*) v. schroeflijn, slak-

kelijn, krullijn, spiraallijn v.; 2. schroefdraad m.; 3. spiraalveer v.

Spiral-feder, (-*n*) v. spiraalveer, slakvormige veer v.; -*förmig* bijv. nw. spiraalvormig; -*gefässe* o. mv. spiraalvaten o. mv.; -*linie* v., Z. *Spirale;* -*pumpe* v. spiraalpomp v.; -*zirkel* m. spiraalpasser m.

Spir-apfel, (-*apfels*, mv. -*äpfel*) m., **-birne,** (-*n*) v. spreeuwbes v.

Spirituälen, m. mv. geestelijke opzieners m. mv. over de zeden.

Spirituälien, o. mv. geestelijke aangelegenheden v. mv., zielsverzorging v.; 2. Z. *Spirituosen.*

Spirituell, bijv. nw. geestig, vernuftig; it. geestelijk, de ziel betreffende.

Spirituös, bijv.nw. (van dranken), veel geest, alkohol bevattend, sterk, geestrijk.

Spirituosen, o. mv. geestrijke dranken m. mv., sterke drank m.

Spiritus, (onb.) m. alkohol, spiritus, geest, wijngeest m.

Spiritus-artig, bijv. nw. spiritusachtig, naar alkohol of wijngeest gelijkend; -*geruch* m. alkohollucht, spirituslucht v.; -*lampe* v. spirituslamp v.; -*wage* v. alkoholmeter, vochtweger m.

Spirk, (-(*e*)*s*) m., z. m. snorren, piepen, gesnor, gepiep o. van kleine vogels.

Spirzen, (*spirzte, gespirzt*) o. ww. spuwen, spugen.

Spital, (-(*e*)*s*, mv. *Spitäler*) o. gasthuis, ziekenhuis, hospitaal o.; (gemeenz.) *ich bin auch im - gewesen,* ik heb ook van de taart gehad.

Spittdamm, (-*damm*(*e*)*s*, mv. -*dämme*) m., Z. *Spickdamm.*

Spittung, v ,z. m. zoden steken o.

Spitz, (-*er*, -*st*) bijv. en b. spits, puntig, scherp, stekend; (Nat. hist.) scherp, toegespitst; (fig.) stekelig, snibbig, bijtend, schamper, Z. *spitzig;* it. kortaf, stuursch, norsch, bits; 2. (fig.) *ich habe -e Finger, die Finger sind mir vor Kälte -,* mijne vingers tintelen van de koude; (gemeenz.) *ich kann das nicht - kriegen,* ik kan het niet zien, ik begrijp het niet, versta er niets van.

Spitz, (-*es*, mv. -*e*) m., Z. *Spitzhund* (1); 2. roes m., dronkenschap v.; *einen -, ein Spitzchen haben,* een weinig dronken zijn; *sich einen - trinken,* zich een roes drinken.

Spitz-ahorn, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Pl.) spitsahorn m.; -*ais* o. (w. i. gebr.) bloedvin, bloedzweer v.; -*ambosz* m. aambeeld o. met twee punten; -*apfel* m. spits toeloopende appel m.; -*arbeiter* m. touwslager m. die slechts klein werk maakt; -*axt* v. houweel, punthouweel o.; -*bart* m. spits toeloopende baard, geitebaard m.; -*bartig* bijv. nw. een spits toeloopenden baard hebbende; -*berg* m. bergspits v.; -*beutel* m. zijgdoek m.; -*birke* v. gewone berk(eboom) m.; -*blattern* v. mv. (Gen.) vliegende kinderpokjes o. mv.; -*bogen* m. (Bouwk.) spitsboog, kruisboog m.; -*artig* bijv. nw. spitsboogvormig; —*styl* m. spitsbogenstijl m.; -*blüthig* bijv. nw. met spitse bloesems; -*blätterig* bijv. nw. spitsbladerig; -*bohrer* m. (Speld.) stempel m. om den speldeknop te vormen en aan te hechten; (Slot.) schroefboor, grondboor v., metalen priem m.; -*bolzen* m. puntige pijl m.; it. scherpe bout m.; -*brand* m. (Landb.) (in koren), brand m.; -*bube* m. spitsboef, schurk, gauwdief, schelm, oplichter m.; 2. spitse haak m.

Spitzbuben-bande, (-*n*) v. Z. -*rotte;* -*essig* m. pestazijn m.; -*rotte* v. bende v. schurken, spitsboeven; -*sprache* v. dieventaal v.; -*streich* m. schelmstreek, schurkestreek m.

Spitz-büberei, (-*en*) v. schelmachtigheid, schurkachtigheid, spitsboeverij, schurkerij v.; 2. schurkachtige daad v.; -*bübin* v. vrouwelijke schurk, bedriegster, oplichtster v.; -*bübisch* bijv. en b. als een spitsboef, als een schurk, schelmachtig, schurkachtig.

Spitzchen, (verkl.) o. spitsje o., kleine spits v., puntje o., Z. *Spitze;* 2. los puntje o.

Spitze, (-*n*) v. (van een mes &), punt, scherpe punt v.; (van eene boor), stift v.; (van eene vork), punt v., poot, tand m.; (van korenaren), baard m.; (van tarwe &), schent m.; (van bladeren), uiteinde o., punt v.; (van een toren), top m., spits v.; (van een berg), kruin v.; (van een gebouw), nok v.; (van een jong hert), eerste hout o.; (aan den paardenhoef), punt v., prikkel m.; (van een leger), hoofd o.; (fig.) hoofd o., top m., kruin v.; *an der - stehen,* aan het hoofd staan; it. de eerste plaats hebben; *jemn. die - bieten,* iem. het hoofd bieden, weerstand bieden; *sein Glück stand auf der -,* zijn geluk stond op het spel; *in eine - auslaufen,* puntig toeloopen, in eene punt, spits uitloopen; (van eene grap), pit o., aardigheid v.; II. -*n* v. mv. kant v., kantwerk o.; -*n machen, -n klöppeln,* kantwerken, kant maken; *Brabanter -,* Brabantsche kant v.; (Sp.) zeven v.

Spitzeisen, (-*eisens*, mv. -*eisen*) o. steenhouwershandbeitel m.

Spitzeln, (*spitzelte, gespitzelt*) o. ww. (Sp.) met eieren tikken, even aanpunten; (fig.) scherp zijn, steken geven.

Spitzen, (*spitzte, gespitzt*) bedr. ww. punten, aanpunten, eene punt maken; *einen Bleistift -,* eene punt maken aan; (Speld.) de punt aanslijpen; *den Mund -,* een mondje zetten; *die Ohren -,* spitsen; (fig.) groote ooren opzetten, aandachtig luisteren; *eine Sticheirede -,* bitter doen gevoelen, steken geven; *das ist auf mich gespitzt,* dat is op mij gemunt; 2. wed. ww. *sich -,* zich er op zetten, zich er op toeleggen.

Spitzen-ähnlich, bijv.nw. kantachtig, kantvormig, naar kant gelijkende; -*anzug* m. kanten kleed o. of kleeding v.; -*arbeit* v. kantwerk o., kant v.; -*ärmel* m. met kant belegd mouwtje o.; -*aufsatz* m., -*besatz* m., -*besetzung* v. garnituur, belegsel o. van kant; -*band,* -*bändchen* o. kantje o., smalle kant v.; -*blei* o. (Lakenw.) stuk o. lood tot bezwaring der schaar; -*filett* o. (Boekb.) vergulde lijn v. op den rug van een boek, kantfileet o.; -*garn* o. kantgaren o.; -*grund* m. kantgrond m.; -*halstuch* o. kanten halsdoek m.; it. doekje o. met kant; -*handel* m. kanthandel m.; -*händler,* —*in,* koopman m., koopvrouw v. in kant; -*handkrause* v. kanten handboordje o.; -*haube* v. kanten muts v.; -*hemd* o. hemd o. met kant; -*holz* o. kanthout o.; -*kissen* o., Z. *Klöppelkissen;* (Nat. hist.) gevlamde admiraal m., lintschelp v.; -*kleid* o. kantenkleed o.; -*klöppel* m. kantklopper m. (werktuig); -*klöppler,* —*in,* kantwerker m., kantwerkster v.; -*koralle* v. in cellen afgedeeld koraal o.; -*kragen* m. kanten kraag m.; -*kram* m., Z. -*handel;* -*krone* v. doorbroken kroon v.; -*leinwand* v. kantlinnen, zeer fijn linnen o.; -*macher,* —*in,* Z. -*klöppler;* -*manschette* v. handboord o., manchet v. met kant; -*mantel* m. met kantwerk belegde mantel; -*model,* -*muster* o. patroon o. voor kantwerk; -*nadel* v. kantnaald v.; -*schleier* m. kanten sluier, met kant voorziene sluier m.; -*stich* m. (Naai.) kantsteek m.

Spitzente, (-*n*) v. eend v. met spits toeloopenden staart.

Spitzen-tragend, bijv. nw. met punten, puntig; -*tuch* m., Z. -*halstuch;* -*werk* o. kant v., kantwerk o.; 2. Z. -*arbeit;* -*wirker,* —*in,* kantwerker m., kantwerkster v.; -*zacken* m. kanten boordsel o.; -*zwirn* m. kantgaren o.

Spitz-farn, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. puntvaren v., engelzoet o.; -*feile* v. (Kamm.) zoetvijl, gladvijl, kammakersvijl v.; -*findig* bijv. en b. spitsvondig, gezocht, listig, geslepen; 2. gezocht, met de haren er bij gesleept; 3. stekelig, geestig, schertsend, bijtend; —*e Antwort,* bijtend, bits; —*er Kopf,* spitsvondig mensch, scherpzinnige kop m.; -*findigkeit* v. spitsvondigheid, gezochtheid, muggenzifterij v.; (gemeenz.) geestigheid v.; -*flader* m. Noorweegsche ahorn m.; -*flosse* v. spits toeloopende vin v.; 2. — of -*flosser* m. spitsvin v., visch m. met spitse vinnen; -*flöte* v. van boven spitse orgelpijp v.; -*fleck* m. (Pl.) binnenste navel m. of kern v. van zaadkorrels; -*gelänge* o. spits toeloopende akker m.; -*glas* o. glas o. met een voet, likeurglas o.; -*gras* o. kweekgras o.; -*haber* m. haver v. met twee roode puntjes; -*hacke,* -*haue* v. (Bergw.) houweel o.; -*haken* m. (Slot.) spitshaak m.; -*hammer* m. spitse hamer m., beeldhouwershamer m.; -*harfe* v. kleine harp v. met koperen snaren; -*hirsch* m. piekenier, lansknecht m.; (Jachtw.) eenjarig vaal dier o., Z. *Spiesser;* -*horn* o. tootschelp v.; 2. vijfverslak v.; -*häuer* m. leerjongen m. in de mijnen; -*hund* m. wolfshond, Deensche hond m.; 2. Z. *Sauhund* (2); -*hut* m. punthoed m.; (fig.) verrader, aanklager m.; (Hand.) suikerbrood o.; (Pl.) bisschopsmutsje o.

Spitzig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. spits, puntig, scherp, stekelig; (Pl.) puntig, gepunt, puntjes hebbende; - *zuschneiden,* als een punt; (Nat.) scherp, spits; -*er Winkel,* scherpe hoek; (fig.) spitsvondig,

geslepen, listig; 2. Z. *-findig* (5); it. *-antworten*, bits, bijtend, scherp; *-keit* v. spitsheid, puntigheid, stekeligheid, vinnigheid, scherpte, bitterheid v.

Spitz-kappe, (*-n*) v. puntmuts, spitse muts v.; *-kegel* m. spitse kegel m.; (Nat. hist.) Z. *Spitzenkissen*; *-kerze* v. puntkaars v.; *-kessel* m. koperen ketel m. zonder omgebogen rand; *-kiefer* m. (Nat. hist.) spitsmuil m.; 2. dier o. met spits toeloopenden muil; *-klee* m. klein kliskruid o.; *-kleie* v. zemelen v. mv. van grof gemalen meel; *-klette* v., Z. *-klee*; *-klinge* v. puntige kling v.; *-kopf* m. spitshoofd o., spitse kop m.; (fig.) listig, geslepen, spitsvondig mensch m.; it. driftkop m.; 2. (Nat. hist.) leeuwerik m. uit Kamschatka; 3. spitsmuis v.; 4. kwab v. (visch); *-köpfig* bijv. nw. een spits hoofd, een spitsen kop hebbende; (fig.) Z. *-findig*; *-kugel* v. (krijgsw.) spits toeloopende kogel m.; *-lauben* m. (Nat. hist.) witvisch m., blei, bliek v.; *-lerche* v. leeuwerik m.

Spitzling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Tuinb.) Z. *Spitzapfel*; (Pl.) naar haver gelijkende plant, herrik, dolik v.

Spitz-maul, (*-maul(e)s*, mv. *-mäuler*) o. (Nat. hist.) spitsmuil m.; 2. moeraal m.; *-mäulig* bijv. nw. een spitsen muil hebbende, spitsmuilig; *-maus* v. spitsmuis, kleine veldmuis v.; *-meitzel* m., Z. *-eisen*; zeer kleine munt v.; *-muschel* v. Z. *Bohrmuschel*; *-mütze* v. puntmuts v.; *-nadel* v. naaldvisch m.; *-name* m. bijnaam, scheldnaam, spotnaam m.; *-nase* v. spitse neus m.; (fig.) scherpe reuk m., fijne reuk m.; (Nat hist.) Z. *-maul*; 2. spitsneus, spitssnuit m.; *-nasig* bijv. nw. een spitsen neus hebbende; *-nuss* v. waternoot v.; *-ohr* o. puntig oor o.; *-pfahl* m. (Bouwk.) paal m. met eene punt, heipaal m.; *-pferd* o. uitterst mager paard o., knol m.; *-pinsel* m. zeer fijn penseel o.; *-pocken* m., Z. *Wasserpocken*; *-pumpe* v. nachtraaf v.; *-rad* o. (Speld.) draadtrekkersrad o.; *-rede* v. scherpe, bittere, hatelijke redevoering v.; it. flikflooierij v.; *-reim* m. puntdicht, epigram o.; *-ring* m. (Speld.) stalen slijpschijf v.,—*spindel* v. spil v. van de slijpschijf; *-röhre* v., *-röhrchen* o. (Geweerm.) buisje o. waarin de laadstok rust; (Mess.) buisje o. waarin de punt van een mes sluit; *-ruthe* v., Z. *Spiesszruthe*; *-satz* m. spitsvondige steiling, fijn gedachte uitdrukking v.; *-säule* v. obelisk, gedenknaald, puntzuil v.; 2. pyramide v.

Spitz-säulen-artig, bijv. nw., Z. *spitzsaulig*; *-(bauch)muskel* m. (Ontlk.) driehoekige buikspier v.; *-drüse* v. bekervormige klier v.

Spitz-säulig, bijv. en b. als eene piramide, piramideachtig; *-schwanz* m. spits toeloopende staart m.; (Nat. hist.) Z. *-eule*; 2. spitsstaart m. (een ingewandsworm m.; *-schwänzig* bijv. nw. met spitsen staart; *-spann* m. driespan o. met één paard voornit; *-spaten* m. (Mijnw.) ossetong v.; *-stahl* m. (Dr.) draaiersbeitel m.; *-stein* m. (Speld.) slijpsteen m.; 2. Z. *-säule*; *-stichel* m. steenhouwersbeitel m.; *-stöckel* m. (Speld.) aambeeld o.; *-thurm* m. spitse toren m.; *-trüsche* v., Z. *Quappe*; *-wegerich* m. (Pl.) spitsweegbree v.; *-weide* v. roode of zwarte wilg (eboom) m.; *-winder* m. (Geweerm.) boor v.; *-winkel* m. scherpe hoek m.; *-winkelig* bijv. nw. scherphoekig, spitshoekig; *-wort* o. bijtend woord, scherp, bitter gezegde o.; *-zahn* m. oogtand, hondstand m.; *-zange* v. tang v. met spitse nijpers.

Spleisze, (*-n*) v. (van hout), spaan v., splinter m.; (Maud.) gekloofde teen m., spaanhout o.; (van ijzer), hamerslag m.; (Naai.) pluis o. in de vouwen van laken; 2. Z. *Splint* (3).

Spleiszen, (*spliss, gespliszen*) bedr. ww. onr. *Holz -*, splijten, klooven; *Federn -*, Z. *schleiszen*; (Zuiv.) *Kupfer -*, zuiveren; 2. o. of wed. ww. *sich -*, splijten, barsten, scheuren, loslaten.

Spleiszer, (*-s*, mv. *Spleszer*) m. splijter, kloover m.; 2. mandenmaker m.

Spleiszherd, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zuiveringsoven m.

Spleiszig, bijv. nw. gemakkelijk te splijten, te klooven.

Spleisz-kupfer, (*-s*) o., z. m. zuiver koper, rozetkoper o.; *-meister* m. zuiveraar m.

Splenalgie, (*-n*) v. miltziekte v.

Splendid, (*-er, -st*) bijv. en b. heerlijk, luisterrijk, prachtig, schitterend, statig; 2. (Drukk.) *den Satz - lassen*, uitloopen, veel plaats met weinig letter vullen, spatieeren.

Splint, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. splint o.; 2. Z. *Splitter*; 3. (Slot.) pennetje, stiftje, dun blaadje o. metaal; *-bolzen* m. spiebout m., bout m. die met een pinnetje gesloten wordt; *-gat* o. spiegat o.

Splinter-nackend, -nackt, bijv. nw. spiernaakt, geheel naakt, moedernaakt.

Spliss, (*-es*, mv. *-e*) m. spleet, reet, scheur v.

Splissoisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o., Z. *Splisshorn*.

Splissen, (*splisste, gesplisst*) bedr. ww. inschieten, inlaten, omsluiten; (Zeew.) *Tauwerk -*, splitsen; *zwei Stücke Holz -*, lasschen, scherven, verbinden.

Spliss-hammer, (*-hammers*, mv. *-hämmer*) m. (Zeew.) splithamer m.; 2. Z. *Zahnhammer*; *-horn* o. (Zeew.) splithoorn o.

Splissig, bijv. nw. gespleten, met spleten.

Splissung, (*-en*) v., Z. *Spliss*; it. *splissen*.

Splittapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m., Z. *Augustapfel*.

Splitter, (*-s*, mv. *Splitter*) m. splinter, spaander m.; (van beenderen), schilfer v.; *in einen - treten*, een splinter in den voet treden; (van ijzer), hamerslag m.; (van eene laus &), stuk o., stomp v.; *-bruch* m. breuk v. met splinters; *-holz* o. kort geslagen hout, kloofhout o.; (Boschw.) Z. *Hauholz*.

Splitterig, bijv. nw. vol splinters, in splinters, splinterig, licht splijtend, bros, tot splinters of spaanders gemaakt; *-er Bruch*, breuk v. met vergruizing, Z. *spaltig, zerbrechlich, brüchig*.

Splittern, (*splitterte, gesplittert*) o. ww., m. *h.* splinteren, splijten, breken, in spaanders vliegen; 2. bedr. ww. in splinters of spaanders doen vliegen, doen barsten, splijten, in stukken doen vliegen; (Boschw.) *einen Baum -*, bij het vellen splinteren.

Splitternackt, bijv. nw., Z. *splinternackt*.

Splitterneu, bijv. nw. splinternieuw, fonkelnieuw, geheel nieuw.

Splitterrichten, (*splitterrichtete, gesplitterrichtet*) bedr. ww. vitten, bedillen, op kleinigheden vallen, muggenziften, haarklooven; (Volksk.) op alle slakken zout leggen.

Spitter-richter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. vitter, bediller, muggenzifter, haarkloover m.; *-toll* bijv. nw. razend driftig, zeer boos.

Splittreiszer, (*-szers*, mv. *-szer*) m., Z. *Spleiszer*.

Splitzen, (*splitzte, gesplitzt*) bedr. ww. (Zeew.) *Taue -*, splitsen.

Spoliant, (*-en*, mv. *-en*) m. (Ger.) van roof beschuldigde, roover, afzetter m.

Spoliat, (*-en*, mv. *-en*) m. aanklager m. over roof, berooving.

Spolien, v. mv. roof, buit m., ontroofde o.; 2. onderscheidingsteekenen o. mv. van een overledene, welke men op zijne doodkist legt; *-klage* v. aanklacht v. van roof.

Spondäisch, bijv. nw. *-er Vers*, uit spondeen bestaand vers, spondeisch vers.

Spondäus, (onb., mv. *Spondäen*) m. (Dichtk.) versvoet m. van twee lange lettergrepen, spondeüs m.

Sponde, (*-n*) v. bed, ledikant o., sponde, bedsponde v.

Spondiren, (*spondirte, spondirt*) bedr. ww. beloven, eene belofte geven of doen.

Sponning, (*-en*) v. (Zeew.) sponning v.

Sponsalien, v. mv. ondertrouw, verloving v.

Sponte, bijw. vrijwillig, uit eigen beweging, uit eigen keus.

Sponton, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. halve piek v., sponton m.; *-schuh* m. ijzeren band m. aan een sponton.

Sporadisch, bijv. nw. (Gen.) nu en dan voorkomend, verspreid liggend, verspreid voorkomend, sporadisch.

Sporangium, (*-s*, mv. *Sporangien*) o., Z. *Samengehäuse*.

Sporapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m., Z. *Mehlbeere, Mehlbeerbaum*.

Sporco, bijw. (Hand.) bruto, onzuiver.

Sporei, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. vuil er o.

Sporen, (*sporte, gesport*) o. ww. verrotten, bederven.

Sporen-schlouder, (*-n*) v. (Pl.) wilde ezelskomkommer v.; *-stich* m. sporensteek m.; (Pl.) gekruisde gentiaan v.; 2. vezelige kruiswortel m.

Sporer, (*-s,* mv. *Sporer*) m. sporenmaker m.

Sporfleck, (*-ens,* mv. *-en*) m. (in papier), roestvlek v.

Sporgel-beerbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m., **-strauch,** (*-strauch(e)s,* mv. *-sträuche*) m. sporkelboom, vuilboom m.; *-beere* v. sporkelbes, vrucht v. van den sporkelboom.

Spörk, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Koth.*

Sporken, (*sporkte, gesporkt*) o. ww. modderig worden, vuil worden.

Spor-kupfer, (*-s*) o., z. m., Z. *Spurkupfer; -leder* o., Z. *Spornleder.*

Sporn, (*-(e)s,* mv. *-en* of *-e*) m. spoor v., prikkel m.; (fig.) prikkel m., aansporing v., opwekkend middel o., spoorslag m., aanmaning v.; *die - en anschnallen, abschnallen,* de sporen aan-, losgespen; *einem Pferde den -, die - en geben,* een paard de sporen geven; 2. (van vogels), spoor v.; *Hahn mit -en,* haan met sporen; it. voorklauw, achterklauw m.

Spor(n)ader, (*-n*) v. (Rijk.) horstader v.

Sporn-artig, bijv. nw. spoorachtig; *-blume* v. bloem v. met eene spoor; (Pl.) leeuwerikenvoet m.

Spornen, (*spornte, gesport*) bedr. ww. *ein Pferd -,* de sporen geven; (fig.) *jem. -,* Z. *ansporen;* 2. wed. ww. *sich -,* de sporen aandoen; *gestiefelt und gespornt,* met sporen aan de laarzen.

Sporn-flügel, (*-gels,* mv. *-gel*) m. (Nat. hist.) spoorvogel m., spoorwiek v., chirurgijn m.; *-förmig* bijv. nw. spoorvormig; *-fusz* m. voet, poot m. met eene spoor; *-füsze* m. mv. vogels m. mv. met sporen; *-gans* v. spoorgans v.; *-hai* m. spoorhaai m.; *-halter* m. spoordrager m.; *-leder* o. le(d)er o. aan de sporen; 2. Z. *-halter; -rad, -rädchen* o. spoorradertje o.; *-riemen* m., Z. *-leder;* 2. voetriem, sousspied m.; *-schnalle* v. spoorgesp m.; *-stätig* bijv. mv. (Rijk.) *-es Pferd,* bij het sporen staan blijvend, niet naar de sporen luisterend; *-stich* m. steek m. met de sporen; 2. (Pl.) leverkruid o.

Spornstreichs, bijw. spoorslags, in vollen ren; *-laufen,* loopen zoo hard men kan.

Sporn-träger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. ruiter m. met sporen; 2. Z. *-halter;* 3. sporendrager m., dier o. met sporen aan de pooten.

Sporrei, v., z. m. spurrie v., klavergras o.

Sportel, (*-s,* mv. *-n*) m. (gemeenz.) mand v., korf m.

Sportel, (*-n*) v. (Rechtspr.) gerechtskosten m. mv., toevallige inkomsten v. mv., voordeelen o. mv.; it. onkosten m. mv., leges v. mv., vacatiegelden o. mv.

Sporteln, (*sportelte, gesportelt*) o. ww., m. *h.* toevallige inkomsten, voordeelen & opbrengen, afwerpen.

Sporteltaxe, (*-n*) v. taxatie, schatting, raming v. der gerechtskosten.

Sportulant, (*-en,* mv. *-en*) m. hij die toevallige inkomsten, voordeelen ontvangt, die toevallige kosten ontvangt.

Spott, (*-(e)s*) m., z. m. spot, schimp m., bespotting, schande v.; *bitterer -,* bittere, bijtende spot; *versteckter -,* ironie v., schertsende spot m.; *seinen - mit jemm., mit etw. treiben,* den spot drijven met, voor den gek houden; *der Leute - sein, den Leuten zum -e sein,* voorwerp o. van bespotting; (Spr.) *wer den Schaden hat, darf für den - nicht sorgen,* wie verliest wordt uitgelachen, Z. *Schaden.*

Spott-benennung, (*-en*) v., Z. *-name; -bild* o. spotprent, caricatuur v.; *-bürger* m. burger m. zonder burgerrecht; *-dichter* m. spotdichter, satirendichter m.; *-drossel* v. (Nat. hist.) spotlijster v., spotvogel m.

Spöttelei, (*-en*) v. spotternij, bittere of bijtende aardigheid v., scherpe uitval m., vinnige zinspeling v.

Spötteln, (*spöttelte, gespöttelt*) o. ww., m. *h.* op eene fijne manier spotten, steken onder water geven.

Spotten, (*spottete, gespottet*) o. ww., m. *h.* spotten, den spot drijven, schertsen; *über jem., über etw. -,* spotten met, voor den gek houden, den spot drijven met; *über Unglückliche -,* beschimpen, den spot drijven met.

Spötter, (*-s,* mv. *Spötter*) m., **-in,** (*-nen*) v. spotter m., spotster v.; 2. (Nat. hist.) meeuw v.

Spötterei, (*-en*) v. spotternij, scherts, boerterij v.; 2. Z. *Spott.*

Spöttern, (*spötterte, gespöttert*) o. ww. aanhoudend en bitter spotten, smalen, honen.

Spott-frage, (*-n*) v. bespottelijke vraag v., vraag v. om & bespottelijk te maken; *-gebilde* o., Z. *-bild; -gebot* o. schandelijk bod, bod o. onder de waarde; *ein — thun,* onder de waarde bieden; *-gedicht* o. spotdicht, hekeldicht o.; *-geist* m. spotzucht v., spottende geest m.; *-gelächter* o. honend gelach o.; *-geld* o. spotprijs m., kleinigheid v., lage prijs m.; *ein — für etw. bieten,* onder de waarde bieden.

Spöttisch, bijv. en b. spottend, bespottend, spotachtig, bits, smadelijk, schandelijk, beschimpend, Z. *spottweise; in einem -en Tone,* op een spottenden toon.

Spottkauf, (*-kauf(e)s* mv. *-käufe*) m. koop m. voor een spotprijs, schandekoop v.

Spöttler, (*-s,* mv. *Spöttler*) m., **-in,** (*-nen*) v. fijne, laffe spotter m., spotster v.

Spott-lied, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. spotlied, hekeldicht o.; *-lob* m. ironie v.; *-lust* v. spotlust m.; *-lustig* bijv. nw. spotlustig; *-miene* v. spottend gelaat o., honend gelaat o.; *-nachahmung* v. belachelijke nabootsing, parodie v.; *-name* m. spotnaam, schimpnaam, scheldnaam m.; *-preis* m. spotprijs, geringe prijs m.; *um einen — kaufen,* Z. *wohlfeil; -rede* v. spottend gesprek, schimprede v.; (Red.) satire, ironie v.; *-schrift* v. spotschrift, hekelschrift, hekeldicht o.; *-schriftsteller* m., Z. *-dichter; -sprache* v. spottende taal v.; *-ständchen* o. ketelmuziek v.; *-sucht* v. spotzucht v., spotlust m.; *-süchtig* bijv. nw. spotziek; *-vogel* m. (Nat. hist.) Z. *-drossel;* 2. Z. *Spötter* (Nat. hist.); (fig.) spotvogel m., Z. *Spotter; -weise* bijw. spottend, schertsend, boertend; *-witz* m. gave v. van geestig te kunnen spotten, schertsen; it. spottende, bijtende scherts v.; *-wohlfeil* bijv. en b. zeer goedkoop, schandekoop, bijna te geef, bijna om niet.

Sprach-ähnlichkeit, (*-en*) v. overeenkomst v. der talen, synonymie v.; *-alter* o. onderdom m. van eene taal; *-alterthum* o. oud manuscript o.; *-arm* bijv. nw. arm aan woorden en uitdrukkingen; *-armuth* v. armoede v. eener taal; *-art* v. eigendommelijkheid v. eener taal; 2. Z. *Sprechart; -bau* m. woordschikking, constructie v.; *-bote* m. meesterknecht m. die namens het gilde het woord voert.

Sprache, (*-n*) v. taal, spraak v., uitdrukkingen v. mv. van een volk; *- der Thiere,* dierentaal v.; *die - verlieren,* de spraak, het spraakvermogen o. verliezen, niet meer kunnen spreken; (fig., gemeenz.) *er will mit der - nicht heraus,* hij wil het niet zeggen, wil zich niet verklaren; *die Sache kam zur -,* de zaak kwam ter sprake, men begon te spreken over &; (Rechtspr.) *diese Sache wird zur - kommen,* de zaak zal voor de rechtbank komen; 2. *eine schwere - haben, mit der - anstoszen,* moeielijk spreken, zich moeielijk uitdrukken; *eine sanfte, angenehme - haben,* uitspraak v.; *seine - verräth ihn,* zijne spraak verraadt hem; *eine sonderbare - führen,* zonderlinge taal uitslaan; (van het hart &), taal v.; 3. taal, uitspraak v., taalgebruik, dialect o., tongval m.; *eine - lernen,* eene taal leeren; *die Deutsche -,* de Duitsche taal; 4. *wissenschaftliche -,* taal v. der geleerden; *geschriebene -,* stijl m.

Spracheigenheit, Spracheigenthümlichkeit, (*-en*) v. eigenheid v. eener taal, eigenaardigheid v. eener taal; *deutsche -,* germanisme o.; *französische -,* gallicisme o.; *holländische -,* hollandisme o.; *griechische -,* hellenisme o.

Sprachen-mischung, (*-en*) v. vermenging v. der talen, taalvermenging v.; *-verwirrung* v. spraakverwarring v.

Sprach-fähig, bijv. nw. in staat om te spreken, talen kennend, bespraakt; *-fähigkeit* v. bespraaktheid v., vermogen o. om te spreken; *-feger* m. (Scherts.) taalzifter, taalzuiveraar, purist m.; *-fehler* m. taalfout v.; *-fenster* o., Z. *-gitter; -fertig* bijv. nw. bespraakt, kunnende spreken; *-fertigkeit* v. bespraaktheid v.; *-forscher* m. taalvorscher, etymologist m.; *-forschung* v. taalvorsching v., taalkundig onderzoek o., etymologie v.; *-gabe* v. gave v. der taal, vermogen om goed te spreken; 2. geschiktheid v., aanleg o. om talen te leeren; *-gebrauch* m. spraakgebruik o.; *-gelehrsamkeit* v. taalgeleerdheid v.; it. spraakkunstige kennis v.; *-gelehrter* m. taalgeleerde m.; it. spraakkunstenaar, grammaticus m.; *-gemenge* o., (gemeenz.) *-gemengsel* o., Z. *-enmi-*

schung; -gewölbe o. volgens de gehoorleer gebouwde spreekzaal, gehoorzaal v.; *-gitter* o. spreekvenstertje, spreekraampje o.; *-gleichförmigkeit* v., Z. *-ähnlichkeit; -gräbelei* v. taalzifterij, taalkundige kleingeestigheid v.; *-gräbler* m. taalzifter, purist m.

Sprächig, (*-er,-st*) bijv. nw. spraakzaam, onderhoudend, luid, Z. *gesprächig.*

Sprachig, bijv. nw. de taal betreffend, talen bevattend, Z. *sprachlich.*

Sprach-kenner, (*-kenners,* mv. *-kenner*) m. taalkenner, taalkundige m.; *-kentniss, -kunde* v. taalkennis, taalkunde v., kennis v. van verschillende talen; *-kundig* bijv. nw. taalkundig, spraakkundig, verscheidene talen kennende; *-kunst* v., Z. *-lehre, -wissenschaft; -künstlich* bijv. nw. taalkundig, spraakkunstig; *-laut* m. uitgesproken klank m., woord, spraakgeluid o.; *lehre* v. spraakkunst, spraakleer v.; *-lehrer* m. taalonderwijzer m.; 2. taalkunstenaar, taalgeleerde m.; *-lehrig* bijv. nw. volgens de taalkunde, spraakkunstig, taalkundig.

Sprachlich, bijv. nw. de taal betreffend, door de taal geschiedend.

Sprach-los, bijv. nw. sprakeloos, buiten staat om te spreken, zwijgend; *— stehen bleiben,* verstomd, verrast; 2. Z. *stumm; -losigkeit* v. sprakeloosheid v., verlies o. van de spraak, stomheid v.; (fig.) verbazing, ontsteltenis v.; *-mann* m. taalman, taalvorscher, taalkenner m.; *-mässig* bijv. nw., Z. *-richtig; -meister* m. taalmeester m., Z. *-lehrer; -meisterei* v. taalzifterij, vitterij v. in de taal; *-menger, -mischer, —in,* hij, zij die verschillende talen dooreengebruikt; *-mengerei, -mischerei* v. gewoonte v. om verschillende talen door elk. te gebruiken, taalverbastering, taalverwarring v.; it. koeterwaalsch o.; *-nerv* m. spraakzenuw v.; *-organ* o., Z. *-werkzeug; -recht* bijv. nw., Z. *-richtig; -regel* v. taalregel m.; *-reinheit, -reinigkeit* v. zuiverheid v. van de taal, van de spraak; *-reiniger* m. taalzifter, purist m.; *-reinigung* v. taalzuivering v.; it. —, *—seifer* m. taalzifterij v., purisme o.; *-richtig* bijv. nw. overeenkomende met de taal, volgens de spelling, zuiver, juist; *-richtigkeit* v. zuiverheid v. van taal; *-rohr* o. spreekbuis, spreektrompet v.; *-saal* m., Z. *-gewölbe; -schatz* m. (fig.) rijkdom m. eener taal, schat m. van uitdrukkingen; *-schnitzer* m., Z. *-fehler; -schnitzler* m. hij die een goed gespeld woord in eene fout veranderd; *-schule* v. taalschool v.; *-selig* bijv. nw., Z. *redselig; -sinn* m. aanleg m. voor de taal, gave v. der taal; it. toon, klemtoon m.; *-stamm* m. taalstam m.; *-studium* o. taalstudie v.; *-trichter* m., Z. *-rohr; -übung* v. taaloefening v., opstel o.; *-unreinigkeit* v. vreemd woord, bastaardwoord, barbarisme o.; *-unterricht* m. taalonderwijs o.; *-verbesserer* m. taalverbeteraar, taalhervormer m.; (i. k. bet.) purist m., *-verbesserung* v. verbetering, hervorming v. in de taal; *-verderber* m. taalbederver m.; (gemeenz.) radbraker m. eener taal; *-vermögen* o., Z. *-fähigkeit; -verwirrung, -verunreinigung* v., Z. *-mengerei;* 2. Z. *-gemengsel; -verständig* bijv. nw., Z. *-kundig; -wardein* m. taalzifter, purist m.; *-weise* v. wijze v. van uitdrukking, spreekwijs v.; *-werkzeug* o. spraakorgaan, spreekwerktuig o., mond m.; *-widrig* bijv. nw. strijdig met de taal, tegen de regels der taal; *-wissenschaft* v., Z. *-kunde; -zimmer* o. spreekkamer v., spreekvertrek o.

Sprall, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. reet, spleet v.

Sprallhaus, (*-hauses,* mv. *-häuser*) o. (van een appel &), klokhuis o.

Spratenkohl, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. spruitkool v.

Spratzelholz, (*-es*) o., z. m. in het vuur knappend hout o.

Spratzeln, (*spratzelte, gespratzelt*) o. ww., m. *h.* knappen, knetteren.

Spratzen, (*spratzte, gespratzt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) Z. *prasseln;* it. Z. *spreitzen.*

Sprä(t)zling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Giet.) opslag o. van erts; (Nat. hist.) forel v.

Sprebeln, (*sprebelte, gesprebelt*) onp. ww. motregenen.

Sprechart, (*-en*) v. manier v. van spreken, uitspraak, wijze v. van spreken, stijl m.; *gemeine, vertrauliche —,* uitspraak v.; 2. Z. *Mundart;* 3 rechtsspraak v.

Sprechbar, bijv. nw. uit te spreken.

Sprechen, (*du sprichst, er spricht, sprach, gesprochen*) o. ww. onr., m. *h.* spreken, praten, zeggen, zich uitdrukken; *leise, laut* **-**, zacht, luid spreken; *vor sich hin* **-**, binnensmond praten, prevelen; *mit sich selbst* **-**, in zich zelve(n) praten; *eine Sprache* **-**, spreken; *deutsch* **-**, Duitsch spreken; *über etw., von etw.* **-**, spreken over, spreken van; *mit jemn.* **-**, met iem. spreken, tot iem. spreken; **-** *Sie noch einmal mit ihm,* **-** *Sie ihn noch einmal,* spreek nog eens met hem; 2. *was hat er gesprochen?,* wat heeft hij gezegd?; *er sprach zu ihm,* hij zeide hem; *er ist nicht zu* **-**, men kan hem niet spreken; *er hat die Wahrheit gesprochen,* hij heeft de waarheid gezegd; *er ist jetzt nicht zu* **-**, hij is nu niet te spreken; *gut* **-**, gemakkelijk, goed spreken, bespraakt zijn; *vernünftig* **-**, verstandig spreken, redeneeren; *gut, Gutes von jemn.* **-**, gunstig over iem. spreken; *er hat gut* **-**, hij heeft mooi praten; *kein Wort* **-**, geen woord spreken, niets zeggen; *Recht* **-**, rechtspreken, rechtdoen; *ein Urtheil* **-**, uitspreken; *in einer Sache* **-**, uitspraak doen; *jem. in's Gefängniss, in's Zimmer* **-**, tot gevangenisstraf, tot arrest veroordeelen, Z. *Sitzen; für jem.* **-**, voor iem. spreken, een goed woord doen voor; *er ist nicht gut zu* **-**, *über Sie ist gut zu* **-**, hij is niet welgemoed, hij is boos op u, Z. *frei, heilig* &; (fig.) welsprekend zijn, doen blijken, betuigen, getuigen, klaarblijkelijk zijn; *die Verzweiflung spricht aus ihm,* de wanhoop doet hem zulks zeggen.

Sprecher, (*-s,* mv. *Sprecher*) m. **-in,** (*-nen*) v. spreker, woordvoerder m., spreekster, woordvoerster v., redenaar m.; (in E.) voorzitter m. van het huis der gemeenten, spreker m.; (Ger.) scheidsrechter m.

Sprecherei, (*-en*) v. gepraat, gebabbel, praatje o.

Sprech-geld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. onkosten m. mv. van de rechterlijke uitspraak; *-gesang* m. spreekgezang, recitatief o.

Sprechig, bijv. nw. sprekend, grootsprekend, pochend, snoevend.

Sprech-kind, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. kind o. dat in de kerk den catechismus moet opzeggen; *-werk* o., Z. *Mundwerk; -zimmer* o. spreekkamer v., spreekvertrek o.

Spregelmeuerer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. lipvisch m.

Sprehe, (*-n*) v. spreeuw m.

Spreil, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. spijltje, speetje o.

Spreisze, (*-n*) v. keg, wig v., kloofhout o.; 2. Z. *Spreize.*

Spreiszel, (*-s,* mv. *Spreiszel*) m. (Zeew.) vertuimingsplank v., vertuimingshout o.; 2. (aan eene ladder), sport v.; (aan het gewei van herten), uitspruitsel, horentje o.; 3. splinter, houtsplinter m., dorentje o.; 4. *Spreil.*

Spreiszen, (*spreiszte, gespreiszt*) bedr. en o. ww., Z. *spreizen;* 2. Z. *spriesszen;* II. bedr. ww. uitrekken, uitstrekken, spannen; III. wed. ww. *sich* **-**, leunen, steunen tegen.

Spreisz-feder, (*-n*) v. horlogeveer v. die de windvang vasthoudt; *-haken* m. kolenbrandershaak m. om de houtskool weg te halen.

Spreite, (*-n*) v. droogplaats v. voor hennep.

Spreiten, (*spreitete, gespreitet*) bedr. ww. spreiden, uitspreiden, verspreiden.

Spreit-garn, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vischnet o.; *-segel* o. sprietzeil o.

Spreizbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. brouwerstang v.

Spreize, (*-n*) v. onderlaag v., dwarshout o.; 2. schoor, stut m.

Spreizen, (*spreizte, gespreizt*) bedr. ww., Z. *stützen;* 2. uitspreiden; *die Füsze auseinander* **-**, wijd vaneenzetten; (Bak.) speten; II. wed. ww. *sich* **-**, zich intrekken; (van pauwen &), pronken, de veeren opzetten; (fig.) pronken, pralen; (van een hoen), de veeren opzetten; 2. leunen tegen; (fig.) weerstand bieden, zich verzetten; it. wijdbeens staan, it. wateren.

Spreizling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Giet.) Z. *Sprätzling.*

Spreizring, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. ijzeren ring m. aan de naaf van een rad; *-stange* v. dwarshout o., sluitboom m.

Sprengarbeit, (*-en*) v. het doen springen o. van rotsen door buskruit.

Sprengbar, bijv. nw. wat men kan doen springen.

Spreng-becher, (*-bechers,* mv. *-becher*) m. (Nat. hist.) zeeëgel m.; *-block* m. blok o. om iets te klooven, te doen springen; *-büschel* o. wijkwast m.; *-büchse* v. (Art.) springbus v.

Sprengel, (*-s,* mv. *Sprengel*) m.,

Z. *Sprengwedel;* 2. kerspel o., parochie v., diocees o.; 3. rechtsgebied o., jurisdictie v.

Sprengeln, (*sprengelte, gesprengelt*) bedr. ww., Z. *sprenkeln.*

Sprengen, (*sprengte, gesprengt*) bedr. ww. *einen Stein -,* doen springen, uiteenspringen; (Art.) *ein Thor -,* in de lucht doen springen; *eine Kugel -,* doen springen,uiteenbarsten; *eine Saite -,* laten springen; (Sp.) *die Bank -,* doen springen; *seine Bank wurde gesprengt,* men liet zijne bank springen;2.uiteenjagen, verspreiden, verstrooien; *Erde auf etw. -,* uitspreiden; *in der Stube -,* sprenkelen; (Boekb.) *den Schnitt -,* spikkelen, bespikkelen; 3. *sein Pferd über einen Graben -,* laten springen, met een sprong doen overgaan; *jem. überall herum -,* overal doen heenloopen; *einen Hirsch -,* opjagen, najagen; *Gerüchte -,* doen loopen, verspreiden; 4. (Bouwk.) *einen Balken -,* boogswijze krommen, een gewelf maken van; II. o. ww., m. *h.* en *s. mitten durch die Feinde -,* heensprringen, rennen; *mit einem Pferde vorbei -,* voorbijrennen, springen, jagen; *gesprengt kommen,* aanrennen; *mit seinem Pferde über einen Graben -,* Z. - (3); III. wed. ww. *sich mit seinem Schiffe in die Luft -,* zijn schip in de lucht doen springen; IV. o. zelfst. verspreiding, verstrooiing, besprenkeling v.; 2. rennen o.; 3. ontploffing, uitbarsting v.

Sprenger, (*-s,* mv. *Sprenger*) m. hij die iets doet (uiteen)springen; 2. renner, jager m., hij die rent,jaagt;(Nat. hist.) sprinkhaan m.; (Bilj.) *einen - machen,* een bal doen springen; 3. schroef v. met ringen(een foltertuig); (Jachtw.) uit zijn leger opgejaagd hert o.

Sprẹng-fass, (*-fasses,* mv. *-fässer*) o., Z. *-kanne; -feder* v. springveer v.; *-gabel* v. (Slot.) schroevendraaier m.; *-gefäss* o., Z. *-kanne;* 2. gieter m.; 3. wijkwast m.; *-glas* o. straalbrekingsglas o.; *-graben* m. (Vest.) mijn, floddermijn v.; *-gräber* m. mijngraver m.; (Krijgsw.) mineur m.; *-grube* v., Z. *-graben; -kammer* v. mijn v., mijnkamer v.; *-kanne* v. gietkan v., gieter m.; *-kessel* m. wijwatervat o.; *-kiste* v. (Zeew.) scheepsmgun v.; *-kolben* m. gietkolf v.;*-kugel* v.(Art.) springkogel m.; 2.bom,granaat v.,springbus v.; *-meister* m. springbusmaker m.; *-pinsel* m. (Mets.) sprengkwast m.; (Boekb.) spikkelkwast m.; (Art.) vochtkwast m.; (Kath.) wijkwast m.; *-pulver* o. mijnkruit o.; *-stück* o. springbus v.; *-tonne* v. ton v. die uiteenspringt;*-trichter* m. wijntrechter, tuingieter m.

Sprengung, v., Z. *springen.*

Sprẹng-wage, (*-n*) v. (van een rijtuig), zweenghout o.; *-wedel* m., Z. *-gefäss* (2);(Sm.)vochtkwast m.; *—förmig* bijv. nw. naar een wijkwast gelijkende, kwispelvormig;*-werk* o. (Bouwk., Slot.) versierd traliewerk o.; (Bouwk.) door stutten ondersteunde balken m. mv.; 2. werken o. mv., stoffen v. mv. geschikt om te doen springen; *-wisch* m. ovendweil v.

Sprẹnkel, (*-s,* mv. *Sprenkel*) m. (Vog.) strik, vogelstrik, sprenkel m.; 2. sprinkhaan m.; 3. spikkel m., zomersproet v.; *-beinig* bijv. nw. krombeenig; *-bõrs* m. gespikkelde baars m.; *-fisch* m. gespikkelde goudvisch m.

Sprẹnkelig of gesprẹnkelt, bijv. nw. gespikkeld, gemarmerd,gevlekt; *-werden,* (van valken), spikkels krijgen, vlekjes krijgen.

Sprẹnkeln, (*sprenkelte, gesprenkelt*) bedr. ww. besprenkelen,marmeren; (Boekb.) spikkelen, marmeren.

Sprẹnzel, (*-s,* mv. *Sprenzel*) m. spijl v., dwarshout o., sluitboom m.

Spreu, v., z. m. (van koren), kaf, slechtste o.; (fig.) uitschot o.; (Spr.) *es stiebt davon, wie - von Korn,* het stuift als kaf uiteen.

Spreu-artig, bijv. en b. kafachtig, vol kaf; (Delfst.) in den vorm van loovertjes, als schilfers, schilferachtig; *-blättchen* o. (Pl.) stroohalm m.; *-blume* v. hanekam m.; *-boden* m. kafzolder m.

Sprẹuen, (*spreute, gespreut*) onp. ww. motregenen, stofregenen.

Spreu-förmig, bijv. nw., Z. *-artig.*

Sprẹuig, bijv. nw. als kaf, vol kaf.

Spreu-kammer, (*-n*) v. kafhok o.; *-kissen* o. met kaf gevuld kussen o.; *-regen* m., Z. *Staubregen; -staub* m. zeer kort kaf o., kafstof v.; *-stein* m. korrelig asbest o.; *-tragend* bijv. nw. (Pl.) kafdragend, kaf bevattend.

Sprichwort, (*-(e)s,* mv. *Sprichwörter*) o. spreekwoord o., spreekwoordelijke uitdrukking v.; *im -e of -sweise,* spreekwoordelijk; *zum -e werden,*tot een spreekwoord worden.

Sprichwörterspiel, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. spreekwoordenspel o.

Sprichwörtlich,bijv.nw.spreekwoordelijk, als een spreekwoord.

Sprickel, (*-s,* mv. *Sprickel*) m. en o. verdord takje, sprokkeltje o. hout.

Sprickelig, bijv. nw. besprikkeld, besproeid.

Sprickeln, (*sprickelte,gesprickelt*) bedr. ww., Z. *sprenkeln.*

Spriegel, (*-s,*mv.*Spriegel*)m.boog, hoepel m., boogsgewijs gespannen kap v. (van eene wieg &).

Spriegeln, (*spriegelte, gespriegelt*) bedr. ww. *eine Wiege, einen Wagen -,* eene kap spannen over.

Spriegel-tuch, (*-tuch(e)s,* mv. *-tücher*) o. doek m. waarmede men de kap van de wieg bespant; 2. wagenkap v.; *-wagen* m. kapwagen m.

Sprieszel, (*-s,* mv. *Sprieszel*) m., Z. *Sprosse.*

Sprieszen, (*spross, gesprossen*) o. ww. onr. (w. i. gebr.) Z. *sprossen;* it. *spreizen.*

Spriet, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Prov.) gaffel, hooivork v.; (Zeew.) spriet m.

Spriet-block, (*-block(e)s,* mv. *-blöcke*) m., **-holz,** (*-holzes,* mv. *-hölzer*) o. (Zeew.) spunnekophout, scheerhout o.; *-seyel* o. sprietzeil o.; *-seyelraa* v. (Zeew.) blinde ra v.; *-tau* o. spriettouw o., putting v., Z. *Puttingtau; -wurst* v. (Zeew.)om het want gevlochten touw o.

Spring, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vooruitsprong m.; (Zeew.) verhooging v. van het dek; it. knoop m. aan het ankertouw, kabelknoop m.; 2. Z. *-brunnen;* it. *Wasserfall.*

Spring-anker,(*-ankers,*mv.*-anker*) m. werpanker, noodanker, tuianker o.; *-auf* o. (Pl.) lelie v. der dalen; *-ball* m. bal, kaatsbal, elastieke bal m.; *-becken* o. kom v. eener fontein; *-bock* m. gazelle v., Kaapsche springbok m.,steenbok m., gems v.; *-brett* o. springplank v.; *-brücke* v. springbrug,springplank v.; *-brunnen* m. fontein, wel v., sprong m.; *-brunnenbecken* o. fonteinbekken o., fonteinkom v.; *-büchse* v. springbus v.

Springen, (*sprang, gesprungen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* springen; (van hout), springen, barsten, splijten; (van glazen), springen, barsten,scheuren;(van snaren), springen, breken; (van buizen), barsten; (Art.)uiteenspringen,ontploffen; 2. springen, sprongen maken; *über eine Mauer -,* over een muur springen, met een sprong overgaan; *die Treppe hinunter -,* de trap afspringen; *vor Freude in die Höhe -,* opspringen; *zum Fenster hinaus -,* uit of door het venster springen; *auf das Pferd -,* op het paard springen, opstijgen; *aus dem Kloster -,* wegloopen, ontsnappen; (gemeenz.) *springe schnell zu ihm,*loop gauw naar hem toe,Z.*laufen;* 3. m. *h. sich müde -,* zich moede springen; (fig.) *über die Klinge - lassen,* over de kling jagen; *jem. über die Zunge - lassen,* iem. over den hekel halen, belasteren; *vor Zorn & in die Lüfte* of *an die Decke -,* opspringen; *vor Aerger aus der Haut - wollen,* van nijd & barsten;4. opspringen; *das Wasser, das Blut sprang aus &,* sprong uit &, ontsproot, spoot uit &; 5. springen, opspringen, terugspringen; *dieser Ball springt nicht,*springt niet op, niet terug; *es ist mir ein Stück an den Kopf gesprungen,* er is mij & tegen het hoofd gesprongen; *die Wasserkünste - lassen,* de fonteinen laten springen; (fig.) *das springt in die Augen,* dat valt in het oog, is zeer duidelijk; *sein Haus wird - müssen,* zijn huis zal verkocht moeten worden; *er wird - müssen,* hij zal moeten springen, hij zal zijne betrekking & verliezen;6. m. *h.* (van een hengst), bespringen, dekken, bevruchten, bezwangeren.

Springer, (*-s,* mv. *Springer*) m., **-in,** (*-nen*) v. springer, kunstenmaker, koordedanser m., springster, kunstenmaakster, koordedanseres m.; (Rijk.) springer, sprongenmaker m.;(Schaaksp.) paard o.; (Nat. hist.) springhaas m.; 2. waterspin v.; Z. *Schnabelwalt, Springfisch.*

Springerei, v., z. m. springen,gespring o., gewoonte v. van te springen.

Spring-faden, (*-fadens,*mv. *-faden* of *-fäden*) m. (Glasbl.) plotseling verkoelde glasdraad m.;2. elastieke draad m.; *-feder* v. springveer v.; *-fisch* m. (Nat. hist.) vliegende visch m., *-fluth*

v. (Zeew.) springvloed m.; 2. getij, tij o.; *-fusz* m. springvoet m.; *-gardine* v. ophaalgordijn v., jaloezie v.; *-garn* o. (Vog.) springnet o.; *-glas* o. droppel m. gesmolten glas dien men in water heeft laten vallen; 2. Cartesiaansch duikertje o.; 3. Z. *-kolben; -gurke* v., Z. *Eselsgurke; -hafer* m. vergoeding v. in haver aan den eigenaar van een dekhengst; *-hahn* m. haan m. die treedt; *-hähnchen* o. sprinkhaan m.; *-hase* m. springhaas m.; *-hans* m.(gemeenz.)wildzang m., springin-'t-veld, levendige, dartele, vroolijke knaap m.; *-hengst* m. dekhengst m.; *-heerd* m. met slagnetten omgeven plaats v.; *-horn* o. eene slak v.

Springinsfeld, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) Z. *Springhans.*

Spring-käfer, (*-käfers*,mv. *-käfer*) m. springkever m.; 2. stekelkever m.; *-kasten* m., *-kiste* v. (Zeew.) mijnkist v. op schepen; *-klappe* v. klep v. der windlade; *-kolben* m. (Nat.) Bolognesezer distilleerkolf v., kualglas o.; *-kern* m. springkruid o.; (Gen.) Z. *Purgirkörner; -kraft* v., *-kräftig* bijv. nw., Z. *Schnellkraft &; -kraut* o. (Pl.) springkruid o., wondbalsemijn v.; *gelbes* —, kruidje-roer-me-niet o.; *-kriebs* m. zeesprinkhaan m.; *-kugel* v. koordedanserskogel m.; 2. springkogel m.; *-kunst* v. springkunst, kunst v. om te springen, koordedanserskunst v.; *-lade* v. (Org.) windlade v. met kleppen; *-leib* m. springbuik, smeerbuik m.; *-luke* v. (Zeew.) luikje o. in een scheepsluik; *-made* v. kaasworm m., mijt v.; *-maus* v. kleine springhaas m.; *-quell* m., *-quelle* v., Z. *-brunnen; -ratte* v., Z. *Springer* (Nat. hist.); *-reif* m. koordedanshoepel m.; *-reiter* m, kunstrijder m.; *-rohr* o.,*-röhre* v. (Waterb.) fonteinbuis v., leiding,buis v. der fontein; *-samen* m., Z. *-körner;* 2. — m. of —*kraut* o., Z. *-kraut* (1); *-schiff* o. galei v. met bommen; *-schwanz* m. (Nat. hist.) staart m. van springende insecten; 2. springluis v.;3.kengoeree v.; *-spinne* v. waterspin v.; *-stange* v. balanseerstok m.; 2. — of *-stock* m. springstok, polsstok m.; *-tau* o. (Zeew.) sprinkm.; *-wall* m. (wal)visch m. met spuitgaten op den kop; *-wand* v. licht toestaand slagnet o.; *-wasser* o. bronwater, welwater o., watersprong m.; *-welle* v. getij o.; *-wurm* m. ingewandsworm m.; *-wurzel* v., Z. *-kraut; -zeit* v. (Landh.) paartijd, springtijd m.; 2. (Zeew.) tij o., tijvloed m.

Sprinkel, (*-s*, mv. *Sprinkel*) m. vogelknip m.

Sprinz, (*-es*, mv. *-e*) m. bastaardnachtegaal, reigervalk, gewone sperwer m.

Sprinzeln, (*sprinzelte, gesprinzelt*) o. ww. knipoogen, lonken; 2. bedr. ww., Z. *spreizen.*

Spritz-bad, (*-bad(e)s*, mv. *-bäder*) o. storthad, giethad o.; *-bewurf* m. (Mets.) pleisterkalk v. waarmede het muurwerk wordt volgeraapt; *-brett* o. spatlieder o. boven de raderen der rijtuigen; *-büchse* v., Z. *Spritze.*

Spritze, (*-n*) v. klapbus, spuit, spuitpomp v.; *- zum Feuer,* brandspuit v.

Spritzen, (*spritzte, gespritzt*) o.ww., m. *h. aus der Ader -,* spuiten, spatten, springen; *ins Gesicht -,* springen; (van eene veer), losspringen; it. (van pennen), spatten; 2. bedr. ww. spuiten; *jemn. mit der Hand Wasser in's Gesicht -,* gooien; *jem. mit Koth -,* bespatten; (Ph.) *Samen -,* zaad schieten, bevruchten, bezwangeren; (Jachtw.) *jemn. in eine Wunde -,* inspuiten; 3. (z. voorw.) spuiten, water werpen, oppompen, inspuiten,stortbaden toedienen.

Spritzen-arbeiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. spuitenmaker, pompmaker m.; *-bohrer* m. (Giet.) witboor, polijstboor v.; *-haus* o. brandspuithuis(je) o.; *-leute* m. mv. spuitgasten m. mv.; *-macher* m. spuitmaker m.; it. brandspuitmaker m.; *-meister* m. brandmeester, brandspuitmeester m.; *-rohr* o., *-röhre* v. buis, pijp, slang v. van de brandspuit; (Heelk.) spuitpijpje o.; *-stempel, -stock* m. zuiger m. eener (brand)spuit; *-stiefel* m. spuitschoen m.

Spritzer, (*-s*, mv. *Spritzer*) m. spuiter, spuitgast m., hij die spuit; 2. spat v.; (Ontlk.) Z. *Spritzmuskel;* (Nat. hist.) Z. *Spritzfisch* (2).

Spritz-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) langbek, lipvisch m. met puntigen kop; 2. groote dolfijn, kazelot, potvisch m.; *-gebackenes* o., Z. *-kuchen; -glas* o. spuitglas, glas o. om mede te begieten, gieter m.; *-gurke* v., Z. *Eselsgurke; -kanne* v., Z. *-glas; -kuchen* m. (Past.) spritsgebak o.; *-leder* o. spatlieder o., klep v.

Spritzling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sprits v. (eene soort forel); it. Z. *Springwall.*

Spritz-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. (Nat. hist.) luchtgat, spuitgat o. der walvischachtige dieren; *-mittel* o. inspuiting, klisteer v., lavement o.; *-muskel* m. versnellende spier v.; *-nudeln* v. mv. (Kookk.) spuitnoedels v. mv.; *-regen* m. stuifregen, motregen m.; *-röhre* v., Z. *Spritze, Spritzenrohr;* (Nat. hist.) (van walvisschen), Z. *-loch;* (Ontlk.) spuitkanaal o.; *-tour* v. (Student.) rijtoer v., uitstapje o. in een wagen; *-wall* m., Z. *-fisch* (2); *-wurf* m. (Mets.) besprenkeling v. der pleister; *-wurm* m. spuitworm m.; 2. zeeslak v.

Sprock, bijv. nw.(Prov.) Z. *spröde.*

Sprock-aas, (*-aases*,mv.*-äser*) o. voorjaarsvlieg v.; *-recht* o. voorrecht o. van den tiendplichtige om vóór het tiend zijn koren te nemen; *-weide* v. bruine wilg(eboom) m.

Spröde, (*-r, -st*) bijv. en b. (van de hand), droog en hard, ruw;(van hout), broos, hard, sprokkig; (van ijzer), bros, hard, sprokkig, licht brekend;(fig.) hardvochtig, ongevoelig, onverschillig, gemelijk, knorrig, verdrietig; *-es Mädchen, Spröde* v. preutsch meisje; *-thun,* zich preutsch voordoen, een onverschillig gelaat zetten; 2. v., Z. *Sprödigkeit.*

Spröd-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. gestreept zwavelzuur lood o.; *-glaserz, -glanzerz* o. hard zwavelzuur zilvererts o.; *-hufig* bijv. nw. (Rijk.) ruwhoevig, ruwpootig.

Sprödigkeit, v., z. m. hardheid, drooghed, sprokkigheid, scherpte, ruwheid v.; (fig.) preutschheid, onverschilligheid, koelheid, trotschheid v.

Sprösschen, Sprösslein, (verkl.) o. spruitje, lootje o.

Sprosse, (*-n*) v. of **Spross,** (*-es*, mv. *-e* of *-en*) m. (van een boom),spruit, loot v., scheut m., nieuw uitspruitsel o.; (van eene ladder), sport, trede v.; (van eene wagenladder), dwarshout o.; (van eene molenwiek), lat v.; (aan ramen), raamroede v., glasroede v., Z. *Sommersprosse;* (Jachtw.) tak m. van een gewei; (fig.) Z. *Sprössling.*

Sprossen, (*sprosste, gesprosst*) o. ww., m. *h.* (Tuinb.) uitspruiten, uitloopen, uitschieten; it. uithotten; (van koren), ontkiemen.

Sprossen-bier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. bier o. dat met knoppen van suikerriet zoet gemaakt is; *-essenz* v. met knoppen van suikerriet zoetgemaakte wijn m.; *-fichte* v. (Pl.) Canadasche mastboom m. waaruit balsem vloeit; *-kohl* m. spruitkool v.; *-motte, -schabe* v. knoppenworm, spruitjesworm m.

Sprosser, (*-s*, mv. *Sprosser*) m. sterk slaande mannetjes-nachtegaal m.

Sprossgewächs, (*-es*, mv. *-e*) o. plant v. die spruitjes schiet.

Sprössling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m.,Z. *Sprosse;* (fig.) nakomeling m.; 2. (Zuiv.) Z. *Spratzling.*

Sprossvogel, (*-vogels*, mv. *-vögel*) m., Z. *Sprosser.*

Sprott, (*-(e)s*,mv.*-e*)m. of **Sprotte,** (*-n*) v. sprot v.; *-erz* o. zwavelzuur lood o.

Sprotten, sprutten, (*sprottete, gesprottet* en *spruttete, gesprutlet*) o.ww. (Prov.) uitspruiten,uitkomen, uitwassen.

Spruch, (*-(e)s*, mv. *Sprüche*) m. (Rechtspr.) uitspraak v., vonnis, oordeel o.; *richterlicher -,* rechterlijke uitspraak, rechterlijk vonnis o.; *zum - bringen,* door de rechtbank laten uitwijzen; 2. spreuk, zedespreuk, zinspreuk v., gezegde o., korte stelling v., grondregel m.; *die Sprüche Salomo,* de Spreuken van Salomon, *biblische Sprüche,* bijbelspreuken, gemeenplaatsen v. mv. uit de H. Schrift; 3. (Oudh.) godspraak v., orakel o.; (gemeenz.) voor de vuist gemaakt versje o.

Spruch-brief, (*-(e)s*, m. *-e*) m. schriftelijk vonnis o., schriftelijke uitspraak v.; *-buch, -büchlein* o. verzameling van spreuken, van spreekwoorden, verzameling v. van bijbelteksten; it. Z. *-weiser; -collegium* o. scheidsrechters m. mv.; *-dichter* m. spreukendichter m.

Sprüchelchen, Sprüchlein, (verkl.) spreukje o., korte spreuk v.

Spruch-fähig, bijv.nw. bevoegd, gerechtigd om het vonnis uit te spreken; *-fertig* bijv. nw, (Rechtspr.) op het

punt van uitgesproken te worden, in staat van gewijsde; *-geld* o. onkosten m. mv. van het vonnis; *-gesang* m. spreukgezang o.

Sprüchlich, bijv. nw. als eene spreuk, kernsprenkig.

Spruch-mann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer* en *-leute*) m. scheidsrechter, bemiddelaar m.; *-mässig* bijv. en b. als eene spreuk, leersprenkig; *-register* o. lijst v. van bijbelteksten; 2. Z. *-weiser*; *-reich* bijv. nw. spreukrijk; *-reim* m. spreukrijm o.; *-sprecher* m. (in Neurenberg), van wege de regeering aangestelde rijmer, improvisator m.; *-weise* bijw. bij wijze van spreuk, in spreuken; *-weiser* m. aanwijzing v. van de verschillende bijbelteksten.

Sprüchwort, (*-(e)s*, mv. *Sprüchwörter*) o., Z. *Spruchwort*.

Sprüche, (*-n*) v. brok m., stuk, gedeelte o. van de gemeentewejde.

Sprudel, (*-s*, mv. *Sprudel*) m. borrelen, opwellen o., borreling, opwelling v., overvloedige bron, springend, levend water o.; *- von Worten*, stortvloed m.; 2. *Springbrunnen*.

Sprudel-bad, (*-bad(e)s*, mv. *-läder*) o. stortbad o.; *-kopf* m. heethoofd o., driftkop m.

Sprudeln, (*sprudelte, gesprudelt*) o. ww., m. *h.* wellen, borrelen, murmelen, klateren; (van water), golven, stroomen; (van wijn), schuimen, fonkelen; *-des Wasser*, stroomend, golvend water, maalstroom; (fig.) *Schmähworte -*, uitbraken; *im Sprechen -*, stotteren, hakkelen; 2. bedr. ww. een stortvloed van woorden uiten; it. uithakkelen, uitbrabbelen.

Sprudel-quelle, (*-n*) v. borrelende bron, wel v.; *-stein* m. (Delfst.) kalkachtige tufsteen m.; *-wasser* o. bronwater, welwater o.

Sprudler, (*-s*, mv. *Sprudler*) m. heethoofd o., driftige spreker m., Z. *Sprudelkopf*.

Sprühauge, (*-aug(e)s*, mv. *-augen*) o. vuurschietend oog o.

Sprühen, (*sprühte, gesprüht*) bedr. en o. ww. *Funken -*, schieten, spatten; *der Berg sprüht Flammen*, braakt vlammen uit; it. *es sprüht*, (van den regen), er valt fijne regen; 2. (fig.) vonkelen, tintelen, vonken schieten, verspreiden; it. schitteren.

Sprüh-feuer, (*-ers*, mv. *-er*) o. knetterend, vonken schietend vuur o.; (Vuurw.) vuurregen m., spattend vuur o.; *-regen* m. motregen fijne regen m.; *-witz* m. schitterende geestigheid v.; it. overvloeien o. van geestigheid.

Sprung, (*-(e)s*, mv. *Sprünge*) m. sprong m.; (in hout), barst m., reet, scheur v.; (in glas), barst m.; (van een muur), spleet v.; (in den grond), kloof v.; 2. sprong, opsprong, terugsprong m.; (fig.) korte tusschenpoos v., korte afstand m.; *es ist ein starker - von hier bis dahin*, het is een groote sprong, er is een groote afstand &; (gemeenz.) *auf dem -e stehen*, op het punt staan, op sprong staan; *Sprünge machen*, sprongen maken, springen; it. steigeren; *krumme Sprünge machen*, kromme sprongen maken, list gebruiken, weerspannig zijn; *jemn. auf* of *hinter die Sprünge kommen*, iems. listen & ontdekken; *jem. auf die Sprünge bringen, jemn. auf die Sprünge helfen*, iem. aan den gang, op het spoor helpen; *wieder auf die alten Sprünge kommen*, weer in dezelfde fouten vervallen; *er wird keine grosze Sprünge machen*, hij zal het niet verbrengen; (Landb.) (van een hengst), bespringen, dekken o.; *den Hengst zum -e lassen*, den hengst laten springen. (Ontlk.) Z. *-bein*; (Jachtw.) Z. *Hasensprung*; (Zeew.) (van een zeil), lengte en hoogte v.; (Muz.) tusschentijd m., interval o.; (Wev.) sprong, gang m. van den draad door de schering.

Sprung-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Ontlk.) astragaal m., groot hielbeen o.; *-gelenk* o. springgewricht o.; *-kiste* v. kruitkist v.; *-knochen* m., Z. *-bein*; *-lauf* m. galop m.; *-riemen* m. (Rijk.) springriem m.; (van een koetspaard), haam m., borstriem m.; *-thaler* m. belasting v. na den bruiloftsdag; *-weise* bijw. bij sprongen.

Sprüssel, (*-s*, mv. *Sprüssel*) m., Z. *Spriessel*.

Spucke, v., z. m. spog, speeksel o.

Spucken, (*spuckte, gespuckt*) o. ww. spuwen, spugen, braken, overgeven.

Spucker, (*-s*, mv. *Spucker*) m., **-in,** (*-nen*) v. spuwer m., spuwster v.

Spuckig, bijv. nw. spuwend, met spog bedekt, zeeverend.

Spuck-becken, (*-beckens*, mv. *-becken*) o., **-kasten,** (*-kastens*, mv. *-kästen*) m., **-napf,** (*-napf(e)s*, mv. *-näpfe*) m. spogbakje o., kwispeldoor o.

Spuk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. leven, geter, geraas, lawaai o.; 2. spook o., spookverschijning v., Z. *Gespenst*; (gemeenz.) ongeval, onaangenaam geval o., streken m. mv.

Spuken, (*spukte, gespukt*) o. ww., m. *h.* (van overledenen), als spook verschijnen; *es spukt hier*, het spookt hier, (gemeenz., fig.) *es spukt in seinem Kopfe*, het maalt hem door het hoofd; *das spukt so durch die Glieder*, dat trekt zoo door de leden, dat zit zoo in den aard; 2. Z. *lärmen*.

Spukerei, (*-en*) v. spokerij, spookverschijning, spookgeschiedenis v.

Spuk-geschichte, (*-n*) v., **-mahrchen,** o. spookgeschiedenis v., vertelsel(tje) o. van spoken; *-stunde* v., Z. *Gespenster-, Geisterstunde*.

Spul-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. papenhout o., papenhoutboom m.; *-back* m., *-böttich* o., *-butte* v. spoelbak m., spoelvat o., spoelkuip v.

Spulchen, (verkl.) o. klosje, garenklosje o.

Spule, (*-n*) v. klos, garenklos m.; (Wev.) spoel v.; (Lakenb.) lakenwerksklos m.; (Touwsl.) haspel, garenwinder m.; *kleine -*, Z. *Spulchen*; (Zoutz.) overdekt afwateringskanaal o.; (Hand.) Z. *Federspule*.

Spüle, (*-n*) v., Z. *Schwemme*.

Spuleisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. spijlijzer, spoelijzer o.

Spulen, (*spulte, gespult*) bedr. ww. haspelen, op de spoel winden.

Spülen, (*spülte, gespült*) bedr. ww. *Gläser -*, spoelen, wasschen, uitwasschen, omspoelen; *Küchengeschirr -*, wasschen, schoonmaken; *die Wäsche -*, spoelen, uitspoelen; (Looi.) *Felle -*, schoonmaken, afspoelen; (gemeenz.) *die Kehle -*, doorspoelen; it. drinken, zuipen.

Spuler, (*-s*, mv. *Spu'er*) m., **-in,** (*-nen*) v. garenwinder m., garenwindster v.

Spülerin, (*-nen*) v. spoelster, waschvrouw v.

Spülfass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. spoelvat o.

Spul-förmig, bijv. nw. klosvormig, spoelvormig; *-frau* v., Z. *Spulerin*.

Spül-frau, (*-en*) v., Z. *Spulerin*; *-gefass* o., *-gelte* v., Z. *-fass*; *-gieszer* m. (Zeew.) hoosvat o.

Spulholz, (*-es*, mv. *Spulhölzer*) o. (Wev.) spoelhout, kloshout o.

Spülhonig, (*-(e)s*) m., z. m. bij het openbreken der korven uitloopende honi(n)g m.

Spülicht of **Spülig,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Spulwasser*.

Spuljunge, (*-n*, mv. *-n*) m. garenwinder ...

Spulkahn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. uit een stuk gemaakte visschersboot v.

Spül-kelch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Kath.) kelk m. met ongewijden wijn; *-kessel*, *-kübel*, *-kumpf* m. spoelkuip v., spoelketel m., spoelvat o., spoelkom v.

Spulkorb, (*-korb(e)s*, mv. *-körbe*) m. mand v. met garenklossen.

Spül-lappen, -lumpen, (*-pens*, mv. *-pen*) m. vaatdoek, schoteldoek m.; *-magd* v., Z. *-frau*.

Spulmuskel, (*-s*, mv. *-n*) m., Z. *Wadenmuskel*.

Spülnapf, (*-napf(e)s*, mv. *-näpfe*) m. spoelkom v.

Spul-rad, (*-rad(e)s*, mv. *-räder*) o. (Wev.) spoelrad o., haspel m.; *-spindel* v. (Wev.) spil v. van de spoel, spil v. waarop de spoel draait.

Spül-stande, (*-n*) v., Z. *-fass*; *-stein* m. gootsteen m.; 2. riool o., goot v., *-trog* m. (Lakenw.) spoelbak m.; *-wanne* v., Z. *-fass*; *-wasser* o. spoelwater, vuil water o.; 2. (Landb.) spoeling v., slechte kost m.

Spülwurm, (*-wurm(e)s*, mv. *-würmer*) m. spoelworm, darmworm m.

Spun, (*-(e)s*, mv. *Spüne*) m., Z. *Spunt*, *Splint*.

Spund, (*-(e)s*, mv. *Spünde*) m., Z. *-loch*; 2. Z. *-zapfen*; (Geweerm.) metaal o. waarmede men de holten en gebreken aan een geweerloop vult; (Art.) stop, prop v., tap m.; (Bergw.) zijplank v.; (Letterg.) opening v. aan de gietvormen; (Meub.) groef, sponning v.; (Tuinb.) prop, stop v.

Spund-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. hoepel m. om het spongat;

-baum m. (Boschw.) boom m. geschikt om dikke planken er van te zagen;(Mol.) valboom m.; *-blech* o. ijzeren plaatje o. tot sluiting van het spongat; *-bohrer* m. boor v. om het spongat te maken; *-brett* o. sponduig v.

Spündchen,(verkl.)o. spongaatje, stopje, propje o., Z. *Spund.*

Spund-diele, (*-n*) v., Z. *-brett.*

Spünden, (*spündete, gespündet*) bedr. ww. *ein Fass, den Wein* -, eene spon in stoppen, dichtsponnen, met eene bom toestop; en; *gespündeter Wein*, ongegiste wijn, most m.; *Mehl in Fässer* -, in vaten doen; 2. (Timm., Meub.)*in einander* -, sponnen, voegen, zwaluwstaarten; 3. met planken beleggen, bevloeren.

Spünder, (*-s*, mv. *Spünder*) m. vatopsteker, wijnkelders-, bierkeldersknecht m.

Spund-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Ohmgeld; -hefe* v. uit het spongat loopende droesem m.; *-hobel* m. groefschaaf, sponningschaaf v.; *-kork* m. (Kuip.) sponkurk, kurk v. op het spongat; *-loch* o. spongat o., spon v.; *-lade* v. ineengegroefde windlade v.; *-messer* o. sponmes o.; *-nagel* m. houten nagel m. om planken te sponnen; *-pfahl* m. damplank, grondplank v. voor het fondament van een dijk &; *-säge* v. kuiperszaag v. om het spongat mit te zagen; *-stück* o. zijplank v.; (Kuip.) duig v. waarin de spon zich bevindt; *-tiefe* v. diepte v. van het vat op de hoogte van de spon; *-zapfen* m. spontap m., zwikje o.

Spur,(*-en*) v.(van menschen),spoor, voetspoor o., indruk, voetstap m.; (van dieren), spoor o.; (van een wagen), wagenspoor o.; it. Z. *Geleis;*(van een schip), kielwater, zog o.; *jemn. auf der - nachgehen*, iem. op het spoor volgen, iems. voetspoor volgen; (Jachtw.) *die - vom Wilde haben*, het wild op het spoor zijn; *die - verlieren*, het spoor verliezen, van het spoor geraken; it. *die - behalten*, op het spoor blijven, het rechte spoor volgen; it. *auf die - kommen*, op het spoor komen; (fig.) *jemn. auf die - kommen*, iems. streken ontdekken, iems. plannen doorgronden; *einer Sache auf die - kommen*, de lucht krijgen van; *jemn. auf die - helfen*, iem. op het spoor helpen; *jem. von der - abbringen*,van den rechten weg afleiden; 2. spoor, teeken, kenteeken, merkteeken o.; *es sind noch -en davon übrig*, er zijn nog sporen van over; 3. (Giet.) riool o.;(Zeew.)kolsem m.,spoorgat o. aan den mast.

Spur-biene, (*-n*) v. spoorbij, homi(n)gbij v.; *-ei* o. vuil ei o.

Spuren, (*spurte, gespurt*) o. ww., m. *h.* (van een wagen), spoor houden; 2. het spoor volgen, in het spoor blijven; 3. Z. *spüren;* 4. duf rieken,slecht rieken.

Spüren, (*spürte, gespürt*) o. ww., m. *h. nach jemn., nach etw.* -, onderzoeken, nasporen; *in allen Winkeln* -, snuffelen; (Jachtw.) *nach dem Wilde* -, (van honden), het spoor volgen van; it. op het spoor zijn, bespeuren; II. bedr. ww. *eine Maus* -, (van eene kat), bespeuren, bemerken, ruiken; 2. zien, bemerken, bespeuren, waarnemen, ontdekken, beginnen te gevoelen; *ich spüre, dass er ₰*, ik bemerk &; *ich spüre Gaben an ihm*, ik bemerk, bespeur dat hij talent heeft; 3. gevoelen, ondervinden; *Hitze* -, voelen; *seinen Zorn - lassen*, ondervinden, gevoelen.

Spürer, (*-s*, mv. *Spürer*) m. opspoorder, spion m.; (Jachtw.) Z. *Spürhund.*

Spurgang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. onderzoek o., nasporing, navorsching v.; (Jachtw.) spoor o. in de sneeuw; it. spoor o. na regen.

Spurgel, v., z. m. spurrie v.

Spurheerd, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. louteringsoven m. met eene holte om het metaal op te vangen.

Spür-hengst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bij wijze van proef toegelaten hengst m.; *-hund* m. (Jachtw.) speurhond,brak m.; (fig.) spion, verspieder, verrader m.

Spurius, (onb.) m. bastaard m., natuurlijk kind o.

Spur-kranz, (*-kranzes*, mv. *-kränze*) m. (Spoorw.) spoorkrans m.; *-kupfer* o. metaalkorrel v.; *-los* bijv. en b. spoorloos, zonder spoor achter te laten; *-nagel* m.(Bergw.) geleinagel m.(aan den hond).

Spür-nase, (*-n*) v. speurneus, speurhondeneus m.; (fig.) nieuwsgierig persoon m.

Spur-pferd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. spoorpaard o.; *-ritt* m. uitrijden o. des jagers bij pas gevallen sneeuw; *-schnee* m. (Jachtw.) pas gevallen sneeuw v.

Spür-schwalbe, (*-n*) v., Z. *Spierschwalbe; -sinn* m., *-kraft* v. aanleg m., kracht v., vermogen o. om op te sporen; (fig.) scherpzinnigheid, schranderheid v.

Spur-stein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) steen m. met den indruk van het spoor; (Bew. d. erts.) onzuiver koper o.; *-wiesel* o., Z. *Ichneumon.*

Spurt-fohre, -fuhre, (*-n*) v. kleine, kromme pijnboom m. der Alpen.

Sputation, (*-en*) v. afscheiding v. van speeksel.

Spute, v., z. m. (Prov.) spoed m., haast v.

Sputen (sich),(*sputete, gesputet*) wed. ww. (gemeenz.) zich haasten, zich spoeden, ijlen.

Sputig, bijv.nw. haastig,met spoed, in haast, in allerijl, spoedig.

Sputzen, (*spützte, gespützt*) bedr. ww., Z. *speien.*

St, tussch. st!, stil!, stilte!

Staar, (*-(e)s*, mv. *-e*) (Gez.) staar v.:*grauer,weiszer* -,grauwe, witte staar v.; *schwarzer* -, zwarte staar v.; (Gen.) verduistering v. van het gezicht; *seine Augen verdunkeln sich durch den* -, *der - setzt sich bei ihm an*, hij krijgt de staar op het oog; *den - haben*, de staar hebben; (fig.) niet goed zien, sneeuwblind zijn; *den - stechen*, de staar operceren, de staar lichten; 2.(Nat. hist.)Z. *Stahr.*

Staar-ängig, -blind, bijv. nw. aan de staar lijdend, blind; (van het oog), met de staar behept; *-blindheit* v. blindheid v. ten gevolge der staar;*-brille* v. bril m.voor hen wier oogen gelicht zijn; *-fell* o. staarvlies o.; *-haken* m. staarhaak m.; *-linse* v. oogvlek v.; *-nadel* v. naald v. om de staar te lichten; *-operation* v., *-stechen* o. lichten o. van de staar; *-stecher* m. hij die de staar licht.

Staat, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. staatsie, pracht, praal, pronk v.; *das ist nur zum* -, dat is slechts voor staatsie, tot pronk; *- mit etw. machen*, met iets pronken; *seinen - vermehren*, zijne uitgaven uitbreiden; it. zijne staatsie vergrooten; 2. staat m., land, rijk o., mogendheid v.; *das Wohl des -(e)s*, het welzijn van den staat, van het land; 3. stand m., stende v.; *die -en*, de stenden; *die General -en*, de Staten-generaal.

Staaten-beschreibung, (*-en*) v. staatkundige aardrijkskunde v.; *-bund* m. statenverbond o., unie v.; *-fahne* v. statenvlag, prinsenvlag v.; *-flicker* m. onbevoegde, ongeroepen verbeteraar m. van den staat; *-geschichte* v. geschiedenis v. der staten; *-kunde* v. staatkunde, politiek v.; *-kundiger* m. staatkundige, staatsman m.; *-lehre* v. staatsleer, staatswetenschap, statistiek v.; *-verein* m., Z. *-bund; -versammlung* v. vergadering v. der staten, der afgevaardigden.

Staatisch, (*-er, -st*) bijv. en b. pronkievend, prachtig, statig,met staatsie; 2. Z. *staatlich.*

Staatlich, bijv. nw. van een staat, een staat, land, rijk & betreffende, tot de staatkunde betrekkelijk.

Staats-acten, v. mv. publieke stukken o. mv., openbare akten v. mv.; *-actien* v. mv. publieke fondsen o. mv.; *-amt* o. rijksambt, staatsambt o., staatsbetrekking, openbare betrekking v.;*-angelegenheit* v. staatszaak, staatsaangelegenheid v.; *-anleihe* v. staatsleening v.; *-annuitäten* v. mv. staatsrenten v. mv.; *-anwalt* m.procureur-generaal m.,openbaar ministerie o.; *-anweisung* v. papieren geld o. door den staat gewaarborgde assignatie v.; *-anzeiger* m. staatscourant v.; *-archiv* o. rijksarchief o.; *-aufseher* m. (o. Gesch.) censor, ephoor m.; *-ausgabe* v. staatsuitgaaf v ; *-bank* v. openbare bank, staatsbank v.; *-beamter, -bedienter* m. staatsdienaar, rijksbeambte m.; *-bedienung* v., Z. *-amt; -bedürfniss* o. behoefte v. van den staat; *-behörde* m. publieke macht, overheid v.; *-besuch* m. bezoek o. voor staatsie; *-bote* m. bode m. van den staat; *-brief* m. landsbrief, staatsbrief m., staatsstuk o., depeche v.; *-bürger, —in*, staatsburger, burger m., burgeres v.; *-bürgerlich* bijv. nw. staatsburgerlijk, als burger van den staat toekomend; *-bürgerschaft* v. staatsburgerschap o.; *-bürgersinn* m. burgerzin m., burgerdeugd, burgertrouw v.; *-capital* o., Z. *-fonds.*

Staats-dame, (*-n*) v. staatsdame v.; (i. k. bet.) groote dame, pronkievende dame v.; *-degen* m. staatsiedegen m.; *-diener* m., Z. *-beamter; -dienerschaft*

v. hoedanigheid v. van rijksambtenaar; 2. rijksbeambten, staatsdienaren m. mv.; *-dienst* m. staatsdienst m., Z. *-amt;* *-domäne* v. kroondomein o.; *-einkünfte* mv. staatsinkomsten v. mv.; *-einrichtung* v., Z. *-verfassung;* *-fach* o. staatswetenschap v.; *-feierlichkeit* v. openbare feestelijkheid v.; *-feind* m. vijand m. van den staat; *-finanzen* v. mv. staatsfinanciën v. mv.; *-fonds* m. publieke fondsen o. mv.; *-forscher* m. staatkundige, staatsman m.; *-fräulein* o. staatsdame v.; *-gebäude* o. staatsgebouw, gebouw o. van den staat; 2. tot den staat behoorend gebouw o.; *-gebrechen* o. gebrek o. in den staat, in de staatsregeling; *-gefangene* m. en v. staatsgevangene m. en v.; *-gefängniss* o. staatsgevangenis v.; *-geheimniss* o. staatsgeheim o.; *-geheimschreiber* m. staatsgeheimschrijver, secretaris van staat m.; *-geldverrechnung* v. rekenplichtigheid v. van den staat, comptabiliteit v.; *-gelehrsamkeit* v., Z. *-wissenschaft;* *-gelehrter* m., Z. *-kundiger;* *-genosse* m., Z. *-bürger;* *-geschäft* o. staatszaak, publieke zaak v.; (fig.) hoogst belangrijke zaak v.; *-geschichte* v. staatsgeschiedenis, geschiedenis v. van een staat; *-geschirr* o. staatsietuig o.; *-gesetz* o. staatswet v.; *-gewalt* v. staatsmacht v.; *-gewand* o. staatsiekleed o.; *-gläubiger* m. schuldeischer m. van den staat; *-griff* m. staatsgreep, staatkundige zet m., inbreuk v. op de grondwet, coup d'état m.; *-grund* m. staatkundige grond m. of rede v.; *-grundgesetz* o. staatsgrondwet, grondwet v. van een staat; *-grundsatz* m. grondstelling v. van een staat; *-gut* o. staatsgoed, rijksgoed, openbaar goed o.; *-handbuch* o., Z. *-kalender;* *-handel* m. staatszaak v., onenigheid v. tusschen verschillende staten; 2. door den staat gedreven wordende handel m.; *-haushalt* v. beheer o. der staatsgelden; 2. huishouding v. van den staat, staathuishoudkunde v.; *-interesse* o. interest m. der staatsschulden; *-kalender* staatsalmanak m.; *-kanz(e)lei* v. staatskanselarij v.; *-kanzler* m. staatskanselier m.; *-kasse* v. staatskas v.; *-kirche* v. staatskerk v.; *-kleid* o. staatsiekleed o.; *-klug* bijv. nw. staatkundig, ervaren in de staatkunde, politiek; (fig.) geslepen, met overleg; *-klugheit* v. staatkunde, politiek v.; *-kluger* m. staatkundige, staatsman, politicus m.; *-kniff* m., Z. *-griff;* *-körper* m. staatslichaam o.; *-kosten* mv. staatskosten m. mv., Z. *-ausgabe;* *-kräfte* v. mv. staatskrachten v. mv.; *—nlehre* v. statistiek v.; *-kunde* v., Z. *Staatenkunde;* *-kunst* v. staatkunde, politiek v.; it. regeerkunst, kunst v. om te regeeren; *-künstler* m., Z. *-mann;* *-kutsche* v. staatsiekoets v.; *-last* v. staatsschuld, openbare schuld v., staatslasten m. mv.; *-lehre* v., Z. *-wissenschaft;* 2. Z. *Staatenlehre;* *-lehrer* m. leeraar m. in de staat(huishoud)kunde; it. Z. *-rechtslehrer;* *-list* v. staatslist v.; *-mann* m. staatsman, politicus m.; *-männisch* bijv. nw. als een staatsman, politiek; *-mantel* m. (fig.) voorwendsel o. van het welzijn van den staat; *-maxime* v., Z. *-grundsatz;* *-minister* m. minister m. van staat; *-nath* v. (Schoenm.) half doorgenaaide naad m. alleen tot sieraad dienende; *-oberhaupt* o. opperhoofd o. van den staat; *-ökonom* m. staathuishoudkundige, economist m.; *-ökonomie* v. staathuishoudkunde v.; *-pächter* m. pachter m. van rijksinkomsten; *-papier* o. staatspapier, effect o.; 2. mv. *—e,* staatspapieren, staatstukken o. mv., rijksarchief o.; *—courszettel* m. beursbericht o., koersbriefje o. der staatspapieren; *—handel* m. beurszaken v. mv.; it. effectenhandel m.; *-perrücke* v. staatsiepruik v.; *-pferd* o. staatsiepaard o.; *-rath* m. staatsraad, raadsheer m., lid o. van den raad van state; *-räthin,* (mv. *—nen*) v. vrouw, echtgenoot v. van een staatsraad; *-rechenkunst* v. effectenrekening v.; *-rechner* m. financier m.; *-recht* o. recht o. van den staat; 2. staatsrecht, grondwettig recht o.; *-rechtlich* bijv. nw. volgens het staatsrecht, staatsrechtelijk; *-rechtslehre* of *-rechtswissenschaft* v. leer v. van het staatsrecht; *-rechtslehrer* m. leeraar m. in het staatsrecht; *-rede* v. rede v. over staatkundige zaken, politieke redevoering v.; *-regel* m. staatsregel m., Z. *-grundsatz;* *-reichthum* m. rijkdom m. van den staat; *-roman* m. staatkundige roman m.; *-ruder* o. (fig.) roer o. van den staat; *-sache* v. staatszaak v.; *-schatz* m. openbare schat m.; *-schein* m., Z. *-papier;* *-schiff* o. (fig.) schip o. van den staat; *-schrift* v. politiek, staatkundig geschrift o.; *-schriftsteller* m. schrijver m. over staatkunde, publicist m.; *-schuld* v. staatsschuld v.; *-schuldner* m. schuldenaar m. van den staat; *-schuldschein* m. coupon m.; *-sekretär* m. staatssecretaris, secretaris m. van staat; *-siegel* o. zegel o. van den staat, rijkszegel o.; *-spruch* m. uitspraak v., vonnis o. in naam van den staat; *-stelle* v., Z. *-amt;* *-streich* m., Z. *-griff;* *-stube* v., Z. *-zimmer;* *-sucht* v. pronkzucht, pronkliefde v.; *-theoretiker* m. staatkundige m. die geen regeeringsperson is; *-umänderung,* *-umkehrung,* *-umschaffung,* *-umwälzung,* *-umwandlung* v. staatkundige omkeering, omwenteling v. in den staat, revolutie v., *-umsturz* m. omverwerping v. van den staat; *-unterhändler* m. onderhandelaar m. van den staat, diplomaat m.; *-unterhandlung* v. openbare onderhandeling v.; *-ursache* v. staatkundige rede, oorzaak v.; *-veränderung* v. staatkundige verandering v., hervorming v., Z. *-umänderung;* *-verbesserung* v. staatkundige verbetering v.; *-verbrechen* o. hoogverraad o., majesteitsschennis v.; *-verbrecher* m. staatsmisdadiger m., staatsgevangene m.; *-verhältniss* o. staatkundige betrekking v.; *-vermögen* o. staatsvermogen o.; *-versammlung* v. vergadering v. der staten, stenden; *-verfassung* v. grondwet, constitutie v.; *-verwalter* m. staatsbestuurder m.; *-verwaltung* v. staatsbestuur o.; *—slehre* v. leer v. van het staatsbestuur; *-verwandlung* v., Z. *-umänderung;* *-verkehrung* v. maatregel m. van openbare voorzorg; *-wagen* m. staatsiewagen m., galarijtuig o.; *-weise* ♂, Z. *-klug* ♂; *-weisheit* v. staatsmanswijsheid v.; *-wirth* m. staathuishoudkundige, economist m.; *-wirthschaft* v. staathuishoudkunde v.; *-wissenschaft* v. staatkunde, politiek v.; 2. mv. *—en,* staatswetenschappen v. mv.; *-wissenschaftlich* bijw. staatkundig; *-zeitung* v. staatscourant v.; *-zimmer* o. staatsiekamer, staatsiezaal v.

Stab, (*-(e)s,* mv. *Stäbe*) m. (van hout), staf, stok m.; (van ijzer), staaf v.; (van goud), staaf v.; (van een waaier), staafje, stokje o.; (van een tralievenster), staaf, stang v.; (van een gerechtsdienaar), stok, deurwaardersstaf m.; (van een waarzegger), tooverstokje o.; (Oudh.) roede v., herautsstaf m.; (Apoth.) pijp v. drop; *seinen - weiter setzen,* zijn weg vervolgen, verder gaan; (fig.) rechtsgebied, district o., jurisdictie v.; *das Dorf steht unter seinem -e,* behoort tot zijn rechtsgebied; *den - über jem. brechen,* den staf breken over, iem. veroordeelen; 2. (Hand.) el, roede v.; (Bouwk.) - of *Stäbchen,* stafvormig lofwerk o.; (aan het kapiteel), rond lofwerk o., astragaal m.; (aan den voet), voetring m., ronde lijst m.; *- an der verstäbten Säule,* rond, koordvormig lofwerk o.; (Art.) (aan het geschut), laatband m. van den stootbodem; (Hand.) *Baseler -,* uit Bazel gemerkt papier o.; (Wev.) *gebrochener -,* (in stof), gebroken draden m. mv.; 3. (Krijgsw.) staf m.; 4. stok, wandelstok, reisstok m.; (fig.) *mit dem weissen -e zum Thore hinausgehen,* huis en hof verlaten.

Stäbchen, Stäblein, (verkl.) o. staafje, stokje o., Z. *Stab.*

Stabe, (*-as,* mv. *-n*) m., Z. *Buchstabe.*

Stab-einguss, (*-es,* mv. *-e*) m. staafvorm, vorm m. om staven van te gieten; *-eisen* o. staafijzer, ijzer o. in staven; 2. hamer m. tot het smeden van staafijzer.

Stabel, Stäbel, (*-s,* mv. *Stabel, Stäbel*) m. rechtop staande paal, stut m.; (Wijng.) leiboom m.; (van hop &), staak m.; (Zoutz.) zware stut, schoor m.; *-erbsen* v. mv. aan stokken groeiende erwten v. mv.; *-herr* m. opziener m. in een tornooispel.

Stabeln, stäbeln, (*stabelte, gestabelt* en *stäbelte, gestäbelt*) bedr. ww. (Tuinb.) *Erbsen -,* rijs zetten bij de erwten; (Wijng.) aan stokken binden; (Muntw.) staven, muntstaafjes maken.

Stabeln, (*stabelte, gestabelt*) bedr. ww. (veroud.) spellen; 2. voorzeggen; *einen Eid -,* voorlezen.

Staben, (*stabte, gestabt*) bedr. ww. *Eisen -,* in den vorm van stavenbrengen.

Stäben, (*stäbte, gestäbt*) bedr. ww. *Weinstöcke -,* met stokken voorzien, aan stokken binden; 2. (Looi.) Z. *schwitzen.*

Stabenbuch, (*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. (veroud.) spelboek o., Z. *Buchstabirbuch.*

Staber-gerinne, (*-nes,* mv. *-ne*) o. waterwerk o. met raderen welke van onderen gedreven worden; *-rad* o. benedenrad o. van een watermolen.

Staab-feuer, (*-feuers*, mv. *-feuer*) o. smidshaard m. waaraan staafijzer gesmeed wordt; *-gericht* o. rechtbank z. over leven en dood, bloedban m.; *-gold* o. staafgoud, gond o. in staven; *-halter* v. stafdrager, stokdrager m.; (Ger.) voorzitter m. eener criminele rechtbank; it. plaatsvervanger; *-hammer* m. hamer m. om staafijzer te smeden; 2. staafijzersmederij v.; *-hobel* m. (Meub.) holle blikschaaf v.; *-holz* o. kniphout, duighout o.; *-lehen* o. bisschopsleen o.

Staabler, Stäbler, (*-s* mv. *Stabler* en *Stäbler*) m. (veroud.) stafdrager m., pedel m.; (Ger.) hij die den eed voorzegt; 2. meester, baas m.

Staablich, bijv. en b. (veroud.) gerechtelijk.

Staab-los, bijv. en b. zonder staf, zonder stut, zonder steun; *-masz* o., Z. *Stab*; *-messung* v. staafmeting, roedemeting v.; *-rechenkunst* v., *-rechnen* o., *-rechnung* v. rekenkunst v., rekenen o. met staafjes, rhabdologie v.; *-reiszer* m. hontkloover, duigenkloover, boschwerker m.; *-schläger* m., Z. *-reiszer*.

Staabs-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o., **-amtei,** (*-en*) v. baljuwschap o.; *-amtmann* m. baljuw m.; *-arzt* m. (Krijgsw.) chirurgijn-majoor m.; *-capitän*, *-hauptmann* m. kapitein-adjudant m., kapitein m. van den staf.

Staabsilber, (*-s*) o., z. m. staafzilver, zilver o. in staven.

Staabs-offizier, (*-s*, mv. *-e*) m. stafofficier m.; *-quartier* o. hoofdkwartier o.; *-quartiermeister* m. kwartiermeester m.; *-rittmeister* m., Z. *-hauptmann*; *-wundarzt* m. chirurgijn-majoor m.

Staab-thierchen, (verkl.) o. infusiediertje; *-träger* m., Z. *-halter*.

Staabung, (*-en*) v. (veroud.) voorlezing v., voorzeggen o. van den eed.

Staab-wurz, (*-würze*) v. (Pl.) averuit v., citroenkruid o.; *wilde* —, veldaveruit v.; —*männlein* o. mannelijke averuit v.; *-zange* v. (Sm.) tang v. om staafijzer te smeden; *-zehente* m. met de roede gemeten tiend o.

Staccato, bijw. (Muz.) afgestoten, kort, gebroken, staccato.

Stachel, (*-s*, mv. *-n*) m. stekel, prikkel, doren, angel m.; (aan sporen), prikkel m.; (van een gesp), tong v.; (van eene bij &), angel m.; (van een egel), stekel m.; *feiner* —, scherp tongetje o.; (van rozen), doren m.; (van korenaren), baard m.; *mit -n besetzt*, Z. *stachelig*; (fig.) aanprikkeling, aansporing v.; (Scheepv.) schippersboom m.; (H. S.) *wider den - lecken*, zich verzetten, weerspannig zijn.

Stachel-ähre, (*-n*) v. gebaarde korenaar v.; 2. hanekam m.; *-aloe* v. stekelige aloë v.; *-barsch* m., Z. *-bärs*; *-bart* m. (Nat. hist.) gestreepte tiptvisch m.; *-bauch* m. zeeëgel m.; *-beere* v. kruisbes v.; *-beerstrauch* m. kruisbessenboom m.; *-bett* o. ongemakkelijk bed o.; (fig.) ziekbed o.; *-biene* v. gewone werkbij v.; *-birne* v. (Pl.) driehoekige cactus m., *-bors* m. (Nat. hist.) stekelhaars m., *-dolde* v. stekelkroon, kliskroon v.; *-drache* m. zeedraak m.; *-eidechse* v. (Nat. hist.) stekelhagedis v.; *-feige* v. (Pl.) vijgedistel, bloedvijg v.; *-fisch* m. (Nat. hist.) *runder* —, kortvin v.; 2. Z. *-börs*; 3. zeeëgel m.; *-fliege* v. wapenvlieg v.; *-floh* m. (Nat. hist.) stekelkever m.; *-flosse* v. stekelvin v.; *-flosser* m. visch m. met stekelige vinnen; *-flunder* m. stekelige tarbot v.; *-förmig* bijv. nw. stekelvormig, angelvormig; (Ontlk.) doornachtig; (Nat. hist.) stekelpuntig; *-fortsatz* m. (Ontlk.) doornig uitsteeksel o., doornige beenverlenging v.; *-frucht* v. stekelige vrucht v.; *-fruchtig* bijv. nw. met stekelige vruchten; *-gewächs* o. stekelige plant, doornplant v.; *-haarig* bijv. nw. met stekelig haar, met borstelig, stijf haar; *-haut* v. mv., *-häuter* m. mv. dieren o. mv. met stekelige huid; *-hautflügler* m. angeldrager m. (een insect); *-hirse* v. gebaarde gierst v.; *-heu* o. Spaansche klaver v.; *-hund* m. stekelhaai, zuigervisch m., zeezwijn o.

Stachelicht, bijv. nw. als stekels, puntig, uitstekend, Z. *stachelförmig*.

Stach(e)lig, (*-er*, *-st*) bijv. nw. stekelig, vol dorens, puntig, vol stekels; 2. stekels hebbende; (fig.) vinnig, hatelijk, netelig.

Stachel-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. stekelkever m.; *-kopf* m. stekelkop, kop m. met stekels; *-krabbe* v., *-krebs* m. stekelkreeft m.; *-kragen* m. zeeëgel, tweetand m.; *-kraut* o. stekelkruid o., prangwortel m.; *-kreuzband* o. (Ontlk.) doornachtig kruisverband o.; *-kugel* v. zeeëgel, zeedraak m.; *-linie* v. (Nat. hist.) post v. (een visehje); *-loch* o. (Ontlk.) gat o. van het doornig wiggebeen; *-los* bijv. nw. zonder stekels, zonder angel; *-meersenf* m. (Pl.) zeeraket v.; *-mohn* m. (Pl.) doornachtige maankop m.; *-muskel* m. doornachtige spier v.

Stacheln, (*stachelte*, *gestachelt*) bedr. ww. steken, prikken; (fig.) prikkelen, opwekken; 2. van stekels voorzien, met stekels, een angel wapenen.

Stachel-nuss, (*-nüsse*) v. waternoot v.; 2. Z. *Steckapfel* (1); *-raupe* v. stekelrups v.; *-rede* v., Z. *-wort*; *-reim* m. puntdicht, epigram o.; *-roche* v. stekelrog, pijlstaart m.; *-scheide* v. (Nat. hist.) stekelige zeeschede v.; 2. (van insecten), angelscheede v.; *-scherz* m. scherpe, bittere scherts v., hatelijke geestigheid v.; *-schnecke* v. stekelschelp, purperslakschelp v.; *-schrift* v. schotschrift, spotschrift o., satire v.; *-schwamm* m. schelkruid, schorpioenkruid o.; *-schwanz* m. angelvormige staart m.; (Nat. hist.) spoorvogel, lansvogel m.; 2. gewone sterhagedis v.; *-schwein* o. (Nat. hist.) stekelvarken, ijzervarken o.; —*fisch* m. hoornvisch m.; *-seehund* m. stekelige zeehond m.; *-seekafer* m. stekelig zeeduizendbeen o.; *-senf* m. (Pl.) veldraket v.; *-spitze* v. stekelpunt v.; (Nat. hist.) stekel, angel m.; *-spitzig* bijv. nw. met scherpe punt; (Nat. hist.) met stekels; *-stein* m. versteende zeeëgel m.; *-strahlig* bijv. nw. met stekelige stralen; *-taube* v. zeeëgel m. met driehoekige stekels; *-thier* o. dier o. met stekels; 2. Z. *-schein*; *-tragend* bijv. nw., Z. *stachelig*; *-träger* m., Z. *-hautflügler*; *-wort* o. scherp, vinnig, bijtend woord o., scherpe, bijtende rede v. vol hatelijkheden, beleedigende uitdrukking v.; *-zunge* v. gewoonte v. om hatelijkheden te zeggen; it. lasteraar m., lasteraarster v.

Stack, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dwarsdam m. in eene rivier.

Stackdeich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. door paalwerk beschutte dijk m.

Stacke, (*-n*) v., Z. *Stake*.

Stacket(t), (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Vest.) staketsel, paalwerk o., palissade v.

Stad, Staden, (*-s*, mv. *Staden*) m., Z. *Gestade*.

Stadel, (*-s*, mv. *Stadel*) m. schuur v., stal m., hooiberg m.; (Vest.) burcht m., citadel v.; *-hof* m. boerenplaats v. in bezit van een edelman.

Stadium, (*-s*, mv. *Stadien*) o. (Geen, fig.) tijdsverloop o., periode v., phase v.; 2. renbaan, loopbaan v.; 3. weg m. van 125 pas.

Stadt, (*Städte*) v. stad v.; *die - Jerusalem, die heilige -*, de stad Jeruzalem, de heilige stad; (Krijgsw., Hand.) stad, plaats, gemeente v.; *in der - sein*, in de stad, niet buiten zijn; it. te huis zijn.

Stadt-acht, (*-en*) v. verbanning v. uit de stad; *-acker* m. tot de stad behoorende akker m.; *-adel* m. adel m. van de stad, stadsadel m.; (R. g.) patriciaat o.; *-adeliger* m. stadsedelman m.; (R. g.) patriciër m.; *-amt* o. stedelijk ambt o., stadsbetrekking v.; 2. stadsbestuur o.; *-amtmann* m. burgemeester, schout m.; *-anwalt* m. voorzitter van den gemeenteraad; *-arrest* m., Z. *-haft*; *-arzt* m. stedelijk geneesheer m.; *-bauherr* m. stadsarchitect m.; *-beamter* m. stedelijk ambtenaar m.; *die -beamten*, stedelijke ambtenaren; it. het stedelijk bestuur o.; *-befehlshaber* m. stadsbevelhebber m.; *-besatzung* v. bezetting v. der stad; *-bewohner* m. stadsbewoner m., Z. *Städter*; *-bote* m. stadsbode m.; *-brauch* m., Z. *-gebrauch*; *-buch* o. hypotheekboek o. der stad, register o. der stad; it. stedelijke griffie v.; 2. stadskroniek v.

Städtchen, Städtlein, (verkl.) o. stadje o., kleine stad v.

Städte-ausschuss, (*-schusses*, mv. *-schüsse*) m. commissie v. van burgers uit verschillende steden; *-bank* v. (veroud.) zitbank v. van de afgevaardigden der rijkssteden.

Städter, (*-s*, mv. *Städter*) m. stedeling, stadbewoner, inwoner m. eener stad.

Städtetag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vergadering v. van den raad, vergadering v. van afgevaardigden der stad.

Stadt-feste, (*-n*), **-festung,** (*-en*) v. citadel v.; *-flur* v. tot de stad behoorende weide v.; it. om de stad liggende weide v.; *-freiheit* v. vrijheid v., privilegie o. eener stad; *-gebäude* o. stadsgebouw o.; *-gebiet* o. gebied o. eener stad; *-gegend* v. omstreken v. mv. der stad; 2.

stadswijk v.; -*geld* o. geld o. met het stadswapen er op; -*gebrauch* m. stadsgebruik, gebruik o., gewoonte v. in eene stad; -*gemein(d)e* v. gemeente, burgerij v. eener stad; -*gerechtigkeit*, -*gerechtsame* v., Z. -*freiheit*; it. stedelijk recht o.; -*gerede* o. stadspraatje o.;-*gericht* o. stedelijk gerechtshof o., stedelijke rechtbank v.; -*gerichtsbarkeit* v. gebied, ressort o. eener stedelijke rechtbank; -*gerücht* o. gerucht o. dat in eene stad loopt; -*geschichte* v. stadspraatje o.; -*gesetz* o. stadswet v., Z. -*ordnung*; -*gespräch* o. stadspraatje o.; -*graben* m. stadsgracht, gracht v. om eene stad;-*gut* o. tot eene stad behoorend goed o.;-*haft* v. stadarrest o.; *jemn.* — *gehen*, iem. stadarrest opleggen, verbieden buiten de stad te gaan; -*hauptmann* m. kapitein m. der burgerwacht; -*haus* o. stadhuis, raadhuis o. eener stad; -*herr* m. lid o. van den stedelijken raad; 2. heer m. uit de stad, stedeling m.; -*holz* o. Z. -*wald*.

Städtisch, bijv. en b. steedsch, burgerlijk,met eene stad overeenkomend, tot eene stad behoorend; -*es Wesen*, steedsche manieren v. mv.; - of *auf -e Art*, steedsch, als een stedeling.

Stadt-jugend, v., z. m. stadsjeugd v., kinderen o. mv. der stad;-*jungfer* v., Z. -*mädchen*; -*junker* m. stadsjonker, patricier m.; -*kammer* v., Z. -*kasse*; -*kämmerei* v. stadsrekenkamer v.; -*kämmerer* m. stadsontvanger m.; -*kanz(e)lei* v. stadskanselarij v.; -*kasse* v. stadskas, stedelijke kas v.; -*keller* m. stadskelder m.; -*kind* o. kind o. uit de stad; (fig.) lanterfant, straatsijper m.; -*kirche* v. stadskerk v.; it. Z. *Stiftskirche*; -*klatsche* v. (fig.) babbelaarster, babbelkous v.; -*knecht* m. agent m. van politie, diender, stadsbode m.; -*kundig* bijv. nw. in de geheele stad bekend; — *werden*, door de geheele stad bekend worden; -*leben* o. stadsleven o.; -*leute* mv. stedelingen m. mv.; -*mädchen* o. meisje o. uit de stad; -*magistrat* m., Z. -*obrigkeit*, -*rath*; -*major* m. majoor m. van de stedelijke macht; -*manier(en)* v. (mv.) stedelijke manier(en) v. (mv.), steedsche beschaving v.; -*markung* v. aanwijzing v. van de grenzen der stad; -*mässig* bijv. nw., Z. *städtisch*; -*mauer* v. stadsmuur m.; -*meister* m. (veroud.) gouverneur m. der stad; -*miliz* v. stedelijke militie v.; -*münze* v. stadsmunt v.; it. Z. -*geld*;-*musikant* m. stadsmuzikant m.; -*neuigkeit* v. stadsnieuws o.; -*obrigkeit* v. stedelijke overheid v., stedelijk bestuur o., stedelijke raad m.; -*officier* m. officier m. der stad, stadsofficier m.; -*ordnung* v. stedelijke verordening v.; it. Z. -*polizei*; -*pfarre* v. parochie, pastorij v. eener stad; -*pfarrer* m. pastoor, predikant, geestelijke m. eener stad; -*pfeifer* m., Z. -*musikant*; -*pflege* v. beheer o. der stedelijke inkomsten; -*pfleger* m., Z. -*kämmerer*; 2. Z. -*richter*;-*pflichtig* bijv. nw. onderworpen aan de stadswetten, tot het rechtsgebied eener stad behorende; -*physikus* m., Z. -*arzt*; -*polizei* v. stadspolitie, stedelijke politie v.; -*prediger*, -*priester* m. stadspredikant, stadspriester m.; -*rath* m. stedelijke raad m.; -*recht* o. stedelijk recht o.; 2. stadswetten, stadsverordeningen v. mv.; 3. Z. -*gerechtsame*; -*regierung* v., -*regiment* o. stedelijk bestuur o., Z. -*obrigkeit*; -*richter* m. stadsrechter, rechter m. in eene stedelijke rechtbank; -*schatz* m. stadsschat m., thesaurie v. eener stad; -*schlüssel* m. mv. sleutels m. mv. der stad; -*schreiber* m. griffier m. eener stad; -*schuld* v. stadsschuld, stedelijke schuld v.; -*schule* v. stadsschool v.; -*schultheisz* m. schout m. eener stad;—*enamt* o. ambt o., waardigheid, betrekking v. van schout in eene stad; -*schwalbe* v., Z. *Rauchschwalbe*; -*siegel* o. stadszegel o.; -*soldat* m. stedelijk soldaat, soldaat m. bij de burgerwacht, schutter m.; 2. mv. —*en*, schutterij v., schutters m. mv.; -*schwimmer* m. in veeren hangend rijtuig o.; -*steuer* v. stedelijke belasting, stadsbelasting v.; -*syndikus* m. woordvoerder, raadgever, rechtsverdediger m. eener stad; -*theil* m., Z. -*viertel*;-*thor* o. stadspoort v.; -*thurm* m. stadstoren m.; -*uhr* v. stadsklok v.; -*verordneter* m. afgevaardigde m. van de stad; -*verordnetenversammlung*, vergadering v. van den stedelijken raad; -*viertel* o. stadswijk v.; - *vogt* m., Z. -*amtmann*, -*schultheisz*; -*volk* o. stadsvolk o., Z. -*leute*; -*wache* v. stedelijke wacht v.; -*wachtmeister* m., Z. -*major*; -*wage* v. stadswaag v.;-*wagemeister* m. stadswaagmeester m.; -*wald* m. tot eene stad behoorend bosch of wond o.; -*wall* m. stadswal m.; -*wappen* o. stadswapen o.; -*weide* v. stadsweide, tot de stad behoorende wende v. of weilanden o. mv.; -*wesen* o. zaken v. mv., belangen o. mv. eener stad, stadszaken v. mv.; 2. zeden, gewoonten v. mv. der stad, stadsmanier v.; -*wiese* v. stadsweide v.; -*wirth* m. kastelein m. in eene stad; -*wohnung* v. stadswoning, woning v. in eene stad; -*wundarzt* m. stedelijk heelmeester, stadschirurgijn m.; -*zinkenist* m., Z. -*musikant*.

Staffeisen, (-*s*) o., z. m. staaltijzer, ijzer o. in staven.

Staffage, (-*e*) v. (Schild.) stoffage v., op eene schilderij voorkomende nevenfiguren v. mv.

Staffel, (-*n*) v. trap v., trede, sport v.; (fig.) Z. *Stufe*; 2. (van eene ladder), Z. *Sprosse*; (Hand.) Z. *Stapel*;(Spraakk.) - *der Vergleichung*, Z. *Vergleichungsstufe*.

Staffelei, (-*en*) v. (Schild.) schildersezel m.; -*gemälde*, -*stück* o. op den ezel geschilderde schilderij v.,(schilder)stuk o.

Staffel-förmig, bijv. nw. bij trappen, trapsgewijs; 2. — *of* -*weise* bijv. nw. (Krijgsw.) sportsgewijs, in kleine op elk. volgende afdeelingen; -*gesang* m. beurtzang m., -*scheibe* v., Z. *Staffel*; -*weise* v. laddervormige, sportsgewijze stelling v.

Staffen, (-*s*,mv. *Staffen*) m.(Uurw.) wijzerplaat v. met twaalf afdeelingen voor de uren.

Staffette, Stafete, (-*n*) v. renbode m., estafette m.; it. tijding v.

Staffiren, (*staffirte*, *staffirt*) bedr. ww. *ein Kleid* -, versieren, garneeren, met oplegsel & voorzien; *einen Hut* -, opmaken; *eine Landschaft* -, stoffeeren, met figuren, standbeelden, bouwvallen & versieren; II. wed.ww. *sich* -, zich opdirken, zich buitengemeen en smakeloos opschikken.

Staffirer, (-*s*,mv. *Staffirer*) m. opmaker, stoffeerder, vergulder m.; 2. - of *Staffirmaler* m. grofschilder, vernisser m.

Staffirmalerei, v., z. m. opdrukken o. van kleurlagen op hout, metaal, ijzerwerk.

Staffirung, (-*en*) v. garnituur o., stoffeering v.,(fig.) opschik m.;(van schilderijen), figuren & ter versiering van een landschap.

Stag, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Zeew.) dik scheepstouw o. van 22 streugen, stag o.; *loses* -, loos stag, borgstag o.

Stag-auge, (-*s*, mv. -*n*) o. stagkraag m.; -*block* m. stagblok o.; -*segel* o. stagzeil o., —*stay* o. bras m. van de ijzerspieren; -*takel* o. stagtakel m.; -*weise* bijw., —*sein* of *stehen*, (Zeew.) (van het anker touw), op en neer zijn.

Stahl, (-(*e*)*s*, mv. *Stahle*) m. staal o.; *von* -, Z. *stählern*; *natürlicher*, *gereinigter* -, natuurlijk, gezuiverd staal; (fig.) *er ist von Eisen und* -, hij heeft een ijzersterk gestel; 2. stalen werktuig o.; (Lintw.) strijkijzer o.; (Zeemt.) rond staal o.; (Dr.) *Stähle*, beitels m. mv.; (fig.) zwaard o., kling v., dolk m.; 3. - of *Stählchen* o. staal o., staaltje, monster o.

Stahl-ader, (-*n*) v. staalader v.; -*arbeit* v. werken o. in staal; 2. werk o. van staal, staalwerk o.; -*arbeiter* m. werkman m. die staal verwerkt; -*artig* bijv. nw. staalachtig; -*arznei* v. (Gen.) staalmiddel, staaldeelen bevattend geneesmiddel o.; -*bad* o. bad o. van staalwater; 2. staaldeelen bevattend mineraalwater o.; -*blau* o. en bijv. nw. staalblauw o.; -*blech* o. staalplaat v.; 2. staal o. in bladen; -*brennen* o. staalbranden o., staalvorming v.; -*brenner* m. staalwerker m.; -*brennerei* v., Z. -*brennen*; 2. staalfabriek, staalhut v.; -*brunnen* m., Z. -*bad* (2).

Stählchen, (verkl.) o., Z. *Stahl*; -*buch* o. stalenboek o., monsterkaart, staalkaart v.

Stahl-degen, (-*gens*, mv. -*gen*) m. stalen degen m.; -*derb*, -*dicht* bijv. nw. staalhard, zoo hard als staal; -*draht* m. stalen draad m., staaldraad o.

Stählen, (*stählte*, *gestählt*) bedr. ww. *Tuch* -, met een looden stempel voorzien.

Stählen, (*stählte*, *gestählt*) bedr. ww. verstalen; 2. staalhard maken; 3. *Eisen* -, harden, met eene stalen punt

voorzien; (fig.) *den Muth* -, versterken; *ein Glied* -, ongevoelig maken.

Stählern, bijv. en b. van staal, stalen.

Stahl-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. staalerts o.; *-fabrik* v. staalfabriek, staalhut v.; *-farbe* v. staalkleur v.; *-farben*, *-farbig* bijv. nw. staalkleurig; (Scheik.) met staal bezwangerd; *-feder* v. stalen veer v.; 2. stalen pen v.; *-gaden* m., Z. *-hof*; *-grau* bijv. nw. staalgrijs; *-grün* bijv. nw. staalgroen, donker groen; *-hammer* m., Z. *-fabrik*; 2. staalsmedershamer m.; *-hart* bijv. nw. zoo hard als staal; *-härte* v. hardheid v. van het staal; *-härtung* v. harden o. van het staal; *-hof* m. (in Londen), plaats v. waar de lakens gestempeld worden; *-hütte* v., Z. *-fabrik*.

Stahlitsch, (*-es*, mv. *-e*) m. putter, distelvink m.

Stahl-kette, (*-n*) v. stalen ketting m. of keten v.; *-kiste* v. kist v. om het staal te gloeien; *-klumpen* m. klomp m. staal; *-knopf* m. stalen knop, stalen knoop m.; *-knoten* m. (Bew. d. erts.) toevoegsel o. bij het staal om het goed hard te maken; 2. (Delfst.) bruinsteen o. en m.; *-kobalt* m. grijs kobalterts o.; *-kraut* o. prangwortel m., stalkruid o., ossebreker m.; 2. vlaskruid, vrouwenvlas o.. 3. ijzerkruid o.; *-kuchen* m. staalkoek m.; *-kugel* v. stalen kogel m.; 2. (Gen.) ballen m. mv. van Mars; *-latwerge* v. staalbevattende slikartsenij v.; *-leuchter* m. stalen kandelaar m.; *-mittel* o., Z. *-arznei*; *-nadel* v. stalen naald v.; *-platte* v. stalen plaat, staalplaat v.; *-pulver* o. staalpoeier o.; *-quelle* v. staalbevattende bron v.; *-ring* m. stalen ring m.; *-saite* v. stalen snaar v.; *-schilfer* m. schilfers v. mv. in het staal; *-schiessen* o. schieten o. met den kruisboog naar het doel; *-schnalle* v. stalen gesp m.; *-schneider* m. staalsnijder, graveur m.; *-spiegel* m. stalen spiegel m.; *-stab* m. stalen staaf v.; *-stein* m., Z *-erz*; it. ijzerspaath o.; *-stich* m. gravure v. op staal, staalgravure, staalplaat v.

Stählung, (*-en*) v. stuk o. staal om mede te verstalen.

Stahl-waare, (*-n*) v. klein ijzerwerk o., staalwaren v. mv.; *-wasser* o. staalwater, mineraalwater o.; *-weinstein* m. (Scheik.) met staal bezwangerde wijnsteen m.; *-werk* o., Z. *-arbeit*; 2. *-fabrik*.

Stahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat.hist.) spreeuw m.; *ein Flug* of *Schwarm* -, een vlucht, een zwerm spreeuwen; 2. (Gez.) Z. *Staar*.

Stähr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Schafbock*.

Stähren, (*stährte, gestährt*) o. ww., m. *h.* (Landh.) (van den ram), springen, dekken; 2. (van schapen), tochtig zijn.

Stahren-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. oogjesagaat m.; *-herd* m. (Vog.) spreeuwennest o.

Stahr-grau, o. en bijv. nw. spreeuwegrijs o.; *-meste* v. spreeuwenknip v.

Stake, (*-n*) v., **Staken,** (*-s*, mv. *Staken*) m. (Landh.) Z. *Stakette*; (Tuinb.) tuinstaak, booneustaak m.; (Zeew.) staak m., paal m.

Staket(t), (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Stackett*.

Stalactit, (*-en*, mv. *-en*) m. dropsteen, stalachiet m.

Stalagmit, (*-en*, mv. *-en*) m. dropsteen m. die op den bodem der grotten door opdruppeling gevormd wordt, wratsteen, stalagmiet.

Stall, (*-(e)s*, mv. *Ställe*) m. stal, paardenstal, koeienstal m.; (Jachtw.) plaats v. waar gejaagd mag worden; *Vieh in den* - *thun*, vee stallen, op stal zetten; (Spr.) *geduldige Schafe gehen viel in einen* -, er gaan veel makke duiven in een hok; it. *den* - *zuthun, wenn's Pferd gestohlen ist*, den put dempen als het kalf verdronken is; 2. (Rijk.) pisvloed m.; (Veea.) *lauterer* -, suikerpisvloed m.

Stall-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. bestuur o. met het opzicht over den stal belast; 2. staldienst m.; *-baum* m. stalboom, latierboom m.; *-beamter*, *-bedienter* m. stalbediende, stalknecht m.; *-bube* m. staljongen m.; *-blind* bijv. nw. door het lange staan in een donkeren stal verblind; *-bürste* v., Z. *Pferdsbürste*.

Ställchen, (verkl.) o. stalletje o., kleine stal m.

Stall-decke, (*-n*) v. paardedek, dekkleed o., schabrak v.; *-diener* m., Z. *-bedienter*; *-dienst* m. staldienst m.; 2. Z. *-amt* (2); - *eimer* m. stalemmer m.

Stallen, (*stallte, gestallt*) o. ww., m. *h.* (van paarden), stilstaan om te pissen; 2. bedr. ww. stallen, op stal brengen; it. den pisvloed hebben; (gemeenz.) *mit einander* -, overeenstemmen, eensgezind zijn.

Stall-füllen, (*-füllens*, mv. *-füllen*) o. stalveulen, veulen o. dat in den stal wordt gevoed; (fig., Scherts.) Z. *Ladenhüter*; *-fütterung* v. stalvoeder o., stalvoedering v.; *-gabel* v. stalvork v.; *-geld* o. stalgeld o.; *-hengst* m. stalhengst m.; *-junge* m., Z. *-bube*; *-junker* m. staljonker m.; *-kittel* m. grove linnen kiel, stalkiel m.; *-knecht* m. stalknecht, staljongen, palfrenier m.; *-kraut* o., Z. *Stahlkraut* (1. 2); *-leute* mv. stallieden, stalbedienden m. mv., stalvolk o.; *-meister* m. stalmeester m.; *-meisterei* v. stalmeesterschap o.; *-raum* m. stalling, ruimte v. om te stallen; it. stallen m. mv.; *-rock* m., Z. *-kittel*; *-ross* o. rijpaard o.; *-schreiber* m. schrijver m. voor de stallen; *-stätisch* bijv. nw. (van paarden), den stal niet willende verlaten; *-thüre* v. staldeur v.

Stallung, (*-en*) v. (voor het vee), stallen m. mv., stal m.; (voor paarden), stalling v.; (Jachtw.) met jachtnetten omgeven plaats v.; *-szins* m. stalgeld o., stalhuur v.

Stallzins, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Stallgeld*.

Staltisch, bijv. nw. samentrekkend.

Stamm, (*-(e)s*, mv. *Stämme*) m. (van een boom), stam, stronk, boomstam m.; (van eene plant), stengel m.; (Boschw.) *die hohen Stämme stehen lassen*, de hooge stammen, boomen laten staan; *fünfzig Stämme Bauholz*, vijftig voetsch hout opleverende boom m.; *auf einen wilden* - *pfropfen*, op een wilden stam enten; 2. boomstronk m., voet m. van den stam; 3. (van het kruis), boom, stam m.; (van eene zuil), schacht v.; 4. (fig.) stam m., geslacht o., lijn v., afkomst v.; *von königlichem* -*e*, van koninklijke afkomst, van koninklijk bloed o.; (Landh.) *ein* - *Vieh*, ras o., soort v.; (Bergw.) aktie v., aandeel o.; 4. (J. gesch.) stam m.; (o. Gesch.) stam m., kaste v.; (Ger.) *nach Stämmen erben*, volgens stamboomen m. mv.; *einen neuen* - *anfangen*, een nieuwen stamboom aanleggen; *weiblicher*, *männlicher* - *eines Geschlechtes*, vrouwelijke, mannelijke lijn v.; (Spraakk.) Z. *-wort*; (Sp.) Z. *-karte*; it. *-geld*; *-setzen*, inzetten; (Krijgsw.) (van een regiment), kader o.

Stamm-accord, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Muz.) stamakkoord o.; *-aloe* v. stamaloë v.; *-ältern* mv. stamouders m. mv.; *-baum* m. stamboom m., stamtafel v., geslachtsboom m.; *-biene* in holle boomstammen nestelende bij v.; *-blatt* o. aan den stam groeiend blad o.; 2. albumblad of -blaadje o.; *-blüthig* bijv. nw. met bloemen aan den stengel; *-buch* o. stamboek, geslachtsboek o.; 2. album, gedenkboek o.; —*blatt* o. albumblad o.; *-buchreiter* m. iem. die een ander met het schrijven van een albumblaadje lastig valt; *-buchstabe* m. wortelletter v.; *-burg* m. burcht m. van den stamvader.

Stämmeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o., Z. *Stemmeisen*.

Stammeln, (*stammelte, gestammelt*) o. ww., m. *h.* stamelen, stotteren, stamelend uitbrengen, aarzelen, Z. *stottern*; 2. bedr. ww. *sein Gebet, seinen Dank* -, stamelen; *ein* -*der*, *eine* -*de*, stamelaar, stotteraar m., stotteraarster v.

Stammen, (*stammte, gestammt*) o. ww., m. *s.* stammen; (van personen), Z. *abstammen*, *herstammen*; (Pl.) oorspronkelijk zijn van; (Spraakk.) afleiden.

Stämmen, (*stämmte, gestämmt*) bedr. ww., Z. *stemmen*.

Stamm-ende, (*-endes*, mv. *-ende*) o. (aan een boom), stameind o.; *-endung* v. (Spraakk.) eerste naamval, nominatief m.; *-erbe* m. erfgenaam m. van een geslacht; 2. Z. *-halter*; *-erbschaft* v. erfenis v. van een stam.

Stammes-urkunde, (*-n*) v. geslachtsregister, stambewijs o.; *-verwandler* m. stamgenoot m.; *-verwandtschaft* v. verwantschap v. van stammen.

Stamm-farbe, (*-n*) v. geslachtskleur, oorspronkelijke kleur v.; *-faul* bijv. nw. verrot in den stam; *-folge* v. geslachtsopvolging, geslachtslijst v.; *-form* v. vorm m. van den stam, oorspronkelijke stam, wortel m.; 2. (Spraakk.) stam m., stamwoord o., wortel, wortelvorm m.; *-förmig* bijv. nw. stamvormig; *-freund* m. bloedverwant m.; *-früchtig* bijv. nw. met aan den stam groeiende vruchten; *-geld* o. hoofdkapitaal, grondkapitaal o.; (Sp.) inleg, inzet m.; *-genoss*

m. stamgenoot m., Z. *-freund; -gericht* o. (Ontlk.) stamgerecht o.; *-gestift* o. stichting, erfmaking v. ten voordeele der familie; *-gut* o. stamgoed, familiegoed o.; 2. (Leenw.) allodiaal goed o.; *unveräusserliches* —, fideicommis o.; 3. Z. *-geld; -haar* o. (Lakenw.) hard, borstelig wolhaar o.; *-haarig* bijv. nw. (van de wol), hard, borstelig.

Stammhaft, bijv. nw., Z. *stämmig.*

Stamm-halter, (*-halters*, mv. *-halter*) m. stamhouder, voortplanter m. van een geslacht; *-haus* o. stamhuis o.; 2. oorspronkelijke woonplaats v. van een geslacht; 3. stam m. van verschillende rassen; *-herr* m., Z. *-vater; -holz* o. stamhout, hoog opgaand hout o.; 2. bezaagd hout o.

Stämmicht, bijv. nw., Z. *stämmig.*

Stammig, bijv. en b. een stam hebbende; (Pl.) als een stam; (Boschw.) hoog opgaand, hoogstammig; 2. van dicht hout; (fig.) sterk, stevig, gespierd; *-es Holz*, hoogstammig hout.

Stamm-kapital, (*-tales*, mv. *-talien* of *-tale*) o. grondkapitaal o.; *-karte* v. (Sp.) stokkaart v.; *-klafter* v. (Boschw.) vaam m. stamhout; *-land* o. vaderland, moederland o.; *-lehen* o. familieleen, stamleen o.; *-leiste* v. lijst v. op de as van een wagen; *-leiter* v. (Muz.) toonladder, gamma v.

Stammler, (*-s*, mv. *Stammler*) m., **-in,** (*-nen*) v. stamelaar, stotteraar, hakkelaar m., stamelaarster, stotteraarster, hakkelaarster v.

Stämmling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. afstammeling, nakomeling m.; (Pl.) uit den stam komende tak m.; (Spraakk.) van den stam afgeleid woord o.

Stamm-linie, (*-n*) v. geslachtslinie v., familietak m.; 2. stamlijn v.; *-locke* v. vlok v. stijf wolhaar; *-lode* v. (Boschw.) aflegger m.; *-los* bijv. nw. zonder stam; 2. (Pl.) van den stam beroofd; *-moos* o. (Pl.) stammos o.; 2. (Nat. hist.) koraalmos o.; *-mutter* v. stammoeder v.; *-nadel* v. (Schoenm.) driehoekige naald v. om leder te naaien; *-nennwort* o. stamwoord, zelfstandig naamwoord o.; *-ochs* m. bul, springos m.; *-paar* o. stamouders m. mv.; *-register* o. geslachtslijst v., Z. *-baum; -reihe* v. opvolging v. der nakomelingen van een geslacht; *-reis* o. aflegger m., stamscheut, wortelscheut m.; *-rind* o., Z. *-ochs; -schaft* m. schacht v. eener zuil; *-schwarm* m. bijenzwerm m. tot voortplanting; *-schwein* o. moederzwijn o.; *-silbe* v., Z. *-sylbe; -sitz* m., Z. *-haus* (2); *-sprache* v. grondtaal, oorspronkelijke taal v.; *-ständig* bijv. nw. op den stam staande, er aan groeiend; *-sylbe* v. stamlettergreep v.; *-tafel* v., Z. *-baum; -theil* m. erfdeel, aandeel o. dat een lid van den stam als erfgoed toekomt; *-träger* m., Z. *Lehenträger; -vater* m. stamvader m.; *der — der Menschen*, de stamvader m. der menschen, de eerste mensch, Adam m.; *-vermächtniss* o., Z. *-gestift; -vermögen* o., Z. *-kapital; -verwandt* bijv. nw. stamverwant, gelijkslachtig, gelijksoortig; *-verwandtschaft* v. gelijkslachtigheid, gelijksoortigheid v.; *-vieh* o. op den inventaris blijvend vee o.; *-volk* o. stamvolk, oorspronkelijk volk o.; *-wappen* o. geslachtswapen, familiewapen o.; *-wort* o. (Spraakk.) stamwoord, wortelwoord o., stam, wortel m.; *-wurzel* v. groote wortel, hartwortel m.; (Pl.) tot den stengel behoorende wortel m.; *-zeit* v. (Spraakk.) grondtijd m.; *—wort* o. werkwoord o. als stamwoord.

Stampe, (*-n*) v. hamer, stamper m. tot vorming van horlogekasten.

Stampe, (*-n*) v. stamper, stooter, hamer m., heiblok o., stampmolen m.; (Huish.) vijzel m.

Stampel, (*-s*, mv. *Stampel*) m., Z. *Stempel.*

Stampen, stämpen, (*stampte, gestampt* en *stampte, gestämpt*) bedr. ww. (Speld.) den kop aanstampen; (Sm.) *Löcher in die Hufeisen* -, stampen, instooten, inslaan.

Stamper, Stämper, (*-s*, mv. *Stamper* en *Stämper*) m. (Speld., gemeenz.) kopaanzetter, kopper, aankopper m.; 2. (Hoed.) stamper m.; 3. pletter m.

Stampf-bau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gestampt bouwwerk o.; 2. bouwen o. op ineengestampte aarde v.; *-büchse* v. vijzel m.

Stampfe, (*-n*) v., Z. *Stampfen* (o. zelfst.); 2. stamper m.; 3. stamptrog m.; (Landh.) beukspaan, kluppel, knuppel m.; 4. (Tuinb.) hakmes o.; 5. (in oliemolens), stamper m.; (Bergw.) stampmolen, ertsstamper m.; (Pap.) Z. *Stampftrog;* (Straatm.) Z. *Stampfschägel.*

Stampfeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. stampijzer o., stamper m.

Stampfen, (*stampfte, gestampft*) bedr. en o. ww., m. *h. mit den Füszen* -, stampen, trippelen, trappelen, stampvoeten; *mit dem Fusze auf die Erde* -, stampen; (Zeew.) (van het schip), stampen, stamprijden; 2. *Zucker* -, stampen, fijnstampen; *klein* -, fijnstampen; *Erz* -, stampen, fijnstooten, verbrijzelen, vergruizen; (Huish.) *Kraut* -, fijn hakken; *Getreide* -, fijnstampen, klein stooten; *Gerste* -, pellen; *Graupe, Grütze* -, pellen, fijnmalen; *das Erdreich fest-*, aanstampen; *Erde zum Bauen* -, vast ineenstampen; (Speld.) *die Nadeln* -, Z. *stampen;* (Goudsm.) *einen Löffel* -, uitkloppen, uitdiepen; II. o. zelfst. stampen, stooten, stampvoeten o.; 2. vergruizing v., fijnstampen o.

Stampfer, (*-s*, mv. *Stampfer*) m. stamper m., hij die stampt, stampvoet &; (Zeew.) stamper, heier m., schip o. dat zwaar stampt; 2. (werktuig), stamper m.; (Art.) aanzetter, aanstamper m.; (Bergw.) stamper, vulstok m.; (Straatm.) stamper m., hei v.

Stampf-erde, v., z. m. ineengestampte aarde v.; *-fass* o., Z. *-büchse; -gang* m. drijfwerk o. in een stampmolen; *-hammer* m. (Gord.) plethamer m.; *-haufen* m. (Pap.) hoop m. lompen die gestampt moeten worden; *-haus* o. stamphuis o.; *-klotz* m. heiblok o., stamper m.; *-loch* o. holte v. onder den stamper, bak, trog, vijzel m. om in te stampen; *-maschine* v. stampwerktuig o.; *-mühle* v. stampmolen, runmolen, papiermolen, oliemolen m.; *-perle* v. kleinste soort parel v. als geneesmiddel tot poeder gestooten.

Stampfreiten, (deelw. *stampfgeritten*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) stampen, heien, stampen en hielen, stamprijden.

Stampf-schlägel, (*-gels*, mv. *-gel*) m., Z. *-klotz;* (Straatm.) straatstamper m., straathei v.; *-see* m. stampende, korte zee v.; *-stag* o. (Zeew.) tweede loos stag o.; *-steven* o. achtermast, mastband m.

Stampfstoszen, (deelw. *stampfgestoszen*) o. ww. onr., m. *h.* (Zeew.) sterk stampen.

Stampf-trog, (*-trog(e)s*, mv. *-tröge*) m. (Landh.) stamptrog m.; (Pap.) stampkuip v.; *-werk* o. stampwerk o., stampmolen m., stampmachine v.; *-zucker* m. fijne suiker, gestampte suiker v.

Stand, (*-(e)s*, mv. *Stände*) m. stand m., staan o., toestand m., stelling, houding, positie v.; *keinen festen - haben*, niet vast staan, beweeglijk zijn; *dieses Gefäss hat einen guten* -, dit vat heeft een goeden stand, staat goed; 2. stand m., plaats v.; *seinen - an einem Orte haben*, zijn stand op eene plaats hebben, ergens staan; (van het water &), stand m., hoogte v.; *-halten*, stand houden, op de plaats blijven; it. het gevaar trotseeren; (fig.) (van de liefde), bestendig zijn; *zu -e kommen*, (van een werk &), tot stand komen, klaar komen, voltooid worden; (van een plan), verwezenlijkt worden; *etw. zu -e bringen*, iets tot stand brengen, voleindigen, slagen in iets; *sie brachte es zu -e, dass &*, zij slaagde er in, bewerkte &; *eine Heirath zu -e bringen*, een huwelijk tot stand brengen, bewerken; 3. staat, stand m.; (van den hemel), stand m.; (van de planeten), stand, schijn m.; (van zaken), voorkomen o., toestand m.; (fig.) *einen schweren, harten - haben*, moeite hebben, een harden strijd hebben; *etw. wieder in den vorigen - setzen*, iets in in den vorigen toestand of staat brengen; *etw. im -e erhalten*, iets in stand houden; *im -e sein etw. zu thun*, in staat zijn om iets te doen; *etw. in - setzen*, in staat stellen, gereed maken; *jem. in - setzen*, iem. in staat stellen, gelegenheid geven; *jem. ausser - setzen etw. zu thun*, iem. buiten staat stellen, de gelegenheid benemen; 4. stand, staat, rang m., betrekking, hoedanigheid v., maatschappelijke staat m.; *der ledige* -, ongehuwde staat; *Person ledigen -es*, ongehuwd persoon; *der ehelose* -, ongehuwde staat; *- der Ehe*, gehuwde staat; *ein Mann von -e, vom höchsten, niedrigsten -e*, een man van aanzien, aanzienlijk man, man van den hoogsten, laagsten stand; *der bürgerliche* -, burgerlijke stand; *der adelige* -, adellijke stand, adel m.; *bürgerlichen -es sein*, tot den burgerstand behooren; *der dritte* -, de derde stand, werkende stand, burgerlijke stand m.; *unter seinem -e heirathen*, een hu-

welijk beneden zijn stand aangaan; *der obrigkeitliche* -, hoedanigheid v. van overheidspersoon; *der - des Soldaten*, Z. *Soldatenstand; der geistliche* -, geestelijke stand of staat m.; *seinen - verändern*, van staat, betrekking veranderen; 5. lid o. van de staten, gedeputeerde m.; *die Stände zusammen berufen*, de stenden bijeenroepen; (Landb.) veestapel m.; 6. plaats, betrekking v.; *einen guten - haben*, eene goede betrekking hebben; it. standplaats v., winkel m.; (in eene kerk), plaats, zitplaats, bank v.; (Tooneelk.) loge, stalle v.; (in een stal), plaats v. voor één paard; (Jachtw.) verblijf, leger o. van het wild; (van een arend &), nest o.; 7. poot, voet, klauw m.

Standarte, (*-n*) v. (Krijgsw.) standaard m., ruitervaan v.; 2. hooge vrouwenmuts, kornet v.; (Jachtw.) (van den vos &), staart m.; (Pl.) wit standelkruid o.; (gemeenz.) lang, mager persoon m.

Standarten-junker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. vaandrig, vaandeldrager, onderofficier m.; (veroud.) kornet m.; *-schuh* m. standaardschoen m.; *-stange* v. standaardstok, vaandelstok m.

Stand-barometer, (*-barometers*, mv. *-barometer*) m. barometer m. die 'stil staat; *-baum* m. (in een stal), latierboom m.; *über den —treten*, over den latierboom gaan; 2. (Turnb.) hoog opgaande boom m.; *-bild* o. standbeeld o.; *-block* m. (Zeew.) kanteelblok, ezelshoofd o.; *-büchse* v. geweer o. om naar het wit te schieten.

Standchen, (*-s*, mv. *Ständchen*) o. (Muz.) avondmuziek, serenade v.; it. Z. *Stande*; 2. Z. *Morgenständchen*; it. Z. *Ständer*.

Stande, (*-n*) v. (Kuip.) kuip v. met verlengde duigen tot bodem dienend, Z. *Butterständer*.

Stände-eröffnung, (*-en*) v. opening v. van de vergadering der staten; *-haus* o. vergaderzaal v. der staten; *-kraut* o. zuurkool v.

Stander, (*-s*, mv. *Stander*) m., Z. *Ständer* (Zeew.).

Ständer, (*-s*, mv. *Ständer*) m. paal, pilaar, staander m.; (in een muur), grondbalk m., draagbint o.; (Werkt.) (van eene kraan), spil v., opstaande boom m.; (van een molen), molenstaander m.; 2. staande alwateringsbuis v.; (Zeew.) lantarenijzer o.; it. - of *Stander*, spil v. van de gangspil; (van een touw), staander m., vastend o.; (Wapenk.) geer v.; 3. (Pap.) papierkuip v. om het papier te alumen; 4. vergaarbak, vijver m.; 5. open boekenkast v.; 6. (fig.) belegd kapitaal o.

Ständern, (*ständerte, geständert*) bedr. ww. (Waterb.) palen oprichten; 2. (Wapenk.) *geständert*, gegeerd.

Ständerstock, (*-stock(e)s*, mv. *-stöcke*) m., Z. *Stander*.

Ständerwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rij v. van rechtop staande palen aan eene schutting.

Standesaal, (*-saal(e)s*, mv. *-säle*) m., Z. *Standehaus*.

Standes-adel, (*-s*) m., z. m. adelstand m. door geboorte; 2. hooge adel m.; *-ehe* v. met den stand overeenkomend huwelijk; *-erhöhung* v. standsverhelling v.; *-frau* v. vrouw v. van stand, aanzienlijke vrouw v.; *-gebühr* v. achting v. aan iems. stand verschuldigd; *nach* —, overeenkomstig den rang; *-gemäss* bijv. nw., Z. *-mässig*; *-gleichheit* v. gelijkheid v. van stand; *-herr* m. aanzienlijk heer, heer m. van rang; 2. vrijheer, baron m.; 3 vorst, onmiddellijk van den vorst afhankelijke heer m.; *-herrlich* bijv. nw. vrijheerlijk; *-herrschaft* v. vrijheerschap, vrijheerlijkheid v.; *-mässig* bijv. nw. overeenkomstig den stand; *-mässigkeit* v. overeenkomst v. in stand; *-person* v. persoon m. van aanzien; *-tracht* v. bijzondere kleeding v.; 2. kleeding v. overeenkomstig den stand; *-unterschied* m. onderscheid, verschil o. in stand; *-vorurtheil* o. vooroordeel o. van zekeren stand; *-wappen* o. wapen, geslachtswapen o.; *-widrig* bijv. nw. strijdig met den rang of stand, beneden den stand.

Ständeversammlung, (*-en*) v. vergadering v. der stenden, rijksdag m.

Stand-fest, (*-er, -est*) bijv. nw. stevig staande, goed gebouwd, hecht, stevig; (fig.) sterk, standvastig; *-fisch* m. visch v. die niet van plaats verandert; *-gebühr, -geld* o. plaatsgeld, marktgeld, stageld, staangeld o.

Standhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. en b., Z. *standfest*; (Mijnw.) - *brechen*, zich in gangen uitstrekken; (fig.) standvastig, bestendig, volhardend, onverschrokken, onveranderlijk, bedaard, voortdurend; *-er Blick*, zekere blik; - *im Unglück*, standvastig, moedig; *-e Liebe*, bestendig.

Standhaftigkeit, v., z. m. standvastigheid, bestendigheid, volharding, onveranderlijkheid v.

Standhund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Jachtw.) versche hond, hond m. die stil gestaan heeft.

Ständig, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *beständig*; 2. staande op, groeiend uit, vast, bepaald.

Ständisch, bijv. en b. (w. i. gebr.) tot zekeren stand behoorende; 2. *der -e Ausschuss*, vergadering v. van de staten of landsstenden.

Stand-krämer,—in, straatkoopman m., straatkoopvrouw v., hij, zij die met eene kraam op de markt staat; *-lager* o., Z. *-quartier*; *-lehre* v. leer v. van het evenwicht, statica v.; *-linie* v. (Meetk.) grondlijn, basis v.; *-musik* v. serenade v.; *-müthig* bijv. en b. standvastig, onverschrokken, onwrikbaar; *-ort* m. standplaats v.; 2. (van een gebouw), grond m., terrein o., erf o.; *-pferd* o. wisselpaard o.; *-pflock* m. piketpaal m.; *-platz* m., Z. *-ort*; *-punkt* m. standpunt, gezichtspunt o.; *-quartier* o. (Krijgsw.) kantonnement o., legerplaats v., legerkwartier o.; *—e beziehen*, de legerplaatsen betrekken; *-recht* o. (Krijgsw.) krijgsraad m.; 2. snel voltrokken doodvonnis o. volgens de krijgswet; *-rechtlich* bijv. nw. volgens de krijgswet; *-rede* v. voor de vuist gesproken rede, toespraak v.; (aan het graf), lijkrede v.; *-riss* m. schets v. van een staand gebouw; *-rohr* o. pijp v. van eene groote brandspuit.

Standschaft, (*-en*) v. rang m., hoedanigheid v. van een lid der staten; 2. staten m. mv.

Stand-stern, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vaste ster v.; *-stuhl* m., Z. *Laufstuhl*; *-thier* o. dier o. dat niet van leger verandert; *-uhr* v. staande klok, pendule v.; *-vogel* m. (Jachtw.) vogel m. die niet van plaats verandert; *-wind* m. aanhoudende wind m.; *-wild* o., Z. *-thier*; *-zeichnung* v., Z. *-riss*.

Stange, (*-n*) v. stang, steng v., staak m., staaf v., stok m.; (Jachtw.) (van het gewei), tak m.; (van de vos), staart m.; (van een paardegebit), stang v.; (van een wijnstok), druiveboom m.; *Nüsse mit der - abschlagen*, met eene staak, met een stok &; (van een vaandel), stok m.; (van eene lans), stok m., hout o.; (voor vensters), roede, gordijnroede v.; (in vogelkooien), houtje, stokje o.; (van een zonnewijzer), naald v.; (Landm.) piketpaal m.; *eine - Eisen, Gold*, staaf v.; *eine - Siegellack* eene pijp v. lak; (Boschw.) Z. *-nholz*; (Waterb.) (aan sluisdeuren), naald v.; (van een waterwerk), trekstang v.; (fig.) lang, mager persoon m., boonenstaak v., lange slungel m. en v.; *jemn. die - halten*, iem. helpen, ondersteunen; *bei der - halten*, (gemeenz.) bij zijn stuk blijven; *nicht bei der - bleiben*, van besluit veranderen; *auf die -n setzen*, aan den hol gaan.

Stängel, (*-s*, mv. *Stängel*) m., Z. *Stengel*.

Stängelchen, Stängelein, (verkl.) o. stangetje, staakje, staafje o.

Stangen, (*stängte, gestängt*) bedr. ww. van stangen, stokken, stengen, staven voorzien.

Stangen-artig, bijv. nw. stangvormig, staakvormig; *-besen* m. stoffer, stofbezem m.; *-blei* o. lood o. in blokken; *-bohne* v. snijboon, stamboon v.; *-bohrer* m. stangboor v.; *-borstwisch* m. raagborstel, ragebol m.; *-brille* v. bril m. met stangetjes; *-bürste* v. borstel m. met langen steel; *-eisen* o. staaflijzer o.; (Bergw.) vangijzer o.; *-erbse* v. aan staken groeiende erwt v.; *-feder* v. stangveer v.; *-förmig* bijv. nw., Z. *-artig*; *-gebiss* o. stanggebit o.; *-gerade* bijv. nw. kaarsrecht, zoo recht als eene kaars; *-gerüst* o. staak, stut, steun, schoor m.; *-gewehr* o. wapen o. met een steel; *-gitter* o. traliejizer, ijzeren traliewerk o.; *-gold* o. staafgoud o.; *-holz* o. hakhout, kreupelhout o.; *-härde* v., Z. *-pferch*; *-käfig*, m. traliekooi v.; *-knaster* m. roltabak v.; *-kohle* v. schaftvormige steenkool v.; *-kraut* o. Europeesche monnikskaard m., viltkruid o.; *-kugel* v. kettingkogel m.; *-kunst* v. werktuig o., machine v. met trekstangen; *-kupfer* o. staafkoper, koper o. in blokken; *-lack* m. pijplak o.; (Bloem.) lakviooltje o.; *-laterne* v. stoklantaren v.; *-leinwand* v. gewerkt linnen o.; *-leiter* v. stokladder v.; *-magnet* m. gemagneti-seerde staaf v.; *-pferch* m. latten schut-

ting, schutting v. van staken; *-pferd* o. disselpaard, voorpaard o.; *-pomade* v. pomade, haarzalf v. in pijpen; *-presse* v. stangpers v.; *-recht* o. recht o. om verpand goed publiek te verkoopen; *-regel* v. (Vog.) stang v. tot het op- en neerlaten van den lokvogel; *-reiter* m. voorrijder m.; *-salpeter* m. salpeter o. in blokken of kristallen; *-schörl* m. edele schorl o.; *-schwefel* m. zwavel v. in blokken; *-seife* v. hardé zeep v., zeep v. in stukken; *-silber* o. staafzilver o.; *-spath* m. staafvormig zwavelzuur baryt o.; *-stahl* m. staal o. in staven; *-stein* m., Z. *-schörl*; *-tabak* v. roltabak, tabak v. in rollen; *-werk* o. stangwerk, staafwerk o.; *-zaum* m. stangtoom m., stanggebit o.; *-zaun* m. haag, schutting v. van staken; *-zinn* o. tin o. in blokken, bloktin o.; *-zirkel* m. stangpasser m.

Stank, (*-(e)s*, mv. *Stänke*) m., Z. *Gestank*; *- für Dank*, stank (gewoonl. strout) voor dank.

Stänker, (*-s*, mv. *Stänker*) m. stinker, stinkbok m.; 2. stinkend voorwerp o.; (Nat. hist.) bunzing of bonzing m.; (Pot.) steunmuur m.; 3. (Volkst.) twistzoeker, krakeeler m.; 4. teer, wagensmeer o.

Stänkerei, (*-en*) v. (gemeenz.) Z. *Gestank*; 2. (Volkst.) gebabbel, praatje o., laster m., kwaadsprekerij v.

Stänkerig, bijv. nw. stinkend.

Stänkern, (*stänkerte, gestänkert*) bedr. en o. ww., m. *h.*, Z. *stinken*; it. *einstänkern*; 2. ruiken, rieken; (fig.) snuffelen, twistzoeken, krakeelen.

Stanniol, (*-(e)s*) m., z. m. (Delfst.) bladtin, tin o. in bladen.

Stante pede, bijw. staandenvoets, op staanden voet, onmiddellijk.

Stantirt, bijv. nw. (Schild.) gelekt, stijf geschilderd.

Stanze, (*-n*) v. (Gord.) modelplaatje o.; 2. (Dichtk.) vers, couplet o., stanza, strophe v.; (Student.) stijfheid v. van het mannelijk lid.

Stanzen-brett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. plankje o. met gaten voor bloemen; *-bunzen* m. (Gord.) stempel m. voor gordelversiersels; *-hammer* m. gordelmakershamer m.; *-stempel* m., Z. *-bunzen*.

Stapel, (*-s*, mv. *Stapel*) m. paalwerk o.; (Zeew.) (timmermans) werf v., helling, sleephelling v.; *ein Schiff vom - laufen lassen*, een schip van stapel laten loopen, te water brengen; 2. stapel, hoop m., opgestapelde o.; *- Volks*, menigte v. volks; *auf einen - legen, setzen*, opstapelen; II. (Hand.) stapelplaats v., entrepot o.; 2. Z. *-recht*; (Bouwk.) stelling v., steiger m.

Stapelbar, bijv. nw. stapelbaar, wat opgestapeld kan worden; 2. (Hand.) onderworpen aan het stapelrecht; *-keit* v. stapelbaarheid v.; it. onderworpenheid v. aan het stapelrecht.

Stapel-block, *-(block(e)s*, mv. *-blöcke)* m. (Zeew.) stapelblok o., stootwig v.; *-gerechtigkeit* v., Z. *-recht*; *-gut* o. goed o., (koop) waar v. aan stapelrecht onderworpen; *-handel* m. entrepothandel m.; *-holz* o., Z. *-block*; 2. stapel m. hout, hout o. in stapels.

Stapeln, (*stapelte, gestapelt*) bedr. ww. *Holz -*, stapelen, opstapelen, op stapels zetten; (Zeew.) *den Kiel -*, de kiel leggen.

Stapel-ort, (*-ort(e)s*, mv. *-orte* of *-örter*) m., **-platz,** (*-platzes*, mv. *-plätze*) m. stapelplaats v.; *-recht* o. stapelrecht o.; *-stadt* v. stapelstad v.; *-waare* v., Z. *-gut*.

Stapfen, (*-s*, mv. *Stapfen*) m., Z. *Fussstapfen*.

Stapfen, stappen, (*stapfte, gestapft* en *stappte, gestappt*) o. ww., m. *h.* stappen, stap voor stap doen, hoog opstappen; 2. m. *s.* langzaam loopen, slenteren.

Sta(a)r, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) Z. *Stahr*; (Gez.) Z. *Staar*.

Star of **Stär,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. star m. (eene maat); *-bord* o., Z. *Steuerbord*.

Starenheerd, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vogelvangersplaats v. met slagnetten.

Stark, (*stärker, stärkst*) bijv. en b. sterk, stijf, hard, krachtig; (van een muur), sterk, stevig, dik; (van het lichaam), dik, gezwollen, gezet; (van eene stof), sterk, duurzaam; (Jachtw.) *-es Wildpret*, groot; *-es Tuch*, sterk, stevig; *-e Familie*, talrijk; *wie - ist die Zahl der Feinde?*, hoe groot is het aantal vijanden, hoe sterk is de vijand?; *einen -en Anhang haben*, grooten, talrijken aanhang hebben; *-es Heer*, talrijk, sterk, machtig; *20000 Mann -*, 20000 man sterk, ten getale &; *der Zahl nach stärker*, grooter, sterker in aantal; *-en Aufwand machen*, veel vertoon maken, verkwisten; *-e Ausgaben haben*, groote uitgaven hebben; *ein -er Lohn*, hoog loon; *-e Mahlzeit*, overvloedig, rijkelijk; 2. sterk, stevig, gespierd, krachtig; *er ist sehr -*, hij is zeer sterk; *- of stärker an Kräften werden*, versterken, toenemen in krachten; (van de beenen), sterk worden; *eine -e Hand, Faust haben*, sterk in de hand, vuist zijn; *-e Nerven*, sterke zenuwen; *eine -e Natur, Gesundheit haben*, een sterk gestel hebben, goede gezondheid genieten; *-e Festung*, sterk; 3. (van gebouwen), sterk, hecht, stevig, solide; (van dranken), sterk, geestrijk, bedwelmend; *-er Kaffee*, sterke koffie; *-er Geist*, persoon m. van groote geestkracht; it. vrijdenker, vrijgeest m.; *-es Gedächtniss*, sterk geheugen; *-er Verstand*, groot verstand, scherpzinnigheid v.; (in eene kunst), bedreven, ervaren; it. *er ist ein -er Esser, isst -*, hij is een groote, flinke eter; *-er Ausdruck*, krachtige uitdrukking v.; *das war ein wenig -*, dat was wat sterk, wat kras; *-e Hoffnung*, groote verwachting; *-e Stimme*, sterk, krachtig, doordringend; *- schreien*, hard schreeuwen; *-er Schlag*, hard, stevig, flink; *- nach etw. schmecken*, sterk, erg smaken naar; *-er Schlaf*, diepe slaap m.; *es geht ein -er Wind*, het waait hevig; *-er Regen*, zware regen; *-er Rauch*, dikke rook; *-er Staub*, dicht; *- laufen*, hard, snel, schielijk; *- an etw. denken*, sterk, veel denken aan; *man spricht - davon*, men spreekt veel daarover; *jem. - ansehen*, iem. stijf, strak aanzien; *es ist eine -e Stunde bis dahin*, het ligt een groot uur ver; (Spr.) *es ist keiner so -, er findet seinen Stärkern*, altijd meester boven meester; Z. *sehr*.

Starkbeleibt, bijv. nw. zwaarlijvig, dik, gezet.

Starkblau, (*-(e)s*) o., z. m. stijfselblauw o.

Starkdenker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. diepdenkend man m.; it. vrijdenker, vrijgeest m.

Starke of **Stärke,** (*-n*) v. vaars, jonge koe v. die nog niet gekalfd heeft.

Stärke, (*-n*) v. dikte, gezetheid, zwaarlijvigheid v.; (van een boom), dikte v.; (van een leger), sterkte, getalsterkte v., aantal o.; 2. sterkte, kracht, macht v.; *- des Armes*, kracht v.; *seine - verlieren*, zijne krachten verliezen; *mit aller -*, uit alle macht; (fig.) (van de ziel), geestkracht v.; *jems. - und Schwäche kennen*, iem. door en door kennen; *in eine Kunst - besitzen*, ervaren, bedreven zijn in; 3. (van een degen), scherpe kant m.; (van een gevecht), hevigheid v.; (van den leeftijd), kracht v.; (Schermk.) *die halbe -*, middenkling v.; (fig.) *Latein ist seine -, im Latein hat er seine -*, het Latijn is zijn fort, hij munt uit in het Latijn; II. stijfsel v.

Stärkefabrik, (*-n*) v. stijfselfabriek v.

Stärk(e)-gummi, (oub.) o. stijfselgom v., Z. *Stärkmehlgummi*; *-händler* m. stijfselkoopman, stijfselhandelaar m.

Stärken, (*stärkte, gestärkt*) o. ww., Z. *erstarken*.

Stärken, (*stärkte, gestärkt*) bedr. ww. *den Körper -*, versterken, kracht geven, sterk maken, ondersteunen; (Gen.) versterken; *dieser Wein hat mich gestärkt*, heeft mij versterkt, verfrischt; (fig.) *jem. - im Guten &*, versterken; *den Glauben -*, versterken, bevestigen; *-d*, versterkend, voedzaam; 2. (Linnenw.) *die Wäsche -*, stijven, met stijfsel besmeren; (Wev.) *den Aufzug -*, lijmen; (Verv.) *das Bad -*, citroensap in de kuip doen om een donkerder roodgeel bad te verkrijgen; *Gold -*, dunslaan.

Stärkenkalb, (*-kalb(e)s*, mv. *-kälber*) o. vaars v.

Stärker, (*-s*, mv. *Stärker*) m. hij die versterkt, kracht geeft &; 2. *-*, **-in,** (mv. *—nen*) v. stijver m., stijfster v.

Stark-fliesszend, bijv. nw. (van rivieren), snelvlietend, met sterken stroom gaande; *-geist* m., Z. *stark(er) Geist*; *-geisterei* v., Z. *Freidenkerei*; *-geistig* bijv. nw. met eene sterke ziel begaafd; 2. veel zielskracht veinzend; *-gewürzt* bijv. nw. sterk gekruid; *-gläubig* bijv. nw. een sterk geloof hebbende, vastgelovend; *-gliederig* bijv. nw. sterke ledematen hebbende.

Stärkkleister, (*-s*) m., z. m. stijfselpap, gekookte stijfsel v.

Starkknochig, bijv. nw. knok-

kig, scherp van beenderen, met sterk uitkomend beenderstelsel.

Stärkkraut, (*-(e)s*, mv. *Stärkkräuter*) o. (Pl.) leeuwenbek, kalfssnuit m.; 2. wouw v., geelkruid o.; 3. ververssnetel v.

Stärkleibig, (*-er*, *-st*) bijv. nw. zwaarlijvig, dik, gezet; *-keit* v. zwaarlijvigheid, dikte, gezetheid v.

Stärk-macher, (*-machers*, mv. *-macher*) m., **-in,** (*-nen*) v. stijfselmaker, stijfselmaakster v.; *-mehl* o. stijfsel v., stijfselmeel, zetmeel o.; *—artig* bijv. nw. stijfselachtig; *—gummi* o. stijfselgom v.; *—zucker* m. naar zetmeel gelijkende suiker v.; *-mittel* o. versterkend (genees)middel o.; *-morselle* v. versterkend artsenijkoekje o.

Stärk-musk(e)lig, bijv. nw. sterk gespierd; *-müthig* bijv. nw. moedig, flink, fermi; *-müthigkeit* v. moed m., standvastigheid v.; *-nervig* bijv. nw. sterk van zenuwen; *-riechend* bijv. nw. muf riekend, duf riekend; *—er Athem*, sterke adem, stinkende adem m.; *-schulterig* bijv. nw. breed geschouderd.

Stärkung, (*-en*) v. versterking, verfrissching v.; (fig.) *zur - deines Glaubens*, tot versterking van &; it. *eine wahre - des Körpers*, versterking, verfrissching; 2. (Linnenw.) stijfselen, stijven o.; *-smittel* o., *-trank* m., Z. *Starkmittel*.

Stärk-wäsche, (*-n*) fijne wasch v., *-wasser* o. stijfselwater o.

Stark-wirkend, bijv. nw. (Gen.) sterk en snel werkend; (Nat.) (van den magneet), sterk; *-wurz* v. zwarte nieswortel m.

Starost, (*-en*, mv. *-en*) m. (in Polen), starost m., landrechter m.; (Prov.) bijenhouder m.

Starostei, (*-en*) v. gebied o. van een starost, Poolsche landvoogdij v.

Starr, (*-er*, *-st*) bijv. en b. strak, stijf; *vor Kälte -*, verstijfd van koude; (van den blik), strak; *- vor Schrecken, vor Furcht*, onbeweeglijk; *-werden*, verstijven; *- machen*, doen verstijven; *-e Zunge*, onbeweeglijk; (fig.) *jem. - ansehen*, strak, met onbeweeglijken blik; *-er Sinn*, onbuigzaam, hoofdig, niet toegevend.

Starrauge, (*-s*, mv. *-en*) o. starend oog o.

Starraugen, (*starrauyte, gestarraugt*) o. ww., m. *h.*, staroogen, starend zien, aanstaren.

Starr-äugig, bijv. nw. staroogend; *-blind* bijv. nw. stekeblind; *-blindheit* v. geheele blindheid v.

Starre, v., z. m., Z. *Starrheit*; 2. Z. *Starrkrampf*.

Starren, (*starrte, gestarrt*) o. ww., m. *h.*, Z. *erstarren*; 2. onbeweeglijk zijn, onbeweeglijk den blik gevestigd houden; *von Golde -*, overladen zijn met; *die Haare - mir*, rijzen mij te berge; (Dichtk.) *in seiner Hand starrt sein Schwert*, zijn zwaard blijft onbeweeglijk &; 3. *auf etw. -*, *nach etw. hin -*, staren, heenstaren, zien; *jem. mit -den Augen anblicken*, strak aanzien; II. bedr. ww. verstijven, doen stollen, verkleumen.

Starr-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. trilrog, kramprog, krampvisch m.; *-hals* m., Z. *-kopf*.

Starrheit, v., z. m. stijfheid, verstijving, strakheid, onbeweeglijkheid v.; (fig.) Z. *Hartnäckigkeit*.

Starrig, (*-er*, *-st*) bijv. nw., Z. *halsstarrig*.

Starr-knochen, (*-knochens*, mv. *-knochen*) m. stuitbeen, staartbeen o.; *-kopf* m. (fig.) stijfkop, eigenzinnige m.; *-köpfig* bijv. nw., *-köpfigkeit* v., Z. *hartnäckig* &; *-krampf* m. verstijvende kramp, doodskramp v.; *-sinn* m. stijfhoofdigheid, eigenzinnigheid, onbuigzaamheid v., Z. *Hartnäckigkeit*; *-sinnig* bijv. nw., Z. *hartnäckig*; *-sucht* v. (Geu.) beroerte, ledenverstijving v.; *-süchtig* bijv. nw. door zinvang, eene beroerte getroffen; *-todt* bijv. nw. morsdood; *-voll* bijv. nw. (gemeenz.) propvol, geheel vol.

Stasis, (onb.) v. (Geu.) stilstand m., oponthoud o. van bloed en vochten.

Stät, (*-er*, *-st*) bijv. en b. staande, vast, duurzaam, bestendig; *-er Blick*, vast; *-e Wohnung*, blijvend, vast; 2. aanhoudend, voortdurend, zonder ophouden, levenslang, eeuwig; *-er Vorsatz*, aanhoudend; *jem. - of stätig machen*, iem. doen blijven; *-e Bewegung*, voortdurend, aanhoudend; *-er Regen*, voortdurend; *-er Friede*, eeuwigdurende vrede m.; *-es Glück*, bestendig; *-es Herz*, standvastig.

Statarisch, bijv. nw. woord voor woord verklarend, opheldernd.

Stäte, v., z. m. bestendigheid, duurzaamheid, voortduring v.

Stater, (*-s*, mv. *Stater*) m. zilveren munt v. van ongeveer *f* 1.50; it. gouden munt v. van ruim 8 gulden.

Stätig, (*-er*, *-st*) bijv. en b., Z. *stät*; (van eene rij), onafgebroken; (Wisk.) voortloopend; 2. Z. *fleissig*; 3. (Hoefsm.) koppig, den stal niet willende verlaten; *-keit* v. aanhoudendheid, bestendigheid, duurzaamheid, voortduring v.; (Nat.) voortloopen o.; *Gesetz der —*, wet v. van voortgang; 2. (Prov.) vlijt v., ijver m., volharding v.; 3. (Hoefsm.) koppigheid v.

Stätigen, (*stätigte, gestätigt*) bedr. ww. bevestigen, bestendigen.

Statik, v., z. m. standleer, evenwichtsleer, weegkunde, statica v.

Station, (*-en*) v. (op reis), pleisterplaats, standplaats, wisselplaats v.; (Kath.) statie, bidplaats, bidkapel v.; (Zeew.) ligplaats v.; *auf einer - liegendes Schiff*, wachtschip o.; (Spoorw.) station o.; 2. betrekking, plaats, bediening v.; it. kost m. en inwoning v.

Stationär, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hij die eene vaste betrekking heeft; it. hulpprediker m.; (gemeenz.) hij die zijn vak niet bijhoudt, op één hoogte blijft.

Stationsdiakon, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vaste predikant m.

Statiös, bijv. en b. (gemeenz.) deftig, prachtig, opgeschikt, statig, met staatsie.

Statisch, bijv. nw., Z. *statig*.

Statist, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. (Tooneelk.) stomme persoon, hij, zij die eene stomme rol vervult, figurant m. en v.; 2. Z. *Statistiker*.

Statistik, (*-en*) v. staathuishoudkunde, statenkunde, statistiek v.

Statistiker, (*-s*, mv. *Statistiker*) m. kenner, beoefenaar m. der staathuishoudkunde, der statistiek.

Statistisch, bijv. en b. staathuishoudkundig, de staten beschrijvend, de statistiek betreffende, statistiek.

Stativ, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Mets.) onderstuk o., stellage, stelling v.

Stäts, bijv. nw., Z. *stets*.

Statt, (*Stätte*) v. plaats, stede v., oord o., Z. *Stätte*; *- haben* of *finden*, plaats vinden, gebeuren; it. (van een verzoek), ingewilligd, toegestaan worden; (van eene aanklacht), geldig zijn; *eine Bitte - finden lassen*, een verzoek toestaan, aan een verzoek voldoen; *eine solche Freundschaft findet selten -*, zulk eene vriendschap ziet men zelden, komt zelden voor; *ohne Tugend findet kein wahres Glück -*, zonder deugd bestaat &; *von -en gehen*, goed gaan, slagen; *zu -en kommen*, te pas komen, te stade komen, van nut zijn; *wohl zu -en kommen*, wel te stade komen, zeer nuttig of voordeelig zijn; *jemn. mit einem guten Rathe zu -en kommen*, helpen met &; (Spr.) *ein gutes Wort findet eine gute -*, een goed woord vindt eene goede plaats; *eines Andern - vertreten*, iems. plaats vervangen; *er ist mir an Vaters -*, hij is mij een vader; *jem. an Kindes - annehmen*, iem. als kind aannemen; *an Eides -*, door of met een eed, onde reede; II. voorz. (met den 2den nv.) *- meiner, seiner*, in plaats van mij, van hem, in mijne, zijne plaats; *- dessen*, in plaats daarvan; *- zu gehen*, in plaats van heen te gaan, Z. *anstatt*.

Stattbar, bijv. nw. toe te staan, hetgeen toegestaan, ingewilligd, vergund kan worden.

Stätte, (*-n*) v. plaats, plek v., oord o., woning v., verblijf o.; *eine heilige -*, eene heilige plaats v.; *keine bleibende - haben*, geene vaste woonplaats hebben, een zwervend leven leiden; *-los* bijv. nw. zonder te huis, zonder blijvende woning, zwervend.

Statten, (*stattete, gestattet*) o. ww. plaats vinden, te stade komen, van pas komen, 2. bedr. ww. toestaan, vergunnen, inwilligen.

Statthaft, bijv. nw. gebeurlijk, toe te staan, te vergunnen; (Rechtspr.) aannemelijk, geldig, Z. *rechtsgültig*.

Statthaftigkeit, v., z. m. aannemelijkheid, geldigheid, wettigheid v.

Statthalter, (*-s*, mv. *Statthalter*) m. plaatsbekleeder, plaatsvervanger m.; 2. (van eene provincie), landvoogd, gouverneur m.; *die -in*, landvoogdes, gouvernante, regentes v.; 3. luitenant m.; 4. (in II.), stadhouder m.; 5. (in Perzie), landvoogd, satraap m.; 6. (R. g.) onderconsul m.; (Kath.) *der - Jesu Christi*, de plaatsbekleeder m. van &.

Statthalterei, v., Z. *Statthalterschaft*.

Statthalterlich, bijv. nw. stad-

houderlijk, van den stadhouder, landvoogd &.

Statthaltern, (*statthalterte, gestatthaltert*) bedr. ww. (Scherts.) den plaatsbekleeder spelen.

Statthalterschaft, v., *z.* m. stadhouderschap, landvoogdij v.

Statthalterwürde, v., z. m. rang m., waardigheid, betrekking v. van stadhouder.

Stattlich, (*-er, -st*) bijv. nw. statig, prachtig, schitterend, deftig, in druk makend, plechtig, Z. *prächtig*; *-es Amt*, aanzienlijk, veel opleverend; *-er Mann*, deftig man; it. zwaarlijvig; 2. Z. *vortrefflich, herrlich*; 3. gewichtig schijnend, Z. *scheinbar*; *-keit* v. staatsie, deftigheid, pracht v., aanzien o.

Statue, (*-n*) v. standbeeld, beeld o., eerzuil v.; *- zu Fusz*, standbeeld; *- zu Pferde*, ruiterstandbeeld o.; *-nmarmor* m. zuilenmarmer, marmer o. voor standbeelden geschikt of bestemd.

Statuiren, (*statuirte, statuirt*) bedr. ww., Z. *behaupten*; 2. Z. *ordnen*; 3. vaststellen, bepalen, aannemen; *ein Exempel an jem. -*, iem. als voorbeeld stellen; 4. Z. *dulden*.

Statur, (*-en*) v. (lichaams)gestalte, grootte, houding v.

Status, (onb.) m. stand, toestand, aard m.

Statut, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. wettelijke bepaling, verordening v., reglement, statuut o.

Statutarisch, bijv. nw. overeenkomende met de bepaling der wet, volgens de statuten.

Statuten-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. (Ger.) boek o. behelzende de gewoonte-rechten; *-recht* o. statutenrecht o.

Stau, Stave, (*-(e)n*) v. (Zeew.) stand m. tusschen twee getijen, stilstaand water, stouwen o.

Staub, (*-(e)s*) m., z. m. stof, zandstof o.; *voll -*, Z. *staubig*; *den - kehren*, Z. *stäuben* (3); 2. poeder, gruis, steengruis o., asch v., stof o.; *zu - machen*, vergruizen; (fig.) *wir sind nur - und Asche*, wij zijn slechts stof en asch; *sich aus dem -e machen*, zich uit de voeten maken, zijne biezen pakken; *seinen Feind in den - legen*, in het zand doen bijten; 3. (fig.) *jem. aus dem -e erheben*, iem. verheffen, uit het stof opheffen; *im -e liegen, kriechen*, in het stof liggen, kruipen, in armoede verkeeren; (Spr.) *aus dem -e in die Mühle*, van kwaad tot erger, uit den regen in den drop.

Staub-arbeit, (*-en*) v. behangselpapier o. waarop met scheerwol verschillende figuren zijn aangebracht; *-artig* bijv. nw. stofachtig, op stof gelijkend, als stof, als poeder; *-bach* m. beek v. die als een waterval verstuift; *-baly* m. (Pl.) Z. *-beutel*; *-bedeckt* bijv. nw. met stof bedekt, bepoederd, bestoven; *-behälter* m., *-behältniss* o., Z. *-beutel*; *-besen* m. stoffer, schuier, bezem m.; *-beutel* m. (Pl.) stofkolfje o.; *—förmig* bijv. nw. naar stofkolfjes gelijkend; *—ständig* bijv. nw. tot de stofkolfjes betrekking hebbende; *—tragend* bijv. nw. stofkolfjes dragend; *-blüthe* v. stampertjes dragende bloesem, mannelijke bloesem m.; *-boden* m. (Mol.) plaats v. boven den buidel om het stuifmeel op te vangen; *-bofist* m., *-schwamm* (1); *-brand* m. (in koren), onder het dorschen verstuivende roest m.; *-bürste* v. kleerborstel m.

Stäubchen, Stäublein, (verkl.) o. stofje, stofdeeltje o.; (fig.) *- Salz*, korreltje, greintje o.

Staubdeckel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. stofdeksel o.

Stauben, (*staubte, gestaubt*) o. ww., m. *h.* stuiven, als stof opvliegen; 2. onp. ww. fijn sneeuwen, motregenen.

Stäuben, (*stäubte, gestaubt*) bedr. en o. ww. stof verwekken, stof maken; (Jachtw.) zich achter kluiten aarde verschuilen; (van hazen &), stof opwerpen, stuiven; 2. poederen of poeieren; *das Haar mit Puder -*, het haar poeieren; (Grav.) *eine Zeichnung -*, met wit krijt sponsen; 3. *ein Kleid -*, afstoffen, borstelen; (Landh.) *das Getreide -*, wannen; *die Betten -*, afstoffen, afvegen.

Stäuber, (*-s*, mv. *Stäuber*) m. stoffer m., hij die stoft, afveegt &; (werktuig), stoffer, stofbezem m., stofvarken o.; (Jachtw.) opdrijvende jachthond, speurhond, brak m.

Stauberde, v., z. m. mestaarde v.; 2. stoffelige, fijne aarde v.

Stäubern, (*stäuberte, gestäubert*) bedr. ww. Z., *aufstäubern*; (Jachtw.) *das Wild -*, opdrijven, uit de schuilhoeken of legers verjagen; (fig.) *jem. -*, verjagen, doen verhuizen; (gemeenz.) *ich will ihn -*, ik zal hem wel wegjagen; 2. *Kleider -*, Z. *stäuben* (3); II. o. ww., m. *h. in allen Winkeln -*, snuffelen; III. onp. ww. als stof neervallen, fijn sneeuwen, motregenen.

Staub-fach, (*-fach(e)s*, mv. *-fächer*) o., Z. *-beutel*; *-faden* m. (Pl.) meeldraad m.; *—förmig* bijv. nw. meeldraadvormig; *—ständig* bijv. nw. de meeldraden betreffende; *—tragend* bijv. nw. stof- of meeldraden hebbende; *—träger* m. helmstijltje o.; *-feder* v. dons o., zwaneveer v.; *-fege* v. fijne zeef v.; *-flechte* v. poederachtig korstmos o.; it. Z. *-moos*; *-flügel* m. stofvleugel m.; *-flügelig* bijv. nw. stofvleugelen hebbende; *-flügler* m. m. stofvleugelig insect o., vlinder m.; *-geboren* bijv. nw. uit stof geboren, sterfelijk; 2. van lage afkomst; *-gefäss* o., Z. *-beutel*; *-geschlecht* o. menschdom, menschelijk geslacht o.; *-geschmack* m. stofsmaak m.; *einen — haben*, naar stof smaken; *-gewächs, -gewebe* o., Z. *-moos*; *-haar* o. vlasbaard m., zacht haar o.; *-haltig* bijv. nw. poeder bevattend; *-hanf* m. mannelijke hennep m.; *-haufen* m. hoop m. stof; (Pl.) voortplantingsstof o. der mosplanten; *-haut* v. (Pl.) kiemvlies o.; *-hemd* o., Z. *-rock*; *-hügel* m. hoop m. stof; *-hülle* v. stofhulsel o., doek m. & om het daarin gewikkelde voorwerp voor stof te bewaren; (fig.) stofhulsel o.; *-hülse* v., Z. *-beutel*.

Staubig, bijv. nw. stoffig, met stof bedekt, vol stof; (Pl.) meelstof dragend; *es ist - drauszen*, het is buiten stoffig; *-keit* v. stoffigheid v.

Staub-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. stofkever m.; *-kalk* m. stofkalk, in de lucht gebluschte kalk v., stuifkalk v.; *-kamm* m. stofkam m.; *-kapsel* v. (Onrw.) stofdeksel o.; 2. (Pl.) Z. *-beutel*; *-kolben* m., Z. *-beutel*; *-korn, -körnchen* o. stofje o., stofkorreltje o.; *-lappen* m. stofdoek, wrijflap m.; *-laus* v. stofluis, houtluis v.; *-lawine* v. stoflawine v.; *-lecker* m. (fig.) gemeen, laag man, lage vleier, flikflooier m.

Stäubling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (fig.) uit stof geborene m., aardsch wezen o.

Staub-mantel, (*-mantels*, mv. *-mäntel*) m. stofmantel m., overjas v.; *-mehl* o. stuifmeel o.; *-moos* o. stuifmos, haarmos o.; *-perle* v. zaad o. van paarlen; it. kleinste parelsoort v.; *-pilz* m., Z. *-schwamm*; *-pinsel* m. penseel o. om te stoffen; (Mets.) vochtkwast m.; *-regen* m. stofregen, motregen m.; *lieblicher* —, dauw m.

Staubregnen, (*staubregnete, gestaubregnet*) o. ww., m. *h.*, it. onp. ww., Z. *stäubern*.

Staub-rock, (*-rock(e)s*, mv. *-röcke*) m. stofjas, reisjas v.; *-roth* o., *-röthe* v. meekrapstof, fijne meekrap v.; *-säckchen* o. (Grav.) sponszakje o. met gewreven houtskool of fijn wit krijt; *-samen* m. (Pl.) zaadstofje o.; *-sand* m. stofzand, fijn zand o.; *-schüppchen* o. stofbevattend schubbetje o.; *-schwamm* m. wolfsveest m.; 2. katoenachtige bladzam v.; *-seb* m. fijne zeef, haren zeef v.; *-spinne* v. gewone spin v.; *-spitze* v., Z. *-beutel*; *-tabak* m. stoftabak, fijne tabak v.; *-thon* m. pottenbakkersleem o.; *-träger* m., Z. *-faden*; *-vogel* m., Z. *-flügler*; *-wedel* m. stoffer, veger m.; *-weg* m. bloemstampertje o.; *-wirbel* m. dwarlwind, wervelwind m.; *-wolke* v. stofwolk v.; *-zeug* o. kammakerszaag v. met twee bladen.

Stauch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slag m. met de hand, klap, stomp m.; (van een wagen), hort, stoot, schok m.; (van een molenrad), hort m.; *im -e gehen*, horten; 2. (Prov.) mouwtje o.; 3. Z. *Stauche* (2); 4. sluier m.

Stauche, (*-n*) v., Z. *Stauch* (1); 2. *-e Flachs*, hoop m.

Stauchen, (*stauchte, gestaucht*) bedr. ww. *jem. -*, stompen, duwen, drukken, slaan, schudden; (onder het rijden), horten, schokken; *Waaren in ein Fass -*, stuwen, stouwen, instampen; *die Ochsen -*, prikken; 2. *einen Arm -*, verrekken, ontwrichten; *sich die Hand -*, verrekken, verstuiken; (Geweerm.) *den Flintenlauf -*, met den stamper aanzetten; (Bergw.) *eine Axt -*, uitsmeden; (Sm.) *ein Stück Eisen -*, uitsmeden, pletten, uitrekken; (fig.) *einen Bach, das Wasser -*, stuwen, stouwen, doen zwellen, tegenhouden; (Kookk.) Z. *dämpfen*; (Landh.) *Flachs -*, op hoopen zetten of leggen om te drogen.

Stauchentücher, o. mv. (Hand.) Appenzelsch batist o.

Staucher, (*-s,* mv. *Staucher*) m. stomper, stuwer, stouwer m., Z. *stauchen;* 2.(Prov.) mouwtje o.; 3. pakgoed o.

Stauch-weger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. (Scheepsb.) onderste stuitbalk m.; *-zange* v. (Sm.) tang, nijptang v.

Staudchen, Staudlein, (verkl.) o. struikje o.

Staude, (*-n*) v. struik, heester m.; 2. (gemeenz.) *eine - Kraut,* kool v.; *eine - Salat,* krop v.

Staudeich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. nooddijk m.

Stauden, (*staudete, gestaudet*) o. ww., m. *h.*, it. wed.ww. *sich -,* als struik of heester opschieten; (van salade), kroppen, kroppen maken.

Stauden-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. paradijsappel m.; *-artig* bijv.nw. struikachtig, heesterachtig; *-beere* v. zwartbauwe boschbes v.; *-dotter* m. vlasdotter v.; *-förmig* bijv. nw. Z. *-artig; -gebüsch* o. uit struiken of heesters bestaand boschje o., heesterboschje o.; *-gewächs* o., Z. *Staude; -koralle* v. isis, edelkoraal o.; *-hopfen* m. wilde hop v.; *-korn* o. tarwe v., rogge v. die een of meer scheuten doet uitkomen; *-melde* v. vischmelde v.; *-salat* m. kropsalade v.; *-schnapper* m. vliegenvanger m.; *-schwamm* m. struikvormige bladzwam v.; 2. paddenstoel m.; *-sellerі* m. lange of groote selderij v.

Stauderich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. korrelige ganzevoet m.; 2. Z. *Staudenmelde.*

Staudicht, bijv.en b. op struiken, heesters, kroppen gelijkend.

Staudig, bijv.en b. met heesters, struiken, kroppen; *-wachsen,* Z. *stauden.*

Staudig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. dicht struikgewas, kreupelhout o.

Staue, (*-n*) v. stilstaand water, moeras o., poel m.; it. hoog water, laag water o., vloed m., eb v.; 2. Z. *Stauung.*

Stau(e)deich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. nooddijk m.; *-holz* o. (Zeew.) stuwhout, stouwhout o.; *-kiel* m. (Zeew.) stuwkiel v.

Stauen, (*staute, gestaut*) bedr. ww. *Wauren -,* stuwen, pakken, stouwen; 2. *das Wasser -,* stuwen, doen wassen, tegenhouden; H. o. ww. (van water), hoog worden, wassen, overstroomen, opstuwen.

Stauer, (*-s,* mv. *Stauer*) m.(Zeew.) stuwer, stouwer m., hij die de lading in het schip hare plaats aanwijst.

Stau(e)wasser, (*-wassers,* mv. *-wasser*) o. stilstaand water o.; it. wassend water o., Z. *Stau(e), Stauung.*

Stauf, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. beker m., kan v.; 2. vuurstoof v.

Stauholz, (*-holz(e)s* mv. *-hölzer*) o. stuwhout o.

Staukeil, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. wig v., blokje o. hout om een vat vast te houden.

Staunen, (*staunte, gestaunt*) o.ww., m. *h. über etw. -,* verbaasd staan, verwonderd zijn, verrast zijn, Z. *erstaunen; -d betrachten,* aangapen, groote oogen opzetten; H. o. zelfst. verwondering, verbazing, verstomming v.

Staunenswerth, bijv. nw. verbazend, verrassend, bewonderenswaardig.

Staupbesen, (*-besens,* mv. *-besen*) m. roede, geeselroede, geeseling v.; *den - geben,* Z. *stäupen; den - bekommen,* gegeseld worden.

Staupe, (*-n*) v. Z. *Staupbesen;* 2. Z. *Fallsucht.*

Stäupen, (*stäupte, gestäupt*) bedr. ww. geeselen, met roeden slaan, tuchtigen; *einen Dieb -,* geeselen.

Staupenschlag, (*-schlag(e)s,* mv. *-schläge*) m. geeseling v.

Staupsäule, (*-n*) v. geeselpaal m.

Stauraum, (*-raum(e)s,* mv. *-räume*) m. (Zeew.) stuwruim, ruim o.; *-schleuse* v. sluiskom v.

Staurophor, (*-en,* mv. *-en*) m. (bij processies), kruisdrager m.

Stauung, (*-en*) v. (Zeew.) stuwing, stouwing v., wassing v. des waters; it. overstrooming v.

Stealith, Steatit, (*-en,* mv. *-en*) m. speksteen, zeepsteen m.

Stearin, Steatin, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Scheik.) zuivere talkstof, stearine v.; *-kerze* v., *-licht* o. talkkaars, stearinekaars v.; *-saure* v. talkzuur, stearinezuur o.

Stech-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. doornappel m.; 2. steekappel m.; 3. Z. *-palme; —kraut* o. bilzenkruid, doornappelkruid o.; 2. (Prov.) Z. *Nachtschatten; -bahn* v. strijdperk, renperk o., renbaan v.; *-baum* m., Z. *-palme;* 2. gewone jeneverboom m.; *-bart* m. stekelige baard m.; *-becken* o., Z. *Bettschieber; -beere* v. stekelbes v.; *-beutel* m. steekijzer o., beitel, priem m.; *-bolzen* m. spitse bout m.; (Zeew.) touw o. tot bevestiging van de reef aan de ra; *-buch* o. loterijboek o.; *-dank* m. belooning v. voor de overwinning in het steekspel; *-degen* m. stootdegen m.; *-distel* v. melkdistel v.; *-dorn* m. steekdoorn, zanddoorn m., 2. Z. *Kreuzdorn* (Pl.); 3. Christusdoorn m.; 4. kruisbeziestruik m.; *-eiche* v., Z. *-palme; -eisen* o. steekijzer o.; (Giet.) afgestoken smeltijzer o.; (Meub.) Z. *-beutel;* it. priem, doorslag m.

Stechen, (*du stichst, er sticht, stach, gestochen*) o. ww. onr., m. *h.* (van doornen), steken, prikken, stekende pijn veroorzaken; (fig.) (van de zon), steken, branden, stralen schieten; (van pijnen), steken, branden; *es sticht mich in der Seite,* het steekt mij, ik heb steken in de zijde; *-der Spott,* bijtend, scherp, hatelijk; (gemeenz.) *in die Augen -,* steken; *in die Nase -,* prikkelen; (fig.) prikkelen, den lust opwekken; 2. zweemen, loopen in, trekken naar; *in's Grüne -,* naar het groene trekken, zweemen; H. bedr. en o. ww., m. *h.* steken; *mit einer Nadel -,* prikken, steken; *die Bienen -,* steken; *nach jemn. -,* steken naar; *jem. in den Arm & -,* steken, prikken; *jemn. den Dolch in den Leib -,* steken; *jemn. den Degen durch den Leib -,* iem doorboren; *jem. todt -,* iem. doodsteken, doorsteken; *jemn. Löcher in die Ohren -,* gaatjes in de ooren prikken; (fig.) *dieses Pferd sticht der Hafer,* dit paard steekt de haver, de haver maakt dit paard vurig; it. (fig.) *der Hafer, Kitzel sticht ihn,* het geluk maakt hem brooddronken, de broodkruimels steken hem; *Silben -,* de woorden letterlijk opvatten; (Vleeschh.) *einen Ochsen -,* slachten; (Giet.) den vorm doorboren; (Grav.) graveeren, snijden; *in Stein -,* graveeren, lithographeeren; (Tuinb.) *Rasen -,* steken; *Torf -,* steken; (Kuip.) *Wein aus dem Fasse -,* tappen; (Sp.) *mit Lanzen -,* een steekspel houden; *jem. aus dem Sattel -,* iem. uit den zadel lichten; *nach dem Ringe -,* steken; 2. (in het kaartspel), afnemen, opnemen, aftroeven; *mit dem König -,* met een heer inbannen, den slag met een heer halen; *mit jemn. -,* (in het dobbelspel), opnieuw gooien of werpen; it. *mit einander -,* loten, om het hoogste nommer gooien; (fig.) *im Schreiben mit einander -,* om den prijs schrijven; (Jachtw.) *den Schneller -,* spannen, H. o. ww., m. *s* (Jachtw.) uit het leger komen, zijn hol verlaten; (Zeew.) *in die See -,* het ruime sop kiezen, in zee steken; *gegen den Wind -,* tegen den wind opzeilen; *bei dem Winde -,* voor den wind zeilen; IV. o. zelfst. steken o., steking v., Z. *Stich;* (van eene satire), bijtende o.; 2. naaldsteek m., doorprikking v.; (in koper &), gravure v.; (op steen), lithographie v.; 3. (Sp.) steekspel o., Z. *Fischerstechen.*

Stecher, (*-s,* mv. *Stecher*) m. hij die steekt &, Z. *stechen;* (in koper), graveur m.; (Sp.) kampvechter, lansbreker m.; 2. (werktuig), priem m., lentijzer o., drietand m.; 3. (Geweerm.) afspringen o. der slagveer van een geweer; (Hoed.) viltstuk o. (van een hoed); (Zeew.) knie v. (van de huikstukken); (Vissch.) Z. *Stechgabel;* (Tikt.) ivoren pennetje o. om de winst aan te teekenen; (Mand.) steekpriem, steker m., snijtijzer o.

Stech-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Stachelflosser; -fliegen* v. mv., Z. *Stachelfliegen; -gabel* v. (Vissch.) drietand m.; *-ginster* m. doornachtige zeebies v.; *-groschen* m. belasting v. eener weduwe voor de vergunning om te hertrouwen; *-hammel* m. hamel m. die geslacht moet worden; *-handel* m. ruilhandel m.; *-haufen* m. hoop m. slachtvee; *-heber* m. (Kuip.) steekhevel m.; *-helm* m. helm m. in een steekspel; *-holz* o. (Giet.) steekhout o.; *-kamm* m. (Speld.) kam m. om de speldenbriefjes te prikken; *-kanne* v. steekkan v., vier mengelen o. mv.; *-kern* m., Z. *-korn; —distel* v. Onzer-lieve-vrouwedistel v.; *-kissen* o. (Grav.) met zand gevuld lederen kussen o.; *-klee* m. veelvormige klaver v.; *-korn* o. lieve-vrouwendistelkorrel v.; *—distel* v., Z. *-korndistel; -kraut* o. steekkruid o.; 2. Z. *-distel; -lanze* v. steeklans v.; *-leuchter* m. kandelaar m. met eene punt om ergens in vast te steken; *-litz* m., Z. *Stieglitz; -löffel* m. o. lepel m. bij het gieten van zilveren of gouden staven gebruikt; *-meiszel* m., Z. *-beutel; -messer* o. (Muntw.) ijzeren roede v. om de zilverstaven te

vormen; *-nadel* v. steeknaald v.; *-nelke* zen steekt es, het zit mij hier, bij het v. windbloem v., koriander zaad o.; *-nuss* hart; *es steckt mir in allen Gliedern*, het v., Z. *Stachelnuss*; *-palme* v. steekpalm, gaat mij door al de leden; *es steckt mir* hulst m.; —*nbeere* v. hulstbezie, hulst- *auf der Brust*, het zit mij op de borst; bes v.; *-pferd* o. paard o. voor een steek- *es steckt etw. dahinter*, er steekt iets achter; spel; *-pfrieme* v. (Pl.) ververs distel v.; 2. *ein Betrug steckt dahinter*, daar schuilt bezemkruid o.; *-pille* v. pil v. om de ont- bedrog onder; *es steckt mehr hinter ihm* lasting te bevorderen; *-platz* m. steek- *als man vermuthet*, er zit meer bij hem baan v., tornooiperk o.; *-ring* m. steek- dan men denkt; II. bedr. ww. *einen Na-* ring m.; *-roche* m. stekelrog m.; *-rübe* v. *gel in die Wand* -, inslaan, indrijven; *etw.* koolraap v.; *-salat* m. kropdunsel o., bak- *mit einer Nadel an den Vorhang* -, steken, salade v.; *-sattel* m. zadel m. in een vastmaken; *eine Nadel in etw.* -, insteken; steekspel gebruikt wordende; *-sau* v. *Köder an die Angel* -, aas aan de varken o. dat geslacht moet worden; hoeken doen; *Fleisch an den Spiesz* -, aan *-schaf* o. vet schaap o. dat geslacht moet het spit steken; *den Degen in die Scheide* worden; *-scheibe* v. schijf v.; *-schein* m. -, steken; *die Sonde in eine Wunde* -, quitantie v.; *-schlitten* m. prikstede v., een wond peilen; *Röhren ineinander* -, tikker m.; *-schwein* o. (gemeenz.) vet steken, schuiven, passen; *einen Bissen in* varken o. dat geslacht moet worden; *den Mund* -, in den mond steken, aan *-seide* v. bordnurzijde v.; *-spiel* o. steek- den mond brengen; *die Hand in die Ta-* spel o.; *-stahl* m. (Dr.) steekbeitel m.; *sche* -, in den zak steken; (Eg.) *viel Geld* *-vieh* o. slachtvee o.; *-waffe* v. puntig *in eine Sache* -, veel geld in een zaak wapen o.; *-weide* v. wilg(eboom) m. met steken; *etw. zu sich* -, iets bij zich steken, vijfhelmige bloesems; *-weite* v. bereik o. medenemen, zich meester maken van; van een lans, een stootdegen; *-werk* o. *seinen Kopf in, durch ein Loch* -, steken; puntig gereedschap o.; 2. gestoken werk *die Köpfe zusammen* -, de hoofden bij o., gravure, lithographie v.; *-winde* v., Z. elk steken, elk. iets in het oor fluisteren; *-palme*; 2. salsaparilla v.; *-wurt* o scherp *Bohnenstangen in die Erde* -, steken, zetten; *einen Maien* -, een meiboom woord o., bijtende uitdrukking v., Z. planten; *etw. in das Wasser* -, steken, *Stichelwort*; *-wurzel* v. varkensvenkel v.; dompelen; *einen Verbrecher auf den Pfahl* 2. kruisdistel v. -, aan den schandpaal zetten; *Bohnen, Erbsen* -, zetten, poten, planten; *jemn.* **Steck-ambosz,** (*-es*, mv. *-e*) m. *etw. in die Hand* -, heimelijk toesteken; op een voet staand aambeeld o.; *-apfel* (fig.) *jemn. etw.* -, *in die Hand* -, iem. m. spitappel m.; *-ärmel* m. losse over- heimelijk waarschuwen; *jem. in's Kloster* mouw, morsmouw v.; *-baum* m. jene- -, in het klooster steken, doen; *jemn.* verboom m.; *-brief* m. (Ger.) steekbrief *unter die Soldaten* -, soldaat laten wor- m., signalement o., verzoek o. tot aan- den; *Soldaten unter ein anderes Regiment* houding; *-brieftuch* bijv. nw. *einen Flüchtling — verfolgen*, een bevel tot gevan- -, inlijven; *ein Haus in Brand* -, in brand genneming uitvaardigen tegen. steken; 2. *eine Locke* -, vaststeken, met

Stecken, (*steckte, gesteckt* en *stack gestochen*) o. ww. reg. en onr., m. *h.* en *s.* steken, vaststeken, vastzitten, blijven; *der Nagel steckt in der Wand*, steekt, zit vast; *die Nadel steckt im Vorhang*, de naald steekt, zit aan de gordijn; *der Schlüssel steckt im Schlüsselloch*, de sleutel zit &; *der Pfahl steckt zwei Fusz tief im Boden*, steekt, zit; *im Kothe - bleiben*, in de modder blijven steken; (van het water), stilstaan; *aus Wasser ist im Kanale - geblieben*, is blijven stilstaan; *in einer Rede - bleiben*, blijven steken, niet verder gaan; *bei jedem Worte - bleiben*, bij ieder woord ophouden; *immer zu Hause* -, altijd te huis zitten; *im Gefängniss* -, gevangen zitten; (gemeenz.) *wo steckt er?*, waar zit hij?, waar is hij?, waar hangt hij uit?; *immer beisammen* -, altijd te zamen of bijeenzijn; *in einem Winkel* -, verscholen zijn; Z. *Decke*; *einen Schlüssel - lassen*, op de deur laten zitten; *jem. - lassen*, iem. in den steek laten, in de verlegenheid laten; (fig.) *ich will das nicht - lassen*, ik laat het er niet bij zitten; *in Schulden* -, in schulden steken, schulden hebben; *in Noth, Elend* -, in nood zitten; *die Sache steckt*, de zaak gaat niet voornit; *ich weisz wo es steckt, was darunter steckt*, ik weet waar het hapert, wat er achter steekt; *was steckt ihm im Kopfe?*, wat zit hem in het hoofd?; *hier im Her-*

den, bijlbundel m., onderscheidingsteeken o. van sommige overheidspersonen in Rome; *-degen* m. stokdegen m.; *-diener* m. stokkeknecht, cipiersjongen m.; it. soldatenjongen; *-erbse* v erwt v. die aan staken groeit; *-knecht* m., Z. *-diener* m.; *-kraut* o. gewone berkwortel m.; *stinkendes* —, duivelsdrek m.; *-pferd* o. stokpaard, houten paard, hobbelpaard o.; (fig.) stokpaardje, zwak o., liefhebberij v.; *-reiter* m. hij die op een hobbel- of stokpaard rijdt; (gemeenz.) hij die gaarne op hetzelfde onderwerp terugkomt, van zijne liefhebberij spreekt, altijd dezelfde aardigheden debiteert; *-schwamm* m. stokvormige zwam v.; *-streich* m. stokslag m.; *-weibel* m. schout, diender m., hij die iem. in arrest brengt; (Student.) pedel, stadrager m.; *-zaun* m. heining, schutting v. van dunne latjes of houtjes.

Steck-erbse, (*-n*) v. pooterwt v.; *-flusz* m., Z. *Stickflusz*; *-förster* m. plaatsvervangende houtvester m.; *-garn* o. hoendernet, leenwerkennet o.; *-haube* v. valkenkap v.; *-husten* m., Z. *Stickhusten*; *-kiel* m. (Bergw.) onder de pomp aangebrachte buis v.; *-kissen* o. doopkussen o. waarin het peetgeld gesloten wordt; *-korn* o. zaaikoren o.; 2. Z. *Staudenkorn*; *-kraut* o., Z. *Stärkkraut*; *-leiter* v. eenvoudig jagersnet o. naast de loopplaats; *-leuchter* m., Z. *Stechleuchter*.

Steckling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Steckreis*.

Steck-messer, (*-messers*, mv. *-messer*) o. steekmes o.; *-michein* o. zakboekje, notitieboekje o., necessaire v.; *-muschel* v. kamdoublet, holsterschelp, zijdeschelp v.; *-nadel* v. speld v.; *ein Brief —n*, een brief m. spelden; *-büchse* v. speldenkoker m.; *—haus* o., Z. *-büchse*; *—kissen* o. speldenkussen o.; *-nagel* m. pin v., bout m.; *-pille* v., Z. *Stechpille*; *-pumpe* v. eenvoudige scheepspomp v.; *-reis* o. afzetsel, stekje o.; *-rübe* v. pootraap v.; *-zirkel* m. passer m. met losse beenen; *-zwiebel* v. pootlook o., pootui v.

Steft, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Slot.) stift, pin, pen v., pennetje o., Z. *Stift*.

Steg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (over eene beek), bruggetje o., vonder m., smalle plank v., nauwe overtocht m.; *über den - gehen*, over de brug gaan; (Bouwk.) (aan Dorische zuilen), verhooging v. van het fries; (Timm.) (van eene zaag), dwarshout o.; (Bergw.) dwarsbalk m.; (Boekdr.) -e, formaathouten o. mv.; (Instr.) (van eene viool), kam m.; (Zeew.) (op schepen), loos stag o.; (Meub.) (aan deuren), inlassching, lijst v.; (Pap.) vorm m. om het papier op te leggen; (Slot.) Z. *Sattelsteg*; 2. pad, voetpad o., gang m.; *alle Wege und -e kennen*, wegen en stegen kennen, overal den weg weten; *weder Weg noch - wissen*, heg noch steg weten, volstrekt den weg niet weten; (fig.) *auf jems. Wege und -e Achtung geben*, op iems. gangen, handelingen, maatregelen letten; *Wege und -e*, knepen en streken m. mv.

Steganographie, v., z. m. geheim schrift, geheim cijferschrift o.

Stege-bereiter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. opzichter m. der wegen; *-kehrer* m. straatveger m.; *-reif* m. stijgbeugel m.; (fig.) *aus dem —e*, dadelijk, onmiddellijk, onvoorbereid; it. *aus dem —e reden, singen, predigen, spielen*, voor de vuist, onvoorbereid; *Gedicht, Antwort aus dem —e*, geïmproviseerd gedicht &; (Volksl.) *er nährt sich aus dem —e*, hij leeft van wat hij vatten en grijpen kan.

Stegereif-dichter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die voor de vuist gedichten maken, improvisateur m.; *-dichtung* v., *-gedicht* o. voor de vuist gemaakt gedicht o., improvisatie v.

Steglehne, (*n*) v. leuning v. langs een pad, langs een vonder.

Stehauf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wipmannetje, duikelaartje o.

Stehen, (*stand, gestanden*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* staan; *vor Müdigkeit nicht - können*, niet kunnen staan van vermoeidheid; *fest, gerade -*, vast staan, rechtop staan; (van zaken), goed gevestigd zijn; *die Mauer steht noch*, de muur staat nog; *am Fenster -*, aan het venster staan; *bei jemn., neben jemn. -*, staan, zich bevinden; *um jem. herum -*, om iem. heen staan, iem. omgeven; *ich stand dabei, als &*, ik stond er bij toen &; *jemn. im Lichte -*, iem. in het licht staan, het licht benemen; (fig.) iem. overschaduwen; *jemn. im Wege -*, iem. in den weg staan; (fig.) iem. hinderlijk zijn; (Landb.) *vortrefflich -*, (van graan), uitmuntend staan, heerlijk uitkomen; (Ontik.) (van de roede), staan, stijf zijn; *müszig -*, ledigstaan of leegstaan, niets doen; *-bleiben, still -*, blijven staan, stilstaan, (fig.) *bei etw. - bleiben*, zich ophouden bij, niet verder gaan; it. ophouden met; *wo sind wir - geblieben?*, (bij het lezen), waar zijn wij gebleven?, waar hebben wij opgehouden?; *nicht - wollen*, (van paarden), niet willen staan, zich niet willen opheffen; (van soldaten), niet pal staan, den vijand niet willen afwachten; *jemn. -*, iem. het hoofd bieden, weerstand bieden; it. rede geven, antwoord geven; 2. (van stroomen), bevroren zijn; (van den pols), stilstaan, niet slaan; (van het bloed), stilstaan, niet vloeien; *- lassen*, laten staan, niet aankomen, niet aanraken; *lass das -*, laat dat staan, kom daar niet aan; *alles - und liegen lassen*, alles vaarwel zeggen *Haus und Hof - lassen*, verlaten, vaarwel zeggen; (Rechtsw.) ontruimen, afstand doen; *jem. - lassen und fortgehen*, iem. aan zijn lot overlaten; *wie ich gehe und stehe*, zoo als ik ga en sta; (fig., Krijgsw.) *im Lager -*, kampeeren; (van legers), *vortheilhaft -*, eene gunstige stelling, een voordeeligen stand innemen; *das Heer steht an der Donau*, het leger staat &; 3. bestaan, zijn, zich bevinden; *voll Thränen -*, vol tranen staan; *im Stalle -*, (van paarden), op stal staan, in den stal zijn; *Schweine auf der Mast - haben*, zwijnen om vet te mesten hebben; *das Haus steht noch nicht lange*, het huis staat nog niet lang, is nog niet lang geleden gebouwd; *so lange die Welt steht*, zoo lang de wereld bestaat; *es steht geschrieben*, er staat geschreven, het staat beschreven; *was steht in der Zeitung?*, wat staat er in de krant?; *es steht ein Regenbogen am Himmel*, er staat &; *hoch -*, hoog staan, hoog geplaatst zijn, een hoogen rang bekleeden; (van het water), hoog zijn; (van den barometer), mooi weer wijzen; (Instr.) hoog gestemd zijn; it. *Geld bei jemn. - haben*, geld hebben uitstaan bij, geld te vorderen hebben van; *Geld in der Bank - haben*, geld in de bank hebben staan; *wie - die Sachen?*, hoe staan of gaan de zaken?; *gut, übel -*, (van een koopman), in goeden, slechten staat zijn, goede, slechte zaken maken; (van een zieke), vooruitgaan, achteruitgaan; *wie steht's um Ihre Gesundheit?*, hoe gaat het?, hoe vaart gij?; *wie steht es um meine Bücher?*, hoe zit het, hoe gaat het met; *wie steht's um ihr Versprechen?*, hoe zit het met hare belofte?; *so wie die Sachen -*, zoo als de zaken nu staan; *sich gut -*, een goeden post, eene goede betrekking hebben; *gut, auf einem guten Fusze mit jemn. -*, op een goeden voet staan met; *bei jemn. hoch am Brette -*, bij iem. in een goed blaadje staan, hoog aangeschreven staan; *gut bei jemn. -, bei jemn. in Gunst -*, bij iem. in gunst staan; *gut bei einer Sache -*, zich wel bevinden bij; (Naai.) (van kleeren), *jemn. gut -*, iem. goed staan, passen; (fig.) *das steht ihm nicht gut*, dat staat hem niet mooi, Z. *anstehen; diese Dinge - gut zusammen*, komen goed bij elk.; *es steht dahin*, dat is te zeggen, dat hangt er van af, dat is nog niet zeker; *auf dem Sprunge -*, op het punt staan; *es steht ein Preis auf seinem Kopfe*, er staat een prijs op zijn hoofd; *es steht Todesstrafe, der Galgen & darauf*, daarop staat de doodstraf &; *das Leben steht darauf*, het leven staat er bij op het spel; *auf der Liste -*, op de lijst (ingeschreven) staan; *das steht bei Ihnen, es steht Ihnen frei*, dat staat u vrij, hangt van u af; *das steht bei Gott*, daarover zal God beschikken; *für jem. -*, instaan, borg blijven, verantwoordelijk, aansprakelijk zijn, Z. *Mann; für etw. -*, instaan; *für nichts -*, voor niets instaan, nergens voor verantwoordelijk zijn; *das steht in seiner Macht*, dat staat in zijne macht, hangt van hem af, *in der Meinung -*, in de meening verkeeren, van meening zijn; *in Zweifel -*, in twijfel staan, aarzelen, weifelen; *im Verdacht -*, verdacht worden; *in einem Amte -*, een ambt bekleeden; *darnach steht sein Sinn*, daarop heeft hij zijne zinnen gevestigd; *bei jemn. in der Lehre -*, in de leer zijn; *bei jemn. in Arbeit -*, bij iem. werken; *jemn. nach dem Leben -*, naar het leven staan, iem. het leven trachten te benemen; *nach einem Amte -*, Z. *trachten; unter den Waffen -*, onder de wapens staan, de wapens dragen, soldaat zijn; *unter jemn. -*, onder iem. staan, ondergeschikt zijn aan; *das steht zu wünschen*, dat is te wenschen; *zu - kommen*, te staan komen, kosten, bedragen; (Jachtw.) (van den hond), stilstaan, stilhouden; (van den vijand), stand houden; Z. *Gevatter, Schildwache; sich müde -*, zich moede staan; 4. *an dem Wege -*, aan den weg staan, geplaatst zijn, opgericht zijn; *-d*, staande; (Bergw.) recht naar beneden loopend; (Drukk.) met vaststaande letter gedrukt, stereotiep; (Boschw.) *-des Holz*, opgaand hout o.; *-de Feldfrüchte*, te veld staande vruchten; *-de Kniee*, Z. *Stechkniee*; it. *-d*, (van water), stilstaand; (van touwwerk), stilstaand; (gemeenz.) *-den Fuszes*, op staanden voet, staanden voets; it. onmiddellijk; *-de Bühne*, vast tooneel; *-des Heer*, staand leger; *-des Alter*, rijpere leeftijd m.; *-der Ehe*, gedurende of staande het huwelijk; *-de Hebungen eines Gutes*, vaste inkomsten; (Zeew.) *-der Wind*, staande wind, doorgaande wind m.; H. o. zeifst. staan o., stand m., houding v., toestand, staat m.; (van de roede), oprichting v.; (Scheik.) (van kwikzilver), vastlegging, vastmaking v.

Steh(e)-haus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. (Zeemt.) plaats v. om de huiden te kloppen; *-pult* o. staande lessenaar, schrijflessenaar, kantoorlessenaar o.; *-wurzel* v. standelkruid o.

Stehkragen, (*-kragens*, mv. *-kragen*) m. staande kraag m.

Stehlbar, bijv. en b. steelbaar, te stelen, gestolen kunnende worden.

Stehlen, (*du stiehlst, er stiehlt, stahl, gestohlen*) bedr. ww. onr. stelen, ontrooven, heimelijk wegnemen; *listig -*, heimelijk wegnemen, ontfutselen, wegkapen; *gern -*, diefachtig zijn, lange vingers hebben; *du sollst nicht -*, gij zult niet stelen; *gestohlenes Gut*, gestolen goed o.; (Spr.) *wer ein Kalb stiehlt, stiehlt wohl auch einen Ochsen*, wie in het klein steelt, durft ook in het groot stelen; *etw. aus einem Buche -*, een boek plunderen, letterdieverij plegen, uit een boek naschrijven; *die Zeit zu etw. -*, den tijd uitbreken; *jemn. das Herz -*, iems. hart stelen; it. *sich irgend wohin -*, ergens heensluipen, zich ergens verbergen; *sich aus dem Hause -*, het huis uitsluipen, wegsluipen uit het huis; *sich aus der Gesellschaft -*, het gezelschap ter sluik verlaten, stilletjes heengaan; *sich in etw. -*, heimelijk binnensluipen.

Stehler, (*-s*, mv. *Stehler*) m., **-in,** (*-nen*) v. dief m., diefegge v.; (Letterk.) letterdief m.; (Spr.) Z. *Hehler*.

Stehlerisch, bijv. nw. (w. i. gebr.) Z. *diebisch*.

Steh-männchen, (*-chens*, mv. *-chen*) o. wippertje, duikelaartje o.; *-platz* m. standplaats, plaats v. waar men staat; *-pult* o., Z. *Steh(e)pult*.

Steie, (*-n*) v. hoenderhok, varkenskot o.

Steif, (*-er, -st*) bijv. en b. stijf, hard, strak, onbuigbaar, gespannen; (van leder), sterk, hard; (van de koude), streng; *vor Kälte -*, verstijfd van koude; *-e Leinwand*, stijf linnen, grof, gewast linnen; *-es Pferd*, bevangen, stijf; *ich bin ganz -*, ik ben geheel verstijfd van koude; *den Arm - halten*, stijf houden, niet gemakkelijk kunnen bewegen; it. *die Ohren - halten*, de ooren opzetten; it. de ooren

openen; (Bakk., Kookk.) *-er Teich, Brei,* dik, stijf; (Uurw.) *-er Koiben,* koperen staander m. waarop de rust van een uurwerk draait; (Zeew.) *-es Schiff,* aan de zijden sterk schip o.; (Pass.) *-e Korden,* strak, gespannen; (fig.) stijf, onhandig, boersch, zich niet gemakkelijk kunnende bewegen, linksch; it. onbevallig, lomp; *die Unterhaltung war -,* gedwongen; *hier geht es - zu,* het gaat hier stijf toe, men is hier niet op zijn gemak; *-es Betragen,* gedwongen manieren v. mv.; *- übersetzen,* letterlijk vertalen; *das -e aus einer Gesellschaft verbannen,* het stijve, gedwongene verbannen; (Schild.) *-e Zeichnung,* hard; (fig.) (van den blik), *Z. starr; jemn. — in die Augen sehen,* iem. strak in de oogen zien; *- und fest über etw. halten,* stipt inacht nemen; *sich etw. - vorsetzen,* zich ernstig, vast voornemen; *sich - und fest einbilden,* zich sterk inbeelden; *-e Liebe,* bestendige liefde; *-er Sinn,* stijfhoofdigheid v.; (Waterb.) *-e Linie,* rechte lijn v.; (Zeew.) *-er Wind,* stijve koelte.

Steif-bart, (*-bart(e)s,* mv. *-bärte*) m. stijve baard m.; *-bettler, —in,* luiaard, leegloper, bedelaar m., leegloopster, bedelares v.

Steife, (*-n*) v. stijfheid, strakheid, stramheid v.; (Gen.) stijfheid, stramheid v.; (door de koude), verstijving v.; (van een gewricht), stijfheid, vergroeiing v.; (Hoed.) lijm v.; *einem Hute die - geben, Z. steifen; einer Sache die - benehmen,* slap maken, buigbaar maken, (fig.) stijfheid, gedwongenheid v.; (van den stijl), gedwongenheid, stroefheid, hardheid v.; (Zeew.) (van een schip), vaste stand m.; (Schild.) (van eene figuur), hardheid, stijfheid v.; 2. (Landh.) *Z. Stärke;* (Timm.) stut, schoor m.; (Delfst.) stut, schoor, steunbalk m.; 3. (fig.) onbuigzaamheid, stijfhoofdigheid, stijfheid v. van vormen, gedwongenheid v.

Steifen, (*steifte, gesteift*) bedr. ww. stijf maken; *die Glieder -,* doen verstijven; *Wäsche -,* stijven; *den Teig -,* stijf, hard doen worden; (Hoed.) opstijven, lijmen; *Kleider mit Steifleinwand -,* met stijf linnen voeren, opstijven; *einen Schnürleib mit Fischbein —,* met baleinen voeren; *jem. in seinem Vorsatze -,* stijven, versterken; (Bouwk.) *Z. stützen;* 2. wed. ww. *sich -, Z. sich stützen.*

Steifer, (*-s,* mv. *Steifer*) m. stijver m., hij die stijft, lijmt, papt, stut &.

Steiferblech, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. stijfselbekken o.

Steif-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m. trilrog, kramprog, krampvisch m.; *-förmig* bijv. nw. gedwongen, plechtig, deftig, stijf van vorm; *-haar* o. stijf haar, borstelig haar o.; *-haarig* bijv. nw. stijfharig, borstelig; *-hals* m. stijve hals m.; it. stijfhals, persoon m. met stijven hals.

Steifheit, Steifigheit, v., *Z. Steife; die - im Benehmen,* stijfheid, gedwongenheid, gemaaktheid v.

Steif-kette, (*-n*) v. (Wev.) middelste ketting m.; *-kopf* m. (gemeenz.) stijfkop, stijfhoofdige m.; *-köpfig* bijv. nw. (gemeenz.) een stijven kop hebbende; (fig.) stijfhoofdig; *-keit* v. (fig.) stijfhoofdigheid, koppigheid v.; *-leinwand* v. stijf, gewast linnen o.

Steifling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. stijf, verwaand, de vormen angstvallig inachtnemend persoon m.

Steif-matz, (*-es,* mv. *-e*) m. geronnen melk v.; *-mehl* o. stijfsel v.; *gekochtes —,* stijfselpap v.; *-ofen* m. (Hoed.) hoedenmakersoven m.; *-pfennig* m. geschenk o. van den peetoom aan de peettante; *-schetter* m. *Z. -leinwand; -schössig* bijv. met stijve schoten of panden voorzien; *-sinn* m., *-sinnig* bijv. nw., *Z. Starrsinn &; -stiefel* m. stijve laars v.

Steifung, (*-en*) v. stijven, lijmen, pappen o.; it. toebereiding, appretuur v.; (Waterb.) stutten, schoren m. mv., schoorwerk o.

Steig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. pad o., weg m., steil pad o.; *steiler -,* steil pad o.; (Mol.) kap v. om de molensteenen.

Steigbar, bijv. nw. bestijgbaar, te bestijgen, te beklimmen.

Steig-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. trapboom m.; *-bereiter* m. opzichter m. der wegen; *-bohne* v. stamboon v.; *-bügel* m. stijgbeugel m.; *aus den —n kommen,* de stijgbeugels verliezen; (Leid.) *der —,* beenleder o., lederen bedekkersband m.; *—muskel* m. (Ontlk.) stijgbeugelspier v.; *—riemen* m. stijgbeugelriem m.

Steige, (*-n*) v. (Bouwk.) trap v., opgang m.; (Landh.) ladder v.; it. *Z. Hühnersteige;* 2. plank v. om over een muur te kunnen gaan; 3. vogelkooi v., vogelhuis o.; 4. keertouw, leitouw o.

Steigeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. ijsspoor v.

Steigen, (*stieg, gestiegen*) o. ww. onr., m. *s. aufwärts -,* stijgen, klimmen, in de hoogte gaan; *auf einen Berg -,* stijgen, klimmen; *durch das Fenster in das Zimmer -,* klimmen; *in's Bett -,* stappen; *in den Wagen -,* stijgen; *in ein Schiff -,* scheep gaan, aan boord gaan; *über den Zaun -,* klimmen; *auf einen Baum -,* klimmen, klauteren; *zu Pferde -,* stijgen; *auf ein Pferd -,* een paard bestijgen; 2. afgaan, naar beneden gaan, dalen, *Z. herab-, heruntersteigen; vom Pferde -,* afstijgen; *aus der Kutsche -,* stappen; *aus dem Bette -,* uit bed stappen, opstaan; 3. (van vogels), hooger gaan, hooger vliegen; (Rijk.) (van paarden), steigeren; (fig.) *im Range -,* eene hoogere betrekking krijgen, opklimmen in rang; (van het water), hooger worden, wassen; *Raketen - lassen,* laten opgaan; *in den Kopf -,* (van wijn), naar het hoofd vliegen; *in die Nase -,* (van damp &), vliegen; *die Stimme - lassen,* de stem verhellen; *-d,* (van planken), klimmend; *aufwärts -der Stengel,* opgaande stengel m.; (Hand.) (van den prijs), stijgen, rijzen, hooger worden; *im Preise -,* stijgen; (Wisk.) *-de Fortschreitung,* opklimmende reeks; *bei -den Jahren,* met of bij het klimmen der jaren; 4. vermeerderen, toenemen, grooter, sterker worden; *eine -de Leidenschaft,* sterker wordende; (fig.) *im Gehen -,* groote stappen doen; II. bedr. ww. *eine Treppe -,* opklimmen, beklimmen, opgaan, opstijgen.

Steiger, (*-s,* mv. *Steiger*) m. hij die stijgt, klimt &, *Z. steigen;* (Bergw.) mijnwerkersbaas m.

Steiger, bijv. nw. loodrecht.

Steig(e)-rad, (*-rad(e)s,* mv. *-räder*) o. scheprad o.; (Uurw.) stiftje, vangrad o.; *—kloben* m. anker o. van het vangrad.

Steigerer, (*-s,* mv. *Steigerer*) m. afslager m. (bij verkoopingen).

Steigerlauf, (*-lauf(e)s,* mv. *-läufe*) m., *Z. Steigerung.*

Steigern, (*steigerte, gesteigert*) bedr. ww. *eine Waare -,* duurder maken, in prijs verhoogen; *den Preis einer Waare -,* verhoogen; (bij verkoopingen), opbieden, hooger bieden, een hooger bod doen; *jem. -,* hooger bieden dan; *etw. zu sehr -,* te veel verhoogen, doen rijzen; *den Ton -,* doen rijzen, verhoogen; *eine Krankheit -,* verergeren, doen toenemen; *seine Ansprüche -,* verder uitstrekken; *einen Begriff -,* uitbreiden; *ein Wort -,* versterken, de kracht vermeerderen van, (Spraakk.) in de trappen van vergelijking brengen; (fig.) in den overtreffenden trap spreken.

Steig(e)-rohr, (*-rohr(e)s,* mv. *-röhre*) o., **-röhre,** (*-n*) v. (Waterb.) persbuis v.; (Giet.) gietbuis v.

Steigerung, (*-en*) v. verkooping v. bij opbod; (Spraakk.) trap m. van vergelijking; (Red.) climax m.; *-sgrad* m., *-stufe* v. trap m. van vergelijking.

Steigig, bijv. nw., *Z. steigbar.*

Steig-kehrer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. (Zoutz.) hij die het voetpad veegt, schoon houdt; *-kloben* m., *Z. Steigeradkloben; -leiter* v. sportladder v.; (Art.) stormladder v.; *-litz* m. slagboom m. op een voetpad; *-riemen* m. stijgbeugelriem m., *—laufen,* in de stijgbeugels zitten; *-schaufler* m., *Z. -kehrer; -sitzer* m. aan een voetpad zittende bedelaar m.

Steigung, (*-en*) v., *Z. steigen;* it. opgang m., trap v.; (Spoorw.) helling, hoogte, verhefling v.

Steigzeug, (*-(e)s*) o., z. m. gereedschap o. om te stijgen; (Krijgsw.) stormgereedschap o.

Steil, (*-er, -st*) bijv. en b. stijl, sterk hellend, bijna loodrecht; (van eene trap), steil.

Steile, (*-n*) v. (van den weg), steilte, groote helling v.; (Zeew.) stut m.; (Vissch.) touwen o. mv.

Steilen, (*steilte, gesteilt*) bedr. ww. steil afgraven; 2. doen hellen, hellende maken.

Steilheit, v., z. m. steilheid, helling v.

Steil-hobel, (*-hobels,* mv. *-hobel*) m. (Meub.) *Z. Hartbobel; -ohr* o. (Prov.) opstaand oor o.; (fig.) ijdel, trotsch persoon m.; (Nat. hist.) zwarte vos of wolf m.; *-pfahl* m. (Waterb.) loodrechte paal m.; *-recht* bijv. nw. loodrecht, perpendiculair; *-weg* m. steile weg, hellende weg m.

Stein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. steen, keisteen, vuursteen, bakssteen m.; (Nat. hist.) purperslak v.; *es ist -,* het is steen; *zu - werden,* versteenen; *zu - machen, in - verwandeln,* Z. *versteinern;* (Giet.) ruwsteen, kopersteen o. en m.; *einen Acker von -en reinigen,* de steenen afhalen van; *von -en bauen,* van steen bouwen; *mit -en pflastern,* met steen bestraten; *es blieb kein - auf dem andern,* er bleef geen steen op den anderen; (Juw.) edelgesteente o., edelsteen, juweel m.; *ein Ring mit -en,* met edelgesteenten; *feine -e,* fijne, kostbare steenen; (Pl.) kern, vruchtkern v.; (Gen.) steen m.; *den - schneiden,* van den steen snijden; 2. (in ooft), pit, kern v., steen m.; (van den hagel), hagelsteen m., hagelkorrel v.; *es giebt -e,* het hagelt, er vallen hagelsteenen; 3. (fig.) *ein Herz von - haben,* een steenen hart hebben hardvochtig zijn; *das möchte einen - erbarmen,* dat zou een steen vermurwen; *- der Weisen,* steen der wijzen; *- und Bein schwören,* bij God en alle heiligen zweren; *einen - auf dem Herzen haben,* een steen op het hart hebben; *einen - vom Herzen wälzen,* een steen van het hart wentelen, zijn hart lucht geven; *du ist mir ein grosser - vom Herzen,* dat is mij een pak, een steen van het hart; Z. *Anstosz; jemn. einen - in den Weg legen,* moeielijkheden veroorzaken, hinderpalen in den weg leggen; *-e,* (op kaarten), ruiten v. mv.; (Hand.) steen m., gewicht o. van 20 pond; (Sp.) schijf v., stuk o., pion m.; (Pap.) pak o. papier.

Stein-acker, (*-ackers,* mv. *-äcker*) m. steenachtige akker m.; *—weide* v. zandwilg m.; *-ader* v. steenader, rotsader v.; 2. ader v. van een steen; *-adler* m. steenarend, goudarend, koningsarend m.; *-alt* bijv. nw. (gemeenz.) stokoud, zeer oud, hoogbejaard; *-alaun* m. steenalun, rotsalun o.; *-ämmerling* m. groene vlasvink, geelvink m.; *-amsel* v., Z. *-drossel;* 2. gewone wiedewaal of wedduwaal m.; *-arbeit* v. steenwerk o.; *-arbeiter* m. arbeider m. die steen verwerkt, steenhouwer m.; *-art* v. steensoort v.; (Bergw.) gangsteen m.; *-artig* bijv. nw. steenachtig; *-artigkeit* v. steenachtigheid v.; *-arzt* m., Z. *-schneider* (2); *-assel* v. steenmot, pissebed v.; *-asz* o. op den steen achtergebleven pneel o.; *-auflösend* bijv. nw., Z. *-brechend; -aufschrift* v. opschrift o. op een steen; *-auster* v. tusschen rotsen levende oester v.; *-bach* m. steenen bevattende beek v.; *-band* o. met edelsteenen versierde armband m.; *-bande* v. (Wev.) ruitenband m.; *-bank* v. steenen bank v.; (Bergw.) horizontale steenlaag v., *-bär* m. gewone beer m.; *-barbe* v., *-barben* m. barbeel m.; *-bars* m. tusschen rotsen zich bevindende baars m.; *-bau* m. bouwen o. van steen; 2. steenen gebouw o.; *-baum* m. troskerseboom m.; *-beere* v., Z. *Sandbeere;* 2. rotsbraambes v.; 3. haagappelbes v.; 4. zwarte ruischbes v.; 5. witte steenbes v.; *-bein* o.; (Ontlk.) steenachtig been o.; 2. (Nat. hist.) beenbreuksteen m., kalksteen m. waarmede men eertijds meende beenbreuken te kunnen genezen; *-beisser* m. dikbek m. (een vogel); 2. Z. *-schmätzer;* 3. smeerling m. (visch); 4. Z. *-sauger;* 5. zeewolf m.; *-berg* m. steenachtige berg, steenbevattende berg m.; 2. Z. *-haufen; -beschreiber* m. steenbeschrijver, litholoog, mineraloog m.; *-beschreibung* v. steenbeschrijving, lithologie, mineralogie v.; *-beschwerde* v. (Gen.) graveel o., steen m.; *-bettung* v. steenlaag, steenbedding v.; *-bier* o. met gloeiende steenen gekookt bier o.; *-bild* o. steenen beeld, standbeeld o.; *-bildung* v., Z. *-erzeugung; -birne* v. steenachtige peer v.; 2. mispel v.; *-blätter* o. steenschilfers v. mv.; *-blattern* v. mv. steenpokken v. mv.; *block* m. blok o. steen, steenklomp m.; *-blume* v. versteening v. met bloemfiguren; 2. roerkruid o., zandbloem v.; 3. leverbloem v.; *-blüthe* v. amiantachtige steen m.; *-bock* m. steenbok m., wilde geit v.; *-böcklein* o. steenbokje o., kleine steenbok m. der Alpen.

Steinbocks-kreis, (-zirkel, (*-s*) m., z. m. (Sterrenk.) steenbokskeerkring m.

Stein-boden, (*-bodens,* mv. *-böden*) m. steengrond, steenachtige grond m.; *-bogen* m. (Bouwk.) steenen boog m.; (Krijgsw.) boog m. om steenen te werpen, slinger m.; *-bohrer* m. hij die steen boort; (Heelk.) steenboor v.; 2. (werktuig), steenboor v.; 3. (Nat. hist.) boorschelp v., zeedadel m.; *-bolk* m. schelvisch m. en v.; *-bölter* m. (Art.) steenstuk o., draaibus v.; *-brand* m. versteend korianderzaad o.; *-brech* m. steenbreke v.; *-brechen* m. steenhouwen o., uitgraven o. van steen; *-brechend* bijv. nw. (Gen.) steenverbrijzelend, steenoplossend; *-brecher* m. mijnwerker, steengraver, steenhouwer m.; *-bruch* m. steengroef, of groeve v.; 2. (Nat. hist.) beenversteening v., beendersteen m.; *-brücke* v. steenen brug v.; *-buche* v. gewone beuk, steenbeuk m.; *-butte, -bütte* v. steenen kuip v.; 2. (Nat. hist.) — of *-butt* m. tarbot v.; *-butter* v. Siberische, gele, vette alun v.; *-cabinet* o. verzameling v., kabinet o. van kostbare of zeldzame steenen.

Steinchen, Steinlein, (verkl.) o. steentje o., Z. *Stein.*

Stein-colik, v., z. m., Z. *-kolik; -damm* m. steenen dam of dijk m.; 2. steenweg m.; *-deich* m. steenen dijk, met steen bekleede dijk m.; *-dohle* v. roode steenuil m.; *-dreher* m. (Nat. hist.) steendraaier m.; *-drossel* v. steenlijster v.; *-druck* m. steendruk m.; 2. steendruk m., lithographie v.; *-drucker* m. steendrukker m.; *-druckerei* v. steendrukkerij v.; 2. drukken o. op steen; *-druckpresse* v. steendrukpers v.; *-druse* v. kristalvorming v. in steenen; (Veen.) snotterigheid v. der paarden; *-dünen* v. nw. zeerdoas o.; *-durchbohrend* bijv. nw. steen doorborend; *-eiche* v. steeneik m.; 2. groene eik m.

Steineln, (*steinelte, gesteinelt*) o. ww. onp. hagelen, als hagelsteenen neervallen.

Stein-entstehung, v., z. m., Z. *-erzeugung; -erde* v. steenaarde, met steentjes vermengde aarde v.; 2. grauwakke v., zandsteen, biksteen o.; 3. aarde v. die zoo hard is als steen; (Giet.) kalksteen, vloeispaath o.

Steinern, bijv. nw. steenen, van steen; (fig.) *-es Herz,* marmeren, ongevoelig, hardvochtig.

Stein-erzeugend, bijv. nw. steenverwekkend, steenmakend, steenvormend, Z. *versteinern(d); -erzeugung* v. steenvorming v., Z. *Versteinerung;* 2. (Gen.) steenvorming, steenziekte v.; *-esche* v. groote esch m.; 2. gewone beuk, steenbeuk m.

Stein(e)schieben, o., z. m. steenwerpen o. (een spel der Alpenbewoners).

Stein-esel, (*-esels,* mv. *-esel*) m. molenaarszeel m.; *-eule* v. steenuil, kerkuil m.; *-faden* m. (Wev.) kettingdraad m. voor dobbelsteenachtig weefsel; *-falke* m. steenvalk m.; *-fall* m. (Bergw.) vallen, neerstorten o. van steenen, rotsen; it. op vasten steengrond geraken o.; *-farbe* v. steenkleur v.; *-farn* m. steenvaren v., Z. *Milzkraut; -fass* o. houten bakje o. met slijpzand voor de zeis; *-feder* v., Z. *-brech;* 2. — of *—gras* o. priemgras o.; *-fels* m. steenrots v.; *-fink* m., Z. *-beisser; -fisch* m. versteende visch m.; 2. lipvisch m.; (Hand.) zoutevisch v.; *-flachs* m. steenvlas, asbest, amiant o.; *-flechte* v. leverkruid, op rotsen groeiend korstmos o.; *-fletsche* v. bastaardnachtegaal m.; *-forelle* v. rivierforel v.; *-förmig* bijv. nw. steenvormig; *-fremd* bijv. nw. (gemeenz.) geheel en al vreemd, wildvreemd; *-fressend* bijv. nw. steenetend, steenvretend; (Nat. hist.) Z. *-bohrer* (3); it. Z. *-wurm; -frucht* v. steenvrucht, pitvrucht v.

Steinfrucht-artig, bijv. nw. steenvruchtachtig, naar eene steenvrucht gelijkende; *-tragend* bijv. nw. steenvruchten voortbrengende.

Stein-fuchs, (*fuchses,* mv. *-füchse*) m. steenvos, blauwe vos m.; *-fuge* v. steenvoeg v.; *-galle* v. (Bergw.) harde en niet veel opleverende steen m.; (Landb.) steenachtige plaats v. op den akker; (Veea.) wen v., zacht gezwel o. bij de koot van het paard; *-gall* m. steenvalk m.; *-geier* m. steengier m.; *-geisz* v. gems, wilde geit v.; *-gemälde* o. schilderwerk, schilderstuk o. op steen; 2. schilderij v. van ingelegde steenen, mozaiek o.; *-geschwulst* v. versteend gezwel, steengezwel o.; *-gewächs* o. steenplant v., koraalgewas o., plantsteen m.; *-grand, -graus, -gries* m. keizand, kiezelzand, grof zand o.; *-grube* v. steengroef, mijngroef of groeve v.; (Bergw.) puingroef v., kuil m. voor den afval; *-grün* o., Z. *Berggrün, Kupfergrün; -grund* m. steenachtige grond, steengrond m.; (Zeew.) rotsachtige bodem m.; 2. (Bouwk.) (van een gebouw), fondament of fondement o.; *-grundel* v., Z. *-beisser* (visch); *-gut* o. Delftsch aardewerk o.; *-guten* bijv. nw. van Delftsch aardewerk; *-hacke* v. steenhouwershouweel o.; *-hahn* m. rotshaan m.; *-häkel* m. (Giet.) haak m. om de metaalslakken

bijeen te krabben; *-händler* m. steenhandelaar, koopman m. in steen; *-hänfling* m. vlasvink m.; *-hart* bijv. nw. steenhard, zoo hard als steen; (fig.) *—es Herz*, ongevoelig, hardvochtig; *-härte* v. hardheid v. van steen; (fig.) hardvochtigheid, ongevoeligheid v.; *-hase* m., Z. *Berghase*; *-haue* v., Z. *-hacke*; *-hauer* m. steenhouwer m.; *—kunst* v. steenhouwerskunst v.; *-haufen* m. steenhoop m.; *eine Stadt in einen — verwandeln*, in een puinhoop m. veranderen; *-häufung* v. ophooping, samenvoeging v. van klompen steen; 2. (Bew. d. erts.) ophoopsel, samenhoopsel o. van gelijksoortige ertsen; *-heher* m. notenkraker m. (een vogel); *-herd* m. steenen haard m.; *-herz* o. hart o. van steen; (fig.) steenen hart, ongevoelig hart o.; *-hirze* v. steenbok m.; *-hof* m. bestrate plaats v.; *-hobelmaschine* v. steenslijperswerktuig o.; *-holder*, *-holunder* m. trosvlier v.; *-holz* o. versteend hout o.; 2. hout o. zoo hard als steen; *-honig* m. steensuiker v., oude houi(n)g m. waarvan de suikerdeelen gekristalliseerd zijn; *-horn* o. (Nat. hist.) versteende horen m.; 2. ammonshoren m.; *-horst* m. wond, bosch o. in eene steenachtige streek; *-hügel* m. door eene rots gevormde heuvel m.; it. heuvel m. van steenen; *-huhn* o. steenhoen o., Grieksche patrijs m.; *-hummel* m. versteende hommel m.; *-hund* m. kleine otter m.

Steinicht, bijv. nw., Z. *steinartig.*

Steinig, bijv. nw. (van een weg), vol steenen, steenachtig; (Gen.) den steen betreffende; (Delfst.) Z. *steinerzeugend*; 2. bedekt met steenen; (Aardk.) rotsachtig, met rotsen; (Tuinb.) (van peren), steenig; *-e Frucht*, steenige vrucht; *-er Sand*, grof zand, kiezelzand o.; *das -e Arabien*, steenachtig Arabië; *auf -em Boden wachsend*, op een steengrond groeiend.

Steinigen, (*steinigte, gesteinigt*) bedr. ww. steenigen, met steenen doodwerpen; (Zoutz.) *die Pfannen —*, van zoutsteen zuiveren.

Steiniger, (*-s*, mv. *Steiniger*) m. steeniger m., hij die steenigt, met steenen werpt.

Steinigung, (*-en*) v. steeniging v.

Stein-inschrift, (*-en*) v., Z. *-aufschrift*; *-käfer* m. steenkever m.; *-kamm* m. (Bergw.) rotswand m.; it. Z. *-wand*; *-katze* v. Kirgizische bergkat, wilde bergkat v.; *-kartaune* v. steenstuk o., draaibus v.; *-kauz* m. steenuil, groote kerkuil m.; *-kenner*, *—in*, steenkenner, ertskenner m., delfstofkundige m. en v.; *-kenntniss* v. kennis v. van steenen, delfstofkunde, lithologie, mineralogie v.; *-kies* m. gruis, steengruis, kiezelzand o.; *-kirsche* v. (Tuinb.) late kers v.; *-kiste* v. steenen kist v.; 2. steenkist v.; *-kitt* m. steenlijm v.; *-klee* m. steenklaver v.; *-klippe* v. klip, steenklip, rots v.; *Kette von —n*, rif o.; *-kluft* v., Z. *Felsenkluft*; *-kohle* v. steenkool v.; *braune —*, bruinkool v.; *gereinigte —*, coke v.

Steinkohlen-bergwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-grube,** (*-n*) v. steenkolenmijn v.; *-gebirge* o. steenkoolbevattend gebergte o; *-gräber* m. steenkolengraver m., arbeider m. in eene steenkolenmijn; *-kampher* m. uit steenkool verkregen koolwaterstofverbinding v.; *-lage* v. steenkoollaag v.; *-moor* o. aardachtige steenkool v.; *-öl* o. aardpekkoololie v.; *-schacht* m. schacht m. eener steenkolenmijn, mijnput m.; *-schiefer* m. schilferachtig kies o.; *-schlacke* v. halfuitgebrande steenkool v., sintels m. mv.; cokes v. mv.; *-theer* m. aardteer o.

Stein-kolik, v., z. m. graveelkoliek o.; *-kopf* m. kropsalade v.; *-koralle* v. kalkachtig koraal o.; *-körnig* bijv. nw. vol steenachtige korrels, vol pitten die zoo hard zijn als steen; *-körper* m. steenen lichaam o.; *-krank* bijv. nw. aan het graveel, aan den steen lijdend; *-kraut* o. sermonteine v.; *-kost* v. kwik o. voor kortgeslagen ertssteenen; *-krankheit* v. steen m., graveel o.; *-krebs* m. in steenen levende kreeft, steenkreeft m.; it. versteende kreeft m.; *-kreide* v. steenachtig krijt o.; *-kresse* v. (Pl.) steenkers v.; 2. Z. *Goldmilz*; (Nat. hist.) versteende grondel m.; *-köpfe* v. (Mets.) wig v. welke men tusschen de steenen steekt om hen op te hijschen; *-krug* m. steenen kruik, aarden kruik v.; 2. (Nat. hist.) kruikvormig, steenachtig lichaam o.; *-kruste* v. (Delfst.) steenen korst v., Z. *Tropfstein*; *-kümmel* m. paardevenkel v.; *-kunde* v., Z. *-kenntniss*; *-kundig* bijv. nw. kennis van steenen hebbende; *-kundiger* m., Z. *-kenner*; *-künstler* m. (Heelk.) steensnijder m.; *-kupfer* o. tot korrels gebracht koper o.; *-lage* v. steenlaag v.; *-lehm* m. hard leem o.; *-leim* m., Z. *-kitt*; *-leinwand* v. steenen wand m.; *-linde* v. steenlinde v.; *-löffel* m. (Heelk.) steenlepel m.; *-malerei* v. schilderen o. op steen; it. Z. *-gemälde*; *-marder* m. steenmarter m.; *-mark* o. klei v. in de spleten der steengroeven; *-masse* v. steenmassa v.; *-mehl* o. poeder o. van kortgestampte steenen, steenmeel o.; (Bak.) steenachtig meel o.; (Mol.) aan de steenen hangend meel o.; *-meissel* m. steenhouwersbeitel, platte beitel m.; (Giet.) breekstang, riek v.; (Krijgsw.) kort vuurwapen o. dat met eene hand wordt afgeschoten; *-mergel* m. steenachtige mergel v.; *-messer* o. (Heelk.) mes o. om van den steen te snijden, steensnijdersmes o.; *-metz* m., Z. *-hauer*; *-mittel* o. (Gen.) middel o. tegen het graveel of den steen; *-moos* o. steenmos o.; 2. Z. *-flechte*; *-mörser* m. steenmortier m.; 2. steenen mortier m.; *-mörtel* m. pleister v., cement, gips o.; *mit — überziehen*, bepleisteren, cementen; *-münze*, *-minze* v. kattenkruid o.; *-muschel* v. (Nat. hist.) Z. *-bohrer* (3); *-nelke* v. zandanjelier v.; *-nessel* v. (Pl.) Z. *-münze*; *-nuss* v. steenharde noot v.; *-obst* o. steenvrucht v.; *—baum* m. steenvruchtboom m.; *-ofen* m. steen(bakkers)oven m.; *-öl* o. steenolie, aardolie, petroleüm v.; *-papier* o. bergkurk o.; *-pappe* v. onthrandbaar karton o.; *-pardel* m. (Nat. hist.) kraagpluvier v.; *-patsche* v. bastaardnachtegaal m.; *-pech* o. aardpek o., jodenlijm v.; *-peitsche* v. zeejonker m. (visch); *-pfeffer* m. muurpeper v., huislook o.; *-pflanze* v. versteende plant v.; 2. steenplant v.; 3. plant v. die bij voorkeur op steenen groeit; *-pflaster* o. plaveisel o., straatsteenen m. mv., steenen vloer m.; *-pflinz* m. ijzerbevattende koolzure kalk v.; *-picker* m., Z. *-beiszer*; 2. post v. (visch); *-pilz* m. gele paddenstoel m., duivelsbrood o.; *-plage* v. (Gen.) graveel o., steen m.; *-platte* v. steenen plaat v.; (Straatm.) vierkante vloersteen, tegel m.; (Leid.) vierkante lei v.; *eine Kirche, Küche mit —n belegen*, met tegels bevloeren; (Grav.) steenen plaat v., steen, graveersteen m.; *—ndach* o. steenen dak o.; *-pocken* v. mv., Z. *-blattern*; *-presse* v. bok m. welke de steenen bij het zagen vasthoudt; *-puppe* v. steenen pop v.; 2. (Pl.) jodenkers v.; *-rabe* v. gewone raaf v.; 2. berghop v.; *-ramme* v. straatmakershei v., straatstamper m., juffer v.; *-regen* m. regen m. van luchtsteenen; (fig.) hagelbui v. van steenen; *-reich* bijv. nw. rijk aan (edel)steenen; (fig.) schatrijk, ontzaglijk rijk; 2. o. zelfst. delfstoffelijk rijk, rijk o. der delfstoffen; *-riff* o. (Zeew.) koraalrif o.; *-rinde* v. (Steenh.) steenbast m., steenkorst v.; *-ring* m. steenen ring m.; *-ritze* v. scheur, spleet v., barst m. in een steen; *-roche* v. steenrog m.; *-röschen*, *-röslein* o. kleine daphne v. of kellerhals m.; *-röthel* m., Z. *-drossel*; *-rotz* m. (Hoefsm.) wit snot o. van paarden; *-rusz* m. zwarte-leikleur v.; *-saft* m. steenvormend sap o.; *-säge* v. steenzaag v.; *-säger* m. steenzager m.; *-salz* o. steenzout o.; *—grube* v. zoutmijn v.; *-same(n)* m. parelkruidzaad o.; 2. parelkruid, steenkruid o.; *-sammler* m. liefhebber, verzamelaar m. van steenen; *-sammlung* v., Z. *-cabinet*; *-sand* m. steenzand, grof zand o.; *-sarg* m. steenen zerk v.; 2. zerksteen m. en o.; *-satz* m. steenlaag v.; *-sauger* m. lamprei, prik v.; *-säure* v. steenzuur o.; *-schaf* o. steenschaap, muffeldier o.; *-schaft* m. (Zijdeh.) roeden v. mv. voor de ruitvormige weefsels; *-schale* v. steenen schaal, kom v.; 2. Z. *-rinde*; *-schalig* bijv. nw. (Nat. hist.) met versteende schaal; *-scheide* v. overgang m., verandering, scheiding v. welke in de natuur onder de delfstoffen plaats heeft; 2. boorschelp v., zeedadel m.; *-scheidung* v. (Bergw.) laag v. van vreemde bestanddeelen tusschen twee andere lagen, bank v.; *-schicht* v. steenlaag v.; (Mets.) Z. *-satz*; *-schleife* v. (Bergw.) steenslede, ertsslede v.; *-schleifer* m. steenslijper m.; *-schleuder* m. steenslinger m.; (Oudh.) Z. *Schleuder*, *-schmätzer* m., Z. *-picker* (1); *braunkehliger —*, bruinkeeltje, kruidvogeltje o.; *schwarzkehliger —*, zwartkeeltje o.; *-schmerzen* m. mv. pijnen v. mv. tengevolge van een steen of van het graveel; *-schnalle* v. gesp m. van edelgesteenten; *-schnapper* m., Z. *-schmätzer*; *-schnecke* v. versteende slak v.; 2. aan de kust gevonden wordende horenschelp v.; *-schneidekunst* v. steensnijkunst, graveerkunst v. in fijne steenen; *-schneiden* o. klooven o. van edel-

gesteenten, steensnijden o.; 2. graveeren o. op steen; 3. (Heelk.) snijden o. van den steen; *-schneider* m. steensnijder m.; 2. graveur, graveerder m. op steen; 3. (Heelk.) snijder m. van den steen; *-schneiderei, -schneide(r)kunst* v., Z. *-schneidekunst; -schneidung* v. klooven o. van een steen; (Bergw.) Z. *-scheidung; -schnitt* m., Z. *-schneiden; —messer* o. (Heelk.) steensnijdersmes o.; *-schraube* v. steenschroef v.; *-schreiber* m. schrijver m. bij de begraafplaats; *-schrift* v. opschrift o. op steen; 2. stijl m. der gedenkschriften op steen, lapidaarstijl m.; 3. *Schriftzüge zu einer —*, letters v. mv. voor opschriften; *-schrot* m. steengruis o.; *-schule* v. kweekerij v. van steenvruchten; *-schwalbe* v. muurzwaluw, torenzwaluw, gierzwaluw v.; *-s.hwamm* m. zwamvormig sterkoraal o.; 2. zwamachtig puntkoraal o.; *-setzer* m. plaveier, straatmaker m.; (Mets.) steenlegger, steensteller m.; 2. gezworen of beëedigd landmeter m.

Steinsetzer-arbeit, (*-en*) v. straatmakerswerk o., straatmaken o.; *-hammer* m. straatmakershamer m., *-lohn* m. straatloon o., straatmakersgeld o.

Stein-sinter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. druipsteen m.; *-smirgel* m. amaril, smergel m.; *-spiel* o. spel o. dat met steenen of steentjes gespeeld wordt; 2. (Nat.hist.) figuursteen m.; *-stecher* m., Z. *-schneider, -hauer;* (Oudh.) steensnijder, graveur m. op steen; *-stück* o. stuk steen o.; 2. (Art.) steenstuk o., draaibus v.; *-tafel* v. steenen tafel v.; *-taube* v. klipduif, rotsduif v.; *-thier* o. dier o. dat zich bij voorkeur tusschen steen ophoudt; 2. steendier o.; 3. versteend dier o.; *-thon* m. verharde klei v.; 2. aluinsteen m., Z. *Alaun; -todt* bijv. nw. (gemeenz.) morsdood, zoo dood als een pier; *-topf* m. steenen pot, aarden pot m.; *-treibend* bijv. nw. den steen verdrijvend; *-trog* m. steenen trog m.; *-trümmer* m. mv. overblijfselen o. mv. van steenen, puinhoop m.; (Heelk.) overblijfsel o. van den steen; *-vergoldung* v. vergulding v. in bladen; *-verhärtung* v. versteening v.; *-vermischung* v. steenmengsel o.; *-vogel* m. steenvogel m.; 2. Mexicaansche hocco, steenvogel m.; *-wagen* m. steenwagen m., steenkar v., *-wahrsager* m. steenwaarzegger, waarzegger m. uit steenen; *-wahrsagerei, -wahrsagung* v. waarzeggerij v. of waarzeggen o. uit steenen; *-walze* v. steen rol v.; *-wälzer* m. hij die een steen rolt; (Nat. hist.) pluvier v.; *-wand* v. steenen muur m.; (Bergw.) rotswand m.; *-wanze* v. steenluis v., wandluis v.; *-warze* v., Z. *Stalagmit;* (Pl.) ijsmos o.; *-weg* m. steenweg, straatweg m.; *gepflasterter —*, straatweg, bestrate weg m.; *—dorn* m. kruisdoorn m.; *-weh* o., Z. *-schmerzen; -weichsel* v. (Pl.) welriekende kers v.; 2. — of *—baum* m. luciehout o.; *-weide* v. zandwilg m.; *-wein* m. steenwijn, wijn m. wassende bij Würzburg; *-werk* o. (aan eene rots), scheipwerk o.; (van steen), steenwerk o.; (van een gebouw), metselwerk o.; *-wicke* v. wild zoethout, knobbelkruid o.; *-wildpret* o. (Jachtw.) bergwild o., gems v.; *-winde* v. (Giet.) groote katrol v.; *-wuchs* m. steenvorming v.; 2. ophooping v. van steen, versteening v.; *-wurf* m. steenworp m.; *jem. mit -würfen tödten*, iem. steenigen; 2. —, bereik o., afstand m. van een steenworp; (Waterb.) steenen bekleeding v.; *-wurm* m. steeneter, steenknager m.; *-wur(zel)* v., Z. *-farn;* 2. leverkruid, boelkenskruid o.; *-zange* v. (Mets.) Z. *-kröpfe;* (Heelk.) steentang v.; *-zeiger* m. etsnaald v.; *-zerklopfung, -zermalmung, -zerschlagung* v. operatie v. waarbij de steen vergruisd wordt; *-zermalmend* bijv. nw., Z. *-treibend; —es Instrument*, Z. *-zermalmer; -zermalmer* m. steenverbrijzelaar m.; *-zerreibend* bijv. nw. den steen verbrijzelend; (Heelk.) *—es Werkzeug*, Z. *-zermalmer; -zerreibung* v. steenvergruizing v.; *-zeug* o. steenen goed, aardewerk o.; *-ziege* v. gems, klipgeit v.; *-zunge* v., *-zünglein* o. tongsteen m., slangetong v.

Steisz, (*-es*, mv. *-e*) m. achterste o., billen v. mv., stuit, aars m., gat o.; 2. (van vogels), staart, stuit m.; (van een valk), broek m., achterste o., aars m.

Steisz-bein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stuitbeen, staartbeen o.; *-band* o. tot het heiligbeen behoorend ligament o.

Steiszchen, (verkl.) o. stuitje, staartje o., Z. *Steisz.*

Steisz-feder, (*-n*) v. staartveder v.; *-fusz, -gänger* m. (Nat. hist.) dodaars m., fuut m.; *-horn* o. tot het stuitbeen behoorend hoornachtig gedeelte o.; *-knoten* m. tot het stuitbeen behoorende zenuwknoop m.; *-krümmer* m. zitbeens-, staartbeensspier v.; *-muskel* m., Z. *-krümmer; -schlagader* v. tot het stuitbeen behoorende slagader v.

Steisz-drüse, (*-n*) v. stuitbeenklier v.; *-federn* v. mv. staartvederen v. mv.; *-fistel* v. aarsfistel v.; *-flosse* v. (Nat. hist.) aarsvin v.; *-fusz* m. dicht bij den aars staande poot m.; 2. Z. *Haubentaucher; -füszler, -gänger* m. mv. stuitvoeters, aarsvoeters m. mv.

Stell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. steiger m., stelling, stellage v., schavot o.; (Zeew.) *ein - Segel, Masten*, stel o.

Stellage, (*-n*) v., Z. *Stell.*

Stellatim, bijw. *- gehen*, in den maneschijn wandelen, naar de sterren gaan kijken; (Krijgsw.) op den dril gaan.

Stell-blättchen, (verkl.) o., Z. *-scheibe; -boden* m. beweeglijke vloer m. voor de gietkuip; *-bottich* m. (Br.) gistkuip v.; (Verv.) derde indigokuip, rustkuip v.; *-brief* m. aanstelling v., beroep o.; 2. bericht, voorbericht o.

Stellchen, (verkl.) o. plaatsje o., ambtje o., Z. *Stelle.*

Stelldichein, (*-s*, mv. *-s*) o. afgesproken samenkomst, plaats v. van samenkomst, rendez-vous o.

Stelle, (*-n*) v. plaats, plek, stede v., oord o.; *etw. von der - bringen*, iets van zijne plaats zetten, wegnemen; *von der - kommen*, van de plaats komen; *wieder an seine - legen*, weer op zijne plaats leggen; *nicht von der - weichen*, niet van de plaats komen; *nicht von der - wollen*, (van paarden), niet willen loopen; *eine - um auszuruhen*, plaats om uit te rusten, rustplaats v.; *keine bleibende - haben*, geen te huis hebben; *auf der - bleiben*, op de plaats dood blijven; *es brennt die - unter seinen Füszen*, de voeten jeuken hem; *eine - auf dem Eilwagen bestellen*, plaats bestellen; *auf der -*, (gemeenz.) dadelijk, onmiddellijk, oogenblikkelijk, aanstonds; *an Ort und - sein*, op de plaatsen zijn, ter plaatse zijn; *nicht zur - kommen*, (van brieven), verloren geraken; *eine - in der Geschichte &. haben*, voorkomen in &; *- in einer Schrift*, plaats, uitdrukking, aanhaling, passage v.; (fig.) *wenn ich an seiner - wäre*, als ik in zijne plaats was, als ik hem was; *setzen Sie sich an meine -*, zet u op mijne plaats, stel u in mijne plaats; *eines Andern - vertreten, versehen*, iems. plaats vervangen; *jem. an eines Andern - setzen*, iem. in de plaats stellen van; (Ger.) doen opvolgen, doen vervangen; 2. plaats v., post m., betrekking v., ambt o.; *jem. in eine andere - versetzen*, iem. een anderen post geven; (Dipl.) gerechtsplaats v., overheid v., departement o.; *den gehörigen -n etw. anmelden*, bij de bevoegde macht; *man wolle sich bei der unterzeichneten - melden*, men gelieve zich tot onderstaand adres te wenden.

Stellen, (*stellte, gestellt*) bedr.ww. stellen, zetten, plaatsen, leggen, vestigen; *ein Gefäss auf den Tisch -*, zetten; *Wasser an's Feuer -*, water op (het vuur) zetten; *jem. obenan -*, op de hoogste plaats zetten; *Truppen irgend wohin -*, plaatsen, posteeren; *in Ordnung -*, in orde zetten; *in Schlachtordnung -*, in slagorde stellen; *etw. in Sicherheit -*, in veiligheid brengen; *ein Pferd in den Stall -*, zetten, brengen; *etw. an seinen Ort -, es tahin -*, (fig.) iets laten zooals het is, onaangeroerd laten; *ich lasse es dahin gestellt sein, ob &.*, ik wil niet beslissen, ik laat het in het midden &; *jemn. etw. vor Augen -*, iem. iets voor oogen stellen; *etw. in Abrede -*, ontkennen, tegenspreken, loochenen, Z. *belieben, Probe, Rede; jem. auf freien Fusz -*, op vrije voeten stellen, loslaten, vrijlaten; (Jachtw.) *die Garne -*, spannen; *eine Falle -*, opzetten; *Vögel -*, strikken spannen; (fig.) *auf etw. -*, haken, verlangen naar, trachten te krijgen, gesteld zijn op; *jem. nach dem Leben -*, Z. *trachten; eine Uhr -*, regelen; *das Geschütz -*, richten; (Hand.) *etw. auf Rechnung -*, op rekening stellen, boeken; (Zeew.) *die Segel -*, uitzetten; (Wev.) *ein Gewebe -*, opzetten; 2. *vor Gericht -*, brengen, doen verschijnen; (Krijgsw.) *einen Mann -, einen andern für sich -*, een plaatsvervanger stellen; *einen Bürgen -*, een borg stellen; *einen Zeugen -*, bijbrengen; 3. stilhouden, ophouden, vasthouden; (van een hond), *das Wild -*, vasthouden; *eine Uhr -*, doen stilstaan; *das Blut -*, tegenhouden; *Milch -*, doen stremmen; *Bier -*, in gisting brengen; *einem ein Bein -*, een

been lichten; uit den zadel lichten; II. wed. ww. *sich* -, zich plaatsen, zich vestigen, zich posteeren, eene plaats innemen; *sich* -, *sich in Ordnung* -, zich richten; *sich auf den Kopf* -, op het hoofd gaan staan; 2. *sich persönlich* -, in persoon verschijnen; it. *sich an einem Orte* -, zich vertoonen; *sich* -, (van het wild), stilhouden, blijven staan; 3. *sich* -, veinzen, houden als of, voorwenden, voorgeven; *er stellt sich, als ob er erzürnt wäre, als merke er es nicht*, hij hield alsof &; *sich krank* -, veinzen ziek te zijn, houden alsof men ziek is; *sich närrisch, traurig* -, zich aanstellen, zich gedragen; *er stellt sich nur so*, hij houdt zich maar zoo.

Stellen-register, (*-sters*, mv. *-ster*) o. lijst v. van aanhalingen; *-sammlung* v. verzameling v. van aanhalingen; *-weise* bijw. bij plaatsen, bij plekken, hier en daar, ongeregeld.

Steller, (*-s*, mv. *Steller*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die stelt, zet, richt &, Z. *stellen*; 2. (Uurw.) regulateur, slinger m., onrust v.

Stell-feder, (*-n*) v. (Uurw.) zetveer v.; *-flügel* m. (Jachtw.) richting v. waarin de netten in het bosch geplaatst worden; *-garn* o. (Vissch.) over een geheel vischwater gespannen net o.; *-graben* m. (Vog.) greppel v. waarin netten gespannen worden; *-hefen* v. moer, droesen m.; *-holz, -hölzchen; -hölzlein* o. stelthout(je) o., steunhout m.; (Landh.) stelhout o. van eene broeikas; (Vog.) kniphoutje o.

Stelling, (*-en*) v. (Bouwk.) stelling v., steiger m.; (Zeew.) drijfbrug v. om te kalefateren.

Stellionat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. bedrieglijke verkoop, bedrieglijke handel m.

Stell-jagd, (*-jagde*) v., **-jagen,** o. klopjacht v.; *-keil* m. (Art.) stelwig v., stelhout o.; *-kloben* m., Z. *-keil; -klotz* m. blok o. tot het uitspannen van laken; *-kluft* v. (Bergw.) onderste spleet v.; *-leute* mv. (Jachtw.) personen mv. welke de netten spanuen; *-macher* m. stelmaker, wagenmaker m.; —*arbeit* v. stelmakerij, wagenmakerij v.; *-nagel* m. (Art.) stelschroef v., stelbout m.; *-ordnung* v. slagorde v.; *-pfahl* m. stelpaal, steunpaal m., Z. *-stange; -pflock* m. (Vog.) piketpaal m. waaraan de netten gespannen worden; *-platz* m., Z. *-dichein; -rad* o. stelrad o.; (Uurw.) regulateur m.; 2. (Art.) stelschroef v.; *-ramme* v. in alle richtingen beweegbare batterij v.; *-riegel* m. (van eene affuit), koppelbalk m. om het geschut te richten; *-ross* o. dissel paard o.; *-scheibe* v. (Uurw.) kompas o.; *-schraube* v. steischroef v.; *-stab* m. (Vog.) stok m. waaraan de netten gespannen worden; *-stange* v. bout m., stang, staak v. waaraan het net bevestigd is; *-statt* v. plaats v. die geschikt is om netten te spannen.

Stellung, (*-en*) v. (Krijgsw.) stelling, positie v.; (Bouwk.) stelling, schiking, ligging, houding v., stand; (Tooneelk.) houding v.; (Sterrenk.) stand m.; (fig.) toestand m.; 2. (Krijgsw.) door een leger bezette plaats, stelling v.; 3. (Uurw.) kompas o., pal m.

Stell-vertreter, m., **-in,** v. plaatsvervanger m., plaatsvervangster v.; (van het volk), vertegenwoordiger, afgevaardigde m.; (van een dienstplichtige), plaatsvervanger, remplaçant m.; (van een geestelijke), vicaris m.; *-vertretung* v. plaatsvervanging, vertegenwoordiging v.; *-weg* m., Z. *-flügel; -zapfen* m. (Uurw.) stift v. van het kompas; *-zeiger* m. (Uurw.) wijzer m. van het kompas; *-zirkel* m. stelpasser m.

Stelz-bein, o., **-fusz,** m. stelvoet, houten been o.; 2. persoon m. met een houten been.

Stelze, (*-n*) v. stelt v.; *auf -n gehen*, op stelten loopen; (Bergw.) stut, schoorbalk m.; (Spr.) *kannst du regnen, so kann ich auf -en gehen*, weet gij een gat, ik weet een spijker.

Stelzel, (*-s*, mv. *Stelzel*) m. en o. romp m. van een valk.

Stelzen-gang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. loopen o. op stelten; (fig.) *einen — haben*, loopen alsof men op stelten ging; it. trotsch heenstappen; *-gänger* m. steltenlooper m.; *-geier* m. (Nat.hist.) slangenarend, slangeneter, secretaris m.; *-hühner* o. mv. hoenders o. mv. met langen voetwortel; *-läufer* m., Z. *-gänger;* 2. (Nat. hist.) steltlooper m., vogel m. met lange pooten; *-schritt* m. pas m. alsof men op stelten loopt; *-schuh* m. steltschoen, cothurnus v., hooge schoen m. der tooneelspelers bij de Ouden.

Stelzner, (*-s*, mv. *Stelzner*) m., Z. *Stelzengänger, Stelzenläufer.*

Stemma, (*-s*, mv. *Stemmata*) m. geslachtsboom, stamboom m.

Stemm-axt, (*-äxte*) v. zware bijl v. om den boom aan den wortel te vellen; *-beutel* m. platte beitel m.; *-eisen* o. stootbeitel, steekbeitel, hakbeitel m.

Stemmen, (*stemmte, gestemmt*) bedr. ww. (Boschw.) *einen Baum* -, omhakken, vellen; *von einander* -, klooven; 2. (Timm.) *Löcher* -, gaten hakken, met den beitel bewerken; 3. *die Füsze gegen die Wand* -, zetten, stutten; *den Arm auf den Tisch* -, leunen; *die Hände in die Seite* -, in de zijde zetten; (Volkst.) een pot met twee ooren maken; (Zeew.) onderstutten; 2. Z. *stützen; das Wasser* -, Z. *schwellen;* II. wed. ww. *sich* -, zich steunen tegen; *sich gegen etw.* -, leunen; (Boschw.) *sich* -, (van het hout), in stam schieten.

Stemmer, (*-s*, mv. *Stemmer*) m. hij die leunt &, Z. *stemmen;* (Zeew.) leng v., hijschtouw o. met eene lus.

Stemm-geschwell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Waterb.) schoorbalken m. mv. aan de deuren eener sluis; *-leder* o. (Schoenm.) opstijfleder o.; *-leiste* v. opstijfleest v.; *-nadel* v. kromme schoenmakersnaald v.; *-ring* m. ijzeren schoenmakersring m.; *-thor* o. (Waterb.) sluispoort v.

Stemmung, (*-en*) v. velling v., Z. *stemmen.*

Stempel, (*-s*, mv. *Stempel*) m. stempel m.; (van een mortier), stempel, stamper m.; (Sm.) stempel, doorslag m.; (Hand., Pap.) papierstempel m., merk o.; (Boschw.) Z. *-axt;* (Bergw.) stut, schoor m.; (van eene luchtpomp), zuiger m.; (Boekb.) versiersel o., stempel m.; it. Z. *Flitter-, Knaufstempel;* 2. opgedrukt teeken, merk o., stempel m.; (op brieven) poststempel m., postzegel o.; (in tolhuizen), plombeermerk o.; *mit einem - versehen*, Z. *stempeln; den - der Wahrheit tragen*, kenmerk, zegel o. der waarheid dragen; (Spr.) *die sind mit Einem - geprägt*, zij zijn lieden van hetzelfde slag; 3. (Pl.) bloemstampertje o.

Stempel-abgabe, (*-n*) v. zegelrecht o.; *-amt* o. zegelkantoor o.; *-axt* v. (Boschw.) bijl v. om het te verkoopen hout te merken; *-bogen* m. blad o. gezegeld papier; *-bolzen* m. (Timm.) steunbalk m.; 2. ijzeren bout m. om de spijkers en pinnen in te drijven.

Stempelchen, (verkl.) o. stempeltje, stampertje o., Z. *Stempel.*

Stempel-eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. stempelijzer o.; *-fäustel* m. stempelhamer m.; *-förmig* bijv. nw. stempelvormig, stampervormig; *-gebühr* v., *-geld* o. zegelrecht, zegelgeld, stempelgeld o.; 2. stempelrecht o.; *-gesetz* o. wet v. op het zegel; *-kammer* v., Z. *-amt; -lüfter* m. fijne naald v. om den stempel uit te halen; *-meister* m. hoofd o. van het zegelkantoor.

Stempeln, (*stempelte, gestempelt*) bedr. ww. *Waaren* & -, stempelen, merken; *Papier* -, stempelen, van een stempel voorzien; *Gold, Silber* -, stempelen, stempel opdrukken; *Zeuge* -, merken; *Güter* -, plombeeren; (fig.) *jem.* -, onderrichten, zijne les lezen; (Timm.) *einen Bolzen* -, indrijven.

Stempel-papier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gezegeld papier, gestempeld papier o.; *-recht* o., Z. *-geld* (2); *-schneider* m. stempelsnijder, medailleur, graveur m.; *-taxe* v. zegel o.; 2. zegelrecht o.; *-waare* v. gemerkte waar v.

Stempler, (*-s*, mv. *Stempler*) m. hij die stempelt, merkt &, Z. *stempeln.*

Stendel, (*-s*, mv. *Stendel*) m. (Pl.) standelkruid o.; 2. Z. *-wurz* (1); *-gewächs* o. orchisachtig gewas o.; *-wurz* v. standelkruid o., orchis m.; 2. *nackte* —, tweeblad o.

Stenge, (*-n*) v. (Zeew.) steng v., topmast m.

Stengel, (*-s*, mv. *Stengel*) m. (Pl.) stengel, steel m.; *mit einem - versehen*, een steel of stengel hebbende; *in -aufschieszen*, een stengel krijgen; 2. holle stengel, halm m.; 3. (van eene kooi), stokje o.; (Jachtw.) (van herten), afwerpen o. der horens; (fig.) lang, schraal persoon m.

Stengel-aloe, (*-n*) v. stengelaloë v.; *-artig* bijv. nw. stengelachtig, steelvormig; *-blatt* o., Z. *Stammblatt; -blume* v. stengelbloem, uit den stengel groeiende bloem v.; *-bohne* v. aan stokken groeiende boon v.

Stengelchen, (verkl.) o. stengeltje, steeltje o.

Stengel-erbse, (*-n*) v. aan stokken groeiende erwt v.; *-förmig* bijv. nw. Z. *-artig*; *-glas* o. wijnglas o. met langen dunnen voet; *-kalk* m. schaftvormige kalk v.; *-kohle* v. schaftvormige steenkool v.

Stengeln, (*stengelte, gestengelt*) o. ww., m. *h.* in stengel schieten, een stengel krijgen; 2. bedr. ww. *Bohnen, Erbsen* -, met staken voorzien, staken zetten bij; *gestengelte Blume*, Z. *Stengelblume*.

Stengel-ständig, bijv. nw. op den stengel staande; *-tragend* bijv. nw. den stengel omvattend.

Stengen, (*stengte, gestengt*) bedr. ww. *einen Schlund* -, stoppen, verstoppen.

Stengen-stag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) stengenstag o.; *-wand* v. (Zeew.) stengenwant o.; *-windreep* v. (Zeew.) stengewindreep m.

Stenograph, (*-en*, mv. *-en*) m. stenograaf, snelschrijver m.

Stenographie, v., z. m. snelschrijfkunst, stenographie v.

Stentato, bijw. moeielijk, pijnlijk, smartelijk, weemoedig.

Stentorisch, bijv. nw. schreeuwend, doordringend.

Stentorstimme, (*-n*) v. stentorstem, doordringende stem, luide, schreeuwende stem v.

Stephan-körner, o. mv. (Pl.) luiskruid o.; 2. stinkende zwaardlelie v.; *-kraut* o. leeksenkruid o.; *-orden* m. orde v. van den H. Stephanus; *-stein* m. Sint-Stephanussteen m.

Stepp-bett, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. gestikte matras v.; *-decke* v. gestikte sprei, gestikte deken v.; *—nhändler, —nmacher* m. koopman, handelaar m. in, maker m. van gestikte dekens; *-draht* m. pekdraad m.

Steppe, (*-n*) v. heide, woestijn v., onvruchtbaar land, vlak hoogland o., steppe v.

Steppen, (*steppte, gesteppt*) bedr. ww. *ein Kleid* -, doornaaien, stikken; *gesteppte Arbeit*, Z. *Stepperei; erhaben gesteppte Arbeit*, verheven borduurwerk o.; *gesteppte Decke*, gestikte deken v.; (Zeew.) *die Leisegel* -, spekken, spikken, met steekgaten doorrijgen.

Steppen-bauer, (*-n*, mv. *-n*) m. boer m. die op de heide woont; it. *—n, -bewohner* m. mv. bewoners m. mv. der steppen; *-fuchs* m. steppenvos m.; 2. karabal, steppenlijnx m.; *-huhn* o. woudhoen, berghoen o.; *-katze* v. steppenkat, wilde kat, bergkat v.; *-lerche* v. steppenleeuwerik m.; *-wolf* m. steppenwolf m., *-ziege* v. Scytische dwerggems, wilde geit v.

Stepper, (*-s*, mv. *Stepper*) m., **-in,** (*-nen*) v. stikker m., stikster v.

Stepp-garn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stikgaren o.; *-nadel* v. stiknaald v.; *-naht* v. gestikte naad m., stiksel o.; *-ort* m. (Schoenm.) stikels v.; *-rock* m. gestikte jas v.; *-seide* v. stikzijde v.; *-stich* m. stiksteek m.

Sterbe-bett, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. sterfbed, doodbed o.; *-blick* m. blik m. van een stervende; *-buch* o. sterflijst v., register o. der overledenen; *-fall* m. sterfgeval o., dood m., overlijden o.; 2. *im —e, auf den* —, in geval van overlijden, bij overlijden; 3. (Leenw.) recht o. van een leenheer om bij het overlijden van zijn vazal het beste stuk huisraad uit diens nalatenschap te nemen; *-flecken* m. doodvlak v.; *-gebet* o. gebed o. van een stervende; 2. gebed o. voor overledenen; *-gedanke* m. gedachte v. over den dood; *mit —n umgehen*, aan den dood denken; *-geld* o. kosten m. mv. der begrafenis, begrafeniskosten m. mv.; 3. aan de weduwe uitbetaald geld o. uit een begrafenisfonds; *-gerüst* o. schavot o.; *-gesang* m. gezang, lied o. over den dood; 2. lijkzang m.; *-geschichte* v. geschiedenis v. van het overlijden van iem.; *-gewand* o., Z. *-kleid; -glocke* v. doodsklok v., luiden o. der klok(ken) bij begrafenissen; *-gras* o., Z. *Borstgras; -handlohn* m. leen o. dat bij den dood van den vazal weer aan den leenman vervalt; *-haupt* o. beste stuk o. huisraad & door den leenheer te nemen bij het overlijden van zijn vazal; *-haus* o. sterfhuis o.; it. Z. *Trauerhaus; -hemd* o., Z. *Todtenhemd; -herr* m. heer m. die het recht heeft om bij overlijden van zijn vazal het beste stuk huisraad uit diens nalatenschap te nemen; *-huhn* o. uil m.; *-jahr* o. jaar o. van iems. overlijden, sterfjaar o.; 2. jaar o. waarin groote sterfte heerscht; *-kasse* v. begrafenisfonds, weduwenfonds o.; *-kissen* o. doodkussen o., hoofdkussen o. in de lijkkist; *-kittel* m., (gemeenz.) *-kleid* o., Z. *Todtenkleid; -kunst* v. kunst v. om wel te sterven; *-lehen* o., *—swaare* v., Z. *-handlohn; -lied* o., Z. *-gesang; -liste* v. sterftelijst v.; it. overzicht v. der sterfte; *-lust* v. begeerte v. om te sterven, verlangen o. naar den dood; *-lustig* bijv. nw. naar den dood verlangende; *-monat* m. sterfmaand v.; it. maand v. waarin groote sterfte heerscht.

Sterben, (*du stirbst, er stirbt, starb, gestorben*) o. ww. onr., m. *s.* sterven, overlijden, den geest geven, ophouden te bestaan; *selig* -, goed afsterven, een zaligen dood hebben; *an einer Krankheit* -, aan eene ziekte sterven; *vor Gram & Hungers* -, van gramschap, van honger sterven, omkomen; *eines natürlichen, schrecklichen Todes* -, een natuurlijken, vreeselijken dood sterven; *über etw.* -, sterven te midden van; *ich will* -, *wenn es nicht wahr ist*, ik zal sterven als &; *auf etw. leben und* -, leven en sterven met, tot zijn dood staande houden; *-d*, stervend, in doodsangst; *ein -der, eine -de*, stervende, zieltogende m. en v.; 2. (fig.) ophouden, uitdooven, vergaan; (van tonen), wegsterven, allengs zwakker worden; (Gen.) Z. *absterben; -des Feuer*, vuur dat uitdooft; *-de Augen*, dolle oogen; *alle seine Freuden sind mit ihr gestorben*, verdwenen; II. (*-s*) o., z. m. sterven, overlijden o., dood m.; *um Lebens und -s willen*, voor de securiteit, men kan niet weten of men dan nog leeft; 2. naderende dood m., Z. *Absterben*; it. sterfte v.

Sterbens-angst, (*-ängste*) v. doodsangst, doodsstrijd m., vrees v. voor den dood; *-krank* bijv. nw. doodelijk ziek; *-müde* bijv. nw. doodelijk vermoeid; *-noth* v. doodsstrijd m., zieltogen o.; *-seele* v. (gemeenz.) *keine* —, volstrekt niemand; *-wort* o. doodelijk woord o.; *-wörtchen* (verkl.) o. *kein* —, geen woord, hoegenaamd niets.

Sterbe-register, (*-sters*, mv. *-ster*) o., Z. *-liste; -röcheln* o. rochelen o. voor den dood; *-schrei, -seufzer* m. doodssnik m.; *-schilling* m. voor zonsondergang betaalde belasting v. van den erfgenaam eens pachters; *-sohle* v. belasting v. aan de geestelijkheid voor de toediening der H. Sacramenten; *-stunde* v., *-stündchen, -stündlein* o. sterfuur, doodsuur, laatste uur o.; *-thaler* m. Pruisische daalder m. van het jaar 1785; *-ton* m. toon m. van een stervende; *-vogel* m. doodsvogel, lijkvogel m.; 2. Boheemsche meerkol m.; *-willig* bijv. nw. bereid om te sterven; *-woche* v. sterfweek v.; *-wolle* v. sterfwol, wol v. van een gestorven schaap &; *-zeit* v. sterftijd m., Z. *-stunde; -zettel* m. akte v. van overlijden; *-zimmer* o. kamer v. waarin een doode ligt.

Sterblich, bijv. nw. sterfelijk, aan den dood onderworpen; *der, die -e*, stervelng m. en v.; *das -e*, sterfelijk lichaam o.; (fig.) (van vermaken &), vergankelijk, onbestendig, niet duurzaam; 2. *- in jem. verliebt sein*, dol verliefd zijn op; *-keit* v. sterfelijkheid v.; 2. sterfelijk leven o.; 3. groote sterfte v.

Sterbling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stervelng m. en v., sterfelijk wezen o.; (fig.) vergankelijk wezen o.; 2. jong gestorven kind o.; 3. aan eene ziekte gestorven schaap o.; 4. (Zijdeh.) cocon m., tonnetje o. waarvan de pop voor het verdrogen doodgegaan is; *-swolle* v., Z. *Sterbewolle*.

Sterbweh, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. doodelijke smart, pijn v.

Stercoriren, (*stercorirte, stercorirt*) bedr. ww. mesten, bemesten.

Stereo-graphie, v., z. m. kunst v. om vaste lichamen op een vlak af te beelden, stereographie v.; *-graphisch* bijv. nw. tot de stereographie behoorende; *-metrie* v. kunst v. om lichamen te meten, inhoudsmeting, stereometrie, lichaamsmeetkunde v.; *-metrisch* bijv. nw. volgens de lichaamsmeetkunst; *-skop* m. stereoscoop m.; *-skopie* v. stereoscopie v.; *-skopisch* bijv. nw. volgens den stereoscoop m.; *-tomie* v. doorsnede, meetkunst, leer v. van de snijding der vaste lichamen, stereotomie v.; *-typen* v. mv. vaste lettervormen m. mv., stereotypen v. mv.

Stereotypen-druck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. drukken o. met vaste lettervormen; 2. met vaste lettervormen gedrukt boek o.; *-drucker* m. drukker m. met vaste lettervormen; *-gieszer* m. vervaardiger m. van vaste lettervormen; *-gieszerei* v. stereotypengieterij v.; *-platte* v. letterplaat v., vaste lettervorm m.

Stereotypie, v., z. m. kunst v.

om vaste lettervormen of letterplaten te maken.

Stereotypiren, (*stereotypirte, stereotypirt*) bedr. ww. met vaste lettervormen drukken, vaste lettervormen maken, stereotypeeren.

Stereotyp(isch), bijv. nw. met vaste lettervormen gedrukt: (fig.) vast, onveranderlijk, altijd hetzelfde.

Steril, bijv. en b. onvruchtbaar, dor, schraal.

Sterlet, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kleinste steursoort v. uit de Middellandsche Zee.

Sterling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (eig.) oosterling m., penning m. van de zwaarte van tarwekorrels; *ein Pfund -*, een pond sterling; *Pfenning -*, Engelsche stuiver m.

Stern, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ster, star v., gesternte o.; (Zeew.) *sich nach den -en richten*, zich naar de sterren richten; (Waarz.) *in den -en lesen*, in de sterren lezen; *voller -e*, (van den hemel), vol sterren, gesternd; (fig.) invloed m. der sterren, gesternte o.; *unter einem glücklichen - geboren sein*, onder een gelukkig gesternte geboren zijn; *seinem -e folgen*, zijn gesternte volgen; *die -e sind ihm günstig*, alles is hem gunstig; *er hat weder - noch Glück*, hij slaagt nergens in; *- der Hoffnung*, lichtstraal m.; 2. (fig.) (van een ridder), ster, ridderster v., ridderkruis o., decoratie v.; (in het ijs), ster, breuk v., barst m.; (op de nagels), sterretje o.; (in het oog), oogappel m.; *der -, das Sternchen*, (in boeken), sterretje, verwijzingssterretje o.; (Pl.) Z. *-blume*; 3. *weiszer -*, witte narcis of aster v.; (Zeew.) spiegel, achtersteven m.; 4. Z. *Sternlein*.

Stern-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. steragaat m. en o.; *-ader* v. (Veea.) staartader v.; *-anbeter* m. sterrenaanbidder m.; *-anbetung* v. sterrendienst m., aanbidden o. der sterren; *-anis* m. steranijs v.; *—öl* o. steranijsolie v.; *-apfel* m. steruppel m.; 2. vrucht v. van den steruppelboom m.; *-artig* bijv. nw. Z. *-förmig*; *-asbest* m. sterasbest o.; *-bahn* v. baan, loopbaan v. eener ster; *-band* o. oogband m.; *-bauch* m. groote dolfijn m. (visch.); *-beschreibung* v. beschrijving v. der sterren; *-bild* o. sterrenbeeld, gesternte o.; *-binde* v. (Heelk.) verband o., zwachtel m. in de gedaante eener ster; *-blümchen* o. sterrebloempje, zandkruid o.; *-blume* v. aster, sterrebloem v.; *-bruch* m. stervormige breuk v. of barst m.; *-bühne* v. sterrenwacht v., observatorium o.; *-butzen* m. verschieting v. van eene ster.

Sternchen, Sternlein, (verkl.) o. sterretje o., kleine ster v.; it. *Sternlein*, weegbree v.; (Nat. hist.) *Sternchen* of *Stern*, stervormige schelp v.

Stern-deutekunst, v., z. m. waarzeggerij v. uit de sterren, sterrenwichelarij v.; *-deuter* m. sterrenwichelaar, waarzegger m. uit de sterren; *-deutung* v., Z. *-deuterei*; *-diener* m., Z. *-anbeter*; *-dienst* m. sterrendienst m., vereering v. der sterren; *-distel* v., Z. *Flockenblume*; *-dunen* v. mv. eiderdons o.; *-eidechse* v. sterhagadis v.

Sternen, (*sternte, gesternt*) bedr. ww. met sterren of sterretjes versieren, met sterrren bezaaien; (Drukk.) met een sterretje teekenen; *gesternt*, (van den hemel), gesternd, met sterren bezaaid, vol sterren.

Stern(en)-abend, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. avond m. waarin de hemel met sterren bezaaid is; *-bahn* v. loopbaan v. der sterren; (fig.) hooge vlucht v.; *-besäet* bijv. nw. met sterren bezaaid, gesternd; *-bogen* m. hemelgewelf, zwerk o.; *-decke* v. stervormig plafond o.; *-falk* m. sterfalk m.; *-feld* o., Z. *-gefilde*; *-feuer* o. (Vuurw.) sterretjes o. mv., sterrenvuur o.; *-flimmer* m. flikkering, glinstering v. der sterren; (Delfst.) kattenoog o., sterresteen m.; *-gefilde* o. gesternte hemel m.; *-glanz* m. glans m. der sterren; *-heer* o. sterrenheir o., menigte v. sterren; *-hell* bijv. nw. (van den hemel), gesternd, vol sterren, met sterren bezaaid; *-königin* v. koningin v. der sterren, maan, Selene v.; *-säer* m. God m.; *-tag* m., Z. *Sterntag*.

Stern-fall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. sterverschieten o., Z. *-butzen*; *-fell* o. huid v., vlies o. over den oogappel; *-fisch* m. zeester v.; *-flasche* v. (Nat. hist.) viertand, stekelbuik m.; *-flechte* v. stervormig korstmos o.; *-flockenblume* v., Z. *Flockenblume*; *-förmig* bijv. nw. stervormig; (Krist.) *—durchwachsen*, zesstralig; *-forscher* m., Z. *-deuter*; it. Z. *-kenner*; *-gang* m. loop m. der sterren; (Tuinb.) stervormige laan v.; *-gewächs* o. stervormige plant o.; 2. (Nat. hist.) zeester v., medusahoofd o.; *-glanz* m. sterrenglans, glans m. der sterren; *-glas* o. kijker m. tot waarneming der sterren, sterrenkundige telescoop m.; *-gruppe* v., *-haufen* m. sterrengroep v.; *-gucker* m. (gemeenz.) Z. *-seher*; *-hagelvoll* bijv. nw. (Volksl.) stomdronken; *-hammer* m. verstaalde grofsmidshamer m.; *-hell* bijv. door de sterren verlicht, schitterend als eene ster; *—e Nacht*, Z. *Sternnacht*; *-helle* v. helderheid, v., schitteren o. eener ster; *-himmel* m. sterrenhemel, gesternde hemel m., firmament, uitspansel o.; *-höhe* v. hoogte v. der sterren, sterrengewelf o.; *-hyacinthe* v., Z. *-blümchen*; *-hut* m. vingerhoed m. met een knopje.

Sternicht, bijv. nw. als eene ster.

Sternig, bijv. nw. met sterren bezaaid, vol sterren, gesternd.

Stern-jahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. sterrejaar, zonnejaar o.; *-junge* m., Z. *-läufer*; *-karte* v. sterrenkaart, hemelkaart v.; *—nsammlung* v. sterrenkundige atlas m.; *-kegel* m. afbeelding v. van een halven bol in een hollen, vlakken kogel; *-keil* m. (Sm.) koubeitel m.; (Bliksl.) scherpe ijzeren wig v. om blik kort te slaan; *-kenner* m. sterrenkundige m.; *-kenntniss* v., Z. *-kunde*; *-klar* bijv. nw., Z. *-hell*; *-klee* m. sterreklaver v.; *-koralle* v. sterkoraal o.; *-kraut* o. sterrebloem v., sterremuur m., vogelsterrekruid o.; *-kreuz* o. (Wap.) kruis o. in den vorm eener ster; *—orden* m. ridderorde v. van het kruis met de ster; *-kugel* v. hemelglobe v.; *-kunde* v. sterrenkunde v.; *-kundig* bijv. nw. sterrenkundig; *der —e*, sterrenkundige m.; *-kunst* v. sterrenwichelarij v.; *-kürbiss* m. stervormige pompoen m.; *-lauf* m. sterrenloop, loop m. der sterren; *-läufer* m. jongen m. die met een lichtje in den vorm eener ster rondloopt, kerstzanger m.; *-leberkraut* o. sterleverkruid o., woudmeester m., welriekend megerakruid o.; *-lehre* v., Z. *-kunde*; 2. sterrenkundige verhandeling v., overzicht o. der sterrenkunde; *-licht* o. licht o. der sterren; *-melone* v. stervormige meloen m.; *-molch* m., Z. *-eidechse*; *-moos* o. stervormig mos, sterrenmos o.; 2. levermos, gemeen leverkruid o.; *-nacht* v. heldere nacht m.; *-pflanze* v. plant v. met stervormige bloemen, sterreplant v.; 2. Z. *-kraut*; *-porzellanschnecke* v., Z. *Sternchen* (Nat. hist.); *-putze* v., Z. *-butzen*; *-rad* o. stervormig vuurrad o.; *-rakete* v. (Vuurw.) sterraket v.; *-reiher* m. sterreiger m.; *-roche* v. spiegelrog m.; *-säule* v., *-stein* m. stervormige zuil v.; *-schanze* v. (Vest.) sterreschans v.; *-scheibe* v. sterreschijf v.; *-schein, -schimmer* m. licht, schijnsel o. der sterren; *-schlag* m., Z. *-arbeit*; *-schnäuze, -schneuze, -schnuppe* v. verschietende ster v.; (Vuurw.) lichtbol m.; (Pl.) aardbloem v., nostoch v.; *-schörl* m. sterschorl m.; *-schuss* m. verschieten o. eener ster; *-schüssel* v. napelak v.; *-schwamm* m. stervormige paddenstoel m.; *-schwanz, -schweif* m. staart m. eener komeet; *-seher* m. sterrenkijker, sterrenwichelaar m.; it. sterrenkundige m.; 2. (Nat. hist.) sterrenkijker, hoogkijker, zeepaap m.; *-seherei, -sehterkunst* v. sterrenkunde v., kunst v. van de sterren waar te nemen; *-sonnenjahr* o., Z. *-jahr*; *-spath* m. vezelige koolzure kalk v.; *-spindel* v. stervormige klos m. of spil v.; *-stamm* m. zeepalm m.; *-stein* m. stersteen m., sterkoraal o.; *-stör* m. gesterde steur m.; *-strahl* m. straal m. eener ster; *-stralig* bijv. nw. stralend als ster v.; *-stunde* v. sterretijd m.; *-sucher* m. telescoop m. tot het zoeken van kleine sterren; *-tafel* v. sterenkundige tafel v.; *-tag* m. sterredag m.; *-uhr* v. op de sterren betrekking hebbend uurwerk, sterrewijzer m.; *-um* o. borstbeen o.; *-warte* v. sterrenwacht v.; *-werk* o., Z. *-schanze*, *-wirbel* m. stervormige wervelworm m.; *-wissenschaft* v., Z. *-kunde*; *-zeichen* o. (Drukk.) sterretje o.; (Sterrenk.) gesternte o.; (Ridd.) stervormig ordeteeken o.; *-zeit* v. sterrentijd m.

Stert, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Prov.) Z. *Sterz*.

Sterz, (*-es*, mv. of **Sterze,** (*-n*) v. staart m.; (van een windmolen), wiek v.; (van een ploeg), staart m.; (aan een wagen). dissel m.

Sterchen, (verkl.) o. staartje, wiekje o.

Sterzel, (*-s*, mv. *Sterzel*) o. staartje, steeltje o., steel m. van een kort voorwerp; (gemeenz.) dreumes m., kereltje o.

Sterzen, (*sterzte, gesterzt*) o. ww. zich draaien, rondslenteren; (van vogels), den staart oplichten.

Sterz-ente, (*-n*) v. wilde eend, staarteend v.; *-seuche* v., *-wurm* m. staartworm m., staartziekte v. (bij het rundvee).

Stet &, Z. *stät.*

Stets, bijw. steeds, immer, altijd, onophoudelijk, gestadig, aanhoudend; *sein Versprechen - halten,* altijd, terdeeg, flink nakomen; *- etw. ansehen,* strak, stijf.

Stethoskop, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. stethoscoop m., werktuig o. tot onderzoek der borstholte.

Stettiner, (*-s,* mv. *Stettiner*) m. noordsche winterappel m.

Steuer, (*-n*) v. belasting, schatting v., accijns, tol m., subsidie v. en o.; *freiwillige, gezwungene -,* bijdrage v.; 2. collecte, inzameling v. van giften; *milde -,* ruime collecte, rijke, milde aalmoes v.; (fig.) *zur - der Wahrheit,* om hulde aan de waarheid te brengen.

Steuer, (*-s,* mv. *Steuer*) o. (Zeew.) stuur, roer o.; *über - gehen,* achteruitvaren; (fig.) *das -ruder des Staates führen, am - sitzen,* het roer in handen hebben, aan het hoofd staan van.

Steuer-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. belastingkantoor o., rekenkamer v.; 2. betrekking v., ambt o. bij het ministerie van financiën; *-anlage* v. taxatie, schatting, waardeering v.; *-anschlag* m. belastingbiljet, aanslagbiljet o.

Steuerbar, &, Z. *steuerpflichtig.*

Steuer-beamter, m. ambtenaar, beambte m. op het ontvangerskantoor of bij de financiën, ontvanger m.; *-befehl* m. belastingwet v.; *-betheiligung* v. verdeeling v., omslaan o. der belastingen, hoofdelijke omslag m.; *-bewilligung* v. toestaan o. eener belasting; *-bord* o. stuurboord o.; *-brücke* v. draagbaik m.; *-brief* m. (Zeew.) kaperbrief m.; *-buch* o. kohier o. van belasting; it. kadaster o.; *-einnehmer* m. ontvanger m. der belastingen; *-ende* o. eind o. van het roer; 2. —, (van een schip), achtersteven m.

Steuerer, (*-s,* mv. *Steuerer*) m. stuurman m.

Steuer-federn, v. mv. staartvederen v. mv.; *-flügel* m. windvaantje, wimpeltje o.; *-frei* bijv. nw. vrij van belasting, vrij van schatting; *-freiheit* v. vrijstelling v., vrijdom m. van belasting; *-fuss* m., Z. *-anschlag;* 2. (Nat. hist.) stuurvoet, stuurpoot m.; *-geld* o. (in Saksen), geld o. volgens het muntstelsel van het land, opbrengst v. der belastingen; *—anschein* m. bankbiljet, muntbiljet o.; *-kompass* m. stuurkompas o.; *-kreis* m. district, gebied, ressort o. van een ontvangerskantoor; *-lastig* bijv. nw. (Zeew.) Z. *hinterlastig; -lehen* o. leen o. dat aan schatting onderhevig is; *-mall* v. mal m., model o. tot vervaardiging van een roer; *-mann* m. stuurman m.; (fig.) leider, aanvoerder m.

Steuermanns-hütte, (*-n*) v. (Zeew.) kastje o. met het kompas; *-kunst* v. stuurmanskunst v.; *-maat* m. (Zeew.) stuurmansmaat m.

Steuern, (*steuerte, gesteuert*) bedr. en o. ww. (Zeew.) sturen, besturen; *ein Schiff -,* sturen; it. *gegen Norden -,* naar het noorden stevenen, richten, koers zetten; *nach London -,* koers zetten naar; *gut -,* (van schepen), goed sturen, naar het roer luisteren; *nach etw. -,* handelen, richten; 2. *zusammen -,* bijdragen; *den Armen -,* aalmoezen geven; 3. belasting betalen; 4. *nach etw. -,* trachten te verkrijgen; 5. *einer Sache -,* aan eene zaak perk zetten; *einem -,* iem. tegenwerken, te keer gaan, stuiten; *einem Uebel, Unfug -,* voorkomen, verhinderen, tegengaan, paal en perk zetten aan.

Steuer-nagel, (*-nagels,* mv. *-nägel*) m. stuurbout m.; *-ordnung* v. verordening v. omtrent de belastingen; *-pflichtig* bijv. nw. schatplichtig, belastingschuldig; *-rad* o. (Zeew.) stuurrad, rad o. aan het roer; *-rath* m. raadsheer m. bij de financiekamer; (veroud.) raadsheer m. bij de middelen; *-reep* m. (Zeew.) roerreep m.; *-register* o., *-rolle* v. lijst v. der belastingen; *-ruder* o. (stuur) roer o., riem m.; *-sache* v. zaak v. betreffende de belasting; *-schote* v. (Zeew.) borgschoot m.; *-schreiber* m. griffier, schrijver m. bij de belastingen; *-stange* v. roerstang v.; (Wag.) dissel m.; (Scheepv.) roerhaak m.; *-tag* m. dag m. waarop de belasting betaald wordt; *-talje* v. takel m. van de roerstang; *-umlage* v. hoofdelijke omslag m.

Steuerung, (*-en*) v. (van een schip), sturen o., loodsen o.; 2. betaling v. der belastingen; 3. (Werkt.) klep, veiligheidsklep v.; *-scylinder* m. stoombuis v.; *-sstange* v. (Bergw.) stang v. om het opgaan van eene waterkolom te regelen.

Steuer-verweigerung, (*-en*) v. weigering v. om belasting te betalen; *-verwilligung* v., Z. *-bewilligung; -wesen* o. belastingstelsel, belastingwezen o.; *-zahlend* bijv. nw. belasting betalend; *-zettel* m., Z. *-schein.*

Steven, (*-s,* mv. *Steven*) m. (Zeew.) Z. *Hinter -, Vordersteven.*

Stibitzen, (*stibitzte, gestibitzt*) bedr. ww. (gemeenz.) stelen, kapen, zakkenrollen.

Stich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (van eene bij), steek m.; (met eene naald), prik m., steek m.; (met een degen), stoot m.; *jemn. einen - geben,* iem. een steek, stoot (met den degen) geven; *auf den - fechten,* met den degen vechten; *tödtlicher -,* doodsteek m.; (fleek.) buiksteek m., aftapping v. met een puntig werktuig; (fig.) *das ist ein - in's Herz,* dat verscheurt (mij) het hart, is een steek door het hart; (Naai.) steek m.; (Schoenm.) steek m. met de els; *nicht - halten,* (van het leder), geen steek houden; (fig.) *- halten,* steek houden, de proef kunnen doorstaan; it. (van bewijzen), geldig zijn, gegrond zijn; *keinen - sehen,* niets kunnen zien; (fig.) *einen - haben,* een roes hebben, een weinig dronken zijn; it. een glaasje te veel op hebben; (Hand.) (van wijn), zuurachtig zijn; (Grav.) steek m., punt v.; *- mit dem Grabscheite,* steek m. van een voet diep; (fig.) steek m., steking v., pijn v.; it. stekend, scherp woord o., bijtende uitdrukking v.; (Vleeschh.) plaats v. waar het rund & gestoken wordt; (Grav.) gravure, plaat v.; (Zeew.) knoop m.; it. wijze v. om een knoop te leggen; 2. wat gestoken wordt; *- Erde,* schop v.; (Timm.) steek m.; (Giet.) gat o.; (Sp.) slag, haal, zet m.; *alle -e machen,* al de slagen halen; (Vissch.) kuil m. in een vijver tegenover den duiker; 3. steile weg m., moeielijk pad o.; 4. Z. *Tausch;* 5. *jem., etw. im -e lassen,* in den steek laten, aan zijn lot overlaten.

Stich-axt, (*-äxte*) v. steekbijl v.; *-balken* m. steekbalk m.; *-blatt* o. (van een degen), stootplaat v.; (fig.) *jems. — sein,* iems. steun, beschermer zijn; (Sp.) (troef) kaart v. die den slag maakt; (fig.) *sein letztes — daran setzen,* zijn laatste redmiddel aanwenden; *einem, jems. Witz zum — dienen,* tot mikpunt van iems. aardigheden dienen; *-bohrer* m. steekboor, zwikboor v., avegaar m.; *-dunkel* bijv. nw. stikdonker; *-eisen* o. (Giet.) laatijzer o.

Stichel, (*-s,* mv. *Stichel*) m. graveerstift, etsnaald v.; 2. voorboor v.

Stichelei, (*-en*) v. bijtende spot m., scherpe toespeling v., steek m. onder water.

Stichelhaarig, bijv. nw. borstelig, ruig van haar.

Stichelig, bijv. nw. vol hatelijke toespelingen, bijtend, bitter spottend.

Sticheln, (*stichelte, gestichelt*) bedr. en o. ww., m. *h.* fijne en herhaalde steken maken; *auf jem. -,* schimpen, smalen, hatelijke toespelingen maken; *heimlich -,* steken onder water geven.

Stichel-naht, (*-nähte*) v. naad m. in laken met enkele steken; *-name* m. schimpnaam, scheldnaam, bijnaam, spotnaam m.; *-rede* v., Z. *Stichelei; -sprache* v. bijtende taal, schimptaal v.; *-witz* m. hatelijke aardigheid v.; *-wort* o., Z. *Stichelei.*

Stich-entscheid, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. beslissende stem v.; *Abstimmung durch —,* afstemming, verwerping v. tengevolge van de verdeeldheid der stemmen.

Sticher, (*-s,* mv. *Sticher*) m. dolk m., stilet o.

Stich-fehler, (*-fehlers,* mv. *-fehler*) m. (Grav.) graveerfout v.; *-frei* bijv. nw. onkwetsbaar voor stootwapenen; *-haltig* bijv. nw. steekhoudend, beproefd, standhoudend; *-haltigkeit* v. geldigheid, beproefdheid v., steekhouden o.; *-holz* o. afgestoken hout o.; *-heber* m. steekhevel, bierhevel m.; *-heerd* m. bekken o. waarin het gesmolten metaal loopt; *-holz* o. (Giet.) houtje o. dat de opening van den smeltoven aanwijst, door welke het metaal druipt; *-klinge* v. stootdegen m.; *-kraut* o. boskruid, longkruid, valkruid o.; *-lanzette* v. lancet o.

Stichler, (*-s,* mv. *Stichler*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die steken onder water geeft, bijtende, geestige spotter m., spotster v.

Stichling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat.

hist.) kwikstaart m.; 2. stekelbaars m.; (Pl.) kauwoerde v.

Stich-mal, (*-mal(e)s*, mv. *-māler*) o. litteeken o. van een steek, steekwonde v.; *-masz* o. (beeldhouwers) maat v. om holten te meten; *-ofen* m. (Sm.) steekoven, Z. *-heerd.*

Stichomantie, v., z. m. waarzeggerij v. uit rijmwoorden of getallen.

Stich-presse, (*-n*) v. (Lakenb.) persing v. na de warme persing; *-probe* v. (Sm.) steekproef v.; *-rechnung* v. rekening v. van ruilhandel; *-säge* v. steekzaag, handzaag v.; *-schmelzen* o. erts smelten o.; *-seite* v. (Giet.) kant m. van den oven waar het metaal uitdruipt; *-stange* v. (Klokg.) staak m. tot het uitstooten van het zwikje uit het gietgat; *-tag* m. bepaalde dag, dag m. van publieke verkooping; *-waffe* v. wapen o. met scherpe punt, dolk m.; *-wand* v. (Giet.) steen m. op den smelthaard; *-wein* m. steekwijn m.; 2. zuurachtige, scherpe wijn m.; *-weise* bijw. met steken, steek voor steek, bij wijze van steek; *-wort* o. bits woord, scherp woord o.; 2. tot teeken afgesproken woord, herkenningswoord, paswoord o.; (Tooneelk.) laatste woord, gezegde o.; 3. (Drukk.) steekwoord o., bladwachter m.; 4. antwoord o. op een raadsel; 5. aangenomen woord o., geliefkoosde uitdrukking v.; *-wunde* v. steekwond, gestoken wond v.; *-wurz(el)* v., Z. *Stickwurzel*; 2. Z. *-kraut; -zettel* m. quitantie v.

Stick-dampf, (*-dampf(e)s*, mv. *-dämpfe*), **-dunst,** (*-dunst(e)s*, mv. *-dünste*) m. stikdamp, verstikkende damp m.

Sticken, (*stickte, gestickt*) bedr. en o. ww., m. *h.* stikken, borduren; *mit Seide* -, met zijde borduren, stikken; *eine Landschaft* -, borduren; *gestickte Arbeit*, borduurwerk o.; 2. Z. *ersticken.*

Sticker, (*-s*, mv. *Sticker*) m., **-in,** (*-nen*) v. stikker, borduurder m., stikster, borduurster v.

Stickerarbeit, (*-en*) v. borduurwerk o.

Stickerei, (*-en*) v., Z. *sticken*; 2. borduursel o.; 3. borduurwerk o.

Stickerkunst, v., z. m. kunst v. van te borduren.

Stick-fieber, (*-fiebers*, mv. *-fieber*) o. longberoerte v.; *-fluss* m. stikzinking v.; *-garn* o. borduurgaren o.; *-gas* o., Z. *-luft*; *-gold* o. gouddraad o.; *-grund* m. leemachtige, kleiachtige zeegrond m.; *-häkchen* o. borduurhaakje o.; *-husten* m. kinkhoest m.; *-kunst* v., Z. *Stickerkunst*; *-lack* m. pijplak o.; *-lien* v. kabel m., touw o. van zes draden; *-luft* v. stikstof v.; 2. koolstofzuur gas o., stiklucht, bedorven lucht v.; *-muster* o. borduurpatroon o.; *-nadel* v. borduurnaald v.; *-oxydgas* o. stikstofgas o.; *-perlen* v. mv. borduurkralen v. mv.; *-rahmen* m. borduurraam o.; *-seide* v. bordnurzijde v.; *-silber* o. zilverdraad o.; *-stoff* m. stikstof v.; *—haltig* bijv. nw. stikstofbevattend; *-trommel* v., Z. *-rahmen*; *-werk* o. borduurwerk o.; *-wurzel* v. witte wijngaard m.; 2. Z. *Stichkraut*; *-zeug* o. borduurwerk o., alle noodige voorwerpen om te borduren.

Stieben, (*stob, gestoben*) o. ww. onr., m. *s.* stuiven, als stof opvliegen; *es stiebt*, het stuift, er vliegt stof op; it. (van den regen), stuiven; 2. (van vonken), zich verspreiden; *aus einander* -, (van personen), uiteenstuiven, onverwachts, plotseling uiteengaan; (van eene hoop), vervliegen; (van zaken), verloren gaan; *man weisz nicht wohin er gestoben ist*, men weet niet waar hij gestoven of gevlogen is; 2. m. *h.* (Jachtw.) (van veldhoenders), drek loozen; II. bedr. ww. *aus einander* -, Z. *stäuben*; it. Z. *stäubern.*

Stieber, (*-s*, mv. *Stieber*) m. (Jachtw.) Z. *Stäuber*; (Pl.) wolfsveest m.; 2. Z. *Nasenstieber.*

Stiebern, (*stieberte, gestiebert*) bedr. ww. *jem.* -, (gemeenz.) een knip voor den neus geven.

Stief-ältern, mv. stiefouders m. mv.; it. schoonouders m. mv.; *-bruder* m. stiefbroeder m.; it. schoonbroeder, zwager m.

Stiefel, (*-s*, mv. *-n* of *Stiefel*) m. laars v., stevel m.; *ein Paar* -, een paar laarzen; *jemn. die* - *an- und ausziehen*, iem. de laarzen aan- en uittrekken; *- machen*, laarzen maken; (Ger.) schoenijzers o. mv., schoenschroeven v. mv.; (Waterb.) (van eene pomp), zak m., pompbuis v.; (van een vaandel), schoen m.; 2. (Jachtw.) gaffel v.; (Wijng.) staak m.; 3. *ein - Bier*, groot bierglas o.; (Volksk.) *er kann einen guten - vertragen*, hij kan een stevig glas drinken; *er hat einen - weg*, hij heeft een stuk in zijn kraag, is dronken, heeft eene laars aan; (fig.) slenter m., oude gewoonte v.; *er fällt mit -n drein*, hij valt met de deur in huis.

Stiefel-absatz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. hak m. van de laars; *-anzieher* m. laarzentrekker m. *-band* o. rijgriempje o. trekker m., oor o. van eene laars; *-bein* o., Z. *-fusz* (2); *-block* m., Z. *-holz*; *-brett* o. laarzenplank v.; *-bürste* v. laarzenborstel m.

Stiefelchen, (verkl.) o. laarsje o., kleine laars v.

Stiefelerbse, (*-n*) v. aan staken groeiende erwt v.

Stiefelette, (*-n*) v. laarsje o.; it. slopkous v.

Stiefel-förmig, bijv. nw. laarsvormig, in den vorm eener laars; *-fusz* m. (Schoenm.) Z. *-schuh*; 2. voet m. die geschikt is om laarzen te dragen; *—blatt* o. voorschoen m. van de laars; *-futter* o. voering v. eener laars; *-gestell* o., Z. *-holz* (1); *-haken* m. laarzentrekker m.; *-holz* o. laarzenleest v., laarzenbeen o.; 2. (Vissch.) hout o. tot het openhouden van den zak in een sleepnet; *-kappe* v. laarzekap v., knieleder o.; *-knecht* m. laarzenknecht, laarzentrekker m.; *-kolben* m. (Waterb.) kannetje o. met omgebogen rand; *-leder* o. laarzenleder o.; *-macher* m. laarzenmaker m.; *-manschette* v. laarzeschaft v.; *-masz* o. laarzenmaat v.; *-mündung* v. opening v. aan de pijp eener brandspuit &.

Stiefeln, (*stiefelte, gestiefelt*) bedr. ww. *jem.* -, laarzen aandoen, laarzen aantrekken; *gestiefelt*, gelaarsd, met laarzen aan de voeten; *der gestiefelte Kater*, gelaarsde kat; 2. aan staken binden, aan stangen zetten; II. wed. ww. *sich* -, zijne (hare) laarzen aantrekken.

Stiefel-nonne, (*-n*) v. non v. van de derde orde van den H. Franciscus; *-putzer* m. laarzenpoetser m.; *-quaste* v. laarzekwast m.; *-röhre* v., Z. *Stiefel* (Waterb.); *-schaft* m. laarzeschaft v.; *-schmiere* v. schoensmeer o.; *-schnur* v. laarzenveter m.; *-schuh* m. voorschoen m. van de laars; *-sohle* v. laarzezool, zool v. eener laars; *-strippe* v. trekker, strop m. eener laars; *-strumpf* m. lage kous v.; *-struppe* v., Z. *-strippe*; *-stülpe* v. schaft v., knieleer o.; *-wachs* o., *-wichse* v. schoensmeer, laarzensmeer o.; *-wichser* m., Z. *-putzer*; *-zieher* m., Z. *-haken*; it. *-knecht.*

Stief-freundschaft, v., z. m. bloedverwantschap v., bloedverwanten m. en v. mv. door een tweede huwelijk; *-geschwister* mv. stiefkinderen, kinderen o. mv. uit tweeërlei huwelijk; *-kind* o. stiefkind, schoonkind o., Z. *-sohn, -tochter*; *-mükmchen* o. (Pl.) Z. *-mütterchen*; *-mutter* v. stiefmoeder, tweede moeder v.; it. schoonmoeder v.; (i. k. bet.) ongevoelige, achteloze moeder v.; (fig.) *seiner - klagen*, tevergeefs klagen; *-mütterchen* o. stiefmoedertje o., vergeet-mijniet, driekleurig viooltje o.; *-mütterlich* bijv. en b. stiefmoederlijk, als eene stiefmoeder; (i. k. bet.) liefdeloos, achteloos, ongevoelig, hardvochtig, stiefmoederlijk; *jem. — behandeln*, iem. stiefmoederlijk behandelen; *-mütterlichkeit* v. ongevoeligheid, liefdeloosheid, wreedheid, gierigheid v.; *-schwager* m. man m. eener stiefzuster; *-schwägerin* v. vrouw m. van een stiefbroeder; *-schwester* v. stiefzuster, halve zuster v.; it. schoonzuster v.; *-sohn* m. stiefzoon m.; it. schoonzoon m.; *-tochter* v. stiefdochter; it. schoondochter v.; *-vater* m. stiefvader m.; it. schoonvader m.; *-väterlich* bijv. nw. als een stiefvader; *-verwandte(r)* m. bloedverwant m. door een tweede huwelijk.

Stieg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Prov.) Z. *Steig.*

Stiege, (*-n*) v. trap, smalle trap, ladder, trede v.; (Prov.) verdieping v.; *zwei -n hoch wohnen*, op de tweede verdieping wonen; 2. (Hand.) - *Eier*, twintigtal o.; - *Leinwand*, twintig meters m. mv.; *drei -n*, zestig meters of ei; *-bock* m. ladderschraag v.

Stieglitz, (*-es*, mv. *-e*) m. distelvink m.

Stieglitze, (*-n*) v. overstap m., plankje o. bij een pad.

Stiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. steel m., handvat v., hecht o.; (van eene bijl, een bezem &), steel m., (van een mes), hecht of heft o.; (van eene pan), steel m., handvatsel o.; (Pl.) steel, stengel, stam, stronk m.; (Bouwk.) bindbalk m.; *vom -e losgehen*, van den steel losgaan; (fig.) *einen - zu einer Axt suchen*, een uitvlucht zoe-

ken, een middel trachten te vinden; *der Harke einen - finden*, eene mouw passen aan; (Spr.) *den - nach der Axt werfen*, den steel naar de bijl werpen, Z. *Strumpf.*

Stiel-äugig, bijv. nw. (Nat. hist.) oogen aan de toppen der horens hebbende; *-blatt* o. steelblad o.; *-besen* m. bezem m. met een steel.

Stielchen, (verkl.) o. steeltje, stengeltje o.

Stiel-dolde, (*-n*) v. steeldragend bloemscherm o.; *-eiche* v. zomereik m.

Stielen, (*stielte, gestielt*) bedr.ww. *eine Axt -*, van een steel voorzien, een steel maken aan; 2. van een steel of stengel voorzien.

Stiel-ende, (*-endes*, mv. *-ende*) o. einde o. van een steel; *-glocke* v. draagbare klok v., tafelschel v.

Stielig, bijv. nw. een steel, stengel hebbende, Z. *kurz-, langstielig.*

Stiel-kamm, (*-kamm(e)s*, mv. *-kämme*) m. kam m. met een steel; *-kloben* m. staartschroef v.; *-koralle* v. sterkoraal o.; *-loch* o. (van eene bijl &), gat o. voor den steel; *-los* bijv. nw. zonder steel of stengel; *-losigkeit* v. gebrek o. aan een steel, afwezigheid v. van een steel of stengel; *-rippe* v. (Pl.) middelrib v.; *-rund* bijv. nw. goed rond, rond als een steel; *-ständig* bijv.nw. op den stengel staande; *-wurm* m. steelworm m.

Stieper, (*-s*, mv. *Stieper*) m. (Zeew.) ijzeren schepter, standaard m.

Stier, bijv. en b., Z. *starr; -sinn* m., Z. *Starrsinn.*

Stier, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stier m.; *wilder -*, wilde stier, buffel, bul m.; (Sterrenk.) de stier m. (een sterrenbeeld); 2. (Prov.) Z. *-hammel;* (Nat. hist.) *der fliegende -*, vliegend hert o. (een kever).

Stierchen, (verkl.) o. stiertje o., jonge stier m.

Stieren, (*stierte, gestiert*) o. ww., m. *h.* (van koeien), naar den stier verlangen, Z. *rindern, stöhren;* 2. staren, strak aanzien; II. bedr. ww. *eine Kuh -*, dekken, bespringen.

Stier-fleisch, (*-es*) o., z. m. stiere(n)vleesch o.; *-gefecht* o. stierengevecht o.; *-hammel* m. ram m., mannetjesschaap o.; *-haut* v. stiereuhuid v., stierenvel o.; *-hetze* v. stierengevecht o. met honden; *-hirsch* m. hertestier, gnoe m.; *-jagd* v. stierenjacht, jacht v. op wilde stieren, buffeljacht v.; *-kalb* o. stierkalf o.; *-kämpfer* m. hij die met een stier vecht; *-leder* o. stierenleder o.; *-mensch* m. (Fabell.) stiermensch, minotaurus m.; *-ochs* m. stier, os m.; *-opfer* o. uit een stier bestaand offer o.; *-schild* m. schild o. van stierenleder.

Stift, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stift, teekenstift v.; *schwarzes -*, potlood o.; (van een tand), stompje, afgebroken stukje o.; (aan eene gans), schacht v. van nieuwe pennen; (van spijkers), punt v.; *- etw. festzuhalten*, spie, stift v.; *Stab mit goldenen -en*, met gouden spijkertjes, stiftjes o. mv.; (Tikt.) *die -e*, fiche o.; 2. (van een veter), beslag o., malie v.; (Scherts.) dwerg, dreumes m.

Stift, (*-(e)s*, mv. *-er* of *-e*) o. stift, sticht, gesticht o., liefdadig gesticht o., Z. *Stiftung;* 2. klooster, bisdom, kapittel o., Z. *Hochstift;* 3. kapitaal o., huur, pacht v.

Stiftblume, (*-n*) v. lelievormige bloem v.

Stiftchen, (verkl.) o. stiftje, puntje, pennetje o., Z. *Stift* m.

Stifteln, (*stiftelte, gestiftelt*) bedr. ww. met stiften aanteekenen, stipjes zetten bij; 2. in stukjes snijden; 3. stippelen; *gestifteltes Leder*, gespikkeld.

Stiften, (*stiftete, gestiftet*) bedr. ww. van een stiftje, pennetje voorzien, eene spie voorsteken; 2. *einen Orden -*, instellen; *eine Kirche -*, stichten; *eine Schule -*, oprichten; *ein Reich -*, vestigen, grondvesten; *ein Fest -*, instellen; *einen Vergleich -*, tot stand brengen; *eine Heirath -*, sluiten; *Freundschaft mit jemn. -*, aangaan, sluiten; *Gutes, Böses -*, doen, veroorzaken; *Schwierigkeiten -*, doen ontstaan; *einen Krieg -*, doen ontstaan, veroorzaken, aanleiding geven tot; *Frieden -*, tot stand brengen; *sein Vermögen zu Almosen -*, aan de armen vermaken; (Scherts.) *Sie haben du etw. Schönes gestiftet*, daar hebt gij wat moois uitgevoerd; *seines Namens Andenken -*, zijn naam vereeuwigen.

Stifter, (*-s*, mv. *Stifter*) m., **-in,** (*-nen*) v. stichter, grondlegger, grondvester, aanlegger m., stichtster, aanlegster v.; (van een oproer), bewerker m., bewerkster v., Z. *Friedens -, Händelsstifter.*

Stift-farbe, (*-n*) v. pastelkleur v.; *-gemälde* o. pastelschilderstuk o.; 2 mozaiek o.; *-geld* o. loon o. aan den glazenmaker voor het vastzetten der ruiten.

Stiftig, stiftisch, stiftlich, bijv. nw. tot een sticht behoorende.

Stiftler, (*-s*, mv. *Stiftler*) m. kloosterling m.

Stift-loch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. gat o. voor eene stift; *-macher* m. stiftenmaker m.; *-malerei* v., Z. *-gemälde;* 2. pastelschilderen o.

Stifts-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. domheerschap, bisdom o.; *weltliches —*, kapittel o.; *-amtmann* m. lid o. van het kapittel; *-bauer* m. tot een sticht behoorende boer m.; *-beamter* m., Z. *-amtmann;* *-brief* m. oorkonde v., waarbij het recht van het sticht, kapittel bepaald wordt; 2. Z. *Stiftungsbrief; -brod* o. brood o. voor het kapittel; *-bürger* m. tot een sticht behoorende burger m.; *-dame* v. stichtsdame, non v. in een adellijk klooster, domdame, kanonikes v.; *-dorf* o. tot een sticht behoorend dorp o.; *-frau* v., *-fräulein* o., Z. *-dame;* 2. (Nat. hist.) *-fräulein*, kwikstaart m.; *-gebäude* o. gebouw o. van een kapittel; *-gebiet* o. gebied o. van een kapittel of sticht; *-geld* o. geld o. van het sticht; 2. geld o. dat iem. van het kapittel ontvangt; *-gemein(d)e* v. parochie v. der hoofdkerk; *-genoss* m., *-glied* o. lid o. van het kapittel, kapittelheer m.; *-güter* o. mv. stichtsgoederen, goederen o. mv. eener stichting, van een kapittel; *-hauptmann* m. hoofdman m. van een kapittel; it. bisschoppelijk stedehouder m.; *-hauptmannschaft* v. hoofdmanschap v. van een kapittel; *-haus* o. huis o. eener liefdadige instelling; it. huis o. van een kapittel; *-herr* m. kapittelheer, kanunnik, stichtsheer m.; *-hütte* v. (J. gesch.) tabernakel o., tent v. der samenkomst; *-jungfer*, non v. in een burgerlijk klooster; *-kanzler* m. kanselier m. van een kapittel; *-kasse* v. kas v. van een kapittel; *-kirche* v. domkerk v.; *-mässig* bijv. nw. de vereischten bezittend om in het kapittel te worden opgenomen, 16 of 32 kwartieren tellend, van hoogen adel; *-mitglied* o., Z. *-glied; -pfarre* v. tot eene domkerk behoorende pastorij v.; *-pfarrer* m. pastoor m. eener domkerk; it. pastoor m. in eene liefdadige inrichting; *-pfennig* m., *-pfründe* v. domheerschap o.; *-prediger* m. predikant m. in eene domkerk; *-propst* m. domproost m.; *-regierung* v. bestuur o. van een kapittel; *-schule* v. school v. van het kapittel; *-stadt* v. tot een kapittel behoorende stad v.; *-stand* m. toestand m. van een aan het kapittel onderworpen grondgebied; *-stelle* v. domheerschap o.; 2. plaats v. in de benoeming van een kapittel o.; *-tag* m. dag m. waarop het kapittel vergadert; *-unterthan* m. onderdaan m. van een kapittel; *-versammlung* v. vergadering v. van het kapittel; *-verwalter* m. bestuurder m. eener geestelijke inrichting; it. eener liefdadige inrichting; *-vicarius* m. genieter m. eener prove, provenier m.; *-wohnung* v. woning v., verblijf o. in een gebouw van een kapittel.

Stiftung, (*-en*) v. stichting, vestiging, instelling v., gesticht o., Z. *stiften;* 2. *milde -*, liefdadige instelling v.

Stiftungs-brief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stichtingsoorkonde v.; *-capital* o. kapitaal, fonds o. eener stichting; *-feier* v. feest o. van de stichting; *-gut* o. tot eene stichting behoorend goed o.; *-jahr* o. jaar o. der stichting; it. verjaardag m. eener stichting; *-urkunde* v., Z. *-brief; -verwalter* m. bestuurder m. eener stichting; *-worte* o. mv. (Kath.) woorden o. der consecratie.

Stiftzeit, (*-en*) v. huurtijd, pachttijd m.

Stigmatisiren, (*stigmatisirte, stigmatisirt*) bedr. ww. brandmerken, schandvlekken, belasteren.

Stil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Styl.*

Stilbe, (*-n*) v. goudwesp v.

Stilet(t), (*-(e)s*, mv. *-e*) o. dolk, korte degen m., stilet o.

Still, stille, (*-(e)r, -est*) bijv. en b. stil, onbeweeglijk, rustig, in rust, kalm, bedaard; *sich - verhalten*, bedaard blijven; *- stehen*, stilstaan; *- sitzen, - liegen*, stil, onbeweeglijk; (van zaken), stilstaan; *im Felde - liegen* (van een leger), gekampeerd zijn; *- halten*, stilhouden, tegenhouden, doen stilstaan; *jemn. - halten*, iem. laten begaan; *bei etw. - stehen*, stilstaan, vertoeven, verwijlen; *bei etw. -*

sitzen, geen deel nemen aan; (gemeenz.) *hier steht mir der Verstand* -, hierbij staat mij het verstand stil, dat gaat mijn verstand te boven; *-es Wetter*, stil; *das -e Meer*, kalm; it. (Aardr.) Stille Zee v.; *-es Wasser*, stilstaand water; (Spr.) *-e Wasser sind tief*, stille waters hebben diepe gronden; 2. geen leven of gedruisch makend, Z. *schweigen*; *-sein*, stil zijn, zwijgen; *jem. - sein heiszen*, iem. het stilzwijgen opleggen; *- zu etw. sein*, het stilzwijgen bewaren over; it. zich iets laten welgevallen; *von etw. - sein*, zwijgen over, niet spreken van; *sei mir - davon*, spreek mij daar niet van; *- !*, *- da !*, stil!, stil(te) daar!; 3. stil, zwijgend, met sprekend; *-er Ort*, stil, rustig; *die -e Nacht*, de stilte van den nacht; *-e Feile*, zoetvijl v.; *-e Jagd*, kleine jacht, jacht v. op klein wild; *-es Gebet*, stil gebed; *-e Gebete*, (Kath.) stille gebeden, secreten; *ein -er Kummer*, stil, zwijgend, geheim; *im -en Gutes thun*, in het geheim, in stilte; *das -e Gericht*, Z. *Fehmgericht*; (Kath.) *-e Messe*, stille, gelezen mis; *-er Freitag*, Goede Vrijdag; *-e Woche*, Goede week; *-e Musik*, stil, niet luid; (fig.) (van personen), stil, bedaard, rustig; *es ist jetzt ganz - davon*, men spreekt daarvan nu niet meer.

Still-amme, (*-n*) v. zoogmin v.; *-anbeiszer* m. hond m. die bijt zonder te blaffen; (fig.) valsch, verraderlijk persoon m.

Stille, (*-n*) v. stilte, kalmte, rust v., stilzwijgen o., bedaardheid v.; (van de zee), kalmte v.; *tiefe -*, diepe stilte; *- der Nacht*, stilte v. des nachts; *in der -*, in stilte, heimelijk, in het geheim; *in der -e sich verheirathen*, zonder feestelijkheden.

Stillen, (*stillte, gestillt*) o.ww., m. *h.* (Zeew.) bedaren; 2. bedr. ww. *das Blut -*, stillen, stelpen; *Thränen -*, drogen; *das Meer -*, doen bedaren, stillen; *jem. -*, doen zwijgen; (fig.) doen bedaren; *einen Aufruhr -*, stillen, dempen; *den Hunger -*, stillen; *Durst -*, stillen, lesschen; *jems. Verlangen, Neugierde -*, voldoen, tevreden stellen; *die Schmerzen, ein Kind -*, doen bedaren, Z. *säugen*; (Gen.) *-d*, pijnstillend.

Stiller, (*-s*, mv. *Stiller*) m., **-in**, (*-nen*) v. hij, zij die stilt, doet bedaren &, Z. *stillen*.

Still-flöte, (*-n*) v. (Org.) zacht fluitregister o.; *-friedlich* bijv. nw. zwijgend en bedaard; *-gedackt* o. (Org.) gedekt fluitregister o.

Stillhalten, (*-s*) o., z.m. ophouden o., halte v., stilstand m., onbeweeglijkheid, stoornis, rust, inhouding, pauze v.

Stillheit, v., z. m., Z. *Stille*.

Still-lager, (*-layers*, mv. *-layer*) o. vaste legerplaats v., kamp, kampement o.; *-leben* o. stil, gerust leven o.; 2. (Schild.) doode natuur v.; *-messe* v. stille mis, gelezen mis v.; *-salz* o. pijnstillend zout o.

Stillschweigen, (*schwieg still, stillgeschwiegen*) o. ww., m. *h.* zwijgen, stilzwijgen, niets zeggen, niet spreken; *-d*, zwijgend; II. o. zelfst. stilzwijgen o.; *mit - übergehen*, met stilzwijgen voorbijgaan, niet spreken over.

Still-sitzer, (*-sitzers*, mv. *-sitzer*) m. stilzitter m., hij die altijd te huis, stil zit, leeglooper m.; *-stand* m. stilstand m., ophouden o. der beweging; (van eene zaak), stilstand m., schorsing v.; (Krijgsw.) halte v.; it. Z. *Waffenstillstand*; (Gen.) stilstand m.; *einen — machen*, halt maken, stilstaan, geene vorderingen maken, niet verder gaan of komen; *die Sache leidet einen —*, de zaak staat stil, gaat niet vooruit.

Stillung, (*-n*) v., Z. *stillen*; 2. voldoening, kalmte v.

Stimmbar, bijv. nw. (Muz.) in staat om een akkoord te vormen, overeen te stemmen.

Stimm-berechtigt, bijv. nw. stemgerechtigd, kiesgerechtigd; *-draht* m. (Org.) stemdraad o. voor het tongwerk.

Stimmchen, (verkl.) o. stemmetje o., Z. *Stimme*.

Stimme, (*-n*) v. stem v., stemgeluid o.; *helle, feine -*, heldere, schelle, fijne stem; *rohe -*, ruwe stem; *gegliederte -*, uitspraak v., woord o.; *modulirte -*, zingende, zangerige stem; (Muz.) stem, partij, zangstem v.; *einzelne -*, solo v.; *die gesammten -n*, het koor o.; (van den donder), rollen, geraas o.; (van eene trompet), geschal o.; (fig.) (van de natuur, van het bloed), stem v.; 2. stem, stemming, uitspraak, meening v., gevoelen o.; *jemn. seine - geben*, iem. zijne stem geven, zijne stem uitbrengen op; *die -n sammeln*, de stemmen ophalen, inzamelen; *Sitz und - im Rathe haben*, in den raad eene stem hebben; (Org.) stem v., stemwerk o.; *alle -n ziehen*, al de registers doen spelen; (van eene viool), stut m. onder den kam.

Stimmen, (*stimmte, gestimmt*) o. ww., m. *h.* (van een instrument), stemmen, harmonieëren, een akkoord vormen; *zum Klavier -*, met de piano harmonieëren; *diese Geige stimmt nicht, stimmt zu hoch*, is niet gestemd, is te hoog gestemd; (fig.) *das stimmt nicht mit seinem Versprechen*, dat komt niet overeen met &; 2. stemmen, zijne stem uitbrengen, verkiezen; *auf den Tod -*, voor den dood stemmen; II. bedr. ww. *ein Klavier -*, stemmen, den overeenstemmenden toon geven, eensluidend maken; *höher -*, hooger stemmen; *niedriger -*, lager stemmen; (fig.) *jem. -*, invloed hebben op iems. neiging; *jem. zu etw. -*, gestemd maken, stemmen voor; *er ist nicht gut gestimmt*, hij is niet best gestemd, niet wel gemutst.

Stimmen-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. partituur, stemverdeeling v.; *-führer* m. aanvoerder, leider m. van het koor, directeur m.; (van eene vergadering), woorvoerder m.; (van eene partij), orgaan o.; *-mehrheit* v. meerderheid v. van stemmen; *-minderheit* v. minderheid v. van stemmen; *-prüfung* v. onderzoek o. naar de geldigheid, onderzoek o. naar het aantal stemmen, stemopneming v.; *-sammlung* v. opzamelen o. der stemmen; *-untersuchung* v., Z. *-prüfung*; *-schlüssel* m. (Muz.) stemsleutel m.; *-sicht* v., Z. *-prüfung*; *-zähler* m. stemopnemer m.; *-zählung* v., Z. *-untersuchung*.

Stimmer, (*-s*, mv. *Stimmer*) m. stemmer, orgelstemmer, pianostemmer m.; 2. stemhamer m.; 3. stembus v.; 4. hij die zijne stem uitbrengt, kiezer m.

Stimm-fähig, bijv. nw. stemgerechtigd; *-gabel* v. stemvork v.; *-geber* m. stemmer, kiezer, kiesgerechtigde m.; *-gebung* v. stemming, stemuitbrenging v.; *geheime —*, ballotage v., geheime stemming; *-geld* o. geld o. voor het stemmen; *-hammer* m. stemhamer m.; *-holz*, *-hölzchen* o. stapel, stut m. in den klankbodem der viool; *-horn* o. (Org.) stemhamer m.

Stimmig, bijv. nw., Z. *ein-*, *drei-*, *vier-*, *vollstimmig*.

Stimm-los, bijv. nw. zonder stem, sprakeloos, stom; *-losigkeit* v. gebrek o. aan stem, stomheid v.; *-meister* m. (in Keulen), raadsheer m.; *-nerv* m. (Ontlk.) stemzenuw v.; *-pfeife* v., Z. *-horn*; *-recht* o. stemrecht o.; *das — haben*, het stemrecht hebben, kiezer zijn; *-reihe* v. orde v. der stemmen; *-ritze* v. (Ontlk.) strotspleet, stempleet v.; *—nband* o. stemspleetverband o.; *—ndeckel* m. strotklep v., keellelletje o.; *-rohr* o. stembuis v.; *-saite* v. snaar v.; *-schlüssel* m. stemsleutel m.; *-setzer* m. (Instr.) tangetje o. tot het plaatsen van den stapel in de viool; *-tag* m. verkiezingsdag m.

Stimmung, (*-en*) v., Z. *stimmen*; it. stemming v.; *einem Klaviere die rechte - geben*, eene piano stemmen; *die - nicht halten*, (van eene piano), ontstemd worden, valsch worden; (fig.) *die - des Gemüths*, gemoedsstemming, gemoedsgesteldheid, meening v., humeur o.; *in einer guten - sein*, welgemutst zijn, in eene goede luim zijn; *die öffentliche -*, het algemeen gevoelen o., de openbare meening v.

Stimmzettel, (*-tels*, mv. *-tel*) m. stembriefje o.

Stimulans, (*-es*, mv. *-e*) m. opwekkend (genees)midel o.

Stimulus, (onb.) m. prikkel m., aansporing v.

Stingel, (*-n*) v. staart m. van een wild varken.

Stink, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stink, stinkhagedis v.

Stink-aas, (*-aases*, mv. *-äser*) o. stinkend aas o.; *-ameise* v. stinkmier v.; *-apfel* m. stinkappel m.; *-apfelbaum* m. stinkboom, tapiaboom m.; *-asant* m. duivelsdrek m.; *-baum* m. troskerseboom m.; 2. stinkboom m.; 3. sporkeboom, vuilboom m.; *-beere* v. stinkbes v.; (Pl.) spreeuwbes v.; *-blume* v. stinkende bloem v.; (Pl.) hondsbloem v.; 2. Z. *-kamille*; *-bock* m. stinkbok, stinkende bok m.; *-bohnenbaum* m., Z. *-baum*; *-drüse* v. (Ontlk.) stinkklier v.; *-eidechse* v. stinkhagedis v.

Stinken, (*stank, gestunken*) o. ww. onr., m. *h.* stinken, kwalijk ricken, on-

aangenaam rieken, de lucht verpesten; *nach Knoblauch* -, rieken; *-d*, stinkend, kwalijk riekend; *-der Athem*, stinkende adem; *-d werden*, beginnen te stinken; (Pl.) *der -de Asant*, duivelsdrek m.; *-de Lüge*, gemeene leugen; *-der Hochmuth*, onverdraaglijk; (Zeew.) *-der Sturm*, vliegende storm; *seinen Namen -d machen*, in opspraak brengen, gehaat maken; (Spr.) Z. *Eigenlob; seine Sache stinkt*, (gemeenz.) zijne zaak is smerig, vuil.

Stink-faul, bijv. nw. geheel verrot, stinkend vuil; (fig.) uiterst lui; *-fisch* m. stinkvisch m.; 2. (Nat. hist.) pietaal, spiering, grondeling m.; *-fliege* v. stinkvlieg v.; *-fuchs* m., Z. *-thier* (3); *-gasse* v. stinkende straat, steeg v.; *-hahn* m. (Nat. hist.) hop m. (een vogel; *-harz* o., Z. *-asant.*

Stinkig, stinkerig, bijv. nw. stinkend, stank verspreidend.

Stink-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. stinkkever m.; *-kalk* m. aardpekachtige kalk v.; *-kamille* v. stinkende kamille v.; *-kohle* v. stinkkool v.; *-kresse* v. wilde kers v.; *-nessel* v. groote stinkende netel v.; *-ratz* m. bunzing, bonzing m.; *-roche* m. stekelrog m.; *-salm* m. stinkende zalm m.; *-schiefer* m. stinkende leisteen o. en m., Z. *-stein; -schwamm* m. stinkende paddenstoel m.; *-spath* m. stinkende koolzure kalk v.; *-stein* m., Z. *-kalk; -thier* o. stinkend dier o.; *-spiritus* m. geest m. van salmoniak; *-topf* m. (Uurw.) stinkpot m.; *-wiesel* m., Z. *-ratz; -winde* v. (Pl.) stinkende winde v.; *-zink* m. stinkend zink o.; *-zinnober* m. stinkend bergrood, stinkend vermiljoen o.

Stint, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Stinkfisch.*

Stint-hamen, (*-mens*, mv. *-men*) m. spieringkaar v.; *-schlitten* m. Russische voermansslede v.; *-weib* o. spieringvrouw, spieringverkoopster v.

Stinz, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Stint.*

Stipation, (*-n*) v. omgeving v., gevolg o.

Stipendiarius, (onb.), **Stipendiat,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hij die eene beurs, prebende of prove heeft.

Stipend(iar)ium, (*-s*, mv. *Stipend(iar)ien*) o. loon o., beurs, prebende, prove v.

Stipitzen, (*stipitzte, gestipitzt*) bedr. ww. heimelijk wegnemen, ontvreemden, stelen.

Stippel, (*-s*) m., z. m. (van rundvee), dolheid v.

Stippelform, (*-en*) v. patroon o. voor katoenen stoffen.

Stippelig, bijv. nw. gestippeld, gespikkeld, met kleine vlekjes.

Stipp-fass, (*-fasses*, mv. *-fasser*) o. sauskom v., sausbakje o.; 2. zandkokertje o.; *-milch* v. karnemelk, geronnen melk v.

Stipulation, (*-en*) v. vaststelling, bepaling, voorwaarde v.

Stipuliren, (*stipulirte, stipulirt*) bedr. ww. vaststellen, bepalen, aanhalen, aanteekenen, als voorwaarde bedingen,

Stirlen, (*stirlte, gestirlt*) o. ww., peuteren, stooten, opporren.

Stirn, (*-e*), **Stirne,** (*-n*) v. voorhoofd, front o.; *hohe* -, hoog voorhoofd o.; (fig.) *hitzig vor der - sein*, driftig, opvliegend zijn; *das sieht man ihm an der - an*, men kan het op zijn gelaat lezen, *die - hoch tragen*, trotsch zijn; *er hatte die - es mir zu sagen*, hij had de onbeschaamdheid het mij te zeggen; *jemn. die - bieten*, iem. het hoofd bieden, trotseeren; (fig.) (van een berg), top m., kruin v.; (Bouwk.) (van een gewelf), kop m.; (Art.) (van eene affuit), kop m.

Stirn-ader, (*-n*) v. voorhoofdsader v.; *-arterie* v. tot het voorhoofd behoorende slagader v.; *-band* o. hoofdband m.; (van vorsten), diadeem o.; 2. rand m. eener test; *-bein* o. voorhoofdsbeen o.; *-beschläge* o. hoofdspansel, hoofdbindsel, hoofdsieraad o.; *-binde* v., Z. *-band; -blatt* o. (Gen.) voorhoofdsomslag o., voorhoofdsband m.; (van paarden), hoofdband m.; *-blech* o., Z. *-blatt; -blutader* v., Z. *-ader.*

Stirnchen, (verkl.) o. voorhoofdje o., Z. *Stirn.*

Stirn-dreistigkeit, v., z. m. onbeschaamdheid, schaamteloosheid v.; *-ecke* v. (Ontlk.) voorhoofdshoek m.

Stirnen, (*stirnte, gestirnt*) o. ww., m. *h.* (Krijgsw.) *gegen den Wald* -, front maken voor.

Stirn-ende, (*-endes*, mv. *-ende*) o. (Jachtw.) eerste hout o. (van herten); *-feld* o. (Bouwk.) bovenste gedeelte o. van den gevel, front o.; *-fortsatz* m. (Ontlk.) verlenging v. van het voorhoofdsbeen; *-gegend* v. tot het voorhoofd behoorende streek v.; *-geschmeide* o. hoofdversiering v.; *-grübler* m. schapenvlies v.; *-haar* o. voorhoofdshaar o.; *-höckchen* o. (Ontlk.) haakbeentje o. van het voorhoofdsbeen; *-höcker* m. knobbel m. op het voorhoofd; 2. (Ontlk.) voorhoofdsknobbel m.; *-höhle* v. voorhoofdsholte v.; *-horn* o. horen m. op het voorste gedeelte van den kop; *-hügel* m., Z. *-höcker; -kamm* m. kam m. op het voorste gedeelte van den kop; *-krankheit* v. (Veea.) druipoogen o. mv.; *-krause* v. krulhaar o. op het voorhoofd, kuif v.; *-locke* v. lok v. op het voorhoofd; *-los* bijv. nw. (fig.) onbeschaamd, schaamteloos; *-losigkeit* v. onbeschaamdheid, schaamteloosheid v.; *-mauer* v. voormuur, schoormuur m.; *-mäuschen* o., *-muskel* m. voorhoofdsspier v.; *-nerv* m. voorhoofdszenuw v.; *- platte* v. plat o. van het voorhoofd, voorhoofdsvlak o.; *-rad* o. (Werkt.) kroonrad o.; *-reitel* m. voorhoofdsbeen o.; *-riegel* m. (Art.) koppelbalk m.; *-riemen* m. (Zad.) hoofdriem, kopriem m.; *-runzel* v. rimpel m. op het voorhoofd; *-runzelnd* bijv. nw. het voorhoofd rimpelend, frousend; (fig.) donker, somber zieude; *-runzler* m. (Ontlk.) fronsspier v.; *-schlagader* v., Z. *-ader; -schnalle* v. gesp m. tot versiering van het voorhoofd; 2. —, *-schneller* m. slag m. op het voorhoofd; *-schwiele* v. eelt o., wrat v. op het voorhoofd; *-seite* v. voorzijde v., front o.; *-spange* v. (J. gesch.) voorhoofdpranger m.; *-stoszer* m. monnik m. die met reliquieën te koop loopt; *-stück* o. voorhoofd, front o.; (Ontlk.) middelste gedeelte o. van het voorhoofdsbeen; (Bouwk.) fronton, frontespice o.; (Zad.) voorhoofdstuk o.; *-tuch* o. voorhoofdsdoek m.; *-wand* v., Z. *-feld; -warze* v. wrat v. op het voorhoofd; *-wickel* m. papillot v. voor het voorhoofdshaar; *-winkel* m., Z. *-ecke; -wunde* v. wond v. aan het voorhoofd; *-zweig* m. (Ontlk.) tak m. van het voorhoofd.

Stirren, (*stirrte, gestirrt*) o. ww. (Prov.) staroogen, Z. *stieren*; 2. snuffelen, Z. *stören.*

Stoa, v. zuilengalerij v. van Athene, waar Zeno en diens volgelingen lessen gaven; 2. stoicynsche wijsbegeerte v.

Stöber, (*-s*, mv. *Stöber*) m., Z. *Stäuber.*

Stöberig, bijv. nw. *-es Wetter*, sneeuwachtig.

Stöbern, (*stöberte, gestöbert*) o. ww., m. *h.*, Z. *stäubern*; 2. onp. ww. stofregenen, fijn sneeuwen; *es stöbert*, er valt fijne sneeuw; *in der Luft herum* -, (van vederen), vliegen; (Jachtw.) (van honden), gretig zoeken, speuren.

Stobholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*) o. (Giet.) houten ovenprop v.

Stocheln, (*stochelte, gestochelt*) o. ww., m. *h.* prikken, herhaaldelijk prikken.

Stocher, (*-s*, mv. *Stocher*) m. pook, porstok, tandenstoker m.

Stochern, (*stocherte, gestochert*) bedr. en o. ww., m. *h.* peuteren, woeten, porren; *das Feuer* -, opporren, oppooken; *in einem Haufen Sachen* -, opscharrelen; *in den Zähnen* -, tandestoken; *immer in der Nase* -, peuteren, woeten; (Spr.) Z. *Wespennest*; 2. Z. *stocheln.*

Stocheskraut, Stochuskraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. (Pl.) groote lavendel, valsche nardus v.

Stock, (*-(e)s*, mv. *Stöcke*) m. stok, vlaggestok, wandelstok, rotting m.; *am -e, mit einem -e gehen*, met een stok(je) loopen; *sich auf einen - lehnen*, op een stok leunen; *jem. mit dem -e prügeln*, met den stok slaan; 2. stamrozenstok m., staak v.; *die alten Stöcke ausreiszen*, de oude stammen uittrekken; *ein - Rosmarin*, rozemarijnstam m.; *eine Rose am -e*, stamroos; (Pl.) (aan eene plant), stam, tronk, stronk m.; (Bouwk.) Z. *Fensterstock*; (van eene zuil), voetstuk, pedestal o.; (Hoed.) vorm m.; *einen Hut über den - schlagen*, op den vorm slaan; (Ketelm.) voering v.; (Naai.) (van een hemd), romp m., lijf o.; (Boschw.) (van een boom), stam, stronk, tronk m.; (Bergw.) ruwe klomp m., massa v.; (Sm.) (van een aambeeld), blok o.; (van eene kaars), kandelaar m.; (Grav.) (van graveernaalden), handvat v.; (Drukk.) Z. *Bücherstock*; (Juw.) Z. *Kittstäbchen*; (Muntw.) zijde v. waarop de kop staat; (Org.) voet m. van de orgelpijp; (Dr.) Z. *Doche*; 3. blok o.; *jem. in den - legen*, iem. in boeien slaan; it. Z. *-haus*; (Br.) Z. *Kühlstock*;

(Landh.) bijenkorf m.; (voor aalmoezen), ormenkas v., offerblok o.; 4. verdieping v.; *unterster* -, benedenhuis o., begane grond m., straat v.; 5. *ein - Vieh, Vieh-*, stapel, veestapel m.; (Hand.) kapitaal, fonds o.; (Sp.) stok m., kaarten v. mv. die blijven leggen.

Stock-aar, (*-aar(e)s*, mv. *-aare*), **-adler,** (*-adlers*, mv. *-adler*) m. zwartbruine arend, koningsarend m.; *-alt* bijv. nw. zeer oud, stokoud; *-ambosz* m. halfrond ketelmakersaambeeld o.; *-ameise* v. trekmier, werkmier v.; *-amsel* v. kraagmerel v.; *-arbeiter* m. zonder rad werkende touwslager m.; *-band* o. bandje o. aan den stok; *-beschläg* m. beslag o. van den stok; *-besen* m. bezem m. met een steel; *-blind* bijv. nw. stekeblind; *-bild* o. standbeeld o.; *-böhme* m. echte Bohemer, volbloed Bohemer m.; *-börs* m. groote baars m.; *-brunnen* m. pomp v.

Stöckchen, (verkl.) o. stokje o., kleine (wandel)stok m.

Stock-degen, (*-degens*, mv. *-degen*) m. stokdegen m.; *-deutscher* m. echte Duitscher m.; *-dumm* bijv. nw. zoo dom als eene eend; *-dunkel* bijv. nw. stikdonker; *-dürr* bijv. nw. (gemeenz.) uiterst dor, uiterst droog.

Stocken, (*stockte, gestockt*) bedr. ww. (Zeew.) *den Anker* -, stokken; *ein Ankertau* -, van een stok voorzien; *Weinberge* -, stutten, van staken voorzien; (Lakenw.) *die Tücher* -, oprollen; II. o. ww., m. *h.* blijven steken; (van een uurwerk), stilstaan; it. niet gaan, hokken; (van het water), stilstaan; (van het bloed), niet meer rondloopen, stilstaan, stollen; (van sappen), stremmen, stollen; (van eene machine), stilstaan, niet bewegen, ophouden; *zu - anfangen*, beginnen te haperen; (Hand.) (van geld), niet meer in omloop zijn; (van den handel), kwijnen; (van eene zaak), stilstaan, niet vlotten; *im Reden* -, stotteren, stamelen, haperen; 2. stollen, stremmen, verstijven; (van melk), stremmen, dik worden, door vochtigheid bederven.

Stöcken, (*stöckte, gestöckt*) bedr. ww. van stokken voorzien; *jem.* -, in de gevangenis zetten, de boeien aandoen.

Stock-engländer, (*-ders*, mv. *-der*) m. echte Engelschman m.; *-ente* v. Duitsche pelikaan m.; *-erbse* v. stokerwt v.; *-erz* o. (Bergw.) erts o. dat in stukken, brokken of klompen gevonden wordt; *-eule* v. kleine katuil m.; 2. kleine hertog m.; *-fackel* v., Z. *Kienfackel*; *-falk* m. havik, duivenvalk m.; 2. Z. *Sakerfalk*; *-fäule* v. verrotheid v. van den stam of stronk; *-fäulung* v. (Wijng.) verrotten o. van de beuedenste ranken; *-feder* v. eind o. van eene veder; *-fidel* v., Z. *-geige*; *-finster* bijv. nw. (gemeenz.) Z. *-dunkel*; *es ist* -, het is stikdonker; *-fisch* m. stokvisch m. en v.; 2. kabeljauw m., zoutevisch v.; (fig.) domkop, stompzinnig mensch, domme kerel, stoffel m.; *—fang* m. kabeljouwvisscherij v.; *—fänger* m. kabeljauwvisscher m.; *-fleck* m. vlek v. door de vochtigheid ontstaan; *-fleckig* bijv. nw. door de vochtigheid gevlekt, gesprikkeld; *-finster* bijv. nw., Z. *-dunkel*; *-flinte* v. stokgeweer o.; *-franzose* m. echte Franschman, volbloed Franschman m.; *-fremd* bijv. nw. wild vreemd, geheel vreemd; *-geige* v. dansmeestersvioltje o.; *-garbe* v. tiend o. van pas tot bouwland ontgonnen boschland; *-gelehrt* bijv. nw. (gemeenz.) pedant, waanwijs, schoolmeesterachtig; *-gerste* v. bedorven gerst v.; *-getriebe* o. (Werkt.) wiel o. van verscheidene spillen, drijfwiel o.; *-glaube* m. blind geloof, hardnekkig, ingeworteld geloof o.; *-gläubig* bijv. nw. blind geloovend; *-gülden* m. losgeld, ontsluitingsgeld o. uit de gevangenis; *-gut* o. oorspronkelijk vermogen, familievermogen, familiegoed o.; (Landh.) pas ontgonnen land o.; *-halter* m. cipier, stokbewaarder m.; *-hamen* m. kruisnet o. met een steel, schepnet o.; *-händler* m. koopman m. in stokken; *-haue* v. houweel o. om boomen te rooien; *-haus* o. gevangenis v., gevangenhuis, rasphuis o.; 2. blokhuis o.; *-holm* m. onbehulpzaam persoon, stoffel, stakkerd, sukkel m.; *-holz* o. stronkhout o.; *-holzig* bijv. nw., Z. *-fleckig*; (van vruchten), hard, droog, stokkerig; *—er Ort*, afgesloten en vochtige plaats v.

Stockig, (*-er, -st*) bijv. nw. hard, stokkig, pluizig, door vocht bedorven, beschimmeld.

Stöckisch, bijv. nw. (gemeenz.) onhandig, dom, als een hout, stijf, koppig.

Stock-jude, (*-n*, mv. *-n*) m. echte Jood m.; *-kiel* m., Z. *-feder*; *-kien* m. harsachtig hout o.; *-knecht* m. cipiersknecht, stokkeknecht m.; *-knopf* m. knop m. van een stok; *-knospe* v. (Pl.) onder den grond blijvende wortelspruit v.; *-kohle* v. kleine houtskool v.; *-krätzen* v. mv. katoen-, zijdekaarden v. mv.; *-kraut* o. (Pl.) vlaskruid, wild vlas o.; *-kreide* v. hard krijt o.; *-lack* m. pijplak o.; *—säure* v. lakzuur o.; *-lampe* v. tuitlamp v.; *-leuchter* m. staande kandelaar m.; *-mäuschenstill* bijv. nw. doodstil, zoo stil als eene muis; *-meister* m., Z. *-halter*; *-meisterei* v. cipierswoning v., cipierschap o.; *-messer* o. krom wijngaardenierstnes o.; *-miethe* v., Z. *-geld*; *-morchel* v. morilje v.; *-nackt* bijv. nw. (gemeenz.) moedernaakt; *-narr* m. volslagen gek m.; 2. (Nat. hist.) slijmvisch, rotvisch m.; *-panster* m. (Waterb.) vast molenrad o.; *-petschaft* v. (Hand.) stempel m.; *-pfeife* v. bekluit v.; *-presse* v. (Boekb.) groote pers v. om gevouwen bladen te persen; *-probe* v. (Muntw.) bewaarde muntproef v.; *-prügel* m. mv. stokslagen m. mv., ransel m.; *-raum* m., Z. *Neubruch*; *-reis* o. (Pl.) scheut m., spruitje o., telg v.; *-rinne* v. uit een boomstam gemaakte goot v.; *-rolle* v. (Draadt.) loodrechte rol v.; *-rose* v. stokroos, rozemalve v.; *-rüde* v. op de wilde zwijnenjacht afgerichte hond m.

Stocks, m. mv. (Fin.) effecten, fondsen o. mv., actiën v. mv.

Stocks-besitzer, (*-sitzers*, mv. *-sitzer*) m. bezitter, eigenaar m. van effecten, actiën &.

Stock-scheide, (*-n*) v. rottingscheede v.; 2. holle stok m. die tot koker dient; *-scheider* m. (Bergw.) gangsteen m.; *-scheit* o. hoop m. blokhout, stompen; *-schere* v. droogscheerdersschaar v. waarvan het einde in een blok zit; *-schilling* m., Z. *-schlag*; it. gevoelige slagen, stokslagen m. mv.; *-schirm* m. regenscherm, zonnescherm o.; *-schlag* m. stokslag m.; *-schläge bekommen*, stokslagen krijgen, klappen oploopen; *-schlange* v. rolslang v.; *-schnupfen* o. hardnekkige verkoudheid v.; *-schraube* v. stokschroef, bankschroef v.; *-schwamm* m. op boomen groeiend paddenstoel m.; *-spule* v., Z. *-kiel*; *-stachel* m. punt v. van een stok; *-steif* bijv. nw. stokstijf, zoo stijf als een hout; *-still* bijv. nw. doodstil, bladstil, stil als eene muis; *— stehen*, doodstil staan, zich volstrekt niet bewegen; *— sein*, doodstil zijn, geen woord spreken; *-stumm* bijv. nw. geheel stom; *-sünder* m. aartszondaar, verharde, verstokte zondaar m.

Stocks-reiter, -spieler, -jobber, (*-ers*, mv. *-er*) m. speculant m. in effecten; *-zettel* m. bewijs o. van aandeel, actie v.

Stock-taub, bijv. nw. stokdoof, uiterst doof; *-taube* v. wilde duif, woudduif v.; *-täubling* m. rosachtige bladzwam v.; *-todt* bijv. nw. geheel dood, zoo dood als een pier; *-uhr* v. staande klok, pendule v.

Stockung, (*-en*) v., Z. *stocken*; 2. stilstand m., staking v., oponthoud o.; 3. ophooping v. van vochten; (Gen.) aandrang m., ophooping v. van het bloed.

Stock-viole, (*-n*) v. winterlakooi v.; *-wache* v. wacht v. bij de gevangenis; *-wart, -wärter* m. cipier, gevangenbewaarder, kerkermeester, stokbewaarder m.; *-werk* o. verdieping v.; *unterstes* —, benedenhuis o., begane grond m.; *oberstes* —, bovenste verdieping, zolderverdieping v.; *sechs Zimmer in einem —e*, op eene verdieping; (Bergw.) opeengehoopt erts o.; *-winde* v. windas o.; *-zahn* m. maaltand m.; (gemeenz.) kies v. van verstand; *-zange* v. kleine, platte hoefsmidstang v.; *-ziemer* m. (Nat. hist.) ringlijster v.; *-zwinge* v. beslagring m. om een stok.

Stoff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stof, vloeistof, grondstof v. (Scheik.) stof, zelfstandigheid v.; (Nat.) *einfacher* -, enkelvoudig lichaam o.; *organischer* -, grondstof v.; *brennbarer* -, Z. *Brennstoff*; *flüchtiger, scharfer, betäubender* -, vluchtige stof v., geest m.; (Delfst.) stofdeeltje o.; (Hand.) stof v., weefsel o., Z. *Stoffage*; (fig.) stof v., aanleiding v., onderwerp o.; *das gibt - zum Lachen*, dat geeft stof, rede v. tot lachen; *luftförmiger* -, luchtstof v., gas o.; *adstringirender* -, looistof v.

Stoffage, (*-n*) v. (Hand.) vaten o. mv., pakwerk o., kisten v. mv. voor droge waren,

Stoffen, bijv. en b. stoffen, van stof.

Stoffen, (*stoffte, gestofft*) bedr.

ww. *einen Hut* -, stoffeeren, opmaken.

Stoffhaltig, bijv. nw. stoffelijk, lichamelijk, uit stof bestaande; *-keit* v. stoffelijkheid, lichamelijkheid v.

Stoffig, bijv.n. goed gestoffeerd,van stoffen voorzien.

Stofflich, bijv. nw. stoffelijk, van stof, lichamelijk, uit uit stof bestaande.

Stoff-los, bijv.nw. onstoffelijk, onlichamelijk; 2. zonder inhoud, zonder waarde; (fig.) dor, droog, geen stof opleverende; *-losigkeit* v. onstoffelijkheid v.; (fig.) dorheid, droogheid v., akeligheid, armoedigheid v.; *-name* m. stofnaam m., stoffelijk zelfstandig naamwoord o.; *-verwandtschaft* v. verwandschap v. der stof, aantrekkingskracht v. der verwante deeltjes; *-wort* o. Z. *-name.*

Stöhnen, (*stöhnte,gestöhnt*) o.ww., m. *h.* steunen, stenen, zuchten, kermen; 2. bedr. ww. stenend, zuchtend, kermend uitbrengen, vertellen.

Stoicismus, (onb.) m. leer m. der stoicijnen, stoicisme o.; (fig.) kalmte, gelijkmoedigheid, onverschilligheid v. in groote smarten.

Stoiker, (*-s*, mv. *Stoiker*) m. stoicijn, aanhanger m. der stoicijnsche wijsbegeerte, tot die wijsbegeerte behoorende; (fig.) standvastig, onwankelbaar; it. gevoelloos persoon m.

Stoisch, bijv. nw. tot de stoicijnsche wijsbegeerte behoorende; (fig.) standvastig, onwankelbaar, gevoeloos.

Stole, (*-n* of *Stolen*) v. (R. g.) lang vrouwenkleed, sleepkleed o., stola v.; (Kath.) stool v., kruisband m.

Stolgebühr, (*-en*) v. (Kath.) onkosten m. mv. voor geestelijke diensten.

Stoll-baum, (*-baum(e)s,*mv.*-bäume*) m. (Boschw.) voor stutten of schoren geschikte boom m.; *-beule* v. (Hoefsm.) sponzig gezwel o.

Stöllchen, (verkl.)o. botergebakje, kerstkoekje o., Z. *Stolle;* it. *Stollen.*

Stolle, (*-n*) v., Z. *Stollen;*(Kookk.) botergebak, rozijnenkoekje, kerstkoekje o.; it. boterham v., Z. *Butterstolle.*

Stolleisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Hands.) stolts v., stoltsijzer o.

Stollen, (*-s*, mv. *Stollen*) m. stijl m., zuil v., post, pilaster m., Z. *Bett -, Tischstollen;* (Wev.) (aan den weefstoel), opstaande draden m. mv.; (aan een hoefijzer), spoor v.; (van leuningen), leuningstijl,pilaster m.;(Muz.)(van een lied), couplet o.; (Bergw.) gang m., galerij, leiding v.; it. waterleiding v.

Stollen, (*stollte, gestollt*) bedr.ww. *ein Hufeisen* -, scherpen, scherp maken; (Handsch.) *die Häute* -, stoltsen.

Stollen-angabe, (*-n*) v. wijze, manier v. om een mijngang te doorboren; *-arbeit* v. arbeid m., werk o. in de gangen of galerijen; *-arbeiter* m. arbeider m. in een mijngang; *-bäcker* m. koekbakker m.; *-bau* m. doorboren o. van een mijngang; 2. ontginnen o. van een mijngang; *-befahrung* v. nazien o. eener galerij; *-beule* v. (Veea.) gezwel o. dat ontstaan is door een scherp ijzer; *-breite* v. breedte v. eener galerij; *-einfahrer* m. opzichter m. van de mijnwerken; *-einfahrung* v., Z. *-befahrung; -firste* v. (Bergw.) plafond o., zoldering v. van een mijngang; *-flügel* m. vleugel, zijtak m. eener galerij; *-gebäude* o. timmerwerk, houtwerk o. van een mijngang; *-gerechtigkeit* v. recht o. van afwatering in eene mijn; *-gerinne* v. kanaal, afwateringskanaal o. in een mijngang; *-gestänge* o. mv. stutbalken, schoren m.mv. in een mijngang; *-haken* m. (Giet.) roerhaak m.; *-hieb* m. recht o. tot het uitslaan van erts; 2. uitgeslagen erts o.; *-karren* m. mijnwerkerskruiwagen m.; *-kaue* v. afdak o. van een mijngang; *-kluft* v. spleet v. in een mijngang, waardoor deze verlicht wordt; *-neuntel* o. belasting v. van naburige mijnen voor het gebruik maken van eene galerij; *-laus* v. in het timmerwerk der mijn gedreven houtje o.; *-recht* o., Z. *-gerechtigkeit; -rösche* v. open kanaal o. voor de opening van een mijngang; *-schacht* m. put m. naar een mijngang; *-sohle* v. bodem m. van den mijngang of der galerij; *-strecke* v. lengte v. van den mijngang of eener galerij; *-teufe, -tiefe* v. diepte v. van een mijngang beneden den beganen grond; *-träger* m. (Bak.) mand v. waarin men het deeg laat rijzen; *-wagen* m. blokwagen m.; *-wasser* o. water o. in een mijngang; *-weise* bijw. als een mijnwerk, als eene galerij.

Stoll-hafen, (*-hafens*, mv. *-hafen*) m. pot m. met pooten; *-nagel* m. (Zad.) zadelspijker m.

Stöllner, (*-s*, mv. *Stöllner*) m. eigenaar m. eener galerij of van een mijngang; 2. Z. *Stollenarbeiter.*

Stoll-ort, (*-ort(e)s*, mv. *-orte* of *-örter*) m. (Bergw.) eind o. eener galerij; 2. gang m., kanaal o. van een mijnput, naar eene galerij; *-pfahl* m. (Zeemt.) met blik beslagen paal m. tot het rekken der huiden; *-schwamm* m., Z. *-beule; -tiegel* m. pot m., pan v. met korte schuine pooten, smeltkroes m. op scheeve pooten.

Stolp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stomp m., blok o.

Stolper, (*-s*, mv. *Stolper*), **Stolprian,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. struikeling v.; (fig.) domme zet, bok m.; *einen - machen,* struikelen; it. eene dommen zet doen, een bok schieten.

Stolperer, (*-s*, mv. *Stolperer*) m. struikelaar, sukkel, stakkerd, stumper m.

Stolpergang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. wankelende gang m., wankelende schrede v., struikelen o.

Stolperig, bijv. nw. struikelend, waggelend, linksch, lomp, onhandig; it. stotterend, aanstootend, Z. *holperig.*

Stolpern, (*stolperte, gestolpert*) o. ww., m. *h.* struikelen, strompelen, dreigen te vallen; *nicht* -, vast staan; *an, über einen Stein* -, struikelen over;(Spr.) *es stolpert auch wohl ein gutes Pferd,* het beste paard struikelt wel eens; (fig.) *in's Zimmer herein* -, binnenstrompelen; (fig.) zich links gedragen.

Stolterboltern, (*stolterbolterte, gestolterbottert*) o. ww., m. *h.* (Volkst.) hals over kop schieten, omduikelen;(fig.) een bok schieten.

Stolz, (*-er, -est*) bijv. en b. schoon, rijk, heerlijk, prachtig, deftig, statig; 2. (van personen), fier, trotsch; - *auf etw. sein,* trotsch zijn, fier zijn op; 3. trotsch, hoogmoedig, hoovaardig; - *sprechen,* op hoogen toon spreken; - *auf etw. sein,* trotsch zijn op, eene eer ergens in stellen; - *machen,* verhoovaardigen.

Stolz, (*-es*) m., z. m. trotschheid, fierheid v., trots m.; *edler* -, edele trots m.; 2. (i. k. bet.) trotschheid, hoogmoedigheid, hoovaardigheid v., hoogmoed m.; 3. *er ist der - seiner Nation,* hij is de trots van zijn volk.

Stolzdürftig, bijv. nw. trotsch en arm.

Stolzheit, v., z. m. trotschheid v., trotsche inborst v.

Stolzen, stolziren, (*stolz(ir)te, gestolzt* en *stolzirt*) o. ww., m. *h. mit etw.* -, pronken, pochen, snoeven op, ophef maken van; it. trotsch heenstappen.

Stolzer en **Stolzirer,** (*-s*, mv. *Stolz(ir)er*) m. trotschaard,pronker,snoever m.

Stolz-kraut, (*-kraut(e)s,*mv.*-kräuter*) o., Z. *Flachskraut; -selig* bijv. nw. uiterst trotsch, zeer hoogmoedig.

Stopf-anker, (*-ankers,*mv.*-anker*) m. plechtanker o.; *-arznei* v. stoppend (genees)middel o.; *-büchel* v. (Spoorw.) stopbus v.

Stöpfel, (*-s*, mv. *Stöpfel*) m. stop, kruk v., prop m.; (van kurk), flesschestop m., kurk v.; (in worst), vulsel o.; (fig., gemeenz.) kort, dik persoon m., Z. *Stockfisch.*

Stopfen, (*stopfte, gestopft*) bedr. ww. stoppen, toestoppen, kurken; *ein Loch* -, (toe)stoppen; *mit Werg* -, dichtstoppen, kalefateren; *eine Flasche* -, kurken, de kurk opdoen; *sich die Ohren* -, zich de ooren dichtstoppen, niet luisteren; 2. volstoppen, vullen, voldoen; *seine Taschen* -, volstoppen, *eine Pfeife Tabak* -, eene pijp stoppen; *einen Leck* -, stoppen, dichtstoppen; *jemn. das Maul* -, iem. den mond stoppen, *Gänse* -, vetmesten; (Jachtw.) *die Hunde* -, tegenhouden; (Zeew.) *ein Tau* -, opbinden; (Gen.) *das Blut* -, stelpen; *einen Durchlauf* -, sluiten; *den Leib* -, (van spijzen), eene verstopping veroorzaken; it. voedzaam zijn; *-desMittel,*Z.*Stopfarznei;*(fig.) *ein Loch in einem Kleide* -, stoppen, dichtnaaien; *Strümpfe* -, stoppen, mazen; (Zeew.) *Zeit* of *Gezeit* -, het anker laten vallen; II. wed. ww. *sich - mit Speise,* zich volproppen, zich de maag overladen; 2. stoppen, stilhouden, stilstaan, ophouden; 3. (van vloeistoffen), verstopt, verslijkt worden.

Stopfer, (*-s*, mv. *Stopfer*) m., **-in,** (*-nen*) v. (Naai.) stopper m., stopster v.; (Zoutz.) vulJer, zoutlader m.; 2. *Pfeifen-*, pijpenstopper m.; (Zeew.) breeuwer, kalefateraar m.; (Org.) orgelkeep v.; 3. stop, prop v.; (Volkst.) dikke soep v.

Stopf-arbeit,Stopferei, (*-en*) v. stopwerk, lapwerk o.;-*farbe* v.(Schild.) stopkleur, verf v. om schilderijen te repareeren; -*fisch* m., Z. *Sauger* (Nat. hist.); -*garn* o. stopgaren o.; -*haar* o. vulsel o. voor stoelen &; -*hader* m. (Berg.) stoplap m.; -*hammer* m. kalefaathamer m.; -*holz* o. (Giet.) stophout o.; -*lappen, -lumpen* m., Z. -*hader;* -*meiszel* m. kalefaatbeitel m., breeuwijzer o.; -*messer* o. (Kuip.) stopmes o.; -*moos* o. stopmos, mos o. dat geschikt is om iets te stoppen; -*muskel* m. (Ontlk.) sluitspier v.; -*nadel* v. stopnaald v.; -*nath* v. (Naai.) gestopte naad m.; -*nudel* v. deegballetje, mestvoeder o.; -*segel* o.(Zeew.) los zeil o.

Stöpfsel, (*-s,* mv. *Stöpfsel*) m., Z. *Stöpfel.*

Stopf-stibbe, (*-n*) v. leembal m. om de opening in den oven te stoppen; -*stich* m. stopsteek m.; -*stubbe* v., Z. -*stibbe;* -*stück* o. (Zeew.) stopstuk o., stopplankje o.; -*takel* o. (Zeew.) zijtakel m.; -*tuch* o., Z. -*hader.*

Stopfung, (*-en*) v., Z. *stopfen;* (Heelk.) opstopping, stelping v.; (Gen.) verstopping v.

Stopf-ventil, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Werkt.) stopklep v.; -*wachs* o. stopwas, maagdenwas o. en v.; -*wasser* o. tegenstroom m.; -*werg* o. kalefaatwerk, werk o.; -*werk* o. (Naai.) stopwerk o.; -*wolle* v. stopwol v., Z. -*haar.*

Stoppel, (*-n*) v. of (*-s,* mv. *-n*) m. stoppel m.; *die -n auf einem Felde ausreiszen, abschneiden,* de stoppels uittrekken, afsnijden; (fig.) (van den baard), stoppels, haarstoppels m. mv., vlasachtig haar o.

Stoppel-acker, (*-ackers,* mv. *-äcker*) m., Z. *-feld;* -*bart* m. stoppelbaard, vlasbaard m.; -*butter* v. augustusboter v.

Stoppeldach, (*-dach(e)s,* mv. *-dächer*) o. dak o. eener hut, rieten dak o.

Stoppelei, (*-en*) v.(Scherts.) stopwerk, lapwerk, samengeflanst werk o.; 2. Z. *Stoppelgedicht.*

Stoppeler, (*-s,* mv. *Stoppeler*) m., Z. *Stoppler.*

Stoppel-feder, (*-n*) v. lichte veer, jonge veer v.; -*feld* o. stoppelveld o.; -*fieber* o., Z. *Marschkrankheit;* -*gans* v. vetgemeste gans v.; -*gedicht* o. samengeflanst gedicht o., cento o.; -*gras* o. stoppelgras o.; -*heime* v., -*heimchen* o. veldkrekel m.

Stoppelig, bijv. nw. stoppelig, vol stoppels.

Stoppel-katze, (*-n*) v. tegen Augustus geboren kat v.; -*korn* o. koren o. dat gezaaid is nadat de stoppels zijn weggeploegd; -*mast* m. stoppelmest m., stoppelvoeder o.

Stoppeln, (*stoppelte, gestoppelt*) bedr. ww. nalezen, naoogsten; *in Weinbergen -,* de achtergebleven druiven plukken; (Landb.) stoppelen, de stoppels onderploegen; (fig., i. k. bet.) Z. *zusammenstoppeln.*

Stoppel-obst, (*-(e)s*) o., z. m. na het plukken aan de boomen gebleven fruit o.; -*pflug* m. stoppelploeg, ploeg m. om de stoppels onder te werken; -*pilz* m. bladmos o.; 2. op halmen groeiende paddenstoel m.; -*roggen* m. rogge v. die gezaaid is nadat de stoppels ondergeploegd zijn; -*rübe* v. augustusknol m.; -*schwein* o. zwijn o. dat op stoppelvelden gemest wordt; -*sense, -sichel* v. stoppelzeis v., stoppelsnoeimes o.; -*vers* o., Z. -*gedicht;* -*vogt* m. opzichter m. over het werkvolk in den oogsttijd; -*weide* v. stoppelweide v.; -*werk* o. samengeflanst werk o.

Stoppine, (*-n*) v. (Art.) gezwinde lont v.

Stoppler, (*-s,* mv. *Stoppler*) m., **-in,** (*-nen*) v. nalezer m., naleesster; (fig.) letterdief, samenflanser m.

Stöpsel, (*-s,* mv. *Stöpsel*) m., Z. *Stöpfel.*

Stör, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. steur m.; *gesalzener -rogen,* kaviaar v.

Storax, (*-es,* mv. *-e*) m. balsemachtige gomhars o. en v. van den storaxboom, storax m. en o ; 2. Z. *-baum; -baum* m. storaxboom m.; *flüssiger —,* amberboom,amberahorn m. uit Louisiana; -*pflanze* v. storaxplant v.

Storch, (*-(e)s,* mv. *Störche*) m. ooievaar m.; *ägyptischer -,* ibis m.; *der - klappert,* de ooievaar klept.

Storch-bein, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. ooievaarspoot m.; (fig.) ooievaarsbeen, spillebeen o.; -*blume* v. klaproos v.; 2. wondanemoon v.; -*nest* o. ooievaarsnest o.; -*schnabel* m. ooievaarssnavel m.; (Bouwk.) kraanbek m.; (Teek.) teekenaap m.; (Pl.) geranium v., ooievaarsbek m.; —*arten* v. mv., -*schnäbel* m. mv. (Pl.) geraniumsoorten v. mv.; -*stein* m. donderesteen m.

Störeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. pook m., porijzer o.

Stören, (*störte, gestört*) bedr. ww. *in alten Papieren -,* snuffelen, zoeken; *in einem Koffer -,* zoeken, snuffelen, scharrelen; *was hast du hier zu -?,* wat zoekt, snuffelt gij hier?; *im Feuer -,* porren, pooken; *immer in der Nase, in den Zähnen -,* peuteren, wroeten; (fig.) *jem. -,* storen, verhinderen, belemmeren; *den Frieden, die Freude -,* storen, verstoren; *lassen Sie sich nicht -,* laat u niet storen; (Ger.) *jem. im Besitz einer Sache -,* storen; *jem. in seiner Arbeit -,* storen, hinderen, afleiden van; 2. Z. *pfuschen.*

Störe(n)friede, (*-dens,*mv. *-den*) m., Z. *Friedensstörer.*

Störente, (*-n*) v. groote wilde eend v.

Störer, (*-s,* mv. *Störer*) m., **-in,** (*-nen*) v. snuffelaar m., snuffelaarster v., wroeter m., wroetster v.; (fig.) stoorder m., stoorster v.

Störerei, (*-en*) v., Z. *Störung.*

Storger,(*-s,*mv.*Storger*)m (Volkst.) kwakzalver m.; -*bühne* v. kwakzalverstooneel o.

Störig, bijv. nw. gaarne storend, gewoon te storen, hinderend, lastig.

Störlet, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. steur m.

Stornıren, (*stornirte,stornirt*) bedr. ww. (Hand.) *einen Posten -,* richten, ordenen, regelen, in orde brengen; *eine genommene Assecuranz -,* de verzekerig opzeggen, verbreken.

Stornirung, (*-en*) v. opheffing, vernietiging v. eener reeds gesloten verzekering.

Störrig, störrisch, bijv. en b. (van personen), stuursch, knorrig, onhandelbaar, halsstarrig, koppig, barsch, verstokt; it. verdrietig, grillig; (van kinderen), koppig, pruilend, hoofdig; -*er Sinn,* stuurschheid, onhandelbaarheid v.; -*keit* v. stuurschheid, knorrigheid, koppigheid, onhandelbaarheid, halsstarrigheid, barschheid v.

Störrogen, (*-gens,* mv. *-gen*) m. kuit v. van steur, kaviaar v., Z. *Stör.*

Stör-stange, (*-n*) v. (Vissch.) bootshaak, pootshaak m.; -*stock* m. roerstok, stok m. om ergens in te snuffelen.

Storthing, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. staten generaal m. mv., rijksdag m. in Zweden en Noorwegen.

Störung, (*-en*) v. (Ger.) stoornis v.; (in een arbeid), stoornis, afleiding v.; it. verwarring, afwijking, afdwaling v.; -*sfrei,* -*slos* bijv. nw. vrij, ongestoord, onbelemmerd.

Storz, (*-en*) v. staak, stijl, stronk, koolstronk, koolstruik m.

Storze, (*-n*) v. (Kaard.) kamwol v.

Storzen, (*storzte, gestorzt*) o. ww., Z. *strotzen.*

Störzen, (*störzte, gestörzt* o. ww., m. *h.* rondloopen, rondslenteren.

Stosz, (*-es,* mv. *Stösze*) m. stoot, slag, duw, stomp m.; - *mit dem Fusze,* schop, trap m.; *der - eines Körpers an etw.,* schok m.; (Schermk.) stoot m.; (Sp.) slag m.; 2. (bij eene aardbeving), schok m.; (van een wagen), hotsen o.; (Jachtw.) *einen - in das Horn thun,* op den horen blazen; 3. -, *Eisstosz,* losbreken o. van het ijs, ijsgang m.; (Vog.) Z. -*netz;* 4. (Timm.) (van eene naaf), kop m.; (van een kanon), kamer v., kulas m.; (aan een vrouwenrok), stootkant, zoom m.; (van een kalf), nierstuk o.; (van een schaap), bout m.; 5. (Timm.) voeg v.; 6. *ein - Holz, Bücher,* hoop, stapel m.; *ein - Akten,* lias v.; *ein - Vieh,* stuk o. vee voor ongeveer dertig gulden;(fig.)*in einem - weg,* zonder ophouden, achter elkander; 7. (Bergw.) eind, uiteinde o. van eene doorboring; it. wand m. van een mijnput; (fig.) *das gibt seiner Ehre, seinem Glücke einen harten -,* een gevoeligen slag m., teleurstelling v.; *das wird ihm den - geben,* dat zal hem den doodsteek geven, Z. *Schlag.*

Stosz-aar,(*-aar(e)s,* mv.*-aare*)m., **-adler,** (*-adlers,* mv. *-adler*) m., Z. *Stöszer;* -*apparat* m.(Werkt.)werktuig o., toestel o. om den schok te verminderen; -*axt* v. stootbijl v.; -*bahn* v. kegelbaan, kolfbaan v.; -*balken* m., (Art.) Z. *Querschwelle;* -*bank* v. kuipersschaaf v.;-*bewegung* v. schokkende beweging v.; -*block* m., Z. *Ramme;* -*bock* m. oude bok m.; (Krijgsw.)stormram m.; -*bolzen* m.(Art.) stootbout m.; -*bühne* v. (Bergw.) rust-

plaats v.; *-degen* m. stootdegen, steekdegen m.; *-eisen* o. schermdegen m., floret o.;(Bergw.)stamper m.;(Waterb.) ijzer o. om het ijs van de pompen af te stooten, stootijzer o.; (Bontw.) krom ijzer o. tot het gladstrijken der huiden; (Landh.) stamper,vijzelstamper m.:(aan de wagenas), ring m.

Stöszel, (*-s*, mv. *Stöszel*) m. stamper m.;(Straatm.)straatstamper m.,handhei, juffer v.; (Pott.) bereide pottenbakkersklei v.

Stoszen, (*du stöszest,er stöszt,stiesz, gestoszen*) bedr. ww. onr. *jem., etw.* -, stooten,duwen,schokken, horten, schudden, stompen, een stoot geven; *an die Thüre* -, tegen de deur stompen; *jem. mit dem Fusze* -, schoppen, een schop geven; *jemn. mit dem Ellbogen* -, stooten; *mit dem Fusze auf die Erde* -, stampen; *die Erde fest* -, stampen; *etw. von sich* -, van zich stooten, duwen; *mit dem Degen nach jemn.* -, steken; *jemn. den Degen durch den Leib* -, stooten; *jemn. den Dolch durch die Brust* -, steken; *einen Pfahl in die Erde* -, inslaan, inheien; 2. (van ossen &), stooten; (van geweren), afstooten; (van een wagen), horten, schudden; (van bier), gisten, de gist uitwerpen; *jem. über den Haufen* -, iem. overhoop stooten, omverduwen; (Bilj.) *die Kugel in's Loch* -, den bal maken, in den zak stooten; (Meub.) *eine Leiste* -, schaven; 3. *Gewürz, Pfeffer* -, fijnstooten, fijnstampen, kleinstooten, vijzelen; *zu Pulver* -, tot poeier stampen; *Butter* -, karnen; (Bergw.) *einen Damm* -, uithouwen; 4. *jem., etw. von sich* -, van zich stooten, wegjagen; *jem. aus dem Hause* -, wegjagen; (fig.) *jem.* -, aan de deur zetten; *aus einer Gesellschaft* -, verwijderen; *in's Gefängniss* -, zetten, werpen; *jem. aus dem Besitze eines Gutes* -, uit het bezit verjagen; *jem. vom Throne* -, iem. van den troon stooten, onttroonen; *einen Tisch an den andern* -, schuiven, zetten; *zwei Bretter an einander* -, zetten, verbinden; *einen Stiel in eine Axt* -, slaan, zetten; *Aermel an ein Kleid* -, aanzetten, inzetten; (Muz.) *die Noten* -, uitstooten; *gestoszen!*, staccato!; *in das Horn, in die Trompete* -, blazen; (Jachtw.) sein met den horen geven; II. o. ww., m. *s. auf jem.* -, toevallig ontmoeten; *an einander* -, (van legers), op elk. stooten, elk. naderen; *zu jemn., zu der Armee* -, zich voegen bij, komen bij; *an etw.,gegen einander* -, naast elk. liggen, aan elk. grenzen, dicht bij elk. gelegen zijn; *auf den Grund* -, (van schepen), op den grond stooten, vastraken; *vom Lande* -, van land stooten, onder zeil gaan; 2. m. *h. auf einen Hasen, auf eine Taube* -, (van roofvogels), neervliegen, neerschieten; *an ein Haus* -,(van winden) op het huis staan; *an etw.* -, raken, gelegen zijn, begrenzen; *der Garten stöszt an die Strasze*, ligt aan, komt uit in &; *an einander-de Zimmer*; aan elk. grenzend; *Deutschland stöszt an Frankreich*, D. grenst aan F., wordt begrensd door F.: III. wed. ww. *sich* -, zich stooten, zich een stoot geven; *sich mit dem Kopfe gegen die Wand* -, zich het hoofd stooten tegen den muur; *sich ein Loch in den Kopf* -, zich een gat in het hoofd stooten; *sich mit den Hörnern* -, elk.stooten; (fig.) *sich an etw.* -, zich ergeren (gemeenz.) *sich an das Mundstück* -, een langen neus halen, beschaamd afdruipen; *daran stöszt sich die Sache*, daar hapert &; *es stöszt sich an nichts, als &* dat hangt alleen af van &.

Stoszer, (*-s*,mv. *Stoszer*) m. stamper, vijzel m., Z. *Stöszer.*

Stöszer, (*-s*, mv. *Stöszer*) m.,**-in,** (*-nen*) v. stooter m., hij, zij die stoot, stampt, duwt &, Z. *stoszen;* 2. Z. *Stoszvogel, Enten-, Hasenstöszer;* (Valk.) Z. *Stoszfalk;* (Veea.) dol schaap, kolderig schaap o.; (Landh.) Z. *Stöszel;* (Bergw.) Z. *Stoszkolben;* (Waterb.) stamper m.

Stosz-erde, v., z. m. gestampte aarde v., pisé m.; *-falk* m. tot de jacht afgerichte valk m.; *-fechten* o. gevecht o. met den stootdegen; *-feile* v. stootvijl v.; *-feld* o. (van een kanon), bodemstuk o.; *-fuge* v. stootvoeg v.; *-garn* o. oud kabeltouw o.; (Jachtw.) roofvogelnet, stoot o.; *-gebet*, verkl. *-gebetchen* o. schietgebed o.; it. onverwachts door nood of angst ingegeven gebed o.; *-geerde* v. (Zeew.) keerlijn v.; *-getriebe* o. percussiemachine v., drijfwerk o. om de wetten van den stoot te toonen; *-gewehr* o. stootwapen, steekwapen o.; *-herd* m. (Bergw.) schuinsche plank v. tot scheiding van ertsdeelen uit de losgeslagen ertssteenen; it. tafel v. om het erts te wasschen; *-hobel* m. lettergietersschaaf v.; *-holz* o. stoothout o., stamper m., stamphout o.

Stöszig, bijv en b. stootsch, gemelijk, stijf koppig; it. Z. *anstöszig.*

Stosz-kante, (*-n*) v.(Zeew.) presenning v., berkhouten o. mv.; (Naai.) stootkant m.; *-kegelbahn* v. kegelbaan v.; *-kegelspiel* o. kegelspel o.; *-keil* m. scheepstimmermanswig v.; *-kissen* o. (Spoorw.) stootkussen o.; *-klampe* v. (Zeew.) stootklamp m.; *-klinge* v. oude, lange stootdegen m.; *-kolben* m. (Sp.) kolf v., stootkolf v.; (Bergw.) stamper, beukhamer m.; (Landh.) karnstok m.; *-kraft* v. stootkracht v.; *-kräuel* m. ijzer o. om breuken in gietwerk af te stooten; *-lade* v. (Meub.) schrijnwerkersschaaf v.; *-lanze* v., Z. *Störtstange;* *-lappen* m. (Zeew.) stootlap m. aan een zeil; *-maschine* v., Z. *-getriebe;* *-matte* v. (Zeew.) mat v. in het tuig of op het touw; *-maus* v. kleine veldmuis v.; *-mewe* v. bruine zeemeeuw v.; *-mittelpunkt* m. (Werkt.) middelpunt o. der percussie; *-mörser* m. (Landh.) vijzel, stampmolen m.; *-naht* v. (Naai.) stopnaad m ; *-netz* o. (Vog.) Z. *-garn;* *-ochs* m. os m. die veel stoot met de horens; *-perle* v. kleinste parelsoort v. tot geneesmiddel kort gestooten; *-polster* o., Z. *-kissen;* *-riegel* m. (Art.) koppelbalk m. voor het mikpunt; *-riemen* m. riem m. die den bak van een rijtuig met den boom verbindt;(Art.) kalf o. van eene affuit; *-ring* m. binnenste naafring m.; *-rinken* m., Z. *-ring;* *-rinne* v. (Bergw.) kanaal o. van een molenrad; *-säge* v. (Meub.) handzaag v.; (Heelk.) spanzaag v. om beenen af te zetten; *-schale* v.(Zeew.)mastklamp m.; *-schaufel* v. (Bergw.) steekschop v.; *-scheibe* v. stootplaat v.; *-scheide* v. distelplaat v.; (Art.) tapstukversterking v.; *-schwelle* v., Z. *-balken;* *-seufzer* m. zucht m., ontboezeming v., Z. *-gebet;* *-spritze* v. spuit v. met dubbele persing; *-stange* v. (Giet.) schop v. om het metaal los te maken; *-stock* m. (Bilj.) biljartstok m., queue v.; *-talje* v. noktakel v.; *-treil* m. drilboor v.; *-trog* m. (Landh.) stamptrog m.; *-vogel* m. groote roofvogel m.; it. Z. *-falk;* *-waffe* v. stootwapen o.; *-weise* bijw. bij stooten, schokken, horten; (fig.) nu en dan, met horten en stooten; *-werk* o. (Ijurw.) gang, lichter m.; (Muntw.) schroef v.; *-wind* m. windvlaag v., rukwind, valwind m.; *-winkel* m. hoek m. der percussie; *-zeug* o. (Letterg.) lettergietersla le tot het richten der letters.

Stotterer, (*-s*, mv. *Stotterer*) m. stotteraar, hakkelaar m.

Stotterig, bijv. nw. stotterend, hakkelend, stamelend; *-reden*, Z. *stottern.*

Stottern, (*stotterte, gestottert*) o. ww., m. *h.* stamelen, hakkelen, stotteren; (fig.) loopen met horten, een hortenden gang hebben; 2. bedr. ww. *jem. etw. daher* -, stamelend mededeelen, stamelend uitbrengen.

Stotzen, (*stotzte, gestotzt*) bedr. ww. (Prov.) volproppen, volstoppen, ophoopen.

Stotzig, bijv. nw. (Volkst.) steil, hellend.

Stove, (*-n*) v. (Kookk.) stoven, smoren o.; (Zeew.) teerbrandershut v.

Stoven, (*stovte, gestovt*) bedr. ww. (Kookk.) stoven, smoren; (Zeew.) *ein Tau* -, teren.

Strabeln, strappeln, (*-strabelte, gestrabelt* en *strappelte, gestrappelt*) o. ww. trappen, stampen, duwen, spartelen.

Strack, (*-er, -st*) bijv. en b. (van eene lijn &), (w. i. gebr.) recht, strak, stijf, gespannen; 2. *-e Zahlung*, prompt, gereed; 3. *-er Tod*, plotseling, schielijk; 4. *Z. starrsinnig; -heit* v. spoed m., plotseling o.; 2. hoofdigheid v.

Stracklich, bijv. nw., Z. *strack* (2, 3); 2. nauwkeurig, stipt, nauwgezet; *-keit* v. nauwkeurigheid,stiptheid,nauwgezetheid v.

Strackort, (*-ort(e)s*, mv. *-orte* en *-örter*) m. (Leid.) leienrand m.

Stracks, bijw. dadelijk, onmiddellijk, aanstonds; 2. regelrecht, rechtuit; 3. nauwkeurig, nauwgezet, stipt; 4. in gestrekten draf.

Straf-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. openbaar recht o., justitie, rechtbank v., rechterlijke macht v., zwaard o. der gerechtigheid; *-änderung* v. verandering v. van straf; *-androhung* v. bedreiging v. met straf; *-anstalt* v., Z. *Zuchthaus.*

Strafbar, bijv. en b. strafbaar,schul-

dig, misdadig, ongeoorloofd; *- handeln*, zich schuldig maken, eene misdaad begaan; *-keit* v. strafbaarheid, strafwaardigheid, misdadigheid v.; (Ger.) zwaarte v.

Straf-befehl, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bevel o. tot het toepassen eener straf, uitvoeren van een vonnis, rechterlijk bevel o.; *-befreiung* v. kwijtschelding v. van straf, amnestie v.; *- beispiel* o. straf v. als voorbeeld, voorbeeldige straf; *ein — geben*, voorbeeldig straffen; *-blick* m. bestraffende blik m.; *-buch* o. lijst v. der boeten, strafregister, strafboek o.; *-büchse* v. boetenpot m.; *-clausel* v. (Ger.) strafbepaling v.; *-colonie* v. strafkolonie v.; *compagnie* v. (Krijgsw.) strafdivisie v.; *-dichter* m. hekeldichter m.; *-dienst* m. slechte dienst m., ellendig ambt o.

Strafe, (*-n*) v. straf, kastijding, bestraffing, boete v.; *körperliche -*, lichamelijke straf, lijfstraf v.; *- an Geld*, boete, geldboete v.; *bei schwerer -*, op zware straf; *mir zur -*, tot mijne straf, om mij te straffen; *bei - von &c.*, op straffe van; *jem. zur - ziehen, jemn. eine - anthun*, iem. straffen; *zur - soll er &c.*, tot straf, voor zijne straf &; *in - of Geldstrafe verfallen, in der - sein*, zich eene boete op den hals halen, in boete vervallen; *bei Leibes -*, op straffe des doods; (Spr.) *- um Sünde bleibt nicht aus*, loontje komt om zijn boontje; (fig.) straf v., ongeluk o., ongelukkige gevolgen o. mv.

Strafen, (*strafte, gestraft*) bedr. ww. *jem., ein Vergehen &c -*, straffen; *am Leibe -*, straffen, kastijden, tuchtigen, eene lichamelijke straf toepassen; *am Leben -*, met den dood straffen; *an Geld -*, eene boete opleggen, beboeten; *um hundert Gulden gestraft werden*, tot eene boete van honderd gulden veroordeeld worden; *ein Kind mit der Ruthe -*, straffen, slaan; *jem. mit Gefängniss -*, met gevangenis straffen, Z. *Lüge;* (gemeenz.) Z. *tadeln.*

Strafengel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. wreekende engel, engel m. der wraak.

Strafer, (*-s*, mv. *Strafer*) m., **-in,** (*-nen*) v. straffer, bestraffer m., bestrafster v.

Straf-erkenntniss, (*-es*, mv. *-e*) o. vonnis o., veroordeeling v.; *-erlassung* v. kwijtschelding v. van straf, vermindering v. van straf; *-erleger* m. hij die eene boete betaalt; *-erleichterung* v. vermindering v. van straf.

Straff, (*-er, -st*) bijv. en b. strak, stijf, straam, gespannen; *ein Seil - anziehen*, strak aantrekken, spannen; (fig.) *-er Mann*, gestreng, ruw; *-es Gesicht*, gefronst; (gemeenz.) dik, rond en vol; (Pl.) *-e Hautfrucht*, blaasvormig sapvaatje o.

Straf-fall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. geval o. om straf toe te passen; 2. strafbare daad v., 3. veroordeeling v.; *-fällig* bijv. nw. door het strafrecht voorzien, waarin het strafrecht voorziet; 2. strafbaar, schuldig, beboetbaar; *— werden*, straf, boete op den hals halen; *etw. —es begehen*, eene strafbare daad begaan, eene misdaad volvoeren; *-fälligkeit* v. strafbaarheid, beboetbaarheid, overtreding v. der wet.

Straffen, (*straffte, gestrafft*) bedr. ww. strak aanspannen; 2. wed. ww. *sich -*, stijf worden.

Strafffeder, (*-n*) sterk gespannen veer v.

Straffheit, v., z. m. stramheid, ruwheid v.

Straf-frei, bijv. en b. vrij van straf, ongestraft; *-freiheit* v., Z. *-erlassung.*

Straffseil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. strak, stijf gespannen touw o.

Straf-gebot, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *-befehl; -gedicht* o. hekeldicht o., satire v.; *-geld* o. geldboete v.; (Rechtspr.) *niedergelegte —er*, door partijen gedeponeerde gelden o. mv.; *-genoss* m. hij die dezelfde straf ondergaat; *-gerechtigkeit* v. crimineele rechtbank v., wrekende gerechtigheid v.; *-gericht* o. crimineele rechtbank, justitie v.; *göttliches —*, oordeel o. Gods, straf v. Gods; 2. openbare gerechtigheid, justitie v.; *-gesang* m., Z. *-gedicht; -gesetz* o. strafwet v.; *—buch* o. strafwetboek, wetboek o. van strafvordering, code penal m.; *—gebung* v. strafwetgeving v.; *-gewalt* v. macht v. om te straffen; *-göttin* v. (Fabell.) Nemesis, de Gerechtigheid v.; *die —nen*, strafgodinnen, Furiën v. mv.; *-hand* v. straf, wraak v.; *— Gottes*, straffende hand v. Gods; *-kasse* v. boetenkas v.; *-klage* v. aanklacht, beschuldiging v. met eisch van straf; *-kläger* m. officier m. van justitie, procureur-crimineel m.; *-krieg* m. oorlog m. als straf; *-lehn* o. beleening v. met de goederen van een veroordeelde; *-lehre* v. berisping, vermaning v.

Sträflich, (*-er, -st*) bijv. en b., Z. *strafbar;* 2. Z. *tadelnswerth;* (Volkst.) verschrikkelijk, als een verdoemde; *-keit* v. strafbaarheid, strafwaardigheid v.

Straflied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Strafgedicht.*

Sträfling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schuldige, misdadiger, gestrafte, gevangene, veroordeelde m.; 2. galeiboef m.

Straf-los, bijv. nw. straffeloos, ongestraft, zonder straf; it. onschuldig; (Krijgsw.) *für — erklären*, onschuldig verklaren; *-losigkeit* v. straffeloosheid v.; it. vergiffenis, amnestie v.; *-milderung, -minderung* v. vermindering v. van straf; *-mittel* o. strafmiddel o., straf v.; *-ort* m. strafplaats v.; *-pfarre* v. pastorie v. waarheen een geestelijke tot straf gezonden wordt; *-prediger* m. boetprediker m.; (fig., i. k. bet.) zedepreeker m.; *-predigt* v. boetpredikatie v.; (fig.) *jemn. eine — halten*, iem. berispen, vermanen, eene zedepreek houden tot; *-recht* o. strafrecht, recht o. om te straffen; 2. strafrecht o., strafwetgeving v.; 3. strafwetboek o., Z. *-gesetzbuch; -rechtlich* bijv. nw. strafrechterlijk, crimineel; *-rechtslehrer* m. leeraar, professor m. in het strafrecht, -rede v. satire, schimprede v.; *-register* o. strafregister o., lijst v. der strafbare gevallen; 2. lijst v. der veroordeelingen; *-richter* m. rechter m. die straft; (Gesch.) (in Graubunderland), openbare rechter m.; *-ruthe* v. geeselroede v.; (Godg.) ramp, plaag, roede v. Gods; *-satz* m. (Sp.) inzet m. als boete; *-schicht* v. (Bergw.) straftaak v.; *-schrift* v. hekelschrift o., satire v.; *-schuld* v. (Godg.) schuld v.; *-schwert* o. wrekend zwaard o.; *-summe* v. geldboete v.; *-tag* m. dag m. waarop staf voltrokken wordt; (Boschw.) zittingdag m. der boschrechters; 2. dag m. waarop de tot straf opgelegde leendienst moet verricht worden; *-übel* o. straf, bestrafling v.; *-urtheil* o. vonnis o., straf v., uitspraak v.; *-wort* o. bestrafling v., bestraffend woord o.; *-würdig* bijv. nw., *—keit* v., Z. *strafbar &c; -zinsen* m. mv. als straf te betalen interest m.

Strahl, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. straal, lichtstraal, bliksemstraal, waterstraal, vuurstraal m.; (fig.) straal, trek m.; *- der Hoffnung*, straal m. van hoop; *-en schiessen, werfen, von sich geben*, stralen schieten; 2. (van een rad), spaak v.; (van eene ladder), sport v.; 3. (aan den paardenhoef), straal m.

Strahl-ader, (*-n*) v. (Vecn.) ader, straalader v.; *-asbest* m. asbest o., in stralen; *-auge* o. flikkerend oog o.; 2. (Nat. hist.) straaloog o.; *-baryt* m. (Delfst.) straalbaryt m.; *-blende* v. zwart zwavelzuur zink o.; *-blume* v. straalbloem v.

Strahlen, (*strahlte, gestrahlt*) o. ww., m. *h.* (van de zon), stralen, stralen schieten; (van diamanten), schitteren, fonkelen; (fig.) schitteren, blinken, spiegelen; 2. bedr. ww. *Wärme -*, (van de zon), warmte verspreiden, uitstralen; (Ph.) uitstralen, zich uit e. o. a. punt naar de omliggende deelen verspreiden; (Nat. hist., Pl.) *gestrahlt*, gestraald, met stralen of strepen, gestreept; *-d*, stralend, stralen schietend; (fig.) schitterend, blinkend.

Strählen, (*strählte, gestrählt*) bedr. ww. kammen, roskammen; *Flachs -*, hekelen; 2. wed. ww. (gemeenz.) *sich -*, zich kammen; it., zich opdirken, zich opschikken.

Strahlen-angesicht, (*-(e)s*, mv. *-e*), **-antlitz,** (*-es*, mv. *-e*) o. stralend gelaat o.; *-artig* bijv. nw. straalachtig, straalvormig; *-blume* v. straalbloem v.; *-blutader* v. ader v. onder de oogharen; *-brechend* bijv. nw. straalbrekend; *-brechung* v. straalbreking v.; *-büschel* o. (Nat.) bundel m. stralen; *-glanz* m. stralenglans, lichtglans m.; *-hell* bijv. nw. helder stralend; *-kegel* m. (Nat.) lichtkegel m.; *-knötchen* o. (Ontlk.) peesknoop m. onder de oogharen; *-körper* m. stralen schietend lichaam o.; *-kranz* m. stralenkrans m.; (van heiligen), stralenkroon v., nimbus m., glorie v.; (Ontlk.) rand, buitenste rand m. van het regenboogsvlies; *-krone* v. stralenkroon v.; (Wapenk.) gestraalde kroon v.; *-los* bijv. nw. zonder stralen, zonder strepen; *-meer* o. zee v. van licht; *-nerv* m. (Ontlk.) zenuw v. die naar het regenboogsvlies loopt; *-pinsel* m. gezichtkundig penseel; *-reich* bijv. nw. rijk in stralen, veel stralen schietend; *-schein* m. stralend licht o.; (van

heiligen), Z. *-kranz; -schlagader* v. (Ontlk.) naar het regenboogsvlies loopende slagader v.; *-spalter* m. prisma o., kantzuil v.; *-thiere* o. mv., Z. *Pflanzenthiere;* it. straaldieren o. mv.; *-verbreitung* v. stralen schieten o.

Strahl-fäule, (*-n*) v. (Veea.) ettergezwel o. in de hoefholte van paarden; *-feuer* o. vuurstraal m.; *-formig* bijv.nw. straalvormig; *-geschwür* o. (Hoefsm.) Z. *-fäule; -gips* m. vezelige, zwavelzure kalk v.; *-glimmer* m. gestreept glimmer o.; *-hammer* m. donderbeitel m.

Strahlicht, bijv.nw., Z. *strahlenartig.*

Strahlig, bijv. nw., Z. *gestrahlt.*

Strahl-keil, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *-hammer; -kies* o. gestreept kies o.; *-muschel* v. gestreepte kamschelp v.; *-punkt* m. straalpunt o.; *-pfeil* m., Z. *-hammer; -pisse* v. (Veea.) pisvloed m.; *-quarz* m. gestreept kwarts o.; *-rohr* o. pijp v. aan eene brandspuit, fontein &; *-schörl* m. straalsteen, moedersteen m.; *weisser* —, witte straalachtige hoornblende, sterschorl m.; 2. Z. *-stein* (1); *-schwären* o., Z. *-fäule; -spalter* m., Z. *-enspalter; -stein* m. straalsteen m.; 2. zeedadel m.; *-schwinger* m. dondergod m., hij die den bliksemslingert; *-streich* m. inslaande bliksemstraal m.

Strahlung, (*-en*) v., Z. *strahlen;* it. uitstraling v..

Strähn, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., **Strähne,** (*-n*) v. (Speld.) bosje o. bereid koperdraad voor spelden; 2. (gewoonl.) streng v.; *-hanf* m. ongehekelde hennep m.

Strähnchen, (verkl.) o. strengetje o.

Stralcio, (*-s,* mv. *-s*) m. minnelijke schikking v.

Stralciren, (*stralcirte, stralcirt*) bedr. ww. in der minne schikken, vereffenen.

Stramm, bijv. nw., Z. *straff.*

Strammen, (*strammte, gestrammt*) Z. *straffen.*

Strampeln, (*strampelte, gestrampelt*) bedr. en o. ww. met de beenen trappen, scharrelen, Z. *stampfen; das Bett zusammen* -, dooreenscharrelen, verfrommelen, geheel door de war halen.

Strampfen, (*strampfte, gestrampft*) bedr. ww., Z. *stampfen.*

Strand, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. strand o., oever, zeekant m., kust v.; *auf den - laufen, getrieben werden,* op het strand loopen, stranden; *auf den - setzen,* op het paard zetten, doen stranden.

Strand-bars, (*-barses,* mv. *-bärse*) m. (Nat. hist.) zeebaars m.; *-bauer* m. aan het strand wonende, strandbewoner m.; *-dorf* o. aan zee gelegen dorp o.

Stranden, (*strandete, gestrandet*) o. ww., m. *s.* stranden, op het strand geworpen worden.

Strand-erbse, (*-n*) v. zeeërwt v.; *-fisch* m. visch v. en m. die aan het strand gevangen wordt; *-fischerei* v. strandvisscherij v.; *-gerechtigkeit* v., Z. *-recht; -gras* o., Z. *-haber; -gut* o. strandgoed, gestrand goed o., strandvond m.; *-güter* o. mv. strandvonderijen v. mv.; *-haber* m. strandbaver v.; *-herr* m. strandvonder m.; *-jager* m. aan het strand wonende jager m.; *-kamille* v. aan het strand groeiende kamille v.; *-kohl* m. zeekool v.; *-land* o. kustland o.; *-läufer* m. hij die langs het strand loopt; (Nat. hist.) strandlooper, kievit m.; 2. *gepunkteter* —, snip v.; 3. *gemeiner* —, kleine zeeleeuwerik m.; 4. kanoetvogel m., grauwe leeuwerikensnip v.; 5. *lappländischer* —, Laplandsche strandlooper m.

Strandlinge, m. mv. loodkruidplanten v. mv.

Strand-nelke, (*-n*) v. zeeanjelier v.; *-ordnung* v. verordening, wet v. op de meerschuimvisscherij; *-pfeffer* m. (Nat. hist.) kleine pluvier v.; *-recht* o. strandrecht o.; 2. strandvonderijrecht o.; *-reiter* m. rijdende kustbewaker m.; 2. (Nat. hist.) strandlooper, steltlooper m.; *-rohr* o. aan het strand groeiend riet o., helmplant v.; 2. Z. *Sandrohr; -schnepfe* v. oeversnip v.; 2. Z. *-läufer* (3); *-schwalbe* v., Z. *Uferschwalbe; -schwimmer* m. zwemslak v.

Strandung, (*-en*) v., Z. *stranden;* it. stranding v.

Strand-vogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m. strandvogel m.; *-vogt* m. strandvoogd, strandvonder m.; 2. (van rivieren), opzichter m. over de bakens; *-wache* v. kustwacht v.

Strang, (*-(e)s,* mv. *Stränge*) m. touw o., streng v., teenen band m. of strop v.; *mit dem -e hinrichten,* ophangen; *zum -e verurtheilen,* tot den strop veroordeelen, veroordeelen om opgehangen te worden; 2. zeel, gareel o., trektouw o.; *das Leder an den Strängen,* strenglussen v. mv.; (van eene klok), touw, trektouw o.; *dünner* -, strengetje, koordje o.; (gemeenz., fig.) *wenn alle Stränge reiszen sollten,* als het op het ergste komt; (Zeew.) streng v.; - *Garn,* streng v. garen; (Ontlk.) streng v.; 3. galg v., arm, tak m.

Stränge(l)n, (*sträng(el)te, gesträng(el)t*) bedr. ww. wurgen of worgen.

Strang-geschirr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Seilergeschirr; -haken* m. haak m. om de strengen vast te maken; *-leder* o. lederen scheede v. aan den reep; *-ring* m. (Zad.) strengring, leiselring m.; *-schläger* m. paard o. dat veel tegen de strengen loopt.

Stranguliren, (*strangulirte, strangulirt*) bedr. ww., Z. *strängeln, erdroseln.*

Stranzen, (*stranzte, gestranzt*) o. ww., m. *h.* lui rondslenteren, lanterfanten.

Strapaze, (*-n*) v. vermoeienis, inspanning v., afmattend werk o.

Strapaziren, (*strapazirte, strapazirt*) bedr. ww. afmatten, afwerken, afbeulen, vermoeien.

Strapazirt, bijv. nw. *-es Gemälde,* geknusteld, verwrongen, doodgewerkt.

Strasz, (*-es,* mv. *-e*) m. (Glasbl.) stras, nagemaakte diamant m.; *-baum* m. (Mol.) schuif v.

Strasze, (*-n*) v. straat v., straatweg m., weg, groote weg m.; (op de zee), weg m., reis v.; 2. rijweg m.; *öffentliche -,* openbare weg m.; 3. weg m., richting v.; *von der rechten - abkommen,* van den rechten weg afraken, verdwalen; (Sterrenk.) Z. *Milchstrasze;* (Wap.) Z. *-nstreife;* 4. straat v., zeestraat, zeeëngte v.; (bij Calais), Nauw o. van Calais; (Spr.) *wer da bauet an den -en, muss die Leute reden lassen,* die aan den weg timmert heeft veel gezegs, bekijks, lijdt veel aanstoot.

Straszen-arbeit, (*-en*) v. werk o. aan den publieken weg, herstellen, leggen o. van straatwegen of straten, openbare werken o. mv.; *-arbeiter* m. straatwerker m.; *-aufseher* m. opzichter m. der wegen, wegopzichter m.; *-aufsicht* v. opzicht o. over wegen, staatpolitie v.; *-bau* m. aanleggen van wegen, van een weg; *-beleuchtung* v. straatverlichting v.; *-bereiter* m. wegopzichter m.; *-bettung* v. uitgraven o. van den grond om een weg aan te leggen; *-bube* m. straatjongen, kwajongen m.; *-damm* m. aarden dam, gemetselde dam m.; 2. straatweg m.; *-dieb* m. straatdief, straatroover m.; *-fahrer* m. schip, vaartuig o. dat door de straat van Gibraltar zeilt; it. zeevaarder m. die door de straat van Gibraltar stevent; *-feger, —in,* straatveger m., straatveegster v.; *-geleit* o. vrijgeleide o.; *-gericht* o. rechtspleging v. in de openbare straat; it. toezicht o. over de straatwegen; *-junge* m., Z. *Gassenjunge; -koth* m. straatvuil o., modder v., slijk of slik o.; *-köter* m. hond m. die geen meester heeft; (fig.) straatslijper m., straatmeid v.; *-laterne* v. straatlantaarn v.; *-pflaster* o. bestrating v., straatsteenen m. mv.; *-raub* m. straatrooverij v.; —, *treiben,* straatroover zijn, stelen langs den publieken weg; *-räuber* m. straatroover m.; — *bande* v. bende v. straatroovers; *-placker* m., Z. *-räuber, -schänder; -räuberei* v., Z. *-raub; -räuberisch* bijv. nw. straatrooverachtig, als een straatroover; *-recht* o. straatrecht o.; *-sänger* m. straatzanger, liedjeszanger m.; *-säule* v. mijlpaal, wegwijzer m.; *-sperrung* v. straatversperring, barrikade v.; *-stein* m. straatsteen m.; *-schänder* m. straatschender m.; *-thüre* v. straatdeur v.; *-zoll* m. tol m. op den (openbaren) weg; *-zwang* m. rechtsban m. op den openbaren weg.

Sträszler, (*-s,* mv. *Sträszler*) m. straatlooper, straatslijper, leeglooper m.

Strategem, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. krijgslist v.

Strategie, Strategik, Strategetik, v., z. m. veldheerskunst, krijgskunde v.

Strategiker, (*-s,* mv. *Strategiker*) m. krijgskundige m.

Strategisch, bijv. en b. krijgskundig, volgens de krijgskunst.

Straube-röschen, m., **-münze,** v., **-pfennig,** m., Z. *Bracteat.*

Strauben, (*straubte, gestraubt*) o. ww., m. *h.* ruw, stekelig opsteken.

Sträuben, (*sträubte, gesträubt*) bedr. ww. *die Haare, Federn* -, te berge doen rijzen, doen oprijzen, opsteken; II. wed. ww. *sich* -, (van het haar), te berge rijzen; 2. zich verzetten, tegenstribbelen, weerstand bieden; *sich gegen etw.* -, zich verzetten, zich verdedigen, verweren.

Strauben-mehl, o., **-teig,** (*-(e)s*) m., z. m. meel, deeg o. voor gebak.

Straub-fusz, (*-fuszes*, mv. *-füsze*) m. paardevoet m. met borstelig haar aan de kroon en de verzenen; *-hahn* m. haan m. die de veeren opzet; 2. ruige haan m.; *-henne* v. hen, kip v. die de veeren opzet; 2. Japansche hen of kip, ruige hen of kip v.; *-huhn* o., Z. *-henne* (2); 2. Z. *Braushahn.*

Sträubig, sträubig, bijv. nw. (van haar &), stekelig, opstaand, te berge rijzend; it. slecht gekamd, verward, in wanorde; 2. zich werend, verzettend, tegenspartelend; (fig.) ruw, stekelig.

Straub-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. kroeskop m., kroes haar o.; 2. kroeskop, persoon m. met opstaand, stekelig haar; (fig.) stijfkop, stijfhoofdig persoon m.; *-rad* o. onderscheprad o. van een watermolen; *-zeug* o. alles wat tot het waterwerk met onderscheprade ren behoort.

Strauch, (*-(e)s*, mv. *Sträuche* of *Sträucher*) m. struik m., boompje o.; 2. struikgewas o.; it. kreupelhout o.; (Jachtw.) *die Sträucher durchklopfen, auf den klopfen,* het kreupelhout afjagen; (fig.) onderzoeken, peilen, iem. den pols voelen; 3. ruige, beletsel o.; 4. rooverij, vechtpartij v.

Strauch-ahorn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. struikahorn m.; *-artig* bijv. nw. struikachtig, struikvormig; *-bart* m. dikke baard, ruwe, borstelige baard m.; *-birke* v. struikvormige berk (eboom) m.; *-bund* bos m. rijshout.

Strauchеln, (*strauchelte, gestrauchelt*) o. ww., m. *h.* en *s.*, Z. *stolpern;* (fig.) bijna vallen, misstappen; it. (gemeenz.) aarzelen, weifelen, dralen; (fig.) *ich will ihm das* - *wohl verbieten,* ik zal hem wel goed leeren loopen.

Strauch-fang, (*-fang(e)s*, mv. *-fänge*) m., Z. *Buschfang;* *-fliege* v. struikvlieg v.; *-haupt* o. (Waterb.) kribwerk o.; *-herd* m. (Vog.) met struiken bedekte plaats v. om vogels te vangen; *-holz* o. struikgewas o., struiken m. mv.; (Pl.) watervlier v.; *-hopfen* m. wilde hop v.

Strauchicht, bijv. nw., Z. *strauchartig;* 2. vol struiken, bedekt met struiken of struikgewas.

Strauchig, bijv. nw., Z. *strauchicht.*

Strauchklee, (*-s*) m., z. m. struikvormige spurrie v.

Sträuchlein, (verkl.) o. struikje o.

Strauch-melde, (*-n*) v. struikmelde v.; *-werk* o. kribwerk o.; 2. Z. *Strauch* (2).

Strausz, (*-es*, mv. *Sträusze*) m., Z. *Kampf, Streit.*

Strausz, (*-es*, mv. *Sträusze* en *Sträuszer*) m. (van bloemen), ruiker, bloemruiker m.; (Pl.) kegel- of piramidaalvormige bloemtros m.; (Landh.) krans m., kroon v. als uithangbord voor eene herberg; (Nat. hist.) (van een vogel), kuif v.

Strausz, (*-es*, mv. *-e*) m. struisvogel m.; *amerikanischer* -, Z. *Kasuar;* 2. *fliegender* -, zeezwaluw v.

Strausz-binderin, (*-nen*) v. bloemenmeisje o., bloemenverkoopster v.; *-blume* v. ruikerbloem v.; *-blüthig* bijv. nw. met thyrsvormige bloesems.

Strauszchen, (verkl.) ruikertje, kuifje o., Z. *Strausz.*

Strausz(en)-ei, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. struis(vogel)ei o.; *-feder* v. struisve(d)er v.

Strausz-ente, (*-n*) v. kleine klappereend v.; *-fink* m. gekuifde vink m.; *-kopf* m. struisvogelkop m.; (fig., gemeenz.) domkop, domoor m.; *-mädchen* o. bloemenmeisje o.; *-magen* m. struisvogelmaag v.; (fig.) sterke maag v.

Strazze, (*-n*) v. klad v., kladboek o.

Strebe, (*-n*) v., Z. *Streben* (o. zelfst.); *sich zur* - *setzen,* zich verzetten, weerstand bieden; (Timm.) stut, schoor m., steunsel o.; *mit -n versehen,* stutten, schoren, ondersteunen; 2. (aan eene sluisdeur), slagbalk m.; (fig.) schuinsche richting v.

Strebe-balken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m. stutbalk, schoorbalk m.; *-band, -holz* o. (Timm.) kruisband, dwarsbalk, schoor, stut m., schoorhout o.; *-bogen* m. (Bouwk.) sluitboog m.; *-katze* v. kat v. die zich verzet; 2. Pommersche munt v.; (Sp.) touwtje rekken o.; (fig.) weerspannig persoon m.; *-kraft* v. middelpuntvliedende kracht, kracht v. van uitzetting.

Streben, (*strebte, gestrebt*) o. ww., m. *h.* (Nat.) streven, neiging hebben om te naderen; *nach dem Mittelpunkte* -, naar het middelpunt streven, neigen; *zum Mittelpunkt* -*d*, middelpuntzoekend; *vom Mittelpunkt abstrebend,* middelpuntvliedend; *nach der Sonne* -, neigen, trachten te bereiken; (fig.) *nach etw.* -, streven om, trachten te doen; *reich zu werden* -, zijn best doen om; *nach Ehren, Reichthum* -, trachten, haken naar, zoeken te verkrijgen; *nach einem Amte heftig* -, dingen; *nach Ruhe, Frieden* -, zoeken, Z. *trachten, sich bestreben;* 2. Z. *anstreben;* II. o. zelfst. streven o., pogingen v. mv., neiging v., zoeken o.

Strebe-kraft, (*-kräfte*) v. kracht v. die iets tracht uit te werken; *-mauer* v. steunmuur m.; *-pfahl* m. steunpaal m.; *-pfeiler* m. steunpijler, steunpilaar m.; *-stange, -stütze* v. stut, schoor m.; *-wand* v., Z. *-mauer.*

Strebgeist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m., Z. *Strebsamkeit.*

Strebsam, (*-er, -st*) bijv. en b. strevend; (fig.) ijverig, werkzaam, vlijtig, onvermoeid; *-keit* v. poging, strekking v., streven o. naar; (fig.) ijver m., vlijt, werkzaamheid v.

Streckbar, bijv. nw. rekbaar, buigzaam, uit te zetten; *-keit* v. rekbaarheid, buigzaamheid, uitzetbaarheid v.

Streckbug, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) beweging v. bij het kruisen en laveeren.

Streckchen, (verkl.) o., Z. *Strecke.*

Strecke, (*-n*) v., Z. *strecken;* 2. uitgestrektheid, streek, oppervlakte v.; *grosze, lange* - *Landes,* groote uitgestrektheid, streek v.; it. *eine gute* - *Weges,* een goed eind, gedeelte o. wegs; *die* - *einer Meile,* de uitgestrektheid v., afstand m. van &; *gehen Sie ein Streckchen mit?* gaat gij een eindje mede?; *in einer* -, in eens, achtereen; it. eensklaps; (Bergw.) gang m., galerij v.; (Straatm.) uitgebreidheid v., oppervlak o. van 24 meters lang en 2 breed; 3. (Looi.) schaafboom m.

Streckeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. rekijzer o. voor lederen huiden, Z. *Strecke* (3).

Strecken, (*streckte, gestreckt*) bedr. ww. *ein Seil* -, spannen, rekken, uitrekken; *das Eisen* -, pletten, uitrekken; *Glas* -, buigen; (Jachtw.) *den Zeug* -, de netten spannen; (Looi.) *die Häute* -, stoltsen; (Bouwk.) *die Schwelle* -, leggen, plaatsen; *einen Webstuhl* -, spannen; (fig.) *die Kräfte an etw.* -, inspannen; (gemeenz.) *alle vier von sich* -, (van paarden), met de pooten omhoog liggen; *die Hände gen Himmel* -, de handen ten hemel heffen; *die Ohren in die Höhe* -, de ooren opzetten; *den Kopf zu weit* -, te ver uitstrekken; *die Zunge heraus* -, de tong uitsteken; *in gestrecktem Laufe,* in gestrekten loop; *jem. zu Boden, zur Erde* -, op den grond gooien; *das Gewehr* -, afleggen; (Krijgsw.) zich overgeven; (Bergw.) in de lengte meten; 2. wed. ww. *sich* -, zich uitstrekken, zich uitrekken; *sich in's Gras* -, op het gras liggen; (Zeew.) *die Küste streckt sich Nord,* strekt zich uit naar het Noorden; (fig.) *sich nach der Decke* -, de tering naar de nering zetten.

Strecker, (*-s*, mv. *Strecker*) m. (Ontlk.) uitstrekkende spier v.; (Nat. hist.) Z. *Streckfisch;* (Mets.) streksche steen m.; 2. hij die rekt, plet &, Z. *strecken.*

Streck-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. karper m. van een tot drie jaar; *-fuge* v. (Mets.) streksche voeg v.; *-hammer* m. plethamer m.; *-heerd* m. haard m. om gesmolten ijzer voor het smeden te louteren; *-holz* o. plethout o.; *-lage* v. strekssche laag, laag v. dwarsliggende steenen; *-maschine* v., *-mühle* v., Z. *-werk; -muskel* m. (Ontlk.) uitstrekkende spier v.; *-ofen* m. (Glasb.) hersmeltingsoven m.; *-rahmen* m. looiersraam o. om de huiden te rekken; *-saal* m. (Muntw.) pletkamer v.; *-schicht* v., Z. *-lage; -teich* m. vijver m. voor pootvisch; *-walze* v. pletwals v.; *-waare* v. gesmede ijzerwaar v.; *-werk* o. pletwerktuig o., pletmolen m.; (Sm.) pletwerk o.

Strehn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., *Z. Strähn.*

Streich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slag, stoot, steek m.; *harter -*, harde slag; *-e bekommen, Z. Stockschläge;* (fig.) *die -e des Schicksals*, de slagen m. mv. van het noodlot; (Schermk.) stoot, zet m.; *nichtiger -*, looze stoot m.; 2. steek, zet m., poets v.; (Scherts.) *schöner -*, gekke streek m., onbezonnenheid v.; *lustiger -*, aardige zet; *unbesonnener, dummer -*, domme zet m., dwaasheid v.; *kluger -*, verstandige zet m.; *muthwilliger -*, baldadigheid v., moedwillige streek m., guiterij v., guitenstuk o.; *jemn. einen - spielen*, iem. eene poets spelen of bakken; (Uurw.) (van een slinger), slingering, schommeling v.

Streich-ballen, (*-ballens*, mv. *-ballen*) m. (Kaart.) strijkbal m.; *-bank* v. (Wev.) strijkbank, bank v. om de wol te kammen en glad te strijken; *-baum* m. (Looi.) schaafboom m.; (Wev.) strijkboom m.; *-bein* o., Z. *Briefstreicher; -blech* o. schootplaat v.; (Art.) kleine rondas v.; *-bock* m. bank v. om wol te kaarden; *-brett* o. (van een ploeg), strijkbord o.; (Lakenw.) strijkplank v.; *-bürste* v. (Verv.) kleurselkwast m.; (Wev.) gomkwast m.

Streiche, (*-n*) v., Z. *streichen;* 2. kam m.; (Lakenw.) kaarde v.; (Zeemt.) Z. *Streicheisen;* (Past.) strijkkwastje o. voor het eiwit; (Apoth.) spatel v.; 3. (Vest.) Z. *Streichlinie.*

Streicheisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. strijkijzer o.; (Lakenw.) spanijzer o.; (Zeemt.) schaafmes o.; (Bockb.) pletijzer o.

Streicheln, (*streichelte, gestreichelt*) bedr. ww. streelen, liefkoozen; *jemn. unterm Kinne -, jemn. das Kinn -*, strijken; (fig.) *jem. -*, vleien, flikflooien; *ein Kind -*, streelen, liefkoozen, vertroetelen.

Streichen, (*strich, gestrichen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s. durch die offenen Zimmer -*, (van den wind), heentrekken, strijken; *durch das Fenster -*, waaien; *gerade durch die Strasze -*, rondzwerven, in eene richting voortgaan; *in die Luft -*, rondzwerven; *in andere Länder -*, trekken naar; (Jachtw.) *nach dem Geäsze -*, (van het wild), het aas bereiken; *nach dem Holze zu -*, heentrekken, zich begeven; *durch Feld und Wald -*, heentrekken, gaan, zwerven, Z. *herumstreichen;* 2. zich uitstrekken, raken aan, loopen langs; *der Garten streicht an den Weg*, strekt zich uit langs; (Bergw.) in eene richting voortloopen; (Vest.) *-de Linie*, lijn langs welke geschoten kan worden; *-der Winkel*, overdwarse batterij v.; *-des Feuer*, raseerend vuur, laag bestrijkend schot o.; 3. m. *h. mit der Hand über etw. -*, strijken, heenstrijken, Z. *streicheln; auf dem Boden -*, (van kleederen), aan den grond komen, slepen; *an die Wand -*, raken; it. (van een schot) Z. *streifen;* 4. (Jachtw.) (van wolven &), ritsig zijn; *mit einander -*, paren; (van visch), kuitschieten; II. bedr. ww. (Zeew.) *die Segel -*, strijken, inhalen; (z. voorw.) *vor jemn. -*, de zeilen strijken, onderdoen; *ein Deck -*, besmeren; *die Riemen -*, doorsnijden; 2. (fig.) *jem. -*, slaan; *mit Ruthen -*, met roeden slaan, geeselen; *jem. in's Angesicht -*, een klap in het aangezicht geven; *Geld vom Tische -*, opstrijken, wegstrijken; *zusammen -*, bijeenstrijken; *Papier glatt -*, gladstrijken; *Butter auf das Brod -*, smeren; *Pflaster -*, smeren; *einem Kinde Brei in den Mund -*, een kind pap geven; *Ziegel -*, vormen; *Wolle -*, kaarden, kammen; *den Messing -*, gladtrekken; *die Geige -*, bespelen, spelen op; *ein Messer -*, slijpen, aanzetten; *einen Walzer, ein Menuet -*, dansen; *Gold auf dem Probsteine -*, toetsen; (Jachtw.) *Lerchen -*, leeuweriken strijken, met een treknet vangen; (Hand.) *Getreide, Salz -*, afstrijken; *gestrichenes Masz*, afgestreken maat; (Fabr.) *die Pfeifen -*, glad wrijven; (Looi.) *ein Fell -*, afschaven; (Kuip.) *die Dauben -*, glad strijken; 3. *eine Stelle in einem Buche -*, schrappen, doorhalen, Z. *ausstreichen;* (Muz.) *gestrichene Note*, gestreepte noot, $\frac{1}{2}$ noot v.; it. *doppelt gestrichene Note*, dubbel gestreepte, $\frac{1}{4}$ noot; 4. *jem. -*, Z. *herausstreichen;* III. o. zelfst. (van vogels), trekken o.; (van wolven &), ritsigheid v.; (van visch), kuit v.; 2. (Bergw.) rechte richting v.; 3. (van eene pleister), smeersel o.

Streicher, (*-s*, mv. *Streicher*) m., **-in,** (*-nen*) v. (Lakenw.) kaarder, strijker, kammer m., kaardster, strijkster v.; (Steenb.) vormer m.; 2. (werktuig), wetstaal, slijpstaal o.; (Touwsl.) strijker, wrijflap m. om gesponnen garen glad te maken; 3. (Dansk.) menuet o.; 4. (fig.) flikflooier, vleier m., vleister, flikflooister v.

Streich-fertig, bijv. nw. strijdvaardig, gereed om te slaan, te strijken; *-feuer* o. (Scheik.) rondomgaande vlam v.; (Art.) bestrijkend vuur o.; Z. *streichen (des Feuer); -feuerzeug* o. vuursteen m., vuurstaal o., lucifer v.; *-fisch* m. visch m. die kuit schiet; *-form* v. steenvorm m.; *-garn* o. strijknet, sleepnet, treknet o.; *-hader* m. (Touwsl.) wrijflap m. om touw glad te strijken; *-hamen* m. langs den grond slepend vischnet, dregge v.; *-holz* o. strijkhout o.; (Hoed.) rolstok m.; (bij het meten), strijkstok, meetstok m.; it. strijkhout o. om de zeis te scherpen; *-hölzchen, -hölzer* o. strijkzwaveltjes o. mv., lucifers m. mv.; *-instrument* o. strijkinstrument o., viool v.; *-kalk* m. steenkalk v.; *-kamm* m. wolkam, kaardkam m.; *-karpfen* m. karper m. die kuit schiet; *-käse* m. zachte kaas, smeerkaas v.; *-lämmel* m., Z. *-lummel; -leder* o. aanzetleder o., aanzetriem, strijkriem m.; *-lehm* m. pleisterleem o.; *-leiter* m. stelling, rolplank v. om wijn te helderen &; *-linie* v. strijklijn, flank v. van een bolwerk; *-lummel* m. mes o. om glas glad te strijken; *-macher* m. grappenmaker m. die allerlei gemeene streken uitvoert; *-maschine* v. kaardwerktuig o.; *-masz* o. strijkmaat, maat v. die vol zijnde afgestreken wordt; *-meiszel* m. (Giet.) afsteekbeitel m.; *-messer* o. strijkmes o.; (Schild.) spatel v.; *-modell* o. ritshout o., Z. *-masz; -mond* m. sikkelvormig strijkijzer o.; *-nadel* v. (Goudsm.) toetsnaald v.; *-netz* o., Z. *-garn; -ofen* m. (Scheik.) oven m. met omloopend vuur; *-platz* m. (Vest.) tweede flank v.; *-riemen* m., Z. *-leder; -scheffel* m. afgestreken schepel o.; *-schindel* v. (Zoutw.) met leem bestreken dakspar v.; *-schwamm* m. phosphorus bevattend hars o.; *-spatel* m. (Apoth., Schild.) spatel v., strijkkwast m.; *-stange* v. (Mets.) steigerhout o.; (Wag.) achterstuk o. van het lamoen; *-stein* m. (Mess.) Z. *Wetzstein;* (Goudsm.) Z. *Probestein; -stock* m. stok m. om iets uit te rekken, Z. *-spatel; -teich* m. pootvijver m., Z. *Leichteich; -tisch* m. tafel v. om & uit te strijken, uit te rekken; (Steenb.) vormtafel v.; *-vogel* m., Z. *Strichvogel; -warte* v., Z. *-garn; -wehre* v. (Vest.) bastion o. om de omstreken te bestrijken; *-werk* o., Z. *-wehre;* 2. flank v.; *-winkel* m. hoek m. van de strijklijn; *-wisch* m. lap m., strijklap m., kaarde v., strijkkwast m.; *-wolle* v. gekamde wol, gekaarde wol v.; *-zeit* o., Z. *Strichzeit; -zündhölzer* o. mv., Z. *-hölzer.*

Streif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tocht m., Z. *Streiferei;* 2. Z. *Streifen.*

Streifapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. gestreepte appel m.; *-ärmel* m. morsmouw v.; *-bettler* m. landlooper, rondzwervende bedelaar m.

Streifchen, Streiflein, (verkl.) o. streepje, reepje, bandje o.

Streif-corps, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *-partei.*

Streife, (*-n*) v., Z. *Streifzug;* 2. werktuig o. om strepen, groeven te maken, ritsijzer o.

Streifen, (*-s*, mv. *Streifen*) m. (van papier), strook v., reep m.; (van stof), band m., strook v.; 2. streep v.; (van eene zuil), groef, canneleering v.; (Pl.) nachtschade v.

Streifen, (*streifte, gestreift*) o. ww., m. *h. an etw. im Vorbeigehen -*, langs heenstrijken, even aanraken; (van een kogel), voorbijvliegen, voorbijsnellen; *jemn. das Gesicht, im Gesichte, an den Arm -*, (van een kogel), langs & vliegen; 2. m. *h.* en *s. im Felde, durch das Feld -*, ronddwalen, rondzwerven; *gegen Räuber -*, rondloopen om & op te sporen; 3. (Krijgsw.) stroopen, strooptochten ondernemen; II. bedr. ww. *einen Ring vom Finger -*, afstroopen, afhalen; *die Beinkleider von sich -*, de broek afstroopen; *die Aermel in die Höhe -*, de mouwen opstroopen; *ein Thier -, die Haut von einem Thiere -*, de huid afhalen, villen; *einen Aal -*, het vel aftrekken; *Federn -*, van de baarden ontdoen; *die Blätter von einem Zweige -*, afhalen, aftrekken; *Bohnen & durch den Mund -*, opeten; 2. strepen, van strepen voorzien; (Wev.) met strepen weven; *gestreift*, gestreept; III. wed. ww. *sich -*, zich de huid afschaven, openrijten, schrammen, lichtelijk bezeeren; IV. o. zelfst. lichte wrijving, aanraking v.; 2. schram v.; 3. strooptocht m.

Streifer, (*-s*, mv. *Streifer*) m. stroo-

per m., hij die rondzwerft; (Krijgsw.) partijganger, gewapende politieagent m.; 2. hij die strepen maakt.

Streiferei, (*-en*) v. strooptocht, zwerftocht m., strooperij v.

Streif-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. gestreept zwavelzuur lood o.; *-gerte* v. klauwijzer o.; *-hase* m. rondzwervende haas m.; *-hieb* m. slag m. die schramt, eene lichte wond maakt; *-hose* v. gestreepte broek v.

Streifig, bijv. nw. gestreept, met strepen.

Streif-jagen, (*-jagens*, mv. *-jagen*) m. lange jacht v.; *-licht* o. (Schild.) weinig licht gevend straallicht, licht o. dat door eene opening, scheur, reet & valt.

Streifling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. eene soort van appel m.; 2. kous v. zonder voet.

Streif-linie, (*-n*) v. (Krijgsw.) raaklijn v.; *-maus* v. veldmuis v.; 2. rondzwervende muis v.; *-partei* v. korps o. partijgangers; (fig.) strooptocht, zwerftocht m.; *-reiter* m. rondtrekkende ruiter, zwervende ruiter m.; *-recht* o. recht o. van vervolging; *-ritt* m. strooptocht m. te paard; *-schuss* o. schampschot o.; *-wache* v. ronde, patrouille v., rondtrekkende wacht v.; *-wunde* v. lichte wond, schram v.; (Veea.) kwetsuur v. die het paard zich door het aanslaan toebrengt; *-wurz(el)* v. scherp patik, patientiekruid o.; 2. gekronkeld patientiekruid o.; 3. tuinzuring v.; *-zug* m. strooptocht, zwerftocht m., verkenning, patrouille v.; it. uitstapje o.

Streit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. strijd, twist m., gevecht o., kamp, oorlog m., rechtsgeding o.; 2. *- in Worten*, verschil, krakeel o., oneenigheid v.; *- mit jemn. aufangen*, twist zoeken; *gelehrter -*, disputt o.; (Pl.) maagdenpalm v.; (Spr.) *wenn man einen - mit Wein begieszt richtet man mehr aus als durch einen Prozess*, een mager verdrag is beter dan een vet proces.

Streit-abhandlung, (*-en*) v. geleerde verhandeling, dissertatie v., disputt o.; *-axt* v. strijdbijl v.; (Delfst.) dondersteen m.

Streitbar, bijv. nw. strijdbaar, in staat om de wapenen te dragen; *zehntausend Mann -e Leute*, strijdbare mannen; 2. Z. *kriegerisch*; *-keit* v. bekwaamheid v. om de wapenen te dragen.

Streit-begier(de), v., z. m. strijdlust m., krakeelzucht v.; *-beil* o., Z. *-axt*; *-bold* m. twistzoeker, kemphaan m.; 2. spelbreker m.

Streiten, (*stritt, gestritten*) o. ww. onr., m. *h.* strijden, vechten, twisten, procedeeren; *mit einander -*, vechten, twisten; it. tegenstrijdig zijn, niet strooken; *die -den Mächte*, de oorlogvoerende mogendheden; *gegen jem. -*, iem. bestrijden; *mit Worten -*, twisten; *mit jemn. -*, twisten, verschil hebben; *über eine Frage, über eine Materie -*, redetwisten; *wider die Wahrheit -*, strijden tegen, niet overeenkomen met; *wider die Vernunft -*, niet strooken met, stuiten tegen; *um einen Preis -*, elk. den prijs betwisten; *vor Gericht -*, pleiten; *die -den Parteien*, de twistende partijen; *die -den Theile vereinigen*, de partijen; (fig.) Z. *kämpfen*; *die -de Kirche*, de strijdende kerk.

Streiter, (*-s*, mv. *Streiter*) m., **-in,** (*-nen*) v. strijder, vechter, soldaat m., strijderes v.; 2. twistzoeker m., twistzoekster v.; (Ger.) pleiter m., pleitster v.; *- der Wahrheit*, strijder m. voor, verdediger m. van.

Streiterei, (*-en*) v. kibbelarij v., gekijf, krakeel o.

Streit-fertig, bijv. nw. strijdvaardig, tot vechten gereed; *-frage* v. strijdvraag v., vraagstuk, geschilpunt, proces o.; *-geist* m. twistgierigheid, pleitzucht v.; it. twistziek persoon m.; *-genoss* m. strijdmakker, bondgenoot m. in den strijd; *-gespräch* o. dispuut o.; *-grund* m. onderwerp o. van een gesprek, van een geding; *-hahn* m., Z. *Seepfau*; 2. kleine hagedis v.; *-hammel* m. twistzoeker, krakeeler m.; *-hammer* m. strijdhamer m.; *-handel* m. geschil, punt o. van geschil, geschilpunt, onderwerp o. van een proces; *-handschuh* m. strijdhandschoen m.; *-hengst* m. strijdhengst m., strijdros o.

Streitig, bijv. nw. strijdig, betwistbaar, bestrijdbaar, strijdend; *-er Geist*, Z. *Streitgeist*; *-e Partei*, strijdende, twistende partij v.; *über etw. - sein*, oneenig zijn; *-e Sache, Frage, -er Satz*, betwistbaar; (Schoolt.) *-er Punkt*, betwistbaar punt; *jemn. etw. - machen*, iem. iets betwisten, tegenspreken; *-keit* v. strijdigheid v.; 2. geschilpunt o., oneenigheid v., twist m.

Streit-kolben, (*-kolbens*, mv. *-kolben*) m. strijdkolf, strijdknots v.; *-kopf* m. twistzoeker m., Z. *-geist*; *-kräfte* v. mv. strijdkrachten v. mv., strijdmacht v., leger o. waarover men beschikken kan; *-kundig* bijv. nw. strijdkundig, ervaren in den strijd; *-kunst* v. strijdkunst, vechtkunst v.; 2. Z. *-lehre* (2); 3. list v., in een strijd aangewend middel o.; *-lehre* v. betwistbare leer v.; 2. geleerde strijdkunst, disputeerkunst v.; *-lehrer* m. redekundige, geleerde kampvechter, dialecticus m.

Streitlich, bijv. nw., Z. *streitbar*; it. *streitig*.

Streit-lust, v., z. m. strijdlust m., krakeelzucht, oorlogzuchtigheid v.; *-lustig* bijv. nw. strijdlustig, krijgszuchtig; *-müthig* bijv. nw., *-müthigkeit* v., Z. *-lustig*, *-lust*; *-pferd* o., Z. *-ross*; *-platz* m., Z. *Kampfplatz*; *-predigt* v. predikatie v. over betwiste geloofspunten; *—en halten*, over betwiste geloofspunten preeken; *-punkt* m., Z. *streitig(er Punkt)*; *-rede* v. dispuut o.; *-redner* m. hij die disputeert, eene dissertatie verdedigt; *-richter* m., Z. *-schlichter*; *-ross* o. strijdros, strijdpaard o.; *-sache* v. proces, verschil, geschilpunt o.; 2. debat, dispuut o.; *eine — verhandeln*, een debat houden; *-satz* betwist punt o.; *-schlichter* m. vrederechter, bemiddelaar m.; (Krijgsw.) biechtvader m.; *-schnepfe* v., Z. *Seepfau*; *-schrift* v. pleitrede, dissertatie, geleerde verhandeling v.; *-sucht* v. twistziekte, twistgierigheid v.; *-süchtig* bijv. nw. twistgierig, twistziek; *der —e*, twistzoeker m., Z. *-geist*; *-tag* m. dag m. van den strijd; *-theologie* v. betwistbare godgeleerdheid v.; *-übung* v. oefening v. in het disputeeren; *-waffe* v. strijdwapen o.; *-wagen* m. strijdwagen, legerwagen m.; *-weise* bijw. strijdend, als in den strijd.

Stremma, (*-s*, mv. *-ta*) o. verrekking, verstuiking v.

Stremmen (sich), (*stremmte, gestremmt*) wed. ww. zich met kracht verzetten, tegenstribbelen.

Strene, (*-n*) v. leiding v. van zout water naar de keet.

Streng(e), (*-(e)r, -st*) bijv. en b. (van een arbeid), hard, ruw, gedwongen, ingespannen; *-er Herr*, streng, gestreng, hardvochtig; *-e Obrigkeit, -er Richter*, streng, gestreng, onverbiddelijk; *-e Befehle*, streng; *-e Religion, Tugend*, streng, de zinnelijkheid bestrijdend; *-e regieren*, streng regeeren; *-e strafen*, gestreng, zwaar straffen; *-e fasten*, nauwgezet, stipt vasten; *-e arbeiten*, hard werken; *etw. - nehmen*, iets ernstig opvatten; *im -sten Verstande*, in den striksten zin; (Spr.) *-e Herren regieren nicht lange*, gestrenge heeren regeeren niet lang; 2. nauw, eng; (van kleeren), *- anliegen*, om het lijf sluiten; (fig.) (van den smaak), wrang, zuurachtig; (van de koude), streng, gevoelig, nijpend; (van de lucht), guur, ruw, streng, bar; *im -sten Winter*, in het hartje van den winter; 3. (van ertsen), stug, hard; *-es Erdreich*, harde grond; (Schild.) hard; *-e Farbe halten*, hard schilderen; (fig., gemeenz.) norsch, stuursch, terugstootend, zuurziend; 4. Z. *gestrenge*.

Strenge, v., z. m. (van een rechter), gestrengheid, hardvochtigheid v.; (van het gedrag), ernst m., stiptheid, nauwkeurigheid, nauwgezetheid v.; (van de deugd), strengheid v.; (van de lucht), guurheid, barheid v., Z. *streng; nach der -*, in den striksten zin; 2. hardheid v.; it. wrangheid v.; (van het lot), hardheid v.; 3. (Veea.) gewone droes m., verkoudheid v.

Strengel, (*-s*) m., Z. *Strenge* (3).

Strengen, (*strengte, gestrengt*) bedr. ww., Z. *anstrengen*.

Streng-flüssig, bijv. nw. (Giet.) moeielijk te smelten; *—keit* v. hardheid, moeielijkheid v. om te smelten; *-tabak* m. slechte baai v.

Strenwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. waterleiding v. voor eene fabriek, een molen &.

Stretto, bijw. eng, mager, kort smal.

Streu, (*-en*) Z. *streuen*; 2. stroo, strooisel o. in stallen; (Jachtw.) afgevallen bladeren o. mv.; (voor personen), stroobed, strooleger o., stroomatras v.

Streu-blau, (*-es*) o., z. m. fijne blauwsel, blauwselpoeier o.; *-büchse* v. poeierdoos m., zandkoker, suikerstrooier m., peperbus v.; *—nbaum* m. Westindische noteboom m.; *-dose* v., Z. *-büchse*.

Streuen, (*streute, gestreut*) bedr.

ww. strooien, bestrooien, verspreiden; *Samen -*, zaaien, uitstrooien; *Mist auf ein Land -*, uitstrooien, werpen, verspreiden; *Salz, Zucker auf die Speisen -*, strooien; *Sand in das Zimmer -*, zand strooien, werpen; *Puder in die Haare -*, het haar poeieren; *Blumen auf den Weg -*, strooien, uitstrooien, den weg met & bezaaien, bestrooien; *dem Vieh -*, stroo geven; (fig.) *gestreute Tapete*, Z. *Streutapete*.

Streu-gabel, (*-n*) v. hooivork, hark v.; *-glanz* m. goudzand o., strooisel o. van goudblaadjes en veelkleurig metaalvijlsel; *-gut* o. aan verschillende personen behoorend goed o.; *-harke* v., *-harken* m., Z. *-rechen*; *-gold* o., Z. *-glanz*.

Streuling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. van loof samengeraapt strooisel, afgevallen bladeren o. mv.

Streu-mehl, (*-(e)s*) o., z. m. grutten, zemelen v. mv.; *-pulver* o. poeier of poeder o.; (Oudh.) welriekend strooipoeder o.; *—moos* o. heksenmeel o.; *-rechen* m. (stroo)hark v.; *-sand* m. strooizand o.; *—büchse* v. zandkoker m.; *-stroh* o. legerstroo o.; (Landb.) meststroo o.; *-tapete* v., *-werk* o. strooien mat v., struowerk o.; *-zucker* m. poeiersuiker, fijne suiker, strooisuiker v.; *—büchse* v. suikerstrooier m.

Stribord, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stuurboord o.

Strich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. streek v., loop m., vaart, vlucht v., Z. *Strecke*; it. (van vogels), vlucht v.; *- in ein anderes Land*, trekken o. naar; (van den wind), richting v.; it. windstreek, hemelstreek v.; (van visch), kuit v.; it. jonge visch, pootvisch m. en v.; (van hout), aderen v. mv.; (van eene stof), vleug v.; *nach dem -e bürsten*, volgens de vleug borstelen; *gegen den -*, tegen de vleug; *die Haare gegen den - kämmen*, tegen de vleug kammen; *- mit der Tuchkratze*, streek v. met de kaard; *in einem -e ausgekratzt*, in eene streek gekaard; *dem Tuche den - geben*, de vleug geven; *- Lerchen*, vlucht v.; (Vissch.) *zu -e stellen*, het treknet spannen; 2. streek v.; *ein - mit dem Kamme*, streek v.; (met het penseel), streek v., trek m.; *einen guten - haben*, goed spelen, goed violist zijn; it. *einen - haben*, (van een mes), goede snede v. hebben, gemakkelijk snijden, scheren; *einen guten - halten*, goed loopen, goed zeilen; *gleichen - halten mit einem andern Schiffe*, gelijk opvaren; *der - Lerchen*, jacht v. op leeuweriken met het treknet; 3. *-*, (verkl.) *Strichlein* o. trek m., streep v., streepje o.; (Spraakk.) komma v.; (Drukk.) dwarsstreepje o.; (Schoonsch.) trek m., krul v., haal m., lijn v.; *dünne -*, fijne lijn v.; *einen - durch eine Linie machen*, eene streep door eene lijn zetten; (Spr.) Z. *Rechnung; die -e im Gesichte*, de gelaatstrekken m. mv.; *-e*, (van een duim), strepen, lijnen v. mv.; (Zeew.) kompasstreek v.; (Goudsm.) streek v. van goud op den toetssteen; *den - halten*, van goed gehalte zijn; it. de proef doorstaan; (op den kerfstok), streep, kerf, insnijding v.; (aan de uier eener koe), speen v.; (aan een hemd), hom, borststrook v.; (om eene muts), band m.; 4. (op ezels), (zwarte) streep v., kruis o.; (Pl.) *-*, *Strichlein* o. ribbetje o.; 5. *ein - Landes*, eene streek, uitgestrektheid v. lands, landstreek v., gewest, district o.; (Zeew.) kuststreek v.; (Steenb.) *ein - Ziegel*, hoeveelheid v. achter elk. opgestapelde steenen.

Strich-beere, (*-n*) v. roode boschbes v.; *-börs* m. gestreepte baars m.; *-brett* o. strijkbord o.; *-compass* m. wegpasser m.

Strichel, (*-s*, mv. *Strichel*) m. (gemeenz.) streepje, lijntje o.; (van eene koe), speen v.

Strichelchen, Strichlein, (verkl.) o. streepje, lijntje o., Z. *Strich*.

Stricheln, (*strichelte, gestrichelt*) bedr. ww. lijnen, strepen trekken, met lijnen of strepen merken; (Pl.) *gestricheltes Blatt*, geribd blad.

Strich-förmig, bijv. nw. streepvormig; *-gewitter* o. kort voorbijtrekkend onweder o.; *-kiel* m. klaargemaakte kiel v. (van een schip); *-kompass* m., Z. *compass*; *-punkt* m. kommapunt o.; *-raupe* v. gestreepte rups v.; *-regen* m. gedeeltelijke regen, regen m. uit eene voorbijtrekkende wolk, bui v.; *-schindel* v., Z. *Streichschindel*; *-stein* m. bazalt o.; *-tafel* v. zeetafel v. voor de verandering van lengte en breedte; *-vogel* m., Z. *Zugvogel*; *-volk* o. zwervend volk o.; *-weise* bijw. bij strepen, bij lijnen, bij luchtstreken, bij enkele plekken; *es regnet —*, het regent in sommige streken; *-zaun* m. haag v. aan den kant van het water; *-zeit* v. tijd m. waarin de vogels naar andere landen trekken; (van visch), tijd m. waarin zij kuit schiet.

Strick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sterk touw o., strop m., koord o.; (fig.) Z. *Galgen-*, *Fallstrick*; (Jachtw.) koppelriem m., koppeltouw o., koppelband m.; *ein - Hunde*, een troep m. jachthonden; (Spr.) *je ärger -, je grösser Glück*, hoe grooter schavuit, des te meer geluk; *wenn alle -e reiszen*, als alles tegenvalt.

Strick-arbeit, (*-en*) v. brijwerk o.; *-aufgabe* v. taak v. aan een breier of breister opgegeven; *-bündig* bijv. nw. (Jachtw.) aan den koppelriem gebonden; *-beutel* m. breizak m.; *-brett* o. breiplank v., breihout o.

Strickchen, (verkl.) o. touwtje o.

Stricken, (*strickte, gestrickt*) bedr. en o. ww. breien, mazen, vlechten; *gestrickte Hosen*, gebreide broek v.; (fig.) verstrikken.

Stricker, (*-s*, mv. *Stricker*) m., **-in,** (*-nen*) v. breier, m., breister v.; 2. spin v., spinnekop m.; 3. vlinder m.

Strickerlohn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. breiloon, breigeld o.

Strick-garn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. breikatoen, breigaren o.; *-gürtel* m. gordel m. van een Franciscaner monnik; *-kunst* v. breikunst, kunst v. om te breien; *-lehrerin* v. breivrouw v.; *-leiter* v. touwen ladder, touwladder v.; *-linie* v. (Wisk.) kettinglijn v.; *-masche* v. breisteek m.; 2. maas v.; *-maschine* v. breimachine v.; *-matte* v. touwen mat v.; *-mönch* m. Franciscaner monnik, minderbroeder m.; *-muster* o. patroon o. voor breiwerk; *-nadel* v. breinaald v.; (Nat. hist.) Z. *Pfrieme*; *-naht* v. (aan kousen), naad m.; *-reiter* m. rijdende politiedienaar, gendarme m.; *-scheide* v. breischeede v.; *-schule* v. breischool v.; *-schüler, —in*, leerling m. en v. van de breischool; *-spann* o. touwslagerswerktuig o. met twee rollen om de draden te spinnen; *-spinne* v. spin v. die een net kan spinnen; *-stock* m. breihoutje o.; *-stuhl* m. weefgetouw o. voor kousen; *-strumpf* m. breikous, gebreide kous v.; *-verdeck* o. op het dek geplaatst net o. tegen het enteren; *-stunde* v. breiles v.; *-walze* v. breiklos m.; *-werk* o. breiwerk o.; *-zeug* o. (voor paarden), net o.; 2. breiwerk, touwwerk o.; *-zwirn* m., Z. *-garn*.

Strict, stricte, bijw. nauwkeurig, stipt, bepaald, strikt.

Striegel, (*-s*, mv. *Striegel*) m. (Giet.) spon v. van de ertswasscherskuip; (Vissch.) (van een vijver), verlaat o., duiker m.; 2. mv. *-n*, (voor paarden), roskam m.; 3. (Pl.) striga, roskamplant v.

Striegel-förmig, bijv. nw. roskamvormig m.; *-haueisen* o. (Speld.) driekante vijl v.; *-haus* o. kap, kast v. boven een duiker.

Striegelicht, bijv. nw. roskamvormig; (Pl.) stekelig.

Striegeln, (*striegelte, gestriegelt*) bedr. ww. *ein Pferd -*, roskammen; (fig.) *jem. -*, doorhalen, afrossen, roskammen, het vel over de ooren strijken; 2. kwellen, knevelen, afpersen.

Striegel-schacht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Bergw.) gemetselde koker, put m. van een duiker; *-staub* m. roskamvuil o.; *-zapfen* m. tap m., spon v. van een verlaat.

Striegholde, (*-n*) v. heks, tooverheks v.

Striegler, (*-s*, mv. *Striegler*) m. roskammer m.; (fig.) doorhaler, berisper, kweller m.

Striemchen, (verkl.) o. striempje, streepje o.

Strieme, (*-n*) v. striem, streep v.; (van slagen), striem v., litteeken o.; *voll rother -n*, (van de huid), vol striemen; (Wapenk.) *mit einer - um den Leib*, met eene striem om het lijf; *lange -n*, (van een stokvisch) zijstuk o.

Striemen, (*striemte, gestriemt*) bedr. ww. *jem. -*, striemen, striemen slaan.

Striemen, (*-s*, mv. *Striemen*) m. zonnestraal m.

Striemig, bijv. en b. (van de huid), vol striemen; (van een persoon), vol striemen, vol oploopende litteekens, bont en blauw; 2. Z. *streifig*.

Strike, (*-s*, mv. *-s*) m. werkstaking v. der arbeiders om hooger loon te krijgen.

Strippe, (*-n*) v. laarzenriem, laarzentrekker m., lis v.

Strippeln, (*strippelte, gestrippelt*) bedr. ww. *Stiefeln -*, trekkers aanzetten, van trekkers voorzien.

Strippse, (*-n*) v. (Zeew.) kat v. met negen staarten; 2. knoet m.

Strobel, (*-s*, mv. *Strobel*) m. denneknop, pijnappel, kegel m.; *-kopf* m. warhoofd o.

Strobeldorn, (*-dorn(e)s*, mv. *-dörner*) m. artisjok v.

Strofe, (*-n*) v., Z. *Strophe.*

Stroh, (*-(e)s*) o., z. m. stroo o.; (Leid.) riet o.; it. strooleger, stroobed o.; (Spr.) Z. *dreschen;* (fig.) *das ist - im Feuer,* dat is een stroovuurtje o.; *auf - schlafen,* op stroo slapen; (Huish.) *- Garben,* bos m. stroo; *- Bücklinge,* in stroo gepakte bokking v.; (Spr.) *viel - und wenig Korn,* veel geschreeuw en weinig wol; it. *jeder hält sein - für Heu,* ieder ziet zijn uil voor een valk aan.

Stroh-arbeit, (*-en*) v. stroowerk o.; *-arbeiter* m. hij die in stroo werkt; *-band* o. strooien band m.; *-bändchen* o. stroobandje, gestijfd zijden bandje o.; *-bett* o. stroobed o.; it. Z. *-sack; -binder* m. stroobossenbinder m.; *-blume* v. van gedroogd stroo gemaakte bloem, papierbloem, kunstbloem v.; (Pl.) stroobloem, papierbloem v.; 2. zandroerkruid o.; *-boden* m. stroozolder m.; *-brecht* v. werktuig o. om stroo te snijden, stroosnijder m., *-bückling* m. in stroo gepakte bokking m.; *-bund* m. bos m. stroo; *-butter* v. winterboter v.; *-dach* o. rieten dak o.; (fig.) hut v. van stroo; *-damm* m., Z. *-stück* (2); *-decke* v. stroomat v., stroodek, stroozakje o.; *-decker* m. rietdekker, stroodekker m.

Strohern, bijv. nw. strooien, van stroo; (fig.) droog, smakeloos, krachteloos, als stroo.

Stroh-fackel, (*-n*) v. stroowisch m.; *-farbe* v. strookleur v., stroogeel o.; *-farben, -farbig* bijv. nw. strookleurig, stroogeel; *-feilen* v. mv. in stroo gewikkelde vijlen v. mv.; *-feuer* o. stroovuur o.; *-fiedel* v. (Muz.) klakkebus v., hout- en stroo instrument o.; *-flasche* v. in stroo gewikkelde flesch, met stroo omvlochten flesch v.; *-futter* o. strooevoeder o.; 2. strooien koker m.; *-gelb* o. en bijv. nw., Z. *-farbe(n); -halm* m. stroohalm m.; *den — ziehen,* (om) het (kortste) halmpje trekken; *-hälmchen* o. stroohalmpje o.; (Nat. hist.) Z. *Seehalm; -händler, —in,* handelaar, koopman m., koopvrouw v. in stroo; *-haufen* m. hoop m. stroo; *-haus* o., Z. *-dach;* 2. Z. *-hütte;* 3. strooischuur v.; *-hochzeit* v. bruiloft van eene zwangere; *-hut* m. strooien hoed m.; *-hütte* v. strooien hut, hut v. van stroo; *-junge* m. leerjongen m. (in zoutwerken); *-junker* m. (Scherts.) landjonker, boersch, onbeschaafd edelman m.; *-karde* v. lakenweverskaarde v.; *-kopf* m. (fig.) leeghoofd o., domkop m., onnoozele m.; *-korb* m., *-körbchen* o. stroomand, strooien mand v.; *-kranz* m. strookrans m., gevlochten stroo o. als onderlaag bij het dragen op het hoofd; 2. bruidskrans m. eener zwangere; *—rede* v. boertige aanspraak v. aan pas getrouwden op den dag na het huwelijk; *-lade* v. (Heelk.) lade v., scheuen v. mv. om gebroken beenen in te leggen; *-lager* o. strooleger o.; *-latte* v. lat v. van een strooien dak; *-leckwerk* o. uitdampingswerktuig o. in zoutmijnen; *-lehm* m. pleisterklei, bepleistering v. van stroo en leem.

Ströhlich, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. strooleger, strooisel o.

Stroh-mann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m. stroopop v., vogelverschrikker m.; *-matte* v. mat v. van stroo; *-messer* o. stroosnijmes o.; *-mist* m. strooimest m.; *-perle* v., Z. *-schmelz; -pfeife* v. rieten pijp, herderspijp v.; *-ring* m. bosje o. stroo; *-sack* m. stroozak m.; *-schaube* v. dekstroo o.; *-scheune* v. bergplaats v. voor stroo, strooschuur v.; *-schmelz* m. Venetiaansche parel v.; *-schneider* m. stroosnijder, hakselsnijder m.; 2. (Nat. hist.) stekelvisch m.; *—stuhl* stroosnijdersstoel m.; *-schuh* m. strooschoen, strooien schoen m.; *-seil* o., Z. *-band; -sparren* m. spar v. van een stroodak; *-statt* v., Z. *-boden, -scheune; -streu* o. strooisel, strooleger o.; 2. Z. *-lager; -stück* o. strooverk o.; 2. met stroo of riet bedekt gedeelte o. van een dijk; *-stuhl* m. strooien stoel m.; *-teller* m. tafelring m. van stroo; *-überzug* m. strooedek o.; *-waare* v. uit stroo vervaardigd goed o.; *-wein* m. (Hand.) zoete Elzasser wijn m., waarvan de druiven op stroo gedroogd zijn; *-wisch* m. strooisch m.; *-wittwe* v., *-wittwer* m. onbestorven weduwe v., weduwnaar m., verlaten vrouw v., verlaten man m.; *-wulf* m., Z. *-ring; -wulst* v. strookussen o.; *-wurm* m., Z. *Wassermotte.*

Stroigrohr, (*-(e)s*) o., z. m. uitgeperst suikerriet o.

Strol(ch), (*-(e)s*, mv. *-e*), **Strolcher,** (*-s*, mv. *Strolcher*) m. (Volksl.) landlooper, straatlooper m.

Strolchengesinde, (*-s*) o., z. m. gespuis o. van landloopers, dievenpak o.

Strom, (*-(e)s*, mv. *Ströme*) m. stroom, vloed, waterstroom m.; *kleiner -,* rivier v.; *schneller -,* snelvlietende stroom m., snelvlietend water o.; 2. stroom, vloed, loop, waterloop m.; *vom -e fortgerissen,* door den stroom medegesleept; *gegen den - schwimmen,* tegen stroom zwemmen; (fig.) weerstand bieden, zich verzetten; *- im Meere,* Z. *Strömung* (2); *gegen den - fahren,* stroomopwaarts, tegen stroom varen; (fig.) *der - der Rede,* vloed m. van woorden; *der - der Zeit,* stroom m. des tijds; *Ströme Blutes,* stroomen bloeds; *- von Thränen,* een stroom, vloed m. van tranen; *der Regen fällt in Strömen,* de regen valt bij stroomen neder.

Stroma, (*-s*, mv. *Stromata*) o. strooisel, bont gewerkt tapijt o.; 2. mv. boeken o. mv. van verschillenden inhoud, mengelwerk o.

Strom-ab, -abwärts, bijw. stroomaf, met den stroom; *— fahren,* stroomaf varen; *-an, -auf, -aufwärts* bijw. stroomop, tegen den stroom.

Strom-anker, (*-ankers*, mv. *-änker*) m. stroomanker o.; *-anwohner* m. oeverbewoner m.; *-bahn* v. stroomgang m., loop m. van den stroom; *-bett* o. diepste gedeelte o. van een stroomend water, stroombedding v., Z. *-bahn.*

Strömen, (*strömte, geströmt*) o. ww., m. *h.* stroomen, vloeien, vlieten; it. zich snel bewegen, Z. *herab-, hinab-, durch-, heraus-, hervor-, hineinströmen; der Regen strömt,* de regen valt in stroomen neder; it. Z. *heibeiströmen;* (fig.) (van den tijd), vervliegen, heensnellen, Z. *fliessen;* 2. bedr. ww. met een stroom verspreiden, uitstralen, uitschieten.

Strom-enge, (*-n*) v. nauwe doortocht m. van een stroom; *-fink* m. stormvogel m.; *-gang* m. stroom m., strooming v.; *-korb* m. hordenwerk, rijswerk o. in den stroom; (Vissch.) fuik v.

Strom-schnelle, (*-n*) v. snelheid v. van den stroom of van de strooming; 2. plek v. waar de rivier door en over verspreide rotsen schiet; *-strich* m. stoomgebied o. eener rivier; *-thal* o. door eene rivier besproeid dal o.

Strömung, (*-en*) v., Z. *Strom;* 2. *- im See,* strooming v.; *verborgener -,* maalstroom m.

Strom-weise, bijw. als een stroom; *der Regen fällt —,* valt in stroomen; *das Blut fliesst —,* bij stroomen; *-zinn* m. (Mijnw.) korrelig tinerts o.

Strontian, (*-s*) m., z. m. strontiaanaarde v.

Strontiangebirge, (*-gebirges*, mv. *-gebirge*) o. strontiaanaarde bevattend gebergte o.

Strontianit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. strontianiet, koolzure strontiaan m.

Strontiansalze, o. mv. strontiaanaarde bevattende zouten o. mv.

Strophe, (*-n*) v. strophe v., couplet o., versafdeeling v.

Strophisch, bijv. nw. bij strophen, strophisch.

Stropp, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) strop m.

Strosse, (*-n*) v. trap m., trede, rustplaats v., portaal o. op eene trap.

Strossen-bau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. trapsgewijze uitstrekking v. eener galerij; *-faustel* m. moker, hamer tot het uitbreken van erts.

Strotte, (*-n*) v., Z. *Molke.*

Strotzen, (*strotzte, gestrotzt*) o. ww., m. *h.* uiterst trotsch zijn, van hoogmoed zwellen; *von Blut -,* (van de aderen), opgezwollen zijn; *vor Gesundheit -,* overvloeien; *vor Hochmuth -,* vervuld zijn van; (Zeew.) *die Segel - im Winde,* zwellen; 2. *mit etw. -,* pronken, zich beroemen op, opgeblazen worden.

Struck, (*-(e)s*) m., z. m. damastachtige wollen stof v., everlast(ing) o.

Strudel, (*-s*, mv. *Strudel*) m. maalstroom m., draaikolk v.; (fig.) *der - der Vergnügungen,* maalstroom m.; (Kookk.) gevlochten deeg o.; (Slot.) krammetje o. dat de schoot of tong vasthout; (fig.) bedrijvig leven, woelig leven, los leven.

Strudelig, bijv. nw. een maalstroom bevattend.

Strudel-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. warhoofd o., driftkop m.

Strudeln, (*strudelte, gestrudelt*) o. ww., m. *h.* (van rivieren), snel draaien, dwarlen, bruisen, malen; (Kookk.) rondkoken, bruisen; (fig.) (van personen), bruisen, duizelen, zich overijlen, onbedachtzaam handelen.

Struffbutt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. heilbot, stekeltarbot v.

Strummel, Strümmel, (*-s*, mv. *Strummel* of *Strümmel*) m. brok m., stuk o.; 2. puinhoop m.

Strummeln, (*strummelte, gestrummelt*) o. ww., m. *h.* (Kolenbr.) (van nog brandend hout), vlammen, flikkeren.

Strumpelig, bijv. nw. struikelend, strompelend, kommerlijk, gerimpeld, verdroogd.

Strumpeln, (*strumpelte, gestrumpelt*) o. ww., m. *h.* struikelen, strompelen, verdrogen.

Strumpf, (*-(e)s*, mv. *Strümpfe*) m. kous v.; 2. (van een boom), Z. *Stumpf.*

Strumpf-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. kouseband m.; (Nat. hist.) naaldvisch m.; *-brett* o. breiplankje o., kousenvorm m.

Strümpfchen, Strümpflein, (verkl.) o. kousje o.

Strümpfen, (*strümpfte, gestrümpft*) bedr. ww. kort en stomp afsnijden; 2. met kousen bekleeden.

Strumpf-fabrik, (*-en*) v. kousenfabriek v.; *-fabrikant* m. kousenfabrikant m.; *-faltig* bijv. nw. (Nat. hist.) golvend, gevlamd; *-form* v. kousevorm m.; *-garn* o., Z. *Strickgarn; -handel* m. kousenhandel, kousenwinkel m.; *-händler, —in,* kousenhandelaar m., kousenverkoopster v.; *-handlung* v. kousenwinkel m.; it. handel m. in kousen, *-hosen* m. gebreide broek v.; *-manufaktur* v., Z. *-fabrik; -sohle* v. kousenzool, zool v. eener kous; *-stricker, —in,* kousenbreier m., kousenbreister v.; *-stuhl* m. kousenweversgetouw o.; *-weber* m., Z. *-wirker;* (Nat. hist.) vink m.; *-wickel* m. opgerolde kous of kousen v. mv.; *-wirker* m. kousenwever m.; *-weberei* v. kousenweverij, kousenfabriek v.; *-wirkerei* v. kousenweven o.; 2. Z. *-fabrik.*

Strunk, (*-(e)s*, mv. *Strünke*) m. stronk, koolstronk m.; (van boomen), stronk m., stomp v.; (aan het loof van palmen &), stengel, tronk, voet m.; (fig.) (van personen), stamhoofd o., stamvader m.

Strunk-artig, -förmig, bijv. nw. stronkachtig, stronkvormig.

Strungel, Strunzel, (*-n*) v. straatdeern, straatmeid v.

Strunken, (*strunkte, gestrunkt*) bedr. ww. van een stengel voorzien.

Strupp-bart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. stekelige baard m.; *-haar* o. stekelig haar o.

Strupfe, v., z. m. kloven v. mv. in de kniebuiging der paarden.

Struppig, (*-er, -st*) bijv. nw. ruig, harig, borstelig, stekelig, Z. *straubig.*

Struse, (*-n*) v. platbodemd rivierschip o.

Strutten, strutteln, (*strutte(l)te, gestrutte(l)t*) o. ww., Z. *strudeln.*

Stubbe, Stubben, (*Stubben(s)*, mv. *Stubben*) m. stronk m. stomp v.

Strychnin, (*-(e)s*) o., z. m. (Scheik.) loogzout o. uit braaknoten, strychnine v., sterk vergif o.; *-salze* o. mv. strychnine zouten o. mv.

Stübchen, (verkl.) o. kamertje vertrekje o.; 2. maat v. van 4 pinten; *-Wein,* stoop v.; 3. vuurstoof v.; (Spr.) *in's gemalte - führen,* iem. iets op de mouw spelden.

Stube, (*-n*) v. vergaderbak m., kooi, vuurstoof v.; 2. kamer v., vertrek o.; (Volkst.) *die - zum Fenster hinauswerfen,* een groot schandaal, leven maken.

Stuben-arrest, (*-es*) m., z. m. kamerarrest o.; — *haben,* kamerarrest hebben; *-blume* v. kasbloem v.; *-bursche* m. kamerjongen m.; *-decke* v. plafond o., zoldering v. eener kamer; 2. kamervloer m., kamerkleed, vloertapijt o.; *-fliege* v. huisvlieg v.; *-gelehrter* m. kamergeleerde m.; *-gemeinschaft* v. wonen o. in eene zelfde kamer; *in — sein,* in dezelfde kamer wonen; *-genoss, -gesell* m., Z. *-bursche;* (Pap.) in de kamer werkende papiermakersknecht m.; *-haft* v., Z. *-arrest; -herd* m. schoorsteen m. in de kamer; *-heizer* m. verwarmingstoestel o.; *-hocker, —in,* hij, zij die altijd op zijne, hare kamer zit, janhen, droomer m., droomster v.; *-holz* o. zwakke balken m. mv. voor de kast van een watermolen; *-junge* m. oppasser m.; *-kammer* v. kamer v. naast het stookvertrek; *-luft* v. kamerlucht v.; *-mädchen* o., *-magd* v. kamermeisje o., kamenier v.; *-maler* m. kamerschilder m.; *-ofen* m. kachel v.; *-orgel* v. kamerorgel o.; *-philosoph* m. kamergeleerde m.; *-schabe* v. gewone kakkerlak m.; *-schlüssel* m. kamersleutel m.; *-siech* bijv. nw. ziek, sukkelend tengevolge van het thuiszitten; *-sitzer* m., Z. *-hocker; —leben* o., thuiszitten, een zittend leven leiden; *-thier* o. kamerdier, huisdier o.; *-thüre* v. kamerdeur v.; *-uhr* v. kamerklok, pendule v.; *-vogel* m. kamervogel m.; *-zins* m. kamerhuur v.

Stüber, (*-s*, mv. *Stüber*) m. stuiver m.; 2. Z. *Nasenstüber.*

Stüberrand, (*-(e)s*) m., z. m. (Kolenbr.) steenkoolasch v.

Stucco, Stuck, (*-(e)s*) m., z. m. gips o., marmersteenmortel v., stukadoorwerk, stukmarmer o.

Stück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stuk, gedeelte, deel o.; *in -e theilen, schneiden, hauen,* in stukken verdeelen &; *ein - Brod,* een stuk brood; *ein - Landes,* een stuk land; *- für - erzählen,* stuk voor stuk, achtereenvolgens, op de rij af; *ein - Weges,* een eind o. wegs; *- aus einer Rede,* gedeelte, hoofdstuk, artikel o., afdeeling v.; *- aus einer Zeitschrift,* nommer o.; it. *er will drei - von diesem Buche,* drie nommers, drie exemplaren o. mv.; 2. *zwölf - Bäume,* twaalf stuks, twaalf boomen; *zwei Gulden das -,* twee gulden per stuk, elk twee gulden; *ein - Geld,* een stuk geld, geldstuk, muntstuk o.; (Art.) stuk, stuk geschut, kanon o., vuurmond m.; *hundert - Vieh,* honderd stuks vee; *das ist ein feines - von einem Menschen,* dat is een mooi mensch; *ein - von einem Gelehrten,* een stuk, eene soort v. van geleerde; *eine Säule aus Einem -e,* eene zuil uit één stuk; *mehrere Morgen, Wiesen & an einem -,* aan elk. grenzend, gelegen; *Zeug am -e kaufen,* van het stuk, per stuk o. koopen; *ein - Wein,* een stuk, stukvat, fust o. wijn; *in Einem -e fort,* achter elkander; 3. (s. K.) stuk, werk o., schilderij v., schilderstuk o.; *schönes -,* mooi stuk; 4. *ein gutes - Arbeit,* een goed stuk werk, eene groote taak v.; 5. tooneelstuk, muziekstuk o.; *ein Stückchen spielen,* een stukje spelen, voordragen; (Bergw.) wig, wigge v.; (lig.) *in diesem -e lobe ich ihn,* in dit opzicht; *in allen -en,* in alle opzichten, punten o. mv.; *aus freien -en,* uit eigen beweging; (gemeenz.) *grosze -e auf jem. halten,* veel houden, veel ophefs maken van.

Stück-arbeit, (*-en*) v. stuk o. werk; it. stukwerk, per stuk o. betaald wordend werk o.; *-arbeiter* m. stukwerker m.

Stuck-arbeit, (*-en*) v. stukadoorswerk o.; *-arbeiter* m. stukadoor m.

Stuckaturarbeit, &, Z. *Stückarbeit &.*

Stück-bett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. **-bettung,** (*-en*) (Vest.) plat, bolwerk o., batterij v.; *-boden* m. (Suikerb.) stukkenzolder m., suikerzolder m. waar de suiker in vormen droogt; *-bohrer* m. (Art.) stukboor, kanonboor v.; 2. witboor, polijstboor v.; *-bohrerei* v. geschutboorderij v.

Stückchen, (verkl.) o. stukje, brokje o., Z. *Stück;* 2. vertelseltje, grapje o., aardigheid, anecdote v., streek m, liedje o., aardige zet m.; *jemn. ein - spielen,* iem. eene poets spelen.

Stückdecke, (*-n*) v., Z. *Stückkappe.*

Stückeln, (*stückelte, gestückelt*) bedr. ww. (gemeenz.) Z. *stücken;* (Muntw.) in stukken snijden, verdeelen, breken.

Stückelscheere, (*-n*) v. muntschaar v.

Stücken, (*stückte, gestückt*) bedr. ww., Z. *zerstückeln;* 2. Z. *zusammenstücken;* 3. *etw. -,* een stuk aanzetten, verlengen.

Stück-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. stukvat o.; *-form* v. geschutsvorm m.; *-geräthschaft* v. benoodigde o. voor het geschut; *-gestell* o. affuit v.; *-gieszer* m. geschutgieter m.; *-gut* o. (Giet.) klokspijs v.; (Hand.) per stuk verkocht wordende waar v., stukgoed o.; (Zeew.) *-güter laden,* stukgoederen laden; *-hauptmann* m. (veroud.) kapitein m. der artillerie; *-hof* m. artillerieperk o.; *-hufe* v. (Landh.) stuk lands o. dat beploegd moet worden.

Stückig, bijv. nw. uit stukken bestaande.

Stück-junker, (*-junkers*, mv. *-junker*) m. (veroud.) kadet m. bij de

artillerie, konstabel m.; *-kammer* v., Z. *-boden;* 2. broek, kamer v. van een kanon, kulas v.; *-kappe* v. (Art.) geschutskap v.; *-karren* m., Z. *-gestell;* *-keller* m. kelder m. voor stukvaten; 2. (Vest.) kazemat v.; *-kissen* o. affuitkussen o.; *-knecht* m. treinsoldaat, kanonnier m.; *-kohle* v. stuk o. steenkool; *-kreide* v. krijt o. in stukken; *-kugel* v. geschutkogel, kanonskogel m.; *-lade* v. affuitlade v.; *-lader* m. stuklader m., schip o. dat stukgoederen inneemt; 2. stukstamper m.; *-ladung* v. lading v. van een kanon; *-laffette* v. affuitwagen m.

Stücklerin, (*-en*) v. (Muntw.) muntwerkster v. die de muntplaatjes sneed en afwoog.

Stücklich, bijv. nw. in stukken, bij stukken; 2. op een stuk gelijkend.

Stück-linie, (*-n*) v. (Drukk.) linie, lijn v. van geel koper; *-meister* m. inspecteur m. over de artillerie; 2. Z. *-arbeiter;* *-messing* o. geel koper o. in dikke bladen; *-metall* o. stukmetaal o.; *-modell* o. (Geschutg.) stukmodel o., stukvorm m.; *-nessel* v. groote stinkende netel v.; *-ofen* m. smeltoven m. voor ijzersteen; *-patrone* v. kardoes v., stukpatroon v.; *-perle* v., Z. *Zahlpferle;* *-pferd* o. artilleriepaard o.; *-pforte* v. (Zeew.) geschutspoort v.; *lose* of *blinde* —, looze geschutspoort; —*ndeckel* m., *-nklappe* v. poortluik, luik o. eener geschutspoort; *-probe* v. geschutsproef v.; *-prober* m. hij die een stuk geschut beproeft; 2. ijzer o. waarmede men de ziel van het stuk geschut onderzoekt; *-pulver* o. buskruit o.; *-putzer* m., Z. *-wischer;* *-quadrant* m. (Art.) kwartcirkel m., quadrant o.; *-richter* m. geschutsteller m.; 2. schroef v., hefboom m. om geschut te richten, vizier o.; *-richtung* v. (Art.) stellen, richten o. van het geschut; *-ring* m. ijzeren ring m. om houten waterbuizen; *-säge* v. groote zaag v. uit één stuk; *-säger* m. zager, houtzager m.; 2. (Nat. hist.) zaagbek m.; *-schuss* m. kanonschot o.; —*frei* bijv. nw. bomvrij, bestand tegen kanonschoten; *-schütze* m. kanonnier m.; *-seil* o. (Zeew.) kanonreep m.; *-stampfer* m. geschutstamper m.; *-verkauf* m. verkoop m. in het klein; *-verzeichniss* o. inventaris m., uitgewerkte lijst v. der goederen; *-visirer* m., Z. *-prober* (2); *-wagen* m. kanonwagen m.; *-wall* m., Z. *-bett;* *-wärter* m. magazijnwachter m.; *-weise* bijw. stuksgewijze, bij stukken; — *erzählen, verkaufen,* stuk voor stuk; *Wein, Tuch* — *verkaufen,* bij het stuk, per stuk &; — *arbeiten,* per stuk werken; — *austheilen,* stuk voor stuk, bij stukken &; — *verzeichnen,* stuk voor stuk aanteekenen; *-werk* o. stukwerk, werk o. dat bij het stuk wordt afgeleverd of per stuk betaald; 2. stukwerk, lapwerk o.; (fig.) half voltooid, niet afgedaan werk o.; (gemeenz.) knoeiwerk o.; *-winkelmasz* o. winkelhaak m. met quadrant en schietlood tot richting van het geschut; *-wischer* m. geschutwisscher m.; *-zapfen* m. stop, prop v. van het geschut, mondstuk o., kanontap m.; *-zug* m. artillerietrein m.

Studel, Stude, (*-n*) v. (veroud.) paal, post, stijl m., zuil, kolom v.; (Slot.) haak, klamp m.; *-bau* m. paalwerk o. aan den oever; *-feile* v. haakvijl v.

Student, (*-en,* mv. *-en*) m. student m.

Studenten-blume, (*-n*) v. Indische anjelier v.; 2. herfstroos, afrikaan v.; *-gesellschaft* v., *-klubb* m. studentenvereeniging, studentensocieteit v., studentenclub v.; *-gut* o. goederen, meubelen o. mv. & van een student; *-haft* bijv. nw. studentachtig, als een student; *-jahre* o. mv. studentenjaren, studiejaren o. mv.; *-kleid* o., *-kleidung* v. studentenklee(de)ren o. mv.; studentenkleeding v.; *-leben* o. studentenleven o.; *-lust(barkeit)* v. studentenpret v.; *-röschen* o. witte leverbloem v.; *-sprache* v. studententaal v.; *-stand* m. studentenstand m.; *-streich* m. studentenstreek m.; *-verbindung* v., Z. *-gesellschaft;* *-viole* v. gele boksboon, gele vijgeboon v.

Studien, o. mv., Z. *Studium.*

Studentisch, studentikos, studentlich, bijv. nw., Z. *studentenhaft.*

Studien-direction, (*-en*) v. regeling v. der lesuren of studiën; *-director* m. hij die de lesuren regelt of bepaalt, directeur m.; *-genoss* m. studiemakker m.; *-rath* m. toezicht o., raad m. van toezicht over het openbaar onderwijs; 2. lid o. van den raad van toezicht op het openbaar onderwijs; *-schule* v. college o., hoogeschool, universiteit v., lyceüm o.; *-stiftung* v. beurs, studiebeurs v.; *-zeichnung* v. (Schild.) studie v.

Studiren, (*studirte, studirt*) bedr. en o. ww., m. *h.* studeeren, student zijn, zich aan een geleerden stand wijden; *Theologie* -, hij studeert in de godgeleerdheid; *eine Predigt* -, instudeeren, van buiten leeren; (fig.) *auf etw.* -, iets overpeinzen, nadenken over; *ein studirter Mann,* bestudeerd, geleerd man.

Studir-lampe, (*-n*) v. studeerlamp v.; *-stube* v. studeerkamer v.; *-zeit* v. tijd m., uur o. om te studeeren; *-zimmer* o., Z. *-stube.*

Studium, (*-s,* mv. *Studien*) o. studie, letteroefening, wetenschap v.; (Schild.) teekening o. van een beroemd schilder, studie v.

Stüfchen, Stüflein, (verkl.) o. trapje o., Z. *Stufe.*

Stufe, (*-n*) v. trap m., trede v.; (van een altaar), trede v.; (fig.) trap, graad, rang m.; *die höchste - des Glückes,* de hoogste trap, toppunt o.; (Bergw.) in de mijn uitgehouwen trede v.; it. rustplaats v. in eene mijn; 2. stukje erts o., Z. *Goldstufe;* (Schild.) schakeering v., langzame overgang m.

Stufeisen, (*-eisens,* mv. *-eisen*) o. (Bergw.) mijnwerkersijzer o. om de rots uit te houwen.

Stufen, (*stufte, gestuft*) bedr. ww. (Berw.) uithouwen; *einen Berg* -, trappen uithouwen of maken in; it. een terras maken; (fig.) Z. *abstufen.*

Stufen-alter, (*-s*) o., z. m. trap v. des ouderdoms; *-artig* bijv. nw. bij trappen, bij graden; *-breite* v. (van eene trap), breedte v. der treden.

Stuf(en)-erz, (*-es,* mv. *-e*) o. erts o. in stukken; 2. korrelig geoxydeerd ijzer o.

Stufen-folge, (*-n*) v. opvolging v. naar rang of graad, reeks v. van trappen; (fig.) trapsgewijze vooruitgang m., geregelde volgorde v.; *-förmig* bijv. nw. trapvormig; *-gang* m. trede v.; (fig.) Z. *-folge;* *-gesang* m. trapgezang o., beurtzang m.; *-geld* o. loon o. voor het houwen der trappen in eene mijn; *-jahr* o. trapjaar, klimmend jaar, zevende jaar o.; *das grosze* —, het 63ste en 84ste levensjaar o.; *-kreuz* o. trapkruis, kruis o. met trappen; *-leiter* v. trapladder v.; (Scheik.) graadverdeeling, schaal, tabel v. der lichamen in volgorde van hunne soortelijke zwaarte; *-pfeife* v. rieten pijp of fluit v.; *-psalm* m. trappsalm, psalm m. die op de trappen van den tempel gezongen moest worden; *-tönig* bijv. nw. volgens de toonschaal, de toonschaal geregeld doorloopend, diatonisch; *-weise* bijw. trapsgewijs, al hooger en hooger, allengskens, in geregelde volgorde; *einen Berg* — *einrichten,* trappen, treden, terrassen uithouwen in; — *gehend,* geregeld.

Stuf-erz, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. zuiver erts, uitgezocht erts o.; *-probe* v. ertsproef v.; *-schlich* m. gewassen en gezuiverd ertsslik o.; *-werk* o., Z. *-erz;* 2. schiften, uitzoeken o. van erts.

Stuhl, (*-(e)s,* mv. *Stühle*) m. stoel, zetel m., zitplaats v.; *sich auf einen - setzen,* op een stoel gaan zitten, een stoel nemen; *jemn. einen - hinsetzen,* iem. een stoel aanbieden, presenteeren, Z. *Arm-, Lehn-, Kirchen-, Beichtstuhl;* (bij de vrijmetselaars), loge v.; (fig.) zetel, troon m.; *der päpstliche, bischöfliche* -, pauselijke stoel, bisschoppelijke stoel m.; (Spr.) *zwischen zwei Stühlen niedersitzen, sich zwischen zwei Stühle setzen,* tusschen twee stoelen in de asch (gaan) zitten, zijne plaats verliezen door eene andere te zoeken; *jemn. den - vor die Thüre setzen,* iem. de deur voor den neus dichtdoen, zijn ontslag geven; it. plotseling ontslag vragen; 2. stilletje o.; *zu* -, *auf den - gehen,* op het heimelijk gemak, een stilletje gaan, afgaan, ontlasting hebben; 3. (Bouwk.) stoel m., kapiteel o.; (Sterrenk.) cassiopeia v., een der noordelijke sterrenbeelden; (Timm.) Z. *Dach-, Glockenstuhl;* (Zeew.) -, *Stühlchen,* vlaggestok m.; (Lintw.) getouw o.; (Wev.) weefstoel m.

Stuhl-arm, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. stoelarm m.; *-becken* o. pot m. van een stilletje; *-bein* o. poot, voet m. van een stoel; *-bruder* m. dombeer, kanunnik m.

Stühlchen, (verkl.) o. stoeltje o., Z. *Stuhl.*

Stuhl-drang, (*-(e)s*) m., z. m. aandrang m. tot ontlasting; *heftiger* —, stoelpersing, hevige neiging v. tot afgang; *-erbe* m. erfgenaam m. van den troon; *-erledigung* v. openstaan van een

pauselijken, bisschoppelijken & zetel; *-feder* v. stoelveer v.; *-feier* v., *-fest* o. (Kath.) *Petri* —, Petrusstoel m., feestdag m., feest o. van de vestiging van den H. Stoel; *-flechter*, *—in*, stoelenmatter m., stoelenmatster v.; *-gang* m. stoelgang, afgang m., ontlasting v., Z. *Stuhl*; *-geld* o. belasting, huur v. van een kerkstoel; 2. belasting v. aan den vertrekkenden eigenaar van een goed; 3. (Hand.) uitstaand kapitaal o.; *-genoss* m. hij die mede in eene bank zit; (Ger.) hij die mede afhankelijk is van eene rechtbank; *-gericht* o. veemgericht o., Z. *Gericht*; *-gurten* v. mv. stoelriemen m. mv.; *-herr* m. voorzitter m., lid o. van eene rechtbank; 2. domheer, kanunnik m.; *-kappe* v. stoelovertrek o.; *-kissen* o. kussen o. van een stoel; *-knie* o. (Zeew.) achtersteven m. der boot, die het roer draagt; *-lehne* v. leuning v. van een stoel; *-macher* m. stoelenmaker, stoelenfabrikant m.; *-polster* o. haren kussen o. van een stoel; *-richter* m. rechter, president m. van een gerechtshof; *-rohr* o. bies v. voor stoelenmatten; *-rolle* v. rolletje o. van een stoel; *-säule* v. (Bouwk.) dakstoelstut, noodbalk m.; *-schlitten* m. slede v. waarop men een stoel geplaatst heeft; *-schlosser* m. smid m. die gedeelten van den weefstoel maakt; *-schreiber* m. griffier m.; 2. schrijfmeester, rekenmeester m.; 3. opzichter m. over de kerkstoelen; *-setzer*, *—in*, stoelenzetter m., stoelenzetster v. *-sitz* m. zitting v. van een stoel; *-überzug* m., Z. *-kappe*; *-verhaltung*, *-verstopfung* v. verstopping, hardlijvigheid v.; *-wand* v. (Bouwk.) ruimte v., vak o. tusschen twee balken; it. ruimte v. boven de kolommen in eene kerk; *-warze* v. aambeien v. mv.; *-zapfen* m., *-zäpfchen* o. (Gen.) steekpilletje, zetpilletje o.; *-zwang* m., Z. *-drang*.

Stukator, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Stuckarbeiter*.

Stuckatur, (*-en*) v., Z. *Stuckarbeit*.

Stulp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **Stulpe**, **Stülpe**, (*-n*) v. (van een hoed), rand, omgeslagen rand m.; (van laarzen), kap v., knieleder o.; *Stiefeln mit -n*, Z. *Stülpstiefel*; (Kookk.) deksel o.; (Handsch.) armstuk o. van een handschoen.

Stülpen, (*stülpte*, *gestülpt*) bedr. ww. *einen Hut -*, van een (omgeslagen) rand voorzien; *Stiefeln -*, van kappen voorzien; 2. *ein Gericht -*, dekken, een deksel doen op; *ein Butterbrod auf das andere -*, leggen; *die Perrücke auf den Kopf -*, onhandig zetten, opwerpen; 3. Z. *neigen*.

Stülper, (*-s*, mv. *Stülper*) m. hij die de randen aan hoeden, kappen aan laarzen maakt.

Stülp-handschuh, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. handschoen m. met groote omslagen; *-hut* m. hoed m. met rand; *-leder* o. (Schoenm.) kapleder o.; *-nase* m. wipneus m.; *-stiefel* m. kaplaars v.

Stumm, (*-er*, *-st*) bijv. en b. stom, sprakeloos, niet kunnende spreken; (fig.) zwijgend, dof, bedwelmd, verstomd; *-werden*, stom worden, de spraak verliezen; (fig.) verstomd worden; (Spr.) *er ist - wie ein Fisch*, *ein Salm &c.*, zoo dicht als een pot; (Tooneelk.) *-e Personen*, personen die eene stomme rol vervullen, figuranten m. en v. mv.; *-e Blicke*, blikken die niets uitdrukken; *-e Sünden*, geheime zonden, zonden tegen de natuur; *-e Feile*, snijvijl v.; (Spraakk.) *-e Buchstaben*, stom, niet uitgesproken wordende; (Nat. hist.) *-e Schnepfe*, watersnip, rietsnip v.

Stümmel, Stummel, (*-s*, mv. *Stümmel*, *Stummel*) o., Z. *Stumpf*; *ein - Licht*, een eindje kaars, 2. stompje, kort pijpje o.

Stümmelchen, (verkl.) o. stompje o., Z. *Stümmel*.

Stümmeln, (*stümmelte*, *gestümmelt*) bedr. ww., Z. *verstümmeln*, *zerstümmeln*.

Stummen, (*stummte*, *gestummt*) o. ww., Z. *verstummen*.

Stummheit, v., z. m. stomheid, sprakeloosheid v., stilzwijgen o.

Stümmler, (*-s*, mv. *Stümmler*) m. verminker, knoeier m.

Stummwein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slechte, smakelooze wijn m.

Stümpel, Stumpel, (*-s*, mv. *Stümpel* en *Stumpel*) m. en o. stomp v., top m.; (Bergw.) begin o. van de ertswaschplaats.

Stümpeln, (*stümpelte*, *gestümpelt*) o. ww. strompelen, trippelen; 2. bederven, te loor gaan, verslingerd worden; II. bedr. ww. *den Meiler -*, met kleine blokjes vullen.

Stümper, (*-s*, mv. *Stümper*) m. stumper, stakker, knoeier, beunhaas m.; (Sp.) domme zet m.; *ein - in einer Kunst &c. sein*, niet ver zijn in.

Stümperei, (*-en*) v. knoeiwerk, broddelwerk, werk o. van een schooljongen.

Stümperhaft, stümpermäszig, bijv. nw. knoeierig, als een stumper; *etw. - machen*, als een schooljongen afknoeien; *-e Arbeit*, Z. *Stümperei*.

Stümpern, (*stümperte*, *gestümpert*) o. ww., m. *h.* knoeien; *auf einer Geige -*, ellendig spelen; 2. bedr. ww. knoeien, bijeenlappen.

Stumpf, (*-er*, *-st*) bijv. en b. (van een mes &), bot, niet scherp; (van den neus), stomp; *-er Schwanz*, afgeknot; *-er Besen*, afgesleten, kort; *-er Degen*, stomp, afgeknot, zonder punt; *-e Waffen*, stompe wapenen; *die Zähne - machen*, (van zure vruchten), eggig of stomp maken; (fig.) *den Geist &c. - machen*, stomp, dof maken, verstommen, verzwakken; *jem. - machen*, overbluffen, doen verstommen; *er ist alt und -*, oud en afgeleefd; *- werden*, bot worden; (Pl.) *-es Blatt*, afgerond, met afgestompte punt; *-er Sparren*, gebroken spar; (Wisk.) *-er Winkel*, stompe hoek; *-er Verstand*, bekrompen, gering verstand; *-er Wein*, smakelooze wijn; (Zeew.) *-er Segler*, slechte zeiler; *-es Pferd*, afgewerkt; (Hoefsm.) *-e Schenkel*, recht.

Stumpf, (*-(e)s*, mv. *Stümpfe*) m. stomp v., stronk m.; (Jachtw.) (van een hert), stomp v., knobbel m.; (van een boom), stomp v., stronk m.; (fig.) *mit - und Stiel ausrotten*, met wortel en steel, geheel en al uitroeien; *man hat da weder - noch Stiel gelassen*, men heeft niets laten staan, alles vernietigd.

Stumpfblätterig, bijv. nw. (Pl.) met afgeronde bladeren, met bladeren zonder punt.

Stümpfchen, Stümpflein, (verkl.) o. stompje, stronkje o.; 2. (Nat. hist.) stompe vleugel m., onvolkomen larve v.; 3. afgeknotte kamschelp v.

Stumpfeckig, bijv. nw. stomphoekig, met een of meer stompe hoeken.

Stumpfen, (*stumpfte*, *gestumpft*) o. ww., m. *h.* stomp worden, bot worden; 2. bedr. ww. *ein Pferd -*, kortstaarten; *Bäume -*, geheel ontkruinen, niets dan de stomp laten staan; *ein Messer -*, bot maken; *die Zähne -*, eggig of stomp maken; (fig.) *die Augen -*, dof maken, verzwakken; *die Sinne -*, verstompen.

Stumpf-ende, (*-endes*, mv. *-ende*) o. bot eind, stomp eind o.; *-fusz* m. stompe voet, horrelvoet m.; *-gasse* v. blinde straat v., slop o.; *- haber* m. haver v. met groote ronde korrels.

Stumpfheit, v., z. m. botheid, stompheid v.; (van den geest), dofheid, domheid, onbevattelijkheid v.; (van de oogen), dofheid, zwakte v.

Stumpf-horn, (*-horn(e)s*, mv. *-hörner*) o. (Delfst.) helmvormige schelp v.; *-kante* v. stompe kant, stompe hoek m.; *-kantig* bijv. nw. stomphoekig; *-kegel* m. afgeknotte kegel m.; *-kopf* m. platte kop m., plat hoofd o.; (fig.) domkop, onbevattelijk persoon, idioot m.; *-nase* v. stompneus, stompe neus m.; 2. stompneus, persoon m. met een stompen neus; *-nasig* bijv. nw. een stompen neus hebbende; *-schloss* o., Z. *-horn*; *-schwanz* m. korte, afgehakte staart m.; 2. kortstaart m. (een dier).

Stumpfschwänzen, (*stumpfschwänzte*, *gestumpfschwänzt*) bedr. ww. *ein Pferd -*, Z. *stumpfen* (2).

Stumpf-schwänzig, bijv. nw. kortstaartig, een korten staart hebbende; *-sinn* m. stompzinnigheid, stompheid, domheid, onbevattelijkheid v.; *angeboreuer —*, idiotisme o.; *-sinnig* bijv. nw. stompzinnig, onbevattelijk; *-sinnigkeit* v., Z. *-sinn*; *-werden* o. bot worden, stomp worden; *-winkel* m. stompe hoek m.; *-winklig* bijv. nw. stomphoekig; *-zahn* m. stompe tand m.

Stümpler, (*-s*, mv. *Stümpler*) m., Z. *Stümper*.

Stündchen, Stündlein, (verkl.) o. uurtje o.; it. lesje o., Z. *Stunde*.

Stunde, (*-n*) v. uur o., stond m.; *eine - bestimmen*, een uur, een tijd bepalen; *von Stund'an*, van stonden aan, van dit oogenblik af, oogenblikkelijk; *jede -*, *von - zu -*, van uur tot uur, ieder uur; *zur -*, dadelijk, aanstonds, onmiddellijk; *alle -n*, ten allen tijde; *die - des Wiedersehens*, het uur des wederziens, het oogen-

blik o. &; *wann einst seine -, sein Stündlein kommen wird*, wanneer eenmaal zijn laatste uur zal komen; *zur ungelegenen -*, op ongelegen tijd m. of uur; II. les v., onderwijs o.; *- geben, halten*, les geven, onderwijzen; *lateinische -*, Latijnsche les, les in het Latijn; (Fabell.) *die -n*, tijdgodinnen, uurgeleidsters, Horen v. mv.; III. uur o. gaans, afstand m. van een uur; *es sind zwei -n bis dahin*, het is twee uren hier van daan.

Stunden, (*stundete,gestundet*) bedr. ww. een tijd bepalen; 2. uitstellen.

Stunden-blume, (*-n*) v. ketmia v. met veranderende bloemen, bloem v. van een uur; *-brett* o. (Zeew.) dolboord o.; *-führerinnen* v. mv. (Fabell.) tijdgodinnen, uurgeleidsters, Horen v. mv.; *-geber, —in*, hij, zij die les geeft, privaat-onderwijzer m., onderwijzeres v.; *-gebet* o. (Kath.) uurgebed o.; *-geld* o. geld o. voor lessen; *-glas* o., Z. *Sanduhr; -glocke* v. klok v. die de uren aanwijst; it. klok, bel v. die bij het begin der les geluid wordt; *-göttinnen* v. mv. (Fabell.) Z. *-führerinnen; -halter, —in*, Z. *-geber &; -kraut* o. welriekend lotuskruid o.; *-kreis* m. uurcirkel m.; *-kreuz* o. uurzuil v., zonnewijzer m. in de gedaante van een kruis; *-lang* bijw. — *warten*, uren lang, gedurende geheele uren; *ein —es Gebet*, gebed o. dat uren duurt, eindeloos; *-lauf* m. loop m. der uren; *-lehrer* m. privaat-onderwijzer m. die per uur, per les betaald wordt; *-linie* v. verdeeling v. der uren op een zonnewijzer; (Bergw.) uurlijn v.; *-masz* o. wijze v. om met uren (gaans) te meten; 2. uurmeter, horometer m. (een werktuig); *-messung* v. uurmeting, kunst v. om de uren af te meten; *-rad* o. (Uurw.) uurrad o., uurcirkel, uurwijzer m.; *-ring* m. uurring m.; *-rufer* m. hij die de uren afroept, nachtwaker m.; *-säule* v. uurcirkel, uurwijzer, zonnecirkel m.; 2. mijlpaal m.; *-scheibe* v. (Zeew.) (van het kompas), streek v.; *-schlag* m. klokslag m., slaan o. van de klok; *mit dem —e ankommen*, met het slaan der klok, met klokslag aankomen; *-schuh* m. (Sterrenk.) uurvoet m.; *-seiger* m. horloge, uurwerk o., klok v., tijdwijzer m.; *-stab* m. staaf v. van den zonnewijzer; *-stoffel* v. schijf v. voor het slagwerk; *-stein* m. mijlsteen, steenen mijlpaal m.; *-tafel* v. (Sterrenk., Zeew.) uurtafel v.; 2. lijst v. der lessen; *-uhr* v. uurwerk o., klok v. die de uren aanwijst of elk uur slaat; *-verzeichniss* o., Z. *-tafel; -weise* bijw. en b. per uur; 2. per les; 3. per afstand m. van een uur, in uren gaans; *-weiser* m., Z. *-seiger;* 2. Z. *-zeiger; -winkel* m. (Sterrenk.) uurhoek m.; *-zeichen* o. (voor privaat-onderwijzers), kaartje o., voor eene les; *-zeiger* m. uurwijzer m.; 2. Z. *Sanduhr;* 3. Z. *Sonnenuhr;* (Sterrenk.) uuraanwijzer m.; *-zettel* m. aanwijzing v. van den tijd van vertrek der posten &; *-zirkel* m.; Z. *kreis.*

Stunder, (*-s*, mv. *Stunder*) m. hij die een termijn bepaalt, uitstel verleent.

Stündig, bijv. en b. van een uur, een uur durende, een uur lang.

Stündlich, bijv. en b. elk uur, om het uur, van een uur.

Stunze, (*-n*) v. hoog vat o.

Stupend, bijv. nw. verbazend.

Stupf, (*-e)s*, mv. *-e*) m. prik, stoot, stomp m.

Stupfel, (*-s*, mv. *Stupfel*) m. prikkel, prikstok, stok m. om vee te drijven.

Stupfelig, stüpfelig, bijv. nw. pokdalig, mottig.

Stupfen, (*stupfte, gestupft*) bedr. ww. een stoot, duw, stomp geven; *ein Pferd mit der Spieszgerte -*, met de karwats slaan; *einen Ochsen -*, prikken, met den prikstok voortdrijven.

Stupfer, (*-s*, mv. *Stupfer*) m. hij die prikt, stoot &, Z. *stupfen.*

Stuppe, (*-n*) v., Z. *Werg.*

Stuppwachs, (*-es*) o., z. m. maagdenwas, stopwas o. en v.

Stupsen, (*stupste, gestupst*) bedr. ww., Z. *stupfen.*

Sturm, (*-(e)s*, mv. *Stürme*) m. storm, hevige wind m., onweder o.; *reiszender -*, orkaan m.; *plötzlicher -*, windvlaag v., plotseling opkomende storm m.; (fig.) getier, geraas, leven o., schok, dwarlwind, sterke aandrang m., woeden, razen o.; *den - abwenden*, den storm afwenden; (van de hartstochten), hevigheid, onstuimigheid v.; 2. alarmklok, stormklok v.; *-läuten*, de alarmklok luiden; 3. (Krijgsw.) aanval, uitval m.; *-laufen*, storm loopen; *mit - einnehmen*, stormenderhand innemen; *- schlagen, blasen*, het sein geven tot den aanval.

Sturm-anlauf, (*-(e)s*) m., z. m. aanval, uitval m.; *-balken, -b(l)ock* m. (Krijgsw.) Friesche ruiter, Spaansche ruiter m.; 2. stormram m.; *-bänder* o. mv. (Krijgsw.) stormband m.; *-brett* o. (Krijgsw.) stormplank v.; *-brücke* v. stormbrug, valbrug v.; *-colonne* v., *-commando* o. colonne v. die aanvalt, bestormers m. mv.; *-dach* o. stormdak o.; *-deich* m. (Waterb.) keerdam m., Z. *Binnendeich; -drommete* v. trompetgeschal o. als teeken van aanval, stormblazen o.; *-egge* v. egvormig paalwerk o. met ijzeren punten om de bestormers af te weren, valpoort v.; *-eile* v. vliegende haast v.

Stürmen, (*stürmte, gestürmt*) o. ww., m. *h.* (van het weder), stormen, onstuimig zijn, stormachtig zijn; *es stürmt gewaltig*, het stormt geweldig, er waait een hevige storm; it. (van den wind), hevig waaien, stormen; 2. Z. *Sturm(lauten);* 3. (Krijgsw.) Z. *Sturm(laufen); auf jem. -*, toestormen, toesnellen; (fig.) iem. met vragen & bestormen, lastig vallen; *man hat oft in ihn gestürmt*, men heeft hem dikwijls bestormd; *auf seine Gesundheit los -*, de gezondheid geweld aandoen; it. m. *s. in das Zimmer -*, binnenstormen, vliegen, ijlen; II. bedr. ww. *Bilder -*, verbrijzelen; *ein Haus, ein Zimmer -*, met geweld openen; *eine Thüre -*, openstormen, stormloopen tegen; *eine Stadt -*, bestormen; *ein Lager -*, stormenderhand aanvallen; *ein -der*, bestormer, aanvaller; *eine Stadt -d, mit -der Hand erobern*, stormenderhand innemen; *-d in ein Haus eindringen*, met geweld indringen in &, binnenstormen; II. o. zelfst., Z. *Sturm.*

Stürmer, (*-s*, mv. *Stürmer*) m., **-in,** (*-nen*) v. bestormer m., bestormster v., stormlooper, vechtersbaas m., hij, zij die veel getier maakt; 2. Z. *Bilder-, Himmelsstürmer;* 3. Z. *Renommist;* 4. (gemeenz.) groote driekante hoed, steek m.; (fig.) Z. *Sturmwind.*

Sturm-fahne, (*-n*) v. stormvlag, stormvaan v.; *-fass* o. stormvat, kruidvat, brandvat, watervat o.; 2. Z. *Feuerfass; -fest* bijv. nw. tegen storm bestand; (fig.) standvastig, onwrikbaar; *-fisch* m. stormvisch m.; (Nat. hist.) butskop, bootskop, noordkaper m.; *-flasche* v. met kruit of brandbare stoffen gevulde flesch v.; *-fluth* v. hooge vloed, springvloed m.; *-fock* m. (Zeew.) stormfok v.; *-galter* o. valpoort, stormegge v.; *-glocke* v. stormklok, brandklok v.; *-hafen* m., Z. *-flasche; -haken* m. stormhaak m.; *-haspel* v. Friesche of Spaansche ruiter m.; *-haube* v. (Krijgsw.) stormhoed, helm m.; *-hut* m., Z. *-haube;* (Pl.) wolfswortel m.

Sturmig, bijv. nw. stormachtig, gelijk een storm, onstuimig

Sturmigel, (*-igels*, mv. *-igel*) m. op de bestormers geworpen balk met stekels.

Stürmisch, bijv. en b. stormachtig, stormend, onstuimig; (Zeew.) onstuimig, hol; (van personen), onstuimig, woedend, driftig, woest; *-er Kopf*, driftkop m.; *-es Wesen*, onstuimige inborst v.

Sturm-kolben, (*-kolbens*, mv. *-kolben*) m. vuurkolf v.; *-kranz* m. (Vuurw.) zwermkrans m.; *-kreuz* o. kruis o. van vuurwerk; *-krone* v. (R. g.) muurkroon v.; *-krug* m., *-kanne* v. met kruit of brandbare stoffen gevulde kruik, kan v.; *-kufe* v., Z. *-fass; -lauf* m., *-laufen* o. stormloopen o.; (fig.) onstuimige loop m.; *-läufer* m. stormlooper, bestormer m.; *-leiter* v. stormladder v.; 2. brandladder v.; (Zeew.) enterladder v.; *-los* bijv. nw. kalm, stil, bedaard, beschut tegen den storm; *-lücke* v. bres v.; *-mewe* v. mantelmeeuw v.; 2. Z. *-vogel; -pfahl* m. stormpaal m., palissade v.; *-pfeil* m. stormpijl m.; *-pforte* v. in den storm gesloten raam o. in de kajuit; *-reif, -ring* m. ring m. van vuurwerk; *-sack* m. brandzak m.; *-schild* m. schild, harnas o. der bestormers; *-schlag* m. gelui o., slag m. van de alarm- of brandklok; *-schritt* m. m. stormpas m.; *-schwalbe* v., Z. *-vogel; -segel* o. stormzeil o.; it. noodzeil o. eener galei; *-spiesz* o., *-stange* v. (Krijgsw.) stormlans v.; *-steigen* o. beklimming v. met stormladders; *-topf* m. met kruit of brandbare stoffen gevulde pot m.; *-umwirbelt, -umtobt* bijv. nw. door een woedenden, razenden storm geslingerd; *-verkündiger, -vogel* m. stormvogel m.; *-wetter* o. stormachtig we(d)er o., storm m.; *-wind* m. stormwind, storm, orkaan m.; *-zeug* o. stormtuig o., alles wat bij eene bestorming noodig is.

Sturz, (*-es*, mv. *Stürze*) m. val m., omvervallen o., storting, neerstorting v.;

- *eines Wassers*, waterval m.; (fig.) val m., buiteling, neerstorting v.; *einen harten, schweren - thun*, een zwaren, geduchten val doen; it. *einen - haben*, eene harde proef doorstaan; *er ist seinem -e nahe*, hij is zijn val, ondergang nabij; *das Haus ist dem, -e nahe*, het huis dreigt in te storten; *ein Glas mit einem -e austrinken*, in eene teug v. uitdrinken; 2. (van eene kas), nazien o.; (Bouwk.) (van deuren &), bovendorpel m.; (van een schoorsteen), schoorsteenmantel m.; (Zad.) Z. *-stange;* 3. (van een berg), steilte v., afgrond m.; (Bergw.) Z. *Stürze;* (Sm.) dubbel plaatijzer o.; 4. Z. *Stumpf;* 5. (van reeën, herten), korte staart m.; (Waterb.) afgehakt eind o. der rijstakkenbossen.

Stürz-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. na het braakliggen voor de eerste maal beploegde akker m.; *-bach* m., Z. *Gieszbach.*

Sturz-bad, (*-bad(e)s*, mv. *-bäder*) o. stortbad, druipbad, gietbad o.; *-baum* m. (bij harddraverijen), sluitboom m.; *-becher* m. beker m. met klapdeksel; (fig.) zuiper, dronkaard m.; *-blech* o. geslagen ijzer, plaatijzer o.; *-bühne* v. losplaats v. aan de mijnen; *-drohend* bijv. nw. dreigende te vallen, in te storten.

Stürzchen, Stürzlein, (verkl.) o. dekseltje o., Z. *Stürze.*

Stürze, (*-n*) v. (Bergw.) helling v. om te lossen, plaats v. tot het vullen der tonnen; 2. deksel o., stolp v., Z. *Sturz;* (aan den ploeg), staarthout o.; (Bak.) koperen doofpot m.; *-becher* m., Z. *Sturzbecher.*

Stürzen, (*stürzte, gestürzt*) o. ww., m. *s.* vallen, neervallen; *zu Boden -*, op den grond vallen, omvervallen; *in einen Abgrund -*, neerstorten; *vom Pferde -*, vallen, afvallen, buitelen; *er stürzte mit dem Pferde*, zijn paard viel onder hem; (van water), *vom Felsen -*, neerstorten; (van roofvogels), neervliegen, toeschieten; II. bedr. ww. *jem., etw. -*, neersmijten, doen vallen, omverwerpen; *einen Feind zu Boden -*, neerslaan; *jem. -, in's Verderben -*, iem. in het verderf storten, ongelukkig maken; *einen Minister -*, doen vallen, noodzaken zijn ontslag te nemen; *gestürzt werden*, buitelen, duikelen; *in's Elend -*, storten, dompelen; 2. *ein Gefäss -*, omkeeren, leeggieten; (Hand.) *die Kasse -*, nazien; *die Gläser -*, ledigen; *ein Glas Wein hinunter -*, naar beneden gooien, uitdrinken; *eine Haube auf den Kopf -*, op het hoofd zetten; *einen Vorhang, einen Weiberrock -*, omkeeren; (Kookk.) *gestürzte Eier*, spiegeleieren o. mv.; *das Getreide -*, verschieten, omschudden; (Landb.) *einen Acker -*, voor de eerste maal beploegen; *einen Deckel auf ein Gefäss -*, opdoen; III. wed. ww. *sich in ein Zimmer -*, eene kamer binnenstormen; *sich auf jem. -*, op iem. toeschieten; (Bergw.) *sich in's Liegende, Hangende -*, (van een gang), van den muur, van het dak afgaan, liggen, hangen; *sich in einen Abgrund -*, zich storten, zich werpen; *sich in's Wasser -*, in het water springen; *sich in jems. Arme -*, zich in iems. armen werpen.

Stürzel, (*-s*, mv. *Stürzel*) o. en m. stompje, eindje, afgebroken stuk o.

Stürzeln, (*stürzelte, gestürzelt*) o. ww. struikelen, bijna vallen, dreigen te vallen.

Stürzende, (*-endes*, mv. *-ende*) o. afgehouwen eind, dikste gedeelte o. van een rijstakkenbos.

Stürze-ort, -platz, (*-ort(e)s*, mv. *-orte* of *-örter*), (*-platzes*, mv. *-plätze*) m. (Bergw.) losplaats v.

Stürzer, (*-s*, mv. *Stürzer*) m. hij die stort, valt &, Z. *stürzen;* (Bergw.) mijnwerker m. die het erts & kruit en lost; 2. deksel, klapdeksel o.; (Leid., Prov.) blikken plaat v.; (gemeenz.) Z. *Sturzbecher* (fig.).

Stürzfass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. (Kookk.) vergiettest v.

Sturzfrei, bijv. nw. vast, vaststaand, buiten gevaar van te vallen.

Stürz-gut, (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o. (Zeew.) goed o. dat in een schip niet gepakt maar gestort wordt; *-haken* m. haak m. om de ton in de mijn te grijpen en om te storten; *-karren* m. stortkar v.; *-leder* o. (Zeew.) staartriem m.

Sturz-mewe, (*-n*) v. bruine roofmeeuw v.; 2. stormvogel m.; *-platz* m. plaats v. in de mijn tot het uitstorten der kolen; *-rad* o. rad, wiel o. tot het uitstorten der gevulde mijntonnen; *-raum* m., Z. *-platz.*

Stürzregen, (*-regens*, mv. *-regen*) m. stortregen, plasregen m.

Sturz-schaufel, (*-n*) v. groote schop v. tot het omwenden van graan; *-schürze* v. keten m. van den storthaak.

Sturzsee, (*-sees*, mv. *-seen*) m. (Zeew.) stortzee v.

Sturz-stange, (*-n*) v. bovendrempel, bovendorpel m. eener deur &; *-statt* v., Z. *-platz.*

Stürzstatt, (*-stätte*) v. plaats v. waar aangeschoten wild neervalt; *-trog* m. bak m. om het ertsslib in den oven te werpen.

Sturzweg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zeer steile weg m.

Stute, (*-n*) v. merrie v.

Stuten-füllen, -fohlen, (*-lens*, mv. *-len*) o. merrieveulen o., jonge merrie v.; *-hals* m. hals, nek m. eener merrie, dunhalzig paard o.; *-meister* m. opzichter m. eener stoeterij; *-knecht* m. stoeterijknecht m.; *-milch* v. melk v. eener merrie, paardemelk v.; *-zitze* v. speen v., uiertepel m. eener merrie; (Pl.) morille v.

Stuterei, (*-en*) v. stoeterij, paardenfokkerij v.; *-knecht* m., Z. *Stutenknecht; -verwalter* m. bestuurder m. eener stoeterij.

Stut-füllen, -fohlen, (*-lens*, mv. *-len*) o., Z. *Stutenfüllen; -hengst* m. dekhengst m.

Stutz, (*-es*, mv. *-e*) m. kort lichaam o., stomp v.; it. Z. *-büchse;* (van een hoed), vorm m.; (van een helm), vederbos m., pluim v.; 2. (gemeenz.) onverwachte slag m.; *auf den -*, eensklaps, plotseling, onverwachts.

Stutzärmel, (*-ärmels*, mv. *-ärmel*) m. korte mouw v.

Stütz-balken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m. stut, schoor m., zolderrib v., vloerbalk m.; *-band* o. (aan een balk), steunband m.

Stutz-bart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. knevel, knevelbaard m.; *-bock* m. pruikenbol m.; *-büchse* v. korte buks v., zinkroer o., karabijn v.

Stutzchen, (*-s*, mv. *Stutzchen*) o., Z. *Stutzschuh;* it. Z. *Stutzärmel;* (Landh.) vaatje, klein vat o., kleine kan v.; it. kleine ketel m. met platten bodem.

Stützchen, Stützlein, (verkl.) o. stutje, schoortje o., Z. *Stütze* (1. 2.).

Stütze, (*-n*) v. steun, stut, stutbalk, schoor, steunpilaar m.; (Tuinb.) staak v.; *einem Baume & eine - geben*, een boom & stutten, een staak zetten bij; *schräg stehende -*, schoor, schoorbalk m., schoorhout o.; (Zeew.) oor o., klamp m., mastwang v.; (fig.) steun m., hulp, bescherming, ondersteuning v.; *er ist die - dieser Familie*, hij is de steun &; (Mestk.) (van een hoek), sinus m.; 2. Z. *Stutzchen* (Landb.).

Stutzen, (*stutzte, gestutzt*) o. ww., m. *h.* (van bokken), stooten; *mit einander -*, elk. stooten; *mit Gläsern -*, aanstooten, klinken; (Bergw.) (van de ton), aanstooten, blijven hangen, blijven haken; (fig.) *über etw. -*, zich verwonderen, verbaasd, verwonderd zijn, verbaasd opkijken; (gemeenz.) de oogen opsteken, groote oogen opzetten; *in der Rede -*, versteld blijven stilstaan; (Jachtw.) *dieser Hund stutzt*, blijft staan, vindt het spoor niet; 2. (Prov.) pronken, pralen, Z. *Staat(machen);* II. bedr. ww. korten, korter maken, verkorten, Z. *abstutzen; einem Vogel die Flügel -*, een vogel kortwieken; *jemn. die Haare -*, knippen; *einen Baum -*, toppen; *eine Hecke -*, scheren; 2. *einen Hut -*, opslaan, opmaken.

Stützen, (*stützte, gestützt*) bedr. ww. *ein Haus -*, stutten, schragen, schoren; *eine Mauer -*, schoren, onderstutten; *mit Strebepfeilern -*, onderstutten, onderschragen, schoren, van stutten voorzien; *ein Gewölbe & auf Säulen -*, doen rusten, doen steunen, opvangen; (Pl.) *gestützt*, onderstennd, onderstut; (fig.) *seine Meinung auf etw. -*, doen steunen op; 2. wed. ww. *sich mit den Armen, den Ellenbogen auf etw. -*, leunen op; (fig.) *sich auf etw. -*, zich gronden, berusten op.

Stutzer, (*-s*, mv. *Stutzer*) m. saletjonker, (gemeenz.) saletrekel, pronker, fat m.; (Sm.) aambeeld o. der spijkersmeden; (Steenb.) korte mop v.

Stützer, (*-s*, mv. *Stützer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die steunt, leunt &, Z. *stützen.*

Stutzerchen, Stutzerlein, (verkl.) o. pronkertje, fatje o., Z. *Stutzer.*

Stutzerei, (*-en*) v. gang m., houding v., handelwijze v. van een saletjonker.

Stützgewächse, o. mv. (Pl.)

steungewassen, gewassen o. mv. die geschikt zijn om andere te steunen.

Stutz-glas, (*-glases,* mv. *-gläser*) o. glas o. met korten, dikken voet, kelkje o.; *-gut* o. boerenplaats, hofstede, hoeve v. die beleend, geruild, gedeeld mag worden; *-haken* m. houvast v.; *-handschuh* m. polsmofje o., want v., handschoen m. zonder vingers.

Stützholz, (*-holzes,* mv. *-hölzer*) o. steunhout o., Z. *Stütze.*

Stutzig, bijv. nw. verwonderd, verbaasd, verrast, besluiteloos, versteld, verlegen, onthutst; *-es Pferd,* schichtig; *-werden,* zich verwonderen, verbaasd staan; (fig.) koppig, hoofdig, weerspannig; *-keit* v. verwondering, verbazing, verrassing v.; (fig.) koppigheid, weerspannigheid v.

Stutz-kopf, (*-kopf(e)s,*mv.*-köpfe*) m. kaalkop m., hoofd o. met kort afgesneden haar; (fig.) koppig, hardnekkig, weerspanning persoon; (Nat. hist.) hardervisch m.

Stutzlich, bijw. (Prov.) oogenblikkelijk, onmiddellijk, dadelijk, aanstonds.

Stutz-maschine, (*-n*) v. werktuig o. om paarden te kortstaarten; *-ohr* o. kort gesneden oor; *Pferd mit —en,* gekortoord paard o.; *-perrücke* v. ronde pruik v.

Stützpunkt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. steunpunt o.

Stutz-rohr, (*-rohr(e)s,*mv.*-röhre*) o., Z. *-büchse; -schere* v. (Ketelm.) schaar v. die aan een eind vastzit; *-schwanz* m. geknotte staart; (Rijk.) kortstaart m. (een paard).

Stützstempel, (*-pels,* mv. *-pel*) m. (Bergw.) steunhout, schoorhout o., steunstempel m.

Stutzuhr, (*-en*) v. uurwerk o. zonder gewichten, pendule v.

Stygisch, bijv. nw. tot den stijx, de onwereld behoorende, Z. *Styx;* (fig.) invretend, ontbindend, oplossend.

Styl, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. stijl, schrijfstijl m., schrijfwijze v., schrijftrant m.; (Bouwk.) stijl m.; (Schild.) bijzondere behandeling v., stijl, trant m., kunstsmaak m.; (Tijdr.) stijl m., tijdrekening v.

Stylisiren, (*stylisirte, stylisirt*) bedr. ww. een goeden stijl geven, naar de kunst schrijven, een goeden stijl schrijven.

Stylist, (*-en,* mv. *-en*) m. hij die een goeden stijl heeft, schrijver, letterkundige, stijlist m.

Stylistisch, bijv. nw. naar de vereischten van den stijl, den stijl betreffende.

Styptisch, bijv. en b. samentrekkend, verstoppend, bloedstelpend.

Styx, (*-es*) m., z. m. stijx m., rivier v. van de onderwereld; 2. schimmenrijk o.

Suada of Suade, (onb.) v. (Fabell.) Suada, godin v. der welsprekendheid; (fig.) gave of gaaf v. der overreding, welsprekendheid v.; (Scherts.) welbespraaktheid v., vloed m. van woorden.

Suasorien, v. mv. redenen v. mv., gronden m. mv. ter overtuiging of overreding.

Subäraten, o. mv. verzilverde (koperen of ijzeren) muntstukken o. mv.

Subaltern, bijv. en b. ondergeschikt; *-officier* m. (Krijgsw.) onderofficier m.; it. tweede luitenant m.

Subarrendator, (*-s,* mv. *-en*) m. onderpachter m.

Subbass, (*-es,* mv. *-e*) m. (Org.) pedaalregister o.

Subdelegat, (*-en,* mv. *-en*) m. tweede afgevaardigde m.

Subdiakonus, (onb.) m. onderdiaken, subdiaken m.

Subditicius, bijv. nw. ondergeschoven.

Subhastation, (*-en*) v. publieke, gerechtelijke verkooping v.

Subhastiren, (*subhastirte, subhastirt*) bedr. ww. publiek, gerechtelijk verkoopen.

Subito, bijw. spoedig, snel, plotseling.

Subjekt, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. onderwerp o.; it. persoon, mensch m., voorwerp o.

Subjektiv, subjektivisch, bijv. en b. tot het onderwerp behoorend, persoonlijk, eigendommelijk, innerlijk, subjectief.

Sublim, bijv. nw. verheven, hoog.

Sublimat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. sublimaat, bijtend sublimaat, tweede chloorkwik o.

Sublimiren, (*sublimirte, sublimirt*) bedr. ww. (Scheik.) opdrijven, omhoog drijven, vluchtig maken.

Sublimirung, v., Z. *sublimiren.*

Sublimität, v., z. m. verhevenheid, hoogheid v., verhevene o.

Sublunarisch, bijv. nw. ondermaansch, onder de maan aanwezig, aardsch.

Subnormallinie, (*-n*) v. (Meetk.) subnormaallijn v.

Subordination, v., z. m. ondergeschiktheid, gehoorzaamheid, afhankelijkheid v.

Subordiniren, (*subordinirte, subordinirt*) bedr. ww. ondergeschikt maken, afhankelijk maken.

Subrepiren, (*subrepirte, subrepirt*) bedr. ww. ter sluik verkrijgen, sluiken, onderkruipen, bij verschalking of verrassing krijgen.

Sub rosa, onder de roos, in het geheim, verbloemd.

Subscribent, (*-en,* mv.*-en*) m. inteekenaar, geabonneerde m.

Subscribiren, (*subscribirte, subscribirt*) o. ww. inteekenen, zich abonneeren.

Subscription, (*-en*) v. inteekening v., abonnement o.; *-sanzeige* v. prospectus o.

Subsellien, v. mv. zitbanken v. mv. der toehoorders.

Subsidiarisch, bijv. en b. bij wijze van subsidie, ondersteunend, helpend, bevestigend.

Subsidien, o. mv. subsidie o. en v., geldelijke hulp, ondersteuning v., onderstandsgelden o. mv.

Substantialität, (*-en*) v. zelfstandigheid v.

Substantiv, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. zelfstandig naamwoord o.

Substantivisch, bijv. nw. als zelfstandig naamwoord.

Substanz, (*-en*) v. zelfstandigheid v., wezen o.; (fig.) wezenlijke inhoud m., kern v., gewichtigste v.; *in -,* in het kort.

Substantiell, bijv. nw. zelfstandig, wezenlijk, werkelijk.

Substiren, (*substirte, substirt*) o. ww. uithouden, uitstaan; 2. tegenwoordig zijn.

Substituiren, (*substituirte, substituirt*) bedr. ww. in de plaats stellen, doen vervangen.

Substrat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vloer m., onderliggende deelen of planken v. mv.; it. steigerwerk o.; 2. doek o.; 3. onderhavig geval, gegeven onderwerp o.

Substylarlinie, (*-n*) v. (Zonnew.) wijzerlijn v.

Subterfugium, (*-s,* mv. *Subterfugien*) o. uitvlucht v., voorwendsel o.

Subtil, (*-er, -st*) bijv. en b. fijn, dun, teeder, scherp, doordringend, los; (fig.) (van personen), scherpzinnig, vlug, behendig, spitsvondig; it. loos, slim, geslepen, listig, sluw, subtiel.

Subtilisiren, (*subtilisirte, subtilisirt*) bedr. ww. fijner maken, dunner maken, verfijnen, verdunnen, scherpen; 2. o. ww. uitpluizen, haarkloven, muggenziften.

Subtilität, v., z. m. dunheid, fijnheid, teerheid v.; (fig.) behendigheid, vlugheid, scherpzinnigheid v.

Subtraction, (*-en*) v. (Rek.) aftrekking v.

Subtrahendus, (onb.) m. getal o. dat afgetrokken moet woaden.

Subtrahent, (*-(e)s,* mv. *-e*),

Subtractor, (*-s,* mv. *-en*) m. (Rek.) aftrekker m.

Subtrahiren, (*subtrahirte, subtrahirt*) bedr. ww. aftrekken, verminderen.

Subveniren, (*subvenirte, subvenirt*) o. ww. te hulp komen, bijspringen.

Succade, (*-n*) v. gekonfijnte citroenschil v., sucade v.

Succedan, bijv. nw. opvolgend.

Succesion, (*-en*) v. (in een ambt), opvolging, vervanging v.; (Ger.) erfopvolging, successie v.

Successions-fähig, bijv. nw., Z. *erbfähig; -krieg* m. (Gesch.) erfopvolgingsoorlog, successieoorlog m.; *-recht* o. recht o. van erfopvolging; it. belasting v., geld o. voor de inbezitneming eener erfenis, successierecht o.

Succurs, (*-es*) m., z. m. hulp v., bijstand m., ondersteuning v.; (Krijgsw.) hulptroepen m. mv.

Succursale, (*-n*) v. hulpkerk, bijkerk v.

Suche, (*-n*) v., Z. *suchen;* (Jachtw.) zoeken, snuffelen, opsporen; 2. (van den jachthond), lucht v., reuk m.; 3. *Zeit*

zur -, jachttijd m.; 4. jachtplaats, jacht v., jachtnetten o. mv.

Sucheisen, (-*eisens*, mv. -*eisen*) o. (Heelk.) tentijzer o., sonde v.

Suchen, (*suchte, gesucht*) bedr.ww. *etw. Verlornes* -, zoeken, opzoeken, trachten terug te vinden; *ich suchte Sie*, ik zocht naar u; 2. onderzoeken, onderzoek doen naar, informeeren, navraag doen; (fig.) *ein Amt* -, trachten te krijgen, zoeken; *etw. zu essen* -, eten zoeken; *er hat dort nichts zu* -, hij heeft daar niets te zoeken. te maken, te snuffelen; *ich weisz, was er dahinter sucht*, ik weet wat hij er bij denkt; *ich hätte dies nicht bei ihm gesucht*, ik had dat niet achter hem gezocht, ik had niet gedacht dat hij daartoe in staat geweest zou zijn; *etw. in einer Sache* -, zijn roem stellen in, zich beroemen op; *gesucht*, (van uitdrukkingen &), gemaakt, gezocht, gekunsteld; it. (van waren), gezocht, gewild; *jemn. zu schaden* -, trachten; *etw. zu bekommen* -, trachten te krijgen, zijn best doen om. Z. *trachten;* it. *Händel;* (Zeew.) *das Weite* -, het ruime sop kiezen, bereiken; it. (fig.) de wijde wereld ingaan, vluchten; (Jachtw.) *einen Hirsch* -, op goed geluk af nasporen.

Sucher, (-*s*, mv. *Sucher*) m., **-in,** (-*nen*) v. zoeker m., zoekster v., hij, zij die zoekt, Z. *suchen;* (Sterrenk.) kijker m.; (Heelk.) tentijzer o., sonde v.; (Hoefsm.) veegmes, veegijzer o.

Such-glas, (-*glases*, mv. -*gläser*) o. kijkglas o., microscoop m.; -*hund* m. speurhond m.; -*nadel* v., Z. -*eisen;* -*ort* m. (Bergw.) gaanderij v. in eene mijn, die bij wijze van proef ontgonnen is; -*röhrchen* o., Z. -*eisen;* -*stollen* m. (Bergw.) Z. -*ort*.

Sucht, (-*en*) v. ziekte v.; *ansteckende* -, besmettelijke ziekte; *langwierige* -, langdurige ziekte; *fallende* -, Z. *Fallsucht;* (fig.) zucht v., hevig verlangen o., hartstocht, lust, trek m., neiging v.; it. Z. *Sehnsucht*.

Suchtau, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Zeew.) dregge v.

Süchtig, bijv. en b. (van personen), ziekelijk, ongezond, zwak, zuchtig, moeielijk genezend; (van kwade sappen), ontsteking veroorzakend; -*e Geschwulst*, ettervormend; 2. (fig.) Z. *ehr-, geld-, herrschsüchtig*.

Sud, (-(*e*)*s*, mv. -*e* of *Süde*) m. koken o., koking v.; *die Milch ist im* -, is aan het koken, kookt, is aan den kook; 2. Z. *Absud;* 3. (van bier), brouwsel o.; (van zeep), kooksel, ziedsel o.

Süd, (-(*e*)*s*) m., z. m. (Aardr.) zuiden o.; (Zeew.) - *zum Osten*, zuidoosten o.; - *zum Westen*, zuidwesten; 2. zuidenwind m.

Sudel, (-*s*, mv. *Sudel*) m., Z. *Schmutz;* it. Z. *Pfütze;* 2. moeras o., poel, plas m.

Sudelbogen, (-*bogens*, mv. -*bogen*) m. vel o. misdruk; -*buch* o. klad, kladboek o.

Sudelei, (-*en*) v. gemors, gesmeer, geknoei, knoeiwerk o.; it. vuilheid, onreinheid, smerigheid v.; 2. gemeene aardigheid, vuile praat v.

Sudeler, (-*s*, mv. *Sudeler*) m., Z. *Sudler*.

Südelhaft, bijv. nw. morsig, onzindelijk, vuil, onrein, knoeierig.

Sudelig, bijv. en b., Z. *sudelhaft;* -*e Arbeit*, smerig werk o.; it. knoeiwerk o.

Sudel-koch, (-*koch*(*e*)*s*, mv. -*köche*) m. onzindelijke kok, gaarkok m.; -*köchin* v. onzindelijke keukenmeid, vuile kokvrouw v.; -*kocherei*, -*küche* v. onzindelijke pot m., poespas m.; it. knoeiwinkel m.; -*magd* v., -*mensch* o. (Volkst.) vuilpoes, slons v.; -*maler* m. kladschilder m.

Sudeln, (*sudelte, gesudelt*) o. ww., m. *h.* en bedr. ww. morsen, knoeien, slobberen, slecht afwerken; (Schild.) kladden; (Drukk.) vuil, slecht afwerken; *im Schreiben* -, knoeien, kladden.

Sudel-papier, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. klad, kladpapier o.; -*wäsche* v. vuile wasch v., onzindelijk behandelde wasch v.; -*werk* o., Z. *Sudelei*.

Süden, (-*s*) m., z. m. zuiden o.; *gegen* - *reisen*, naar het zuiden reizen.

Süder, bijv. nw. zuidelijk, Z. *südlich*.

Süder-breite, (-*n*) v. (Sterrenk., Aardr.) zuiderbreedte v.; -*kreis* m. zuidpoolcirkel m.; -*kreuz* o. (Sterrenk.) zuiderkruis o. (een sterrenbeeld); -*sonne* v. (Zeew.) middagzon v.; 2. Z. *Südostersonne*.

Süd-früchte, v. mv. vruchten v. mv. van het zuiden; -*gegend* v. zuiden o., zuidelijke streek v.; -*kreis* m. steenbokskeerkring m.; it. zuiderkring m.; -*land* o. zuidelijk land o.; -*länder*, —*in*, bewoner m., bewoonster v. van een zuidelijk land; -*ländisch* bijv. nw. van een zuidelijk land, tot de zuidelijke landen behoorende.

Sudler, (-*s*, mv. *Sudler*) m., **-in,** (-*nen*) v. morser, knoeier, broddelaar, kladder m., morsster, knoeister, broddelaarster v.; 2. Z. *Sudelkopf, Küchenjunge, Küchenmagd;* 3. (Drukk.) boekdrukkersleerling m.

Südlich, (-*er*, -*st*) bijv. nw. zuidelijk, in het zuiden gelegen; *die* -*en Länder*, de zuidelijke landen; *der Wind ist* -, de wind is zuid.

Süd-licht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. zuiderlicht o.; -*ost* m. zuidoosten o.; -*ostersonne* v. (Zeew.) 9 uur des morgens; -*östlich* bijv. nw. zuidoostelijk; it. naar het zuidoosten gelegen; -*ostwind* m., Z. -*ost;* 2. zuidoostenwind m.; -*pol* m. zuidpool v.; -*punkt* m. zuidpunt o.; -*see* v. Zuidzee, Stille Zee v.; -*seite* v. zuidzijde v.; it. Z. *Mittagsseite;* -*südost* m. zuid-zuidoosten o.; 2. —*wind* zuid-zuidoostenwind m.; -*südwest* m. zuid-zuidwesten o.; 2. —*wind* m. zuid-zuidwestenwind m.; -*theil* o. zuidelijk deel o.; -*thor* o. zuiderpoort v.; -*volk* o. zuidelijk wonend volk o., bewoners m. mv. der zuidelijke landen; -*warts* bijw. zuidwaarts, naar het zuiden; -*wasser* o. zuiderstroom m.; -*welt* v., Z. -*land;* -*west* m. zuidwesten o.; (Zeew.) — *zum Süden*, zuidwest ten zuiden; 2. —*wind* m. zuid-zuidwestenwind m.; -*westersonne* v. 3 uur na den middag; -*wind* m. zuidenwind m.

Suffeten, m. mv. rechters m. mv. in het oude Carthago, suffeten m. mv.

Suffragon, (-(*e*)*s*, mv. -*e*), **-bischof,** (-*bischof*(*e*)*s*, mv. -*bischöfe*) m. plaatsvervangende bisschop, wijbisschop, coadjutor m.

Suggestivfrage, (-*n*) v. (Ger.) strikvraag v.

Suggestus, (onb.) m. redenaarsgestoelte o.

Suhllache, (-*n*) v. (Jachtw.) poel, plas m. waar zich het wild ophoudt.

Sühnaltar, (-*altar*(*e*)*s*, mv. -*altäre* en -*altare*) m. zoenaltaar o.

Sühnbar, bijv. nw. verzoenbaar, verzoening verkrijgbaar.

Sühn-blut, (-(*e*)*s*) o., z. m. bloed o. ter verzoening gestort; -*bock* m. (J. gesch.) bok m. als zoenoffer.

Sühne, (-*n*) v. verzoening v.; 2. boeting, boetedoening v., berouw o., boete v., boetvaardigheid v.

Sühnen, (*sühnte, gesühnt*) bedr. ww. uitwisschen, boete doen voor; *die Parteien* -, verzoenen, vereenigen, bemiddelen.

Sühn-opfer, (-*opfers*, mv. -*opfer*) o. offerande v. tot boetedoening.

Sühnung, v., Z. *sühnen;* it. verzoening, boete, boetedoening, boetvaardigheid v.; -*sopfer* o. verzoeningsoffer, zoenoffer o.

Sühnversuch, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. poging v. tot bemiddeling of verzoening.

Suite, (-*n*) v. gevolg o., stoet, trein m.; 2. reeks achter elk. liggende vertrekken o. mv., suite v.; 3. (Student.) Z. *Duell;* it. pleiziertje, pretje, uitstapje o.

Sule, (-*n*) v. schoenmakersels v.

Sulen, (*sulte, gesult*) bedr. ww., Z. *sudeln;* it. *besudeln*.

Sulfur, Sulphur, (-*s*) o., z. m. zwavel v.

Sulfurirt, bijv. nw. gezwaveld.

Sulfurös, bijv. nw. zwavelachtig, zwavelig.

Sultan, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. sultan, groote Heer m.; 2. - of -*blume* v. wilde amberbloem v.

Sultanat, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. sultanschap, waardigheid v. van sultan.

Sultanin, (-*en*) v. sultane, wettige echtgenoot v. van den sultan; (Nat.hist.) purperhoen o.; (Muntw.) Turksche gouden munt v. ter waarde van *f* 3,50.

Sultansmandel, (-*n*) v. sultansamandel v.

Sulze, Sülze, (-*n*) v. (Jachtw.) gezouten vleesch o.; (Zoutz.) zouterts o., zoutkeet, zoutmijn v.; 2. (Kookk.) zult v., hoofdkaas v.; 3. Z. *Presskopf*.

Sulzen, (*sulzte, gesulzt*) bedr. ww. *Fleisch* -, zouten, pekelen; (Jachtw.) *das Wild* -, door zout aanlokken; 2. (Vleeschh.) zult maken.

Sulzer, (-*s*, mv. *Sulzer*) m. zoutwerker, zoutzieder m.

Sülz-milch, v., z. m. dikke, zure (schapen) melk v.; -*stake* v. zoutkast v. in eene zoutmijn.

Sumach, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. sumak of smakstruik, looiersboom m.

Summa, (*Summen*) v., Z. *Summe;* (gemeenz.) *in* -, totaal, te zamen.

Summarien, o.mv. korte opgaven v. mv. van den hoofdinhoud; (Kath.) misgewaden, koorkleederen o. mv.

Summarisch, bijv. en b. kort, beknopt, zakelijk, bondig; *-e Rechnung,* overzicht o. van eene rekening; *-es Verhör,* kort verhoor, proces-verbaal o.; *- erzählen,* in het kort, in hoofdtrekken; *- entscheiden,* kort en bondig.

Sümmchen, Sümmlein, (verkl.) o. sommetje o., kleine geldsom v.

Summe, (*-n*) v. som v., bedrag, beloop o., totaal o.; *ganze -,* geheele som v., totaal o., totaal bedrag o.

Summen, (*summte, gesummt*) o. ww., m. *h.* (van bijen), gonzen, snorren; (van klokken), brommen, weerklinken; (van de ooren), tuiten; 2. bedr. ww. *eine Arie* -, neuriën.

Summer, (*-s,* mv. *Summer*) m. hij die optelt, samentelt, rekent, rekenaar m.

Summiren, (*summirte, summirt*) bedr. ww., Z. *summen* (2).

Summität, (*-en*) v. hoogste punt o., grootste overmacht v.

Summvogel, (*-vogels,* mv. *-vögel*) m. vliegenvogel, kolibrie v.

Sumpf, (*-(e)s,* mv. *Sümpfe*) m. poel, plas, waterplas m.; *in einem -stecken bleiben, versinken,* in de modder, in een moeras blijven steken; *die Pontinischen Sümpfe,* de Pontijnsche moerassen o. mv.; (Bergw.) verzamelplaats v. voor het gevonden erts; 2. vergaderbak m., waterkuip, waterton v.; 3. dijk m.; (Sm.) koelbak m., koelvat o.; (Steenb.) kuil m. om het leem voor pannen & te kneden.

Sumpf-baldrian, (*-(e)s,* mv.*-e*) m. moerasvaleriaan v., kleine watervaleriaan v.; *-beere* v. boschbes, blauwe bes, kanneberg v.; *-beifusz* m. veld-bijvoet m., Sint-Janskruid o.; *-binse* v. bies v., riet o. van een moeras; *-birke* v. kleine berk (eboom) m.; *-boden* m. moerasgrond m., moeras o.; *-distel* v. moerasdistel v.; *-dotterblume* v. leeuwentand m., paardebloem, hondsbloem v.; *-eidechse* v. moerashagedis v. met platten staart; *-eisenstein* m., Z. *-erz.*

Sumpfen, (*sumpfte, gesumpft*) o. ww. moerassig zijn, moerassig worden; (van water), stilstaan.

Sumpf-erz, (*-es,* mv. *-e*) o. klein erts, gruiserts o., Z. *Raseneisenerz; -fichte* v., Z. *-kiefer; -fieber* o. (Gen.) Maartsche koorts v.; *-geflügeljagd* v. jacht v., jagen o. in de moerassen; *-gegend* v. moerassige streek v.; *-geschmack* m. gronderige smaak m.; *-heide* v. moerasheide v.; 2. Z. *Rosmarinheide; -hähner* o. mv. waterhoenders o. mv.

Sumpficht, bijv. nw. als een moerassig, naar een moeras gelijkende; *-schmecken,* (van visch), gronderig, naar een moeras smakende.

Sumpfig, bijv. nw. (van een land), moerassig, veel moerassen bevattende.

Sumpf-kiefer, (*-kiefers,* mv.*-kiefer*) m. in moerassen groeiende pijnboom m.; *-kiel* m.; (Bergw.) pompbuis v., de onderste pijp v. van eene pomp in eene mijn of een moeras; *-klee* m. waterklaver, bitterklaver v.; *-korb* m. korf m. welke de buis van de pomp in eene mijn of een moeras dekt; *-lache* v. moerassige poel, plas m.; *-land* o. moerasland, moerassig land o.; *-loch* o. moeras o.; it. Z. *Sumpf* (Steenb.); *-luft* v. moeraslucht v.; *-moor* o. moerassige aarde v.; *-nabelkraut* o. venussnavel m., navelkruid o.; *-nadel* v. (Nat. hist.) moerasnaald v. (eene slak); *-otter* v. kleine otter, moerasotter m.; *-pflanze* v. moersplant v.; *-ranke* v. moeraswaterkers v.; *-schildkröte* v. moeraschildpad v.; *-schnepfe* v. moerassnip v.; *-torf* m. moerasturf v.; *-veilchen* o., *-viole* v. moerasviooltje o.; *-vogel* m. moerasvogel m.; 2. steltlooper m.; *-wasser* o. moeraswater, moerassig water o.; *-weihe* v. moeraswouw m.; 2. muizenvalk, buizerd m.; *-wery, -wirg* o. fijn slib o. van kort geslagen tinerts; *-wicke* v., Z. *Platterbse; -wiese* v. moerassige weide; *-wurm* m. moerasworm m.; it. Z. *Fadenwurm.*

Sumsen, (*sumste, gesumst*) o. ww. sterk gonzen, snorren.

Sumtion, (*-en*) v. (Kath.) genot o. van gewijd brood.

Sumtus, (onb.) m. mv. kosten, onkosten m. mv.

Sunau, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. leeuwenvoet, onzer-lieve-Vrouwenmantel m.

Sund, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. zeeëngte, straat v., Sond v.

Sünde, (*-n*) v. zonde, overtreding, misdaad v., vergrijp o.; *kleine -,* kleine fout, dagelijksche zonde v.; *etw. für -halten,* voor zonde houden, als zonde beschouwen; 2. (gemeenz.) *es ist Sünd' und Schade dafür,* het is zonde, het is jammer, wel te betreuren; *es ist Sünd' und Schande,* het is zonde en schande; (Spr.) *gleiche -, gleiche Strafe,* voor de wet zijn allen gelijk, gelijke monniken, gelijke kappen; *- büszt sich selbst,* loontje komt om zijn boontje.

Sünden-bahn, (*-en*) v. pad o. der zonde, weg m. des verderfs; *-bekenntniss* o. belijdenis v. der zonden, biecht v.; *-bock* m. (J. gesch.) als zoenoffer geslachte bok m.; (fig.) — of *-büszer* m. hij die voor de verkeerdheden van anderen boet, die van alles valschelijk beticht wordt, zondenbok m.; *-erlass* m., *-erlassung* v. vergiffenis v. der zonden, absolutie v.; *-fall* m. eerste zonde v., val m. van het eerste menschenpaar; *-frei* bijv. nw. vrij van zonden, zonder zonden; *-geld* o. onrechtmatig verkregen geld, loon o. voor misdaden; 2. biechtpenning m.; *-heer* o. menigte v. zonden; *-knecht* m. slaaf m. der zonde, groote zondaar m.; *-last* v. zondenlast m., gewicht o. der zonden; *-leben* o. zondig leven o., schandelijk, ongeregeld leven o.; *-los* bijv. nw. zondeloos, zonder zonden, onschuldig; *-losigkeit* v. zondeloosheid, schuldeloosheid v.; *-masz* o. maat v. der zonden; *sein — ist voll,* de maat zijner zonden is vol; *-register* o. zondenregister o.; it. (gemeenz.) roode, blauwe boek o.; *-schlaf* m. insluimering v. in de zonde, gerustheid v. in een zondig leven; *-sold* m. straf v. voor de zonde; *-that* v. zonde, misdaad v.; *-tilger* m. hij die de zonden uitwischt, Z. *Erlöser; -tilgung* v. uitdelging v. der zonde; *-trieb* m. neiging v. tot zonde; 2. misdadige neiging v.; *-vater* m. vader m. der zonde; (fig.) groote zondaar, duivel m.; *-vergebung* v. vergeving, vergiffenis v. der zonde; *-verzeichniss* o., Z. *-register; -voll* bijv. nw. vol zonden, met schuld beladen; *-weg* m., Z. *-bahn.*

Sünder, (*-s,* mv. *Sünder*) m., **-in,** (*-nen*) v. zondaar, misdadiger m., zondares, misdadigster v.; *armer -,* arme zondaar m.; it. ter dood veroordeelde v.; (H. S.) *die -in,* de zondares, H. Magdalena; *-hemd* o. hemd o., kleeding v. waarin de misdadiger naar het schavot geleid wordt.

Sündfluth, v., z. m. zondvloed m.

Sündhaft, bijv. nw. zondig, misdadig; (H. S.) *das -e Weib,* Z. *Sünderin;* 2. Z. *sündlich;* it. met zonden beladen, tot zonde geneigd, goddeloos.

Sündhaftigkeit, (*-en*) v. neiging v. tot zonde, misdadigheid, zondigheid, schuld v.

Sündig, bijv. nw., Z. *sündhaft.*

Sündigen, (*sündigte, gesündigt*) o. ww., m. *h.* zondigen, misdoen, zonde begaan, eene misdaad begaan, zich schuldig maken; *an jemn.* of *an etw.* -, zondigen tegen de bevelen van, tegen iets zondigen; 2. bedr. ww. *nichts gesündigt haben,* geene enkele misdaad begaan, bedreven hebben.

Sündiger, (*-s,* mv. *Sündiger*) m., **-in,** (*-nen*) v. zondaar m., zondares v.

Sündigkeit, v., Z. *Sündhaftigkeit.*

Sündlich, bijv. nw. zondig, misdadig; (van eene winst), onrechtmatig; it. Z. *sündig; - leben,* een zondig leven leiden; *-keit* v. zondige, misdadige o.; it. Z. *Sünde.*

Sündisch, bijv. nw. *-er Häring,* uit de Sond komende.

Sünd-opfer, (*-opfers,* mv. *-opfer*) o., Z. *Sühnopfer; -wasser* o. zuiveringswater o.; (Kath.) wijwater o.

Super, voorz. en bijw. over, te over, zeer, buitengewoon, buitengemeen, extra.

Superarbitriren, (*superarbitrirte, superarbitrirt*) bedr. ww. in het hoogste ressort beslissen, beslechten, uitspraak doen over.

Supererogiren, (*supererogirte, supererogirt*) bedr. ww. meer doen dan men verplicht is.

Superfein, bijv. en b. (gemeenz.) zeer fijn, extra fijn, buitengewoon fijn.

Superficiarius, (onb.) m. bebouwer m. van eens andermans grond.

Superinduct, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. buitengewone belasting v.

Superintendent, (*-en,* mv. *-en*) m. hij die met het hoogste gezag in de kerk belast is.

Superintendentur, (*-en*) v. oppertoezicht, opperbestuur o.

Superior, (*-s,* mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. overste m. en v., opperhoofd o., meerdere m. en v.

Superiorat, (*-(e)s,* mv. *-e*)o.waardigheid v. van overste.

Superiorität, (*-en*) v. meerderheid, overmacht, overhand v., overwicht, voorrecht o.

Superklug, bijv. en b. overwijs, overvoorzichtig, uiterst verwaand.

Superlativ, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Spraakk.) overtreffende trap m.

Supernaturalismus, (onb.) m. geloof o. aan het bovennatuurlijke, bovennatuurgeloof o.

Supernaturalist, (*-en,* mv. *-en*) m. hij die aan het bovennatuurlijke gelooft.

Supernaturalistisch, bijv. en b. het bovennatuurgeloof betreffende.

Superporten, v. mv. versierselen o. mv., lijstwerk o. boven deuren.

Supersediren, (*suppersedirte,suppersedirt*) bedr. ww. uitstellen, verschuiven.

Supertara, v. (Hand.) dubbele tarra, tweede tarra v.

Süppchen, Süpplein, (verkl.) o. (gemeenz.) soepje o., Z. *Suppe.*

Suppe, (*-n*) v. soep v.; *spanisches Süppchen,* giftdrank m.; (fig., Spr.) *in die - fallen,* een verkeerden stap doen, in den strik loopen; *jemn. eine böse - einbrocken,* iem. eene leelijke poets spelen; *jem. in der - steeken lassen,* iem. in den steek laten, niet uit de verlegenheid helpen; *die - ausessen müssen,* de gevolgen van zijne daden & moeten ondervinden; *jemn. ein Süppchen kochen,* iem. vergeven, vergiftigen; *Schwäbische -,* dunne soep v., veel water en weinig vleeschnat; 2. grondsop o.

Suppen-freund, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. lielhebber m. van soep; 2. klaplooper, tafelschuimer m.; *-freundschaft* v. tafelvriendschap, klaplooperij v.; *-koch* m. soepkoker m.; *-löffel* m. soeplepel m.; *-napf* m. soepkom v.; *-schale, -schüssel* v. soepschotel m., soepterrine v.;*-tafel* v. bouillonkoekje o. om soep te koken; *-teller* m. soepbord, hol bord o.

Supplement, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. toevoegsel, aanvulsel, bijvoegsel o.;(Meetk.) aanvullingshoek m., supplement o.

Supplementar-artikel, (*-kels,* mv. *-kel*) m. bijgevoegd artikel o.; *-bogen* m. (Wisk.) supplementsboog, aanvullingsboog m.

Supplication, (*-en*) v. smeekschrift, request o.

Suppliciren, (*supplicirte, supplicirt*) o. ww., m. *h.* smeeken, verzoeken, een request of smeekschrift indienen.

Supplik, (*-en*) v., Z. *Bittschrift.*

Supplikant, (*-en,* mv. *-en*) m. verzoeker m., hij die een request of verzoekschrift indient.

Supplicium, (*-s,* mv. *Supplicien*) o. terechtstelling v.

Supponiren, (*supponirte, supponirt*) bedr.ww. veronderstellen, gelooven, meenen.

Support, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Spoorw.) Z. *Zapfenlager.*

Supporto, (*-s,* mv. *-s*) m. (Hand.) rente v., interest m. van wissels en verschotten.

Supranaturalismus, &, Z. *Supernaturalismus.*

Supremat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., **Suprematie,** (*-en*) v. opperheerschappij v., oppertoezicht o.

Surone, Serone, (*-n*) v. met eene ossenhuid bekleede baal v., seroen m.

Surra, (*Surren*) v. Turksche tempel m. met het naamcijfer van den sultan.

Surren, (*surrte, gesurrt*) o. ww., m. *h.* gonzen, brommen.

Surrogat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Ersatz, Ersatzmittel;* 2. (fig.) hulpmiddel o., uitvlucht v.

Surturbrand, (*-(e)s*) m., z. m. aardpekachtige houtskool v.

Susen, (*suste, gesust*) o. ww. (van wijn &), gisten, mousseeren, schuimen; (van de tanden), pijn doen.

Susennünne, (*-n*)v. wiegeliedje o.

Suspendiren, (*suspendirte, suspendirt*) bedr. ww. *Geschäfte -,* schorsen, uitstellen, verschuiven:*jem. -,* schorsen, tijdelijk uit zijn ambt & ontslaan; *suspendirt,* geschorst.

Suspensorium, (*-s,* mv. *Suspensorien*) o. draagband, breukband m., suspensoir o.

Süsz, (*-er, -st*) bijv. en b. zoet, gesuikerd; *widerlich -,* walgelijk zoet, geil zoet; *säuerlich -,* bitterzoet; *- machen,* zoet maken,suikeren,aanzoeten;(Scheik.) zoeten; *- werden,* zoet worden; *gerne - essen,* van zoet houden; *-es Brod,* Z. *-brod; -e Butter,* versch gekarnde boter v.; (fig.) *-e Gedanken,* aangenaam; *-e Worte geben,* mooie praatjes maken, vleien; *-e Miene,* aangenaam, behagelijk; *-er Brief,* vleiend; *-e Stimme,* zoetvloeiend, welluidend; *ein -er Herr,* minzaam; *das -e,* zoet o., Z. *Oelzucker;* it. zoetheid, zoetigheid v.; it. zoet voorwerp o.; (fig.) vleierij, strooplikkerij; *einem Mädchen etw. -es sagen,* vleiende woorden zeggen; *das -e um's Maul streichen,* honi(n)g om den mond smeren.

Süsz-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. zoete appel m.; *-briefchen* o. minnebriefje o.; *-brod* o. brood o. zonder gist; (H. S.) ongedeesemd, ongezuurd brood o.; *-brödchen* o. beschuitje o.; *-butter* v. ongezouten boter v.

Süszchen, (verkl.) o. lekkers, suikergoed o.; (fig.) liefje, hartje, schatje, meisje o.

Süsze, (*-n*) v. zoetheid v., zoet o.

Süszelei, (*-en*) v. zoetsappigheid, laffe praat, flikflooierij, pluimstrijkerij v.

Süszeln, (*süszelte,gesüszelt*) o.ww., m. *h.* een zoeten smaak hebben, zoet smaken; 2. (van personen), pluimstrijken, zoetsappige manieren hebben, flikflooien, naar den mond praten.

Süszen, (*süszte,gesüszt*) bedr. en o. ww. zoet maken, zoeten, suikeren, Z. *süsz (machen* en *werden).*

Süsz-erde, v., z. m. berilaarde, glucineaarde, zoetaarde v.; *-farn* m. (Pl.) puntvaren, engelzoet v.; *-flöte* v. zeker fluitregister o.; *-herr* m., *-herrchen* (verkl.) o. pronker, fat, flikflooier m.; *-holz* o. zoethout o.; *-saft* m. drop o.; *-zucker* m. (Scheik.) zoethoutsuiker v.

Süszigkeit, (*-en*) v. zoetheid v., zoete o., zoete smaak m.; (fig.) vleierij, flikflooierij v.

Süsz-kirsche, (*-n*) v. zoete, Spaansche kers v.; *—nbaum* m. Spaansche kerseboom m.; *-klee* m. zoete,Spaansche klaver v.; *-kraut* o. groote berenklauw m., heelkruid o.; it. witte kool v.

Süszlich, bijv. nw. zoetachtig, een weinig zoet; (fig.) vleiend, flikflooiend, zoetsappig.

Süszling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. zoetsappig man, flikflooier, mooiprater m.; (Pl.) melkachtige paddenstoel m.; 2. beemsboksbaard m.

Süszmachen, (*-s*) o. (Scheik.) verzoeting, ontzuring, ontzouting v.

Süsz-maul, (*-maul(e)s,* mv. *-mäuler*) o., **-mund** (*-mund(e)s,* mv. *-münde*) m. lekkerbek m.; *-teig* m. ongezuurd deeg o.; *-wasser* o. zoet water o.; *—kalk* m. (Aardk.) zoetwaterkalk v.; *—strich* m. stroom m. van zoet water, zoetwaterstroom m.

Süsz-wurzel, (*-n*) v. zoetwortel m.; (Pl.) Z. *-farn;* 2. eetbaar cipresgras o., aardamandel v.

Sutter, (*-s,* mv. *Sutter*) o. zeeslang v., naaldvisch m.

Sutterkrug, (*-krug(e)s,* mv.*-krüge*) m. langwerpige kruik v. met engen mond.

Suttern, (*sutterte, gesuttert*) o.ww., Z. *sickern.*

Svegliato, bijw. vroolijk, opgewekt.

Svelto, bijw. licht, vrij, ongedwongen, stout geschilderd.

Swantowit, (*-en,* mv. *-en*) m. krijgsgod m. der Slaven en Wenden.

Swicent, (*-(e)s*) m., z. m. tabak v. van Sint Vincent.

Sybarit, (*-en,* mv. *-en*) m. Sybariet m.; it. brasser, zwelger m., weekelijk, verwijfd persoon m.

Sybaritisch, bijv. en b. als een Sybariet.

Syenit, (*-en,* mv. *-en*) m. (Delfst.) syeniet m., uit veldspaath en hoornblende bestaande korrelige stof; *-porphyr* m. syenietporfier o.; *-schiefer* m. syenietschiefer o.

Sykophant, (*-en,* mv. *-en*) m. verklikker, aangever, kommies m.

Sylbe, (*-n*) v., Z. *Silbe.*

Sylben-decker, -klauber, -schnapper, -stecher, m. woordenvitter, muggenzifter m.

Syllabarium, (*-s,* mv. *Syllabarien*),**Syllabirbuch,**(*-buch(e)s,* mv. *-bücher*) o. ab-boek, spelboek o.

Syllabiren, (*syllabirte, syllabirt*) bedr. ww. spellen, de letters samenvoegen en uitspreken.

Syllabisch, bijv. en b. de lettergrepen betreffend.

Syllogisiren, (*syllogisirte, syllogisirt*) o. ww., m. *h.* gevolgtrekkingen of sluitredenen maken, bijeenrekenen.

Syllogismus, (onb., mv. *Syllogismen*) m. sluitrede v., syllogisme o.

Syllogistisch, bijv. en b. in den vorm eener sluitrede, tot eene sluitrede behoorend.

Sylphe, (*-n*, mv. *-n*) m. kapel v., Z. *Schmetterling;* 2. luchtgeest m.

Sylphide, (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *Sylphe.*

Symbol, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zinnebeeld, zinnelijk teeken o. voor een begrip, symbool o.

Symbolik, v., z. m. leer, kennis v. der zinnebeelden, geloofsleer v., onderzoek o. en verklaring v. van de leer der Christelijke kerk.

Symbolisch, bijv. en b. zinnebeeldig; it. de geloofsleer betreffende.

Symbolismus, (onb.) m. oorspronkelijke toestand m. der philosophische taal, waarin de begrippen enkel door zinnebeelden uitgedrukt werden.

Symmetrie, v., z. m. evenredigheid, overeenkomst, overeenstemming, symetrie v.

Symmetrisch, bijv. en b. evenmatig, gelijkmatig, overeenstemmend, symmetriek.

Sympathetisch, bijv. en b. overeenstemmend in gevoel, neigingen; 2. medegevoelend; *-er Nerve,* medelijdende, medegevoelende zenuw; 3. *-e Cur,* geheimkrachtige genezing.

Sympathie, (*-en*) v. overeenstemming v. in gevoelen, gevoelsovereenstemming, zielverwantschap v., medegevoel o., sympathie v.; (Gen.) medelijdendheid v.

Sympathisiren, (*sympathisirte, sympathisirt*) o. ww., m. *h.* overeenstemmen, gelijke gevoelens hebben, dezelfde neigingen hebben, deelnemen, belangstellen.

Symphonie, (*-n*) v. (Muz.) veelstemmig muziekstuk o. voor speeltuigen, symphonie v.; *-setzer, -spieler* m. steller m. van symphoniën, hij die symphoniën speel; symphonist.

Symposiarch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorzitter m. van een gastmaal.

Symposion, (*-s*, mv. *Symposia* en *Symposien*) o. gastmaal, feest, drinkgelag o.

Symptom, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorteeken, kenteeken, merkteeken o.; 2. toeval, teeken, verschijnsel o.

Symptomatisch, bijv. en b. aanwijzend, kenteekenend, tot de verschijnselen eener ziekte & behoorend of daarmede overeenkomend.

Synagoge, (*-n*) v. synagoge, vergadering v.; it. vergaderplaats v. der Joodsche gemeente, Joodsche tempel m., Jodenschool v.

Synchronisch, bijv. en b. gelijkdurend, gelijk langtijdig, even lang durend; 2. synchronistisch; *-e Tafel,* historische tafel waarin de gelijktijdige gebeurtenissen in verschillende landen bijeengebracht zijn.

Synchronismus, (onb., mv. *Synchronismen*) m. samenstelling v. van gelijktijdige gebeurtenissen in de geschiedenis, tijdssamenloop m., synchronisme o.

Synchronist, (*-en*, mv. *-en*) m. tijdgenoot m.

Synchronistisch, bijv. en b. gelijktijdig, synchronistisch.

Syndicat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ambt o., waardigheid v. van syndicus; 2. gerechtelijke aanmaning v. tot betaling.

Syndicus, (onb., mv. *Syndici*) m. hoofdman m. van een gilde; 2. secretaris m. van den raad, gevolmachtigde m. van raad of stad, stadsadvocaat, landsadvocaat, syndicus m.

Synedrium, (*-s*) o., z. m. hooge raad m. te Jeruzalem.

Synkope, (*-n*) v. woordverkorting, weglating v. van eene lettergreep; (Muz.) verdeeling v. van eene noot tusschen twee maatdeelen, syncope v.; (Gen.) plotselinge machteloosheid, onmacht, flauwte v.

Synkopiren, (*synkopirte, synkopirt*) bedr. ww. (Muz.) verbinden, syncopeeren.

Synkretismus, (oub.) m. geloofsvereeniging, overeenbrenging v. van verschillende geloofsbelijdenissen.

Synodal, bijv. en b. de synode betreffende, van de synode uitgaande, synodaal.

Synodal-beschluss, (*-schlusses*, mv. *-schlüsse*) m. besluit, reglement o. van de synode; *-gebühr* v. recht o. dat de geestelijken aan den bisschop betaalden om de synode te moge bijwonen; *-verordnung* v., Z. *-beschluss; -versammlung* v. vergadering, bijeenkomst v. van de synode.

Synode, (*-n*) v. **Synodus,** (onb.) m. synode, kerkvergadering, vergadering v. van geestelijken voor kerkelijke aangelegenheden.

Synodisch, bijv. nw. tot de synode behoorende; *-er Monat,* maanmaand v., tijd m. tusschen twee nieuwe manen (29 dagen 12 uren en 24 minuten).

Synonym, bijv. nw. van gelijke of nagenoeg gelijke beteekenis, gelijkbeteekenend, zinverwant, synoniem.

Synonym, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gelijkbeteekenend woord, zinverwant woord, woord o. van nagenoeg gelijke beteekenis, synoniem o.

Synonymik, v., z. m. gelijkheid, overeenkomst v. in beteekenis, zinverwantschap v.; it. leer v., leerboek o. der synoniemen.

Synonymisch, bijv. en b., Z. *synonym* (bijv. nw.).

Synopsis, (onb.) v. kort overzicht o.

Synoptisch, bijv. en b. bij wijze van overzicht, beknopt, bondig, samengevat.

Syntaktisch, bijv. en b. (Spraakk.) de syntaxis of woordvoeging betreffende.

Syntax, (*-en*) v. (Spraakk.) woordvoeging, woordschikking, syntaxis v.

Syntaxiren, (*syntaxirte, syntaxirt*) bedr. en o. ww. volgens de syntaxis of woordvoeging schikken.

Syntaxis, v., Z. *Syntax.*

Synthese, (*-n*) v. samenstelling, begripsverbinding v., overgang van het enkelvoudige tot het meer samengestelde.

Synthetisch, bijv. en b. samenstellend, verbindend, synthetisch.

Syphilis, (onb.) v. (Gen.) venerische ziekte, venusziekte, syphilis v.

Syphilitisch, bijv. en b. met venusziekte behept, syphilitisch, tot de venusziekte behoorende.

Syringe, (*-n*) v. sering of syring v.; 2. *-, -nbaum, -nstrauch* m. seringeboom, seringestruik m.; *-nblüthe* v. seringebloesem m.

Syringstem (*-(e)s*, mv. *-e*) m. fistelmes o.

Syrop, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stroop, siroop v.

Syrop-back, (*-back(e)s*, mv. *-bäcke*) m., Z. *-trog; -haltig* bijv. nw. stroopachtig, stroopbevattend; *-handel* m. handel m. in stroop, stroopwinkel m.; *-händler, —in,* handelaar m., handelaarster v. in stroop; *-topf* m. strooppot m., stroopkan v.; *-trog* m. (Suikerb.) stroopbak, strooptrog m.

Syrte, (*-n*) v. zandbank v.

System, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stelsel, behoorlijk samengevoegd geheel o., samenhang m., leerstelsel, leerstuk, systeem o.

Systematisch, bijv. en b. stelselmatig, samenhangend, geregeld, volgens een stelsel, volgens een overdacht plan, wetenschappelijk, systematisch.

Systematisiren, (*systematisirte, systematisirt*) bedr. en o. ww. wetenschappelijk rangschikken of samenstellen, tot een stelsel brengen, systematiseeren.

Systilien, o. m. zuilengalerijen, zuilenhallen v. mv.

Systole, (*-n*) v. samentrekking, samendrukking v. van het hart.

Syzygie, (*-n*) v. (Sterrenk.) punt o. in de loopbaan der maan, waarin zij met de zon en de aarde in eene rechte lijn is; (Spraakk.) uitlating v. eener lettergreep midden in een woord.

Syrup, (*-en*) v., Z. *Syrop.*

Szene, (*-*) v., Z. *Scene.*

T.

T, (*T's* of *T*, mv. *T's* of *T*) o. (twintigste letter en 16e medeklinker) t v.

Taasche, (*-n*) v. pad, padde v.

Taba(c)k, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tabak, snuif v.; *gemeiner -*, gemeene, slechte tabak; *wilder* of *Englischer -*, onechte tabak v.; (Hand.) Z. *Rauch-, Schnupftaba(c)k*; it. *rauchen, schnupfen.*

Taba(c)ks-asche, v., z. m. tabaksasch v.; *-aufguss* m. opgietsel, aftreksel o. van tabak; *-bau* m. tabaksteelt v.; *-bauer* m. tabakbouwer, tabaksplanter m.; *-beize* v. tabakswater o.; *-beutel* m. tabakszak, tabaksbuidel m.; *-blase* v. tabaksblaas v.; *-blatt* o. blad o. tabak; *-bruder* m. (gemeenz.) rooker m., hij die veel rookt; *-büchse* v. tabaksdoos v.; *-collegium* o., Z. *-gesellschaft; -dampf* m. tabaksrook m.; *-dose* v. snuifdoos v.; 2. tabaksdoos v.; *-dunst* m. tabaksrook, damp m. van tabak, tabakslucht v.; *-ernte* v. tabaksoogst m.; *-fabrik* v. tabaksfabriek v.; *-fabrikant* m. tabaksfabrikant m.; *-feld* o. met tabak beplant veld o.; *-freund* m. liefhebber m. van tabak, Z. *-bruder; -geruch* m. tabakslucht v., reuk, geur m. van tabak; *-gesellschaft* v. gezelschap o. rookers; *-gestank* m. tabaksstank, stank m. van tabak; *-händler* m. tabakshandelaar m.; *-kampfer* m. (Scheik.) vast en vluchtig bestanddeel o. van de tabak, nicotianine v.; *-kästchen, -kistchen* o. tabakskistje o.; *-kauer* m. tabakskauwer, pruimer m.; *-klystier* o. inspuiting v. met tabakswater of tabaksrook; *-kram* m. tabakswinkel m.; *-krämer, —in,* tabaksverkooper m., tabaksverkoopster v.; *-laden* m., Z. *-kram; -mühle* v. snuifmolen m.; *-nase* v. snuifneus m.; (fig.) Z. *-schnupfer; -öl* o. tabakolie v.; *-päckchen* o. pakje o. tabak; *-pfeife* v. tabakspijp v.; *-pfeifenrohr* o. pijperoer o.; *-pflanze* v. tabaksplant v.; *-pflanzer* m., Z. *-bauer; -pflanzung* v. tabaksplantage, tabakssteelt v.; *-qualm, -rauch* m. tabaksrook, tabakswalm m.; *-raucher* m. tabaksrooker, smoker m.; *-räumer* m. pijpenwroeter m.; *-regie* v. monopolie van den verkoop van tabak; *-reibe* v. tabaksrasp v.; *-rohr* o. pijperoer o.; *-rolle* v. tabaksrol, rol v. tabak; (verkl.) *-röllchen* o. sigaar v.; *-roller* m. hij die de tabak tot rollen maakt; *-saft* m. tabaksap, tabakswater o.; (in de pijp), zakwater o.; *-schmaucher* m. Z. *-raucher; -schnupfer* m. snuiver m., hij die snuif gebruikt; *-spinner* m. tabakspinner m.; *-spinnerei* v. tabakspinnerij v.; 2. spinnen o. van tabak; *-stange* v. karostabak v.; *-staub* m. tabaksstof o., fijne tabak v.; *-stopfer* m., Z. *Pfeifenstopfer; -stube* v. rookkamer v.; *-tasche* v. tabakszak m.; *-verwaltung* v., Z. *-regie; -zimmer* o. kamer o. waarin gerookt wordt.

Tabagie, (*-n*) v. rookvertrek o. gemeene herberg, kroeg v.

Tabala, (*Tabalen*) v. negertrommel v.

Tabarro, (*-s*, mv. *-s*) m. mantel, tabbaard m.; 2. hij die een mantel of tabbaard draagt.

Tabbert, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. berkeschors v. tot het aansteken eener houtmijt.

Tabelke, (*-n*) v. zilverpopulier, witte populier m.

Tabellarisch, bijv. en b. bij wijze van tabel, in lijsten, een kort overzicht gevend; *-e Uebersicht*, kort overzicht in tabellen.

Tabelle, (*-n*) v. tafel, lijst, tabel v., staat m., register o.

Tabernakel, (*-s*, mv. *Tabernakel*) o. (Kath.) tabernakel m., sacramentshuisje o.

Taberne, (*-n*) v. kroeg v., kleine, geringe herberg v.

Taberner, (*-s*, mv. *Taberner*) m. kroeghouder m.

Tabes, (onb.) v. (Gen.) tering, longtering v.

Tabin of **Tabinett,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) tabijn o., gewaterd taf o.

Tablette, (*-n*) tafeltje o.; it. schrijftafel v.

Tablett-krämer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. marskramer, rondreizende koopman m.

Tabouret, (*-(e)s*, mv. *-e*) of *Tabouretchen* (verkl.) o. krukje, stoeltje o. zonder leuning, tabouret o.

Tabulat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. vloer, ingelegde vloer m.; (Scheepv.) zitbank v., voorste balk m.

Tabulatur, (*-en*) v. (Muz., Oudh.) beteekenis v. der noten voor den zanger; (Dichtk.) wetboek o. voor den rijm.

Tabulet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kastje o. met eene lade; 2. marskraam v.; *-kram* m. marskraam v.; *-krämer* m. marskramer, reizende koopman m.; *-krämerei* v. als marskramer handelen o.; 2. koopwaar v. van een marskramer.

Tabune, v. (in Rusland &), paardenmarkt v.

Tachelholz, (*-es*) o., z. m. rood verfhout o.

Tachtel, (*-n*) v. (Volkst.) tik, klap, slag m. met de hand, muilpeer v.

Tachteln, (*tachtelte, getachtelt*) bedr. ww. klappen, tikken geven, slaan.

Tachygraph, (*-en*, mv. *-en*) m. snelschrijver, stenograaf m.

Tachygraphie, v., z. m. snelschrijfkunst, stenographie v.

Tachygraphisch, bijv. en b. de snelschrijfkunst betreffende.

Tackbolzen, (*-bolzens*, mv. *-bolzen*) m. (Zeew.) takbout m.

Tact, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Muz.) maat v., zangmaat v.; (Dansk.) maat v., gang, gelijke stap m.; *den - schlagen*, de maat slaan; *den - angeben*, de maat aangeven; *aus dem -e kommen*, uit de maat gaan, niet in de maat blijven; *jem. aus dem -e bringen*, iem. uit de maat doen geraken; (fig.) iem. van den rechten weg afbrengen; *bei ihm geht alles nach dem -e*, bij hem gaat alles geregeld; *einen - auslassen*, eene maat overslaan; *ein ganzer -*, volle maat, geheele maat v.; 2. (fig.) slag m., behendigheid v., takt, fijne smaak m.

Tact-art, (*-en*) v. maatsoort v.; *-fest* bijv. nw. maatvast; (fig.) regelmatig van gedrag: (gemeenz.) meester van zijn onderwerp, doorkneed; *-festigkeit* v. maatvastheid, geregeldheid v., regel m.; 2. regelmatigheid v. van gedrag; *-führen* o., Z. *-schlag; -führer* m. hij die de maat slaat, muziekdirecteur, orchestmeester m.; *-halter* m. hij die de maat houdt.

Tactik, Taktik, v., z. m. krijgskunst, krijgskunde, tactiek v.

Tactiker, (*-s*, mv. *Tactiker*) m. krijgskundige m.

Tactisch, bijv. nw. volgens de krijgskunst, als een krijgskundige.

Tact-linie, (*-n*) v., Z. *-strich; -mäszig* bijv. nw. volgens de maat, naar de maat, op de maat, geregeld; *-messer* m. maatmeter, chronometer m.; *-messung* v. tijdmeting v.; *-note* v. heele noot v.; *-pause* v. rust v. van eene heele maat; *-schlag* m. maatslag m., maatslaan o.; *-schläger* m., Z. *-führer; -strich* m. maatstreep v.; *-tafel* v. (Muz.) maatverdeeling v.; *-theile* m. mv. maatdeelen o. mv.

Tadel, (*-s*) m., z. m. berisping, afkeuring, veroordeeling, blaam v., verwijt o.; *heftiger -*, hevig verwijt; *sich - zuziehen*, zich verwijtingen op den hals halen; *das verdient keinen -*, dat verdient geene berisping; *der - ist leicht, die Kunst ist schwer*, het is gemakkelijker te berispen dan zelf te doen; 2. gebrek o., ondeugd, onvolmaaktheid v.; *niemand ist ohne —*, niemand is zonder gebreken; (Spr.) iedere gek heeft zijn gebrek; *ohne Furcht und -*, zonder vrees of blaam.

Tadelbar, bijv. nw., Z. *tadelhaft; -keit* v., Z. *Tadelhaftigkeit.*

Tadelei, (*-en*) v. ongegronde aanmerking v., onrechtvaardig verwijt o., blaam v.; (fig.) bedilzucht, haarkloverij v.

Tadel-flecken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. gebrek o. dat iem. misvormt; *-frei* bijv. nw. onberispelijk, zonder gebreken, onbesproken; *-gott* m. (Fabell.) Momus m.

Tadelhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. berispelijk, laakbaar, wraakbaar; 2. Z. *tadelsüchtig.*

Tadelhaftigkeit, v., z. m. berispelijkheid, laakbaarheid v.

Tadelig, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *tadelhaft.*

Tadel-los, bijv. nw., Z. *-frei; -losigkeit* v. onberispelijkheid, onschuld v.; *-lust* v. bedilzucht v., vitlust m.; *-lustig* bijv. nw. bedilziek.

Tadeln, (*tadelte, getadelt*) bedr. ww. berispen, verwijten, laken, vitten, bedillen; *ich kann ihn desshalb nicht -*, ik kan hem daarom niet laken, misprijzen; *ein Werk -*, beoordeelen; *er findet an Allem etw. zu -*, hij heeft op alles wat te zeggen; *- kann ein jeder Bauer, besser machen wird ihm sauer*, aanmerkingen maken is geene kunst, maar beter doen; it. de beste stuurlui staan aan wal.

Tadel-redo, (*-n*) v., Z. *-wort; -sucht* v. bedilzucht v.; *-süchtig* bijv. nw. bedilziek; (gemeenz.) zanikachtig.

Tadels-werth, -würdig, bijv. nw. berispelijk, laakbaar, eene berisping verdienende; *-würdigkeit* v. berispelijke, laakbare o.

Tadelwort, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. berisping v., verwijt o.

Tädigen, (*tädigte, getädigt*) bedr. ww. (Prov.) in der minne schikken, beslechten.

Tädiger, (*-s*, mv. *Tädiger*), **Tädigsmann,** (*-mann(e)s*, mv. *-männer* of *-leute*) m. scheidsman, scheidsrechter m.

Tädingen, (*tädingte, getädingt*) bedr. ww. (Prov., veroud.) voor het gerecht dagen.

Tädiös, bijv. nw. walgelijk, akelig, lastig, vervelend.

Tadler, (*-s*, mv. *Tadler*) m., **-in,** (*-nen*) v. berisper, bediller, vitter m., berispster, bedilster, vitster v., Z. *tadeln.*

Tafel, (*-n*) v. tafel v.; *eine -*, spiegelglas, plaat v.; *eine - von Holz*, houten tafel; it. paneel o., Z. *Rechentafel, Schiefertafel*; (Ontlk.) (van hersenen), blad o.; (Bouwk.) vlak, vak, paneel o., plint o.; (Nat. hist.) blad o., plaat v.; (van winkels &), uithangbord o.; (J. gesch.) tafel v. der wet, steenen tafel v.; (Meub.) blad o., paneel o.; (Doorz.) doorsnede v.; II. tafel v., disch m.; *die - decken*, de tafel dekken; *zur - gehen*, aan tafel gaan, gaan eten; *sich zur - setzen*, gaan zitten om te eten; *offene - halten*, open tafel houden; it. zeer gastvrij zijn.

Tafel-apfel, (*-äpfels*, mv. *-äpfel*) m. tafelappel, dessertappel m.; *-artig* bijv. nw. (Delfst.) bladvormig; *-aufsatz* m. tafelservies, buffet o.; 2. (tot versiering), blad, plateau, milieu o.; *-basalt* m. bazalt o. in bladen; *-besteck* o. couvert o., mes, vork en lepel; *-bier* o. tafelbier, gewoon bier o.; it. Z. *Nachbier; -birne* v. tafelpeer, dessertpeer v.; 2. Z. *Herrenbirne; -blei* o. lood o. in bladen; *-brod* o. tafelbrood, gewoon brood o.

Täfelchen, Täfelein, (verkl.) o. blaadje, tafeltje o.; (Apoth., Past.) koekje, schijfje o.

Tafel-consistenz, (*-ien*) v. (Apoth.) suikerkoekje o.; *-decker* m. hofmeester, bediende m. die belast is met het dekken der vorstelijke tafel; 2. —, *—in,* (in kloosters), tafeldekker m., tafeldekster v.; *-diener* m. tafelknecht, tafelbediende m.

Täfelei, v., z. m., Z. *Getäfel.*

Tafel-ente, (*-n*) v. tafeleend, rivierend v., roodhals m.; *-fähig* bijv. nw. van een stand om aan de vorstelijke tafel te worden toegelaten; *-fisch* m. tafelvisch m.; *-förmig* bijv. nw., Z. *-artig; —es Pianoforte*, vierkante, platte piano v.; *-freuden* v. mv. genoegen o. aan tafel; *-gedeck* o. tafellinnen o.; *-geld* o. tafelgeld o.; *-geräth* o. tafelgereedschap o., tafelgoed o.; *-geschirr* o. tafelservies, vaatwerk o.; *-glas* o. groot vensterglas, spiegelglas o.; *-grund* m. (Doorz.) grondlijn, basis v.; *-gut* o. leengoed, domeingoed o. waarop het onderhoud der vorstelijke tafel rust; (van een klooster), inkomen o.

Täfelholz, (*-es*) o., z. m. hout o. voor lambrizeeringen, plinthout o.

Tafel-indig(o), (*-s*) m., z. m. indigo v. in schijfjes; *-kerze* v. tafelkaars, bougie v.; *-kranz* m. tafelring, servetband m.; *-kugel* v. biljartbal m.; *-lack* m., Z. *Schelllack; -land* o. vlakland, plateau o.; *-lehn* o., Z. *-gut; -licht* o., Z. *-kerze; -linnen* o. tafellinnen o.; *-messing* m. messing, geel koper o. in bladen; *-meister* m. leisnijder m.; (Kleerm.) meesterknecht, coupeur m.; *-musik* v. tafelmuziek, muziek v. gedurende den maaltijd.

Tafeln, (*tafelte, getafelt*) o. ww., m. *h.* tafelen, aan tafel zitten, tafel houden; II. bedr. ww. (w. i. gebr.) op tafel zetten, opdisschen; 2. (Verv.) *die Zeuge -*, laten uitdruipen, uitwringen.

Täfeln, (*täfelte, getäfelt*) bedr. ww. *ein Zimmer -*, met houtwerk beschieten, lambrizeeringen maken in; *den Fussboden -*, met ingelegd werk versieren.

Tafel-obst, (*-(e)s*) o. tafelvruchten v. mv.; *-rechnen* o. (Schoolt.) op de lei gemaakt rekenvoorstel o.; *-ring* m., Z. *-kranz; -riss* m. teekening v. van een servies; *-rubin* m. (Delfst.) tafelrobijn m.; *-runde* v. (Ridd.) ronde tafel v.; 2. kring m. der gasten; *-saal* m. eetzaal v.; *-scheibe* v. tafelblad o., Z. *-glas; -schere* v. schaar v. om metaalbladen te snijden; *-schiefer* m. schiefer o. in bladen; *-schneider* m. (Kleerm.) meesterknecht, coupeur m.; *-schörl* m. schorl o. in platte stukken; *-seide* v. vier- of vijfdraadsche kettingzijde v.; *-service* m., Z. *-aufsatz* (1); *-silber* o. tafelzilver o.; *-spath* m. spaath o. in platte stukken; *-stein* m. (Juw.) boven en beneden vlak geslepen diamant m.; *-tuch* o. tafellaken o.; *-uhr* v. pendule o.

Täfelung, (*-en*) v., Z. *Tafelwerk.*

Tafel-wein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tafelwijn, gewone wijn m.; *-weise* bijv. en b. als eene tafel, in platen, in platte vlakken, Z. *-förmig.*

Tafelwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. paneelwerk o.; (in eene zaal &), lambrizeering v.; (van den zolder), plafond o.; (van den vloer), ingelegd werk o.

Tafel-zeug, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tafelgoed, tafelgereedschap o.; *-zimmer* v. eetkamer v., Z. *-saal.*

Taff(e)t, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. taf o.; *-apfel* m. zijdeappel m.; *-band* o. taffen lint o.

Taff(e)ten, bijv. en b. taffen, van taf.

Taff(e)t-leder, (*-s*) o., z. m. Brusselsch leder o.; *-pflaster* o. Engelsche pleister v.; *-tuch* o. zijden of taffen (zak)doek m.; *-weber* m. tafwever m.

Tag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dag m., daglicht o.; *es wird -*, de dag breekt aan, het wordt dag; *vor -e*, voor het aanbreken van den dag; *mit anbrechendem -e*, met het aanbreken van den dag; *mit Ende des -(e)s*, met het einde des daags, tegen den avond; *bei -e etw. besehen*, bij den dag, bij het daglicht; *bei -e reisen &*, overdag, des daags reizen; *in den - hinein, bis an den hellen - schlafen*, slapen tot het reeds klaar dag is; *bei hellem -e*, op klaarlichten dag; (fig.) *in den - hinein*, zonder nadenken, onbezonnen, onbesuisd; *er lebt in den - hinein*, hij leeft als vroolijke Fransje; *er schwatzt in den - hinein*, hij babbelt maar door, springt van den hak op den tak; *es ist* of *liegt am -, dass*, het is klaar, duidelijk &; *an den - bringen*, aan den dag, aan het licht brengen, bekend maken, bekend doen worden; *an den - kommen*, aan het licht, aan den dag komen, uitkomen, bekend worden; *an den - legen*, aan den dag leggen, betuigen, te kennen geven; 2. (Bergw.) bovenste oppervlakte v.; *Erz zu - fördern*, de mijn ontginnen, het erts bloot graven; II. dag m., tijdruimte v. van 24 uren; it. tijd m. gedurende welken de zon schijnt; *heute ist der längste -*, het is heden de langste dag; *der jüngste -*, de jongste dag, het laatste oordeel o.; *ein schöner, heiterer, trüber & -*, een mooie, heldere, sombere dag; *den ganzen -*, den geheelen of ganschen dag; *es ist noch früh am -e*, het is nog vroeg; *es ist hoch am -e*, het is reeds lang dag; *am gestrigen -e*, gisteren, de dag van gisteren; *gestrigen, morgenden -es*, gisteren, morgen; *von - zu -e, von einem -e zum andern*, van dag tot dag, van den eenen dag tot den anderen; *über den andren -*, om den anderen dag; *den - vorher*, daags te voren; *den zweiten - vorher, nachher*, eergisteren, overmorgen; *den - nachher, den andern -*, den volgenden dag, daags daarna; *- für -*, dag voor dag, dagelijks, iederen dag; *- und Nacht laufen &*, dag en nacht, des daags en des nachts; *sich gute -e machen*, veel pleizier hebben, zich vermaken; *gute -e haben*, goede dagen hebben, op zijn gemak leven; *er hat heute seinen guten -*, hij is van daag goed in zijn

humeur; (Gen.) hij heeft ven daag een goeden dag; *heute ist sein böser* -, van daag is zijn koortsdag; *jemn. einen guten* - *wünschen*, iem. goeden dag wenschen; *ein Kleid für, auf alle* -*e*, een daagsch kleed, kleed o. voor alle dagen; *vor acht* -*en*, acht dagen geleden; *dieser* -*e, in diesen* -*en*, dezer dagen; *nächster* -*e*, eerstdaags; *eines* -*es*, op zekeren dag; - *der Ausfertigung der Unterschrift*, datum m.; *mit Jahr und* - *bezeichnen*, met jaar en dag aanteekenen, dateeren; (Ger.) *Jahr und* -, jaar en dag; (gemeenz.) *sie haben sich Jahr und* - *nicht gesehen*, zij hebben elk. in jaren niet gezien; it. (Ger.) zitting, rechtszitting v., zittingdag m.; *einen* - *halten*, vergaderen, bijeenkomen; III. onbepaalde tijdruimte v.; *in den* -*en Mosis*, ten tijde van, in de dagen van Mozes; *in unsern* -*en*, in onze dagen, tegenwoordig; *in den* -*en der Revolution*, ten tijde van, tijdens; *heut zu* -*e, heutiges* -*es*, tegenwoordig, in dezen of den tegenwoordigen tijd; *in seinen alten* -*en*, op zijn ouden dag, toen hij oud werd; *seine* -*e beschlieszen*, zijn leven eindigen; (Volksl.) *das habe ich meine* -*e nicht gesehen*, dat heb ik van mijn leven nog niet gezien; (Pl.) - *und Nacht*, muurkruid, glaskruid o.; 2. Z. - *und Nachtkraut*; 3. *lichter* -, Z. *Tageleuchte* (Pl.).

Tag-amt, (-*amt*(*e*)*s*, mv. -*ämter*) o. bij dag gehouden mis v., dienst m., Z. -*messe*; -*blind* bijv. nw. blind bij daglicht, dagblind, bijna blind; -*blindheit* v. dagblindheid v., nachtzien o.; -*blume* v. dagbloem v.; 2. bloem v. die slechts een dag bloeit; -*bogen* m. dagboog m.

Tage-arbeit, (-*en*) v. dagwerk o.; 2. Z. -*werk*; 3. (van een daglooner), bij den dag betaald werk o.; -*arbeiter* m. daglooner m.; it. hij die des daags werkt; -*bedarf* m. rantsoen o., dagelijksche behoefte v.; -*bericht* m. dagbericht, bulletin o.; -*blatt* o. dagblad o., courant of krant v.; -*bogen* m. (Sterrenk.) dagboog m.; -*brief* m. schriftelijke bepaling v. van een termijn; -*buch* o. dagboek o.; (Hand.) journaal o.; it. memoriaal, kladboek o.; (Kath.) brevier o.; (Letterk.) dagblad, nieuwsblad o., courant v.; -*dieb*, —*in*, dagdief, leeglooper m., leegloopster v.

Tagedieben, (*tagediebte, getagediebt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) dagdieven, luieren, leegloopen.

Tage-dienst, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. dagelijksche dienst, dagdienst m.; 2. (Leenw.) werk o., leendienst m. des daags te verrichten; -*erz* o. aan de oppervlakte der mijn gevonden erts o.; -*fahrt* v., Z. -*reise*; -*falter* m. dagvlinder m.; -*feier* v. feestviering v. van een dag; -*frist* v. (Ger.) termijn m., uitstel o. van een dag; 2. tijdruimte v. van een dag; -*frohne* v., Z. -*dienst* (2); -*futter* o. dagelijksch voedsel, rantsoen o.; -*gang* m. (Bergw.) bij de oppervlakte der mijn liggende ertsader v.; -*garn* o. (Vog.) leeuwerikennet o.; -*gebäude* o. (Bergw.) aan de oppervlakte der mijn staande gebouw; -*gehänge* o. dicht bij de oppervlakte gelegen mijngroef v.; -*geld* o. daggeld o., dagelijksche verdienste v.; -*kreis* m. (Sterrenk.) dagboog m., middaglijn v., meridiaan m.; -*kluft* v., Z. -*gehänge*; -*lang* bijw. dagen achter elkander, geheele dagen; -*leuchte* v. daglamp v.; -*licht* o., Z. *Lichtloch*; -*lilie* v., Z. *Tagblume*; -*loch* o. dakvenster, vallicht o.; -*lohn* m. dagloon, daggeld o., daghuur v.; *um — arbeiten*, in daggeld werken; -*löhner*, —*in*, daglooner m., dagloonster v.; —*arbeit* v. dagloonerswerk o.

Tagelöhnern, (*tagelöhnerte, getagelöhnert*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) per dag werken of betaald worden.

Tage-luft (-*lüfte*) v. (Bergw.) daglucht v.; -*mahd* v. (Landh.) maaisel o. van een dag, wat in een dag afgemaaid wordt; -*marsch* m. dagmarsch m., dagreis v.; -*musze* v. rusttijd, schofttijd m.

Tagen, (*tagte, getagt*) o. ww., m. *h.*, gewoonl. onp. dagen, lichten, dag worden; *es tagt*, het wordt dag, de dag breekt aan; *wenn es zu* - *beginnt*, als het begint te dagen, als de dag aanbreekt; II. bedr. ww. een dag bepalen, vaststellen; it. bijeenkomen, vergaderen; 2. (Ger.) *jem.* -, voor het gerecht dagen, brengen, dagvaarden; *eine Sache* -, voor het gerecht brengen, in rechten vervolgen.

Tage-pocher, (-*chers*, mv. -*cher*) m. bij dag werkende mijnwerker m.; -*post* v. dagpost, dagelijksche post v.; -*rechnung* v. dagelijksche berekening, berekening v. bij dagen; -*register* o., Z. -*buch*; -*reise* v. dagreis, reis v., weg m. die in een dag afgelegd kan worden; *starke, kurze —n thun*, groote, kleine dagreizen maken; -*rösche* v. (Bergw.) bovenste laag v.; 2. over den bovengrond gelegd kanaal o.; -*runde* v. dagronde v.

Tages-anbruch, (-(*e*)*s*) m., z. m. aanbreken, krieken o. van den dag, dageraad m.; -*angabe* v. datum, dag m. der maand.

Tag(e)satzung, (-*en*) v. zitting v. van den landdag.

Tagesbefehl, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. dagorder v., bulletin o.

Tage-schacht, (-*schachte*) v. (Bergw.) mijnput m., schacht v.; -*schicht* v. dagwerk o. van een mijnwerker; -*schläfer* m. gemeene of Europeesche geitenmelker m., nachtzwaluw v.; 2. zevenslaper m., bergrat, slaaprat v.; -*schläger* m. nachtegaal m. die des daags zingt; -*schmetterling* m., Z. -*vogel*.

Tages-cours, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Hand.) dagkoers, koers m. van den dag; -*fackel* v. fakkel v. des daags, zon v.; -*glanz* m. glans m. van den dag; -*gott* m. god m. van den dag, Phebus m.; -*helle* v. helderheid v. van den dag; -*länge* v. lengte v. van den dag; 2. gedeelte o. van den dag gedurende hetwelk de zon aan den hemel zich vertoont; -*licht* o. daglicht o.; *das — erblicken*, het daglicht aanschouwen, geboren worden, ter wereld komen; *an's — kommen*, aan het licht komen, ontdekt worden; -*meinung* v. in zwang zijnde meening v.; -*neuigkeit* v. nieuws o. van den dag; -*ordnung* v. orde v. van den dag, dagelijks terugkeerende, gebruik o., mode v.; *an der — sein*, aan de orde van den dag, in de mode, in zwang zijn; -*presse* v. dagbladpers v.; -*schein* m. daglicht o., helderheid v. van den dag; -*stunde* v. uur o. des daags.

Tagestollen, (-*stollens*, mv. -*stollen*) m. (Bergw.) gaanderij v. tot het afleiden van water dat gedurende den dag gerezen is.

Tages-wärme, v., z. m. dagelijksche warmte, warmte v. den dag; -*zeit* v. tijd m. van den dag; *er darf zu jeder — kommen*, hij kan ieder uur of oogenblik van den dag komen; *bei guter — kommen, ankommen*, op een goed uur van den dag komen; *bei hoher —*, bij vollen dag; *bei später —*, laat op den dag.

Tage-wähler, (-*lers*, mv. -*ler*) m. hij die uit bijgeloof voor bepaalde werkzaamheden vaste dagen kiest; -*wasser* o. (Bergw.) buiten de mijn of aan de oppervlakte der mijn vloeiend water o.; -*werk* o. dagwerk o., taak v.; *sein — verrichten*, zijne taak afdoen; 2. dagwerk, werk o. van een dag; 3. akker m., morgen o., grond m. die in een dag kan worden bewerkt; -*werker* m. daglooner, arbeider m.; -*wurm* m. dagvlinder m., kapel v.; -*zeit* v., Z. -*szeit*; 2. vervaldag, tijd m. van betaling; *auf —en ein Haus verkaufen*, op tijd verkoopen; *seine —en bezahlen*, op de bepaalde tijden betalen; -*zettel* m., Z. -*bericht*; -*zirkel* m., Z. -*kreis*; -*zug* m. meting v. van de mijn op de oppervlakte.

Tag-falter, (-*falters*, mv. -*falter*) m. dagvlinder m., kapel v.; -*gebäude* o., Z. *Tagegebäude*; -*halter* m. rechter, scheidsrechter, scheidsman m.; -*hell* bijv. nw. helder, klaar als de dag.

Tägig, bijv. nw. een dag durend, een dag oud.

Tägisch, bijv. nw. elken dag anders geluimd, gemutst, veranderlijk.

Taglang, bijv. nw. een dag lang, een dag durende; —*e Zeit*, dag m.; -*lerche* v. gewone leeuwerik m.

Täglich, bijv. en b. dagelijks(ch), elken dag terugkeerend, geschiedend, in een dag geschiedend; *seine* -*e Arbeit*, dagelijksch werk; *die* -*e Erfahrung*, de dagelijksche ondervinding; *sein* -*es Brod haben*, zijn dagelijksch brood hebben; *sein* -*es Kleid*, zijn alledaagsch kleed; *das sieht man* ♂ -, dagelijks, iederen dag; -*zweimal*, dagelijks, iederen dag tweemaal; (Zeew.) *der* -*e Anker*, bijanker o.; -*es Ankertau*, gewone kabel; -*e Fluth*, gewone vloed.

Tag-mahl, (-*mahl*(*e*)*s*, mv. -*mähler*) o. stuk o. gronds dat op eenen dag beploegd moet worden; -*raubvogel* m. dagroofvogel m.; -*röthe* v. morgenrood o.; -*schacht* v., Z. *Tagesschacht*; -*schalk*, -*schichter* m. bij dag werkende mijnwerker, daglooner m.; -*schicht* v., Z. -*eschicht*; -*scheu* bijv. nw., Z. *lichtscheu*; -*schläfer* m., Z. -*eschläfer*; -*schüler* m. dagscholier, dagleerling, niet inwonende leerling m.; -*schuss* m. (Zeew.) Z. *Morgenschuss*; -*sehen* o. nachtblindheid v., dagzien o.; -*setzer* m., Z. -*halter*.

Tagslänge, (*-n*) v. lengte v. des daags.

Tag-strecke, (*-n*) v. (Spoorw.) onderaardsche weg, tunnel m.; *-täglich* bijv. nw. (gemeenz.) Z. *täglich;* it. dag aan dag, elken dag; *-thierchen* o. dagdiertje, diertje o. dat slechts één dag leeft.

Tag- und Nachtblume, (*-n*) v. driekleurig viooltje, stiefmoedertje o.

Tag- und Nachtgleiche, (*-n*) v. dag- en nachtevening v.

Tag- und Nachtkraut, (*-(e)s*) o., z. m. zwart koren o., koetarwe v., wild koren o.

Tag-wache, (*-n*) v. dagwacht, morgenwacht, wacht v. van 4 tot 8 uur des morgens; *-wasser* o. water o. dat gedurende den dag van de oppervlakte in de mijn dringt; *-weise* bijw. bij dagen; *-weite* v. dagwijdte v., dagboog m.; 2. dagreis v.; *-wirkung* v. aan de oppervlakte der mijn verricht werk o.; *-zahl* v. aantal o. dagen; 2. dagteekening v., datum m.

Tagzählen, (*tagzählte, getagzählt*) bedr. ww. dagteekenen, dateeren, van een datum voorzien.

Tagzettel, (*-zettels,* mv. *-zettel*) m. dagbericht, bericht o. van verdaging; (Ger.) dagvaarding v.

Taille, (*-n*) v. lichaamsgestalte, snede v., bovenlijf o., taille v.; (Sp.) afnemen o.

Tailleur, (*-s,* mv. *-s*) m. kleermaker, kleedermaker m.; (Sp.) bankhouder m.

Täke, (*-n*) v. (Veea.) teek, dierenluis v.

Takel, (*-s,* mv. *Takel*) o. (Zeew.) takel m., schijf, katrol v. om op te hijschen; 2. Z. *-werk.*

Takelage, (*-n*) v., Z. *Takelwerk; zu schwere - fähren,* te zware scheepstoerusting voeren, te veel takelage hebben.

Takelei, (*-en*) v., Z. *takeln;* 2. *Takelwerk.*

Takel-garn, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. geteerd zeilmakersgaren, takelgaren o.; *-haken* m. (Zeew.) takelhaak m.; *-meister* m. takelmeester, optuiger m.

Takeln, (*takelte, getakelt*) bedr.ww. (Zeew.) *ein Schiff* -, betakelen, optakelen, optuigen, van takelwerk voorzien.

Takel-pack, (*-(e)s*) o., z. m. gepeupel, gemeen, janhagel o.; *-werk, -zeug* o. takelwerk, touwwerk, staand en loopend want o., scheeptoerusting v.

Takt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Tcat.*

Taktik, v., z. m., Z. *Tactik.*

Taktiker, (*-s,* mv. *Taktiker*) m., Z. *Tactiker.*

Talapoin, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. priester m. uit Achter-Indië; 2. (Nat. hist.) zwartneuzig aapje o. van Guyana.

Talar, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. plechtgewaad o., tabbaard m., priestergewaad, lang sleepkleed o.; *königlicher* -, koningsmantel m.

Talarien, o. mv. (Fabell.) vleugelschoenen m. mv. van den bode der goden.

Talcium, (*-s*) o., z. m., Z. *Magnesium.*

Talemüse, (*-n*) v. (Kookk.) kaaskoek m.

Talen, (*talte, getalt*) o. ww., m. *h.* (veroud.) stotteren, stamelen, hakkelen; 2. kinderachtig zijn.

Talent, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. talent o. (eene oud Grieksche munt); (fig.) gave v., natuurlijke aanleg m., begaafdheid v., talent o.; *er hat -e,* hij heeft veel begaafdheid, is een begaafd mensch; *-voll* bijv. nw. talentvol, zeer begaafd.

Talg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. en o. talk v., vet, smeer o., ongel v., Z. *Bergfett.*

Talg-artig, bijv. nw. talkachtig; *-beere* v. bes, vrucht v. van den talkboom; *-(beeren)baum* m. talkboom, Chineesche ongelboom m.; *-boden* m. schijf v. vet of talk; *-bringend* bijv. nw. talk voortbrengend, talk opleverend; (Pl.) talk- of vetdragend; *-brod* o. (Kaars.) talkbrood o.; *-butte* v., Z. *-tiene; -drüsen* v. mv. talkklieren v. mv.

Talgen, (*talgte, getalgt*) o. ww., m. *h.* talk, vet bevatten; 2. vet worden; II. bedr. ww. met talk of vet besmeren.

Talghändler, (*-s,* mv. *Talghändler*) m. kaarsenkoopman m.

Talgicht, bijv. nw., Z. *talgartig; - riechen,* vetachtig, als vet, naar talk &.

Talgig, bijv. nw. vol vet, vetdeelen inhoudend, talkbevattend; 2. vet, vuil, smerig, met vet besmeerd.

Talg-klumpen, (*-pens,* mv.*-pen*) m. talkklomp m.; *-lampe* v. lamp v. waarin talk brandt; *-licht* v. smeerkaars, vetkaars v.; *-lämmel* m. lomp, onbeschaafd persoon m.; *-pflaster* o. vetpleister, met vet besmeerde pleister v.; *-sauer* bijv. nw. (Scheik.) *-saure Salze,* talkzure zouten, stearine zouten; *-säure* v. talkzuur, stearine zuur o.; *-scheibe* v., Z. *-boden; -seihe* v. talkmand v. om het smeer te klenzen; *-spitze* v. punt v. van de vetkaarsen; *-stein* m., Z. *Speckstein; -stoff* m. talkstof, stearine v.; *-tiene* v. vetkuip v.; *-presse* v. kaarsenmakerspers v.

Talisman, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. toovermiddel (voorn. tot bescherming dienende), tooverbeeld o., tooverring m., tooverplaat v., talisman m.

Taliter qualiter, bijw. zoo zoo, middelmatig.

Talje, (*-n*) v. (Zeew.) takel m., talie, derde hand v., vierlooper m.

Taljen, (*taljete, getaljet*) bedr. ww. (Zeew.) van een takel, van eene talie voorzien; 2. Z. *auftaljen.*

Taljereep, (*-(e)s,* mv.*-e*) o. (Zeew.) talliereep m.

Talk, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. talksteen m.; 2. Z. *-erde.*

Talk-artig, -erdartig, bijv. nw. talksteenachtig, uit talksteen gevormd.

Talken, talkern, (*talk(er)te, getalk(er)t* o. ww., m. *h.* met vollen mond spreken, onduidelijk spreken; 2. (Kaars.) kneden.

Talk-erde, v., z. m. talkaarde, magnesia v.; *-fels* m. talksteenrots v.; *-gebirge* o. mv. uit talksteen bestaande bergen m. mv., talksteenachtige gronden m. mv.; *-glimmer* m. schilferig talksteen m.; *-haltig* bijv. talksteenhoudend; *-hydrat* o. met water verbonden talkaarde.

Talkig, bijv. nw. talkbevattend, talk inhoudend; (fig.) week, papachtig; it. laf.

Talk-öl, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. wijnsteenolie, talkolie v.; *-schiefer* m. harde talksteen m.; *-spath* m. met talkaarde verbonden spaath o.; *-stein* m. talksteen m.; *-würfel* m. dobbelsteen m. van talksteen.

Talmud, (*-s*) m., z. m. boek o. der overleveringen en wetten o. der Joden, benevens commentaar, talmud m.

Talmudisch, bijv. nw. den talmud betreffend, tot den talmud behoorende.

Talmudist, (*-en,* mv. *-en*) Jood m. die den talmud belijdt of aanneemt, talmudist m.

Talon, (*-s,* mv. *-s*) m. (van effecten) talon m., strook v.

Talpatsch, (*-es,* mv. *-e*) m. lompe overschoen m.; (gemeenz.) persoon m. die een moeielijken, lompen gang heeft; it. onhandig mensch, lomperd m.

Talutiren, (*talutirte, talutirt*) bedr. ww., Z. *böschen.*

Tamarinde, (*-n*) v. of **-nbaum,** (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. tamarinde-(boom) m.; 2. tamarinde v., tamarindeboontje o.; (Gen.) purgeerdadel m.; *-nmark* o. tamarindemoes o.

Tamariske, (*-n*) v., **-nbaum,** (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*), **-nstaude,** (*-n*) v. tamariskeboom m.; *-holz* o. tamariskhout o.

Tambour, (*-s,* mv. *-e*) m. tamboer, trommelslager m.; 2. borduurraam o.

Tambourin, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Muz.) handtrommel, schellentrommel v., tambourijn m.; (Bord) borduurraam o.; *-nadel* v., Z. *Tambourir nadel; -schläger, —in,* hij, zij die op den tambourijn speelt; *-sticker, —n,* hij, zij die met de tamboureernaald borduurt.

Tambouriren, (*tambourirte, tambourirt*) bedr. ww. met de tamboureernaald borduren.

Tambourirnadel, (*-n*) v. tamboureernaald v.

Tamis, (onb.) m. wollen stof v.; 2. zeef, teems v.

Tamp, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kort eind touw o.

Tampen, (*tampte, getampt*) bedr. ww. met een eind touw slaan, tuchtigen.

Tand, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. dwaas gesnap o., zottepraat v., gewauwel o., flauw gesnap, praatje o.; *alter Weiber* -, oudewijvenpraatje o.; 2. prullen v.mv., nietigheid, beuzeling v., onbeduidend voorwerp o.; it. speelgoed, klatergoud o.

Tändelei, (*-en*) v. beuzeling, kinderachtigheid, nietigheid v.; it. scherts, gekheid v.

Tänd(e)ler, (*-s,* mv. *Tänd(e)ler*) m., **-in,** (*-nen*) v. beuzelaar, talmer m., beuzelaarster, talmster, treuzelaarster v.

2. gekscheerder, schertser m., schertster v.; 3. lichtzinnig persoon m.

Tändelhaft, tändelig, bijv. en b. grappig, grillig, speelsch, gekscherend; 2. beuzelend, talmend, luierend; it. Z. *tändelhaft*.

Tändelhaftigkeit, (*-en*) v. beuzelachtigheid, nietigheid, beuzeling v.

Tändelkram, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Trödelkram; -markt* m., Z. *Trödelmarkt;* (fig.) kinderspeelgoedmarkt v.

Tändeln, (*tändelte, getändelt*) o.ww., m. *h.* beuzelen, treuzelen, spelen, zich met nietigheden vermaken; it. schertsen, grappen maken; *mit einem Kinde* -, sollen, spelen.

Tändel-puppe, (*-n*) v. kinderpop, speelpop v.; *-schürze* v. keukenschort(je) o.; *-stöckchen* o. wandelstokje o.; *-woche* v., Z. *Flitterwoche; -zeit* v. speeltijd m.

Tang, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) lintvormig zeegras o.; 2. wier, zeewier o., zeeui v.; *-arten* v. mv. zeewiersoorten, naar zeewier gelijkende planten v. mv.

Tange, (*-n*) v., Z. *Tannzapfen.*

Tangel, (*-n*) v. naaldvormig, spits toeloopend blad o.; *-holz* o. naaldhout, dennenhout o.

Tangente, (*-n*) v. (Meetk.) raaklijn, tangens v.; (Muz.) tangent, wippertje o.

Tanger, (*-s*, mv. *Tanger*). m. dennenbosch o.

Tani, (onb.) m. fijnste, Bengaalsche of Indische zijde v.

Tänia, (*Tänien*) v. lintworm m.; 2. mv. (Ondh.) offerbanden m. mv.

Tanne, (*-n*) v. den, denneboom, pijnboom m.

Tannapfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. pijnappel m.

Tanneiche, (*-n*) v. steeneik m.

Tannen, bijv. nw. dennen, dennenhouten.

Tannen-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m., Z. *Tannapfel; -baum* m., Z. *Tanne; -(blatt)förmig* bijv. nw. dennebladvormig, spits uitloopend, naaldvormig; *-brett* o. dennen plank v.; *-büschel* m. top m. van een denneboom; *-dunkel, -düster* o. donker dennenwoud o.; *-fink* m. bergvink m. der Ardennen; *-förmig* bijv. nw. denvormig, naaldvormig; *-gehölz* o. dennenbosch, dennenwoud o.; *-hain* m., Z. *-gehölz; -harz* o. pijnboomhars o.; *-heher* m. notenkraker m. (vogel); *-holz* o. dennenhout, naaldhout, pijnboomhout o.; 2. Z. *-gehölz; -hirsch* m. damhert o.; *-koralline* v. naaldvormig koraalmos o.; *-krähe* v., Z. *-heher; -marder* m. marter m.; *-meise* v., Z. *Speermeise; -nadel* v. dennenaald v., naaldvormig blad o. van den denne(boom) m.; *-säure* v. (Scheik.) denneharszuur o.; *-schwamm* m. dennezwam v.; *-spross* m., *-sprosse* v. scheut m., spruit v. van een denneboom; *-wald* m. dennenwoud, dennenbosch o.; *-wanze* v. denneboomluis v.

Tann(en)zapfen, (*-zapfens*, mv. *-zapfen*) m. pijnappel m.; *indianischer* -, ananas m.

Tannhirsch, (*-es*, mv. *-e*) m. damhert o.

Tannin, (*-(e)s*) o., z, m., Z. *Gerbestoff.*

Tantal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Bew. d. erts.) tantalium o.; *-erz* o., Z. *Tantalit.*

Tantalig, bijv. nw. *-e Säure,* tantaliumzuur; *-sauer* bijv. nw., *-e Salze,* tantaliet m., zwarte metallische delfstof v. die uit tantaliumzuur, mangaan- en ijzeroxyde bestaat.

Tantalisch, bijv. nw. onvoldaan, tevergeefs, smachtend en verlangend, als Tantalus; *-e Qualen,* tantalusstraf v., onbevredigd verlangen o.

Tantalisiren, (*tantalisirte, tantalisirt*) bedr. ww. vruchteloos doen smachten, niet te bevredigen begeerten inboezemen.

Tantalit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Bew. d. erts.) tantalium o.

Tantal-sauer, bijv. nw., *-saures Salz,* tantaliumzuur zout; *-säure* v. tantaliumzuur o.

Tantalus, (onb.) m. (Fabell.) Tantalus m.; (fig.) iem. die tevergeefs naar iets verlangt en smacht.

Tantchen, (verkl.) o. tantetje o., jonge, kleine tante of moei v.

Tante, (*-n*) v. tante, moei, vaders- of moederszuster v.

Tanz, (*-es*, mv. *Tänze*) m. dans m.; 2. danspartij v., bal o.; *einen - halten,* een bal geven; *zum -e gehen,* naar het bal gaan; 3. dansmuziek, wals v.; 4. heet gevecht, luid rumoer, gekijf o.; *an den - müssen,* moeten dansen, aan den dans, aan het vechten moeten; *einen - mit Jungfer Birke thun,* gegeeseld worden.

Tanz-bär, (*-en*, mv. *-en*) m. dansende beer m.; *-belustigung* v. dansvermaak, bal o; *-boden* m. danszaal v.

Tänzchen, Tänzlein, (verkl.) o. dansje, walsje o.; *ein Tänzchen machen,* een dansje, walsje maken.

Tänzeln, (*tänzelte, getänzelt*) o. ww., m. *h.* huppelen, loopen alsof men danst; (van paarden), caracoleeren.

Tanzen, (*tanzte, getanzt*) o. ww., m. *h.* dansen; *nach der Viole* -, op de muziek der viool dansen; *nach dem Tacte* -, op de maat dansen; - *lehren,* leeren dansen; *auf dem Seile* -, koordedansen; (Rijk.) (van paarden), Z. *tänzeln; die -de Mücke,* Z. *Tanzfliege;* 2. bedr. ww. *einen Walzer* -, dansen, maken; 3. wed. ww. *sich müde* -, zich moede dansen; *hier tanzt sich's gut,* hier is het goed dansen.

Tänzer, (*-s*, mv. *Tänzer*) m., **-in,** (*-nen*) m. danser m., danseres v.; *jeder - mit seiner -in,* iedere cavalier m. of danser met zijne dame.

Tänzerisch, bijv. nw. bij wijze van een dans.

Tänzerlich, bijv. nw. (gemeenz.) danslustig; *es ist mir nicht - zu Muthe,* ik heb geen trek, lust om te dansen.

Tanz-fest, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. dansfeest, bal o., danspartij v.; *-fliege* v. dansvlieg, dansmug v.; *-gang* m. tour m. in den dans, beurt v. om te dansen; *-geführte* m. heer m. waarmede men danst, cavalier m.; *-gefährtin* v. dame v. waarmede men danst; *-gesellschaft* v. danspartij v., dansers en danseressen, bal o.; *-haus* o. danshuis o.; *-krankheit* v., Z. *-sucht* (2); *-kunst* v. danskunst v.; *-künstler, —in,* danser m., danseres v.; *-lied* o. danslied o., wals v.; *-lust* v. lust m. om te dansen, verlangen o., begeerte om te dansen; *-lustig* bijv. nw. danslustig, gaarne dansend; *-meister* m. dansmeester m.; *-paar* o. dansend paar o., danser m. en danseres v.; *-pferd* o. paard o. dat huppelt of springt; *-plan, -platz* m. plaats v. waar men kan dansen; *-puppe* v. marionette v.; *-saal* m. danszaal v.; *-schaar* v. quadrille v.; *-schritt* m. danspas m.; *-schuh* m. dansschoen m., dansschoentje o.; *-schule* v. dansschool v.; it. Z. *-stunde; -schüler, —in,* leerling m. en v. van de dansschool, hij zij die leert dansen; *-seuche* v., Z. *-sucht* (2); *-stück* o. walsje o.; *-stunde* v. dansles v.; *-sucht* v. danswoede, overdreven zucht v. tot dansen; 2. Z. *Tarantismus; -tour* m., Z. *-gang; -wuth* v. danswoede v., hevige begeerte v. om te dansen; *-zeichnung* v. dansteekening v.

Tapet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. vloerkleed, tapijt o.; *etw. auf das - bringen,* iets op het tapijt, te berde, ter spraak brengen.

Tapete, (*-n*) v. behangsel o.; *papierne gestreute* -, behangselpapier o. waarop met scheerwol verschillende teekeningen of figuren zijn aangebracht; *gestreute -n von Leinwand* of *Zwillich,* linnen behangsel o.; *mit -n versehen,* behangen, met behangselpapier bespannen.

Tapeten-arbeit, (*-en*) v. behangerswerk o.; *-borte* v., Z. *-kante; -fabrik* v. behangselfabriek, tapijtfabriek v.; *-handel* m. tapijthandel, handel m. in behangselpapier; *-händler* m. tapijtenkoopman, tapijthandelaar, koopman m. in behangselpapier; *-kante* v. behangselrand m. of randje o.; *-macher, -wirker* m. tapijtmaker, tapijtwerker, tapijtwever m.; *-nagel* m. kleedspijker, behangersspijker m.; *-papier* o. behangselpapier o.; *-thüre* v. deur v. van behangselwerk; *-wirker* m. tapijtfabrikant, tapijtwerker m.

Tapezerei, (*-en*) v. behangsel, behangerswerk o.

Tapeziren, (*tapezirte, tapezirt*) bedr. ww. *ein Zimmer* -, behangen, bespannen, van behangsel voorzien, beleggen, bekleeden.

Tapezirer, (*-s*, mv. *Tapezirer*) m., **-in,** (*-nen*) v. behanger, bekleeder m., bekleedster v.

Tapf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Stapf.*

Tapfer, (*tapfrer, tapferst*) bijv. en b. dapper, moedig, stout, heldhaftig, stoutmoedig, volhardend, met moed, terdege; *-er Soldat,* dapper; *-er Arbeiter,* flink, degelijk; *-es Volk,* dapper, stoutmoedig, heldhaftig; *-e Thaten,* heldendaden; *sich - wehren,* zich dapper verdedigen; it. (gemeenz.) *- zugehen,* flink gaan; *-arbeiten,* met moed, behoorlijk, zoo als het behoort; *jem. - abprügeln,* terdege afranselen; (Spr.) *- angegriffen ist halb gefochten,* goed begonnen, half

gedaan; *-keit* v. dapperheid, stoutmoedigheid v.; it. moed m., volharding.

Tapioka, v., z. m. (Hand.) zetmeel o. van den maniokwortel.

Tapir, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tapir m.

Tapiren, (*tapirte, tapirt*) bedr. ww. het haar in krullen zetten, kappen.

Tapp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **Tappe,** (*-n*) v. (van een beer), poot, lompe of logge voet m.; (van personen), zware hand, plompe hand v.; *seine hässlichen -en*, zijne vuile pooten, handen; 2. lomp, onhandig mensch m.; 3. schop, trap m.; it. stap m., spoor o., indruksel o. van den voet; 4. klap, slag, tik m.

Tappen, (*tappte, getappt*) o. ww., m. *h. im Finstern -*, rondtasten, op den tast gaan; 2. lomp voortstappen, met logge schreden gaan; 3. stooten tegen; *nach etw. -*, grijpen, willen krijgen; *in eine Pfütze -*, stappen; 4. (Schild.) met onvaste hand werken.

Tappig, täppisch, bijv. en b., Z. *linkisch*.

Tapps, (*-es*, mv. *-e*) m. Z. *Tapp* (2); 2. roesje o., kleine roes m.; *einen - haben*, een weinig dronken zijn.

Tara, v., z. m. (Hand.) tarra v., dat wat van het gewicht wordt afgetrokken voor balen, vaten &; *gewöhnliche -*, gewone tarra, korting v.

Tarantel, (*-n*) v. (Nat. hist.) tarantulaspin v.

Tarantel-biss, (*-es*, mv. *-e*) m. Z. *-stich*.

Tarantelle, (*-n*) v. tarantelle v., volksdans m. in Calabrië.

Tarantel-lied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. tarantellied o., tarantelwijze v.; *-stich* m. steek, beet m. van de tarantulaspin; *-tanz* m. tarantuladans m., dansziekte v., Sint-Veits of Vitusdans m.

Tarantismus, Tarantulismus, (onb.) m. (Gen.) dansziekte v., Sint-Veits of Vitusdans m.

Tararechnung, (*-en*) v. (Hand.) tarrarekening, berekening v. der tarra.

Taratan, (*-s*, mv. *-s*) m. soort van mousseline.

Targumim, m. mv. Chaldeeuwsche bijbelvertaling v.

Tari, (onb.) m. Oostindische palmbrandewijn m.

Tarif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tarief o., prijslijst v., prijsopgaaf v.; *etw. in einen - bringen, einen - über etw. machen*, een tarief maken van.

Tarifiren, (*tarifirte, tarifirt*) bedr. ww. een tarief opmaken van, eene prijslijst maken van.

Tariren, (*tarirte, tarirt*) bedr.ww. (Hand.) de tarra berekenen, het nettogewicht bepalen; *tarirte Waare*, netto waren v. mv.

Tarnkappe, (*-n*) v. onzichtbaar makende nevelkap v. der dwergen.

Taro, (*-s*, mv. *-s*) m. koperen munt v. op het eiland Malta.

Taro(c)k of -spiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tarokspel o., kaartspel o. dat met 78 kaarten gespeeld wordt, zevenkoningsspel o.; 2. Z. *-karte; -spielen*, tarokspelen.

Taro(c)kkarte, (*-n*) v. tarokkaart v.

Taro(c)kkarten-macher, -händler, m. fabrikant, verkooper m. van tarokkaarten.

Tarpeisch, bijv. nw. (R. g.) *-er Felsen*, Tarpejische rots.

Tarrass, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Trass*.

Tarsia, (*-ta*) v. ingelegd werk o.

Tartane, (*-n*) v. klein koopvaardijschip o. op de Middellandsche Zee.

Tartar, (*-en*, mv. *-en*) m. Tartaar, inwoner m. van Tartarye; (Rijk.) Tartaarsch paard o.

Tartarchan, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Khan, vorst m. der Tartaren.

Tartar(en)horde, (*-n*) v. horde, bende v., troep m. Tartaren.

Tartarisch, bijv. nw. Tartaarsch, van of uit Tartarije; *-es Pferd*, Tartaarsch paard o.

Tartarisiren, (*tartarisirte, tartarisirt*) bedr. ww. met wijnsteenzuur zuiveren.

Tartarus, (onb.) m. (Fabell.) Tartarus m., onderwereld v., schimmenrijk o., verblijfplaats v. der boozen na hunnen dood.

Tartsche, (*-n*) v. (veroud.) schild o., rondas v., beukelaar m., sabeltasch v.

Tartschenträger, (*-gers*, mv. *-ger*), **Tartschner,** (*-s*, mv. *Tartschner*) m. rondasdrager, met een rondas gewapend soldaat m.

Tartüffe, (*-n*, mv. *-n*) m. huichelaar, schijnvroome, schijnheilige schurk m.

Tartuffel, Tartäffel, (*-fels*, mv. *-fel*) m. truffel m.; it. aardappel m.

Täschchen, Täschlein, (verkl.) o. zakje, taschje, beursje o., Z. *Tasche*.

Tasche, (*-n*) v. (w. i. gebr.) klap m. met de vlakke hand, dat het klapt; 2. zak m., tasch v., broekzak, vestjeszak m.; (van goochelaars), goochelzak m.; (Spr.) *das war ein Stücklein aus der -*, dat was een meesterstukje o.; (fig., gemeenz.) smoel m., muil, bek m.; *jemn. etw. auf die - geben*, iem. een slag in het gezicht geven; *halt die -!*, zwijg!; 3. (fig., Pl.) peul, schil v.; it. Z. *-nkraut* (1); (Nat. hist.) Z. *-nkrebs*; (Waterb.) putemmer, tuimelaar m.; (Zeew.) dubbelhuid v. ter verwijding van een schip, buitenbuik m.; (Hoefsm.) donzig gezwel o. der paarden; (Zad.) zadeltasch v.

Täschelkraut, Täschleinkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. beursjeskruid o., grachtvaren v.

Taschen-ausgabe, (*-n*) v. (Boekh.) zakuitgave, uitgaaf v. in zakformaat; *-besteck* m. mes, lepel en vork in een koker; *-buch* o. zakboek o.; 2. almanak m.; *-dach* o. aan eene zijde schuins afhangend dak, dak o. met een zak; *-dieb* m. zakkenroller m.; *-fernglas* o. zakkijker m., lorgnet o.; *-feuerzeug* o. vuursteen m.; *-format* o. klein formaat, zakformaat o.; *-geld* o. geld o., dat men bij zich op zak heeft; it. zakgeld, speldengeld o.; *-kalender* m. zakalmanak m.; *-kamm* m. zakkam m.; *-kolben* m. zuiger m. met lederen ring; *-koralline* v. bursarin v.; *-kraut* o. bierderstasch v. (een zeepolyp); *-krebs* m. krab, zeekrab v., Z. *Strandkrabbe; -kresse* v., Z. *-kraut; -kunst* v. (Waterb.) paternosterwerk o.; *-laterne, -leuchte* v. zaklantaren v.; *-maul* o. wijde muil m.; it. eendvogel m. met wijden snavel; *-messer* o. zakmes, knipmes o.; *-muschelstein* m., Z. *-stein; -muskel* m. zak- of beursvormige spier v.; *-pfeffer* m. Spaansche peper v.; *-pistol* o., *-puffer* m. zakpistool o. en v., zakpistooltje o.; *-schloss* o. knipslot o.; *-spiegel* m. zakspiegel m.; *-spiel* o. goochelspel o., goochelarij v.; *-spieler* m. goochelaar m.; *-spielerei* v., Z. *-spiel*; it. goochelkunst v.

Taschenspieler-kunst, (*-künste*) v. goochelkunst, goochelarij v.; *-streich* m., *-stück* o. goochelstuk o.

Taschen-tintenfass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. zakinktkoker m.; *-tuch* o. zakdoek, neusdoek m.; *-uhr* v. zakuurwerk, zakhorloge o.; *-wörterbuch* o. zakwoordenboek o.; *-werk* o., Z. *-kunst*.

Täschner, (*-s*, mv. *Täschner*) m. beurzenmaker, koffermaker m.

Tass, (*-es*, mv. *-e*) m. hoop, stapel, tas m. schooven &.

Täschchen, Täschlein, (verkl.) o. kopje o., Z. *Tasse*.

Tasse, (*-n*) v. *obere -*, kop m., kom v., kopje o.; *untere -*, schoteltje o.; *die obere und untere -*, kop en schoteltje; 2. kom, kop vol v.; *eine - Kaffee*, kop koffie.

Tassen, (*tasste, getasst*) bedr. ww. *Korn -*, op hoopen zetten; *die Bansen -*, volstoppen.

Tassenförmig, bijv. nw. in den vorm van een kopje (Pl.) schaal- of komvormig.

Tastatur, (*-en*) v. klavier, klavierwerk o.

Tastbar, (*-er, -st*) bijv. en b. tastbaar, voelbaar, merkbaar, duidelijk; *-keit* v. tastbaarheid, voelbaarheid v.

Taste, (*-n*) v. (aan het klavier), toets m., klavier o.; (Drieh.) tangens, raaklijn v.

Tasten, (*tastete, getastet*) bedr. en o. ww. tasten, betasten, voelen, aanraken, bevoelen; *an, auf etw. -*, aanraken, Z. *antasten, betasten; -d gehen*, al tastend, in den blinde tastend voortgaan; (fig.) het terrein onderzoeken, onderzoek doen.

Tasten-brett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. klavier o.; *-instrument* o. speelwerktuig o. met toetsen, piano v., orgel o.; *-lyger* o., Z. *-brett; -leiter* v. (Org.) toetsenleider m.; *-spiel* o., *-werk* o. klavier, speelwerktuig, instrument o. met toetsen.

Taster, (*-s*, mv. *Taster*) m. hij die tast, voelt &, Z. *tasten*; 2. (Nat. hist.) voelspriet m.; (Dr.) - of *- zirkel* m. boogpasser, kromme passer, diktepasser m.

Tast-haken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m. (Zeew.) zethaak m.; *-lich* bijv. nw., Z. *-bar; -lings* bijw. op den tast, op het gevoel, in den blinde, al tastend; *-sehne* v. raaklijn, tangens v.; *-sinn* m. gevoel o.; *-werkzeug* o. voelwerktuig, orgaan o. van het gevoel.

Tatar, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Tartar*.

Tateln, tätеln, (*tatelte, getatelt* en *tätelte, getätelt*) o. ww., m. *h.* snappen, wauwelen, babbelen, praten.

Tatsche, Tätsche, (*-n*) v. verachtelijke benaming eener vrouw, vrouwmensch o., babbelkous &.

Tätscheln, (*tätschelte, getätschelt*) bedr. en o. ww., m. *h. ein Kind, Pferd* & -, liefkoozende kloppen, streelen; - *und hätscheln,* vertroetelen, bederven.

Tätschler, (*-s,* mv. *Tätschler*) m. bevoeler, streeler, betaster, vleier m.

Tatschen, (*tatschte, getatscht*) bedr. en o. ww., m. *h.* onhandig, lomp aangrijpen.

Tatte, (*-n,* mv. *-n*) m. (kinderwoord), vader m.

Tättele, (onb.) verkl. schuchteren meisje o.

Tätteln, (*tättelte, getättelt*) o.ww., m. *h.* onhandig zijn, treuzelen, niet voortwerken.

Tattowiren, tatuiren, (*tattowirte, tattowirt* en *tatuirte, tatuirt*) bedr. ww. het lichaam beprikken, beschilderen, tatoueeren.

Tätzchen, Tätzlein, (verkl.) o. pootje, klauwtje o., kleine plompe hand v.; it. klapje o. op de hand.

Tatze, (*-n*) v. poot, klauw m., plompe hand v.; it. (Schoolt.) klap m. op de hand met de plak.

Tatzen-förmig, bijv. nw. pootvormig, klauwvormig.

Tatzfusz, (*-fuszes,* mv. *-füsze*) m. breede, lompe, plompe voet m.

Tau, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. touw o., kabel v., touwwerk, want o.; (van een schip), Z. *-werk;* (Wev.) weefgetouw o., weefgereedschap o.

Tau-anhalter, (*-halters,* mv. *-halter*) m. touwhouder, kabelhouder m.; *-anker* m. werpanker o.

Taub, (*-er, -st*) bijv. en b. doof, niet hoorende; *-er Mensch, ein -er,* doove, doof mensch m.; (fig.) - *bei* of *für etw. sein,* doof zijn voor, niet luisteren naar, het oor niet leenen aan; (Spr.) *-en predigen,* aan eens dooven mans deur kloppen; 2. dof, verdoofd, verstijfd; (van ledematen), verstijfd; (van kolen), uitgedoofd; (van noten), hol, leeg; (van bergsoorten), weinig opleverend; (van eieren), zonder kiem; (van korenaren), ledig; *-e Nessel* v., Z. *-nessel; -e Blüthen,* onechte bloesems; *-e Gerste,* wilde gerst.

Taubchen, Täublein, (verkl.) o. duifje o., jonge kleine duif v.; (gemeenz.) *mein -,* mijn schatje; it. Z. *Taube.*

Taube, (*-n*) v. duif v.; *wilde -,* duif, woudduif, houtduif v.; *Pastete von jungen -n,* duivenpastei v.; (Spr.) *es fliegen einem keine gebratenen -n ins Maul,* zonder moeite heeft men niets; (fig.) *einem unter die -n schieszen,* onder iems. duiven schieten; *wer sich zur - macht, den fressen die Falken,* al te goed is buurmans gek; (Nat. hist.) *die kapsche -,* kaapsche duif v., gevlekte stormvogel m.; 2. *das Täubchen,* tortelduif v.; 3. *das Täublein,* kamsteen m., versteende kamschelp v.

Tauben-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. duivenappel m.; *-artig* bijv. nw. duifachtig; *-auge* o. duivenoog o.; (fig.) liefelijk oog o.; *-boden* m., Z. *-haus; -ei* o. duivenei o.; —*förmig* bijv. nw. (Delfst.) den vorm van een duivenei hebbende; *-einfalt* v. onnoozelheid, onschuld v. eener duif; *-erbse* v. duivenboon v.; *-falk* m. duivenvalk, wouw m.; 2. Z. *-habicht; -farbe* v. weerschijn m. van rood, blauw en groen, duivenkleur v.; *-farben, -farbig* bijv. nw. duivenkleurig, met weerschijn m. van rood, blauw en groen; *-flug* m. vlucht v. eener duif, duivevlucht v.; 2. vlucht v. duiven; *-fusz* m. duivepoot m.; *-geier, -habicht* m. giervalk, duivenhavik m.; *-hals* m. duivenhals m.; 2. (Delfst.) turkoois m., een blauw, ondoorschijnend edelgesteente; —*farbe,* —*farbig.* Z. *-farbe &; -haus* o. duivenhok, duivenslag o.; *-herz* o. duivenhart o.; (fig.) onschuldig hart o.; *-jokel* m., Z. *-liebhaber; -kraut* o., Z. *-fusz;* 2. ijzerkruid o.; 3. weegbree v., weederik m., jodenkruid o.; *-kropf* m. krop m. der duif; (Pl.) helmbloem v.; 2. Z. *-kraut* (2); 3. witte behen v.; *-liebhaber* m. liefhebber, minnaar m. van duiven; *-loch* o., Z. *-nest; -mist* m. duivendrek, duivenstront m.; (Landb.) duivenmest, guano m.; *-nest* o. duivennest o.; *-paar* o. paar o. duiven; *-ruf* m. (Jachtw.) lokaas o. voor duiven; *-schlag* m. duivenslag o., duiventil m.; it. Z. *-haus; -schnabel* m. snavel m. eener duif, duivesnavel m.; *-sinn* m. onnoozelheid v. eener duif; *-schwanz* m. duivenstaart m.; 2. avondvlinder m.; *-stösszel* m., Z. *-falk; -unschuld* v. onschuld v. der duiven; *-vogt, -wärter* m. knecht m. die de duiven oppast, die voor de duiven zorgt; *-zehnte* m. tiend o. van duiven, duiventiend o.; *-zucht* v. duivenmelkerij v.

Tauber, Täuber, (*-s,* mv. *Tauber* en *Tauber*) m. mannetjesduif v., dofler m.

Taub-gut, (*-gut(e)s,* mv. *-güter*) o. goed o. dat het recht geeft om hout te sprokkelen; *-hafer* m. windhaver v.

Taubheit, v., z. m. doofheid v., gebrek o. aan gehoor; 2. verdooving, ongevoeligheid v.; 3. onvruchtbaarheid, dorheid v.

Täubin, (*-nen*) v. duif, wijfjesduif v.

Taub-kohle, (*-n*) v. uitgedoofde kool, doove kool v.; *-korn* o. wild koren, onkruid o.

Taubling, (*-(e)s*), mv. *-e*) m. (Pl.) braking verwekkende paddenstoel m.

Taub-nessel, (*-n*) v. doode netel v., lamion, brandnetel v.; *-schwamm* m. wolfsveest m.; *-stumm* bijv. mv. doofstom, *ein —er,* een doofstomme.

Taubstummen-anstalt, (*-en*) v., **-institut,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. doofstommenschool, school, inrichting v. voor doofstommen, instituut o. voor doofstommen; *-lehrer* m. leeraar, onderwijzer m. van doofstommen; *-schule* v., Z. *-anstalt.*

Taubstummheit, v., z. m. aangeboren doofheid v., doofstom zijn o.

Taub-sucht, v., z. m., Z. *Tobsucht; -tresse* v. wilde haver, herrik, dolik v.; *-wurm* m., Z. *Tollwurm.*

Tauch-apparat, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. duikertoestel m., duikerklok v., duikerhelm m.

Tauchen, (*tauchte, getaucht*) o. ww., m. *h.* duiken, neerduiken, onderduiken, zinken; II. bedr. ww. onderdompelen, indompelen; *jem., etw. unter das Wasser* -, onderdompelen; 2. insoppen, indoopen; *Eisen in's Wasser* -, in het water dompelen, steken; *Brod & in Wein* -, doopen, indoopen; (Verv.) *in die Farbe* -, doopen, dompelen; III. wed. ww. *sich* -, zich dompelen, zich storten, duiken.

Tauchente, (*-n*) v. kleine klapperecend v.; 2. duikeend v.; 3. kleine gekuifde duikercend v.

Taucher of **Täucher,** (*-s,* mv. *Taucher* of *Täucher*) m. duiker m.; it. parelvisscher m.; (Nat. hist.) duiker, duikelaar m., duikereend v.; 2. Z. *Tauchente.*

Taucher-anzug, (*-zug(e)s,* mv. *-züge*) m. duikerkleeding v., duikerkleeren o. mv.; *-boot* o. duikerboot v.; *-gans* v. duikergans, zeegans v.; *-glocke* v. duikerklok v.; *-huhn* o. duikerhoen o., Z. *-ente; -kibitz* m., Z. *-gans; -könig* m. ijsvogel, duikerkoning m.; *-kunst* v. duikerkunst, kunst v. om te duiken.

Taucherlein, (*-leins,* mv. *-lein*) o. (Nat. hist.) Cartesiaansch duikertje o.; (Pl.) Indische koningsboom m.

Taucher-schiff, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. duikerschip o.; *-taube* v. Groenlandsche duif v.

Tauch-gans, (*-gänse*) v., **-huhn,** (*-huhn(e)s,* mv. *-hühner*) o., Z. *Tauchergans &; -käfer* m., Z. *Wasserkäfer; -pumpe* v. (Werkt.) duikerpomp v.

Tauеln, (*tauelte, getauelt*) o. ww., m. *h.* treuzelen, beuzelen, talmen, langdradig te werk gaan.

Tauen, bijv. nw. touwen, van touw.

Tauende, (*-endes,* mv. *-ende*) o. eind o. touw, kabeleind o.

Tauf-acte, (*-n*) v. doopakte v.; *-amt* o. (van den H. Joannes), doopamt o.; *-becken* o. doopvont v., doopbekken o., doopboek, doopregister o.; *-bund* m. (Godg.) verbond o. van den doop, doopgelofte v.; *seinen — brechen, erneuern,* zijne doopgelofte verbreken, vernieuwen; *-capelle* v. doophuis o., doopkapel v.

Taufe, (*-n*) v. doop m., doopsel, doopen o.; (fig.) doopwater, levenswater, water o. der genade; *ein Kind über die - halten, aus der - heben,* ten doop, onder den doop houden; *eine - haben,* (van een geestelijke), een kind moeten doopen; (Kath.) *jüngste* -, laatste zalving v.; (Zeew.) doop m., doopen o. van iem. die de linie passeert; 2. inwijding o. van klokken, schepen, kanonnen &; 3. (Vuurw.) vuurdoop m., bad o. van pek; 4. doopmaal o., Z. *Taufschmaus.*

Taufen, (*taufte, getauft*) bedr. ww. *ein Kind* -, doopen, den doop toedienen, naam geven; *eine Glocke* -, doopen, inwijden; *getaufter Jude,* bekeerde Jood;

(fig.) *den Wein* -, met water aanlengen.

Täufer, (*-s*, mv. *Täufer*) m. hij die doopt, inwijdt, een naam geeft, Z. *taufen; Johannes der* -, de Dooper m.

Tauf-essen, (*-essens*, mv. *-essen*) o., Z. *-schmaus; -formel* v. doopformulier o.; *-gebrauch* m. gebruik o. bij het doopen; *-gebühr* v., *-geld* o. doopgeld o., onkosten m. mv. van doopen; *-gelübde* o. doopgelofte v.; *-gnade* v. genade v. des doopsels; *-gesinnte* m. en v. doopsgezinde, mennoniet m. en v.; *-handlung* v. plechtigheid v. bij het doopen; *-hemd* o. doophemd, doopkleed o.; *-kanne* v. doopvont v.; *-kind* o., Z. *Täufling;* 2. petekind o.; *-kissen* o. doopkussen o.; *-kleid* o. doopkleed o.; *-lied* o. dooplied o.

Täufling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. doopeling m. en v., kind o. dat gedoopt wordt of moet worden; 2. petekind o.

Tauf-mahl, (*-mahl(e)s*, mv. *-mähler*) o., Z. *-schmaus; -name* m. doopnaam m.; *-pathe* m. doopheffer, peter m.; 2. petekind o.; *-pathin* v. doophefster, meter v.; 2. petekind o.; *- päthchen* o., Z. *Täufling; -schein* m. doopbrief m., doopakte, doopcedul v.; *-schmaus* m. doopmaal, doopfeest o.; *-schmuck* m. doopkleeren o. mv.; *-stein* m. doopvont v.; 2. (Delfst.) speksteen m.; *Basler* —, edele schorl o., aschaantrekker m.; *-tag* m. doopdag, dag m. waarop iem. gedoopt is; *-tuch* o. doopdoek o.; *-wasser* o. doopwater, water o. waarmede gedoopt wordt; (Kath.) wijwater o.; *-windel* v. doopgoed o., doopluier v.; *-zeuge, -zeugin,* Z. *-pathe, -pathin.*

Taugen, (*taugte, getaugt*) o. ww., m. *h.* deugen, de vereischte hoedanigheid bezitten, dienen; *das taugt nichts,* dat deugt niet, is niet goed; *taugt dies noch etw.?,* is dit nog ergens toe geschikt? 2. *zu etw.* -, (van eene zaak), dienen, dienstig, gepast, geschikt zijn; (van een persoon), geschikt, bekwaam, in staat zijn; *das taugt nicht,* is niet te gebruiken; *wozu soll das* -?, waartoe moet dat dienen?, waar is dat goed voor?; *das taugt nicht zur Sache,* dat komt bij de zaak niet te pas; *das taugt für ihn,* dat is goed voor hem; *er taugt zu diesem Amte,* hij is voor dat ambt geschikt; *zum Soldaten* -, goed zijn voor.

Taugenichts, (*-es*, mv. *-e*) m. deugniet m.

Tauglich, (*-er, -st*) bijv. en b. (van personen), geschikt, bekwaam, bruikbaar, in staat; (van getuigen), deugdelijk, geldig; (van zaken), geschikt, gepast, dienend, bruikbaar, Z. *brauchbar; -keit* v. geschiktheid, bekwaamheid, bruikbaarheid, deugdelijkheid v., Z. *Brauchbarkeit.*

Täugras, (*-es*) o., z. m. hondsgras o.

Taugsam, (*-er, -st*) bijv. nw. goed in gebruik, geschikt voor het gebruik, deugdelijk.

Taumel, (*-s*, mv. *Taumel*) m. tuimeling v., wankelen o.; 2. duizeling, bedwelming v.; 3. dronkenschap v.; (fig.) verrukking, droomerij, razernij v., zwijmel m.; (Veea.) Z. *Drehkrankheit;* (fig.) *im - des Vergnügens, der Freude,* in de vervoering, den zwijmel, de bedwelming &; 4. (Pl.) Z. *Taumelloch.*

Taumel-becher, (*-chers*, mv. *-cher*) m. bedwelmende beker m.; it. beker m. waaruit men zich dronken drinkt; *-fisch* m. dolfijn, bruinvisch m., zeevarken o.; *-geist* m. (fig.) zwijmelgeest m., bedwelming, razernij v.; *-glas* o., Z. *-becher;* 2. Z. *Tummler.*

Taumelig, bijv. nw. waggelend, wankelend, onvast, onzeker, duizelig, bedwelmd; *mir wird* -, ik word duizelig; *- machen,* bedwelmen, duizelig maken.

Taumel-käfer, (*-käfers*, mv. *-käfer*) m. draaikever m., watervloo v.; *-kerbel* m. neerhangende kervel v.; *-lolch* m. bedelmend onkruid o. tusschen het koren.

Taumeln, (*taumelte, getaumelt*) o. ww., m. *h.* en *s.* wankelen, waggelen, duizelig zijn, bedwelmd zijn; *-d gehen,* waggelen; *in das Zimmer* -, waggelend in de kamer komen; *zur Erde* -, tuimelen, buitelen; (fig.) *vor Liebe, Lust &* -, verrukt, bedwelmd zijn; 2. in dronkenschap, bedwelming, zwijmel leven.

Taumel-rausch, (*-rausches*, mv. *-räusche*) m. bedwelmende roes m.; *-stab* m. thyrsus, bachusstaf m. *-taube* v. tuimelaar m. (eene duif).

Taumler, (*-s*, mv. *Taumler*) m. tuimelaar m., hij die wankelt, waggelt, tuimelt; 2. (Nat. hist.) Z. *Taumelfisch, Taumeltaube.*

Taureador, (*-s*, mv. *-e*) o. vel o. van een rund; 2. zweep, karwats v.

Taurilien, Taurobolien, o. mv. stieroffers o. mv.

Tauring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) strop. leguaan m., mat v. op de ra ter beschutting tegen de wrijving.

Tausch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ruil m., verruiling, wisseling v.; *am -e verlieren,* bij het ruilen verliezen; *einen - treffen,* eene ruiling aangaan; *beim -e etw. draufgeben,* bij inwisseling iets toegeven; (Volkst.) *- ist kein Raub,* ruilen is geen stelen.

Tausche, (*-n*) v. (van honden), teef v.; (van varkens), zeug v.

Tauschen, (*tauschte, getauscht*) bedr. en o. ww., m. *h.* ruilen, verruilen, verwisselen, omzetten; *mit jemn.* -, ruilen, eene ruiling aangaan; (fig.) *ich tausche nicht mit ihm,* ik zou niet met hem willen ruilen, niet in zijne plaats willen zijn of staan; *etw. gegen etw.* -, verruilen; *ich will mit Ihnen* -, ik wil met u ruilen.

Täuschen, (*täuschte, getäuscht*) bedr. en o. ww., m. *h. jem.* -, misleiden, bedriegen, beetnemen; *jem. in seinen Hoffnungen* -, teleurstellen; *in seinen Hoffnungen getäuscht werden,* in zijne hoop teleurgesteld, bedrogen worden; (van dingen), bedriegen, bedriegelijk zijn; *-d,* bedriegelijk; (van een plan), schijnbaar goed; (van gelijkenis), treffend; *-d, auf -de Art nachahmen,* sprekend naabootsen, zoodanig dat men het nagemaakte voor het oorspronkelijke houdt; (Tooneelk.) *sein Spiel ist -d,* is hoogst natuurlijk; 2. wed. ww. *sich* -, zich vergissen, zich bedriegen, misleid worden.

Tauscher, (*-s*, mv. *Tauscher*) m., **-in,** (*-nen*) v. ruiler, wisselaar m., ruilster, wisselaarster v.

Täuscher, (*-s*, mv. *Täuscher*) m., **-in,** (*-nen*) v. bedrieger, misleider m., bedriegster v.; 2. Z. *Rosstäuscher.*

Tauscherei, (*-en*) v. ruil m., ruiling v., geruil o.

Täuscherei, (*-en*) v. bedriegerij v.

Tausch-gewerbe, (*-gewerbes*, mv. *-gewerbe*) o., **-handel,** (*-s*) m., z. m. ruilhandel m.; *-händler* m. handelaar m, in oude en nieuwe goederen

Tauschlitten, (*-tens*, mv. *-ten*) m. slede v. tot het draaien der touwen.

Tauschlust, v., z. m. zucht v. om te ruilen, zucht v. om te wisselen.

Täuschung, (*-en*) v., Z. *täuschen;* it. misleiding, begoocheling, bedriegerij v., bedrog o.; it. vergissing v.

Tausch-vertrag, (*-trag(e)s*, mv. *-träge*) m. ruilcontract o., overeenkomst v. tot ruiling; *-weise* bijw. bij ruiling, bij wijze van ruiling.

Tausend, bijv. nw. duizend; *-Thaler,* duizend thalers; *zu viel - Malen,* duizende keeren; *eins über* -, duizend en een; *- mal* -, duizendmaal duizend, millioen; *ein -schelm,* doortrapte schelm, schurk; 2. tussch. *-!, der -!, potz-!,* wel verbazend! wel drommels!; II. (*-(e)s*, mv. *-e*) o. duizendtal o.; *bei -en,* bij duizenden; *sie fielen zu -en,* zij sneuvelden bij duizenden.

Tausend-arm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. lichaam o. met duizend armen; *-armig* bijv. nw. duizendarmig, duizend armen hebbende; *-bein* o. duizendpoot m.; (Zeew.) katrol v. met vele schijven; (Touwsl.) plat gevlochten touwwerk o.; *-blatt* o. (Pl.) duizendblad o.; *-blattig, -blätterig* bijv. nw. duizendbladerig, met duizend bladeren; *-blumenwasser* o. duizendbloemwater o.

Tausende, (*-ns*, mv. *-n*) o., Z. *Tausendste.*

Tausendeck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. duizendhoek m.; *-eckig* bijv. nw. duizendhoekig, met duizend hoeken.

Tausender, (*-s*, mv. *Tausender*) m. (Rek.) duizendtal o.

Tausenderlei, bijv. nw. duizenderlei, allerlei; *- Gestalten,* duizend verschillende vormen.

Tausend-fach, (*-fach(e)s*, mv. *-fächer*) o. derde maag v. van het rundvee; *-fach* bijv. nw. duizendvoudig; *—e Belohnung,* duizendvoudige belooning; *-fältig* bijv. nw. in duizend verschillende vormen; *-förmig* bijv. nw. in duizend vormen; *-fuss* m. (Nat. hist.) Z. *-bein; -füsze* m. mv. duizendvoeters m. mv.; *-güldenkraut* o. duizendguldenkruid o., centaurie v.; *-jährig* bijv. nw. duizendjarig, duizend jaar durend; *das —e Reich,* duizendjarig rijk; *-knoten* m. duizendknoop m.; *-korn* o. duizendkorrel v.; 2. veelbloemig vlas o.; *-künstler, —in,* duizendkunstenaar, heksenmeester m., duizendkunstenares, waarzegster v.; *-mal*

bijv. nw. duizendmaal; *-malig* bijv. nw. duizendmaal herhaald; *-namig* bijv. nw. duizendnamig *-pfündig* bijv.nw. van duizend pond, duizend pond of kilogram wegende; *-sasa* m. *der -*, die drommelsche vent, Z. *Teufelskerl; -schatz* m.beste, grootste schat m.; *-schön* o. (Pl.) duizendschoon, fluweelbloem v.; 2. *-schönchen* o. kleine ganzebloem v., madeliefje o.

Tausendste, bijv.nw. duizendste; *das weisz der - nicht,* niet een van de duizend die het weet.

Tausend-stel, (*-stels,* mv. *-stel*) **-theil,** (*-(e)s,* mv. *-e*) o. duizendste (gedeelte) o.; *-weise* bijw. bij duizenden; *-züngig* bijv. nw. duizendtongig, met duizend tongen.

Tautochronismus, (onb., mv. *Tautochronismen*) m. gelijktijdigheid v., gelijktijdig plaatshebbende gebeurtenis v.

Tautogram, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. gedicht o. dat met gelijke letters of woorden begint.

Tautologie, (*-n*) v. noodelooze herhaling, woordverspilling v.

Tautologisch, bijv. en b. hetzelfde zeggende, onnoodig herhaald, hetzelfde beteekenend.

Tauwerk, (*-(e)s*) o., z. m. (verzam.) touwwerk, takelwerk, want o.

Taverne, (*-n*) v. geringe herberg, kroeg v.

Tavoletta, Tavolozza, (*-ta*) v. palet o.; 2. aanteekenboekje, notitieboekje o.

Tax, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. ijp, ijpeboom m.; 2. das m.; 3. taxatie v.

Taxation, (*-en*) v. taxatie v.; it. waardeering v.

Taxator, (*-s,* mv. *-en*) m. schatter, taxateur m.

Taxe, (*-n*) v. schatting, waardeering, taxatie v.; *niedrigste -,* minimum o.; *höchste -,* maximum o.; 2. Z. *Steuer.*

Taxiren, taxen, (*tax(ir)te, taxirt* en *getaxt*) bedr.ww. *Waaren -,* taxeeren; *unbillig, übermäszig -,* te hoog, onbillijk taxeeren; 2. Z. *schätzen.*

Taxirer, (*-s,* mv. *Taxirer*) m., Z. *Taxator.*

Taxirung, (*-en*) v. taxatie, schatting, waardeering v.

Tax-kreuel, (*-s,* mv. *Taxkreuel*) m. snoeimes o.; *-ordnung* v. tarief o.; *-tanne* v. denneboom m.; *-probe* v. proef v. tot schatting der waarde van erts.

Taxusbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. taxis, taxisboom, ibisboom, ijpeboom m.

Tazette, (*-n*) v. (Pl.) soort van narcis, narcissus tazetta.

Technemathotek, (*-en*) v. verzameling v., museum o. van kunstschatten.

Technik, v., z. m. wetenschap, leer v. van de regels der kunst; 2. kunstterm m., handgreep, kunstvaardigheid, techniek v.

Technisch, bijv. en b. kunstmatig, naar de kunst, in kunstermen uitgedrukt, kunstvaardig, handig, technisch.

Technolog, (*-en,* mv. *-en*) m. bedrijfskenner, kenner m. der bedrijfsleer, technoloog m.

Technologie, v., z. m. bedrijfsleer, kunst- en handwerksbeschrijving, bedrijfskunde, warenkennis, technologie v.

Technologisch, bijv. en b. volgens de bedrijfsleer, technologisch, kunstbeschrijvend, bedrijfskundig.

Techtelmechtel, (*-s*) m. en o., z. m. (Prov.) geheime overeenkomst v., komplot, gekonkel o., knoeierij, vrijerij v.

Teckel, (*-s*) m., z. m., Z. *Dachshund.*

Teckelbohne, (*-n*) v. bilzenkruid o.

Teckholz, (*-holzes,* mv. *-hölzer*) o. (Hand.) tekhout o.

Tectur, (*-en*) v. bekleeding, bedekking v., overtrek o.

Tedeum, (*-s,* mv. *-s*) o. lofzang m., Te Deum o.

Tegel, (*-s,* mv. *Tegel*) m. mergelgrond m.; 2. Z. *Tiegel.*

Tegiren, (*tegirte, tegirt*) bedr.ww bedekken; (fig.) verhelen, bemantelen, vergoelijken.

Tegument, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Tectur.*

Tehse, (*-n*) v. (Zoutz.) droogzolder m.

Teianker, (*-ankers,* mv. *-anker*) m. (Zeew.) vertuianker o.

Teich, (*-(e)s,* mv. *-e* m. vijver m., Z. *Fischteich; in verbotenem -e fischt man am liebsten,* verboden vrucht smaakt het zoetst; *-binse* v. biesgras o. in vijvers.

Teichel, (*-s,* mv. *Teichel*) m.(Waterb.) pijp, buis, waterleiding v., Z. *Röhre;* 2. kuipje o.

Teicheln, (*teichelte, geteichelt*) o. ww. (Waterb.) (w. i. gebr.) het water afleiden; (Tuinb.) fluitvormig enten.

Teich-feder, v. (*-n*) kanariegras, glansgras o.; *-fenster* o. duiker m. om water in en uit den vijver te laten; *-fisch* m. vijvervisch m. en v.; *-fischerei* v. visschen o. in den vijver; *-forelle* v., *-karpfen* m. forel v., karper m. uit een vijver; *-gitter* o. vijverrooster m.; *-kolbe* v., *-kolben* m., Z. *Rohrkolben; -lilie* v. lischbloem, zwaardlelie v.; *-linse* v. waterlinze v.; *-meister* m. opzichter m. over de vijvers; *-mühle* v. molen m. die zijn water uit een vijver ontvangt; *-nuss* v., Z. *Wassernuss; -pflanze* v. vijverplant, bij een vijver groeiende plant v.; *-rechen* m. modderegge v.; 2. vijverrooster m.; *-rinne* v. afvoerkanaal o. uit een vijver; *-rohr* o., *-schilf* m. bij een vijver groeiend riet o.; *-schleuse* v. sluis v. bij of voor een vijver; *-ständer* m., Z. *-schleuse; -wirthschaft* v. toezicht o. op een vijver; *-zapfen* m., Z. *-fenster.*

Teig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. deeg o.; (Beeldh.) pleistervorm m.; *-abdruck* m. gipsafdruk, zwavelafdruk m.

Teigicht, bijv. nw. als deeg, als brij, deegachtig, week; *-e Birne,* zacht, meelig, beursch.

Teigig, bijv. nw. uit deeg gevormd; it. deegachtig, niet uitgebakken, papperig, klef.

Teig-kratze, (*-n*)v. bagtrogkrabber, deegkrabber m.; *-malo.* deegvlek v.; 2. schurft o. (van kalveren); *-messer* o. deegmes o.; *-mulde* v. houten deegnap m.; *-rad, -rädchen* o.(Pad.) radje, raadje o. om deeg rond & te snijden; *-schüssel* v. deegplaat v.; *-speise* v. deeg o.; it. meelspijs v.; *-scharre* v., Z. *-kratze.*

Teint, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. tint m., gelaatskleur, kleur v. der huid.

Telamon, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. draagbalk, schoorbalk m.

Telegraph, (*-en,* mv. *-en*) m. verschrijver m., werktuig o., toestel m. waarmede men in de verte berichten mededeelt, telegraaf v.; *elektr(omagnet)-ischer -,* electro-magnetische telegraaf m.; *-enlinie* v. telegraaflijn v., telegraafdraad m.

Telegraphie, Telegraphik, v., z. m. verschrijfkunst v., kunst v. om telegrafen samen te stellen en te gebruiken, inrichting v., beheer o. der openbare telegrafen, kantoor o. van de electrische telegraaf, telegraphie v.

Telegraphiren, (*telegraphirte, telegraphirt*) bedr.ww. door middel van de telegraaf berichten overzenden, telegrapheeren.

Telegraphisch, bijv. en b. de telegraaf of de telegraphie betreffende, telegraphisch; *-e Nachricht* of *Drahtbericht* m. bericht o. per telegraaf, telegram o.

Telegraphist, (*- n,* mv. *-en*) m. telegrafist m.

Telegramm, (*-(e)s,* mv. *-e*) telegrafisch bericht, telegram o., telegraphische depeche v.

Telephisch, bijv. nw. (Heelk.) moetelijk genezend, verouderd, chronisch.

Telekal, Telelal, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. spreektrompet v.

Teleologie, (*-n*) v. leer van de doelmatigheid van al het bestaande, om daarmede het bestaan van een schepper te bewijzen.

Teleologisch, bijv. nw. *-er Beweis,* Z. *Teleologie.*

Teleskop, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. verrekijker, telescoop m.

Teleskopisch, bijv. nw. den telescoop betreffende, door den telescoop waar te nemen.

Telge, (*-n*) v. (Prov.) tak m.; it. jonge boomstam m.

Telgholz, (*-es*) o., z. m. blokjes brandhout, talhout of telhout o.

Telle, (*-n*) v. kuil, deuk v.; 2.(Prov.) belasting v., Z. *Steuer.*

Tellen, (*tellte, getellt*) bedr. ww. (Prov.) Z. *steuern;* 2. o. ww. snappen, babbelen.

Teller, (*-s,* mv. *Teller*) m. bord, tafelbord o.; *reine -,* schoone borden; *hölzener -,* houten bord o.; *ein - Suppe,* een bord, eene bordvol v. soep; *eingeschobene -,* tusschengerechten o. mv.; (Nat.) (van eene luchtpomp), vlak o.; (van eene artisjok), stoel m., vleezig gedeelte o.; (van de hand), palm v.

Tellerbrett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. bordenplank v.

Tellerchen, Tellerlein, (verkl.) o. (op een kelk), schaaltje, plaatje, dekseltje o.; (Pl.) schotelvormig korstmos o.

Teller-eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. vangijzer o.; *-förmig* bijv. nw. als een bord, als eene schijf, bordvormig, schotelvormig; *-hammer* m. blikslagershamer m.; *-haube* v. muts v. met platten bol; *-huf* m. vlakke, breede paardenhoef m.; *-knecht* m. stomme knecht m.; *-korb* m. bordenmand v.; *-lecker, —in,* klaplooper, tafelschuimer, flikflooier, bordenlekker m., klaploopster, tafelschuinster, bordenlekster v.; *-mütze* v., Z. *-haube*; *-nase* v. breede, platte neus; *-rechen* m. bordenrek o.; *-ring* m., Z. *Tafelkranz*; *-rübe* v. knolkool, raapkool v.; *-schlecker* m., Z. *-lecker* m.; *-schrank* m. bordenkast v.; *-tuch* o., *-tüchlein* o. bordendoek(je), servet o.; *-wärmer* m. bordenwarmer m., komfoor o.; *-wirbel* m. waterworm m.

Telline, (*-n*) v. telschelp, telmossel v.

Tellmuschel, (*-n*) v. telmossel(schelp) v.; 2. *versteinte* -, versteende telmosselschelp v., telleniet m.; 3. (met een steel), Z. *Entenmuschel.*

Tellur, (*-(e)s*, mv. *-e*), **-metall,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Delfst.) tellurium o. (een metaal).

Tellurium, (*-s*, mv. *Tellurien*) o. toestel o. dat de beweging van zon, maan en aarde aanwijst, tellurium o.; 2. Z. *Tellur.*

Tellur-oxyd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. telluriumoxyde o.; *—salze* o. mv. telluriumzouten o. mv.; *-sauer* bijv. nw., *-saures Salz*, telluriumzuur zout o.; *-wasserstoff* m. tellurium bevattende waterstof v.; *-wismuth* m. tellurium bevattend bismuth o.

Tempe, (*-s*, mv. *Tempe*) o. Tempe o.; (fig.) bekoorlijke streek v., heerlijke landstreek v.

Tempel, (*-s*, mv. *Tempel*) m. tempel m., bedehuis o., kerk v.; *jüdischer* -, tempel m., synagoge v.; *türkischer* -, Turksche tempel m., moskee v.; (Wev.) vang m.

Tempel-bau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tempelbouw m., bouwen o. van een tempel; *-diener* m. priester m.; 2. tempeldienaar m.; *-dienst* m. eeredienst m., godsdienstoefening v.; *-gewölbe* o. tempelgewelf o.; *-halle* v. voorportaal o. van een tempel; *-haus* o. tempelgebouw o., Z. *Tempel*; *-herr* m. tempelridder, tempelheer, tempelier m.; (Volkst.) *er säuft wie ein* -, hij zuipt als een tempelier, als een ketter; *-herrenorden* m., Z. *-orden*; *-herrisch* bijv. nw. van een tempelier, als een tempelier, tot een tempelridder behoorende; *-hof* m. tempelhof o.; 2. huis o. der tempeliers; *-orden* m. orde v. der tempelridders; *-schänder* m. heiligschender m.; *-schlaf* m. (bij de Ouden), wonderdadige slaap m. in een tempel; *-weihe* v. wijding, inwijding v. van een tempel, tempelwijding v.; *-zinne* v. tinne v. eens tempels.

Temperamalerei, (*-en*) v. schilderwerk o. op droge muren.

Temperament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lichaamsgesteldheid v., aard m., inborst v., geaardheid v., temperament o.; *-sfehler* m. gebrek o. in de lichaamsgesteldheid.

Temperatur, (*-en*) v. warmtetoestand, warmtegraad m., temperatuur v.

Temperiren, (*temperirte, temperirt*) bedr. ww. matigen, temperen, verzachten.

Temperirmesser, (*-messers*, mv. *-messer*) o. (Schild.) strijkmes, tempermes o.

Temperhafen, (*-hafens*, mv. *-hafen*) o. groote pot m. om gesmolten glas af te koelen.

Temperofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. (Glash.) koeloven, temperoven m.

Tempestiv, bijv. en b. tijdig, vroegtijdig, in tijds, bij tijds.

Tempiren, (*tempirte, tempirt*) o. ww. een tijd bepalen, een termijn bepalen.

Templer, (*-s*, mv. *Templer*) m., *Tempelherr.*

Templinöl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Krummholzöl.*

Tempo, (*-s* mv. *-s*) o. (krijgsw.) maat v., stap m.; (Muz.) maat, snelheid v., tempo o.; (fig.) *das - beobachten*, een gunstig oogenblik waarnemen.

Temporalien, o. mv. tijdelijke voordeelen o. mv., wereldlijke inkomsten v. mv.

Temporär, bijv. en b. tijdelijk.

Temporisiren, (*temporisirte, temporisirt*) o. ww. toeven, dralen, tijd winnen; (fig.) zich naar de tijdsomstandigheden schikken.

Tempus, (onb., mv. *Tempora*) o. (Spraakk.) tijd m.

Temulenz, (*-en*) v. bedwelming, bezwijming, dronkenschap v.

Tenaculum, (*-s*, mv. *Tenacula*), **Tenakel,** (*-s*, mv. *Tenakel*) o. (Drukk.) nijphoutje, knijpje o.; (Apoth.) zeefdoek m.; *-klammer* v. grijper, nijper, knijper m.

Tenailliren, (*tenaillirte, tenaillirt*) bedr. ww. met de tang afknijpen.

Tendentiös, bijv. en b. eene zekere strekking, richting hebbende; *-er Zeitungsartikel*, artikel o. in het belang eener partij geschreven.

Tendenz, (*-en*) v. strekking, richting, neiging v.; *-prozess* m. handeling, beweging v. eener richting; *-roman* m. roman m. die geschreven is met het oog op zekere leerstelling.

Tenebrio, (*-nes*, mv. *-ne*) m. duisterling, domper m.

Tenesmus, (onb.) o., Z. *Stuhlzwang.*

Tenne, (*-n*) v. (van eene schuur), deel v., dorschvloer m.; *-schlägel* m. dorschvlegel m.

Tenor, (*-s*, mv. *-e*) m. (Muz.) tenor, tenorstem, diepe middelstem v.; 2. Z. *Tenorist.*

Tenor-geige, (*-n*) v. tenorviool v.; *-sänger* m., Z. *Tenorist.*

Tenorist, (*-en*, mv. *-en*) m. tenorzanger m.

Tenor-schlüssel, (*-sels*, mv. *-sel*) m., **-zeichen,** (*-zeichens*, mv. *-zeichen*) o. tenorsleutel m.; *-stimme* v., Z. *Tenor*; 2. tenorpartij v.

Tentamen, (*-mens*, mv. *-men*) o. (Student.) voorloopig examen, proefexamen.

Tepidarium, (*-s*, mv. *Tepidarien*) o. lauw bad o.; it. badkamer v.

Teppich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tapijt, vloerkleed o.; (Tuinb.) groen, grasperk, bloemtapijt o.

Teppich-arbeit, (*-en*) v. tapijtwerk o.; *-arbeiter* m., Z. *-wirker*; *-band* o. tapijtrand m.; *-besen* m. tapijtstoffer m.; *-biene* v. kleine, in den grond eenzaam nestelende bij v.; *-decke* v. vloerkleed, karpet o.; *-drucker* m. tapijtdrukker m.; *-händler* m. tapijthandelaar m.; *-macher* m., Z. *-wirker*; *-nagel* m. vloerkleedspijker m.; *-sticker, —in,* tapijtstikker m., -stikster v.; *-weber, -wirker* m. tapijtwever, tapijtmaker m.; *-weberei, -wirkerei* v. kunst v. van tapijten weven; 2. tapijtwerk o., tapijten o. mv.; *-werk* o. tapijtwerk o.

Terbutte, (*-n*) v. tarbot v.

Tercerone, Z. *Terzerone.*

Terebinthe, (*-n*) v. terpentijnboom m.

Terebra, (onb.) v. schedelboor, trepaan v.

Terengeln, türengeln, türingeln, (*terengelte, geterengelt* &) o. ww. (Prov.) aarzelen, weifelen, uitvluchten zoeken.

Tergiversiren, (*tergiversirte, tergiversirt*) o. ww. aarzelen, weifelen, uitvluchten zoeken.

Terme, (*-n*), **Termit,** (*-en*, mv. *-en*) m. witte mier, termiet v.; 2. houtluis v.

Terme, (*-n*) v. pilaar m. half van de gedaante van een mensch, tot grenssteen dienende.

Termin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. termijn, vastgestelde tijd m.; *auf - kaufen*, op tijd koopen; (Ger.) dag m. van verschijning; it. zittingsdag m.; *Anberaumung eines -(e)s*, een dag bepalen; it. dagvaarding v.

Terminei, (*-n*) v. geldenverzameling v. voor de armen, collecte v.; 2. uitgestrektheid v., gebied o. waarin de collecte voor een klooster van bedelmonniken mag gehouden worden.

Terminiren, (*terminirte, terminirt*) o. ww., m. *h.* eene collecte houden, eene inzameling doen voor de armen; *-der Bruder*, bedelmonnik m.

Terminirer of **Terminarier,** (*-s*, mv. *Terminirer* of *Terminarier*) m. hij wien een termijn bepaald is.

Terminologie, v., z. m. kunsttaal v., kunstwoorden o. mv., kunstuitdrukking, kunstbenaming v., terminologie v.

Terminologisch, bijv. en b. de

kunsttaal of terminologie betreffend, terminologisch.

Terminus, (onb.) m. kunstterm m., kunstuitdrukking v.; (Fabell.) Terminus, grensgod m.

Terminweise, bijw. in termijnen; *-zahlen,* in termijnen, bij gedeelten.

Termit, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Terme.*

Terne, (*-n*) v. (in de loterij), winst v. van drie opeenvolgende nommers, terne v.

Terpentin, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. terpentijn o.

Terpentin-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. terpentijnboom m.; *-firniss* m. terpentijnvernis o.; *-geist* m. terpentijngeest m.; *-öl* o. terpentijnolie v.

Terra cotta, (onb.) onverglaasd pottenbakkerswerk o. in ornamenten & bestaande.

Terrain, (*-s,* mv. *-e*) m. grond, bodem m., oppervlakte v. van den grond, terrein o.; *auf einem schwierigen -,* op een moeielijk terrein.

Terrasse, (*-n*) v. terras, plat dak o., voorgrond m.

Terrassen-dach, (*-dach(e)s,* mv. *-dächer*) o. platdak, terrasvormig dak o.; *-förmig* bijv. nw. terrasvormig; *-gang* m. terrasvormige laan v.

Terrassiren, (*terrassirte, terrassirt*) bedr. ww. als een terras bewerken, een aarden wal maken; (fig.) op den grond werpen, ter aarde werpen.

Terreplein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Vest.) walgang m.

Terrine, (*-n*) v. soepkom, terrine v.

Territorial-gerechtigkeit, v., **-recht,** o. recht o. op het grondgebied, heerlijk recht o.

Territorium, (*-s,* mv. *Territorien*) o. grondgebied o.

Terrorism(us), (onb.) m. (Gesch. van F.) schrikbewind o.

Terrorist, (*-en,* mv. *-en*) m. aanhanger m. van het schrikbewind.

Terroristisch, bijv. en b. als een aanhanger van het schrikbewind.

Tertia, (*-ta*) v. (Schoolt.) derde klasse v.

Tertian, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. derde toon m. van den grondtoon, terts v.

Tertianer, (*-s,* mv. *Tertianer*) m. (Schoolt.) leerling m. der derde klasse.

Tertian-fieber, (*-fiebers,* mv. *-fieber*) o. derdendaagsch koorts v.; *-kraut* o. driedaagsche koortskruid o.

Tertiarier, (*-s,* mv. *Tertiarier*) m. Franciscaner monnik m. van de derde orde, tertiarier m.

Tertiawechsel, (*-sels,* mv. *-sel*) m. (Hand.) derde wissel m.

Tertius, (onb.) m. (in Duitsche scholen), derde meester of onderwijzer m.

Terz, (*-en*) v. (Muz.) derde toon m. van den grondtoon, terts v.; (Spr.) derde, driekaart v.; *diese Saite ist in die - gespannt,* deze snaar geeft terts aan; *- vom Könige;* derde van den koning of heer; (Schermk.) tierce v.; *eine - ausstoszen,* een tiercestoot doen.

Terzerol, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. zakdistooltje o.

Terzerone, (*-n,* mv. *-n*) m. iem. van wiens ouders de een een blanke, de ander een kleurling is.

Terzett, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Muz.) driestemmig lied o. door drie personen te zingen, trio v.

Terzhaut, (*-häute*) v. (Hand.) osseuhuid v.

Teschine, (*-n*) v. getrokken buks v.

Test, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Scheik.) smeltkroes m.; 2. Z. *-schüssel;* 3. vuil, hoofdvuil o.; (Goudsm.) afschrapsel o.; 4. (Gesch. van F.) afzwering v. van den Katholieken godsdienst, testeed m.

Testaceen, o. mv. schaaldieren, schelpdieren o. mv.

Testament, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. testament o., uiterste wil m.; *sein - machen,* zijn testament maken, zijn uitersten wil te kennen geven; *Anhang zu einem -e,* codicil v.; (fig., Godg.) *altes, neues -,* Oud, Nieuw Testament o.

Testamentar, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. executeur m. van een testament.

Testamentarisch, bijv. nw., Z. *testamentlich.*

Testamenter, (*-s,* mv. *Testamenter*) m. erflater, testamentmaker m.

Testament-beilage, (*-n*) v. aanhangsel o. bij een testament, codicil o.; *-erbse* m., *-erbin* o. erfgenaam m., erfgename v. volgens een testament; *-eröffnung* v. openen o., opening v. van een testament; *-fälscher* m. testamentvervalscher m.

Testamentisch, testamentlich, bijv. nw. volgens een testament bepaald.

Testament-macher, —in, testamentmaker m., -maakster v.; *-sausrichter* m. executeur m., hij die een testament ten uitvoer legt; *-schreiber* m. hij die een testament schrijft; *-sclausel* v., Z. *-beilage; -sunterschiebung* v. onderschuiving v. van een testament; *-sverfälscher* m., Z. *-fälscher; -svollzieher* m., Z. *-sausrichter; -weise* bijw. bij testament, in den vorm van een testament; *-zeuge* m. getuige bij een testament.

Testasche, v., z. m. asch v. uit den smeltkroes.

Testato, bijw. volgens testament.

Testator, (*-s,* mv. *-en*) m., **Testatrix,** (*Testatricen*) v., Z. *-macher &c.*

Testeid, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Test* (4).

Testikel, (*-s,* mv. *Testikeln*) m. teelbal, zaadbal, kloot m.

Testimonium, (*-s,* mv. *Testimonia*) v. getuigschrift, bewijs o. van goed gedrag.

Testiren, (*testirte, testirt*) o. ww., m. *h.* zijn testament maken; II. bedr. ww. vermaken, bij testament nalaten; 2. betuigen, getuigen.

Testirer, (*-s,* mv. *Testirer*), **-in,** (*-nen*) v. erflater m., erflaatster v.

Test-korn, (*-korn(e)s,* mv. *-körner*) v. (Bergw.) korrel v. zilver die in den smeltkroes blijft hangen; *-kugel* v. kogel m. om den smeltkroes glad te maken; *-pfanne, -schüssel* v. ijzeren pan v. bij den smeltkroes.

Tetartäa, v. vierdendaagsche koorts v.

Tethrippon, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vierspan o.

Tetrachord, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. viersnarig speeltuig o.

Tetrarch, (*-en,* mv. *-en*) m. viervorst, tetrarch m.

Tetrarchat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. heerschappij, waardigheid v. van een viervorst.

Tetrarchie, (*-n*) v. viervorstendom o., onder vier hoofden verdeelde staat m.

Teuanker, (*-ankers,* mv. *-anker*) m. tuanker o.

Teuchel, (*-s,* mv. *Teuchel*) m., Z. *Teichel.*

Teufe, (*-n*) v. (Bergw.) diepte v.; (fig.) *die ewige -,* onbepaalde diepte.

Teufel, (*-s,* mv. *Teufel*) m. duivel, booze, booze geest, satan, hellevorst m.; *vom - besessen,* van den duivel bezeten; *zum - gehen,* verloren gaan; *jem. zum - schicken,* naar den duivel wenschen; *geh' zum -!* loop naar den duivel! *ich möchte des -s werden,* ik zou woedend worden; *was -! soll das heiszen!,* wat duivel! moet dat beduiden!; *das wäre der -,* dat zou de duivel doen; *den - auch!* voor den drommel!, wat duivel!, wat bliksem!; *ich will des -s sein* of *hol' mich der -, wenn &c.,* de duivel hale mij als &; *er schwört bei allen -n, dass &c.,* hij zweert bij alle duivels; *pfui -!* foei! *ich frage den - darnach,* ik geef er de weerlicht van; *das ist der -,* daar zit de knoop; *armer -,* arme drommel m.; *närrischer -,* malle, snaaksche vent m.; (Zeew.) *den - jagen,* den duivel jagen; (fig.) *er ist ein -,* hij is een duivel, een woedende kerel m.; *das ist ein - von einem Weibe, sie ist ein wahrer -,* eene duivelin, eene heks v.; II. (Nat. hist.) groote Tartaarsche aap, mandril m., kortstaartig schaaldier, Formosaansch duiveltje o.; 3. spinvisch, schelvischduivel, vliegende draak m.; 4. gevorkte knorhaan m.; 5. Z. *Seeteufel;* (Nat.) *der Kartesische -,* Cartesiaansch duikertje o.

Teufelchen, (verkl.) o. duiveltje o.; 2. (Nat. hist.) sprinkhaan m.

Teufelei, (*-en*) v. helsche toeleg m., duivelachtige streek m.; 2. vervloekte zaak, tooverij v.; *-en verüben,* Z. *teufeln.*

Teufelhaft, teufelisch, teufelmäszig, bijv. nw., Z. *teuflisch.*

Teufels-(ab)biss, (*-(e)s,* mv. *-e*) schurftkruid o.; *-antlitz* o. tweeblad o.; *-arbeit* v. duivelsch werk, vermoeiend werk o.; *-bad* o. meer o. (bij Hersfeld in Westfalen); *-bann* m. duivelbezwering v.; *-banner* m. duivelbanner, duivelbezweerder m.; *-bannerei* v., Z. *-bann; -bart* m. anemoon v. van de Alpen, duivelsbaard m.; *-baum* m. Indische vijgeboom, heilige boom m.; *-beere* v. wolfskers, dolle bes v.; *-beschwörer* m., Z. *-banner; -beschwörung* v., Z. *-bann; -biss* m., Z. *-abbiss; -blume* v. gewone sterrebloem v.;

-braten m. (gemeenz.) Z. *Höllenbrand, Höllenbraten;* *-braut* v. waagzegster, heks, tooverkol v.; *-brücke* v. duivelsbrug v.; *-brut* v. helsch gebroed o.; *-darm* m. veldwinde v.; *-diener* m., Z. *-verehrer;* *-dienst* m., Z. *-verehrung;* *-dreck* m. (gemeenz.) duivelsdrek m.; 2. klevend aardpek o.; *-finger* m., Z. *-kegel;* *-gezücht* o., Z. *-brut;* *-höhle* v. duivelshol o.; *-junge* v. duivelsche jongen m.; *-kanzel* v. hoop m. rotsen; *-kegel* m. luchtsteen, donderbeitel m.; *-kerl* m. duivelsche kerel m.; 2. Z. *-junge;* *-kind* o. kind o. van den duivel, duivelsch kind o.; *-kirsche* v., Z. *-beere;* *-klaue* v., Z. *Bärlapp;* (Zeew.) koppelbord, houten kompas o.; *-kunst* v. duivelskunst, zwarte kunst v.; 2. Z. *Schwarzkunst;* *-lärm* m. (gemeenz.) duivelsch leven o.; *-lehre* v. leer v. van den duivel; *-mauer* v. rotswand m. bij Blankenburg; *-milch* v., Z. *Wolfsmilch;* *-peterlein* o. gevlekte dolle kervel v.; *-pferd* o. waterspin v., *-puppe* v. jodenkers v.; *-reich* o. rijk o. van den duivel, helsche rijk o.; *-sinn* m. duivelsche gezindheid v.; *-streich* m. duivelsche streek m., list v. van den duivel; *-toll* bijv. en b. stapelgek, razend, bezeten; *-verehrer* m. duivelvereerder, duiveldienaar m.; *-verehrung* v. duivelvereering v., duiveldienst m.; *-volk* o., Z. *-brut;* *-weg* m. weg m. van duivel; *-werk* o. duivelsch werk, helsch werk o.; 2. werk o. van den duivel; *-wurzel* v. (Pl.) wolfswortel m., monnikskappes o. mv.; *-zwirn* m. (Pl.) meelkruid o., meelbloem v., dievenkruid o.

Teufen, (*teufte, geteuft*) o. ww., Z. *tiefen.*

Teuflisch, bijv. en b. duivelsch, helsch, arglistig, boosaardig; *- heisz,* verschrikkelijk heet.

Teumgat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Zeew.) bombergat, tuingat o.

Teute, (*-n*) v. peperhuisje o., Z. *Düte;* 2. tuitkan v.

Teutonisch, bijv. nw., Z. *Deutsch.*

Teutonismus, (onb.) m. Z. *Deutschthümelei.*

Text, (*-es,* mv. *-e*) m. tekst, bijbeltekst m.; 2. (voor een lied), woorden o. mv.; (fig.) *nur weiter im -e!,* vooruit maar!, ga door!; *jemn. den - lesen,* Z. *lesen.*

Textmäszig, bijv. en b. volgens den tekst, letterlijk, woordelijk; (Drukk.) paragon v., drukletter v. die het midden houdt tusschen dubbele dessendiaan en tekst; (Ger.) letterlijk.

Textur, (*-en*) v. weefsel o., samenhang m.

Textverständiger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. tekstenkenner m.

Thaboriten, m. mv. Hussiten m. mv.

Thal, (*-(e)s,* mv. *-e* of *Thäler*) o. dal o., vallei v.; *kleines -,* of (verkl.) *Thälchen* o. klein dal; *zu - fahren,* de rivier afvaren; (Zoutm.) zoutwerk o., zoutgroef v. (Outl.) gleuf v. in de groote hersenen, fossa Sylvii.

Thalamus, (onb.) m. huwelijksbed, leger o.; (Landh.) bijenkorf m.; (Gez.) oogholte v.

Thalassarchie, Thalassokratie, v., z. m. heerschappij v. ter zee.

Thal-bach, (*-bach(e)s,* mv. *-bäche*) m. beek v. die door een dal loopt; *-bewohner, —in,* dalbewoner m., dalbewoonster v.; *-buche* v. roode beukeboom m.

Thälchen, (verkl.) o., Z. *Thal.*

Thale, (*-n*) v., Z. *Kiefer.*

Thaler, (*-s,* mv. *Thaler*) m. daalder of eig. thaler m.

Thaler, (*-s,* mv. *Thaler*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Thalbewohner.*

Thälerchen, (verkl.) o. kleine thaler m.

Thalerschein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. papieren daalder m., muntbiljet o. van een daalder of thaler.

Thal-fluss, (*-flusses,* mv. *-flüsse*) m. rivier v., stroom m. die door een dal gaat; *-gehänge* o. helling v. eens bergs naar den kant van het dal; *-grund* m. bodem m. van een dal; *-gut* o. zoutbak, zoutpot m.; *-hängig* bijv. nw. hellend; *-hänge* o., Z. *-gehänge.*

Thalia, v., z. m. Thalia, muze v. van het tooneelspel, voorn. van het blijspel.

Thal-lauf, (*-lauf(e)s,* mv. *-läufe*) m. loop m. van een dal; it. van een stroom; *-leute* mv. dalbewoners m. mv.; it. zoutmijnwerkers m. mv.; *-lilie* v. lelie v. der dalen; *-stadt* v. in een dal gelegen stad v.; *-strom* m. door een dal loopende stroom m.; *-wärts* bijw. dalwaarts, naar het dal; *-weg* m. weg m. naar het dal; 2. weg m. door een dal; *-ordnung* v. reglement o. op de zoutmijnen.

Thalpsis, Thalpos, (onb.) o. vochtige warmte, vochtige verwarming v.

Than, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Schotsche graaf m.

Thanen, (*thante, gethant*) bedr. ww. *Seyel -,* tanen, taankleur geven.

That, (*-en*) v. daad, handeling v., feit, bedrijf o., verrichting v.; *gute, schlechte -,* goede, slechte daad; *auf frischer - ertappt werden,* op heeterdaad betrapt worden; *die - läugnen,* het feit & loochenen; *- eines Helden,* heldendaad v.; (Schertss.) *das ist eine grosze -,* dat is eene groote daad; *grosze -en im Kriege,* krijgsbedrijven o. mv.; *mit der - beweisen,* iets metterdaad bewijzen; *mit Rath und - beistehen,* met raad en daad bijstaan; *er hat den Namen mit der -,* hij heeft den naam en de daad; *zur - schreiten,* aan den gang gaan, beginnen; *von Worten zur - kommen,* handgemeen worden; *in der -,* inderdaad, (Spr.) *vor der - geht der Rath,* verzin eer gij begint.

Thatbestand, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. feit o., toedracht v. eener zaak.

Thätelei, (*-en*) v. nuttelooze, doellooze, benzelachtige handeling v.

Thaten-drang, (*-(e)s*) m., z. m. behoefte, zucht v., verlangen o. naar daden, drift v., vuur o. om te handelen, zich te onderscheiden; *-durst* m., Z. *-drang;* *-los* bijv. nw. werkeloos, zonder inspanning; *—es Leben,* stil, werkeloos leven; *-reich, that(en)voll* bijv. nw. rijk in daden.

Thäter, (*-s,* mv. *Thäter*) m., **-in,** (*-nen*) v. dader, bedrijver m., daderes v.; (van eene misdaad), schuldige m. en v.

Thathandlung, (*-n*) v., Z. *That.*

Thatig, (*-er, -st*) bijv. en b. werkzaam, bedrijvig, vlijtig; *-e Hülfe,* werkdadige hulp; *-e Liebe,* werkdadige liefde; *-e Kraft,* werkende kracht; *-en Antheil an etw. nehmen,* werkzaam deel nemen aan; 2. handelend, doende, medewerkend; *-er Mann.* werkzaam; *etw, - treiben,* levendig; (Spraakk.) *-es Zeitwort,* bedrijvend werkwoord; *die -e Form,* bedrijvende vorm; *-keit* v. werkzaamheid, bedrijvigheid v., dienst m.; *in — setzen,* in dienst stellen; *auszer — setzen,* buiten dienst stellen, schorsen, op nonactiviteit brengen.

Thätigkeits-kreis, (*-es,* mv. *-e*) m. werkkring m.; *-trieb* m. behoefte aan, zucht v. naar werk, opgewektheid, levendigheid v.

That-kraft, (*-kräfte*) v. kracht v. om te handelen, zielskracht v.; *-kundig* bijv. nw. bekend, publiek, openbaar; *—keit* v. algemeene bekendheid v.

Thätlich, bijv. en b. *-e Sünde,* dadelijke zonde, zonde v. door daden; *-e Zahlung,* werkelijk; *sich an jem. - vergreifen, ihn - misshandeln,* feitelijk, geweldadig, metterdaad; *- verfahren,* geweldadig te werk gaan; *das -e Verfahren,* feitelijkheid, geweldadigheid v.; (Spraakk.) Z. *thätig; -keit* v. dadelijkheid, gewelddadigheid v., slagen m. mv.; *es kam zu - en,* men werd handgemeen.

That-sache, (*-n*) v. daadzaak v., feit, gebeurde o.; *-sächlich* bijv. en b. feitelijk, op feilen berustend; *-satz* m. op een feit gegronde stelling v.

Thau, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. dauw m.

Thau-beere, (*-n*) v. frambozenstruik m.; *-eisen* o. gloeiend ijzer o. tot het ontdooien eener bevroren pomp v.

Thauen, (*thaute, gehaut*) o. ww., m. *h.* dauwen; *es thaut,* het dauwt, er valt dauw; 2. dooien, ontdooien; *es thaut,* het dooit; *von den Dächern -,* (van sneeuw), afdruipen.

Thauerde, v., z. m. mestaarde v.

Thauig, bijv. nw. met dauw bedekt.

Thaumade, (*-n*) v. aardworm, regenworm m.

Thaumatologie, v., z. m. leer v. der wonderen.

Thaumaturg, (*-en,* mv. *-en*) m., **Thaumaturgie,** v., z. m., **thaumaturgisch,** bijv. nw., Z. *Wunderthäter &c.*

Thau-messer, (*-messers,* mv. *-messer*) m. (Nat.) dauwmeter m.; *-punkt* m. dooipunt o.; *-regen* m. fijne regen, motregen m.; *-röste* v. door den dauw veroorzaakte roest m.; *-saat* v. met den dauw uitgestrooid zaad o.; *-schlag* m. gevallen dauw m.; it. spoor o. van het wild in den dauw; *-schlägig, -schlächtig*

bijv. nw. met dauw bedekt; —*e Nacht*, nacht waarin het sterk dauwt; *-tropfen* m. dauwdroppel m.; *-tröpfchen* (verkl.) o. dauwdroppeltje o.; *-wasser* o. dauwwater o.; 2. sneeuwwater o., ontdooide sneeuw v.; *-wetter* o. dooiweder o., dooi v.; *es wird* —, het begint te dooien, de dooi valt in; *-wind* m. dooiwind, ontdooiende wind, zuidenwind, westenwind m.

Theandrisch, bijv. nw. goddelijk en menschelijk.

Theanthrop, (*-(e)s*) m., z. m. Godmensch, Christus m.

Theater, (*-s*, mv. *Theater*) o. tooneel, schouwspel o.; 2. schouwburg m., theater o.

Theater-billet, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kaartje o. voor den schouwburg; *-coup* m. tooneelzet m.; *-dichter* m. schouwspeldichter, tooneeldichter m.; *-direktor* m. directeur m. van den schouwburg; *-effect* m. tooneeleffect o.; *-held*, *—in*, tooneelheld m., tooneelheldin v., held m., heldin v. van een tooneelstuk; *-kassirer* m. ontvanger, bureaulist m. in den schouwburg; *-König* m, tooneelkoning m.; *-leben* o. leven o. van tooneelspeler; *-loge* v. loge v. in den schouwburg; *-maler* m. tooneelschilder, decoratieschilder m.; *-perspectiv* o. tooneelkijker m.; *-prinzessin* v. (Scherts.) tooneelspeelster v.; *-routine* v. ervarenheid v. in het tooneelwezen; *-schriftsteller* m. tooneelschrijver m.; *-streich* m., Z. *-coup*; *-stück* o. tooneelstuk o.; *-styl* m. tooneelstijl, dramatische stijl m.; *-wesen* o. tooneelwezen o., al wat tot het tooneel en den schouwburg behoort; *-zettel* m. schouwburgbiljet, affiche o.

Theatiner, -mönch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. theatinermonnik m.; *-in*, *-nonne* v. Theatiner non v.

Theatralisch, bijv. en b. tooneelmatig, als een tooneelspeler of speelster.

Thee, (*-s*, mv. *Thee*) m. thee v.; *- mit weissen Spitzen*, pecko-thee v.; *grüner -*, groene thee; *brauner -*, *-bohe*, *-buh*, roode of zwarte thee v.; *-trinken*, thee drinken; (Pl.) *europäischer -*, Z. *-kraut* (2); *westindischer -*, zoete brem v., zoet priemkruid o.; *mexikanischer -*, Z. *-kraut* (1); 2. thee v., aftreksel o. van thee.

Thee-ball, (*-ball(e)s*, mv. *-bälle*) m. dansfeest o. waarbij voornamelijk thee wordt aangeboden; *-baum* m. theeboom m.; *-blume* v. theebloesem m.; 2. *—n* v. mv. keizerstheе v.; *-brett* o. theeblad, presenteerblad o.; *kleines —*, theeblaadje o.; *-büchse* v. theekistje o., theebus v.; *-gesellschaft* v. theegezelschap, theekransje o.; *-kanne* v. theepot, trekpot m.; *-kapsel* v., *-kästchen*, *-kistchen* o., Z. *-büchse*; *-kiste* v. theekist v.; it. Z. *-büchse*; *-kessel* m. theeketel m.; *-klatsch* m., theepraatje o.; *-kraut* o. theekruid o.; 2. geurige thee v.; *-kuchen* m. koek m. bij de thee in gebruik; *-löffel* m. theelepel m.; *-maschine* v. theeketel, trekpot m.; *-pflanze* v. theeplant v.; *-pulver* o. fijne thee, stofthee v.

The(e)r, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. en o. teer o.; (Zeew.) scheepsteer o.; *-brennen*, *-schwelen*, teer branden, koken; 2. wagensmeer, harpuis o.

Theer-aufguss, (*-gusses*, mv. *-güsse*) m. (Gen.) afgietsel, aftreksel o. van teer; *-brennen* o. teer branden, stoken o.; *-brenner* m. teerbrander, teerstoker m.; *-brennerei* v., Z. *-hütte*; *-büchse* v. teerpot m.; *-butte* v. teerknip v., teerbak m.; *-docke* v. (Zeew.) plaats v. waar de schepen geteerd worden.

Theeren, (*theerte*, *getheert*) bedr. ww. met teer besmeeren, teeren; (Zeew.) *ein Schiff*, *die Fugen -*, kalefateren; *Taue -*, teeren.

Theer-grube, (*-n*) v. (Bergw.) bergteergroeve v.; *-hefe* v. bezinksel o. in teer; *-hütte* v. teerhut, teerbranderij v.

Theericht, bijv. nw. teerachtig, naar teer gelijkende.

Theerig, bijv. nw. vol teer, met teer besmet; 2. teerbevattend.

Theer-kelle, (*-n*) v. teerlepel m.; *-kessel* m. teerketel, teerpot m.; *-ofen* m. teeroven m.; *-pinsel* m., (Zeew.) *-quast* m. teerkwast m.; *-sand* m. kleverig zand o.; *-schwelen* m., Z. *-brenner*; *-schwelerei* v., Z. *-hütte*; *-tonne* v. teerton v.; *-wasser* o. teerwater o.; *-seife* v. teerzeep v.. *-wedel* m. teerkwast m.; *-werg* o. kalefaatwerk o.; *-wisch* m. zwabber m., scheepsdweil v.

Thee-schale, (*-n*) v., **-schälchen,** (verkl.) o., Z. *-tasse*; *-schälchen* o. theeschepper m.; *-steb* o. theezeef v.; *-staude* v., *-strauch* m., Z. *-baum*; *-stoff* m. (Scheik.) uit thee afgezonderde kristalliseerende stof, theine v.; *-tasse* v. theekopje o.; *-tisch* m. theetafel v.; *-topf* m. theepot, trekpot m.; *-wasser* o. theewater o.

Theiding, Theidung, (*-en*) v. (veroud.) termijn, bepaalde dag m., proces, pleidooi o., schikking, verdediging v.; (Prov.) gezwets, geklets, gepraat o.

Theil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. en o. deel, gedeelte, stuk, brok o.; *kleiner - of Theilchen*, deeltje, stukje o.; *in - theilen*, in stukken verdeelen; *der dritte -*, derde gedeelte, derde deel; *-e der Welt*, wereldeelen; *-e der Luft*, *des Blutes*, lucht-, bloeddeelen, bestanddeelen o. mv. van &; 2. aandeel, gedeelte, deel o., portie v.; *der halbe -*, helft v.; *der grösste - der Menschen denkt so*, het grootste gedeelte &, de meeste menschen; (fig.) *sein(en) - bekommen*, (van klappen), zijne portie krijgen; (Scherts.) zijne straf krijgen, gestraft worden; it. (fig.) *jemn. sein(en) - geben*, iem. zijne portie geven; *ein gut(es) -*, een goed aandeel; *er wäre ein gut - reicher*, hij zou veel rijker zijn; *er hat sein(en) - gelebt*, hij heeft lang genoeg geleefd; *- an etw. haben*, ergens deel aan hebben, deelen in, deelnemen aan; *ich habe - an der Unternehmung*, ik heb aandeel in &; *ich habe einigen - daran*, ik ben er ook in betrokken; *kein(en) - an etw. haben*, geen deel hebben aan, vreemd zijn aan, niet betrokken zijn in, zijne handen in onschuld wasschen; *- an etw. nehmen*, deelnemen aan; *ich nehme - an seiner Freude*, ik neem deel aan, ik deel in &; *zu - werden*, ten deel vallen; *ihre Liebe*, *ein Glück ist mir zu - geworden*, is mij ten deel gevallen, ik heb & verworven; *zum -*, ten deele, gedeeltelijk; *zum -e hat er Recht*, in zekeren zin heeft hij gelijk, Z. *theils*; *guten -s*, voor een groot deel; *eines -s*, *andern -s*, eensdeels, anderdeels; (Bergw.) *ein -*, een tweeëndertigste aandeel in eene mijn; (Sm.) Z. *Teul*; 3. partij v., Z. *angreifen*, *klagen &*; *beide -e haben Unrecht*, de beide partijen hebben ongelijk; *ich an meinem -e*, *für meinen -*, *ich meines -s*, ik voor mij, ik voor mijn part; *jeder - thue*, *was er kann*, ieder doe wat hij kan; (Spr.) *viel -e schmale Brocken*, vele varkens maken de spoeling dun.

Theilbar, bijv. en b. deelbaar, te verdeelen; (Ger., Pl.) deelbaar, scheidbaar; *-e Güter*, goederen die verdeeld kunnen worden; *-keit* v. deelbaarheid v.

Theil-begriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. verdeelingsbegrip o., gedeeltelijk begrip o., gedeeltelijke bepaling v.; *-bruch* m. (Rek.) enkelvoudige breuk v.; *-eisen* o. ijzeren werktuig o. om zilver kort te hakken.

Theilen, (*theilte*, *getheilt*) bedr. ww. deelen, verdeelen, indeelen, scheiden; *eine Erbschaft -*, deelen, verdeelen; *eine Zahl -*, deelen; *die Stadt in zwei Theile -*, in twee deelen verdeelen, scheiden; *die Beute -*, onder elk. verdeelen; (Rek.) deelen, eene deeling maken; *die zu -de Zahl*, deeltal o.; (fig.) *jems. Kummer -*, deelnemen aan, deelen in; *jems. Freude -*, mede genieten; 2. wed. ww. *sich -*, zich verdeelen, zich scheiden, verdeeld zijn; *sich in zwei Arme -*, (van rivieren), zich verdeelen in.

Theiler, (*-s*, mv. *Theiler*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die deelt, verdeelt, Z. *theilen*; (Rek.) deeler m.

Theil-ganze, (*-ganzes*, mv. *-ganze*) o. deel o. als een geheel; *-genoss*, *—in*, deelgenoot m. en v., medeëigenaar m., vennoot m. en v., medeeigenares v.; *-haber*, *—in*, Z. *-genoss &*.

Theilhaft(ig), bijv. nw. deelachtig, medebezittend, deelhebbend, mededeelend; *einer Sache - sein*, *werden*, deelachtig zijn, worden, deel hebben of krijgen aan; *jem. einer Sache - machen*, deelachtig maken, doen deelen in; (gemeenz.) Z. *theilbar*.

Theilhaken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m. (Giet.) haak m. om het ijzer uit den oven te halen.

Theilig, bijv. nw. deelen hebbende, uit deelen bestaande.

Theil-los, bijv. nw. zonder aandeel, niet bedeeld; *-maschine* v., Z. *-scheibe*; *-messer* o., Z. *-eisen*; *-nahme* v. deelneming v.; *ohne meine —*, buiten mijn weten, zonder dat ik er deel aan heb; (aan eene misdaad), medeplichtigheid v.; *— an jems. Glück*, belangstelling v.; *mit vieler — jem. anhören*, met veel belangstelling, deelneming v.; *— an jems. Unglück*, deelneming v., medegevoel, rouwbeklag o.,

leedwezen o.; *-nahmlos* bijv. nw. zonder deelneming, koel, kond, onverschillig; *-nehmend* bijv. nw. deelnemend, belangstellend, hartelijk; *—er Freund*, deelnemend, belangstellend; *-nehmer, —in*, deelnemer m., deelneemster v., Z. *-haber; -nehmung* v., Z. *-nahme; -richter* m. toeziende voogd m.; *-riss* m., Z. *Theilungsriss.*

Theils, bijw. deels, gedeeltelijk, ten deele, voor een deel.

Theil-scheibe, (*-n*) v. horlogemakersschijf v. tot het verdeelen van de tanden van een rad; 2. graadboog m.; *-schuldschein* m. (Fin.) gedeeltelijke schuldbekentenis v.; *-schilling* m. successierecht o.

Theilung, (*-en*) v. verdeeling, deeling v., verdeelen o.; *ein Gut in einer - erhalten*, bij eene verdeeling, bij eene erfenis krijgen; (van een rijk), verdeeling, indeeling v.; (van stemmen, gevoelens), verdeeldheid v., splitsing v.; (Rek.) deeling, divisie v.; (van een wapenschild), verdeeling v.

Theilungs-glied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Red.) verdeelingslid o.; (Rek.) gedeelte o. van de deeling; *-linie* v. scheidingslijn v.; *-punkt* m. scheidingspunt o.; *-recht* o. recht o. van te (ver)deelen; *-strich* m. (Spraakk.) deelteeken, verbindingsteeken o.; *-urkunde* v. akte v. van verdeeling; *-vertrag* m. deelingsverdrag o.; *-zeichen* o. deelingsteeken, verbindingsteeken o.; (Drukk.) divisie v.; *-zirkel* m. verdeelingspasser m.

Theil-wehr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dam m. om het water af te leiden; *-weise* bijw. bij deel n of gedeelten; (Boekh.) *-herausgeben*, in, bij deelen, bij afleveringen; (Sterrenk.) gedeeltelijk; *- Sonnenfinsterniss*, gedeeltelijk, niet totaal; (Rechtspr.) *- besitzen*, gedeeld, deelsgewijs.

Theil-zahl, (*-en*) v., **-zähler,** (*-zählers*, mv. *-zähler*) m. (Rek.) quotiënt o., uitkomst v. eener deeling; *-zahlung* v. gedeeltelijke betaling v.; *-zirkel* m. verdeelingspasser m.

Theismus, (onb.) m., Z. *Deismus.*

Theist, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Deist.*

Theka-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. tekboom m.; *-holz* o. tekhout o.

Thema, (*-s*, mv., *Themata* of *Themen*) o. onderwerp o., hoofddenkbeeld, thema o.

Themis, (onb.) v. (Fabell.) Themis, godin v. der gerechtigheid.

Theke, (*-n*) v. kast, doos, bewaarplaats v.

Theodicee, (*-n*) v. (Wijsb.) verdediging v. Gods, rechtvaardiging v. der voorzienigheid v.

Theodosianisch, bijv. nw. van Theodosius.

Theogonie, (*-en*) v. leer v. van de wording of afstamming der goden, leer v. der godenwording.

Theokratie, (*-en*) v. godsregeering, priesterregeering v.

Theokratisch, bijv. nw. tot de gods-, priesterregeering betrekkelijk.

Theolog, (*-en*, mv. *-en*) m. godgeleerde, theoloog m.

Theologie, v., z. m. godgeleerdheid, geloofswetenschap, theologie v.

Theologisch, bijv. nw. godgeleerd, volgens de godgeleerdheid, theologisch.

Theologumena, o. mv. opstellen o. mv. over godgeleerdheid.

Theomanie, v., z. m. waanzin m. uit overdreven godsdienstbegrippen.

Theomantie, v., z. m. voorspelling v. uit gewaande ingeving.

Theophilantrop, (*-en*, mv. *-en*) m. Gods- en menschenvriend, theophilantroop m.

Theophilantropie, v., z. m. leer v. en Godsvereering v. der theophilantropen.

Theophilantropisch, bijv. en b. tot de theophilantropie behoorende, theophilantropisch.

Theorbe, (*-n*) v. (Muz.) oud guitaarvormig muziekinstrument o.

Theorem, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. stelling, leerstelling v., theorema o.

Theorenschiff, (*-(e)s*), mv. *-e*) o. theoride o.

Theoretiker, (*-s*, mv. *Theoretiker*) m. beschouwer, beschouwend of bespiegelend beoefenaar m. eener kunst of wetenschap, theoreticus m.

Theoretisch, bijv. en b. beschouwend, bespiegelend, tot de theorie behoorende, theoretisch.

Theorie, (*-en*) v. aanschouwing, bespiegeling, leer v. der regels en grondbeginselen eener wetenschap of kunst, theorie v.

Theorist, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Theoretiker.*

Theosoph, (*-en*, mv. *-en*) m. godswijze, ervarene m. in goddelijke zaken.

Theosophie, v., of **Theosophism(us),** m., z. m. Godswijsheid, leer v. der theosophen, theosophie v.

Theosophisch, bijv. en b. de theosophie betreffend, theosophisch.

Therapeut, (*-en*, mv. *-en*) m. arts, geneesheer, ziekenverpleger m.

Therapeutik, Therapie, v., z. m. geneeskunde, heelkunde, leer v. der toedieningswijze van geneesmiddelen.

Therapeutisch, bijv. en b. volgens de geneeskunde, de heelkunde, geneeskundig, heelkundig, tot de leer der ziekenverpleging behoorende.

Theriak, (*-(e)s*) m., z. m. theriak, triakel m., tegengift o. tegen slangenbeet, universaalmiddel o.

Thermä, Thermen, v. mv. warme baden o. mv.

Thermidor, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Gesch. van F.) warmtemaand v., Thermidor m. (van 19 Juli tot 17 Augustus).

Thermogen, (*-(e)s*) o., z. m. warmtestof v.

Thermolampe, (*-n*) v. verwarmend en verlichtend toestel, spaarkachel, spaarlamp, thermolamp v.

Thermometer, (*-s*, mv. *Thermometer*) m. warmtemeter, thermometer m.; *-kugel* v. kwikbolletje o. van een thermometer.

Thermopolium, (*-s*, mv. *Thermopolien*) o. plaats v. waar men warme dranken verkoopt.

Thermoscop, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. warmteaantooner, thermoscoop m.

Thersit, Thersites, (onb.) m. (bij Homerus) een leelijk, bedilziek man, Thersites, snatelijke albedil m.

Thesaurus, (onb.) m. schat m., schatkist v.

These, Thesis, (*Thesen*) v. stelling, grondstelling v., strijdvoorstel o., thesis v.

Thesmophorien, v. mv. feesten o. mv. ter eere van Ceres.

Theuer, (*-er, -st*) bijv. en b. dierbaar, waard, geliefd, geacht, bemind; it. duur, kostbaar, Z. *kostbar, köstlich; -ster Freund*, waardste vriend; *hoch und - schwören*, hoog en duur zweren, zweren bij al wat heilig is; *hoch und - versprechen, einen -en Eid schwören*, plechtig beloven, een zwaren eed doen; 2. (van waren), duur, kostbaar, hoog in prijs; *- kaufen, bezahlen*, duur, voor een hoogen prijs; *das ist mir zu -*, dat is mij te duur, kost mij te veel geld; *wie - kommt Ihnen die Elle zu stehen*, hoe duur, hoe hoog komt u de el te staan; *das kommt mir - zu stehen*, dat komt mij duur te staan, kost mij veel geld; *es ist hier - zu leben*, het is hier duur leven; *die -e Zeit*, dure tijd m.; *dieser Kaufmann ist -*, is duur, verkoopt zijne waren voor hooge prijzen; *wie - ist das? wie -?*, hoeveel kost dat.

Theu(e)re, Theu(e)rung, (*-en* v., duurte v., dure tijd m., schaarschte v., gebrek o., hongersnood m.

Theurg, (*-en*, mv. *-en*) m. geestenzienen, toovenaar, geestenbezweerder v.

Theurgie, v., z. m. kunst v. van den geestenzienen, toovenaar, geestenbezwering v.

Theurgisch, bijv. en b. wonderdadig, wonderkrachtig, de geestenbezwering betreffende, van een geestenzienen.

Thier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. dier o.; 2. beest, wild dier o.; 3. mannelijk, lastdier o.; (Jachtw.) hert o., hinde v.; (fig.) *er ist ein unvernünftiges, dummes -*, hij is een lomperd, stommerik m.; *das ritterliche -*, wild zwijn o.

Thier-ähnlich, bijv. en b. naar een dier gelijkend, dierachtig, dierlijk; (fig.) beestachtig, wreed, zinnelijk, instinctmatig; *-anbeter* m. dieraanbidder m.; *-anbetung* v. aanbidding v. van dieren; *-art* v. diersoort v.; *-artig* bijv. nw., Z. *-ähnlich; -arz(e)nei* v. geneesmiddel o. voor dieren; 2. veeartsenijkunde, leer v. van de behandeling van zieke dieren; *—schule* v. veeartsenijschool v.; *-arzt* m. veearts m.; *-beschreibung* v. beschrijving v. der dieren; *-classe* v. klasse v. van dieren.

Thierchen, (verkl.) o. diertje, klein dier o.

Thier-dienst, m., z. m., Z. *-an-*

betung; -fett o. (Scheik.) dierlijk vet o.; *-fleisch* o. vleesch o. van een dier; *-garten* m. diergaarde, menagerie v., dierentuin o.; (Jachtw.) park, hertenkamp o.; *-gefecht* o. dierengevecht, gevecht o. tusschen dieren; 2. gevecht o. met of tegen dieren; *-gemälde* o. schilderstuk o., schilderij v. waarop dieren zijn voorgesteld; *-geschichte* v. dierenleer, natuurlijke geschiedenis v. der dieren; *-geschlecht* o. geslacht o. van dieren; *-gestalt* v. gedaante v. van een dier; 2. dier, beest o.; *-haus* o. dierenhuis o., menagerie v.; *-haut* v. dierenhuid v., huid v. van een dier; *-heil* o., Z. *Theriak*; *-heilkunde* v., Z. *-arzneikunde*.

Thierheit, v. dierlijke natuur, dierlijkheid v.; 2. dierenwereld v., Z. *Thierreich*.

Thierinsekten, o. mv. woekerdieren, dierinsecten o. mv.

Thierisch, bijv. nw. dierlijk, als een dier, zinnelijk; *die -e Seele*, voor gewaarwordingen vatbare ziel; *das -e Leben*, het dierlijk leven; *-er Magnetismus*, dierlijk magnetisme; *-es Oel*, Z. *Thieröl*; *-er Extractivstoff* o. geleiextract, alkoholisch extract o. van vleeschnat; 2. (van hartstochten), zinnelijk, dierlijk; *ein -er Mensch*, dierlijk, zinnelijk; *-leben*, als een dier, beestachtig, dierlijk.

Thier-kalb, (*-kalb(e)s*, mv. *-kälber*) o. jong o. van eene hinde; *-kampf* m., Z. *-gefecht*; *-keim* m. dierkiem v.; *-kenner* m. dierenkenner m.; *-klasse* v., Z. *-classe*; *-kopf* m. dierekop m.; *-körper* m. lichaam o. van een dier; *-kraft* v. dierlijke kracht, kracht v. van een dier; *-kreis* m. (Sterrenk.) diereuriem m.; *—licht* o. (Nat.) dierenriemslicht o.; *-kunde* v. dierkunde, zoölogie v.; *-leben* o. dierlijk leven o.; *-lehre* v., Z. *-kunde*; *-lehrer* m. onderwijzer, leeraar m. in de dierkunde; it. dierenbeschrijver m.; *-leinbaum* m. kornoeljeboom m.; *-maler* m. schilder m. van dieren; *-mahlerei* v. schilderen o. van dieren; 2. Z. *-gemälde*; *-mensch* m. mensch m. in dierlijken toestand; *-nägelein* o. anjelier, nagebloem v.; *-öl* o. dierolie, hertshoornolie v.; *-quälerei* v. dierenplagen o.; *-reich* bijv. nw. vol dieren, veel dieren bevattend; 2. o. (Nat. hist.) dierenrijk o.; *-sand* m. steen m., graveel o.; *-säule* v. zuil v. met het beeld van een dier; *-säure* v., Z. *Fettsäure*; *-schau* v. tentoonstelling v. van dieren; *-schinder* m. vilder m.; it. dierenplager m.; *-schleim* m. dierslijm v., muscus m.; *-schwamm* m., Z. *Schwamm*; *-seele* v. dierenziel, instinct o.; *-sinn* m. dierlijkheid v.; *-sprache* v. taal v. der dieren; *-stein* m. steen m. met den afdruk van een fossiel dier; 2. diervormig mineraal o.; 3. diersteen m., versteend dier o.; *-stimme* v. stem v. der dieren; *-stoff* m. (Scheik.) dierstof v.; *-stück* o., Z. *-gemälde*; *-system* o. tot de dierkunde behoorend stelsel o.; *-verehrer* m., *-verehrung* v., Z. *-anbeter &c*; *-versteinerung* v., Z. *-stein*; *-wärter* m. oppasser m. in een dierentuin; *-welt* v. dierenwereld v., dierenrijk o.; *-wesen* o. dierlijke natuur v., dierlijk wezen o.; *-zergliederer* m. dierenontleder m.; *-zergliederung(skunde)*, *—kunst*, *—lehre* v. ontleedkunde v. der dieren.

Thillmesser, (*-messers*, mv. *-messer*) o. hartsvanger m. der gemzenjagers.

Thimian, m., Z. *Thymian*.

Thnetopsychiten, m. mv. zij die aan den dood der ziel gelooven.

Tholus, (onb.) m., **Thole,** (*-n*) v. ketelgewelf o.

Thomas-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. Sint-Thomasboom m.; *-bohne* v. Sint-Thomasboon v.; *-sonntag* m. eerste Zondag m. na Paschen; *-tag* m. feestdag m. van den H. Thomas; *-zucker* m. poedersuiker, meelsuiker, keukensuiker v.

Thon, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. klei, potaarde v., leem o.

Thon-artig, bijv. nw. kleiachtig, leemachtig; *-beslag* m. (Scheik.) kleibeslag o. van glazen kolven; *-boden* m., Z. *-grund*; *-eisenstein* m. kleiachtig ijzererts o.; *-erde* v. (Scheik.) kleiaarde, leemaarde v.; 2. klei, potaarde v., leem o.; *reine —*, aluinaarde v.; (Delfst.) zuivere, natuurlijke aluinaarde v.; *-draht* m. (Pott.) koperen draad m. om de klei te snijden.

Thönern, bijv. en b. van klei, uit klei of leem gemaakt, aarden.

Thon-gefass,-geschirr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. aarden vaas v., aardewerk o.; *-grube* v. leemkuil m.; *-grund* m., *-land* o. kleigrond m.

Thonicht, bijv. nw., Z. *thonartig*.

Thonig, bijv. nw. kleihoudend, leemhoudend, leembevattend.

Thon-lager, (*-lager*, mv. *-lager*) o. laag v. klei; *-maschine* v., Z. *-mühle*; *-mergel* m. leembevattende mergel v.; *-mühle* v. molen m. tot het bereiden van pottenbakkersaarde van leem; *-sandstein* m. kleiachtige zandsteen m.; *- schiefer* m. leiachtig leem o.; *-schiefericht*, *-schieferig* bijv. nw. schiferig, bladerig; *-schlagel* m. (Pott.) kleistamper m.; *-schneide*, *-schabe* v. pottenbakkersijzer o. met 2 handvatsels om de klei te vormen; *-seife* v. aluinzeep v.; *-stein* m. harde klei v.; *-treter* m. kleistamper m. (werkman); *-waare* v. aardewerk o.

Thor, (*-en*, mv. *-en*) m. dwaas, gek, onzinnige, kwast, zot m.

Thor, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. poort, deur v.; *mit dem Aufschliessen, Schliessen des -es*, bij het opengaan, sluiten der deur, poort; it. stadspoort, oprijpoort v., toegang m.; *dem Laster - und Thüre öffnen*, toegang verleenen; (Spr.) *etw. ansehen wie die Kuh das neue -*, verbaasd staan te kijken.

Thor-angel, (*-n*) v. poortgrendel m.; (Vest.) looze poort, sluippoort v.

Thorax, (onb.) m. borstholte, borstkas v.

Thor-band, o. deurhengsel o.; *-baum* m. slagboom m. aan eene poort; *-fahrt* v. koetspoort v., *-flügel* m. toeslaande vleugeldeur v., vleugel m. eener poort, *-geld* o.; *-groschen* m. poortgeld o.; *-glocke* v., Z. *-schlussglocke*.

Thorheit, (*-en*) v. dwaasheid, gekheid, zotheid, verblindheid, domheid v.; *eine - begehen*, eene dwaasheid begaan.

Thorhüter, (*-ters*, mv. *-ter*) m., Z. *Thorwächter*.

Thöricht, thörlich, bijv. en b. dwaas, gek, zot, onzinnig, onbezonnen, overijld.

Thörin, (*-nen*) v. gekkin, zottin v.

Thor-kette, (*-n*) v. deurketting, poortketting m.; *-nagel* m. 5½ duims spijker met ronden kop, deurnagel m.; *-klappe* v. klinket, poortje, deurtje, tralievenstertje o.; *-pforte* v., *-pförtchen* o. sluippoortje o.; *-pfosten* m. stijl m. eener poort, deurstijl m.; *-riegel* m. poortgrendel m.; *-säule* v., Z. *-pfosten*; *-schliesser* m., Z. *-hüter*; *-schloss* o. slot o. eener poort, deurslot o.; *-schluss* m. sluiten o. der poort; *—glocke* v. klok v. die luit, wanneer de poort gesloten wordt; *-schlüssel* m. sleutel m. der poort, poortsleutel m.; *-schreiber* m. schrijver bij de poort; (Vest.) poortschrijver m.; *—dienst* m. poortschrijversambt, ambt o. van portier; *-schwelle* v. drempel m. der poort of deur; *-sperre* v., Z. *-schluss*; *-stube* v. portierskamer v.; *-wache* v. wacht v. bij de poort; 2. poortwacht v.; *-wächter*, *-wart*, *-wärter* m. poortwachter, portier m.; 2. (in kloosters), portier m.; *—stübchen* o. portierskamertje o.; *-weg* m. oprijpoort, koetspoort v.; *-weit* bijv. nw. ter breedte eener koetspoort; *—geöffnet*, wagenwijd open; *-weite* v. breedte v. eener koetspoort; *-zeichen* o., *-zettel* m. poortbriefje, briefje o. voor betaald poortgeld, verlof o. om de poort uit en in te gaan; it. passantenlijst v.; *-zoll* m. accijns m., invoergeld o.; it. Z. *Zollhaus*, *Zollstube*.

Thran, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. traan, walvischtraan v.; *- sieden*, *- brennen*, traan koken.

Thran-brenner m., **-brennerei,** v., Z. *-sieder*, *-siederei*.

Thränchen, Thränlein, (verkl.) o. traantje o. Z. *Thräne*.

Thräne, (*-n*) v. traan m., oogvocht o.; (fig.) (aan den wijnstok), droppel v.; *-n vergiessen*, tranen storten; *ganz in -n schmelzen, heisze, bittere -n weinen*, in tranen wegsmelten, bittere tranen schreien; *mit blutigen -n*, met bloedige tranen; 2. (Prov.) hommelbij v., Z. *Drohne*.

Thränen, (*thränte, gethränt*) o.ww., m. *h.* tranen storten, schreien, weenen; (van den wijnstok), druipen; *mit den Augen*, met tranen in de oogen; *die Augen - ihm*, de oogen loopen hem over, tranen.

Thränen-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. tranend oog, schreiend oog o.; (Gen.) traanoog, druipoog o.; *-bach* m. stroom m. van tranen, vloed m. van tranen; *-bein* o. (Ontlk.) traanbeen o.; *-benetzt* bijv. nw. door tranen bevochtigd; *-birke* v. treurwilg m.; *-drüse* v. (Ontlk.) traanklier v.; 2. Z. *-fleisch*; *-feuchtigkeit* v. traanvocht, oogvocht o.; *-fistel* v. oogfistel v.; *-fleisch* o. traanheuvel m.; *-fluss* m. (Gen.) traanvloed m., oogtraning v.; *-fortsatz* m. (Ontlk.) traanbeenverlen-

ging v.; *-gang* m. tranengang m.; *-gefäss* o. (Ontlk.) traanvat o.; *-geschirr, -glas* o., Z. *-krug; -geschwür* o. geitenoog o.; *-gras* o. jobstraan v.; *-grube* v. (Ontlk.) oogholte v. aan de traanklier; *-guss* m. stroom, vloed m. van tranen; *-kamm* m. (Ontlk.) traanbeenkam m.; *-karunkel* v. traanheuvel m.; *-knochen* m., Z. *-bein; -krug* m., *-krüglein* (verkl.) o. (Ontlk.) traankruikje o.; *-leer, -los* bijv. nw. zonder tranen (te storten); *-punkt* m. (Ontlk.) traanpunt o.; *-perle* v. (fig.) kostbare traan v., zoo helder als eene parel; *-quelle* v. bron v. van tranen; *-reis* o. cipressentak m.; *-rinne* v., Z. *-gang; -röhre* v. traanbuisje o.; *-sack* m. (Ontlk.) traanzak m.

Thränensackblutader, (*-n*) v. tot den traanzak behoorende (bloed)-ader v.

Thränen-salz, (*-es*) o., z. m. zilte o. der tranen; *-schlagader* v. tot de tranen behoorende slagader v.; *-schwamm* m. treurmorille v.; *-strom* m., Z. *-guss; -thal* o. tranendal o.; *-tropfen* m. traan v.; *-urne* v., Z. *-krug; -warze* v., *-wärzchen* o. (Ontlk.) kleine traanklier v.; *-wasser* o. overvloed m. van tranen; 2. Z. *-feuchtigkeit; -weg* m., Z. *-gang; -weide* v. treurwilg m.; *-weise* bijw. als tranen; *-wein* m. Christustranen m.mv., Lachrymae Christi m., edele, donkerroode wijn m. aan den voet van den Vesuvius; *-zweig* m. traanbeentak m.; it. tot de traanwegen behoorende ader v.; 2. tot de tranen behoorende zenuw v.

Thran-fass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. traanvat o.; *-fisch* m. traanvisch m.; *-geruch* m. traanlucht v.; *-herd* m. oven m. om het walvischspek tot traan te koken; *-kütte* v., Z. *-siederei.*

Thranicht, bijv.nw. traanachtig.

Thranig, bijv. nw. traanbevattend; 2. met traan bemorst.

Thränig, bijv. nw. betraand, vol tranen.

Thran-juften, (*-juftens*, mv. *-jufte*) m. in walvischtraan gedoopt kalfsleer o.; *-kessel* m. traanketel, ketel m. om traan te koken; *-lampe* v. traanlamp, door traan brandende lamp v.; *-seife* v. traanzeep v.; *-kocherei* v., Z. *-siederei; -sieder* m. traankoker m.; *-siederei* v. traanstokerij, traankokerij v.; 2. schip, gebouw o. waarin het walvischspek tot traan gekookt wordt; *-speck* m. walvischspek o.

Thraso, (onb.) m. Traso, pocher, snoever, bluffer m.

Threnodie, (*-n*) v., **Threnodion,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. klaaglied, treurlied o.

Thrombus, (onb., mv. *Thromben*) m. klomp m. geronnen bloed, celweefsel o. dat de bloedvloeiing verhindert.

Thron, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. troon, verheven zetel m., vorstelijke waardigheid v., zetel m. der regeering; *vom -e stoszen*, van den troon stooten, onttroonen.

Thron-besteigung, (*-en*) v. (fig.) troonsbestijging, troonsbeklimming v., komst v. aan de regeering; *-bewerber* m. hij die op het bezit van den troon aanspraak maakt, pretendent m.; *-bewerbung* v. aanspraak v. op den troon.

Thronen, (*thronte, gethront*) o.ww., m. *h.* troonen, zetelen, op den troon zitten, heerschen.

Thron-erbe, (*-n*, mv. *-n*) m. erfgenaam m. van den troon, kroonprins m.; *-erbin* v. erfgename v. van den troon, kroonprinses v.; *-erledigung* v. onbezet zijn o. van den troon; *-folge* v. troonsopvolging v.; *-folger, —in*, troonsopvolger m., troonsopvolgster v.; *-himmel* m. troonhemel, baldakijn m.; *-lehn(e)n* o. door den vorst gegeven aanzienlijk leen o.; *-raub* m. overweldiging van den troon; *-räuber* m. overweldiger m. van een troon; *-rede* v. troonrede v.; *-saal* m. troonzaal v.; *-sitz* m., Z. *Thron; -stadt* v. residentie(stad) v.; *-stufe* v. trede v. van den troon.

Thuer, (*-s*, mv. *Thuer*) m. (in samenstellingen), b. v. *Grosz-*, pocher, praler, snoever m.

Thulich, bijv. nw., Z. *thunlich.*

Thümel, (*-s*, mv. *Thümel*) m., Z. *Thymian.*

Thumerstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. thumsteen, bijlsteen m.

Thummim, m. mv. *Urim und -*, borstschild o. van den hoogepriester; (fig.) licht o. en volmaaktheid v.

Thumpfalle, (*-n*, mv. *-n*) m. roodborstige vink m.

Thun, (*that, gethan*) bedr. en o. ww. onr., m. *h.* doen, maken, verrichten, bewerken, vervaardigen; *gesagt, gethan*, zoo gezegd, zoo gedaan; *das ist so gut als gethan*, dat is zoo goed als gedaan, als af; *sich etw. zu - getrauen*, zich sterk maken om & te doen; *- was zu - ist*, doen wat men moet doen; *wieder -, noch einmal -*, overdoen; *nach jems. Willen -*, doen, handelen; *jemn. den Willen -*, iems. wil doen; *recht, übel -*, goed doen, kwaad doen; *er hat wohl daran gethan*, daaraan heeft hij wel gedaan; *jemn. wohl -*, iem. weldoen, welladen bewijzen; *was soll ich damit -?*, wat zal ik daarmede doen, beginnen, uitvoeren?; *was thut er mit diesem &?*, wat doet hij?; *das lässt sich nicht -*, dat kan niet gedaan worden; *seine Pflicht -*, zijn plicht doen, vervullen, nakomen; *jemn. einen Dienst -*, doen, bewijzen, *Z. machen; einen Trunk, Schluck -*, eene teug drinken, Z. *gutthun, wissen &; viel zu - haben*, veel te doen, veel werk hebben, het druk hebben; *etw. zu - geben*, te doen geven, werk geven; *viel -*, doen, uitvoeren; (Hand.) groote zaken doen; *er hat etw. Weniges in der Messkunst gethan*, hij heeft een weinig aan de meetkunst gedaan, hij heeft zich een weinig bezig gehouden met; *er hat zu - um sein Brod zu verdienen*, hij heeft veel moeite om &; *sich etw. zu - machen*, zich zelve(n) werk verschaffen; (fig.) *jemn. zu - machen*, iem. werk geven; it. moeite veroorzaken; *diese Sache macht ihm viel zu -*, veroorzaakt hem veel moeite; *ich mag damit nichts zu - haben*, ik wil daarmede niets te doen hebben, ik wil mij daarmede niet bemoeien; *mit jemn. zu - haben*, met iem. te doen hebben, zaken hebben met; *mit einem Frauenzimmer zu - haben*, omgang hebben, verkeeren met, Z. *schaffen*; it. Z. *Leid* (2), *nichts, Noth, wohl, weh*; 2. doen, indoen, ergens brengen; *Zucker in den Kaffee -*, doen; *eine Sache bei Seite -*, ter zijde leggen; it. verbergen; *etw. davon, dazu -*, er bij doen, er bij voegen; *etw. von sich -*, zich ontdoen van, Z. *legen; Geld aus dem Beutel -*, doen, halen; *Schuhe an die Füsze -*, aantrekken; *die Hände in die Tasche -*, de handen in den zak steken; *das Pferd in den Stall -*, zetten, brengen; *ein Kind in die Schule, in eine Anstalt, zu jemn. -*, doen; *wie würde er erst -, wenn &*, wat zou hij doen, hoe zou hij het aanleggen &; 3. zich voordoen, eene zekere houding aannemen; *ängstlich -*, beangst schijnen; *sehr bekannt mit jemn. -*, gemeenzaam omgaan met; *mit jemn. schön -*, sollen; *mit einem Mädchen schön -*, het hof maken; *gelehrt -*, den geleerde uithangen; *vornehm -*, den heer uithangen; *er thut nur so*, hij doet het slechts in schijn; it. hij doet het slechts voor de grap; *- als ob man gehen wollte*, zich houden alsof &; *der Wille allein thut nichts*, de wil alleen is niet genoeg; *es ist damit nicht gethan*, daarmede is het niet gedaan, niet uit; *nichts zur Sache -*, niets ter zake doen; *dazu -*, er aan werken, er de hand aanleggen; *es ist mir darum zu -*, daarom is het mij te doen, dat is juist wat ik verlang; *ihm ist nur um's Geld zu -*, het is hem slechts om het geld te doen; *es ist mir nur um seine Freundschaft zu -*, ik wensch alleen zijne vriendschap; *wenn es nur darum zu - ist*, als het alleen daarom te doen is; *es ist mir um Sie zu -*, ik ben alleen bezorgd over u; *es ist noch um einen Monat zu -*, het is nog om eene maand te doen, nog eene maand; *es ist um sein Glück zu -*, zijn geluk is er mede gemoeid, staat op het spel; *es ist um ihn gethan*, het is met hem gedaan, hij is ongelukkig, dood; (Hand.) *es ist dabei nichts zu -*, er is niet meer; II. wed. ww. *sich zu jemn. -*, het gezelschap, de vriendschap zoeken van; III. o. zelfst. (van een persoon), gedrag o., handelwijze, gewoonte v., wijze v. van doen; *das - und Lassen*, het doen en laten; *das ist meines -s nicht*, dat is mijne zaak niet; *dieses ängstliche -*, die angstvalligheid, benauwdheid v.

Thunfisch, (*-es*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) tonijn m.

Thunlich, bijv. en b. doenlijk, uitvoerbaar, te doen, mogelijk; *wofern es -ist*, in zooverre het mogelijk is; *in -ster Bälde*, zoo gauw of spoedig mogelijk; (fig.) voorzichtig, raadzaam; *-keit* v. mogelijkheid, doenlijkheid v.

Thür, (*-en*) v., Z. *Thüre.*

Thürangel, (*-n*) v. deurhengsel o., herre v., deurduim m.

Thürangeln, (*thürangelte, gethürangelt*) bedr. ww. *jemn. -*, (gemeenz.) in het nauw brengen, plagen.

Thüre-band, (*-band(e)s*, mv.

-bänder) o. hengsel o., scharnier v. aan de deur, deurhengsel o.; *-beschlag* m., *-beschläge* o., deurbeslag o.

Thürchen, Thürlein, (verkl.) o. deurtje o., kleine deur v., *Z. Thüre;* 2. sluipdeurtje, sluippoortje o.

Thüre, (*-n*) v. (van een huis &), deur v.; *die -n eines Schrankes, Z. Thürflügel* (2); (Bergw.) *Thürlein,* (aan pompen), klep v.; *zur - hineingehen,* de deur ingaan; *von - zu - gehen,* van huis tot huis, huis,aan huis, *sein Brod vor den -n suchen,* bedelen; (fig.) *jemn. die - weisen,* iem. de deur wijzen, aan de deur zetten, wegjagen; *die - suchen, sich nach der - umsehen,* trachten weg te komen; *die - ergreifen, finden,* heengaan, zijne biezen pakken; (fig.) *vor der - sein,* naderen, voor de deur staan, ophanden zijn,dreigen; (Spr.) *vor seiner eigenen - kehren, fegen,* zich met zijne eigene zaken bemoeien; *mit der - in's Haus fallen,* met de deur in huis vallen; *hinter der - Urlaub nehmen, Z. Abschied; zwischen - und Angel stecken, Z. Angel.*

Thür-einfassung, (*-en*) v., *Z. -futter.*

Thürelröhr, (*-e*) v. (Bergw.) klepbuis v.

Thüren, (*thürte, gethürt*) bedr.ww. (Mol.) eene deur of deuren maken, plaatsen.

Thür-feld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. paneel o. eener deur; *-flügel* m. deurvleugel m.; 2. kastdeur v.; *-futter* o. lijstwerk o. aan de deur; *-gemälde* o. schilderstuk o. boven de deur; *-gericht, -gerüst, -gestell* o. deurwerk, lijstwerk o.; *-gesims* o. deurlijst, kroonlijst v. eener deur; *-giebel* m. driehoekig sieraad o. boven de deur; *-griff* m. deurknop m.; *-haken* m., *Z. -angel; -hammer* m. deurklink v., klopper m.; *-hüter, —in,* deurwachter, portier m., portierster v.; (Ger.) deurwaarder m.; *den Tag ☞ — sein,* portier zijn, de deur open- en toedoen; *-kette* v. deurketting m.; *-klinke* v. deurkluk, klink v. van de deur; *-klopfer* m. deurklopper m.; *-loch* o. gat o. van de deur; *-matte* v. deurmat, mat v. bij de deur; *-nagel* m. deurspijker m.; (Bergw.) nagel m. van de pompkleppen; *-öffnung* v. opening v. van de deur, deurkozijn o.; *-pfosten* m. deurstijl m.; *-platte* v. deurplaat v.; *-riegel* m. grendel m. eener deur; *-ring* m. deurring m.; *-schloss* o. deurslot o.; *-schlüssel* m. deursleutel, sleutel m. eener deur; *-schnalle* v., *Z. -klinke; -schwelle* v. deurdorpel, drempel m.; *-spalte* v. spleet v. in de deur; *-steher* m., *Z. -hüter; -stein* m. hoeksteen m. aan eene deur; *-stock* m., *Z. -pfosten; -strick* m. touw o. aan de deur; *-teppich* m. kleed o. bij de deur; *-stück* o., *Z. -gemälde; -verkleidung* v., *Z. -futter; -vorhang* m. gordijn v. voor deur; *-wärter* m., *Z. -hüter.*

Thurm, (*-(e)s,* mv. *Thürme*) m. toren m.; *Glocken-,* klokkentoren m.; *- mit mehreren Thürmchen,* groote toren met kleine torentjes bezet; *höchster - einer Festung,* slottoren, vestingtoren, wachttoren m.; 2. gevangentoren m.; (Schaaksp.) kasteel o.; (Org.) torentje o.; 2. (fig.) groote hoop, stapel m.

Thurm-bau, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. torenbouw m.; *-decker* m. leidekker m. die torens met leien dekt.

Thürmchen, Thürmlein, (verkl.) o. torentje o., kleine, lage toren m.

Thürmen, (*thürmte, gethürmt*) bedr. ww. *ein Schloss -,* van een of meer torens voorzien; *Schnee -,* ophoopen; 2. wed. ww. *sich -,* zich hoog verheffen torenvormig opgestapeld zijn; *zum Himmel -,* (van de golven), zich verheffen.

Thürmer, (*-s,* mv. *Thürmer*) m. torenwachter m.; *-in* v. torenwachtster, torenwachtersvrouw v.

Thurm-eule, (*-n*) v. torenuil, kerkuil m.; *-fähnchen* o., *-fahne* v. torenvlag v.; 2. torenvaantje o., windwijzer m. op een toren; *-falk* m. torenvalk m.; *-förmig* bijv. nw. torenvormig, zeer hoog, tot in de wolken; *-geläut* o. gelui o., luiden o. der torenklokken; *-geschoss* m. torenverdieping v., plat o. van een toren, omgang m.; *-glocke* v. torenklok v.; (Pl.) torenvormig klokje o.; *-haus* o. huis met een toren; *-herr* m. gevangenbewaarder, concierge m. in de gevangenis; *-koch* bijv. nw. torenhoog, zeer hoog, tot in de wolken; *-horn* o. (Delfst.) torenslak v.; *-hüter* m, torenwachter m.

Thürmig, bijv. nw. een toren hebbende; it. *Z. thurmförmig;* (fig.) hoog opgestapeld.

Thurm-knopf, (*-knopf(e)s,* mv. *-knöpfe*) m. bal, appel m. boven op een toren; *-kraut* o. torenkruid o.; *-könig* m., *Z. Zaunkönig; -meister* m., *Z. -herr; -mühle* v. op een toren staande windmolen m.; *-schiff* o. (ram)torenschip o.; *-schwalbe* v. torenzwaluw, muurzwaluw, gierzwaluw v.; *-spitze* v. torenspits v.; *-uhr* v. torenuurwerk, torenklok v.; *-verliesz* o. onderaardsche hol o. in een toren tot gevangenis, *-wache* v. wacht v. op een toren, torenwacht v.; *-wächter* m. torenwachter m.; *-walze* v. torenschelp v.; *-wart, -warter* m., *Z. -wächter; -zinne* v. tinne v., plat o. van een toren.

Thymian, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. tijm of thijm m.; *wilder -,* wilde tijm, veldtijm m., kwendel v., onzer-lieve-Vrouwebedstroo v.; *-öl* o. tijmolie v.

Thymseide, (*-n*) v. monniksbaard m., viltkruid, wrangkruid o.

Thyroidgisch, bijv. nw. (Ontlk.) tot het schildvormig kraakbeen of tot de schildklier behoorende; *-e Drüse,* strotklier v.

Thyrsus, (onb.) m. bachusstaf m.

Tiara, (*Tiaren*), **Tiare,** (*-n*) v. tulband m. der oude Perzische koningen; it. driedubbele pauselijke kroon, tiaar v.

Tick, (*-e)s,* mv. *-e*) m. (gemeenz.) tik m., lichte aanraking v. met den vingertop; it. lichte slag m.; (fig.) pik m., lichte aanraking v. met den snavel; *jemn. etw. zum - of zum Possen thun, Z. Possen;* 2. wonderlijke inval m., grap v., eigenaardige luim, kuur v., stokpaardje o.

Ticken, (*tickte, getickt*) bedr.ww. tikken, een tik geven, even aanraken; *2.* o. ww., m. *h.* tiktakken, tiktak spelen.

Ticktak of **Ticketak,** (*-(e)s*) m., z. m. tiktakspel o.

Ticktacken, (*ticktackte, getickt-tackt*) o. ww., m. *h., Z. ticken* (2).

Tief, (*-er, -st*) bijv. en b. diep, laag; *dieses Wasser ist 6 Fusz -,* diep; *etw. - in die Erde stecken,* diep begraven; 2. (van een schotel &), diep, hol; (van de oogen), hol(staande); *der Schnee liegt -,* er ligt veel sneeuw; *- hinunter fallen,* laag neervallen; *zehn Fusz - gehen,* tien voet diepgang hebben; *zu - ackern, es beim Ackern zu - nehmen,* te diep ploegen; *seinen Hut - in die Augen drücken,* diep op het hoofd drukken; (fig.) *sich - erniedrigen,* zich zeer of laag vernederen; *eine -e Erniedrigung,* diepe vernedering; *- gebeugt,* zeer nederig; 3. *ein sehr -es Haus,* diep; (Krijgsw.) *die -e und flache Stellung,* de diepe en breede of vlakke stelling; *- in den Wald hineingehen,* diep in het woud doordringen; *im -sten Norden,* in het hooge noorden; *- in See sein,* in gedachten verzonken zijn; (Spr.) *Z. still; bis in die -e Nacht hinein,* tot laat in den nacht; *- beschämt,* uiterst beschaamd; *-e Trauer,* diepe, zware rouw; 4. (van tonen), laag, diep; *ein -er Bass,* een diepe, lage bas; *dieses Tonwerkzeug ist zu -,* is te laag, te diep; *um einen Ton -er stimmen,* een toon lager stemmen; 5. (van kleuren), donker; (fig.) diepzinnig, grondig; II. (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Scheepv.) *-e,* diepte v.

Tief-äugig, bijv. nw. holstaande oogen hebbende; *-blick* m. doordringende, scherpe blik m.; (fig.) scherpzinnigheid, schranderheid v., scherpzinnige geest m.; *-blau* bijv. nw. donkerblauw; *-braun* bijv. nw. donkerbruin; *-denkend* bijv. nw. diepdenkend; *-denker* m. diepzinnige denker m., diepzinnig, schrander man m.

Tiefe, (*-n*) v. diepte, laagte v., bodem m., diepheid v.; (van een zeil), hoogte v.; (Krijgsw.) (van een leger), dikte v.; *in der - des Thales,* beneden in het dal; (Muz.) (van tonen), diepte, laagte v.; (Schild.) donkere o., donkerheid v.; 2. diepe, donkere plaats v.; *grundlose -,* bodemlooze diepte v., diepe afgrond m.; *in der - des Meeres,* in de diepte der zee; *in eine - gerathen,* in eene diepte, diepe plaats &; (fig.) *aus der - des Herzens,* uit het diepst o. van het hart, uit den grond des harten; it. innigheid v., ondoorgrondelijke o.

Tiefen, (*tiefte, getieft*) bedr. ww., *Z. auftiefen, austiefen, vertiefen;* (Zeew.) de diepte meten, het peillood uitwerpen; 2. wed. ww. *sich -,* dieper worden.

Tiefenmesser, (*-sers,* mv. *-ser*) m. hij die de diepte meet; 2. (Zeew.) peillood o., dieptemeter m., werktuig o. om de diepte te meten.

Tiefer, (*-s,* mv. *Tiefer*) m. uitdieper m., hij die uitdiept, dieper maakt &.

Tief-gang, (*-gang(e)s,* mv. *-gänge*) m. (Zeew.) diepgang m.; *-gehend* bijv.

nw. diepgaande, veel diepganghebbende; *-gefühl* o. diep, innig gevoel, fijn gevoel o.; *-grubig* bijv. nw. (Nat. hist.) met gapingen, met holten voorzien; *-gründig* bijv. en b. diep, een diepen bodem hebbende, op goede gronden berustende, door en door; *-hammer* m. diephamer m.; *-her* bijw. uit de diepte, uit de verte; *-herr* m. opzichter m. der baggerwerken, havenmeester m.; *-liegend* bijv. nw. diepliggend, diep gelegen; *-loth* o. (Zeew.) dieplood, peillood o.; *-ordnung* v. (Scheepv.) reglement o. voor den diepgang der vaartuigen; *-rund* bijv. nw. holrond; *-schäftig* bijv. nw. (Wev.) *—er Stuhl*, weefstoel m. voor weefsels met ingewerkte, levendige figuren; *-schauer* m. diepdenker, scherpzinnig persoon m.; *-schüssel* v. diepe schotel m., terrine v.; *-sinn* m. mijmeren, peinzen o., zwaarmoedigheid v.; 2. diepzinnigheid, schranderheid v.; *-sinnig* bijv. nw. mijmerend, peinzend, droomend; 2. zwaarmoedig, melancholisch; 3. diepdenkend, doordringend, wijsgeerig; 4. diepzinnig; *-sinnigkeit* v., Z. *-sinn*; *-stimmig* bijv. nw. eene zware stem hebbende; *-tönend* bijv. nw. diep, zwaar, laag van toon.

Tiegel, (*-s*, mv. *Tiegel*) m. (Scheik.) smeltkroes m.; (Kookk.) aarden pan v. of pot m.; *eiserner -*, ijzeren pot m.; (Drukk.) degel m.; (Volkst.) *schwarz und weisz aus einem - malen*, met alle winden draaien.

Tiegelchen, (verkl.) o. pannetje, potje o.; (Giet.) kleine smeltkroes m.. (Drukk.) degel m.; (Glasb.) smeltkroes m.

Tiegel-druckmaschine, -presse, (*-n*) v. degelpers v.; *-thon* m. pottenbakkersleem o., potaarde v.; *-probe* v. kleine ertsproef v.

Tieger, (*-s*, mv. *Tieger*) m., Z. *Tiger*.

Tieke, (*-n*) v. teek of tiek, made v.

Tielbar, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Zeidelbär*.

Tienchen, (verkl.) o. tobbetje, kuipje o.

Tiene, (*-n*) v. (Volkst.) tobbe, kuip v.

Tiontling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kornoeljeboom m.

Tiger, (*-s*, mv. *Tiger*) m., **-in,** (*-nen*) v. tijger m., tijgerin v.; (fig.) tijgerhond m., tijgerpaard o.; (Nat. hist.) *amerikanischer -*, Z. *-katze* (3); 2. bonte duinkever m.

Tiger-blick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. blik m., oog o. eens tijgers; (fig.) bloeddorstige, gierige blik m.; *-decke* v. tijgervel o. als paardedek; *-erz* o. getijgerd erts o.; *-farbig, -fleckig* bijv. nw. getijgerd, gevlekt, gestreept; *-fell* o., Z. *-haut, -fusz* m. (Pl.) tijgervoet m.; *-haut* v. tijgerhuid v., tijgervel o.; *-herz* o. hardvochtige inborst v.; *-holz* o. gestreept, gevlekt hout o.; *-hund* m. tijgerhond m.; *-iltisz* m. bunzing m.

Tigerisch, bijv. nw. tijgerachtig, als een tijger, wreed, bloeddorstig.

Tiger-katze, (*-n*) v. gestreepte kat v.; 2. serval m.; 3. *wilde —*, tijgerkat v.; 4. jaguar m.; *-klaue* v. tijgerklauw m.; *-motte* v. tijgermot v.

Tigern, (*tigerte, getigert*) bedr. ww. met vlekken en strepen als van een tijger spikkelen.

Tiger-nadel, (*-n*) v. (Delfst.) tijgernaald v. (eene schelp); *-pelz* m. tijgerhuid v., tijgervel o., bont o. van tijgervel; *-pferd* o. tijgerpaard o.; *afrikanisches —*, zeebra v.; *-porzellanschnecke* v. als een tijger gevlekte porceleinschelp v.; *-schnecke* v., Z. *-tute*; *-thier* o., Z. *Tiger*; *-tute* v. gestreepte toethoren m.; *-weibchen* o. tijgerin v.; *-wolf* m. tijgerwolf m.; 2. gestreepte hijena m.; *-wuth* v. tijgerwoede v.; *-wecke* v., Z. *-tute*.

Tilfen, (*tilfte, getilft*) bedr. ww. vlas braken, hennep braken.

Tilgbar, bijv. en b. *-e Schulden*, aflosbaar, schulden die af te lossen, te delgen zijn; *-keit* v. aflosbaarheid v.

Tilgen, (*tilgte, getilgt*) bedr. ww. *das Ungeziefer -*, uitroeien, verdelgen. *das Unkraut -*, uitroeien, uithalen; *einen Gebrauch -*, uitroeien; *die Feinde -*, verdelgen, verslaan; 2. (fig.) *eine Schuld -*, delgen, aflossen, voldoen; 3. doorhalen, doorstrijken; *eine Rente -*, delgen, amortiseeren; *eine Feuersbrunst -*, blusschen; *die Sünden -*, uitwisschen, vergeven.

Tilger, (*-s*, mv. *Tilger*) m. delger, uitdelger, uitroeier, m.; *- der Sünden*, zaligmaker, verlosser m.

Tilgung, (*-en*) v. uitroeiing, verdelging, vernietiging, verwoesting v.; (van vijanden), verslaan o., nederlaag v.; (van eene schuld), delging, betaling v.; (van eene rente), amortisatie v.

Tilgungs-gericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hof o. van cassatie; *-kasse* v. amortisatiekas v.; *-schein* m. bewijs v. van schulddelging; *-stock* m., Z. *-kasse*.

Tille, (*-n*) v., Z. *Dille*,

Tillen, (*tillte, getillt*) o. ww. (Zeew.) zeer scherp gebouwd zijn.

Tillern, (*tillerte, getillert*), Z. *trillern*.

Tilma, (onb.) o. pluksel o.

Timmerstich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) knoop m. die twee touwen verbindt.

Timon, (*-s*, mv. *-e*) m. (eig.) Timon m. van Athene; (fig.) menschenhater m.

Timpano, (*-s*, mv. *-s*) m. pauk v.

Timphahn, (*-hahn(e)s*, mv. *-hahne*) m. waterhoen o., zeedmivel m.

Tinctur, Tinktur, (*-en*) v. (Apoth., Scheik.) verfsel, aftreksel, kleurend vocht o., tinctuur v.; (Wap.) kleuren v. mv., email o.

Tingel, (*-s*, mv. *Tingel*) m. (Zeew.) lat v., teugel m.

Tingiren, (*tingirte, tingirt*) bedr. ww. verven, kleuren, oplossen, veranderen.

Tinkal, (*-(e)s*) m., z. m. ruwe of ongezuiverde borax of boraxzure soda v., tinkal m.

Tinte, (*-n*) v. inkt m.; *rothe -*, roode inkt m.; (fig., gemeenz.) *in die - kommen, in der - sitzen*, in de verlegenheid, ongelegenheid komen, zijn; *jem. in die - bringen*, iem. in verlegenheid brengen; (Schild.) tint v.; *ganze -*, onvermengde kleur v.; *halbe - of zwei -n*, halve tint, halftint, middelkleur v.; *er ist mit - reingewaschen*, hij is bij gebrek aan bewijs vrijgesproken.

Tinten, v. mv. inktvisschen m. mv.

Tinten-beere, (*-n*) v. inktbes v.; it. inchout o., druifkerseboom m.; 2. keelkruipbes v.; 3. wegedorenbes v.; *-beutel* m. (Nat. hist.) inktzak m.; *-fass* m. inktpot m., inktkoker m.; *-feder* v. schrijfpen v.; *-fisch* m. inktvisch m.; *-schwarz* o. sepiainkt m.; *-flasche* v. inktflesch v.; *-fleck* m. inktvlek, inktvlak v.; *-glas* o., Z. *-fass, -flasche*; *-horn* o. horenschelp v.; *-klecks* m., Z. *-fleck*; *-kleckser* m. kladder, knoeier, papiervermorser m.; *-krug* m. inktkruik v.; *-pulver* o. poeier o. om inkt van te maken; *-sack* m., Z. *-beutel*; *-stecher* m. inktkoker m. met eene punt om in de tafel te steken; *-stein* m. (Delfst.) vitrioolsteen m.; *-stöpfel* m. stop v. van eene inktflesch, een inktkoker &; *-thier* o., Z. *-fisch*; *-vorschrift* v. recept o. voor inkt; *-wein* m. tintwijn, Spaansche wijn m.; *-wurm* m., Z. *-fisch*; *-zeichnung* v. teekening v. met inkt.

Tintícht, bijv. en b. naar inkt gelijkende, inktachtig.

Tintig, bijv. en b. met inkt bevlekt, vol inkt; *ihr Kleid ist -*, zit vol inktvlakken).

Tipfstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tufsteen m.

Tipp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. lichte aanraking v. met de punt, spikkel, vlek v., stipje o.; 2. naam van een kaartspel, tip o.

Tippen, (*tippte, getippt*) bedr. ww., Z. *tichen*.

Tiquetirt, bijv. nw. gespikkeld, gevlekt, gestreept.

Tirade, (*-n*) v. (Muz.) versiering v.; 2. (Red.) tirade v., Z. *Wortschwall*.

Tirailleur, (*-s*, mv. *-e*) m. scherpschutter, tirailleur m.

Tirailliren, (*tiraillirte, tiraillirt*) bedr. ww. met verspreide scherpschutters aanvallen, zonder commando schieten, tirailleeren; 2. (Hand.) in bankbiljetten handelen.

Tirann, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Tyrann*.

Tirass, (*-es*, mv. *-e*) (Jachtw.) groot jagersnet o. voor vogels te vangen, tiras m.; 2. hondenaam.

Tirassiren, (*tirassirte, tirassirt*) bedr. en o. ww. met een tiras jagen.

Tiro, (*-nes*, mv. *-ne*) m. recruut m.; (Schoolt.) beginner, groen m.

Tirocinium, (*-s*, mv. *Tirocinien*) o. proefwerk o.; 2. leerboek o. voor eerstbeginnenden.

Tisane, Ptisane, (*-n*) v. gerstedrank m., gerstewater o.

Tisch, (*-es*, mv. *-e*) m. tafel v., disch m.; *den - decken*, de tafel dekken, het eten opdragen; *sich an den -, zu -e setzen*, aan tafel gaan, gaan eten; *am -e, bei - sein, sitzen*, aan tafel zijn, zitten, eten; (fig.) *zu -e gehen*, gaan eten; *über*

-e, bei -e, aan tafel, onder het eten, bij het maal, gedurende den maaltijd; *nach -e,* na het eten, na den maaltijd; *der - des Herrn,* avondmaal o., de heilige tafel v.; *zu Gottes -e gehen,* aan het nachtmaal gaan, het avondmaal gebruiken; (Kath.) ten hoogtijd gaan, communiceeren; 2. *den - bei jemn. haben,* in den kost zijn bij, Z. *Kost; einen guten - führen,* goed eten.

Tisch-aufsatz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m. tafelservies o., tafelbenoodigdheden v. mv.; it. Z. *Tafelaufsatz; -becher* m. gewone beker m.; *-bedarf* m., Z. *-aufsatz; -bein* o. poot m. van de tafel; *-besteck* o. couvert o.; *-bett* o. slaapbank v.; (Oudh.) tafelbed o.; *-bier* o. tafelbier o.; *-blatt* o. tafelblad, blad o. van de tafel; *-bohrer* m. (Nat. hist.) kloppertje o., boorkever m.; *-bursche* m. (gemeenz.) Z. *-gänger; -bürste* v. tafelborstel m.

Tischchen, Tischlein, (verkl.) o. tafeltje o.

Tisch-decke, (*-n*) v. tafelkleed, tafellaken o.; *-decker* m. hij die de tafel dekt, Z. *Tafeldecker; -diener* m. tafelbediende, tafeldienaar m.; *-drill* m. (Hand.) tafellinnen, open gewerkt linnen o.

Tischen, (*tischte, getischt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) de tafel gereed maken, Z. *auftischen;* 2. aan tafel zitten, tafelen.

Tisch-flasche, (*-n*) v. tafelkraft of -karaf v.; *-förmig* bijv. nw. tafelvormig; (Ontlk.) *—er Muskel,* Z. *-muskel; -freund, —in,* tafelvriend m., tafelvriendin v.; *-gänger, —in,* kostganger m., kostgangster v., hij, zij die in den kost is; *-gast* m. gast m. aan tafel; *-gebet* o. gebed o. voor of na het eten; *-gedeck* o., Z. *-besteck; -gefäss* o. tafelkom, vaas v. die op de tafel staat; *-geld* o. tafelgeld, kostgeld o.; *-gemeinschaft* v. tafelgezelschap o.; *-genoss* m. gast m. aan tafel; *-genossenschaft* v. tafelgemeenschap v.; *-geräth* o. tafelgereedschap o.; 2. *leinenes —,* tafelgoed o.; *-gesang* m., Z. *-lied; -geschirr* o. vaatwerk o.; *-gesell* m., Z. *-gast; -gesellschaft* v. tafelgezelschap o.; *-gespräch* o. tafelgesprek o.; *-gestell* o. onderstuk o. van de tafel; *-glocke* v. tafelschel v.; it. klok v. die geluid wordt wanneer men aan tafel moet gaan; *-kante* v. kant m. van de tafel; *-kappe* v. tafellaken, tafelkleed o.; *-kasten* m. tafellade, lade v. eener tafel; *-korb* m. langwerpige mand, ben v.; *-lehen* o., Z. *Tafellehen.*

Tisch(l)er, (*-s,* mv. *Tisch(l)er*) m., Z. *Schreiner; -arbeit* & v., Z. *Schreinerarbeit* &.

Tischlern, (*tischlerte, getischlert*) o. ww., m. *h.* kastenmaken, schrijnwerker zijn.

Tisch-lied, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. tafellied, tafelgezang o.; *-linie* v. (Waarz.) middellijn v. in de hand; *-matte* v. tafellaken o., tafelmatje o.; *-messer* o. tafelmes o.; *-muskel* m. tafelspier v.; *-nachbar* m. buurman, nevenman m. aan tafel, naastzittende m. aan tafel; *-platte* v., Z. *-blatt; -quehle* v., Z. *-zwehle; -reden* v. mv., Z. *-gespräch; -schrank* m. kast v. die tot tafel dient; *-segen* m. gebed o. na het eten; *-tuch* o. tafellaken o.; *-wein* m. tafelwijn, gewone wijn m.; *-zeit* v. etenstijd m.; *-zeug* o. tafelgoed, tafellinnen o.; *-zwehle* v. servet o.

Titan, (*-en,* mv. *-en*) m. (Fabell.) hemelbestormer, titan m.; 2. (*-s,* mv. *-e*) o. nieuw koper, titanium o.

Titan-eisen, (*-s*) o., z. m. titaniumzuur ijzer o.; *-erz* o. titaniumerts o.; *pyramidales —,* blauwe, rechthoekige, achtkante schorl m.; *prismatisches —,* titatriet m.; *peritomes —,* bruinroode titaniumschorl m.; *-kalk* m. kalkachtig titaniumerts o.; *-oxyd* o. titaniumoxyde o.; *-(oxyd)salze* o. mv. titaniumzure zouten o. mv.; *-sand* m. titanium bevattend zand o.; *-sauer* bijv. nw., (Scheik.) *-saure Salze,* titaniumzure zouten; *-säure* v. titaniumzuur o.; *-schörl* m. aan de oppervlakte gestreept, kalkbevattend titanium o.

Titel, (*-s,* mv. *Titel*) m. titel, naam m.; *jemn. den rechten - geben,* den gepasten naam geven, den naam geven die hem toekomt, (i. k. bet.) bij zijn waren naam noemen; (fig.) titel, ambtstitel m., recht o., eeretitel m.; it. oorkonde v., bewijs schrift, recht, voorwendsel o.; *unter dem - eines Verwandten,* onder den titel &.

Titel-bild, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. titelprent, titelplaat v.; *-bildchen* o. vignet o.; *-bischof* m. geestelijke m. die slechts den titel van bisschop heeft; *-blatt* o. titelblad o., titel m.; *-blättchen* o. titelbladje o.; *-bogen* m. titelblad o.; (van een boek), voorwerk o.; *-buch* m. titelboek o.; 2. Z. *Staatshandbuch; -buchstabe* m. hoofdletter, kapitale letter v.

Titelchen, (verkl.) o. titeltje o., kleine titel m.; 2. puntje o.

Titel-fürst, -kaiser, -könig m. vorst, prins, keizer, koning m. die slechts den titel voert als zoodanig; *-kupfer* o. titelplaat v.; *-los* bijv. nw. titelloos, zonder titel.

Titeln, (*titelte, getitelt*) bedr. ww., Z. *titulieren.*

Titel-narr, (*-en,* mv. *-en*) m. hij die verzot is op titels; *-rath* m. hij die slechts den titel van raadsheer voert; *-reich* bijv. nw. veel titels hebbende; *-sucht* v. zucht, verzotheid v. op titels; *-süchtig* bijv. nw. verzot op titels; *-vignette* v. titelvignet o.; *-weise* bijw. bij wijze van titel, in den vorm van een titel; *-wesen* o. gebruik o. van titels, titulatuur v.; it. Z. *-sucht.*

Titillation, (*-en*) v. kitteling v.

Titubation, v., z. m. waggelen, wankelen, stotteren, stamelen.

Titubiren, (*titubirte, titubirt*) o. ww., m. *h.* waggelen, wankelen, stotteren, stamelen.

Titular, titulär, bijv. nw. alleen den titel voerend, niet het ambt als zoodanig bekleedend, titulair; *-rath* m., Z. *Titelrath.*

Titulatur, (*-en*) v. titel m., hoedanigheid v., titulatuur v.

Tituliren, (*titulirte, titulirt*) bedr. ww. betitelen, een titel geven, tituleeren; *jem. Excellenz* -, den titel geven van, tituleeren.

Tituskopf, (*-kopf(e)s,* mv. *-köpfe*) m. Tituskop m., Titushoofd o.; (fig.), kroeskop m.

Toast, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. toast, gezondheidsdronk m.; *einen - ausbringen,* een toast uitbrengen, slaan; 2. geroosterd brood o.

Toback, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Taba(c)k.*

Tobben, (*tobbte, getobbt*) bedr. ww. met pinnen, bouten voorzien, beslaan.

Tobel, (*-s,* mv. *Tobel*) m. duizeling, bedwelming v., zwijmel m.

Toben, (*tobte, getobt*) o. ww., m. *h.* (van personen), geraas maken, razen, tieren, woeden, leven maken, beweging maken; (van winden), loeien; (van een stier), woedend zijn; (van wijn), bruisen, gisten; *er schreit und tobt den ganzen Tag,* hij schreeuwt en tiert &; *vor Zorn -,* razen; *-de Leidenschaft,* hevige hartstocht; *-der Schmerz,* hevige pijn; *es tobt mir im Kopfe,* ik heb hevige hoofdpijn; *das -de Meer, die -den Wellen,* de bruisende zee, golven; 2. Z. *rasend.*

Tober, (*-s,* mv. *Tober*) m., **-in,** (*-nen*) v. razer m., hij, zij die raast, tiert &, levenmaker m., levenmaakster v.

Toberich, tobrig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Bergw.) werk o., taak v. van een mijnwerker.

Tobiasfisch, (*-es,* mv. *-e*) m., **Tobieschen,** (*-s,* mv. *Tobieschen*) o. zandaal m.

Tobin, (*-s,* mv. *-e*) m. (Hand.) Oostindisch gewaterd taf o., tobijn o.

Tob-sucht, v., z. m. woede, razende zucht, dolheid, onstuimigheid v.; *-süchtig* bijv. nw. razend, dol, onstuimig.

Toccata, Toccatina, (*Toccaten* en *Toccatinen*) v. muziekstuk o. voor piano, in hetwelk beide handen afwisselend hetzelfde spelen.

Toccateglie, (*-s*) o., **Toccatille,** v., z. m. tiktak o.

Tochter, (*Töchter*) v. dochter v.; 2. jonge juffrouw v., meisje o.; (fig.) afstammeling v.; *- Zions,* dochter v. Sions, Kerk v.

Töchter-anstalt, (*-en*) v., **-schule,** (*-n*) v., Z. *Mädchen-anstalt* &.

Tochter-bank, (*-banken*) v. (Hand.) hulpbank v.

Töchterchen, Töchterlein, (verkl.) o. dochtertje, meisje o.; 2. jonge juffrouwtje o.

Tochter-herz, (*-ens,* mv. *-en*) o. hart o. eener dochter; (fig.) dochterlijk, kinderlijk hart o.; *-kind* o. dochterskind, kleinkind o., kleinzoon m., kleindochter v.; *-kirche* v. bijkerk, hulpkerk, kerk v. die uit eene andere ontstaan is; *-land* o. volkplanting, kolonie v.; *-ländisch* bijv. nw. tot eene volkplanting of kolonie betrekking hebbende.

Töchterlich, bijv. en b. dochterlijk, van eene dochter, op eene dochter betrekking hebbende.

Tochter-liebe, v., z. m. dochterlijke liefde, liefde v. eener dochter; *-mann* m. dochtersman, schoonzoon m.; *-loge* v. vrijmetselaarsloge v. die uit eene andere ontstaan is, dochterloge v.; *-recht* o. recht o. van dochters.

Tochterschaft, v., z. m. verhouding v. eener dochter, dochterschap, kindschap o.; 2. afkomst, afstamming, aaneenschakeling v.

Tochter-sohn, (*-sohn(e)s,* mv. *-söhne*) m. dochterszoon, kleinzoon m.; *-sprache* v. dochtertaal, van eene andere afgeleide taal of spraak v.; *-staat* m. dochterstaat m., volkplanting, kolonie v.; *-stadt* v. koloniestad, stad v. die door kolonisten gesticht of bewoond is; *-schule* v., Z. *-anstalt.*

Tockel, (*-s,* mv. *Tockel*) m. enkelvoudige takel m.

Tockiren, (*tockirte, tockirt*) bedr. ww. (Schild.) de kleuren hard opleggen; 2. Z. *ticken.*

Tod, (*-(e)s*) m., z. m. dood m., overlijden, afsterven, verscheiden o.; it. engel m. des doods; *jem. vom -e erretten,* iem. het leven of van den dood redden; *den - für's Vaterland, der Ehre, der Gerechten sterben,* voor het vaderland, een eervollen dood, den dood der rechtvaardigen sterven; *mit -e abgehen,* met den dood eindigen, een doodelijken afloop hebben; *auf den - liegen,* op sterven liggen, op den rand van het graf ligen; *auf den - jem. verwunden, schlagen &c.,* eene doodelijke wond toebrengen, doodslaan; *auf den - hassen,* een doodelijken haat toedragen; *das ist mir in den - zuwider,* dat haat ik als den dood; *seine Krankheit ist nicht zum -e,* is niet doodelijk, niet gevaarlijk; (H. S.) leidt niet tot den dood; *ich bin des -es, wenn &c.,* ik ben een man des doods, ik ben verloren als &; *ich will des -es sein, wenn,* ik zal sterven, ik mag sterven als; *sich zu -e ärgern,* zich dood ergeren; *sich zu -e arbeiten, trinken,* zich dood werken, drinken; *sich zu -e fallen,* doodvallen; *sich zu -e hungern,* doodhongeren, van honger sterven; *zum -e führen,* naar de strafplaats geleiden; *sich den -, einen -anthun,* zich het leven benemen; *zum -e verliebt,* razend verliefd; *auf den - gefangen sitzen,* voor eene groote misdaad gevangen zitten; (Spr.) *für den ist kein Kraut gewachsen,* Z. *Kraut; - ist der Sünde Sold,* de dood is het loon der zonde; (Landb.) (in koren), brand m.; (Nat. hist.) hooiwagen, langpoot m. (eene spin).

Tod-athmend, bijv. nw. een doodelijk vergif inademend, uitademend; *-bett* o., Z. *Todesbett; -blass, -bleich* bijv. nw. doodsbleek, zoo bleek als een lijk; *-bringend* bijv. nw. doodelijk, den dood veroorzakend.

Tödderpfahl, (*-pfahl(e)s,* mv. *-pfähle*) m. paal m. in de weide om eene koe aan vast te binden.

Töddy, (onb.) m. wijnpalmsap o. waaruit men arak bereidt.

Todes-ahnung, (*-en*) v. voorgevoel o. van een naderenden dood; *-angst* v. doodsangst m., zieltogen o.; (fig.) groote angst m.; *in -ängsten liegen,* liggen te zieltogen, sterven, op het sterfbed liggen; *-anzeige* v. bekendmaking v. van een sterfgeval, doodbericht o., advertentie v. van overlijden; 2. kenteeken, voorteeken o. van den dood; *-art* v. wijze v. van sterven, wijze v. van doodstraf; *-begängniss* o. begrafenis v.; it. (Kath.) jaarlijksche viering v. van iems. nagedachtenis, jaargetijde o.; *-bett* o. doodbed, sterfbed o.; *-bild* o. beeld o. van den dood; *-blässe* v. doodskleur, lijkkleur, doodelijke kleur v.; *-block* m. doodsblok o.; *-bote* m. bode m. des doods; it. doodbericht o., 2. hij die iems. overlijden bekend maakt, aanspreker m.; *-botschaft* v. doodbericht o.; it. doodvonnis o.; *-brief* m. (Fin.) bewijs o. van schuldelging of amortisatie; *-engel* m. engel des doods; *-fackel* v., Z. *Leichenfackel; -fall* m. sterfgeval, overlijden o.; *im —e,* in geval van overlijden; *-feier* v. viering v. van iems. nagedachtenis; *-frost* m. koude v. des doods; *-furcht* v. vrees v. voor den dood; *-gedanke* m. gedachte v. aan den dood; *-gefahr* v. doodsgevaar, levensgevaar, gevaar o. van sterven; *in — sein,* in gevaar zijn van sterven; *jem. aus einer — retten,* iem. uit levensgevaar of het leven redden; *-gesang* m. lijkzang m.; *-grauen* o. afgrijzen, akelige o. van den dood, ijzing v. voor den dood; *-jahr* o., Z. *Sterbejahr; -kampf* m. doodsstrijd m.; *-krampf* m. stuiptrekkingen v. mv. voor den dood; *-loos* o. noodlot o.; *-nacht* v. nacht m. waarin iem. overlijdt; *-noth* v., Z. *-gefahr;* it. *-angst; -opfer* o. offer o. des doods; *-ort* m. sterfplaats, plaats v. van overlijden; *-pein* v. doodelijke pijn, vreeselijke pijn of smart v.; *-pforte* v. (fig.) poort v. des doods; *-post* v., Z. *-botschaft; -prophet* m. hij die iems. dood voorspelt; *-rachen* m. (fig.) kaken v. mv. des doods; *-röcheln* o. gereutel o. des doods, doodsnik m.; *-schauer* m. huivering v. van den dood; *-schlaf* m. doodslaap m.; (fig.) schijndood m.; *-schlag* m. doodelijke slag, doodslag m.; *-schlummer* m., Z. *-schlaf; -schmerz* v. pijnen v. mv. des doods; *-schrecken* m. verschrikkelijke o. van den dood; (fig.) doodelijke schrik m.; *-schwach* bijv. nw. doodzwak, uiterst zwak; *-schweisz* m. doodzweet o.; *-stosz* m. doodelijke stoot m., doodsteek m.; *-strafe* v. doodstraf v.; *bei — verboten,* op doodstraf verboden; *-streich* m., Z. *-stosz; -stunde* v. sterfuur, laatste uur o.; *-tag* m. sterfdag m.; *jährlicher —,* (Kath.) jaargetijde o., Z. *-feier; -thal* o. dal o. van den dood; *-trank* m. vergiftige drank m.; *-urtheil* m. doodvonnis o.; *-verbrechen* o. groote misdaad v.; *-vorbote* m. voorbode m., voorteeken o. van den dood; *-wahl* v. keus v. van de wijze van sterven; *-weg* m. weg m. naar den dood; *-werth, -würdig* bijv. nw. den dood waard, den dood verdiend hebbende; *-wunde* v. doodelijke wond v.; *-zeichen* o. teeken o. van den dood; *-züge* m. mv. doodsangst m.; (Gen.) doodelijke trekken m. mv., trekken m. mv. waarop de naderende dood ligt uitgedrukt; 2. doodstrijd m.

Tod-fall, (*-fall(e)s,* mv. *-fälle*) m. (Ger.) toevallen o. door sterfgeval, doode hand v., recht o. op het beste stuk goed na den dood van den lijfeigene; *-fällig* bijv. nw. onderworpen aan het recht van naasting; *-fehde* v. doodelijke veete v., haat, wrok m.; *-feind, —in,* doodvijand, gezworen vijand m., doodvijandin v.; *-feindschaft* v. doodelijke vijandschap v.; *-hass* m. doodelijke haat, wrok m.; *-kauf* m. (Rechtspr.) koop m. die geldig is tot het uitsterven der familie; *-krank* bijv. nw. doodelijk ziek; *-müde* bijv. nw. doodmoede; *-schlag* m., Z. *Todtschlag; -schnaubend* bijv. nw. moord ademend, vol moordlust; *-sucht* bijv. nw. schijndood m., hevige flauwte v.; *-sühne* v. verzoening v. wegens bedreven moord; *-sünde* v. doodzonde v.

Todt, bijv. en b. (van menschen), dood, gestorven, afgestorven, overleden, zielloos, ontzield, zonder uitdrukking, zonder geest; (van dieren), dood, gestorven; *seit gestern ist er -,* is hij dood; *er ist ganz -,* hij is dood, zoo dood als een pier; *- niederfallen,* dood neervallen; *sich - fallen,* dood vallen; *sich - lachen,* zich dood lachen; *sich - bluten,* doodbloeden; *sich - arbeiten, saufen,* zich dood werken, dood zuipen; *jem.- schlagen, stechen, schieszen,* iem. doodslaan, doodsteken, doodschieten; *ein Pferd - jagen, reiten,* doodrijden, doodjagen; (fig.) stil, doodsch, eenzaam; *für die Welt -,* dood zijn voor de wereld, der wereld afgestorven; *- machen,* doen sterven; (van een boom &), dood; (van de oogen), dof; (van het getaat), zonder uitdrukking; (Boschw.) *-es Holz,* dood hout; *-e Kohlen,* gedoofde kolen; *-e Asche,* uitgebrande asch; *-es Fleisch,* (van eene wond), dood vleesch; (van een schip), *das -e Werk,* bovenschip o.; (Nat.) *-e Kraft,* stilstaande; (Scheik.) *-e Kapital,* renteloos; *-es Pfand,* dood pand, pand o. waarvan geene inkomsten gegeven worden, pand o. waarvan de bezitter den interest geniet; (Leenw.) *-e Hand,* doode hand; *an die -e Hand etw. verkaufen,* met de doode hand; *-es Wasser,* stilstaand; 2. (van eene stad), doodsch, stil, eenzaam, weinig bezocht, doodstil, Z. *todtenstill;* 3. (Kunstt.) *-es Haar,* dood, zonder merg of sap; *-e Wolle,* sterfwol, wol van reeds gestorven schapen; (Aardr.) *-es Meer,* Doode Zee; (Bergw.) *- gehen,* (van het water), langzaam voortstroomen; *- hauen,* bijna zonder helling uithakken; *eine Zeche &c. - schreiben,* voor uitgeput verklaren; (Delfst.) *das - liegende,* weinig opleverende, doode grond.

Todtähnlich, bijv. nw. naar een doode gelijkend, schijndood.

Todte, (*-n,* mv. *-n*) m. en (*-n*) v. overledene, gestorvene m. en v., lijk o.; *das Reich der -n,* Z. *-nreich.*

Tödten, (*tödtete, getödtet*) bedr. ww. dooden, doodslaan, vermoorden, om het leven brengen, doen sterven; *mit Gift*

-, vergeven, vergiftigen; *Mäuse, Raupen* -, verdelgen; (fig.) *sein Fleisch* -, dooden, voor zinnelijk genot ongevoelig maken; *die Haare* -, het vet uitkoken; *Quecksilber* -, blusschen; *einen Vertrag* -, vernietingen; *die Zeit* -, verbeuzelen; *die Nerven eines Zahnes* -, ongevoelig maken; 2. wed. ww. *sich* -, zich het leven benemen, zich van kant maken, zich om het leven brengen.

Todten-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. doodenakker m., kerkhof o., begraafplaats v.; *-amt* o. zielmis v., requiem o.; *-anzeige* v. doodbericht o.; *-anzeiger* m. hij die iems. dood bekend maakt, bidder m.; *-asche* v. asch v. van een doode; *-bahre* v. doodbaar, lijkbaar v.; *-bein* o. doodsbeen o.; —*e*, doodsbeenderen o. mv., knekels m. mv.; it. reliquieën v. mv.; *-beschauung* v. lijkschouwing v.; *-beschwörer* m. geestenbezweerder m.; *-beschwörung* v. geestenbezwering, zwarte kunst v.; *-bett* o. doodbed o.; *-bild* o. beeld o. van een doode; *-blass* bijv. nw. doodsbleek, zoo bleek als een lijk; *-bitter* m. doodbidder, lijkdienaar, aanspreker, bedienaar m. ter begrafenis; *-blässe* v., Z. *Todesblässe*; *-bleich* bijv. nw., Z. *-blass*; *-bleiche* v., Z. *-blässe*; *-blume* v. goudsbloem v.; *-brief* m. bewijs o., akte v. van overlijden, doodakte v., doodbrief m.; *-buch* o. register o. der overledenen; *-erscheinung* v. geestverschijning v.; *-eule* v., Z. *Leicheneule*; *-farbe* v., Z. *Leichenfarbe*; *-farben, -farbig* bijv. nw. lijkkleurig, doodskleurig; *-feier* v., Z. *Leichenfeier*; *-fieber* o. beroerte-koorts v.; *-flagge* v. halve stokvlag v.; *-fleck* m. doodvlek, met bloed onderloopen vlek v.; *-fleckig* bijv. nw. doodvlekken hebbende; *-fliege* v., Z. *Leichenfliege*; *-fluss* m. (Fabell.) Z. *Styx*; *-frau* v. (gemeenz.) Z. *-wäscherin*; *-friesel* m. kwaadaardige huivering v.; *-garten* m., Z. *-acker*; *-gebeine* o. mv., Z. *-beine*; *-gebet* o. gebed o. voor overledenen; *-geläut* o. doodsklok v., uitluiden o.; *-geleit* o. begeleiding van een lijk; *-geräth* o., Z. *Leichengeräth*; *-gericht* o. doodengerecht o.; it. laatste gerecht, laatste oordeel o.; *-gerippe* o. geraamte, skelet o.; *-geruch* m. doodslucht v.; *-gerüst* o., Z. *Leichengerüst*; *-gesang* m., Z. *Todesgesang*; *-gespräch* o. gesprek o. tusschen overledenen; *-gewand* o., Z. *Leichengewand*; *-gewölbe* o. doodenverblijf o., lijkenkelder m.; *-glocke* v., *-glöckchen* (verkl.) o., Z. *-geläut*; 2. klok v. die geluid wordt bij eene begrafenis; *-gräber* m. doodgraver m.; (Nat. hist.) schildkever m.; 2. doodgraver m.; *-gruft* v. grafkelder m.; *-grün* o. kleine maagdenpalm v.

Todtenhaft, bijv. en b. als een doode, als een lijk, lijkachtig.

Todten-hand, (*-hände*) v. doodshand, hand v. des doods; (fig.) ijskonde hand v.; (Leenw.) Z. *Todfall*; (Nat. hist.) voortbrengsel o. van zeeinsecten, duivelsbrood o.; *-haus* o., Z. *Leichenhaus*; (fig.) graf o.; *-hemd* o. doodshemd o.; *-höhle* v. hol o. waarin zich een lijk bevindt; it. graf o.; *-käfer* m. (Nat. hist.) Z. *Stinker*; *-kalt* bijv. nw. doodskoud, zoo koud als een doode; *-kiste* v. doodkist v.; *-kampf* m. kampvechterstrijd m. ter eere van een doode; *-klage* v. klagen, kermen o. om een doode, Z. *Leichenklage*; *-kleid* o. lijkkleed, lijkgewaad o., doodshemd o.; *-knochen* m., Z. *-bein*; *-kopf* m. doodshoofd o., doodskop, schedel m.; (Nat. hist.) doodskopje o., 2. doodshoofdkrab v.; 3. doodshoofdvormige zeeleeuw m.; 4. doodshoofdvlinder m.; (Landb.) brand m., ziekte v., zwart o. in het koren; (Pl.) leeuwebek, kalfssnuit, ossesnuit m.; (Scheik.) doodenkop m.; *-köpfchen* o. (Nat. hist.)) doodskopje o., sapajou, kleine aap m.; *-körper* m. m. lijk, dood lichaam o.; *-krampf* m. doodskramp v., zieltogen o.; *-kranz* m. lijkkrans, immortellenkrans m. op de doodkist; *-kraut* o., Z. *-grün*; *-kreuz* o. lijkkruis o.; *-krone* v., Z. *-kranz*; *-krug* m. urne v.; *-lade* v., Z. *-kiste*; (Nat. hist.) gestreepte koffervisch m.; *-lager* o. doodbed o.; *-lied* o., Z. *Leichenlied*; *-liste* v., Z. *-buch*; (Krijgsw.) lijst v. der gesneuvelden; *-mal* o., Z. *Leichenmal*; *-marsch* m. doodenmarsch m.; *-opfer* o. (Oudh.) offer o. voor overledenen; (R. g.) doodenoffer o.; *-orgel* v. (veroud.) dubbele haakbus v., kanon o.; *-register* o., Z. *-buch*; *-reich* o. rijk o. der dooden, benedenwereld v.; *-richter* m. rechter m. der dooden of overledenen; *-ruferin* v. bazuin v. bij de opstanding; *-schau* v. lijkschouwing v.; *-schauer* m. lijkschouwer m., hij die de lijkschouwing verricht; *-schein* m. bewijs o., akte v. van overlijden, doodakte v., doodbrief m.; *-schiffer* m. (Fabell.) Charon m., veerman m. over den Styx; *-schlaf* m. doodslaap, slaap m. der dooden; (Gen.) schijndood m.; (fig.) diepe, vaste slaap m.; *-schleier* v. sluier m. des doods; *-schlummer* m. schijndood m.; *-schweigen* o., Z. *-stille*; *-stätte* v., Z. *-acker*; *-stein* m., Z. *Sargstein*; *-still* bijv. nw. doodstil, doodelijk stil; *-stille* v. doodsche of doodelijke stilte v., diep zwijgen o.; *-tag* m. tag m. toegewijd aan de nagedachtenis der dooden; *-sonntag* m. derde Zondag m. voor Paschen; *-tanz* m. doodendans m.; *-topf* m. aschkruik, lijkbus, urne v.; *-tuch* o., Z. *Leichentuch*; *-uhr* v. (Nat. hist.) kloppertje o. (een houtkever), die tikkend geluid maakt; *-urne* v., Z. *-topf*; *-vogel* m. pestvogel m., muurspecht, kerkuil m.; *-vögelchen* o. sphinx m. (een vlinder); *-wagen* m., Z. *Leichenwagen*; *-wäscherin* v., Z. *Leichenfrau*; *-welt* v., Z. *-reich*; *-zettel* m., Z. *-liste*.

Tödter, (*-s*, mv. *Tödter*) m., Z. *Todtschläger*.

Todtgeboren, bijv. nw. doodgeboren.

Tödtlich, bijv. en b. doodelijk, den dood veroorzakende, den dood ten gevolge hebbende; *-e Wunde*, doodelijk; (Gen.) (van sappen, planten &), verwoestend, vernietigend, vergiftig; *-krank*, doodelijk ziek; *-e Waffen*, moordwerktuigen o. mv.; (fig.) *jem. - hassen*, iem. een doodelijken haat toedragen; *-keit* v. verwoestende, vernietigende, vergiftige o.

Todt-öde, bijv. en b. uitgestorven, doodeenzaam; *-schlag* m. doodslag, manslag, moord m.; *-schläger* m. doodslager, moordenaar m.; *-still* bijv. nw., Z. *todtenstill*; *-theilung* v. verdeeling v. van een stuk land tengevolge waarvan alle gemeenschap ophoudt.

Tödtung, (*-n*) v., Z. *tödten*; it. dooding, terechtstelling v.; (fig.) vernietiging, uitdelging v.

Todweissagend, bijv. nw. den dood voorspellende.

Tof, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., & Z. *Tuf*.

Toffana, Toffania, (*Toffanen* of *Toffanien*) v. langzaam werkend giftwater o., aqua-toffana o.

Töffel, (*-n*) v., Z. *Pantoffel*; 2. Z. *Kartoffel*.

Töffel, (*-s*, mv. *Töffel*) m. christoffel, stoffer, sukkel, sul, stumper, stakkerd m.

Töffeln, (*töffelte, getöffelt*) o. ww. in pantoffels gaan.

Töffeln, (*töffelte, getöffelt*) bedr. ww. met de pantoffel slaan.

Toga, (*Togen*) v. kleed o. der oude Romeinen, toga v.

Tohuwabohu, (*-s*) o., z. m. warboel v., chaos m.

Toilette, (*-n*) v. kaptafel, toilettafel v.; it. toilet o., kapsel o., kleeding v., opschik, tooi m.

Toiletten-aufsatz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. kaptafelgereedschap o.; *-glas* o. toiletspiegel m.; *-kasten* m. toiletdoos, kapdoos v.; *-seife* v. toiletzeep v.

Toise, (*-n*) v. Fransche lengtemaat, toise v.

Tokaier, (*-s*, mv. *Tokaier*), **-wein,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tokayer (wijn) m.

Tole, (*-n*) v. bedekt kanaal o.

Tole, (*-n*) v. borst v.; (Jachtw.) hinde v.

Tolerant, bijv. nw. verdraagzaam, inschikkelijk, toegevend (voorn. op het punt van godsdienst).

Tolerantismus, (onb.) m. stelsel o. van verdraagzaamheid in zaken van godsdienst.

Toleranz, v., z. m. (godsdienstige) verdraagzaamheid o.

Toleriren, (*tolerirte, tolerirt*) bedr. ww., Z. *dulden*.

Tolg, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Prov.) Z. *Klecks*.

Tolgat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) dolgat o.

Tolk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (veroud.) tolk m., Z. *Dolmetsch*.

Toll, (*-er, -st*) bijv. en b. hard, oorverdoovend, verschrikkelijk; *-er Lärm*, oorverdoovend, verschrikkelijk; 2. woedend, uitermate toornig; *über etw. - werden, sein*, woedend, razend; *jem. - machen*, woedend, razend; *- auf jem. werden*, driftig worden tegen; *das ist zum - werden*, dat is om razend te worden; *jemn. den Kopf - machen*, iem. het hoofd op hol brengen; 3. dronken; *- und voll sein*, stomdronken zijn; 4. razend, woedend, krankzinnig, waanzinnig, dol; 5.

gek, mal, dwaas, grillig; *-e Unternehmung*, gek, dwaas; *der -e Pöbel*, het gemeene volk; *Sie machen's mir zu -*, gij maakt het mij te erg, te gek; 6. bedwelmend; *die -e Bilse*, Z. *-kraut* (3).

Toll-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. melanzaanappel m.; *-beere* v., Z. *-kirsche; -dreist* bijv. en b. dol driest, vermetel, stout.

Tolle, (*-n*, mv. *-n*) m., (*-n*) v. dolle m. en v., gek, dwaas m., gekkin v., krankzinnige m. en v.; 2. Z. *Tollheit*.

Tollen, (*tollte, getollt*) o. ww., m. *h.* woeden, razen, krankzinnig zijn.

Toll-fusz, (*-fuszes*, mv. *-füsze*) m. lompe, misvormde voet m.; 2. persoon m. met lompe, misvormde voeten; *-haus* o. dolhuis, gekkenhuis, krankzinnigengesticht o.; *-häusler* m. krankzinnige, razende m.

Tollheit, (*-en*) v. dolheid, krankzinnigheid, razernij v.; 2. woede, drift, vervoering v. van toorn; 3. dronkenschap v.; (fig.) dwaze handeling, gekke daad, dolheid v.

Toll-kerbel, (*-s*) m., z. m. dolle kervel, dolle peterselie v.; *-keulen* m. wijze v. van vischvangst door op het ijs te kloppen en de visch te bedwelmen; *-kirsche* v. belladonne, nachtschaduwbes v.; 2. doodshoofd o.; *-kopf* m. (gemeenz.) driftkop, dolkop m., opvliegend, doldriftig, onbezonnen persoon m.; *-köpfig* bijv. nw. doldriftig, onbesuisd, onbezonnen, razend, woedend; *-korn* o. (Hand.) Levantsche bes, vischkorrel v.; 2. doornappelzaad o.; (Pl.) z. m. onkruid o. onder het koren; *-kraut* o., Z. *-kirsche*; 2. Z. *-kerbel*; 3. zwart bilzenkruid o.; *-kühn* bijv. nw. vermetel, stout, Z. *-dreist*; *-kühnheit* v. doldriestheid, vermetelheid, stoutheid v., onbeschaamde moed m.; *-sinn* m. dwaasheid, dolzinnigheid, gekheid v.; *-sinnig* bijv. nw. dolzinnig, onbesuisd, Z. *toll*; *-sinnigkeit* v., Z. *-sinn*; *-sucht* v., Z. *-heit*; *-wurm* m. worm m. aan welken men de eigenschap toeschrijft om razend te maken, helsche furie v.; (Veea.) (van honden), pees v. onder de tong; (fig.) *den — haben*, gek, krankzinnig, waanzinnig zijn, het in het hoofd hebben; *-wurzel* v., Z. *-kirsche*; *-wuth* v. krankzinnigheid v. in den hoogsten graad.

Tolpatsch, (*-es*, mv. *-e*) m. tolpatsch, Hongaarsch soldaat m.; 2. lomperd, onhandig, dom persoon m.; 3. lompe overschoen m., sok v.; 4. soort van groote honden.

Tolpatschig, bijv. en b. onhandig, lomp.

Tölpel, (*-s*, mv. *Tölpel*) m. (van een gevelden boom), stomp v.; (Spr.) *über den - fallen*, domme, lompe streek begaan; *jem. über den - stoszen*, iem. beetnemen; 2. (fig.) (van personen), botterik, botmuil, lomp mensch m.; (Nat. hist.) dronte, doedoe, dodaars, walgvogel m.

Tölpelchen, (verkl.) o. (Pl.) druifkerseboom, troskerseboom m.

Tölpelei, (*-en*) v. onhandigheid, lompheid, linksheid, onbeschoftheid v., domme streek m.

Tölpelhaft, bijv. nw. lomp, onhandig, linksch, onbeschoft, vlegelachtig.

Tölpeljahre, o. mv. jongensjaren o. mv.

Tölpeln, (*tölpelte, getölpelt*) o. ww., m. *h.* zich lomp, onhandig, onbeschoft gedragen, als een vlegel daarheen stappen.

Tölpisch, bijv. en b., Z. *tölpelhaft*.

Tomback, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. spinsbek o., tombak o.; *-braun* bijv. nw. tombakbruin; *-dose* v. doos v. van tombak.

Tombacken, bijv. nw. tombakken, uit tombak vervaardigd.

Tombackschläger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. tombakslager m.

Tomfeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Boekb.) plaats v. op den rug van een band, waar het cijfer van het boekdeel staat.

Tommen, (*-s*, mv. *Tommen*) m. kleine, magere kaas v.

Tomus, (onb.) m. boekdeel, deel o.

Tomotokie, v., z. m. verlossing v. door de keizersnede.

Ton, (*-(e)s*, mv. *Töne*) m. toon m., geluid o., klank m.; (van eene stem), toon m., stembuiging v.; (van eene klok), geluid o., klank m.; (Muz.) toon m.; *ganzer, halber -*, heele, halve toon; *aus dem -e kommen*, uit den toon, van de wijs raken, Z. *angeben*; 2. toonaard m.; *diese Arie geht aus einem andern -e, aus dem -e A*, dit air staat in een anderen toonaard, staat in A; 3. (van een lied), wijs, melodie v.; 4. stembuiging v.; (Dichtk.) *süsze, traurige Töne*, aangename of treelende, droevige tonen; 5. (fig.) *den - ändern*, een anderen toon aanslaan; *aus einem andern -e sprechen*, op een anderen toon spreken; *in einem herrischen -e*, op gebiedenden toon; it. *aus einem hohen -e sprechen*, op een hoogen, trotschen toon spreken; 6. (fig.) toon, smaak m., welvoeglijkheid v.; *der gute -*, de goede toon, welvoeglijkheid v.; 7. (Spraakk.) klemtoon m.; 8. (Schild.) toon m., kleurtoon m.

Ton-abstand, (*-stand(e)s*, mv. *-stände*) m. (Muz.) toonsafstand m.; *-achte* v. achtste toon m. of noot v.; *-angeber* m. toongever, voorganger m., hij die het voorbeeld geeft, woordvoerder m.; *-art* v. toonaard, toon m., melodie, zangwijze v.; *harte, weiche —*, harde, zachte toonaard m., zangwijze v. in majeur, in mineur; *-ausweichung* v. modulatie v.; *-bezirk* o. octaaf o.; *-brechung* v. breken o. van het geluid, toonbreking v.; *-bühne* v. orkest o.; *-dichter* m. toondichter, toonzetter, componist m.

Tönen, (*tönte, getönt*) o. ww., m. *h.* klinken, luiden, weerklinken, weergalmen, geluid geven, het oor treffen; *-des Erz*, helder klinkend; *die Glocken -*, de klokken luien, men hoort de klokken; *-de Stimme*, heldere, weergalmende, schelle stem; *seine Stimme, Freude tönt durch's Thal*, weerklinkt, weergalmt; 2. bedr. ww. *jems. Lob -*, doen klinken, doen weergalmen; *seine Empfindung -*, (van dieren), door geluiden te kennen geven, doen hooren.

Ton-fall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. stemval, val m. van maat of toon, cadans v.; *-folge* v. opvolging v. der tonen, toonladder, toonschaal v.; *-führung* v. moduleeren o., stemverwisseling v.; *-fülle* v. volheid, helderheid v. van het geluid; *-fusz* m. stemvoet m., stemmaat v.; *-gang* m., Z. *-folge*; *-geber* m., Z. *-angeber*; *-geschlecht* o. (Muz.) toonaard m., toonladder v.

Töni, (onb.) v. boterbloem v.

Tonica, (*-ta*) v. (Muz.) grondtoon, hoofdtoon m.; (Gen.) versterkend geneesmiddel o.

Tonisch, bijv. en b. (Gen.) spannend, veerkrachtig, tonisch.

Tonka, (onb.) m., z. m. Spaansche snuif v. met gestampte tonkaboonen vermengd.

Tonka-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. tonkaboom m.; *-bohne* v. tonkaboon v.; *-kampfer* m. kamfer v. uit de tonkaboon.

Ton-kunde, v., z. m. toonleer, geluidsleer, gehoorleer v.; *-kunst* v. toonkunst, kennis v. van de muziek; *-kunstig* bijv. nw. op de toonleer betrekking hebbende, toonkunstig, de muziek kennende; *-künstler, —in*, toonkunstenaar m., toonkunstenares v.; *vollkommener —*, virtuoos m.; *-lehre* v., Z. *-kunde*; it. Z. *Klanglehre*; *-leiter* v. (Muz.) toonladder, toonschaal v.; 2. gamma v.; *-loch* o. (van eene fluit), toongat o.; *-los* bijv. nw. (van personen), geen geluid gevend, stom; 2. (van voorwerpen), dof, geen geluid gevend; (Spraakk.) stom; *-masz* o. (Muz.) maat, quantiteit v.; (Spraakk.) lengte v. der lettergrepen, quantiteit v.; *-meister, —in*, toonmeester m., toonmeesteres v., virtuoos, artist m., artiste v.; *-messer* m. toonmeter m.; *-messung* v. klankmaat, prosodie v.; *-muse* v. muze v. der toonkunst, Euterpe, Terpsichore v.

Tonnage, (*-n*) v. tonnegeld o., tonnemaat v., 1000 kilo's; 2. scheepsruimte, scheepslading v.

Tönnchen, (verkl.) o. tonnetje, vaatje, kuipje o.

Tonne, (*-n*) v. ton v., vat o., kuip v., fust o.; *eine - mit, zu Wasser*, eene ton water; *Wein in -en füllen*, in tonnen doen, in vaten doen; *Pulver, Häringe in -n packen, schlagen*, kaken, inzouten; 2. vat o. (als maat), ton v.; *eine - Bier*, vat bier; *eine - Häringe*, ton v. haring; it. twee schepels; (Zeew.) scheepston v.; *ein Schiff von 100 -n*, van 100 ton, Z. *Seetonne*; *eine - Goldes*, eene ton gouds; 3. mud o., hectoliter m.; 4. (Zeew.) baak, boei v.; (Giet.) plaat v. met zand; (Waterb.) archimedische schroef v.; 2. molenrad o.; (Nat. hist.) tonschelp v.; (Spr.) *leere -n geben groszen Schall*, holle vaten bommen het meest.

Tonnen-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. hoepel m.; *-bauch* m. buik m. van eene ton; *-boden* m. bodem m. van een vat; *-boje* v. (Zeew.) Z. *Tonne*; *-bojer* m. (Zeew.) boeier m. (een vaar-

tuig); -*butter* v. tonboter v.; -*brett* o. (Bergw.) legplank v.; -*fach* o. (Bergw.) ruimte v., vak o. tusschen twee balken; -*fisch* m. visch v. die in tonnen verzonden wordt; -*förmig* bijv. nw. tonvormig; -*fracht* v. tonnevracht v.; -*gefängniss* o. opsluiting v. in eene ton; -*geld* o. tonnegeld o.; -*gestell* o. tonstelling v.; -*gewölbe* o. tonvormig gewelf o.; -*häring* m. tonnetjesharing m.; -*hecht* m. snoek m. die in tonnen verzonden wordt; -*holz* o. duighout o., duigen v. mv.; -*honig* m. honi(n)g m. met de was in tonnen gepakt; -*masz* o. tonnenmaat v.; -*pech* o. (Schoenm.) zwart pek o.; -*mühle* v. tonmolen, waterschroefmolen m.; -*stab* m. duighout, vaathout, pijphout, wagenschot o.; -*waare* v. tonnewaar v.; -*weise* bijw. in tonnen, bij tonnen.

Tonometer, (-*s*, mv. *Tonometer*) m. klankmeter m.

Ton-reich, bijv. en b. rijk aan tonen, zangerig, welluidend; -*reihe* v., Z. -*folge*; it. -*leiter*; -*satz* m., Z. -*setzung*; -*schluss* m., Z. -*fall*; -*schlüssel* m. toonsleutel, muzieksleutel m.; -*setzer* m., Z. -*dichter*; -*setzung*, -*setzkunst* v. leer v. der toonzetting, compositieleer v.; -*silbe* v. lettergreep v. waarop de nadruk valt; -*span* m. (Org.) toonspaan v., cilinderraam o.; -*spiel* o. muziekstuk o.; it. concert o; -*spieler*, —*in*, muziekant m., muziekante v.; -*sprache* v. muziektaal v.; -*sprechung* v., Z. -*messung*; -*stück* o. muziekstuk o.; -*stufe* v. (Muz.) omvang m., uitgestrektheid v. eener stem.

Tonsur, (-*en*) v. kruinschering, tonsuur v.

Ton-sylbe, (-*n*) v., Z. -*silbe*; -*system* o. muziekstelsel o.; 2. toonladder v.; -*tag* m. kijkdag m.

Tontine, (-*n*) v. onderlinge levensverzekeringmaatschappij v., lijfrentengezelschap o.

Ton-veränderung, (-*en*) v. verandering v. van toon; -*verhalt* m., -*verhältniss* o. klankmaat, dichtmaat v., rythmus m.; -*versetzung* v. verplaatsing v. van den klemtoon; -*wallung* v. modulatie, schikking v. der tonen; -*werk* o. toonwerk, muziekwerk o.; -*verständig* bijv. nw. kennis van toonkunst bezittend, muzikaal; -*werkzeug* o. muziekinstrument o.; -*wissenschaft* v. muzikale kennis, kennis v., leer v. der muziek; -*zeichen* o. (Spraakk.) toonteeken, accent o.; (Muz.) noot v.

Toparch, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. burgheer, vrijheer m.

Topas, (-*es*, mv. -*e*) m., **Topasier,** (-*s*, mv. *Topasier*) m. topaas m.

Topas-fels, (-*ens*, mv. -*en*) m. (Delfst.) topaasrots v.; -*fliegenvogel* m. topaaskleurige vliegenvogel m.; -*fluss* m kunstmatige topaas, onechte topaas m.; it. — of -*krystall* m. topaaskleurig kristal o.

Topf, (-(*e*)*s*, mv. *Töpfe*) m. pot, aarden pot m.; -*ein - voll Milch*, eene potvol melk; (Kookk.) *papinischer* -, gesloten metalen kookketel m.; (Nat. hist.) Z. - *schnecke*; *der - lacht über den Kessel*, de pot verwijt den ketel dat hij zwart is; *es ist noch nicht im -e, worin es kochen soll*, het is nog niet in het vaatje waarin het zuren moet.

Topf-auster, (-*n*) v. palet o.; -*baum* m. potboom m.; -*blume* v. potbloem v.; -*bord* m., -*brett* o. pottenplank v.; -*butter* m. boter v. in een pot.

Töpfchen, (verkl.) o. potje o.

Topfdeckel, (-*kels*, mv. -*kel*) m. potdeksel o.

Töpfer, (-*s*) m., z. m. geronnen melk v.

Töpfer, (-*s*, mv. *Töpfer*) m., **in,** (-*nen*) v. pottenbakker m., pottenbakkersvrouw v.

Töpferarbeit, (-*en*) v. pottenbakken o., pottenbakkerij v.

Töpferei, (-*en*) v. beroep, ambacht o. van pottenbakker, pottenbakkerij v.; 2. plaats, werkplaats v. eens pottenbakkers, pottenbakkerij v.

Töpfer-erde, v., z. m. potaarde, pottenbakkersaarde, klei v.; -*erz* o. zwavellood, glaszuurerts o.; -*geschirr*, -*gut* o. aardewerk o., potten m. mv. en pannen v. mv.; -*handwerk* o., Z. *Töpferei* (1); -*modell* m. o. pottenvorm m.

Töpfern, bijv. en b. (gemeenz.) aarden, van aardewerk, Z. *thönern, irden.*

Töpfern, (*töpferte, getöpfert*) o.ww. potten bakken, aardewerk maken.

Töpfer-ofen, (-*ofens*, mv. -*öfen*) m. pottenbakkersoven m.; -*scheibe* v. pottenbakkersrad o., wiel o.; -*schurz* m. pottenbakkersvoorschoot o.; -*thon* m., Z. -*erde*; -*waare* v., Z. -*gut*; -*werkstätte* v. Z. *Töpferei* (2); -*zeug* o., Z. -*gut.*

Topf-form, (-*en*) v. (Giet.) vorm m. tot het gieten van (ijzeren) potten; -*gewächs* o. potplant v.; -*glasur* v. verglaassel o. van potten; -*gucker* m. potkijker, janhen, keukenpiet m.; -*käse* m. in een pot gekneede kaas v., Z. *Schmierkäse*; -*kuchen* m. aschkoek m. in den ketel, Z. *Aschenkuchen*; -*lecker* m. panlikker, snoeper, gulzigaard m.; -*markt* m. markt v. voor aardewerk, pottenmarkt v.; 2. verkoop m. van aardewerk; -*nascher* m. (gemeenz.) Z. -*lecker*; -*nelke* v. potanjelier v.; -*öhr* o. oor o. van een pot; -*pflanze* v., Z. -*gewächs*; -*rosine* v. rozijn v. in potten; -*scherbe* v. potscherf o.; -*schlecker* m., Z. -*lecker*; -*stein* m. potsteen, dufsteen, tufsteen m.; -*stollen* m. poot m. van een pot; -*stürze* v. deksel o. van een pot, potdeksel o.

Topik, v., z. m. de vakken of onderdeelen o. mv. eener wetenschap; - *der Rechtswissenschaft*, de rechtswetenschap met al hare vakken; 2. redeneerkunde, leer v. der bewijskunde.

Topisch, bijv. nw. (Gen.) plaatselijk, uitwendig.

Topographie, v., z. m. plaatsbeschrijving, topographie v.

Topographisch, bijv. nw. volgens de plaatsbeschrijving, topographisch.

Topp! tussch. (gemeenz.) top!, fiat!, het zij zoo!, aangenomen!, afgedaan!

Topp, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Zeew.) punt v. van den mast; *vor - und Takel treiben*, op het droge geraken; 2. (Hand.) *ein - Flachs*, 40 bossen.

Töppchen, (verkl.) o. topje, puntje o.

Topp-auflanger, (-*gers*, mv. -*ger*) m. (Zeew.) topoplanger m.; -*brennen* o., Z. -*feuer.*

Toppee, (-*n*) v., Z. *Toupet.*

Töppel, (-*s*, mv. *Töppel*) m. of **Töppelhuhn,** (-*huhn*(*e*)*s*, mv. -*hühner*) o. kip v. met eene kuif.

Topp-feuer, (-*s*) o., z. m. Sint-Elmusvuur o.; -*pardune* v., -*reep* o., -*reif* m. topreep m.; -*schilling* m. handgeld, strijkgeld o.; -*segel* o. topzeil o.; -*sente* v. (Zeew.) potdeksel o., deklijst v.; -*stander* m. standaard, breede wimpel m.

Toraille, v., z. m. ruw, onbewerkt koraal o.

Torbitze, (-*n*) v. fakkel v.

Torchenez, (-*es*, mv. -*e*) m. prangijzer o., neusnijper m.

Torcular, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. draaiboom m., draaikruis o., haspel m.

Toreador, (-*en*, mv. -*en*) m. bereden stierenvechter m.

Toreno, (-*s*, mv -*s*) m. stierenvechter m. te voet.

Toreuma, (-*s*, mv. -*ta*) o. snijwerk, beeldwerk o.

Toreutik, v., z. m. snijkunst, beeldhouwkunst, draaikunst v.

Torf, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. turf m. en v.; -*brennen*, turf branden, stoken; 2. kluit v., Z. -*stück.*

Torf-artig, bijv. nw. turfachtig; -*binse* v. kluitriet o.; -*boden* m. turf opleverende grond, veengrond m.; 2 turfzolder m.; -*erde* v. turfachtige aarde v.; -*feuer* o. turfvuur o.; -*feuerung* v. turfstoken o.; -*fuder* o. turfweg m., turflaag v.; -*gräber* m. turfgraver, turfsteker m.; -*gräberei* v. turfgraven, turfsteken o.; 2. Z. -*grube*; -*grube* v. veenderij v., veenland, turfland o.; -*gewölbe* o. turfpakhuis, turfmagazijn o.; -*hafer* m. tweede gewas haver v. op nieuw land; -*händler* m. turfkoopman m.; -*heide* v. veenrijke heide v.; 2. moerasheide v.; -*hitze* v. hitte v. van turfvuur; -*korb* m. turfmand v.; -*land* o. turfland o., turfgrond m., Z. -*boden* (1); -*mirte* v. geurige gagel m., wilde rosmarijn v.; -*moor* o., turfbevattend moeras o.; -*moos* o. moerasmos o.; -*ried* o. (Pl.) rietgras o.; -*scheuer* v. turfschuur v.; -*söller* m. turfzolder m.; -*stechen* o., Z. -*gräberei*; -*stecher* m., Z. -*gräber*; -*stück* o. stuk o. turf, kluit v.; -*substanz* v. turfachtige zelfstandigheid v., olmstof, ulmine v.

Torkel, (-*n*) v. wijnpers v.; 2. Z. *Taumel*; 3. (Prov.) hevige slag m. die iem. doet tuimelen.

Torkeln, (*torkelte, getorkelt*) o.ww. (Volksk.) tuimelen, waggelen, struikelen, rollen, vallen; 2. bedr.ww. *Wein* -, (veroud.) persen, tappen.

Tormentille, (-*en*), **-wurz,** (-*würze*) v. zevenblad, zevenvingerkruid, tormentilkruid o.

Tornados, o. mv. orkanen m. mv. gedurende den regentijd.

Tornholz, (*-holzes*, mv. *-hölzer*)o. (Zeew.) vlothout o.

Tornister, (*-s*, mv. *Tornister*) m. ransel, reiszak m., reistasch v., gewoonl. met een vel bekleed.

Torntau,(*-(e)s*, mv. *-e*) o.(Zeew.) touw o. om een afloopend schip te houden.

Torpid, bijv. nw. (Gen.) gevoelloos, ongevoelig, verdoofd, verlamd, verstijfd, verkleumd.

Torpidität, v., **Torpor,** (*-s*)m., z. m. verdooving, verstijving, verlamming, gevoelloosheid, ongevoeligheid v.

Torqueton, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorstelling v. van de dagelijksche beweging van den evenaar in de zonnebaan.

Torquiren, (*torquirte, torquirt*) bedr. ww. folteren, martelen, kwellen; *Tabak -*, spinnen, rollen.

Torricellische Röhre, (*-n*) v. barometer m. door Torricelli in 1661 uitgevonden.

Torsche, (*-n*) v. (veroud.) fakkel, toorts v.

Torschen, (*-s*, mv. *Torschen*) m. (Pl.)stengel m.; (van kool), struik, stronk m.; *-träger* m. (veroud.) fakkeldrager m.

Torso, (*-s*, mv. *-s*) m. romp m. van een verminkt standbeeld.

Tort,(*-(e)s*,mv. *-e*) m. poets v., nadeel o.; *jemn. einen - thun*, iem. eene poets bakken; *er that es mir zum -*, om mij te plagen.

Törtchen, Törtlein, (verkl.)o. taartje, gebakje o.

Torte,(*-n*) v. taart v., gebak o., pastei v.

Torten-bäcker,(*-kers*, mv. *-ker*) m. pasteibakker m.; *-blech* o. taartenplaat v.; 2. Z. *-pfanne; -form* v. taartvorm m.; *-modell* m. taartenvorm m.; *-pfanne* v. taartenpan v.; *-teig* m. taartendeeg o.

Tortur, (*-en*) v. pijnbank, folterbank, pijniging, marteling, kwelling, pijnlijke vraag v.

Torus, (onb.) o. huwelijksbed o.

Tory, (*-s*, mv. *-s*) m. (in E.) aristocraat, tory m.

Tosen, (*toste, getost*) o. ww., m. *h.* (van den wind), loeien, ruischen; (van water) bruisen; (van personen), tieren, razen, woeden.

Tösen, (*töste, getöst*) o. ww. (w. i. gebr.) Z. *tosen.*

Tost, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. punt v., top m.; 2. kwast, staart m., pluim v., bos, helmbos m.

Total, bijv. en b. geheel, gansch, volkomen, totaal.

Totalfinsterniss, (*-e*) v. totale verduistering v.

Totalität, (*-en*) v. geheel, gezamenlijk bedrag, totaal o.

Totalsumme, (*-n*) v., Z. *Totalität.*

Tottel, (*-s*, mv. *Tottel*) m. (Prov.) driftkop m., Z. *Tollkopf.*

Toupee,(*-n*) v., **Toupet,** (*-(e)s*, mv. *-s*) o. toupet, pruikje o.

Toupee-eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. krulijzer, friseerijzer o.; *-kamm* m. pruikkam m.; *-nadel* v. friseernaald v.; *-zange* v., Z. *-eisen.*

Tour, (*-en*) v. uitstapje, reisje o., wandeling v., tochtje o.; 2. (Dansk.) beurt v.; 3. valsche haarlok, tour v.

Tourist, (*-en*, mv. *-en*) m. reiziger m. die eene bepaalde reis doet.

Tourmalin, Tournier, Z. *Turmalin, Turnier.*

Tournüre, (*-n*) v. losheid v. in het gedrag.

Toxicologie, v., z. m. leer v. der vergiften.

Toxicum, (*-s*, mv. *Toxica*) o. vergif(t) o.

Trab, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. draf m.; *den - gehen*, draven; *einen kleinen - gehen*, in kleinen draf gaan; *im schlanken, vollen -e*, in vollen draf; *- reiten, im -e reiten*, in een draf rijden.

Trabant, (*-en*, mv. *-en*) m. lijfwachter, trawant m.; (Sterrenk.) bijplaneet, maan v., satelliet m.

Traben, (*trable, getrabt*) o. ww., m. *h.* en *s.* (van paarden), draven, op een draf gaan; (fig.) (van personen), hard loopen; *hoch -*, hoog draven; (fig.) een hoogen toon aanslaan, groote aanspraken maken, eene hooge vlucht nemen; it. een hoogdravenden stijl hebben.

Traber, (*-s*, mv. *Traber*) m. draver, harddraver, hardlooper m.

Träber, (*-s*, mv. *Träber*) m. (Br.) draf m.; (Wijng.) uitgeperste druiven v. mv.; (Spr.) *wer sich unter die - mengt, den fressen die Säue*, waar men mede verkeert, daar wordt men mede geëerd; 2. (Veea.) duizelig schaap o.; *-schlitten* m. door een harddraver getrokken slede v.; *-tonne* v. draftou v.

Trabgänger, (*-s*, mv. *Trabgänger*) m. draver, harddraver, hardlooper m.

Tracht, (*-en*) v. juk o.; (Bouwk.) dracht, draagkracht v.; *- haben*, (van balken), dracht hebben, dragen, steunen; (Hoefsm.) hoornig omkleedsel o. van den paardenhoef; (Zad.) *die - der Stege am Sattelbaum*, kromming v.; 2 last m., dracht, vracht v.; *eine - Holz, Obst &c.*, vracht, lading v.; *eine - Schläge, Prügel*, pak o., vracht v. slaag; (Kookk.) *eine - Speisen*, aantal o. schotels die te gelijk worden opgedragen; 3. dracht, kleederdracht, kleeding v., kleeren o. mv., mode v.

Trachten, (*trachtete, getrachtet*) o. ww. trachten, streven, zijn best doen, beoogen, zoeken te krijgen, vurig verlangen, begeeren; *dahin -, dass er geht*, het er op toeleggen &; *nach einem Amte -*, zoeken te krijgen, solliciteeren, staan naar, dingen naar; (fig.) *jem. nach dem Leben -*, iem. naar het leven staan.

Trachter, (*-s*, mv. *Trachter*) m. hij die tracht &, Z. *trachten;* it. mededinger, sollicitant, adspirant m.

Trachtgarn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. groot vischnet o.

Trächtig, bijv. en b. (van eene koe), drachtig, moetende kalven; *-e Hündin, - Stute*, teef, merrie die moet jongen; *- sein*, moeten jongen, drachtig zijn; (Zeew.) beladen, lading inhebbende; (Landb.) (van den grond), vruchtbaar; *-e Knospen*, Z. *Tragknospen; -keit* v. (van een dier), drachtigheid, dracht v.; (Landb.) vruchtbaarheid.

Traciren, (*tracirte, tracirt*) bedr. ww. trekken, afbakenen, afteekenen.

Tract, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Tractus,** (onb.) m. streek, landstreek v., eind o. weegs; 2. gezang o. in de Vasten.

Tractament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Volkst.) bezoldiging v., loon, traktement o.; 2. onthaal, feestmaal o., traktatie v.; 3. inkomsten v. mv.

Tractat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. kleine verhandeling v.; 2. blaadje, vlugschrift o. door godsdienstige genootschappen verspreid, traktaatje o.; 3. verbond o., overeenkomst v.; 4. *-e*, onderhandelingen v. mv.

Tractätchen, (*-s*, mv. *Tractätchen*) o (verkl.) godsdienstig blaadje, traktaatje o.

Tractat-gesellschaft, (*-en*) v. traktaatgenootschap o.

Tractiren, (*tractirte, tractirt*)bedr. ww. (gemeenz.) *jem. als Kind -*, behandelen, bejegenen; 2. onthalen, trakteeren; 3. onderhandelen.

Tradiren, (*tradirte, tradirt*) bedr. ww. overgeven, ter hand stellen, overleveren.

Tradition, (*-en*) v. overgave, overlevering, traditie v.

Traditionell, bijv. en b. volgens de overlevering.

Trädsteine, m. mv. grenssteenen m. mv. van eene weide.

Traduciren, (*traducirte, traducirt*) bedr. ww. vertalen, overzetten; *jem. -*, doorhalen, bekelen.

Traduction, (*-en*) v. vertaling, overzetting v.; (Ger.) uitlevering v. aan de rechtbank.

Traficant, (*-en*, mv. *-en*) m. koopman m. in zelfvervaardigde goederen.

Trafik, (*-en*) v. handel, koophandel m., nering v., bedrijf o., trafiek v.

Tragela, v., z. m. Spaansch vrijheidslied o.

Tragaltar, (*-tar(e)s*, mv. *-täre* en *-tare*) m. draagbaar altaar o.

Tragant, Tragakant, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gomdragant m.; 2. dragant m., wervelkruid o.; *-arbeit* v. suikerwerk o. tot versiering der tafel; *-stoff* m. (Scheik.) dragantstof v.

Trag-ast, (*-ast(e)s*, mv. *-äste*) m. met vruchten beladen tak m.; *-auge* o., Z. *-knospe; -bahre* v. draagbaar, berrie v.; *-balken* m. draagbalk, draagboom m.; *-band* o. draagband, draagriem, breukband m., bretel v.

Tragbar, (*-er, -st*) bijv. nw. draagbaar, te dragen; 2. niet te zwaar; 3. (van kleeren), draagbaar, aan te trekken; 4. (van akkers), vruchtbaar; 5. (van boomen), vruchtdragend; (van dieren), drachtig, dragend; *-keit* v. draagbaarheid, vruchtbaarheid v.

Trag-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Werkt.) draagboom, draag-

balk m.; *-bett* o. draagbaar bed o.; (in Indië), palankijn m.; *-beutel* m., Z. *-band*; *-binde* v. (Heelk.) draagband, breukband m.; *-bock* m. bok m., onderstel o.; *-bokrer* m. trepaanboor v.; *-buche* v. vruchtdragende beukeboom m.; *-butte*, *-bütte* v. kuip, tobbe v. op den rug gedragen.

Trage, (*-n*) v. draagbaar, berrie v.; 2. (van dieren), baarmoeder v.

Träge, (*-r*, *-st*) bijv. en b. laf, achteloos, lui, traag; *- arbeiten*, achteloos, lusteloos; (van een werktuig), slap; *-s Gemüth*, lusteloos, traag; (Nat. hist.) *- Schnecke*, langzaam kruipend; (Zeew.) *- werden*, *sein*, niet meer werken; (Nat.) *-r Körper &*, traag.

Tragen, (*du trägst,er trägt,trug,getragen*) bedr. ww. onr. dragen; *auf der Schulter,auf dem Kopfe -*, dragen; *Holz -*, hout dragen, vervoeren; *einen Brief auf die Post -*, naar de post brengen; (Bouwk.) (van een balk), dragen, steunen, belast zijn; 2. *etw. feil -*, te koop aanbieden, uitventen; *jem. zu Grabe -*, grafwaarts dragen, gaan begraven; *den Arm in einer Binde -*, den arm in een doek hebben; (fig.) *eine Krankheit davon -*, zich op den hals halen, opdoen, Z. *davon*; 3. (van ijs), sterk genoeg zijn; *so und so viel -*, (van schepen), dragen, inhouden; 4. Z. *trächtig (sein)*; (Landh.) *Früchte -*, dragen, voortbrengen; *reichlich Korn -*, veel koorn voortbrengen; *jährlich 100 Thaler -*, (van een goed), opbrengen, opleveren; 5. *einen Hut, Ring, Schuhe -*, dragen, op hebben, aan hebben; *den Kopf hoch -*, het hoofd opsteken; (fig.) *den Kopf, die Nase hoch -*, den neus in den wind steken; 6. *die Kosten einer Unternehmung -*, dragen, bekostigen, voor zich nemen; *eines Andern Schuld -*, de schuld dragen voor een ander; *seine Leiden -*, verdragen, lijden, uitstaan; *ich muss es wohl -*, ik moet het wel verdragen; *jems. Gebrechen & -*, verdragen, dulden, verdraagzaam zijn jegens; 7. *jems. Namen -*, dragen, voeren; *Achtung & gegen jem. -*, gevoelen voor, toedragen, Z. *Sorge*; *Gram im Herzen -*, koesteren, voeden, Z. *Bedenken*, *Lehen*, *Leid &*; *etw. in ein Buch & -*, Z. *eintragen*; (Muz.) *die Stimme -*, aanhouden; II. o. ww., m. *h.* (van een geweer), dragen, reiken; 200 *Schritte -*, 200 pas dragen; III. wed. ww. *sich -*, gedragen worden, afdragen; *wie trägt er sich?*, hoe is hij gekleed?; (van het lichaam), zich houden; *sich gerade -*, rechtop gaan, staan, zitten &; 2. *sich gut, schlecht -*, (van stoffen), gedragen kunnen worden; 3. *sich mit einem Gedanken -*, rondloopen, denken over; IV. o. zelfst. dragen o.; (van wapenen), wijdte v.

Trager, (*-s*, mv. *Träger*) m., **-in,** (*-nen*) v. drager m., draagster v., houder m., houdster v., Z. *Last-*, *Sänftenträger &*; (fig.) draagbak, draagstoel m., voertuig o.; *Worte sind - von Vorstellungen*, woorden zijn voertuigen der begrippen; *ein Charakter der als - eines Drama's auftritt*, een karakter dat de ziel is van &; 2. (van eene klok), draagstoel m.; it. Z. *Hosenträger*; (van eene pers), handvat v.; (Ontlk.) *- des Kopfes*, draaier, eerste halswervel m.; (Bouwk.) draagbalk, pilaar, pijler m., kolom v.; it. steunbalk m.; (Pl.,w.i.gebr.) meeldraad m.; (Timm.) dwarsbalk m.; (Leid.) draagbak m.; (Rijk.) dat gedeelte o. van de kaak eens paards waarop de stang van het gebit draagt; (Zeew.) roeipin v.

Trägerei, (*-en*) v. vreemde manier v. van dragen, aanhoudend dragen o.

Träger-lohn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. draagloon, draaggeld o.; *-muskel* m. draagspier v. aan den eersten halswervel.

Traget, (*-en*) v. (Prov.) zooveel iem. op eens dragen kan, Z. *Tracht*.

Trag-esel, (*-esels*, mv. *-esel*) m. lastezel m.; *-fähig* bijv. nw. kunnende dragen; *-fähigkeit* v., Z. *-kraft*; *-hebel* m. (Werkt.) hefboom m.

Trägheit, v., z. m. traagheid, luiheid, achteloosheid, lusteloosheid v.; *eine - des Körpers* of *des Geistes fühlen*, loomheid, zwaarte v.; (Nat.) traagheid v.; *-skraft* v. traagheidsvermogen o.

Trag-himmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. troonhemel, draaghemel, baldakijn m.; *-holz* o. draaghout, juk o.; 2. (Tuinb.) steunpaal m.

Tragiker, (*-s*, mv. *Tragiker*), **Tragöde,** (*-n*, mv. *-n*) m. treurspeldichter, treurspelschrijver m.; 2. Z. *Tragöde*.

Tragikomisch, bijv. en b. treurig-vroolijk, half treurig, half vroolijk.

Tragikomödie, (*-n*) v. treurspel o. doormengd met lachwekkende tooneelen, blijeindend treurspel o.

Tragiren, (*tragirte*, *tragirt*) bedr. ww. in tragischen stijl spelen, als een treurspel vertoonen.

Tragisch, bijv. en b. treurig, tragisch, op het treurspel betrekking hebbende; (fig.) noodlottig, droevig.

Trag-knospe, (*-n*) v. knop m. die in bloei staat; *-korb* m. draagkorf m., draagmand v.; *-kraft* v. draagkracht v., Z. *Tragbarkeit*.

Träglich, (*-er*, *-st*) bijv. en b. dragelijk, te dragen, te dulden.

Trägling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. lui, traag persoon m.

Tragöde, (*-n*, mv. *-n*) m. tooneelspeler m. voor tragische rollen.

Tragödie, (*-n*) v. treurspel o.

Tragodien-dichter,-schreiber, m. treurspeldichter, treurspelschrijver m.; *-spieler* m., Z. *Tragöde*.

Trag-orgel, (*-n*) v. draagbaar orgel, draagorgel o.; *-pfeiler* m. pijler, stut, schoor m., juk o. van een waterdrager, haak m. van een pakkendrager; *-riegel* m. (in een windmolen), boom m.; *-riemen* m. draagriem m.; it. Z. *-band*; *-ring*, *-rinken* m. kussentje o., draagkrans m.; *-sack* m. baarmoeder m.; *-sattel* m. lastzadel m.; *-säule* v. steunpilaar m., draagzuil v.; *-schaf* o. drachtig schaap o.; *-seil* o. draagtouw o.; *-sessel* m. draagstoel m.; 2. palankijn m.; *-spritze* v. draagbare brandspuit v.; *-stange* v. draagstang v.; (van een gewelf), steunbalk, stut, schoor m.; *-stuhl* m., Z. *-sessel*; *-stute* v. drachtige merrie v. *-stempel* m. (Bergw.) vloer m., stelplank v.; *-stütze* v. steun, schoor m.

Trag-weite, (*-n*) v. (Art.) draagwijdte, geschutswijdte v.; *-werk* o. steunwerk, schoorwerk o., Z. *Stütze*; 2. verruimde plaats v. in een werk.

Tragzeit, (*-en*) v. (van dieren), dracht, zwangerschap v.; *-zweig* m., Z. *-ast*.

Trajanisch, bijv. nw. van Trajanus, Trajanisch; *-e Säule*, zuil v. van Trajanus (te Rome).

Train, (*-(e)s*, mv. *-e*) (Art.) geschutstrein m.; 2. stoet, sleep, trein m.; (gemeenz.) slenter, sleurgang, oude gang, loop m. der zaken.

Tralge, Tralje, (*-n*) v. traliewerk, rasterwerk, roosterwerk o.

Tralle, (*-n*, mv. *-n*), **Trallewatsch,** (*-en*, mv. *-en*) m. (Prov.) sul, sukkel m., Z. *Tölpel*.

Trallern, (*trällerte*, *geträllert*) bedr. en o. ww. (Prov.) neuriën, zingen, Z. *trillern*.

Tram, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Prov.) Z. *Balken*; 2 stang, sport v.; (Pott.) hoop m. leem; (Wev.) inslag m., spoel v.; *-baum* m. (Bergw.) dikke balk m.; *-säule* v. (Bergw.) schoor, stut m.

Trämel, (*-s*, mv. *Trämel*) m. knuppel m., zaagblok o.; (fig.) traag persoon m.

Traminer, (*-s*, mv. *Traminer*) m. druif v.; it. wijn m. van Tramin in Tyrol.

Tramontane, (*-n*) v. (in Italië), noordenwind m.; 2. poolster v.; (fig.) spoor o.; *die - verlieren*, niet weten wat men doen moet, van zijn stuk raken.

Trampe, (*-n*) v. plantstok m.

Trampel, (*-n*) v. plomp, onhandig vrouwspersoon o.; 2. koetspaard o.

Trampe(l)n, (*tramp(el)te*, *getramp(el)t*) o. ww., Z. *stampfen*.

Trampel-thier, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. drommedaris m.; (fig.) lomp voortstappend persoon m.; *-tonne* v. (Bontw.) ton v. tot het week trappen der vellen.

Tram-säulen, v. mv. door een boom bijeengehouden stutten m. mv.; *-seide* v. inslagzijde v.

Tranchirbrett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. wipplank v.

Tranchiren, (*tranchirte*, *tranchirt*) bedr. ww. snijden, voorsnijden.

Tranchirmesser, (*-sers*, mv. *-ser*) o. snijmes, voorsnijmes, groot tafelmes o.

Trandelei, (*-en*) v. (gemeenz.) getreuzel, gesleuter, lanterfanten o.

Tränd(e)ler, (*-s*, mv. *Tränd(e)ler*) m., **-in,** (*-nen*) v. treuzelaar, lanterfanter m., treuzelaarster, lanterfantster v., besluiteloze m. en v.

Trandelhaft, trandelig, bijv. en b. treuzelend, treuzelachtig, lanterfantend, langzaam.

Trändelhaftigkeit, v., Z. *Trändelei*.

Trändeln, (*trändelte*, *geträndelt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) treuzelen, slenteren, aarzelen, talmen, lanterfanten.

Tranikel, (*-s*, mv. *Tranikel*) m. berenoor o.

Trank, (*-(e)s*, mv. *Tränke*) m. drank, dronk m., drinken o.; *Speise und -*, spijs en drank, eten en drinken; (Apoth.) medicijn v., drankje o.

Tränckchen, Tränklein, (verkl.) o. (Apoth.) drankje o.

Tränke, (*-n*) v. drinkplaats v. voor het vee, wed o., Z. *Tränktrog*.

Tränken, (*tränkte, getränkt*) bedr. ww. *ein Kind -*, te drinken geven; it. *an der Brust -*, zogen; *das Vieh -*, drenken, laten drinken; *Papier mit Oel -*, doortrekken; *einen Hut -*, met lijm bestrijken; *die Wiesen -*, (van den regen), bevochtigen; (Scheik.) *einen Körper -*, verzadigen; (fig.) *jem. mit Thränen -*, overstelpen.

Tränker, (*-s*, mv. *Tränker*) m. hij die laat drinken.

Trankfass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. drinkvat o., drinktrog m.

Tränk-gebiss, (*-es*, mv. *-e*) o. (Hoefsm.) drenkgebit o., watertoom m.; *-herd* m. (Vog.) kooi v. om vogels te vangen bij de drinkplaats.

Trank-kübel, (*-bels*, mv. *-bel*) m., Z. *-fass; -opfer* o. drankoffer o.

Tränk-rinne, (*-n*) v. goot v. om het vee te drenken; *-tonne* v. ton v. om het vee te drenken.

Trank-tonne, (*-n*) v. waterton v.

Tränktrog, (*-trog(e)s*, mv. *-tröge*) m., Z. *Trankfass*.

Tranksteuer, (*-n*) v. belasting v. op sterke dranken.

Transact, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **Transaction,** (*-en*) v. minnelijke schikking, vereffening v., verdrag o.

Transalpinisch, bijv. nw. Transalpinisch, aan gene zijde der Alpen.

Transatlantisch, bijv. nw. transatlantisch, overzeesch, Amerikaansch.

Transchen, (*transchte, getranscht*) o. ww., m. *h.* lomp heenstappen.

Transcolation, v., z. m. doorzijging v., filtreeren o.

Transfiguration, (*-en*) v. verheerlijking v. van den Zaligmaker; it. schilderij v. daarvan.

Transfusion, (*-en*) v. (Gen.) overgieting v. van het bloed van een mensch in het lichaam van een ander.

Transgression, (*-en*) v. overschrijding v. van eene wet, eene belofte &.

Transigiren, (*transigirte, transigirt*) o. ww. overeenkomen, een verdrag maken, schipperen.

Transitiv, bijv. nw. overgankelijk, bedrijvend.

Transit(o), (*-s*) m., z. m. doorvoer m., recht o. van doorvoer; *-gut* o., *-handel* m., Z. *Durchgangsgut &*.

Transitorisch, bijv. en b. voorbijgaand, vergankelijk, vluchtig.

Transpadanisch, bijv. nw. aan gene zijde der Po gelegen.

Transparent, bijv. nw. doorschijnend; 2. (*-(e)s*, mv. *-e*) m. doorschijnblad, transparant o.; 3. doorschijnend beeld, opschrift o. &, transparant o.

Transparenz, v., z. m. doorschijnendheid, doorzichtigheid v.

Transpiration, v., z. m., Z. *Schweisz, Ausdünstung*.

Transpiriren, (*transpirirte, transpirirt*) o. ww., Z. *schwitzen, ausdünsten*.

Transponiren, (*transponirte, transponirt*) bedr. ww. in een anderen toonaard overbrengen, transponeeren.

Transport, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vervoer o., overvoering, overbrenging v.; (verzam.) transport o.

Transportabel, bijv. nw. vervoerbaar.

Transporteur, (*-s*, mv. *-e*) m. graadmeter, transporteur m.

Transportiren, (*transportirte, transportirt*) bedr. ww. overbrengen, vervoeren, transporteeren, Z. *fortschaffen*.

Transport-kosten, mv. kosten m. mv. van vervoer, transportkosten m. mv.; *-schiff* o. transportschip o.

Transrhenanisch, bijv. nw. aan gene zijde van den Rijn gelegen.

Transscendent, transscendental, bijv. nw. bovenzinnelijk.

Transsubstantiation, (*-en*) v. verandering v. van de eene zelfstandigheid in de andere; (Kath.) transsubstantiatie v.

Transsudation, v., z. m. doorzweeten, doorzijpelen o.

Transsumt, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. legaal afschrift, duplicaat o.

Transversale, (*-n*) v. (Math.) transversaal v.

Trant, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stap, gang m.; 2. trant m., manier, wijze v.; it. kleeding v., mode v.; 3. slenter, sleurgang m.

Trapez, Trapezium, (*-es*, mv. *-e*) en (*-s*, mv. *Trapezien*) o. trapezium, ongelijkzijdig vierkant o. met twee evenwijdige zijden.

Trapezophor, (*-s*, mv. *-e*) m. figuur v. die eene tafel, een blad draagt.

Trapp! tussch. klanknabootsing v. van den galop of hoefslag eens paards; 2. (*-(e)s*, mv. *-e*) m. getrap o., zware tred of stap m., gedraaf o.

Trappe, (*-n*) v. voetstap, tred, trap m.; it. indruk m. van den voet; 3. val v.

Trappe, (*-n*, mv. *-n*) m. trapgans v.

Trappel, (*-n*) v. plank v. welke de stangen voor het papier-drogen vasthoudt.

Trappeln, (*trappelte, getrappelt*) o. ww. trappelen, kleine stappen maken, Z. *trampeln, trippeln*.

Trappen, (*trappte, getrappt*) o. ww. stampen, met zware schreden stappen; 2. bedr. ww., Z. *ertappen*.

Trapp-gans, (*-gänse*) v. trapgans v.; *-gebirge* o. trapgebergte o.

Trappist, (*-en*, mv. *-en*) m. trappist, monnik m. van de orde van La Trappe.

Trapp-porphyr, (*-(e)s*) m., z. m. trapporfier o.; *-sandstein* m. fijnkorrelig, met kiezelachtig cement samengekleefd kwarts o.; *-tuff* m. trapvormige tufsteen m.

Trass, (*-es*) m., z. m. tras o., vulkanisch puin o., trassteen, tufsteen m.

Trassant, Trassent, (*-en*, mv. *-en*) m. (Hand.) trekker m. (van een wissel).

Trassat, (*-en*, mv. *-en*) m. (Hand.) betrokkene m., hij op wien een wissel getrokken is, acceptant m.

Trassiren, (*trassirte, trassirt*) o. ww., m. *h. auf jem. -*, trekken, een wissel afgeven; *in Blanko -*, in blanco trekken; *trassirter Wechsel -*, getrokken wissel; 2. (van borduurwerk), den omtrek teekenen.

Tratte, (*-n*) v. (Hand.) wissel m., traite v.; *-nbuch* o. wisselrekening v.

Trattstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. grenssteen m. van eene weide.

Trau, v., z. m. trouwen o., huwelijksplechtigheid v., Z. *Trauung*; 2. bruidsgeschenk o.; *-altar* m. trouwaltaar o.

Traube, (*-n*) v. druiventros m.; 2. druif v.; *kleine -* of *Träubchen, Träublein* o. druifje, druiventrosje o.; (Art.) druif v. van het bodemstuk van een kanon; (Heelk.) druifgezwel, druivenoog o.; (Landh.) hoop of klomp m. bijen.

Trauben-abfall, (*-(e)s*) m., z. m. droesem m., draf m. van druiven; *-apfel* m. apiappel m.; *-artig* bijv. nw. druifachtig; *-auge* o. druifgezwel o. aan het oog; *-beere* v. druivebes v., druivepit v.; *-blut* o. (fig.) druivennat, druivenbloed o., wijn m., Z. *-saft*; *-bohrer* m. boor, druifboor v.; *-butte, -bütte* v. druivenmand v.; 2. knip v. om druiven te trappen; *-cur* v. genezing v. door druiven, druivenkuur v.; *-eiche* v. steeneik, altijd groene eik m.; *-erbse* v. Indisch geiteblad o.; *-erz* o. groenachtig looderts o.; *-farn* m. druivenvaren, watervaren v.; *-feuer* o., Z. *-schuss*; *-form* v. druivevorm m.; *-förmig* bijv. nw. druifvormig; *-gebirge* o. wijnberg m.; *-geländer* o. tegen een muur geleide wijngaard of wijnstok m.; *-geschwulst* v. druifgezwel o.; *-gott* m. god m. van den wijn, Bachus m.; *-hagel* m. (Art.) schroot o.; *-hals* m. hals m. aan de druif van het bodemstuk eens kanons; *-haut* v. druifvlies o. van het oog; *-häutchen* o. druifvliesje o.; *-holder* m. trosvlier v.; *-hügel* m. met een wijngaard beplante heuvel m.; *-hülse* v. druiveschil v.; *-hyacinthe* v. troshyacint v.; *-käfer* m. roofkever m., rooftor v.; *-kamm* m. druivensteel m.; *-kern* m. druivepit v.; *-kirschbaum* m. troskerseboom m.; *-kirsche* v. troskers v.; 2. kers v. in trossen; *-koralline* v. zeedruif v.; *-korb* m. druivenmand v.; *-kraut* o. druivenkruid o.; *-lese* v. druivenlezing o., wijnoogst m.; *-leser, —in*, die druiven plukt, leest; *-mal* m. (Heelk.) manvrucht, misgeboorte v.; *-musz* o. druivenmoes o.; *-nachlese* v. nalezen o. (van den wijnoogst); *-reich* bijv. nw. (van den wijnstok), beladen met druiven, vol druiven; (van een land), veel wijn opleverende; *-saft* m. druivensap o., wijn m.; *-säure* v. druivenzuur o.; *-schuss* m. (Art.) schrootschot o.; *-sirup* m. druivenstroop v.; *-spath* m. druivensteen m.; *-stengel, -stiel* m. druivesteel m.; *-stock* m. wijnstok m.; *-treter* m. druiventrapper m.; *-zeit* v. druiventijd, tijd m. van den wijn-

oogst; *-zucker* m.druivensuiker v.;*-zweig* m. tak m. van den wijnstok.

Traubig, bijv. nw. vol druiven.

Traubicht, traublich, bijv. nw. op druiven gelijkend.

Traubrief, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Trauschein.*

Trauen, (*traute, getraut*)o. ww., m. *h. jemn.* -, vertrouwen, vertrouwen stellen in; *auf Gott* -, vertrouwen, hopen; *jemn. nicht* -, niet vertrouwen, wantrouwen; *einer Sache* -, rekenen, bouwen, vertrouwen op; (Spr.) *trau, schau wem!,* zie toe,op wien gij vertrouwt, wees voorzichtig met uw vertrouwen; *dem Wetter nicht* -, niet vertrouwen, niet gerust zijn over, vreezen dat het weer veranderen zal; II. bedr. ww. trouwen, huwen met, door den band van het huwelijk vereenigen; *sich mit einer Person* - *lassen,* trouwen; it. (van een geestelijke), het huwelijk inzegenen, trouwen; III. wed. ww. *sich* -, Z. *getrauen.*

Trauer, (*-n*) v. rouw m., droefheid v.; 2. rouw m., rouwgewaad o., rouwkleeren o. mv.; - *anlegen,* in den rouw gaan; - *tragen,* rouw(kleeren) dragen; *in* - *gekleidet,* in den rouw, in rouwgewaad; *leichte, halbe* of *kleine* -, lichte rouw; 3. Z. *-zeit;* 4. (gemeenz.) Z. *-gefolge.*

Trauer-anzug, (*-zug(e)s,*mv.*-züge*) m. rouwkleed, rouwgewaad o.; *-baum* m. Arabische jasmijnboom m.;*-begängniss* o., Z. *Leichenbegängniss; -bild* o. beeld o. van den rouw, beeld o. van droefheid; 2. doodsbeeld o.; *-binde* v. rouwband m., rouwfloers o.; *-blick* m. treurige blik m.; *-botschaft* v. treurig bericht o., droevige tijding, doodbericht o.; *-brief* m. rouwbrief m.; 2. brief m. van rouwbeklag; *-bühne* v., Z. *-gerüst;* 2. Z. *Blutgerüst; -cypresse* v. (Pl.) treurcipres m.; *-decke* v. rouwkleed o.; *-degen* m. rouwdegen m.; *-denkmal* o., Z. *-monument; -fackel* v. rouwfakkel v.; *-fahne* v. rouwvlag v.; *-fall* m. noodlottig geval o.; it. sterfgeval o.; *-fest* o. trouwfeest o.; 2. lijkfeest o.; *-flor* m. rouwfloers o., zwart krip o.; *-geberde* o. droevig gelaat o.; *-gedanke* m. droevige gedachte v.; *-gedicht* o.rouwgedicht o., lijkzang m.; *-gefolge* o. lijkstaatsie v., lijkstoet m.; *-gefühl* o. gevoel o. van treurigheid; *-geläut* o. luiden o. der doodsklok; 2. doodsklok v.; *-geleit* o., Z. *-gefolge; -gepränge* o. lijkstaatsie v.; *-gerüst* o. katafalk v.; *-gesang* m. lijkzang m.; 2. rouwzang m., droevig gezang o.;*-geschichte* v.droevige geschiedenis v.; *-gesicht* o. droevig gelaat o.; *-gewand* o., Z. *-kleid; -getön* o., Z. *-geläut; -hall* m., *-haus* o. zaal v., huis o. waar een lijk is tentoongesteld, sterfhuis o.; *-haube* v. rouwmuts v.; *-hose* v. rouwbroek v.; *-hut* m. rouwhoed m.; *-jahr* o. rouwjaar o.; 2. noodlottig jaar o.; *-käfer* m. zwarte kever m.; *-kappe* v. rouwkap v.; *-klage* v. treurige, droevige klacht, weeklacht v.; *-klang* m. treurige, droevige toon m.; *-kleid* o., *-kleidung* v. rouwkleed, rouwgewaad o., rouwkleeren o. mv.; *-kutsche* v. rouwkoets v.; *-lampe* v. rouwlamp v.;*-laut* m., Z. *-klang; -leute* mv., Z. *-gefolge; -lied* o., Z. *-gesang; -mahl* o. rouwmaal o.; *-manschetten* v. mv. rouwmanchetten v. mv.; *-mantel* m. rouwmantel m.; 2. (Nat. hist.) vulkaan m. (een schoone dagvlinder); *-mähre* v., Z. *-botschaft; -marsch* m. rouwmarsch, doodenmarsch m.; *-monat* m. rouwmaand v.; *-monument* o. ledig graf, praalgraf, gedenkteeken o. ter eere van iem. die elders overleden is; *-musik* v. treurmuziek v.; *-muth* v. droefgeestigheid v.; *-müthig* bijv. nw. droefgeestig, zwaarmoedig.

Trauern, (*trauerte, getrauert*) o. ww., m. *h. um etw., über etw.* -, treuren, bedroefd zijn, weenen, beweenen, betreuren, zich bedroeven over; *tief* -, diep bedroefd zijn; 2. in rouw zijn, rouwgewaad dragen; *tief, leicht* -, in zwaren, lichten rouw zijn; II. o. zelfst. geween, treuren, schreien o., treurigheid, droefenis v., Z. *Traurigkeit;* it. rouw m., Z. *Trauer;*(Spr.) - *folgt auf's Lachen,* na regen komt zonneschijn.

Trauer-nachricht, (*-en*) v., Z. *-botschaft; -nadel* v. zwarte (haar)speld v.; *-ordnung* v. bepaling v. van den rouw, wijze v. waarop en hoe lang gerouwd zal worden; *-ort* m. plaats v. van rouw,noodlottige plaats v.; *-papier* o. rouwpapier o.; *-pferd* o. rouwpaard, paard o. met een rouwkleed; *-post* v., Z. *-botschaft; -recht* o. recht o. van den leenheer om na den dood van den leenman het beste stuk uit diens nalatenschap voor zich te houden; *-rede* v. lijkrede v.; *-redner* m., Z. *Leichenredner;* 2. lofredenaar m. van een overledene; *-rock* m. rouwkleed o.; *-rolle* v. treurige rol v.; *-ross* o., Z. *-pferd; -säule* o. zuil v. als gedenkteeken aan een overledene of eene droevige gebeurtenis; *-schleier* m. rouwsluier m.; *-schmuck* m. rouwopschik m.; *-spiel* o. treurspel o.; it. treurige, droevige gebeurtenis v.

Trauerspiel-artig, bijv. nw. treurspelachtig; *-dichter* m. treurspeldichter m.; *-muse* v. muze v. van het treurspel, Melpomene v.

Trauer-stimme,(*-n*)v.bedroefde stem v.;*-stück* o. droevig stuk o.,Z.*-spiel; -stunde* v. uur o. van rouw, van droefheid; *-tag* m. droevige dag, noodlottige dag; 2. rouwdag m.; *-ton* m. droevige, treurige toon m.; *-tuch* o. lijklaken o.; *-verse* m. mv. (gemeenz.) lijkdicht o., lijkzang, treurzang m., treurlied o.; *-voll* bijv. nw. vol rouw; *-wagen* m. rouwwagen, lijkwagen m., Z. *-kutsche; -zeichen* o. teeken o. van rouw; *-zeit* v. rouwtijd, duur m. van den rouw; *-weide* v. treurwilg m.; *-zug* m., Z. *-gefolge;* 2. (in het gelaat), droevige trek m.

Trauf-bad, (*-bad(e)s,* mv. *-bäder*) o. stortbad, gietbad o.; *-baum* m. boom m. die aan het eind of den zeom van het woud staat; *-bohrer* m., Z. *Traubenbohrer; -dach* o. afdak o.

Traufe, (*-n*) v. (voor water), goot, dakgoot v.; (Dist.) distillatie, doorzijpeling v.; 2. druipen o., droppelen o., drop m.; 3. plaats v. waar de drop neervalt; 4. (Spr.) Z. *Regen;* 5. zoom m. van het bosch.

Träufeln, (*träufelte, geträufelt*) o. ww., m. *h.* druipen, droppelen of druppelenin, droppels neervallen;2. bedr. ww. of *träufen, Milch in den Thee* -,droppelsgewijs gieten; (Dist.) laten doorzijgen, distilleeren.

Träufelbutte, (*-n*) v. (Salp.) loogkuip v.

Traufen, (*traufte,getraufl*) o.ww., m. *h.* en *s.,*Z. *träufeln;*(fig.) overvloeien, overvloedig zijn.

Träufen, (*träufte, geträuft*) bedr. ww., Z. *träufeln;* 2.o. ww., Z. *traufen.*

Trauf-fass, (*-fasses,* mv. *-fässer*) o. druipvat, vat o. dat het regenwater opvangt; 2. zijgvat o., vergiettest v.; *-haken* m. hoekspar v., waterbord o.; *-nass* bijv. nw. druipend nat, door en door nat; *-platte* v., Z. *-dach; -recht* o. recht o. van uitwatering, gootrecht o.; *-rinne* v. goot v.; *-röhre* v. pijp v. van de goot; *-stein* m. (Bouwk.) leksteen m.; 2. Z. *Tropfstein; -wasser* o. gootwater o.; *-wein* m. lekwijn m.

Trau-gebühr, (*-en*) v., **-geld,** (*-(e)s,* mv. *-er*) o. onkosten m. mv. bij het trouwen.

Traulich, (*-er, -st*) bijv. en b. vertrouwelijk, vertrouwd, innig, gemeenzaam, intiem, Z. *vertraulich; - beisammen sitzen,* vertrouwelijk bijeenzitten; *-keit* v. vertrouwelijkheid, gemeenzaamheid, innigheid, hartelijkheid v.

Traulied,(*-(e)s,* mv. *-er*) o. trouwlied o.

Traulismus, (onb.) m. lispelen, met de tong aanstooten o.

Traum, (*-(e)s,* mv. *Träume*) m. droom m.; *im -e reden,* hardop droomen; *einen - haben,* Z. *träumen;* (fig.) droombeeld o., hersenschim, begoocheling v.; *jemn. aus dem -e helfen,* iem. uit den droom, uit de dwaling helpen, iem. inlichten; *das ist mir nicht im -e eingefallen,* dat heb ik niet gedroomd, daaraan heb ik nooit gedacht.

Traumatisch, bijv. nw. gewond, gekneusd, open.

Traum-ausleger, m., **-auslegung** v., Z. *-deuter &; -bild* o. droombeeld o., hersenschim, verschijning v., visioen o.; *-buch* o. boek o. waarin men de verklaring van een droom vinden kan; *-deuter, —in,* droomuitlegger m., droomuitlegster v.; *-deuterei* v. (i. k. bet.) droomen uitleggen o.; *-deutung* v.droomuitlegging v.; *-deuterisch* bijv. nw. als een droomuitlegger.

Träumen, (*träumte, geträumt*) o. ww., m. *h.* droomen, een droom hebben; *ich träumte, es träumte mir, dass &,* ik heb gedroomd dat &; *ich träumte von Schlachten,* ik droomde van, dacht aan;*verworrenes Zeug* -,gekheid droomen, malen; (fig.) *ich glaube, du träumst,* ik geloof dat gij droomt; *er träumt, ihm träumt von nichts als von Ballen,* hij droomt van, denkt aan niets dan danspartijen; 2. peinzen, mijmeren,verstrooid zijn, in gedachten verdiept zijn; II. bedr.

ww. *einen Traum* -, droomen, hebben; *sich glücklich* -, zich wanen, meenen te zijn; *das hätte ich mir nicht - lassen*, dat had ik in de verte niet durven denken; *lass dir das nicht* -, reken daarop niet, daaraan moet gij niet denken; *ein geträumter Sieg*, eene gewaande overwinning.

Träumer, (*-s*, mv. *Träumer*) m., **-in,** (*-nen*) v. droomer m., droomster v.; (fig.) mijmeraar m., droomerig persoon m. en v.

Träumerei, (*-en*) v. droomerij v.; (fig.) mijmerij, hersenschim v., visioen o.

Traumerfüllt, bijv.nw., *Z. traumvoll.*

Träumerisch, träumisch, bijv. nw. (van personen), droomerig, mijmerend, peinzend; (van verwachtingen), denkbeeldig, hersenschimmig.

Traum-gebilde, (*-bild(e)s*, mv. *-bilde*) o. Z. *-bild; -gesicht* o. droomgezicht, nachtelijk gezicht, visioen o.; *-gespenst* o. spook o. dat men in den droom ziet. Z. *-bild.*

Traumhaft, bijv. nw. droomachtig, als een droom; it. Z. *träumerisch.*

Träumig, bijv. nw., Z. *träumerisch.*

Traum-gott, (*-es*) m., z.m. god m. der droomen, Morpheus m.; *-voll* bijv. nw. vol droomen, vol droombeelden of hersenschimmen; *-welt* v. rijk o. der droomen, denkbeeldige wereld v.

Traun ! tussch. trouwens, zeker!, stellig!, waarlijk!, voorwaar!, op mijn woord!

Traurede, (*-n*) v. predikatie, rede v. bij eene huwelijksvoltrekking.

Traurig, (*-er, -st*) bijv. en b. treurig, bedroefd, droevig, zwaarmoedig, somber, melancholisch; *um, über etw.* - *sein*, Z. *trauern;* 2. (van het gelaat), treurig; (van planten), kwijnend; (van eene tijding), droevig, noodlottig; *ein -er Trost*, treurige troost; *-keit* v. treurigheid, droefheid, droefenis, zwaarmoedigheid, somberheid v.; 2. betreurenswaardig geval, ongeluk o.

Trau-ring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. trouwring m.; *-schatz* m. huwelijksgoed o., huwelijksschat m.; *-schein* m. trouwakte v.; 2. schriftelijke vergunning v. om te trouwen.

Träuschen, (*träuschte, getäuscht*) o. ww., Z. *träuschen.*

Trausinn, (*-(e)s*) m., z. m. trouwhartigheid, vertrouwelijke stemming v.

Traut, (*-er, -st*) bijv. nw. vertrouwd, trouw, innig geliefd, waard, dierbaar.

Trautchen, (*-s*, mv. *Trautchen*), **Trautel,** (*-s*, mv. *Trautel*) o. (Prov.) geliefd voorwerp, schatje, lief meisje o., lieveling m. en v.

Trauung, (*-en*) v. trouwplechtigheid, huwelijksvoltrekking v., trouwen, huwen o.; *-skosten* mv., Z. *Traugebühr; -sschein* m., Z. *Trauschein.*

Travade, (*-n*) v. (Scheepv.) zware storm m., noodweer o. en hetgeen er op het schip bij verricht wordt.

Travaillen, v. mv. vermoeienissen, inspanningen v. mv., afmattend werk o.

Trave, (*-n*) v. (Scheepv.) samenpersing v. der lading (bijv. wol of katoen) om plaats te winnen.

Travenvogt, (*-vogt(e)s*, mv. *-vögte*) m. (in Lübeck), havenmeester m.

Traversiren, (*traversirte, traversirt*) o. ww., m. *h.* (Rijk.) dwars gaan, niet in de rechte lijn blijven.

Travestie, (*-n*), **Travestirung,** (*-en*) v. boertige inkleeding, travestie v.

Travestiren, (*travestirte, travestirt*) bedr. ww. (van een verheven onderwerp), door veranderde inkleeding belachelijk voorstellen, travesteeren, parodiëeren.

Treber, (*-s*, mv. *Treber*) m., Z. *Träber.*

Trebse, (*-n*) v., Z. *Trepse.*

Trecken, (*treckte, getreckt*) bedr. en o. ww. trekken o.; *das Schiff* -, sleepen, op sleeptouw hebben; *Eisen* -, trekken.

Treck-gat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Suikerr.) windgat o.; *-junge* m. mijnwerkersjongen m.; *-schiff* o., *-schüte* v. trekschuit v.; *-seil* o. jaagtouw o.; *-weg* m. lijnpad, jaagpad o.; *-werk* o., Z. *Trägwerk.*

Treff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) Z. *Schlag;* 2. treffende, snedige opmerking v.; 3. (Sp.) klaveren v. mv.; *-blatt* o. klaverenkaart v.; *-bube* m., *-zehn* v. &, klaverenboer m., klaverentien v. &.

Treffen, (*du triffst, er trifft, traf, getroffen*) bedr. en o. ww. onr. treffen, raken, bereiken; *nach jemn.* of *etw. werfen und ihn* of *es* -, treffen, raken; *das Ziel* -, bereiken; *von einer Kugel getroffen*, door een kogel getroffen; *nicht* -, (bij het schieten), niet raken, niet treffen, missen; *nicht alle Schüsse* -, niet alle schoten zijn raak; *der Schuss hat das Bein getroffen*, het been getroffen, geraakt; (fig.) *sich getroffen fühlen*, zich getroffen voelen; *dieser Vorwurf trifft nicht mich*, raakt mij niet, is niet op mij van toepassing; *wen trifft die Schuld?*, wie is de schuld, de oorzaak er van; 2. *auf jem.* of *etw.* -, ontmoeten, vinden, tegenkomen; *jem. in Paris* -, aantreffen; *im Bette* -, vinden; 3. *die Reihe wird ihn auch* -, hij zal ook eene beurt krijgen; *das Loos hat ihn getroffen*, het lot is op hem gevallen; *mich trifft alles Unglück*, alle ongelukken treffen mij; *es traf sich, dass*, het gebeurde dat &; 4. *den rechten Weg* -, treffen, vinden, inslaan; *den rechten Sinn* -, vatten; *er hat es getroffen*, geraden; (Muz.) den toon aanslaan, zuiver zingen of spelen; (Schild.) treffen, doen gelijken; *jem. gut* -, iem. goed treffen, een juist portret maken van; *das Bild ist nicht getroffen, Sie sind nicht getroffen*, die schilderij is niet getroffen, gij zijt niet getroffen, gij gelijkt niet, het portret is niet gelijkend; *-d* (van een portret), gelijkend, sprekend; (van een verhaal), treffend, karakteristiek; (van een antwoord), flink, snedig; (van eene uitdrukking), juist, nauwkeurig; *etw. -d beschreiben*, treffend beschrijven; *-d antworten*, juist, snedig, bepaald; 5. *eine gute Wahl* -, eene goede keus doen; *eine Heirath* -, huwen, een huwelijk doen of sluiten; *Anstalten* -, toebereidselen maken; II. o. zelfst. ontmoeting v.; (Muz.) juistheid v.; (Schild.) gelijkenis v.; 2. (Krijgsw.) gevecht o., slag m.; *kleines, zufälliges* -, schok, stoot m.; *es kam zu einem* -, het kwam tot een gevecht, een slag, Z. *Schlacht;* (Krijgsw.) linie, hoede v., Z. *Vordertreffen, Hintertreffen;* (fig.) *als es zum - kam, sagte er*, toen het er op aan kwam, zeide hij.

Treffer, (*-s*, mv. *Treffer*) m. (Sp.) lot o. dat wint, winnend lot o.; (Volkst.) gunstige kans v., buitenkansje o.; 2. schot o. dat treft, stoot m. die raakt &, Z. *treffen.*

Trefflich, (*-er, -st*) bijv. en b. voortreffelijk, uitstekend, verwonderlijk, uitmuntend, Z. *prächtig, vortrefflich; -gefallen*, uitstekend; *-keit* v., Z. *Vortrefflichkeit.*

Treib-ambosz, (*-es*, mv. *-e*) m. (Uurw.) drijfaambeeld o.; *-anker* m. drijvend anker o.; *-asche* v. kapelasch v.; *-äste* m. mv. tegen elk. ingroeiende of elk. hinderende takken m. mv.; *-beet* o. (Tuinb.) broeibed o.; *-bolzen* m. drijfbout m., bout m. om planken tegen elk. te drijven; *-brief* m. gilderecht o. tot het wegjagen van slechte knechts; *-bunzen* m. drijfijzertje o.; *-bühne* v. kribwerk o. in eene rivier; *-eis* o. drijfijs o.; *mit — gehen*, (van rivieren), kruien; *-eisen* o. drijfijzer o., drevel, doorslag m.

Treiben, (*trieb, getrieben*) o. ww. onr., m. *h.* (van wolken), zweven, voortgaan; *der Schnee, Sand treibt*, de wind stuwt de sneeuw & voort; *auf dem Wasser* -, drijven, niet zinken; *das Eis treibt auf dem Flusse*, kruit, drijft; *an's Ufer* -, aan den oever spoelen; (Zeew.) (van schepen), drijven, voor anker drijven, bijleggen; *vor dem Winde* -, voor den wind drijven; *vor Topp und Takel* -, Z. *Topp; vor Anker* -, op het anker rijden; 3. (van het anker), stampen; 4. (Tuinb.) (van planten &), uitkomen, uitschieten, uitbotten; 5. (Giet.) (van zilver), zich van het lood scheiden; II. bedr. ww. *neue Zweige* -, nieuwe takken krijgen, doen uitkomen; 2. *ein Schiff* -, (van den wind), voortdrijven; *eine Mühle, ein Rad* -, in beweging brengen, drijven, doen gaan; (Bergw.) *einen Stollen* -, uitgraven; *Erz aus der Grube* -, uithalen; (Giet.) *Metalle* -, zuiveren; (Looi.) *die Häute* -, schoonmaken; (Pap.) *den Zeug* -, dooreenroeren; (Tuinb.) *Gewächse, Bäume* -, sterk doen groeien; (Nat.) *die -de Kraft*, bewegende kracht; it. (van den grond), groeikracht v.; *die Kühe auf's Feld, in den Stall* -, drijven, jagen, leiden; *Vieh, Schweine* -, drijven, hoeden; *ein Pferd, einen Ochsen* -, doen loopen, voortdrijven; *zur Arbeit* -, aanzetten; *das Wild* -, opjagen; *in die Flucht* -, op de vlucht drijven, jagen; *jem. von Haus und Hof* -, verdrijven, verjagen, uitzetten; (fig.) *jem.*

von einem Amte -, Z. *vertreiben*; it. Z. *Enge, Paar; es, die Sache treibt ihn*, laat hem geene rust; *es treibt mich zu Stuhle*, ik moet naar &; (van den nood), drijven, noodzaken, aanzetten, dringen, voeren; (fig.) *etw. zu weit, zu hoch* -, te ver drijven, overdrijven; *jem. auf's Aeuszerste* -, iem, tot het uiterste drijven; *eine zu verkaufende Sache in die Höhe* -, opjagen, in de hoogte jagen; 2. *etw.* -, zich bezighouden met, zich afgeven met, doen: *eine Handthierung* -, een handwerk uitoefenen; *Handel* -, handel drijven; *eine Sprache* -, beoefenen, zich toeleggen op, zich eigen maken; *eine Wissenschaft mit einem Kinde* -, een kind eene wetenschap onderwijzen; (Spr.) *wie man's treibt, so geht's*, al doende leert men; *Scherz mit etw.* -, schertsen, gekscheren, den spot drijven met; *schlechte Sachen* -, uitvoeren, Z. *Possen, Muthwillen*; (i. k. bet.) *er treibt es zu arg*, hij maakt het te bont, te grof; *sie haben es lange genug getrieben*, zij hebben het lang genoeg gedaan; *einen Reif an das Fass* -, een hoepel om & slaan, drijven; *einen Nagel in die Wand* -, drijven, slaan, *einen Pfahl in die Erde* -, drijven, heien, slaan; *die Kugel* -, (van het kruit), voortstuwen; *Schweisz, Harn* -, doen uitkomen, opwekken; 3. *den Teig* -, uitkloppen; (Goudsm.) *Silbergeschirr* -, drijven, drijfwerk maken van; *getriebene Arbeit, Silbergeschirr von getriebener Arbeit*, drijfwerk, gedreven zilver o.; *Bildwerk in Gold* -, drijfwerk maken; *auf Blei, Kitt* -, snijden; II. o. zelfst. drijven o.; (van gewassen), groeien o.; 2. drijfveer v., schok m.; (van zilver), zuiveren o.; (Jachtw.) drijfjacht v.; 3. bespoediging v., spoed m.; 4. oefening v., bezigheid v., drijven o.; *das - und Drängen der Menschen*, de handel en wandel &.

Treiber, (*-s*, mv. *Treiber*) m. hij die drijft, voortstuwt &, Z. *treiben*; (van vee), drijver, veedrijver, hoeder m., Z. *Esels-, Ochsentreiber*; (Zeew.) metaalzuiveraar m.; (Jachtw.) opjager m. van het wild; (Landh.) opzichter m. over de arbeiders; 2. drijfhout o. der kuipers; (Zeew.) Z. *Treibsegel*; (Vissch.) visschersschuit o. met naslepend net.

Treib-farbe, (*-n*) v. (Looi.) bijtwater o. tot het zwellen van het leder; *-fass* o. zwelkuip v.; *-faustel* m., Z. *-hammer*; *-garn* o. net o. tot het visschen bij nacht, drijfnet o.; *-hammer* m. drijfhamer, stempelhamer m.; *-haus* o. smeltoven m.; (Tuinb.) broeikast v.; *—frucht* v. vrucht v. uit eene broeikast; *-herd* m. zuiveraarsoven, smeltoven m.; *-herr* m. eigenaar m. van een smeltoven; 2. (Prov.) opzichter m. der weiden; *-holz* o. loshout o.; 2. drijfhout, vlothout o.; 3. (Giet.) hout o. tot het stoken van den smeltoven; 4. (Kookk.) strijkhout o.; (Drukk.) kooihoutje o.; (Kuip.) Z. *Triebel*; *-hut* m. (Giet.) ijzeren deksel o. op den smeltoven; *-hütte* v., Z. *-haus*; *-jagd* v., *-jagen* o. drijfjacht, klopjacht v.; *-kasten* m. broeikast v.; *-keil* m. ingedreven wig, tweede wig v.; *-kette* v., Z. *Göpelkette*; *-kitt* m. was, cement o. waarop metaal gedreven wordt; *-körner* o. mv. bij het drijven van zilver & afspringende korrels v. mv.; *-kunst* v. (Bergw.) draairad o.; *-land* o. (Zeew.) denkbeeldig land o.; *-leute* mv., Z. *Treiber* (Jachtw.)

Treibling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. drijfrad o.; (Landh.) in de ledige korven gedreven bij, verhuishij v.

Treib-mittel, (*-tels*, mv. *-tel*) o., Z. *-heerd*; *-muskel* m. (Ontlk.) afvoerende spier v.; *-napf* m. (Zuiv.) zuiveringsketel m.; *-ofen* m. (Giet.) smeltoven m.; *-pech* o. (Goudm.) pikbal m.; *-pulver* o. poeiertje o. als drijfmiddel, zweetpoeier o.; *-rad* o. drijfrad o.; *-reis* m. spruitje o., scheut m.; *-sand* m. drijfzand, welzand, los zand o.; *-schacht* m., Z. *Förderschacht*; *-scheibe* v. (Uurw.) werktuig o. om de tanden in het rad te maken; *-scherben* m. (Giet.) smeltkroes m.; (Tuinb.) bloempot m. tot het trekken eener plant; (Goudsm.) toetstegel m.; *-segel* o. lijzeil o.; *-stachel* m. ossendrijversstok m.; *-stock* m. stuk o. zwavel; *-weg* m. weg m. waarover vee gedreven wordt; *-werk* o. drijfwerk o.; it. Z. *Triebwerk*; (Giet.) lood o. tot het drijven van zilver; *-zeug* o. (Jachtw.) patrijzennet o.; 2. strandgoed, aangespoeld goed o.; it. op het water drijvend vuil o.

Treidel, (*-s*, mv. *Treidel*) m. of **Treil,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) treklijn v., sleeptouw o.

Treideln of **treilen,** (*treidelte, getreidelt* of *treilte, getreilt*) bedr. ww. (Zeew.) trekken, sleepen.

Treinse, (*-n*) v. langzaam sprekende, zanikende vrouw v.

Trema, (*-s*, mv. *-ta*) o. deelteeken o.

Tremmer, (*-s*, mv. *Tremmer*) m. pijpenvormer, pijpenpolijster m.

Tremme(l)n, (*tremm(el)te, getremm(el)t* bedr. ww. *Thonpfeifen* -, gladmaken, polijsten.

Tremmkopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. hoornen stop v. om de monding van den pijpekop te vormen.

Trempel, (*-s*, mv. *Trempel*) m. houten stut m. onder de drukpers.

Trempel, (*-n*) v. boterkuipje o.

Tremse, (*-n*) v. korenbloem v., Z. *Kornblume*.

Tremulant, (*-en*, mv. *-en*) m. bevende toon, triller m.; (Org.) *-, -enzug* m. tremblant m.

Tremuliren, (*tremulirte, tremulirt*) o. ww., m. *h.* (Muz.) trillingen maken, met trillende of bevende stem zingen.

Trendeln, (*trendelte, getrendelt*) o. ww, Z. *trenteln*.

Trenkwasser, (*-sers*, mv. *-ser*) o. binnenwater o. achter een dijk.

Trennbar, bijv. en b. scheidbaar, te scheiden, deelbaar, oplosbaar; *nicht* -, onscheidbaar, ondeelbaar; *-keit* v. scheidbaarheid, deelbaarheid, oplosbaarheid v.

Trennen, (*trennte, getrennt*) bedr. ww. scheiden, afscheiden; *Personen* -, van elk. scheiden, verwijderen; *eine Sache von einer andern* -, scheiden, verwijderen, losmaken; *Bretter* -, doorzagen; *die feindlichen Glieder* -, doorbreken, doorslaan; *etw. Genähtes, ein Kleid* -, lostornen, vaneenscheuren; (Meub.) *das Holz* -, in de lengte doorzagen; (fig.) *Gatten, eine Ehe* -, scheiden, de echtscheiding uitspreken over; *Freunde, eine Partei* -, oneenig, verdeeld maken; *getrennt leben*, gescheiden, van elk. verwijderd, afgezonderd leven; *wir müssen uns* -, wij moeten scheiden, elk. vaarwel zeggen, van elk. afscheid nemen; *ein Bündniss*, -verbreken; (Rechtspr.) *eine Klage* -, losmaken van eene andere; *-d*, (Spraakk.) scheidend; *etw. in Gedanken* -, afzonderen; II. wed. ww. *sich* -, scheiden, uiteengaan, loslaten, oneenig worden.

Trennlich, bijv. nw., Z. *trennbar*.

Trenn-messer, (*-messers*, mv. *-messer*) o. tornmesje o.; *-punkte* m. mv. deeltecken o.

Trennung, (*-en*) v., Z. *trennen*; it. scheiding, verdeeling v.; (van een huwelijk), echtscheiding, ontbinding v.; (Delfst.) scheiding, oplossing v.

Trennungs-bangigkeit, v., Z. *-weh*; *-fall* m. (Spraakk.) zesde naamval, ablatief m.; *-flächen* v. mv. (Krist.) natuurlijke scheiding v.; *-punkte* mv., Z. *Trennpunkte*; *-tag* m. dag m. van scheiding; *-zeichen* o., Z. *Theilungszeichen*.

Trennwort, (*-wort(e)s*, mv. *-wörter*) o. (Spraakk.) scheidwoord o.

Trense, (*-n*) v. (Rijk.) lichte toom m., trens en bit v.

Trenseln, (*trenselte, getrenselt*) o. ww., Z. *dröseln*.

Trensen, (*trenste, getrenst*) bedr. ww. (Zeew.) *ein Tau* -, trenzen, bewoelen; 2. met eene trens voorzien; (Rijk.) dresseeren, sturen.

Trensgarn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **Trensing,** (*-e*) v. (Zeew.) woeltouw o.

Trenteln, (*trentelte, getrentelt*) o. ww. treuzelen, talmen; it. Z. *trödeln*.

Trepan, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schedelboor v., trepaan m.

Trepanation, (*-en*) v. trepaneeren o.

Trepaniren, (*trepanirte, trepanirt*) bedr. ww. den schedel openen, trepaneeren.

Trepidiren, (*trepidirte, trepidirt*) o. ww. sidderen, beven.

Treppchen, Trepplein, (verkl.) o. trapje o.

Treppe, (*-n*) v. trap, trede v.; (voor het huis), stoep m., bordes o.; *drei, vier -n hoch wohnen*, drie, vier trappen of verdiepingen v. mv. hoog wonen; (Ontlk.) (van het oor), gang m. der holte van het slakkenhuis; 2. drempel, dorpel m.; 3. soort van slak.

Treppen-absatz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. rustplaats v. op eene trap, portaal o.; *-backe* v., Z. *-wange*; *-bau* m. bouwen o. eene trap; *-förmig* bijv. nw. trapvormig; *-gang* m., *-gefäss* o. trapvormig vat o., trapvormige vaas v.; *-gehäuse* o., Z. *-haus*; *-geländer* o. traplenning v.; *-haus* o. beschot o., kast v. waarin de trap staat; *-läufer* m. traplooper

m.; *-lehne* v. trapleuning v.; *-mantel* m., Z. *-haus;* *-klampen* v. mv. aan de buitenzijde van een schip gespijkerde trappen v. mv.; *-mauer* v. trapmuur m.; *-muschel* v. trapvormige schelp v.; *-raum* m. trapgat o., opening v. voor eene trap; *-ruhe* v., Z. *-absatz;* *-spindel* m. trapspil v.; *-stein* m. trede v., trap m., dorpel, drempel m.; *-wange* v. boom m. eener trap; *-stufe* v., Z. *-stei i;* *-witz* m. gemeenz.) flauwe, platte aardigheid v.

Treschak, (*-(e)s*) m. brelan, tuischspel o.

Tresekammer, (*-n*) v. schatkamer, kerkekamer. sacristie v.

Tresen, (*-s*, mv. *Tresen*) m. tafel v. met eene lade voor de kas.

Tresor, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schat m.; 2. zilverkast, zilverlade v.

Tresorchen, (verkl.) o. schatje o.

Tresorschein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schatkistbiljet o.

Tresen, (*treste, getrest*) o. ww. trenzelen, draaien, dreinzen, op schreiënden toon dwingen, klagen.

Trespe, (*-n*) v. (Pl.) naar haver gelijkende plant, herrik, dolik v.; 2. onkruid o. onder het koren; 3. wilde haver v.; 4. veldkomijn m.; *-spinnner* m. herrikvlinder m.

Tressband, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. gebloemd lint, galon o.

Tresschen, Tresslein, (verkl.) o. trensje, vlechtje, galonnetje o., Z. *Tresse.*

Tresse, (*-n*) v. goudboordsel, zilverboordsel, galon o., treus, vlecht v.

Tressen-hut, (*-hut(e)s*, mv. *-hüte*) m. hoed m. met galon; *-kleid* o. kleed o. met galon, met galon bezette rok m.

Tressir-bank, (*-bänke*) v. trensbank v.; *-eisen* o. trensijzer o.

Tressiren, (*tressirte, tressirt*) bedr. ww. vlechten, trensen.

Tressirer, (*-s*, mv. *Tressirer*) m. haartrenzer, haarvlechter m.

Trester, m. mv. draf m. van druiven, schillen en stengels, afval m. van druiven, Z. *Träber.*

Tresterwein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. slechte wijn m.

Treteisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. ijzeren haak, stok m. tot het vaststampen der palen bij den wijnstok.

Treten, (*du trittst, er tritt, trat, getreten*) o. ww. onr., m. *h. auf etw.* -, treden, stappen, gaan, den voet zetten, loopen, komen; *daneben* of *fehl* -, misstappen; *zwischen zwei Dinge* -, tusschen door loopen; *auf seine Füsze* -, gaan, staan; *auf die Zehen* -, gaan staan; 2. o. ww., m. *s. an das Fenster* -, naar het venster gaan, aan het venster gaan staan; *bei Seite* -, zich verwijderen; it. plaats maken; *aus dem Hause* -, gaan, komen; *in das Zimmer* -, gaan, treden; *auf die Bank, die Leiter* -, stappen; *zum Altar, an den Tisch* -, het altaar naderen; *einen Schritt weiter* -, verder gaan; *zu jemn.* -, iem. naderen, aanspreken; *vor jem.* -, *jemn. unter die Augen* -, komen; *vor Gericht* -, voor het gerecht komen, verschijnen; *jemn. zu nahe* -, iem. te na komen, te dichtbij komen; *jems. Ehre zu nahe* -, aan iems. eer te kort doen; *an's Land* -, aan land gaan, voet aan land zetten; (fig.) *aus den Schranken* -, de palen te buiten gaan; (fig.) *zu jemn., auf jems. Seite* -, zich schikken aan de zijde van; *an, in jems. Stelle* -, in iems. plaats treden, komen, iems. plaats vervangen, in iems. plaats treden; *in ein Amt* -, een ambt krijgen, aangesteld worden; *in jems. Dienste* -, in dienst treden, gaan dienen bij; *in jems. Rechte* -, inbreuk maken op iems. rechten; *dazwischen* -, *in's Mittel* -, tusschenbeide komen; *in's Gewehr* -, onder de wapens komen; it. *in die Bäume* -, (van sappen), optrekken, dringen; *höher* -, (van water), wassen; (van tranen), *jemn. in die Augen* -, iem. in de oogen komen; (fig.) in het licht komen, geboren worden, verschijnen; *mit etw. an's Licht* -, voor den dag komen; II. bedr. ww. *etw.* -, treden, stappen op, trappen; *jemn. auf das Kleid* -, trappen; *jem., etw. mit Füszen, unter die Füsze* -, met voeten treden, trappen op; 2. *sich einen Nagel in den Fusz* -, zich een spijker in den voet treden; *entzwei, in Stücke* -, aan stukken trappen; *die Schuhe schief* -, scheef loopen; *die Orgel* -, trappen; *eine Glocke* -, luiden; *den Takt* -, met de voeten de maat slaan; *die Trauben* -, treden, trappen; *die Henne* -, (van den haan), treden; (Student.) *jem.* -, aan eene schuld manen; *zum Duell* -, uitdagen; *das Pflaster* -, langs de straat slenteren, flaneeren; *Wasser* -, water trappen, staande zwemmen.

Treter, (*-s* mv. *Treter*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die treedt, stapt &, Z. *treten;* (Lakenb.) trapper m.; (Org.) orgeltrapper m.; (Pott.) kneder, perser m.

Tret-harke, (*-n*) v. hark v. tot het dichtmaken der pootgaten; *-kufe* v. kneedkuip, perskuip v.; *-rad* o. kraanrad o.; *-schemel* m. (Wev.) trede v., treedbankje o.

Treu, (*-er, -est*) bijv. en b. trouw, getrouw; *-er Liebhaber,* trouw, standvastig; *-es Bekenntnis,* oprecht; *-e Copie,* nauwkeurig, met het oorspronkelijke overeenkomende; *seinem Versprechen - sein,* getrouw zijn aan; *einer Sache, jemn. - bleiben,* getrouw blijven, gehecht blijven; (Rechtspr.) *-er Besitzer,* rechtmatig, wettig; *- übersetzen, erzählen,* nauwkeurig, getrouw; (fig.) *- gesinnt sein,* oprecht, genegen, eerlijk; *er meint es - mit Ihnen,* hij meent het oprecht met u, hij beoogt uw welzijn.

Treu-blatt, o. of *die* **- blätter,** o. bloeiend varenkruid o.; *-brecher,* —*in,* trouwbreukige, trouwelooze m. en v.; *-bruch* m. trouwbreuk, woordbreuk, ontrouw, trouweloosheid, schending v. van trouw, verraad o.; *-brüchig* bijv. nw., Z. *-los;* —*keit* v., Z. *-bruch.*

Treue, v., z. m. trouw, getrouwheid, nauwkeurigheid v.; (van een afschrift), nauwkeurigheid, overeenkomstigheid v. met het oorspronkelijke; (van eene bekentenis), oprechtheid v.; *jem. mit aller - warten und pflegen,* Z. *treulich; die - brechen, verletzen,* zijn woord breken, ontrouw worden; *die eheliche* -, huwelijkstrouw v.; (gemeenz.) (*bei*) *meiner - !,* op mijn woord!

Treueid, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. eed m van getrouwheid.

Treuepflicht, (*-en*) v. plicht v. der getrouwheid, bezworen trouw v.

Treuergeben, bijv. nw. zeer gehecht, zeer genegen.

Treuga Dei, v. (in de middeleeuwen), godsvrede, wapenstilstand m. van Vrijdag tot Maandag.

Treuge, bijv. nw. droog, gedroogd, Z. *trocken.*

Treuge-boden, (*-bodens*, mv. *-böden*) m. droogzolder m.; *-platz* m. droogplaats v.

Treu-halter, -händer, m. executeur m. van een testament; *-handgut* o. waarborgspand o.; *-herzig* bijv. en b. trouwhartig, onverholen, getrouw; — *grüszen,* hartelijk; — *sprechen,* oprecht, onverholen, openhartig; *jem.* — *machen,* iems. vertrouwen winnen; *-keit* v. trouwhartigheid, oprechtheid, openhartigheid v.; *mit vieler* — *sprechen,* openhartig spreken; it. Z. *Herzlichkeit.*

Treuleistung, v., z. m. afleggen o. van den eed van getrouwheid.

Treulich, (*-er, -st*) bijv. en b. getrouw, getrouwelijk, volgens zijn plicht, eerlijk; *es - mit jem. meinen,* Z. *treu; - warten und pflegen,* trouw verzorgen, trouw oppassen.

Treulos, bijv. nw. (van personen), trouweloos, mijneedig, eedbreukig, oneerlijk, verraderlijk; (van minnaars), ontrouw; (van vrienden), trouweloos, ontrouw; (van handelingen), trouweloos, verraderlijk; *der, die -e,* trouwelooze m. en v., verrader m., verraadster v.

Treulosigkeit, v., z. m. trouweloosheid, valschheid, meineedigheid v., verraad o., ontrouw v.

Treu-muth, (*-(e)s*) m., z. m. getrouwheid, getrouwe gezindheid v.; *-pfand* o. pand, onderpand o. van getrouwheid v.; *-pflicht* v. bezworen getrouwheid v.; *-ring* m. trouwring, verlovingsring m.; *-vereint* bijv. nw. oprecht vereenigd, trouw vereenigd.

Trezalirt, bijv. nw. (van verven), gebarsten, gesprongen.

Triangel, (*-s*, mv. *Triangel*) m. (Wisk., Sterrenk.) driehoek m.; (Muz.) triangel m.

Triangelmuschel, (*-n*) v. driehoekige kamschelp v.

Triangulär, bijv. en b. driehoekig.

Triangulärzahl, (*-en*) v. driehoekig getal o.

Triandria, o. mv. planten v. mv. met drie meeldraden.

Trias, v., z. m. Z. *Dreizahl;* it. drievuldigheid v.

Tribock, (*-bock(e)s*, mv. *-böcke*) m. (veroud.) slingerwerktuig o. voor groote steenen.

Tribuliren, (*tribulirte, tribulirt*) bedr. ww., Z. *plagen, quälen.*

Tribun, (*-en*, mv. *-en*) m. (R. g.) volksvertegenwoordiger, tribuun m.

Tribunal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. gerechtshof o., rechtbank v.; *-rath* m. raadsheer m. in eene rechtbank of een gerechtshof.

Tribunat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (R. g.) waardigheid v. van tribuun of volksvertegenwoordiger.

Tribüne, (*-n*) v. spreekstoel m., verhevene zitplaats, galerij, tribune v.

Tribus, (onb.) v. (R. g.) afdeeling v. van het romeinsche volk.

Tribut, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schatting, belasting v.

Tributär, bijv. nw. schatplichtig, belastbaar, belastingschuldig.

Tricennium, (*-s*, mv. *Tricennien*) o. tijdvak o. van 30 jaren.

Trichordium, (*-s*, mv. *Trichordien*) o. driesnarig muziekinstrument o.

Trichter, (*-s*, mv. *Trichter*) m. trechter m.; (Vleeschh.) worsthoorentje o.; (Giet.) houten goot v. door welke het gesmolten metaal in den vorm loopt; (Mol.) tremel m.; (Heelk.) holpijp v.; (Ontlk.) kegelvormige toegang m. van het oor, (van een vuurspuwenden berg), krater m.

Trichter-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. trechtervisch m.; *-förmig* bijv. nw. trechtervormig; *—keit* v. trechtervormigheid v., trechtervorm m.; *-gras* o. grasplant v.

Trichtern, (*trichterte, getrichtert*) bedr. ww. *ein Fass -*, met den trechter vullen; *Wein -*, door een trechter gieten.

Trichter-röhrchen, (verkl.) o. trechterbuisje o.; *-schnarrwerk* o. (Org.) trechterwerk o., achtvoetig pijpwerk o.; *-schlund* m. trechtervormige krater, afgrond m.; *-schwamm* m. trechtervormige paddenstoel m.; *-winde* v. kardinaalsbloem, roode jasmijn v.; *-wurm* m. trechterworm, spoelworm m.

Trichine, (*-n*) v. trichine v.

Trichinenkrankheit, (*-n*) v. ziekte v. door het gebruik van trichinisch varkensvleesch ontstaan.

Tricinium, (*-s*, mv. *Tricinien*) o. driestemmig gezang o., trio v.

Trick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Sp.) zevende slag of trek m. in het whistspel.

Tricktrack, (*-(e)s* o. (Sp.) tiktak, verkeerspil o.

Tricot, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. breiwerk, gebreid werk o.

Tricycle, (*-n*, mv. *-n*) m. wagen m. met drie raderen.

Trident, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. drietand m., attribuut van Neptunus.

Tridi, (*-s*, mv. *-s*) m. (Gesch. van F.) derde dag m. van de week van 10 dagen.

Trieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van eene machine), kracht, werkkracht, veer v.; *in den - kommen*, aan den gang gaan; (van een geweer), geschutswijdte, werpkracht, vliegkracht v.; *einen starken - haben*, ver vliegen, groote vliegkracht hebben; (van een kogel), werkkracht v.; 2. (van eene plant), scheut m., spruit v., uitloopsel o., aflegger m.; *ein - Ochsen*, hoede, kudde v.; 3. it. Z. *-recht, Trift* (2); 4. (Uurw.) Z. *-rad;* (fig.) strekking, natuurdrift v., instinct o., drang, aandrang m.; *aus eigenem -e*, uit eigene beweging; *keinen - zu etw. haben*, geen behoefte gevoelen, geen lust hebben in; it. *zärtliche -e*, teeder gevoel o., liefde v.; *natürlicher -*, natuurlijke neiging v., instinct o.

Triebel, (*-s*, mv. *Triebel*) m. klopper m., drijfhout.

Trieb-feder, (*-n*) v. drijfveer, beweegreden v., motief o., aanleiding v., aandrang m.; 2. springveer v.; *-hammer* m. drijfhamer m.; *-holz* o. sterk groeiend hout o.; *-körner* o. mv., Z. *Treibkörner; -kraft* v. drijfkracht v.; (fig.) veerkracht v., aandrang m.; (Pl.) groeikracht v.; *-masz* o. horlogemakerspasser m.; *-rad* o. drijfrad o.; (fig.) spil, ziel v. eener onderneming; *-recht* o. recht o. om te drijven, te weiden.

Triebsam, (*-er, -st*) bijv. nw. (Landb.) veel opbrengende, vruchtbaar; *-keit* v. vruchtbaarheid v.

Trieb-sand, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Treibsand; -scheibe* v., Z. *Treibscheibe; -stab* m., Z. *-stock; -stahl* m. staaldraad m. met tanden, getand staaldraad o.; *-stock* m. (in een horloge), spil v.; *-werk* o. drijfwerk o., werktuigen o. mv., machine v., Z. *Getriebe.*

Triedrisch, bijv. nw. drievlakkig.

Trief-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. druipoog, leepoog, loopend oog o.; *-äugig* bijv. nw. met druipoogen, met leepoogen.

Triefen, (*trof, getrofen* en *triefte, getrieft*) o. ww. reg. en onr., m. *h.* druipen, druppelen, druppelen; (van de oogen), loopen, tranen; *-de Augen*, leepoogen, traanoogen; *der Nase trieft ihm, er trieft aus der Nase*, zijn neus druipt, hij heeft een druipneus; *-de Nase*, druipneus; *-d nass*, druipend nat, druipnat, door en door nat.

Triefnase, (*-n*) v. druipneus m.; *-nasig* bijv. nw. een druipneus hebbende; *-nass* bijv. nw. druipnat, door en door nat.

Triegen, (*triegte, getriegt*) bedr. ww., Z. *trügen.*

Triel, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van rundvee), kwab v., kossem m.; 2. (Nat. hist.) pluvier v.; 3. mond m., muil o.

Trielen, (*trielte, getrielt*) o. ww. (Volksk.) zich met eten bemorsen, slobberen, kwijlen.

Triennium, (*-s*, mv. *Triennien*) o., **Trieteris,** (onb.) v. tijdvak o. van drie jaren, driejaarlijksch feest o.

Triere, (*-n*) v., Z. *Trireme.*

Trieze, (*-n*) v. windas o., katrol v.

Trifolium, (*-s*, mv. *Trifolien*) o. drieblad, klaverblad o.

Trift, (*-en*) v. kudde v.; 2. weg m. dien het vee gaat; 3. weide v.; 4. weiderecht o.; 5. recht o. om zijn vee over eens anders land drijven, Z. *Uebertrieb;* 6. (Werkt.) drijfrad o., hefboom m.

Trift-frei, bijv. nw. vrij van weiderecht; *-geld* o. weidegeld, drijfgeld o.; *-gerechtigkeit* v., *-recht* o., Z. *Trift* (4).

Triftig, (*-er, -st*) bijv. en b. (van gronden, oorzaken &), gewichtig, belangrijk, bondig, geldig, deugdelijk; (van verontschuldigingen), geldig; (Zeew.) *-es Schiff*, dobberend, drijvend, aan wind en golven overgelaten; *-er Anker*, drijvend anker; *-keit* v. bondigheid, geldigheid, deugdelijkheid v., gewicht o., belangrijkheid v.

Trift-schäfer, *-schäfers*, mv. *-schäfer*) m. herder en eigenaar m. eener kudde; *-stein* m. grenssteen m. der weide.

Triga, (*-ta*) v. driespan o.

Triglyph, (*-en*, mv. (*-en*) m., Z. *Dreischlitz.*

Trigonometrie, (*-en*) v. driehoeksmeting, trigonometrie v.

Trigonometrisch, bijv. en b. volgens de driehoeksmeting, op de driehoeksmeting betrekking hebbende, trigonometrisch.

Trihexaedrisch, bijv. nw. driemaal zesvlakkig, achttienvoudig.

Trill, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van een spinnewiel), draaien en snorren o.; 2. (in eene herdershut), slaapstede, slaapplaats v.

Trillbohrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m., Z. *Drillbohrer.*

Trillen, (*trillte, getrillt*) bedr. ww., Z. *drillen.*

Triller, (*-s*, mv. *Triller*) m. (Werkt.) rad o. aan het kamwerk; (Muz.) triller, tremblant m.; (Dansk.) kuntflikker m., pirouette v.; it. een Schotsche dans m.; (Prov.) mannelijk lid o.

Trillerchen, (verkl.) o. kleine triller m.

Trillerkette, (*-n*) v. (Muz.) loop, toonlooper m., toonrolling, roulade v.

Trillern, (*trillerte, getrillert*) bedr. en o. ww., m. *h.*, Z. *trällern;* it. een tremblant maken, een triller slaan.

Trillersprung, (*-sprung(e)s*, mv. *-sprünge*) m. (Dansk.) kruissprong, flikker m.

Trilling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. drijfrad, rondsel o.

Trillion, (*-en*) v. trillioen o., millioen o. tot de derde macht.

Trilobit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. versteend insect o.

Trimester, (*-s*, mv. *Trimester*) o. kwartaal, vierendeeljaars, trimester o., drie maanden v. mv.

Trimorphisch, bijv. en b. (Krist.) drievormig, van drie gedaanten.

Trinitarier, (*-s*, mv. *Trinitarier*) m. (Godg.) drieëenheidsbeleider, trinitaris m.

Trinität, v., z. m. (Godg.) drieëenheid, drievuldigheid v.; *der erste, zweite & Sonntag nach Trinitatis*, de eerste, tweede & Zondag na Pinksteren.

Triduum, (*-s*, mv. *Triduen*) o. (Kath.) driedaagsch feest, triduum o.

Trinkbar, bijv. en b. drinkbaar, te drinken; (gemeenz.) goed om te drinken; *-es Gold*, vloeibaar; *-keit* v. drinkbaarheid v.

Trinkbecher, (*-s*, mv. *Trinkbecher*) m. drinkbeker m.; *-bruder* m., Z. *Zecher.*

Trinken, (*trank, getrunken*) bedr. en o. ww. onr., m. *h. Wasser, Wein &c -*, drinken; *jemn. zu - geben*, iem. te drinken geven; *aus einem Glase, aus der Flasche -*, drinken; *aus einer Quelle -*, bij eene bron drinken; *eines* of *auf jems. Gesundheit -*, op iems gezondheid drinken; *ein Tröpfchen Wein -*, een weinig wijn drinken; *den Brunnen -*, de wateren gebruiken; *Pferde - lassen*, laten drinken, drenken; 2. drinken, aan den drank overgegeven zijn, Z. *saufen*; 3. zuigen, slurpen; *einem Kinde zu - geben*, een kind laten zuigen; (fig.) *den Regen -*, (van den grond), inzuigen, opslorpen; II. o. zelfst. drinken o., drank m.; *sein Essen und - haben*, te eten en te drinken hebben.

Trinker, (*-s*, mv. *Trinker*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die drinkt, drinker m., drinkster v.; *er ist ein schlechter -*, hij is een slechte drinker, kan niet veel drank verdragen; 2. Z. *Säufer.*

Trink-fahne, (*-n*) v. met eene vlag geteekende drinkschuld v.; *-fest* o. drinkgelag o., drinkpartij v., gezelschap o. drinkers; *-gast* m. gewoon bezoeker m. eener herberg, drinkebroer m.; *-gelag* o., Z. *-fest*; *-gefäss* o. drinkvat o.; *-geld* o. drinkgeld o., fooi v.; *-gesell* m. drinkebroer m.; *-gesellschaft* v. gezelschap o. drinkers; *-glas* o. drinkglas o.; *-gold* o. vloeibaar goud o.; *-haus* o. herberg, kroeg v.; *-horn* o. drinkhoren m.; *-kanne* v. drinkkan v.; *-lied* o. drink ied o.; *-lust* v. drinklust, lust m. tot drinken; *-schale* v. drinkschaal v.; *-spruch* m. gezondheidsdronk, toast m.; *-stube* v. drinkkamer, gelagkamer v.; *-sucht* v. dranksucht v.; *-süchtig* bijv. nw. tot drinken geneigd, verzot op drank; *-topf* m. drinkpot m.; *-trog* m. drinktrog m.; *-trögchen* o. drinkensbakje o.; *-wasser* o. drinkwater o.

Trio, (*-s*, mv. *-s*) o. (Muz.) driestemmig muziekstuk o., trio v.

Triole, (*-n*) v. (Muz.) triool v., drie verbonden noten v. mv. welke slechts de tijdswaarde van twee gelijk geteekende noten hebben.

Triolett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. achtregelig versje, waarvan de vierde regel gelijk is aan de eerste, en de twee laatste gelijk aan de twee eerste.

Trionen, m. mv. (Sterrenk.) zevengesternte o., wagen, groote beer m.

Tripel, (*-s*) m., z. m. tripel, tripoli m.

Tripel, bijv. nw. drievoudig.

Tripel-allianz, v., z. m. (Gesch.) drievoudig verbond o., triple alliantie v.; *-erde* v., Z. *Tripel*; *-salz* o. (Scheik.) drievoudig zout, driezout o.; *-schiefer* m. tripelschiefer m.; *-stein* m. tripelsteen m.

Tripeltakt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., (Muz.) trippelmaat, huppelmaat v.

Tripliciren, (*triplicirte, triplicirt*) bedr. ww. verdrievoudigen, driemaal nemen, driemaal grooter maken, verdriedubbelen.

Triplik, (*-en*) v. tweede beantwoording, tripliek v.

Tripliren, (*triplirte, triplirt*) bedr. ww., Z. *tripliciren*; *triplirte Quarte, Quinte*, achttiende, negentiende.

Tripmadam, Tripemadame, (*-n*) v. huislook o., muurpeper v.

Tripod, (*-(e)s*, mv. *-e*), **Tripus,** (onb.) m. drievoet m.

Tripp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) trijp, trijpluweel o.; 2. (Delfst.) schaaantrekker, edele schorl m.

Trippe, (*-n*) v. pantoffel v. met houten zool.

Trippeln, (*trippelte, getrippelt*) o. ww., m. *h.* trippelen, trappelen; 2. met kleine stappen loopen, drentelen.

Tripper, (*-s*, mv. *Tripper*) m. (Gen.) zaadloop m., zaadvloeiing v., druiper m.

Trippler, (*-s*, mv. *Trippler*) m. trippelaar m.

Tripp-sammet, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Tripp* (1); 2. mokfluweel o.

Trireme, (*-n*) v. galei v. met drie rijen roeibanken.

Trischak, Trischäk, (*-(e)s*) m. of **-spiel,** (*-(e)s*) o., z. m. brelan, spel o. met drie kaarten.

Triseln, (*triselte, getriselt*) o. ww. dwarrelen, malen, draaien.

Trisel-strom, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. maalstroom m.; *-wind* m. dwarrelwind m.

Trisett, Tresett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. spel o. met 40 kaarten tusschen 3 personen.

Trisis, Trismus, (onb.) m. mondklem v.

Trismegistus, (onb.) m. Mercurius m. der Egyptenaren; (Drukk.) middelbare kanonletter v.

Trisse, (*-n*) v. (Zeew.) blinde geschutsrijn v.

Trissen, (*trisste, getrisst*) o. ww., m. *h.* de blinden brassen.

Trist, bijv. nw. treurig, bedroefd.

Trisur, (*-en*) v. lijst, versierde lijst v.

Trisyllabum, (onb.) o. drieletterig woord o.

Triterne, (*-n*) v. driemaal in drieën verdeeld blad o.

Triton, (*-s*, mv. *-en*) m. (Fabell.) Triton m., zeegod m.; *-shorn* o., *-schnecke* v. zeetrompet v.; 2. ammonshoren m.

Tritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tred, stap gang m., schrede v., Z. *Schritt*; *einen sicheren - haben*, een vasten tred hebben; *einen schweren, leichten - haben*, zwaren, lichten stap hebben; *einen falschen - thun*, een verkeerden stap doen; *jemn. einen - geben*, een schop m. geven; 2. verhoogde zitplaats v., optred m., zeet v.; 3. trede v., dorpel m., Z. *Stufe*; (voor eene deur), drempel, dorpel m.; (aan eene koets), optrede v., (Wev.) Z. *-brett*; (van eene piano), pedaal o.; 4. tred, voetstap, indruk m. van den voet; (Jachtw.) spoor o.; *-brett, -brettchen* o. (Wev.) treeplankje v.; *-eisen* o. vossenval v.; *-harfe* v. pedaalharp v.; *-kolz* o. orgelpedaal o.; *-schlüssel* m. dwarsstang v. (van de stang eener luchtpomp).

Trituriren, (*triturirte, triturirt*) bedr. ww. kortwrijven, kortstooten, kleinstampen.

Triumph, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. triomf m., zege, zegepraal, overwinning v.; *einen - halten*, een triomftocht houden; *-bogen* m. triomfboog m.; *-fest* o. feest o. ter eere eener overwinning.

Triumphiren, (*triumphirte, triumphirt*) o. ww., m. *h. über jem., etw.* -, zegevieren, de overwinning behalen, triomfeeren; *-d*, zegevierend; *der -de Feldherr*, overwinnaar m.

Triumph-kleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. triomfkleeren o. mv.; *-marsch* m.; overwinningsmarsch m.; *-wagen* m. zegewagen, triomfwagen m.; *-zug* m. zegetocht, zegevierende tocht m.

Triumvir, (*-n*, mv. *-n*) m. (R. g.) drieman m., triumvir m.

Triumvirat, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. driemanschap o.

Trivial, (*-er, -st*) bijv. en b. alledaagsch, afgesleten, plat, gemeen, triviaal.

Trivialität, (*-en*) v. alledaagschheid, platheid, gemeenheid v.

Trivialien, v. mv. gemeenheden, platheden, gemeenplaatsen v. mv.

Trivialschule, (*-n*) v. lagere school, buurtschool v.

Trivium, (*-s*, mv. *Trivia*) o. driesprong m.; (Schoolt.) schoolwetenschappen v. mv., grammatica, rhetorica en dialectica.

Trocar, (*-s*, mv. *-e*) m. driesnijdend mes o. om het water af te tappen.

Trochäisch, bijv. nw. trocheisch, uit trocheen bestaande.

Trochäus, (onb., mv. *Trochäen*) m. trocheüs m., versvoet m. bestaande uit eene lange en daarop volgende korte lettergreep.

Trock, (*-(e)s*, m., z. m. eene soort biljartspel.

Trocken, (*-er, -st*) bijv. en b. droog, niet nat, niet vochtig; *- werden lassen*, laten drogen; *- halten*, droog houden, niet nat of vochtig laten worden; *ein Kind - legen*, een kind droog maken, schoon goed aantrekken; *ein Schiff - legen*, op het droge brengen; (Landb.) drooglegen, droog maken, het water afleiden, draineeren; *-e Steinfrucht*, vrucht v. waarvan de pit verdroogd is; *-es Futter, -e Kräuter*, droog; *es ist -*, het is droog (weder); *-en Fusses*, droogvoets; (Spr.) *es ist kein -er Faden an ihm*, hij is door en door nat; (fig.) *er ist hinter den Ohren noch nicht -*, hij is nog niet droog achter de ooren, hij is nog maar een kind; *im -en sitzen, sein*, op het droge zitten, tegen regen beschut zijn; (fig.) gemakkelijk leven, welgesteld zijn; it. *- sitzen*, op een droogje zitten, niets te drinken hebben; (fig.) uitgeput zijn, niets meer hebben om van te leven; *etw. in's -e bringen*, tegen de vochtigheid beveiligen, in het droge brengen; (fig.) terzijde leggen, redden; *-es Brod*, droog brood; it. niets

dan brood; *eine -e Mahlzeit*, droog maal o. zonder drinken; 2. *-er Himmelstrich*, droog; (Kath.) *-e Messe*, mis v. zonder inzegening; (fig.) *-es Vieh*, droog, geene melkgevend vee; *diese Kuh steht -*, deze koe staat droog, geeft geene melk; 3. droog, koel, ernstig, onverschillig; *jem. - empfangen*, koel, onverschillig, niet hartelijk; *-er Gegenstand*, dor, niet boeiend, droog; 4. *-e Vergoldung*, vergulding in het vuur; (Schild.) *-e Farbe*, pastelkleur v.; (Mol.) *der -e Fall*, gedeelte van de vang dat niet in het water komt; (Bergw.) *die Erze - pochen*, droog vergruizen; (Hand.) *-er Wechsel*, wissel aan eigen order.

Trockenbeerwein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sect, sec, kostelijke wijn m. uit gedroogde druiven, zoete wijn m. uit Spanje en van de Canarische eilanden.

Trockene, (*-n*) v. droog jaargetijde o.; 2. (Zeew.) droge o., zandplaat v.; 3. droogheid, dorheid v.

Trocken-gemälde, (*-gemäldes*, mv. *-gemälde*) o. pastelschilderij v.; *-haus* o. (Giet.) drooghuis o.; *-häutig* bijv. nw. met droge schil of drogen bast.

Trockenheit, v. droogte, droogheid v.; (van den grond), dorheid v.; (Gen.) (van de oogen), droogheid v., gebrek o. aan traanafscheiding v.; (van een land), dorheid, onvruchtbaarheid v.; (van een mensch), koelheid, onverschilligheid, lauwheid v.

Trocken-herd, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. drooghaard m.; *-hülse* v., Z. *-haut*; *-kammer* v. (Zeemt.) droogkamer v.; *-legung* v. (Landb.) droogleggen, draineeren o.; *-machen* o., Z. *Trocknung*; *-loch* o. loodrecht geboord gat o. tot het doen springen van rotsen; *-maler* m. pastelschilder m.; *-malerei* v. pastelschilderen o.; *-ofen* m. droogoven m.; *-mauer* v., zonder kalk opgetrokken muur m.; *-platte* v. droogplaat v.; *-platz* m. droogplaats v.; *-stange* v. droogstok m.; *-trommel* v. (Pruikm.) droogtrommel v.; *-pochwerk* o. stampmolen m. voor zuiver brekend erts; *- vieh* o. vee o. dat droog is, geen melk geeft.

Trocknen, (*trocknete, getrocknet*) o. ww., m. *h.* drogen, droog worden; *es hat schnell wieder getrocknet*, het is weer spoedig droog geworden; II. bedr. ww. drogen, opdrogen, droogmaken, afdrogen; *die Hände -*, afdrogen; (Bergw.) het water uitscheppen &; *-d*, opdrogend, het water wegnemend.

Trockniss, (*-e*) v., Z. *Trockenheit*.

Trocknung, (*-en*) v., Z. *trocknen*, it. droging v,

Trockstock, (*-(e)s*, mv. *Trockstöcke*) m. keu v., trokstok m.

Troddel, (*-n*) v. kwast, troetel m.

Trödel, (*-s*, mv. *Trödel*) m. rommel m., prullen m. mv., boel v.; 2. uitdragerij v., uitdragershandel m.; 3. (Student.) grap, gril v.

Trödelbude, (*-n*) v. uitdragerswinkel m.

Trödelei, (*-en*) v. uitdragerij v.; 2. Z. *Trändelei*.

Tröd(e)ler, (*-s*, mv. *Trödeler*) m. uitdrager, kleerenkooper m.; 2. Z. *Trändler*.

Trödelfrau, (*-en*) v. uitdraagster v.

Trödelhaft, bijv. nw., Z. *trändelhaft*.

Trödelhaftigkeit, v., Z. *Trändelei*.

Trödel-kram, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. uitdragerij v., uitdragerswinkel, oude-kleerenwinkel m.; *-leute* mv. uitdragers, kleerenkoopers m. mv.; *-mann* m. uitdrager, oude-kleerenkooper m.; *-markt* m. oude-kleerenmarkt, voddenmarkt v.

Trödeln, (*trödelte, getrödelt*) o. ww., m. *h.* uitdrager zijn, oude kleeren koopen en verkoopen; 2. Z. *trändeln*.

Trödel-ordnung, (*-en*) v. verordening, wet v. op de uitdragerij; *-waare* v. oude kleeren o. mv., oud ijzer o. &, Z. *-kram*; (Volksl.) Z. *Trändelei*; *-weib* o., Z. *Trödlerin*.

Trödler, (*-s*, mv. *Trodler*) m., **-in**, (*-nen*) v. uitdrager, oude-kleerenkooper m., uitdraagster oude-kleerenkoopster v.

Trog, (*-(e)s*, mv. *Tröge*) m. trog, baktrog m.; (Giet.) bak m. waarin het metaalerts van de aanhangende aarde gezuiver wordt; (Grav.) lade v.; (Art.) kist.

Trög(el)chen, Tröglein, (verkl.) o. trogje, bakje o.

Trogkahn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. uit een boomstam gehouwen boot, kano v.

Troglodyt, (*-en*, mv. *-en*) m. holbewoner m.

Trogscharre, (*-n*) v. trogkrabber m.

Trokar, (*-s*, mv. *-e*) m., Z. *Trocar*.

Trobach, (*-bach(e)s*, mv. *-bäche*) m., Z. *Gieszbach*.

Troll-blume, (*-n*) v. botranonkel, knolbloem v.

Trolle, Trulle, (*-n*) v. (Volksl., fig.) dik vrouwspersoon o., schommel m.

Trollen, (*trollte, getrollt*) o. ww., m. *s.* (gemeenz.) voortsukkelen, voortrollen; 2. wed. ww. *sich -*, heengaan, zich uit de voeten maken, zijne biezen pakken.

Trollfisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Pottfisch*.

Tromba, (*-s*) v. trompet v.

Trommel, (*-n*) v. trommel, trom, keteltrom v.; *die - schlagen* of *rühren*, Z. *trommeln*; (Muz., Krijgsw.) *grosze -*, groote trom v.; *kleine -*, kleine trom, tamboerijn v.; (Ontlk.) trommel v. (van het oor; (Bord.) borduurraam o.; (Jachtw.) netzak m.; (Kookk.) koffietrommel v.; (Landh.) (van eene zeef), hoepel, zeefrand m.; (Uurw.) trommel v.; (Zeew.) (van de gangspil), kop m.; (Volksl.) *zur - muss man pfeifen*, men moet zich naar de omstandigheden schikken.

Trommel-bass, (*-es*, mv. *-e*) m. trommelbas, eentonige bas m.; *-bauch* m. (gemeenz.) dikke buik, gespannen buik m.; (Gen.) door de windwaterzucht opgezette buik m.; *-blech* o. trommelkoper o.; *-boden* m. bodem m. eener trom, trommelbodem m.

Trömmelchen, (verkl.) o. trommeltje o.

Trommelei, (*-en*) v. getrommel, geraas, getier, gestommel, aanhoudend en vervelend trommelen o.

Trommel-feder, (*-n*) v. (Uurw.) trommelveer v.; *-fell* o. trommelvel o.; (Ontlk.) (in het oor), trommelvlies o.; *-fisch* m. trommelvisch m.; *-haut* v., *-häutchen* o., Z. *-fell*; *-höhle* v. (Ontlk.) trommelholte v.; *-kasten* m. trommelkast v.; *-klöppel* m., Z. *-schlägel*.

Trommeln, (*trommelte, getrommelt*) o. ww., m. *h.* trommelen, op de trom slaan, de trom roeren, de roffel slaan; (fig.) *auf jem. -*, iem. ten speelbal maken; it. (van dieren), Z. *fauchen*; 2. bedr. ww. *Feuerlärm -*, trommelen omdat er brand is; *einen Marsch -*, slaan.

Trommel-saite, (*-n*) v. (Ontlk.) trommelvlieskoord o., snaar v. van het trommelvlies o.; 2. Z. *-senne*; *-schlag* m. trommelslag m.; *mit dem ertsen -*, met den eersten trommelslag; 2. *etw. bei — bekannt machen*, met slaande trom bekend maken; 3. trommelen, getrommel o.; *-schlägel* m. trommelstok m.; *-schläger* m., Z. *Trommler*; *-schnüre* v. mv. trommelsnaren v. mv.; *-senne* v. snaar v. onderaan de trom; *-stock* m., Z. *-schlägel*; (Zeew.) vlaggestok m.; *-sucht* v. windzucht, trommelzucht v.; *-taube* v. maanduif, trommelduif v.

Trommler, (*-s*, mv. *Trommler*) m. trommelslager, tamboer m.

Trompetchen, Trompetlein, (verkl.), trompetje o.

Trompete, (*-n*) v. trompet, schuiftrompet, bazuin v.; *die - of auf der - blasen*, de trompet blazen; (Org.) *- of -nwerk* o. krombhoren m.; (Ontlk.) *die Eustachische -*, Eustachische buis, verbindingsbuis v. tusschen de trommelholte van het oor en de keel; it. Z. *Muttertrompete*; (Nat. hist.) naaldvisch m.

Trompeten, (*trompetete, getrompetet*) o. ww., m. *h.* de trompet blazen, trompetten, de trompet steken, 2. bedr. ww. *ein Stuckchen -*, op de trompet blazen.

Trompeten-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. trompethoutboom m.; *-bläser* m. trompetblazer, trompetter m.; *-blume* v. trompetbloem, bigonia v.; *-ende* o. (Ontlk.) trompeteinde o.; *-geschmetter* o., Z. *-ruf*; *-muskel* m. trompettespier v.; *-register(werk)* o., *-zug* m. krombhoren m.; *-ruf* m. trompetgeschal, steken o. der trompet; *-röhre* v. trompetbuis v.; *-schall* m., Z. *-ruf*.

Trompetenschlundkopfmuskel, (*-s*, mv. *-n*) m. (Ontlk.) trompetspier, spier v. die van de trompet van Eustachius naar het slokdarmhoofd loopt.

Trompeten-schnecke, (*-n*) v. trompetschelp, horenschelp v.; *-stosz* m., Z. *-ruf*; *-stück*, *-stückchen* o. muziekstuk(je) o. voor de trompet; *-ton* m. geluid o. der trompet; *-vogel* m. trompettervogel m., Brazilisaansche trapgans v.

Trompeter, (*-s*, mv. *Trompeter*)

m. trompetter, trompetblazer, horenblazer m.

Trompeter-blume, (*-n*) v. trompetbloem, bigonia v.; *-frau* v. trompettersvrouw v.; *-gang* m. galerij v., omgang m. van een toren, waar de torenwachter blaast; *-marsch* m. trompettermarsch m.; *-muskel* m., Z. *Trompetenmuskel*; *-pferd* o. trompetterspaard o.; *-stück* o., Z *Trompetenstück*.

Tropę, (*-n*) v., **Tropus,** (onb., mv. *Tropen*) m. (Aardr.) keerkringsstreek v.; 2. (Red.) figuurlijke, overdrachtelijke uitdrukking, trope v.

Tropenlander, o.mv. keerkringslanden o. mv.

Tropf, (*-(e)s*, mv. *Tröpfe*) m. kwast, sul, sukkel, stumper, stakker(d) m.; 2. *elender -*, arme drommel; *guter -*, goede sul m.

Tropf-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. druipsteenachtige, witte agaat m.; *-bad* o. druipbad, stortbad o.

Tropfbar, bijv. en b. vloeibaar; *-keit* v. vloeibaarheid v.

Tropf-bernstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. trosvormige barnsteen m.; *-brett* o. lekplank v.

Tropfchen, Tröpflein, (verkl.) o. drop je, druppeltje o.

Tropfeln, (*tröpfelte, getröpfelt*) o. ww. *von einem Gewölbe herab -*, druppelen, in droppels neervallen; (van den neus), druipen; (van den regen), *es tröpfelt*, het droppelt, het regent niet hard; 2. doen druppelen, in droppels doen neervallen; *etw. von einer Arznei -*, eenige droppels afgieten; *eine Essenz in eine Wunde -*, laten druppelen; (Spr.) *stets -höhlet den Stein aus*, de aanhouder wint.

Tropfen, (*tropfte, getropft*) o.ww., m. *h.* druppelen, droppelen, in droppels neervallen, Z. *tröpfeln*; (van druiven), vloeien; (van daken, boomen &), druipen; *die Nase tropft ihm*, zijn neus druipt; 2. bij droppels doen neervallen, indroppelen.

Tropfen, (*-s*, mv. *Tropfen*) m. droppel m.; (Apoth.) vocht o. dat bij droppels wordt toegediend; *er trinkt keinen - Wein*, hij drinkt geen droppel of volstrekt geen wijn; *so ähnlich wie ein - dem andern*, gelijkend als twee droppelen waters; *ein - ins Meer*, een droppel aan den emmer; 2. doorschijnend kogeltje of bolletje o.; (Nat. hist.) tijger m., tijgerslak v.; *-fall* m. drop m., doorzijpeling v.; it. leksteen m.

Tropfenhaft, bijv. en b. sukkelachtig, sulachtig.

Tropfenweise, bijw. droppelsgewijs, bij droppels, in droppels.

Tropf-glas, (*-glases*, mv. *-gläser*) o., Z. *Glastropfen*; *-harz* o. droppelvormig hars o.; *-kraut* o. muurkruid, glaskruid o.; 2. mannelijk varenkruid o.; *-nase* v. druipneus m.; *-nasig* bijv. nw. een druipneus hebbende; *-pfanne* v. (Giet.) lekpan v.; *-regen* m. regen m. die bij droppels neervalt; *-schwefel* m. druipende zwavel v.; *-stein* m. druipsteen, leksteen m.; *—artig, —förmig* bijv. nw. druipsteenachtig, druipsteenvormig; *-wanne* v. (Landh.) lektrog m.; *-wein* m. lekwijn m.; (Wijng.) Z. *Ausbruch*.

Trophąe, (*-n*) v. zegeteeken o., tropee v.

Tropikvogel, (*-vogels*, mv. *-vögel*) m. vogel m. uit de keerkringslanden.

Trophologie, v., z. m. leer v. der voeding, voorgeschreven leefregel m.

Tropisch, bijv. en b. (Aardr.) tot de keerkringen behoorend, tropisch; (Red.) figuurlijk, overdrachtelijk.

Tross, (*-es*, mv. *-e*) m. (Krijgsw.) legertros, legertrein m., bagage v.; 2. bende, horde v., troep, hoop m., gespuis o.

Tross, (*-es*, mv. *-e* of *-en*) m. (Zeew.) boeglijn v.

Tross-bube, -junge, (*-n*, mv. *-n*), **-knecht,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. trosjongen, legerknecht, treinsoldaat m.; *-pferd* o. paard o. van den bagagewagen; *-wagen* m. bagagewagen m.

Trossweise, bijw. (Zeew.) als eene boeglijn, boeglijnsgewijs.

Trost, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. troost m., vertroosting, opbeuring, verlichting v.; *jemn. - zusprechen*, iem. troost toespreken, trachten te troosten; *das ist ein leidiger -*, dat is geen groote troost, verlichting, voldoening v.; 2. *bei -e sein*, bij zijn verstand zijn.

Trost-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. betrekking v. van (zieken)trooster; *-arm* bijv. nw behoefte aan troost hebbende, weinig troost gevende.

Trostbar, bijv. en b. troostbaar, te troosten, gevoelig voor troost; *-keit* v. troostbaarheid v.

Trost-bedürftig, bijv. nw. troost behoevend, behoefte aan troost hebbende; *-bedürftigkeit* v. behoefte v. aan troost; *-begierig* bijv. nw. troost verlangende, troostzoekend; *-brief* m. troostbrief, brief m. tot vertroosting.

Trosten, (*tröstete, getröstet*) bedr. ww. troosten, vertroosten, opbeuren; *über etw. -*, troosten over; *-d*, Z. *tröstlich*; 2. wed. ww. *sich in, mit Gott -*, zich troosten; *sich mit einem Gedanken -*, zich troosten met; it. Z. *getrösten*.

Tröster, (*-s*, mv. *Tröster*) m., **-in,** (*-nen*) v. trooster, vertrooster m., troostster, vertroostster v.; (H. S.) Trooster, H. Geest m.; (gemeenz.) *alter -*, oud boek, Z. *Scharteke*; (Scherts.) stok m. om iem. af te ranselen.

Trost-fahig, bijv. nw. vatbaar voor troost; *-geber* m., Z. *Tröster*; *-gedanke* m. troostende of troostrijke gedachte v.; *-gedicht* o. troostgedicht o.; *-geld* o., Z. *Schmerz(en)geld*; *-grund* m. troostgrond m., vertroosting v; *-lehre* v. troostende leer v.

Tröstlich, bijv. en b. vertroostend, geruststellend, verblijdend, troostrijk, troostend; *das ist eben nicht sehr -*, dat is nu juist niet zeer verblijdend; *-e Nachricht*, verblijdend; *-keit* v. vertroostende o.

Trostlos, bijv. en b. troosteloos, hopeloos, zonder hulpmiddelen, zonder vrienden, verlaten.

Trost-quelle, (*-n*) v. bron v. van troost, troostgrond m.; *-spruch* m., Z. *-wort*.

Tröstung, (*-en*) v., Z. *trösten*; 2. Z. *Trost* (1); 3. geruststelling v.; it. zekerheid v., borgtocht m.

Trost-voll, bijv. nw. troostvol; *-wort* o. troostwoord o., vertroostende uitdrukking v.

Trott, (*-(e)s*) m., z. m. draf m.; *sein Pferd den - gehen lassen*, laten draven, in den draf laten loopen.

Troste, (*-n*) v. (veroud.) wijnpers v., Z. *Kelter*.

Trottel, (*-s*, mv. *Trottel*) m. idioot m., Z. *Kretin*; 2. Z. *Troddel*.

Trotte(l)n, trottiren, (*trotte(l)te, getrotte(l)t* en *trottirte, trottirt*) o. ww., m. *h.* en *s.* kort draven, in een korten draf gaan.

Trotten, (*trottete, getrottet*) o.ww., Z. *kettern*.

Trotter, (*-s*, mv. *Trotter*) m. (wijn)perser m.

Trottgänger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. persoon m. die in een draf gaat, paard o. dat draaft, draver m.

Trotz, (*-es*) m., z. m. stoutheid, stoutmoedigheid, trotschheid, laatdunkenheid v.; 2. weerspannigheid v., verzet o., tegenstand m., koppigheid, eigenzinnigheid, hardnekkigheid, onbuigzaamheid v.; *jemn. - bieten*, iem. weerstand bieden, trotseeren, braveeren, *aus - etw. thun*, uit moedwilligheid; *jemn. zu -, zum -e etw. thun*, iem. spijt van iets doen; II. voorz. (met den 2en of 3en nv.) (fig.) in weerwil van, ondanks, niettegenstaande, in spijt van; *- allen* of *aller Vorstellungen*, in weerwil van, ondanks; *- seines gegebenen Wortes*, niettegenstaande.

Trotz-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. trotsche, laatdunkende blik m.; *-bieten* o. trotseeren o.

Trotzen, (*trotzte, getrotzt*) o. ww., m. *h. jemn. -*, iem. trotseeren, weerstand bieden, zich verzetten tegen; *dem Tode, der Gefahr -*, trotseeren; *er will noch -*, hij wil nog tegenstribbelen; *blosz um zu -, will er es nicht thun*, alleen uit hardnekkigheid &; *mit jemn. -*, boos zijn op; *auf etw. -*, trotsch zijn, zich laten voorstaan op.

Trotzer, (*-s*, mv. *Trotzer*) m., **-in,** (*-nen*) v. trotsch mensch, trotsche man m., trotsche vrouw, laatdunkende m. en v.

Trotzgesicht, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. trotsch gelaat, laatdunkend uiterlijk o.

Trotzhaft, trotzig, (*-er, -st*) bijv. en b. driest, stout, vermetel, weerspannig, hoogmoedig, trotsch, laatdunkend, hardnekkig, hoofdig, eigenzinnig; *ein -es Gesicht machen*, een stuursch gezicht zetten, iem. nijdig aanzien; *- reden*, op hoogen toon spreken.

Trotz(ig)lich, bijv. en b., Z. *trotzig*.

Trotz-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. stijfhoofdig, eigenzinnig persoon m., Z. *Trotzer &*; *er ist ein —*, hij is een stijfkop m.; *-köpfchen* (verkl.) o. stijfhoofdig kind o.; *-köpfig* bijv. nw. weerspannig, stijfhoofdig, eigenzinnig; *-maul*

o. (gemeenz.) nijdig gezicht o.; *-rede* v. laatdunkende rede v.; *-sinnig* bijv. nw., Z. *-köpfig*; *-stein* m. bij het kopersmelten ontstaande metaalmassa v.; *-winkel* m. pruilhoekje o.

Troubadour, (*-s*, mv. *-s*) m. Provençaalsch dichter m. der middeleeuwen, troubadour, minnezanger m.

Trübe, (*-r*, *-st*) bijv. en b. *-s Wasser*, troebel, niet helder, niet klaar; *-s Glas*, dof; *- Augen*, dof; *- Luft*, *-r Himmel*, donker, somber, betrokken, nevelachtig; 2. (van een spiegel), beslagen, dof; *- werden*, dof worden, beslaan; it. (van het weer), betrekken, betrokken worden; (van edelgesteenten), dof; (fig.) niet opgewekt, niet vroolijk, treurig, somber, zwaarmoedig; *- Gedanken*, somber; II. o. zelfst. *das - im Weine*, droesem m.; *im -n ist gut fischen*, in troebel water is goed visschen; III. v. zelfst. *die -*, troebele, sombere o., somberheid v.; *die - der Luft & machte &*, de sombere, betrokken lucht &; it. *die -*, somber, donker we(d)er o.; 2. (Bergw.) troebel water o.

Trüben, (*trübte*, *getrübt*) bedr.ww. *einen Spiegel -*, den glans doen verliezen, dof maken, doen beslaan; (fig.) *Wein -*, troebelig, drabbig doen worden of maken; *jem. -*, storen, hinderen; 2. wed. ww. *sich -*, betrekken, donker worden, troebel worden; (van het gelaat), betrekken, somber zien; (van den hemel), betrekken, donker worden; (van het we(d)er), betrokken worden, somber worden; (van een spiegel), beslaan, dof worden.

Trüber, (*-s*, mv. *Trüber*) m. hij die troebel maakt &, Z. *trüben*.

Trübheit, v., z. m. onklaarheid, drabbigheid, troebelheid v.

Trüblich, bijv. nw. meer of min troebel, troebelachtig.

Trübniss, Trübsal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. en (*-e*) v. droefheid, treurigheid v., bedroevende, ongeluk o., ramp v., tegenspoed m.

Trübselig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. droevig, treurig, beklagenswaardig, ellendig, noodlottig, jammerlijk, rampzalig; (van den tijd), ongelukkig; *-er Gedanke*, droevig, somber; *-keit* v. droefheid, treurigheid, ramp v.

Trübsinn, (*-(e)s*) m., z. m. droefgeestigheid, zwaarmoedigheid, neerslachtigheid, gedruktheid v.

Trübsinnig, (*-er*, *-st*) bijv. nw. droefgeestig, zwaarmoedig, neerslachtig, terneergeslagen, gedrukt; (fig.) brommig, ontstemd, wrevelig.

Truche, Trucke, (*-n*) v., Z. *Truhe*.

Truchsess, (*-en*, mv. *-en*) m. (veroud.) oppervoorsnijder m. aan het hof; 2. schatmeester, archiefbewaarder m.

Trude, (*-n*) v. wijze vrouw, heks, tooverkol v.

Trudel, (*-s*, mv. *Trudel*) o. lorren, prullen v. vm., onderkleeren o. mv., Z. *Trödel*.

Trüffel, (*-n*) v. (Pl.) truffel, aardnoot v.

Trüffel-hund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hond m. die afgericht is om truffels te zoeken; *-jagd* v. opzoeken o. der truffels; *-jäger*, *-sucher* m. truffelzoeker m.

Trug, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Betrug*; it. Z. *Täuschung*.

Trug-bild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. hersenschim v., schijnbeeld, spook, spooksel o., schim, schijngestalte v.; *-cadenz* v., Z. *-schluss*; *-dolde* v. loos scherm o.; *-doldenblüthig* bijv. nw. kruinachtig, schermdragend.

Trügen, (*trog*, *getrogen*) o. ww. onr., m. *h.* en bedr. ww., Z. *betrügen*; 2. in de dwaling brengen, doen dwalen; *das kann nicht -*, dat kan niet missen, niet anders.

Trüger, (*-s*, mv. *Trüger*) m., **-in,** v., **Trügerei,** (*-en*) v., **trügerisch,** bijv. nw., Z. *Betrüger &c.*

Trugerfüllt, bijv. en b. misleidend, vol bedrog, begoochelend, bedriegend.

Trug-fügig, bijv. nw. (Krist.) afwijkend gevormd; *-gemälde* o., *-gestalt* v. zinsbedrog o., begoocheling, misleiding, spookgestalte, hersenschim v.; *-gewebe* o. aaneenschakeling v. van bedriegerijen; *-grund* m. bedrieglijke grond, schijngrond m.

Trughaft, bijv. nw., Z. *trüglich*.

Trüglich, (*-er*, *-st*) bijv. en b. (van het weder), bedrieglijk, onstandvastig, veranderlijk; *der Schein ist -*, de schijn bedriegt; *-er Mensch*, bedrieglijk mensch, bedrieger; 2. misleidend, begoochelend; *-keit* v. bedrieglijkheid v., bedriegelijke o., schijn m.

Trug-los, bijv. nw. zonder bedrog, zonder bedriegerij, oprecht, openhartig; *-losigkeit* v. oprechtheid, openhartigheid v.; *-sache* v. bedrieglijke zaak v.; *-satz* m. valsche stelling v., drogreden v.; *-sinn* m. bedrieglijkheid v.; *-spiel* o. bedrieglijk spel o.; *-stosz* m. (Schermk.) geveinsde stoot, looze stoot m.; *-schluss* m. valsche sluitrede, verkeerde gevolgtrekking v.; *-voll* bijv. nw. vol bedrog, vol bedriegerij; *-vorstellung* v. bedrieglijke voorstelling v., bedrieglijk denkbeeld o.; *-werk* o. bedriegerij, dwaling v.

Truhe, (*-n*) v. kast, lade v.; 2. maat v. van 20 vat kolen; (gemeenz.) *etw. in die langen -n legen*, op de lange baan schuiven.

Trühlein, (verkl.) o. kastje, kistje o.

Truhenmeister, (*-meisters*, mv. *-meister*) m. rentmeester m. van een riddergoed.

Trümeau, (*-s*, mv. *-s*) o. (Bouwk.) vensterpijler m., penant o.

Trumm, (*-(e)s*, mv. *Trümmer*) m. en o. brok m., stuk o.; (van eene kaars, een draad &), eind, stuk o., overblijfsel o.; (Bergw.) smalle, lange streep v. erts; it. arm, tak m. van eene groote ertsader; 2. (gewoonl. mv. *Trümmer*) puinhoopen m. mv., overblijfselen o. mv.; (van een schip), wrak o.; (van een huis), puin o., afbraak v.; 3. overschot o.

Trummer, (*-s*, mv. *Trummer*) m. kleine druif v. uit Tirol.

Trümmer-achat, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kalkaardige kwartsagaat m.; *-artig* bijv. nw. uit verweering, afschilfering, afbrokkeling ontstaan; (Pl.) op of aan oude muren groeiend; *-gestein* o. (Aardk.) samenhoopsel o. van verschillende stoffen; 2. brocatella o., kalkaardig marmer o.

Trümmerhaft, bijv. nw. in puinhoopen, als een puinhoop.

Trümmer-haufen, (*-haufens*, mv. *-haufen*) m. puinhoop m., hoop m. puin; *-porphyr* m. kalkaardig porfier o.; *-stück* o. schilderstuk o., schilderij v. waarop een puinhoop is afgebeeld.

Trumm-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. erts o. uit overblijfsels; *-scheit* o. (Muz.) snaarinstrument o. dat den klank eener trompet nabootst.

Trumpf, (*-(e)s*, mv. *Trümpfe*) m. (Sp.) troef, troefkaart v., troefblad o.; *- fordern*, troef vragen; *- spielen*, troef spelen, troeven; *Treffel ist -*, klaveren is troef; *einen - darauf setzen*, er eene troef op gooien; (fig.) door een kernachtig gezegde bevestigen; (fig.) Z. *trumpfen (jem.)*.

Trumpf-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. troefkaart v., troefblad o.; *-bube* m. troefboer m.

Trümpfchen, Trümpflein, (verkl.) o. troefje o., lage troefkaart v.

Trumpf-dame, (*-n*) v. troefvrouw v.; *-daus* m. troefaas o.

Trumpfen, (*trumpfe*, *getrumpft*) bedr. en o. ww., m. *h.* (Sp.) troef spelen, troeven, met troef nemen; (fig.) *jem. -*, iem. troeven, doorhalen, zijn vet geven.

Trumpf-farbe, (*-n*) v. troefkleur v.; *-frage* v. troefvraag v., troef vragen o.

Trunk, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dronk, slok m., teug v.; *einen - thun*, drinken, een slok nemen; *auf Einen - ein Glas ausleeren*, in eene teug & leegdrinken; 2. dronkenschap v.; 3. Z. *Trank*.

Trunken, (*-er*, *-st*) bijv. en b., Z. *betrunken*; (fig.) *von Freude, Liebe & -*, dronken van, buiten zich zelve(n) van &; *vor Schlaf -*, slaapdronken, door den slaap bedwelmd; (Spr.) *- gesündigt, nüchtern gebüszt*, wat men in dronkenschap breekt moet men nuchter betalen.

Trunkenbold, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dronkaard, zuiplap, zuiper m.

Trunkenheit, v., z. m. dronkenschap, beschonkenheid v.; 2. bedwelming v., roes m.; (fig.) geestdrift, vervoering v.

Trunkenweizen, (*-s*) m., z. m. bedwelmende herrik v.

Trunkfrei, bijv. nw. in eene herberg vrijgehouden, vrij van het gelach.

Trupp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. troep m., bende, menigte v.; *ein - Soldaten*, troep m., menigte v.; *- Räuber*, roverbende v.; 2. (veroud.) afdeeling v., bataljon, escadron o.; *ein - Vieh*, kudde v.; *- Bienen*, zwerm m.; (fig.) (volks) hoop m.

Truppchen, of **Trüppchen, Trüpplein,** (verkl.) o. troepje o., kleine troep m.

Truppe, (*-n*) v. (gemeenz.) gezelschap o., troepje o., groep v.; (Tooneelk.)

troep m.; 2. *-n* mv. krijgsvolk o., troepen m. mv.

Truppweise, bijw. bij troepen, bij hoopen, troepsgewijs.

Trusel, (*-n*) v. taling m.

Trussel, Truszel, (*-n*) v. morgenster, knots v. met ijzeren pennen.

Trutatoren, m. mv. Hongaarsche dichters m. mv.

Trut-hahn, (*-hahn(e)s,* mv. *-hähne*) m. kalkoensche haan m.; *-hähnchen* o. jonge kalkoen m.; *-henne* v. kalkoensche hen v.; *-huhn* o. kalkoen m., Z. *-hahn, -henne; -hühnchen* o., Z. *-hähnchen.*

Truthahngekoller, (*-s*) o., z. m. geklok o. der kalkoenen.

Trutschel, (*-n*) v. (Volkst.) *dicke, lustige* -, dikke, vroolijke zus v.

Trutz, (*-es*) m., z. m. (verond.) Z. *Trotz;* 2 aanval m.; *-bündniss* o. aanvallend verbond, offensief verbond o.; *-waffen* v. mv. wapenen v. mv. tot den aanval.

Trutz(ig)lich, bijw. vermetel, stout.

Tschako, (*-s,* mv. *-s*) m. sjako v., soldatenhoed m.

Tschertaken, v. mv. hooggebouwde wachthuizen o. mv. aan de Turksche grenzen.

Tschockel, (*-s,* mv. *Tschockel*) m. (Mijnw.) groot snoeimes o.

Tsjaiken, Saiken, v. mv. roeischepen o. mv. op den Donau en den Dniester.

Tuba, (*-ta*) v. trompet v.

Tuberose, (*-n*) v. tuberroos, herfsthyacinth v.

Tubulit, (*-en,* mv. *-en*) m. pijpvormige versteening v. van eene soort van plantdier.

Tubulus, (onb.) m. pijpje o. om de darmen op te blazen.

Tubus, (onb.) m. verrekijker, telescoop m.

Tuch, (*-(e)s,* mv. *Tücher* en *Tuche*) o. doek, laken o.; *wollenes* -, laken o.; *ungewalktes* -, ongewalkt laken; *hänfenes* -, *leinenes* -, linnen o.; *gebildetes, gemodeltes* -, gebloemd linnen, damast, servetgoed o; 2. doek m., laken, kleed o., dekkleed o.; it. wrijfdoek m.; *weisze Tücher,* (van een bed), lakens o. mv.; 3. zakdoek, halsdoek, neusdoek, omslagdoek m.; (Jachtw.) *die Tücher,* jachtnet o.; (Spr.) *er will das - an fünf Zipfeln fassen,* hij wil een schaap met vijf pooten hebben; mv. *Tuche,* soorten van laken, lakens o. mv.

Tuch-art, (*-n*) v. soort v. van laken, linnen, soort v. van doek, lakensoort v.; *-artig* bijv. nw. lakenachtig, linnenachtig; (Pl.) lapvormig; *-ballen* m. baal v., stuk o. laken; *-baum* m. kleine weversboom m.; *-bereiter* m. lakenfabrikant m.; *-bereitung* v. lakenbereiding v.; *-blau* o, lakenblauw o.; *-bleiche* v. bleekerij v.

Tüchelchen, Tüchlein, (verkl.) o. doekje o.

Tuchen, bijv. nw. lakensch, van laken, van linnen, linnen.

Tuch-fabrik, (*-en*) v. lakenfabriek v.; *-fabrikant* m. lakenfabrikant m.; *-färber* m. lakenverver m.; *-gaden* m., *-gewölbe* o., Z. *-laden; -halle* v. lakenhal v.; *-handel* m. lakenhandel m.; *-händler* m. lakenkoopman m.; *-handlung* v. lakenhandel m.; 2. lakenmagazijn o.; *-hosen* v. mv. lakensche broek v.; *-kleid* o. lakensch kleed o.; *-knappe* m. lakenversjongen m.; *-knecht* m. (Jachtw.) knecht, jager m. die de netten spant; *-kratze* v. lakenweverskaarde v.; *-kratzer* m., Z. *-rauher; -laden* m. lakenwinkel m., Z. *-handlung* (2); *-lappen* m. mv. (Jachtw.) netten o. mv.; *-leiste* v., Z. *Anschrote; -macher* m. lakenwever, lakenfabrikant m.; *-macherei* v. lakenweverij, lakenfabriek v.; *-machermeister* m. lakenweversbaas m.; *-macherstuhl* m. lakenweversstoel m.; *-mantel* m. lakensche mantel m.; *-manufaktur* v. lakenweverij, lakenfabriek v.; *-motte* v. lakenmot v.; *-nadel* v. doekspeld v.; *-nopper* m., Z. *Nopper; -presse* v. lakenpers v.; *-rahmen* m. lakenweversraam o. om de lakens te drogen; *-rasch* m. sarge of serge v.; *-ratin* m. ratijn, nopjesgoed o.; *-rauher* m. wolkrasser m.; *-ring* m. zakdoekring m.; *-rock* m. lakensche jas v., lakensche rok m.; *-schere* v. wolscheerdersschaar, droogscheerdersschaar v.; *-scherer* m. wolscheerder, droogscheerder m.; *-schran* m. groote houten droogscheerdersrooster m.; *-schrate* v. z. lf-kant m.; *-scheer* v. schering v. van het laken; *-schwamm* m. (Pl.) spies- of lansvormige paddenstoel m.; *-stempel* m. lakenstempel m.; *-stempler* m. hij die het laken stempelt of merkt.

Tucht, v., z. m. (verond.) Z. *Tüchtigkeit.*

Tüchtig, (*-er, -st*) bijv. en b. degelijk, goed, solied, degelijk, bruikbaar; 2. groot en sterk, flink, ferm; *ein -er Kerl,* flinke kerel; *ein -es Stück Brod,* flink, goed stuk; *- arbeiten,* flink, degelijk; *- prügeln,* gedneht, terdeeg; 3. bekwaam, geschikt, doorkneed, knap; *-er Lehrer,* bekwaam; *zu etw. - sein,* bekwaam zijn tot; *zum Kriegsdienste* -, geschikt; *-keit* v. bekwaamheid, geschiktheid, degelijkheid, deugdelijkheid v., aanleg m., talent o.

Tuch-waaren, v. mv. lakens o. mv., lakenstoffen v. mv.; *-walke* v., Z. *Walke; -walker* m., Z. *Walker; -weber* m. lakenwever m.; *-weberei* v. lakenweverij v.; 2. Z. *-manufaktur.*

Tüchtigen, (*tüchtigte, getüchtigt*) bedr. ww. (w. t. geb.) geschikt, bekwaam maken.

Tüchtighaft, bijv. nw., Z. *tüchtig.*

Tücke, (*-n*) v. ondeugendheid, kwaadwilligheid, verborgen kwaadaardigheid, valschheid v., wrok m., huichelachtigheid v., valsche streek m.; *-bote* m. dwaallicht o.; *-bold* m. listig, valsch, verraderlijk persoon m.; *-spiel* o. gemeene streek m.

Tückisch, bijv. en b. kwaadaardig, valsch, verraderlijk, boosaardig, huichelachtig; - *handeln,* verraderlijk, gemeen; *-er Streich,* valsche streek m.; *-es Pferd,* kribbebijtend; 2. (gemeenz.) haatdragend.

Tüder, (*-s,* mv. *Tüder*) m. (Landb.) touw o. om vee in de weide vast te binden.

Tüdern, (*tüderte, getüdert*) bedr. ww. *Kühe* -, vastleggen, aanbinden.

Tuf, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Lakenw.) grove, wollen stof, baai v., badlaken o.

Tuff, (*-(e)s,* mv. *-e*), **-stein,** m. tufsteen m. en o.; *-artig* bijv. nw. tufsteenachtig; *-erde* v. tufsteenbevattende aarde v.

Tug, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. Turksche standaard m. met paardestaart.

Tugend, (*-en*) v. deugd, deugdelijkheid v.; 2. (van een meisje), zedigheid, deugdzaamheid, kuischheid v.; 3. (van eene plant), hoedanigheid v.

Tugend-adel, (*-s*) m., z. m. adel m. der deugd; *-arm* bijv. nw. arm aan deugd; *-bahn* v., Z. *-pfad; -bund* m. (Gesch.) genootschap o. onder den naam van Tugendbund; *-eifer* m. ijver m. voor de deugd; *-feind* m. vijand m. der deugd; *-freund* m. vriend m. der deugd; *-gefühl* o. gevoel o. voor deugd; *-gesetz* o. wet v. der deugd, zedelijke wet v.

Tugendhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. deugdzaam, eerbaar, vroom.

Tugendhaftigkeit, v., z. m. deugdzaamheid, eerbaarheid, vroomheid v.

Tugend-held, —in, deugdzame man m., vrouw v.; *-heuchler, — in,* bij. zij die huichelt deugdzaam te zijn; *-lehre* v. zedeleer v., leer v. der deugden; 2. voorschrift o. der deugd; *-lehrer* m. zedemeester m.

Tugendlich, bijv. nw., Z. *tugendhaft.*

Tugendlos, bijv. nw. zonder deugd; *-losigkeit* v. gebrek o. aan deugd of deugdzaamheid; *-pfad* o. pad o. der deugd; *-prediger* m. hij die over de deugd predikt; *-reich* bijv. nw. rijk in deugd, zeer deugdzaam; II. o. zelfst. rijk o. der deugd; *-reiz* m. bekoorlijke o. der deugd.

Tugendsam, bijv. nw., Z. *tugendhaft.*

Tugend-schein, (*-(e)s*) m., z. m. schijn m. der deugd; *-sinn* m., Z. *-gefühl; -spiegel* m. (fig.) spiegel m. der deugd; *-stolze* m. hij die zich verheft op zijne deugdzaamheid; *-voll* bijv. nw. zeer deugdzaam; *-wandel* m. deugdzame levenswandel m.; *-weg* m., Z. *-pfad.*

Tukan, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. pepervreter, toekan m.

Tulipane, (*-n*) v., Z. *Tulpe.*

Tulipomanie, v., z. m. tulpenzucht v.; (Gesch. van H.) tulpenhandel, windhandel m. in tulpen.

Tull, Tüll, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. tule v., netvormig garenweefsel o.; *-spitzen* v. mv. tulenkant v.

Tulpe, (*-n*) v. tulp. v.

Tulpen-art, (*-en*) v. aard m. van de tulp; 2. tulpensoort v.; *-artig* bijv. nw. tulpachtig, naar eene tulp gelijkend; *-baum* m. tulpeboom m.; *-blume* v. tulp.

tulpbloem v.; *-liebhaber* m. minnaar, liefhebber m. van tulpen; *-liebhaberei* v. smaak m. in, verzotheid v. op tulpen; *-narr* m. hij die verzot is op tulpen; *-narrheit* v. overdreven liefhebberij of zucht v. voor tulpen, Z. *Tulipomanie*; *-stengel* m. stengel m. der tulp;(Volkst.) *durch den — zu verstehen geben*, grof de waarheid zeggen; *-zwiebel* v. tulpebol m.

Tulus, (onb.) m. eelt, eeltgezwel o.

Tuman, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. stralenkrans m., glorie v.

Tumba, Tumbe, (*-n*) v. grafsteen m., grafstede, graftombe v.

Tummel, (*-s*, mv. *Tummel*) m., Z. *Taumel*; 2. soort van beker m.; 3. Z. *Getümmel*.

Tummel-bank, (*-bänke*) v. (Zeew.) bank v. met laden in de kajuit; *-baum* m. gangspil v.; *-deich* m., Z. *-werk*.

Tummelig, bijv. nw. tuimelig, duizelig, Z. *taumelig*; 2. haastig, woelig.

Tummeln, (*tummelte, getummelt*) o. ww., m. *h.*, Z. *taumeln*; 2. bedr. ww. *jem.* -, oefenen, aan den gang houden; *ein Pferd* -, afrijden; it. doen zwenken, laten galoppeeren; 3. wed. ww. *sich mit jemn. herum* -, worstelen, vechten, dartelen, spelen, stoeien; it. *sich* -, zich haasten; *komm, tummle dich!*, kom, haast u wat!

Tummel-platz, (*-platzes*, mv. *-plätze*) m. (Rijk.) strijdperk, worstelperk o., rijbaan, speelplaats v.; it. slagveld, oorlogstooneel o.; *-sattel* m. (Rijk.) zadel m. voor de rijbaan, heelzadel, koninklijk zadel m.; *-werk* o. vastgeslagen dijkgrond m.

Tummler, Tümmler, (*-s*, mv. *Tummler* en *Tümmler*) m. (Rijk.) in de rijbaan afgericht paard, gedresseerd paard o.; 2. (Nat. hist.) dolfijn m.; it. zeevarken o., bruinvisch m.; 3. - of *Tummeltaube*, tuimelaar m. (eene duif); 4. soort van beker m.; 5. (Zijdeh.) *Tümmler*, scheerstok m.

Tümpel, (*-s*, mv. *Tümmel*) m. kolk v., plas m.

Tumpholz, (*-es*) o., z. m. (Kuip.) duighout o.

Tumult, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) leven, geraas, tumult, gerucht o., oploop m., opschudding v., getier o.; (fig.) (van hartstochten), geweld o.; 2. Z. *Aufruhr*.

Tumultuant, (*-en*, mv. *-en*) m. oproermaker, geweldmaker, raasbol, levenmaker m.

Tumultuarisch, bijv. en b. oproerig, muitziek, razend, tierend, geraasmakend, onstuimig.

Tumultuiren, (*tumultuirte, tumultuirt*) o. ww., m. *h.* leven veroorzaken, geraas maken, een oploop doen ontstaan.

Tüncharbeit, (*-en*) o., Z. *Tünchwerk*.

Tünche, (*-n*) v., Z. *tünchen*; 2. melk v.; it. witsel o., pleisterkalk v.; (fig.) vernis, blanketsel o.

Tünchen, (*tünchte, getüncht*) bedr. ww. witten, met kalk bestrijken; (fig.) blanketten, kleuren.

Tüncher, (*-s*, mv. *Tüncher*) m. witter, pleisteraar m.; it. kladder, knoeier m.; it. schijnheilige m.; *-arbeit* v. witwerk, pleisterwerk o.

Tüncherei, (*-en*) v., Z. *tünchen*; 2. (Schild.) kladschilderen o., kladschilderij v.; (fig.) Z. *Täuschung*.

Tünch-farbe, (*-n*) v. pleisterkleur v.; *weisse* —, witkalk v.; *-scheibe* v. pleisterplankje o.; *-topf* m. witpot, kalkpot m.; *-werk* o. pleisterwerk o., bepleistering, kladschilderij v.

Tüngel, (*-s*, mv. *Tüngel*), **-kleber,** (*-bers*, mv. *-ber*) m. (Pl.) walkruid o., kleine meibloem v.

Tungstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) zwaarsteen, ijzerzwaarsteen m.

Tungstein-metall, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tungsteen, wolframium o.; *-sauer* bijv. nw. tungsteenzuur; *-säure* v. tungsteenzuur o.

Tunika, (*Tuniken*) v. oud-Romeinsche lijfrok m., kort onderkleed o.; it. tunica v.

Tunke, (*-n*) v. saus v.; (Kaars.) gesmolten vet o.; (Mets.) pleister v.; it. kelder m. zonder gewelf, kuil m. in den grond; 2. gesopt brood o.

Tunken, (*tunkte, getunkt*) bedr. ww. indompelen, indoopen, soppen, Z. *tauchen*; *die Feder in die Tinte* -, doopen, indoopen; *Brod in die Brühe* -, doopen, soppen; (Verv.) *einen Zeug in die Farbe* -, verven; (Kookk.) *Fleisch & in Pfeffer* -, doopen; it. peperen.

Tunk-form, (*-en*) v. kaarsenmakersvorm m. tot het indoopen van het katoen; *-näpfchen* o., *-schale* v., *-schüsselchen* o. sauskommetje, sausschoteltje o.; *-schnitte* v. reepje o. brood ter indompeling in melk &.

Tunkinnest, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. eetbaar vogelnest o.

Tunnel, (*-s*, mv. *Tunnel*) m. onderaardsche weg of gang m., tunnel v.; *-arbeit* v. graven o. van eene tunnel; *-gang* m. inwendige o. van eene tunnel.

Tupf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Tüpfel*.

Tupf-ballen, (*-lens*, mv. *-len*) m., **-bällchen,** (verkl.) o. (Grav.) robbert, wrijflap m.

Tüpfel, (*-s*, mv. *Tüpfel*), **Tupfen,** (*-s*, mv. *Tupfen*) m. en o. punt v., stipje, vlekje, moesje o.

Tüpfelchen, Tüpfelein, (verkl.) o. puntje o., Z. *Tüpfel*.

Tüpfelfarn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Punktfarn*.

Tüpfelig, bijv. nw. gespikkeld, met stippen, met moesjes.

Tüpfelmaler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. miniatuurschilder m.

Tüpfeln, (*tüpfelte, getüpfelt*) bedr. ww. *Bilder* -, stippelen, pointilleeren; (Verv.) *Kattun & -*, met moesjes verven.

Tupfen, tüpfen, (*tupfte, getupft* en *tüpfte, getüpft*) bedr. en o. ww., m. *h.*, Z. *tüpfeln*; 2. tikken, even aanraken, aanstippen; (Grav.) *den Firniss* -, vernis instampen; (Steenh.) *einen Stein* -, ruw of grof behouwen; *jem.* -, Z. *tippen*; (veroud.) inenten.

Tupfwerk, (*-(e)s*) o., z. m. miniatuurschilderen o.

Turban, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tulband m.; (Nat. hist.) zeeëikel m.

Turbith, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **-winde, -wurzel,** (*-n*) v. Indische turbitstruik m.

Turbulenz, v., z. m. onstuimigheid, onrustigheid, woeligheid v., gewoel o.

Türenneln, türengeln, (*türennelte, getürennelt* of *türengelte, getürengelt*) bedr. ww. (Volkst.) brandschatting heffen zooals Turenne in 1696.

Turgesciren, (*turgescirte, turgescirt*) o. ww. zwellen, oploopen.

Turibulum, (onb.) o. wierookvat o.

Türkblau, bijv. nw. donkerblauw, Turksch blauw.

Türk, (*-en*, mv. *-en*), **Türke,** (*-n*, mv. *-n*) m. Turk, Mahomedaan m.; (fig., gemeenz.) wreed persoon m.

Türkelchen, (*-s*, mv. *Türkelchen*) o. slee, sleepruim v.

Türken-blau, (*-(e)s*) o., z. m. Turksch blauw o.; *-bund* m., Z. *Turban*; *-gebet* o. gebed o. om bescherming tegen de Turken; *-kopf* m. Turksche pijpekop m.; (Pl.) pompoen m., kalebas v.; (Teek.) turkkop m.; *-korn* o. Turksch koren, mais o.; *-krieg* m. oorlog m. tegen de Turken; *-pfeife* v. Turksche pijp v.; *-sattel* m. Turksch zadel m.; (Ontlk.) Turksche zadel m., zadelvormige, tot het wiggebeen behoorende donkere groeve v. of kuil m.; *-spiel* o. Turksch spel o.; *-thum* o. Mahomedanisme o., Turken m. mv.; *-steuer* v. belasting v. voor den oorlog tegen de Turken; *-zeug* m. kruistocht, krijgstocht m. tegen de Turken.

Türkis, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) turkoois m.

Türkisch, bijv. en b. Turksch, tot Turkije of de Turken behoorende; *-er Hund*, Turksche hond, turk; (verkl.) *-es Hündchen*, Turksch hondje, turkje; *-Blau*, Z. *Türkblau*; *-es Huhn*, Z. *Truthahn, Truthuhn & -e Gans*, Guineesche gans; *-e Ente*, Oostindische eend; *-er Weizen*, Turksche tarwe v., mais v.; *-e Bohne*, pronkboon v.; *-er Bund*, Z. *Turban*; (Past.) tulband m. (een gebak); *-es Papier*, marmerpapier o.; (fig.) wreed, barbaarsch; *mit jemn. -umgehen*, iem. wreed behandelen; (Naai.) *die -e Naht*, op beide zijden rechte naad m.

Turlepin, Turlüpin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. potsenmaker, grappenmaker, zwetser, malle vent m.

Turlupinade, (*-n*) v. foppery v.

Turlupiniren, (*turlupinirte, turlupinirt*) bedr. ww. *jem.* -, voor den gek houden, Z. *hänseln* (2 en 3).

Turmalin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. edele schorl, aschaantrekker m.

Turmel, (*-s*, mv. *Turmel*) m. (Prov.) Z. *Taumel*.

Turnanstalt, (*-en*) v. gymnastiekschool v., inrichting v. voor gymnastiek.

Turnei, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Turnier*.

Turneien, (*turneite, turneit*) o. ww., Z. *turnieren.*

Turnen, (*turnte, geturnt*) o. ww., m. *h.* lichaamsoefeningen houden, zich in de gymnastiek oefenen, gymnastische oefeningen maken, turnen.

Turner, (*-s,* mv. *Turner*) m. hij die lichaamsoefeningen houdt, turner, gymnasticus m.; 2. onderwijzer m. in de gymnastiek.

Turnerei, (*-en*) v. gymnastiek v., turnen o.

Turnerisch, bijv. en b. op de wijze, naar den aard van een gymnasticus.

Turnerschaft, (*-en*) v. vereeniging v. van turners.

Turnhalle, (*-n*) v., Z. *Turnanstalt.*

Turnier, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. tornooispel, steekspel o.

Turnier-bahn, (*-e*) v., Z. *-platz; -dank* m. prijs m., overwinning v. in een tornooispel.

Turnieren, (*turnierte, turniert*) o. ww., m. *h.* een tornooispel houden; 2. eene lans breken, in een steekspel mededingen.

Turnier-fähig, bijv. nw. gerechtigd om deel te nemen aan een tornooispel; *-held* m. held m. van een tornooispel; *-kampf* m. tornooispel, steekspel o.; *-kragen* m. (Wapenk.) balk m.; *-lanze* v. lans v. die bij een steekspel gebruikt werd; *-mäszig* bijv. nw. volgens de wetten op de steekspelen; 2. als een tornooispel; 3. Z. *-fähig; -ordnung* v. wet v., reglement o., verordening v. voor tornooien; *-pferd* o. paard o. dat in een tornooi bereden werd; *-platz* m. tornooiveld, strijdperk o., renbaan v.; *-preis* m., Z. *-dank; -rennen* o. harddraverij v.; *-richter* m. rechter m. bij een tornooispel; *-ross* o., Z. *-pferd; -rüstung* v. wapenrusting v. in een tornooi; *-sattel* m. zadel m. in een tornooispel; *-schild* m. schild o. voor een tornooispel; *-schranke* v. perk, hek o., slagboom m. van een tornooiveld; *-spiel* o. steekspel, tornooispel o.; *-spiesz* m., Z. *-lanze; -vogt* m., Z. *-richter; -waffen* v. mv. wapenen o. mv. voor een steekspel; *-zeug* o. borstharnas o.

Turnipse, (*-n*) v., Z. *Runkel.*

Turn-kunst, v., z. m. turnkunst, gymnastiek v.; *-lehrer, -meister* m. gymnastiekonderwijzer m.; *-übung* v. gymnastische oefening v.; *-platz* m. plaats v. om gymnastische oefeningen te houden.

Turnus, (onb.) m. (Ger.) geregelde gang m. van zaken, orde, volgorde v.

Turre, (*-n*) v. oud hoen o.

Turtel, (*-n*) v. tortelduif v.; *-täubchen* o. tortelduifje o., jonge tortelduif v.; *-taube* v., Z. *Turtel.*

Turteln, (*turtelte, geturtelt*) o. ww. kirren, koeren.

Tusch, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Tusche;* 2. (Muz.) trompetgeschal o., fanfare v.; 3. (Student.) beleediging v. waarop eene uitdaging tot een duel moet volgen.

Tuschblau, (*-(e)s*) o., z. m. blauwe kleur v. van Oostindischen inkt.

Tusche, (*-n*) v. Oostindische inkt m.

Tuscheln, (*tuschelte, getuschelt*) o. ww. zachtjes spreken, fluisteren.

Tuschen, (*tuschte, getuscht*) o. ww. met Oostindischen inkt teekenen, waschen, kleuren; 2. bedr. ww. *eine Zeichnung* -, wasschen; (fig.) den grond verleggen; *jem.* -, tot zwijgen brengen; *etw.* -, sussen, te niet doen.

Tusch-farbe, (*-n*) v., Z. *Tusche; -flechte* v. puistachtig korstmos o.

Tuschieren, (*tuschierte, tuschiert*) bedr. ww. aanraken; 2. (Student.) beleedigen, Z. *Tusch* (3).

Tusch-pinsel, (*-pinsels,* mv. *-pinsel*) m. penseel o. om met Oostindischen inkt te wasschen; *-schwarz* o. zwart o. van Oostindischen inkt.

Tusculanum, (*-s*) o., z. m. landgoed o. van Cicero; (fig.) verblijf o. van een geleerde.

Tute, Tüte, (*-n*) v. peperhuisje o., toet v.; (Glasbl.) cilinder m.; (Giet.) proefstuk o.; (Nat. hist.) Z. *Tuter;* 2. scheede, schee v., koker m., foedraal o.

Tutel, (*-n*) v. voogdijschap, curateele v.

Tutelarisch, bijv. nw. tot de voogdij behoorende.

Tutelarrath, (*-rath(e)s,* mv. *-räthe*) m. raadsheer m. in de weeskamer.

Tuten, (*tutete, getutet*) o. ww., m. *h.* toeten, op den horen blazen; 2. bedr. ww. (gemeenz.) uitbazuinen, rondkraaien, overal vertellen.

Tuten-förmig, bijv. nw. toethorenvormig, als een peperhuisje; *-schnecke* v. toethoren m., toet v. (eene schelp).

Tuthorn, (*-(e)s,* mv. *Tuthörner*) o. toet v., toethoren m., nachtwachtershoren m.

Tutie, v., z. m. (Scheik.) tutia v.

Tutorium, (*-s,* mv. *Tutorien*) o. schriftelijke benoeming v. tot voogd.

Tütsche, (*-n*) v., Z. *Tunke.*

Tütschen, (*tütschte, getütscht*) bedr. ww., Z. *tunken.*

Tuttel, (*-s,* mv. *Tüttel*) m., **Tüttelchen,** (*-s,* mv. *Tüttelchen*) o. punt v., stipje, titeltje o.; (fig.) nietigheid v.; *kein* -, niet het geringste, geen jota.

Tutten, (*tuttete, getuttet*) bedr. ww. (Prov.) Z. *säugen.*

Tutti, (onb.) (Muz.) tutti o., allen te gelijk; (Sp.) vole v.; - *frutti,* allerhande vruchten; (fig.) allerlei, mengelmoes o.

Twalch, (*-(e)s*) m., z. m. wilde rogge v.

Twiel, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. scheepsdweil v.

Twist, (*-(e)s*) m., z. m. (Hand.) boomwollen garen o.

Tympan, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Boekdr.) timpaan o.

Typ, (*-(e)s*) mv. *-e*) m., Z. *Typus.*

Typen, v. mv. (Drukk.) letters, lettersoorten v. mv., typen v. mv.

Typhon, (*-s,* mv. *-s*) m. Typhon, god der oude Egyptenaren; 2. storm, orkaan m.

Typhus, m. onb. (Gen.) zenuwzinkingkoorts v., typhus m.

Typisch, bijv. en b. als eene type, Z. *Typus.*

Typograph, (*-en,* mv. *-en*) m. boekdrukker m., kenner, beoefenaar m. der drukkunst.

Typographie, v., z. m. boekdrukkunst v.

Typographisch, bijv. en b. het boekdrukken betreffende, daartoe behoorende.

Typolit, (*-en,* mv. *-en*) m. beeldsteen m.

Typus, (onb., mv. *Typen*) m. grondvorm, modelvorm m., type o., Z. *Urgestalt, Urbild; der - eines Volkes,* het eigenaardige in het uiterlijk of in het karakter van een volk; *der - eines Negers, eines Affen,* het kenmerkende van &.

Tyrann, (*-en,* mv. *-en*) m. (o. Gesch.) heerscher, vorst m.; (teg.) dwingeland, wreedaard, tiran m.

Tirannei, (*-en*) v. tirannie, dwingelandij v., geweld o.

Tyrannen-gewalt, v., z. m. macht v. van den dwingeland, Z. *Tirannei;* (Spr.) - *wird nicht alt,* strenge heeren regeeren niet lang; *-mord* m. tirannenmoord, moord m. van een tiran; *-mörder* m. hij die een tiran, een dwingeland vermoordt, tirannendooder m.

Tyrannisch, bijv. en b gewelddadig, onderdrukkend, willekeurig, eigendunkelijk, heerschzuchtig, tirannick.

Tyrannisiren, (*tyrannisirte, tyrannisirt*) bedr. en o. ww. als een tiran of dwingeland regeeren, met wreedheid behandelen, willekeurig, wreed behandelen of regeeren.

Tyremantie, v., z. m. waarzeggerij v. uit de kaart.

Tzacko, (*-s,* mv. *-s*) m. sjako v., soldatenhoed m.

U.

U, (*U's* of *U*, mv. *U's* of *U*) (5de klinker en 21ste letter) u v.

Uebel, (*schlimmer, schlimmst*) bijv. en b. slecht, kwalijk, onaangenaam; *mir ist* -, *es wird mir* -, ik ben, word misselijk; *davon wird mir* -, ik word misselijk daarvan;(fig.)dat maakt mij misselijk; it. Z. *schadlich, ungünstig, böse, gefahrlich, schlecht;* - *aussehen,* er akelig, slecht uitzien; *das gefällt mir nicht* -, dat bevalt mij wel eenigszins, Z. *Math;* - *von jemn. reden,* kwaadspreken van; *jemn.* -*(e)s wünschen,* - *wollen,* kwaad toewenschen; -*wollend,* kwaadwillig, kwalijk gezind; -*(e)s thun,* kwaad doen; *jem.* - *behandeln, jemn.* - *begegnen,* iem. slecht behandelen, kwalijk bejegenen; - *nehmen* of - *aufnehmen,* kwalijk nemen, ten kwade duiden; *etw. sehr, äuszerst* - *nehmen,* hoogst kwalijk nemen; - *klingend,* wanklinkend, wanluidend; - *angebracht,* misplaatst; - *angesehen,* verkeerd beschouwd; - *berüchtigt,* een kwaden naam hebbende; - *hören,* slecht hooren, hardhoorig zijn; - *sehen,* niet goed kunnen zien, slecht van gezicht zijn; *etw.* - *auslegen,* verkeerd uitleggen; *es steht* - *um ihn, um seine Sachen,* het ziet er slecht uit met &, zijne zaken staan slecht; *er ist* - *zu Fusze,* hij is slecht ter been, kan niet goed loopen; *daran hat er* - *gethan,* daarmede heeft hij niet wel gehandeld; (gemeenz.) *er mag wohl oder* - *wollen, er muss,* of hij wil of niet, hij moet, hij moet tegen wil en dank, willens of onwillens.

Uebel, (-*s*, mv. *Uebel*) o. kwaad, booze o.; 2. ongeluk, ongelukkig geval, noodlottig toeval o., geesel m.; (H. S.) *erlöse uns von dem* -, verlos ons van den booze; 3. (Gen.) ziekte, wond v., lijden, ongemak o.; (Spr.)*von zwei* -*n das kleinste wählen,* van twee kwaden het minste kiezen.

Uebelbefinden, (-*s*) o., z. m. ongesteldheid, onpasselijkheid v.

Uebel-gesinntheit, (-*en*) v. vijandigheid, vijandige gezindheid v.; -*gönner* m. wangunstige, afgunstige, nijdigaard m.

Uebelkeit, (-*en*) v. misselijkheid, ongesteldheid v.

Uebel-klang, (-*klang(e)s*, mv. -*klange*), -**laut,** (-*laut(e)s*, mv. -*läute*) m. wanklank m., wanluidendheid v.; -*laune* v. kwade luim, kwade stemming v.

Uebelsein, (-*s*) o., Z. *Uebelbefinden;* 2. slechte toestand m.

Uebel-stand, (-*stand(e)s*, mv. -*stände*) m. ongelegenheid, verlegenheid v.; 2. Z. *Misstand;* 3. misstand, onaangename toestand m.; -*that* v. wandaad, misdaad, euveldaad, zonde v.; -*thäter,* —*in,* kwaaddoener, misdadiger, boosdoener m., boosdoenster, misdadigster v.; -*verhalten* o. kwaadwilligheid, boosheid, afgunst v.; -*wollen* o. kwaadwilligheid v., slecht gedrag o.; -*wollend* bijv. nw., Z. *übel* (bijv.nw.); -*zeitig* bijv. nw. lastig, te onpas komend, hinderlijk, storend.

Ueben, (*übte, geübt*) bedr. ww. *jemn. sein Gedächtniss* -, oefenen; *in einer Sprache geübt,* knap, bedreven, ervaren in; *geübter Fechter,* ervaren, knap, geoefend, behendig; 2. *Rache an jemn.* -, wraak oefenen, wraak nemen; 3. *die Recruten* -, drillen; II. wed. ww. *sich in etw.* -, zich oefenen.

Ueben, bijw., Z. *d(a)rüben, hierüben, hinüben.*

Ueber, bijw. *es geht alles bunt* - of *zu,* Z. *bunt;* - *und* - *nass* &, door en door nat; II. voorz. (met den 3en nv. bij eene rust), over, boven; - *seinem Haupte,* boven zijn hoofd; - *den Wimpern sich befindlich,* boven &; *die Hände* - *dem Kopfe zusammenschlagen,* de handen boven het hoofd ineenslaan; (fig.) klagen, wanhopen; 2. (met den 4en nv. bij eene beweging), *das Wasser geht ihm* - *den Kopf,* over het hoofd; *jemn.* - *die Stirn hangen,* voor het voorhoofd hangen (van haar); 3. - *jemn. wohnen,* boven iem. wonen; - *seinem Rocke,* over zijn rok; - *dem Lesen,* onder het lezen; - *dem Spiele vergisst er,* onder het spel, al spelende; - *dem Flusse,* aan gene zijde van de rivier; - *Land reisen,* te land reizen; *die Reisen* - *das Meer,* zeereizen; - *eine Brücke,* - *die Gasse gehen,* over; *eine Stunde* - *Paris hinaus,* een uur boven Parijs; - *den ganzen Leib schwitzen,* over het gansche lichaam; *niemand* - *seine Bücher lassen,* niemand aan zijne boeken laten komen; *ich lasse ihn* - *alles gehen,* ik laat hem over alles gaan, ik vertrouw alles aan hem toe; *er ist* - *das jugendliche Alter hinaus,* hij is geen kind meer, Z. *Aufsicht, Berg, Feld, Gewalt, Klinge, Kurz, Land, Schnur, Schwelle;* it. *ärgern, beklagen, bringen, fallen, freuen, kommen, springen;* - *alle Erwartung,* tegen of boven alle verwachting; *es ist* - *vier Uhr,* het is over vieren; - *Macht essen,* - *Durst trinken,* buitensporig, meer dan noodig is, bovenmatig; *es geht nichts* - *die Gesundheit,* niets overtreft de gezondheid; *es ist* - *ein Jahr,* meer, langer dan een jaar geleden; -*zwei Thaler,* meer dan; *ein Mal* - *das andere,* den eenen keer voor, den anderen na, herhaaldelijk, herhaalde malen; it. ieder oogenblik, telkens; *Briefe* - *Briefe bekommen,* brief op brief krijgen; it. *Glück* - *Glück!,* welk een geluk!; *Freude* - *Freude!,* welk eene vreugd!; - *jem. gesetzt sein,* boven iem. gesteld zijn; - *Nacht ausbleiben,* des nachts uitblijven, niet te huis komen slapen; - *Nacht kann man sterben,* in een nacht &, Z. *Nacht, Tag; den Sieg* - *jem. erhalten,* de overwinning behalen op; 4. tussch. *pfui* - *den garstigen Menschen,* foei!, wee &.

Ueberackern, (*überackerte,überackert*) bedr. ww. overheen ploegen, met den ploeg even aanraken.

Ueberackern,(*ackerte über, übergeackert*) o.ww., m. *h.* al ploegende eens anderen grond toeëigenen.

Ueberall,bijw. overal, op alle plaatsen.

Ueberantworten, (*überantwortete, überantwortet*) bedr. ww. overhandigen, overleveren, uitleveren, ter hand stellen.

Ueberantworter,(-*ters*,mv.-*ter*) m. overhandiger m., hij die overhandigt &.

Ueberantwortung,(-*en*) v.terhandstelling v.; (Ger.) overlevering,uitlevering v.

Ueberarbeiten, (*überarbeitete, überarbeitet*) bedr. ww.*ein Werk* -, overmaken, overwerken, bijwerken; 2. wed. ww. *sich* -, zich overwerken, te hard werken.

Ueberärmel, (-*mels*, mv. -*mel*) m. overmouw, morsmouw v.

Ueberaus, bijw. buitenmate, bomatig, buitensporig; - *viel Verstand,* buitengewoon; - *grosz,* buitengewoon.

Ueberbau, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Bouwk.) uitstek o., bovenbouw m.; (Bergw.) gebouw o. boven eene mijn.

Ueberbauen, (*baute über, über gebaut*) bedr. en o. ww. uitbouwen, een uitstek maken.

Ueberbauen, (*überbaute, überbaut*) bedr. ww. overbouwen, bouwen op of boven; *das untere Stockwerk* -, eene verdieping zetten op; 2. wed. ww. *sich* -, zich arm maken door bouwen.

Ueberbehalten, (*behielt über, überbehalten*) bedr. ww. onr. overhouden, bewaren.

Ueberbein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Hoefsm.) overbeen, schevel of schuifelbeen o.; (Heelk.) overbeen o., kraakbeenige uitwas m.; (aan beenderen), knobbelgezwel o., peesknoop m.

Ueberbett, (-(*e*)*s*, mv. -*en*) o., Z. *Deckbett.*

Ueberbeugen, (*beugte über,übergebeugt*) bedr.ww. reg. en **überbie-**

gen, (*bog über, übergebogen*) bedr. ww. onr. ombuigen, overbuigen; 2. wed. ww. *sich* -, zich buigen; (Pl.) *übergebogen*, omgebogen, afhangend.

Ueberbieten, (*überbot,überboten*) bedr. ww. onr. *jem.* -, hooger bieden dan; 2. *eine Waare, jemn. etw.* -, opbieden, opjagen.

Ueberbilden, (*bildete über, übergebildet*) bedr. ww. een anderen vorm geven, hervormen, veranderen.

Ueberbilden, (*überbildete, überbildet*) bedr. ww. overdreven vormen, verfijnen, met kundigheden overladen.

Ueberbildung, v. valsche beschaving v.

Ueberbinde, (-*n*) v. buitenste band, buitenste zwachtel m.

Ueberbinden, (*band über, übergebunden*) bedr. ww. binden op, opbinden, omdoen; *warme Tücher* -, omheen binden.

Ueberblättern, (*überblätterte, überblättert*) bedr. ww., Z. *durchblättern*; 2. *eine Stelle* -, al bladerende overslaan.

Ueberbleiben, (*blieb über, übergeblieben*) o. ww. onr. overbijven; 2. *die Uebergebliebenen*, overgeblevenen, achtergelatenen, overlevenden.

Ueberbleibsel, (-*s*, mv. *Ueberbleibsel*) o. overbijfsel, overschot o., rest v.; (van een maal), overschot, kliekje o.; (van eene vloeistof), bezinksel o.; (van heiligen), reliquie v.

Ueberbleien, (*überbleite, überbleit*) bedr. ww. met lood bekleeden, met lood overdekken.

Ueberblick, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. overzicht o., oogopslag m., Z. *Uebersicht.*

Ueberblicken, (*überblickte, überblickt*) bedr. ww. *etw.* -, een blik slaan of werpen op, vluchtig nazien; *ein Buch* -, doorzien, inzien, Z. *überschauen, übersehen.*

Ueberblühen (sich), (*überblühte, überblüht*) wed. ww. te sterk bloeien.

Ueberbot, (-*bot*(*e*)*s*, mv. -*bote*) o. opbod o., hooger bod o.; it. bod o. boven de waarde.

Ueberbrand, (-(*e*)*s*) m., z. m. (Zuiv.) fijnheid v. van meer dan gewoon gebrand zilver.

Ueberbrausen, (*brauste über, übergebraust*) o. ww. overbruisen, overkoken; (fig.) oploopend, driftig zijn.

Ueberbrausen, (*überbrauste, überbraust*) bedr. ww. door gedruis verdooven, smoren; 2. bruisende overstroomen.

Ueberbreiten, (*brzilete über, übergebreitet*) bedr. ww. overheen spreiden.

Ueberbrennen, (*überbrannte, überbrannt*) bedr. ww. onr. (Zuiv.) te zeer branden, buitenmate branden.

Ueberbringen, (*überbrachte, überbracht*) bedr. ww. onr. *jemn. Geld, einen Brief* -, overbrengen, ter hand stellen; *eine Nachricht* -, overbrengen; *viel* -, overbrengen, uitstaan, dulden.

Ueberbringen, (*brachte über, übergebracht*) bedr. ww. onr. *jem., etw.* -, over (eene rivier &) brengen, overbrengen, overzetten.

Ueberbringer, (-*s*, mv. *Ueberbringer*) m., **-in,** (-*nen*) v. overbrenger m., overbrengster v.

Ueberbringung, (-*en*) v. vervoer, overzetten o.

Ueberbringung, (-*en*) v. afgave, afgifte, overgave.

Ueberbrücken, (*überbrückte, überbrückt*) bedr. ww. *einen Fluss* -, overbruggen, eene brug maken of leggen over.

Ueberbrückung, (-*n*) v. overbrugging v.

Ueberbrüllen, (*überbrüllte, überbrüllt*) bedr. ww. overschreeuwen, harder schreeuwen dan.

Ueberbürden, (*überbürdete, überbürdet*) bedr. ww. overladen, een te zwaren last opleggen.

Uebercomplet, bijv. nw., Z. *überzählich.*

Ueberdach, (-*dach*(*e*)*s*, mv. -*dächer*) o. afdak, regendak o., luifel v..

Ueberdachen, (*überdachte, überdacht*) bedr. ww. overdekken, van een dak voorzien.

Ueberdas, bijw. buitendat, bovendien, Z. *überdiesz.*

Ueberdauern, (*überdauerte, überdauert*) bedr. ww. overleven.

Ueberdecke, (-*n*) v. dek o., dekking, deken, overdeken v.

Ueberdecken, (*überdeckte, überdeckt*) en **überdecken,** (*deckte über, übergedeckt*) bedr. ww. overdekken, bedekken.

Ueberdem, bijw., Z. *überdiesz.*

Ueberdenken, (*überdachte, überdacht*) bedr. ww. onr. *etw.* -, overdenken, overpeinzen, nagaan, nadenken over; *wohl überdachter Plan*, goed doordacht plan.

Ueberdenkung, (-*en*) v. overdenking, overpeinzing v.

Ueberdiesz, bijw. daarenboven, bovendien, behalve dit, behalve dat; *ich gab ihm so viel und* -, en bovendien, en daarenboven; *sie ist schön und* - *reich*, zij is schoon en daarbij rijk; - *saye ich Ihnen*, overigens, buitendien, daarenboven zeg ik u.

Ueberdruck, (-*druck*(*e*)*s*, mv. -*drucke*) m. (Drukk.) te veel gedrukt werk o.; 2. overdruk m.; 3. (Drukk.) breedte v. eener kolom; -*papier* o. overdrukpapier o.; -*tusche* v. overdrukinkt m.

Ueberdrang, (-(*e*)*s*) m., z. m. te sterke aandrang m.; (fig.) indringerij v.

Ueberdruss, (-*es*) m., z. m. verzadiging, verzadigdheid, zatheid, verveling, walging v., afkeer, walg m.; *zum -e werden*, Z. *Ekel; ich habe das bis zum -e gehört*, ik heb dat tot vervelens toe gehoord, Z. *Sattheit.*

Ueberdrüssig, bijv. nw, (met den 2en nv.), verzadigd, zat, walgend, wars; *jems.* - *werden*, een hekel krijgen aan; *des Lebens* - *sein*, het leven moede, zat zijn.

Ueberdüngen, (*überdüngte, überdüngt*) bedr. ww. (Landb.) met mest bedekken, mest strooien op; 2. met mest overladen, te veel mest brengen op.

Ueberdunkeln, (*überdunkelte, überdunkelt*) bedr. ww. met duisternis bedekken, te donker maken.

Uebereck, bijw., Z. *schräg, schief;* (fig.) *bei ihm geht es* -, alles is bij hem in de war.

Uebereignen, (*übereignete, übereignet*) bedr. ww. als eigendom overgeven, toewijzen.

Uebereigner, (-*s*, mv. *Uebereigner*) m. hij die & als eigendom overgeeft.

Uebereignung, (-*en*) v. overgave v. als eigendom.

Uebereilen, (*übereilte, übereilt*) bedr. ww. *jem.* -, inhalen, vooruithalen; (fig.) *von der Nacht, vom Tode übereilt werden*, overvallen worden; 2. *etw.* -, verhaasten, overhaasten; *übereilter Entschluss*, overijld, overhaast, in haast genomen besluit; II. wed. ww. *sich in, bei, mit etw.* -, zich overijlen, zich overhaasten, te haastig zijn, te driftig zijn; *im Reden sich* -, te driftig spreken, zich verspreken.

Uebereilung, v., z. m. overijling, overhaasting v., te groote drift v.; *etw. aus* - *sagen*, iets in overijling zeggen, zonder er bij te denken.

Ueberein, bijw. overeen, overeenstemmend, overeenkomend.

Uebereinander, bijw. over elkander; - *gehen*, elk. kruisen, over elk. gaan.

Uebereinandersetzung, (-*en*) v. kruising, tegenoverstelling v.

Uebereinkommen, (*kam überein, übereingekommen*) o. ww. onr. overeenkomen, gelijk zijn, overeenstemmen, strooken; *mit der Urschrift* -, overeenstemmen, overeenkomen, Z. *entsprechen; mit jemn. über etw.* -, met iem. overeenkomen, het eens worden omtrent; *sie sind mit einander übereingekommen*, zij zijn met elk. overeengekomen, zij hebben met elk. afgesproken, bepaald.

Uebereinkommen, (-*s*) o., z. m., Z. *Uebereinkunft.*

Uebereinkommlich, bijv. en b. overeenkomstig, overeenstemmend, volgens de overeenkomst.

Uebereinkommniss, (-*es*, mv. -*e*) o., **Uebereinkunft,** (-*künfte*) v., Z. *Uebereinstimmung;* 2. overeenkomst, afspraak v., verdrag, contract, verbond, concordaat o.

Uebereinstimmen, (*stimmte überein, übereingestimmt*) o. ww., m. *h.* (van tonen), overeenstemmen, stemmen, een akkoord vormen; (fig.) *mit einem Versprechen* -, overeenkomstig zijn; *ich stimme damit überein*, ik ben het daarmede eens; *mit jems. Wünschen* -, overeenstemmen, overeenkomstig zijn; 2. (van gevoelens), van hetzelfde gevoelen zijn, overeenstemmen, sympathiseeren.

Uebereinstimmend, übereinstimmig, bijv. nw. overeenstemmend, stemmend, een akkoord vormend; (fig.) (van uitdrukkingen), overeenstemmend, overeenkomstig.

Uebereinstimmung, v., z. m. overeenstemming v., akkoord o.; (fig.) eensgezindheid, sympathie, overeenkomst v.; *in - bringen*, doen overeenstemmen.

Uebereintreffen, (*traf überein, übereingetroffen*) o. ww. onr., m. *h.* stemmen, elk. bevestigen, juist uitkomen, op hetzelfde neerkomen, Z. *übereinkommen, übereinstimmen.*

Uebereisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Hoefsm.) ravenbek m.

Uebereisen, (*übereiste, übereist*) bedr. ww. met ijs bedekken.

Ueberempfängniss, (*-e*) v. (Gen.) overbevruchting v.

Uebererzen, (*übererzte, übererzt*) bedr. ww. met erts bedekken.

Ueberessen (sich), (*überasz, überessen*) wed. ww. zich overeten, te veel eten.

Ueberfahren, (*fuhr über, übergefahren*) o. ww. onr., m. *s.* overvaren, te scheep of in eene schuit overtrekken.

Ueberfahren, (*überfuhr, überfahren*) bedr. ww. onr. overrijden, overheen rijden; *ein Kind -*, overrijden; *den Fluss -*, oversteken; (Bergw.) *einen Gang -*, doorboren, een dwarsgang houwen in; *einen Acker mit Mist -*, mest rijden op; *jemn. das Gesicht mit der Hand -*, de hand langs iems. gezicht strijken; *ein Bret mit Leimwasser -*, bestrijken; (fig.) *ein Gesetz -*, overschrijden, overtreden, te buiten gaan; *jem. -*, kwetsen, beleedigen, overweldigen.

Ueberfahrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. veerman, schipper m. die overzet; (fig.) wetsovertreder m.

Ueberfahrgeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. geld o. voor de overvaart, veergeld o.

Ueberfahrschiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schip o. waarmede men overvaart, veerschip o., veerschuit, pont v.

Ueberfahrt, (*-en*) v. overtocht m., overvaart v.; 2. veer o.

Ueberfall, (*-(e)s*, mv. *Ueberfälle*) m. overval m., verrassing, overrompeling v., onverwachte aanval m.

Ueberfallen, (*überfiel, überfallen*) bedr. ww. onr. *den Feind -*, overvallen, onverwachts aanvallen; (fig.) verrassen onverwachts aangrijpen.

Ueberfalle, v., z. m. huig v., Z. *Uebergewicht.*

Ueberfällig, bijv. nw. (Hand.) achterstallig.

Ueberfallwehr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. overlaat o.

Ueberfeilen, (*überfeilte, überfeilt*) bedr. ww. vijlen, overvijlen.

Ueberfein, bijv. en b. zeer fijn, uiterst fijn, supra fijn.

Ueberfeine(r)n, (*überfein(er)te, überfein(er)t*) bedr. ww. te fijn maken.

Ueberfett, bijv. nw. al te vet.

Ueberfirnissen, (*überfirnisste, überfirnisst*) bedr. ww. met vernis bedekken, vernissen.

Ueberflechten, (*überflocht, überflochten*) bedr. ww. onr. *eine Flasche -*, omvlechten, met vlechtwerk voorzien.

Ueberfliegen, (*flog über, übergeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* vliegen over, overvliegen, vliegende overtrekken, naar de andere zijde vliegen.

Ueberfliegen, (*überflog, überflogen*) bedr. ww. onr. in de vlucht overtrekken; it. hooger vliegen; (fig.) snel doorloopen, met de oogen verslinden; *jem. -*, overtreffen.

Ueberfliesszen, (*floss über, übergeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* (van een vat), overloopen, overvloeien, zich uitstorten, Z. *überlaufen* (1); it. Z. *austreten*; (fig.) *vor Liebe -*, vervoerd, in verrukking zijn; *von Thränen -*, tranen storten.

Ueberfliesszen, (*überfloss, überflossen*) bedr. ww. onr. met de golven bedekken.

Ueberflucht, (*-flüchte*) v. overloopen o., desertie v., deserteeren o.

Ueberflug, (*-flug(e)s*, mv. *-flüge*) m. snelle overtocht m., overvliegen, uitstapje o.

Ueberflügeln, (*überflügelte, überflügelt*) bedr. ww. *den Feind -*, overvleugelen; (fig.) overtreffen, sterker zijn.

Ueberflügelung, (*-en*) v. overvleugeling v.

Ueberfluss, (*-es*, mv. *Ueberflüsse*) m., Z. *überflieszen*; 2. overvloed m., overmaat v.; *Alles im - haben*, alles in overvloed hebben, van alles meer dan genoeg hebben; *es ist da alles im -*, daar is alles in overvloed, alles is daar overvloedig, (fig.) *zum - etw. erklären, beweisen*, ten overvloede; *zum - noch hinzusetzen*, ten overvloede nog er bij voegen, (Rechtspr.) *zum - des Rechts*, overmaat, overvolheid v.; (Spraakk.) *- an Worten*, overvloed m. van woorden, overtolligheid v., pleonasme o.

Ueberflüssig, bijv. nw. overvloeiend, overloopend, Z. *überflieszen*; 2. overvloedig, overtollig, in menigte, rijkelijk; *-en Vorrath von Wein haben*, overvloed van wijn hebben; *mehr als -*, meer dan voldoende, overtollig; 3. Z. *unnütz, müszig*; *- sein*, overvloedig zijn, overvloeien; *-keit* v., Z. *Ueberfluss.*

Ueberfluth, (*-en*) v. overstrooming v.

Ueberfluthen, (*überfluthete, überfluthet*) bedr. ww., Z. *überströmen.*

Ueberfordern, (*überforderte, überfordert*) bedr. ww. *jem. -*, overvragen, te veel vragen.

Ueberforderung, (*-en*) v. overvraag, te hooge vraag v.; (Rechtspr.) onmatige eisch m., overdreven vordering v.

Ueberfracht, (*-en*) v. overvracht v., overwicht o.

Ueberfrachten, (*überfrachtete, überfrachtet*) bedr. ww., Z. *überladen.*

Ueberfressen, (*überfrasz, überfressen*) bedr. ww. onr., Z. *überessen.*

Ueberfrieren, (*überfror, überfroren*) o. ww. onr. van boven bevriezen, toevriezen, zich met ijs bedekken.

Ueberfuhre, (*-n*) v., Z. *Ueberfuhrt.*

Ueberführen, (*führte über, überführt*) bedr. ww. overbrengen, aan den anderen kant brengen, overzetten.

Ueberführen, (*überführte, überführt*) bedr. ww. *mit Mist -*, Z. *überfahren*; 2. *mit Getreide überführt*, (van markten), overvuld met; (fig.) *jem. einer Missethat -*, overtuigen van; *-d*, overtuigend, duidelijk, klaar.

Ueberfülle, (*-n*) v. overvloed m., overtolligheid v.

Ueberfüllen, (*füllte über, übergefüllt*) bedr. ww. *Wein -*, in een ander vat overdoen, overgieten.

Ueberfüllen, (*überfüllte, überfüllt*) bedr. ww. boven mate vullen, te vol doen; *das Haus ist überfüllt*, is overvol; 2. (fig.) *jem. -*, overladen met eten.

Ueberfüllung, v., z. m. overlading, te groote volheid v.

Ueberfüttern, (*überfütterte, überfüttert*) bedr. ww., Z. *überfüllen (jem.).*

Ueberfütterung, (*-en*) v. overmatige voeding v.

Uebergabe, (*-n*) v. (van eene zaak), afgifte, overgave, overlevering v.; (van een persoon), uitlevering v.; (van eene vesting), overgaaf, overgave v.; *zur - auffordern*, opeischen om zich over te geven.

Uebergähren, (*gohr über, übergegohren*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* door gisting overloopen.

Uebergähren (sich), (*übergohr, übergohren*) wed. ww. onr. te sterk gisten, te veel gisten.

Uebergang, (*-(e)s*, mv. *Uebergänge*) m. overgang, overtocht, overloop m., overloopen o.; (gemeenz.) (van regens), *es ist nur ein -*, kortstondige regen m., bui v.; (van gemoedsbewegingen), kortstondige beweging, aandoening, opwelling v.; 2. (Muz., Red.) overgang m., verandering v.; (Schild.) schakeering v., overgang m.; 3. overloopen, wegloopen o., desertie v.

Uebergänger, (*-s*, mv. *Uebergänger*) m., Z. *Ueberläufer.*

Uebergänglich, bijv. nw. (van eene rivier), overtetrekken, overgetrokken kunnende worden.

Uebergangs-gebirgsart, (*-en*) v. overgangsbergsoort v.; *-kalkstein* m. overgangskalksteen, kalksteen m. tusschen verschillende aardlagen; *-periode* v. tijdperk o. van overgang, overgangsperiode v.; *-recht* o. overgangsrecht, recht o. van overgang; *-styl* m. (Bouwk.) gemengde stijl m.; *-tonschiefer* m. overgangsschiefer m.

Uebergattern, (*übergatterte, übergattert*) bedr. ww. *ein Gemälde -*, kruislijnen trekken op; 2. Z. *übergittern.*

Uebergaunern, (*übergaunerte, übergaunert*) bedr. ww. door schurkerij bedriegen, in sluwheid overtreffen.

Uebergeben, (*gab über, übergegeben*) bedr. ww. onr. er overheen geven; *jemn. einen Mantel -*, iem. een mantel (over de voeten &) geven.

Uebergeben, (*übergab, übergeben*) bedr. ww. onr. *einen Brief -*, overgeven, ter hand stellen; *eine Stadt -*,

overgeven; *eine Schrift dem Druck* -, in druk geven, Z. *überliefern, ausliefern*; 2. wed. ww. *sich* -, Z. (*sich*) *ergeben*; it. (*sich*) *erbrechen*; II. o. zelfst., Z. *Uebergabe*; 2. overgeven o., braking v.

Uebergebot, (*-bot(e)s*, mv. *-bote*) o., Z. *Ueberbot*.

Uebergebühr, (*-en*) v. bovenmatig loon o., bovenmatige kosten m.mv.

Uebergehen, (*überging, übergangen*) bedr. ww. onr. *ein Feld* -, overgaan, overloopen, loopen over; *eine Rechnung* -, doorloopen, nazien; 2. *eine Stelle in einem Buche* -, overslaan, niet bemerken; *ein Wort* -, overslaan, uitlaten, vergeten; *etw. mit Stillschweigen* -, voorbijgaan; *jem.* -, (bij uitdeelingen), overslaan. it. *in seinem Testamente* -, niet opnemen; *ein im Testamente übergangenes Kind*, onterfd kind; *die rechte Obrigkeit* -, voorbijgaan; *den Schlaf* -, den tijd waarop men gewoon is te slapen tot iets anders besteden; *übergangen werden*, vergeten, voorbijgezien, overgeslagen worden; (Muz.) (van noten), verbinden; II. wed. ww. *sich* -, zich moede gaan, te veel loopen, zich overloopen.

Uebergehen, (*ging über, übergegangen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *überfließen*; *die Augen gehen ihm über*, zijne oogen schieten vol tranen; 2. overgaan, *in andere, fremde Hände* -, overgaan, komen; *zum Feinde* -, overloopen, deserteeren; (van eene stad), zich aan den vijand overgeven; *zu einer andern Religion* -, overgaan; *zur christlichen Religion* -, tot het christendom overgaan; *in Fäulniss* -, tot verrotting overgaan; *sein Stolz geht in Hochmuth über*, zijn trotsch gaat over in hoogmoed; *in Narrheit* -, tot dwaasheid overslaan; (Spr.) *wessen das Herz voll ist, dess geht der Mund über*, waarvan het hart vol is loopt de mond over; (Zeew.) (van ballast), over boord rollen.

Uebergeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. overschot, restant, overgehouden of overblijvend geld o.

Uebergelehrt, bijv.nw. al te geleerd, overgeleerd.

Uebergewächs, (*-es*, mv. *-e*) o. uitwas m.; it. Z. *Ueberbein*.

Uebergenug, bijw. meer dan genoeg, overvloedende, Z. *überflüssig*.

Uebergewicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. overwicht, overgewicht o.; (fig.) (van een persoon), overwicht o., invloed m., meerderheid, bovenhand v.; *das - haben*, het evenwicht verliezen; (fig.) de overhand hebben.

Uebergewichtig, bijv.nw. meer wegende, te zwaar, overwichtig.

Uebergieszen, (*goss über, übergegossen*) bedr.ww.onr. overgieten, overheengieten, in een ander vat gieten.

Uebergieszen, (*übergoss, übergossen*) bedr ww. *ein Beet* -, begieten, Z. *begieszen*; *jem. mit Wasser* -, overgieten, natgieten; *mit Zucker* -, bestrooien; (fig.) (van den blos), *das Gesicht* -, overtrekken, zich verspreiden over.

Uebergieszung, v., Z. *Ueberguss*.

Uebergittern, (*übergitterte, übergittert*) bedr. ww. overtralieën, van traliewerk voorzien; 2. Z. *übergattern*.

Ueberglänzen, (*überglänzte, überglänzt*) bedr.ww. *etw.* -, glanzig maken, glans brengen of werpen op; 2. overschaduwen, meer glans verspreiden dan.

Ueberg'asen, (*überglaste, überglast*) bedr. ww. beglazen, overglazen, met glas overdekken.

Ueberglücklich, bijv.nw. overgelukkig, hoogst gelukkig.

Uebergolden, (*übergoldete, übergoldet*) bedr. ww., Z. *vergolden*.

Uebergoldung, v., z. m. vergulsel o., vergulding v.

Uebergöttlich, bijv. nw. meer dan goddelijk.

Uebergrasen (sich), (*übergraste, übergrast*) wed. ww. met gras bedekt worden.

Uebergreifend, bijv. nw. te vertastend om te grijpen; (Ontlk.) over elk. liggend.

Uebergriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Eingriff*.

Uebergrosz, bijv. nw. overgroot, te groot, reusachtig, buitensporig, bovenmatig, kolossaal.

Uebergröszern, (*übergröszerte, übergröszert*) bedr. ww. bovenmatig vergrooten.

Uebergurt, (*-gurt(e)s*, mv. *-gürte*) m. singel m. die over den zadel loopt.

Uebergürten, (*übergürtete, übergürtet*) bedr. ww. van een singel voorzien.

Ueberguss, (*-es*, mv. *Uebergüsse*) m. begieting, besproeiing v.; 2. overgieting v., overgieten o.; 3. (van gips &), laag, bekleeding v.

Uebergut, bijv.nw. overgoed, meer dan goed, zeer goed.

Ueberhalten, (*hielt über, übergehalten*) bedr.ww. onr. overhouden, houden boven; (Rijk.) half spoor rijden.

Ueberhand, (*-hände*) v., Z. *Oberhand*.

Ueberhand, bijw. - *nehmen*, de overhand krijgen, hand over hand toenemen; (van het vuur), zich uitbreiden, toenemen; (van water), wassen.

Ueberhandeln (sich), (*überhandelte, überhandelt*) wed.ww. met nadeel handel drijven, in den handel arm worden.

Ueberhang, (*-(e)s*, mv. *Ueberhänge*) m. uitstek o., wat overhangt; (van eene tafel), blad o.; (Bouwk.) uitstek, balkon o.; (van een boom), overhangende takken m. mv., overhangende vruchten v. mv.

Ueberhangen, (*hing über, übergehangen*) o. ww. onr., m. *h.* overhangen, overheenhangen; (van huizen &), overhellen, scheef staan; it. Z. *vorspringen*; (Pl.) *-d*, overhangend.

Ueberhängen, (*hängte über, übergehängt*) bedr. ww. overheenhangen, omhangen; *einen Mantel* -, omhangen, omdoen, zich bedekken met.

Ueberhängen, (*überhängte, überhängt*) bedr. ww. behangen, bekleeden, als behangsel bekleeden.

Ueberharschen, (*überharschte, überharscht*) o. ww., m. *s.* met eene korst bedekt worden, hard worden; (van eene wond), tot een litteeken overgaan.

Ueberharten, (*überhartete, überhartet*) bedr. ww. (het ijzer) te veel harden.

Ueberhau, (*-(e)s*) m., z. m. hout o. dat lang genoeg gestaan heeft om geveld te worden.

Ueberhäufen, (*überhäufte, überhäuft*) bedr. ww. *mit etw.* -, overladen, overstelpen; (fig.) *jem. mit Wohlthaten* -, overladen; *mit Geschäften überhäuft sein*, overladen zijn met bezigheden, overstelpt zijn met &

Ueberhäufung, (*-en*) v. overladen o., overlading, overstelping v.

Ueberhauig, bijv. nw. *-es Holz*, groot genoeg om geslagen, geveld te worden.

Ueberhaupt bijw. over het geheel, in het algemeen, in massa, doorgaans, in doorsnede, gemiddeld.

Ueberheben, (*hob über, übergehoben*) bedr.ww. onr. heffen over, opheffen over, overheen tillen.

Ueberheben, (*überhob, überhoben*) bedr. ww. onr. *jem. einer Sache* -, ontheffen van, vrijstellen van, ontslaan van, vrijspreken van; - *Sie ihn dieser Mühe*, ontsla, bevrijd hem, spaar &; II. wed. ww. *sich* -, zich overheuren, door opnemen ontwrichten, zich vertillen; 2. (fig.) *sich einer Sache* -, zich verheffen, zich verhoovaardigen; it. *sich* -, te hooge gedachte van zich zelve(n) hebben, ijdel zijn, trotsch zijn.

Ueberhebung, (*-en*) v. vrijstelling, vrijlating, dispensatie v.; 2. bovenmatige poging v. om op te heffen; 3. verwaandheid, trotschheid v.

Ueberher, bijw. overheen.

Ueberherrschen, (*überherrschte, überherrscht*) bedr. ww. overheerschen.

Ueberhin, bijw. er overheen; 2. Z. *obenhin*.

Ueberhobeln, (*überhobelte, überhobelt*) bedr. ww. met de schaaf er over gaan, schaven, overschaven.

Ueberhoch, bijv. en b. te hoog, uiterst hoog.

Ueberhöhen, (*überhöhte, überhöht*) bedr. ww. zeer hoog maken, in hoogte overtreffen; (Vest.) bestrijken.

Ueberholen, (*holte über, übergeholt*) bedr. ww. *im Kahne* -, overhalen, overbrengen; (Zeew.) *die Segel* -, veranderen.

Ueberholen, (*überholte, überholt*) bedr. ww. *jem. im Laufe* -, voorbijsnellen; (fig.) overtreffen, vooruitgaan.

Ueberholz, (*-es*) o., z. m., Z. *Oberholz*.

Ueberhören, (*überhörte überhört*) bedr. ww. *etw.* -, niet hooren door onoplettendheid; 2. overhooren, laten opzeggen.

Ueberhosen, v. mv. bovenbroek, pantalon v.

Ueberhüpfen, (*hüpfte über, übergehüpft*) bedr. ww., Z. *überspringen.*

Ueberhüpfen, (*überhüpfte, überhüpft*) bedr. ww. *eine Zeile* -, overslaan, overspringen.

Ueberirdisch, bijv. nw. bovenaardsch; (fig.) geestelijk, hemelsch, onstoffelijk.

Ueberjagdbar, bijv. nw. (Jachtw.) *-er Hirsch,* meer dan 8 jaar oud.

Ueberjagen, (*jagte über, übergejagt*) bedr. ww. overheen jagen, naar den anderen kant jagen; 2. o. ww. overheen rennen.

Ueberjagen, (*überjagte, überjagt*) bedr.ww., Z. *überholen* (*jem.*).

Ueberjährig, bijv. nw. ouder dan gewoonlijk, verjaard.

Ueberjährt, bijv. en b., Z. *überjährig.*

Ueberjodsäure, (*-n*) v.(Scheik.) omloopend zuur o.

Ueberkalken, (*überkalkte, überkalkt*) bedr. ww. met kalk bedekken, bestrijken, overkalken.

Ueberkaufen (sich), (*überkaufte, überkauft*) wed.ww. te veel koopen, te duur koopen, Z. (*sich*) *verkaufen.*

Ueberkehr, (*-en*) v. (Landh.) uitgeslagen baarden m.mv. van gedorscht graan.

Ueberkehren, (*überkehrte, überkehrt*) bedr. ww. aan de oppervlakte vegen, bovenafvegen; (Landh.) *das Getreide in der Tenne* -, dorschen.

Ueberkehrig, (*-(e)s*)o., z. m., Z. *Ueberkehr.*

Ueberkippen, (*kippte über, übergekippt*) o. ww. het evenwicht verliezen en vallen, omslaan; 2. bedr. ww. het evenwicht doen verliezen, doen vallen.

Ueberkitten, (*überkittete, überkittet*) bedr. ww. met lijm, stijfsel bestrijken.

Ueberklaft(e)rig, bijv. nw. (Boschw.) meer dan een vadem hout opleverende.

Ueberkleben, (*klebte über, übergeklebt*) bedr.ww. boven opplakken.

Ueberkleben, (*überklebte, überklebt*) bedr. ww. omplakken, bestrijken.

Ueberkleid, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. bovenkleed, opperkleed o., rok m., overjas v., bovenkleeding v., bovenkleeren o. mv.

Ueberkleidung, (*-en*) v. (Zeew.) bovendek o.

Ueberkleistern, (*überkleisterte, überkleistert*) bedr. ww. met stijfsel bestrijken; (Wev.) stijfselen; 2. Z. *überkleben;* (fig.) Z. *verkleistern.*

Ueberklug, bijv. en b. (i. k. bet.) te wijs, hoogwijs, verwaand, waanwijs, ingebeeld; it. te voorzichtig.

Ueberknorpeln, (*überknorpelte, überknorpelt*) o. ww. of wed.ww. *sich* -, (Heelk.) met eene kraakbeenachtige zelfstandigheid bedekt worden.

Ueberkochen, (*kochte über, übergekocht*) o. ww. overkoken, al kokende overloopen.

Ueberkochen, (*überkochte, überkocht*) bedr. ww. snel laten koken, te veel koken.

Ueberkohlensauer, bijv. nw. (Scheik.) *-es Salz,* dubbelkoolzuur zout.

Ueberkommen, (*kam über, übergekommen*) o. ww. onr., Z. *hinüberkommen.*

Ueberkommen, (*überkam, überkommen*) o. ww. onr. (Hand.) Z. *empfangen;* 2. (veroud.) overmeesteren, overwinnen; 3. overkomen, overvallen: *ein Gefühl der Freude überkam mich,* een gevoel van blijdschap maakt zich van mij meester; *das Alles ist uns überkommen,* dat alles is ons overkomen.

Ueberkrusten, (*überkrustete, überkrustet*) bedr. ww., Z. *bekrusten.*

Ueberladen, (*lud über, übergeladen*) bedr. ww. onr., Z. *umladen.*

Ueberladen, (*überlud, überladen*) bedr. ww. overladen; *eine Flinte* -, te sterk laden; 2. (fig.) *sich den Magen* -, zijne maag overladen of zich de maag volproppen, te veel eten; II. bijv.nw. *mit Schulden* -, overladen, bedekt.

Ueberladung, (*-en*) v. overlading, overvracht, overbevrachting v.; (Schild.) volheid, overlading v.; (Gen.) overladen o. (van de maag).

Ueberlang, bijv. nw. overlang, te lang, zeer lang.

Ueberlassen, (*liesz über, übergelassen*) Z. *hinüberlassen;* it. *überlassen.*

Ueberlassen, (*überliesz, überlassen*) bedr. ww.onr. *jemn. etw.* -, iem. iets overlaten, meester laten van, laten beschikken over; *jemn. etw. aus Gefälligkeit* -, afstaan; *jemn. ein Recht* -, afstaan; 2. *jem. seinem Schicksale* -, iem. aan zijn lot overlaten, niet te hulp komen; *eine Sache jems. Willkür* -, overlaten; - *Sie es mir, dafür zu sorgen,* laat mij daarvoor maar zorgen, laat het maar aan mij over &; *jem. sich selbst* -, aan zich zelve(n) overlaten; II. wed. ww. *sich dem Zufalle* -, zich verlaten op; *sich der Freude* -, zich overgeven aan.

Ueberlasser, (*-s,* mv. *Ueberlasser*) m. hij die overlaat, afstand doet &, afstanddoener, erflater m.

Ueberlassung, (*-en*) v. afstanddoening v., overlaten o.

Ueberlässlich, bijv. nw. over te dragen, over te laten.

Ueberlast, (*-en*) v. overlast, te zware last m., overvracht v.; (fig.)moeite v., overlast m., lastigheid, stoornis v.; *jemn. zur - sein,* iem. tot overlast zijn, veel moeite veroorzaken.

Ueberlasten, (*überlastete, überlastet*) bedr. ww., Z. *überladen.*

Ueberlästig, bijv. nw. (Zeew.) te zwaar geladen, te zwaar bevracht; (fig.) lastig, hinderlijk, storend, moeite veroorzakend, overlast aandoende; *jemn. - sein,* iem. lastig vallen, tot last zijn.

Ueberlauf, (*-(e)s,* mv. *Ueberläufe*) m. (Zeew.) Z. *Oberlauf;* (fig.) menigte v. bezoekers, last m. van bezoekers.

Ueberlaufen, (*lief über, übergelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* (van een vat &), overloopen, Z. *überfließen; die Augen liefen ihm über,* zijne oogen liepen over, de tranen kwamen hem in de oogen; 2. *zu jemn., zur andern Seite* -, overloopen, overgaan; *zum Feinde* -, tot den vijand overloopen, deserteeren.

Ueberlaufen, (*überlief, überlaufen*) bedr. ww. onr. omverloopen; *ein Buch* -, doorloopen; 2. overvallen, overkomen: *es überlief mich ein Schauder,* er ging mij eene rilling over het lijf; *die Wiesen* -, overstroomen; (fig.) *durch Besuche* -, overloopen, lastig vallen; it. overtreffen, in het loopen overtreffen; II. wed. ww. *sich* -, zich overloopen, te veel loopen, te hard loopen.

Ueberläufer, (*-s,*mv.*Ueberläufer*) m. overlooper, deserteur m.; (Godsd.) afvallige, geloofsverzaker, apostaat m.

Ueberlaut, bijv. en b. overluid, luidkeels, zeer luid, hard schreeuwend; *ein -es Gelächter,* schaterend gelach; *- lachen,* schateren van het lachen; *- schreien,* luidkeels schreeuwen.

Ueberleben, (*überlebte, überlebt*) bedr. ww. *jem.* -, overleven, langer leven dan; *der, die -de,* overlevende, nabestaande m. en v.; II. o. zelfst. overleven o.; *im -sfalle,* in geval van overleving.

Ueberlegen, (*legte über, übergelegt*) bedr. ww. boven op leggen; *ein Pflaster* -, er op leggen, leggen op; *ein Kind* -, op de billen geven; (Zeew.) *das Ruder* of *Steuer* -, omleggen; it. Z. *wenden.*

Ueberlegen, (*überlegte, überlegt*) bedr. ww. *mit Büchern* -, beleggen; (fig.) *mit Arbeit, mit Abgaben* -, overladen; 2. *eine Sache* -, overwegen, Z. *erwägen; überlegter Mensch,* nadenkend; *etw. mit jemn.* -, overleggen, bespreken, raadplegen; *überlegtes Verbrechen,* opzettelijk, voorberaden.

Ueberlegen, bijv. en b. sterker, machtiger, overtreffend, hooger; *-e Macht,* grooter; *jemn. - sein,* Z. *übertreffen; -heit* v. meerderheid v., overwicht o., groote invloed m.

Ueberlegsam, bijv. nw., **-keit,** v., Z. *bedachtsam &.*

Ueberlegtheit, Ueberlegung, v. overleg, nadenken o., bedachtzaamheid, overpeinzing v., onderzoek o.; *ohne* -, zonder overleg, ondoordacht, lichtzinnig; *-skraft* v. denkvermogen o.

Ueberleiten, (*leitete über, übergeleitet*) bedr. ww. (w. i. gebr.) *jem.* -, naar den anderen kant geleiden; *-d,* (Spraakk.) overgankelijk, bedrijvend, transitief.

Ueberlernen, (*überlernte, überlernt*) bedr. ww. *seine Lection* -, vluchtig overleeren, herhalen; *jem.* -, in het leeren overtreffen.

Ueberlesen, (*las über, übergelesen*) bedr. ww. onr. overlezen, herlezen, vluchtig lezen.

Ueberlesen, (*überlas, überlesen*) bedr. ww. onr. doorlezen, lezend doorloopen; 2. onder het lezen overslaan.

Ueberleuchten, (*überleuchtete,*

überleuchtet) bedr. ww. meer schitteren dan; 2. verdnisteren (door licht,glans &.)

Ueberlieferer, (*-s,* mv. *Ueberlieferer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die aflevert, overlevert, brenger m., brengster v.

Ueberliefern, (*überlieferte, überliefert*) bedr. ww. leveren, afleveren, overleveren, Z. *liefern; einen Brief, ein Paket &* -, afgeven, ter hand stellen; *eine Festung* -, overgeven.

Ueberlieferung, (*-en*) v. overlevering, aflevering, remise v.; *bei der - des Briefes sagte er mir,* bij het overgeven &; (Rechtspr.) *die - einer gekauften Sache,* levering v.; 2. overlevering v., mondeling overgebracht verhaal o., traditie v.

Ueberliegen, (*lag über, übergelegen*) o. ww. onr., m. *h.* liggen over, boven op liggen.

Ueberliegen, (*überlag, überlegen*) wed. ww. onr. *sich* -, (van fruit), door liggen bederven.

Ueberliegetag, (*-(e)s,* mv.*-e*) m. (Zeew.) ligdag, dag m. dien het schip te lang blijft liggen.

Ueberlisten, (*überlistete, überlistet*) bedr. ww. overvallen, door list meester worden; 2. in list overtreffen, geslepener zijn; 3. bedriegen, bedotten, in de val lokken.

Uebermachen, (*machte über, übergemacht*) bedr. ww. overmaken, nog eens maken.

Uebermachen, (*übermachte,übermacht*) bedr. ww. *jemn. Geld* -, overmaken, zenden, doen toekomen, toezenden.

Uebermacher, (*-s,* mv. *Uebermacher*) m. hij, zij die overzendt; (van een wissel), remittant m.

Uebermacht, v., z. m. overmacht, bovenhand, meerderheid, heerschappij v.; *der - weichen,* voor de overmacht wijken.

Uebermächtig, bijv. nw. grooter macht hebbende, sterker, de bovenhand hebbende; it. te machtig, te veel macht hebbende.

Uebermalen, (*malte über, übergemalt*) bedr. ww. *eine Wand* -, met schilderwerk bedekken, beschilderen.

Uebermalen, (*übermalte, übermalt*) bedr. ww. overschilderen, bijwerken, bijschilderen, retoucheeren.

Uebermannen, (*übermannte,übermannt*) bedr. ww. overmannen, overmeesteren,overwinnen; *vom Schlafe übermannt werden,* overmand worden, overstelpt worden.

Uebermasz, (*-es,* mv. *-e*) o. overmaat, toemaat v.; *- der Freude,* overmaat van vreugde; 2. Z. *Ueberfluss.*

Uebermäszig, bijv. en b. bovenmatig, overdadig; 2. buitengewoon, overdreven, overtollig; 3. al te matig; *-keit* v. overdrevenheid,buitensporigheid,overtolligheid v.

Uebermastet, bijv. nw. (Zeew.) te hoog van masten, te veel masten hebbende.

Uebermästet, bijv.nw. (van land), te sterk bemest; 2. (van vee), te veel gemest.

Uebermauern, (*übermauerte, übermauert*) bedr. ww. *einen Platz* -, overmuren, met metselwerk bedekken, overmetselen.

Uebermeistern, (*übermeisterte, übermeistert*) bedr. ww., Z. *übertreffen;* 2. *bemeistern, beherrschen.*

Uebermeerisch, bijv. nw. overzeesch, transatlantisch, Amerikaansch.

Uebermeiszeln, (*übermeiszelte, übermeiszelt*) bedr. ww. met den beitel bewerken, overbeitelen.

Uebermensch, (*-en,* mv. *-en*) m. bovennatuurlijk wezen o.

Uebermenschlich, bijv. en b. bovenmenschelijk, bovennatuurlijk, de krachten van een mensch te boven gaande.

Uebermetzen, (*übermetzte, übermetzt*) bedr. en o. ww. (Mol.) te veel nemen.

Uebermoosen, (*übermoosete, übermoost*) bedr. ww. met mos bedekken.

Uebermorgen, bijw. overmorgen.

Uebermorgend, bijv. nw. overmorgen plaats hebbende; *der -e Tag,* overmorgen.

Uebermuth, (*-(e)s*) m.,z.m. overmoed, onstuimige moed m., vermetelheid v.; 2. hoogmoed m., trotschheid, onbeschaamdheid v., Z. *Hochmuth;* 3. dartelheid v.

Uebermüthig, bijv. en b. overmoedig, onbeschaamd, vermetel, dartel, brooddronken, trotsch; *-keit* v., Z. *Uebermuth.*

Uebernachten, (*übernachtete, übernachtet*) o. ww., m. *h.* overnachten, den nacht doorbrengen.

Uebernächtig, bijv. nw.,Z. *nächtlich;* 2. een nacht durend; (fig.) kortstondig, voorbijgaand; *das ist* -, dat is kort van duur; 3. *-er Wein,* verschaalde, gedurende den nacht in een glas gebleven; *-e Speisen,* des avonds overgeschoten spijzen; *- aussehen,* verslapen; (gemeenz.) katterig; (Rechtspr.) *-es Pfand,* pand o. dat de houder 24 uren onder zich gehad heeft.

Uebernähen, (*nähte über, übergenaht*) bedr. ww. opnaaien, naaien op, met een naad bedekken.

Uebernähen, (*übernähte, übernäht*) bedr. ww. met naaisels bedekken; 2. haastig naaien, rijgen.

Uebernahme, (*-n*) v. overnemen, aannemen o., aanneming v., Z. *übernehmen;* 2. (van eene zaak), onderneming v.; (van eene nalatenschap), aanvaarding, overname v.; (van een ambt), aanvaarding, overname v.

Uebernahmsliste, (*-n*) v. lijst v. der over te nemen goederen, inventaris m.; (Hand.) prijscourant v.

Uebernähren, (*übernährte, übernährt*) bedr. ww. te sterk voeden.

Uebernaht, (*-nähte*) v. overnaad m.

Uebername, (*-ns,* mv. *-n*) m. bijnaam m.; 2. scheldnaam, schimpnaam m.

Uebernatürlich, bijv. nw. bovennatuurlijk.

Uebernehmen, (*nahm über, übergenommen*) bedr. ww. onr. nemen over; *eine Decke* -, eene deken over (de voeten &) nemen; (Sp.) *eine Karte* -, overbannen, overnemen.

Uebernehmen, (*übernahm,übernommen*) bedr. ww. onr. *ein Amt, Gut &* -, overnemen, in bezit nemen; *den Oberbefehl* -, overnemen, aanvaarden; *die Regierung* -, aanvaarden; *Geld für jem.* -, in ontvangst nemen; 2. *etw.* -, ondernemen, zich belasten met, op zich nemen; *jems. Schulden* -, overnemen, voor zich nemen; (Hand.) *übernommene Gefahr,* voor eigen verantwoordelijkheid,in risico; 3. *jem.* -, overvragen, te veel afnemen; (fig.) *ein Pferd im Reiten* -, afbeulen; II. wed. ww. *sich im Essen und Trinken* -, te veel eten en drinken, zich te buiten gaan; *sich in der Arbeit* -, zich overwerken; III. o. zelfst., Z. *Uebernahme;* 2. (Hand.) afzetterij v.; 3. buitensporigheid v.

Uebernehmer, (*-s,* mv. *Uebernehmer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die overneemt, aanvaarder m., aanvaardster v.

Ueberordnen, (*ordnete über,übergeordnet*) bedr. ww. *jem. dem Andern* -, boven een ander stellen.

Uebernutzen, (*-nutzens,*mv. *-nutzen*) m. te groote winst, woekerwinst v.

Ueberoxydirt, bijv.nw.met zuurstof oververzadigd.

Ueberpaschen, (*paschte über, übergepascht*) o. ww. over de grens smokkelen.

Ueberpflügen, (*überpflügte,überpflügt*) bedr. ww. overploegen, met den ploeg overgaan.

Ueberpichen, (*überpichte, überpicht*) bedr. ww. overpekken, met pek bestrijken.

Ueberplätten, (*überplättete,überplättet*) bedr. ww. even glad strijken, luchtig overheen strijken.

Ueberpolstern, (*überpolsterte, überpolstert*) bedr. ww., Z. *bepolstern.*

Ueberquellen, (*quoll über, übergequollen*) bedr. ww., Z. *übersprudeln.*

Ueberquer, bijv. nw., Z. *überzwerch.*

Ueberquicken, (*überquickte, überquickt*) bedr. ww. (Spieg.) overkwikken, met kwik bestrijken.

Ueberragen, (*überragte,überragt*) bedr. ww. uitsteken boven, uitspringen boven, zich verheffen boven, overtreffen.

Ueberraschen, (*überraschte,überrascht*) bedr. ww. *jem.* -, verrassen, overvallen, onverwachts aanvallen, Z. *ertappen; -d,* verrassend.

Ueberraschung, (*-en*) v. verrassing v.

Ueberrasen, (*überraste, überrast*) bedr. ww., Z. *berasen.*

Ueberraspeln, (*überraspelte,überraspelt*) bedr. ww. even raspen.

Ueberrechnen, (*überrechnete, überrechnet*) bedr. ww. rekenen, berekenen, overrekenen, narekenen; *noch ein-*

mal -, overreken; 2. wed. ww. *sich* -, Z. *verrechnen.*

Ueberrechnung, (*-en*) v. narekening, berekening v.

Ueberreden, (*überredete, überredet*) bedr. ww. *jem.* -, overreden, overhalen, doen besluiten; *jem. zu etw.* -, iem. overhalen, bewegen; *sich* - *lassen,* zich laten overreden, overhalen, bepraten; *-d,* overredend, overtuigend; it. Z. *bereden.*

Ueberredung, (*-en*) v. overreding, overtuiging v.

Ueberredungs-gabe, (*-n*) v. talent o., gaaf v. om te overreden; *-grund* m. overtuigende rede v.; *-kraft* v. overredingskracht v.; *-kunst* v. kunst v. om te overreden, te overtuigen, Z. *Redekunst;* it. welsprekendheid v.

Ueberreich, bijv. nw. zeer rijk, ontzettend rijk.

Ueberreichen, (*reichte über, übergereicht*) bedr. ww., Z. *hinüberreichen.*

Ueberreichen, (*überreichte, überreicht*) bedr. ww. *eine Bittschrift* -, overreiken, ter hand stellen, aanbieden; *einen Brief* -, Z. *übergeben.*

Ueberreichlich, bijv. en b. overvloedig, meer dan voldoende.

Ueberreichung, (*-en*) v. overreiking, terhandstelling, aanbieding v.

Ueberreif, bijv. nw. overrijp, al te rijp, zeer rijp.

Ueberreife, v., z. m. te groote rijpheid v.

Ueberreifen, (*reifte über, übergereift*) o. ww., m. *h.* en *s.* te rijp worden; 2. bedr. ww. te rijp doen worden.

Ueberreifen, (*überreifte, überreift*) bedr. ww. *ein Fass* -, van hoepels voorzien.

Ueberreiten, (*ritt über, übergeritten*) o. ww., m. *s.* overheen rijden, in een rijtuig of te paard naar den overkant rijden.

Ueberreiten, (*überritt, überritten*) bedr. ww. *ein Feld* -, rijden over; 2. *ein Kind* -, overrijden; 3. *jem.* -, in het rijden overtreffen; 4. *ein Pferd* -, afrijden, doodrijden.

Ueberreiz, (*-es,* mv. *-e*) m. overprikkeling, te groote prikkeling v.

Ueberreizbar, bijv. nw. overprikkelbaar, te prikkelbaar; *-keit* v. te groote prikkelbaarheid v.

Ueberreizen, (*überreizte, überreizt*) bedr. ww. overprikkelen, te sterk prikkelen, overspannen.

Ueberreizung, (*-en*) v., Z. *Ueberreiz.*

Ueberrennen, (*rannte über, übergerannt*) en **überrennen,** (*überrannte, überrannt*) bedr. ww. onr., Z. *überlaufen.*

Ueberrest, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. overschot, overblijfsel, restant o., Z. *Resl;* it. *Ueberbleibsel; die -e eines Heiligen,* reliquieën v. mv.

Ueberrheinisch, bijv. nw. overrijnsch, aan gene zijde van den Rijn gelegen.

Ueberrieseln, (*überrieselte, überrieselt*) bedr. ww., Z. *berieseln.*

Ueberrieselung, (*-en*) v. besproeiing, bevochtiging, bewatering v.; *-swiese* v. weide v. die door middel van sloten bevochtigd wordt.

Ueberrinden, (*überrindete, überrindet*) bedr. ww. *eine Hütte* -, met boomschors dekken,

Ueberrindung, (*-en*) v. omkorsting v.

Ueberrock, (*-(e)s,* mv. *Ueberröcke*) m. overrok m., overjas v., koorhemd o.

Ueberrosten, (*überrostete, überrostet*) bedr. en o. ww. verroesten, zich met roest bedekken, met roest bedekt worden.

Ueberröthe, v., z. m. roos v. (huidziekte).

Ueberrück, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. ronde stok m. aan het spinrokken,

Ueberrücks, bijw., Z. *rücklings, rückwärts.*

Ueberrumpeln, (*überrumpelte, überrumpelt*) bedr. ww. overrompelen, Z. *überraschen, überfallen.*

Ueberrump(e)lung, (*-en*) v. overrompeling v., Z. *Ueberfall.*

Uebersäen, (*übersäte, übersäet*) bedr. ww., Z. *besäen;* 2. *wieder frisch* -, opnieuw zaaien; 3. te veel zaaien.

Uebersalzen, (*übersalzte, übersalzt*) bedr. ww. te veel zouten, te zout maken.

Uebersanden, (*übersandete, übersandet*) bedr. ww., Z. *versanden.*

Uebersatt, bijv. nw. oververzadigd, meer dan verzadigd; (Volkst.) zat, dronken.

Uebersättigen, (*übersättigte, übersättigt*) bedr. ww. oververzadigen, meer dan verzadigen; (Volkst.) dronken maken; (Scheik.) oververzadigen; 2. wed. ww. *sich* -, zich volproppen.

Uebersättigung, (*-en*) v. oververzadiging v., misbruik o. van sterken drank.

Uebersatz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m., Z. *Aufsatz* (1); 2. (Bouwk.) stellage v., verdieping v. onder het dak.

Uebersauer, bijv. nw. te zuur, overzuur; (Scheik.) Z. *überoxydirt.*

Uebersauern, (*übersauerte, übersauert*) bedr. ww. te zuur maken.

Uebersaufen, (*übersoff, übersoffen*) bedr. ww. onr. te veel drinken, zich bedrinken, zich dronken drinken, Z. *besaufen* (*sich*).

Ueberschallen, (*überschallte, überschallt*) bedr. ww. sterker klinken dan, door geraas of geluid overstemmen; *die Musik* -, door geschreeuw beletten te hooren.

Ueberschaar, (*-en*) v. ruimte v. tusschen twee mijngroeven.

Ueberschatten, (*überschattete, überschattet*) bedr. ww. overschaduwen, met zijne schaduw bedekken.

Ueberschattung, (*-en*) v. overschaduwing v.

Ueberschätzen, (*überschätzte, überschätzt*) bedr. ww. overschatten; 2. te hoog schatten, op te hoogen prijs schatten; II. wed. ww. *sich* (*selbst*) -, zich zelve(n) overschatten, zich knapper & wanen dan men is, een te hoogen dunk van zich zelve(n) hebben.

Ueberschätzung, (*-en*) v. overschatting, te hooge schatting v.; (fig.) *Selbst-,* eigendunk m., verwaandheid v.

Ueberschaubar, bijv. nw. wat overzien kan worden.

Ueberschauen, (*überschaute, überschaut*) bedr. ww., Z. *übersehen;* 2. overzien, een overzicht geven.

Ueberschäumen, (*schäumte über, übergeschäumt*) o. ww. overheen schuimen.

Ueberscheide, (*-n*) v. overtrek o., buitenste scheede v., losse koker m., foedraal o.

Ueberscheinen, (*überschien, überschienen*) bedr. ww. onr. overschijnen; 2. verduisteren.

Ueberschicken, (*schickte über, übergeschickt*) bedr. ww. overzenden, naar de overzijde zenden.

Ueberschicken, (*überschickte, überschickt*) bedr. ww. overzenden, doen toekomen, toezenden.

Ueberschickung, (*-en*) v. toezending, overzending, bezending v.; (Hand.) - *einer Summe,* remise v.

Ueberschiesszen, (*schoss über, übergeschossen*) o. ww. onr., m. *h. mit einer Flinte* -, overheen schieten; it. m. *s.* snel overheen vallen, loopen; (Jachtw.) (van honden), over de prooi heen schieten; II. bedr. ww. *eine Kugel, einen Pfeil* -, overheen schieten; (Drukk.) meer exemplaren drukken dan noodig zijn; 2. overheenvallen, overheen gaan, overschieten; *-de Summe,* overschot o.

Ueberschiesszen, (*überschoss, überschossen*) bedr. ww. onr. (Jachtw.) *das Wild* -, missen, verder schieten dan het wild zit; *eine Stadt* -, bestrijken; *eine Summe Geldes* -, bij worpen neertellen.

Ueberschiffen, (*schiffte über, übergeschifft*) o. ww., m. *s. nach England* -, overvaren, oversteken; 2. bedr. ww. *Waaren* -, per schip verzenden naar; *Truppen* -, te scheep transporteeren.

Ueberschiffen, (*überschiffte, überschifft*) bedr. ww. *ein Meer* -, overvaren, oversteken.

Ueberschimmeln, (*überschimmelte, überschimmelt*) o. ww., Z. (*ver*)*schimmeln.*

Ueberschlächtig, bijv. nw., Z. *oberschlächtig.*

Ueberschlag, (*-(e)s,* mv. *Ueberschläge*) m. overslaan o.; (van eene schaal), doorslag m.; 2. (aan kleederen), Z. *Aufschlag, Umschlag;* (Heelk.) Z. *Umschlag;* (aan eene muts), oorlap m.; (over een stoel), overtrek o.; (Bouwk.) bestek, ontwerp o.; 2. omslag, overhangende rand m.; (Hand.) overslag m., schatting, berekening v.

Ueberschlagen, (*schlug über, übergeschlagen*) o. ww. onr. omslaan, omvallen; *mit seinem Reiter* -, omvervallen; (van eene schaal), doorslaan; 2. bedr. ww. *ein Pflaster, warme Tücher* -, omslaan.

Ueberschlagen, (*überschlug, überschlagen*) o. ww. onr. *mit Schimmel* -, Z. *schimmeln;* (van vloeistoffen), omslaan; II. bedr.ww. (Jachtw.) *einen Hund* -, door slagen bevreesd maken; 2. *ein Blatt* -, overslaan; 3. (Hand.) overslaan, een overslag maken, berekenen, schatten; *etw. mit den Augen* -, schatten, meten; III. wed. ww. *sich* -, Z. -, o. ww.

Ueberschlagung, (*-en*) v., Z. *Ueberschlag.*

Ueberschlämmen, (*überschlämmte, überschlämmt*) bedr. ww. met slijk bedekken.

Ueberschleichen, (*schlich über, übergeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* oversluipen, naar den overkant sluipen.

Ueberschleiern, (*überschleierte, überschleiert*) bedr. ww., Z. *verschleiern.*

Ueberschleifen, (*schleifte über, übergeschleift*) bedr. ww. naar een anderen kant sleepen; 2. in eene slede overzetten, overbrengen.

Ueberschleifen, (*überschleifte, überschleift*) bedr. ww. *jem., etw.* -, omverglijden.

Ueberschleimen, (*überschleimte, überschleimt*) bedr. ww., Z. *verschleimen.*

Ueberschlemmen, (*überschlemmte, überschlemmt*) bedr. ww., Z. *überschlämmen.*

Ueberschlichten, (*überschlichtete, überschlichtet*) bedr. ww. gelijkmaken, gladmaken.

Ueberschlingen, (*überschlang, überschlungen*) bedr. ww. onr. (Naai.) met strikken omgeven; (Jachtw.) met strikken, vallen omgeven; 2. verstrikken.

Ueberschlucken (sich), (*überschluckte, überschluckt*) wed. ww. zich verslikken.

Ueberschmieren, (*schmierte über, übergeschmiert*) bedr. ww., Z. *aufschmieren.*

Ueberschmieren, (*überschmierte, überschmiert*) bedr. ww. met vet bestrijken, besmeren; (fig.) Z. *beschmieren.*

Ueberschnappen, (*schnappte über, übergeschnappt*) o. ww., m. *s.* zich verspringen, overspringen; *das Schloss schnappt über,* springt over, gaat over; (fig., gemeenz.) gek worden, het verstand verliezen; *überschnappt,* gek.

Ueberschneien, (*überschneite, überschneit*) bedr. ww. met sneeuw bedekken, Z. *beschneien.*

Ueberschnüren, (*überschnürte, überschnürt*) bedr. ww. met een koord of koorden bedekken, omsnoeren; 2. met een koord meten.

Ueberschrauben, (*überschraubte, überschraubt*) bedr. ww. verkeerd schroeven.

Ueberschreiben, (*schrieb über übergeschrieben*) bedr. ww. onr. *eine Rechnung* -, overschrijven, kopiëeren.

Ueberschreiben, (*überschrieb, überschrieben*) bedr. ww. er boven schrijven; *einen Brief* -, een opschrift, titel, adres zetten; *der Brief ist an Sie überschrieben,* is aan u geadresseerd; *ein Buch* -, een titel geven; *Briefschaften, Aktenstücke* -, een titel zetten op; *Apothekerbüchsen* -, van etiquetten voorzien; 2. *jemn. etw.* -, melden, berichten.

Ueberschreien, (*überschrie, überschrien*) bedr. ww. onr. *jem.* -, overschreeuwen, harder schreeuwen dan; 2. wed. ww. *sich* -, zich overschreeuwen, te hard schreeuwen.

Ueberschreiten, (*schritt über, übergeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* overheen stappen, overstappen.

Ueberschreiten, (*überschritt, überschritten*) bedr. ww. onr. *einen Graben, Bach* -, overstappen; *die Grenzen, das Ziel* -, overschrijden, te buiten gaan; (fig.) *die Regeln des Wohlstandes* -, overschrijden, te buiten gaan; *Befehle* -, overschrijden, te buiten gaan, te ver gaan, Z. *übertreten; eine Summe* -, te boven gaan; (Hand.) *den Credit* -, overtreffen, te boven gaan; *ein Guthaben* -, een wissel trekken voor een hooger bedrag dan men te goed heeft, 3. Z. *abschreiten.*

Ueberschrift, (*-en*) v. opschrift, adres o., titel m.

Ueberschritt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. overschrijding v., overtocht, overgang m.; (fig.) dood m., overlijden o.; it. Z. *Uebertritt.*

Ueberschuh, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. overschoen m.; it. sok, slobkous v.

Ueberschuss, (*-es,* mv. *Ueberschüsse*) m. overschot, te veel o.; (van eene rekening), onbetaalde, restant o.; (Bouwk.) uitstek o., Z *Ueberbau;* (Meetk.) (van een hoek), complement, aanvulsel o.; (Zeew.) vallen, overhangen o.; (Wev.) weeffout, gaal v.

Ueberschüssig, bijv. nw. (Bouwk.) uitstekend, uitspringend; 2. overschietend, te veel

Ueberschüssling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. lang lot o. van een boom.

Ueberschutt, (*-(e)s,* mv. *Ueberschütte*) m. onderlaag v. van dunne kalk.

Ueberschütten, (*schüttete über, übergeschüttet*) bedr. ww. overgieten, overstorten.

Ueberschütten, (*überschüttete, überschüttet*) bedr. ww. overladen, overstelpen, Z. *überhäufen;* 2. *mit Erde* -, bestrooien, bedekken; *etw. mit Wasser* -, begieten, besproeien, Z. *überhäufen.*

Ueberschwall, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. overvloed m.

Ueberschwang, (*-(e)s,* mv. *Ueberschwänge*) v. overvloed m., overdrijving, overdrevenheid, overmatigheid v.

Ueberschwängern, (*überschwängerte, überschwängert*) bedr. ww. overbevruchten, herhaaldelijk bevruchten.

Ueberschwänglich, bijv. en b. overvloedig, meer dan overvloed hebbende; *-e Güte Gottes,* oneindige goedheid Gods; 2. ongemeen, buitengewoon, onuitputtelijk, onmetelijk; *-keit* v., Z. *Ueberschwang.*

Ueberschwanken, (*schwankte über, übergeschwankt*) o. ww., m. *h.* (van het water), overloopen, overvloeien, overstroomen.

Ueberschwelle, (*-n*) v. bovendrempel, bovendorpel m.

Ueberschwellen, (*schwoll über, übergeschwollen*) o. ww. onr. (van het water), wassen en buiten de oevers treden.

Ueberschwemmen, (*überschwemmte, überschwemmt*) bedr. ww. overstroomen; *ein Land* -, onder water zetten.

Ueberschwemmung, (*-en*) v. overstrooming v.

Ueberschwenglich, bijv. nw., Z. *überschwänglich.*

Ueberschwer, bijv. nw. overzwaar, uiterst zwaar; (fig.) uiterst moeielijk.

Ueberschwimmen, (*schwamm über, übergeschwommen*) o. ww. onr., m. *s.* overzwemmen, naar den overkant zwemmen.

Ueberschwimmen, (*überschwamm, überschwommen*) o. ww. onr., m. *s.* overzwemmen, vooruitzwemmen.

Ueberseeisch, bijv. nw., Z. *übermeerisch.*

Uebersegeln, (*segelte über, übergesegelt*) o. ww., Z. *überschiffen.*

Uebersegeln, (*übersegelte, übersegelt*) bedr. ww. overzeilen, vlugger zeilen; 2. *ein Meer* -, overzeilen, zeilend oversteken; 3. in den grond zeilen.

Uebersehbar, bijv. nw. overzienbaar, wat overzien kan worden.

Uebersehen, (*sah über, übergesehen*) o. ww. onr., m. *h.* overheenzien, naar den overkant zien.

Uebersehen, (*übersah. übersehen*) bedr. ww. onr. *etw.* -, overzien, de oogen slaan op; *die ganze Stadt* -, overzien; *ein Feld, das man nicht* - *kann,* dat men niet kan overzien; (fig.) *sein Unglück ist nicht zu* -, is niet te overzien; *er übersieht das Ganze,* hij overziet alles; *einen Plan* -, doorzien; *einen Probebogen, eine Rechnung* -, nazien; 2. vluchtig doorloopen; *noch einmal* -, overzien, herzien; 3. *jem.* -, over iem. heen zien; (fig.) verstandiger zijn, scherpzinniger zijn, Z. *übertreffen;* it. *jem.* -, over het hoofd zien, overslaan, vergeten; 4. (bij het lezen), overslaan; *das hat er* -, dat heeft hij overgeslagen, niet gelezen, niet gezien; *jemn. etw.* -, toegeven; *jems. Fehler* -, door de vingers zien; *seinen Kindern zu viel* -, te toegevend zijn.

Uebersehen, (*-s,* mv. *Uebersehen*) m. nazien o.

Uebersehung, v., Z. *übersehen;* (van een misslag), door de vingers zien, toegevend zijn.

Ueberseits, bijw. uit den weg, op zijde.

Ueberselig, bijv. nw. overgelukkig, hoogst gelukkig, ten toppunt van geluk.

Uebersenden, (*übersandte, übersandt*) bedr. ww. onr. overzenden, doen geworden, Z. *überschicken.*

Uebersender, (*-s,* mv. *Uebersen-*

der) m., **-in,** (*-nen*) v. overzender, toezender m., zendster v.

Uebersendung, (*-en*) v. zending, toezending v.

Uebersetzbar, bijv. nw. vertaalbaar, vertaald kunnende worden.

Uebersetzen, (*setzte über, übergesetzt*) o. ww., m. *h.* overzetten, overspringen; (Bergw.) een gang doorgraven, doorheen graven; 2. overzetten, aan den overkant brengen; II. bedr. ww. *einen Topf* -, opzetten, over het vuur hangen; 2. Z. *überfahren;* (Muz.) transponeeren; (Tuinb.) *Bäume* -, overplanten.

Uebersetzen, (*übersetzte, übersetzt*) bedr. ww. (Bouwk.) *ein Haus* -, met verdiepingen bouwen; *nicht* -, slechts eene verdieping maken; 2. *einen Tisch mit Speisen, Gerichten* -, bezetten, overladen; *einen Garten mit Bäumen* -, te veel planten in; *eine Stadt mit Soldaten* -, te veel soldaten leggen in; *ein Haus mit Leuten* -, te veel volk plaatsen in, overladen; *dieses Handwerk ist übersetzt*, er zijn te veel bazen van dat ambacht; (Giet.) *den Ofen* -, overladen, te vol doen; (Unrw.) *eine Uhr* -, meer dan drie raderen aan gang- en slagwerk geven; 3. *Waaren* -, te hoog stellen in prijs; it. Z. *übernehmen;* 4. *ein Buch* -, vertalen, overzetten; *eine Redensart* -, in eene andere taal weergeven.

Uebersetzer, (*-s*, mv. *Uebersetzer*) m., **-in,** (*-nen*) v. vertaler m., vertaalster v.

Uebersetzung, v. overtocht m., overvaart v.; (Tuinb.) verplanting v.; (Muz.) transpositie v.

Uebersetzung, (*-en*) v. vertaling v., vertaalwerk o.; 2. vertaald werk o.

Uebersicht, (*-en*) v. (over eene stad), gezicht o.; *eine vollständige - von etw. haben,* een volledig overzicht o. van iets hebben; *eine - der Ausgaben,* overzicht o.; 2. Z. *Aufsicht, Durchsicht.*

Uebersichtig, (*-er, -st*) bijv. nw. kortzichtig, bijziend, niet goed kunnende zien; *-keit* v. kortzichtigheid, bijziendheid v.; (fig.) domme streek m., domheid v., bok m.

Uebersichtlich, bijv. nw. een overzicht gevend, gemakkelijk te overzien, helder, duidelijk; *-keit* v. helderheid, duidelijkheid v.

Uebersiedeln, (*siedelte über, übergesiedelt*) bedr. ww. verplanten, verplaatsen; 2. o. ww., m. *s.* naar een ander land verhuizen, de wijk nemen naar.

Uebersiebenen, (*übersiebente, übersiebent*) bedr. ww. door zeven getuigen bewijzen.

Uebersieden, (*sott über, übergesotten*) o. ww. onr., m. *h.* overkoken, Z. *überkochen.*

Uebersieden, (*übersott, übersotten*) bedr. ww. onr. te hard laten koken.

Uebersilbern, (*übersilberte, übersilbert*) bedr. ww., Z. *versilbern.*

Uebersinnen, (*übersann, übersonnen*) bedr. ww. overdenken, overpeinzen.

Uebersinnlich, bijv. nw. bovenzinnelijk, afgetrokken, bovennatuurlijk, hersenschimmig; *Lehre vom -en,* bovennatuurkunde; *-keit* v. bovennatuurlijkheid, bovenzinnelijkheid, afgetrokkenheid v.

Uebersintern, (*übersinterte, übersintert*) bedr. ww. met eene harde stof bedekken, met marmer bedekken.

Uebersold, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Krijgsw.) toelaag, gratificatie v.

Uebersommern, (*übersommerte, übersommert*) o. ww. den zomer doorbrengen; 2. bedr. ww. *Vieh* & -, gedurende den zomer onderhouden.

Ueberspä**nig,** bijv. nw. *-es Holz,* hout met dwarse vezels.

Uebersp**annen,** (*spannte über, übergespannt*) bedr. ww., Z. *aufspannen.*

Uebersp**annen,** (*überspannte, überspannt*) bedr. ww. met de span meten, overspannen; 2. te sterk spannen; (fig.) *den Geist* -, overspannen; *das Nervensystem* -, overspannen, te zeer aandoen; *überspannt* -, overdreven, buitensporig; *seine Forderungen* -, overdrijven te hoog stellen.

Uebersp**annung,** v., z. m., Z. *überspannen;* it. overspanning, overdrijving, overprikkeling v., 2. dweeperij v.

Uebersp**innen,** (*überspann, überspannen*) bedr. ww. onr. overspinnen, met een weefsel bedekken, bespinnen; *Faden mit Gold-* of *Silberdraht* -, omspinnen, omwoelen; *eine Saite* -, met ijzerdraad omwinden; *überspannene Knöpfe,* gewerkte knoopen.

Uebersp**ringen,** (*sprang über, übersprungen*) o. ww. onr., m. *s.* overheensspringen, overspringen, met een sprong overheengaan; *übersprungener Nerv,* versprongen; *-des Fieber,* tusschenpoozende koorts; (fig.) plotseling van zijn onderwerp afdwalen.

Uebersp**ringen,** (*übersprang, übersprungen*) bedr. ww. onr. *einen Graben* -, overspringen, springen over; *etw. im Lesen* -, overslaan; (Muz.) *auf der Geige* -, misgrijpen; (Unrw.) (van de onrust), overspringen; (van slagwerk), verspringen, niet stilhouden; *jem.* -, verder springen dan; 2. wed. ww. *sich* -, zich verspringen, zich kwetsen met springen, te ver springen.

Uebersp**ritzen,** (*überspritzte, überspritzt*) bedr. ww., Z. *bespritzen.*

Uebersp**rudeln,** (*sprudelte über, übergesprudelt*) o. ww., m. *h.* overstroomen, overborrelen, overvloeien, overkoken.

Uebersp**rudeln,** (*übersprudelte, übersprudelt*) bedr. ww. overspringen; (fig.) met een vloed van & overstelpen.

Uebersprung, (*-(e)s*, mv. *Uebersprunge*) m. sprong m. over; *einen - wagen,* het wagen er overheen te springen; (Bouwk.) Z. *Vorsprung;* (Vog.) Z. *Sprenkel.*

Ueberstag, bijw. (Zeew.) overstag

Ueberstamm, (*-(e)s*, mv. *Uebers*t*ämme*) m. lederen rand m. aan het bovenleer van een schoen.

Ueberständig, bijv. nw. *-es Holz,* te lang gestaan hebbende; *-e Früchte,* overrijp.

Ueberstark, bijv. nw. oversterk, uiterst sterk, buitengewoon sterk.

Ueberstechen, (*überstach, überstochen*) bedr. ww. (Sp.) met troef nemen, (Naai.) overnaaien; (Grav.) overgraveeren.

Ueberstehen, (*stand über, übergestanden*) o. ww. onr., m. *h.*, Z. *vorstehen, vorspringen;* (van vruchten), te rijp worden; (van boomen), te lang staan.

Ueberstehen, (*überstand, überstanden*) bedr. ww. onr. *seine Lehrjahre, Dienstzeit* -, doorbrengen, uitstaan, uitdienen; *eine Krankheit* -, doorstaan, niet bezwijken of sterven aan; *eine Gefahr* -, uitstaan, ontkomen aan.

Uebersteigbar, bijv. nw. over te klimmen; (fig.) overkomelijk, te overkomen, bestijgbaar.

Uebersteigen, (*stieg über, übergestiegen*) o. ww. onr. overheenklimmen.

Uebersteigen, (*überstieg, überstiegen*) bedr. ww. onr. *eine Mauer* -, overklimmen, beklimmen; (Krijgsw.) *mit Sturmleitern* -, met stormladders beklimmen; (fig.) *Hindernisse* -, te boven komen; 2. (van thermometers), 22 *Grad* -, hooger rijzen dan; (fig.) *jems. Kräfte* -, te boven gaan.

Uebersteigung, (*-en*) v., Z. *übersteigen;* it. beklimming v.; (met stormladders), bestorming v.

Uebersteigern, (*übersteigerte, übersteigert*) bedr. ww. *Waaren* -, in prijs verhoogen, duurder maken; *den Preis* -, verhoogen.

Uebersteigerung, (*-en*) v., Z. *übersteigern.*

Uebersteiglich, bijv. nw., Z. *übersteigbar.*

Uebersteine(r)n, (*überstein(er)te, überstein(er)t*) bedr. ww. met eene steenen korst bedekken, eene laag steenen leggen op.

Uebersteuern, (*übersteuerte, übersteuert*) bedr. ww. te zwaar belasten, te hoog belasten.

Uebersticken, (*überstickte, überstickt*) bedr. ww. overnaaien, benaaien, met borduurwerk bekleeden.

Ueberstiefel, m. mv. overlaarzen v. mv.

Ueberstimmen, (*überstimmte, überstimmt*) bedr. ww. *ein Klavier* -, te hoog stemmen; 2. *jem.* -, de meerderheid hebben op; it. de meerderheid (van stemmen) op zich vereenigen.

Ueberstolz, bijv. nw. uiterst trotsch, bovenmatig trotsch.

Ueberstopfen, (*überstopfte, überstopft*) bedr. ww. *seine Pfeife* -, te vol stoppen, te vast stoppen; *eine Gans* -, te vol proppen; 2. *die Löcher in einem Zeuge* -, stoppen, dichtstoppen.

Ueberstoszen, (*stiesz über, übergestoszen*) bedr. ww. onr. naar den overkant duwen, overduwen.

Ueberstoszen, (*überstiesz, überstoszen*) bedr. ww. onr. (Zeemt.) *Felle* -, afschaven, afschrappen.

Ueberstrahlen, (*überstrahlte, überstrahlt*) bedr. ww. bestralen, met stra-

len bedekken, stralen werpen op, met zijn glans overstelpen; 2. Z. *überglänzen* (2).

Ueberstreichen, (*überstrich, überstrichen*) bedr. ww. onr. strijken. bestrijken met, Z. *bestreichen* (1); it. vernissen; *mit Pech* -, pekken; *mit Theer* -, teren.

Ueberstreuen, (*streute über, übergestreut*) bedr. ww. *Zucker* -, bestrooien met, overheen strooien.

Ueberstreuen, (*überstreute, überstreut*) bedr. ww., Z. *bestreuen.*

Ueberstricken, (*überstrickte, überstrickt*) bedr. ww. overbreien, met breiwerk bedekken; (fig.) *jem.* -, Z. *bestricken.*

Ueberströmen, (*strömte über, übergeströmt*) o. ww., m. *h.* overstroomen, buiten de oevers treden; (fig.) *seine Augen strömten über,* zijne oogen liepen over; *von jems. Lob* -, uitweiden in loftuitingen; *zum Feinde* -, (van soldaten), in menigte overloopen; *von Segen* -, overvloeien.

Ueberströmen, (*überströmte, überströmt*) bedr. ww. *ein Land* -, overstroomen, onder water zetten, bedelven.

Ueberströmung, (*-en*) v. overstrooming v.

Ueberstrumpf, (*-(e)s, mv. Ueberstrümpfe*) m. overkous, slopkous v.

Ueberstudiren, (*überstudirte, überstudirt*) bedr. ww. doorstudeeren, nauwkeurig bestudeeren; 2. in de studie voorbijgaan, overtreffen in de studie; II. wed. ww. *sich* -, te veel studeeren, de geestvermogens door overdreven studie krenken.

Ueberstürzen, (*stürzte über, übergestürzt*) bedr. ww. *einen Deckel* -, opleggen; *die Haube* -, opzetten; 2. o. ww., m. *s.* omverwerpen; (van zaken), omvergeworpen worden.

Ueberstürzen, (*überstürzte, überstürzt*) bedr. ww. omverwerpen, doen vallen, haastig doen vallen; 2. wed. ww. *sich* -, over het hoofd buitelen.

Ueberstürzung, (*-en*) v. overijling, overhaasting v.

Uebersüsz, bijv. nw. overzoet, te zoet.

Uebertäfeln, (*übertäfelte, übertäfelt*) bedr. ww., Z. *täfeln.*

Uebertanzen, (*übertanzte, übertanzt*) bedr. ww. omverdansen, al dansende omverwerpen; 2. wed. ww. *sich* -, te veel dansen.

Uebertara, (onb.) v. (Hand.) tweede tarra v.

Uebertäuben, (*übertäubte, übertäubt*) bedr. ww., Z. *betäuben.*

Uebertheuer, bijv. en b. overduur, zeer duur, uiterst duur, buitengewoon duur.

Uebertheuern, (*übertheuerte, übertheuert*) o. ww., Z. *übernehmen, überfordern, übersteigern;* 2. bedr. ww., Z. *betheuern.*

Uebertheuerung, (*-en*) v. overvragen o., te hooge prijs m.

Ueberthören, (*überthörte, überthört*) bedr. ww., Z. *bethören.*

Uebertheun, (*that über, übergethan*) bedr. ww. onr., Z *überziehen, übersetzen, überstellen.*

Uebertoll, bijv. nw. overdol, erger dan dol.

Uebertölpeln, (*übertölpelte, übertölpelt*) bedr. ww. bedriegen, misleiden, dupeeren; (Volksk.) vangen, snappen.

Uebertölpelung, (*-en*) v., Z. *übertölpeln;* it. misleiding v., bedrog o.

Uebertrag, (*-(e)s, mv. Uebertrage*) m. (Hand.) (van eene rekening), transport o.; (van een post), (naar eene andere plaats), overdracht v.

Uebertragbar, bijv. nw. voor overdragen geschikt, overdraagbaar; *-keit* v. overdraagbaarheid v.

Uebertragen, (*trug über, übergetragen*) bedr. ww. onr. overdragen, overbrengen, naar den overkant brengen; (fig.) *in eine andere Sprache* -, overzetten, vertalen; *in sein Buch* -, inschrijven, aanteekenen; *in die Rechnung* -, inschrijven; *einen Posten in eine andere Rechnung* -, boeken, overdragen; *eine Rechnung in ein anderes Buch* -, overboeken; *einen Wechsel an jem.* -, overdragen, endosseeren.

Uebertragen, (*übertrug, übertragen*) bedr. ww. onr. *jemn. ein Recht* -, overdragen, overgeven, Z. *abtreten; das Eigenthum einer Sache auf jemn.* -, overdragen, afstaan; *einen Wechsel* -, endosseeren; II. wed. ww. *sich* -, zich overdragen, te veel dragen, zich bezeeren met dragen; (fig.) (van vruchtboomen), door te veel dragen uitzetten.

Uebertrager, (*-s, mv. Uebertrager*) m. hij die overdraagt, afstand doet; (van een wissel), endossant m.; 2. Z. *Uebersetzer.*

Uebertragung, v., z. m., Z. *übertragen;* it. overdracht, cessie v., afstand m.; (Hand.) endossement o.; 2. vertaling v.; 3. overdrachtelijke figuur v.

Uebertreffbar, bijv. nw. overtreffbaar, wat overtroffen kan worden.

Uebertreffen, (*übertraf, übertroffen*) bedr. ww. onr. *jem. in of an etw.* -, overtreffen, uitmunten boven; it. te boven gaan, voorbijstreven.

Uebertrefflich, bijv. nw., Z. *übertreffbar.*

Uebertreiben, (*trieb über, übergetrieben*) bedr. ww. onr. overheendrijven, overheenjagen; *hier darf man kein Vieh* -, het is verboden hier vee overheen te drijven; 2. (Scheik.) vluchtig maken.

Uebertreiben, (*übertrieb, übertrieben*) bedr. ww. onr. *Pferde* -, te hard drijven, te hard laten loopen, doodrijden; *Arbeiter* -, te veel aanzetten, te hard laten werken; (fig.) overdrijven, op overdrevene wijze voorstellen; *er übertreibt alles,* hij overdrijft alles, maakt & erger dan het is; (Tooneelk.) *eine Rolle* -, op overdreven wijze voorstellen; (Hand.) *den Credit* -, te boven gaan, verder uitstrekken.

Uebertreiber, (*-s, mv. Uebertreiber*) m. hij die overdrijft, overdrijver m.

Uebertreibung, (*-en*) v. overdrijving v., Z. *übertreiben.*

Uebertreten, (*trat über, übergetreten*) o. ww. onr., m. *s.* overheen stappen, stappen op, treden op; (van paarden), over de leisels stappen; 2. *Schuhe, Stiefeln* -, omloopen; 3. (fig.) *zu jemn.* -, tot iems. partij overgaan, overloopen, Z. *übergehen;* 4. (van water &), Z. *austreten.*

Uebertreten, (*übertrat, übertreten*) bedr. ww. onr. *die Gesetze* -, overtreden, schenden, inbreuk maken op; it. eene overtreding, een misstap begaan; *sich den Fusz* -, zich den voet verzwikken.

Uebertreter, (*-s, mv. Uebertreter*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die van partij verandert; (Krijgsw.) overlooper, deserteur m.

Uebertreter, -in, overtreder, schender, zondaar, misdadiger m., overtreedster, zondares, misdadigster v.

Uebertretung, (*-en*) v. overtreding, schending, misdaad, schennis v.; *-sfall* m. geval o. van overtreding.

Uebertrieb, (*-(e)s, mv. -e*) m., Z. *Uebertrift.*

Uebertrieben, bijv. nw. overdreven, buitensporig; (Schild.) *die Züge eines Bildes - darstellen,* de trekken te sterk doen uitkomen; - *höflich sein,* overdreven, uiterst beleefd zijn.

Uebertriebenheit, v. overdrevenheid v.

Uebertrift, (*-en*) v. plaats v., weg m. voor het vee over een stuk land; 2. recht o. op een overgang; 3. weg voor het vee op een land.

Uebertrinken (sich), (*übertrank, übertrunken*) wed. ww. te veel drinken, zich aan drank of met drinken te buiten gaan.

Uebertritt, (*-(e)s, mv. -e*) m. overgang m., bekeering v., overloopen o., Z. *übertreten.*

Uebertrumpfen, (*übertrumpfte, übertrumpft*) bedr. ww. (Sp.) overtroeven, met eene hoogere troef nemen.

Uebertünchen, (*übertünchte, übertüncht*) bedr. ww. overpleisteren, met kalk bestrijken; (fig.) *die Wangen* -, kleuren; *die Wahrheit* -, bemantelen, ontveinzen, den schijn geven; (gemeenz.) een vernisje geven.

Uebervölkern, (*übervölkerte, übervölkert*) bedr. ww. overbevolken.

Uebervölkerung, (*-en*) v. overbevolking, te groote bevolking v.

Uebervoll, bijv. nw. overvol, te vol, stampend vol, propvol, boordevol.

Uebervollzählig, bijv. nw., Z. *überzählig.*

Uebervortheilen, (*übervortheilte, übervortheilt*) bedr. ww. *jem.* -, te groote winsten trekken van, zich verrijken ten koste van, overvragen, afzetten; (Ger.) woekeren, bedriegen; *über die Hälfte* -, meer dan de helft overvragen; (gemeenz.) verschalken, bedotten.

Uebervortheilung, v., Z. *übervortheilen;* it. overvraging, afzetterij v.

Ueberwachen, (*überwachte, überwacht*) bedr. ww., Z. *bewachen;* 2. wed. ww. *sich* -, te veel waken, zich uitputten door waken.

Ueberwachung, (*-en*) v. toezicht, opzicht o.

Ueberwachsen, (*wuchs über, übergewachsen*) o. ww. onr. zich al wassend of groeiend verheffen, uitstrekken.

Ueberwachsen, (*überwuchs, überwachsen*) bedr. ww. onr. bewassen, begroeien, groeien op; *mit Jasmin -e Laube,* begroeid met; 2. hooger groeien, hooger verheffen; *seinen Bruder* -, boven het hoofd groeien; II. o. ww., m. *s. mit Fleisch* -, bedekt, begroeid worden; III. wed. ww. *sich* -, te sterk groeien.

Ueberwägen, (*wägte über, übergewägt*) bedr. ww., Z. *überwiegen.*

Ueberwagen, (*wagte über, übergewagt*) o. ww., m. *h.* wagen overheen te gaan.

Ueberwallen, (*wallte über, übergewallt*) o. ww. overkoken, overloopen, overstroomen; *vor Freude* -, buiten zich zelve(n) zijn van.

Ueberwallen, (*überwallte, überwallt*) bedr. ww. (van den vloed), overstroomen, onder water zetten; 2. wed. ww. (Tuinb.) *sich* -, eene schors krijgen, met een bast bedekt worden.

Ueberwallung, v., Z. *überwallen;* it. overmeesterend gevoel o., sterke uiting v. van het gevoel.

Ueberwältigen, (*überwältigte, überwältigt*) bedr. ww. *jem.* -, overmeesteren, onderwerpen, overweldigen, overwinnen; (van een vloed), overweldigen, vernietigen, medesleepen; (van den slaap), overmeesteren, overmannen.

Ueberwältiger, (*-s,* mv. *Ueberwältiger*) m. overwinnaar, overweldiger m.

Ueberwältigung, (*-en*) v. overwelding, overwinning, overmeestering, onderwerping v.

Ueberwandern, (*wanderte über, übergewandert*) o. ww., m. *h.* uitwijken, naar een ander land trekken.

Ueberwärts, bijw. omhoog, opwaarts, naar boven; 2. Z. *oberwärts.*

Ueberwechseln, (*überwechselte, überwechselt*) bedr. ww. (Hand.) in wissels overmaken.

Ueberwehen, (*überwehte, überweht*) bedr. ww. overwaaien, overblazen, met zijn adem overheen gaan.

Ueberweisen, (*überwies, überwiesen*) bedr. ww. onr. aanwijzen, overdragen, verwijzen naar; *einen Wechsel* -, endosseeren; 2. *jem. eines Verbrechens* -, overtuigen; *-d,* overtuigend.

Ueberweisung, (*-en*) v., Z. *überweisen;* it. aanwijzing, assignatie v.; it. endossement o.; (van eene rekening), transport o.; 2. onomstootelijk bewijs, afdoend bewijs o.

Ueberweislich, bijv. nw. te overtuigen, te bewijzen, bewijsbaar.

Ueberweiszen, (*überweiszte, überweiszt*) bedr. ww. witten, met kalk of witte verf bestrijken.

Ueberweltlich, bijv. nw. bovenweldsch, bovenaardsch, bovennatuurlijk.

Ueberwendlich, bijv. nw. *-e Nath, Ueberwendlingsnath* v. overhandsche naad; - of *überwendlings nähen,* overhands naaien.

Ueberwerfen, (*warf über, übergeworfen*) o. ww. onr. overgooien; *mit einem Steine* -, met een steen overgooien; 2. bedr. ww. overwerpen, naar den overkant werpen; *seinen Mantel* -, omgooien, omslaan, over de schouders gooien.

Ueberwerfen, (*überwarf, überworfen*) bedr. ww. onr. *mit Kalk* -, bestrijken, bepleisteren, Z. *bewerfen;* (Sp.) *jem.* -, meer kegels omwerpen dan; (in het dobbelspel), hooger gooien, meer oogen werpen dan; 2. *ein Haus* -, over & heengooien; II. wed. ww. *sich* -, omvallen, tuimelen, over het hoofd buitelen; (fig.) *sich mit jemm.* -, in onmin geraken.

Ueberwerth, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. overwaarde v.

Ueberwichtig, bijv. nw. overwichtig, overzwaar, overwegend; (Muntw.) te zwaar; - *sein,* overwicht hebben; *-keit* v. overwicht o., te groote zwaarte v.

Ueberwickeln, (*überwickelte, überwickelt*) bedr. ww. inwikkelen, bewikkelen, omwikkelen.

Ueberwiegen, (*überwog, überwogen*) bedr. ww. onr. *etw.* -, meer wegen dan, zwaarder zijn; *jem. um zehn Pfund* -, tien pond zwaarder zijn of meer wegen dan; (fig.) *jem.* -, invloed hebben op, gezag hebben over, de overhand hebben op; (van eene neiging), de overhand hebben, sterker zijn; *-de Gründe,* overwegende.

Ueberwiegen, (*wog über, übergewogen*) bedr. ww. onr. overwegen, snel wegen, het gewicht onderzoeken.

Ueberwinden, (*überwand, überwunden*) bedr. ww. onr., Z. *überwickeln;* 2. overwinnen, overtuigen, Z. *überwältigen; der Ueberwundene,* de overwonnene m.; 3. wed. ww. *sich selbst* -, zich zelve(n) beheerschen, zijn hartstocht meester worden, zich bedwingen, betengelen.

Ueberwinder, (*-s,* mv. *Ueberwinder*) m., **-in,** (*-nen*) v. overwinnaar, beteugelaar m., hij, zij die overwint, bedwingt &.

Ueberwindlich, bijv. nw. overwinnelijk, te overwinnen, overkomelijk; *-keit* v. overwinnelijkheid v.

Ueberwindung, (*-en*) v., Z. *überwinden;* it. overwinning, zegepraal, zege v.; *es gehört viele - dazu, um &c.,* er behoort veel zelfbeheersching v. toe &.

Ueberwintern, (*überwinterte, überwintert*) o. ww., m. *h. in Feindes Land* -, overwinteren, den winter doorbrengen; 2. bewaard blijven gedurende den winter; II. bedr. ww. gedurende den winter onderhouden, voeden.

Ueberwinterung, (*-en*) v., Z. *überwintern;* it. overwintering v.; 2. onderhoud o. gedurende den winter.

Ueberwitz, (*-es,* mv. *-e*) m. flauwe aardigheid v., valsch vernuft o.

Ueberwölben, (*überwölbte, überwölbt*) bedr. ww. overwelven, met een gewelf overdekken.

Ueberwölken, (*überwölkte, überwölkt*) bedr. ww., Z. *bewölken.*

Ueberwuchern, (*überwucherte, überwuchert*) bedr. ww. met een weligen wasdom bedekken.

Ueberwurf, (*-(e)s,* mv. *Ueberwürfe*) m. (Mets.) Z. *Auwurf;* (Naai.) kiel, jurk, overjas v., pelsrok m.; (Tandm.) tang v.

Ueberwürzen, (*überwürzte, überwürzt*) bedr. ww. te sterk kruiden.

Ueberzahl, (*-en*) v. getal o. boven het noodige, overgetal o.

Ueberzählbar, bijv. nw. meer dan telbaar, Z. *zählbar.*

Ueberzahlen, (*überzahlte, überzahlt*) bedr. ww. te veel betalen.

Ueberzählen, (*überzählte, überzählt*) bedr. ww. tellen, te veel tellen; *noch einmal* -, overtellen; 2. wed. ww. *sich* -, zich vergissen onder het tellen, mistellen.

Ueberzählig, bijv. nw. overtallig, meer dan compleet, surnumerair; *-e Bevölkerung,* overbevolking v.; *ein -er,* surnumerair m., niet in het corps ingelijfd ambtenaar m.

Ueberzahn, (*-(e)s,* mv. *Ueberzähne*) m. uitwassende tand m.

Ueberzaubern, (*überzauberte, überzaubert*) bedr. ww. als door tooverij bedekken.

Ueberzeigen, (*überzeigte, überzeigt*) bedr. ww., Z. *überweisen.*

Ueberzeitig, bijv. nw., Z. *überreif.*

Ueberzeitigen, (*überzeitigte, überzeitigt*) o. ww. overrijp worden.

Ueberzeugen, (*überzeugte, überzeugt*) bedr. ww. overtuigen, overreden, doen inzien, doen erkennen, duidelijk maken; *ich bin davon überzeugt,* daarvan ben ik overtuigd.

Ueberzeugung, (*-en*) v. overtuiging, overreding v., inzicht o., inspraak v.

Ueberziehen, (*zog über, übergezogen*) o. ww. onr., m. *s.* overtrekken, overheentrekken; (Jachtw.) (van het hert), van plaats veranderen; 2. *in seine neue Wohnung* -, overgaan, zijne & betrekken, zijn intrek nemen; II. bedr. ww. *ein Kleid* -, overtrekken, aantrekken over; *Bettzeichen* -, een overtrek omdoen; 2. van den anderen kant trekken, overtrekken.

Ueberziehen, (*überzog, überzogen*) bedr. ww. onr. overtrekken, bekleeden, bedekken; *ein Bett* -, overtrekken, een overtrek leggen op, lakens op & leggen; *überzogene Knöpfe,* overtrokken; (fig.) *ein Land mit Krieg* -, een inval doen in; (Jachtw.) *die Fährte* -, (van een jager), het spoor van het wild voorbijloopen, zonder het te zien; 2. wed. ww. *sich* -, *sich mit Wolken* -, betrekken, betrokken worden.

Ueberzieher, (*-s,* mv. *Ueberzieher*) m. overjas v.

Ueberziehhosen, v. mv. reisbroek, overbroek v.

Ueberziehung, (*-en*) v., Z. *überziehen;* it. overtrek o., sloop, kussensloop v.

Ueberzinnen, (*überzinnte, überzinnt*) bedr. ww. vertinnen, met tin bekleeden, Z. *verzinnen*.

Ueberzins, (*-es,* mv. *-e*) m. overtollige interest m.

Ueberzuckern, (*überzuckerte, überzuckert*) bedr. ww. suikeren, met suiker bestrooien; *überzuckerte Körner*, suikererwtjes, zuikermuisjes; (fig.) *überzuckerte Worte*, zoetsappige woorden.

Ueberzug, (*-(e)s,* mv. *Ueberzüge*) m., Z. *Uebergang;* 2. overtrek, dekkleed o., sloop, kussensloop v.; (van een boek), omslag o.; (van een stoel), overtrek o.; 3. overkleed, omkleedsel o.; (van kalk), laag v.; (Meub.) Z. *Verkleidung;* (Ontlk.) opperhuid γ.

Ueberzwerch, bijw. overdwars, dwars, schuins; *ein Weg der - geht*, dwarsweg; *die Wege gehen -*, kruisen elk.; *- sehend*, scheel, loensch; (fig.) Z. *schief*.

Ubiquität, v., z. m. alomtegenwoordigheid v.

Ueblich, bijv. en b. gebruikelijk, gewoon, gewoonlijk; *-e Sache*, gewone zaak; *das ist bei uns so -*, dat is bij ons zoo gebruikelijk; *das ist nicht mehr -*, dat is geene gewoonte meer; *-es Wort*, gebruikelijk, gebruikt wordend; *das -e*, (in de kunst), gewoonte v., zwang m.; *-keit* v. gewoonte v., gebruik o.

Uebrig, bijv. en b. over, overig, overblijvend, overschietend; *seine -en Tage*, zijne overige levensdagen; *es ist kein Wein mehr -*, er is geen wijn meer over; *es ist noch -*, er is nog; *-bleibend*, overblijvend, overschietend; *das -e, -bleibende Geld*, het overschot, het overschietende geld; *- haben, behalten*, overhouden; *genug Geld - haben um*, geld genoeg over hebben om &; *- lassen*, overlaten; 2. Z. *ander; die -en Menschen, die -en*, anderen; *im -en*, Z. *übrigens*.

Uebrigens, bijw. overigens, voor het overige.

Uebung, (*-en*) v. oefening, beoefening, practijk v.; *- der Künste*, beoefening; *aus - eine Sprache lernen*, door oefening &; *nicht in der - sein*, niet beoefend worden; 2 oefening, thema v., opstel o.; *die -en des Leibes*, lichaamsoefeningen v. mv.; *durch - erworbene Fertigkeit*, oefening, gewoonte, ondervinding v.; (Spr.) *- macht Meister* of *- bringt Kunst*, aldoende leert men.

Uebungs-haus, (*-hauses,* mv. *-häuser*) o. huis o. waarin de oefeningen plaats hebben, exercitiehuis o.; *-kunst* v. gymnastiek v.; *-lager* o. exercitiekamp o.; *-lehre* v. practijk v.; *-platz* m. oefenplaats v., exercitieplein o.; *-satz* m. practijk v.; *-spiel* o. gymnastisch spel o.; *-stück* o. oefening v.; (Schild., Beeldh.) studie v.; 2. opstel o., thema v.; *-stunde, -zeit* v. tijd m. voor de oefening, lesuur o.

Uchtblume, (*-n*) v. tijloos v., hondsvergif o.

Uckerwälsch, Uckerwendisch, (onb.) o. Wendisch o.

Udetore, (*-n,* mv. *-n*) m. rechter m.

Ufer, (*-s,* mv. *Ufer*) m. (van de zee), oever m., kust v., strand o.; (van eene rivier), oever m.; *flaches, sandiges -*, vlakke, zandige oever, kust; *am - hinfahren*, langs het strand kruisen.

Ufer-aas, (*-es*) o., z. m. haft, oeveraas o.; *-bau* m. sterkte v. aan den oever, kustvesting v.; *-baukunst* v. kunst v. om de oevers te versterken; *-bewohner* m. strandbewoner, kustbewoner m.; *-eigenthümer* m. eigenaar m. van de kust, *-damm* m. kade v., wal m.; *-gebühr* v., *-geld* o. kadegeld o.; *-gegend* v. kuststreek, landingsplaats v., wal m.; *-grille* v. veldkrekel m.; *-kibitz, -läufer* m. (Nat. hist.) strandlooper m.; *-lerche* v. kleine pluvier v.; *-los* bijv. nw. zonder kust of oever; *-passer* m., Z. *Strandreiter; -pfeifer* m. losplaats, aanlegplaats v.; *-schlich* m. oeverslib o.; *-schnote* v. spits, rietgras o.; *-schwalbe* v. strandzwaluw, oeverzwaluw v.; *-stadt* v. kuststad, nabij het strand gelegen stad, aan den oever eener rivier liggende stad v.; *-vogel* m. steltvogel m.; *-weide* v., Z. *Korbweide*.

Uh! tussch. o!, hé!

Uhlan, (*-en,* mv. *-en*) m. ulaan, lansier m.

Uhr, (*-en*) v. uurwerk o., horloge o., klok v., pendule v.; II. uur o., Z. *Stunde; wie viel - ist es? was ist die -?*, hoe laat is het?; *ein -, zehn -*, een uur, tien uur of uren; *gegen zwei -, eilf -*, tegen een uur, elf uren, Z. *zwölf;* (Spr.) *er ist ein Mann von der -*, hij is een man van de klok.

Uhr-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. horlogekoordje o.; *-beerlocke* v. snuisterijen v. mv., charivari o. aan een horlogeketting; *-bord* m. (Zeew.) uurbord o.; *-deckel* m. rand m. van de horlogekast waarin het glas past; 2. horlogekast v.

Uhrensteller, (*-lers,* mv. *-ler*) m. regulateur, regelaar m. van uurwerken.

Uhr-feder, (*-n*) v. horlogeveer v.; *-futter* o. horlogekastje o.; *-gehänge, -gehängsel* o., Z. *-beerlocke; -gehäuse* o. horlogekast v.; *-gewicht* o. gewicht o. eener klok; *-glas* o. horlogeglas o.; *-glocke* v. klok v.; *-hammer* m. hamer m. van een uurwerk; *-kapsel* v. horlogedoosje o.; *-kasten* m. horlogekast v.; *-kette* v. horlogeketting m.; *-macher* m. horlogemaker m.; *-macherei, -macherkunst* v. horlogemakerij v., horlogemaken o.; *—gehülfe, —gesell* m. horlogemakersknecht m.; *-rad* o. horlogerad o.; (verzam.) Z. *-werk; -sand* m. zand o. uit een zandkoker; *-schlüssel* m. horlogesleutel m.; *-schrank* m. horlogekastje o.; *-tasche* v. horlogezakje o.; *-trommel* v., Z. *Trommel* (Uurw.); *-weiser* m., Z. *-zeiger; -werk* o. werk o., raderen o. mv. in een horloge, uurwerk o.; *-zeiger* m. horlogewijzer m.; *-zeit* v. middelbare tijd, tijd m. dien een horloge aanwijst.

Uhu, (*-s,* mv. *-s*) m. uil, groote uil, steenuil, nachtuil, groote hertog m.

Uhuen, (*uhute, geuhut*) o. ww. schreeuwen, krassen als een uil.

Uitlegger, (*-s,* mv. *Uitlegger*) m. (Zeew.) uitlegger m., wachtschip o.

Ukalei, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Ukelei*.

Ukas, (*-es,* mv. *-e*) m., **Ukase,** (*-n*) v. bevel o. van den Russischen keizer, ukase v.

Ukelei, (*-en*) v. witvisch m., blei v.

Ulk, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Iltiss*.

Ulan, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Uhlan*.

Ulm, (*-(e)s*) m., z. m. molm m., verrotting v. in het hout.

Ulmbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m., Z. *Ulme*.

Ulme, (*-n*) v. olmboom m.

Ulmen, (*ulmte, geulmt*) o. ww. (van hout), verrotten, vermolmen.

Ulmen-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. olmboom m.; *-busch, -hain* m. olmenbosch je o.; *-laus* v. olmboomluis v.; *-sauger* m. olmboomrups v.; *-schildlaus* v. olmcochenille v.; *-wald* m. olmenwoud o.; *-wanze* v. olmboomluis v.

Ulmin, (*-(e)s*) o., z. m. (Scheik.) ulmine v., olmstof v.; *-sauer* bijv. nw., *-saures Salz*, olmzuur zout; *-säure* v. olmzuur o.

Ultimat, (*-s*) v., **Ultimatum,** (*-s,* mv. *Ultimata*) o. laatste bescheid o., laatste verklaring v., ultimatum o.

Ultimo-Corrent, bijw. (Hand.) op den laatsten dag der loopende maand.

Ultor, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. wreker, wraaknemer m.

Ultra, (*-s,* mv. *-s*) m. hij die alles overdrijft, uiterst is in zijne opvatting.

Ultracrepidisiren, (*ultracrepidisirte, ultracrepidisirt*) o. ww. niet bij zijne leest blijven, oordeelen over dingen waarvan men geen verstand heeft.

Ultramarin, (*-s*) o., z. m. ultramarijn, azuurblauw o.

Ultramontan, bijv. nw. aan gene zijde van de bergen wonend; 2. ultramontaansch; *die -en*, (i. k. bet.) ultramontanen, aanhangers m. mv. van het pauselijk gezag.

Ultramontanismus, (onb.) m. leer v. en grondstellingen v. mv. der ultramontanen, ultramontanisme o.

Um, voorz. (met den 4e nv.) om, rondom; *- den Leib*, om het lichaam, Z. *herum; rings - die Erde segeln*, om de aarde heenzeilen, eene reis om de aarde doen; *- sich her versammeln*, om zich heen vergaderen; *reden wie es jemn. -s Herz ist*, spreken zooals het iem. op het hart ligt, het zeggen zooals men het meent; (fig.) om en bij, omstreeks, tegen; *- 6 Uhr, - 6 Uhr herum*, omtrent, tegen 6 uren; *einer - den andern, eins -s andere*, de een na den ander, beurtelings; *einen Tag - len andern*, om den anderen dag; 2. ten aanzien van, betrekkelijk, met betrekking tot, wegens, Z. *geschehen, stehen, Tag, verdient &; weisz er - diese Sache?*, weet hij van?, is hij bekend met?; *es ist etw. Schönes - eine Rose*, eene roos is toch iets schoons; 3. om, ten einde, opdat; *sich Mühe - etw. geben*, moeite doen voor, Z. *anhalten, bewerben, bitten, Hülfe, Rache, Spielen, Verzeihung, Wette &;* 4. voor, tegen den prijs van; *- Alles in der Welt,*

voor al het geld van de wereld; - *die Ehre fechten*, om de eer; - *Lohn, Tagelohn arbeiten*, voor geld werken, in daggeld werken; it. - *baar Geld kaufen*, tegen comptante betaling; - *zehn Thaler etw kaufen*, koopen voor, Z. *nichts*; 5. - *ein Auge kommen*, een oog verliezen; - *zehn Thaler gestraft*, beboet met; it. Z. *bekümmern, betrüben, grämen, härmen, klagen, leid(thun), Schade*; (gemeenz.) *sie thut sehr* - *ihn*, zij beweent hem; 6. wegens, ter wille van; - *seinetwillen*, om zijnentwil, Z. *Willen*; 7. - *drei Jahre älter*, drie jaar ouder; - *die Hälfte mehr*, de helft meer; - *vieles*, - *zwei Thaler theurer*, veel, twee thalers duurder; - *so mehr*, des te meer. - *so besser*, des te beter; II. voegw. om.. - *ihm zu zeigen, das* , om hem te toonen, ten einde &; *er ist zu klug* - *&*, hij is te verstandig om, dan dat hij; III. bijw. - *sein*, om zijn, voorbij zijn; - *fähren*, (van een weg), om zijn; *es ist zwei Stunden* -, het is twee uren om, een omweg van 2 uren; - *sein*, (van een termijn), om zijn; *wenn der Monat* - *ist*, als de maand om of uit is, - *und* - of *auf allen Seiten*, aan alle kanten, om en om, rondom; IV. tussch. - *mit diesem Baum*, om, omver die boom; (Krijgsw.) *rechts* -, *links* -, rechtsom, linksom.

Umackern, (*ackerte um, umgeackert*) bedr. ww. *die Erde* -, omploegen, omverploegen.

Umackern, (*umackerte, umackert*) bedr. ww. omheen ploegen, rondploegen.

Umackerung, v., Z. *umackern*; it. omploeging v.

Umänderlichkeit, v., z. m. veranderlijkheid v.

Umändern, (*änderte um, umgeändert*) bedr. ww. veranderen, vervormen, vermaken.

Umänderung, (-*en*) v. verandering, vervorming v.

Umarbeiten, (*arbeitete um, umgearbeitet*) bedr. ww. *die Erde, Getreide &* -, omwerken; *einen Garten, Weinberg* -, Z. *umgraben, umhacken*; 2. omwerken, vermaken; *ein Buch* -, omwerken.

Umarmen, (*umarmte, umarmt*) bedr. ww. omarmen, omhelzen, kussen, Z. *umfangen, umfassen, umhalsen.*

Umarmung, (-*en*) v. omarming, omhelzing v.

Umbauen, (*baute um, umgebaut*) bedr. ww. *ein Haus* -, het inwendige verbouwen van.

Umbauen, (*umbaute, umbauet*) bedr. ww. ombouwen, met gebouwen omringen.

Umbehalten, (*behielt um, umbehalten*) bedr. ww. *ein Kleid* -, ombouden, niet afleggen, niet uittrekken.

Umber, (-*s*) m., z. m. donkere aarde v.; -*fisch* m. ombervisch m., Z. *Schattenfisch.*

Umbetten, (*bettete um, umgebettet*) bedr. ww. van bed veranderen, verbedden.

Umbeugen, (*beugte um, umgebeugt*) bedr. ww. reg. en **umbiegen,** (*bog um, umgebogen*) bedr. ww. onr. ombuigen, omvouwen; 2. o. ww., m. *h.* buigen, draaien; 3. wed. ww. *sich* -, zich buigen, Z. *umlegen.*

Umbeugung, (-*en*) v. buiging, ombuiging, inbuiging v.; (Heelk.) - *der Gebärmutter*, scheeve plaatsing v.

Umbiegschiene, (-*n*) v. (Art.) tappendekplaat v. van het eind van de affuit.

Umbilden, (*bildete um, umgebildet*) bedr. ww. hervormen, vervormen, van gedaante doen veranderen, Z. *umschaffen, umwandeln.*

Umbildung, (-*en*) v. hervorming, vervorming v.; 2. gedaanteverwisseling v.

Umbinden, (*band um, umgebunden*) bedr. ww. onr. *ein Tuch* -, omdoen, ombinden; *sich eine Schürze* -, een schortje omdoen; *einen Gurt* -, een gordel ombinden; 2. *Garben* -, binden; *ein Buch* -, opnieuw binden; *die Eisen* -, hersmeden; (Zeew.) *die Wandtaue* -, omwoelen.

Umbinden, (*umband, umbunden*) bedr. ww. onr. omheenbinden, omwinden, omwoelen; *einen Balken mit Seilen* -, omwoelen; *die Stirne mit einem Bande* -, een doek doen om.

Umblasen, (*blies um, umgeblasen*) bedr. ww. onr. omblazen, omverblazen.

Umblasen, (*umblies, umblasen*) bedr. ww. onr. met den adem rondgaan.

Umblättern, (*blätterte um, umgeblättert*) bedr. ww., Z. *umschlagen* (*ein Blatt*).

Umblicken, (*blickte um, umgeblickt*) bedr. ww., Z. *umsehen.*

Umblühen, (*umblühte, umblüht*) bedr. ww. met bloesems omgeven.

Umbra, (-*s*) v., Z. *Umber.*

Umbrassen, (*brasste um, umgebrasst*) bedr. ww. (Zeew.) ombrassen, naar den anderen kant brassen.

Umbrausen, (*umbrauste, umbraust*) bedr. ww. (van golven), ombruisen, bruisen om.

Umbrechen, (*brach um, umgebrochen*) o. ww. onr. omvervallen en breken; 2. bedr. ww. *einen Baum* -, (van vruchten), doen breken, vellen; (Landb.) *einen Acker* -, omploegen; (Drukk.) *eine Seite* -, den vorm & losslaan.

Umbrechung, v., Z. *umbrechen.*

Umbrennen, (*umbrannte, umbrannt*) bedr. ww. onr. alles in de rondte in brand steken.

Umbringen, (*brachte um, umgebracht*) bedr. ww. onr. *jem* -, ombrengen, dooden, om het leven brengen, om hals brengen, het leven benemen; *einander* -, elk. doodslaan; (fig.) *jem.* -, ongelukkig maken, ruineeren; *ein Kleid, ein Buch* -, bederven; 2. wed. ww. *sich selbst* -, zich zelve(n) van kant maken, zich het leven benemen, een zelfmoord begaan.

Umbringung, (-*en*) v., Z. *umbringen*; it. Z. *Mord*; - *seiner selbst*, zelfmoord m.

Umbringer, (-*s*, mv. *Umbringer*) m., Z. *Mörder.*

Umbruch, (-(*e*), mv. *Umbrüche*) m. omgeploegd land o.; (Bergw.) ertsgalerij v. die om eene mijn loopt.

Umdämmen, (*umdämmte, umdämmt*) bedr. ww. van een of meer dammen of dijken omringen.

Umdecken, (*deckte, um, umgedeckt*) bedr. ww. *ein Dach* -, veranderen, een ander dak maken; *den Tisch* -, anders dekken; it. aan alle zijden dekken.

Umdenken, (*dachte um, umgedacht*) bedr. ww. onr. opnieuw denken, opnieuw overdenken.

Umdornen, (*umdornte, umdornt*) bedr. ww. met dorens omringen.

Umdrängen, (*umdrängte, umdrängt*) bedr. ww. *jem.* -, zich verzamelen om, omringen.

Umdrehen, (*drehte um, umgedreht*) bedr. ww. omdraaien, omwentelen, rondraaien, op de spil rondraaien; (Zeew.) *das Schiff* -, omwenden, Z. *herumdrehen*; it. Z. *umwenden*; 2. wed. ww. *sich* -, zich omdraaien, zich keeren, zich wenden.

Umdreher, (-*s*, mv. *Umdreher*) m. (Ontk.) tweede halswervel m.; (van den schenkel), omdraaier, wender m.

Umdrehung, (-*en*) v., Z. *umdrehen*; it. omdraaiing, wending v.; 2. omwenteling v.; -*sachse* v. omwentelingsas v.; -*spunkt* m. punt o. van omwenteling, middelpunt o.

Umdrucken, (*druckte um, umgedruckt*) bedr. ww. (Drukk.) anders drukken, overdrukken, herdrukken; it. aan alle zijden drukken.

Umduften, (*umduftete, umduftet*) bedr. ww. geur verspreiden om, met geur vullen, in geuren baden.

Umduven, (*duvte um, umgeduvt*) o. ww. (Zeew.) wenden, over een anderen boeg gaan, overstag gaan.

Umeggen, (*eggte um, umgeeggt*) bedr. ww. omeggen, met de eg omwerpen.

Umeinander, bijw. om elkander.

Umendbar, umendlich, bijv. nw. (Spraakk.) verbuigbaar, veranderlijk, vervoegbaar.

Umendeform, (-*en*) v. (Spraakk.) verbuiging v., buigingsuitgang m.

Umenden, (*endete um, umgeendet*) bedr. ww. (Spraakk.) verbuigen, vervoegen.

Umendlich, bijv. nw., Z. *umendbar.*

Umendung, (-*en*) v. verbuiging, vervoeging v.

Umfahen, (*umfahte, umfaht*) bedr. ww. omvatten, in zijne armen sluiten.

Umfahren, (*fuhr um, umgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* omrijden, een omweg maken; 2. bedr. ww. *ein Kind* -, omverrijden.

Umfahren, (*umfuhr, umfahren*) bedr. ww. onr. *die Stadt* -, omheen rijden, Z. *umschiffen*; 2. *den Zoll, das Weggeld* -, Z. *abfahren.*

Umfahrt, (-*en*) v. omrijden o., omweg m. te paard of in een rijtuig; 2. rit m., vaart v. om.

Umfall, (-(*e*)*s*) m., z. m. omvallen, omvervallen o.; (van het vee), sterfte v., plotselinge dood m.

Umfallen, (*fiel um, umgefallen*) o. ww. onr., m. *s.* omvallen, neervallen,

neerstorten; 2. (Veen.) plotseling sterven.

Umfallen, (*fällte um, umgefällt*) bedr. ww., Z. *fällen.*

Umfalzen, (*falzte um, umgefalzt*) bedr. ww. omvouwen, vervouwen, overvouwen.

Umfang, (-(*e*)*s*, mv. *Umfänge*) m. (van eene stad &), uitgestrektheid, uitgebreidheid v., omtrek m.; (van een boom &), omvang m.; (van het land), uitgestrektheid v.; *Figuren von gleichem -e*, gelijk; (van het lichaam), dikte, gezetheid v.; (van wetenschappen), gebied, veld o.; (fig.) (van zaken), uitgestrektheid, uitgebreidheid v.

Umfangen, (*umfing, umfangen*) bedr. ww. onr., Z. *umgeben*; 2. *mit den Armen -*, omvatten, omarmen, omhelzen.

Umfangslinie, (-*n*) v. omtrek m., krommelijn v. welke den omtrek aanwijst.

Umfärben, (*färbte um, umgefärbt*) bedr. ww. oververven, anders verven.

Umfärben, (*umfärbte, umfärbt*) bedr. ww. omschilderen, aan alle zijden schilderen.

Umfarbung, (-*en*) v. oververven o.

Umfassen, (*fasste um, umgefasst*) bedr. ww. *einen Schmuck -*, anders vatten, anders zetten; *einen Stein -*, anders vatten.

Umfassen, (*umfasste, umfasst*) bedr. ww. *einen Baum -*, omvatten; *jem. am Körper -*, omvatten, de handen om het lijf slaan; *der alles -de Himmel*, alles omvattende, omgevende; (fig.) (van wetenschappen), omvatten, begrijpen; *ein viel -der Gegenstand*, veel omvattend onderwerp.

Umfassung, (-*en*) v. omheining v.

Umfassungsmauer, (-*n*) v. ringmuur m.

Umflattern, (*umflatterte, umflattert*) bedr. ww. om & heen fladderen.

Umflechten, (*umflocht, umflochten*) bedr. ww. onr. omvlechten, omstrikken; *eine Flasche -*, vlechtwerk maken om.

Umfliegen, (*umflog, umflogen*) bedr. ww. onr. omheenvliegen, rondvliegen.

Umfließen, (*umfloss, umflossen*) bedr. ww. onr. omheenvloeien, met een vloed insluiten, omringen.

Umflören, (*umflorte, umflort*) bedr. ww. met floers omgeven; (fig.) verduisteren.

Umflug, (-(*e*)*s*, mv. *Umflüge*) m., Z. *Umlauf.*

Umfluthen, (*umflutehte, umfluthet*) bedr. ww. met zijne golven omringen.

Umformen, (*formte um, umgeformt*) bedr. ww., Z. *umbilden.*

Umformung, v., Z. *Umbildung.*

Umfrage, (-*n*) v. omvraag, stemming, rondvraag v.; *in der Stadt - halten, on &c.*, in de stad overal vragen of &; *-halten*, in omvraag brengen, in stemming brengen.

Umfragen, (*fragte um, umgefragt*) o. ww., m. *h.* rondvragen, overal vragen; 2. in rondvraag brengen.

Umführen, (*führte um, umgeführt*) bedr. ww. omleiden, een omweg laten maken, langs een omweg brengen, rondleiden; 2. *in der Stadt -*, rondleiden; (gemeenz.) beetnemen, bedotten, voor den gek houden.

Umgaffen, (*gaffte um, umgegafft*) bedr. ww. met open mond aanstaren, aangapen; 2. wed. ww. *sich -*, verwonderd, gapend omzien.

Umgang, (-*s*, mv. *Umgänge*) m. (van een rad), omgang m., omwentelende beweging v.; *einzelner -*, omloop, omgang m.; 2. omgang m., processie v., rondgang m.; 3. Z. *Umweg*; (fig.) *von jemn.* of *einer Sache nicht - nehmen können*, niet kunnen vermijden; it. *nicht - nehmen wollen etw. zu thun*, niet willen nalaten. 4. (met menschen), omgang m., verkeer v., betrekking v.; *der - mit der Welt*, omgang m. met menschen; *- mit jemn. haben* of *pflegen*, omgang hebben, verkeeren met; *er ist angenehm im -e*, hij is aangenaam in den omgang; 5. (Bouwk.) omloop, omgang, omheenloopende bovengang m.; it. singel m.; 6. Z. *Untergang* (Rechtspr.).

Umgänger, (-*s*, mv. *Umgänger*) m. hij die omgaat, rondgaat; it. grenskommies m.

Umgänglich, bijv.nw. aangenaam in den omgang, vriendelijk, minzaam, toegankelijk, gemakkelijk om mede om te gaan; *-keit* v. gemeenzaamheid, gezelligheid v., aangename omgang m.

Umgangs-sprache, (-*n*) v. taal v. van het gezellig verkeer, gemeenzame taal, beschaafde taal, spreektaal v.; *-welt* v. gezellige leven o., beschaafde maatschappij v.; *-woche* v. week v. waarin de processie plaats heeft.

Umgarnen, (*umgarnte, umgarnt*) bedr. ww. *ein Wild -*, netten spannen om; (fig.) Z. *bestricken.*

Umgaukeln, (*umgaukelte, umgaukelt*) bedr. ww. *jem. -*, om & heen dartelen, spelen; it. allerlei schoone beelden voorspiegelen.

Umgeben, (*gab um, umgegeben*) bedr. ww. onr. *jemn. einen Mantel -*, omgeven, geven om om te doen; *die Karten -*, overgeven, anders geven.

Umgeben, (*umgab, umgeben*) bedr. ww. onr. omgeven, omringen, insluiten; *mit Gräben, Mauern &c. -*, omringen, insluiten; *mit einem Gürtel -*, omgorden.

Umgebung, (-*en*) v. (van eene stad &), omgeving v., omtrek m., omstreken v. mv.; (van personen), omgeving v., gevolg o.; it. vertrouwde vrienden en vriendinnen.

Umgegend, (-*e*) v. omstreken v. mv., omtrek m.

Umgehänge, (-*s*, mv. *Umgehänge*) o., Z. *Gehänge, Angehänge.*

Umgehen, (*ging um, umgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* rondgaan, omgaan, omgang houden, processie houden; (van raderen), omgaan, rondgaan, draaien, bewegen; (Bergw.) (van smelthutten), werken; (van de wacht), de ronde doen; *ein Glas e ne Gesundheit - lassen*, laten rondgaan; (fig.) (van ambten), beurtelings waargenomen worden; (van ziekten), besmettelijk zijn. *es geht in diesem Hause um*, het spookt &. *mit -der Post*, per omgaande of terugkeerende post; 2. een omweg maken, omloopen; 3. *mit jemn. -*, omgaan, verkeeren, omgang hebben, in betrekking staan tot; *ich gehe gerne mit ihm um*, ik ga gaarne met hem om, heb gaarne met hem te doen; *es ist angenehm mit ihm umzugehen*, hij is aangenaam in den omgang; *mit den Leuten umzugehen lernen*, met menschen leeren omgaan; 4. *gut, übel mit jemn. -*, iem. goed, slecht behandelen; 5. (fig.) *mit etw. gut - können*, goed kunnen omgaan, weten te hanteeren; *mit einer Uhr -*, weten te laten gaan; *mit Lügen, Betrug -*, omgaan, zich ophouden; 6. *mit* of *auf etw. -*, peinzen, zich bezighouden, het plan vormen; *mit Todesgedanken -*, aan den dood denken; *mit grossen, hohen Gedanken, Entwürfen -*, grootsche plannen hebben; *auf nichts Gutes -*, niets goeds van plan zijn, in den zin hebben.

Umgehen, (*umging, umgangen*) bedr. ww. onr. *ein Haus -*, omheengaan, rondloopen; *die Grenzen -*, inspecteeren, bezoeken; (Jachtw.) *einen Hasen -*, insluiten; (Krijgsw.) *einen Weg, den Feind -*, omsingelen; *ein Gesetz, eine Frage -*, ontwijken, ontduiken, Z. *ausweichen*; it. *jem. -*, Z. *hintergehen*; 2. wed. ww. *sich nicht -* of *Umgang nehmen können*, niet kunnen nalaten, er niet buiten kunnen.

Umgekehrt, bijv. en b. omgekeerd, tegenovergesteld, verkeerd; *etw. - anfassen*, verkeerd, averechts; (Wisk.) (van verhoudingen), omgekeerd; (Muntw.) *-e Seite*, keerzijde; (fig.) *er ist wie -, ganz -*, hij is als het ware omgekeerd, een geheel ander mensch geworden; 2. tussch. keerom!; it. mis!

Umgeld, (-(*e*)*s*, mv. *-er*) o., Z. *Ohmgeld, Weinsteuer.*

Umgelder, (-*s*, mv. *Umgelder*) m. ontvanger m. van den wijn-, bieraccijns.

Umgestalten, (*gestaltete um, umgestaltet*) o. ww., Z. *umbilden.*

Umgießen, (*goss um, umgegossen*) bedr. ww. onr. omgieten, overgieten; 2. *ei e Glocke -*, smelten en nog eens gieten, anders gieten; 3. *junge Pflanzen -*, door te veel water er op te gieten doen omvallen.

Umgießen, (*umgoss, umgossen*) bedr. ww. onr. om iets heengieten, omgeven met.

Umgießung, (-*en*) v. omgieting v., anders gieten o.

Umgittern, (*umgitterte, umgittert*) bedr. ww. met tralies omgeven.

Umglänzen, (*umglänzte, umglänzt*) bedr. ww. omstralen, met glans, luister omgeven.

Umgleiten, (*glitt um, umgeglitten*) o. ww. onr., m. *s.* omverglijden, omglijden.

Umglotzen, (*glotzte um, umgeglotzt*) bedr. ww., Z. *umgaffen.*

Umglühen, (*umglühte, umglüht*)

bedr. ww. met gloed of warmte omringen.

Umgraben, (*grub um, umgegraben*) bedr. ww. onr. *die Erde* -, omgraven, opnieuw met de spade bewerken; *einen Baum* -, ontgraven, de wortels ontgraven van, uitgraven.

Umgraben (*umgrub, umgraben*) bedr.ww. onr. omheen graven, afgraven.

Umgreifen, (*griff um, umgegriffen*) bedr. ww. onr., Z. *greifen(um sich).*

Umgreifen, (*umgriff, umgriffen*) bedr. ww. onr. *einen Stock* -, omvatten, Z. *umspannen, umfassen.*

Umgrenzen, (*umgrenzte, umgrenzt*) bedr. ww. begrenzen, omringen, insluiten, grenzen zetten bij; *von Bergen umgrenzt,* omgeven, omringd door.

Umgrenzung, (-*en*) v. begrenzing, grens v.

Umgucken (sich), (*guckte um, umgeguckt*) wed. ww., Z. *umsehen.*

Umgürten, (*gürtete um, umgegürtet*) bedr. ww. omgorden; *den Degen* -, aangorden; it. anders gorden.

Umgürten, (*umgürtete, umgürtet*) bedr. ww. zich gorden, een gordel omdoen; (Zeew.) *ein Schiff* -, sjorren.

Umgürtung, v., Z. *umgürten; -stauwerk* o. (Zeew.) sjortouwen o. mv.

Umguss, (-*es,* mv. *Umgüsse*) m., Z. *umgieszen;* 2. anders gegoten voorwerp o.; it. omgietsel o.

Umhaben, (*hatte um, umgehabt*) bedr. ww. onr. omhebben, dragen, gekleed zijn met, Z. *anhaben.*

Umhacken, (*hackte um, umgehackt*) bedr. ww. *den Boden* -, met de hak omwerken; *einen Baum* -, Z. *umhauen.*

Umhalsen, (*umhalste, umhalst*) bedr. ww. *jem.* -, omhelzen, omarmen, om den hals vallen.

Umhalsung, (-*en*) v. omhelzing, omarming v.

Umhang, (-(*e*)*s,* mv. *Umhänge*) m. behangsel o , gordijn v.

Umhängen, (*hängte um, umgehängt*) bedr. ww. omhangen, omdoen; *seinen Mantel* -, omhangen, omdoen; 2. anders hangen, verhangen.

Umhängen, (*umhängte, umhängt*) bedr. ww. behangen met, omheen hangen; *mit Blumen* -, omhangen, tooien, Z. *behängen.*

Umhangen, (*hing um, umgehangen*) o. ww. onr. omheen hangen.

Umharken, (*harkte um, umgeharkt*) bedr. ww. omharken, omverharken.

Umharken, (*umharkte, umharkt*) bedr. ww. omheenharken.

Umhauchen, (*hauchte um, umgehaucht*) bedr. ww. omblazen.

Umhauchen, (*umhauchte, umhaucht*) bedr. ww. met geur omringen.

Umhauen, (*hieb um, umgehauen*) bedr. ww. onr. omhakken, omhouwen; *einen Baum* -, omhouwen, vellen.

Umhauen, (*umhieb, umhauen*) bedr. ww. onr. in het rond kerven.

Umher, bijw. in de rondte, in het rond, rondom, overal; *rings* -, rondom, overal; 2. hier en daar; - *blasen, blicken, blanken,* rond blazen, zien, schitteren; *die - liegenden Dörfer,* omliggend.

Umherfahren, (*fuhumher, umhergefahren*) o. ww. onr. rondvaren, rondrijden, ronddwalen; (gemeenz.) als een wildeman, als bezetene heen en weer vliegen.

Umherflattern, (*flatterte umher, umhergeflattert*) o. ww. rondfladderen, Z. *herum, herumgehen, herumliegen.*

Umherführen, (*führte umher, umher, umhergeführt*) bedr. ww. rondgids dienen; (gemeenz.) bij den neus hebben, misleiden.

Umhergehen, (*ging umher, umhergegangen*) o. ww. onr. rondgaan, rondloopen, ronddwalen; (Volksk.) rondslenteren.

Umherjagen, (*jagte umher, umherhejagt*) o. ww. hier en daar jagen, rondrennen; 2. bedr. ww. overal jagen.

Umherkommen, (*kam umher, umhergekommen*) o. ww. *weit-,* vele landen bereizen, de wereld rondreizen.

Umherlaufen, (*lief umher, umhergelaufen*) o. ww. onr. rondloopen; (Volksk.) lanterfanten, rondslenteren.

Umherlegen, (*legte umher, umhergelegt*) bedr. ww. overal heen leggen, overal verspreiden.

Umherliegen, (*lag umher, umhergelegen*) o. ww. onr. in het rond liggen, overal verspreid liggen.

Umherreiszen, (*riss umher, umhergerissen*) bedr. ww. rondsleepen, rondsleuren.

Umherschieszen, (*schoss umher, umhergeschossen*) o. ww. onr. omheenschieten, in alle richtingen schieten; (fig.) als een dwaas heen en weer vliegen.

Umherstreichen (sich), (*strich umher, umhergestrichen*) wed. ww., Z. *umhertreiben.*

Umhertreiben (sich), (*trieb umher, umhergetrieben*) wed. ww. onr. ronddwalen, rondzwerven, als een vagebond leven.

Umherziehend, bijv. nw., Z. *herumziehend.*

Umhin, bijw., Z. *hinum;* 2. *nicht - können,* ergens niet omheen kunnen, niet kunnen nalaten, zedelijk verplicht zijn, niet mogen verzuimen.

Umholz, (-*es*) o., z. m. rondhout o. van een vat, eene kuip &.

Umhorchen, (*horchte um, umgehorcht*), **umhören,** (*hörte um, umgehört*) bedr. ww. rondhooren, onderzoek doen, ondervragen, informeeren.

Umhüllen, (*umhüllte, umhüllt*) bedr. ww. omhullen, omwikkelen, bedekken, verbergen, inrollen.

Umhüpfen, (*umhüpfte, umhüpft*) bedr.ww. om & heen huppelen, omheenspringen.

Umirren, (*irrte um, umgeirrt*) bedr. ww. omheen dwalen, ronddwalen.

Umjauchzen, umjubeln, (*umjauchzte, umjauchzt* en *umjubelte, umjubelt*) bedr. ww. omheen juichen, juichend omheen of in het rond springen.

Umkalfatern, (*kalfaterte um, umgekalfatert*) o. ww. (Zeew.) opnieuw kalefateren.

Umkehr, (-*en*) v. omkeer m., verandering, verbetering, herstelling, bekeering v.

Umkehren, (*kehrte um, umgekehrt*) o. ww., m. *s.* omkeeren, terugkeeren, teruggaan, achteruitgaan; *plötzlich auf dem Wege wieder* -, eensklaps omkeeren; (bij het rijden), *zu kurz* -, te kort keeren, zijn draai te kort nemen; (fig.) Z. *bekehren (sich);* 2. bedr. ww. *ein Blatt* -, omkeeren, omslaan; *den Braten* -, omkeeren; *ein Kleid* -, keeren, de binnenzijde buiten brengen; (fig.) *alles* -, alles het onderste boven werpen; it. vernietigen, vernielen, omverwerpen; *Logarithmen* -, verwisselen, veranderen; 3. wed. ww. *sich* -, zich omkeeren; it. van partij veranderen, van richting veranderen; (Spr.) - *ist besser als irre gehen,* beter ten halve gekeerd dan geheel gedwaald.

Umkehrung, (-*en*) v. omkeering, omverwerping, vernietiging, vernieling v.; (Red.) omzetting v.; (Wisk.) omkeering, verwisseling v.; (fig.) (van een staat), omwenteling v.

Umkippen, (*kippte um, umgekippt*) o. ww., m. *s.* omslaan, omvallen, tuimelen, het evenwicht verliezen, Z. *umfallen;* 2. bedr. ww. doen omslaan, doen omvallen; *einen Stein* -, omkantelen.

Umklaftern, (*umklafterte, umklaftert*) bedr.ww. *mit den Armen* -, omvatten.

Umklammern, (*umklammerte, umklammert*) bedr. ww. omhelzen, omvatten, in zijne armen drukken, omklemmen, knellen.

Umkleiden, (*kleidete um, umgekleidet*) bedr. ww. *ein Kind* -, andere kleeren aantrekken; 2. wed. ww. *sich* -, van kleeding veranderen, zich anders kleeden.

Umkleiden, (*umkleidete, umkleidet*) bedr.ww. bekleeden, met een kleed omhangen; *eine Kanzel schwarz* -, met een zwart kleed omhangen.

Umkommen, (*kam um, umgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* omkomen, sterven, om het leven komen, sneuvelen, vergaan; *er ist im Treffen umgekommen,* gesneuveld, gedood; (fig., gemeenz.) verliezen, kwijt raken, bederven.

Umkrallen, (*umkrallte, umkrallt*) bedr. ww. met de klauwen omvatten.

Umkrämpen, (*krämpte um, umgekrämpt*) bedr. ww. opstroopen, opslaan, omslaan, omtuigen.

Umkränzen, (*umkränzte, umkränzt*) bedr.ww. *mit Blumen* -, bekransen, met kransen behangen.

Umkreis, (-*es,* mv. -*e*) m. omtrek, omvang m., uitgebreidheid; *eine Meile im -e,* in den omtrek, in het rond; *die Stadt hat eine Meile im -e,* heeft eene mijl in omtrek.

Umkreisen, (*umkreiste, umkreist*) bedr.ww. een kring omheentrekken, zich

in een kring bewegen om; 2. insluiten, omsluiten, omvatten; it. Z. *einkreisen.*

Umkriechen, (*umkroch, umkrochen*) bedr. ww. onr. omheenkruipen, kruipen om.

Umkrümmen, (*krümmte um, umgekrümmt*) bedr. ww., Z. *umbiegen.*

Umladen, (*ladete um, umgeladet*) bedr. ww. anders laden, overladen, opnieuw laden, verpakken; 2. overladen, in een ander schip laden; (Zeew.) *ein Schiff die Waaren in einem Schiffe* -, overladen.

Umlage, (*-n*) v. (van belastingen), omslag m.; 2. omliggende o., rand m., alles wat ergens omligt, omringende o., omgeving v.

Umlagern, (*umlagerte, umlagert*) bedr. ww. *eine Stadt* -, belegeren, met een leger om & heen trekken om; *einen Tisch* -, zich plaatsen om; (fig.) *von Schmeichlern umlagert,* omgeven, omringd.

Umlauben, (*umlaubte, umlaubt*) bedr. ww. met loof of bladeren omgeven.

Umlauf, (*-s,* mv. *Umläufe*) m. (van een rad &), Z. *Umgang;* (van de planeten &), omwenteling v.; 2. (van het bloed), omloop, bloedsomloop m.; *in - bringen,* in omloop brengen; (Heelk.) (aan den vinger), omloop, rondgaande zweer, fijt v.; (Leenw.) Z. *Lehensgebühr.*

Umlaufen, (*lief um, umgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* omloopen, een omweg maken; 2. (van raderen), omgaan, draaien, omloopen, wentelen; (van geld), in omloop zijn; (van den tijd), voorbijgaan, vervliegen; (Zeew.) (van den wind), verdraaien, anderen; *-de Münze,* geld o. dat in omloop is; it. Z. *herumlaufen;* II. bedr. ww. *etw.* -, al loopende omverwerpen, omloopen.

Umlaufen, (*umlief, umlaufen*) bedr. ww. *die Stadt* -, om & heen loopen, rondloopen.

Umläufer, (*-s,* mv. *Umläufer*) m. rondlooper, vagebond, straatslijper m.

Umlaufs-capital, (*-(e)s,* mv. *-ien*) o. omloopend kapitaal o.; *-geld* o., *-mittel* o. mv. geld o. dat in omloop is; *-schreiben* o. rondgaande brief m., circulaire v.; *-zeit* v. tijd m. van omloop, van omwenteling, omloopstijd m.

Umlaut, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Spraakk.) klankverzachting, klankverandering v., umlaut m.

Umlegen, (*legte um, umgelegt*) bedr. ww. om & heen leggen, omringen, omgeven, omwikkelen; *einen Verband* -, leggen; *Reife an ein Fass* -, omslaan; 2. omleggen, op zijde leggen; *ein Schiff* -, kielen; it. *das Schiff* -, omleggen, op de andere zijde leggen; 3. omvouwen, ombuigen, omslaan; 4. *einen Balken* -, verleggen; (Timm.) *ein Stück Bauholz* -, afzagen; *ein Steinpflaster* -, verleggen, verstraten; (Tuinb.) *Blumenzwiebeln* -, verplanten; (Krijgsw.) *Soldaten* -, van garnizoen doen veranderen; *das Ruder of Steuer* -, Z. *überlegen; die Segel* -, veranderen; 5. *die Steuer* -, verdeelen, een omslag maken, omslaan; II. o. ww., m. *h.* (Zeew.) (van den wind), omslaan, veranderen van richting; III. wed. ww. *sich* -, (van schepen), naar den eenen kant overhangen; *sich* -, (van eene speld), buigen, krom worden; (van een degen), buigen, zich krommen.

Umlegen, (*umlegte, umlegt*) o. ww., m. *h. mit etw.* -, omleggen, beleggen, om & heen leggen.

Umlegung, (*-en*) v. omlegsel o.; (Zeew.) (van een schip), overhangen o.; (Krijgsw.) garnizoensverandering v.; (Fin.) (van belastingen), omslag m.

Umleiten, (*leitete um, umgeleitet*) bedr. ww. omleiden, langs een omweg leiden.

Umlenken, (*lenkte um, umgelenkt*) bedr. ww. omleiden, omsturen. *die Pferde, den Wagen* -, omsturen, doen keeren; (fig.) *jem.* -, van gevoelen doen veranderen; it. op den goeden weg terugbrengen; (gemeenz.) doen wenden.

Umleuchten, (*leuchtete um, umgeleuchtet*) o. ww., m. *h.* lichten (om iets te zoeken), in het rond lichten.

Umleuchten, (*umleuchtete, umleuchtet*) bedr. ww., Z. *umglänzen.*

Umliegen, (*lag um, umgelegen*) o. ww. onr., m. *h.* omverliggen, omliggen; it. omringen, omgeven; *-d,* omliggend, naburig.

Umliegen, (*umlag, umlegen*) bedr. ww. onr., Z. *umlagern.*

Ummachen, (*machte um, umgemacht*) bedr. ww. overmaken; (Landb.) Z. *umackern, umbrechen;* 2. Z. *umthun.*

Ummähen, (*mähte um, umgemäht*) bedr. ww. ommaaien, al maaiende omwerpen.

Ummauern, (*ummauerte, ummauert*) bedr. ww. met een muur omgeven, ommuren.

Ummessen, (*masz um, umgemessen*) bedr. ww. onr. overmeten, nog eens meten.

Ummodeln, (*modelte um, umgemodelt*) bedr. ww., Z. *umbilden.*

Ummünzen, (*münzte um, umgemünzt*) bedr. ww. *altes Geld* -, vermunten, hermunten.

Ummünzung, v., Z. *ummünzen;* it. hermunting, vermunting v.

Umnachten, (*umnachtete, umnachtet*) bedr. ww. met duisternis omgeven, in duisternis hullen.

Umnähen, (*nähte um, umgenäht*) bedr. ww. omnaaien, anders naaien, overnaaien.

Umnähen, (*umnähte, umnäht*) bedr. ww. omnaaien, omheen naaien, rondom naaien.

Umnebeln, (*umnebelte, umnebelt*) bedr. ww. met nevel bedekken, in nevel hullen, in een nevel wikkelen; (Zeew.) *umnebelt,* in een nevel gehuld, mistig; (fig.) Z. *benebeln.*

Umnehmen, (*nahm um, umgenommen*) bedr. ww. onr. omnemen, omdoen, zich bedekken met, zich voorzien van, voordoen.

Umnetzen, (*umnetzte, umnetzt*) bedr. ww. van netten omgeven.

Umnieten, (*nietete um, umgenietet*) bedr. ww. omnieten, omklinken.

Umnieten, (*umnietete, umnietet*) bedr. ww. in het rond klinken, omheenklinken, omheennieten.

Umpacken, (*packte um, umgepackt*) bedr. ww. verpakken, anders pakken, opnieuw pakken.

Umpacken, (*umpackte, umgepackt*) bedr. ww. omheenpakken.

Umpanzern, (*umpanzerte, umpanzert*) bedr. ww., Z. *bepanzern.*

Umpfählen, (*umpfählte, umpfählt*) bedr. ww. ompalen, palen zetten om.

Umpflanzen, (*pflanzte um, umgepflanzt*) bedr. ww. *Blumen* -, verplanten, overplanten, opnieuw planten.

Umpflanzen, (*umpflanzte, umpflanzt*) bedr. ww. omplanten, omheenplanten; *mit Bäumen umpflanzt,* in het rond beplant.

Umpflastern, (*pflasterte um, umgepflastert*) bedr. ww. *eine Strasze* -, verstraten, opnieuw straten, anders straten.

Umpflastern, (*umpflasterte, umpflastert*) bedr. ww. *eine Strasze* -, rondom bestraten.

Umpflügen, (*pflügte um, umgepflügt*) bedr. ww., Z. *umackern, umbrechen.*

Umprägen, (*prägte um, umgeprägt*) bedr. ww., Z. *ummünzen;* it. omstempelen, een anderen stempel geven.

Umpurzeln, (*purzelte um, umgepurzelt*) o. ww., m. *s.* omduikelen, omtuimelen, buitelen.

Umrändern, (*umränderte, umrändert*) bedr. ww., Z. *berändern.*

Umranken, (*umrankte, umrankt*) bedr. ww., Z. *beranken.*

Umrasseln, (*umrasselte, umrasselt*) bedr. ww. in het rond ratelen, weerklinken.

Umräumen, (*räumte um, umgeräumt*) bedr. ww. anders plaatsen, verzetten; 2. in wanorde brengen, in de war brengen.

Umreise, (*-n*) v. reis v. om (de wereld b. v.).

Umreisen, (*reiste um, umgereist*) o. ww., m. *s.* omreizen, een omweg maken.

Umreisen, (*umreiste, umreist*) bedr. ww. *die Welt* -, eene reis maken om, omreizen.

Umreiszen, (*riss um, umgerissen*) bedr. ww. onr. omverrukken, omrukken, omverhalen, neerhalen, vellen, Z. *einreiszen, meitreiszen;* 2. *umbrechen.*

Umreiten, (*ritt um, umgeritten*) o. ww. onr., m. *s.* omrijden, een omweg maken te paard of in een rijtuig; 2. bedr. ww. *ein Kind* -, omrijden, omverrijden, Z. *überreiten.*

Umreiten, (*umritt, umritten*) bedr. ww. onr. *einen Wald* -, omrijden, omheenrijden, rondrijden.

Umrennen, (*rannte um, umgerannt*) bedr. ww. omverloopen.

Umrennen, (*umrannte, umrannt*) bedr. ww. onr. omheenloopen, omheenrennen, hard omheenloopen.

Umringen, (*umringte, umringt*) bedr. ww. *jem.* -, omringen, omsingelen; *ein Haus* -, omringen, omsingelen, omgeven, insluiten, Z. *umgeben.*

Umrinden, (*umrindete, umrindet*) bedr. ww. omkorsten.

Umriss, (*-es,* mv. *-e*) m. (Schild) omtrek m., schets v.; *den - einer Figur machen,* eene figuur schetsen.

Umritt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. omrit m., omweg m. te paard of in een rijtuig. 2. (van een beambte), rondreis v.

Umrollen, (*rollte um, umgerollt*) o. ww., m. *s.* omrollen, omverrollen; 2. bedr. ww. omrollen; *ein Gemälde* -, oprollen, ophalen.

Umrollen, (*umrollte, umrollt*) bedr. ww. omrollen, eene rol omdoen, omheenrollen.

Umrühren, (*rührte um, umgerührt*) bedr. ww. *Korn, Brei* -, omroeren, beroeren, klutsen; (Mets.) *Mörtel* -, mengen, dooreenroeren.

Umrührung, (*-en*) v., Z. *umrühren;* it. omroering v.

Umrütteln, (*rüttelte um, umgerüttelt*) bedr. ww. omschudden.

Umsacken, (*sackte um, umgesackt*) bedr. ww. in een anderen zak steken, doen.

Umsägen, (*sägte um, umgesägt*) bedr. ww. *einen Baum* -, omzagen, met de zaag vellen.

Umsagen, (*umsägte, umsägt*) bedr. ww. omheenzagen, rondzagen.

Umsalzen, (*salzte um, umgesalzet*) bedr. ww. opnieuw zouten.

Umsatteln, (*sattelte um, umgesattelt*) bedr. ww. *ein Pferd* -, een anderen zadel omdoen; it. anders zadelen; (fig.) omslaan, van beroep, van partij, van godsdienst veranderen.

Umsatz, (*-es,* mv. *Umsätze*) m. (Hand.) omzet m., debiet, van de hand gaan of doen o., Z. *Absatz.*

Umschaffen, (*schuf um, umgeschaffen*) bedr. ww. onr., Z. *umbilden, umwandeln, verwandeln.*

Umschaffung, (*-en*) v. verandering, gedaanteverwisseling, hervorming v.

Umschanzen, (*umschanzte, umschanzt*) bedr. ww. (Krijgsw.) omschansen, schansen oprichten om.

Umschanzung, v., Z. *umschanzen;* it. omschansing v.; *-slinie* v. omschansingslijn, lijn, reeks v. van verschansingen, bolwerken.

Umscharren, (*scharrte um, umgescharrt*) bedr. ww. omkrabben.

Umschatten, (*umschattete, umschattet*) bedr. ww. omschaduwen, met schaduw, kommer omgeven.

Umschattig, bijv. nw., Z. *kreisschattig.*

Umschau, v., z. m. rondzien o.

Umschauen, (*schaute um, umgeschaut*) bedr. ww., Z. *umsehen (sich).*

Umschaufeln, (*schaufelte um, umgeschaufelt*) bedr. ww. *Korn* -, omschoppen, verschieten; *Häringe* -, onder het zouten met de roerschop omroeren.

Umschäumen, (*umschäumte, umschäumt*) bedr. ww. met schuim omgeven.

Umscheinen, (*umschien, umschienen*) o. ww. onr., m. *s.* omschijnen, met licht omgeven.

Umscheren, (*schor um, umgeschoren*) bedr. ww. onr. opnieuw scheren.

Umschichten, (*schlichtete um, umgeschichtet*) bedr. ww. anders vullen, weg eens vullen, opnieuw stoppen.

Umschichtig, bijv. nw. achter elkander.

Umschieben, (*schob um, umgeschoben*) bedr. ww. onr. *Kegel* -, omverwerpen.

Umschieszen, (*schoss um, umgeschossen*) bedr. ww. onr. omschieten, omverschieten; 2. o. ww. (van den wind), omschieten, omslaan, plotseling veranderen.

Umschiffbar, bijv. nw. omvaarbaar, omvaren kunnende worden.

Umschiffen, (*schiffte um, umgeschifft*) o. ww., m. *s.* omvaren, al varende een omweg maken; 2. bedr. ww. *Waaren* -, Z. *umladen;* it. Z. *herumschiffen.*

Umschiffen, (*umschiffte, umschifft*) bedr. ww., Z. *umseygeln.*

Umschlag, (*-(e)s, mv. Umschläge*) m., Z. *Umschlagen;* (van waren), Z. *Umsatz;* it. verkoop m., kermis v.; 2. (aan kleeren), omslag, opslag m.; (aan den hals), kraagje, boordje o.; (aan een hoed), omgebogen rand m.; (aan eene kaart &), vouwtje, hoekje o.; (Bergw.) (van eene mijn), teruggang m.; (van een brief &), omslag, couvert o., enveloppe v.; (van een tijdschrift), omslag o.; (Heelk.) pappleister v.; (in een boek), vouw v., ezelsoor o.; 3. (Pl.) omkleedsel, zaadvlies, zaadhuisje o.; it. Z. *Hülle;* (Bergw.) bovenmatige interest m.; 4. (fig.) (van wijn, bier &), bezinksel, omslaan o.; (van het weder), plotselinge verandering v.; (van de fortuin), wending v.; *in - gerathen,* omslaan, veranderen; 5. (Sp.) winst v.

Umschlagen, (*schlug um, umgeschlagen*) o. ww. onr., m. *s.* omslaan, vallen, tuimelen; 2. (van het weder), veranderen, omslaan; (van eene ziekte), eene wending nemen; (van de zwangerschap), met eene miskraam eindigen; (van zieken), instorten; (van melk), stremmen, omslaan; (van personen), van gedrag veranderen, anders worden; *die Sache ist umgeschlagen,* de zaak is omgedraaid, it. bedr. ww. omslaan, door slagen omwerpen; *Kegel* -, omwerpen; *Tuch* -, om (den hals &) slaan, Z. *umlegen; Kräuter* -, een omslag opleggen van; 2. *die Aermel* -, omslaan, opstroopen; *den Kragen* -, omslaan; *die Spitze eines Nägels* -, omslaan, omkloppen; *ein Blatt in einem Buche* -, omslaan; *eine Karte* -, keeren; (Zeew.) *die Segel* -, voor den wind omwenden, halzen; *Münzen* -, Z. *umprägen;* (Hand.) *Waaren* -, omzetten, plaatsen, van de hand doen; (Pl.) *umgeschlagen,* (van bladeren), gebogen, omgekruld.

Umschlagen, (*umschlug, umschlagen*) bedr. ww. onr. omheenslaan, omwikkelen, bezetten met.

Umschlagsrecht, (*-(e)s, mv. -e*) o. recht o. van overladen, overpakken.

Umschleiern, (*umschleierte, umschleiert*) o. ww., Z. *verschleiern.*

Umschleifen, (*schliff um, umgeschliffen*) bedr. ww. onr. omslijpen, afslijpen, anders slijpen, opnieuw slijpen.

Umschlieszen, (*umschloss, umschlossen*) bedr. ww. onr. omsluiten, met eene afsluiting omgeven, insluiten, Z. *umgeben; mit den Armen* -, omvatten, omhelzen, nauw omsluiten.

Umschlingen, (*umschlang, umschlungen*) bedr. ww. onr. omslingeren, omwikkelen, omkronkelen; *mit den Armen* -, omklemmen.

Umschmeiszen, (*schmiss um, umgeschmissen*) bedr. ww. onr. omsmijten, Z. *umwerfen.*

Umschmelzen, (*schmelzte um, umgeschmelzt*) bedr. ww. omsmelten, opnieuw smelten, versmelten, hersmelten.

Umschmelzung, (*-en*) v. omsmelting, hersmelting v.

Umschmieden, (*schmiedete um, umgeschmiedet*) bedr. ww. opnieuw smeden, anders smeden, versmeden.

Umschmieden, (*umschmiedete, umschmiedet*) bedr. ww. omheensmeden, met ijzerwerk omgeven.

Umschnallen, (*schnallte um, umgeschnallt*) bedr. ww. omgespen, anders gespen, opnieuw gespen, Z. *umgürten.*

Umschnüren, (*schnürte um, umgeschnürt*) bedr. ww. op eene andere wijze rijgen; 2. met een koord, touw, vastmaken om.

Umschnüren, (*umschnürte, umschnürt*) bedr. ww. omsnoeren, omheenbinden.

Umschränken, (*umschränkte, umschränkt*) bedr. ww. ompalen, met perken omzetten, beperken; *umschränktes Wesen,* eindig, beperkt, niet eeuwig.

Umschreiben, (*schrieb um, umgeschrieben*) bedr. ww. onr. anders schrijven, overschrijven.

Umschreiben, (*umschrieb, umschrieben*) bedr. ww. onr. omschrijven, omheenschrijven; *eine Münze* -, een omschrift, randschrift zetten op; (Meetk.) *einen Dreieck mit einem Kreise* -, omheenschrijven; (Spraakk.) *ein Wort* -, omschrijven, nader verklaren.

Umschreibung, (*-en*) v., Z. *umschreiben;* it. verandering v. in de schikking der woorden; 2. omschrijving v.

Umschrift, (*-en*) v. omschrift, randschrift o.; (van eene orde), opschrift o.; (van een zinnebeeld), beteekenis v.; 2. Z. *Inschrift.*

Umschrot, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. planken schutting v. van een grafheuvel.

Umschürzen, (*umschürzte, umschürzt*) bedr. ww. *jem., sich* -, een schort voordoen.

Umschütteln, (*schüttelte um, umgeschüttelt*) bedr. ww. herhaaldelijk omschudden.

Umschütten, (*schüttete um, um-*

geschüttet) bedr. ww. omverwerpen, instorten; 2. overgieten, overstorten.

Umschütten, (*umschüttete, umschüttet*) bedr. ww. omheengieten, omheenstorten; *Bäume mit Erde* -, aarde om de boomen heen storten om ze te steunen.

Umschwärmen, (*schwärmte um, umgeschwärmt*) bedr. ww., Z. *herumschwärmen.*

Umschwärmen, (*umschwärmte, umschwärmt*) bedr. ww. omheenzwermen, omheenvliegen in een zwerm.

Umschweben, (*umschwebte, umschwebt*) bedr. ww. *jem., etw.* -, omzweven, omheenzweven; (fig.) (van gedachten), bezighouden, voor den geest zweven; (van gevaren), omringen, dreigen.

Umschweien, (*schweite um, umgeschweit*) bedr. ww. (Zeew.) voor anker liggen, zwenken.

Umschweif, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. omweg m., afwijking, uitweiding, voorafspraak v., noodelooze omslag m.; *ohne - etw. sagen,* zonder omwegen; *-e machen,* uitweiden, een omhaal van woorden gebruiken.

Umschweifen, (*schweifte um, umgeschweift*) bedr. ww., Z. *herumschweifen.*

Umschweifig, (*-er, -st*) bijv. en b. wijdloopig, gerekt, met veel omslag, met veel complimenten.

Umschwenken, (*schwenkte um, umgeschwenkt*) bedr. ww. (Zeew.) Z. *umschweien;* 2. wed. ww. *sich* -, Z. *schwenken* (*sich*).

Umschwingen, (*schwang um, umgeschwungen*) bedr. ww. onr., Z. (*herum*)*schwingen.*

Umschwingen, (*umschwang, umschwungen*) bedr. ww. onr., Z. *umschlingen.*

Umschwirren, (*umschwirrte, umschwirrt*) bedr. ww. omheen snorren, gonzen.

Umschwung, (-(*e*)*s*, mv. *Umschwünge*) m. omzwaai m., omzwenking, omkeering v.; 2. ombuiteling, omwenteling v.; (fig.) plotselinge verandering, wending v.; *-spunkt* m. omwentelingspunt o.

Umsegeln, (*segelte um, umgesegelt*) o.ww. omzeilen, een omweg maken met zeilen; 2. Z. *herumsegeln;* II. bedr. ww., Z. *übersegeln.*

Umsegeln, (*umsegelte, umsegelt*) bedr. ww. *die Welt* -, omzeilen, omvaren, eene (zee)reis doen om &; *ein Vorgebirge* -, omheenzeilen, Z. *umschiffen.*

Umsehen, (*sah um, umgesehen*) o. ww.onr., Z. *herumsehen;* II. wed.ww. *sich* -, om zich heen zien; *sich im Zimmer* -, rondzien; *sich nach jemn.* -, iem. met de oogen zoeken; *sich nach etw.* -, omzien naar, zoeken, trachten te krijgen; *sich an einem Orte* -, het merkwaardige bezien van; 2. (fig.) *sich in der Welt, in den Büchern* -, rondsnuffelen; 3. *sich* -, Z. *umdrehen* (*sich*).

Umseite, (-*n*) v. (Hand.) keerzijde, verso zijde v.

Umsetzbar, bijv. nw. omzetbaar, verhandelbaar, te slijten, te verkoopen, om te zetten; *-keit* v. omzetbaarheid v.

Umsetzen, (*setzte um, umgesetzt*) bedr. ww. omzetten, anders zetten, verplaatsen; (Muz.) transponeeren; *Bäume* -, verplanten; (Drukk.) *eine Form* -, opnieuw inslaan; (Straatm.) *ein Pflaster* -, verleggen, verstraten; 2. (Hand.) *Waaren, Geld, Papier, Wechsel* -, omzetten, verkoopen, verhandelen, plaatsen, van de hand doen; *eine Schuldverschreibung in baares Geld* -, inlossen, inwisselen, betalen, afdoen; 3. o. en wed. ww. *sich* -, (van den wind), omslaan, veranderen.

Umsetzen, (*umsetzte, umsetzt*) bedr. ww. omheenzetten, omzetten, bezetten met; *mit Bäumen* -, bezetten.

Umsetzung, (-*en*) v. omzetting, verandering v. van plaats; (Muz.) transpositie v.; (Gen.) vervoer o. van een zieke.

Umsicheln, (*sichelte um, umgesichelt*) bedr. ww. door den sikkel doen omvallen.

Umsicht, (-*en*) v. gezicht o. om zich heen; (fig.) omzichtigheid, bedachtzaamheid v., Z. *Vorsicht; -bild, -gemälde* o. panorama o.

Umsichtig, (*-er, -st*) bijv. nw. omzichtig, bedachtzaam, behoedzaam, voorzichtig; *-keit* v. behoedzaamheid v., Z. *Umsicht* (fig.)

Umsinken, (*sank um, umgesunken*) o. ww. onr., m. *s.* langzaam neervallen, zich latee zakken.

Umsitzen, (*sasz um, umgesessen*) bedr. ww. onr., Z. *herumsitzen.*

Umsitzen, (*umsasz, umsessen*) bedr. ww. onr. *jem.* -, gezeten zijn, zitten om, omheenzitten.

Umsonst, bijw. voor niet, om niets, gratis; (fig.) *das soll er mir nicht - gethan haben,* dat zal hij niet ongestraft gedaan heben, hij zal weten dat hij dat gedaan heeft; 2. tevergeefs, nutteloos, doelloos; *nicht - etw. sagen,* niet tevergeefs, zonder oogmerk, zonder opzet; (Volksl.) - *ist der Tod,* geen geld, geene Zwitsers.

Umspannen, (*spannte um, umgespannt*) bedr. en o. ww. anders spannen; 2. andere paarden nemen, van paarden verwisselen.

Umspannen, (*umspannte, umspannt*) bedr. ww. omspannen, omvatten, met het span, met de armen omvatten.

Umspielen, (*umspielte, umspielt*) bedr. ww. *jem.* -, om iem. heen spelen; (fig.) *etw.* -, den spot drijven met, den draak steken met.

Umspinnen, (*umspann, umsponnen*) bedr. ww. onr. omspinnen; (fig.) lagen leggen, misleiden.

Umspringen, (*sprang um, umgesprungen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *herumspringen;* (fig., gemeenz.) *mit etw. umzuspringen wissen,* met iets weten om te springen; it. (van den wind), Z. *umschlagen.*

Umspringen, (*umsprang, umsprungen*) bedr. ww. omheenspringen rondspringen.

Umstand, (-(*e*)*s*, mv. *Umstände*) m. omstandigheid v., voorval o.; *besonderer* -, bijzondere omstandigheid, bijzonderheid v.; *etw. mit allen Umständen erzählen,* Z. *umständlich; sich in einzelne Umstände einlassen,* in bijzonderheden treden; 2. toestand, staat m.; - *seines Vermögens,* fortuin o.; *in schlechten Umständen sein,* in ongelukkige omstandigheden verkeeren; (van zieken), in gevaar zijn, er naar aan toe zijn; *in andern, gesegneten Umständen sein,* in gezegende omstandigheden verkeeren, zwanger zijn; 3. *Umstände,* plechtigheden v. mv., complimenten o. mv.; *Umstände machen,* complimenten, zwarigheden maken; *ohne Umstände,* zonder complimenten; 4. omslag, omweg m., Z. *Umschweif.*

Umständlich, bijv. en b. omstandig, wijdloopig, breedvoerig, omslachtig, in alle bijzonderheden; *etw.* - *erzählen,* in alle bijzonderheden, omstandig; *-e Erzählung,* omstandig verhaal; *etw.* - *wissen,* van nabij bekend zijn met; 2. met te veel complimenten, te veel zwarigheden; *das ist mir zu* -, daaraan zijn mij te veel zwarigheden verbonden; *-keit* v. omstandigheid, breedvoerigheid, wijdloopigheid v.; 2. gehechtheid v. aan vormen, complimenten o. mv., overmaat v. van plichtplegingen, van zwarigheden.

Umstandswort, (*-wort(e)s*, mv. *-wörter*) o. bijwoord o.

Umstauen, (*staute um, umgestaut*) bedr. ww. (Zeew.) omstuwen, anders stuwen.

Umstechen, (*stach um, umgestochen*) bedr. ww. onr. overhoop steken; 2. anders graveeren; *Korn* -, omzetten, verschieten; (Tuinb.) Z. *umgraben* (Zeew.) anders sturen.

Umstecher, (-*s*, mv. *Umstecher*) m. stuurman m.

Umstecken, (*steckte um, umgesteckt*) bedr. ww. *Bohnen* -, omsteken, anders steken; *ein Kopfzeug* -, anders opzetten.

Umstecken, (*umsteckte, umsteckt*) bedr. ww. omsteken; *mit Pfählen & umsteckt,* omgeven met.

Umstehen, (*stand um, umgestanden*) o. ww. onr., Z. *herumstehen; die -den Personen, die -den,* de omstanders, de aanwezigen.

Umstellen, (*stellte um, umgestellt*) bedr. ww., Z. *herumstellen;* 2. anders stellen, verplaatsen, verzetten, overzetten.

Umstellen, (*umstellte, umstellt*) bedr. ww. (Jachtw.) *ein Gehölz, einen Wolf* -, omsingelen, zich om & heen plaatsen; *den Tisch mit Stühlen* -, stoelen om de tafel zetten, plaatsen.

Umstellung, (-*en*) v. verplaatsing, verandering v.; (Jachtw.) omsingeling v.

Umstempeln, (*stempelte um, umgestempelt*) bedr. ww. den stempel ver-

anderen, anders stempelen, anders zegelen.

Umsteuern, (*umsteuerte, umsteuert*) bedr. ww. omheensturen, Z. *umschiffen.*

Umstimmen, (*stimmte um, umgestimmt*) bedr. ww. gaan stemmen, de stemmen uitbrengen; (Muz.) *ein Klavier* -, op een anderen toon stemmen; it. Z. *verstimmen;* (fig.) *jem.* -, anders stemmen, in eene andere stemming brengen, van meening doen veranderen.

Umstimmung, (*-en*) v. verandering v. van akkoord.

Umstören, (*umstörte, umstört*) bedr. ww. in wanorde brengen, in de war maken.

Umstoszen, (*stiesz um, umgestoszen*) bedr. ww. onr. omstooten, omverstooten, omverduwen; *Korn* -, Z. *umstechen;* (fig.) *einen Kauf* -, breken, verbreken, vernietigen, krachteloos maken; *einen letzten Willen* -, krachteloos maken, te niet doen, vernietigen, nietig verklaren; *einen Beweis* -, krachteloos maken; *Gebräuche, Einrichtungen* -, afschaffen, opheffen.

Umstöszlich, bijv. nw. omstootelijk, niet goed gevestigd, herroepelijk, gebrekkig, nietig.

Umstrahlen, (*umstrahlte, umstrahlt*) bedr. ww. omstralen, stralen verspreiden of schieten om, Z. *umglänzen.*

Umstreichen, (*strich um, umgestrichen*) bedr. ww. onr., Z. *herumstreichen.*

Umstreuen, (*umstreute, umstreut*) bedr. ww. omstrooien, omheenstrooien, rondstrooien, bezaaien met.

Umstricken, (*strickte um, umgestrickt*) bedr. ww. overbreien, anders breien, opnieuw breien; 2. Z. *herumstricken.*

Umstricken, (*umstrickte, umstrickt*) bedr. ww. met breiwerk omgeven; (fig.) met strikken omspannen; it. Z. *bestricken.*

Umströmen, (*umströmte, umströmt*) bedr. ww. *die Stadt* -, omheenstroomen, bespoelen.

Umstülpen, (*stülpte um, umgestülpt*) bedr. ww. omkeeren, opstrijken, omslaan, Z. *aufstülpen.*

Umsturz, (*-es,* mv. *Umstürze*) m. (van een huis), instorting v., invallen o., omstorting v.; (fig.) Z. *umstoszen;* (van een staat), omverwerping v., ondergang m.

Umstürzen, (*stürzte um, umgestürzt*) bedr. ww. *ein Kind* -, omgooien, omvergooien; *ein Gebäude* -, omverhalen, doen instorten; (fig.) *den Staat* -, omverwerpen; 2. *einen Topf, ein Glas* -, omstorten, omverstorten; *einen Acker* -, Z. *stürzen;* II. o. ww. (van personen), omvervallen; (van gebouwen), instorten, invallen; (van een wagen), omslaan.

Umsturzpartei, (*-en*) v. partij v. van de omwenteling.

Umstürzung, (*-en*) v., Z. *Umsturz.*

Umtaufen, (*taufte um, umgetauft*) bedr. ww. herdoopen, opnieuw doopen, een anderen naam geven.

Umtäufer, (*-s,* mv. *Umtäufer* m. (Gesch.) Z. *Wiedertäufer.*

Umtausch, (*-es,* mv. *Umtäusche*) m., Z. *Tausch.*

Umtauschen, (*tauschte um, umgetauscht*) bedr. ww., Z. *vertauschen.*

Umthun, (*that um, umgethan*) bedr. ww. onr. omdoen, aandoen; 2. wed. ww. *sich um* of *nach etw.* -, Z. *umsehen.*

Umtoben, (*umtobte, umtobt*) bedr. ww. omheenrazen, omheentieren.

Umthürmen, (*umthürmte, umthürmt*) bedr. ww. met torens omringen.

Umtönen, (*umtönte, umtönt*) o. ww., m. *h.* omheenklinken, in de rondte weergalmen.

Umtosen, (*umtoste, umtost*) bedr. ww., Z. *umtoben.*

Umtreiben, (*trieb um, umgetrieben*) bedr. ww. onr. *ein Rad* -, omdrijven, ronddraaien, doen bewegen, Z. *herumtreiben;* (fig.) *jem.* -, vermoeien, afslooven; *eine Wirthschaft* -, houden; *ein Gewerbe* -, uitoefenen; *sein Geld gut* -, partij trekken van, zijn voordeel doen met; 2. wed. ww. *sich* -, heen en weer loopen, rondzwalken.

Umtreten, (*trat um, umgetreten*) bedr. ww. onr. omtrappen, omvertrappen, omverschoppen; *seine Schuhe* -, omloopen; 2. Z. *übertreten, übergehen.*

Umtrieb, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Umlauf;* (fig.) *geheime -e,* heimelijke listen, kuiperijen v. mv., streken m. mv., intriges v. mv.

Umtriebler, (*-s,* mv. *Umtriebler*) m. (Pol.) hij die met heimelijke listen of kuiperijen te werk gaat.

Umuferη, (*umuferte, umufert*) bedr. met een oever omringen, omheenstroomen.

Umwachen, (*umwachte, umwacht*) bedr. ww. de wacht houden om.

Umwachsen, (*umwuchs, umwachsen*) bedr. ww. onr. omheengroeien, rondgroeien, omheenwassen; *mit Gebüsch* -, omringd, omgeven van; *mit Fett* -, bedekt, omgeven.

Umwalden, (*umwaldete, umwaldet*) bedr. ww. van een woud of bosch omringen.

Umwallen, (*umwallte, umwallt*) bedr. ww. omwallen, Z. *umschanzen.*

Umwälzen, (*wälzte um, umgewälzt*) bedr. ww. omdraaien, omwenden, omkeeren, doen draaien; *einen Stein* -, omrollen, omwentelen; (fig.) *einen Staat* -, eene omwenteling bewerken in; 2. wed. ww. *sich* -, (van de aarde), omwentelen, draaien om, zich bewegen om hare as, Z. *herumwälzen.*

Umwälzung, (*-en*) v. omwenteling, draaiing, draaiende beweging v., omkeering, omdraaiing v.

Umwandeln, (*wandelte um, umgewandelt*) o. ww., Z. *herumwandeln;* 2. bedr. ww. doen veranderen, van gedaante doen veranderen; (Spraakk.) vervoegen; it. Z. *umgehen.*

Umwandlung, (*-en*) v. verandering, gedaanteverwisseling, vervorming v.; (Spraakk.) vervoeging v.

Umwandern, (*wanderte um, umgewandert*) bedr. ww., Z. *herumwandeln.*

Umwässern, (*umwässerte, umwässert*) bedr. ww. water rond gieten.

Umweben, (*umwebte, umwebt*) bedr. ww. omweven, met een weefsel omgeven.

Umwechseln, (*wechselte um, umgewechselt*) bedr. ww. *in etw.* -, afwisselen, beurtelings doen, beurtelings gaan of komen; *in einem Amte* -, elk. afwisselen in, beurtelings waarnemen; *-d,* afwisselend; 2. bedr. ww. *Geld* -, wisselen, inwisselen; *die Felder* -, de bezaaiing veranderen; *die Schuhe* -, andere schoenen aantrekken.

Umwechselung, (*-en*) v., Z. *umwechseln;* it. inwisseling v.

Umweg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. omweg, te groote weg m.; *durch -e,* langs omwegen, niet rechtstreeks.

Umwehen, (*wehte um, umgeweht*) bedr. ww. omwaaien, doen omwaaien.

Umwehen, (*umwehte, umweht*) bedr. ww. omheenwaaien; (fig.) bezielen, in geestdrift brengen; *von jems. Geiste umweht sein,* bezield zijn door.

Umwenden, (*wendete um, umgewendet*) bedr. ww. onr. *das Blatt* -, omkeeren, omwenden; *ein Kleid, einen Teller* -, omkeeren; *die umgewendete Seite eines Blattes,* de verkeerde zijde, de versozijde v.; (van laken), verkeerde kant m.; *mit umgewendeter Hand,* met den rug van de hand; *wie man eine Hand umwendet,* in een oogwenk; (fig.) *jem.* -, van meening doen veranderen; it. tot eene andere partij overgaan; *er ist wie umgewendet,* hij is geheel veranderd; 2. o. ww., m. *h. mit dem Wagen* -, keeren, draaien, omkeeren; (Zeew.) *vor dem Winde* -, Z. *halsen* (Zeew.); 3. wed ww. *sich* -, zich omkeeren, zich omdraaien.

Umwerfen, (*warf um, umgeworfen*) bedr. ww. onr. *einen Mantel* -, omwerpen, omgooien, omdoen; *jem.* -, omverwerpen, omgooien, op den grond werpen; *einen Baum* -, vellen; 2. o. ww., m. *h. mit jemn.* -, it. *jem.* -, (bij het varen), aanvaren, omvaren; (fig.) Z. *umstoszen.*

Umwerfung, (*-en*) v., Z. *umwerfen;* it. omverwerping v.

Umwickeln, (*wickelte um, umgewickelt*) bedr. ww., Z. *herumwickeln;* 2. *Faden* -, winden, tot klosjes winden; *ein Kind* -, wikkelen, in de luiers doen; 3. Z. *umwindeln.*

Umwickeln, (*umwickelte, umwickelt*) bedr. ww. *mit etw.* -, omwikkelen, omheenrollen; *mit Stroh* -, omwoelen; *mit Faden* -, omwinden.

Umwinden, (*wand um, umgewunden*) bedr. ww. onr. anders winden, opnieuw vlechten, Z. *herumwinken.*

Umwinden, (*umwand, umwunden*)

bedr. ww. onr. omheenwinden, omheenvlechten, bekransen; *mit Lorbeeren umwunden*, bekranst met; *mit den Armen* -, Z. *umarmen, umschlingen.*

Umwirbeln, (*umwirbelte, umwirbelt*) bedr. ww. omdwarrelen, dwarrelend omgeven.

Umwogen, (*umwogte, umwogt*) bedr. ww. met de golven omringen.

Umwohnen, (*umwohnte, umwohnt*) bedr. ww. omheenwonen, inwonen.

Umwölken, (*umwölkte, umwölkt*) o. ww., m. *h.* met wolken bedekken, bewolken, van wolken omringen; (fig.) *den Geist, das Gesicht* -, benevelen.

Umwühlen, (*wühlte um, umgewühlt*) bedr. ww. omwoelen, omwroeten, omgraven, onderste boven woelen.

Umzählen, (*zählte um, umgezählt*) bedr. ww. overtellen, opnieuw tellen.

Umwünschen, (*wünschte um, umgewünscht*) bedr. ww. den ondergang, den val wenschen.

Umzapfen, (*zapfte um, umgezapft*) bedr. ww. *Bier* -, overtappen.

Umzaubern, (*zauberte um, umgezaubert*) bedr. ww. door tooverij doen veranderen.

Umzäunen, (*umzäunte, umzäunt*) bedr. ww., Z. *einzäunen.*

Umzäunung, (-*en*) v. heg, haag, omheining, afsluiting v.

Umzeichnen, (*zeichnete um, umgezeichnet*) bedr. ww. overteekenen, anders teekenen, opnieuw teekenen.

Umzeichnen, (*umzeichnete, umzeichnet*) bedr. ww. met teekens omringen, met teekeningen omgeven.

Umziehen, (*zog um, umgezogen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *herumziehen;* it. van woning veranderen, verhuizen, eener andere woning betrekken; it. in een anderen dienst gaan, van meester veranderen; 2. bedr. ww. omtrekken, neertrekken; *Kleider* -, Z. *anziehen;* it. Z. *umwechseln;* 3. wed. ww. *sich* -, Z. *umkleiden (sich).*

Umziehen, (*umzog, umzogen*) bedr. ww. onr. *ein Gebirge* -, om & heentrekken; *die Grenzen eines Gebietes* -, bezoeken, rondgaan; *einen Wald mit Netzen, Tüchern* -, omspannen; *ein Bett mit Vorhängen* -, voorzien; 2. *mit einem Graben* -, eene sloot graven om; 3. Z. *überziehen, umgeben;* II. wed. ww. *sich* -, (van den hemel), met wolken bedekt worden, betrekken.

Umzingeln, (*umzingelte, umzingelt*) bedr. ww. (Krijgsw.) *eine Festung* -, omsingelen, insluiten; *einen Trupp Menschen* -, omringen, omgeven.

Umzirk, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., Z. *Umkreis, Umfang.*

Umzirkeln, (*umzirkelte, umzirkelt*) bedr. ww., Z. *einkreisen.*

Umzirken, (*umzirkte, umzirkt*) bedr. ww. omgeven, beperken, omgrenzen, insluiten.

Umzug, (-(*e*)*s*, mv. *Umzüge*) m. verhuizing v., verandering v. van woonplaats, Z. *Auszug;* 2. processie v., omgang m.; 3. Z. *Umhang, Ueberzug.*

Unabänderlich, bijv. en b. onveranderlijk, onherroepelijk, vast, stellig, zeker, bepaald; -*er Wille,* (Spraakk.) onveranderlijk, onbuigbaar; -*keit* v. onveranderlijkheid, onherroepelijkheid, zekerheid v.; (Spraakk.) onbuigbaarheid v.

Unabbittlich, bijv. nw. onvergeeflijk, niet te vergeven.

Unabbrüchig, bijv. nw. zonder verantwoordelijkheid, onverantwoordelijk.

Unabgebrochen, bijv. nw. (van vruchten), nog niet geplukt; (van eene betaling), geheel, zonder korting.

Unabgegrenzt, bijv. nw. onbegrensd, zonder bepaalde grens of grenzen.

Unabgehaart, bijv. nw. (van hazen), behaard, niet gevild.

Unabgelöscht, bijv. nw. (van kalk), ongebluscht.

Unabgemacht, bijv. nw. (van eene zaak), onafgedaan, niet beeindigd, onbepaald, onbeslist.

Unabgesondert, bijv. nw. niet gescheiden, niet afgezonderd.

Unabgethan, bijv. nw. onafgedaan, niet geëindigd.

Unabhängig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. onafhankelijk, vrij; (Spraakk.) volstrekt; -*keit* v. onafhankelijkheid, vrijheid v.

Unabhängigkeits-erklärung, (-*en*) v. onafhankelijkverklaring v.; -*kampf* m. onafhankelijkheidsoorlog, vrijheidsoorlog m.

Unabhelflich, unabhülflich, bijv. nw. ongeneeslijk, onherstelbaar.

Unablässig, bijv. nw. onophoudelijk, zonder ophouden, voortdurend, aanhoudend, gedurig, steeds; -*keit* v. onophoudelijkheid, voortduring v.

Unablöslich, bijv. nw. (van interesten), niet aflosbaar, onaflosbaar, niet af te lossen, eeuwigdurend.

Unabmesslich, bijv. en b. onmetelijk, onmeetbaar; -*keit* v. (Meetk.) onmeetbaarheid v.

Unabsehbar, unabsehlich, bijv. nw. onafzienbaar, eindeloos, onmetelijk; -*keit* v, onafzienbaarheid, onmetelijkheid v.

Unabsetzbar, unabsetzlich, bijv. en b. onafzetbaar, niet af te zetten; (van waren), niet te verkoopen.

Unabsichtlich, bijv. nw. onopzettelijk, zonder opzet, toevallig, onwillekeurig, niet met voorbedachten rade, onwillig.

Unabtrennbar, unabtrennlich, bijv. en b. onscheidbaar.

Unabtretbar, unabtretlich, bijv. nw. niet afgestaan kunnende worden, wat niet afgestaan mag worden.

Unabweislich, bijv. en b. niet af te wijzen, onvermijdelijk, gebiedend, hetgeen niet afgewezen, geweigerd kan of mag worden, onbetwistbaar.

Unabwendbar, unabwendlich, bijv. en b. onvermijdelijk, niet af te wenden; -*keit* v. onvermijdelijkheid v.

Unacht, v., z. m., Z. *Unachtsamkeit.*

Unächt, bijv. nw. onecht, valsch, nagemaakt, nagebootst, ontleend, onwettig; -*keit* v. onechtheid, valschheid, onwettigheid v.

Unachtsam, (-*er*, -*st*) bijv. en b. onachtzaam, onoplettend, achteloos, verstrooid, nalatig, onbesuisd, onbezonnen, zonder nagedachte; -*keit* v. onachtzaamheid, onoplettendheid, achteloosheid, verstrooidheid, nalatigheid, onbesuisdheid, onbezonnenheid, afleiding v.

Unachtung, v., Z. *Nichtachtung.*

Unadelig, bijv. en b. onadellijk, niet adellijk, niet van adel, burgerlijk; -*keit* v. burgerlijkheid v.

Unähnlich, bijv. nw. niet gelijkend, niet overeenkomende met, verschillend; -*keit* v. verschil o., ongelijkheid v., gemis o. aan gelijkheid.

Unandacht, v., z. m. ongodsdienstigheid v., gebrek o. aan godsdienstigheid.

Unandächtig, bijv. en b. ongodsdienstig, verstrooid.

Unanfechtbar, bijv. en b. onbetwistbaar, onomstootelijk; -*keit* v. onbetwistbaarheid, juistheid v.

Unangebaut, bijv. nw. onbebouwd, niet bebouwd.

Unangefochten, bijv. en b. ongestoord, onbetwist, vrij, rustig, veilig.

Unangeführt, bijv. nw. onaangevoerd, niet aangehaald.

Unangehört, bijv. nw. ongehoord, niet aangehoord.

Unangeklagt, bijv. nw. niet aangeklaagd.

Unangekleidet, bijv. nw. ongekleed, niet gekleed, onaangekleed, naakt, in negligé.

Unangelegt, bijv. nw. -*es Geld,* niet geplaatst, liggend, dood; (van een tuin), niet aangelegd, niet bebouwd.

Unangemeldet, bijv. en b. onaangemeld, onaangediend.

Unangemessen, bijv. en b. niet overeenkomstig, niet evenredig, slecht gekozen, niet gepast, ongepast; 2. niet aangemeten; -*keit* v. ongepastheid v.

Unangenehm, (-*er*, -*st*) bijv. en b. onaangenaam, verdrietig, onbehaaglijk, onpleizierig; 2. -*es* o. onaangename o., onaangenaamheid v.

Unangerührt, bijv. nw. onaangeroerd, niet aangeraakt; *lass das* -, laat dat onaangeroerd, kom daar niet aan.

Unangesehen, bijv. en b. onaangezien, niet aangezien; it. niettegenstaande, ondanks; - *seiner Dienste,* zonder te letten op, ondanks; - *der Person,* zonder aanzien des persoons; 2. onaanzienlijk, weinig bekend.

Unangesessen, unangesiedelt, bijv. nw. geene vaste woonplaats hebbende.

Unangetastet, bijv. nw., Z. *unangerührt;* - *durchkommen,* onaangetast, zonder hinderpalen of tegenkantingen; *eine Meinung* - *lassen,* onaangeroerd laten, niet spreken van; *jems. Ehre* - *lassen,* onaangetast laten.

Unangetrieben, bijv. nw. zonder aangespoord te zijn.

Unangezapft, bijv. nw. (van vaten &), onafgetapt, niet getapt zijnde.

Unangezogen, bijv. nw., Z. *unangekleidet.*

Unangreifbar, bijv. nw. onaantastbaar, onnembaar, tegen elken aanval beveiligd; (fig.) onberispelijk.

Unannehmbar, unannehmlich, bijv. nw. onaanneembaar, onaannemelijk, niet ontvangbaar, niet te ontvangen; 2. Z. *unangenehm; -keit* v. onaannemelijkheid v.; 2. onaangenaamheid, onaangename zaak v.

Unansässig, bijv. nw. geene vaste woonplaats hebbende.

Unansehbar, unansehlich, bijv. nw. niet aan te zien, onzichtbaar.

Unansehnlich, bijv. en b. onaanzienlijk, nietig, gering, klein, onbeduidend; *-e Kleidung,* armzalig, armoedig; *-keit* v. onaanzienlijkheid, geringheid, kleinheid, nietigheid v.

Unanständig, (*-er, -st*) bijv. en b. onfatsoenlijk, ongepast, onbehoorlijk, ongemanierd, plat, gemeen; *-keit* v. onfatsoenlijkheid, ongepastheid, onbehoorlijkheid, ongemanierdheid, platheid, gemeenheid v.

Unanstöszig, bijv. nw. geen aanstoot gevend, geene ergernis gevend, onberispelijk; *-keit* v. onberispelijkheid v.

Unantastbar, bijv. nw. onaantastbaar, niet aan te tasten, onschendbaar; *-keit* v. onschenbaarheid v.

Unanwendbar, unanwendlich, bijv. nw. niet toepasselijk, onbruikbaar, ontoepasselijk, niet te gebruiken; *-keit* v. onbruikbaarheid v.

Unappetitlich, bijv. nw. onsmakelijk, niet veel eetlust hebbende, walgend, stuitend, Z. *ekelhaft.*

Unart, (*-en*) v. ondeugendheid, stoutheid, bedorvenheid, onhebbelijkheid, verwendheid, onbeleefdheid v.; 2. slechte gewoonte v.

Unart, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. ondeugend, stout kind o., ondeugd m. en v.

Unartig, (*-er, -st*) bijv. nw. ondeugend, stout, onhebbelijk, slecht opgevoed; 2. onbeleefd, onbeschaamd, lomp; *-keit* v., Z. *Unart* v.; 2. ondeugend, onbeleefd gesprek o.

Unartikulirt, bijv. nw. zonder ledematen, zonder gewrichten.

Unau, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) luiaard, ai m.

Unaufgefordert, bijv. nw. ongeroepen, ongevraagd, plotseling, ongenoodigd, uit eigen beweging, vrijwillig.

Unaufgelegt, bijv. nw. ongestemd, in kwade luim.

Unaufgelöst, bijv. nw. niet opgelost; (fig.) niet ontknoopt, niet geraden.

Unaufhaltbar, unaufhaltsam, bijv. en b. onweerstaanbaar, niet tegen te houden; *-keit* v. onweerstaanbare kracht, snelheid, vaart v.

Unaufhörlich, bijv. nw., Z. *unablässlich;* (Muz.) *-er Canon,* canon o.; *-keit* v. voortduring, duurzaamheid, bestendigheid v., (Godg.) eeuwig voortbestaan o., onvergankelijkheid v.

Unauflösbar, unauflöslich, bijv. en b. onoplosbaar, niet op te lossen; *-keit* v. onoplosbaarheid v.

Unaufmerksam, (*-er, -st*) bijv. en b. onopdettend, achteloos; *-keit* v. onopdettendheid, achteloosheid v.

Unaufschiebbar, bijv. nw. niet uit te stellen, dringend, niet uitgesteld kunnende worden.

Unausbleiblich, bijv. en b. onvermijdelijk, ongetwijfeld, zeker, Z. *unfehlbar.*

Unausdehnbar, bijv. nw. niet rekbaar, niet verder uit te strekken.

Unausforschbar, unausforschlich, bijv. nw. ondoorgrondelijk; *-keit* v. ondoorgrondelijkheid v.

Unausführbar, bijv. nw. onuitvoerbaar, niet uit te voeren, ondoenlijk; *-keit* v. onuitvoerbaarheid v.

Unausgebacken, bijv. nw. niet uitgebakken, halfgaar.

Unausgebildet, bijv. nw. niet ontwikkeld, onbeschaafd; 2. niet volwassen, onvolwassen.

Unausgeführt, bijv. nw. niet uitgevoerd, niet afgewerkt, niet ten uitvoer gebracht.

Unausgefertigt, bijv. nw. niet uitgevaardigd.

Unausgeschnitten, bijv. nw. niet uitgesneden, ingekerfd, onverdeeld.

Unausgesetzt, bijv. en b. onophoudelijk, onvermoeid, onverpoosd, zonder ophonden; *die Stunden blieben -,* de lessen werden niet geschorst, afgebroken.

Unauslöschbar, unauslöschlich, bijv. nw. (van inkt &), onuitwischbaar; (van het vuur), onbluschbaar, niet te blusschen; (fig.) *-e Züge,* onuitwischbaar, onvergetelijk; (Godg.) *-er Charakter der Sakramenten,* onuitwischbaar, eeuwigdurend.

Unausmessbar, bijv. nw. onmeetbaar, niet af te meten; *-keit* v. onmeetbaarheid v.

Unaussöhnlich, bijv. en b. onverzoenbaar, niet te verzoenen.

Unaussprechlich, bijv. en b. onuitsprekelijk, niet te zeggen, niet te noemen; *-keit* v. onuitsprekelijkheid v.

Unausstehlich, bijv. en b. onuitstaanbaar, ondragelijk, wanhopig; *-keit* v. onuitstaanbaarheid, ondragelijkheid v.

Unaustilgbar, bijv. nw. niet uit te wisschen, onuitwischbaar, onverzoenbaar, Z. *unauslöschbar.*

Unausweichlich, bijv. en b. onvermijdelijk, onmisbaar.

Unauszudrücken, bijv. nw. niet uit te drukken.

Unauszuforschend, bijv. nw. ondoorgrondelijk, niet uit te vorschen.

Unband, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. uitgelaten persoon, deugniet, losbandige m.

Unbändig, bijv. en b. ontembaar, uitgelaten; (fig.) onhandelbaar, bandeloos, Z. *zügellos;* (gemeenz.) *-er Hunger,* vreeselijk; *-er Durst,* onleschbaar; *- saufen,* bovenmatig, verschrikkelijk, ontzettend; *-keit* v. ontembaarheid, uitgelatenheid, onhandelbaarheid, bandeloosheid, woede v.

Unbarmherzig, bijv. en b. onbarmhartig, onmeedoogend, wreed, zonder medelijden; *-keit* v. onbarmhartigheid, wreedheid, hardvochtigheid, onmeedoogendheid v.

Unbärtig, bijv. nw. baardeloos, geen baard hebbende; *-keit* v. baardeloosheid v.

Unbau, (*-(e)s*) m., z. m. (Landb.) *ein Feld in - kommen lassen,* onbebouwd laten liggen, braakleggen.

Unbaulich, bijv. nw. (van velden), onbebouwd; 2. (van gebouwen), in slechten staat, bouwvallig.

Unbeachtet, bijv. en b. onopgemerkt, ongewaardeerd, ongeacht; *- lassen,* onopgemerkt laten, niet opmerken.

Unbeantwortet, bijv. en b. onbeantwoord.

Unbearbeitet, bijv. nw. onbewerkt, ruw; (fig.) onbeschaafd.

Unbedacht(sam), bijv. en b. onbedachtzaam, onvoorzichtig, onbezonnen, onnadenkend, onbesuisd.

Unbedachtsamkeit, v. onbedachtzaamheid, onvoorzichtigheid, onbezonnenheid, onbesuisdheid v.

Unbedeckt, bijv. en b. onbedekt, naakt, niet gekleed, niet toegedekt, open; *mit -em Haupte,* blootshoofd, met ontbloot hoofd.

Unbedenklich, bijv. en b. zonder aarzelen, zonder bedenken, zonder gevaar, gerusts tellend, zeker.

Unbedeutend, unbedeutsam, bijv. en b. onbeduidend, niets beteekenend.

Unbedeutsamkeit, v. onbeduidendheid v., niets beteekenende o.

Unbedinglich, bijv. en b. onvoorwaardelijk, volstrekt, zonder tegenspraak.

Unbedingt, bijv. en b. onvoorwaardelijk, zonder voorbehoud; (Ger.) enkel en alleen; *-er Gehorsam,* onvoorwaardelijk, blind.

Unbedungen, bijv. nw. zonder te dingen; 2. niet verbonden, niet gehuurd; it. Z. *unbedingt.*

Unbeeidigt, bijv. nw. niet beëedigd, onbeëedigd.

Unbeerbt, bijv. nw. zonder wettige erfgenamen.

Unbefahrbar, bijv. nw. (van wegen), onberijdbaar, niet te berijden.

Unbefahren, bijv. nw. (Zeew.) *-es Volk,* onbevaren zeelieden, die nog geene ondervinding hebben.

Unbefangen, bijv. en b. onbevooroordeeld, zonder vooringenomenheid, los, vrij, onpartijdig, onbevangen, onafhankelijk, koelbloedig; it. onschuldig, ongekunsteld, vrij, oprecht; *-keit* v. onbevangenheid, onbevooroordeeldheid v.; 2. gemis o. aan vooringenomenheid, losheid, vrijheid, eenvoudigheid, kinderlijkheid v.

Unbefestigt, bijv. nw. niet van vestingwerken voorzien, niet versterkt, open, zonder verdediging.

Unbefiedert, bijv. en b. ongevederd, zonder vederen, zonder slagvederen, zonder vleugels.

Unbefleckt, bijv. nw. onbevlekt, zonder vlekken, vlekkeloos, onbesmet, onbezoedeld; (van het geweten), zuiver; (van de deugd), onverwelkt; (Kath.) onbevlekt, zonder vlek; *-heit* v. onbevlektheid, vlekkeloosheid, maagdelijkheid, onschuld v.

Unbefriedigend, bijv. nw. onbevredigend, onvoldoende, weinig geruststellend.

Unbefriedigt, bijv. nw. niet zeer voldaan, teleurgesteld, onbevredigd, onvoldaan.

Unbefugt, bijv. en b. onbevoegd, niet gerechtigd, niet gemachtigd; 2. (van een rechter), onbevoegd, incompetent; *-heit, Unbefugniss* v. (van een rechter), onbevoegdheid, incompetentie v.

Unbegreifbar, unbegreiflich, bijv. en b. onbegrijpelijk, onverstaanbaar, onverklaarbaar, verwonderlijk; *-keit* v. onverklaarbaarheid, onbegrijpelijkheid v., wonder o.

Unbegrenzt, bijv.nw. onbegrensd, onbeperkt, grenzenloos, teugelloos.

Unbegründet, bijv. nw. ongegrond, niet gegrond, zonder reden.

Unbegütert, bijv. nw. niet gegoed, niet vermogend, onvermogend, weinig vermogend bezittend.

Unbehaart, bijv. nw. onbehaard, zonder haar, niet harig, glad, niet vezelig.

Unbehaftet, bijv. nw. ongekunsteld, niet gemaakt.

Unbehagen (*-s*) o., z. m., Z. *Missbehagen.*

Unbehaglich, bijv. nw. onbehagelijk, moeielijk, ongelegen, onaangenaam; *-es Gefühl,* onaangenaam; *es ist mir -,* ik ben niet op mijn gemak; *-keit* v. onbehagelijkheid v., Z. *Misshagen.*

Unbehauen, bijv. nw. (van steenen), niet behouwen, ruw, ongelijk.

Unbehauptbar, bijv. nw. (van eene meening), onhoudbaar, niet te verdedigen.

Unbehäutet, bijv.nw. zonder huid, zonder vel of vlies.

Unbeherrschbar, unbeherrschlich, bijv. nw. ontembaar, niet te besturen.

Unbeherzt, bijv. nw. laf, lafhartig, zonder moed; *-keit* v. lafhartigheid v.

Unbehoft, bijv. nw. zonder vaste woonplaats; *-e Leute,* armen mv. der gemeente.

Unbeholfen, bijv. en b. onbeholpen, onhandig, lomp, links; *-heit* v. onbeholpenheid, onhandigheid, linksheid, lompheid v.

Unbehülflich, bijv. nw. onhandig, gedwongen, onbehulpzaam, ongedienstig, hulpeloos, zwak; *-keit* v. onmacht, onhandigheid, hulpeloosheid, gedwongenheid v.

Unbehutsam, bijv. en b. onbehoedzaam, onvoorzichtig, onbezonnen; *-keit* v. onbehoedzaamheid, onvoorzichtigheid, onbezonnenheid v.

Unbekannt, bijv. en b. onbekend, ongekend; *das ist mir -,* dat is mij onbekend, daar weet ik niets van; (fig.) *ein dunkles und -es Leben,* eenvoudig, stil leven; *ein -er,* onbekende, vreemdeling m., 2. Z. *unwissend.*

Unbekanntschaft, v., z. m. onbekendheid v., gemis o. aan kennis, Z. *Unwissenheit.*

Unbekehrbar, unbekehrlich, bijv. nw. onbeheerbaar, onverbeterlijk, niet te beheeren.

Unbekehrt, bijv. nw. onbekeerd; *-er Sinn,* onveranderd.

Unbekleidet, bijv. en b. ongekleed, naakt, in morgenkleeding, in negligé.

Unbekümmerniss, v., z. m. onbezorgdheid, onbekommerdheid, zorgeloosheid v.

Unbekümmert, bijv. en b. onbekommerd, onbezorgd, zonder kommer, zorgeloos; *seien Sie desswegen -,* wees daarover niet ongerust, niet bekommerd, *-heit* v., Z. *Unbekümmerniss.*

Unbelaubt, bijv. nw. zonder lommer, zonder loof, zonder bladeren; it. ontbladerd.

Unbelebt, bijv. nw. onbezield, levenloos, stijf, als een stuk steen; *-heit* v. gebrek o. aan levendigheid; it. Z. *Steifheit.*

Unbelesen, bijv. nw. niet belezen, ongeletterd; *-heit* v. gebrek o. aan belezenheid, onbelezenheid v.

Unbelieben, o., z. m. **unbeliebig,** bijv. nw., Z. *Missbelieben, missbeliebig.*

Unbeliebt, bijv. nw. onbemind, niet gezien, niet populair; *-heit* v. impopulariteit v.

Unbelohnt, bijv. en b. onbeloond, zonder belooning.

Unbemerkbar, unbemerklich, bijv. nw. onmerkbaar, onbemerkbaar, onbespeurbaar; *-keit* v. onmerkbaarheid v.

Unbemerkt, bijv. nw. onbemerkt, onopgemerkt, zonder gezien te zijn; *- vorüber gehen,* onopgemerkt voorbijgaan; *- leben,* onbekend.

Unbemittelt, bijv. nw. onbemiddeld, onvermogend, arm, geene fortuin bezittend.

Unbenannt, bijv. nw. ongenoemd, naamloos; (Rek.) *-e Zahl,* onbenoemd.

Unbeneidet, bijv. nw. onbenijd, niet benijd.

Unbenommen, bijv. nw. vergund, toegestaan, geoorloofd; *das bleibt dir -,* dat blijft u toegestaan; (Muntw.) onvervalscht.

Unbenutzt, bijv. en b. ongebruikt, niet besteed, niet ten nutte gemaakt, zonder voordeel.

Unbequem, bijv. en b. ongemakkelijk, ongerieflijk, hinderlijk, lastig.

Unbequemlichkeit, (*-en*) v. ongemak, ongerief o., ongerieflijkheid v., last m.

Unberathen, bijv. nw. onoverlegd, zonder raad gevraagd te hebben.

Unberechenbar, bijv. en b. onberekenbaar, verbazend groot, ontzettend; *-keit* v. onberekenbaarheid v.

Unberedsam, unberedt, bijv. nw. niet welsprekend, niet bespraakt, moeielijk sprekend.

Unberedsamkeit, v. onbespraaktheid v., gebrek o. aan welsprekendheid.

Unbereist, bijv. nw. niet bereisd, weinig bezocht, eenzaam.

Unbereitet, bijv. nw. niet bereid, niet bewerkt, in ruwen staat.

Unberichtigt, bijv. nw. (van eene zaak), onbepaald, onbeslist; (van fouten), onverbeterd; (van schulden), onbetaald, onaangezuiverd; (van betalingen), onafgedaan, Z. *rückständig.*

Unberitten, bijv.nw. (van wegen), niet bereden, niet door paarden of rijtuigen bereden; 2. (van paarden), onbereden; 3. (van soldaten), te voet.

Unberücksichtigt, bijv. nw. niet in aanmerking genomen, niet gelet op.

Unberufen, bijv. en b. ongeroepen, onverzocht, op eigen gezag, vrijwillig, willekeurig; 2. zonder roeping; II. tussch. Goddank!, dank zij God.

Unberühmt, bijv. nw. onberoemd, zonder naam.

Unberührt, bijv. nw. onaangeraakt; (fig.) *etw. - lassen,* onaangeroerd laten, met stilzwijgen voorbijgaan.

Unbeschadet, bijw. zonder te kort te doen, onverminderd; it. zonder schade, zonder te benadeelen; *-seiner Ehre,* zonder zijne eer te benadeelen.

Unbeschädigt, bijv. nw. onbeschadigd, ongedeerd, veilig, behouden, heelhuids.

Unbeschäftigt, bijv. nw. zonder werkzaamheden, werkeloos, niet bezig.

Unbeschalt, bijv.nw. geene schalen, schubben, schelpen hebbende, ongeschubd, ongeschaald.

Unbeschattet, bijv. nw. onbeschaduwd, zonder schaduw.

Unbescheiden, bijv. en b. onbescheiden, onbeleefd, onvoorzichtig; *-heit* v. onbescheidenheid, onbeleefdheid, onvoorzichtheid v.

Unbeschiffbar, bijv. nw. onbevaarbaar.

Unbeschnitten, bijv. nw. (J. gesch.) onbesneden, niet besneden; (Muntw.) niet besnoeid, onbesnoeid; (Boekb.) onafgesneden.

Unbescholten, bijv. en b. onbesproken, onberispelijk, braaf, eerlijk; *-heit* v. eerlijkheid, braafheid, onberispelijkheid, onbesprokenheid v.

Unbeschoren, bijv. nw. niet geschoren, ongeschoren.

Unbeschränkt, bijv. nw. onbeperkt, onbegrensd, onbepaald; 2. volstrekt; *-keit* v. onbeperktheid v.

Unbeschreibbar, unbeschreiblich, bijv. en b. niet te be-

schrijven, onbeschrijfelijk, Z. *unaussprechlich; - viele Menschen*, onbeschrijfelijk, ontzaglijk veel menschen; *-keit* v., Z. *Unaussprechlichkeit*.

Unbeschrieben, bijv. nw. (van papier), onbeschreven, schoon, wit; 2. niet schriftelijk, niet uitgedrukt, niet beschreven.

Unbeschrien, bijv. nw. niet belasterd, niet beleedigd, Z. *unbescholten*; 2. zonder door iem. aangesproken te worden, ongestoord.

Unbeschuht, bijv. nw. zonder schoenen, ongeschoeid, barrevoets.

Unbeschwert, bijv. en b. onbezwaard, onbelast, vrij van belasting, portvrij, niet met ballast geladen; (gemeenz.) *thun Sie das -*, wees zoo goed dat in uw ledigen tijd te doen, te doen wanneer gij lust hebt.

Unbeseelt, bijv. nw. onbezield, levenloos, bewegingloos, zonder vuur, zonder leven; *-heit* v. levenloosheid, bewegingloosheid v.

Unbesehen, bijv. en b. ongezien, onbezien(s).

Unbesetzt, bijv. en b. (van een kleed), zonder belegsel; (van een ambt), onbezet, open, vacant; (van eene stad), niet bevolkt, ledig; (Krijgsw.) zonder garnizoen; (van een vijver), zonder visch.

Unbesiegbar, unbesieglich, bijv. nw., Z. *unüberwindlich*.

Unbesinnen, (*-s*) o., z. m. gebrek o. aan nadenken.

Unbesoldet, bijv. nw. onbezoldigd, zonder bezoldiging, geene bezoldiging genietend, zonder salaris.

Unbesonnen, bijv. en b. onbezonnen, onbesuisd, onbescheiden; *ein -er Mensch*, onbezonnene, zinnelooze, dwaas; *-e Handlung*, onbezonnen, dwaas, onnadenkend; *-er Streich*, onbezonnenheid, onbesuisdheid, onnadenkendheid v.; *-heit* v. onbezonnenheid, onbesuisdheid, dwaasheid, onnadenkendheid v.

Unbesorgt, bijv. en b. niet ten uitvoer gebracht, niet uitgevoerd; *etw. - lassen*, niet ten uitvoer brengen, niet volbrengen; 2. Z. *sorglos; seien Sie desswegen ganz -*, wees daaromtrent niet ongerust, niet bezorgd; *-heit* v. onbezorgdheid, gerustheid v.

Unbesserlich, bijv. nw. onverbeterlijk; *-keit* v. onverbeterlijkheid v.

Unbestand, (*-(e)s*) m., z. m. onstandvastigheid, onbestendigheid, onbestaanbaarheid v., Z. *Veränderlichkeit*; 2. Z. *Nichtigkeit*.

Unbeständig, bijv. en b. onbestendig, onstandvastig, veranderlijk, Z. *schwankend, nichtig, veränderlich; -e Farben*, geen standhoudend, verschietend; *-keit* v., Z. *Unbestand*.

Unbestechbar, unbestechlich, bijv. nw. onomkoopbaar, niet veil, braaf, trouw; *-keit* v. onomkoopbaarheid, trouwheid v.

Unbesteigbar, unbesteiglich, bijv. nw. onbestijgbaar, niet te bestijgen; *-keit* v. onbestijgbaarheid, ongenaakbaarheid v.

Unbestellbar, bijv. nw. *-e Briefe*, onbestelbaar, niet bezorgd of besteld kunnende worden.

Unbestimmbar, bijv. nw. niet te bepalen.

Unbestimmt, bijv. en b. onbepaald, onbestemd, algemeen, onzeker; *-e Ausdrücke*, algemeene uitdrukkingen; *-reden*, in het algemeen spreken; (Spraakk.) onbepaald, niet bepalend, *die -e Form*, onbepaalde wijs; 2. *es ist noch -, ob &c.* het is nog niet bepaald, onzeker; 3. Z. *unentschlossen; -heit* v. onbepaaldheid, onzekerheid, algemeenheid v.; it. Z. *Unentschiedenheit*.

Unbestochen, bijv. nw., Z. *unbestechbar*.

Unbestraft, bijv. nw. ongestraft, straffeloos.

Unbestreitbar, bijv. en b. onbetwistbaar, ontegenzeggelijk; *-keit* v. onbetwistbaarheid v.

Unbestritten, bijv. nw. onbetwist, niet tegengesproken.

Unbesucht, bijv. nw. niet bezocht.

Unbesudelt, bijv. nw. onbevlekt, onbesmet.

Unbetastet, bijv. nw. onaangeroerd, nog niet aangeraakt.

Unbetheiligt, bijv. nw. geen belanghebbende bij, niet deelnemende aan.

Unbetont, bijv. en b. den klemtoon niet hebbende.

Unbeträchtlich, bijv. en b. niet aanmerkelijk, van weinig gewicht of belang, onbelangrijk.

Unbeugsam, &, Z. *unbiegsam &c.*

Unbevölkert, bijv. nw. niet bevolkt, onbewoond.

Unbewacht, bijv. nw. onbewaakt, slecht, weerloos, zonder opzicht.

Unbewaffnet, bijv. nw. ongewapend, zonder wapenen, ontwapend; (Pl.) zonder doornen; (Nat. hist.) zonder stekels, zonder horens.

Unbewährt, bijv. en b. ongewaarborgd, niet gewaarborgd, onbewezen, twijfelachtig.

Unbewandert, bijv. nw. (fig.) onbedreven, niet ervaren in, onbekend met, vreemd aan.

Unbewegbar, &, (gewoonl.) **unbeweglich**, & bijv. en b. onbeweeglijk, onbeweegbaar, niet te bewegen; *-stehen bleiben*, onbeweeglijk, stil; (Sterrenk.) (van sterren), vast; (Drukk.) *-e Schriften*, vaste letters, stereotyp; (Ger.) *-e Güter*, onroerend; (fig.) onbuigzaam, onbeweeglijk, onverbiddelijk, ontoegankelijk, ongevoelig, Z. *unerbittlich; - bei seinem Entschlusse bleiben*, vast, bepaald blijven bij; *-keit* v. onbeweeglijkheid, onverbiddelijkheid, vastheid v.

Unbewegt, bijv. nw. bewegingloos, zonder beweging; (fig.) niet bewogen, niet geroerd, niet aangedaan; it. ongevoelig, koud.

Unbewehrt, bijv. nw., Z. *unbewaffnet*.

Unbeweibt, bijv. nw. ongehuwd, ongetrouwd, geene vrouw hebbende.

Unbeweint, bijv. nw. onbeweend, niet betreurd.

Unbeweisbar, unbeweislich, bijv. en b. niet te bewijzen.

Unbewohnbar, bijv. nw. onbewoonbaar; *-keit* v. onbewoonbaarheid, ongeschiktheid v. voor bewoning.

Unbewohnt, bijv. nw. onbewoond.

Unbewusst, bijv. en b. onbewust, onbekend, zonder te weten, zonder zich rekenschap te geven, instinctmatig; *sich seiner - sein*, zich zelve(n) onbewust zijn, buiten kennis zijn; *mir -*, buiten mijn weten.

Unbezahlbar, bijv. nw. onbetaalbaar, niet te betalen.

Unbezahlt, bijv. nw. onbetaald, niet betaald; *-e Rechnung*, onbetaald, openstaande.

Unbezähmbar, bijv. nw. ontembaar, niet te betengelen.

Unbezähmt, bijv. nw. niet getemd, wild.

Unbeziehlich, bijv. en b. geene betrekking hebbende, niet zinspelende; (Spraakk., Red.) onbepaald.

Unbezogen, bijv. nw. (Instr.) zonder snaren, niet bespannen.

Unbezweifelbar, unbezweifelt, bijv. en b. ontwijfelbaar, ongetwijfeld, zeker.

Unbezwingbar, unbezwinglich, bijv. en b. ontembaar, niet te betengelen; (fig.) onoverwinnelijk; *-keit* v. ontembaarheid v.

Unbezwungen, bijv. nw. onbedwongen, onoverwonnen.

Unbieder, bijv. en b. oneerlijk, niet rechtschapen; *-keit* v. oneerlijkheid, onrechtschapenheid v.

Unbiegbar, unbiegsam, bijv. nw. niet buigbaar, onbuigzaam, hard, strak, stijf; (fig.) onwrikbaar, ongevoelig, onhandelbaar, stijfhoofdig; *-keit* v. onbuigzaamheid, onhandelbaarheid, stijfhoofdigheid v.

Unbild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. mismaakt beeld, leelijk beeld, schrikbeeld o., vogelverschrikker m.; (Kaart.) kaart v. zonder figuur.

Unbilde, (*-n*) v. of **Unbill**, (*-en*) v. onrecht o., krenking, onbillijkheid v.

Unbillig, bijv. en b. onbillijk, onrechtvaardig, onredelijk; *-keit* v. onbillijkheid, onrechtvaardigheid, onredelijkheid v.

Unblutig, bijv. en b. onbloedig, niet bloedig, zonder bloed te storten.

Unbrauchbar, bijv. en b. onbruikbaar, niet te gebruiken, niet geschikt voor gebruik, buiten gebruik, Z. *unnütz, untauglich; - machen*, onbruikbaar maken; *Münzstempel -*, misvormen; *-keit* v. onbruikbaarheid, ongeschiktheid, nutteloosheid v., slechte staat m.

Unbrennbar, bijv. nw. onbrandbaar.

Unbürgerlich, bijv. en b. niet burgerlijk; 2. niet geschikt voor burgers; *-keit* v. gebrek o. aan burgerzin of burgerdeugd.

Unbuszfertig, bijv. en b. onboet-

vaardig, geen beroun hebbende, - *sterben*, zonder beroun sterven; -*keit* v. onbroetvaardigheid v.

Unchrist, (-*en*, mv. -*en*) m. onchristen, niet-christen; (fig.) barbaar, beul m.

Unchristlich, bijv. en b. onchristelijk, ongeloovig; (fig.) barbaarsch.

Uncialbuchstabe,(-*n*)v. hoofdletter, kapitale letter v.

Und, voegw. en, ook; *sein Bruder - ich*, zijn broeder en ik; *du - ich*, gij en ik; *geh - sage ihm*, ga hem zeggen; *weggehen - scheiten*, scheidende heengaan; *sitzen - schreiben*, zitten te schrijven; *zwischen* 2 - 3 *Uhr*,tusschen tweeen en drieën,

Undank, (-(*e*)*s*) m., z. m. ondank m., ondankbaarheid v.; *jem. mit - bezahlen*, met ondank(baarheid) loonen; - *ist der Welt Lohn*, ondank is 's werelds loon.

Undankbar, (-*er*, -*st*) bijv. en b. ondankbaar, niet erkentelijk, met ondank(baarheid); -*keit* v., Z. *Undank*.

Undehnbar, bijv. nw. niet rekbaar.

Undekagon, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. elfhoek m.

Undenkbar, bijv. nw. ondenkbaar, waarvan men zich geen denkbeeld kan maken, ongelooflijk, stuitend.

Undenklich, bijv. nw., Z. *undenkbar*; 2. onheuglijk, lang geleden, lang verloopen; *seit -en Zeiten, von -er Zeit her*, sedert onheuglijke tijden; -*keit* v. ondenkbaarheid, onheuglijkheid v.

Undeutlich, (-*er*, -*st*) bijv. en b. onduidelijk, verward, onleesbaar, onverstaanbaar; -*keit* v. onduidelijkheid, onverstaanbaarheid v.

Undeutsch, bijv. nw. niet Duitsch; - *sprechen*, slecht Duitsch spreken; 2. aan Duitschland vreemd.

Undicht, bijv. nw. niet dicht, niet sluitend, doorlatend, open.

Undichterisch, bijv. en b. niet dichterlijk, prozaisch.

Undienlich, bijv. nw. tot niets dienstig, onnuttig, schadelijk, niet dienstig, ongeschikt, onbruikbaar, ongelegen; -*keit* v. ongelegenheid, ongeschiktheid. onbruikbaarheid v.

Undienst, (-*es*, mv. -*e*) m. ondienst, slechte dienst m.

Undienstfertig, bijv. nw. niet dienstvaardig, niet gedienstig.

Undine, Ondine, (-*n*) v. waternimf v.

Unding, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. onding o., hersenschimmig wezen, monster o., warboel m., ongerijmdheid v.

Undulation, (-*en*) v. golvende beweging, golving v.; -*stheorie* v. leer v. der golvende beweging.

Unduldsam, (-*er*, -*st*) bijv. en b. onverdraagzaam, dweepziek; -*keit* v. onverdraagzaamheid v.

Undurchdacht, bijv. en b. ondoordacht, onnadenkend, overijld.

Undurchdringbar, undurchdringlich, bijv. nw. ondoordringbaar; -*keit* v. ondoordringkaarheid v.

Undurchsichtig, bijv. nw. ondoorschijnend, niet doorzichtig; -*keit* v. ondoorschijnendheid v.

Undurchwachsen,bijv.nw.(Pl.) niet doorwassen.

Uneben, bijv. en b. oneffen, ongelijk, hobbelig; (van een land), niet vlak, heuvelachtig, bergachtig; (Volksl.) *nicht* -, niet kwaad.

Unebene, (-*n*) v., Z. *Unebenheit*; 2. oneffene, hobbelige, heuvelachtige vlakte v. of grond m.

Unebenheit, (-*en*) v. oneffenheid, ongelijkheid, hobbeligheid, heuvelachtigheid v.

Unebenmasz,(-*es*, mv. -*e*) o. oneevenredigheid v.

Unebenmäszig, bijv. en b. oneevenredig, in geene goede verhouding, niet gelijkstaande.

Unecht, bijv. nw., Z. *unächt*.

Unedel, bijv. en b., Z. *unadelig*; 2. (van metalen), onedel; (van steenen), gemeen, niet kostbaar; (van erts), arm, weinig opleverend; (Bergw.) (van gangen), weinig erts & bevattend;(fig.)(van het gedrag), gemeen, laag onedel.

Unehe, (-*n*) v. onwettige, overspelige samenwoning v.als man en vrouw, samenhuizing v., natuurlijke echt m.

Unehelich, bijv. nw. onwettig, onecht, ongetrouwd, (van kinderen),onecht, natuurlijk, buiten het huwelijk geboren, bastaard.

Uneheling,(-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. natuurlijk kind, onecht kind, buiten huwelijk verwekt kind o., bastaard m.en v.

Unehrbar, bijv. en b. oneerbaar, onzedig, onkuisch, onbetamelijk; -*keit* v. oneerbaarheid, onkuischheid, onzedigheid, onbetamelijkheid v.

Unehre, v., z. m. oneer, schande v.; *jemn. - machen*, oneer, schande aandoen; *mit -n*, op eene onteerende wijze.

Unehrerbietig, (-*er*, -*st*) bijv. en b. oneerbiedig, zonder eerbied; -*keit* v. oneerbiedigheid v.

Unehrlich,bijv. en b. onteerd, met schande overladen, gebrandmerkt, geschandvlekt; 2. onteerend, schandelijk, oneerlijk; *für - erklären*, eerloos verklaren; -*keit* v. eerloosheid, schande, trouweloosheid v.

Uneigennutz, (-*es*) m., z. m. belangeloosheid v.

Uneigennützig, bijv. nw. belangeloos, zonder eigenbaat; -*keit* v., Z. *Uneigennutz*.

Uneigentlich, bijv. en b. oneigenlijk, figuurlijk; -*keit* v. figuurlijkheid, oneigenlijkheid v.

Uneingebunden,bijv.nw.(Boekb.) oningebonden, niet ingebonden, in losse bladen.

Uneingedenk, bijv. nw. *einer Sache* -, zich niet herinnerend, niet gedachtig, vergetend.

Uneingedenken, (-*s*) o., z. m. vergeten, zich niet herinneren, niet gedachtig zijn; - *eines Vergehens*, vergeten vergeven o., amnestie, kwijtschelding v. van straf.

Uneingeschränkt, bijv. nw.onbeperkt, onbegrensd.

Uneingeweiht, bijv. nw. oningewijd, een leek zijnde in.

Uneinig, bijv. en b.(van personen), niet eensgezind, oneenig; (van gevoelens), niet overeenstemmend; *in einer Sache - sein*, Z. *uneins (sein)*; - *leben*, oneenig leven; *mit jemn. über etw. - sein*, het niet eens zijn omtrent; - *machen*, verdeeld maken; -*keit* v. oneenigheid, verdeeldheid v., twist m.; (gemeenz.) ruzie v.; - *stiften*, twist stoken.

Uneinnehmbar, bijv. nw. oneembaar, niet ingenomen kunnende worden.

Uneins, bijw., Z. *uneinig*.

Unempfanglich, bijv. nw. - *für die Liebe*, niet vatbaar voor, niet ontvankelijk; (Landb.) ondankbaar, onvruchtbaar, dor; -*keit* v. onvatbaarheid, ongevoeligheid v.

Unempfindbar, bijv. en b. ongevoelig, niet vatbaar.

Unempfindlich, bijv. en b. ongevoelig, onmerkbaar, (Gen.) ongevoelig, gevoelloos, verdoofd; (fig.) koel, onverschillig, koud; -*keit* v. ongevoeligheid v.; (Gen.) verdooving v.; (fig.) ongevoeligheid, gevoelloosheid, onverschilligheid, koelheid v.

Unendlich, bijv. en b. oneindig, eindeloos, eeuwig, grenzenloos; *das geht ins' -e*, dat gaat in het oneindige, dat duurt eeuwig; (Wisk.) *Berechnung der -en*, berekening v. der oneindig kleine verschillen; - *viel Leute*, ontzagljk, verbazend veel &; *ich bin ihm - dafür verbunden*, ik ben hem daarvoor ten hoogste verplicht; -*keit* v. oneindigheid, eeuwigheid, grenzenloosheid v.

Unentbehrlich, bijv. en b. onontbeerlijk, onmisbaar, noodzakelijk; *sich - machen*, zich onmisbaar maken; -*keit* v. onmisbaarheid, onontbeerlijkheid, noodzakelijkheid v.

Unentgeltlich, bijv. en b. kosteloos, om niet, gratis, zonder belooning; -*keit* v. kosteloosheid v.

Unenthaltsam, (-*er*,-*st*)bijv.nw. onmatig, niet matig, wulpsch, ontuchtig; -*keit* v. onmatigheid, wulpschheid, ontucht v.

Unentschieden, bijv. nw. onbepaald, onbeslist, hangende; it. Z. *unentschlossen*; -*heit* v. onbepaaldheid.

Unentschlossen, bijv. en b. besluiteloos, weifelend, aarzelend, onbeslist; -*sprechen*, aarzelend, weifelend; *ich bin -, ob &*, ik ben besluiteloos, ik weet nog niet &; -*heit* v. besluiteloosheid, weifeling, aarzeling v.

Unentschlüssig, bijv. nw., **-keit,** v., Z. *unentschlossen &*.

Unentschuldbar, bijv. nw. onverschoonbaar, niet te verontschuldigen.

Unentsetzbar, bijv. nw. (Vest.) niet te ontzetten.

Unentwickelt, bijv. nw. onontwikkeld, niet ontwikkeld, niet volwassen.

Unentzifferbar, unentzifferlich, bijv. nw. niet te ontcijferen.

Unerachtet, voorz (met den 2en nv.) en voegw., Z. *ungeachtet.*

Unerbittlich, bijv. en b. onverbiddelijk, onbuigzaam, onwrikbaar, niet te vermurwen; *-keit* v. onverbiddelijkheid, onwrikbaarheid v.

Unerbrochen, bijv. en b. onopengebroken, ongeopend, niet opengebroken.

Unerdenklich, bijv. nw. ondenkbaar.

Unerfahren, bijv. nw. onervaren, onbedreven, geene ondervinding hebbende; *-heit* v. onervarenheid, onbedrevenheid v.

Unerforschbar, unerforschlich, bijv. nw. ondoorgrondelijk, onnaspeurlijk, verborgen; *-keit* v. ondoorgrondelijkheid, verborgenheid v.

Unerfreulich, bijv. nw. onaangenaam, geene vreugde aanbrengend.

Unerfüllbar, bijv. nw. niet vervuld kunnende worden, niet na te komen.

Unerfüllt, bijv. nw. onvervuld, niet nagekomen.

Unergründbar, unergründlich, bijv. nw. peilloos, diep, onmetelijk; (fig.) ondoorgrondelijk; *-e Tiefe,* peillooze diepte; 2. (van God, van het hart), ondoorgrondelijk, verborgen, Z. *unerforschlich; -keit* v. peilloosheid v.; (fig.) ondoorgrondelijkheid v., Z. *Unerforschlichkeit.*

Unerhört, bijv. en b. ongehoord, fabelachtig; *-grausam,* uiterst, verschrikkelijk, ijselijk; 2. *- bleiben,* (van een verzoek), onverhoord blijven, niet toegestaan worden,

Unerheblich, bijv. nw. onbeduidend, onaanzienlijk, onbeteekenend, van weinig belang; *-keit* v. onbeduidendheid v.

Unerkannt, bijv. en b. niet herkend; *-reisen,* onbekend, incognito; 2. miskend.

Unerkenntlich, bijv. nw. ondankbaar, Z. *unkenntlich;* 2. Z. *undankbaar; -keit* v. miskenning v.

Unerkenntniss, (*-e*) v. gebrek o. aan kennis.

Unerklärbar, unerklärlich, bijv. nw. onverklaarbaar, onbegrijpelijk, niet te ontcijferen; (fig.) *-er Mensch,* raadselachtig; *es ist mir -, wie &c,* het is mij onverklaarbaar, ik begrijp niet.

Unerkünstelt, bijv. en b. ongekunsteld, natuurlijk, waar.

Unerlasslich, bijv. en b. onvermijdelijk, noodzakelijk, onmisbaar; (van gebreken), onverschoonbaar, niet te verschoonen, onvergeeflijk.

Unerlaubt, bijv. en b. ongeoorloofd, onrechtvaardig; *-heit* v. onrechtvaardigheid, onwettigheid v., ongeoorloofde o.

Unermessen, bijv. en b. onmetelijk, oneindig groot.

Unermesslich, bijv. en b. onmetelijk; (Meetk.) onmeetbaar, eindeloos, grenzenloos; *-keit* v. onmeetbaarheid, grenzenloosheid v.

Unermüdet, bijv. en b. (van een persoon), onvermoeid, met moede of vermoeid; (van een werk), onvermoeid, onverpoosd, ijverig, vlijtig; *-arbeiten,* onverpoosd, ijverig, vlijtig.

Unermüdlich, bijv. en b. onvermoeid, niet te vermoeien, onophoudelijk, volhardend, zonder ophouden; *er ist -,* hij is onvermoeid, laat zich niet vermoeien; *-keit* v. onverpoosde ijver m., onvermoeide vlijt v.

Uneröffnet, bijv. nw. niet geopend, onopengebroken.

Unerörtert, bijv. en b. niet opgehelderd, onbeslist, onbepaald, (Ger.) hangende.

Unerreichbar, bijv. nw. onbereikbaar, ongenaakbaar.

Unersättlich, bijv. en b. onverzadelijk, gulzig, vraatzuchtig, *-keit* v. vraatzuchtigheid, gulzigheid, vraatzucht v.

Unerschaffen, bijv. nw. (Godg.) niet geschapen, ongeschapen.

Unerschöpflich, bijv. nw. onuitputtelijk, Z. *unversiegbar;* (fig.) *hierin ist er -,* hierin is hij onuitputtelijk; *-keit* v. onuitputtelijkheid v., overvloed m.

Unerschrocken, bijv. en b. onverschrokken, onversaagd, stoutmoedig, vermetel; *-heit* v. onverschrokkenheid, onversaagdheid, stoutmoedigheid, vermetelheid v.

Unerschütterlich, bijv. en b. onbeweeglijk, onwrikbaar, onverstoorbaar, onveranderlijk; *-keit* v. onbeweeglijkheid, onwrikbaarheid, onveranderlijkheid v.

Unerschüttert, bijv. en b. onwrikbaar, standvastig, stevig, vast.

Unerschwinglich, bijv. nw. bovenmatig, onmatig, buitensporig.

Unersetzlich, bijv. en b. onherstelbaar, niet te vergoeden, onvergoedbaar.

Unersinnlich, bijv. nw. niet te verzinnen, ondenkbaar.

Unersprieszlich, bijv. en b. niets of weinig opbrengende, onvruchtbaar, onvoordeelig, nutteloos.

Unersteigbar, unersteiglich, bijv. nw. onbeklimbaar, ongenaakbaar, onbereikbaar.

Unerträglich, bijv. en b. ondragelijk, onverdragelijk, onuitstaanbaar, onverdraagzaam; *-keit* v. onverdragelijkheid, onverdraagzaamheid v.

Unerwachsen, bijv. nw. (van personen), niet volwassen, minderjarig, jong.

Unerwähnt, bijv. nw. onvermeld, ongenoemd; *— lassen,* geene melding maken van, met stilzwijgen voorbijgaan.

Unerwartet, bijv. en b. onverwacht, onverwachts, niet gedacht, niet vermoed, plotseling; *das kommt mir sehr -,* dat komt mij zeer onverwachts, ik verwachtte dat niet; *-e Erbschaft,* ongedacht, niet vermoed; *- ankommen,* onverwachts, eensklaps.

Unerwecklich, bijv. nw. moeielijk te wekken, niet te wekken; (fig.) moeielijk te dragen; 2. Z. *unerbaulich.*

Unerweichlich, bijv. nw. onvermurwbaar, onbuigzaam, niet te weeken.

Unerweislich, bijv. en b. onbewijsbaar, zonder bewijs, niet te bewijzen, zonder bewijs, op de veronderstelling gegrond.

Unerwiesen, bijv. nw. onbewezen, onbeproefd.

Unerwogen, bijv. nw. onoverdacht, onoverwogen, niet in aanmerking genomen, niettegenstaande.

Unerzählbar, bijv. nw. niet te vertellen.

Unerzogen, bijv. nw. onopgevoed, niet goed opgevoed, zonder opvoeding; (fi..) jong, nog niet verzorgd.

Unfaçonnirt, bijv. nw. (Hand.) ongefatsoeneerd, zonder sieraden, onopgemaakt.

Unfahig, bijv. nw. *einer Sache -, zu etw. -,* onbekwaam, ongeschikt, niet in staat; *-er Kopf,* onbekwaam, zonder talenten; *-keit* v. onbekwaamheid, ongeschiktheid v., onvermogen o.

Unfahrbar, bijv. nw. (van wegen), onberijdbaar, niet bereden kunnende worden.

Unfall, (*-(e)s,* mv. *Unfälle*) m. ongeval, ongeluk o., ramp v., tegenspoed m., noodlottig voorval o.

Unfarbig, bijv. nw. kleurloos, helder wit.

Unfasslich, bijv. nw. onbegrijpelijk, duister, verward, het begrip te boven gaande; 2. Z. *unbegreiflich; -keit* v. onbegrijpelijkheid, duisterheid v.

Unfehlbar, bijv. en b. onfeilbaar, stellig, zeker; *die -en,* zij die aan de onfeilbaarheid van den paus gelooven; *-keit* v. onfeilbaarheid, zekerheid v.

Unfein, bijv. nw. niet fijn; 2. ongepast, onbetamelijk, onbescheiden, onfatsoenlijk, ongemanierd, onkiesch; *-heit* v. onbescheidenheid, onkieschheid, onbetamelijkheid, onfatsoenlijkheid, ongemanierdheid.

Unfern, bijv. nw. niet ver, nabij, naburig, niet verwijderd.

Unfertig, bijv. nw. (Kaus. st.) Z. *leichtfertig.*

Unflath, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. vuilnis, vuiligheid v., vuil o., drek m.; 2. (Volkst.) Z. *Unfläther.*

Unfläther, (*-s,* mv. *Unfläther*) m., **-in,** (*-nen*) v. vuilik, smeerpoes m. en v., bij of zij die vuile taal uitslaat.

Unfläthere̲i, (*-en*) v. vuilheid, verdierlijking, vuile aardigheid, gemeenheid v.; it. hatelijkheid v.

Unfläthig, bijv. nw., Z. *schmutzig.*

Unfleisz, (*-es*) m., z. m. luiheid, achteloosheid v.

Unfleiszig, bijv. en b. niet vlijtig, lui, achteloos.

Unfolgsam, bijv. nw. ongehoorzaam, ongezeglijk, onleerzaam; *-keit* v. ongehoorzaamheid, ongezeglijkheid, onleerzaamheid v.

Unförmig, bijv. nw. zonder vorm, vormloos, misvormd; *-keit* v. misvormdheid, vormeloosheid v.

Unförmlich, Unförmlichkeit, v., Z. *unformig &.*

Unfrankirt, bijv. en b. ongefrankeerd.

Unfranzösisch, bijv. en b. niet Fransch; (fig.) anti-Fransch, den Franschen vijandig.

Unfrei, bijv. nw. onvrij, niet vrij.

Unfreigebig, bijv. en b. niet vrijgevig, niet wild, niet liberaal; *-keit* v. onvrijgevigheid v.

Unfreiwillig, bijv. en b. niet vrijwillig, onwillekeurig, onwederstaanbaar, gedwongen; *-keit* v. onwillekeurigheid, gedwongenheid v.

Unfreundlich, (*-er, -st*) bijv.nw. onvriendelijk,onbeleefd,onhensch,barsch, (fig.) (van het weder, van eene woning), somber; *jemn. -e Dinge sagen,* onaangename dingen zeggen, harde woorden geven; *-keit* v. onvriendelijkheid,onbeleefdheid, onheuschheid v.; 2. hard woord o., onaangename zaak v.

Unfreundschaftlich, bijv. nw. onvriendschappelijk, onbeleefd, ongastvrij; *-keit* v., Z. *Unfreundlichkeit.*

Unfriede(n), (*-s*) m., z. m. oneenigheid, oneensgezindheid, tweedracht v., strijd, oorlog m.

Unfriedfertig, unfriedlich, bijv. en b. onrustig, oorlogzuchtig, vijandig, in tweedracht, in vijandschap; *- leben,* in oneenigheid, tweedracht, vijandschap leven; *-keit* v. oneenigheid, vijandschap, vijandige inborst v.

Unfroh, unfröhlich, bijv. nw. niet vroolijk, onopgewekt, terneergeslagen.

Unfruchtbar, (*-er, -st*) bijv. en b. onvruchtbaar, schraal, dor; (fig.) onvruchtbaar, weinig opleverende, ondankbaar; *-keit* v. onvruchtbaarheid, schraalheid, dorheid v.

Unfug, (*-(e)s,* mv. *Unfüge*) m. wanorde, ongepastheid, onbetamelijkheid v.; it. slecht gedrag o.; 2. straatschenderij, aangerichte schade v.

Unfüglich, bijv. en b. ongepast, onwelvoeglijk, onbetamelijk, onbehoorlijk; 2. onrechtvaardig, onbillijk; *das ist -,* dat betaamt niet, past niet; *-keit* v., Z. *Unfug.*

Unfügsam, bijv. en b. zich niet schikkend, weerspannig, weerbarstig.

Unfühlbar, bijv. nw. niet voelbaar, onmerkbaar, niet merkbaar; *-keit* v. onmerkbaarheid v., niet kunnen vollen o.

Unfundirt, bijv. nw. niet gegrond, op lossen grond berustend.

Ungangbar, bijv.nw. (van wegen), onbegaanbaar; it. weinig bezocht; (Mautw.) niet gangbaar, geen koers hebbende, niet in omloop zijnde; (van woorden), weinig in gebruik; *-keit* v. onbegaanbaarheid v.

Ungar, (*-en,* mv. *-en*) m. Hongaar m., inwoner m. van Hongarije.

Ungar, bijv. nw. ongaar, niet gaar, rauw.

Ungastfrei, ungastfreundlich, bijv. nw. niet gastvrij, onherbergzaam.

Ungastfreiheit, Ungastfreundlichkeit, v. onherbergzaamheid, ongastvrijheid v.

Ungeachtet, bijv. nw. niet geacht, veracht, geene achting genietende; 2. voorz. (met den 2en nv.) ondanks, in weerwil van, niettegenstaande; *- seiner Jugend,* in weerwil van &; *dessen -,* desniettegenstaande; 3. voegw. *- man es verboten hatte,* hoewel, ondanks, afschoon, niettegenstaande.

Ungeahndet, bijv. en b., Z. *ungestraft.*

Ungeahnt, bijv. en b. onvermoed, nooit gedacht.

Ungebahnt, bijv. nw. niet gebaand, ongebaand, onbegaanbaar.

Ungebandigt, bijv.nw. ongetemd, niet beteugeld.

Ungeberdig, bijv. en b. kuren, grappen makend, groot gelter makend, *sich - stellen,* grappen maken; 2. driftig worden, weerspannig zijn; 3. ondeugend, onbeschoft.

Ungebeten, bijv. en b. ongenoodigd, op eigen gezag, vrijwillig, ongevraagd, onverwachts, indringend; (fig., Scherts.) *-er Gast,* lastig schepsel.

Ungebildet, bijv. nw. ongefatsoeneerd, niet geheel gevormd; (Ontlk.) *-e Frucht,* onvolwassen vrucht, embryo, (fig.) onbeschaafd, lomp, ruw.

Ungeblattert, bijv. nw. geene pokken hebbende, niet pokdalig.

Ungebleicht, bijv. nw. (van linnen), ongebleekt.

Ungeblümt, bijv.nw. ongebloemd, zonder bloemen,

Ungeboren, bijv. nw. ongeboren, niet geboren, nog in de kiem.

Ungebrauch, (*-(e)s*) m. onbruik o.; *in - kommen,* in onbruik geraken, buiten gebruik raken.

Ungebrauchlich, bijv. nw ongebruikelijk, niet gebruikelijk, buiten gebruik, ongewoon.

Ungebraucht, bijv. nw. ongebruikt, nog niet gebruikt, nog nieuw.

Ungebühr, (*-en*) v. onbetamelijkheid v., misbruik o., buitensporigheid, overdaad v.; *mit Unrecht und zur -,* ten onrechte en te onpas; 2. Z. *Ungebührlichkeit.*

Ungebührlich, bijv. nw. onbetamelijk, ongepast, misplaatst, ten onrechte, te onpas; (van het gedrag), onbeschaamd; *zur -en Zeit,* te onpas, niet van pas; *-keit* v., *Ungebührniss* o., Z. *Unfüglichkeit.*

Ungebunden, bijv.nw. ongebonden, niet gebonden, niet verbonden, los, vrij; (van boeken), oningebonden, los, in bladen; (fig.) (van de levenswijze), losbandig, ongeregeld; *-e Hände haben,* vrij kunnen handelen; 2. *- sein,* vrij zijn, onafhankelijk, niet gebonden zijn; (Spraakk.) *-e Schreibart,* ongebonden stijl; *-e Rede,* proza; *-keit* v. vrijheid, ongebondenheid, losbandigheid v.

Ungeburt, (*-en*) v. ongeboren vrucht v., foetus m., embryo o.

Ungedanke, (*-ns,* mv. *-n*) m. onredelijke gedachte, dwaze gedachte v.

Ungedeihen, (*-s*) o., z. m. gemis o. aan ontwikkeling, slechte ontwikkeling, mislukking v.; (Gen.) tering v.

Ungedeihlich, bijv. nw. niet gedijend, niet voortgaande, geen voedsel gevende, niet slagende, niet tierende.

Ungedenkbar, ungedenklich, bijv. en b. onheuglijk, lang geleden.

Ungedruckt, bijv. en b. ongedrukt, niet gedrukt, in handschrift.

Ungeduld, v., z. m. ongeduld o.; (Pl.) springkruid o., balsamijnplant v.

Ungeduldig, (*-er, -st*) bijv. en b. ongeduldig, verlangend, met ongeduld; *- werden,* ongeduldig worden, het geduld verliezen; *-keit* v., Z. *Ungeduld;* (Spr.) *- hilft dem Kreuz nicht ab,* ongeduld baat niets, geneest de pijn niet.

Ungefahr, bijv. en b. toevallig, bij toeval, Z. *zufällig;* 2. ongeveer, nagenoeg, ten naastenbij, omstreeks; II. (*-s*) o., z. m. toeval o.; *von -,* bij toeval, toevallig.

Ungefällig, bijv. en b. niet bevallend, onaangenaam; 2. ongedienstig, onbeleefd, niet verplichtend; *-keit* v. ongedienstigheid, onbeleefdheid v.

Ungefärbt, bijv. nw. ongeverfd, niet gekleurd, wit; it. Z. *ungeschminkt;* (fig.) onopgesmukt, waar, oprecht.

Ungefasst, bijv. nw. niet ingevat; (Juw.) niet gevat, niet gezet, los.

Ungefiedert, bijv. nw., Z. *unbefiedert.*

Ungefingert, bijv. nw. zonder vingers, geene vingers hebbende; (Nat. hist.) (van kreeften), zonder knijptangen.

Ungeflöszt, bijv. nw. (van hout), niet gevlot.

Ungeflügelt, bijv. nw. ongevleugeld, zonder vleugels.

Ungefragt, bijv. en b. ongevraagd, niet ondervraagd, zonder vragen.

Ungefüttert, bijv.en b. ongevoerd, zonder voering, zonder voeder.

Ungegerbt, bijv. nw. ongaar, ongelooid.

Ungegessen, bijv. nw. onverteerd, niet gegeten; 2. bijv. en b. zonder gegeten te hebben, nuchter.

Ungegliedert, bijv. nw. ongeleed, zonder ledematen, zonder gewrichten.

Ungegründet, bijv. en b. ongegrond, niet gegrond, zonder reden; *-e Nachricht,* valsch.

Ungehalten, bijv. nw. niet gehouden, Z. *halten;* 2. spijtig, boos, ontevreden, beleedigd, verontwaardigd; *über etw. - werden,* boos worden op.

Ungehaubt, bijv. nw. (van vogels), niet gekuifd.

Ungeheiszen, bijv. en b. niet bevolen, zonder order, op eigen gezag; *- Vornehmen hat kein gut Aufnehmen,* aan-

geboden diensten zijn zelden aangenaam.

Ungehemmt, bijv. en b. onbelemmerd, ongehinderd, niet tegengehouden, vrij.

Ungeheuchelt, bijv. en b. ongeveinsd, niet gehuichelt, zonder huichelarij; *-e Freundschaft*, ongehuichelt, ongeveinsd, oprecht, waar.

Ungeheuer, (*-s*,mv. *Ungeheuer*) o. monster o., ondier, gedrocht o.

Ungeheuer, bijv. en b. zeer groot, verbazend, enorm, ontzaglijk; 2 (van de menigte), verbazend, ontzaglijk; 3. monsterachtig, verschrikkelijk, gruwelijk, afschuwelijk; *- laufen*, uiterst hard; *- saufen*, bovenmatig, verschrikkelijk.

Ungehindert, bijv. en b. ongehinderd, onbelemmerd, vrij, zonder hinderpalen.

Ungehobelt, bijv.nw.ongeschaafd, ruw; (fig., gemeenz.) *-e Sitten*, onbeschaafd, ongemanierd; *-er Mensch*, lomperd m.

Ungehörig, bijv. en b. niet behoorend, onbehoorlijk, onbetamelijk, ongepast, ongeschikt; *zur -en Zeit*, op ongelegen tijd; *auf -e Art*, ongepast; *-keit* v. onbetamelijkheid, ongelegenheid v.

Ungehorsam, (*-er*, *-st*) bijv. nw. ongehoorzaam, ongezeglijk, niet onderworpen; *jemn.* of *gegen jem. - sein*, ongehoorzaam zijn aan of jegens; *wegen -en Ausbleibens verurtheilt werden*, bij verstek veroordeeld worden; II. (*-s*) m., z. m. ongehoorzaamheid v.; (Rechtspr.) weerspannigheid v.; it. verstek o.; *-keit* v.ongehoorzaamheid v.

Ungehört, bijv. nw., Z. *unangehört*; *jem. - verurtheilen*, onverhoord, zonder gehoord te hebben.

Ungeist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. verkeerde geest m., slechte denkwijze v.

Ungeistlich, bijv. nw. niet geestelijk, wereldsch, Z. *weltlich*.

Ungekannt, bijv. nw. onbekend, niet bekend.

Ungekocht, bijv. nw. niet gekookt, ongekookt, rauw.

Ungekrankt, bijv. en b. ongekrenkt, ongedeerd, niet beleedigd; *an meinen Rechten -*, onverhinderd mijne rechten.

Ungekünstelt, bijv. nw. ongekunsteld, zonder gemaaktheid, eenvoudig, natuurlijk; *-es Betragen*, ongekunsteld.

Ungel, (*-s*) m., z. m. ongel v., reuzel v. en m.

Ungeladen, bijv. nw. niet uitgenoodigd, ongenoodigd.

Ungeläutert, bijv. nw. ongelouterd, ongezuiverd.

Ungeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (veroud.) Z. *Umgeld*.

Ungelder, (*-s*, mv. *Ungelder*) m. (veroud.) Z. *Umgelder*.

Ungelegen, bijv. en b. ongelegen, slecht gelegen; 2. lastig, moeielijk,te onpas; *jemn. - kommen*, ongelegen komen; *wenn ich Ihnen nicht - komme*, als ik u niet ongelegen kom; *das wäre mir -*, dat zou mij slecht te pas komen; *-heit* v. ongelegenheid v., ongemak o., overlast m.; *jemn. — machen*, overlast aandoen, lastig vallen; *machen Sie sich meinetwegen keine —*, stoor u niet aan mij, laat u door mij niet terughouden.

Ungelehrig, ungelehrsam, bijv. en b. niet leerzaam, niet kunnende leeren, dom; *-keit* v. onleerzaamheid, domheid v.; 2. Z. *Ungelehrtheit*.

Ungelehrt, bijv. nw. niet onderwezen; 2. ongeletterd, niet geleerd; *-heit* v. gebrek o. aan geleerdheid, onkunde, onwetendheid, domheid v.

Ungeleimt, bijv. en b. ongelijmd, niet gelijmd, zonder lijm.

Ungelenk, ungelenkig, bijv. nw. onbuigzaam, verstijfd; 2. niet meegaande, stijf, Z. *ungeschickt*; 3. Z. *ungelenksam*; *-heit* v. verdorring v.

Ungelesen, bijv. nw. ongelezen, zonder gelezen te hebben, niet gelezen; *etw. - wieder zurückgeben*, iets ongelezen teruggeven.

Ungelogen, bijv. en b. (gemeenz.) ongelogen, zonder te liegen.

Ungelöscht, bijv.nw. niet uitgebluscht, niet uitgedoofd; *-er Kalk*, ongebluscht.

Ungemach, (*-(e)s*, mv. *Ungemache*) o. ongemak o., vermoeienis v., tegenspoed m., kwaad, onheil o.; (van het weer), guurheid v.

Ungemächlich, bijv. en b. ongemakkelijk, lastig, bezwaarlijk; *-keit* v. ongemakkelijkheid v., bezwaar, ongemak o.

Ungemein, bijv. en b. ongemeen, ongewoon, zeldzaam, buitengewoon; *-e Schönheit*, zeldzaam; *sich - freuen*, zich zeer verheugen; *- viel Verstand haben*, buitengewoon.

Ungemessen, bijv. nw. ongemeten, niet gemeten; 2. Z. *unbeschränkt*; onbepaald; *-e Rede*, schimprede, scheldrede, rede v. met scheldwoorden doorspekt.

Ungemischt, bijv. nw. onvermengd.

Ungemünzt, bijv.nw. (van goud, zilver), ongemunt, in staven.

Ungenagelt, bijv.nw. zonder nagels.

Ungenannt, bijv.nw. ongenoemd, onbepaald, zonder naam; (Rek.) onbenoemd; *-heit* v. onbekendheid, onbenoemdheid, ongenoemdheid v.

Ungenau, bijv. en b. onnauwkeurig, onjuist.

Ungenauigkeit, v., z. m. onnauwkeurigheid, onjuistheid v.

Ungeneigt, bijv. nw. *zu etw. -*, ongeneigd,ongenegen, geen zin hebbende in, niet genegen, afkeerig; *jemn. - sein*, iem. ongenegen zijn; *-heit* v. ongeneigdheid v., gebrek o. aan neiging.

Ungenieszbar, ungenieszlich, bijv. en b. niet te gebruiken, niet eetbaar, niet drinkbaar, niet genietbaar; (fig.) laf, vervelend, onbeduidend, ondragelijk; *-keit* v. lafheid, onbeduidendheid, ondragelijkheid v.

Ungenirt, bijv. en b. ongegeneerd, ongehinderd, vrij, zonder complimenten; *-heit* v. vrijheid, vrijmoedigheid, groote gemeenzaamheid v.

Ungenossen, bijv. en b. niet genoten, niet gesmaakt, niet geproefd;(fig.) Z. *ungenutzt*, *ungestraft*;(Jachtw.)(van honden), loopsch.

Ungenossen, (*-s*) o., **-thaler,** (*-lers*, mv. *-ler*) m. (Leenw.) belasting v. van een lijfeigene voor de vergunning om te mogen trouwen met eene vrije.

Ungenöthigt, bijv. en b. ongenoodigd, niet gedwongen, vrij, uit eigen beweging, vrijwillig, zonder zich te doen vragen.

Ungenügend, bijv. en b. onvoldoende, niet genoeg, middelmatig.

Ungenügsam, bijv. nw. moeielijk te voldoen, ongenoegzaam, veeleischend, onverzadelijk; *-keit* v. onverzadelijkheid, ontevredenheid, ongenoegzaamheid, groote behoefte v.

Ungenuss, (*-es*) m., z. m. niet-genieten o., missen o. van het genot, gemis o.

Ungenützt, bijv. en b. ongebruikt, zonder te gebruiken, Z. *unbenützt*.

Ungeöhrt, bijv. nw.ongeoord,zonder ooren.

Ungeordnet, bijv. en b. zonder orde, ongeregeld, wanordelijk, niet geregeld, niet geschikt.

Ungepaart, bijv. nw. niet gepaard, onpaar, geen paar of koppel vormend; it. ontpaard.

Ungeprägt, bijv. nw. (Muntw.) Z. *ungemünzt*.

Ungepresst, (bijv. nw.) van laken), ongeperst, niet geperst, ongedecatiseerd.

Ungerächt, bijv. en b. ongewroken, zonder zich te wreken; *es soll nicht - bleiben*, het zal niet ongewroken, ongestraft blijven.

Ungerade, bijv. en b. niet recht, schuin, krom, Z. *krumm*; 2. ongelijk, oneevenredig; 3. (van getallen), oneven.

Ungerathen, bijv. nw. slecht geslaagd, mislukt; 2. ontaard.

Ungeräumig, bijv. en b. niet ruim, niet groot, niet veel ruimte hebbende; *- wohnen*, klein gehuisd zijn.

Ungerechnet, bijv. en b. niet gerekend, ongerekend; *die Kosten -*, niet medegerekend.

Ungerecht, bijv. en b. onrechtvaardig, onrechtmatig, onbillijk; *die -en*, de goddeloozen.

Ungerechtigkeit, (*-en*) v. onrechtvaardigheid, ongerechtigheid, boosheid v.

Ungeregelt, bijv. en b. ongeregeld, onregelmatig, verward, in wanorde.

Ungereimt, bijv. en b. niet rijmend; (fig.) ongerijmd, onzinnig, onredelijk, dwaas, gek, dol; *-heit* v. ongerijmdheid, dwaasheid, gekheid, dolheid v.

Ungerippt, bijv. nw. (Pl.) ongeribd, geene ribbetjes hebbende; (Nat. hist.) geene ribben hebbende.

Ungerlein, (*-s*) o., z. m. fijne druivensoort v.

Ungern, bijw. ongaarne, met tegenzin, niet gaarne of graag; *er sieht es -, dass &c.* hij ziet ongaarne dat &.

Ungerochen, bijv. nw. (veroud.) Z. *ungerächt.*

Ungesalzen, bijv. en b. ongezouten, zonder zout, zouteloos; (fig.) laf, onbeduidend, niets beteekenend, kinderachtig; *-heit* v. (fig.) lafheid, nietigheid, onbeduidendheid, beuzelachtigheid v.

Ungesattelt, bijv. nw. ongezadeld, zonder zadel; *ein Pferd - reiten,* op het losse paard, een ongezadeld paard rijden.

Ungesättigt, bijv. nw. niet verzadigd, onverzadigd, niet voldaan.

Ungesäuert, bijv. nw. ongezuurd, ongedeesemd; *-es Brod,* ongezuurd brood, paaschbrood o.; (Scheik.) zonder zuurstof, van zuurstof ontdaan.

Ungesaumt, bijv. nw. ongezoomd, zonder zoom, niet gezoomd; 2. bijw. oogenblikkelijk, onmiddellijk, onverwijld, zonder uitstel, dadelijk.

Ungeschaffen, bijv. nw., Z. *unerschaffen.*

Ungeschält, bijv. nw. ongeschild, niet geschild, met de schil; (van gerst), ongepeld; *die Aepfel - essen,* ongeschild, met schil en al opeten.

Ungeschehen, bijv. nw. niet geschied, niet gebeurd, niet voorgevallen, niet gedaan, ongedaan; *die Sache ist noch -,* is nog niet gedaan, is nog niet uit; *heute kann ich es nimmer - machen,* nu kan ik er niets meer aan veranderen; *für - etw. angesehen,* iets als niet geschied of gedaan aanmerken.

Ungescheit, bijv. en b. onbedacht, onverstandig, niet bij de hand, zonder overleg; *-er Einfall,* onnoozele inval; *sehr - sprechen,* zeer onvoorzichtig, onverstandig; *-heit* v. onverstandigheid, domheid, ongerijmdheid, onnoozelheid v.

Ungescheut, bijv. en b. zonder schroom, onversaagd, stout, niets ontziende; *seine Meinung - sagen,* stoutweg, ronduit; 2. (t. k. bet.) zonder ontzag, onbeschaamd, zonder schaamte.

Ungeschick, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. onhandigheid, lompheid, linkschheid v.

Ungeschicklich, bijv. en b. onhandig, onbekwaam, lomp, linksch; *-keit* v. onbekwaamheid, onhandigheid, linkschheid v.

Ungeschickt, bijv. en b. ongeschikt, onbekwaam, onhandig, lomp, links(ch); *zu Allem - sein,* nergens toe geschikt zijn; (fig.) *das war sehr -,* dat was zeer onhandig, lomp, Z. *linkisch; -heit* v., Z. *Ungeschicklichkeit.*

Ungeschlacht, bijv. en b. (van personen), ruw, buffelachtig, onbeschaafd, lomp; (van een land), dor, onvruchtbaar; *-heit* v. lompheid, ruwheid v.

Ungeschildert, bijv. nw. van schild, schaal, schubben beroofd; 2. niet geschilderd.

Ungeschlagen, bijv. en b. niet geslagen, niet verslagen; (fig.) *- davon kommen,* heelhuids er af komen.

Ungeschlechtlich, bijv. nw. geslachteloos.

Ungeschlechtsreif, bijv. nw., Z. *unreif.*

Ungeschliffen, bijv. en b. ongeslepen, niet glad, ongepolijst; (van messen), niet scherp, bot; (van steenen), ongeslepen, ruw; (fig.) onbeschaafd, onbeleefd, lomp; *-er Mensch,* lomp, onbeschaafd mensch, lomperd m.; *-heit* v. onbeleefdheid, onbeschaafdheid, ruwheid v.

Ungeschmack, (*-(e)s*) m., z. m. wansmaak m., gebrek o. aan smaak, lafheid, zouteloosheid v.

Ungeschmälert, bijv. en b. onverminderd, geheel en al, ten volle, zonder voorbehoud.

Ungeschmeidig, bijv. nw. niet rekkelijk, onbuigzaam; (van ijzer), onsmeedbaar; *-er Mensch,* weinig inschikkelijk; *-e Sprache,* hard, niet vloeiend.

Ungeschmelzt, bijv. nw. niet gesmolten, niet vloeibaar; *-e Suppe,* mager, dun.

Ungeschminkt, bijv. en b. onopgesmukt, oprecht, waar, onverholen; (van vrouwen), ongeblanket.

Ungeschmolzen, bijv. nw. ongesmolten.

Ungeschnitten, bijv. nw. niet gesneden, Z. *schneiden.*

Ungeschont, bijv. nw. niet gespaard, niet ontzien; *jem. - lassen,* iem. niet ontzien.

Ungeschoren, bijv. en b. ongeschoren, niet geschoren; (gemeenz.) *jem. - lassen,* iem. met rust laten, niet lastig vallen.

Ungeschuppt, bijv. en b. ongeschubd, zonder schubben.

Ungeschützt, bijv. en b. weerloos, zonder verdediging, zonder bescherming.

Ungeschwächt, bijv. en b. onverzwakt, in volle kracht; 2. niet onteerd, niet verkracht.

Ungeschwänzt, bijv. nw. zonder staart, geen staart hebbende; (Wapenk.) onteerd.

Ungeschworen, bijv. nw. niet bezworen, niet door een eed bevestigd *es ist - wahr,* het is waar zonder dat het met een eed bevestigd wordt; *jemn. - glauben,* iem. op zijn woord gelooven.

Ungesehen, bijv. nw. ongezien, niet gezien; 2. zonder gezien te worden.

Ungesellig, bijv. en b. ongezellig, niet spraakzaam, achterhoudend, in zich zelve(n) gekeerd, menschenschuw; *-keit* v. ongezelligheid, achterhoudendheid v.

Ungesellschaftlich, bijv. en b. ongezellig, strijdig met de maatschappij.

Ungesetz, (*-es,* mv. *-e*) o. onredelijke wet v.; 2. wetteloosheid v.

Ungesetzlich, bijv. en b. onwettig, strijdig met de wet; *-keit* v. onwettigheid v.; 2. onwettige daad v.

Ungesetzmäszig, bijv. en b. onwettig, strijdig met de wet, niet volgens de wet; *-keit* v. strijdigheid v. met de wet.

Ungesittet, bijv. nw. onzedelijk, zedeloos, onbeschaafd; 2. slecht opgevoed, onbeleefd, lomp, straatjongensachtig; *-keit* v. zedeloosheid, onzedelijkheid, lompheid, onbeleefdheid v., Z. *Ungezogenheit* (2).

Ungesotten, bijv. nw. ongekookt, ongebraden.

Ungesponnen, bijv. nw. ongesponnen, niet gesponnen.

Ungesprächig, bijv. nw. onspraakzaam, niet spraakzaam, stilzwijgend; *-keit* v. stilzwijgendheid.

Ungestalt(et), bijv. nw., Z. *missgebildet.*

Ungestaltheit, v. (van een voorwerp), monster, gedrocht o.; it. wanstaltigheid v.; (van het lichaam), misvormdheid v.; (van het gelaat), leelijkheid v.

Ungestempelt, bijv. nw. ongestempeld, niet gestempeld.

Ungestielt, bijv. nw. ongesteeld, zonder steel, zonder stengel.

Ungestillt, bijv. nw. niet gestild, niet gelescht, onvoldaan, onbevredigd.

Ungestirn, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. kwaad gesternte, ongeluk o.

Ungestört, bijv. en b. ongestoord, gerust, rustig.

Ungestraft, bijv. en b. ongestraft, straffeloos, ongewroken, Z. *hingehen; -heit* v. straffeloosheid v.

Ungestüm, bijv. en b. onstuimig, woest, wild, Z. *stürmisch, heftig;* 2. (*-s,* mv. *-e*) m. en o. of *-heit* v. onstuimigheid, woestheid, wildheid, drift, heftigheid v.; (van het weder), Z. *Ungemach;* (van begeerten), vurigheid, hevigheid v.; (van het gemoed), hevige aandoening v.

Ungesund, bijv. nw. (van personen), ongezond, ziekelijk; 2. (van spijzen), ongezond; *eine -e Farbe haben,* er ongezond, ziekelijk uitzien; *-heit* v. ongezondheid v.

Ungestrahlt, bijv. nw. geene stralen hebbende, zich niet als stralen uitbreidende.

Ungetheert, bijv. nw. ongeteerd, niet geteerd; (van een touw), wit.

Ungetheilt, bijv. nw. ongedeeld, onverdeeld, vol, geheel, volkomen; *-er Beifall,* onverdeeld, eenstemmig; (Pl.) ongedeeld; *-heit* v. onverdeeldheid, volheid v.; it. eenstemmigheid v.

Ungethüm, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. monster, gedrocht, spook o.

Ungetreu, bijv. nw., Z. *treulos;* (van het geheugen), ongetrouw, doende vergeten.

Ungetrübt, bijv. nw. ongestoord, rustig; (van vloeistoffen), helder, doorschijnend, niet troebel; (van de lucht), onbewolkt.

Ungeübt, bijv. nw. ongeoefend, onbekwaam, onervaren; *-heit* v. onervarenheid, onbedrevenheid, onbekwaamheid v.

Ungewahrsam, bijv. nw., Z. *unaufmerksam, unvorsichtig.*

Ungewalkt, bijv. nw. ongevold, niet gevold.

Ungewalt, v., z. m. misbruik o. van macht.

Ungewaschen, bijv. nw. onge-

wasschen, niet gewasschen, vuil; (fig.) onzuiver, onrein, slecht; *-es Maul*, kwade tong; *-es Zeug, Gerede*, ongerijmd, onbeschaafd, onbeschoft.

Ungeweiht, bijv. nw. ongewijd, onmgewijd, profaan; *-er Ort*, ongewijd; *ein -er*, onmgewijde, leek m.

Ungewiss, bijv. en b. onzeker, ongewis, twijfelachtig; (van den gang), wankelend, onzeker; weifelend; (van inkomsten), onzeker, toevallig; (Spraakk.) onzijdig; 2. Z. *unentschlossen; das -e*, het onzekere; *auf's -e*, op goed geluk, op het toeval; it. in het algemeen, twijfelachtig.

Ungewissenhaft, bijv. en b. gewetenloos.

Ungewissenhaftigkeit, v. gewetenloosheid v.

Ungewissheit, v., z. m. onzekerheid, twijfelachtigheid v.

Ungewitter, (*-s*, mv. *Ungewitter*) o. onweder o., storm m.; *-vogel* m., Z. *Sturmvogel*; *-wolke* v., Z. *Gewitterwolke*.

Ungewogen, bijv. nw., Z. *ungeneigt*; 2. (van waren), ongewogen, niet gewogen.

Ungewohnheit, v. ongewoonheid v., gebrek o. aan gewoonte.

Ungewöhnlich, bijv. en b. ongewoon, zeldzaam, buitengewoon; *-e Grösze*, buitengewoon, zeldzaam; 2. ongewoon, ongebruikelijk, vreemd, zonderling; *-er Zufall*, vreemd, zonderling; *-e Art sich zu kleiden*, zonderling; *-keit* v. ongewoonheid, zonderlingheid, zeldzaamheid v.

Ungewohnt, bijv. nw. niet gewend aan, niet gemeenzaam met, buiten de gewoonte; *einer Sache - sein*, niet gewend zijn aan; *das kommt mir - vor*, daaraan ben ik niet gewoon.

Ungezählt, bijv. en b. ongeteld, zonder te tellen.

Ungezähmt, bijv. en b. ongetemd, niet getemd; (fig.) teugelloos, onstuimig; *-heit* v. wildheid, woestheid, teugelloosheid v.

Ungezäumt, bijv. nw. niet getoomd, zonder toom.

Ungeziefer, (*-s*) o., z. m. ongedierte o., schadelijke insecten o. mv.

Ungeziemend, bijv. en b. onpassend, ongepast, onbetamelijk, Z. *geziemend*; it. *unanständig*.

Ungezogen, bijv. nw. slecht opgevoed, onopgevoed, onbekwaam, lomp, onbeschaafd, ondeugend, stout, ongemanierd; *du -er Bube!*, ondeugende jongen!; *-heit* v. onopgevoedheid, onbeleefdheid, onbeschaafdheid, ongemanierdheid v.; 2. zedeloosheid, onbeschaamdheid, onzedelijkheid v.

Ungezügelt, bijv. nw., Z. *ungezähmt* (fig.).

Ungezweifelt, bijv. en b. ontwijfelbaar, ongetwijfeld.

Ungezwungen, bijv. en b., Z. *ungenöthigt*; *- handeln*, vrij, uit eigen beweging, zonder dwang; 2. (fig.) (van de houding des lichaams), los, ongedwongen; *-e Leibesgestalt*, rank, slank; *-heit* v. ongedwongenheid, losheid v.; (fig.) ongekunsteldheid v.

Unglaube, (*-ns*) m., z. m. ongeloof o., twijfel m., ongeloovigheid v., godloochenen o.

Unglaubhaft, bijv. nw. ongeloofelijk, onwaarschijnlijk, niet te gelooven.

Ungläubig, bijv. nw. ongeloovig, twijfelzuchtig.

Unglaublich, bijv. en b. ongeloofelijk, Z. *unglaubhaft*; *-keit* v. ongeloofelijkheid v.; 2. ongeloofelijke zaak v.; *—sprung* m. twijfelachtige grond m.

Unglaubwürdig, bijv. nw. niet geloofwaardig.

Ungleich, bijv. en b. ongelijk, oneffen, niet glad, verschillend, afwijkend, onevenredig, niet gelijkend, onregelmatig, afgebroken; *- grösszer, besser*, oneindig, veel, zeer; *-e Grösze*, ongelijk; (Rek.) *-e Zahl*, oneven; it. (Meetk.) ongelijk, niet gelijkvormig; (Gen.) *-er Puls*, ongeregeld; 2. verkeerd, onrecht; *etw. - auslegen*, verkeerd uitleggen.

Ungleich-artig, bijv. nw. ongelijksoortig, van verschillende soort; *-artigkeit* v. ongelijksoortigheid v.; *-blätterig* bijv. nw. met ongelijke bladeren; *-farbig* bijv. nw. ongelijk van kleur; *-förmig* bijv. nw. ongelijkvormig; *-förmigkeit* v. ongelijkvormigheid v.

Ungleichheit, v., z. m. ongelijkheid, oneffenheid, hobbeligheid v.; 2. onevenredigheid v.; (van personen), onensgezindheid, oneenigheid v.; (van den polsslag), ongeregeldheid v.; 3. ongelijke zaak, hoogte v., heuvel m.

Ungleich-hoch, bijv. nw. verschillende in hoogte, van verschillende hoogte; *-jährig* bijv. nw. ongelijk van jaren, niet van denzelfden leeftijd; *-klappig* bijv. nw. ongelijkschalig; *-laufend* bijv. nw. onevenwijdig; *-mäszig* bijv. nw. ongelijkmatig, onevenredig, *-messbar* bijv. nw. onderling onmeetbaar; *-messbarkeit* v. onderlinge onmeetbaarheid v.; *-namig* bijv. nw. ongelijknamig; *-schalig* bijv. nw., Z. *-klappig*; *-seitig* bijv. nw. ongelijkzijdig, met ongelijke zijden; *-theilig* bijv. nw. (Nat. hist.) met ongelijktalige voetleden; *-zeitig* bijv. nw. niet gelijktijdig.

Unglimpf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. onbillijkheid, onrechtvaardigheid, hardheid v.; it. beleediging, kwaadsprekendheid v., laster m.

Unglimpflich, bijv. en b. ruw, hard, gestreng, onbillijk, onrechtvaardig, beleedigend.

Unglück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ongeluk, onheil o., ramp v., ongelukkig lot, noodlot o., rampspoed m.; *zum -*, ongelukkig(lijk); (Spr.) *kein - so grosz, es hat ein Glück im Schoosz*, geen ongeluk zoo groot of er is een gelukje bij; *ein - kommt nie allein*, een ongeluk komt zelden alleen; *jem. ins - bringen, stürzen*, iem. ongelukkig maken; *-bote* m. ongeluksbode, jobsbode m.; *-bringend* bijv. en b. onheil aanbrengend; *-bringer* m. ongelukaanbrenger m.

Unglücklich, (*-er, -st*) bijv. en b. ongelukkig; 2. droevig, rampspoedig, noodlottig; *jem. - machen*, ongelukkig maken; *- spielen, - im Spiele sein*, ongelukkig; *-er Weise*, ongelukkigerwijze, ongelukkig(lijk); *-e Nachricht, Vorbedeutung*, noodlottig; *- enden*, een ongelukkig einde hebben, ongelukkig afloopen.

Unglücks-bote, (*-n*, mv. *-n*) m. ongeluksbode, jobsbode m.; *-bruder* m. lotgenoot m., deelgenoot m. in het ongeluk.

Unglück-seher, (*-sehers*, mv. *-seher*) m. ongelukspofeet m.; *-schwanger* bijv. nw. onheilbrengend, ongeluk aanbrengend.

Unglücksei, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. windei o.

Unglückselig, bijv. nw. ongelukkig, noodlottig, rampspoedig, ongelukzalig, diep ongelukkig; *-keit* v. ongelukzaligheid v., groot ongeluk o.

Unglücks-fall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. ongelukkig toeval, noodlottig voorval o., ramp v.; *-geschichte* v. geschiedenis v., verhaal o. van een ongeluk; *-gefährte* m., *-gefährtin* v., *-genoss* m., *-genossin* v., Z. *-bruder, -schwester*; *-jahr* o. ongeluksjaar, ongelukkig jaar o., rampspoedig jaar o.; *-kind* o. ongelukskind o.; *-loos* o. ongelukkig lot o.; *-prophet* m., Z. *-seher*; *-schwester* v. deelgenoot(e) v. in een ongeluk; *-sohn* m., Z. *-kind*; *-stern* m. (Sterrenk.) onheilspellend gesternte o.; *-stifter,—in*, onheilstichter m., onheilstichtster v.; *-stunde* v. ongelukkig nur o.; *-tag* m. ongelukkige, noodlottige dag m.; *-that* v. ongelukkige daad v.; *-vogel* m. ongeluksvogel m.; (fig.) Z. *-stifter*; (Nat. hist.) stormvogel m.; *-voll* bijv. nw. vol ongelukken, zeer ongelukkig; *-woche* v. ongelukkige week v.; *-wort* o. onheilspellend woord o.; *-zeit* v. ongelukkige tijd m.

Ungnade, v., z. m. ongenade v.; *in - fallen, gerathen*, in ongenade vallen; *die - der Götter*, ongenade v., toorn m.

Ungnädig, bijv. en b. ongenadig, ongunstig; *jemn., auf jem. - sein*, boos, verbitterd, vertoornd, ontstemd; *etw. - aufnehmen*, verkeerd opvatten, kwalijk nemen.

Ungöttlich, bijv. en b. ongoddelijk, niet goddelijk; 2. aan God misbagend, ongodsdienstig; *-keit* v. ongodsdienstigheid v.

Ungreifbar, ungreiflich, bijv. nw. niet te grijpen, niet te vatten.

Ungrund, (*-(e)s*, mv. *Ungründe*) m. schijngrond, zwakke grond m., ongrondigheid, onwaarheid; *mit -*, zonder grond, ten onrechte.

Ungründlichkeit, v., z. m. oppervlakkigheid, halfheid, ongrondigheid v.

Unguinös, bijv. nw. als zalf, zalfachtig, vettig, vet.

Ungültig, bijv. nw. ongeldig, niet geldend, van geene waarde; 2. (van munten), Z. *ungangbar*; *- machen*, van nul en geener waarde verklaren; *-keit* v. ongeldigheid v.

Ungunst, v., z. m. ongunst, ongenade v.

Ungünstig, bijv. en b. (van het weder), ongunstig; (van personen), ongunstig, Z. *ungeneigt; jemn. - sein,* iem kwalijk gezind zijn.

Ungut, bijv. nw. niet goed, kwaad, slecht; (gemeenz.) *etw. für - nehmen,* kwalijk nemen.

Ungütig, bijv. nw. niet goedig, niet met goedheid, niet met welwillendheid, niet hielderijk, ongevoelig; *jem., etw. nicht - aufnehmen,* met toegevendheid aannemen; *-keit* v. gebrek o. aan goedheid, ongevoeligheid v.

Unhaltbar, bijv. nw. niet houdbaar, niet vast, onstevig, (van eene vesting), onhoudbaar, onverdedigbaar; (Bergw.) (van ertsen), arm, weinig opleverend, weinig metaal bevattend; *-er Satz,* onhoudbaar, niet vol te houden; *-es Versprechen,* onmogelijk na te komen; *-keit* v. onhoudbaarheid, onmogelijkheid v. om vol te houden, om te verdedigen, zwakheid v.

Unheil, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. onheil, ongeluk o., ramp v., Z. *Unglück; - anrichten,* onheil stichten.

Unheilbar, bijv. nw. ongeneeslijk onherstelbaar; *-keit* v. ongeneeslijkheid v.

Unheil-bringend, bijv. nw., Z. *unglückbringend; -schwanger* bijv. nw. onheil dreigend, Z. *unglückschwanger, -voll* bijv. nw. onheilvol, Z. *unglückvoll.*

Unheilig, bijv. en b. onheilig, niet heilig, onzalig, profaan, Z. *ungöttlich, -er Ort,* plaats v. die niet heilig is, ongewijde plaats; *-keit* v. onheiligheid, ongodsdienstigheid v.

Unheilsam, bijv. nw., Z. *unheilbar.*

Unheimisch, bijv. nw. vreemd, niet te huis; (Pl.) uitheemsch.

Unheimlich, bijv. en b. vreemd, onbehaaglijk, huiveringwekkend, akelig; *-er Ort,* plaats waar men zich niet thuis gevoelt; *-es Haus,* huis waarin het spookt.

Unheizbar, bijv. en b. niet te verwarmen, zonder schoorsteen.

Unherstellbar, bijv. en b. (Scheik.) onherleidbaar; 2. onherstelbaar, ongeneeslijk.

Unhöflich, bijv. en b. onbeleefd, onvriendelijk, niet hoffelijk, ongemanierd; (Bergw.) *-e Zeche,* mijn die weinig oplevert; *-keit* v. onbeleefdheid, lompheid, beleediging v.

Unhold, bijv. en b., Z. *ungeneigt;* 2. onaangenaam, onbevallig, onveranderlijk.

Unhold, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. onbevallig, wanstaltig persoon m.; it. booze geest, boosaardig mensch, duivel m., heks v., spook o.

Unholdin, (*-nen*) v. tooverheks v.

Unhörbar, bijv. en b. onhoorbaar, niet hoorbaar, niet merkbaar.

Uniform, bijv. en b. eenvormig, gelijkvormig; 2. (*-en*) v. uniform, monteering, soldatenkleeding v.

Uniformiren, (*uniformirte, uniformirt*) bedr. ww. uniformen geven, soldatenkleeren geven, kleeden.

Uniformität, v., z. m. eenvormigheid, gelijkvormigheid v.

Uninteressant, bijv. nw. niet zeer belangwekkend, van belang ontbloot.

Unigenitus, (onb.) m. (Godg.) eengeborene m.

Unigenitusbulle, v., z. m. bul v. van paus Clemens XI in 1713 uitgevaardigd tegen de Jansenisten.

Unionell, bijv. en b., Z. *unionistisch.*

Unionist, (*-en,* mv. *-en*) m. (Gesch.) aanhanger m. der Unie, unionist m.

Unionistisch, bijv. en b. tot de Unie behoorend, tot vereeniging gezind.

Unisono, (onb.) m. (Muz.) eenklank m.

Unitarier, (*-s,* mv. *Unitarier*) m. hij die aan een God gelooft, unitaris m.

Unitarisch, bijv. nw. de leer der unitarissen betreffende.

Unität, (*-en*) v. eenheid v.

Universal, bijv. en b. algemeen, eenig, universeel; *-erbe* m. eenige erfgenaam m.; *-geschichte* v. algemeene geschiedenis v.

Universalität, (*-en*) v. algemeenheid v.

Universalist, (*-en,* mv. *-en*) m. voorstander m. van het beginsel der algemeene vergiffenis.

Universal-mittel, (*-mittels,* mv. *-mittel*) o. algemeen middel, afdoend middel o.; *-monarch* m. souverein m.; *-monarchie* v. opperheerschappij, souvereiniteit v.; *-ofen* m. oven m., fornuis o. tot allerlei doeleinden bestemd.

Universell, bijv. nw., Z. *universal.*

Universität, (*-en*) v. hoogeschool, academie, universiteit v.

Universitäts-freund, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. academievriend, studievriend m.; *-gericht* o. rechtbank v. der hoogeschool; *-jahr* o. aan de hoogeschool doorgebracht jaar, studiejaar o.; *seine — e sind geendigt,* hij heeft zijne studiën voltooid.

Universum, (*-s*) o., z. m., Z. *Weltall.*

Univok, bijv. nw. van gelijke beteekenis.

Unjagdbar, bijv. nw. (Jachtw.) onjagbaar, niet jaagbaar.

Unjährig, bijv. nw. beneden de jaren, minderjarig.

Unkatholisch, bijv. nw. niet katholiek, onkatholiek.

Unke, (*-n*) v. (Nat. hist.) kleine, onschadelijke huisslang v.; 2. groote, monsterachtige padde v.; (fig.) Z. *Stubenhocker.*

Unken, (*unkte, geunkt*) o. ww. kwakken als een kikvorsch.

Unkennbar, unkenntlich, bijv. nw. onkenbaar, niet te herkennen; *-keit* v. onkenbaarheid v.

Unkenntniss, v., z. m. onkunde, onwetendheid v.

Unkepunz, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Popanz.*

Unkeusch, bijv. en b. ontuchtig, onkuisch, onzedelijk; *-heit* v. onkuischheid v.

Unkindlich, bijv. en b. niet kinderlijk.

Unklagbar, bijv. nw. (Ger.) niet aan te klagen, onvervolgbaar.

Unklar, bijv. nw. troebel, niet helder, onklaar, benevel, mistig, nevelachtig; (fig.) onduidelijk, verward; *im -en sein,* onzeker zijn, geen helder inzicht hebben van.

Unklug, (*unklüger, unklügst*) bijv. en b. onverstandig, onvoorzichtig, onbezonnen, niet slim, dwaas; *das war ein wenig -,* dat was wat onvoorzichtig; *-heit* v. onvoorzichtigheid, onbezonnenheid, dwaasheid, domheid v.

Unkörperlich, bijv. en b. onlichamelijk, onstoffelijk, niet lichamelijk; *-keit* v. onstoffelijkheid v.; *—slehre* leer v. der onstoffelijkheid; *—slehrer* m. voorstander, leeraar m. van de leer der onstoffelijkheid.

Unkosten, v. mv. onkosten, bijkomende kosten m. mv.; *auf - Anderer reich sein,* ten kosten van anderen rijk zijn; *jemn. - machen,* iem. kosten verootzaken, op kosten jagen, Z. *Kosten.*

Unkraftig, bijv. nw. (van geneesmiddelen), krachteloos, zwak; (van spijzen), smakeloos, laf, zouteloos; *-er Beistand,* zwak, . ering; *ein Urtheil - machen,* krachteloos, niet geldig; *-keit* v. krachteloosheid v.; 2. machteloosheid, nietigheid v.

Unkraut, (*-(e)s,* mv. *Unkräuter*) o. onkruid o.; 2. dolik, herik v.; (fig.) (van personen), deugniet m., (Spr.) *- verdirbt* of *vergeht nicht,* onkruid vergaat niet; *-samen* m. onkruidzaad o.; (fig.) aanleiding v. tot onheil en twist.

Unkriegerisch, bijv. en b. niet krijgshaftig, niet oorlogzuchtig, niet strijdbaftig.

Unkunde, v., z. m. onkunde, onwetendheid, onbekendheid v. met, domheid, onervarenheid v.

Unkundig, bijv. en b. onkundig, onwetend, onbekend, onervaren; *einer Sache - sein,* onbekend zijn met.

Unlange, unlangst, bijw. onlangs, niet lang geleden, kort geleden, laatst.

Unlateinisch, bijv. nw. in slecht Latijn.

Unläugbar, bijv. en b. onloochenbaar, onwedersprekelijk, ontegenzeglijk, niet tegen te spreken, klaarblijkelijk, bijkbaar, buiten twijfel; *-keit* v. ontegenzeglijkheid, klaarblijkelijkheid, blijkbaarheid v.

Unlauter, bijv. nw. onzuiver, niet helder, niet rein, niet louter; (fig.) onedel, dubbelzinnig; *-e Absichten,* onzuiver, oneerlijk; *-keit* v. onzuiverheid, oneerlijkheid v.

Unleidig, bijv. nw. ongeduldig; *-keit* v. ongeduld o.

Unleidlich, bijv. nw., Z. *unausstehlich.*

Unlenkbar, unlenksam, bijv. nw. onbuigzaam, onhandelbaar; (fig.) ongehoorzaam; *-keit* v. onbuigzaamheid v.; (fig.) ongehoorzaamheid v.

Unlesbar, unleserlich, bijv. nw. onleesbaar, niet duidelijk te lezen.

niet geschikt om te lezen; -*keit* v. onleesbaarheid v.

Unlieb, bijv. nw. onwelkom, niet aangenaam, onaangenaam, spijtig, niet lief, *es ist mir nicht - zu hören*, het is mij aangenaam, ik ben blijde &.

Unlieblich, bijv. en b. niet liefelijk, onaangenaam; -*keit* v. onaangenaamheid, onbevalligheid v.

Unliebsam, bijv. nw., Z. *misliebig.*

Unloblich, bijv. nw. onlofelijk, niet loffelijk, niet prijzenswaardig, berispelijk.

Unlöcherer, (-*s*, mv *Unlöcherer*) m. hij die den veter aan den draad hecht.

Unlogisch, bijv. en b. onlogisch, niet gelegenlijk, niet geregeld.

Unlösbar, unlöslich, bijv. nw., Z. *unauflöslich.*

Unloschbar, bijv. nw. onbluschbaar, niet uit te doven; -*keit* v. onbluschbaarheid v.

Unlust, v., z. m. lusteloosheid, verveling v., afkeer, weerzin, tegenzin m.; - *zum Essen haben*, geen trek, lust in het eten hebben.

Unlustig, bijv. nw. lusteloos, verdrietig, ontstemd, gemelijk, met tegenzin; 2. - *zu etw. sein*, geen lust hebben in, tegenzin hebben in.

Unmacht, v., z. m. machteloosheid, onmacht v., onvermogen o., Z. *Ohnmacht.*

Unmächtig, bijv. nw. machteloos, onmachtig, onvermogend, Z. *ohnmächtig.*

Unmanierlich, bijv. en b. onmanierlijk, onmanierd, onfatsoenlijk, lomp, links(ch); -*keit* v. ongemanierdheid, lompheid, linkschheid v.

Unmann, (-(*e*)*s*, mv. *Unmänner*) m. ontmande, gesnedene, castraat m.; 2. verwijfd persoon m.

Unmannbar, bijv. en b. niet manbaar, niet huwbaar; -*keit* v. niet-manbaarheid v.

Unmannhaft, bijv. nw., Z. *unmännlich.*

Unmannheit, v., z. m. toestand, staat m. van een ontmande.

Unmännlich, bijv. en b. onmannelijk, laf, een man onwaardig, weekelijk, verwijfd; -*keit* v. onmanlijkheid, weekelijkheid, verwijfdheid, lafheid, karakterlooshеid v.

Unmasz, (-*es*, mv. -*e*) o. buitensporigheid v., Z. *Unmäszigkeit.*

Unmaszgeblich, bijv. en b. zonder aanmatiging, onder verbetering, behoudens beter inzicht; *mein -er Vorschlag wäre*, ik zou u onder verbetering willen raden.

Unmäszig, bijv. en b. bovenmatig, buitensporig, buitenmate; - *essen*, onmatig, overdadig; -*e Freude*, buitensporig; 2. - *im Essen und Trinken*, onmatig, gulzig; 3. verbazend groot, aanzienlijk; -*keit* v. buitensporigheid, onmatigheid, overdaad v.

Unmensch, (-*en*, mv. -*en*) m. onmensch, barbaar, wreedaard, dwingeland, tiran m.

Unmenschlich, bijv. en b. onmenschelijk, wreed, barbaarsch, hardvochtig; -*e Handlung*, onmenschelijke daad, wreedheid, barbaarschheid v.; 2. (gemeenz.) - *viel, grosz*, verbazend, ontzettend, Z. *entsetzlich*; -*keit* v. onmenschelijkheid, wreedheid, barbaarschheid, hardvochtigheid v.

Unmerkbar, unmerklich, bijv. en b. onmerkbaar, ongevoelig, ongemerkt; it. heimelijk, eensklaps, -*keit* v. onmerkbaarheid, ongevoeligheid v.

Unmessbar, unmesslich, bijv. en b. onmeetbaar, niet te meten, onmetelijk; -*keit* v. onmeetbaarheid, onmetelijkheid v.

Unmetallisch, bijv. nw. niet metallisch, geen metaal bevattende.

Unmischbar, bijv. nw. niet gemengd kunnende worden, niet te vermengen.

Unmitleidig, bijv. nw. onmeedoogend, hardvochtig.

Unmittelbar, bijv. en b. onmiddellijk, onafhankelijk, rechtstreeks; *sich - an jem. wenden*, rechtstreeks; -*keit* v. onafhankelijkheid v., rechtstreeksche o.

Unmittheilbar, bijv. nw. onmededeelbaar; -*keit* v. onmededeelbaarheid v.

Unmodisch, bijv. nw. uit de mode, niet naar de mode, uit den smaak, ouderwetsch.

Unmöglich, bijv. en b. onmogelijk, onuitvoerbaar, niet te doen; -*keit* v. onmogelijkheid, onuitvoerbaarheid; (Spr.) *vor der - weicht die Schuldigkeit*, men kan geen ijzer met handen breken.

Unmonarchisch, bijv. en b. niet vorstelijk, den vorst niet gezind.

Unmoralisch, bijv. nw., Z. *unsittlich.*

Unmündig, bijv. nw. onmondig, minderjarig; 2. onrijp, onnoozel; 3. -*es Kind*, klein kind o., zuigeling m. en v., kind o. dat nog niet praten kan; -*keit* v. minderjarigheid v.; it. onnoozelheid v.

Unmüszig, bijv. nw. met werkeloos, niet traag, werkzaam, bezig.

Unmuth, (-(*e*)*s*) m., z. m. mismoedigheid, verveling v., verdriet o., verbittering v., wrevel m., ontevredenheid v.

Unmuthig, bijv. en b. mismoedig, ontstemd, vervelend, verdrietig, verbitterd, wrevelig, ontevreden.

Unmuthsvoll, bijv. nw. vol verdriet, vol verbittering, vol wrevel.

Unmutter, (*Unmütter*) v. ontaarde moeder, onnatuurlijke moeder v.

Unmütterlich, bijv. en b. niet moederlijk, eene moeder onwaardig, liefdeloos.

Unnachahmbar, unnachahmlich, bijv. en b. onnavolgbaar, onovertrollen, bewonderenswaardig; -*keit* v. onnavolgbaarheid v.

Unnachbarlich, bijv. en b. niet als goede buurlieden.

Unnachlässig, bijv. nw. niet nalatig, oppassend.

Unnachlässlich, bijv. en b. aanhoudend, voortdurend, onmisbaar; (Ger.) zonder genade, zonder toegevendheid.

Unnachsichtlich, bijv. en b. onmeedoogend, zonder genade, zonder toegevendheid.

Unnachtheilig, bijv. en b. niet nadeelig, onschadelijk, geen bezwaar opleverende; -*keit* v. onschadelijkheid v.

Unnahbar, bijv. en b. ongenaakbaar, ontoegankelijk.

Unname, (-*ns*, mv. -*n*) m. spotnaam, scheldnaam, verkeerde naam m.

Unnatur, v., z. m. onnatuurlijkheid, ontaarding, gekunsteldheid v.

Unnatürlich, bijv. en b. onnatuurlijk, 2. gedwongen; 3. bedorven, ontaard, monsterachtig; -*e Sünde*, zonde tegen de natuur, - *essen*, overdadig, onmatig; - *grosz*, verbazend, ontzettend; -*keit* v. onnatuurlijkheid v., Z. *Unnatur.*

Unnennbar, bijv. nw. onnoembaar, onnoemelijk, onuitsprekelijk, Z. *unaussprechlich.*

Unnoth, v., z. m. (gemeenz.) *das ist eine grosze* -, dat heeft geen nood, is niet noodig.

Unnöthig, bijv. nw. onnoodig, niet noodig, overtollig, niet noodzakelijk; -*keit* v. onnoodigheid, overtolligheid v.; 2. Z. *unnütz(lich).*

Unnütz(lich), bijv. en b. nutteloos, doeloos, Z. *vergeblich*; (gemeenz.) -*es Maul*, beleedigend, kwaadsprekend, ondeugend; 2. (van gesprekken), doelloos, niets beteekenend, zouteloos.

Unnützlichkeit, v. nutteloosheid, doelloosheid v.

Unordentlich, bijv. en b. onordelijk, verward, in wanorde; 2. (van de levenswijze), ongeregeld, losbandig, onordentelijk, (van den pols), onregelmatig; (van de koorts), afwisselend; *ein -es Leben führen*, een ongeregeld, losbandig leven leiden; - *durcheinander laufen*, verward; *die Schule - besuchen*, ongeregeld; - *kommen*, ongeregeld, niet op den bepaalden tijd; -*e Haushaltung*, ongeregeld; -*keit* v. onordelijkheid, wanorde v.

Unordnung, v., z. m. wanorde, ordeloosheid, buitensporigheid v.; (in zaken), wanorde, ongeregeldheid v.; (van de levenswijze), ongeregeldheid, losbandigheid v.; *bei ihm ist alles in* -, alles is bij hem in de war; *eine Maschine in - bringen*, in de war brengen; *sein Zimmer ist in* -, ligt geheel overhoop; *dadurch kommt der Staat in* -, daardoor komt verwarring in den staat; *in - kommen, gerathen*, in wanorde geraken; -*stifter*, —*in*, hij, zij die wanorde veroorzaakt, ordestoorder m., ordeverstoorster v.

Unorganisch, bijv. en b. geene organen hebbende, anorganisch.

Unpaar, bijv. nw. (van getallen), oneven, onpaar; (van bijeenbehoorende zaken), ongelijk, onpaar.

Unpäpstlich, bijv. nw. niet pausgezind.

Unparteiisch, unparteilich, bijv. nw. onpartijdig, onzijdig, rechtvaardig; -*keit* v. onpartijdigheid, onzijdigheid, rechtvaardigheid v.

Unpass, unpässlich, bijv. nw.

onpasselijk, ongesteld, onwel, misselijk.

Unpassend, bijv. nw. ongepast, misplaatst, onbetamelijk, onbeschenden.

Unpasslichkeit, (*-en*) v. onpasselijkheid, ongesteldheid, misselijkheid v.

Unpersönlich, bijv.nw. (Spraakk.) onpersoonlijk.

Unpflicht, (*-en*) v. buitengewone verplichting, buitengewone belasting v., verplichting v. tot oorlogs- en staatslasten; 2. (veroud.) overtreding, ongehoorzaamheid v.

Unpflichtig, bijv. nw. niet leenplichtig, onafhankelijk; 2. niet verplicht, houden tot betaling van buitengewone oorlogs- en staatslasten; *-keit* v. vrijheid v. van leenplicht; 2. Z. *Unpflicht.*

Unpoetisch, bijv. en b. niet dichterlijk, ondichterlijk.

Unpolitisch, bijv. nw. onstaatkundig.

Unpünktlich, bijv. en b. niet nauwgezet, onnauwkeurig; *-keit* v. onnauwkeurigheid v.

Unpressbar, bijv.nw. niet samengeperst kunnende worden, niet samendrukbaar.

Unrast, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. rusteloos, onrustig persoon, onrust m. en v.; 2. v., z. m. onrust, onrustigheid v.

Unrath, (*-(e)s*) m., z. m. afval m., vuil o., uitwerpsels o. mv., modder v., slijk o.; (fig.) dreigend ongeluk o., onraad m.; *- merken,* onraad merken, lont ruiken.

Unräthlich, unrathsam, bijv. nw. onraadzaam, niet raadzaam, niet aan te raden.

Unrecht, bijv. en b. valsch, verkeerd; *- verstehen,* verkeerd; *-er Weg,* verkeerde weg; *-er Tritt,* misstap m.; *in -e Hände kommen,* in verkeerde handen komen; *das ist am -en Orte angebracht,* dat is misplaatst, niet op zijne plaats gezet; *an den -en Mann kommen,* niet bij den rechten man te land komen; *am -en Orte befindlich,* misplaatst; *er wird - ankommen,* te onpas komen; it. hij zal verkeerd te land komen; *etw. am -en Orte angreifen,* verkeerd opvatten; *zur -en Stunde,* ontijdig; *etw. - auslegen,* verkeerd uitleggen; *das ist so - nicht,* dat is zoo kwaad niet; *die -e Seite eines Zeuges,* de verkeerde kant; 2. onrechtvaardig, onbillijk; *daran thut er sehr -,* daaraan heeft hij groot ongelijk; *jemn. - thun,* iem onrecht aandoen, grieven; (fig.) *auf -en Wegen sein,* op verkeerde, slechte wegen zijn; *das geht mit -en Dingen zu,* dat gaat niet eerlijk toe, daar steekt wat achter, daar schuilt bedrog onder; *nichts -es thun,* geen kwaad doen; II. (*-(e)s*)o., z. m. ongeregeldheid, dwaling, vergissing v., ongelijk o.; *- haben,* ongelijk hebben; *jemn. - geben,* iem. ongelijk geven; *jemn. - thun,* iem. onrecht doen; *mit -,* ten onrechte; 2. onrechtvaardigheid, ongerechtigheid, onbillijkheid v.; *etw. mit - an sich bringen,* zich onrechtvaardig iets toeëigenen; *ein - begehen,* eene onrechtvaardigheid begaan.

Unrechtlich, bijv. en b. onrechtvaardig, onrechtmatig, onwettig; it. oneerlijk; *-keit* v. onrechtvaardigheid, onrechtmatigheid, onwettigheid v.

Unrechtmäszig, bijv. en b. onrechtmatig, onwettig, onrechtvaardig; *-keit* v. onrechtmatigheid, onwettigheid v.

Unrechtschaffen, bijv. en b. oneerlijk, niet rechtschapen; *-heit* v. oneerlijkheid, onbeleefdheid v.

Unredlich, (*-er, -st*) bijv. en b. oneerlijk, bedrieglijk, op oneerlijke wijze; *- an jemn. handeln,* oneerlijk; *-keit* v. oneerlijkheid, bedrieglijkheid v., bedrog o., bedriegerij v.

Unregelmäszig, bijv. en b. onregelmatig, ongeregeld, storend; *-keit* v. onregelmatigheid v., ongeregeldheid, stoornis v.; (Zeew.) miswijzing v. van het kompas.

Unregsam, bijv. nw. werkeloos, lui, traag; *-keit* v. werkeloosheid, luiheid, traagheid v.

Unreif, bijv. en b. onrijp, niet rijp; (van ooft), groen; *-er Edelstein,* onvolmaakt, onecht; (van mannen), onhuwbaar, onrijp; (fig.) *das -e Alter,* prille jeugd, *ein -er Einfall,* onduordacht, dwaas.

Unreife, Unreifheit, v. onrijpheid v.; (van ooft &), groenheid v.; (van mannen), onhuwbaarheid v.; (van het verstand), gebrek o., gebrekkigheid v.

Unreiflich, bijv. nw., Z. *unreif.*

Unrein, bijv. en b. onrein, onzindelijk, onzuiver; (van de huid), onzindelijk, onrein; (van een glas), vuil, smerig; *-e Hände haben,* vuile handen hebben; *-e Wäsche,* vuile wasch; (Bergw.) *-e Fässer,* vaten voor het vuil; (fig., J. gesch.) *-es Thier,* onrein; (H. S.) *-er Geist,* booze geest; (Landh.) (van schapen), vuil; (Juw.) (van edelgesteenten), donker; (van goud), onzuiver; (Muz.) (van tonen), valsch; *ihre Stimme ist -,* valsch; (fig.) (van gedachten &), onzuiver, onkuisch; (van den stijl), onzuiver, onjuist.

Unreinheit, Unreinigkeit, (*-en*) v. (van water, lucht &), onzuiverheid, onreinheid v.; 2. vuilheid, onzindelijkheid v., Z. *Unrath;* (fig.) (van gedachten &), onzuiverheid, onkuischheid v.; (van den stijl), onzuiverheid, onjuistheid, gebrekkigheid v.

Unreinlich, bijv. en b. onzindelijk, morsig, vuil; *-keit* v. onzindelijkheid, morsigheid, vuilheid v.

Unrepublikanisch, bijv. nw. niet republikeinsch.

Unrettbar, bijv. en b. onredbaar, reddeloos, niet te redden.

Unrichtig, bijv. en b. onjuist, onnauwkeurig; (Spraakk.) (van den stijl), gebrekkig, vol fouten; 2. (van eene rekening), onjuist, onnauwkeurig, niet sluitend; *- rechnen,* fout rekenen, zich verrekenen, zich vergissen onder het rekenen; (Gen.) (van den pols), Z. *ungleich;* (van eene maat, een gewicht), valsch; *- gehen,* niet goed gaan; *die Posten gehen -,* ongeregeld, Z. *unregelmäszig;* (gemeenz.) *es ist ihr - gegangen,* zij heeft eene miskraam gehad, is ontijdig bevallen; 3. onwaar, logenachtig, valsch, niet in orde; it. onwettig, verkeerd; *-keit* v. onjuistheid, onnauwkeurigheid, gebrekkigheid, onregelmatigheid v.; it. ongepastheid v.

Unritterlich, bijv. en b. niet ridderlijk, niet ruiterlijk.

Unrömisch, bijv. en b. een Romein onwaardig; it. onroomsch.

Unruhe, (*-n*) v. onrust, ongerustheid, ontroering, beroering, ontstelenis, verwarring v.; *das macht ihm -,* dat maakt hem ongerust; (fig.) *das Meer ist in groszer -,* de zee is zeer bewogen; 2. (*-n*) v. onlusten m.mv., troebelen v.mv.; *die -n stillen,* de onlusten dempen; 3. (Uurw.) slinger m., veer, onrust v.; (Nat. hist.) vlengelkolfje, zweefkolfje o.

Unruhestifter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. onrust-stoker m.

Unruhig, (*-er, -st*) bijv.en b. onrustig, ongerust, ontroerd, ontsteld; *- schlafen,* onrustig; *-es Kind,* onrustig; *-er Kopf* of *Mensch,* rusteloos, woelziek; *-es Meer,* onstuimig, hol, bewogen; *jem. - machen,* iem. ongerust maken, verontrusten; *es ist auf der Strasze, in dieser Gegend -,* er is oproer &.

Unrühmlich, bijv. en b. roemloos, zonder roem, niet roemrijk, geen roem verdienende; *-keit* v. roemloosheid, oneer, schande v.

Unruhstifter, m., Z. *Unruhestifter.*

Unruhvoll, bijv. nw. vol onrust, zeer ongerust.

Uns, voornw. ons; *bei -,* bij ons, ten onzent; it. bij ons te land; *es gehört -,* het is van ons, het behoort aan ons; *er ist mit -,* hij is van de onzen, behoort tot onze partij.

Unsacht, bijv. nw., Z. *unsanft.*

Unsaftig, bijv. nw. zonder sappen, geene sappen hebbende, droog.

Unsäglich, bijv. en b. onuitsprekelijk, onbeschrijfelijk, niet te zeggen, onmetelijk, oneindig; *-keit* v. onbeschrijfelijkheid, onmetelijkheid v.

Unsanft, bijv. en b. onzacht, niet zacht, hard, met weinig verschooning, op eene ruwe wijze.

Unsauber, bijv. nw., Z. *unrein;* (H. S.) *-er Geist,* booze geest m.; *-keit* v. onzuiverheid v., Z. *Unreinheit.*

Unschadhaft, bijv. nw. onbeschadigd, ongeschonden.

Unschädlich, bijv. en b. onschadelijk, niet nadeelig; it. onschuldig; *jem. - machen,* onschadelijk maken, uit den weg ruimen; (Ger.) *ihm und seinem Rechte -,* zonder te schaden aan, onbeschadigd; *-keit* v. onschadelijkheid v.

Unschamhaft, bijv.nw., Z. *schamlos.*

Unschattig, bijv. nw. geene schaduw werpend, schaduwloos; (Aardr.) *die -en Erdbewohner,* onschaduwigen, schaduwloozen.

Unschätzbar, bijv. en b. onschatbaar, onwaardeerbaar; *-keit* v. onschatbaarheid v.

Unscheidbar, bijv. nw. onscheidbaar, niet te scheiden.

Unscheinbar, unscheinlich, bijv. en b. weinig op het oog, klein, nietig, onbeduidend; - *machen*, doen verdwijnen; -*werden*, (van kleuren), verschieten, verdwijnen; -*keit* v. duisternis v., gebrek o. aan schijn of glans.

Unschick, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (w. i. gebr.) onhandigheid, lompheid, linkschheid v.; 2. (gemeenz.) ongeluk o., tegenspoed m.

Unschicklich, bijv. en b. onwelvoeglijk, onbetamelijk, onhandig, links(ch); (Spraakk.) Z. *unrichtig* (1). -*keit* v. onbetamelijkheid, onwelvoeglijkheid, ongepastheid v.

Unschiffbar, bijv. nw. onbevaarbaar.

Unschlachtig, bijv. nw., Z. *ungeschlacht*.

Unschlitt, (-(*e*)*s*) o, z. m. talk v., nierenvet o., kaarsvet, kaarsensmeer o.; *ein Schiff mit -bestreichen*, met talk besmeren.

Unschlitt-geld, (-(*e*)*s*, mv. -*er*) o. geld o. aan de mijnwerkers gegeven voor de aanschaffing van kaarsen; -*licht* o., Z. *Talglicht*.

Unschlüssig, bijv. en b. besluiteloos, aarzelend, weifelend, weifelachtig, dralend; -*keit* v. besluiteloosheid v.

Unschmackhaft, bijv. en b. onsmakelijk, laf, smakeloos, niet lekker.

Unschmackhaftigkeit, bijv. nw. smakeloosheid, lafheid v.

Unschmelzbar, bijv. en b. onsmeltbaar; -*keit* v. onsmeltbaarheid v.

Unschmerzhaft, unschmerzlich, bijv. en b. niet pijnlijk; (Gen.) gevoelloos.

Unschmiedbar, bijv. en b. niet smeedbaar, onsmeedbaar.

Unschön, bijv. nw. niet schoon, leelijk.

Unschöpferisch, bijv. en b. onvruchtbaar, arm aan hulpmiddelen, geen scheppend vermogen hebbend.

Unschuld, v., z. m. onschuld, schuldeloosheid, oprechtheid, reinheid v.; 2. onnoozelheid o.; *in aller - etw. sagen*, heel onschuldig, in alle onnoozelheid iets zeggen.

Unschuldig, bijv. en b. onschuldig, schuldeloos; *an etw. - sein*, niet schuldig, onschuldig zijn; 2. onnoozel.

Unschwer, bijv. en b. gemakkelijk, niet moeilijk.

Unsegen, (-*s*) m., z. m. vloek m., ongeluk o., tegenspoed m., onvruchtbaarheid v.; *er hat nicht als -*, hij slaagt nergens in, alles komt hem tegen; *der - ruht auf ihm*, de vloek &.

Unselbstständig, bijv. nw. onzelfstandig, afhankelijk.

Unselig, bijv. en b. (van personen), ongelukkig, onvoorspoedig; (van zaken), ongelukkig, noodlottig; -*er Streit*, onzalig; -*keit* v. ongeluk o., tegenspoed m.

Unser, voornw. ons; - *Haus*, ons huis, -*e Häuser*, onze huizen; -*e Mutter*, onze moeder; - *Vater*, onze vader; it. *das ist* -, dat is van ons, dat behoort aan ons; *denken Sie* -, denk aan ons, Z. *erbarmen*; 2. van ons; - *einer*, een onzer, iemand van onzen stand; - *waren zwei*, wij waren met ons beiden, tweeën; *Vater* -!, onze Vader!; *gedenke* -!, denk aan ons!, wees ons of onzer indachtig!

Uns(e)rige, (*der, die, das*) voornw. de, het onze; *die -n*, de onzen, onze bloedverwanten; *wir wollen das - thun*, wij willen 'onzen plicht, ons uiterste best doen.

Unsert-halben, -wegen, -willen, bijw. onzentwege, wat ons aangaat, om onzent wil.

Unsessbar, bijv. nw. geene vaste woonplaats hebbende.

Unsicher, bijv. nw. onzeker, niet zeker, niet verzekerd, Z. *ungewiss*; (van een weg), onveilig; *die Wege - machen*, onveilig maken; *hier ist es -, steht man* -, hier is het, staat men niet veilig; it. *hier ist es - zu gehen*, hier is het niet veilig, gevaarlijk om te gaan; *eine -e Hand haben*, geene vaste hand hebben; -*keit* v. onzekerheid, onveiligheid, onvastheid v., gevaar o.

Unsichtbar, bijv. en b. onzichtbaar, verborgen; (fig.) - *werden*, onzichtbaar worden, verdwijnen; -*keit* v. onzichtbaarheid, verborgenheid v.

Unsichtbarwerdung, v. verdwijnen o., verdwijning v.

Unsinn, (-(*e*)*s*) m., z. m. onzin m., ongerijmdheid, dwaasheid, onzinnigheid v.; *es ist ein* -, *so etw. zu thun*, het is onzin, dwaasheid v., onzinnig zoo iets te doen; *was er spricht ist* -, hij praat niets dan onzin; 2. Z. *Wahnsinn*.

Unsinnig, bijv. en b. onzinnig, dwaas, gek, mal; *man möchte - darüber werden*, dat is om gek te worden; -*e Rechnung*, gek; -*e Handlung*, dwaas, onzinnig, onbesuisd; -*es Zeug reden*, gekke praat uitslaan; - *handeln*, onzinnig, dwaas, als een onbezonnene; *es ist* -, *so etw. zu glauben*, het is dwaasheid &; 2. Z. *wahnsinnig*; -*keit* v. onzinnigheid, dwaasheid, gekheid v., krankzinnigheid v., waanzin m.

Unsitte, (-*n*) v. slechte gewoonte v., Z. *Unart*.

Unsittig, bijv. nw., Z. *ungesittet*; -*keit* v. onwelvoeglijkheid, onbetamelijkheid, ongemanierdheid v.

Unsittlich, bijv. en b. onzedelijk, zedeloos, -*keit* v. onzedelijkheid, zedeloosheid v.

Unsorgsam, unsorglich, bijv. en b. zorgeloos, onbekommerd, onbezorgd, achteloos; -*keit* v. onbezorgdheid, zorgeloosheid, achteloosheid v.

Unsperrbar, bijv. nw. niet afsluitbaar, niet te keeren.

Unstat, bijv. en b. rusteloos, onrustig, beweeglijk, veranderlijk; -*es Leben*, zwervend leven; 2. veranderlijk, lichtzinnig, onstandvastig, vluchtig, Z. *unbeständig*; -*er Sinn*, wispelturigheid, onstandvastigheid v.

Unstätigkeit, v. (van voorwerpen), gebrek o. aan vastheid, onbestendigheid, vluchtigheid v.; (van personen), veranderlijkheid, rusteloosheid, onrustigheid v.

Unstätte, (-*n*) v. noodlottige plaats, ongelukkige plaats v.

Unstatthaft, bijv. nw. geene plaats hebbende; (van een verzoek), niet toe te staan, niet te dulden, ongeoorloofd; it. onrechtvaardig, ongeldig, onwettig.

Unstatthaftigkeit, (-*en*) v. onmogelijkheid v. om toe te staan, onvoldoendheid, onwettigheid, ongeldigheid v.

Unsterblich, bijv. en b. onsterfelijk, niet aan den dood onderhevig; (fig.) onvergankelijk, eeuwig; -*keit* v. onsterfelijkheid, onvergankelijkheid, eeuwigheid v.

Unstern, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. ongelukkig gesternte, kwaad gesternte o.; (fig.) romp v., ongelukkig toeval, ongeluk o.; (van personen), ongeluksvogel m.

Unsteuer, (-*n*) v. belasting v. op levensmiddelen.

Unstrafbar, unsträflich, bijv. en b. onstrafbaar, niet strafbaar, onberispelijk, geene bestraffing verdienende; *sein Leben ist* -, onberispelijk; -*keit* v. onstrafbaarheid, onberispelijkheid, onschuldigheid v.

Unstreitbar, unstreitig, bijv. en b. ontegenzeglijk, onbetwistbaar, zonder tegenspraak, niet tegen te spreken.

Unstudirt, bijv. nw. ongeletterd, niet gestudeerd hebbende, ongeleerd; 2. (van eene preek &), niet vooraf bestudeerd, voor de vuist, onvoorbereid; (van een antwoord), vernuftig, openhartig, roudborstig; - *predigen*, voor de vuist preeken.

Unsühnbar, bijv. nw. onuitwischbaar; 2. Z. *unversöhnlich*.

Unsündig, bijv. nw. zonder zonde, onzondig; 2. niet tot eene zonde in staat; -*keit* v. onzondigheid v.

Unsündlich, bijv. nw. (van handelingen), onschuldig; (van personen), onzondig, niet in staat te zondigen; -*keit* v. onschuld v.; it. Z. *Unsündigkeit*.

Unsymmetrisch, bijv. en b. oneevenredig, niet evenmatig, in geene verhouding tot elk. staande.

Untadelbar, bijv. nw. onberispelijk, niet te berispen.

Untadelhaft, untadelig, bijv. en b. onberispelijk.

Untadelhaftigkeit, v., z. m. onberispelijkheid v.

Untastbar, bijv. nw. ontastbaar, niet voelbaar; -*keit* v. ontastbaarheid v.

Untauglich, bijv. nw. ongeschikt, onbruikbaar, onnut, niet dengende, niets waard, niet dienstig; *zu Allem* -, nergens toe geschikt; it. *zu etw.* -, onbruikbaar, ongeschikt; -*keit* v. ongeschiktheid, onbruikbaarheid v.

Untaxirt, bijv. nw. ongetaxeerd, ongewaardeerd; *eine -e Police*, polis v. in blanco.

Unteutsch, bijv. nw., Z. *undeutsch*.

Unten, bijw. onder, beneden; - *im Keller*, beneden in den kelder, - *am Berge*, beneden, aan den voet van; *von - an*, van onderen af; *von - auf*, van beneden naar

boven; *von - auf gedient haben*, alle rangen doorloopen hebben, als gewoon soldaat begonnen zijn: *hier -*, hier onder; *dort -*, daaronder; *- her, - herum*, beneden, omlaag; *- durchgehen*, onder doorgaan; *- im Fasse*, op den bodem van het vat; *von oben bis -*, van boven naar beneden; *von oben bis - neu bauen*, geheel nieuw bouwen; *weiter -*, meer naar beneden, lager; *- im Lande*, op het platte land, niet op de bergen; *-an gehen, sitzen*, de minste plaats hebben; 2. benedenste,onderste o., lagere deelen o. mv., grond m.

Unter, bijw. naar beneden, beneden, omlaag; *- mit ihm*, weg met hem, 2. *mit - gehen, laufen &*, met de overigen medegaan, loopen &. Z. *unterlaufen; es regnet mit -*, het regent nu en dan, van tijd tot tijd; II. voorz. (met den 3en nv. bij eene rust en den 4en nv. bij eene beweging), *- Tisch, - dem Essen*, onder het eten; *- Tages*, des daags, overdag, *- Weges*, onderweg, op weg; 2. *- Lichts*, tusschen licht en donker, in de schemering; 3. onder; *- dem Tische sein, - den Tisch setzen*; onder; *auf und - dem Bette*, op en onder; *jem. - den Armen fassen*, iem. onder de armen vatten; *- sich wirken*, (van geneesmiddelen), naar beneden werken; *- freiem Himmel schlafen*, onder den blooten hemel slapen; *- jemm. sitzen, wohnen*, onder, beneden iem. zitten, wonen; *- Wasser stehen*, onder water staan, overstroomd zijn; *- der Hand*, ondershands, in het geheim, heimelijk; *etw. - den Händen haben*, iets onder handen hebben; it. bezig zijn aan; *etw. - der Bank hervorziehen*, van onder de bank uithalen; (fig.) *- jems. Befehlen stehen*, onder iems. bevelen staan; *jem. - Aufsicht haben*, het toezicht hebben over, *- Schloss und Riegel*, achter slot; *jemm. - die Augen kommen*, onder iems. oogen komen, voor iem. verschijnen; *jemm. etw. - die Augen sagen*, iem. iets in het gezicht zeggen, Z. *Auge; weit - jemm. sein*, ver onder iem. staan; *- diesem Preise*, beneden; *- zehn Thalern nicht*, niet minder dan; *ein Mann - sechzig Jahren*, beneden de 60 jaar; *Kinder - zehn jahren*, kinderen beneden de 10 jaar; *- seinem Namen*, onder zijn naam, Z. *Schein, Vorwand; - dieser Bedingung*, onder, op deze voorwaarde; *- Trompeten und Paukenschall*, met trompet- en bazuingeschal; *- dem Donner der Kanonen*, onder het gebulder &; 4. onder, tusschen, te midden van, uit het midden; *einer - Ihnen*, een onder u, een uwer; *ist keiner - uns, der &?* is er niemand onder ons &?; *das Volk, - welchem ich lebe*, het volk waaronder ik leef; *es herrscht Uneinigkeit - ihnen*, er heerscht oneenigheid onder of tusschen hen; *der älteste - allen*, de oudste van allen; *es ist ein groszer Unterschied - den Menschen*, er is een groot onderscheid onder &; *- mir und ihm ist ein groszer Unterschied*, tusschen mij en hem &; *- Freunden*, onder vrienden; *- andern sieht man da &*, onder anderen &; *- uns gesagt, gesprochen*, onder ons gezegd; *mit jemm. - vier Augen sprechen*, met iem. onder vier oogen, alleen zijn, *- groszen Schmerzen*, onder hevige pijnen; *- der Regierung dieses Fürsten*, onder, tijdens de regeering &; *- Wasser schwimmen*, onder water zwemmen; *- die Zahl seiner Diener jem. aufnehmen*, iem. opnemen onder het getal zijner dienaren; *- die Arme greifen*, onder de armen nemen, helpen opstaan; it. een handje helpen; *jem. - die Erde bringen*, iem. begraven, Z. *bringen, mengen, mischen, rechnen, schwimmen, Segel &; - Mörder gerathen, fallen*, in de handen van moordenaars vallen; *Brod - die Armen austheilen*, onder de armen; *- die Soldaten gehen*, soldaat worden; *- die Leute kommen*, onder de menschen komen; III. bijv. en b. *der, die, das -e*, (vergr. trap *-ste*), onderste, laagste; *das -ste Stockwerk*, benedenste verdieping; *das -e Kleid*, het onderkleed; *der -e Theil*, het benedenste gedeelte; (van eene tafel), laagste eind, Z. *Oberste; zu -st auf dem Boden*, onderste boven op den grond; *das -e*, het benedenste, het laagste; (fig.) *die -en Stände*, de lagere standen; *die -n Schulen*, de lagere scholen; (Spraakk.) *die -e Stufe*, de stellende trap; *die -en*, de minderen; (Sp.) *der -* of *-e*, boer m.

Unter-abgeordneter, (*des -abgeordneten*, mv. *-abgeordnete* en *die -abgeordneten*) m. onderafgevaardigde, plaatsvervanger m. van een afgevaardigde.

Unterabordnung, v. afvaardiging v. van een plaatsvervanger eens afgevaardigden.

Unterabtheilen, (*abtheilte unter, unterabgetheilt*) bedr. ww. onderafdeelen, eene onderverdeeling maken.

Unterabtheilung, (*-en*) v. onderafdeeling, onderverdeeling v.

Unteracht, v., z. m. kleine ban m.

Unteracker, (*ackerte unter, untergeackert*) bedr. ww., Z. *unterpflügen*.

Unteradmiral, (*-ral(e)s*, mv. *-rale*) m. onderadmiraal, vice-admiraal m.

Unteramt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. ambt o. van onderschout.

Unterarche, (*-n*) v., Z. *Unterleine*.

Unterarm, (*-(e)s*, mv. *-o*) m. onderarm m.

Unterärmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m. ondermouw v.

Unterart, (*-en*) v. ondersoort v.

Unterarzt, (*-arztes*, mv. *-ärzte*) m. tweede geneesheer m.

Unteraufseher, (*-sehers*, mv. *-seher*) m. onderopzichter m.

Unteraufsicht, (*-en*) v. onderopzicht o.

Unteraugenlied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. benedenste ooglid o.

Unteraugenlieds-blutader, -schlagader, (*-n*) v. bloed-, slagader v. van het benedenste ooglid; *-zweig* m. tak m. van het benedenooglid.

Unterbalken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m. (Bouwk.) architraaf v.; (Drukk.) kalf o. eener pers.

Unterband, (*-band(es)*, mv. *-bänder*) o. (Heelk.) onderzwachtel m.

Unterbank, (*-bänke*) v. lagere bank v.

Unterbass, (*-basses*, mv. *-bässe*) m. onderbas, tweede bas, diepe bas of basstem v.

Unterbau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. fondament of fundament o., onderbouw m., grondslag m., onderstel o.

Unterbauch, (*-bauch(e)s*, mv. *-bäuche*) m. onderbuik m.; *-gegend* v. onderbuikstreek v.

Unterbauen, (*baute unter, untergebaut*) bedr. ww. bouwen onder, fondamenten leggen, schoren, stutten, schragen; 2. Z. *unterhöhlen*.

Unterbeamter, (*-beambten*, mv. *-beambte* en *die -beambten*) m. onderambtenaar m.

Unterbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Wev.) voorste boom m. aan den weversstoel.

Unterbefehlshaber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. onderbevelhebber m.

Unterbefehlshaberschaft, v. onderbevelhebberschap o.

Unterbeherrscher, (*-schers*, mv. *-scher*) m. onderregent, vice-regent, onderkoning m.

Unterbehörde, (*-n*) v. ondergeschikte ambtenaren m. mv.; 2. ondergeschikte, lagere rechtbank v.

Unterbeinkleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. onderbroek v.

Unterbeistosz, (*-stoszes*, mv. *-stösze*) m. stootplank v. in de tijst eener deur.

Unterbergmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. onderdirecteur, onderopzichter m.

Unterbestand, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Unterpacht*.

Unterbett, (*-(e)s*, mv. *-en*) v. onderbed o., matras v.; (Wev.) onderlaag v. van een hoop wol om te kammen.

Unterbevollmächtigter, (*-ten*, mv. *-ten*) m. tweede gevolmachtigde, plaatsvervangende gevolmachtigde m.

Unterbibliothekar, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. onderbibliothekaris m.

Unterbinden, (*band unter, untergebunden*) bedr. ww. (Heelk.) van onderen vastbinden, zwachtelen.

Unterbeute, (*-n*) v. onderste laag v. van een bijenkorf.

Unterbischof, (*-bischof(e)s*, mv. *-bischöfe*) m. onderbisschop, wijbisschop m.

Unterblatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. onderblad o., foelie v., blad o. vloeipapier.

Unterbleiben, (*unterblieb, unterblieben*) o. ww. onr. geene plaats hebben, niet geschieden, achterwege blijven, ophouden, staken; (van begonnen zaken), niet voortgaan, geen voortgang hebben, gestaakt worden; *das hätte wohl - können*, dat had men wel kunnen nalaten.

Unterbleibung, v., Z. *unterbleiben;* it. opschorting, staking v.

Unterblinde, (*-n*) v. (Zeew.) razeil, blind o.

Unterboden, (*-bodens*, mv. *-böden*) m. ondervloer m.; (Uurw.) achterplaat v.; *-knopf* m. uit twee plaatjes samengestelde knoop m.

Unterbohren, (*bohrte unter, untergebohrt*) bedr. ww. in den grond boren.

Unterbohren, (*unterbohrte, unterbohrt*) bedr.ww. borende ondermijnen.

Unterbonnette, (*-n*) v. (Zeew.) onderlijzeil o.

Unterbootsmann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m. onderbootsman, bootsmansmaat m.

Unterbornmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. onderopzichter m. over de zoutbronnen.

Unterbrechen, (*unterbrach, unterbrochen*) bedr. ww. onr. afbreken, storen: *jem. in seiner Rede -*, in de rede vallen.

Unterbrecher, (*-s*, mv. *Unterbrecher*) m. hij, die stoort, in de rede valt.

Unterbrechung, (*-en*) v., Z. *unterbrechen;* it. stoornis, afbreking, staking v.; *-szeichen* o. (Drukk.) dwarsstreepje o.

Unterbreiten, (*unterbreitete, unterbreitet*) bedr. ww. onder uitspreiden, uitbreiden; *jemn. eine Bittschrift -*, voorleggen.

Unterbringen, (*brachte unter, untergebracht*) bedr. ww. onr. in veiligheid brengen, onder dak brengen; *ein Pferd -*, in den stal brengen, *einen Wagen -*, in het koetshuis brengen; 2. *Kinder -*, een onderkomen verschaffen, in den kost doen; *sein Geld -*, uitzetten; *einen Gesellen bei einem Meister -*, werk verschaffen; *nicht unterzubringende Briefe*, onbestelbare, geweigerde brieven.

Unterbrocken, (*unterbrockte, unterbrockt*) bedr. ww. in stukjes breken en dooreenmengen.

Unterbüszen, (*unterbüszte, unterbüszt*) o. ww. (Zoutz.) ophouden te werken, het werk staken.

Untercommissär, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ondercommissaris m.

Unterdach, (*-(e)s*, mv. *Unterdächer*) o. benedendak o.

Unterdechant, (*-en*, mv. *-en*) m. onderdeken m.; *Amt, Würde eines -en*, onderdekenaat, vice-dekenaat o.

Unterdamm, (*-(e)s*, mv. *Unterdämme*) m. benedendam, benedendijk m.

Unterdeck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) benedendek o.

Unterdecke, (*-n*) v. onderdeken v.

Unterdessen, unterdess, bijw. ondertusschen, intusschen, terwijl, gedurende dat, onderwijl.

Unterdominante, (*-n*) v. (Muz.) onderdominant m.

Unterdrempel, (*-pels*, mv. *-pel*) m. onderdorpel m.

Unterdrücken, (*unterdrückte, unterdrückt*) bedr. ww. onderdrukken: *ein Buch -*, onderaandrukken; *Neigungen -*, onderdrukken; *das Gewissen -*, smoren, doen inslapen.

Unterdrücker, (*-s*, mv. *Unterdrücker*) m. onderdrukker m.

Unterdrückung, (*-en*) v., Z. *unterdrücken;* it. onderdrukking, verdrukking, mishandeling v.

Untereggen, (*eggte unter, untergeggt*) bedr. ww. *den Samen -*, ondereggen, met de eg naar beneden werken.

Untereinander, bijw. onder elkander; *wir -*, wij onder ons; *sich - verstehen*, zich met elk. verstaan, het onder elk. eens zijn; 2. door elkander, verward; *hier ist alles -*, hier ligt alles door elk., ligt alles in de war.

Untereingelese, (*-geleses*, mv. *-gelese*) o. onderste halve gedeelte o. van den tapijtweversketting.

Untereintheilung, (*-en*) v. onderafdeeling v.

Untereisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Ketelm.) aambeeld o. om gaten te maken.

Untererdgeschoss, (*-es*, mv. *-e*) o. kelder m.

Unterfach, (*-fach(e)s*, mv. *-fächer*) o. benedenvak o.; (Wev.) onderste halve ketting m.

Unterfahren, (*fuhr unter, untergefahren*) bedr. ww. onr. mijden.

Unterfahren, (*unterfuhr, unterfahren*) bedr. ww. onr. (Bergw.) *Erze -*, uitgraven, blootgraven, ondergraven; (Bouwk.) *eine Mauer -*, ondergraven, ondermijnen.

Unterfahrt, (*-en*) v. plaats v. tot berging der wagens.

Unterfangen (sich), (*unterfing, unterfangen*) wed. ww. onr. *sich einer Sache -*, eene zaak ondernemen, wagen, op touw zetten.

Unterfangen, (*-s*) o., z. m. stoutheid v., vermetelheid v., durven o.; it. Z. *Wagstück;* 2. Z. *Unternehmen.*

Unterfassen, (*fasste unter, untergefasst*) bedr. ww. *jem. -*, iems. arm vatten, op iems. arm leunen, gearmd gaan.

Unterfeldherr, (*-n*, mv. *-en*) m. onderveldheer, onderbevelhebber, luitenant-generaal m.

Unterfaulen, (*faulte unter, untergefault*) o. ww. van onderen verrotten, van onderen vergaan.

Unterfass, Unterfässel, (*-(e)s*, mv. *Unterfässe* en *Unterfassel*) m. (Bew. der erts.) derde kast v. aan de waschplaats.

Unterfeilen, (*feilte unter, untergefeilt*) bedr. ww. van onderen vijlen, afvijlen.

Unterfeldmarschall, (*-schall(e)s*, mv. *-schälle*) m. onderveldmaarschalk m.

Unterflechten, (*unterflocht, unterflochten*) bedr. ww. onr. van onderen vlechten, met vlechtwerk voorzien.

Unterfluter, (*-s*, mv. *Unterfluter*) m. waterval m. bij een watermolen.

Unterförster, (*-s*, mv. *Unterförster*) m. onderhoutvester m.

Unterförsterei, (*-en*) v. onderhoutvesterschap o.; it. woning v. van een onderhoutvester, onderhoutvesterij v.

Unterfressen, (*unterfrasz, unterfressen*) bedr. ww. ondervreten, van onder afvreten; 2. bijv. nw. *-er Zahn*, van onderen afgevreten tand.

Unterfrüchte, v. mv. onder den grond wassende groenten, vruchten v. mv.

Unterfürst, (*-en*, mv. *-en*) m. ondervorst, vorst m. van lageren rang.

Unterfusz, (*-es*, mv. *Unterfüsze*) m. ondervoet m., plat o. van den voet.

Unterfutter, (*-s*, mv. *Unterfutter*) o. (van een kleed), ondervoering v.; (van het vee), voeder o. dat onder het overige gemengd wordt.

Unterfuttern, (*unterfutterte, unterfuttert*) bedr. ww. *Kleider -*, voeren.

Unterfüttern, (*fütterte unter, untergefüttert*) bedr. ww. in het voeder mengen, het voeder vermengen met.

Untergährig, bijv. nw. (Br.) *-es Bier*, van onderen gistend.

Untergährung, v., z. m. gisting v. op den bodem.

Untergang, (*-(e)s*) m., z. m. (van eene ster &), ondergaan o., ondergang m.; *bei -*, bij of met het ondergaan der zon; *vor, nach -*, voor, na zonsondergang; 2. westen o.; (fig.) ondergang, val m., verval o., teruggang m.; *seinem - nahe sein*, zijn ondergang nabij zijn; *das ist sein -*, dat is zijn ondergang; (van een staat &), ondergang m.; (van een schip), verlies, verongelukken, vergaan o.; (Prov.) bezoek o., inspectie v. der grenzen.

Unterganger, (*-s*, mv. *Untergänger*) m. (Prov.) hij die met het toezicht over de grenzen belast is; 2. beëedigd landmeter m.

Untergänglich, bijv. nw. (Prov.) *-er Schluss*, door de opzichters der grenzen opgemaakt; *das -e Recht*, recht o. op gerechtelijke afgrenzing.

Untergattung, (*-en*) v. ondersoort, tweede soort v.

Untergebäu, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Unterbau;* 2. Z. *Untergeschoss.*

Untergeben, (*untergab, untergeben*) bedr. ww. onr. *jemn. seine Kinder -*, toevertrouwen, aanvertrouwen, overgeven om op te voeden; *jemn. - sein*, ondergeschikt zijn, onderworpen zijn, aan iems. toezicht overgegeven zijn; *der -e Fall*, het onderhavig geval; 2. wed. ww. *sich einem Herrn -*, zich onderwerpen aan, in dienst treden bij.

Untergebener, (*des -gebenen*, mv. *-gebene* en *die -gebenen*) m. ondergeschikte m., ondergeschikt persoon m.

Untergebenheit, v., z. m. ondergeschiktheid v.

Untergebieter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. ondergeschikt gebieder, onderbaas m.

Untergebiss, (*-es*, mv. *-e*) o. benedengebit o.

Untergebünde, (*-gebündes*, mv. *-gebünde*) o. einde o. waarbij men eene streng zijde begint op te winden.

Untergehen, (*ging unter, untergegangen*) o. ww. onr., m. *s.* (van schepen), ten gronde gaan, verzwolgen worden, vernietigd worden, zinken, vergaan; (van steden), tenondergaan, vervallen, in

verval geraken; *dieser Staat ist am -*, is in verval; *untergegangene Thierarten*, van de oppervlakte der aarde verdwenen, uitgestorven; (Sterrenk.) ondergaan, aan den gezichteinder verdwijnen.

Untergehen, (*unterging, untergangen*) bedr. ww. *das Feld, die Mark -*, afloopen, de grenzen inspecteeren; *eine auf einem Berge befindliche Truppe -*, onder een troep die op een berg geposteerd is heenwenden, om hem van de overige troepen af te snijden.

Untergehölz, (*-(e)s*) o., z. m. (Boschw.) Z. *Unterholz*.

Untergehörig, bijv. nw. onderhoorig, lijfeigen, onderworpen.

Untergehülfe, (*-n*, mv. *-n*) m. onderknecht m.

Untergeistlicher, (*des -geistlichen*, mv. *-geistliche* en *die -geistlichen*) m. hulpgeestelijke, lagere geestelijke m.

Untergelese, (*-geleses*, mv. *-gelese*) o., Z. *Unterfach* (Wev.).

Untergericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lagere rechtbank, rechtbank v. van eersten of tweeden aanleg, kantongerecht, politiegerecht o.

Untergerichtsbarkeit, (*-en*) v. gebied, district o., jurisdictie v. van eene lagere rechtbank.

Untergerinne, (*-rinnes*, mv. *-rinne*) o. (Giet.) riool o., goot v. voor de ertswaschkuipen; it. erts o. dat uit de waschkuipen ontsnapt; (Mol.) waterwerk o. dat de molenraderen van onderen drijft.

Untergerüst, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Bouwk.) (voor een gewelf), mal m., stelling v.

Untergeschoss, (*-es*, mv. *-e*) o. onderste verdieping v., begane grond m., benedenhuis o.

Untergesims, (*-es*, mv. *-e*) o. (Bouwk.) onderlijst v.

Untergespann, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. onderspan o.

Untergestell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. onderstel, onderstuk o.

Untergewand, (*-(e)s*, mv. *Untergewänder*) o. onderkleed o.

Untergewehr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. o. zijdgeweer o., sabel v., degen m., bajonet v., klein geweer o.

Untergiesen, (*goss unter, untergegossen*) bedr. ww. onr. ondergieten.

Unterglied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Red.) tweede lid o.

Untergott, m., **Untergöttin, Untergottheit,** v. god m., godin, godheid v. van minderen rang.

Untergraben, (*grub unter, untergegraben*) bedr. ww. onr. gravende onderstoppen.

Untergraben, (*untergrub, untergraben*) bedr.ww. onr. *einen Berg -*, ondergraven; (fig.) *jems. Glück -*, ondermijnen; *den Glauben -*, ondermijnen, doen verzwakken.

Untergrad, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. mindere graad m.; (Spraakk.) stellende trap m.

Untergras, (*-es*) o., z. m. nagras o.

Untergrund, (*-(e)s*, mv. *Untergründe*) m. ondergrond, benedengrond m.; *-pflug* m.; ondergrondsploeg m.

Unterhalb, bijw. onder, beneden; 2. voorz. (met den 2en nv.) onder, beneden, aan den voet van; *- des Berges*, aan den voet van &; 3. bijv. nw. (Muz.) *-er Ton*, kleine seconde v.

Unterhalt, (*-(e)s*) m., z. m. levensonderhoud, bestaan o., kost m., voedsel o.; *für jems. - sorgen*, voor iems. levensonderhoud zorgen; *seinen - suchen*, een bestaan zoeken.

Unterhalten, (*hielt unter, untergehalten*) bedr. ww. onr. onderhouden, niet laten bovenkomen; *die Hände -*, er onder houden.

Unterhalten, (*unterhielt, unterhalten*) bedr. ww. onr. *den Hass -*, onderhouden, voeden, blijven koesteren, aanwakkeren; 2. *jem. -*, onderhouden, voeden, in de behoeften voorzien van; *durch Gespräch -*, onderhouden, bezighouden; it. *jem. -*, bezighouden, genoegen verschaffen; 3. wed. ww. *sich -*, zich vermaken.

Unterhalter, (*-s*, mv. *Unterhalter*) m. onderhouder, voeder, aankweeker m.; it. gezelschapper m.; (Kamm.) werktuig o. om de tanden te punten.

Unterhaltlich, bijv. nw. onderhoudend, spraakzaam.

Unterhaltung, (*-en*) v., Z. *Unterhalt*; 2. gesprek, onderhoud, vermaak o., uitspanning v.

Unterhaltungs-blatt, (*-blattes*, mv. *-blätter*) o. onderhoudend blad o., uitspanningslectuur v.; *-gabe* v. gave v. van aangenaam te spreken, te vermaken; *-kasse* v. kas v. voor het onderhoud van &; *-kosten* v. mv. kosten m. mv. van onderhoud; *-kunst* v. kunst v. om goed te onderhouden; *-ton* m. toon m. van het gesprek.

Unterhandeln, (*unterhandelte, unterhandelt*) o. ww. onderhandelen, onderhandelingen aanknoopen; *wegen etw. -*, onderhandelen over; (van eene vesting), onderhandelen, capituleeren.

Unterhändler, (*-s*, mv. *Unterhändler*) m., **-in,** (*-nen*) v. onderhandelaar, bemiddelaar, parlementair m., onderhandelaarster, bemiddelares v.

Unterhandlung, (*-en*) v. onderhandeling v.; *sich in -en einlassen, -en pflegen, in - treten*, in onderhandeling treden; it. (van vestingen), capitulatie o., capitulatie v.

Unterhandlungs-bote, (*-n*, mv. *-n*) m. afgevaardigde m. om te onderhandelen; *-kunst* v. kunst v. om te onderhandelen, diplomatie v.; *-schiff* o. mentairschip o.

Unterharz, (*-es*) o., z. m. onderste hars v.; 2. (*-es*) m., z. m. Beneden-Hartsgebergte.

Unterhaube, (*-n*) v. ondermuts v., ondermutsje o.

Unterhauen, (*unterhieb, unterhauen*) bedr. ww. onr. neerhouwen en dooreenmengen; 2. (Bergw.) van onderen houwen, hakken; *-e Wände*, ondergraven.

Unterhaupt, (*-(e)s*, mv. *Unterhäupter*) o. onderhoofd o., onderste gedeelte o. van het hoofd; *-mann* m. onderkapitein m.; it. tweede luitenant m.

Unterhaus, (*-es*, mv. *Unterhäuser*) o. onderhuis o., Z. *Untergeschoss*; 2. (Gesch. van E.) lagerhuis o.

Unterhaut, (*-häute*) v. onderhuid v.; *-blutader* v. onderhuidsbloedader v.

Unterheerführer, (*-rers*, mv. *-rers*) m. onderaanvoerder, onderbevelhebber, luitenant-generaal m.

Unterhefen, v. mv. bezinksel o., droesem m. van gistend bier.

Unterhelfer, (*-s*, mv. *Unterhelfer*) m. hij die helpt lager plaatsen; 2. hulpprediker m.; *-amt* o., *-stelle* v. ambt o., waardigheid v. van hulpprediker.

Unterhemd, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. onderhemd o.

Unterheimbürge, (*-n*, mv. *-n*) m. onderrentmeester m.

Unterher, bijw. onder door.

Unterherd, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. onderoven m.; it. benedenste gedeelte o. van den oven; (Giet.) Z. *Stichheerd*.

Unterherrschaft, (*-en*) v. onderbevelhebber m.; 2. *-* of *-sbezirk* m. woning v. betrekking v., ambt o. van den onderbevelhebber.

Unterhin, bijw. onderheen.

Unterhof, (*-(e)s*, mv. *Unterhöfe*) m. voorplein o., voorplaats, benedenplaats v.

Unterhofmeister, (*-sters*, mv. *-ster*) m onderhofmeester m.

Unterhöhlen, (*unterhöhlte, unterhöhlt*) bedr. ww., Z. *untergraben*.

Unterholz, (*-es*) o., z. m. (Boschw.) laag hout, jong hout, struikhout o.; (Zeew.) (van een schip), onderhout o.

Unterhosen, v. mv. onderbroek v.

Unterirdisch, bijv. nw. onderaardsch; *-es Gewölbe*, onderaardsch gewelf; (in eene kerk), crypte o.; *-e Begräbnisse*, catacomben v. mv.; *das -e Reich*, helsche rijk o., benedenwereld v.; *-er Gott*, helsche god, god m. der hel; *-er Geist*, helsche geest m.

Unterjagd, (*-en*) v. kleine jacht v.

Unterjochen, (*unterjochte, unterjocht*) bedr. ww. onder het juk brengen, onderwerpen, tenonderbrengen.

Unterjocher, (*-s*, mv. *Unterjocher*) m. hij die onder het juk brengt, overwinnaar m.

Unterjochung, (*-en*) v., Z. *unterjochen*; it. onderwerping v.

Unterkämmerer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. onderopzichter m.

Unterkammerherr, (*-n*, mv. *-en*) m. onderkamerheer m.

Unterkanzler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. vice-kanselier m.

Unterkappe, (*-n*) v. ondermutsje o., onderkapje o.

Unterkauf, (*-(e)s*) m., z. m. makelaarsberoep o.; it. opkooperij v.

Unterkäufer, -in, hij. zij, die opkoopt, makelaar m.

Unterkehle, (*-n*) v., Z. *Unterkinn.*

Unterkellner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. tweede knecht m. in een logement, onderkellner m.

Unterkiefer, (*-kiefers*, mv. *-kiefer*) m. onderkaak v., beneden-kakebeen o.

Unterkiefer-nerv, (*-en*, mv. *-en*) m. onderkaakszenuw v.; *-schlagader* v. onderkaaksslagader v.; *-winkel* m. hoek m. van de onderkaak; *-zweig* m. tot de benedenkaak behoorend uitstekend been o.

Unterkinn, (*-(e)s*, mv. *-e*) onderkin, dubbele kin v.; *-blutader, -schlagader* v. tot de onderkin behoorende(slag)ader v.; *-lade* v., Z. *Unterkiefer.*

Unterkleid, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. onderkleed o.; mv. *-er*, ondergoed o., onderkleeren o. mv.; (Zeew.) (van een zeil), broodwinder m., fats v.

Unterklopfer, (*-s*, mv. *Unterklopfer*) m. benedenste spier v.

Unterkoch, (*koch(e)s*, mv. *-köche*) m. onderkok m.

Unterkommen, (*kam unter, untergekommen*) o. ww. onr., m. *s.* een onderkomen vinden, huisvesting vinden, eene schuilplaats vinden, een toevluchtsoord vinden; (Hand.) *mit Papieren* -, plaatsen, verkoopen, van de hand doen; II. (*-s*) o., z. m. onderkomen o., toevlucht v., schuilplaats v., toevluchtsoord o.

Unterkönig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. onderkoning m.

Unterkörper, (*-s*, mv. *Unterkörper*) m., Z. *Unterleib.*

Unterköthig, bijv. nw. (Heelk.) van onderen zwerend; *- werden*, een eterzak vormen.

Unterkorn, (*-(e)s*) o., z. m. licht koren, als kaf weggewaaid koren o.

Unterkriechen, (*kroch unter, untergekrochen*) bedr. ww. onr. onderkruipen; it. (van gangen), onder doorloopen.

Unterkriechen, (*unterkroch, unterkrochen*) bedr. ww. onr. *etw.* -, kruipen onder, zich verschuilen.

Unterkriegen, (*kriegte unter, untergekriegt*) bedr. ww. (gemeenz.) er onder krijgen, de bovenhand houden.

Unterkritzeln, (*unterkritzelte, unterkritzelt*) bedr. ww. *etw.* -, krabbelend onderteekenen.

Unterkunft, (*Unterkünfte*) v., Z. *Unterkommen.*

Unterküster, (*-s*, mv. *Unterküster*) m. onderkoster, suisse m.

Unterladung, (*-en*) v. laden o.; (Zeew.) onderlading, benedenlading v.

Unterlage, (*-n*) v. onderlaag v.; 2. onderlegsel o.; 3. kiel v.; 4. grondbalk, klamp m. waarop de dwalsbalken rusten; *einem Balken eine - geben*, draagbalk m.; 5. (Timm.) stelling, stellage v.; (van een hefboom), steunpunt o., steunbalk m.; (van een vloer), bint o.; (van een kanon), blok o.; (van een brugpijler), grondbalk m.; 6. (Bouwk.) grondlaag v., fondament o.; (Naai.) zoom m.; (Landh.) (van een wagen), grondplank v.; (Drukk.) onderlegsel o.; (Juw.) foelie v., onderlegsel o.; (Spieg.) foelie v.; (Zeew.) weger m., wegering v.; (Slot.) onderplaat v.

Unterlager, (*-s*, mv. *Unterlager*) o. onderlaag v., draagbalk, grondbalk m.

Unterland, (*-(e)s*, mv. *Unterländer*) o. benedenland, laag land o.

Unterländer, -in, bewoner m., bewoonster v. van een laag land.

Unterländisch, bijv. nw. tot een laag land behoorende.

Unterlass, (*-es*, mv. *-e*) m. *ohne -*, Z. *unablässig*

Unterlassen, (*unterliess, unterlassen*) bedr. ww. onr. nalaten, verzuimen zich onthouden; *ich will nicht - es zu thun*, ik zal niet nalaten het te doen, ik zal het niet verzuimen; *er kann das Streiten nicht* -, hij kan het twisten niet nalaten, niet afwennen; *seine Pflicht* -, verzuimen; *eine Gewohnheit* -, afwennen *ich will nichts -, was d'r*, ik zal niets verzuimen &, Z. *unterbleiben* (*lassen*); 2. Z. *weglassen.*

Unterlassung, (*-en*) v. verzuim o., staking, verwaarloozing v.; *-sfehler* m., *-ssünde* v. zonde v. door verzuim.

Unterlast, (*-en*) v. onderlast, ballast m.

Unterlauf, (*-lauf(e)s*, mv. *-läufe*) m. benedenloop o.

Unterlaufen, (*lief unter, untergelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* (fig.) *mit* - onder doorloopen, mede insluipen; *das mag so mit* -, dat kan er wel onder doorloopen; *es ist ein Irrthum mit untergelaufen*, er is eene dwaling ingeslopen; *ein Wort mit - lassen*, laten onderdoorloopen

Unterlaufen, (*unterlief, unterlaufen*) bedr. ww. onr. (Schermk.) *jem.* -, den voet dwarszetten en doen vallen *jemn. den Degen* -, een uitval doen op onder den degen loopen; (Jachtw.) *den Auerhahn* -, onder het bereik van het schot krijgen; 2. o. ww., m. *s. die Haut ist mit Blut* -, ondergeloopen, beloopen, *mit Blut -es Mal*, bloedvlek v.

Unterläufer, (*-s*, mv. *Unterläufer*) m. smokkelaar m.; (Zeew.) smokkelaar, sluikhandelaar m.; (Zoutz.) opperman m.

Unterlefze, (*-n*) v. benedenlip, onderlip v.

Unterlegen, (*legte unter, untergelegt*) bedr. ww. onderleggen; *einen Span, ein Holz* -, eene onderlaag maken van *einem Huhn Eier zum Ausbrüten* -, eene kip op eieren zetten, eieren onder de hen leggen; *einem Kinde frische Windeln* -, aandoen; *jemn. frische Pferde* -, van postpaarden doen wisselen; *mit untergelegten Pferden reisen*, met postpaarden, wisselpaarden reizen; *einem Worte einen Sinn* -, eene beteekenis geven, onderschuiven, toeschrijven.

Unterlegen, (*unterlegte, unterlegt*) bedr. ww. onderleggen, van onderlegsel voorzien; (Kleerm.) *ein Kleid* -, een zoom maken aan; (Drukk.) *die Schriften* -, onderlegsels leggen onder, de letters ophoogen.

Unterlegen, bijv. nw. h. (fig.) ondergeschikt; 2. Z. *unterliegen.*

Unterlegepferd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. wisselpaard, postpaard o.

Unterleger, (*-s*, mv. *Unterleger*) m. blok o.; (Zeew.) kielhichter m.

Unterleh'(e)n, (*-leh(e)ns*, mv. *-lehen*) o. onderleen, achterleen o.; *-sfall* m. verandering v. van leenman.

Unterlehrer, (*-s*, mv. *Unterlehrer*), **Unterlehrmeister,** (*-sters*, mv. *-ster*) m. ondermeester, hulponderwijzer, secondant m.

Unterlehre, (*-n*) v. stellen o. van het molenijzer dat de spil van den molensteen draagt.

Unterleib, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. onderlijf o.

Unterleibs-beschwerde, (*-n*) v. pijn in het onderlijf, buikpijn v.; *-krankheit* v. onderlijfsziekte, buikziekte v.; *-leiden* o., Z. *-beschwerde*; *-muskel* m. buikspier v.; *-schlagader* v. tot het onderlijf behoorende slagader v.

Unterleine, (*-n*) v. onderlijn v. aan een jachtnet.

Unterliegen, (*lag unter, untergelegen*) bedr. ww. onr. onder iets liggen; (van woorden), tot tekst dienen, inliggen, in opgesloten liggen, Z. *liegen.*

Unterliegen, (*unterlag, unterlegen*) bedr. ww. onr. bezwijken, onderboomen; (fig.) overwonnen worden; *dem Schmerze* -, onder de pijn bezwijken.

Unterlieutenant, (*-en*, mv. *-en*) m. tweede luitenant m.

Unterlippe, (*-n*) v. onderlip, benedenlip v.; *-nnerv* m. onderlipszenuw v.

Untermaatbarte, v. mv. kleine soort van watvischbaarden m. mv.

Untermagd, (*-mägde*) v. tweede meid v.

Untermahlen, (*untermahlte, untermahlt*) bedr. ww. medemalen.

Untermalen, (*untermalte, untermalt*) bedr. ww. (Schild.) schetsen, ontwerpen.

Untermalung, (*-en*) v. schets v., ontwerp o.

Untermann, (*-(e)s*, mv. *Unterleute*) m. linkervleugelman m; (Sp.) boer m.

Untermasz, (*-es*, mv. *-e*) o. verlies o. aan gewicht, inwegen, inmeten, indragen o., ondermaat v.

Untermast, (*-en*, mv. *-en*) m. ondermast m., mesting v. in den grond.

Untermauern, (*mauerte unter, untergemauert*) bedr. ww. ondermetselen, een muur maken onder.

Untermauern, (*untermauerte, untermauert*) bedr. ww. ondermetselen, met een gemetseld fondament voorzien.

Untermaul, (*-(e)s*, mv. *Untermäuler*) v. kin v.; (Hoefsm.) (van een paard), onderlip v.

Untermediante, (*-n*) v. (Muz.) zesde toon m. boven den grondtoon.

Untermeiending, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. dorpsgerecht o. onder een onderschout.

Untermeister, (*-s*, mv. *Untermeister*) m. ondermeester, onderbaas m.

Untermengen, (*untermengte, untermengt*) bedr. ww. *mit etw.* -, vermengen, er onder mengen; *mit Kleie untermengt*, met zemelen vermengd.

Untermiethmann, (*-mann(e)s.* mv. *-leute*) m. onderhuurder m.

Unterminiren, (*unterminirte, unterminirt*) bedr. ww. ondermijnen, ondergraven.

Untermischen, (*untermischte, untermischt*) bedr. ww., Z. *untermengen.*

Untermischung, (*-en*) v. vermenging v.

Untermühlstein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. benedenste molensteen m.

Untermuskel, (*-s,* mv. *-n*) m. benedenspier v.

Untermütze, (*-n*) v. ondermuts v.

Unternageln, (*nagelte unter, untergenagelt*) bedr. ww. van onderen vastspijkeren.

Unternagen, (*nagte unter, untergenagt*) bedr. ww. van onderen uitknagen, doorknagen.

Unternähen (*nähte unter, untergenäht*) bedr. ww. een zoom aannaaien.

Unternähen, (*unternähte, unternäht*) bedr. ww. van onder naaien.

Unternahme, (*-n*) v. onderneming v.

Unternaht, (*-nähte*) v. ondernaad m.

Unternehmen, (*unternahm, unternommen*) bedr. ww. onr. *eine Arbeit* -, ondernemen, beginnen, beproeven, op zich nemen; *-d*, ondernemend, stout.

Unternehmer, (*-s,* mv. *Unternehmer*) m., *-in,* (*-nen*) v. ondernemer m., ondernemster v.

Unternehmung, (*-en*) v. onderneming, poging, beproeving v.; (Krijgsw.) aanval m.; *-sgeist* m. ondernemingsgeest, speculatiegeest m.

Unteroberster, (*-s,* mv. *Unteroberster*) m. luitenant-kolonel m.

Unterobrigkeit, (*-en*) v. ondergeschikte overheidspersoon m.

Unteroffizier, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. onderofficier m.

Unterordnen, (*ordnete unter, untergeordnet*) bedr. ww. onderschikken, ondergeschikt maken, afhankelijk maken; *untergeordneter Beamter*, ondergeschikt ambteraar.

Unterordnung, (*-en*) v. ondergeschiktheid, afhankelijkheid, onderhoorigheid, onderschikking v.; *in* -, ondergeschikt.

Unterpacht, (*-pacht(e)s,* mv. *-pächte*) m. onderpacht, onderverpachting v.

Unterpächter, (*-s,* mv. *Unterpächter*) m., *-in,* (*-nen*) v. onderpachter m., onderpachtster v.

Unterparlament, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Unterhaus.*

Unterpfand, (*-(e)s,* mv. *Unterpfänder*) o. onderpand o., waarborg m., hypotheek v., Z. *Pfand; durch ein - gedeckt sein*, gewaarborgd zijn door een onderpand; *-gläubiger* m. hypothecaire schuldeischer m.

Unterpfändlich, bijv. en b. op onderpand, geleend, verhypothekeerd, als onderpand; *-e Sicherheit*, hypotheek v.

Unterpfandschuld, (*-en*) v. hypothecaire schuld v.

Unterpfandsrecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. recht o. op onderpand, hypotheekrecht o.

Unterpfarre, (*-n*) v. parochie, kerk v. die door een vicaris bediend wordt.

Unterpfarrer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. onderpastoor, vicaris m.

Unterpfarrstelle, (*-n*) v. bediening v., ambt o. van vicaris.

Unterpflügen, (*pflügte unter, untergepflügt*) bedr. ww. *den Samen* -, naar beneden ploegen.

Unterphosphoricht, bijv. nw. *-e Säure*, onder-phosphorig zuur.

Unterphosphorsaure, (*-n*) v. onderphosphoorzuur o.

Unterpräsident, (*-en,* mv. *-en*) m. ondervoorzitter, vice-president m.

Unterraa, (*Unterraaen*) v. (Zeew.) benedenra v.

Unterrechen, (*rechte unter, untergerecht*) bedr. naar beneden harken.

Unterreden (sich), (*unterredete, unterredet*) wed. ww. *sich mit jemn.* -, zich onderhouden, spreken; *sich mit jemn. wegen etw.* -, afspraak maken, afspreken, bespreken; *sich mündlich mit jemn.* -, spreken met, een onderhoud hebben.

Unterredung, (*-en*) v. onderhoud, gesprek o., Z. *Unterhaltung.*

Unterreich, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. verbijf o. der dooden; (Fabell.) onderwereld v., schimmenrijk o.

Unterrheinisch, bijv. nw. aan den Beneden-Rijn gelegen, tot den Beneden-Rijn behoorende.

Unterricht, (*-(e)s*) m., z. m. onderricht, onderwijs o., les, aanwijzing v.; *jemn. - im Zeichnen & geben*, onderwijs geven in, leeren, Z. *unterrichten; öffentlichen - geben*, in het openbaar onderwijs geven; *in den - gehen*, naar eene les gaan.

Unterrichten, (*unterrichtete, unterrichtet*) bedr. ww. *jem.* -, onderrichten, onderwijzen, onderwijs geven, les geven; *im Singen* -, leeren zingen, les geven in het zingen, onderwijs geven in den zang; 2. *jem. von etw.* -, onderrichten, kennis geven; *sich von etw.* -, informeeren; it. Z. *belehren; -d*, leerzaam.

Unterrichter, (*-ters,* mv. *-ter*) m. onderrechter, lagere rechter m.

Unterrichtsbrief, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. adviesbrief m.

Unterrinde, (*-n*) v. onderkorst, onderste korst v.

Unterrippe, (*-n*) v. onderrib v.; *-nagend* v. (Ontlk.) miltstreek v.

Unterrock, (*-rock(e)s,* mv. *-röcke*) m. onderrok m.

Unterrolle, (*-n*) v. onderste schijf v. in eene katrol.

Unterrollnerv, (*-en,* mv. *-en*) m. (Ontlk.) onderste schuinsche oogspier v.

Untersaal, (*-saal(e)s,* mv. *-säle*) m. benedenzaal v.

Untersäen, (*säete unter, untergesäet*) bedr. ww. doorheen zaaien, tegelijk zaaien.

Untersagen, (*untersagte, untersagt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, verbieden, ontzeggen, Z. *verbieten; jemn. die Ausübung seines Amtes* -, zijne bediening ontnemen; (Ger.) *etw.* -, verbieden.

Untersagung, (*-en*) v. verbod o.; *-befehl* m. verbodsbepaling v., verbod o.; *-sschreiben* o. verbodsbrief m.

Untersalpetersauer, bijv. nw. *-e Salze*, ondersalpeterigzure zouten.

Untersalpetersäure, (*-n*) v. ondersalpeterzuur o.

Untersass, (*-en,* mv. *-en*) m. onderzaat, leenman m.

Untersatz, (*-satzes,* mv. *-sätze*) m. steun m., voetstuk o., voet, stut m., Z. *Unterlage*; (Bouwk.) grondslag m.; it. steunmuur m.; (Slot.) *Untersätze*, aanbeeld o. om te kloppen; 2. (Red.) tweede term m. eener sluitrede.

Untersatzbrett, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. (Teg.) strijkbord o.

Unterschale, (*-n*) v. schoteltje o., Z. *Untertasse.*

Unterscharren, (*scharrte unter, untergescharrt*) bedr. ww. *etw.* -, al wroetende met aarde bedekken.

Unterscharren, (*unterscharrte, unterscharrt*) bedr. ww. al wroetende uithollen.

Unterschätzen, (*schätzte unter, untergeschätzt*) bedr. ww. onder de waarde schatten, te laag schatten; (fig.) miskennen, niet waarderen, niet op prijs stellen.

Unterschatzmeister, (*-sters,* mv. *-ster*) m. onderschatmeester m.

Unterschätzung, (*-en*) v. onder de waarde schatten o., te lage schatting v.; (fig.) miskenning v.

Unterscheibe, (*-n*) v. onderste schijf, benedenschijf v.; 2. benedenruit, onderruit v.

Unterscheid, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Unterschied.*

Unterscheidbar, unterscheidlich, bijv. nw. te onderscheiden, onderscheiden kunnende worden.

Unterscheiden, (*unterschied, unterschieden*) bedr. ww. onr. scheiden, afscheiden, verdeelen; 2. onderscheiden, verschil aanwijzen, onderkennen; *das Wahre vom Falschen* -, onderscheiden; it. *zwei Sachen* -, het verschil aanwijzen tusschen, vergelijken; *-d*, onderscheidend, kenmerkend, karakteristiek; *von einander unterschieden sein*, verschillend, Z. *verschieden; 3. jem.* -, eene onderscheiding toekennen.

Unterscheidung, (*-en*) v. scheiding, verdeeling, afscheiding v.; it. onderscheiding v., onderscheid, verschil o.

Unterscheidungs-begriff, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Red.) onderscheidingsbegrip o.; *-jahr* o. jaar o. des verstands; *-kraft* v. onderscheidingsvermogen o., kennis, scherpzinnigheid v.; *-lehre* v. leer v. van de onderkenning der ziekten; *-name* m. onderscheidingsnaam m.;

-vermögen o., Z. *-kraft; -zeichen* o. onderscheidingsteeken, bijzonder kenteeken o.; (Spraakk.) leesteeken, schendteeken o.; *-zug* m. kenmerkende trek, karakteristieke trek m.

Unterschenk, (*-en*, mv. *-en*) m. onderschenker m.

Unterschenkel, (*-s*, mv. *Unterschenkel*) m. benedendij v., been o.

Unterschieben, (*schob unter, untergeschoben*) bedr. ww. onr. onders huiven; (fig.) *ein Testament -*, onecht in de plaats stellen; *ein Kind -*, onderschuiven; *den Worten einen falschen Sinn -*, toekennen; *untergeschoben*, ondergeschoven, valsch, onecht.

Unterschieber, (*-s*, mv. *Unterschieber*) m. ondersteek, beddepot m.

Unterschiebung, (*-en*) v. onderschuiving v., Z. *unterschieben.*

Unterschied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Unterscheidung;* 2. verschil o.; *es ist ein grosser - zwischen beiden*, er is, bestaat een groot verschil tusschen; *der - des Standes*, verschil o. in stand; *ohne - der Person*, Z. *Ansehen;* it. *einen - unter den Leuten machen*, de menschen niet op dezelfde wijze behandelen; *ohne -*, zonder onderscheid, onverschillig; *zum -e von*, ter onderscheiding van, in tegenstelling van.

Unterschieden, unterschiedlich, bijv. en b., Z. *verschieden.*

Unterschiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. onderschip o., onderhuid v. van een schip.

Unterschiffer, (*-s*, mv. *Unterschiffer*) m. tweede stuurman m.

Unterschild, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van eene schilpad), buikschild o.

Unterschlachtig, bijv. nw. (van molens), van onderen door het water gedreven.

Unterschlag, (*-(e)s*, mv. *Unterschläge*) m. verplanten o.; 2. Z. *Unterschleif;* it. *Verschlag;* (Zeew.) *Unterschläge*, karveelhouten, kalven o. mv.

Unterschlagen, (*schlug unter, untergeschlagen*) bedr. ww. onr. slaan onder, ondersiaan; *jemn. ein Bein -*, iem. omverwerpen; it. (fig.) den voet lichten, onderscheppen.

Unterschlagen, (*unterschlug, unterschlagen*) bedr. ww. onr. *ein Kleid -*, Z. *futtern, besetzen; ein Zimmer -*, doorslaan, eene scheiding maken in; 2. *Gelder -*, bedrieglijk achterhouden, verduisteren, verdonkeremanen; *einen Brief -*, achterhouden; *ein Testament -*, vernietigen, achterhouden.

Unterschlägig, bijv. nw., Z. *unterschlachtig.*

Unterschlagung, (*-en*) v. (van gelden), verduistering v.; (van een testament), achterhouding v.; *- eines Beines*, o. uivergooien o.

Unterschleif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. smokkelarij, sluikerij, list v.; (in een ambt), bedriegerij, schurkerij v.; (Zeew.) ontrouw, dieverij v.

Unterschleifen, (*schleifte unter, untergeschleift*) bedr. ww. smokkelen, sluiken, stelen, bedriegen.

Unterschlucken, (*schluckte unter, untergeschluckt*) bedr. ww. opslokken, inslikken.

Unterschlüpfen, (*schlüpfte unter, untergeschlüpft*) o. ww., m. *s.* ondersluipen, heimelijk ondergaan.

Unterschnabel, (*-schnabels*, mv. *-schnabel*) m. ondersnavel m., benedenste gedeelte o. van den snavel,

Unterschneiden, (*unterschnitt, unterschnitten*) bedr. ww. onr. er onder snijden.

Unterschöpfen, (*unterschöpfte, unterschöpft*) bedr. ww. *den Wind -*, onderscheppen, vangen.

Unterschreiben, (*unterschrieb, unterschrieben*) bedr. ww. onr. onderteekenen; (z. voorw.) *auf ein Buch -*, inteekenen; *eine Quittung -*, teekenen; *einen Vertrag -*, teekenen, ratificeeren; *mit -*, mede onderteekenen; *ich Endes Unterschriebener*, ik ondergeteekende; (fig.) *etw. -*, onderschrijven, goedkeuren; 2. wed. ww. *sich -*, zijn naam zetten, onderteekenen.

Unterschreiben, (*schrieb unter, untergeschrieben*) bedr. ww. onr. van onderen schrijven.

Unterschreiber, (*-s*, mv. *Unterschreiber*) m. onderschrijver, tweede schrijver m.; 2. onderteekenaar m.

Unterschrift, (*-en*) v. onderschrift o., wat onder iets geschreven is; (van eene prent), onderschrift o.; (in brieven &), onderteekening, handteekening v.; *der Tag der -*, datum m.; *-en sammeln*, inteekening houden, inteekenaars trachten te krijgen.

Unterschub, (*-(e)s*, mv. *Unterschübe*) m. onderschuiving, tusschenstelling, inschuiving v.

Unterschule, (*-n*) v. lagere school v.

Unterschüler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. leerling m. eener lagere school.

Unterschul-lehrer, -meister, m. onderwijzer, meester m. eener lagere school, schoolmeester m.

Unterschulterblatt-muskel, (*-s*, mv. *-n*) m. spier v. van het onderschouderblad; *-schlagader* v. tot het onderschouderblad behoorende slagader v.

Unterschuss, (*-schusses*, mv. *-schüsse*) m. (Lakenw.) valsche ploo; v.

Unterschwefel-sauer, bijv. nw. *—e Salze*, onderzwaveligzure zouten; *-säure* v. onderzwavelzuur o.

Unterschweif, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Lakenw.) onderste lade v. aan den weverstoel.

Unterschwelle, (*-n*), v. onderdorpel, onderregel m.

Untersecretär, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. ondersecretaris m.

Unterseeisch, bijv. nw. onderzeesch.

Untersegel, (*-segels*, mv. *-segel*) o. (Zeew.) fokzeil, bezaanzeil o.

Untersegeln, (*untersegelte, untersegelt*) bedr. ww. zeilend onderscheppen, afsnijden.

Unterseite, (*-n*) v. onderzijde, benedenzijde v., onderkant m.

Untersetzen, (*setzte unter, untergesetzt*) bedr. ww. onder zetten, onder plaatsen; *seinen Namen -*, er onder zetten, teekenen.

Untersetzen, (*untersetzte, untersetzt*) bedr. ww. *eine Sache mit etw. -*, onderzetten, onderstutten; *untersetzter Mensch*, kort, dik, ineengedrongen mensch.

Untersetzer, (*-s*, mv. *Untersetzer*) m., Z. *Untertasse.*

Untersetz-näpfchen o., **-scherbe,** v. schoteltje o.

Untersetzt, bijv. nw. kort, dik, ineengedrongen.

Untersiegeln, (*untersiegelte, untersiegelt*) bedr. ww. *etw. -*, het zegel er onder zetten, Z. *siegeln, besiegeln;* (Ger.) zegelen, verzegelen.

Untersinken, (*sank unter, untergesunken*) o. ww. onr., m. *s.* zinken, naar beneden gaan, vergaan, Z. (*ver*)*sinken.*

Untersippschaft, v. bloedverwanten m. en v. mv. in afgaande lijn.

Untersitz, (*-es*, mv. *-e*) m. lagere zetel m. dan de andere.

Untersprung, (*-(e)s*, mv. *Untersprünge*) m. onderdraad m. van een ketting.

Unterspülen, (*spülte unter, untergespült*) bedr. ww. van onderen bespoelen, uitspoelen.

Unterst(e), (*der, die, das*) bijv. nw. onderste, benedenste, laagste.

Unterstab, (*-stab(e)s*, mv. *-stäbe*) m. lagere officieren m. mv. van den staf.

Unterstachelmuskel, (*-s*, mv. *-n*) m. (Ontlk.) onder de ruggegraat gelegen spier v.

Unterstadt, (*-städte*) v. benedenstad v., lage gedeelte o. der stad.

Unterstallig, bijv. nw. (Zeew.) op den bodem van de kiel geplaatst.

Unterstallmeister, (*-meisters*, mv. *-meister*) m. onderstalmeester m.

Unterstatthalter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. onderstadhouder m.

Unterste, bijv. nw., Z. *unterst.*

Unterstecheisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Zeevenm.) steekijzer o., boor v.

Unterstecken, (*steckte unter, untergesteckt*) bedr. ww. onder steken; (fig.) Z. *untermischen; Soldaten -*, inlijven.

Unterstehen, (*stand unter, untergestanden*) o. ww. onr., m. *h.* (gemeenz.) beschut zijn voor of tegen, veilig staan; it. aan den voet (van een berg &) staan, beneden staan; it. onder (iems. bevelen) staan; 2. m. *s. beim Regen -*, schuilen.

Unterstehen (sich), (*unterstand, unterstanden*) wed. ww. onr. *etw. zu thun -*, durven, de stoutheid hebben, zich verstouten, het wagen; *unterstehe dich dessen nicht*, heb het hart niet dat te doen, Z. *wagen; sich - etw. zu Stande zu bringen*, zich sterk maken.

Untersteiger, (*-s*, mv. *Untersteiger*) m. (Bergw.) tweede meesterknecht m.

Unterstelle, (*-n*) v. laagste plaats, beneden plaats v.; 2. ondergeschikte be-

trekking v.; (van eene tafel), lagere einde v.

Unterstellen, (*stellte unter, untergestellt*) bedr. ww. onder zetten, beneden zetten; *jemn. ein Bein* -, iem. omwerpen, den voet lichten; 2. Z. *unterstützen;* II. wed. ww. *sich* -, zich beveiligen, eene schuilplaats zoeken in.

Unterstellen, (*unterstellte, unterstellt*) bedr. ww. schoren, stutten; (fig.) onderstellen.

Unterstellung, (*-en*) v. onderstelling, voorondersteiling v.

Unterstemmen, (*unterstemmte, unterstemmt*) bedr. ww. ondersteunen, onderstutten, onderschragen.

Unterstempel, (*-s,* mv. *Unterstempel*) m. onderste stempel m., stempel m. aan den onderkant.

Untersteuermann, (*-mann(e)s,* mv. *-leute*) m. onderstuurman, tweede stuurman m.

Unterstock, (*-stock(e)s,*mv.*-stöcke*) m., Z. *Erdgeschoss;* 2. (Br.) bierbezinksel o., droesem m.

Unterstreichen, (*unterstrich,unterstrichen*) bedr. ww. onr. *eine Stelle in einem Buche* -, onderstrepen, onderschrappen.

Unterstreifen, (*streifte unter, untergestreift*) bedr. ww. (Bouwk.) van onderen groeven.

Unterstreuen, (*streute unter, untergestreut*) bedr. ww. onder & strooien; *den Pferden Stroh* -, stroo onder de paarden spreiden, strooien; (fig.) *mit* -, mede onder strooien, tegelijk strooien.

Unterstrich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. streep v., streepje o. onder een woord &; (Spraakk., w. i. gebr.) komma v.

Unterstrumpf, (*-(e)s,* mv. *Unterstrümpfe*) m. onderkous, sok v.

Unterstube, (*-n*) v. onderkamer, benedenkamer v.

Unterstufe, (*-n*) v. benedentrap, onderste trap v.; it. lagere trap v.; (Spraakk.) stellende trap m.

Unterstütze, (*-n*) v. steun, stut, schoor m., Z. *Stütze.*

Unterstützen, (*stützte unter, untergestützt*) bedr.ww. *einen Pfahl* -, onderstutten.

Unterstützen, (*unterstützte, unterstützt*) bedr. ww. *ein Gebäude* -, ondersteunen, schoren, schragen; *ein Gewölbe mit einem Pfeiler* -, onderstutten, ondervangen; (fig.) *jem.* -, ondersteunen, bijstaan, helpen, Z. *helfen, beistehen; eine Bitte* -, ondersteunen; *von der Reiterei unterstützt,* door de ruiterij ondersteund; *einen jungen Menschen mit Geld* -, ondersteunen, helpen, laten studeeren; *die Armen* -, bijstaan, ondersteunen, hulp verleenen.

Unterstützer, (*-s,* mv. *Unterstützer*) m. schoor, stut, steun m.; (fig.) hij die ondersteunt, helpt, helper m.

Unterstützung, (*-en*) v. ondersteuning, schoring v., stutten o.; (fig.) ondersteuning, hulp v., bijstand m.

Unterstützungs-anstalt, (*-en*) v. liefdadige instelling, inrichting v. van weldadigheid; *-fond(s)* m. ondersteuningsfonds o.; *-heer* o. reservetroepen, hulptroepen m. mv.; *-kasse* v. armenkas v.; *-mauer* v. steunmuur, beer m.; *-punkt* m. steunpunt o.

Untersuchen, (*untersuchte, untersucht*) bedr.ww. onderzoeken, naspeuren, inlichtingen inwinnen, nazien, onderzoek doen, examineeren; *eine Rechnung* -, nazien; *genau* -, nauwkeurig onderzoeken, naspeuren; (Ger.) onderzoek doen; *-der Richter,* rechter van instructie; (Heelk.) *mit dem Sucheisen* -, onderzoeken, peilen; (Zeew.) *mit dem Senkblei* -, peilen.

Untersuchen, (*suchte unter, untergesucht*) bedr. ww. zoeken onder, beneden zoeken.

Untersucher, (*-s,* mv. *Untersucher*) m. onderzoeker, examinator m.

Untersuchung, (*-en*) v. onderzoek, examen o., informatie v.; *gerichtliche* -, gerechtelijk onderzoek; *chemische* -, scheikundig onderzoek; *in - stehen,* in het verhoor zijn.

Untersuchungs-ausschuss, (*-schusses,* mv. *-schüsse*) v. examen-commissie v.; *-bescheid* m. eindexamen, eindonderzoek o.; *-commission* v. commissie v. van onderzoek, examencommissie v.; *-haft* v. gevangenschap v. voor het onderzoek, voorloopig arrest, voorarrest o.; *-richter* m. rechter m. van instructie.

Untertasse, (*-n*) v. schoteltje o.

Untertauchen, (*tauchte unter, untergetaucht*) bedr. en o. ww. onder dompelen, Z. *tauchen; Brod* -, Z. *unterlunken.*

Untertauchung, (*-en*) v. onderdompeling v.

Unterthan, bijv. en b. onderdanig, onderworpen, afhankelijk; *sich jem. - machen,* zich onderwerpen; it. dienstbaar, schatplichtig.

Unterthan, (*-(e)s,* mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. onderdaan m. en v.; it. schatplichtige, dienstplichtige, onderhoorige m. en v.

Unterthänig, bijv. en b. onderdanig, onderworpen, dienstplichtig, onderhoorig; *Ihr -er, -ster Diener,* gehoorzaam, nederig, onderdanig, toegenegen; *-, -st bitten,* zeer nederig verzoeken; *-keit* v. onderdanigheid, onderworpenheid, afhankelijkheid, nederigheid, gehoorzaamheid, dienstbaarheid v.; *in — bitten,* zeer nederig verzoeken; *ich verharre in —,* ik blijf met onderdanigheid.

Untertheil, (*-(e)s,* mv. *-e*) v. onderdeel, benedengedeelte, onderste gedeelte o., voet m., voetstuk o.

Untertheilen, (*theilte unter, untergetheilt*) bedr. ww. onderverdeelen, in onderdeelen verdeelen.

Unterthor, (*-thor(e)s,*mv. *-thore*) o. onderdeur v., benedenpoort v.

Unterthüre, (*-n*) v. benedendeur v.

Untertreten, (*trat unter, untergetreten*) o. ww. onr., m. *s.* (ergens) onder gaan.

Unterträger, (*-s,* mv. *Unterträger*) m. draagbalk m.

Untertrense, (*-n,* mv. *-n*) m. trens v. aan een Engelschen toom.

Untertreten, (*untertrat, untergetreten*) o. ww. onr., m. *s.* onder den voet treden, vertreden, vertrappen, verdrukken; (fig.) onderdrukken.

Untertunken, (*tunkte unter, untergetunkt*) bedr. ww. onderdoopen, onderdompelen; *Brod in eine Brühe* -, doopen, soppen.

Unterverdeck, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. onderste verdek o.

Untervermiether, (*-thers,* mv. *-ther*) m. onderverhuurder m.

Unterverwalter, (*-ters,*mv.*-ter*) m. onderdirecteur, onderbestuurder, onderopzichter m.; 2. onderschout, onderbaljuw m.

Untervogtei, (*-en*) v. ondervoogdij v., onderbaljuwschap o.

Untervormund, (*-mund(e)s,*mv. *-münder*) m. tweede voogd m.

Untervormundschaft, (*-en*) v. ondervoogdijschap v.

Untervorsteher, (*-stehers,* mv. *-steher*) m. onderdirecteur m.

Unterwachsen, (*wuchs unter,untergewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* onder groeien, groeien onder.

Unterwachsen, (*unterwuchs,unterwachsen*) o. ww. onr., m. s. er onder groeien, hier en daar wassen, groeien; *die Wunde ist mit wildem Fleische* -, ondergroeid; *mit Fett -es Fleisch,* met vet doorgroeid vleesch, doorregen vleesch; *das Getreide ist mit Unkraut* -, er groeit hier en daar onkruid onder de tarwe.

Unterwagen, (*-gens,* mv. *-gen*) m. onderstel o. van een wagen.

Unterwald, (*-(e)s,*mv. *Unterwälder*) m. laag gedeelte o. van een woud; 2. Z. *Unterwuchs.*

Unterwall, (*-(e)s,*mv. *Unterwälle*) m. benedenwal m.

Unterwand, (*-wände*) v. (Zeew.) onderwant o.

Unterwärts, bijw. naar beneden, benedenwaarts, van beneden, van den onderkant; - *des Berges,* aan den voet van, beneden aan den berg.

Unterwasser, (*-s*) o., z. m. laag water, benedenwater o.

Unterweg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. benedenweg m.

Unterwegs, bijw. onderweg, op weg; (fig.) - *lassen,* achterwege laten, nalaten, niet doen; (Spr.) *wer - ist, muss fort,* wie A zegt moet ook B. zeggen.

Unterweibig, bijv. nw. (Pl.)onder het stampertje of vruchtbeginsel vastgehecht; *-keit* v. aanhechting v. onder het stampertje.

Unterweilen, bijw. soms, somwijlen, nu en dan, menigmaal; 2. Z. *indessen, unterdessen.*

Unterweisen, (*wies unter, untergewiesen*) bedr. ww. onr. eene schuilplaats aanwijzen.

Unterweisen, (*unterwies,unterwiesen*) bedr. ww. onr. *jem.*-, Z. *unterrichten.*

Unterweiser, (*-s*, mv. *Unterweiser*) m. onderwijzer m.

Unterweisung, v., z. m. onderwijs o., onderwijzing v.

Unterwelt, v., z. m. onderwereld, benedenwereld v.; *Götter der -*, helsche goden, goden der benedenwereld; (fig.) Z. *Unterreich*; 2. ondermaansche o.

Unterwerfen, (*warf unter, untergeworfen*) bedr. ww. onr. onder werpen, gooien onder.

Unterwerfen, (*unterwarf, unterworfen*) bedr. ww. onr. *ein Volk -*, onderwerpen, onder het juk brengen, dienstbaar maken, ten onder brengen; *jemn. unterworfen sein*, onderworpen zijn aan, afhankelijk zijn van; *einem Uebel, dem Unglück unterworfen sein*, blootgesteld zijn aan, ten prooi zijn van; 2. wed. ww. *sich den Gesetzen -*, zich onderwerpen, gehoorzaam zijn aan; *sich dem Willen Gottes -*, zich onderwerpen aan, berusten in; *sich fremden Urtheilen -*, zich onderwerpen, berusten in, zich overgeven aan.

Unterwerfung, v., z. m. onderwerping, vermeesteringv.; *- in Gottes Willen*, onderworpenheid, gelatenheid, berusting v.

Unterwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. onderwerk, fondament of fundament o.

Unterweste, (*-n*) v. ondervest o.

Unterwind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. benedenwind m.

Unterwinden, (*wand unter, untergewunden*) bedr. ww. onr. onder winden, beneden winden.

Unterwinden (sich), (*unterwand, unterwunden*) wed. ww. onr., Z. *unterstehen (sich)*.

Unterwölben, (*unterwölbte, unterwölbt*) bedr. ww. van onderen met een gewelf voorzien.

Unterwuchs, (*-es*) m., z. m. (Boschw.) Z. *Unterholz*.

Unterwühlen (sich), (*wühlte unter, untergewühlt*) wed. ww. onder wroeten.

Unterwühlen, (*unterwühlte, unterwühlt*) bedr. ww. ondergraven.

Unterwundarzt, (*-arztes*, mv. *-ärzte*) m. onderchirurgyn m.

Unterwurf, (*-(e)s*, mv. *Unterwürfe*) m. (van een wild zwyn), onderkaak v.

Unterwürfig, bijv. en b, onderworpen, onderdanig, nederig, gedwee, deemoedig, slaafsch, krimpend, laag; *- machen*, Z. *unterwerfen* (2); *-keit* v., Z. *Unterwerfung*; 2. gedweeheid, slaafschheid v.

Unterzahn, (*-zahn(e)s*, mv. *-zähne*) m. ondertand m.

Unterzeichnen, (*zeichnete unter, untergezeichnet*) bedr. ww. onderaan teekenen, teekenen onder.

Unterzeichnen, (*unterzeichnete, unterzeichnet*) bedr. ww. *ein Zeichen -*, onderteekenen; *seinen Namen -*, teekenen; *einen Vertrag, Brief -*, onderteekenen; *auf ein Buch -*, inteekenen; *der Unterzeichnete*, de ondergeteekende; *der unterzeichnete Namen*, de onderteekening, handteekening v.

Unterzeichner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. onderteekenaar m.; (op een boek &), inteekenaar, abonnent, geabonneerde, abonné m.

Unterzeichnung, (*-en*) v. onderteekening, handteekening v.; it. inteekening v.

Unterziehen, (*zog unter, untergezogen*) o. ww., m. *s.* langzaam onder iets gaan; 2. bedr. ww. onder trekken, trekken onder, Z. *ziehen; den Wagen -*, onder het afdak & trekken, halen; *die Pferde -*, eene schuilplaats geven; (fig.) *eine Linie -*, zetten, trekken onder, onderaan zetten; *ein Kleid -*, onder aantrekken.

Unterziehen, (*unterzog, unterzogen*) bedr. ww. onr. *ein Gebäude mit einer Mauer -*, van onderen optrekken; 2. wed. ww. *sich einer Sache -*, zich belasten met, op zich nemen, overnemen.

Unterziehstrumpf, (*-strumpf(e)s*, mv. *-strümpfe*) m., Z. *Unterstrumpf*.

Unterziehung, (*-en*) v. onderneming, taak v.

Unterzug, (*-(e)s*, mv. *Unterzüge*) m., Z. *Unterziehung*; (Bergw.) stut, schoor m.; (Timm.) draagbalk m.; *-stander* m. standvink m.

Unterzungen-drüse, (*-n*) v. (Ontlk.) onder de tong liggende klier v.; *-schlagader* v. onder de tong liggende slagader v.

Unterzweck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bijoogmerk, nevendoel o.

Unthat, (*-en*) v. misdaad, wandaad, slechte daad v.

Unthätchen, (verkl.) o. (gemeenz.) geringe misdaad, kleine fout v., vlekje, gebrek o.

Unthätig, bijv. en b. (van een persoon), werkeloos, niet werkzaam, zonder bezigheid, lui; (Spraakk.) *-es Zeitwort*, lydend werkwoord; it. Z. *müszig; -keit* v. ledigheid, werkeloosheid v.; it. Z. *Müszigyang*.

Untheilbar, bijv. en b. ondeelbaar, niet verdeeld kunnende worden; *-keit* v. ondeelbaarheid v.

Untheilhaft(ig), bijv. nw. niet deelachtig, geen deel hebbende aan.

Untheilname, v., z. m. onverschilligheid, koelheid v.

Untheilnemend, bijv. nw. geen deel nemende, geene belangstelling toonende, onverschillig, koud.

Unthier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ondier, monster, gedrocht o.

Untief, bijv. nw. ondiep, niet diep; 2. (van eene rivier), ondiep; *-e Stelle*, Z. *Untiefe* (2).

Untiefe, (*-n*) v. weinig diepte v., gebrek o. aan diepte; 2. (in eene rivier), ondiepte, waadbare plaats v.; *sandige -*, zandbank v.

Unthunlich, bijv. en b. ondoenlijk, onraadzaam, onuitvoerbaar.

Untilgbar, bijv. nw. onverdelgbaar, onuitvoerbaar, onuitwischbaar, onherstelbaar, niet aflosbaar.

Untödtlich, bijv. nw. niet doodelijk.

Untragbar, bijv. nw. ondraagbaar, niet gedragen kunnende worden; (van kleeren), niet draagbaar; 2. (van dieren &), onvruchtbaar.

Untrennbar, untrennlich, bijv. en b. onscheidbaar; *-keit* v. onscheidbaarheid v.

Untreu, bijv. en b. ontrouw, ongetrouw, valsch, meineedig; 2. Z. *treulos*.

Untreue, v., z. m. ontrouw, ongetrouwheid v.; 2. Z. *Treulosigkeit*; (Spr.) *- schlägt ihren eignen Herrn*, die een put graaft voor een ander valt er zelf in.

Untrinkbar, bijv. nw. niet drinkbaar, ondrinkbaar, niet te drinken.

Untröstbar, untröstlich, bijv. en b. ontroostbaar, troosteloos, geen troost gevend; *-keit* v. ontroostbaarheid v.

Untrüglich, bijv. en b. zeker, ontwijfelbaar, steling; 2. onfeilbaar, onbedrieglijk; *-keit* v. onfeilbaarheid v.; it. volkomen zekerheid v.

Untüchtig, bijv. nw. ongeschikt, niet deugend, ondienstig, onbruikbaar; it. Z. *ungeschickt, untauglich; -keit* v. ongeschiktheid v.; it. Z. *Ungeschicktheit; Untauglichkeit*.

Untugend, (*-en*) v. ondeugd v., gebrek o., onvolmaaktheid, slechte gewoonte v.; (van een paard), gebrek o.; 2. zonde, ongerechtigheid v.

Untugendhaft, bijv. en b. ondeugend, slecht, misdadig.

Unüberdacht, bijv. nw. onoverdacht, onnadenkend.

Unüberlässlich, bijv. nw. niet afgestaan kunnende worden.

Unüberlegt, bijv. en b. onoverlegd, overijld, ondoordacht, onnadenkend, onbesuisd, lichtzinnig; *-e Rede, Aeuszerung*, zonder nadenken uitgesproken; *- handeln*, onbesuisd handelen; *-keit* v. onnadenkendheid, onbesuisdheid v.

Unüberleitend, bijv. nw. (Spraakk.) onovergankelijk, niet overgankelijk, intransitief, onzijdig.

Unübersehbar, unübersehlich, bijv. en b. onoverzienbaar, eindeloos, onmetelijk ver; *-keit* v. onafzienbaarheid, onmetelijke vlakte v.

Unübersetzbar, unübersetzlich, bijv. nw. niet overgezet kunnende worden; 2. onvertaalbaar; *-keit* v. onmogelijkheid v. om over te zetten; it. onvertaalbaarheid, onmogelijkheid v. om te vertalen.

Unübersteigbar, unübersteiglich, bijv. nw. onoverklimbaar; (fig.) onoverkomelijk; *-keit* v. onmogelijkheid v. om over te klimmen; (fig.) onoverkomelijkheid v.

Unübertragbar, bijv. nw., Z. *unübersetzbar*.

Unübertreffbar, unübertrefflich, bijv. nw. onovertrefbaar, onovertreffelijk, onnavolgbaar, uitmuntend, bewonderenswaardig.

Unüberwindlich, bijv. en b. onoverwinnelijk; (Vest.) onneembaar; (fig.) onoverkomelijk, niet te boven te komen; *-keit* v. onoverwinnelijkheid, onneembaarheid v.

Unüberwunden, bijv. nw. niet overwonnen, onoverwonnen, onbetengeld.

Unüblich, bijv. nw. ongebruikelijk, ongewoon.

Unumendbar, unumendlich, bijv. nw. (Spraakk.) onbuigbaar, onveranderlijk.

Unumgänglich, bijv. en b. onhandelbaar, niet mede om te gaan, ongezellig, onvriendelijk; 2. onvermijdelijk, volstrekt noodzakelijk; - *nothwendig*, volstrekt noodig; -*keit* v. ongezelligheid v.; 2. volstrekte noodzakelijkheid, onvermijdelijkheid v.

Unumgehbar, bijv. nw. (fig.) onvermijdelijk.

Unumgrenzt, bijv. nw. onbegrensd, grenzeloos.

Unumschränkt, bijv. en b. onbeperkt, onbepaald, oppermachtig, volstrekt, zonder voorbehoud; -*er Fürst*, souverein; -*keit* v. onbeperktheid, onbegrensdheid, volstrekte oppermacht, souvereiniteit v.

Unumstöszlich, bijv. en b. onomstootelijk, niet om te stooten; (fig.) onwederlegbaar, ontegenzeglijk; it. Z. *unwiderruflich*; -*keit* v. onomstootelijkheid, onmogelijkheid v. om om te stooten.

Unumwerflich, bijv. nw. niet omver te werpen; (fig.) Z. *unumstöszlich*.

Unumwunden, bijv. en b. niet omwonden; (fig.) oprecht, vrij, openhartig, zonder omwegen, onverbloemd.

Ununterbrochen, bijv. nw. onafgebroken, aanhoudend, zonder ophouden, in eenen adem.

Ununterlässig, bijv. en b. zonder tusschenpoozen.

Ununterlasslich, bijv. nw., Z. *unumgänglich* (2).

Ununterscheidbar, bijv. en b. niet te onderscheiden, niet te onderkennen.

Ununtersucht, bijv. nw. niet onderzocht, zonder onderzoek; *ich will - lassen*, ik zal niet onderzoeken.

Ununterwürfig, bijv. nw. onafhankelijk, niet onderworpen; -*keit* v. onafhankelijkheid v.; 2. verzet o.

Unvaterländisch, bijv. en b. niet vaderlandslievend, niet vaderlandschgezind.

Unväterlich, bijv. nw. niet vaderlijk.

Unveraltert, bijv. nw. niet verouderd.

Unveraltet, bijv. nw. niet oud zijnde; it. niet versleten.

Unveranderbar, unveränderlich, bijv. en b. onveranderlijk, niet te veranderen, it. onbeweeglijk; (Ger.) onroerend; -*keit* v. onveranderlijkheid v., onbeweeglijkheid v.

Unverandert, bijv. en b. onveranderd, zonder verandering; *etw.* - *lassen*, onveranderd laten, niet veranderen

Unverantwortlich, bijv. nw. onverantwoordelijk, niet te verantwoorden, niet te rechtvaardigen; 2. onvergeeflijk; -*keit* v. onverantwoordelijkheid v.; it. onvergeeflijkheid, gewetenloosheid v.

Unverarbeitet, bijv. nw. onverwerkt, niet afgewerkt, ruw, in de grondstof.

Unveräuszerlich, bijv. en b. onvervreemdbaar, niet over te doen, niet te verkoopen; -*keit* v. onvervreemdbaarheid v.

Unverbesserlich, bijv. en b. onverbeterlijk, uitstekend, goed; - *gut*, volmaakt goed; -*keit* v. onverbeterlijkheid v.; 2. volmaaktheid, volkomen juistheid v.

Unverbindlich, bijv. nw. niet verbindend, niet verplichtend; 2. niet dienstvaardig, onvriendelijk, Z. *unhöflich*; -*keit* v. niet gehouden, niet verplicht zijn o.; 2. onvriendelijkheid v.

Unverblümt, bijv. nw. onverbloemd, zonder omwegen, zonder een doekje er om te winden; -*e Bedeutung eines Wortes*, eigenlijke beteekenis &.

Unverborgen, bijv. nw. onverholen, openlijk.

Unverbrauchbar, bijv. nw. onverteerbaar, niet te verteren, onbruikbaar, niet te gebruiken.

Unverbrennbar, unverbrennlich, bijv. en b. onbrandbaar; -*keit* v. onbrandbaarheid v.

Unverbrüchlich, bijv. en b. onverbreekbaar, onschendbaar; -*keit* v. onverbreekbaarheid, onschendbaarheid v.

Unverbürgt, bijv. nw. zonder waarborg, niet gewaarborgd, onzeker, onecht, bevestiging eischend.

Unverdächtig, bijv. nw. niet verdacht, geene achterdocht verdienend; -*keit* v. vrijheid v. van verdenking.

Unverdaulich, bijv. nw. onverteerbaar, niet of moeielijk te verteren; -*keit* v. onverteerbaarheid v.; 2. onverteerbare spijs v.; 3. (Gen.) slechte spijsvertering v.

Unverdaut, bijv. en b. niet verteerd, slecht verteerd; 2. niet doorgewerkt, onafgewerkt, onbegrepen.

Unverderblich, bijv. nw. niet aan bederf ondergevig, niet kunnende bederven, onbederfelijk; -*keit* v. onbederfelijkheid v.

Unverdienst, (-*es*) o., z. m. gebrek o. aan verdienste, gebrek o., gebrekkigheid v.

Unverdienstlich, bijv. en b. niet verdienstelijk, zonder verdienste.

Unverdient, bijv. nw. onverdiend; -*er Weise*, zonder het verdiend te hebben, onschuldig.

Unverdorben, bijv. nw. onbedorven, frisch, krachtig; (fig.) onverdorven, eerlijk, braaf, rein; -*heit* v. onbedorvenheid, onverdorvenheid, eerlijkheid, braafheid, onschuld v.

Unverdrossen, bijv. en b. onverdroten, onvermoend, geduldig; -*e Sorgfalt*, onvermoeide zorg; -*heit* v. geduld o., volharding v., volhardende ijver m., onafgebroken inspanning v.

Unverehelicht, bijv. nw. ongehuwd, ongetrouwd.

Unvereinbar, -lich, unvereinlich, bijv. nw. onvereenbaar, onvereenigbaar, onbestaanbaar; (fig.) onvereenigbaar, onverzoenlijk; 2. (van ambten), onvereenigbaar; -*keit* v. onvereenigbaarheid v.

Unvererblich, bijv. nw. niet erfelijk; -*e Güter*, niet overgeërfd kunnende worden.

Unverfälscht, bijv. nw. onvervalscht, onvermengd, zuiver.

Unverfänglich, bijv. nw. niet listig, zonder strikvraag, oprecht, eenvoudig, natuurlijk.

Unverfassungs-mäszig, bijv. nw., Z. *verfassungswidrig*.

Unverfaulbar, bijv. nw. niet kunnende bederven.

Unverfüglich, bijv. nw. niet beschikbaar.

Unvergänglich, bijv. nw. onvergankelijk, zonder einde; it. onsterfelijk, eeuwigdurend; (van kleuren), standhoudend, niet verschietend; -*keit* v. onvergankelijkheid, bestendigheid v.

Unvergeblich, bijv. nw., Z. *unverzeihlich*.

Unvergessen, bijv. nw. niet vergeten; *das ist mir* -, ik herinner mij dat altijd.

Unvergesslich, bijv. nw. onvergetelijk, onuitwischbaar; *es soll mir - sein*, het zal mij onvergetelijk zijn, ik zal het nooit vergeten; -*keit* v. onvergetelijkheid v.

Unvergleichbar, unvergleichlich, bijv. nw. onvergelijkelijk, niet te vergelijken; 2. uitstekend, uitmuntend, voortreffelijk, bewonderenswaardig; 3. niet af te doen, niet tot eene overeenkomst kunnende komen; (Nat. hist.) *die* -*e*, parelkegelslak v.; -*keit* v. onvergeeflijkheid, voortreffelijkheid v.

Unvergnügen, (-*s*) o., z. m. ongenoegen o., ontevredenheid v.

Unvergnüglich, unvergnügsam, bijv. nw., Z. *ungenügsam*.

Unvergolten, bijv. nw. onbeloond, zonder belooning, niet vergolden, geene vergelding hebbende.

Unverhalten, bijv. nw. onverholen, niet verborgen; (fig.) *jemn. etw.* - *lassen*, bericht geven van, iem. waarschuwen.

Unverhältnissmäszig, bijv. en b. onevenredig, zonder verhouding, buitensporig; - *grosz*, bovenmatig groot; -*keit* v. onevenredigheid, buitensporigheid v.

Unverheirathet, bijv. nw., Z *unverehelicht*.

Unverhofft, bijv. nw. onverwacht, niet gehoopt, onverwachts; *das kommt ihm ganz* -, dat had hij volstrekt niet verwacht.

Unverhohlen, bijv. en b. onverholen, niet verborgen; openlijk, oprecht, zonder omwegen, onbewimpeld.

Unverhört, bijv. nw. niet verhoord zijnde.

Unverhüllt, bijv. nw., Z. *unverhohlen*.

Unverjährbar, unverjähr-

lich, bijv. nw. aan geene verjaring onderworpen, onverjaarbaar; *-keit* v. onverjaarbaarheid v.

Unverjahrt, bijv. nw. niet verjaard; it. niet te oud om te trouwen.

Unverkäufbar, unverkäuflich, bijv.nw. onverkoopbaar, niet verkocht kunnende worden.

Unverkauft, bijv.nw. onverkocht, niet verkocht.

Unverkennbar, bijv. en b. niet ontkend kunnende worden, onmiskenbaar, blijkbaar,

Unverkümmert, bijv. nw., Z. *unversehrt.*

Unverkürzt, bijv.nw. onverminderd, zonder korting;(fig.)zonder schade.

Unverletzbar, unverletzlich, bijv. en b. onschendbaar, Z. *unverwundbar; -keit* v. onschendbaarheid v., Z. *Unverwundbarkeit.*

Unverletzt, bijv. en b. ongeschonden, ongedeerd, niet gekwetst, niet gewond, onbeschadigd, gezond en wel, geheel en al.

Unverlierbar, bijv. nw. onverliesbaar, niet verloren kunnende worden.

Unverloren, bijv. nw. niet weg, niet verloren, in goede handen, veilig.

Unverlöschbar, unverlöschlich, bijv. nw. onuitschbaar; *-keit* v. onbluschbaarheid v.

Unvermahlt, bijv. nw., Z. *unverehelicht.*

Unvermeidlich, bijv. en b. onvermijdelijk, niet noodzakelijk; *-keit* v. onvermijdelijkheid, volstrekte noodzakelijkheid v.

Unvermerkt, bijv. en b. ongemerkt, onvermoed, zachtjes, allengs.

Unvermindert, bijv. nw. onverminderd.

Unvermischbar, bijv. nw. onvermengbaar, onvereenigbaar.

Unvermischt, bijv. nw. onvermengd, onvervalscht, zonder immengsel.

Unvermögen, (*-s*) o., z. m. onvermogen o., onbekwaamheid, machteloosheid, onmacht v.; (Fin.) *- zu bezahlen,* onvermogen, insolvent zijn o.

Unvermögend, bijv. nw. onvermogend, machteloos, onbekwaam, geen vermogen hebbende, insolvent, behoeftig, arm, zonder fortuin; *ein -er,* onvermogende; *ich bin - ihm zu dienen,* ik ben niet in staat, ik ben niet bij machte &, ik ben in de onmogelijkheid; *- sein Brod zu verdienen,* niet in staat.

Unvermögenheit, v., z. m. onvermogen o., machteloosheid v., Z. *Unvermögen.*

Unvermöglich, bijv. en b. onvermogend, zonder fortuin, geene bezittingen hebbend.

Unvermuthet, bijv. en b. onverwacht(s), onvoorziens, eensklaps.

Unvernehmbar, unvernehmlich, bijv. en b. onmerkbaar, onverstaanbaar, onduidelijk, niet hoorbaar; 2. niet goed uitgesproken; *-keit* v. onmerkbaarheid, onverstaanbaarheid, onduidelijkheid v.

Unvernichtlich, bijv. nw. onvernietigbaar, onverdelgbaar, niet vernietigd kunnende worden.

Unvernunft, v., z. m. onverstand o., onzin m.; *mit - handeln,* onverstandig handelen; 2. onredelijke daad v., domme streek m.

Unvernünftig, bijv. en b. (van dieren), redeloos; (van personen), onverstandig, dom, hersenloos; *- reden,* onzinnig, dom, ongerijmd.

Unverrichtet, bijv. nw. onverricht, ongedaan, onafgedaan, Z. *verrichten; -er Sache abziehen,* onverrichterzake heengaan, zonder zijn doel bereikt, zonder iets gedaan te hebben.

Unverrückt, bijv. en b. onbeweeglijk, vast; (van den blik), op een punt gevestigd of starende; (van het geluk), duurzaam, bestendig.

Unverrücklich, bijv. nw. onbeweeglijk, niet beweegbaar, vast.

Unversäumbar, bijv. nw. (Ger.) niet te verzuimen, afdoend, beslissend.

Unverschämt, bijv. en b. onbeschaamd, onbeschoft, schaamteloos, zonder schaamte; (gemeenz.) *ein -es Maul,* onbeschaamd, brutaal; 2. onkuisch, oneerbaar, ontuchtig.

Unverschamtheit, v. onbeschaamdheid, onbeschoftheid, brutaliteit v.; 2. onkuischheid, oneerbaarheid, ontucht v.

Unverschieblich, bijv. nw. niet verschuifbaar.

Unverschont, bijv. nw. onverschoond, zonder verschooning; *- lassen,* niet sparen, niet ontzien.

Unverschuldet, bijv. en b. (van rampen), onverdiend; 2. (van personen) onschuldig, schuldeloos; 3. geene schulden hebbende, zonder schulden.

Unverschwiegen, bijv. en b. niet kunnende zwijgen, onbescheiden.

Unverschwiegenheit, v., z. m. praatzucht, onbescheidenheid v.

Unversehen, bijv. en b. *mit etw. -,* niet voorzien van, verstoken van; 2. onvoorzien, onverwacht; *-er Weise,* onverwachts, onvoorziens, eensklaps; 3. *-s,* Z. *unerwartet.*

Unversehrt, bijv. nw. zonder schade geleden te hebben; 2. geheel en al, Z. *unverletzt.*

Unversiegbar, unversieglich, bijv. nw. onuitputtelijk, niet uit te drogen.

Unversiegelt, bijv. nw. onverzegeld, niet verzegeld, niet met een zegel gesloten, open.

Unversöhnbar, unversöhnlich, bijv. en b. onverzoenlijk, onverzoenbaar, haatdragend; *-keit* v. onverzoenlijkheid, haatdragendheid v.

Unversöhnt, bijv. nw. onverzoend, niet verzoend.

Unversorgt, bijv. nw. *mit etw -,* niet voorzien met, ontbloot van; 2. onverzorgd, zonder middel van bestaan; it. ongehuwd.

Unverstand, (*-(e)s*) m., z. m. onverstand o., onervarenheid, ongerijmdheid, domheid v.

Unverstanden, bijv. nw. niet begrepen, verkeerd begrepen.

Unverständig, bijv. en b. onverstandig, onervaren, ongerijmd;(gemeenz.) dom, stom, onvoorzichtig; *ein -er Streich,* domme streek; *-keit* v., Z. *Unverstand.*

Unverständlich, bijv. en b. onverstaanbaar, onduidelijk, onbegrijpelijk; *-keit* v. onverstaanbaarheid, onduidelijkheid, onbegrijpelijkheid v.

Unversucht, bijv.nw. onbeproefd; *nichts - lassen,* niets onbeproefd laten, alle mogelijke middelen in het werk stellen; it. Z. *unerfahren.*

Unvertheidigt, bijv. nw., Z. *wehrlos.*

Unvertheilbar, bijv. en b. ondeelbaar, onverdeelbaar.

Unvertilgbar, unvertilglich, bijv. nw., Z. *unvernichtlich.*

Unverträglich, bijv. en b. onverdragelijk, onverdraagzaam; 2. tegenstrijdig, onhandelbaar, onbestaanbaar, kijlachtig, twistziek; *-keit* v. onverdragelijkheid, onverdraagzaamheid, onhandelbaarheid v.

Unverwahrt, bijv. nw. niet bewaard, niet verdedigd; *-e Stadt,* open stad.

Unverwandt, bijv. en b. niet verwant, geene verwantschap hebbende; 2. onafgewend ziende, vast den blik gevestigd hebbende; *mit -en Augen,* onafgewend oog.

Unverwehrt, bijv. nw. niet verboden, geoorloofd.

Unverweigerlich, bijv.nw. niet geweigerd, niet te weigeren.

Unverweigert, bijv. nw. zonder geweigerd te zijn.

Unverweilt, bijv. nw. dadelijk, onverwijld, onmiddellijk, zonder uitstel.

Unverwelklich, bijv.nw. onverwelkbaar, Z. *unverwelklich;* (fig.) Z. *unvergänglich; -keit* v. onverwelkbaarheid, frischheid v., glans m., onsterfelijkheid v.

Unverwelkt, bijv.nw. onverwelkt, frisch, in de eerste frischheid, in den vollen glans.

Unverwerflich, bijv. en b. onverwerpelijk, niet te verwerpen; *-keit* v. onverwerpelijkheid v.

Unverwelslich, bijv. nw. aan de verrotting weerstaande, niet tot bederf overgaande; it. onvergankelijk, onveranderlijk; *-keit* v. onbederfelijkheid, onvatbaarheid v. voor bederf.

Unverworren, bijv.nw. niet verward; *sich mit etw. - lassen,* zich niet bemoeien met, zich niet mengen in.

Unverwundbar, bijv. nw. onkwetsbaar; *-keit* v. onkwetsbaarheid v.

Unverwüstlich, bijv. nw. onverstoorbaar, onvermelbaar, alles trotseerend; *-keit* v. onverstoorbaarheid v.

Unverzagt, bijv. en b. onversaagd, onverschrokken, ondernemend, kloek, stout; *-heit* v. onversaagdheid, onverschrokkenheid, stoutheid v.

Unverzeihlich, bijv. en b. onvergeeflijk, onverantwoordelijk; *-keit* v. onvergeeflijkheid v.

Unverzinsbar, unverzinslich, bijv. nw. geen interest opleverende.

Unverzollt, bijv. nw. vrij van tol, vrij van inkomende rechten.

Unverzüglich, bijv. en b. onmiddellijk, dadelijk, zonder uitstel, oogenblikkelijk; (Rechtspr.) onmiddelijk, zonder verwijl, summier; *das -e Recht*, summier recht; *-keit* v. snelheid v., spoed m., haast v.

Unvollbracht, unvollendet, bijv. nw. onvoltooid, onafgewerkt, onafgedaan.

Unvollkommen, unvollständig, bijv. en b. onvolkomen, onvolmaakt, niet in zijn geheel, niet af; 2. gebrekkig, incompleet; 3. *-es Kind*, onvoldragen kind.

Unvollkommenheit, Unvollständigkeit, (*-en*) v. onvolkomenheid, gebrekkigheid v.; (van den mensch), onvolmaaktheid v., gebreken o. mv.

Unvollstreckt, bijv. en b. niet volvoerd, onvoltrokken.

Unvollzählig, bijv. en b. niet voltallig, incompleet, defect; *-keit* v. onvoltalligheid v.

Unvollzogen, bijv. nw., Z. *unvollstreckt*.

Unvorbereitet, bijv. nw. onvoorbereid; *-sprechen*, voor de vuist.

Unvordenklich, bijv. nw. onheuglijk; *seit -er Zeit*, sedert onheuglijken tijd.

Unvorgreiflich, bijv. en b. niet voorbarig, onpartijdig; 2. zonder vooroordeel, voorloopig, onder verbetering; *seine Meinung - sagen*, zijn gevoelen uiten onder verbetering.

Unvorhergesehen, bijv. nw. onvoorzien, niet voorzien.

Unvorschreiblich, bijv. nw. zonder iets voor te schrijven.

Unvorsatzlich, bijv. en b. onopzettelijk, onwillekeurig, zonder opzet, niet moedwillig; *-keit* v. onopzettelijkheid, onwillekeurigheid v., gemis o. aan opzet.

Unvorsichtig, (*-er, -st*) bijv. en b. onvoorzichtig, onoverlegd, onaadenkend, onbezonnen; *ein -er Streich*, onbezonnen streek; *-keit* v. onvoorzichtigheid, onaadenkendheid v.

Unvortheilhaft, bijv. en b. onvoordeelig, nadeelig, schadelijk.

Unwachsam, bijv. nw. niet waakzaam, onwaakzaam; *-keit* v. onwaakzaamheid v.

Unwacker, bijv. en b. niet rond en eerlijk, onoprecht, ontrouw, valsch, arglistig.

Unwägbar, bijv. nw. niet weegbaar, niet gewogen kunnende worden, onweegbaar; *-keit* v. onweegbaarheid v.

Unwählbar, bijv. nw. onkiesbaar, onverkiesbaar, niet verkiesbaar, niet verkozen kunnende worden; *-keit* v. onkiesbaarheid v.

Unwahr, bijv. en b. onwaar, niet waar, onjuist, valsch, strijdig met de waarheid, leugenachtig; *etw. für - halten*, voor onwaar houden, niet gelooven.

Unwahrhaft, bijv. nw. onwaarachtig, niet waarachtig, Z. *unwahr;* (van personen), niet waarheidlievend; (van een geschiedschrijver), ongetrouw, partijdig; (van een getuige), valsch.

Unwahrhaftigkeit, v., z. m. ongetrouwheid, ongeloofwaardigheid v.; it. gebrek o. aan waarheidsliefde.

Unwahrheit, (*-en*) v. onwaarheid, valschheid v.; (van eene verteling), onwaarheid v.; 2. leugen, logen v.

Unwahrnehmbar, unwahrnehmlich, bijv. en b. niet waarneembaar, niet waar te nemen, onzichtbaar.

Unwahrscheinlich, bijv. nw. onwaarschijnlijk; *-keit* v. onwaarschijnlijkheid v.

Unwandelbar, bijv. en b. onveranderbaar, onveranderlijk; *-keit* v. onveranderlijkheid v.

Unweg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. onbegaanbare weg m., eenzame, afgelegen plaats v.; 2. verkeerde weg m., Z. *Umweg*.

Unwegsam, bijv. nw. onbegaanbaar; (van een weg), ongebaand, onbegaanbaar, ontoegankelijk; *- machen*, onbegaanbaar maken; *-keit* v. onbegaanbaarheid, ontoegankelijkheid v.

Unwehrhaft, bijv. nw., Z. *wehrlos*.

Unweib, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. zij die geene vrouw is.

Unweiblich, bijv. nw. onvrouwelijk, manlijk, niet passende voor eene vrouw, strijdig met den aard & eener vrouw; *-keit* v. onvrouwelijkheid v.

Unweigerlich, bijv. en b. niet te weigeren, zonder zwarigheid.

Unweise, bijv. nw. onwijs, niet wijs, dwaas, onvoorzichtig.

Unweisheit, v., z. m. onwijsheid, dwaasheid, onvoorzichtigheid v.

Unweit, bijv. nw. niet ver afgelegen, niet verwijderd; 2. voorz. (met den 2en nv.) - *des Flusses*, niet ver van, nabij, in de nabijheid van.

Unwerth, bijv. nw. van weinig of geene waarde, nietig, beuzelachtig; it. Z. *unwürdig;* 2. (*-(e)s,* mv. *-e*) m. nietigheid, kleinigheid, beuzeling v.; it. onwaardigheid v.

Unwesen, (*-s,* mv. *Unwesen*) o. onbetamelijkheid, wanorde, verwarring, stoornis v., misbruik o.

Unwesentlich, bijv. en b. niet wezenlijk, hersenschimmig, ingebeeld, niets afdoende, niet veel beteekenend; *-keit* v. onwezenlijkheid, onstoffelijkheid v.; 2. gering belang o.

Unwetter, (*-s,* mv. *Unwetter*) o. onweder o., slecht, onstuimig we(d)er o., stormwind m.

Unwichtig, bijv. nw. niet volwichtig, weinig wegende; (fig.) onbeduidend, niet veel beteekenend, beuzelachtig, nietig, van weinig belang; *-keit* v. gebrek o. aan gewicht; (fig.) onbeduidendheid, nietigheid, beuzelachtigheid v.

Unwiderlegbar, unwiderleglich, bijv. en b. onwederlegbaar, ontegensprekelijk, Z. *unwidersprechlich*.

Unwiderredlich, bijv. nw., Z. *unwidersprechlich; -keit* v. ontegenzeglijkheid, dadelijkheid v.

Unwiderruflich, bijv. en b. onherroepelijk; *-keit* v. onherroepelijkheid v.

Unwidersprechlich, &, Z. *unbestreitbar*.

Unwiderstehlich, bijv. en b. onweerstaanbaar; *-keit* v. onweerstaanbaarheid, onweerstaanbare kracht v.

Unwiederbringlich, bijv. en b. onherstelbaar, onherroepelijk, voor eenwig.

Unwille, (*-ns*) m., z. m. verontwaardiging, spijt v.; *grossen -n gegen* of *auf jem. haben*, zeer verontwaardigd zijn op; 2. verdriet, misnoegen o., ontevredenheid v.; 3. onwil m., kwaadwilligheid v.; 4. afkeer, hekel m., walging v.; *mit -n*, met tegenzin.

Unwillfährig, bijv. nw. &, Z. *ungefällig*.

Unwillig, bijv. nw. verontwaardigd, spijtig, ongedurdig, kwalijk gemuist, *jem. - machen*, boos, verontwaardigd, nijdig maken; *- über etw., über jem. werden*, zich verontwaardigen, boos, verstoord worden.

Unwillkommen, bijv. en b. onwelkom, niet welkom, ongewenscht, lastig.

Unwillkürlich, bijv. en b. onwillekeurig, van den wil onafhankelijk, zonder opzet; *-keit* v. onwillekeurigheid v.

Unwirksam, bijv. nw. niet werkend, krachteloos, vruchteloos, niet afdoend; *-keit* v. vruchteloosheid, krachteloosheid v.

Unwirsch, bijv. nw., Z. *unwillig;* it. wreveling, verdrietig, onwillig, knorrig, gemelijk, norsch.

Unwirthbar, unwirthlich, bijv. nw., Z. *unbewohnbar*.

Unwirthschaftlich, bijv. nw. niet huishoudelijk, niet zuinig, verkwistend.

Unwissend, bijv. nw. onwetend, onkundig, onervaren, buiten weten; *es ist mir -*, ik weet er niets van; *mir -*, buiten mijn weten, 2.dom, onnoozel; *in einer Sache - sein*, onkundig zijn van; *ein -er*, onwetende, domoor; 3. bijw. uit onwetendheid; *jem. - schaden*, onwetend, zonder het te weten; *- sündigt nicht*, onwetend zondigt niet.

Unwissenheit, v., z. m. onwetendheid, onkunde, onervarenheid, domheid v.; *-sfehler* m., *-ssünde* v. zonde v, uit onwetendheid.

Unwissentlich, bijw., Z. *unwissend* (3); 2. bijv. nw. *-e Sünde*, Z. *Unwissenheitssünde*.

Unwohl, bijv. en b. onwel, ongesteld, onpasselijk, niet wel.

Unwohlmeinend, bijv. nw. niet welgemeend.

Unwohnbar, bijv. nw., Z. *unbewohnbar*.

Unwürdig, bijv. en b. onwaardig, smadelijk, schandelijk, gemeen, laag;

einer Sache - sein, eene(r) zaak onwaardig zijn.

Unzahl, (*-en*) v. oneindig, onmetbaar getal, oneindig aantal o.

unzahlbar, bijv. nw., Z. *unbezahlbar*.

unzählbar, unzählig, bijv. en b. ontelbaar, niet te tellen, onnoemelijk, talloos; *-keit* v. ontelbaarheid, oneindig groote heeveelheid v.

unzahmbar, bijv.nw. ontembaar, niet te beteugelen.

unzart, bijv. en b. onzacht, onkiesch, hard, onbeleefd; *-heit* v. onkieschheid v.

unzärtlich, bijv. nw. onzacht; *-keit* v. onzachtheid v.

Unze, (*-n*) v. ons o., (30 grammen); (teg.) ons, hectogram o.; 2. (Nat. hist.) once, onca v., kleine langstaartige panter m.

Unzeit (*-en*) v. ontijd, ongepaste, ongeschikte tijd m.; *zur - kommen*, ten onpas, op ongelegen tijd komen; *zur - etw. thun*, ten onpas; (gemeenz.) *zu rechter Zeit und zu -*, gelegen en ongelegen, te pas en ten onpas.

unzeitig, bijv. en b. ontijdig, buitentijds, ongelegen; 2. misplaatst; *-e Schamhaftigkeit*, valsche schaamte; 3. Z. *unreif*; *eine -e Geburt*, ontijdige bevalling, miskraam v.; *-keit* v. ontijdigheid v., (van eene vrucht), onrijpheid, groenheid v.

Unzenperlen, v. mv. kleine paarlen v. mv., die met het ons verkocht worden.

Unzenweise, bijw. bij het ons, per ons.

unzerbrechlich, bijv. nw. on(ver)breekbaar, hard, taai; *-keit* v. on(ver)breekbaarheid v.

unzerlegbar, bijv. nw. niet te ontleden, ontleedbaar, onoplosbaar.

unzersetzbar, bijv.nw., Z. *unzerlegbar*.

unzerstörbar, bijv. nw. onverstoorbaar, onvernielbaar.

unzertheilbar, bijv. en b. on(ver)deelbaar,

unzertheilt, bijv. en b. onverdeeld, niet verdeeld, in zijn geheel; *ein Gut - besitzen*, onverdeeld.

unzertrennbar, unzertrennlich, bijv. en b. onscheidbaar, onoplosbaar; *-keit* v. ondeelbaarheid, onscheidbaarheid v.

unzertrennt, bijv. nw. niet gescheiden, onverdeeld.

unziefer, (*-s*, mv. *Unziefer*) o., Z. *Ungeziefer*.

unziemend, unziemlich, Unziemlichkeit, v., Z. *unanständig &c.*

Unzier(de), (*-n*) v. misvormdheid, mismaaktheid, wangestalte v.; *zur - gereichen*, misvormen.

unzierlich, bijv. en b. niet sierlijk, leelijk; *-keit* v. leelijkheid, afzichtelijkheid v.

unzinsbar, bijv. nw. niet cijnsbaar, niet schatplichtig, vrij van schatting; *-keit* v. vrijheid v. van belasting.

Unzucht, v., z. m. ontucht, onkuischheid, geilheid v.; *mit einem Mädchen - treiben*, overspel bedrijven; *- treiben*, (van vrouwen &), de hoer spelen, een ontuchtig leven leiden.

Unzüchtig, bijv. en b. ontuchtig, onkuisch, losbandig; *-keit* v., Z. *Unzucht*.

Unzuchtseuche, (*-n*) v. venerische ziekte v..

Unzufrieden, bijv.nw. *mit etw.* -, ontevreden, niet tevreden, onvergenoegd; *- leben*, ontevreden, oneenig; it. Z. *Unersättlich*; *-heit* v. ontevredenheid, misnoegdheid, teleurstelling v.

Unzugangbar, unzugänglich, bijv. nw. ontoegankelijk, ongenaakbaar, onbegaanbaar; *-keit* v. ontoegankelijkheid, ongenaakbaarheid v.

Unzulänglich, bijv. nw. ontoereikend, onvoldoende, gebrekkig; *-keit* v. ontoereikende o.

Unzulassig, unzulässlich, bijv. nw. ongeoorloofd, niet toe te staan; *-keit* v. ongeoorloofde o.

Unzünftig, bijv. nw. niet tot een gilde behoorende.

Unzureichend, bijv. nw., Z. *unzulänglich*.

Unzusammenhang, (*-(e)s*) m., z. m. gebrek o. aan samenhang.

Unzusammenhängend, bijv. nw. onsamenhangend, zonder samenhang, zonder verband.

Unzusammenstimmend, bijv. nw. niet overeenstemend, geen akkoord vormend.

Unzuträglich, bijv. nw. onvoordeelig, geene winst opleverende; *-keit* v. schade v.

Unzuverlässig, bijv. nw. onzeker, twijfelachtig; *ein -er Mann*, niet te vertrouwen; *-keit* v. onzekerheid, twijfelachtigheid v.

Unzweckmäszig, bijv. nw. ondoelmatig, niet doeltreffend.

Unzweifelhaft, bijv. en b. ontwijfelbaar.

Unzweifelhaftigkeit, v., z. m. ontwijfelbaarheid, volkomen zekerheid v.

Ueppig, (*-er, -st*) bijv. en b. (van personen), prachtlievend, pronkzuchtig; *- leben*, in weelde leven, weelderig leven, (van een maal), overvloedig, (van planten), weelderig, welig; 2. wellustig, ontuchtig, geil; *-keit* v. te groote weelde, weelderigheid v., overvloed m.; 2. ontucht, geilheid v., wellust m.

Upper, (-s, mv. *Upper*), **-wall**, (*-wall(e)s*, mv. *-wälle*) m. opperwal m., kust v. van waar de wind waait.

Ur, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) wilde stier m.

Urachus, (onb.) m. blaasstreng v.

Urahn, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. grootvader, overgrootvader m.; 2. mv. *-en*, voorvaderen, voorouders m. mv.

Urahne, (*-n*), **Urahnfrau**, (*-en*) v. grootmoeder, overgrootmoeder v.

Urahnlich, bijv. en b. voorvaderlijk, op de wijze der voorvaderen.

Urall, (*-(e)s*) o., z. m. oorspronkelijke schepping v., heelal o.

Uralt, bijv. nw. aloud, overoud, zeer oud; *von -en Zeiten her*, sedert aloude, de oudste tijden.

Uralter, (*-s*) o., z. m. eerste tijd, overoude tijd, aloude tijd m.

Urältermutter, (*-mütter*) v. overgrootmoeder v.

Urältern, mv. voorouders, voorvaderen m. mv.

Uralters, bijw. oudtijds, in den ouden tijd, in den eersten tijd.

Uralterthum, (*-(e)s*) o., z. m. hooge oudheid v.; 2. oudheid v., gedenkstuk, overblijfsel o. uit den oudsten tijd.

Uraltervater, (*-vaters*, mv. *-väter*) m. overgrootvader m.

Uraltmutter, (*-mütter*) v., **Uraltvater**, (*-vaters*, mv. *-väter*) m., Z. *Urgrosz-mutter, -vater*.

Uran, (*-s*) o., z. m. uranium o.; *-erz* o. uraniumerts o.

Uranfang, (*-(e)s*, mv. *Uranfänge*) m. oorspronkelijk begin o., oorsprong m.; (Scheik.) *die vier Uranfänge*, de vier elementen o. mv.

Uranfanglich, bijv. en b. oorspronkelijk, in den beginne; *die -en Bestandtheile*, de grondbestanddeelen; *-e Gebirgsarten*, oorspronkelijk.

Uranfangs, bijw. in den beginne, in de oudste tijden.

Uranglimmer, (*-s*) m., z. m. uraanglimmer o.

Urania, v., z. m. (Fabell.) Urania v., eene der negen Muzen.

Uranide, (*-n*) v. (Fabell.) hemelbewoner, hemelburger, hemelzoon m.; it. Saturnus m.

Uranikon, (*-s*, mv. *-e*) o. dubbele harp v.

Uraniskus, (onb.) m. tenthemel, troonhemel m.

Uranlage, (*-n*) v. oorspronkelijk beginsel, element o.

Uranographie, v., z. m. hemelbeschrijving v.

Uranoskop, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sterrenkijker m.

Uran-oxyd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tweede uraanoxyde o.; *-oxydsalze* o. mv. uraanzouten o. mv.; *-oxydul* o. eerste uraanoxydezouten o. mv.; *-pecherz* o. zuurstofverbinding v. met uranium.

Uranus, (onb.) m. (Fabell.) Uranus m., een der oudste Goden.

Urban, bijv. nw. steedsch; (fig.) welleevend, welgemanierd, beschaafd.

Urbanität, v., z. m. steedsche beschaving, welleevendheid, welgemanierdheid, verlijning v.

Urbar, bijv. nw. bebouwbaar, beploegbaar, ontginbaar; *- machen*, geschikt maken om te bebouwen; *-es Land*, land o. dat braak gelegen heeft; *- machen*, *- machung* v. ontginning v. van braakland; 2. - of *-buch* o. kadaster, register o. der landerijen.

Urbar-mann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*) m. landman, landbouwer, boer m.; *-steuer* v. belasting v. op landerijen

die ontgonnen worden, grondbelasting v.

Urbau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. overoud gebouw o.

Urbe, (*-n*) v. goudbrasem m., goudforel v.

Urbede, (*-n*) v., Z. *Urbühr.*

Urbedeutung, (*-en*) v. oorspronkelijke beteekenis v.

Urbeginn, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Uranfang.*

Urbegriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. oorspronkelijk begrip, oorspronkelijk denkbeeld o.

Urbestandtheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oorspronkelijk bestanddeel, grondbeginsel, element o.

Urbewohner, (*-ners*, mv. *-ner*) m. oorspronkelijke, eerste bewoner m.

Urbild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. oorspronkelijk beeld, model, ideaal o.

Urbildlich, bijv. nw. op het oorspronkelijk beeld gelijkende.

Urborn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Urquell.*

Urbrief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. oorkonde v.

Urbühr, (*-en*) v. mijnbelasting v.; 2. belasting v. aan den stichter eener stad, aan den vorst.

Urdeutsch, bijv. nw. Ouddnitsch.

Urdichter, (*-s*, mv. *Urdichter*) m., oorspronkelijke dichter, aloude dichter m.

Urdichtung, (*-en*) v. aloud gedicht, oorspronkelijk gedicht o.

Ureigen, bijv. nw. oorspronkelijk, eigendommelijk, origineel; *-heit* v. oorspronkelijkheid v.; *-thümlich* bijv. nw. eigendommelijk, van het begin af eigen; *-thümlichkeit* bijv. nw. sedert het begin bestaande eigendommelijkheid v.

Ureinwohner, (*-ners*, mv. *-ner*) m., Z. *Urbewohner.*

Urenkel, (*-s*, mv. *Urenkel*) m., **-in,** (*-nen*) v. achterkleinzoon m., achterkleindochter v., achterkleinkind o.

Urentia, o. mv. bijtmiddelen o. mv.

Urerbe, (*-n*, mv. *-n*) m., **Urerbin,** (*-nen*) v. oorspronkelijke erfgenaam m., erfgename v.

Urfall, (*-(e)s*, mv. *Urfälle*) m. (Spraakk.) eerste naamval, nominatief m.

Urfehde, (*-n*) v. eed m. van niet terug te komen en zich niet te wreken.

Urfeind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. aloude vijand m.

Urfels, (*-ens*, mv. *-en*) m. oorspronkelijke rots v.

Urfeuer, (*-s*, mv. *Urfeuer*) o. oorspronkelijk vuur o.; 2. vuur o. als element.

Urform, (*-en*) v. oorspronkelijke vorm m., ideaal o.

Urgebirge, (*-ges*, mv. *-ge*) o. oorspronkelijk gebergte, granietgebergte o.

Urgeist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. oorspronkelijke geest m.

Urgemenge, (*-s*, mv. *Urgemenge*), **Urgemisch,** (*-es*, mv. *-e*) o. bajert, chaos m., oorspronkelijke verwarring v., mengelklomp m.

Urgenz, v., z. m. dringende noodzakelijkheid v., hooge nood m.

Urgepräge, (*-s*, mv. *Urgepräge*) o. oorspronkelijke stempel m.

Urgeschichte, (*-n*) v. geschiedenis v. van den alouden tijd, aloude geschiedenis v.

Urgestalt, (*-en*) v. oorspronkelijke gedaante v., eerste vorm m.; 2. origineel o.

Urgestein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oorspronkelijke steen m. en o.

Urgicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Ger.) bekentenis v. van een misdadiger op de pijnbank.

Urglanz, (*-es*) m., z. m. eerste glans, oorspronkelijke glans m.

Urgranit, (*-(e)s*) m., z. m. oorspronkelijk graniet o.

Urgroszaltern, mv. overgrootouders m. mv.

Urgroszmutter, (*-mütter*) v. overgrootmoeder v.

Urgroszmütterlich, bijv. nw. tot eene overgrootmoeder behoorende.

Urgroszvater, (*-vaters*, mv. *-väter*) m. overgrootvader m.

Urgroszvaterlich, bijv. nw. tot een overgrootvader behoorende.

Urgrund, (*-(e)s*, mv. *Urgründe*) m. eerste grond m.; (fig.) eerste oorzaak v.

Urhab, Urheb, (*-(e)s*) m., z. m. zuurdeeg o., gist v.

Urheber, (*-s*, mv. *Urheber*) m., **-in,** (*-nen*) v. stichter, schepper, grondlegger, aanlegger m., stichtster, grondlegster v.; *sie ist die -in davon*, zij is de stichtster daarvan.

Urheit, v., z. m. oorspronkelijkheid, eigendommelijkheid v.

Urholz, (*-es*) o., z. m. top m. en takken m. mv. der boomen.

Urian, m. *Herr -*, mijnheer dinges, mijnheer .... hoe heet hij ook; (fig.) duivel, slecht persoon m.

Uriasbrief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. trouwelooze brief m., trouwelooze tijding v.

Urim und Thumim, m. mv., Z. *Thumim.*

Urin, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. pis v., blaaswater o., Z. *Harn.*

Uriniren, (*urinirte, urinirt*) o. ww., m. *h.* het water loozen, wateren, pissen.

Urkalk, (*-(e)s*) m., z. m. oorspronkelijke kalk v.

Urkampe, (*-n*) v. wild zwijn o.

Urkeim, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. eerste kiem, oorspronkelijke kiem v.

Urkirche, (*-n*) v. oorspronkelijke kerk v.

Urkopf, (*-(e)s*, mv. *Urköpfe*) m. oorspronkelijke kop m., vernuft, genie o.

Urkörperchen, o. ondeelbaar stofdeeltje, atoom o.

Urkraft, (*-kräfte*) v. oorspronkelijke kracht v.; *-kräftig* bijv. nw. zeer krachtig, door en door sterk, met oorspronkelijke kracht begaafd.

Urkunde, (*-n*) v. oorkonde, akte v., schriftelijk bewijs o.; *beglaubigte -*, authentieke akte v.; 2. getuigschrift, bewijs o., getuigenis v.; *zur - dessen*, in getuigenis waarvan.

Urkunden, (*urkundete, geurkundet*) bedr.ww. (Ger.) getuigen, met stukken bewijzen, door oorkonden bewijzen; *wir - und bekennen*, wij verklaren en belijden; 2. wed. ww. *sich -*, Z. *herschreiben (sich).*

Urkunden-bewahrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. archivaris m.; *-beweis* m. schriftelijk bewijs o.; *-buch* o. oorkondenboek o.; 2. verzameling v. van akten &; *-forscher* m. onderzoeker m. van oorkonden, diplomaat m.; *-gewölbe*, *-haus* o., *-kammer* v. archief o.; *-kenner* m. kenner m. van oorkonden; *-kenntniss* v. kennis v. van oorkonden; *-lehre* v. leer v. der staatsonderhandelingen, diplomatie v.; *-saal* m. archief o.; *-sammlung* v., *-schatz* m., *-werk* o. archief o.; it. Z. *-buch* (2).

Urkundlich, bijv. nw. (Ger.) in den vorm eener oorkonde, uit de oorkonden genomen, met het oorspronkelijke overeenkomend; 2. op geschreven stukken berustend, authentiek.

Urland, (*-(e)s*, mv. *Urländer*) o. (Aardr.) oorspronkelijk land o.

Urlaub, (*-(e)s*) m., z. m. verlof, afscheid o.; *auf - sein*, met verlof zijn, vacantie hebben; (Krijgsw.) verlof o.; *- von jemn. nehmen*, afscheid nemen van; 2. verlof o., vergunning, permissie v.; *- erhalten*, verlof, vergunning krijgen.

Urlauber, (*-s*, mv. *Urlauber*) m. soldaat m. die met verlof is, verlof heeft.

Urlaut, (*-(e)s* mv. *-e*) m. oorspronkelijke klank, klinker m.

Urle, (*-n*) v. els, olmboom, ahornboom m.

Urlicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oorspronkelijk licht o.

Urmasz, (*-es*, mv. *-e*) o. oorspronkelijke maat, gejkte maat, ijk v.

Urmann, (*-(e)s*, mv. *Urleute*) m., Z. *Urbarmann.*

Urmensch, (*-en*, mv. *-en*) m. eerste mensch, Adam m.; 2. oorspronkelijke mensch m.

Urmuster, (*-s*, mv. *Urmuster*) o. oorspronkelijke vorm m., gedaante, gestalte v.

Urmutter, v., z. m. eerste vrouw, Eva v.

Urnachricht, (*-en*) v. zeer oude tijding v.; 2. authentieke tijding v.

Urnacht, v., z. m. duisternis v. voor de schepping.

Urname, (*-ns*, mv. *-n*) m. oorspronkelijke naam m.

Urnatur, v., z. m. oorspronkelijke natuur v.

Urne, (*-n*) v. urn, aschkruik, traanenkruik, pul, vaas v.; *-nförmig* bijv. nw. urnvormig.

Urochs, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Auerochs.*

Urpflanze, (*-n*) v. oorspronkelijke plant v.

Urplötzlich, bijv. en b. zeer onverwacht(s), plotseling.

Urquell, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. eerste bron v., oorspronkelijke, steeds vloeiende bron v.; (fig.) oorsprong m., begin o.

Urrind, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Nat. hist.) gewone roerdomp m.

Ursache, (*-n*) v. oorzaak, aanleiding, reden, beweegreden v., begin o., schuld v.; *das war die -, dass &c.*, dat was oorzaak, de rede &; *- an etw. sein*, Z. *Schuld; jemn. - zu etw. geben*, aanleiding geven; *ohne -*, zonder reden; *nicht ohne -*, niet zonder reden; *ich habe - böse zu sein*, ik heb wel reden &; *man hat - zu zweifeln*, men heeft reden &; *Sie haben nicht - zu danken*, geen dank; *einer geringen - wegen*, om eene nietige reden; *aus welcher -?*, om welke reden?; *aus guten -n*, om goede redenen, terecht; *- an jemn. wollen, an jemn. suchen*, iem. iets kwalijk nemen, twist zoeken met.

Ursacher, (*-s*, mv. *Ursacher*) m. aanlender, veroorzaker m., Z. *Urheber*.

Ursächlich, bijv. nw. oorzakelijk, aanleiding gevend, rede gevend; *-keit* v. oorzaak, reden v.

Ursage, (*-n*) v. aloude sage v.

Ursatz, (*-satzes*, mv. *-sätze*) m. grondstelling v., axioma o; 2. koopgeld, handgeld, strijkgeld o.

Urschall, (*-(e)s*, mv. *Urschälle*) m. oorspronkelijk geluid o.

Urschön, bijv. nw. overschoon; *-heit* v. denkbeeldige schoonheid v.

Urschrift, (*-en*) v. origineel, eigen handschrift o.; *-enbewahrer* m. archivaris m.

Urschriftlich, bijv. nw. volgens het handschrift, handschriftelijk, echt, authentiek.

Urschriftsteller, (*-s*, mv. *Urschriftsteller*) m. oorspronkelijke schrijver, eerste schrijver m.

Urselbst, (onb.) o. origineel o.; 2. oorspronkelijkheid v.

Ursitz, (*-es*, mv. *-e*) m. eerste zetel m., oorspronkelijke verblijfplaats v.

Ursprache, (*-n*) v. oorspronkelijke taal v.; 2. Z. *Stamm-, Muttersprache*; 3. origineele tekst m.

Ursprung, (*-(e)s*, mv. *Ursprünge*) m. oorsprong m., oorzaak v., begin o.; (van eene rivier) oorsprong m.; *seinen - von etw. haben*, zijn oorsprong nemen, ontspringen, afstammen, voortkomen uit; *-sort* m. plaats v. waar iets (eene rivier B. v.) ontspringt.

Ursprünglich, bijv. en b. oorspronkelijk, eerst, herkomstig, afkomstig, van den beginne af; *- aus einem Lande herstammen*, afkomstig zijn uit; *-e Sprache*, Z. *Ursprache; -es Recht*, oorspronkelijk recht o.; *-keit* v. oorspronkelijkheid v., oorsprong m.

Urstamm, (*-(e)s*, mv. *Urstämme*) m. oorspronkelijke stam m.

Urstand, (*-(e)s*, mv. *Urstände*) m. oorspronkelijke toestand, aloude staat m.

Urstier, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Auerochs*.

Urstoff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. oorspronkelijke stof, grondstof v., element o.

Urstofflehre, v. **Urstofflehrgebaude,** (*-s*) o., z. m. grondstofleer v.

Urstofflich, bijv. nw. op grondstof gelijkende; 2. uit grondstoffen samengesteld.

Urstofftheilchen, (verkl.) o. atoom o.

Urstracks, bijw., Z. *urplötzlich*.

Urstück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zeer oud stuk o.; 2. oorspronkelijk stuk, origineel o.

Ursulinerin, (*-nen*) v. non v. van de orde van de H. Ursula, ursulinernon v.

Urtext, (*-es*, mv. *-e*) m. oorspronkelijke tekst m.

Urtheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. grondbestanddeel, element o.

Urtheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Ger.) oordeel, vonnis o., uitspraak v.; *ein - fällen*, een vonnis vellen; 2. gevoelen, oordeel o., meening v.; *sein - über etw. sagen, äuszern*, zijn gevoelen te kennen geven; *sich dem -e der Leute aussetzen*, zich aan het oordeel der menschen blootstellen; 3. oordeel, verstand o.

Urtheilchen, (verkl.) o., Z. *Urtheil* m.

Urtheilen, (*urtheilte, geurtheilt*) o. ww., m. *h. von, über etw., über jem. -*, oordeelen over, iem. beoordeelen, iem. veroordeelen, vonnissen, vonnis uitspreken over; 2. (Red.) een oordeel uitspreken.

Urtheils-eröffnung, (*-en*) v., Z. *-kraft; -fähig* bijv. nw. in staat om te oordeelen, in het bezit van denkvermogen, *-geist* m. zucht v. om te oordeelen; *-kraft* v. toestand m. van te kunnen oordeelen, oordeelskracht v.

Urtheil-spruch, Urtheilsspruch, (*-spruch(e)s*, mv. *-sprüche*) m. uitspraak v., vonnis o., rechterlijke uitspraak v.; *-stein* m. balloteerballetje o.; *-steller, -sverfasser* m. hij die uitspraak doet.

Urtheilsvermögen, (*-s*) o., z. m., Z. *Urtheilskraft*.

Urthier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. dier o. uit de voorwereld; 2. dier o. op den laagsten trap van organische ontwikkeling, aanvangsdier o.

Urtication, (*-en*) v. geeseling v. met brandnetels.

Ururältern, mv. overoud-grootouders mv.

Ururgroszältern, mv. grootouders mv. der overgrootouders.

Ururgroszmutter, (*-mütter*) v., **Ururgroszvater,** (*-vaters*, mv. *-väter*) m., Z. *Ururgroszältern*.

Urvater, (*-s*, mv. *Urväter*) m. grootvader m. des overgrootvaders.

Urväterlich, bijv. nw. voorvaderlijk.

Urversammlung, (*-en*) v. oorspronkelijke vergadering v.

Urvolk, (*-(e)s*, mv. *Urvölker*) o. oorspronkelijk volk o.

Urwahl, (*-en*) v. (Gesch.) verkiezing v. door de oorspronkelijke vergaderingen.

Urwähler, (*-s*, mv. *Urwähler*) m. eerste kiezer m.

Urwald, (*-s*, mv. *Urwälder*) m. oorspronkelijk woud, voorwereldlijk woud o.

Urweisheit, v. oorspronkelijke wijsheid v.

Urwellen, (*urwellte, geurwellt*) bedr. ww. smeden, uitsmeden, de staven platsmeden.

Urweller, (*-s*, mv. *Urweller*) m. uitsmeder m.

Urwellhammer, (*-hammers*, mv. *-hammer*) m. zware smidshamer, moker m.

Urwelt, v., z. mv. oorspronkelijke wereld, voorwereld v.

Urweltlich, bijv. nw. voorwereldlijk, wat tot het tijdperk voor den zondvloed behoort, antideluviaansch.

Urwesen, (*-s*, mv. *Urwesen*) o. oorspronkelijk wezen, oorspronkelijk bestaan o., eerste toestand m.; 2. oorspronkelijkheid v.

Urwissenschaft, (*-en*) v. oorspronkelijke kennis v.

Urwort, (*-(e)s*, mv. *Urwörter*) o. wortelwoord, stamwoord, oorspronkelijk woord o.

Urzeichen, (*-s*, mv. *Urzeichen*) o. oorspronkelijk teeken o.

Urzeit, (*-en*) v. eerste tijd, aloude tijd m., begin o. der tijden.

Urzeitlich, bijv. nw. in den alouden tijd, in de oudste tijden, oudtijds.

Urzustand, (*-(e)s*, mv. *Urzustände*) m. oorspronkelijke staat, oorspronkelijke toestand m.

Urzweck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oorspronkelijk doel o.

Usage, Usance, (*-n*), **Usanz,** (*-en*) v. (Hand.) aangenomen gewoonte v., gebruik o., usance v.

Uso, (onb.) m. (Hand.) betalingstermijn, wisseltermijn, uso m.; *auf -*, op zicht; *auf drei -*, op drie maanden; *-wechsel* m. usowissel, wissel m. op gewoon zicht.

Ustuliren, (*ustulirte, ustulirt*) bedr. ww. branden, inbranden, schroeien.

Usuarius, (onb.) m. vruchtgebruiker m.

Usucapiren, (*usucapirte, usucapirt*) bedr. ww. door recht van verjaring verkrijgen.

Usufructuarius, (onb.) m. vruchtgebruiker m.

Usur, v., z. m. woeker m.

Usurpanz, (*-en*) v. gewoonte, herkomst v., gebruik o.

Usurpation, (*-en*) v. overweldiging, onrechtmatige inbezitneming, aanmatiging v.

Usurpiren, (*usurpirte, usurpirt*) bedr. ww. overweldigen, zich meester maken van, onrechtmatig inbezitnemen, zich aanmatigen.

Usurpator, (*-s*, mv. *-en*) m. overweldiger m.

Utensilien, mv. gereedschappen, werktuigen o. mv., huisraad m.

Utopia, (*Utopien*) v. denkbeeldig gelukkige maatschappij v., Nergensland, Nergenshuizen, Luilekkerland, Utopia o.

Utraquist, (*-en*, mv. *-en*) m. bijnaam m. der Hussieten.

Utschitel, (*-s*, mv. *Utschitel*) m. (in Rusland), opvoeder, goeverneur, onderwijzer m.

Uzen, (*uzte, geuzt*) bedr. ww. foppen, bedriegen, bedotten, beetnemen,

Uzifur, (onb.) o. (Delfst.) menie v. rood loodoxyde o.

V.

V, (*V's* of *V*, mv. *V's* of *V*) o. (22e letter en 17e medeklinker), v v.

Vacant, bijv. nw. vacant, open, ledig, onbezet.

Vacanz, Vacatur, (*-en*) v. onbezette betrekking, vacature v.; it. rusttijd, viertijd m., vacantie v.

Vaccetto, bijv. nw. (Muz.) vrij spoedig.

Vaccination, (*-en*) v., Z. *Impfung.*

Vaccinîren, (*vaccinirte, vaccinirt*) bedr. en o. ww., Z. *impfen.*

Vacillîren, (*vacillirte, vacillirt*) o. ww., m. *h.* waggelen, wankelen, slingeren, schommelen, trillen.

Vaciren, (*vacirte, vacirt*) o. ww. open zijn, niet bezet zijn, vacant zijn, vaceeren.

Vacuîren, (*vacuirte, vacuirt*) bedr. ww. ontruimen, ledig maken.

Vacuum, (*-s*, mv. *Vacua*) o. ledige o., ledige ruimte v.

Vadi, (*-n*) v. inzet, inleg m.: 2. aandeel, belang o.

Vademecum, (*-s*, mv. *Vademecums*) o. zakboekje o.

Vagabund, Vagant, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Landstreicher.*

Vagabundîren, vagîren, (*vag(abund)irte, vag(abund)irt*) o. ww., m. *h.* als landlooper omzwerven.

Valand, Faland, (*-(e)s*) m., z. m. duivel m.

Vale, (onb.) o. vaarwel o.

Valedicîren, (*valedicirte, valedicirt*) bedr. ww. afscheid nemen, vaarwel zeggen.

Valedictîon, (*-en*) v., Z. *Abschiedsrede.*

Valet, (*-(e)s*) o., z. m. vaarwel, afscheid o.; *-geben,* vaarwel zeggen, afscheid nemen; it. heenzenden, wegsturen; (fig.) *der Welt - sagen,* der wereld vaarwel zeggen, zich van de wereld afzonderen; *-schmaus* m. &, Z. *Abschiedsschmaus.*

Valet, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. knecht, bediende m.; (Sp.) boer m.; (aan de deur), gewicht o.

Valentinskrankheit, v., z. m., Z. *Veitstanz.*

Valide, (*-n*) v. moeder v. des sultans.

Validîren, (*validirte, validirt*) o. ww. gelden, geldig zijn; (Hand.) *eine Summe - lassen,* doen valideeren, als geldig erkennen; it. *einen Wechsel -,* honoreeren; 2. bedr. ww. rechtsgeldig maken, bekrachtigen.

Valuta, (*Valuten*) v. (Hand.) waarde v., bedrag o.

Valvation, (*-en*) v. schatting, waardeering, prijsbepaling, begrooting v.; *-stabelle* v. tarief o. der geldswaarden.

Valvîren, (*valvirte, valvirt*) bedr. ww. (Hand.) schatten, waardeeren, den prijs bepalen.

Vampyr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Fabell.) vampier m.; 2. (Nat. hist.) groote vledermuis v.; (fig.) bloedzuiger m.

Vanadin, (*-(e)s*) o., z. m. (Scheik.) vanadium o., staalgrauw poeder o. in ijzer &.

Vanadin-bleierz, (*-es*, mv. *-e*) o. vanadiumzuur lood o.; *-oxyd* o. vanadiumoxyde o.; *-sauer* bijv. nw., *-saures Salz,* vanadiumzuur zout; *-säure* v. vanadiumzuur o.

Vandalen-roheit, (*-en*) v., **-sinn,** (*-(e)s*) m., z. m., **Vandalismus,** (onb.) m. beeldstormerij, vernielingswoede v. van kunstwerken, vandalisme o.

Vanille, v., z. m. (Pl.) vanille v.; *-npflanze* v. vanilleplant v.; *-nschoote* v. vanilleschout m.

Vaniloquenz, v., z. m. grootsprekerij, windmakerij v.

Varech, Varek, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zeegras, zeewier, sodakruid, zoutkruid o.; *-soda* v. uit sodakruid getrokken soda v.

Vanitätsstück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. fruitstuk, bloemstuk o.

Varia, o. mv. mengelingen, verscheidenheden v. mv., varia v.

Variante, (*-n*) v. verschillende lezing, variant v.

Variation, (*-en*) v. afwisseling, verandering, afwijking, verscheidenheid v.

Varicellen, v. mv. (Gen.) valsche pokken, windpokken, waterpokken v. mv.

Varietät, (*-en*) v. verscheidenheid, afwisseling v.; 2. speling v. der natuur, bastaardsoort v.

Variîren, (*variirte, variirt*) bedr. ww. doen afwisselen, verwisselen, veranderen, verscheiden maken.

Varinas, (onb.) m. varinas v., beste Virginische tabak v. van de stad Varine.

Variolen, v. mv. (Gen.) kinderpokken v. mv., kinderziekte v.

Varioloiden, v. mv. gewijzigde pokken v. mv.

Vartia, (*-s*, mv. *-s*) m. Oostindische monnik m.

Vasall, (*-en*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. vazal, leenman m., dienstplichtige m. en v., leenvrouw v.

Vasallagium, (*-s*, mv. *Vasallagien*) o. eed m. als leenman, verplichting v. als leenman.

Vasallen-eid, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **-huldigung, -pflicht,** (*-en*) v. vazalleneed, huldigingseed m.

Vasallenschaft, v., **Vasallenstand,** m., **Vasallenthum,** o., Z. *Lehn(e)nbarkeit.*

Vasallisch, bijv. nw. van een leenman, als een leenman of vazal, leenplichtig.

Vase, (*-n*) v. vaas v., bloemenvaas v.

Vater, (*-s*, mv. *Väter*) m. vader, papa m.; (fig.) *zu den Vätern gehen, versammelt werden,* sterven, overijden; it. weldoener, stichter, beschermer m.; (Spr.) *er ist auf des -s Hochzeit gewesen,* het is een neuswijs ventje.

Vater-auge, (*-s*, mv. *-n*) o., **-blick,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vaderlijk oog o.

Väterchen, Väterlein, (verkl.) o. vadertje, paatje o.

Vater-erbe, (*-erbes*, mv. *-erbe*) o. vaderlijk erfdeel, vaderlijk versterf o.; *-freude* v. vadervreugde v.; *-haus* o. vaderhuis, vaderlijk huis, ouderlijk huis o.; *-herd* m. ouderlijke haard m., ouderlijke woning v.; *-gut* o., Z. *-erbe;* *-halb* bijv. nw. van vaders zijde; *-herz* o. vaderhart o.; *-huld* v. vaderlijke toegenegenheid v.; *-korn* o. brand m. in het koorn; *-land* o. vaderland, geboorteland o., geboortegrond m.

Vaterländisch, bijv. en b. vaderlandsch, tot het vaderland behoorende of daarop betrekking hebbende.

Vaterlands-freund, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vaderlander, patriot m.; *-geist* m. zucht v. naar het vaderland; *-liebe* v. vaderlandsliefde, liefde v. tot het vader-

land, patriotisme o.; *-losigkeit* v. (Neol.) gebrek o. aan vaderlandsliefde; it. wereldburgerschap, cosmopolitisme o.

Vaterlich, bijv. en b. vaderlijk, als een vader.

Vater-liebe, v., z. m. vaderliefde v.; *-los* bijv. nw. vaderloos; *—werden,* zijn (haar) vader verliezen; *-losigkeit* v. vaderloosheid v.; *-mord* m. vadermoord m.; *-mörder, —in,* vadermoorder m., vadermoordenares v.; 2. *Vatermörder* m. hemdskoord, staand kraagje o.; *-name* m. vadernaam, naam m. van vader; *-pflicht* v. vaderlijke plicht m.; *-recht* o. vaderlijk recht o.

Vaterschaft, v., **Vaterstand,** (*-(e)s*) m., z. m. vaderschap o., hoedanigheid v. van vader, recht o., stand m. als vader.

Vater-schraube, (*-n*) v. schroef v.; *-schwester* v. tante, vaderszuster v.; *-söhnchen* o. vaderskindje, verwend, vertroeteld zoontje o.; *-sorge* v. vaderlijke zorg v.; *-stadt* v., *-städtchen* o. vaderstad v.; *-städtisch* bijv. nw. tot de vaderstad behoorende; *-stand* m., Z. *Vaterschaft*; *-stelle* v. plaats, betrekking v. van vader, *— bei jemn. vertreten,* de plaats van vader bekleeden bij; *-theil* m., Z. *-erbe*; *-unser* o. Onze Vader, gebed o. des Heeren; *-tochter* v., *-töchterchen, -töchterlein* o. vaderskindje, verwend, vertroeteld meisje o.; *-zeit* v. voortijd, oude tijd m.

Vaticān, (*-s*) m., z. m. Vaticaan o.; (fig.) zetel m. van den paus, H. Stoel m.; it. Rome o.

Vaticinium, (*-s*, mv. *Vaticinien*) o. voorspelling, voorzegging v.

Veda, (*-s*, mv. *-s*) m. Veda m., heilig boek o. der Brahmanen.

Vedette, (*-n*) v. ruiterwacht v.

Veduten, v. mv. stadsgezichten, landschappen o. mv.

Vegesack, m. eig. zelfst. Vegesack o., een stadje nabij Bremen; (Volksk.) *- fegt den Sack,* te Vegesack wordt de laatste cent verteerd.

Vegetabilien, o. mv. planten v. mv., gewassen, kruiden o. mv.

Vegetabilisch, bijv. nw. tot de gewassen en planten behoorende, plantaardig; *-e Kraft,* groeikracht v.

Vegetation, (*-en*) v. wasdom m., groeikracht v., Z. *Vegetabilien*; it. voortbrengselen o. mv. van het planteurijk.

Vegetativ, bijv. nw. groeiend, wassend, den groei of wasdom bevorderend; (Ph.) organisch.

Vegetiren, (*vegetirte, vegetirt*) o. ww. groeien, wassen, een planteleven leiden.

Veggia, Vegglia, (*-s*) v. avondgezelschap o., avondpartij v., avondstond m.

Vehe, (*-n*) v. noordsch eekhorentje o.

Vehikel, (*-s*, mv. *Vehikel*) o. voertuig o.; 2. hulpmiddel o.

Vehtblume, (*-n*) v. narcis v. van de Kaap.

Vehwam, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vel o. van het noordsch eekhorentje.

Veilchen, (*-s*, mv. *Veilchen*) o. (Pl.) viooltje o.

Veilchen-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. violetkleurige appel m.; *-blau* bijv. nw. violetkeurig, paars; 2. (*-(e)s*) o., z. m. violetblauw o., violetkleur v.; *-farbig* bijv. nw. violetkeurig, paars; *-holz* o. violetkleurig hout, viooihout o.; *-honig, -julep* m. violetkleurige koeldrank m.; *-moos* o. violetkleurig mos o.; *-rasen* m. graszode v. met viooltjes; *-saft, -sirop* m. violetstroop, stroop v. van viooltjes; *-stein* m. violetsteen m., straalgips o.; *-stock* m. viooiplant v.; *-strauss* m. ruiker m. van viooltjes; *-wurz(el)* v. viooiwortel m.; 2. Florentijnsche iris v.; *-zucker* m. viooisuiker v.

Veilrebe, (*-n*) v. (Pl.) jasmijn v.

Veits-bohne, (*-n*) v. Turksche boon, gespikkelde boon v.; 2. witte wolfsboon v.; *-tag* m. Sint-Vitusdag m.; *-tanz* m. Sint-Vitusdans m.; *-wurm* m. navelworm m.

Velament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorwendsel o., omkleedsel o., bemanteling v.

Velinpapier, (*-s*) o., z. m. velijn papier o.

Veliten, m. mv. licht gewapende soldaten, jagers, tirailleurs m. mv.

Velleda, v. Velleda, oud-Duitsche waarzegster v.

Velleität, v., z. m. halve of krachteloose wil m., karakterloosheid v.

Velot, (*-(e)s*) o., z. m. perkament o.

Veltenstanz, (*-tanzes*) m., z. m., Z. *Veitstanz.*

Velveret, (*-s*) o., z. m. katoenfluweel o.

Vendetta, v., z. m. bloedwraak v.

Vendidad, (*-(e)s*) m., z. m. burgerlijk en kerkelijk wetboek o. in de Zend-Avesta.

Vene, (*-n*) v. bloedader v.; *-nblut* o. aderbloed o.; *-nentzündung* v. bloedaderontsteking v.

Venerabile, (onb.) o. (Kath.) hoogwaardige o., hostie v.

Venerie, v. z. m. venerische ziekte, syphilis v.

Venerisch, bijv. en b. venerisch, syphilitisch; *-e Krankheit,* Z. *Lustseuche* (Gen.).

Venia, v., z. m. vergiffenis, vergeving v.; it. vergunning v.

Veniat, (*-(e)s*, mv. *-e*) v. dagvaarding v.

Venös, bijv. nw. geaderd, met aderen.

Venta, (*Ventas*) v. (in Spanje), herberg v. aan den straatweg.

Ventarolen, m. mv. weerhanen m. mv., windvanen v. mv., windwijzers m. mv.; 2. ijskelder m.

Ventgüter, o. mv. (Hand.) stapelgoederen o. mv.

Ventil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. klep v., luchtklep, veiligheidsklep v.; it. luchtgat o.

Ventilator, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. tochtmaker, luchtgever, toestel m. tot kunstmatige luchtverversching, ventilator m.

Ventil-bewegung, (*-n*) v., **-getriebe,** (*-bes*, mv. *-be*) o., Z. *Ventilsteuerung.*

Ventiliren, (*ventilirte, ventilirt*) o. ww., m. *h.* luchten, versche lucht doen instroomen, de lucht ververschen, ventileeren.

Ventilirschacht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wijnput m. voor luchtverversching.

Ventil-klappe, (*-n*) v. luchtklep v.; *-steuerung* v. toestel m. tot luchtverversching, ventileertoestel m.

Ventilogium, (*-s*, mv. *Ventilogien*) o. weerhaan m., windvaan v., windwijzer m.

Ventose, (onb.) m. (Gesch. van F.) windmaand v., Ventose m. (van 19 Februari tot 20 Maart).

Venus, (onb.) v. (Fabell.) Venus, godin v. der liefde en schoonheid; (Sterrenk.) Venus, morgenster, avondster v.; (Scheik.) koper o.; (Pl.) kruidje-roermij niet o.; (fig.) liefde v.

Venus-bart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. venusbaard m.; *-berg* m. (Ontlk.) venusberg m.; *-bild* o. beeld o. van Venus; *-blatter* v., *-blümchen* o. puistje, venuspuistje o. in het gezicht; *-haar* o. (Pl.) venushaar o.; 2. zwarte heitstong v.; *-finger* m. (Pl.) hondstong v.; *-hügel* m., Z. *-berg*; *-krankheit* v., Z. *-seuche*; *-muschel* v. venusschelp v.; *-nabel* m. (Nat. hist.) venusnavel m.; *-seuche* v. venusziekte v.; *-spiegel* m. venusspiegel m., een viooltje; *-stern* m. venus, morgenster, avondster v.

Veraasen, (*veraaste, veraast*) bedr. en o. ww. in aas veranderen, bederven.

Verabfolgen, (*verabfolgte, verabfolgt*) bedr. ww. overgeven, afgeven, afleveren; 2. o. ww. *etw.* -*lassen,* toezenden, terhandstellen.

Verabreden, (*verabredete, verabredet*) bedr. ww. *etw.* -, afspreken, overeenkomen, besluiten; *heimlich* -, samenspannen, brouwen, smeden; *verabredeter Maszen,* volgens afspraak.

Verabredung, (*-en*) v., Z. *verabreden*; it. afspraak, overeenkomst, bepaling v.

Verabreichen, (*verabreichte, verabreicht*) bedr. ww. uitreiken, schenken.

Verabsäumen, (*verabsäumte, verabsäumt*) bedr. ww., Z. *versäumen.*

Verabscheuen, (*verabscheute, verabscheut*) bedr. ww. verafschuwen, verfoeien, een afschuw hebben van, een afkeer hebben van; *etw. von Natur* -, een natuurlijken afkeer hebben van.

Verabscheuung, (*-en*) v., Z. *verabscheuen*; it. afschuw, afkeer m., verfoeiing, walging v., tegenzin m.

Verabscheuungs-werth, -würdig, bijv. nw. afschuwelijk, walgend.

Verabschieden, (*verabschiedete, verabschiedet*) bedr. ww. *jem.* -, afdanken, ontslaan, wegzenden, afscheid geven, afdanken; 2. (Rechtspr.) beslissen, besluiten; II. wed. ww. *sich bei jemn.* -, zijn ontslag nemen.

Verabschiedung, (*-en*) v., Z. *verabschieden*; it. afscheid, verlof, ontslag,

paspoort o.; (Ger.) vonnis o., uitspraak, beslissing v., besluit o.

Verabschossen, (*verabschosste, verabschosst*), **veraccisen,** (*veracciste, veraccist*) bedr. ww. belasting betalen van, Z. *verstouern* (Hand.).

Verachten, (*verachtete, verachtet*) bedr. ww. verachten, versmaden, verfoeien, minachten, trotseeren; (gemeenz.) den spot drijven met.

Verachten, (*verächtete, verächtet*) bedr. ww. in den ban doen, den ban uitspreken over, vogelvrij verklaren.

Verächter, (*-s,* mv. *Verächter*) m. verachter, versmader, minachter, geringschatter m.

Verächtlich, bijv. en b. verachtelijk, smadelijk, geringschattend, beleedigend; *etw. - machen,* verachtelijk maken; 2. minachtend, beleedigend, laag, gemeen; *jemn. - begegnen,* met minachting behandelen; *in einem -en Tone,* op minachtenden toon; *-keit* v. (van eene zaak), geringheid, nietigheid, erbarmelijkheid v.; 2. (van een persoon), verachtelijke o., laagheid v.

Verachtung, (*-en*) v., Z. *verachten;* it. verachting, versmading, geringschatting, minachting, schande v.

Verachtungs-voll, bijv. en b. vol verachting, minachtend; *-werth* bijv. nw., Z. *verächtlich.*

Veraftermiethen, (*verafter-miethete, verafter-miethet*) bedr. ww. het gehuurde weder verhuren, onderverhuren.

Verähnlichen, (*verähnlichte, verähnlicht*) o. ww., m. *h.* gelijk worden, gelijkvormig worden; 2. bedr. ww. gelijk maken, gelijkvorming maken.

Verähnlichung, (*-en*) v., Z. *verähnlichen;* it. gelijkmaking v.

Veralbern, (*veralberte, veralbert*) o. ww., m. *s.* suf worden, versuffen; 2. bedr. ww. met beuzelingen doorbrengen.

Verallgemeinern, (*verallgemeinerte, verallgemeinert*) bedr. ww. algemeen maken, algemeen verspreiden.

Verallgemeinerung, (*-en*) v., Z. *verallgemeinern.*

Veralten, (*verallete, verallet*) o. ww., m. *s.* oud worden, onderwetsch worden, verouderen, afsterven, uit de mode raken.

Veraltet, bijv. nw. verouderd, gebrekkig. (Spraakk.) verouderd, niet meer in gebruik; (van kleederen), oud; (van eene kwaal), verouderd, ingeworteld; *-e Schuld,* verjaarde schuld.

Veranderbar, veränderlich, bijv. nw. veranderlijk, veranderd kunnende worden, aan verandering onderworpen; (van personen), veranderlijk, kurig, onstandvastig, wuft; (van het we(d)er), veranderlijk, ongestadig, onbestendig; (Sterrenk.) *-e Sterne,* veranderlijke sterren; (Hand.) *-e Valuta,* veranderlijke prijs; *-keit* v. veranderlijkheid, onstandvastigheid, onbestendigheid, afwisseling v.

Verändern, (*verände're, verändert*) bedr. ww. *eine Thüre -,* veranderen, anders maken, een anderen vorm geven; *ein Kleid -,* veranderen, vervormen; 2 afwisselen; II. wed. ww. *sich -,* veranderen; 2. eene andere woning betrekken.

Veränderung, (*-en*) v., Z. *verändern;* it. verandering, vervorming, afwisseling, omkeering v.; (Leenw.) overgang m.; (Muz.) afwisseling, variatie v.; (Sterrenk.) verplaatsing v.; *-sgesetz* o. overgangswet v.; *-skraft* v. beweegkracht v.

Verankern, (*verankerte, verankert*) bedr. ww. met ankers verbinden, vasteggen, ankeren.

Veranlassen, (*veranlasste, veranlasst*) bedr. ww. *etw. -,* veroorzaken, aanleiding geven tot; *jem. zu etw. -,* aanleiding geven, bevelen, overhalen, doen besluiten.

Veranlasser, (*-s,* mv. *Veranlasser*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die aanleiding geeft, oorzaak v.

Veranlassung, (*-en*) v. oorzaak, aanleiding, aanleidende oorzaak v.; *auf meine -,* door mijn toedoen o.; *- zu etw. geben,* aanleiding, rede geven tot.

Verannehmlichen, (*verannehmlichte, verannehmlicht*) bedr. ww. veraangenamen, aanneemlijk maken, verzoeten.

Veranschaulichen, (*veranschaulichte, veranschaulicht*) bedr. ww. aanschouwelijk maken, een denkbeeld geven van.

Veranschlagen, (*veranschlagte, veranschlagt*) bedr. ww. aanslaan, schatten, taxeeren.

Veranschlagung, (*-en*) v. schatting, waardeering, taxatie v.

Veranstalten, (*veranstaltete, veranstaltet*) bedr. ww. *ein Fest -,* aanstalten maken, in gereedheid brengen, toebereidselen maken tot, voorbereiden; *das Nöthige zu einer Sache -,* schikkingen maken, bezorgen.

Veranstalter, (*-ters,* mv. *-ter*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die toebereidselen maakt.

Veranstaltung, (*-en*) v., Z. *veranstalten;* it. toebereidselen o. mv., maatregelen m. mv., schikking v.; *- zu etw. treffen,* toebereidselen maken.

Verantworten, (*verantwortete, verantwortet*) bedr. ww. verantwoorden, rekenschap geven van; *er hat es zu -,* hij moet het verantwoorden, hij is er voor aansprakelijk; it. *etw. -,* rechtvaardigen; *das ist nicht zu -,* dat is niet te verantwoorden, niet te rechtvaardigen; 2. wed. ww. *sich -,* zich verantwoorden, zich rechtvaardigen, rekenschap afleggen.

Verantwortlich, bijv. nw. verantwoordelijk, aansprakelijk, te verdedigen, te rechtvaardigen; 2. *für etw. - sein,* aansprakelijk zijn voor, instaan voor; *ich mache Sie dafür -,* ik stel u daarvoor aansprakelijk; *-keit* v. verantwoordelijkheid, aansprakelijkheid v.

Verantwortung, (*-en*) v. verantwoording, rekenschap v.; *etw. auf seine - nehmen,* iets voor zijne verantwoording, rekening nemen; *jem. wegen etw. zur - ziehen,* tot verantwoording roepen; 2. rechtvaardiging, verdediging v.; *-srede* v. verdedigingsrede, verdediging v.; *-sweise* bijw. — *vor Gericht etw. vorbringen,* als verdediging, ter verdediging.

Verarbeiten, (*verarbeitete, verarbeitet*) bedr. ww. *Holz &c. -,* verwerken, gebruiken, bezigen, iets maken van; *Hanf zu Seilen -,* verwerken; *verarbeitet,* (van metalen), bewerkt, verwerkt; 2. *alles -,* alles gebruiken.

Verarbeitung, (*-en*) v., Z. *verarbeiten;* it. verwerking v.

Verargen, (*verargte, verargt*) bedr. ww. *jemn. etw. -,* kwalijk nemen, ten kwade duiden, laken om, Z. *verdenken.*

Verärgern, (*verärgerte, verärgert*) bedr. ww., Z. *verschlimmern.*

Verärgerung, (*-en*) v. verslimmering, vergrooting v., Z. *verärgern.*

Verargwohnen, (*verargwohnte, verargwohnt*) bedr. ww. *jem. -,* den argwaan op iem. werpen, iem. doen verdenken.

Verarmen, (*verarmte, verarmt*) o. ww., m. *s.* verarmen, arm worden.

Verarmung, v., z. m. verarming v., Z. *verarmen.*

Verarrestiren, (*verarrestirte, verarrestirt*) bedr. ww. in beslag nemen, beslag leggen op.

Verästen, (*verästete, verästet*) o. ww., m. *s.* vertakken; 2. bedr. ww. in takken verdeelen; 3. wed. ww. *sich -,* zich vertakken.

Veratrin, (*-(e)s*) o., z.m. (Scheik.) nieskruid o.; *-salbe* v. nieskruidzalf v.; *-salze* o. mv. nieskruidzouten o. mv.; *-säure* v. nieskruidzuur o.

Verauktioniren, (*verauktionirte, verauktionirt*) bedr. ww., Z. *verganten, versteigern.*

Verausgaben, (*verausgabte, verausgabt*) bedr. ww. verkwisten, uitgeven; 2. *falsches Geld -,* uitgeven, in omloop brengen.

Veräusserlich, bijv. nw. vervreemdbaar, verkoopbaar.

Veräussern, (*veräusserte, veräussert*) bedr. ww. *etw. -,* verkoopen, vervreemden, overdragen.

Veräusserung, (*-en*) v., Z. *veräussern;* it. verkooping, vervreemding, overdracht v.

Veräusserungs-recht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. recht o. tot vervreemding; *-urtheil* o. vonnis o. tot verkoop, tot vervreemding.

Verb, (*-(e)s,* mv. *-en*) o., Z. *Verbum.*

Verbacken, (*verbackte, verbacken*) bedr. ww. (Bak.) verbakken, tot het bakken gebruiken; 2. bederven met het bakken; *das Brod ist -,* is te hard gebakken.

Verbaden, (*verbadete, verbadet*) bedr. ww. verbruiken met baden; 2. *eine Stunde -,* baden gedurende.

Verbal, bijv. en b. mondeling, mondelijk, woordelijk, met woorden; (Spraakk.) van een werkwoord afgeleid.

Verbalexegese, (*-n*) v. woordverklaring v.

Verbalinjurie, (*-n*) v. beleediging v. door woorden.

Verbalisch, bijv. en b., Z. *verbal.*

Verbalisiren, (*verbalisirte, verbalisirt*) bedr. ww. mondeling verhandelen, letterlijk opschrijven; it. snappen, praatjes maken.

Verbalken, (*verbalkte, verbalkt*) bedr. ww. met balken verbinden, versperren.

Verballhornen, verballhornisiren, (*verballhornte, verballhornt* en *verballhornisirte, verballhornisirt*) bedr. ww. verslimmeren in plaats van te verbeteren.

Verband, (*-(e)s,* mv. *Verbände*) m. (Heelk.) verband o., band, zwachtel m.; (Mets.) verband o.; *der gesellschaftliche -,* maatschappij v.; *-läppchen* o. verbanddoekje o., zwachtel m.

Verbannen, (*verbannte, verbannt*) bedr. ww. *jem. -,* verbannen, in den ban doen, vogelvrij verklaren; *aus einem Lande -,* verbannen; *nach Sibirien -,* in ballingschap zenden, verbannen naar; (fig.) *etw. -,* verbieden, vervloeken, verwenschen; 2. Z. *verbieten.*

Verbannung, (*-en*) v., Z. *verbannen;* it. verbanning v., ban m.

Verbannungs-ort, (*-ort(e)s,* mv. *-orte* of *-örter*) m. verbanningsoord, oord o. van ballingschap; *-urtheil* o. vonnis o. tot verbanning.

Verbarrikadiren, (*verbarrikadirte, verbarrikadirt*) bedr. ww. verschansen, afsluiten, met barricaden versperren, barricadeeren.

Verbasten, (*verbastete, verbastet*) bedr. ww. *die Haut vom Geweihe -,* afstroopen, aftrekken.

Verbauen, (*verbaute, verbaut*) bedr. ww. *einen Eingang -,* door een muur een gebouw sluiten; *einem Hause die Aussicht, das Licht -,* door bouwen benemen; *mit Wohnhäusern verbaut,* omringd, ombouwd; 2. door gebouwen insluiten; 3. *etw. -,* verbouwen, aan den bouw besteden; *sein Geld -,* verbouwen. 4. slecht bouwen, met bouwen bederven. II. wed. ww. *sich -,* zich arm bouwen, zijn geld verbouwen.

Verbauern, (*verbauerte, verbauert*) o. ww., m. *s.* boersche manieren aannemen.

Verbeinen, (*verbeinte, verbeint*) o. ww., m. *s.* tot been worden, in been veranderen; 2. bedr. ww. met been voorzien.

Verbeinungspunkt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. punt o. waar de beenvorming geschiedt.

Verbeissen, (*verbiss, verbissen*) bedr. ww. onr. verbijten, doorbijten, kortbijten, aan stukken bijten; *verbissene Bäume,* afgeknaagd; (fig., gemeenz.) *Wörter -,* inslikken, onduidelijk uitspreken; (fig.) *etw. -,* verzwijgen, verkroppen; *das Lachen -,* zich op de lippen bijten om niet te lachen; *die Schmerzen -,* geduldig dragen; *einen Schimpf -,* opkroppen, niet laten merken, ontveinzen; *seinen Zorn -,* inhouden, weerhouden; 2, *die Zähne an etw. -,* zich de tanden bederven, zich bezeeren met bijten; II. wed. ww. *sich -,* zich verbijten, zich op de lippen bijten; *der Hund hat sich verbissen,* heeft zich verbeten, heeft zoo vast gebeten, dat zijne tanden slechts met geweld kunnen gescheiden worden.

Verbeizen, (*verbeizte, verbeizt*) bedr. ww. van voren laten uitbijten, uitvreten.

Verbellen, (*verbellte, verbellt*) bedr. ww. door geblaf aankondigen.

Verbene, (*-n*) v. (Pl.) ijzerkruid o.

Verberation, (*-en*) v. slaan o., geeseling v.; (Nat.) golving v.

Verbergen, (*verbarg, verborgen*) bedr. ww. onr. verbergen, verhelen, geheim houden; *einen Dieb -,* verbergen, verstoppen; *verborgener Ort,* verborgen, geheim; 2. *etw. -,* aan het gezicht onttrekken; *die Wolken - die Sonne vor uns,* verbergen; (fig.) *seinen Hass, Kummer &c. -,* verbergen, ontveinzen; *eine Absicht -,* niet laten merken, Z. *verhehlen; er verbirgt es nicht,* hij ontveinst het niet; II. wed. ww. *sich (vor) jemn. -,* zich verbergen, zich schuil houden, zich verstoppen; (van wild), zich schuil houden.

Verberger, (*-s,* mv. *Verberger*) m. verberger, heler m., hij die verbergt &.

Verberiren, (*verberirte, verberirt*) bedr. ww. slaan, geeselen; 2. doen golven, doen trillen.

Verbesserer, (*-rers,* mv. *-rer*) m., **-in,** (*-nen*) v. verbeteraar, hervormer m., verbeteraarster, hervormster v.; (Drukk.) corrector m.

Verbesserlich, bijv. nw. voor verbetering vatbaar, te verbeteren, te herstellen.

Verbessern, (*verbesserte, verbessert*) bedr. ww. *ein Gut -,* verbeteren, in beteren staat brengen; *seine Umstände -,* verbeteren, beter doen worden; *die Sitten -,* verbeteren, hervormen; *sein Leben -,* beteren; *ein Kleid -,* verstellen; *ein Haus -,* herstellen, repareeren; *ein Gedicht, ein Werk -,* van drukfouten zuiveren, corrigeeren; 2. door veel verbeteringen slechter maken; II. wed. ww. *sich -,* zich beteren, een beter mensch worden.

Verbesserung, v., Z. *verbessern;* it. verbetering, correctie, herstelling, hervorming v.

Verbesserungs-antrag, (*-trag(e)s,* mv. *-träge*) m. (Ger.) boete v.; *-blatt* o. (Drukk.) proef v., proefblad o.; 2. verbeterblad o.; *-bogen* m., Z. *-blatt* (1); *-kosten* mv. kosten m. van verbetering, herstellingskosten, reparatiekosten m. mv.

Verbeten, (*verbetete, verbetet*) bedr ww. *die Furcht, ein Uebel -,* door bidden verdrijven; *den Tag -,* in gebed doorbrengen.

Verbetteln, (*verbettelte, verbettelt*) bedr. ww. *den Tag -,* bedelende doorbrengen.

Verbeugen (sich), (*verbeugte, verbeugt*) wed. ww. *sich vor jemn. -,* buigen, buigingen maken, neigen, een dienaar maken.

Verbeugung, (*-en*) v. buiging v., groet, dienaar m.

Verbianz, v., z. m. praalzucht v., woordenvloed m.

Verbiegen, (*verbog, verbogen*) bedr. ww. onr. *einen Schüssel -,* ombuigen, krombuigen, verbuigen, misvormen, verdraaien; 2. wed. ww. *sich -,* ombuigen, misvormd worden.

Verbietbrief, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. verbodtbrief m.

Verbieten, (*verbot, verboten*) bedr. ww. onr. *etw. -,* verbieden; (Ger.) verbieden, ontzeggen, afzetten, ontoegankelijk maken.

Verbieter, (*-s,* mv. *Verbieter*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij die verbiedt, ontzegt.

Verbilden, (*verbildete, verbildet*) bedr. ww. misvormen, een anderen vorm geven, slechte opvoeding geven, verkeerde richting geven.

Verbildern, verbildlichen, (*verbilderte, verbildert* en *verbildlichte, verbildlicht*) bedr. ww. onder een zinnebeeld voorstellen.

Verbildung, (*-en*) v. misvorming, valsche richting, slechte opvoeding v.

Verbindbar, bijv. nw. verbindbaar, wat verbonden kan worden.

Verbinden, (*verband, verbunden*) bedr. ww. onr. verbinden, vereenigen, samenvoegen; *einen Theil mit dem andern -,* verbinden, samenvoegen; *Bretter -,* aaneenlasschen; *ein Fass -,* in gemeenschap brengen met; (Mets.) *Steine -,* aaneenvoegen; (Zeew.) *tief, niedrig verbunden,* (van schepen), hooggeboord, laag geboord; 2. (Scheik.) *Stoffe -,* vereenigen, verbinden, vermengen; (fig.) *Begriffe, Zahlen, Armeen mit einander -,* vereenigen, verbinden; *das Nützliche mit dem Angenehmen -,* voegen bij, vereenigen; *das lässt sich nicht mit einander -,* dat kan niet verbonden worden; (fig.) *Staaten -,* Z. *verbünden;* 3. *Kinder ehelich mit einander -,* door den band des huwelijks vereenigen, uithuwen; (fig.) *ein Amt mit einem andern -,* tegelijk waarnemen; *ein Land mit einem andern -,* annexeeren; 4. *jem. zu etw. -,* verplichten, noodzaken, dwingen; *jemn. für etw. verbunden sein,* verplicht zijn, dankbaar moeten zijn, verplichting hebben jegens; 5. aaneenbinden, samenbinden; *eine Flasche -,* de kurk opbinden; 6. ombinden, een band doen om, blinddoeken; *jemn. die Augen -,* iem. blinddoeken; *sich den Kopf -,* een doek om het hoofd doen; *eine Wunde -,* verbinden, een verband leggen om; 7. *viel Bindfaden &c. -,* verbinden, tot binden verbruiken; (Zeew.) Z. *umbinden;* 8. (Boekb.) verbinden, verkeerd binden; II. wed. ww. *sich mit jemn. -,* zich verbinden, zich vereenigen, een verbond aangaan; 2. *sich zu etw. -,* zich verbinden, de verplichting op zich nemen; *sich für jem. -,* zich verantwoordelijk stellen.

Verbindlich, bijv. nw. verplicht, genoodzaakt; 2. Z. *gefällig;* 3. verplicht, verbonden, gedwongen, gehouden tot; *sich zu etw. - machen,* zich verbinden, de verplichting op zich nemen; *-keit* v. (van eene wet), verplichting v.; 2. verplichtende o., voorkomendheid, beleefdheid v.; (fig.) *jemn. viele —en schuldig,*

sein, veel verplichting aan iem. hebben, iem. veel te danken hebben.

Verbindung, (*-en*) v., Z. *verbinden;* 2. verbintenis v., verband o.; (tusschen landen), gemeenschap v.; (van twee wetenschappen), betrekking v., verband o.; (tusschen twee staten), verbond o., Z. *Bund, Bündniss; eheliche -*, band m. des huwelijks; *mit jemn. in - stehen*, met iem. in betrekking staan; *in - stehend*, in verband.

Verbindungs-accord, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Muz.) verbindingsakkoord, overgangsakkoord o.; *-bahn* v. (Spoorw.) verbindingslijn v., verbindingsweg m.; *-begriff* m verbindingsbegrip o.; *-bleche* o. mv. verbindingsplaten v. mv.; *-bolzen* m. bout m.; *-gang* m. verbindingsgang m., gemeenschappelijke gang m.; *-linie* v. verbindingslijn v.; *-glied* o. verbindingslid o.; *-kraft* v. verbindingskracht, verbindende kracht v.; *-los* bijv. nw. zonder verband; *-mittel* o. verbindingsmiddel o.; *-röhre* v. verbindingsbuis, verbindingspijp v.; *-strich* m. dwarsstreepje, koppelteeken o.; *-verhältniss* o. verbinding v. der bestanddeelen; *-wort* o. koppelwoord o.; it. voegwoord o.; *-zeichen* o., Z. *-strich*.

Verbissen, bijv. nw. (fig.) verbeten, verkropt, spijtig, verbitterd, ergerlijk; *-heit* v. bitterheid, spijtigheid v.

Verbitten, (*verbat, verbeten*) bedr. ww. onr. *sich etw.* -, verzoeken om vrijstelling van, verzoeken dat iets niet geschiede; 2. verzoeken niet te doen, verzoeken zich te mogen onthouden van: *das verbitte ich mir*, ik verzoek u dat niet meer te doen.

Verbittern, (*verbitterte, verbittert*) bedr. ww verbitteren, verstoren, ergeren; (fig.) bitter maken; *jemn. das Leben -*, verbitteren, onaangenaam maken; 2. Z. *erbittern*.

Verbitterung, (*-en*) v. bitterheid v., Z. *verbittern;* (fig.) Z. *Erbitterung*.

Verbittlich, bijv. nw. waarvan men zich kan verontschuldigen.

Verblasen, (*verblies, verblasen*) o. ww. onr., m. *h.* adem scheppen; II. wed. ww. wegblazen; (Giet.) louteren, zuiveren; (Schild.) *die Farben -*, licht schilderen; (Glash.) *die Glasmasse -*, verblazen; 2. *eine Flöte, ein Horn -*, met blazen bederven; *-heit* v. (van kleuren), lichtheid v.

Verblassen, (*verblasste, verblasst*) o. ww., m. *s.* verbleeken, verschieten.

Verblatten, (*verblattete, verblattet*) bedr. ww. *den Wein -*, den wijnstok van de overtollige bladeren ontdoen.

Verblättern, (*verblätterte, verblättert*) bedr. ww. *eine Stelle in einem Buche -*, eene plaats in een boek door bladeren verbiezen.

Verblauen, (*verblaute, verblaut*) o. ww., m. *s.* blauw worden.

Verblechen, (*verblechte, verblecht*) bedr. ww. van blik voorzien.

Verbleffen, (*verblefte, verblefft*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) ophouden te loken; 2. wed. ww. *sich -*, een bok schieten, eene domheid begaan.

Verbleib, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. verblijf o., verblijfplaats v.

Verbleiben, (*verblieb, verblieben*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *bleiben;* 2. *bei seiner Meinung -*, volharden, blijven bij; *es dabei - lassen*, Z. *bewenden; es hat dabei sein -*, daarbij blijft het, dat is eene uitgemaakte zaak; *ich verbleibe Ihr Diener*, ik blijf, ik heb de eer te zijn &.

Verbleichen, (*verblich, verblichen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *verblassen;* (van inkt), verbleeken, bleek worden; (van kleuren), Z. *verschiessen; des Todes -*, sterven o.; *der, die Verblichene*, overledene m. en o.

Verbleien, (*verbleite, verbleit*) bedr. ww. met lood bekleeden; *Waaren -*, loodden, plombeeren; (Giet.) *das Erz -*, met lood verbinden.

Verblenden, (*verblendete, verblendet*) bedr. ww. verblinden, blind maken, beletten te zien; *von der Sonne verblendet*, door de zon verblind; (fig.) verblinden, begoochelen, misleiden; *den Verstand -*, begoochelen; (Jachtw.) *den Zeug -*, bedekken, verbergen; (Bergw.) *die Erze -*, bedekken; *die Gänge -*, blindeeren; (Mets.) *ein Haus -*, bepleisteren.

Verblendung, v., Z. *verblenden;* it. verblinding, verblindheid v., bedrog o.; (Bouwk.) bekleeding, bepleistering v.; 2. dwaling, begoocheling v.

Verblicken, (*verblickte, verblickt*) o. ww., m. *h.* (Giet.) (van zilver), glinsteren.

Verblinden, (*verblindete, verblindet*) o. ww., m. *s.* blind worden; 2. bedr. ww. blind maken, verblinden.

Verblitzen, (*verblitzte, verblitzt*) o. ww., m. *h.* ophouden te bliksemen; it. (fig.) *verblitzt haben*, niet meer schitteren, zijn glans verloren hebben.

Verblüffen, (*verblüffte, verblüfft*) bedr. ww. verbluffen, overbluffen, in de war maken, uit het veld slaan; 2. o. ww., m. *h.* verschrikt zijn, schrikken, verliegen worden.

Verblühen, (*verblühte, verblüht*) o. ww., m. *s.* (van bloemen), ophouden te bloeien; (fig.) (van de schoonheid), verwelken, vergaan, Z. *sterben;* 2. wegsterven, verdwijnen.

Verblümeln, (*verblümelte, verblümelt*) bedr. ww. onder bloempjes verbergen; (fig.) met bloemwerk versieren, verfraaien, opsmukken; 2. Z. *beschönigen*.

Verblümen, (*verblümte, verblümt*) bedr. ww. verbloemen, met bloemen bedekken, onder bloemen verbergen; (fig.) verbloemen, bemantelen, Z. *beschönigen*.

Verblümt, bijv. nw. verbloemd, figuurlijk; *- reden*, figuurlijk spreken, bloemspraak gebruiken; *- etw. sagen*, in bedekte termen; *-e Reden*, figuurlijke taal.

Verbluten, (*verblutete, verblutet*) o. ww., m. *h.* veel bloed verliezen; *eine Wunde - lassen*, uitbloeden; *sein Leben -*, aan bloedverlies sterven; II. wed. ww. *sich -*, doodbloeden, door bloedverlies sterven; it. (fig., gemeenz.) zich arm maken door zijne verkwistingen; 2. *sich -*, (van een wond), niet meer bloeden.

Verblutung, (*-en*) v. hevige bloeding, bloedstorting v.

Verbodmen, (*verbodmete, verbodmet*) bedr. ww. *ein Schiff -*, geld op bodemerij nemen.

Verbohren, (*verbohrte, verbohrt*) bedr. ww. *Löcher -*, verkeerd boren; *sich -*, zich vergissen met boren; 2. *ein Gebäude -*, doorboren.

Verbollen, (*verbollte, verbollt*) o. ww. opzwellen, oploopen, dik worden, builen krijgen.

Verbollwerken, (*verbollwerkte, verbollwerkt*) bedr. ww. met bolwerken omgeven, door bolwerken versterken; 2. wed. ww. (fig.) *sich -*, zich verdedigen.

Verbolzen, (*verbolzte, verbolzt*) bedr. ww. *ein Schiff -*, van andere bouten of nagels voorzien.

Verborgen, (*verborgte, verborgt*) bedr. ww. borgen, leenen, in leen geven, op krediet geven.

Verborgen, bijv. nw. verborgen, bedekt, verscholen; *-e Facher*, geheime laden; *- bleiben*, verborgen, onbekend blijven; it. (van tijdingen), niet bekend worden; *-er Weise* of *im -en*, in het verborgen, heimelijk, in het geheim; *das -e*, verborgene, onbekende o.; *in's -e sehen*, in het verborgen zien; *-heit* v. verborgenheid v., verborgene, geheimzinnige, geheim o.; *in — leben*, stil, onbekend, in de eenzaamheid leven; 2. verblijfplaats, schuilplaats v., schuilhoek m.

Verbos, bijv. nw. woordenrijk, wijdloopig.

Verbösen, (*verböste, verbösl*) o. ww. boos worden, slecht worden; 2. bedr. ww. boos maken.

Verbösern, (*verböserte, verbösert*) o. ww. boozer, slechter worden; 2. bedr. ww. boozer maken, slechter maken.

Verbot, (*-(e)s*, mv. *Verbote*) o. verbod o., ontzegging v.; (Ger.) ontzegging, afzetting v.; (van ambtsbezigheden), schorsing v.; (van de openbare godsdienstoefening), schorsing v., verbod, interdict o.

Verboten, bijv. nw. *-e Bücher*, verboden; (van waren), verboden, gesmokkeld, Z. *verbieten*.

Verbotenus, bijw. woord voor woord, woordelijk.

Verbotschaften, (*verbotschaftete, verbotschaftet*) bedr. ww. boodschappen, melden, berichten, aankondigen.

Verbrämen, (*verbrämte, verbrämt*) bedr. ww. boorden, met bont bezetten, van een rand voorzien, met garneersel bezetten, garneeren; (fig.) *etw. -*, versieren.

Verbrämung, v., Z. *verbrämen;* it. bont o., rand m., garneersel o.

Verbraten, (*verbriet, verbraten*) bedr. ww. onr. *viel Butter -*, verbraden, verbakken, verbruiken met braden; 2. slecht braden, te sterken braden; II. o. ww., m. *s.* branden van hitte.

Verbrauch, (*-(e)s*) m., z. m. verbruik o., verteren o.

Verbrauchbar, bijv. nw. bruikbaar, te verbruiken, verslijtbaar.

Verbrauchen, (*verbrauchte, verbraucht*) bedr. ww. *viel Geld, Holz zu etw.* -, verbruiken, gebruiken, besteden; *viel Wein* -, gebruiken, drinken; *es wird dort viel Holz verbraucht*, er wordt daar veel hout verbruikt.

Verbrauchs-gegenstand, (*-stand(e)s,* mv. *-stande*) m. verbruiksvoorwerp, artikel o. voor het verbruik; *-steuer* v. verbruiksbelasting, belasting v. op levensmiddelen.

Verbrauen, (*verbraute, verbraut*) bedr. ww. *viel Holz, Malz* -, verbrouwen, gebruiken tot het brouwen.

Verbraunen, (*verbraunte, verbraunt*) o. ww., m. *s.* bruin worden, geheel bruin worden.

Verbraunen, (*verbräunte, verbräunt*) bedr. ww. geheel bruin maken.

Verbrausen, (*verbrauste, verbraust*) o. ww., m. *s.* ophouden met gieten, uitdampen; (fig.) bedaren, uitrazen, *den Wein - lassen*, laten uitgisten; (fig.) Z. *vertoben.*

Verbrechen, (*verbrach, verbrochen*) bedr. ww. onr. verbreken, kortbreken, aan stukken breken, Z. *zerbrechen;* (Bergw.) *ein Feld* -, beginnen te ontginnen; (it.) *eine Mine* -, beginnen te boren; 2. *etw.* -, misdoen, eene fout begaan; (Rechtspr.) eene misdaad begaan, *was hat er verbrochen?*, wat heeft hij misdaan, misdreven?, welk kwaad heeft hij gedaan?. 3. Z. *verwirken.*

Verbrechen, (*-s,* mv. *Verbrechen*) o. misdaad, overtreding, schuld, fout v., vergrijp, wanbedrijf o.; *ein - begehen*, Z. *verbrechen* (bedr. ww.); *jemn. etw. zum - machen*, iem. iets verwijten, als eene misdaad aanrekenen.

Verbrecher, (*-s,* mv. *Verbrecher*) m., **-in,** (*-nen*) v. boosdoener, overtreder, zondaar, misdadiger m., boosdoenster, misdadigster, zondares, overtreedster v., Z. *Missethäter;* *-colonie* v. kolonie v. misdadigers.

Verbrecherisch, bijv. en b. misdadig, zondig, strafbaar, als een misdadiger; *-e Handlung*, misdaad v., Z. *Verbrechen* o. zelfst.

Verbreiten, (*verbreitete, verbreitet*) bedr. ww. verbreiden, verspreiden, uitstrooien; *weit verbreitetes Journal*, veel verspreid; *ein Gerücht* -, verspreiden, uitstrooien; 2. wed. ww. *sich* -, verspreid worden; *sich über etw.* -, zich verspreiden over, zich uitspreiden op.

Verbreiter, (*-s,* mv. *Verbreiter*) m., **-in,** (*-nen*) v. verspreider, uitstrooier m., uitstrooister v., hij, zij die uitstrooit &.

Verbreitung, (*-en*) v. verspreiding, uitstrooiing v.

Verbrennbar, bijv. nw. (ver)brandbaar; *-keit* v. brandbaarheid v.

Verbrennen, (*verbrannte, verbrannt*) o. ww. onr., m. *s.* verbranden, door brand verwoest worden, Z. *brennen; brennen und doch nicht* -, branden en toch niet verbranden; II. bedr. ww. *Torf* -, branden; *viel Lichter* -, branden; 2. *einen Brief* -, verbranden, door vuur vernietigen; *eine Stadt* -, in de asch leggen; *etw. zu Asche* -, tot asch verbranden; *sich die Beine am Ofen* -, zich de beenen branden; (gemeenz.) *sich das Maul* -, den mond verbranden; (Spr.) *ein verbranntes Kind fürchtet sich vor dem Feuer*, Z. *brennen;* 3. *die Gesichtsfarbe* -, (van de zon), bruin maken, verbranden; *sich in der Sonne das Gesicht* -, schroeien, zengen; 4. *Brod, Fleisch* -, branden, roosteren; III. wed. ww. *sich* -, zich branden.

Verbrennlich, & bijv. nw., Z. *verbrennbar.*

Verbrennung, (*-en*) v., Z. *verbrennen;* it. verbranding, vertering, verzenging v.

Verbriefen, (*verbriefte, verbrieft*) bedr. ww. schriftelijk bevestigen, schriftelijk overbrengen, schriftelijk betuigen. 2. wed. ww. *sich für jem.* -, zich schriftelijk verbinden.

Verbriefung, (*-en*) v., Z. *verbriefen;* it. schriftelijke verbintenis v.; 2. handteekening v.

Verbringen, (*verbrachte, verbracht*) bedr. ww. onr. *sein Gut* -, doorbrengen, verkwisten; *die Zeit* -, in beuzelingen doorbrengen; (gemeenz.) dooden; 2. *etw.* -, doen, voltooien, volbrengen.

Verbrodeln, (*verbrodelte, verbrodelt*) o. ww. verdampen, vervliegen, verkoken.

Verbroden, (*verbrodete, verbrodet*) o. ww. tot brood worden, in brood veranderen.

Verbrodung, v., Z. *verbroden;* it. broodwording v.; 2. leer v. van de tegenwoordigheid van Christus in het brood van het H. Avondmaal.

Verbrüdern, (*verbrüderte, verbrüdert*) bedr. ww. verbroederen; *zwei Personen* -, met elk. als broeders doen omgaan; 2. wed. ww. *sich mit jemn.* -, zich verbroederen; *verbrüderte Person*, broeder, medebroeder m.

Verbrüderung, v., Z. *verbrüdern;* it. verbroedering v.; 2. broederschap v.

Verbrühen, (*verbrühte, verbrüht*) bedr. ww. zengen, branden; *sich die Finger* -, branden.

Verbrunften, (*verbrunftete, verbrunftet*) bedr. ww. (Jachtw.) ophouden ritsig te zijn.

Verbrüsten, (*verbrüstete, verbrüstet*) bedr. ww. (Giet.) *den Ofen* -, van eene borstwering voorzien.

Verbrüstung, (*-en*) v. borstwering v.

Verbrüten, (*verbrütete, verbrütet*) bedr. ww. verbroeden, niet goed uitbroeden.

Verbuben, (*verbubte, verbubt*) bedr. ww. *sein Geld* -, verbrassen, verkwisten.

Verbuchen, (*verbuchte, verbucht*) bedr. ww. (Hand.) Z. *buchen.*

Verbuhlen, (*verbuhlte, verbuhlt*) o. ww., m. *s.* een ongeoorloofden omgang hebben met; 2. bedr. ww. *seine Zeit* -, met vrouwen doorbrengen; *sein Geld* -, verhoeren, Z. *verbuben.*

Verbuhlt, bijv. nw. geil, wellustig, onkuchtig, verzot op vrouwen; (van vrouwen), behaagziek, coquet; *-heit* v. geilheid, onkuchtigheid v., wellust m.; it. coquetterie v.

Verbügen, (*verbügte, verbügt*) bedr. ww. *ein Schwein* -, boven de schoft afsteken.

Verbum, (*-s,* mv. *Verba*) o. (Spraakk.) werkwoord o.

Verbünden, (*verbündete, verbündet*) bedr. ww. verbinden, vereenigen; it. (van staten), een verbond doen sluiten; 2. wed. ww. *sich* -, zich verbinden, zich vereenigen, een verbond aangaan; *die Verbündeten*, verbonden mogendheden v. mv., geallieerden, bondgenooten m. mv.

Verbündniss, (*-es,* mv. *-e*) o. verbond o., alliantie v.; 2. gelofte v.

Verbürgbar, bijv. nw. waarvoor ingestaan kan worden, waarvoor men borg kan blijven.

Verbürgen, (*verbürgte, verbürgt*) bedr. ww. *etw.* - of wed. ww. *sich für etw.* -, instaan, borg blijven; *sich für jem.* -, zich aansprakelijk stellen, borg blijven; *Einer für Alle und Alle für Einen sich* -, onderling en hoofdelijk aansprakelijk zijn, zich solidair verbinden.

Verbürger, (*-s,* mv. *Verbürger*) m., **-in,** (*-nen*) v. borg m. en v.

Verbürgern, (*verbürgerte, verbürgert*) bedr. ww. *einem Orte verbürgert*, burger zijn van, Z. *einbürgern;* 2. o. ww., m. *s.* burgerlijk manieren aannemen.

Verbürgung, (*-en*) v. borgtocht m., borgstelling, verzekering, cautie v.; *-smittel* o. onderpand o., hypotheek v.; *-wechsel* m. wissel(brief) m. waarvoor men borg blijft.

Verbürsten, (*verbürstete, verbürstet*) bedr. ww. met borstelen wegnemen; (Timm.) meenbossen.

Verbüszen, (*verbüszte, verbüszt*) bedr. ww., Z. *büszen* o. ww.

Verbutten, (*verbuttete, verbuttet*) o. ww., m. *s.* niet tot den vereischten wasdom komen, onderblijven.

Verbuttet, bijv. nw. (van een kind), onvoldragen, nietig.

Verclausuliren, (*verclausulirte, verclausulirt*) bedr. ww. onder voorwaarden bedingen, beschrijven, bepalen.

Verdacht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. verdenking v., argwaan, achterdocht m.; (Ger.) vermoeden o.; *- schöpfen*, verdenken, achterdocht hebben; *einen - wegen etw. auf jem. haben*, iem. verdenken van; *im - des Diebstahls stehen*, van diefstal verdacht worden.

Verdächtig, (*-er, -st*) bijv. en b. verdacht, achterdochtig, argwanend; *eine Lehre für - halten*, verdenken, (van goud), twijfelachtig, niet zuiver; *des Diebstahls - sein*, verdacht worden van; *jem. - machen*, iem. verdacht maken, in verdenking brengen.

Verdächtigen, (*verdächtigte, verdächtigt*) bedr. ww. verdacht maken, zonder bewijs beschuldigen.

Verdächtigkeit, v., z. m. verdachtheid v.

Verdächtigung, (*-en*) v. verdachtmaking v.

Verdacht-los, bijv. nw. zonder argwaan, zonder vermoeden; it. niet verdacht; *-losigkeit* v. zonder argwaan zijn o.

Verdammen, (*verdammte, verdammt*) bedr. ww. verdoemen; *ewig verdammt werden*, eeuwig verdoemd worden; *die Verdammten*, de verdoemden; 2. *jem. zum Tode* -, veroordeelen, *Z. verurtheilen*; (fig.) verdoemen, verwenschen, vervloeken; *eine Lehre* -, veroordeelen, sterk laken; (gemeenz.) *ein verdammter Böse-wicht*, verwenscht, doortrapt; it. *verdammter Streich*, vervloekte streek; *ei verdammt!*, verdoemd!, sakkerloot!

Verdammen, (*verdämmte, verdämmt*) bedr. ww. met een dam of dijk omringen; (Art.) *Kammer und Kugel* -, den kogel en de prop op het kanon zetten.

Verdammens-werth, -würdig, bijv. nw., Z. *verdammungswerth*.

Verdämmern, (*verdämmerte, verdämmert*) o. ww., m. *s.* in de schemering verloren gaan; 2. bedr. ww. met een lichten sluier bedekken.

Verdammlich, bijv. nw., **Verdammlichkeit,** v., Z. *verdammungswürdig &c.*

Verdammniss, v., z. m. verdoeming, verdoemenis, eeuwige straf, helsche straf v.; *in gleicher Schuld und - mit jemn. sein*, even schuldig en strafwaardig zijn; *sich die ewige - zuziehen*, eeuwig ongelukkig maken.

Verdammung, v., z. m. verdoeming, veroordeeling, verdoemenis v.

Verdammungs-sucht, v., z. m. zucht v. tot veroordeeling; *-urtheil* o. vonnis o., veroordeeling v.; *-werth, -würdig* bijv. nw. doemwaardig, veroordeelenswaardig; it. strafwaardig, afschuwelijk, afkeurenswaardig; *-würdigkeit* v. doemwaardigheid v.

Verdampfbar, bijv. nw. verdampbaar; *-keit* v. verdampbaarheid v.

Verdampfen, (*verdampfte, verdampft*) o. ww., m. *s.* verdampen, vervliegen, in damp overgaan. 2. bedr. ww., Z. *verdämpfen*; (gemeenz.) *viel Tabak* -, verdampen, verrooken, oprooken.

Verdampfen, (*verdämpfte, verdämpft*) bedr. ww. doen verdampen; 2. *Aepfel, Fleisch* -, stoven.

Verdampfung, (*-en*) v. verdamping v.; *-sgefäss* o. verdampingsvat o.; *-svermögen* o. verdampingsvermogen o.

Verdanken, (*verdankte, verdankt*) bedr. ww. danken, verschuldigd zijn, *jemn. etw.* -, *zu - haben*, iem. iets te danken hebben, verschuldigd zijn aan.

Verdauen, (*verdaute, verdaut*) bedr. ww. (fig.) verteren, verduwen, kunnen verdragen; it. verkroppen.

Verdaulich, bijv. nw. gemakkelijk te verteren, gemakkelijk te verduren; *-keit* v. verteerbaarheid v.

Verdauungs-geschäft, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. werking v., gang m. der spijsvertering; *-kraft* v. verterende kracht v.; *-mittel* o. middel o. voor de spijsvertering; *-saft* m. maagsap o., chijl v.; *-schwäche* v. zwakke spijsvertering v.; *-stunde* v. uur o. waarop het eten verteert; *-werk* o. vertering, spijsvertering v.; *-werkzeug* o. werktuig o. voor de spijsvertering.

Verde-antico, (onb.) m. groenachtig, Grieksch marmer o.

Verdeck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) dek, verdek o.; *loses* -, loos dek; *oberstes* -, bovendek o.; *durchgehendes* -, bovendek o.; *falsches* -, loos verdek; *platte Fahrzeug ohne* -, platbodemd vaartuig o.; *halbes* -, halfdek o.

Verdeckbar, bijv. nw. bedekt kunnende worden.

Verdecken, (*verdeckte, verdeckt*) bedr. ww. dekken, bedekken, verbergen, verhelen, Z. *verhüllen, verbergen; verdeckte Worte*, bedekte termen; 2. een deksel opdoen, van een deksel voorzien, 3. verkeerd dekken.

Verdeck-leder, (*-s*) o., z. m. (Rijk.) dekleder o.; *-strick* m (Zeew.) over het dek gespannen net o.

Verdeckung, (*-en*) v., Z. *verdecken;* it. dekking, bedekking v.; (van eene planeet), verduistering v.

Verdenken, (*verdachte, verdacht*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, kwalijk nemen, verkeerd opvatten, verkeerd uitleggen. Z. *verargen*.

Verderb, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Verderben* o. zelfst.

Verderben, (*du verdirbst, er verdirbt, verdarb, verdorben*) o. ww. onr., m. *s.* bederven, in kwaad veranderen; (van dranken), bederven, verschalen; it. (fig.) (van de zeden), bedorven worden; (van gebouwen), slecht worden; (van waren), bederven, tot bederf overgaan, beschimmelen, verrotten; *nichts - lassen*, niets laten bederven, niets verloren laten gaan; (fig.) *in seinen Vermögensumständen* -, achteruitgaan, verarmen; *verdorbener Kaufmann*, gerumeerd; *an ihm ist ein Soldat verdorben*, hij zou een goed soldaat geweest zijn; *vor Hunger* -, sterven van; 2. (*verderbte, verderbt*) bedr. ww. reg. bederven, beschadigen benadeelen; in het verderf storten, zedeloos maken; *Fleisch, Speisen* -, bederven, met goed toebereiden; *eine Uhr* -, van streek maken; *den Magen* -, bederven, *eine Freude* -, storen; *die Sitten* -, bederven; *junge Leute* -, bederven, zedeloos maken; (Gen.) *die Säfte* -, doen bederven; *ein Kleid* -, bederven, vuilmaken; it. Z. *beschädigen; jem.* -, ongelukkig maken, in het ongeluk storten; (Godg.) Z. *verdammen; es mit niemand* -, niemand beleedigen; *es mit jemn.* -, het bij iem. verkerven, in onmin geraken met, het misnoegen op den hals halen van; II. bedr. ww. *sich durchs Trinken* -, zich ongelukkig maken; III. o. zelfst. verderf, kwaad, onheil, ongeluk o., ondergang m., verwoesting, schade v., bederf o., bedorvenheid v.; *jem. in's - stürzen*, in het verderf o. storten, ongelukkig maken, Z. *Verderb*.

Verderber, (*-s*, mv. *Verderber*) m., **-in,** (*-nen*) v. bederver, vermeler m., bederfster, vermelster v., stoorder m., stoorster v.; (van een ambacht), loonbederver, beunhaas m.

Verderberisch, bijv. nw. bedervend, vermelziek.

Verderblich, (*-er, -st*) bijv. en b. bederfelijk, verderfelijk, onderworpen aan bederf; 2. noodlottig, gevaarlijk; *-keit* v. bederfelijkheid v., verderf o.

Verderbniss, Verderbtheit, (van de zeden), bedorvenheid, verdorvenheid v.; (van vleesch), bederf o.; 2. oorzaak v. van bederf.

Verderbung, v. (van de zeden), verkeerdheid, bedorvenheid, verdorvenheid v.; (van eene spijs), bedorvenheid v.

Verdet, (*-(e)s*) o., z. m. kopergroen o.

Verdeuten, (*verdeutete, verdeutet*) bedr. ww. verkeerd uitleggen, misduiden, verkeerd verklaren.

Verdeutlichen, (*verdeutlichte, verdeutlicht*) bedr. ww. verduidelijken, verklaren, ophelderen, duidelijk maken.

Verdeutschbar, bijv. nw. in het Duitsch te vertalen.

Verdeutschen, (*verdeutschte, verdeutschet*) bedr. ww. *ein Werk* -, in het Duitsch vertalen; *ein Wort* -, in het Duitsch vertalen, verduitschen, een Duitschen uitgang geven.

Verdeutschung, (*-en*) v., Z. *verdeutschen;* it. verduitsching v.

Verdichtbar, bijv. nw. verdikbaar, samenpersbaar; *-keit* v. verdikbaarheid v.

Verdichten, (*verdichtete, verdichtet*) bedr. ww. samenpersen, verdikken; 2. *seine Zeit* -, met verzenmaken doorbrengen; II. wed. ww. *sich* -, zich verdikken.

Verdichter, (*-s*, mv. *Verdichter*) m. verdikker, samenperser m.

Verdichtung, (*-en*) v. verdikking, samenpersing v.; 2. *-spresse* v. pers v. tot samenpersing.

Verdicken, (*verdickte, verdickt*) bedr. ww. verdikken, dikker maken; Z. *verdichten;* II. wed. ww. *sich* -, zich verdikken, dikker worden.

Verdickung, (*-en*) v. verdikking, samenpersing, ophooping, stremming v.

Verdict, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. uitspraak v. van gezworenen.

Verdielen, (*verdielte, verdielt*) bedr. ww. met planken beschieten, met (vloer)-deelen beleggen.

Verdienen, (*verdiente, verdient*) bedr. ww. *durch Arbeit* -, verdienen met; *sein Brod, seinen Unterhalt* -, zijn brood, zijn kost verdienen, winnen; *so viel habe ich daran verdient*, zoo veel heb ik daaraan verdiend; 2. *etw.* -, verdienen, waard zijn; *die verdiente Strafe*, de verdiende straf; *den verdienten Lohn erhalten*, het verdiende loon krijgen; *sich um jem., um etw. verdient machen*, zich verdienstelijk maken jegens; *ich habe das nicht um ihn verdient*, dat heb ik aan hem niet verdiend, dat komt mij toe; (Spr.) *es ist sein verdienter Lohn*, het is zijn verdiende loon; (gemeenz.) *dieses Kleid hat ein anderes verdient*, dit kleed eischt een ander.

Verdienst, (-(*e*)*s*, mv. *-e*) m. verdienste v., loon, inkomen, voordeel o., winst v.; *das ist mein ganzer -*, dat is mijne geheele verdienste, al wat ik verdiend heb; 2. (-(*e*)*s*) o., z. m. verdienste, verdienstelijkheid, aanspraak v. op dankbaarheid, talent o.; *sich etw. zum - anrechnen*, zich iets als eene verdienste aanrekenen; *nach - jem. belohnen*, iem. naar verdienste beloonen; (Spr.) *dem -e seine Krone*, eere wien eere toekomt; *-gehalt* m. pensioen o.

Verdienstlich, (*-er, -st*) bijv. en b. verdienstelijk; 2. dank verdienend, ten algemeenen nutte; *-keit* v. verdienstelijkheid, verdienste v.

Verdienst-los, bijv. nw. zonder verdienste; it. zonder winst of voordeel. *- sein*, zonder verdienste zijn, geen inkomen hebbende; *-voll* bijv. nw. verdienstelijk; *ein —er Mann*, verdienstelijk, talentvol, uitstekend; *—es Unternehmen*, onderneming v. die van groot nut is.

Verding, (-(*e*)*s*, mv. *-e*) m. koop m., akkoord, verdrag o., overeenkomst v.; 2. aanbesteding, verhuring v.; *auf etw. übernehmen*, bij contract aannemen. aannemer worden van.

Verdingen, (*verdang, verdungen* en *verdingte, verdingt*) bedr. ww., reg. en onr. *ein Kind in die Kost -*, in den kost doen; *in die Lehre -*, in de leer doen; *einen Bau -*, aanbesteden; *verdungene Arbeit machen*, aangenomen werk maken; *jemn. seine Zeit -*, wijden; 2. wed. ww. *sich -*, zich verhuren; *sich an* (*bei*) *jem. -*, zich verhuren, in dienst gaan bij.

Verdinger, (*-s*, mv. *Verdinger*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die & in den kost, in de leer doet; it. aanbesteder m., aanbesteedster v.

Verdingung, (*-en*) v., Z. *verdingen*; it. Z. *Verding*.

Verdolmetschen, (*verdolmetschte, verdolmetscht*) bedr. ww. vertolken, vertalen; it. verklaren, uitleggen.

Verdolmetscher, (*-s*, mv. *Verdolmetscher*) m. tolk m.

Verdolmetschung, (*-en*) v., Z. *verdolmetschen*; it. vertolking, vertaling v.

Verdonnert, bijv. nw. door den bliksem getroffen; 2. *ein -er Schuft*, een doortrapte schurk m.

Verdoppeln, (*verdoppelte, verdoppelt*) bedr. ww. *die Wachen -*, verdubbelen; *ein Schiff -*, van buiten bekleeden; *seine Schritte -*, verdubbelen, verhaasten; *seinen Fleiss -*, vermeerderen; (Spraakk.) *-de Partikel*, verdubbelend, herhalend.

Verdoppelung, (*-en*) v., Z. *verdoppeln*; it. verdubbeling v.; (Spraakk.) verdubbeling, herhaling v.; (Zeew.) Z. *Dopp(e)lung*; 2. verdubbeling, vermeerdering v.; it. voering v.

Verdorben, bijv. nw., Z. *verderben*; *-heit* v. bederf o., bedorvenheid v.; Z. *Verderbniss*.

Verdorren, (*verdorrte, verdorrt*) o. ww., m. *s.* (van gras), verdorren, verdrogen, verwelken; *verdorrt*, (van een boom), verdord, dood; 2. bedr. ww. *Obst -*, drogen, Z. *dörren*.

Verdornen, (*verdornte, verdornt*) bedr. ww. van dorens voorzien; (fig.) *den Weg des Lebens -*, met doornen bedekken.

Verdoppler, (*-s*, mv. *Verdoppler*) m. verdubbelaar m.; it. (Nat.) duplicateur m.

Verdorrung, v., z. m., Z. *verdorren*; it. verdorring, verdroging v.

Verdrängen, (*verdrängte, verdrängt*) bedr. ww. *jem. von seinem Platze -*, verdringen; *den Feind -*, uit zijne stelling verdrijven; (fig.) *jem. vom Amte -*, dringen uit, iem. den voet lichten.

Verdränglich, bijv. nw. weg te dringen, verplaatsbaar.

Verdrechseln, (*verdrechselte, verdrechselt*) bedr. ww. *viel Holz -*, verdraaien, met draaien verbruiken; it. slecht draaien, met draaien bederven.

Verdrehen, (*verdrehte, verdreht*) bedr. ww. *einen Schlüssel, eine Schraube -*, verdraaien, verkeerd draaien; *ein Schloss -*, verdraaien; *den Arm, den Fusz -*, verdraaien, verwringen; (fig.) *ein Wort, eine Stelle -*, verdraaien, een anderen zin geven; *jemn. die Worte -*, iem. andere woorden in den mond leggen; *das Recht -*, verdraaien, schenden; (gemeenz.) *etw. verdreht halten*, verkeerd houden; *verdreht im Kopfe sein*, gek zijn; *ein verdrehter Kopf*, verward hoofd o.; 2. Z. *verdrechseln*.

Verdreher, (*-s*, mv. *Verdreher*) m. rechtsverdraaier m.; 2. verkeerde uitlegger m.

Verdrehung, (*-en*) v., Z. *verdrehung*; it. verdraaiing, verwringing v.

Verdreifachen, (*verdreifachte, verdreifacht*) bedr. ww. verdrievoudigen, verdriedubbelen; 2. wed. ww. *sich -*, zich verdrievoudigen, driemaal grooter worden.

Verdreifachung, v. verdriedubbeling v.

Verdrieszen, (*verdross, verdrossen*) bedr. ww. onr., wed. ww. onp., m. *h.* verdrieten, spijten, berouwen, vervelen, ergernis geven; *das verdrieszt mich*, dat spijt mij, hindert mij; *sich etw. - lassen*, spijten, verdrieten; *sich seine Mühe - lassen*, zijne moeite betreuren.

Verdrieszlich, bijv. nw. verdrietig, spijtig, misnoegd, vervelend, onaangenaam, knorrig, brommig, gemelijk; (van het we(d)er), akelig, naar, somber; *- werden, sein*, knorrig, verdrietig, gemelijk; *- machen*, boos maken, hinderen; *eine -e Arbeit*, onaangenaam, lastig, vervelend; *das ist mir sehr -*, dat spijt mij zeer; *das Warten ist mir -* verveelt mij; *-keit* v. (van een persoon), knorrigheid, gemelijkheid v., kwaad humeur o.; 2. onaangenaamheid, moeielijkheid, vervelling v.; *in —en gerathen*, in moeielijkheid geraken, ongenoegen krijgen, kwade vrienden worden; *sich —en zuziehen*, zich last op den hals halen; *um —en zu vermeiden*, ten einde moeielijkheden te voorkomen.

Verdrossen, bijv. nw. ontevreden, misnoegd, lusteloos, afkeer hebbende van, geen lust hebbende in; *zu Allem - sein*, nergens zin in hebben; *werdet nicht - Gutes zu thun*, wordt niet moede &; *-heit* v. ontevredenheid, lusteloosheid, verveling v., tegenzin m.; it. luiheid v.

Verdrucken, (*verdruckte, verdruckt*) bedr. ww. *viel Papier -*, verdrukken, gebruiken om te drukken; 2. slecht drukken, verkeerd drukken, misdrukken; *die Seiten eines Buches -*, overdrukken; *ein verdrucktes Wort*, foutief gedrukt woord; 3. Z. *verdrücken*.

Verdrücken, (*verdrückte, verdrückt*) bedr. ww. *jem., etw. -*, wegdrukken, van de plaats drukken; (fig.) Z. *unterdrücken*; 2. verkeerde vouwen maken, onder de pers bederven; *eine Haube -*, kreuken, Z. *zerdrücken*; 3. wed. ww. *sich -*, (Bergw.) (van gangen), dicht langs elk. loopen.

Verdruss, (*-es*, mv. *Verdrieszlichkeiten*) m. verdriet o., spijt v., leedwezen, berouw o., afkeer, tegenzin m., onaangenaamheid, moeielooshed v.; *jemn. - machen*, iem. verdriet veroorzaken; *mit - etw. thun*, met tegenzin &; *mir zum -e*, mijns ondanks, in weerwil van mij; *es wird - gehen*, er zal twist komen.

Verduften, (*verduftete, verduftet*) o. ww., m. *s.* verdampen, uitdampen, vervliegen, uitwasemen; (fig.) verdwijnen.

Verdüften, (*verdüftete, verdüftet*) bedr. ww. doen verdampen, laten uitwasemen.

Verdulden, (*verduldete, verduldet*) bedr. ww. *sein Leben -*, in lijden doorbrengen.

Verdummen, (*verdummte, verdummt*) o. ww., m. *s.* dom worden; 2. bedr. ww. dom maken, doen verstommen.

Verdumpfen, (*verdumpfte, verdumpft*) o. ww., m. *s.* dof worden; 2. bedr. ww. dof maken, dompen.

Verdunkeln, (*verdunkelte, verdunkelt*) bedr. ww. verdonkeren, verduisteren, donker maken; *ein Licht -*, het licht benemen, verblinden, verduisteren; *die Augen -*, verblinden, beletten te zien; *eine Farbe -*, donkerder maken, verdonkeren; *ein Gemälde -*, somberder maken (fig.) *den Verstand -*, benevelen; *jem. - iems. goeden naam bezwalken, iem. op den achtergrond schuiven; 2. wed. ww. *sich -*, donker worden, verduisteren.

Verdunkelung, (*-en*) v. verduistering, eclips v.; (van het gezicht), verzwakking v.

Verdunkler, (*-s*, mv. *Verdunkler*) m. hij, zij die verduistert &, Z. *verdunkeln*.

Verdünnbar, bijv. nw. verdunbaar, te verdunnen.

Verdünnen, (*verdünnte, verdünnt*) bedr. ww. *ein Brett -*, verdunnen, dunner maken; 2. *Flüssigkeiten -*, verdunnen, aanmengen, meer vloeibaar maken; *das Blut -*, verdunnen; (Mets., Timm.) *einen Stein, ein Holz -*, dunner maken.

Verdünnern, (*verdünnerte, verdünnert*) bedr. ww. dunner maken.

Verdunstbar, bijv. nw. vervliegbaar, te verdampen.

Verdunsten, (*verdunstete, verdunstet*) o. ww., m. *s.* (van vloeistoffen), vervloeien, verdampen; (van planten &), uitwasemen.

Verdünsten, (*verdünstete, verdünstet*) bedr. ww. doen verdampen, doen uitwasemen.

Verdünstung, (*-en*) v. verdamping, vervloeiing v.; *-smesser* m. verdampingsmeter m.

Verdursten, (*verdurstete, verdurstet*) o. ww., m. *s.* van dorst omkomen; (fig.) dorst hebben, van dorst versmachten.

Verdüsterer, (*-s*, mv. *Verdüsterer*) m. dompер, vijand m. van verlichting.

Verdüstern, (*verdüsterte, verdüstert*) bedr. ww., Z. *verdunkeln.*

Verdutzen, (*verdutzte, verdutzt*) bedr. ww., Z. *verblüffen.*

Veredenen, (*veredente, veredent*) bedr. ww. glad maken, in een vlak veranderen.

Verecken, (*vereckte, vereckt*) bedr. ww. van hoeken voorzien; (Jachtw.) (van herten), nieuw gewei krijgen.

Veredeln, (*veredelte, veredelt*) bedr. ww. veredelen, verbeteren, volmaken; *die Erzeugnisse eines Landes* -, beter doen worden; *veredelte Metalle*, edel metaal; 2. wed. ww. *sich* -, zich veredelen, beter worden; (van erts), meer opleveren.

Veredlung, (*-en*) v., Z. *veredeln;* it. veredeling, verbetering, volmaking v.

Vereh(e)lichen, (*vereh(e)lichte, vereh(e)licht*) bedr. ww. *ein Mädchen* -, uithuwelijken, ten huwelijk of tot vrouw geven; 2. wed. ww. *sich* -, trouwen, huwen, zich in den echt begeven.

Vereh(e)lichung, v., Z. *verehelichen;* it. huwelijk o., echt m.

Verehren, (*verehrte, verehrt*) bedr. ww. vereeren, eeren, eerbiedigen, achten, achting toedragen; *die Heiligen* -, vereeren; (Handl.) *einen Wechsel* -, honoreeren, betalen; *jemn. etw.* -, ten geschenke aanbieden, vereeren met.

Verehrer, (*-s*, mv. *Verehrer*) m., **-in,** (*-nen*) v. vereerder m., vereerster v.; 2. aanbidder m., aanbidster v.; 3. bewonderaar m.

Verehrlich, (*-er, -st*) bijv. en b. eerwaardig, achtingswaardig, eerbiedwaardig; *Ihr -es Schreiben,* uwe geëerde letteren.

Verehrung, (*-en*) v., Z. *verehren;* it. vereering v., eerbied m., achting v.; 2. gave, gift v., geschenk o.

Verehrungs-werth, -würdig, (*-er, -st*) bijv. nw. Z. *verehrlich;* 2. aanbiddelijk.

Vereiden, (*vereidete, vereidet*) bedr. ww. door een eed bevestigen, beëedigen.

Vereider, (*-s*, mv. *Vereider*) m. hij die noodzaak om een eed te doen.

Vereidet, bijv. nw. door een eed bevestigd, gezworen.

Verein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vereeniging v., gezelschap o.; (van staten), verbond o., unie v.; *gesellschaftlicher* -, societeit v., kring m., reünie v.

Vereinbar, bijv. nw. (van zaken), vereenigbaar, te vereenigen, overeenstemmend; (van metalen), verbindbaar, vereenigbaar; (van partijen), overeenstemmend.

Vereinbaren, (*vereinbarte, vereinbart*) bedr. ww., Z. *vereinigen.*

Vereinbarkeit, v., z. m. vereenigbaarheid v.

Vereinbarlich, bijv. nw., Z. *vereinbar.*

Vereinbarung, (*-en*) v. vereeniging, unie v.

Vereinen, (*vereinte, vereint*) bedr. ww. vereenigen, bijeenvoegen, samenvoegen, verbinden, in overeenstemming brengen, overeenbrengen met, bijeenvoegen, verzamelen; *mit vereinten Kräften,* met vereenigde krachten; 2. wed. ww. *sich mit jemn.* -, zich vereenigen, zich ververbinden met, een verbond aangaan met.

Vereinerleien, (*vereinerleite, vereinerleit*) bedr. ww. vereenzelvigen, eeneriet maken.

Vereinfachen, (*vereinfachte, vereinfacht*) bedr. ww. vereenvoudigen, eenvoudiger maken.

Vereinfachung, v., Z. *vereinfachen;* it. vereenvoudiging v.

Vereinigen, (*vereinigte, vereinigt*) bedr. ww., Z. *vereinen; zwei Gärten mit einander* -, met elk. vereenigen, bijeenvoegen; *zwei Flüsse mit einander* -, verbinden, *Heere, Flotten mit einander* -, vereenigen; *in einen Mittelpunt* -, vereenigen, concentreeren; *seine Bitten mit einen andern* -, voegen bij; *Meinungen* -, in overeenstemming brengen, Z. *verbinden; die vereinigten Niederlande,* de vereenigde Nederlanden; II. wed. ww. *sich* -, zich vereenigen, zich voegen bij; 2. *sich mit jemn.* -, zich verbinden; 3. overeenstemmen met; *sich mit seinen Gläubigern* -, eene schikking maken, een akkoord aangaan, accordeeren.

Vereinigung, (*-en*) v., Z. *vereinigen;* it. Z. *Verein;* (van staten), verbond o., verbintenis v., Z. *Verbindung;* (van twee stroomen), vereeniging v.; (van gemoederen), overeenstemming, harmonie v.

Vereinigungs-gang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m., Z. *Verbindungsgang; -haut* v. (Ontlk.) bindvlies o. van het oog; *-kraft* v. (Nat.) aantrekkingskracht v.; *-linie* v. (Vest.) verbindingslijn v.; *-mittel* o. verbindingsmiddel o.; *-ort* m. plaats v. van vereeniging; *-punkt* m. vereenigingspunt, brandpunt o.; *-ruf* m. appel o.; *-vertrag* m. verbond, verdrag o. tot vereeniging; *-weite* v. afstand m. van het vereenigingspunt; *-wort* o. (Spraakk.) verbindingswoord o.; 2. verzoeningswoord o.; *-zeichen* o. verbindingsteeken o.

Vereinlich, bijv. nw., Z. *vereinbar; -keit* v., Z. *Vereinbarkeit.*

Vereinsamen, (*vereinsamte, vereinsamt*) o. ww., m. *s.* eenzaam leven, verlaten zijn; 2. bedr.ww. eenzaam doen zijn, alleen laten, afzonderen.

Vereinsamung, (*-en*) v. eenzaamheid, afzondering v.

Vereins-gebiet, o., **-länder,** o. mv., **-staaten,** m. mv. gebied o., landen o. mv., staten m. mv., die tot een verbond behooren; *-gewicht* o. gewicht o. dat in vereenigde landen gebruikelijk is; *-ländisch* bijv. nw. tot een verbond behoorende; *-münze* v. munt v. die in verbonden staten gangbaar is.

Vereinständniss, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Einverständniss.*

Vereinzeln, (*vereinzelte, vereinzelt*) bedr. ww. (Spraakk.) scheiden, afzonderlijk uitspreken; *Waaren* -, in het klein verkoopen; *eine Büchersammlung* -, per stuk verkoopen; *ein Gut* -, scheiden, in enkele stukken verdeelen.

Vereinzelung, (*-en*) v. scheiding v., verkoop m. in het klein; *-szeichen* o. scheideteken o.

Vereisen, (*vereiste, vereist*) o.ww., m. *s.* in ijs veranderen.

Vereiteln, (*vereitelte, vereitelt*) bedr. ww. verijdelen, mutteloos maken; *der Plan ist vereitelt,* het plan is verijdeld, mislukt; *jems. Hoffnung* -, verijdelen, teleurstellen, vernietigen; 2. omverwerpen, doen mislukken.

Vereitelung, (*-en*) v., Z. *vereiteln;* it. omverwerping v.; 2. verijdeling, mislukking, teleurstelling v.

Vereitern, (*vereiterte, vereitert*) o. ww., m. *s.* of wed. ww. *sich* -, verettteren, tot etter worden, vol etter geraken.

Vereiterung, (*-en*) v., Z. *vereitern;* it. vetterung v.

Verekeln, (*verekelte, verekelt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, een afkeer doen krijgen van, iets tegen maken; 2. o. ww., m. *s. an etw.* -, een hekel krijgen aan, een afkeer krijgen van.

Verenden, (*verendete, verendet*) bedr. ww. eindigen, afmaken, de laatste hand leggen aan; 2. o.ww., m. *s.* (Jachtw.) sterven, verrekken.

Verengerer, (*-en*, mv. *Verengerer*) m. hij die nauwer maakt &, Z. *verengern;* (Ontlk.) samentrekkende spier v., sluitspier v.; (Aardr.) landengte v.

Verenge(r)n, (*verengte(r)te, verengt(er)t*) bedr. ww. verengen, nauwer maken, meer aansluiten; (fig.) *das Herz* -, vernauwen; (Bergw.) *das Erz* -, zuiveren, louteren; 2. wed.ww. *sich* -, nauwer worden, krimpen.

Vererben, (*vererbte, vererbt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, vermaken bij erfenis, tot erfgenaam benoemen van; *ein Gut* -, vermaken, overdragen aan.

Vererber, (*-s*, mv. *Vererber*) m. erflater, testamentmaker m.

Vererblichen, (*vererblichte, vererblicht*) bedr. ww. erfelijk maken.

Vererbung, (*-en*) v. erfelijke overdracht v., overgang m. door erfenis.

Vererden, (*vererdete, vererdet*) o. ww., m. *s.* in aarde veranderen, tot aarde worden; 2. in aarde doen veranderen.

Vererzbar, bijv. nw. verertsbaar.

Vererzen, (*vererzte, vererzt*) bedr. ww. verertsen, versteenen, in metaal veranderen, mineraliseeren.

Vererzung, (*-en*) v. vererting v.

Vereseln, (*vereselte,vereselt*) o.ww., m. *h.* zoo dom als een ezel worden; II. bedr. ww. dom maken; 2. tot een lastdier maken.

Veressen, (*verasz, veressen*) bedr. ww. onr. met eten verteren, vereten, versmullen.

Verewigen, (*verewigte, verewigt*) bedr. ww. *seinen Namen* -, vereeuwigen, doen voortleven, onsterfelijk maken; it. *der Verewigte,* de overledene; *sein verewigter Bruder,* zijn overleden broeder, wijlen zijn broeder, zijn broeder zaliger.

Verewiger, (*-s,* mv. *Verewiger*) m. hij die vereeuwigt, Z. *verewigen.*

Verewigung, v., z. m. vereeuwiging v.

Verfächeln, (*verfächelte, verfächelt*) bedr.ww. met den waaier verdrijven.

Verfachen, (*verfachte, verfacht*) bedr. ww., Z. *verfächeln;* 2. in vakken verdeelen, indeelen; (Waterb.) met paneelwerk voorzien.

Verfahrbar, bijv. nw. vervoerbaar.

Verfahren, (*verfuhr, verfahren*) o. ww. onr. handelen, te werk gaan, omspringen; *wenn ich so mit ihm verführe,* of - *sollte,* als ik zoo met hem handelde; *nach der Schärfe* -, streng te werk gaan; *in etw.* -, handelen; *gut, schlimm mit jemn.* -, handelen, omgaan, iem. goed, slecht behandelen; 2. o. ww. *des Todes* -, sterven, overlijden 3. m. *h.* en *s.* (Bergw.) een grond & ontginnen; II. bedr. ww. (Hand.) *Waaren* -, uitvoeren, invoeren, vervoeren; *den Zoll* -, smokkelen, den tol ontduiken; *den Weg* -, Z. *sich* -; *die Wege* -, bederven; *einen Acker* -, bederven door er over te rijden; (Bergw.) *einen Gang* -, naast eene ader werken; it. *seine Schicht* -, afdoen; (Zeew.) *das Ankertau* -, een weinig vieren, bijvieren; III. wed. ww. *sich in einander* -, (van rijtuigen), tegen elkander rijden, vastrijden; *sich* -, verkeerd rijden, een verkeerden weg oprijden; (Drukk.) *sich* -, de kar v. der pers te weinig, te veel vooruit schuiven.

Verfahren, (*-s*) o., z. m. gedrag o., handelwijze, handeling v.; *gerichtliches* -, procedure v,

Verfahrung, v., z. m. (van waren), vervoer o.

Verfahrungs-art, (*-en*) v. wijze v. van vervoer; 2. wijze v. van handelen, methode v.; *-lehre* v. leerkunde, ontwikkeling of voorstelling v. der leerwijze; *-weise* v., Z. *-art.*

Verfall, (*-(e)s*) m., z. m. verval o., teruggang, achteruitgang, ondergang m; *in - gerathen,* in verval geraken, vervallen, achteruitgaan; - *der Gesundheit,* afnemen o., vermindering v.; (van eene aanklacht), vervallen o.; (van de zeden), bederf o.; (van een wissel), vervaltijd m.; (van een recht), vervallen o.; *-buch* o. (Hand.) wisselboek o.

Verfallen, (*verfiel, verfallen*) o.ww. onr., m. *s.* (van gebouwen), vervallen, bouwvallig worden, in verval geraken; *eine verfallene Burg,* vervallen; (fig.) (van de zeden), bederven; (van een recht), vervallen, niet meer geldig zijn; (van het geluk), verminderen, afnemen; *er verfällt täglich mehr,* hij vervalt, vermagert, vermindert iederen dag; (Hand.) failleeren, failliet gaan, bankeroet gaan; 2. *am Leibe* -, vermageren; *an Kräften* -, afnemen in; *-es Gesicht,* vervallen, ingevallen, afgevallen, vermagerd; 3. *in Sünde und Laster* -, in zonden vervallen; *in ein Uebel* -, eene fout begaan; *in Strafe* -, zich straf op den hals halen; *in eine Geldstrafe* -, eene boete op den hals halen; 4. *auf etw., auf einen Gegenstand* -, komen, zich overgeven aan; *auf Lächerlichkeiten* -, zich belachelijk maken; *auf eine Meinung* -, op de gedachten komen, zich verbeelden; it. *auf jem.* -, iem. verdenken, vermoeden opvatten tegen iem.; (Zeew.) (van schepen), vervallen, afdrijven; (Hand.) (van wissels), vervallen, betaalbaar zijn; *das Pfand ist* -, de tijd om & te lossen is voorbij; (Leenw.) (van een leen), vervallen; *seine Güter sind dem Könige* -, vervallen aan; (Ger.) van een recht), vervallen, niet meer gelden, niet meer geldig zijn; *eine Klage - lassen,* laten vervallen, intrekken; *-e Erbschaft,* vervallen, verbeurd; II. wed.ww. *sich das Gesicht* -, door vallen kwetsen.

Verfall(s)-erklärung, (*-en*) v. vervallen-verklaring, verbeurd-verklaring v.; *-gut* o. verbeurd verklaard goed, met beslag belegd goed o.; *-tag* m. vervaldag m.; *-sache* v. vervallen zaak v.; *-waare* v., Z. *-gut; -zeit* v. vervaltijd m.; *zur* —, op den vervaltijd, op den vervaldag; *vor der* —, voor den vervaltijd; 2. tijd m. van het verval.

Verfalschbar, bijv. nw. voor vervalsching vatbaar, vervalschbaar.

Verfalschen, (*verfalschte, verfälscht*) bedr. ww. vervalschen, vermengen; *verfalscht,* vervalscht, ondergeschoven; *eine Schriftstelle* -, vervalschen, verminken.

Verfälscher, (*-s,* mv. *Verfälscher*) m. vervalscher, bedrieger, falsaris m.; (van eene oorkonde), vervalsching v.

Verfalschung, (*-en*) v. vervalsching, verminking, vervalschtheid v., bedrog o.

Verfangen, (*verfing, verfangen*) bedr. ww. onr. *ein Gut* -, inbeziturnemen, bezit nemen van; 2. (Zeew.) Z. *ablösen;* 3. *verwickeln;* 4. *ein Tau* -, stoppers opzetten, met rustlijnen vastleggen; *die Böting* -, het dek onderschragen; II. o. ww., m. *h.* (w. i. gebr.) werken, invloed uitoefenen; *nicht* -, tot niets dienen; III. wed. ww. *sich im Reden* -, zich zelven tegenspreken, zich vastpraten; (van den wind), *sich in einen Mantel* -, zich vangen, opgevangen worden; 2. *sich* -, de stoutheid hebben om &; 3. (Jachtw.) *sich* -, Z. *verbeissen (sich);* (Hoefsm.) (van paarden), bevangen worden.

Verfangenschaft, v., Z. *Verfangrecht.*

Verfänglich, bijv. en b. listig, bedriegelijk, verraderlijk, belagend; *-e Frage,* strikvraag v.; *-keit* v. valschheid, bedriegerij v., bedrog o.; 2. list, arglist v., trouweloosheid v.; it. dwaling v.

Verfangrecht, (*-(e)s*) o., z. m. recht o. van een overlevende om de renten te genieten van de gelden & der kinderen van den overleden echtgenoot, recht o. tot vruchtgebruik.

Verfärben, (*verfärbte, verfärbt*) bedr. ww. anders kleuren, anders verven, eene andere kleur geven; it. slecht verven, met verven bederven; 2. o. ww., m. *s.* verkleuren, verschieten; (Jachtw.) (van wild), verharen, van haar veranderen; 3. wed. ww. *sich* -, van kleur veranderen.

Verfasern, (*verfaserte, verfasert*) bedr. ww. in vezels verdeelen, tot vezels overgaan, uitrafelen.

Verfassen, (*verfasste, verfasst*) bedr. ww. *ein Buch* -, schrijven, vervaardigen, maken, samenstellen; *etw. schriftlich* -, in schrift brengen, stellen; (Timm.) *die Ständer* -, verbinden, opvangen.

Verfasser, (*-s,* mv. *Verfasser*) m., **-in,** (*-nen*) v. vervaardiger, schrijver, steller, maker m., vervaardigster, schrijfster, maakster v.

Verfassung, (*-en*) v. (van een boek), vervaardiging, samenstelling v., schrijven o.; 2. (van een staat), grondwet, staatsinrichting v.; (van eene huishouding &), staat, toestand m.; (van het gemoed), toestand m., geaardheid v., Z. *Fassung; sich in eine gute - setzen,* zich in postuur plaatsen of stellen; it. zijne maatregelen nemen; *ausser aller - sein,* onverwachts aangevallen zijn.

Verfassungs-los, bijv. nw. zonder grondwet, zonder bepaalde regeling, regeringloos; *-losigkeit* v. gebrek o. aan eene grondwet, regeeringloosheid v.; *-mässig* bijv. nw. grondwettig, volgens de grondwet, overeenkomstig de grondwet; *-mässigkeit* v. grondwettigheid, overeenkomst v. met de grondwet; *-urkunde* v. grondwet v.; *-widrig* bijv. en b. strijdig met de grondwet, ongrondwettig; *-widrigkeit* v. ongrondwettigheid v.

Verfasten, (*verfastete, verfastet*) bedr. ww. *den Tag* -, vasten, met vasten doorbrengen.

Verfaulbar, bijv. nw. voor verrotting vatbaar; *-keit* v. vatbaarheid v. voor verrotting.

Verfaulen, (*verfaulte, verfault*) o. ww., m. *s.* verrotten.

Verfechten, (*verfocht, verfochten*) bedr. ww. onr. verdedigen, strijden voor, in bescherming nemen; *sein Recht* -, strijden voor; *jems. Sache vor Gericht* -, bepleiten.

Verfechter, (*-s,* mv. *Verfechter*) m., **-in,** (*-nen*) v. verdediger, beschermer, strijder, voorstander m., verdedigster, beschermster, strijderes v.

Verfechtung, (*-en*) v., Z. *verfechten;* it. verdediging, bescherming v.

Verfedern, (*verfederte, verfedert*) o. ww., m. *h.* verveeren, ruien, van veeren veranderen.

Verfegen, (*verfegte, verfegt*) bedr. ww. door vegen wegnemen.

Verfehlen, (*verfehlte, verfehlt*) bedr. ww. *jem.* -, niet raken; *die Zeit* -, verzuimen; *einander* -, elk. missen; *seinen Zweck* -, missen, niet bereiken; *den Weg* of *des Weges* -, een verkeerden weg inslaan, verdwalen; *seine Stellung im Leben war eine verfehlte*, hij heeft zijne carrière gemist.

Verfehmen, (*verfehmte, verfehmt*) bedr. ww. buiten de wet plaatsen, vogelvrij verklaren.

Verfeiern, (*verfeierte, verfeiert*) bedr. ww. *einen Tag* -, in feestviering doorbrengen, vieren.

Verfeilen, (*verfeilte, verfeilt*) bedr. ww. bederven met vijlen.

Verfeinden, (*verfeindete, verfeindet*) bedr. ww. vijandig maken; *Freunde mit einander* -, oneenig doen worden; 2. Z. *anfeinden;* II. wed. ww. *sich mit jemn.* -, vijandig worden, zich de vijandschap op den hals halen; 2. *sich* -, Z. *anfeinden.*

Verfeiner, (-*s*, mv. *Verfeiner*) m. verfijner, zuiveraar m.

Verfeine(r)n, (*verfein(er)te, verfein(er)t*) bedr. ww. verfijnen, fijner maken; (Bew. d. erts.) louteren, zuiveren; *die Sitten* -, verfijnen, beschaven; 2. wed. ww. *sich* -, fijner worden, zich verfijnen.

Verfeinerung, v., Z. *verfeinern;* it. verfijning, gladheid, zuivering, loutering v.

Verfertigen, (*verfertigte, verfertigt*) bedr. ww. *ein Kleid &c.* -, maken; *ein Gedicht* -, maken, vervaardigen; *Waaren* -, fabriceeren, vervaardigen; *Arznei* -, bereiden, klaarmaken; *einen Plan* -, beschrijven.

Verfertiger, (-*s*, mv. *Verfertiger*) m., **-in,** (-*nen*) v. maker, vervaardiger m., maakster, vervaardigster v.; (van laken), fabrikant m.; 2. werkman, kunstenaar m.

Verfertigung, (-*en*) v., Z. *verfertigen;* it. vervaardiging, samenstelling v.

Verfeuern, (*verfeuerte, verfeuert*) bedr. ww. door het vuur verteren; (Jachtw.) met schieten verbruiken; *einen Platz* -, door vuur omringen.

Verfeuerung, (-*en*) v., Z. *verfeuern;* it. verbranding, vertering v. door vuur.

Verfinsterer, (-*s*, mv. *Verfinsterer*) m., Z. *Verdüsterer.*

Verfinstern, (*verfinsterte, verfinstert*) bedr. ww. verduisteren, verdonkeren, met duisternis bedekken; (van de sterren), verduisteren; (fig.) *sein Gesicht* -, donker worden; 2. wed. ww. *sich* -, verduisterd worden, betrekken.

Verfinsterung, (-*en*) v., Z. *verfinstern;* it. verduistering, eclips v.; (fig.) duisternis v.; -*sgeist* m., -*sucht* v. zucht v. tot domperij.

Verfirsten, (*verfirstete, verfirstet*) bedr. ww. *ein Haus* -, met nokpannen voorzien, een dak maken op.

Verfitzen, (*verfitzte, verfitzt*) bedr. ww. vitten; (fig.) Z. *verwickeln;* 2. *Zwirn* -, in de war brengen; II. wed. ww. (fig.) *sich* -, in de war geraken.

Verflachen, (*verflachte, verflacht*) o. ww., m. *s.* it. wed. ww. *sich* -, afplatten, vlak worden; 2. bedr. ww., Z. *verflächen.*

Verflächen, (*verflächte, verflächt*) bedr. ww. plat maken, vlak maken; 2. wed. ww. *sich* -, plat worden, zich afplatten.

Verflächung, v., Z. *verflächen.*

Vernachung, (-*en*) v. helling, geringe schuinte v.

Verflackern, (*verflackerte, verflackert*) o. ww., m. *s.* met eene flikkering afbranden; 2. bedr. ww. doen afbranden.

Verflattern, (*verflatterte, verflattert*) o. ww., m. *s.* verdwijnen, wegfladderen; 2. bedr. ww. *die Blätter* -, (van den wind), doen wegwaaien; (fig.) *seine Zeit* -, met beuzelarijen doorbrengen; 3. wed. ww. *sich* -, al fladderende van kleur veranderen.

Verflechten, (*verflocht, verflochten*) bedr. ww. onr. ineenvlechten, in elk. vlechten; (Pl.) *verflochten,* doorvlochten, in elk. gevlochten; it. (fig.) *in eine Geschichte, in einen Handel verflochten sein,* gewikkeld zijn in, betrokken zijn in; *mit einem andern Gegenstande verflochten,* ingewikkeld, verbonden; 2. siecht samenvlechten; 3. *viel Rohr* -, vervlechten, gebruiken om te vlechten.

Verflechtung, (-*en*) v., Z. *verflechten.*

Verfleischen, (*verfleischte, verfleischt*) o. ww., m. *s.* vleesch worden, in vleesch veranderen; (Godg.) - *Christi,* menschwording v.

Verfliegen, (*verflog, verflogen*) o. ww. onr., m. *s.* vervliegen, heensnellen, heenvliegen, verdampen, uitdampen; *die Hitze der Soldaten* - *lassen,* laten vervliegen; *den Zorn* - *lassen,* laten voorbijgaan; 2. wed. ww. *sich* -, al vliegende verdwalen.

Verfließen, (*verfloss, verflossen*) o. ww. onr., m. *s.* vervloeien, heenvloeien, (fig.) verloopen, voorbijgaan, Z. *verfallen; das verflossene Jahr,* het vorige jaar, *die verflossene Zeit,* de verleden of verloopen tijd; *nach verflossenen zehn Jahren,* nadat tien jaren verloopen waren; 2. (van kleuren op eene vochtige plaats), uitvloeien, uitloopen; (van inkt), vloeien.

Verfließung, (-*en*) v., Z. *verfließen;* it. vervloeiing v., verloop o., verstrijken o.; *nach* - of *Verfluss eines Jahres,* na verloop van.

Verfloßen, (*verflößte, verflößt*) bedr. ww. doen vloeien; (Schild.) *die Farben* -, ineenmengen; (fig.) nauwer vereenigen, 2. *Holz* -, als vlot vervoeren, vlotten; II. wed. ww. *sich* -, ineensmelten, (fig.) (van het hart), zich verbinden, nauw vereenigen.

Verfluchen, (*verfluchte, verflucht*) bedr. ww. *jem.* -, vervloeken, verwenschen, vloeken; (Godg.) den vloek uitspreken over; *verfluchte That,* vervloekt, afschuwelijk, afgrijselijk; it. (gemeenz.) *verflucht theuer,* vervloekt, verschrikkelijk duur; (Volkst.) *verflucht!* of *ei verflucht!,* sapperloot, verdoemd!; 2. wed. ww. *sich* -, Z. *fluchen.*

Verflucher, (-*s*, mv. *Verflucher*) m. hij die vervloekt; it. vloeker m.

Verfluchung, (-*en*) v., Z. *verfluchen;* it. vervloeking, verwensching v.; (Godg.) vloek m.

Verfluchens-werth, -würdig, bijv. nw. vloekwaardig, te verwenschen.

Verflüchtigen, (*verflüchtigte, verflüchtigt*) bedr. ww. (Scheik.) vluchtig maken, doen verdampen; (fig.) verdwijnen; 2. wed. ww. *sich* -, vervliegen, vluchtig worden.

Verflüchtigung, v., Z. *verflüchtigen.*

Verfluss, (-*es*, mv., *Verflüsse*) m., Z. *Verlauf.*

Verfolg, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. vervolg o., voortzetting v.

Verfolgen, (*verfolgte, verfolgt*) bedr. ww. vervolgen, achternazetten; *etw.* -, vervolgen, voortzetten; *mit Steinen* -, met steenen achternagooien; *mit Steckbriefen* -, een signalement geven van; (Krijgsw.) *die Feinde* -, vervolgen, achterna zetten; (fig.) *seinen Weg* -, vervolgen; *sein Recht* -, doorzetten, gebruik maken van.

Verfolger, (-*s*, mv. *Verfolger*) m., **-in,** (-*nen*) v. vervolger m., vervolgster v.

Verfolglich, bijv. nw. vervolgd kunnende worden, te vervolgen, na te gaan, te bewijzen.

Verfolgung, (-*en*) v. vervolging v.; (van het wild), jacht v., vervolgen o.; (Godsd.) vervolging, onderdrukking v.

Verfolgungs-geist, (-(*e*)*s*) m., z. m. vervolgzucht, onverdraagzaamheid v.; -*sucht* v. zucht v. tot vervolging; -*süchtig* bijv. nw. vervolgingzuchtig.

Verfrachten, (*verfrachtete, verfrachtet*) bedr. ww. *Waaren* -, vervrachten, vervoeren, verzenden; 2. *jemn. ein Schiff* -, vervrachten, verhuren; 3. het port betalen.

Verfrachter, (-*s*, mv. *Verfrachter*) m. (Zeew.) vervrachter m.

Verfrachtung, (-*en*) v. verzending v., vervoer o.; (Zeew.) vervrachting v.; -*scontract* m. contract o. van vervoer.

Verforsten, (*verforstete, verforstet*) bedr. ww. boschgeld betalen van.

Verfremden, (*verfremdete, verfremdet*) o. ww., m. *s.* vreemd worden, vervreemden; 2. bedr. ww. vervreemden, in den vreemde brengen, vreemd maken.

Verfressen, (*verfrass, verfressen*) bedr. ww. onr. *sein Geld* -, vervreten, verbrassen; 2. - *sein,* gulzig zijn; -*heit* v. gulzigheid, vraatzucht v.

Verfreunden, (*verfreundete, verfreundet*) bedr. ww. tot vrienden maken, vriendschap doen sluiten.

Verfrieden, (*verfriedete, verfriedet*) bedr. ww. met eene heg of haag insluiten; 2. bevrijden; *eine Stadt* -, tot eene vrijplaats maken.

Verfrieren, (*verfror, verfroren*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *erfrieren; verfroren sein*, kouwelijk zijn.

Verfrischen, (*verfrischte, verfrischt*) bedr. ww. (Bew. d. erts.) frisschen.

Verfröhnen, (*verfröhnte, verfröhnt*) bedr. ww. aan leendienst onderwerpen.

Verfrühen, (*verfrühte, verfrüht*) bedr. ww. bespoedigen, vervroegen, verhaasten; it. vroeg doen.

Verfugen, (*verfugte, verfugt*) bedr. ww. met voegen verbinden.

Verfügen, (*verfuyte, verfügt*) bedr. ww. beschikken, bevelen, gebieden; *ich werde - was recht ist*, ik zal bevelen &; *über jem., über etw.* -, beschikken; 2. wed. ww. *sich irgendwohin* -, zich vervoegen, zich begeven; (Ger.) *sich an Ort und Stelle* -, ter plaatse verschijnen; *sich nach Hause* -, zich begeven, naar huis gaan.

Verfüger, (*-s*, mv. *Verfüger*) m., **-in,** (*-nen*) v. gebieder, beschikker m., gebiedster, beschikster v.

Verfüglich, bijv. nw. (van geld), beschikbaar, gereed.

Verfügung, (*-en*) v. beschikking v., bevel o., last m.; *letztwillige* -, laatste wil m., testament o.; *-en treffen*, bevelen geven, maatregelen nemen.

Verführbar, bijv. nw. vervoerbaar, te vervoeren; 2. verleidbaar, te verleiden, zwak

Verführen, (*verführte, verführt*) bedr. ww. vervoeren; 2. verdwalen, langs verkeerde wegen leiden; (fig.) verleiden, misleiden, bedriegen.

Verführer, (*-s*, mv. *Verführer*) m., **-in,** (*-nen*) v. verleider m., verleidster v.

Verführerisch, bijv. nw. verleidend; 2. verleidelijk, verlokkend, boeiend, betooverend, verblindend.

Verführung, (*-en*) v. (van waren), vervoer, transport o.; 2. (fig.) verleiding, misleiding, betooverıng, begoocheling, verblinding v.; *-smittel* o. middel o. ter verleiding.

Verfüttern, (*verfütterte, verfüttert*) bedr. ww. tot voedsel verbruiken, vervoederen; 2. Z. *überfüttern*.

Vergaben, (*vergabte, vergabt*) bedr. ww. weggeven, schenken, leenen, begiftigen.

Vergaffen (sich), (*vergaffte, vergafft*) wed. ww. *sich in* of *an etw.* -, *sich in jem.* -, sterk ingenomen zijn met, zich laten verblinden door; 2. zich vergapen. (gemeenz.) zeer verliefd worden.

Vergallen, vergällen, (*vergallte, vergallt* en *vergällte, vergällt*) bedr. ww. vergallen, de galblaas breken; (fig.) verbitteren, vergallen; 2. o. ww. tot ga worden; (fig.) in ommin geraken.

Vergaloppiren (sich), (*vergaloppirte, vergaloppirt*) wed. ww. (fig., gemeenz.) zich vergaloppeeren, overijld handelen, een bok schieten.

Vergang, (*-(e)s*) m., z. m. verloopen, verminderen o.

Vergangen, bijv. nw. verloopen, verleden, Z. *vergehen; -heit* v. verleden tijd m., verledene o.

Vergänglich, bijv. nw. vergankelijk, onbestendig, hersenschimmig, ijdel, broos; (van kleuren), geen stand houdend, verschietend; *-e Güter*, vergankelijke goederen; *-keit* v. vergankelijkheid, onbestendigheid, ijdelheid, broosheid v.

Verganten, (*vergantete, vergantet*) bedr. ww., Z. *versteigern*.

Vergarnen, (*vergarnte, vergarnt*) bedr. ww. omstrikken, in een net vangen; *jem.* -, lagen leggen.

Vergasen, (*vergaste, vergast*) bedr. ww. tot gas maken, in gas doen veranderen.

Vergasten, (*vergastete, vergastet*) o. ww., m. *h.* (Zeew.) *die Zeit vergastet*, het tij is over; 2. als gast zijn, blijven.

Vergasung, v., Z. *vergasen*.

Vergattern, (*vergatterte, vergattert*) bedr. ww. achter tralies bewaren, met tralies of latwerk afsluiten; (Krijgsw.) *Soldaten* -, appel staan voor.

Vergatthobel, (*-hobels*, mv. *-hobel*) m. fijne schrijnwerkersschaaf v.

Vergeben, (*vergab, vergeben*) bedr. ww. onr. *jem. etw.* -, geven, afstaan, *seine Tochter* -, ten huwelijk geven; *ein Amt an jem.* -, iem. begeven met een ambt; *eine Pfarre zu - haben*, vergeven, beschikken over; 2. *sein Recht* -, afstaan, laten varen; *sich etw.* -, *von seinem Rechte* -, afstaan; *jem. etw. von seinem Rechte* -, iems. rechten benadeelen; *seiner Ehre, sich nichts* -, zijne eer ongeschonden bewaren, niet dulden dat men iem. beleedigt, II. *jem. etw.* -, vergeven, verschoonen, vergiffenis geven voor; *die Sünden* -, vergeven; III. (Sp.) wed. ww. *sich* -, verkeerd geven.

Vergebens, bijw. tevergeefs, nutteloos, ijdel; *alles ist* -, alles is tevergeefs of vergeefsch.

Vergeber, (*-s*, mv. *Vergeber*) m. (van een ambt &), vergever m., hij die het recht heeft om te benoemen.

Vergeblich, bijv. nw. vergeefsch, Z. *vergevens*; 2. Z. *verzeihlich; -keit* v. nuttelooshеid v.

Vergebung, (*-en*) v. vergeving v. (met vergif), (van een ambt), vergeven, benoemen o.; (van een recht), afstand m.; (van de zonden), vergeving. vergiffenis v.; *um - bitten*, om vergeving, verschooning v. vragen, *um -!*, pardon!, verschooning!, vergiffenis!, excuus!

Vergegenwartigen, (*vergegenwärtigte, vergegenwärtigt*) bedr. ww. vertegenwoordigen, voor den geest halen, herinneren; *sich etw.* -, zich voorstellen, zich verbeelden.

Vergehe, v., z. m. (Gen.) snel voorbijgaande uitduitslag m.

Vergehen, (*verging, vergangen*) wed. ww. onr. *sich* -, een verkeerden weg inslaan, misloopen; (fig.) zich vergissen, feilen, een misslag begaan, zondigen; *sich gegen jem., sich an jemn.* -, een misslag begaan jegens, ongelijk aandoen, beleedigen; *thatlich* -, handtastelijk misdoen; *sich wider das Gesetz* -, de wet overtreden; 2. *sich* -, zich beweging verschaffen door te wandelen; II. bedr. ww. *die Steifheit* -, door gaan verdrijven; III. o. ww. (van kleuren), verschieten, verbleeken; (van vlekken), verdwijnen, uitgaan; (van den mist), optrekken; (van de schoonheid), vergaan; (van pijn), overgaan; (van krachten), afnemen, verminderen; (van den tijd), voorbijgaan, verlopen, verwlegen, *vergangene Woche* -, verleden week; *vergangenes Jahr*, verleden jaar, het vorige jaar; (Spraakk.) *die vergangene Zeit*, verleden tijd; *die Lust ist ihm vergangen*, de lust is hem vergaan, hij heeft geen lust meer &; (gemeenz.) *mir verging Hören und Sehen*, hooren en zien verging mij; *vor Gram* -, verteerd worden, vergaan; 2. vergaan, eindigen, ophouden, sterven; *Alles wird* -, alles zal vergaan; *im Feuer* -, omkomen; it. Z. *zergehen*; IV. o. zelfst., Z. *Vergehung*.

Vergehung, (*-en*) v. misdaad v., misslag, misstap m., Z. *Verbrechen*; it. zonde, fout, feil v.; 2. verdwijning v.

Vergehren, (*vergehrte, vergehrt*) bedr. ww. met eene geer voorzien.

Vergehrungskolben, (*-bens*, mv. *-ben*) m. (Glaz.) koif v. tot het soldeeren der geeren.

Vergeisten, (*vergeistete, vergeistet*) bedr. en o. ww. met geest voorzien; 2. den geest verlezen.

Vergeistern, vergeistigen, (*vergeisterte, vergeistert* en *vergeistigte, vergeistigt*) bedr. ww. in geest veranderen, tot geest oplossen.

Vergeistigung, v., Z. *vergeist(ig)en*.

Vergelten, (*vergalt, vergolten*) bedr. ww. onr. vergelden, vergoeden, Z. *belohnen; jemn. etw.* -, iem. iets vergelden, beloonen voor; *Gutes mit Bösem* -, vergeiden, beantwoorden, Z. *gleich; Gott vergelt's ihm!*, God vergelde het hem.

Vergelter, (*-s*, mv. *Vergelter*) m., **-in,** (*-nen*) v. vergelder m., vergeldster v.; (Fabell.) *-in*, Nemesis, godin v. der wraak; *Gott sei dein* -, God vergelde het u, beloone u daarvoor.

Vergeltung, (*-en*) v., Z. *vergelten*; it. vergelding, belooning, straf, wraak v., Z. *Wiedervergeltung; zur - für meine Gefälligkeit*, tot belooning &; *-srecht* o. recht o. der wedervergelding.

Vergesellschaften, (*vergesellschaftete, vergesellschaftet*) bedr. ww. vereenigen, bijeenbrengen, vergaderen, tot een gezelschap vormen; *jem.* -, vergezellen, gezelschap houden; *ein Geschenk mit etw.* -, vergezeld doen gaan van; *mit jemn.* -, zich vereenigen, eene overeenkomst, vennootschap aangaan; (fig.) *die Tugenden mit Reizen* -, vereenigen; *das Glück mit der Klugheit vergesellschaftet*, vereenigd met, gepaard aan.

Vergesellschaftung, (*-en*) v., Z. *vergesellschaften*; (van gedachten), vereeniging v.

Vergessbar, bijv. nw. te vergeten, vergeten kunnende worden.

Vergessen, (*vergasz, vergessen*)

bedr. ww. onr. vergeten, verzuimen, overslaan, afleeren; 2. wed. ww. *sich* -, zich vergeten, zich overijlen.

Vergessen, bijv. nw. vergeetachtig, een slecht geheugen hebbende; - *sein*, vergeetachtig zijn; *seiner Schuldigkeit, seiner Pflicht* - *sein*, vergeten, verzuimen, niet nakomen; *-heit* v. vergetelheid v.; *in* - *kommen*, in vergetelheid, in het vergeetboek o. geraken.

Vergesser, (*-s*, mv. *Vergesser*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die vergeet, vergeetachtige m. en v.

Vergesslich, bijv. nw., **-keit,** v., *Z. vergessen, Vergessenheit.*

Vergestalten, (*vergestaltete, vergestaltet*) bedr. ww., *Z. verbildern.*

Vergeuden, (*vergeudete, vergeudet*) bedr. ww. verkwisten, verspillen, verbeuzelen, opmaken.

Vergeuder, (*-s*, mv. *Vergeuder*) m., **-in,** (*-nen*) v. verkwister, verspiller, doorbrenger m., verkwistster, verspilster, doorbrengster v., beuzelaar m.

Vergeuderisch, bijv. nw. verkwistend, spilziek.

Vergeudung, v., *Z. vergeuden*; it. verkwisting, verspilling, verbeuzeling v.

Vergewaltigen, (*vergewaltigte, vergewaltigt*) bedr. ww. geweld aandoen, gewelddadig behandelen.

Vergewaltigung, v., *Z. vergewaltigen*; it. geweld o., onderdrukking v.

Vergewerken, vergewerkschaften, (*vergewerk(schafte)te, vergewerk(schafte)t*) bedr. ww. (Bergw.) in werkplaatsen, in ploegen verdeelen.

Vergewissern, (*vergewisserte, vergewissert*) bedr. ww. vergewissen, verzekeren, bevestigen; *einen Vertrag* -, bekrachtigen; *sich einer Sache, jems.* -, zich vergewissen van.

Vergieszen, (*vergoss, vergossen*) bedr. ww. vergieten, storten; *heisze Thränen* -, storten; *Blut* -, vergieten, storten; 2. *Zinn, Blei &c.* -, tot gieten gebruiken; 3. *mit Blei* -, plombeeren; *ein Loch mit Wachs* -, volgieten; 4. *etw.* -, slecht gieten; (Tuinb.) te sterk begieten.

Vergieszung, v., *Z. vergieszen*; (van bloed), bloedvergieten o., bloedstorting v.

Vergiften, (*vergiftete, vergiftet*) bedr. ww. vergiftigen, vergeven, door vergif dooden; *die Luft* -, verpesten, besmetten; *die Herzen* -, bezoedelen; *das Leben* -, verbitteren.

Vergifter, (*-s*, mv. *Vergifter*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij zij die vergiftigt.

Vergiftung, (*-en*) v., *Z. vergiften*; it. vergiftiging v.

Vergissmeinnicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Pl.) vergeet-mij-nietje o., muizenoor o.

Vergittern, (*vergitterte, vergittert*) bedr. ww. met traliewerk voorzien, met traliewerk sluiten.

Vergitterung, v. traliewerk o., tralies v. mv.

Verglänzen, (*verglänzte, verglänzt*) o. ww., m. *h.*, ophouden te schitteren.

Verglasbar, verglaslich, bijv. nw. verglaasbaar, verglaasd kunnende worden.

Verglasen, (*verglaste, verglast*) o. ww., m. *s.* tot glas worden; 2. bedr. ww. *Minerale* -, tot glas maken; it. *Z. glasuren.*

Verglasung, (*-en*) v., *Z. verglasen*; it. verglazing v.; 2. *Z. Glasur*; *-sfeuer* o. verglazingsvuur o.

Vergleich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vergelijking, gelijkenis, overeenkomst v.; *einen* - *zwischen zwei Dingen machen*, eene vergelijking maken tusschen &, *Z. Vergleichung*; *ohne* -, *über allen* - *schön*, onvergelijkelijk schoon; it. verdrag o., overeenkomst v., vergelijk o., schikking v., akkoord o.; *einen* - *machen, treffen*, eene schikking aangaan, een akkoord maken; *zu einem* -*e kommen*, tot een vergelijk komen, geschikt worden; *die Sache kommt zu einem* -*e*, wordt geschikt; - *auf Termine*, overeenkomst om in termijnen te betalen; *eine Stadt auf* - *einnehmen*, bij verdrag.

Vergleichbar, vergleichlich, bijv. en b. vergelijkbaar, te vergelijken, vergeleken kunnende worden; 2. tot eene schikking te brengen; *-keit* v. vergelijkbaarheid, mogelijkheid v. om vergeleken te worden, 2. om geschikt te worden.

Vergleichen, (*verglich, verglichen*) bedr. ww. onr. gelijkmaken; (Bouwk.) *den Boden* -, waterpas leggen; (Naai.) *den Rand eines Rockes* -, gelijk kuppen; (Pott.) *den Thon* -, doorkneeden; (fig.) tot eene schikking brengen, een akkoord doen aangaan; *streitende Parteien* -, tot eene schikking brengen, verzoenen; *Streitigkeiten* -, met elk. overeenbrengen, beslechten; *einen Verlust* -, herstellen; II. wed. ww. *sich in einem Streite* -, het eens worden, tot een vergelijk komen, eene schikking aangaan; *sich gütlich mit einander* -, eene minnelijke schikking aangaan; (van rekeningen), overeenkomen, in orde zijn; (van inkomsten en uitgaven), tegen elk. opwegen, elk. dekken; *sich mit seinen Glaubigern* -, eene schikking aangaan; *sich wegen seiner Schulden mit jemn.* -, een akkoord aangaan.

Vergleichen, (*verglich, verglichen*) bedr. ww. onr. *jem. mit jemn., etw. mit etw.* -, vergelijken, tegenoverstellen; *man kann ihn nicht mit dir* -, vergelijken; *Z. einen Vergleich (machen); Stellen in einem Buche* -, vergelijken; (Goudsl.) *die Goldblätter* -, sorteeren, uitzoeken, (Ger.) *die inventirten Stücke mit dem Inventarium* -, vergelijken, nazien; II. wed. ww. *sich mit jemn.* -, zich vergelijken met, zich gelijkstellen met; it. *sich* -, vergeleken kunnen worden, gelijk zijn, gelijksoortig zijn.

Vergleicher, (*-s*, mv. *Vergleicher*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die eene schikking maakt; 2. hij, zij die vergelijkt.

Vergleichgemäsz, bijv. nw. volgens de overeenkomst.

Vergleichmäszig, bijv. nw. bij wijze van schikking, bij overeenkomst, volgens het akkoord.

Vergleichs-instanz, (*-en*) v. verzoeningsraad m.; *-weise* bijw., *Z. vergleichmäszig.*

Vergleichung, (*-en*) v., *Z. Vergleichen*; it. vergelijking v.; *eine - zwischen zwei Personen* of *Sachen machen*, eene vergelijking maken tusschen &, met elk. vergelijken; (van gewicht), herleiding v.; (Drukk.) aankooping v.; *ohne* -, zonder na te zien; *in* - *mit, gegen &c.*, in vergelijking met, vergeleken bij.

Vergleichungs-grad, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Spraakk.) trap m. van vergelijking; *-grund* m. rede v., grond m. van vergelijking; *-punkt* m. punt o. van vergelijking; *-stufe* v., *Z. -grad*; *erste* —, stellende trap; *zweite* —, vergrootende trap; *dritte* —, overtreffende trap; *-weise* bijw. bij wijze van vergelijking.

Vergleiten, (*vergliit, vergliitten*) o. ww. onr., m. *s.* glijdende heengaan.

Vergliedern, (*vergliederte, vergliedert*) bedr. ww. afzonderlijk uitspreken, scheiden, *Z. zergliedern.*

Verglimmen, (*verglomm, verglommen*) o. ww. onr., m. *s.* langzamerhand uitgaan, uitdooven.

Verglimpfen, (*verglimpfte, verglimpft*) bedr. ww. doen bedaren, tot zachtmoedigheid stemmen.

Verglühen, (*verglühte, verglüht*) o. ww. ophouden met gloeien, uitdooven; (Sm.) verkoelen, koud worden.

Vergnügen, (*vergnügte, vergnügt*) bedr. ww., *Z. vergüten*; 2. *seine Gläubiger* -, tevredenstellen, voldoen; *seine Leidenschaften* -, voldoen, den vrijen teugel vieren; *mit wenigem vergnügt sein*, met weinig tevreden zijn; 3. *jem.* -, genoegen, voldoening schenken, genoegen doen; it. *Z. belustigen*; II. wed. ww. *sich mit etw.* -, zich vergenoegen met, zich vermaken met; *sich an etw.* -, vermaak scheppen in, behagen scheppen in.

Vergnügen, (*-s*, mv. *Vergnügen*) o. genoegen, vermaak o., uitspanning, aangenaamheid, voldoening v., *Z. Freude, Erholung*; 2. *zum* -, voor pleizier.

Vergnüglich, bijv. nw. vermakelijk, genoegen verschaffend; *-keit* v., *Z. Vergnügen* o.

Vergnügt, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. vergenoegd, voldaan, tevreden; 2. vroolijk, opgeruimd.

Vergnügung, v., *Z. Vergnügen* o. (1); 2. *die sinnlichen -en*, zinnelijke vermaken; *unschuldige -en*, onschuldige vermaken o. mv., uitspanningen v. mv.

Vergnügungs-ort, (*-ort(e)s*, mv. *-orte* en *-örter*) m. plaats v. van uitspanning; *-reich* bijv. nw. veel uitspanning opleverende; *-sucht* v. overdreven zucht v. naar uitspanningen.

Vergolden, (*vergoldete, vergoldet*) bedr. ww. vergulden, goud doen schijnen, met goud beleggen.

Vergolder, (*-s*, mv. *Vergolder*) m., **-in,** (*-nen*) v. vergulder m., vergulster v.

Vergolder-kunst, v., z. m. vergulden o., kunst v. om te vergulden; *-messer* o. verguldmes o., trekmes o.;

-pinsel m. (Verg.) vergoldkwast m.; *-stafel* v. vergoldtafel v.; *-zahn* m. wolfstand m., brunneerijzer, polijstijzer o.

Vergoldung, (*-en*) v., Z. *vergolden;* it. vergulding v., verguldsel o.; *nasse -, trockene -,* nat, droog vergulden; *kalte -,* koude vergulding; *heisse -,* vergulding in het vuur.

Vergönnen, (*vergönnte, vergönnt*) bedr. ww. *jemn. etw. -,* vergunnen, verlof geven, veroorloven, toestaan; it. Z. *gönnen.*

Vergöttern, (*vergötterte, vergöttert*) bedr. ww. vergoden, als een god eeren; (fig.) *jem. -,* bovenmatig beminnen, afgodisch ingenomen zijn met.

Vergötterung, v., Z. *vergöttern;* it. vergoding v.; (fig.) afgoderij v.

Vergöttlichen, (*vergöttlichte, vergöttlicht*) bedr. ww., Z. *vergöttern.*

Vergötzen, (*vergötzte, vergötzt*) bedr. ww. *jem. -,* afgoderij drijven met iem.

Vergraben, (*vergrub, vergraben*) bedr. ww. onr. begraven; (fig.) *sein Pfund -,* zijne talenten verbergen, niet laten blijken; 2. *einen Acker -,* eene sloot graven in; (Krijgsw.) *den Weg -,* afsnijden. II. wed. ww. (van konijnen), *sich -,* zich onder den grond verbergen; (fig.) *sich in die Einsamkeit, in Bücher -,* zich begraven; (Krygsw.) *sich -,* zich verschansen.

Vergraber, (*-s,* mv. *Vergraber*) m. hij die begraaft &., Z. *vergraben.*

Vergrabung, v., Z. *vergraben;* it. begrafenis v.

Vergrasen, (*vergraste, vergrast*) o. ww., m. *s.* met gras bedekt worden. 2. bedr. ww. *das Getreide -,* aftoppen.

Vergreifen, (*vergriff, vergriffen*) bedr. ww. onr. (Hand.) opnemen, verkoopen; *vergriffen sein,* opgeruimd, verkocht zijn; it. (van boeken), uitverkocht zijn. II. wed. ww. *sich -, sich die Hand -,* zich vergrijpen, de hand bezeeren met grijpen; it. *sich -,* zich vergrijpen, ietsverkeerds grijpen; 2. *sich an fremdem Eigenthum -,* zich vergrijpen aan, eens anders eigendom aantasten, *sich an öffentlichen Geldern -,* gelden stelen, verduisteren; *sich an jema. -,* zich vergrijpen aan, de hand slaan aan; *sich an den Gesetzen -,* misdoen, de wet overtreden; *sich an geheiligten Dingen -,* zich bezondigen. 3 (fig.) *sich mit Worten an jema. -,* iem door woorden beleedigen, kwetsen; 4 (Hand.) *sich -,* verkocht worden, opgeruimd worden.

Vergreiflich, bijv. nw. gemakkelijk aan te grijpen, Z. *vergreifen.*

Vergreifung, (*-en*) v. vergrijp o., Z. *vergreifen.*

Vergrellen, (*vergrellte, vergrellt*) bedr. ww. toornaken, verbitteren, vergallen, tergen, sarren.

Vergriff, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. misgreep m., fout, inbreuk, schending v., vergrijp o.

Vergrößerer, (*-s,* mv. *Vergrößerer*) m. vergrooter m., hij die vergroot &, Z. *vergrößern.*

Vergrößern, (*vergrößerte, vergrößert*) bedr. ww. vergrooten, vermeerderen, uitbreiden; (fig.) overdrijven (Ger.) verzwaren; 2. wed. ww. *sich -,* grooter worden, toenemen, aangroeien.

Vergrößerung, (*-en*) v. vergrooting, vermeerdering, uitbreiding v.; it. overdrijving, verzwaring v.; (Schuld.) overlading v.; it. caricatuur v.; *zur - seines Unglücks,* tot overmaat van &.

Vergrößerungs-gier(de), v., z. m. zucht v. tot vergrooting, uitbreiding, vermeerdering; *-glas* o. vergrootglas o., microscoop m.; *-laterne* v. tooverlantaren v.; *-linse* v. vergrootglas o., vergrootingslens v.; *-masz* o., *-messer* m. vergrootingsmeter m.; *-plan* m. plan o. tot uitbreiding; *-spiegel* m. hollen spiegel m.; *-sucht* v., Z. *-gier; -versuch* m. poging v. tot uitbreiding; *-zahl* v. cijfer o. dat de vergrootkracht der brilleglazen aanduidt.

Vergrübeln, (*vergrübelte, vergrübelt*) bedr. ww. *die Zeit -,* verbeuzelen met muggenzifters.

Vergrünen, (*vergrünte, vergrünt*) o. ww., m. *s.* ophouden te groenen, niet meer groen worden, het groen verliezen. (fig.) voorbijgaan, vergaan; *nie -d,* immergroen; (Verv.) groen worden.

Vergucken (sich), (*verguckte, vergeckt*) wed. ww., Z. *vergaffen (sich)*

Vergunst, (*Vergünste*) v. verlof o., toestemming v., permissie v.; *mit -,* met verlof; it. onder verbetering.

Vergünstigen, (*vergünstigte, vergünstigt*) bedr. ww., Z. *vergönnen.*

Vergünstigung, (*-en*) v., Z *vergönnen;* it. vergunning, toestemming, permissie, concessie v., gunstbewijs, verlof, privilegie o.; (Ger.) inwilliging, toeating, ongunning v.; *ein Gut aus - genieszen,* bij vergunning bezitten.

Vergurgeln, (*vergurgelte, vergurgelt*) bedr. ww. door de keel jagen, verzuipen, verdrinken.

Vergüten, (*vergütete, vergütet*) bedr. ww. (Zoutz.) met zoutsteen verrijken; 2. Z. *ersetzen.*

Vergütung, (*-en*) v., Z. *vergüten,* it. vergoeding, schadeloosstelling, tegemoetkoming v.; *-strohr* o. (Werkt.) Z. *Speiserohr.*

Verhaaren, (*verhaarte, verhaart*) o. ww. verharen, het haar verliezen.

Verhack, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. verhak o., versperring v. met gevelde boomen, boomvelling v.

Verhacken, (*verhackte, verhackt*) bedr. ww. korthakken, in stukken hakken; 2. inkorten; 3. verkeerd hakken. (Krijgsw.) *ein Lager -,* een verhak maken om.

Verhaft, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gevangenneming, aanranding v., arrest o., rijdswang m.; *jem. in - nehmen,* Z. *verhaften.*

Verhaften, (*verhaftete, verhaftet*) bedr. ww. gevangennemen, aanhouden, gevangen zetten, in de gevangenis werpen, arresteeren; *mit Leib und Gut -,* beslag leggen op den persoon en zijne goederen; *der Verhaftete,* gevangene; 2. o. ww., m. *s.* verplicht zijn, verschuldigd zijn; it. *mit Pfandschaften verhaftet,* bezwaard.

Verhaft(s)-befehl, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. bevel o. tot gevangenneming; *-brief* m. schriftelijk bevel o. tot gevangenneming; *-geld* o., *-pfennig* m. handgeld o.

Verhaftung, (*-en*) v. gevangenneming v., Z. *Verhaft.*

Verhageln, (*verhagelte, verhagelt*) o. ww. door den hagel verwoest worden, verhagelen; (fig.) *verhagelt,* (van het gelaat), van de kinderpokken geschonden, mottig.

Verhägen, (*verhägte, verhägt*) bedr. ww. met eene heg of haag insluiten.

Verhagern, (*verhagerte, verhagert*) bedr. ww. vermageren, afvallen.

Verhakeln, (*verhäkelte, verhäkelt*) bedr. ww. met haakjes verbinden, met een haakje sluiten.

Verhaken, (*verhakte, verhakt*) bedr. ww. met haken verbinden, in elk. haken.

Verhalftern (sich), (*verhalfterte, verhalftert*) wed. ww. (van paarden), zich in den halster verwarren.

Verhallen, (*verhallte, verhallt*) o. ww., m. *s.* (van geluiden), wegsterven, langzamerhand ophouden te klinken, verdwijnen.

Verhalt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Verhältniss.*

Verhalten, (*verhielt, verhalten* bedr). ww. onr. *den Athem -,* inhouden; *den Harn -,* ophouden; *seine Thränen -,* weerhouden; *das Blut -,* stelpen; *den Mord -,* tegenhouden; (Jachtw.) *die Lockvögel -,* in eene duistere plaats houden; *seinen Zorn -,* inhouden, weerhouden; *etw. -,* tegenhouden, terughouden, verbergen, dichthouden, gesloten houden; *jemn. nichts -,* verbergen; *jemn. den Mund -,* iem. den mond stoppen, het spreken beletten, doen zwijgen; *das Lachen -,* inhouden; II. wed. ww. *sich -,* (van het wild), zich ergens ophouden; *die Luft verhält sich darin,* de lucht wordt daarin teruggehouden; 2. *sich -,* zich verhouden, zich gedragen, zich voordoen; *so verhält sich die Sache,* zoo staat de zaak; *wenn es sich so verhält,* als dit zoo is, als dat de zaak is, *es verhält sich mit den Dichtern wie mit &.* het gaat met de dichters &; 3. *sich -,* zich verhouden, in betrekking staan; *wie - sich diese Dinge zusammen,* in welke verhouding, in welk verband staan &; *das verhält sich ganz gut zusammen,* dat is geheel in goede verhouding; *sechs verhält sich zu zwölf, wie drei zu sechs,* zes staat tot twaalf gelijk drie tot zes, 6 : 12 = 3 : 6. 4. *sich -,* Z. *benehmen (sich); sich ruhig -,* zich stil houden, gedaard blijven; *sich so und so -,* zich & bevinden.

Verhaltniss, (*-es,* mv. *-e*) o. verhouding, betrekking, gesteldheid v.; *die -e des Menschen,* de betrekkingen &; *mit jemn. in - stehen,* met iem. in betrekking staan; *seine -e erlauben es nicht,*

zijne omstandigheden gedoogen het niet; *unser - gegen Gott*, onze verhouding ten opzichte van; 2. evenredigheid, verhouding v.; *das steht in keinem -*, dat komt niet in vergelijking; *nach - seiner Schuld*, in verhouding van, naar evenredigheid van; *nach -, im -e zahlt er mehr als wir*, naar verhouding, betrekkelijk betaalt hij &; *nach - seiner Dienste*, naar evenredigheid v. van &; *nach -*, naar omstandigheid, naar gelang van omstandigheden.

Verhaltniss-antheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. betrekkelijk aandeel o.; *-anzeiger* m. (Rek.) verhoudingswijzer m.; *-los* bijv. nw. onevenredig, zonder verhouding; *-massig* bijv. en b. naar verhouding, in evenredigheid, overeenkomstig. *-regel* m. verhoudingsregel m.; (Rek.) evenredigheid v., regel m. van drieën, guldenregel m.; *-tafel*, *-stufe* v. graad m. van verhouding; *-theil* m., Z. *-antheil*; *-widrig* bijv. nw. onevenredig; *-wort* o. (Spraakk.) voorzetsel o.; it. bijwoord o.; *-zahl* v. verhoudingsgetal o.; (Scheik.) formule v., logarithmus m.; *-zirkel* m. (Meetk.) verhoudingspasser m.

Verhaltung, (*-en*) v. (van het water), ophouden o., ophouding v.; (van het bloed), stelping, opstopping v.; 2. gedrag o., Z. *Benehmen*.

Verhaltungs-art, (*-en*) v. wijze v. van gedragen. *-befehl* m. instructie v.; consigne o.; (Krijgsw.) wachtwoord o. *-lehre* v. instructie v.; *-regel* m. gedragsregel m.

Verhandeln, (*verhandelte, verhandelt*) bedr. ww. verhandelen, handelen over, bespreken; *einen Frieden -*, onderhandelen omtrent, onderhandelingen aanknoopen; *einen Vergleich -*, trachten tot stand te brengen; 2. (Hand.) *etw. -*, verkoopen, oprumen; *einen Wechselbrief -*, verhandelen, van de hand doen, disconteeren.

Verhandler, (*-s*, mv. *Verhandler*) m. onderhandelaar, bemiddelaar m.; 2. (Hand.) trekker, endossant m.

Verhandlung, (*-en*) v. (van een verdrag), sluiten o., sluiting v.; *-en* mv. onderhandelingen v. mv.; (Hand.) verkoop m., verhandelen o.; *-spapiere* o. mv., *-schriften* v. mv. akten v. mv., processtukken, protocol o., notulen v. mv. over gevoerde onderhandelingen.

Verhangen, (*verhangte, verhängt*) bedr. ww. *eine Oeffnung, ein Fenster -*, een gordijn hangen voor; *ein Bild -*, met een sluier bedekken, dichthangen; 2. verkeerd hangen; 3. *dem Pferde den Zügel -*, de teugels slap laten hangen; *mit verhangtem Zügel*, met losse teugels; (fig.) *Gott hat es über uns verhangt*, God heeft het zoo beschikt; it. *Gott, das Schicksal hat es so verhängt*, God, het noodlot heeft het zoo gewild, beschikt; *die Todesstrafe über jem. -*, iem. ter dood veroordeelen.

Verhangniss, (*-es*, mv. *-e*) o. noodlot, lot o., bestemming, beschikking v., ongeluk o., ramp v.; *-glaubiger* m. fatalist m., hij die aan het noodlot gelooft; *-lehre* v. leer v. van het noodlot, fatalisme o.; *-voll* bijv. nw. noodlottig, rampspoedig, onheilspellend, rijk aan gevolgen.

Verhärmen, (*verhärmte, verhärmt*) bedr. ww. *sein Leben -*, in verdriet doorbrengen; *verhärmt*, door zorgen overstelpt.

Verharren, (*verharrte, verharrt*) o. ww., m. *h. an einem Orte -*, blijven, verblijven; *ich verharre mit Ehererbietung*, ik verblijf met eerbied; *auf einer Meinung, in der Sünde &c. -*, volharden, halsstarrig zijn; 2. bedr. ww. *seine Zeit -*, doorbrengen met wachten, afwachten.

Verharrlich, Verharrlichkeit, v., *Z. beharrlich &c.*

Verharschen, (*verharschte, verharscht*) o. ww., m. *s.* verharden, hard worden; (van eene wond), met eene korst bedekt worden, litteekenen, genezen.

Verhärten, (*verhärtete, verhärtet*) bedr. ww. verharden, hard maken, (fig.) *das Herz -*, verharden, ongevoelig maken; *jem. -*, ongevoelig maken; it. halsstarrig doen worden; *den Leib -*, harden, bestand maken tegen koude &; (Bergw.) *verharteter Gang*, moeielijk te ontginnen; (fig.) *verhärtetes Gewissen*, verstokt, verhard.

Verhärtung, of **Verhartung**, (*-en*) v. verharding v.; (Geo.) ontaarding v. der longiestanddeelen in eene naar lever gelijkende massa; 2. eelt o., vereelting, vereelthed v., weer o.; (bij kinderen), opstopping v. in en verharding v. van den buik; (van het hart), hardvochtigheid v.; *-sgeschwulst* v. knoestgezwel o., kliervverharding v.

Verhaspeln, (*verhaspelte, verhaspelt*) bedr. ww. met haspelen gebruiken; 2. verkeerd haspelen, verkeerd winden. II. wed. ww. *sich -, im Reden -*, zich overijlen, te haastig spreken.

Verhaspe(l)n, (*verhasp(el)te, verhasp(el)t*) bedr. ww. *eine Thüre -*, vastzetten, met een kuip, eene houvast dichtmaken.

Verhassen, (*verhasste, verhasst*) bedr. ww. (veroud.) doodelijk haten, *verhasst*, gehaat, verfoeid, verafschuwd.

Verhasslichen, (*verhasslichte, verhasslicht*) bedr. ww. leelijk maken, afschuwelijk maken.

Verhatscheln, (*verhätschelte, verhätschelt*) bedr. ww., Z. *verzarteln*.

Verhau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Verhack*.

Verhauben, (*verhaubte, verhaubt*) bedr. ww. eene kuif of kap opzetten. (Valk.) *einen Falken -*, kappen, de kap opzetten; (Bouwk.) *ein gothisches Gewölbe -*, ribben.

Verhauchen, (*verhauchte, verhaucht*) bedr. ww., Z. *aushauchen*.

Verhauen, (*verhieb, verhauen*) bedr. ww. onr. houwen, vellen, met de bijl behouwen, snoeien; it. *einen Helm -*, stuk hakken; 2. (Lakenb.) scheren, (Wijng.) snoeien, Z. *beschneiden*; *den Pass -*, de passage door gevelde boomen stremmen; *die Zeche -*, het voortwerken onmogelijk maken door het gehakte niet weg te ruimen; 3. (Vleeschh.) verkeerd hakken; II. wed. ww. (Schermk.) *sich -*, misslaan; (gemeenz.) *sich im Reden -*, zich zelven tegenspreken.

Verhausen, (*verhauste, verhaust*) bedr. ww. *sein Gut -*, door slecht beheer verkwisten.

Verhauten, (*verhäutete, verhäutet*) bedr. ww. onr. *die Karten -*, verkeerd afnemen; (Boekh.) *ein Buch -*, in de war maken. 2. wed. ww. *sich -*, zich verbeuren, met beuren verwrichten, zich verrichten.

Verheeren, (*verheerte, verheert*) bedr. ww. (Krijgsw.) *ein Land -*, verwoesten, afstroopen, afloopen; *mit Feuer und Schwert -*, te vuur en te zwaard verdelgen, Z. *verwüsten, zerstören*; *die Felder -*, (van sprinkhanen), vermelen; *das Feuer verheerte die Stadt*, verwoestte; *-d*, verwoestend, verdelgend, vermelend.

Verheerer, (*-s*, mv. *Verheerer*) m., **-in**, (*-nen*) v. verwoester, vermeler, verdelger m., vermeister, verdelgster, verwoestster v.

Verheerung, (*-en*) v., Z. *verheeren*; it. verwoesting, vermeling, verdelging v.

Verheften, (*verheftete, verheftet*) bedr. ww. *eine Wunde -*, hechten; (Boekb.) aanhechten, vasthechten, innaaien; it. anders hechten.

Verhehlen, (*verhehlte, verhehlt*) bedr. ww. verhelen, verbergen, geheim houden, verzwijgen; 2. ontveinzen, bedekken; *er verhehlt es nicht*, hij verheelt het niet, ontveinst het niet.

Verhehlung, (*-en*) v., Z. *verhehlen*; it. verberging, verzwijging, veinzerij v.

Verhehler, (*-s*, mv. *Verhehler*) m. heler, verberger m., it. verzwijger m.

Verheiden, (*verheidete, verheidet*) o. ww. een heiden worden, (fig.) verwilderen.

Verheilen, (*verheilte, verheilt*) o. ww. heelen, genezen, een litteeken vormen, litteekenen.

Verheimlichen, (*verheimlichte, verheimlicht*) bedr. ww., Z. *verhehlen*.

Verheimlichung, (*-en*) v., Z. *verhehlen*; (Gier.) geheimhouding v.

Verheirathen, (*verheirathete, verheirathet*) bedr. ww. *seine Tochter -*, uithuwen; *wieder -*, een tweede of ander huwelijk aangaan; 2. wed. ww. *sich -*, huwen; *sich wieder -*, hertrouwen. *er will sich - mit ihr*, hij wil haar huwen.

Verheirathung, v., Z. *verheirathen*; it. huwelijk o.

Verheissen, (*verhiess, verheissen*) bedr. ww. onr. *jem. etw. -*, beloven, toezeggen; II. o. zelfst. (Spr.) *- macht Schuld*, belofte maakt schuld.

Verheisser, (*-s*, mv. *Verheisser*) m., **-in**, (*-nen*) v. belover m., belooftster v.

Verhelfen, (*verhalf, verholfen*) o. ww. onr., m. *h. jem. zu etw. -*, helpen,

behulpzaam zijn in, bijstand verleenen, ondersteunen; *er hat ihm viel dazu verholfen*, hij heeft hem daarin veel bijstand verleend.

Verhelfung, (*-en*) v., Z. *verhelfen*; it. Z. *Hülfe*.

Verhenkert, bijv. nw. duivelsch, zeer slecht, satansch.

Verherben, (*verherbte, verherbt*) bedr. en o. ww. bittermaken, verbitteren, bitter worden.

Verherrlichen, (*verherrlichte, verherrlicht*) bedr. ww. *Gott* -, verheerlijken, prijzen, bezingen, vieren; 2. wed. ww. *sich* -, zich verheerlijken. zich verheffen.

Verherrlichung, (*-en*) v., Z. *verherrlichen;* it. verheerlijking v., lof m.

Verhetzen, (*verhetzte, verhetzt*) bedr. ww., Z. *aufhetzen*.

Verhetzer, (*-s*, mv. *Verhetzer*) m. opstoker, stokebrand m.

Verheuerer, (*-s*, mv. *Verheuerer*) m. (Zeew.) scheepsverhuurder, scheepsreeder m.

Verheuern, (*verheuerte, verheuert*) bedr. ww. verhuren, in huur geven, verpachten; *ein geheuertes Schiff wieder* -, een gedeelte van het gehuurde schip weer verhuren.

Verheuerung, v., Z. *verheuern;* it. huren o., verhuren o. van een schip, scheepsvracht v., scheeploon o., scheepshuur v.

Verheutigen, (*verheutigte, verheutigt*) bedr. ww. naar den hedendaagschen smaak veranderen, moderniseeren.

Verhexen, (*verhexte, verhext*) bedr. ww. betooveren, beheksen.

Verhinderer, (*-s*, mv. *Verhinderer*) m. hij die belet, verhindert, Z. *verhindern*.

Verhinderlich, bijv. nw. hetgeen verhinderd, belemmerd, verijdeld kan worden; 2. Z. *hinderlich*.

Verhindern, (*verhinderte, verhindert*) bedr. ww. *etw.* -, verhinderen, beletten, belemmeren, storen, tegenwerken, verijdelen; *jem.* - *zu arbeiten, jem. an der Arbeit* -, iem. storen.

Verhinderung, (*-en*) v., **Verhinderniss,** (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Hinderniss*.

Verhitzen, (*verhitzte, verhitzt*) bedr. ww. verhitten; 2. wed. ww. *sich* -, zich verhitten.

Verhochdeutschen, (*verhochdeutschte, verhochdeutschet*) bedr. ww. in het Hoogduitsch overbrengen.

Verhoffen, (*verhoffte, verhofft*) o. ww. besluiteloos worden, stilstaan; 2. bedr. ww., Z. *hoffen*.

Verhöhen, (*verhöhte, verhöht*) bedr. ww. hooger maken, verhoogen, ophoogen; it. te hoog maken.

Verhöhnen, (*verhöhnte, verhöhnt*) bedr. ww. *jem.* -, hoonen, bespotten, beleedigen, uitlachen.

Verhöhnung, (*-en*) v., Z. *verhöhnen;* it. bespotting, beschimping, beleediging v.

Verholzen, (*verholzte, verholzt*) o. ww., m. *s.* houtachtig worden, in hout overgaan.

Verhör, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. onderzoek, examen o.; (van getuigen), verhoor o.

Verhorchen, (*verhorchte, verhorcht*) bedr. ww. niet goed begrijpen bij het afluisteren.

Verhören, (*verhörte, verhört*) bedr. ww. overhooren, ondervragen, onderzoeken; *einen Beklagten* -, in verhoor nemen; *die Zeugen* -, ondervragen, uitvragen; *gegen einander* -, tegenover elk. ondervragen, confronteeren; it. Z. *überhören;* 2. *eine Erzählung, ein Wort* -, niet goed begrijpen, niet goed verstaan; II. wed. ww. *sich* -, niet goed hooren of verstaan wat een ander zegt.

Verhörer, (*-s*, mv. *Verhörer*) m. hij die ondervraagt, in verhoor neemt &, rechter m.

Verhör-gemach, (*-gemach(e)s*, mv. *-gemächer*) o. verhoorzaal v.; *-richter* m., Z. *Verhörer; -schrift* v., *-sprotokol* o. proces-verbaal o. van een verhoor; *-stube* v., Z. *-gemach; -stunde* v. uur o. waarop het verhoor plaats heeft; *-tag* m. dag m. waarop het verhoor, het onderzoek plaats heeft.

Verhörung, (*-en*) v., Z. *verhören;* it. Z. *Verhör*.

Verhudeln, (*verhudelte, verhudelt*) bedr. ww. verknoeien, verminken, bederven; it. *sein Geld* -, op eene losbandige wijze doorbrengen.

Verhüllbar, bijv. nw. te verbergen, te verhullen.

Verhüllen, (*verhüllte, verhüllt*) bedr. ww. bedekken, verbergen, verhullen, omwikkelen; *das Gesicht* -, sluieren; *den Kopf* -, verbergen; 2. wed. ww. *sich in seinen Mantel* -, zich wikkelen; (fig.) zich sluieren, zich verschuilen.

Verhüllung, v., Z. *verhüllen;* it. verberging, verschuiling v.; 2. Z. *Verhülltuch*.

Verhülltuch, (*-tuch(e)s*, mv. *-tücher*) o. sluier m., vermomming v., masker o.

Verhundertfachen, verhundertfältigen, (*verhundertfachte, verhundertfacht* en *verhundertfältigte, verhundertfältigt*) bedr. ww. verhonderdvoudigen, honderdvoudig vermeerderen.

Verhungern, (*verhungerte, verhungert*) o. ww., m. *s.* verhongeren, van honger omkomen of sterven.

Verhunzen, (*verhunzte, verhunzt*) bedr. ww., Z. *verhudeln*.

Verhunzer, (*-s*, mv. *Verhunzer*) m. knoeier, beunhaas, loonbederver m.

Verhürden, (*verhürdete, verhürdet*) bedr. ww., Z. *einpferchen*.

Verhüten, (*verhütete, verhütet*) bedr. ww. *ein Uebel* -, verhoeden, voorkomen, verhinderen, afwenden, beletten; *das wolle Gott* -, God verhoede het!; 2. *das Vieh* -, slecht hoeden.

Verhütung, v., Z. *verhüten;* 2. Z. *-smittel;* 3. door achteloos hoeden veroorzaakt nadeel o. aan het vee; *-smittel* o. voorbehoedmiddel o.

Verimpfen, (*verimpfte, verimpft*) bedr. ww. tot enten gebruiken, verenten.

Verinnigen, (*verinnigte, verinnigt*) bedr. ww. innig verbinden, nauw vereenigen, innerlijk verbinden.

Verinnigung, (*-en*) v. nauwe vereeniging v.

Verinseln, (*verinselte, verinselt*) bedr. ww. *jemn., ein Haus* -, alleen laten staan.

Verinteressiren, (*verinteressirte, verinteressirt*) bedr. ww. rente betalen, interest betalen; 2. wed. ww. *sich* -, rente afwerpen.

Verirren, (*verirrte, verirrt*) o. ww., m. *s.*, it. wed. ww. *sich* -, afdwalen, verdwalen; (fig.) verloren gaan; *verirrtes Schaf*, verdoold schaap.

Verjagen, (*verjagte, verjagt*) bedr. ww. verjagen, wegjagen, verdrijven.

Verjährbar, verjährlich, bijv. nw. verjaarbaar, aan verjarig onderhevig; *-keit* v. verjaarbaarheid v.

Verjähren, (*verjährte, verjährt*) o. ww. verjaren, met de jaren vervallen; (Ger.) *eine Vollmacht* - *lassen*, laten verjaren; *eine Schuld für verjährt erklären*, voor verjaard verklaren.

Verjährung, (*-en*) v. verjaring v.; *-sgesetz* o. wet v. op de verjaring; *-srecht* o. recht o. op verjaring, it. verjaringsrecht o.

Verjammern, (*verjammerte, verjammert*) bedr. ww. met jammeren of al jammerende doorbrengen.

Verjauchzen, (*verjauchzte, verjauchzt*) bedr. ww. in gejuich, gejubel doorbrengen.

Verjüngen, (*verjüngte, verjüngt*) bedr. ww. verjongen, de jeugd teruggeven; *verjüngt werden*, zich verjongen; (fig.) verkleinen, op een kleineren voet brengen; *eine Zeichnung* -, verkleinen; *verjüngter Maszstab*, verkleinde schaal v.; 2. wed. ww. *sich* -, zich verjongen, verjongd worden.

Verjüngung, v., Z. *verjüngen;* it. verjonging v.; 2. verkleining v.

Verjüngern, (*verjüngerte, verjüngert*) bedr. ww. verjongen, jonger maken, jonger doen schijnen.

Verjüngungsbruch, (*-bruch(e)s*, mv. *-brüche*) m. vernauwing v. van een schip.

Verkalkbar, bijv. nw. in kalk te veranderen, verkalkbaar.

Verkabeln, (*verkabelte, verkabelt*) bedr. ww. naar het lot of in kavelingen verdeelen.

Verkalben, (*verkalbte, verkalbt*) o. ww., m. *h.* te vroeg kalven.

Verkalken, (*verkalkte, verkalkt*) bedr. ww. verkalken, tot kalk branden; 2. oxydeeren; 3. tot kalk worden, met kalk vermengd worden.

Verkalkung, (*-en*) v., Z. *verkalken;* it. verkalking v., verzuring v.

Verkalten, (*verkaltete, verkaltet*) o. ww., Z. *erkalten*.

Verkälten, (*verkältete, verkältet*) bedr. ww., Z. *erkälten*.

Verkappen, (*verkappte, verkappt*)

bedr. ww. met eene kap bedekken, Z. *verhüllen;*(Valk.) de kap opzetten; (fig.) vermommen, verkleeden, een valschen naam aannemen; *verkappter Ritter*, ridder met gesloten vizier;*verkappter Schriftsteller*, ongenoemd, onbekend; 2. wed. ww. *sich* -, Z. *vermummen.*

Verkappung, (*-en*) v. vermomming, verkleeding v.

Verkarren, (*verkarrte, verkarrt*) bedr. ww. in eene kar vervoeren.

Verkarten, (*verkartete, verkartet*) bedr. ww. met het kaartspel doorbrengen, verspelen.

Verkasten, (*verkastete, verkastet*) bedr. ww. door eene kast of door timmerwerk bedekken.

Verkatzen, (*verkatzte, verkatzt*) bedr. ww. *zwei Anker* -, verbinden, door een anker versterken.

Verkauf, (*-(e)s*, mv. *Verkäufe*) m. Z. *Absatz; gerichtlicher* -, gerechtelijke verkooping v.; *ein Gut gerichtlich zum - anschlagen*, inbeslagnemen.

Verkaufen, (*verkaufte, verkauft*) bedr. ww. verkoopen; *Wein* -, verkoopen, tappen, slijten; *ein Gut an jem.* -, overdoen, verkoopen; *etw. um zehn Gulden*, iets voor & verkoopen; 2. *Waaren* -, Z. *absetzen;* (fig.) *er ist verkauft*; hij is verloren; II. wed. ww. *sich* -, verkocht worden; *sich leicht* -, gemakkelijk van de hand gaan; (fig.) *sich an jem.* -, zich laten omkoopen door; it. *sich an etw.* -, iets te duur koopen.

Verkäufer, (*-s*, mv. *Verkäufer*) m., **-in,** (*-nen*) v. verkooper, koopman, handelaar m., verkoopster, koopvrouw v.

Verkäuflich, bijv. en b. geschikt om te verkoopen, te koop, veil, gemakkelijk van de hand te doen; *Alles ist mir* -, ik verkoop alles; 2. (van ambten), veil; *jemn. etw.* - *überlassen*, iem. iets verkoopen; *-keit* v. geschiktheid v. voor den verkoop, veilheid, verkoopbaarheid v.

Verkaufs-bedingungen, v. mv. voorwaarden van den verkoop, veilconditiën v.mv.;*-buch* o.(Hand.)verkoopboek o.; *-bude* v. winkel m., kraam v.; *-laden m., -local* o. verkoopzaal v.; *-lager* o. voorraad m. goederen voor den verkoop; *-preis* m., *-rechnung* v. verkooprekening v.; *-stand* m. uitstalling v. voor den verkoop; *-ziel* m. verkooptijd m.; *-zimmer* o., Z. *-laden.*

Verkaufung, (*-en*) v. verkooping v., Z. *verkaufen.*

Verkebsen, (*verkebste, verkebst*) bedr. ww. *jem.* -, een bijwijf noemen; 2. *seine Frau* -, verstooten om het met eene andere te houden.

Verkegeln, (*verkegelte, verkegelt*) bedr. ww. verkegelen, met kegelen verliezen.

Verkehlen, (*verkehlte, verkehlt*) bedr. ww. met eene lijst, een rand voorzien.

Verkehr, (*-(e)s*) m., z. m. verkeer o., omgang m., betrekking v.; *es ist dort viel* -, er worden daar veel zaken gedaan, er gaat daar veel om; *der - der Waaren*, handel m., debiet o.; (fig.) *mit jemn. - haben*, omgang hebben met, verkeeren met.

Verkehren, (*verkehrte, verkehrt*) o. ww., m. *h.*(Hand.) in betrekking staan tot; it. *mit jemn* -, verkeeren, omgang hebben, Z. *Verkehr;* (Tikt.) verkeeren, tiktak spelen; 2. bedr. ww., Z. *umkehren; die Erbfolgeordnung* -, omkeeren; *die Augen* -, wenden; (fig.) *die Ordnung* -, omkeeren; *das Recht* -, verdraaien; *ein Gesetz* -, verkeerd toepassen, Z. *verdrehen; das Herz* -, bederven; II. wed. ww. *sich* -, zich omkeeren,

Verkehrt, bijv. nw. verkeerd, omgekeerd, verdraaid; (Zeew.) *-er Auflanger*, dwarsoplanger m.; *ein Schlag mit der -en Hand*, slag met de bovenhand; *-e Seite*, (van eene stof), keerzijde, verkeerde zijde; *etw. - anfassen*, verkeerd, niet goed; - *legen*, verkeerd leggen; - *verstehen*, verkeerd verstaan; (fig.) *eine Sache - angreifen, anfangen*, iets verkeerd aanvatten, beginnen; *-e Pumpe*, perspomp; *ein Kleid - anziehen*, het binnenste buiten aantrekken; *das ist die -e Welt*, de verkeerde wereld; - *denken, handeln*, verkeerd, onjuist, niet geregeld, dwaas, ondoelmatig; 2.slecht, bedorven; *-er Mensch*, slecht, bedorven mensch; *-heit* v., Z. *Verkehrung;* 2. mv. — *en*, verkeerdheid, bedorvenheid, dwaasheid v., onverstand o.; *-schnabel* m. verkeerdsnavel m.

Verkehrung, (*-en*) v. omkeering, omdraaiing, omzetting, bederving v.

Verkehrvoll, bijv. nw, vol verkeer, druk, levendig, neringrijk.

Verkeilen,(*verkeilte,verkeilt*)bedr. ww. *das Beil* -, met eene pin vastzetten, vastpinnen; *den Tisch* -, vastzetten, 2. *ein Loch* -, met eene pin dichtmaken; 3. (Student.) *seine Bücher* -, verkoopen; it. *sich* -, Z. *verlieben.*

Verkeilspitze, (*-n*) v. (Vest.) in den grond getrokken groeve v.

Verkeilspitzen, (*verkeilspitzte, verkeilspitzt*) bedr. ww. met groeven, in den grond getrokken lijnen teekenen.

Verkennbar, bijv. nw. onkenbaar, miskenbaar, vatbaar voor verkeerde uitlegging.

Verkennen, (*verkannte, verkannt*) bedr. ww. onr. miskennen, niet naar waarde schatten.

Verkennung, (*-en*) v., Z. *verkennen;* it. miskenning v.

Verker, (*-s*, mv. *-e*) o. Turksch dambord o.

Verkettеln, (*verkettelte, verkettelt*) bedr. ww. met kettingen verbinden, met schakels vastmaken, vastketenen; *eine Thüre* -, met den ketting sluiten.

Verketten, (*verkettete, verkettet*) bedr. ww. ketenen, in de ketens verwarren, aaneenketenen.

Verkettung, (*-en*) v., Z. *verketten;* it. aaneenschakeling v.; *-sschluss* m., Z. *Kettenschluss.*

Verketzerer, (*-s*, mv. *Verketzerer*) m. hij die iem. van ketterij beschuldigt, Z. *verketzern.*

Verketzern, (*verketzerte, verketzert*) bedr. ww. *jem.* -, van ketterij beschuldigen, verketteren, als ketter in den kerkban doen, veroordeelen, excommuniceeren; *eine Lehre* -, veroordeelen, den vloek uitspreken over.

Verketzerung, (*-en*) v., Z. *verketzern;* it. verkettering, beschuldiging v. van ketterij; *-ssucht* overdreven godsdienstijver m., fanatisme o.;*-ssüchtig* bijv. nw. dweepziek, fanatiek.

Verkielen,(*verkielte,verkielt*)bedr. ww. van schachten, pennen, veeren voorzien; 2. o. ww., m. *h.*, it. wed. ww. *sich* -, (van vogels), ruien, verveeren, andere veeren krijgen.

Verkinden, (*verkindete,verkindet*) o. ww., m. *s.* kindsch worden; 2. bedr. ww. kindsch maken.

Verkitten, (*verkittete, verkittet*) bedr. ww. met leem bestrijken, met cement, mastik, stopverf aan elk. voegen; 2. met cement sluiten, dichtmaken.

Verkittung, (*-en*) v., Z. *verkitten.*

Verklaffen, (*verklaffte, verklafft*) bedr. ww. *jem.* -, verraden; it. belasteren.

Verklagen, (*verklagte, verklagt*) bedr. ww. aanklagen, beschuldigen, eene klacht inleveren tegen: *der Verklagte*, de aangeklaagde, beschuldigde.

Verkläger, (*-s*, mv. *Verkläger*) m., **-in,** (*-nen*) v. aanklager, beschuldiger m., aanklaagster, beschuldigster v.

Verklagte, (*-n*, mv. *-n*) m. en (*-n*) v. beklaagde, beschuldigde m. en v., verweerder m., verweerster v.

Verklagung, (*-en*) v., Z. *verklagen;* it. beschuldiging, aanklacht v.

Verklammen, (*verklammte, verklammt*) o. ww., m. *s.* verkleumen, verstijven.

Verklammern, (*verklammerte, verklammert*) bedr.ww. met klampen,haken vastmaken.

Verklären, (*verklärte, verklärt*) bedr. ww. (w. i. gebr.) verklaren, ophelderen, opklaren;*verklärtes Antlitz*, opgeklaard; *verklärter Leib*, verheerlijkt lichaam o.; *Christus ward auf dem Thabor verklärt*, verheerlijkt; (Zeew.) *ein Schiff* -, verklaring v. van averij opmaken.

Verklärung, (*-en*) v., Z. *verklären;* (van Christus), verheerlijking v.

Verklatschen, (*verklatschte,verklatschet*) bedr. ww. *etw.* -, verklappen, overbrieven; 2. *jem.* -, belasteren, in slechten naam brengen.

Verklauseln, (*verklauselte, verklausellt*) bedr. ww. voorwaarden bijvoegen, aan voorwaarden verbinden.

Verklausuliren, (*verklausulirte, verklausulirt*) bedr. ww. door voorwaarden waarborgen.

Verkleben, (*verklebte, verklebt*) bedr. ww. (Mets.) *mit Stroh und Lehm* -, bepleisteren; *viel Lehm* -, gebruiken; 2. *ein Loch* -, dichtmaken; *Risse an einer Thüre* -, dichtmaken, stoppen; *etw.* -, dichtplakken, beplakken.

Verklebung, (*-en*) v. bekleeding, verkleeding, vermomming v.

Verklecksen, (*verkleckste, verkleckst*) bedr. ww. vermorsen,verknoeien;

viel Tinte, Farbe –, verknoeien, verkladden.

Verkleiden, (*verkleidete, verkleidet*) bedr.ww., Z. *bekleiden; einen Schacht* –, bekleeden; *ein Schiff* –, bekleeden; 2. verkleeden, vermommen; I. wed. ww. *sich als* of *in einen Bauern* –, zich verkleeden als.

Verkleidung, (*-en*) v., Z. *verkleeden;* it. (van een mijnput), bekleeding v.; (van een muur &), pluit o. (van een schip), bekleeding v.; 2. – *als Bauer*, verkleeding, vermomming v.

Verkleinerer, (*-s*, mv. *Verkleinerer*) m., verkleiner m.

Verkleinern, (*verkleinerte, verkleinert*) bedr. ww. verkleinen, kleiner maken, Z. *verringern; einen Plan, ein Gemälde* –, verkleinen, in het klein overbrengen; (van glazen), verkleinen, verkleind doen zien, 2. (fig.) *etw.* –, (in het spreken), verkleinen, verminderen, verlagen geringer doen schijnen, als van minder belang voorstellen; *jem.* –, ongunstig van iem. spreken; (Spraakk.) *-des Wort*, verkleinwoord o.

Verkleinerung, (*-en*) v., Z. *verkleinern;* it. verkleining, vermindering, verlaging v.; (van verdienste), vermindering v.

Verkleinerungs-glas, (*-glases*, mv. *-gläser*) o. verkleinglas o.; *-silbe* v. (Spraakk.) lettergreep v. waarmede verkleinwoorden gevormd worden; *-wort* o. (Spraakk.) verkleinwoord o.

Verkleinlichen, (*verkleinlichte, verkleinlichtet*) bedr. ww. kleiner maken, verkleinen, 2. verlagen.

Verkleistern, (*verkleisterte, verkleistert*) bedr. ww., Z. *verkleben;* it. *bemanteln.*

Verklettern (sich), (*verkletterte, verkletterte*) wed. ww. te hoog klimmen, zich met klimmen bezeeren.

Verklicker, (*-s*, mv. *Verklicker*) m. (Zeew.) kleine windvaan v.

Verklingen, (*verklang, verklungen*) o. ww. onr., m. *s.* langzamerhand ophouden te klinken, wegsterven.

Verklinken, (*verklinkte, verklinkt*) bedr. ww. *Nägel* –, klinken.

Verklüften, (*verklüftete, verklüftet*) bedr. ww. *den Dachs* –, in het hol drijven; 2. wed. ww. *sich* –, zich in holen verbergen, verschuilen.

Verknallen, (*verknallte, verknallt*) o. ww., m. *s.* verdwijnen, met een knal heengaan.

Verknappung, (*-en*) v. (Zeew.) half raatsoen o.

Verknebeln, (*verknebelte, verknebelt*) bedr. ww., Z. *knebeln.*

Verkneipen, (*verkneipte, verkneipt*) bedr. ww. in de kroeg of knijp verteren.

Verknistern, (*verknisterte, verknistert*) o. ww., m. *h.* (Scheik.) *im Feuer* –, ontploffen; 2. Z. *verpuffen.*

Verknittern, (*verknitterte, verknittert*) bedr. ww *Papier* –, verknoeien, te kreukelen, verfomfaaien of verfomfooien.

Verknöchern, (*verknöcherte, verknöchert*) o. ww., m. *s.*, it. wed. ww. *sich* –, in been overgaan, been worden.

Verknöcherung, (*-en*) v., Z. *verknöchern;* it. beenwording v.; 2. tot been overgegaan voorwerp o.

Verknüpfen, (*verknüpfte, verknüpft*) bedr. ww. vastknoopen; (fig.) vereenigen, verbinden, samenvoegen, Z. verbinden; 2. *etw.* –, te sterk knoopen; Gen.) (van een darm), *verknüpft*, geschonkeld; (van een kind), aan Engelsche ziekte lijdend; II. wed. ww. (Jachtw.) *sich* –, (van wolven, vossen &), paren.

Verknüpfung, (*-en*) v., Z. *verknüpfen;* it. aaneenknooping v.; (fig.) verbinding, vereeniging, samenvoeging v.; (Gen.) Engelsche ziekte v.; *-sart heit* o. verbindend vonnis o.; *-swort* o. koppelwoord, verbindingswoord o.; it. koppelwoord o.

Verknütten, (*verknüttete, verknüttet*) bedr. ww. met touwen vastknoopen, met knoopen gebruiken.

Verkochen, (*verkochte, verkocht*) o. ww., m. *s.* verkoken, door koken verteerd worden; *die Kraft ist verkocht*, de kracht is er uit gekookt. 2. bedr. ww *das Fleisch* –, laten verkoken; *gar zu sehr zu Brei* – *lassen*, tot moes laten koken. (fig.) *den Zorn, die böse Laune* –, laten overgaan.

Verködern, (*verködert, verködert*) bedr. ww *Fische* –, als aas gebruiken.

Verkohlen, (*verkohlte, verkohlt*) o. ww., m. *s.* verkolen, tot kool worden; 2. bedr. ww, doen verkolen.

Verkohlung, (*-en*) v., Z. *verkohlen;* it. verkoling v.

Verkommen, (*verkam, verkommen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *fortkommen.* 2. allengs vergaan, omkomen; *vor Gram* –, wegkwijnen; – *aussehen*, beroofd uitzien; *-heit* v. beroofde staat, ellende, armzaligheid, beroofdheid v.; it. wegkwijning v.

Verkoppeln, (*verkoppelte, verkoppelt*) bedr. ww. met een koppel verbinden.

Verkorken, (*verkorkte, verkorkt*) bedr. ww. kurken, van kurk voorzien. *eine Flasche* –, kurken; *ein Loch* –, met eene kurk dichtmaken.

Verkörnen (sich), (*verkörnte, verkörnt*) wed. ww. in korrels neervallen, korrelen.

Verkörpern, (*verkörperte, verkörpert*) o. ww., m. *s.* een lichaam worden. II. bedr. ww. *die Schönheit* –, verlichamelijken, als persoon voorstellen; (Scheik.) tot een lichaam maken.

Verkörperung, (*-en*) v., Z. *verkörpern;* 2. verpersoonlijking v.

Verkosen, (*verkoste, verkost*) bedr. ww. *die Zeit* –, kouten t doorbrengen. verhabelen.

Verkosten, verköstigen, (*verkostete, verkostet* en *verköstigte, verköstigt*) bedr. ww., Z. *beköstigen.*

Verkrallen (sich), (*verkrallte, verkrallt*) wed. ww. zich met de klauwen vastgrijpen, vastklammen.

Verkramen, (*verkramte, verkramt*) bedr. ww. (gemeenz.) opkramen. verleggen, verpraatsen, in de war brengen, zoek maken.

Verkriechen, (*verkroch, verkrochen*) o. ww. onr., m. *s.*, it. wed. ww. *sich* –, wegkruipen, zich verschuilen. zich verbergen, zich verstoppen; *sich in eine Höhle, in einen Winkel* –, wegkruipen; *sich in den Sand* –, (van den regen), intrekken; (fig.) *er muss sich aus Scham* –, hij moet zich uit schaamte verbergen; *sich vor jemn., vor etw.* – *müssen*, moeten onderdoen voor; *er muss sich vor ihm* –, hij moet voor hem de vlag strijken.

Verkriegen, (*verkriegte, verkriegt*) bedr. ww. tot oorlogen gebruiken, verspillen.

Verkritze(l)n, (*verkritz(el)te, verkritz(el)t*) bedr. ww. *Papier* –, volkrabbelen; 2. *etw.* –, verknoeien, bederven.

Verkröpfen, (*verkröpfte, verkröpft*) bedr. ww. (Meub.) haken, ogen maken aan. (Nag.) *verkröpfte Nägel* –, slechte spijkers; 2. overmatig voeren; *verkröpfte Gänse*, overvoederde ganzen; *verkröpfte Kinder*, Z. *verhutzelt.*

Verkrümme(l)n, (*verkrümm(el)te, verkrümm(el)t*) bedr. ww. *Brod* –, verkruimelen, tot kruimels maken; (fig.) *sein Geld* –, langzamerhand verkwisten; 2. wed. ww. *sich* –, (van geld), verkwist worden.

Verkrümmen, (*verkrümmte, verkrümmt*) bedr. ww., Z. *verbiegen.*

Verkrüppeln, (*verkrüppelte, verkrüppelt*) o. ww., m. *s.* verminkt worden; 2. bedr. ww. verminken; (fig.) *den Verstand* –, slecht ontwikkelen; *das Bein* –, doen vergroeien, s heef doen worden, den groei belemmeren van.

Verkühlen, (*verkühlte, verkühlt*) o. ww., m *s.*, Z. *abkühlen.*

Verkümmern, (*verkümmerte, verkümmert*) bedr. ww. inbeslagnemen, beslag leggen op. 2. *jems. Freude* –, storen, benemen; II. o. ww., m. *s.* of *verkümmern.* van verdriet omkomen.

Verkümmerung, (*-en*) v. (Rechtspr.) inbeslagneming v.

Verkün(di)gen, (*verkündete* of *verkündigte, verkundet* en *verkündigt*) bedr. ww. verkondigen, afkondigen, bekend maken; 2. voorspellen.

Verkündige·, (*-s*, mv. *Verkündiger*) m., **-in,** (*-nen*) v. verkondiger, aankondiger, boodschapper m., boodschapster, aankondigster v.

Verkündigung, Verkündung, (*-en*) v., Z. *verkünd(ig)en;* it. verkondiging, afkondiging v.; 2. aankondiging, boodschap v.; (Kath.) *Mariä* –, Maria Boodschap v.

Verkundschaften, (*verkundschaftete, verkundschaftet*) bedr. ww., Z. *auskundschaften.*

Verkundschafter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. spion, bespieder m.

Verkünsteln, (*verkünstelte, verkünstelt*) bedr. ww. door gemaaktheid bederven, door overlading van sieraden verknoeien; *den Wein* –, vervalschen.

Verkupfern, (*verkupferte, verkupfert*) bedr. ww. koperen, met koper bedekken; *verkupferte Nase*, roode neus.

Verkuppeln, (*verkuppelte, verkuppelt*) bedr. ww. koppelen, bijeenbrengen. (Spoorw.) *verkuppelte Räder* -, gekoppeld, aaneenverbonden; 2. koppelen, tot ontucht verleiden; 3. wed.ww.(gemeenz.) *sich mit einer Person* -, door huwelijk zich verbinden met, Z. *kuppeln.*

Verkürzen, (*verkürzte, verkürzt*) bedr.ww. verkorten, inkorten, korter maken; (fig.) *sein Leben* -, zich het leven verkorten, benemen; 2. *um sich die Zeit zu* -, om zich den tijd te korten, om den tijd door te brengen; 3. *jemn. seinen Lohn* -, besnoeien, afhouden; *jem.* -, ongelijk aandoen, onrecht doen, schade berokkenen; II. wed.ww. *sich* -, korter worden.

Verkürzer, (*-s,* mv. *Verkürzer*) m. hij die verkort, Z. *verkürzen.*

Verkürzung, (*-en*) v., Z. *verkürzen;* it. verkorting, korting, vermindering v.; (Ontlk.) (van zenuwen), samentrekking v.; (Spraakk.)(van een woord), afkorting v.; (Ger.) benadeeling v., nadeel o.; 2. verkorting v., kort overzicht o., uittreksel o.; *-szeichen* o. (Spraakk.) afkortingsteeken o.

Verkutten, (*verkuttete, verkuttet*) bedr.ww. onder eene (monniks)kap verbergen, met eene (monniks)kap bekleeden.

Verlachen, (*verlachte, verlacht*) bedr. ww. *jem., etw.* -, uitlachen, voor den gek houden, den spot drijven met; *von Jedermann verlacht werden*, door iedereen uitgelachen worden; 2. *die Zeit* -, met lachen doorbrengen.

Verlacher, (*-s,* mv. *Verlacher*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die uitlacht &, Z. *verlachen.*

Verlachung, (*-en*) v., Z. *verlachen:* it. spotternij, verachting v.

Verlacken, (*verlackte, verlackt*) bedr. ww. als lak gebruiken, dichtlakken; 2. verlakken, vernissen.

Verladen, (*verlud, verladen*) bedr. ww. onr. *Waaren* -, verladen, overladen; 2. verkeerd laden.

Verlader, (*-s,* mv. *Verlader*) m. verlader, bevrachter m.

Verladung, (*-en*) v., Z. *verladen;* it. lading v.; *-scommis* m. scheepsmakelaar, scheepsagent m.; *-schein* m. vrachtbrief m., connossement o.

Verlag, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (van een boek), uitgaaf, uitgave v., druk m., drukloon, drukgeld o.; it. drukken en uitgeven o., gedrukte werken o. mv.; *im -e bei,* gedrukt bij; *ein Buch in - nehmen, den - eines Buches übernehmen,* een boek uitgeven, laten drukken, de uitgaaf van een boek overnemen; *das Buch kömmt in seinem -e heraus,* dat boek is bij hem uitgegeven; *er verkauft blosz seinen* -, hij verkoopt alleen werken uit zijn eigen fonds, 2. (voor eene onderneming), uitgaaf v., onkosten m. mv., geld o.; *das erfordert einen groszen* -, dat vereischt aanzienlijke sommen.

Verlags-artikel, (*-kels,* mv.*-kel*) m. fondsartikel o.; *-buch* o. fondsboek o., in de eigen drukkerij gedrukt boek o.; *-(buch)handel* m. boekhandel m.; *-(buch)händler* m. uitgever m.; *-kosten* mv. kosten m. mv. van drukken; *-lager* o. magazijn o. van fondsartikelen; *-rechnungsbuch* o. boek o. voor de onkosten der drukkerij; *-recht* o. recht o. tot uitgeven; *-werk* o., Z. *-buch.*

Verlahmen, (*verlahmte, verlahmt*) o. ww. verlammen, lam worden, Z. *erlahmen.*

Verlähmen, (*verläumte, verlähmt*) Z. *lahmen.*

Verlammen, (*verlammte, verlammt*) bedr. ww. ontijdig lammeren werpen.

Verlanden, (*verlandete, verlandet*) o. ww. land worden; 2. bedr.ww. drooggmaken, tot land maken.

Verlangen, (*verlangte, verlangt*) o. ww., m. *h.*, it. bedr. ww. *etw.* -, verlangen, vragen, eischen, willen hebben; *was - Sie dafür,* hoeveel vraagt gij daarvoor?, 2. *etw., nach etw.* -, verlangen, haken; *ich verlange, es verlangt mich sehr nach ihm* of *ihn zu sehen,* ik verlang zeer, ik ben zeer verlangend naar hem, of om hem te zien; *ihn verlangt sehr nach der Freiheit,* hij verlangt zeer naar vrijheid. (Jachtw.) *nach dem Männchen* -, verlangen naar het mannetje, ritsig zijn, tochtig zijn *nach jemn.* -, verlangen; *was verlangt er von mir?,* wat verlangt hij van mij?, wat wil hij van mij hebben?; *zur Frau* -, ten huwelijk vragen; *es verlangt mich zu wissen, ob &,* ik wensch te weten, ik ben nieuwsgierig of &; II. o. zelfst. verlangen o., begeerte zucht v.; *sinnliches* -, lust m.; - *nach etw. haben, tragen,* naar iets verlangen, lust hebben in; *was ist Ihr* -?, wat is uwe begeerte?, *nach seinem* -, op zijn verlangen, volgens zijne begeerte.

Verlangern, (*verlängerte, verlängert*) bedr. ww. verlengen, langer maken, uitbreiden; (Ger.) *eine Frist* -, een termijn verlengen, uitstellen; 2. wed. ww. *sich* -, langer worden.

Verlangerung, (*-en*) v., Z. *verlängerung;* it. verlenging, uitbreiding v.; (van een termijn), uitstel o., verlenging v.; (Ontlk.) verlenging, voortzetting v.

Verlangerungs-linie, (*-en*) v. verlengingslijn v.; *-stück* o. verlengstuk o.; *-zettel* m (Handl.) verlengbrief m.

Verlangzettel, (*-tels,* mv.*-tel*) m., Z. *Bestellzettel.*

Verlappern, (*verläpperte, verläppert*) bedr. ww. *sein Geld* -, verspillen, versnoepen, verkwisten; *Wasser* -, vermorsen, verknoeien; (fig.) *viel Wein* -, opdrinken.

Verlärmen, (*verlärmte, verlärmt*) bedr. ww. *die Zeit* -, tierend, gedruischmakend doorbrengen.

Verlarven, (*verlarvte, verlarvet*) bedr. ww. vermommen, verkleeden, maskeren; *das Gesicht* -, een masker voordoen; *verlarvte Gesellschaft, verlarvter Aufzug,* maskerade v., gezelschap o. gemaskerden o.; (Pl.) *verlarvt,* tot eene larve geworden; it. (Gen.) vermomd, verborgen; 2. wed. ww. *sich* -, zich verkleeden, een masker aandoen.

Verlarvung, (*-en*) v., Z. *verlarven;* it. maskerade v.

Verlass, (*-es,*mv.*-e*)m. (w.i. gebr.) *worauf ist heut zu Tage* -, waarop kan men zich tegenwoordig verlaten?, Z. *verlassen;* 2. Z. *Nachlass.*

Verlassen, (*verliesz, verlassen*)bedr. ww. onr. verlaten, achterlaten, overlaten, in den steek laten *die Welt, das Leben* -, verlaten, vaarwel zeggen; it. sterven; *einen Stand* -, laten varen; *sein Gedächtniss verlasst ihn,* zijn geheugen begeeft hem; *jem.* -, verlaten, in den steek laten; *ein Haus* -, ontruimen, metterwoon verlaten; *von aller Welt - sein,* door iedereen verlaten. (Ger.) *Haus und Hof* -, ontruimen, Z. *hinterlassen.* 2 *etw.* -, Z. *verabreden;* it. *verfügen; sie haben es so mit einander* -, zij hebben dat met elk afgesproken. *sich auf etw.* -, zich verlaten, vertrouwen op; *sich auf jem.* -, vertrouwen stellen in, zich verlaten op; *sich auf Träume* -, aan droomen gelooven.

Verlassenheit, v., **Verlassensein,** (*-s*) o., z. m. verlatenheid, hulpeloosheid v., verlaten toestand m.

Verlassenschaft, (*-en*) v. nalatenschap v., nagelaten (roerende) goederen o. mv.

Verlasser, (*-s,* mv. *Verlasser*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die verlaat, Z. *verlassen.*

Verlässig, bijv. nw., **-keit,** v., Z. *zuverlässig &.*

Verlassigen, (*verlässigte, verlässigt*) bedr. ww. (Prov.) verzekeren, geruststellen.

Verlasslich, bijv. nw., Z. *zuverlässig.*

Verlassthum, (*-thum(e)s,* mv. *-thümer*) o., Z. *Verlassenschaft.*

Verlassung, v., z. m. verlating v., Z. *verlassen.*

Verlastern, (*verlästerte, verlästert*) bedr. ww. belasteren, beschimpen, smaden.

Verlasterung, v., Z. *verlästern;* it. belastering, beschimping v., smaad, laster m.

Verlateinen, (*verlateinte, verlateint*), **verlateinisiren,** (*verlateinisirte, verlateinisirt*) bedr. ww. in het Latijn overbrengen verlatijnisseren.

Verlaub, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Prov.) Z. *Erlaubniss.*

Verlauben, (*verlaubte, verlaubt*) bedr. ww. met loof of bladeren bedekken.

Verlauern, (*verlauerte, verlauert*) bedr. ww. *die Zeit* -, loerend, wachtend, bespiedend doorbrengen.

Verlauf, (*-(e)s,* mv. *Verläufe*) m. (van den tijd), verloop, verloopen o.; (Ger.) - *einer langen Zeit,* tijdsverloop o.; *nach - einiger Zeit,* na verloop van eenigen tijd, *nach - von 6 Tagen,* na verloop van 6 dagen; *nach - eines Jahrhunderts,* na verloop van 100 jaren; 2. (van eene zaak), verloop o., gang m., toedracht, ontwikkeling, wijze v. waarop & geschied is; *den ganzen - der Sache erzäh-*

len, de geheele toedracht der zaak &; 3. voorval o., gebeurtenis v.

Verlaufen, (*verlief, verlaufen*) o. ww. onr., m. *s.* (van water), verloopen, vervloeien, wegstroomen; (fig.) (van den tijd), verloopen, voorbijgaan, vervliegen, verstrijken; *die Frist ist* -, verstreken; *ehe das Jahr -ist*, voor dat het jaar verstreken is; II. bedr. ww. *jemn. den Weg* -, versperren, den doorgang beletten; III. wed. ww *sich* -, (van het water), wegvloeien; (van een hoop menschen), uiteengaan; (van soldaten) zich verstrooien; (Schild.) ineenloopen; *ich will mich nicht weit* -, ik zal niet ver gaan, ik zal niet verdwalen, geen verkeerden weg inslaan; *-er Mensch, Kerl* verloopen mensch, vagebond m.; *-es Gesindel*, troep m. bedelaars; *-er Mönch*, hij die de monnikspij heeft afgelegd; 2. *sich* -, verdwalen; *-es Stück Vieh*, afgedwaald; (Bilj.) *sich* -, verloopen, zijn eigen bal in den zak doen vallen.

Verläufer, (*-s*, mv. *Verläufer*) m. (Bilj.) verloopstoot m.

Verläugnen, (*verläugnete, verläugnet*) bedr. ww. verloochenen; *sein Vaterland, seine Religion* -, verloochenen, niet erkennen; *seine Unterschrift* -, loochenen, niet willen erkennen; *jems. Gegenwart* -, houden alsof men iem. niet bemerkt; (Sp.) *eine Farbe* -, verzaken; *die Natur* -, de natuur verzaken, tegen de natuur handelen; (Godg.) *Alles* -, alles verzaken, zich van alles ontdoen; 2. wed. ww. *sich selbst* -, zich zelven verloochenen; *sich - lassen*, laten zeggen dat men niet te huis is.

Verläugnung, (*-en*) v., Z. *verläugnen;* (van eene zaak), ontkentenis, ontkenning v.; (van den godsdienst), verloochening; *- seiner selbst*, Z. *Selbstverläugnung;* (Ger.) (van het bezit), ontkentenis v.

Verläumden, (*verläumdete, verläumdet*) bedr. ww., Z. *verleumden.*

Verlaut, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. *dem -e nach*, volgens het gerucht, naar men zegt.

Verlautbaren, (*verlautbarte, verlautbart*) o. ww., m. *s.* bekend worden, ruchtbaar worden, uitlekken; 2. bedr. ww. bekend maken, doen uitlekken, ruchtbaar doen worden.

Verlauten, (*verlautete, verlautet*) o. ww., m. *h. nichts von einer Sache - lassen*, uitlekken, bekend doen worden; *sich - lassen, dass*, zich laten ontvallen &.; 2. onp. ww. *es verlautet*, men zegt, men vertelt, er loopt een gerucht; *wie verlautet*, naar men zegt, volgens het algemeen praatje.

Verläuten, (*verläutete, verläutet*) bedr. ww. door luiden, kleppen verspreiden.

Verleben, (*verlebte, verlebt*) bedr. ww. doorbrengen, slijten, beleven; 2. verslijten.

Verlebendigen, (*verlebendigte, verlebendigt*) bedr. ww. (gemeenz.) *sich jem.* -, zich voorstellen, zich voor den geest halen; *seine Darstellungen* -, verlevendigen, bezielen.

Verlebt, bijv. nw. afgeleefd, oud; 2. dood, gestorven.

Verlechzen, (*verlechzte, verlechzt*) o. ww., m. *s.* lek worden, scheuren, splijten, door droogte losgaan; 2. Z. *verschmachten.*

Verleckern, (*verleckerte, verleckert*) bedr. ww. verlekkeren, aan lekkernijen gewennen; 2. aan lekkernijen verkwisten; *verleckert*, verlekkerd, aan lekkernijen gewend.

Verlefzen, (*verlefzte, verlefzt*) bedr. ww. (Org.) van lippen voorzien.

Verlegbar, bijv nw. verlegbaar, verlegd kunnende worden; 2. te drukken, uit te geven, uitgegeven kunnende worden.

Verlegen, (*verlegte, verlegt*) bedr. ww. *eine hohe Schule* -, verplaatsen, verleggen, ergens anders plaatsen; *einen Jahrmarkt, ein Fest* -, verzetten; *auf einen andern Tag* -, bepalen, vaststellen, verschuiven, uitstellen; *jem., ein Land mit Waaren* -, voorzien, verschaffen; *Waaren* -, verkoopen, verhandelen, omzetten; 2. (Boekh.) doen drukken en uitgeven; 3. *Karten* -, slecht leggen; *sein Messer* -, verkeerd leggen; *Akten* -, verleggen, op eene verkeerde plaats leggen; 4. *jemn. den Weg* -, versperren, verhinderen, beletten.

Verlegen, bijv. en b. (van kleeren), oud, versleten, afgedragen; *-e Waare*, lang gelegen hebbende, verlegen; *-es Obst*, verrot; *-er Wein*, oude wijn; 2. verlegen, besluiteloos, onzeker; *in der Wahl - sein*, verlegen zijn, besluiteloos zijn; 3. beschroomd, bedeesd, verlegen, niet vrij; *-heit* v. verlegenheid, besluiteloosheid, bedeesdheid, onzekerheid v.; *jem. in — setzen*, iem. in verlegenheid brengen, verlegen maken.

Verleger, (*-s*, mv. *Verleger*) m., **-in,** (*-nen*) v. uitgever m., uitgeefster v.

Verlehnen, (*verlehnte, verlehnt*) bedr. ww., Z. *verleihen;* 2. in leen geven.

Verlehnung, (*-en*) v. beleening, investituur v.

Verleibdingen, (*verleibdingte, verleibdingt*) bedr. ww. eene lijfrente geven, den kost voor het leven geven.

Verleiden, (*verleidete, verleidet*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, een afkeer doen krijgen van, verbitteren, tegenmaken, het genot bederven.

Verleiern, (*verleierte, verleiert*) bedr. ww. *die Zeit* -, met slecht spelen, neurien doorbrengen, verbeuzelen, verspillen.

Verleihbuch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. (Bergw.) lijst v. der leenen, lijst v. der uitbestede mijnen.

Verleihen, (*verlieh, verliehen*) bedr. ww. onr. verleenen, leenen, te leen geven; *eine Wohnung* -, *Pferde* -, verhuren, Z. *vermiethen; Geld auf Zins* -, te leen geven; *jemn. ein Amt* -, verleenen, schenken, toevertrouwen; *Hülfe* -, verleenen; it. hulpschenken, helpen; *ein Privilegium* -, toestaan; *jemn. ein gutes Wort bei jemn.* -, een goed woord voor iem. doen; *eine Gnade* -, verleenen, bewijzen, toestaan; *jem. dem ein gewisses Recht verliehen ist*, concessionaris m.; *Gott verleihe uns Gnade, Frieden &*, God schenke, verleene &.

Verleiher, (*-s*, mv. *Verleiher*) m., **-in,** (*-nen*) v. leener, verhuurder m., leenster, verhuurster v.

Verleihung, (*-en*) v., Z. *verleihen;* it. beleening v.; (van een recht), octrooi &, concessie, overdracht v.; (van een privilegie), schenking v.

Verleimen, (*verleimte, verleimt*) bedr. ww. met lijm verbinden; 2. tot lijmen gebruiken.

Verleiten, (*verleitete, verleitet*) bedr. ww. verleiden, doen verdwalen; (fig.) *zu etw.* -, overhalen, verleiden; *sich zu etw. - lassen*, zich laten verleiden, zich laten overhalen.

Verleiter, (*-s*, mv. *Verleiter*) m., **-in,** (*-nen*) v. verleider m., verleidster v.

Verlenken, (*verlenkte, verlenkt*) bedr. ww. verkeerd sturen, verkeerd leiden; 2. vermijden.

Verlernen, (*verlernte, verlernt*) bedr. ww. *eine Sprache* -, verleeren, afleeren, vergeten; *böse Sitten* -, zich ontdoen van, nalaten; 2. tot leeren besteden.

Verleitung, (*-en*) v. verleiding v., Z. *verleiten.*

Verlesen, (*verlas, verlesen*) bedr. ww. onr. voorlezen, hardop lezen; *die Soldaten* -, afroepen; it. appel houden; 2. wed. ww. *sich* -, verkeerd lezen, eene fout begaan onder het lezen.

Verleser, (*-s*, mv. *Verleser*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorlezer m., voorlezeres v., hij, zij die voorleest.

Verlesung, (*-en*) v. voorlezing v.; (Krijgsw.) appel o.

Verletzbar, verletzlich, bijv. nw. kwetsbaar, te kwetsen; (fig.) gevoelig, zeer kiesch; *-keit* v. kwetsbaarheid, gevoeligheid, kieschheid v.

Verletzen, (*verletzte, verletzt*) bedr. ww. *jem.* -, kwetsen, beleedigen, wonden, krenken; *einen Baum* -, beschadigen; *die Pulsader* -, kwetsen, zich wonden, zich kneuzen, zich zeer doen.

Verletzer, (*-s*, mv. *Verletzer*) m., **-in,** (*-nen*) v., kwetser, beleediger, krenker m., kwetsster, beleedigster v.

Verletzung, (*-en*) v., Z. *verletzen;* it. kwetsing, beleediging, krenking v.; (van de wet), overtreding, schending v.; (van een verdrag), schending, schennis v.

Verleumden, (*verleumdete, verleumdet*) bedr. ww. lasteren; *jem.* -, belasteren, kwaadspreken van, iems. goeden naam bezwalken.

Verleumder, (*-s*, mv. *Verleumder*) m., **-in,** (*-nen*) v. lasteraar, kwaadspreker m., lasteraarster, kwaadspreekster v.

Verleumderisch, bijv. en b. lasterlijk, lasterend, kwaadsprekend, onteerend.

Verleumdung, (*-en*) v. lastering, kwaadspreking, kwaadsprekendheid, lastertaal v., laster m.

Verlicitiren, (*verlicitirte, verlici-*

tirt) bedr. ww. bij opbod verkoopen, Z. *versteigern.*

Verliebeln, (*verliebelte, verliebelt*) bedr. ww. *seine besten Jahre* -, met minnarijen, liefkoozingen doorbrengen, verspillen.

Verlieben (sich), (*verliebte, verliebt*) wed.ww. *sich in eine Person* -, verliefd raken op; *sich in jem., in etw. närrisch* -, dol verliefd worden op.

Verliebt, bijv. en b. verliefd; *in jem. - sein,* verliefd zijn op; *närrischer Weise - sein,* verzot zijn op, dol verliefd zijn; *sterblich - sein,* smoorlijk verliefd zijn; *-heit* v. verliefdheid, verzotheid v.; 2. roes m., vervoering v. van zinnelijke liefde.

Verliederlichen, (*verliederlichte, verliederlicht*) bedr.ww. in liederlijkheid doorbrengen, verkwisten, verbrassen.

Verliegen, (*verlag, verlegen*) o.ww. onr., m. *h.* en *s.* door (lang) liggen bederven, te lang liggen; 2. wed. ww. *sich* -, door werkeloosheid schade lijden; (van menschen), stomp worden; (van honden), ongeschikt voor de jacht worden.

Verlierbar, bijv. nw. verliesbaar, verloren kunnende worden; *-keit* v. verliesbaarheid v.

Verlieren, (*verlor, verloren*) bedr. ww. onr. verliezen, kwijtraken; *den Kopf* -, (fig.) buiten zich zelve(n) raken; *keinen Augenblick* -, verliezen, verzuimen, verloren laten gaan; *an einer Waare* -, verzen op, met verlies verkoopen; *an Glanz* -, verminderen in; *etw. aus den Augen, aus dem Gesichte* -, uit het oog verliezen; *verloren gehen,* verloren gaan, wegraken; (H. S.) verdoemd worden, verloren gaan; *etw. verloren geben,* verloren geven, opgeven, laten varen, afzien van; *ein Spiel* -, verloren geven; (Jachtw.) *verloren jagen,* (van honden), het wild samendrijven; (Zeew.) - of *verliefen,* afdrijven; (Fin.) *verlorne Ausstände, Rückstände,* achterstallige schulden v. mv., oninbare posten m. mv.; (Krijgsw.) *verlorne Schildwache,* verloren man, uiterste schildwacht m.; (Meub.) *verlorner Zapfen,* spijker m., pen v. die niet houdt; *verloren gearbeitet,* (van een schip), fluitvormig gebouwd; *etw. verloren machen, nur verloren zeichnen,* doen verdwijnen, uitschrappen; 2. wed. ww. *sich* -, verloren gaan, verdwijnen, verdwalen; (van toeschouwers), uiteengaan, heengaan; *aus dem Gesichte* -, verdwijnen; *sich im Nachdenken* -, in gedachten verdiept zijn; *sich aus dem Gedächtnisse* -, uitgewischt worden; *sich* -, (van kleuren), verschieten; it. (Schild., Grav.) *sich in einander* -, ineenvloeien; (van pijnen), overgaan.

Verlierer, (*-s,* mv. *Verlierer*) m. hij die verliest, kwijtraakt &, Z. *verlieren.*

Verlies, (*-es,* mv. *-e*) o. onderaardsche gevangenis v., hok o., gevangentoren m.

Verloben, (*verlobte, verlobt*) bedr. verloven; *jemn. seine Tochter* -, zijne dochter verloven met; 2. wed. ww. *sich mit einem Mädchen* -, een meisje trouwbelofte geven.

Verlobte, (*-n,* mv. *-n*) m., (*-n*) v. verloofde m. en v., bruidegom m., bruid v., ondertrouwde m. en v.

Verlobung, (*-en*) v., **Verlöbniss,** (*-es,* mv. *-e*) o. verloving, ondertrouw v.

Verlobungs-anzeige, (*-n*) v. kennisgeving v. van een voorgenomen huwelijk, huwelijksbekendmaking v.; *-karte* v. huwelijkskaartje o.; *-ring* m. trouwring m.; *-tag* m. verlovingsdag m., dag m. waarop de ondertrouw plaats heeft.

Verlochen, (*verlocht, verlocht*) bedr. ww. begraven, onder den grond stoppen.

Verlochsteinen, (*verlochsteinte, verlochsteint*) bedr. ww. (Bergw.) van grenssteenen voorzien.

Verlocken, (*verlockte, verlockt*) bedr. ww. verlokken, verleiden, aanlokken.

Verlocker, (*-s,* mv. *Verlocker*) m., **-in,** (*-nen*) v. verleider m., verleidster v.

Verlockern, (*verlockerte, verlockert*) bedr. ww. in losbandigheid doorbrengen.

Verlockung, (*-en*) v., Z. *verlocken;* it. verleiding v., aanloksel o.

Verlodern, (*verloderte, verlodert*) o. ww., m. *s.* uitbranden, ophouden te vlammen, uitgedoofd worden, door de vlammen verteerd worden.

Verloderung, v., Z. *verlodern.*

Verlogen, bijv. nw., Z. *lügenhaft.*

Verlohnen, (*verlohnte, verlohnt*) bedr. ww. beloonen, betalen; *es verlohnt die* (gemeenz. *der*) *Mühe nicht,* het is de moeite niet waard.

Verlöschbar, bijv.nw. uitgedoofd kunnende worden.

Verlöschen, (*verlosch, verloschen*) o. ww. onr., m. *s.* uitgedoofd worden, uitdooven, uitgaan; *verloschene Inschrift,* uitgewischt, onleesbaar geworden; 2. bedr. ww., Z. *auslöschen.*

Verlöschlich, bijv. nw., Z. *verlöschbar.*

Verlöschung, (*-en*) v., Z. *verlöschen;* it. uitdooving, uitwissching v.

Verlosen, (*verloste, verlost*) bedr. ww. verlaten; 2. (Jachtw.) *das Wild* -, op de loer leggen naar.

Verlosung, (*-en*) v. verloting, loterij v.

Verlöthen, (*verlöthete, verlöthet*) bedr. ww. soldeeren.

Verludern, (*verluderte, verludert*) bedr. ww., Z. *verliederlichen.*

Verlumpen, (*verlumpte verlumpt*) o. ww., m. *s.* in flarden neervallen, in lompen veranderen; *verlumpt sein,* in lompen gekleed zijn; (fig.) arm worden; (gemeenz.) op de flesch gaan; 2. bedr. ww., Z. *verliederlichen.*

Verlusen, (*verluste, verlust*) bedr. ww., Z. *verlosen.*

Verlust, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. verlies, nadeel o., schade v.; *einen - leiden,* een verlies lijden; *im -e sein,* verliezen; *bei* -, op straffe van; *bei - des Rechtes,* op straffe van vervallenverklaring van het recht; *bei - der Waaren,* op straffe van verbeurdverklaring; *- des Adels,* verlies o., ontneming v.; (Hand.) vermindering, schade v.; (Munt w.) vermindering v. in gewicht of gehalte.

Verlüstern, (*verlüsterte, verlüstert*) bedr.ww. begeerig, verlangend maken, lust opwekken; *nach etw. verlüstert,* zeer belust naar.

Verlustig, bijv. nw. *einer Sache* -, beroofd van, kwijt; *eines Dinges - werden,* verliezen, kwijtraken; *sich einer Sache - machen,* verliezen, zich berooven van; *- des Adels,* vervallen van.

Verlustigen, (*verlustigte, verlustigt*) bedr.ww. opvroolijken; 2. *jem. einer Sache* -, iem. iets doen verliezen.

Vermachen, (*vermachte, vermacht*) bedr. ww. (gemeenz.) sluiten, Z. *zumachen;* 2. *jemn. etw.* -, (bij testament), vermaken, legateeren.

Vermacher, (*-s,* mv. *Vermacher*) m., **-in,** (*-nen*) v. testamentmaker m., testamentmaakster v., erflater m., erflaatster v.

Vermächtniss, (*-es,* mv. *-e*) o. testament o., uiterste wil m., uiterste wilsbeschikking v.; *ohne - sterben,* zonder testament gemaakt te hebben; 2. legaat, erfdeel o., erfmaking v.; *-nahme* v. aanvaarding v. eener erfenis; *-nehmer, -in,* hij, zij die eene erfenis aanvaardt.

Vermagern, (*vermagerte, vermagert*) o. ww., m. *s.*, Z. *abmagern.*

Vermählbar, bijv. nw. huwbaar, manbaar; *-keit* v. huwbaarheid, manbaarheid v.

Vermahlen, (*vermahlte, vermahlt*) bedr. ww. vermalen.

Vermählen, (*vermählte, vermählt*) bedr. ww. uithuwelijken, ten huwelijk geven; (fig.) samen verbinden, vereenigen; 2. wed. ww. *sich* -, huwen, trouwen, zich door den echt vereenigen; (fig.) nauw vereenigen, ineensmelten.

Vermählung, (*-en*) v., Z. *vermählen;* it. huwelijk o., trouwplechtigheid, bruiloft v.; *-sfeier* v. huwelijksplechtigheid v.; *-sfest* o. huwelijksfeest, trouwfeest o., bruiloft v.; *-stag* m. trouwdag m.

Vermahnen, (*vermahnte, vermahnt*) bedr. ww., Z. *ermahnen.*

Vermäkeln, (*vermäkelte, vermäkelt*) bedr. ww. als makelaar verkoopen, verhandelen.

Vermaledeien, (*vermaledeite, vermaledeit*) bedr. ww. (gemeenz.) Z. *verfluchen.*

Vermalen, (*vermalte, vermalt*) bedr. ww. tot schilderen verbruiken; 2. verkeerd schilderen, door schilderen bederven.

Vermalmen, (*vermalmte, vermalmt*) bedr. ww. vermorzelen, verpletteren, verbrijzelen, fijnstampen, tot poeder stampen.

Vermanch-, vermannich-, vermannig-faltigen, (*-faltigte, -faltigt*) bedr. ww. vermenigvuldigen, afwisselen, verscheidenheid geven.

Vermannichfaltigung, (*-en*)

v. vermenigvuldiging, afwisseling, verscheidenheid v.

Vermannschaften, (*vermannschaftete, vermannschaftet*) bedr. ww. bemannen, van manschappen voorzien, bezetten met manschappen.

Vermänteln, (*vermäntelte, vermäntelt*) bedr. ww., Z. *bemänteln.*

Vermarken, (*vermarkte, vermarkt*) bedr. ww. met grenzen omsluiten, met grenssteenen omgeven.

Vermarkung, (*-en*) v., Z. *vermarken;* it. omsluiting v.

Vermauern, (*vermauerte, vermauert*) bedr. ww. *viel Kalk -,* vermetselen, tot metselen verbruiken; 2. *eine Thüre -,* dichtmetselen.

Vermehrbar, bijv. nw. vermenigvuldigbaar, te vermeerderen.

Vermehren, (*vermehrte, vermehrt*) bedr. ww. vermeerderen, vergrooten; *eine Rede -,* uitbreiden; *ein Buch -,* vermeerderen, uitbreiden; *sein Vermögen -,* vergrooten, doen toenemen; *Zahlen -,* vermenigvuldigen; *-de Zahl,* vermenigvuldigtal; 2. wed. ww. *sich -,* zich vermenigvuldigen, toenemen, grooter worden; (Pl., Nat. hist.) *sich schnell -,* zich snel voortplanten, voorttelen.

Vermehrer, (*-s, Vermehrer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij die vermeerdert, Z. *vermehren;* it. uitbreider m., uitbreidster v.

Vermehrung, (*-en*) v. vermeerdering, uitbreiding, vergrooting v.; (Rek.) vermenigvuldiging v.; *-strieb* m., Z. *Zeugungstrieb; -szahl* v. (Rek.) vermenigvuldigtal o.

Vermeidbar, vermeidlich, bijv. nw. te vermijden, te ontwijken, te ontgaan.

Vermeiden, (*vermied, vermieden*) bedr. ww. onr. vermijden, ontwijken, ontgaan; *das ist nicht zu -,* dat is onvermijdelijk.

Vermeidung, (*-en*) v., Z. *vermeiden;* it. vermijding, ontwijking v.; *bei - seiner Ungnade,* op straffe van zijn ongenoegen op den hals te halen.

Vermeiern, (*vermeierte, (vermeiert*) bedr. ww. in pacht overdragen, in overdracht verhuren.

Vermeinen, (*vermeinte, vermeint*) bedr. ww., Z. *meinen.*

Vermeint(lich), bijv. nw. vermeend, voorgewend, gewaand, volgens opgave; *der -e Vater,* hij die men zegt de vader te zijn.

Vermeiszeln, (*vermeiszelte, vermeiszelt*) bedr. ww. met den beitel verknoeien, slecht beitelen.

Vermelden, (*vermeldete, vermeldet*) bedr. ww., Z. *melden.*

Vermengen, (*vermengte, vermengt*) bedr. ww. vermengen, onder elk. mengen, een mengsel maken van; (fig.) *die Begriffe, eine Sache mit einer andern -,* verwarren, verwisselen; *in etw. vermengt sein,* gewikkeld zijn in; 2. wed. ww. *sich mit etw. -,* zich mengen in, zich bemoeien met.

Vermenglich, bijv. nw. vermengbaar.

Vermengtheit, v., z.m. gemengdheid, verwarde, ordelooze vermenging v.

Vermengung, (*-en*) v., Z. *vermengen;* it. vermenging, verwarring, verwisseling v.; it. mengsel o.

Vermenschen, (*vermenschte, vermenscht*) bedr. ww. mensch maken, een menschelijken vorm geven; 2. o. ww., m. s. mensch worden.

Vermenschlichen, (*vermenschlichte, vermenschlicht*) bedr. ww. onder een menschelijken vorm voorstellen: 2. menschelijker maken; 3. *Gott -,* eene menschelijke gedaante geven; 4. beschaven.

Vermenschlicher, (*-s,* mv. *Vermenschlicher*) m. hij die & onder eene menschelijke gedaante voorstelt.

Vermenschlichung, v. menschelijk of aan een mensch gelijk maken o.; *-slehre* v. leer v. der menschwording.

Vermerk, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. aanteekening, notitie v.

Vermerken, (*vermerkte, vermerkt*) bedr. ww. *etw. -,* Z. *merken;* (fig.) *etw. übel -,* kwalijk nemen, verkeerd uitleggen.

Vermessen, (*vermasz, vermessen*) bedr. ww. onr. *Zeuge -,* met de el uitmeten; (Bouwk.) *eine Mauer -,* opmeten; (Landm.) meten, opmeten; (Bergw.) *am Tage -,* aan de oppervlakte uitmeten; 2. *das Land an die Anbauer -,* naar de maat verdeelen; II. wed ww. *sich -,* verkeerd meten, zich vergissen bij het meten; 2 *sich einer Sache -,* zich te hoog schatten, zich verstouten; *si h zu viel -,* verwaand zijn, zich vermeten; *sich - und schwören,* met eede bevestigen, hoog en laag bewreren.

Vermessen, (*-er, -st*) bijv. en b vermetel, stout, koen, onbeschaamd; *-heit* v. vermetelheid, stoutheid, koenheid, onbeschaamdheid v.

Vermessung, v., Z. *vermessen;* it. opmeting v.

Vermetzen, (*vermetzte, vermetzt*) bedr. ww. het maaloon betalen.

Vermiethen, (*vermiethete, vermiethet*) bedr. ww. verhuren, in huur geven, verpachten; (Zeew.) bevrachten; *wieder an Andere -,* in onderhuur geven; (Zeew.) onderbevrachten; 2. wed. ww. *sich bei jem. -,* zich verhuren, in dienst gaan.

Vermiether, (*-s,* mv. *Vermiether*) m., **-in,** (*-nen*) m. verhuurder m., verhuurster v., bevrachter m., bevrachtster v.

Vermiethzettel, (*-tels,* mv. *-tel*) m. (aan huizen), huurbordje o.; 2. huurcedul v.

Vermiethung, (*-en*) v., Z. *vermiethen;* it. verhuring, bevrachting v.

Verminderbar, bijv. nw. verminderbaar, te verminderen; *-keit* v. verminderbaarheid v.

Vermindern, (*verminderte, vermindert*) bedr. ww. verminderen, verachten; *ein Uebel -,* verkleinen, bewimpelen; *um die Hälfte -,* verminderen; *ein Regiment -,* in aantal verminderen, verzwakken; *jems. Besoldung -,* verminderen, inkrimpen; *eine Zahl -,* aftrekken; *-de Zahl,* aftrekt al o.; *zu -de Zahl,* aftrekker m.; (fig.) *jems. Ansehen -,* verminderen, doen afnemen; *eine Freude -,* doen verminderen; 2. wed ww. *sich -,* verminderen, minder worden, kleiner worden: (fig.) *die Schmerzen - sich,* worden minder.

Verminderung, (*-en*) v. vermindering, verkleining, verkorting v.; *-swort* o. (Spraakk.) verkleinwoord o.

Vermischen, (*vermischte, vermischt*) bedr. ww. mengen, vermengen, onder elk. mengen; *Metalle -,* een mengsel maken van; *Wein mit Wasser -,* wijn vervalschen, melk wasschen, *mehrere Weine mit einander -,* wijn versnijden; *sich - lassen,* zich laten vermengen; (Lakenb.) *gefärbte Wolle -,* verschillend gekleurde wolsoorten onder elk. mengen; 2. wed. ww. *sich fleischlich -,* vleeschelijke gemeenschap hebben; (van dieren), paren; (van rassen), zich kruisen.

Vermischt, bijv. nw. *-e Masse,* gemengd; *-e Gesellschaft,* gemengd; *-e Zeugung,* kruising, vermenging, voortteling v.; (Meetk.) *-e Zahl,* gemengd getal; it. *-e Linie,* gebroken lijn; *-e gelehrte, geschichtliche & Aufsätze,* mengelingen v. mv., mengelwerk o.; *Schriften -en Inhalts,* werken met gemengden inhoud.

Vermischung, (*-en*) v., Z. *vermischen;* it. vermenging v.; *fleischliche -,* vleeschelijke vereeniging, paring v.; 2. (Bew. d. erts.) mengsel o., alliage o., Z. *Mischung.*

Vermissen, (*vermisste, vermisst*) bedr. ww. *jem., etw. -,* missen, vermissen; *ich vermisse ein Buch,* ik mis een boek, ik vind een boek niet; 2. de afwezigheid betreuren van; *man wird mich -,* men zal mij wel missen, men zal mijne afwezigheid wel gewaarworden; *er ist unter den Vermissten,* hij behoort onder de vermisten.

Vermitteln, (*vermittelte, vermittelt*) bedr. ww. als bemiddelaar optreden, schikken; *einen Streit -,* beslechten; *einen Vergleich -,* tot stand brengen; *den Frieden -,* onderhandelen over, tot stand brengen; *eine Zusammenkunft -,* regelen, doen plaats hebben; *etw. zu - suchen,* trachten te regelen, in orde te brengen.

Vermittelst, bijw. en voorz., Z. *mittelst.*

Vermittelung, (*-en*) v. tusschenkomst, bemiddeling v.; (Hand.) *durch - der Herren N. N.,* door tusschenkomst van &; (van een twist) beslechting v.; *-sschreiben* o. bemiddelingsbrief m., akte v. van tusschenkomst.

Vermittler, (*-s,* mv. *Vermittler*) m., **-in,** (*-nen*) v. bemiddelaar m., bemiddelaarster v., Z. *Mittelsperson;* 2. hij die tusschenbeide komt.

Vermöbeln, (*vermöbelte, vermöbelt*) bedr. ww. (w. i. gebr.) verkoopen.

Vermodeln, (*vermodelte, vermodelt*) bedr. ww., Z. *verkünsteln.*

Vermodern, (*vermoderte, vermodert*) o. ww., m. s. tot ontbinding of verrotting overgaan, verrotten, vermolmen.

Vermoderung, v., Z. *vermodern;* it. ontbinding, verrotting v.

Vermöge, voorz. (met den 2en nv.) krachtens, tengevolge van, door; ll. overeenkomstig met; - *meines Amtes*, krachtens; - *der Gesetze*, uit kracht van, volgens, overeenkomstig; - *meiner Einkünfte*, door middel van; - *des Befehles*, overeenkomstig; - *meines Versprechens*, volgens mijne belofte.

Vermögen, (*vermochte, vermocht*) o. ww. onr., m. *h.* vermogen, de macht hebben, kunnen; *etw.* - of *-d sein etw. zu thun*, iets kunnen doen, in staat zijn, bekwaam zijn tot, de macht of het vermogen hebben; *ich vermag nicht, ich bin nicht -d weiter zu gehen*, ik kan geen stap verder doen; *viel bei jemm.* of *über jem.* -, veel vermogen bij, veel invloed hebben bij, op; *ich habe es nicht vermocht*, ik heb het niet kunnen doen, Z. *können*; *-de Kraft*, vermogende kracht v., innerlijk vermogen; 2. bezitten, hebben. *wie viel vermag er wohl?*, hoeveel zou hij wel bezitten; *-der Mann*, vermogend, welgesteld, gegoed; *sehr -de Leute*, vermogende, rijke lieden; 3. *jem. zu etw.* -, overhalen, doen besluiten.

Vermögen, (*-s*) o., z. m. vermogen o., macht, kracht v., gezag o., eigenschap v., middel o.; *das ist* of *steht nicht in seinem* -, *das geht über sein* -, dat gaat zijne macht te boven, Z. *Macht*; *über* - *arbeiten*, boven zijne krachten, *das* - *zu wollen*, de eigenlijke wil m.; 2. goed, vermogen, fortuin o., bezitting v., bezit o.; *bewegliches, unbewegliches* -, roerend, onroerend goed o.; - *haben, ein grosses* - *besitzen*, (gemeenz.) *viel im* - *haben*, een groot fortuin bezitten; ll. veel in de melk te brokkelen hebben, *väterliches, mütterliches* -, vaders bewijs, moeders bewijs, vermogen o. van vaders-, moederszijde; *keinen Heller mehr im* - *haben*, geen cent meer bezitten; *tausend Thaler im* - *haben*, duizend thalers rijk zijn.

Vermögenheit, (*-en*) v. vermogendheid, gegoedheid v., staat m. van fortuin, vermogen o., rijkdom m., middelen o. mv.; *-los* bijv. nw. onvermogend, zonder vermogen, arm.

Vermögens-bestand, -betrag, m., **-masse,** v., Z. *Vermögenheit*; *-stand* m., Z. *-umstände*; *-steuer* v. belasting v. op de bezittingen, inkomstenbelasting v.; *-umstände* m. mv., Z. *Vermögenheit*; *in guten* —*n sein*, welgesteld, vermogend, rijk zijn; *-verwalter* m. beheerder m. der goederen; *-verwaltung* v. beheer o. van de goederen of bezittingen.

Vermöglich, (*-er, -st*) bijv. nw. sterk, krachtig; 2. vermogend, gegoed, welgesteld.

Vermögsam, (*-er, -st*) bijv. nw., Z. *vermöglich*.

Vermohren, (*vermohrte, vermohrt*) bedr. ww. stukken van een stoel in elk. zetten.

Vermoosen, (*vermooste, vermoost*) bedr. ww., Z. *bemoosen*.

Vermörteln, (*vermörtelte, vermörtelt*) bedr. ww. met kalk bestrijken, dichtstrijken.

Vermuckeln, (*vermuckelte, vermuckelt*) o. ww., Z. *vermodern*.

Vermummen, (*vermummte, vermummt*) bedr. ww. vermommen, verkleeden; (gemeenz.) omsluieren, omhullen, warm toedekken; 2. wed. ww. *sich* -, zich vermommen, zich verkleeden.

Vermummung, (*-en*) v., Z. *vermommen*; ll. vermomming, verkleeding v.

Vermünzen, (*vermünzte, vermünzt*) bedr. ww. vermunten, anders munten, met munten verbruiken.

Vermuthbar, bijv. nw., Z. *vermuthlich*.

Vermuthen, (*vermuthete, vermuthet*) bedr. ww. vermoeden, gissen, denken; *es ist zu* -, *dass* &c., men kan wel gissen; *das habe ich gleich vermuthet*, dat heb ik dadelijk wel gedacht; *nichts Gutes von etw.* -, niet veel goeds verwachten; *hieraus lasst sich* -, *dass* &c., hieruit laat zich vermoeden, hieruit kan men opmaken &; *sich etw. nicht* -, niet verwachten; ll. (*-s*) o., z. m. vermoeden, gissen, denken, voorgevoel o., schijn m., verwachting v.; *wider alles* -, tegen alle verwachting.

Vermuthlich, bijv. en b. vw. vermoedelijk, denkelijk, waarschijnlijk, denkbaar; *der -e Erbe*, vermoedelijk; *er wird* - *kommen*, waarschijnlijk, denkelijk.

Vermuthung, (*-en*) v. vermoeden o., gissing, verwachting, vooronderstelling v.; *daraus ziehe ich die* -, *dass*, daarmit maak ik de onderstelling; *die* - *ist gegen ihn*, het vermoeden, de schijn is tegen hem; *aller* - *nach*, naar allen schijn; *eine starke* - *haben*, sterk verdenken; *-sgrund* m. reden v., grond m. tot vermoeden, waarschijnlijkheidsgrond m.

Vernachlassigen, (*vernachlässigte, vernachlässigt*) bedr. ww. verwaarloozen, verzuimen; *seinen Anzug* -, niet in acht nemen, met ontzien; 2. wed. ww. *sich* -, achteloos zijn, zijne kleederen verwaarloozen.

Vernachlässigung, (*-en*) v. verwaarlooziug, achteloze behandeling v., verzuim o., Z. *Nachlassigkeit*.

Vernageln, (*vernagelte, vernagelt*) bedr. ww. *eine Thüre, ein Fenster* -, toespijkeren, dichtspijkeren; *eine Kanone* -, vernagelen; (fig.) *vernagelt*, dwaas, zot, dom, bekrompen, onnoozel; (Zeew.) *ein Schiff* -, nagelen, houten nagels in de buitenhuid slaan.

Vernähen, (*vernähte, vernäht*) bedr. ww. *viel Faden* -, vernaaien, tot naaien verbruiken; 2. *ein Loch* -, toenaaien, dichtnaaien, een stuk zetten op; 3. *Geld in seinem Kleide* -, naaien; ll. wed. ww. *sich* -, verkeerd naaien.

Vernahmlichen, (*vernähmlichte, vernahmlicht*) bedr. ww. vereenzelvigen, onder een begrip brengen.

Vernahterung, (*-en*) v. kribwerk o.

Vernal, bijv. nw. lenteachtig, tot de lente behoorend.

Vernarben, (*vernarbte, vernarbt*) o. ww., m. *h.* ll. wed. ww. *sich* -, heelen, dichtgroeien, litteekenen, een litteeken worden; 2. bedr. ww. heelen, doen genezen.

Vernarbung, v., Z. *vernarben*.

Vernarren, (*vernarrte, vernarrt*) o. ww., m. *s.* gek worden; 2. bedr. ww. *Geld &c.* -, dwaselijk verkwisten, aan dwaasheden verspillen; 3. *sich in etw.* -, *in jem.* -, dol verliefd worden op, verzot worden op, smoorlijk verlieven in.

Vernarrt, bijv. nw. verzot, smoorlijk verliefd; *-heit* v. verzotheid v.

Vernaschen, (*vernaschte, vernascht*) bedr. ww. versnoepen, aan snoeperijen uitgeven.

Vernehmbar, vernehmlich, bijv. en b. hoorbaar, verneembaar, verstaanbaar, waar te nemen, duidelijk, helder, klaar; *-heit* v. hoorbaarheid, verstaanbaarheid, duidelijkheid, helderheid, klaarheid v.

Vernehmen, (*vernahm, vernommen*) bedr. ww. onr. merken, bespeuren, waarnemen, bemerken, hooren, onderscheiden, verstaan, begrijpen; 2. *etw.* -, vernemen, ervaren, onderricht worden van; (gemeenz.) *sich* - *lassen*, zich doen hooren; *jemm. zu* - *geben*, iem. te verstaan, te kennen geven; 3. *jem. über etw.* -, ondervragen, hooren; *einen Gefangenen* -, Z. *verhören*; ll. wed. ww. *sich mit jemm. in gutem* - *sein*, met iem. in goede verstandhouding staan.

Vernehmlich, & bijw., Z. *vernehmbar* &.

Vernehmung, (*-en*) v., Z. *Verhör*; *-sbericht* m. rapport, bericht o. omtrent een gerechtelijk verhoor; *-sbuch* o., *-sschrift* v. protocollenboek, protocol, proces-verbaal o.

Verneigen (sich), (*verneigte, verneigt*) wed. ww. neigen, buigen, eene buiging maken, Z. *verbeugen*.

Verneigung, (*-en*) v., Z. *Verbeugung*.

Verneinbar, verneinlich, bijv. nw. te ontkennen, te loochenen.

Verneinen, (*verneinte, verneint*) bedr. ww. ontkennen, loochenen, neen zeggen op; *eine Frage* -, ontkennend beantwoorden; *-d*, ontkennend; (Spraakk.) - *der Satz*, ontkennende zin, negatieve zin.

Verneinung, (*-en*) v. ontkenning, loochening v.; 2. of *-ssatz* m., Z. *verneinen* (*der Satz*); *-swort* o. ontkenning v., ontkennend bijwoord o.

Vernennen, (*vernannte, vernannt*) bedr. ww. onr. vernoemen, zich in den naam vergissen.

Verneuen, *verneute, verneut*) bedr. ww., Z. *erneuen*.

Vernichtbar, bijv. nw. vernietigbaar, vernielbaar, verdelgbaar.

Vernichten, (*vernichtete, vernichtet*) bedr. ww. vernietigen, verdelgen, verwoesten, vernielen, verijdelen; *ein Kunstwerk* -, vernielen; *ein Gesetz* -, afschaffen; *ein Testament* -, nietig verkla-

ren; (Ontlk.) allengs doen verdwijnen; *vernichtet werden*, vernietigd, verdelgd worden; *-de Klausel*, bepaling die & nietig maakt.

Vernichter, (*-s*, mv. *Vernichter*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die vernietigt &, Z. *vernichten;* it. vernieler m., vernielster v.

Vernichtigen, (*vernichtigte, vernichtigt*) bedr. ww. vernielen, vernietigen, verdelgen.

Vernichtung, (*-en*) v. vernietiging, verdelging, afschaffing, verwoesting v.

Vernicken, (*vernickte, vernickt*) bedr. ww. *eine Stunde -*, slapend doorbrengen.

Vernier, (*-s*, mv. *-e*) m. werktuig o. om hoeken en bogen te meten, hoekmeter, boogmeter, nonius m. (door Vernier in 1631 uitgevonden).

Vernieten, (*vernietete, vernietet*) bedr. ww. vastklinken, omklinken.

Vernietung, (*-en*) v. omklinking v., Z. *vernieten.*

Vernüchtern (sich), (*vernüchterte, vernüchtert*) wed. ww. zich ontnuchteren, ontbijten; it. iets gebruiken.

Vernunft, v., z. m. verstand o., rede v., gezond verstand, oordeel o.; *das ist über die -*, dat gaat het verstand te boven; *die gesunde -*, het gezond verstand; *ein Mann ohne -*, verstandeloos, dom man; *mit - zu Werke gehen*, met oordeel, verstand, overleg o. te werk gaan; *der - Gehör geben*, naar rede luisteren; *bei guter - sein*, wel bij zijne zinnen, wel bij het hoofd zijn; *die - verlieren*, het verstand verliezen; *jem. zur - bringen*, iem. tot rede brengen, rede doen verstaan; *er hat viel Witz, aber wenig -*, hij is wel geestig, maar niet verstandig.

Vernunft-ähnlich, bijv. nw. naar rede gelijkend; *-ähnlichkeit* v. overeenkomst v. met het verstand of de rede; *-begabt* bijv. nw. met rede begaafd; *-begriff* m. denkbeeld o.

Vernünftelei, (*-en*) v. spitsvondigheid, kleingeestigheid v., drogredenen v. mv.

Vernünfteln, (*vernünftelte, vernünftelt*) o. ww., m. *s.* spitsvondigheden of drogredenen gebruiken.

Vernunft-erklärung, (*-en*) v. op de rede gegronde verklaring v.; *-fähig* bijv. nw. verstandelijk, redelijk; *-fähigkeit* v. verstandelijkheid, redelijkheid v.; *-forscher* m. wijsgeer m.; *-forschung* v. wijsgeerig onderzoek o.; *-gebrauch* m. gebruik o. der rede; *-gemäss* bijv. en b., Z. *vernünftig;* it. overeenkomstig de rede, met het gezond verstand overeenkomende; *-gesetz* o. wet v. der rede; *-glaube* m. godsdienst m. der rede; *-gläubiger* m., Z. *Naturgläubiger; -grund* m. aan de rede ontleend bewijs o., redeneering v. uit gezond verstand; *-grundsatz* m. op de rede gegronde stelling v.; *-heirath* m. huwelijk o. uit raison.

Vernünftig, bijv. en b. verstandig, redelijk, met verstand begaafd, verstand gebruikende; *-er Mensch*, verstandig; (gemeenz.) *das ist -, dass Sie kommen*, gij doet verstandig met te komen; *-keit* v. overeenkomst v. met het gezond verstand; it. verstandelijkheid, wijsheid v., Z. *Vernunft.*

Vernunft-lehre, v., z. m. redeneerkunde v.; 2. verstandelijke leer v.; 3. redekundige verhandeling v.; *-lehrer* m. leeraar m. in de redekunst.

Vernünftler, (*-s*, mv. *Vernünftler*) m. spitsvondig persoon, drogredenaar m.

Vernunft-los, bijv. nw. verstandeloos, onredelijk redeloos, onverstandig, van gezond verstand ontbloot; it. Z. *unvernünftig; -losigkeit* v. verstandeloosheid v., gebrek o. aan verstand; it. Z. *Unvernunft; -mässig* bijv. nw. redelijk, verstandelijk, Z. *vernünftig; — urtheilen*, met verstand oordeelen; *-mässigkeit* v. overeenkomst v. met het gezond verstand of de rede; *-predigt* v. redegeloovige preek v.; *-recht* o. op de rede of het gezond verstand gegrond recht, natuurlijk recht; o.; *-religion* v. natuurlijke godsdienst m., godsdienst m. der rede; *-schluss* m. sluitrede v.; *-sittenlehre* v. redelijke zedeleer v.; *-spruch* m. uitspraak v. der rede; *-thier* o. verstandelijk dier, redelijk dier o.; *-wahrheit* v. op de rede gegronde waarheid v.; *-weise* m. wijsgeer, philosoof m.; *-weisheit* v. wijsbegeerte, philosophie v.; *-wesen* o. met rede begaafd wezen, redelijk wezen o.; 2. wezen o. der rede; *-widrig* bijv. en b. strijdig met de rede, tegen het gezond verstand; *-wissenschaft* v., Z. *-weisheit.*

Vernunft und Verstand, (onb.) m. (Pl.) guichheil o.

Vernützlichen, (*vernützlichte, vernützlicht*) bedr. ww. nuttig maken, van nut doen zijn.

Veröden, (*verödete, verödet*) o. ww., m. *s.* woest worden, verlaten, ontvolkt worden; 2. bedr. ww. verwoesten, vernielen, ontvolken.

Verödung, (*-en*) v. verwoesting, vernieling, ontvolking, eenzaamheid, verlatenheid v.

Veroffenbaren, (*veroffenbarte, veroffenbart*) bedr. ww. *ein Geheimniss -*, openbaren, bekend maken, ontdekken.

Veröffentlichen, (*veröffentlichte, veröffentlicht*) bedr. ww. openbaar maken, afkondigen, doen kennen.

Veröffentlichung, (*-en*) v. afkondiging, bekendmaking, waarschuwing, kennisgeving v.

Veröftern, (*veröfterte, veröftert*) bedr. ww. *seinen Besuch -*, dikwijls herhalen.

Veröfterung, (*-en*) v., Z. *veröftern;* it. herhaling v.; *-swort* o. werkwoord o. van herhaling.

Veronica, (*-s*) v. (Pl.) eereprijs, veronica v.; *-wurz* v. (Pl.) aron of arum, kalfsvoet m., gemeene aronskelk m.

Verordnen, (*verordnete, verordnet*) bedr. ww. bevelen, gelasten, voorschrijven, bepalen; (Ger.) afkondigen, verordenen, vaststellen, bepalen; *im Testamente -*, bepalen, beschikken, legateeren; *Richter -*, benoemen, aanwijzen; *der, die Verordnete*, de tot eenig ambt & aangewezen persoon, benoemde m. en v.

Verordnung, (*-en*) v. verordening, bepaling, vaststelling, order v., reglement o.; *königliche -*, bevel o., ordonnantie v.; *ärztliche -*, voorschrift, recept o.; *- Gottes*, beschikking v., besluit o.; (van de wet), bepaling v.; *bis auf weitere -*, tot nader order; *die - auf den Fall des Todes*, laatste wilsbeschikking v.; *-smässig* bijv. nw. volgens het voorschrift, overeenkomstig de verordening, volgens het reglement.

Verorten, (*verortete, verortet*) bedr. ww. *Futter -*, laten liggen, overal heenwerpen.

Verpachten, (*verpachtete, verpachtet*) bedr. ww. *ein Gut -*, verpachten, verhuren, in pacht of in huur geven.

Verpachter, (*-s*, mv. *Verpachter*) m., **-in,** (*-nen*) v. verpachter, verhuurder m., verpachtster, verhuurster v.

Verpachtung, (*-en*) v. verpachting, verhuring v.

Verpacken, (*verpackte, verpackt*) bedr. ww. *Waaren -*, verpakken, inpakken; it. met pakken verbruiken; 2. slecht pakken, slecht inpakken; II. wed. ww. *sich in Kleider -*, zich er warm inbakeren.

Verpacker, (*-s*, mv. *Verpacker*) m. verpakker, inpakker m.

Verpallisadiren, (*verpallisadirte, verpallisadirt*) bedr. ww. met stormpalen voorzien.

Verpan(t)schen, (*verpan(t)schte, verpan(t)scht*) bedr. ww. overtollig gebruiken, verknoeien; 2. Z. *durchprügeln.*

Verpanzern, (*verpanzerte, verpanzert*) bedr. ww. pan(t)seren; 2. wed. ww. *sich -*, zich pan(t)seren, een pan(t)ser aandoen.

Verpa(p)peln, (*verpa(p)pelte, verpa(p)pelt*) bedr. ww. verbabbelen, verpraten,

Verpappen, (*verpappte, verpappt*) bedr. ww. met stijfsel, met bordpapier dichtplakken; 2. aan stijfsel, bordpapier verbruiken; 3. verkeerd plakken.

Verpartiren, (*verpartirte, verpartirt*) bedr. ww. heimelijk verbergen, wegstoppen, stelen.

Verpassen, (*verpasste, verpasst*) bedr. ww. *eine Gelegenheit -*, laten voorbijgaan, geen gebruik maken van, verwaarloozen, verzuimen; (Sp.) *ein Spiel -*, passen, niet meespelen.

Verpechen, (*verpechte, verpecht*) bedr. ww. teren, pikken, aan teer gebruiken.

Verpeilen, (*verpeilte, verpeilt*) bedr. ww. *die Wasserliefe -*, peilen.

Verpeizen, (*verpeizte, verpeizt*) bedr. ww. *eine Röhre -*, dichtstoppen, dichtmaken, dichtsluiten.

Verpesten, (*verpestete, verpestet*) bedr. ww. verpesten, besmetten.

Verpetschiren, (*verpetschirte, verpetschirt*) bedr. ww. met een zegel dichtlakken.

Verpfählen, (*verpfählte, verpfählt*) bedr. ww. van paalwerk voorzien; it. tot paalwerk gebruiken; 2. wed. ww. (Krijgs-

w.) *sich* -, zich achter paalwerk verschansen.

Verpfählung, (*-en*) v., Z. *verpfählen;* it. palissade v., stormpalen m. mv.

Verpfänden, (*verpfändete, verpfändet*) bedr. ww. verpanden, als onderpand geven; *sein Vermögen und seine Person* -, met goed en bloed borg blijven, zich aansprakelijk stellen voor; *seine Ehre* -, verpanden.

Verpfändung, (*-en*) v., Z. *verpfänden;* it. verpanding, hypotheek v., pand, onderpand o.

Verpfeffern, (*verpfefferte, verpfeffert*) bedr. ww. te sterk peperen; it. Z. *verleiden.*

Verpflanzen, (*verpflanzte, verpflanzt*) bedr. ww. verplanten, overplanten; (fig.) *Familien nach Amerika* -, overbrengen.

Verpflanzer, (*-s*, mv. *Verpflanzer*) m., **-in,** (*-nen*) v. verplanter m., verplantster v.; it. werktuig o. om te verplanten.

Verpflanzung, (*-en*) v. verplanting v., Z. *verpflanzen.*

Verpflastern, (*verpflasterte, verpflastert*) bedr. ww. voor plaveisel gebruiken, anders bestraten.

Verpflegen, (*verpflegte, verpflegt*) bedr. ww. *einen Kranken* -, verplegen, oppassen; *einen Armen* -, verplegen, ondersteunen, helpen, verzorgen, van levensmiddelen voorzien.

Verpfleger, (*-s*, mv. *Verfleger*) m., **-in,** (*-nen*) v. verpleger, verzorger m., verpleegster, verzorgster v., Z. *Pflege-vater, -mutter.*

Verpflegung, (*-en*) v., Z. *verpflegen;* it. verpleging, verzorging v.; (Heelk.) verbinden o.

Verpflegungs-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. gasthuis, armhuis, ziekenhuis o.; it. bestuur o. met de leverantie van levensmiddelen belast; *-anstalt* v. liefdadige instelling v., ziekenhuis, gasthuis, armhuis, weeshuis o.; *-beamte(r)* m. ambtenaar m. die met het toezicht over de levensmiddelen belast is; *-geld* o. verpleegkosten, kosten m. mv. van verpleging; *-haus* o., Z. *-anstalt; -steuer* v. belasting v. voor het onderhoud van het leger; *-wesen* o. onderhoud o., noodzakelijke o. voor de verzorging der armen.

Verpflichten, (*verpflichtete, verpflichtet*) bedr. ww. verplichten, verbinden, noodzaken; *jem. zu etw.* -, noodzaken, verplichten; *zu etw. verpflichtet sein,* verplicht, genoodzaakt, gehouden zijn; 2. *jem.* -, in eed en plicht nemen; 3. wed. ww. *sich zu etw.* -, zich tot iets verbinden, zich aansprakelijk stellen.

Verpflichtung, (*-en*) v., Z. *verpflichten;* it. verplichting, verbintenis, aansprakelijkheid v.

Verpflöcken, (*verpflöckte, verpflöckt*) bedr. ww. met pinnen verbinden.

Verpflügen, (*verpflügte, verpflügt*) bedr. ww. wegploegen; it. verkeerd ploegen.

Verpfründen, (*verpfründete, verpfründet*) bedr. ww. *jem.* -, eene prebende, toelaag geven; *etw.* -, verpanden.

Verpfründer, (*-s*, mv. *Verpfründer*) m. hij die eene prebende geeft.

Verpfuschen, (*verpfuschte, verpfuscht*) bedr. ww. misvormen, bederven, verknoeien.

Verpichen, (*verpichte, verpicht*) bedr. ww., Z. *verpechen.*

Verplämpern, (*verplämperte, verplämpert*) bedr. ww. *sein Geld* -, aan onnutte dingen uitgeven, Z. *verschleudern;* 2. wed. ww. *sich mit einem Mädchen, mit einer alten Witfrau* -, (gemeenz.) blijven hangen aan, tegen zijn zin trouwen met.

Verplappern, (*verplapperte, verplappert*), **verplaudern,** (*verplauderte, verplaudert*) bedr. ww. *seine Zeit* -, verbabbelen, verpraten.

Verplatzen, (*verplatzte, verplatzt*) bedr. ww. *Pulver* -, verschieten.

Verplempern, (*verplemperte, verplempert*) bedr. ww., Z. *verplämpern.*

Verpöbeln (sich), (*verpöbelte, verpöbelt*) wed. ww. zich met gepeupel ophouden; it. gemeen worden.

Verpochen, (*verpochte, verpocht*) bedr. ww. (Bergw.) fijnstampen; 2. *einen Abend* -, (Sp.) een avond met kloppen doorbrengen.

Verpökeln, (*verpökelte, verpökelt*) bedr. ww. te sterk pekelen, te sterk zouten.

Verpolstern, (*verpolsterte, verpolstert*) bedr. ww. tot kussens gebruiken.

Verpoltern, (*verpolterte, verpoltert*) bedr. ww. met groot getier doorbrengen.

Verpönen, (*verpönte, verpönt*) bedr. ww. bij straffe verbieden; 2. Z. *verprellen* (2).

Verprasseln, (*verprasselte, verprasselt*) o. ww., m. *h.* wegknappen, knetterend of knappend wegspringen; (van een licht), uitgaan.

Verprasselung, v., Z. *verprasseln.*

Verprassen, (*verprasste, verprasst*) bedr. ww. verbrassen, in brasserij of zwelgerij doorbrengen, verzwelgen.

Verprassung, (*-en*) v. verbrassing, verkwisting, zwelgerij v.

Verprellen, (*verprellte, verprellt*) bedr. ww. (Beeldh.) *den Stein* -, door het uitschieten van den beitel misslaan; 2. (Jachtw.) *ein verprellter Fuchs,* door het toeslaan van de klem schuw gemaakt, verjaagd.

Verprocessiren, (*verprocessirte, verprocessirt*) bedr. ww., Z. *verprozessiren.*

Verproviantiren, (*verproviantirte, verproviantirt*) bedr. ww. van levensmiddelen voorzien; *ein Schiff* -, van proviand voorzien, proviandeeren.

Verproviantirung, (*-en*) v. proviandeering v.

Verprozessiren, (*verprozessirte, verprozessirt*) bedr. ww. met procedeeren verliezen.

Verprügeln, (*verprügelte, verprügelt*) bedr. ww. Z. *zerprügeln.*

Verprunken, (*verprunkte, verprunkt*) bedr. ww. aan opschik, pronk besteden.

Verpudern, (*verpuderte, verpudert*) bedr. ww. onder poeder verbergen, aan poeder verbruiken.

Verpuffen, (*verpuffte, verpufft*) o. ww., m. *h.* (van salpeter), met een plof vervliegen; (van zout), Z. *verprasseln;* 2. (gemeenz.) bedr. ww. *Pulver* -, laten ontploffen, nutteloos verschieten; (fig.) *viel Geist* -, ten ontijde geestig zijn.

Verpulvern, (*verpulverte, verpulvert*) bedr. ww. tot poeder maken, vergruizen, fijnstampen.

Verpunschen, (*verpunschte, verpunscht*) bedr. ww. aan punch gebruiken, met punch drinken verteren.

Verpuppen (sich), (*verpuppte, verpuppt*) wed. ww. en o. ww. in een popje veranderen, eene pop worden; (fig.) verkleeden.

Verpuppung, v., Z. *verpuppen; -sgehäuse* o. pop v., popje o.

Verpurren, (*verpurrte, verpurrt*) bedr. ww., Z *verstopfen;* 2. Z. *verwirren.*

Verpusten (sich), (*verpustete, verpustet*) wed. ww. uitrusten, uitblazen, ademhalen.

Verputzen, (*verputzte, verputzt*) bedr. ww. door te veel sieraden bederven. 2. *sein Geld* -, aan opschik verteren, uitgeven; it. doorbrengen; 3. opknappen, versieren, Z. *ausputzen.*

Verqualmen, (*verqualmte, verqualmt*) o. ww., m. *s.* zich als rook, als dikke walm verheffen, verspreiden; 2. bedr. ww. laten verdampen.

Verquackeln, (*verquackelte, verquackelt*) bedr. ww. verspillen, verdoen; 2. Z. *verplämpern.*

Verquacksalbern, (*verquacksalberte, verquacksalbert*) bedr. ww. verdokteren.

Verquecken, (*verqueckte, verqueckt*) o. ww., m. *s.* (van een akker), vol kweekgras zijn.

Verquecksilbern, (*verquecksilberte, verquecksilbert*) bedr. ww. kwik uittrekken (uit metalen), verkwikken.

Verquickung, v., Z. *verquecken.*

Verquellen, (*verquoll, verquollen*) o. ww. onr., m *s.*, Z. *verschwimmen;* 2. door vochtigheid te veel zwellen; 3. door zwelling dicht gaan; 4. wed. ww. *sich* -, zich oplossen, zich verliezen.

Verquicken, (*verquickte, verquickt*) bedr. ww. *Gold* -, met kwik ineensmelten, met kwik verbinden; *verquicktes Metall,* met kwik verbonden; 2. *Gold* -, door kwikzilver oplossen.

Verquickung, (*-en*) v., Z. *verquicken;* it. verbinding v. met kwik; 2. oplossing v. door kwikzilver, amalgama o.

Verrainen, (*verrainte, verrainт*) bedr. ww. met eene greppel afsluiten.

Verramme(l)n, (*verramm(el)te, verramm(el)t*) bedr. ww. verschansen, versperren, afsluiten, barricadeeren.

Verrammelung, v., Z. *verrammeln;* it. verschansing, versperring, barricade v.

Verranken, (*verrankte, verrankt*)

wed. ww. *sich* -, zich met de ranken of takken ineenslingeren.

Verranzen, (*verranzte, verranzt*) bedr. ww. liederlijk doorbrengen.

Verrasen, (*verraste,verrast*) o.ww., m. *s.* met gras begroeien, zich begrazen; 2. m. *h.*, Z. *austoben.*

Verraspeln, (*verraspelte, verraspelt*) bedr. ww. afraspen, afvijlen, slecht raspen, vijlen.

Verrasseln, (*verrasselte, verrasselt*) o. ww. zich ramoezelend, ratelend verwijderen. 2. ophouden met ratelen.

Verrath, (-(*e*)*s*) m., z. m. verraad o., verraderij v.

Verrathen, (*verrieth, verrathen*) bedr. ww. onr. *jem., sein Vaterland* -, verraden; *ein Geheimniss* -, verraden, ontdekken, bekendmaken; *ich will es dir sagen, aber verrathe mich nicht,* ik wil &, maar verraad mij niet; *ich will nicht gekannt sein,* - *Sie mich nicht,* maak mij niet bekend; (fig.) *jem.* -, (van de stem), verraden, doen herkennen; 2. aangeven, overbrengen, aanbrengen; II. wed. ww. *sich selbst* -, (bij het spreken), zich weerspreken, zich verraden.

Verräther, (-*s*,mv. *Verräther*) m., **-in,** (-*nen*) v. verrader, aanbrenger m., verraadster, aanbrengster v., trouweloozе m. en v.

Verrätherei, v., z. m. verraderij v., verraad o., Z. *Treulosigkeit.*

Verrätherisch, bijv.en b. verraderlijk, Z. *treulos.*

Verräthseln, (*verräthselte, verräthselt*) bedr. ww. in den vorm van een raadsel inkleeden, overbrengen.

Verrauchen, (*verrauchte, verraucht*) o. ww., m. *s.* in rook of damp opgaan, zich als rook of damp verheffen; 2. door den rook zwart worden; (Kookk.) *eine Speise* - *lassen,* laten afkoelen tot dat & met meer rookt. 3. (fig.) *den Zorn* - *lassen,* laten voorbijgaan; *eine Sache* - *lassen,* vergeten, laten rusten; *seine Hitze ist verraucht,* is bekoeld; 4. *den Wein* - *lassen,* laten uitwerken, uitgisten; II. bedr. ww. *etw. zu Tabak* -, verrooken; *seinen Tabak* -, oprooken; 2. *sein Geld* -, aan tabak besteden; III. wed. ww. *sich* -, verdampen, als rook opstygen, in rook overgaan; 2. *sich* -, *sich schnell* -, verbranden, opgerookt worden.

Verrauchern, (*ver. äucherte, verräuchert*) o. ww., m. *s.* rookerig worden. 2. bedr. ww. in den rook hangen, drogen, it. Z. *verrauchen.*

Verrauchung, v., Z. *verrauchen.*

Verräumen, (*verräumte,verräumt*) bedr. ww. wegruimen, onder het ruimen verleggen, verpakken.

Verrauschen, (*verrauschte, verrauscht*) o. ww.,m. *s.*met gedruisch heengaan; (fig.) (van den tijd), vervliegen, schielijk voorbijgaan. 2. m. *h.* ophouden gedruisch te maken.

Verrechnen, (*verrechnete,verrechnet*) bedr. ww. *eine Summe* -, verrekenen, in rekening afdoen, afrekenen met; *ein -des Amt,* rekenplichtig ambt; *-der Beamter,* rekenplichtig ambtenaar; 2. wed. ww. *sich* -, zich verrekenen, misrekenen, zich met rekenen vergissen, eene fout maken in het rekenen; *ich habe mich sehr verrechnet,* ik heb mij erg verrekend.

Verrechnung, (*-en*) v., Z. *verrechnen;* it. misrekening, fout v. in de rekening.

Verrecken, (*verreckte, verreckt*) o. ww., m. *s.* (Volkst.) sterven, verrekken.

Verrechten, (*verrechtete, verrechtet*) bedr. ww. met processen verhiezen.

Verreden, (*verredete,verredet*) bedr. ww. *das Spiel* -, verzeggen, beloven afstand te doen van, beloven zich niet meer al te geven met; 2. wed. ww. *sich* -, zich verspreken, te veel zeggen, eene dwaasheid zeggen; (Spr.) *mit Schweigen verredet sich niemand,* men heeft moeit berouw te veel gezwegen te hebben; *er hat sich verredet,* hij heeft zich versproken.

Verredung, (*-en*) v., Z. *verreden;* it. belofte v. om zich niet meer bezig te houden met; 2. verspreken o.

Verregnen, (*verregnete, verregnet*) o. ww., m. *h.* door den regen bederven, uitwisschen.

Verreiben, (*verrieb, verrieben*) bedr.ww. onr. *Farben* -, goed wrijven; 2. *alle Farben* -, afwrijven.

Verreichen, (*verreichte,verreicht*) bedr. ww., Z. *verabreichen.*

Verreisen, (*verreiste, verreist*) o. ww., m. *s.* afreizen, vertrekken, op reis gaan; 2. bedr.ww. *sein Geld* -, verreizen, aan reizen besteden, op reis verteren.

Verreiszen, (*verriss, verrissen*) bedr. ww. onr. door trekken bederven; 2. scheuren, inscheuren.

Verreiten, (*verritt,verritten*) bedr. ww. onr. *sein Geld* -, met te paard rijden verteren, verrijden. 2. *die Hosen* -, doorrijden, aan stukken ryden; II. wed. ww. *sich* -, verkeerd ryden, een verkeerden weg inrijden.

Verrenken, (*verrenkte, verrenkt*) bedr. ww. *ein Glied* -, verrekken, ontwrichten; *sich den Fusz* -, verzwikken, it. *die Hand* -, verstuiken; *die Hüfte* -, ontheupen.

Verrenkung, (*-en*) v., Z. *verrenken;* it. verrekking, verzwikking, verstuiking v.

Verrennen, (*verrannte, verrannt*) bedr. ww. onr. *jema. den Weg* -, versperren, afsnyden; *dem Feinde die Flucht* -, beletten; 2. wed. ww. *sich* -, verdwalen.

Verrichten, (*verrichtete, verrichtet*) bedr. ww. verrichten, doen, uitvoeren, bewerkstelligen, verwezenlijken; *seine Arbeit* -, doen, afmaken; *ich habe dort etw. zu* -, ik heb daar iets te doen, zaken; *sein Amt* -, uitoefenen, zich kwyten van.

Verrichtung, (*-en*) v., Z. *verrichten;* it. verrichting, uitvoering, verwezenlijking, bezigheid v.; 2. uitoefening, bediening v.; it. *eine* - *an einem Orte haben,* ergens iets te doen hebben; *gute* - *wünschen,* goed gevolg o., goeden uitslag m.; 3. (Giet.) smelting v.; it. tijd m. voor het gieten.

Verriechen, (*verroch, verrochen*) o. ww. onr., m. *s.*, it. wed. ww. *sich* -, verdampen, verschalen, den reuk verliezen; (van dranken), vervliegen.

Verriegeln, (*verriegelte, verriegelt*) bedr. ww. *eine Thüre* -, toegrendelen, met den grendel sluiten; 2. *jemn.* -, opsluiten; (Kuip.) *ein Fass* -, den bodem met een dwarshout versterken.

Verrieseln, (*verrieselte, verrieselt*) o. ww., m. *s.* kabbelend voortvloeien.

Verrinden, (*verrindete, verrindet*) o. ww., m. *s.* met eene korst, een bast bedekt worden, een bast krijgen.

Verringern, (*verringerte, verringert*) bedr. ww., *Z. vermindern; Ausgaben* -, verminderen, inkrimpen; *die Münzen* -, in waarde verminderen; (fig.) *ein Verbrechen* -, verkleinen; *jems. Verdienste* -, verminderen, geringer schatten; 2. wed. ww. *sich* -, (van het aanzien), verminderen, afnemen; (van inkomsten), afnemen.

Verringerung, (*-en*) v., Z. *verringern;* it. vermindering, verkleining, korting v.

Verrinnen, (*verrann, verronnen*) o. ww. onr., m. *s.* wegvloeien, wegloopen, Z. *verfliessen.*

Verritzen, (*verritzte,verritzt*) bedr. ww. (Bergw.) *ein Feld* -, beginnen te ontginnen.

Verröcheln, (*verröchelte, verröchelt*) o. ww., m. *h.* ophouden te reutelen, sterven; 2. bedr. ww. *seine Seele, sein Leben* -, reutelend den geest geven.

Verrochen, Z. *verriechen.*

Verrollen, (*verrollte, verrollt*) o. ww., m. *s.* wegrollen.

Verrosten, (*verrostete, verrostet*) o. ww., m. *s.* verroesten, roestig worden, met roest bedekt worden.

Verrostung, v., Z. *verrosten;* it. roest m.

Verrotten, (*verrottete, verrottet*) o. ww., m. *s.* verrotten, rot worden.

Verrucht, (*-er, st*) bijv. nw. berucht, schelmachtig, door en door slecht, goddeloos, gevloekt; *ein -er Mensch,* schelm, goddeloos mensch; *-heit* v. beruchtheid, schelmachtigheid, goddeloosheid v.

Verrücken, (*verrückte, verrückt*) bedr. ww. *einen Tisch &* -, verplaatsen, verschuiven; *ein Schloss* -, anders richten; *einen Plan* -, veranderen; *den Zeiger einer Uhr* -, verzetten, voorzuitzetten, achteruitzetten, (fig.) *jemn. den Verstand, den Kopf, das Gehirn* -, gek maken, krankzinnig doen worden, het hoofd op den hol brengen, *ein verrückter Mensch,* krankzinnige.

Verrückt, bijv. en b. gek, krankzinnig, zinneloos; *-heit* v. gekheid, krankzinnigheid, zinneloosheid v.; 2. dwaze streek m., dwaasheid v.

Verrückung, (*-en*) v. verplaatsing, verschuiving v.; it. Z. *Verrücktheit.*

Verruf, (-(*e*)*s*, mv. *-e*) m. slechte naam m.; *in* - *bringen,* Z. *verrufen; in* - *erklären,* voor eerloos verklaren; it. met het

interdict beleggen; *in - stehen*, een slechten naam hebben, Z. *Verschiss.*

Verrufen, (*verrief, verrufen*) bedr. ww. onr. in slechten naam brengen, in diskrediet brengen; (Muntw.) de waarde van het geld doen verminderen.

Verrufen, bijv. en b. berucht, befaamd, een kwaden naam hebbende.

Verrufung, (*-en*) v., Z. *verrufen;* it. kwade naam m.; (Muntw.) verlaging v. van waarde; 2. afzetting v.

Verrunzeln, (*verrunzelte, verrunzelt*) o. ww. rimpelig worden; 2. bedr. ww. verkreukelen.

Vers, (*-es,* mv. *-e*) m. vers, rijm o.; *in - bringen*, op rijm brengen, een gedicht maken van; *-e machen*, verzen maken, dichten; 2. vers o., versregel m., couplet o.

Versacken, (*versackte, versackt*) bedr. ww. bij zakken meten.

Versäen, (*versäte, versät*) bedr.ww. *alles Korn -*, uitzaaien; 2. *einen Weg -*, bezaaien; II. wed. ww. *sich -*, verkeerd zaaien.

Versagen, (*versagte, versagt*) bedr. ww., Z. *versprechen; seine Hand -*, zijne hand geven; *ihr Herz ist schon versagt*, zij heeft haar hart reeds weggeschonken, zij is reeds verloofd; 2. Z. *verweigern;* II. o. ww., m. *h.* (van een geweer), weigeren, ketsen, niet afgaan; (van krachten), ontbreken, in gebreke blijven, tekortschieten; (van schepen), niet goed wind vatten.

Versägen, (*versägte, versägt*) bedr. ww. aan stukken zagen, klein zagen.

Versagung, (*-en*) v., Z. *versagen;* it. weigering v.; (van het recht), ontkenteris v.; (van een geweer), ketsing v.

Versalbuchstabe, (*-ns,* mv. *-n*) m. hoofdletter, groote letter, kapitale letter v.

Versalien, v.mv. hoofdletters, kapitale letters v. mv.

Versalzen, (*versalzte, versalzt*) bedr. ww. te sterk zouten; (fig.) Z. *verbittern.*

Versalzung, v., Z. *versalzen.*

Versammeln, (*versammelte, versammelt*) bedr. ww. verzamelen, vereenigen, vergaderen, samenroepen, bijeenroepen; (Krijgsw.) vereenigen; 2. wed. ww. *sich -*, zich vereenigen, bijeenkomen, vergaderen.

Versammlung, (*-en*) v. vergadering, vereeniging, bijeenroeping, bijeenkomst v.; (van kardinalen), congregatie v.

Versammlungs-ort, (*-ort(e)s,* mv. *-orte* of *-örter*) m., **-platz,** (*-platzes,* mv. *-plätze*) m. verzamelplaats v., vereenigingspunt o., plaats v. van vereeniging; *-zimmer* o. vergaderkamer v., vergaderzaal v.

Versanden, (*versandete, versandet*) bedr. ww. met zand vullen; 2. o.ww., m. *s.*, it. wed. ww. *sich -*, verzanden.

Versandung, (*-en*) v. verzanding v., Z. *versanden.*

Versänftigen, (*versänftigte, versänftigt*) bedr. ww. verzachten, doen bedaren, verminderen.

Versart, (*-en*) v. dichtsoort v., dichttrant m., dichtmaat v., rythmus m., metrum o.

Versatteln, (*versattelte, versattelt*) bedr. ww. verkeerd zadelen.

Versatz, (*-es,* mv. *Versätze*) m. verpanden o., verpanding v.; (Bouwk.) vereeniging v. van balken door latten; (Bew. d. erts.) allooi o.; (Gen.) verplaatsing v. der ziekte, overgang m. der ziektestof; (Slot.) trekker, drukker m. aan de veer van een slot; (Loot.) tweede schors v.; II. onderpand o., pand o.; *etw. in - geben*, iets te pand geven, verpanden. *-amt* o. pandhuis o., lombard, lommerd v.

Versauen, (*versaute, versaut*) bedr. ww. (Volksk.) bemorsen, verzwijnen; 2. o. ww. als een zwijn worden.

Versauern, (*versauerte, versauert*) o. ww., m. *s.* zuur worden, verzuren, (fig., gemeenz.) den moed, den levenslust verliezen, een eentonig leven leiden.

Versauern, (*versäuerte, versäuert*) bedr. ww. te zuur maken; (fig.) Z. *verleiden.*

Versaufen, (*versoff, versoffen*) bedr. ww. onr. (Volksk.) verzuipen, Z. *vertrinken.*

Versäumen, (*versäumte, versäumt*) bedr.ww. verzuimen, verwaarloozen, door achteloosheid verliezen, laten voorbijgaan; *es ist keine Zeit zu -*, er is geen tijd te verzuimen, te verliezen; *- Sie es ja nicht, ihn &*, laat vooral niet na hem &.

Versäumniss, (*-e*) v. en (*-es,* mv. *-e*) o. verzuim o., achteloosheid v., Z. *Versäumung;* 2. tijdverlies o.; *das macht mir zu viele -*, daarbij verlies ik te veel tijd.

Versäumung, (*-en*) v., Z. *versäumen;* it. verzuim o., achteloosheid, verwaarloozing v.

Versausen, (*versauste, versaust*) o. ww., m. *s.* al bruisende zich verwijderen.

Versbau, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. versbouw m., dichtmaat v., rythmus m.

Verschachern, (*verschacherte, verschachert*) bedr. ww. (gemeenz.) met woeker verkoopen, verschacheren, verkwanselen.

Verschaffen, (*verschaffte, verschafft*) bedr. ww. *Geld, Mittel -*, verschaffen, bezorgen, voorzien in, Z. *versehen;* it. *jemn. etw. -*, Z. *ausmitteln;* 2. wed. ww. *sich etw. -*, zich voorzien van; *sich selbst Recht -*, zich zelven recht verschaffen.

Verschaffer, (*-s,* mv. *Verschaffer*) m. hij die voorziet &, Z. *verschaffen;* it. bezorger m.

Verschaffung, (*-en*) v., Z. *verschaffen;* it. verschaffing, bezorging v.

Verschäkern, (*verschakerte, verschakert*) bedr. ww. *die Zeit -*, schertsend doorbrengen.

Verschalen, (*verschalte, verschalt*) bedr. ww. *Messer -*, van hechten voorzien; *etw. -*, met eene schaal, schil, een deksel, eene bekleeding voorzien.

Verschallen, (*verschallte, verschallt*) o.ww., m. *s.*, Z. *verhallen;* (Rechtspr.) Z. *verschollen.*

Verschalung, (*-en*) v., Z. *verschalen;* it. (van een mes), hecht o.

Verschamt, bijv. nw. beschaamd, vol schaamte; (gemeenz.) zedig, preutsch; *-er Armer*, beschaamd, schamel; 2. verlegen, bedeesd, schroomachtig, schroomvallig; *sie ist zu - um*, zij is te beschroomd, te verlegen om &; *-heit* v. beschaamdheid, zedigheid, preutschheid v.; 2. verlegenheid, bedeesdheid, beschroomdheid v.

Verschanzen, (*verschanzte, verschanzt*) bedr.ww. verschansen, met verschansingen omgeven.

Verschanzung, (*-en*) v. verschansing v.; *-skunst* v. kunst v. om verschansingen te maken.

Verscharfen, (*verschärfte, verschärft*) bedr. ww., Z. *schärfen.*

Verscharren, (*verscharrte, verscharrt*) bedr. ww. (van hoenders), *ein Beet -*, omwoelen; 2. *Geld & -*, Z. *einscharren; einen Todten -*, (Volksk.) onder den grond stoppen; II. wed. ww. (Jachtw.) in den grond kruipen.

Verscharrung, (*-en*) v., Z. *verscharren.*

Verschatten, (*verschattete, verschattet*) bedr. ww. *ein Bild -*, schaduwen, schaduw aanbrengen op; *einen Gang -*, overschaduwen.

Verschaufeln, (*verschaufelte, verschaufelt*) bedr. ww. met de schop uiteenwerken.

Verschäumen, (*verschäumte, verschaumt*) o. ww., m. *h.* ophouden te schuimen, te bruisen; (van wijngeest), ophouden te werken, vervliegen.

Verscheiden, (*verschied, verschieden*) o. ww. onr., m. *s.* sterven, overlijden, den geest geven; *im Herrn -*, ontslapen; II. o. zelfst. overlijden, sterven, verschijden o., dood m.; *im - sein*, op sterven liggen.

Verscheinen, (*verschien, verschienen*) o. ww. verdwijnen, vergaan, van kleur veranderen.

Verschenken, (*verschenkte, verschenkt*) bedr. ww. wegschenken, geven, schenken, ten geschenke geven; *nicht leicht etw. -*, niet geelachtig zijn; 2. in het klein verkoopen, in het klein uitschenken, tappen, eene tapperij houden.

Verschenkung, (*-en*) v., Z. *verschenken;* it. *Schenkung.*

Verscherzen, (*verscherzte, verscherzt*) bedr. ww. *die Zeit -*, schertsend doorbrengen, verbeuzelen; 2. *sein Glück & -*, door achteloosheid, lichtzinnigheid verliezen, verspelen, verspillen, verwaarloozen.

Verscherzung, (*-en*) v. verlies o., verwaarloozing v.

Verscheuchen, (*verscheuchte, verscheucht*) bedr. ww. *Vögel -*, verschrikken, schuwmaken, verjagen, verdrijven.

Verschicken, (*verschickte, verschickt*) bedr. ww. *jem. -*, wegzenden, heenzenden; *Waaren -*, verzenden, afzenden.

Verschickung, (*-en*) v., Z.

verschicken; it. verzending, zending v.

Verschieben, (*verschob, verschoben*) bedr. ww. onr. *einen Tisch* -, verschuiven, verplaatsen; (Uurw.) *die Walze* -, verzetten; 2. (fig.) *auf eine andere Zeit* -, verschuiven, uitstellen; *die Abreise um einen Tag* -, uitstellen, verdagen; *es von Tag zu Tag* -, van den eenen dag tot den anderen uitstellen; II. wed. ww. *sich* -, zich verplaatsen, zich verschuiven; (van stoffen), splijten, uitrafelen; *ihr Halstuch ist verschoben,* zit niet goed meer.

Verschieblich, verschiebbar, bijv. en b. verplaatsbaar, te verplaatsen, te verschuiven, uit te stellen.

Verschiebung, (*-en*) v., Z. *verschieben;* it. verplaatsing v.; 2. verdaging v., uitstel o.; 3. (Uurw.) knop m.

Verschieden, bijv. en b. verschillend, verscheiden, afwisselend, op verschillende wijze, velerlei, veelerhande; *von etw.* - *sein,* verschillen van; *-er Meinung of Ansicht sein,* in gevoelen verschillen.

Verschieden-artig, bijv. nw. van verschillende soorten, velerlei; *-artigkeit* v. verscheidenheid v., verschil, onderscheid o., variëteit v.; *-blätterig* bijv. nw. verschillend van blad; *-farbig* bijv. nw. verschillend van kleur; *-förmig* bijv. nw. verschillend van vorm.

Verschiedenheit, (*-en*) v. verscheidenheid, afwisseling v.; it. verschil, onderscheid o.; 2. (Pl.) verscheidenheid v.

Verschiedentlich, bijv. en b. verschillend, op verschillende wijzen; 2. meer dan eenmaal, verschillende malen, verscheidene keeren.

Verschienen, (*verschiente, verschient*) bedr. ww. (Heelk.) van spalken voorzien, spalken; *ein Rad* -, van ijzeren banden voorzien; (Spoorw.) van rails voorzien.

Verschieszen, (*verschoss, verschossen*) o. ww. onr., m. *s.* (fig.) (van kleuren), verschieten, verbleeken, verwelken, dof worden; (Schild.) *Farben allmählig* - *lassen,* langzamerhand dof schilderen, laten uitvoeien; 2. (van bijen), verdwalen, afdwalen van den korf; II. bedr. ww. *Pulver* -, verschieten, al schietend verbruiken; *alle seine Pfeile* -, verschieten, wegschieten; 2. (Drukk.) *eine Seite* -, verplaatsen; 3. (Schild.) *die Farben* -, de kleuren verzachten; III. wed. ww. (Jachtw.) *sich* -, verdwalen; 2. Z. *verlieben* (*sich*).

Verschiffen, (*verschiffte, verschifft*) bedr. ww. per schip vervoeren, te water vervoeren.

Verschiffer, (*-s,* mv. *Verschiffer*) m. schipper, schuitenvoerder m.

Verschiffung, (*-en*) v. vervoer o. per schip.

Verschiffungs-gewicht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. gewicht o. van de lading; *-spesen* v. mv. ladingskosten m. mv., geld o. voor het vervoer per schip; *-zeit* v. tijd m. voor het vervoer per schip.

Verschilfen, (*verschilfte, verschilft*) o. ww., m. *s.* met riet bedekt worden; 2. bedr. ww. met riet bedekken.

Verschimmeln, (*verschimmelte, verschimmelt*) o. ww., m. *s.*, Z. *schimmeln.*

Verschimmern, (*verschimmerte, verschimmert*) o. ww., m. *h.* ophouden met schitteren, in glans afnemen.

Verschimpfen, (*verschimpfte, verschimpft*) bedr. ww. (gemeenz.) Z. *beschimpfen.*

Verschindeln, (*verschindelte, verschindelt*) bedr. ww. met dunne latjes bedekken, betengelen.

Verschiss, (*-es,* mv. *-e*) m. (Student.) eerlooshеid v., ban m.; *in* - *erklären,* voor eerloos verklaren, in den ban doen; *diese Kneipe ist im* -, die kroeg wordt door studenten gemeden, Z. *Verruf.*

Verschlachten, (*verschlachtete, verschlachtet*) bedr. ww. slachten, dooden.

Verschlacken, (*verschlackte, verschlackt*) o. ww., m. *s.* verslakken, met slakken bedekt worden, met schuim overdekt worden; 2. bedr. ww. verslakken, van slakken zuiveren.

Verschlackung, v., Z. *verschlacken.*

Verschlafen, (*verschlief, verschlafen*) bedr. ww. onr. *die Zeit* -, verslapen, slapende doorbrengen; 2. *sein Glück &* -, verwaarloozen; *die Schule* -, verzuimen door te slapen; *die Predigt* -, gedurende & slapen; *seinen Kummer* -, door den slaap vergeten; - *sein,* te lang, te vast geslapen hebben; (fig.) lui, slaperig zijn; *-heit* v. neiging v. tot slapen, slaperigheid v.

Verschlaffen, (*verschlaffte, verschlafft*) o. ww. verslappen, slap worden; 2. bedr. ww. slap maken, doen verslappen.

Verschlag, (*-(e)s,* mv. *Verschläge*) m. (in eene kamer), planken beschot o., schut, scherm o.; it. zijkamertje, kantoortje o.; (Zeew.) looze stelling v., zetgang m.; 2. (Art.) prop v. van hooi of gras in het kanon; (Hand.) geldkas v.; it. verkoop m., winst v., voordeel o.; (Zoutz.) zoutproef v.

Verschlagen, (*verschlug, verschlagen*) bedr. ww. onr. *viel Nägel* -, verslaan, inslaan, indrijven; 2. Z. *zunageln;* 3. door slaan bederven; *Feuersteine* -, verslaan, door slaan verbruiken; (Jachtw.) verjagen; 4. (Sp.) *einen Ball* -, doen verloopen, wegslaan; 5. (Zeew.) (van den wind), *das Schiff* -, van den koers doen drijven; *an eine Küste* - *werden,* op eene kust gedreven worden; *den rechten Weg* -, missen, een verkeerden weg inslaan; *eine Stelle in einem Buche* -, door omslaan niet kunnen vinden, kwijtraken; II. o. ww., m. *h.* (Jachtw.) niet meer schreeuwen; (Huish.) (van het water), koud worden, lauw worden, afkoelen; *das Wasser* - *lassen,* laten afkoelen; (Veea.) stijf worden; 2. *nichts* -, niets uitwerken, geen gevolg hebben; *das kann Alles nichts* -, dat beteekent altemaal niets; 3. *es verschlägt viel,* het scheelt veel; it. dat is van groot belang; *das verschlägt nichts,* dat beteekent niets; *was verschlägt ihm das?,* wat kan hem dat schelen?; III. wed. ww. (Jachtw.) *sich* -, (van een schot), missen, ketsen; (van het wild), wegloopen, zich verschuilen; *sich in den Zeug* -, (van het wild), in de netten verward raken; (fig.) *sich, sein Glück &* -, verwaarloozen; *sich die Kunden* -, zijne klanten verjagen.

Verschlagen, (*-er, -st*) bijv. en b. listig, sluw, geslepen, doortrapt; *ein -er Bursche,* een looze schalk, slimmerd m.; 2. afgedwaald, lauwgeworden; *-heit* v. list, sluwheid, geslepenheid, doortraptheid v.

Verschlaghammer, (*-hammers,* mv. *-hämmer*) m. koperslagersplethamer m.

Verschlagschatzen, (*verschlagschatzte, verschlagschatzt*) bedr. ww. belasting betalen voor muntrecht.

Verschlag-essen, (*-essens*) o., z. m. eten o., maaltijd m. bij het onderzoeken eener zoutwaterbron; *-hammer* m. koperslagers-plethamer; *-sohle* v. zoutwaterbron v. waarvan het gehalte bij wijze van proef onderzocht wordt.

Verschlammen, (*verschlammte, verschlammt*) o. ww., m. *s.* zich met modder vullen, modderig worden; (van buizen &), verstopt worden.

Verschlämmen, (*verschlämmte, verschlämmt*) bedr. ww. met modder, met slijk of slib vullen; 2. wed. ww. *sich* -, Z. *verschlammen.*

Verschlämmung, v., Z. *verschlammen.*

Verschlampen, verschlampampen, (*verschlam(pam)pte, verschlam(pam)pt*) bedr. ww. (gemeenz.) verbrassen, in zwelgerijen doorbrengen.

Verschlechtern, (*verschlechterte, verschlechtert*) bedr. ww., Z. *verschlimmern.*

Verschlechterung, v., Z. *verschlechtern;* it. verslechtering, verslimmering v., bederf o.; (Hand.) tarra v.

Verschlecken, (*verschleckte, verschleckt*) bedr. ww. versnoepen, aan snoeperijen besteden.

Verschleichen, (*verschlich, verschlichen*) o. ww. onr., m. *s.*, it. wed. ww. *sich in das Gebüsch* -, zich verbergen, zich verschuilen, Z. *wegschleichen, vergehen, verfliessen.*

Verschleiern, (*verschleierte, verschleiert*) bedr. ww. met een sluier bedekken, sluieren; (fig.) *ein Vergehen* -, bemantelen.

Verschleifen, (*verschleifte, verschleift*) bedr. ww. versleepen, in eene slede vervoeren; it. in eene slede een verkeerden weg opgaan. 2. Z. *verschleppen* (2); 3. *einen Prozess* -, verlengen; II. (*verschliff, verschliffen*) bedr. ww. onr. slecht slijpen, verkeerd slijpen; it. door laten slepen verslijten.

Verschleimen, (*verschleimte, verschleimt*) o. ww., m. *s.* met slijm bedekt worden, vol slijm worden; (van de tong), *verschleimt,* verslijmd; (van de maag), vol slijm; 2. bedr. ww. met slijm bedekken, met slijm vullen; *eine Röhre* -, doen verstoppen; *das Blut* -, verdikken.

Verschleimung, (*-en*) v. verslijming, opeenhooping v. van slijm.

Verschleiszen, (*verschliss, verschlissen*) o. en wed. ww. onr. *sich -*, slijten, oud worden; II. bedr. ww. verslijten, afslijten; 2. Z. *verkaufen.*

Verschlemmen, (*verschlemmte, verschlemmt*) bedr. ww. *die Wiesen -*, Z. *verschlämmen;* 2. Z. *verschlam(pam)pen.*

Verschlendern, (*verschlenderte, verschlendert*) bedr. ww. (gemeenz.) *die Zeit -*, verspillen, verkwisten, nutteloos doorbrengen, verbeuzelen.

Verschleppen, (*verschleppte, verschleppt*) bedr. ww. wegsleepen, medesleepen; 2. Z. *entwenden;* 3. (gemeenz.) verslijten.

Verschleuderer, (*-s,* mv. *Verschleuderer*) m., **-in,** (*-nen*) v. verkwister, verwaarloozer m., verkwistster, verwaarloosster v.

Verschleudern, (*verschleuderte, verschleudert*) bedr. ww. *einen Stein, alle Steine -*, wegslingeren, met den slinger wegwerpen; (fig.) *sein Geld -*, verkwisten; *jems. Vermögen -*, opmaken; *seine Waaren -*, onder de waarde verkoopen; *sein Glück &c -*, verwaarloozen; *die Zeit -*, Z. *verschlendern.*

Verschleuderung, (*-en*) v., Z. *verschleudern;* it. verkwisting, verwaarloozing v.; 2. verkoop m. onder de waarde.

Verschlichen, (*verschlichte, verschlicht*) o. ww. door modder, slijk verstopt zijn.

Verschliesz, (*-es,* mv. *-e*) m. slijterij v., slijten o., verkoop m.

Verschlieszbar, bijv. nw. sluitbaar, te sluiten.

Verschlieszen, (*verschloss, verschlossen*) bedr. ww. onr. wegsluiten, achter slot brengen, sluiten, dichtsluiten; *ein Zimmer -*, sluiten; *mit dem Schlüssel -*, met den sleutel sluiten; *bei verschlossenen Thüren*, met gesloten deuren; *einen Hafen -*, sluiten, den ingang beletten van; (fig.) *sein Herz für jem.* of *etw. -*, zijn hart sluiten voor; it. *jemn. sein Herz -*, zijne gevoelens & voor iem. verbergen; 2. opsluiten, insluiten, wegsluiten; (fig.) *seine Empfindungen, seinen Kummer in sich -*, verkroppen; II. wed. ww. *sich -*, gesloten worden, toegaan; *sich in sich selbst -*, in zich zelven gekeerd worden, teruggetrokken zijn.

Verschlieszmuskel, (*-s,* mv. *-n*) m. (Ontlk.) sluitspier v.

Verschlieszung, (*-en*) v. sluiting, toesluiting v., slot o.; (Geu.) samendrukking v.

Verschlimmern, (*verschlimmerte, verschlimmert*) bedr. ww. *ein Uebel -*, verergeren, erger maken; *ein Gut -*, bederven; 2. o. ww., m. *s.* en wed. ww. *sich -*, verergeren, slechter worden.

Verschlimmerung, (*-en*) v. verslimmering v., bederf o.

Verschlingen, (*verschlang, verschlungen*) bedr. ww. onr. inwikkelen, ineendraaien, ineenslingeren; *die Arme -*, over elk. slaan, kruisen; (fig.) samenvoegen, nauw vereenigen; 2. verzwelgen, verslinden, inslikken; (fig.) *sein Vermögen -*, verzwelgen, verkwisten, opmaken; *mit den Augen -*, verslinden; (Spraakk.) *ein Wort, eine Silbe -*, inslikken, niet hoorbaar uitspreken; *vom Meere verschlungen werden*, door de zee verzwolgen worden.

Verschlinger, (*-s,* mv. *Verschlinger*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die verslindt, inslikt &, Z. *verschlingen.*

Verschlingung, (*-en*) v., Z. *verschlingen;* it. omslingering, inwikkeling v.; 2. verzwelging, verkropping v.

Verschloss, (*-es,* mv. *-e*) m. gesloten plaats v.

Verschlossen, bijv. en b. zwijgend, in zich zelve(n) gekeerd, terughoudend; (Geu.) gesloten, niet open; it. *einen verschlossenen Leib haben*, geen open lijf hebben; (Landh.) *verschlossene Wiese -*, gesloten; *hinten verschlossenes Pferd*, paard met kromme pooten; 2. gesloten, afgesloten, versperd, verstopt; *-heit* v. sluiting v.; (Geu.) verstopping v.; (fig.) stilzwijgendheid, terughoudendheid, inhouding, verkropping v.

Verschloszen, (*verschloszte, verschloszt*) o. ww. onp., m. *h.* verhagelen.

Verschlucken, (*verschluckte, verschluckt*) bedr. ww. opslikken, verzwelgen, Z. *verschlingen;* (fig.) *das Wasser -*, opslorpen; (Spraakk.) Z. *verschlingen; eine Beschimpfung -*, opkroppen, verdragen; *das Weinen -*, inhouden, zijne tranen weerhouden; *den Schmerz -*, verkroppen.

Verschlummern, (*verschlummerte, verschlummert*) bedr. ww., Z. *verschlafen.*

Verschlüpfen, (*verschlüpfte, verschlüpft*) o. ww., m. *s.* en wed. ww. *sich -*, wegsluipen, heensluipen; (van het water), wegvloeien.

Verschluss, (*-es,* mv. *Verschlüsse*) m., Z. *Verschlieszung;* 2. *im -, unter seinem - haben*, achter slot hebben; 3. slot o., sluiting v.

Verschmachten, (*verschmachtete, verschmachtet*) o. ww., m. *h.* versmachten, verkwijnen, van gebrek omkomen; *vor Hunger -*, sterven; *ich verschmachte vor Hitze*, ik stik van de warmte; *im Elende -*, kwijnen; 2. bedr. ww. *sein Leben -*, een kwijnend leven leiden.

Verschmachtung, v., Z. *verschmachten;* it. versmachting, wegkwijning v.

Verschmähen, (*verschmähte, verschmäht*) bedr. ww. *ein Geschenk -*, versmaden, niet aannemen; *eine Bitte -*, niet aanhooren; *jem. -*, niet achten, minachten; *den Reichthum -*, minachten.

Verschmähung, (*-en*) v., Z. *verschmähen;* it. versmading, minachting v.

Verschmälern, (*verschmälerte, verschmälert*) bedr. ww. versmallen, smaller maken, inkrimpen, Z. *vermindern.*

Verschmausen, (*verschmauste, verschmaust*) bedr. ww., Z. *verschlam(pam)pen;* 2. *die Nacht -*, met smullen doorbrengen; *sein Geld -*, versmullen, aan smulpartijen verkwisten.

Verschmeiszen, (*verschmiss, verschmissen*) bedr. ww. onr. wegsmijten, van zich werpen.

Verschmelzen, (*verschmolz, verschmolzen*) o. ww. onr., m. *s.* versmelten, wegsmelten, vloeibaar worden; it. zich oplossen; 2. (*verschmelzte, verschmelzt*) bedr. ww. reg. *alles Blei -*, versmelten, gebruiken om te smelten; *Metalle mit einander -*, versmelten, ondereensmelten; *die Münzen -*, versmelten; (Schild.) *die Farben -*, doen ineensmelten; (Muz.) *Töne -*, doen ineensmelten.

Verschmelzung, (*-en*) v., Z. *verschmelzen;* it. versmelting, ineensmelting v.

Verschmerzen, (*verschmerzte, verschmerzt*) bedr. ww. *ein Uebel -*, geduldig verdragen; *einen Verlust -*, zich getroosten; *das ist schon verschmerzt*, dat is reeds geleden; *eine Beleidigung -*, verkroppen.

Verschmieden, (*verschmiedete, verschmiedet*) bedr. ww. *etw. -*, versmeden; 2. *viel Eisen -*, verbruiken met smeden; 3. *die Glieder zu einer Kette -*, aaneensmeden.

Verschmieren, (*verschmierte, verschmiert*) bedr. ww. versmeren, met smeren gebruiken; *viel Lehm -*, tot pleisteren verbruiken; (fig.) *viel Geld -*, verkwisten, verspillen, nutteloos uitgeven; 2. besmeren; (fig.) *viel Papier -*, volkladden, verknoeien.

Verschmierer, (*-s,* mv. *Verschmierer*) m. hij die versmeert &, Z. *verschmieren.*

Verschmitzt, bijv. en b. sluw, listig, geslepen, doortrapt, guitachtig; *-er Kopf*, slimmerd; *-heit* v. slimheid, sluwheid, list, geslepenheid v.

Verschmutzen, (*verschmutzte, verschmutzt*) o. ww., m. *s.* morsig worden; 2. bedr. ww. bemorsen, vermorsen, vuil maken.

Verschnappen, (*verschnappte, verschnappt*) o. ww., m. *s.* losgaan, losspringen, afglijden; *sich im Reden -*, zich verpraten, ondoordacht zeggen.

Verschnallen, (*verschnallte, verschnallt*) bedr. ww. verkeerd toegespen.

Verschnauben, verschnaufen, (*verschnaubte, verschnaubt* en *verschnaufte, verschnauft*) o. ww., m. *h.* ademhalen, uitblazen, uitrusten, tot zich zelven komen; 2. bedr. ww. *seinen Zorn -*, laten bedaren; *er hat seinen Zorn verschnaubt*, zijn toorn is bedaard.

Verschneiden, (*verschnitt, verschnitten*) bedr. ww. onr. versnijden, kortsnijden, uitsnijden; *einen Kuchen -*, in stukken snijden; *Fleisch -*, snijden; (Hand.) *Zeuge -*, in het klein, met de el verkoopen; *den Wein -*, versnijden; 2. met snijden verbruiken; *viel Tuch zu einem Kleide -*, versnijden; 3. *die Nägel, Haare -*, snijden, knippen; *das Haar ein wenig -*, korten; *einen Baum -*, toppen; *die Flügel eines Vogels -*, kortwieken; (Goudsm.) polijsten; 4. met snijden bederven; *ein Kleid -*, verknippen; 5. Z. *beschneiden;* (Muz.)

ein Verschnittener, castraat, ontmande, gesnedene m.

Verschneidung, v., Z. *verschneiden.*

Verschneien, (*verschneite, verschneiet*) bedr.ww. met sneeuw bedekken; *verschneiter Weg*, met sneeuw bedekte weg; 2. o. ww., m. *s.* met sneeuw bedekt zijn of worden.

Verschnitteln, (*verschnitttelte, verschnitttelt*) bedr. ww. in kleine stukjes snijden, versnipperen.

Verschnupfen, (*verschnupfte, verschnupft*) bedr. ww. *viel Tabak* -, opsnuiven; *viel Geld* -, aan snuif besteden; 2. *der Temperaturwechsel hat mich verschnupft*, heeft mij verkouden gemaakt; 3. (fig.) *das verschnupfte ihn*, dat ergerde, hinderde hem, maakte hem een weinig boos; 4. *verschnupft*, verkouden.

Verschnüren, (*verschnürte, verschnurt*) bedr. ww. touwen maken aan, (Kleerm.) *die Knopflöcher* -, met koord omnaaien; *jemn. den Hals* -, met een koord of touw worgen; (Bergw.) *ein Feld* -, met het meetsnoer meten.

Verschoben, bijv. nw., Z. *verschieben.*

Verschollen, bijv. nw. afwezig en vergeten; (Ger.) *er ist schon lange* -, men heeft in lang niet meer van hem gehoord, 2. vermoedelijk overleden.

Verschonen, (*verschonte, verschont*) bedr. ww. *einen etw.* of *jems., einer Sache* -, ontzien, Z. *schonen; jem. mit einem Auftrage* -, iem. verschoonen van, vrijstellen van, niet lastig vallen met; *jem. mit einer Strafe* -, iem. geene straf opleggen; - *Sie mich mit solchen Reden*, verschoon mij van zulke gesprekken.

Verschönerer, (*-s,* mv. *Verschönerer*) m., **-in,** (*-nen*) v. verfraaier m., verfraaister v.

Verschönern, (*verschönerte, verschönert*) bedr. ww. verfraaien, fraaier maken; *durch Zierathen* -, opsieren, opsmukken; 2. wed. ww. *sich* -, zich tooien, zich opsieren; it. schooner worden.

Verschönerungsmittel, (*-tels* mv. *-tel*) o. verfraaiingsmiddel, cosmetiek o.

Verschonung, (*-en*) v., Z. *verschonen;* it. vrijstelling, verschooning, genade v.; *um - bitten*, vergiffenis, verschooning, excuus vragen; it. vrijstelling verzoeken.

Verschränken, (*verschränkte, verschränkt*) bedr. ww. *die Arme* -, kruisen, over elk. leggen; *mit verschrankten Armen*, met de armen over elk.; 2. *Aeste* -, ineenvlechten; *verschrankte Buchstaben*, trekletters, krulletters v. mv.; 3. sluiten, insluiten, omsluiten; it. versperren, barricadeeren.

Verschränkung, (*-en*) v., Z. *verschränken;* it. kruising, ineenvlechting, sluiting, barricade v.

Verschossen, (*verschosste, verschosst*) bedr. ww. belasting betalen; 2. bijv. en b., Z. *verschießen.*

Verschragen, (*verschrägte, verschrägt*) bedr. ww. met eene stelling insluiten, omgeven.

Verschrämen, (*verschrämte, verschrämt*) bedr. ww. uitgravingen doen tusschen den steen en het erts.

Verschrauben, (*verschraubte, verschraubt*) bedr. ww. reg. en (*verschrob, verschroben*) bedr. ww. onr. toeschroeven, met eene schroef sluiten; 2. verkeerd schroeven, de schroef verdraaien; (fig.) *jem. -, jemn. den Kopf* -, het hoofd op hol brengen; *verschrobener Mensch*, warhoofd; *verschrobene Verhältnisse*, onaangenaam; (Spraakk.) *seine Gedanken, eine Periode* -, verdraaien; it. *verschrobene Reden geben*, dubbelzinnig antwoorden.

Verschrecken, (*verschreckte, verschreckt*) bedr. ww. door schrik wegjagen; 2. o. ww., Z. *erschrecken.*

Verschreiben, (*verschrieb, verschrieben*) bedr. ww. onr. verschrijven, met schrijven verbruiken; *alle Tinte* -, verschrijven, opschrijven; 2. verkeerd schrijven, eene fout maken met schrijven; *dieses Wort ist verschrieben*, is met goed gespeld; 3. *jemn. etw.* -, schriftelijk verzekeren; *sein Vermögen* -, schriftelijk verpanden; *seine Seele dem Teufel* -, verkoopen; 4. *Waaren, Bücher* -, bestellen, ontbieden; 5. *eine Arznei* -, voorschrijven; II. wed. ww. *sich* -, Z. - (2); 2. *sich* -, *sich eigenhändig* -, zich schriftelijk verbinden; *sich für jem.* -, schriftelijk borg blijven.

Verschreiber, (*-s,* mv. *Verschreiber*) m. (Hand.) besteller m.

Verschreibung, (*-en*) v., Z. *verschreiben;* it. schriftelijke verbintenis schriftelijke belofte v.; (Hand.) bestelling, commissie, order v.

Verschreien, (*verschrie, verschrien*) bedr. ww. onr., Z. *verrufen.*

Verschreiten, (*verschritt, verschritten*) o. ww. onr. verkeerd gaan, mitstappen; 2. bedr. ww. onder het gaan of stappen verrekken.

Verschroben, bijv. nw., Z. *verschrauben;* it. verschroefd, verdraaid, verwrongen, misvormd, dwars, scheef, krom; *-heit* v. verwrongenheid, misvormdheid, verwarde voorstelling, scheefheid, gedwongenheid v.; (van het verstand), verwardheid v.

Verschroten, (*verschrotete, verschrotet*) bedr. ww. schaven, openscheuren, wonden.

Verschrumpeln, verschrumpfen, (*verschrumpelte, verschrumpelt* en *verschrumpfte, verschrumpft*) o. ww., m. *s.* rimpelen, rimpelig worden, Z. *einschrumpfen.*

Verschub, (*-(e)s,* mv. *Verschübe*) m. uitstel o., verdaging v., Z. *Verschieben.*

Verschüchtern, (*verschüchterte, verschüchtert*) bedr. ww. beschroomd maken, bevreesd maken, verbluffen; 2. o. ww., m. *s.* bevreesd worden, bevreesd zijn.

Verschulden, (*verschuldete, verschuldet*) bedr. ww. *ein Haus* -, met schulden bezwaren, verhypothekeeren; *verschuldeter Mann*, met schulden overladen; *sehr verschuldet sein*, met schulden overladen zijn, zeer veel schulden hebben; 2. *etw.* -, zich schuldig maken, zich op den hals halen, zich zelven te wijten hebben; *verschuldetes Unglück*, ongeluk dat men zich zelven te verwijten heeft; *was habe ich an* of *bei ihm verschuldet?*, waaraan heb ik mij jegens hem schuldig gemaakt?; 3. wed. ww. *sich schwer an jemn.* of *wider jem.* -, zich vergrijpen jegens, iem. grof beleedigen.

Verschuldung, v., Z. *verschulden;* it. in schulden steken o.; 2. straf v.; 3. vergelding, weerwraak v.; *ohne meine* -, buiten mijne schuld, zonder mijn toedoen.

Verschurren, (*verschurrte, verschurrt*) o.ww. verschuiven, wegschuiven, wegglijden.

Verschürzen, (*verschürzte, verschürzt*) bedr. ww. *zwei Bänder* -, aaneenknoopen; 2. slecht knoopen, verkeerd knoopen.

Verschustern, (*verschusterte, verschustert*) bedr. ww. gebruiken om schoenen van te maken; it. verknoeien, bederven; 2. wed. ww. *sich* -, achteruitgaan.

Verschütten, (*verschüttete, verschüttet*) bedr. ww. *einen Brunnen* -, met puin volgooien, dichtgooien; *von einer Schneelawine verschüttet werden*, bedolven worden; 2. *Wein* &c. -, uitstorten, verspillen; (Spr.) *das Kind mit dem Bade* -, uit en schoon tegelijk weggooien; II. o. ww. (van een huis), inzakken, invallen, instorten.

Verschüttung, (*-en*) v., Z. *verschütten;* it. uitstorting v.; 2. bedelving, invalling, inzakking v.

Verschwägern, (*verschwägerte, verschwägert*) bedr. ww. door huwelijk zich vermaagschappen, 2. wed. ww. *sich mit jemn.* -, iems. zwager worden.

Verschwägerung, (*-en*) v. vermaagschapping v.

Verschwären, (*verschwor, verschworen*) o. ww. onr., m. *s.* etteren, in etter overgaan.

Verschwärmen, (*verschwärmte, verschwärmt*) o. ww., m. *h.* en wed. ww. *sich* -, (van bijen), zwervend verdwalen; 2. ophouden te zwermen; (fig., gemeenz.) in vermaken, in losbandigheid doorbrengen.

Verschwarzen, (*verschwarzte, verschwarzt*) o. ww., m. *s.* zwarter worden; *dass du verschwarzest!*, word zwart!, loop naar den duivel!

Verschwärzen, (*verschwärzte, verschwärzt*) bedr. ww. zwart maken; (fig.) Z. *anschwärzen.*

Verschwatzen, (*verschwatzte, verschwatzt*) bedr. ww. (gemeenz.) *die Zeit* -, verbabbelen, verpraten; (Prov.) *etw.* -, Z. *ausschwatzen;* 2. wed. ww. *sich* -, zich verbabbelen.

Verschweben, (*verschwebte, verschwebt*) o. ww., m. *s.* wegzweven, zwevend verdwijnen.

Verschweigen, (*verschwieg, verschwiegen*) bedr. ww. onr. *ein Geheimniss* -, verzwijgen, geheim houden; *jemn.*

etw. -, verzwijgen, verbergen; *ich kann es nicht* -, ik kan het niet zwijgen; *verschwiegen bleiben*, verborgen blijven, niet bekend worden; *das verschwieg er weislich*, hij was wijs genoeg dat te verzwijgen, met stilzwijgen voorbij te gaan.

Verschweigung, (*-en*) v., Z. *verschweigen*, it. stilzwijgen o.; (Ger.) geheimhouding, verberging v.; (van een bewijsstuk), achterhouding v.

Verschwelgen, (*verschwelgte, verschwelgt*) bedr. ww. *sein Geld, seine Zeit* -, verbrassen, verkwisten, Z. *verschlam(pam)pen.*

Verschwelger, (*-s*, mv. *Verschwelger*) m., **-in,** (*-nen*) v. verkwister, verbrasser, verzwelger m., verkwistster v.

Verschwellen, (*verschwoll, verschwollen*) bedr. ww. met dorpels voorzien; 2. o. ww., m. *s.* opzwellen, dichtzwellen; it. dichtzweren.

Verschwemmen, (*verschwemmte, verschwemmt*) bedr. ww., Z. *überschwemmen;* 2. *eine Wiese mit Schlamm* -, overdekken; (Schild.) *die Farben* -, Z. *verschmelzen;* 3. *einen Hafen* -, versperren, met slib verstoppen.

Verschwenden, (*verschwendete, verschwendet*) bedr. ww. *Geld* -, verkwisten, verspillen, nutteloos uitgeven; *die Speisen, den Wein* -, in overvloed verschaffen; *seine Wohlthaten &c* -, nutteloos uitdeelen; *alle Ermahnungen sind an ihm verschwendet*, nutteloos besteed, verspild.

Verschwender, (*-s*, mv. *Verschwender*) m., **-in,** (*-nen*) v. verkwister m., verkwistster v., doorbrenger m., doorbrengster v.

Verschwenderisch, bijv. en b. verkwistend, verspillend, overdadig, onmatig; - *mit etw. umgehen*, overdadig te werk gaan; 2. (van een gastmaal), heerlijk, prachtig, rijk.

Verschwendung, v., Z. *verschwenden;* it. verkwisting, verspilling, overdadige weelde v.

Verschwiegen, bijv. nw. (van personen), geheimhoudend, zwijgend, Z. *verschweigen;* 2. geheim, verzwegen, verborgen; *-heit* v. geheim o.; 2. achterhoudendheid, stilzwijgendheid, terughoudendheid v.

Verschwielen, (*verschwielte, verschwielt*) bedr. en o. ww. vereelten, verharden.

Verschwimmen, (*verschwamm, verschwommen*) o. ww. onr., m. *s.* vervloeien, verdwijnen; (van kleuren), ineenvloeien.

Verschwinden, (*verschwand, verschwunden*) o. ww. onr., m. *s.* verdwijnen; 2. (van verwachtingen), verijdeld worden; (van eene mode), in onbruik geraken, ophouden in zwang te zijn.

Verschwestern, (*verschwesterte, verschwestert*) bedr. ww. tot zuster maken; 2. o. ww. zusters worden.

Verschwistern, (*verschwisterte, verschwistert*) bedr. ww. (lig.) verbroederen, nauw vereenigen, als broeder en zuster verbinden; *wir sind alle verschwistert*, wij zijn allen broeders; 2. wed.ww. *sich mit einer Person* -, zich als broeder en zuster vereenigen.

Verschwitzen, (*verschwitzte, verschwitzt*) o. ww., m. *s.* als zweet uitkomen, verzweeten; 2. ophouden te zweeten; II. bedr. ww. uitzweeten, in den vorm van zweet verliezen; (lig.) in zweet baden.

Verschwören, (*verschwor, verschworen*) bedr. ww. onr. afzweren, zweren zich te onthouden van; *seinen Glauben* -, afzweren, verzaken; *sein Vaterland &c* -, afstand doen van; II. wed. ww. *sich* -, zweren, met eede bevestigen; 2. *sich mit jemn.* -, eene samenzwering aangaan, samenspannen; *sich zu etw.* -, zich door een eed verbinden; *die Verschwornen*, eedgenooten, samenzweerders.

Verschwörer, (*-s*, mv. *Verschwörer*) m. samenzweerder, samenspanner m.

Verschwörung, v., Z. *verschwören;* it. afzwering v.; 2. bevestiging v. met een eed, samenzwering v.

Verschwunden, bijv. nw., Z. *verschwinden.*

Versdrechsler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. rijmelaar, verzensmid, poëtaster m.

Versebalje, (*-n*) v. (Zeew.) ton v. tot het ververschen van pekelvleesch.

Versechsfachen, (*versechsfachte, versechsfacht*) bedr. ww. verzesvoudigen.

Versegeln, (*versegelte, versegelt*) o. ww., m. *s.* (van een schip), wegzeilen, zeilende verdwijnen; *das Schiff ist versegelt*, is uit het gezicht gezeild; 2. wed. ww. *sich* -, verkeerd zeilen, van den rechten weg afzeilen.

Versehen, (*versah, versehen*) bedr. ww. onr. *eine Gelegenheit* -, verwaarloozen, voorbijzien; (lig.) *etw.* -, *es in etw.* -, zich vergissen, eene fout maken; *es bei jemn.* -, Z. *verschulden;* 2. *jem. mit etw.* -, voorzien, geven, verschaffen; (Krijgsw.) *mit Lebensmitteln* -, Z. *verproviantiren; eine Festung mit Kriegsbedürfnissen* -, voorzien; *ein Zimmer mit Geräthe* -, meubleeren, *ein Bett mit Vorhängen* -, van gordijnen voorzien; (Kath.) *einen Kranken* -, het laatste oliesel toedienen; (Hand.) *einen Laden mit allerlei Waaren* -, voorzien; *gut - sein*, (van kooplieden), goed gesorteerd zijn; *einen Teich mit Fischen* -, bevolken; (Zeew.) *das Takelwerk* -, nazien, omwoelen; 3. *ein Amt* -, uitoefenen, zich kwijten van; *eines Andern Stelle, Amtsgeschäfte* -, waarnemen; *einen Gottesdienst* -, uitoefenen, vieren; (gemeenz.) *das Haus, den Stall* -, het opzicht hebben over; (Rechtspr.) Z. *verfügen, verordnen;* II. wed. ww. *sich* -, zich vergissen, niet goed zien, verkeerd zien; 2. *sich* -, zich vergissen, iets strafwaardigs doen; *sich an etw.* -, (van zwangere vrouwen), schrikken op het gezicht van; 3. *sich mit etw.* -, zich voorzien van, zich aanschaffen; *sich mit Holz* -, hout opdoen, inslaan; *ich bin nicht damit* -, ik heb het niet, ben daarvan niet voorzien; 4. *sich einer Sache* -, verwachten, vooruitzien, hopen; *ich hatte mich seiner nicht* -, ik had niet verwacht dat hij hier zou zijn; *das hätte ich mir von ihm nicht* -, dat had ik van hem niet verwacht; *ich hätte mir eher des Himmels Einsturz, als &c*, ik had eer gedacht dat de hemel zou instorten dan; 5. *sich zu einer Sache das Beste* -, het beste hopen, een goed denkbeeld hebben van; *sich nichts gutes von jemn.* -, niets goeds van iem. verwachten; *ehe ich mich's versah*, eer ik er om dacht; III. o. zelfst. vergissing, dwaling, fout v., verzuim o. *sein - machen*, een bok schieten; *aus* -, bij vergissing.

Versehren, (*versehrte, versehrt*) bedr. ww., Z. *verletzen.*

Versehung, (*-en*) v. (van een ambt), uitoefening, voorziening, waarneming v.; (van eene vesting), proviandeering v., bezorging v. van levensmiddelen.

Verseisen, (*verseiste, verseist*) bedr. ww. (Zeew.) van seizings voorzien.

Verseln, (*verselte, geversel*) bedr. ww. slechte verzen maken.

Versenden, (*versandte, versandt*) bedr. ww. onr. verzenden, expedieeren.

Versender, (*-s*, mv. *Versender*) m., **-in,** (*-nen*) v. verzender m., verzendster v.

Versendung, (*-en*) v. verzending, afzending, zending, expeditie v.; *-sartikel* m. mv. verzendingsartikelen o. mv.; 2. (Boekh.) gezonden nieuwe werken o. mv.; *-sbrief* m., Z. *Frachtbrief, -sgeschäft* o. expeditiezaak v., expeditiehandel m., expeditiekantoor o.

Versengen, (*versengte, versengt*) o. ww., m. *s.* (van stof bij het vuur), zengen, verzengen; 2. bedr. ww. *die Wäsche* -, zengen, inbranden; *die Aehren* -, (van de zon), doen zengen, branden; *sich die Haare am Lichte* -, zengen, schroeien.

Versenken, (*versenkte, versenkt*) bedr. ww. doen zinken; *in einen Morast* -, inzakken; *in den Abgrund* -, neerstorten; *in die Tiefe des Meeres* -, dompelen; *eine Leiche, einen Sarg* -, in den grond, in het graf doen nederdalen; *den Kopf einer Schraube, eines Nagels* -, indrijven; (Gez.) *ein Glas* -, hol slijpen; (lig.) *jem. in Kummer* -, dompelen; 2. wed. ww. *sich* -, zich neerstorten, zich dompelen; (lig.) zich verdiepen.

Versenkbohrer, (*-bohrers*, mv. *-bohrer*) m. zinkboor v.

Versenker, (*-s*, mv. *Versenker*) m. hij die laat zakken &, Z. *versenken.*

Versenkung, (*-en*) v., Z. *versenken;* it. diepte v.

Versessen, bijv. nw., Z. *versitzen;* (lig.) erg gesteld op, verzot op, dol ingenomen met.

Versett, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Org.) voorspel, tusschenspel, preludium o.

Versetzen, (*versetzte, versetzt*) bedr. ww. *Stühle, den Tisch* -, verzetten, verplaatsen, eene andere plaats geven; *Wörter, Silben, Buchstaben* -, verzetten; *Bäume* -, verplanten; (Bergw.) *einen Kasten* -, met steen bedekken; (Drukk.) *alle Schriften* -, afzetten, geheel zetten; (Mets.) *die*

Steine -, leggen, zetten; (Zeew.) *den Anker* -, lichten; 2. *jem.* -, verzetten, eene andere plaats geven; *einen Beamten* -, verplaatsen; *unter ein anderes Regiment versetzt werden*, bij een ander regiment ingedeeld worden; *als Amtmann nach G. versetzt werden*, verplaatst, overgeplaatst worden; *jem. unter die Heiligen* -, iem. heilig verklaren; *seine Residenz nach B.* -, overbrengen; 3. *jem. in eine Lage, Nothwendigkeit* -, brengen; *ein Mädchen in andere Umstände* -, een meisje bezwangeren; *jem. in Elend, in Noth* -, dompelen; *in Schrecken, Furcht, Freude* -, schrik, vrees aanjagen, vreugd veroorzaken; 4. Z. *verpfänden*; 5. *einen Schlag, Stich* -, geven, toebrengen; 6. Z. *erwiedern*; 7. verkeerd plaatsen, misplaatsen; *die Grenzsteine* -, verzetten; 8. *etw.* -, versperren, belemmeren, bezetten, barricadeeren; *einen Weg* -, versperren; *der Rauch versetzte mir den Athem*, belette mij te ademen; 9. *Gold mit Silber* -, verbinden; (Schild.) *die Farben* -, de kleuren mengen; 10. (Vuurw., Juw.) Z. *besetzen*; II. o. ww., m. *h.* (Jachtw.) (van een wijfjeshert), miswerpen; III. wed. ww. *sich* -, zich ergens anders plaatsen; *sich in die Zeit, an den Ort* -, *wo er lebte*, zich verplaatsen in &, zich in iems. toestand verplaatsen; 2. *sich* -, (van pijn), van plaats veranderen; (van melk), stremmen, dik worden; (Jachtw.) (van den das), zich in den grond verschuilen.

Versetz-grube, (-*n*) v. looierskuil m.; -*mauer* v., Z. *Futtermauer*; -*schienen* v. mv. beweegbare rails v. mv.; -*schwärmer* m. (Vuurw.) kleine zwermpot m.; -*stücke* o. mv. (Tooneelk.) coulissen v. mv.

Versetzung, (-*en*) v., Z. *versetzen*; it. verplaatsing, overplaatsing v.; (van eene rechtbank), overbrenging v.; (Drukk.) verschikking, omzetting v.; (Timb.) verplaatsing, verplanting v.; (Red.) omzetting v.; 2. toepassing, toevoeging, toebrenging v.; 3. Z. *Verpfändung*; 4. bijvoeging v.; (Bew. d. erts.) vermenging v., alliage v.; (Schild.) menging v.; 5. miswerpen o.

Verseufzen, (*verseufzte, verseufzt*) bedr. ww. *sein Leben* -, verzuchten, in zuchten, verzuchtingen doorbrengen; *seinen Gram, seine Schmerzen* -, in zuchten uiten.

Versicherer, (-*s*, mv. *Versicherer*) m. (Hand.) verzekeraar, assuradeur m.

Versichern, (*versicherte, versichert*) bedr. ww. verzekeren; *jemn. etw., jem. von etw., einer Sache* -, verzekeren, geruststellen omtrent; *ich versichere Sie*, ik verzeker u; *versichert sein*, zeker zijn van, gerust zijn omtrent; *ein Schiff, ein Haus* - *lassen*, verzekeren, assureeren; *der Versicherte*, verzekerde, geassureerde; *eine Schuld* -, onder borgtocht stellen; *einen Jahrgehalt auf ein Kammergut* -, aanwijzen; 2. wed. ww. *sich einer Sache* -, zich verzekeren van; it. aanrijpen; *sich der Möbeln eines Schuldners* -, beslag leggen op, inbeslagnemen; *sich einer Person* -, gijzelen; (Jachtw.) *sich des Zeuges* -, een uitgang zoeken uit de netten.

Versicherung, (-*en*) v., Z. *versichern*; it. verzekering, betuiging, bewering, belofte v.; (Hand.) assurantie v.; (bij geldleeningen), borgtocht m.

Versicherungs-agent, (-*en*, mv. -*en*) m. agent m. eener assurantiemaatschappij; -*amt* o., -*anstalt* v. assurantiekantoor o.; -*capital* o. maatschappelijk kapitaal o. eener verzekeringsmaatschappij; -*geld* o. verzekeringspremie, assurantiepremie v.; -*gesellschaft* v. assurantiemaatschappij v.; -*prämie* v., Z. -*geld*; -*preis* m. taxatie v. der geassureerde goederen.

Versichtbaren, (*versichtbarte, versichtbart*) bedr. ww. zichtbaar maken.

Versickern, (*versickerte, versickert*) o. ww., m. *s.* ophouden door te zijpelen; 2. doorzijpelende verloren gaan.

Versiechen, (*versiechte, versiecht*) o. ww., m. *s.* verkwijnen, sukkelen, een sukkelend leven leiden.

Versieden, (*versott, versotten*) o. ww. onr., m. *s.* verkoken; 2. ophouden te koken; II. bedr. ww. tot koken gebruiken; *die Sohle, alles Wasser* -, doen verkoken; 2. *Fleisch* -, (gemeenz.) te lang laten koken.

Versiegbar, bijv. nw. opdroogbaar, uitdroogbaar, uitputtelijk.

Versiegeler, (-*s*, mv. *Versiegeler*) m. hij die verzegelt, verzegelaar m.

Versiegeln, (*versiegelte, versiegelt*) bedr. ww. *einen Brief* -, verzegelen, toemaken, dichtmaken; *eine Erbschaft* -, verzegelen, het zegel aanbrengen; *einen Vertrag* -, bekrachtigen, bezegelen; 2. *eine Flasche* -, kurken, met lakdichtmaken.

Versiegen, (*versiegte, versiegt*) o. ww., m. *s.* uitdrogen, droog worden, ophouden te vloeien.

Versifex, (-*es*, mv. -*e*) m. rijmelaar, verzensmid m.

Versification, (-*en*) v. versificatie v.; it. Z. *Versbau*.

Versificiren, (*versificirte, versificirt*) bedr. ww. in verzen brengen.

Versikel, (-*s*, mv. *Versikel*) m. versje, regeltje, spreukje o.

Versilberer, (-*s*, mv. *Versilberer*) m. verzilveraar m.; 2. (gemeenz.), verkooper m.

Versilbern, (*versilberte, versilbert*) bedr. ww. *Kupfer, Pillen* -, verzilveren; 2. met zilver beplakken, beslaan; 3. (gemeenz.) *etw.* -, te gelde maken; *Schuldscheine, Wechsel* -, te gelde maken, realiseeren.

Versilberung, (-*en*) v. verzilvering v.; 2. te gelde maken o.; -*skunst* v. verzilveringskunst v.

Versingen, (*versang, versungen*) bedr. ww. onr. *die Zeit* -, met zingen doorbrengen; *die Sorgen* -, al zingende verdrijven.

Versinken, (*versank, versunken*) o. ww. onr., m. *s.* zinken, verzinken, wegzinken, bedolven worden; (van gebouwen), inzakken, instorten; *in den Abgrund* -, neerstorten; (fig.) *in Gedanken* -, verzinken; *in Schlaf versunken*, in den slaap verzonken, diep ingeslapen; *in das Studiren* -, in de studie verdiept; *in Elend* -, overstelpt door ellende; 2. (van de zeden), bederven, ontaarden.

Versinnbilden, (*versinnbildete, versinnbildet*) bedr. ww. zinnebeeldig voorstellen, onder een zinnebeeld voorstellen.

Versinnbildung, (-*en*) v. zinnebeeldige voorstelling v.

Versinnen (sich), (*versann, versonnen*) wed. ww. onr. in gedachte verzinken, in overpeinzing verdiept raken, verstrooid raken; 2. Z. *besinnen*.

Versinnlichen, (*versinnlichte, versinnlicht*) bedr. ww. zinnelijk, aanschouwelijk voorstellen, verzinnelijken.

Versinnlichung, (-*en*) v., Z. *Versinnbildung*; 2. verzinnelijking, aanschouwelijke voorstelling v.

Versintern, (*versinterte, versintert*) o. ww., m. *s.*, Z. *versickern*.

Version, (-*en*) v. vertaling, oefening v. ter vertaling.

Versiren, (*versirte, versirt*) bedr. ww. beoefenen; 2. o. ww. omgaan met, zich bezighouden met.

Versittlichen, (*versittlichte, versittlicht*) bedr. ww. zedelijker maken, beschaven.

Versittlichung, (-*en*) v., Z. *versittlichen*; it. beschaving v.

Versitzen, (*versaß, versessen*) bedr. ww. onr. *etw.* -, met zitten verbeuren; *die Zeit* -, verzitten; *den Gerichtstag* -, zich niet begeven naar, niet verschijnen op; 2. *eine Schuld* -, gevangen zitten voor; II. wed. ww. *sich* -, door te veel zitten zijne gezondheid benadeelen, een zittend leven leiden; *auf etw. versessen sein*, Z. *versessen*.

Vers-kunst, v., z. m. kunst v. om verzen te maken, dichtkunst v.; -*künstler* m. verzenmaker m.; (Scherts.) rijmelaar m.; -*macher* m. verzenmaker, dichter m.; -*maß* o. versmaat, dichtmaat v.; *fünfsüsziges* —, pentameter; *sechsfüsziges* —, hexameter; -*messung* v. metriek v., verskunst, versbouwkunst v.

Verso, bijw. aan de keerzijde, ommezijde, verso.

Versoffen, bijv. nw. aan den drank verslaafd.

Versohlen, (*versohlte, versohlt*) bedr. ww., Z. *besohlen*; (gemeenz.) *jemn. den Hintern* -, voor de billen geven.

Versöhnbar, versöhnlich, bijv. en b. verzoenbaar, verzoenlijk; (van personen), tot verzoening geneigd.

Versöhnen, (*versöhnte, versöhnt*) bedr. ww. *Sünden* -, vergeven, uitwisschen, boeten voor; 2. wed. ww. *sich mit jemn.* -, zich verzoenen met.

Versöhner, (-*s*, mv. *Versöhner*) **-in,** (-*nen*) v. verzoener m., verzoenster v., middelaar m., middelares v.

Versöhnlich, bijv. nw., Z. *versöhnbar*; 2. geneigd, gereed om zich te verzoenen; -*keit* v. geest m. van verzoening, goedaardigheid, zachtmoedigheid v.

Versöhnung, (-*en*) v. verzoening, bemiddeling, vergiffenis v. van zonden.

Versöhnungs-bock, (-*bock*(*e*)*s*,

mv. *-böcke*) m. zondenbok m.; *-fest* o verzoeningsfeest o., zoenfeest o., viering v. der verzoening; (J. gesch.) verzoendag m.; *-opfer* o. zoenoffer, verzoeningsoffer o.; *-tag* m. verzoeningsdag m.; (J. gesch.) verzoendag m.; *-tod* m. zoendood m.; *-werk* o. verzoeningswerk, werk o. der verzoening.

Versorgen, (*versorgte, versorgt*) bedr. ww. *jem. mit etw.* -, Z. *versehen; das Geschütz* -, bezorgen; *Arme* -, verzorgen, zorgen voor, onderhouden, aan onderhoud helpen; *seine Kinder* -, aan een bestaan helpen; *er ist noch nicht versorgt*, hij heeft nog geen middel van bestaan.

Versorger, (*-s*, mv. *Versorger*) m., **-in,** (*-nen*) v. verzorger, verpleger m., verzorgster, verpleegster v.

Versorgung, (*-en*) v. (van een huis, eene kerk &), verzorging, zorg v. voor; (van een kind), verzorging, vestiging v., middel o. van bestaan; *noch keine - haben*, nog geen eigen middel van bestaan hebben; 2. levensonderhoud o.; *-sanstalt* v. invalidenhuis, armhuis o.; *-sbank* v. ondersteuningsbank v.

Verspänen, (*verspänte, verspänt*) bedr. ww. met dakplankjes voorzien.

Versparen, (*versparte, verspart*) bedr. ww., Z. *sparen;* 2. *aufschiben.*

Verspäten, (*verspätete, verspätet*) bedr. ww. *eine Sache* -, vertragen, ophouden, uitstellen; *jem.* -, ophouden; (van vruchten), laat uitkomen of rijp zijn; 2. wed. ww. *sich* -, te laat komen, zich ophouden.

Verspätung, v., Z. *verspäten;* it. vertraging v., uitstel o.

Verspeien, (*verspie, verspien*) bedr. ww. onr. bespotten, met verachting behandelen.

Verspeilern, (*verspeilerte, verspeilert*) bedr. ww. met pinnen, wiggen, spiltjes voorzien, sluiten.

Verspeisen, (*verspeiste, verspeist*) bedr. ww. *viel Fleisch* -, opeten, gebruiken.

Versperren, (*versperrte, versperrt*) bedr. ww. *eine Thüre* -, versperren, afsluiten; *Strassen* -, versperren, barricaderen; *einen Durchgang* -, beletten, belemmeren, afsluiten; *jemn. den Weg* -, Z. *verschliessen, einschliessen.*

Verspielen, (*verspielte, verspielt*) o. ww., m. *h.* verspelen, bij het spel verliezen; *beständig* -, ongelukkig spelen, altijd verliezen; (Spr.) *versehen ist auch verspielt*, wie zich vergist verliest; (fig.) *die Wette* -, verliezen; 2. bedr. ww. *sein Geld* -, verspelen, opmaken in het spel; *seine Zeit* -, verspillen, verbeuzelen; *die Langeweile* -, met het spel verdrijven.

Verspieler, (*-s*, mv. *Verspieler*) m. hij die in het spel verliest.

Verspikern, (*verspikerte, verspikert*) bedr. ww. dichtspijkeren, toespijkeren.

Verspinnen, (*verspann, versponnen*) bedr. ww. onr. *allen Flachs* -, verspinnen, verbruiken met spinnen.

Versplittern, (*versplitterte, versplittert*) bedr. ww. in kleine stukjes, in splinters breken; (fig.) verbrokkelen, met kleinigheden bederven, verbeuzelen.

Verspotten, (*verspottete, verspottet*) bedr. ww. *jem.* -, bespotten, uitjouwen, belachelijk maken, den spot drijven met.

Verspötter, (*-s*, mv. *Verspötter*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Spötter.*

Verspottung, v., Z. *Spott(en).*

Versprechen, (*versprach, versprochen*) bedr. ww. onr. beloven, toezeggen, zich verbinden; *jemn. etw.* -, iem. iets beloven; *in jems. Namen* -, beloven; *einem Mädchen die Ehe* -, trouwbelofte doen; (Spr.) - *macht zum Schuldner*, belofte maakt schuld; *versprochen sein*, (van een meisje), verloofd zijn, aan het verkeeren zijn, vrijen; (fig.) *viel* -, (van kinderen, van den oogst), veel beloven, groote verwachting doen koesteren; *sich viel von jemn.* -, *von etw.* -, groote verwachtingen hebben van; 2. (gemeenz.) *eine Stunde* -, verpraten, verbabbelen, met praten doorbrengen; 3. *ein Wort* -, verkeerd uitspreken; II. wed. ww. *sich für einen Abend in eine Gesellschaft* -, zich verbinden; 2. *sich* -, zich verspreken, zich vergissen met spreken; *er hat sich versprochen*, hij heeft zich versproken.

Versprecher, (*-s*, mv. *Versprecher*) m., **-in,** (*-nen*) v. belover m., beloofster v.

Versprechung, (*-en*) v., Z. *versprechen;* it. belofte, verbintenis v.; 2. Z. *Verlobung;* 3. verkeerde uitspraak v.; *seine - halten*, zijne belofte houden; *-seid* m. eed m. waarbij men & belooft.

Verspreiten, (*verspreitete, verspreitet*) bedr. ww. uit elk. spreiden; 2. uitspreiden.

Verspreizen, (*verspreizte, verspreizt*) bedr. ww. van stutten voorzien.

Versprengen, (*versprengte, versprengt*) bedr. ww. uiteen drijven, uiteen doen springen; 2. uiteenjagen, in stukken doen vliegen; *versprengtes Corps*, uiteengejaagd, van het leger afgeraakt korps; 3. *Wasser* -, sprenkelende opmaken.

Verspriegeln, (*verspriegelte, verspriegelt*) bedr. ww. *einen Wagen* -, van eene boogvormige kap voorzien; (Bergw.) de holten, spleten met stukjes hout vullen.

Verspringen, (*versprang, versprungen*) bedr. ww. onr. *ein Glied* -, door springen verstuiken, ontwrichten; *die Zeit* -, met springen doorbrengen; 2. wed. ww. *sich* -, zich verspringen.

Verspritzen, (*verspritzte, verspritzt*) bedr. ww. *Wasser* -, hier en daar doen uitspruiten, uitspatten; *alles Wasser* -, verspillen, vermorsen; (fig.) *sein Blut* -, storten.

Versprochen, bijv. nw., Z. *versprechen.*

Verspruch, (*-(e)s*, mv. *Versprüche*) m. belofte, v.; 2. Z. *Verlöbniss.*

Versprudeln, (*versprudelte, versprudelt*) bedr. ww. met veel geraas verspreiden, in menigte uitwerpen; 2. o. ww., m. *h.* en *s.* ophouden te borrelen, ophouden te vallen.

Verspulen, (*verspulte, verspult*) bedr. ww. *Garn* -, winden.

Verspülen, (*verspülte, verspült*) bedr. ww. *den Weg* -, (van water), afspoelen.

Verspünden, (*verspündete, verspündet*) bedr. ww. *ein Fass* -, van eene spon voorzien, toesponnen; *eine Wand mit Bretter* -, beplanken.

Verspüren, (*verspürte, verspürt*) bedr. ww. *die Wirkung eines Mittels* -, bespeuren, waarnemen, gevoelen, werken; *Liebe & in sich* -, gevoelen, ondervinden.

Verssatz, (*-es*, mv. *Verssätze*) m. vers, couplet o.

Verstählen, (*verstählte, verstählt*) bedr. ww. *Messer* -, verstalen.

Verstählung, (*-en*) v. verstaling v., Z. *verstahlen.*

Verstampfen, (*verstampfte, verstampft*) bedr. ww. *Zucker* -, fijnstampen; *ein Bett mit den Füszen* -, overhoop trappen, in de war trappen; *das Gras* -, vertreden.

Verstand, (*-(e)s*) m., z. m. verstand, oordeel, bevattingsvermogen o.; 2. geest m., vernuft o.; 3. rede v., gezond verstand o., scherpzinnigheid v.; *keinen - haben*, geen verstand hebben; *ein Mann von* -, verstandig man; *einen gesunden - haben*, een gezond verstand hebben; *seinen - verlieren, vom -e kommen*, het verstand verliezen, krankzinnig worden; *nicht wohl bei - sein*, niet wel bij het hoofd zijn; *wieder zum - kommen*, weer bij zijne kennis komen, zijn bewustzijn herkrijgen; *mit den Jahren zum - kommen*, tot de jaren van verstand komen; *das geht über meinen* -, dat gaat mijn verstand te boven; *mit - lesen*, met oordeel; *es mit - thun*, met overleg; *ohne - reden*, dwaasheden zeggen; *mehr Gluck als - haben*, meer geluk dan verstand hebben; *seinen - bis an sein Ende behalten*, tot aan zijn dood bij zijne kennis blijven; *in diesem Buche ist kein* -, er zit niets in dit boek; 4. zin m., beteekenis v.; *in vorzüglichem -e*, bij uitnemendheid.

Verstand(e)s-begriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Red.) verstandsbegrip o.; *-kasten* m. hoofd o., hersenen v. mv.; *-kraft* v. verstandelijk vermogen o.; 2. sterkte v. van het verstand; it. Z. *-schärfe, -krankheit* v. verstandsverbijstering v.; *-mensch* m. verstandelijk mensch m.; *-schärfe* v. scherpzinnigheid v.; *-welt* v. redelijke wereld v.; *-wesen* o. verstandelijk wezen o. *-schwäche* v. zwakhoofdigheid v., klein verstand o.

Verständig, bijv. en b. verstandig, kundig, ervaren, oordeelkundig, met rede, goed oordeel begaafd, schrander, scherpzinnig; *ein in einer Sache -er Mann*, zaakkundige; *-es Wort*, verstandig woord; *das -e Alter*, jaren o. des verstands, van onderscheid.

Verständigen, (*verständigte, verständigt*) bedr. ww. *jem. über etw.* -, it. *jemn. etw.* -, iem. doen verstaan, doen begrijpen, verklaren, duidelijk maken

2. wed. ww. *sich mit einander* -, Z. *verstehen.*

Verständigkeit, v., z. m. verstand o., wijsheid, kunde v.

Verständigung, (*-en*) v. opheldering, verklaring v.; 2. kennisgeving v.

Verständlich, bijv. en b. verstaanbaar, begrijpelijk, duidelijk, in het bereik van; *jemn. etw.* - *machen,* iem. iets duidelijk maken, verklaren, uitleggen; *allgemein* -, algemeen verstaanbaar, in ieders bereik; *-heit* v. verstaanbaarheid, begrijpelijkheid, duidelijkheid, helderheid v.

Verstandkraut, (*-(e)s*) o., z. m. guichheil o.

Verständlichen, (*verständlichte, verständlicht*) bedr. ww. duidelijk maken, doen begrijpen, verklaren.

Verstandlos, bijv. en b. verstandeloos, zonder verstand, zonder oordeel.

Verständniss, (*-es,* mv. *-e*) o. (veroud.) inzicht o., kennis v., verstand o.; 2. overeenkomst, verstandhouding v.; *geheimes* -, heimelijke overeenkomst v.; (Ger.) samenspanning v.; *ein* -, *ein geheimes* - *mit jemn. haben,* met iem. in verstandhouding staan; *in gutem* -e *leben,* in goede verstandhouding leven; it. Z. *Einverständniss.*

Verstand-reich, -voll, bijv. en b. zeer verstandig, vol verstand.

Verstärken, (*verstärkte, verstärkt*) bedr. ww. versterken, sterker maken; *eine Mauer* -, versterken, stutten, schoren; (fig.) *eine Besatzung, ein Heer* -, versterken; *die Arbeiter* -, vermeerderen; *Krankheiten* -, verergeren, doen toenemen; (Scheik.) *die Säuren* -, concentreeren, sterker maken; (Muz.) *den Ton* -, versterken; II. wed. ww. *sich* -, zich versterken, sterker worden; (van den wind), toenemen.

Verstärkung, (*-en*) v. versterking, vermeerdering, verhooging v., samentrekking v., Z. *verstärken.*

Verstärkungs-flasche, (*-n*) v. (Nat.) Leidsche flesch v.; *-soldaten* m. mv. versterking v.; *-wort* o. voorvoegsel, achtervoegsel o.

Verstarren, (*verstarrte, verstarrt*) o. ww., m. *s.*, Z. *erstarren.*

Verstatten, (*verstattete, verstattet*) bedr. ww. *jemn. eine Reise* -, toestaan, veroorloven, vergunnen, verlof geven tot.

Verstauben, (*verstaubte, verstaubt*) o. ww., m. *s.* als stof vervliegen, wegstuiven.

Verstäuben, (*verstäubte, verstäubt*) bedr. ww. als stof doen heengaan; 2. *viel Puder* -, doen wegstuiven; (fig.) tot stof of poeier maken; II. wed. ww. *sich* -, Z. *verstauben.*

Verstauchen, (*verstauchte, verstaucht*) bedr. ww. *eine Feder* -, bederven; *sich die Hand* -, verstuiken; *sich den Fusz* -, verstuiken, verzwikken, verrekken.

Verstauchung, (*-en*) v., Z. *verstauchen;* it. verstuiking, verzwikking v.

Verstechen, (*verstach, verstochen*) bedr. ww. onr. met steken gebruiken; 2. verkeerd steken; 3. dichtsteken, aaneensteken, toestoppen; 4. verruilen.

Versteck, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. en o. verschuilen o.; schuilhoek m., hinderlaag v.; (Sp.) verstoppertje o.

Verstecken, (*versteckte, versteckt*) bedr. ww., Z. *verbergen;* 2. wed. ww. *sich* -, zich verschuilen.

Versteck-lehne, -liene, (*-n*) v. pin v. die de affuit aan het voorstel verbindt; *-spiel* o. verstoppertje, schuilhoekje o.

Versteckt, bijv. nw. verborgen, verscholen, in het geheim, heimelijk, vermomd, geveinsd; (fig.) *ein -er Mensch,* geveinsd mensch, veinzaard; - *handeln,* zich verbergen, in het geheim handelen; *-heit* v. verborgenheid v., vermomming v.; it. veinzerij, huichelarij v.

Verstehen, (*verstand, verstanden*) bedr. ww. onr. (door het gehoor), verstaan, hooren, vernemen; (door het verstand), begrijpen, vatten, verstaan; *Scherz, Spass* -, verstaan, kunnen verdragen; (gemeenz.) *etw. unrecht* -, iets verkeerd verstaan, verkeerd opvatten; *was - Sie hierunter?,* wat verstaat gij hieronder?, wat bedoelt gij hiermede?; *etw. mit darunter* -, mede begrijpen onder; *mit darunter verstanden,* er onder begrepen; *etw. zu - geben,* te verstaan, te kennen geven; *den Sinn einer Rede* -, begrijpen; *nun verstehe ich es,* nu begrijp ik het, nu zie ik het in; 2. *eine Sprache* -, verstaan, kennen, bekend zijn met; *eine Kunst* -, verstaan, kennen, uitoefenen; *nichts von der Sache* -, niets begrijpen; II. wed. ww. *sich mit jemn. über etw.* -, zich verstaan met, eene overeenkomst aangaan met; *sich gut mit einander* -, elk. goed verstaan, goed met elk. overweg kunnen; *sich zu etw.* -, toestemmen in, zich leenen tot; *sich zu Allem* -, tot alles bereid zijn; *sich auf etw.* -, zich verstaan op, bekend zijn met; 3. *das versteht sich von selbst,* (gemeenz.) *am Rande,* dat spreekt van zelf; *wie sich von selbst versteht,* zooals natuurlijk is; III. bedr. ww. onr. *eine Stunde* -, blijven staan, staan gedurende; IV. o. ww., m. *s.* verstaan, te lang blijven staan, door staan bederven; (van panden), verstaan; (van wijn), te lang staan zonder gedronken te worden, verschalen; (van een paard), stijf worden door te lang blijven staan.

Verstehlen, (*verstahl, verstohlen*) bedr. ww. onr. (w. i. gebr.) Z. *stehlen;* 2. wed. ww. *sich* -, zich heimelijk uit de voeten maken.

Versteifen, (*versteifte, versteift*) bedr. ww., Z. *steifen;* 2. o. ww., m. *s.* verstijven, stijf worden.

Versteigen(sich), (*verstieg, verstiegen*) wed. ww. onr. in het klimmen verdwalen; 2. te hoog stijgen, te hoog klimmen; (fig.) (Red., Letterk.) eene te hooge vlucht nemen; *sich in Ausdrücken* -, zich van opgeschroefde uitdrukkingen bedienen; *sich in Fragen* -, spitsvondige vragen doen; *sich im Nachdenken* -, zich verdiepen; *sich in Unternehmungen* -, zich wagen, zijne krachten te buiten gaan; (Scherts.) *sich in einer Kunst nicht weit* -, niet hoog vliegen, niet zeer bedreven zijn.

Versteigerer, (*-s,* mv. *Versteigerer*) m. hij die bij opbod verkoopt, Z. *versteigern.*

Versteigern, (*versteigerte, versteigert*) bedr. ww. bij opbod verkoopen.

Versteigerung, (*-en*) v., Z. *versteigern;* it. verkooping v. bij opbod; 2. opbod, opbieden o.; 3. inventaris m., boedelbeschrijving v.

Versteinen, (*versteinte, versteint*) o. ww., m. *s.* versteenen, tot steen worden; 2. bedr. ww. doen versteenen; (Landh.) *einen Acker* -, van grenssteenen voorzien.

Versteinern, (*versteinerte, versteinert*) o. ww., m. *s.* it. wed. ww. *sich* -, Z. *versteinen;* (fig.) *ich bin versteinert,* ik ben ontsteld, verstijfd, versteend van schrik.

Versteinung, (*-en*) v. versteening v., steenvorming v.

Verstellblock, (*-block(e)s,* mv. *-blöcke*) m. klemhoutje o. der diamantkloovers.

Verstellen, (*verstellte, verstellt*) bedr. ww. verplaatsen, verzetten, Z. *versetzen;* 2. (fig.) *seine Stimme* -, veranderen, eene andere stem aannemen; *seine Schrift* -, onkenbaar maken; it. Z. *entstellen;* II. wed. ww. *sich* -, zich vermommen, zich onkenbaar maken; 2. (fig.) huichelen, veinzen.

Verstellt, bijv. nw verplaatst, verzet; (van het karakter), geveinsd; (van vriendschap), huichelachtig, gehuicheld; *-er Weise,* geveinsd.

Verstellung, (*-en*) v. verplaatsing, misplaatsing, vermomming, veinzerij, huichelarij v.; *ohne - reden,* openhartig, oprecht; *-skunst* v. kunst v. van veinzen.

Verstorben, (*verstarb, verstorben*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *sterben.*

Versteuern, (*versteuerte, versteuert*) o. ww., m. *h.* (van schippers), verkeerd sturen; 2. *ein Gut* -, belasting betalen van; (Hand.) *Waaren* -, accijns, inkomende rechten betalen van.

Versticken, (*verstickte, verstickt*) bedr. ww. verbruiken om te borduren; 2. Z. *sticken;* (Student.) *ein verstickter Student,* een gesjeesde, mislukte student.

Verstieben, (*verstob, verstoben*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *verstauben;* (fig.) als stof verstrooid worden; 2. Z. *verstäuben* (1).

Verstiegen, bijv. nw., Z. *versteigen.*

Verstielen, (*verstielte, verstielt*) bedr. ww. een anderen steel aanzetten.

Verstimmen, (*verstimmte, verstimmt*) bedr. ww. *ein Klavier* -, ontstemmen, valsch stemmen; (fig.) *jem.* -, in slechte stemming brengen, in kwade luim brengen; 2. o. ww., m. *s.* it. wed. ww. ontstemd worden; *verstimmt sein,* (van een klavier), ontstemd zijn, valsch zijn; (fig.) (van personen), ontstemd, knorrig, gemelijk, kwalijk gemutst, in kwade luim.

Verstimmung, v., *Z. verstimmen;* it. ontstemming, wanluidendheid v.; (fig.) slechte stemming, kwade luim v.

Verstöbern, (*verstöberte, verstöbert*) bedr. ww. *den Weg* -, met sneeuw bedekken, doen bestuiven; 2. *Hühner* -, wegjagen.

Verstocken, (*verstockte, verstockt*) o. ww., m. *s.* hard worden, stokkerig worden; (fig.) ongevoelig worden; *verstockter Sünder,* verstokte zondaar, onverbeterlijke zondaar; 2. verstopt worden; 3. door vochtigheid bederven; II bedr. ww. *jem.* -, ongevoelig maken.

Verstocktheit, v., **Verstocktsein,** o., **Verstockung,** v., z. m. verstoktheid, ongevoeligheid, hardheid, stokkerigheid v.

Verstohlen, bijv. en b. heimelijk, ongemerkt, ter sluik, in het geheim steelsgewijs; *-er Blick,* heimelijke, schunnsche blik; *-er Weise,* heimelijk, ter sluik.

Verstöhnen, (*verstöhnte, verstöhnt*) bedr. ww. (gemeenz.) *die Nacht* -, zuchtende doorbrengen.

Verstollen, (*verstollte, verstollt*) bedr. ww. *ein Bergwerk* -, galerijen beginnen te graven.

Verstöpfeln, verstöpseln, (*verstöpfelte, verstöpfelt* en *verstöpselte, verstöpselt*) bedr. ww. *ein Loch, eine Flasche* -, toestoppen, dichtmaken met eene prop, kurk &, kurken.

Verstolpern (sich), (*verstolperte, verstolpert*) wed. ww. een misslag begaan, een bok schieten.

Verstopfen, (*verstopfte, verstopft*) bedr. ww., *Z. verstöpfeln; sich die Ohren* -, dichtstoppen, toestoppen; 2. *mit Werg* -, kalefateren; *die Ritzen an einer Thüre* -, dichtmaken, dichtstoppen; *eine Röhre* -, verstoppen; *die Quelle* -, stoppen, doen ophouden; (Gen.) *den Unterleib* -, eene verstopping veroorzaken in; *die monatliche Reinigung* -, doen ophouden; (van eene pijp), *verstopft sein,* verstopt zijn; II. wed. ww. *sich* -, verstopt worden; (Zeew.) (van een lek), *sich von selbst* -, toegaan, dichtzuigen.

Verstopfung, (*-en*) v., *Z. verstopfen;* it. verstopping, sluiting v.; (Gen.) verstopping, verstoptheid v., gebrek o. aan ontlasting; *die - hebend,* ontlastend, *Hebung der* -, ontlasting v.

Verstorben, bijv. nw. overleden, gestorven, dood; *der, die -e,* overledene; *sein -er Vater, Z. selig.*

Verstören, (*verstörte, verstört*) bedr. ww., *Z. stören; verstört,* gestoord, ontsteld, verschrikt, verwilderd.

Verstörer, (*-s,* mv. *Verstörer*) m. stoorder m.; *- der gemeinen Ruhe,* rustverstoorder m.

Verstörung, (*-en*) v., *Z. verstören;* it. verwarring, stoornis v.

Verstosz, (*-es,* mv. *Verstösze*) m. vergrijp o., misslag m., fout, feil, vergissing v., abuis o.; *einen - gegen den Wohlstand machen, Z. verstoszen.*

Verstoszen, (*verstiesz, verstoszen*) o. ww. onr., m. *h.* (fig.) *gegen etw.* -, zich stooten; *gegen den Wohlstand* -, indruischen, inbreuk maken, *Z. fehlen, (sich) verrechnen;* II. verplaatsen, wegduwen, voortstooten; *vom Throne* -, van den troon stooten, onttronen; *vom Amt* -, afzetten; *aus einem Besitze* -, verstooten; *seinen Diener* -, wegjagen; *seine Frau* -, verstooten; it. verlaten; *in ein Kloster* -, stoppen, doen, opsluiten; *einen Sohn* -, onterven; *von Gott - werden,* van God verlaten worden; *einen Rath* -, verwerpen. 2. lijnstooten, vergruizen; 3. slijpen.

Verstoszung, (*-en*) v., *Z. verstoszen;* it. verstooting, verjaging v.; (van een zoon), onterving v.

Verstrafen, (*verstrafte, verstraft*) bedr. ww. door of met straf boeten voor.

Verstrahlen, (*verstrahlte, verstrahlt*) o. ww. ophouden te stralen.

Verstrecken, (*verstreckte, verstreckt*) o. ww. (Jachtw.) nieuw gewei krijgen; (Pl.) uitspruiten, uitloopen.

Verstreichen, (*verstrich, verstrichen*) o. ww. onr., m. *s.* (van den tijd), verstrijken, verloopen, voorbijgaan; (van een termijn), verstrijken, afloopen; II. bedr. ww. met strijken gebruiken, verstrijken; *viel Butter* -, versmeren; 2. bestrijken, dichtstrijken; *eine Mauer* -, volrapen; (Mets.) *die Fugen der Steine* -, aanstrijken, verstrijken.

Verstreiten, (*verstritt, verstritten*) bedr. ww. *sein Geld* -, *Z. verprozessiren;* 2. *etw.* -, betwisten, staande houden.

Verstreuen, (*verstreute, verstreuet*) bedr. ww. *die Blätter* -, verstrooien, uiteenstrooien; *Volker* -, verstrooien, verstrooid doen raken; *die Blumen* -, hier en daar strooien, *Z. zerstreuen;* 2. *viel Sand* -, hier en daar strooien; it. tot strooien gebruiken.

Verstreuung, (*-en*) v. verstrooiing v., *Z. Zerstreuung.*

Verstricken, (*verstrickte, verstrickt*) bedr. ww. vaststrikken, vastbinden; (Jachtw.) verstrikken, in strikken of netten vangen; (fig.) *jem.* -, *in seine Netze* -, in zijne netten verstrikken; it. vangen, verschalken, verrassen; *in einen Handel verstrickt sein,* gewikkeld zijn in; *in Liebe* -, verliefd zijn of raken; it. *verstrickt werden,* verschalkt worden; 2. verbreien, met breien gebruiken; 3. *den Tag* -, met breien doorbrengen; II. wed. ww. *sich* -, zich in touwen, strikken, netten verwarren; it. in moeielijkheden geraken.

Verstrickung, (*-en*) v., *Z. verstricken;* it. verstrikking v., valstrik m.; (fig.) *-en der Liebe,* strikken m. mv., ketenen v. mv.

Verströmen, (*verströmte, verströmt*) bedr. ww. in stroomen verspreiden; 2. in stroomen doen vloeien; (fig.) *das Leben mit dem Blute* -, doodbloeien; *in's Meer* -, uitloopen, zich ontlasten (fig.) (van den tijd), verloopen, voorbijvliegen; 2. ophouden te stroomen.

Verströmung, (*-en*) v. vervloeien o., *Z. verströmen.*

Verstrossen, (*verstrosste, verstrosst*) bedr. ww. *einen Stollen* -, met trappen, overloopen voorzien.

Verstückeln, (*verstückelte, verstückelt*) bedr. ww., *Z. zerstückeln.*

Verstudiren, (*verstudirte, verstudirt*) bedr. ww. (gemeenz.) *sein Vermögen* -, verteren; *die Zeit* -, studeerend doorbrengen.

Verstufen, (*verstufte, verstuft*) bedr. ww. (Bergw.) *das Gestein* -, in trappen, afdeelingen verdeelen; it. met trappen voorzien.

Verstümmeln, (*verstümmelte, verstümmelt*) bedr. ww. verminken, misvormen; *eine Bildsäule* -, verminken, beschadigen; *einen Baum* -, beschadigen; 2. snijden, castreeren; (fig.) *eine Rede* -, verminken, verdraaien.

Verstümmelung, (*-en*) v., *Z. verstümmeln;* it. vermin king, beschadiging v.

Verstummen, (*verstummte, verstummt*) o. ww., m. *s.* verstommen, stom worden, plotseling zwijgen; (fig.) *bei etw.* -, verstommen, getroffen worden, de spraak verliezen; 2. bedr. ww. doen verstommen, tot zwijgen brengen.

Verstummung, v., *Z. verstummen;* it. verstomming v., verlies o. van de spraak.

Verstümpern, (*verstümperte, verstümpert*) bedr. ww. verknoeien, verbroddelen.

Verstürmen, (*verstürmte, verstürmt*) o. ww., m. *h.* (van het weer), ophouden te razen, ophouden te stormen, uitstormen; 2. bedr. ww. *Schiffe* -, door storm verstrooien.

Verstunden, (*verstundete, verstundet*) bedr. ww. uitstellen, tijd geven.

Verstürzen, (*verstürzte, verstürzt*) bedr. ww., *Z. verschütten.*

Verstutzen, (*verstutzte, verstutzt*) bedr. ww. *die Haare* -, korten, kuppen; *einem Pferde die Ohren* -, afsnijden, it. *den Schweif* -, kortstaarten, *Z. stutzen.*

Versuch, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. proef, poging v.; (Nat.) proef v.; *mit etw. einen - machen, anstellen,* de proef nemen, probeeren; *es kommt auf einen - an,* men moet de proef nemen met; *ein - über die Moral,* proefschrift o.

Versuch-ansteller, (*-lers,* mv. *-ler*) m. hij die de proef neemt, proefnemer m.; *-bohrer* m. (Bergw.) proefboor v.

Versuchen, (*versuchte, versucht*) bedr. ww. beproeven, probeeren, eene poging doen; *- Sie es,* probeer het maar; *es mit jemm., mit etw.* -, beproeven, de proef nemen, probeeren; *- Sie es damit,* neem er de proef mede; *sein Heil, sein Glück* -, beproeven; *seine Kräfte* -, beproeven, op de proef stellen; (gemeenz.) *er hat sich etw. in der Welt versucht,* hij heeft veel gezien, veel ondervinding; *ein versuchter Mann,* ervaren man, man van ondervinding; *versuchte Treppen,* aan den krijg gewend; 2. *eine Arznei* -, de proef nemen met, beproeven; *die Münzen* -, toetsen; *jems. Treue, einen Freund* -, op de proef stellen; (Godg.) *Gott* -, beproeven; *Gott versucht uns,* God beproeft ons, legt ons beproevingen op; *sich zu etw.*

versucht fühlen, neiging gevoelen tot; 3. *etw.* -, proeven, smaken; - *Sie diesen of von diesem Wein*, proef dezen wijn eens, proef eens van dezen wijn; II. wed. ww. *sich* -, zich zelve(n) beproeven, zijne krachten beproeven; *sich an, in etw.* -, de proef nemen met; III. o. zelfst., Z. *Versuch*; it. (van wijn), proeven o.; *was schadet* -, men kan het licht beproeven, probeeren.

Versucher, (*-s*, mv. *Versucher*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die beproeft, de proef neemt, proefnemer m., proefneemster v., Z. *versuchen*; (Muntw.) geldtoetser, keurmeester, essaieur m.; (Godg.) verleider, duivel, booze, Satan m.

Versuch-frage, (*-n*) v. strikvraag v.; *-jahr* o., Z. *Probejahr*; *-landwirthschaft* v. hoeve v. waarmede de proef genomen wordt; *-loch* o. (Bergw.) proefgat o.; *-lust* v. zucht, begeerte v. om proeven te nemen; *-lustig* bijv. nw. begeerig om proeven te nemen; *-ort* m., (Bergw.) Z. *Suchort*; *-schacht* m. (Mijnw.) mijnput m. waarmede de proef genomen wordt; *-sweise* bijw. bij wijze van proef.

Versuchung, (*-en*) v., Z. *versuchen*; (Godg.) verzoeking, beproeving, bekoring; *die -en des Fleisches*, bekoringen v. mv. des vleesches; *in - führen*, in bekoring, verzoeking leiden; *in - sein, gerathen*, in verzoeking zijn, komen; (fig.) beproefd worden, lust hebben om &.

Versudeln, (*versudelte, versudelt*) bedr. ww. verknoeien, vermorsen; *Papier* -, bederven, verkladden.

Versummen, versumsen, (*versummte, versummt* en *versumste, versumst*) o. ww. ophouden te neuriën, te brommen, te gonzen.

Versumpfen, (*versumpfte, versumpft*) o. ww., m. *s.* (van eene landstreek), moerassig worden, in een moeras veranderen; 2. (fig.) in stilstand verkeeren.

Versündigen (sich), (*versündigte, versündigt*) wed. ww. zondigen, eene zonde begaan, zich bezondigen; *sich an Gott und Menschen*, zich bezondigen jegens; 2. *sich an jemn.* -, Z. *verschulden*.

Versündigung, (*-en*) v., Z. *versündigen*; it. zonde v., vergrijp o.

Versunken, bijv. nw. verzonken, Z. *versinken*; *-heit* v. verlaging, vernedering v.; (fig.) gezonken staat m. der zeden, zedeloosheid, diepe verdorvenheid v.

Versura, v., *z.* m. omzetting v., omzet m. van waren.

Versüszeln, (*versüszelte, versüszelt*) bedr. ww. zoetachtig maken.

Versüszen, (*versüszte, versüszt*) bedr. ww. verzoeken, zoet maken; (fig.) *das Leben* -, verzoeten, veraangenamen; *Leiden* -, verzachten; 2. te zoet maken.

Versüszung, (*-en*) v., Z. *versüszen*; it. verzoeting, veraangenaming v.

Vers-weise, bijw. als een vers, in verzen; *-wuth* v. verswoede, zucht v. tot verzenmaken.

Vertäfeln, (*vertäfelte, vertäfelt*) bedr. ww., Z. *täfeln*.

Vertagen, (*vertagte, vertagt*) bedr. ww. (Rechtspr.) verdagen, uitstellen, voor geëindigd verklaren; 2. wed. ww. *sich* -, afloopen, verjaren.

Vertagung, (*-en*) v. verdaging v., uitstel o.

Vertändeln, (*vertändelte, vertändelt*) bedr. ww., Z. *verscherzen*.

Vertanzen, (*vertanzte, vertanzt*) bedr. ww. *die Nacht* -, met dansen doorbrengen; 2. met dansen verliezen; 3. voor den dans uitgeven, aan danspartijen verkwisten; 4. door dansen doen verdwijnen.

Vertätscheln, (*vertätschelte, vertätschelt*) bedr. ww. vertroetelen, verwennen, bederven.

Vertatur, verte, tussch. sla (het blad) om.

Vertauschbar, bijv. nw. ruilbaar wisselbaar, inwisselbaar.

Vertauschen, (*vertauschte, vertauscht*) bedr. ww. *etw. gegen* & -, verruilen, ruilen, verwisselen, inwisselen; *eine Pfründe* -, ruilen; it. *ein Wort mit dem andern* -, verwisselen.

Vertauschung, (*-en*) v. verruiling, inwisseling v., ruil m.

Vertausendfachen, vertausendfältigen, (*vertausendfachte, vertausendfachte* en *vertausendfältigte, vertausendfältigt*) bedr. ww. verduizendvoudigen, duizendmaal grooter maken.

Verteppichen, (*verteppichte, verteppicht*) bedr. ww. met tapijten bedekken, van kleeden voorzien.

Verteuen, (*verteute, verteut*) bedr. ww. (Zeew.) meeren, vertuien.

Verteufeln, (*verteufelte, verteufelt*) o. ww. tot een duivel worden, boos worden.

Verteufelt, bijv. en b. duivelsch, verduiveld; *ein -er Kerl*, verduivelde, drommelsche kerel, duivel van een vent; *-es Weib*, duivelin, heks v.; *- lügen*, drommelsch, verduiveld, grof; (Volkst.) *- heisz*, verduiveld, verschrikkelijk.

Verteunen, (*verteunte, verteunt*) bedr. ww. (Zeew.) *über dem Raaholze* -, met planken beleggen, vertuinen.

Vertheidigen, (*vertheidigte, vertheidigt*) bedr. ww. verdedigen; *einen Satz* -, verdedigen, volhouden, staande houden; *einen Beklagten* -, verdedigen, pleiten voor.

Vertheidiger, (*-s*, mv. *Vertheidiger*) m., **-in,** (*-nen*) v. verdediger, beschermer m., verdedigster, beschermster v.; (Ger.) advocaat, pleiter, verweerder m.

Vertheidigung, (*-en*) v. verdediging, bescherming, handhaving v.; 2. Z. *Vertheidigungsschrift*.

Vertheidigungs-anstalt, (*-en*) v. toebereidsel o. tot de verdediging; *-ausschuss* m. raad m. van verdediging, comite o. van defensie; *-bündniss* o. verbond o. van onderlinge verdediging, defensief verbond o.; *-grund* m. verdedigingsgrond m.; *-krieg* m. verdedigingsoorlog m.; *-kunde* v. verdedigingskunde v.; *-kunst* v. verdedigingskunst v.; *-lehre* v., Z. *-kunde*; *-linie* v. (Vest.) verdedigingslijn v.; *-los* bijv. nw. weerloos, zonder verdediging; *-loser Zustand*, (van eene vesting), onhoudbaarheid v.; *-mittel* o. middel o. van verdediging, verdedigingsmiddel o.; *-muth* m. moed om zich of iem. te verdedigen; *-rede* v. redevoering v. ter verdediging; *-schrift* v. verdedigingsschrift o., apologie v.; *-stand* m. staat m. van verdediging; *ausser dem —e*, weerloos, zonder verdediging; *-waffe* v. verdedigingswapen o.; *-weise* v. wijze v. om zich te verdedigen; 2. bijw. verdedigenderwijs, defensief.

Vertheilen, (*vertheilte, vertheilt*) bedr. ww. verdeelen, uitdeelen; *Geld* -, uitdeelen, verdeelen; 2. *Truppen* -, in afdeelingen scheiden; *eine Last* -, verdeelen; II. wed. ww. *sich* -, zich verdeelen, zich scheiden, zich splitsen; it. *sich* -, zich vergissen met deelen, bij het deelen zich zelven vergeten.

Vertheiler, (*-s*, mv. *Vertheiler*) m., **-in,** (*-nen*) v. verdeeler m., verdeelster v.

Vertheilung, (*-en*) v., Z. *vertheilen*; it. verdeeling, uitdeeling v.; (van belasting), omslag m.

Vertheren, (*vertherte, verthert*) bedr. ww. verteeren, aan teer gebruiken.

Vertheuern, (*vertheuerte, vertheuert*) bedr. ww. duurder maken, den prijs opdrijven.

Vertheuerung, (*-en*) v., Z. *vertheuern*; it. prijsverhooging v.

Verthieren, (*verthierte, verthiert*) o. ww., m. *s.* verdierlijken, een dier worden; II. bedr. ww. verdierlijken; 2. tot een dier maken.

Verthierung, (*-en*) v., Z. *verthieren*; it. verdierlijking v.

Verthuer, (*-s*, mv. *Verthuer*) m., **-in,** (*-nen*) v. verkwister m., verkwister v.

Verthulich, bijv. nw., Z. *verschwenderisch*.

Verthun, (*verthat, verthan*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) Z. *verbrauchen*; 2. *Waaren* -, verkoopen, van de hand doen, omzetten; 3. Z. *verschwenden*.

Vertical, bijv. en b. verticaal, loodrecht, Z. *scheitelrecht*.

Vertiefen, (*vertiefte, vertieft*) bedr. ww. *einen Graben* -, uitdiepen, dieper uitgraven; *eine Schüssel* -, dieper maken; (Schild.) meer op den achtergrond plaatsen; (Beeldh.) dieper uitsnijden; *in Gedanken vertieft sein*, verzonken zijn; 2. wed. ww. *sich* -, zich verdiepen, dieper worden; (fig.) *sich in etw.* -, zich verdiepen in, doordringen in, overpeinzen; *sich in einen Wald* -, dieper indringen.

Vertiefung, (*-en*) v., Z. *vertiefen*; it. uitdieping v.; 2. diepte, holte, uitgraving v., Z. *Höhlung*; 3. (in eene rivier), diepte v.; (Ontlk.) holte, holligheid v.; (Schild.) achtergrond m.

Vertigenos, bijv. nw. duizelig, niet wel bij het hoofd.

Vertigo, (*-s*) v. duizeling v.

Vertilgen, (*vertilgte, vertilgt*) bedr. ww. verdelgen, vernietigen, uitroeien, Z. *tilgen*.

Vertilger, (*-s*, mv. *Vertilger*) m., **-in,** (*-nen*) v. verdelger, verwoester, uitroeier m., verdelgster v.

Vertilgung, (*-en*) v., Z. *vertilgen;* it. verdelging, verwoesting, vernietiging v.; *-skrieg* m. verdelgingsoorlog m.

Vertiren, (*vertirte, vertirt*) bedr. ww. vertalen, overbrengen.

Vertoben, (*vertobte, vertobt*) o.ww., Z. *austoben.*

Vertölpeln, (*vertölpelte, vertölpelt*) o. ww., m. *s.* (gemeenz.) dom worden; 2. bedr. ww. door zijne domheid verliezen.

Vertönen, (*vertönte, vertönt*) o.ww., Z. *verhallen.*

Vertosen, (*vertoste, vertost*) o.ww., m. *h.* ophouden te druischen, ophouden met klinken.

Vertract, bijv. nw. verduiveld, verwenscht.

Vertrag, (*-(e)s*, mv. *Verträge*) m. verdrag o., overeenkomst v., contract, akkoord o.; (van een twist), schikking v.; (van staten), verdrag o., conventie v.; *einen - mit jemn. über etw. machen,* een verdrag aangaan; *-sartikel* m., Z. *-spunkt.*

Vertragen, (*vertrug, vertragen*) bedr. ww. onr. op eene verkeerde plaats brengen; *jemn. ein Buch -,* verdragen, naar eene andere plaats brengen; 2. afdragen, met dragen verslijten; 3. verdragen, verduren, dulden, doorstaan; *den Wein - können,* kunnen verdragen; *das Wasser -,* (van wijn), vermengd kunnen worden; *nicht viel - können,* met sterk zijn, met veel kunnen verdragen; (fig.) kitteloorig zijn; *jems. Eigenheiten -,* verdragen, zich schikken naar; 4. (fig.) *jem. -,* verdragen, verdraagzaam zijn, uitstaan; II. wed. ww. *sich mit jemn. -,* overeenkomen, eene overeenkomst sluiten; *sich -,* (van echtgenooten), eensgezind leven; *sich übel -,* elk. slecht kunnen verdragen; 2. *sich mit jema. -,* een akkoord aangaan, een verdrag sluiten; it. eene schikking aangaan; 3. *sich -,* (van zaken), overeenkomen; *sich gut -,* (van kleuren), goed bij elk. passen.

Verträglich, bijv. en b. (van personen), verdraagzaam, vredelievend, eendrachtig, eensgezind, gemakkelijk om mede om te gaan; *- mit einander leben,* eensgezind leven; 2. (van zaken), passend, rijmend, overeenkomend, vereenigbaar; *-keit* v. verdraagzaamheid, vredelievendheid, handelbaarheid v.; 2. (van zaken), passendheid v.

Vertragmäszig, bijv. en b. volgens de overeenkomst, overeenkomstig het verdrag; *-keit* v. overeenkomst(igheid) v. met het verdrag.

Vertragsam, bijv. nw., **-keit,** v., Z. *vertraglich* &c.

Vertragschlieszer, (*-schlieszers*, mv. *-schlieszer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die een verdrag sluit, eene overeenkomst aangaat, contractant m. en v.

Vertrags-punkt, (*-punkt(e)s*, mv. *-punkte*) m. punt, artikel o. van het verdrag; *-widrig* bijv. nw. strijdig met het verdrag of de overeenkomst; — *handeln,* in strijd met het verdrag handelen; *-widrigkeit* v. strijdigheid v. met het verdrag.

Vertrauen, (*vertraute, vertraut*) o. ww., m. *h. auf jem. -,* vertrouwen op, vertrouwen stellen in; *einer Sache, auf eine Sache -,* vertrouwen stellen in; *auf Gott -,* vertrouwen, hopen op, berusten in; 2. bedr. ww. *jemn. etw. -,* vertrouwen, toevertrouwen; it. openbaren, mededeelen; 3. wed. ww. *sich jemn. -,* vertrouwen op, zich overgeven aan.

Vertrauen, (*-s*) o., z. m. vertrouwen o., hoop, verwachting v.; *sein - auf jem., auf etw. setzen,* vertrouwen stellen in; *- zu jemn., zu etw. haben, fassen,* vertrouwen op; *jemn. sein - schenken,* zijn vertrouwen schenken; 2. vertrouwelijkheid v.; *etw. im - sagen,* in vertrouwen, vertrouwelijk, confidentieel; it. *im - gesagt,* onder ons; 3. *das gute - erhalten,* de goede verstandhouding bewaren.

Vertrauens-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. ambt o., post m., betrekking v. die veel vertrouwen vereischt; *-voll* bijv. nw. vol vertrouwen, vol hoop, vol verwachting; *-votum* o. votum o. van vertrouwen.

Vertrauern, (*vertrauerte, vertrauert*) bedr. ww. *die Zeit -,* treurende doorbrengen, in droefheid doorbrengen; 2. *jem. -,* betreuren, rouw dragen om, Z. *trauern.*

Vertraulich, (*-er, -st*) bijv. en b. vertrouwelijk, gemeenzaam, vriendschappelijk; *- mit jemn. umgehen, sprechen,* vertrouwelijk, vriendschappelijk; *- werden,* gemeenzaam worden; *sehr -, allzu - sein,* zeer, al te gemeenzaam, vrij zijn; 2. (van eene mededeeling), vertrouwelijk, confidentieel; it. *- fragen,* in vertrouwen vragen; (Jachtw.) *- gehen,* gerust op buit uitgaan; *-keit* v. vertrouwelijkheid, gemeenzaamheid, vriendschappelijkheid v.

Verträumen, (*verträumte, verträumt*) bedr. ww. *die Zeit -,* verdroomen, met droomen doorbrengen.

Vertraut, bijv. nw., Z. *vertraulich; ein -er Umgang,* vertrouwd, vertrouwelijk, gemeenzaam; *auf -em Fusze mit jemn. leben,* op vertrouwelijken voet &; *mit einer Wissenschaft - sein,* vertrouwd zijn met; *sich mit jemn., mit etw. - machen,* zich gemeenzaam maken met; it. (fig.) *mit einer Sprache, einem Dichter - werden,* vertrouwd worden, bekend worden met; 2. (van een vriend), vertrouwd, intiem; it. *ein -er Mensch,* een vertrouwd mensch; *der, die -e,* vertrouweling m. en v.; 3. Z. *verlobt; -heit* v. gemeenzaamheid, vertrouwdheid v.

Vertreck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) kajuit v.; *-brief* m. vertrekbrief m.

Vertreiben, (*vertrieb, vertrieben*) bedr. ww. onr. verdrijven, verjagen, wegjagen; *den Feind aus einem Posten -,* verjagen; *jem. aus seinem Hause -,* verjagen, wegjagen; *jem. von Haus und Hof -,* uitjagen, verdrijven; *jem. -,* Z. *verbannen; jem. von seinem Gute -,* uitzetten; *Vögel -,* wegjagen; *ein Vertriebener, eine Vertriebene,* banneling m. en v.; it. verjaagde m. en v.; *Gewalt mit Gewalt -,* geweld met geweld keeren; *das Fieber -,* verdrijven; *die Zeit -,* verdrijven, doorbrengen, passeeren; (Hand.) *vertrieben werden,* afdrijven; 2. van de hand doen, verkoopen; (Schild.) *Farben -,* verzachten; *Umrisse -,* verzachten; *das Licht -,* uitdooven.

Vertreiber, (*-s*, mv. *Vertreiber*) m., **-in,** (*-nen*) v. verdrijver, verjager m., hij, zij die verdrijft, verjaagt &.

Vertreibung, v., Z. *vertreiben;* it. verdrijving, verjaging v.; 2. (Schild.) verzachting v.

Vertreten, (*vertrat, vertreten*) bedr. ww. onr. vertreden, vertrappen; *das Gras -,* vertrappen; *die Kinderschuhe -,* ontwassen; 2. *jemn. den Weg -,* versperren; *jem. -, jems. Stelle -,* vervangen; *etw. -,* doen in de plaats van; *die -de Gewalt,* vertegenwoordigers; *jem. bei einem Andern -,* iem. vervangen, iems. plaats vervullen, tusschenbeide komen; *vor Gericht* verdedigen, pleiten; II. *sich den Fusz -,* zich onder het stappen verstuiken.

Vertreter, (*-s*, mv. *Vertreter*) m., **-in,** (*-nen*) v. vertegenwoordiger, zaakwaarnemer, plaatsvervanger, verdediger m., vertegenwoordigster, zaakwaarneemster v.; (van het volk), vertegenwoordiger m.

Vertretung, (*-en*) v. (van den voet), verstuiking v.; 2. (fig.) *- eines Andern,* plaatsvervanging v.; (van een volk), Z. *Volksvertretung; - jems. bei jemn.,* plaatsvervanging, tusschenkomst v.; *-srecht* o. recht o. op vertegenwoordiging.

Vertrieb, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van waren), vertier, debiet o., aftrek m.

Vertrieben, bijv. nw., Z. *vertrieben; der, die -e,* banneling m. en v.

Vertriebenheit, v., z. m. verbanning v.

Vertrinken, (*vertrank, vertrunken*) bedr. ww. onr. *sein Geld -,* verdrinken, verteren aan drinken; *die Grillen, den Verstand -,* met drinken verliezen; *den Abend -,* doorbrengen met drinken.

Vertrocknen, (*vertrocknete, vertrocknet*) o. ww., m. *s.*, Z. *verfliegen;* 2. Z. *austrocknen, verdorren.*

Vertrocknung, (*-en*) v. verdroging, opdroging, uitputting v.

Vertrödeln, (*vertrödelte, vertrödelt*) bedr. ww. aan uitdragers verkoopen; 2. *die Zeit -,* verbeuzelen, vertreuzelen.

Vertropfen, (*vertropfte, vertropft*) o. ww. ophouden met droppelen, niet meer druipen.

Vertrösten, (*vertröstete, vertröstet*) bedr. ww. *jem. -,* vertroosten, doen bedaren, hoop geven, tot geduld aanmanen; *jem. auf etw. -,* doen hopen, doen wachten, met iets paaien; *von einer Zeit zur andern -,* uitstelen; 2. wed. ww. *sich auf etw. -,* zich met de hoop vleien geduldig afwachten.

Vertröstlich, bijv. nw. door hoop of troost tot bedaren te brengen.

Vertröstung, (*-en*) v., Z. *vertrösten;* it. troost m., vertroosting v.; it. uitstel o., verdaging v.

Vertrumpfen (sich), (*vertrumpfte, vertrumpft*) wed. ww. zich van troeven ontblooten.

Vertumnalia, o.mv. feesten o.mv. ter eere van den tuingod Vertumnus.

Vertuschen, (*vertuschte, vertuscht*) bedr. ww. slecht wasschen met Oostindischen inkt; 2. (fig.) verhelen, verbergen, geheimhouden.

Vertuschung, (*-en*) v., Z. *vertuschen;* it. verberging, geheimhouding v.

Verübeln, (*verübelte, verübelt*) bedr. ww. *jemn. etw. -, Z. übel nehmen.*

Verüben, (*verübte, verübt*) bedr. ww. begaan, bedrijven, uitvoeren; (Rechtspr.) bedrijven, Z. *begehen.*

Verüber, (*-s,* mv. *Verüber*) m., **-in,** (*-nen*) v. bedrijver m., bedrijfster v. (van eene misdaad).

Verübung, (*-en*) v., Z. *verüben.*

Verunedeln, (*verunedelte, verunedelt*) bedr. ww. doen ontaarden; 2. wed. ww. *sich -,* ontaarden, minder goed worden; (Bergw.) (van erts), verarmen.

Verunedelung, (*-en*) v., Z. *verunedeln;* it. verlies, vermindering v.; (Bergw.) verarming v.

Verunehren, (*verunehrte, verunehrt*) bedr. ww. onteeren, geene eer aandoen, schande aandoen; *seine Familie -,* schande aandoen, oneer aandoen.

Verunehrung, (*-en*) v., Z. *verunehren;* it. oneer, schande v.

Veruneinigen, (*veruneinigte, veruneinigt*) bedr. ww. oneenig maken, tweedracht stoken tusschen; 2. wed. ww. *sich -,* in twist geraken, oneens worden.

Veruneinigung, (*-en*) v., Z. *veruneinigen;* it. oneenigheid, tweedracht v.

Verunglimpfen, (*verunglimpfte, verunglimpft*) bedr. ww. beleedigen, beschimpen, iems. eer te na komen, bezoedelen.

Verunglimpfer, (*-s,* mv. *Verunglimpfer*) m. beleediger, lasteraar m.

Verunglimpfung, (*-en*) v., Z. *verunglimpfen;* it. beleediging, beschimping, lastering v.

Verunglücken, (*verunglückte, verunglückt*) o.ww., m. *s.* (van zaken &), schipbreuk lijden, mislukken, verongelukken, niet slagen; it. (van personen), verongelukken, ongelukkig zijn, omkomen; *auf der See -,* verongelukken, vergaan, schipbreuk lijden; *ein Verunglückter,* verongelukte, schipbreukeling, ongelukkige m.

Verunglückung, (*-en*) v. ongeluk, verlies, verderf o., schipbreuk v.

Verungnaden, (*verungnadete, verungnadet*) bedr. ww. in ongenade vallen; 2. *jem. -,* in ongenade doen vallen.

Verungültigen, (*verungültigte, verungültigt*) bedr. ww. ongeldig maken.

Verunheiligen, (*verunheiligte, verunheiligt*) bedr. ww. ontheiligen.

Verunheiligung, (*-en*) v. ontheiliging v.

Verunkosten, (*verunkostete, verunkostet*) bedr. ww. onkosten te betalen hebben; *ich will nichts davon -,* ik zal er geen cent van betalen.

Verunreinigen, (*verunreinigte, verunreinigt*) bedr. ww. verontreinigen, vuilmaken, besmetten, bezoedelen; *die Luft -,* verontreinigen, besmetten; *einen Tempel -,* ontwijden, ontheiligen.

Verunreinigung, (*-en*) v., Z. *verunreinigen;* it. verontreiniging, besmetting, ontheiliging v.

Verunstalten, (*verunstaltete, verunstaltet*) bedr. ww. ontsieren, misvormen, verminken, wanstaltig maken; *jem. -,* (van een kleed), leelijk staan, niet passen; (van bladeren), ontsieren, het schoon benemen; *ein ganz verunstalteter Mensch,* misvormd.

Verunstaltung, (*-en*) v., Z. *verunstalten;* it. misvorming, ontsiering v.; 2. misvormdheid v.

Verunsterblichen, (*verunsterblichte, verunsterblicht*) bedr. ww. onsterfelijk maken, vereeuwigen.

Veruntiefen, (*veruntiefte, veruntieft*) bedr. ww. ondiep maken; *veruntiefte werden,* (van havens), verzanden.

Veruntreuen, (*veruntreute, veruntreut*) bedr. ww. *jemn. etw. -,* ontroovet, ontnemen, ontstelen; *die Gelder -,* verduisteren, ontvreemden, verdonkeremanen.

Veruntreuung, (*-en*) v., Z. *veruntreuen;* it. ontrooving, verduistering, ontvreemding v.

Verunwilligen, (*verunwilligte, verunwilligt*) bedr. ww. boosmaken, verontwaardigen; 2. wed. ww. *sich mit jemn. -,* boos worden op, zich boosmaken op, in onmin geraken met.

Verunwürdigen, (*verunwürdigte, verunwürdigt*) bedr. ww. *jem. -,* onwaardig, slecht behandelen.

Verunzieren, (*verunzierte, verunziert*) bedr. ww. ontsieren, misvormen.

Verursachen, (*verursachte, verursacht*) bedr. ww. veroorzaken, doen ontstaan, teweegbrengen, aanleiding geven tot, opwekken, aanstoken; *Schmerzen -,* veroorzaken; *Krankheiten -,* veroorzaken, doen ontstaan; *Durst -,* veroorzaken, opwekken.

Verursacher, (*-s,* mv. *Verursacher*) m., **-in,** (*-nen*) v. veroorzaker m., hij, zij die veroorzaakt, aanleiding geeft tot.

Verursachung, (*-en*) v. veroorzaking, oorzaak, aanleiding, opwekking v.

Verurtheilen, (*verurtheilte, verurtheilt*) bedr. ww. *jem. zu etw. -,* veroordeelen, straffen met, vonnissen; *zum Tode -,* ter dood veroordeelen, het doodvonnis uitspreken over; *in die Kosten -,* in de kosten veroordeelen.

Verurtheiler, (*-s,* mv. *Verurtheiler*) m. hij die veroordeelt, vonnist.

Verurtheilung, (*-en*) v. veroordeeling v., vonnis o., schuldigverklaring v.

Verviehen, (*verviehte, vervieht*) o. ww., m. *s.* verdierlijken, tot een dier maken.

Vervielfachen, (*vervielfachte, vervielfacht*) bedr. ww. vermenigvuldigen; 2. wed. ww. *sich -,* zich vermenigvuldigen, voorttelen.

Vervielfältigen, (*vervielfältigte vervielfältigt*) bedr. ww. vermenigvuldigen; (van spiegels), terugkaatsen; 2. wed. ww. *sich -,* zich vermenigvuldigen.

Vervielfaltigung, (*-en*) v. vermenigvuldiging v.

Vervierfachen, (*vervierfachte, vervierfacht*) bedr. ww. verviervoudigen, viermaal zoo groot maken, viermaal nemen.

Vervollkommnen, (*vervollkommnete, vervollkommnet*) bedr. ww. volmaken, verbeteren, voltooien, geheel afmaken; 2. wed. ww. *sich -,* zich volmaken, volmaakt worden.

Vervollkommner, (*-s,* mv. *Vervollkommner*) m. volmaker, verbeteraar, voltooier m.

Vervollkommnung, (*-en*) v., Z. *vervollkommnen;* it. volmaking, voltooiing, verbetering v.

Vervollständigen, (*vervollständigte, vervollständigt*) bedr. ww. voltallig maken, volkomen maken, compleet maken, completeeren.

Vervollständigung, v., Z. *vervollständigen;* it. volmaking, voltooiing v., toevoegsel o.

Vervortheilen, (*vervortheilte, vervortheilt*) bedr. ww. op bedrieglijke wijze voordeel trekken uit, winst doen met, Z. *übervortheilen.*

Vervortheilung, v., Z. *vervortheilen;* it. bedriegerij v., bedrog o.

Verwachsen, (*verwuchs, verwachsen*) o.ww.onr., m. *s.* (van wonden), vergroeien, dichtgroeien; (van een litteeken), vergroeien, door het groeien verdwijnen; *mit Gras &c. - sein,* begroeid zijn; (van een vijver), vol kruiden zijn; 2. *in einander -,* (van boomen), ineengroeien; (Outlk.) *-es Blutgefäss,* vergroeid; (Pl.) samengegroeid; 3. onder het groeien eene verkeerde richting nemen, misgroeien, vergroeien, misvormd worden; *vorn und hinten - sein,* gebocheld, misvormd zijn; *ein ganz -er Mensch,* misvormd; II. bedr. ww. *die* of *seine Kleider -,* uitgroeien, zoo hard groeien dat men & niet meer gebruiken kan; III. wed. ww. *sich -,* (van koren), geel worden.

Verwahren, (*verwahrte, verwahrt*) bedr. ww. bewaren, overhouden; *zu -geben,* in bewaring geven; 2. *sein Geld -,* bewaren, bergen, wegsluiten; *mit Mauern, einem Zaun -,* omgeven; *die Thüre ist gut verwahrt,* goed gesloten; 3. *Gefangene engg -,* insluiten; 4. *vor dem Roste -,* bewaren, behoeden, vrijwaren tegen; (Hand.) *gut verwahrt,* goed ingepakt; (Rechtspr.) *sein Recht, seine Gerechtsame -,* Z. - (wed. ww.); III. wed. ww. *sich gegen den Regen -,* zich beschutten, zich vrijwaren; *sich gegen die* of *vor der Kälte -,* zich vrijwaren tegen; (Rechtspr.) *sich -,* protesteeren, zich verzetten, zich voorzien tegen.

Verwahrer, (*-s,* mv. *Verwahrer*)

m., **-in,** (*-nen*) v. bewaarder m., bewaarster v.

Verwahrlich, bijv. en b. *etw.* - *haben,* in bewaring hebben; - *etw. niederlegen,* in bewaring geven; 2. te bewaren, bewaard kunnende worden.

Verwahrlosen, (*verwahrloste, verwahrlost*) bedr. ww. *etw.* -, verwaarloozen, veronachtzamen, niet inachtnemen, laten bederven; *das Feuer* -, niet letten op; *verwahrlost,* (van de opvoeding), verwaarloosd; *verwahrloste Kinder,* verwaarloosd.

Verwahrlosung, (*-en*) v. verwaarloozing, veronachtzaming, achteloosheid v.

Verwahrmittel, (*-tels,* mv. *-tel*) o. voorbehoedmiddel o.

Verwahrung, v., Z. *verwahren;* it. bewaring, behoeding, bewaking v.; *in seiner - haben,* in bewaring hebben; *etw. in - geben,* in bewaring geven; (Rechtspr.) protest, verzet o.; *eine - einlegen,* protesteeren; *unter - meiner Rechte,* onder voorbehoud, zonder nadeel van; *-sarznei* v., Z. *Verwahrmittel; -ständer* m. balk m. aan wal om het aanstooten van schepen te beletten.

Verwaisen, (*verwaiste, verwaist*) o. ww., m. *s.* wees worden, zijne ouders verliezen; *ein verwaistes Kind,* wees m. en v., weeskind o.; (fig.) verlaten worden, alleen overblijven, hulpeloos achterblijven; *verwaistes Haus,* verlaten, uitgestorven; *verwaistes Land,* land o. waarvan de vorst gestorven is, zonder erfgenamen na te laten.

Verwallen, (*verwallte, verwallt*) o. ww. uiteengaan, al voorttrekkende verdwijnen.

Verwällen, (*verwällte, verwällt*) bedr. ww. in kokend water doen.

Verwalten, (*verwaltete, verwaltet*) bedr. ww. beheeren, besturen, waarnemen, de leiding hebben, doen gelden; *ein Amt* -, uitoefenen, waarnemen; *das Hauswesen* -, besturen; *-d,* besturend, waarnemend, beheerend, administratief.

Verwalter, (*-s,* mv. *Verwalter*) m., **-in,** (*-nen*) v. waarnemer, bestuurder, administrateur, rentmeester m., waarneemster, bestuurderes, huishoudster v.

Verwaltung, (*-en*) v. waarneming v., beheer, bestuur o., administratie v., opzicht o.

Verwaltungs-ausschuss, (*-schusses,* mv. *-schüsse*) m. commissie v. van beheer; *-beamter* m. bestuurder, administreerend ambtenaar m.; *-behörde* v. raad m. van administratie; *-bezirk* m. gebied, rechtsgebied o. van een bestuur; *-fach* o., *-kreis, -zweig* m. tak m. van bestuur; *-kammer* v. raad m. van administratie; *-rath* m. raadsheer m.; *-sachen* v. mv. zaken v. mv. van bestuur; *-wesen* o. beheer, bestuur o.

Verwälzen, (*verwälzte, verwälzt*) bedr. ww. dichtrollen, verkeerd rollen, door rollen versperren.

Verwandeln, (*verwandelte, verwandelt*) bedr. ww. veranderen, vervormen, van gedaante veranderen, verwisselen; *in Knochen* -, verbeenen; (Godg.) *in den Leib Christi verwandelt werden,* veranderd worden in; 2. (Alg.) *eine Gleichung* -, vervormen; *sein Gut in Geld* -, zijn goed te gelde maken, verkoopen; *einen Wechsel* -, betalen, verkoopen; (Ger.) *eine Strafe in eine andere* -, veranderen, in de plaats stellen, vervangen; II. wed. ww. *sich* -, zich veranderen, eene andere gedaante aannemen; *sich in Puppen* -, tot pop worden.

Verwandelbar, bijv. nw. veranderbaar, verwisselbaar, Z. *verwandeln; -keit* v. veranderbaarheid v.

Verwandler, (*-s,* mv. *Verwandler*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die verandert, verwisselt, eene andere gedaante aanneemt.

Verwandlung, (*-en*) v., Z. *Umwandlung;* it. verandering, verwisseling, gedaanteverwisseling v.; (Hand.) (van een wissel &), verkoop m.; *-sfackel* v. waskaars v. bij processien; *-hülse* v. (Nat. hist.) larve, pop v.

Verwandruthen, (*verwandruthete, verwandruthet*) bedr. ww. (Bergw.) *einen Schacht* -, met zijbalken voorzien tegen instorten.

Verwandt, bijv. nw. verwant, vermaagschapt; *der, die -e,* bloedverwant m. en v.; *von väterlicher Seite* -, bloedverwant van vaderszijde; *diese Künste, Wörter sind mit einander* -, zijn elk. verwant, komen overeen, stemmen overeen; *unsere Herzen sind sich* -, stemmen overeen; *-e Geister,* van dezelfde natuur; *-e Wörter,* synoniemen; *-e Bedeutung,* verwante beteekenis.

Verwandtschaft, (*-en*) v. bloedverwantschap, maagschap v.; *jem. in gute - bringen,* een goed huwelijk laten doen; (Spraakk.) - *der Wörter,* verwantschap, overeenkomst v.; 2. (verzam.) bloedverwanten m. en v. mv.

Verwandtschaftlich, bijv. en b. verwant, als of van bloedverwant.

Verwandtschafts-grad, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. graad m. van bloedverwantschap; *-kraft* v. (Scheik.) affiniteit, kracht v. van samenhang; *-lehre* v. leer v. over de kracht van samenhang; *-mittel* o. (Scheik.) verbindingsmiddel o.; *-tafel* v. tabel v. van verwantschap, affiniteitstafel v.

Verwarnen, (*verwarnte, verwarnt*) bedr. ww. *jem.* -, nadrukkelijk vermanen, waarschuwen.

Verwaschen, (*verwusch, verwaschen*) bedr. ww. onr. verwasschen, verbruiken met wasschen; 2. uitwasschen: *-e Farbe,* door het wasschen verschoten; 3. door het wasschen verslijten; (Bergw.) *die Erze* -, wasschen, zuiveren; (Schild.) *die Farben* -, uitwasschen, verdunnen; (fig.) Z. *verschwatzen.*

Verwässern, (*verwässerte, verwässert*) bedr. ww. *Wein* -, te veel water bijdoen, verdunnen.

Verweben, (*verwebte, verwebt*) bedr. ww. *Garn* -, gebruiken tot weven, tot een weefsel gebruiken; *nur Wolle* -, alleen weven in wol; 2. *Blumen in etw.* -, inweven; *in einander* -, vlechten.

Verwebung, (*-en*) v., Z. *verweben.*

Verwechseln, (*verwechselte, verwechselt*) bedr. ww. *Gold* -, inwisselen, Z. *wechseln;* 2. *seinen Hut* -, verruilen, inruilen; it. verwisselen; *Strümpfe* -, tot andere paren maken; *die Wäsche* -, zich verschoonen; *Dinge, Begriffe* -, verwarren; *jem.* -, voor een ander houden.

Verwechs(e)lung, (*-en*) v., Z. *verwechseln;* it. verwisseling, verruiling v., ruil m.; 2. vergissing, dwaling, verwarring v.

Verwegen, (*-er, -st*) bijv. en b. vermetel, stout, doldriest, waaghalzig; *-heit* v. vermetelheid v., Z. *Frechheit;* 2. vermetele daad v.

Verwehen, (*verwehte, verwekt*) o. ww., m. *s.* ophouden met waaien, verwaaien, verspreid worden; 2. bedr. ww. verspreiden, uiteendrijven; (Zeew.) *ein Schiff* -, van den koers drijven, doen afdrijven; 2. *die Wege mit Schnee, Sand &* -, volwaaien, dichtwaaien, bedekken met.

Verwehren, (*verwehrte, verwehrt*) bedr. ww. beletten, weren, verbieden, niet toelaten; *jemn. etw.* -, beletten, verbieden; *den Uebergang über den Fluss* -, beletten; *das wolle Gott -!,* God verhoede het!, God beware ons daarvoor!

Verwehrung, v., Z. *verwehren;* it. verbod o., beletting, wering v.

Verweiben, (*verweibte, verweibt*) o. ww., m. *s.* verwijfd worden; 2. bedr. ww. verwijfd maken; 3. wed. ww. *sich mit jemn.* -, iem. tot vrouw nemen.

Verweicheln, (*verweichelte, verweichelt*) bedr. ww., Z. *verweichlichen.*

Verweichen, (*verweichte, verweicht*) o. ww., m. *s.* week worden, verweeken; 2. bedr. ww. te week maken, te sterk weeken, door weeken bederven.

Verweichlichen, (*verweichlichte, verweichlicht*) bedr. ww. verwekelijken, verwijfd maken; 2. o. en wed. ww. *sich* -, verweekelijken, verwijfd worden.

Verweigerlich, bijv. nw. weigerbaar, te weigeren.

Verweigern, (*verweigerte, verweigert*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, weigeren, afslaan, niet toestaan, Z. *abschlagen; jemn. eine Gunst* -, ontzeggen, onthouden.

Verweigerung, (*-en*) v., Z. *verweigern;* it. weigering v., niet verleenen o.

Verweilen, (*verweilte, verweilt*) o. ww., m. *h.* en wed. ww. *sich* -, verblijven, vertoeven, verwijlen, zich ophouden; *lange bei einer Arbeit* -, treuzelen; *es wird sich lange* -, *bis seine Wunde heilt,* het zal lang duren eer & geneest; 2. bedr. ww. *jem.* -, ophouden, doen vertoeven; *das Urtheil* -, verdagen, uitstellen, opschorten.

Verweinen, (*verweinte, verweint*) bedr. ww. *die Zeit* -, in tranen doorbrengen; *seinen Schmerz* -, door tranen, geween verzachten; *sich die Augen* -, de oogen rood schreien; *verweinte Augen,* oogen die rood zien van het schreien; *seinen Brief, sein Schnupftuch* -, met zijne tranen besproeien, bevochtigen.

Verweis, (*-es,* mv. *-e*) m. verwijt

o., berisping, vermaning v.; *das verdient* -, dat verdient eene berisping; *jemn. über etw. einen* - *geben*, iem. verwijtingen doen over; *jemn. einen tüchtigen* - *geben*, terdeeg berispen, ernstig vermanen.

Verweisen, (*verwies, verwiesen*) bedr. ww. onr. *jemn. einen Fehler* -, verwijten, berispen over, Z. *Verweis;* 2. *jem.* -, verwijzen, naar een ander heenwijzen; *den Leser auf etw.* -, verwijzen; 3. verbannen; it. verbieden, vermanen, berispen; *aus dem Vaterlande* -, verbannen; *ein Verwiesener*, banneling, balling m.

Verweislich, bijv. en b. berispelijk.

Verweisung, (*-en*) v., Z. *Verweis, verweisen;* 2. verwijzing v.; 3. verbanning, ballingschap v.

Verwelken, (*verwelkte, verwelkt*) o. ww., m. *s.* verwelken, verdorren, verdrogen; (Pl.) (van bloemen), verwelken, verflensen.

Verwelklich, bijv. nw. verwelkend, verdorrend; 2. vergankelijk.

Verwelkung, v., Z. *verwelken;* it. verwelking, verdorring v.

Verweltlichen, (*verweltlichte, verweltlicht*) bedr. ww. *Klöster* -, tot wereldlijk goed maken, seculariseeren.

Verweltlichung, v., Z. *verweltlichen;* it. secularisatie v.

Verwenden, (*verwendete, verwendet* en *verwandte, verwandt*) bedr. ww. reg. en onr. *den Blick* -, afwenden; *kein Auge von etw.* -, afwenden; *Geld zu Almosen* -, besteden, uitdeelen aan; (tot bouwen), gebruiken, bezigen; *viel auf Kleider* -, besteden aan, veel geld verkwisten, uitgeven aan; *viel Sorgfalt auf etw.* -, zorg besteden aan; *viel Zeit auf etw.* -, veel tijd besteden aan; *wieder, auf's Neue zu etw.* -, opnieuw aanwenden, gebruiken; 2. wed. ww. (fig.) *sich für jem., für etw.* -, tusschenbeide komen, voorspraak zijn, zich de belangen aantrekken van, zich interesseeren voor.

Verwendung, (*-en*) v., Z. *verwenden;* it. bezigheid v., uitgaaf, besteding v.; 2. tusschenkomst, voorspraak v., stap m.

Verwerfen, (*verwarf, verworfen*) bedr. ww. onr., m. *h.* (van dieren), ontijdig werpen of jongen; 2. verwerpen, verwijzen; *eine Münze* -, wegwerpen; *eine Meinung* -, verwerpen; (Spraakk.) *ein Wort* -, verwerpen; *verworfener Mensch, Verworfener*, verworpeling m.; (Ger.) *Zeugen* -, wraken; 3. door elk. werpen, in de war brengen, verkeerd werpen; it. Z. *verlegen;* 4. (Sp.) *die Karten* -, verkeerd uitwerpen; (Mets.) *eine Mauer* -, volrapen, met mortel volwerpen; *einen Riss, ein Loch* -, toemaken; 5. (w. i. geb.) *sich den Arm* -, met werpen verrekken; II. wed. ww. *sich* -, verkeerd gooien, zich vergooien; 2. *sich* -, zich bezeeren, zich door werpen ontwrichten; 3. (van hout), krom trekken, krom worden.

Verwerflich, bijv. en b. verwerpelijk, te verwerpen; *-e Waare*, slechte waar v., uitschot o.; *-keit* v. verwerpelijkheid, slechte qualiteit v.

Verwerfung, (*-en*) v., Z. *verwerfen;* it. verwerping, afwijzing, afkeuring v.; (Ger.) wraking v.; (van dieren), ontijdig werpen o.

Verwerthen, (*verwerthete, verwerthet*) bedr. ww. *ein Gut* -, te gelde maken, verkoopen; *seine Zeit* -, nuttig besteden.

Verwerthung, v., Z. *verwerthen.*

Verwesen, (*verweste, verwest*) o. ww., m. *s.* verrotten, bederven; 2. bedr. ww., Z. *verwalten.*

Verweser, (*-s,* mv. *Verweser*) m. bestuurder, beheerder, voogd m., Z. *Amts-, Reichsverweser.*

Verweslich, bijv. en b. aan bederf onderhevig, aan verrotting onderworpen; *-keit* v. bederf o., bederfelijkheid v.

Verwesung, v., Z. *verwesen;* it. ontbinding, verrotting v., bederf o.; 2. bestuur, beheer o.

Verwetten, (*verwettete, verwettet*) bedr. ww. verwedden; 2. *sein Geld* -, met weddingschappen verliezen.

Verwettern, (*verwetterte, verwettert*) bedr. ww. verbrijzelen, aan stukken slaan; 2. verhagelen; 3. vervloeken, verwenschen; *ein verwetterter Kerl, eine verwetterte Sache*, vervloekt, verwenscht.

Verwettung, (*-en*) v., Z. *Verwetten;* it. weddenschap v.

Verwichen, bijv. nw. verloopen, verleden, vorig; *-en Montag*, verleden Maandag, laatstleden of jongstleden Maandag.

Verwichsen, (*verwichste, verwichst*) bedr. ww. *Wachs* -, verboenen, gebruiken tot boenen; 2. *einen Riss* -, met was toestoppen, dichtmaken; 3. (Volkst.) *jem.* -, afrossen.

Verwickeln, (*verwickelte, verwickelt*) bedr. ww. tot kluwens maken; *etw. in Papier* -, wikkelen; 2. *Garn* -, in de war maken; *die Füsze in etw.* -, verwarren; 3. (fig.) verwikkelen; *jem. mit in eine Sache* -, inwikkelen, immengen; *verwickelt*, ingewikkeld, verward; it. samengesteld; II. wed. ww. *sich in etw.* -, sich met eene zaak bemoeien, zich mengen in; *sich in Schlingen* -, verwarren, *sich in seinen Reden* -, zich in de war praten, zich vergissen.

Verwickelung, (*-en*) v., Z. *verwickeln;* it. verwikkeling, verwarring v.; 2. verlegenheid v.; (Tooneelk.) ontknooping, intrige v.; it. kuiperij, list v.

Verwiesen, bijv. nw., Z. *verweisen.*

Verwilde(r)n, (*verwilde(r)te, verwilde(r)t*) bedr. ww. verwilderen, doen ontaarden, woest maken, boos maken; (Jachtw.) met takken bedekken; 2. o. ww., m. *s.* verwilderen, wild worden; (van boomen), te sterk groeien, te veel takken krijgen; *ein Kind* - *lassen*, laten verwilderen, zonder opvoeding laten opgroeien; *verwildertes Pferd*, wild, ontembaar.

Verwilderung, v., Z. *verwildern;* it. verwildering, ontaarding, verbastering v., staat m. van wildheid, ruwheid, onbeschaafdheid v.

Verwilligen, (*verwilligte, verwilligt*) bedr. ww., Z. *bewilligen.*

Verwinden, (*verwand, verwunden*) bedr. ww. onr. verwinden, ineenwinden, ineenvlechten, Z. *verwickeln* (1. 2); Z. *verschmerzen.*

Verwirken, (*verwirkte, verwirkt*) bedr. ww. verwerken, gebruiken tot weven; 2. *ein Laster* -, begaan; *was habe ich verwirkt?*, welk kwaad heb ik gedaan?; 3. *ein Leben* -, verbeuren, verliezen; *Leib und Gut* -, verbeuren; *jems. Gunst* -, verliezen; *eine Strafe* -, zich op den hals halen; *das Leben* -, den dood verdienen, het leven verbeuren.

Verwirklichen, (*verwirklichte, verwirklicht*) bedr. ww. verwezenlijken, doen plaats hebben, werkelijk geschieden.

Verwirklichung, v. verwezenlijking v.

Verwirkung, v., Z. *verwirken;* it. verbeurdverklaring, verbeuring v.

Verwirren, (*verwirrte, verwirrt* en *verworr, verworren*) bedr. ww. reg. en onr. *Garn* -, in de war maken, verwarren; *andere Dinge* -, met elk. vermengen; (fig.) *jemn. den Kopf* -, iem. het hoofd op hol brengen; *eine Sache* -, in de war sturen; 2. wed. ww. *sich* -, zich verwarren; *sich in seinen Reden* -, onder het spreken in de war raken, er niet kunnen uitkomen, Z. *verwikkeln.*

Verwirrt, bijv. nw. (van een proces), ingewikkeld; (van eene huishouding), verward, ongeregeld; *da geht alles* - *zu*, daar gaat alles door elk.; it. *-es Geschrei, Getöse*, verward, onduidelijk; *-e* of *verworrene Begriffe*, verward; 2. *-er, verworrener Kopf*, warhoofd o.; *jem.* - *machen*, iem. in de war maken, verlegen maken, uit het veld slaan; *er ist im Kopfe* -, hij is niet wel bij het hoofd; - *sprechen*, verward, onduidelijk; - *aussehen*, verlegen uitzien.

Verwirrung, (*-en*) v., Z. *verwirren;* it. verwarring, wanorde, ongeregeldheid v.; 2. mv. *-en*, ongelegenheid, verlegenheid v.; *in* - *bringen*, Z. *verwirren; einen Staat in* - *bringen*, in oproer brengen.

Verwirthschaften, (*verwirthschaftete, verwirthschaftet*) bedr. ww., Z. *verschwenden.*

Verwischbar, bijv. nw. uitwischbaar.

Verwischen, (*verwischte, verwischt*) bedr. ww. uitwisschen, met de hand uitvegen; *eine Inschrift* -, verdelgen; (Schild.) *die Farben* -, Z. *vertreiben.*

Verwitterbar, bijv. nw. verweerbaar, aan verweering onderhevig.

Verwittern, (*verwitterte, verwittert*) o. ww., m. *s.* verweeren, door den invloed der lucht bederven; 2. bedr. ww. (Jachtw.) *eine Falle* -, met aas voorzien.

Verwittibt, verwittwet, bijv. nw. weduwe geworden, tot weduwe gemaakt.

Verwittwen, (*verwittwete, verwittwet*) o. ww. weduwe worden; 2. bedr. ww. tot weduwe maken.

Verwogen, (*verwoyte, verwogt*) o.

ww. ophouden te golven, niet meer stroomen.

Verwogen, bijv.nw., *Z. verwegen.*

Verwöhnen, (*verwöhnte, verwöhnt*) bedr.ww. *Kinder* -, verwennen, vertroetelen, bederven; *durch leckerhafte Speisen* -, verlekkeren; *ein verwöhntes Kind* verwend, vertroeteld kind; 2. wed. ww. *sich* -, slechte gewoonten aannemen.

Verwöhnung, v., *Z. verwöhnen;* it. verwendheid, vertroeteldheid, aanneming van gemaakte manieren, bedorven smaak m.

Verworfen, bijv. nw. verworpen, afgewezen; (fig.) laag, gemeen, slecht; *-heit* v. laagheid, gemeenheid, slechtheid v.

Verworren, bijv. nw., *Z. verwirren; -heit* v., *Z. Verwirrung.*

Verwundbar, verwundlich, bijv. nw. kwetsbaar, verwondbaar; *-keit* v. kwetsbaarheid v.

Verwunden, (*verwundete, verwundet*) bedr.ww. verwonden, wonden, kwetsen; (fig.) krenken, beleedigen; (Jachtw.) (van het hert), een spoor in den harden grond maken; 2. wed. ww. *sich* -, zich kwetsen, eene wond krijgen.

Verwunderlich, bijv. nw., *Z. verwundersam.*

Verwundern, (*verwunderte, verwundert*) bedr.ww. verwonderen, verbazen; *jem. verwundert ansehen*, verwonderd, verbaasd; *es ist nicht zu* -, het is niet te verwonderen; 2. wed. ww. *sich über etw.* -, zich verwonderen over.

Verwundersam, bijv. nw. verwonderlijk, wonderbaar, zonderling, verbazend.

Verwunderung, v., *Z. verwundern;* it. verwondering, verbazing v.: *jem. in - setzen*, iem. verbaasd doen staan.

Verwunderungs-voll, bijv.nw. vol verwondering; *-zeichen* o. (Spraakk.) uitroepingsteeken o.; (Nat. hist.) nachtvlinder m.

Verwundung, v., *Z. verwunden;* 2. (*-en*) v. verwonding, wond, kwetsuur v.; (fig.) krenking, beleediging v.

Verwünschen, (*verwünschte, verwünscht*) bedr.ww. *jem., etw.* -, verwenschen, vervloeken; (Godg.) verdoemen, den vloek uitspreken over; *sein Dasein, sich selbst* -, zich zelven verwenschen; *ein verwünschter Weg*, verwenscht, vervloekt, ongelukkig; 2. *etw.* -, wenschen dat iets ver verwijderd is; 3. bekoren, betooveren, beheksen; *eine verwünschte Prinzessin*, betooverde prinses.

Verwünschung, (*-en*) v., *Z. verwünschen;* it. verwensching, vervloeking v., vloek m., betoovering, beheksing v.

Verwürfeln, (*verwürfelte, verwürfelt*) bedr. ww. *sein Geld* -, verdobbelen, met het dobbelspel verliezen.

Verwurzeln, (*verwurzelte, verwurzelt*) o. ww. met de wortels ineenslingeren, wortel schieten.

Verwürzen, (*verwürzte, verwürzt*) bedr.ww. *eine Speise* -, te sterk kruiden; 2. bederven.

Verwüstbar, bijv. nw. verwoestbaar, vernielbaar.

Verwüsten, (*verwüstete, verwüstet*) bedr. ww. verwoesten, vernielen, verdelgen, uitroeien, verstoren, *Z. verheeren; ein verwüstetes Land*, verwoest; 2. *Kleider* -, bederven; (fig.) *die Seele* -, verwoesten; (van een hartstocht), verstoren; (fig.) *-d*, verwoestend, verdelgend.

Verwüster, (*-s*, mv. *Verwüster*) m. **-in**, (*-nen*) v., verwoester, vernieler, verdelger m., verwoestster, vernielster v.

Verwüstung, v., *Z. verwüsten;* it. verwoesting, vernietiging, verdelging, verstoring, uitroeiing v.

Verwüthen, (*verwüthete, verwüthet*) o. ww., m. *h.* ophouden met woedend te zijn, niet meer razen.

Verzagen, (*verzagte, verzagt*) o. ww., m. *h.* versagen, moedeloos worden, den moed verliezen, wanhopen; *an etw.* -, wanhopen; *an sich selbst* -, allen moed verliezen, geheel moedeloos worden.

Verzagt, bijv. nw. versaagd, moedeloos, ontmoedigd, wanhopig, laf; it. *- machen*, moedeloos maken, ontmoedigen; *- zu Werke gehen*, moedeloos te werk gaan.

Verzagung, Verzagtheit, v. z. m. versaagdheid, moedeloosheid, wanhoop v.

Verzählen (sich), (*verzählte, verzählt*) wed. ww., *Z. verrechnen (sich).*

Verzapfen, (*verzapfte, verzapft*) bedr. ww. *Wein* -, in het klein verkoopen, tappen, per kan & verkoopen; 2. (Timm.) *ein Stück Holz* -, met inkepingen voorzien om eene pin, een houvast in te voegen.

Verzapfung, v., *Z. verzapfen;* it. verkoop m. in het klein; 2. vertapping, inkeping v. met pinnen en houvasten.

Verzahnen, (*verzahnte, verzahnt*) o. ww. ophouden tanden te krijgen; 2. bedr. ww. van tanden, scherpe punten voorzien.

Verzappeln (sich), (*verzappelte, verzappelt*) wed. ww. zich uitputten door veel beweging; *sich vor Ungeduld* -, met handen en voeten spartelen.

Verzärteln, (*verzärtelte, verzärtelt*) bedr. ww. *ein Kind* -, vertroetelen, verwennen, bederven; *durch Leckereien* -, verlekkeren; 2. wed. ww. *sich* -, verlekkeren.

Verzärtelung, v., *Z. verzärteln;* it. vertroeteling, verwenning v.; 2. verlekkerdheid v.

Verzäubern, (*verzauberte, verzaubert*) bedr. ww. *jem.* -, betooveren, beheksen; it. door betoovering van gedaante veranderen; 2. *Z. wegzaubern.*

Verzauberung, v., *Z. verzaubern;* it. betoovering v.

Verzäunen, (*verzäunte, verzäunt*) bedr. ww., *Z. umzäunen;* 2. den weg door eene haag & afsluiten.

Verzäunung, v., *Z. verzäunen;* it. afsluiting v.

Verzechen, (*verzechte, verzecht*) bedr. ww., *Z. vertrinken.*

Verzehnfachen, verzehnfältigen, (*verzehnfachte, verzehnfacht* en *verzehnfältigte, verzehnfältigt*) bedr. ww. *eine Zahl, sein Geld* -, vertienvoudigen, tienmaal zooveel nemen.

Verzehnten, (*verzehntete, verzehntet*) bedr. ww. *sein Obst &* -, het tiend betalen van; 2. met het tiend bezwaren.

Verzehntung, v., *Z. verzehnten.*

Verzehren, (*verzehrte, verzehrt*) bedr. ww. *eine Speise* -, verteren, opeten; *sein Geld* -, verteren, uitgeven; *sein Vermögen* -, verkwisten, verbrassen; 2. verteren, verteerd worden; *wie viel haben wir verzehrt?*, hoeveel hebben wij verteerd, te betalen?; [(Spr.) *Z. ernähren;* 3. *das Eisen* -, (van roest), doen verteren; *das Holz* -, (van vuur), verteren, doen verbranden; (fig.) *die Zeit verzehrt alles*, verslindt; it. *jem.* -, (van kommer), verteren, doen kwijnen; (van een hartstocht), verslinden; (van processen), arm maken, ruineeren.

Verzehrer, (*-s*, mv. *Verzehrer*) m., **-in**, (*-nen*) v. hij, zij die verteert, verbrast &, *Z. verzehren.*

Verzehrung, (*-en*) v. vertering v., verbruik o.

Verzeichnen, (*verzeichnete, verzeichnet*) bedr. ww. verkeerd teekenen; 2. aanteekenen, noteeren, aanteekening houden; 3. lijst houden, een inventaris opmaken; *stückweise verzeichnet übergeben*, gemerkt afgeven; *zum verzeichneten Preise*, tegen den aangegeven prijs.

Verzeichniss, (*-es*, mv. *-e*) o. opgaaf, lijst v.; (van het vermogen), staat m., aangifte v.; (van goederen &), inventaris m.; (van personen), lijst v.; (van boeken), catalogus m.; *- der durch den Pabst verbotenen Bücher*, index m.; (Hand.) (van prijzen), prijslijst v., tarief o.; (Drukk.) *- der Kapitel & eines Buches*, inhoud m., inhoudsopgaaf v.; *- der Druckfehler*, errata o. mv.

Verzeihbar, bijv. nw., *Z. verzeihlich.*

Verzeihen, (*verzieh, verziehen*) bedr. ww. onr. vergeven, verschoonen, verontschuldigen; *sich etw.* -, zich zelven verontschuldigen; *das ist nicht zu* -, dat is niet te vergeven; (gemeenz.) *verzeih mir's Gott!*, God vergeve het mij!; *- Sie!*, verschooning!, excuus!

Verzeihlich, bijv. en b. vergeeflijk, verschoonbaar, te verontschuldigen; *-keit* v. vergeeflijkheid, verschoonbaarheid v.

Verzeihung, v., *Z. verzeihen;* it. vergiffenis, verschooning, vergeving v.; *jem. wegen etw. um - bitten*, vergiffenis vragen, om verschooning vragen; *um -, mein Herr!*, excuus mijnheer!

Verzerren, (*verzerrte, verzerrt*) bedr. ww. *den Mund* -, verdraaien, vertrekken, verwringen, scheeve gezichten zetten; *das Gesicht* -, vertrekken; *einen Zeug* -, verwringen; (Heelk.) *verzerrtes Auge*, verdraaid, omgekeerd.

Verzerrung, v., *Z. verzerren;* it. verdraaiing, vertrekking, verwringing v.; (Heelk.) omkeering v. der oogleden.

Verzeitungen, (*verzeitungte, verzeitungt*) bedr. ww. door de dagbladen bekend maken, uitbazuinen.

Verzetteln, (*verzettelte, verzettelt*) bedr. ww. verspillen, verkwisten, verspreiden; *Papiere* -, verfrommelen; *Geld* -, verkwisten; *Kleider* -, verslijten.

Verzettelung, v., Z. *verzetteln.*

Verzicht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. afstand m., verzaking v.; - *auf etw. thun* of *leisten,* Z. *verzichten.*

Verzicht-brief, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. akte v. van afstand; *-eid* m. eed m. waarbij men afstand doet.

Verzichten, (*verzichtete, verzichtet*) o. ww., m. *h. auf etw.* -, afstand doen van, laten varen.

Verzichtleistung, (*-en*) v. afstand doen o., afstand m., verzaking v.

Verziehen, (*verzog, verzogen*) bedr. ww. onr. vertrekken, verwringen, scheef trekken, Z. *verzerren; nur den Mund zum Lachen* -, vertrekken; *den Mund spöttisch* -, een spottend gezicht trekken; 2. *Buchstaben* -, krulletters, trekletters maken; *verzogener Name,* naamteekening v.; (Sp.) *einen Stein* -, verzetten; 3. *ein Kind* -, verwennen, vertroetelen, verkeerd opvoeden, bederven; *sein Bürgerrecht* -, verliezen door zich elders te vestigen; *sein Geld* -, met dikwijls verhuizen opmaken, verkwisten; II. o. ww., m. *h.* wachten, zich ophouden; - *Sie noch ein wenig,* wacht nog een weinig; III. wed. ww. *sich* -, (van den nevel), wegtrekken, optrekken; (van geld), wegraken; (Gen.) verdwijnen; (van kleeren), trekken, niet glad zitten; (Timm.) trekken, krom trekken, krimpen; (Lakenw.) rekken; (Sp.) *sich* -, eene schijf voor eene andere nemen; 2. verzetten, op de lange baan schuiven, lang duren; *es verzieht sich mit der Sache, die Sache verzieht sich,* de zaak duurt lang, het duurt lang met &; IV. o. zelfst. (van den mond), verdraaiing, vertrekking v.; (van kinderen), verkeerde opvoeding v.; 2. uitstel o., vertraging v.

Verzielen, (*verzielte, verzielt*) bedr. ww. verkeerd mikken, het doel missen.

Verzieren, (*verzierte, verziert*) bedr. ww. versieren, tooien, opsmukken, verfraaien; (Tooneelk.) decoreeren; *Täfelwerk* -, opsieren, met kleine sieraden stoffeeren; (fig.) *seine Sprache* -, met figuren doorspekken; *verzierte Schreibart,* figuurlijke taal.

Verzierer, (*-s,* mv. *Verzierer*) m. versierder, verfraaier, decorateur m.

Verzierung, (*-en*) v., Z. *verzieren;* it. versiering, opsmukking v., versiersel o., tooi, opschik m.; (Tooneelk.) decoratie v., (Mod.) agrement o.; (Schoonschr.) krullen v. mv.; (Muz.) versiering v.; *-smaler* m. decoratieschilder, decorateur m.

Verziffern, (*verzifferte, verziffert*) bedr. ww. met nummers zetten, in cijfers teekenen.

Verzimmern, (*verzimmerte, verzimmert*) bedr. ww. *Holz* -, vertimmeren, voor timmerwerk gebruiken; *ein Gebäude* -, betimmeren, vertimmeren; (Bergw.) *einen Schacht* -, van binnen bekleeden; (Zeew.) *ein Schiff* -, kalefateren.

Verzimmerung, v., Z. *verzimmern.*

Verzinnen, (*verzinnte, verzinnt*) bedr. ww. vertinnen; *verzinntes Blech,* vertind blik o.

Verzinken, (*verzinkte, verzinkt*) bedr. ww. *Bretter* -, door pinnen verbinden; *ein Dach* -, met zink bekleeden.

Verzinner, (*-s,* mv. *Verzinner*) m. vertinner m.

Verzinn-hütte, (*-n*) v. vertinnerij, vertinnerswerkplaats v.; *-kolben* m. (Glas.) vertinijzer o.; *-krug* m. pot m. om naalden te vertinnen.

Verzinsen, (*verzinste, verzinst*) bedr. ww. *eine Schuld* -, den interest betalen van; *eine Summe mit fünf vom Hundert* -, vijf percent interest betalen van; 2. wed. ww. *sich* -, interest opleveren.

Verzinslich, bijv. en b. rentedragend, op rente; *Geld - austhun,* op interest zetten.

Verzinsung, (*-en*) v., Z. *verzinsen.*

Verzischen, (*verzischte, verzischt*) bedr. ww. uitfluiten; it. ophouden met fluiten.

Verzogen, bijv. nw., Z. *verziehen.*

Verzögerer, (*-s,* mv. *Verzögerer*) m. uitsteller m.

Verzögerlich, bijv. en b. uitstellend, vertragend, verschuivend, Z. *verzögern.*

Verzögern, (*verzögerte, verzögert*) bedr. ww. *eine Sache* -, vertragen, uitstellen, verschuiven; *seine Ankunft um einige Tage* -, vertragen; 2. wed. ww. *sich* -, op de lange baan schuiven, vertraagd worden.

Verzögerung, (*-en*) v. vertraging, verdaging v.

Verzollen, (*verzollte, verzollt*) bedr. ww. tol betalen, belasting betalen; (Zeew.) clareeren.

Verzollung, v., Z. *verzollen.*

Verzucken, (*verzuckte, verzuckt*) o. ww. onder stuiptrekkingen sterven; 2. bedr. ww. stuiptrekken, stuipachtig bewegen.

Verzücken, (*verzückte, verzückt*) o. ww., Z. *entzücken.*

Verzuckern, (*verzuckerte, verzuckert*) bedr. ww., Z. *überzuckern;* 2. te sterk suikeren; (fig.) *verzuckerte Worte,* zoete woordjes.

Verzückung, (*-en*) v. stuiptrekking v.; 2. verrukking v.

Verzug, (*-es,* mv. *Verzüge*) m. uitstel, opuithoud o., vertraging, verlating v.; *ohne* -, zonder uitstel, zonder verwijl.

Verzüglich, bijv. nw. (Rechtspr.) Z. *verzögerlich; -keit* v. langzaamheid, treuzeling v.

Verzupfen, (*verzupfte, verzupft*) bedr. ww. uitrafelen, uithalen; 2. pluksel maken.

Verzwackt, bijv., Z. *vertrackt.*

Verzwängen, (*verzwängte, verzwängt*) bedr. ww. met geweld ergens indrukken, inschuiven, insluiten; it. nauwer maken.

Verzweifeln, (*verzweifelte, verzweifelt*) o. ww., m. *h.* en *s. an etw.* -, wanhopen; *sich verzweifelt wehren,* zich vol vertwijfeling verdedigen; (gemeenz.) vertwijfelen, alle hoop verliezen; II. o. zelfst. *das ist zum* -, *bringt mich zum* -, dat is om wanhopig te worden; *verzweifelt verliebt,* dol; it. verduiveld, vervloekt.

Verzweiflung, v., z. m., Z. *verzweifeln;* it. vertwijfeling, wanhoop v.; *jem. in* of *zur - bringen,* iem. tot wanhoop voeren, wanhopig maken; *in - gerathen,* wanhopig worden.

Verzweigen (sich), (*verzweigte, verzweigt*) wed. ww. zich vertakken, vertakkingen maken.

Verzweigung, v., Z. *verzweigen;* it. vertakking v.

Verzwergen, (*verzwergte, verzwergt*) o. ww. dwergachtig worden, klein blijven.

Verzwickeln, (*verzwickelte, verzwickelt*) bedr. ww. met klinken, geeren, zwikken voorzien.

Verzwicken, (*verzwickte, verzwickt*) bedr. ww. *den Weinstock* -, snoeien; *die Nägel* -, ombuigen, omklinken; *eine Axt* -, van een steel voorzien.

Verzwickt, bijv. nw., Z. *seltsam;* 2. *kitzlich.*

Verzwiefachen, (*verzwiefachte, verzwiefacht*) bedr. ww., Z. *verdoppeln.*

Verzwillingen, (*verzwillingte, verzwillingt*) bedr. ww. geheel gelijk maken, als tweelingen verbinden.

Verzwisten, (*verzwistete, verzwistet*) o. ww. tweedracht zaaien, oneenigheid stoken.

Vesen, (*-s*) m., z. m. spelt v.

Vesicatorium, (*-s,* mv. *Vesicatorien*) o. trekpleister, Spaansche vlieg v.

Vesper, (*-n*) v. vesper v., avond m.; *zur - essen,* (van kinderen), eene avondboterham eten; (van personen), vesperbrood gebruiken; 2. (Kath.) vesper v.; *in die - gehen,* naar de vesper gaan; *die Sicilianische -,* Siciliaansche vesper v.; - *halten,* de vesper zingen, lezen.

Vesper-brod, (*-brod(e)s,* mv. *-brode*) o. avondeten, vesperbrood o.; *-glocke* v. vesperklok v.; *die — läuten,* de vesperklok luiden; *-kost* v., *-mahl* o., Z. *-brod.*

Vespern, (*vesperte, gevespert*) o. ww., m. *h.* het avondeten gebruiken.

Vesper-prediger, (*-gers,* mv. *-ger*) m., **-predigt,** (*-en*) v., Z. *Nachmittags-prediger &; -schnitte* v. sneedje o. brood voor het avondeten; *-zeit* v. vespertijd m.; (Kath.) vesper v.

Vespertiner, (*-s,* mv. *Vespertiner*) m. geestelijke m. die bij de vesper predikt.

Vest, bijv. nw., Z. *fest.*

Vestalien, o. mv. feesten o. mv. ter eere van Vesta, vestaliën o. mv.

Vestalin, (*-nen*) v. priesteres v. van Vesta.

Vestiarius, (onb.) m. opzichter m. der miskleeden, der altaarkleeden.

Vesuvian, (*-s,* mv. *-e*) m. naar den hyacint gelijkend olijfgroen of bruin edelgesteente o., idokras m.

Vesuvisch, bijv. en b. hartstochtelijk, vurig, gloeiend.

Veteran, (*-en,* mv. *-en*) m. oud soldaat, oud-gediende, veteraan m.

Veteranz, v., z. m. stand m. van oud-gediende; (verzam.) gezamenlijke veteranen m. mv.

Veterinär, (*-s,* mv. *-e*) m. veearts m.; 2. bijv. nw. veeartsenijkundig; *-e Schule,* veeartsenijschool v.

Veto, (*-s*) o., z. m. recht o. van verwerping, veto, verood o.

Vettel, (*-n*) v. (Volksl.) *alte -,* oud wijf o.; *liederliche -,* liederlijk vrouwspersoon o.

Vettelhaft, vettelisch, bijv. en b. als een oud wijf.

Vetter, (*-s,* mv. *-n*) m. neef, oomszoon, tantezoon m.; 2. oom, bloedverwant m.; *-gunst* v., Z. *Neffenbegünstigung.*

Vetterlich, bijv. en b. als een neef, als een bloedverwant handelend.

Vetterschaft, v., z. m. neefschap, bloedverwantschap v.

Vetturino, (*-s,* mv. *Vetturini*) m. (in Italië), huurkoetsier m.

Vexatorisch, bijv. en b. drukkend, plagend.

Vexir-becher, (*-chers,* mv. *-cher*) m., Z. *Spassbecher; -dose* v., Z. *-becher.*

Vexiren, (*vexirte, vexirt*) bedr. ww., Z. *necken.*

Vexirerei, (*-en*) v., Z. *Neckerei.*

Vexir-glas, (*-glases,* mv. *-gläser*) m., Z. *Springglas; -ring* m. ring m. die heimelijk opengaat; *-schloss* o. geheim slot o.; *-spiegel* m. op vreemde manier geslepen spiegel m.; *-uhr* v. goochelhorloge o.

Vezier, (*-s,* mv. *-e*) m. vizier m., minister m. van den Turkschen sultan.

Vezierat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., **Vezierswürde,** (*-n*) v. vizierschap o., waardigheid v. van vizier.

Viaticum, (*-s,* mv. *Viatica*) o. reisgeld, teergeld o.

Vibriren, (*vibrirte, vibrirt*) o. ww., m. *h.* trillen.

Vibrirung, (*-en*) v. trilling v.

Vicar, (*-s,* mv. *-e*) m. geestelijke plaatsvervanger, vicaris, kapelaan m.

Vicariat, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. vicariaat o., ambt o., waardigheid v. van vicaris.

Vicariren, (*vicarirte, vicarirt*) o. ww., m. *h.* het vicariaat in eene parochie waarnemen.

Vicarius, (onb.) m., Z. *Vicar.*

Vice-admiral, (*-ral(e)s,* mv. *-räle*) m. onderadmiraal, viceadmiraal m.; *-consul* m. viceconsul m.; *-direktor* m. onderdirecteur m.

Vicedom, (*-s,* mv. *-e*) m. stadhouder m.

Vice-gouverneur, (*-s,* mv. *-e*) m. ondergoeverneur m.; *-kanzler* m. vicekanselier m.; *-König* m. onderkoning m.; *-präsident* m. vice-persident, ondervoorzitter m.

Vicesimation, (*-en*) v. terechtstelling v. van den twintigsten persoon.

Vichtel, (*-n*) v. lokfluitje o.

Vicunna, (*-ta*) v. schaapkameel, Peruaansche kameel m.

Victualien, mv., Z. *Lebensmittel; -händler* m. victualiekoopman m.

Vidimation, (*-en*) v. verklaring v. van de echtheid der kopij, der handteekeningen, legalisatie v.

Vidimiren, (*vidimirte, vidimirt*) bedr. ww. de kopij, de handteekening voor echt verklaren, legaliseeren.

Vidimirung, v., Z. *vidimiren;* it. legalisatie v.

Vidualitium, (*-s,* mv. *Vidualitien*) o. weduwengoed o., lijfrente v.

Vieh, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. beest, dier o.; (fig.) dom, ruw, woest, lomp, onbeschaafd wezen o.; (gemeenz.) *du dummes -,* stom dier o.; *zum - machen,* verdierlijken, 2. vee o., rundvee o.; *ein Stück -,* een stuk vee; *allerlei - halten,* allerlei dieren houden.

Vieharz(e)nei, v., z. m. veeartsenij v.; *-buch* o. verhandeling v. over de veeartsenij; *-kunde, -kunst* v. veeartsenijkunde v.

Vieharz(e)neilich, bijv. nw. veeartsenijkundig.

Vieharz(e)neischule, (*-n*) v. veeartsenijschool v.

Vieh-arzt, (*-arzt(e)s,* mv. *-ärzte*) m. veearts m.; *-assecuranz* v. veeverzekering v.; *-ausstellung* v. tentoonstelling v. van vee; *-bremse* v. rundervlieg, veevlieg, paardenvlieg v.; *-dieb* m. veedief m.; *-diebstahl* m., Z. *-raub; -distel* v. (Pl.) hevevrouwe-distel, melkdistel v.; *-dumm* bijv. nw. uiterst dom; *-dummheit* v. groote domheid, stomheid v.; *-fall* m., Z. *-sterben; -fliege* v., Z. *-bremse; -futter* o. veevoeder, voeder o. voor het vee; *-glöckchen* o., *-glocke* v., Z. *-schelle; -gras* o. gras o. voor het vee; *-handel* m. handel m. in vee, veehandel m.; *-händler* m. veehandelaar m.

Viehheit, v., z. m. brutaliteit, onbeschoftheid, ruwheid, lompheid v.

Vieh-hirt, (*-en,* mv. *-en*) m., *-in,* (*-nen*) v. veehoeder m., veehoedster v.; *-hof* m. plaats v. voor het vee; 2. hoeve v. waarop vee wordt gehouden; *-hut* v. veehoederij v.; *-hutung* v., Z. *-weide.*

Viehisch, bijv. en b. redeloos, als een dier, beestachtig; *-er Mensch,* brutaal, onbeschoft; *-e Lust, -es Leben,* dierlijk; *- werden,* verdierlijken.

Vieh-knecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. knecht m. voor het vee; *-krankheit* v. veeziekte v.; it. Z. *-seuche; -kraut* o., Z. *-gras; -magd* v. meid v. voor het vee; *-markt* m. veemarkt v.; *-mäszig* bijv. nw., Z. *viehisch; -mast* v. mest m. voor het vee; *-mäster* m. veemester m., vetweider m.; *-mästung* v. veemesten o.; *-pacht* m., *-pachtung* v. veepacht v.; *-muhme, -mutter* v. opzichtster v. over de weiden welke met het vee belast zijn; *-pächter* m. veepachter m.; *-pest* v., Z. *-seuche; -pocke* v., Z. *Kuh -, Schafpocke; -raub* m. diefstal m. van vee; *-räuber* m. veedief m.; *-reich* bijv. nw. veel vee hebbende, rijk in vee; *-schade* v. verlies o. van vee; 2. door het vee veroorzaakte schade v.; *-schatz* m., Z. *-steuer; -schelle* v. klokje o. om den hals van het vee; *-schlachter, -schlächter* m. slachter m. van vee; *-schwemme* v., Z. *Schwemme; -seuche* v. veeziekte, veepest v.; *-sinn* m. dierlijkheid, onbeschoftheid v.; *-sinnig* bijv. nw., Z. *viehisch; -stall* m. veestal m.; *-stamm* m. soort v. van vee, ras o.; *-stand* m. vee o.; *-sterben* o. sterfte v. onder het vee; *-steuer* v. belasting v. op het vee; it. Z. *-zoll; -stock* m. veestapel m., Z. *-stand; -tränke* v. drinkbak m. voor het vee; *-treiber* m., Z. *-händler; -trieb* m., *-trift* v. recht o. om het vee te laten grazen, weiderecht o.; 2. — of *-weg* m. weg m. langs welken het vee vrij mag grazen; *-weide* v. weide v. voor het vee; *-zehnte* m. veetiend o.; *-zucht* v. veeteelt v.; *—treibende Völker,* herdersvolken, nomadenvolken; *-wurzel* v. eereprijs v.; *-züchter* m. veefokker m.

Viel, (*mehr, meist*) bijv. en b. veel, weinig; *-es Geld, -e Leute,* veel geld, veel menschen; *- reicher,* veel rijker; *es wird - sein, wenn &c.,* het zal veel zijn als &; *-e Geschichtschreiber haben &c.,* vele geschiedschrijvers &; *durch -es Geld, Bitten &c.,* door veel geld &; *die -en Menschen,* de groote menigte menschen; *oft und - sagen,* dikwijls en veel zeggen; *- anders,* veel anders; 2. *gleich -,* even veel; *das ist mir gleich -,* Z. *gleich; nicht -,* niet veel, weinig; 3. *so -,* zooveel; *so - ich weisz,* voor zoover ik weet; *er hat so - Bücher, dass &c.,* hij heeft zooveel boeken dat &; *er hat so - und noch drüber,* zoo veel en meer; *eben so -,* evenveel; *um so - mehr,* zooveel te meer, des te meer; *um so - besser,* zooveel te beter; 4. *wie -?,* hoeveel?; *so und so -,* zoo en zoo veel; *wie - sind ihrer,* met hun hoevelen zijn zij; *wie - Menschen?, Pferde!,* welk eene menigte menschen!; 5. *zu -,* te veel; *das ist zu -, - zu -,* dat is te veel, veel te veel; (Spr.) *was zu - ist, ist zu -, zu - ist ungesund,* te veel is ongezond; (fig.) *das ist ihm nicht zu -,* dat is hem niet te veel, daartoe is hij wel in staat; it. daartegen ziet hij niet op.

Viel-arm, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) veelvoet, veelarm, polyp m.; *-armig* bijv. nw. veelarmig, met veel armen; *-artig* bijv. nw. veelsoortig; *-ästig* bijv. nw. veeltakkig; *-ästigkeit* v. veeltakkigheid v.; *-äugig* bijv. nw. veeloogig; *-bedeutend* bijv. nw. veelbeteekenend; *-begabt* bijv. nw. zeer begaafd; *-beinig* bijv. nw. veelbeenig, met veel beenen of pooten; *-besagt* bijv. nw. veel besproken, meer gemeld; *-besaitet* bijv. nw. met veel snaren; *-besprochen* bijv. nw., Z. *-besagt; -blattig, -blätterig* bijv. nw. (Pl.) veelbladerig; *-blumig, -blüthig* bijv. nw. veelbloemig, met veel bloemen; *-brüderig* bijv. nw. veelbroederig; *-brüstig* bijv. nw. veel tepels hebbende; *-deutig* bijv. nw. veel beteekenissen hebbende, dubbelzin-

nig, voor verschillende nitlegging vatbaar; *-deutigkeit* v. veelbetekenende o., dubbelzinnigheid v.; *-druck* m. (Drukk.) veeldruk m.; *-eck* m. veelhoek m.; *-eckig* bijv. nw. veelhoekig; *-ehe* v. veelvoudige echt m., veelwijverij v.; *-ehig* bijv. nw. veelgadig, veelwijvig, veelmannig; *-endig* bijv. nw. (Jachtw.) met vele horens; *-erfahren* bijv. nw. zeer ervaren.

Vielerlei, bijv. nw. velerlei, velerhande, van verschillende soorten; *auf - Art* of *Weise*, op velerlei wijzen.

Vielessen, (*-s*) o., z. m. veeleterij, vraatzucht v.; *-d* bijv. nw. veeletend, vraatzuchtig.

Vielfach, bijv. en b. veelvoudig, veelzijdig, herhaaldelijk, dikwijls, in zeer veel opzichten; (Alg.) *-e Grösze*, samengestelde, veelledige grootheid; *-getheilt* bijv. nw. veelvoudig gedeeld, veelledig.

Vielfächerig, bijv. nw. in vele vakken verdeeld, in veel afdeelingen of hokken verdeeld.

Vielfachheit, v., z. m. veelvoudigheid, verscheidenheid v., verschil o.

Vielfältig, bijv. en b. veelvoudig, in overvloed, overvloedig; 2. herhaald; *-keit* v., Z. *Vielfachheit*.

Viel-farbig, bijv. nw. veelkleurig, bont; *-farbigkeit* v. veelkleurigheid, bontheid v.; *-fingerig* bijv. nw. veelvingerig; *-flach* o. (Meetk.) veelvlak o.; *-flosser* m. veelvin m.; *-flügelig* bijv. nw. veelvleugelig; *-förmig* bijv. nw. veelvormig; *-förmigkeit* v. veelvormigheid v.; *-frasz* m. veelvraat m.; 2. pelikaan m.; 3. spekkever m.; 4. leiachtige Spaansche vlieg v.; (fig.) (van personen), vreter m., gulzigaard m.; *-fräszig* bijv. nw., *-fräszigkeit* v., Z. *gefräszig &c.*; *-frucht* v. (Pl.) veelvrucht v.; *-fusz* m. veelvoeter m.; 2. katje o.; 3. duizendpoot m.; 4. Z. *-arm*; *—schnecke* v. (Nat. hist.) duizendpoot m. (eene schelp); *-füszig* bijv. nw. veelvoetig, veelpootig, veel pooten hebbende; *-gattig* bijv. nw., Z. *-ehig*; *-gebärend* bijv. nw. (Nat. hist.) vruchtbaar, veel voortbrengende; *-geliebt* bijv. nw. veelgeliefd, zeer bemind; *-geprüft* bijv. nw. zeer beproefd; *-gerühmt* bijv. nw. zeer beroemd; *-gestaltig* bijv. nw., Z. *-förmig*; *-gliedrig* bijv. nw. (Nat. hist.) veelledig; *-götterei* v. veelgodendom o.; *-griffelig* bijv. nw. (Pl.) veelstengelig, vele stampertjes hebbende; *-gültig* bijv. nw. veel waard, groote waarde hebbende; *-gut* o. (Pl.) witte doorn m.

Viel-heit, v., z. m. veelheid, menigte v., groot aantal o., meerderheid v.

Viel-herrig, bijv. nw. veel meesters hebbende; *-herrschaft* v. heerschappij v. van velen; *-hülsig* bijv. nw. met veel vliezen; *-jährig* bijv. nw. veeljarig; *-hufer* m. dikhuidig zoogdier o.; *-kantig* bijv. nw. veelzijdig, veelkantig; it. Z. *-eckig*; *-kapselig* bijv. nw. (Pl.) met veel zaadhuisjes voorzien; *-kernig* bijv. nw. met vele pitten voorzien; *-kiemer* m. (Nat. hist.) veelkieuwer, visch m. met veel kieuwen, weekdier o. met veel kieuwen; *-klappig* bijv. nw. met veel kleppen voorzien; *-knöterig, -knotig* bijv. nw. met veel knoopen; (Pl.) met veel knoesten; *-körnig* bijv. nw. (van aren), vol korrels; (Ontlk.) zeer korrelig; (Pl.) Z. *-kernig*; *-kopf* m. publiek o.; *-köpfig* bijv. nw. veelhoofdig, met veel hoofden of koppen.

Vielleicht, bijw. misschien, wellicht, mogelijk; 2. (*-s*) o., z. m. *auf ein - hin*, alleen omdat het mogelijk is.

Viel-linig, bijv. nw. veellijnig, uit veel lijnen bestaande; *-löcherig* bijv. nw. met veel gaten.

Vielmal(s), bijw. dikwijls, verscheidene keeren, Z. *oft; ich danke Ihnen -*, ik dank u zeer; *wie -?*, hoe dikwijls?

Vielmalig, bijv. nw. herhaald, veelvuldig.

Viel-männerei, v., z. m. veelmannerij v.; *-männerig* bijv. nw. veelmannerig, veel meeldraden hebbende.

Vielmehr, bijw. veeleer, integendeel, verre van.

Viel-namig, bijv. nw. veelnamig, veel namen hebbende; (Alg.) Z. *vielfach*; *-nutzig* bijv. nw. tot verschillende doeleinden dienstig; *-paarig* bijv. nw. met veel paren; *-räderig* bijv. nw. veel raderen hebbende; *-reihig* bijv. nw. in veel rijen; *-sagend* bijv. nw. veel zeggend, sprekend, veel uitdrukking hebbende, veelbetekenend; *-saitig* bijv. nw. veelsnarig, veel snaren hebbende; *-samig* bijv. nw. veel zaad bevattend; *-säulig* bijv. nw. met veel zuilen; (Pl.) veelstijlig; *-schalig* bijv. nw. (Nat. hist.) veel schaal hebbende; *-schlitz* m. (Bouwk.) sieraad o. met veel insnijdingen; *-schotig* bijv. nw. veel bast, veel schil hebbende; *-schreiber* m. veelschrijver, broodschrijver m.; *-schreiberei* v. veelschrijverij v., broodschrijverij v.; *-seitig* bijv. nw. veelzijdig; *—e Kenntnisse*, veelzijdig; *ein — gebildeter Mann*, veelzijdig ontwikkeld man; *—keit* v. veelzijdigheid v., veelzijdige ontwikkeling v.; *-sichtig* bijv. nw. veelvlakkig, de voorwerpen vermenigvuldigend; *-silber* m. veellettergrepig woord o.; *-silbig* bijv. nw. veellettergrepig; *-sinnig* bijv. nw. vele opvattingen hebbende, voor verschillende opvattingen vatbaar, dubbelzinnig, onbepaald; *-spaltig* bijv. nw. veelspletig, in veel spleten verdeeld; *-spannig* bijv. nw. veelspannig, met veel paarden bespannen; *-spelzig* bijv. nw. met vele kapjes; *-spitzig* bijv. nw. met veel punten; *-sprachig* bijv. nw. veel talen bevattende; *-stängelig* of *-stengelig, -stielig* bijv. nw. veelstengelig, veelspruitig; *-stimmig* bijv. nw. (Muz.) meerstemmig, veelstemmig; *-sylbig* bijv. nw., Z. *-silbig*; *-thätig* bijv. nw. zeer werkzaam; *-theilig* bijv. nw. in veel deelen verdeeld; (Alg.) Z. *vielfach*.

Vielthuerei, v., z. m. neiging v. om veel te doen, woeligheid v.

Viel-tönig, bijv. nw., Z. *-stimmig*; *-vermögend* bijv. nw. veelvermogend, machtig; *-verspechend* bijv. nw. veelbelovend; *-weiber* m. (Pl.) plant v. van de klasse der veelwijvigen; *-weiberei* v. veelwijverij v.; *-weibig* bijv. nw. veelwijvig; *-wendig* bijv. nw. (Krist.) veelkantig; *-wendigkeit* v. veelkantigheid v.; *-wink(e)lig* bijv. nw. veelhoekig; *-weniger* bijw. veel minder, laat staan; *-wissen* o. veelweterij, veelzijdige kennis v.; *-wissend* bijv. nw. veelwetend; *-wissenheit* v., Z. *-wissen*; *-wisser* m. veelweter, man m. van algemeene kennis; *-wisserei* v. veelweterij, algemeene kennis v.; *-zahn* m. veeltandig blad o.; *-zähnig* bijv. nw. met veel tanden voorzien; *-zonig* bijv. nw. vele luchtstreken hebbende; *-züngig* bijv. nw. veeltongig; (Letterk.) Z. *-sprachig*; *-züngler* m. vogel m. die veel verscheidenheid in zijn gekweel heeft; *-zweigig* bijv. nw., Z. *-ästig*; *-zopf* m. zeester v. met meer dan 13 stralen.

Viem, Vien, (*-e*) v. honderd o. korenaren; (van hout), vadem m.

Vier, bijv. nw. vier; *mit - Pferden, mit -en fahren*, met vier paarden rijden; *alle -e von sich strecken*, (van paarden), gaan liggen; (van personen), zoolang men is gaan liggen; *Gesang zu -, zu -en*, vierstemmig gezang o.; *unter - Augen*, onder vier oogen; *einander unter - Augen sehen*, samenspreken, onder vier oogen zijn; *in - Theile getheilt*, in vieren of vier deelen verdeeld; *es hat - Uhr geslagen*, het heeft vier uren geslagen; (Sp.) *- Könige, Damen &c.*, vier heeren &; *auf allen -en kriechen*, op handen en voeten kruipen; 2. (*-e*) v. 4, vier v., viertje o.

Vier-achtel, (*-tels*, mv. *-tel*) o. of **-snote, -spause,** v., **-takt,** m. vierachtsten-noot, rust, maat v.

Vierähren, (*vierährte, gevierährt*), **vierarten,** (*vierartete, gevierartet*) bedr. ww. (Landb.) voor het winterzaad omploegen.

Vier-äugig, bijv. nw. vieroogig, vier oogen hebbende; *-äuglein* o. duikeleend v.; *-bahnig* bijv. nw. vierbanig; *-ballen* v. spoor o. van het hert, wanneer de voorpooten in het spoor der achterpooten staan; *-blatt* o. vierblad, klaverblad o.; 2. wolfsbes v.; *-blätterig* bijv. nw. vierbladerig, met vier bladen; it. vierbanig, van vier banen; *-blumig* bijv. nw. vierbloemig, met vier bloemen; *-bund* m., *-bündniss* o. verbond o. van vier staten; *-drähtig* bijv. nw. vierdraadsch; *-ding* m., Z. *Vierling*; *-dörnig* bijv. nw. met vier dorens.

Viere, (*-n*) v., Z. *Vier* (2).

Vier-eckig, bijv. nw. vierhoekig, vierkant; *—e Glasscheibe*, vierkant; *— machen*, vierkant maken, behouwen; *mit —en Platten* of *Tafeln auslegen, pflastern*, met vierkante tegels bevloeren.

Viereck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. vierkant o., vierhoek m., quadraat o.; *gleichläufiges -*, parallelogram o; *schiefwinkeliges* of *geschobenes -*, scheefhoekig vierkant, verschoven vierkant o., ruit v.; *ungleichseitiges -*, trapezium o.; *langes, rechtwinkeliges -*, langwerpig vierkant, rechthoekig parallelogram o.; (van getallen), vierkant, quadraat o., tweede macht v.; *in's - bringen*, in de tweede macht brengen; *Truppen in's - stellen*, in een vierkant stellen.

Viereiche, (*-n*) v. wintereik m.

Vieren, (*vierte, geviert*) bedr. ww.

eine Figur -, vierkant maken; *Holz* -, vierkant schaven; (Wisk.) *eine Zahl* -, in het vierkant brengen, in het quadraat brengen; (Zeew.) *Tau* -, vieren, laten schieten.

Vierer, (*-s,* mv. *Vierer*) m., Z. *Vier* (2): (Handl.) Z. *Vierpfennigstück.*

Viererlei, bijv. nw. vierderlei, in vier soorten; - *Sprachen,* vier verschillende talen; *auf - Art,* op vierderlei wijzen.

Vierfach, bijv. nw. viervoudig, viermaal genomen; - *vermehren,* viermaal meer nemen; - *ersetzen, das -e erstatten,* viermaal zooveel teruggeven; *-es Bündniss,* viervoudig verbond o.; *-fächerig* bijv. nw. vierhokkig.

Vierfältig, bijv. nw., Z. *vierfach.*

Vierfältigen, (*vierfältigte, vierfältigt*) bedr. ww. viermaal zooveel nemen.

Vier-fingerig, bijv.nw.viervingerig, viertenig; *-flach* o. viervlak o.; *-flächig* bijv.nw. viervlakkig, met vier vlakken, vierzijdig; *-fass* o. ¼ vat o.; *-flügelig* bijv. nw. viervleugelig; *-fürst* m. viervorst m.; *-fürstenthum* o. viervorstendom o.; *-füszer* m. viervoetig dier o.; *-füszig* bijv.nw. vier pooten hebbende; *die —n Thiere,* viervoetige dieren; 2. vier voet lang, breed, hoog; *-füszler* m., Z. *-füszer; -gädig* bijv. nw., Z. *-stöckig; -gesang* m. vierstemmig gezang; *-gespann* o. vierspan o.; *-gestrichen* bijv. nw.(Muz.) viermaal gestreept; *—e Note,* $\frac{1}{64}$ noot v.; *das -e F,* viermaal gestreepte f of fa; *-getheilt* bijv. nw., Z. *-theilig; -gewinn* m. quaterne v., vier winnende nommers o. mv.; *-gliederig* bijv. nw. met vier leden of geledingen; *-händer* m. vier handen of pooten hebbend dier o., aap m.; *-händig* bijv. nv. vierhandig; *—e Thiere,* vierhandige dieren; *-herr* m. lid o. van een viermanschap; *-heber* m. hefboom m. met vier armen; *-herrschaft* v. viermanschap o.; *-herrscher* m., Z. *-fürst, -herr; -hörnig* bijv. nw. met vier horens, vierhoornig; *-hügel* m. dier o. met vier knobbels aan de hersenen; *-hundert* bijv. nw. vierhonderd; *-hundertel* o. vierhonderdste o.; *-hundertmal* bijw. vierhonderdmaal; *-hunderdste* bijv.nw. vierhonderdste; *-hundertzunge* v. lijster v.; *-jahr* o. vier jaren o. mv., tijdvak o. van vier jaren; (o. Gesch.) olympiade v.; *-jährig* bijv. nw. vierjarig, van vier jaar, vier jaar oud; *-jährlich* bijv. nw. alle vier jaar geschiedend; *-kantig* bijv. nw. vierkant; *-kapselig* bijv. nw. met vier zaadhuisjes, met vier klokhuisjes; *-klappig* bijv.nw. met vier klapvliezen; *-klauig* bijv. nw. met vier klauwen; *-kernig, -körnig* bijv. nw. (Pl.) met vier pitten, met vier korrels; *-lappig* bijv. nw. met vier zaadlobben; *-köpfig* bijv. nw. vierhoofdig, met vier koppen; (Heelk.) *-e Binde,* slingerband m.; *-läufer* m. talie v.

Vierler, (*-s,* mv. *Vierler*) m., Z. *Vierpfennigstück.*

Vierling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. een van vier kinderen uit eene moeder tegelijk geboren, vierling m.; (Handl.) vierpenningstuk o.; it. vierendeel pond o.

Viermächtig, bijv.nw. viermachtig.

Viermal, bijw. viermaal; - *so viel,* viermaal zoo veel; - *gestrichen,* Z. *viergestrichen.*

Viermalig, bijv. nw. viermaal herhaald.

Vier-mann, (*-mann(e)s,*mv.*-männer*) m. vierman m., Z. *-herr; -männerig* bijv. nw. (Pl.) viermannerig, vier meeldraden hebbende; *-meister* m. (Lakenw.) oudmeester m.; *-monatig* van vier maanden, vier maanden oud of durende; *-monatlich* bijv. nw. viermaandelijksch, alle vier maanden geschiedend; *-nächtig* bijv. nw van vier nachten.

Vierorten, (*vierortete, gevierortet*) bedr. ww., Z. *vieren.*

Vier-paarig, bijv. nw. (Pl.) vierparig; *-pass* m. afgepast vierkant o.; *-pfennigstück* o. vierpenningstuk o., muntstukje o. van vier penningen; *-pfünder* m. (Art.) vierponder m.; *-pfündig* bijv.nw. vierpondsch, van vier pond; *-räucheressig* m. pestazijn m.; *-räderig* bijv. nw. met vier wielen, met vier raderen; *-rippig* bijv. nw. met vier ribben; *-ruderig* bijv.nw. met vier riemen, vierriemsch, met vier rijen roeibanken; *-saitig* bijv. nw. (Muz.) viersnarig; *-samig* bijv. nw. (Pl.) vierzadig; *-säulig* bijv.nw. met vier zuilen; *-schaftig* bijv. nw. (Wev.) vier treden hebbende; *-schaufler* m. meer dan tweejarig schaap o. dat de snijtanden krijgt; *-schrötig* bijv. nw. vierkant; (van boomen), geschikt om er vier balken uit te zagen; (fig., gemeenz.)(van personen), sterk, gespierd, breedschouderig; it. lomp, ruw; *-seitig* bijv. nw. vierzijdig; *-seitigkeit* v. vierzijdigheid v.; *-silber* m. woord o. van vier lettergrepen; *-silbig* bijv.nw. uit vier lettergrepen bestaande; *-sitzig* bijv. nw. *—e Bank,* voor vier personen, met vier zitplaatsen; *-spaltig* bijv. nw. (Pl.) met vier spleten; *-spänner* m. rijtuig o. met vier paarden; *-spännig* bijv.nw. met vier paarden bespannen; — *fahren,* in een rijtuig met vier paarden rijden; *-spiel* o. (Sp.) quadrille v.; (Muz.) vierstemmig lied, quartet o.; *-spitzig* bijv. nw. met vier punten; *-stachelig* bijv.nw. met vier stekels; *-stimmig* bijv. nw. vierstemmig, voor een quartet gezet; *—es Stück,* quartet o.; *-stockig* bijv.nw. van vier verdiepingen; *-stündig* bijv. nw. vier uren durend; *-stündlich* bijv. nw. om de vier uren; *-sylbig* bijv. nw., Z. *-silbig; -tägig* bijv. nw van vier dagen, vier dagen durend; *-täglich* bijw. om de vier dagen geschiedend; *—es Fieber, -tagsfieber* o., vierdaagsche koorts v.; *-tausend* bijv.nw. vier duizend; *-tausendste* bijv. nw. vierduizendste.

Vierte, bijv.nw. vierde; *der - Theil,* het vierde deel of gedeelte; *in dem -n Stocke,* op de vierde verdieping; *um die - Stunde,* tegen vier uur; *Heinrich der -,* Hendrik de Vierde; *er ist selb- gekommen,* hij is met zijn vieren gekomen; 2. (*-n*) v. (Muz.) kwart v.

Viert(e)halb, bijv. nw. vierdehalf, drie en een half.

Viertel, (*-s,* mv. *Viertel*) o. vierde deel of gedeelte o., vierendeel o., kwart v.; *eine Elle und ein halbes -,* een el en een half vierde; - *des Weyes,* een vierde (gedeelte) van den weg; *ein - Band,* een kwart stukje band; *ein - auf vier Uhr,* kwartier over drieën; *drei - auf fünf,* kwartier voor vijven; (van eene koe &), vierendeel o.; (Landm.) vierde morgen o.; *ein - Wein,* vierde vat o.; *ein - einer Stadt,* wijk o.; *einen Apfel in - schneiden,* in vieren snijden; (Drukk.) *einen Bogen Papier in - brechen,* in vieren vouwen; (Muz.) - of *-note* v., kwartnoot v.

Viertel-ader, (*-n*)v. (bij dieren), schenkelader v.; *-bauer* m. boer m. die een vierde van de opbrengst krijgt; it. die een vierde van de plaats gehuurd heeft, - *bogen* m. kwart blad o.; *-drescher* m. dorscher m. die met een vierde gedeelte van het graan betaald wordt; *-elle* v. kwartel v.; *-form, -grösze* v.(Drukk.) kwartovorm m.; *-herr* m. wijkmeester m.; *-hufe* v. vierde o. eener hoeve; *-hufner* m., Z. *-bauer; -hundert* o. kwarthonderd, vijfentwintigtal o.; *-jahr* o. vierendeeljaars o., drie maanden v. mv., trimester o.; *—gehalt* m., *—geld* o. kwartaal o.; *-jährig* bijv. nw. drie maanden durend, van drie maanden; *-jährlich* bijv. en b. om de drie maanden, driemaandelijk(sch), per drie maanden; — *bezahlen,* driemaandelijks; *-jahrsweise* bijw. driemaandelijks; *-jahrtag* m. quatertemper m.; *-kartaune* v. 24ponder m.; *-knecht* m. door het bestuur aangestelde oppasser m. in eene wijk; *-kreis* m. vierde gedeelte o. eens cirkels, quadrant o.; *-meile* v. kwartmijl v.; *-meister* m. wijkmeester m.

Viertel-note, (*-n*) v., Z. *Viertel* (Muz.); *-ohm* m. vierde gedeelte o. van een okshoofd; *-pause* v. kwartrust v.; *-pfund* o. kwartpond o.; *-pfündig* bijv. nw. vier pond wegende; *-schlag* m., Z. *-note; —werk* o. uurwerk o. dat de kwarteren slaat; *-schwenkung* v., Z. *-wendung; -sylbe* o. vierde geld o.; *-stab* m. kwart rond o., kwartstijl m.; *-strich* m. (Zeew.) halve streek v.; *-stunde* v. kwartier o.; *-stündig* bijv. nw. een kwartier durende; *-stündlich* bijv. nw. elk kwartier plaats hebbende; *-takt* m. (Muz.) vierde maat, kwartmaat v.; *-ton* m. kwarttoon m.; *-tag* m. driemaandelijksche vergadering v. der ridderschap van een district; *-tonne* v. kwarttun v., kwartmud o.; *-wendung* v. (Krijgsw.) kwartwending v.; *-wüchsig* bijv.nw. voor het kleinste gedeelte gewassen; *-zentner* m. kwartcentenaar o.

Viertens, bijv. nw. ten vierde, in de vierde plaats.

Vierthalb, bijv. nw. (onb.) Z. *viertehalb.*

Viertheil, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Vierthel.*

Viertheilen, (*viertheilte, gevier-*

theilt) bedr. ww. in vieren verdeelen; *einen Verbrecher* -, vierendeelen; door vier paarden laten vaneenrukken; (Wapenk.) *das Schild* -, in vier vakken verdeelen.

Vier-theilig, bijv. nw. in vier deelen verdeeld, vierdeelig; it. Z. *-spaltig*; (Wisk.) vierledig; *-treffer* m., Z. *-gewinn.*

Viertler, (*-s*, mv. *Viertler*) m., Z. *Vierbauer.*

Viert-mann, (*-mann(e)s*, mv. *-leute*)m. vierde man m. in de rij, vierde man m. in het gelid; *-schein* m. (Sterrenk.) kwartier o. van de maan, Z. *geviert* (Sterrenk.).

Vierung, (*-en*) v. vierkant maken o.; (Wisk.) verandering v. in een quadraat, quadratuur v., Z. *geviert, vieren;* 2. Z. *Viereck;* *-sgerichtigkeit* v. wettige breedte v. eener mijn.

Vier-verein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-bund; -vers* m. vierregelig couplet o.; *-vierteltakt* m.(Muz.) vierkwartsmaat v., volle maat v.; *-weg* m. kruisweg m.; *-weibig* bijv. nw. vierwijvig; *-weibigkeit* v. vierwijvigheid v.; *-winkelig* bijv.nw. vierhoekig; *-wöchentlich* bijv.nw. om de vier weken; *-wöchig* bijv.nw. vier weken oud, vier weken durend; *-zack* m. voorwerp o. met vier punten, takken, tanden,viertand m.; *-zackig* bijv. nw. met vier punten, einden, takken of tanden; *-zählig* bijv. nw. viertallig; *-zähnig* bijv.nw.viertandig.

Vierzeh(e)n, bijv. nw. veertien; - *Tage*, veertien dagen, twee weken; *-tägig* bijv. nw. veertien dagen durende, veertien dagen oud; *-täglich* bijv. en b. veertiendaagsch.

Vierzeh(e)nte, bijv. nw. veertiende; *Ludwig der* -, Lodewijk de Veertiende.

Vierzeh(e)ntel, (*-tels*, mv. *-tel*) o. veertiende (gedeelte) o.

Vierzeh(e)ntens, bijw. ten veertiende, in de veertiende plaats.

Vierzeh(e)ntehalb, bijv. nw. veertiendehalf, dertien en een half.

Vier-zehig, bijv.nw. met vier tenen, Z. *-fingerig, -klauig; -zeilig* bijv. nw. vierregelig, van vier regels; *-zeit* v. quatertemper m.

Vierzig, bijv. nw. veertig; *Anzahl von* -, veertigtal o.

Vierziger, (*-s*, mv. *Vierziger*) m., **-in,** (*-nen*) v. veertiger, man m., vrouw v., van veertig jaar; 2. lid o. van een bestuur van 40 personen; 3. wijn m. van het jaar '40; 4. (Muntw.) muntstuk o. dat de 40 voudige waarde heeft van de eenheid.

Vierzigjährig, bijv. nw. veertigjarig, van veertig jaar, Z. *Vierziger.*

Vierzigste, bijv. nw. veertigste.

Vierzigstel, (*-s*, mv. *Vierzigstel*) o. veertigste (gedeelte) o.

Vierzigstens, bijw. ten veertigste, in de veertigste plaats.

Vierzig-stündig, bijv. nw. van veertig uren, veertig uren durend; *-tägig* bijv. nw. veertigdaagsch, van veertig dagen; —*e Fastenzeit*, veertigdaagsche vasten.

Vier-zinkig, bijv. nw., Z. *-zackig; -zöllig* bijv. nw. vierduimsch, van vier duim; *-zweifeltakt* m. viertweedenmaat v.

Vietsbohne, (*-n*) v., Z. *Schminkbohne.*

Vigilanzschein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bewijs o. dat een leen vernieuwd is.

Vigiliarius, (onb.) m. (in kloosters), persoon m. die belast is met het wekken voor den nacht- of morgendienst.

Vigilie, (*-n*) v. (Kath.) avond m. voor den feestdag, vigilie o.; 2. *-n für die Verstorbenen*, zielmissen v. mv.

Vigiliren, (*vigilirte, vigilirt*) o. ww., m. *h. auf jem.* -, op iem. loeren, iem. in het oog houden; *auf etw.* -, een waakzaam oog houden op.

Vignette, (*-n*) v. vignet, druksieraad o.

Vigogna, (*Vigognas*) v., Z. *Vicunna.*

Vigoros, bijw. krachtig, met nadruk.

Vikar, m. &, Z. *Vicar.*

Vilipendiren, (*vilipendirte, vilipendirt*) bedr. ww. bespotten, verachten, versmaden.

Villa, (*Villen*) v. lusthuis o., villa v.

Villanelle, (*-n*) v. herdersliedje o.; 2. boerendans m.

Villeggiatura, (*Villeggiaturen*) v. zomerverblijf, landelijk genot o.

Vindiciren, (*vindicirte, vindicirt*) bedr. ww. terugeischen, toeëigenen.

Vinolenz, v., z. m. dronkenschap v. tengevolge van het overmatig gebruik van wijn.

Viola, Viole, (*-n*) v.(Pl.) viooltje o.; 2. (Muz.) viool v.

Viola di Braccio, v. altviool v.

Viola di Gamba, v. violoncel v.

Viole, (*-n*) v. viooltje o.; *gelbe* -, Z. *Veilchen; walsche* -, gewone kruidnagel m.; *türkische* -, wolfsboon, vijgeboon, botsboon v.; 2. liefdesviool v.

Violen-apfel, (*-apfels*,mv.*-äpfel*) m. viooltbloem v.; *-blau* o. en bijv. nw. viooltblauw o.; *-braun* bijv. nw. paarsbruin; *-rebe* v. jasmijn v.; *-lachs* m. zalm m.; *-reiher* m. krabbeneter, bruine roerdomp m.; *-schwamm* m. paarskleurige paddenstoel m.; *-wurzel* v. (Pl.) Z. *Veilchenwurzel.*

Violet, bijv. nw., Z. *violenblau; -apfel* m., Z. *Violenapfel.*

Violetta, v. kleine viool v., viooltje o.

Violin, (*-(e)s*) o., z. m. (Scheik.) viooltstof v.

Violin-bogen, (*-bogens*, mv.*-bogen*) m. viooltboog v.; *-duett* o. duo v. voor de viool.

Violine, (*-n*) v. (Muz.) viool, vedel v.

Violinist, (*-en*,mv.*-en*) m., **Violinspieler,** (*-spielers*, mv. *-spieler*) m. viooltspeler, violist m.

Violin-kasten, (*-kastens*, mv. *-kasten* m. viooltkast v.; *-noten* v. mv. viooltmuziek v.; *-quartett* o. vierstemmig viooltstuk o.; *-saite* v. viooltsnaar v.; *-schlüssel* m. viooltsleutel m.; *-schule* v. viooltschool v.; *-spieler* m. viooltspeler, violist m.; *-steg* m. viooltkam m.; *-stimme* v. viooltstem, viooltpartij v.; *-virtuose* m. kunstenaar m. op de viool, uitstekend violist m.; *-zeichen* o., Z. *-schlüssel.*

Violoncell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. basviool, violoncel v.

Violoncellist, (*-en*, mv. *-en*) m. hij die op de violoncel speelt.

Viper, (*-n*) v. (Nat. hist.) adder, slang, adderslang v.; *-biss* m. slangebeet, adderbeet m.; *-brühe* v. addersaus v.; *-gift* o. addergift, addervenijn o.; *-natter* v. adderslang v.; *-pulver* o. adderkruid, slangenkruid o.; *-salz* o. adderzout o.; *-wespe* v. (Nat. hist.) katoenvlieg v.; *-wurz(el)* v. (Pl.) addertong v.

Virago, (*-s*) v. manwijf o., helleveeg v.

Virginientabak, (*-s*) m., z. m. Virginische tabak v.

Viripotenz, v., z. m. manlijke kracht, manbaarheid v.

Viritim, bijw. man voor man.

Virtuose, (*-n*, mv. *-n*) m. uitstekend kunstenaar, virtuoos m.

Virtuosität, v., z. m. hoedanigheid v. van groot kunstenaar, kunstenaarstalent o.

Visa, (*-s*, mv. *-s*) o. (Zaakb.) zicht, visa, gezien o.

Visetholz, (*-es*) o., z. m. geelhout o.

Vision, (*-en*) v. visioen, nachtgezicht o., verschijning v.

Visionär, (*-s*, mv. *-e*) m. hij die geesten ziet, visioenen heeft.

Visir, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van een geweer), vizier, mikpunt o.; (van een helm), vizier o.

Visireisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Art.) vizierijzer o.

Visiren, (*visirte, visirt*) bedr. ww. (Jachtw., Krijgsw.) mikken; (Knip.) peilen, roeien, ijken; *ein Fass* -, peilen; 3. Z. *visitiren;* 4. voor gezien verklaren, visa zetten.

Visirer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. peiler, roeier, ijker m.; 2. hij die het visa zet.

Visir-gebühr, (*-e*) v. ijkgeld, peilloon o.; *-graupen* v. mv. (Bew. d. erts.) korrelig geoxydeerd tin o.; *-korn* o. vizierkorrel v., vizier o.; *-kunst* v. lichaamsmeting v., stereometrie v.; *-linie* v. (Art.) miklijn v.; *-masz* o. ijkmaat v.; *-ring* m., *-ruthe* v., *-stab* m. ijkring, roeistok m.; *-schuss* m. (Art.) kunstschot o.; 2. schot o. in het wild.

Visirung, (*-en*) v., Z. *visiren;* it. visa, gezien o.

Visitandine, (*-n*) v. non v. van de visitatie orde.

Visitation, (*-en*) v. huiszoeking v., onderzoek o., inspectie, visitatie, verificatie v.

Visitator, (*-s*, mv. *-en*) m. hij die onderzoek doet,inspecteur,verificateur m.

Visite, (*-n*) v. bezoek o., visite v.;

-*nkarte* v. visitekaartje o.; -*nzimmer* o. visitekamer, spreekkamer v.

Visitenameise, (-*n*) v. groote Westindische trekmier v.

Visitireisen, (-*eisens*, mv. -*eisen*) o. tentijzer o., sondeerijzer o.

Visitiren, (*visitirte*, *visitirt*) bedr. ww. bezoeken, onderzoeken, visiteeren; (Heelk.) met het tentijzer doorzoeken, peilen.

Vista, v., z. m. zicht o.; (Hand.) *a* -, op zicht; *prima* -, op het eerste gezicht.

Visum-repertum, (onb.) o. verslag o. omtrent de bevinding eener zaak, schouwing, lijkschouwing v.

Vitalicum, (-*s*, mv. *Vitalica*) o. lijfrente v., weduwengeld o.

Vitriol, (-(*e*)*s*) m., z. m. vitriool o. en v.; *blauer* -, Z. *Kupfervitriol; weisser* -, witte vitriool o., zwavelzuur zink o.

Vitriol-artig, bijv. nw. vitrioolachtig; -*ather* m. vitrioolether, geest m. van vitriool; -*erde* v. vitrioolaarde v.; -*erz* o. vitrioolerts o.

Vitriolesciren, (*vitriolescirte*, *vitriolescirt*) o. ww. tot vitriool worden.

Vitriol-geist, (-(*e*)*s*) m., z. m. geest m. van vitriool; -*haltig* bijv. nw. vitrioolhoudend; -*hütte* v. vitrioolfabriek v.

Vitriolig, bijv. nw., Z. *vitriolhaltig*.

Vitriolisch, bijv. nw. vitrioolachtig.

Vitriolisiren, (*vitriolisirte*, *vitriolisirt*) bedr. ww. vitriool opleveren.

Vitriolisirung, v., Z. *vitriolisiren*.

Vitriol-kern, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. vitrioolbloemen v. mv.; -*kies* m. vitrioolbevattend kies o.; -*krystall* m. vitrioolkristal o.; -*lauge* v. vitriool bevattende loog v.; -*meister* m. eigenaar eener vitrioolfabriek; -*naphtha* v., Z. -*ather*; -*öl* o. vitrioololie v.; -*salz* o. vitrioolzout o.; -*sauer* bijv. nw. zwavelzuur; -*säure* v. zwavelzuur, vitrioolzuur o.; -*sieder* m. vitrioolkoker m.; -*schmant* m. ijzerhoudend beginsel bij het vitrioolstoken; -*siederei* v., Z. -*hütte*; -*stein* m. vitrioolsteen m.; -*wasser* o. vitriool bevattend water o.; -*werk* o., Z. -*hütte*; -*zapfen* m. (Delfst.) vaste vitriool o. in den vorm van kristallen, Z. -*stein*.

Vitrometer, (-*ters*, mv. -*ter*) m. glasmeter m. voor straalbreking.

Vitzdom, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. onderregent m.; 2. bisschoppelijke leen- en stedehouder m.

Vitzdomei, (-*en*) v., **Vitzthum,** (-*thum*(*e*)*s*, mv. -*thümer*) o. onderregentschap o.; 2. waardigheid v. van bisschoppelijk leen- en stedehouder m.

Vitzliputzli, (-*s*, mv. -*s*) m. duivel m.

Vivace, bijw. (Muz.) levendig, met vuur.

Viverre, (-*n*) v. stinkdier o. (een marter).

Viviparen, o. mv. dieren o. welke levende jongen voortbrengen, zoodieren o. mv.

Vizdom, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. &, Z. *Vitzdom*.

Vliesz, (-*es*, mv. -*e*) o., Z. *Fliesz*.

Vocabel, (-*n*) v. woord o.; -*buch* o. woordenboek o.

Vocal, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. klinker m., klinkletter v.; -*concert* o. vocaal concert o., uitvoering v. van zangstukken, -*musik* v. zangmuziek v.

Vocativ, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. vijfde naamval, vocatief m.; 2. -*us*, schalk, rare snuiter m.

Vociren, (*vocirte*, *vocirt*) bedr. ww., Z. *berufen*.

Vögel, (-*s*, mv. *Vögel*) m. vogel m.; *Vögel schieszen*, vogels schieten; (fig.) *den* - *in seiner Hand haben*, den vogel in de hand hebben, kunnen beschikken over; *wie der* - *auf dem Zweige*, als een vogel op een tak, zeer onzeker; (Spr.) - *friss oder stirb!*, doortasten maar!; *mit welchen Vögeln man fliegt, mit denen wird man gefangen*, met wien men verkeert, wordt men geëerd; *jeder* - *singt wie ihm der Schnabel gewachsen ist*, ieder vogeltje zingt zooals het gebekt is; *loser, durchtriebener* -, looze snaak, geslepen kerel m.; *lustiger* -, vroolijke klant m.; (gemeenz.) *du kleiner* -!, schalk, deugniet m.; (Nat. hist.) vlinder m., kapel v.; (Sp.) vogel, papegaai m.; 2. (Delfst.) versteende vogel m.; (in de eieren), Z. *Hahnentritt*.

Vogel-abdruck, (-*druck*(*e*)*s*, mv. -*drucke*) m. afdruk m. van een vogel op steen; -*amber* m. witte amber m.; -*art* v. vogelsoort v.; 2. aard m., natuur v. der vogels; -*artig* bijv. nw. vogelachtig, als een vogel; -*bauer* m. en o. vogelkooi v.; it. Z. -*haus*; -*auge* o. (Pl.) steutelbloem v.; -*beerbaum* m. (wilde) sorbeboom m.; -*beere* v. sorbebes v.; -*beize* v. vogelvangst v., valkenjacht v.; -*bolzen* m. prop v. voor de blaaspijp.

Vogelchen, Vögelein, (verkl.) o. vogeltje o., kleine jonge vogel m.

Vogel-deuter, (-*ters*, mv. -*ter*) m. vogelwichelaar, waarzegger m. uit de vlucht, het eten & der vogels; -*deuterei*, -*deutung* v. vogelwichelarij v.; -*dunst* m. musschenhagel m.; -*falk* m. gewone sperwer m.; -*fang* m. vogelvangst v., 2. Z. -*herd*; -*fänger* m. vogelvanger, vogelaar m.; -*flinte* v. jachtgeweer o.; -*flote* v. lokfluitje o., flageolet v.; -*flug* m. vogelvlucht v.; 2. vlucht v. vogels; -*frasz* m., Z. -*futter*; -*frei* bijv. nw. vogelvrij, buiten de wet, in den ban; *jem. für* — *erklären*, iem. vogelvrij verklaren; -*fusz* m. vogelpoot m.; -*futter* o. vogelvoeder o., -*garn* o. vogelnet o.; -*guttung* v., Z. -*geschlecht*; -*geier* m. kamgier m.; -*gesang* m. gezang, gekweel o. der vogels; -*geschlecht* o. vogelsoort v., geslacht o. van vogels; -*geschrei* o. gescreeuw o. der vogels; -*handel* m. handel m. in vogels; -*händler* m. vogelkoopman, vogelman m., -*haube* v. vogelkap v.; -*haus* o. vogelhuis o., groote vogelkooi v.; -*hecke* v. broeikooi v.; -*herd* m. vogelnet o.; -*heu* o. vogelwikke v.; -*hirse* v. parelkruid, steenkruid o.; -*hütte* v., Z. -*haus*; -*jagd* v. vogeljacht v.; -*käfig* m. vogelkooi v.; -*kenner* m. vogelkenner m.; -*kirschbaum* m. kriekeboom, vogelkerseboom m.; 2. Z. -*beerbaum*; *afrikanischer* —, ijzerboom m.; -*kirsche* v. kriek, vogelkers v.; -*klaue* v. vogelklauw m.; -*klappe* v., -*kloben* m. lijmstang, lijmroede v.; -*knöterich* m. varkensgras o.; -*kopf* m. vogelkop m.; -*kraut* o. muurkruid o.; -*kunde* v. natuurlijke historie v. der vogels; -*kundige* m., Z. -*kenner*; -*laus* v. vogelluis v.; -*leicht* bijv. nw. licht als een vogel; -*leim* m. vogellijm v.; -*milch* v. vogelmelk v., veldajuin m.; -*näpfchen* o. vogelzaadbakje o.; -*nest* o. vogelnest o.; (Pl.) wilde peen v.; -*netz* o., Z. -*garn*; -*orgel* v. draaiorgeltje o. tot africhting van vogels; -*perspektive* v. teekening v. bij vogelvlucht gezien, vogelperspectief v.; -*pfeffer* m. Spaansche peper v., -*pfeife* v. lokfluitje, vogelfluitje o.; -*recht* o. (Valk.) recht o. van den vogel; -*riemen* m. ingewandsworm m. bij vogels, -*rohr* o. erwtenblazer m., blaaspijp v.; -*rolle* v. schijf, draaischijf v.; -*sang* m., Z. -*gesang*; -*schau* v. (o. Gesch.) Z. -*deuterei*; -*schauer* m., Z. -*deuter*; -*schelle* v. valkenklokje o.; -*scheuche* v. vogelverschrikker m.; -*schieszen* o. schieten o. naar den vogel; — *halten*, naar den vogel schieten; -*schlag* m. vogelknip v., vogelslag o.; -*schlecht* bijv. en b. horizontaal, waterpas; -*schlinge* v. vogelstrik m.; -*schnabel* m. vogelsnavel m.; -*schnell* bijv. nw. snel als een vogel; -*schrecke* v. vogelverschrikker m.; -*schrot* m., Z. -*dunst*; -*seide* v. wild vlas, vlaskruid o.; -*schwanzpfeifchen* o. lokfluitje o. aan den staart von een houten vogel; -*speiler* m., Z. -*spiesz*; -*speise* v., Z. -*futter*; -*spiel* o. spel o. met den vogel, vogelschieten o.; -*spiesz* m. braadspit o. voor vogels; -*spora* m. spoor v. van een vogel; -*spötter* m. goudmerel v.; 2. lachvogel m.; -*stange* v. staak v. waarop de vogel geplaatst wordt; (Vog.) lijmroede v.; (in eene kooi), stokje o.; -*stein* m. vogelsteen, versteende vogel m.; -*stellen* o. vogelvangst v.; -*steller* m. vogelaar, vogelvanger m.; -*stern* m., Z. -*milch*; -*stimme* v. stem v. eens vogels; 2. lokfluitje o.; -*strich* m. trektijd m. der vogels; it. trekken o. der vogels; -*tod* m. gevlekte dolle kervel v.; -*versteinerung* v. vogelversteening v., versteende vogel m.; -*wahrsager* m., Z. -*deuter*; -*wand* v. netten o. mv. om de plek waar men vogels wil vangen; -*wicke* v., Z. -*heu*; -*wildbret* o. gebraad o. van vogels, wild gevogelte o.; -*zucht* v. houden, opkweeken o. van vogels; -*zug* m., Z. -*strich*; -*zunge* v. vogeltong, tong v. van een vogel; (Pl.) vogeltong v.; (Art.) laadlepel m.; (Slot.) ronde spitse vijl v.

Vogler, (-*s*, mv. *Vogler*) m. vogelvanger, vogelaar m.; *jeder* - *lobt seinen Kauz*, ieder meent zijn uil een valk te zijn.

Vogt, (-(*e*)*s*, mv. *Vögte*) m. voogd, curator m.; 2. (van een klooster), bestuurder, opziener m.; it. schout, gouverneur m.; 3. (van een kasteel), slotvoogd, burchtvoogd m.; 4. meesterknecht m.; 5. administrateur, rentmeester m.

Vogtding, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. schoutsgerecht, baljuwschap o.

Vogtei, (*-en*) v. bestuur o. eener provincie, gebied o. van een landvoogd of baljuw, baljuwschap o.; 2. voogdij v., toezicht, opzicht o.; 3. toezicht o., bestuur o.

Vogteilich, bijv. en b. tot eene voogdij of een voogdijschap behoorende; it. uit naam of op gezag van den voogd, den landvoogd.

Vogt-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. recht o. van den schout; it. voogdijgeld o.; *-hafer* m. haver v. als belasting aan den (land)-voogd te betalen; *-kind* o. onder voogdij staand kind o., pupil m. en v.; *-lehn* o. leen o. dat aan den beschermheer van een klooster was overgedragen; *-schütz* m., Z. *Flurschütz.*

Vgland, (*-(e)*, mv. *-e*) m. *Junker* -, duivel m.

Vgle, (onb.) m. (Sp.) alle slagen m. mv. in een kaartspel, vole v.

Volk, (*-(e)s*, mv. *Völker*) o. volk o., natie v.; *das jüdische* -, het Joodsche volk, de Joodsche natie; *kleines* -, klein volk, Z. *Völkchen; ein Haufen auswandernden -es,* volksstam m.; 2. volk o., lieden mv.; *das gemeine* -, het gemeene volk, gemeen, janhagel o.; 3. menigte v., groote hoop m., wereld v.; *das - und der Adel,* het volk en de adel; *es ist viel - in Paris,* er zijn veel menschen &; *eine Menge -s,* eene menigte volks; *sich durch das - durchdrängen,* door het volk heendringen; *das ist ein dummes* -, dom volk; *es ist lauter gemeines - da,* er is daar niets dan gemeen volk; (Krijgsw.) krijgsvolk o., soldaten m. mv.; *die österreichischen Völker,* de Oostenrijksche troepen; 4. lieden, onderdanen, bedienden m. en v. mv., Z. *Gesinde;* (Jachtw.) vlucht v., zwerm m.

Volk-arm, bijv. nw. niet bevolkt, weinig bevolkt; *-beherrscher* m., Z. *Völkerbeherrscher; -beschreibung* v. volksbeschrijving, ethnographie v.; *-bewimmelt* bijv. nw. rijk bevolkt, talrijk.

Völkchen, Völklein, (verkl.) o. volkje, klein volk o.; (Scherts.) *ihr seid ein schönes* -, jelui zijt aardig volkje; 2. (van kinderen), *munteres* -, kleine volkje o.

Völker, o. mv., Z. *Volk; -beherrscher, -führer, -fürst* m. beheerscher, bestuurder m. van volken; *-beschreibung* v. volksbeschrijving, ethnographie v.; *-geschichte* v. geschiedenis v. der volken; *-kunde* v. volkenkunde, ethnologie v.; *-markt* m. volkenmarkt v.; *-recht* o. volkenrecht o.; *-rechtlich* bijv. nw. volgens het volkenrecht, uit of tot het volkenrecht behoorende; *-reich* bijv. nw. volkrijk, goed bevolkt.

Völkerschaft, (*-en*) v. volksstam m.; it. volk o. uit verschillende stammen samengesteld, bevolking v., horde v.

Völkerschaftlich, bijv. en b. nationaal.

Völker-staat, (*-(e)s*, mv. *-en*) m. uit verschillende volken bestaande staat m.; it. verbond o.; *-verein* m. verbond o. tusschen volken; *-wanderung* v. volksverhuizing v.; *-zug* m., Z. *-wanderung.*

Volk-gefällig, bijv. nw., Z. *volksmäszig; -leer* bijv. nw. verlaten, onbewoond; *-mäszig* bijv. nw. voor het volk geschikt, overeenkomende met den geest van het volk, verstaanbaar voor het volk, populair; it. minzaam, gemeenzaam, bij het volk gezien; *-reich* bijv. nw. volkrijk, sterk bevolkt.

Volks-aberglaube, (*-ns*) m., z. m. volksbijgeloof o.; *-(an)führer* m. aanvoerder m. van het volk; it. volksleider, volksmenner m.; *-angelegenheit* v., Z. *-sache; -aufklärung* v. volksonderwijs o.; *-aufruhr, -aufstand* m. volksoproer o., volksopstand m.; *-ausgabe* v. volksuitgaaf v.; *-bewegung* v. beweging v., opschudding v. onder het volk; *-blatt* o. volksblad, (tijd)schrift o. voor het volk; *-brauch* m., Z. *-gebrauch; -buch* o. volksboek, voor het volk geschreven boek o.

Volkschaft, (*-en*) v., Z. *Völkerschaft.*

Volks-dichter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. volksdichter m.; *-dichtung* v. volksgedicht, nationaal gedicht o.; 2. Z. *-gedicht; -feind* m. vijand m. van het volk; *-feindlich* bijv. en b. vijandig gezind tegen het volk; *-fest* o. volksfeest o.; *-freund* m. volksvriend, vriend m. van het volk; *-freundlich* bijv. en b., Z. *volkgefällig; -freundlichkeit* v., Z. *Popularität; -führer* m., Z. *-anführer; -gebrauch* m. volksgebruik o.; *-gedicht* o. volkslied o.; *-geist* m. volksgeest m., openbare meening, publieke opinie v.; *-gedränge* o. volksgedrang o., menigte v. volks; *-gesang* m. volksgezang o.; *-gesellschaft* v. volksvergadering, vereeniging v.; *-glaube* m. volksgeloof o.; *-gunst* v. gunst v. van het volk, volksgunst, populariteit v.; *-hass* m. publieke haat, volkshaat m.; *-haufe* m. hoop m. volks; *-haus* o. gemeentehuis o., huis o. der gemeenten; *-herrschaft* v. volksregeering, democratie v.; *-herrschaftlich* bijv. en b. volgens de volksregeering, tot de volksregeering behoorende of daarop betrekking hebbende, democratisch; *-herrscher* m. volksheerscher, prins, vorst, souverein m.; *-hymne* v. volkszang m., volkslied o.; *-jammer* m. volksramp v.; *-kirche* v. nationale kerk v.; *-klasse* v. volksklasse v.; *-lehrer* m. volksleeraar, publicist m.; *-liebe* v. liefde v. van het volk; 2. vaderlandsliefde v.; *-lied* o. volkslied o.; *-liedler* m. straatzanger m.; *-mährchen* o. volksvertelseltje o.; *-mäszig* bijv. nw. met het karakter van het volk overeenkomend, nationaal, als het volk; *-meinung* v. volksmeening, publieke opinie v.; *-menge* v. volksmenigte v.; 2. Z. *-haufe; -name* m. volksnaam m.; *-rath* m. raad m. van het volk, *-recht* o. recht der volken, volksrecht o.; *-rede* v. volksvoordracht v.; *-redner* m. volksredenaar m.; (o. Gesch.) volkstribuun m.; *-regierung* v., Z. *-herrschaft; -religion* v. volksgodsdienst m.; *-repräsentant* m. volksvertegenwoordiger m.; *-sache* v. volkszaak, volksaangelegenheid v.; *-sage* v. volkslegende v., volksverhaal, sprookje o.; 2. volkspraatje o.; *-schlag* m. soort v. van volk, slag o. van menschen; *-schluss* volksbesluit o.; it. plebesciet o.; *-schrift* v., Z. *-buch; -schriftsteller* m. populaire schrijver, schrijver m. van volksboeken; *-schule* v. volksschool, lagere school v.; *-schulwesen* o. volksschoolwezen o.; *-schwarm* m. menigte v. volks, volkshoop m.; *-sinn* m. volksneiging v.; *-sitte* v., Z. *-gebrauch; -souveränität* v. volksheerschappij, volkssouvereiniteit v.; *-spiel* o. volksspel o.; *-sprache* v. volkstaal v.; 2. populaire taal, taal v. voor het volk; *-stamm* m. volksstam m.; *-stimme* v. volksstem v.; *-stimmung* v. volksstemming, geneigdheid v. van het volk; *-stückchen* o. volksstukje, stukje o. voor het volk.

Volksthum, (*-(e)s*, mv. *Volksthümer*) o. nationaal karakter, volkskarakter o., nationaliteit v.

Volksthümlich, bijv. en b. nationaal, volgens het volkskarakter, eigendommelijk aan een volk, tot het volkskarakter behoorende; *-keit* v. overeenkomstigheid v. met het volkskarakter, nationaliteit v.

Volks-tracht, (*-en*) v. volksdracht, nationale kleeding v.; *-unruhen* v. mv. volksonlusten, binnenlandsche troebelen m. mv.; *-unterricht* m. volksonderwijs o.; 2. openbaar onderwijs o.; *-unwille* m. volksonwil m.; *-verführer* m. volksverleider m.; *-versammlung* v. volksvergadering v.; *-vertreter* m. volksvertegenwoordiger m.; (R. g.) tribuun m.; *-vertretung* v. volksvertegenwoordiging v.; *-wille* m. volkswil m.; *-wind* m. veranderlijke stemming v. van het volk, volksgunst v.; *-wirthschaft* v. volkshuishoudkunde v.; *-wuth* v. volkswoede v.; *-zeitung* v., Z. *-blatt.*

Voll, bijv. en b. vol, gevuld; *ein Fass - Wein,* vol; *ein -es Glas,* vol glas; *halb-,* half vol; *ganz* -, geheel vol, boordevol; 2. goed voorzien, overladen; (van aren), vol; *ein Arm* -, *eine Hand* -, eene armvol, eene handvol; *mit -en Händen,* met volle handen; - *machen,* vol maken, vullen, vol doen; *eine Summe - machen,* vol maken, completeeren; 3. *ein -er Busen,* gevuld, rond, vleezig, poezelig; (van het gelaat), rond, vol, bol; (van de wangen), bol, dik; (van den arm), gevuld, dik, vleezig; 4. (fig.) - *sein,* - *Weins sein,* zat zijn, dronken zijn; *sich - saufen,* zich zat zuipen; *mit -en Segeln,* met volle zeilen; *aus -em Halse lachen,* luidkeels lachen; - *Schlafes,* door den slaap overmand; 5. (fig.) *von etw.* - *sein,* vol zijn van; - *Verstand,* zeer veel verstand hebbend; *jemn. die Ohren - schreien,* iem. de ooren van het hoofd schreeuwen; *-es Gewicht haben,* (van munten), het volle gewicht hebben; *in -em Trabe,* in vollen draf; *-e Macht,* onbeperkt; *die -e Summe,* de geheele som, het totaal; *ein -er Tag, ein -es Jahr,* een volle dag, geheel jaar; *er ist -e dreiszig Jahr alt,* hij is ruim dertig jaar oud; *-e Genüge thun,* geheel voldoen; 6. - *sein,* (van de maan), vol zijn; - *Staub, Schweisz, Wolken,* vol, bedekt zijn met; *ein Geld für - annehmen,* tegen de volle waarde aannemen;

(Zeew.) *ein -er Bug*, vette, bolle, ronde, stompe boeg; - *gebautes Schiff*, bol, rond.

Vollährig, bijv. nw. met volle, gevulde aren.

Volland, Z. *Voland.*

Vollauf, bijw. volop, rijkelijk, overvloedig, in overvloed; *Alles - haben*, van alles overvloed, volop hebben; - *zu thun haben*, meer dan genoeg te doen hebben, drukke bezigheden hebben.

Vollaus, bijw. vol, geheel en al, volkomen.

Voll-bäckig, bijv. nw., Z. *-wangig*; *-bauer* m. boer m. die zooveel land heeft als met een ploeg kan bebouwd worden; *-blätig*, bijv. nw. volbloedig, bloedrijk; *—keit* v. volbloedigheid, bloedrijkheid; *-blutpferd* o. paard o. van zuiver ras.

Vollbringen, (*vollbrachte, vollbracht*) bedr. ww. onr. volbrengen, uitvoeren, volvoeren, ten einde brengen, tot stand brengen, afmaken; *nach vollbrachter That*, na de daad volbracht te hebben; (H. S.) *es ist vollbracht*, het is volbracht.

Vollbringer, (*-s*, mv. *Vollbringer*) m., **-in,** (*-nen*) v. volbrenger, volvoerder, uitvoerder m., volvoerster, uitvoerster v., hij, zij die tot stand brengt; (Godg.) Z. *Vollender.*

Vollbringung, (*-en*) v., Z. *vollbringen*; it. volvoering, uitvoering, voltooiing v.

Voll-brüstig, bijv. nw. met volle borst; *-bürtig* bijv. nw. *-e Brüder, Schwestern*, lijfelijk, vol, eigen, uit één huweren; *-bürtigkeit* v. afstamming v. van dezelfde ouders, uit één huwelijk geboren zijn; *-busig* bijv. nw., Z. *-brüstig.*

Völle, (*-n*) v., Z. *Vollheit, Fülle.*

Vollenden, (*vollendete, vollendet*) bedr. ww. voleinden, voltooien, volvoeren, afmaken; (Spr.) *nach vollendeter Arbeit ist's gut ruhen*, na gedanen arbeid is goed rusten; 2. afdoen, ten einde brengen, volmaken; *das Vollendete, die vollendete Arbeit*, het geheel; 3. *sein Leben -*, sterven; *der Vollendete*, overledene; *der vollendete Lauf eines Planeten*, de geheele loop, de omwenteling &; *ein vollendeter Bösewicht*, volslagen boos-wicht, aartsschelm.

Vollender, (*-s*, mv. *Vollender*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die voltooit, voleindigt &, Z. *vollenden*; it. voltooier m., voltooister v.; (H. S.) Zaligmaker, Heiland m.

Vollends, bijw. geheel en al; 2. bovendien, daarenboven, nog; - *zu Grunde richten*, geheel ten gronde richten; - *ausreden*, uitspreken; (gemeenz.) *bald -*, zeer spoedig, weldra; 3. *auch - noch dieses*, bovendien nog.

Vollendung, (*-en*) v., Z. *vollenden*; it. voltooiing, volvoering, voleinding, volmaking v.; 2. sterven, overlijden o., dood m.

Vollente, (*-n*) v. gekuifde eend, struiseend v.

Völlerei, (*-en*) v. brasserij, zwelgerij, onmatigheid v.; (Volkst.) zatheid, dronkenschap v.

Voll-farbig, bijv. nw., Z. *dunkel*; *-frasz* m., Z. *Vielfrasz.*

Vollführen, (*vollführte, vollführt*) bedr.ww. volvoeren, voltooien, ten einde brengen; 2. uitvoeren, bewerkstelligen, verwezenlijken.

Voll-gebaut, bijv. nw. volwassen, geheel ontwikkeld; (Zeew.) volgebouwd; *-gehalt* m. vol traktement, rijkelijk inkomen, volle loon o.; 2. (Muntw.) volle gehalte o.; *-genuss* m. overvloedig genot, rijkelijk genot o.; *-gepropft, -gestopft*, volgepropt, volgestopt; *-gericht* o. voltallige rechtbank v.; *-gesang* m. volstemmig gezang, koor, tutti o.; *-gesicht* o. vol gezicht, rond gezicht o.; it. *ein Kopf im —e*, (op munten), kop m. van voren gezien; *-griff* m. (Muz.) volmaakt akkoord o.; *-grubig* bijv. nw. vol kuiltjes, kuilachtig; *-gültig* bijv. nw. (van muntstukken), van de volle waarde, ten volle geldig; 2. niet af te wijzen; *—keit* v. volle waarde v., voldoend gewicht o., voldoende geldigheid v.; *-haarig* bijv.nw. zeer harig, gebaard; (van laken), ruig; *-haltig* bijv. nw. voor het volle gehalte, van goed allooi; (fig.) (van eene taal). rijk; (van eene straf), vol, onverminderd, geheel; *-handig* bijv. nw. (Zeew.) (van het weder), stormachtig, ongunstig, onstuimig; *-härig* bijv.nw. harig, sterk behaard; *-häring* m. volle haring m.

Vollheit, v., z. m. volheid v., overvloed m., Z. *Fülle*; 2. zatheid v., Z. *Trunkenheit.*

Voll-herzig, bijv. nw. vol gevoel, gevoelig, edelmoedig; *-huf* m. volvoet m.; 2. Z. *Hufzwang*; *-hufig* bijv. nw. volhoevig, volvoetig; 2. Z. *hufzwängig*; *-hüfner* m., Z. *-bauer.*

Völlig, bijv. en b. volledig, volkomen, geheel en al, ten volle, Z. *voll*; *ein -er Scheffel*, vol. boordevol; *-er Ablass*, volle aflaat; *-e Freiheit*, volle vrijheid, onbeperkte vrijheid; *ein -er Narr*, volslagen gek; *-e Grösze*, volle grootheid; *in -em Staate*, in gala, met groote staatsie; *dieses Kleid ist zu -*, te lang, te wijd, *er ist - zu Grund gerichtet*, geheel ten gronde gericht; *-keit* v. gezetheid, dikte, zwaarlijvigheid v.

Volljährig, bijv. nw. (Ger.) meerderjarig, mondig; *-keit* v. meerderjarigheid, mondigheid v.; *-machung* v. vrijmaking, meerderjarigverklaring v.; it. emancipatie v.

Voll-kantig, bijv. nw. (Boschw.) vierkant, bekantrecht, in den haak gebracht; *-klang* m. volmaakt akkoord o.

Vollkommen, (*-er, -st*) bijv. en b. volkomen, volmaakt, volledig, geheel en al, gansch, compleet; *ein -er Hofmann*, volmaakt; *ein -es Glück*, volkomen; - *zufrieden*, volkomen tevreden, Z. *vollständig*; *-er machen*, volmaken, verbeteren; *er hat - Recht*, hij heeft volkomen gelijk; - *sich rechtfertigen*, zich volkomen rechtvaardigen, Z. *völlig*; 2. gezet, rond; 3. ongeschonden, ongedeerd, zonder gebreken; *-heit* v. volmaaktheid, volkomenheid v.; 2. voltooiing v., geheel o., ongeschondenheid v.

Vollkommlich, bijw. geheel en al, volkomen, volstrekt.

Voll-körnig, bijv. nw. vol korrels; *-kraft* v. volheid v. van kracht, zielskracht v.; *-kräftig* bijv. nw. krachtig, sterk, vol zielskracht; *-kugel* v. kanonskogel m.; *-leibig* bijv. nw. gezet, zwaarlijvig, dik; *-leibigkeit* v. zwaarlijvigheid, gezetheid, dikte v.; it. Z. *Feistigkeit*; *-leh(e)n* o. hoofdleen, voornaamste leen o.; *-licht* o., Z. *-mond.*

Vollmacht, (*Vollmächte*) v. volmacht, onbeperkte macht v.; 2. machtiging, procuratie v.; - *geben*, volmacht geven, machtigen; *unbedingte -*, onbepaalde volmacht; *-geber* m. hij die volmacht geeft, committent m.; *-haber* m. volmacht hebbende, procuratiehouder m.; *-sblanquett, -blatt* o. bewijs o. van volmacht; *-sschreiben, -surkunde* v. procuratie v.

Vollmächtigen, (*vollmächtigte, gevollmächtigt*) bedr.ww. volmacht geven, machtigen, procuratie geven.

Voll-mäulig, bijv. nw. een sterke stem hebbende; *-meier* m., Z. *-bauer.*

Vollmond, (*-(e)s*) m., z. m. volle maan v.; *es ist -, wir haben -*, het is volle maan, de maan is vol; *-ähnlich* bijv. nw. naar de volle maan gelijkende; *-antlitz, -gesicht* o. vollemaansgezicht o.; *-nacht* v. door de volle maan verlichte nacht m.; *-schein* m., Z. *Vollicht, Vollmond*; - *zeit* v. tijd m. der volle maan.

Voll-mündig, bijv. nw. volmondig; (Ier) Z. *-jährig*; *-roth* bijv. nw. donkerrood; *-rund* bijv. nw. volkomen rond, geheel rond; *-saftig* bijv.nw. (van boomen), vol sappen, rijk aan sappen; (van vruchten), sappig; (van personen), gezond, sterk, krachtig; *-saftigkeit* v. sappigheid v., rijkdom m. aan sappen; *-säufer* m. dronkaard, zuiplap m.; (fig.) drinkebroer, kroeglooper m.; *-säuferei* v. dronkenschap v.; *-scheibig* bijv. nw. een volkomen cirkel vormende; *-schein* m., Z. *-mond*; *-schütter* m. (Zoutz.) hij die het zout uit de pan in de korven schudt; *-sein* o. volheid, zatheid v.; *-spänner* m., Z. *-hüfner*; it. (Leenw.) hij die als leenplichtige voorspan levert.

Vollständig, (*-er, -st*) bijv. en b. volkomen, voltallig, geheel en al, toereikend, compleet, gezamenlijk; (Zeew.) *-bemannt*, voltallig; *-keit* v. volkomenheid, voltalligheid, toereikendheid v.

Vollstimmig, bijv. nw., Z. *einstimmig*; (Muz.) met alle stemmen, vol, wellu dend; *-er Gesang*, wellu dend gezang, koor; *-es Tonstück, -e Musik*, symphonie v., concert o.; *-keit* v. overeenstemming, wellu dendheid v.

Vollstrecken, (*vollstreckte, vollstreckt*) bedr. ww., Z. *vollziehen.*

Vollstrecker, (*-s*, mv. *Volstrecker*) m., **-in,** (*-nen*) v. volvoerder, uitvoerder, volbrenger m., volvoerster, uitvoerster, volbrengster v.

Vollstreckung, (*-en*) v., Z. *Vollziehung.*

Voll-tönend, -tönig, bijv. nw. vol klinkend, Z. *-stimmig;* (van de stem), helder, vol klinkend; (Dichtk.) (van rijmen), sterk; *-wangig* bijv. nw. bolle wangen hebbende; *-wichtig* bijv. nw., Z. *-haltig;* (fig.) geldend, geldig; *-wichtigkeit* v. juist gewicht o.; *-wuchs* m. volwassenheid v.; *-zahl* v. rond getal, vol getal o.

Vollzählig, bijv. en b. voltallig, compleet; *- machen,* voltallig maken, completeeren; *-keit* v. voltalligheid v.; *-machung* v. voltallig maken, completeeren o.

Voll-zähnig, bijv. nw. alle tanden hebbende; *-zeitung* bijv. nw. goed rijp, geheel rijp; *-zeitigkeit* v. volkomen rijpheid v.; *-zapf* m. (Volkst.) brasser, zwelger, zuiper m.

Vollziehen, (*vollzog, vollzogen*) bedr. ww. onr. voltrekken, volvoeren, volbrengen, uitvoeren, ten uitvoer brengen; *einen Befehl -,* ten uitvoer brengen; *ein Urtheil -,* volvoeren; *die Ehe -,* voltrekken.

Vollzieher, (*-s,* mv. *Vollzieher*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Vollstrecker &c.*

Vollziehung, Vollzug, (*-(e)s,* mv. *Vollzüge*) m. volvoering, volbrenging, uitvoering v.; *in - bringen,* Z. *vollziehen; -sgewalt, -smacht* v. uitvoerende macht v.; *-srath* m. lid o. van de uitvoerende macht.

Volontär, (*-s,* mv. *-e*) m. (Krijgsw.) vrijwilliger, volontair m.

Voltaisch, bijv. nw. (Nat.) *-e Säule,* kolom v. van Volta.

Volte, (*-n*) v. (Rijk.) volte, zwenking v.; (Sp.) volte v., slag m.; *die -schlagen,* de volte slaan, eene kaart wegmofielen.

Volti!, tussch. keer om!; *- subito!,* keer snel om!

Voltigiren, (*voltigirte, voltigirt*) o. ww., m. *h.* kunstsprongen maken, voltigeeren.

Voltigirer, (*-s,* mv. *Voltigirer*) m. kunstspringer, voltigeur m.

Voltigir-meister, (*-sters,* mv. *-ster*) m. kunstspringersbaas m.; *-pferd* o. voltigeerpaard o.

Volumen, (*-s,* mv. *Volumina*) o. boekdeel, deel o.; (Nat.) volume o., inhoud m.

Volute, (*-n*) v. krulwerk o. aan zuilen, wrong, krul, krulneut v.; (Nat. hist.) rolschelp, toot v.

Volva, (*Volvas*) v. spoel v. aan het spinnewiel.

Volvulus, (onb.) m. darmkronkel m., darmjicht v.

Vom, Z *von (dem).*

Vomitiv, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. braakmiddel o.

Vomito negro, (onb.) m. gele koorts v.

Von, voorz. (met den 3en nv.) van, uit, door, van af; *- wem?* van wie(n)?; *- dem* (of *vom*) *Vater,* van den vader; *ich komme - Hause, - Wien,* van huis, van of uit Weenen; *etw. - sich legen,* van zich leggen, afleggen; *vom Rhein bis an &c.,* van den Rijn af tot &; *- 6 bis 7 Uhr, vom Morgen bis an den Abend,* van 6 tot 7 uur, van 's morgens tot 's avonds, van den morgen tot den avond; *- hier an, - da an,* van hier af, van daar af; *- hier bis dahin,* van hier tot daar; *- hinten,* van achteren; *- vorn,* van voren; *- alten Zeiten her, - Alters,* van ouds; *- Kindheit an,* van de kindschheid af, Z. *nun; vom Kopf bis zu den Füszen,* van het hoofd tot de voeten, van top tot teen; *- oben kommen,* van boven komen; *einer - uns,* een van ons, iemand onzer; *- wem rührt es her?,* wie is daarvan de oorzaak?, door wien komt dat?; *was will er - mir?,* wat verlangt hij van mij?; *- Gottes Gnaden,* door de genade Gods; *ein Buch verfasst - &c.,* vervaardigd door; *jemn. etw. - seiner Besoldung abziehen,* iem. iets van zijn loon afhouden, korten; *- Holz, Stein,* van hout, van steen, uit hout, steen vervaardigd; (gemeenz.) *ein Schelm - einem Kinde,* een deugniet van een kind; *klein - Person,* klein van persoon, van gestalte; *vom Sehen jem. kennen,* iem. van aanzien kennen; *Geschichte - England,* geschiedenis van E.; *der König - Frankreich,* de koning van F.; (gemeenz.) *er nennt sich -, er ist ein Herr -,* hij noemt zich, is van adel.

Voneinander, bijw. van elkander, vaneen, gescheiden, in tweeen, Z. *entzwei; - bringen, legen, machen, trennen, scheiden,* Z. *auseinander; - brechen,* (vaneen) breken, verbreken; *- gehen,* uiteengaan, scheiden; (van horens), zich verwijden, verder van elk gaan staan; *- sägen,* doorzagen; *- schneiden,* doorsnijden.

Voneln, (*vonelte, gevonelt*) bedr. ww. met het woordje *von* voorzien, tot den adelstand verheffen.

Vonling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. edelman, adellijk persoon m.

Vonnoth, vonnöthen, bijw. noodig, noodzakelijk, van noode; *etw. - haben,* iets noodig of van noode hebben, behoefte hebben aan.

Vor, voorz. (met den 3en nv. bij eene rust en den 4en nv. bij eene beweging), voor; *- Tage,* voor het aanbreken van den dag; *- Ostern,* voor Paschen; *- diesem, - dem,* voor dezen, eertijds, vroeger; 2. (van de plaats), voor; *- dem Richter, - Gott,* voor den rechter, voor God; *- seinen Augen,* voor, onder zijne oogen; *- der Thüre,* voor de deur; it. *der Winter ist - der Thüre,* de winter nadert, is op handen, Z. *Thüre, warten; etw. - die Hand nehmen,* onder handen nemen, beginnen aan, Z. *Anker, fordern, legen, laden, zuschlieszen; bis - die Thüre,* tot aan de deur; *- der Hand,* thans, nu, op dit oogenblik; (fig.) *- dir habe ich keine Geheimnisse,* voor u heb ik geene geheimen, Z. *bewahren, beschützen, behüten, fürchten (sich), schämen;* 3. (in rang), voor, boven; *den Vorrang - jem. haben,* boven iem. geplaatst zijn; *ein Wort - ein anderes setzen,* voor een ander, in de plaats van een ander zetten; *- sich gehen,* geheuren, voorvallen, plaats hebben, geschieden; *er geht -,* hij gaat vooruit, loopt voorop; it. hij gaat voor, hij heeft den voorrang; *lasst mich -!,* laat mij vooruitgaan; 4. *- Hunger, Kälte, Freude, sterben,* sterven van &, Z. *Angst, Schrecken, Schmerz, Verwunderung; Achtung - jemn. haben,* achting hebben voor, Z. *scheuen, erschrecken, ekeln, Abscheu, Widerwille;* II. bijw. voorheen, vroeger, eertijds; *- wie nach* of *nach wie -,* voor en na, als altijd; *er lebte - wie nach,* hij was steeds dezelfde; (Spr.) *- gethan und nach bedacht, hat Munchen in grosz Leid gebracht,* eerst gedaan en dan bedacht heeft menigeen in leed gebracht; III. o. zelfst. voor o.; 2. voorkeur v.

Vorabbilden, (*bildete vorab, vorabgebildet*) bedr. ww. vooraf voorstellen, zich vooruit inbeelden.

Vorabbildung, v., Z. *vorabbilden.*

Vorabend, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. vooravond, avond m. voor een feest; 2. heilige avond m., vigilie o.

Voradamitisch, bijv. nw. (Godsd.) voor Adam gebeurd zijnde, voor de schepping, voorwereldsch.

Voräffen, (*äffte vor, vorgeäfft*) bedr. ww. als een aap voordoen.

Vorahn, (*-(e)s,* mv. *-en*) m. voorvader m.

Vorahnen, Voralten, mv. voorouders, voorvaderen m. mv.

Vorahnen, (*vorahnte, vorgeahnt*) bedr. ww. vermoeden, een voorgevoel hebben van.

Vorahnung, v., Z. *vorahnen;* it. voorgevoel o.

Voralterlich, bijv. nw. tot de vooronders behoorende, op de vooronders betrekking hebbende.

Voraltern, mv., Z. *Vorfahren.*

Voran, bijw. vooraan, vooruit, aan de spits van, aan het hoofd van, eerst; *nur -, immer -,* vooruit maar, ga maar vooruit; *sich - begeben,* zich aan het hoofd stellen van.

Vorandeuten, (*deutete voran, vorangedeutet*) bedr. ww. hiervoren aanhalen, hooger aanhalen.

Vorangehen, (*ging voran, vorangegangen*) o. ww. onr., m. *s.* vooraangaan, vooruitgaan, aan de spits gaan; *jemn. -,* iem. voorbijhalen, vooruitsnellen; *jemn. in die Ewigkeit -,* voorgaan; *mit gutem Beispiele -,* voorgaan, een goed voorbeeld geven; 2. voorgaan, de voorkeur hebben.

Voranmerkung, (*-en*) v. voorafgaande opmerking of aanmerking v.

Voranordnen, (*ordnete voran, vorangeordnet*) bedr. ww. vooraf regelen, vooraf schikken; (Godg.) voorbestemmen.

Voranschlag, (*-(e)s,* mv. *Voranschläge*) m. voorafgemaakte berekening v.

Voranstalt, (*-en*) v. voorafgaande maatregel m., toebereidsel o.

Voranzeige, (*-n*) v. voorloopig bericht o., voorafgaande aankondiging v.

Voranzeigen, (*zeigte voran, vorangezeigt*) bedr. ww. vooraf aankondigen, voorloopig berichten.

Vorarbeit, (*-en*) v. voorbereidend

werk o., voorbereidende werkzaamheid v.

Vorarbeiten, (*arbeitete vor, vorgearbeitet*) bedr. ww. *jemn.* -, werken voor, werken of arbeiden in tegenwoordigheid van, voorwerken; 2. in het werken vooruithalen; 3. *etw.* -, het werk voorbereiden; 4. *auf morgen* -, in voorraad werken, vooruitwerken; II. wed. ww. *sich* -, zich vooruit werken.

Vorarbeitung, (*-en*) v., Z. *vorarbeiten;* it. voorloopige werkzaamheid v.

Vorarm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorarm m.

Vorärmel, (*-s*, mv. *Vorärmel*) m. looze mouw, valsche mouw, morsmouw v.

Vorauf, bijw. voorop, vooraan, van voren, aan het hoofd, het eerst.

Voraus, bijw. vooruit, vooraan, Z. *-fahren, -gehen;* 2. vooruit, bij wijze van voorschot, bij voorraad; *etw.* - *thun,* vooruit doen; *Geld zum* - *haben,* bij wijze van, in voorschot; (fig.) *viel* - *jemn. haben,* iem. veel vooruit zijn, veel voor hebben boven; *jemn. etw. zum* - *vermachen,* voorschot geven; 3. (van den tijd), bij voorraad, vooraf; *im* - *sich freuen,* zich reeds bij voorraad verheugen; (Ger.) *zum* - *abziehen, wegnehmen,* bij voorraad; -, *zum* - *einnehmen, nehmen,* vooruit nemen; *Mittel sich* - *bezahlt zu machen,* middel o. tot vooruitbetaling; *etw. zum* - *in Besitz nehmen,* bij voorbaat; -, *im* -, *zum* - *bezahlen,* vooruit betalen; (Boekh.) een abonnement nemen; 4. Z. *vorher;* II. o. zelfst. (bij eene erfenis), legaat o., vooraf gaande gift v.; (fig.) *sich ein* - *nehmen,* een voorschot nemen.

Vorausbestimmung, v., z. m. voorbestemming, voorbeschikking, predestinatie v.

Vorausbedingen, (*bedingte voraus, vorausbedingt*) bedr. ww. vooraf bedingen, als voorwaarde stellen.

Vorausbezahlen, (*bezahlte voraus, vorausbezahlt*) bedr. ww. vooruitbetalen; (z. voorw.) *für ein Buch* -, zich abonneeren op, inteekenen op.

Vorausbezahler, (*-s*, mv. *Vorausbezahler*) m. hij die vooruitbetaalt, inteekenaar, abonnent m.

Vorausbezahlung, (*-en*) v. vooruitbetaling v.; (Boekh. abonnement o.

Vorausfahren, (*fuhr voraus, vorausgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* vooruitrijden, vooruit varen.

Vorausfliegen, (*flog voraus, vorausgeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* vooruitvliegen.

Vorausfliehen, (*floh voraus, vorausgeflohen*) o. ww. onr., **vorausflüchten,** (*flüchtete voraus, vorausgeflüchtet*) o. ww., m. *s.* vooruitvluchten, het eerst vluchten.

Vorausgehen, (*ging voraus, vorausgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* vooruitgaan, voorbijhalen.

Vorausgeben, (*gab voraus, vorausgegeben*) bedr. ww. onr. vooruitgeven, bij wijze van voorrecht vroeger schenken.

Vorausnehmen, (*nahm voraus, vorausgenommen*) bedr. ww. onr. vooruitnemen.

Voraussehen, (*sah voraus, vorausgesehen*) o. ww. onr., m. *h.* voorzien, vooruitzien.

Voraussetzen, (*setzte voraus, vorausgesetzt*) bedr. ww. (fig.) als voorwaarde vooraf stellen, veronderstellen, verwachten; *vorausgesetzt, dass es so sei,* veronderstel &.

Voraussetzung, (*-en*) v., Z. *voraussetzen;* it. veronderstelling v.

Voraussicht, (*-en*) v. blik m. in de toekomst, voorzichtigheid v.; 2. Z. *Vorsicht.*

Voraussichtlich, bijv. en b. te voorzien, waarschijnlijk, mogelijk.

Vorausverkündigen, (*verkündigte voraus, vorausverkündigt*) bedr. ww. voorspellen, vooraf aankondigen.

Vorauszahlen, (*zahlte voraus, vorausgezahlt*) bedr. ww., Z. *vorausbezahlen.*

Vorbände, m. mv. (Hand.) waar v. als etiquet op een pak geplakt.

Vorbau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorgebouw, gebouw o. voor een ander; 2. pui v., vooruitsprong m.; (P.) maagdenwas o.

Vorbauen, (*baute vor, vorgebaut*) bedr. ww. voor & bouwen, voorbouwen, met bouwen voorspringen; *einen Stock* -, doen voorspringen; 2. bouwen voor; (fig.) *einem Uebel* -, voorkomen, maatregelen nemen tegen, verhoeden.

Vorbauung, (*-en*) v., Z. *vorbauen;* it. verhoeding, voorkoming v.; *-smittel* o. voorbehoedmiddel o.

Vorbedacht, (*-(e)s*) m., z. m. voordacht, voorzichtigheid v.; *mit* -, met voordacht, met voorbedachten rade, opzettelijk, met opzet; *ohne* -, zonder opzet, onwillekeurig, zonder overleg.

Vorbedächtig, bijv. nw., Z. *vorsichtig;* 2. met voordacht, voorbedacht, met overleg, met volle bewustzijn, opzettelijk.

Vorbedächtlich, bijw., Z. (*mit*) *Vordacht.*

Vorbedenken, (*bedachte vor, vorbedacht*) bedr. ww. onr. vooraf bedenken, overleggen, overwegen.

Vorbedeuten, (*bedeutete vor, vorbedeutet*) bedr. ww. voorbeteekenen, een voorteeken zijn van, voorspellen.

Vorbedeutung, (*-en*) v. voorteeken o., voorspelling v., voorbode m.; *eine* - *aus etw. ziehen,* iets als een voorteeken beschouwen.

Vorbegriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vooraf gaand begrip o.

Vorbedingen, (*bedingte vor, vorbedingt*) bedr. ww. vooraf bedingen, als voorwaarde stellen.

Vorbehalt, (*-(e)s*) m., z. m. voorbehoud o., bepaling, beperking, uitzondering, reserve v.; *mit, unter dem -e, dass,* onder voorbehoud; *mit* - *meiner Rechte,* behoudens mijne rechten; *geistlicher* -, geestelijk voorbehoud; - *in Gedanken,* nevengedachte v.

Vorbehalten, (*behielt vor, vorbehalten*) bedr. ww. onr. *etw.* -, voorbehouden, als voorwaarde stellen, onder beperking aannemen; 2. wed. ww. *sich etw.* -, zich iets voorbehouden; *sich etw. auf eine andere Zeit* -, zich voorbehouden.

Vorbehältlich, bijw. onder voorbehoud, onder voorwaarde, voorwaardelijk, Z. (*mit*) *Vorbehalt.*

Vorbei, bijw. voorbij, langs, langs heen, in het voorbijgaan, Z. *-gehen, -fahren;* - *sein,* verleden zijn; *es ist* - *mit ihm,* het is met hem gedaan, het is uit met hem, hij is verloren.

Vorbeibeben, (*bebte vorbei, vorbeigebebt*) o. ww., m. *h.* bevende voorbijgaan.

Vorbeibegeben (sich), (*begab vorbei, vorbeibegeben*) wed. ww. voorbijgaan.

Vorbeiblicken, (*blickte vorbei, vorbeigeblickt*) bedr. ww. in het voorbijgaan zien.

Vorbeigang, (*-(e)s*, mv. *Vorbeigänge*) m. voorbijgang m.; *im -e,* in het voorbijgaan.

Vorbeigehen, (*ging vorbei, vorbeigegangen*) o. ww. onr., m. *s.* voorbijgaan, langs gaan; (fig.) *jem., etw.* -, voorbijgaan, niet letten op, overslaan, Z. *übergehen; eine Gelegenheit* - *lassen,* Z. *vorbeilassen.*

Vorbeilassen, (*liesz vorbei, vorbeigelassen*) bedr. ww. o. nr. *jem.* -, laten passeeren; *eine Gelegenheit* -, laten voorbijgaan, niet ten nutte maken.

Vorbeischieszen, (*schoss vorbei, vorbeigeschossen*) o. ww. onr., m. *s.* voorbij schieten, langs schieten, misschieten; 2. schielijk voorbijgaan, voorbijschieten, voorbijsnellen.

Vorbeisein, (*war vorbei, vorbeigewesen*) o. ww. onr. voorbij zijn, verleden zijn, verloopen zijn; it. Z. *vorbei.*

Vorbekommen, (*bekam vor, vorbekommen*) bedr. ww. onr. voorkrijgen, opkrijgen, tot taak krijgen.

Vorbemeldet, vorbenannt, bijv. nw. voornoemd, gemeld, bovengenoemd.

Vorberathen, (*berieth vor, vorberathen*) bedr. ww. onr. vooraf beraadslagen.

Vorberegt, bijv. nw. boven aangeroerd, hooger aangehaald.

Vorbereiten, (*bereitete vor, vorbereitet*) bedr. ww. voorbereiden, in staat stellen, toebereidselen maken; *-d,* voorbereidend.

Vorbereiter, (*-s*, mv. *Vorbereiter*) m. hij die voorbereidt, toebereidselen maakt.

Vorbereitschaft, (*-en*) v. voorbereiding v., toebereidsel o.

Vorbereitung, (*-en*) v., Z. *vorbereiten;* it. voorbereiding v.; 2. voorbereidende maatregel m.

Vorbereitungs-kenntniss, (*-e*) v. voorbereidende kennis v.; *-mittel* o. voorbereidend middel o.; *-satz* m. (Wisk.) hulpstelling v.; *-schule* v. voorbereidende school v., lagere school v.; *-stunde* v. voorbereidende les v.; *-unterricht* m. voorbereidend onderwijs o.; *-wissenschaft* v. voorbereidende wetenschap v.

Vorberg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. voor-uitspringende berg, voet m. van een berg.

Vorbericht, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. voorbericht o., voorrede v., voorwoord o.

Vorberichten, (*berichtete vor, vorberichtet*) bedr. ww. eene voorrede maken, waarschuwen.

Vorberührt, vorbesagt, bijv. nw.. Z. *vorbemeldet.*

Vorbescheid, Vorbeschied, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Ger.) Z. *Vorladung;* 2. voorloopig bescheid o., voorloopig vonnis o.

Vorbescheiden, (*beschied vor, vorbeschieden*) bedr. ww. onr. *jem.* -, Z. *vorladen;* 2. een voorloopig antwoord geven.

Vorbescheidung, (*-en*) v. dagvaarding, oproeping v.

Vorbestimmen, (*bestimmte vor, vorbestimmt*) & Z. *vorherbestimmen.*

Vorbestimmungsglaube, (*-ns*) m., z. m. geloof o. aan eene onveranderlijke voorbeschikking, geloof o. aan een onvermijdelijk noodlot.

Vorbetagen, (*betagte vor, vorbetagt*) bedr. ww. de dagteekening vervroegen, antidateeren.

Vorbeten, (*betete vor, vorgebetet*) bedr. ww. bidden vóór; *einem Kranken* -, voorbidden, de gebeden voorzeggen; (fig.) *jemn. immer das nämliche* -, altijd hetzelfde vertellen.

Vorbeter, (*-s,* mv. *Vorbeter*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorbidder m., voorbidster v., hij, zij die voorbidt, Z. *vorbeten.*

Vorbeterei, v., z. m. (i. k. bet.) voorbidden o.

Vorbetrachten, (*betrachtete vor, vorbetrachtet*) bedr. ww. vooraf bedenken, vooraf overdenken.

Vorbetrachtung, (*-en*) v. vooraf gemaakte overdenking v.

Vorbeugen, (*beugte vor, vorgebeugt*) bedr. ww. vooroverbuigen, naar voren buigen; (Ontlk.) *-der Muskel,* voorover buigend; (fig.) voorkomend, tegenmaatregelen nemend; *einer Sache* -, Z. *vorbauen.*

Vorbeuger, (*-s,* mv. *Vorbeuger*) m. (Ontlk.) voorarmspier v.

Vorbeugung, v., Z. *vorbeugen;* it. vooroverbuiging; 2. voorbehoedende maatregel m.; *-smittel* o. voorbehoedmiddel o.

Vorbewahren, (*bewahrte vor, vorbewahrt*) bedr. ww. te voren bewaren.

Vorbewusst, bijv. nw., Z. *vorwissen.*

Vorbezeichnen, (*bezeichnete vor, vorbezeichnet*) bedr. ww. vooraf aanwijzen, vooraf te kennen geven.

Vorbiegen, (*bog vor, vorgebogen*) bedr. ww. onr., Z. *vorbeugen.*

Vorbieten, (*bot vor, vorgeboten*) bedr. ww. onr. dagvaarden, ontbieden.

Vorbild, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. voorbeeld, model, toonbeeld o.; it. zinnebeeldige voorstelling, denkbeeldige voorstelling v., ideaal o.; *sich jem. zum -e nehmen,* zich iem. tot voorbeeld stellen.

Vorbilden, (*bildete vor, vorgebildet*) bedr. ww. een voorbeeld maken, een model maken; (fig.) voor oogen stellen, afbeelden.

Vorbilder, (*-s,* mv. *Vorbilder*) m. modelmaker m.

Vorbildlich, bijv. en b. als een voorbeeld, als een toonbeeld, denkbeeldig, voorbeeldelijk; 2. voor te stellen.

Vorbildung, (*-en*) v., Z. *vorbilden;* it. figuurlijke voorstelling v., model o., type v.; 2. voorbereidend onderwijs o.

Vorbinden, (*band vor, vorgebunden*) bedr. ww. van voren vastbinden; *eine Schürze* -, voordoen; 2. zich voorzien met behulp van.

Vorbinder, (*-s,* mv. *Vorbinder*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die voorbindt; (Landb.) voorste schoovenbinder m.; (voor lijken), om den mond gebonden doek m.

Vorbitte, (*-n*) v. voorbede, voorspraak v.; it. tusschenkomst v.

Vorbitten, (*bat vor, vorgebeten*) bedr. ww. voorbede doen, tot voorspraak zijn, voorafvragen, tusschenbeide komen.

Vorbitter, (*-s,* mv. *Vorbitter*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die voorbede doet, tusschenbeide komt.

Vorblasen, (*blies vor, vorgeblasen*) o.ww., m. *h. jemn.* -, op een blaasinstrument voordoen, voorblazen; II. bedr. ww. *jemn. etw.* -, in de ooren blazen, wijs maken.

Vorblicken, (*blickte vor, vorgeblickt*) bedr. ww. vooruitzien, in de toekomst zien.

Vorbohren, (*bohrte vor, vorgebohrt*) bedr. ww. beginnen te boren, voorboren.

Vorbohrer, (*-s,* mv. *Vorbohrer*) m. voorboor v.

Vorbote, (*-n,* mv. *-n*) m., **Vorbotin,** (*-nen*) v. voorbode, voorlooper m., voorbodin, voorloopster v., voorteeken o.

Vorbram-raa, (*-e*) v. voorbramzeilsra v.; *-segel* o. voorbramzeil o.; *-stenge* v. voorbramsteng v.

Vorbreiten, (*breitete vor, vorgebreitet*) bedr. ww. van voren uitspreiden.

Vorbringen, (*brachte vor, vorgebracht*) bedr. ww. onr. voorbrengen, onder de oogen brengen, aanwijzen; *etw. Neues* -, voorstellen, op het tapijt brengen; *eine Behauptung* -, opwerpen; *eine Klage* -, voorbrengen, inbrengen, indienen; *einen Beweis* -, bijbrengen; *Worte* -, uiten; *was hat er vorzubringen?,* wat heeft hij te zeggen, in het midden te brengen; (Art.) *ein Geschütz* -, doen aanrukken, op de batterij stellen; II. o. zelfst. voorgeven o., uiting v., uitspreken o.; it. blootlegging v. (gemeenz.) opwerping v., bewering v.

Vorbücken, (*bückte vor, vorgebückt*) bedr. ww. vooroverbuigen.

Vor-bühne, (*-n*) v. voortooneel o.; *-bündel* o. kribwerk, buitenste paalwerk o.; *-burg* v. citadel v.; it. kasteel o., voorste burcht m.; *-dach* o. voordak o., luifel m.

Vordämmen, (*dämmte vor, vorgedämmt*) bedr. ww. van voren met een dam of dijk voorzien.

Vordämmern, (*dämmerte vor, vorgedämmert*) o. ww. in schemerlicht verschijnen, uit de schemering zichtbaar worden.

Vordatiren, (*datirte vor, vordatirt*) bedr. ww., Z. *vorbetagen.*

Vordecke, (*-n*) v. voordek o.

Vordecken, (*deckte vor, vorgedeckt*) bedr. ww. van voren dekken; *einen Tisch* -, voordekken, dekken om iem. te leeren, het dekken voordoen.

Vordeich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. voordijk, voordam m.

Vordeichen, (*deichte vor, vorgedeicht*) bedr. ww., Z. *vordämmen.*

Vordem, bijw. voor dezen, vroeger, eertijds.

Vorder, vorderst, (*der, die, das -e*), voorste, eerste, buitenste, vanvoren zijnde; *der -e Theil des Hauses,* het voorste gedeelte, de voorgevel; *die -n Zimmer,* de voorkamers; (Drukk.) *der -ste Theil des Kegels,* Z. *-bäckchen; der -ste,* de voorste, de eerste, de aanvoerder.

Vorder-achse, (*-n*) v. vooras v.; *-ansicht* v. vooraangezicht o.; *-arm* m. voorarm m.; —*knochen* m. mv. voorarmsbeenderen o. mv.; *-bäckchen* o. (Drukk.) voorste bakje o. van den degel eener pers; it. Z. *-fusz; -blatt* o. voorschouderblad o.; *-brust* v. voorborst v.; *-bug* m., Z. *-blatt; -bühne* v., Z. *Vorbühne; -bündchen* o. bovenste beslag o. van een messenhecht; *-castell* o., Z. *-kastell; -deck* o. voordek o.; *-docke* v. (Werkt.) voorste spil v.; *-faden* m. voorste draad m.; *-flagge* v. vlag v. van den boegspriet; *-fleck* m. (Schoenm.) voorstuk o.; *-flügel* m. voorvleugel m.; *-fusz* m. voorste gedeelte o. van den voet, voorvoet m.; it. voorpost m.; (Ontlk.) middelvoet m. tusschen het gewricht en de teenen; *-gebäude* o. voorgebouw o., voorgevel m.; *-gebirge* o. voorgebergte o.; *-geschirr* o. borstharnas o.; *-geschlepp* o. voorste of bovenste gedeelte o. van het lichaam; *-gestell* o. voorstel o., voorste gedeelte o. van een wagen (b. v.); *-glas* o. voorglas, onderste glas o. in een kijker; *-glied* o. voorste lid o.; (Rek.) eerste lid o.; (Red.) eerste stelling v.; *-grund* m. voorgrond m.; (Tooneelk.) voortooneel o., voorgrond m.; *-gürtel* m. voorgordel m.; *-haar* o. voorhaar o.; *-hals* m. voorhals, hals m.; *-hand* v. voorhand v.; (Ontlk.) voorste gedeelte o. der hand; (Rijk.) Z. *Vorhand; -haupt* o., Z. *-kopf;* 2. voorste gedeelte o. van het hoofd; (Ontlk.) bovenhoofd o., kruin v.; —*bein* o. voorhoofdsbeen o.; *-haus* o. voorhuis, voorste gedeelte o. van het huis; *-heer* o. voorste gedeelte o. van het leger, voorhoede v.; *-herd* m. (Bew. d. erts) voorhaard, eerste oven m.; *-hof* m. voorhof o.; *-huf* m. voorhoef m., voorste gedeelte o. van den paardenhoef; *-kammer* v. voorkamer v.; *-kastell* o. (Zeew.) voorkasteel o.; *-keule* v. (Vleeschh.) voorbout m.; *-kopf* m. voorste gedeelte o. van het hoofd; *-last* v. voorlast m.; *-lauf* m. (Jachtw.) voorpoot m.; *-leder* o. voorleder o.; *-leib* m. voorste gedeelte

o. van het lichaam; *-locke* v. voorlok v.; *-loge* v. voorste loge v.; *-luke* v. voorluik, buitenste luik o.; *-mann* m. (Krijgsw.) voorman m.; (Hand.) voorgaande endossant m.; (gemeenz.) voorganger m.; *-mast* m. voormast, fokkemast m.; *-mauer* v. voormuur, voorgevel m.; *-muskel* m. voorspier, voorste spier v.; *-naht* v. voornaad m.; *-pferd* o. voorste paard o.; *-pfote* v. voorpoot m.; *-rad* o. voorwiel, voorrad o.; *-raum* m. (Zeew.) voorruim o.; *-rücken* m. voorste gedeelte o. van den rug; (Ontlk.) borstbeen o.; *-satz* m. (Spraakk.) voorste lid o.; (Red.) voorste stelling v., voorste term m. eener sluitrede; *-sattelholz* o. houten klossen m. mv. onder het voetbankje van den koetsiersbok; *-schaft* v. voorschaft v.; (Geweerm.) kolf v.; (Wev.) bovenste schacht of schaft v.; *-schinken* m. voorham v.; *-schnitt* (Boekb.) voorsnede v.; *-schoss* m. voorschoot o.; *-segel* o. voorzeil o.; *-seite* v. voorzijde v., gevel m., front o.; (van een gebouw), voorgevel, voorkant m.; (van een schip), voorsteven m.; *-sitz* m. voorbank v. met den rug naar der paarden, voorste bank v.; *Kutsche ohne —*, coupé v.; *-sporn* m. (Verg.) draaghout o.

Vorderst, bijw. allereerst, voor alles, in de eerste plaats; 2. bijv. nw., Z. *vorder.*

Vorder-stab, (*-stab(e)s*, mv. *-stäbe*) m. (Art.) ring m. aan den mond van een kanon; *-steven* m. (van een schip), voorsteven; *-stapfen* m. (van een stoel), voorpoot m.; *-stich* m. voorsteek, zijsteek m.; (Zad.) enkele steek m.; *-stube* v. voorkamer v.; it. *-stübchen* (verkl.) o. voorkamertje o.; *-stück* o. voorste stuk o.; (Nat.hist.) voorste gedeelte o., borst v.; *-theil* m. voorste gedeelte o. van een schip, voorsteven m.; (van een huis), Z. *-seite*; *-thor* o. voorportaal o.; *-thüre* v. voordeur, buitendeur v.; *-treffen* o. voorhoede v.; *-viertel* o. (Vleeschh.) voorviertel o., voorbout m.; *-wage* v. evenaar m.; *-wacht* v., Z. *-wage*; *-wagen* m. voorstel o. van een wagen; (Art.) voorstel, voorstuk o. eener affuit; *-wand* v. voormuur m.; (Drukk.) Z. *Vorder*; *-zahn* m. voortand m.; *-zange* v. (Meub.) groote houten schroef v.; *-zeug* o., Z. *-geschirr*; *-zimmer* o. voorkamer v., voorvertrek o.

Vordessen, Z. *vordem.*

Vordeuten, (*deutete vor, vorgedeutet*) bedr. ww., Z. *vorbedeuten*; 2. de toekomst voorspellen.

Vordeuter, (*-s*, mv. *Vordeuter*) m. hij die de toekomst voorspelt, waarzegger m.

Vordeutung, (*-en*) v., Z. *Vordeuten*; it. voorzegging, voorspelling, waarzeggerij v.

Vordichten, (*dichtete vor, vorgedichtet*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, vertellen, wijsmaken.

Vording, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (veroud.) rechtbank v. van eer; it. lagere rechtbank v., kantongerecht o.

Vordociren, (*docirte vor, vordocirt*) bedr. ww. werktuiglijk leeren; (Volkst.) voorkauwen.

Vordrängen, (*drängte vor, vorgedrängt*) bedr. ww. voordringen, vooraandringen, naar voren dringen; 2. wed.ww. *sich* -, vooraandringen, zich op den voorgrond plaatsen.

Vordrescher, (*-s*, mv. *Vordrescher*) m. voordorscher, eerste dorscher m.

Vordringen, (*drang vor, vorgedrungen*) o. ww. onr., m. *s.* met geweld vooruitdringen, voortdringen; (Krijgsw.) voortrukken, terrein winnen; (fig.) *-der Geist*, Z. *vordringlich.*

Vordringlich, bijv. nw. (fig.) doordringend.

Vordruck, (*-(e)s*, mv. *Vordrucke*) m. most m. van de eerste persing; (Drukk.) oorspronkelijke druk, eerste druk, proefdruk m.

Vordrucken, (*druckte vor, vorgedruckt*) bedr. ww. het eerst drukken, vooraf drukken; 2. *seinen Namen* -, voor & drukken.

Vordrücken, (*drückte vor, vorgedrückt*) bedr. ww. voortdrukken, voortduwen, voortstooten, naar voren dringen.

Vorebbe, (*-n*) v. begin v. van den vloed.

Voreid, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. getuigeneed m.

Voreile, v., z. m. overhaasting v., te groote haast, onverstandige haast m., overijling v.

Voreilen, (*eilte vor, vorgeeilt*) o. ww., m. *s.* zich haasten om voort te komen; (fig.) voorkomen, inhalen, in snelheid overtreffen.

Voreilig, bijv. en b. overhaast, overijld, voorbarig, ontijdig; it. ondoordacht, zonder nadenken; *-keit* v., Z. *Voreile.*

Voreilung, v., Z. *Voreile.*

Voreingenommen, bijv. nw. *für etw.* - *sein*, vooringenomen zijn met; *-heit* v. vooringenomenheid v.

Vorelterlich, bijv. nw. voorvaderlijk.

Vorempfinden, (*empfand vor, vorempfunden*) bedr. ww. voorgevoelen, een voorgevoel hebben van.

Vorempfindung, (*-en*) v. voorgevoel o.

Vorenthalten, (*enthielt vor, vorenthalten*) bedr. ww. onr. inhouden, afhouden, onrechtvaardig onthouden, achterhouden; *gewaltsam* -, berooven, ontnemen.

Vorentwerfen, (*entwarf vor, vorentworfen*) bedr. ww. onr. ontwerpen, schetsen.

Vorentwurf, (*-(e)s*, mv. *Vorentwürfe*) m. voorloopig ontwerp o., schets v.

Vorerbe, (*-n*, mv. *-n*) m. erfgenaam m. die vooraf een deel der nalatenschap geniet.

Vorerbe, (*-s*, mv. *Vorerbe*) o. vooruitmaking, vooruitgift v.

Vorerben, (*erbte vor, vorgeerbt*) bedr. ww. eene vooruitgift ontvangen.

Vorerfinden, (*erfand vor, vorerfunden*) bedr. ww. het eerst vinden, uitvinden voor.

Vorerinnern, (*erinnerte vor, vorerinnert*) bedr. ww. eene voorrede maken; 2. vooraf melding maken van, vooraf aanmerken.

Vorerinnerung, (*-en*) v. voorbericht o., voorrede v.; 2. voorafgaande aanmerking v.

Vorerkennen, (*erkannte vor, vorerkannt*) bedr. ww. onr. vooraf herkennen.

Vorerklären, (*erklärte vor, vorerklärt*) bedr. ww. vooraf verklaren.

Vorernte, (*-n*) v. eerste oogst m.

Vorernten, (*erntete vor, vorgeerntet*) bedr. ww. vooraf oogsten, een deel van den oogst vooraf krijgen.

Vorerrathen, (*errieth vor, vorerrathen*) bedr. ww. onr. vooraf raden.

Vorersehen, (*ersah vor, vorersehen*) bedr. ww. onr. voorbestemmen, Z. *vorherbestimmen.*

Vorersehung, v., z. m., Z. *Vorherbestimmung.*

Vorerst, bijw., Z. *zuerst*; 2. Z. *einstweilen.*

Vorerwägen, (*erwog vor, vorerwogen*) bedr. ww. onr. vooraf bedenken.

Vorerwägung, (*-en*) v. voorafgaande overdenking v.

Vorerwählen, (*erwählte vor, vorerwählt*) bedr. ww. vooraf verkiezen.

Vorerwählung, (*-en*) v. voorafgaande keuze, vooraf gedane keus v.; 2. (Godg.) voorbeschikking, predestinatie v.

Vorerwähnen, (*erwähnte vor, vorerwähnt*) bedr. ww. *einer Sache* -, vroeger of hooger melding maken van.

Vorerwähnt, bijv. nw., Z. *vorbenannt.*

Vorerzählen, (*erzählte vor, vorerzählt*) bedr. ww. vooraf verhalen, voorvertellen.

Vorerzähler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. voorverteller m.

Voreselshaupt, (*-haupt(e)s*, mv. *-häupter*) o. (Zeew.) ezelskop m.

Voressen, (*-s*, mv. *Voressen*) o. eerste spijs v., eerste gerecht o., eerste schotel m., voorgerecht o.

Vorfabeln, (*fabelte vor, vorgefabelt*) bedr. ww. fabels vertellen.

Vorfahr, (*-s*, mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorganger m., voorgangster v.; *mein - in der Ehe*, de eerste man van mijne vrouw; 2. mv. voorvaderen, voorouders m. mv.

Vorfahren, (*fuhr vor, vorgefahren*) o. ww. onr., m. *h.*, Z. *vorausfahren*; 2. voorrijden, voorkomen, met het rijtuig voor een huis & komen; *die Kutsche - lassen*, laten voorkomen; *es ist ein Gefährt vorgefahren*, er is een rijtuig voor de deur stilgehouden; 3. m. *s. jemn.* -, vooruitrijden, vooruitvaren, al rijdende of varende vooruitkomen of inhalen.

Vorfall, (*-(e)s*, mv. *Vorfälle*) m. val m. vooruit; (Ontlk.) (van de baarmoeder), uitzakking v.; it. Z. *Augapfel-*, *Augenlieder* -, *Hornhaut-*; (van het oog), uitpuiling v.; 2. (Uurw.) (van een slagwerk), drukker m.; 3. (fig.) voorval, toeval, overval o., gebeurtenis v.

Vorfallen, (*fiel vor, vorgefallen*)

o. ww. onr., m. *s.* vallen voor, vooruitvallen; 2. *der vorgefallene Theil*, vooruitgevallen, uitgezakt, uitgepuild; 3. voorvallen, gebeuren, voorkomen; *-d*, (van zaken), voorkomend; *bei -der Gelegenheit*, bij voorkomende gelegenheid, als de gelegenheid zich voordoet; *-heit* v., Z. *Vorfall* (2).

Vorfang, (*-(e)s*) m., z. m. bemachtiging v., afnemen o. van gestolen goed.

Vorfassen, (*fasste vor, vorgefasst*) bedr. ww. van voren vatten, aangrijpen; (fig.) vooruit vatten, vooruit begrijpen; *eine Meinung -*, vooraf opvatten; *vorgefasster Meinung*, vooringenomenheid.

Vorfasten, (*fastete vor, vorgefastet*) o. ww., m. *h.* vooruit vasten.

Vorfasten, v. mv. dagen m. mv. voor de Vasten; *-sonntag* m. Zondag m. voor de vasten.

Vorfechten, (*focht vor, vorgefochten*) bedr. ww. onr. *jemn. -*, in iems. tegenwoordigheid vechten, schermen; 2. het gevecht openen; 3. schermmeester zijn.

Vorfechter, (*-s*, mv. *Vorfechter*) m. hij die vecht in iems. tegenwoordigheid, schermmeester m.; 2. hij die het gevecht opent; 3. (fig.) kampgenoot, strijdmakker, voorvechter m.

Vorfeier, (*-n*) v. voorafgaand feest o.; it. avond m. voor de viering, avond m. voor het feest.

Vorfeile, (*-n*) v. voorvijl, middelsoort v. van slotenmakersvijl.

Vorfenster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. voorraam, dubbelraam, tegenvenster o.

Vorfest, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Vorfeier.*

Vorfiedeln, (*fiedelte vor, vorgefiedelt*) bedr. ww. (gemeenz.) Z. *vorgeigen.*

Vorfinden, (*fand vor, vorgefunden*) bedr. ww. onr. voor zich vinden, voor zijne aankomst vinden; 2. wed. ww. zich bevinden, aanwezig zijn, gereed zijn.

Vorfinger, (*-s*, mv. *Vorfinger*) m. wijsvinger m.

Vorfliegen, (*flog vor, vorgeflogen*) bedr. ww. onr., Z. *voranfliegen, vorausfliegen.*

Vorflösze, v., z. m. recht o. om hout het eerst vlot te maken.

Vorflüstern, (*flüsterte vor, vorgeflüstert*) bedr. ww. voorfluisteren.

Vorfluter, (*-s*, mv. *Vorfluter*) m. hij die het eerst recht van afwatering heeft.

Vorfluth, (*-en*) v. getij o. voor den vloed.

Vorfordern, (*forderte vor, vorgefordert*) bedr. ww. voorroepen, oproepen, doen komen; (Rechtspr.) dagvaarden, ontbieden, doen verschijnen.

Vorforderung, (*-en*) v. oproeping, dagvaarding, ontbieding v.

Vorfrage, (*-n*) v. voorafgaande vraag, voorloopige vraag v.

Vorfragen, (*fragte vor, vorgefragt*) o. ww., m. *h.* bij iem. aangaan om te vragen.

Vorfreude, (*-n*) v. voorafgaande vreugde v.; (Volksk.) voorpret v.

Vorfriede, (*-ns*, mv. *-n*) m. voorafgaande vredespunten o. mv., preliminairen v. mv.

Vorfriedenspunkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorloopig vredesartikel o.

Vorfröhner, (*-s*, mv. *Vorfröhner*) m. voornaamste schuldeischer m., bevoorrechte schuldeischer m.

Vorfrüh, bijv. nw. al te vroeg.

Vorfrühling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dag, tijd m. die de lente voorafgaat.

Vorfühlen, (*fühlte vor, vorgefühlt*) bedr. ww. voorgevoelen, een voorgevoel hebben.

Vorführen, (*führte vor, vorgeführt*) bedr. ww. voorbrengen, in iems. tegenwoordigheid brengen; *jemn. sein Pferd -*, voorbrengen; *sich ein Pferd - lassen*, een paard laten voorkomen.

Vorführung, (*-en*) v., Z. *vorführen;* it. voorbrenging v.; *-sbefehl* m. (Ger.) bevel o. tot voorbrenging.

Vorgang, (*-(e)s*, mv. *Vorgänge*) m. voorrang m.; (van schuldeischers), voorrang m., bevoorrechting v.; 2. *nach seinem -e*, volgens zijn voorbeeld o.; 3. Z. *Vorfall* (2); *den - einer Sache erzählen*, de toedracht v. eener zaak &; 4. voorgang, gang m. in het voorhuis.

Vorgänger, (*-s*, mv. *Vorgänger*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorganger m., voorgangster v.; (Zeew.) touw o. van een harpoen m.; it. voorste eind o. van een ankertouw.

Vorgängig, bijv. en b. voorgaand, voorafgaand, voorloopig, provisioneel, Z. *vorläufig.*

Vorgangsrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. recht v. van voorrang.

Vorgaukeln, (*gaukelte vor, vorgegaukelt*) bedr. ww. *jemn. etw. -*, voorgoochelen, met goocheltoeren vermaken, misleiden; (fig.) voorspiegelen.

Vorgebäude, (*-s*, mv. *Vorgebäude*) o., Z. *Vordergebäude.*

Vorgeben, (*gab vor, vorgegeben*) bedr. ww. onr. (bij het loopen), vooruit laten gaan; (Sp.) voorgeven; *jemn. einen Schuss -*, voorgeven; it. voordoen; *jemn. etw. zum Lernen g' -*, opgeven, ten taak geven; II. voorgeven, voorwenden, beweren, veinzen; *seine vorgegebene Krankheit*, zijne voorgewende ziekte; *so wie er vorgiebt*, naar hij voorgeeft, voorwendt, beweert; III. o. zelfst. voorgeving, uitvlucht v.

Vorgebirge, (*-s*, mv. *Vorgebirge*) o. voet m. van een berg; 2 voorgebergte o., kaap v.

Vorgeblich, bijv. nw. voorgewend, gewaand, gevemsd, ondersteld, zoogenaamd.

Vorgebot, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. oproeping, dagvaarding v., Z. *Vorforderung.*

Vorgeboren, bijv. nw. vroeger geboren.

Vorgebung, (*-en*) v., Z. *Vorgeben* III.

Vorgedacht, bijv. nw., Z. *vorbenannt.*

Vorgedanke, (*-ns*, mv. *-n*) m. voorafgaande gedachte, aanleidende gedachte v.

Vorgefasst, bijv. nw., Z. *vorfassen.*

Vorgefecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorgevecht o., gevecht o. dat een slag voorafgaat, schermutseling v.; it. Z. *Vordertreffen.*

Vorgefühl, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorgevoel o.

Vorgehen, (*ging vor, vorgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* vooruitgaan, eerst gaan; *geh' vor!*, ga vooruit!; (van een onderkleed), uitsteken; (van muren), uitsteken; 2. gebeuren, voorvallen, geschieden; *damit ist etw., eine Veränderung vorgegangen*, daarmede is iets voorgevallen, heeft iets, eene verandering plaats gehad; *während dieses vorging*, ondertusschen, terwijl dit voorviel; 3. Z. *vorangehen;* (fig.) voorgaan, den voorrang hebben; it. overtreffen; *etw. - lassen*, iets laten voorgaan, de voorkeur geven; 4. *das geht mir vor*, ik heb daarvan een voorgevoel; 5. *jemn. -*, voorgaan, vooruithalen; *jemn. im Alter -*, in leeftijd voorgaan; 6. (van horloges), voorgaan, te hard loopen; (Spr.) *wohl - macht wohl folgen*, goed voorgaan doet goed volgen.

Vorgeigen, (*geigte vor, vorgegeigt*) bedr. ww. *jemn. -*, voor iem. op de viool spelen; *ein Stückchen -*, voorspelen, op de viool spelen; 2. *jemn. -*, op de viool leeren spelen.

Vorgeiger, (*-s*, mv. *Vorgeiger*) m. hij die op de viool voorspeelt; 2. (in een orchest), eerste viool v., eerste violist m.

Vorgeisz, (*-e*) v. geit, gems v. welke den troep voorgaat.

Vorgeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. recht o. van benadering, recht o. van voorkoop.

Vorgelege, (*-s*, mv. *Vorgelege*) o. (Waterb.) verbinding v. van twee assen; *- mit Stockgetriebe*, lantarenrad o.

Vorgeleit, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorrecht o. van geleide.

Vorgelten, (*galt vor, vorgegolten*) o. ww. onr., m. *h.* de voorkeur hebben.

Vorgemach, (*-(e)s*, mv. *Vorgemächer*) o. voorvertrek o., voorkamer v.

Vorgemeldet, bijv. nw., Z. *vorbenannt.*

Vorgenannt, bijv. nw. voornoemd, voorgenoemd, Z. *vornennen.*

Vorgenieszen, (*genoss vor, vorgenossen*) bedr. ww. onr. vooruit genieten, vooraf genieten.

Vorgenuss, (*-(e)s*) m., z. m. voorafgaand genot o., voorsmaak m.

Vorgerede, (*-s*, mv. *Vorgerede*) o. voorafspraak v.

Vorgericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Voressen;* 2. Z. *vorgängig(es Urtheil).*

Vorgesang, (*-(e)s*, mv. *Vorgesänge*) m. inzetten o. van een gezang.

Vorgeschmack, (*-(e)s*) m., z. m. voorsmaak m., voorproef v.

Vorgeschwader, (*-s*, mv. *Vorgeschwader*) o. eerste eskader o.

Vorgesehen! tussch. uitden weg!, op zij!, ruim baan!, pas op!

Vorgesetzt, bijv. nw. en deelw. aan het hoofd geplaatst, gesteld over, hetgeen voorgesteld is.

Vorgesetzte, (*-n*, mv. *-n*) m. opzichter, opziener m., meerdere m.; *seinen -n gehorchen*, zijn meerderen gehoorzamen.

Vorgesperr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van het sleutelgat), sluiting v.

Vorgespinnst, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lichte omdraaiing v. van den vlasdraad eer men hem op de spoel legt.

Vorgestalten, (*gestaltete vor, vorgestaltet*) bedr. ww. vormen voor; (fig.) voor den geest brengen.

Vorgest(e)rig, bijv. nw. van eergisteren; *der -e Tag*, eergisteren.

Vorgestern, bijw. eergisteren, voorgisteren.

Vorgewächs, (*-es*, mv. *-e*) o. (Landb.) maagdenwas, ruw of geel was o.

Vorgesümpf, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. eerste werk o. bij het uitgraven eener mijn.

Vorgiebel, (*-s*, mv. *Vorgiebel*) m. voorgevel m., front o.

Vorglänzen, (*glänzte vor, vorgeglänzt*) o.ww., m. *h.* met glans verschijnen; 2. in glans overtreffen, uitstekend zijn; it. tot voorbeeld of model dienen.

Vorgraben, (*-s*, mv. *Vorgräben*) m. voorgracht v.

Vorgreifen, (*griff vor, vorgegriffen*) bedr.ww. onr. vooraf grijpen, vooruit grijpen; (van paarden), groote stappen doen; 2. een voorkomen aanmatigen; (Ger.) inbreuk maken op; (fig.) *jemn. -*, inbreuk maken op iems. rechten; it. *ich will Ihnen nicht -*, ik wil niets doen zonder u.

Vorgreiflich, bijv. en b. aanmatigend, onbevoegd, voorbarig, willekeurig.

Vorgriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. inbreuk, aanmatiging, willekeurige handeling, voorbarige handeling v., Z. *vorgreifen.*

Vorgrund, (*-(e)s*, mv. *Vorgründe*) m., Z. *Vordergrund.*

Vorgucken, (*guckte vor, vorgeguckt*) bedr. ww., Z. *vorsehen;* 2. (van kleederen), uitsteken, uitkijken, zichtbaar zijn.

Vorhaben, (*hatte vor, vorgehabt*) bedr.ww.onr. *einen Schurz -*, voorhebben, van voren dragen; (fig.) *jem. -*, onder handen hebben, zich bezighouden; 2. *etw. -*, van plan zijn, voornemens zijn, voorhebben; *eine Reise -*, op het oog hebben, van plan zijn te maken, zich voorstellen; *was haben Sie mit ihm vor?*, wat zijt gij met hem van plan?; *was haben Sie damit vor?*, wat bedoelt gij daarmede?; 3. *etw. -*, te doen hebben; II. o. zelfst. bedoeling, meening v., plan, voornemen o.

Vorhalle, (*-n*) v. voorzaal v., portaal o., gang, ingang m.

Vorhalt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Muz.) noot v. die aangehouden moet worden.

Vorhalten, (*hielt vor, vorgehalten*) bedr. ww. onr., Z. *vorenthalten;* 2. voorhouden, aanbieden; *jemn. ein Stück Geld -*, aanbieden, presenteeren; *die Hand -*, zich het gelaat bedekken met; *den Schild -*, zich bedekken met; 3. (fig.) *jemn. eine Pflicht -*, voorhouden, onder het oog brengen; *einen Fehler -*, verwijten.

Vorhaltung, (*-en*) v., Z. *vorhalten;* it. aanbieding v.; (fig.) verwijting, vermaning v., verwijt o.

Vorhand, (*Vorhände*) v. voorhand v.; 2. (fig.) *jemn. die - lassen*, de hand geven, de rechterhand reiken; it. de voorkeur geven; (Sp.) voorhand v., recht o. om eerst te spelen; *die - haben*, aan de voorhand zitten, eerst moeten spelen; 3. (van een paard), voorste deel o.

Vorhanden, bijv. nw. voorhanden, aanwezig, bestaand, tegenwoordig; *es ist noch Brod -*, er is nog brood voorhanden; *die -en Möbeln*, de voorhanden, aanwezige meubelen; *der -e Vorrath*, de voorhanden voorraad; *es ist Gefahr -*, er is gevaar.

Vorhang, (*-(e)s*, mv. *Vorhänge*) m. voorhangsel o., gordijn v. en o.; 2. laken, linnen o.; *der - geht auf, fällt*, het gordijn wordt opgehaald, het gordijn valt.

Vorhängeblech, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. plaat v. tegen de hitte.

Vorhangen, (*hing vor, vorgehangen*) o. ww. onr., m. *s.* voorhangen; 2. overhangen, uitsteken; (van kleederen), uitkomen.

Vorhängen, (*hängte vor, vorgehängt*) bedr. ww. voorhangen, voordoen, met een gordijn, een sluier, een voorhangsel bedekken; *ein Schloss -*, een hangslot voordoen.

Vorhängeschloss, (*-schlosses*, mv. *-schlösser*) o. hangslot o.

Vorhang-ring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gordijnring m.; *-shalter* m. gordijnhouder, gordijnband m.; *-stab* m., *-stange* v. gordijnroede v.

Vorhäring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. te vroeg gevangen haring m.

Vorhauen, (*hieb vor, vorgehauen*) bedr. ww. voor & houwen, hakken &, Z. *vorackern;* (Slot.) *ein Loch -*, voorhakken.

Vorhauer, (*-s*, mv. *Vorhauer*) m. hij die het eerst houwt.

Vorhaupt, (*-(e)s*, mv. *Vorhäupter*) o., Z. *Vorderhaupt.*

Vorhaus, (*-es*, mv. *Vorhäuser*) o. voorhuis o.; 2. ingang m., vestibule v.

Vorhaut, (*Vorhäute*) v. (Ontlk.) voorhuid v.; *-band* o. (Ontlk.) voorhuidsband m.; *-senge* v. (Ontlk.) voorhuidsvernauwing v., Spaansche kraag m.

Vorheben, (*hob vor, vorgehoben*) bedr. ww. voortillen, voordoen; 2. verheffen.

Vorhemd, (*-(e)s*, mv. *-en*) o., **Vorhemdchen,** (verkl.) o. overhemd, overhemdje, half hemd o., chemisette v.

Vorher, bijw. vroeger, vooraf, te voren; it. vooruit; *ein Jahr -*, een jaar te voren; *wie ich - gesagt habe*, zoo als ik vooruit gezegd heb; *eine - gemachte Schuld*, vooruit, vroeger gemaakte schuld; 2. Z. *vorläufig* (bijw.); *lasst uns - diesz thun*, laat ons vooraf dit doen; 3. bij voorraad.

Vorherbedenken, (*bedachte vorher, vorherbedacht*) bedr. ww. onr., Z. *vorbedenken.*

Vorherbeschliesszen, (*beschloss vorher, vorherbeschlossen*), **vorherbestimmen,** (*bestimmte vorher, vorherbestimmt*) bedr.ww. vooraf bepalen, vooruit bestemmen, vooraf beschikken, Z. *bestimmen;* (Godg.) voorbeschikken; *-d*, (van de genade), voorbeschikkend.

Vorherbestimmung, v., z. m. voorbeschikking, predestinatie v.; *-sglaube* m. geloof o., leer v. der voorbeschikking, leer v. der predestinatie v.; *-gläubiger* m. hij die de leer der voorbeschikking is toegedaan; *-slehre* v. leer v. der voorbeschikking.

Vorherbst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. eerste dagen m. mv. van den herfst.

Vorherdasein, (*-s*) o., z. m. vroeger bestaan.

Vorhereilen, vorherführen, & bedr. ww., Z. *voraneilen &.*

Vorherempfinden, (*empfand vorher, vorherempfunden*) bedr. ww. onr. voorgevoelen, een voorgevoel hebben van.

Vorhergehen, (*ging vorher, vorhergegangen*) bedr. ww. onr. vooraangaan, voorgaan, aan het hoofd gaan van, voorafgaan; *-d*, voorgaande, Z. *vorherig.*

Vorherig, bijv. ww. voorafgaand, vorig, laatst; it. van gisteren, van eertijds, van vroeger; *der -e Graf von L.*, de vorige graaf L.

Vorherkommen, (*kam vorher, vorhergekommen*) bedr. ww. onr. voorkomen, komen voor, eer komen.

Verherkosten, (*kostete vorher, vorhergekostet*) bedr. ww. vooraf smaken, vooruit proeven, een voorsmaak hebben van.

Vorherrschen, (*herrschte vor, vorgeherrscht*) bedr. ww. heerschen, de bovenhand hebben, de voorkeur hebben, boven drijven, in zwang zijn; *-d*, heerschend, de bovenhand hebbende, in zwang.

Vorhersage, (*-n*) v. voorzegging, voorspelling, profetie v.

Vorherschauen, (*schaute vorher, vorhergeschaut*) bedr. ww. voorzien, vooruitzien, in de toekomst zien; it. gissen, raden.

Vorhersehen, (*sah vorher, vorhergesehen*) bedr. ww. onr., Z. *vorherschauen.*

Vorhersehung, v., z. m. voorziening v., voorzien o.; (Godg.) gezicht o., verschijning v., visioen o.

Vorhersenden, (*sandte vorher, vorhergesandt*) bedr.ww. onr. vooraf zenden, te voren zenden, vooruit zenden.

Vorherverkündigen, (*verkündigte vorher, vorherverkündigt*) bedr. ww. voorzeggen, voorspellen, vooruit verkondigen; *die Witterung -*, te voren aankondigen, voorspellen.

Vorherverkündigung, (*-en*) v., Z. *vorherverkündigen;* it. voorzegging, voorspelling v., voorteeken o.

Vorherwissen, (*-s*) o., z. m. voorloopige kennis, voorafgaande kennis v.

Vorheucheln, (*heuchelte vor, vor-*

geheuchelt) bedr. ww. veinzen, den huichelaar spelen; *Treue* -, veinzen.

Vorheulen, (*heulte vor, vorgeheult*) bedr. ww. *jemn.* -, door geschrei of geween lastig vallen, voorhuilen.

Vorhimmel, (*-s*) m., z. m. afgezonderde plaats v. bij de hel, voorhemel, voorburg m. of voorgeborgte o. der hel; (fig.) voorsmaak m. der hemelsche vreugde.

Vorhin, bijw. voorheen, Z. *vorher*; 2. zooeven, niet lang geleden, pas.

Vorhof, (*-(e)s*, mv. *Vorhöfe*) m. voorhof o., voorplaats v., voorplein o., ingang m.; 2. (Bouwk.) vestibule v., voorportaal o.; (Ontlk.) ingang m. van het oor; *-sgang* m. (Ontlk.) buitenste kronkeling v. van de oorholte; *-sloch* o. gat o. van de oorholte; *-snerve* v. gehoorzenuw v.

Vorhöhle, (*-n*) v. voorste hol, eerste hol o., ingang m. van een hol.

Vorhölle, v., z. m. ingang m. der hel; it. Z. *Vorhimmel*.

Vorholz, (*-es*, mv. *Vorhölzer*) o. ingang m. van een bosch.

Vorhut, v., z. m. (Landh.) recht o. om eerst te weiden; (Krijgsw.) voorhoede v.

Vorhüten, (*hütete vor, vorgehütet*) bedr. ww. het recht hebben om eerst te weiden.

Vorhütte, (*-n*) v. eerste hut, voorste hut v.

Vorig, bijv. nw. vorig, vroeger, voorgaand, voorafgaand, verleden, laatst; *die -e Zeit*, vervlogen, verleden, vroeger; *der -e Zustand der Dinge*, vroeger; *-es Jahr*, verleden jaar; (Tooneelk.) *die -en*, de vorigen, dezelfden; 2. *die -en*, de voorouders, voorvaderen m. mv.

Vorinsel, (*-n*) v. ingang m. van het eiland.

Vorjagd, (*-e*) v., Z. *Vorjagen* III.

Vorjagen, (*jagte vor, vorgejagt*) o. ww., m. *s.* vooruitrennen; 2. voorrennen, eerst jagen; II. bedr. ww. vooruitjagen, naar voren jagen; III. o. zelfst. recht o. om eerst te jagen.

Vorjahr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorjaar o., lente v.

Vorjährig, bijv. nw. van het vorige jaar, van het laatste jaar.

Vorjammern, (*jammerte vor, vorgejammert*) bedr. ww. *jemn.* -, met zijn gejammer, geklaag lastig vallen.

Vorjetzt, bijw. voor het oogenblik, thans.

Vorjüngst, bijv. nw. voorlaatst, op een na het jongst.

Vorkammer, (*-n*) v. voorkamer v.; (Ontlk.) hartekamer v.

Vorkampf, (*-(e)s*, mv. *Vorkämpfe*) m. voorgevecht, eerste gevecht, vroeger gevecht o.

Vorkämpfen, (*kämpfte vor, vorgekämpft*) bedr. en o. ww. in het gevecht voorgaan, den strijd openen.

Vorkämpfer, (*-s*, mv. *Vorkämpfer*) m. hij die in het gevecht voorgaat, voorvechter m.

Vorkauen, -käuen, (*kaute vor, vorgekaut* en *käute vor, vorgekäut*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, voorkauwen; (fig.) gemakkelijk maken, letterlijk opgeven, voorzeggen.

Vorkauf, (*-(e)s*, mv. *Vorkäufe*) m. voorkoop m.; 2. Z. *Vorkaufsrecht*.

Vorkaufen, (*kaufte vor, vorgekauft*) bedr. ww. *jem.* -, voorkoopen, opkoopen.

Vorkäufer, (*-s*, mv. *Vorkäufer*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorkooper m., voorkoopster v.; it. opkooper m., opkoopster v.

Vorkaufsrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. recht o. van voorkoop m.; 2. recht o. van benadering; 2.

Vorkehren, (*kehrte vor, vorgekehrt*) bedr. ww. naar voren keeren of wenden; 2. (fig.) vooraf regelen, de noodige maatregelen nemen, middelen beramen, toebereidselen maken; II. o. ww. voet aan land zetten, afstijgen; (in eene herberg) ingaan.

Vorkehrung, (*-en*) v., Z. *vorkehren*; it. voorzorg v., voorzorgmaatregel m., toebereidsel o.; *-en gegen etw. nehmen*, voorzorgsmaatregelen nemen; *-smittel* o. maatregel m.; *-sweise* bijw. uit voorzorg.

Vorkeil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorsteekpin, spie v.

Vorkeilen, (*keilte vor, vorgekeilt*) bedr. ww. eene voorsteekpin inslaan, spiëen.

Vorkenntniss, (*-e*) v. voorafgaande kennis, voorkennis v.; 2. mv. *-e*, grondbeginselen o. mv., gronden m. mv.

Vorkind, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. voorkind o.

Vorkippen, (*kippte vor, vorgekippt*) o. ww. vooruitbuitelen; 2. bedr. ww. doen vooruitbuitelen.

Vorkirche, (*-n*) v. voorhof o. van de kerk.

Vorklage, (*-n*) v. voorloopige klacht v.; it. vroegere klacht v.

Vorklug, bijv. nw. verwaand, wijsneuzig.

Vorkommen, (*kam vor, vorgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* voorkomen, vooruitkomen, naar voren komen; *man kann vor dem Gedränge nicht* -, men kan door het gedrang niet vooruitkomen; 2. *jemn.* -, vooruitkomen, vooruithalen; (fig.) *einem Uebel* -, voorkomen, verhoeden; 3. toegelaten worden, tot iem. komen, ontvangen worden; 4. (van rechtszaken), voorkomen, opkomen, zich opdoen; *es kam die Frage vor, ob &c.*, er deed zich de vraag op; it. *es ist mir vorgekommen, dass*, men heeft mij gezegd, ik heb vernomen; *wenn ihm das vorkäme!*, als dat hem ter oore kwam; 5. zich voordoen, zich vertoonen; *dieser Fall ist mir noch nie vorgekommen*, is mij nog nooit voorgekomen; *in einem Buche* -, voorkomen, zich bevinden; *dieses Wort kommt oft vor*, komt dikwijls voor, wordt dikwijls aangetroffen; *im -den Fall*, in voorkomend geval; *was kam bei der Prüfung vor?*, wat heeft men op het examen gevraagd?; 6. voorkomen, schijnen, toeschijnen; *es kommt mir vor, als &c.*, het komt mij voor, mij dunkt; *-heit* v., Z. *Vorfall*.

Vorkommniss, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Vorfall*.

Vorkönnen, (*konnte vor, vorgekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* kunnen voorgaan; it. vooruit kunnen.

Vorkopf, (*-(e)s*, mv. *Vorköpfe*) m., Z. *Vorderhaupt* (2).

Vorkost, (*-en*) v. (Kookk.) eerste gerecht o.

Vorkosten, (*kostete vor, vorgekostet*) bedr. ww. vooraf proeven, een voorsmaak hebben van.

Vorkrächzen, vorkrähen, (*krächzte vor, vorgekrächzt* en *krähte vor, vorgekräht*) o. ww., m. *h.* voor iem. schreeuwen, krijschen.

Vorkrampf, (*-(e)s*) m., z. m. (Gen.) krampachtige spanning v.

Vorkratze, (*-n*) v. grove kaarde v.

Vorkundig, bijv. nw. vooruit wetend, bij voorbaat onderricht.

Vorküstung, (*-en*) v. (van een dijk), kusting v. van hout en aarde.

Vorladen, (*lud vor, vorgeladen*) bedr. ww. onr. voorop laden, van voren laden; (Rechtspr.) oproepen, dagvaarden.

Vorladung, (*-en*) v. (Geweerm.) voorlading, lading, v. van voren; (Rechtspr.) dagvaarding, oproeping v.; *erste, schriftliche* -, exploot o.; *-sbefehl* m., *-sschreiben* o. oproepingsbevel o., oproepingsbrief m.

Vorlage, (*-n*) v. wat men voorlegt, verlengstuk, aangebracht stuk o. hout of steen; (Scheik.) recipiënt m.; 2. versch span o., versche paarden o. mv.; 3. voorschot o.; 4. ontwerp o. van wet, conceptwet v.

Vorlager, (*-s*, mv. *Vorlager*) o. hoofd o., spits v., kop m. van de legerplaats of een kamp.

Vorlagung, (*-en*) v. prop v.; 2. Z. *Vorladung*.

Vorland, (*-(e)s*, mv. *Vorländer*) o. voorland, vooruitstekend land o.

Vorlängst, bijw. sedert lang, lang geleden.

Vorlass, (*-es*, mv. *Vorlässe*) m. toelating, audiëntie v.; 2. voorloop m., Z. *Federlappen*.

Vorlassen, (*liesz vor, vorgelassen*) bedr. ww. onr. voorlaten, uitlaten; 2. laten voorgaan, vooruit laten gaan; 3. toelaten, ontvangen, gehoor verleenen; *nicht vorgelassen werden*, niet toegelaten worden.

Vorlassung, (*-en*) v. toelating, audiëntie v.

Vorlästig, bijv. nw. (Zeew.) van voren te zwaar geladen, voorlastig.

Vorlaube, (*-n*) v. priëel o. voor een ander; it. ingang m. van een priëel.

Vorlauf, (*-(e)s*, mv. *Vorläufe*) m. loop m. voor; (Dist.) voorloop v.

Vorlaufen, (*lief vor, vorgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* voorloopen; 2. vooruitloopen; *jemn.* -, voorloopen, vooruitloopen; it. harder loopen, voorbijloopen.

Vorläufer, (*-s*, mv. *Vorläufer*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorlooper, bode m.,

voorloopster, bodin v.; (Gen.) voorteeken o.; (Vog.) lokvogel m.; 2. (Bergw.) voorste mijnwerker m.

Vorläufig, bijv. en b. voorloopig, bij voorraad, in afwachting, provisioneel; *-e Anzeige*, voorloopige aankondiging; (Ger.) *- urtheilen*, bij voorbaat.

Vorlaut, bijv. nw. (Jachtw.) (van honden), te vroeg aanslaand; (fig.) verwaand, wijsneusig, onbeschaamd; *-er Mensch*, trotsch, aanmatigend; it. dwaas, onbezonnen; 2. bijw. onbezonnen, onbeschaamd, dwaselijk.

Vorlauten, (*lautete vor, vorgelautet*) o. ww., m. *h.* (Spraakk.) hooger klinken dan.

Vorlege-fässchen, (verkl.) o. houten bakje o. der distillateurs; *-kelle* v. scheplepel m.; *-löffel* m. scheplepel m.; *-messer* o. voorsnijmes o.

Vorlegen, (*legte vor, vorgelegt*) bedr. ww. voordoen; *ein Schloss -*, aanhangen; *frische Pferde*, voorspannen; (Mess.) *Stahl -*, uitdrijven; 2. (aan tafel), voorzetten, voorsnijden, opdienen, de honneurs waarnemen; *den Pferden Heu -*, voorleggen; *Waaren -*, uitspreiden; 3. *Urkunden -*, voorleggen, overleggen; *Gründe -*, blootleggen; *eine Frage -*, voorstellen; *seine Vollmacht -*, toonen, doen zien; 4. *jemn. etw. -*, voorleggen, voorstellen, in overweging geven; *Zeugen -*, bijbrengen.

Vorleger, (*-s*, mv. *Vorleger*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorsnijder m., voorsnijdster v., bij, zij die de honneurs waarneemt.

Vorlege-schloss, (*-schlosses*, mv. *-schlösser*) o. hangslot o.; *-werk* o. (Uurw.) voorwerk, wijzerwerk o.

Vorlegung, (*-en*) v., Z. *vorlegen*; it. voorlegging, voorsnijding, voorstelling, overlegging v.

Vorlehnen, (*lehnte vor, vorgelehnt*) bedr. ww. van voren leunen of steunen; 2. wed. ww. *sich -*, van voren leunen of steunen.

Vorlehre, (*-n*) v. voorafgaande les v.

Vorlehren, (*lehrte vor, vorgelehrt*) bedr. ww. voordoen, leeren, onderwijzen.

Vorleieren, (*leierte vor, vorgeleiert*) bedr. ww. voorspelen, voorneuriën, voordreunen.

Vorleik, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) voorlijk, kantzeil o.

Vorlesbar, bijv. nw. geschikt om voor te lezen, voorleesbaar.

Vorlese, (*-n*) v. begin o. van den wijnoogst; 2. recht o. om voor anderen den wijnoogst te beginnen.

Vorlesen, (*las vor, vorgelesen*) bedr. ww. onr. *Wein -*, voor anderen oogsten, 2. *in einem Buche & -*, lezen voor; *einen Brief -*, voorlezen, hardop lezen.

Vorleser, (*-s*, mv. *Vorleser*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorlezer m., voorlezeres v.; 2. professor m.

Vorlesung, (*-en*) v., Z. *vorlesen*; it. voorlezing v.; (aan hoogescholen), college o.; *öffentliche -en halten*, openbare lezingen houden; *- über Pflanzen, über Leichname*, plantkundige, ontleedkundige voorlezing; *sämmtliche -en über die Philosophie*, cursus m.

Vorletzt, bijv. nw. voorlaatst, voorafgaand, laatst voorgaande.

Vorleuchten, (*leuchtete, vor, vorgeleuchtet*) bedr. ww. *jemn. -*, voorlichten, met licht voorgaan; (fig.) een voorbeeld geven, tot voorbeeld strekken; 2. in glans overtreffen.

Vorleuchter, (*-s*, mv. *Vorleuchter*) m. hij die voorlicht; (fig.) voorbeeld, model o.

Vorlieb, bijv. nw., Z. *fürlieb*.

Vorliebe, v., z. m. voorliefde, voorkeur, vooringenomenheid v.

Vorliegen, (*lag vor, vorgelegen*) bedr. ww. onr. voorliggen, gelegen zijn voor, Z. *liegen*; *es liegt ein Schloss vor*, er hangt een slot aan; *-de Reichskreise*, aangrenzend; (Bergw.) *-de Gänge*, gangen die nog niet door galerijen beveiligd zijn; (fig.) voorhanden zijn, tegenwoordig zijn; *es liegt ein Hinderniss vor*, er bestaat &; *im -den Falle*, in het tegenwoordig geval.

Vorling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorgaande lettergreep v.

Vorlippe, (*-n*) v. buitenlip v.

Vorlispeln, (*lispelte vor, vorgelispelt*) bedr. ww. voorfluisteren.

Vorlüge, (*-n*) v. vooraf beraamde leugen v.

Vorlügen, (*log vor, vorgelogen*) bedr. ww. onr. *jemn. etw. -*, voorliegen, leugens vertellen, wijsmaken.

Vorlust, (*Vorlüste*) v. vooraf gesmaakt genoegen o., voorpret v.

Vormachen, (*machte vor, vorgemacht*) bedr. ww. *jemn. etw. -*, voordoen, wijzen, toonen, voormaken; (fig.) Z. *vorlügen; jemn. Possen -*, gekheden verkoopen, grappen maken voor; 2. *eine Schürze -*, voordoen; *einen Vorhang -*, voordoen, voorhangen, bekleeden met; *einen Zaun -*, met eene heining omringen.

Vormagen, (*-s*, mv. *Vormagen*) m. (van eene duif), krop m., voormaag v.

Vormähen, (*mähte vor, vorgemäht*) bedr. ww., Z. *vorackern*.

Vormäher, (*-s*, mv. *Vormäher*) m. eerste maaier m.

Vormal, (*-(e)s*, mv. *Vormäler*) o. (Gen.) vlak v. als voorteeken eener ziekte.

Vormalen, (*malte vor, vorgemalt*) bedr. ww. voorschilderen, het schilderen voordoen, leeren schilderen; *einem Kinde die Buchstaben -*, voorschrijven; (fig.) *jemn. etw. -*, eene schildering geven van.

Vormalig, bijv. nw. voormalig, vroeger, gewezen, oud, Z. *ehemals, vorherig, vorig*.

Vormals, bijw. vroeger, eertijds.

Vormann, (*-(e)s*, mv. *Vormänner*) m. (Krijgsw., Sp.) voorman m.; (Zeew.) voorste schip o.; 2. Z. *Vorgänger*; (Hand.) *- eines Indossaten*, voorgaande endossant m.

Vormarkten, (*marktete vor, vorgemarktet*) bedr. ww. opkoopen, wegkoopen.

Vormars, (*-es*, mv. *-e*) m. (Zeew.) voormars v.; *-leesegel* o. voormarslijzeil o.

Vormärzlich, bijv. en b. (Pol.) van voor de omwenteling van Maart 1848; 2. (fig.) voorzettend, reactionnair, niet liberaal.

Vormasz, (*-es*, mv. *-e*) o. ijkmaat v., peil o.

Vormauer, (*-n*) v. voormuur m.; (Vest.) wal m., bastion, bolwerk m.; (fig.) versterking v.

Vormauern, (*mauerte vor, vorgemauert*) bedr. ww. een muur zetten voor.

Vormäulig, bijv. nw., Z. *vorlaut*.

Vormerken, (*merkte vor, vorgemerkt*) bedr. ww. te voren bemerken; 2. vooraf bemerken.

Vormerkung, (*-en*) v. voorgevoel o., vooraf gemaakte opmerking v.

Vormessen, (*mass vor, vorgemessen*) bedr. ww. onr. voormeten, meten in iems. tegenwoordigheid, toemeten.

Vormittag, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voormiddag, ochtend, morgen m.; (Volksk.) *er ist -s ein Narr und Nachmittags nicht gescheidt*, hij is altijd even gek.

Vormittägig, bijv. nw. van den voormiddag, den voormiddag durende.

Vormittäglich, bijv. nw. elken voormiddag, gewoonlijk des voormiddags geschiedende.

Vormittags, bijw. voormiddags, des voormiddags, in den voormiddag.

Vormittags-gottesdienst, (*-(e)s* mv. *-e*) m. voormiddags-godsdienstoefening v., morgendienst m., ochtendpreek v., vroegpreek v.; *-prediger* m. predikant m. die de vroegpreek houdt; *-predigt* v. voormiddagspreek, vroegpreek v.; *-schule* v. ochtendschool v.; *-stunde* v. morgenuur, nur o. in den voormiddag; 2. morgenles, voormiddagsles v.; *-wache* v. (Zeew.) wacht v. van 8 tot 12 uren in den morgen; *-zeit* v., Z. *Vormittag*.

Vormitternacht, (*-nächte*) v. tijd m. van 10 tot 12 uren des nachts.

Vormitternächtig, bijv. nw. tusschen 10 en 12 uren des nachts geschiedend.

Vormitternächtlich, bijv. nw. tusschen 10 tot 12 uur des nachts plaats hebbende, voormiddernachtelijk.

Vormund, (*-(e)s*, mv. *Vormünder*) m. voogd m.; it. curator m.

Vormünderin, (*-nen*) v. voogdes v.

Vormundlich, bijv. nw. een voogd betreffende, tot de verplichting van een voogd of eene voogdes behoorende; *-e Sorge für jem. tragen*, voogd zijn over.

Vormunds-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. voogdambt o., waardigheid v. van voogd; 2. Z. *Vormundschaftsamt*; *-bestellung* v. aanstellen o. van een zaakwaarnemer, aanstelling v. van een voogd.

Vormundschaft, v., z. m. voogdijschap v.; it. curatorschap o.

Vormundschaftlich, bijv. nw. van den voogd, tot de voogdijschap behoorende.

Vormundschafts-amt,

(*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. betrekking v. van voogd; 2. rechterlijk college o. belast met het toezicht over minderjarigen; *-angelegenheit* v. zaak v. betreffende de voogdij; *-geld* o. geld o. tot de voogdij behoorende; *-rechnung* v. rekening v. over voogdij; — *ablegen*, rekenschap afleggen van de voogdij; *-recht* o. recht o. van de voogdij; *-sache* v., Z. *-angelegenheit*; *-wesen* o., Z. *-amt*; it. al wat de voogdij betreft.

Vormüssen, (*musste vor, vorgemusst*) bedr. ww. onr. verplicht zijn om voor te komen, voor eene rechtbank moeten komen.

Vorn, bijw. voor, voren, van voren; *- wohnen*, voor, vooraan; *- sitzen*, aan het hoofd zitten, de eerste plaats innemen; *von - herein kommen*, van voren, aan den voorkant; *von -en*, van voren, aan den voorkant; (Muz.) *von -!*, opnieuw, da capo!, van voren aan!; *ein Buch von - bis hinten lesen*, geheel doorlezen, van begin tot eind lezen; *von - anfangen*, opnieuw beginnen, van voren af aan beginnen; *nach - zu*, naar voren; *von - und hinten*, voor en achter; *- im Buche*, vooraan; (gemeenz.) *überall - und hinten sein*, overal bij zijn; *überall - daran sein*, overal haantje de voorste zijn; (Rijk.) *- schwach sein*, zwak aan de voorpooten zijn; (Volkst.) *- fix, hinten nix!*, kale bluf; it. (gem.) van boven rond, van onder stront.

Vornächtig, bijv.nw. van den vorigen nacht, den vorigen nacht geschied.

Vorname, (*-ns*, mv. *-n*) m. voornaam, doopnaam m.

Vornehm, (*-er, -st*) bijv.nw. voornaam, voornaamste; *das -ste dabei ist*, het voornaamste, de hoofdzaak; 2. uitstekend, aanzienlijk, van hoogen stand; *ein -er Mann*, voornaam, aanzienlijk man; *das -e Leben*, het leven in de groote wereld; *-es Wesen*, voornaam uiterlijk; *die -sten in der Stadt*, de aanzienlijksten &; *-thun*, den grooten heer uithangen, een hoogen toon aannemen.

Vornehmen, (*nahm vor, vorgenommen*) bedr. ww. onr. voor zich nemen, voor zich zetten, plaatsen; 2. (fig.) *eine Sache -*, ondernemen, onder handen nemen, beginnen aan, zich bezig houden met; *er wird es -*, hij zal er aan beginnen; *etw. zuerst -*, beginnen met; 3. *jem. -*, iems. bekwaamheid onderzoeken, examineeren; it. onder handen nemen, doorhalen, de les lezen; II. wed. ww. *sich etw. -*, zich voornemen, het plan opvatten, besluit maken; III. o. zelfst. voornemen, plan o., onderneming v.

Vornahme, (*-n*) v. behandeling, bezorging, onderneming v.

Vornehmheit, (*-en*) v. voornaamheid, deftigheid v., aanzien, gewicht o., belangrijkheid v.; it. Z. *Vornehmthun*.

Vornehmlich, bijv. en b. voornamelijk, hoofdzakelijk, vooral, bovenal.

Vornehmthuerei, v., **Vornehmthun**, (*-s*) o., z. m. gemaakte trots m., nabootsen o. van den toon, de manieren & der groote wereld.

Vorneigen, (*neigte vor, vorgeneigt*) bedr. ww. naar voren buigen, voorover buigen; 2. wed. ww. *sich -*, vooroverbuigen.

Vorneigung, v., z. m., Z. *vorneigen*; 2. vooringenomenheid v.

Vornennen, (*nannte vor, vorgenannt*) bedr. ww. onr. voornoemen, noemen; 2. leeren noemen, voornoemen; 3. *vorgenannt*, Z. *vorbenannt*.

Vornennwort, (*-wort(e)s*, mv. *-wörter*) o. voornaamwoord o.

Vororgeln, (*orgelte vor, vorgeorgelt*) o. ww., m. *h. jem. -*, vooruitgelen, voor iem. op het orgel spelen.

Vorparlament, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Gesch. van D.) voorloopig parlement o.

Vorpfahl, (*-(e)s*, mv. *Vorpfähle*) m. voorpaal, grondpaal m. (van een dam); 2. pootijzer o.

Vorpfeifen, (*pfiff vor, vorgepfiffen*) bedr. ww. onr. voorfluiten.

Vorpflicht, (*-en*) v. (Zeew.) voorplecht v.

Vorplappern, (*plapperte vor, vorgeplappert*) bedr. ww. *jemn. etw. -*, voorpraten, voorkletsen.

Vorplatz, (*-es*, mv. *Vorplätze*) m., Z. *Vorhof*.

Vorplaudern, (*plauderte vor, vorgeplaudert*) bedr. ww., Z. *vorplappern*; 2. Z. *vorlügen*; *einem Mädchen von Liebe -*, van liefde praten.

Vorpossekel, (*-kels*, mv. *-kel*) m. voorhamer, 40 pond zware plethamer m.

Vorposten, (*-s*, mv. *Vorposten*) m. (Krijgsw.) voorpost m.; *-gefecht* o. voorpostengevecht o.

Vorpredigen, (*predigte vor, vorgepredigt*) bedr. ww. voor iem. prediken; (fig.) *jem. -*, voorpreeken, de les lezen, aanhoudend voorhouden.

Vorpreisen, (*pries vor, vorgepriesen*) bedr. ww. onr. voor iem. & prijzen, roemen.

Vorprüfung, (*-en*) v. voorloopig onderzoek, voorloopig examen, tentamen o.

Vorpunkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorloopig punt o.

Vorquellen, (*quoll vor, vorgequollen*) o. ww. onr. uitvloeien, uitwellen, uitstroomen.

Vorragen, (*ragte vor, vorgeragt*) o. ww., Z. *hervorragen*.

Vorrang, (*-(e)s*, mv. *Vorränge*) m. voorrang m., voorkeur v., eerste rang m.; *den - vor jem. haben*, de overhand hebben op iem.

Vorrath, (*-(e)s*, mv. *Vorräthe*) m. voorraad m., provisie v.; (Krijgsw.) proviand, munitie v.; *sich einen - von etw. anschaffen*, voorraad opdoen, provisie opdoen; *ich habe - genug davon*, ik heb daarvan genoeg voor mijne behoeften; *im - haben*, in voorraad hebben, in reserve hebben; *- an Kaffee*, voorraad koffie.

Vorräthig, bijv. en b. voorhanden, aanwezig, voorradig, in voorraad; *das -e Mehl*, het voorhanden meel; *etw. - haben*, voorraad hebben van, voorzien zijn van; it. in reserve hebben.

Vorraths-gewölbe, (*-bes*, mv. *-be*) o., Z. *-kammer*; *-haus* o. magazijn, entrepot, tuighuis, arsenaal o.; *-kammer* v. provisiekamer v.; *-meister* m. proviandmeester m.; *-schrank* m. provisiekast, spijskast v.; *-stube* v. magazijn, pakhuis o.; *-stück* o. (Art.) wisselstuk, stuk o. dat in reserve gehouden wordt; *-verzeichniss* o. lijst v. van den voorhanden voorraad, inventaris m.; *-wagen* m. (Spoorw.) tender m.

Vorrechnen, (*rechnete vor, vorgerechnet*) bedr. ww. voorrekenen; *jemn. etw. -*, voortellen, in bijzonderheden verklaren.

Vorrecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorrecht, privilege o.

Vorrede, (*-n*) v. (van eene rede), voorafspraak, inleiding v.; (van een boek), voorrede, voorbericht o.; (Spr.) *- verhütet Nachrede*, eene goede afspraak voorkomt oneenigheid.

Vorreden, (*redete vor, vorgeredet*) o. ww., m. *h.* voor iem. spreken; 2. leeren spreken, voorspreken; II. bedr. ww. *jem. etw. -*, voorzeggen.

Vorredner, (*-s*, mv. *Vorredner*) m. schrijver m. van eene voorrede; 2. voorgaande spreker m.

Vorreiben, (*rieb vor, vorgerieben*) bedr. ww. onr. voorwrijven, leeren wrijven; 2. *die Farben -*, vooraf wrijven; (fig.) *jemn. etw. -*, onder den neus wrijven.

Vorreiber, (*-s*, mv. *Vorreiber*) m. (aan eene deur), knipje, werveltje o.

Vorreichen, (*reichte vor, vorgereicht*) bedr. ww. toonen, laten zien, voorhouden; 2. o. ww., m. *h.* vooruitsteken.

Vorreif, bijv. nw. vroeg rijp, onrijp; 2. te vroeg ontwikkeld.

Vorreihen, (*-s*, mv. *Vorreihen*) m. eerste rij, eerste dansrij v.; *den - haben*, den dans leiden.

Vorreiszen, (*riss vor, vorgerissen*) bedr. ww. onr. met geweld vooruittrekken, naar buiten trekken, sleuren, sleepen; 2. voorschetsen, voorteekenen.

Vorreiszer, (*-s*, mv. *Vorreiszer*) m. (Timm.) trekpen v.; (Tuinb.) schraapijzer o.; (Uurw.) steekbeitel m.

Vorreiten, (*ritt vor, vorgeritten*) o. ww. onr., m. *s. jem. -*, voorrijden, leeren rijden; 2. Z. *voranreiten*; II. bedr. ww. *jem. ein Pferd -*, (te paard) rijden voor.

Vorreiter, (*-s*, mv. *Vorreiter*) m. voorrijder, pikeur, postiljon m.

Vorreitknie, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) kniestuk o.

Vorrennen, (*rannte vor, vorgerannt*) o. ww. onr., Z. *voranrennen, voranjagen*.

Vorrichten, (*richtete vor, vorgerichtet*) bedr. ww. *eine Uhr -*, vooruitzetten; 2. *etw. -*, toebereidselen maken, gereedmaken, voorbereiden; 3. ontijdig oordeelen, voorloopig uitspraak doen.

Vorrichtung, (*-en*) v. voorbereiding v., toebereidsel o., toerusting v.; 2. (Werkt.) toestel o., drijfwerk o.; (Scheik.) recipiënt m.

Vorriechen, (*roch vor, vorgero-*

chen) o. ww. onr., m. *h.* het sterkst rieken, sterker rieken.

Vorriege, (*-n*) v. (Landh.) deel v. waar gedorscht wordt.

Vorriegeln, (*riegelte vor, vorgeriegelt*) bedr. ww. den grendel voordoen.

Vorriss, (*-es*, mv. *-e*) m. voorloopige schets, teekening v., ontwerp, plan o.

Vorritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tocht, rit m. om iem. te gemoet te gaan; it. voorrijden o.; 2. (Leenw.) verplichting v. om voor te rijden.

Vorrücken, (*rückte vor, vorgerückt*) o. ww. vooruitgaan, voortrukken, voorttrekken; 2. bedr. ww. *etw.* -, vooruitschuiven, doen vooruitgaan; (Schild.) naderbij brengen; (fig.) *jem. etw.* -, voorhouden, verwijten.

Vorrückung, (*-en*) v. voortgang m., vordering v., vooruitgaan o., vooruitgang m.; (fig.) verwijt o.

Vorruderer, (*-s*, mv. *Vorruderer*) m. voorroeier m.

Vorrudern, (*ruderte vor, vorgerudert*) bedr. ww. voorroeien, vooruitroeien.

Vorrühmen, (*rühmte vor, vorgerühmt*) bedr. ww. *jem. etw.* -, roemen voor, prijzen voor.

Vorrüsten, (*rüstete vor, vorgerüstet*) bedr. ww. toebereiden, gereed maken.

Vorrüstung, (*-en*) v., Z. *Vorrichtung*; 2. voorbereidende maatregel m.

Vorsaal, (*-(e)s*, mv. *Vorsäle*) m. voorzaal, voorkamer v.

Vorsabbath, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. avond m. voor den sabbat.

Vorsagen, (*sagte vor, vorgesagt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, voorzeggen; *schöne Sachen* -, voorpraten; 2. voorzeggen, inblazen, influisteren; 3. opgeven, dicteeren; *das Vorgesagte*, dictee v.

Vorsager, (*-s*, mv. *Vorsager*) m. (Tooneelk.) voorzegger, souffleur m.

Vorsang, (*-(e)s*, mv. *Vorsänge*) m. voorzingen o., voorzang m.; 2. Z. *Vorsängeramt.*

Vorsänger, (*-s*, mv. *Vorsänger*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorzanger m., voorzingster v.

Vorsänger-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. ambt o., waardigheid, betrekking v. van voorzanger, voorzangerschap o.; *-würde* v., Z. *-amt.*

Vorsatz, (*-es*, mv. *Vorsätze*) m. (Spraakk.) voorzin m., voorzindeel o.; (Red.) Z. *Vordersatz*; 2. plan, voornemen, besluit o.; *einen - fassen*, een besluit nemen, een plan maken, zich voornemen; *mit -*, met opzet, opzettelijk, met voordacht, expres.

Vorsätzlich, bijv. en b. met voordacht, opzettelijk, expres, met voorbedachten rade.

Vorschaffen, (*schaffte vor, vorgeschafft*) bedr. ww. voorbrengen, vooruitbrengen, maken dat & naar voren komt.

Vorschanze, (*-n*) v. voorwerk o.; kleine schans v.

Vorschanzen, (*schanzte vor, vorgeschanzt*) bedr. ww. eene schans opwerpen voor; (fig.) *der Arglist* -, zich wapenen tegen.

Vorschein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. licht o. dat den dageraad voorafgaat, eerste schijnsel o.; *zum - kommen*, te voorschijn komen, aan den dag komen, zich vertoonen, zichtbaar worden, het licht zien; *zum - bringen*, te voorschijn brengen, doen verschijnen.

Vorscheinen, (*schien vor, vorgeschienen*) o. ww. onr., m. *s.* in glans boven anderen blinken, glans naar buiten werpen; 2. (fig.) onder andere voorwerpen glinsteren, meer glans verspreiden dan; 3. *jem.* -, voorlichten, voorstralen.

Vorschicht, (*-en*) v. eerste laag v.; 2. (Giet.) eerst gesmolten erts o. van weinig gehalte.

Vorschicken, (*schickte vor, vorgeschickt*) bedr. ww. voorzenden; it. vooruitzenden.

Vorschieben, (*schob vor, vorgeschoben*) bedr. ww. onr. vooruitschuiven; (Krijgsw.) *Posten* -, vooruitzenden; 2. *etw.* -, schuiven voor, voorschuiven; *den Wagen* -, voor de poort brengen; *den Riegel* -, voordoen, voorschuiven.

Vorschieber, (*-s*, mv. *Vorschieber*) m. (Bouwk.) anker o.; (Timm.) schuif v., platte grendel m.

Vorschielen, (*schielte vor, vorgeschielt*) o. ww., m. *h.* van ter zijde aanzien.

Vorschieszen, (*schoss vor, vorgeschossen*) o. ww. onr. vooruitschieten; it. vooruitspringen, vooruitstorten; (van water), met geweld voortstroomen; (van bloemen), uitbotten; (Bouwk.) uitsteken, vooruitspringen; 2. bedr. ww. voorschieten, leenen; *vorgeschossenes Geld*, voorgeschoten, geleend geld.

Vorschieszer, (*-s*, mv. *Vorschieszer*) m. voorschieter, leener m.

Vorschiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorschip o., voorsteven m.

Vorschimmern, (*schimmerte vor, vorgeschimmert*) o. ww., m. *h.*, Z. *vorscheinen.*

Vorschlag, (*-(e)s*, mv. *Vorschläge*) m. voorslag, eerste slag m.; (Muz.) voorslag m.; (Uurw.) voorslag m.; 2. (Art.) prop v., stopsel o.; (Giet.) smeltmiddel, middel o. dat het smelten bevordert; (Leid., Mets.) eerste laag v.; (Boekb.) stuithout o.; II. (fig.) voorslag m., voorstel o.; *etw. in - bringen*, Z. *vorschlagen* (II); *jemn. einen - machen, thun*, een voorstel doen; *nach seinem -e*, volgens zijn voorstel; *einen - annehmen*, een voorstel, voorslag aannemen; *in -e sein*, voorgesteld zijn, in behandeling zijn.

Vorschlagen, (*schlug vor, vorgeschlagen*) o. ww. onr., m. *h.* voorslaan, het eerst slaan; 2. vooroverslaan, overhangen; (Jachtw.) (van honden), te vroeg aanslaan; it. van voren uitgraven; (Bergw.) het sein geven; II. bedr. ww. *einen Ball* -, vooruitslaan, voortslaan; (Wapenk.) *die Zunge* -, uitsteken; 2. *jemn. den Takt* -, voorslaan, de maat slaan voor; 3. (Muz.) *eine Note* -, een voorslag teekenen; 4. *ein Brett* -, slaan voor, voorspijkeren; *Pfähle, Pflöcke* -, vooruitslaan; (Art.) eene prop op de lading doen; (Giet.) *den Zusatz* -, smeltmiddelen doen bij; (fig., Hand.) overvragen; 5. *etw.* -, voorstellen, op het tapijt brengen; *jem. zu einem Amte* -, voordragen, voorstellen.

Vorschläger, (*-s*, mv. *Vorschläger*) m. (Sm.) hij die voorslaat; 2. (fig.) voorsteller m.

Vorschlag-form, (*-en*) v. potloodertsmolen m.; *-hammer* m., Z. *Schrothammer.*

Vorschläglich, bijv. en b. voor te stellen, voorgesteld kunnende worden; 2. bij wijze van voorstel.

Vorschlagzieher, (*-ziehers*, mv. *-zieher*) m. (Art.) hij die de prop uit het geschut haalt.

Vorschleppen, (*schleppte vor, vorgeschleppt*) bedr. ww. voorsleepen, vooruitsleepen.

Vorschmack, (*-(e)s*) m., z. m. heerschende smaak m.; 2. voorsmaak m.

Vorschmecken, (*schmeckte vor, vorgeschmeckt*) o. ww. een heerschenden smaak hebben; 2. bedr. ww. vooraf smaken, een voorsmaak hebben; (fig.) een voorgevoelen hebben.

Vorschmeiszen, (*schmiss vor, vorgeschmissen*) bedr. ww. onr. (gemeenz.) Z. *vorwerfen.*

Vorschmied, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Vorschläger* (I).

Vorschmiedeeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. glasblazersijzer o. om de glasmassa voorloopig te vormen.

Vorschneidemesser, (*-sers*, mv. *-ser*) o. voorsnijmes o.

Vorschneiden, (*schnitt vor, vorgeschnitten*) o. ww. onr., m. *h.* (Landb.) voormaaien, eerst maaien; (Kookk.) voorsnijden, het eerst snijden; it. leeren snijden, snijden voordoen; 2. voor iem. maaien, snijden; (fig.) *jemn. Gesichter* -, gezichten trekken voor; II. bedr. ww. voorsnijden.

Vorschneider, (*-s*, mv. *Vorschneider*) m. eerste maaier m.; (Kookk.) voorsnijder m.

Vorschnell, bijv. en b. voorbarig, overijld, overhaast, met overhaasting; *- im Munde sein*, voorbarig zijn in het spreken; *- urtheilen*, voorbarig, overijld.

Vorschnitt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. voorsnede v., recht o. om eerst te maaien.

Vorschnitter, (*-s*, mv. *Vorschnitter*) m. eerste maaier m., hij die het recht heeft om eerst te maaien.

Vorschoss, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. belasting v., impost, accijns m.

Vorschreiben, (*schrieb vor, vorgeschrieben*) bedr. ww. onr. *jem.* -, voorschrijven, een voorbeeld voorschrijven; *jem. Buchstaben* -, voorschrijven; (fig.) *jemn. etw.* -, voorschrijven, bevelen, gelasten; *Gesetze* -, opleggen, voorschrijven; 2. voor iem. schrijven; *dem Buche seinen Namen* -, aan het begin van het boek & schrijven.

Vorschreibung, v., Z. *vorschreiben*; 2. Z. *Vorschrift.*

Vorschreien, (*schrie vor, vorge-*

schrieen) bedr.ww. onr. schreeuwen voor, door geschreeuw verdooven.

Vorschreiten, (*schritt vor, vorgeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* stappen voor; (fig.) voornitgaan, voortgaan, vorderingen maken; 2. vooruitstappen.

Vorschrift, (*-en*) v. voorbeeld, schrijfvoorbeeld o.; (fig.) voorschrift, bevel o., order v.; (Gen.) recept o.; (Krijgsw.) marschroute v.; *- für den Dienst*, onderricht, voorschrift o., instructie v.; *nach der - verfahren*, volgens het voorschrift handelen.

Vorschriftlich, vorschriftmäszig, bijw. volgens het voorschrift, volgens het voorbeeld, naar het reglement, volgens het recept.

Vorschritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. schrede v. vooruit; (fig.) *der erste -*, de eerste schrede v. of stap m.; 2. (in eene kunst &), vordering v.; 3. Z. *Vortritt*.

Vorschub, (*-(e)s*, mv. *Vorschübe*) m. (Sp.) eerste worp, eerste stoot m.; *den - haben*, eerst mogen stooten; (fig.) hulp v., bijstand m.; it. overpeinzing, overdenking v.; *jem. - leisten*, hulp verleenen, bijstaan; *- thun*, begunstigen, heimelijk steunen; (gemeenz.) een handje helpen.

Vorschuh, (*-(e)s*, mv. *Vorschuhe*) m. voorschoen m., bovenleder o.

Vorschuhen, (*schuhte vor, vorgeschuht*) bedr.ww. *Stiefel -*, voorschoenen.

Vorschuhleder, (*-s*) o., z. m. (Schoenm.) bovenleder o.

Vorschule, (*-n*) v. voorbereidende school v.

Vorschuss, (*-es*, mv. *Vorschüsse*) m. (met een geweer &), eerste schot o.; 2. (in geld), voorschot o., leening v.; *im -e sein*, in voorschot zijn; *bei jemn. - haben*, iem. geld voorgeschoten hebben; *in - kommen*, in voorschot komen; (Boekh.) *auf -*, bij abonnement, bij inteekening; *-schein* m. bewijs o. van abonnement, inteekenbiljet o.; *-weise* bijw. bij voorschot, in voorschot; (Boekh.) bij inteekening.

Vorschutt, (*-(e)s*) m., z. m. wintervoeder o. voor wilde zwijnen.

Vorschütten, (*schüttete vor, vorgeschüttet*) bedr. ww. voorstorten, voorwerpen, voorgeven; *den Pferden Haber -*, geven.

Vorschützen, (*schützte vor, vorgeschützt*) bedr. ww. beschermen, verdedigen, als bescherming voorhouden; (fig.) *eine Krankheit -*, voorgeven, voorwenden; *sein Alter -*, zich verontschuldigen wegens; *seine Unwissenheit -*, voorwenden.

Vorschützung, v., Z. *vorschützen*; it. verdediging, bescherming v., voorwendsel o., verontschuldiging v.

Vorschwarm, (*-(e)s*, mv. *Vorschwärme*) m. eerste zwerm m. van een ouden bijenkorf.

Vorschwatzen, (*schwatzte vor, vorgeschwatzt*) bedr. ww., Z. *vorplaudern*.

Vorschweben, (*schwebte vor, vorgeschwebt*) o. ww. voor de oogen zweven, voor den geest zweven; *es schwebt mir vor*, het zweeft mij voor den geest; *Unglück schwebt ihm vor*, er hangt hem een ongeluk boven het hoofd.

Vorschwimmen, (*schwamm vor, vorgeschwommen*) o. ww. onr., m. *s.* voorzwemmen, zwemmen voor.

Vorsegel, (*-s*, mv. *Vorsegel*) o. (Zeew.) voorzeil o.

Vorsegeln, (*segelte vor, vorgesegelt*) bedr. ww. voorzeilen, vooruitzeilen, in het zeilen winnen.

Vorsehen, (*sah vor, vorgesehen*) bedr. ww. onr. voorzien, verzorgen, gereed maken; 2. wed. ww. *sich -*, op zijne hoede zijn, voorzorg gebruiken; *seht euch vor!*, zijt op uwe hoede!, opgepast!

Vorsehung, v. voorzichtigheid, voorzorg, voorziening v.; *- Gottes*, Voorzienigheid v.; Ger.) *wegen einer Sache - thun*, voorzien in, beschikken, regelen.

Vorsein, (*war vor, vorgewesen*) o. ww. onr., m. *s.* voor zijn, vooruit zijn; *jemn. -*, iem. zijn; (gemeenz.) *es war mir vor*, ik had er een voorgevoel van, ik vermoedde het wel; 2. *da sei Gott vor!*, dat verhoede God!, God beware ons daarvoor!; 3. (van personen), voor zijn, tegenwoordig zijn, verschenen zijn, ondervraagd worden.

Vorseite, (*-n*) v., Z. *Vorderseite*.

Vorsenden, (*sandte vor, vorgesandt*) bedr. ww., Z. *voransenden*.

Vorsetz-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. (Boekb.) schutblad o.; *-blech* o. schuifplaat v.; *-deckel* m. deksel o. van klei voor de pijpen in zwavelsmelterijen.

Vorsetze, (*-n*) v. wat voor & gezet wordt, scherm o.

Vorsetzen, (*setzte vor, vorgesetzt*) bedr. ww. vooruitzetten; 2. voorzetten, voorplaatsen; *seinen Namen, eine Vorrede dem Buche -*, schrijven voor, zetten voor; 3. *jemn. Speisen -, zu essen -*, voorzetten; 4. *jem. einer Sache, einem Lande -*, voorstellen; *jem. dem Heere -*, aan het hoofd stellen van; 5. *sich etw. -*, zich voornemen, van plan zijn; 6. (Sp.) voorzetten, eerst zetten.

Vorsetzer, (*-s*, mv. *Vorsetzer*) m. hij die voorzet, vooruitzet; (Hoed.) rand m. van eene hoedenmakerstafel.

Vorsetzfenster, (*-sters*, mv. *-ster*) o. voorzetraam o.

Vorsetzlich, bijv. en b., Z. *vorsätzlich*; *-keit* v. voordacht, opzettelijkheid v.

Vorsetz-mauer, (*-n*) v., Z. *Futtermauer*; *-papier* o. (Boekb.) schutblad o.; *-silbe* v. (Spraakk.) voorvoegsel o.; *-topf* m. pot m. tot het opvangen van gezuiverde zwavel &.

Vorsetzung, (*-en*) v. (Spraakk.) voorplaatsing, voorvoeging v.; (Waterb.) bekleeding v. van een dijk.

Vorsetz-wand, (*-wände*) v. kamerschut o., Spaansche wand m.; *-wort* o. voorgevoegd woord o.; it. voorzetsel o.

Vorsicht, v., z. m. voorzichtigheid, voorzorg v.; 2. omzichtigheid v.; *- brauchen*, voorzorg gebruiken; (Spr.) *- lässt nicht zu Schanden werden*, voorzichtigheid is de moeder der porceleinkast; 3 Z. *Vorsehung*.

Vorsichtig, (*-er*, *-st*) bijv. en b. voorzichtig, omzichtig, behoedzaam, met voorzorg, wijselijk; *-keit* v., Z. *Vorsicht*.

Vorsichts-maszregel, (*-n*) v. maatregel m. van voorzichtigheid, voorzorgsmaatregel m.; *-mittel* o. middel o. dat de voorzichtigheid aan de hand geeft; *-regel* v. regel m. van voorzichtigheid.

Vorsiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorste gedeelte o. van een zeil.

Vorsilbe, (*-n*) v. (Spraakk.) voorste letter greep v., voorvoegsel o.

Vorsingen, (*sang vor, vorgesungen*) bedr. ww. onr. voor iem. zingen; *jem. ein Lied -*, voorzingen; *jem. -*, zingen voor, leeren zingen; 3. (in de kerk), voorzingen, voorzanger zijn.

Vorsitz, (*-es*, mv. *-e*) m. voorzitting v., voorrang m., voorzitterschap o.

Vorsitzen, (*sass vor, vorgesessen*) o. ww. onr., m. *h.* voorzitten, leiden, presideeren; *der - de Rath, Richter*, Z. *Vorsitzer*.

Vorsitzer, (*-s*, mv. *Vorsitzer*) m. voorzitter, leider, bestuurder, president m.; *- der Minister*, voorzitter m. van den ministerraad.

Vorsitzstreit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. oneenigheid v., twist m. over den voorrang, over het voorzitterschap.

Vorsommer, (*-s*, mv. *Vorsommer*) m. voorzomer m.

Vorsorge, (*-n*) v., Z. *Vorsicht* (1); (Spr.) Z. *Nachsorge*; 2. voorzorg v.; *- für jemn. - tragen*, zorg dragen voor.

Vorsorgen, (*sorgte vor, vorgesorgt*) bedr. ww. voorzorg gebruiken, zorg dragen; it. verzorgen.

Vorsorglich, bijv. en b. voorzichtig, zorgvuldig, uit voorzorg.

Vorspann, (*-(e)s*, mv. *Vorspänne*) m. voorspan o.; *- nehmen*, versche paarden nemen; (Zeew.) Z. *Vorderspann*.

Vorspannen, (*spannte vor, vorgespannt*) bedr. ww. voorspannen, aanspannen, spannen voor; *die Pferde -*, aanspannen; *einem Reisenden -*, versche paarden verschaffen.

Vorspanner, (*-s*, mv. *Vorspanner*) m. hij die versche paarden verschaft.

Vorspeise, (*-n*) v. eerste gerecht o.

Vorspiegeln, (*spiegelte vor, vorgespiegelt*) bedr. ww. (fig.) *jemn. etw. -*, voorspiegelen, met ijdele hoop vervullen, doen verwachten; *jemn. Freundschaft -*, wijsmaken.

Vorspiegelung, (*-en*) v., Z. *vorspiegeln*; it. voorspiegeling, ijdele verwachting v., misleiding v., bedrog o.; 2. valsche belofte v.

Vorspiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. voorspel, voorstuk, preludium o.

Vorspielen, (*spielte vor, vorgespielt*) bedr. ww. *jemn. etw. -*, voorspelen; 2. o. ww., m. *h.* een voorspel spelen; (Sp.) voorspelen, eerst spelen.

Vorspieler, (*-s*, mv. *Vorspieler*) m. hij die eerst speelt, voorspeler m.

Vorspinn-maschine, (*-n*) v. werktuig o. tot omdraaiing van den draad; *-werk* o., Z. *-maschine*.

Vorsprache, (*-n*) v. kort bezoek, aanspreken o.; 2. vraag, voorspraak v.

Vorsprechen, (*sprach vor, vorgesprochen*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, zeggen, voorzeggen, voorpraten; 2. *bei jemn.* -, aankomen bij, even bezoeken.

Vorsprecher, (*-s,* mv. *Vorsprecher*) m., Z. *Fürsprecher.*

Vorsprengen, (*sprengte vor, vorgesprengt*) o. ww. te paard vooruitspringen; 2. (Bouwk.) *vorgesprengter Bogen,* uitspringend.

Vorspringen, (*sprang vor, vorgesprungen*) o. ww. onr., m. *h.* springen voor; it. voorspringen, het eerst springen; 2. vooruitspringen; 3. voorspringen, verder springen dan; (van water), opspringen; (Bouwk.) vooruitspringen; *-de Ecke,* uitspringende hoek.

Vorsprung, (*-(e)s,* mv. *Vorsprünge*) m. voorsprong, sprong m. voornit; 2. voorste o., voorkant m.; (fig.) voordeel o., overhand v.; *einen - vor jemn. haben,* iem. vooruit zijn, verder zijn dan; *einen - von zwei Tagen vor jem. haben.* iem. twee dagen vooruit zijn; (Bouwk.) uitstek o., voorsprong m.

Vorspuk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Vorbedeutung.*

Vorspuken, (*spukte vor, vorgespukt*) o. ww., Z. *vorbedeuten.*

Vorstadt, (*Vorstädte*) v. voorstad v.

Vorstädter, (*-s,* mv. *Vorstädter*) m., **-in,** (*-nen*) v. bewoner m., bewoonster v. der voorstad.

Vorstädtisch, bijv. nw. tot de voorstad behoorende, van de voorstad.

Vorstammeln, (*stammelte vor, vorgestammelt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, voorstamelen, stamelend mededeelen.

Vorstand, (*-(e)s,* mv. *Vorstände*) m. (Ger.) verschijnen o. in persoon voor den rechter; 2. borgtocht m.; 3. Z. *Vorsteher;* it. bestuur o., directie, commissie v.

Vorständ(n)er, (*-s,* mv. *Vorständ(n)er* m. (Boschw.) boom m. dien men heeft laten staan tot verderen groei; it. boom die te dun is om geveld te worden.

Vorstechen, (*stach vor, vorgestochen*) bedr. ww. onr. (fig.) in het oog vallen, uitblinken, de overhand hebben; (Bouwk.) Z. *vorspringen;* 2. *ein Loch in's Papier* -, voorsteken; II. o. zelfst. (fig.) voorrang m., overhand, meerderheid v.; (Bouwk.) Z. *Vorsprung.*

Vorstecher, (*-s,* mv. *Vorstecher*) m. priem m. bij het zetten van juweelen.

Vorstechort, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Schoenm.) voorsteeksels v.

Vorstechung, v. voorsteken, uitblinken o., Z. *vorstechen* II.

Vorsteck-ärmel, m. mv. voormouwen, manchetten v. mv.; *-blume* v. bloem v. die men op de borst steekt.

Vorstecken, (*steckte vor, vorgesteckt*) bedr. ww. van voren steken, vaststeken; 2. *ein Ziel* -, door palen aanwijzen; (fig.) *sich ein Ziel* -, zich een doel stellen; 3. *den Kopf* -, vooruitsteken, opsteken; (Mod.) *jemn. eine Haube* -, voor iem. opmaken.

Vorstecker, (*-s,* mv. *Vorstecker*) m. hij die voorsteekt, Z. *vorstecken;* (Landb.) (aan den ploeg), voorsteekpen v.; (Art.) stamper m.; (Timm.) ijzeren bout m., spie v.; (Sm.) luns, lens v.

Vorsteck-latz, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. planchetschuif v.; *-lien* v. wagenlens v.; *-locke* v. voorlok v.; *-lünze* v. lens, luns, spie v.; *-nagel* m. voorsteekpen, luns, spie v.; it. Z. *Vorstecker.*

Vorstehehund, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Jachtw.) Z. *Vorsteher.*

Vorstehen, (*stand vor, vorgestanden*) o. ww., onr., m. *s.* staan voor, vooruitstaan; (Bouwk.) uitsteken, uitspringen; (van kleederen), vooruitstaan; 2. geplaatst zijn voor; *das -de Titelkupfer,* de titelplaat v.; *die -de Seite,* de vorige bladzijde; *-des hat er selbst geschrieben,* het voorafgaande; 3. (fig.) *einer Sache* -, aan het hoofd staan van, besturen, leiden; *einem Amte* -, waarnemen, uitoefenen; *dem Hauswesen* -, besturen; *einer Schule* -, aan het hoofd staan van, Z. *Vorsteher; -der Hund,* Z. *Vorsteher* (Jachtw.); (Ger.) voor het gerecht verschijnen; it. Z. *bevorstehen; es steht mir etw. vor,* er hangt mij & boven het hoofd; (gemeenz.) *es steht mir vor,* ik heb een voorgevoel.

Vorsteher, (*-s,* mv. *Vorsteher*) m., **-in,** (*-nen*) v. bestuurder, directeur m., bestuurderes, directrice v.; (van een klooster), opperste m. en v.; (van eene school), directeur m., directrice v.; (in seminariën), president m.; (Ontlk.) Z. *-drüse;* (Jachtw.) hoenderhond, staande hond m.

Vorsteher-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. waardigheid v., ambt o., betrekking v. van directeur &, directeurschap, rectoraat, presidentschap o.; *-drüse* v. (Ontlk.) voorstanderklier v., prostaat m.; *-drüsendrücker* m. samendrukkende spier v. van de voorstanderklieren; *-drüsensaft* voorstandersap o.

Vorsteherschaft, v., Z. *Vorsteheramt.*

Vorstehlen (sich), (*stahl vor, vorgestohlen*) wed. ww. onr. vooruitglijden, vooruitsluipen.

Vorsteigen, (*stieg vor, vorgestiegen*) bedr. ww. onr. vooruitklimmen; it. naar voren klimmen; 2. eer klimmen dan.

Vorsteiger, (*-s,* mv. *Vorsteiger*) m. hij die voorklimt, die eerst klimt.

Vorstellen, (*stellte vor, vorgestellt*) bedr. ww. naar voren zetten, vooropzetten, vooruitplaatsen; *eine Uhr* -, voorzetten; 2. (fig.) *jem. seinen Freunden* -, voorstellen, presenteeren; *sich bei Hofe - lassen,* zich aandienen, zich laten voorstellen; *das Recht jem. zu einem Amte vorzustellen,* recht o. om voor te dragen; 3. (fig.) *einen Schiffbruch* -, voorstellen; *jemn. sein Unrecht* -, voor oogen houden *jems. Person* -, vertegenwoordigen; *den Wirth* -, vervangen; *jem. zum Muster* -, tot voorbeeld doen strekken; *eine Sache* -, ten toon stellen; it. uitleggen verklaren; *unrichtig* -, verkeerd uitleggen; *ein Schauspiel* -, geven, voordragen, eene voorstelling geven van; *den Liebhaber* -, de rol vervullen van; 4. *etw.* -, *etw. Rechtes* -, (van het uiterlijk), er goed uitzien; *etw. Grosses - wollen,* den heer uithangen, voor voornaam willen doorgaan; 5. *sich etw.* -, zich voorstellen, zich verbeelden, verwachten, zich een denkbeeld vormen van; *das kann ich mir nicht* -, dat kan ik mij niet voorstellen, daarvan kan ik mij geen denkbeeld maken.

Vorsteller, (*-s,* mv. *Vorsteller*) m. hij die voorstelt; 2. tooneelspeler, komediant m.

Vorstellig, bijw. - *machen,* duidelijk maken, verklaren.

Vorstellung, (*-en*) v. voorstelling v.; 2 aanbieding v.; 3. *sich keine - von etw. machen können,* voorstelling v., denkbeeld o.; 4. (van een ongelijk), verwijt o.; *-en gegen etw. machen,* tegenwerpingen maken; 5. (van eene zaak), verklaring v.; 6. denkbeeld o., gewaarwording v.; *das geht über alle* -, dat gaat de verbeelding, alle begrip te boven.

Vorstellungs-art, (*-en*) v. wijze v. van voorstelling; *-fähigkeit, -kraft* v. voorstellingsvermogen o., verbeeldingskracht v.; *-recht* o. recht o. om voor te stellen; *-vermögen* o., Z. *-kraft.*

Vorstenge, (*-n*) v. (Zeew.) voorsteng v.

Vorsteven, (*-s,* mv. *Vorsteven*) m. voorsteven m.

Vorstich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Naai.) voorsteek m.; (Giet.) eerste boring v.; *-naht* v. met den voorsteek genaaide naad m.

Vorstopfen, (*stopfte vor, vorgestopft*) bedr. ww. *Werg* -, voor & stoppen.

Vorstosz, (*-es,* mv. *Vorstösze*) m. stoot m., naar voren, stoot m. van voren, eerste stoot m.; 2. (Bouwk.) voorsprong m., uitstek o.; 3. (Naai.) smal boordsel o., smalle zoom m.; (Scheik.) slang v. van een distilleerketel; (Landh.) maagdenwas, ruw of geel was o.

Vorstoszen, (*stiesz vor, vorgestoszen*) bedr. ww. onr. vooruitstooten, vooruitduwen, naar voren stooten; 2. (Naai.) een smallen zoom leggen; 3. (Bouwk.) vooruitspringen, uitsteken; 4. (fig.) gebeuren, voorvallen, zich voordoen.

Vorstreckbar, bijv. nw. uitrekbaar, uitgestoken kunnende worden.

Vorstrecken, (*streckte vor, vorgestreckt*) bedr. ww. uitsteken, vooruitsteken, naar voren steken; (fig.) *Geld* -, voorschieten, leenen, verstrekken.

Vorstreckung, (*-en*) v., Z. *vorstrecken;* it. leening v., voorschot o.

Vorstreichen, (*strich vor, vorgestrichen*) bedr. ww. onr. vooruitstrijken.

Vorstreuen, (*streute vor, vorgestreut*) bedr. ww. *den Pferden & Futter* -, voorstrooien.

Vorstreuung, (*-en*) v., Z. *vorstreuen;* (Waterb.) dijkbekleeding v. van stroo of takkenbossen.

Vorstrich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. streep v. voor een woord; (Slot.) (aan den sleutelbaard), rand m.

Vorstube, (*-n*) v. voorkamer v.

Vorstück, (-(e)s, mv. -e) o. voorstuk o.

Vorstufe, (-n) v. voortrede v., voortrap m.

Vorstürzen, (*stürzte vor, vorgestürzt*) bedr. ww., Z. *hervorstürzen.*

Vorsuche, v., z. m. (Jachtw.) voorloopig opzoeken o. van het wild.

Vorsuchen, (*suchte vor, vorgesucht*) bedr.ww., Z. *hervorsuchen;* (Jachtw.) het wild opzoeken.

Vorsumpf, (-(e)s, mv. *Vorsümpfe*) m. (Bergw.) zinkput, zakput m.

Vorsumpfen, (*sumpfte vor, vorgesumpft*) bedr. ww. *einen Schacht* -, voorgraven, beginnen uit te graven.

Vorsündfluthlich, bijv.nw. voor den zondvloed geschied, antidiluviaansch.

Vorsylbe, (-n) v., Z. *Vorsilbe.*

Vortanz, (-es, mv. *Vortänze*) m. eerste dans m.

Vortanzen, (*tanzte vor, vorgetanzt*) bedr. ww. voordansen, den dans beginnen, den dans leiden; 2. *jemn.* -, leeren dansen.

Vortänzer, (-s, mv. *Vortänzer*) m. voordanser m., eerste danser m.; 2. -, -*in* v. hij, zij die den dans leidt, balletmeester m.

Vortheil, (-(e)s, mv. -e) m., Z. *Vordertheil;* 2. vooruit ontvangen aandeel o.; II. voordeel o., winst v., profijt, nut o.; *mit* -, Z. *vortheilhaft;* - *aus etw., aus Allem ziehen,* ergens voordeel uit halen, overal winst uit halen; *der* - *einer Bildung,* voordeel, voorrecht o.; *sich auf seinen* - *verstehen,* zijn belang begrijpen, op winst uit zijn; *was habe ich davon für* -*e?,* welk voordeel heb ik daarbij?; (fig.) *den* - *über jem. haben,* den voorrang hebben boven; *jemn. den* - *abgewinnen,* de bovenhand krijgen op.

Vortheilhaft, (-er, -(e)st) bijv. en b. voordeelig, winstgevend.

Vortheilig, vortheilisch, bijv. nw. voordeel gevend, winst opleverend, belanghebbende.

Vorthier, (-(e)s, mv. -e) o. (Jachtw.) voorste jachthond m.

Vorthun, (*that vor, vorgethan*) bedr.ww. onr. voordoen, van voren aandoen; *die Vorhänge* -, neerhalen, laten zakken, voordoen; 2. *jemn. etw.* -, voordoen, wijzen hoe te doen.

Vorthüre, (-n) v. voordeur, dubbele deur v.; it. tochtdeur v.

Vortönen, (*tönte vor, vorgetönt*) o. ww., m. *h.* (Muz.) den boventoon hebben, domineeren.

Vortrab, (-(e)s, mv. *Vorträbe*) m. voorhoede v.

Vortraben, (*trabte vor, vorgetrabt*) o. ww., m. *s.* vooruitdraven; 2. voordraven, harder draven dan, in het draven vooruitgaan.

Vortrag, (-(e)s, mv. *Vorträge*) m. voordracht v., verhaal o., vertelling v.; (Ger.) verslag, rapport o.; 2. openingsrede, redevoering v.; *den* - *thun,* de voordracht, het voorstel o. doen; *eine Sache in* - *bringen,* eene zaak voordragen, voorstellen, behandelen; 3. (Red.) voordracht v.; it. wijze v. van voordragen, manier v. van spreken; *einen schönen* - *haben,* eene schoone voordracht hebben; 4. redevoering, les v.; (van eene preek), tekst m., onderwerp o.; *den* - *haben,* rapport moeten uitbrengen.

Vortragbar, bijv.nw. voor te dragen, tot voordragen geschikt.

Vortragen, (*trug vor, vorgetragen*) bedr. ww. dragen voor, voor iem. dragen; 2. vooruitdragen; 3. vooruitbrengen, voorzetten; 4. (fig.) *mündlich* -, voordragen, eene voordracht houden, mededeelen; *jemn. seine Noth* -, blootleggen, bekend maken; *etw. im Rathe* -, voorstellen, voordragen; *etw. gut vorzutragen wissen,* goed weten voor te dragen; *schriftlich* -, op schrift zetten; (Red.) eene voordracht houden; (Ger.) rapport uitbrengen, verslag doen; *man muss diesz dem Könige* -, voordragen, voorstellen; 5. *ein Lied* -, voordragen, zingen.

Vortrags-art, (-en) v. wijze v. van voordragen, Z. *Vortrag* (3); (van een onderwijzer), leergang m., methode, leerwijze v.; -*kunst* v. kunst v. om voor te dragen; -*weise* v., Z. -*art.*

Vortreffen, (-s, mv. *Vortreffen*) o. voorgevecht, gevecht o. der voorposten.

Vortrefflich, (-er, -st) bijv. en b. voortreffelijk, uitstekend, zeer goed, uitmuntend; 2. uitgezocht, heerlijk; *etw.* - *verstehen,* uitmunten in; *ganz* -, hoogst voortreffelijk; - *tanzen,* uitmuntend, keurig; -*keit* v. uitnemendheid, uitstekendheid, voortreffelijkheid v.

Vortreiben, (*trieb vor, vorgetrieben*) bedr. ww. onr. voordrijven, vooruitdrijven.

Vortreppe, (-n) v. eerste trap, kleine trap v. voor eene grootere, stoep m.

Vortreten, (*trat vor, vorgetreten*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *hervortreten;* 2. (Bouwk.) vooruitspringen, uitsteken.

Vortreter, (-s, mv. *Vortreter*) m. voorlooper m.; 2. Z. *Vorgänger.*

Vortrieb, m., **Vortriebsrecht,** (-(e)s, mv. -e) o., **Vortrift,** (-en) v. recht o. om vóór anderen te laten weiden.

Vortrillern, vorträllern, (*trillerte vor, vorgetrillert* en *trällerte vor, vorgeträllert*) bedr.ww. voorzingen, voorneuriën.

Vortrinken, (*trank vor, vorgetrunken*) bedr. en o. ww. vóór iem. drinken, eer drinken dan, het eerst drinken; 2. *jemn.* -, voorgaan in het drinken, tot drinken aanzetten, noodzaken te drinken.

Vortrinker, (-s, mv. *Vortrinker*) m. hij die eerst drinkt.

Vortritt, (-(e)s, mv. -e) m. voorrang m., voorkeur, overhand v.; *den* - *vor jemn. haben,* de overhand hebben op.

Vortrupp, (-en) v. eerste troep m.; (Krijgsw.) -n, voorhoede v.

Vortuch, (-(e)s, mv. *Vortücher*) o. schortje, slabbetje o.; it. voorschoot, schort o.

Vortüchlein, (verkl.) o. schortje, slabbetje o.

Vorturner, (-s, mv. *Vorturner*) m. voorturner, ondermeester m. in de gymnastiek.

Vorüben, (*übte vor, vorgeübt*) bedr. ww. vooroefeningen houden, de beginselen aanleeren, voorloopig oefenen.

Vorüber, bijv. nw., Z. *vorbei.*

Vorübung, (-en) v. vooroefening v.

Voruntersuchung, (-en) v. voorloopig onderzoek o.

Vorurtheil, (-(e)s, mv. -e) o. (Ger.) voorloopig vonnis o.; 2. vooroordeel o., vooringenomenheid v.

Vorurtheilen, (*urtheilte vor, vorgeurtheilt*) bedr. ww. (Ger.) voorloopig oordeelen; (fig.) vooraf oordeelen, overhaast oordeelen.

Vorurtheiler, (-s, mv. *Vorurtheiler*) m. hij die vooraf oordeelt; it. die eerst oordeelt.

Vorurtheil-frei, -los, bijv.nw. zonder vooroordeel, zonder vooringenomenheid; -*voll* bijv. nw. vol vooroordeelen, vooringenomen.

Vorväter, m. mv., Z. *Vorältern.*

Vorverkündigen, (*verkündigte vor, vorverkündigt*) bedr. ww. tevoren aankondigen, vooraf bekend maken, voorzeggen, voorspellen.

Vorvernünfteln, (*vernünftelte vor, vorvernünftelt*) o. ww. door drogredenen zoeken wijs te maken.

Vorverwandter, (*Vorverwandten,* mv. *Vorverwandten*) m. persoon m. van wien iem. afstamt, bloedverwant m. in opklimmende lijn.

Vorverwandtschaft, v., z. m. bloedverwantschap v. in opklimmende lijn; 2. bloedverwanten m. en v. mv. in opklimmende lijn.

Vorvieh, (-(e)s) o., z. m. vee o. welks onderhoud den herder niets kost.

Vorvordern, m. mv., Z. *Vorväter.*

Vorvorig, bijv. nw. voorlaatst.

Vorvorletzt, bijv. nw. (Spraakk.) -*e Silbe,* op twee na de laatste.

Vorwache, (-n) v. voorste wacht v., voorpost m.

Vorwachs, (-es) o., z. m. maagdenwas, ruw, geel was o.

Vorwachsen, (*wuchs vor, vorgewachsen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *hervorwachsen;* 2. groeien voor; 3. in groei overtreffen.

Vorwagen, (*wagte vor, vorgewagt*) bedr. ww. durven vooruitgaan, wagen vooruit te gaan.

Vorwägen, (*wog vor, vorgewogen*) bedr. ww. onr. voorwegen; it. leeren wegen, het wegen voordoen.

Vorwall, (-(e)s, mv. *Vorwälle*) m. voorwal, eerste wal m.

Vorwalten, (*wallete vor, vorgewallet*) bedr. ww. heerschen, de bovenhand hebben; *die Gnade* - *lassen,* de bovenhand laten hebben; *hier wallet kein Zweifel vor,* hieraan is niet te twijfelen.

Vorwalzen, (*walzte vor, vorgewalzt*) o. ww., m. *h.* voorwalsen, het eerst walsen.

Vorwalzwerk, (-(e)s, mv. -e) o. eerste wals, eerste rol v.

Vorwand, (-(e)s, mv. *Vorwände*)

m. voorwendsel o., dekmantel m., uitvlucht v.

Vorwand, (*-wände*) v. voormuur, vooruitspringende muur m.; (Boschw.) vooruitliggend bosch o., rand, zoom m. van een bosch; (Vog.) (van een net), rand, voorkant m.

Vorwärts, bijw. voorwaarts, vooruit, naar voren; *- gehen, - kommen*, vooruit gaan, vooruitkomen, vorderen, Z. *vorrücken;* 2. van voren, aan de voorzijde, aan den voorkant; II. o. zelfst. voorwaarts gaan, voorttrekken o.

Vorwärts-dreher, (*-drehers*, mv. *-dreher*) m. (Ontlk.) voorarmspier v.; 2. (Gen.) Z. *Vorkrampf; -streben* o. poging v. om vooruit te komen; *-zieher* m. (Ontlk.) voorwaarts trekkende oorspier v.

Vorweg, bijw. vooruit, vooraf, vroeger; *- genieszen*, vooruit.

Vorwegnehmen, (*nahm vorweg, vorweggenommen*) bedr. ww. onr. vooraf nemen, als voorschot nemen.

Vorwehr, (*-en*) v. eerste wal, voorwal m., voordam, vooruitstekende dam of dijk m.; (fig.) voorpost m.

Vorweinen, (*weinte vor, vorgeweint*) o. ww., m. *h.* voor iem. weenen.

Vorweis, (*-es*, mv. *-e*) m. paspoort o., verlofbrief m.

Vorweisen, (*wies vor, vorgewiesen*) bedr. ww. onr., Z. *vorzeigen.*

Vorweisung, (*-en*) v. (Ger.) blootlegging v.

Vorwelt, v., z. m. voorwereld v., voorvaderen, voorouders m. mv.; *Geschichte der -*, geschiedenis der voorwereld.

Vorweltlich, bijv. nw. voorwereldlijk, van voor de schepping.

Vorwenden, (*wandte vor, vorgewandt*) bedr. ww. onr. naar voren wenden, voordraaien; (fig.) Z. *vorgeben, vorschützen.*

Vorwerfen, (*warf vor, vorgeworfen*) bedr. ww. onr. naar voren werpen, vóóruitwerpen; 2. voor iem. werpen; *den wilden Thieren -*, voorwerpen; 3. *jemn. -*, iem. voorwerpen, voorgooien; (fig.) *eine Frage -*, opwerpen, doen; *jemn. etw. -*, voor de voeten gooien, verwijten, onder den neus wrijven.

Vorwerk, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Vest.) buitenwerk o.; 2. afgelegen boerderij v.

Vorwesenheit, v., z. m. voorbestaan o.

Vorweser, (*-s*, mv. *Vorweser*) m. voorganger, voorlooper m.

Vorwiegen, (*wog vor, vorgewogen*) o. ww. onr., m. *h.* meer wegen; (fig.) zwaarder wegen, van meer belang zijn, overwegend zijn.

Vorwind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) wind m. van achteren, gunstige wind m.; *- segeln*, voor den wind zeilen, den wind van achteren hebben.

Vorwinter, (*-s*, mv. *Vorwinter*) m. voorwinter, vroege winter m., begin o. van den winter.

Vorwissen, (*wusste vor, vorgewusst*) bedr. ww. onr. tevoren weten; II. o. zelfst. medeweten o., voorkennis, verstandhouding v.; *mit seinem -*, met zijne voorkennis; *ohne mein -*, buiten mijn weten.

Vorwissenschaft, (*-en*) v. voorbereidende kennis of kundigheid v.

Vorwittern, (*witterte vor, vorgewittert*) bedr. ww. tevoren ruiken; (fig.) voorgevoelen, een voorgevoel hebben.

Vorwitz, (*-es*) m., z. m. onbescheidene nieuwsgierigheid, onbescheidenheid, wijsneuzigheid v.

Vorwitzig, bijv. en b. nieuwsgierig, onbescheiden, wijsneuzig; *-keit* v., Z. *Vorwitz.*

Vorwollen, (*wollte vor, vorgewollt*) o. ww. onr. willen vooruitgaan, willen voorgaan.

Vorwort, (*-(e)s*, mv. *Vorwörter*) o. (Spraakk.) voorzetsel o.; 2. voorwoord, voorafgaand woord o., inleiding, korte voorrede v., voorbericht o.; 3. eerste woord o.; *ihm gebührt das -*, hem komt het eerste woord toe, hij mag het eerst spreken.

Vorwurf, (*-(e)s*, mv. *Vorwürfe*) m., Z. *vorwerfen;* 2. voorwerp, onderwerp o.; 3. (Jachtw.) toegeworpen lokaas, voorgeworpene o.; 4. Z. *Anwurf;* (fig.) verwijt o., berisping v.; *jemn. Vorwürfe machen*, iem. verwijtingen doen.

Vorwurfsfrei, vorwurfslos, bijv. nw. onberispelijk, onverwijtelijk, zonder verwijt.

Vorwurfsvoll, bijv. nw. vol verwijtingen, vol zelfverwijt, vol wroeging.

Vorzählen, (*zählte vor, vorgezählt*) bedr. ww. voortellen; *seine Eigenschaften -*, opsommen, opnoemen, roemen.

Vorzählung, (*-en*) v. opsomming, opnoeming v.

Vorzahn, (*-(e)s*, mv. *Vorzähne*) m. voortand, vooruitstekende tand m.

Vorzeichen, (*-s*, mv. *Vorzeichen*) o. voorteeken, kenteeken, merkteeken o., aanwijzing v., kenmerk o.

Vorzeichnen, (*zeichnete vor, vorgezeichnet*) bedr. ww. *jemn. etw. -*, voorteekenen, aantoonen hoe te teekenen, in iems. bijzijn teekenen; 2. (Kunstt.) aanwijzen waar geplaatst moet worden; 3. (Slot.) *ein Loch -*, voorschrappen; 4. (Muz.) *ein Tonstück -*, den sleutel zetten bij.

Vorzeichner, (*-s*, mv. *Vorzeichner*) m. hij die voorteekent.

Vorzeichnung, (*-en*) v. teekenvoorbeeld, patroon o., schets v.; (Muz.) sleutel m.

Vorzeigbar, bijv. nw. toonbaar, vertoonbaar.

Vorzeige, (*-n*) v. (Ger.) toonen o., vertooning v.

Vorzeigen, (*zeigte vor, vorgezeigt*) bedr. ww. toonen, vertoonen, doen zien, te voorschijn halen; *einen Wechsel -*, toonen, aanbieden, presenteeren; *seine Vollmacht -*, laten zien, vertoonen.

Vorzeiger, (*-s*, mv. *Vorzeiger*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die vertoont, laat zien, Z. *vorzeigen;* (van een wissel), toonder, houder m., toonster, houdster v.

Vorzeigung, (*-en*) v., Z. *Vorzeige.*

Vorzeit, (*-en*) v. voortijd, verleden tijd, oude tijd m., oudheid v.

Vorzeiten, bijw. eertijds, vroeger, lang geleden, eens, in vroegeren tijd.

Vorzeitig, -keit, v., Z. *frühzeitig &c.*

Vorziehbar, bijv. nw. voorgetrokken kunnende worden, voor te trekken, te verkiezen boven.

Vorziehen, (*zog vor, vorgezogen*) bedr. ww. onr. voortrekken, vooruittrekken; *etw. unter dem Kasten &c. -*, uittrekken, te voorschijn halen; 2. trekken voor; 3. de voorkeur geven, verkiezen boven, liever willen; *diescs ist jenem vorzuziehen*, dit is boven dat te verkiezen; II. o. ww., m. *s.* vooruittrekken, voorgaan; 2. aan den voorkant gaan wonen.

Vorzimmer, (*-s*, mv. *Vorzimmer*) o. voorkamer v.

Vorzucht, (*-en*) v. bijenzwerm m. tot voortplanting.

Vorzug, (*-(e)s*, mv. *Vorzüge*) m. voorkeur v., voorrang m.; *jemn. den - geben*, de voorkeur geven; 2. voorrang m., voorrecht o.; 3. meerdere voortreffelijkheid, verhevenheid v.; *sein Amt gibt ihm den - vor &c.*, geeft hem den voorrang boven; *den - haben vor*, den voorrang hebben op; 4. uitnemenheid, verhevenheid v.; (Krijgsw.) Z. *Vortrab.*

Vorzüglich, bijv. en b. verkieslijk, meer verdienste hebbend, de voorkeur verdienend; *-er Wein*, uitmuntend; *- malen*, uitstekend, buitengewoon; *-er Mann*, uitnemend, uitstekend; *etw. - lieben vor &c.*, bij voorkeur beminnen; *bemerken Sie -, dass*, voornamelijk, hoofdzakelijk, vooral; *-keit* v. voortreffelijkheid, uitstekendheid, uitnemendheid, verkieslijkheid v.

Vorzugs-preis, (*-es*, mv. *-e*) m. eerste prijs m.; *-recht* o. recht o. op den voorrang; *-weise* bijw. bij voorkeur.

Vota, Voten, o. mv. stemmen v. mv.; 2. geloften v. mv., zegenwenschen m. mv.

Votant, (*-en*, mv. *-en*) m. stemmer, kiezer m., hij die recht heeft van stemming.

Votation, Votirung, (*-en*) v. stemming v.

Votiren, (*votirte, votirt*) bedr. ww. stemmen, eene stem uitbrengen.

Votiv, bijv. nw. beloofd, tengevolge eener belofte, toegezegd.

Votiv-bild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. ten gevolge eener gelofte geschonken beeld o.; *-gelder* o. mv. ten gevolge eener gelofte geschonken gelden o. mv.; *-gemälde* o. schilderij v. geschonken ten gevolge eener gelofte; *-münze* v. munt v. met e. o. a. opschrift; *-tafel* v. plaat v. met een opschrift aan e. o. a. gewijd.

Votivist, (*-en*, mv. *-en*) m. arm, wereldlijk geestelijke m. die met missen lezen zijn brood verdient.

Votum, (*-s*, mv. *Vota*) o. stem, stemming v.; 2. gelofte v.

Vox-humana, -virginea, v. (Org.) menschelijke stem, maagdelijke stem v. (een orgelregister).

Vulgate, v., z. m. gewone Latijnsche bijbelvertaling, Vulgata v.

Vulkan, (*-s*, mv. *-e*) m. (Fabell.) Vulkanus m., god m. van het vuur; 2. vuurspuwende berg, vulkaan m.

Vulkanisch, bijv. en b. tot de vuurspuwende bergen behoorende, vulkanisch, plutonisch.

Vulkanisiren, (*vulkanisirte, vulkanisirt*) bedr.ww. *das Kautschuk* -, met zwavel verbinden, vulkaniseeren.

Vulkanisirung, v., Z. *vulkanisiren.*

Vulkanismus, (onb.) m. (Aardr.) beschouwing, meening v. dat de aarde door vuur ontstaan is.

Vulkanist, (*-en*, mv. *-en*) m. hij die de meening is toegedaan, dat de aarde door vuur ontstaan is, vulkanist m.

Vulgär, bijv. nw. gemeen, laag, gering, plat.

Vulgivag, bijv. nw. rondzwervend, rondloopend, zich gemeen gedragend.

Vulgo, bijw. in het gewone leven, gewoonlijk.

Vulgus, (onb.) m. en o. gepeupel, gemeen, grauw, janhagel o.

Vulpinit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) met kwarts gemengde, korrelige anhydriet m.

Vultispex, (*-es*, mv. *-e*) m. gelaatkundige m.

W.

W, (*W* of *W's*, mv. *W.* of *W's*) o. (25e letter en 18e medeklinker), w v.

Waage, (*-n*) v. & Z. *Wage &c.*

Waare, (*-n*) v. waar, koopwaar v.; *verbotene* -, smokkelgoed o.; *mit verbotenen -n handeln*, smokkelen, sluiken; it. *kleine, kurze* -, ijzerwerk o.; *wollene, seidene* -, wollen stof, zijden stof v.; *das ist eine theuere* -, dure stof v., duur goed o., dure waar; (Spr.) *jeder Krämer lobt seine* -, elk prijst zijne waar, ieder meent zijn uil een valk te zijn; *gute - lobt sich selbst*, goede wijn behoeft geen krans; it. *gute Worte verkaufen böse* -, met een mooi praatje krijgt men veel gedaan, men vangt meer vliegen met een lepel stroop dan met een vat azijn; 2. eetwaar v.; *grüne* -, groenten v. mv.; *Material-*, drogerij v.; *Krämer-*, kramerij v.

Waaren-absender, (*-ders*, mv. *-der*) m. (Hand.) hij die waren afzendt, consignataris m.; *-adresszettel* m. etiquette v.; *-angabezettel, -angabeschein* m. bewijs o. van aangifte van goederen; *-anschlag* m. taxatie v. van waren; *-artikel* m. artikel o., koopwaar v.; *gangbarer, couranter, gesuchter* —, gezochte waar; *-auction* v. verkooping v. bij opbod van goederen; *-aufseher* m. opzichter m. over de in eene entrepotstad gesloten verkoopen; *-ballen* m. baal v. koopwaren; *-bedarf* m. behoefte v. aan, vraag v. naar goederen; *-besichtigung* v. (Hand.) nazien o. van waren; *-bestand* m. voorwerpen, goederen o. mv. in magazijn; *-bestellungsbuch* o. bestellingboek, commissieboek o.; *-bezieher* m. hij die waren invoert; *-consignation* v. toezending, consignatie v. van goederen; *-conto* m. goederenrekening v.; *-credit* m. krediet o. in koopwaren; *-einfuhr* v. invoer m. van goederen; *-einkaufbuch* o. inkoopboek o.; *-einsender* m. hij die goederen in consignatie zendt; *-entrepot* o., Z. *-niederlage; -erzeugniss* o., Z. *-fertigung; -etiquette* v. etiquette v.; *-fach* o. handelstak m.; *-fälscher* m. vervalscher m. van koopwaren; *-fälschung* v. vervalsching v. van koopwaren; *-fertigung* v. vervaardiging van waren; *-geschäft* o., Z. *-handel; -gewölbe* o. pakhuis, magazijn o.; *-handel* m. handel m. in koopwaren, goederenhandel m.; *-haus* o., Z. *-gewölbe; -kenntniss, -kunde* v. warenkennis v.; *-lager* o. magazijn o.; *sein — verkaufen*, uitverkoopen; *-mäkler* m. makelaar m. in koopwaren; *-niederlage* v. entrepot o.; *-partie* v. partij v. koopwaren; *-preis* m. prijs m. der waren of goederen; *-probe* v. monster o. van waren; *-rechnung* v. goederenrekening, factuur v.; *—sbuch* o. factuurboek o.; *-sconto* m rekening-courantboek o.; *-sendung* v. zending v. koopwaren; *-sensal* m., Z. *-mäkler; -steuer* v. belasting v. op goederen; *-tausch* m. ruiling v. van waren, ruilhandel m. met waren; *-verkauf* m. verkoop m. van waren; *-verkehr* m. omzetten, verkoopen o. van waren; *-verloosung* v. verloting v. van waren; *-versender* m. verzender m. van waren, expediteur m.; *-versendung* v. verzending v. van waren; *-versicherung* v. verzekering v. van waren; *-vertrieb* m. verkoop m. in het groot; *-verzeichniss* o. lijst v. der waren of goederen, prijscourant v.; it. factuur v.; (Zeew.) ladingsbrief m.; *-vorrath* m. voorraad m. aan waren, goederenvoorraad m.; *-winde* v. windas o. voor goederen, kraan v.; *-zeichen* o. etiquette v.; *-zeichner* m. hij die de waren merkt; *-zoll* m. tol m., recht o. op koopwaren, Z. *Zoll; -zug* m. goederentrein m.

Wabe, (*-n*) v. honi(n)graat v., honi(n)gkoek m.; 2. cellenweefsel o. eener spons.

Wabenartig, wabicht, bijv. nw. als eene honi(n)graat, op eene honi(n)graat gelijkende.

Wabenkopfgrind, (*-(e)s*) m., z. m. (Gen.) dauwworm, favus m.

Wach, bijv. en b. wakker, ontwaakt, niet slapend; - *sein*, - *bleiben*, wakker zijn, blijven, niet gaan slapen; - *werden*, ontwaken, wakker worden.

Wach-aufzug, (*-zug(e)s*, mv. *-züge*) m. (Krijgsw.) optrekken o. der wacht, betrekken o. der wacht; 2. wachtparade v.; *-beerdorn* m. kruisdoren m.; *-boot* o. wachtschip o.; *-dienst* m. op wacht staan, de wacht hebben o.

Wache, (*-n*) of **Wacht,** (*-en*) v. wacht v.; it. schildwacht m. en v.; 2. (bij zieken), waken o.; *die - haben*, de wacht hebben, op wacht moeten staan; *- halten, - stehen*, de wacht houden, op (schild)wacht staan; *auf die - ziehen*, de wacht betrekken; *von der - abziehen*, van de wacht komen, afgelost zijn; *Officier der - thun muss*, officier van de wacht; 3. opzicht o., hoede, bewaking v.; 4. Z. *Wachhaus;* 5. Z. *Wachzeit.*

Wachen, (*wachte, gewacht*) o.ww., m. *h.* waken, niet slapen, wakker zijn; *(bei) einem Kranken* -, waken; (fig.) oplettend zijn, waakzaam zijn; *über etw.* -, waken over, letten op, bewaken; (Zeew.) *-de Bank, Boje &c.*, wacht doende; II. o. zelfst. waken o.; it. waakzaamheid v.

Wachengol, (*-gels*, mv. *-gel*) m. beschermengel m.

Wachenhoudorn, (*-dorn(e)s*, mv. *-dorne* of *-dörner*) m. kruisdoren m.

Wacher, (*-s*, mv. *Wacher*) m. (Zeew.) brandende lont v.; (van een schip), wimpel m.; 2. Z. *wacker.*

Wach-feuer, (*-feuers*, mv. *-feuer*) o. wachtvuur o.; *-frau* v. wakende vrouw, ziekenoppasster v.; *-frei* bijv. en b. vrij van de wacht, geene wacht moetende doen; *-freiheit* v. vrijheid, vrijstelling v. van wacht doen; *-geld* o., *-lohn* m. geld o. voor het waken; it. geld o. voor het wachtdoen; *-glas* o. (op een schip), zandlooper m.; *-halter* m. (Nat. hist.) hagedis v. die flunt bij het naderen van een krokodil; *-haus* o. wachthuis o., wacht v.; *-häuschen* o. wachthuisje, schilderhuisje, schildwachtshuisje o.

Wachholder, (*-s*, mv. *Wachholder*)m. (Pl.) *kleiner* - of *-busch*, *-strauch* m., *-staude* v. jeneverstruik m.; *grosser* - of *-baum* m. jeneverboom m.

Wachholder-beere, (*-n*) v. jeneverbes v.; *-(beer)branntwein* m. jenever m.; *-drossel* v. jeneverlijster, groote lijster v.; *-frucht* v. (Pl.) jenevervrucht v.; *-gummi* m., *-harz* o. sandrak o.; *-motte* v. jenevermot v.; *-öl* o. jeneverolie v.; *-rauch* m. rook v. van brandende jeneverbessen; *-saft* m. stroop v. van jeneverbessen; *-schwamm* m. ijlmos o. van den jeneverboom; *-vogel* m., Z. *-drossel*; *-wasser* o., Z. *-beerbranntwein*; *-wein* m. wijn m. van jeneverbessen.

Wach-hund, (*-e*)*s*, mv. *-e*) m. waakhond, kettinghond, bandhond m.; (Jachtw.) Z. *Bärenbeisser*; *-lohn* m., Z. *-geld*; *-meister* m. (Krijgsw.) wachtmeester, sergeant-majoor m.; *-ordnung* v. bepaling v. van den wachtdienst; *-parade* v. wachtparade v.; *-posten* m. wachtpost m.; *-rolle* v. (Zeew.) lijst v. der wachthebbende manschappen.

Wachs, (*-es*) o., z. m. was o.; *spanisches* -, lak o.; (Nat. hist.) gele suavelwortel m.

Wachs, (*-es*) m., z. m., Z. *Wuchs*.

Wachs-abdruck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. afdruk m. in was; *-ähnlich*, *-artig* bijv. nw. waschachtig, op was gelijkend.

Wachsam, (*-er*, *-st*) bijv. en b. waakzaam, wakend, wakker, waaksch; *- auf etw., auf jem. - sein, ein -es Auge auf etw., auf jem. haben*, een waakzaam oog houden op, letten op, nagaan; *-keit* v. waakzaamheid v.; it. opzicht, toezicht o.

Wachs-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. was o. in strooken; *-baum* m. (Pl.) wasboom m.; 2. zwarte populier m.; *-beule* v., Z. *-drüse* (2); *-biene* v. bij v. die was vergaart; *-bild* o. wassen beeld o.; *-bildner* m. maker m. van wassen beelden; *-bildnerei* v. kunst v. om wassen beelden te maken; *-bleiche* v. wasbleekerij v.; *-bleichen* o. bleeken o. van het was; *-bleicher* m. wasbleeker m.; *-bleicherei* v., Z. *-bleiche*; 2. *-bleichen*; *-blume* v. uit was vervaardigde kunstbloem v.; 2. (Pl.) wasbloem, hondstong v.; *-boden* m. wasgrond m.; 2. waskoek m.; *-bosseler*, *-bossirer* m., Z. *-bildner*; *-butter* v., Z. *-öl*.

Wachschiff, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Zeew.) wachtschip o.

Wachs-consistenz, (*-en*) v. bestanddeel o. van het was; *-draht* m. gewaste draad m.; *-drüse* v. bilnaadklier v.; 2. lieskliev.

Wachsen, (*du wächst, er wächst, wuchs, gewachsen*) o. ww. onr., m. *h.* groeien, wassen, grooter worden, toenemen, vermeerderen; *in die Höhe* -, (van personen), groeien, grooter worden; (van planten), omhoog schieten; *in die Dicke* -, dikker worden, toenemen in dikte; 2. (van planten), wassen, groeien, tieren; (van water), wassen, hooger worden; *dort wächst kein Getreide*, daar groeit, wast &; *in das Kraut* -, veel bladeren krijgen; *in das Holz* -, schieten, groeien, dik worden, veel hout krijgen; *über jem. hinaus* -, boven het hoofd groeien, grooter worden dan; (fig.) (van kinderen), de roede ontwassen, te groot worden om klappen te krijgen; *über etw. hinaus* -, boven uit groeien; (fig.) *das ist auf seinem Boden gewachsen*, dat is van zijne vinding; *gerade* -, (van boomen), rechtop groeien; *schön gewachsen*, eene schoone gestalte hebbende; *übel gewachsen*, misvormd; *dieser Knabe ist sehr gewachsen*, is zeer gegroeid, groot geworden; *der Fluss ist gewachsen*, (het water in) de rivier is zeer gewassen, hoog geworden; (Sterrenk.) (van de maan), wassen; (van een leger), sterker worden, in aantal toenemen; *einer Sache gewachsen sein*, opgewassen zijn tegen, in staat zijn tot, bekwaam zijn voor; *jemn. gewachsen sein*, tegen iem. opgewassen zijn, iem. in kracht & overtreffen of evenaren; *seiner Frau nicht gewachsen sein*, niet in staat zijn om zijne vrouw te beheerschen of tevreden te stellen; *jemn. an das Herz gewachsen sein*, (van geld &), na aan het hart gaan; II. o. zelfst., Z. *Wuchs*, *Wachsthum*.

Wächse(r)n, bijv. nw. wassen, uit was vervaardigd.

Wachsessel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. gemakkelijke stoel m. om in te waken.

Wachs-fabrik, (*-en*) v. wasfabriek v.; *-fackel* v. toorts, flambouw v.; *-faden* m. wasdraad m.; 2. gewast draad o.; *-farbe* v. waskleur v.; 2. verf v. om op was te schilderen; *-farben*, *-farbig* bijv. nw. waskleurig; *-figur* v. wassen beeldje o.; *-figurenkabinet* o. kabinet o. van wassen beelden; *-form* m. wasvorm m.; 2. vorm m. van was; *-former* m., Z. *-bildner*; *-gelb* bijv. nw. geel als was; *-gemälde* o. schilderij v. op was; *-gesicht* o. wassen gezicht o.; *-gieszer* m. waskaarsenmaker m.; *-haarsalbe* v. uit was vervaardigde haarzalf of pomade v.; *-haken* m., Z. *-band*; *-händler — in*, koopman, handelaar m. in was, handelaarster, koopvrouw v. in was; *-haut* v. wasachtige huid v. (aan den snavel van jonge vogels); *-hut* m. hoed m. van wasdoek, met gewaste taf overtrokken hoed m.; *-kerze* v., Z. *-licht*; *-krämer* m., Z. *-händler*; *-keule* v. afval m. van was na de tweede persing; *-körnlein* o. mv. was o. in korreltjes; *-kuchen* m. waskoek m.; *-kümmel* m. karwijzaad o.; *-künstler* m., Z. *-bildner*; *-lampe* v. waslamp v.; *-lappen* m. wrijflap, boenlap m.; *-larve* v. masker o. van gewast doek; *-leder* o. gewast leder, wasdoek o.; *-leinwand* v. gewast linnen o.; *-licht* o. waslicht o., waskaars v.; *—gieszer*, *—zieher* m. waskaarsen maker m.; *-malerei* v. wasschilderkunst, brandschildering v.; *-maske* v. wassenmasker, masker o. van wasdoek; *-mehl* o. (Pl.) bloemstof, bloesemstof v. aan de meeldraden der planten; *-milbe* v. wasmijt v.; *-modell* o. model o. van was; *-modellirer* m., Z. *-bildner*; *-motte* v. wasmot v.; *-öl* o. uit was getrokken olie v.; *-opal* m. (Delfst.) opaalachtig, naar hars gelijkend kwarts o.; *-palme* v., Z. *-baum*; *-papier* o. gewast papier o.; *-perle* v. wassen parel, valsche parel v.; *-pflaster* o. (Heelk.) waspleister v.; *-pfeife* v. honi(n)gcel v.; *-pommade* v. pomade v. van was; *-platz* m. plaats v. waar men het graan laat mouten; *-presse* v. pers v. om het was te zuiveren; *-puppe* v. wassen pop v., wassen figuurtje o.; *-röhrchen* o. (Heelk.) tentijzer o. voor den pisweg; *-röschen* o., Z. *-blume* (Pl.); *-salbe* v. uit was vervaardigde zalf v.; *-säure* v. (Scheik.) waszuur o.; *-schabe* v., Z. *-milbe*, *-scheibe* v. schijf v. was, waskoek m.; *-schläger* m. wasperser m.; *-schmelze* v. (Wasl.) oven m. om was te smelten; *-schnabel* m. wassnavel m.; 2. vogel m. wiens snavel van eene washuid of een nebvlies voorzien is; *-seife* v. waszeep, met was vermengde zeep v.; *-seihe* v., *-sieb* o. zeef v. tot het zuiveren van was; *-sonde* v., Z. *-röhrchen*; *-span* m., Z. *-band*; *-stapel* m. washaspel m.; *-stock* m. waskaars v.

Wachsstock-schachtel, -schere, (*-n*) v. waskaarsenbak m.; (Heelk.) Z. *-röhrchen*; *-zug* m. maken o. van waskaarsen.

Wachs-strauch, (*-strauch(e)s*, mv. *-sträucher*) m., Z. *-baum*; *-tafel* v., Z. *-boden*, *-kuchen*, *-scheibe*; 2. gewaste tafel v., met was bestreken tafel v.; *-taffet* m. wasdoek, gewaste taf o.; *-tuch* o., Z. *-taffet*.

Wachsthum, (*-(e)s*) m. en o., z. m. wasdom, groei m., vermeerdering v., toenemen o., bloei m.

Wachsträber, m. mv. (Wasl.) vuil o., slakken v. mv. van gesmolten was.

Wachstube, (*-n*) v. wachtkamer v., wachthuis o.

Wachs-tuch, (*-tuch(e)s*) o., z. m. wasdoek, gewast doek o.; *—fabrik* v. wasdoekfabriek v.

Wach-sucht, v., z. m. slapeloosheid, waakzucht v.; *-süchtig* bijv. nw. met slapeloosheid behept.

Wachs-vermögen, (*-s*) o., z. m. groeikracht v.; *-zelle* v. honi(n)gcel v.; *-zieher* m. waskaarsenmaker, waslichtverkooper m.; *-zins* m. in was te betalen belasting v.

Wacht, (*-en*) v., Z. *Wache*.

Wachtafel, (*-n*) v. (Zeew.) logtafel v.

Wachtbrett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Wachtafel*.

Wachtel, (*-n*) v. kwartel, wachtel m.; 2. kauw, kerkkraai, torenkraai v.

Wächtelchen, Wächtelein, (verkl.) o. kwarteltje, wachteltje o., jonge kwartel m.

Wachtel-falk, (*-en*, mv. *-en*) m. kwartelvalk m.; *-fang* m. kwartelvangst v.; *-fänger* m. kwarteljager m.; *-garn* o. kwartelnet o.; *-geschrei* o., Z. *-schlag*; *-habicht* m. wartel m.; *-hund* m. staande hond m.; *-käfig* m. kwartelkooi v.; *-könig* m. kwartelkoning m.; *-lerche* v. Italiaansche leeuwerik m.; *-netz* o., Z. *-garn*; *-pfeife* v. kwartelfluitje o.; 2. Z. *-schlag*; *-ruf* m., Z. *-schlag*; 2. Z. *-pfeife* (1); *-schlag* m. kwartelslag m., kwartelgezang o.; 2. Z. *-käfig*; *-streichen* o., *-strich* m.,

Z. *-zug;* 2. jacht v. op kwartels met treknetten; *-weizen* m. zwartkoren m. en o.; 2. wilde latuw v.; *-zeit* v. trektijd m. der wachtels of kwartels; *-zug* m. trekken o. der wachtels of kwartels.

Wächter, (*-s*, mv. *Wächter*) m. wachter m., nachtwacht v.; (bij een zieke), waker m.; *die -in*, waaksters, waakvrouw v.; (Zeew.) *- im Mastkorbe*, matroos m. die op den uitkijk zit; II. o. zelfst. groote grijze valk m.; (Bergw.) proefplaat v.

Wächter-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Wachlohn; -horn* o. nachtwachtshoren m.; *-ruf, -schrei* m. roepen m., geroep o. van den nachtwacht.

Wachteln, (*wachtelte, gewachtelt*) bedr. ww. (Prov.) wakker uitschelden.

Wacht-glas, (*-glases*, mv. *-gläser*) o. zandlooper m.; *-meister* m. wachtmeester m.; *-tafel* v., Z. *Wachtafel; -thurm* m. wachttoren, vuurtoren m.; 2. gevangenis v.

Wachtzeit, (*-en*) v. tijd m. van de wacht; it. tijd m. dien men op wacht is; (Zeew.) wacht v.

Wacke, Wake, (*-n*) v. kalkachtige steensoort v. uit kwarts, zand en mika bestaande, wakke v.

Wackel-haupt, (*-haupt(e)s*, mv. *-häupter*) o., **-kopf,** (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. hij die met het hoofd schudt.

Wackelig, wackelhaft, bijv. en b. waggelend, wankelend, heen en weer schuddend; *-es Hufeisen*, los.

Wackeln, (*wackelte, gewackelt*) o. ww., m. *h.* (van het hoofd), schudden, knikkebollen; (van een hoefijzer), loszitten; (van eene tafel), waggelen; (van een tand), losstaan; *im Gehen -*, waggelen, wankelen; *mit dem Kopfe -*, schudden; *mit den Füszen -*, waggelen; *der Kopf wackelt ihm*, hij schudt met het hoofd, bij knikkebolt; *-der Gang*, waggelend; *an etw. -*, ergens tegen stooten.

Wackelsterz, (*-es*, mv. *-e*) m. kwikstaartje o.

Wacker, bijv. en b. wakker, fiksch, werkzaam, waakzaam; 2. ontwaakt, wakker; 3. eerlijk, braaf, rechtschapen; 4. moedig, ferm, flink; *- fressen*, ferm, terdeeg; *- abprügeln*, terdeeg, flink afrossen.

Wad, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) geoxydeerde bruinsteen m.

Wadbein, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van vogels), lange poot m., steltvoet m.; *Vögel mit -en*, steltvoeters, steltloopers m. mv.

Wade, (*-n*) v. kuit v., dik o. van het been, vleeschachtig gedeelte o. achter de scheen; *gar keine -n haben*, geene kuiten hebben; *starke, dicke -n*, dikke kuiten.

Waden-ader, (*-n*) v., Z. *-blutader; -bein* o. (Ontlk.) (klein) kuitbeen o.; *-(bein)muskel* m. kuitspier v.; *-(bein)nerve* m. kuitzenuw v.; *-(bein)schlagader* v. tot de kuit behoorende slagader v.; *-blutader* v. tot de kuit behoorende bloedader v.; *-muskel* m. kuitspier v.; *-stecher* m. steekvlieg v.

Waffe, (*-n*) v. wapen o., wapenrusting v.; (Nat. hist.) klauw, slagtand m., verdedigingswerktuig o.; (fig.) verdedigingsmiddel o., werktuig o.; *jem. mit -n versehen*, iem. met wapenen voorzien, wapenen; *jemn. die -n anlegen*, eene wapenrusting aandoen, wapenen; *zu den -n greifen*, de wapens opnemen; *zu den -n!*, te wapen!; *Truppen von verschiedenen -n*, van verschillende wapens; *jemn. die -n aus den Händen winden*, iem. ontwapenen, de wapens doen afleggen; (Jachtw.) slagtanden m. mv. van het wilde zwijn.

Waffel, (*-n*) v. wafel v.

Waffel-bäcker, (*-bäckers*, mv. *-bäcker*) m. wafelbakker m.; *-eisen* o. wafelijzer o.; (Nat. hist.) netvormige venusschelp v.; *-kuchen* m., Z. *Waffel; -stein* celvormig sterkoraal o.; *-teig* m. deeg o. voor wafelen, wafelenbeslag o.

Waffen-arbeit, v., z.m. krijg voeren, oorlog voeren o.; 2. werk o. in den krijgsdienst; *-bruder* m. wapenbroeder, krijgsmakker m.; *-brüderschaft* v. krijgsmakkerschap v.; it. soldaten, krijgslieden m. mv.; *-fabrik* v. wapenfabriek v.; *-fähig* bijv. nw. in staat om de wapenen te dragen, weerbaar; *-feld* o. slagveld o.; *-freund, -gefährte* m., Z. *-bruder; -gattung* v. soort v. van wapen; *von allen -en*, van allerlei wapens; *-geklirr* o. wapengekletter o.; *-genoss* m., Z. *-bruder; -gepränge* o. zegeteeken o. van wapenen; *-geräusch, -getöse* o. wapengeruisch, wapengekletter o.; *-gerüst, -gestell* o. wapenrek o., stellage v. voor wapenen; *-glück* o. geluk o. der wapenen; *-getümmel* o. gewoel o. van het krijgsleven, gewoel o. van het gevecht; *-halle* v., Z. *-haus; -händler* m. wapenhandelaar m.; *-haus* o. tuighuis, arsenaal o.; it. wapenzaal v.; *-hemd* o., Z. *-rock; -herold* m. wapenheraut m.; *-kleid* o., Z. *-rock; -knecht* m. krijgsknecht, krijgsman m.; *-kreis* m. kring m. van gewapende mannen; *-kunst* v. krijgskunst, kunst v. om de wapenen te hanteeren; it. taktiek v.; *-los* bijv. nw. ongewapend, ontwapend, Z. *wehrlos; -ort, -platz* m. wapenplaats, verzamelplaats v. voor troepen; it. gewapende plaats, versterkte plaats, vesting v.; *-probe* v. beproeving v. der wapenen; *-putzer* m. wapensmid, zwaardveger m.; *-recht* o. recht o. der wapenen; it. recht o. van den sterkste; *-rock* m. wapenrok, soldatenrok, herautsrok m.; 2. soldatenjas v., militaire kleeding, uniform v.; *-ruf* m. oproeping v. tot de wapenen; *-ruhe* v., Z. *-stillstand; -ruhm* m. krijgsroem m.; *-rüstung* v. wapenrusting v.; 2. krijgstoerusting v.; (Zeew.) uitrusting v. tot den krijg; *-salbe* v. wapensmeersel o.; *-schau* v. wapenschouwing, revue v.; *-schmied* m. wapensmid, zwaardveger m.; *-schmiede* v. wapensmederij, wapenfabriek v.; *-schmuck* m. wapenversiersels o. mv.; *-schrank* m. wapenkast v., Z. *-gerüst; -segen* m. inzegening v. der wapenen; 2. krijgsgeluk o.; *-stillstand* m., *-stille* v. wapenstilstand, stilstand m. van wapenen; *der — ist abgelaufen*, de wapenstilstand is ten einde; *-spiel* o. wapenspel, tornooispel o.; *-tanz* m. krijgsdans m.; *-that* v. wapenfeit, heldenfeit o., heldendaad v.; *-tragen* m. dragen o. der wapenen; *-tragend* bijv. nw. de wapens dragend, soldaat zijnde; *-träger* m. hij, die wapens draagt, krijgsman, soldaat m.; (van een ridder), wapendrager, schildknaap m.; *-übung* v. wapenoefening v.; *-verbrüderung* v., Z. *-brüderschaft; -wache* v. (Ridd.) bewaking v. der wapenen.

Waffnen, (*waffnete, gewaffnet*) bedr. ww. wapenen, uitrusten, van wapens voorzien; *mit gewaffneter Hand*, gewapenderhand, met behulp der wapenen; 2. wed. ww. *sich - mit ϕ*, zich wapenen met, zich voorzien van; (fig.) *sich mit Geduld -*, geduld nemen.

Waffnung, (*-en*) v., Z. *waffnen;* it. wapening, uitrusting v.

Wagamt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. (stads)waag, openbare weegplaats v.

Wägbar, bijv. nw. weegbaar, gewogen kunnende worden; *-keit* v. weegbaarheid v.

Wage, (*-n*) v. (w. i. gebr.) waag v., toeval o.; 2. waag v., gewicht, waterpas o., evenwicht o.; *die - halten, sich in der - halten*, het evenwicht houden; *in der - halten*, in evenwicht houden; *einander die - halten*, tegen een ander opwegen, even zwaar & zijn; 3. balans, weegschaal v.; (fig.) *seine Worte auf die - legen*, zijne woorden afwegen; 4. (aan den wagendissel), zwenghout o.; 5. (voor vloeistoffen), vochtweger, vochtmeter m.; (Bouwk.) Z. *Senkwage, Setzwage;* it. waterpas o.; (Sterrenk.) weegschaal v. (een sterrenbeeld); (Hand.) Z. *-haus; eine - Eisen*, lading v.

Wage-balken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m. weegschaalbalk m., balans v., evenaar m.; *-brett* o. schaal, houten schaal v.; *-fisch* m. hamervisch m.; *-geld* o. waaggeld, weegloon o., onkosten m. mv. van wegen; *-gericht* o. spil, scheer v. van de balans; *-hals* m. waaghals, onbezonnen, doldriest persoon m.; *—gesicht* o. vermetel gelaat o.; *-halter* m., Z. *-gericht; -haltig* bijv. en b. gewaagd, vermetel, onbezonnen, doldriest; *-haus* o. waag v.; *-herr* m. waagmeester m.; *-kloben* m. scheer v. eener balans; *-kunst* v. kunst v. om weegschalen te maken; 2. of *Wägekunst* v. evenwichtsleer, statica v.; *-macher* m. weegschaalmaker, balanzenmaker; *-meister* m., Z. *-herr; -muth* m. waaghalzerij, doldriestheid, vermetelheid v., moed m. om een waagstuk uit te voeren.

Wagen, (*wagte, gewagt*) bedr. ww. *etw. -*, wagen, beproeven, blootstellen, durven, ondernemen; *sein Leben -*, wagen, in gevaar stellen, blootstellen; *eine Summe an etw. -*, wagen, riskeeren; *einen Schritt, einen Vorschlag -*, wagen te naderen, te doen; *etw. auf gut Glück -*, op goed geluk wagen; it. *es - etw. zu thun*, wagen, durven; *er wagte es, mir zu sagen ϕ*, hij durfde, waagde het, had de vermetelheid &; *man muss es -, es muss gewagt sein*, men moet het wagen; (Spr.) *- gewinnt, - verliert*, wie waagt, die wint; it. *frisch gewagt ist halb ge-*

wonnen of *es sei gewagt, ich hab's gewonnen*, frisch gewaagd is half gewonnen; it. *es ist gewagt*, het lot is geworpen; *gewagt*, gewaagd, gevaarlijk; 2. wed. ww. *sich* -, zich wagen, zich blootstellen aan gevaar, met gevaar ondernemen; *sich auf das Eis, in das Wasser, auf das Meer* -, zich wagen; *sich an jem.* -, durven aanvallen; *sich an etw.* -, zich ergens aan wagen, het wagen te ondernemen.

Wägelchen, Wägelein, (verkl.) o. wagentje, karretje, rijtuigje, koetsje o., Z. *Wagen.*

Wagen, (*-s*, mv. *Wagen* of *Wägen*) m. wagen m., kar v.; 2. rijtuig o., koets v.: *Holz auf dem* - *fahren*, per wagen vervoeren, in een wagen, per as vervoeren; *im* - *fahren*, in een rijtuig rijden; *ein* -*voll*, eene wagenvol, eene karvol v.; *zweiräderiger* -, sjees, tilbury v.; (Oudh.) zegewagen m.; (Sterrenk.) wagen m., grootebeer m.

Wägen, (*wägte, gewägt* en *wog, gewogen*) bedr. ww. reg. en onr. wegen, het gewicht bepalen; *mit der Wasserwage* -, waterpassen; (fig.) overwegen, weifelen, in overweging nemen.

Wagen-achse, (*-n*) v. wagenas v.; *-bauer* m., Z. *-macher; -baum* m. wagenboom, langboom, disselboom m. aan een wagen; *-borten* v. mv. rijtuiggalon o.; *-brücke* v. rolbrug v.; *-burg* m. verschansing, versperring, barricade o. van wagens; *-bürste* v. rijtuigborstel m.; *-decke* v. wagenkleed, zeil o.; *eine — über einen Wagen ausspannen*, een kleed over een wagen spannen; *-deichsel* v. disselboom m.; *-flechte* v. hoepels m. mv. waarop het dekkleed gespannen wordt; *-fracht* v. wagenvracht v.; *-frohne* v. leendienst m.; *-führer* m. karreman, koetsier m.; it. vrachtrijder m.; *-geleise* o. wagenspoor o.; *-gerassel* o. rammelen o. der wagens, wagengeratel o.; *-geschirr* o. tuig o. van een wagen, tuig o. van een rijtuig; *-gestell* o. wagenstel o.; *-gestirn* m., Z. *Wagen* (Sterrenk.); *-halter* m. (aan het hof), opzichter m. over de staatsierijtuigen; *-haus* o. koetshuis o.; (van huurkoetsiers), stal m.; *-kasten* m. kast v., bak m. van een rijtuig; *—förmig* bijv. nw. in den vorm van een rijtuigbak; *-kelle* v. pakruimte v. in diligences en andere rijtuigen; *-kette* v. rijtuigketting m.; it. disselketting m.; 2. remketting, spanketting m.; *-knecht* m. koetsiersjongen m.; *-korb* m., Z. *-flechte; -lader* m. wagenlader m.; *-leiter* v. wagenladder v.; *—sperre* v. dwarshout o. aan de disselboomen van een rijtuig; *-macher* m. wagenmaker m.; *-lenker* m. (Oudh.) wagenmenner m., hij die den strijwagen stuurt; *-leise* v., Z. *-geleise; -meister* m. wagenmeester, opzichter m. over de rijtuigen; (Krijgsw.) brigadier m.; *-pferd* o. koetspaard, karrepaard, trekpaard o.; *-plane* v., Z. *-decke; -rad* o. rad, wiel o. van een wagen; *-remise* v., Z. *-haus; -rennen* o. hardrijderij v. met wagens; *-ring* m., Z. *-burg; -ross* o., Z. *-pferd; -salbe* v., Z. *-schmiere; -schauer* m., Z. *-schoppen; -schmiere* v. wagensmeer o.; *-schoppen* m. wagenschuur v., koetshuis o.; *-schoss, -schott* m. wagenschot o., eikenhout o. van ¼ tot 3 duim dik; *-schrot* o. (Boschw.) hout o. dat voor rijtuigen geschikt is; *-sitz* m. rijtuigbok m.; *-speichig* bijv. nw. (van raderen), niet vast zitten, los, waggelend; *-sperre* v. spanketting m.; *-spur* v. wagenspoor o.; *-sterne* m. (Sterrenk.) de wagen, groote beer m. (een sterrenbeeld); *-sterz* m. staart m. van den dissel; *-tritt* m. trede v. voor een rijtuig; *-tuch* o., Z. *-decke; -wettrennen* o. hardrijderij v. met wagens; *-winde* v. dommekracht v.; *-zug* m. (Spoorw.) wagenvracht v.

Wage-ordnung, (*-en*) v. verordening, bepaling v. omtrent het gebruik der stadswaag; *-pflicht* v. weegloon o.

Wäger, (*-s*, mv. *Wäger*) m. weger m.; it. waagknecht m.

Wager, (*-s*, mv. *Wager*) m. wager m., hij die waagt.

Wage-recht, bijv. en b. waterpas, loodrecht, horizontaal; *-satz* m. gewaagde vooronderstelling v.; *-schale* v. weegschaal v.; *-scheit* o. (Mets.) plankje o. om het waterpas op te zetten; *-schnur* v. koord o. van de schaal, schaaltouw o.; *-schreiber* m. schrijver m. bij de waag; *-spiel* o. kansspel, hazardspel o.; *-stange* v., Z. *-balken;* 2. (Nat. hist.) vleugelkolfje, zweefkolfje o.; *-stein* m. steen m. welke tot gewicht dient; *-stück* o. gewaagde onderneming v., waagstuk o.; *-zettel* m. gewichtbriefje o.; *-zunge* v. naald v. van de weegschaal.

Waghals, (*-es*, mv. *Waghälse*) m., Z. *Wagehals.*

Waglich, bijv. en b. te wagen, gewaagd kunnende worden; it. gewaagd, gevaarlijk; *-keit* v. gewaagdheid v., gevaarlijke o.

Wagmeister, (*-s*, mv. *Wagmeister*) m. waagmeester m.

Wagner, (*-s*, mv. *Wagner*) m. wagenmaker m.

Wagner-arbeit, (*-en*) v. wagenmaken o., wagenmakerij v.; *-gesell* m. wagenmakersknecht m.; *-junge* m. wagenmakersjongen, wagenmakersleerling m.; *-holz* o. wagenhout o.; *-knecht* m., Z. *-gesell; -zunft* v. wagenmakersgilde o.

Wagniss, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Wagstück.*

Wagpfahl, (*-(e)s*, mv. *Wagpfähle*) m. peilschaal v.

Wagsam, bijv. en b. gewaagd, gevaarlijk, wisselvallig.

Wäg-schale, (*-n*) v. groote houten schaal v.; *-scheit* o., Z. *Wagescheit.*

Wahl, (*-en*) o. keus, verkiezing v.; *jemn. die* - *lassen*, iem. de keus laten; *etw. zu jems.* - *stellen*, aan iems. keus overlaten; 2. (van een keizer &), verkiezing v.; - *durch Zettel*, verkiezing, stemming v. door briefjes; - *durch Kugeln*, verkiezing, stemming v. door balletjes, ballotage v.

Wahl-abt, (*-abt(e)s*, mv. *-äbte*) m. verkiesbare abt m.; *-act* v., Z. *-handlung; -amt* o. kiezersbetrekking v.; 2. bestuur o. met het toezicht over de verkiezing belast; *-anziehung* v., Z. *-verwandtschaft.*

Wählbar, bijv. nw. verkiesbaar; *-keit* v. verkiesbaarheid v.

Wahl-bedingung, (*-en*) v. voorwaarde v. waarop men verkozen wordt; 2. voorwaarde v. van het kiesrecht; *-befehl* m. oproepingsbrief m. van kiezers; *-berechtigt* bijv. nw. kiesgerechtigd, het recht hebbende om te kiezen, stemgerechtigd; *-bewerber* m. candidaat m. voor de verkiezing; *-bezirk* m. kiesdistrict o.; *-bischof* m. verkiesbare bisschop m.; *-bude* v. kiezershuis, huis o. waarin kiezersvergaderingen worden gehouden; *-blatt* o. (Sp.) troefkaart v., troefblad o.; *-bühne* v. hoogte, verhevenheid v. vanwaar men de menigte kiezers toespreekt; *-bürger* m. kiesgerechtigde burger m.; *-candidat* m., Z. *-bewerber; -capitulation* v. (Gesch. van D.) keizerlijke capitulatie v., kiesverdrag o.; *-census* m. schatting, belasting v. welke men betalen moet om kiesgerechtigde te zijn, census m.; *-commissär* m. commissaris m. bij eene verkiezing; *-convent* o. kiescollege o., kiesvergadering v.; *-eltern* mv. ouders mv. die iem. als kind hebben aangenomen, pleegouders mv.

Wahle, Wale, (*-n*, mv. *-n*) m. buitenlander, vreemdeling m.

Wählen, (*wählte, gewählt*) bedr. ww. kiezen, verkiezen, uitzoeken, uitkiezen; *von zwei Uebeln das kleinste* -, kiezen; *er hat diese Stelle gewählt*, hij heeft & gekozen; *wollen Sie es oder wollen Sie es nicht?* - *Sie!* kies dan; 2. verkiezen, benoemen, aanstellen; *zum Könige gewählt werden*, verkozen worden; *durch Kugeln* -, balloteeren; *durch's Loos* -, loten; (Sp.) *Trumpf* -, harten gevraagd.

Wähler, (*-s*, mv. *Wähler*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die kiest, kiezer, uitzoeker m., kiesster, uitzoekster v., Z. *wählen;* 2. Z. *Wahlherr; -ausschuss* m. kiesvereeniging v.

Wahlerbe, (*-n*, mv. *-n*) m. gekozen erfgenaam m.

Wählerisch, bijv. nw. moeielijk te voldoen, kieskeurig, veel eischend.

Wählerschaft, (*-en*) v. kiezers m. mv.

Wahl-erzbischof, (*-bischof(e)s*, mv. *-bischöfe*) m. verkiesbare bisschop m.; *-fähig* bijv. nw. kiesgerechtigd, verkiesbaar; *-fähigkeit* v. kiesgerechtigdheid v.; 2. recht o. om te kiezen; *-fall* m. geval o. van verkiezing; *-feld* o. veld o., plaats v. waarop eene verkiezing plaats heeft; *-folge* v. opvolging v. door keuze of verkiezing; *-freiheit* v. vrijheid v. om te verkiezen, vrijheid v. van keuze; *-fürst* m. keurvorst m.; 2. verkiesbare vorst m.; *-fürstenthum* o. keurvorstendom o.; *-gesetz* o. kieswet v.; *-handlung* v. verkiezing v.; *-herr* m. kiezer m.; *-intriguen* v. mv. intrigen v. mv. bij eene verkiezing; *-kaiser* m. verkiesbare keizer m.; *-kaiserthum* o. keizerrijk o. waarvan de keizers gekozen worden; *-kind* o. aangenomen kind o.; *-könig* m. koning m. die gekozen kan worden; *-königreich* o. koninkrijk o. waarvan de koning gekozen wordt; *-körper* m., *-körperschaft* v. kiezers m. mv., kiezersvereeniging v.; *-krone* v. verkiesbare kroon

v.; *-kugel* v. balloteerballetje o.; *-liste* v. kiezerslijst v.; *-mann* m., Z. *-herr; -ort* m. plaats v. waar eene verkiezing gehouden wordt; *-platz* m., Z. *-ort;* 2. (Krijgsw.) krijgsplaats, plaats v. die gekozen is voor een gevecht; *-protokoll* m. schriftelijk bericht o. van de verkiezingen, proces-verbaal o. eener verkiezing; *-rath* m. kiezersraad m.; 2. raadsheer-kiezer m.; 3. vergadering v. van kiezers, kiezersvergadering v.; *-recht* o. kiesrecht o.; *-reich* o. keurrijk o.; *-saal* m., Z. *-zimmer; -sohn* m. aangenomen zoon, pleegzoon m.; *-spruch* m. zinspreuk, leus v.; *-stadt* v. stad v. die het recht heeft om & te verkiezen; it. stad v. waarin eene verkiezing plaats heeft; *-statt, -stätte* v., Z. *-ort;* 2. Z. *-platz* (2); *-stein* m., Z. *-kugel; -stimme* v. stem v. bij eene verkiezing; *-tag* m. dag m. der verkiezing, verkiezingsdag m.; *-tochter* v. aangenomen dochter, pleegdochter v.; *-tüchtig* bijv. nw., Z. *-fähig; -umtriebe* m. mv., Z. *-intriguen; -unfähig* bijv. nw. niet verkiesbaar, niet verkozen kunnende worden, niet gerechtigd om te kiezen; *-urne* v. verkiezingsbus, stembus v.; *-vater* m. pleegvader m.; *-versammlung* v. kiesvergadering v.; *-verwandt* bijv. nw. (fig.) gelijksoortig; *-verwandtschaft* v. (Scheik.) onderlinge aantrekkingskracht v. van verwante stoffen; 2. (fig.) overeenkomst v. van gevoelen; *-vorstand* m., Z. *-commissär; -zettel* m. stembiljet, stembriefje o.; *-zeuge* m. stemopnemer m.; *-zimmer* o. vertrek o., kamer v. waarin de verkiezing plaats heeft; (van de pauskeuze), conclave o.

Wahn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. waan m., dwaling, opvatting, overtuiging, meening, verblinding v., vooroordeel o.; *irriger -*, verkeerde meening v.; *jemn. seinen - benehmen*, iem. uit de dwaling helpen; *in dem -e stehen, als ob &*, in den waan verkeeren.

Wahn-begriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. verkeerd begrip, verkeerd denkbeeld o., verkeerde meening, verkeerde opvatting v.; *-bett* o. (Jachtw.) (van een hert), verlaten leger o.; *-bild* o. droombeeld o., hersenschim, hegoocheling v.; *-cours* m. (Zeew.) afwijking v.; *-ecke* v. (van hout), wankant n.

Wähnen, (*wähnte, gewähnt*) o.ww., m. *h.* wanen, gelooven, meenen; 2. verkeerd opvatten, dwalen.

Wahn-fracht, (*-en*) v. (Zeew.) stille lading v.; *-gedanke* m. verkeerde gedachte v., verkeerd begrip o.; *-glaube* m. verkeerd geloof o., dwaalleer v.; *-gut* o. denkbeeldig goed o.

Wahnhaft, bijv. nw. gewaand, vermeend, ingebeeld, valsch, ongegrond, verkeerd.

Wahn-kante, (*-n*) v. (Timm.) wankant m.; *-kantig* bijv. nw. wankantig, wankanten hebbende; *-klugheit* v. gewaand verstand o., ingebeelde wijsheid v.; *-kora* o. ledig koren o., ledige korenaren v. mv.; *-lich* bijv. nw., Z. *wahnhaft; -macht* v. onmacht, flauwte, bezwijming v.; *-schaffen* bijv. nw. misvormd, wanschapen; *-schluss* m. verkeerde gevolgtrekking v.; *-scheffel* m. laatste, niet vol wordend schepel o. graan; *-schicht* v. toeval, lot o., kans v.; *-sinn* m. waanzin m., waanzinnigheid, krankzinnigheid, dolzinnigheid, dweeperij v., blind geloof o.; *es wäre — so etw. zu glauben*, het zou dolzinnigheid zijn &; *-sinnig* bijv. nw. waanzinnig, dolzinnig, krankzinnig; *-sonne* v. bijzon, nevenzon v.; *-stolz* bijv. nw. verwaand, ingebeeld; *-sucht* v. waanzinnigheid, verblindheid, krankzinnigheid v.; *-süchtig* bijv. nw. door een waan opgevat, door waan verblind, krankzinnig; *-weise* m. waanwijze m.; *-witz* m., Z. *Wahnsinn;* it. onzin m., ongerijmdheid v.; *-witzig* bijv. nw. waanzinnig, krankzinnig, gek; *—keit* v., Z. *-witz.*

Wahr, bijv. en b., waar, zeker; *der -e Gott*, waar, waarachtig; *die -e Ursache*, de ware, eigenlijke oorzaak; *kein -es Wort reden*, geen woord waarheid spreken; *so - ich lebe*, zoo waar ik leef; *so - ich ehrlich bin*, op mijne eerlijkheid; (gemeenz.) *so - Gott lebt*, zoo waar als er een God is; (Ger.) *so - mir Gott helfe!* zoo waar helpe mij God!; *- sprechen*, de waarheid spreken; (gemeenz.) *nicht -?*, niet waar?; *das ist vollkommen -*, waar, juist; *er hat das Sprichwort - gemacht, das Sprichwort ist an ihm - geworden, dass &*, hij heeft het spreekwoord bewaarheid; 2. waarlijk, oprecht, getrouw, wezenlijk, werkelijk; *ein -er Freund*, trouw, oprecht, waar.

Wahr-arzenei, (*-en*) v. voorbehoedmiddel o.; *-baum* m. slagboom m.

Wahre, (*-n*) v. bewaking, hoede v., opzicht o.

Wahren, (*wahrte, gewahrt*) bedr. ww. (w. t. gebr.) Z. *wahrnehmen;* (Hand.) waarborgen, borg blijven voor, instaan voor; (Spr.) *Hand muss Hand -*, de eene hand wascht de andere; 2. *etw. -*, Z. *bewahren;* (Ger.) *jems. Gerechtsame -*, iems. rechten beschermen; II. wed. ww. *sich -*, zich wachten, zich hoeden, oppassen.

Wahren, (*wahrte, gewährt*) o.ww., m. *h.* duren, aanhouden, voortduren; *es wird nicht lange mehr mit ihm -*, het zal niet lang meer duren met hem, hij zal het niet lang meer uithouden; *ewig -d*, eeuwigdurend.

Während, voorz. (met den 2en nv.) gedurende; *- des Winters*, gedurende den winter; 2. (voegw.) *- er so sprach*, terwijl &.

Wahrhaft, wahrhaftig, bijv. en b. waar, waarlijk, waarachtig, waarheidlievend, geloofwaardig, wezenlijk; 2. tussch. bepaald, zeker, op mijne eer.

Wahrhaftigkeit, v., z. m. waarachtigheid, waarheidsliefde, oprechtheid, geloofwaardigheid v.; 2. Z. *Wahrheit.*

Wahrhammer, (*-s*, mv. *Wahrhämmer*) m. kolenbrandershamer m.

Wahrheit, (*-en*) v. waarheid, werkelijkheid v.; *die - sagen, bei der - bleiben*, de waarheid zeggen, waarheid spreken; *in -!*, in waarheid, waarlijk; *um die - zu sagen*, om de waarheid te zeggen, eigenlijk; (gemeenz.) *jemn. die - sagen*, iem. de waarheid zeggen; (Spr.) *- ist der Kinder und Narren*, kinderen en gekken zeggen de waarheid.

Wahrheits-eifer, (*-s*) m., z. m. ijver m. voor de waarheid; *-feind* m. vijand m. van waarheid; *-forscher* m. onderzoeker m. naar de waarheid; *-freund* m. vriend der waarheid, oprecht mensch m.; *-liebe* v. waarheidsliefde v.; *-liebend* bijv. nw. waarheidslievend, oprecht; *-lust* v., Z. *-liebe; -scheu* bijv. nw. de waarheid vreezende; *-widrig* bijv. nw. strijdig met de waarheid, verzonnen, onwaar, gelogen.

Wahrlich, bijw. waarlijk, zeker, naar waarheid.

Wahrlos, bijv. nw. achteloos, zorgeloos, nalatig.

Wahrlosigkeit, v., Z. *Verwahrlosung.*

Wahrnehmbar, bijv. nw. waarneembaar, zichtbaar, merkbaar, voelbaar; *nicht -*, onmerkbaar, onzichtbaar; *-keit* v. waarneembaarheid, zichtbaarheid, merkbaarheid v.

Wahrnehmen, (*nahm wahr, wahrgenommen*) bedr. ww. onr. *jem. -*, zien, bemerken; *etw. -*, waarnemen, bemerken, zien; *mit dem Verstande -*, waarnemen, opmaken; *einer Sache -*, letten op, zorg dragen voor; *die of der Zeit -*, op den tijd letten; *die of der Gelegenheit -*, de gelegenheid waarnemen, gebruik maken van &.

Wahrnehmung, (*-en*) v. waarneming, bemerking v., zien o.; *-svermögen* o. waarnemingsvermogen o.

Wahrsage-geist, m., **-kunst,** v., Z. *Wahrsagergeist &.*

Wahrsagen, (*sagte wahr, wahrgesagt*) bedr. ww. waarzeggen, voorspellen; it. Z. *weissagen; sich - lassen*, zich laten waarzeggen; *aus der Karte -*, kaartleggen.

Wahrsager, (*-s*, mv. *Wahrsager*) m., **-in,** (*-nen*) v. waarzegger, horoscooptrekker, ziener, profeet m., waarzegster, horoscooptrekster, profetes v.; *-buch* o. boek o. dat handelt over waarzeggerij.

Wahrsagerei, (*-en*) v. waarzeggerij, kunst v. om waar te zeggen.

Wahrsagergeist, (*-(e)s*, mv. *-er*) m. waarzeggende geest, voorspellende geest m.

Wahrsagerisch, bijv. en b. waarzeggend, waarzeggerachtig.

Wahrsager-kunst, (*-künste*) v. waarzeggerskunst v.; *-stab* m. tooverstokje o., tooverstaf m.

Wahrsagung, (*-en*) v., Z. *Wahrsagerei;* 2. voorzegging, voorspelling v., orakel o.

Währschaft, (*-en*) v., Z. *Gewährschaft.*

Wahrscheinlich, bijv. en b. waarschijnlijk, denkelijk, vermoedelijk; 2. mogelijk; *-keit* v. waarschijnlijkheid v., vermoedelijke o., schijn m.

Wahr-spruch, (*-(e)s*, mv. *Wahrsprüche*) m. uitspraak v. van de jury; *-tonne* v. (Zeew.) baken v.

Währung, (*-en*) v. duur m., lengte v.; 2. (Hand.) (van munten), gehalte o.,

geldswaarde v.; 3. borgtocht m., waarborg m.

Währwolf, (-(e)s, mv. *Währwölfe*) m. weerwolf m.

Wahrzeichen, (-s, mv. *Wahrzeichen*) o. kenmerk, onderscheidingsteeken o.; *-zug* m. beslissing, uitspraak v. van een derden landmeter.

Waid, (-(e)s, mv. -e) m. weede v.; *falscher* -, gewoon slangenkruid o.; *wilder* -, zeepkruid o., zeepwortel m.

Waid-asche, v., z. m. weedasch, potasch v.; *-ball* m. (Verv.) weedebal m.; *-blau* o., *-farbe* v. weedeblauw o., weedekleur v.; *-färber* m. hij die met weede verft, pastelverver m.; *-färberei* v. pastelververij v.; *-kuchen* m. pastelkoekje o.; *-küpe* v. weedekuip v.; *-mühle* v. pastelmolen m.

Waise, (-n) v. wees m. en v., weesmeisje, weeskind o., weesjongen m., onderloos kind o.; 2. (Nat. hist.) veelkleurige grondel m.; (Delfst.) gewone opaal m.

Waisen-amt, (-amt(e)s, mv. -ämter) o., Z. *-gericht; -anstalt* v., Z. *-haus; -geld* o. geld o. der weezen; *-gericht* o. bestuur o. met het toezicht over weezen en onmondige kinderen belast; *-haus* o. weeshuis o.; *-herr* m. regent, bestuurder m. van een weeshuis; it. Z. *-vater; -kind* o., Z. *Waise; -kirche* v. weezenkerk v.; *-knabe* m. ouderlooze knaap, weesjongen m.; *-mädchen* o. ouderloos meisje, weesmeisje o.; *-mutter* v. weesmoeder v.; *-stand* m. ouderlooze staat m.; *-vater* m. weesvader, vader m. in een weeshuis.

Waisling, (-(e)s, mv. -e) m., Z. *Waise, Waisenkind.*

Waizen, (-s) m., z. m., Z. *Weizen.*

Wake, (-n) v. (Delfst.) Z. *Wache;* 2. gat o. in het ijs, bijt v., wak o.; 3. (Vissch.) groot sleepnet o.

Wal, (-(e)s, mv. -e) o. lijk o.; 2. gevecht o.; it. plaats v. van het gevecht.

Wald, (-(e)s, mv. *Wälder*) m. woud, bosch o.; 2. boomen m. mv., houtgewas o.; 3. (van een boom), hout o., takken m. mv.; (Spr.) *wie man in den - schreit, so hallt* of *schallt es wieder heraus,* zooals men anderen bejegent wordt men weer bejegend, met de maat waarmede men meet wordt men ook gemeten.

Wald-affe, (-n, mv. -n) m. (Nat. hist.) woudduivel, windaap m.; *-ammer, -ämmerling* m. gewone vlasvink m.; *-amsel* v., Z. *Ringdrossel; -amt* o., Z. *Forstamt; -amtmann* m. opzichter m. over de bosschen; *-anemone* v. woudanemoon v.; *-apfel* m., Z. *Holzapfel; -arm* bijv. nw. arm aan hout, geene of weinig bosschen hebbende; *-axt* v. houthakkersbijl v.; 2. Z. *-eisen; -bach* m. beek v. in een woud; *-bauer* m. houthakker, boschboer m.; *-baum* m. boom m. in het woud; *-bedeckt, -bewachsen* bijv. nw. met wouden of bosschen bedekt, met hout bedekt; *-beere* v., Z. *Heidelbeere; -bereiter* m. rijdende boschwachter m.; *-beute* v. holle boom m. die tot bijenkorf dient; *-bewohner, —in,* boschbewoner m., boschbewoonster v.; (Dichtk.) dieren o. mv., vogels, boschbewoners m. mv.; *-biene* v. wilde bij v.; *-bingelkraut* o. glaskruid, bingelkruid o.; *-binse* v. boschriet o.; *-birne* v., Z. *Holzbirne; -blume* v. woudbloem v.; 2. (Pl.) arnica, wolverlei v., boschkruid o.; *-bocksbart* m. boksbaard m. der wouden; *-brand* m. boschbrand m.; *-bruder* m. kluizenaar m. die in een bosch leeft; *-buche* v., Z. *Rothbuche; -bürger* m., Z. *-bewohner; -busze* v. boete, straf v. voor boschdieverij, strooping v.

Wäldchen, Wäldlein, (verkl.) o. boschje o.

Wald-chor, (-chores, mv. -chöre) m. zangvogels m. mv. des wouds; *-cultur* v. aankweeking v. der bosschen; *-distel* v. wouddistel v.; (Pl.) hulst m.; 2. kruisdistel v.; *-dorf* o. bij een woud liggend dorp o.; it. door bosschen omringd dorp o.; *-doste* v. wilde mariolein v.; *-drossel* v. boschlijster v.; *-dunkel* o. duistere o., duisternis v. van een woud; *-eber* m. wild zwijn o.; *-eiche* v. troseik m.; *-ein* bijw. boschwaarts, het woud in; *-einsamkeit* v. eenzaamheid v. der wouden; *-eisen* o. ijzeren hamer m. om de verkochte boomen te merken.

Waldenser, (-s, mv. *Waldenser*) m. Waldenzer, Albigenzer m.

Wald-eppich, (-s) m., z. m. klimop o.; *-erdbeere* v. woudaardbezie v.; *-esel* m. woudezel, zeebra m.; *-eule* v. woduil m.; 2. Z. *Stockeule; -farn* m., *-kraut* o., Z. *Adlerkraut; -eppich* m. klimop o.; *-feier* v. schofttijd m. der bergwerkers; *-fink* m. boschvink m.; 2. ringmusch v., grauwe vink m.; *-flachs* m. wild vlas o.; *-flöte* v. herdersfluit, herderspijp v.; *-forelle* v. rivierforel v.; *-förster* m. houtvester, boschwachter m.; *-frevel* m. houtdieverij, wildstroperij, schending v. van een bosch; *-frevler* m. boschdief, houtdief m.; *-gebirge* o. met hout bewassen gebergte o.; *-gedinge* o. (Boschw.) vergadering v. van houtvesters; 2. staat m. van de houtverkooping; *-geflügel* o. boschvogels, woudvogels m. mv.; *-gegend* v. (Schild.) woudstuk o., schilderij v. die een bosch voorstelt; *-gehäge* o. park o.; *-geier* m. boschgier m.; *-geiszbart* m., Z. *-bocksbart; -geist* m. boschgeest m.; (Nat. hist.) gebaarde meerkat v., Bengaalsche aap m.; *-gekrönt* bijv. nw. op den top met een bosch bewassen; *-geräume* o. uitgerooid boschland o., tot bouwland gemaakt bosch o.; *-gerecht* bijv. nw., Z. *forstgerecht; -gericht* o., Z. *Forstamt; -gesang* m. gezang o. der woudvogels; *-geschrei* o. jachtgeschreeuw o. in een bosch; *-gesell* m., Z. *Jagdmann* (Jachtw.); *-gesetz* o. wet v. op de houtvesterij; *-gewächs* o. in bosschen groeiende plant v., boschgewas o.; *-gilge* v., Z. *-lilie; -glocke, -glockenblume* v. boschklokje o., Onzer-Lieve-Vrouwe handschoen m.; *-gott* m. (Fabell.) boschgod, sater, faun m.; *-gottheit* v. godheid v. der bosschen, woudgoud m.; *-göttin* v. godin v. der bosschen, boschnimf, dryade v.; *-graf* m., Z. *Holzgraf;* 2. *Wildgraf; -gras* o. boschgras o.; *-gräserei* v. weide v. in een bosch; *-grille* v. veldkrekel m.; *-grün* bijv. nw. boschgroen; *-häher* m. steenvalk m.; 2. grauwe ekster v.; *-han* m. boschhaan m.; *-hammer* m., Z. *eisen; -hase* m. boschhaas m.; *-haus* o. uis o. in een bosch; *-henne* v., Z. *-huhn; -herd* m. in een bosch geplaatste vogvangershut v.; *-heinze* v. boschbij v.; *-herr* m. eigenaar m. van een bosch; 2. opzichter m. der bosschen; (Nat. hist.) Z. *-häher* (2); *-hirsch* m., Z. *Auhirsch; -hüe* v. zwartkoren o.; 2. pareikruid, steenruid o.; 3. — of *—gras* o. wilde gier v.; *-hol(un)der* m. trosvlier v.; *-hong* m. wilde honi(n)g m.; *-hopfen* m. wilde hop v.; *-horn* o. jachthoren m.; *-hornbläser* m. hij die op den jachthoren blast; *-hornist* m. kunstenaar m. die op demoren blaast, horenblazer m.; *-hornkluft*, spleet, kloof v. aan den paardenhoef; *-huhn* hoschhoen o.; it. Z. *Auerhahn; -hühnchen* o. duizendguldenkruid o.; *-hüter* m. bschwachter m.

Waldich (-(e)s, mv. -e) o. boschachtige streek.

Waldicht bijv. nw. boschachtig, boschrijk.

Waldig, jv. nw. boschrijk, vol houtgewas.

Waldine, -n) v. wijfje o. van een dashond.

Wald-käfr, (-käfers, mv. -käfer) m. (Nat. hist.) hegend hert o.; *-katze* v. boschkat, wie kat v.; *-kauz* m., Z. *-eule;* 2. Z. *Schlereule; -kresse* v. wilde kers v.; *-kümmel* m. wilde tijm, veldtijm m.; *-labkraut* o. kine meibloem v.; *-land* o. boschland, bosrijk land o.; *-leben* o. leven o. der bochen; *-leer* bijv. nw., Z. *-arm; -lerche* v., Z. *Heidelerche;* 2. boschlecuwerik m. *-leute* mv., Z. *-mann; -lilie* v. woudlelie.; *-linde* v. boschlinde v.; *-malve* v. bosmaluwe v.; *-mangold* m. (Pl.) roudbladig wintergroen o.; 2. eenbloemig wintergroen o.; 3. *staudiger* —, schermdragend wintergroen o.; *-mann* m. boschbewoner m.; (Jachtw.) dashond m.; *-männchen, -männlein* o. (Fabell.) boschgeest, kleine sater m.; (Pl.) Z. *-meister; -marder* m. marter m.; *-mast* v., Z. *Holzmast; -nus* v. groote veldrat v.; *-meise* v., Z. *beermeise; -meier* m. gele pimpernel v.; *neister* m. opzichter m. der bosschen, hatvester m.; 2. (Pl.) sterleverkruid o., wodmeester m.; *-melde* v. wilde melde v.; *-elisse* v. (Pl.) bijenkruid, citroenkruid o.; *-mensch* m., Z. *-mann* (1); 2. (Nat. hist.) boschmensch, boschjesman, orangoetang m.; *-messer* m. landmeter m. die e bosschen opmeet; *-milbe* v. boschmijt .; *-mitte* o. midden o. van een bosch of wud; *-moin* m. (Pl.) berglatuw v. van de Alpen; *-morgen* m. morgen o. boschlanç *-music* v. boschmuziek v.; *-nachtschaten* m. bella donna v.; *-nessel* v. grootestinkende netel v.; *-nützung* v. bebouwing v. van boschland; it. opbrengst v. van een bosch; *-nymphe* v. boschnimf, dryade v.; *-ochs* m. wilde os m.; *-ordnung* v., Z. *forstordnung; -partieen* v. mv. boschrijte lanschappen o. mv., boschtooneelen o. mv.; *pech* o. gewoon pek o.; *-pfad* o. pad o., weg m. door of in een bosch; *-rabe* v. woudraaf v.,

Duitsche papegaai m.; *-rôte, -ratze* v. boschrat, Noorweegsche rt v.; 2. *grosze* —, groote woudrat, trekra v.; *-rauch* m., Z. *Weihrauch; -rauke* v. (l.) wilde kers v.; *-rebe* v. speklelie v.; *-rht* o., Z. *Forstrecht;* 2. *Forstgebühr.*

Waldrechten, (*waldrechtete, gewaldrechtet*) bedr. ww. Timm.) *einen Stamm Bauholz* -, kantechten, in het ruwe behakken.

Wald-regal, (*-(s,* mv. *-e*) o. houtvestersrecht, wetboek voor de houtvesterij; *-reich* bijv. nw. oschrijk; *-reiches Land,* Z. *-land; -niter* m. rijdende boschwachter m.; *-vier* o. onderhoutvesterschap o.; *-rôte* v., Z. *Krapp; -sache* v., Z. *Forstsache; -anger* m. boschzanger, woudzanger m. 2. (Nat. hist.) grauwe nachtegaal m.; *-z* (verzam.) zangers m. mv. der bossen; *-riegel* m. (Pl.) zilverblad o.; *-rübv.* varkensbrood o.; *-ruthe* v. meetroede.; *-schaden* m., Z. *-frevel; -schau* v. ezichtiging, inspectie v. der bossch; *-schlange* v. woudslang v.; *-schnec* v. woudslak v.; *-schnepfe* v. woudsnip ; *-schnelle* v. gele en purperroode vingerlel m.; *-schreiber* m., Z. *Forstschreiber -schütze* m., Z. *-hüter; -schnitt* m. 2 voet m.; *-see* m. door bosch omringd meer o.; *-sperling* m. (Nat. hist.) boschmsch, woudmusch, houtmusch v.; *-seil* . landmeterstouw o. van 42 el lang; *-stût* v. tot een houtvesterschap behoorend stad v.; *-strecke* v. gedeelte o. van n bosch; *-stein* m. grenssteen m. in een wud; *-streu* v. strooleger o. van loof, bladen o. mv.; *-stroh* o., Z. *Labkraut; -strom* m. oudstroom, stroom m. in een woud; *aube* v. houtduif, boschduif v.; *-tenne.*, Z. *-herd; -teufel* m. (Fabell.) Z. *-gt, -geist;* 2. (Nat. hist.) Zuidamerikaansche aap, baviaan m.; *-thier* o. wouddi o.; 2. boschgems v.

Waldung, (*n*) v. bosch, woud o.; *schöne -en habel,* boschrijke streken hebbende; *reich an en,* boschrijk.

Wald-verbrchen, -vergehen, o., Z. *-frevel -vogel* m. boschvogel, casuaris m.; *-wt* m. boschwachter, opzichter m. der bsschen.

Waldwärts bijw. boschwaarts, naar het bosch, i de richting van het bosch.

Wald-weg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. weg m. door of naar he bosch; *-weide* v. kruiden o. mv., vruchen v. mv. die door het vee en rood wild vorden gegeten; *-weiderich* n., Z. *-wier; -wiesel* o. fret o.; *-winde* f. speklee v.; *-zeichen* o. merken, mrk o. va verkochte boomen in een bosch; *-zeisi* m. gekuifd winterkoninkje c.

Walhalla, (*-s*) o., z. m. (Fabell.) paradijs o. der oude noordsche volken, Walhalla o.

Wakarbat, (*-en*) v. persen, vollen o.; n gepers goed o.

Wake, (*-n*) v., Z. *walken; dem Tuche die - geben,* het laken persen, vollen; 2. *Walkmühle;* 3. Z. *Walkholz;* 4. Z. *Walkfel.*

Waken, (*walkte, gewalkt*) bedr. ww. *Strümpfe* -, vollen, persen; (fig., Volkst.) *jem.* -, afrossen, afranselen.

Walker, (*-s,* mv. *Walker*) m. voller, perser m.; (Nat. hist.) Z. *Weinkäfer.*

Walkerde, v., z. m., Z. *Walkererde.*

Walker-distel, (*-n*) v. vollersdistel v.; *-erde* v., *-thon* m. vollersaarde v.; *-lohn* m. loon o. voor het vollen, persloon o.; *-rochen* m. vollersrog m.

Walk-fass, (*-fasses,* mv. *-fässer*) o. persvat, walkvat o.; *-gebäude* o., Z. *haus; -haar* o. onder het vollen afgestooten wol v., kaardsel o.; *-hammer* m. stamper m. in een volmolen; *-haus* o. (Hoed.) walkhuis o.; (Lakenb.) pershuis o.; *-holz* o. walkhout o.; *-kessel* m. walkketel m.; *-mühle* v. volmolen m.; *-müller* m., Z. *Walker;* 2. eigenaar m. van een volmolen; *-stock* m., Z. *-holz; -rippe* v. onder het vollen ontstane plooi v.; *-tafel* v. walktafel v.; *-trog* m. walktrog m.; *-werk* o., Z. *-mühle; -wolle* v. kaardwol v.

Walkyren, v. mv. (Fabell.) slaggodinnen v. mv. der oude noordsche volken.

Wall, (*-(e)s,* mv. *Wälle*) m. wal m.; *mit Wällen umgeben,* door wallen omgeven; 2. (Prov.) opgeworpen dam, dijk m.; (Zeew.) strand o., oever m.; *an den - fahren,* naar de kust varen; 3. verhoogte voetstraat v.; 4. *ein - Torf,* hoop, stapel m.; 5. (Kookk.) opborreling, koking v.; *den Eiern zwei Wälle geben,* tweemaal laten opborrelen.

Wallabsatz, (*-(e)s,* mv. *Wallabsätze*) m. berm v., walwang, walrand m.

Wallach, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. ruin, gesneden hengst m.

Wallachen, (*wallachte, gewallacht*) bedr. ww. *ein Pferd* -, ruinen, snijden.

Wall-anker, (*-ankers,* mv. *-anker*) m. naar den wal uitgeworpen anker o.; *-arbeit* v. opwerpen o. van wallen, verschansingen, dijken; *-arbeiter* m. hij die aan de wallen werkt; *-bank* v. aangehoogd pad o. achter den wal of de borstwering; *-bekleidung* v. walbekleeding v.; *-bruch* m. dijkbreuk, walbreuk, bres v.; *-bruder* m. bedevaartganger, pelgrim m.; *-büchse* v. geweer o. waarmede van de wallen geschoten wordt; *-distel* v. Friesche of Spaansche ruiter m.

Walle, (*-n*) v. (Giet.) punt o. van een hoogoven, waarop het ijzerschuim afloopt.

Wallen, (*wallte, gewallt*) o. ww., m. *h.* golven, koken; (van de zee), golven, hol zijn, onstuimig zijn, bewogen zijn; (fig.) (van het bloed in de aderen), koken; (van het hart), kloppen; 2. m. *s.* ter bedevaart gaan, een pelgrimstocht doen; *auf der Erde* -, leven; *-d,* golvend, kokend, borrelend; II. o. zelfst. golving, golvende beweging v., golven v. mv.; (fig.) aandoening, klopping, koking v.; 2. pelgrimstocht m., bedevaart v.

Wällen, (*wällte, gewällt*) bedr. ww. laten opborrelen, laten opkoken.

Wall-fahrer, -in, (*-rers,* mv. *-rer*) m., (*-nen*) v. bedevaartganger, pelgrim m., bedevaartgangster v.; *-fahrt* v. pelgrimstocht m., bedevaart v.

Wallfahrten, (*wallfahrtete, gewallfahrtet*) o. ww., m. *s.* eene bedevaart doen, een pelgrimstocht ondernemen; it. trekken, zwerven.

Wallfisch, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. walvisch m.; *-ähnlich, -artig* bijv. nw. walvischachtig, naar een walvisch gelijkend; *-assel* v. (Nat. hist.) baleinmot v.; *-barte* v. walvischbaard m.; *-bein* o. walvischbeen, balein o.; *-bensel* m., Z. *-ruthe; -boot* v. walvischboot v.; *-fahrer* m. walvischvaarder, Groenlandsvaarder m.; *-fang* m. walvischvangst v.; *-fänger* m. walvischvaarder, walvischvisscher m.; *-laus* v. walvischluis v.; *-lien* v. (Zeew.) harpoentouw o.; *-pinsel* m., Z. *-ruthe; -rippe* v. walvischrib, walvischzijde v.; *-ruthe* v. walvischroede v., teellid o. van den manlijken walvisch; *-speck* m. walvischspek o.; *-thran* m. walvischtraan, levertraan v.; *-tödter* m. (Nat. hist.) zwaardvisch, noordkaper m.

Wall-gang, (*-gang(e)s,* mv. *-gänge*) m. walgang m.; *-gräber* m. walgraver, schansgraver m.; *-hund* m. zeebond, haai m.

Wallinga, v. (in Rusland), doedelzak m.

Wall-kammer, (*-n*) v., Z. *-keller; -katze* v. (Vest.) stormkat v., wachttoren m. op den wal; (Nat. hist.) zeeschorpioen m.; *-keller* m. kazemat v.; 2. walkelder m.; *-kugel* v. ijzeren kanonskogel m. met eene punt; *-laffete* v. walafuit v.; *-leine* v. (Zeew.) loodrecht touw o. tusschen het staande want; *-meister* m. inspecteur m. der wallen; *-nuss* v. walnoot v.; *—baum* m. walnoteboom m.; *—öl* o. walnootolie v.; *-plan* m. vlak o. op den wal.

Wallrath, (*-(e)s,* mv. *Wallräthe*) m. walschot o., sperma-ceti v.; *-fett* o. walschotvet o., cetine v.; *-fisch* m. kazelot, potvisch m.; *-licht* o. sperma-cetikaars v.

Wallross, (*-es,* mv. *-e*) o. walrus m.; *gemeines* -, gewone walrus m., zeekoe v.; *-zahn* m. walrustand m.; 2. nijlpaardstand m.

Wall-same, (*-n,* mv. *-n*) m. waterkers v.; *-scheit* o. (Vest.) taludwater m.; *-schild* o. (Vest.) buitenwerk, ravelijn o.; *-schlägel* m. (Vest.) plank v. met een steel tot het vastzetten van den grond; *-setzer* m. walzetter m.; *-stein* m. steenbeen o., druipsteen m.; *-stroh* o., Z. *Waldstroh; -tag* m. bedevaartsdag m.

Wallung, (*-en*) v. koking, opwelling v.; (van de golven), golving v.; (Gen.) (van het bloed), koken o., koking, opbruising v.; (fig.) aandoening, beweging v.; *in - gerathen,* aangedaan worden, bewogen, driftig worden.

Wall-wind, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. landwind m.; *-wurz* v. smeerwortel m.

Walm, (*-(e)s,* mv. *Walme*) m. walm, damp m.; 2. helling, schuinsche zijde v.; (Volkst.) hooimijt v.

Walmdach, (*-dach(e)s,* mv. *-dächer*) o. tentdak, schuinsch dak o.

Walmen, (*walmte, gewalmt*) bedr. ww. schuins afdakken.

Walm-gewölbe, (*-gewölb(e)s,* mv. *-gewölbe*) o. aan vier zijden gewelfd dak, kloostergewelf o.; *-stein* m. (houten) dakpan v.

Walperkuh, (*-kühe*) v., Z. *Walpurgiskuh.*

Walplatz, (*-es,* mv. *Walplätze*) m., Z. *Wahlplatz.*

Walpurgis, v., z. m. feest o. der H. Walpurgis op den eersten Mei, walpurgisfeest o.

Walpurgis-abend, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. walpurgisavond m.; *-fest* o., Z. *Walpurgis; -kraut* o. maankruid o.; *-kuh* v. koe v. die den 1. Mei als belasting moet geleverd worden; *-nacht* v. walpurgisnacht m., heksennacht m.; *-tag* m. dag, feestdag m, van de H. Walpurgis.

Wälsch, bijv. en b. vreemd, buitenlandsch, uithecmsch; *-er Hahn,* kalkoensche haan m.; *-es Huhn, -e Henne,* kalkoen m.; *-e Bohne,* snijboon v.; *-e Nuss,* walnoot, okkernoot v.; 2. Gallisch, Fransch; *die -e Schweiz,* Fransch Zwitserland o.; 3. Italiaansch, Romaansch; (fig., Volkst.) *jemn. - vorkommen,* iem. vreemd voorkomen, onbegrijpelijk zijn; *-es Gras,* mariagras o.

Wälschen, (*wälschte, gewälscht*) o. ww. (fig.) onverstaanbare taal uitslaan, brabbeltaal spreken.

Wälsch-kohl, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. savoyekool v.; *-korn* v. Turksche tarwe v., mais o.; *-kraut* o., Z. *Wirsing (weiszer); -land* o. vreemd land o.; (gewoonl.) Italië o.

Waltbote, (*-n,* mv. *-n*) m. gevolmachtigde, afgezant m.; 2. stadhouder m.; 3. gerechtsdienaar m.

Walten, (*waltete, gewaltet*) bedr. ww. heerschen, besturen, beschikken, handelen; *in etw. schalten und -,* naar goedvinden handelen, naar willekeur handelen; (gemeenz.) absolute macht oefenen; *jemn. - lassen,* de vrije hand laten; *des Reichs -,* voor het behoud van het rijk waken; *walte es Gott* of *walt's, das walte Gott!* geve de Hemel!, gave God!; 2. beschikkingen v. mv., bestuur o., oppermacht v.

Walz, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. wild zwijn o.; *-blech* o. ijzeren plaat v. tot het rollen van glas bij het blazen.

Walze, (*-n*) v. rol v., rolhout o., cilinder m.; (Uurw.) trommel v.; (Pap.) spil v. van de papierwals; 2. (Nat. hist.) cilindervormige slak v.

Walzen, (*walzte, gewalzt*) bedr. ww. *einen Acker -,* met de rol bewerken; *einen Gartengang -,* vereffenen; *den Haber -,* afslaan; *den Teig -,* kneden; 2. o. ww., m. *h.* walsen, een walsje maken.

Wälzen, (*wälzte, gewälzt*) bedr. ww. voortrollen, voortwentelen; (Spr.) *ein Stein, der immer gewälzt* of *(oft fortgewälzt) wird, berast nicht,* blijven doet beklijven, twaalf ambachten en dertien ongelukken; (fig.) *die Schuld von sich -,* van zich werpen; it. *auf einen andern -,* zich verontschuldigen, de schuld op een ander werpen, schuiven; 2. wed. ww. *sich -,* voortrollen, voortwentelen; *sich im Unrathe -,* zich wentelen &; (fig.) *sich in Lastern -,* in ondeugd baden.

Walzen-bolzen, (*-zens,* mv. *-zen*) m. rol v. voor het afronden van glazen platen; *-förmig* bijv. nw. rolvormig, cilindervormig, langwerpig rond; *-gerüst* o. stelling v. voor eene walsmachine; *-gurten* mv. (Drukk.) rol v.; *-käfer* m. (Nat. hist.) walskever m.; *-linie* v. slinger m., slingerlijn v.; *-presse* v. walspers v.; *-rad* o. cilindervormig rad o.; *-schlange* v. (Nat. hist.) walsvormige slang v.; *-schnecke* v., Z. *Walze* (2); *-stein* m. (Delfst.) radersteen, bonifaciuspenning m.; *-tute* v., Z. *Walze* (2).

Walzer, (*-s,* mv. *Walzer*) m. hij die walst, walser, danser m.; 2. wals v.; it. walsmuziek v.

Wälzer, (*-s,* mv. *Wälzer*) m. kogelvormig waterdiertje o.; (Dichtk.) trocheüs m.

Walz-feile, (*-n*) v. ronde vijl v.; *-hammer* m. groote grofsmidshamer m. om de vangers van een rad o. uit te slaan; *-holz* o. rolhout o.; *-maschine* v., Z. *-werk; -petschaft* o. cilindervormig cachet o.; *-werk* o. rolwerk, rekwerk, rolwerktuig o., rolmachine v.; *-zapfen* m. smidszwik v. om dillen te smeden.

Wamme, (*-n*) v. (van een os &), kossem m., halskwabbe v.; (van een hert), borststuk o., kossem m.; (Bontw.) buikvel o.; 2. (Vleeschh.) gedarmte o.; 3. pens v.

Wammig, bijv. nw. eene kwab hebbende, met een kossem.

Wamms, (*-es,* mv. *Wämmser*) m. wambuis o.; *kurzer -* of *Wämmschen, Wämmslein* (verkl.) o. buisje, vestje, kamizool o.; (van vrouwen &), korset, keurslijf, lijfje o.

Wammsen, (*wammste, gewammst*) bedr. ww. afrossen, op den tabberd geven.

Wampe, (*-n*) v., Z. *Wamme* (1); 2. (Ontlk.) zijde v.; 3. buik, onderbuik m.; (Scherts.) pens v.

Wand, (*Wände*) v. wand, muur, binnenmuur m., beschot, scherm o.; *hölzerne -,* houten wand m.; *mit dem Kopfe wider die - rennen, an die - rennen,* met het hoofd tegen den muur loopen; (fig.) *mit dem Kopfe durch die - wollen,* het onmogelijke willen beproeven, door den muur willen heenkruipen; 2. (Wag.) wand m., paneel o.; (Tooneelk.) scherm o., coulisse v.; *von Gesträuchen & gezogene grüne -,* afschutting, palissade v.; (van een berg), kant m., helling, schuinsche zijde v.; (Ontlk.) (van de maag), kant m.; (Jachtw.) geplaatste netten o. mv.; (van een mijnput), wand, kant m.; it. steen m., rolstuk o; (Zeew.) want o.; (Hoefsm.) *neue -,* overhoef m., sponsgezwel o.; II. *(-(e)s,* mv. *-e*) o. goed, doek, kleed o.

Wand-bank, (*-bänke*) v. aan den wand bewestigde bank v.; *-bein* o. wandbeen, waugbeen o.; *-bekleidung* v. muurbekleeding, lambrizeering v.; it. behangsel o.; *-besen* m. kamerstoffer, bezem m. met langen steel; *-blacker* m. muurblaker m. met een spiegeltje; *-decke* v. behangsel o.

Wandel, (*-s,* mv. *Wandel*) m. verandering v. van plaats, plaatsbeweging v.; 2. leven, gedrag o.; *Handel und -,* handel en wandel, manier v. van doen; *Handel und - treiben,* handel drijven; 3. verergering, verslimmering, verslechting, bederving v.; *ohne -,* zonder fout, volmaakt, zonder gebreken.

Wandelbar, bijv. en b. beweeglijk, veranderlijk, onstandvastig, licht, vluchtig, wuft; *-keit* v. beweeglijkheid, veranderlijkheid, onstandvastigheid, gebrekkigheid v., gebrek o.

Wandel-erde, (*-n*) v. planeet, dwaalster v.; *-fusz* m. (Nat. hist.) wandelvoet, veranderlijke voet m.; *-gang* m. wandeling v.; *-geist* m. veranderlijkheid, wuftheid v., veranderlijke aard m., onbestendigheid v.; *-kraut* o. witte behen v.; *-los* bijv. en b. onbeweeglijk, onveranderlijk, vast; *-matte* v. weide v. waarvan het vruchtgebruik afwisselt; *-müthig* bijv. nw. wankelmoedig, veranderlijk, onbestendig, wuft.

Wandeln, (*wandelte, gewandelt*) o. ww., m. *h.* en *s.* gaan, loopen, zich bewegen, wandelen; (fig.) *unsträflich -,* onberispelijk, braaf, rechtschapen handelen; 2. bedr. ww., Z. *umwandeln;* it. *tauschen;* II. o. zelfst. of *Wandlung* v. gang, loop m., wandeling v., tocht m.; 2. Z. *Verwandlung.*

Wandel-platz, (*-platzes,* mv. *-plätze*) m. wandelplaats v.; *-stein* m. grenssteen m.; *-stern* m. dwaalster, planeet v.; *-weise* v. (Spraakk.) wijs v.; *bestimmte -,* bepaalde wijs, aantoonende wijs v.; *unbestimmte -,* aanvoegende wijs, bijvoegende wijs v.; *wünschende -,* wenschende wijs v., optatief m.; *gebietende -,* gebiedende wijs v.; *abgezogene -,* onbepaalde wijs v.; *-wetter* o. veranderlijk weder o.; (gemeenz.) aprilweder o.; *-zeit* v. (Spraakk.) tijd m.

Wander-ameise, (*-n*) v. trekmier v.; *-buch* o. reisboek o. (van een reizenden handwerksgezel); *-bündel* o. pakje, reiszakje o. van een reizenden handwerksgezel; *-bursche* m., Z. *-gesell; -drossel* v. treklijster v.

Wanderer, (*-s,* mv. *Wanderer*) m. reiziger, voetganger m.; it. zwerver, wandelaar, voorbijganger m.

Wander-falk, (*-en,* mv. *-en*) m. edelvalk m.; *-flechte* v. (Gen.) kromloopende dauwworm m.; *-geräth* o. bagage v., reisbenoodigdheden v. mv.; *-gesell* m. reizende handwerksman m.

Wandering, (*-en*) v. (Zeew.) loopplank v. langs het scheepsboord.

Wander-jahr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. reisjaar, jaar o. waarin de handwerksgezel zijne reis doet; *seine -e vollenden,* zijne handwerksreis of beroepsreis ten einde brengen; *-leben* zwervend leven o.; it. nomadisch leven o.; *-lust* v. lust m. tot reizen, reislust m.; *-maus, -ratte* v. zwervende muis, rat v.

Wandern, (*wanderte, gewandert*) o. ww., m. *h.* en *s.* reizen, loopen, gaan, te voet reizen, eene voetreis doen; *aus der Stadt -,* de stad verlaten; it. Z. *auswandern; in die Fremde -,* naar een vreemd

land gaan, in den vreemde gaan; (van handwerkslieden), zijne beroepsreis doen, op zijn ambacht reizen; *er ist of er hat gewandert*, hij heeft zijne beroepsreis volbracht; *durch ein Land* -, trekken, reizen; *in der Welt herum* -, rondreizen; *herum* -d, rondreizend; 2. bedr. ww. *seine Strasze* -, zijn gang gaan.

Wander-raupe, (-*n*) v. processierups v.; -*ratte* v. zwervende rat v; -*sack* m., Z. *Reisesack.*

Wanderschaft, (-*en*) v. reis v., tocht, zwerftocht m.; (van handwerkslieden), reis v. op het ambacht, beroepsreis v.; *auf die* - *gehen*, op reis gaan; it. op zijn ambacht gaan reizen; (fig.) loopbaan v.

Wandersmann, (-*mann(e)s*, mv. -*leute*) m., Z. *Wanderer.*

Wander-spiere, m. mv. (Zeew.) rondhouten o. mv. bij het laden van zware vrachten; -*stab* m. wandelstok, pelgrimsstaf m.; (fig.) *den* — *ergreifen*, op reis gaan, eene plaats verlaten, het land uitwijken; *den* — *weiter setzen*, verder reizen, zijne reis vervolgen; -*taube* v. trekduif v.

Wanderung, (-*en*) v., Z. *wandern*; it. reis, verhuizing v., gang, tocht, zwerftocht m., bedevaart v., pelgrimstocht m.

Wander-versammlung, (-*en*) v. zendingsfeest o.; -*volk* o. zwervend volk, nomadenvolk o.

Wand-fest, bijv. nw. muurvast, spijkervast; —*er Spiegel*, in den wand gemetselde spiegel m.; -*flechte* v. mos, muurboomleverkruid o.; -*fliege* v. wandvlieg v., -*gemälde* o. muurschildering v.; -*glockenzieher* m. koord o., ketting m. van eene wandklok; -*haken* m. haak m. in den muur; -*haut* v. wandbeenhuid v.; -*holz* o. zijbalk m. in een molen; -*kalender* m. kantooralmanak, wandalmanak m.; -*kamm* o. schoorsteen m. tegen een muur; -*kirche* v. kerk v. zonder pilaren; -*kraut* o. muurkruid, kleelkruid o.; -*laus* v. wandluis, weegluis v.; -*leuchter* m. armblaker, luchter, luster m.

Wand-maler, (-*malers*, mv. -*maler*) m. muurschilder, huisschilder m.; -*malerei* v. muurschilderen, huisschilderen o.; -*moos* o. muurmos o.; 2. Z. -*flechte*; -*mühle* m. aan een muur verbonden molen m.; -*nachbar* m. naaste buurman m.; -*pfeiler* m. muurpilaar, kleine uitstekende pilaster m.; -*pianoforte* v. rechte, vierkante piano v.; -*rahmen* m. (Lakenw.) droograam o.; -*ruthe* v. (Bergw.) stut m. in de mijn tegen het instorten der wanden; -*säule* v. half uit den muur te voorschijn komende zuil v. of pilaster m.; -*schmied* m. (Nat. hist.) houtwurm m.; -*schrank* m. tegen den muur staande kast v.; -*schraube* v. schroefhaak m.; -*spiegel* m. penantspiegel m.; -*stropp* m. (Zeew.) touw o. om de wanttouwen neer te halen; -*stutz* m., Z. -*uhr*; -*tafel* v. (Schoolt.) bord o. tegen den muur; -*teppich* m. behangsel o.; -*uhr* v. staande klok v.

Wange, (-*n*) v. wang, koon v.; *jemn. die* -*n streichen*, iem. streelen, liefkoozen; 2. (van eene pers &), zijstuk o.; (van eene schaaf), wang v.; (Bergw.) vleugels m. mv. van het pompwerk; (Bouwk.) (van eene trap), spil v.

Wangen, (*wangte, gewangt*) bedr. ww. van wangen, zijstukken, spijlen, kepen, vleugels voorzien.

Wangen-bein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o., Z. *Jochbein*; -*eisen* o. ijzeren beslag o. aan zijstukken; -*fortsatz* m. (Ontlk.) verlenging v. van het wangbeen; -*grübchen* o. kuiltje o. in de wang; -*hobel* m. rabatschaaf v.; -*höcker* m. beenknobbel m. op de wang; -*muskel* m. wangspier v.; -*naht* v. wangnaad m.; -*nerve* m. wangzenuw v.; -*scheibe* v. (Landh.) aan den rand van den korf verbonden hout(n)graat v.

Wanke, (-*n*) v. (Lakenw.) scheerklosje o.

Wankelbar, wankelhaft, wankelherzig, bijv. nw. wankelbaar, wankelmoedig, veranderlijk, onstandvastig.

Wankel-laune, (-*n*) v. veranderlijke luim v.; -*muth* m. wankelmoedigheid, wankelbaarheid, veranderlijkheid, onstandvastigheid v.; -*müthig* bijv. nw., Z. *wankelbar*; -*müthigkeit* v., -*sinn* m., Z. -*muth*; -*rede* v. rede v., woorden o. mv. waarop men niet vertrouwen kan.

Wanken, (*wankte, gewankt*) o. ww., m. *h.* wankelen, waggelen, heen en weer schudden; (Zeew.) Z. *schwanken*; 2. m. *s.* wankelend gaan; (van personen), wankelen, aarzelen, weifelen; (van den moed), wankelen; *in seinen Reden* -, stotteren; *weder weichen noch* -, onverzettelijk blijven; -*d*, wankelende, waggelend, aarzelend, weifelend.

Wann, bijw. wanneer, op welken tijd, op welk tijdstip; *es sei* - *es wolle*, wanneer het ook zij; *dann und* -, nu en dan, van tijd tot tijd, somtijds, soms.

Wännchen, Wännlein, (verkl.) o. kuipje o., kleine wan v.

Wanne, (-*n*) v. (Landh.) wan v.; 2. kuip badkuip v.

Wannen, (*wannte, gewannt*) bedr. ww. *Korn* -, wannen.

Wannen, bijw. *von* -, waar vandaan, van waar.

Wannen-macher, (-*chers*, mv. -*cher*) m. wannenmaker, mandenmaker, schepelmaker m.; —*arbeit* v. mandenmaken o.; -*reif* m. kuiphoepel m.; -*weher* m., -*weihe* v. (Nat. hist.) torenvalk m.

Wanst, (-(*e*)*s*, mv. *Wanste*) m. onderbuik m.; 2. (Nat. hist.) pens v., kleiner ingewand o.; (Volksk.) maag, pens v.

Wanstig, bijv. nw. dik, vleezig.

Wanze, (-*n*) v. luis, wandluis, weegluis v.

Wanzeit, (-*en*) v. stroom en tegenstroom m.

Wanzen-brut, v., z. m. weegluizengebroed o.; -*kraut* o. weegluizenkruid, poeier o. tegen weegluizen; -*melisse* v. (Pl.) melissekruid, stinkend lmskruid o.

Wanzicht, bijv. en b. -*er Geruch*, weegluisachtig, op eene wandluis gelijkend.

Wanzig, bijv. en b. vol wandluizen, vol weegluizen.

Wappen, (-*s*, mv. *Wappen*) o. wapen, familiewapen, wapenbord, wapenschild, blazoen o.; *im* - *führen*, als wapen voeren, in zijn wapenschild dragen; *einem das* - *blasonniren, visiren*, iems. wapen volgens de heraldiek verklaren.

Wappen-amt, (-*amt(e)s*, mv. -*ämter*) o. kantoor o. voor de zaken betreffende de familiewapens; -*ausleger* m., Z. -*kundiger*; -*balken* m. dwarsbalk m. in een wapen; -*bild* o. beeld o., figuur v. in een wapen voorkomende; -*binde* v. wapenband m.; -*brief* m. wapenbrief m.; -*buch* o. wapenboek o.; -*decke* v. wapenmantel m.; -*farben* v. mv. kleuren v. mv. van een wapenschild; -*feld* o. veld o. in een wapen, wapenveld, kwartier o.; -*figur* v., Z. -*bild*; -*genoss*, —*in*, bij. zij die hetzelfde wapen voert, -*halter* m., Z. *Schildhalter*; -*helm* m. helm m. in een wapen; -*herold* m. wapenheraut m.; -*kenner* m., Z. -*kundiger*; -*könig* m. wapenkoning m.; -*kunde* v. wapenkunde, heraldiek v.; -*kundiger* m. wapenkundige m.; -*kunst* v., Z. -*kunde*; -*maler* m. wapenschilder m.; -*malerei* v. wapenschilderen o.; -*rock* m. wapenrok, maliënkolder m.; -*saum* m. zoom m. in een wapenschild; -*schild* o. wapenschild, wapenbord, blazoen o.; -*schildchen* o. kleiner wapenschild o. in een grooter; -*schneider* m. wapensnijder, stempelsnijder, graveur m.; -*spruch* m. devies o.; -*stecher* m., Z. -*schneider*; -*träger* m., Z. -*halter*; -*zierde* v. versierselen o. mv. van een wapen.

Wappern, (*wapperte, gewappert*) o. ww. (Zeew.) wapperen, heen en weer slaan.

Wappnen, (*wappnete, gewappnet*) bedr. ww., Z. *waffnen.*

Wara, v., z. m. Freia, noordsche godin v. van het huwelijk.

Wardein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Muntw.) muntmeester, essaieur m.

Wardian, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. gardiaan, opzichter m. van een klooster.

Wardiren, (*wardirte, wardirt*) bedr. ww. (Muntw.) essaieeren, het gehalte onderzoeken.

Warf, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. spoel v., ketting m.

Wargel, (-*s*, mv. *Wargel*) o., **-holz,** (-*holzes*, mv. -*hölzer*) o. rolhout o.

Wargendistel, (-*n*) v. kleerdistel v.

Warl, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m., **Warrel,** (-*s*, mv. *Warrel*) m. wervel m.

Warlef, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. vischnet o.

Warlo, (onb.) o. (Zeew.) voorraad m. touwen.

Warm, (*wärmer, wärmst*) bijv. en b. warm, niet koud, heet; *mir ist* -, ik ben warm; *es wird mir* -, ik begin warm te worden; *sich* - *gehen*, zich warm loopen; it. loopen om warm te worden; *die Sonne scheint sehr* -, de zon schijnt heet; -*er* of *gewärmter Wein*, warme wijn, heete wijn; *es ist* -, het is warm (weer); *etw.* - *essen*, warm eten; *sich* - *kleiden*, zich warm kleeden; *sich* - *machen*, warm maken, verwarmen; (gemeenz.) (van perso-

nen), driftig worden; (fig.) (van de liefde), vurig, innig, hartelijk; *jemn. den Kopf - machen*, iem. het hoofd warm maken, opstoken, aanzetten, verbitteren; *man hat uns da - gemacht*, men heeft ons daar het hoofd warm gemaakt; *da ging's - zu*, het ging er warmpjes toe; *- sitzen*, warm er in zitten, gegoed zijn; *der Kopf wird ihm gleich -*, hij wordt dadelijk boos; (Spr.) *- und kalt aus einem Munde blasen*, den mantel naar den wind hangen.

Wärm-bad, (*-bad(e)s*, mv. *-bäder*) o. warm bad o., warme baden o. mv.

Wärmbecken, (*-kens*, mv. *-ken*) o. bedwarmer m., beddepan v.

Wärm-bier, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. warm bier o. met brood, eieren &; *-blütig* bijv. nw. warm bloed hebbende, warmbloedig; *-brunnen* m. natuurlijke, warme bron v.

Wärme, v., z. m. warmte, hitte v.; 2. hooge temperatuur v.; Z. *Wärmestoff*; (fig.) warmte, innigheid, hartelijkheid v., vuur o.

Wärme-electricität, v., z. m. warmte-electriciteit v.; *-erzeugung* v. ontwikkeling v. van warmtestof; *-grad* m. warmtegraad, graad m. van warmte, hitte v.; *-leitend* bijv. nw. (Nat.) warmte geleidend; *—er Körper* of *-leiter* m. warmtegeleider m., warmtegeleidend lichaam o.; *-leitung* v. warmtegeleiding v.; *-magnetismus* m. warmtemagnetisme o.; *-maß* o., Z. *-grad*; 2. Z. *-messer*; *-materie* v., Z. *-stoff*; *-messer* m. (Nat.) thermometer, warmtemeter m.; 2. warmtestofmeter m.; *-messung* v. warmtemeting v.

Wärmen, (*wärmte, gewärmt*) bedr. ww. warmen, warm maken, verwarmen; *seine Hände -*, warmen; 2. *ein Zimmer -*, verwarmen, stoken in; *gut -*, (van een oven), goed warm doen worden; *ein Bett -*, warmen; (Sm.) *das Eisen -*, rood doen worden, gloeien; 3. *an der Sonne -*, drogen; II. wed. ww. *sich -*, zich warmen, zich verwarmen.

Wärmen, (*wärmte, gewärmt*) o. ww. warm worden, warm zijn.

Wärmer, (*-s*, mv. *Wärmer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die verwarmt; 2. Z. *Wärmbecken*.

Wärmerchen, (verkl.) o. stoof v.

Wärme-röhre, (*-n*) v. warmtebuis v.; *-sammler* m. (Nat.) perspomp v., condensator m.; *-stoff* m. warmtestof v.; *-verdoppler* m. warmteverdubbelaar m.; *-zeiger* m. warmtewijzer, thermoscoop m.

Wärm-flasche, (*-n*) v. flesch v. met warm water, beddeflesch v., bedwarmer m.

Wärm-gar, bijv. nw. *-es Leder*, met warme run gaar gemaakt; *-herzig* bijv. nw. deelnemend, warm, innig gevoelend.

Wärm-kasten, (*-kastens*, mv. *-kasten*) m. (Boekb.) warmkist v.; (Landh.) - of *-kästchen* o. stoof v.; *-korb* m. vuurmand v.; *-lampe* v. spaarlamp, thermolamp v.; *-ofen* m. (Kaart.) warmoven m.; (Kookk.) oven m. om & warm te houden; *-pfanne* v., Z. *-becken*; (Zoutz.) vuurpan v.; *-stoffempfänglichkeit* v. geschiktheid v. om warmtestof op te nemen.

Wärmung, (*-en*) v. verwarming, stoving v.

Warnen, (*warnte, gewarnt*) bedr. ww. waarschuwen, vermanen; *vor einer Gefahr -*, waarschuwen; (Ger.) aanmanen.

Warn-glocke, (*-n*) v. schelletje o. in een molen; *-mittel* o. middel o. tot waarschuwing.

Warnung, (*-n*) v. waarschuwing, vermaning v.; *das ist eine gute -*, dat is eene goede waarschuwing, les v.; *sich etw. zur - dienen lassen*, zich iets tot waarschuwing laten dienen, van eene les gebruik maken; *-sweise* bijw. bij wijze van waarschuwing.

Warpanker, (*-ankers*, mv. *-anker*) m. werpanker, vertuaaker o.

Warpen, wärpen, (*warpte, gewarpt* en *wärpte, gewärpt*) bedr. ww. (Zeew.) *ein Schiff -*, door middel van een werpanker vooruittrekken.

Wart, (*-en*, mv. *-en*) m. wachter, waker, oppasser m.

Warte, (*-n*) v. wachttoren m.; (aan de kust), vuurtoren m.; (Sterrenk.) sterrentoren m., observatorium o.; 2. wacht v., post m.

Wartbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. (Mets.) stut m.

Warte-frau, (*-en*) v. oppasster, waakster v.; *-geld* o. wachtgeld o.; (van een beambte), wachtgeld, pensioen o.

Wärtel, (*-s*, mv *Wärtel*) m. heraut, opzichter, wachter m. in een tornooispel.

Warten, (*wartete, gewartet*) o. ww., m. *h.* wachten, afwachten, op de wacht staan, uitzien; *auf jem., auf etw. -*, wachten; *vor der Thüre - lassen*, laten staan, laten wachten; (Spr.) *lange -, langes - verdrieszt*, het wachten verveelt; *wer - kann, erlebt alles*, geduld overwint alles; *er, ich kann lange -*, wachten maar!, hij, ik, kan lang wachten; 2. *auf etw. -*, verwachten; *mit etw. -*, iets uitstellen, verschuiven; *auf sich - lassen*, zich laten wachten, niet komen, niet verschijnen; (gemeenz.) *warte!*, wacht u!, pas op!; II. bedr. ww. *einen* of *eines Kranken -*, oppassen, verplegen; *die Kinder -*, verzorgen; *einer Sache -*, zorg dragen voor; *einen Garten -*, in orde houden; *einen Verwundeten -*, verbinden; *seines Amtes -*, zich kwijten van; III. o. zelfst. wachten o.; 2. Z. *Wartung*.

Wärter, (*-s*, mv. *Wärter*) m., **-in,** (*-nen*) v. (van een zieke), oppasser m., oppasster v.; 2. (aan de deur), portier m., portierster v.; (in gevangenissen), bewaarder, cipier m.

Warte-saal, (*-saal(e)s*, mv. *-säle*) m. (Spoorw.) wachtkamer v.; *-schule* v. kinderschool, bewaarschool v.; *-zimmer* o., Z. *-saal*.

Wartsam, bijv. nw. waakzaam, zorglijk, zorgvuldig, oplettend.

Wart-schanze, (*-n*) v. vooruitspringende schans v. als een vuurtoren; *-thurm* m. wachttoren m., Z. *Warte*.

Wartung, (*-en*) v. zorg, verzorging, oppassing, verpleging, oplettendheid v.

Warum, bijw. waarom, om welke reden; *- nicht?*, waarom niet?; *- denn?*, waarom dan?, waarom juist?; *- kommt er nicht?*, waarom, om welke reden komt hij niet?; II. o. zelfst. waarom o.

Wärzchen, Wärzlein, (verkl.) o. wratje, tepeltje o.

Warze, (*-n*) v. wrat v., tepel m.; (Ontlk.) (op de tong), blaartje o.; (aan de borst), tepel, pram m.; (aan het oog), wratje, strontje, puistje o.

Warzen-aloe, (*-n*) aloë v. vol wratten; *-förmig* bijv. nw. als een wrat, tepelvormig; *-fortsatz* m. leverkwab v.; *-gewebe* o. wratvormig weefsel o.; *-käfer* m. wrattenkever m., Spaansche vlieg v.; *-kraut* o. wrattenkruid, opperkruid o.; *-kreis* m. kring m. om den tepel; *-kürbiss* m. (Pl.) ronde, dikke pompoen m. met wratten; *-mittel* o. middel o. tegen wratten; *-pocke* v. steenpok v.; *-ring* m., Z. *-kreis*; *-schnecke* v. purperslakschelp v. met wratten; *-stein* m. knobbelsteen m.; 2. tepelvormige dropsteen m.; *-stern* m. wratvormige zeester v.; *-theil* m. tepelvormig gedeelte o. van het slaapbeen; *-zirkel* m., Z. *-kreis*.

Warzicht, bijv. nw., Z. *warzenförmig*.

Warzig, bijv. en b. vol tepels, vol wratten.

Was, voornw. wat, hetgeen, hetwelk; *- ist schöner als ...?*, wat is mooier dan?; *- sagt er?*, wat zegt hij?; *- gibt's?*, wat is er te doen?, wat is er aan de hand?; *- fehlt ihm?*, wat mankeert hem?, wat scheelt hij?; *von - spricht er?*, waarvan spreekt hij?; *- ist zu thun?*, wat te doen?; *- für ein, - für eine?*, welk een(e), wat voor een(e); *- für Tuch will er?*, wat voor of welk laken wil hij?; *- lacht er?*, waarom lacht hij?; *-? -?*, wat? wat belieft u?; *- denn?*, wat dan?; 2. tussch. wat!, hoe!; *- wagst du ...?*, wat!, hoe!, waagt gij &; *ei -! lasst mich*, och kom! &; *ei, - geht mich das an!*, welnu? wat gaat mij dit aan!; *ach - heirathen*, trouwen, och kom!; (gemeenz.) *- Sie nicht sagen!*, hé! wat zegt gij? *- für eine Jahreszeit!*, welk een jaargetijde?; 3. betr. voornw. wat, hetwelk, hetgeen; *alles, - lebt*, al wat leeft; *alles, - ich sage*, al wat ik zeg, al hetgeen &; *es sei, - es wolle*, het moge zijn wat het wil; *- auch daraus entstehen mag*, wat daaruit ook moge voortvloeien; *er mag sagen - er will*, hij mag zeggen wat hij wil, wat hij ook zeggen moge; it. hij heeft mooi praten; *- das Schlimmste ist*, wat het ergste is; *- mich betrifft*, wat mij betreft, wat wij aangaat, voor mijn part, ik voor mij; *ein unbekanntes -*, een onbekend iets; it. (gemeenz.) *das ist - Anderes*, dat is wat anders, iets anders, dat maakt een verschil; *weisz er - Neues?*, weet hij iets nieuws?; *er läuft - er kann*, hij loopt zoo hard hij maar kan; 4. hoe; *- sie schön singt!* wat zingt zij mooi!, hoe mooi &.

Wasch-amber, (*-s*) m., z. m. gele

amber m., met eene korst bedekte engelsche barnsteen m.; *-anstalt* v. waschinrichting v.; *-bank* v. waschbank v.; *-bär* m. waschbeer m.

Wąschbar, bijv. nw. waschbaar, gewasschen kunnende worden; *-e Farbe,* niet verschietende tengevolge van het wasschen; *-keit* v. bestendigheid v., niet verschieten o., waschbaarheid v.

Wąsch-becken, (*-kens,* mv. *-ken*) o. waschbekken o., waschkom v.; (Nat. hist.) kamschelp v.; *-besen* m. (Bergw.) boenbezem m.; *-blase* v., Z. *-kessel; -blau* o. indigoblauw o.; *-bläuel* m., Z. *-holz; -bock* m. waschbok m.; *-brett* o. waschplank v.; *-bühne* v. waschplaats v.; *-bütte* v. waschtobbe, waschkuip v.

Wąsche, (*-n*) v. wasch, wassching v., wasschen o.; *in die - geben* of *thun,* in de wasch geven of doen, laten wasschen; *die - kostet viel,* het wasschen kost veel; 2. wasch v., waschgoed o.; *schwarze -,* vuile wasch v., vuil waschgoed of linnengoed o.; *frische* of *weisze - anziehen,* schoon linnengoed aandoen; 3. (Bergw.) Z. *Waschhaus.*

Wąschen, (*du wäschest, er wäscht, wusch, gewaschen*) bedr. ww. onr. *den Tisch -,* wasschen, schoonmaken; *das Gesicht -,* wasschen, afwasschen; *sich die Hände -,* zijne handen wasschen; 2. wasschen, de wasch doen; *Sie wäscht mir,* zij wascht voor mij; *morgen will sie -,* morgen zal zij wasschen, de wasch doen; *aus dem ersten Wasser, aus dem Gröbsten -,* in het eerste sop wasschen; (Kookk.) *das Geschirr -,* wasschen, spoelen, afspoelen; *die Gläser -,* uitspoelen; (Drukk.) *die Form -,* wasschen; (Verv.) *nach dem Färben -,* wasschen, uitspoelen; (fig.) *jemn. den Kopf -,* iem. het hoofd wasschen, doorhalen; (Volksk.) *das hat sich gewaschen,* dat ziet er goed uit; (gemeenz.) *sich die Kehle -,* zich de keel doorspoelen, een slokje nemen; (Spr.) *eine Hand wäscht die andere,* als de eene hand de andere wascht zijn zij beide schoon; it. Z. *Mohr; ich wasche meine Hand in Unschuld,* ik wasch mijne handen er af; (Verg.) *Gold -,* zuiveren; (Teek.) *eine Zeichnung -,* wasschen; (Bergw.) *Erz -,* wasschen, zuiveren; 3. (fig.) babbelen, snappen, kletsen.

Wąscher, (*-s,* mv. *Wäscher*) m., **-in,** (*-nen*) v. wasscher m., waschvrouw v.; (fig.) Z. *Schwätzer.*

Wąscherde, v., z. m. vollersaarde v.

Wąscherei, (*-en*) v. wasscherij v., gewasch, wasschen o.; (fig.) Z. *Gewäsch;*

Wäscherei, (*-en*) v. wasscherij v.; 2. plaats v. waar gewasschen wordt, waschhuis o.

Wąsch-erz, (*-es,* mv. *-e*) o. (Bergw.) wascherts o.; it. gewasschen erts o.; *-fass* o. waschkuip, waschtobbe v.; *-fest* o. waschdag m.; *-frau* v. waschvrouw v.; *-gefäss* o., Z. *-fass; -geld* o. waschgeld, waschloon o.; *-gelte* v., Z. *-fass; -gold* o. riviergoud o.; *-graben* m., *-grube* v. met hout beschoten kuil m. voor het ertswasschen; *-geschworene(r)* m. beëedigd opzichter m. over de ertschwascherij.

Wąschhaft(tig), Wąschhaftigkeit v., Z. *schwatzhaft &c.*

Wąsch-handschuh, (*-schuh(e)s,* mv. *-schuhe*) m. handschoen m. welke gewasschen kan worden; *-haus* o. waschhuis o.; *-herd* m. waschplaats v. voor ertsen; *-holz* o. linnenklopper m.; *-kammer* v. linnenkamer v.; *-kessel* m. loogketel m.; *-klammer* v. stokje o. om linnen aan te drogen; *-klöpfel* m., Z. *-holz; -korb* m. waschmand v.; *-kübel* m., Z. *-fass; -kufe* v., Z. *-fass; -kugel* v. stuk o. zeep; *-kupfer* o. te wasschen kopererts o.; *-küste* v. krukstok m. om het te wasschen erts om te roeren; *-lappen* m. vaatdoek m.; *-lauge* v. loogwater o.; *-leder* o. leder o. dat gewasschen kan worden, zeemleder o.; *-ledern* bijv. nw. zeemlederen, van zeemleder; *-leine* v. drooglijn, lijn v., touw o. om linnen te drogen te hangen; *-lohn* m., Z. *-geld; -magd* v., Z. *-frau; -mange, -rolle* v. mangel m.; *-manier* v. (Schild.) manier v. van wasschen, met waterwerf te werken; *-markt* m. (gemeenz.) bijeenkomst v. van waschvrouwen; *-maschine* v. waschmachine v., waschwerktuig o.; *-meister* m. ertswasschersbaas m.; *-pinsel* m. waschpenseel o.; *-mühle* v. molen m. om erts te wasschen; *-plan* m., Z. *-herd; -platz* m. waschplaats v.; *-probe* v. (Bergw.) toetsen o. van gewasschen erts; *-scheidebank* v. bank v. tot het zuiveren der ertsen; *-schrank* m., Z. *-kasten; -schürze* v. waschvrouwenschort o.; *-schrammgesicht* o. opgeblazen, niets beteekenend gezicht o.; *-schwamm* m. spons v.; *-seide* v. zijde v. die gewasschen kan worden; *-seife* v. zeep v.; *-stein* m. onder den bovengrond gevonden ijzersteen m.; *-thon* m. vollersaarde v.; *-tisch* m. waschtafel, toilettafel v.; *-trog* m. waschtrog, waschbak m., waschkuip v.; *-wanne* v., Z. *-fass; -wasser* o. waschwater o.; 2. schoonheidswater o.; 3. (Kookk.) spoelwater, vaatwater o.; *-weib* o., Z. *-frau; -werk* o. ertswasschen o.; *-wolle* v. gewasschen lakenweverswol v.; *-zettel* m. waschlijst v.; *-zeug* o. waschgoed o.; *-zinn* o. (Bergw.) riviertin o.; *-zuber* m., Z. *-bütte.*

Wąse, (*-n*) v. nicht, bloedverwant v.; (gemeenz.) babbelkous v.

Wąsen, (*-s,* mv. *Wasen*) m. (Prov.) zode, graszode v.; *- stechen,* zoden steken; 2. vilderij v.; 3. takkenbos, draagriem m.

Wąsen-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. vildersbetrekking v.; *-bank* v. bank v. van graszoden; *-binder* m. takkenbossenbinder m.; *-fleisch* o. aas, kreng o.; *-haue* v. hak v. om zoden te steken; *-holz* o. rijshout o.; *-läufer* m. (Bergw.) smalle, dicht onder den bovengrond gelegen mijn v.; *-meister* m. vilder m.; 2. beul m.; *-stück* o. grasperk o.; *-wall* m. aarden wal, met zoden bedekte wal m.

Wąsig, bijv. en b. met zoden bedekt, groen.

Wąsser, (*-s,* mv. *Wasser*) o. water o.; *bei - und Brod fasten, (gefangen) sitzen,* op water en brood vasten, zitten; *kein - halten,* (van vaten &), lekken; *zu - werden,* (van sneeuw), smelten; (fig.) *seine Hoffnungen sind zu - geworden,* zijne hoop is vervlogen, verijdeld; 2. water o., stroom, vloed m., wateren o. mv.; *am -,* aan den oever der zee, aan het water; *über dem -, jenseits des -s,* aan den overkant; *das - ist niedrig,* het water is laag; *ein Land unter - setzen,* onder water zetten, doen onderloopen; *zu - und zu Lande,* te water en te land; *zu - reisen,* te water, ter zee reizen; (Zeew.) *auflaufendes -,* vloed m.; *ablaufendes -,* eb v.; *hohl -,* holle zee v.; *- schlagen,* nutteloos werk doen; (Sp.) Z. *still;* 2. *wohlriechende -,* welriekende wateren o. mv., odeurs v. mv.; *abgezogene, gebrannte -,* gedistilleerde wateren o. mv., likeuren, sterke dranken v. mv.; *kölnisch -,* eau de Cologne; (Pl.) nat, zweet o., uitwaseming v.; *die Augen stehen ihm voll -,* zijne oogen zijn vol tranen; *das - läuft ihm über das Gesicht,* het zweet, water loopt hem langs het gelaat; *sein - lassen,* wateren, zijn water loozen; 4. (Juw.) water o., glans m.; *ein schönes - haben,* (van parels), schitteren; it. (Hand.) goed gewaterd zijn; *das - des Mohres &c.,* gewaterde o.

Wąsser-ablass, (*-ablasses,* mv. *-ablässe*) m., **-ableitung,** (*-en*) v. afleidingskanaal o.; 2. wateraftapping v.; *-abschlag* m. daling v. van water, aflaat m. van water, ontlasting v.; *-abtritt* m. waterplaats v.; (Volksk.) waterbak, pishoek m.; *-abwägen* o. waterpassen o.; *-abzapfung* v. (Heelk.) aftapping v. van het water; *-ader* v. waterader v.; *ganz dünne —, waterstraal m.; —bruch* m. (Heelk.) wateraderbreuk v.; *-ahorn* m. witte hazelaar m., watervlier v.; *-alber* m. gewone mastboom m.; *-ampfer* m. (Pl.) patik, patientiekruid o.; *-amsel* v. pluvier v.; *-amt* o. waterstaat m.; *-andorn* m. wolfsklauw, waterandoren m.; *-apfelbaum* m. fleschappelboom, roomappelboom m.; *-arm* bijv. nw. arm aan water, weinig water hebbende; *-armuth* v. armoede v. aan water, gebrek o. aan water; *-assel* v. watermot v.; *-ast* m., Z. *-schoss; -auge* o. (Heelk.) watergezwel o., oogwaterzucht v.; *-bach* m. beek v.; *-back* m. waterbak m.; (Zeew.) beschot o. tegen de kluisgaten; *-bad* o. waterbad o.; (fig.) doop m.; *-balg* m. (Gen.) waterachtig zakgezwel o.; 2. (Werkt.) *-bälge* mv. kleppen v. mv. eener hydraulische pers; *-band* o. gewaterd lint o.; *-base* v., Z. *-stoff; -bank* v. plank v. naast het molenrad tegen het water; *-bau* m. waterwerk o.; 2. waterbouwkunde v.

Wąsserbau-amt, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Wasseramt; -ingenieur* m. ingenieur m. bij den waterstaat, Z. *-künstler; -kunst* v., Z. *- (2); -künstler, -meister* m. waterbouwkundige m.

Wąsser-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. boom m. in het water, sluitboom m.; 2. fontein v. in den vorm van een boom; *-becken* o., Z. *Waschbecken;* (Tuinb.) vijver m., bassin o.; *-beere* v. vogelkers v.; *-behälter* m., *-behältniss* o. waterbak, regenbak, vergaderbak m., reser-

voir o.; *-beiszer* m. zeezwaluw v.; *-benediktkraut* o. waternagelkruid o.; *-berg* m. hooge golf v., waterberg m.; *-beschreiber* m. waterbeschrijver, hydrograaf m.; *-beschreibung* v. waterbeschrijving, hydrographie v.; *-biene* v., Z. *Drohne*; *-besen* m. zoetwaterworm m.; *-bläschen* o. waterblaasje o.; *-blase* v. waterbel v.; (Heelk.) waterblaar v.; (Gen.) waterblaas v.; *-blatt* o. waterblad o.; *-blatter* v. waterpok, waterblaar v.; 2. kleine kinderpok v.; *-blau* bijv.nw. waterblauw, lichtblauw, bleekblauw, bleekgroen; *-blei* o. zwart looderts o.

Wasserblei-erz, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. zwavelzuur looderts o.; *glimmerndes* —, koolstofhoudend ijzer o.; *-glanz* m., Z. *-erz*; *-kalk* m. kalkhoudend looderts o.; *-sauer* bijv. nw. waterloodzuur; *-säure* v. waterloodzuur o.; *-silber* o. waterloodzuur zilver o.

Wasser-blume, (*-n*) v. waterbloem, waterplant v.; *-blut* o. vlooienkruid o.; *-bogen* m. waterboog m.; *-bohne* v. (Pl.) kalfsvoet m.; *-braut* v. waterhoos v.; *-brei* m. waterbrij, meelbrij v.; *-bruch* m. (Heelk.) waterbreuk v.; 2. (Zeew.) breking v. van het water; *-butte* v. waterbak m., waterton v.; *-cement* m. tegen water bestand cement o.

Wässerchen, Wässerlein, (verkl.) o. watertje, stroompje o., beek v., meertje o., vijver m.

Wasser-cisterne, (*-n*) v., Z. *-behälter*; *-cur* v. waterkuur, badkuur, genezing v. door het gebruik van water; *die - gebrauchen*, de baden gebruiken; *-damm* m. dam, dijk m., kade v.; *-dampf* m. waterdamp, stoom, nevel m.; *-darm* m. draadworm m.; *-dicht* bijv. nw. (van een dam), tegen het water bestand; (van stoffen), waterdicht, geen water doorlatend, waterproef; *nicht — sein*, lekken; 2. — m. zelfst. (Spoorw.) waterzak m.; *-dichte* v. ondoordringbaarheid v. voor het water; *-diele* v. lange, breede plank v.; *-distel* v. (Pl.) waterdistel v. (een paddenstoel); *-docke* v., Z. *-jungfer*; *-doctor* m. waterdokter, geneesheer m. die voornamelijk water als geneesmiddel voorschrijft; *-dost* m. hennipbladerig leverkruid o., watergrimonie v., kattestaart m.; 2. Z. *-hanf*; *-drache* m., Z. *-hose*; *-drossel* v. watermerel v.; *-druck* m. drukking v. van het water; *—lehre* v., Z. *-kraftlehre*; *—werk* o. hydraulische pers v.; *-dreiblatt* o. bitterklaver v., waterdrieblad o.; *-dreifaltigkeit* v. waterlinze v., eendenkroos o.; *-dunst* m., Z. *-dampf*; *-dürrwurz* v., Z. *-hanf*; 2. aschkruid o., aschplant v.; *-ebene* v. oppervlakte v. van het water; 2. waterpasse vlakte, horizontale vlakte v.; *-eiche* v. meting v. der mijnvaten met water; *-eidechse* v. (Nat. hist.) waterhagedis v.; *-eimer* m. watteremmer m.; *-einfallgeld* o. havengeld o.; *-eisen* o. (Delfst.) zwavelzuur ijzer o.; *-elster* v. (Nat. hist.) oestervisscher, oestervanger m. (een moerasvogel); *-epheu* m. waterpeterselie v.; *-eppich* m. waterluis v.; *-erzeugung* v. watervorming v.; *-faden* m. (Pl.) watermos o., conferve v.; *-fahrt* v. tochtje o. te water; *-fall* m. waterval m.; (van een molen), verval o. van het water; *-fang* m. waterbak, regenbak m.; *-farb, -farben*, Z. *-farbig*; *-farbe* v. waterkleur v.; 2. (Schild.) waterverf v.; *—maler* m. schilder m. in waterverf; *—malerei* v. schilderen o. met waterverf; *-farbig* bijv. nw. waterkleurig; *-farn* m. (Pl.) watervaren v., waterkruid o.; *-fass* o. watervat o., waterton v.

Wässerfass, (*-fasses*, mv. *-fässer*) o. vat o. om iets in te weeken.

Wasser-feld, (*-feld(e)s*, mv. *-felder*) o., Z. *-fläche*; *-fei* v., Z. *Nixe*; *-fenchel* m. watervenkel v.; *-fest* bijv.en b., Z. *-dicht*; *-feuer(werk)* o. watervuurwerk, vuurwerk o. op het water; 2. Grieksch vuur o.; *-filipendelwurzel* v. watermoederplant v.; *-filz* m., Z. *-faden*; *-fläche* v., Z. *-ebene* (1); *-flächtlich* bijv. nw., Z. *-pass*; *-flachs* m., Z. *-garbe*; *-flasche* v. waterflesch v.; *-flechte* v. watermos o.; *-flecken* m. watervlak, watervlek v.; *-flieder* m., Z. *- holunder*; *-fliege* v., Z. *-motte*; 2. watervlieg v.; *-floh* m. draaikever m.; 2. watervloo v.; *-fluth* m. watervloed m., overstrooming v., stroom m. waters; *-förderungsmaschine* v., Z. *-hebewerk*; *-fracht* v. vrachtloon, vervoer o. te water; *-frei* bijv.nw. (Delfst.) watervrij, geen water bevattend; *-frohne* v. leendienst m. bij waterwerken; *-frau* v. waternimf, meermin v.; *-frosch* m. moeraskikvorsch m.; *-furche* v. greppel v., afloop m. van het water; *-galle* v. slijkgreb, natte plek v. op een akker; 2. stuk o. van een regenboog; (Oogh.) zweertje o. aan het oog; (Veea.) gal v.; *-gallerie* v. gang m. in waterwerken; *-gang* m. waterloop m., waterleiding, goot v., kanaal o.; (Ontlk.) buis v.; (in het oog), traanbuis v.; *-garbe* v. waterkolom v.; *-garn* o., Z. *-garbe*; *-gauchheil* o. (Pl.) waterguichheil o.; *-gebläse* o. (Werkt.) hydraulische blaaspijp v.; *-gefäss* o. watervat o.; (Ontlk.) *-gefässe* o. watervaten o. mv., wateraderen v. mv.; *-geflügel* o. watervogels m. mv.; *-geist* m. watergeest m.; *-gerade* bijv. nw. waterpas; *-gerechtigkeit* v. waterrecht, recht o. op de visscherij; *-gerinne* o., Z. *Gerinne* (2); *-geschwulst* v. watergezwel o.; *-gevögel* o., Z. *-geflügel*; *-gewächs* o. waterplant v.; *-gewand* o. (Schild.) doorschijnend kleed o.; *-glas* o. waterglas o.; *-gewicht* o. water o. dat geschikt is om het gehalte der zoutmijn te leeren kennen; *-gleich* bijv. en b. gelijk aan water; 2. waterpas, horizontaal; *-göpel* m. door water gedreven hefboom m.; *-gott* m. god m. van het water, zeegod, Neptunus m., Z. *Flussgott*, *Meergott*; *-gottheit* v. godheid v. der zee; *-göttin* v. godin v. des waters, Thetis v.; *-graben* m. sloot, gracht v., afloop m. van het water; *kleiner —*, Z. *-furche*; (Landb.) greppel v.; *-grube* v. waterput, waterbak m.; 2. plek v. gronds vol water; *-guss* m. sterke regenbui, stortbui v.; 2. zinkput, vervalput m.; *-hahn* m. waterkraan v.; *-hahnenfusz* m., *-hähnlein* o. (Pl.) waterranonkel v.; *-haltend* bijv. nw., Z. *-dicht*; *-haltig* bijv. nw. (Scheik.) waterhoudend, waterbevattend; *-hälter* m., Z. *-behälter*; *-hammer* m. (Nat.) glazen, luchtledig, kegelvormig, met water gevuld buisje o. 2. polshamer m.; *-hanf* m. water-leverkruid o.; *-harnisch* m. waterdichte, lederen keeding v. bij het duiken; *-hart* bijv. nv. (van leem &), in de lucht gedroogd; *-haut* v. (Ontlk.) baarvlies o.; *-hebewerk, -hebezeug* o., *-hebungsmaschine* v. hydraulische pers v., perspomp v.; *-heil* o. waterkers v.; *-heilanstalt* v. watergeneesinrichting v.; *-heilkünstler* m., Z. *-doctor*; *-heimethode* v. watergeneeswijze, geneeswijze v. door aanwending van water; *-hell* bijv. nw. helder, doorschijnend als water; *-helle* v. helderheid v. van het water; *-henne* v., Z. *-huhn*; *-herr* m. eigenaar m. eener visscherij, eigenaar m. van een water; *-höhe* v. waterhoogte v.; (Zeev.) Z. *-zug*; *-hol(un)der* m., Z. *-ahorn* n.; *-hose* v. waterhoos v.; *-hufe* v. watervlak o. van ongeveer 30 akkers; *-huhn* o. waterhoen o., pluvier v.; *-hühnlein* o. niter, waterlooper m., watersnip v.; *-hund* m. waterhond, poedelhond m.; (Bergw.) pomp v.

Wässericht, bijv. nw. waterhoudend, waterbevattend, als water, waterachtig.

Wässerig, biv.en b. waterig; (Gen.) waterzuchtig; (Scheik.) met water verdund; it. flauw, laf; (fig.) (van den stijl), laf, zouteloos, onduidend; *jemn. den Mund nach etw. - machen*, iem. doen watertanden; *-keit* v. waterigheid v.; (Gen.) waterzucht, waterzuchtigheid v.; (fig.) flauwheid, laf heid v.

Wasser-ige., (*-igels*, mv. *-igel*) m. zeeëgel m.; *-jagd* v. waterjacht, eendenjacht, jacht v. op watervogels; *-jungfer* v. watervlinder m., waterjuffer v.; *-käfer* m. waterkever m.; *-kanne* v. waterkan v.; *-karre* v. waterwagen m.; *-karte* v. zeekaart, rivierkaart, hydrographische kaart v.; *-kastanie* v., Z. *-nuss*; *-kasten* m. (Bouwk.) waterbak, regenbak m.; 2. Z. *-behälter*; 3. zinkput, zakput m.; *-kegel* m. waterkolom v., waterkegel m.; (Vuurw.) vuurregen m.; (Waterb.) waterkolom v.; *-kerze* v. (Waterb.) waterkaars, vereeniging v. van verscheidene waterstralen in eene lijn; *-kessel* m. waterketel m.; *-kies* m. ijzerachtige vuursteen m.; (Scheepv.) kiezelsteen m.; *-kitt* m. cement o.; *-klampe* v. (Zeew.) onderlaag v. voor de watertonnen op het dek; *-klee* m., Z. *-dreiblatt*; *-klette* v. hoefblad o.; *-kluft* v. scheur, spleet v. door het water uitgespoeld; (Bergw.) kolk v., afgrond, poel m.; *-knecht* m. (Bergw.) putknecht m.; *-kolbe* v. rietstengel m.; *-knopf* m., Z. *Schauermannsknopf*; *-kolik* v. (Gen.) waterkoliek o.; *-könig* m. (Fabell.) waterkoning, god m. der zee, Neptunus m.; *-kopf* m. waterhoofd o.; *-koralle* v. zeekoraal o.; *-kraft* v. kracht v. van het water; *—slehre* v. leer v. van de beweging en drukking van het water; *-krampfaderbruch* m. met aderspatten gepaarde waterbreuk v.; *-krebs* m. rivierkreeft, zeekreeft m.; *-kresse* v. (Pl.) waterkers v.; 2. Z. *-rettig*; *-kropf* m. groote waterzak m. tengevolge van het gebruik

van nat voeder; *-krug* m. vaterkruik v.; it. kruik v. water; *-kryſtal* m. rotskristal o.; *-kübel* m. kuipe o. om iets in te weeken; *-kugel* v. waterbalon m.; *-kügelchen* o. waterblaasje o.; *-kuh* v., Z. *Seekuh*; *-kunde* v., Z. *-lehre*; *-kunſt* v. waterleidingskunst, waterleidingkunde v.; 2. — of *—ſtück*, *—zeik* o. waterwerk, pompwerk o.; 3. fonteinv., watersprong m.; *-künſtler* m. waterbouwkundige, kenner m. van de waterleidingkunde; *-künſtig* bijv. nw. waterbouwkundig, op de waterleidingskunde betrekking hebbende; *-kürbiss* m., Z. *-melone*; *-kuppe* v. watertang v.; *-land* o. waterachtig land, door water omringd land o; *-laub* m. (Bouwk.) loof o. van water; *-länge* v. slang, lederen pijp v. op schepen; *-latte* v. leiding v. tot het drijven van een rad in mijnen; *-lauf* m. waterloop m. (Bergw.) Z. *-graben*; *-laufer*, *-läufer* m. (Nat. hist.) Europeesch riethoen o.; 2. (Waterb.) waterspleet v. op de helling van eene brug; *-laus* v., Z. *-wanze*; *-ler* bijv. nw. zonder water, droog, van water ontbloot; *-lefzen* v. mv. (Ontlk.) waterlippen v. m.; *-lehre* v. waterleer, hydrologie v.; *-leim* m. vogellijm v.; *-leiste* v. waterpas o., latten v. mv. aan het paalwerk van een fondament; 2. waterlijst v. *-leite* v. waterleiding v., duiker m., kanaal o.; *—kunſt* v., Z. *-leitungskunſt*; *-leitung* v., Z. *-leite*; (Ontlk.) Z. *-gang*; *—brücke* v. duikerbrug v.; *—ſkunſt* v. waterleidingskunst v.; *-(leitungs)recht* o. recht o. om eene waterleiding te maken; *-lieger* m. (Zeew.) watervat o.; *-lilie* v. waterlelie v.

Wässerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Wasserbirne*.

Wasser-linie, (*-n*) v. (Zeew.) waterlijn v., gedeelte o. van een schip tusschen wind en water; *-linse* v. waterlins v.; *-lippen* v. mv., Z. *-lefzen*; *-los* bijv. nw., Z. *-leer*; *-lohde* v. (Pl.) waterloot v.; *-lotte* v. (Bergw.) planken waterloop m.; *-lücke* v. gat o. in den tand (bij oude schapen); *-mädchen* o. (Fabell.) waternimf v., Nereide v.; *-mährte* v., Z. *Kaltschale*; *-makrel* v. schilderen o. met waterverf; *-mangel* m. gebrek o. aan water; *-mangold* m., Z. *-ampfer*; *-mann* m. waterdrager m.; (Sterrenk.) waterman m.; *-marke* v. watermerk o. in papier; *-masz* o., Z. *-messer*; *-mauer* v. in het water gebouwde muur m.; 2. steenen brug, steenen hoofdschutting v.; *-maus* v. watermuis, waterrat v.; it. Z. *-spitzmaus*; *-melone* v. watermeloen m., Z. *-kürbiss*; *-merk* o. (Pl.) Z. *-eppich*; (Zeew.) Z. *-linie*; *-messer* m. (Nat.) watermeter m.; 2. drijver m.; *-messung*, *-messkunſt* v. watermeting, watermeetkunst v.; *-milbe* v. watermot v.; 2. Z. *-spinne*; *-mohn* m., *-möhre* v. witte waterlelie, zeeroos, zeebloem v.; *-molch* m. watersalamander m.; *-mönch* m. (Waterb.) tap m. voor het verlaat van een vijver; *-moos* o. (Pl.) Z. *-linse*; 2. Z. *-faden* (Pl.); *-mörser* m. (Vuurw.) houten mortier m. om watervuurpijlen te werpen; *-mörtel* m. waterhoudende mortel v.; *-most* m. wijn m. van de tweede persing; *-motte* v. watervlieg, watermot v.; *-mücke* v. watermug v.; 2. moerasluis v.; *-mühle* v. watermolen, door water gedreven molen m.; *-münze* v. (Pl.) watermunt v.; *-murmelthier* o. beverrat v.; *-muss* o., Z. *-brei*.

Wässern, (*wäss rte, gewässert*) bedr. ww. *Wiesen* —, bevochtigen, besproeien; *Wein* —, met water aanmengen; *Leinwand* —, vochtig maken; (Looi.) *eine Haut* —, in de loog zetten; (Man.) *einen Zeug* —, wateren; (Zeew.) *ein Schiff* —, met water vullen; 2. o. ww., m. *h. der Mund wässert ihm darnach*, hij watertandt er van; (Jachtw.) (van het wild), wateren, pissen.

Wasser-nabel, (*-nabels*, mv. *-näbel*) m. waternavelkruid o.; (Ontlk.) door waterzucht verhoogde navel m.; *—artig* bijv. nw. op waternavelkruid gelijkende; *—bruch* m. (Heelk.) waternavel m., waternavelbreuk v.; *-nachtigall* v. blauwborstje o.; *-nadel* v., Z. *Wünschelruthe*; *-nepf* m., Z. *-münze*; *-nixe* v., Z. *Nixe*; *-noth* v. watersnood m., overstrooming v.; 2. Z. *-mangel*; *-nuss* v. waterkastanje v.; *-nymphe* v. waternimf, Nayade, Nereide v.; (Nat. hist.) Z. *-jungfer*; *-oberfläche* v., Z. *-spiegel*; *-ochs* m., Z. *-pferd* (Nat. hist.); 2. roerdomp, butoor m.; *-opal* m. waterige opaal m.; *-orgel* v. waterorgel o.; *-otter* v., Z. *-schlange*; 2. gewone otter m.; *-partie* v. watertochtje o.; 2. (Schild.) landschap o. dat een meer, eene rivier & voorstelt; *-pass* bijv. nw. waterpas, horizontaal, Z. *wagerecht*; 2. (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *-wage*; *-perle* v. valsche parel v.; *-pfahl* m. paal m. in het water; *-pfau* m., Z. *Pfaureiher*; 2. Z. *-jungfer*; *-pfeffer* m. vlooienkruid o.; *-pferd* o. (Fabell.) zeepaard o.; (Nat. hist.) nijlpaard, rivierpaard o.; 2. Z. *Wallross*; *-pflanze* v. waterplant v.; *-pfuhl* m., *-pfütze* v. modderplas, modderpoel m.; *-platz* m. plaats v. waar men water put; (Zeew.) plaats v. waar men water inneemt; 2. waterplaats v.; *-pocke* v. waterpok v.; *-presse* v. (Pap.) pers v. tot het uitdrukken van pas geschept papier; *-polei* v. waterweegbree v.; *-probe* v. waterproef, beproeving v. door water; (Ger.) heksenproef, koudwaterproef v.; *-prophet* m. waarzegger m. uit water, waterwaarzegger m.; *-prophezeiung* v. waterwaarzeggerij, waarzeggerij v. uit water; *-proviant* m. watervoorraad m., proviand v. van water; *—einnehmen*, water innemen; *-pumpe* v. waterpomp, pomp, hydraulische pomp v.; *-puppe* v., Z. *-jungfer*; *-pyramide* v. waterpiramide v.; *-quelle* v. waterbron, wel, bron, fontein v.; *-rabe* v. waterraaf, zeeraaf v.; *-rad* o. rad o. om water in beweging te brengen; (Vuurw.) watervuurrad o.; *-rakete* v. waterraket v.; *-ralle* v. (Nat. hist.) waterwachtel m., Europeesch riethoen o.; *-rand* m. rand m. van het water, oever m.; *-ranke* v. (Tuinb.) waterloot v.; *-ratte*, *-ratze* v. waterrat v.; 2. (fig.) waterrot, ervaren zeeman m.; *-raum* m. met water gevulde ruimte v.; (Zeew.) kielruim o.; *-rebe* v. (Wijng.) waterloot v.; *-rebhuhn* o. waterhoen o., houtsnip v.; *-recht* bijv. nw., Z. *wagerecht*; 2. o. zelfst., Z. *-leitungsrecht*; *-reich* bijv. nw. rijk aan water, door water besproeid; 2. o. zelfst. waterrijk o.; *-rehe* v. paardenziekte v. tengevolge van verhitting; *-reif* m. ijzel, m., rijm m.; *-reis* o., Z. *-schoss*; *-riese* m. waterreus m.; *-rinne* v. (Bouwk.) watergat o.; (Leid.) goot v.; 2. Z. *-furche*; *-röhre* v. waterpijp v.; *-rose* v. zeeroos v., Z. *-lilie*; *-ross* o., Z. *-pferd*; *-rübe* v. witte knol m.; *-rüster* m. Engelsche breedbladerige olmboom m.; *-säbler* m. (Nat. hist.) kluit v., blauwpootige strandruiter, sabelbek m.; *-sack* m. (Heelk.) waterzak m.; 2. vergaderbak m., reservoir o.; 3. (Waterb.) ruimte v. tusschen twee schepraderen; 4. (Mijnw.) moerassige plek v.; *-säge* v., Z. *-aloe*; *-salamander* m., Z. *-molch*; *-salat* m. (Pl.) watersalade v., dik eendenkroos o.; 2. becabonga v. (een eereprijs); *-sammlung* v. verzameling v. van water; 2. ophoopen o. van water; *-sand* m. rivierzand o.; *—stein* m., Z. *Filtrirstein*; *-sa(p)phir* m. waterkleurige saffier, bleeke blauwachtige saffier m.; *-säule* v. (Waterb.) waterkolom v.; 2. Z. *-hose*; *-säure* v., Z. *Sauerstoff*; *-schabe* v., Z. *-motte*; *-schacht* m. (Bergw.) mijn v. met pompwerk; *-schaden* m. door water veroorzaakte schade v.; (Hand.) averij v.; *-schadhaft* bijv. nw. door water bedorven; (Hand.) averij bekomen hebbende; *-schar* v. waterbewoners m. mv.; *-schatz* m. voorraad m. aan water; *-schaufel* v. schepplank v., scheprad, schepbord, hoosvat o.; *-scheide* v., Z. *Messerheft* (Nat. hist.); *-scheidung* v. scheiden o. van wateren; 2. dijk m. tegen het water, scheidingsdijk m.; 3. plaats v. waar het water zich verdeelt; *-scherer* m. (Nat. hist.) grijze of gemeene stormduiker m.; *-scheu* bijv. nw. waterschuw, vrees hebbende voor water; 2. v. zelfst. watervrees v.; *-schierling* m. (Pl.) waterscheerling, watervenkel v.; *-schildkröte* v. waterschildpad v.; *-schlag* m. (Krijgsw.) torpedo v.; 2. waterberoerte v., *-schlacht* v. dijk m. van takkenbossen en graszoden; *-schlamm* m. waterslib o.; 2. watermos o., conferve v.; *-schlange* v. waterslang v.; *-schlauch* m. lederen waterzak m.; (Pl.) blaaskruid o., waterblaas v.; *-schloss* o. slot o. aan het water, in het water gelegen slot o.; *-schlotte* v. (Pl.) rivierpaardestaart m.; *-schlucht* v. kleine bergvloed m., regenbeek v.; *-schlund* m. afgrond, poel m., kolk v.; *-schmetterling* m., Z. *-motte*; *-schnecke* v. waterslak v.; (Nat. hist.) groote horenschelp, trompetschelp v.; 2. (Waterb.) Z. *-schraube*; *-schneider* m., Z. *-beiszer*; *-schnepfe* v. watersnip, poelsnip v.; *-schnöte* v. waterrietgras o.; *-schoss* o. (Tuinb.) waterloot v.; *-schoten* v. mv. schooten v. der onderste lijzeilen; *-schraube* v. (Waterb.) schroef v. van Archimedes; *-schreier* m. kropgans v.; *-schuss* m., Z. *-schoss*; *-schwalbe* v., Z. *Uferschwalbe*; *-schwamm* m., Z. *-schlamm*; *-schwarm*, *-schwärmer* m. (Vuurw.) watervuurwerk o. van voetzoekers, op het water brandende

voetzoeker m.; *-schweif* m. streep v., staart m. van waterachtige dampen; *-schwein* m., Z. *Sumpfschwein;* 2. bergkoe v., tapir m.; *-schwere* v. (Nat.) soortelijk gewicht o. van water, zwaarte v. van het water; *-schwimmer* m. zwemmer m.; *-scorpion* m. waterschorpioen m.; *-segel* o. razeil o. onder het lijzeil; *-seige, -seihe* v. (Bak.) vochter m.; (Bergw.) gevlochten draadwerk o. om het water in eene mijn door te laten; *-seite* v. wawaterzijde v., waterkant m.; *-senf* m. waterramenas v.; 2. wilde mosterd m.; *-sieb* o. Z. *-seige; -snoth* v., Z. *-noth; -spiegel* m. waterspiegel m., oppervlakte v. des waters; *-spiel* o. waterspel o.; 2. Z. *-orgel; -spinne* v. waterspin v.; *-spitzmaus* v. waterspitsmuis v.; *-spritze* v. waterspuit, brandspuit v.; *-spritzer* m. noordsche mossel v.; *-staar* m., Z. *-amsel; -stand* m. waterstand m., waterhoogte v.; *—lehre* v. waterstandsleer, leer v. van het evenwicht van water, hydrostatica v.; *-ständer* m. waterbak, vergaderbak m., fontein v.; *-station* v. (Spoorw.) halte, plaats v. om water in te nemen; *-stein* m. (Bouwk.) gootsteen m.; 2. grenssteen m. in het water, steenen peilschaal v.; 3. Z. *Filtrirstein;* (Huish.) Z. *Kesselstein; -stelze* v., Z. *Bachstelze;* 2. riethoen o.; *-stern* m. (Pl.) kleine waterplant v.; *-stiefel* m. mv. waterlaarzen v. mv.; *-stoff* m. (Nat. hist.) waterstof v.

Wasserstoff-gas, (*-es*) o., z. m. waterstofgas o.; *-haltig* bijv. nw. waterstofhoudend, waterstofbevattend; *-metall* o., Z. *-verbindung; -oxyd* o. waterstofoxyde, water o.; *-säure* v. waterstofzuur o.; *-verbindung* v. verbinding v. van een metaaloxyde met water, hydraat o.

Wasser-stollen, (*-stollens,* mv. *-stollen*) m. boring v. tot afleiding van water uit de mijn; *-strahl* m. waterstraal, watersprong m.; *-strecke* v. (Bergw.) kanaal o. dat het water aanvoert; 2. uitgestrektheid v. waters; *-streich* m. tweede, uitdoovende bliksemstraal m.; *-streif* m., *-strieme* v. (Bak.) onuitgebakken plaats v. in brood; *-streifig, -striemig* bijv. nw. deegachtig, niet uitgebakken, klef; *-strom* m. waterstroom, stroom m. waters; *-strudel* m. draaikolk v.; *-stube* v. vergaderbak m.; *-stück* o. (Tuinb.) bloembed o. met vloeiend of springend water, perk o. met een vijver; *-sturz* m., Z. *-fall; -sucht* v. waterzucht o.; *—mittel* o. middel o. tegen waterzucht; *-süchtig* bijv. nw. waterzuchtig; *-suppe* v. watersoep, dunne soep, schrale of magere soep; *-tännel* o. schaafgras o.; *-taucher* m. duiker m.; (Nat. hist.) duikereend v.; *-taufe* v. waterdoop m., doopen o. met water; *-tausendblatt* o. watervenkel v.; *-teufel* m. waterduivel m.; *-theilchen* o. waterdeeltje o.; *-thier* o. waterdier o.; *-thor* o. waterpoort, sluis v.; *-tiefe* v. diepte v. van het water; (Zeew.) gedeelte o. van het schip tusschen wind en water, diepgang m.; *-tölpel* m. (Nat. hist.) witte gek m., wilde kropgans v.; *-tonne* v. waterton v.; (Zeew.) Z. *Bake; -topf* m. waterpot m.; *-tracht* v. lading v. water; (Zeew.) Z. *-tiefe; -träger, —in,* waterdrager m., waterdraagster v.; 2. (Nat. hist.) Z. *Drohne; -transport* m. vervoer, transport o. te water; *-treibend* bijv. nw. (Gen.) het water afdrijvend; *-trense* v. trens v. om de paarden naar het wed te brengen; *-treten* o. watertrappen o.; *-treter* m. watertrapper m.; (Nat. hist.) Europeesch riethoen o.; *-trinker, —in,* waterdrinker m., waterdrinkster v.; (Gen.) hij, zij die niets dan water drinkt; *-trog* m. watertrog m.; *-trögle.n* o. watertrogje, waterbakje o.; *-trommel* v. (Bergw.) trommelvormige vergaderbak m.; *-trompete* v., Z. *-hose; -trüffel* v. waternoot v.; *-tulpe* v. waterlelie v.; *-uhr* v. waterhorloge o.; *-uhrwerk* o. wateruurwerk o.; *-umschläge* m. mv. natte kompressen o. mv.

Wässerung, (*-en*) v., Z. *wässern;* it. besproeiing, bevochtiging, watering v.

Wasser-urtheil, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Ger.) Z. *-probe; -viole* v. watervioltje o.; 2. bloeiend riet o.; 3. stekelige waterweegbree v.; *-vergoldung* v. koud vergulden o.; *-visirstab* m., Z. *-hahn; -vogel* m. watervogel m.; *-vorrath* m. watervoorraad m.; *-wage* v. (Nat. hist.) waterpas, nivelleerwerktuig o.; 2. watermeter m., waterschaal v.; *-wägekunst* v. kunst v. om te waterpassen; it. waterweegkunde, hydrostatica v.; *-wägen* o. waterpassen o.; *-wäger* m. waterpasser m.; *-wägung* v., Z. *-wägen; -wahrsager* m. &, Z. *-prophet; -wanze* v. waterweegluis v.; *-warte* v. wilde cichorei v.; (Zeew.) Z. *Warte; -watte* v., Z. *-faden; -wegerich* m. waterweegbree v.; *-wehr* v., Z. *Wehr* (Waterb.); *-weib* o., Z. *Nixe; -weide* v. waterwilg, zwarte wilg (eboom) m.; *-weiderich* m. (Pl.) weederik m. met thyrsvormige bloemen; *-welle* v. golf v. water; *-welt* v. waterwereld v., Z. *-reich* (1); *-werk* o., Z. *-kunst* (2); 2. Z. *Springbrunnen; -wicke* v. waterwikke v.; *-wiesel* o. kleine otter m.; *-wirbel* m. draaikolk v., maalstroom m.; *-wolf* m., Z. *Regenpfeifer; -wurm* m. waterworm m.; *-wurzel* v. boven liggende boomwortel m.; *-wuth* v. (Gen.) watervrees v.; *-zange* v., Z. *-kuppe; -zaum* m. schuimgebit o., watertoom m.; *-zeichen* o. watermerk o.; *-zeist* m. waterrat, watermuis v.; *-ziehen* o. (Weerk.) waterzon v., waterhaler m., schijnen o. der zon tusschen dichte regenwolken; *-zinke* v. (Pl.) stinkende paardestaart m.; *-zoll* m. (Waterb.) duim m. waters; 2. watertol m.; *-zuber* m. waterkuip v.; *-zug* m. stroom m., strooming, richting v. van het water; 2. (van een schip), waterdracht v.

Wat, (*-en*) v. doorwaadbare plaats, wad v.

Wat, (*-(e)s*) o., z. m. (veroud.) lijnwaad, linnen o.

Waten, (*watete, gewatet*) o. ww., m. *s. im Wasser* -, waden, loopen, baden; *im Kothe* -, baden; *durch einen Fluss* -, doorwaden.

Wat(h)e, (*-n*) v. (Vissch.) sleepnet o.; 2. watten v. mv., fijne boomwol v.; *mit -n unterlegen, füttern,* voeren met watten, watteeren; 3. (Zeew.) zandbank v.; it. eb v., laag water o.; *-nfahrer* m. platbodemd vaartuig o.; *-nkraut* o. (Pl.) wattenkruid o.

Watkammer, (*-n*) v. (veroud.) kleederkamer v.

Watlich, bijv. en b. (veroud.) dapper, wakker, vlug.

Wat-mann, (*-mann(e)s,* mv. *-leute*) m. handelaar, koopman m. in lijnwaad; *-sack* m. valies o., ransel, mantelzak m.

Watsche, (*-n*) v. (Volksl.) oorvijg v., oorveeg, klap m.; (Nat. hist.) eend v.

Watscheln, (*watschelte, gewatschelt*) o. ww., m. *h.* en *s.* waggelen, drentelen, loopen als eene eend.

Watte, (*-n*) v., Z. *Wat(h)e* (2).

Wattiren, (*wattirte, wattirt*) bedr. ww. met watten voeren, watteeren.

Watt-schiff, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Wathenfahrer; -trog* m. waterloop m. die de schepraderen van een molen drijft.

Watzel, (*-s,* mv. *Watzel*) m. (van een hert), strot m.

Wau, bijv. nw. (Zeew.) *der Wind ist* -, kalm, bedaard, stil; 2. -! tussch. (geblaf van den hond), wau!

Wau, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Pl.) wouw v.; *-küpe* v. wouwkuip v.

Wauwau!, tussch. (nabootsing van het geblaf van den hond), wauwau!; II. m. zelfst. (gemeenz.) boeman, vogelverschrikker m.

Wawellit, (*-en,* mv. *-en*) m. door Wavel ontdekt wit mineraal, wavelliet o.

Webe, (*-n*) v., Z. *Weben* (o. zelfst.); 2. (Wev.) web, stuk o. linnen van 30 el; 3. beweging, slingering v.

Webel, (*-s,* mv. *Webel*) m., Z. *Häscher;* (Krijgsw.) sergeant m.

Webeleinen, Webelienen, Webelingen, v. mv. (Zeew.) wevelingen, weifelijnen, touwladders v. mv.

Webelig, bijv. beweeglijk, opgewekt, vroolijk, levendig.

Weben, (*wob, gewoben* en *webte, gewebt*) o. ww. onr. en reg., m. *h.* zich bewegen; (fig.) beweeglijk, levendig, vroolijk, vol leven, opgewekt zijn; (Zeew.) de wevelingen vastmaken; 2. bedr. ww. (H. S.) *etw.* -, ten offer brengen; (Wev.) weven, spinnen; *Tuch* -, weven; *gewobene Strümpfe,* geweven; *leinene, wollene Zeuge* -, weven; II. o. zelfst. beweging v.; (fig.) levendigheid, opgewektheid, vroolijkheid v.; (Wev.) weven o., Z. *Webe* (2).

Weber, (*-s,* mv. *Weber*) m., **-in,** (*-nen*) v. wever, spinner m., weefster, spinster v.; 2. (Nat. hist.) herfstdraadenspinner m.

Weber-arbeit, (*-en*) v. weverswerk, weefsel o.; *-baum* m. weversboom m.; (Lintw.) scheerstok m.; *-blatt* o. weverskam m.; *-distel* v., Z. *-karde.*

Weberei, (*-en*) v., Z. *Weberhandwerk;* 2. Z. *Weberarbeit.*

Weber-einschlag, (*-schlag(e)s,* mv. *-schläge*), **-eintrag,** (*-trag(e)s,* mv. *-träge*) m. weversinslag m.; *-fischlein* o. witvisch m., blei, blieк v.; *-gaden* m. weverskamertje o.; *-gereiss* o., Z. *-einschlag; -gesell* m. weversknecht m.; *-glas* o. weversglas o., microscoop m. om de

qualiteit van het linnen & te bepalen; *-handwerk* o. wevershandwerk, weven o.; *-kamm* m., Z. *-blatt*; 2. weverslemmet o.; *-karde* v. kaardedistel v.; *-kleister* o., Z. *-schlichte*; *-knecht* m. weversknecht m.; (Nat. hist.) hooiwagen m.; *-knoten* m. weversknoop m.; *-kunst* v. weverskunst v., Z. *-handwerk*; *-lade* v. kas v. van het weversgilde; 2. weversraam o.; *-meister* m. wevers baas m.; *-messer* o. weversmes o.

Wębern, (*weberte, gewebert*) o. ww. trillen, heen en weer schudden.

Węber-schämel, (*-mels*, mv. *-mel*) m., Z. *-tritt*; *-schere* v. weversschaar v.; *-schiff* o. weversspoel v.; *-schlichte* v. weversstijfsel, weverspap v.; *-schütze* m., Z. *-schiff*; *-spule* v. weversspoel v., weversgarenklos m.; *-stube* v. weverskamer v.; *-stuhl* m. weefspoel m., weefgetouw o.; *-tritt* m. trede v. van een weefgetouw; *-trumm* o. eind o. garen; *-vogel* m., Z. *Weber* (2); *-zettel* m. weefketting m.

Wębling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. veranderlijk, wuft persoon m.

Wębscheren, (*webscherte, gewebschert*) bedr. ww. (Zeew.) zeegangen op de inhouten spijkeren.

Węchsel, (*-s*, mv. *Wechsel*) m. wisseling, verandering, afwisseling, wisselvalligheid v.; (van het geluk), onbestendigheid v.; *der - menschlicher Dinge*, het wisselvallige &; *- der Zeiten*, afwisseling v.; (van de maan), schijngestalte, phase v.; (van de lucht), verandering v.; 2. (Jachtw.) (van een dier), af- en toeloopen o.; 3. vereenigingspunt o.; (Bergw.) (van het timmerwerk), vernieuwing v.; (Uurw.) radje o. van de wijzerplaat; 4. inwisseling, ruiling v.; *einen - treffen*, een ruil doen, ruilen; 5. wissel, wisselbrief m.; *langsichtiger, kurzsichtiger -*, wissel m. op lang, kort zicht; *reich an -n sein*, veel papieren hebben; *gezogener -*, getrokken wissel m., traite v.; *trassirter -*, assignatie v.; *- auf Sicht*, wissel op zicht; *- auf den Aussteller*, wissel m. aan eigen order v.; 6. geld o., betaling, overzending v. van het geld, remise v.

Węchsel-accept, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. acceptatie v. van wissels; *-agent* m. wisselagent, agent m. voor wisselzaken; *-amt* o. afwisselend ambt o.; (Hand.) Z. *-gericht*; *-arbitrage* v. wisselarbitrage, wisselberekening v.; *-arrest* m. aanhouding v. van een wissel; *-balg* m. (gemeenz.) door een nachtduivel verwekt kind o.; 2. ondergeschoven kind o.; (gemeenz.) duivelsch kind o., kleine duivel m.; *-bank* v. bank, wisselbank v., Z. *-tafel*.

Węchselbar, bijv. nw. veranderbaar, wisselbaar; *-keit* v. veranderlijkheid v.

Węchsel-begriff, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. denkbeeld o. dat men in plaats van een ander stelt; *-beziehung* v., Z. *-bezug*; 2. incasseering v. van een wissel; *-bezug* m. wisselbetrekking, onderlinge, wederzijdsche betrekking v.; *-blatt* o. (Pl.) veranderlijk blad o.; *-bock* m. bok m. aan het pompwerk; *-brief* m., Z. *Wechsel* (5); *-buch* o. (Hand.) wisselboek o.; *-bund* m. wederkeerig verbond, wederzijdsch verbond o.; *-bürge* m. onderteekening v. van een wissel, verplichting v. om te betalen; it. hij die aval geeft; *-bürgschaft* v. borgtocht m. voor wissels, aval o.; *-cavent* m. borg m. voor een wissel; *-cedent* m. hij die een wissel endosseert, endossant m.; *-chor* o. wederzijdsch koor, afwisselend koor o.; *-commision* v. veranderlijke commissie v.; *-comptoir* o. wisselkantoor o.; *-conto* o. wisselrekening v.; *-contract* m. onderling contract o.; *-copie* v. kopij v., afschrift o. van een wissel; *-copirbuch* o. wisselkopijboek o.; *-cours* m. wisselkoers m.; *—berechnung* v. wisselrekening v., berekenen o. van den wisselkoers; *—zettel* m. (wissel)koersbriefje o.; *-courtage* v. wisselcourtage v.; *-credit* m. krediet o. op wisselbrieven; *-devise* v. zuiver bedrag o. van een wissel; *-duplicat* o. duplicaat-wissel m.; *-fähig* bijv. nw. gerechtigd een wissel uit te geven; *-fall* m. uitkomst v. die tegen de verwachting strijdt; 2. wisseling, wisselvalligheid v.; (Tooneelk.) bijkomend geval o. *-fällig* bijv. nw. voor eene andere dan de verwachte uitkomst geschikt; *-farbe* v. veranderlijke kleur v.; *-farbig* bijv. nw. van veranderlijke kleur; *-feld* o. akker m. die telkens met iets anders bebouwd wordt; *-fieber* o. tusschenpoozende, afwisselende koorts v.; *ein- of alltägiges, zwei-, dreitägiges —*, alledaagsche, anderdaagsche, derdendaagsche koorts v.; *-folge* v. opvolging v.; *-forderung* v. schuldvordering v. ten gevolge van een wissel; *-frist* v. zicht o., respytdagen m. mv., uitstel o. van een wissel; *-furche* v. vore v. tusschen twee akkers, scheidvoor v.; *-geber* m. trekker m., hij die een wissel afgeeft; *-gebrauch* m. usance v. in wisselzaken; *-geld* o. wisselgeld, bankgeld o.; 2. agio o.; *-gelenk* o. (Ontlk.) beenderscharnier o.; *-gericht* o. rechtbank v. van koophandel, rechtbank v. voor wisselzaken; *-gesang* m. beurtzang m., canon v.; *-geschäft* o. wisselhandel m.; *-gespräch* o. onderhoud, gesprek o., samenspraak v.; *-gläubiger* m. schuldeischer m. wiens vordering door een wissel gewaarborgd is; *-gruss* m. wederzijdsche groet m.; *-handel* m. wisselhandel m., Z. *-geschäft*; *-händler* m. wisselhandelaar m.; it. bankier m.; *-handlung* v., Z. *-handel*; 2. — of *-haus* o. wisselkantoor o.; it. rekenkamer v.; *-inhaber* m. houder m. van een of meer wissels; *-jahr* o., Z. *Stufenjahr*; *-kind* o., Z. *-balg*; *-klage* v. aanklacht v. in wisselzaken; *-kläger* m. aanklager m. in wisselzaken; *-klötze* m. mv. om den houtskolenbrandstapel geplaatste stutten m. mv.; *-knöterich* m. watervlooienkruid o.; *-lauf* m. geregelde loop m.; 2. veranderlijke loop m.; 3. Z. *-cours*; *-liebe* v. wederzijdsche liefde v.; *-los* bijv. nw. zonder verandering, onveranderlijk; *-losigkeit* v. onveranderlijkheid, bestendigheid v.; *-mäkler* m. wisselmakelaar, makelaar m. in wisselzaken.

Węchseln, (*wechselte, gewechselt*) o. ww., m. *h.* veranderen, verwisselen, verandering ondergaan; (van ambten), afwisselen, bij beurten waargenomen worden; *mit etw.* -, veranderen van; it. afwisselen met, beurtelings gebruiken; 2. wisselen, eene wisselbank houden; (Jachtw.) op de weide komen; II. bedr. ww. veranderen; *eine Sache* -, veranderen, anders maken; *Kleider* -, andere kleeren aantrekken; *Pferde* -, van paarden verwisselen; *Zähne* -, van tanden verwisselen; *Geld* -, wisselen, inwisselen; *Briefe mit jemn.* -, briefwisseling houden met; *die Ringe* -, wederzijds een ring geven; *Worte mit jemn.* -, wisselen, spreken; *Schriften gegen einander* -, elk. schrijven; *Blicke* -, elk. wederzijds aanzien; (fig.) *Kugeln* -, wisselen, op de pistool duelleeren, op elk. schieten.

Węchsel-nehmer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. houder m. van een wissel; *-note* v. voorslag m., kleine bijnoot v.; *-operation* v. wisselzaak v.; *-ordnung* v. wisselrecht o., wettelijke bepaling v. op den wissel; *-pari* o. wisselkoers m. die pari staat; *-pfarre* v. pastorij v. waarvan geen vaste eigenaar of bezitter is; *-pferd* o. wisselpaard, postpaard o.; *-pflicht* v. wederzijdsche plicht v.; *-platz* m. wisselplaats v.; *-portefeuille* o. portefeuille v. met of voor wissels; *-preis* m. wisselkoers m.; *-protest* m. protest o. van een wissel; *-prozess* m. proces o. over wisselzaken; *-rad* o. (Uurw.) rondsel o.; *-rechnung* v. wisselrekening v.; *-recht* o. wisselrecht o.; 2. voorrecht o. dat aan wissels verbonden is; 3. wisselrecht o., wetten v. mv. op wisselzaken; *-rede* v. tegenantwoord o., repliek v.; 2. samenspraak v., gesprek o.; *-reime* m. mv. wisselrijmen o. mv.; *-reiter* m. wisselruiter m.; *-reiterei* v. wisselruiterij v.; *-richter* m. rechter m. in eene zaak betreffende wissels; *-sache* v. zaak v. die wissels betreft; *in —n*, in zaken van wissels; 2. zaak v., geding, proces o. over wisselzaken; *-satz* m. (Red.) tweeledige stelling v.; *-schenkung* v. wederzijdsche schenking v., wederzijdsche gift v.; *-schlag* m. opvolgende maat v.; *-schluss* m. (Red.) tweeledige sluitrede v., dilemma o.; *-schrift* v. tegenschrift o., repliek v.; *-schriften* v. mv. elk. bestrijdende geschriften o. mv.; *-schuld* v. met een wisselbrief aangegane schuld v.; *-scontro* m. foliocijfer o. van het grootboek ter betaling van wissels; *-seitig* bijv. nw. wederzijdsch, onderling, wederkeerig; *-seitigkeit* v. wederkeerigheid v.; *-sendung* v. zenden o. van een wissel, remise v.; *-sensal* m. makelaar m. in wissels; *-spesen* v. mv. onkosten m. mv. van of op wissels; *-speculation* v., *-spiel* o. beurtelingsch spel, afwisselend spel o.; *-streit* m. onderlinge twist m.; *-styl* m., Z. *-gebrauch*; *-sweise* bijw., Z. *-weise*; *-tag* m. (Gen.) wisseldag m. der crisis van eene ziekte; *-thätigkeit* v. wederkeerige werkzaamheid v.; *-thaler* m. wisseldaalder m.; *-thier* o. tweeslachtig dier o., amphibie v.; *-tisch* m. tafel v. waarop gewisseld wordt.

Węchselung, (*-en*) v. verande-

ring, verwisseling v., beurt v.; 2. ruiling v.

Wechsel-unkosten, mv. onkosten m. mv. van een wissel; *-usanz* v., Z. *-gebrauch; -verbunden* bijv. nw. belang hebbende bij een wissel; *-verhältniss* o. wederzijdsche betrekking, onderlinge verhouding v.; *-verjährung* v. verjaringsrecht o. van een wissel; *-verkehr* m. wisselverkeer o., omloop m. van wissels; *-vers* m., Z. *-reim; -vertrag* m. wederzijdsch verdrag o., onderlinge overeenkomst v.; 2. verdrag o. omtrent wissels, wisselcontract o.; *-weise* bijw. wederzijds; 2. beurtelings; *ein Stück Land — bauen,* beurtelings; II. — v. wijze v. van opvolging; *-weizen* m. tarwe v. met veeltakkige aren; *-werk* o., Z. *Wechsel* (Uurw.); *-werth* m. waarde v. van een wissel; 2. waarde v. van geld bij het wisselen; 3. wisselkoers m.; *-wiesengrund* m. in weiden afwisselende grond m.; *-wild* o. wild o. dat zich in verschillende jachten ophoudt; *-wind* m. veranderlijke wind m.; *-winkel* m. wisselende hoek m.; *-wirkung* v. wederzijdsche werking, wisselwerking v.; *-wirthschaft* v. wijze v. van bebouwing, waarbij men de velden beurtelings laat rusten; *-wort* o. antwoord o.; (Spraakk.) deelwoord o.; *-wucher* m. wisselwoeker m.; *-zahlung* v. betaling v. in bankgeld; *-zahn* m. melktand, worteltand, wisseltand m.; *-zange* v. draadtrekkerstang v.; *-zustand* m. wederkeerigheid v., wederzijdsche toestand m.

Wechsler, (*-s,* mv. *Wechsler*) m. wisselaar m.; it. bankier m.; *-buch* o., *-tafel* v., Z. *Wechselbuch* &c.

Weck, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Landh.) stuk o. boter; 2. (Bak.) wittebroodje o., wegge v.; 3. (Wapenk.) stuk o. met twee punten.

Wecken, (*weckte, geweckt*) bedr. ww. wekken wakker maken; (gemeenz.) opporren; (fig.) opwekken, aanwakkeren.

Wecken-bäcker, (*-kers,* mv. *-ker*) m. wittebroodbakker m.; *-mehl* o. tarwemeel, weggenmeel o.

Wecker, (*-s,* mv. *Wecker*) m. wekker m., hij die wekt; (Uurw.) wekker m.; (Jachtw.) lokfluitje o.; *-werk* o. werk o. van een wekker.

Weck-glocke, (*-n*) v. wekkerklok v.; *-hahn* m. 's morgens kraaiende haan m.; *-stunde* v. uur o. om op te staan; *-uhr* v. wekkerklok v.; *-werk* o. wekken o.

Weda, v., z. m. Weda, krijgsgodin v. der oude Friezen.

Wedam, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Vedam.*

Wedel, (*-s,* mv. *Wedel*) m. waaier, staart m.; (Jachtw.) staart m., eind o. van den staart; 2. van bladeren voorziene tak m.; (Werkt.) Z. *Feuer-, Fliegen-, Lösch-, Sprengwedel;* (Pl.) waterplant v.

Wedelförmig, bijv. nw. waaiervormig.

Wedeln, (*wedelte, gewedelt*) o. ww., m. *h.* waaien, wind maken, met den waaier slaan, beweging maken; *mit dem Schwanze -,* (van honden), kwispelen, kwispelstaarten; 2. bedr. ww. *die Fliegen -,* wegjagen, met den waaier keeren.

Wedel-schwamm, (*-schwamm(e)s,* mv. *-schwämme*) m. waaiervormige paddenstoel m.; *-schwanz* m. altijd in beweging zijnde staart m.; 2. (Nat. hist.) kwikstaart m.

Weder, voegw. noch; *-er, noch ich,* noch hij, noch ik, Z. *noch.*

Wefel, (*-s,* mv. *Wefel*) o. (Wev.) spoel v.; (Landh.) honi(n)graat v.

Wefeln, (*wefelte, gewefelt*) o. ww., m. *h.* (van bijen), de raten vormen.

Wefelspule, (*-n*) v. (Wev.) weversspoel v.

Weg, (*-(e),* mv. *-e*) m. weg, straatweg m.; it. overgang, doorgang m., pad o.; *schlimme -e,* slechte wegen; *der öffentliche -,* de publieke weg; *hier geht kein - durch,* hier loopt geen weg door; *sich auf den - machen,* zich op weg begeven; *P. liegt mir zu weit aus dem -e,* P. ligt te ver van mijn weg; *jemn. aus dem -e gehen,* voor iem. uit den weg gaan, onderdoen voor; *(geht) aus dem -e!* uit den weg!, ter zijde!; (gemeenz.) *geh' deiner -e!* ga uw gang!; *ein Stück -es,* een eind wegs; *am -e,* aan den weg; *es ist nur ein kleiner - bis dahin,* het is slechts een klein eind van hier tot daar; *auf halbem -e,* halverwege; *auf indirectem -e,* langs omwegen; *Glück auf den - wünschen,* voorspoedige, gelukkige reis wenschen; (fig.) *jemn. etw., Hindernisse in den - legen,* iem. iets in den weg leggen, hinderen door, dwarsboomen; it. boosmaken, beleedigen, grieven; *seinen - machen,* den weg afleggen; *auf gutem -e,* op een goeden weg, terecht; (van zaken), goed loopend; *jemn. im -e stehen,* iem. in den weg staan, tegenwerken; *es ist mir etw. in den - gekommen,* er is mij iets in den weg gekomen, ik heb verhindering gekregen; *jemn. aus dem -e gehen,* voor iem. uit den weg gaan, iem. ontwijken, vermijden; *er geht ihm in nichts aus dem -e,* hij doet voor hem in niets onder; *auf dem -e sein etw. zu thun,* op weg zijn om iets te doen; *es ist eine Krankheit bei ihm auf dem -e,* er is bij hem eene ziekte ophanden; *im -e liegen lassen,* laten zwerven, ronslingeren; *den - aller Welt gehen,* den weg van alle vleesch gaan, sterven; *etw. zu -e bringen,* iets teweegbrengen, uitvoeren; *es hat damit gute -e,* dat heeft geen haast, komt er niet op aan; *aller -en,* allerwege, overal; *keines -es,* volstrekt niet, geenszins; (fig.) *- der Tugend,* weg m., pad o., baan v.; *Mittel und -e wissen,* aan alles eene mouw weten te passen, voor alles raad weten; *auf dem -e der Post,* per post; *der - der Gewalt, der Güte,* weg m.; *im -e der Güte,* in der minne, bij minnelijke schikking.

Weg! tussch. *- da!* weg daar!, maak plaats!; *- mit ihm!;* weg met hem!; *Hände -,* handen weg; *- mit diesen Gedanken,* weg met &; 2. bijw. weg, verloren; *er, est ist -,* is weg; *weit - von* &c. verwijderd; *schlecht-, schlicht-,* slechtweg, eenvoudig, doodeenvoudig; *gerade -,* gladweg, zonder omwegen; *vom Blatte - spielen,* van het blad spelen; *4. frisch -,* stoutweg, ferm; *in einem -, hinter einander -,* in een, achter elk. af.

Wegächzen, (*ächzte weg, weggeächzt*) o. ww. met klagen, stenen voortgaan; 2. wegklagen.

Wegarbeiten, (*arbeitete weg, weggearbeitet*) bedr. ww. wegwerken, door arbeid verkrijgen; (gemeenz.) *ein Stück -,* veel werk maken; it. verwerken.

Wegätzen, (*ätzte weg, weggeätzt*) bedr. ww. met sterk water laten uitbijten, doen verdwijnen.

Wegbannen, (*bannte weg, weggebannt*) bedr. ww. verbannen, door tooverij verdrijven.

Wegbegeben (sich), (*begab weg, wegbegeben*) wed. ww. onr. zich heenbegeven, zich verwijderen, vertrekken; *sich von hier -,* deze plaats verlaten.

Wegbeissen, (*biss weg, weggebissen*) bedr. ww. onr. wegbijten, afbijten; (fig.) *jem. -,* wegbijten, door bijten wegjagen; *jem. aus einem Amte -,* iem. den voet lichten.

Wegbeizen, (*beizte weg, weggebeizt*) bedr. ww., Z. *wegätzen.*

Wegbeten, (*betete weg, weggebetet*) bedr. ww. door aanhoudend smeeken, vragen of bidden verjagen, doen verdwijnen.

Wegbetten, (*bettete weg, weggebettet*) bedr. ww. verbedden, ergens anders doen slapen.

Wegblasen, (*blies weg, weggeblasen*) bedr. ww. onr. wegblazen.

Wegbleiben, (*blieb weg, weggeblieben*) o. ww. onr., m. *s.* wegblijven, niet komen, niet verschijnen; *bleiben Sie weg!,* ga er niet heen!; it. nader niet; 2. Z. *ausbleiben.*

Wegbleichen, (*bleichte weg, weggebleicht*) bedr. ww. uitbleeken, afbleeken.

Wegblicken, (*blickte weg, weggeblickt*) bedr. ww. naar den anderen kant zien, den blik afwenden.

Wegbrechen, (*brach weg, weggebrochen*) bedr. ww. onr. wegbreken, afbreken; *ein Stück von etw. -,* afbreken; 2. uitbreken.

Wegbrennen, (*brannte weg, weggebrannt*) bedr. ww. onr. *eine Warze -,* wegbranden, door branden doen verdrijven; it. Z. *wegätzen;* 2. o. ww., m. *s.* afbranden, door vuur verteerd worden.

Wegbringen, (*brachte weg, weggebracht*) bedr. ww. onr. *einen Stein -,* wegnemen; *Flecken -,* doen verdwijnen, uitmaken; *er ist nicht von hier wegzubringen,* hij is niet hier van daan te krijgen, men kan hem niet wegkrijgen; 2. wegbrengen, vervoeren, transporteeren.

Wegbürschen, (*bürschte weg, weggebürscht*) bedr. ww. (Jachtw.) al het wild dooden.

Wegbürsten, (*bürstete weg, weggebürstet*) bedr. ww. wegborstelen; *die Haare vom Hute -,* afborstelen.

Wegcapern, (*caperte weg, weggecapert*) bedr. ww. wegkapen.

Wegdenken, (*dachte weg, weggedacht*) bedr. ww. onr. *sich etw.* -, wegdenken, als niet aanwezig denken; *sich von einem Orte* -, zich verbeelden afwezig te zijn; 2. *etw.* -, in gedachten afzonderen.

Wegdeuten, (*deutete weg, weggedeutet*) bedr. ww., Z. *wegerklären.*

Wegdorn, (*-dorn(e)s,* mv. *-dörner*) m. wegedoren v.

Wegdorren, (*dorrte weg, weggedorrt*) o. ww. verdrogen, droog worden en afvallen.

Wegdrängen, (*drängte weg, weggedrängt*) bedr. ww., Z. *verdrängen.*

Wegdrucken, (*druckte weg, weggedruckt*) bedr. ww. *ein Buch* -, voortgaan met drukken, afdrukken.

Wegdrücken, (*drückte weg, weggedrückt*) bedr. ww. wegdrukken, wegdringen; *jem. von seinem Platze* -, wegduwen.

Wegdürfen, (*durfte weg, weggedurft*) o. ww. onr., m. *h.* wegdurven, durven heengaan; it. mogen heengaan.

Wege-amt, (*-amt(e)s,* mv. *-ämter*) o. opzicht o. op de wegen; *-aufseher* m. wegopzichter, opzichter m. van bruggen en wegen; *-bau* m. aanleggen o. van wegen, verbetering v. van den weg, waterstaat m.; *-bereiter* m. rijdende opzichter m. van wegen, gendarme m.; 2. Z. *-aufseher; -besserer* m. hij die aan de verbetering van den weg arbeidt; *-besserung* v. herstel o. van den weg of der wegen; *-blatt* o., *-breit* m. en o. (Pl.) weegbree v.; *-distel* v. mariadistel v.; *-dorn* m., Z. *Wegdorn; -enge* v. nauwte, engte v., bergengte v.; *-geld* o. weggeld o., tol m., tolgeld o.; *-haus* o. tol(gaarders)huis o.

Wegeilen, (*eilte weg, weggeeilt*) o. ww., m. *s.* wegijlen, heensnellen, wegsnellen.

Wegeisen, (*-s,* mv. *Wegeisen*) o. ploegijzer o.

Wege-inspektor, (*-s,* mv. *-en*) m., Z. *-aufseher; -kerze* v. zwarte wolbloem v.; *-korn* o. belasting v. in koren voor het gebruikmaken van een weg; *-kümmel* m. veldkomijn m., karwijzaad o.; *-lagerer* m. struikroover, straatroover m.

Wegelagern, (*wegelagerte, gewegelagert*) o. ww., m. *h.* zich in hinderlaag leggen om de voorbijgangers te berooven.

Wege-lagerung, v. straatrooverij, struikrooverij, hinderlaag v.; *-lampe* v., Z. *-leuchte; -lauf* m., Z. *-tritt; -leitung* v. kunstig aangelegde weg of boogbrug v. ten dienste van een spoorweg, viaduct o.; *-lerche* v. kuifleeuwerik m.; *-leuchte* v. straatlantaren v.; 2. (Pl.) cichorei v.; *-messer* m. wegmeter, hoekmeter m.; 2. werktuig o. om de omwentelingen van een rad te tellen.

Wegen, voorz. (met den 2en nv.) wegens, ten gevolge van, ter oorzake van; - *Schulden gefangen sitzen,* voor schuld gevangen zitten, gegijzeld zijn; - *seiner Eigenschaften,* ten gevolge van; - *etw. sehr besorgt sein,* ongerust zijn over; *ihrer Jahre - konnte sie &c.,* wat hare jaren aangaat, met betrekking tot &; - *etw. mit jemn. sprechen,* over iets spreken; *sich - des Alters entschuldigen,* zich verontschuldigen wegens; *des Preises - einig werden,* omtrent den prijs overeenkomen.

Wegenarr, (*-narren,* mv. *-narren*) m., Z. *Molch.*

Wegenge, (*-n*) v. holle weg, pas m.

Wegepfennig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. weggeld o.

Weger, (*-s,* mv. *Weger*) m. (Zeew.) wegering v., binnenplank v. van een schip.

Wege-rad, (*-rad(e)s,* mv. *-räder*) o. (Werkt.) wegmeter, wegpasser m.; *-recht* bijv. nw. (Jachtw.) — *und stegerecht,* den weg kennende.

Wegerich, Wegerig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Wegebreit.*

Wegeringen, v. mv., Z. *Weger.*

Wegerklären, (*erklärte weg, wegerklärt*) bedr. ww. door eene gezochte verklaring of drogreden wegcijferen.

Wege-säule, (*-n*) v. mijlpaal, wegwijzer m.; *-scheide* v. kruisweg m.; *-scheu* bijv. nw. (van paarden), schuw op den weg; *-senf* m. (Pl.) maagdenpalm v., herrik v.

Wegessen, (*asz weg, weggegessen*) bedr. ww. onr. *alles* -, opeten, verslinden.

Wege-stein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. grenssteen, stootsteen m.; *-tritt* m., Z. *Tausendknöterig; -warte* v., Z. *Wegwarte; -zehrung* v. reisgeld o., vertering v. op reis; *-zoll* m. weggeld o.

Wegfahren, (*fuhr weg, weggefahren*) o. ww. onr., m. *s.* wegrijden, heenrijden, wegvaren; *mit der Hand über etw.* -, heenstrijken; 2. vertrekken, in een rijtuig afreizen; *um fünf Uhr* -, om 5 uur vertrekken; *über eine Klippe, über einen Strudel* -, heenklimmen; II. bedr. ww. te land, per as, per schip vervoeren.

Wegfahrt, (*-en*) v., Z. *Abfahrt.*

Wegfall, (*-fall(e)s,* mv. *-fälle*) m. uitlating, weglating v.; *in - bringen,* afschaffen, doen vervallen.

Wegfallen, (*fiel weg, weggefallen*) o. ww. onr., m. *s.* wegvallen, afvallen; (fig.) weggelaten worden, vervallen, ophouden, geene plaats meer hebben.

Wegfangen, (*fing weg, weggefangen*) bedr. ww. onr. wegvangen, wegkapen.

Wegfaulen, (*faulte weg, weggefault*) o. ww., m. *s.* wegrotten, afrotten.

Wegfeilen, (*feilte weg, weggefeilt*) bedr. ww. wegvijlen, afvijlen.

Wegfischen, (*fischte weg, weggefischt*) bedr. ww. wegvisschen; (fig.) *jemn. etw. vor dem Munde, vor der Nase* -, wegkapen, wegnemen; *jemn. ein Amt &c. vor der Nase* -, te slim zijn.

Wegfliegen, (*flog weg, weggeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* wegvliegen, heenvliegen; (van een hoed), afwaaien.

Wegfliehen, (*floh weg, weggeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* wegvluchten, heenvluchten.

Wegfließen, (*floss weg, weggeflossen*) o. ww. onr., m. . wegvlieten, wegvloeien.

Wegflößen, (*flößte weg, weggeflößt*) bedr. ww. met vlotten vervoeren; *auf einer Flösze* -, op een vlot vervoeren, vlotten; *das Ufer* -, uitspoelen.

Wegflüchten, (*flüchtete weg, weggeflüchtet*) o. ww. heenvlieden, wegvluchten, op de vlucht gaan.

Wegfluthen, (*fluthete weg, weggefluthet*) o. ww., m. *s.* (van een water), stroomen; 2. bedr. ww. medevoeren, medesleepen.

Wegfressen, (*frasz weg, weggefressen*) bedr. ww. onr. wegvreten, opeten, verslinden; (fig.) (van het vuur), verteren; *ein Mahl, ein Gewächs* -, doen wegvreten.

Wegführen, (*führte weg, weggeführt*) bedr. ww., Z. *fortführen.*

Weggabeln, (*gabelte weg, weggegabelt*) bedr. ww. (gemeenz.) met de vork wegnemen, wegkapen; (fig.) Z. *wegfischen.*

Weggang, (*-(e)s*) m., z. m. weggaan, vertrek, afscheid o.; *bei seinem -e,* bij zijn vertrek.

Weggeben, (*gab weg, weggegeben*) bedr. ww. onr. weggeven, wegschenken, ten geschenke geven; (fig.) *ein Kind* -, op eene kostschool doen; it. uithuwen.

Weggehen, (*ging weg, weggegangen*) o. ww. onr., m. *s.* weggaan, heengaan, vertrekken, zich verwijderen; *von seiner Stelle, seinem Sitze* -, opstaan, oprijzen; *gehet nicht weg, bis &c.,* gaat niet heen voor dat &; *jem. - heiszen,* gebieden heen te gaan; (fig.) (van waren), van de hand gaan, verkocht worden; (van vlekken), verdwijnen; II. o. zelfst. heengaan, vertrek, afscheid o.; *beim* -, bij het heengaan, onder het heengaan.

Weggewöhnen, (*gewöhnte weg, weggewöhnt*) bedr. ww. afwennen te gaan, afwennen te komen; *Tauben* -, vervreemden; 2. wed. ww. *sich vom einem Orte* -, ontwennen, zich vervreemden.

Weggieszen, (*goss weg, weggegossen*) bedr. ww. onr. weggieten, heengieten.

Weggleiten, (*glitt weg, weggeglitten*) o. ww. onr., m. *s.* wegglijden; (fig.) *über etw.* -, heenglijden.

Weggraben, (*grub weg, weggegraben*) bedr. ww. weggraven; *einen Todten* -, ergens anders begraven.

Weghaben, (*hatte weg, weggehabt*) bedr. ww. onr. *seinen Lohn* -, ontvangen hebben, gehad hebben; 2. (fig.) *etw.* -, begrepen hebben, kennen, verstaan; 3. *ich habe den Stein weg,* ik ben er in geslaagd den steen weg te krijgen; *ich habe ihn weg,* ik heb mij van hem ontdaan.

Weghälfte, (*-n*) v. helft v. van den weg, halve weg m.

Weghalten, (*hielt weg, weggehalten*) bedr. ww. onr. weghouden, verborgen houden, verwijderd houden; *die Hand* -, weghouden; *den Kopf* -, afwenden.

Weghängen, (*hängte weg, weggehängt*) bedr. ww. weghangen, ergens an-

ders hangen; *Kleider* -, weghangen, wegsluiten.

Weghaschen, (*haschte weg, weggehascht*) bedr. ww. wegpakken, wegnemen, wegkapen, wegmoffelen.

Weghauchen, (*hauchte weg, weggehaucht*) bedr. ww. wegblazen.

Weghauen, (*hieb weg, weggehauen*) bedr. ww. onr., Z. *abhauen;* 2. *mit der Peitsche* -, wegjagen, wegslaan, wegranselen.

Wegheben, (*hob weg, weggehoben*) bedr. ww. onr. wegnemen, afnemen, aftillen; 2. wed. ww. (fig.) *sich von etw.* -, heengaan, zich verwijderen van.

Weghelfen, (*half weg, weggeholfen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, helpen heengaan, het vertrek bevorderen.

Weghetzen, (*hetzte weg, weggehetzt*) bedr. ww., Z. *forthetzen.*

Weghinken, (*hinkte weg, weggehinkt*) o. ww., Z. *forthinken.*

Wegholen, (*holte weg, weggeholt*) bedr. ww. weghalen, wegnemen.

Weghüpfen, (*hüpfte weg, weggehüpft*) o. ww., m. *s.* weghuppelen, heenhuppelen; (fig.) *über etw. leicht* -, luchtig ergens overheen stappen.

Wegjagen, (*jagte weg, weggejagt*) bedr. ww. wegjagen, heenjagen, de deur uitzetten.

Wegkämmen, (*kämmte weg, weggekämmt*) bedr. ww. wegkammen.

Wegkaufen, (*kaufte weg, weggekauft*) bedr. ww. wegkoopen, opkoopen; (Omb.) *Alles* -, alles wegkoopen.

Wegkehren, (*kehrte weg, weggekehrt*) bedr. ww. wegvegen, afvegen; 2. wed. ww. *sich* -, Z. *wegwenden.*

Wegknicken, (*knickte weg, weggeknickt*) bedr. ww., Z. *abknicken.*

Wegkochen, (*kochte weg, weggekocht*) o.ww., m. *h.* wegkoken, verkoken.

Wegkollern, (*kollerte weg, weggekollert*) bedr. ww., Z. *fortrollen.*

Wegkommen, (*kam weg, weggekommen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *weggehen;* 2. *von einer Stelle* -, vandaan komen, wegkomen; *gut bei etw.* -, goed afkomen van; 3. wegraken, verloren raken; *meine Uhr ist mir weggekommen,* men heeft mij & ontnomen.

Wegkönnen, (*konnte weg, weggekonnt*) o. ww. onr., Z. *fortkönnen.*

Wegkratzen, (*kratzte weg, weggekratzt*) bedr. ww. onr. wegkrabben, afkrabben.

Wegkriechen, (*kroch weg, weggekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* wegkruipen, zich verschuilen.

Wegkriegen, (*kriegte weg, weggekriegt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) ontvangen, krijgen, vatten, beetnemen, beethebben, pakken.

Wegkünsteln, (*künstelte weg, weggekünstelt*) bedr. ww. door drogredenen, kunstgrepen doen verdwijnen, uit den weg ruimen.

Wegküssen, (*küsste weg, weggeküsst*) bedr. ww. *jemn. die Thränen* -, wegkussen, afkussen.

Weglächeln, (*lächelte weg, weggelächelt*) bedr. ww. glimlachende doen verdwijnen.

Weglachen, (*lachte, weg, weggelacht*) bedr. ww. al lachende wegjagen.

Weglassen, (*liesz weg, weggelassen*) bedr. ww. onr., Z. *fortlassen;* 2. (Hand.) overlaten, afgeven; 3. *wir wollen ihn dabei* -, wij zullen hem er buiten laten, hem niet uitnoodigen; *einen Punkt* -, uitlaten, weglaten, overslaan, verwaarloozen; 4. zich vrijmaken van, zich ontdoen van.

Weglassung, (*-en*) v. weglating, uitlating, verlating, verwaarloozing v.; *mit - alles Ueberflüssigen,* met weglating van al het overtollige.

Weglaufen, (*lief weg, weggelaufen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *fortlaufen;* (van dienstboden), wegloopen, den dienst verlaten; (van soldaten), deserteeren; (van water), wegloopen, wegstroomen.

Wegläufer, (*-s,* mv. *Wegläufer*) m. weglooper, deserteur m.

Wegläugnen, (*läugnete weg, weggeläugnet*) bedr. ww. het bestaan ontkennen, loochenen, verloochenen.

Weglegen, (*legte weg, weggelegt*) bedr. ww. wegleggen, wegsluiten, wegbergen.

Wegleihen, (*lieh weg, weggeliehen*) bedr. ww. onr. leenen, ter leen geven.

Wegleiten, (*leitete weg, weggeleitet*) bedr. ww., Z. *ableiten, fortleiten.*

Weglenken, (*lenkte weg, weggelenkt*) Z. *ablenken.*

Weglesen, (*las weg, weggelesen*) bedr. ww. onr. nalezen, inoogsten, inzamelen; 2. vlug lezen; 3. afplukken, wegplukken.

Wegleuchten, (*leuchtete weg, weggeleuchtet*) bedr. ww. *jem.* -, Z. *fortleuchten.*

Weglocken, (*lockte weg, weggelockt*) bedr. ww. weglokken, heenlokken; *jemn. die Tauben* -, iems. duiven tot zich lokken; *jem. aus seinem Zufluchtsorte* -, lokken, doen komen uit.

Weglöschen, (*losch weg, weggeloschen*) bedr. ww. onr., Z. *auslöschen.*

Weglügen, (*log weg, weggelogen*) bedr. ww. onr., Z. *wegläugnen.*

Wegmachen, (*machte weg, weggemacht*) bedr. ww. wegmaken, wegnemen; *Flecken* -, wegmaken, doen verdwijnen, uitwisschen; *etw. nach einander* -, zich haasten & te maken; 2. wed. ww. *sich* -, zich wegmaken, zich uit de voeten maken; it. Z. *fortlaufen.*

Wegmarschiren, (*marschirte weg, wegmarschirt*) o. ww., m. *s.* vertrekken, heenmarcheeren.

Wegmögen, (*mochte weg, weggemocht*) o. ww. onr., Z. *fortmögen.*

Wegmüssen, (*mussle weg, weggemusst*) o. ww. onr., m. *h.*, Z. *fortmüssen;* 2. weggenomen, afgezet moeten worden.

Wegnahme, (*-n*) v. wegneming v., wegnemen o.: (Ger.) inbeslagneming v., ontvreemding v.

Wegnehmen, (*nahm weg, weggenommen*) bedr. ww. onr. wegnemen, afnemen, medenemen; *die Flecken* -, wegmaken, doen verdwijnen; *jem. zum Soldatenstande* -, pressen, als soldaat inlijven; *das Tischtuch* -, wegnemen, afnemen; 2. *verbotene Waaren* -, verbeurd verklaren; *etw. gerichtlich* -, inbeslagnemen; 3. *eine Festung* -, innemen, veroveren; 4. *Zeit* -, innemen, wegnemen; *Raum* -, innemen, beslaan; 5. (Heelk.) afzetten.

Wegpacken, (*packte weg, weggepackt*) bedr.ww. ontpakken en wegbrengen; *den Koffer vorn von der Kutsche* -, wegnemen; 2. wed. ww. *sich* -, (Volksl.) Z. *weggehen.*

Wegpeitschen, (*peitschte weg, weggepeitscht*) bedr. ww. met zweepslagen verjagen.

Wegpfeifen, (*pfiff weg, weggepfiffen*) bedr. ww. onr. *eine Arie* -, geheel fluiten; 2. *jem.* -, fluitende wegjagen.

Wegprügeln, (*prügelte weg, weggeprügelt*) bedr.ww. wegslaan, door slaag verdrijven.

Wegpumpen, (*pumpte weg, weggepumpt*) bedr. ww., Z. *auspumpen.*

Wegputzen, (*putzte weg, weggeputzt*) bedr. ww. wegpoetsen, Z. *abputzen;* (fig., Volksl.) *jem.* -, dooden, doodslaan; (Volksl.) doodschieten; it. *etw.* -, wegkapen, wegpakken, vermoffelen.

Wegradiren, (*radirte weg, wegradirt*) bedr. ww., Z. *ausradiren.*

Wegraffen, (*raffte weg, weggerafft*) bedr. ww. wegnemen, wegpakken, wegrukken.

Wegräumen, (*räumte weg, weggeräumt*) bedr. ww. wegnemen, wegruimen; *Schutt* -, wegruimen, opruimen; (fig.) *Hindernisse* -, uit den weg ruimen; (fig.) *jem. heimlich* -, dooden, van kant maken.

Wegräumung, (*-en*) v., Z. *wegräumen;* it. opruiming v.; (fig.) vereffening v.

Wegreiben, (*rieb weg, weggerieben*) bedr. ww. wegwrijven, door wrijven doen verdwijnen.

Wegreise, (*-n*) v., Z. *Abreise.*

Wegreisen, (*reiste weg, weggereist*) o. ww., Z. *abreisen, verreisen.*

Wegreiszen, (*riss weg, weggerissen*) bedr. ww. onr. wegtrekken, wegrukken; *ein Brett* -, wegtrekken; *ein Haus* -, omverhalen, neerhalen; (van water, wind &), medevoeren, medesleepen, wegvoeren; *jemn. etw.* -, ontnemen, ontrukken.

Wegreiten, (*ritt weg, weggeritten*) o. ww. onr., m. *s.* wegrijden, te paard vertrekken.

Wegrennen, (*rannte weg, weggerannt*) o. ww. onr., Z. *abrennen, fortrennen.*

Wegrichten, (*richtete weg, weggerichtet*) bedr. ww. *etw.* -, eene andere richting geven.

Wegritt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. heengaan o. te paard, heenrit m.

Wegrollen, (*rollte weg, weggerollt*) o.ww., m. *h.* wegrollen; *über etw.* -, heenrollen; 2. bedr. ww. wegrollen, heenrollen, al rollende wegnemen.

Wegrucken, wegrücken, (*ruckte weg, weggeruckt* en *rückte weg, weggerückt*) o. ww., m. *s.* wegrukken, heenrukken; *nicht von der Stelle* -, niet van de plaats komen, zich niet bewegen; *vom Feuer* -, verder afschuiven; 2. bedr. ww. wegrukken, wegnemen, verder afplaatsen.

Wegrudern, (*ruderte weg, weggerudert*) o. ww., m. *s.* wegroeien, zich al roeiende verwijderen; 2. bedr. ww. wegroeien.

Wegrufen, (*rief weg, weggerufen*) bedr.ww. buiten roepen, wegroepen; *aus einer Gesellschaft weggerufen werden*, geroepen worden uit &, Z. *zurückberufen.*

Wegsägen, (*sägte weg, weggesägt*) bedr. ww., Z. *absägen.*

Wegsam, bijv. nw. begaanbaar, niet wegen doorsneden.

Wegsaugen, (*sog weg,weggesogen*) bedr. ww. onr. wegzuigen, uitzuigen.

Wegschaffen, (*schaffte weg, weggeschafft*) bedr. ww., Z. *fortschaffen.*

Wegschaffung, (*-en*) v. verwijdering, verplanting v.

Wegscharren, (*scharrte weg, weggescharrt*) bedr. ww. wegkrabben.

Wegschauen, (*schaute weg, weggeschaut*) o. ww., Z. *wegsehen.*

Wegschaufeln, (*schaufelte weg, weggeschaufelt*) bedr. ww. wegschoppen, wegscheppen, met de schop wegruimen.

Wegschenken, (*schenkte weg, weggeschenkt*) bedr. ww., Z. *verschenken.*

Wegscheren, (*schor weg, weggeschoren*) bedr. ww. onr. wegscheren, afscheren, Z. *abscheren;* 2. wed. ww. *sich* -, (Volksk.) Z. *fortscheren.*

Wegscherzen, (*scherzte weg,weggescherzt*) bedr. ww. *die Sorgen* -, al schertsende verwijderen.

Wegscheuchen, (*scheuchte weg, weggescheucht*) bedr. ww., Z. *fortscheuchen, verscheuchen.*

Wegscheuern, (*scheuerte weg, weggescheuert*) bedr. ww., Z. *abscheuern.*

Wegschicken, (*schickte weg,weggeschickt*) bedr. ww., Z. *fortschicken.*

Wegschieben, (*schob weg, weggeschoben*) bedr. ww. onr. wegschuiven, wegduwen, Z. *wegrücken; etw. von sich* -, Z. *ablehnen.*

Wegschiessen, (*schoss weg, weggeschossen*) o. ww. onr., m. *s.* wegsnellen, als een bliksemstraal wegschieten; 2. bedr. ww. wegschieten; *jemn. den Arm* -, afschieten; *Wild* -, neerschieten, doodeu; *eine Kugel* -, Z. *abschiessen.*

Wegschiffen, (*schiffte weg, weggeschifft*) o. ww., Z. *abschiffen;* 2. Z. *fortschiffen.*

Wegschlagen, (*schlug weg, weggeschlagen*) bedr. ww. onr. wegslaan, heenslaan; *den Ball* -, wegslaan; *ein Stück von einem Steine* -, afslaan; *jemn. den Kopf* -, afslaan; *jem.* -, Z. *fortschlagen.*

Wegschleichen, (*schlich weg, weggeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* wegsluipen, heensluipen, Z. *fortschleichen;* (fig.) - of wed. ww. *sich* -, Z. *wegmachen* (*sich*).

Wegschleifen, (*schliff weg, weggeschliffen*) bedr. ww. onr. wegslijpen, uitslijpen; *die Spitze* -, afslijpen; *den Rost von einem Messer* -, afslijpen; II. wegsleden, voortsleden, in eene slede vervoeren; *jem. bei den Haaren* -, voortsleepen; 2. (fig.) eene letter slepend uitspreken; it. bij het uitspreken weglaten.

Wegschleifung, (*-en*) v., Z. *wegschleifen* (II. 2); it. uitlating v.

Wegschlendern, (*schlenderte weg, weggeschlendert*) bedr. ww., Z. *fortschlendern.*

Wegschlenkern, (*schlenkerte weg, weggeschlenkert*) bedr. ww. wegschudden.

Wegschleppen, (*schleppte weg, weggeschleppt*) o. ww., Z. *fortschleppen.*

Wegschleudern, (*schleuderte weg, weggeschleudert*) bedr. ww. wegslingeren; *eine Person von sich* -, verstooten; it. (fig.) Z. *verschleudern.*

Wegschmeiszen, (*schmiss weg, weggeschmissen*) bedr. ww. onr., Z. *wegwerfen.*

Wegschmelzen, (*schmolz weg, weggeschmolzen*) o. ww. onr., m. *s.* wegsmelten, versmelten; 2. (*schmelzte weg, weggeschmelzt*) bedr.ww. reg. uitsmelten, versmelten, door smelting doen verdwijnen.

Wegschnappen, (*schnappte weg, weggeschnappt*) bedr. ww. (gemeenz.) (van een hond), wegpakken, weggrijpen, weghappen; (fig.) Z. *wegfangen.*

Wegschneiden, (*schnitt weg, weggeschnitten*) bedr. ww. onr. *Aeste* -, afsnijden; (Heelk.) uitsnijden, afzetten.

Wegschneidung, (*-en*) v., Z. *wegschneiden;* it. afsnijding v.; (Heelk.) uitsnijding, afzetting v.

Wegschnellen, (*schnellte weg, weggeschnellt*) bedr.ww. wegwerpen,wegschieten, wegslingeren.

Wegschrecken, (*schreckte weg, weggeschreckt*) bedr. ww. door schrik verjagen; *Vögel* -, verschrikken.

Wegschreiten, (*schritt weg,weggeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* wegstappen, heenstappen; *über etw.* -, heenstappen over, over het hoofd zien.

Wegschütteln, (*schüttelte weg, weggeschüttelt*) bedr. ww. wegschudden.

Wegschütten, (*schüttete weg, weggeschüttet*) bedr. ww. weggieten, uitstorten, uitgooien.

Wegschwären, (*schwor weg,weggeschworen*) o. ww. onr., m. *h.* wegzweren, afzweren.

Wegschwärmen, (*schwärmte weg, weggeschwärmt*) o. ww. (van bijen), in zwermen wegvliegen.

Wegschweben, (*schwebte weg, weggeschwebt*) o. ww., m. *h.* wegzweven, wegvliegen, Z. *schweben.*

Wegschwemmen, (*schwemmte weg, weggeschwemmt*) bedr. ww. (van het water), medevoeren,uitspoelen;*den Grund am Fusze einer Mauer* -, uitspoelen, doen wegspoelen; *weggeschwemmtes Holz*, drijvend hout.

Wegschwimmen, (*schwamm weg, weggeschwommen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *fortschwimmen.*

Wegschwinden, (*schwand weg, weggeschwunden*) o. ww. onr., m. *s.* verdwijnen.

Wegschwingen, (*schwang weg, weggeschwungen*) bedr. ww. onr. wegslingeren, wegwerpen, wegschudden; 2. wed. ww. *sich* -, wegvliegen.

Wegschwitzen, (*schwitzte weg, weggeschwitzt*) o. ww., Z. *ausschwitzen.*

Wegsegeln, (*segelte weg, weggesegelt*) o. ww., Z. *absegeln.*

Wegsehen, (*sah weg, weggesehen*) o. ww. onr., m. *h.* den blik afwenden, ergens anders heenzien; *über etw.* -, met geen blik verwaardigen, niet in aanmerking nemen, er boven staan.

Wegsehnen (sich), (*sehnte weg, weggesehnt*) wed. ww. verlangen te vertrekken, wenschen ergens anders te zijn.

Wegsein, (*war weg, weggewesen*) o. ww. onr. wegzijn, afwezig zijn, niet tegenwoordig zijn; (fig.) in geen goed humeur zijn; *vor Freude* -, buiten zich zelve(n) zijn; 2. voorbij zijn, verloren zijn, vervlogen zijn; *meine Uhr ist weg*, mijn horloge is weg,ik ben mijn horloge kwijt; *über etw.* -, ergens overheen zijn, niet meer aan denken; *über eine Thorheit* -, teruggekomen zijn van.

Wegsenden, (*sandte weg, weggesandt*) bedr. ww. onr., Z. *fortschicken.*

Wegsenf, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Wegesenf.*

Wegsengen, (*sengte weg, weggesengt*) bedr. ww. wegzengen.

Wegsetzen, (*setzte weg, weggesetzt*) o. ww., m. *s.* springen op; 2. bedr. ww., Z. *weglegen; ein Kind* -, neerzetten; (Zeew.) *ein Schiff* -, op het droge zetten, opzettelijk doen stranden; *sein Rang setzt ihn darüber weg*, zijn rang plaatst hem daarboven; 3. wed. ww, *sich über Andere* -, zich verheffen, zich meer achten dan; *sich über etw.* -, *über das Gerede der Leute* -, zich verheffen boven, zich niet storen aan, zich over & heen zetten.

Wegsingen, (*sang weg, weggesungen*) bedr. ww. onr. *die Sorgen* -, al zingende doen verdwijnen; 2. (z. voorw.) ferm doorzingen, zonder uitdrukking zingen; *vom Blatte* -, van het blad zingen; *hinter einander* -, doorzingen.

Wegsollen, (*sollte weg, weggesollt*) o. ww. onr., Z. *wegmüssen.*

Wegspeien, (*spie weg, weggespien*) bedr. ww. onr., Z. *ausspeien.*

Wegspielen, (*spielte weg, weggespielt*) bedr. ww. door spelen verjagen, wegspelen; 2. (z. voorw.) met zekerheid spelen, welhaastig spelen; *vom Blatte* -, spelen.

Wegsprechen, (*sprach weg, weggesprochen*) bedr. ww. onr. al sprekende wegjagen; 2. (fig.) *den Kummer* -, verzachten, door toespreken doen verminderen; *frei vom Herzen, von der Leber* -, ronduit spreken, openhartig zijn gevoelen zeggen.

Wegsprengen, (*sprengte weg, weggesprengt*) bedr. ww. doen wegsprin-

gen; 2. o. ww., m. *s. zu Pferde* -, voortspringen, in galop heenrijden.

Wegspringen, (*sprang weg, weggesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* wegspringen, heenspringen; *es ist etw. vom Glase, von der Wand weggesprungen,* er is iets van & afgesprongen, Z. *absprungen;* (fig.) Z. *abgleiten.*

Wegspritzen, (*spritzte weg, weggespritzt*) bedr.ww. *Wasser* -, doen spuiten; 2. wegspuiten, afspuiten.

Wegspülen, (*spülte weg, weggespült*) bedr. ww. wegspoelen, uitspoelen, afspoelen, Z. *wegschwemmen.*

Wegstauben, (*staubte weg, weggestaubt*) o. ww., m. *s.* wegstuiven, als stof verliezen.

Wegstäuben, (*stäubte weg, weggestäubt*) bedr. ww. wegstoffen, afstoffen, als stof doen vervliegen.

Wegstecken, (*steckte weg, weggesteckt*) bedr. ww. wegsteken, verstéken, elders planten; it. Z. *verstecken.*

Wegstehlen, (*stahl weg, weggestohlen*) bedr. ww. onr., Z. *stehlen;* 2. wed. ww. *sich* -, Z. *sich wegmachen, wegschleichen.*

Wegstellen, (*stellte weg, weggestellt*) bedr. ww., Z. *weglegen;* 2. wed. ww. van plaats veranderen, zich ergens plaatsen.

Wegsterben, (*starb weg, weggestorben*) o. ww. onr., m. *s.* wegsterven, plotseling sterven, bezwijken, omkomen.

Wegsteuer, (-*n*) v. weggeld, tolgeld o., belasting v. tot onderhoud van wegen.

Wegstibitzen, (*stibitzte weg, weggestibitzt*) bedr. ww. wegstelen, wegkapen, behendig wegnemen; (Volksk.) wegmoffelen.

Wegstoszen, (*stiesz weg, weggestoszen*) bedr.ww. onr. wegstooten, voortstooten, wegduwen; *einen Fusz von etw.* -, afstooten.

Wegstreichen, (*strich weg, weggestrichen*) bedr. ww. onr. wegstrijken, overheenstrijken; *die Haare von der Stirn* -, wegstrijken; *Geld* -, (van de tafel) afstrijken en in den zak steken; *ein Wort, eine Zeile* -, doorschrappen, doorhalen, doorstrepen; *einen Punkt im Vertrage* -, schrappen; 2. o. ww., m. *s.* (van vogels), wegvliegen, vertrekken.

Wegströmen, (*strömte weg, weggeströmt*) o. ww., m. *s.*, Z. *wegfließen;* it. *wegschwemmen.*

Wegthun, (*that weg, weggethan*) bedr. ww. onr., Z. *weglegen; ein Kind aus einer Anstalt* -, afdoen van, afnemen van; *einen Dienstboten* -, wegdoen, zich ontdoen van, Z. *wegschaffen.*

Wegtraben, (*trabte weg, weggetrabt*) o. ww., m. *s.* wegdraven, heendraven.

Wegtragen, (*trug weg, weggetragen*) bedr.ww.onr.wegdragen,wegvoeren.

Wegtreiben, (*trieb weg, weggetrieben*) bedr. ww. onr., Z. *vertreiben; jemn. sein Vieh* -, uit de weide drijven, stelen en wegdrijven; 2. o. ww., m. *s.* (Zeew.) afdrijven.

Wegtreten, (*trat weg, weggetreten*) o. ww. onr., m. *s.* weggaan, zich verwijderen, heenstappen, zich afzonderen; 2. bedr. ww. *die Erde von etw.* -, afstampen, door trappen wegnemen, wegtrappen, aftrappen; *die Absätze* -, afloopen.

Wegtrinken, (*trank weg, weggetrunken*) bedr. ww. onr. opdrinken, uitdrinken; *eine Krankheit* -, door drinken verdrijven; *seine Sinne* -, door veel drinken verliezen.

Wegvernünfteln, (*vernünftelte weg, wegvernünftelt*) bedr. ww. op kleingeestige wijze wegredeneeren.

Wegwälzen, (*wälzte weg, weggewälzt*) bedr. ww., Z. *wegrollen.*

Wegwandern, (*wanderte weg, weggewandert*) o. ww., m. *s.* heengaan, vertrekken, het land verlaten.

Wegwanken, (*wankte weg, weggewankt*) o. ww., m. *s.* heenwaggelen, waggelend heengaan.

Wegwarte, v., z. m. cichorei v.

Wegwärts, bijw. naar eene afgelegen plaats.

Wegwaschen, (*wusch weg, weggewaschen*) bedr. ww. onr., Z. *abwaschen, wegspülen.*

Wegwehen, (*wehte weg, weggeweht*) bedr. ww. wegwaaien.

Wegweisen, (*wies weg, weggewiesen*) bedr. ww. onr. *jem.* -, heenwijzen, de deur wijzen, bevel geven om te vertrekken; 2. afwijzen; *aus dem Lande* -, verwijzen uit, bevel geven & te verlaten.

Wegweiser, (-*s*, mv. *Wegweiser*) m. wegwijzer, gids m.; 2. mijlpaal, handwijzer m. op den weg; 3. (Heelk.) tentijzer o., wegwijzer m.; 4. (Nat. hist.) sprinkhaan m.; 5. (Zeew.) katrol v. met 8 a 10 schijven.

Wegwenden, (*wandte weg, weggewandt*) bedr. ww. onr., Z. *abwenden.*

Wegwerfen, (*warf weg, weggeworfen*) bedr. ww. onr. wegwerpen, weggooien, wegsmijten, verwerpen; (Sp.) *Karten* -, weggooien, vergooien; (fig.) *dieses Geld ist so gut als weggeworfen,* is zoo goed als weggegooid; *nichts* -, niets weggooien, niet verkwisten; *einen Buchstaben* -, uitlaten; 2. wed. ww. *sich* -, zich verlagen, zich vernederen, zich laag aanstellen, zich vergooien.

Wegwerfung, (-*en*) v., Z. *wegwerfen;* it. wegwerpen o.; (Sp.) vergooien o.; (Spraakk.) uitlating v.; (fig.) vernedering, verlaging v.; -*szeichen* o. uitlatingsteeken o., apostrophe v.

Wegwetzen, (*wetzte weg, weggewetzt*) bedr. ww., Z. *auswetzen.*

Wegwinken, (*winkte weg, weggewinkt*) bedr. ww. zoeken heen te gaan.

Wegwischen, (*wischte weg, weggewischt*) bedr. ww. wegwisschen, uitwisschen, uitvegen, wegvegen; *Thränen* -, afvegen, drogen; *ein Andenken* -, uitwisschen; 2. o. ww., m. *s.*, Z. *wegmachen (sich);* (fig.) *über etw.* -, Z. *weggleiten.*

Wegwollen, (*wollte weg, weggewollt*) o. ww. onr., m. *h.* wegwillen, willen heengaan; *von einer Stelle* -, eene plaats willen verlaten.

Wegwünschen, (*wünschte weg, weggewünscht*) bedr. ww. *jem., etw.* -, wenschen dat & wegga, niet tegenwoordig zij, wegwenschen; 2. wed. ww. *sich* -, wenschen afwezend of niet tegenwoordig te zijn.

Wegwurf, (-*(e)s*, mv. *Wegwürfe*) m., Z. *Wegwerfung;* 2. weggeworpene o.

Wegzaubern, (*zauberte weg, weggezaubert*) bedr. ww. wegtooveren, door tooverkracht doen verdwijnen.

Wegzehren, (*zehrte weg, weggezehrt*) bedr. ww., Z. *auf* -, *verzehren.*

Wegzehrung, (-*en*) v. uitputting v. van levensmiddelen, verslinding v. van voedsel; 2. vertering v. op reis; 3. Z. *Wegsteuer.*

Wegzeigen, (*zeigte weg, weggezeigt*) bedr. ww., Z. *wegweisen.*

Wegziehen, (*zog weg, weggezogen*) o. ww. onr., m. *s.* vertrekken, heengaan, zich verwijderen; 2. Z. *abziehen;* 3. *aus einer Wohnung, einem Wohnorte* -, vertrekken, verhuizen, van woning of woonplaats veranderen; *aus einem Lande* -, uitwijken, het land verlaten; -*de Vögel,* Z. *Zugvögel;* II. bedr. ww. wegtrekken, weghalen; *jem. unter dem gestürzten Pferde* -, uithalen; *die Hand* -, wegtrekken; *den Vorhang* -, optrekken, ophalen; (fig.) *jem. von* of *aus einem Orte* -, uithalen; *von einer Partei* -, afkeerig maken, doen verlaten.

Wegzug, (-*(e)s*, mv. *Wegzüge*) m. vertrek o., aftocht m.; it. tijd m. van vertrek.

Weh, Z. *wehe.*

Wehausruf, (-*(e)s*, mv. -*e*) m. klacht v., geklaag, gekerm o.

Wehe!, tussch. au!, o!, oei!, helaas!; 2. - *dem!,* wee dengene!; -! - *dir! wenn die &,* wee! wee u &; II. bijw. - *thun,* pijn doen, zeer doen; *der Kopf thut ihm* -, het hoofd doet hem zeer, hij heeft pijn in het hoofd; *es thut mir* -, het doet mij pijn; *jemn.* - *thun,* iem. pijn doen; (fig.) grieven, krenken, beleedigen, smart veroorzaken; *es thut ihm in der Seele* - het bedroeft hem, het doet hem in de ziel leed; *sich* - *thun,* zich zeer doen, zich bezeren; (fig.) *seinem Munde* - *thun,* uit den mond sparen; *dem Fleische* - *thun,* geweld aandoen; *es ist mir* -, *es wird mir* -, ik ben, word misselijk; *es ist mir* - *um's Herz,* het is mij wee om het hart; III. (-*s*, mv. *Wehe*) o. *das* - *über jemn. ausrufen,* wee o., vloek m.; 2. smart, pijn v.; it. ongeluk o.; *sein Wohl und* - *liegt mir am Herzen,* zijn wel en wee, zijn lief en leed ligt mij aan het hart.

Wehe, (-*n*) v. wee, barenswee v.

Weh(e)-frau, (-*en*) v. vroedvrouw v.; -*gesang* m. klaaglied o., treurzang m., elegie v.; -*gefühl* o. pijnlijk gevoel o., pijn v.; -*geheul* o. pijnlijk geschreeuw o.; -*gekreisch,* -*geschrei,* weeklacht, jammerklacht v.; -*klage* v. weeklacht, jammerklacht v.

Wehklagen, (*wehklagte, gewehklagt*) o. ww., m. *h. über etw.* -, weekla-

gen, jammeren, kermen, treuren, weenen.

Wehling, (-(e)s, mv. -e) m., Z. *Wiele.*

Wehmuth, v., z. m. weemoed m., weemoedigheid, droefheid v., verdriet o.; *sich der - nicht erwehren können,* zich niet kunnen verzetten tegen den weemoed.

Wehmüthig, bijv. en b. weemoedig, droevig, verdrietig, jammerlijk, aangedaan, bedroefd; - *sein,* weemoedig zijn; - *werden,* weemoedig, aangedaan, bewogen worden; *eine -e Erinnerung,* droevig, smartelijk; *mit -er Stimme,* klagend; -*keit* v., Z. *Wehmath.*

Wehmuthsvoll, bijv. en b. vol droefheid, vol weemoed.

Wehmutter, (*Wehmütter*) v., Z. *Wehfrau.*

Wehr, (-*en*) v. verdediging v., weerstand m.; *sich zur - setzen, stellen,* zich te weer stellen, in staat van verdediging stellen, weerstand bieden, zich verdedigen; 2. verdedigingsmiddel, wapen o.; (Vest.) wal m., bolwerk o.; *mit - und Waffen,* geheel gewapend, van top tot teen gewapend; (Jachtw.) *lebendige -,* kring m. van jagers die het wild insluiten; II. (-(e)s, mv. -e) o. (Waterb.) keerdam, dijk m., havenhoofd o.; (Landh.) heining, haag v.; III. m. zelfst. paard o. van drie jaar.

Wehr-anstalt, (-*en*) v. maatregel m. ter verdediging, verdedigingsmaatregel m.; -*baum* m. (Waterb.) slagboom m.; 2. Z. *Schlagbaum;* -*bock* m. bok m. tot steun van een pompwerk; -*brief* m., Z. *Gewährbrief;* -*bundniss* o. verdedigend verbond, defensief verbond o.; -*busze* v. geldboete v. voor verwonding; -*damm* m. (Waterb.) nooddam, keerdam m.

Wehren, (*wehrte, gewehrt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, tegenhouden, beletten, verbieden, zich verzetten tegen; *sich nicht* of *nicht - lassen,* niet luisteren, niet gehoorzamen, zich niet van zijn voornemen laten afbrengen; 2. o. ww. *dem Feuer, dem Wasser* -, tegenhouden, zich meester maken van; *einem Uebel* -, afwenden, afweren; *der Krankheit* -, weerstand bieden aan; *dem Laster* -, zich verzetten tegen; *den Leidenschaften* -, weerstand bieden, beteugelen; 3. wed. ww. *sich* -, zich verdedigen, zich verweren; *sich seines Lebens* -, zijn leven verdedigen; *mit Händen und Füszen* -, zich verweren, spartelen.

Wehr-gehänge, (-*ges,* mv. -*ge*), **-gehenke,** (-*kes,* mv. -*ke*) o. degendraaghand, sabelriem m.; -*geld* o. geldboete v. voor een beganen moord, bloedgeld o.; -*gerüst,* -*gestell* o. wapenrek o.; -*gesetz* o. verbod, wettelijk verbod o.

Wehrhaft, bijv. nw. in staat om zich te verdedigen, weerbaar, dapper; -*er Ritter,* gewapend; - *machen,* wapenen, in staat van verdediging stellen; *einen Edelknaben - machen,* een degen geven; (Jachtw.) *einen Lehrling - machen,* tot jager bevorderen; *ein -es Schwein,* drie a vierjarig wild zwijn o.

Wehrhaftigkeit, v. vermogen o. om zich te verdedigen, verdedigbaarheid, weerbaarheid v.

Wehr-krieg, (-(e)s, mv. -e) m., Z. *Vertheidigungskrieg;* -*kunst* v., Z. *Vertheidigungskunst;* -*lehne* v. veldborstwering v.; -*lich* bijv. en b., Z. *wehrhaft;* -*linie* v. (Vest.) verdedigingslijn, linie v. van defensie; -*los* bijv. nw. weerloos; ongewapend, onverdedigd; — *machen,* ontwapenen; (fig.) zwak; -*losigkeit* v. weerlooshеid v., gebrek o. aan wapenen; (fig.) zwakheid v.; -*mann* m. krijgsman, landwehrman, militien, schutter m.; -*mannschaft* v. militie, schutterij, landwehr v.; -*mittel* o. verdedigingsmiddel, wapen o.; -*schanze* v. verdedigingsschans v.; -*schau* v., -*schmied* m., Z. *Waffenschau &c.;* -*schnur* v. cordon o. van troepen; -*schrift* v. verdedigingsschrift o., Z. *Vertheidigungsschrift;* -*stachel* m. angel m.; -*stand* m. krijgsmansstand, militaire stand m., krijgslieden m. mv.; -*vogel* m. groote moerasvogel, kamisji m.; -*vieh* o. voor overwintering uitgezocht vee o.; -*waffe* v. verdedigingswerktuig, wapen o.; -*wolf* m., Z. *Währwolf;* -*zahn* m. (Jachtw.) slagtand m.; -*zins* m., Z. *Rutscherzins;* -*zug* m. verdedigingslijn v.; (Mijnw.) derde afmeting v. eener mijn; -*zwang* m. dienstplichtigheid v.

Wehse, (-*n,* mv. -*n*) m. opaal, melkblauwe edelsteen m.

Wehstand, (-(e)s) m., z. m. treurige toestand m., droevige staat, bedroefde staat m.

Wehtage, m. mv. ongelukkige dagen, dagen m. mv. van ellende, verdriet.

Weib, (-(e)s, mv. -er) o. vrouw v., wijf, vrouwspersoon o.; *ein - nehmen,* eene vrouw nemen, huwen; *altes -,* oud wijf o.; it. waarzegster, kaartlegster v., tooverheks v.; (Scherts.) verwijfd persoon m., praatzieke man m.; (Spr.) *das - und der Ofen sollen zu Hause bleiben,* eene goede vrouw en eene goede kat blijven te huis, wie zijne vrouw liefheeft laat haar thuis.

Weibbar, bijv. nw. huwbaar.

Weibchen, (verkl.) o. wijfje, vrouwtje o.; (Nat. hist.) wijfje o.; (Pl.) stengel m.

Weiber-adel, (-*s*) m., z. m. adel m. van moederszijde, in de vrouwelijke lijn erfelijke adel m.; -*anmuth* v. bevalligheid v. der vrouw; -*arbeit* v. vrouwenarbeid m., vrouwenwerk o.; -*art* v. soort v. van vrouwen; 2. aard m., manier, gewoonte v. van vrouwen; -*feind* m. vrouwenhater m.; -*feindschaft* v. afkeer m. van vrouwen; -*freund* m. vrouwenminnaar m.; -*freundschaft* v. liefde v. voor vrouwen; -*geklatsche* o., Z. -*geschwätz;* -*gelüst* v. vrouwenlust m., vrouwenbegeerte v.; (Gen.) belustheid v.; -*geschlecht* o. vrouwelijk geslacht o., vrouwelijke kunne v., sekte v.; -*geschrei* o. vrouwengeschreeuw o.; -*geschwätz* o. vrouwengepraat, vrouwengeklap o.; -*gesicht* o. vrouwengezicht, vrouwelijk gezicht o.; -*geträtsch,* -*gewäsch* o., Z. -*geschwätz;* -*glück* o. vrouwengeluk o.; -*gunst* v. vrouwengunst v.

Weiberhaft, bijv. nw., **Weiberhaftigkeit,** v., Z. *weiblich &c.*

Weiber-hass, (-*es*) m., z. m. vrouwenhaat, afkeer m. van vrouwen, Z. -*feindschaft;* 2. haat m. der vrouwen; -*hasser* m., Z. -*feind;* -*haube* v. vrouwenmuts, vrouwenkap v.; -*haus* o. vrouwenhuis o.; 2. vrouwenverblijf, serail o., harem m.; (Oudh.) vrouwenvertrek o.; -*hemd* o. vrouwenhemd o.; -*herrschaft* v. heerschappij v. der vrouw, vrouwenregeering v.; -*herz* o. vrouwenhart o.; -*hof* m. vrouwenhof o.; 2. hof o. waar de vrouwen regeeren; -*huld* v., Z. -*gunst;* -*hut* m. vrouwenhoed m.; -*knecht* m. saletjonker, vrouwengek m.; -*krankheit* v. vrouwenziekte v.; -*kraut* o. (Pl.) bijvoet m.; -*laune* v. vrouwenkuur, vrouwenlnim, vrouwengril v.; -*lehen* o., Z. *Kunkellehen;* -*liebe* v. liefde v. der vrouwen; 2. liefde v. voor vrouwen.

Weiberling, (-(e)s, mv. -e) m., Z. *Weibermann.*

Weiber-list, (-*e*) v. vrouwenlist v.; -*los* bijv. nw. zonder vrouw, geene vrouw hebbende; -*macht* v. macht v. der vrouw; -*mährchen* o., -*mähre* v. bakervertelseltje, oudewijvensprookje o.; -*mann* m., Z. -*knecht;* 2. goede man, goede echtgenoot m.

Weibermännig, bijv. nw. (Pl.) met aan den stamper vastzittende meeldraden.

Weiber-milch, v., z. m. vrouwenmelk v.; -*mord* m. vrouwenmoord m.; 2. Z. *Weibsmord;* -*mörder* m. vrouwenmoorder m.; 2., Z. *Weibsmörder;* -*mütze* v., Z. -*haube;* -*name* m. vrouwennaam m.; -*narr* m. vrouwengek m., Z. -*mann;* -*orden* m. (Ridd.) vrouwenorde, ridderorde v. voor vrouwen; (Scherts., gemeenz.) huwelijk o.; *in den — treten,* huwen, trouwen, in het huwelijk treden; -*putz* m. vrouwenopschik, vrouwentooi m., vrouwensieraad o.; -*rache* m. vrouwenwraak v.; -*raub* m. vrouwenroof m.; -*räuber* m. vrouwenroover, vrouwenschaker m.; -*recht* o. vrouwenrecht, voorrecht o. van vrouwen; -*regierung* v., -*regiment* o., Z. -*herrschaft;* 2. pantoffelregeering v.; -*rock* m. vrouwenrok, onderrok m.; -*rolle* v. vrouwenrol v.; -*sache* v. vrouwenzaak v.; -*sattel* m. vrouwenzadel m.; -*scham* m. vrouwelijke geslachtsdeelen, vrouwelijke schaamdeelen o. mv.; -*schänder* m. vrouwenverkrachter m.; -*schändung* v. vrouwenverkrachting v.; -*scheu* bijv. nw. afkeerig van, bevreesd voor vrouwen; 2. v. zelfst. afkeer m. van, vrees v. voor vrouwen, vrouwenvrees v.; -*schmuck* m. vrouwenopschik m., vrouwentooisel o., juweelen m. mv. der vrouw; -*schneider* m. kleermaker m. voor vrouwen, dameskleermaker m.; -*schuh* m. vrouwenschoen m.; -*schule* v. vrouwenschool, school v. voor de vrouw; -*schürze* v. vrouwenschortje o., boezelaar m.; -*sinn* m. vrouwenzin m., vrouwenhart o., vrouwenlust m., vrouwenkarakter o.; -*sklave* m. vrouwenslaaf m., Z. -*knecht;* -*söldling* m. in dienst van vrouwen zijnde man m.; -*staat* m. vrouwen-

staat m.; 2. Z. *-putz, -schmuck; -stand* m. vrouwelijke staat m.; *-stiefel* m. vrouwenlaars v.; *-stimme* v. vrouwelijke stem, stem v. eener vrouw; (Muz.) sopraanstem v.; *tiefe* —, lage alt v.; *-sucht* v. zucht v. naar vrouwen, genegenheid v. voor vrouwen, verlangen o. naar vrouwen; *-tand* m. vrouwenprullen, beuzelingen v. mv. tot opschik; *-thräne* v. vrouwentraan m.; *-tracht* v. vrouwendracht, vrouwenkleeding v.; *-treue* v. vrouwentrouw v.; *-tripper* m. (Gen.) zaadloop, vloed m., vloeiing v.; *-trug* m. vrouwenbedrog o., geveinsdheid, list v. der vrouw; *-unterrock* m. vrouwen-onderrok m.; *-volk* o. vrouwenvolk o., vrouwen v. mv.; *-zank* m. twist m. tusschen vrouwen; *-zeit* v. maandstond m., regels m. mv.; *-zimmer* o. vrouwenkamer v., vrouwenvertrek o.; (Oudh.) Z. *-haus; -zirkel* m. vrouwenkring m., vrouwengezelschap o.; *-zwinger* m., Z. *-zimmer, -haus.*

Weibessohn, (*-sohn(e)s,* mv. *-söhne*) m. uit een vrouw geboren zoon m., sterveling m.

Weibheit, v., z. m., Z. *Weiblichkeit.*

Weibig, bijv. en b., Z. *weibisch.*

Weibisch, bijv. en b. verwijfd, vertroeteld, onmannelijk, laf.

Weiblich, bijv. en b. vrouwelijk, met de vrouwelijke natuur overeenstemmend, als vrouw; it. zacht, teergevoelig, schaamachtig; *das -e Geschlecht,* vrouwelijk geslacht o., vrouwelijke kunne, sekte v.; *nichts -es an sich haben,* niets vrouwelijks over zich hebben; *-e Stimme,* vrouwelijke stem v.; (Muz.) vrouwenstem v.; (Spraakk.) *-es Wort,* vrouwelijk, van het vrouwelijk geslacht; *-e Reime,* zwak, vrouwelijk. (Gesl.) *-e Linie,* vrouwelijke linie, moederszijde v.; 2. (Pl.) vrouwelijke plant v.; (Nat. hist.) vrouwelijk dier, wijfje o.; *-keit* v. vrouwelijkheid v., vrouwelijke aard m.; 2. zachtheid, teederheid, teergevoeligheid, schaamachtigheid v.; it. zwakte, kieschheid v.; 3. Z. *Weiberzeit.*

Weibling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Weiberling;* it. door de vrouw beheerschte man m.

Weibmann, (*-(e)s,* mv. *Weibmänner*) m. manwijf o., manvrouw v., hermaphrodiet m.

Weibs-bild, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. (gemeenz.) vrouwenportret o., vrouwspersoon o.; *dummes* —, gekkin v.; *-gesicht* o. vrouwengezicht o.; it. (i. k. bet.) vrouwelijk gelaat, verwijfd uiterlijk o.; *-gestalt* v. vrouwelijke gestalte, gedaante v. eener vrouw; 2. vrouw v., vrouwenbeeld o.; *-leute* v. mv. (gemeenz.) vrouwvolk o., vrouwlui v. mv.; *-mensch* o. dikke groote vrouw v.; (geweenz.) vischwijf o.; *-schneider* m., Z. *Weiberschneider; -stück* o., Z. *-mensch; -süchtig* bijv. nw., Z. *weibersüchtig; -volk* o., Z. *-leute.*

Weich, (*-er, -st*) bijv. en b. week, zacht, buigzaam, vleezig, poezelig; *-es Brod,* zacht; *-es Fleisch,* malsch; *-e Feder,* slap; *-es Bett,* zacht; 2. (van de huid), zacht; (van ooft), zacht; (van hout &), buigzaam; (van spijzen), licht te verteren; (van het weer), zacht, zoel, dooiend; *-machen,* zacht maken, week maken; *-werden,* zacht worden, week worden; (fig.) (van het gemoed), gemoedelijk, gevoelig, vatbaar, ontvankelijk; *es wird mir so -um's Herz,* ik word zoo aangedaan; *- werden,* aangedaan, bewogen worden; *- machen,* aandoen, gevoelig maken; (Muz.) mineur; *-e Tonart,* mineur-toonschaal; (fig.) *-e Töne,* zoete woorden, vleiende woorden; *-er Glanz,* zacht; (Spraakk.) (van letters), zacht, zwak; *- aussprechen,* zacht; *- malen,* niet scherp, niet hard, zacht.

Weich-beule, (*-n*) v. (Hoefsm.) week kootgezwel o.; *-bild* o. beeld o. dat de grens van eene stad aanwijst, stadsgebied o., jurisdictie v., stadsgrond m.; *-bildgericht* o. rechtsgebied o. der stad; *-bildzeichen* o. stadswapen, gemeentewapen o.; *-bottich* m. weekkuip, brouwerskuip v.; (Verv.) verfkuip v.; *-busig* bijv. nw. eene weeke borst hebbende; *-deckkäfer* m. weekhuidige kever m.; *-dorn* m. gewone kruisdoren m.

Weiche, (*-n*) v., Z. *Weichheit;* 2. weeke zijde, lies v.; (Ontlk.) weeke o. aan den buik; 3. (Spoorw.) beweegbare rail v.; (fig.) gevoeligheid, teederheid, zachtheid, kieschheid v.

Weichel, (*-n*) v. wilg(eboom) m.

Weichen, (*wich, gewichen*) o. ww. onr., m. *h.* wijken, vluchten, buigen, toegeven; 2. *von der Stelle* -, wijken, gaan, de plaats verlaten; *den Feind zum - bringen,* tot wijken brengen, doen terugtrekken; *aus dem Gliede* -, uit de gelederen gaan; *jemn. aus dem Wege,* voor iem. uit den weg gaan; it. iem. ontwijken, de ontmoeting vermijden van; *von dem Wege* -, afgaan; *von jemn.* -, (gemeenz.) van iem. wijken, iem. verlaten; (fig.) *der Liebe* -, onderdoen voor, wijken voor; 3. Z. *weich (werden).*

Weichen-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. (Ontlk.) liesband m., bandspier v. der lies; *-bruch* m., *-drüse* v., Z. *Leistenbruch &c.; -schiene* v. beweegbare rail v.; *-steller, -wärter* m. wisselwachter m.

Weich-erz, (*-es,* mv. *-e*) o. zwavelzuur zilver, lood o.; *-federig* bijv. nw. met zachte veeren, zachte veeren hebbende; *-fasten* v. mv. quatertemper m.; *-fass* o., Z. *-bottich; -fisch* m. schelvisch m.; 2. visch m. met weeke schubben; *-flosser* m., Z. *-fisch; -flügler* m. vogel m. met zachte vlengels; *-friede* m. stadsgebied o., jurisdictie v., Z. *-bild; -geschaffen* bijv. nw., Z. *-herzig; -gesotten* bijv. nw. zacht gekookt; *-gesottenes Ei,* zacht ei; *-grätig* bijv. nw. met weeke, buigzame graten; *-haarig* bijv. nw. zachtharig, met zacht, zijdeachtig haar; (Pl.) donsachtig; *-harz* o. weeke hars v.; *-häutig* bijv. nw. weekhuidig, met eene zachte, weeke huid.

Weichheit, v., z. m. weekheid, zachtheid, buigzaamheid v.; (van de stem), zachtheid v.; (van spijzen), gemakkelijkheid v. voor het verteren; (van het gemoed), gevoeligheid, teederheid v.

Weich-herzig, bijv. nw. weekhartig, gevoelig, teergevoelig; 2. bewogen, getroffen, aangedaan; *-herzigkeit* v. weekhartigheid, gevoeligheid, aandoening v.; *-hufig* bijv. nw. weekhoevig, met weeke hoeven; *-kneten* o. zachtmaking, weeking v.; *-kübel* m. tobbe v., bak m. om in te weeken; *-kufe* v., Z. *-bottich; -küpe* v. verfkuip v.; *-leibig* bijv. nw. aan diarrhee lijdende; *-leibigkeit* v. diarrhee v.

Weichlich, (*-er, -st*) bijv. en b. een weinig week; (Schild.) zacht; (van personen), weekelijk, verwijfd, laf, Z. *weibisch;* 2. teergevoelig, kiesch; *-keit* v. weekelijkheid, verwijfdheid v.

Weichling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. weekelijk, verwijfd, vertroeteld persoon m.

Weich-mangan, (*-(e)s,* mv. *-e*) o., Z. *Braunstein; -mälig* bijv. nw. (Rijk.) zacht in den bek; *-müthig* bijv. nw. &, Z. *-herzig; -pflaster* o. pleister, pap v. tot verzachting; *-schalig* bijv. nw. met eene weeke schaal; *-schwamm* m. kussenvormige bladzwam v.; *-schwanz* m. dier o. met zachten staart m., kluizenaarskreeft, bernardskreeft m.

Weichsel, -kirsche, (*-n*) v. morel v.; *-kirschbaum* m. morelleboom m.; *-zopf* m. (Gen.) Poolsche vlecht, haarziekte v.

Weich-stachelig, bijv. nw. (Pl.) met zachte of weeke stekels; *-stock* m., Z. *-bottich; -strahlig* bijv. nw. — *-e Fische,* vischen wier zwemvinnen met weeke punten of graten voorzien zijn; *-thier* o. weekdier o.

Weichung, (*-en*) v., Z. *weichen;* it. wijking v., terugtocht, achteruitgang m.; 2. weeking v.

Weich-vogt, (*-vogt(e)s,* mv. *-vögte*) m. stadsschout m.; *-zerrenhammer* m. ijzerhut v. tot het bereiden van week ijzer.

Weid, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. &, Z. *Waid.*

Weide, (*-n*) v. (Pl.) wilg, wilgeboom m.; II. Z. *Weiden* (o.); 2. weide, hoede v., voedsel o.; *auf die - treiben,* naar de weide brengen; *zur - gehen,* naar de weide gaan; (Jachtw.) op roof uitgaan; (fig.) lievelingskost m., genot o., lust m., Z. *Augen-, Seelenweide.*

Weide-acker, (*-ackers,* mv. *-äcker*) m. als weide gebruikte akker m.; *-brechen* o., *-bruch* m. darmbreuk, bloedloozing v.; *-darm* m., Z. *Mastdarm; -fisch* m. van planten levende visch m. en v.; *-freiheit* v. vrijheid v. om te drijven, te hoeden; *-geld* o. weidegeld o., loon o. van den herder; *-genoss* m. jachtgenoot. weidegerechtigde, deelgenoot m. in eene weide; *-hammel* m. hamel m. als loon aan den herder te geven; *-henne* v. hoen o. als loon voor het weiderecht; *-loch* o. (van wildbraad), gat o.; *-meier, -meister* m. weidegraaf, opzichter m. over de gemeenteweiden.

Weiden, bijv. nw. wilgen, wilgenhouten, van wilgenhout.

Weiden, (*weidete, geweidet*) o. ww., m. *h.* (van het vee), weiden, grazen; 2. (van een herder), zijde kudde hoeden, laten grazen; II. bedr. ww. *Vieh* -, doen grazen, weiden, hoeden; (fig.) *seine Augen*

an etw. -, op iets vergasten; 2. (Jachtw.) *einen Dachs* -, uitweien, den buik opensnijden; III. wed. ww. *sich an etw.* -, zich verlustigen, genot hebben van; *sich mit Hoffnungen* -, zich vleien met de hoop.

Weiden-asche, v., z. m. wilgenasch, weedasch v.; *-band* o. wilgenband m., strop, band m. van wilgenhout; *-bast* m. wilgenschors v.; *-baum* m. wilg, wilgeboom m.; *-bäumchen* o. wilgeboompje o.; 2. dwergwilg m.; *-blatt* o. wilgeblad o.; *-bohrer* m. (Nat. hist.) Indische geit v.; 2. wilgekever m.; *-busch* m. wilgebosch o., twijgwaard m.; *-dorn* m. wilgedoren, zeekruisdoren m.; *-drossel* v. roerdomp, butoor of pitoor m.; *-eiche* v. wilgeneik, Amerikaansche wilg(eboom) m.

Weid(e)ner, (*-s*, mv. *Weidener*) m. jager m.; 2. jachtmes o.

Weiden-erde, v., z. m. vergaan wilgenhout o.; *-farbe* v. wilgekleur v.; *-flöte* v. uit wilgebast vervaardigd fluitje o.; *-gebüsch* o., Z. *-busch*; *-gerte* v. wilgengarde, wilgenroede, wilgeteen v.; *-gestäude* o., *-gesträuch* o., Z. *-busch*; *-holz* o. wilgenhout o.; *-hopfen* m. wilde hop v.; *-kätzchen* o. bloesem m. van wilgeboomen; it. wilgenkatje o., aflegger m., uitspruitsel o. van een wilgeboom; *-kohle* v. uit wilgenhout gebrande houtskool v.; *-korb* m. teenen korf m., teenen mand v.; *-kranz* m. wilgenhouten krans m.; *-kraut* o. bloedkruid o.; 2. watergoudsbloem v.; *-laub* o. wilgenloof o., wilgenbladeren o. mv.; *-lerche* v. wilgenteenwerik m.; *-meise* v. bergmees v.; *-mücke* v. rietnachtegaal m.; *-palme* v. wilgpalm m.; *-plan*, *-platz* m. wilgenboschje o.; *-rinde* v., Z. *-bast*; *-rose* v. wilgenroos v.; *-ruthe* v., Z. *-gerte*; *-schössling* m. aflegger m. van een wilgeboom; *-späne* m. mv. wilgenspaanders m. mv.; *-spatz*, *-sperling* m. boommusch v.; 2. rietortolaan m.; *-spinner* m. wilgenrups v.; *-stamm* m. wilgestam m.; *-staude* v. dwergwilg m.; *-stoff* m. wilgenstof o.; *-strauch* m. struikwilg m.; *-vogel* m. goudmerel v.; 2. Z. *-spinner*; *-wickler* m. nachtvlinder m.; *-zeisig* m. boschzanger m.; it. Z. *-mücke*; *-zinke* v., Z. *-gerte*.

Weide-ochs, (*-en*, mv. *-en*) m., **-pferd,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. os m., paard o. in de weide vetgemest; *-platz* m. weide v., weiland o.; *-recht* o., Z. *-freiheit*; 2. recht, voorrecht, privilege o. van een weiland.

Weiderich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) weederik m., egelkruid o.; *-rother* -, bloedkruid, gemeen partijke o.

Weide-stein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. grenssteen m. van eene weide; *-vieh* o. vee o. van de weide; *-wald* m. bosch, woud o. dat tot weide dient; *-wund* bijv. nw. (Jachtw.) gewond aan de darmen; *-wunde* v. darmwond v.

Weid-genoss, (*-en*, mv. *-en*) m. jachtgezel m.; *-gerecht* bijv. nw. kennis van de jacht hebbende; *-haufen* m. hoop, troep m. jagers.

Weidicht, (*-(e)s*, mv. -) o. wilgenbosch o.

Weid-knecht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., boschwachter m.; *-kraut* o. kruiswortel m.

Weidlich, (*-er*, *-st*) bijv. en b., Z. *lebhaft*; it. *tapfer*; 2. bijw. flink, ferm, dapper, moedig, zoo als het behoort.

Weid-mahl, (*-mahl(e)s*, mv. *-mähler*) o., Z. *Hauptfall*; *-mann* m., Z. *Jäger*; *-männisch* bijv. en b. als een jager, tot de jacht behoorend; *-mannschaft* v. jagers m. mv., jagersstoet m.; it. jacht v., jagen o.; *-mannsspruch* m. jagersgroet m.; *-messer* o. jachtmes, jagersmes o.; *-recht* o., Z. *Jägerrecht*; (Valk.) aandeel o. van den valk in de vangst; (Ger.) weiderecht o.; *-sack* m., Z. *-tasche*; *-sprosse* v. (Jachtw.) uitlooper m. aan het gewei; *-spruch* m. jachtterm, jagersterm m., jagersuitdrukking v.; (fig.) Z. *Wahlspruch*; *-tasche* v. weitasch, jagerstasch v.; *-werk* o. jagen o.; 2. jacht v.; 3. wild o.

Weidwerken, (*weidwerkte*, *geweidwerkt*) o. ww., m. *h.* jagen, op de jacht gaan.

Weid-wort, (*-wort(e)s*, mv. *-wörter*) o., Z. *-spruch*; *-wund* &, Z. *weidewund*.

Weife, (*-n*) v. haspel m.; (Man.) zijdehaspel m.; (Werkt.) zaagraam o.; (Nat. hist.) Noachsschelp v.

Weifen, (*weifte*, *geweift*) bedr. ww. *Zwirn* -, haspelen, afwinden; 2. (Volkst.) afrossen.

Weigern, (*weigerte*, *geweigert*) bedr. ww., Z. *verweigern*; 2. wed. ww. *sich - einer Sache, etw. zu thun*, zich onthouden, weigeren, niet toestaan.

Weigerung, (*-en*) v., Z. *weigern*; it. weigering, onthouding v.; (Bouwk.) stooten, niet indringen o.; *-sfall* m. geval o. van weigering.

Weih-altar, (*-tar(e)s*, mv. *-tare* en *-täre*) m. wijaltaar o.; *-bild* o. gewijd beeld o., gift v. ten gevolge van eene gelofte; *-bischof* m. wijbisschop m.; *-brod* o. gewijd brood o., heilige ouwel m.; 2. hostie v.; *-brunnen* m., Z. *-kessel*.

Weihe, (*-n*) v. (Nat. hist.) wouw, kiekendief m.; 2. (van eene kerk &), wijding, inwijding, zalving v.; (van een bisschop), wijding v.; *die - ertheilen*, Z. *weihen* (2); (fig.) *mit - und Salbung sprechen*, met kracht en zalving spreken.

Weihel, (*-s*, mv. *Weihel*) m. sluier m. der kloosterjuffers.

Weihen, (*weihte*, *geweiht*) bedr. ww. wijden, toewijden, opdragen; *jemn. eine Schrift* -, opdragen; *sein Leben, sich Gott &* -, wijden; 2. inwijden, zegenen; *Brod, Wein* -, zegenen, den zegen uitspreken over; it. (in de mis), consacreeren; *eine Nonne* -, den zegen geven; *einen Bischof* -, wijden; *einen Priester* -, de wijding geven, in den geestelijken stand opnemen; *geweihter Ort*, gewijde plaats; *geweihte Hostie*, gewijde hostie; *geweihtes Wasser*, wijwater.

Weiher, (*-s*, mv. *Weiher*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die wijdt, inwijdt, zegent, opdraagt &, Z. *weihen*; II. vijver, vischvijver m.; (Spr.) *in fremden -n ist gut fischen*, van eens andermans leder is goed riemen snijden.

Weiher-ampfer, (*-s*) m., Z. *Wasserampfer*; *-andorn* m. wolfsklauw m.; *-binse* v. vijverbies v.; *-blatt* o. waterhalm m.; *-damm* m. vijverdam m.; *-fisch* m. vijvervisch m.; *-fusz* m. (Pl.) weideranonkel v.; *-kolbe* v. waterkolf v.; *-nuss* v. waterkastanje v.; *-peterlein* o., Z. *Wasserpeterlein*; *-haus*, *-häuschen* o. eendenhuisje o., eendenkooi v. in een vijver; *-ried*, *-rohr* o. vijverriet o.; *-schwamm* m. moeraspaddenstoel m.; *-wasser* o. vijverwater o.

Weih-fasten, v. mv. quatertemperdagen m. mv.; *-gabe* v. offerande v.; it. gift, schenking v. van e. o. a. gewijd voorwerp; *-gebet* o. gebed o. bij de wijding, inwijdingsgebed o.; *-gelübde* o. gelofte, kloostergelofte v.; 2. geloftegift v.; *-gemälde* o. ten gevolge eener gelofte geschonken schilderij v.; *-gesang* m. gezang, lied o. betrekking hebbende op de inwijding; it. inwijdingszang m.; *-geschenk* o., Z. *-gabe*; *-kelch* m. (Kath.) kelk m.; *-kessel* m. wijwatervat, wijwaterbakje o.; *-kranz* m. gewijde krans m.; *-kraut* o. gewijd kruid o.; *-lied* o., Z. *-gesang*.

Weihling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hij die gewijd, ingezegend, gedoopt moet worden, doopeling m.

Weihmesse, (*-n*) v. mis v. bij de inwijding.

Weihmuth-fichte, -kiefer, (*-n*) v. witte pijnboom m.

Weihnachten, v. mv. Kerstmis o., kerstfeest o.; *an, auf* -, met Kerstmis; (Spr.) *zu - in der Ernte*, met Sint Juttemis.

Weihnachtlich, bijv. en b. van Kerstmis, met Kerstmis, op het kerstfeest betrekking hebbende.

Weihnachtsabend, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kerstavond m.; *-feier* v. viering v. van het kerstfeest; *-feiertag* m. kerstdag, feestdag m. van Kerstmis; *-fest* o. kerstfeest, Kerstmis o.; *-gabe* v., Z. *-geschenk*; *-gesang* m. kerstzang m., kerstlied o.; *-geschenk* o. kerstgeschenk, geschenk o. met Kerstmis; *-gottesdienst* m. godsdienstoefening v. op Kerstmis; *-lied* o., Z. *-gesang*; *-markt* m., *-messe* v. jaarmarkt, mis v. op Kerstmis; (Kath.) kerstmis v.; *-tag* m. kerstdag m.; *-zeit* v. kersttijd, tijd m. van Kerstmis.

Weihrauch, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *-dampf*; 2. wierook m.; (fig.) *jemn. - streuen*, lof spreken van, met loftuitingen overladen, iem. bewieroken.

Weihrauch-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *-kiefer*; *-büchse* v. wierookvaas v.; (Kath.) wierookvat, schuitje o.; *-dampf* m. rook m. van brandenden wierook, wierookdamp m.; *-fass* o. wierookvat o.; *-fichte* v., Z. *-kiefer*; *-holder* m., Z. *-strauch*; *-kästchen* o. wierookdoosje o.; *-kiefer* v. Noordamerikaansche den m. die den wierook oplevert; *-körner* o. mv. wierookkorrels v. mv., fijne wierook m.; *-kraut* o. Europeesche hazelwortel m.; *-leer* bijv. nw. zonder wierook; (fig.) zonder vleierij; *-staude* v.,

-strauch m. Arabische wierookboom, jeneverboom m.; *-vogel* m. wielewaal m.; *-wachholder* m., Z. *-strauch; -wurz* v. rozemarijn v.

Weih-salz, (*-es*) o., z. m. gewijd zout o.; *-schatten* m. schim v. van een afgestorvene; *-schrift* v. opdracht v.; *-sprengel* m. wijwaterkwast m.; *-teller* m., Z. *Patene; -wasser* o. wijwater o.; *-wedel* m., Z. *-sprengel.*

Weil, voegw. omdat, dewijl, wijl, vermits; II. bijw., Z. *während.*

Weiland, bijv. en b. eertijds, vroeger, voorheen, wijlen, Z. *ehemals, vormalig, verstorben; die - Adeligen,* wijlen de adellijken; 2. bijv. nw. (onb.) wijlen, overleden, zaliger; *- König F.,* wijlen koning F.

Weilarbeit, (*-en*) v. werk o. in de vacantie, vacantiewerk, bijwerk o.

Weilchen, (verkl.) o. poosje, oogenblik(je) o., korte poos v.

Weile, (*-n*) v. poos, wijl v., tijd, rusttijd m.; *es ist schon eine ziemliche -,* het is reeds eene heele poos, tamelijk lang geleden; *über eine kleine -, nach einer kurzen -,* na eene korte poos; *in einer -,* binnen kort; *bei nächtlicher -,* 's nachts, des nachts, gedurende den nacht; *eine gute - warten,* eene goede of heele poos wachten; (Spr.) *gut Ding will - haben,* al doende leert men; it. *eile mit -!,* haast u langzaam!; it. langzaam gaat zeker; *zu rechter -,* te rechter tijd, juist van pas; *es hat gute -,* het heeft geene haast, het kan wel wachten; *mittler -, unter -n,* middelerwijl, onderwijl, intusschen; 2. rusttijd, ledige tijd m., vacantie v.; *lange -,* verveling v.; *lange - haben,* zich vervelen; *die lange - vertreiben,* de verveling benemen; (Spr.) *wir sind nicht für die lange - hier,* wij zijn hier niet voor niets.

Weilen, (*weilte, geweilt*) o. ww., m. *h.,* Z. *verweilen;* it. Z. *zögern.*

Weiler, (*-s,* mv. *Weiler*) m. klein dorp, gehucht, dorpje o.; 2. stokvisch m.; 3. sluier m.

Weime, (*-n*) v. (in een kippenhok), stok m.

Wein, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. wijn m., druivennat, druivensap o.; *junger, alter -,* jonge, oude wijn; *leichter, schwacher -,* slappe wijn; *schwerer -,* sterke wijn; *zweijähriger -* tweejarige wijn; *diesjähriger, heutiger -,* wijn van dit jaar; *abgezogener -,* afgetapte wijn; *ungegohrener, gespündeter -,* ongegiste wijn, most m.; *zu -e gehen,* naar de kroeg gaan; (fig.) *jemn. reinen - einschenken,* iem. openhartig, ronduit de waarheid zeggen; (Spr.) *- auf Bier, rath' ich dir, Bier auf -, lass das sein,* wijn op melk is goed voor elk, melk op wijn is venijn; 2. wijngaard, wijnstok m.; *-bauen,* wijn bouwen.

Wein-accise, (*-n*) v. wijnaccijns m., belasting v. op wijn; *-apfel* m. wijnappel m.; *-ärnte* v., Z. *-ernte; -art* v. wijnsoort v.; *-artig* bijv. nw. wijnachtig; *-äuglein* o. berberisbezie v.; *-bank* v., Z. *-schank; -bann* m. wijnverkooperij v., recht o. van den leenheer om vóór anderen zijn wijn te verkoopen; *-bau* m. wijnbouw m.; *—treiben,* Z. *- (bauen); -bauer* m. hij die zich met den wijnbouw bezighoudt; 2. Z. *-gärtner; -becher* m. wijnbeker m., wijnglas, glaso. wijn; *-beere* v. druif v.

Weinbeer-hülse, (*-n*) v. druivevlies o., druiveschil v.; *-kern* m. druivepit v.; *-kuchen* m. koek m. van druivenschillen; *-musz* m. moes o. van druivenschillen.

Wein-berg, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. wijnberg, wijngaard m.; *—seil* o. lengtemaat v. van 64 el; *-bewachsen* bijv. nw. met een wijngaard begroeid; *-birne* v. wijnpeer v.; *-blatt* o. wijngaardblad o.; *-blatter* v. wijnpuist v.; *-blume* v. roode steenbreke v., wilde wijngaard m.; *-blüthe* v. wijngaardbloesem m.; 2. — of *—zeit* v. tijd m. waarin de wijngaard bloeit; *-branntwein* m. brandewijn m. uit druiven; *-brod* o. in wijn gedoopt brood o.; *-brühe* v. wijnsaus v.; *-butte* v. draagkorf, wijnkorf m., wijnmand v.; *-dorn* m., Z. *-rose; -drossel* v. bruinroode lijster v.; 2. kleine lijster v., Z. *Gesangdrossel;* 3. (gemeenz.) wijndrinkster v.; *-dunst* m. wijndamp m.

Weinegeld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. drinkgeld o. voor den zwijnenhoeder.

Weineinschlag, (*-schlag(e)s,* mv. *-schläge*) m. mengsel o. om wijn te kleuren.

Weineln, (*weinelte, geweinelt*) o. ww. naar wijn rieken, smaken; 2. even weenen, schreien.

Weinen, (*weinte, geweint*) o. ww., m. *h.* weenen, schreien, tranen storten; (Scherts.) huilebalken; (van den wijnstok), uitloopen; *über jem. -,* over iem. treuren, iem. beweenen; *über jems. Tod -,* over iems. dood treuren; *heftig, bitterlich -,* bitter schreien; *sein Auge weint,* zijne oogen staan vol tranen; *mit -den Augen,* met tranen in de oogen; II. bedr. ww., Z. *Thräne; Blut -, blutige Thränen -,* bloedige tranen storten; *sich die Augen roth -,* zich de oogen rood schreien; *sich blind -,* zich blind schreien; III. o. zelfst. weenen, schreien o., tranen m. mv.; *sich des -s enthalten,* niet schreien, niet weenen, zijne tranen weerhouden.

Weinenswerth, bijv. nw., Z. *beweinenswerth.*

Weinerlich, bijv. nw. (gemeenz.) schreierig, elk oogenblik beginnende te schreien; *mir ist -,* ik zou wel kunnen schreien; 2. (van een brief), klagend, jammerend; (van een schouwspel), droevig, treurig; *-keit* v. geneigdheid v. tot schreien; 2. klagend uiterlijk o., klagende toon m.; (i. k, bet.) groote gevoeligheid v.

Wein-ernte, (*-n*) v. wijnoogst m.; 2. — of *—zeit* v. wijnoogst, tijd m. van den wijnoogst; *-erzeugung* v. opbrengst v. van den wijn; *-essig* m. wijnazijn m.; *-fabrik* v. wijnfabriek v.; *-fächser* m. stekje o. van den wijnstok; *-fahne* v. uithangbord o. voor een wijnhuis; *-farbe* v. wijnkleur v.; *-farbig* bijv. nw. wijnkleurig; *-fass* o. wijnvat o., wijnton v.; (Nat. hist.) *das gefleckte —,* tonschelp v.; (gemeenz.) wijnzuiper m.; *-flasche* v. wijnflesch v.; it. flesch v. wijn; *-flecken* m. wijnvlek v.; *-fleckig* bijv. nw. wijnvlekken hebbende; *-frohne* v. leendienst m. bij het vervoeren van den wijn; it. leveren o. van wijnvaten aan den leenheer; *-fuhre* v. wijnvervoer o., vracht v. wijn; *-führer* m. voerman m. die wijn vervoert; *-gabeln* v. mv. kleine gaffelvormige takjes o. mv. aan de wijnranken; *-gaden* m. wijnkelder m.; *-gährung* v. gisten o. van wijn; *-garten* m. wijngaard m.; *-gärtner* m. wijngaardenier m.; *-gast* m. gast, klant m. van een wijnkooper, wijndrinker m.; *-gebirge* o. wijnberg m., heuvel m. met wijnbergen beplant; *-gefäss* o. wijnvat o., wijnton v.; *-gegend* v. streek v. waarin veel wijn gebouwd wordt; *-geist* m. geest m. van den wijn; 2. wijngeest, alcohol m.; *-gelag* o. wijngelag o., drinkpartij v.; *-geländer* o. latwerk o. met een wijngaard begroeid; *-gelb* o. en bijv. nw. wijngeel o.; *-gelte* v., Z. *-butte; -geruch* m. reuk m. van den wijn; 2. wijnreuk m.; *-geschmack* m. wijnsmaak m.; *-gesenk* o. stekjes o. mv. van een wijngaard; *-gesetz* m. pootplaats v. voor wijnstokken; *-gesotten* bijv. nw. in wijn gekookt; *-gierig* bijv. nw. gaarne wijn drinkend, dorstend naar wijn; *-glas* o. wijnglas o.; *beim —e,* onder een glas wijn, onder het drinken van een glas wijn; *-gluth* v. hitte v. van den wijn; *-gott* m. (Fabell.) god m. van den wijn, Bachus, Dionysos m.; *-grau* bijv. nw. wijngrijs; *-grün* bijv. nw. groen als een wijngaardblad; *-gülte* v., Z. *-accise; -guss* m. wijnoffer, plengoffer o., wijnplenging v.; *-hacke* v. wijngaardeniershouweel o.

Weinhaft, bijv. en b. wijnbevattend, wijnachtig, als wijn.

Wein-handel, (*-s*) m., z.m. wijnhandel m.; *-händler* m. handelaar m. in wijnen, wijnkooper m.; *-handlung* v. wijnpakhuis o.; 2. Z. *-handel; -hänfling* m. roode vlasvink m.; *-haue* v., Z. *-hacke; -haus* o., Z. *-schenke; -heber* m. wijnhevel m.; *-hefen* m. wijnmoer v.; *—asche* v. wijnsteenasch v.; 2. weedasch v.; *—grau* o. wijnmoergrijs o.; *—geist* m. brandewijn m.; *-holz* o. hout o, van den wijnstok; *-hügel* m. heuvel m. met een wijnberg beplant; *-hülse* v. druiveschil v.; *-hüter* m. wachter m. in een wijnberg.

Weinicht, bijv. nw. naar wijn smakend, wijnachtig.

Weinig, bijv. nw. wijn bevattend, wijn opleverend; 2. door wijn bevochtigd; 3. Z. *weinfleckig.*

Wein-jahr, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. jaar o. met een overvloedigen wijnoogst, wijnjaar o.; *-käfer* m. mijnkever, druivenkever m.; *-kaltschale* v. wijnsoep v.; *-kanne* v. wijnkan v.; *-karren* m. wijnwagen m.; *-karte* v. prijslijst v. der wijnen; *-kauf* m. aankoop m. van wijn; 2. pint v. wijn; *-keller* m. wijnkelder m.; *-kellner* m. schenker m.; *-kelter* v. druivenpers v.; *-kenner* m. wijnkenner, fijnproever m. van wijn; *-kern* m., Z. *-beerkern; -kipper* m. hij die in het klein wijn verkoopt; *-kirsche* v. morel v.; *-koch* m. (Scherts.)

maand v. Augustus, waarin de druiven door de warmte der zon gestoofd worden; *-koster* m., Z. *-kenner; -kranz* m. krans m. als teeken dat er wijn verkocht wordt; it. krans m. van wijngaardbladeren; *-kraut* o. veldanemoon v.; *-kräuter* o. mv. kruiden o. mv. om wijn geurig te maken; *-krieche* v. sleepruim v.; *-krug* m. wijnkruik v.; *-kübel* m. kuipje, bakje o. voor lekwijn; *-kufe* v. wijnkuip v.; *-küfer, -küper* m. kuiper m. van wijnvaten; *-kühler* m. vat o. om wijn te verkoelen; *-laden* m. wijnhuis o.; *-lägel* o. vaatje, tonnetje o. wijn, okshoofd o.; *-lager* o. stelling v. voor wijnvaten; 2. wijnkelder, voorraad m. wijn; *-land* o. land o. waar veel druiven groeien, wijnland o.; 2. land o. geschikt voor den wijnbouw; *-länder* m. bewoner m. van een land waar wijn verbouwd wordt; *-laub* o. wijngaardloof o.; 2. Z. *-blatt; -laube* v. priëel o. van wijngaardloof; *-laubkranz* m. krans m. van wijngaardloof; *-laubstab* m. (Fabell.) thyrsus, staf m. met wijngaardloof der Bachanten; *-lauch* m. veldknoflook o.; *-lauer* m. wijn m. van reeds geperste druiven; *-laune* v. door den wijn veroorzaakte vroolijkheid; *-leite* v. met wijnbergen beplante heuvel m.; *-leiter* m. schraag, ladder, slede v. waarop de vaten uit en in den kelder gebracht worden; *-lerche* v. kuifleeuwerik m.; *-lese* v. wijnoogst m.; *-leser, —in,* wijnoogster m., wijnoogstster v., hij, zij die de druiven uitsnijdt; *-lesezeit* v. tijd m. van den wijnoogst; *-lied* o. wijnlied, bachuslied, drinklied o.; *-los* bijv. nw. zonder wijn, geen wijn opleverend; *-mährte* v., Z. *-kaltschale; -mäkler* m. makelaar m. in wijnen; *-mangel* m. gebrek o. aan wijn; *-markt* m. wijnmarkt v.; *-masz* o. wijnmaat v.; *-meister* m. opzichter m. van een wijnberg, wijnbouwer m.; *-messer* m. wijnroeier m.; 2. wijnmeter m.; 3. — o. klein snoeimes o.; *-meth* m. wijnmede v.; *-mischer* m., Z. *-verfälscher; -monat* m. wijnmaand v., October m.; (Gesch. v. F.) Vendimaire m.; *-most* m. most, wijnmost, jonge wijn m.; *-motte* v. druivenmot v.; *-mücke* v., Z. *Essigmücke; -musz* o. druivenconfituur o., Z. *-beermusz; -muster* o. proefje o. wijn; *-mutter* v., Z. *-hefen; -niederlage* v. wijnpakhuis o., wijnkelder m.; *-öl* o. vitrioololie v.; *-palme* v. wijn opleverende palmboom m.; 2. waaierpalm m.; *-pfahl* m. stut m. van een wijnstok; *-pfennig* m. opgeld, handgeld o. bij den in- en verkoop van wijn; *-pflaume* v. wijnpruim, reine-claude v.; *-pfirsche* v. wijn opleverende perzik v.; *-preisliste* v., *-zettel* m. prijscourant v. van wijnen; *-presse* v., Z. *-kelter; -presser* m. wijnperser m.; *-probe* v. wijnproef v.; 2. monster o. van wijn; *-prober, -prüfer* m. wijnproever m.; *-quelle* v. wijnbron v.; *-ranke* v. wijngaardrank v.; *-raupe* v. wijngaardrups v.; *-rausch* m. wijnroes m.; *-raute* v., Z. *Gartenraute; -rebe* v. wijngaard, wijnstok m., wijnrank v.; *-rebenasche* v. wijngaardasch v.; *-reich* bijv. nw. rijk aan wijnstof, veel wijn opleverend; *-reis* o., Z. *-rebe; -reisender* m. reiziger m. in wijnen; *-römer* m. wijnroemer m., wijnglas o.; *-rose* v. wilde roos, hondsroos v.; 2. — of *-rosenstrauch* m. egelantierstruik m.; *-roth* o. wijnrood, zoo rood als wijn; 2. o. zelfst. wijnrood o.; *-sauce* v. wijnsaus v.; *-sauer* bijv. nw. zuur als wijn; *-säuerlich* bijv. nw. wijnzuurachtig, een weinig zuur; *-säuerling* m., Z. *-apfel; -säufer* m. wijnzuiper m.; *-säure* v. wijnzuur, wijnsteenzuur o.; it. zuurheid v. van den wijn; *-saures Eisen,* wijnsteenzuur ijzer o.; *-schaff* o. groote wijnmaat v.; *-schale* v. wijnschaal v.; *-schank* m. verkoop m. van wijn in het klein, wijnhuis o., kroeg, plaats v. waar wijn in het klein verkocht wordt; *—steuer* v. belasting v. op wijnhuizen; *-schein* m. nieuwe maan v. in October; *-schenk, —in,* kroeghouder, tapper, herbergier m., kroeghoudster, herbergierster v.; *-schenke* v. wijnhuis o., kroeg, tapperij v.; *-schmack* m., Z. *-geschmack; -schröter* m. wijnkeldersknecht, wijndrager m.; (Nat. hist.) groote nachtvlinder m., vliegend hert o.; *-segen* m. overvloedige wijnoogst m.; *-setzling* m., Z. *Gesenk; -stab* m., Z. *-pfahl; -stadel* m., Z. *-niederlage; -stadt* v. stad v. met veel wijnbergen; *-stecher* m. boor v. om de vaten open te steken; (Nat. hist.) wijnstokrups v.; *-stein* m. wijnsteen m.; 2. *gereinigter* —, roo n m. van wijnsteen.

Weinstein-artig, bijv. nw. wijnsteenachtig; *-auflösung* v. oplossing v. van wijnsteen; it. wijnsteenoplossing v.; *-erde* v. wijnsteenbevattende aarde v., azijnzure potasch v.; *krystallisirbare geblätterte* -, azijnzure soda v.; *-geist* m. wijnsteengeest m.; *-krystall* m. wijnsteenkristal o.; *-öl* o. wijnsteenolie v.; *-rahm* m. room m. van wijnsteen; *-salz* o. wijnsteenzout o.; 2. *saures* —, dubbele, wijnsteenzure potasch v.; *-sauer* bijv. nw. wijnsteenzuur; *-säure* v. wijnsteenzuur o.

Wein-steuer, (*-n*) v., Z. *-accise; -stock* m. wijnstok m.; (verzam.) wijngaard m.; *-stube* v., Z. *-schenke; -süchtig* bijv. nw. te veel wijn drinkend, van wijn houdend; *-suppe* v. wijnsoep v.; *-todt* in dronkenschap slapende, verstijfd als een doode; *-tonne* v. wijnvat o.; *-träber* m. mv. uitgeperste druivenschillen v. mv., droesem m.; *-traube* v. druif, wijndruif v.; *-trester* m. mv., Z. *-träber; -trinker, —in,* wijndrinker m., wijndrinkster v.; *-trunken* bijv. nw. dronken van wijn; *-umrankt* bijv. nw. met wijngaardranken omgeven; *-verderber* m. hij die den wijn bederft; 2. (Nat. hist.) wijnstokrups v.; *-verfälscher* m. wijnvervalscher m.; *-verfälschung* v. vervalsching v. van den wijn; *-verlasser* m. wijnkooper, wijnhandelaar m.; *-verliesz* m. wijnkelder m.; *-visirer* m. wijnroeier m.; *-vogel* m. nachtvlinder m.; *-vorrath* m. voorraad m. wijn; *-wachs* m. wijngewas o.; *guten — haben,* veel wijn opleveren; *-wage* v. vochtweger m.; *-wetter* o. voor den wijnbouw gunstig weder o.; *-wirth, —in,* Z. *-schenk &; -wurz* v. benedictenkruid, nagelkruid o.; *-zahn* m. lust m. om wijn te drinken; *-zapfer* m., Z. *-schenk; -zeche* v., Z. *-gelag; -zecher, —in,* Z. *-trinker &; -zehnte* m. wijntiend o.; *-zeichen* o. uithangbord o. aan een wijnhuis, Z. *-kranz; -zieher* m. wijnboer, eigenaar m. van een of meer wijnbergen; *-zins* m., Z. *-accise; -zoll* m. ingaande, uitgaande rechten o. mv. op wijn; *-züchter* m., Z. *-zieher.*

Weis, bijw. (gemeenz.) *jemn. etw. -machen,* iem. iets wijs maken, willen doen gelooven; *mir machen Sie das nicht* -, dat maakt gij mij niet wijs; *machen Sie das einem Andern* -, maak dat aan anderen wijs; it. *einer Sache - werden,* wijs worden uit, beginnen te begrijpen.

Weise, (*-r, -st*) bijv. en b. wijs, verstandig, wijselijk, met overleg; *-r Mann, -e Frau,* wijs, verstandig; it. waarzegger m., waarzegster v.; 2. *der* -, wijze, wijsgeer; it. Z. *Weltweiser; die drei -n aus Morgenland,* de drie wijzen uit het oosten, de drie Koningen; *Stein der -n,* steen der wijzen.

Weise, (*-n*) v. wijze of wijs, manier, soort v.; *- zu handeln,* wijze, manier v. van handelen, handelwijze v.; *auf allerlei, vielerlei* -, op allerlei wijze; *gleicher* -, eveneens, op dezelfde manier; *lediger - sterben,* ongehuwd sterven, als jongeling, als jonge dochter sterven; 2. wijze, manier, gewoonte v., gebruik o.; *nach seiner - leben,* op zijne wijze, naar zijn smaak; *jedes Land hat seine* -, gebruiken o. mv., zeden en gewoonten v. mv.; *das ist so seine* -, dat is zoo zijne manier, Z. *Art;* (Spraakk.) wijs, wijze v.; (Muz.) *Gesang*-, zangwijze v., air o.

Weisel, (*-s*, mv. *Weisel*) m. (van bijen), moeder, koningin v.; *-haus* o. koninginnecel v.

Weisen, (*wies, gewiesen*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, wijzen, aanwijzen, toonen, Z. *zeigen; mit dem Finger* -, aanwijzen; *mit den Fingern auf jem.* -, (fig.) iem. met den vinger nawijzen; *jemn. den Weg* -, iem. den weg wijzen; it. *jem. seiner Wege* -, (fig., gemeenz.) iem. de deur wijzen, heenzenden; *jem. zurecht* -, iem. terechtzetten, op den goeden weg brengen; (fig.) iem. berispen, de les lezen; *das wird sich* -, dat zullen wij wel zien; *Truppen in ihre Standörter* -, de standplaats aanwijzen; it. de kwartieren aanwijzen; 2. *jem. von sich weg an jem.* -, Z. *verweisen; von sich* -, iem. wegzenden; iem. weigeren; 3. *jemn. das Schreiben* -, leeren, onderwijzen; *sich - lassen,* rede verstaan; *er wird 's euch* -, hij zal het u wel leeren; II. o. zelfst. of *Weisung* v. onderricht, onderwijs o.; 2. berisping, vermaning v.; 3. instructie v., bevel o.; (Ger.) Z. *Bescheid;* (Hand.) aanwijzing, assignatie v.

Weiser, (*-s*, mv. *Weiser*) m. hij die aanwijst &, Z. *weisen;* (Landh.) Z. *Weisel;* (Nat. hist.) ezelsoor o.; (Uurw.) wijzer m.; 2. (Sterrenk.) *die - des groszen Bären,* achterraderen o. mv.

Weiser-draht, (*-draht(e)s*, mv. *-drähte*) m. draad m. tot het boren van het gat in steenen pijpen; *-haus* o. cel v. van de bijenmoer; *-los* bijv. nw. (Landh.) van de koningin, de moer beroofd,

Weisheit, (*-en*) v. wijsheid v.; 2. wetenschap, kennis, ervaring v.; 3. Z. *Weltweisheit; das Buch der -*, het boek der wijsheid, de Prediker, Spreuken v. mv.. (Spr.) - *kommt nicht vor den Jahren*, het verstand komt niet voor de jaren.

Weisheits-dünkel, (*-s*) m., z. m. verwaandheid v. op wijsheid, ingebeelde wijsheid v.; *-forscher* m. philosoof, wijsgeer m.; *-forschung* v. wijsbegeerte, philosophie v.; *-kram* m. (gemeenz.) waanwijsheid v.; *-krämer* m. (gemeenz.) hij, die met zijne geleerdheid pronkt, schoolvos, waanwijze m.; *-lehre* v. wijsbegeerte v.; *-lehrer* m. wijsgeer, philosoof m.; *-lehrig* bijv. en b. wijsgeerig, philosophisch; *-spruch* m. wijsgeerige uitspraak v.; *-voll* bijv. nw. vol wijsheid; *-zahn* m. tand m. der wijsheid.

Weislich, bijw. wijselijk, met wijsheid, met overleg, voorzichtig, slim; *das hat er - verschwiegen*, dat heeft hij wijselijk verzwegen.

Weisz, bijv. en b. wit, blank, helder, rein, pas gewasschen; (Jachtw.) *der -e Leithund*, de sneeuw; - *machen*, wit maken, witten; - *anstreichen, färben*, witten; *ein -es (frisches) Hemd anziehen*, een schoon hemd aandoen; (Ketelm.) *-e Gluth*, vertinsel o.; (Kath.) *-e Woche*, de tweede week na Paschen; *-er Sonntag*, eerste Zondag na Paschen; (Gen.) *-er Aussatz*, witte uitslag m.; *-er Fluss*, witte vloed m.; (Ontlk.) *-e Haut*, wit oogvlies o.; II. o. zelfst. *das -*, wit o., witte kleur v.; - *auflegen*, wit verven, wit blanketten.

Weiszagen, (*weiszagte, geweiszagt*) bedr. ww. voorspellen, voorzeggen, profeteeren; (fig.) waarzeggen, Z. *wahrsagen; -d*, voorzeggend, voorspellend.

Weiszager, (*-s*, mv. *Weiszager*) m., **-in,** (*-nen*) v. profeet, waarzegger m., profetes, waarzegster v.

Weiszagerei, (*-en*) v., waarzeggerij, voorspelling, profetie v.

Weiszagung, (*-en*) v. voorspelling, voorzegging, waarzeggerij, profetie v.; *-sgabe* v. gave v. der profetie; *-sschlaf* m., *-sträumen* o. profetische slaap, verrukking, extase v.

Weisz-alber, (*-n*) v. witte populier, zilverpopulier m.; *-armig* bijv. nw. witte armen hebbende; *-back* m. valk m., duikeleend v.; *-backen* bijv. nw. —*es Brod*, wittebrood o.; 2. o. zelfst., Z. *-bäckerei*; *-bäcker* m. wittebroodbakker m.; *-bäckerei* v. wittebroodbakkerij v.; *-barsch* m. zeeblei v., witbaars m.; *-bart* m. witte baard m.; 2. mensch, man, aap m., dier o. met witten baard; *-bärtig* bijv. nw. een witten baard hebbende; *-bauch* m. (Nat. hist.) eend v. met witten buik; *-bauchig* bijv. nw. een witten buik hebbende; *-baum* m., Z. *-pappel*; 2. gewone ahorn m.; 3. cajeputboom m.; *-beinholz* o. (Pl.) keelkruid o.; *-beize* o. sterkwater o. om wit te laten uitbijten; *-bier* o. wit bier o.; *-binder* m. kuiper m. van wit hout, van klein vaatwerk; *-birke* v. witte berk (eboom) m.; *-blättrig* bijv. nw. witbladerig; *-birne* v. blanquette v. (eene peer); *-blau* o. helder blauw, licht blauw; 2. o. zelfst. groene staar v.; *-bläulich* bijv. nw. witachtig blauw; *-blech* o. blik o.; *-blei* o. tin o.; —*erz* o. loodwit o.; *-blütig* bijv. nw. wit bloed hebbende, witbloedig; *-blüthig, -blumig* bijv. nw. met witte bloesems, met witte bloemen; *-brod* o. wittebrood o.; *-buche, -buchen* Z. *Hagebuche &c.*; *-busig* bijv. nw. met witte borst of boezem; *-döbel* m. jonge baars m.; *-dorn* m. hagedoorn m.; *-drossel* v., Z. *Weindrossel*.

Weisze, (onb.) o., Z. *Weisz* (II); 2. *das - im Eie*, eiwit o.; *das - im Auge*, wit o.; (Jachtw.) wild, wildbraad o.; 3. *der, die -*, (Aardr.) blanke m. en v.; 4. witheid, witte kleur v.

Weiszeiche, (*-n*) v. ijzerhoutboom m.

Weiszen, (*weiszte, geweiszt*) bedr. ww. witten, wit verven; 2. o. ww. wit worden.

Weiszer, (*-s*, mv. *Weiszer*) m. witter, witverver m., Z. *Tüncher*.

Weisz-erle, (*-n*) v. zilverpopulier m.; *-erz* o., Z. *Misspickel; -espe* v., Z. *-pappel; -farbig* bijv. nw. wit, wit van kleur, witkleurig; *-federig* bijv. nw. wit gevederd, met witte vederen; *-feuer* o. (Vuurw.) wit (Belgaalsch) vuur o.; *-fichte* v., Z. *-tanne; -fieber* o. bleekzucht v.; *-fink* m. witte vink m.; *-fisch* m. witvisch m., blei v.; 2. karper m.; 3. witte butskop m.; *-fleckig* bijv. nw. wit gevlekt, met witte vlekken; *-flosser* m. visch m. met witte vinnen; *-föhre* v. (Pl.) den m. met dubbele naalden; - *fohre* v. forel v. met witte tanden; *-fuchs* m. licht vospaard o.; *-fusz* m. witte voet m.; 2. dier o. met witte pooten; *-füszig* bijv. nw. (Rijk.) witte pooten hebbende; *-gallerte* v. witte gelei v., koude bouillon m.; *-gar* bijv. nw. gezeemd, zeemgaar; — *machen*, Z. *-gerben; -geflügelt* bijv. nw. witte vleugels hebbende; *-gelb* bijv. nw. witachtig geel; —*es Haar*, blond.

Weiszgerben, (*weiszgerbte, geweiszgerbt*) o. ww. zeemleder bereiden, wit looien, zeemtouwen.

Weisz-gerber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. zeemtouwer, zeemlederbereider m.; *-gerberhandwerk* o., *-gerberei* v. zeemtouwerij v., zeemtouwen o.; *-geschwänzt* bijv. nw. een witten staart hebbende; *-geschildet, -getüpfelt* bijv. nw. met witte vlekken, witte moesjes hebbende; *-glocke* v. (Pl.) klokjeswinde v.; *-glühend* bijv. nw. wit gloeiend; *-glühhitze* v. witte gloeihitte v.; - *golderz* o. wit goud, platina o.; *-grau* bijv. nw. aschgrijs, lichtgrijs, witachtig grijs; *-groschen* m. zilvergroschen o., Boheemsch zespenningstuk o.; *-grün* bijv. nw. witachtig groen; *-güldenerz, -gültigerz* o. wit zilvererts o.; *-gut* o. witte tabaksbladeren o. mv.; *-haarig* bijv. nw. witharig, wit haar hebbende; *-hafer* m. witte haver v.; *-halsig* bijv. nw. withalzig, een witten hals hebbende; *-händig* bijv. nw. witte handen hebbende; *-harz* o. wit hars o.; *-heit* v. witheid v.; *-holz* o. wit hout, spint o.; 2. witte hazelaar m.; *-huhn* o. witte patrijs m.; *-kalk* m. witkalk v.; *-kehlchen* o. witkeeltje, witborstje o.; *-kies* m. witte kies m.; *-kirsche* v. Spaansche kers v.; *-klar* bijv. nw. helder; *-kobalt* m. grijs kobalt o.; *-kohl* m., —*kraut* o. witte kool v.; *-kopf* m. withoofd o., witte kop m.; 2. (Nat. hist.) zeearend m.; *-köpfig* bijv. nw. een witten kop hebbende; *-kram* m. linnenwinkel, winkel m. van wit goed; *-krämer* m. linnenkoopman m.; *-kübel* m. wit kuipje o.; *-kupfer* o. wit koper o.; —*erz* o. wit kopererts o.; *-lachs* m. vette zalm m.

Weiszlich, bijv. nw. witachtig; *-roth* bijv. nw. (Juw.) bleekrood.

Weiszling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. taling m., smient v.; 2. Z. *Weiszfisch*; 3. schelvisch m. en v.; 4. wintervlinder m.

Weisz-loth, (*-(e)s*) o., z. m. zacht soldeersel o.; *-mehl* o. fijn tarwemeel o.; *-metall* o. wit metaal o.; *-müllerchen* o., bastaardnachtegaal m.; *-nacken* m. (Nat. hist.) musch v. met witten hals; *-nackig* bijv. nw. een witten nek hebbende; *-nagelschmied* m. smid m. die vertinde spijkers maakt; *-nähterei* v. linnennaaiwerk o.; *-nase* v. (Nat. hist.) witte neus m.; *-nasig* bijv. nw. een witten neus hebbende; *-pappel* v. zilverpopulier m., *-pfennig* m. Hessisch negenpenningstuk, Boheemsch vierpenningstuk o.; *-pinsel* m. witkwast m.; *-riemen* m. gordelmaker m. van wit leder; *-scheckig* bijv. nw. wit gevlekt, met witte vlekken; *-schimmel* m. wit paard o., schimmel m.; *-schnabel* m. (Nat. hist.) groote zwarte specht m. met witten snavel; *-schnäb(e)lig* bijv. nw. met witten snavel, een witten snavel hebbende; *-schuppig* bijv. nw. wit geschubd, met witte schubben; *-schwamm* m. gele bladzwam v.; *-seiden* bijv. nw. witte zijden; *-siedekessel* m. koperen ketel m. waarin de muntschijven uitgekookt worden.

Weiszsieden, (*sott weisz, weiszgesotten*) bedr. ww. onr. witkoken.

Weisz-silbererz, (*-es*, mv. *-e*) o. wit zilvererts o.; *-specht* m. bonte specht m. met rooden kop.

Weiszspieszglanzerz, (*-es*) o., z. m. geoxydeerd antimonium o.

Weisz-sprenkelig, bijv. nw., Z. *-getüpfelt; -stämmig* bijv. nw. een witten stam hebbende; *-stein* m. (Delfst.) wit graniet o., witte steen m.; *-stirnig* bijv. nw. een wit voorhoofd hebbende; *-stück* o. wit stuk o.; *-sud* m., Z. *-sieden; -tanne* v. noordsche den m.; *-veilchen* o. (Pl.) wit viooltje, sneeuwklokje o.; *-vitriol* o. (Scheik.) zwavelzuur zink o.; *-warm* bijv. nw., Z. *-glühend; -wasser* o. loodwater, eau de Goulard; *-wein* m. witte wijn m.; - *werden* o. (van haar), grijzen, grijs worden; *-wischen* o. poetsen o. van vertind blik met roggezemelen en krijt; *-wollig* bijv. nw. witte wol hebbende; *-wurz* m. meelbloempje o.; *-zahnig* bijv. nw. witte tanden hebbende; *-zeug* o. linnengoed o.; *-zinnerz* o. tungsteen m.; *-zopf* m. een vogel m. met witte kuif.

Weiszthum, (*-(e)s*) o., z. m. weten o., uitspraak v., onderzoek o. van deskundigen; 2. gerecht o.

Weisung, (*-en*) v., Z. *weisen;* it. aanwijzing, onderrichting, vermaning v., verwijt o., order v., bevel o.

Weit, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. wijd, verwijderd, ruim, uitgestrekt, ver, zeer; *sehr - von hier,* zeer ver (verwijderd); *wie - ist es von hier nach B.,* hoe ver, hoe groot is de afstand van hier naar B.; *es ist -er dahin als nach S.,* het is verder dan naar S.; *-er gehen,* verder gaan, te boven gaan; *-er senden,* verder zenden, verzenden, expedieëren; *zu - aus einander,* te ver van elkander; *Bäume - von einander setzen,* ver van elk. zetten; *-sehen* &c. ver; *- und breit,* wijd en zijd, overal,in den omtrek; *- ausgebreitet,* wijd uitgestrekt; *- aussehend,* ver gaande; *-er Weg, -e Reise,* lang; *ein sechs Meilen -er Weg,* zes mijlen lang; *einen -en Weg zu machen haben,* een langen weg hebben af te leggen; *er hat noch - bis nach Hause,* hij heeft nog eene groote reis te maken voor hij thuis is; *- in den Wald hinein,* diep in het woud; *- sehen* &c. ver zien; (fig.) scherpzinnig zijn; *sein Weg ist der -este,* hij is het verst verwijderd; *ein -er Umweg,* groote omweg; 2. *von -em sehen, hören,* van verre. Z. *Weite* o. zelfst.; 3. *- her,* van verre; *- hin,* ver, zeer ver, verwijderd; (fig.) *nicht - her sein,* niet veel beteekenen, van weinig beteekenis zijn, van lage afkomst zijn; *es ist noch - hin, bis dieses geschieht,* het zal nog lang duren &; *- entfernt,* ver verwijderd; *zehn Schritte - von hier wohnen,* tien passen ver van hier wonen; *mit einer Zahlung jem. - hinausziehen,* lang uitstellen; *-er vorwärts,zurück,*verder, meer; *erst 1 Uhr! es muss -er sein,* het moet later zijn; 4. (van holle dingen), wijd, ruim; (van kleederen), wijd, ruim; (van eene vlakte), uitgestrekt; *das -e Meer,* het ruime sop; *in die -e Welt gehen,* de wijde wereld ingaan; *ein -er Zwischenraum,* groote tusschenruimte; *-er machen,* verwijden; *- werden,* wijder worden, zich verwijden: (van kleederen), wijder worden; *- offen stehen,* wijd open staan; 5. (van een kam), wijd, grof; (van eene zeef), wijd, grof; (van begrippen), algemeen, onbepaald; (van het verstand), uitgestrekt, uitgebreid; (van eene stof), ruim; 6. *ist es so - mit ihm gekommen?,* is het zoo ver met hem gekomen?; *die Sache ist schon zu - gekommen,* is reeds te ver gekomen; *ehe man so - kommt,* eer men zoo ver komt; *es kam so -, dass er mir drohte,* het kwam zoo ver, liep zoo hoog &; *das geht -,* dat gaat ver, Z. *gehen, treiben* &c.; *so -,* tot hiertoe, tot daar toe, tot zoo ver; *sich so - vergessen, dass,* zich zoo zeer vergeten, zich zoo zeer te buiten gaan; *in so - sind sie einig,* in zoo verre, in dat opzicht, wat dat aangaat; *in so - er ein Mensch ist,* voor zoo ver hij mensch is; *so - er es für gut findet,* voor zoover hem goed dunkt; *in wie - glaubt er?,* in hoe verre gelooft hij?; 7. *- kommen,* (op een weg), ver gaan; (fig.) ver komen,vooruitgaan; *-er kommen,* verder komen, vooruitgaan, vorderingen maken; *so - bin ich noch nicht,* zoo ver ben ik nog niet; *- mit etw. kommen,* ver komen met; *in einer Sache es - bringen,* het ver brengen in, slagen in, vorderingen maken in, Z. *bringen; Klagen -er gelangen lassen,* elders inbrengen, hoogerop gaan met; *-er fortfahren,* verder gaan, voortgaan, vervolgen, voortzetten, Z. *fortfahren; -er lesen,* verder lezen, doorlezen; *nicht -er können,* niet verder kunnen, niet kunnen voortgaan; *das geht zu -,* dat gaat te ver, is te verregaand; *das geht mir zu -,* dat gaat mij te ver, dat gaat de palen te buiten; it. dat is buiten mijn bereik; *nur -er!,* verder maar!, vooruit maar!; *-er über etw. nachdenken, sprechen,* verder; *jemn. -er helfen,* iem. voorthelpen; it. *im Lernen -,* helpen, terechtwijzen; *nichts -er thun,* verder niets doen, niets meer doen; *nichts -er zu sagen haben,* anders niets te zeggen hebben; *was will er -er?,* wat wil hij nog meer?; *hören Sie -er,* hoor nu verder, hoor nu wat er volgt; *und wie ging es -er?,* en dan?, hoe ging het verder?; 8. *-er,* verder, nader, later; *-ere Nachrichten, Befehle,* verder, nader; *-er melden,* nader melden, Z. *überdiesz; es braucht nichts -er, als* &c. er is anders niet noodig dan; *wenn es -er nichts is,* als het anders niets is; *bis auf -er aussetzen,* verschuiven, tot nader uitstellen; *bis auf -er!,* tot wederziens!; *ohne -ere Schwierigkeit,* zonder andere moeielijkheid; *ohne -eres, ohne -ere Umstände,* zonder andere omstandigheden; *ohne -eres!,* dadelijk, onmiddellijk, zonder uitstel; *wir brauchen einander -er noch,* wij hebben elk. later nog noodig; 9. *und so -,* en zoo voorts, en zoo vervolgens, enz., et cætera, etc.; *das -ere,* de rest, het overige; *das -ere wollen wir finden,* het overige zullen wij wel vinden; *- grösser, reicher als ich,* veel, zeer veel &; *- übertreffen,* ver overtreffen; *- anders,* geheel anders; 10. *- gefehlt,* dat scheelt veel: (Volksk.) mis; *- gefehlt, dass er* &c. het scheelde veel; *man hält ihn für reich, - gefehlt,* verre van daar; 11. *bei -em,* op verre na; *bei -em nicht so grosz, als* &c. op verre na zoo groot niet; it. *er ist bei -em nicht so gelehrt, als* &c. hij is op verre na niet zoo geleerd als; *das gefällt mir bei -em nicht,* dat bevalt mij in lang niet, in het geheel niet; *das ist bei -em sein bestes Werk,* dat is verreweg zijn beste werk.

Weit-auge, (*-s,* mv. *-n*) o. (Nat. hist.) grootoog o., konijn o.: *-äugig* bijv. nw. groote oogen hebbende; —*jem. ansehen,* iem. met groote oogen aanzien, iem. aanstaren; *-ausgebreitet,* zeer uitgebreid, zeer uitgestrekt; *-aussehend,* uitgestrekt, ruim; *-bank* v. vloer m., bekleeding v. in de waterleiding van een molen; *-bauchig* bijv. nw. (van vaten), wijd van buik, een wijden buik hebbende; *-beinig* bijv. nw. wijdbeenig; *-berühmt* bijv. nw. zeer beroemd,wijdberoemd,wijdvermaard; *-blätterig, -blüthig, -blumig* bijv. nw. met breede bladeren, bloesems of bloemen.

Weite, (*-n*) v. wijdte, verwijdering, ruimte v., afstand m.; (van een weg), lengte v.; (Art.) geschutswijdte v., draagvermogen o.; (Sterrenk., Aardr.) wijdte, breedte v.; 2. verte v.; *er sieht gut in die -,* hij ziet goed in de verte, is verziende; *die unermessliche -,* de onmeetbare ruimte, onbegrensde ruimte v.; 3. breedte v.; (van een vat), ruimte v., inhoud m.; (van een gebouw), breedte v.; (van den mond van het geschut), wijdte v., kaliber o.; (van eene opening), grootte, wijdte v.; (Zeew.) afstand m., verwijdering v.; *gesegelte -,* afgelegde weg m.; (Bergw.) holte v. waar men het erts uithaalt; II. o. zelfst. *das - suchen,* het ruime sop kiezen; it. op den loop gaan, ontsnappen; *in's - spielen,* op de lange baan schuiven, *das geht in's -,* dat gaat de palen te buiten; (Volksk.) dat loopt de spuigaten uit; 2. (Zeew.) (van een schip), breedte v.

Weiten, (*weitete, geweitet*) bedr. ww. verbreeden, ruimer maken, verwijden; 2. wed. ww. *sich -,* ruimer worden, zich verwijden, zich meer uitbreiden.

Weiten-messer, (*-sers,* mv. *-ser*) m. afstandsmeter, wegmeter m.: *-messung* v. afstandsmeting, wegmeting v.; *-zirkel* m. afstandspasser m.

Weiter, bijv. en b., Z. *weit.*

Weitere, (*-s*) o., z. m., Z. *weit* (9).

Weiter-fressend, bijv.nw.(Heelk.) invretend; *-kriechend* bijv. met haarworm behept; *-schreitend* bijv.nw. voortgaand, toenemend, progressief.

Weitern, (*weiterte, geweitert*) Z. *erweitern.*

Weiterung, v., Z. *weitern;* it. verwijding, verruiming v.; (verond.) laatste maatregel m.; (fig.) slecht gevolg o., moeielijkheid v.

Weither, weithin, bijw., Z. *weit* (3).

Weitläufig, (*-er,-st*) bijv.nw.ruim, verwijderd, ruim verspreid, op grooten afstand, ver afgelegen; (Scherts.) laf, vreesachtig; it. zeer uitgestrekt, wijduitgebreid; *- gesetzte Bäume,* ver van elk. geplaatst; *zu - stehen,* te ver van elk. staan; *zu - schreiben,* te wijd schrijven; (fig.) *- mit einander verwandt,* ver; *ein -er Verwandter,* een verre bloedverwant; 2. wijdloopig, uitvoerig, omslachtig, omstandig,in bijzonderheden tredend; *-erklären,* wijdloopig, uitvoerig; *es wäre zu -, wenn,* het zou te wijdloopig, uitvoerig zijn &; *einen Gegenstand - behandeln,* uitvoerig, wijdloopig, in al zijne onderdeelen; 3. (van den stijl), wijdloopig, gerekt.

Weitläufigkeit, (*-en*) v. ruimte, verte, verwijdering, uitgebreidheid, grootte, groote uitgestrektheid v.; (fig.) (van den stijl), wijdloopigheid, uitvoerigheid v.; 2. omslachtigheid v., kleine bijzonderheden v.; 3. —*en machen,* omslag maken, complimenten maken; *-en,* tegenspoed m., moeielijkheden v. mv., noodlottige gevolgen o. mv.; 4. Z. *Schwierigkeit.*

Weit-maschig, bijv. nw. wijdmazig, groote mazen hebbende,met groote steken; *-maul* o. groote mond m.; *-mäulig* bijv.nw. een grooten mond of bek hebbende; *-säulig* bijv. nw. (Bouwk.) met ver van elk. staande zuilen; *-schauend*

bijv. nw. ver ziend; (fig.) scherpzinnig, veel doorzicht hebbende; 2. een vergezicht opleverende; *-schichtig* bijv. nw., Z. *-läufig &c.*; (Bergw.) waarvan de lagen door eene groote ruimte gescheiden zijn; *—keit* v., Z. *-läufigkeit; -schiff* o., Z. *Schmacke; -schweifig* bijv. nw. met groote bochten, krommingen; (Pl.) wijd uitgespreid; (fig.) Z. *weitläufig* (3); *-schweifigkeit* v. wijdloopigheid, uitvoerigheid, omslachtigheid v.; *-schend* bijv. nw. verziend; *-sichtig* bijv. nw., Z. *-sehend;* 2. verzichtig; *-sichtigkeit* v. verziendheid v., goed gezicht o.; 2. verzichtigheid v.; *-spurig* bijv. nw. (Wag.) een wijd spoor hebbende; *-stellig* bijv. nw. (Rijk.) *-es Pferd*, wijdbeensch, wijdbeens staand; *-umfassend* bijv. nw. veel omvattend, zeer groot, zeer uitgebreid; *-umschattend* bijv. nw. in de verte de schaduw werpend.

Weitung, (*-en*) v., Z. *Erweiterung*, (Bouwk.) (van eene trap), ruimte, wijdte v.; (Bergw.) Z. *Weite* v.

Weit-verzweigt, bijv. nw. in de verte verspreid; *-zahnig* bijv.nw. (van een kam), met wijde of grove tanden.

Weizen, (*-s*) m., z. m. tarwe v.; 2. *türkischer -*, Turksche tarwe, mais v.

Weizen-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. tarwenakker m., tarweland, tarweveld o.; *-ähnlich* bijv.nw., Z. *-artig; -ähre* v. tarwenaar v.; *-artig* bijv. nw. tarwenachtig, naar tarwe gelijkend; *-bau* m. tarweteelt v., tarwebouw m.; *-bier* o. tarwebier o.; *-boden* m. tarwegrond m.; *-brei* m. tarwepap, tarwebrij v.; *-brod* o. tarwebrood o.; *-ernte* v. tarwenoogst m.; *-essig* m. tarwenazijn m.; *-feld* o., Z. *-acker; -garbe* v. tarweschoof v.; *-gefilde* o. tarweland o., tarwevelden o. mv.; *-gras* o. houdsgras, kweekgras o.; *-graupe* v. gepelde tarwe v.; *-gries* m. tarwegrutten v. mv.; *-halm* m. tarwenhalm m.; *-haufen* m. hoop m. tarwe; *-kleie* v. tarwezemelen v. mv.; *-korn* o. tarwekorrel v.; *-land* o., Z. *-boden;* 2. *-acker; -malz* o. tarwemout o.; *-mehl* o. tarwemeel o.; *-motte* v. tarwemot v.; *-reich* bijv. nw. rijk aan tarwe, overvloed van tarwe hebbende; *-saat* v., *-säen* o. tarwezaad o.; 2. tijd m., jaargetijde o. om tarwe te zaaien; 3. Z. *-acker;* 4. tarwe v., opgevangen tarwekorrels v. mv.; *-schröpfe* v. toppen o. van te geil wassende tarwe; *-schrot* o. vergruisde tarwe v.; *-spreu* v. tarwekaf o.; *-stroh* o. tarwestroo o.; *-suppe* v. pap v. van tarwemeel, melk en suiker.

Welch, welcher, welche, welches, voornw. welke, welk, wie, wat; *der, -er es gethan hat*, hij, die of welke &; it. dat, hetwelk; *von -em, von -er*, van wie(n), waarvan; *in -er*, waarin, in wien; 2. (bij vragen), wie, wat, welk(e); 3. *-er Schade, -e Freude*, welke een(e); 4. (verk.) er van; *haben Sie Geld? ich habe -es*, ik hebwat, een weinig.

Welchergestalt, voegw. (verouderd.) hoe, hoedanig, op welke wijze; 2. ten gevolge waarvan.

Welcherlei, (onb.) bijv. nw. van welken aard, van welke soort, welke; *-e Dinge*, wat voor, welke verscheidenheid van; *und - rühmt er sich?*, waarop beroemt hij zich?

Welfen, m. mv. Welfen, Guelphen m. mv.

Welge, (*-n*) v. gewone wilg(eboom) m.

Welk, bijv.en b. verwelkt, verdroogd, verflenst, verdord; *- werden*, verwelken, verdrogen, verdorren; 2. (van de huid &), rimpelig, gerimpeld; (van den uier), slap.

Welkboden, (*-bodens*, mv. *-boden*) m. (Br.) zolder m. om mout te drogen.

Welken, (*welkte, gewelkt*) o. ww., m. *s.* verwelken, verdorren, verdrogen, rimpelen; 2. bedr. ww. doen verwelken; *Obst -*, drogen, Z. *dörren.*

Welkheit, v., z. m. verwelktheid, verdordheid, verflenstheid v., verdroogde staat m.

Welkofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. oven m. om vruchten te drogen; (Br.) oven m. om mout te drogen.

Well, (*-en*, mv. *-en*) m. bul, stier m.

Well-bank, (*-bänke*) v. voor de schijf geplaatste pottenbakkersbank v.; *-baum* m. (Boschw.) boom m. die geschikt is om er eene molenas van te maken; 2. boom m. van een windas; (van eene klok), gestel o.

Wellchen, (verkl.) o. golfje o., Z. *Welle.*

Welle, (*-n*) v. golf, baar v.; *krause, schäumende -*, schuimende golf; *-n schlagen*, golven; (fig.) beweging, golving v.; (Nat.) slingering v.; 2. cilinder, boom m., wals, rol, as v.; (Muz.) trommel v.; *die -n an einer Orgel*, Z. *-nrahmen;* (Speld.) klos m.; 3. bundel m. takkenbossen.

Wellen, (*wellte, gewellt*) bedr.ww., Z. *wallen;* (Sm.) Z. *schweiszen.*

Wellen-artig, bijv. nw. golfachtig, golvend; *-bad* o. bad o. waarbij men het lichaam aan de golven blootstelt, zeebad, rivierbad o.; *-bewegung* v. golvende beweging, golving v.; *-binden* o. maken o. van takkenbossen; *-binder* m., Z. *-macher; -blätt(e)rig* bijv. nw. met golvende bladeren; *-bruch* m. breken o. der golven; *-förmig* bijv. en b. golfvormig, golvend; (Wapenk.) gegolfd; *sich — bewegen*, golven, zich golvend bewegen; *—e Bewegung*, Z. *-bewegung; —e Linie*, Z. *-linie;* 2. cilindervormig, rolvormig; *-furchend* bijv. nw. de golven (door)klievend; *-fusz* m., Z. *-kamm; -haft* bijv. nw., Z. *-förmig; -holz* o. hout o. voor takkenbossen; it. hout o. voor eene as; *-kamm* m. arm m. van den cilinder welke den blaasbalg drukt; *-kreis* m. golving v.; *-lehre* v., Z. *-theorie; -linie* v. golvende lijn v.; 2. spiraallijn v.; *-los* bijv.nw. niet golvend, zonder golven, kalm, stil; *-macher* m. takkenbossenbinder m.; *-mädchen* o., Z. *Nixe; -rahmen* m. (Org.) raam o. dat de rollen in een orgel insluit; *-randig* bijv. nw. met golvenden rand; *-schlag* m. golfslag m., branding v.; *-schlagend* bijv. nw. golvend, bewogen, onstuimig; *-spiel* o. spel o., speling v. der golven; *-schnitt* m. (Wapenk.) golvende lijnen v. mv. door het wapenbord; *-schreiber* m. opzichter m. over het hout dat voor assen geschikt is; *-schnur* v. koord o. dat de wals van het weefgetouw in beweging brengt; *-stein* m. golfachtige steen m.; *-theorie* v. leer v. der golvingen, theorie v. der slingeringen; *-tritt* m. trede v. welke den cilinder in beweging brengt; *-voll* bijv. nw. golvend, onstuimig, hol; *-werfend* bijv. nw., Z. *-schlagend; -werk* o., Z. *-rahmen.*

Weller, (*-s*, mv. *Weller*) m. (Sm.) Z. *Schweiszer;* (Fabr.) rol v. klei voor het pijpenmaken.

Weller-arbeit, (*-en*) v. leemwerk o.; *-decke* v. zoldering v. van leem, stroo en kalk, plafond o.

Wellerer, (*-s*, mv. *Wellerer*) m. hij die muren maakt van klei, leem en stroo.

Weller-mauer, (*-n*) v. kleimuur, leemwand m.; *-stock* m. stok m. van een kleimuur; *-wand* v., Z. *-mauer.*

Wellern, (*wellerte, gewellert*) bedr. ww. *Wände -*, met hout, stroo en leem vullen; 2. o. ww. walsen, vlug dansen.

Well-fleisch, (*-es*) o., z. m. halfgaar worstvleesch o.; *-holz* o. wals, rol v., cilinder m.

Wellig, bijv. en b., Z. *wellenförmig.*

Welliloch, (*-loch(e)s*, mv. *-löcher*) o. gemetseld gat o. voor den haard van een kaasketel.

Welling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) berghout o. aan tjalken.

Well-rad, (*-rad(e)s*, mv. *-räder*) o. cilinderrad o.; *-ring* m. ring m. aan een cilinder; *-same* m., Z. *Wallsamen; -sand* m. (Zeew.) welzand, drijfzand o.; *-stein* m. cilindervormige steen m.; *-zapfen* m. tap m.

Wels, (*-es*, mv. *-e*) m. (Nat. hist.) wentelaar m.

Welsch, bijv. nw., Z. *wälsch.*

Welt, (*-en*) v. wereld v., heelal o.; *Lehre der besten -, dass diese - die beste sei*, optimisme o.; 2. hemelhchaam o.; *der Himmel mit seinen -en*, met zijne werelden; (fig.) *die andere, bessere -*, andere wereld, beter leven o.; 3. aarde v., aardbol m., Z. *-ball; alte, neue -*, oude, nieuwe wereld; *die beiden -en*, beide halfronden o. mv.; (fig.) *auf die* of *zur - kommen*, ter wereld komen, geboren worden, het licht zien, ontstaan; *zur - bringen*, ter wereld brengen, baren; (fig.) *die -*, de wereld, maatschappij v., menschen mv.; *aus, von der alten -*, van den ouden stempel; *so geht es in der -*, zoo gaat het in de wereld, dat is zoo 's werelds loop; *in die - gehen*, onder de menschen gaan; *die - lieben*, zinnelijk genot o.; *in alle - gehen*, ontvluchten, ontsnappen; *alle -, die ganze - spricht davon*, iedereen spreekt er van; *vor den Augen der -*, voor de oogen der menschen, in het publiek; *was sagt man in der -?*, in het publiek; *die junge -*, de jeugd, jonkheid v., jonge lieden mv.; *die grosze -*, de groote wereld, de rijken, aanzienlijken; *die schöne, feine -*, het schoone geslacht o.; *die gelehrte -*, de geleerde wereld, geleerden mv.; *das Leben in der*

-, het leven in de wereld; - *besitzen,haben,* wereldkennis bezitten; *um aller -, um Alles in der - willen,* voor de geheele wereld; *in aller - nicht,* volstrekt niet,geenszins; *der beste Mensch von der -,* de beste mensch van de wereld; *wie in aller - kann er &?,* hoe kan hij toch &?

Welt-achse, (*-n*) v. as v. der wereld; *-all* o. heelal o.; *-alter* o. onderdom m. der wereld; 2. tijdperk o., periode v.; *goldenes, silbernes* —, eeuw v.; *-angel* m., Z. *-pole; -anschauung, -ansicht* v. wereldbeschouwing v.; 2. practische stelling v.; *-art* v., Z. *-brauch; -auge* o. (Dichtk.) oog o. der wereld, zon v.; 2. (Delfst.) doorschijnende opaal m.; *-ball* m. wereldbol, aardbol m., globe v., hemelbol m.; *-bau* m. samenstel o. der wereld, heelal o.; 2. wereldstelsel o.; *Lehre von dem* —, Z. *-lehre; -begebenheit* v. geschiedkundig voorval o., gebeurtenis, wereldgebeurtenis v.; *-beherrscher* m. wereldveroveraar, wereldvorst m.; *-beherrschung* v. wereldheerschappij v.; *-bekannt* bijv. nw. algemeen bekend,wereldbekend, wereldkundig;it.gemeen,plat,alledaagsch; *-beobachtung* v. wereldbeschouwing v.; *-berühmt, -berufen* bijv. nw. wereldberoemd, wereldbekend, wereldvermaard; *-berühmtheit* v. wereldberoemdheid, wereldvermaardheid v.; *-beschreiber* m. werelbeschrijver, cosmograaf m.; *-beschreibung* v. wereldbeschrijving,cosmographie v.; *zur — gehörig,* tot de wereldbeschrijving behoorende, cosmographisch; *-bezwinger* m. wereldbedwinger, wereldveroveraar m.; *-brand* m. algemeene brand m.; *-brauch* m. algemeen gebruik o.; *-bühne* v. wereldtooneel o.; *-bürger, — in,* wereldburger m., wereldburgeres v., cosmopoliet m.; *-bürgerlich* bijv. nw. wereldburgerlijk, cosmopolitisch; *-bürgerschaft* v., *-bürgerthum* o. wereldburgerschap o., cosmopolitisme o.; *-bürgersinn* m. cosmopolitische gezindheid v.; *-dame* v. dame v. uit de groote wereld; it. wereldschgezinde dame v.; *-dank* m. loon o. der wereld, 's werelds loon o.; *-dauer* v. duur m. der wereld; *-denkmal* o. duurzaam gedenkteeken o.; *-diener* m. wereldschgezinde, werelddienaar m.; *-ehre* v. wereldsche eer v.; *-eitelkeit* v. wereldschgezindheid, ijdelheid v. der wereld.

Weltenall, &, o., Z. *Weltall &.*

Weltende, (*-s*) o., z. m. einde o. der wereld; 2. jongste dag m., dag m. des oordeels.

Welten-himmel, (*-s*) m., z. m. uitspansel, hemelgewelf o.; *-meer* v. wereldzee v., hemelen m. mv.

Welt-entstehung, v., z. m. ontstaan o. der wereld; *Lehre der* —, cosmogonie v.; *-erbauer* m. schepper m. der wereld, God m.; *-erfahren* bijv. nw. menschenkennis, wereldkennis hebbende,bekend met de zeden en gewoonten; *-erfahrung* v. ondervinding v. van de wereld, wereldkennis v.; *-erhaltend* bijv. nw. de wereld bewarend; *-erhalter* m. onderhouder m. der wereld; *-erhaltung* v. onderhouding v. der wereld; *-erleuchter* m. verlichter m. der wereld; *-erleuchtung* v. wereldverlichting v.; 2. licht o.; *-erlösend* bijv. nw. de wereld verlossend, zaligmakend; *-erlöser* m. verlosser m. der wereld, zaligmaker m. der wereld; *-erlösung* v. verlossing v. der wereld; *-eroberer* m. wereldveroveraar m.; *-eroberung* v. wereldverovering v.; *-erschaffer* m., *-erschaffung* v., Z. *-schöpfer &; -fackel* v. zon v.; *-feind* m. vijand m. der wereld, menschenhater m.; *-fresser* m. onverzadelijke veroveraar m.; *-freude* v. wereldsche ijdelheid v.; 2. wereldsche vreugde v.; *-freund* m. vriend, liefhebber m. der wereld; it. wereldschgezinde m.; *-gang* m. loop m. der wereld; *-ganzes* o., Z. *-all; -gebäude* o. wereldstelsel o.; *-gebieter* m., Z. *-herrscher; -gebrauch* m., Z. *-brauch; -gedränge* o. gedrang o. der wereld; *-gegend* v. (Sterrenk.) wereldstreek, hemelstreek v.; 2. aardstreek v.; *-geist* m. wereldgeest m.; (Scheik.) natuurgeest, wereldgeest m.; 2. geest des tijds, geest der eeuw, tijdgeest m.; *-geistlicher* m. wereldheer, wereldlijke priester, wereldsch geestelijke,seculiere geestelijke m.; *-geistlichkeit* v. wereldheeren m. mv., seculiere geestelijkheid v.; *-gepränge* o. wereldsche pracht, praal v.; *-gepriesen* bijv. nw. algemeen geprezen; *-geräusch* o. gerucht, gewoel o. der wereld; *-gericht* o. laatste oordeel, wereldgerecht o.; it. oordeel o. der wereld (geschiedenis); *-gerichtstag* m. jongste dag, dag m. des oordeels; *-geschichte* v. wereldgeschiedenis, algemeene geschiedenis, geschiedenis v. der wereld; *-geschöpf* o. schepsel o.; (fig.) wereldsch mensch m.; *-gesetz* o. wet v. der wereld; *-gesinnt* bijv. nw. wereldschgezind; *-getümmel, -gewühl* o. woelige leven, gedruisch o. van de wereld; *-glück* o. aardsch geluk, wereldsch geluk, tijdelijk geluk o.; *er hat* —, hij slaagt in alles, is in alles even gelukkig; *-gürtel* m. aardgordel m., zone v.; *-gut* o. goed o. dezer wereld; *-güter,* mv. wereldsch bezit o., tijdelijke goederen o. mv.; *-handel* m. wereldhandel m.; 2. — of *-händel* m. mv. wereldsche zaken v. mv.; *-heiland* m. Heiland m. der wereld; *-herr* m., Z. *-beherrscher;* 2. heer, bestuurder m. der wereld; *-herrschaft* v. wereldheerschappij v.; *-herrscher* m., Z. *-herr; -jahr* o. platonisch jaar o.; *-karte* v. wereldkaart v.; it. mappemonde, planisfeer v.; (Sterrenk.) hemelkaart, sterrenkaart v.; *-kenntniss* v. wereldkennis, ervaring v.; *— haben,* wereldkennis bezitten; *-kind* o. wereldschgezind persoon, zinnelijk persoon m.; *-klug* bijv. en b. wereldwijsheid bezittende, ervaring bezittend, staatkundig, doortrapt, geslepen, voorzichtig, met overleg; *die -klugen,* staatslieden m. mv.; *-klugheit* v. wereldwijsheid, ervaring, staatkunde, voorzichtigheid v.; *-könig, —in,* wereldkoning, koning m., koningin v. der wereld; *-körper* m. hemellichaam o., wereldbol, aardbol m., aarde v.; *-kreis* m. aarde, globe v.; 2. heelal o., wereld v.; *-kugel* v., Z. *Erdkugel;* 2. Z. *Himmelskugel; -kunde* v. kennis v. van het wereldstelsel, cosmologie v.; *-kundig* bijv. nw. ervaren in de wereldkennis; 2. — of *-kündig,* Z. *-bekannt; -kunst* v., Z. *-klugheit; -lage* v. toestand m. der wereld; *-lauf* m., Z. *-gang; -leben* o. in de wereld doorgebracht leven o.; 2. wereldsch leven, aardsch leven o.; *-lehre* v. leer v. van het wereldstelsel, cosmologie v.; *zur — gehörig,* tot de leer van het wereldstelsel behoorende, cosmologisch; *-leute* mv. lieden mv. der wereld; 2. menschen m. mv.

Weltlich, bijv. en b. wereldlijk, wereldsch; *-gesinnt,* wereldschgezind; *das -e,* het wereldsche o., wereldsche vermaken o. mv.; 2. niet kerkelijk, niet geestelijk, seculier; *der -e Stand,* wereldlijke stand m.; *von -em Stande sein,* leek zijn; *-es Gericht,* leekengerecht o.; 3. (van de geschiedenis), profaan, ongewijd; - *machen,* tot wereldlijk goed maken, seculariseeren; *-keit* v. wereldlijkheid, wereldsche gezindheid, ijdelheid v. van de wereld; 2. wereldlijke stand m.; 3. leeken, niet geestelijke personen m. mv.

Welt-licht, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. licht o. der wereld; *-liebe* v. liefde v. tot de wereld, gehechtheid v. aan de wereld; *-lied* o. wereldsch lied o.

Weltling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Weltkind, Weltmann.*

Welt-los, bijv. en b. zonder levenswijsheid, geene goede manieren hebbende, zonder ervaring; *-lust* v. wereldsche lust m.; *-macht* v. macht v. dezer wereld; 2. wereldsche macht, aardsche macht v.; 3. wereldlijke macht v.; *-mann* m. man m. uit de groote wereld; it. man m. van ervaring, man m. van goede manieren; 2. (bekwaam) staatsman m.; 3. wereldschgezind man m.; *-markt* m. wereldmarkt, groote markt, handelsstad v.; *-meer* o. wereldzee v., oceaan m.; *-mensch* m. wereldsch mensch m.; *-messer* m. (Wisk.) wereldmeter m.; *-musik* v. harmonie v. der sferen; *-narr, -närrin,* (gemeenz.) aan wereldsche vermaken gehechte man, vrouw; *-ordnung* v. wereldorde v., wereldstelsel o., natuurwetten v. mv.; *-plan* m. plan o. volgens hetwelk de wereld schijnt samengesteld te zijn, doel o., bestemming v. der wereld; *-pol* m. wereldpool v.; *-pracht* v., Z. *-gepränge; -priester* m. wereldlijk priester, seculiere priester m.; *-rad* o. rad o. in het samenstel der wereld; *-raum* m. wereldruim o., oneindige ruimte v.; *-regierer* m. bestuurder m. der wereld; *-regierung* v. wereldbestuur o.; *-reich* o. wereldrijk o.; *-richter* m. wereldrechter m.; *-rund* o., Z. *Erdenrund; -sache* v. wereldsche zaak, zaak v. der wereld; *-schauplatz* m. wereldtooneel o.; *-scheu* bijv. nw. menschenschuw; *-schöpfer* m. schepper m. der wereld; *-schöpfung* v. schepping v. der wereld; *-seele* v. ziel v. der wereld; *-sinn* m. wereldschgezindheid, ijdelheid v.; 2. Z. *-geist; -sitte* v., Z. *-brauch; -sohn* m. mensch, sterveling m.; *-sorge* v. wereldsche zorg, aardsche zorg, bestommering v. der wereld; *-strich* m. wereldstreek, aardstreek, luchtstreek v.; *-strom* m. stroom m. der wereld; *-strudel* m. maalstroom m. der wereld; *-sturm* m. verschrikkelijke gebeurtenis v.; *-sucht* v.

wereldschgezindheid, zucht v. voor de wereld; *-süchtig* bijv. nw. wereldschgezind; *-system* o. wereldstelsel o.; *-tafel* v. wereldtafereel o.; it. Z. *-karte*; *-theil* m. werelddeel o.; *-ton* m. toon m., gewoonten v. mv. der (groote) wereld, wellevendheid v.; *-tragend* bijv. nw. wereld dragend, steunend; (fig.) voor de wereld boetende, de schuld dragende voor de wereld; *-umgang* m. omgang m. met de wereld, verkeer o. in de wereld; *-umgürter* m. Neptunus m.; *-umsegelung* v. reis v. om de wereld; *-umsegler* m. hij die eene reis om de wereld gedaan heeft; *-umwälzung* v. omwenteling v. der aarde; *-untergang* m. ondergang m. der wereld; *-urtheil* o. oordeel, gevoelen o. der wereld; *-vater* m. vader m. der wereld; *-verbesserer* m. wereldverbeteraar m.; (fig.) politieke tinnegieter m.; *-verbesserung* v. wereldhervorming v.; *-verhältniss* o. verhouding, betrekking v. tot de wereld; *-verkehr* m., Z. *-umgang*; *-verläugnung* v. verzaking v. van de wereld; *-verwüster* m. verwoester m. der wereld; *-volk* o. wereldsche lieden, menschen m. mv.; *-weise* bijv. en b. wijsgeerig, philosophisch; *der, die* —, wijsgeer, philosoof m., wijsgeerige vrouw v.; 2. — v., Z. *-sitte*, *-weisheit* v. wijsbegeerte, philosophie v.; *-werdung* v. wording v. der wereld, ontstaan o. der wereld; *-wissenschaft* v. wereldleer, leer v. van de wereld; *-witz* m., Z. *-klugheit*; *-wunder* o. wereldwonder o.; *-zerrüttend, -zerstörend* bijv. nw. wereldvernielend, wereldverwoestend; *-zerstörer* m. wereldverwoester m.; *-zirkel* m., Z. *Himmelskreis*.

Wem, voorn. aan wie(n), aan wie, aan wat?; *von -?* van wien, van wie, waarvan?; (Spr.) Z. *trauen*.

Wemmen, (*wemmte, gewemmt*) bedr. ww. den wijn oogsten.

Wemmer, (*-s*, mv. *Wemmer*) m. wijngaardenier m.

Wen, voornw. wien, wie, wat, Z. *wer;* (Spr.) *- man nicht jagt, der soll nicht laufen*, niemand bemoeie zich met andermans zaken.

Wende, (*-n*) v., Z. *Wenden* o.; (Sterrenk.) zonnestilstand m.; 2. Z. *-punkt*; 3. half morgen o.; 4. Z. *Sonnenwende*.

Wende-bock, (*-bock(e)s*, mv. *-böcke*) m. (Bergw.) Z. *Wehrbock*; *-eisen* o., Z. *-stange*; *-fahrt* v. tweede beploeging v.; *-furche* v. tweede voor v.; *-graben* m. voor v. tot het poten van wijngaardstekjes; *-haken* m. hefboom m. met ijzeren haak; *-hals* m. (Nat. hist.) draaier, draaihals m.; *-kreis* m. keerkring m.; — *des Krebses*, kreeftskeerkring m.; — *des Steinbocks*, steenbokskeerkring m.; — *vogel* m. keerkringsvogel m.

Wendel-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. as v. van een windmolen; 2. wals v. met stangen tot opwinden; (Bouwk.) middelzuil v. eener wenteltrap; *-beere* v. zwarte aalbes v.; *-boden* m. vloer m. van uit leem en stroo gemaakte pleister; *-bohrer* m. lepelboor v.; *-gang* m. kronkelende gang m., kronkelende laan v.; *-gewölbe* o. rond gewelf o.; *-steig, -stieg* m., *-stiege* v. kronkelend pad o.; (Bouwk.) wenteltrap v.; *-stein* m. loopende molensteen, slijpsteen m.; 2. steenen wenteltrap v.; *-stütze* v. (Nat. hist.) ronde versteening v.; *-treppe* v. wenteltrap v.

Wenden, (*wendete, gewendet* en *wandte, gewandt*) bedr. ww. reg. en onr. wenden, draaien, keeren, omkeeren; *kein Auge von etw. -*, afwenden; 2. omkeeren; *ein Schiff -*, wenden; *ein Pferd -*, doen omkeeren; *Gott möge es zum Besten -*, God moge het ten beste wenden; *sein Herz von jemn. -*, afwenden; (fig.) *seine Gedanken auf etw. -*, over iets beginnen te denken; *Fleisz auf etw. -*, besteden aan; *seine Zeit auf etw. -*, besteden, doorbrengen; *seine Kräfte auf etw. -*, zijne krachten besteden aan; *viel auf Kleider -*, uitgeven, besteden, Z. *verwenden; eine Unterredung -*, van gesprek veranderen, het geprek op een ander onderwerp brengen; (Landb.) *einen Acker -*, voor de tweede maal beploegen; *ein Gartenbeet -*, omspitten; *Getreide -*, verschieten, omschoppen; 3. *ein Kleid -*, Z. *umwenden*; 4. *ein Uebel -*, afwenden, voorkomen, Z. *abwenden; Gott wende es!*, God verhoede het!; II. o. ww., m. *h.* zich omdraaien, omkeeren; *mit dem Wagen -*, keeren; III. wed. ww. *sich -*, zich omkeeren, van richting veranderen; (van den wind), omdraaien, omslaan; (van het geluk), verkeeren, omdraaien, veranderen; *sich plötzlich -*, plotseling van richting veranderen; *sich zu jemn., gegen jem. -*, zich tot iem. wenden, zich richten tot; *sich zur Rechten -*, rechts wenden; *sich von jemn. -*, zich afwenden, afkeerig worden van; *sich nach der Stadt -*, zich richten naar; *sich an jem. -*, zich wenden tot, zijn toevlucht nemen; *sich mit seiner Klage an den König -*, zich wenden tot, zich vervoegen bij; (fig.) *das Blatt hat sich gewendet*, het blaadje is omgekeerd, de zaak is veranderd; IV. o. zelfst., Z. *Wendung*.

Wende-pflug, (*-pflug(e)s*, mv. *-pflüge*) m. ploeg m. om te wenden; *-punkt* m. (van een lichaam), punt o. waarom & draait; (Sterrenk.) zonnestilstandspunt o.; (Aardr.) keerpunt o., pool v.

Wender, (*-s*, mv. *Wender*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die draait, keert, wendt; 2. draaier m., spit o.; 3. draaispier v.

Wende-ring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-haken; -rohr* o. beweegbare pijp v. aan eene brandspuit; *-säule* v. stijl m. aan eene sluisdeur; *-schämel* m. kromme dissel m. op de vooras van een wagen; *-schatten* m. (Schild.) slagschaduw v. van ronde voorwerpen; *-schaufel* v. schop, spade v.; *-spindel* v. (Handsch.) keerspil v.; *-stange* v. keerstang v.; (Zeew.) staart m. van den kolderstok m.; (Sm.) ijzeren stang v. om zware stukken ijzer te keeren; *-stecken, -stock* m. (Handsch.) stokje o. om de vingers te maken; *-zehe* v. vinger m. dien men kan omkeeren; *-zirkel* m., Z. *-kreis*.

Wendgesicht, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. profiel o., zijaanzicht o.

Wendung, (*-en*) v. wending, omwending, omkeering, omdraaiing v.; (Krijgsw.) zwenking, wending v.; 2. (van een schip), wending v.; (van een wagen), draaispil v.; (fig.) (van eene zaak), wending, verandering v.; (Red.) wending v.; *eine gute - nehmen, geben*, wending v.; 3. wending, kromming, kronkeling v., draai m.; *bei der - der Strasze*, aan den hoek &; 4. vouw, bocht, plooi v.; (van eene rivier), kromming, kronkeling, bocht v.; (Schild.) schaduw, slagschaduw v.; *-spunkt* m. punt o. van wending.

Wenig, (*-er* of *minder, -st* of *mindest*) bijv. en b. weinig, gering in aantal, niet veel, gering, onbeduidend; *-er*, minder; *am -sten*, ten minste, voor het minst; *- Geld*, weinig geld; *-er werden*, minder worden, verminderen; *ein -*, een weinig, een beetje; *in -en Tagen*, binnen weinige dagen; *- Freunde haben*, weinig vrienden hebben; *die -en Verdienste, die &*, de geringe verdienste &; *meine -en Bücher*, mijne weinige boeken, mijn beetje boeken; *einige -e Menschen*, enkele menschen; *es sind ihrer nur -e*, zij zijn maar gering in aantal; *die -ste Freude*, de minste vreugd; *-stens, zum aller -sten*, minstens, voor het minst; *ich hatte den -sten Theil daran*, ik had het minste deel daaraan; *das Wenige*, het weinige, de nietigheid, de kleinigheid v.; *mein -es*, mijn zwak vermogen; *sich mit -em begnügen*, met weinig tevreden zijn; *die Hälfte -er*, de helft minder; *das Wenigere*, het mindere; *das -ste, was er thun konnte*, het minste wat hij doen kon; *man achtet ihn -*, men acht hem niet zeer, hij is weinig geacht; *ein - zu viel*, een weinig, beetje te veel; *je -er er hat, desto mehr &*, hoe minder hij heeft, hoe meer &; *um so viel -er, desto -er*, des te minder; *er ist nichts desto -er reich genug, um &*, hij is niettemin, desniettegenstaande, nochtans; *-keit* v. geringheid, nietigheid, kleine hoeveelheid v.; (gemeenz.) *es ist eine* —, het is eene kleinigheid, beteekent niet veel; (gemeenz.) *meine* —, mijn persoon, mijn zwak vermogen, mijn geringe invloed, mijne weinige kennis.

Wenigst-bietende, -nehmende, m. en v. minst biedende m. en v.; *dem —n geben*, afslaan, lager verkoopen, laten afdingen.

Wenn, bijw. wanneer, indien, zoo, als; *- ich Sie sehe*, als ik u zie, zoo dikwijls &; *- man recht thut, darf man*, als men rechtvaardig handelt &; *- man so lebt wie er*, als, indien, wanneer men zoo leeft &; II. voegw. *- doch diese Zeit da wäre!*, o, dat die tijd daar ware; *ach, - ich doch das nicht gethan hätte*, och, had ik dat maar niet gedaan; *- ich nur wüsste*, als ik maar wist; 2. wanneer, als, indien; *- ich will*, als ik wil; *- er kommt*, als, wanneer, indien hij komt; *- etwa*, zoo mogelijk, misschien, bij toeval; *- nicht, so &*, zoo niet, dan &; *- anders*, tenzij, mits; *- auch, -gleich, -schon*, ofschoon, hoewel, alhoewel; *- er schon nicht reich ist*, of-

schoon, hoewel, alhoewel hij niet rijk is; - *er gleich jung ist, so hat er* &, ofschoon hij jong is heeft hij &; *als* -, *als wie* -, alsof; - *nur*, mits; - *aber*, maar als, maar indien, Z. *wann*.

Wenzel, (-*s*, mv. *Wenzel*) m. (Sp.) boer m.

Wer, voornw. wie; - *hat es?*, wie heeft het; - *da?*, wie is daar?; (Krijgsw.) werda!; 2. - *schuldig ist, muss bezahlen*, wie, hij die &; - *die Tugend liebt*, wie de deugd liefheeft; 3. *es mag kommen* - *da will*, wie hij ook zij; - *er auch sein mag*, wie hij ook zijn moge.

Werbe-anstalt, (-*en*) v., **-büreau,** (-*s*, mv. -*s*) o. werfinrichting v., werfkantoor o.; -*frei* bijv. nw. vrij van werving, vrij van den dienst; -*freiheit* v. vrijheid v. tot werven; 2. vrijheid v. van den dienst; -*geld* o. werfgeld, handgeld o.; 2. werffonds o.; -*hauptmann* m. kapitein van werving, kapitein m. van recruteering; -*haus* o. werfhuis o.; -*kaste* v. kas v. der handgelden, werfkas v.; -*kreis* m. kanton, district o. tot werving aangewezen, militiekanton o.; -*liste* v. werflijst v.

Werben, (*warb, geworben*) o. ww. onr., m. *h. um etw.* -, vragen, verzoeken; *um ein Amt* -, najagen, solliciteeren naar, aanzoek doen om; *um ein Mädchen* -, aanzoek doen om de hand van, ten huwelijk vragen, Z. *sich bewerben*; 2. bedr. ww. (Krijgsw.) *Soldaten* -, werven; *mit Gewalt, List* -, pressen; *neue Truppen* -, werven, in dienst stellen, recruteeren; *stark* -, groote lichtingen doen; *neu geworbene Soldaten*, recruten; (fig.) *Anhänger* -, werven, tot de partij overhalen.

Werbe-officier, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. werfofficier m.; -*ort* o. werfplaats v.; -*pflichtig* bijv. nw. dienstplichtig; -*platz* m., Z. -*ort*; (fig.) open veld o. voor de pogingen der proselietenmakers.

Werber, (-*s*, mv. *Werber*) m. aanzoeker m.; (Krijgsw.) werver m.; (i. k. bet.) ronselaar m.; -*handwerk* o. bedrijf o. van ronselaar; (fig., gemeenz.) zielverkooper m.

Werbe-schein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. bewijs o. van werving; -*unterofficier* m. werfonderofficier m.

Werbung, (-*en*) v., Z. *werben*; (om een ambt), aanzoek o., sollicitatie v.; (van een mensch), aanzoek o.; (Krijgsw.) werving, recruteering; *auf* - *gehen*, op werving uitgaan; (Scherts.) ronselen.

Werde, (onb.) o. er zij, scheppingswoord o.

Werden, (*du wirst, er wird, ward* of *wurde, worden* of *geworden*) o. ww. onr., m. *s.* worden, ontstaan, in iets overgaan, veranderen te zijn; *grosz* -, groot worden; *ein Arzt* -, geneesheer worden; *Edelmann* -, tot den adelstand verheven worden; *sie wurden Freunde*, zij werden vrienden; *aus einem reichen Manne warde er ein Bettler*, van een rijk man werd hij een bedelaar; *zu Stein* -, in steen overgaan, versteenen; *Staub* -, tot stof overgaan; *Wasser* -, vloeibaar worden; *was wird aus mir* -?, *wie wird es noch mit mir* -?, wat zal er van mij worden?; *was ist aus ihm geworden?*, wat is er van hem geworden?, hoe is het met hem afgeloopen?; *es wird etw. aus ihm* -, hij zal het ver brengen; *daraus wird Nichts*, daarvan komt niets; *wieder gesund* -, herstellen, weer gezond worden; *jemn. gut, feind* -, iem. goedgezind, vijandig worden; *es wird gut* -, dat zal wel gaan; II. o. ww. onp. *es wird mir leicht ihn zu überreden*, het zal mij gemakkelijk zijn; *es wird mir immer wahrscheinlicher, dass* &, ik vind het hoe langer hoe waarschijnlijker; *es wird mir so gut nicht* -, dat geluk zal mij niet ten deel vallen; 2. zijn; *und es ward Licht*, en er was licht; *wie ward ich?*, hoe ontstond ik?; *es wird bald Friede*, er zal spoedig vrede zijn; 3. *jemn.* -, ten deel vallen, geworden; *das Verlangte solt ihm* -, het verlangde zal hem geworden, aan zijn verzoek zal voldaan worden; *was wird mir dafür?*, wat zal ik daarvoor krijgen?; *ein schreckliches Loos ist ihm geworden*, een vreeselijk lot is hem ten deel gevallen; *eines Andern* -, een ander ten deel vallen; it. (van eene vrouw), een anderen man nemen; 4. (gemeenz.) *weiter* -, verder komen, gaan; *wie ward es denn weiter?*, en dan?, hoe ging het vervolgens?; 5. (gemeenz.) duren, aanhouden; *es wird nicht lange* -, *so ist er*, het zal niet lang duren of hij is; *es wird nicht mehr lange mit ihm* -, Z. *währen*; II. hulpw. worden; it. zullen, *geliebt* & -, bemind worden; *entschieden* -, beslist worden; *ich werde es thun*, ik zal het doen; *ich würde es sagen*, ik zou het zeggen; *man wird es ihm gesagt haben*, men zal het hem gezegd hebben; III. o. zelfst. worden, ontstaan, begin o., oorsprong m., kiem v.; *die Sache ist noch im* -, is nog in hare wording.

Werder, (-*s*, mv. *Werder*) m. uiterwaard v., langs eene rivier laag gelegen (wei)land o.; 2. eiland, eilandje o. in eene rivier; 3. dijk m., aangehoogd pad o. tusschen twee riviermonden.

Werf, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. en o. havendam m.

Werfen, (*du wirfst, er wirft, warf, geworfen*) bedr. ww. onr. werpen, gooien; *mit Heftigkeit* -, slingeren, smijten; *in's Feuer* -, gooien; *etw. von sich, auf die Seite* -, verwerpen; *zum Fenster hinaus* -, het raam uitgooien; (Sp.) *viel Augen* -, gooien; *Wurfspiesze* -, werpen; *das Loos* -, loten; *das Loos über etw.* -, loten om, door het lot bepalen; *jemn. etw. nach dem Kopfe, an den Kopf* -, iem. iets naar het hoofd gooien; *jemn. ein Loch in den Kopf* -, een gat in het hoofd gooien; *jemn. ein Auge aus dem Kopfe* -, iem. een oog uitgooien; *mit Steinen todt* -, steenigen; *einander mit Schneebällen* -, elk. met sneeuwballen gooien; *mit Scheltworten* & *um sich* -, scheldwoorden & uitbraken; *mit Lügnern, Schurken um sich* -, anderen voor leugenaars & uitschelden; (Zeew.) *den Anker* -, het anker uitgooien, werpen; *jem. zu Boden* -, op den grond werpen, omgooien; *etw., die Gesetze über den Haufen* -, onverwerpen; *den Feind* -, op de vlucht jagen; (fig.) *jem.* -, ongelukkig maken, arm maken; *den Falken* -, laten vliegen; *den Kopf in die Höhe* -, het hoofd opsteken; 2. *die Kleider von sich* -, afwerpen, haastig uitdoen; *einen Mantel um sich* -, *seinen Mantel um sich* -, omslaan; *einen Schleier* -, zich bedekken met; *eine Besatzung in eine Festung* -, leggen; *in's Gefängniss* -, in de gevangenis werpen; *seine Augen auf jem., auf etw.* -, slaan, vestigen; *Verdacht auf jem.* -, kwaad vermoeden opvatten tegen, iem. verdenken; *Liebe, Hass auf jem.* -, opvatten; *falsche Falten* -, (van kleeren), kreuken; (Schild.) *die Falten, die Gewänder* -, met plooien schilderen; 2. *kein gutes Licht auf jem.* -, in een kwaad daglicht stellen, doen schijnen, doen voorkomen; II. o. ww., m. *h.* werpen, jongen, kalven; it. bedr. ww. *viele Junge* -, werpen, krijgen; III. wed. ww. *sich auf jem.* -, zich op iem. werpen; *sich auf's Pferd* -, te paard stijgen, zich te paard zetten; (Krijgsw.) *sich in eine Festung* -, zich werpen, zich legeren; (Gen.) vastgroeien op; 2. *sich* -, (van hout), werken, krom trekken.

Werft, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Zeew.) werf, scheepstimmerwerf v.; 2. - of -*e* mv. *Werfen* v. (Lakenb.) schering v.; -*brüche* m. mv. (Wev.) gebroken draden m. mv.

Werfte, (-*n*) v. wilg m.; 2. staande koornzeef v.

Werften-gehänge, -gestell, o. (Lakenw.) gestel o., stelling v. tot het drogen der kettingen; -*zähler* m. (Wev.) opgever m. van het dradengetal voor het te maken weefsel.

Werft-strauch, (-*strauch*(*e*)*s*, mv. -*sträuche*) m. roode wilg (eboom) m.; -*weide* v. teenwilg, kleine wilg m.

Werg, (-(*e*)*s*) o., z. m. werk o., afval m. van gehekeld vlas; (Zeew.) kalefaatwerk o.; *mit* - *verstopfen*, met werk dichtstoppen; (Zeew.) kalefaten; -*artig* bijv. nw. werkachtig.

Wergen, bijv. nw. van werk.

Werg-garn, (-(*e*)*s*) o., z. m. garen o. van werk; -*leinwand* v., -*leinen* o. van werk vervaardigd linnen o.; -*lunte* v. lont v. van werk.

Werk, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. werk o., werkzaamheid, daad, bezigheid, verrichting v.; *ein gutes* - *thun*, een goed werk doen, eene goede daad verrichten; *nach seinen -en gerichtet werden*, geoordeeld worden naar zijne daden; - *der Barmherzigkeit*, werk o. van barmhartigheid; - *der göttlichen Allmacht*, daad v.; *etw. in's* - *stellen, setzen*, in het werk stellen, aanwenden, gebruiken, verwezenlijken, ten uitvoer leggen; 2. werk o., arbeid m.; *die Hand an das* - *legen*, de hand aan het werk slaan; *an das* - *gehen, zum -e gehen, schreiten, greifen*, aan het werk, aan den arbeid gaan; *wie muss er dabei zu -e gehen?*, hoe moet hij dat doen?; *er geht sehr rasch zu -e*, hij gaat zeer vlug te werk; *so geht man nicht zu -e*, zoo doet men & niet; *die -e der Kunst*, de kunstwerken; *-e des Geistes*, werken, voortbrengselen o. mv.; *das ist nicht sein* -, dat is zijn werk niet, dat heeft hij niet

gedaan; *mein Glück ist Ihr* -, mijn geluk is uw werk, gij hebt mij gelukkig gemaakt; 3. werk, boek, geschrift o.; *Goethe's* -e, de werken o. mv. van Goethe; *Wieland's sämmtliche* -e, de gezamenlijke werken, al de werken van Wieland; 4. verzameling van platen, plaatwerk o.; (Zoutz.) kooksel o.; (Pap.) pap v.; (Glasbl.) fritte v.; (gemeenz.) *viel* -*s aus etw. machen*, veel beweging maken van, grooten ophef maken van.

Werk-bank, (-*bänke*) v. werkbank, werktafel v.; -*behältniss* o. laboratorium o.; -*biene* v., Z. *Arbeitsbiene*; -*blei* o. (Giet.) zilverhoudend lood o. om te smelten; (Bliksl.) looden plaat v.; -*brett* o. werkbank, werktafel v.; -*bütte* v. (Pap.) papkuip v.

Werkchen, (verkl.) o. werkje, geschriftje, boekje o.

Werkeisen, (-*s*, mv. *Werkeisen*) o. (Hoefsm.) steekijzer, veegmes o.

Werkeltag, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. werkdag m.; -*smensch* m. alledaagsch mensch, gewoon mensch m.

Werken, (*werkte, gewerkt*) o. ww. werken, bezig zijn, arbeiden.

Werk-geräth, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. gereedschap, werktuig o.; -*gold* o. goud o. dat verwerkt moet worden; -*hammer* m. groote ijzeren hamer m.; -*haus* o., Z. *Arbeitshaus*; -*heilig* bijv. nw. huichelachtig, geveinsd, schijnheilig; -*heiligkeit* v. schijnheiligheid, huichelarij, geveinsdheid v.; -*hof* m. werkplaats, werf v.; -*holz* o. werkhout, timmerhout o.; -*kunst* v. werktuigkunde, mechanica v.; -*künstler* m. werktuigkundige m.; -*laden* m. winkel m. waarin voorwerpen van nijverheid verkocht worden; 2. werkplaats v.; -*leder* o. gewerkt leder o.; -*lehre* v. leer v. van de goede werken; -*leute* mv. werklieden, ambachtslieden mv.; -*loch* o. (Glasbl.) zijopening v. in den oven; 2. (Werkt.) werkgat o.; -*los* bijv. nw. zonder werk, zonder bezigheid, ledig, niets doende; —*er Glaube*, dood geloof, geloof o. zonder goede werken; -*mann* m. werkman, arbeider, ambachtsman m.; -*meister* m. werkbaas m.; (van eene fabriek), inspecteur, directeur m.; -*messer* o. werkmes o., Z. -*eisen*; -*ofen* m. glasblazersoven m.; -*pfleger* m. aandeelhebber m. in een mijn; -*probe* v. proef v. van het zilvergehalte in lood; -*ruthe* v. (Lakenw.) roede v. om het kruis van den ketting te scheiden; -*saal* m. werkzaal v.; -*satz* m. plan o. voor het sparrenwerk van een dak, sparrenwerk o.; -*scherbel* m. waterbakje o. van een pottenbakker; -*schuh* m. (Mets., Timm.) gewone voet m. van 12 duim; -*silber* o. bewerkt zilver o., zilverwerk o.; 2. uit lood getrokken zilverwerk o.; -*soole* v. zoutbron v. waaruit later zout gehaald moet worden; -*statt*, -*stätte* v. werkplaats v., winkel m.; (van een kuiper), kuiperij v.; (van een looier), looierij v.; (Vuurw., Scheik., Apoth.) laboratorium o.; it. Z. -*tisch*; -*stätter* m. koperslager m. in eene stad; -*stein* m., Z. -*stück*; -*stelle* v., Z. -*stätte*; -*stellig* bijv. nw. volvoerd, uitgevoerd; -*stoff* m. materiaal o., te bewerken stof v.; -*stube* v. werkkamer v.; -*stück* o. hardsteen, arduinsteen o.; -*stuhl* m. (Wev.) getouw, raam o.; (Kaars.) werkstoel m.; -*tag* m., Z. *Werkeltag*; -*täglich* bijv. nw. van een werkdag, dagelijksch, op alle werkdagen; -*tagsseele* v. alledaagsch persoon, gewoon mensch m.; -*thätig* bijv. nw. werkdadig, werkzaam; 2. Z. -*stellig*; -*thätigkeit* v. werkzaamheid v.; 2. verwezenlijking, werkelijkheid, practijk v.; -*tisch* m. werkbank, werktafel v.; -*verständig* bijv. zaakkundig, in het werk ervaren; -*verständiger* m. zaakkundige m.; -*zange* v. (Goudsl.) houten tang v.; -*zeug* o. werktuig, gereedschap o.; —*e der Sinne*, organen o. mv.; (fig.) werktuig, middel o.; *das* — *seiner Rache*, het werktuig &.

Wermuth, (-(*e*)*s*) m., z. m. alsem m.; 2. onecht moederkruid o.; (Spr.) *bittrer als* -, bitterder dan alsem.

Wermuth-becher, (-*chers*, mv. -*cher*) m. (fig.) lijdenskelk m.; -*bier* o. alsembier o.; -*bitter* bijv. nw. bitter als alsem; 2. o. zelfst. (Scheik.) alsembitter o.; -*bittere* v. bitterheid v. van den alsem; -*busch* m. alsemstruik m.; -*extract* m. alsemextract, aftreksel o. van alsem; -*öl* o. alsemolie v.; -*salz* o. alsemzout o.; -*trank* m. alsemdrank m.; -*wein* m. alsemwijn m.

Werpen, (*werpte, gewerpt*) o. ww. (Zeew.) werpen, de trossen uitwerpen.

Werptross, (-*es*, mv. -*e*) o. tros m.

Werse, (-*n*) v. (Pl.) wegebree v., kruisdoren m.

Werst, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. werst, Russische mijl v. = ¼ Duitsche mijl.

Werth, (-*er*, -(*e*)*st*) bijv. en b. waard, waardig; *eine* of *einer Sache* -, waard zijn, waardig zijn; *sein Anerbieten ist aller Ehren* -, zijn aanbod is zeer edelmoedig; - *sein*, waard zijn, gelden, deugen; *es ist nicht der Mühe* -, het is de moeite niet waard; *er ist es* -, hij is het waard, hij verdient het; *er ist nicht* -, *dass &*, hij is niet waard, hij verdient niet &; 2. waard zijnde, eene waarde hebbende, kostbaar, duur; *viel* - *sein*, veel waard zijn, duur zijn, kostbaar zijn; 100 *Thaler* -, waard, de waarde hebbende van; *wie viel ist das* -?, hoeveel is dat waard?, hoeveel kost dat?, wat is de waarde daarvan?; *es ist eins so viel* -, *als das andere*, het is evenveel waard als het andere; 3. waard, dierbaar, geliefd, lief; *mein* -*er Freund*, waarde vriend; -*halten, schätzen*, liefhebben, achten, waardeeren; *lieb und* - *halten*, beminnen en eeren.

Werth, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. waarde v., prijs m.; *das hat für ihn viel* -, dat heeft veel waarde voor hem, is hem veel waard; *ich lasse jeden in seinem* -*e*, ik laat elk in de waarde waarin hij is; *der innere* -, de innerlijke waarde v.; (Goudsm.) - *des Goldes*, innerlijke waarde v., gehalte o.; (Muz.) (van eene noot), waarde v., duur, tijdduur m.; (fig.) *etw. in seinem* -*e oder Unwerthe beruhen lassen*, iets in het midden laten, niet beslissen; *zwanzig Thaler an* -, ter waarde van &; *den* - *für etw. empfangen*, de waarde ontvangen, het bedrag ontvangen; *über den* - *bezahlen, kaufen, verkaufen*, boven de waarde, meer dan het waard is &; *der gleiche* -, dezelfde waarde, dezelfde prijs; (Hand.) koers m.; *in gleichem* -, tegen denzelfden koers, a pari; - *in Faktura*, factuurprijs; - *in Rechnung*, waarde in rekening; *gleichen* - *haben*, dezelfde waarde hebbende, even duur, gelijk van prijs; (fig., gemeenz.) tegen elk. opwegende, evenveel beteekenend.

Werth-achtung, v., z. m. schatting, achting, waardeering v.; -*bestimmer* m. schatter, taxateur m.

Werthen, (*werthete, gewerthet*) bedr. ww. waardeeren, taxeeren, den prijs bepalen van; 2. wed. ww. *sich* -, zich waardig achten.

Werth-ersatz, (-*ersatzes*, mv. -*ersätze*) m. vergoeding v., wat evenveel waard is; -*haltig* bijv. nw. prijshoudend, duur, van waarde; -*haltung* v., Z. -*achtung*; -*los* bijv. nw. zonder waarde.

Werthschätzen, (*werthschätzte, gewerthschätzt*) bedr. ww. waard achten, waardig achten, ophef maken van, hoogschatten.

Werth-schätzung, (-*en*) v., Z. -*schätzen*; it. Z. -*achtung*; —*würdig* bijv. nw. achtenswaardig; -*setzung* v. taxatie, prijsbepaling v.

Weschelholz, (-*es*) o., z. m. papenhout o.

Weselspule, (-*en*) v. garenklos m. om te kaarden.

Wesen, (*war, gewesen*) o. ww. onr. (veroud.) zijn, wezen; it. wonen, blijven, leven, bestaan, in aanwezen zijn, Z. *sein*.

Wesen, (-*s*, mv. *Wesen*) o. wezen, zijn, bestaan o.; 2. toestand m.; (van een persoon, in het gedrag), uiterlijk, voorkomen o., manieren v. mv., air o.; *gezwungenes, gekünsteltes* -, gedwongenheid, gemaaktheid v.; *ungezwungenes* -, ongekunsteldheid, losheid v.; *sie hat etw. Edles in ihrem* -, een edel voorkomen o., eene edele houding v.; 3. *das böse* -, vallende ziekte v.; 4. wezen o., werkelijkheid v., schijn m.; (gemeenz.) verblijf o., woning v., verblijfplaats v., domicilie o., vestiging v.; *was ist das für ein* -!, welk een leven!, welk een geraas!; *nicht viel* -*s machen*, niet veel complimenten, niet veel drukte, niet veel beweging maken; it. stilletjes leven; *viel* -*s machen*, veel ophef maken van; *sein närrisches* -, zijn dwaas gedrag; *er ist noch immer das alte* -, hij is nog altijd dezelfde, nog niets veranderd; *das gemeine* -, het algemeen welzijn o., de staat m.; *das gelehrte* -, de letteren v. mv.; II. wezenlijke, wezen o., zelfstandigheid v.; *das* - *Gottes*, het wezen van God; *das gehört zum* - *der Sache*, dat behoort tot het wezen der zaak, tot de eigenlijke zaak, tot den aard m., de natuur v. der zaak; *die Einheit des* -*s*, de eenheid des wezens; (Godg.) Z. -*einheit*; III. wezen o., voorwerp o.; *vernünftiges* -, verstandelijk wezen; *das höchste* -, het hoogste wezen, het Opperwezen; IV. zelfstandigheid, stof v.; *klebriges* -, kleverige

zelfstandigheid; *brennbares* -, Z. *Brennstoff.*

Wesen-einheit, v. (Wijsb.) eenheid v. van wezen; *-gleich* bijv. en b. eenwezend, gelijk van wezen.

Wesenheit, v. (Wijsb.) wezenheid, aanwezendheid v., eigenaardig bestaan o.; 2. wezenlijkheid, werkelijkheid v.; 3. wezenlijke o., zelfstandigheid v.

Wesen-kette, (*-n*) v., Z. *-reihe; -lehre* v. leer v. der wezens, grondwetenschap, ontologie v.; *-leiter* v. (fig.) rang m., rangschikking v. der wezens; *-los* bijv. nw. hersenschimmig, denkbeeldig, niet bestaande, ideaal; *-losigkeit* v. hersenschimmigheid, denkbeeldigheid v., niet bestaan o.; *-reich* o. wereld, zichtbare wereld, levende wereld v.; *-reihe* v. keten, reeks v. van wezen.

Wesenseinheit, v., z. m. (Godg.) eenheid v. van wezen.

Wesentlich, bijv. en b. wezenlijk, werkelijk, bestaande, zelfstandig; *- vorhanden sein,* werkelijk bestaan, Z. *wirklich;* 2. werkelijk, samenstellend; *der -e Inhalt, das -e einer Sache,* het wezenlijke o.; 3. samenstellend, een grondbestanddeel vormend, kenmerkend; *-e Eigenschaft,* kenmerkend; *- nothwendig,* hoogst noodzakelijk; *-keit* v. wezenlijkheid, werkelijkheid v., kenmerk o.; it. grondbestanddeel o., zelfstandigheid v.

Wespe, (*-n*) v. (Nat. hist.) wesp v.

Wespen-artig, bijv. nw. (Nat. hist.) wespachtig, wespvormig; *-bein* o. (Ontlk.) Z. *Keilbein; -falk* m. wespenvalk m.; *-fliege* v. vliegenwesp v.; *-fresser* m., Z. *Bienenfresser;* 2. Z. *-falk; -nest* o. wespennest o.; (fig.) *in ein — stechen, stochern* of *stören,* in een wespennest steken, in een onverwacht gevaar geraken; (Spr.) slapende honden wakker maken; *-stich* m. steek m. eener wesp; (fig.) gevoelige krenking v.

Wess, wessen, vooruw. wiens, wier, van wien, van wie, waarvan, van wat.

Wesshalb, wesswegen, (gemeenz., **wessenthalben, wessentwegen**), bijw. weshalve, waarom, om welke reden, Z. *warum.*

West, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. westen o., westzijde v., avond m.; (Zeew.) *- zum Norden,* noordwest; 2. westenwind m.; (fig.) avondkoelte v.

Westchen, Westlein, (verkl.) o. vestje, buisje o., Z. *Weste.*

Weste, (*-n*) v. vest, buis o.

Westen, (*-s*) m., z. m., Z. *West* (1).

Westende, (*-endes,* mv. *-enden*) o. westeinde, westelijk uiteinde o.

Westen-futter, (*-fütters,* mv. *-futter*) o. voering v. van een vest, vestenvoering v.; *-knopf* m. vestknoop m.; *-kragen* m. vestkraag m.; *-tasche* v. vest-(jes)zak m.; *-zeug* m. vestenstof v.

Wester-&, Z. *West-&.*

Wester-hemd, (*-(e)s,* mv. *-en*) o. doophemd, doopkleed o.; *-hemdchen, -hemdlein* o. fijn hemd o.; *-kleid* o., Z. *-hemd; -lege* v. brengen o. van een doopgeschenk in de kraamkamer; *-sonne* v. **zes uur** o. 's namiddags.

Westfale, Westfälinger, (*-gers,* mv. *-ger*) m. Westfaler, inwoner m. van Westfalen; (Spr.) *wenn ein - aus seinem Lande reist, scharrt er den Weg hinter sich zu,* een Westfaler heeft het overal beter dan in zijn eigen land.

West-gegend, (*-e*) v. westelijke streek v.; *-gewölk* o. naar het westen drijvende wolk v.; *-grenze* v. westelijke grens v.

Westindienfahrer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. West-Indievaarder m.

West-indisch, bijv. nw. Westindisch; *—e Compagnie,* Westindische compagnie; *-kante* v. westkant m., westkust v.; *-küste* v. westkust v.; *-land* o. westelijk gelegen land o.; *-länder, —in,* bewoner m., bewoonster v. van een westelijk gelegen land; *-ländisch* bijv. westlandsch, tot een westelijk gelegen land behoorende.

Westlich, (*-er, -st*) bijv. en b. westelijk, ten westen, uit het westen, naar het westen.

West-meer, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. westelijke zee v.; *-nord* m. noordwesten o.; 2. *—wind* m. noordwestenwind m.; *—spitze* v. noordwestkaap v.; *—west* m. westnoordwest o.; 2. *—westwind* m. westnoordwestenwind m.; *-nördlich* bijv. nw. noordwestelijk, ten noordwesten; *-punkt* m. westpunt o.; *-see* m. westelijke zee v.; *-seite* v. westzijde v., westkant m.; *-süd* m. zuidwesten o.; 2. *—(wind)* m. zuidwestenwind m.; *-südlich* bijv. nw. zuidwestelijk, ten zuidwesten; *-südwest* m. westzuidwesten o.; *-theil* m. westelijk deel o.; *-volk* o. westelijk volk o.

Westwärts, bijw. westwaarts, naar het westen, westelijk.

Westwind, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. westenwind m.

Wetscher, (*-s,* mv. *Wetscher*) m. ransel, mantelzak m., valies o.

Wett, bijv. en b. (gemeenz.) Z. *quitt;* (Mijnw.) uitgeput, ledig.

Wette, (*-n*) v. weddenschap v.; *die - gilt,* de weddenschap gaat door; *gilt es eine -?,* wilt gij wedden?; *die - gilt 10 Thaler,* er wordt gewed om &; *mit einander um die -, in die - etw. thun,* om eene weddenschap, om strijd.

Wette, (*-n*) v. waadbare plaats, wadde v.

Wetteifer, (*-s*) m., z. m. wedijver, wedstrijd m., mededinging, concurrentie v.

Wetteiferer, (*-rers,* mv. *-rer*) m. mededinger, concurrent m.

Wetteifern, (*wetteiferte, gewetteifert*) o. ww., m. *h.* wedijveren, mededingen; *mit jemn. in* of *an &c -,* wedijveren met, mededingen naar; *mit einander -,* wedijveren, elk. de overwinning & betwisten, concurreeren; *im Studiren -,* wedijveren, om het hardst leeren; *an Höflichkeit &c -,* om strijd beleefd zijn; *um zu -,* om te wedijveren.

Wetten, (*wettete, gewettet*) o. ww., m. *h.* wedden, eene weddenschap aangaan; 2. bedr. ww. *etw. gegen jem., mit jemn. -,* wedden; *zwei gegen eins -,* twee tegen een wedden; *auf etw. -,* om iets wedden; (Spr.) *wer - will, muss einsetzen,* die wil winnen moet wagen.

Wetter, (*-s,* mv. *Wetter*) m., **-in,** (*-nen*) v. wedder m., wedster v., hij, zij die wedt.

Wetter, (*-s*) o., z. m. weder of weer o., weersgesteldheid, luchtgesteldheid v.; *gutes, schönes -,* goed, mooi weer; *was ist für -?,* wat voor we(d)er is het?; *es ist übles, schlechtes -,* het is leelijk weer; *bei dem -,* met zulk een weer; (Bergw.) mv. -, luchtverversching v., Z. *-fang; frisches -,* frisch weder; *böse, faule -,* (Bergw.) schadelijke uitdampingen, zwavelachtige uitwasemingen v. mv.; *schlagende -,* mijngas o.; *es zieht ein - auf,* er verheft zich een storm, er komt een onweder op; (fig.) er ontstaat oneenigheid v.; 3. bliksem, donder m.; *jemn. alle - auf den Hals wünschen,* (gemeenz.) vlocken uitbraken tegen; it. *über etw. ein - anfangen,* razen over, spektakel maken over; (gemeenz.) *ein - sieden,* twist veroorzaken; (Volksk.) *alle -,* wel duivels.

Wetter-ableiter, (*-leiters,* mv. *-leiter*) m. bliksemafleider m.; *-ableitung* v. bliksemafleiding v.; *-bach* m. door een onweder gevormde beek v.; *-baum* m. op een boom gelijkende dikke wolk v.; *-beobachter* m. waarnemer m. van het weder, weerkundige, metereoloog m.; *-beobachtung* v. weerkundige waarneming v., metereologie v.; *-beständig* bijv. nw. bestand tegen het weer; *-bläser* m. (Bergw.) tochtmaker, ventilator m.; *-blitz* m. bliksemstraal m.; *-brütend* bijv. nw. onweer broedend, onweerzwanger; *-dach* o. afdak o., luifel m.; *-eilung* v. plotseling voorbijgaande storm m.; *-fähnchen* (verkl.) o. windwijzertje, weerhaantje o.; *-fahne* v. weerhaan, windwijzer m.; (Zeew.) wimpel m.; (fig.) wispelturig persoon m.; *-fang* m., Z. *-bläser; -frosch* m., Z. *Laubfrosch; -galle* v. stuk o. van een regenboog, Z. *Wassergalle; -gebet* o. gebed o. tegen een onweder; *-geläut* o. klokkengelui o. om het onweder af te wenden; *-gewand* o. dichte onweerswolken v. mv.; *-gewölk* o. onweerswolk v.; *-glas* o. weerglas o., barometer m.; *-glocke* v. weerklok, alarmklok v. gedurende het onweder; *-hahn* m. weerhaan, windwijzer m.; (fig.) Z. *-fahne;* (Pl.) zuurklaver v.; *-haufen* m. hooiberg m. in de open lucht; *-häuschen* o. hut v. waarin de werklieden gedurende het onweder schuilen; (Krijgsw.) barak v.; *-herr* m. beschermheilige m. tegen het onweer; *-junge* m. (gemeenz.) drommelsche jongen m.; *-kasten* m. (Bergw.) Z. *-bläser; -kerl* m. (gemeenz.) drommelsche kerel, vent m.; *-keil* m. dondersteen m.; *-klee* m. steenklaver v.; *-kluft* v. door de koude veroorzaakte spleet v.; *-klüftig* bijv. nw., Z. *eisklüftig; -kühlung* v. verkoeling v. der lucht; *-kunde* v. weerkunde, metereologie v.; *-kundig* bijv. nw. weerkundig, metereologisch; *-kundiger* m. weerkundige, metereoloog m.; *-laune* v. luim, gril v. van het weder; 2. van het weder afhan-

kelijke luim v.; (fig.) veranderlijke inborst, wispelturigheid v.; *-launig*, *-launisch* bijv. nw. veranderlijk als het weer; (fig.) wispelturig, grillig; *-läuten* o., Z. *-geläute*; *-leiter* m. bliksemafleider m.

Wetterleuchten, (*wetterleuchtete, gewetterleuchtet*) o. ww. onp. weerlichten, bliksemen; *es wetterleuchtet*, het weerlicht; II. o. zelfst. weerlicht o.; it. electrisch licht o.

Wetter-licht, (*-(e)s*) o., z. m. Sint Elmusvuurtje o.; *-lied* o. lied o. voor het onweder; *-loch* o. bergkloof v. waaruit de koude lucht blaast; *-losung*, *-lotte* v., Z. *-bläser*; *-lutte* v. (Bergw.) tochtmaker m.; *-macher* m. hij die stormen verwekt, toovenaar m.; *-männchen* o. weermannetje o., windwijzer m.; *-maschine* v., Z. *-bläser*; *-mäszig* bijv. nw. (fig., Volkst.) wispelturig; 2. geweldig; *-fluchen*, vreeselijk vloeken.

Wettern, (*wetterte, gewettert*) o. ww. onp., m. *h.* onweeren, donderen en bliksemen; *es wettert*, het onweert, het dondert; 2. (fig., gemeenz.) vloeken, razen, schelden, tieren.

Wetter-nacht, (*-nächte*) v. stormachtige nacht m.; *-prophet* m. (gemeenz.) weerprofeet m.; it. barometer m.; *-prophezeiung* v. weersvoorspelling v.; *-rad* o. (Bergw.) rad o. in een ventilator; *-regen* m. onweersbui v., regen m. gedurende een onweder; *-ritze* v. scheur v. in een dak; *-salz*, *-sauger* m. (Bergw.) tochtgat, luchtgat o.; *-säule* v. windhoos v.; *-schacht* m. (Bergw.) koker m. om versche lucht in de mijn te brengen, schoorsteen m.; *-schaden* m. door het (on)weer veroorzaakte schade v.; *-scheide* v. plaats v. waar de donderwolken zich verdeelen; 2. lijn v. waar de luchtstreek of het klimaat verandert, weerkundige grens v. waarover het onweer niet komt; *-schein* m., Z. *-leuchten*; *-schenkel* m. rand m. aan het vensterraam tot afvloeiing van het regenwater, waterdorpel m.; *-schirm* m. schuilplaats v. tegen het onweer; (Bouwk.) draagbare bliksemafleider m.; *-schlag* m., Z. *Donnerschlag*; 2. van regen en hagel vergezeld onweder o.; 3. hagelslag m., door den hagel veroorzaakte schade v.; *-segen* m. betooevering v. om het onweer te scheiden en te verdrijven; *-seite* v. kant m., zijde v. die het meest aan den regen of den storm is blootgesteld; *-stange* v., Z. *-ableiter*; *-stein* m. (Delfst.) Z. *Donnerkeil* (2); *-strahl* m., Z. *Wetter* (3); *-strecke* v. (Bergw.) luchtleiding v.; *-strich* m. richting v. van het onweder, streek v. die door het onweer gevolgd of doorloopen wordt; *-strick* m. stuk touw o. als vochtmeter gebruikt; *-thüre* v. klep, deur v. over het luchtgat in eene mijn; *-trächtig* bijv. nw., Z. *-brütend*; *-trommel* v., Z. *-rad*; *-uhr* v. vochtmeter m.; *-veränderung* v. weersverandering v.; *-vogel* m. stormvogel m., Z. *Regenpfeifer*; *-wechsel* m. verandering v. van het weder; *-wendisch* bijv. nw. (van water), van de weersveranderingen afhankelijk, ongestadig; 2. (van personen), Z. *-launisch*; 3. (Pl.) meteorisch; *-wirbel* m., Z. *-säule*; *-wolke* v. onweerswolk v.; *-zeichen* o. voorteeken o. van een onweer, weerkundig teeken o.; it. regenboog m.; *-zeiger* m. weersaanwijzer m.; *-zotte* v. (op vochtige muren), uitslag m., mos o.; *-zug* m., Z. *-bläser*.

Wett-gehen, (*-gehens*, mv. *-gehen*) o. wedloop m.; *-gericht* o. rechtbank v. over weddenschappen; *-gesang* m. wedstrijd m. in het zingen, zangerswedstrijd m.; *-kampf* m. wedstrijd m.; *-kämpfer* m. mededinger, worstelaar, kampioen m.; *-lauf* m. wedloop, wedren m.

Wettlaufen, (alleen in de onb. w. gebruikelijk), o. ww. onr., Z. *Wette*; *mit jemn. -*, om het hardst loopen.

Wettläufer, (*-s*, mv. *Wettläufer*) m. wedlooper, hardlooper, mededinger m., Z. *-renner*.

Wettlauf-preis, (*-es*, mv. *-e*) m. prijs m. voor den wedloop.

Wett-pflügen, (*-s*) o., z. m. om het hardst ploegen, om een prijs ploegen; *-police* v. (Gesch. van E.) politie v. over weddenschappen.

Wettreiten, (alleen in de onb. w. gebruikelijk), o. ww. onr., m. *s.* om het hardst rijden, een wedren te paard & houden; 2. om den prijs rijden.

Wett-rennen, (*-rennens*, mv. *-rennen*) o. wedren m., hardrijderij v.; *-renner* m., Z. *-läufer*; 2. paard o. tot den wedren afgericht, renner m.; *-ritt* m. hardrijderij v.; *-rudern* o. om het hardst roeien o., roeiwedstrijd m.; *-segeln* o. om het hardst zeilen, zeilwedstrijd m.; *-spiel* o. spel o. om eene weddenschap; *-streit* m. wedstrijd, strijd m. om een prijs, Z. *Wetteifern*; 2. woordenstrijd m., mededinging v.; *sich in einen — mit jemn. einlassen*, zich in een woordenstrijd inlaten met.

Wettstreiten, (alleen in de onb. w. gebruikelijk), o. ww., m. *h.* strijden, een wedstrijd houden; it. disputeeren.

Wettwerber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. mededinger, concurrent m.

Wetzen, (*wetzte, gewetzt*) bedr. ww. *ein Messer -*, wetten, slijpen, aanzetten; *eine Sense -*, scherpen; (fig.) *den Verstand -*, scherpen; (Dichtk.) opwekken tot, aanzetten, Z. *reizen*; 2. o. ww., m. *h. auf dem Pflaster mit dem Säbel -*, de sabel over de straat laten slepen.

Wetzer, (*-s*, mv. *Wetzer*) m. wetter, slijper m., hij die wet &.

Wetz-kiste, (*-n*) v. (van maaiers), bakje o. voor den slijpsteen; *-schale* v., Z. *-stein*; *-schiefer* m. slijpsteen, wetsteen m.; *-stahl* m. slijpstaal, slagersstaal o.; *-stein* m. wetsteen, slijpsteen m.; *-steinicht* bijv. nw. als een slijpsteen; *—es Brod*, brood o. met waterstrepen.

Whig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wijndrinker m.; (fig., in E.) volksman, liberaal, Whig m.

Whisky, (*-s*, mv. *-s*) o. hooge open wagen m.; 2. Iersche brandewijn m.

Whist-(spiel), (*-(e)s*) o., z. m. (Sp.) whist, Engelsch kaartspel o.; *-marke* v. whistfiche o.

Wibbeln, (*wibbelte, gewibbelt*) o. ww. wemelen, krioelen, door elk. kruipen.

Wichdorn, (*-dorn(e)s*, mv. *-dörner*) m., Z. *Heckenrose*.

Wichs, (*-es*) m., z. m. opschik m., staatsie v.; (Student.) onthaal o.

Wichsbürste, (*-n*) v. schoenborstel m.

Wichse, (*-n*) v. wasbal m., schoensmeer o.; (Volkst.) smeer o., ransel m., klappen m. mv.

Wichsen, (*wichste, gewichst*) bedr. ww. met was wrijven, cireeren; it. poetsen, opschikken; *Sie sind recht gewichst*, wat zijt gij netjes!; 2. *jem. -*, afrossen, afranselen.

Wichslappen, (*-lappens*, mv. *-lappen*) m. boenlap m.; 2. schoenpoetserslap m.

Wicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wezen, schepsel, wicht o.; *armer -*, arme drommel, sukkel, sul m.; 2. Z. *Bösewicht*.

Wichtchen, Wichtlein, (verkl.) o. wichtje, schepseltje o.

Wichtel-pfeife, (*-n*) v., Z. *Wachtelpfeife*; *-zopf* m., Z. *Weichselzopf*.

Wichtig, (*-er, -st*) bijv. en b. zwaar, wichtig, veel wegend; 2. (van geld), gewicht houdend, het vereischte gewicht hebbende; 3. belangrijk, aanmerkelijk, gewichtig; *-er Mann*, invloedrijk man, man van aanzien; *sich ein -es Ansehen geben*, een deftig uiterlijk aannemen; *-e Gründe*, belangrijk; *jemn. etw. -es sagen*, iem. iets belangrijks mededeelen; *das ist mir -*, dat is voor mij van belang, van gewicht; *-keit* v. zwaarte v., gewicht o.; (fig.) belangrijkheid, deftigheid v., invloed m.; 2. belangrijke zaak, gewichtige zaak v.

Wickbohne, (*-n*) v., Z. *Feigbohne*.

Wicke, (*-n*) v. (Pl.) wikke v.; *türkische -*, Z. *Giftbohne*; 2. Z. *Erve*.

Wickel, (*-s*, mv. *Wickel*) m. en o. *ein - Flachs*, rolletje o.; *ein - Hanf*, gevlochten hennep m.; 2. (fig., Scherts.) pruik v.; 3. (aan kousen), omgeslagen gedeelte o. van den bovenrand; (Hand.) *ein - Tabak*, eene rol tabak; *ein - Wolle*, bos m.; 4. klosje, garenklosje o.; (Pruikm.) papillot v.

Wickel-aal, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Kookk.) rolletje o. paling; *-band* o. breed band o.; it. luierzwachtel m.; *-blatt* o. opgerold blad o.; 2. dekblad o.; *-blume* v. heksenkruid o.

Wickel-flechte, (*-n*) v. parmelia v. (eene soort van korstmos); *-frau* v. baker v.; *-haspel* m. haspel m.; *-kind* o. kind o. in de luiers; (gemeenz.) Z. *-puppe*; *-moos* o., Z. *-flechte*.

Wickeln, (*wickelte, gewickelt*) bedr. ww. wikkelen, rollen, oprollen; *Strümpfe -*, oprollen; *Zwirn, Seide -*, opwinden, op klossen winden; (Pruikm.) *die Haare -*, in papillotten zetten; 2. oprollen en vastbinden, Z. *aufwickeln*; *einen Lappen um etw. -*, omdoen, omwikkelen; *ein Kind -*, de luiers aandoen, in het pak doen, Z. *einwickeln*; *Geld & aus dem Papier -*, uitdoen; *aus einander -*, ontwikkelen, losmaken, Z. (*her*)*auswickeln*; 3. wed. ww. (fig.) *sich aus einer Sache -*, zich behendig onttrekken aan, zich er uit redden.

Wickel-natter, (*-n*) v. rolslang v.; *-puppe* v. gebakerd kind o.; 2. groote pop v.; *-ranke* v. (Pl.) rank v. welke zich ergens omheenslingert, hechtrankje o.; *-raupe* v. rolrups v.; *-schlange* v., Z. *-natter; -schnur* v., Z. *-band; -schwanz* m. rolstaart, aap m. met een krulstaart; 2. Z. *Meerkatze* (1); *-strumpf* m. rolkous v.; *-tuch* o. doek m. om in te rollen; 2. luiers v. mv., luiergoed o., zwachtels m. mv.; *-zeug* o., Z. *-tuch.*

Wicken-brod, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. wikkenbrood o., brood o. van wikkenmeel; *-ernte* v. wikkenoogst m.; *-feld* o. wikkenveld o.; *-futter, -gemenge* o., Z. o., Z. *Wickfutter; -klee* m. Spaansche klaver o.; *-laus* v. wikkenluis v.; *-schabe* v. wikkenmot v.; *-schrot* m. wikkengrutten v. mv.; *-stein* m. korrelige druipsteen m.; *-stroh* o. wikkenstroo o.

Wickfutter, (*-s*) o., z. m. wikvoeder o., wikken v. mv.; 2. met wikken vermengd voedsel o.

Wickler, (*-s*, mv. *Wickler*) m. hij die wikkelt, rolt, oprolt &, Z. *wickeln;* 2. (Nat. hist.) Z. *Wickelraupe;* 3. Z. *Wickelnatter.*

Wickstroh, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Wickenstroh.*

Widar, (*-s*) m., z. m. (Fabell.) Widar, zoon m. van Wodan, god m. van het stilzwijgen.

Widder, (*-s*, mv. *Widder*) m. ram m., mannelijk schaap o.; (Sterrenk.) ram m. (een sterrenbeeld).

Widder-fell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. vel o. van een ram; *goldenes* —, (Ridd.) gulden vlies o.; *-haupt* m. ramskop, gebogen paardekop m.; *-horn* o. (w. i. gebr., Vest.) ramshoren m.; (Nat. hist.) ammonshoren m.; 2. Z. *Posthorn; -kampf* m. gevecht o. tusschen rammen, rammengevecht o.; *-kopf* m., Z. *-haupt; -punkt* m. lentesnijpunt o.

Widem, (*-s*, mv. *-e*) o. en m. aan de kerk behoorend stuk grond o.; 2. vruchtgebruik o. van een kapitaal; 3. Z. *Witthum.*

Widem-gut, (*-gut(e)s*, mv. *-güter*) o. kerkelijk goed, aan de kerk behoorend goed o.; *-hof* m. pastorie v., Z. *-gut; -korn* o. graan, koorn o. aan den geestelijke of de kerk op te brengen.

Widemut, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Widemgut; -bauer* m. boer m. die verplicht is de tot eene kerk behoorende landerijen te bebouwen.

Wider, voorz. (met den 4en nv.), tegen; *- das Gesetz,* tegen de wet; *- die Natur,* tegen de natuur, onnatuurlijk; *- einander laufen,* tegen elkaar inloopen; *- etw. sein,* ergens tegen zijn; 2. o. zelfst. *das Für und das -,* het voor en tegen.

Widerartig, bijv. nw. van eene andere soort, afwijkend, tegenstrijdig, heterogeen; *-keit* v. tegenstrijdigheid v.

Widerbelfern, -bellen, (*belferte wider, widergebelfert* en *bellte wider, widergebellt*) o. ww., m. *h.* tegenpraten, tegenspreken, tegenstribbelen.

Widerbeller, -in, tegenprater m., tegenpraatster v.

Widerchrist, (*-en*, mv. *-en*) m. antichrist, tegenstander m. van de christelijke leer.

Widerchristenthum, (*-(e)s*) o., z. m. antichristendom o.

Widerchristlich, bijv. en b. antichristelijk.

Widerdruck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Nat.) tegendruk, weerdruk m.; (Grav., Drukk.) weerdruk m., keerzijde v. van een blad druks.

Widerdrücken, (*drückte wider, widergedruckt*) bedr. ww. tegendrukken; 2. weerdrukken, terugdrukken.

Widerehelich, bijv. en b. tegen het huwelijk, onechtelijk.

Widerfahren, (*widerfuhr, widerfahren*) o. ww. onr., m. *s.* wedervaren, gebeuren, overkomen, ontmoeten; *es ist ihm ein Unglück -,* er is hem een ongeluk overkomen; *ihm widerfährt viel Ehre,* hem valt & ten deel; *jemn. Recht, Gerechtigkeit - lassen,* iem. recht laten wedervaren.

Widerfährte, (*-n*) v. (Jachtw.) tegenspoor o.

Widergänge, m. mv. (Bergw.) onderaardsche mijngangen m. mv. die van een gemeenschappelijk punt uitgaan, gangnet o.

Widergesetzlich, bijv. en b. wederrechtelijk, onwettig, strijdig met de wet.

Widergift, (*-(e)s*, mv. *-er*) o., Z. *Gegengift.*

Widerhaarig, bijv. en b. noodlottig, ongelukkig, lastig; it. tegen de vleug; *-keit* v. ongelukkige inborst, eigenzinnigheid, weerbarstigheid v.

Widerhaken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m. weerhaak m.

Widerhakig, bijv. nw. met weerhaken voorzien.

Widerhall, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Wiederhall.*

Widerhalt, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Widerstand;* 2. (Mets.) steunpunt o., stut m.

Widerhalten, (*widerhielt, widerhalten*) bedr. ww. onr., Z. *widerstehen;* 2. steunen, leunen; 3. van (langen) duur zijn, duren; (van spijzen), tegenhouden, niet spoedig verteren.

Widerhalter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. disselhaak, lange boomhaak m.

Widerhaltig, bijv. nw. tegenhoudend, weerstand biedende; (gemeenz.) (van spijzen), voedzaam, vast, niet gemakkelijk verterend.

Widerhorst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Widerrist.*

Widerklage, (*-n*) v. (Rechtspr.) Z. *Gegenklage.*

Widerkreuz, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Wapenk.) met kruisjes voorzien kruis o.

Widerlage, (*-n*) v. (Bouwk.) schoormuur, beer m.; 2. boogsgewijs gemetselde steun m. buiten een gebouw; (Rechtspr.) huwelijksgift v., bruiloftsgeschenk o.

Widerlager, (*-s*, mv. *Widerlager*) m. steunmuur, schoormuur, steenen beer m.

Widerlegbar, widerleglich, bijv. nw. wederlegbaar, te weerleggen, te betwisten, tegen te spreken; *-keit* v. wederlegbaarheid v.

Widerlegen, (*legte wider, widergelegt*) bedr.ww. leggen tegen, doen steunen tegen.

Widerlegen, (*widerlegte, widerlegt*) bedr. ww. wederleggen, logenstraffen; (Rechtspr.) tegenspreken, betwisten, ontzenuwen, ontkennen, verweren.

Widerleger, -in, hij, zij die weerlegt, loochent, verweerder m., verweerster v.

Widerlegung, (*-en*) v. weerlegging, loochening, betwisting, tegenspraak, ontkenning v.; (Rechtspr.) verwering v.

Widerlegungsschrift, (*-en*) v. (Rechtspr.) verweerschrift o.

Widerlehnen, (*lehnte wider, widergelehnt*) bedr. ww. leunen tegen, steunen tegen.

Widerlich, (*-er, -st*) bijv. nw. (van spijzen), walgelijk, tegenstaand, onaangenaam; (van den reuk), onaangenaam, stinkend; (van een gezicht), stuitend, aanstootelijk, hinderlijk; *-er Mensch,* terugstootend; *-keit* v. walgelijkheid, onaangenaamheid v., terugstootende o., walging v., tegenzin, afkeer m.

Widern, (*widerte, gewidert*) o. ww., m. *h. jem. -,* walging veroorzaken, doen tegenstaan, mishagen; it. walging gevoelen, een afkeer hebben van, een tegenzin hebben in.

Widernatürlich, bijv. en b. onnatuurlijk, strijdig met de natuur, niet volgens de natuur; 2. bovennatuurlijk; *-keit* v. onnatuurlijkheid v.; it. bovennatuurlijkheid v.

Widerpart, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) Z. *Gegenpart; jem. - halten,* iem. wederstaan, Z. *widersprechen.*

Widerprall, (*-(e)s*, mv. *Widerpralle*) m., Z. *Rückprall.*

Widerprallen, (*prallte wider, widergeprallt*) o. ww., m. *s.* terugstuiten, terugspringen, weerstuiten.

Widerrathen, (*widerrieth, wiederrathen*) bedr. ww. onr., Z. *abrathen.*

Widerrather, (*-thers*, mv. *-ther*) m. afrader, ontrader m., hij die ontraadt.

Widerrechtlich, (*-er, -st*) bijv. en b. wederrechtelijk, onrechtvaardig, tegen de wet, onwettig, willekeurig, eigenmachtig; (Rechtspr.) onbevoegd, onwettig, willekeurig; *-keit* v. wederrechtelijkheid, onwettigheid, willekeurigheid, willekeur v.; 2. willekeurige handeling, wederrechtelijke handeling v.

Widerrede, (*-n*) v. tegenspraak, betwisting, tegenbewering v.; *ohne -,* zonder tegenspraak, ontegenzeglijk; it. zonder iets te zeggen; *keine -!,* geene tegenspraak!, niet tegenspreken!

Widerrist, Widerrüst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (van een paard), schoft v.

Widerruf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. herroeping v., buiten werking stellen o., op-

helfing, ontkenning v.; *einen - thun müssen*, genoodzaakt zijn te herroepen.

Widerrufen, (*widerrief, widerrufen*) bedr. ww. onr. *etw.* -, herroepen, terugnemen, afbestellen; *einen Befehl* -, herroepen, intrekken; *gegebene Aufträge* -, afbestellen; *sein Versprechen* -, herroepen, terugnemen; *ein Gesetz* -, buiten werking stellen; *eine Schrift* -, herroepen, intrekken.

Widerruflich, bijv. nw. herroepelijk, in te trekken, terug te nemen; *-keit* v. herroepelijkheid v.

Widerrufung, (*-en*) v., Z. *Widerruf.*

Widersacher, (*-s*, mv. *Widersacher*) m., **-in,** (*-nen*) v. tegenpartij v., tegenstander, vijand m., vijandin v.; (Rechtspr.) tegenpartij v.; (Godg.) duivel, booze m.

Widersatz, (*-es*, mv. *Widersätze*) m., Z. *Widersetzung;* 2. tegenstelling v.

Widerschall, Widerschein, m., Z. *Wiederschall &.*

Widerschelten, (*schalt wider, widergescholten*) bedr. ww. onr. tegenbeschuldigingen inbrengen, zijn aanklager aanklagen.

Widerschlagen, (*schlug wider, widergeschlagen*) bedr. ww. onr. tegenslaan, slaan tegen.

Widersetzen (sich), (*widersetzte, widersetzt*) wed. ww. zich verzetten, weerstand bieden, opstaan.

Widersetzlich, & bijv. nw., Z. *widerspänstig.*

Widersetzung, (*-en*) v. tegenstand, wederstand m., verzet o.

Widersinn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Spraakk.) tegenvoorstel o., tegenovergestelde beteekenis v.; 2. tegenspraak, ongerijmdheid v., onzin m.

Widersinnig, bijv. en b. strijdig met de beteekenis; 2. tegenstrijdig; 3. onzinnig, ongerijmd; *-er Satz,* paradox v.

Widersinnigkeit, (*-en*) v., Z. *Widersinn.*

Widerspänstig, -spenstig, (*-er, -st*) bijv. en b. weerspannig, weerstrevend, tegenstand biedend, hoofdig, koppig; 2. oproerig, ongehoorzaam; *- sein,* weerspannig zijn, zich verzetten, tegenstand bieden; *-keit* v. weerspannigheid, hoofdigheid v.; 2. wederstand, tegenstand m., oproer o.; 3. ongehoorzaamheid v., verzet o.

Widerspiel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tegendeel, tegenovergestelde o.; *das - halten,* het tegenovergestelde doen, tegenwerken, het hoofd bieden.

Widerspitze, (*-n*) v., Z. *Widerhaken.*

Widersprechen, (*widersprach, widersprochen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, tegenspreken; *seinen Worten* -, loochenen; *einer Nachricht* -, in tegenspraak zijn met, tegenspreken, weerspreken; *dieser Satz widerspricht dem andern,* deze zin weerspreekt, is in tegenspraak met; 2. *einer Sache* -, tegenspreken, voor onwaar verklaren; II. wed. ww. *sich* -, zich zelven tegenspreken; (in antwoorden), zich weerspreken.

Widersprechend, bijv. en b. tegenspreekend, in tegenspraak zijnde met.

Widersprecher, (*-chers*, mv. *-cher*) m., **-in,** (*-nen*) v. tegenspreker m., tegenspreekster v., hij, zij, die tegenspreekt.

Widersprechung, (*-en*) v., Z. *Widerspruch.*

Widerspruch, (*-(e)s*, mv. *Widersprüche*) m. tegenspraak, tegenbewering v.; *ohne* -, zonder tegenspraak v., protest, verzet o.; *-sgeist* m. weerspannige geest, geest m. van tegenspraak, kwade geest m., verkeerde zucht v. van tegenspraak.

Widerstand, (*-(e)s*) m., z. m. we(d)erstand m., verzet o.; 2. Z. *Gegenwehr; -slinie* v. (Vest.) verdedigingslijn v.

Widerstehen, (*widerstand, widerstanden*) o. ww. onr., m. *h.* wederstaan, we(d)erstand bieden, tegenstand bieden, het hoofd bieden; 2. (van spijzen), tegenstaan, walgen.

Widerstehlich, bijv. nw. te wederstaan, af te weren; *-keit* v. wederstaanbaarheid v.

Widerstosz, (*-stoszes*, mv. *-stösze*) m. tegenstoot, weerstoot, tegenstuit m.; (Pl.) Z. *Meernelke.*

Widerstreben, (*widerstrebte, widerstrebt*) o. ww., m. *h. jemn., einer Sache* -, weerstreven, zich verzetten tegen, worstelen tegen, tegenstand bieden; *der Vernunft* -, zich verzetten tegen, strijden met.

Widerstreber, (*-strebers*, mv. *-streber*) m. tegenstrever, tegenstander, vijand m.

Widerstreit, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Widerspruch.*

Widerstreiten, (*widerstritt, widerstritten*) o. ww. onr., m. *h. einer Sache* -, bestrijden, betwisten, tegenstrijden; (fig.) een afkeer hebben van.

Widerstreiter, -in, hij, zij die bestrijdt &, bestrijder m., bestrijdster v.

Widerstrom, (*-(e)s*) m., z. m. tegenstroom m.; it eb v.; 2. draaiing v., terugstroomen o.

Widerstütze, (*-n*) v. stut, schoor, steun m.

Widertheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Widerpart.*

Widerthon, (*-(e)s*) m., z. m. (Pl.) wolkruid o., kalfsvoet m.

Widerwärtig, (*-er, -st*) bijv. nw. wederwaardig, strijdig; *der Nase* -, onaangenaam; (van het gelaat), stuursch, knorrig; (van het gedrag &), onaangenaam, terugstootend, slecht; *-er Mensch,* stuursch; *-e Frau,* knorrig, gemelijk, Z. *widrig, widerlich;* (Schild.) (van kleuren), hard, scherp; *-keit* v. onaangenaamheid, walgelijkheid v.; 2. wederwaardigheid, tegenstrijdigheid v., tegenspoed m., ongeluk, onheil o.; (gemeenz.) knorrigheid, gemelijkheid, spijtigheid v.

Widerwille, (*-ns*) m., z. m. tegenzin, afkeer, weerzin m.; *mit* -, met tegenzin; 2. onaangenaamheid, walging v., afkeer m.; *einen -n gegen jem. fassen,* een afkeer krijgen van; *natürlicher* -, natuurlijke afkeer m., antipathie v.; *jems. -n auf sich laden,* iems. haat op den hals halen; 3. Z. *Missvergnügen.*

Widerwillig, bijv. en b. onwillig, met tegenzing, afkeerig.

Widerwind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tegenwind, ongunstige wind m.

Widerwort, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tegenantwoord o., repliek v.

Widerzeit, (*-en*) v. (Zeew.) verandering v. van het tij.

Widmen, (*widmete, gewidmet*) bedr. ww. wijden, toewijden, opdragen; *jemn. ein Buch* -, opdragen; *eine Sache zu etw.* -, bestemmen; *sein Geld zum Unterhalt der Armen* -, bestemmen, geven, doen dienen; 2. wed. ww. *sich den Wissenschaften* -, zich toewijden, zich toeleggen op; *sich einem Gewerbe* -, een beroep kiezen.

Widmer, (*-s*, mv. *Widmer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die opdraagt, toewijdt &.

Widmung, (*-en*) v. toewijding, wijding, bestemming v.; (van een boek), opdracht v.

Widrig, (*-er, -st*) bijv. en b. tegen, afkeerig, tegenstrijdig; *-er Wind,* tegenwind, ongunstige wind; *- gesinnt sein,* afkeerig zijn; *gegen jem. - gesinnt sein,* een afkeer hebben van; *-e Schicksale,* noodlottig, droevig; *-es Geschick,* ongeluk o., tegenspoed m.; *-en Falls, im -en Falle,* in het tegenovergestelde geval, zoo niet, anders; 2. onaangenaam, walgend, afkeerig; *-keit* v. tegenwerking, tegenkanting v.; 2. tegenspoed m.; 3. walging v., afkeer m.

Widrigens, bijw., Z. *widrig (en Falls).*

Wie, bijw. hoe, op welke wijze, hoedanig; *- sagt man?,* wat zegt men?; *- ist sein Name?,* hoe is zijn naam?; *- kommt es, dass &,* hoe komt het &; -? *- sagen Sie?,* wat belieft u?, wat zegt gij?; *- bald?,* wanneer?; *- hoch spielen Sie?,* waarom speelt gij?; *- oft?,* hoe dikwijls, hoe menigmaal?, *- stark war die Gesellschaft?,* hoe groot was &, uit hoeveel personen bestond &; 2. *- viel,* Z. *wieviel; - wenig?,* hoe weinig; *- lange?,* hoe lang?; *- lange ist es, dass &,* hoe lang is het geleden; *- lange ist er hier?,* sedert wanneer of hoe lang is hij hier?; *- weit ist es von hier nach &,* hoe groot is de afstand van hier naar &; 3. *- bald ist es vorbei!,* hoe spoedig is het voorbij, gedaan!; *- schön ist es!,* wat is het schoon!, hoe schoon is het!; *- leicht kann man irren,* hoe licht kan men dwalen; 4. *aber - erschrak er, als er sah &,* maar hoe schrok hij &; 5. -, *wenn er dennoch käme?,* wat, als hij nog eens kwame?; *- so?, - denn?, - denn das* -, hoezoo?, hoe dat?; *- anders?,* zeker, stellig, wat anders; *ich weiss nicht* -, ik weet niet hoe, op welke wijze; *ich weiss nicht - ich es machen soll,* ik weet niet hoe ik het zal aanleggen; *- dem sei, dem sei, - ihm wolle,* hoe het ook zij, wat er ook van de zaak zijn moge; 6. *- gelehrt er*

auch sein may, hoe geleerd hij ook zijn moge; - *schwer es mir auch ankommt*, hoe moeielijk het mij ook valt, wat het mij ook koste; (Spr.) - *man's treibt, so geht's*, zooals men zaait, zoo maait men; II. o. zelfst. *auf das - kömmt es an*, op het hoe komt het aan; III. voegw. als, gelijk, zooals; *einer - der andere*, de een zoowel als de andere; - *todt*, als dood; *ein Mann - er*, een man gelijk hij; *die Sache so - sie ist*, de zaak zoo als zij is; - *ein Schurke sich betragen*, zich gedragen als een schurk; - *wenn, als - wenn*, alsof; *ich liebe niemand - ihn*, ik bemin niemand zoo zeer als hem; *nicht so grosz - ich*, als ik; 2. - *man sagt, so* ℌ, naar men zegt; - *ich sehe*, naar ik zie; 3. (gemeenz.) toen, op het oogenblik dat; *er kam an, - ich abreiste*, toen ik vertrok; *so - er ankam*, zoodra hij aankwam, dadelijk bij zijne aankomst; 4. - *man der Ruhe braucht, so* ℌ, evenzeer als men rust noodig heeft &; - *auch seine Frau* ℌ, even als, zoowel als; 5. Z. *wiewohl*.

Wiebel, (-*s*, mv. *Wiebel*) m. kalander, korenworm m.

Wiebeln, (*wiebelte, gewiebelt*) o. ww., Z. *wibbeln*.

Wiede, (-*n*) v. (Pl.) Z. *Weide*; (Landh.) in het water geweekt teenen rijsje o., band o. van wilgenrijs; 2. (Pl.) Z. *Waa*.

Wiede-baum, (-*baum(e)s*, mv. -*bäume*) m. vuilboom, sporkeboom m.; -*hopf* m. hoppe v. (een vogel); —*kraut* o. (Prov.) spurrie v., klavergras o.

Wiedekraut, (-*kraut(e)s*, mv. -*kräuter*) o. (Prov.) groote winde v.

Wiedelsilber, (-*s*) o., z. m. getrokken zilver o.

Wieder, bijw. weder, weer, opnieuw, nog eens, herhaaldelijk; - *zu trinken verlangen*, weer om drinken vragen; *kommt ein anderes Mal* -, kom op een anderen keer terug; *es regnet schon* -, het regent alweder; *ich bin schon - hier*, hier ben ik weer, ik ben al weer terug; - *in den vorigen Stand setzen*, weer in den vorigen staat brengen, herstellen; *ich lasse ihn - grüszen*, wees zoo goed hem voor mij insgelijks te groeten.

Wiederabdruck, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. herdruk m.

Wiederabdrucken, (*druckte wieder ab, wiederabgedruckt*) bedr. ww. herdrukken.

Wiederabfallen, (*fiel wieder ab, wiederabgefallen*) o. ww. onr. weder afvallig worden, opnieuw afvallen.

Wiederabfeuern, (*feuerte wieder ab, wiederabgefeuert*) bedr. ww. nog eens vuren, weer schieten.

Wiederabjagen, (*jagte wieder ab, wiederabgejagt*) bedr.ww. *dem Feinde etw.* -, weer ontnemen, hernemen, heroveren.

Wiederabjagung, v., Z. *wiederabjagen*; it. herneming, herovering v.; -*srecht* o. recht o. van herneming.

Wiederablaufen, (*lief wieder ab, wiederabgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* weder afloopen; (van het water), weer zakken, vallen.

Wiederabreisen, (*reiste wieder ab, wiederabgereist*) o. ww., m. *s.* weder vertrekken.

Wiederabsagen, (*sagte wieder ab, wiederabgesagt*) bedr. ww. afbestellen.

Wiederabtheilen, (*theilte wieder ab, wiederabgetheilt*) bedr. ww. onderverdeelingen maken.

Wiederabtreten, (*trat wieder ab, wiederabgetreten*) bedr. ww. onr. weder afstaan; (Rechtspr.) weer afstand doen van.

Wiederabtretung, v., Z. *wiederabtreten*; it. wederafstand m.

Wiederanfangen, (*fing wieder an, wiederangefangen*) bedr. ww. onr. weder beginnen, opnieuw beginnen.

Wiederanfassen, (*fasste wieder an, wiederangefasst*) bedr. ww. weder aanvatten, opnieuw aangrijpen.

Wiedergehen, (*ging wieder an, wiederangegangen*) o. ww. onr., m. *s.* (van den strijd), opnieuw beginnen, weer beginnen; 2. zich hernieuwen, opnieuw ontstaan.

Wiederangreifen, (*griff wieder an, wiederangegriffen*) bedr.ww. onr.weer aanvatten; 2. opnieuw aangrijpen, weer aanvallen.

Wiederanknüpfen, (*knüpfte wieder an, wiederangeknüpft*) bedr. ww. *eine Bekanntschaft* -, weer aanknoopen; *Verhandlungen* -, vernieuwen, hervatten.

Wiederanlegen, (*legte wieder an, wiederangelegt*) bedr.ww. vastleggen; *eine Summe* -, opnieuw plaatsen.

Wiederanlegung, (-*en*) v. hernieuwde plaatsing v.

Wiederanmachen, (*machte wieder an, wiederangemacht*) bedr.ww. weder vastmaken, weer op zijn plaats zetten, leggen.

Wiederannähern (sich), (*näherte wieder an, wiederangenähert*) wed. ww. weer naderen.

Wiederannahme, (-*n*) v. herneming v.

Wiederannehmen, (*nahm wieder an, wiederangenommen*) bedr.ww. onr. hernemen, weder aannemen.

Wiederanregen, (*regte wieder an, wiederangeregt*) bedr. ww. *eine Frage* -, opnieuw aanroeren.

Wiederanstellen, (*stellte wieder an, wiederangestellt*) bedr.ww. weder aanstellen, in den vroegeren stand herstellen.

Wiederanstellung, v., Z. *wiederanstellen*; it. hernieuwde aanstelling v.

Wiederansuchen, (*suchte wieder an, wiederangesucht*) bedr. ww. opnieuw aanzoek doen, weer solliciteeren.

Wiederantreten, (*trat wieder an, wiedrangetreten*) bedr. ww. *eine Reise* -, hervatten, weer beginnen.

Wiederanzünden, (*zündete wieder an, wiederangezündet*) bedr. ww. weer ontsteken.

Wiederaufbauen, (*baute wieder auf, wiederaufgebaut*) bedr. ww. weder opbouwen, herbouwen.

Wiederaufblühen, (*blühte wieder auf, wiederaufgeblüht*) o. ww., m. *s.* weder bloeien, opnieuw bloeien.

Wiederaufblühung, v., Z. *wiederaufblühen*; it. herleving v.

Wiederauferstehen, (*erstand wieder auf, wiederauferstanden*) o. ww. onr., m. *s.* weder opstaan, uit den doode opstaan, verrijzen.

Wiederauferstehung, v. verrijzenis, opstanding v.

Wiederauffinden, (*fand wieder auf, wiederaufgefunden*) bedr. ww. onr. hervinden, terugvinden.

Wiederaufgehen, (*ging wieder auf, wiederaufgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* weer opengaan.

Wiederaufheben, (*hob wieder auf, wiederaufgehoben*) bedr. ww. onr. weder oplichten, opheffen, opbeuren; (fig.) *ein Gesetz* -, weer intrekken.

Wiederaufkommen, (*kam wieder auf, wiederaufgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* weer opkomen, herstellen, beter worden.

Wiederaufleben, (*lebte wieder auf, wiederaufgelebt*) o. ww., m. *h.* herleven.

Wiederauflegen, (*legte wieder auf, wiederaufgelegt*) bedr. ww. opnieuw toepassen, opnieuw opleggen; *ein Buch* -, opnieuw uitgeven, herdrukken.

Wiederauflösen, (*löste wieder auf, wiederaufgelöst*) bedr. ww. opnieuw oplossen, weder oplossen.

Wiederaufnehmen, (*nahm wieder auf, wiederaufgenommen*) bedr. ww. onr. weder opnemen, hervatten; *eine Rede* -, hervatten, voortzetten; *Gedanken* -, opnieuw koesteren.

Wiederaufrichten, (*richtete wieder auf, wiederaufgerichtet*) bedr. ww opnieuw oprichten, weder verheffen.

Wiederaufschlagen, (*schlug wieder auf, wiederaufgeschlagen*) bedr. ww. onr. weder omslaan.

Wiederaufstehen, (*stand wieder auf, wiederaufgestanden*) o.ww. onr., m. *s.* weder opstaan, zich weer verheffen, herrijzen.

Wiederaufwachen, (*wachte wieder auf, wiederaufgewacht*) o. ww., m. *s.* weder ontwaken, weer wakker worden.

Wiederaufwecken, (*weckte wieder auf, wiederaufgeweckt*) bedr. ww. weer opwekken, weer wakker maken, tot het leven terugroepen.

Wiederausbrechen, (*brach wieder aus, wiederausgebrochen*) o. ww. onr., m. *s.* weer uitbreken, opnieuw uitbarsten.

Wiederausbruch, (-*bruch(e)s*, mv. -*brüche*) m. (van den oorlog), hernieuwde uitbarsting v., Z. *wiederausbrechen*.

Wiederausfuhr, (-*en*) v. uitvoer, uitvoerhandel m., exportatie v.; -*artikel* m. tot uitvoer bestemde koopwaar v.

Wiederausgraben, (*grub wieder aus, wiederausgegraben*) bedr. ww. onr. opgraven, weer opdelven.

Wiederaussöhnen, (*söhnte wie-*

der aus, wieder ausgesöhnt) bedr. ww. weer verzoenen.

Wiederaussöhnung, v., Z. *wiederaussöhnen;* it. verzoening v.

Wiederbedecken, (*bedeckte wieder, wiederbedeckt*) bedr. ww. weder bedekken, opnieuw bedekken.

Wiederbefähigen, (*befähigte wieder, wiederbefähigt*) bedr.ww. (Rechtspr.) rehabiliteeren.

Wiederbefähigung, (*-en*) v. rehabilitatie v.

Wiederbegehen, (*beging wieder, wiederbegangen*) bedr. ww. onr. (Ger.) weder begaan, opnieuw in een misslag vervallen.

Wiederbegehung, v., Z. *wiederbegehen;* it. herhaling v. van een misdrijf (Ger.) recidive v.

Wiederbegehren, (*begehrte wieder, wiederbegehrt*) bedr. ww. terugvragen, terugeischen.

Wiederbekehren, (*bekehrte wieder, wiederbekehrt*) bedr. ww. weder bekeeren.

Wiederbekehrung, (*-en*) v. vernieuwde bekeering v.

Wiederbeklagte(r), (*-klagten,* mv. *-klagten*) m. (Rechtspr.) tegenbeklaagde, eischer m. tegen de klacht.

Wiederbekommen, (*bekam wieder, wiederbekommen*) bedr. ww. onr. wederkrijgen, terugkrijgen, terugbekomen.

Wiederbeleben, (*belebte wieder, wiederbelebt*) bedr. ww. doen herleven, herlevendigen, opwekken, in het leven terugroepen.

Wiederbelebung, v. herleving, opwekking, verlevendiging v.

Wiederberuhigen, (*beruhigte wieder, wiederberuhigt*) bedr. ww. weder geruststellen; 2. wed. ww. *sich* -, zich weder geruststellen, bedaren.

Wiederberuhigung, v. geruststelling v.

Wiederbesänftigen, (*besänftigte wieder, wiederbesänftigt*) bedr. ww. weer doen bedaren.

Wiederbeschuldigen, (*beschuldigte wieder, wiederbeschuldigt*) bedr. ww. weder beschuldigen, opnieuw beschuldigen.

Wiederbeschuldigung, (*-en*) v. weder-beschuldiging v.

Wiederbesetzen, (*besetzte wieder, wiederbesetzt*) bedr. ww. weder bezetten, opnieuw bezetten.

Wiederbesinnen (sich), (*besann wieder, wiederbesonnen*) wed. ww. onr. zich herinneren, weer tot bewustzijn komen; it. tot andere gedachten komen, van gedachte veranderen.

Wiederbesitz, (*-es*) m., z. m. *in - kommen,* weer in het bezit komen.

Wiederbesitzen, (*besass wieder, wiederbesessen*) bedr. ww. onr. weder bezitten, opnieuw bezitten.

Wiederbevölkern, (*bevölkerte wieder, wiederbevölkert*) bedr. ww. weder bevolken.

Wiederbezahlen, (*bezahlte wieder, wiederbezahlt*) bedr. ww. weder betalen, terugbetalen.

Wiederbezahlung, (*-en*) v. terugbetaling v., rembours o.

Wiederbeziehen, (*bezog wieder, wiederbezogen*) bedr.ww. onr. *ein Instrument* -, weer bespannen, andere snaren opspannen; *ein Haus* -, opnieuw betrekken.

Wiederbitten, (*bat wieder, wiedergebeten*) bedr. ww. onr. weder verzoeken, opnieuw verzoeken; 2. (gemeenz.) terugverzoeken, op zijne beurt uitnoodigen, wederkeerig uitnoodigen.

Wiederborgen, (*borgte wieder, wiedergeborgt*) bedr. ww. op zijne beurt leenen, wederkeerig leenen.

Wiederbrauchen, (*brauchte wieder, wiedergebraucht*) bedr. ww. *etw.* -, weer noodig hebben, opnieuw behoeven.

Wiederbringen, (*brachte wieder, wiedergebracht*) bedr.ww. onr. terugbrengen, terugvoeren, in vorigen staat herstellen.

Wiederbringlich, bijv. nw. herstelbaar.

Wiederbringung, v., Z. *wiederbringen;* it. herstelling, terugvoering v.

Wiederdienst, (*-es,* mv. *-e*) m. wederdienst m.

Wiedereinbringen, (*brachte wieder ein, wiedereingebracht*) bedr. ww. onr. herstellen, inhalen; it. schadeloosstellen voor; *die Kosten* -, opwegen tegen, vergoeden.

Wiedereinbringung, v., Z. *wiedereinbringen;* it. herstelling, schadeloosstelling, vergoeding v.; (Heelk.) wederinzetting v.

Wiedereinfuhr, (*-en*) v. wederinvoer m.; *-artikel* m. weder ingevoerd artikel o., weder ingevoerde koopwaar v.

Wiedereinführbar, bijv. nw voor wederinvoer geschikt.

Wiedereinführen, (*führte wieder ein, wiedereingeführt*) bedr. ww. weder invoeren, opnieuw vestigen, herstellen.

Wiedereinhändigen, (*händigte wieder ein, wiedereingehändigt*) bedr. ww. weder ter hand stellen, teruggeven, restitueeren.

Wiedereinhändigung, (*-en*) v. terhandstelling, teruggave, restitutie v.

Wiedereinkerkerung, v. hernieuwde gevangenneming v.

Wiedereinlassen, (*liesz wieder ein, wiedereingelassen*) bedr. ww. onr. weder toelaten, opnieuw inlaten.

Wiedereinlassung, v. hernieuwde toelating v.

Wiedereinlenken, (*lenkte wieder ein, wiedereingelenkt*) o. ww., m. *h.* den weg weder opgaan; *im Reden* -, weer op zijn onderwerp terugkomen; 2. van zijne afdwalingen terugkomen; II. bedr. ww. *ein Bein* -, weder inzetten.

Wiedereinlösen, (*löste wieder ein, wiedereingelöst*) bedr. ww. weder inlossen.

Wiedereinnahme, (*-n*) v. herovering, wederinneming v.

Wiedereinnehmen, (*nahm wieder ein, wiedereingenommen*) bedr. ww. onr. hernemen, heroveren, weder innemen.

Wiedereinräumung, (*-en*) v. weder in het bezit stelling v.

Wiedereinreiszen, (*riss wieder ein, wiedereingerissen*) bedr. ww. onr. afbreken; 2. o. ww., m. *s.* (van misbruiken), weder ingevoerd worden.

Wiedereinrichten, (*richtete wieder ein, wiedereingerichtet*) bedr. ww. (Heelk.) weder inzetten; (fig.) weder in orde brengen, opnieuw vestigen, eene nieuwe inrichting maken.

Wiedereinrichtung, (*-en*) v. (Heelk.) inzetting v.; (fig.) hernieuwde inrichting, vestiging, reorganisatie v.

Wiedereinsaugen, (*sog wieder ein, wiedereingesogen*) bedr. ww. onr. weder inzuigen, opslorpen.

Wiedereinschiffen, (*schiffte wieder ein, wiedereingeschifft*) bedr. ww. weder inschepen; 2. wed. ww. *sich* -, weder scheep gaan.

Wiedereinschlagen, (*schlug wieder ein, wiedereingeschlagen*) bedr. ww. onr. weder inslaan; 2. o. ww., m. *s.* weer naar binnen gaan.

Wiedereinschliesszen, (*schloss wieder ein, wiedereingeschlossen*) bedr. ww. onr. weder insluiten, opnieuw insluiten.

Wiedereinsetzen, (*setzte wieder ein, wiedereingesetzt*) bedr. ww. weder op zijne plaats zetten, weder vestigen, in zijne betrekkingen herstellen, in het bezit stellen, rehabiliteeren.

Wiedereinsetzung, (*-en*) v., Z. *wiedereinsetzen;* (Ger.) herstelling v. in betrekking, herstelling v. in vroegeren stand, rehabilitatie v.

Wiedereinstecken, (*steckte wieder ein, wiedereingesteckt*) bedr. ww. weer in den zak steken, weer in de scheede steken; *in's Gefängniss* -, weer in de gevangenis zetten.

Wiedereinstellen (sich), (*stellte wieder ein, wiedereingestellt*) wed. ww. terugkomen, weer voorkomen, zich weer voordoen.

Wiederentstehen, (*entstand wieder, wiederentstanden*) o. ww. onr., m. *s.* weder ontstaan, opnieuw ontstaan, herboren worden.

Wiederentstehung, (*-en*) v. wedergeboorte v.

Wiederergreifen, (*ergriff wieder, wiedergriffen*) bedr. ww. onr. weer aangrijpen, weer aanvatten.

Wiedererhalten, (*erhielt wieder, wiedererhalten*) o. ww. onr., Z. *wiederbekommen.*

Wiedererhaltung, v., Z. *wiederbekommen;* it. herstel o.

Wiedererheitern, (*erheiterte wieder, wiedererheitert*) bedr. ww. weer opvroolijken.

Wiedererholen (sich), (*erholte wieder, wiedererholt*) wed. ww. zich herstellen, tot bewustzijn of tot zich zelven komen.

Wiedererholung, v., Z. *wiedererholen;* it. herstel o.

Wiedererinnern, (*erinnerte wieder, wiedererinnert*) bedr. ww. weer te binnen brengen, weer herinneren; 2. wed. ww. *sich* -, zich weer herinneren.

Wiedererkennen, (*erkannte wieder, wiedererkannt*) bedr. ww. onr. weer herkennen, opnieuw herkennen.

Wiedererkennung, (*-en*) v., Z. *wiedererkennen;* 2. erkentenis, dankbaarheid v.

Wiedererlangen, (*erlangte wieder, wiedererlangt*) o. ww., Z. *wiedererhalten.*

Wieder-erlegen, -ersetzen, -erstatten, bedr. ww. teruggeven, vergoeden, schadeloosstellen.

Wiedererlegung, -ersetzung, -erstattung, v. teruggave, vergoeding, schadeloosstelling v.

Wiederernennen, (*ernannte wieder, wiedererannt*) bedr. ww. onr. weer benoemen, opnieuw benoemen.

Wiedererobern, (*eroberte wieder, wiedererobert*) bedr. ww. weer veroveren, heroveren, opnieuw veroveren.

Wiedereroberung, (*-en*) v. herovering v.

Wiedereröffnen, (*eröffnete wieder, wiedereröffnet*) bedr. ww. heropenen, opnieuw openen.

Wiedereröffnung, v., Z. *wiedereröffnen;* it. heropening v.

Wiedererschaffen, (*erschafte wieder, wiedererschafft*) bedr. ww. herscheppen.

Wiedererscheinen, (*erschien wieder, wiedererschienen*) o. ww. onr., m. *s.* weder verschijnen; - *lassen,* weer uitgeven, opnieuw uitgeven, herdrukken.

Wiedererscheinung, (*-en*) v. wederverschijning v.

Wiedererwachen, (*erwachte wieder, wiedererwacht*) o. ww., *s.* weder ontwaken, verrijzen.

Wiedererwählbar, bijv. nw. herkiesbaar; *-keit* v. herkiesbaarheid v.

Wiedererwählen, (*erwählte wieder, wiedererwählt*) bedr. ww. herkiezen, opnieuw kiezen, weer verkiezen.

Wiedererwählung, (*-en*) v. herkiezing v.

Wiedererwecken, (*erweckte wieder, wiedererweckt*) bedr. ww. weder opwekken, doen herleven, in het leven terugroepen.

Wiedererweckung, v. opwekking, terugroeping v. in het leven.

Wiedererzählen, (*erzählte wieder, wiedererzählt*) bedr. ww. weder vertellen, opnieuw vertellen, oververtellen, overbrengen.

Wiedererzeugen, (*erzeugte wieder, wiedererzeugt*) bedr. ww. opnieuw voortbrengen; 2. wed. ww. *sich* -, zich verder voorttelen.

Wiedererzeugung, (*-en*) v. voortteling v.; *-skraft* v. voorttelingsvermogen o.

Wiederfährte, (*-en*) v. (Jachtw.) spoor o. van teruggegaan wild.

Wiederfangen, (*fing wieder, wiedergefangen*) bedr. ww. onr. weder vangen, opnieuw vangen.

Wiederfinden, (*fand wieder, wiedergefunden*) bedr. ww. onr. terugvinden, wedervinden.

Wiederfindung, (*-en*) v. terugvinding, wedervinding v.

Wiederflug, (*-(e)s*) m., z. m. terugkeer m. der vogels.

Wiederfluss, (*-es*) m., z. m. (Zeew.) eb v.

Wiederfo(r)dern, (*fo(r)derte wieder, wiedergefo(r)dert*) bedr. ww. terugvragen, terugeischen, terugvorderen.

Wiederforderung, (*-en*) v. terugvordering v.

Wiederfruchtig, bijv. nw. herhaaldelijk vruchten dragend.

Wiedergabe, (*-n*) v. teruggave, restitutie v.

Wiedergang, (*-(e)s*) m., z. m. (Jachtw.) teruggaan o., teruggang, terugkeer m.

Wiedergebären, (*gebor wieder, wiedergeboren*) bedr. ww. onr. weder doen geboren worden; (Godg.) weder baren, herscheppen.

Wiedergeben, (*gab wieder, wiedergegeben*) bedr. ww. onr. wedergeven, teruggeven.

Wiedergeblich, bijv. nw. teruggegeven moetende worden.

Wiedergeboren, bijv. nw. (Godg.) herboren.

Wiedergebung, (*-en*) v., Z. *Wiedergabe.*

Wiedergeburt, (*-en*) v. (fig.) herleving v.; (Godg.) wedergeboorte v.; (Wijsb.) aangroeiing, herstelling v.

Wiedergelangen, (*gelangte wieder, wiedergelangt*) o. ww., m. *s. zu etw.* -, weer geraken, herkrijgen, opnieuw in het bezit treden van; (Pol.) weer op den troon komen.

Wiedergelangung, v. terugkomst v. op den troon.

Wiedergenesen, (*genas wieder, wiedergenesen*) o. ww. onr. herstellen, weer genezen, Z. *wiederaufkommen.*

Wiedergenesung, v., z. m. herstelling, genezing v., herstel o.

Wiedergewinnen, (*gewann wieder, wiedergewonnen*) bedr. ww. onr. herwinnen, terugwinnen, terugkrijgen.

Wiederglanz, (*-es*) m., z. m., Z. *Abglanz.*

Wiedergrüszen, (*grüszte wieder, wiedergegrüszt*) o. ww., m. *h.* teruggroeten, den groet beantwoorden.

Wiederhaben, (*hatte wieder, wieder gehabt*) bedr. ww. onr. terughebben, weder hebben.

Wiederhall, (*-(e)s,* mv. *Wiederhalle*) m., Z. *Wiederschall.*

Wiederhallen, (*hallte wieder, wiedergehallt*), Z. *wiederschallen.*

Wiederhaschen, (*haschte wieder, wiedergehascht*) bedr. ww. opnieuw vangen, weder grijpen.

Wiederherstellbar, bijv. nw. herstelbaar, geneselijk.

Wiederherstellen, (*herstellte wieder, wiederherstellt*) bedr. ww. herstellen, in orde brengen; (Scheik.) te voorschijn brengen, weder doen ontstaan.

Wiederhersteller, (*-s,* mv. *Wiederhersteller*) m. hersteller m.

Wiederherstellung, v. herstelling v., herstel o., nieuwe voortbrenging, herschepping v.

Wiederherstellungs-kraft, v., z. m. herstellingsvermogen o.; *-mittel* o. herstellingsmiddel o.; *-vermögen* o., Z. *-kraft; -zeichen* o. herstellingsteeken o.

Wiederhervorbringen, (*brachte wieder hervor, wiederhervorgebracht*) bedr. ww. onr. weder te voorschijn brengen, reproduceeren.

Wiederhervorbringung, v. reproductie v.

Wiederhineingehen, (*ging wieder hinein, wiederhineingegangen*) o. ww. onr., m. *s.* weer naar binnen gaan.

Wiederholen, (*holte wieder, wiedergeholt*) bedr. ww. terughalen, weder halen, opnieuw halen.

Wiederholen, (*wiederholte, wiederholt*) bedr. ww. herhalen, voor den tweeden keer zeggen, repeteeren; *zum Ekel* -, tot walgens toe herhalen; *den Inhalt einer Rede* -, in het kort herhalen; *seine Rede kurz* -, in het kort samenvatten; (Uurw.) *die Stunden* -, slaan; (Muz.) *etw.* -, herhalen, repeteeren.

Wiederholer, -in, hij, zij die herhaalt; 2. (Schoolt.) repetitor m.

Wiederholt, bijv. nw. herhaald.

Wiederholung, (*-en*) v. herhaling, hervatting, opvatting v. in het kort, kort overzicht o., repetitie v.; *-szeichen* o. herhalingsteeken o.

Wiederholwerk, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Uurw.) slagwerk, repetitiewerk o.

Wiederkäuen, (*käute wieder, wiedergekäut*) bedr. ww. herkauwen; *-des Thier,* herkauwend.

Wiederkäuer, (*-s,* mv. *Wiederkäuer*) m. herkauwer m., herkauwend dier o.

Wiederkauf, (*-kauf(e)s,* mv. *-käufe*) m. terugkoop, wederkoop m.; 2. - of *-srecht* o. recht o. van naasting, lossing v.; *-sklage* v. eisch m. tot herkoop.

Wiederkaufen, (*kaufte wieder, wiedergekauft*) bedr. ww. terugkoopen; (Ger.) naasten, lossen.

Wiederkäufer, -in, terugkooper, naaster m., hij, zij die terugkoopt, inlost &, Z. *wiederkaufen.*

Wiederkäuflich, bijv. nw. terug te koopen, te lossen, te naasten, door terugkoop, lossing of naasting te verkrijgen; - *veräuszern,* verkoopen met het recht tot terugkoop.

Wiederkauf(s)recht, (*-e)s,* mv. *-e*) o. recht o. van naasting, recht o. tot lossing.

Wiederkäuung, v., Z. *wiederkäuen;* it. herkauwing v.

Wiederkehr, v., z. m. terugkeer, terugkomst v.; (Bouwk.) plaats v. waar twee daken elkander naderen; (Wev.) eind o.; (fig.) *ohne* -, onherroepelijk.

Wiederkehren, (*kehrte wieder, wiedergekehrt*) o. ww., m. *s.* wederkeeren, terugkeeren; 2. *zu uns* -, wederkeeren, terugkomen; 3. herhaald worden, zich herhalen.

Wiederkehrungspunkt, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Sterrenk.) punt o. van waar & terugkeert.

Wiederkehrzweig, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (Ontlk.) terugloopend takje o. van de stemspier.

Wiederklage, (-*n*) v. tegenklacht v., tegeneisch m.

Wiederklagen, (*klagte wieder, wiedergeklagt*) o. ww., m. *h.* eene tegenklacht indienen, een tegeneisch instellen.

Wiederkläger, -in, hij, zij die eene tegenklacht indient.

Wiederklang, (-*klang*(*e*)*s*, mv. -*klänge*) m.. Z. *Wiederschall.*

Wiederklingen, (*klang wieder, wiedergeklungen*) o. ww. onr., m. *h.*, Z. *wiederschallen.*

Wiederkommen, (*kam wieder, wiedergekommen*) o. ww. onr., m. *s.* wederkomen, terugkomen; *wieder zu sich* -, weer tot zich zelven komen, zijn bewustzijn herkrijgen.

Wiederkriegen, (*kriegte wieder, wiedergekriegt*) bedr. ww., Z. *wiederbekommen.*

Wiederkunft, v., z. m. wederkomst, terugkomst v.

Wiederlebendigmachen, (*machte wieder lebendig, wieder lebendig gemacht*) bedr. ww. in het leven terugroepen, van den dood opwekken, doen herleven.

Wiedermachen, (*machte wieder, wiedergemacht*) bedr. ww. weder maken, herstellen, overmaken.

Wiedernahme, (-*n*) v. terugneming, herneming, herovering v.

Wiedernehmen, (*nahm wieder, wiedergenommen*) bedr. ww. onr. hernemen, terugnemen.

Wiedernehmer, (-*mers*, mv. -*mer*) m. terugnemer m.

Wiederordnen, (*ordnete wieder, wiedergeordnet*) bedr. ww. weer in orde brengen.

Wiedersagen, (*sagte wieder, wiedergesagt*) bedr. ww., Z. *wiederholen*; 2. herzeggen, herhalen.

Wiedersammeln, (*sammelte wieder, wiedergesammelt*) bedr. ww. verzamelen, weer bijeenbrengen.

Wiederschaffen, (*schaffte wieder, wiedergeschafft*) bedr. ww. terugbezorgen, doen terugkrijgen.

Wiederschall, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. terugklank m., teruggekaatst geluid o., Z. *Wiederhall.*

Wiederschallen, (*schallte wieder, wiedergeschallt*) o. ww., m. *h.* weerklinken, Z. *wiederhallen.*

Wiederschein, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. weerschijn m., terugkaatsing v. van het licht; (Schild.) weerschijn m., teruggekaatst licht o.

Wiederscheinen, (*schien wieder, wiedergeschienen*) o. ww. onr., m. *h.* weerkaatsen, terugkaatsen, een weerschijn hebben.

Wiederschelten, (*schalt wieder, wiedergescholten*) bedr. ww., Z. *wiederschimpfen.*

Wiederschenken, (*schenkte wieder, wiedergeschenkt*) bedr. ww. terugschenken, wederkeerig een geschenk geven, een geschenk in de plaats geven.

Wiederschicken, (*schickte wieder, wiedergeschickt*) bedr. ww. wederzenden, terugzenden.

Wiederschieszen, (*schoss wieder, wiedergeschossen*) o. ww. onr., m. *h.* weder schieten, opnieuw schieten; 2. snedig, scherp antwoorden.

Wiederschiffen, (*schiffte wieder, wiedergeschifft*) bedr. ww. terugvoeren, te scheep terugbrengen. overschepen, overladen.

Wiederschiffung, (-*en*) v. overscheping, overlading v.

Wiederschimpfen, (*schimpfte wieder, wiedergeschimpft*) bedr. ww. terugschelden.

Wiederschlag, (-(*e*)*s*, mv. *Wiederschläge*) m. terugslag m.; it. herhaalde slag m.

Wiederschlagen, (*schlug wieder, wiedergeschlagen*) bedr. ww. onr. terugslaan, wederslaan, een slag teruggeven, een zet teruggeven.

Wiedersee, (-*n*) v. eb v., afloopen o. van het water.

Wiedersehen, (*sah wieder, wiedergesehen*) bedr. ww. onr. wederzien, terugzien; *auf* -, tot weerziens.

Wiedersetzen, (*setzte wieder, wiedergesetzt*) bedr. ww. terugzetten, weder zetten; 2. wed. ww. *sich* -, weer gaan zitten; (Krijgsw.) zich weder vereenigen, zich hereenigen.

Wiedersprung, (-*sprung*(*e*)*s*, mv. -*sprünge*) m. terugsprong, terugstuit m.

Wiederstärken, (*stärkte wieder, wiedergestärkt*) bedr. ww. weder versterken.

Wiederstosz, (-*es*, mv. -*e*) m., Z. *Wiederschlag*; it. Z. *Widerstosz.*

Wiederstoszen, (*stiesz wieder, wiedergestoszen*) bedr. ww. onr. terugstooten, terugstuiten.

Wiederstrahl, (-(*e*)*s*, mv. -*en*) m. teruggekaatste (licht)straal m.

Wiederstrahlen, (*strahlte wieder, wiedergestrahlt*) o. ww., m. *h.* terugkaatsen, afstralen, weerkaatsen; 2. bedr. ww. stralen terugkaatsen.

Wiederstrich, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (van vogels), terugkeeren o., terugkomst v.

Wiederstrom, (-(*e*)*s*, mv. *Wiederströme*) m., Z. *Widerstrom.*

Wiedertaufe, (-*n*) v. herdooping v., tweede doop m., doop m. van volwassenen.

Wiedertaufen, (*taufte wieder, wiedergetauft*) bedr. ww. wederdoopen, herdoopen, nog eens doopen.

Wiedertäufer, (-*s*, mv. *Wiedertäufer*) m. (Gesch.) wederdooper, anabaptist, mennoniet m.; -*lehre* v. leer v. der wederdoopers, anabaptisme o.

Wiederthon, (-(*e*)*s* m., z., m., Z. *Widerthon.*

Wiederthun, (*that wieder, wiedergethan*) bedr. ww. onr. wederdoen, nogmaals doen, herhalen.

Wiedertönen, (*tönte wieder, wiedergetönt*) o. ww., Z. *wiederschallen.*

Wiedertritt, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. herhaalde stap m.

Wiederum, bijw. wederom, opnieuw, herhaaldelijk, Z. *wieder.*

Wiederumkehren, (*kehrte wieder um, wiederumgekehrt*) o. ww., m. *s.* weder omkeeren, terugkeeren.

Wiedervereinigen, (*vereinigte wieder, wiedervereinigt*) bedr. ww. weder vereenigen, hereenigen, verzoenen.

Wiedervereinigung, (-*en*) v. hereeniging, verzoening v.

Wiedervergelten, (*vergalt wieder, wiedervergolten*) bedr. ww. onr. weder vergelden, met gelijke munt betalen, weerwraak nemen.

Wiedervergelter, (-*ters*, mv. -*ter*) m. vergelder, belooner, wreker m.

Wiedervergeltung, (-*en*) v. wedervergelding, belooning, weerwraak v.; (Krijgsw.) weerwraak v., represailles v. mv.; -*srecht* o. recht o. tot weerwraak.

Wiederverhaften, (*verhaftete wieder, wiederverhaftet*) bedr. ww. weder gevangen nemen, weer gevangen zetten.

Wiederverheirathen, (*verheirathete wieder, wiederverheirathet*) bedr. ww. weder huwen, weder een huwelijk aangaan, hertrouwen; 2. *sich* -, weer trouwen, hertrouwen, eene andere vrouw nemen.

Wiederverheirathung, (-*en*) v. hertrouw v., tweede huwelijk o.

Wiederverjüngung, v., z. m. verjonging, herlevendiging v.

Wiederverkauf, (-*kauf*(*e*)*s*, mv. -*käufe*) m. wederverkoop m.

Wiederverkaufen, (*verkaufte wieder, wiederverkauft*) bedr. ww. weder verkoopen.

Wiederverladen, (*verlud wieder, wiederverladen*) bedr. ww. onr. weder verladen, verschepen.

Wiedervermiethen, (*vermiethete wieder, wiedervermiethet*) bedr. ww. weder verhuren, opnieuw verhuren; 2. onderverhuren, in onderhuur nemen of geven.

Wiederversammeln, (*versammelte wieder, wiederversammelt*) bedr. ww. weder verzamelen, opnieuw verzamelen, herzamelen.

Wiederversenden, (*versandte wieder, wiederversandt* of *versendete wieder, wiederversendet*) bedr. ww. onr. en reg. weder verzenden, verder zenden.

Wiederversöhnen, (*versöhnte wieder, wiederversöhnt*) o. ww., Z. *versöhnen.*

Wiedervorbeigehen, (*ging wieder vorbei, wieder vorbeigegangen*) o. ww. onr., m. *s.* weder voorbijgaan.

Wiedervorstellen, (*stellte wieder vor, wiedervorgestellt*) bedr. ww. (fig.) weer voor oogen stellen, opnieuw voorstellen, weder voor den geest brengen.

Wiederwachs, (*-es*) m., z. m., Z. *Wiederwuchs.*

Wiederwachsen, (*wuchs wieder, wiedergewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* weder groeien, opnieuw groeien, hergroeien.

Wiederwägen, (*wog wieder, wiedergewogen*) bedr. ww. onr. herwegen, opnieuw wegen, overwegen.

Wiederwechsel, (*-sels*, mv. *-sel*) m. (Hand.) geprotesteerde en hernieuwde wissel m.

Wiederwerden, (*ward* of *wurde wieder, wiedergeworden*) o. ww. onr., m. *s.* opnieuw worden, weder worden.

Wiederwiegen, (*wog wieder, wiedergewogen*) bedr. ww. onr., Z. *wiederwägen.*

Wiederwollen, (*wollte wieder, wiedergewollt*) bedr. ww. onr. weder willen, opnieuw willen hebben.

Wiederwuchs, (*-es*) m., z. m. nieuwe groei m.; (Boschw.) nieuw gewassen hout o.

Wiederzahlen, (*zahlte wieder, wiedergezahlt*) bedr. ww. terugbetalen, opnieuw betalen.

Wiederzeit, (*-en*) v. (Zeew.) terugkeer m. van eb en vloed.

Wiederzug, (*-(e)s*, mv. *Wiederzüge*) m. terugtocht, terugkeer m.

Wiege, (*-n*) v. wieg v.; (Kookk.) Z. *Wiegenmesser;* (Grav.) graveerstift v.; 2. (fig.) wieg, bakermat, kindsheid v.; it. oorsprong m., geboorte, wording v.

Wiegemesser, (*-sers*, mv. *-sers*) o. (Kookk.) hakmes, vleeschmes o.; (Grav.) Z. *Wiege.*

Wiegen, (*wiegte, gewiegt*) bedr. ww. wiegen; (fig.) heen en weer schudden, schommelen, zacht bewegen; (Kookk.) hakken; (Grav.) opkrassen, graveeren; 2. (*wog, gewogen*) bedr. ww. onr. wegen, het gewicht bepalen van; 3. o. ww., m. *h.* wegen; 4. wed. ww. *sich* –, zich schommelen; (gemeenz.) drinken.

Wiegen-angebinde, (*-bind(e)s*, mv. *-binde*) o. geboortegeschenk, geschenk o. aan een kind in de wieg; it. verjaarsgeschenk o.; *-band* o. wiegeband m.; *-bogen* m., Z. *Spriegel; -feier* v. vieren o., viering v. van den geboortedag; *-fest* o. verjaarsfeest, geboortefeest o.; *-kind* o. kind o. in de wieg, jonggeborene m. en v.; *-korb* m. kindermand, luiermand, wiegemand, vuurmand v.; *-lied, -liedchen* o. wiegelied(je) o.; *-messer* o., Z. *Wiegemesser; -pferd* o. houten paard, hobbelpaard o.; *-spriegel* m., Z. *Spriegel; -tuch* o. wiegekleed o.

Wieger, (*-s*, mv. *Wieger*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die wiegt, wieger m., wiegster v.

Wiegewage, (*-n*) v. weegschaal v. voor erts in ijzersmelterijen.

Wiegwehe, (*-n*) v., Z. *Weihe.*

Wiehern, (*wieherte, gewiehert*) o. ww., m. *h.* hinneken; (fig.) schateren van lachen, stuitend lachen; II. o. zeltst. gehinnik o., schaterlach m.

Wieke, (*-n*) v. (Heelk.) wiek, plukselwiek v.

Wiele, (*-n*) v. (Zeew.) stuitballen m. mv.

Wieltross, (*-es*, mv. *-e*) m. (Zeew.) wieltros m.

Wiemo, (*-s*) v. stok m. in een kippenhok.

Wienach, bijw. om welke reden, op welke manier, hoedanig; it. Z. *warum.*

Wiener, (*-s*, mv. *Wiener,*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Weenen; 2. of *wienerisch* bijv. nw. Weener, van Weenen, uit Weenen.

Wienz, (*-es*, mv. *-e*) m. (gemeenz.) poes, kat v.

Wiesbaum, (*-(e)s*, mv. *Wiesbäume*) m. wagenboom m. op het hooi & om het stevig te binden.

Wieschen, Wieslein, (verkl.) o. kleine weide v., weilandje o.

Wiese, (*-n*) v. weide v., weiland, grasperk o.

Wiesel, (*-s*, mv. *Wiesel*) o. wezel v., wezeltje o.; *wildes* of *weiszes* –, fret o.; *groszes* –, hermelijnwezel v., hermelijn o.; *stinkendes* –, bunzing, bonzing m.; *ägyptisches* –, Z. *Pharaosratze; -baum* m., Z. *Wiesbaum; -beere* v. witte vogelkers v., kriek v.

Wieselchen, (verkl.) o. wezelkje o., jonge, kleine wezel v.

Wiesen-ammer, (*-n*) v. geelvink, groene vlasvink m.; *-ampfer* m. tuinzuring v.; *-andorn* m. wolfsklauw m., gordelkruid, slangenmos o.; *-anis* m. wild anijszaad o.; *-bach* m. beek v. die door eene weide loopt; *-bathengel* m. kleine eereprijs v.; *-bau* m. bebouwing v. van weiden, verbetering v. van weilanden; *-bertram* m. nieskruid o.; *-betonie* v. kalfsvoet, teerwortel m.; *-blume* v. weidebloem, boterbloem v.; *-bocksbart* m. (Pl.) beemdboksbaard m.; *-brahne* v. kreupelhout, voorhout o. van eene weide of een bosch; *-distel* v. ongelijkbladerige distel v.; *-düngel* m. nieswortel m.; *-erz* o. ijzererts o., ijzerertsgrond m.; *-feld* o. weideveld, weiland o.; *-flachs* m. afvoerend vlas o.; 2. ritsvormig wolgras o.; *-geld* o. penningkruid, muntkruid o.; *-gerste* v., Z. *Korngerste; -glocke* v., *-glöckchen* o. weideklokje o.; *-gras* o. weidegras o.; *-grün* o. groen o. der weiden; *-grund* m. grond m. die geschikt is voor weiland, weidegrond m., weiland o.; 2. met gras begroeid terrein o.; *-haber* m. havergras o., weidehaver v.; *-hobel* m. ploeg m. met mollevallen; *-hund* m. weidenhond m.; it. eekhorentje o.; *-klee* m., *rother* —, weideklaver, gewone of gemeene klaver v.; *gelber* —, gele klaver v., klaverhooi o.; *-knarre* v., *-knarrer* m., Z. *-lerche; -knopf* m., *-kraut* o. sorbekruid o., groote weidenpimpernel v.; *-land* o. weiland o., Z. *-grund; -landschaft* v. landschap o. met weiden; *-larve* v. (Nat. hist.) grasvlinder m.; *-läufer* m., Z. *-schnarre; -lerche* v. veldleeuwerik m.; *-mahd* v. maaien o. der weiden; *-mangold* m. waterklaver v.; *-monat* m. zomermaand, bloeimaand v., Juni, Mei m.; *-nieswurz* v. valsche of wilde nieswortel m.; *-pfad* o. pad o. door de weiden; *-pflanze* v. weideplant v.; *-pimpernelle* v., Z. *-knopf; -platterbse* v. platte erwt v.; *-quelle* v. bron v. in eene weide; *-ranke* v. weidekers v.; *-raute* v., *gelbe* —, waterruit v.; 2. geel gamander o.; *-rebhuhn* o. berghazelhoen, hazelkorhoen o.; *-rispe* v., Z. *-gras; -rode, -rodung* v. drooglegging o. der weide; *-safran* m. herfsttijloos, gemeene tijloos v.; *-salbei* m. wilde salie v.; *-schärte* v. ververswouw v.; *-schilf* o. wollig riet o.; *-schleppe* v. werktuig o. tot het gelijkmaken der molshoopen; *-schmetterling* m. weidevlinder m.; *-schnarre* v. wachtelkoning, kwakkelkoning m.; *-schrecke* v., Z. *Heuschrecke; -schwalbe* v. zandhoen o., zeepatrijs m.; *-schwamm* m. eetbare paddenstoel m.; *-stein* m., Z. *-erz; -thal* o. met weiden begroeid dal o.; *-vogel* m. weidenvogel; *-vogt* m. opzichter m. over de weiden; *-wachs* m. weidegewas, hooi, gras o.; *-wasser* o. water o. van de weiden; *-wedel* m., Z. *-bocksbart; -windblume* v. wilde anemoon v.; *-winde* v. in weiden groeiende winde v.; *-wolle* v., Z. *-flachs* (2); 2. wolgras, wrangkruid o.; 3. roerkruid o., stroobloem v.; *-zehnte* m. hooitiend o.; *-zeitlose* v., Z. *-safran; -zins* m. belasting v. van weiden; *-zittergras* o. trilgras o.

Wieswachs, (*-es*) m., z. m., Z. *Wiesenwachs.*

Wieviel, bijw. hoeveel; *- kostet das?*, hoeveel kost dat?, Z. *viel* (4).

Wievielste, bijv. nw. *der, die, das* –, de, het hoeveelste; *der - ist er?*, de hoeveelste is hij?, welken rang of welke plaats bekleedt hij, welk nommer heeft hij?; *den -n haben wir?*, den hoeveelsten hebben wij?; *den -n Band haben Sie,* welk deel hebt gij?

Wiewohl, voegw. ofschoon, hoewel, alhoewel, hoezeer.

Wiggen, (*wiggte, gewiggt*) bedr. ww., Z. *keilen.*

Wild, (*-er, -(e)st*) bijv. en b. wild, woest, niet getemd, niet tam; (van gewassen), wild, in het wild groeiend; *- wachsen,* in het wild groeien; 2. (van akkers), onbebouwd; *-er Boden,* onbebouwde grond; 3. (van eene streek), woest, onherbergzaam; 4. gruwzaam, woest, wreed, barbaarsch; (Jachtw.) *-es Geflügel,* wild gevogelte, wild o.; 5. (van baden), mineraal, warm; (Bergw.) *-es Gestein,* ruw; it. geen erts inhoudend; *-er Fisch,* riviervisch, meervisch; *-e Lauge,* zwelpap; (Heelk.) *-e Wehen,* schijnbare weeën v. mv.; *-es Fleisch,* wild vleesch; (gewoonl.) dood vleesch; *-e Menschen, Wilde,* wilden; it. woest, onhandelbaar, verwilderd; it. (van de levenswijze), ruw, ongeregeld, bandeloos, losbandig, teugelloos; (van vermaken), uitgelaten; (van het oog &), wild; (van het gemoed), woest; (van hartstochten), heftig, hevig, onstuimig; (van knapen), woest, levendig; (van de jeugd), onstuimig, buidruchtig; (van paarden), wild; *- werden,* woest worden, toornig worden; *- und zerstört aussehen,* wild en woest uitzien; *- machen,* wild maken, toornig maken, vertoornen; *ein Thier - machen,* doen schrikken.

Wild, (*-(e)s*) o., z. m. (Jachtw.) wilde dieren o. mv., wild o.; 2. wild-

braad o.; *rothes* -, reeën, herten o. mv.; *schwarzes* -, wilde zwijnen; *hohes, kleines* -, groot wild, klein wild; 3. hinde v.

Wild-acker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. bezaaid veld o. om het wild te voeden; *-bad* o. natuurlijk bad, mineraal bad o.; *-bahn* v. (Jachtw.) jaagland o., wildbaan v.; (Boschw.) weg m. door een bosch; 2. ongebaande weg m.; *-bann* m. jachtdistrict o., private jacht, eigen jacht v.; *-braten* m. wildbraad, gebraden wild o.; *-bret* o. (verzam.) wildbraad o.; 2. edel wild o.; (Jachtw.) *kurz* —, teelballen m. mv. van het hert.

Wildbret-braten, (*-s*) o., z. m., Z. *Wildbraten; -brühe* v. bruine saus v.; *-geschmack* m. wildbraadsmaak m.; *-händler* m. koopman m. in wild; it. poelier m.; *-pastete* v. pastij v., gebak o. met wildbraad.

Wild-deube, (*-n*) v. wilddieverij, strooperij v.; *-dieb* m. wilddief, strooper m.

Wilddieben, (*wilddiebte, gewilddiebt*) o. ww., m. *h.* wild stelen, stroopen.

Wild-diebere̊i, (*-en*) v. wilddieverij, strooperij v.; *-diebstahl* m. diefstal m. van wild.

Wilde, (*-n*, mv. *-n*) m. en (*-n*) v. wilde m. en v.

Wildelster, (*-n*) v. grauwe ekster v.

Wilden-hirt, -meister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. hij die het opzicht heeft over het dekken der merriën.

Wildenzen, (*wildenzte, gewildenzt*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) (van vleesch), een aangenamen smaak hebben; 2. naar wild rieken of smaken.

Wilderer, (*-s*, mv. *Wilderer*) m., Z. *Wilddieb.*

Wildern, (*wilderte, gewildert*) o. ww., m. *h.* wilder worden, wild worden, verwilderen; 2. (Volksk.) stroopen, wilddieverij plegen; 3. Z. *wildenzen* (2).

Wild-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. gouderts o. op het Hartsgebergte; *-fahre, -fahrt* v., Z. *-bahn* (Boschw.); *-fang* m. jacht v. op wild; 2. wild dier, gevangen maar niet getemd dier o.; it. getemd of weggeloopen wild paard o.; (Valk.) gedresseerde valk m.; (Tuinb.) Z. *Wildling;* (fig.) jonge onbezonnene, wildzang m. en v.; *-feuer* o. huiduitslag m. in het gezicht; *-flachs* m., Z. *Wiesenflachs; -fleisch* o. wild vleesch o.; *-fremd* bijv. nw. wild vreemd, geheel vreemd, van de straat opgeraapt; *-fuhre* v. greppel v.; (Jachtw.) vracht v. wild; *-gans* v. wilde gans v.; *-garn* o. jachtnet o.; *-garten* m. hertenkamp o., diergaarde v.; *-gehäge, -gehege* o. perk o., afgesloten ruimte v. voor het wild; *-gerach* m. reuk m. naar wild, wildlucht v.; *-geschmack* m. smaak m. naar of van wild; *-graben* m. afleidingskanaal o. voor rivier- of meerwater; *-graf* m. wildgraaf m.; *-gras* o. beemdvossestaart m.; *-grube* v. kuil v. om wild te vangen; *-haber* m. wilde haver v.; 2. woekerkruid, levend onkruid o.; *-haut* v. huid v. van een wild dier; *-häuten* bijv. nw. van de huid van wild gemaakt.

Wildheit, v., z. m. wildheid, woestheid, ruwheid, barbaarschheid, wreedheid, onbezonnenheid, dolheid, onstuimigheid, drift, onhandelbaarheid v.; 2. trek m. van wreedheid, barbaarsche trek m.

Wild-heu, (*-(e)s*) o., z. m. hooi o. van hooge bergtoppen; *-heuer* m. hij die voor het vee het gras afmaait van onbegaanbare rotsen of bergtoppen; *-hirt* m. boschwachter, veldwachter m.; *-holz* o., Z. *Ginst; -huhn* o. patrijshoen o., patrijs m.; *-jagd* v. jacht v. op wild; *-kalb* o. jong o. van eene hinde; *- katzenstaude* v. kleine wilg, teenwilg m.; *-knecht* m. jachtknecht, opzichter m. over de jacht; *-korn* o. muurgerst v.; *-kürbiss* m. kolokwint, kawoerdappel m.; *-lauch* m. wild knoflook o.; *-leder* o. leder o. van de huid van wild.

Wildling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wilde boom, ongeënte boom m.; (fig.) wildzang m., woest mensch, onbeschaafd persoon, wilde m.

Wildmann, (*-(e)s* m., z. m. (Pl.) wilde papaver v.; *-sgras* o. kringswijs geplaatst panikgras o.; *-skraut* o. berganemoon v. der Alpen.

Wild-marder, (*-marders*, mv. *-marder*) m. boschwachter m.; *-meister* m. jagermeester, opziener m. over de jacht; *-meisterei* v. bediening, woning v., post m., ambt o. van jagermeester; *-monat* m. maand m. waarin de jacht begint, September m.; *-netz* o., Z. *-garn.*

Wildner, (*-s*, mv. *Wildner*) m. wilddief, strooper m.

Wildniss, (*-es*, mv. *-e*) o. wildernis, woeste streek, woestenij, verlaten plaats, onbebouwde plaats, woestijn v.

Wildobst, (*-(e)s*) o., z. m. wild ooft o., wilde vruchten v. mv.

Wildpern, (*wildperte, gewildpert*) o. ww., m. *h.*, Z. *wildenzen.*

Wild-pret, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *-bret; -recht* o. (van honden), hondenaandeel o. van het wild; *-reich* bijv. nw. rijk aan wild, veel wild bevattende; *-ruf* m. geschreeuw o. van het wild; 2. lokfluitje, kwakkelfluitje o.; *-rufdreher* m. hij, die pijpen & draait uit het gewei van wild; *-schaden* m. door het wild veroorzaakte schade v.; *-schur* v. wolfspels, mantel m. met het haar naar buiten; *-schütze* m. strooper m.; 2. *-dieb; -sprosse* m. uitspruitsel, horentje o. aan het gewei van een hert &; *-spur* v. spoor o. van het wild, Z. *Fährte; -stand* m. plaats v., leger o. van het wild; 2. staat, toestand m. van het wild; *-taube* v. houtduif, ringduif v.; *-trage* v. draagbaar v. voor wild; *-wage* v. weegschaal v. om het wild te wegen; *-wasser* o. (Zoutz.) afgeleid water o. bij zoutbronnen; *-weg* m., Z. *-bahn* (Boschw.); *-werk* o. allerlei soorten van wild o.; *-zaun* m. haag, heining v. om het wild terug te houden.

Wille, (*-ns*, mv. *-n*) m. wil m., goedvinden, verlof, wilsvermogen o., toestemming v.; *freier* -, vrije wil m.; *mit seinem -n*, met zijne toestemming; *ohne meinen -n*, zonder mijne toestemming, buiten mijn wil; *-ns sein etw. zu thun*, voornemens zijn &; *wider -n, gegen seinen -n*, tegen zijn wil, zijns ondanks; *ohne mein Wissen und -n*, buiten mijn weten en zonder mijne toestemming; *seinen -n zu etw. geben*, zijne toestemming geven tot, toestemmen in; *aus freiem -n*, vrijwillig, uit eigen beweging; *jeder hat seinen freien -n*, iedereen heeft een vrijen wil; *jemn. zu -n sein, leben, ihm seinen -n thun*, iem. ter wille zijn, doen wat iem. wenscht; *was Ihr guter - ist*, wat u behaagt, wat gij wilt; *ich stelle das in Ihren -n*, ik laat dat aan u over, gij kunt daarover beschikken; *mit beiderseitigem gutem -n*, met wederzijdsche toestemming; *der gute* -, de goede wil; *mit dem guten -n für lieb nehmen*, den goeden wil voor lief nemen, den wil voor de daad nemen; *seinen eigenen -n haben*, zijn eigen zin willen doen; *er hat darin seinen -n*, hij is daarin meester; *etw. zu seinem -n haben*, iets te zijner beschikking hebben; *nach -n*, naar wensch; *mit allem -n*, volgaarne, van ganscher harte; *auf seinem -n bestehen*, zijn zin willen hebben; *ist es sein -?*, wil hij het?; *daran geschieht unser* -, dat willen wij; *letzer* -, laatste wil, uiterste wil m., testament o.; *um -n*, om, wegens; *um ihrer Schönheit -n*, om, wegens, om der wille van hare schoonheid; *um seiner Schwester -n*, voor zijne zuster; *die Tugend um ihrer selbst -n*, de deugd om haarentwille; *um Gottes -n*, om Gods wil; *um des Himmels -n*, om 's Hemels wil, Z. *deinetwegen, meinetwegen &.*

Wille, m. mv. (Zeew.) achterste gaffelhouten o. mv.

Willen-los, bijv. nw. zonder (eigen) wil, onbepaald, onwillekeurig, besluiteloos; *-losigkeit* o. gebrek o. aan wil of wilskracht, onwillekeurigheid v.

Willens-äuszerung, (*-en*) v. uitdrukking v. van den wil; *-bestimmung* v. wilsbepaling, uitdrukking v. van den wil; *-erklärung* v. wilsverklaring v.; *-festigkeit* v. vastheid v. van besluit, standvastigheid v.; *-freiheit* v. vrijheid v. van den wil, wilsvrijheid, vrijheid v. van handelen; *-gesetz* o. zich zelven voorgeschreven wet, willekeurige wet v.; *-gesetzgebung* v. recht o. om zich naar zelf gemaakte wetten te regeeren, autonomie v.; *-kraft* v. wilskracht v., wilsvermogen o.; 2. kracht v. van den wil; *- meinung* v. wil m., begeerte v., verlangen o.; *daran geschieht unsere* -, dat willen wij; *-vermögen* o., Z. *-kraft* (1).

Willentlich, bijw. vrijwillig, uit eigen beweging, met opzet, opzettelijk, voorbedachtelijk.

Willfahren, (*willfahrte, gewillfahrt*) o. ww., m. *h. jemn. in etw.* -, te wille zijn, toegeven, toestaan, afstaan, gehoorzamen, inwilligen; *einem Gesuche* -, inwilligen, toestaan.

Willfährig, (*-er, -st*) bijv. en b. toegevend, inschikkelijk; 2. gewillig, verplichtend, vriendelijk, gehoorzaam; *jemn. in etw. - sein*, Z. *willfahren; -keit* v. gewilligheid, toegevendheid, inschikkelijkheid, gedienstigheid, gehoorzaamheid v.

Willig, (*-er, -st*) bijv. en b. willig, gewillig, vrijwillig, gedienstig, gaarne,

van harte, zonder noodzaak, bereid, Z. *freiwillig, gutwillig; -er Mensch*, van goeden wil; *sich zu etw. - finden lassen, zeigen*, zich bereid toonen; *ich war dazu - und bereit*, ik stemde daarin van ganscher harte toe; *aus -em Herzen*, van ganscher harte; - *sterben*, met gelatenheid; (Hand.) *-e Annahme bereiten*, honoreeren, voldoen; *-e Käufer finden*, gezocht zijn, gretig koopers vinden; (Rijk.) *-es Pferd*, gedwee; (Bergw.) *-es Erz*, bros, licht breekbaar, gemakkelijk te smelten; *-keit* v. gewilligheid, bereidvaardigheid, gedienstigheid.

Willigen, (*willigte, gewilligt*) o. ww., m. *h. in etw.* -, iets inwilligen, toestemmen in, zijne toestemming geven tot.

Willkomm, (*-ens*) m., Z. *Willkommen* o. zelfst.; *-becher* m. bokaal v., tafelbeker, berkemeier m.

Willkommen, (*-er, -st*) bijv. en b. welkom, aangenaam, gewenscht; *seien Sie mir -*, wees welkom; *jem. - heiszen*, verwelkomen, welkom heeten; (fig.) *das ist mir sehr -*, dat is mij zeer aangenaam, komt mij juist van pas; *er ist mir stets -*, hij is altijd welkom bij mij.

Willkommen, (*-s*) m., z. m. welkomst, ontvangst, begroeting v., onthaal o.; 2. maal, feestmaal o.; 3. Z. *Willkommbecher.*

Willkomm-lied, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. welkomstlied o.; *-mahl* o. welkomstmaal o.; *-schuss* m. salvo o.; *-trunk* m. welkomstdronk m.; *-wein* m. eerewijn, welkomstwijn m.

Willkü(h)r, v., z. m. willekeur, willekeurigheid, luim, gril v., goeddunken o.; *etw. in jems. - stellen*, aan iems. willekeur overlaten; *nach seiner -*, naar zijn goeddunken; *das steht nicht in seiner -*, dat hangt niet van hem af; (fig.) *der - des zerstörenden Elementes preisgegeben*, aan de willekeur &; 2. willekeurig bestuur, despotisme o.; *nach -*, willekeurig; *-herrschaft* v. willekeurig bestuur, despotisme o., tirannie, dwingelandij, onbeperkte heerschappij v.

Willkü(h)rlich, (*-er, -st*) bijv. en b. willekeurig, luimig, grillig, despotiek, tiranniek, als onbeperkt beheerscher; 2. eensklaps, zonder nadenken; *-keit* v., Z. *Willkü(h)r;* 2. willekeurige handeling v.

Willwanken, (*willwankte, gewillwankt*) o. ww. wankelen, weifelen, wispelturig zijn.

Wilster, (*-n*) v. welriekende wilg (eboom) m.

Wimbel, (*-s*, mv. *Wimbel*) m. door een hert uiteengedreven mierenhoop m.

Wimmat, (*-en*) v. wijnoogst m.

Wimmeln, (*wimmelte, gewimmelt*) o. ww., m. *h.* wemelen, krielen, krioelen; *das wimmelt von Würmern*, het krioelt, wemelt van &.; (fig.) (van menschen), wemelen.

Wimmeln, wimmen, (*wimm(le)te, gewimm(le)t*) o. ww., m. *h.* wijnoogst houden.

Wimmer, (*-n*) v. verharding, veelting v., eelt o.; (in hout), knoest, kwast m.; 2. Z. *Maser.*

Wimmerig, (*-er, -st*) bijv. nw. vol eelt, eeltig; (van hout), knoestig, kwastig, vol kwasten; 2. Z. *maserig.*

Wimmern, (*wimmerte, gewimmert*) o. ww., m. *h.* kermen, schreien, jammeren, weenen, stenen, weeklagen; *-d*, (van tonen), jammerend, kermend, klagend; II. o. zelfst. gekerm, gejammer, geklaag o.; (van een pasgeboren kind), geschreeuw o.

Wimmervogel, (*-vogels*, mv. *-vögel*) m. doodenkop m. (een vlinder).

Wimpel, (*-s*, mv. *Wimpel*) m. of (*-n*) v. (Zeew.) wimpel m.; it. vlag v.; *den - fliegen lassen*, den wimpel laten fladderen; *-holz* o., Z. *-stock; -gast* m. wimpelman, matroos m. met den wimpel belast; *-stange* v., *-stock* m. (Zeew.) wimpelstok m., wimpelstang v.

Wimpeln, (*wimpelte, gewimpelt*) o. ww., m. *h.* waaien, wapperen, fladderen als een wimpel.

Wimper, (*-n*) v. ooghaartje o., haar o. der oogleden; *-artig* bijv. (Pl.) met haren bezet.

Wimperig, bijv. nw. ooghaartjes hebbende, van ooghaartjes voorzien.

Wimpern, (*wimperte, gewimpert*) o. ww., m. *h.* knipoogen; 2. bedr. ww. met oogharen voorzien; (Pl.) *gewimpert*, met haar voorzien.

Wimpfelfisch, (*-es*, mv. *-e*) m. spinvisch m.

Wind, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wind, luchtstroom m.; *gelinder, sanfter -*, zachte wind m., koelte v.; it. zefier m.; *starker -*, hevige wind; *es geht, es weht ein -*, het waait; *- machen*, (met den waaier), waaien; 2. (Zeew.) *mit halbem -e segeln*, met halven wind zeilen; *mit vollem -e segeln*, voor den wind zeilen; *an den - gehen*, aanloeven, oploeven; *auf dem -e, im -*, voor den wind; *bei dem -e liegen*, bij den wind liggen; *das Schiff bei dem -e schmeiszen*, het schip opbrassen; *in den - drehen*, bijdraaien; *den - vor sich haben*, voor den wind gaan, den wind voor hebben; *vor dem -e wenden*, de halzen toezetten; *Segel aus dem -e setzen*, killen, te loevert aanbrassen; *den -, die Höhe des -es gewinnen*, den wind voor krijgen; *den Vortheil des -es haben*, voor den wind zeilen; (fig.) *etw. in den - schlagen*, in den wind slaan, niet letten op, lachen met; *in den - reden*, in het honderd praten, in de woestijn prediken; 3. (Jachtw.) *den Jäger in - bekommen*, (van het wild), ruiken; - *bekommen, etw. in - bekommen*, (van honden), de lucht krijgen van; (fig.) *von etw. - bekommen*, ergens de lucht van krijgen, iets beginnen in te zien; II. Z. *Blähung;* III. Z. *Windhund.*

Wind-ärmel, (*-mels*, mv. *-mel*) m., Z. *-segel; -ball* m. luchtbol m.; *-ähre* v. klaproos v.; *-balm* m., Z. *-ähre; -bauch* m. (Gen.) trommelzucht, opzwelling v. van den buik; *-baum* m. (Zeew.) boom m. van den kaapstander; *-beschreibung* v. beschrijving v. van den wind, anemographie v.; *-beutel* m. (gemeenz.) windbuil, grootspreker, pocher m.; (Past.) klein Fransch gebak o.; *-beutelei* v. grootsprekerij, snoeverij, windmakerij, grootspraak, snorkerij v.

Windbeuteln, (*windbeutelte, gewindbeutelt*) o. ww., m. *h.* snoeven, pochen, grootspreken, snorken, opsnijden, wind maken.

Wind-bläschen, (verkl.) o. windblaasje o.; *-blase* v. windblaas v.; *-blatter* v. (gewoonl.) —*n* v. mv. windpokken v. mv.; *-blume* v. windbloem, anemoon v.; *-bohne* v. klimboon, snijboon v.; *-brillen* v. mv. bril m. tegen het scheelzien; *-bruch* m. (Boschw.) scheur v. in een boom m.; it. afgewaaid hout o.; (Gen.) windbreuk v.; *-büchse* v. windroer o.; *-darm* m., Z. *Grimmdarm; -dorn* m. (Gen.) gewrichtsziekte v.; *-drache* m. (Zeew.) windhoos v.; *-dürr* bijv. nw. door den wind gedroogd; (fig.) doodmager, broodmager, zoo mager als een hout.

Winde, (*-n*) v. klosje o., klos m., spoel v.; (Werkt.) dommekracht v., windas o.; (Zeew.) kaapstander m.; (Bouwk.) dommekracht, kelderwinde v.; (Pl.) winde v.

Winde-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. boom m. van het windas; (Bergw.) Z. *Haspelbaum; -darm* m. (Ontlk.) endeldarm m.; *-draht* m. dunne metalen draad m. tot het omwinden van snaren en sterke draden; *-eisen* o., Z. *Windeisen* (2); *-förmig* bijv. nw. klosvormig, windasvormig; *-gang* m. kronkelpad o., kronkelende laan v., doolhof o.; *-geld* o. kraangeld o.; *-glöckchen* o. (Pl.) winde, wrange, convolvulus v.

Windei, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. windei o.

Windeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o., Z. *Fenstereisen;* 2. (Slot.) schroef v.; it. windsleutel, ijzeren sleutel m.

Windel, (*-n*) v. luier, luur v.; *in -n wickeln*, Z. *windeln; Kind in -n*, kind in de luiers, gebakerd kind; (gemeenz.) *er trägt die -n noch am Bauch*, hij is nog niet droog achter de ooren; 2. (Zeew.) pekkleed o. om den mast.

Windel-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. luierzwachtel m.; *-boden* m., Z. *Wendelboden; -bohrer* m. handboor, spijkerboor, schroefboor v.; *-kind* o. kind o. in de luiers, gebakerd kind o.

Windeln, (*windelte, gewindelt*) bedr. ww. *ein Kind -*, in de luiers wikkelen, bakeren; *ein Bein -*, zwachtelen.

Windel-schnur, (*-schnüre*) v. draai, slag m. om het windas; *-treppe* v., Z. *Wendeltreppe; -tuch* o., Z. *Windel.*

Winde-mäuslein, (verkl.) o., **-muskel,** (*-s*, mv. *-n*) m. (Ontlk.) bovenste schuinsche oogspier v.

Winden, (*windete, gewindet*) o. ww. reg., m. *h.* waaien; (Jachtw.) (van het wild), de lucht krijgen; II. (*wand, gewunden*) bedr. ww. onr. winden, draaien, opwinden, afwinden, vlechten; *Wäsche -*, wringen; *die Hände -*, wringen; *Seide, Faden zusammen -*, opwinden, klossen; *jemn. etw. aus den Händen -*, wringen, ontwringen; 2. *Kränze -*, vlechten, maken; 3. *Garn -*, opwinden, op klossen winden; 4. (Werkt.)

mit einer Winde -, opwinden, omhoog winden; III. wed. ww. *sich* -, zich wikkelen, zich kronkelen, ineenkrimpen; *sich durch eine Oeffnung* -, zich wringen; *sich durch ein Thal* -, zich kronkelen, kronkelend loopen; *sich um etw.* -, heenkronkelen; (Pl.) *-d*, kronkelend; (fig.) *er mag sich - wie er will, das hilft nichts*, hoe hij zich draait of wendt.

Windenagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. (Verv.) wringschroef, schroef v. om het te verven goed te wringen; (Wev.) werktuig o. om het garen op te winden.

Winden-förmig, bijv. nw. windasvormig; *-harz* o. scammoniumhars o.; *-macher* m. hij die assen, dommekrachten, haspels, windassen & vervaardigt.

Winder, (*-s*, mv. *Winder*) m. (Jachtw.) herteneus m.; 2. hij die windt &; *-blatt* o. (Vuurw.) kardoespapier o.

Winde-saft, (*-saft(e)s*, mv. *-säfte*) m. sap o. uit de harswinde; *-reep* m., *-seil* o. (Werkt.) kabeltouw, touw o. van het windas; (Zeew.) dreggetouw o., jaaglijn v.

Windeseile, (*-n*) v. snelheid v. van den wind; (fig.) groote haast v., spoed m.

Windetau, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. hijschtouw o., stengewindreep m.

Wind-fackel, (*-n*) v. flambouw, toorts v. (die tegen den wind bestand is), windtoorts, windfakkel v.; *-fahne* v. windvaan v., windvaantje o.; (Zeew.) waker, windwijzer, topstander, vleugel m.; *-fall* m. (Boschw.) Z. *-bruch;* (Zeew.) bui, vlaag, zeng v., valwind m.; *-fang* m. (Bouwk.) luchtgat o. (in een deur); (Zeew.) ventilator m.; (Bergw.) Z. *Wetterfang;* (Uurw.) windvleugel m.; (fig., gemeenz.) opgeblazen persoon, grootspreker m., Z. *-beutel; —getriebe, —rad* o. windvleugelrad o.; *-fänger* m. Europeesche geitenmelker m., nachtzwaluw v.; *-feder* v. (Zeew.) windveer v.; *-fege* v. (Landh.) wanmachine v., wanwerktuig o.; *-flage* v. windvlaag v.; *-flinte* v., Z. *-büchse; -frei* bijv. nw. (Zeew.) — *sein*, onder den wind zijn; *-galle* v., Z. *Wettergalle; -geschwulst* v. (Heelk.) windgezwel o., oplooping v. der wonden; *—artig* bijv. nw. windgezwelachtig, naar een windgezwel gelijkend; *-göpel* m. (Bergw.) werktuig o. waarvan de hefboom door wind wordt gedreven; *-gott* m. god m. der winden, Aeolus m.; *-griff* m. (gemeenz.) misgreep v.; *-haber* m. windhaver, wilde haver v.; *-halm* m., Z. *-ähre; -handel* m. windhandel m., dwaze handelsonderneming v.; *-harfe* v. windharp, Aeolusharp v.; *-hauch* m. adem m. des winds, windvlaag v., windvlaagje o.; *-haufen* m. hoop m. hooi in de weide, opper m.; *-hetze* v. windvlaag v.; it. (Jachtw.) jacht v. op den haas met hazewindhonden.

Windhetzen, (*windhetzte, gewindhetzt*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) met hazewindhonden jagen.

Wind-hetzer, (*-hetzers*, mv. *-hetzer*) m. jager m. van klein wild, hij die met hazewindhonden jaagt; *-hodenbruch* m., Z. *-bruch; -hose* v., Z. *-kessel;* 2. windhoos v.; *-hund* m. windhond, hazewindhond m.; *-hündin* v. wijfjeswindhond m.

Windig, (*-er, -st*) bijv. nw. windig, winderig; *es ist -, -es Wetter*, het is windering, het waait; 2. (van een huis &), aan den wind blootgesteld; (fig.) onzeker, gewaagd, avontuurlijk; *es sieht - aus*, de zaken staan slecht; it. twijfelachtig; *-er Mensch*, grootsprekend, als een windbuil; it. lichtzinnig en praatziek, als een kwakzalver, leugenachtig; *-keit* v. (fig.) lichtzinnigheid, broosheid v., gebrek o. aan stevigheid, onbestendigheid, kortstondigheid v.

Wind-instrument, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. blaasinstrument o.; *-kameel* o. gewone kameel m.; *-kammer* v. windkamer v.; *-kasten* m. (Org.) windkast v.; (Bergw.) Z. *Wetterkasten; -kessel* m. (aan eene brandspuit), pompemmertje o., windketel m.; *-klappe* v. windklep v., ventilator m.; *-kolik* v. winderig koliek o.; *-kugel* v. (Nat.) windkogel, dampkogel m.; *-kunst* v. (Waterb.) door den wind in beweging gebracht perswerktuig o.; *-lade* v. windlade, windbus v.; *-laden* m. blind, vensterluik o.; *-latte* v. (Leid.) windspar v.; *-la(u)wine* v. van wind vergezelde lawine v.; *-leicht* bijv. nw. zoo licht als de wind; *-leine* v. (Jachtw.) windlijnen v. mv., touwen o. mv. die de netten ophouden; *-licht* o., Z. *-fackel; -loch* o. (Bouwk.) luchtgat, kelderluik o.; 2. (in ovens &), luchtgat, tochtgat o.; 3. (Org.) windgat o.; *-lotte* v. (Bergw.) Z. *Wetterlotte; -machen* o. (gemeenz.) Z. *-macherei; -macher* m. hij die wind maakt; 2. waaier m.; (fig.) windmaker, snoever m., Z. *-beutel; -macherei* v. windmakerij, pocherij, grootsprekerij v., Z. *-beutelei; -malz* m. in de lucht gedroogde mout o.; *-maschine* v. door wind gedreven werktuig o., windmachine v.; (Bergw.) Z. *Wettermaschine; -messer* m. windmeter, anemometer m.; *-messkunst, -messung* v. kunst v. om de kracht van den wind te bepalen, anemometrie v.; *-monat* m. November m.; (Gesch. van F.) windmaand v., Ventose m., van 19 Februari tot 20 Maart; *-mühle* v. windmolen m.

Windmühl-balken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m. draagboom m. van een windmolenromp; *-baum* m. molenvang v.; *-flügel* m. molenwiek v.; *-gehäuse* o. molenromp v., windmolen m.; *-rad* o. molenrad o.

Wind-müller, (*-lers*, mv. *-ler*) m. eigenaar m. van een windmolen, (wind)molenaar m.; *-nadel* v. windnaald v., zeekompas o.; *-ofen* m. oven m. met eene windklep, kachelfornuis o.; *-öhrlein* o. pijp v. van een blaasbalg; *-pfeife* v. (Giet.) blaaspijp v.; *-pfropf(en)* m. (Art.) windprop v.; *-pistole* v. windpistool o.; *-pocken* v. mv., Z. *-blatter; -probe* v. werktuig o. tot het bepalen der windsterkte in de blaasbalgen van een orgel, anemometer m.; *-pulver* o. windpoeier, windverdrijvend poeier o.; *-rad* o. windrad o. in een ventilator; it. *-rädchen* o. (aan windmolens), windmolentje, klepmolentje o.; (aan vensters), ventilator m.; *-raum* m. (Werkt.) windruimte v.; *-reep* o. (Zeew.) stengewindreep m.; *-rehe* bijv. nw. (Hoefsm.) bevangen; 2. — v. bevangenheid v.; *-riss* m. windscheur v.; 2. (Boschw.) Z. *-bruch; -rohr* o., Z. *-büchse; -röhre* v. ovengat o. voor de blaaspijp; 2. (Org.) windgat o.; *-rose* v. kompasroos, windroos v.; (Pl.) anemoon v., 2. *-röschen, -röslein* o. windroosje o., woudanemoon v.; 2. cistroos v.; *-ruthe* v. kruisroede v. in eene molenwiek; *-sack* m. (gemeenz.) windzak m., Z. *-beutel; -samenkraut* o. berenoor, windzaadkruid o.

Windsbraut, (*-bräute*) v. windvlaag v., rukwind m.

Wind-schacht, (*-schacht(e)s*, mv. *-schachte*) m. (Bergw.) windschacht v.; *-schaden* m. door den wind veroorzaakte schade v.; (Boschw.) windschade v.; *-schauer* v. hevige rukwind m.; 2. Z. *-schoppen;* (Kolenbr.) muur m. die den oven tegen den wind beschut; *-scheider* m. (Bergw.) werktuig o. om versche lucht in de mijn te brengen; *-scheu* bijv. nw. bang voor den wind; *-schief* bijv. nw. (Boschw.) scheef gegroeid, scheef getrokken; *-schiffer* m. luchtreiziger m.; *-schifffahrt* v. luchtreis v., tocht m. in een luchtballon; *-schirm* m. windscherm o.; (Wag.) Z. *-schoppen;* (Tuinb.) schutting v., heining v.; *-schlag* m., Z. *-bruch; -schlauch* m. met wind gevulde lederen zak m.; (fig.) Z. *-beutel; -schnell* bijv. nw. zoo snel als de wind, pijlsnel; *-schnelle* v. snelheid v. van den wind; *-schöpfer* m., Z. *-fang; -schoppen* m. windschut, windscherm o.; *-schützer* m. mv. (Giet.) windbeschutter m., galerij v. op den schoorsteen; *-segel* o. (Zeew.) windzeil o.; *-seite* v. windzijde v., kant m. van waar de wind komt; (Giet.) tegenwand m.; (Sm.) staande haardplaat, schoorsteenplaat v.; *-siech* bijv. nw., Z. *-süchtig; -sparren* m., Z. *-latte; -spiel* o., Z. *-hund; -stein* m. (Giet.) tegenwand m.; *-still* bijv. nw. windstil, kalm; *es ist —*, het weder is stil, kalm, er is geen wind; 2. (van eene zeehaven), tegen den wind beschuttend; *-stille* v. windstilte v.; *-stock* m. stok m. waarin eene windbus zit; (Org.) kap v.; *-stosz* m. windvlaag v., rukwind m.; *-stöszel* m. (Vuurw.) houten wals v.; *-strebe* v. stut m. die tegen den wind beschut; *-streber* m., Z. *-latte; -strich* m. windstreek, richting v. van den wind; *die Fahrt nach einem andern —e nehmen*, van koers veranderen; *-strick* m. (Jachtw.) jachtlijn v.; *-strom* m. windstroom m.; *-stück* o., Z. *-stein; -sturm* m. storm, rukwind m.; *-sturz* m., Z. *-braut; -sucht* v. windzucht, trommelzucht v.; (Veea.) bevangenheid v.; *-süchtig* bijv. nw. (Gen.) windzuchtig, met trommelzucht behept; *-treibend* bijv. nw. winden verdrijvend; *-trommel* v. trommelvormige ventilator m.

Windung, (*-en*) v., Z. *winden;* it. draaiing, wending, kronkeling v., bocht m.; 2. (van eene beek), kronkeling, slingering v.; (van eene lijn, van een gemeen-

schappelijk middelpunt), omwenteling, omdraaiing v.; (van eene veer), spiraal v.; (van eene schroef), draad m.; (Ontlk.) slakkenhuis o., buitenste zoom m. van het oor.

Wind-viering, (*-e*) v. buitenzijde v. van een schip tot aan den waterspiegel; *-vogel* m. gewone pluvier v.; 2. duikeend v., zaagbek m.; (Valk.) valk m. die goed tegen den wind vliegt; *-wachel* m., *-wacht* v., Z. *-vogel;* *-wachs* m. afval m. van gezuiverd was; *-wage* v., Z. *-messer;* *-wagen* m. zeilwagen m.

Windwärts, bijw. naar de windzijde, tegen den wind; (Zeew.) —*zeil* v. stroom m. tegen den wind; —*jagen,* in den wind jagen.

Wind-wasser, (*-wassers,* mv. *-wasser*) o. winden verdrijvend water o.; —*bruch* m. windwaterbreuk v.; —*sucht* v. onderbuikswaterzucht v.; *-wehe* v. door den wind opgehoopte sneeuw v.; *-weihe* v. boomvalk, leeuwerikenvalk m.; *-weiser* m. windwijzer m.; *-wirbel* m. dwarrelwind m., Z. *-sbraut;* *-wurf* m. (Boschw.) Z. *-bruch;* *-wurzel* v. (gemeenz.) Z. *Wilterbaum;* *-zeiger* m., Z. *-weiser;* 2. Z. *-feder;* *-zirkel* m., Z. *-vogel;* *-zug* m. tocht m.; (Bouwk.) ventilator m.

Win-feld, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. veld o. der overwinningen; *-golf* m. Oudnoordsche tempel m. der vriendschap.

Wink, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. wenk, knik m.; (met de oogen), knipoogen, knipoog o., oogwenk m.; *jemn. einen - geben,* iem. een wenk geven, iem. wenken; *einen - von der Seite geben,* een zijdelingschen wenk geven; *er gehorcht auf den -, auf den geringsten -,* hij gehoorzaamt dadelijk, oogenblikkelijk, blindelings; (fig.) waarschuwing, aanmaning, raadgeving v., raad m., teeken o.; *auf den ersten - abreisen,* op het eerste bevel o. &; *jemn. einen - geben,* iem. waarschuwen, een wenk geven; *auf den - bedient werden,* op zijn wenken bediend worden.

Winke, (*-n*) v. (Wev.) evenaar m.

Winkel, (*-s,* mv. *Winkel*) m. (Meetk.) hoek m.; *rechter, spitziger -,* rechte hoek, scherpe hoek m.; 2. hoek m.; (Wapenk.) ruit v.; *rechter, linker -,* rechter-, linkerzijde; *in einen - etw. stellen,* iets in een hoek zetten; *jem. in einen - treiben,* iem. in een hoek duwen; (van het oog &), hoek, ooghoek m.; *einen - machen,* (van een muur), een hoek vormen; 3. hoek, schuilhoek m., verborgen plaats v.; (fig.) *- des Herzens,* verborgenheden, plooien v. mv.; *im - etw. thun,* iets in het geheim, verborgen doen.

Winkel-advokat, (*-en,* mv. *-en*) m. (Scherts.) advocaat m. voor slechte zaken, beunhaas m.; *-band* o. (Slot.) winkelhaak m.; *-beständig* bijv. nw. (Krist.) altijd hoeken vormend; *-bewegung* v. hoekige beweging v.; *-bogen* m. (Bouwk.) boog m. in een Gothisch kruisgewelf; (Meetk.) boog m. van een hoek.

Winkelchen, (verkl.) o. hoekje, schuilhoekje o.

Winkel-dach, (*-dach(e)s,* mv. *-dächer*) o. dak o. met rechthoekigen bovenkant; *-deich* m. vleugeldijk m.; *-drucker* m. geheime drukker m.; *-druckerei* v. geheime drukkerij v.; it. Z. *-presse;* *-ecke* v. (Wapenk.) kwartier o.; *-ehe* v. geheim huwelijk o.; *-eisen* o., Z. *-haken,* *-masz;* *-fasser* m. zwei v.; *-förmig* bijv. nw. hoekvormig, hoekig, in den vorm van een hoek; *-gasse* v. kromme straat, afgelegen straat; 2. eenzame straat, steeg v.; *-gerade* bijv. nw., Z. *-recht;* *-geschwulst* v. hoekgezwel o.; *-haken* m. winkelhaak, schrijfhaak, teekenhaak m., liniaal v.; (Drukk.) zethaak m.; *-hebel* m. gebroken hevel, gebogen hevel m.; *-heirath* v., Z. *-ehe;* *-hochzeit* v. (gemeenz.) geheime bruiloft v.; *-holz* o. houten winkelhaak m.

Wink(e)licht, bijv. nw. hoekvormig, gebogen, gebroken, Z. *winkelförmig.*

Wink(e)lig, bijv. en b. hoekig, een of meer hoeken hebbende; 2. in hoeken, met hoeken.

Winkel-kirche, (*-n*) v. geheime kerk, geheime gemeente, kerk v. der dissidenten; 2. geheime bijeenkomst, sluipvergadering v.; *-klammer* v. gebogen haak m. of kram v.; *-kreuz* o. rechthoekig kruis o.; *-linie* v. hoeklijn, diagonaal v.; *-mäkler* m. beunhaas m.; *-masz* o. winkelhaak m., zwei v.; *-meister* m. meesterknecht m. voor eene kleermakersweduwe; *-messe* v. geheime mis v.; *-messer* m. (Wisk.) hoekmeter, goniometer m.; 2. (Landm.) astrolabium o.; 3. transporteur m.; *-messung* v. (Wisk.) hoekmeting, goniometrie v.; *-naht* v. (Ontlk.) hoeknaad, lambdanaad m.; *-passer* m., Z. *-fasser;* *-prediger* m. geheime predikant m.; *-predigt* v. heimelijk gehouden preek v.; *-presse* v. geheime pers v.; *-pulsader* v. hoekader v.; *-rath* m. geheime raad m., heimelijk gehouden raadsvergadering v.; *-recht* bijv. nw. met rechte hoeken, rechthoekig; 2. o. zelfst. recht o. op een hoek of zekere ruimte tusschen twee huizen; *-schaufel* v. drinkschaaltje o. zonder voet of oor; *-scheibe* v. graadboog m., astrolabium o.; *-schelter* m. lasteraar m., kwade tong v.; *-schenke* v. heimelijk gehouden herberg, tapperij, kroeg v.; *-schule* v. geheime school, onwettige school v.; *-schulmeister* m. onwettige schoolmeester m.; *-spiel* o. (Sp.) stuivertje-verwisselen o.; *-ständig* bijv. nw. (Pl.) tusschen stam en bladeren groeiend; *-stütze* v. (fig.) geheime steun m.; *-treppe* v. verborgen trap, sluiptrap v.; *-verlobung* v., *-verlöbniss* o. geheim huwelijk o.; *-versammlung* v. geheime vergadering, vergadering v. met gesloten deuren; *-weiser* m. beweegbare graadboog m. der landmeters; *-werk* o. (Vest.) klein vestingwerk o. binnen een groot, reduit o.; *-zahn* m. hoektand, hondstand m.; *-zirkel* m. hoekpasser, ijzeren beeldhouwerspasser m.; *-zug* m. (gewoonl.) *-züge* m. mv. uitvluchten, omslachtigheden v. mv., voorwendsels o. mv.

Winken, (*winkte, gewinkt*) o. ww., m. *h. mit der Hand, dem Finger, den Augen -,* wenken, een teeken geven; *mit dem Kopfe -,* wenken, knikken; *jemn. -,* em. wenken, een wenk geven; *mit den Augen -,* knipoogen; 2. bedr. ww. *jemn. Stillschweigen -,* wenken stil te zijn; *jem. zu sich -,* wenken om te komen, een teeken geven om te komen.

Winker, (*-s,* mv. *Winker*) m. hij, die wenkt; 2. (Nat. hist.) krab v., kreeft m.

Winne, (*-n*) v. (in een molen), tremelschraag v., trechterijzer o.

Winselaffe, (*-n,* mv. *-n*) m. sapajou, kleine Zuidamerikaansche aap m.

Winseler, (*-s,* mv. *Winseler*) m., **-in,** (*-nen*) v. klager m., klaagster v., hij, zij die klaagt, steent, kermt &.

Winselig, bijv. en b. klagend, kermend, stenend.

Winseln, (*winselte, gewinselt*) o. ww., m. *h.* klagen, kermen, zuchten, steenen; *vor Schmerz -,* kermen; *-d,* klagend, kermend, zuchtend.

Winselstimme, (*-n*) v. klagende stem v.

Winspel, (*-s,* mv. *Winspel*) m., Z. *Wispel.*

Winter, (*-s,* mv. *Winter*) m. winter m., koude jaargetijde, najaar o.; *mitten im -, im härtesten -,* in het hartje van den winter, midden in den winter; *über - bleiben,* overwinteren; (Spr.) *grüner - macht den Kirchhof fett,* groene winters, ongezonde zomers.

Winter-abend, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. winteravond m.; *-acker* m., Z. *-feld;* *-anzug* m., Z. *-kleidung;* *-apfel* m. winterappel m.; *-arbeit* v. winterarbeid m., winterwerk o.; *-aufenthalt* m. winterverblijf o.; 2. winterwoning v.; *-aufgang* m., Z. *-morgen* (Sterrenk.); *-bedarf* m. winterbenoodigheden v. mv.; *-beere* v. winterbes v.; *-beule* v. wintergezwel o., winterblaas v.; *-birne* v. winterpeer v.; *-blümchen* o. winterbloempje, roerkruid o., stroobloem v.; *-blume* v. winterbloem v.; *-bruche* v. (Landb.) laten braak liggen o. der landen gedurende den winter; *-bramsegel* o. (Zeew.) bramzeil o.; *-brunft* v. (Jachtw.) ritsigheid v. in den winter; *-drossel* v. roode lijster v.; *-eiche* v. steeneik, altijd groene eik m.; *-ente* v., Z. *Eisente;* *-fällig* bijv. nw. in den winter afvallend, vermagerd; *-feld* o. (Landb.) winterveld, veld o. voor wintergraan; (Schild.) winterlandschap o.; *-feldzug* m. (Krijgsw.) veldtocht m. in den winter; *-fenster* o. dubbel raam, tochtraam o., Z. *Vorfenster;* *-feste* o. mv. (Oudh.) winterfeesten o. mv.; *-fink* m., Z. *Schneefink;* *-flur* v. velden o. mv. in den winter, wintergezicht o.; 2. Z. *-feld;* *-frucht* v. wintervrucht v., wintergraan o.; 2. Z. *-obst;* *-futter* o. wintervoedsel, voedsel, voeder o. gedurende den winter; *-garten* m. wintertuin m.; *-gerste* v. wintergerst v.; *-gesellschaft* v. wintergezelschap o., winteravondpartij v.; *-getreide* o. winterkoorn, wintergraan o.; *-gewächs* o. overblijvende plant v.; 2. winterplant v., wintergewas o.; *-grün* o. (Pl.) wintergroen o.; 2. maagdenpalm m., maagdenkruid o.; 3. klimop o., altijd groene plant v.; 4. glaskruid, bingelkruid o.; *-haar* o. winterhaar o., wintervacht v.;

-gut o. weide v. met huis en schuur; *-haber* m. winterhaver v.

Winterhaft, bijv. nw. winterachtig, als in den winter.

Winter-halbente, (*-n*) v. taling, teling m., smient v.; *-halbjahr* o. winterhalfjaar, halfjaar o. waarin de winter valt; *-handschuhe* m.mv. winterhandschoenen m. mv.; *-hanf* m. zaadlooze hennep m., Z. *Fimmel; -haus* o. winterhuis o.; (Tuinb.) broeikast, serre, oranjerie v.; (Pl.) winterbedekking, omhulling v. der planten; *-holz* o. winterhout, brandhout o.

Wintericht, bijv. nw. koud, vriezend, Z. *winterhaft.*

Winterig, bijv. nw. winterachtig; *-es Wetter,* winterachtig, koud, vriezend.

Winter-kälte, v., z. m. winterkoude v.; *-kleid* o., *-kleidung* v. winterkleed o., winterkleeding v., winterkleeren o. mv.; (fig.) sneeuwkleed o.; *-kohl* m. winterkool, groene kool v.; *-könig* m. (Nat. hist.) winterkoninkje o.; *-kopf* m. wintersalade v.; *-korn* o., Z. *-frucht* (1); *-krähe* v., Z. *Nebelkrähe; -kraut* o. kabuiskool v.; *-kresse* v. winterkers v.; *-kuh* v. winterkoe, koe v. die 's winters melk geeft; *-lage* v. (Zeew.) plaats v. waar de schepen des winters liggen; — *halten,* overwinteren; *-lager* o. winterleger o.; (Krijgsw.) winterkwartier o.; —*bier* o. winterbier o.; *-lauch* m., Z. *-zwiebel; -lehne* v. noordzijde, noordwaartsche helling v.; *-leite* v., Z. *-seite; -lerche* v. sneeuwleeuwerik m.; 2. gewone vlasvink m.; *-levkoje* v. nachtviolier, stokviolier v.

Winterlich, bijv. en b. winterachtig, van den winter, als in den winter.

Winter-lied, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. winterlied o.; it. lied, gezang o. op den winter; *-linde* v. steenlinde, zandlinde v.

Winterling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Nat. hist.) sneeuwortolaan, winterling m.

Winter-luft, v., z. m. winterlucht, temperatuur v. in den winter; (fig.) ijzel, rijp, rijm m. van den winter; *-lust, -lustbarkeit* v. wintervermaak o., winterpret, wintervermakelijkheid v.; *-mährchen* o. wintervertellinkje, vertelseltje o. voor winteravonden; *-maszig* bijv. en b. winterachtig; *-melone* v. late meloen m.; *-merk* m. duikergans v.; *-meve* v. wintermeeuw v.; *-monat* m. wintermaand v., November m., slachtmaand v.; (Gesch. van Fr.) vorstmaand v., Frimaire m., van 21 November tot 20 December; *-morgen* m. wintermorgen, morgen, ochtend m. in den winter; —*punkt* m. oosten o., punt o. waar de zon in den winter schijnbaar opgaat.

Wintern, (*winterte, gewintert*) o. ww. onp., m. *h.* winter zijn, winteren; *es wintert schon,* het wintert reeds, is reeds koud; 2. overwinteren, den winter doorbrengen; II. bedr. ww., Z. *auswintern, durchwintern;* III. o. zelfst., Z. *Winterung* (1).

Winter-nacht, (*-nächte*) v. winternacht m.; *-netz* o. (Vissch.) winternet o.; *-obst* o. winterooft o., wintervruchten v. mv., fruit o. dat in den winter gegeten kan worden; *-palast* m. winterpaleis o.; *-pflanze* v., Z. *-gewächs;* it. Z. *-grün* (1); *-punkt* m. winterzonnestilstandspunt o.; *-quartal* o. winterkwartaal o.; *-quartier* o. (Krijgsw.) winterkwartier o., Z. *Quartier; -rapunzel* m. wilde rapunsel v.; *-rettig* m. groote, zwarte radijs v.

Winterrinde, (*-n*) v. of **Winter'sche Rinde,** v. (Pl.) schors v. van Winter; it. bast m. van de witte magnolia; *-nbaum* m. welriekende magnolia v.

Winter-rock, (*-rock(e)s,* mv. *-röcke*) m. winterjas v., winterrok m., winterkleed o.; *-roggen* m. winterrogge v.; *-rose* v. winterroos v.; 2. fluweelroos v.; *-rübsamen, -rübsen* m. knol, knolraap m., winterkoolzaad o.; *-saat* v. herfstzaad o.; 2. *aufgegangene* —, winterkoren o.; *-salat* m. wintersalade v.; *-saturei* m. bergboonenkruid o.; *-schein* m. (Sterrenk.) nieuwe maan v. in November; *-schlaf* m. winterslaap m.; *-schläfer* m. dier o. dat des winters schijnt te slapen; *-schlag* m. (Landb.) winterslag o.; —*eiche* v. wintereik, laat uitkomende eik m.; *-seite* v. noordzijde v.; *-semester* o., Z. *-halbjahr; -sonne* v. winterzon v., *-sonnenwende* v., Z. *-wende; -sonnenwendekreis* m. steenbokskeerkring m.; *-spinat* m. winterspinazie v.; *-sprosse* v., Z. *Winterrinde; -stand* m. (Jachtw.) winterverblijf o.; *-stoppel* m. winterstoppel m.; *-stube* v. winterkamer v., wintervertrek o.; *-sturm* m. winterstorm m.; *-tag* m. winterdag m.; *-tuch* o. winterlaken o.

Winterung, (*-en*) v. winterverblijf o., verblijf o. gedurende den winter; (van dieren), winterhol o.; 2. (Landb.) Z. *Wintersaat* (2); 3. Z. *Winterhaus* (Tuinb.); 4. Z. *Winterfutter.*

Winter-veilchen, (*-chens,* mv. *-chen*) o., **-viole,** (*-n*) v. wintervioltje o.; *-vergnügen* o., *-vergnügung* v., Z. *-lust; -vogel* m. wintervogel m.; *-vorrath* m. wintervoorraad m., winterprovisie v.; *-waid* m. winterweede v.; *-weizen* m. wintertarwe v.; *-wende* v. (Sterrenk.) winterzonnestilstand m.; —*kreis,* —*zirkel* m. steenbokskeerkring m.; *-wetter* o. winterweder o.; *-wicke* v. wikke v. met breede bladeren; *-wohnung* v. winterwoning v., winterverblijf o.; *-wolle* v. winterwol, wol v. van de eerste schering; *-zeichen* o. (Sterrenk.) winterteeken o.; *-zeit* o. wintertijd, winter m., koude jaargetijde o.; *zur* —, in den winter, des winters; *-zeug* m. winterstof o.; 2. winterkleeding v., winterkleeren o. mv., wollen kleeding v.; *-zimmer* o., Z. *-stube; -zwiebel* v. winterui v.; 2. buisvormig knoflook o.; 3. bieslook o.

Winzer, (*-s,* mv. *Winzer*) m., **-in,** (*-nen*) v. wijngaardenier m., wijngaardenierster v.; 2. wijnlezer, druivenlezer m., wijnleessster, druivenleesster v.; *-hacke* v. wijngaardhak, spitshak v.; *-messer* o. snoeimes o.

Winzig, (*-er, -st*) bijv. en b. zeer klein, uiterst klein, gering, nietig, onbeduidend; *-es Männchen,* nietig, klein ventje o., dwerg, lilliputter m.; 2. zeer weinig; *-keit* v. onbeduidendheid, kleinheid, geringheid, nietigheid v.

Wipfel, (*-s,* mv. *Wipfel*) m. top m., kruin, spits v.; (van een boom), top m.; (fig.) toppunt o., Z. *Gipfel.*

Wipfel-bruch, (*-bruch(e)s,* mv. *-brüche*) m., Z. *Gipfelbruch; -dürr* bijv. nw. dood aan den top; *-ende* o. top m., uiterste punt v. van een boom.

Wipfeln, (*wipfelte, gewipfelt*) bedr. ww. *einen Baum* -, toppen, aftoppen.

Wipfelreich, bijv. nw. veeltakkig, met veel toppen of punten.

Wipfler, (*-s,* mv. *Wipfler*) m. boom m. met eene hooge, lommerijke kruin.

Wippe, (*-n*) v. gevaarlijke toestand m.; 2. wip, wipgalg v.; 3. (Muntw.) *Kippe und* -, snoeien o.; 4. wipstok, balanceerstok m., wipplank v.; 5. (Dr.) spanijzer o.

Wippel, (*-n*) v. korenworm m.

Wippen, (*wippte, gewippt*) o. ww., m. *h.* wippen, struikelen, schommelen, balanceeren; 2. bedr. ww. *ein Fass* -, opzetten, Z. *kippen; einen Verbrecher* -, aan de wipgalg ophangen; *Matrosen* -, kielhalen; (Muntw.) snoeien; 3. wed. ww. *sich* -, wippen, op de wipplank spelen, schommelen.

Wippen-band, (*-band(e)s,* mv. *-bänder*) o. teenen band m. om een takkenbos; *-bohrer* m. bascuul v.; *-säule* v. (Speld.) ijzer o. om de koppen te draaien.

Wipper, (*-s,* mv. *Wipper*) m. wipper m., hij die wipt, iem. aan de wipgalg hangt, beul m.; (Muntw.) snoeier m.; 2. Z. *Kipper.*

Wipperei, (*-en*) v., Z. *Kipperei.*

Wipp-galgen, (*-galgens,* mv. *-galgen*) m. wipgalg v.; *-seil* o. wiptouw o.

Wir, voornw. wij; - *sind es,* wij zijn het; -, *die - wissen,* wij, die weten.

Wirbel, (*-s,* mv. *Wirbel*) m. woeling, draaiing v.; (fig.) Z. *Schwindel;* 2. (in water), maalstroom m.; (Zeew.) draaikuil m., draaikolk v., warrelstroom, maalstroom m.; (van den wind), dwarrelwind, wervelwind m.; (Nat.) (om een planeet), strooming v. der stof; 3. (op het hoofd van een mensch), kruin v., schedel m.; (op den kop van een paard), kol. bles v.; 4. (aan een venster), wervel m.; (aan de kraan van een vat), sleutel m.; (van eene viool), wervel m.; (van een klavier), snarenstift v.; (Ontlk.) wervelbeen o.; (Werkt.) zwengel, handboom m., kruk, handvat v.; (aan een draaiwerktuig), schijf v.; 5. (aan eene spil), knipje o.; (Nat. hist.) oesterkam m.; (Zeew.) bramzeilsvalblok o.; (van een zeilstang), kinnebaksblok o.; 6. (op de trommel), roffel v.; (fig.) (van bezigheden, vermaken &), maalstroom m.; (Volkst.) *vom - bis an die Sohlen,* van top tot teen, door en door.

Wirbel-ader, -arterie, (*-n*) v. Z. *-schlagader; -balken* m., Z. *-stock; -band* o. wervelverband o.; *-baum* m., Z. *Kiefer; -beere* v. Amerikaansche kruisbes v.; *-bein* o. wervelbeen o.; *-blutader* v. (Ontlk.) tot de wervelbeenderen behoorende ader v.; *-caries* v. bederf o. in de

ruggegraat; *-dost* m. onecht koningskruid o.; *-entzündung* v. ontsteking v. der wervelbeenderen; *-förmig* bijv. nw. wervelvormig, dwarrelend; *-gang* m. (Ontlk.) tot de wervelbeenderen behoorende gang m., wervelkanaal o.; *-gegend* v. streek v. van de krum van het hoofd; *-geist* m. wargeest, verwarde geest m.; *-gelenk* o. wervelgewricht o. van de ruggegraat.

Wirbelhaft, bijv. nw. dwarrelend, draaiend, wervelachtig.

Wirbelhorn, (*-horn(e)s*, mv. *-hörner*) o. (Nat. hist.) perspectiefslak v.; 2. huisjesslak, spiraalvormige schelpslak v.

Wirbelicht, bijv. nw., Z. *wirbelhaft.*

Wirbelig, bijv. en b. waar het dwarrelt, draait; (Pl.) wervelsgewijs geplaatst.

Wirbel-kasten, (*-kastens*, mv. *-kasten*) m. (Instr.) hol gedeelte o. aan den hals eener viool; *-knochen* m., Z. *-bein; -kopf* m. (Instr.) wervelknop m.; (fig.) Z. *-geist; -krankheit* v. tot de wervelbeenderen behoorende ziekte; *-kraut* o. wervelkruid o.; 2. dragant m., wild basilicum o.; 3. wondkruid o.; *-los* bijv. nw. zonder wervels; *—e Thiere*, ongewerveld, ongeleed.

Wirbeln, (*wirbelte, gewirbelt*) o. ww., m. *h.* draaien, dwarrelen; *auf der Trommel -*, trommelen, slaan; *-der Ton*, gerollel o.; 2. (van vogels), kweelen, zingen, rouladen maken; (fig.) verwarren, duizelen; *der Kopf wirbelt mir*, het hoofd draait mij om; II. bedr. ww. doen duizelen, verwarren, verward maken, duizelig maken.

Wirbel-punkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Scheitelpunkt; -rädchen* o. schijfradje o.; 2. katrolletje, schijfje o.; *-rauch* m. rook m. die dwarrelend opstijgt; *-säule* v. (Ontlk.) wervelkolom, ruggegraat v.; *eine — habend*, gewerveld, geleed, eene ruggegraat hebbende; *-schlagader* v. tot het wervelbeen behoorende (slag)ader v.; *-schmerz* m. wervelpijn, ruggegraatspijn v.; *-schnecke* v., Z. *-horn; -schnirkel* m. (Nat. hist.) torensteen m.; *-stock* m. schoorbalk m.; *-sturm* m. hevige storm, orkaan m.; *-sucht* v. duizeligheid v.; *-tanz* m. rondedans m.; (fig.) maalstroom m.; *-thiere* o. mv. gewervelde dieren, geleede dieren; *-wind* m. wervelwind, dwarrelwind m.; *-wurm* m. wervelworm m.

Wirkart, (*-en*) v. manier v. van werken, wijze v. van bewerken.

Wirkbar, bijv. nw. uitvoerbaar, te verwezenlijken, doenbaar; *-keit* v. uitvoerbaarheid, mogelijkheid v. tot verwezenlijking.

Wirk-brett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Bak.) kneedtafel, kneedplank v.; *-eisen* o. (Hoefsm.) veegmes o.; (Looi.) schraapmes o.

Wirken, (*wirkte, gewirkt*) o. ww., m. *h.* werken, eene uitwerking hebben, eene werking teweegbrengen, indruk maken; (Gen.) werken; *auf etw. -*, op iets werken, iets beoogen; *auf jem., auf jems. Herz -*, invloed uitoefenen; *-d*, (van oorzaken), werkend, afdoend; (Godg.) (van de genade), werkend; 2. bedr. ww. werken, bewerken, voortbrengen; *Wunder -*, doen; *Gutes -*, goed doen; *ich kann wenig -*, ik kan niet veel uitrichten, ik vermag weinig; II. bedr. ww. werken, arbeiden, een beroep uitoefenen; *Tapeten -*, werken, weven; (Bak.) kneden; *den Huf des Pferdes -*, uitvegen, uitsteken; *das Salz -*, zieden; III. o. zelfst., Z. *Wirkung.*

Wirker, (*-s*, mv. *Wirker*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die werkt, teweegbrengt &, werkman, fabrikant, wever m., werkster, weefster v.; (fig.) oorzaak v.; (Bak.) kneder, bakkersknecht m.; (Zoutz.) zoutzieder m.

Wirkerei, (*-en*) v. weverij v.; 2. weverswerk, weefsel o.

Wirk-form, (*-en*) v. (Spraakk.) bedrijvende vorm m.; *-grund* m. beweegreden v.; *-haus* o. werkhuis o., weverij, fabriek, werkplaats v.; *—besitzer* m. eigenaar m. eener fabriek, fabriekeigenaar m.; *-kreis* m. werkkring m., Z. *Wirkungskreis.*

Wirklich, bijv. en b. werkelijk, wezenlijk, waarlijk, voorhanden, effectief, positief; *-e Zahlung*, werkelijk; *der -e Bestand*, de werkelijke toestand; *-e Sünde*, zonde door daden; *-er Hofrath*, dienstdoend; 2. in waarheid, feitelijk, naar waarheid, inderdaad; *- machen*, verwezenlijken; it. Z. *gegenwärtig; -keit* v. werkelijkheid, wezenlijkheid, feitelijkheid, bestaande zaak v., wezenlijke, feit o.; it. verwezenlijking, uitvoering v.; *zur — bringen*, Z. *- machen.*

Wirklichmachung, (*-en*) v. verwezenlijking v.

Wirk-meister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. wever, weversbaas m.; *-messer* o., Z. *-eisen; -mittel* o. afdoend middel o.; *-mulde* v. (Bak.) kneedtrog, baktrog m.

Wirksam, (*-er, -st*) bijv. en b. werkzaam, afdoend, krachtig; (van een middel), aldoend; *- machen*, doen werken, werkzaam maken; *-keit* v. werkzaamheid v., afdoende o., Z. *Wirkung.*

Wirk-stosz, (*-stoszes*, mv. *-stösze*) m. (Hoefsm.) stoot m. met het veegmes; *-stuhl* m. (Wev.) weefstoel m.; (Pass.) werkstoel m.; *-tisch* m. (Bak.) Z. *-brett; -trog* m., Z. *-mulde.*

Wirkung, (*-en*) v. werking, verrichting, uitwerking, uitkomst v., invloed m., gevolg o.; *- machen, thun*, werken, gevolg hebben; (Bak.) (van het deeg), kneden o.

Wirkungs-art, (*-en*) v. wijze v. van werken; *-fähig* bijv. nw. in staat om te werken, om iets teweeg te brengen, *-kraft* v. vermogende kracht, kracht v. van werking, uitwerkingsvermogen o.; *-kreis* m. werkkring m.; (Nat.) atmosfeer v.; *-los* bijv. en b. zonder werking, zonder eenig gevolg, nutteloos, levergeefs; *-trieb* m. zucht v. naar een werkkring, lust m. tot werkzaamheid.

Wirk-ursache, (*-n*) v. aanleidende oorzaak, beweegreden v.; *-wort* o. (Spraakk.) bedrijvend, overgankelijk of transitief werkwoord o.

Wirr, bijv. en b. verward, in de war verdwaald.

Wirr-bund, (*-bund(e)s*, mv. *-bunde*) m. bos o. klein stroo, Z. *-stroh; -bündchen, -bündlein* o. (verkl.) bosje o. kort stroo.

Wirre, (*-n*) v. verwarring, verwikkeling, verwardheid v.

Wirren, (*wirrte, gewirrt*) bedr. ww., Z. *verwirren; aus einander -*, Z. *entwirren.*

Wirr-garn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (gemeenz.) verward garen o.; *-geist* m., Z. *-kopf;* 2. wargeest m., warhoofd o.; *-knäuel* m. kluwen o. verward garen; *-kopf* m. (gemeenz.) verward hoofd o.; *-köpfig* bijv. nw. een verward hoofd hebbende; *-köpfigkeit* v. verwardheid v. van geest.

Wirrig, bijv. en b. verward, in verwarring, in het duister, in het donker.

Wirrsal, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. verwarring, verwardheid v.; 2. verwarde zaak v., rommel m.

Wirr-seide, v., z. m. vlokzijde v.; *-stroh* o. kort stroo, kaf o.

Wirrung, (*-en*) v. verwarring, verwikkeling v.; (fig.) oneenigheid v.

Wirrwarr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (gemeenz., fig.) verwarring, verwikkeling v., warboel m., misverstand o., oneenigheid v., gebrabbel, mengelmoes o., chaos, bajert m.

Wirsching, Wirschkohl, Wirsing, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Pl.) krulkool, savoyekool v.; *grüner -*, groene kool v.

Wirtel, (*-s*, mv. *Wirtel*) m. wervel, ring m. onder aan de spil van een spinnewiel; *-bein* o. astragaal m., groot hielbeen o.; *-förmig* bijv. nw., Z. *wirbelförmig* (2); (Pl.) wervelvormig geplaatst; *-kraut* o. wervelkruid o.

Wirth, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., **-in,** (*-nen*) v. huishouder, bestuurder m., huishoudster v.; *ein guter - sein*, een goed huishouder, bestuurder zijn; 2. landhuishoudkundige m., hoofd o. van een gezin, boer, baas m.; (Scherts.) gastheer, onthaler m., gastvrouw v.; 3. herbergier, kastelein, waard, logementhouder m., herbergierster, kasteleines, waardin v.; (Spr.) *lieber dem - als dem Apotheker*, beter bij den bakker dan bij den dokter.

Wirthbar, wirthbarlich, bijv. nw. bewoonbaar, een aangenaam verblijf verschaffende; 2. gastvrij; 3. huis(e)lijk, spaarzaam, huishoudelijk; *-keit* v. gastvrijheid, vriendelijkheid, huis(e)lijkheid v.

Wirthen, (*wirthete, gewirthet*) bedr. ww., Z. *bewirthen;* 2. o. ww., m. *h.* eene herberg houden, kastelein(es) zijn.

Wirthlich, bijv. nw., Z. *wirthschaftlich;* 2. *wirthbar.*

Wirthschaft, (*-en*) v. (van een goed), beheer, bestuur o., administratie v.; 2. huishouding v., huishouden o.; 3. herbergierschap, beroep o., van herbergier; *- treiben*, herbergier zijn, eene herberg houden; (fig., gemeenz.) leven o., beweging v.; *das ist eine saubere -*, een mooi huishouden; *eine schöne - anrich-*

len, heel wat verwoesting aanrichten; 4. herberg, kroeg v., logement o.

Wirthschaften, (*wirthschaftete, gewirthschaftet*) o. ww., m. *h.* eene huishouding besturen, een huishouden waarnemen; 2. een landgoed besturen, een goed beheeren; 3. eene herberg of een logement houden, herbergier of logementhouder zijn; 4. *gut* -, zijne zaken goed beheeren; it. *mit etw.* -, huishouden, spaarzaam zijn; *übel* -, slecht besturen, een verkwistend leven leiden; it. buitensporigheden begaan; (gemeenz.) een helsch leven maken.

Wirthschafter, (*-s*, mv. *Wirthschafter*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Wirth* (1).

Wirthschaftlich, bijv. en b. huishoudelijk, spaarzaam; 2. landhuishoudkunde kennend; *-keit* v. huishoudelijkheid, spaarzaamheid v.

Wirthschafts-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. bestuur o. van landgoederen, domeinbestuur o.; *-beamter* m. intendant, administrateur, bestuurder, rentmeester m.; *-gebäude* o. gebouwen o. tot de boerderij behoorende; 2. Z. *Wirthshaus;* 3. tot eene herberg & behoorend gebouw o.; *-regel* v. regel m. der huishouding, huishoudelijke regel m.

Wirths-haus, (*-hauses*, mv. *-häuser*) o. herberg, kroeg v., logement o.; *-junge* m. herbergiersjongen m.; *-magd* v. herbergiersmeid v.; *-stall* m. stal m. van een logement; *-tafel* v., *-tisch* m. tafel v. in een logement, table d'hôte, open tafel v.; *-wein* m. wijn m. uit eene herberg &.

Wis-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. ahorn(boom) m.; *-beere* v. vogelkers v.

Wisch, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *-lappen;* 2. stroowisch m.; (Leid.) kussentje o.; (fig.) *unter dem -e etw. thun*, heimelijk, in het geheim; it. *etw. unter dem -e verkaufen*, heimelijk; 3. vod, lor v.; 4. schotschrift, pamflet o.

Wischen, (*wischte, gewischt*) o. ww., m. *h.* ontsnappen, ontkomen, wegsluipen; *aus der Hand* -, uit & glijden; *in ein Haus* -, wegsluipen; 2. bedr. ww. *etw. mit einem Tuche* -, afvegen, schoonmaken; *etw.* -, uitwisschen; *sich den Schweisz von der Stirne* -, zich het zweet van het voorhoofd vegen; (Teek.) doezelen.

Wischer, (*-s*, mv. *Wischer*) m. bij, die afveegt, schoonmaakt &, Z. *wischen;* 2. wisscher m.; 3. (Art.) aftrekker, krasser m.; (Teek.) doezelaar m.; (gemeenz., fig.) ernstige berisping, schrobbeering v.

Wisch-fang, (*-fang(e)s*, mv. *-fänge*) m. (Vog.) bosje o. korenaren; *-gold* o. geslagen goud, bladgoud o.; *-hader* m., Z. *-lappen; -kolben* m., Z. *Wischer* (Art.); *-lappen, -lumpen* m. vaatdoek, wrijfdoek, stofdoek m.; *-kätzchen* o. snoeperig poesje o.; *-papier* o. papier o. om af te vegen; *-tuch* o., Z. *-lappen; -tüchlein* (verkl.) o. stofdoekje o.

Wischwasch, (*-es*, mv. *-e*), **Wischiwaschi** (*-s*, mv. *-s*) m. gebabbel, gewauwel, gesnap o., nietigheid, beuzeling v., wissewasje o.

Wismuth, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bismuth o.

Wismuth-asche, v., z. m. bismuthasch v.; *-auflösung* v. oplossing v. van bismuth; *-beschlag* m., Z. *-asche; -blumen* v. mv., *-blüthe* v. bismuthbloemen v. mv.; *-butter* v. (Scheik.) bismuthboter v.

Wismuthen, (*wismuthete, gewismuthet*) bedr. ww. met bismuth soldeeren.

Wismuthen, bijv. nw. van bismuth.

Wismuth-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. bismutherts v.; *-glanz* m. loodglans m. van bismuth; *-glas* m. oxyde o. van glasachtig bismuth; *-graupen* v. mv. bismuthkorrels v. mv.; *-haltig* bijv. nw. bismuthhoudend, bismuthbevattend; *-könig* m. (Scheik.) metallisch bismuth o.; *-korn* o. korrel v. bismuth, bismuthkorrel v.; *-krystalle* m. mv. bismuthkristallen o. mv.; *-niederschlag* m. bismuthbezinksel o.; *-ocher* m., Z. *-asche; -oxyd* o. bismuthoxyde o.; *salpetersaures* —, Z. *-weisz; -weisz* o. Spaansch wit o.

Wispel, (*-s*, mv. *Wispel*) m. wispel m., korenmaat v. van 24 schepels.

Wispel, (*-n*) v. wesp v.

Wispelbeere, (*-n*) v. wilde kers, vogelkers v.

Wispeler, -in, (*-s*, mv. *Wispeler*) m., (*-nen*) v. fluisteraar m., fluisteraarster v.

Wispeln, wispern, (*wispelte, gewispelt* en *wisperte, gewispert*) o. ww., Z. *flüstern.*

Wissbar, bijv. nw. te weten, te kennen, te vernemen, geweten kunnende worden; *-keit* v. mogelijkheid v. om gekend te worden.

Wissbegier(de), v., z. m. weetgierigheid v., weetlust m., leergierigheid v., leerlust m.

Wissbegierig, bijv. nw. weetgierig, leergierig, leerlustig.

Wisselei, (*-en*) v. oppervlakkige kennis v., schijngeleerdheid, betweterij, veelweterij v.

Wissen, (*ich weisz, du weiszt, er weisz &, wusste, gewusst*) bedr. en o. ww., m. *h.* onr. weten, kennen, verstaan, geleerd hebben, kunnen zeggen, bekend zijn met; *nicht* -, *was man thun soll*, niet weten wat te doen; *thun als ob man es nicht wüsste*, houden alsof men het niet wist; (Spr.) *was man nicht weisz, macht einem nicht heisz*, wat men niet weet, deert niet; *ich weisz von nichts*, ik weet nergens van; *woher weisz er es?*, hoe weet hij dat?, waar heeft hij dat geleerd?; *um etw.* -, van iets weten, kennis dragen van, bekend zijn met, onderricht zijn van; *sich schuldig* -, zich schuldig gevoelen, weten dat men schuldig is; *niets mehr von sich selbst* -, buiten kennis zijn; *jemn. etw.* - *lassen, jemn. etw. zu* - *thun*, laten weten, berichten; *etw. zu* - *bekommen*, iets te weten komen; *nichts von sich* - *lassen*, niets van zich laten hooren; *Geld & bei jemn.* -, weten dat iem. geld & heeft; *sich viel mit etw.* -, veel met iets op hebben, zich veel laten voorstaan; *über Alles etw.* -, over alles wat te zeggen hebben; *ich will es gethan* -, ik wil dat het gedaan wordt; *wer weisz, was geschehen wird*, wie weet &; *ist er hier? man kann nicht* -, is hij misschien hier?, men kan het niet weten, het is mogelijk; *es steht zu* -, *ob &*, het is de vraag &; it. *er denkt, wer weisz, wie reich sie sei*, hij denkt dat zij verbazend rijk is; *Sie hat ich weiss nicht was Angenehmes*, zij heeft ik weet niet welk aangenaams; 2. *dass ich nicht wüsste, so viel ich weisz, nicht, meines -s nicht*, voor zoover ik weet, bij mijn weten niet; *was Neues? ich wüsste nichts*, ik weet geen nieuws; *ich wüsste niemand, der &*, ik ken niemand &; *weiszt du etw.?*, weet gij wel?; - *Sie was Neues?*, hebt gij, weet gij wat nieuws?; *weiszt du was? nun wollen wir &*, weet gij wat! laat ons nu &; *auswendig* -, van buiten kennen; *weder aus noch ein* -, *sich nicht zu helfen* -, zich niet weten te redden, geene uitkomst weten; *zu leben* -, zich behoorlijk weten te gedragen; II. o. zelfst. kennis, kundigheid, wetenschap v.; *ohne sein* -, buiten zijn weten; *mit - der ganzen Welt*, bij iederen bekend; *mit - und Willen*, willens en wetens, opzettelijk; *wider besseres - und Gewissen*, tegen beter weten aan.

Wissenschaft, (*-en*) v., Z. *Kenntniss, Gelehrsamkeit, Wissen* (II); 2. (enkele) wetenschap v.; - *der Sprachen*, taalkennis v.; (van kunstwoorden), technologie v.; *sich auf die -en legen*, zich op de wetenschappen toeleggen; - *des Uebersinnlichen*, bovennatuurkunde v.; *die schönen -en*, de fraaie wetenschappen; (van eene kunst), theorie v.

Wissenschaftlich, bijv. en b. wetenschappelijk, grondig, theoretisch, afgetrokken, diepzinnig, geleerd, bespiegelend; *-keit* v. wetenschappelijkheid, theorie, afgetrokkenheid, geleerdheid v.

Wissenschaft(l)er, m. stelselmatig geleerde, enkel geleerde m.

Wissenschafts-eifer, (*-s*) m. ijver m. voor de wetenschappen; *-kunde* v. inleiding v. tot de wetenschappen; *-lehre* v. leer v. der kennis, wetenschap, theorie v. der wetenschappen, logica v.; *-wesen* o. letterkunde, geleerdheid v.

Wissens-qualm, (*-(e)s*) m., z. m. onbeduidende, nuttelooze, halve geleerdheid v.; *-werth, -würdig* bijv. nw. wetenswaardig, belangrijk; *-würdigkeit* v. wetenswaardigheid, belangrijkheid v., wetenswaardige o.; *-zweig* m. tak m., vak o. van wetenschap.

Wissentlich, bijv. en b. bekend, met kennis, met overleg, voorbedacht, opzettelijk, wetens, met zijn (haar &) weten, expres.

Wisser, (*-s*, mv. *Wisser*) m., **in,** (*-nen*) v. weter, kenner m., weetster, kenster v.

Wisslustig, bijv. nw., Z. *wissbegierig.*

Wissmut, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Wismuth.*

Wist! tussch. (van voerlieden), links!

Witherit, (*-(e)s*, mv. *e*) m. kool-zure zwaaraarde v., natuurlijke koolzure baryt o. van Hauvy.

Wittern, (*witterte, gewittert*) o. ww., m. *h.* onweeren, donderen; 2. *so wittert es seit 8 Tagen*, zulk weer is het reeds 8 dagen; (gemeenz.) *es wittert durch das Dach*, de regen, de sneeuw & dringt door het dak; 3. *nach etw.* -, ruiken; (van uitdrukkingen), schijnen te komen, afgeleid schijnen; II. bedr. ww. (Jachtw.) ruiken, de lucht krijgen; *die Spur des Wildes* -, het wild op het spoor komen, ontdekken; (fig.) *etw.* -, een voorgevoel hebben van; *er witterte es*, hij kreeg er de lucht van, hij begon het te merken; *sich* - *lassen*, zich doen gevoelen; (van muizen), zich vertoonen; III. wed. ww. *sich* -, (van bijen), in de zon gaan zitten; IV. o. zelfst., *Z. Witterung.*

Witsche, (*-n*) v. brem, paardenvlieg v.

Witstock, (*-(e)s*, mv. *Witstöcke*) m. (gemeenz.) dom mensch, lomperd m.

Witterhaft, bijv.nw. onweerdreigend, van onweer zwanger.

Witterling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. mengsel o. van veldspaath,mika en zout.

Witterung, (*-en*) v. weder of weer o., luchtsgesteldheid, temperatuur v.; *ungesunde* -, ongezonde lucht v.; (Bergw.) onderaardsche hitte, uitdamping v.; 2. (Jachtw.) *der Hund hat* - *vom Hasen*, de hond heeft de lucht van den haas; it. *die* - *vom Wilde bekommen*, de lucht krijgen van &, het wild op het spoor komen; *eine gute* - *haben*, (van honden), een goeden reuk hebben; 3. aas, lokaas, sterk riekend aas o.

Witterungs-beobachter, (*-ters*, mv. *-ter*) m. weerbeschouwer, weerkundige, meteoroloog m.; *-beobachtung* v. weerbeschouwing, weerkunde, meteorologie v.; *-kalender* m. weerkundige almanak m.; *-kunde, -lehre* v. weerkunde, meteorologie v.

Witterungslos, bijv. en b. spoorloos, zonder lucht.

Wittfrau, (*-en*) v., *Z. Wittwe.*

Witthum, (*-(e)s*, mv. *Witthümer*) o. weduwgift v., lijftocht m., pensioen o.; *-gut* o. goed o., hoeve v. als weduwgift; it. tot lijftocht aangewezen goed o,

Wittmann, (*-(e)s*, mv. *Wittmänner*) m., *Z. Wittwer.*

Wittwe, (*-n*) v. lange, Poolsche rivierboot v.

Wittwe, (*-n*) v. weduwe v.; (Pol.) douairière v.

Wittwen-casse, (*-n*) v., *Z. -kasse; -gebühr* v. aandeel o. der weduwe; 2. *Z. -geräth; -gehalt* m., *-geld* o. weduwegeld, pensioen o.; *-geräth* o. goederen o. welke eene weduwe boven haar aandeel uit de nalatenschap van den man mag nemen.

Wittwenhaft, bijv. nw. als weduwe.

Wittwen-haken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m. goedje o. eener predikantsweduwe, *-haus* o. weduwenhuis o.; *-jahr* o. weduwejaar, rouwjaar o. eener weduwe, jaar o. waarin de weduwe de inkomsten van haar overleden man geniet; *-kasse* v. weduwenfonds o., weduwenkas v.; *-kasten* m. offerbus v. voor weduwen; *-recht* o. recht o. eener weduwe om de inkomsten van haar overleden man te eischen.

Wittwenschaft, v., z. m., *Z. Wittwenstand.*

Wittwen-schleier, (*-schleiers*, mv. *-schleier*) m. weduwensluier m.; *-sitz* m. woning v., verblijf o. eener weduwe of douairière; 2. (in de kerk), weduwenstoel m., weduwenbank v.; *-stand* m. weduwschap o., weduwstaat m.; *-stuhl* m., *Z. -sitz* (2); *-sömmerlein* o. korte nazomer m.

Wittwer, (*-s*, mv. *Wittwer*) m. weduwnaar m.

Wittwerleben, (*-s*) o., z. m. weduwnaarsleven, leven o. als weduwnaar.

Wittwerlich, bijv. nw. als weduwnaar.

Wittwerschaft, v., **Wittwerstand,** (*-es*) m., z. m., *Z. Wittwerstand.*

Witz, (*-es*, mv. *-e*) m. geest m., geestigheid v.; 2. (gemeenz.) aardigheid, grap v., geestige zet m.; *falscher* -, valsch vernuft o.; *beiszender* -, scherpe zet m., epigram o.; *schlechter* -, onbeduidende scherts, laffe aardigheid v.; *-e machen*, grappen maken, geestig zijn, aardigheden debiteeren, mien verkoopen; (Spr.) *früher* -, *früher Aberwitz*, vroeg wijs, vroeg zot.

Witz-arm, bijv. nw. arm van geest, onnoozel; *-bold* m. geestig persoon, geestige grappenmaker m.; it. (i. k. bet.) *Z. Witzjäger.*

Witzelei, (*-en*) v. hatelijke geestigheid, gemaakte aardigheid v.; 2. ongepaste scherts, laffe aardigheid, laffe toespeling v., *Z. Witz; -en vorbringen, Z. witzeln.*

Witzeln, (*witzelte, gewitzelt*) o. ww., m. *h.* aardig willen zijn, geestig willen zijn, aardigheden vertellen; *über etw.* -, toespelingen, glosses maken.

Witz-fertig, bijv. nw. gevat op aardigheden, dadelijk gereed om scherts te beantwoorden; *-funken* m. geestige zet m., aardigheid v.

Witzig, (*-er, -st*) bijv. en b. geestig, vernuftig, verstandig, aardig, goed bedacht; *-er Kopf*, geestig, vernuftig, verstandig man; *-e Antwort*, geestig antwoord; *-er Gedanke, Einfall*, geestige zet, geestigheid.

Witzigen, (*witzigte, gewitzigt*) bedr. ww. *jem.* -, wijzer maken, bedachtzamer maken, voorzichtig doen worden; *ich bin gewitzigt worden*, ik heb eene goede les gehad, ben door schade wijs geworden.

Witzigkeit, (*-en*) v. aardigheid, geestigheid v., geestige zet m.

Witzigung, (*-en*) v. waarschuwing v., voorbeeld o., les v.; *das soll mir zur* - *dienen*, dat zal voor mij eene les zijn, is eene goede les voor mij; *lasse es dir zur* - *dienen*, laat u dat tot les verstrekken.

Witz-jagd, (*-e*) v. jacht v. op aardigheden, *Z. Witzelei; -jäger* m. laffe grappenmaker m., hij die aardig tracht te zijn, flauwe aardigheden vertelt, *Z. -bold; -leer, -los* bijv. nw. zonder aardigheid, laf, zouteloos.

Witzler, (*-s*, mv. *Witzler*) m., **-in,** (*-nen*) v., *Z. Witzjäger.*

Witz-reich, bijv. en b. vol geestigheid, vol aardigheden, zeer geestig; *-spiel* o. verstandsspel o.; *-wort* o. geestig gezegde o., aardige zet m.

Wo, bijw. waar, op welke plaats; - *wohnt er?*, waar woont hij?; - *er auch sein mag*, waar hij ook moge zijn, waar hij zich ook bevinden moge; - *kommt er her?*, van waar komt hij?, waar komt hij vandaan?; 2. ergens; *ich habe es* - *gesehen*, ik heb het ergens gezien; 3. toen, op een oogenblik; *zu einer Zeit*, - *ich glaubte*, op een tijd toen of dat &; 4. voegw. zoo, ingeval; - *nicht*, zoo niet, anders; (Spr.) - *man gelöscht hat, muss es gebrannt haben*, er wordt geene koe bont genoemd of er is een vlekje aan; it. geen rook zonder vuur.

Woaus, bijw. waarheen; -?, waar gaat gij heen?; (fig.) *nicht woein* - *wissen*, niet weten waarheen.

Wobbe, (*-n*) v. hondje, mophondje o.

Wobei, bijw. waarbij, bij hetwelk, bij welke(n); *das Haus,* - *er vorüber ging*, het huis waar hij voorbijging; - *ich sehe d'*, waarbij ik zie; - *soll ich erkennen, dass d'*, waaraan &; *die Meinung,* - *man es bewenden liesz*, waarbij men de zaak liet rusten; *das Mittel,* - *er sich am besten befindet*, waarbij hij zich het best bevindt; - *noch zu bemerken ist*, waarbij nog valt op te merken; - *muss man anfangen?*, waar, waarbij moet men beginnen.

Woche, (*-n*) v. week v., tijdperk o. van zeven dagen; *eine* - *um die andere*, om de andere week; *die* - *ist an ihm*, hij heeft de week, het is deze week zijne beurt; 2. werkweek v.; it. werkdag, dag m. in de week; *die* - *haben*, dienst moeten doen; II. *die -n*, kraam v., kraambed o.; *-n halten*, in de kraam liggen; *in die -n kommen*, in de kraam komen, bevallen, verlost worden, baren; *aus den -n kommen*, uit de kraam komen; (Volksk.) *er sieht in die andere* -, hij kijkt scheel.

Wochen-arbeit, (*-en*) v. wekelijksch werk, werk o. van eene week; *-besuch* m. bezoek o. bij eene kraamvrouw, kraamvisite v.; *-bett* o. kraambed o., *Z. Woche* (II); *-blatt* o. weekblad, wekelijks verschijnend blad o.; *-fieber* o. kraamvrouwenkoorts, zogkoorts v.; *-gebet* o. wekelijksch gebed o.; *-geld* o. weekgeld o., wekelijksche verdienste v., wekelijksch inkomen o.; *-gesell* m. voor weekloon werkende knecht m.; *-geschenk* o. geschenk o. voor de kraamvrouw, spijs v. voor de kraamvrouw; *-gottesdienst* m. wekelijksche godsdienstoefening v.; *-kanne* v. kandeel v.; *-kind* o. kraamkind o., zuigeling m. en v., *Z. Wickelkind; -kleid* o., *Z. Werktagskleid; -lang* bijv. nw. eene week lang, gedurende eene week; it. wc-

kenlang, weken achtereen; -*lohn* m. weekloon, weekgeld o.; -*markt* m. weekmarkt v.; -*prediger* m. predikant m. die de weekbeurt heeft; -*predigt* v. predikatie v. in de week; -*rechnung* v. wekelijksche rekening v.; -*schrift* v., Z. -*blatt*; -*stube* v. kraamkamer v.; -*tag* m. dag m. in de week, dag m. van de week; 2. werkdag m.; -*täglich* bijv. nw., Z. *werktäglich*.

Wöchentlich, bijv. en b. wekelijks(ch), door de week, iedere week, voor elke week, op werkdagen; -*e Nachrichten*, wekelijksche berichten o. mv.; - *bezahlen*, wekelijks.

Wochen-weise, bijw. bij de week, om de week; -*zeitung* v. wekelijksche courant v., Z. -*blatt*; -*zettel* m. weekbericht o.; (van tooneelspelers), repertoire o.; -*zimmer* o., Z. -*stube*.

Wöchner, (-*s*, mv. *Wöchner*) m. officier m. van de week, ambtenaar m. die de week heeft; 2. (Scherts.) iem. die pas een boek heeft geschreven en in het licht gegeven.

Wöchnerin, (-*nen*) v. zij, die de week heeft; 2. kraamvrouw v.

Wocken, (-*s*, mv. *Wocken*) m., Z. *Spinnrocken*, -*stube* v. spinkamer v.

Wodan, (-*s*) m., z. m. (Fabell.) Wodan, Odin, krijgsgod m. der oude Saksers.

Wodanstag, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. Wodansdag, Woensdag m.

Wodke, Wodki, (-*s*) m., z. m. Russische brandewijn m.

Wodurch, bijw. waardoor, door wat, door hetwelk.

Wofern, voegw. indien, ingeval, als, wanneer, soms; - *er kommt*, ingeval hij komt, als hij soms komt; - *er es nicht thut, so soll er*, als hij het niet doet, moet hij &; it. - *er da ist*, mits hij daar zij, als hij er bij geval is.

Wofür, bijw. waarvoor, waarom, voor welke, voor wat; 2. voor wie(n), voor wat?; - *soll das gut sein?*, waartoe moet dat dienen?

Woge, (-*n*) v. groote baar, golf v., Z. *Welle*.

Wogegen, bijw. waartegen; 2. ter vergoeding van, tegen hetwelk, tegen welke; 3. - *er ihm sein Pferd gab*, waartegen hij hem zijn paard gaf; - *hat er es eingetauscht?*, waartegen, tegen wat heeft hij het ingeruild; *man nahm ihm es, - man ihm ein anderes gab*, waarvoor men hem een ander in de plaats gaf; 4. op welke plaats?

Wogen, (*wogte, gewogt*) o. ww., m. *h.* golven, slaan, als golven stroomen, zich als golven bewegen; (fig.) hevig beroerd zijn, bewogen zijn; (van granen), golven; 2. door de golven worden voortgestuwd.

Wogen-bahn, (-*en*) v. baan v., weg m. die door golven wordt afgelegd; -*berg* m. berghooge golf v.; -*bruch* m. golfbreuk v., breken o. der golven.

Wogend, bijv. nw. golvend, bewogen, hol; (fig.) kloppend.

Wogen-förmig, bijv. nw., Z. *wellenförmig*; -*weise* bijw. als golven, golfsgewijs.

Wogicht, bijv. nw., Z. *wogenförmig*.

Wogig, bijv. en b. (van de zee), golvend, bewogen, hol, als golven slaande, brandende, stroomende.

Woher, bijw. van waar, waar van daan; - *sind Sie?*, waar zijt gij van daan; - *wissen Sie das?*, hoe weet gij dat?

Wohin, bijw. waarheen, waar naar toe?; - *ich auch sehen mag*, waarheen ik ook zie; 2. ergens, op eenige plaats; *irgend - gehen*, ergens heen gaan, ergens naar toe gaan; (fig.) - *zielt dieses?*, waartoe dient dat, waarop heeft dat betrekking?

Wohinter, bijw. waarachter, achter wat.

Wohl, (*besser, best*) bijw. wel, goed, welvarend, gezond; *er befindet sich -, es ist ihm* -, hij is gezond, hij bevindt zich wel, is welvarende; *nicht - sein*, niet wel zijn, niet gezond zijn, onwel zijn, ziek zijn, (fig.) - *auf sein*, vroolijk zijn, in goede luim zijn; *es ist mir so* -, ik ben zoo op mijn gemak, zoo in mijn schik; *ihm ist nun* -, hij is nu van alle rampen & bevrijd, hij is nu gelukkig; - *thun*, goed doen, wel doen; *die Wärme, die Ruhe thut ihm* -, de warmte doet hem goed; - *riechen*, goed rieken; - *schmecken*, goed smaken, wel smaken, lekker zijn; - *gefallen*, goed bevallen; *jem.* - *wollen*, iem. te wille zijn, goedgezind zijn; *nicht* - *sehen*, niet juist zien; *sehr* - *zufrieden*, zeer tevreden; - *ihm, dass er &*, gelukkig voor hem, dat hij &; - *dem, der &*, wel hem, gelukkig hij &; - *bekomme es Ihnen!*, wel bekome het u!; *schlafen Sie* -!, slaap wel!, wel te rusten!, goeden nacht!; *glauben Sie* -, *dass &*, gelooft gij wel dat &; *ob sie - reich ist?*, of zij wel rijk is?; *es mag eine Lüge sein*, wie weet of het waar is, het kan wel eene leugen zijn; *ich werde mich - daran gewöhnen*, ik zal er wel aan gewend geraken; *Sie haben mich - nicht verstanden*, gij hebt mij zeker niet verstaan, waarschijnlijk hebt gij mij niet verstaan; *ich habe es - gedacht*, ik heb het wel gedacht; *nichts kann - klarer sein*, niets kan duidelijker zijn, dat is zoo klaar als de dag; 2. *nun* -!, wel nu!; *ganz* -!, heel wel!, heel goed!; *ja* -, ja wel, ja mijnheer; 3. *er ist - reich, aber &*, hij is wel rijk, maar.

Wohl, (-(*e*)*s*) o., z. m. welzijn, heil, behoud o.; *es betrifft Ihr* -, het betreft uw belang, uw welzijn, Z. *Weh*.

Wohlachtbar, bijv. nw. zeer achtbaar; -*er Herr*, zeerachtbare heer.

Wohlan! tussch. welaan!, goed!, kom aan!, het zij zoo!.

Wohlangebracht, bijv. nw. gepast, van pas.

Wohlanständig, bijv. nw., **-keit,** v., z. m., Z. *anständig &*.

Wohlauf! tussch., Z. *wohlan*; 2. bijw. - *sein*, zich wel bevinden, gezond zijn, welvarend zijn.

Wohlausgedacht, bijv. nw. goed uitgedacht, wel verzonnen.

Wohlbedacht, bijv. en b. goed bedacht, goed overdacht; *alles* -, alles goed overwogen.

Wohlbedächtig, bijv. en b. bedaard, wel goed overlegd, zeer voorzichtig.

Wohlbedächtlich, bijv. en b. opzettelijk, met overleg, na rijpelijk te hebben nagedacht.

Wohlbefinden, (-*s*) o., z. m. welzijn, welvaren o., gezondheid v., welstand m.; *sich nach jems.* - *erkundigen*, naar iems. welstand vragen.

Wohlbegabt, bijv. nw. rijk begaafd, met schoone hoedanigheden.

Wohlbefugt, bijv. nw., Z. *befugt*.

Wohlbegründet, bijv. nw. gegrond, op goede gronden steunende, op goede gronden berustend.

Wohlbegütert, bijv. nw. zeer gegoed, rijk.

Wohlbehaart, bijv. nw. zeer harig.

Wohlbehäbig, bijv. nw. welvarend, rijk, eene goede gezondheid genietend.

Wohlbehagen, (-*s*) o., z. m. gevoel o. van welzijn, innerlijk genot o., zelfvoldoening v., welbehagen o.

Wohlbehalten, bijv. nw. (van personen), welvarend, gezond, gezond en wel; (van zaken), in goeden staat, ongedeerd, ongeschonden; (Hand.) onbeschadigd; (Zeew.) in goede haven, gezond en wel, behouden.

Wohlbehangen, bijv. nw. (Jachtw.) (van honden), lange afhangende ooren hebbende.

Wohlbekannt, bijv. nw. welbekend, beroemd, befaamd.

Wohlbeleibt, bijv. nw. zeer gezet, zwaarlijvig, dik; -*heit* v. zwaarlijvigheid, gezethed, dikte v.

Wohlberechnet, bijv. nw. goed berekend, goed overlegd.

Wohlberedt, bijv. nw., Z. *beredt*.

Wohlbereit, bijv. nw. gereed, geheel klaar, in goeden staat.

Wohlbeschaffen, bijv. nw. in goeden staat, goed geconditionneerd.

Wohlbesetzt, bijv. nw. goed bezet, goed gevuld.

Wohlbestallt, bijv. nw. van alles goed voorzien, werkelijk, volslagen, uitgemaakt.

Wohlbestanden, bijv. nw. (Boschw.) zeer houtrijk.

Wohlbetagt, bijv. nw., Z. *betagt*.

Wohlbewusst, bijv. nw. goed bewust.

Wohldiener, (-*ners*, mv. -*ner*) m., **-in,** (-*nen*) v. onderdanige, slaafsche dienaar m., dienares v., onderdaan m. en v., slaafsche ziel v.

Wohledel(geboren), bijv. nw. (veroud.) weledelgeboren, weledel.

Wohlehrwürden, bijv. nw. (titel), *Euer* -, uw weleerwaarde.

Wohlehrwürdig, bijv. nw. eerwaardig.

Wohlerfahren, bijv. nw. goed ervaren, veel ondervinding hebbende.

Wohlergehen, (-*s*) o., z. m. welgaan o., voorspoed m.

Wohlerhalten, bijv. nw. goed bewaard.

Wohlerwogen, bijv., nw., Z. *wohlbedacht*.

Wohlerworben, bijv. nw. wel verworven, welverdiend, eerlijk, wettig.

Wohlerzogen, bijv. nw. welopgevoed, goed opgevoed.

Wohlfahrt, v., z. m. welvaart, voorspoed m., geluk o.; *-sausschuss* m. comité o. voor het algemeen welzijn.

Wohlfeil, (*-er, -st*) bijv. en b. goedkoop, laag in prijs, weinig geld kostende, niet kostbaar; *etw. - bekommen,* goedkoop koopen, voor lagen prijs koopen; *etw. - geben,* goedkoop geven, voor lagen prijs verkoopen; *-er,* goedkooper, voor minder geld; *-er werden,* goedkooper worden, in prijs verminderen; *am -sten,* het goedkoopst.

Wohlfeilheit, v. goedkoopheid v., lage prijs m.

Wohlgeartet, bijv.nw. welgeaard, welgezind, goedgezind, braaf, deugdzaam.

Wohlgebau(e)t, bijv. nw. welgebouwd, goed gebouwd; (van personen), welgevormd, eene goede gestalte bezittende, welgemaakt.

Wohlgebildet, bijv. nw. goed gevormd, welgemaakt, een goed uiterlijk hebbende, er goed uitziende.

Wohlgeboren, bijv. nw. (titel), *-er Herr, Euer -,* Weledelgeboren Heer, uw weledelgeboren.

Wohlgefallen, (*-s*) o., z. m. behagen, genoegen, genot o., voldoening v.; (H. S.) welgevallen, behagen o.; *nach Ihrem -, Z. Belieben; sein - an etw. haben,* behagen scheppen in; 2. *sich mit - betrachten,* zich met welbehagen beschouwen.

Wohlgefällig, bijv. en b. welgevallig, met innerlijk genot of genoegen, met zelfvoldoening, welbehaaglijk, vriendelijk, aangenaam.

Wohlgefühl, (*-(e)s*) o., z. m. aangenaam gevoel, welzijn o.

Wohlgelaunt, bijv. nw. welgemutst, in goede luim.

Wohlgelegen, bijv. nw. welgelegen.

Wohlgelehrt, bijv. nw. geleerd, welonderwezen.

Wohlgelungen, bijv. nw. goed geslaagd, wel geslaagd, gelukkig voltooid.

Wohlgemeint, bijv. nw. welgemeend, goed gemeend, Z. *meinen; das war -,* de bedoeling was goed.

Wohlgemuth, bijv. nw. welgemoed, wel te moede, vroolijk, opgeruimd, in goede luim; (gemeenz.) welgemutst, aardig, grappig; 2. o. zelfst. (Pl.) orego, gewone majoraan v.

Wohlgenährt, bijv. nw. goed gevoed, doorvoed, welgedaan.

Wohlgeneigt, bijv. nw. welgedaan.

Wohlgenuss, (*-es*) m., z. m. innerlijk genot o.

Wohlgeordnet, bijv. en b. goed geschikt, goed geordend, geregeld, goed geschaard, Z. *ordnen.*

Wohlgerathen, bijv. nw. goed geslaagd, welgeslaagd, gelukt; 2. (van kinderen), rechtgeaard, welopgevoed.

Wohlgeruch, (*-(e)s,* mv. *Wohlgerüche*) m. geur m., welriekende lucht v. parfumerie v., reukwerk o.; *mit Wohlgerüchen anfüllen,* parfumeeren.

Wohlgeschmack, (*-(e)s*) m., z. m. smakelijkheid v., lekkere smaak, aangename smaak m.

Wohlgesinnt, bijv. nw. welgezind, goed gezind, welgemeend.

Wohlgesittet, bijv. en b. goede zeden hebbende, betamelijk, welvoeglijk, beleefd.

Wohlgespickt, bijv. nw. (fig.) *-er Beutel,* goed gespekt, welvoorzien.

Wohlgestalt, (*-en*) v. schoone gestalte v., aangename vormen m. mv., schoonheid, welgemaaktheid v., goed voorkomen o.

Wohlgestaltet, bijv.nw., Z. *wohlgebaut, wohlgebildet.*

Wohlgethan, bijv. nw. welgemaakt, welgedaan.

Wohlgetroffen, bijv.nw. (Schild.) *-es Bild,* goed getroffen, gelijkend.

Wohlgewogen, bijv. nw. welwillend, genegen, zeer toegedaan; *jemn. - sein,* iem. zeer genegen zijn; *-heit* v. genegenheid, welwillendheid v.

Wohlgezogen, bijv.nw., Z. *wohlerzogen; -heit* v. goede manieren v. mv., goede opvoeding v.

Wohlhabend, bijv. nw. gegoed, bemiddeld, welgesteld, vermogend.

Wohlhabendheit, v., z. m. gegoedheid, welgesteldheid v., vermogen o., rijkdom m.

Wohlhergebracht, bijv.nw. op goed recht gegrond; it. welverkregen.

Wohlig, bijv. nw. behaaglijk, welvarend.

Wohlklang, (*-(e)s,* mv. *Wohlklänge*) m. welluidende toon m., schoon geluid o.; 2. welluidendheid v.

Wohlklängig, bijv. nw. welluidend, schoonklinkend, harmonisch.

Wohlklingend, bijv. nw., Z. *wohlklängig.*

Wohllaut, (*-(e)s*) m., z. m. welluidendheid v.; it. Z. *Wohlklang.*

Wohllauten, (*lautete wohl, wohlgelautet*) o. ww., m. *h.* aangenaam klinken, welluidend zijn, een aangenaam geluid geven.

Wohllautend, bijv.nw., Z. *wohlklingend.*

Wohlleben, (*-s*) o., z. m. wellustig leven, lekker leven o., uitspanningen, genietingen v. mv., vermaken o. des levens.

Wohlleber, (*-s,* mv. *Wohlleber*) m. hij die voor de wereld leeft en haar geniet, vroolijke Frans m.

Wohllebig, wollebig, bijv. nw. gaarne wellustig levend, gaarne de wereld genietend.

Wohllöblich, bijv. nw. zeer loffelijk, lofwaardig.

Wohllust, v., z. m., Z. *Wollust.*

Wohlmeinen, (*-s*) o., z. m. welmeenendheid, welwillendheid v., welmeenen o.

Wohlmeinend, bijv. nw. welmeenend, welgemeend, met goede bedoeling.

Wohlnehmen, (*-s*) o., z. m. goedkeuring, toestemming v., verlof o., welnemen o.

Wohlredekunst, Wohlredendheit, v., z. m. welbespraaktheid, welsprekendheid, radheid v. van tong.

Wohlredend, bijv. nw., Z. *beredt.*

Wohlriechend, bijv. nw. welriekend, geurig, geur verspreidend; *-e Sachen, Zubereitungen,* reukwerken o. mv., parfumeriën, odeurs v. mv.; *-e Handschuhe,* geparfumeerd; *-e Wasser,* reukwater; *- machen,* welriekend maken, parfumeeren.

Wohlschmeckend, bijv. nw. welsmakend, goed van smaak, lekker, smakelijk, keurig.

Wohlsegelnd, bijv. nw. (Zeew.) goed zeilend.

Wohlsein, (*-s*) o., z. m. gezondheid v., welzijn o.; *Ihr gutes -!, auf Ihr -!,* op uwe gezondheid!

Wohlstand, (*-(e)s*) m., z. m. welstand m., welvaart v., welzijn o., voorspoed m., gezondheid, gegoedheid v.; 2. Z. *Anstand.*

Wohlthat, (*-en*) v. weldaad, ondersteuning, hulp, aalmoes v.; *jemn. eine -, viele -en erzeigen,* eene weldaad, eene gunst v., vele weldaden bewijzen; (Gen.) *die - der Natur,* het weldadige o., heilzaamheid v.

Wohlthäter, (*-ters,* mv. *-ter*) m., **-in,** (*-nen*) v. weldoener, ondersteuner m., weldoenster, ondersteunster v.

Wohlthätig, bijv. nw. weldadig, liefdadig, middadig, liefderijk, heilzaam, nuttig, vruchtbaar; *-e Absichten,* weldadige bedoelingen; *-keit* v. weldadigheid, liefdadigheid, milddadigheid v.; it. heilzaamheid v., nuttige o.

Wohlthätigkeits-anstalt, (*-en*) v. inrichting v. van weldadigheid, liefdadige instelling v.; *-ball* m. bal o., danspartij v. ten voordeele der armen.

Wohlthun, (*that wohl, wohlgethan*) o. ww. onr., m. *h.* weldoen, goed doen, vermaak doen; 2. *andern Menschen -,* weldaden bewijzen; 3. goed handelen, Z. *wohl* bijw.; *sich -,* Z. *gütlich.*

Wohltönend, bijv. nw., Z. *wohllautend.*

Wohlüberlegt, bijv.nw., Z. *wohlbedacht.*

Wohlunterrichtet, bijv.nw. welonderricht, goed onderricht, goed of wel onderwezen.

Wohlverdient, bijv. en b. (van eene straf), welverdiend, rechmatig, billijk; 2. (van personen), veel verdienste hebbende, verdienstelijk; *-ermassen* bijw. terecht, rechtmatig, billijkerwijze.

Wohlverhalten, (*-s*) o., z. m. goed gedrag o.

Wohlverkorkt, bijv. nw. goed gekurkt.

Wohlverlei, (*-s,* mv. *-e*) o., (Pl.) longkruid o., monnikskap v., nieskruid o.

Wohlversehen, bijv. nw. wel voorzien, goed voorzien.

Wohlverstanden, bijv. nw. wel

te verstaan, goed verstaan, goed begrepen.

Wohlversucht, bijv. nw., Z. *wohlerfahren.*

Wohlverwahrt, bijv. nw. wel bewaard, goed bewaard, welbewaakt, onder goed opzicht.

Wohlweise, bijv. nw. zeer wijs.

Wohlweislich, bijv. nw. zeer wijselijk, zeer voorzichtig, met veel voorzichtigheid; (gemeenz.) *das hat er - bleiben lassen,* dat heeft hij zeer wijselijk nagelaten.

Wohlwissend, bijv. en b. welwetend, wetens, met bewustzijn; -, *dass er,* wel wetende &.

Wohlwollen, (*wollte wohl, wohl gewollt*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, iem. genegen zijn, iem. te wille zijn, iems. welzijn wenschen.

Wohlwollen, (*-s*) o., z. m. welwillendheid, genegenheid, gunst v.

Wohlwollend, bijv. nw. welwillend, welmeenend, goedhartig, liefderijk; *-e Gesinnungen,* genegenheid v.

Wohlwünscher, (*-s,* mv. *Wohlwünscher*) m. hij die iems. welzijn wenscht, beschermer, Mecenas m.

Wohlziemend, bijv. en b. gepast, fatsoenlijk, betamelijk, passend, welvoeglijk.

Wohnbar, bijv. en b. bewoonbaar, woonbaar, bewoond kunnende worden; *-keit* v. bewoonbaarheid v.

Wohnbett, (*-(e)s,* mv. *-en*) o., Z. *Lager.*

Wohne, (*-n*) v. (in ijzer), scheur, spleet v., barst m.

Wohnen, (*wohnte, gewohnt*) o. ww., m. *h. in einer Stadt, Strasze* -, wonen, verblijf houden; *bei jemn.* -, inwonen, logeeren; *wo - Sie?,* waar woont gij?, waar zijt gij gehuisvest?; *in Wäldern* -, zich ophouden, verblijf houden; *in Häusern* -, wonen; *bequem* -, eene aangename, gerieflijke woning hebben.

Wohn-erbe, (*-erbes,* mv. *-erbe*) o. geërfd woonhuis o.; *- gebäude* o., Z. *-haus.*

Wohnhaft, bijv. nw. woonachtig, wonend, gevestigd, verblijf houdend; *in der und der Strasze* -, in die en die straat wonende; *bei Herrn N.* -, inwonende, gehuisvest, gelogeerd; *an einem Orte sein,* woonachtig zijn, gedomiciliëerd zijn; *sich - niederlassen,* zich metterwoon vestigen.

Wohnhaus, (*-es,* mv. *Wohnhäuser*) o. woonhuis o., woning v., verblijf o.

Wohnlich, bijv. nw., Z. *wohnbar;* 2. gerieflijk, gemakkelijk, aangenaam ter bewoning; *-keit* v. gerieflijkheid v., gemakkelijkheid v., gemak o. van eene woning.

Wohn-ort, -platz, -sitz m., **-statt** v., woonplaats, woning v., woonoord, verblijf, domicilie o.; (van een vorst), residentie v.; *-statt* v. woning v.; *-stube* v., *-zimmer* o. woonkamer v., woonvertrek o.

Wohnung, (*-en*) v. woning, behuizing, woonplaats v.; (Rechtspr.) woonplaats v., domicilie o.; *seine - an einem Orte haben,* gedomiciliëerd zijn; 2. woning v.; verblijf o., huisvesting v., logement o., vertrek o.; *eine schöne-,* mooie woning; *eine - von zehn Zimmern,* een woonhuis o., behuizing v. met &; *eine eigene - haben,* eigen haard hebben, gehuwd zijn; *die - en im Himmel, der Seligen,* verblijf o.; *-slos* bijv. nw. zonder woning, zonder huisvesting; *-sveränderung* v. verandering v. van woning, verhuizing v.

Wohnzins, (*-es,* nw. *-e*) m. huur v., huurpenningen m. mv.;

Wowod, (*-en,* mv. *-en*), **Wogewode,** (*-n,* mv. *-n*) m. (in Moldavië en Wallachije), vorst, stadhouder, gouverneur m.

Wölbbogen, (*-bogens,* mv. *-bogen*) m., Z. *Gewölbbogen.*

Wölben, (*wölbte, gewölbt*) bedr. ww. (Bouwk.) welven, wulven, overwelven, verwelven, boogsgewijs maken; *einen Weg ein wenig* -, welven, bolrond maken; 2. wed. ww. *sich* -, zich als een gewelf uitstrekken, zich tot een gewelf vormen, zich boogsgewijs verheffen.

Wölbstütze, (*-n*) v. steunpunt o. van een gewelf.

Wölbung, (*-en*) v. gewelf, verwelf, verwulf o., boogvorm m., bolrondheid v.

Wolf, (*-(e)s,* mv. *Wölfe*) m. wolf m.; it. wolfshond m.; (Spr.) *die Schafe dem -e anvertrauen,* de kat over het spek stellen; (Nat. hist.) *scytischer* -, zwarte wolf m.; 2. (een visch), Z. *Stachelbörs;* 3. Z. *Bienenwolf;* 4. (in het koren), brand m.; (Sterrenk.) wolf m. (een zuidelijk sterrenbeeld); (Sp.) Z. *-spiel;* (gemeenz.) *sich einen - reiten,* zich een blikgat rijden; (van een strooien dak), bovenbalk m.; (Touwsl.) winst v.; (Giet.) slak v.; (Straatm.) straatstamper m., juffer v.; (Lakenw.) wals v. met tanden, ijzeren bout m.; (Org.) (in een orgel), huilen, blazen o.; (Br.) droogoven, eest m.; (van een oven), uitschietende vlam v.; (Zeew.) (aan een schip), wulf, verwulf o.; (Meub.) gergelijzer, kruismes o.; (Vissch.) zaknet o.; (Spr.) *der - ändert sein Haar und bleibt wie er war,* de vos verliest zijn haar wel maar zijne streken niet.

Wölfchen, Wölflein, (verkl.) o. wolfje o., kleine wolf, jonge wolf m.

Wolfen, wölfen, (*wolfte, gewolft* en *wölfte, gewölft*) o. ww., m. *h.* (van de wolvin), jongen, werpen.

Wölfin, (*-nen*) v. wolvin v.

Wolferig, (*-(e)s,* mv. *- e*) m., Z. *Wolfram.*

Wölfisch, bijv. en b. wolfachtig, als een wolf, van een wolf.

Wolfram, (*-(e)s*) m., **-metall,** (*-(e)s*) o., z. m. zwaarsteen, wolframium o., Z. *Scheel.*

Wolfs-angel, (*-angels,* mv. *-angel*) m., Z. *-eisen; -art* v. (fig.) wolfsoort v.; 2. wolfsaard m.; *-auge* o. wolfsoog o.; (Delfst.) weerschijnend kwartsagaat o.; *-balg* m. huid v. van een wolf; *-bart* m. beemdboksbaard m.; *-bast* m. kleine laurier, peperboom m.; *-beere* v. pariskruid o.; 2. Z. *-kirsche; -biss* m. wolfsbeet m.; *-bohne* v., Z. *Feigbohne* (1); it. paardenboon v.; *-dorn* m. wolfsdoorn, kruisdoorn m.; *-eisen* o. vangijzer o., val v., voetangel m.; 2. jachtspies v.; *-falle* v., Z. *-eisen* (1); *-fang* m. jacht v. op wolven, wolvenjacht v.; 2. *-fänge* m. mv. hooge kromme tanden m. mv. van wolven, wolfstand m.; *-färbig* bijv. nw., Z. *-grau; -finder* m. (Jachtw.) op de wolvenjacht afgerichte hond m.; *-fist* m. wolfsveest m.; *-fliege* v., Z. *Raubfliege; -fuchs* m. steppenvos m.; *-fusz* m. wolfsklauw m.; (Pl.) Z. *Herzgespann;* 2. andoren m., malrowe v.; *-garn* o., Z. *-netz; -garten* m. (Jachtw.) omsloten plaats v. voor wolven; *-gebiss* o. wolfstanden m. mv., wolfsgebit o.; *-geheul* o. wolvengehuil o.; *-gerste* v. gewoon haarmos, vrouwenhaar o.; *-geschwulst* v. wen v., beursgezwel o.; *-gesicht* o. wolfsgezicht o.; (Pl.) kromhals m.; *-gift* o. wolfsgif(t) o., vergif(t) o. voor wolven; (Pl.) Z. *-kraut* (1); *-grau* bijv. nw. wolfgrijs, grijs als een wolf, wolfkleurig; *-grube* v. (Jachtw.) wolfskuil m.; (Vest.) onder takkenbossen verborgen loopgraaf v.; *-hatz -hetze* v. (Jachtw.) wolvenjacht v.; *-haut* v. huid v., vel o. van een wolf; *-hund* m., Z. *-finder;* 2. Z. *-fuchs; -hunger* m. wolfshonger, vreeselijke honger m.; (Gen.) hondshonger, geeuwhonger m.; *-hyäne* v. hyena m.; *-jagd* v., Z. *-hetze; -jäger* m. wolvenjager m.; *-kasten* m. (Jachtw.) wolfsstal m.; *-kirsche* v. wolfskers, belladonne v.; *-klaue* v. wolfsklauw m.; (Pl.) Z. *Bärlapp; -klinge* v. (Geweerm.) solinger degenkling v. met het teeken van een wolf er op; *-knoblauch* m. wolfsknoflook o.; *-kopf* m. wolfskop m.; *-lager* o. wolvenleger o.; *-loch* o., Z. *-grube; -luchs* m. losch, linx m.; *-magen* m. wolfsmaag v.; (fig.) gulzige maag v.; *-milch* v. melk v. eener wolvin; (Pl.) wolfsmelk v.; *-monat* m. Januari m.; *-netz* o. wolvennet o.; *-pard* m. (Nat. hist.) once, onca v.; *-pelz* m., Z. *-balg;* 2. pels m. van een wolvenhuid; *-rauch* m. wolfsveest, paddenstoel m.; *-riss* m. (Jachtw.) door wolven verscheurd dier o.; it. door wolven in het bosch aangerichte schade v.; *-saite* v. snaar v. van wolfsdarmen; *-scheide* v. (Bouw.) rekschraag v., rekstoel, spanstoel m.; *-schlucht* v. wolvenleger, wolvenhol o.; *-schote* v. grauwe erwt v.; 2. Z. *Bocksdistel; -schrot* o. wolvenhagel m.; *-spiel* o. wolfspel o.; *-spinne* v. wolfspin v.; *-tatze* v. wolfsklauw m.; 2. Z. *-fusz* (2); *-trappe* v. spoor o. van den wolf; 2. (Pl.) hartkruid o.; *-traube* v., Z. *-kirsche; -tiger* m. jachtluipaard, jachttijger, guepard m.; *-wurz* v. (Pl.) Z. *-kraut* (1. 2); 2. wolfswortel m., monnikskapje o.; *heilsame* —, Z. *Giftheil; -zahn* m. wolfstand m.; *-zeug* o. (Jachtw.) benoodigdheden v. mv., uitrusting v. voor de wolvenjacht.

Wolfverlei, (*-(e)s*) o., z. m. nieskruid o.

Wölkchen, Wölklein, (verkl.) o. wolkje o., kleine, lichte wolk v.; *sich mit - bedecken,* met wolkjes bedekt worden; (Gen.) (in het water), wolkje o. zwevende zelfstandigheid v.

Wolke, (*-n*) v. wolk v.; *bis in die -n*, tot in de wolken,zeer hoog; *ein - von Staub*, stofwolk v.; (fig.) beneveling v.; (van sprinkhanen), dichte zwerm m.; (Pruikm.) krulpruik v.; (Bch.) ruim hangende venstergordijnen o. en v. mv.; (gemeenz.) *wie aus den -n fallen*, uit de wolken vallen; it. verbaasd zijn, verwonderd opkijken.

Wolken, (*wolkte, gewolkt*) o. ww. als eene wolk zijn, zweven,opgeblazen zijn.

Wölken (sich), (*wölkte,gewölkt*) wed. ww. met wolken bedekt worden, zich bedekken met wolken;(van de lucht), betrekken, verduisteren.

Wolken -an, bijw. tot aan de wolken, wolkenhoog; *-artig* bijv. nw., Z. *wolkicht*; *-auf* bijw., Z. *-an*; *-bahn* v. richting, baan v. die de wolken volgen, zetel m. der wolken; *-beere* v. bergbraambes v.; *-bekleidet, -bekrönt* bijv. nw. met wolken omgeven; *-berg* m. berg m. van wolken, opeenstapeling v. van wolken; *-bruch* m. wolkbreuk v., stortregen m.; *-durst* m. mist, nevel m.; *-frei* bijv. nw., Z. *-los*; *-gebirg* o., Z. *-berg*; *-fänger* m. (Zeew.) schanslooper m.; *-himmel* m. streek v. waar de hemel bewolkt is; 2. bewolkte hemel m.; *-horn* o. rolslak v.; *-kreisel* m. groote pyramideschelp v.; *-leer, -los* bijv. nw. onbewolkt, zonder wolken; *-meer* o. (fig.) zee v. van wolken; *-perrücke* v. krulpruik v.; *-rose* v. rooskleurig licht o. bij zonsopgang; *-saule* v. (J. gesch.) wolkkolom v.; *-steig* m. (fig.) duizelingwekkend hoog pad o. op de bergen en rotsen; *-zug* m. richting v. waarin de wolken voorttrekken, drijven o. der wolken; *-zugmesser* m. werktuig o. om de richting der wolken te bepalen.

Wolkicht, bijv. nw. als eene wolk, op eene wolk gelijkend; (van diamanten), dof; (van eene pruik), gekroesd, in dichte kleine krullen.

Wolkig, bijv.nw.bewolkt, beneveld, met wolken bedekt.

Wol, bijw., Z. *wohl*.

Woll -ähnlich, bijv. nw., Z. *wollicht*; *-arbeit* v. wolwerk o.; 2. wollen werk o.; *-arbeiter* m. hij die in wol werkt, lakenwever m.;it.lakenbereider m.; *-artig* bijv. nw. wolachtig; *-aufkäufer* m. opkooper m. van wol; *-ausfuhr* v. uitvoer m. van wol; *-baum* m. wolboom m.; 2. Z. *-samenbaum*; *-bereiter, —in*, wolbereider m., wolbereidster v.; *-bereitung* v. bereiding v. der wol; *-blume* v. wolbloem v.; 2. Z. *-kraut*; 3. ijzerkruid o.; *-boden* m. wolzolder m.; *-bogen* m. wolboog m.; *-distel* v. kaardendistel v.; *-docke* v., Z. *-kamm*; *-dorn* m. (Pl.) haarboom m.

Wolle, v., z. m. wol, vacht,schapevacht v.;(Looi.) *flockenweise ausgerupfte -*, vlokwol v.; *kurze, feine -*, kaardwol v.; *klein, grosz, breit gebaute -*, korte, lange wol; *die - hat zu viel Abgang, geht zurück*, de wol vlokt te veel, vermindert in qualiteit; *mit - handeln*, in wol handelen; (fig.) *in der - sitzen*, er warmpjes in zitten; *er hat dabei keine - gewonnen*, hij heeft daarbij geen cent verdiend; (Spr.) *viel Geschrei und wenig -*, veel geschreeuw en weinig wol; it. *er geht nach - aus, kommt aber selbst geschoren nach Haus*, de bedrieger bedrogen, wie een kuil graaft voor een ander valt er zelf in; 2. (van hazen, konijnen &), haar o.; (van planten), wollige, vezelachtige o.; (van negers), (wollig) hoofdhaar o.

Wollen, bijv. en b. wollen, van wol.

Wollen, (*wollte, gewollt*) o. en wed. ww. *sich -*, de wol afwerpen; it. wollig worden. boomwol loslaten.

Wollen, (*ich will, du willst, er will, wollte, gewollt*) bedr. en o. ww. onr., m. *h.* willen, den wil hebben, begeeren, verlangen, wenschen; *etw. nicht thun -*, niet willen doen, weigeren te doen; *- oder nicht*, of hij wil of niet; *wollte Gott, dass er es thäte*, gave God dat hij het deed; *so Gott will!*, als God het wil!; *was will er von mir?*, wat wil, wenscht, verlangt, begeert hij van mij?; *lieber sterben - als &c.* liever sterven dan &; *nicht an etw. -*, niet aan willen, niet willen doen, niet geneigd zijn, niet kunnen; 2. vragen, eischen, verlangen; *die Umstände - es so*, eischen zulks; *jem. wohl, übel -*, iem. genegen, niet genegen zijn; *jem. zu Leibe -*, iem. te lijf willen, iem. willen aanvallen, twist zoeken met; *zu wem - Sie?*, wien zoekt gij?, wien wenscht gij te spreken?; 3. zich voorstellen, willen, bedoelen; *er weisz nicht, was er will*, hij weet niet wat hij wil; *ich sehe, wo Sie hin -*, ik zie wel, waar gij heen wilt, wat gij daarmede bedoelt; *was will er damit sagen?*, wat wil hij daarmede zeggen?, wat bedoelt hij daarmede?; *wenn Sie das -, wenn Sie es so -*, als gij dat wilt, als gij het zoo wilt; *ich habe nur scherzen -*, ik heb slechts willen schertsen, mijne bedoeling was slechts te schertsen; 4. zullen; *wir - kommen*, wij zullen komen; *ich will es Ihnen sagen, wenn &c.*, ik zal het u zeggen &; *wir - sehen, ob &c.*, wij zullen eens zien, wij willen zien &; *wir - froh sein*, laat ons vroolijk zijn; *wir - spazieren gehen*, laat ons gaan wandelen; it. *er will sterben*, hij gaat sterven, hij ligt te sterven; *einfallen -*, dreigen in te vallen, op het punt staan van in te vallen; *er wollte fast toll werden*, hij werd als het ware woedend; *fallen -*, dreigen te vallen, bijna vallen; *die Sache will nicht gehen, will nicht vom Flecke*, de zaak wil niet vlotten, 't gaat niet vooruit, vordert niet; *das will ihm nicht ein*, dat wil er bij hem niet in, dat begrijpt hij maar niet; it. hij wil er maar niet in toestemmen; *es will ihm nicht schmecken*, het wil hem niet smaken, hij krijgt er geen smaak in; *er will es gesehen haben*, hij zegt, beweert, houdt vol dat hij het gezien heeft; 5. in staat zijn, kunnen; *wo will er das Geld hernehmen?*, waar zal hij het geld vandaan halen; *tausend Thaler, das will ihm nicht viel sagen*, duizend thalers beteekenen voor hem niet veel; *ich will mich gerirt haben*, veronderstel dat ik mij vergist heb; *er sei wo er wolle*, hij moge zijn waar hij wil; *es sei, was es will*, wat het ook zij; *ich mag sagen, was ich will, er thut es doch nicht*, of ik al praat of niet, hij doet het toch niet; *ich mag kommen, wenn ich will*, wanneer ik ook kom; *dem sei, wie ihm wolle*, hoe het ook zij.

Wöllen, (*wöllte, gewöllt*) o. ww., m. *h.* (Jachtw.) (van roofvogels), de ingeslikte haren en vederen uitspuwen.

Wollen-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. wollen band o., wollen lint o.; *-baum* m. wolboom, zwarte populier m.; *-fabrik* v. fabriek v. van wollen goederen; *-fabrikant* m. fabrikant m. van wollen goederen, of stoffen; *-feder* v., Z. *Flaumfeder*; *-fell* o. met wol bedekte huid v.; *-flocke* v. vlok v. wol; *-garn* o. wollen garen o.; *-gras* o. wolgras o.; *-haar* o. wollig haar o.; *-handel* m. wolhandel m.; *-händler* m. wolhandelaar, handelaar m. in wollen stoffen; *-haupt* o., Z. *Wollkopf*; *-huhn* o. geveld rd hoen o.; *-käfer* m. stekelkever m.; 2. *nagender —*, wolkever, knolkever m.; *-kleid* o. wollenkleed, kleed o. van wol; *-tramper* m. bruin gevlekte nachtegaal m.; *-waare* v., *-werk* o. wollen goed o., wol v., wollen stof v.; *-weber* m. wolwever m.; *-zeug* o. wollen stof v., Z. *-waar*.

Wollerzeuger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., Z. *Wollproducent*.

Wolletragend, bijv. nw. woldragend.

Wollfarben, bijv. nw., Z. *wollfarbig*.

Woll-färber, (*-färbers*, mv. *-färber*) m. wolverver m.; *-färberei* v. wolververij v.; *-farbig* bijv. nw. — *e Zeuge*, geverfde wollen stof v.; *-feder* v. dons, pluis o.; *-gras* o., *-handel* m. &, Z. *Woll(en)gras*.

Wollicht, bijv. nw. wolachtig, als wol, ruig; (Pl.) pluizig, met pluis bedekt, vezelig.

Wollig, bijv. nw. wollen, wollig, Z. *wollicht*.

Woll-kamm, (*-kamm(e)s*, mv. *-kämme*) m. wolkam m., wolkaarde v.; *-kämmer, —in*, wolkammer, wolkaarder m., wolkaardster v.; *-kämmmaschine* v. kaardwerktuig o.,kaardmachine v.; *-klette* v. groote (berg) klis v.; *-klopfer* m. wolklopper m.; *-kopf* m. wollighoofd o.; (Pl.) plant v. met behaarden kop; *-kram* m. wolwinkel m.; *-krämpel, -kratze* v. wolkaarde v.; *-krämpler, -kratzer* m., Z. *-kämmer*; *-kraut* o., *weiszes —*, witte kamille v.; *schwarzes —*, zwarte kamille v., wolkruid o.; *-leser, —in*, wolpluizer m., wolpluisster v.; *-markt* m. wolmarkt v.; it. wolhandel m.; *-matratze* v. wollen matras v.; *-messe* v. wolmis v., wolmarkt v.; *-pelz* m., Z. *Schaf -*, *Lämmerpelz*; *-producent* m. wolfabrikant m.; *-rad* o. spinnewiel o.; *-reich* bijv. nw. rijk aan wol, wollig; *-reiszer, —in*, wolkrasser, wolkrasster v.; *-sack* m. wolzak m.; it. zak m. met wol; 2. (Gesch. van E.) presidentszetel m. van het huis der lords; *-same* m. wolachtig zaad, wollig zaad, boomwolzaad o.; *—nbaum* m. wolboom, katoenboom m.; *-sammet* m. katoenfluweel, manchester o.; *-scheere* v. droogscheerdersschaar v.; *-schläger* m., Z. *-klopfer*; *-schlumper* m. kaarder m. der kamwol, wolkaarder m.; *-schmiere* v. schapenvet o.; *-schnur*

v. koord, touw o. tot het bijeenbinden der geschoren wol; *-schuppen* m. wolloods v.; *-schur* v. schering v. der schapen, scheertijd m.; *-spinnen* o. spinnen o. van wol; *-spinner, —in*, wolspinner m., wolspinster v.; *-spinnerei* v. wolspinnerij v., Z. *-spinnen; -streicher* m. wolophaler m.; *-thier* o. woldragend dier, schaap o.

Wollust, (*Wollüste*) v. wellust m., groot genot, zinnelijk genot o.; *verbotene -*, wellustigheid v., wellust m., zinnelijk genot, buitensporigheid, losbandigheid v.; *sich der - ergeben*, zich aan wellust overgeven; *thierische, viehische -*, dierlijke wellust m.; *die Sünde der -*, wellustigheid, geilheid, ontucht, onkuischheid v.

Wollust-athmend, bijv. nw. wellust ademend, wellustig; *-becher* m. beker m. van den wellust; *-diener* m. slaaf, dienaar m. van den wellust, wellusteling m.; *-freude* v., *-genuss* m. vreugde v. van den wellust, wellustig genot o.

Wollüstig, bijv. en b. wellustig, losbandig, zinnelijk, geil, onkuisch; 2. (van gesprekken), vuil, onkuisch; 3. (van vermaken), genotrijk, heerlijk.

Wollüstler, (*-s*, mv. *Wollüstler*), **Wollüstling,** (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wellusteling, losbandige m.

Woll-vieh, (*-es*) o., z. m. woldragend vee o., schapen o. mv.

Woll-wäsche, (*-n*) v. wolwasscherij v., wolwasschen o.; *-wäscher, —in*, wolwasscher m., wolwaschster v.; *-weber* m., Z. *Wollenweber; -weide* v. ruige wilg (eboom) m.; *-werk* o., Z. *-arbeit* (2); 2. Z. *Wollenwaare; -zauser* m. uitpluizer m. der vachten; *-zeh(e)nte* m. woltiend o.; *-zeug* m., Z. *wollenzeug; -zupfer* m., Z. *-zauser.*

Wolps, (*-es*, mv. *-e*) m. jonge, vette hond m.

Wolverings, m. mv. huiden v. mv. van Engelsch-Amerikaansche veelvraten.

Wolverlei, (*-s*) o., z. m. nieskruid o., Z. *Wohlverlei.*

Womit, bijw. waarmede, met welken, met welke, met hetwelk; (Spr.) *- man umgeht, das hängt einem an*, waarmede men verkeert wordt men geëerd.

Wonach, bijw. waarna, na hetwelk, waarnaar, naar het welk.

Wonęben, bijw. waarnevens, waarnaast, nevens hetwelk, naast hetwelk, waarbij.

Wonicht, bijw. zoo niet.

Wonnbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. berkeboom m.

Wonne, (*-n*) v. genot o., bekoorlijkheid, verrukking, innige vreugde, groote blijdschap, vervoering v.

Wonne-bebend, -begeistert, -berauscht, bijv. nw., Z. *-trunken; -feld, -gefild* o. (Dichtk.) Elyzeesche velden o. mv., heerlijke landstreek v.; *-garten* m. Eden, Paradijs o.; *-gedanke* m. heerlijke gedachte v.; *-gefühl* o. verrukkend gevoel, zalig gevoel, genot o.; *-gesang* m. heerlijk gezang, verrukkend gezang o.; *-leben* o. heerlijk leven o.; *-monat, -mond* m. meimaand v., Mei m.; (fig.) lente v.; *-rausch* m. bedwelming v. van vreugde, vervoering v.; *-reich* bijv. nw. vol bekoorlijkheid, verrukkend; *-schauer* m. rilling, trilling v. van genot; *-selig* bijv. nw., Z. *-trunken; -taumel* m., Z. *-rausch; -traut* bijv. nw. verheugd en vertrouwelijk; *-trunken* bijv. nw. bedwelmd van innige vreugde, dronken van vreugde, vreugdedronken; *-voll* bijv. nw., Z. *wonnig(lich).*

Wonnig(lich), bijv. en b. genotrijk, heerlijk, verrukkend, verrukkelijk, vreugdevol, vol genot.

Woolcord, (*-(e)s*) o., z. m. gestreept Engelsch wollen goed o.

Wooz, (*-es*) o., z. m. Oostindisch staalerts o.

Woppe, (*-n*) v., Z. *Ilispe.*

Woran, bijw. waaraan, aan hetwelk aan wat; *- er sich hielt*, waaraan, aan hetwelk &; *nichts, - man erkennen kann*, niets waaraan men &; *etw., - ihm viel liegt*, iets, waaraan hem veel gelegen is, waarin hij veel belang stelt; *- er sich mit dem Kopfe stiesz*, waartegen hij zijn hoofd stootte; *er weisz nicht, - er ist*, hij weet niet wat hij doet; *ich weisz, - es liegt*, ik weet waar het hapert, wat er aan hapert; *- denkt er?*, waaraan denkt hij of waar denkt hij aan?

Worauf, bijw. waarop, op hetwelk, op welke(n); it. *- wartet er?*, waarop wacht hij, waar wacht hij op?; *- man hauptsächlich sehen muss*, waarop, op hetwelk, op welke(n) men hoofdzakelijk moet letten.

Woraus, bijw. waaruit, uit hetwelk, uit welke(n); *- schliesst er das?*, waaruit maakt hij dat besluit?

Worben, (*worbte, geworbt*) bedr. ww. hooi spreiden, wenden.

Worein, bijw. waarin, in hetwelk, in welke(n); *- hat er gewilligt?*, waarin heeft hij toegestemd; *- mischt er sich?*, waarmede bemoeit hij zich?; *das Unglück, - er sich gestürzt hat*, waarin, in hetwelk &.

Worfe(l)n, (*worf(el)te, geworf(el)t*) bedr. ww. (Landb.) wannen.

Worf(l)er, (*-s*, mv. *Wor(f)ler*) m., **-in,** (*-nen*) v. wanner m., wanster v.

Worf-schaufel, (*-n*) v. wanschop v.; *-lenne* v. wanvloer m.

Worin, bijw. waarin, in hetwelk, Z. *worein; - besteht &*, waarin, waaruit bestaat &.

Wormsche Knochen, m. mv. (overtollige) sleutelbeentjes o. mv. aan den schedel.

Wornach, bijw., Z. *wonach.*

Worp, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Zeew.) aanslaande golf, deining v., Z. *Wurf.*

Worpen, (*worpte, geworpt*) o. ww. (Zeew.) deinen.

Worsteln, (*worstelte, geworstelt*) bedr. ww. (Zeew.) den wind knijpen.

Wort, (*-(e)s*, mv. *Wörter*) o. woord o., term m., naam m., benaming v.; *deutsches -*, Duitsch woord; (Spraakk.) naamwoord, zelfstandig naamwoord o.; *kleines -*, Z. *Wörtchen;* (Spraakk.) rededeeltje o.; *fremdes -*, vreemd woord; *von - zu -*, van woord tot woord, woordelijk; II. (*-(e)s*, mv. *-e*) o. woord o., uitdrukking, samenhangende rede v.; *nicht ein - sagen*, geen woord spreken, niets zeggen; *ohne ein - zu sagen*, zonder iets te zeggen; *mit wenig -en*, met weinige woorden; *jem. mit leeren -en abspeisen*, met ijdele woorden afschepen, paaien; *auf ein -!*, een woordje, als 't u belieft; *mit Einem -e*, in één woord; it. *mit Einem -e, was wollen Sie dafür*, kortom, ineens af, wat wilt of vraagt gij daarvoor?; *Ein - so gut als tausend*, een woord zoo goed als duizend; *das - haben*, het woord hebben, aan het woord zijn; *das - führen*, het woord voeren; *jemn. das - reden*, spreken ten gunste van, een woordje doen voor; *immer das letzte - haben wollen*, altijd het laatste woord willen hebben; *das - nehmen*, het woord nemen, beginnen te spreken; *zum -e kommen*, aan het woord komen; *jemn. in's - fallen*, iem. in de rede vallen; *mit -en an einander gerathen*, in woordentwist geraken; *einige -e mit einander wechseln*, eenige woorden met elk. wisselen; *viele -e machen*, veel praatjes maken; *kein - mehr davon!*, geen woord meer daarover, laat ons daarvan niet meer spreken; *er will es nicht - haben*, hij wil niet bekennen; *jemn. gute -e geben*, zoete broodjes bakken; *das ist ein -, ein vernünftiges -, ein - zu seiner Zeit*, dat is een woord van pas, dat is flink gesproken; (Godg.) *das -, das - Gottes*, het woord Gods; (H. S.) *das -*, het Woord, Christus m.; 2. woord o., belofte v.; *-, sein - halten, brechen*, zijn woord, belofte houden, breken; *ein Mann von -*, een man van zijn woord, eerlijk, stipt, nauwgezet man; *auf sein -*, op zijn woord; *auf mein -!*, op mijn woord; *jem. beim -e nehmen*, iem. aan zijn woord houden; (Spr.) *ein -, ein Mann*, een man, een man, een woord, een woord; it. *ein gutes - findet eine gute Statt*, een goed woord vindt eene goede plaats; it. *-e füllen den Beutel nicht*, praatjes vullen den buik niet.

Wort-ableiter, (*ters*, mv. *-ter*) m., **-ableitung,** (*-en*) v., Z. *-forscher &; -ähnlichkeit* v. overeenstemming v. van beteekenis; *- anmerkung* v. taalkundige aanmerking v.; *-arm* bijv. nw. arm in woorden, weinig sprekend, karig in woorden; (van eene taal), arm; *-armuth* v. karigheid v. in woorden; (van eene taal), armoede v.; *-art* v. rededeel o., soort v., van woord; *-aufwand* m. veelheid v. van woorden; 2. Z. *-kram; -ausleger* m. woordverklaarder m.; *-auslegung* v. woordverklaring v.; *-bau* m. woordvorming, vorming v. van een woord, samenstelling v. van een woord; *-bestimmung* v., Z. *-erklärung; -betrug* m. bedriegerij v. door woorden, drogrede v., sophisme o.; *-biegung* v. (Spraakk.) verbuiging v., woordbuiging v.; 2. vervoeging v.; *—slehre* v. leer v. der verbuigingen; *-bild* o. figuurlijk woord o., bloemrijke uitdrukking, metaphoor, trope v.; *-bildung* v. woordvorming v.; *-blume* v., Z. *-bild; -bruch*

m. meineed' m., breken o. van zijne belofte; *-brüchig* bijv.nw. het gegeven woord brekende, meineedig, trouweloos; — *werden*, zijn woord breken; *-brüchigkeit* v. Z. *-bruch*.

Wörtchen, (verkl.) o. woordje, klein woord o.; (Spraakk.) rededeeltje o.

Wort-deuter, -deutung, Z. *-ausleger* &c.

Wörteln, worten, (*wörtelte, gewörtelt* en *wortete, gewortet*) o. ww. praten, in woordenwisseling geraken; it. vitten.

Wörter-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o. woordenboek o., dictionnair m.; —*schreiber* m. woordenboekschrijver, lexicograaf m.; *-classen* v. mv. (Spraakk.) rededeelen o. mv.

Wort-erfinder, (*-ders*, mv. *-der*) m. woorduitvinder, woordvormer, neoloog m.; *-erfindung* v. uitvinding v. van nieuwe woorden, neologie v.; *-erklärer* m. woordverklaarder m.; *-erklärung* v. woordverklaring v.

Wörter-kram, -krieg, -streit m., Z. *Wortkram* &c; *-verzeichniss* o. woordenlijst v,

Wort-familie, (*-n*) v. woordfamilie v.; *-fänger* m. woordenvitter, woordenzifter m.; *-fechter* m. hij die over de beteekenis van een woord twist, redeneert; *-fechterei* v., Z. *-gezänk; -fluss* m., *-fluth* v. vloed m. van woorden, woordenrijkheid v.; *-folge* v., Z. *-fügung; -forscher* m. woordvorscher, etymoloog m.; *-forschung* v. woordvorsching, woordafleiding, etymologie v.; *-forschungsbuch* o. etymologisch woordenboek o.; *-fügung* v. verbinding v. der woorden; 2. woordschikking v.; 3. (Spraakk.) woordvoeging, syntaxis v.; —*slehre* v. leer v. der woordvoeging, syntaxis v.; *-führend* bijv. nw., Z. *-habend; -führer* m. woordvoerder m., orgaan o., redenaar m.; (Oudh.) coryphee m.; *-fülle* v. rijkdom m. van woorden, woordenrijkheid v.; *-gebrauch* m. gebruik o. der woorden; *-geklingel, -gepränge* o. woordenpraal v., opgeschroefde ijdele taal v., holle klanken m. mv.; *-gelehrsamheit* v. kennis v. der woorden; *-gelön* o., Z. *-geklingel; -gewirr* o. wartaal v.; *-gezänk* o. woordenstrijd, woordendentwist m., dispuut o.; *-gleichheit* v., Z. *-ähnlichkeit; -grübelei* v. woordenvitten o.; *-habend* bijv. nw. het woord voerend, sprekend; *-haber* m., Z. *-führer*.

Wort-halten, (*hielt wort, wortgehalten*) o. ww. onr. woord houden, zijne belofte vervullen, zijn woord gestand doen.

Wort-halter, (*-halters*, mv. *-halter*) m. hij die woord houdt, zijne belofte vervult, woordhouder m.; 2. president m. eener vergadering, afgevaardigde m.; *-häufung* v. opeenstapeling v. van woorden; *-held* m. grootspreker, bluffer, snorker, pocher, snoever m.; *-kampf* m. woordenstrijd, woordentwist m.; *-karg* bijv. nw. karig in woorden, weinig sprekend, laconisch, kort van stof; *-kargheit* v. karigheid v. in het spreken, kortheid v. van stof; *-klang* m. woordenklank m.; it. toon, nadruk m., accent o., klemtoon m.; *-klauber* m., *-klauberei* v., Z. *-grübler* &c; *-kohl, -kram* m. ijdel gesnap, gewauwel o., woordenpraal v., Z. *-geklingel; -krämer* m., —*in* v. babbelaar, snapper m., babbelaarster, snapster v.; *-krämerei* v., Z. *-kram, -grübelei; -krieg* m. woordentwist, woordenstrijd m.; *-kritik* v. critiek v. over woorden, woordenvitterij v.; *-kunde* v. kennis v. der woorden, afleidkunde, etymologie v.; *-kundig* bijv. nw. taalkundig, redekundig, spraakkunstig, etymologisch; it. geoefend in het spreken; *-kundiger* m. taalkundige, etymologist m.; *-künstelei* v. gezochte uitdrukkig, hoogdravende uitdrukking v., verwrongen stijl m., vreemde samenstelling v. van woorden; *-künstler* m. drogredenaar, sophist m.; 2. letterkundige, taalkundige m.; *-kürze* v. kortheid v. van woorden, karigheid v. in het spreken; *-kürzung* v. woordverkorting v.; *-larve* v. onduidelijk woord o.; (fig.) onverstaanbare uitdrukking v.; *-laut* m. klank m. der woorden, letterlijke zin m.

Wörtler, (*-s*, mv. *Wörtler*) m. woordenvitter, woordenzifter m.

Wörtlich, bijv. en b. woordelijk, in woorden; 2. letterlijk, volgens de letter; *der -e Sinn*, letterlijke beteekenis; *- übersetzen*, woordelijk, letterlijk, woord voor woord.

Wort-los, bijv. nw. sprakeloos, verstomd, verbluft, zonder te spreken; 2. trouweloos, niet op het woord te gelooven; *-losigkeit* v. sprakeloosheid, verbazing v.; 2. trouweloosheid v., gebrek o. aan goede trouw; *-machen* o. woorden maken, samenstellen, smeden, verzinnen o. van nieuwe woorden; *-macher* m. woordenmaker, neoloog m.; *-mangel* m., Z. *-armuth; -menger, -mischer, -mischerei*, Z. *Sprachmenger* &c; *-milde* v. verzachting v. van een gezegde, verzachtende uitdrukking v.; *-ordnung* v., Z. *-fügung; -prunk* m., Z. *-gepränge; -räthsel* o. woordenraadsel, logogryph o.; *-reder* m. voorspreker, verdediger m.; *-register* o. woordenlijst v.; *-reich* bijv. nw. (van personen), woordenrijk, welbespraakt; (van talen), rijk aan woorden; *-reichthum* m. woordenrijkheid v.; (van talen), rijkdom m. aan woorden; *-richter* m. woordenvitter m.; it. (t. k. bet.) Z. *-grübler; -schatten* m. onbeduidend woord o., woord o. zonder beteekenis; *-schmuck* m., Z. *Redeschmuck; -schwall* m., Z. *-kram; -schwulst* m. gezwollenheid, hoogdravendheid v.; *-selig* bijv. nw. praatlustig, snapachtig, babbelachtig, praatziek; *-seligkeit* v. praatziekte, snapachtigheid v.; *-setzung* v., Z. *-fügung; -sinn* m. letterlijke zin m., letterlijke beteekenis v.; *-sparsamkeit* v., Z. *-kargkeit; -spiel* o. woordenspel o., woordspeling, dubbelzinnigheid v.; it. rebus m.

Wortspielen, (*wortspielte, gewortspielt*) bedr. ww. woordspelingen maken, dubbelzinnig spreken.

Wort-spieler, -spielerin, bij, zij die woordspelingen maakt, dubbelzinnig spreekt; *-spielerei, -spielsucht* v. zucht v. om woordspelingen te maken *-streit* m., *-streitigkeit* v. woordenstrijd. woordentwist m., dispuut o.; *-strom* m vloed m. van woorden; *-stellung* v. woordschikking v., Z. *-fügung; -verbindung* v. verband o. der woorden, woordvoeging, syntaxis v.; *-verderber*, —*in*, woordverdraaier, radbraker m. van woorden; *-verderbung* v. bederven, verdraaien o. van woorden; *-verdreher* m. woordenverdraaier, woordenvervalscher m.; *-verdrehung* v. woordverdraaiing, woordvervalsching v., kwaadwillige uitlegging v. van woorden; *-verlängerung* v. woordverlenging v.; *-versetzung* v. omzetting v. der woorden, inversie v.; *-verstand* m. letterlijke beteekenis v. van een woord, eigenlijke beteekenis v. van een woord; *-verwandtschaft* v. overeenkomst v. van woorden in verschillende talen, verwantschap v. der woorden; *-verwechs(e)lung* v. woordverwisseling, plaatsing v. van een verkeerd woord, vergissing v. met een of meer woorden; *-verzeichniss* o., Z. *-register; -voll* bijv. nw., Z. *-reich; -wechsel* m. woordenwisseling v., Z. *-streit; einen — mit einander haben*, een woordenwisseling met elk. hebben, redetwisten.

Wortwechseln, (*wortwechselte, gewortwechselt*) o. ww. woorden wisselen, twisten, kijven.

Wort-weiser, (*-sers*, mv. *-ser*) m., Z. *-register; -werk* o., Z. *-kram; -willig* bijv. nw. tot spreken bereid, gaarne te woord staande, bekennend; *-wurzel* v. wortel m. van een woord, stam m. van een woord, wortelwoord o., stamwoord o.; *-zank, -zwist* m., Z. *-wechsel; -zeit* v. quantiteit v. der woorden of lettergrepen.

Worüber, bijw. waarover, over hetwelk, over welke, over wat; *- ich mich wundere*, waarover ik mij verwonder; *- er sich betrübt*, over hetwelk hij zich bedroeft; *die Wiese, - der Weg führt*, waarover, over welke; *- zanken sie sich?*, waarover twisten zij, wat is de reden van hun twist?, Z. *über*.

Worum, bijw., Z. *warum*.

Worunter, bijw. waaronder, onder hetwelk, onder welke(n), onder hetgeen; *- ich verstehe, dass* &c, waaronder ik versta; *- auch begriffen ist*, waaronder, onder hetwelk, onder welke ook begrepen is; *die Leute, - auch er ist*, onder welke ook hij zich bevindt, Z. *unter*.

Woselbst, bijw. waar, alwaar.

Wovon, bijw. waarvan, van hetwelk, van welke(n), van wie(n), van hetgeen.

Wovor, bijw. waarvoor, voor hetwelk, voor welke, voor wie, voor hetgeen.

Wowider, bijw. waartegen, tegen hetwelk, tegen welke(n), tegen wie(n), tegen hetgeen.

Woywode, (*-n*, mv. *-n*) m. (Gesch.) Z. *Wowode*.

Wozu, bijw. waartoe, tot welk doel, tot welk einde, tot hetwelk, tot welke, tot hetgeen, tot wat.

Wrack, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (van een schip), overblijfselen o. mv., wrak o.; 2. (Zeew.) strandgoed o., strandvonden m. mv.; 3. -of *-gut* o. wrak goed, uitschot o.

Wrack-häring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. wrakke haring, niet gesorteerde haring m.; *-papier* o. uitgeschoten papier o.; *-pipe* v. noodfluitje o.; *-recht* o. strandrecht o.

Wrange, (*-n*) v. speldenmakerswiel o.; 2. veeziekte v.

Wricken, (*wrickte, gewrickt*) o. ww. wrikken, eene boot met een riem voortbewegen.

Wringemaschine, (*-n*) v. wringmachine v.

Wringen, (*wringte, gewringt*) bedr. ww. wringen, samenpersen, ineendraaien.

Wucher, (*-s*) m., z. m. toeneming v., snelle groei m.; 2. (i. k. bet.) woeker m., bovenmatige rente v., bovenmatige interest m.; *- treiben, auf - ausleihen,* woekeren, met woeker leenen; 3. (veroud.) *Z. Gewinn, Zins.*

Wucherblume, (*-n*) v. goudsbloem, ganzebloem v.

Wucherei, (*-en*) v. woeker, woekerhandel m., woekerwinst v., woekeren o.

Wucherer, (*-s*, mv. *Wucherer*) m., **-in,** (*-nen*) v. woekeraar m., woekeraarster v.

Wucher-frei, bijv. en b. zonder woeker; *-gesetz* o. wet v. op den woeker; *-gier* v. woekerzucht v., woeker m.; *-gierig* bijv. nw. woekerachtig, tot woekeren geneigd.

Wucherhaft, bijv. en b. woekerachtig, met woeker, als een woekeraar; *- verkaufen,* met woeker verkoopen; *-en Aufwechsel treiben,* agioteeren.

Wucher-handel, (*-s*) m., z. m. woekerhandel m.; *-jude* m. jood m. die een woekeraar is; *-kraut* o., *-pflanze* v. woekerplant v.

Wuchern, (*wucherte, gewuchert*) o. ww., m. *h.* schielijk vermeerderen, zich sterk vermenigvuldigen, steeds meer en meer toenemen, welig groeien, voortwoekeren; 2. woekeren, woekerhandel drijven; *mit dem Gelde -,* woekeren, hooge rente nemen; (fig.) *sein Geld - lassen,* rente doen opbrengen, niet ongebruikt laten liggen; *mit seinem Pfunde -,* met zijne talenten woekeren; II. bedr. ww. *Geld & zusammen -,* bijeenschrapen, door woeker verkrijgen; III. wed. ww. *sich reich -,* door woekerhandel zich verrijken.

Wuchersucht, v., z. m., *Z. Wuchergier.*

Wucherung, (*-en*) v. snelle toeneming, sterke vermenigvuldiging v., voortwoekeren o., *Z. wuchern;* 2. (Gen.) overvoeding v.

Wucherzins, (*-es*, mv. *-e*) m. woekerwinst, bovenmatige rente v. of interest m.

Wuchs, (*-es*, mv. *Wüchse*) m. groei, wasdom m., gewas o., ontwikkeling v.; (Delfst.) vorming, formatie v.; *seinen völligen - erreicht haben,* zijn vollen wasdom bereikt hebben; (Pl.) wasdom, groei m.; 2. (van een persoon), gestalte, leest v., voorkomen o.; *einen schönen - haben,* schoon van gestalte zijn; (Pl.) uitspruitsel o., loot v., scheut m.; (Delfst.) samenstelling, vorming v.

Wuchsig, bijv. nw. groeiend, wassend, wasdom hebbende, volwassen.

Wucht, (*-en*) v. zwaarte, zwaarheid v., wicht v., zware last m.; (Art.) rechtop staande stutbalk m.; *-baum* m. hefboom m.

Wuchten, (*wuchtete, gewuchtet*) o. ww., m. *h.* zwaar zijn, veel gewicht hebben; *-der Druck der Wagen,* dracht v.; II. bedr. ww. met een hefboom oplichten; 2. *etw. -,* in de hand wegen, de zwaarte bepalen.

Wudeln, (*wudelte, gewudelt*) o. ww. wemelen, krioelen, krieuwelen; 2. koken, borrelen; 3. tieren, welig groeien.

Wühlen, (*wühlte, gewühlt*) bedr. ww. (Zeew.) *Tau -,* bewoelen.

Wühlen, (*wühlte, gewühlt*) bedr. en o. ww., m. *h.* (Jachtw.) (van zwijnen), wroeten, woelen; *ein Loch -,* een gat maken, uitgraven; (van water), uithollen; *nach Würmern -,* wroeten; *in der Erde -,* wroeten, woelen, kruipen; (fig.) *in etw. -,* wroeten, peuteren; *in den Eingeweiden -,* wroeten; (van pijnen), de ingewanden aandoen; 2. (fig.) verwarring verwekken, onlusten opwekken, woelen, in gisting brengen, agitatie verwekken; *in den Haaren -,* in het haar grijpen; II. wed. ww. *sich in die Erde -,* zich in den grond al woelende verbergen.

Wühler, (*-s*, mv. *Wühler*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die woelt, wroet &; 2. dier o. dat in den grond woelt, mol m.; II. (fig.) woelgeest, woelziek mensch m.

Wühlerei, (*-en*) v. (Pol.) woelgeesterij, agitatie, heimelijke beweging v. om de menigte op te ruien, de gemoederen tot gisting te brengen.

Wühlerisch, bijv. nw. woelziek; *-e Umtriebe, Z. Wühlerei.*

Wühling, (*-en*) v. (Zeew.) woeltouw o.

Wuhlkraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. stinkende hondsmelde v.

Wühl-maus, (*-mäuse*) v. veldmuis, veldrat v., mol m.; 2. aardmuis v.; *-wurm* m. aardworm m.

Wuhne, (*-n*) v. (in het ijs), bijt v.; (Landb.) moerassige plek, drassige plek v.

Wuhr, (*-e*) v. en (*-(e)s*, mv. *-e*) o., *Z. Wehr.*

Wulst, (*-(e)s*, mv. *Wülste*) m. gezwel o., opzwelling, zwelling, gezwollenheid v.; (Pl.) beursvormig vlies of hulsel o.; (Wapenk.) hoofdwrong v.; (Landh.) hoofdkussentje o.; (eertijds), hoepel m. aan vrouwenkleeren, hoepelrok m.; (Pruikm.) dikke, dichte haarbos m.; it. *Z. Haarwulst;* 2. valhoed m.; (Veea.) overhoef m., sponsgezwel o.; (Slot.) opgesoldeerd stuk o. tot versterking; (aan nachtstoelen), rond gevuld kussentje o.; (Zeew.) rand m., wrong v. aan een mast; (van een dak), gootpijp v.; *-haar* o. kransvormig opgekamd haar o.; *-haarig* bijv. nw. in den vorm van een haarkussentje.

Wulstig, bijv. en b. gezwollen, opgeblazen, opgezet; (van het gezicht), opgezwollen, opgezet, opgeblazen; (van de lippen, dik; (van het haar), dicht, dik; (Pl.) kussenvormig; 2. als een kussen, als een valhoed.

Wulst-lippe, (*-n*) v. dikke lip, gezwollen lip v.; *-nadel* v. lange haarspeld v.; (Zevenm.) zeefmakersnaald v.; *-stange* v. loodgietersstang, blikslagersstang v. om pijpen te buigen.

Wümmer, (*-n*) v. zijde v. (van een hert).

Wund, bijv. en b. gewond, gekwetst, bezeerd, geblesseerd; *- schlagen, hauen,* kwetsen, wondslaan, eene wond toebrengen; *sich - gehen,* zijne voeten stuk loopen; *sich - reiten,* zich doorrijden, een blikgat rijden, zich bezeeren met rijden; *sich - fallen,* zich bezeeren met vallen; *sich - liegen,* zich doorliggen; *ein Pferd - drücken,* de huid doordrukken; *am Widerriste - gedrücktes Pferd,* aan de schoft bezeerd paard; *gerne - werden,* zich gauw bezeeren; (fig.) verscheurd, gekwetst; (van het geweten), kwaad.

Wundarz(e)nei, (*-en*) v. wondartsenij v., wondmiddel, geneesmiddel o., balsem m., zalf v.

Wundarz(e)nei-kunst, v., z. m. heelkunde v., chirurgie, wondheelkunde v.; *-lehre* v. heelkunde, chirurgie v.; 2. leer v. der heelkunde; *-schule* v. school v. van wondheelkunde, clinische school v.; *-wissenschaft* v. wondheelkunde, chirurgie v.

Wund-arzt, (*-arztes*, mv. *-ärzte*) m. wondarts, heelmeester, chirurgijn m.; (Nat. hist.) spoor- of lansvogel m., spoorwiek v., chirurgijn m.; it. lansvisch m.; *-ärztlich* bijv. nw. heelkundig; *-balsam* m. wondbalsem m.; *-baum* m., *Z. -holz* (2).

Wunde, (*-n*) v. wond, kwetsuur v.; (fig.) krenking, beleediging, kwetsing, grieve v.

Wundeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. tentijzer o., sonde v.

Wunden, (*wundete, gewundet*) bedr. ww. wonden, kwetsen, bezeeren; (fig.) beleedigen, grieven, krenken.

Wunden-frei, bijv. nw. ongewond, onbezeerd, ongedeerd; *-maal* o. litteeken o.; *-voll* bijv. nw. met wonden overdekt.

Wunder, (*-s*, mv. *Wunder*) o. verwondering, verrassing, verbazing v.; *es nimmt mich -, dass &,* het verwondert mij, ik verwonder mij er over dat &; *das nimmt mich -,* dat verwondert mij, dat had ik niet gedacht; (fig.) *sein -, seine - an etw. sehen,* iets met verwondering aanzien; *sein blaues - an etw. sehen,* iets met groote oogen, vol verwondering aanstaren; *ich dachte - was es wäre,* ik dacht heel wat bijzonders te zien, te hooren; 2. wonder, wonderwerk, mirakel o.; *es ist ein -, dass er noch lebt,* het is een wonder &; *es ist ein -, dass man Sie einmal sieht,* het is eene zeldzaamheid dat men u ziet; *es ist kein -, wenn &,* het is geen wonder wanneer &, het is niet te verwonderen als &; (Godg.) *-thun,* wonderen verrichten; (fig.) (van soldaten), wonderen van dapperheid verrichten; *sich - was einbilden,* zich heel wat verbeelden; *-s halber, wegen,* voor de zeldzaamheid; *ich dachte - wo sie wäre,* ik dacht dat zij op eene heel andere plaats was; *die sieben -*

der Welt, de zeven wonderen der wereld; (Spr.) - *aus einer Linse machen*, van eene mug een olifant maken.

Wunder-ähnlich, bijv. nw. wonderachtig, naar een wonder gelijkende; *-apfel* m. wonderappel, balsamijn m.; *-balsam* m. wonderbalsem, miraculeuse balsem m.

Wunderbar, (*-er, -st*) bijv. en b. wonderbaar, verbazend, verwonderlijk, ontzaglijk, onbegrijpelijk, verrassend, vreemd, tooverachtig, fabelachtig; *das -e*, het wonderbare, het verwonderlijke; *-keit* v. wonderbaarheid, verwonderlijkheid, onbegrijpelijkheid v.

Wunderbarlich, bijw., Z. *wunderbar*.

Wunder-bau, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. verwonderlijke samenstelling v., bewonderenswaardig gebouw, wonder o. van bouwkunst; *-baum* m. wonderboom m.; 2. miraculeuse boom m.; (Pl.) zilverpopulier, wonderboom, kruisboom m., palma Christi v., ricinus m.; *—körner* o. mv. ricinuskorrels v. mv.; *—öl* o. ricinusolie v.; *-bild* o. bewonderenswaardig beeld o.; (Kath.) wonderdoend beeld, miraculeus beeld o.; 2. wonder o. van schoonheid; *-blau* o. blauw mineraal o.; *-blume* v. bewonderenswaardige bloem v.; 2. nachtschoone, wonderbloem v.; *-brunnen* m. miraculeuse bron, bron v. waaraan een wonder verbonden is; *-cur* v. wonderdadige genezing v.; *-ding* o. wonder, vreemd verschijnsel, wonderbaar verschijnsel o.; *-dinte* v. geheime inkt, wonderinkt m.; *-erde* v. wonderaarde v.; *sächsische —*, Saksische, bontgevlekte leemaarde v.; *-ereigniss* o. wonder o., bovennatuurlijk voorval, mirakel o.; *-erscheinung* v. wonderdadige verschijning, miraculeuse verschijning v.; *-gabe* v. verwonderlijke gave v., wonderbaarlijk talent o.; (Godg.) gave v. der wonderen, gave v. om wonderen te kunnen doen; *-gebäude* o., Z. *-bau*; *-geburt* v. wonderdadige geboorte v.; 2. wonderkind o.; *-geschichte* v. wonderbare, fabelachtige geschiedenis v.; 2. geschiedenis v. der wonderen of mirakelen; *-geschöpf* o. wonderschepsel, fabelachtig wezen o.; *-geschrei* o. geschreeuw, geroep o. over een wonder, wonderbaar geschreeuw o.; *-gesicht* o. wonderdadige verschijning v., visioen o.; *-gestalt* v. wonderbare gestalte, wonderbare gedaante, buitengewone gedaante v.; *-gestaltig* bijv. nw. wonderlijk gevormd, van eene vreemde, wonderbare gestalte; *-gewächs* o. wonderbare plant v.; *-glaube* m. geloof o. aan wonderen; 2. geloof o. van wonderen; (Scherts.) verwonderlijk geloof o.; *-gläubig* bijv. nw. aan wonderen geloovende; *-gleich* bijv. nw. op een wonder gelijkende, gelijk een wonder; *-glück* o. wonderbaar geluk, buitengewoon geluk o.; *-gold* o. wondergond, met gond vermengd geneesmiddel o.; *-grosz* bijv. nw. verwonderlijk groot, reusachtig, kolossaal; *-gütig* bijv. nw. van eene verwonderlijke goedheid, buitengewoon goed; *-hand* v. wonderdadige hand v.; *Gottes —*, Gods almachtige, wonderdoende hand; *-held* m. bewonderenswaardige held m.; 2. Z. *-thäter*; *-hund* m. hond m. die door zijne kunsten verwondering opwekt; *-jahr* o. wonderjaar, jaar o. vol wonderen; *-kasten* m. ratekiek m., kijkkast v.; *-kind* o. wonderkind o.; *-klein* bijv. nw. wonderklein, verwonderlijk klein, zeer klein, microscopisch; *-korn* o. spelt v.; *-kraft* v. verwonderlijke kracht, bewonderenswaardige kracht, wonderdadige kracht, tooverkracht v.; (Godg.) vermogen o. om wonderen te doen; *-kraut* o. wonderkruid, kruid o. van eene wonderdadige kracht; (Pl.) Sint-Janskruid o.; *-kur* v., Z. *-cur*; *-land* o. land o. der feeën; *-laterne* v., Z. *Zauberlaterne*.

Wunderlich, (*-er, -st*) bijv. en b. wonderlijk, vreemd, zonderling, grillig, luimig, knorrig, gemelijk, brommig; *-keit* v. wonderlijkheid, vreemheid, zonderlingheid, knorrigheid, gemelijkheid, grilligheid, onhandelbaarheid v.

Wunder-liebe, v., z. m. verlangen o. naar wonderen, zucht v. naar wonderen; 2. verwonderlijke liefde v.; *-lieblich* bijv. nw. verwonderlijk beminnelijk, lief, hoogst verrukkend, boeiend; *-macht* v. wonderbare macht v.; 2. (Godg.) Z. *-kraft*; *-mahr* v. sprookje, wonderbaar vertelseltje o.; *-mann* m. (gemeenz.) verwonderlijke man, vreemde man m.; 2. wonderdoener m., hij die wonderen verricht; *-mittel* o. bewonderenswaardig middel, verwonderlijk middel o.

Wundern, (*wunderte, gewundert*) o. ww. onp., m. *h.* verwonderen, verrassen, verbazen; *das wundert mich gar nicht*, dat verwondert mij volstrekt niet, daarover verwonder ik mij niet; *es soll mich —, ob er es thut*, het zal mij verwonderen, ik ben nieuwsgierig &; 2. wed. ww. *sich - über etw.*, zich ergens over verwonderen, verwonderd zijn over.

Wunder-nase, (*-n*) v. (Nat.hist.) hoefijzerneus m. (eene vleermuis); *-netz* o. verwonderlijk net, vreemd net o.; (Ontlk.) netvormig aderenweefsel o.

Wunderns-werth, -würdig, bijv. en b. bewonderenswaardig, verwonderlijk, verrassend, Z. *bewundernswerth*.

Wunder-palast, (*-palast(e)s*, mv. *-paläste*) m. wonderpaleis, tooverpaleis o.; *-pfeffer* m. rommelkruid, toekruid o., jamaicapeper v.; *-quelle* v. wonderbron, wonderdadige bron v.; *-regen* m. (gemeenz.) wonderdadige regen m.; *-reich* bijv. nw. rijk aan wonderen, verwonderlijk; 2. wonderrijk, verbazend rijk; *-ring* m., Z. *Zauberring*; *-sache* v. wonderlijke zaak v., wonder o.; *-sage* v. verwonderlijke legende, vreemd sprookje o., tooververtelling v.; *-salbe* v. wonderzalf v.; *-salz* o. wonderzout o.; 2. glauberzout o.

Wundersam, bijv. nw., Z. *wunderbar*.

Wunder-sammler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. hij die allerlei wonderen bijeenzamelt; *-schön* bijv. en b. wonderschoon, wonderlijk schoon, prachtig, heerlijk, verrukkend; *-schönheit* v. verrassende schoonheid, verwonderlijke schoonheid v.; *-segen* m. buitengewone zegen, wonderdadige zegen m.; it. Z. *Zaubersegen*; *-selten* bijv. en b. (gemeenz.) uiterst zelden, hoogst zelden; *-seltsam* bijv. en b. zeer zonderling, zeer vreemd, hoogst zelden; *-sonne* v. bijzon v.; *-spiegel* m. tooverspiegel m.; *-stark* bijv. nw. verwonderlijk sterk, verbazend sterk; *-stern* m. ster v. die zich zelden of op eene vreemde wijze vertoont; 2. (Sterrenk.) dwaalster, staartster v.; *-stimme* v. wonderschoone stem v.; *-strauch* m. buitengewone struik, wonderbare struik m.; (Pl.) wonderboom m.; *-sucht* v. zucht v. naar wonderen, gewoonte v. van wonderen te zien; *-süchtig* bijv. nw. behept met de zucht naar wonderen; *-süchtler* m. hij die steeds naar wonderen zoekt, overal wonderen in ziet; *-süsz* bijv. en b. wonderzoet, wonderlijk zoet; *-that* v. wonderbare daad, verwonderlijke daad v.; 2. wonder, mirakel o.; *-thäter, —in*, wonderdoener m., wonderdoenster v., hij, zij die wonderen doet; *-thätig* bijv. nw. wonderdadig, miraculeus; *—e Hülfe*, wonderdadige hulp; *-thätigkeit* v. gave v. om wonderen te doen; *-thier* o. wonderdier o., verwonderlijk dier o.; (fig., Scherts.) wondermensch m.; *-tinte* v., Z. *-dinte*; *-tugend* v. bewonderenswaardige deugd v.; *-viole* v., Z. *-blume*; *-voll* bijv. nw. vol wonderen; 2. wondervol, wonderbaar, bewonderenswaardig, verwonderlijk, tooverachtig; *-wasser* o. wonderwater, bewonderenswaardig water o.; *-wege* m. mv. wonderbare wegen m. mv.; *-weisen* m., Z. *-korn*; *-welt* v. wereld v. der wonderen; *-werk* o. wonderwerk, wonder, wonderdadig werk o.; *die sieben — e der Welt*, Z. *Wunder*; *-wesen* o. wonderbaar wezen o.; *-wirkend* bijv. nw., Z. *-thätig*; it. wonderdoend, wonderen bewerkend; *-wirkung* v. wonderen doen o.; 2. wonderbare werking v.; *-zeichen* o. vreemd teeken, vreemd verschijnsel, luchtverschijnsel o.; (Godg.) wonderbaar teeken o.

Wund-essenz, (*-en*) v. wonddroppels m. mv.; *-fäden* m. mv. pluksel o.; *-fieber* o. wondkoorts v.

Wundheit, (*-en*) v. gewonde toestand m., verwonding, kwetsuur, verschheid v. eener wond; (fig.) bitterheid v., smartelijk lijden o., smart v.

Wund-holz, (*-es*) o., z. m. wondhout o.; (Pl.) esschenhout o.; 2. — of *—baum* m. esschenboom m.; *-kraut* o., *-klee* m. smeerwortel, hemelsleutel m.; *-mittel* o., Z. *-arznei*; *-narbig* bijv. nw. vol litteekens; *-öl* o. wondolie v.; *-pflaster* o. wondpleister v.; *-pulver* o. wondpoeder o.; *-salbe* v. wondzalf v.; *-trank* m. wonddrankje o.; *-wasser* o. wonderwater o.; it. Z. *Schusswasser*.

Wunsch, (*-es*, mv. *Wünsche*) m. wensch m., begeerte v., verlangen o., hoop, verwachting v.; *jems. Wünsche erfüllen*, iems. wenschen vervullen, aan iems. verlangen voldoen; *frommer -*, vrome wensch m., gelofte v.; it. ijdele hoop v.; *nach -e*, naar wensch, gewenscht, zoo goed mogelijk.

Wünschbar, bijv. nw. wensch-

baar, gewenscht, begeerd, verlangd, verwacht kunnende worden; 2. Z. *wünschenswerth.*

Wünschel-hut, (*-hut(e)s*, mv. *-hüte*) m., **-hütchen,** (verkl.) o. tooverhoed m., tooverkap v., tooverhoedje o.; (fig.) hoedje, kapje o.; *-ruthe* v. tooverstokje o.

Wünschen, (*wünschte, gewünscht*) bedr. en o. ww., m. *h.* wenschen, verlangen, begeeren, hopen, verwachten; *jem. zu sprechen* -, wenschen te spreken; *ich wünschte, dass das geschähe,* ik wenschte dat dat geschiedde, gebeurde, Z. *Glück, Morgen, Tag &c.*; *sich etw.* -, begeeren, verlangen; 2. wed. ww. *sich an einen Ort* -, wenschen te zijn.

Wünschens-werth, -würdig, bijv. nw. wenschenswaardig, wenschenswaard; *-keit* v. wenschenswaardigheid v.

Wünscher, (*-s*, mv. *Wünscher*) m., **-in,** (*-nen*) v. wenscher, verlanger m., wenschster v., hij, zij die wenscht, begeert &.

Wünschler, (*-s*, mv. *Wünschler*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die onophoudelijk geluk wenscht uit eigenbelang.

Wunsch-weise, bijw. bij wijze van wensch, in den vorm van een wensch; 2. v. zelfst. (Spraakk.) wenschende wijze v.; *-würdig* bijv. nw., Z. *wünschenswerth.*

Wuppe, (*-n*) v. wipkar, stortkar v.

Würde, (*-n*) v. waardigheid v., ernst m.; *obrigkeitliche* -, rang, stand m., magistratuur v.; *königliche* -, koninklijke waardigheid v., koningschap o.; *päpstliche* -, pauselijke waardigheid v., pontificaat o.; *akademische* -, graad m.; *jemn. die akademische - verleihen,* een graad verleenen; *etw. unter seiner - halten,* beneden zijne waardigheid beschouwen; *nach -n jem. belohnen,* iem. naar waarde, naar verdienste beloonen; - *in der Schreibart,* deftigheid v.

Würdelos, bijv. nw. zonder waardigheid, zonder ernst, alle waardigheid missende.

Würden, (*würdete, gewürdet*) bedr. ww., Z. *würdigen.*

Würdenträger, (*-trägers*, mv. *-träger*) m. waardigheidsbekleeder, dignitaris m.

Würdern, (*würderte, gewürdert*) bedr. ww. waardeeren, schatten, de waarde of den prijs bepalen van, taxeeren.

Würde-voll, bijv. en b. vol waardigheid, verheven, deftig, ernstig, waardig; *-zeichen* o. teeken o. van eene waardigheid.

Würdig, (*-er, -st*) bijv. en b. waardig, waard, eerbiedwaardig, verdienstelijk, gepast; *sich zu etw., einer Sache - machen,* zich iets waardig maken.

Würdigen, (*würdigte, gewürdigt*) bedr. ww. waard achten, waardig oordeelen; *jem. einer Antwort* -, iem. met een antwoord verwaardigen, zich verwaardigen iem. te antworden; *eines Gehörs* -, wel willen verleenen, zich verwaardigen gehoor te verleenen; *jem. seiner Freundschaft* -, iem. vereeren met; 2. waardeeren, schatten, den prijs bepalen van, taxeeren; *eine Wohlthat* -, op den rechten prijs stellen, waardeeren; *eine Schrift* -, beoordeelen, recenseeren; *Münzen* -, eene zekere waarde geven.

Würdiger, (*-s*, mv. *Wurdiger*) m., **-in,** (*-nen*) v. schatter, taxateur m., schatster, taxatrice v.

Würdigkeit, (*-en*) v. waardigheid, eerbiedwaardigheid, verdienstelijkheid v.

Würdiglich, bijv. nw., Z. *würdig.*

Würdigung, (*-en*) v., Z. *würdigen;* it. waardeering, schatting, taxatie v.; (van een boek), beoordeeling, recensie, critiek v.; (fig.) achting, hoogachting v.

Wurf, (*-(e)s*, mv. *Würfe*) m. worp, gooi m., werpen, smijten, gooien o.; *- mit einem Steine,* steenworp m.; *einen - thun,* een worp doen, werpen, gooien; *- mit Würfeln,* worp, gooi m.; *den ersten - haben,* het eerste moeten werpen of gooien; *Sie haben den* -, gij moet gooien; (fig.) *der - ist geschehen,* de teerling is geworpen; *jemn. in den - kommen,* iem. toevallig ontmoeten, tegenkomen; (gemeenz.) tegen het lijf loopen; it. zich aan iems. slagen blootstellen; 2. (Landh.) *ein - junger Hunde,* nest o.; (Jachtw.) door den wolf verscheurd dier o.; (Hand.) *ein - Geld,* worp m.; *ein - Nadeln,* handvol v.; (Schild.) bepleistering v., fresco o.; *auf nassen - malen,* muurschilderingen maken; (Beh.) behangselplooi v., val m. van een gordijn.

Wurf-angel, (*-angels*, mv. *-angel*) m. (Vissch.) sim, werplijn v.; *-anker* m. (Zeew.) werpanker, vertuiankeru.; —*tau* o. ankertouw o., ankerkabel m.; *-batterie* v. batterij v. voor mortieren; *-bewegung* v. (Nat.) beweging v., boog m. door een kogel & beschreven, projectie v.; *-blei* o. (Zeew.) dieplood, peillood o.; *-eisen* o. (Vissch.) werpijzer o.

Würfel, (*-s*, mv. *Würfel*) m. teerling m., kubus m.; *in Gestalt eines* -, in den vorm van een teerling, kubiek; (aan den zuilstoel), kapiteel o.; *in - schneiden,* vierkant uitsnijden, in kubussen snijden; 2. (Sp.) dobbelsteen, teerling m.; - *spielen,* met dobbelsteenen spelen, dobbelen; - *mit abgeschliffenen Ecken,* dobbelsteen met ronde hoeken; *blinder* -, dobbelsteen die slechts aan eene zijde oogen heeft; *falscher* -, valsche dobbelsteen m.; it. Z. *Drehwürfel.*

Würfel-becher, (*-bechers*, mv. *-becher*) m. dobbelbeker m., dobbelkroes m.; *-bein* o. (Ontlk.) teerlingbeen o.; *-blau* o. (Hand.) blauw, blauwsel o. in stukjes; *-brett* o. dambord, schaakbord o.; *-erz* o. olijvenerts, arsenikkoper o.; *-fall* m. getal oogen o. mv. op de geworpen dobbelsteenen, worp m.; *-form* v. teerlingvorm, kubiekvorm m.; *-förmig* bijv. nw. teerlingvormig, kubiek; *-fusz* m. kubieke voet m.; *-gestalt* v., Z. *-form; -gips* m., Z. *-spath.*

Würfelicht, bijv. nw., Z. *würfelförmig.*

Würfelig, bijv. en b. kubiek, teerlingvormig, als een kubus, vierkant, met ruiten; (Wapenk.) - *gesetzt,* geruit, ruitsgewijs geschakeerd; - *schneiden,* Z. *würfel; -er Zeug,* geruite stof, stof v. met ruitjes.

Würfel-inhalt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. kubieke inhoud m.; *-kohle* v. vierkante kool, kubieke kool v.; *-masz* o. inhoudsmaat, kubieke maat v.; *-meile* v. kubieke mijl v.; *-ruthe* v. kubieke roede v.

Würfeln, (*würfelte, gewürfelt*) o. ww., m. *h.* met dobbelsteenen spelen, dobbelen; *um etw.* -, dobbelen; 2. bedr. ww. *Brod, Fleisch &c.*-, in vierkante stukjes snijden; *gewürfelter Zeug* -, geruite stof, stof v. met blokjes; (Pl.) *gewürfelt,* ruitsgewijs geplaatst.

Würfel-schiefer, (*-s*) m. schilferige klei v., *-schuh* m. kubieke voet m.; *-spath* m. watervrije zwavelzure kalk v.; *-spiel* o. dobbelspel o.; *-spieler, —in,* dobbelaar m., dobbelaarster v.; *-stein* m. teerlingvormige steen m.; (Delfst.) teerlingvormig kwarts o.; *-talk* m. kubiekvormige talk v.; *-thon* m. den teerling betreffende aarde v.; *-tisch* m. dobbeltafel v., dobbelbord, rijtelbord o., Z. *-brett; -trichter* m., Z. *-becher; -vogel* m. gele vlinder m. met vier stippen; *-weise* bijv. nw., Z. *-förmig; -wurzel, -zahl* v. kubuswortel, derdemachtswortel, kubiekwortel m.; *-zeug* m. (Hand.) geruite stof v., schotsch o.; *-zoll* m. kubieke duim m.

Wurfen, (*wurfte, gewurft*) bedr. ww. *ein Schiff* -, door middel van het vertuiankeren voorttrekken.

Wurf-erde, v., z. m. opgeworpen aarde v.; *-fessel* v., Z. *-riemen; -garn* o. (Vissch.) werpnet, slagnet o.; *-geräth, -geschoss, -geschütz, -gewehr* o. werptuig o., slinger, pijl, mortier m., stuk o. geschut, projectiel o.; *-haken* m. scheepshaak m.; *-hamen* m., *-haube* v., Z. *-garn; -kraft* v. werpkracht, kracht v. van een projectiel; *-kreisel* m. taatstol m.; *-leiter* v. touwladder v.

Würfler, (*-s*, mv. *Wurfler*) m. dobbelaar m., hij die met dobbelsteenen speelt.

Wurf-linie, (*-n*) v. lijn v. die het projectiel beschrijft, kogelbaan v.; *-maschine* v. werptuig, slingertuig o., slinger m., catapult v.; *-netz* o., Z. *-garn; -pfeil* m. werpspies v.; 2. (Vissch.) harpoen m.; *-riemen* m. (Valk.) leireep m. aan den poot van den valk; *-schaufel* v. schop v. om koren te verschieten, te wannen of te wenden; *-scheibe* v. werpschijf v., discus m.; *-schlange* v., Z. *Pfeilnatter; -speer, -spiesz* m. werpspies v.; *-stein* m. slingersteen, werpsteen m., werpschijf v.; *-streifig* bijv. nw. (van weefsels), bij den inslag vol strepen; *-waffe* v., Z. *-geschütz; -weise* bijw. bij worpen; *-weite* v. afstand m. welken een projectiel doorloopt, dracht v.; *-zeug* o. slingertuig, werptuig o.; it. Z. *-geräth, -maschine; -ziel* o. doel o. waarnaar geworpen wordt.

Würg-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. slechte, wrange appel m.; *-birne* v. wrange, slechte peer v.

Würgebeil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o.

moordbijl v.; *-kraut* o. kruiswortel m.

Würgen, (*würgte, gewürgt*) bedr. ww. *jem.* -, wurgen of worgen, verworgen, vermoorden, smoren, de keel toenijpen; (Spr.) Z. *Bürge;* 2. door verstikking dooden; 3. Z. *erwürgen;* (fig.) uitroeien, verdelgen, vernietigen; 4. Z. *zusammenschnüren, einklemmen;* 5. *etw. hinunter* -, met gevaar van stikken inslikken; II. o. ww., m. *h.* alles inspannen om te braken of in te slikken.

Würgengel, (*-gels,* mv. *-gel*) m. engel m. des verderfs; (Nat. hist.) steenvalk m.; 2. reuzenslang v.

Würger, (*-s,* mv. *Würger*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die worgt, moordenaar, dooder m., moordenares v.; (Nat. hist.) Z. *Würgengel; -bande* v. bende v. moordenaars.

Würgerisch, bijv. en b. moorddadig.

Würgerling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. gevlekte dolle kervel v.

Würgestahl, (*-(e)s*) m., z. m. moordend staal o., dolk v.

Würgschwert, (*-(e)s,* mv. *-er*) o., Z. *Mordschwert.*

Würgung, (*-en*) v., Z. *würgen;* it. worging, verworging v.; 2. moord m.; 3. poging v. om te braken.

Wurm, (*-(e)s,* mv. *Würmer*) m. worm m.; *von Würmern durchfressen,* vermolmd, Z. *-wühlen;* (Nat. hist.) Z. *-schlange;* (fig.) *der arme* -, het arme schepsel o.; (Veea.) worm m.; *einem Hunde den - nehmen, schneiden,* een hond van den worm snijden; (van paarden), schurft o.; *Pferd das den - hat,* schurftig paard; (Gen.) (aan den vinger), fijt v.; (Tuinb.) *den - haben,* door wormen aangetast; (fig.) *nagender* -, (van het geweten), wroeging, knaging v., zelfverwijt o.; (Drukk.) drukfout m., signatuur v.; (Spr.) *jeder hat seinen* -, ieder heeft zijn kruis; *einen -, Würmer im Kopfe haben,* muizenissen in het hoofd hebben; *einem die Würmer aus der Nase ziehen,* iem. door strikvragen een geheim ontlokken.

Wurm-ähnlich, -artig, bijv. nw. wormachtig, op een worm of wormen gelijkende; *-arz(e)nei* v., Z. *-mittel; -arzt, -doktor* m. kwakzalver m.; *-beulen* m. mv. (Veea.) worm m., paardenschurft o.; *-blume* v. bitterkruid o.

Würmchen, (verkl.) o. wormpje o., kleine worm m.

Wurmdoktor, (*-(e)s,* mv. *-en*) m., Z. *Wurmarzt.*

Wurmen, (*wurmte, gewurmt*) o. ww., m. *h.* kruipen, als een worm zich kronkelen; (fig.) *das wurmt ihm,* dat bedroeft hem, dat doet hem leed.

Würmerspeise, (*-n*) v., Z. *Wurmfrasz.*

Wurm-essenz, (*-en*) v. wormdrank m.; *-farn* m. reinvaren v.; *-feder* v. wormvormige veer v.; *-fieber* o. wormkoorts v.; *-förmig* bijv. nw. wormvormig, wormachtig; *-fortsatz* m. (Ontlk.) wormvormige beenverlenging v.; *-frasz* m. vermolming v., worm m.; 2. — of *-futter* o. voedsel o. voor wormen, wormmeel o.; *-frässig* bijv. nw., Z. *-stichig; - gehäuse* o. wormstaltig slakkenhuisje o.; *-geschwür* o. schurft o.; *-haut* v. buitenste koperbekleeding v. van een schip.

Wurmig, bijv. nw. vol wormen, wormstekig; it. Z. *wurmstichig.*

Wurm-krankheit, (*-en*) v. schurftziekte, wormziekte v.; *-kraut* o. wormkruid o., Z. *-farn;* 2. gewone reinvaren v.; *-küchlein* o. wormkoekje o.; *-linie* v. kronkelende lijn, kronkelende streep v.; *-linig* bijv. nw. met kronkellijnen, met strepen bedekt; *-loch* o. wormgat o., wormsteek m., door wormen gemaakt gaatje o.; *-löcherig* bijv. nw. met wormgaten, wormstekig; *-löwe* m. leeuwworm m.; *-mehl* o. vermolmsel o.; 2. wormmeel o.; *-mittel* o. middel o. tegen wormen; *-moos* o. Corsikaansch mos o.; *-muskeln* m. mv. wormstaltige spieren v. mv.; *-morsellen* v. mv. wormkoekjes o. m.; *-nudeln* v. mv. (Kookk.) vermicelli v.; *-nessel* v. witte netel v.; *-pflanze* v., Z. *-kraut; -pflaster* o. wormpleister v.; *-pille* v. pil v. tegen de wormen; *-rinde* v. Jamaicaschors v., Surinaamsche schors v.; *—nbaum* m. geoffrea m.; *-röhre* v. Z. *-gehäuse;* it. Z. *-stein; -salbe* v. wormzalf, zalf v. tegen de wormen; *-same* m. (Pl.) wormzaad, zeverzaad o.; *—öl* o. wormzaadolie v.; *-schlange* v. oorworm, regenworm m.; 2. kokerworm m.; *-schneider* m. hij die honden van den worm snijdt; *-seele* v. lage ziel v., laag, kruipend, slaafsch persoon m.; *-stein* m. zeester v.; 2. versteend zeedier o.; *-stich* m. wormsteek m.; (in hout), vermolmdheid v.; *-stichig* bijv. nw. wormstekig, vermolmd; (van koren), door de wormen doorknaagd; — *werden,* vermolmen; *-stock* m., wormennest o.; *-strahl* m. (Nat. hist.) zeester v.; *-tod* m. doodelijk middel o. tegen de wormen; 2. Z. *Wermuth; -treibend* bijv. nw. wormen afdrijvend; *-trichter* m. kokerworm, worm m. in den vorm van een trechter; *-trockniss* v. droge verrotheid v.; *-weide* v., Z. *-rindenbaum.*

Wurren, (*wurrte, gewurrt*) o. ww., m. *h.* brommen, dof ratelen.

Würsing, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. savoyekool v.

Wurst, (*Würste*) v. worst, saucijs v., beuling m.; *Blut-,* bloedworst v.; *Fleisch-,* vleeschworst v.; (Bouwk.) Z. *Pfuhl;* (Art.) Z. *Pulverwurst;* (Bak.) deegballetje o.; (Zeew.) *die - in der Wand,* rustijzer, puttingijzer o.; (Loodg.) bout m.; 2. of *Würstchen,* (van wilgeboomen &), katje o., aflegger m.; (Spr.) *- wieder* -, leer om leer; it. *mit der - nach der Speckseite werfen, die - nach dem Sausack werfen,* een spiering uitgooien om een kabeljauw te vangen; (gemeenz.) *auf der - herumfahren,* op de klap loopen; 3. (Art.) zitbank v. op vier wielen (voor de bediening van een stuk geschut); 4. (Student.) *das ist mir* -, dat is mij onverschillig.

Wurst-baum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. cassieboom m.; *-blech* o., *-bügel* m. worsthorentje o.

Würstchen, Würstlein, (verkl.) o. worstje, saucijsje o., Z. *Wurst.*

Wurst-darm, (*-darm(e)s,* mv. *-därme*) m. darm m. om worst te stoppen: *-dorn* m. worstpennetje o.

Wursten, (*wurstele, gewurstelt*) o. ww. worst maken, worst stoppen.

Wurster, (*-s,* mv. *Wurster*) m. worstmaker, slager m. die worst maakt; 2. worsthorentje o.

Wurst-fett, (*-(e)s*) o., z. m. worstenvet, worstvet o.; *-fleisch* o. worstvleesch, vleesch o. om worst te maken; *-fülle* v. gehakt o. waarvan worst gemaakt wordt; *-füller* m. worstmaker, worststopper m.; *-hacker* m. worsthakker m.; *-händler, —in,* worstkoopman m., worsthandelaarster v., worstverkooper m., worstverkoopster v.; *-haut* v., *-häutchen* o. worstvlies(je) o.; (Ontlk.) vlies o. der nageboorte; *-holz, -hölzchen* o., Z. *-speiler; -horn, -hörnchen* (verkl.) o., Z. *-bügel; -kraut* o. worstkruid o., kruiderij, specerij v., die gebruikt wordt bij het worstmaken; *-lippe* v. groote, dikke lip v.; *-macher* m. worstmaker, worststopper m.; *-marmor* m., Z. *-stein; -maul* o. (gemeenz.) diklip m.; *-mäulig* bijv. nw. dikke lippen hebbende; *-reiler* m. klaplooper, tafelschuimer m.; *-schlitten* m., Z. *Wurst* (3); *-speiler, -spiesz* m. worstpennetje o.; *-stein* m. poddingsteen, als een doorgesneden bloedworst geteekende steen m.; *-suppe* v. worstesoep v.; *-trichter* m., Z. *-bügel; -wagen* m., Z. *Wurst* (3); *-zipfel* m. eindje o. worst.

Wurz, (*Würze*) v. wortel m.; (Jachtw.) door het hert bijeengekrabde aarde v.

Würz-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. geurige appel m.; *-blume* v. welriekende bloem v.; *-büchse, -lade* v. specerijdoos, kruidendoos v.; *-duft* m. welriekende geur, lekkere geur m.

Würze, (*-n*) v. kruid o.; 2. kruiderij, specerij v.; 3. welriekende zelfstandigheid v.; (Br.) hop v.; 4. welriekende geur, heerlijke reuk m.

Wurzel, (*-n*) v. wortel m.; *- fassen,* wortel vatten, zich wortelen; *-n schlagen, treiben,* wortel schieten, wortelen; *mit der - ausreiszen,* met wortel en tak uitroeien; (fig.) (van een tand, een nagel &), wortel m.; (van een woord), wortel, stam m.; (van een berg), voet m.; 2. (Nat. hist.) Z. *-fläche;* (Tuinb.) wortel m.; it. wortelplant, peen, raap v.

Wurzel-ähnlich, -artig, bijv. nw. wortelachtig, op een wortel gelijkende; *-ausschlag* m. loot v. aan een boomstronk; *-auster* v., Z. *Baumauster; -baum* m. Indische wortelboom m.; 2. kaaiboom m.; 3. Indische vijgeboom m.; *-blatt* o. wortelblad o.; *-brod* o. brood o. van wortelen; 2. brood o. van maniokwortelen; *-buchstabe* m. wortelletter v.; *-ende* v. (van een boom), worteleinde o.; *-erde* v. moerassige grond m.; *-farbe* v. verf v. van notenbolsters; *-faser* v. (Pl.) vezel m. van een wortel; *-fläche* v. oppervlakte v. van den handwortel; *-förmig* bijv. nw. wortelvormig; (Nat. hist.) *das —e Röhrchen,* kokerworm m.; *-früchtig* bijv. nw. met vruchten aan den wortel; *-garten*

m. moestuin m.; *-gewächs* o. gewas o., plant v. waarvan men den wortel eet; 2. wortelplant v.; *-graben* o. graven o. rond wortelen; 2. (fig.) zoeken o. naar den wortel van een woord, naar de afleiding; *-gräber* m. hij die wortelen verkoopt; *-grösze* v. (Wisk.) wortelgrootheid v.; *-grund* m. plaats v. der scheiding tusschen wortel en stam, kroon v.; *-hals* m., Z. *-grund; -holz* o. wortelhout o.

Wurzelicht, bijv. nw. op een wortel gelijkend.

Wurzelig, bijv. nw. van wortelen voorzien, vol wortels, met wortels bedekt, worteldragend.

Wurzel-keim, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Pl.) wortelkiem v.; *—pflanzen* v. mv. planten v. mv. met wortelkiemen; *-knoten* m. knoest m. aan den wortel; *-körper* m. (Pl.) wortelstok, wortelstam m.; *-krone* v., Z. *-hals; -lode* v. wortelspruit v.; *-los* bijv. nw. wortelloos, zonder wortel; *-mann* m. groenteboer, groenteverkooper m.; *-maus* v. Siberische muis v.; *-mehl* o. melig gedeelte o. van wortelen; (Apoth.) wortelmeel o.

Wurzeln, (*wurzelte, gewurzelt*) o. ww., m. *h.* wortelen, wortel schieten; *über der Erde hin -,* de wortels verspreiden over; *gerade unter sich -,* rechtuit naar den grond wortelen; (fig.) wortel schieten, vasten voet krijgen; (Jachtw.) (van dassen), wortelen zoeken.

Wurzel-nager, (*-gers,* mv. *-ger*) m. wortelknager, worm m. die aan wortels knaagt; *-petersilie* v. groote peterselie v.; *-rand* m. (Pl.) wortelrand m.; *-ranke* v. wijngaardrank v., Z. *Ranke; -raupe* v. wortelrups, aan den wortel knagende rups v.; *-reich* bijv. nw. wortelrijk, vele wortels hebbende; *-reis* o. uitspruitsel, uitloopsel o., scheut m.; *-riemen* m. stuk o. ossevleesch van het achtervierendeel; *-sauger* m. wortelzuiger m.; *-saum* m. (Naai.) opgerolde, platgenaaide zoom m.; *-schöszling* m., Z. *-reis; -silbe* v. wortellettergreep v.; *-spross* m., *-sprosse* v. wortelspruitje o.; *-sprossend* bijv. nw. uitloopers schietend; 2. Z. *-lode; -ständig* bijv. nw. (Pl.) op den wortel staande; *-stock* m. stam m. van een wortel; *-stockig* bijv. nw. (Pl.) met voortlevenden wortel; it. Z. *-ständig; -stoff* m. (Scheik.) grondstof v.; *-suppe* v. soep v. van wortelen; *-sylbe* v., Z. *-silbe; -tafel, -tabelle* v. logarithmentafel v., tafel v. der vierkants- & wortels; *-torf* m. turf v. van vergane wortelen; *-träger* m., Z. *-baum; -werk* o. allerlei soorten v. mv. van wortelen; *-wort* o. wortelwoord, stamwoord, grondwoord o.; *-zahl* v. wortelgetal o.; *-zaser* v., Z. *-faser; -zeichen* o. (Alg.) wortelteeken o.

Würzen, (*würzte, gewürzt*) o. ww., m. *h.* een goeden smaak geven; 2. bedr. ww. (Kookk.) kruiden, met specerijen voorzien; *Bier -,* hoppen; *das Leben -,* aangenaam maken.

Würzer, (*-s,* mv. *Würzer*) m., **-in,** (*-nen*) v. kruider m., hij, zij die kruidt, aangenaam maakt.

Würz-essig, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kruidenazijn m.; *-geruch* m. heerlijke reuk, geur m.; *-garten* m. moestuin m.; *-geschmack* m. heerlijke smaak m.

Würzhaft, würzig, bijv. nw. kruidig, geurig, welriekend, smakelijk, heerlijk, lekker.

Würz-handel, (*-s*) m., z. m., Z. *Gewürzhandel; -händler* m., Z. *Gewürzhändler; -kräuter* o. mv. specerijen v. mv., welriekende kruiden o. mv.; *-kufe* v., Z. *-trog; -laden* m. specerijwinkel m.; *-los* bijv. nw. zonder specerijen, niet gekruid, niet geurig; *-mittel* o. kruiderij, specerij v.; *-nägelein* o., *-nelke* v. kruidnageltje o., kruidnagel m.; *-reich* bijv. nw. zeer kruidig, heel lekker; *-schachtel* v., Z. *Gewürzschachtel; -speise* v. gekruide spijs v.; *-suppe* v. geurige soep, kruidensoep v.; *-trank* m. kruidendrankje o.; *-trog* m. (Br.) bierkuip v. om te hoppen; *-weihe* v., Z. *Krautweihe; -wein* m. kruidenwijn, hipocras m.

Wusch, (*-es,* mv. *Wusche*) m., Z. *Husch.*

Wusch! tussch. plotseling, in eens, wip, bliksemsnel.

Wuschen, (*wuschte, gewuscht*) bedr. ww., Z. *huschen.*

Wust, (*-(e)s,* mv. *Wuste*) m. verwarde hoop, boel, warboel, chaos m., bajert m., verwarring v.; it. lor, vod, prul v.; 2. Z. *Schmutz.*

Wüst, (*-er, -est*) bijv. en b. (van eene plaats), eenzaam, verlaten, onbewoond; *-liegen,* (van velden), woest, onbebouwd, braak liggen; (van steden), verlaten, siecht bevolkt; *das -e Arabien,* Woest-Arabië; 2. (fig.) Z. *liederlich;* it. *roh, gemein;* (Prov.) Z. *schmutzig, hässlich; -machen,* vuil maken, bemorsen.

Wüste, (*-n*) v. woestijn, wildernis, woestenij, verlaten plaats, heide, steppe v.; *die arabischen -n,* de woestijnen van Arabië; *zur - machen,* tot eene woestenij maken, verwoesten; *die - des Oceans,* de onmetelijke vlakte; (Vleeschh.) stuk o. rundvleesch; it. (van zwijnen), nierstuk o.

Wüsten, (*wüstete, gewüstet*) o. ww., m. *h.* (gemeenz.) *in etw. -,* verwoesting aanbrengen, verwoesten; *mit etw. -,* verkwistend te werk gaan; 2. zich woest gedragen, een losbandig leven leiden.

Wüstendürre, (*-n*) v. groote droogte v.

Wüstenei, (*-en*) v., Z. *Wüste.*

Wüstheit, v., z. m. woestheid, ruwheid, dorheid, onvruchtbaarheid, verwoesting, verlatenheid, eenzaamheid; 2. woestheid, dolheid, uitgelatenheid v.

Wüstig, (*-er, -st*) bijv. nw. (Volksl.) verward, vuil, morsig, leelijk.

Wüstling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. losbandig mensch, losbol, verkwister m.; 2. (Nat. hist.) vijgesnip v.

Wüstung, (*-en*) v. verwoesting, vernieling, verlaten plaats, woestenij v.

Wuth, v., z. m. woede, razernij, drift, vervoering, furie v.; *in - gerathen,* woedend worden, in woede geraken; *jem. in - setzen,* iem. woedend maken, woedend doen worden; *in der - des Schmerzens,* in de hevigheid v. van de pijn; *-des Sturmes, der Flammen,* woede; 2. (Gen.) dolheid, waanzinnigheid, krankzinnigheid v., waanzin m.; (van honden), dolheid, watervrees v.

Wuthbeere, (*-n*) v. bella donna v.

Wüthen, (*wüthete, gewüthet*) o. ww., m. *h.* woeden, razen, woedend zijn, tieren, als een razende huishouden, woedend worden, driftig zijn; *vor Zorn -,* razen als een bezetene; *gegen jem. -,* uitvaren; *vor Hunger -,* razen van den honger; *in einem Lande -,* (van de pest &), woeden, verwoestingen aanrichten; (van den krijg), een land verwoesten; (van vlammen &), woeden, zich verspreiden, verwoestingen aanrichten; *an den Eingeweiden -,* (van pijnen), de ingewanden verscheuren; (fig.) *Rache -,* wraak ademen.

Wüthend, bijv. en b. woedend, razend, als een razende; *-werden,* woedend worden; it. waanzinnig worden; *das Zahnweh ist ein - es Weh,* kiespijn is eene verschrikkelijke pijn; *-er Löwe,* woedend; *-es Meer,* woedend, onstuimig; *-er Wind,* hevige wind; *das -e Heer,* verwoestend leger; (Fabell.) het leger der schimmen; (gemeenz.) *- reich,* verbazend, ontzettend, vreeselijk.

Wuthenbrannt, bijv. nw. in woede ontstoken, razend, dolzinnig, hevig verwoed.

Wüther, (*-s,* mv. *Wüther*) m., **-in,** (*-nen*) v. woedende, razende, bezetene m. en v., hij, zij die woedt, raast, tiert.

Wutherfüllt, bijv. nw. woedend, met woede vervuld.

Wütherich, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. dwingeland, tiran m.; (fig.) woestaard, wreedaard, barbaar m.; (Pl.) gevlekte dolle kervel v.

Wütherisch, bijv. en b. als een wreedaard, als een dwingeland, tiranniek.

Wuth-funkelnd, bijv. nw. fonkelend van woede; *-gier* v. woedende begeerte v., aan waanzin grenzend verlangen; *-gift* o. gift o. der woede.

Wüthig, bijv. en b. woedend, razend, zeer hevig; (van honden), dol.

Wuth-kirsche, (*-n*) v., Z. *Tollkirsche; -kraut* o. guichelheil o.

Wüthling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Wuthmensch.*

Wuth-mensch, (*-en,* mv. *-en*) m., Z. *Wütherich; -schaum* m. schuim o. der woede; *-schierling* m. vergiftige dolle kervel v.; *-schnaubend* bijv. nw. schuimbekkend van woede; *-schuss* m. aanval m. van woede; *-speichel* m. speeksel o. van hen die aan watervrees lijden; *-voll* bijv. nw., Z. *wüthend.*

X.

X, (*X* of *X's*, mv. *X* of *X's*) o. (24e letter en 19e medeklinker) x v.; (Spr.) *ein - für ein U machen*, bedriegen, misleiden, beetnemen, foppen; (Volksl.) knollen voor citroenen verkoopen.

Xąko, (*-s*, mv. *-s*) m. (in Japan), eerste bonze, opperpriester m.

Xanthin, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) gele kleurstof v. van de meekrap.

Xanthippe, (*-n*) v. Xantippe, vrouw v. van Socrates; (fig.) booze vrouw v., ondeugend wijf o., furie, helleveeg v.

Xanthogen, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) xanthogeen o.; *-säure* v. geelzuur, xantisch zuur o.

Xanthopikrin, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) xanthopikrine o.

Xebecke, (*-n*) v. (Zeew.) sjebek v., lang en smal driemast-oorlogschip van 12 tot 40 kanonnen, in de Middellandsche Zee gebruikelijk.

Xenie, (*-n*) v. (Dichtk.) gastgeschenk, vriendschapsgeschenk, nieuwjaarsgeschenk o.; it. albumversje o.; *-ndichter* m. dichter, schrijver m. van albumversjes, puntdichter m.

Xenodochium, (*-s*, mv. *Xenodochien*) o. pelgrimshuis, hospitaal o., herberg v.

Xenomanie, v., z. m. zucht v. naar al wat vreemd is.

Xerasie, v., z. m. (Gen.) haarverdroging v., uitvallen o. der haren, kaalheid v.

Xęreswein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Xereswijn m.

Xinto, (*-s*, mv. *-s*) m. een der drie godsdiensten in Japan.

Xylit, (*-en*, mv. *-en*) m. houtkever m.

Xyloglyphik, Xyloglyptik, v., z. m. houtsnijkunst, houtgraveerkunst v.

Xylo-graph, (*-en*, mv. *-en*) m. houtgraveur, graveur m. in hout; *-graphie* v. houtgravure, houtsnede v., houtsneedruk m.; *-graphisch* bijv. nw. de houtgraveerkunst betreffend; *-latrie* v. vereering, aanbidding v. van houten beelden.

Xystos, Xystus, (onb.) m. overdekte worstelplaats v., overdekt worstelperk o.

Xystarch, (*-en*, mv. *-en*) m. opzichter m. in de worstelplaats.

Y.

Y, (*Y* of *Y's* mv. *Y* of *Y's*) o. (25e letter en 6e klinker), ij, y v.

Yacht, (*-e*) v., Z. *Jacht; -schiff* o. jachtschip o.

Yak, (*-(e)s*), mv.. *-e*) m. buffel m. met een paardestaart m,, yack m.

Yam, Yamswurzel, (*-n*) v. jamswortel, broodwortel m.

Yąnen, (*yante, geyant*) o. ww., m. *h.* (van ezels), balken.

Yąssa, (*-s*) v., wetboek o. der Tartaren.

Yatagin, Yatagan of **Jatagan,** (*-es*, mv. *-e*) m. Turksche dolk m.

Ybisch, (*-es*, mv. *-e*) m. witte zwaluw v.

Yenke, (*-n*) v. bruidsmeisje o., bruidgeleidster v.

Ypsiloide, (*-n*) v. (Ontlk.) hersenschedelnaad m.

Ypsilon, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ypsilon, gricksche ij, y v.

Ypsilonshosen, v. mv. nauw sluitende broek v.

Ysop, Hyssop, (*-s*) m., z. m. hysop v.

Yttererde, v., z. m. (Delfst.) ytteraarde v.; *-haltig* bijv. nw. ytteraarde bevattende; *-salze* o. mv. ytteraarde zouten o. mv.; *-tantal* of *Yttroiantalit* m. met ytteraarde vermengde tantaliet m.

Ytterit, (*-en*, mv. *-en*), **Gadolinit,** (*-en*, mv. *-en*) m. zwarte, ondoorschijnende, Zweedsche steen m.

Yttrium, (*-s*) o., z. m. vuurbestendige basis der ytteraarde, yttrium o.

Yttrocerit, (*-en*, mv. *-en*) m. (Delfst.) yttroceriet m.

Yucca, (*-s*, mv. *-s*) m. (Pl.) broodwortel, maniok m., adamsnaald v.

Yupflanze, (*-n*) v. Chineesch vlas o.

Yustein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Chineesche agaatsteen m.

Z.

Z, (*Z* of *Z's*, mv. *Z* of *Z's*) o. (26e letter en 20e medeklinker) z v.; *von A bis Z*, van A tot Z, van begin tot eind.

Zaar &, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. &, Z. *Czar &.*

Zabel, (*-n*) v. bord, dambord, schaakbord o.

Zabier, Gabier, m. mv. volgelingen van den H. Joannes.

Zabra, (*-s*) v. Spaansch schip o. van 60 tot 70 ton.

Zach, bijv. nw., Z. *zäh.*

Zachunbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. balaniet m. (een Egyptische boom).

Zack, bijv. nw., Z. *zickzack.*

Zäckchen, Zäcklein, (verkl.) o. puntje, tandje, takje, eindje o., Z. *Zacken.*

Zäcke, (*-n*) v., Z. *Zacken.*

Zäcke, (*-n*) v., Z. *Zecke.*

Zäckeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) v. kerlijzer o., Z. *auszacken.*

Zäckel, (*-s*, mv. *Zackel*) o. schaap o. van Candia.

Zäcken, (*zackte, gezackt*) bedr.ww. tanden, punten, van tanden, punten takken voorzien; *gezackt*, zigzagsgewijze geplaatst; *gezackter Puls*, ongelijkmatig, ongeregeld slaande pols.

Zacken, (*-s*, mv. *Zacken*) m. punt v., eind o.; (aan het gewei van herten), eind o.; (van eene vork &), punt v., tand m.; 2. takje o., Z. *-holz;* (van eene rots), punt, spits v.; *mit - versehen*, Z. *zacken.*

Zacken-blatt, (*-blatt(e)s*, mv. *-blätter*) o. getand blad o.; *-felsen* m. in zigzag oploopende steile rots v.; *-holz* o. takje, twijgje, rijsje o., laatste en kleinste takverdeeling v.; *-kamm* m. (Nat. hist.) getande napslak v.; *-körner* o. mv. vrucht v. van den wonderboom, ricinuskorrels v. mv.; *-kraut* o. saketekruid o.; *-krone* v. getande kroon, doorluchtige kroon v.; (Wapenk.) onderwetsche kroon, anticke kroon v.; *-linie* v. zigzaglijn, inkeping v.; (Vest.) verschansing v. met palissaden; *-meiszel* m. beeldhouwersbeitel, steenhouwersbeitel m.; *-schnäbler* m. mv. vogels m. mv. met gekerfden snavel; *-schnecke* v. getande schelp v.; *-schote* v. wilde raap v., Z. *-kraut; -walze* v. getande rol, akkerrol v. met punten om kluiten te breken; *-werk* o. tandwerk, getand werk o., palissaden v. mv.; 2. (Vest.) Spaansche ruiter m.

Zackig, bijv. en b. getakt, getand, van punten of tanden voorzien, spits, scherp; *- ausschneiden*, Z. *zacken; -er Ausschnitt*, inkeping v.

Zaffer, (*-s*, mv. *Zaffer*) m., **Zaffra,** (*-s*, mv. *-s*) m., Z. *Safflor.*

Zag, (*-er, -st*) bijv. nw. bloode, bleu, bedeesd, versaagd, laf, bevreesd.

Zagei, (*-s*, mv. *Zagel*) m. punt, spits v., staart m., uiterste einde o.; (Bergw.) vierde gedeelte o. van gezuiverd erts.

Zagelmeise, (*-n*) v. staartmees v.

Zagemuth, (*-(e)s*) m., z. m. blooheid, bleuheid, versaagdheid, lafheid v., vreesachtig zijn, bang zijn, aarzelen, weifelen, dralen o.

Zager, (*-s*, mv. *Zager*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die bang, vreesachtig, laf, bevreesd, bleu is, lafaard, bloodaard m., moedelooze m. en v.; (Volksk.) *ein - legt nimmer Ehre ein*, die niet waagt wint niet.

Zagerei, (*-en*) v. blooheid, vrees, lafhartigheid, besluiteloosheid, weifeling, aarzeling v.

Zaghaft, (*-er, -st*) bijv.en b. vreesachtig, bang; it. moedeloos, terneergeslagen, neerslachtig; 2. laf, kinderachtig; *- werden*, Z. *zagen.*

Zaghaftigkeit, v. z. m. blooheid, bleuheid, vrees, bangheid, lafhartigheid, moedeloosheid, neerslachtigheid v.; it. Z. *Feigheit.*

Zagmüthig &, bijv. nw., Z. *zaghaft &.*

Zähe, (*-r, -st*) bijv.en b. taai, lederachtig; (van ijzer), moeielijk smeltbaar; (van wijn), kleverig; *- werden*, (van wijn), taai, dik worden; *-r Schleim*, kleverig; (fig.) koppig, hoofdig, halsstarrig; it. taai, vasthoudend, niet gaarne gevende; *ein -s Leben haben*, een taai leven hebben, moeielijk gedood kunnende worden; (Giet.) *-r Schlamm*, fijne slib v.

Zähe, Zäh(igk)eit, v., z. m. taaiheid, knijperigheid, kleinheid v.; (van personen), koppigheid, hoofdigheid, vasthoudendheid v.

Zahl, (*-en*) v. getal, aantal, tal o., hoeveelheid, menigte v.; it. deeler m., deeltal, vermenigvuldigtal o., vermenigvuldiger m., aftrektal, aftrekker o., verschil, product, quotiënt o.; *gebrochene -*, breuk v.; *benannte* of *concrete -*, benoemd getal o.; *unbenannte* of *abstracte -*, onbenoemd getal o.; *mehrfache -*, veelvoud o., meervoud o.; (Sterrenk.) *goldene -*, guldengetal o.; *zwanzig an der -*, twintig in getal, ten getale van twintig; *ohne -*, talloos, ontelbaar; *in grosser -*, in grooten getale, in menigte; (Spraakk.) getal o.; *einfache -*, enkelvoud o.; *mehrfache -*, meervoud o.; (Rek.) of *-zeichen* o. getalmerk, cijfer, nommer of nummer o.; *römische -*, Romeinsch cijfer o.; (Mod.) een aantal strengen garen.

Zahl, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Zagel.*

Zahlamt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. schatkamer, rekenkamer v., betaalkantoor o. van den betaalmeester, thesaurie v.

Zählbar, bijv. nw. telbaar, geteld kunnende worden.

Zahlbar, bijv. nw. (van personen), kunnende betalen; (van schulden), betaald moetende worden, vervallen; (Hand.) *der Wechsel ist auf Sicht -*, is betaalbaar op zicht.

Zahlbarkeit, v., z. m. betaalbaarheid v.; (van een wissel), vervaltijd, vervaldag m.

Zählbrett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. (Hand.) toonbank v.; (Bergw.) bord o. met gaten tot het tellen der bakken.

Zahlbuchstabe, (*-n*, mv. *-n*) m. cijferletter v., Romeinsch cijfer o.; *-ninschrift* v. chronogram, jaarschrift o.

Zählen, (*zählte, gezählt*) bedr.ww. betalen, voortellen, geld storten; *nicht gern -d*, slecht betalend; *im Stande zu -*, in staat om te betalen; (Hand.) *aufhören zu -*, zijne betalingen staken, ophouden te betalen; (fig.) *etw. mit dem Leben -*, iets met zijn leven boeten.

Zählen, (*zählte, gezählt*) bedr. ww. *die Sterne -, den Sand am Meere & -*, tellen, het getal bepalen van; *Geld -*, tellen; 2. aftellen, optellen; *noch einmal -*, overtellen; *von einem Tage an -*, rekenen van, tellen van; (Rek.) optellen; *auf etw., auf jem. -*, rekenen, vertrouwen, staat maken; *jem. unter seine Freunde -*, iem. onder zijne vrienden rekenen.

Zahl(en)bruch, (*-bruch(e)s*, mv. *-brüche*) m. breuk v., getalbreuk v., breukgetal o.

Zahlen-folge, (*-n*) v. reeks v. van getallen, getallenrij v.; *-grösze* v. hoeveelheid, getalsterkte, grootheid v. in getal.

Zahlende, (*-s*, mv. *Zahlende*) o. top m. der kruin van een boom.

Zahl(en)kunst, v., z. m. cijferkunst, rekenkunst, rekenkunde v.

Zahlen-lehre, v., z. m. getalleer, rekenkunde v.; *-losung* v. lotto o.; *-lotterie* v. loterij v. met nommers; *-mehrung* v. vermenigvuldiging v.; *-mensch* m. cijferaar, rekenaar, rekenmeester, wiskunstenaar m.; *-ordnung* v., Z. *-folge; -rechnung* v. rekening v. met getallen; *-reihe* v., Z. *-folge; -reim* m. opschrift o. waarin de datum door de letters aangewezen is, chronogram o.; *-sammlung* v. samentelling, optelling v.; *-schloss* o. nommerslot o.; *-sinn* m. lust m. tot rekenen, bijzondere aanleg m. tot rekenen; *-tafel* v. rekentafel, tafel v. van vermenigvuldiging; *-theilung* v. deeling v. (van getallen); *-trennung* v. aftrekking v.; *-ver-*

hältniss o. verhouding v. der getallen, evenredigheid v. der getallen; *-wahrsagerei* v. waarzeggerij v. uit getallen; *-wissenschaft* v. wetenschap v. der getallen, getalleer, rekenkunde v.

Zahler, (*-s,* mv. *Zahler*) m., **-in,** (*-nen*) v. betaler m., betaalster v.; *säumiger -,* slechte betaler m.

Zahler, (*-s,* mv. *Zahler*) m., **-in,** (*-nen*) v. teller m., telster v., hij, zij die telt; (Pap.) zij die het papier in boeken en riemen aftelt; (Bilj.) marqueur m.; (Rek.) teller m.

Zahl-fahig, bijv. nw. in staat om te betalen; *-fähigkeit* v. vermogen o. om te betalen; *-figur* v. cijfer, getalmerk o.; *-frist* v. termijn m. van betaling, uitstel o. van betaling; *-geld* o. loon o. voor het tellen, handgeld o.; *-grösze* v. getallengrootheid v.; *-haspel* m., Z. *-weife;* *-holz* o. telhout o.

Zahlgroschen, (*-schens,* mv. *-schen*) m. provisie v.

Zahlig, bijv. en b. (in samenstellingen), talrig.

Zahl-kammer, (*-n*) v., Z. *-amt;* *-kasse* v. betaalkas, ontvangerskas, algemeene kas v.; *-karte* v. speelkaart v. die een zeker aantal ogen telt; *-los* bijv.nw. talloos, ontelbaar; *-meister* m. betaalmeester, schatmeester m.; —*amt* o. ambt o. van betaalmeester, penningmeesterschap o.; *-perle* v. kleine, bij het gewicht verkocht wordende parel v.; *-pfennig* m. rekenpenning m.; *-reich* bijv. en b. talrijk, in grooten getale, in groote menigte; *-reim* m., Z. *Zahlenreim;* *-schein* m., Z. *Zahlungsschein;* *-spiel* o. cijferspel o., *-tag* m. betalingsdag, dag m. van betaling; *-tisch* m., Z. *-brett;* *-tuch* o. canefas o., *-unfähig* bijv. nw. niet in staat om te betalen, insolvent; *-unfähigkeit* v. onmogelijkheid v. om te betalen, insolventie v.

Zahlung, (*-en*) v. betaling, voldoening, storting, afdoening, teruggave v.; *zur - anhalten,* betaling eischen, aanmanen; *die - einstellen,* zijne betalingen staken; *Mangel an -,* wanbetaling v.; *gesetzliche -,* wettige koers m.; 2. betaling v., loon o., soldij v., daggeld o., (Ger.) kosten m. mv.; *- leisten* of *thun,* betalen, eene betaling doen.

Zahlung, (*-en*) v. tellen o.; (Rek.) telling v.

Zahlungs-aufschub, (*-(e)s*) m., z. m. schorsing v. van de betaling, *-bürge* m. borg m. voor betaling, avalgever m.; *-domicil* o. (Hand.) betalingsdomicilie o.; *-einstellung* v. schorsing v. van betaling; *-fähig* bijv.nw. in staat om te betalen; *-fähigkeit* v., *-vermögen* o. vermogen o. om te betalen; *-frist* v. betalingstermijn m.; *-kammer* v., Z. *Zahlamt;* *-mittel* o. betaalmiddel o.; *-schein* m. bewijs o. van betaling, quitantie v.; *-termin* m. termijn m. van betaling; *-unfähig* bijv. nw., —*keit* v., Z. *zahlunfähig;* *-verbindlichkeit* v. verbintenis v. tot betaling, schuldbekentenis, obligatie v.; *-vermögen* o., Z. *-fähigkeit;* *-werth* m. geldswaarde v.; *-zeit* v., Z. *-frist;* *-zettel* m. (Fin.) mandaat o. van betaling.

Zahl-verhaltniss, (*-es,* mv. *-e*) o. verhouding v. van getallen: *-vers* m., Z. *-reim;* *-weife* v. haspel m. die het aantal omwentelingen aanwijst; *-wissenschaft* v., Z. *Zahlenwissenschaft;* *-woche* v. week v. der betaling; *-wort* o. telwoord o., *-zeichen* o. getalmerk, cijfer o.

Zahm, (*-er, -st*) bijv. en b. tam, mak, getemd, afgericht, gedwee; *-e Thiere,* huisdieren o. mv.; *-machen,* tam maken, temmen, gedwee maken; 2. (van boomen), niet wild, tam; (van ertsen), smeltbaar; (fig.) (van paarden), mak, (van personen), gedwee, handelbaar; *-e Fische,* vijvervisch v.; *-es Wasser,* vijverwater o.

Zahmbar, bijv. en b. tembaar, te temmen.

Zahme, (*-n*) v. (Prov.) lage alpenweide, met loofhout begroeide streek v.

Zahmen, (*zahmte, gezähmt*) o. ww., m. *h.* temmen, tam maken, africhten, gedwee maken; (fig.) beteugelen, in toom houden; 2. wed. ww. *sich -,* zich weerhouden, zijne hartstochten beteugelen, matigen.

Zahmer, (*-s,* mv. *Zähmer*) m., **-in,** (*-nen*) v. temmer m., temster v., hij, zij die temt, beteugelt; (van wilde dieren), dierentemmer m.

Zahn, (*-(e)s,* mv. *Zähne*) m. tand m.; (van een rad, een kam, eene vijl, eene zaag &), tand m.; *dieses Kind bekommt Zähne,* krijgt tanden; *Zähne wechseln,* van tanden verwisselen, andere tanden krijgen, *daran die Zähne reden,* door de tanden praten, mompelen; (fig.) *jem. auf den -fühlen,* iem. aan den tand voelen, polsen, *Haare auf den Zähnen haben,* haar op de tanden hebben; *jemn. die Zähne weisen,* de tanden laten zien; *Zähne in ein Rad schneiden,* tanden maken aan; (Bergw.) *Zähne,* (aan erts), punten o. mv.; *er hat einen - auf mich,* hij heeft een hekel aan mij; *er kann die Zähne nicht mehr bedecken,* hij is uitgehongerd, hij rammelt van den honger; *ich will dir die Kuchenzähne ausschlagen,* ik zal u dat snoepen wel afleeren, den lekkeren tand uittrekken; (Werkt.) inkeping, kerf, keep v.; it. tand m. van een kamrad.

Zahn-arz(e)nei, (*-en*) v., Z. *-mittel;* *-arzt* m. tandmeester m.; *-ausbeiszer, -auszieher* m., Z. *-brecher;* *-ausnehmen, -ausziehen* o. uittrekken o. van een of meer tanden; *-ausbruch* m. tanden maken, tanden krijgen o.; *-balsam* m. tandenbalsem m.; *-blocker* m. tandenknarser, hij die de tanden laat zien; *-brassen* m. (Nat. hist.) tandbrasem m.; *-brecheisen* o., Z. *-eisen;* *-brecher* m. tandentrekker m.; *-buchstabe* m. tandletter v.; *-bürste* v. tandenborstel m.

Zahnchen, Zahnlein, (verkl.) o. tandje o.

Zahn-chirurg, (*-en,* mv. *-en*) m. tandmeester, tandheelkundige m.; *-chirurgie* v. tandheelkunde v.; *-decke* v. (Slot.) voorplaat v. van het slot, waarin het sleutelgat is aangebracht; *-eingusz* m. plombeeren o. der tanden; *-einsetzung, -erneuerung* v. inzetten o. van nieuwe tanden, kunsttanden inzetten o.; *-einschnitt* m. insnijden o. van een tand; *-eisen* o. getande beeldhouwersbeitel m.; 2. (Tandm.) werktuig o. om tanden uit te trekken, tandsleutel m.; 3. (Sm.) lichter m.; 4. staafijzer o.

Zahneln, (*zähnelte, gezähnelt*) o. ww., m. *h.* tanden maken; 2. *ein Rad -,* tanden; (Mets.) tandwerk maken; (Bouwk.) met tanden, takken voorzien; *gezähnelt,* (Wapenk.) getand.

Zahnen, (*zahnte, gezahnt*) o. ww., m. *h.* tanden maken; *dieses Kind zahnt,* krijgt tanden; *am - sterben,* aan de tanden sterven.

Zahnen, (*zähnte, gezähnt*) bedr. ww. tanden, tandsgewijs verbinden, *Eisen -,* in staven zetten; (Beeldh.) tandwerk maken in.

Zahn-entzündung, (*-en*) v. tandontsteking v.; *-fach* o. tandkas v.; *-fächerig,* bijv. nw. met kassen voorzien, hol, uitgehold; *-faulniss* v. bederf o. in de tanden, rotheid v. der tanden; *-feile* v. tandvijl v.; *-fieber* o. koorts v. bij het tanden krijgen; *-fisch* m. tandvisch, visch m. die tanden heeft; *-fistel* v. fistel v. in het tandvleesch; *-fläche* v. (Werkt.) tandvlakte v.; *-fleisch* o. tandvleesch o.; —*entzündung* v. tandvleeschontsteking v.; —*gewächs* o. (Heelk.) zwamachtige uitwas m. aan het tandvleesch; *-fletschend* bijv. nw. tandenknarsend; *-fletscher* m. tandenknarser m.; *-formig* bijv. nw. tandvormig, met takken, met punten; *-fortsatz* m. tot de tandkas behoorende beenverheffing v.; *-gelenk* o. tot de tandkassen behoorend gelid o.; *-geschwür* o. tandvleeschgezwel o., zweer v. in het tandvleesch; *-gesperr* o. (Werkt.) knevels m. mv.; *-glasur* v. glazuur o. der tanden; *-haken* m. tandsleutel m.; *-hammer* m. steenhouwershamer, (goud)smidshamer m.; *-hecht* m. meerval, wentelaar m. (een visch); *-hobel* m. getande schaaf v.; *-hohle* v. tandholte, tandkas v.; 2. holte v. in eene tand.

Zahnhohlen-bogen, (*-bogens,* mv. *-bogen*) m. tot de tandholten behoorende boog m.; *-fortsatz* m., Z. *Zahnfortsatz;* *-gang* m. tot de tandkassen behoorend kanaal o.

Zahnig, zahnig, bijv. nw. een tand of tanden hebbende; (van raderen), getand.

Zahn-instrument, (*-en,* mv. *-en*) o. tandmeesterswerktuig o.; *-jucken* o. jeuking, prikkeling v. van het tandvleesch; *-keim* m. tandkiem m.; 2. begin o. van een tand.

Zahnklappe(r)n, (*zähnklapp-(er)te, gezahnklapp(er)t*) o. ww., m. *h.* klappertanden.

Zahn-knirschen, (*-s*) o., z. m. tandenknarsen, tandengeknars o.; *-knirschend* bijv. nw. tandenknarsend.

Zahn-krankheit, (*-en*) v. tandziekte v.; *-kraut* o., Z. *-wurzel;* *-krone* v. kroon v. eener kies; *-künstler* m., Z. *-arzt;* 2. kunstenaar m. die zich met het zetten

van kunsttanden bezighoudt; *-lade* v., Z. *Kunstlade*; *-latwerge* v. met rozenhoni(n)g vermengd tandpoeder o.; *-lehre* v. tandenleer, verhandeling v. over de tanden; *-leiden* o., Z. *-schmerz*; *-los* bijv. nw. tandenloos, van tanden beroofd; —*e Thiere*, tandenlooze dieren, dieren zonder tanden; *-losigkeit* v. gebrek o. aan tanden; *-lücke* v. holligheid, holte v. in een tand; 2. plaats v. waar een tand mankeert; *-lückig* bijv. nw. met ontbrekende tanden; *-maul* o. mond m. met tanden; *-meiszel* m. krasser, krabber m.; (Tandm.) beenschrapper m.; (Mets.) ossetong v.; *-mittel* o. tandmiddel, middel o. tegen tandpijn; *-motte* v. mot v.; *-muschel* v., Z. *-schnecke*; *-muskel* m. gekerfde spier v.; 2. tandspier v.; *-nerv* m. tandzenuw v.; *-pein*, *-plage* v. tandpijn, kiespijn v.; *-pulver* o. tandpoeier, tandpoeder o.; *-rad* o. tandrad, getand rad o.; *-räumer* m., Z. *-stocher*; *-reihe* v. rij v. tanden; *die beiden* —*n*, gebit o.; *-röhre* v., Z. *-schnecke*; *-röhrenstein* m. zeetand m.; *-salbe* v. tandzalf v.; *-schaber* m. tandschrapper m.; *-schlüssel* m. tandsleutel m.; *-schmerz* m. tandpijn, kiespijn v.; —*mittel* o., Z. *-mittel*; *-schmied* m. staafijzersmid m.; *-schnäbler* m. vogels m. mv. met getanden snavel; *-schnecke* v. tandschelp v., tandhoren m.; *-schnitt* m. tandwerk, kanteelwerk o.; *-setzer* m. hij die tanden inzet, tandmeester m.; *-sichel* v. getande sikkel v.; *-silber* o. staafzilver o.; *-spindel* o. (Dr.) getand rad o.; (Nat. hist.) getande zeester v.; *-spitzfeile* v. (Kamm.) vijl v. om de punten der tanden te vijlen; *-stange* v. schenkelrad, sluitrad o.; —*ngetriebe* o. ingrijpen, invatten o. der radertanden in elk.; *-stift* m., Z. *-stümmel*; 2. schroef v. om een kunsttand vast te zetten; *-stocher* m. tandenstoker, tandenpeuter m.; *spanische* —, gele peen v.

Zahnstocher-dose, (*-n*) v., **-etui,** (*-s*, mv. *-s*) m. doos v. voor of met tandenstokers; *-möhre* v. (Pl.) tandkruid, tandvleeschkruid o.

Zahn-stümmel, -stumpen, -stumpf, m. gebroken tand m.; *-tinctur* v. drankje o. tegen tandpijn, mondspoeling v.; *-trost* m. (Pl.) oogentroost m.; *-wasser* o. tandwater o., mondspoeling v., mondwater o.; *-wechsel* m. verwisselen o. der tanden; *-weh* o., Z. *-schmerz*; —*baum* m., —*holz* o. kwijlwortel m.; *-weinstein* m. tandwijnsteen m.; *-werk* o. tandwerk o.; 2. tanden m. mv. eener machine; *-wuchs* m. groeien o. van een tand; *-wurm* m. tandworm m.; *-wurz* v., Z. *-kraut*; 2. weegbree v.; *-wurzel* v. tandwortel m.; 2. groote valeriaan v.; 3. hanevoet m., tandkruid o.; *-zange* v. tang v. van een tandentrekker; *-zelle* v., Z. *-fach*; *-zweig* m. tot de tanden behoorende tak m.

Zährchen, Zährlein, (verkl.) o. traantje o., Z. *Zähre*.

Zähre, (*-n*) v. bittere traan v. van medelijden.

Zährling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bergvink m.

Zahrtiegel, (*-tiegels*, mv. *-tiegel*) m. (Giet) smelttegel m.

Zähweide, (*-n*) v. mandenwilg m.

Zaim, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (in Turkije), beul m.

Zain, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. staaf v. metaal, metaalstaaf v., gieteling m.

Zaineisen, (*-s*) o., z. m. staafijzer, ijzer o. in staven.

Zainen, (*zainte*, *gezaint*) bedr. ww. tot staven brengen, tot staven vormen.

Zainer, (*-s*, mv. *Zainer*) m., Z. *Zainschmied*.

Zain-hammer, (*-hammers*, mv. *-hämmer*), —**werk,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ijzerhut, ijzersmelterij v.; *-schmied* m. smid m. van staafijzer, werkman m. in eene ijzersmelterij.

Zake, (*-n*) v., **Zäkelschaf,** (*-(e)s*, mv. *-e*) o. schaap o. met lange wol.

Zaker, (*-s*, mv. *Zäker*) o. handkorfje o., vrouwenzak m.

Zamp-brett, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. plankje o. der linnen-damastwevers voor gebloemde stoffen.

Zampel, (*-s*, mv. *Zampel*) m. (Zijdew.) weefstoel m. voor gebloemde stoffen, sempel m.

Zampel-haken, (*-hakens*, mv. *-haken*) m. sempelhaak m.; *-knüppel* m., Z. *-stock*, *-schnur* v. sempelkoord o.; *-stock* m. sempelstok m.; *-stuhl* m. weefstoel m. met een sempel.

Zän, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Ochsenziemer*.

Zänana, (*-s*) v. vrouwenverblijf o., harem m. der Perzische vrouwen.

Zange, (*-n*) v. (Heel.) tang, schroef v. aan eene verlostang v.; *mit glühenden -n zwicken*, met gloeiende tangen knijpen; (fig.) (bij paarden), voortand m.; (Jachtw.) (van herten), voorste gedeelte o. van den klauw; (Vest.) tangvormig buitenwerk, tangwerk o. eener schans.

Zängelchen, Zänglein, (verkl.) o. tangetje o.

Zängeln, (*zängelte*, *gezängelt*) bedr. ww. met een tangetje nijpen, opnemen.

Zängelmasz, (*-es*, mv. *-e*) o., Z. *Drahtmasz*.

Zangen-ähnlich, -artig, bijv. nw. tangachtig, tangvormig; *-brett* o. (Meub.) schaalbankblad o.; *-förmig* bijv. nw. tangvormig; *-käfer* m. oorworm m.; 2. zandlooper, zandkever m.; *-ring* m. (Art.) tangring m.; *-schnauze* v. tangvormige snuit m.; 2. visch m. met tangvormigen snuit; *-träger* m. tangdrager m.; *-werk* o. (Vest.) Z. *Zange*; *-winkel* m. (Vest.) hoek van het tangvormig buitenwerk, hoek m. eener zijde van een bolwerk met de verdedigingslijnen van een hoofdwal.

Zank, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hevige twist, levendige strijd m., groote oneenigheid v., gekijf, gekrakeel o.; *- anstiften*, *anrichten*, oneenigheid opwekken, twist veroorzaken.

Zank-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. twistappel m.; it. onderwerp o. van geschil, oorzaak o. van den twist; *-eisen* o. stuk o. Neurenberger speelgoed uit metalen ringen aan een gaffelvormig ijzer.

Zänkeln, (*zänkelte*, *gezänkelt*) o. ww., m. *h.* een weinig twisten, kakelen.

Zanken, (*zankte*, *gezankt*) o. ww., m. *h.* twisten, kijven, krakeelen, kakelen; *über*, *um etw*, *-*, over iets, om iets twisten; *mit jemn. -*, twisten, kijven, strijd voeren; (Spr.) *während zwei - um ein Ei, steckt's der dritte bei*, als twee honden vechten om een been loopt een derde er mee heen; 2. wed. ww. *sich -*, *mit einander -*, twisten, kijven, krakeelen; *sich müde -*, zich moede twisten.

Zanker, (*-s*, mv. *Zänker*) m., **-in,** (*-nen*) v. twister, kijver, twistzoeker m., twistster, kijfster, twistzoekster v.

Zankerei, (*-en*) v. gekijf, **gekrakeel** o., twist m., geknor, gebrom, onbeduidend geschil o.

Zank-flecken, m. mv. gele plekjes of vlekjes o. mv. op de huid; *-geist* m. twistziekte v.; *-gier* v. zucht v. tot twisten, krakeelzucht v.; *-gierig* bijv. nw., Z. *lustig*.

Zankhaft, bijv. nw. op een twist gelijkend; 2. Z. *zänkisch*.

Zänkisch, bijv. en b. twistgierig, kijfzuchtig, kijflustig, korzelig.

Zank-laune, (*-n*) v. twistziekte, zucht v. tot twisten; *-lust* v. begeerte v. tot twisten, kijfzucht v.; *-lustig* bijv. nw., Z. *zänkisch*; *-lustigkeit* v., Z. *-lust*; *-maul* o. (gemeenz.) twistziek persoon, twistzoeker m.; *-schrift* v. twistgeschrijf o.; *-stifter* m. twiststoker m.; *-sucht* v. zucht v. tot twisten; *-süchtig* bijv. nw. zeer twistziek; *-süchtigkeit* v., Z. *-sucht*; *-teufel*, *-vogel* m. (gemeenz.) twistziek persoon, krakeeler m.; *-wort* o. bijtend, scherp woord o.

Zanner, (*-s*, mv. *Zanner*) m. of **-barsch,** (*-barsches*, mv. *-bärsche*) m. sondelbaars m.

Zapfchen, (verkl.) o. tapje, pinnetje o.; (Ontlk.) huig v., lelletje o.; *das - ist ihm gefallen of geschosssen*, de huig is hem in de keel geschoten; *-heber* m. huigspier v.; *-kraut* o., Z. *Zapfenkraut*; *-muskel* m. (Ontlk.) huigspier v.

Zapfen, (*-s*, mv. *Zapfen*) m. (Timm.) tap m., pin of pen v.; *Verbindung mit -*, tapverbinding, verbinding v. met pen en gat; *einen - in etw. schlagen*, eene pen slaan in; 2. haak m.; 3. (Kuip.) spon, hom v.; it. spongat o., kraan v.; (in een vijver), klep v., valdeurtje o., stop, prop v.; 4. kleprop v.; (Pl.) kegelvormige vrucht v.; (Wijng.) besnoeide wijnrank v.; (Ontlk.) Z. *Zapfchen*; (Bouwk.) druif v.; (Leid.) haak m.; (Werkt., Uurw.) zwikje o., spil, as v.; (Volkst.) *er ist der rechte - für die Flasche*, hij is juist de man voor die zaak.

Zapfen, (*zapfte*, *gezapft*) bedr. ww. *Wein*, *Bier -*, aftappen; 2. tappen, in het klein verkoopen; (Gen.) *jem. -*, het water aftappen; (Timm.) met tappen, met pen en gat verbinden, in elk. voegen.

Zapfen-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. zilverboom m.; *-beere* v. cipressenoot v.; *-beisser* m. kruissnavel, kruisbek m.; *-bier* o. afgetapt bier, lekbier o.; 2. tonnebier o.; *-bohrer* m. zwik-

boor v., avegaar m.; *-blatt* o. muurkruid o.; *-bottich* m. (Br.) gistton v.; *-decke* v. taphedekking v.; *-deckel* m. kompasdeksel o.; *-drüse* v. huigkliertje o.; *-brett* o. rek o., kapstok m.; *-fass* o., Z. *-trog*; *-feld* o. middelstuk o. van een kanon; *-förmig* bijv. nw. tapvormig, als een tap, als een zwikje, penvormig; *-geld* o. belasting v. op wijn; *-gerüst* o. (in een molen), stelling v. waarop de as rust; *-hahn* m. tapkraan v.; *-holz* o. sporkeboomenhout; 2. hout o. dat geschikt is om stoppen, proppen & van te maken; *-hopfen* m. vrouwelijke hop v.; *-kasten* m. kast v. over een duiker; *-keil* m. (Bergw.) wig v. om de tappen op te sluiten; *-klotz* m., Z. *-gerüst*; *-korn* o. brand m. in het koren; *-kraut* o., Z. *-blatt*; *-lager* o., Z. *-gerüst*; it. plaats v. van de spil; (Bergw.) Z. *-klotz*; *-loch* o. (in een vat), spongat o.; (Timm.) lasch v., inkerving v. in een stuk hout om er eene pen & in te voegen; (Uurw.) gat o. om op te winden; *-macher* m. tappenmaker, pennenmaker m.; *-meiszel* m. (Heelk.) wiek, langwerpige plukselvlecht v.; *-mutter* v. plaat v. met de spil waarop eene poort & draait; *-nager* m., Z. *-beiszer*; *-rand* m. (Ontk.) rand m. van het wiggebeen; *-palme* v. sagopalm m.; *-raupe* v. kegelvormige rups v.; *-recht* o., Z. *Schenkrecht*; *-ring* m. ring m. van eene spil; *-röhre* v. (Giet.) buis v. door welke het gietmetaal vloeit; *-rose* v. knop m. van een tak, die niet goed gegroeid is; *-säge* v. tapzaag v.; *-schacht* m. koker m. waardoor het stangwerk loopt; *-schraube* v. schroef v. met eene stift; *-schwelle* v. grondbalk, legger m., slijkhout o.; *-ständer* m. stijl m. met klamp aan eene sluisdeur; *-stein* m. dondersteen, belemniet m.; *-streich* m. (Krijgsw.) taptoe v.; *den — schlagen*, de taptoe slaan; *-stück* o. tapstuk o.; *-theil* m. (Ontlk.) gedeelte o. van het achterhoofd, wiggebeen o.; *-topas* m. kegelvormige topaas m.; *-träger* m. mv. kegelvormige vrucht dragende planten v. mv.; *-trog* m. (onder het vat). lekbakje, tobbetje o.; *-walze* v. tandrad, invallend rad o.; *-wirth* m., Z. *Schenkwirth*; *-wurzel* v., Z. *Pfahlwurzel*; *-wein* m. lekwijn m.

Zapfer, (*-s*, mv. *Zapfer*) m. tapper, kroeghouder m., Z. *Schenkwirth*; 2. kraan v., kraantje o.

Zapfgeld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. belasting v. voor het recht om te tappen.

Zapfler, (*-s*, mv. *Zäpfler*) m., Z. *Schenkwirth*.

Zapflein, (verkl.) o., Z. *Zäpfchen*; *-kraut* o., Z. *Zapfenkraut*; 2. klokje o.

Zapfner, (*-s*, mv. *Zapfner*) m. hij die tappen maakt; 2. Z. *Schenkwirth*.

Zapf-trog, (*-trog(e)s*, mv. *-troge*) m., Z. *Zapfentrog*; *-wein* m. geringe wijn, dagelijks te verschenken wijn m.

Zappelmann, (*-mann(e)s*, mv. *-männer*) m. harlekijn, hansworst, grappenmaker m.

Zappeln, (*zappelte, gezappelt*) o. ww., m. *h.* spartelen, machtelooze pogingen doen om ergens uit te komen, beweging maken; (Scherts.) opspringen, sidderen, beven; (fig.) lijden, hulpeloos blijven.

Zappler, (*-s*, mv. *Zappler*) m. spartelaar m., hij die spartelt &, Z. *zappeln*.

Zarge, (*-n*) v. rand, kant m., lijst v., raam o.; (van een molensteen), kap v.; (Meub.) klemhaak m.; *-nförmig* bijv. nw. keepvormig.

Zargzieher, (*-ziehers*, mv. *-zieher*) m. (Kuip.) bodemtrekker, ophaler m.

Zart, (*zärter, zärtest*) bijv. en b. (van de huid), zacht, gevoelig; *-es Fleisch*, malsch, zacht; (fig.) teeder, zwak, dun, broos, licht; *-e Glieder haben*, zwak van leden zijn; 2. teeder, kiesch, fijngevoelig; it. *von seiner -en Jugend an*, van zijne vroegste jeugd af.

Zärte, (*-n*) v., Z. *Zartheit*; 2. (Nat. hist.) zeereus m.

Zärtelkind, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. bedorven kind, verwend kind, troetelkind, wittebroodskind o.

Zärteln, (*zärtelte, gezärtelt*) o.ww., m. *h.* vertroeteld zijn, verwijfd zijn, vrouwelijke manieren hebben; (gemeenz.) den zwakkeling uithangen; 2. bedr. ww., Z. *verzärteln*.

Zärtelwoche, (*-n*) v., Z. *Flitterwoche*.

Zarten, (*zartete, gezartet*) bedr. en o. ww., m. *h.* en *s.* liefkoozen, met teederheid behandelen.

Zart-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. beste stokvisch m.; *-flügler* m. mv. (Nat. hist.) stofvleugelige insecten o. mv.; *-fühlend, -fühlig* bijv. nw. kiesch, een teeder gevoel hebbende, teergevoelig; *-fäszig* bijv. nw. teedere voeten hebbende; *-gefühl* o. teeder gevoel, fijn gevoel o., kieschheid, fijngevoeligheid v.; *übertriebenes* —, overdreven kieschheid; *-gliederig* bijv. nw. tenger.

Zartheit, v., z. m. kieschheid, teederheid v.; (fig.) lichtgeraaktheid, fijngevoeligheid v.; 2. fijnheid, malschheid v.

Zärtlich, bijv. en b. teeder, overdreven fijngevoelig, verwijfd, verwend, vertroeteld; it. sentimenteel; 2. teeder-(lijk), liefkoozend, met teederheid, met liefde; (i. k. bet.) *- thun*, den teergevoelige spelen; *- anblicken*, met innig welgevallen, met groote begeerlijkheid aanzien; *-keit* v. teederheid, kieschheid, fijngevoeligheid, sentimentaliteit v.

Zärtling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. verwijfd man, vertroeteld, verwend persoon m., weekeling, verwijfde fat, pronker m.; (Nat. hist.) zwervende muis v.

Zart-müthig, bijv. nw. teeder, kiesch; *-rindig* bijv. nw. een zachte schors hebbende; *-schnäbler* m. mv. dunsnavelige vogels m. mv.; *-schwamm* m. zoet bladzwam v.; *-sinn* m. fijn gevoel, gevoel o. van kieschheid; *-sinnig* bijv. en b. fijngevoelig, kiesch.

Zaser, (*-n*) v., Z. *Faser*; *-blume* v. middagsbloem v.; *-gewächs* o. uitwas, polyp m.

Zasericht, zaserig, bijv. nw., Z. *fasericht*.

Zasern, (*zaserte, gezasert*) bedr. ww. uitrafelen, uitpluizen; 2. wed. ww. *sich -*, uitrafelen, losgaan, van zelf uitrafelen.

Zaspel, (*-n*) v. streng v. garen van 40 draden elk van 4 el.

Zätscheln, (*zätschelte, gezätschelt*) bedr. ww. vertroetelen, verwennen, overdreven liefkoozen.

Zätschker, (*-s*, mv. *Zätschker*) m. boommosch v.

Zauber, (*-s*) m., z. m. betooverring, beheksing v., behoocheling v.; 2. toovermiddel o., tooverspreuk v.; (fig.) toovermacht, onweerstaanbare kracht, boeiende kracht, aanlokkelijkheid v.

Zauber-auge, (*-s*, mv. *-n*) o. betooverend oog o.; *-baum* m. betooverde boom m.; *-becher* m. tooverbeker, betooverde beker m.; *-berg* m. betooverde berg m.; *-bild* o. betooverd beeld o.; (fig.) betooverend schoone gestalte, verrukkende schoonheid v.; *-blick* m. betooverende blik, boeiende blik m.; *-brunnen* m. betooverde fontein v.; *-buch* o. tooverboek o.; *-buchstabe* m. tooverletter v.; *-burg* m. betooverde burcht m., betooverd slot of kasteel o.; *-degen* m. betooverde degen m.; *-ding* o. betooverde zaak v., betooverd voorwerp o.

Zauberei, (*-en*) v. toovery, hekserij, toovenarij v., tooverwerk o.; 2. uitwerksel o. van tooverij; *-treiben*, de tooverkunst uitoefenen, tooveren.

Zauberer, (*-s*, mv. *Zauberer*) m., **Zauberin,** (*-nen*) v. toovenaar, heksenmeester m., toovenares, heks, toovercikol v.; 2. godin, fee, betooverend schoone vrouw v.

Zauber-fädchen, (verkl.) o., **-faden,** (*-fadens*, mv. *-faden* en *-fäden*) m. tooverdraad m., tooverdraadje o.; *-fest* bijv. nw. tegen betoovering, beheksing beveiligd; *-fisch* m. betooverde visch m.; *-flamme* v. betooverde vlam v.; *-flasche* v. betooverde flesch v.; *-flöte* v. tooverfluit v.; (Muz.) naam eener opera van Mozart; *-fluch* m. betoovering, bezwering v., bezweringsformulier o.; *-fluss* m. bekoorende vloed m., betooverde rivier v.; *-formel* v. tooverformulier o., tooverspreuk v.; *-garten* m. betooverde tuin m.; it. toovergachtig schoone tuin m.; *-gebild* o. tooverbeeld o.; *-gefäss* o. betooverd vat o.; (Nat.) door Zahn uitgevonden watervat o.; *-gehenk* o. voorbehoedmiddel o. tegen betoovering; *-gemälde* o. verrukkend schoone schilderij v.; *-geräth* o. toovergereedschap o.; it. betooverde dingen o. mv.; *-gesang* m. toovergezang, tooverlied o.; *-geschichte* v. toovergeschiedenis v.; *-gestade* o. verrukkend schoone oever m.; it. betooverde kust v.; *-glas* o. betooverd glas o.; *-gott* m., *-göttin* v. god m., godin v. die de macht heeft om te betooveren; *-griffel* m. tooverstokje o.; *-gürtel* m. toovergordel, betooverde gordel m.

Zauberhaft, bijv. en b. tooverachtig, betooverend, begoochelend, boeiend, aanlokkelijk.

Zauber-hand, (*-hände*) v. too-

verhand, hand v. die de macht heeft om te tooveren; 2. betooverende hand v.; *-hülle* v. tooverachtige sluier m.

Zauberin, (*-nen*) v. toovenares, tooveres, tooverheks v.; (fig.) betoverend schoone vrouw v.

Zauberisch, bijv. nw., Z. *zauberhaft.*

Zauber-kelch, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *-becher; -kette* v. tooverketting m., tooverketen v.; *-klang* m. tooverklank m., betooverend geluid o.; *-knoten* m. tooverknoop m.; *-kraft* v. tooverkracht, toovermacht v.; *-kraut* o. tooverkruid, heksenkruid o., alruin m.; *-kreis* m. toverkring, toovercirkel m.; *-kunst* v. toverkunst, tooverij v.; 2. betoovering v.; *-land* o. betooverd land o.; it. tooverachtig schoon land, paradijs o.; *-laterne* v. tooverlantaren v.; *-licht* o. tooverachtig licht o.; *-lied* o. tooverachtig liedo.; it. verrukkend, bekoorlijk lied o.; *-macht* v. toovermacht v.; *-mädchen* o. (fig.) verrukkend schoon meisje o.; *-mährchen* o. toversprookje o., tooververtelling v.; *-mantel* m. betoverde mantel m.; *-mäszig* bijv. nw. tooverachtig; *-meister* m., Z. *Zauberer; -mittel* o. toovermiddel o., Z. *Zauber* (2.)

Zaubern, (*zauberte, gezaubert*) o. ww., m. *h.* tooveren, de tooverkunst uitoefenen; 2. bedr. ww. betooveren, door toverij doen verschijnen, oproepen, beheksen, bespreken.

Zauber-nebel, (*-nebels*, mv. *-nebel*) m. tooverachtige nevel of mist m.; *-netz* o. betooverd net o.; *-ort* m. betooverde plaats v.; *-palast* m. tooverpaleis, betooverd paleis o.; *-perspectiv* o. tooverkijker, caleidoscoop m.; *-pferd* o. betoverd paard o.; *-pinsel* m. (fig.) verrukkend penseel o., begoochelend penseel o.; *-ring* m. toovering m., betooverde ring m.; *-rotte* v. bende v., troep m. toovenaars; *-ruthe* v. toverroede v., toverstaf m.; *-saal* m. betooverde zaal v.; *-salbe* v. tooverachtige zalf v.; *-schall* m. tooverachtig geluid o.; it. verrukkend schoon geluid o.; *-schein* m. tooverachtige schijn m.; *-schlaf* m. tooverslaap m.; *-schlag* m. tooverslag m.; (fig.) verrukkende slag m.; *-schloss* o. betooverd slot o.; *-schrift* v. tooverachtig schrift o.; *-schule* v. school v. voor toovenaars; *-schwert* o. betooverd zwaard o.; it. tooverachtig zwaard o.; *-segen* m. bezwering v., tooverformulier o., betoovering v.; 2. bekoorlijkheid, verrukking v.; *-siegel* o. tooverzegel o., betoovering v., talisman m.; *-spiegel* m. tooverspiegel m.; *-spiel* o. verrukkend spel o.; 2. tooverspel o., Z. *Zauberei; -spruch* m., Z. *-segen; -stab* m. toverstokje o., *-stadt* v. betooverde stad v.; *-stimme* v. verrukkend schoone stem v.; *-strauch* m. tooverstruik, tooverhazelaarstruik m.; *-stück* o. toverstuk, tooverkunstje o., tooverij v.; 2. tooverstuk, tooverballet o.; *-ton* m., Z. *-klang; -trank* m. tooverdrank, minnedrank m.; *-trichter* m. tooverachtige trechter, toovertrechter m.; *-trommel* v. toovertrommel v.; *-tute* v. nevelster, nevelvlek v.; *-waffe* v. betooverd wapen o.; *-wald* m. betooverd woud o.; *-wasser* o. betooverd water o.; *-wehr* v., Z. *-waffe; -werk* o. tooverwerk, o., betoovering, hekserij v.; *-wesen* o. toverij, hekserij v., alles wat tot het tooveren behoort, Z. *Zauber; -wort* o. tooverwoord o.; *-wurzel* v. toverwortel m.; *-zeichen* o. tooverteeken, tooverzinnebeeld o., tooverletter v., talisman m.; *-zettel* m. briefje o. waarop een tooverspreuk staat, amulet o.; (fig.) voorbehoedmiddel o. tegen toverij.

Zauche, (*-n*) v. teef v., wijfjeshond m.

Zauden-gericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. rechtbank v. over erfelijke en eigen goederen; *-recht* o. recht o. dat bij de rechtbank over erfelijke en eigen goederen geldig is.

Zauderei, (*-en*) v. dralen, aarzelen, weifelen o., aarzeling, weifeling, besluiteloosheid v., getalm o.

Zauderer, (*-s*, mv. *Zauderer*) m., **-in,** (*-nen*) v. draler, talmer, treuzelaar m., draalster, talmster, treuzelaarster v., weifelachtige, besluitelooze m. en v.

Zauderhaft, (*-er, -(e)st*) bijv. nw. dralend, aarzelend, weifelend, treuzelend, talmachtig.

Zauderhaftigkeit, v., z. Z. *Zauderei.*

Zaudern, (*zauderte, gezaudert*) o. ww., m. *h.* aarzelen, treuzelen, dralen, talmen, langzaam zijn, besluiteloos zijn, opzien tegen, uitstellen, op de lange baan schuiven.

Zaum, (*-(e)s*, mv. *Zäume*) m. toom, teugel, breidel, tongriem m.; *am -e führen,* bij den teugel houden; *im -e halten,* beteugelen; (fig.) *seine Begierden und seine Zunge im -e halten,* breidelen, beteugelen, inhouden, in toom houden.

Zäumbar, bijv. en b. te beteugelen, tegen te houden, te toomen, in toom te houden; it. tembaar.

Zaum-binde, (*-n*) v. (Heelk.) breidel m.; *-buckel* m. knopje o. aan weerszijden van het paardengebit.

Zäumchen, (verkl.) o. (van de tong), toompje o., tongriem m., spanader v.; (van de roede), toompje o. der voorhuid.

Zäumen, (*zäumte, gezäumt*) bedr. ww. breidelen, in toom houden, toomen, den toom aandoen; (fig.) *die Leidenschaften -,* beteugelen; (Kookk.) *Kapaune -,* opbinden.

Zaum-frei, bijv. en b. zonder teugel, zonder breidel; (fig.) teugelloos, breidelloos, vrij, zonder opzicht; *-geld* o. drinkgeld o. aan een stalknecht bij het koopen of verkoopen van een paard gegeven wordende; *-los* bijv. nw. teugelloos, zonder teugels; (fig.) onbeperkt, geheel vrij, Z. *zügellos, -recht* bijv. nw. aan een toom gewoon, bereden, gedresseerd; *-scheide* v. strenglus v., lederen strengophouder m.

Zäumung, (*-en*) v. (fig.) beteugeling v.

Zaumzeug, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. (Heelk.) werktuig o. om de lippen eener wond aan te halen.

Zaun, (*-(e)s*, mv. *Zäune*) m. haag, heg, heining, schutting v.; (fig.) *eine Gelegenheit zum Streit vom -e brechen,* om eene kleinigheid twist zoeken; *vom -e brechen,* bij de haren er bij halen, een voorwendsel zoeken; *er ist nicht hinterm - gefunden, vom -e gebrochen,* hij is niet van de straat opgeraapt; *ein vom -e gebrochener Streit,* strijd m. om niets, om eene kleinigheid.

Zaun-ammer, (*-ammers*, mv. *-ammer*) m. haagvink m.; *-binder* m., Z. *-macher; -blume* v. haarmos o.; 2. *ästige* —, aardspinnenkruid o.; 3. pauwestaart m.; *-buche* v. hagebeuk m.; *-dürr* bijv. nw. (gemeenz.) zoo mager als een hont.

Zäunen, (*zäunte, gezäunt*) bedr. ww. omtuinen, met eene heining of haag omgeven, insluiten.

Zaun-gericht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Pfahlgericht; -gerte* v. teentje, takje o. tot het vlechten van heiningen; *-gilge* v. haaglelie v.; *-glocke* v., Z. *-blume;* 2. Z. *-winde; -hopfen* m. wilde hop v.; *-kirsche* v. geiteblad o.; *-könig* m. tuinkoning m.; (gemeenz.) winterkoninkje o.; *-lilie* v., Z. *-blume* (3); 2. Z. *-kirsche; -macher* m. haagmaker m., bij die heggen, hagen, heiningen maakt; *-pfahl* m. staak m., paal m. waaraan de heining verbonden wordt; *-rebe* v., Z. *-rübe* (1); 2. bitterzoet v.; *-recht* o. recht o. om eene heining te zetten, 2. onschendbaarheid v. van eene heining; *-reis* o., Z. *-gerte;* 2. klis v., kliskruid, kleefkruid o.; *-riegel* m. gewoon keelkruid o.; *-rind* o. gewoon riet o.; *-riss* m., Z. *-reis; -ritter* m. ridder m. wiens adeldom niet te bewijzen is; *-rose* v. hondsroos, wilde roos v.; *-rübe* v. witte wijngaard m.; *weisze* —, varkenswortel m., hondskers, duivelskers v., haarmos o.; 2. smeerwortel m.; —*nbitter* o. (Scheik.) vergiftig sap o. van den witten wijngaard; *-ruthe* v., Z. *-gerte; -schlieffer, -schlüpfer* m., Z. *-könig; -schwein* o., Z. *Igel; -ständer* m. tuinstaak m.; (Volkst.) *dünn wie ein* —, zoo vet als een Spaansch anker, zoo mager als een hont; *-stecken* m., Z. *-gerte; -weide* v. haagwilg, wilg(eboom) m. geschikt om heiningen te maken; 2. Z. *-riegel; -wicke* v. wilde wikke v.; *-winde* v. klokjeswinde, haagwinde v.

Zausen, (*zauste, gezaust*) bedr. ww. rukken, trekken, plukken; *jem. bei den Haaren -,* iem. bij het haar trekken; 2. wed. ww. *sich balgen und -,* rukken en plukken; it. plukharen.

Zebra, (*-s*, mv. *-s*) o. zebra, Kaapsche ezel, gestreepte ezel m.

Zech-bote, (*-n*, mv. *-n*) m. bode m. eener maatschappij van mijnontginning; *-brache* v. om de mijn liggend braakland o.; *-bruder* m. bij, die deel neemt aan eene drinkpartij; it. (gemeenz.) drinkebroer, dronkaard, nathals, zuiplap m.

Zeche, (*-n*) v. (in eene herberg), gelag o., vertering, schuld v.; *die - machen,* de vertering berekenen; (Spr.) *die - ohne den Wirth machen,* buiten den waard rekenen; it. *die - zahlen müssen,* het gelag

moeten betalen, het lootje leggen; 2. Z. *Zechgesellschaft*; 3. gilde o., kaste v., stam m.; 4. beurt, rij v.; *nach der* -, Z. *Reihe*; 5. (Bergw.) maatschappij v. tot mijnontginning, mijnmaatschappij v., 128 aandeelen o. mv. in eene mijn.

Zechen, (*zechte, gezecht*) o. ww. drinken; it. sterk drinken, zuipen, groote verteringen maken.

Zechen-eisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. hamer m. om staafijzer te merken; *-haus* o. verzamelplaats v. der mijnwerkers: *-register* o. lijst v., register o. der dagelijksche werkzaamheden in eene mijn.

Zecher, (*-s*, mv. *Zecher*) m., **-in,** (*-nen*) v. drinker, dronkaard, drinkebroer, zuiper, zuiplap m., drinkster, zuipster v.

Zech-fahne, (*-n*) v. gildevlag v., gildevaandel o.; 2. vlag v. ten teeken dat eene vergadering van mijnwerkers gehouden wordt; *-frei* bijv. nw. gelagvrij, kosteloos; *jem. — halten*, iem. vrij houden, het gelag betalen voor; *-führe* v. om beurten te leveren spandienst m.; *-gast* m. gast m.; *-gelage* o. drinkpartij v., drinkgelag o.; *-genoss, -gesell* m. lid o. van een gilde; 2. Z. *Zecher*; it. hij die deelneemt aan eene drinkpartij; *-gesellschaft* v. drinkebroersgezelschap o., Z. *-gelage*; *-haus* o., Z. *Zechenhaus*; *-hut* v. bij beurten te verrichten hoeding v. van het vee, beurtelingsch hoeden o.

Zechine, (*-n*) v. sechine v., gouden munt in Italië ter waarde van 5½ a 5⅔ gulden.

Zech-meister, (*-sters*, mv. *-ster*) m. (Bergw.) Z. *Zechenmeister*; 2. voorzitter m. bij eene drinkpartij; *-ordnung* v. gildereglement o.; *-probst* m. armmeester, diaken m.; *-schuld* v. herbergschuld v., vertering v.; *-stein* m. (Bergw.) gewone wijnsteen m.; (Delfst.) kalksteen m.; *-tag*, driemaandelijksche vergadering v. der mijnwerkers; *-theil* m. vier aandeelen o. mv. in eene mijn.

Zeck, (*-(e)s*) o., z. m. trekken, plagen, plukken, geplaag o., plagerij v.

Zecke, (*-n*) v. (Nat. hist.) teek of tiek v., schapenluis v.; *-nkorn* o. ricinuszaad o.

Zecken, (*zeckte, gezeckt*) bedr. ww. trekken, plukken, stooten, plagen.

Zecklerhaar, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. lang haar o. op grove baai.

Zeder, (*-n*) v. ceder, cederboom m.; *russische* of *sibirische* -, Z. *Zederfichte*; *weisze* -, witte ceder; - *aus Lycien*, jeneverboom m.; it. levensboom m.

Zeder-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *Zeder*; *-fichte* v. cederpijnboom m.; *-holz* o. bosch(je) o. van cederboomen.

Zedern, bijv. en b. van cederhout, cederhouten.

Zeder-nuss, (*-nüsse*) v. pinie, cedernoot v.; *-tisch* m. cederhouten tafel v.; *-wachholder* m. ceder-jeneverboom m.; *-wald* m. cederwoud o.

Zedoarbalsam, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. Carpatische balsem m.

Zedra(c)k, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. paternosterboom m., Egyptische acacia v., koraalboom m.

Zedrobalsam, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Zedoarbalsam*.

Zedulka, (*-s*) v. Russische draagstoel m.

Zehe, (*-n*) v. (Pl.) knoflookbolletje, knoflookklauwtje o.; 2. teen, toon m.: *grosze* -, groote teen of toon; *mit sechs* -, met zes teenen, zesteenig; *auf die -n treten, sich auf die -n stellen*, op de toonen of teenen gaan staan; *auf den -n gehen*, op de toonen of teenen loopen; (Volksk.) *er ist hohl bis an die -n*, hij is totaal uitgehongerd.

Zeh(e)n, bijv. nw. tien; *die - Gebote*, de tien geboden; *Haufen von - Bund Garben*, een hoop m. van tien schooven; 2. (*-en*) v. 10, tien v., X (als cijfer); (Sp.) een tiende, tien op elk. volgende kaarten.

Zeh(e)nd, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tiental o.

Zeh(e)nder, (*-s*, mv. *Zeh(e)nder*) m., Z. *Zehenter*.

Zeh(e)n-eck, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tienhoek m., vlak, lichaam o. met tien hoeken; *-eckig* bijv. nw. tienhoekig, met tien hoeken; *-ender* m. hert o. met tien takken.

Zeh(e)ner, (*-s*, mv. *Zeh(e)ner*) m. tiental o.; 2. *die* -, tienmannen m. mv.; 3. tienman m., lid o. van den raad van tien personen; (Pl.) mirteboom m. met geaderde bladeren; (Dichtk.) tienregelig vers o.

Zeh(e)nerlei, bijv. nw. tienderlei, in tien soorten.

Zeh(e)n-fach, -fältig, bijv. nw. tienvoudig, tienmaal zooveel; *das -e*, het tienvoudige, tienvoud o.; *-fusz* m. tienvoeter m., dier o. met tien pooten; *-füsze(r)* m. mv. tienvoetige schaaldieren o. mv.; *-füszig* bijv. nw. tienvoetig, tien pooten hebbende; *—e Krustenthiere* o. mv., Z. *-füszer*.

Zehen-gänger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. teentreders m. mv., dieren o. mv. die op de toppen der teenen loopen; *-glied* o. lid o. van een teen, van een vinger.

Zeh(e)ngriffelig, bijv. nw. (Pl.) tienstijlig, tien stampertjes hebbende.

Zehenhaut, (*-häute*) v. teenhuid, toonhuid v., vel o. van een teen of toon; 2. vlies o. tusschen de teenen der platvoetige dieren, zwemvlies o.; *-decke* v. bedekking v. van het zwemvlies.

Zeh(e)n-herr, (*-n*, mv. *-en*) m. tienman, decemviar m.; *-herrlich* bijv. nw. tot de tienmannen behoorende, de tienmannen betreffende; *-herrschaft* v. tienmanschap o., regeering v. van tien personen, decemviraat o.; *-herrschaftlich* bijv. nw., Z. *-herrlich*; *-hundert* bijv. nw. tienhonderd, duizend, tienmaal honderd; *-hundertste* bijv. nw. duizendste; *-jährig* bijv. nw. tienjarig, tien jaar oud, tien jaren durende; *-jährige Regierung*, regeering van tien jaar; *-jährlich* bijv. nw. om de tien jaar, alle tien jaar geschiedende; *-jahrfest* o. tienjarig feest, feest o. dat om de tien jaar gevierd wordt; *-kantig* bijv. nw. tienkantig, met tien kanten; *-klappig* bijv. nw. met tien kleppen, tien kleppen hebbende; *-kreuzer, —stück* o. geldstuk o. van tien kreuzers, tienkreuzerstukje o.; *-löthig* bijv. nw. van tien lood, van vijf ons; (van zilver), van zeven penningen en twaalf korrels; *-mal* bijv. nw. tienmaal; — *so viel*, Z. *-fach*; *-malig* bijv. nw. tienmaal herhaald; *-mann* m., Z. *-herr*; *-männerig* bijv. nw. (Pl.) tienhelmig, met tien meeldraden; *Classe der —en Gewächse*, klasse v. der tienhelmige planten, decandria v.; *-monatig* bijv. nw. tien maanden oud, tien maanden durende, van tien maanden; *-monatlich* bijv. nw. alle tien maanden geschiedende, tien maandelijks(ch).

Zehen-nagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. nagel m. van den teen; *-nerv* m. zenuw v. der teenen.

Zeh(e)n-pfennigstück, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tienpenningstuk, muntstuk o. van tien penningen; *-pfünder* m. tienponder m.; *-pfündig* bijv. nw. tienpondsch, tien pond wegende.

Zehenrücken, (*-kens*, mv. *-ken*) m. bovenkant m. van den teen.

Zeh(e)n-ruderig, bijv. nw. tienriemsch, met tien riemen; *-säulig* bijv. nw. tienzuilig, met tien zuilen; *—es Gebäude*, tienzuilig gebouw, decastylon o.

Zehensaum, (*-saum(e)s*, mv. *-säume*) m. kant m. van den teen; (van vogels), nagelvlies o.

Zeh(e)nschuhig, bijv. nw. tienvoetsch, tien voet lang, breed of hoog.

Zehenseite, (*-n*) v. zijkant van den teen.

Zeh(e)n-silbig, bijv. nw. tienlettergrepig, uit tien lettergrepen bestaande; *-silber* m. woord o. van tien lettergrepen.

Zehensohle, (*-n*) v. onderkant m. van den teen.

Zeh(e)nspaltig, bijv. nw. (Pl.) in tien deelen gekloofd, met tien spleten.

Zehenspitze, (*-n*) v. top m. van den teen.

Zeh(e)n-stadt, (*-städte*) v. eene van tien steden; *-strahl* m. (Nat. hist.) zeester v. met tien stralen; *-strahlig* bijv. nw. tien stralen hebbende.

Zehenstrecker, (*-kers*, mv. *-ker*) m. (Ontlk.) uitstrekkende teenspier v.

Zeh(e)n-stündig, bijv. nw. van tien uren, tien uren oud, tien uren durende; *-stündlich* bijv. nw. om de tien uren plaats hebbende.

Zeh(e)ntacker, (*-ackers*, mv. *-äcker*) m. akker m., land, veld o. met een tiend bezwaard.

Zeh(e)n-tägig, bijv. nw. tiendendaagsch, om de tien dagen geschiedende.

Zeh(e)ntamt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. tiendkantoor, departement o. der tienden.

Zeh(e)n-tausend, bijv. nw. tienduizend; *-tausendste* bijv. nw. tienduizendste.

Zeh(e)ntbar, bijv. nw. in tienen te verdeelen; (Leenw.) tiendplichtig.

Zehente, bijv. nw. tiende; 2. *der*,

die -, m. en v. tiende; *am -n des Monats*, den tienden der maand; *Clemens der -*, Clemens de Tiende; *zum -n*, Z. *zehntens*.

Zeh(e)nte, (*-n*, mv. *-n*) m. tiend o.; *den - einnehmen*, het tiend heffen.

Zeh(e)nteinnehmer, (*-mers*, mv. *-mer*) m., Z. *Zeh(e)nter*.

Zeh(e)ntel, (*-s*, mv. *Zeh(e)ntel*) o. tiende (gedeelte) o.

Zeh(e)nten, (*zeh(e)nte, gezeh(e)nt*) bedr. ww. het tiend heffen; 2. het tiend betalen; 3. (Krijgsw.) *ein Regiment ℒc -*, een man van de tien straffen, betalen, afdanken &.

Zeh(e)ntens, bijw. ten tiende, in de tiende plaats.

Zeh(e)nter, (*-s*, mv. *Zeh(e)nter*) m. tiendheffer m.; 2. tiendplichtige m.

Zeh(e)nt-ferkel, (*-ferkels*, mv. *-ferkel*) o. tiendvarken o., varken o. dat als een tiend gegeven wordt; *-frei* bijv. nw. tiendvrij, met tiendplichting; *-freiheit* v. tiendvrijheid v.; *-fröhner* m. hij die voor het tiend moet arbeiden; *-garbe* v. tiende schoof, schoof v. als tiend; *-geld* o. tiendgeld o., tiende penning m.

Zeh(e)ntheilig, bijv. nw. tiendelig, tientallig; (Nat. hist.) tienspietig, in tienen gekloofd, gespleten.

Zeh(e)nt-herr, (*-n*, mv. *-en*) m. heer, eigenaar m. die het recht van tiendbefling heeft, tiendheffer m.; *-korn* o. tiendkoren, tiendgraan o.; *-mann* m. tiendplichtige m.; *-ordnung* v. wet v. op het tiendrecht, verordening v. omtrent de tiendheffing; *-pflichtig* bijv. nw. tiendplichtig; *-pflichtigkeit* v. tiendplichtigheid, verplichting v. om het tiend te betalen; *-rechnung* v. tiendeelige rekening, decimaalrekening, rekening v. met tiendeelige breuken; *-recht* o. tiendrecht o.

Zeh(e)ntheil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Zeh(e)ntel*.

Zehentritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. trap m., tred m. op de teenen.

Zeh(e)nt-sache, (*-n*) v. tiendzaak, zaak v. betreffende de tienden; (Ger.) geding o. betreffende de tienden; *-sammler* m., Z. *-einnehmer*; *-scheuer* v. tiendschuur v.; *-schreiber* m. schrijver m. bij het tiendkantoor; *-schuldig* bijv. nw. tiendplichtig; *-verwandt* bijv. nw., Z. *-pflichtig*.

Zeh(e)n-viertelig, bijv. nw. met tien kwartieren; *-weibig* bijv. nw. (Pl.) met tien stampertjes; *-winkelig* bijv. nw. tienhoekig, met tien hoeken; *-wöchentlich* bijv. nw. tienweekelijksch, alle tien weken plaats hebbende; *-wochig* bijv. nw. tienweeksch, tien weken oud, tien weken durende; *-zackig* bijv. nw. met tien punten of tanden, tientandig; *-zehig* bijv. nw. tienteenig, tien teenen hebbende; *-zeilig* bijv. nw. tienregelig, uit tien regels bestaande.

Zehig, bijv. en b. teenen hebbende, van teenen voorzien.

Zehn, &, Z. *zeh(e)n ℒc*.

Zehrbedarf, (*-(e)s*) m., z.m. mondvoorraad m., levensbehoeften, mondbehoeften v. mv.

Zehren, (*zehrte, gezehrt*) o. ww., m. *h. von etw.* -, teren, leven, uitgaven doen, leven ten koste van; 2. (in de herberg), verteren, drinken; 3. (van wijn in een vat), indrogen; *-d*, veel vertering makende; (Gen.) verterende, invretend; *-des Fieber*, teringkoorts v.; II. bedr. ww. (van thee &), uitdrogen; (van brandewijn), den eetlust opwekken; 2. verteren, doen vermageren, in dikte doen verminderen.

Zehrer, (*-s*, mv. *Zehrer*) m. verlater m.; it. verteerder, doorbrenger m.; (Spr.) Z. *Sparer*.

Zehr-fieber, (*-fiebers*, mv. *-fieber*) o. (Gen.) teringkoorts, hectische koorts v.; *-frei* bijv. nw. kostvrij, vrije vertering hebbende; *jem. — halten*, iem. vrijhouden, iems. vertering betalen; *-freiheit* v. recht, voorrecht o. van kostvrij te zijn; *-geld* o. reisgeld o., teerpenning m.; *-gras, -kraut* o. betonie v.; 2. valeriaan v.; *-pfennig* m., Z. *-geld*.

Zehrung, (*-en*) v., Z. *zehren*; it. vertering v.; 2. Z. *Zeche*; 3. Z. *Auszehrung*; 4. Z. *Zehrgeld*; 5. smeer, wagensmeer o.

Zehrungs-frei, bijv. nw., Z. *zehrfrei*; *-kosten* mv. kosten m. mv. van onderhoud, vertering v.; *-steuer* v. belasting v. op levensmiddelen.

Zehr-vorrath, (*-rath(e)s*, mv. *-räthe*) m. levensmiddelen o. mv., proviand o.; *-wurm* m. huidworm, haarworm m.; *-wurzel* v. kalfsvoet m.; 2. teerwortel m.; *-zoll* m. (Mol.) toegegeven duim m. waters.

Zeichen, (*-s*, mv. *Zeichen*) o. teeken o.; (Sterrenk.) teeken, sterrenbeeld o., gesternte o.; *unter einem glücklichen - geboren*, onder een gelukkig gesternte geboren; 2. teeken, kenteeken o.; *- von Gesundheit*, teeken, kenmerk o.; (van eene ziekte), kenteeken, herkenningsteeken o.; *jemn. ein - geben*, iem. een teeken geven; 3. sein, signaal o.; *das - geben*, het sein geven; *aus der Ferne gegebenes -*, telegraphisch sein; it. (voor de godsdienstoefening), *das erste, zweite - geben, läuten*, voor de eerste, tweede maal de klok luiden; *zum -, dass ich dort war*, ten bewijze o. dat ik er was; 4. merkteeken o.; (in een boek), teeken o.; *ein - bei einer Schriftstelle machen*, een teeken zetten bij, een plaats in een werk aanstrepen; *er schrieb gewisse - hin*, hij zette zekere teekens; (van een koopman), merk, teeken o.; (Pap.) stempel m., merk o.; (Goudsm.) keur v.; (Timm.) voegschrap v., teeken, merk o.; (Gez.) merkring m., streep v., op de verrekijkerbuizen; (Zeew.) boei, baak, zeeton v.; (Muz.) verwijzingsteeken, renvooi o.; (van den tijd), kenmerk o.; 5. voorteeken o., voorspelling, zinspeling v.; *gutes, böses -*, (voor) teeken o.; (God.) wonder, mirakel o.

Zeichen-bild, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. zinnebeeld o.; *-brenner* m. hij die het merk & inbrandt; *-buch* o. teekenboek, album o.; *-deutend* bijv. nw. zinnebeeldig; *-deuter, —in*, wichelaar, waarzegger, sterrenkijker m., waarzegster, wichelares, sterrenkijkster v.; *-deuterei, -deutung* v. verklaring v. van een of meer teekens; 2. wichelarij, waarzeggerij v.; *-eisen* o. merkijzer, stempelijzer o., stempel m.; *-feder* v. teekenpen v.; *-garn* o. teekengaren o.; *-hammer* m. teekenhamer, merkhamer m.; *-kohle* v., Z. *Reisskohle*; *-kreide* v. teekenkrijt, zwart krijt o.; *-kunst* v. teekenkunst v.; *-lehre* v. leer v. der kenteekenen, leer v. der voorteekenen; *-leiste* v. (Glaz.) rij v.; *-meister* m. teekenmeester m.; *-pult* o. teekentafel v., teekenlessenaar m.; *-rahmen* m. teekenraam o.; *-rechenkunst, -rechnung* v. rekenkunst v., rekenen o. met teekens, algebra v.; *-schiefer* o. teekengriffel v.; (Delfst.) teekenschiefer o.; *-schule* v. teekenschool v.; *-sohle* v. zoutbron v. die aan arme knechten is afgestaan; *-spiel* o. teekenspel, spel o. dat met zekere teekens gespeeld wordt; *-sprache* v. gebaardentaal, taal v. door teekens; it. mimiek, pantomime v; *-stab* m. piket, stokje o. tot teeken; *-stempel* m. stempel m.; *-stift* m. teekenstift v. en o., teekenpen v.; *-stunde* v. teekenles v.; *-tisch* m. teekentafel v.; *-tuch* o. doek, lap m. om te merken; 2. (Naai.) teekenlap m.

Zeichnen, (*zeichnete, gezeichnet*) bedr. ww. teekenen, schetsen, eene teekening maken; *nach der Natur -*, naar de natuur teekenen; 2. merken, van een teeken voorzien; (fig.) doodslaan; 3. *Akten, Briefschaften -*, onderteekenen.

Zeichner, (*-s*, mv. *Zeichner*) m., **-in,** (*-nen*) v. teekenaar, merker m., teekenaarster, merkster v.

Zeichnerisch, bijv. nw. naar de regels der teekenkunst.

Zeichnung, (*-en*) v. teekening, afbeelding, schets v.; (Schild.) *eine schöne -*, teekening, voorstelling v.; (Scherts.) geklad, geknoei, gekrabbel o.; *toquirte, gewischte, getuschte, unschattirte -*, gedoezelde teekening, inktteekening, teekening v. zonder schaduw; 2. (van eene mossel, een hond &), vlek v.; *-scomptoir* o. assurantiekantoor o.; *-skunst* v. teekenkunst v.

Zeidel-bär, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Honigbär*; *-bast* m., Z. *Seidelbast*; *-baum* m. boom m. om bijenkorven van te maken; *-gut* o., Z. *-hufe*; *-heide* v. voor de bijenteelt geschikte weide v.; *-hufe* v. plaats, hoeve v. welke het recht heeft om bijen te houden; *-meister* m. opzichter m. der bijenkorven; *-messer* o. mes o. tot het uitsnijden van honing; *-mutter* v., Z. *-gut*.

Zeideln, (*zeidelte, gezeidelt*) bedr. ww. bijenkorven uitsnijden.

Zeidel-ordnung, (*-en*) v. reglement o. op de bijenteelt; *-recht* o. recht o. om bijenkorven in een bosch te houden; *-wald* m. wond, bosch o. geschikt om bijenkorven te houden; *-weide* v. voor de bijenteelt geschikte plaats v. in een bosch; *-zeichen* o. teeken o. van eigendom aan een boom, waarin bijen nestelen; *-zins* m. belasting v. voor het recht om bijen te houden.

Zeidler, (*-s*, mv. *Zeidler*) m. bijen-

houder, imker of ymker m., Z. *Zeidlermeister.*

Zeigbar, zeiglich, bijv.nw. toonbaar, te toonen, vertoonbaar.

Zeige-bank, (*-bänke*) v., Z. *-tafel; -finger,—strecker* m. wijsvinger m.; *-muskel* m. uitstrekkende spier v. van den wijsvinger.

Zeigen, (*zeigte, gezeigt*) bedr. en o. ww., m. *h.* wijzen, toonen, doen zien, voordoen, betoogen; *mit dem Finger etw., auf etw.* -, iets met den vinger aanwijzen; *jemn. etw.* -, toonen, voordoen, laten zien; *jemn. den Weg* -, wijzen, aanwijzen; 2. wed. ww. *sich* -, zich toonen, verschijnen, doen blijken; (i. k. bet.) klaarblijkelijk worden, duidelijk worden, blijken; (gemeenz.) zich voordoen, aankomen, Z. *erscheinen;* (van ziekten), zich vertoonen; *das wird sich bald* -, dat zal spoedig blijken; *es zeigte sich, dass &c.*, het bleek, men bevond.

Zeiger, (*-s*, mv. *Zeiger*) m., **-in,** (*-nen*) v. aantooner, aanwijzer m., aantoonster, aanwijsster v., hij, zij die toont, wijst &, Z. *zeigen;* (Ontlk.) Z. *Zeigefinger;* (Unrw.) wijzer m.; (van het kompas), naald v.; (Goudsm.) graveerstift v.; (Hand.) houder, toonder m.

Zeiger-linie, (*-n*) v. lijn v. die de zonnewijzer teekent; *-muskel* m., Z. *Zeigefingerstrecker; -platte* v. wijzerplaat v.; *-rad* o. wijzerrad o.; *-stange* v. ijzeren staaf v. van den zonnewijzer; *-uhr* v. wijzeruurwerk, horloge o., klok, pendule v. zonder slagwerk; *-werk* o. wijzerwerk o., werk o. dat de wijzers doet gaan.

Zeige-tafel, (*-n*) v., **-tisch,** (*-es*, mv. *-e*) m. tafel v. waarop men wijst, bord o.

Zeiglich, bijv. nw., Z. *zeigbar.*

Zeigstein, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zeilsteen, magneetsteen m.

Zeihen, (*zeihte, gezeiht*) bedr. ww. *jem. einer Sache, der Lüge* -, beschuldigen, aanklagen, betichten; 2. Z. *überführen.*

Zeiher, (*-s*, mv. *Zeiher*) m., **-in,** (*-nen*) v. beschuldiger, aanklager m., beschuldigster, aanklaagster v.

Zeiland, (*-s*, mv. *-e*) m. en o. (Pl.) aardleeuw, kemelshals m.

Zeile, (*-n*) v. lijn, rij v., regel m., streep, reeks v.; *eine - Bäume,* eene rij boomen; *in -n säen,* in eene rechte lijn zaaien, strooien; *in -n schlagen,* (van mest &), op rijen neerwerpen; *zwischen den -n lesen,* tusschen de regels doorlezen; (Drukk.) regel m.; *Raum zwischen zwei -n,* interlinie, tusschenlijn v.

Zeilen, (*zeilte, gezeilt*) bedr. ww. op lijnen zetten, op rijen zetten; (Bontw.) aaneenrijgen, aaneennaaien.

Zeilen-gerste, v., z. m. zomergerst v. met zes kwabben; *-weise* bijw. lijnsgewijs, lijn voor lijn, langs eene lijn.

Zeilig, bijv. nw. lijnen hebbende, regels hebbende; *zwei-,* tweeregelig.

Zeilsemmel, (*-n*) v. wittebrood o.

Zein, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) bijzonder plantvormend beginsel o. uit het zaad der mais, zeine v.

Zeinbrief, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) zeilbrief, convooibrief m.

Zeischen, (verkl.) o. sijsje o., Z. *Zeisig; -kraut* o. (Pl.) guichheil o.

Zeisel, (*-n*) v. spitsmuis v.; *-bär* m. (Prov.) zwarte beer, gewone beer, bruine beer m.

Zeisig, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. sijsje o.; (fig.) lichtzinnig mensch, losbol m.; (Scherts.) *sauberer* -, wakkere klant m.; it. *schlauer* -, slimme vogel, guit m.; *-grün* o. geelachtig groen, groenachtig geel o.

Zeisigkraut, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Zeischenkraut.*

Zeisiglein, Zeislein, (verkl.) o., Z. *Zeischen.*

Zeist, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Zeisel.*

Zeit, (*-en*) v. tijd m.; *von - zu* -, van tijd tot tijd; *zur - of der* -, tegenwoordig; *noch zur* -, tegenwoordig, nog heden ten dage, tot hiertoe; *nach der* -, naderhand, later; *die - her,* tot hier toe, gedurende dien tijd; *seit der* -, sedert dien tijd, sedert; *seit einiger* -, sedert eenigen tijd; *von der - an,* van dien tijd af; *mit der* -, mettertijd; *von langer, geraumer - her,* lang geleden, sedert langen tijd; *bei -en,* bij tijds, van pas; *vor kurzer, geraumer* -, voor korten, geruimen tijd, kort, lang geleden; *unter der* -, *dass &c.*, gedurende den tijd, onder de hand dat, middelerwijl; *zu -en,* somtijds, nu en dan; *zu allen -en,* ten allen tijde, altijd; *jem. in längerer - nicht mehr sehen,* iem. in langen tijd niet meer zien; *um die - der Ernte,* ten tijde van den oogst; *zur - der Sündfluth,* ten tijde van, tijdens den zondvloed; *an keine - gebunden sein,* aan geen tijd, uur o. gehouden zijn; *es ist noch früh an der* -, het is nog vroeg; *welche - ist es?,* hoe laat is het?; *um welche -?,* hoe laat?; *sich in die - schicken,* zich naar de tijdsomstandigheden schikken; *die goldene* -, de gulden of gouden tijd, gouden eeuw v.; *er hat gute* -, hij is recht op zijn gemak; *das hat* -, *damit hat es gute* -, dat heeft den tijd, heeft geen haast; - *meines Lebens habe ich noch nie &c.*, in mijn leven heb ik &; - *Lebens will ich &c.*, mijn geheele leven wil ik &; *zu meiner* -, in mijn tijd; (gemeenz.) *du meine -!,* ach Heere, mijn tijd!; *zu rechter - kommen,* juist van pas komen; *es ist* -, *dass &c., zu &c.*, het is tijd &, om &; *zu rechter - etw. thun,* te rechter tijd, op den behoorlijken tijd; *ausser der - etw. thun,* buiten tijds iets doen, ten onpas; *die theuere* -, dure tijd, hongersnood m.; *es ist hohe* -, *es ist die höchste* -, het is hoog tijd, het is meer dan tijd; 2. jaargetijde, seizoen o.; - *der Blüthe,* bloeitijd m.; - *der Weinlese,* tijd m. van den wijnoogst; *zu seiner* -, als het tijd is, ten gepasten tijde; 3. tijd m., tijdsverloop, tijdstip o., termijn, bepaalde tijd m.; *jemn. eine - festsetzen,* iem. een tijd bepalen; *jemn. - zu etw. geben,* iem. tijd geven om; it. *lassen Sie mir - dazu,* laat mij den tijd daartoe; *nicht mehr viel - vor sich haben,* niet veel tijd meer hebben; it. (van zwangere vrouwen), op het laatst loopen; *vor der - niederkommen,* ontijdig bevallen; *übrige, freie* -, ledige, vrije tijd m.; *ich habe keine - dazu,* ik heb daarvoor geen tijd; *auf - kaufen,* op tijd koopen, niet kontant betalen; *in - von,* na verloop van, binnen den tijd van; *die - wird mir lang,* de tijd duurt mij lang, ik verveel mij, Z. *lang, Weile;* 4. (van vrouwen), maanstond m.; it. regels m. mv., menstruatie v.; (Spraakk.) tijd m.; *gegenwärtige* -, tegenwoordige tijd m.; *unlängst vergangene* -, onvolmaakt verleden tijd; *längst vergangene* -, volmaakt verleden tijd; *voraus vergangene* -, meer dan volmaakt verleden tijd; *künftige* -, toekomende tijd; *einst vergangene* -, tweede toekomende tijd, betrekkelijk toekomende tijd; (Spr.) - *bringt Rosen,* de tijd baart rozen.

Zeit, voorz., Z. *seit.*

Zeit-abschnitt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tijdstip o., tijdsbegin, tijdvak o., tijdrekening v., Z. *-raum; -aller* o. leeftijd, tijd m., eeuw v.; *das goldene* —. de gouden eeuw; *in allen —n,* ten allen tijde, door alle eeuwen heen; *in unserm* —, in onze dagen, tegenwoordig; *-angabe* v. opgaaf v. van den tijd, datum m.; *-aufwand* m. besteden o. van tijd, opoffering v. van tijd, verlies o. van tijd; *-bedarf* m. tijd m. dien men noodig heeft, noodige tijd m.; *-bedrückung* v. verdrukking v. des tijds; *-bedürfniss* o. behoefte v. des tijds; *-beere* v. zwarte Sint-Jansbes, zwarte aalbes v.; *-begebenheit* v. gebeurtenis v. des tijds, tegenwoordige gebeurtenis v.; *-beginn* m. tijdbegin, begin o. des tijds; 2. Z. *-rechnung;* 3. Z. *-abschnitt; -behelf* m. voorloopig middel, hulpmiddel, middel o. om tijd te winnen, noodhulp v.; *-berechner* m. tijdrekenkundige m.; *-berechnung* v. (Zeew.) berekening v. van den tijd, zonschieten o.; 2. tijdrekening v.; *-beschreiber* m., Z. *-berechner;* 2. beschrijver m. van den tijd, chronograaf m.; *-beschreibung* v. beschrijving v. van den tijd, Z. *-berechnung;* 2. tijdrekenkunde, chronographie v.; *-bestimmung* v. tijdsbepaling, vaststelling v. van een tijd; *-bild* o. beeld o. des tijds, figuurlijke voorstelling v. van den tijd; *-blume* v., Z. *-lose; -bock* m. (Landh.) bok m. van meer dan twee jaar; *-bogen* m. (Sterrenk.) tijdboog m.; *-buch* o. jaarboek o., kroniek v.; *-dauer* v. tijdduur, duur m. van den tijd; *-denkmal* o. gedenkstuk o. van den tijd; *-dieb* m. tijddief m.

Zeiten-buch, (*-buch(e)s*, mv. *-bücher*) o., Z. *Zeitbuch; -dunkel* o. duisternis v. der tijden, duistere tijd, onbekende tijd m., onbeschaafdheid, onwetendheid v. des tijds; *-gott* m. god m. van den tijd, Saturnus m.; *-kreis* m. tijdkring m.; *-kunde* v., Z. *Zeitkunde; -lauf* m. loop m. des tijds, tijdsverloop o.; *-weise* bijw. van tijd tot tijd, met tusschenpoozen, nu en dan, bij oogenblikken.

Zeit-fehler, (*-lers*, mv. *-ler*) m., Z. *-verstosz; -feier* v. viering v. van een zekeren tijd; *-fluss* m. (fig.) tijdstroom, stroom m. des tijds; *-folge* v. volgorde

v. van den tijd, opeenvolging v. der tijden, aaneenschakeling v. van gebeurtenissen; *-form* v. (Spraakk.) tijdvorm m., wijs v.; *-forscher* m., Z. *-berechner; -forschung* v. tijdrekenkunde, chronologie v.; *-fortschritt, -gang* m. voortgang m. des tijds; *-geist* m. tijdgeest, heerschende geest m. des tijds, algemeene richting in zekeren tijd; *-geld* o. geld o. dat men op zekeren tijd noodig heeft; *-gemäsz* bijv. en b. met den tijd overeenstemmend, overeenkomstig den tijd, gelegen, gepast; *-genoss, —in*, tijdgenoot m., tijdgenoot(e) v.; *-genossenschaft* v. gelijktijdigheid v.; 2. (verzam.) tijdgenooten m. en v. mv.; *-geschäft* o. (Hand.) koop m. op tijd, koop m. die niet kontant betaald wordt; *-geschichte* v. tijdrekenkundige geschiedenis v.; 2. Z. *-buch;* 3. geschiedenis v. door een tijdgenoot geschreven; *-geschmack* m. smaak m. des tijds; *-gewalt* v. geweld o., macht v. des tijds; *-gewinn* m. tijdbesparing v.; *des —s wegen*, om tijd te sparen, om tijd uit te winnen; *-glauben* m. geloof o. van een tijd; *-gläubig* bijv. nw. zwakgeloovig; *-gleichung* v. (Nat.) tijdevening v.; *-hafen* m. (Zeew.) haven v. die slechts op sommige tijden kan bevaren worden; *-halter* m. zeehorloge o. ter bepaling van den tijd op zee, chronometer m.; *-hammel* m. (Landh.) hamel m. die ouder is dan 2 jaar.

Zeither, zeitherig, bijv. nw., Z. *seither &c.*

Zeitherrscher, (*-s*, mv. *Zeitherrscher*) m. tijdelijk heerscher, tijdelijk vorst, dictator m.

Zeitig, bijv. en b. tegenwoordig, hedendaagsch, in den tegenwoordigen tijd; (van eene straf), tijdelijk, niet eeuwig, Z. *zeitlich;* 2. *- genug kommen*, tijdig, op zijn tijd, vroeg genoeg komen; 3. Z. *früh;* II. (fig.) vroeg rijp; *- werden*, rijpen, rijp worden.

Zeitigen, (*zeitigte, gezeitigt*) o. ww., m. *h.* rijpen, rijp worden; (Gen.) (van zweren), rijp worden, doorbreken; 2. bedr. ww. *das Obst -*, doen rijpen.

Zeitigung, (*-en*) v. rijpwording, rijpheid v.; (van eene zweer), doorbreken o.; (Tuinb.) rijpheid v.; it. bespoediging v.

Zeit-irrthum, (*-thum(e)s*, mv. *-thümer*) m., Z. *-verstosz; -karg* bijv.nw. zuinig met den tijd, den tijd goed bestedend; *-kauf* m. koop m. op tijd, koop m. die niet kontant betaald wordt; *-kreis* m., Z. *Zeitenkreis; -kuh* v. koe v. van twee jaar, tweejarige koe v.; *-kunde* v. tijdkunde, tijdrekenkunde v.; *-kundig* bijv. nw. den tijd kennende, tijdrekenkundig; *der —e*, tijdrekenkundige m.; *-kunst* v., Z. *-kunde; -kürzend* bijv. nw. tijdkortend, aangenaam, prettig, vermakelijk; *-kürzung* v. tijdkorting, uitspanning v., tijdverdrijf o.; *-lang* bijv. nw. *eine —*, een tijd lang, eenigen tijd, gedurende een zekeren tijd; *nur eine — dauern*, slechts een tijd lang duren, tijdelijk zijn; *-länge* v. lengte v. des tijds; *-lauf* m. loop m. des tijds; 2. mv. *-läufe, -läufte*, Z. *-verhältnisse; -lebens* bijw. gedurende het leven, van mijn, (uw, zijn) leven; *-lehen* o. tijdelijk leen o.; *-lehre* v. tijdrekenkunde, chronologie v.

Zeitlich, bijv. en b. tijdelijk, vergankelijk, kortstondig, sterfelijk, aardsch; *- und ewig unglücklich*, tijdelijk en eeuwig, voor den tijd en de eeuwigheid; *das -e*, het tijdelijke, de aardsche zaken; it. het leven o.; *das -e segnen*, het tijdelijke met het eeuwige verwisselen, sterven, overlijden; 2. *-e Güter*, tijdelijk, aardsch, wereldsch; *-keit* v. tijdelijkheid, vergankelijkheid, kortstondigheid v.; it. aardsche leven o.; 2. tijdelijke macht, wereldlijke macht v.

Zeit-los, bijv. nw., Z. *unzeitig* (1. 2); *-lose* v. (Pl.) tijloos v.; *-mangel* m. gebrek o. aan tijd; *-masz* o. tijdmaat v., tijdperk o., tijdrekening v.; (Spraakk.) lengte v. der lettergrepen, quantiteit v.; 2. (Muz.) tijdmaat v., tijd, rythmus m.; *-mäszig* bijv. nw., Z. *-gemäsz; -mensch* m. mensch m. die zich naar de tijdsomstandigheden weet te schikken; *-merkwürdigkeit* v. merkwaardige gebeurtenissen v. nw. der tijden; *-messer* m. hij die den tijd afmeet; 2. chronometer m.; *-messkunst, -messung* v. tijdmeetkunde, chronometrie v.; (Spraakk.) prosodie v.; *-ochs* m. tweejarige os m.; *-ordnung* v. tijdsorde, chronologie v.; *-pacht* v. tijdelijke pacht, pacht v. voor zekeren tijd; *-pflicht* v. plicht m. die tot zekeren tijd beperkt is; *-punkt* m. tijdperk, tijdvak o.; 2. tijdstip, oogenblik o.; *-raubend* bijv. nw. tijdroovend, veel tijd kostende; *-raum* m. tijdsbestek o., tijdperk o., periode v.; *-rechner* m. tijdrekenkundige m.; *-rechnung* v. tijdrekening, jaartelling, tijdrekenkunde v.; *Anfang einer —*, begin eener tijdrekening; *christliche —*, christelijke jaartelling; *mahomedanische —*, jaartelling v. der Mahomedanen, hegira v.; *—sfehler* m., Z. *-verstosz; -register* o. tijdrekenkundige tafel v., kroniek v.; *-rente* v. lijfrente v.; *-ring* m. tijdkring m.; *-schaf* o. tweejarig schaap o.; *-scheide* v. tijdperk, tijdvak o., periode v.; *-schrift* v. tijdschrift, weekblad, maandschrift, maandwerk o.; *-schrifter* of (i. k. bet.) *-schriftler* m. schrijver m. van blauwboekjes, pamfletschrijver m.; *-schwingen* v. mv. vleugelen m. mv. des tijds, vlucht v. des tijds; *-sparung* v. besparing v. van tijd; *-splitterer* m. hij die zijn tijd verbeuzelt, tijdverkwister m.; *-splitterung* v. tijdverkwisting v., slecht gebruik o. van den tijd; *-strom* m. tijdstroom, stroom m. des tijds; (Zeew.) neer, sterke rafeling of brabbeling v. in het water, op vaste tijden terugkomend getij o., draaiing v. van het water; *-stufe* v. tijdperk o., periode v., tijdvak o.; *-tafel* v., Z. *-register; -theil* m., *-theilchen* (verkl.) o. tijddeeltje o.; *-üblich* bijv. en b. in vroegeren tijd gebruikelijk, volgens de gewoonte des tijds; *-umstand* m. tijdsomstandigheden v.; *die jetzigen -umstände*, de tegenwoordige tijdsomstandigheden v. mv.

Zeitung, (*-en*) v. tijding v., bericht, nieuws o.; 2. nieuwsblad, dagblad o., courant of krant v.; *in die - setzen*, in de courant zetten, eene advertentie plaatsen; *diese Frau ist eine lebendige -*, die vrouw is als het ware eene courant.

Zeitungs-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. advertentiekantoor, bureau o. eener courant; *-artikel* m. dagbladartikel o.; *-blatt* o. dagblad, nieuwsblad, nommer o. van een dagblad; *-blättchen* o. nieuwsblaadje o.; *-bringer* m. courantenbrenger, krantenjongen m.; *-dichter* m. hij die nieuwstijdingen verzint; *-drucker* m. krantendrukker m.; *-druckerei* v. courantdrukkerij, krantendrukkerij v.; *-expedition* v. bureau o. der courant; *-krämer* m., Z. *-träger* (1); *-krieg* m. twistgeschrijf o. in de couranten, polemiek v.; *-kundschaft* v. opsporen o. van nieuwtjes; *-leser* m. dagbladlezer, courantenlezer m.; *-lexikon* o. aardrijkskundig woordenboek o.; *-liebhaber* m. liefhebber m. van couranten; *-mann* m. krantenman m.; *-nachricht, -neuigkeit* v. krantennieuws, bericht, nieuws o. uit de courant; *-redacteur* m. redacteur m. eener courant; *-sammler* m. courantenverzamelaar m.; *-schmied* m. (gemeenz.) hij die nieuwtjes vertelt; *-schreiber* m. (veroud.) courantenschrijver, redacteur m. van een dagblad &; *-stube* v. verzendingskantoor o. eene courant, bureau o. van een dagblad &; *-träger, —in*, hij, zij, die couranten & roadbrengt, uitvent; 2. Z. *-schmied.*

Zeit-untersuchung, (*-en*) v. tijdrekenkundig onderzoek o.; *-veränderung* v. door den tijd veroorzaakte verandering, verandering v. van tijd; *-verderb* m. tijdverlies o.; *-verderber* m. hij die zijn tijd verbeuzelt, verspilt, tijdverkwister m.; *-vergang* m. tijdsverloop o.; *-vergeuder* m., Z. *-verderber; -verhältnisse* o. mv. verhouding v. der tijdsomstandigheden; *-verkürzend, -verkürzung* v., Z. *-kürzend &; -verlauf* m. verloopen o. van den tijd; 2. tijdsverloop, tijdsbestek o., tijd m.; 3. duur m.; *-verlust* m. tijdverlies o.; *ohne —*, onmiddellijk, dadelijk, terstond, onverwijld, zonder tijd te verliezen; *-verschwender* m., *-verschwendung* v., Z. *-verderber, -verderb; -versplitterung* v., Z. *-splitterung; -versetzung* v., *-verstosz* m. vergissing, fout v. in de tijdrekening, anachronisme o.; *-vertrag* m. tijdige onderhandeling, verdrag o. omtrent den tijd; *-vertreib* m. tijdverdrijf o., tijdkorting, uitspanning v.; *zum —e*, tot tijdverdrijf, tot uitspanning; *sich einen — mit etw. machen*, iets doen tot tijdverdrijf, om den tijd te korten; *-vertreibend* bijv. nw., Z. *-kürzend; -vertreiber, —in*, hij, zij dien den tijd doet verdrijven, tijdkorter m., tijdkortster v.; *-verwandter* m., Z. *-genoss; -verwechslung* v., Z. *-verstosz; -wähler* m., Z. *Tagwähler; -wandlung* v. (Spraakk.) vervoeging v.; *-wart* m., Z. *-halter; -wechsel* m. verwisseling v. des tijds, wisselvalligheid v.; *-weilig* bijv. nw. tegenwoordig, hedendaagsch; 2. tijdelijk; *-weise* bijw. van tijd tot tijd, nu en dan, op zekere tijden; 2. tijdelijk, voor een tijd; *-weiser* m. tijdwijzer, almanak m.; *-wierig* bijv. nw. tijdelijk, een zekeren tijd durend; 2.

chronisch, op zekere tijden verschijnende; *-wind* m. periodieke wind, wind m. die op zekere tijden waait, passaatwind m.; *-wort* o. woord o. dat een tijd aanduidt: (Spraakk.) werkwoord o.; *-wörtlich* bijv. nw. als een werkwoord, van een werkwoord, afgeleid van een werkwoord; *-zahl* v. tijd etal, jaartal o.

Zelge, (*-n*) v. (Landb.) omtuind land o., omtuinde akker m.

Zellbruder, (*-s*, mv. *Zellbrüder*) m. kluizenaar, monnik, heremiet m.

Zellchen, (verkl.) o. celletje o., kleine cel v.

Zelle, (*-n*) v. cel v., eenzaam verblijf o.: (Ontlk.) cel v., vat o.: *kleine -*, celletje, vaatje o.: 2. klein klooster, bidvertrek o.

Zellen, (*zellte, gezellt*) bedr. ww. van cellen voorzien.

Zellen-förmig, bijv. nw. celvormig, als eene cel; *-förmigkeit* v. celvormigheid v.; *-gang* m. kloostergang m. naar de cellen; *-gebäude* o. celvormig gebouw o.; *-gewebe* o., Z. *Zellgewebe*; *-haufen* m. celvormige laag v. mosselen; *-haus* o. huis o. waarin vele vertrekjes zijn; *-koralle* v. koraal o. met celvormige gaten, celkoraal o.; *-rad* o. rad o. met een waterbakje; *-schwamm* m. celachtige spons v.; *-schicht* v., Z. *-haufen*; *-system* o. celinlair stelsel o.; *-wespe* v. in cellen wonende wesp v.

Zellerie, (*-s*) m., z. m., Z. *Sellerie*.

Zellernuss, (*-nüsse*) v. lammertsnoot, groote hazelnoot v.; *-baum* m. lammertsnotenboom m.

Zell-gewebe, (*-gewebes*, mv. *-gewebe*) o. cellenweefsel o.: 2. celvormig lichaam o.; *-haut* v. celvliesje o.

Zellicht, bijv. en b. als cellen, celvormig, cellulair.

Zellig, bijv. en b. vol gaten, met cellen; *-e Frucht*, vrucht v. met cellen: (Ontlk.) *-e Haut*, huid v. met poriën.

Zell-körper, (*-körpers*, mv. *-körper*) m. celvormig lichaam o.; *-stoff* m., Z. *-gewebe*.

Zeloso, bijw. met nadruk, met vuur, ijverig.

Zelot, (*-en*, mv. *-en*) m., Z. *Eiferer, Gesetz-* of *Glaubenseiferer*.

Zelotte, (*-n*) v. Turksche zilvergulden m.

Zelt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Rijk.) telgang, pasgang m.: *den - gehen*, den telgang gaan; 2. (Apoth.) - of *Zeltchen*, artsenijkoekje o.

Zelt, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tent, hut v.: *oben spitz zulaufendes -*, tent, paviljoen o.; *ein - aufschlagen*, eene tent opslaan: 2. (Ontlk.) voortzetting v. der harde hersenhuid: (fig.) gewelf o., dom m.

Zelt-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., Z. *-stange*; 2. palmboom m. met verbazend groote bladeren; *-bett* o. tentbed, veldbed o.; 2. tentvormig ledekant, paviljoen o.; *-bewoner* m. tentbewoner m.; *-bude* v. kraam, tent v.

Zeltchen, Zeltlein, (verkl.) o. tentje o.

Zelt-dach, (*-dach(e)s*, mv. *-dächer*) o. dak o. over eene tent, tentdak, dak o. van eene tent, tentvormig dak, paviljoen o.; *-decke* v. zeil.

Zelten, (*zeltete, gezeltet*) o. ww. in eene tent gaan wonen; *Vieh -*, lubben, snijden.

Zelten, (*-s*, mv. *Zelten*) m. pepernoek m.: it. borstkoekje o.

Zelter, (*-s*, mv. *Zelter*) m. telganger m., hakkenei v.; *-gang, -schritt* of *Zeltgang &c.* telgang m.

Zelt-geräth, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tentgereedschap o., alles wat tot eene tent behoort; *-haus* o. tent v., tenthuis o., paviljoen o.; *-leinwand* v. tentlinnen o.; *-pfahl* m. tentpaal m.; *-pferd* o. paard o. dat de tenten draagt; *-pflock* m., Z. *-pfahl*; *-schneider* m. tentenmaker m., hij die het linnen voor de tenten snijdt; *-seil* o., Z. *-strick*; *-stange* v., Z. *-pfahl*; *-strick* m. touw o. voor eene tent; *-stuhl* m., Z. *Feldstuhl*; *-tuch* o., Z. *-leinwand*; *-wagen* m. tentwagen, wagen m. voor de tenten: 2. tentwagen m., met een zeil overdekte wagen m.

Zema, (*-s*) o., z. m. uitgekookte, afgekookte o.: 2. zeem o.

Zember-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., **Zembrafichte,** (*-n*) v. Siberische den, Siberische ceder m.; *-nuss* v. pijnnoot v., pijnappel m.

Zemmel, (*-s*, mv. *Zemmel*) m. jonge wijnstok m.; (Jachtw.) (van het wild), roede v.

Zend-Avesta, v., z. m. Zend-Avesta v., bijbel m. van Zoroaster.

Zenge, (*-n*) v. (Giet.) kolenmaat v.

Zenith, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Sterrenk.) toppunt, zenith o.

Zent, (*-e*) v. rechtsgebied o., jurisdictie v.; 2. Z. *Zentgericht*; 3. Z. *Gerichtsbezirk*.

Zent, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. cent, honderd o.: *pro -*, percent, ten honderd.

Zent-bar, bijv. nw. tot het rechtsgebied behoorende, aan het gerecht onderworpen; *-büttel* m. bode, pedel m. van het gerecht; *-ding* o., Z. *-gericht*; *-fall* m. geval o. dat tot de crimineele rechtbank behoort; *-folge* v. verplichting v. tot handbieding; *-frei* bijv. nw. niet voor de crimineele rechtbank verantwoordelijk; *-gericht* o. rechtbank v., rechtsgebied o., crimineele rechtbank v., crimineel gerechtshof o.; *-graf* m. rechter m. in een crimineel gerechtshof; *-grafschaft* v. rechterambt o. bij eene crimineele rechtbank; *-herr* m. voorzitter m. van een crimineel gerechtshof; *-klage* v. aanklacht v. bij eene crimineele rechtbank; *-mann* (mv. *-leute*) m. hij die aan eene crimineele rechtbank onderworpen is.

Zentner, (*-s*, mv. *Zentner*) m., Z. *Zentmann*; 2. centenaar o., Z. *Centner*.

Zentner-gewicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. centenaarsgewicht, gewicht o. van een centenaar; *-joch* o. (fig.) drukkend juk, zwaar juk o.; *-last* v. last m. van een centenaar zwaar; (fig.) groote last, zware last m.; *-schwer* bijv. nw. een centenaar wegende; (fig.) centenaarzwaar, zeer zwaar, drukkend; *das liegt mir — auf dem Herzen*, dat ligt mij als een steen op het hart; *-schwere* v. zwaarte v. van een centenaar; *-stein* m. steen m. die een centenaar weegt.

Zent-ordnung, (*-en*) v. strafwetboek o.; *-pflichtig* bijv. nw., Z. *zentbar*; *-recht* o. recht o. van het hoog gerechtshof; *-richter* m. lijfstraffelijke rechter, rechter m. in een crimineel gerechtshof; *-sache* v. crimineele zaak, lijfstraffelijke zaak; *-schöffe* m. assessor m. bij een crimineel gerechtshof; *-schreiber* m. griffier m. bij het crimineel gerechtshof; *-verwandt* bijv. nw., Z. *-bar*; *-vogt* m., Z. *-richter*; *-wache* v. bewaking v. van een misdadiger.

Zeolith, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Delfst.) glassteen, zeoliet m.

Zephyr, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. westenwind m., zefir m.: (Fabell.) Zephir, god m. der zachte winden: (fig.) zachte koelte v., aangenaam koeltje o.; *-wolle* v. zefierwol v.

Zepter, (*-s*, mv. *Zepter*) m. en o. schepter, staf m.

Zepter-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. amandelboom m.; *-fähig* bijv. nw. in staat om te regeeren, den schepter te voeren; *-führer* m. hij die een schepter draagt, gekroond hoofd o.; *-lehen* o. (verond.) rijksleen, kroonleen o.; *-tau* o. valreep m.; *-tragend* bijv. nw. een schepter voerende, een staf dragende; *-träger* m., Z. *-führer*; 2. stafdrager m.: (School.) pedel m.

Zerackern, (*zerackerte, zerackert*) bedr. ww. kort en klein ploegen, geheel en al doorploegen.

Zerarbeiten, (*zerarbeitete, zerarbeitet*) bedr. ww. doorwerken, door veel arbeiden verwoesten, in alle deelen uitwerken: (Bak.) door en door bewerken, doorkneden, vermalen: 2. wed. ww. *sich -*, zich afwerken, zich dood werken.

Zerästelung, (*-en*) v. vertakking v.

Zerbeiszen, (*zerbiss, zerbissen*) bedr. ww. onr. kort en klein bijten, aan stukken bijten, met de tanden vermalen, kraken.

Zerbeizen, (*zerbeizte, zerbeizt*) bedr. ww. *Fleisch -*, geheel en al doen uitbijten.

Zerbersten, (*zerbarst, zerborsten*) o. ww. onr., m. *s.* aan alle kanten bersten, geheel en al uiteenspringen, scheuren.

Zerblasen, (*zerblies, zerblasen*) bedr. ww. onr. wegblazen, aan stukken blazen: 2. wed. ww. *sich -*, zich moede blazen.

Zerblättern, (*zerblätterte, zerblättert*) bedr. ww. ontbladeren, van bladeren berooven, afbladeren: 2. wed. ww. *sich -*, ontbladeren, de bladeren verliezen, loslaten, schilferen.

Zerbläuen, (*zerbläute, zerbläut*) bedr. ww. *jem. -*, afranselen, bont en blauw slaan.

Zerbohren, (*zerbohrte, zerbohrt*) bedr. ww. door boren bederven, vol gaten maken.

Zerbraten, (*zerbratete* of *zerbriet, zerbraten*) bedr. en o. ww. onr. verbraden, door veel braden bederven.

Zerbrechen, (*zerbrach, zerbrochen*)

bedr. ww. onr. breken, verbreken, kort en klein breken, aan stukken breken; (gemeenz.) *sich den Kopf über etw.* -, zich het hoofd breken over iets.

Zerbrechlich, bijv.nw. breekbaar, licht breekbaar, zwak, broos, bros; *-keit* v. breekbaarheid, zwakheid, brosheid v.

Zerbrennen, (*zerbrannte, zerbrannt*) bedr. ww. onr. verbranden, door branden aan stukken breken.

Zerbröckeln, zerbrocken, zerbröseln, (*zerbröckelte, zerbröckelt, zerbrockte, zerbrockt* en *zerbröselte, zerbröselt*) bedr. ww. verbrokkelen, in kleine stukjes breken, verkruimelen; 2. o. en wed. ww. *sich* -, afbrokkelen, kruimelen.

Zerbrühen, (*zerbrühte, zerbrüht*) bedr. ww. door broeiing bederven.

Zerbügeln, zerbürsten, (*zerbügelte, zerbügelt* en *zerbürstete, zerbürstet*) bedr. ww. door veel strijken en borstelen bederven.

Zerdrehen, (*zerdrehte, zerdreht*) bedr. ww. verdraaien, door draaien bederven, verwringen.

Zerdreschen, (*zerdrosch, zerdroschen*) bedr. ww. onr. kort en klein dorschen; (fig.) afranselen, afrossen.

Zerdrücken, (*zerdrückte, zerdrückt*) bedr. ww. kort en klein drukken, ineendrukken, platdrukken, verpletteren, kneuzen.

Zerfahren, (*zerfuhr, zerfahren*) bedr. ww. onr. met rijden breken, aan stukken rijden, overrijden; 2. o. ww., m. *s.* (van een ei), barsten, opengaan, openspringen; II. bijv. nw. ordeloos, onsamenhangend, verward; (Kookk.) *-e Suppe,* soep v. waarin eieren geklensd zijn; *-heit* v. ordeloosheid, wanorde, verwarring v., gebrek o. aan samenhang.

Zerfall, (*-(e)s,* mv. *Zerfälle*) m., Z. *Verfall.*

Zerfallen, (*zerfiel, zerfallen*) o. ww. onr., m. *s.* in stukken vallen, uiteenvallen; (van gebouwen), invallen, instorten; *die Wörter - in* &, worden verdeeld in; (Delfst., Scheik.) tot stof vergaan, vergruizen; it. schilferen; (fig.) vervallen, in verval geraken; *mit jemm.* -, in onmin geraken; 2. bedr. ww. *sich den Kopf* -, door een val breken, zich bezeeren met vallen.

Zerfallen, bijv. nw. vervallen, oud, in slechten staat; (van vrienden &), in onmin geraakt.

Zerfällen, (*zerfällte, zerfällt*) bedr. ww. *in Abtheilungen* -, verdeelen, onderverdeeling maken; 2. besnoeien, Z. *spalten.*

Zerfasern, (*zerfaserte, zerfasert*) bedr. ww. in vezels scheiden, uitrafelen.

Zerfeilen, (*zerfeilte, zerfeilt*) bedr. ww. aan stukken vijlen; 2. door veel vijlen bederven.

Zerfetzen, (*zerfetzte, zerfetzt*) bedr. ww. korthakken, aan stukken hakken; *jemn. das Gesicht* -, verminken; *jem. die Haut mit der Peitsche* -, openrijten, openhalen, openscheuren.

Zerflattern, (*zerflatterte, zerflattert*) o. ww., m. *s.* (van bloemen), ontbladeren, ontbladerd worden.

Zerfleischen, (*zerfleischte, zerfleischt*) bedr. ww. het vleesch afscheuren, aan stukken scheuren; *von Hunden zerfleischt werden,* door de honden opgevreten worden; *jem.* -, verminken, wreedaardig vermoorden.

Zerfliegen, (*zerflog, zerflogen*) o. ww. onr., m. *s.* wegvliegen; *-de Haare,* fladderend haar.

Zerfließen, (*zerfloss, zerflossen*) o. ww. onr., m. *s.* vervloeien, wegvloeien, wegsmelten; (Scheik.) vleibaar worden, oplossen; (fig.) *in Thränen* -, wegsmelten; *in Wehmuth, Mitleid zerflossen,* doordrongen van; II. o. zelfst. of *Zerfließung* v. smelting, oplossing v.

Zerfoltern, (*zerfolterte, zerfoltert*) bedr. ww. door folteringen verscheuren; it. hevig kwellen.

Zerfressen, (*zerfraß, zerfressen*) bedr. ww. onr. doorvreten, invreten, doorknagen; (gemeenz.) opeten, opvreten, Z. *fressen;* (van gift), invreten.

Zerfrieren, (*zerfror, zerfroren*) o. ww. onr., m. *s.* door de vorst springen, door de vorst of de koude vernield worden.

Zergänglich, bijv. nw. smeltbaar, oplosbaar; 2. vergankelijk, onbestendig; *-keit* v. smeltbaarheid, oplosbaarheid v.

Zergehen, (*zerging, zergangen*) o. ww. onr. smelten, oplossen, vervloeien; 2. Z. *zerfließen.*

Zergeiseln, (*zergeiselte, zergeiselt*) bedr. ww. door zweepslagen verscheuren, openrijten.

Zergen, (*zergte, gezergt*) bedr. ww. tergen, sarren.

Zergliederer, (*-s,* mv. *Zergliederer*) m. ontleedkundige, anatomist m.; (fig.) hij die ontleedt, verklaart &, ontleder m.

Zergliedern, (*zergliederte, zergliedert*) bedr. ww. ontleden, uit elk. nemen; (Outlk.) ontleden; (fig.) ontleden, de bijzonderheden verklaren, uitleggen, uiteenzetten.

Zergliederung, (*-en*) v., Z. *zergliedern;* it. ontleding, anatomie v.; (fig.) ontleding, verklaring, uiteenzetting v.

Zergliederungs-bühne, (*-n*) v. ontleedkundig schouwspel o.; 2. ontleedtafel v.; *-haus* o. gebouw o. waarin de anatomie beoefend wordt; *-kunst* v. ontleedkunde, anatomie v.; *-messer* o. ontleedmes, wondheelersmes o.; *-saal* m. ontleedzaal, zaal v. voor de anatomie; *-tafel* v., *-tisch* m. ontleedtafel v.; *-wissenschaft* v. ontleedkunde v., Z. *-kunst.*

Zergrämen (sich), (*zergrämte, zergrämt*) wed. ww. door zorgen overstelpt worden.

Zerhacken, (*zerhackte, zerhackt*) bedr. ww. en **zerhauen,** (*zerhieb, zerhauen*) bedr. ww. onr. aan stukken hakken, kleinhakken, kort en klein hakken; (Vleeschh.) *einen Ochsen* -, afhakken; *jem. in Stücke* -, iem. in stukken houwen; *mit Ruthen* -, het vleesch afhalen; *jemn. das Gesicht* -, Z. *zerfetzen;* 2. *ein Messer* -, door veel hakken bederven.

Zerhämmern, (*zerhämmerte, zerhämmert*) bedr. ww. kort en klein slaan, met een hamer aan stukken slaan.

Zerhauchen, (*zerhauchte, zerhaucht*) bedr. ww. door zijn adem doen verdwijnen.

Zerkämpfen (sich), (*zerkämpfte, zerkämpft*) wed. ww. zich vermoeien door veel strijden.

Zerkauen, (*zerkaute, zerkaut*) bedr. ww. fijn kauwen, kort kauwen, vermalen.

Zerkeilen, (*zerkeilte, zerkeilt*) bedr. ww. met wiggen kleinslaan.

Zerkleinen, (*zerkleinte, zerkleint*) bedr. ww. in kleine stukjes slaan, kleinmaken.

Zerklopfen, (*zerklopfte, zerklopft*) bedr. ww. aan stukken kloppen, door slaan of kloppen breken; 2. *einen Hammer* -, door veel slaan bederven.

Zerklüften, (*zerklüftete, zerklüftet*) bedr. ww. door spleten of kloven scheiden; *zerklüftet,* gespleten, gekloofd, gescheurd.

Zerklüftung, (*-en*) v. spleet, scheur v.

Zerknacken, (*zerknackte, zerknackt*) bedr. ww. met de tanden kraken, luide kraken.

Zerknallen, (*zerknallte, zerknallt*) o. ww., m. *h.* met een knal uiteenspringen, barsten; 2. bedr. ww. met een knal doen uiteenspringen.

Zerknaupeln, (*zerknaupelte, zerknaupelt*) bedr. ww. aan stukken plukken.

Zerknauschen, zerknautschen, (*zerknau(t)schte, zerknau(t)scht*) bedr. ww., Z. *zerknittern.*

Zerkneten, (*zerknetete, zerknetet*) bedr. ww. goed doorkneden, fijnkneden; 2. door het kneden misvormen.

Zerknicken, (*zerknickte, zerknickt*) o. ww., m. *s.* met een knak breken, half afbreken, afknakken.

Zerknirschen, (*zerknirschte, zerknirscht*) bedr. ww. verbrijzelen, verpletteren; *einen Knochen* -, breken, kneuzen; (fig.) *jems. Herz* -, verbrijzelen, verteederen, verpletteren; (Godsd.) *ein zerknirschtes Herz,* een door berouw of droefheid, onder het gewicht der schande verpletterd hart.

Zerknirschung, (*-en*) v. verplettering, verbrijzeling, kneuzing v.; (fig.) innige droefheid, boetvaardigheid, verbrijzeling v. des harten.

Zerknittern, (*zerknitterte, zerknittert*) en **zerknüllen,** (*zerknüllte, zerknüllt*) bedr. ww. verkreukelen, verfrommelen, verhavenen.

Zerkochen, (*zerkochte, zerkocht*) bedr. ww. door koking in bouillon doen veranderen; 2. o. ww., m. *s.* verkoken.

Zerkrachen, (*zerkrachte, zerkracht*) o. ww., m. *s.* met gekraak breken.

Zerkrallen, (*zerkrallte, zerkrallt*) bedr. ww. met de klauwen verscheuren, vaneentrekken.

Zerkratzen, (*zerkratzte, zerkratzt*) bedr. ww. openkrabbelen, aan stukken krabbelen; *jemn. das Gesicht* -, openkrabbelen, door krabben schenden.

Zerkrümeln, (*zerkrümelte, zerkrümelt*) bedr. ww., Z. *zerbröckeln.*

Zerlachen (sich), (*zerlachte, zerlacht*) wed. ww. hartelijk lachen, schateren van het lachen.

Zerlassen, (*zerliesz, zerlassen*) bedr. ww. onr. smelten, oplossen, vloeibaar maken; *Butter* -, smelten.

Zerlästern, (*zerlästerte, zerlästert*) bedr. ww. (fig.) misvormen, verminken.

Zerlaufen, (*zerlief, zerlaufen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *zerflieszen;* 2. bedr. ww. *die Schuhe* -, door loopen verslijten, afloopen; 3. wed. ww. *sich* -, zich overloopen, zich moede loopen.

Zerlechzen, (*zerlechzte, zerlechzet*) o. ww., m. *s.* springen, barsten, scheuren van droogte; 2. (van personen), van dorst sterven, versmachten.

Zerlecken, (*zerleckte, zerleckt*) bedr. ww. door veel likken bederven; 2. Z. *zerlechzen.*

Zerlegekunst, v., z. m. ontleedkunst, voorsnijkunst v.

Zerlegen, (*zerlegte, zerlegt*) bedr. ww. *eine Maschine* -, uit elk. nemen, demonteeren; (Ontlk.) Z. *zergliedern;* (Jachtw.) Z. *zerwirken;* (Scheik.) ontleden, analyseeren; (Kookk.) *eine Gans* -, voorsnijden.

Zerleger, (*-s,* mv. *Zerleger*) m., **-in,** (*-nen*) v. voorsnijder m., voorsnijdster v., hij, zij die voorsnijdt.

Zerlegung, (*-en*) v. voorsnijden o., voorsnijding v., ontleding, analyse v.

Zerlesen, (*zerlas, zerlesen*) bedr. ww. onr. *ein Buch* -, door veel lezen doen verslijten, scheuren.

Zerlöchern, (*zerlöcherte, zerlöchert*) bedr. ww. overal met gaten doorboren.

Zerlösen, (*zerlöste, zerlöst*) bedr. ww. oplossen, scheiden.

Zerlumpen, (*zerlumpte, zerlumpt*) o. ww. in lompen neervallen; 2. bedr. ww. *Kleider* -, afdragen, scheuren; *zerlumpt,* in lompen, in flarden, haveloos, gescheurd.

Zermahlen, (*zermahlte, zermahlt*) bedr. ww. vermalen, fijnmalen.

Zermalmen, (*zermalmte, zermalmt*) bedr. ww. verbrijzelen, verpletteren, kortstooten, tot poeder stampen; *mit den Zähnen* -, knabbelen, opknabbelen; (fig.) *das Herz* -, verbrijzelen.

Zermalmung, (*-en*) v., Z. *zermalmen;* it. verbrijzeling v.

Zermartern, (*zermarterte, zermartert*) bedr. ww. afbeulen, doodmartelen, dooden; 2. wed. ww. *sich* -, zich afmartelen.

Zermatschen, (*zermatschte, zermatscht*) bedr. ww. tot pap koken.

Zermetzeln, (*zermetzelte, zermetzelt*) bedr. ww., Z. *zersetzen.*

Zermorscht, bijv. ww. gesmolten, opgelost, ontleed.

Zernagen, (*zernagte, zernagt*) bedr. ww. afknagen, doorknagen; 2. fijnkauwen.

Zernähen, (*zernähte, zernäht*) bedr. ww. *sich die Finger* -, wondnaaien, stuknaaien.

Zernichten, (*zernichtete, zernichtet*) bedr. ww. vernietigen, vernielen, Z. *vernichten.*

Zero, (*-s,* mv. *-s*) o. nul v.

Zerpeitschen, (*zerpeitschte, zerpeitscht*) bedr. ww. met de zweep aan stukken slaan; *jem.* -, geeselen, afrossen, zweepslagen toebrengen.

Zerpflücken, (*zerpflückte, zerpflückt*) bedr. ww. wegplukken; *einen Vogel* -, plukken.

Zerpflügen, (*zerpflügte, zerpflügt*) bedr. ww. wegploegen, Z. *zerackern.*

Zerpicken, (*zerpickte, zerpickt*) bedr. ww. aan stukken pikken.

Zerplagen, (*zerplagte, zerplagt*) bedr. ww., Z. *zermartern.*

Zerplatzen, (*zerplatzte, zerplatzt*) o. ww., m. *s.* aan stukken springen, barsten, ontploffen.

Zerplätzen, (*zerplätzte, zerplätzt*) bedr. ww. doen barsten, aan stukken doen springen, doen ontploffen.

Zerpochen, (*zerpochte, zerpocht*) bedr. ww. aan stukken kloppen.

Zerprasseln, (*zerprasselte, zerprasselt*) o. ww., m. *s.* doen kraken.

Zerpressen, (*zerpresste, zerpresst*) bedr. ww. aan stukken persen.

Zerprügeln, (*zerprügelte, zerprügelt*) bedr. ww. geducht afrossen, afranselen, door slaan openscheuren.

Zerpulvern, (*zerpulverte, zerpulvert*) bedr. ww. fijnstampen, tot poeier stampen, vergruizen.

Zerquälen, (*zerquälte, zerquält*) bedr. ww., Z. *zermartern.*

Zerquellen, (*zerquoll, zerquollen*) bedr. ww. onr. *Erbsen, Bohnen* -, in het koken doen barsten.

Zerquerlen, (*zerquerlte, zerquerlt*) bedr. ww. aan stukken roeren, fijnroeren.

Zerquetschen, (*zerquetschte, zerquetscht*) bedr. ww. door kneuzing wonden, vermorzelen, verpletteren; *eine Nuss* -, aan stukken slaan, kraken.

Zerquetschung, (*-en*) v., Z. *zerquetschen;* it. vermorzeling, verpletteren, verwonding v.; (Heelk.) kneuzing, breking v.; (Apoth.) stamping v.

Zerquillen, (*zerquillte, zerquillt*) o. ww. onder het koken zwellen en openspringen.

Zerrädern, (*zerräderte, zerrädert*) bedr. ww. onder het rad breken.

Zerrammeln, (*zerrammelte, zerrammelt*) bedr. ww. *sein Bett* -, ineenfrommelen.

Zerraufen, (*zerraufte, zerrauft*) bedr. ww. *jemn. das Haar* -, door elk. halen, in de war brengen, uitrukken; 2. wed. ww. *sich* -, de haren uit het hoofd rukken en wegwerpen; *mit zerrauftem Haar,* met loshangend haar, verward haar.

Zerrbild, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. caricatuur, overdreven voorstelling, belachelijke voorstelling v.

Zerrbildner, (*-s,* mv. *Zerrbildner*) m. caricatuurschilder m.

Zerreibbar, zerreiblich, bijv. nw. kort te wrijven, te vermalen, fijn gestooten kunnende worden.

Zerreiben, (*zerrieb, zerrieben*) bedr. ww. onr. fijnwrijven, kortwrijven, tot poeier wrijven, fijnstooten; *Teig* -, Z. *zerkneten;* 2. door veel wrijven verslijten.

Zerreiblich, bijv. nw., *zerreibbar;* *-keit* v. wrijfbaarheid, brosheid v.

Zerreiche, (*-n*) v. galeik m.

Zerreiszbar, bijv. nw. gemakkelijk te verscheuren, van een te rijten, verbreekbaar; *-keit* v. breekbaarheid v.

Zerreiszen, (*zerriss, zerrissen*) o. ww. onr., m. *s.* (van draden &), breken; (van kleederen), scheuren, inscheuren; it. barsten; 2. bedr. ww. scheuren, in stukken scheuren; *ein Buch* -, verscheuren; (van wilde dieren), verscheuren, verslinden, dooden; *die Hand* -, (van doreus &), openrijten, openhalen; *ein Kleid* -, scheuren; *zerrissen,* (van kleeren), gescheurd, haveloos; (fig.) *eine Verbindung* -, verbreken; *das Herz* -, verscheuren, diep krenken, geweld aandoen.

Zerreiszung, (*-en*) v., Z. *zerreiszen;* it. verscheuring, verslinding v.

Zerren, (*zerrte, gezerrt*) bedr. en o. ww. met geweld trekken, sleuren, sleepen, scheuren; *jem. herum* -, *hin und her* -, sleepen, sleuren; *jem. bei dem Arm* & -, trekken, rukken; *jemn. die Kleider vom Leibe* -, rukken; 2. wed. ww. *sich mit jemn.* -, *einander* -, rukken en plukken, plukharen; (Pap.) *ungleich gezerrtes Papier,* ongelijk geplet.

Zerren-feuer, (*-feuers,* mv. *-feuer*) o., Z. *Rennfeuer; -hammer* m., Z. *Eisenhammer; -herd* m., Z. *Rennherd.*

Zerrenken, (*zerrenkte, zerrenkt*) bedr. ww. verstuiken, ontwrichten, verrekken.

Zerrennen, (*zerrannte, zerrannt*) bedr. ww. onr. (Giet.) doen smelten, vloeibaar maken; (fig.) door rennen verbrijzelen.

Zerrer, (*-s,* mv. *Zerrer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij, die trekt, sleept, sleurt, Z. *zerren;* (Nat. hist.) Z. *Misteldrossel.*

Zerrgeburt, (*-en*) v. wangedrocht, monster o.

Zerrgemälde, (*-s,* mv. *Zergemälde*) o. caricatuur v., vertrokken gezicht o.

Zerrgesicht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. scheef gezicht, vertrokken gezicht o.

Zerriechen, (*zerroch, zerrochen*) bedr. ww. onr. door veel rieken bederven.

Zerringen, (*zerrang, zerrungen*) bedr. ww. onr. door veel draaien of wringen bederven; *sich die Hand* -, zich de hand verdraaien.

Zerrinnen, (*zerrann, zerronnen*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *zerflieszen;* (fig.) vervloeien, versmelten, verdwijnen, voorbijgaan, verloopen; (Spr.) *wie gewonnen, so zerronnen,* zoo gewonnen, zoo geronnen of zoo gewonnen, zoo verteerd.

Zerritzen, (*zerritzte, zerritzt*) bedr. ww. openhalen, openrijten, openscheuren.

Zerrühren, (*zerrührte, zerrührt*) bedr. ww. door veel bewegen verwarren.

Zerrung, (*-en*) v., Z. *Verzerrung.*

Zerrupfen, (*zerrupfte, zerrupft*)

bedr. ww. kortplukken, uitrafelen; *eine Blume* -, ontbladeren.

Zerrütte(l)n, (*zerrüttelte, zerrüttelt*) bedr. ww. in wanorde brengen, in de war brengen, verwoesten, vernielen, verstoren, onderste boven keeren; *den Staat* -, in verwarring brengen, beroeren; *zerrütte(l)ter Zustand,* verwarde toestand, verwarring v.

Zersägen, (*zersägte, zersägt*) bedr. ww. in stukken zagen.

Zerschaben, (*zerschabte, zerschabt*) bedr. ww. schavend vernielen, doen afslijten.

Zerscharren, (*zerscharrte, zerscharrt*) bedr. ww. door gekrabbel in de war brengen, dooreenkrabbelen.

Zerschäumen, (*zerschäumte,zerschäumt*) o. ww., m. *h.* tot schuim worden, in schuim veranderen.

Zerscheiden, (*zerschied, zerschieden*) o. ww. onr., m. *s.* opgelost worden; 2. bedr. ww. oplossen.

Zerscheitern, (*zerscheiterte, zerscheitert*) o. ww., Z. *scheitern.*

Zerschellen, (*zerschellte, zerschellt*) bedr. ww. breken, aan stukken breken, verbrijzelen, met geraas vaneenbreken; *das Bein ist zerschellt,* het been is gebroken; 2. kort en kleinslaan.

Zerscheuern, (*zerscheuerte, zerscheuert*) bedr. ww. met schuren breken; it. door veel schuren kwetsen.

Zerschieben, (*zerschob, zerschoben*) bedr. ww. onr. aan stukken schuiven; 2. in de war brengen.

Zerschießen, (*zerschoss, zerschossen*) bedr. ww. onr. doorschieten, kort en klein schieten,aan stukken schieten, met een schot verbrijzelen, gaten schieten in, verminken; *einem Vogel den Kopf* -, met een schot verbrijzelen.

Zerschinden, (*zerschindete, zerschindet*) bedr.ww. schaven, schrammen, villen; 2. wed. ww. *sich* -, zich de huid schaven, zich schrammen.

Zerschlagen, (*zerschlug, zerschlagen*) bedr. ww. onr. aan stukken slaan, kortslaan; 2. verbrijzelen, vermorzelen, kort en klein slaan; *seinen Stock auf jemn.* -, zijn stok op iems. rug aan stukken slaan; *ich bin wie* -, ik ben als het ware lam geslagen; *ein -es Herz, Gemüth,* verslagen, terneergeslagen; 2. wed. ww. *sich* -, breken; (fig.) opgelost worden; *der Handel hat sich* -, de zaak heeft geen voortgang gehad, is niet doorgegaan, heeft schipbreuk geleden; (Bergw.) zich in verschillende takken verdeelen.

Zerschleifen, (*zerschliff, zerschliffen*) bedr. ww. onr. door veel slijpen bederven; *die Schuhe* -, afslijten door veel glijden.

Zerschleissen, (*zerschliss, zerschlissen*) o. ww. onr., m. *s.* door dragen verslijten.

Zerschlitzen, (*zerschlitzte, zerschlitzt*) bedr. ww. aan stukjes snijden, kort en klein snijden, opensnijden, doorsnijden, kerven.

Zerschmeissen, (*zerschmiss,zerschmissen*) bedr. ww. onr., Z. *zerwerfen.*

Zerschmelzen, (*zerschmolz, zerschmolzen*) o. ww. onr., m. *s.* smelten, wegsmelten; (fig.) *vor* of *in Liebe* -, branden; 2. (*zerschmelzte, zerschmelzt*) bedr. ww. reg. doen versmelten.

Zerschmettern, (*zerschmetterte, zerschmettert*) bedr. ww. verpletteren, verbrijzelen, vermorzelen, kort en klein slaan; *sich den Kopf an etw.* -, zich het hoofd verbrijzelen tegen.

Zerschmetterung, (*-en*) v., Z. *zerschmettern;* it. verplettering, verbrijzeling v.

Zerschmieden, (*zerschmiedete, zerschmiedet*) bedr. ww. door smeden aan stukken breken.

Zerschneiden, (*zerschnitt, zerschnitten*) bedr.ww. onr. in stukken snijden, kort en klein snijden, Z. *zerlegen, zergliedern;* (fig.) *das Herz* -, doorboren; *das Gesicht* -, eene snede geven over; 2. door snijden bederven, versnijden.

Zerschnipfeln, zerschnippeln, (*zerschnipfelte, zerschnipfelt* en *zerschnippelte, zerschnippelt*) bedr. ww. versnipperen, in kleine stukjes hakken.

Zerschreien, (*zerschrie,zerschrien*) bedr. ww. onr. *ein Glas* -, breken door hard te schreeuwen; 2. wed. ww. *sich* -, zich doodschreeuwen.

Zerschroten, (*zerschrotete, zerschrotet*) bedr. ww., Z. *zerstücken, zerstückeln.*

Zerschütteln, (*zerschüttelte, zerschüttelt*) bedr. ww. door schudden in de war brengen, dooreenschudden.

Zerschwellen, (*zerschwellte, zerschellt*) bedr. ww. reg. zoo zeer doen zwellen dat & breekt, doen barsten; 2. (*zerschwoll, zerschwollen*) o. ww. onr. barsten, breken tengevolge van het zwellen.

Zersetzbar, bijv. nw. oplosbaar, ontleedbaar, herleidbaar, te ontleden.

Zersetzen, (*zersetzte, zersetzt*) bedr. ww. (Berg.) losslaan, afslaan, aan stukken slaan; *zersetztes Gebirge,* gebergte dat uit verschillende rotssoorten bestaat; (Scheik.) ontleden, oplossen, herleiden; *das bringt eine -de Wirkung hervor,* dat veroorzaakt eene oplossing.

Zersetzmittel, (*-tels,* mv. *-tel*) o. oplossend middel, reagens o.

Zersetzung, (*-en*) v., Z. *zersetzen;* it. oplossing, ontleding,analyse v.;*-skunst* v. scheikunde, ontleedkunst v.

Zerspalten, (*zerspaltete, zerspaltet*), **zerspellen,** (*zerspellte, zerspellt*) o. ww., m. *s.* splijten, aan stukken splijten, splinteren; (fig.) zich verdeelen; 2. bedr. ww. doen splijten, doen splinteren; (fig.) verdeelen, scheiden; *das Herz* -, vaneenrijten.

Zerspaltung, (*-en*) v., Z. *zerspalten;* it. spleet, scheur v.; (fig.) - *in Secten,* scheuring v.

Zersplittern, (*zersplitterte, zersplittert*) bedr. ww.doen uiteenspringen, splinteren; *die Zeit* -, verkwisten, met beuzelarijen doorbrengen; *das Geld* -, verspillen, verkwisten; 2. wed. ww. *sich* -, uiteenspringen, losbarsten; (fig.) verspild worden, verkwist worden.

Zersplitterung, (*-en*) v., Z. *zersplittern;* it. verspilling, verkwisting v.

Zersprengbar, bijv. nw. broos; (Delfst.) hetgeen men kan laten springen, voor uiteenspatting vatbaar; *-keit* v. broosheid v.

Zersprengen, (*zersprengte, zersprengt*) bedr. ww. doen springen, uiteen doen springen, barsten; *sich etw. im Leibe* -, zich verspringen, zich kwetsen of bezeeren met springen; 2. *ein Heer* -, uiteendrijven, uiteenjagen.

Zerspringen, (*zersprang, zersprungen*) o. ww. onr., m. *s.* uiteenspringen, aan stukken springen, openspringen, barsten; *zersprungenes Glas,* gesprongen, gebarsten; *in Stücken* -, aan stukken springen; (fig.) *das Herz, der Kopf möchte mir* -, dat snijdt mij door het hart.

Zerstampfen, (*zerstampfte, zerstampft*) bedr. ww. kort en klein stampen, tot poeder stampen, Z. *zerstossen; etw. mit den Füszen* -, aan stukken stampen.

Zerstampfung, (*-en*) v., Z. *zerstampfen;* it. stamping v.

Zerstäuben, (*zerstäubte,zerstäubt*) bedr. ww. als stof doen vervliegen; (fig.) doen uiteenstuiven.

Zerstäubern, (*zerstäuberte, zerstäubert*) bedr. ww., Z. *zerstieben.*

Zerstechen, (*zerstach, zerstochen*) bedr. ww. onr. doorsteken, in verschillende richtingen steken; 2. *sich an den Dornen* -, zich steken; *von den Bienen & zerstochen,* door de bijen gestoken.

Zerstecken, (*zersteckte, zersteckt*) bedr. ww. doorsteken, doorboren, met de schop kortslaan.

Zerstieben, (*zerstob, zerstoben*) o. ww. onr. verstuiven, als stof opvliegen, vervliegen; (fig.) verdwijnen, verstrooid worden; *sein Vermögen ist zerstoben,* zijn vermogen is opgeraakt.

Zerstörbar, bijv. nw. vernielbaar, te verdelgen, te verwoesten; *-keit* v. vernielbaarheid v.

Zerstören, (*zerstörte, zerstört*) bedr. ww. *Feuer* -, door in te roeren uitdooven; 2. vernielen, verwoesten, verdelgen, uitroeien; *zerstörte Gesundheit,* verwoest;*-e Hoffnungen,* vernietigde hoop; *-d,* vernielend, verwoestend.

Zerstörer, (*-s,* mv. *Zerstörer*) m., **-in,** (*-nen*) v. verwoester, vernieler,verdelger, uitroeier m., verwoestster, verdelgster uitroeister v.

Zerstörlich, bijv. nw., Z. *zerstörbar;* (Ger.) beslissend, afdoende, beslechtend.

Zerstörung, (*-en*) v., Z. *zerstören;* it. verwoesting, vernieling, verdelging, uitroeiing v.

Zerstörungs-geist, (*-(e)s,* mv. *-er*) m. vernielzucht, geest m. van vernieling, lust m. tot vernieling; *-krieg* m. verwoestende oorlog m.; 2. verdelgingsoorlog m.; *-lust* v. neiging v., zucht v. tot vernieling, vernielzucht v.; *-sinn* m., Z. *-geist; -trieb* m., Z. *-lust.*

Zerstoszen, (*zerstiesz, zerstoszen*) bedr. ww. onr. kortstooten, kleinstooten, fijnstampen, vergruizen; (fig.) *sich den Kopf* -, zich het hoofd stooten, zijn hoofd stuk stooten; 2. *die Ecken dieses Buchs sind* -, zijn stuk gestooten, bedorven; II. wed. ww. *sich* -, zich stooten, zich bezeren door stooten, zich eene wond stooten.

Zerstreiten (sich), (*zerstritt, zerstritten*) wed.ww.om zich moede strijden, zich moede twisten.

Zerstreubar, bijv. nw. verstrooibaar, scheidbaar; *-keit* v. verstrooibaarheid v.

Zerstreuen, (*zerstreute, zerstreut*) bedr. ww. verstrooien, verspreiden; *Körner* -, verspreiden, verstrooien; *Wolken* -, doen wegdrijven, doen verdwijnen; *Menschen* -, verstrooien, doen uiteengaan; *Lichtstrahlen* -, verspreiden; *jems. Furcht* -, doen verdwijnen, doen ophouden; *die Aufmerksamkeit* -, verstrooien; (fig.) *jem.* -, afleiden, afleiding geven, verstrooid maken; 2. wed. ww. *sich* -, zich verspreiden, scheiden, uiteengaan; (van een gezelschap), scheiden, uiteengaan.

Zerstreuer, (*-s,* mv. *Zerstreuer*) m. verstrooier m., hij die verstrooit, uiteen doet gaan, afleidt.

Zerstreut, bijv. nw. verstrooid, Z. *zerstreuen; hie und da - liegen,* hier en daar verspreid, verstrooid liggen; *-e Sterne,* afgezonderde, verstrooide sterren; *-e Krankheit,* sporadische ziekte, ziekte, waarvan slechts hier en daar of nu en dan een enkel geval wordt waargenomen; (fig.) - *sein,* verstrooid, gedachteloos, afgetrokken zijn; *-heit* v. verstrooidheid, gedachteloosheid, afgetrokkenheid v.

Zerstreuung, (*-en*) v., Z. *zerstreuen;* it. verstrooiing, verspreiding v.; (Gez.) uiteenloopen o.; (van lichtstralen), divergentie v.; 2. (fig.) verstrooiing, afleiding, afgetrokkenheid, onoplettendheid, onopmerkzaamheid; it. verkwisting v.; *in der - leben,* een verkwistend, losbandig leven leiden; *sich* -, zich verstrooien, afleiding zoeken.

Zerstreuungs-glas, (*-glases,* mv. *-gläser*) o. (Nat.) glas o. waardoor de lichtstralen verspreid worden; *-kreis* m. verspreiding v. der lichtstralen op het oognet; *-punkt* m. punt o. van uitstraling der lichtstralen, uitstralingspunt o.; *-sucht* v. zucht v. naar verstrooiing, zucht v. naar afleiding; *-süchtig* bijv. nw. begeerig naar verstrooiing, verzot op verstrooiing.

Zerstücke(l)n, zerstückern, (*zerstück(el)te, zerstück(el)t* en *zerstückerte, zerstückert*) bedr. ww. in stukken snijden, verdeelen, hakken; (fig.) *ein Erbgut* -, verdeelen; *sein Leben* -, verkorten; *einen Staat* -, oneenig maken, verwarring brengen in; it. versnipperen, verbrokkelen.

Zerstück(el)ung, (*-en*) v., Z. *zerstückeln;* it. versnippering, verbrokkeling, verdeeling v. in stukken.

Zerstufen, (*zerstufte, zerstuft*) bedr. ww. in trappen verdeelen, in stukken verdeelen; (Bergw.) erts in stukken slaan, trapsgewijs mithouwen.

Zertanzen, (*zertanzte, zertanzt*) bedr. ww. door veel dansen verslijten.

Zerte, (*-n*) v., **Zerter,** (*-s,* mv. *Zerter*) m. (Zeew.) ontwerp o. voor den bouw van een schip, bestek o. van een te maken schip; (Ger.) oorkonde v. die doorsneden is en waarvan de deelen in elk. passen; *-partei* v. (Zeew.) vrachtcontract o., chertepartij v.

Zertheilbar, bijv. nw. deelbaar, verdeelbaar, te verdeelen.

Zertheilen, (*zertheilte, zertheilt*) bedr. ww. verdeelen, in deelen scheiden, geheel en al uiteennemen, Z. *theilen, zerstreuen, zerstückeln;* (Gen.) oplossen, ontbinden; (Spraakk.) scheiden; *-d,* scheidend; 2. wed. ww. *sich* -, zich verdeelen, zich verstrooien; *sich in Aeste* -, zich vertakken, zich in takken scheiden.

Zertheilung, (*-en*) v., Z. *zertheilen;* it. verdeeling, ontbinding, oplossing, verstrooiing, verspreiding, vertakking v.

Zertrennbar, bijv. nw. scheidbaar, ontbindbaar; *-keit* v. scheidbaarheid, ontbindbaarheid, deelbaarheid v.

Zertrennen, (*zertrennte, zertrennt*) bedr. ww. scheiden, vaneenscheiden, verbreken, splitsen, Z. *trennen; ein Kleid* -, lostornen, uit elk. nemen; (Scheik.) *einen Stoff* -, ontleden, scheiden, schiften; *einen Contract* -, verbreken.

Zertrenner, (*-s,* mv. *Zertrenner*) m. hij die scheidt &, Z. *zertrennen.*

Zertrennlich, bijv. nw., Z. *zertrennbar.*

Zertrennung, (*-en*) v., Z. *zertrennen;* it. scheiding, splitsing, schifting, verbreking v., Z. *Trennung.*

Zertreten, (*zertrat, zertreten*) bedr. ww. onr. vertreden, vertrappen, onder den voet treden, met voeten treden.

Zertrümmerer, (*-s,* mv. *Zertrümmerer*) m. verwoester, verdelger, vernieler m.

Zertrümmern, (*zertrümmerte, zertrümmert*) bedr. ww. vernielen, verwoesten, verdelgen, met kracht en geweld verbreken, tot een puinhoop maken; (fig.) *ein Reich* -, verwoesten, omverwerpen; 2. o. ww. instorten.

Zertrümmerung, (*-en*) v., Z. *zertrümmern;* it. verwoesting, vernieling, omverwerping, instorting v.

Zerumbeth, (*-(e)s*) m., z. m. wilde gember v.

Zerwaschen, (*zerwusch, zerwaschen*) bedr. ww. onr. aan stukken wasschen, door wasschen verslijten.

Zerwehen, (*zerwehte, zerweht*) bedr. ww. door blazen doen verdwijnen, door wind uiteendrijven.

Zerweichen, (*zerweichte, zerweicht*) bedr. en o. ww., m. *s.* te week maken of worden, verweeken, in de week zetten, laten verweeken.

Zerwerfen, (*zerwarf, zerworfen*) bedr. ww. onr. *mit Steinen* -, aan stukken werpen, gooien, smijten; *ein Glas* -, breken door er iets op te gooien; 2. breken door op den grond te werpen.

Zerwirken, (*zerwirkte, zerwirkt*) bedr. ww. (Jachtw.) dooden, in stukken hakken.

Zerwühlen, (*zerwühlte, zerwühlt*) bedr. ww. omwoelen, door wroeten vernielen.

Zerwürfniss, (*-es,* mv. *-e*) o. oneenigheid v., verschil, misverstand o., twist m.; *in - bringen,* oneenig maken.

Zerzausen, (*zerzauste, zerzaust*) bedr. ww. heen en weer schudden, rukken en plukken, in de war brengen, verwarren; *jemn. die Haare* -, in de war maken.

Zerzerren, (*zerzerrte, zerzerrt*) bedr. ww. loshalen, lostrekken, vaneenhalen.

Zerziehen, (*zerzog, zerzogen*) bedr. ww. onr. door trekken bederven, aan tukken trekken.

Zerzupfen, (*zerzupfte, zerzupft*) bedr. ww. uitrafelen.

Zerzwicken, (*zerzwickte, zerzwickt*) bedr. ww. doodknijpen, doodnijpen.

Zestolusie, (*-n*) v. heet bad, warm bad o.

Zeter! tussch. wee!, moord!, help!; *- über jem. schreien,* wee roepen over; *- schreien,* wee roepen, moord roepen, help roepen.

Zeter-gebrüll, -geschrei, (*-(e)s*) o., z. m. verschrikkelijk geschreeuw, geroep o. van moord, moordkreten, wanhoopskreten m. mv.; *-kröte* v. (Volksk.) leelijk mensch m., gedrocht o.; *-mädchen* o. ondeugend meisje, leelijk meisje o.; *-mord* m. moord m. die vergezeld gaat van vreeselijk geschreeuw; *-schreier* m. moordschreeuwer m.; *-weib* o. (Volksk.) leelijk wijf o.

Zetetik, v., z. m. kunst v. van vragen.

Zetscher, (*-s,* mv. *Zetscher*) m. bergvink m.

Zetschke, v., z. m. zwarte vlier v.

Zettel, (*-s,* mv. *Zettel*) m. briefje, biljet o., etiquette v.; (Ger.) cedul v., bewijs o. van leen; *angeschlagener* -, aanplakbiljet o., affiche o.; *etw. auf einen - schreiben,* op een stukje papier schrijven; (Wev.) ketting m., schering v.

Zettel-ankleber, (*-bers,* mv. *-ber*) m. aanplakker m.; *-bank* v. (Hand.) bank v. waarbij met papieren geld betaald wordt; (Wev.) scheringbank v.; *-baum* m. scheerboom m.; *-brief* m. briefje, biljetje o.

Zettelchen, Zettelein, (verkl.) o. briefje, biljetje o.

Zetteln, (*zettelte, gezettelt*) bedr. ww., Z. *anzetteln, verzetteln.*

Zettel-rad, (*-rad(e)s,* mv. *-räder*) o. (Wev.) haspel m. om kettingen op spoelen te winden; *-träger, —in,* rondbrenger m., rondbrengster v. van aankondigingen van tooneelvoorstellingen &.

Zeug, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. en o. stof, bewerkte stof v., goed o.; (Geschutg.) mengsel, metaalmengsel o., klokspijs v.; (Bak.) deeg o.; it. gist v.; (Drukk.) versleten letters .v. mv.; it. stof v. waarvan de letters gegoten worden; (Mets.) kalk.

mortel v.; (Pap.) pap v.; (Wijng.) druiveukorreis v. mv.; it. ranken v. mv.; 2. kleedingstof v.; *wollener* -, wollen stof; 3. (Jachtw.) jachtbenoodigdheden v. mv.; it. netten o. mv., strikken m. mv., vallen v. mv.; (Bergw.) pomp v. om het water uit den put te pompen, (Krijgsw.) artillerie v.; (Zeew.) tuig o.; (Wev.) weefsel, doek o.; 4. (Huish.) *leinen* -, *weissen* -, linnen goed o.; 5. gereedschap, werktuig o.; (gemeenz., i. d. bet.) *schlechtes* -, vodderijen v. mv.; *unnützes* -, nietigheid v., *lauter unnützes - machen*, nutteloos werk doen; *albernes, dummes* -, zottepraat v., dwaasheden v. mv., gekkepraat v., zotteklap m.; *garstiges, dummes - reden*, gekke, vuile taal spreken; *verworrenes* -, wartaal, brabbeltaal v.; (Spr.) *einem etw. am -e flicken*, zich met iemands zaken bemoeien.

Zeug-amt, (*-amt(e)s*, mv. *-ämter*) o. directie v. van het materieel der artillerie; *-arbeiter* m. molenmaker m.; *-art* v. soort v. van stof; *-artig* bijv. nw. als (wollen) stof; *-baum* m. boom m. aan een weefstoel om de afgewerkte stof op te rollen; *-bütte* v. papiermakerskuip v. met het bereide papier; *-diener* m. (Art.) ontlader m.; *-drucker* m. katoendrukker m., hij die de stoffen watert.

Zeuge, (*-n*, mv. *-n*) m. getuige m. en v.; *gültiger* -, geldige, wettige getuige, *falscher* -, valsche getuige; *einen -n stellen*, een getuige voortbrengen, nemen, *zum -n nehmen*, tot getuige nemen, als getuige aanroepen; *jem. über, wegen etw. zum -n aufrufen*, als getuige oproepen, *als - auftreten*, als getuige optreden; *Gott ist mein -*, God is mijn getuige.

Zeuge-fall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. (Spraakk.) tweede naamval, genitivus, teler, voortbrenger m.; *-glied* o., *-kraft* v., *Z. Zeugungsglied &c*; *-linie* v. omwentelingslijn, lijn v. door welker beweging een vlak wordt voortgebracht.

Zeugen, bijv. en b. wollen, van wollen stof.

Zeugen, (*zeugte, gezeugt*) bedr. ww. *Kinder* -, teelen, voortbrengen; *-d*, voortteelend; *-de Kraft, Z. Zeugungskraft*; 2. *Z. erzeugen, hervorbringen*; 3. (Zeew.) *ein Schiff* -, optuigen; *breit gezeugt*, breed getuigd; II. o. ww., m. *h.* betuigen, getuigen, getuigenis afleggen; *wider jem.* -, tegen iem. getuigen; (fig.) *dies zeugt von einem bösen Herzen*, dat getuigt van, bewijst, is een bewijs van een slecht hart, *seine Schriften - für seine Kenntnisse*, zijne werken zijn getuigen &; *dieses zeugte für die Bereitwilligkeit des Volkes das Joch abzuwerfen*, dat bewees &; III. o. zelfst., *Z. Zeugniss.*

Zeugen-abhörung, (*-en*) v. getuigenverhoor, verhoor o. der getuigen; *-aussage* v. verklaring v. der getuigen; *-beweis* m. bewijs o. door getuigen; *-eid* m. eed m. der getuigen; *-fällig* bijv. nw. met bevoegd tot het bijbrengen van getuigen; *-frei* bijv. en b. zonder getuigen, alleen, onder vier oogen, onopgemerkt; *-führer* m. hij die getuigen bijbrengt, *-loge* v. bank v. der getuigen; *-los* bijv. en b., *Z. -frei*; *-protokoll* m. register o., lijst v. der afgelegde verklaringen, protocol o.; *-recht* o. wet v. op het afleggen van getuigenis; *-tabak* m. tabak v. met groote, dikke bladeren; *-verhör* o. getuigenverhoor o.

Zeugepunkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. punt o. van uitgang; 2. o. zelfst. punt o. van voortbrenging.

Zeuger, (*-s*, mv. *Zeuger*) m., **-in**, (*-nen*) v. teler, voortbrenger m., teelster, voortbrengster v., vader m., moeder v.

Zeug-fabrik, (*-en*) v. fabriek v. van manufacturen; *-feiler* m. koperslijper m.; *-handel* m. handel m. in stoffen, manufactuurhandel m.; *-händler, —in*, handelaar m., handelares v. in manufacturen, *-hauptmann* m. kapitein m. der artillerie, artilleriekapitein m.; *-haus* o. (krijgsw.) tuighuis, arsenaal o.; 2. (Jachtw.) gebouw o. voor de jachtbenoodigdheden, *-hosen* v. mv. wollen broek v.; *-jagen* o. jagen o. met netten; *-kammer* v. wapenkamer v.; 2. kleedkamerskast v., bak m. om de lompen te stampen; *-kleid* o. wollen kleed o.; *-knecht* m. (Jachtw.) knecht m. die belast is met de zorg voor het jachtgereedschap; (Art.) tremsoldaat m.; *-kosten* v. mv. (Bergw.) kosten m. mv. tot onderhoud der werktuigen; *-leder* o. harnasleder o.

Zeugma, (*-s*, mv. *-ta*) o. (Red.) vereeniging v. van niet bij elk. passende woorden.

Zeug-macher, (*-machers*, mv. *-macher*) m. fabrikant, wever m. van wollen stoffen; *-mantel* m. mantel m. van wollen stof; *-manufaktur* v. manufacturie v., maken o. van wollen stoffen; *-meister* m. tuigmeester, veldtuigmeester, magazijnmeester m. van het arsenaal; 2. (Jachtw.) opziener m. over de jachtbenoodigdheden.

Zeugniss, (*-es*, mv. *-e*) o. getuigenis, bericht o. van een getuige, verklaring v.; *schriftliches* -, schriftelijk getuigenis o., schriftelijke verklaring v.; it. (van het gedrag), getuigschrift, attest o.; *- ablegen, abstatten*, getuigenis afleggen, getuigen; *bewährte -e anführen*, authentieke bewijzen bijbrengen.

Zeug-presse, (*-n*) v. mangel v.; *-pritsche* v. (Pap.) stampmachine v., stampwerktuig o.; *-rad* o., *Z. Kunstrad*, *-rasch* m. fijne sarge of serge v.; *-rock* m. wollen rok m., wollen jurk v.; *-rolle* v. mangel, mangelrol v.; *-roller* m. mangelaar m., hij die mangelt; *-schacht* m. (Bergw.) pompput m.; *-schmied* m. kleinsmid, egsmid m.; *-schmiede* v. kleinsmederij, egsmederij v.; *-schneider* m. vervaardiger m. van jachtnetten; *-schnur* v. (Hoed.) koord o. van den wolboog; *-schreiber* m. schrijver m. bij het tuighuis, *-steuer* v. (Bergw.) belasting v. eener mijn voor het gebruik maken van waterwerken; *-stopfer* m. nettenstopper m.; *-strecke* v. (Bergw.) kunstwaterleiding v.; *-teich* m. kunstmatige vijver m.

Zeugung, (*-en*) v., *Z. zeugen*; it. (van kinderen), voortbrenging, teling v., geslacht o., nakomelingschap v.; *zur - tüchtig, untüchtig*, tot voortteling geschikt, ongeschikt.

Zeugungs-fähig, bijv. nw. geschikt tot voortteling; *-fähigkeit* v., *Z. -kraft*; *-fall* m., *Z. Zeugefall*; *-geschäft* o. paring, vleeschelijke vermenging v., bijslaap m.; 2. werking v. der voortteling; *-glied* o., *Z. -theile*; 2. teellid o., roede v.; *-kraft* v. voortteelingskracht, teelkracht v. of vermogen o. om voort te brengen; *-reife* v. manbaarheid, huwbaarheid v.; *-theile* m. mv. teeldeelen, geslachtsdeelen o. mv.; *-trieb* m. natuurdrift, geslachtsdrift v.; *-unfähig* bijv. nw. ongeschikt voor de voortteling; *-unfähigkeit* v. ongeschiktheid v. voor de voortteling, mannelijk onvermogen o.; *-vermögen* o., *Z. -kraft*; *-werk* o., *Z. -geschäft*.

Zeug-wagen, (*-wagens*, mv. *-wagen*) m. wagen m. tot vervoer van jachtgereedschap; *-wart, -wärter* m., *Z. -meister*; 2. opziener m. over het jachtmaterieel; *-warte* v. wachthuisje o. op eene hoogte, wachttorentje o. vanwaar men het oog heeft op den jachtstoet; *-weber, -wirker* m., *Z. -macher*.

Zeus, (onv.) m. (Fabell.) Zeus, Jupiter m.

Zeuseln, (*zeuselte, gezeuselt*) o. ww. onvoorzichtig met vuur en licht omgaan; 2. met eene brandende kaars (in de kerk) voor straf te pronk staan.

Ziam, (*-s*, mv. *-e*) m. Algerijnsche gouden munt v.

Zibbenlamm, (*-lamm(e)s*, mv. *-lämmer*) o. moederlam o.

Zibebe, (*-n*) v. groote blauwe rozijn, druif v. van Damascus.

Zibele, (*-n*) v., *Z. Zwiebel*.

Zibeth, (*-s*) m., z. m. witachtige, sterk riekende vetachtige zelfstandigheid v. van de civetkat; 2. *-*, *-katze* v. civetkat v.; *-maus, -ratte* v. muskusrat v.; *-thier* o., *Z. Zibet(h)*.

Zichorie, v., z. m. cichorei v.

Zicht, (*-en*) v. beschuldiging, aantijging, betichting v.

Zicke, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zout o., zoutsoort v. aan het meer van Neusiedel.

Zicke, (*-n*) v. geit, sik v.

Zickel, (*-s*, mv. *Zickel*) o., *Z. Zicklein*.

Zickelchen, (verkl.) o., *Z. Zicklein*.

Zickel-fell, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. geitevel o.; *-fleisch* o. geitevleesch o.

Zickelschaf, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., *Z. Zackel*.

Zicklein, (verkl.) o. sikje o., jonge geit v.; (Spr.) *die - essen, ehe die Geiss gelammt*, de huid verkoopen voor de beer geschoten is.

Zickeln, (*zickelte, gezickelt*) o. ww., m. *n.* jonge geitjes werpen.

Zickwetter, (*-s*) o., z. m. aprilweder o.

Zickzack, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. zigzag m., in scherpe hoeken gebroken lijn v.; (Zeew.) *im - segeln*, korte gangen doen, laveeren.

Zickzackig, bijv. nw. in zigzag gebogen.

Zickzack-porcellane, (*-n*) v.

venusslak v.; *-reiher* m. kleine pitoor m. uit Cayenne.

Zieche, (*-n*) v. overtrek o. van een bed, kussensloop v.

Ziechklinge, (*-n*) v., Z. *Ziehklinge.*

Ziefer, (*-s*, mv. *Ziefer*) m. insect, gekorven dier o.

Ziefer-beschreiber, (*-bers*, mv. *-ber*) m. kenner m. der insecten, insectenbeschrijver, entomograaf m.; *-beschreibung* v. beschrijving v. der insecten, entomographie v.; *-fresser* m. insecteneter m., dier o. dat van insecten leeft; *-kunde, -lehre* v. kennis v. der insecten, entomologie v.

Ziege, (*-n*) v. geit v., wijfjesbok m.; *junge -*, Z. *Zicklein; wilde -*, wilde geit, dwerggems v.; 2. elft m. en v.

Ziegel, (*-s*, mv. *Ziegel*) m. tegel, tichel, tegelsteen, gebakken steen m., pan, dakpan v.; *- brennen*, tegels branden, steenbakken; *mit -n decken*, met pannen dekken.

Ziegel-arbeit, (*-en*) v. tichelwerk, metselwerk o.; *-brennen* o. steenbakken, pannenbakken o.; *-brenner* m. steenbakker, pannenbakker m.; *-brennerei* v., Z. *-hütte; -brennofen* m., Z. *-ofen.*

Ziegelchen, Ziegelein, (verkl.) o. steentje, pannetje o., kleine dakpan v., tegeltje o.

Ziegel-dach, (*-dach(e)s*, mv. *-dächer*) o. pannendak o.; *—förmig* bijv. nw. hol, dakpanvormig; *-decker* m. pannendekker, dakdekker m.; *-drescher* m., Z. *-schläger.*

Ziegelei, (*-en*) v., Z. *Ziegelbrennerei.*

Ziegel-erde, v., z. m. pottenbakkersaarde, potaarde v., leem o.; *-erz* o. steenkleurig kopererts o.; *-farb, -farben* bijv. nw., Z. *-farbig, -farbe* v. steenkleur, kleur v. van gebakken steen; (Verv.) *in die — fallen*, steenkleurachtig zijn; *-farbig* bijv. ww. steenkleurig, naar gebakken steen gelijkend; *-feld* o. steenachtig veld o.; *-form* v. steenvorm, steenbakkersvorm m.; *-gut* o., Z. *-erde; -hänfling* m. kleine vlasvink m. der weiden; *-haus* o. steenen huis, huis o. met een steenen dak; met pannen gedekt huis o.; *-hütte* v. steenbakkerij v.; *-kuchen* m. koek m. in den vorm van een steen; *-latte* v. lat v. om de steenen op te drogen; *- machen* o. steenvormen, steenbakken o.; *-macher* m. steenbakker, steenvormer m.; *-mauer* v. steenen muur m.; *-mehl* o. gestampte steen m., schuurgoed, schuurzand o.; *-meister* m. steenbakkersbaas m.; it. eigenaar m. eener steenbakkerij.

Ziegelicht, ziegelig, bijv. nw. als een steen, als eene pan; it. van steen, uit steen of pannen vervaardigd, steenen; *ziegelicht anstreichen*, baksteensgewijze schilderen.

Ziegel-ofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. steenoven, pannenoven, steenbakkersoven, pannenbakkersoven m.; *-öl* o. tichelolie, steenolie v.; *-platte* v. tegel, tegelsteen, tichelsteen m.; *-roth* o., Z. *-farbe; -rücken* m. steenkleurige zeerups v.; *-scheune* v., *-schoppen, -schuppen* m. loods v. om steenen te drogen; *-schicht* v. leemachtige steenkolenlaag v.; *-schläger* m. steenbakkersknecht, steenvormer, pannenbakker, werkman m. in de steen- of pannenbakkerij; *-sparren* m. dakspar, panlat v.; *-stein* m. tegelsteen, tegel, tichel m.; *—öl* o. onding, iets onzinnigs o., wat niet bestaat; *-streichen* o., Z. *-brennen; -streicher* m., Z. *-brenner; —kunst* v. steenbakken, pannenbakken o., kunst v. om steen of pannen te bakken; *-streichmaschine* v. werktuig o. om steen te vormen; *-stück* o. stuk o. steen; *-thon* m. leem o., pottenbakkersaarde v.; *-torf* m. gele turf m. en v.; *-wand* v. steenen wand m., Z. *-mauer; -werk* o. steenen werk, metselwerk o.

Ziegen-art, (*-en*) v. geitensoort v.; it. geitenras o.; *-artig* bijv. nw. geitachtig, op eene geit gelijkende; *-auge* o. geitenoog o.; 2. (Heelk.) kleine, diepe, geitachtige zweer v. aan den binnenhoek van het oog; (Juw.) Z. *Bocksauge; -bart* m. geitebaard, bokkebaard m.; 2. (Pl.) boksbaard m.; *-bärtig* bijv. nw. een geitebaard hebbende; *-bock* m. geitebok, bok m.; *-böcklein* o. geitebokje o.; *-butter* v. boter v. van geitenmelk; *-dille* v. gevlekte dolle kervel v.; *-einhorn* o. steppengeit v.; *-fell* o. geitevel o.; 2. *gefärbtes -*, geitenleder, chevreauleder o.; *-fleisch* o. geite(n)vleesch o.; *-fusz* m. geitepoot, geitevoet m.; *-füszig* bijv. nw. bokspooten hebbende, geitevoeten hebbende; *-füszler* m. iem. met bokspooten; (geneenz.) faun, satan, duivel m.; *-haar* o. geitenhaar o.; *-haarig* bijv. nw. geitenhaar hebbende; *-haarroth* o. (Schild.) geitenhaarrood o.; *-hainer* m. (Student.) groote dikke stok m.; *-hären* bijv. nw. geitenharen, van geitenhaar; *-hirt* m. geitenhoeder m.; *-horn* m. geitenhoren m.; *-käse* m. geitenkaas v.; *-klee* m., Z. *Geissblatt; -klappe* v. bitterblaver v.; *-lab* o. lebbe v. van geitemelk; *-lamm* o. lam o. eener geit, jong lam o.; *-leder* o., Z. *-fell; -leib* m. lichaam o. eener geit; *-melker, —in*, geitenmelker m. geitenmelkster v., hij, zij die de geiten melkt; (Nat. hist.) Z. *Schwalbe* (2); *-milch* v. geite(n)melk v.; *-ochs* m. os m. uit Tartarije; *-peter* m. (Volkst.) oorklier, verzwering v. in het oor; *-sauger* m., Z. *Schwalbe* (2); *-schrot* o. geitenhagel m.; *-stall* m. geitenstal m.; *-speckig* bijv. nw. uit kwarts en wolfram bestaande; *-stein* m. bezoarsteen, haarbal m. in de maag van geiten; *-stimme* v. geitestem v.

Zieger, (*-s*, mv. *Zieger*) m. wei v.; (in Zwitserland), groene kaas v.; 2. (in het oog), dracht v.; (Leid.) kwartsader v.; *-auge* o. drachtig oog o.; *-käse* m. groene kaas, Zwitsersche kaas v.; *-kraut* o., Z. *Steinkraut* (*blauer*); 2. groote scheerling m., dolle kervel v.; *-wasser* o. water o. van de wei.

Ziegler, (*-s*, mv. *Ziegler*) m., Z. *Ziegelbrenner, Ziegelmeister.*

Zieh, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Glaz.) loodtrekker m., rad o. om het lood tot smalle repen te maken.

Zieh-arm, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. hefboomsarm m.; *-balken* m. (Drukk.) balk m. van de pers; *-band* o. trekband m.; (Slot.) haakvormig bandijzer o.; *-bank* v. trekbank v.; (Meub.) werkbank v.

Ziehbar, bijv. nw. rekbaar, te rekken; *-keit* v. rekbaarheid v.

Zieh-bengel, (*-gels*, mv. *-gel*) m. beugel m. eener pers; *-brücke* v., Z. *Zugbrücke; -bock* mv. Russisch pijperoer o.; *-brunnen* m. put m. waaruit men het water door middel van een rad & ophaalt; *-bursche* m. weversjongen m.

Ziehe, (*-n*) v. sloop v., overtrek(sel) o.

Zieheisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. trekijzer o., trekplaat v.; (Heelk.) haak m.

Ziehen, (*zog, gezogen*) bedr. ww. onr. trekken; *in die Höhe -*, trekken, halen, ophalen, ophijschen; *an sich -*, tot zich trekken, aantrekken; *den Fusz an sich -*, optrekken; *sein Vermögen -*, terugnemen; (Ger.) *die weibliche Freiheit an sich -*, gebruik maken van; *jem. an sich -*, iem. tot zijne partij overhalen; *Truppen an sich -*, om zich verzamelen, concentreeren; *einen Geruch an sich -*, opnemen; (Gen.) trekken, trekking veroorzaken; (fig) Z. *Schlinge; den Mund -*, Z. *verziehen; ein Gesicht -*, Z. *schneiden; die Achseln -*, optrekken; *den Pflug, den Wagen -*, trekken, voorttrekken, voortsleepen; *ein Schiff stromauf -*, sleepen, op sleeptouw hebben; *an's Ufer -*, naar den oever trekken; (Landh.) Z. *Hechel; den Hut vor jemn. -*, afnemen; *den Degen -*, trekken, uit de scheede halen; *den Kürzern -*, Z. *kurz; Draht -*, draadtrekken; *Gold, Silber -*, trekken, uittrekken; *gezogenes Gold*, getrokken goud; *Lichter -*, kaarsen maken; *gezogene Lichter*, gegoten kaarsen; *Federspulen -*, bereiden; *ein Büchsenrohr -*, trekken, groeven; *gezogene Kanone*, getrokken kanon; *Saiten auf die Geige -*, spannen; *Blasen -*, trekken, doen ontstaan, laten trekken; *eine Linie -*, trekken, zetten; *eine Furche -*, trekken, maken, graven; *einen Graben -*, eene gracht graven; *eine Mauer -*, optrekken, maken, metselen, ophalen; *eine Lotterie -*, loten; *die gezogenen Nummern*, getrokken, uitgekomen nommers; *Einkünfte von etw. -*, trekken, Z. *Nutzen, Vortheil;* (Kookk.) *die Suppe - lassen*, zacht en lang laten koken, meuken; (Hand.) *einen Wechsel, Geld auf jem. -*, trekken; *Stellen aus einem Buche -*, een uittreksel maken uit; *Saft aus den Kräutern & -*, laten trekken, een extract maken of koken van; *sich eine Lehre aus etw. -*, eene les nemen aan; *eine Folge, einen Schluss aus etw. -*, eene gevolgtrekking maken uit; (Sp.) *einen Stein -*, nemen; *Sie müssen -!*, gij moet spelen!; *in der* of *in die Dame -*, dam slaan; *jem. vor Gericht -*, roepen, dagvaarden, doen verschijnen, oproepen; *etw. in Klage -*, eene aanklacht inbrengen; *zur Tafel -*, ten eten noodigen, aan den disch noodigen; *jem. zu Rathe -*, iem. raadplegen, om raad vragen; *mit in's Geheimniss gezogen werden*, ook in het geheim betrokken worden; *in's Unglück -*, in het

ongeluk storten; *zur Verantwortung* -, roepen; *zur Strafe* -, veroordeelen, eene straf opleggen; *Luft in sich* -, inademen; *Wein* -, tappen, aftappen; *auf Flaschen* -, in flesschen aftappen, bottelen; *Wasser* -, (van de zon), halen, wolken doen vormen; it. (van leder), opzuigen; (van schepen), lek zijn; *Wasser in sich* -, opslorpen; *die Sonne zieht das Holz krumm*, de zon doet het hout krom trekken; *in Betrachtung, Erwägung* -, in overweging nemen; *in Verdacht* -, verdenken, argwaan koesteren; *etw. auf sich* -, op zich toepassen; *Folgen nach sich* -, na zich sleepen; *sich etw. zu Gemüthe* -, zich bezorgd maken, zich ongerust maken, zich iets aantrekken; *Unglück nach sich* -, na zich sleepen, ten gevolge hebben; *sich etw. auf* of *über den Hals* -, zich iets op den hals halen, zich berokkenen; *das Leder* -, trekken, rekken; *Draht & dünner* -, trekken, uitrekken; 2. *Pferde* -, fokken; *Seidenwürmer* -, houden, kweeken; *Blumen aus den Samen* -, telen; *Bäume* -, kweeken; *ein Kind* -, Z. *erziehen;* (Spraakk.) *ein Wort, eine Silbe* -, slepend uitspreken, gerekt uitspreken; II. o. ww. onr., m. *s. zu Felde* -, (van landlieden), naar het veld gaan; (Krijgsw.) *zu Felde, in's Feld, in den Krieg* -, te velde trekken, oprukken, ten krijg oprukken, ten strijde trekken; *durch ein Land* -, trekken, gaan; *auf die Wache* -, op wacht gaan, de wacht betrekken; *seine Strasze & -*, zijn weg vervolgen, voortzetten; *jem. - lassen*, laten gaan, vertrekken; it. (van vogels), vertrekken; it. terugkomen; *an einen Ort, in eine Stadt* -, gaan naar; *aus einem Hause* -, verhuizen, een huis verlaten; *in ein Haus* -, gaan wonen in, een huis betrekken; *in ein anderes Haus* -, een ander huis betrekken, in een ander huis gaan wonen, van woning veranderen, verhuizen; *aus einem Lande* -, een land metterwoon verlaten, uitwijken; *zu einem andern Herrn* -, in een anderen dienst gaan; *von jemn.* -, iems. dienst verlaten, uit iems. dienst gaan; it. m. *h.* (van slijpsteenen), goed scherpen; (van werktuigen), goed gaan, goed doordringen; III. onp. ww. *es zieht*, het tocht, het trekt, er is tocht; (gemeenz.) *es zieht mich in der Schulter*, het trekt mij in den schouder, ik gevoel eene trekking in &; IV. wed. ww. *sich aus einer Sache* -, zich onttrekken aan, Z. *Länge; sich irgend wohin* -, ergens heentrekken; *sich am Meere hin, in's Meer hinein* -, (van bergen), zich uitstrekken langs, zich in de zee uitstrekken; (van vloeistoffen), *sich* -, vloeien, loopen; *die Mäuse - sich darnach*, de muizen worden daardoor aangelokt; *sich nach dem Fusze, nach dem Leibe* -, gaan staan naar; it. *sich* -, (van hout), trekken, gebogen worden; (van leder), rekken; (van een weg), langs loopen, voortloopen, Z. *Länge; sich in's Rothe* -, zweemen naar; *sich in's Enge* -, nauwer worden; *sich in's Kleine* -, kleiner worden; (fig.) (van personen), zich behelpen, zich beperken, zich bepalen; V. o. zelfst. (van een schip), verhalen o., verhaling v.; 2. aantrekking, aantrekkingskracht v.; 3. verlenging, rekking v.; 4. spanning v. der zenuwen, trekking v.; 5. trekken, voortrukken o., tocht m., uitwijking v.; (uit een huis), verhuizing v.; (van vogels), heen en weer trekken o.; 6. opvoeding, aankweeking, kweeking v.

Zieher, (*-s*, mv. *Zieher*) m., **-in,** (*-nen*) v. trekker m., trekster v., hij, zij die trekt &; (Kamm.) kamvijl v.; (Schoenm.) schoenmakersleest v.; (Kuip.) hevel m., zuigpijp v.; (Hand.) trekker, trassant m.; *-horn* o. (Nat. hist.) ramshoren m.; *-lohn* m. verhaalgeld o.; it. jaagloon, trekloon o.

Zieh-farbe, (*-n*) v. glans m. die aan geverfd goud gegeven wordt, trekverf v.; *-garn* o. treknet o.; *-geld* o. kostgeld, minnegeld o.; *-haken* m. haak m. om te trekken; *-harmonika* v. trekharmonica v.; *-hechel* m. hekel, vlashekel m.; *-kind* o. voedsterkind o.; *-klinge* v. (Meub.) stalen polijstplaat v.; *-kloben* m. trekschroef v.; *-kopf* m. glazen kop, laatkop m.; *-kraft* v. aantrekkingskracht v.; (Apoth.) trekkracht v.; *-leine* v. treklijn v., trektouw o.; *-leiter* v. trekladder v.; (Wev.) buitenste raam o. van een damastweversstoel; *-loch* o. trekgat, gat o., opening v. in den bijenkorf; *-lüfter* m. witboor, polijstboor v.; (Speld.) speldenmakersstempel m. tot vorming en aanhechting van den speldekop; *-maschine* v. trekmachine v., trekwerktuig o.; *-mittel* o., Z. *Zugmittel; -mutter* v. voedstermoeder v.; *-ochs* m., Z. *Zugochs; -panster* o. (Waterb.) scheprad o. dat men hooger en lager kan plaatsen; *-pferd, -pflaster* o., Z. *Zugpferd &; -platte* v., Z. *-eisen; -rad* o. rad o. om den molenstander hooger of lager te plaatsen; *-ring* m. trekring m.; *-rolle* v. trekrol v.; *-säge* v. trekzaag v.; *-schacht* m. (Bergw.) put m. tot luchtverversching, mijngroef v. waaruit men de delfstoffen optrekt; *-scheibe* v. (Wasl.) doorboorde plaat v. tot het trekken van kaarsen; *-schiff* o. schip o. dat getrokken wordt; *-schnur* v. snoer, koordje, getouw o. voor zijden stoffen; *-scheibe* v. trekschroef v., schotbout m., werktuig o. tot het krombuigen ven planken; *-seil* o. trektouw, rektouw o.; *-stange* v. pompzwengel m.; 2. trekstang v.; *-strang, -strick* m., Z. *-seil.*

Ziehung, (*-en*) v. (van eene loterij), trekking v.; (van een kind), opvoeding v.; (van een boom &), aankweeking v.; *-sliste* v. trekkinglijst v.; *-stag* m. trekkingdag, dag m. waarop de loterij trekt.

Zieh-vater, (*-vaters*, mv. *-väter*) m. pleegvader, voedstervader m.; *-waye* v. weeghaak v., unster m.; *-weg* m. jaagpad, lijnpad o.; *-werk* o. hekwerk, draadwerk o.; (Werkt.) hijschwerk o., kraan v.; *-zange* v. trektang v.; *-zeug* o., Z. *-werk.*

Ziel, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. doel, einde o., grens v., paal m.; *einer Sache Masz und - setzen*, paal en perk stellen aan; *jemn. ein - setzen*, iem. zekere grenzen voorschrijven; *das - überschreiten*, de grenzen te buiten gaan; *- des Lebens*, einde o. des levens, dood m.; (van eene betaling), termijn m.; (van eene zwangere vrouw), tijd m. van bevalling; *vor dem - niederkommen*, ontijdig bevallen; (Gesch. van D.) Z. *Kammerziel;* 2. (bij het schieten), doel, doelwit, mikpunt o.; *nach dem -e schieszen*, naar de schijf schieten; (fig.) doel, oogmerk o., bedoeling v.; *neben das - schieszen*, zijn doel niet bereiken; *jemn. das - verrücken*, iems. pogingen verijdelen; *sich zum -e legen*, berusten, zich naar iem. schikken, toegeven.

Zielbüchse, (*-n*) v. buks v. om mede schijf te schieten.

Zielen, (*zielte, gezielt*) o. ww., m. *h.* mikken, doelen, ten doel hebben; (Art.) aanleggen; *gut* -, goed mikken; (fig.) *auf, nach etw.* -, iets bedoelen, op het oog hebben, het gemunt hebben op; *auf etw.* -, (in het spreken), zinspelen, doelen; *-de Zeitwörter*, bedrijvend, overgankelijk, transitief; 2. Z. *erzielen;* II. o. zelfst. doelen, doel, mikpunt o.; *das Richten und* -, mikpunt o.; (fig.) inzichten o. mv., meeningen v. mv.; *- auf etw.*, strekking, bedoeling, zinspeling v.

Zieler, (*-s*, mv. *Zieler*) m. hij die doelt, mikt &, Z. *zielen.*

Ziel-geld, (*-(e)s*, mv. *-er*) o. geld o. dat men op zekere tijden verschuldigd is; *-gerste* v. Picardische gerst v.; *-punkt* m. mikpunt, doelwit o.; *-scheibe* v. schijf, schietschijf v., wit, mikpunt o.; (fig.) borstlap m., borstleer o.; *jem. zur - seines Witzes machen*, iem. tot het voorwerp van bespotting, van zijne scherts maken, den spot drijven met; *-schieszen* o. schijfschieten o.; *-stange* v. staak m., paal m. als mikpunt; *-tag* m. bepaalde dag m.

Ziemen, (*ziemte, geziemt*) o. ww., m. *h.*, Z. *geziemen.*

Ziemer, (*-s*, mv. *Ziemer*) m. kramsvogel m., jeneverbeslijster v.; 2. groote lijster v.; 3. lijster, merel v. met witte borst; (Jachtw.) leudestuk o., Z. *Hirsch-, Reh-, Ochsenziemer.*

Ziemlich, bijv. en b. passend; 2. tamelijk, redelijk, matig, vrij goed, vrij wel, een weinig, een beetje; *von -er Grösze*, van tamelijke grootte, vrij groot; *-e Länge*, tamelijke, redelijke lengte; *-er Menge*, in vrij groote menigte; *es war - spät*, het was tamelijk laat, vrij laat; *- reich*, middelmatig rijk; *sich's - schmecken lassen*, vrij goed eten; 3. (gemeenz.) ongeveer, nagenoeg; *er ist - so alt als ich*, hij is ongeveer, nagenoeg zoo oud als ik.

Zieр-ammer, (*-n*) v. geelvink m.; *-drossel* v. kleine lijster, zingende lijster v.; 2. Z. *Weindrossel.*

Ziepen, (*ziepte, geziept*) o. ww., m. *h.* (van vogels), piepen, fluiten, kwinkeleeren, schreeuwen, tjilpen, sjilpen.

Zier, v., z. m. versiersel o., versiering v., sieraad, ornament o.

Zier-äffchen, (verkl.) o., **-affe,** (*-n*, mv. *-n*) m., Z. *-bengel;* (gemeenz.) saletpop v., pauwinnetje, behaagziek meisje o.; *-äfferei* v. gemaakte behaagzucht, nufferij, opprooking v.

Zierath, (*-(e)s*, mv. *-en*) o. sieraad, versiersel o., versiering, decoratie, tooiing

v., pronkjuweel o.; *-maler* m. decoratieschilder m.

Zier-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. boom m. die slechts tot sieraad dient; *-bengel* m. modegek, fat, pronker, dandy m.; *-bett* o. praalbed, pronkbed o.; *-bold* m., Z. *-bengel*; *-buchstabe* m. krulletter, versierde letter v.

Zierchen, (*-s*, mv. *Zierchen*) o., Z. *Zierkäthe.*

Zierde, (*-n*) v. sieraad, versiersel o., versiering, decoratie v.; (fig.) roem m.; *er ist die - der Stadt*, hij is het sieraad der stad; *die kleinen -n des Lebens*, de aangenaamheden &; *-los* bijv. en b. onopsmukt, zonder sieraad, eenvoudig.

Zieren, (*zierte, geziert*) bedr. ww. sieren, versieren, verrijken, opschikken, decoreeren, Z. *schmücken, verschönern; ein Buch mit Kupfern -*, illustreeren; (i. k. bet.) opsmukken, opschikken; (Wapenk.) van eene schilddekking voorzien; *geziert*, (van den stijl), opgesmukt; (Muz.) gemaakt; II. wed. ww. *sich -*, zich tooien, zich opschikken; (fig.) gemaakt aanstellen; it. de(n) preutsche spelen, een zekeren toon aannemen; *sie ziert sich, sie thut sehr geziert*, zij stelt zich zeer gemaakt aan, Z. *zimperlich; ein gezierter Mensch*, opgesmukt mensch; 2. *sich -*, complimenten maken, zich lang laten bidden.

Zierer, (*-s*, mv. *Zierer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die versiert, opsmukt &, Z. *zieren.*

Ziererei, (*-en*) v. gemaaktheid, onnatuurlijke houding v., overdreven manieren v. mv.

Zier-fohlener, (*-ners*, mv. *-ner*) m. Velteliner wijnstok m.; *-garten* m. lusttuin m.; *-kunst* v. kunst v. om te versieren; *-leder* o. versiersel o. op den staartriem van een paard; *-lehm* m. leem o. tot het vormen der versierselen eener kl◆k.

Zierlich, (*-er*, *-st*) bijv. nw. sierlijk, fraai, keurig, lief, aardig, netjes, bevallig, elegant; *- sprechen*, bevallig; *-keit* v. sierlijkheid, keurigheid, netheid, liefheid, bevalligheid v.; (gemeenz.) aardigheid v.

Zierling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Zierbengel,*

Zier-los, bijv. nw., Z. *zierdelos; -nuss* v., Z. *Zirbelnuss; -meiszel* m. blikslagersbeitel m.; *-puppe* v., Z. *-affe.*

Zierrath, (*-(e)s*, mv. *-en*) m., Z. *Zierath.*

Ziesel, (*-n*) v., Z. *-maus; -bär* m. bruine beer m.; *-maus, -ratte* v. marmot v.

Zieser, (*-s*, mv. *Zieser*) m., Z. *Kicher.*

Ziffer, (*-n*) v. cijfer, getalmerk, nommer of nummer o.; *etw. mit -n bezeichnen*, iets met cijfers aanwijzen, nommeren of nummeren; 2. geheime schrijfletter v.; *Kunst mit -n zu schreiben*, Z. *-kunst.*

Ziffer-bass, (*-es*, mv. *-e*) m., Z. *Generalbass; -blatt* o. (van een horloge &), wijzerplaat v.; *-brief* m. in cijferschrift geschreven brief m.; *-bruch* m. breuk v., breukgetal o.; *-kunst* v. kunst v. om in cijferschrift te schrijven, geheimschrijfkunst v.

Ziffern, (*zifferte, geziffert*) o. ww., m. *h.* cijferen, rekenen.

Ziffer-rechnung, (*-en*) v. rekenkunstige rekening v.; *-schlüssel* m. sleutel m. ter ontcijfering; *-schrift* v. cijferschrift o.; *-zahl* v. cijfer o.

Zigeuner, (*-s*, mv. *Zigeuner*) m., **-in,** (*-nen*) v. zigeuner, heiden, waarzegger m., zigeunerin, heidin, waarzegster v.; (Volkst.) *er taugt nicht zum -*, hij liegt altijd.

Zigeuner-bande, (*-n*) v. zigeunerbende v., troep m. zigeuners; *-frau* v., Z. *Zigeunerin.*

Zigeunerisch, bijv. en b. zigeunerachtig, Boheemsch, Z. *zigeunermäszig.*

Zigeuner-knabe, (*-n*, mv. *-n*) m. zigeunerknaap m.; *-leben* o. zigeunerleven o.; (fig.) zwervend leven o.; *-mädchen* o. zigeunermeisje o.; *-mäszig* bijv. en b. zigeunerachtig, als een zigeuner.

Zigeunern, (*zigeunerte, gezigeunert*) o. ww., m. *h.* als een zigeuner leven, een zigeunerleven leiden.

Zigeuner-rotte, (*-n*) v., Z. *-bande; -sprache* v. zigeunertaal, dieventaal v.; *-tanz* m. zigeunerdans m.; *-volk* o. zigeuners m. mv., bedelvolk o.; *-weib* o., Z. *Zigeunerin.*

Zikorie, (*-n*) v. cichorei v.; *gelbe -*, wilde cichorei v.; *wilde -*, leeuwentand m.

Zikzak &, Z. *Zickzack.*

Zille, (*-n*) v. langwerpige donauboot v.

Zimbel, (*-n*) v. schelletje, klokje o.; 2. cimbaal of cimbel v.

Zimbel-blume, (*-n*) v. waterweegbree v.; *-kraut* o. cimbaalkruid, navelkruid o.; *-register* o. (Org.) klokkenspel o.; *-säckchen* o. armenzakje o. met een schelletje; *-zug* m., Z. *-register.*

Zimmer, (*-s*, mv. *Zimmer*) o. kamer v., vertrek o., zaal v.; *Reihe -n*, achter elk. gelegen vertrekken of kamers; *wo hat er seine -?*, waar woont hij?; *jem. in's - zu gehen nöthigen, darein einsperren*, iem. noodzaken de kamer te houden; 2. (Bontw.) stuk o. van 40 huiden.

Zimmer-arbeit, (*-en*) v. timmermanswerk o.; 2. timmerwerk, door den timmerman te verrichten werk o.; *-axt* v. timmermansbijl v.

Zimmerbar, bijv. nw. getimmerd kunnende worden.

Zimmer-beil, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *-axt; -bekleidung* v. meubelen o. mv., huisraad o.; *-brief* m. contract o. omtrent het bouwen van een schip; *-büsse* v. bleeke huiskleur, kleur v. ten gevolge van veel thuiszitten; *-bock* m. timmerschraag v.; *-bursch* m. timmermansjongen m.

Zimmerchen, Zimmerlein, (verkl.) o. kamertje, vertrekje o.

Zimmer-decke, (*-n*) v. plafond o., kamerzoldering v.; *-fackel* v. vierkante toorts v. die uit vier lichten bestaat; *-flosz* o., *-flösze* v. vlot o. van timmerhout; 2. houtvlot o.; *-folge* v. reeks v. vertrekken; *-geräth* o. timmergereedschap o.; *-gesell* m. kamergezel m.; 2. timmermansknecht m.; *-handwerk* o. timmeren, beroep, ambacht o. van timmerman; *-häuer* m. (Bergw.) mijnwerker-timmerman m.; *-hof* m. timmermanswerkplaats, timmerplaats, werf v.; *-holz* o. timmerhout o.; *-junge* v. timmermansjongen m.; *-kunst* v. timmerkunst v.; *-kaue* v. (Bergw.) timmerhut v.; *-laut* m. ingelapt stuk timmerhout o.; *-leute* mv. timmerlieden m. mv.

Zimmerling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m., Z. *Zimmerhauer.*

Zimmer-maler, (*-malers*, mv. *-maler*) m., Z. *Stubenmaler; -mann* m. timmerman m.; *—skunst* v., Z. *-kunst; —sschraube* v. dommekracht v., kellerwinde v.; *-sschurz* m., Z. *-schurz; -meister* m. timmermansbaas m,

Zimmern, (*zimmerte, gezimmert*) bedr. ww. timmeren, betimmeren, als timmerman bewerken; *Schiffe -*, bouwen; *einen Trog -*, maken; *einen Brunnen -*, betonnen; (fig.) lomp ineenslaan.

Zimmer-nagel, (*-nagels*, mv. *-nägel*) m. houten pin v.; *-platz* m. timmerplaats v., Z. *-hof; -polirer* m. timmermans-meesterknecht m.; *-prediger* m. huiskapelaan m.; *-recht* o. recht o. om te bouwen; *-reihe* v. reeks v. van vertrekken, suite v.; *-schurz* m. timmermansvoorschoot o.; *-span* m. spaander m., krul v.; *-spinne* v. huisspin v.; 2. hooiwagen m.; *-steiger* m. (Bergw.) hoofdbeschieter m., opzichter m. over het timmerwerk; *-streicher* m., Z. *-steiger; -stück* o. stuk o. timmerwerk; 2. kamerstuk o., kamerschilderij v., binnenhuis o.; *-thüre* v. kamerdeur v.

Zimmerung, (*-en*) v., Z. *zimmern;* it. *Zimmerwerk;* (Bergw.) beschieting v.

Zimmer-verzierer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. decoratieschilder m.; *-verzierung* v. decoratie v., kamersieraad o.; *-werft* o. timmerwerf, scheepstimmerwerf v.; *-werk* o. timmerwerk o.

Zimm(e)t, (*-(e)s*) m., z. m. kaneel o.; 2. Z. *Wintersrinde; eine Stange -*, pijp kaneel.

Zimm(e)t-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. kaneelappel m.; 2. fleschappel, roomappel m.; *-balsam* m. kaneelbalsem m.; *-baum* m. kaneelboom m.; *-blume* v. kaneelbloem v.; *-blüthe* v. kaneelbloesem m.; *-branntwein* m. kaneelbrandewijn m.; *-braun* o. kaneelbruin o.; *-bruch* m. kaneel o. in stukken; *-essenz* v. uittreksel o. van kaneel, kaneelextract o.; *-farbe* v. kaneelkleur v., Z. *-braun; -farben, -farbig* bijv. nw. kaneelkleurig, kaneelbruin; *-geruch* m. kaneelreuk m.; *-geschmack* m. kaneelsmaak m.; *-holz* o. kaneelhout o.; *-kampher* m. kaneelkamfer v.; *-koch, -kuchen* m. (Kookk.) rijstetaart v.; *-konfekt* o. kaneelsuiker v., kaneelstokjes o. mv.; *-kügelchen* o. kaneelkoekje o.; *-mantel* v., Z. *-konfekt; -öl* o. kaneelolie v.; *-rinde* v. kaneelbast m.; *-röhrchen* o. pijpje o. kaneel; *-rose* v. kaneelroos v.; *-säure* v. (Scheik.) kaneelzuur o.; *-schwamm* m. paddenstoel m. van den kaneelboom; *-wachs* m. kaneelroos o.;

-wasser o. kaneelwater o.; 2. Z. *-branntwein; -wein* m. kaneelwijn, hyprocras v.

Zimperlich, zimpferlich, (*-er, -st*) bijv.en b.gemaakt, preutsch, teergevoelig, overdreven, zekeren toon aannemende; it. overdreven angstig, bloode; *- thun*, zich teergevoelig voordoen; *-keit* v. gemaaktheid, preutschheid, teergevoeligheid v.

Zimpern, (*zimperte, gezimpert*) o. ww., m. *h.* zich gemaakt aanstellen, een zekeren toon aannemen, glimlachen, vriendelijk toe knikken.

Zindel, (*-s*) of **-taffet,** (*-s*) m., z. m. dunne taf v., Avignon o.; 2. (Nat. hist.) *-fisch* m. meerval m.

Zindikiten, m. mv. Mahomedaansche vrijgeesten m. mv.

Zingel, (*-s*, mv. *Zingel*) m. spits v. van een hooge rots; 2. streep v., striem m.

Zingeln, (*zingelte, gezingelt*) bedr. ww. omsingelen, insluiten.

Zink, (*-(e)s*) m., z. m. zink o.; *schwefelsaurer -*, Z. *-vitriol.*

Zink-ähnlich, -artig, bijv.nw. zinkachtig, op zink gelijkende; *-asche* v. zinkkalk v.; *-äther* m. zinkether m.; *-baryt* m., Z. *Galmei*; 2. Z. *-spath*; *-blende* v. zwavelhoudend zinkerts o.; *-blumen* v. mv. zinkbloemen v. mv., witte kalk v. van verbrand zink; *-butter* v. zinkboter v., zoutzuur zink o.

Zinke, (*-n*) v. tak m.; it. punt, spits v., tand m.; (Jachtw.) punt v., eind o. van het gewei; (van eene vork), tand m.; (van knoflook), bolletje, klauwtje o.; (Pl.) Z. *-blatt;* (Muz., Org.) alpenhoren m., klaroen o.

Zinken, (*zinkte, gezinkt*) bedr.ww. takken schieten, uitschieten; (Meub.) Z. *verzinken.*

Zinken-bläser, (*-bläsers*, mv. *-bläser*) m. horenblazer m.; *-blatt* o. hoornblad o.; *-gehörn* o. hertsgewei o. met drie of vier takken; *-register* o., *-zug* m. (Org.) klaroenregister, horenwerk o.

Zink-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. zinkerts o.; *luftsaures -*, kalamijn, kalamijnsteen m.; *-glas(erz)* o. kalamijnsteen m., glasachtig zinkerts o.; *-haltig* bijv. nw. zinkhoudend, zink bevattend; *-fang* m. (Giet.) werktuig o. om het zink op te vangen; *-horn* o. Z. *Zinke* (Muz.); (Nat. hist.) horenslak v.

Zinkig, bijv. nw. takken, punten hebbende, getakt, gepunt.

Zinkisch, bijv. nw. zinkachtig, naar zink gelijkend; *-er Ofenbruch*, overblijfselen o. mv. bij het zink smelten.

Zink-kalk, (*-(e)s*) m., z. m. zinkkalk v., geoxydeerd zink o.; *-kocher* m., Z. *-glas; -oxyd* o. zinkoxyde o.; *-platte* v. zinken plaat v.; *-salz* o. zout o. van zink; *-schlacke* v. zinkslak v., zinkschuim o.; *-spath* m. zinkspaath o.; *-stuhl* m. zinkkuip v.; *-vitriol* m. zwavelzuur zinkoxyde o.

Zinn, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. tin o., tinsoort v.; *englisches -*, Engelsch tin; *geringes -*, arm tin; 2. Z. *-geschirr.*

Zinn-after, (*-afters*, mv. *-after*) o. ledige, uitgewasschen tinsteen m.; *-amalgam* o. tinmengsel o.; *-art* v. tinsoort v.; *-asche* v. tinasch v.; *-auflösung* v. oplossing v. van tin; *-bad* o. tinbad, gesmolten tin o.; *-ballen* m. opgerold tin o.; *-berg* m. berg m. die tin bevat; *—werk* o. tinmijn v.; *-belt* o. leverkleurig ijzerkies o.; *-blatt, -blättchen* o. bladtin o.; *einen Spiegel mit -blättern belegen*, met bladtin beleggen, foeliën; *-blech* o. tinnen plaat v.; *-blende* v. tinblende v.; *-blumen* v. mv. tinbloemen v. mv.; *-butter* v. tinboter v., uitbijtend zoutzuur tin o.

Zinne, (*-n*) v. kroonwerk o. met schietgaten; (van een paleis of tempel), tinne v., plat dak, plat o.; *mit -n versehen*, van schietgaten voorzien; (Bouwk.) nok v.; (Wapenk.) tinne v.; *-nschnitt* m. opening v. voor schietgaten.

Zinner, (*-s*, mv. *Zinner*) m. vertinner, tinnegieter m.

Zinne(r)n, bijv. en b. tinnen, van tin, uit tin vervaardigd.

Zinn-erz, (*-es*, mv. *-e*) o. tinerts o.; *-feile* v. tinvijl v., tinvijlsel o.; *-flötz* m. tinader v.; *-folie* v., Z. *-blatt; -gang* m. tinhoudende ertsader v.; *-gebirge* o. tingebergte, tinbevattend gebergte o.; *-geräth* o., *-geräthschaft* v. tinnen gereedschap, tinwerk o., tinnengoed o.; *-glätter* o. opgerold blad o. tin; *-gekrätz* o. afval m. bij het smelten van tin; *-geschiebe* o. (Bergw.) tinerts o. in opgerolde stukken; *-geschirr* o., Z. *-geräth; -gesell* m. tinnegieter (sknecht) m.; *-gieszer* m. tingieter m.; *-gieszerei* v., *-gieszerhandwerk* o. tingieterij v., tingieten o.; 2. *-gieszerei* v. tingieterij v., plaats waar het tin gegoten wordt; *-gräber* m. werkman m. in eene tinmijn; *-granate* v. donkerbruin tinerts o.; 2. —, *-graupe* v. korrel, korreling v. van gekristalliseerd tin; *-groschen* m. stukje o. tin met den stempel der mijn; *-grube* v. tinmijn v.; *-haltig* bijv. nw. tinhoudend, tinbevattend; *-hammer* m. tinhamer m.; *-handel* m. tinhandel, tinnewinkel m.; *-händler, —in*, tinhandelaar m., tinhandelaarster v.; *-hauer* m., Z. *-gräber; -hobel* m. tinschaaf v.; *-kalk* m., Z. *-asche; -kies* m. tinkies o.; *-kram* m. winkel m. van tinnegoed, tinwinkeltje o.; *-krätze* v. grijze tinasch v.; *-kraut* o. schaafstroo o., paardestaart m.; *-krücke* v. (Org.) lade v. tot het gieten van tinnen pijpen; *-krystalle* m. mv. tinkristallen o. mv.; *-laden* m. tinnewinkel m.; *-loth* o. tinsoldeersel o.; *-metalle* o. mv. tin bevattende metalen o. mv.; *-mutter* v. (Speld.) toevoegsel o. van gelouterd tin bij het smelten van metalen.

Zinnober, (*-s*) m., z. m. vermiljoen, bergrood, cinnober o.; *gereinigter -*, vermiljoen, bergrood o.

Zinnober-blume, (*-n*) v. koekoeksbloem, vuurbloem v.; *-erde* v. kwikhoudend bergrood o.; *-erz* o. cinnobererts o., vermiljoen o.; *-glanz* m. gedegen bergrood o., vermiljoenerts o.; *-roth* bijv. nw. zoo rood als vermiljoen; II. o. of *-röthe* o. vermiljoen o.

Zinn-ofen, (*-ofens*, mv. *-öfen*) m. oven m. om tin te smelten; 2. tinoven m.; 3. tinsmelterij, tingieterij v.; *-oxyd* o. tinoxyde o.; *—salze* o. mv. tinoxyde zouten o. mv.; *-oxydulsalze* o. mv. tinoxyduulzouten o. mv.; *-pfanne* v. tinpan v.; *-pfeife* v. tinnen pijp v.; *-platte* v. tinnen plaat v., blad o. tin; *-probe* v. tinproef v.; *-quarz* m. met tin vermengd kwarts o.; *-rost* m. roostervormig tinerts o.; *-salz* o. tinzout o.; *-sand* m. met tin vermengd zand o.; *-sauer* bijv. nw. *—e Salze*, tinzouten o. mv., chloortin o.; *-säure* v. tinzuur o.

Zinnscher Münzfusz, (*-es*) m., z. m. standaard, muntstandaard m. van het klooster Zinna.

Zinnschläger, (*-schlägers*, mv. *-schläger*) m. tinklopper m., hij die het tin tot bladen bewerkt; *-spath* m. spaath bevattend tin o.; *-seife* v., Z. *-wäsche; -stein* m. blok o. tin; (Giet.) gezuiverd en gewasschen tinerts o.; *-stock* m. stok m. om het tin tot bladen te rollen; *-tafel* v., Z. *-platte; -waare* v. tinnegoed o.; *-waye* v. tinschaal v. om het tin te wegen; *-wäsche* v. wasschen o. van tinzout uit aarde; (Giet.) louteringv. van kortgeslagen tinerts; *-wäscher* m. tinwasscher m.; *-wäscherin* v. schuurster v., zij die het tinnegoed schuurt; *-weisz* bijv. nw. zoo wit als tin, blauwachtig wit; 2. o. zelfst. tinstruis o.; *-werk* o., Z. *-geräth; -zwitter* m., Z. *-graupe; -zeichen* o. tinnen kenteeken, merk o. der mijnen; *-zug* m., Z. *-gatter.*

Zins, (*-es*, mv. *-e*) m. (vroeger), schatting, belasting v.; 2. cijns, grondcijns, leencijns m.; (van geld), Z. *Zinse;* 3. pacht, huur v.; *in - nehmen*, in huur nemen, huren, pachten.

Zins-abzug, (*-(e)s*) m., z. m. korting v., escompto o.; *-acker* m., akker m., veld, stuk o. land waarvan pacht betaald wordt.

Zinsbar, bijv. nw. (van goederen), cijnsbaar, belastbaar; (van een volk), schatplichtig, cijnsplichtig; *-keit* v. cijnsbaarheid, schatplichtigheid v.

Zins-bauer, (*-n*, mv. *-n*) m. cijnsplichtige boer, boer m., die pacht betalen moet, tiendplichtige m.; *-brief* m. cijnsbrief m.; it. huurcontract o. met de bepaling der pacht; *-buch* o. cijnsboek o.; 2. Z. *Grundbuch; -busze* v. boete v. voor niet betaalde pacht; *-coupon* m. interestcoupon m.

Zinse, (*-n*) v. interest m., rente v.; *-n auf* of *von -n*, interest van interest, samengestelde interest; *trockene -n*, Z. *Fruchtzins; Geld das keine -n trägt*, dood kapitaal; *auf -n ausleihen, austhun*, op interest zetten.

Zinseinnehmer, (*-mers*, mv. *-mer*) m. ontvanger m. der pacht of der belastingen.

Zinsen, (*zinste, gezinst*) o. ww., m. *h.* interest, schatting, belasting, cijns betalen; it. huur, pacht betalen, Z. *Zins; dieses Gut zinst nach D.*, betaalt cijns aan, is schatplichtig aan D.; *diese Summe zinst so viel*, brengt zoo veel interest op; 2. bedr. ww. den cijns & betalen.

Zinsen-ausgleich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vereffening v. der interesten; *-berech-*

nung v. interestrekening, berekening v. van den interest; *-buch* o., *Z. -register; -fusz* m. rentestandaard, rentevoet m.; *-reduction* v. rentevermindering, verlaging v. der rente; *-tabelle* v., *Z. Zinstabelle; -tragend* bijv. nw. rentegevend, interest opleverende; *-verzinsung* v., *-wucher, -zins* m. samengestelde interest, interest m. van interest.

Zinser, (*-s*, mv. *Zinser*) m., *Z. Zinsmann.*

Zinseszins, (*-es*, mv. *-e*) m., *Z. Zinsenverzinsung.*

Zins-fällig, bijv. nw., *Z. -bar; -feld* o., *Z. -acker; -frei* bijv. nw. vrij van schatting, vrij van belasting; *—es Gut*, cijnsvrij, allodiaal; 2. vrij van huur, pachtvrij, geene huur of pacht moetende betalen; *-freiheit* v. vrijdom m. van belasting, cijnsvrijheid v.; *-fusz* m., *Z. Zinsenfusz; -gans* v. gans v. als belasting. *-garbe* v. korentiend o.; *-gelder* o. mv. interest m., rente v.; *-gerechtigkeit* v., *Z. -recht; -gericht* o. rechtbank v. voor de tienden; *-gerste* v. gerst v. als belasting; *-gesetze* o. mv. woekerwet v., wetten v. mv. op den woeker; *-groschen* m. cijns m., som v. die men als cijns betalen moet, belasting, huur, pacht v.; *-gut* o. goed, eigendom o. waarvan belasting, pacht of huur betaald moet worden; *-haber* m. havertiend o.; *-hahn* m. haan m. als belasting; (fig.) *roth, erhitzt wie ein —*, rood als een kroot; *-haus* o. huis o. dat schatting, belasting betaalt; 2. huurhuis, huis o. waarvan huur of pacht betaald wordt; *-heber, —in*, landheer, eigenaar m., eigenares v. die cijns, pacht, rente ontvangt, rentenier m., rentenierster v.; 2. tiendheffer, cijnsheffer m.; *-herr* m., *Z. -heber* (2); *-hufe* v. pachthoeve, hoeve v. die aan tiend onderhevig is; *-huhn* o. hoen o. als belasting; *-korn* o. tiendkoren, korentiend o.; *-lehen* o. schatplichtig leen, leen o. waarvan schatting betaald moet worden; *—buch* o. register o. der tiendplichtige leenen; *-leiste* v. (Hand.) coupon m.; *-leistung* v. rente geven o.; *-mann* m. (mv. *-männer* en *-leute*), tiendheffer m.; 2. huurder, schatplichtige m.; *-meister* m., *Z. -einnehmer; -pacht* v. cijns m., pacht, huur v.; *-pachter* m., *Z. -mann* (1); *-pflichtig* bijv. en b. cijnsplichtig, schatplichtig; *-rechnung* v. interestrekening v.; *-recht* o. cijnsrecht, tiendrecht o.; *-register* o. cijnsboek o., staat m., lijst v. van de te betalen pacht, huur of rente; *-rolle* v. lijst v. van interesten; *-schreiber* m. schrijver m. bij de belastingen; *-tabelle* v. tafel, lijst v. van interesten, interesttafel v.; *-tag* m. dag m. waarop de belasting & betaald moet worden; *-taxe* v. wettelijke bepaling v. van den interest; *-vertrag* m. huurcontract, pachtcontract o.; *-weise* bijw. bij wijze van interest, als belasting; *-weizen* m. tarwetiend o.; *-woche* v. week v. waarin de belasting betaald moet worden; *-wucher* m. woekerwinst v.; *-zahl* v. (Tijdr.) (van de Romeinen), indictie v., hoofdgeld o. dat gedurende 15 jaar betaald moest worden; *-zahlung* v. betaling v. van den interest &.

Zion, (*-s*) m., z. m. Sion m., hemel m.; (J. gesch.) berg m. in Jeruzalem met den burcht van David; (fig.) rechtzinnige Kerk v.; *-swächter* m. (fig.) wachter m. van Sion, dweepziek ijveraar m. voor het rechtzinnig geloof.

Ziper, (*-s*) m., z. m. stof v. uit wol en boomwol vervaardigd; (Nat. hist) cypersche kat v.

Ziper-gras, o., **-katze, -wurz,** v., *Z. Cypergras &; -hund* m. Turksche, cyperse hond m.

Zipf, (*-(e)s*) m., z. m. pip v.

Zipfel, (*-s*, mv. *Zipfel*) m. slip, punt, spits v., tip m., uiteinde o.; (aan kleederen), strook, franje v.; (Spr.) *er sucht den fünften - am Sacke*, hij moet het onderste uit de kan hebben.

Zipfel-blume, (*-n*) v. waterportulak v.; *-blüthig* bijv. nw. met in stippen of riemen uitloopende bladeren.

Zipfelchen, (verkl.) o. slipje. puntje, tipje, strookje o.

Zipfelhaft, &, *Z. knauserig &.*

Zipfelig, bijv. nw. met punten, slippen. gefranjed, met franje, met strooken.

Zipfel-kappe, (*-n*) v. puntmuts v.; *-läufer* m., *Z. Riemenläufer; -pelz* m. jas v. die met eene langharige schapenvacht gevoerd is; *-perrücke* v. pruik v. met kwasten; *-tuch* o. doek m. met franje.

Zipolle, (*-n*) v. bieslook o.; *-njungfer* v. meisje o. dat bijna scheef gegroeid is.

Zippe, (*-n*) v. (Nat. hist.) vijgenbijter m.; (gemeenz.) nufje, geaffecteerd meisje o.

Zippelthränen, (*zippelthränte, gezippelthränt*) o. ww. veinzen te schreien, zich houden alsof men schreit; (gemeenz.) krokodillentranen schreien.

Zippen, (*zippte, gezippt*) bedr. ww. bespotten, uitjouwen.

Zippenbeere, (*-n*) v. sorbebes v.

Zipperlein, (*-s*) o., z. m., *Z. Gicht.*

Zipperleinskraut, (*-kraut(e)s*, mv. *-kräuter*) o. wilde angelica v.

Zippern, (*zipperte, gezippert*) bedr. ww., *Z. zittern.*

Zipresse, (*-n*) v., *Z. Cypresse.*

Zirbel-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., *Z. Zederfichte*; 2. *welscher —*, tamme pijnboom m.; 3. *Z. Knopfbaum; -drüse* v. pijnappelklier v.; *-drüsenstiele* m. mv. (Ontlk.) stelen m. mv. der groote hersenen; *-nuss* v. cedernoot, driekantige pijnnoot v.; *wilde —*, pimpernootboom m.; *— kiefer* v., *Z. -baum* (1).

Zirene, (*-n*) v. sering of syring v.

Zirenen-baum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. seringeboom m.; *-strauch* m. seringestruik m.

Zirgelbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. lijsterbesseboom m.

Zirke, (*-n*) v. krekeltje o.

Zirkel, (*-s*, mv. *Zirkel*) m. cirkel, kring m., rond o.; *im - sich bewegen*, zich in een kring bewegen; 2. vereeniging v., kring m., kransje, gezelschap o.; *im - seiner Freunde*, kring; *feine -*, hoogere kringen m. mv.; (van de jaargetijden), afwisseling v.; 3. *Z. Runde;* 4. passer m.; *mit dem - messen*, met den passer meten; (fig.) *Alles mit dem - abmessen*, alles met een passertje afmeten, in alles regel houden.

Zirkel-abschnitt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. cirkelsegment o.; *-ausschnitt* m. cirkelsector m.; *-bewegung* v. kringvormige beweging v.; *-binde* v. (Heelk.) rondloopend verband o.; *-bogen* m. cirkelboog m.; (Bouwk.) gewelf o.; *-bogig* bijv. nw. boogvormig; *-brief* m. rondgaande brief m., circulaire v.; *-brüderschaft* v. vroegere geestelijke broederschap v. in Lübeck.

Zirkeler (*-s*, mv. *Zirkeler*) m. cirkeltrekker m., hij die allerlei krullen of versierselen maakt; (fig.) angstig teekenaar m.

Zirkel-figur, (*-en*) v. cirkel m., cirkelvormige figuur v., rond o.; *-fläche* v. cirkelvlak o., cirkel m.; *-form* v. cirkelvorm, ronde vorm, kring m.; *-förmig* bijv. nw. cirkelvormig, kringvormig, rond; *-gestalt* v., *Z. -form; -instrument* o. cirkelvormig werktuig o.; *-lauf* m. cirkelvormige loop, ronde loop, kring m.; *-linie* v. cirkerlijn v., cirkel m.; *-masz* o. passer m.; *-motte* v. cirkelvormige vlinder m.

Zirkeln, (*zirkelte, gezirkelt*) o. ww., m. *h.* omloopen, in omloop zijn, rondloopen, rondgaan, circuleeren; 2. bedr. ww. met den passer afmeten, passen, een cirkel trekken; (fig.) met de grootste nauwgezetheid nagaan; *gezirkelt*, afgewerkt, afgepast.

Zirkel-punkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. middelpunt o., centrum o.; *-rund* bijv. bijv. nw. cirkelrond, zoo rond als een cirkel; *-runde, -rundung* v. cirkelrond o., rondheid v. van een cirkel; *-schenkel* m. passerpoot m.; *-schlüssel* m. kompassleutel m.; *-schmied* m. passermaker m., egsmid, kleinsmid m.; *-schnur* v. (Timm.) cirkelsnoer, snoer, touw o. om groote cirkels te trekken; *-schreiben* o., *Z. -brief; -schwung* m. cirkelvormige beweging, beweging v. in de rondte; *-spitze* v. passerpunt v.; *-stein* m. schrijfsteen, leisteen m.; *-tanz* m. rondedans, dans m. in het rond; *-vierung* v. quadratuur v. van den cirkel; *-wurm* m., *Z. Tollwurm; -zahl* v. cirkelgetal, rond getal o.

Zirkon, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gomsteen m.; *edler -*, gele hyacint m., zirkoon m.; *-erde* v. zirkoonaarde v.; *—salze* o. mv. zirkoonaarde zouten o. mv.

Zirkonium, (*-s*, mv. *Zirkonien*) o. zirkonium o., metallische basis v. der zirkoonaarde.

Zirkular-bewegung, v., **-brief,** m. &, *Z. Cirkularbewegung &.*

Zirkuliren, (*zirkulirte, zirkulirt*) &, *Z. cirkuliren &.*

Zirneiche, (*-n*) v. wollige eik of eikeboom m.

Zirnenbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m., *Z. Zirneiche.*

Zirpe, (*-n*) v. huiskrekel m., krekeltje o.

Zirpen, (*zirpte, gezirpt*) o. ww., m. *h.* tjilpen, sjilpen, piepen.

Zirsche (*-n*) v., Z. *Zirbel(nuss)-baum.*

Zisalien, v. mv. snoeisel, muntsel o.

Zisch, (*-es,* mv. *-e*) m. gefluister, gefluit o.

Zischeln, (*zischelte, gezischelt*) o. ww. fluisterend spreken, fluisteren, mompelen.

Zischelstimme, (*-n*) v. fluisterende stem v.

Zischen, (*zischte, gezischt*) o. ww., m. *h.* fluiten; (van water op het vuur), razen; 2. bedr. ww. *jemn. etw. in's Ohr -,* in het oor fluisteren.

Zisch-laut, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. sisklank m., sisletter v.: *-lauter* m. sisletter v.; *-maus* v., Z. *Zieselmaus; -natter* v. sissende slang, Amerikaansche adder v.

Zischmen, v. mv. korte huzarenlaarsjes o. mv.

Ziselier, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. drijfwerkmaker, drijver, graveur m.

Ziseliren, (*ziselirte, ziselirt*) bedr. ww. drijfwerk maken, drijven, graveeren.

Zisel(erbse), (*-n*) v. grauwe erwt v., Z. *Kicher.*

Zitelabend, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. afscheidspartij v. van eene Alp.

Zither, (*-n*) v. cither, guitaar, mandolijn v.; (Bouwk.) (van eene kerk), nevengebouw o.; *-schläger, -spieler, —in,* citherspeler m., citherspeelster v.

Zitrinchen, (*-s,* mv. *Zitrinchen*) o. vink m.

Zitrone, (*-n*) v., Z. *Citrone.*

Zits, Zitz, (*-es,* mv. *-e*) m. (Hand.) sits, o., Oostindische bedrukte katoenen stof v.; *- mit rother Grundfarbe,* rood sits o.; *-artig* bijv. nw. sitsachtig, naar sits gelijkend; *-kattun* m. sits-katoen o.

Zitscherlein, (*-s,* mv. *Zitscherlein*) o. bloedvink, vlasvink m.

Zitter-aal, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. sideraal, electrische aal m. en v.; *-abel* o., Z. *-mal; -affe* m. sidderaap m.; *-angst* v. vrees v., angst m., bezorgdheid v. die de ondeugd vergezelt; *-baum* m., Z. *-espe; -blase* v. naar een worm gelijkend straaldier o.

Zitterer, (*-s,* mv. *Zitterer*) m. hij die siddert, beeft &; 2. kwaker m.

Zitter-esche,-espe, (*-n*) v. beefpopulier m.; *-fisch* m., Z. *-aal;* 2. Z. *-roche;* 3. Z. *-wels; -fliege* v. sluipwesp v.; 2. Z. *Schwebfliege; -gold* o., Z. *Flittergold; -gras* o. trilgras o.; *-grün* bijv. nw. staalgoen.

Zitterig, bijv. nw. beverig, trillend, sidderend.

Zitterling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Zitterfisch.*

Zittermal, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. dauwworm m., roos v., huiduitslag m.; *-mücke* v. beefwaterspin v.

Zittern, (*zitterte, gezittert*) o. ww., m. *h.* trillen, slingeren, sidderen, beven, huiveren, rillen; *ich zittre am ganzen Leibe,* ik ril over het geheele lichaam; (fig.) *vor Furcht &* -, sidderen van vrees; *vor jems. Rache* -, iems. wraak duchten; *-de Hand,* bevende hand.

Zitter-nadel, (*-n*) v. tremblant m.; 2. (Juw.) speld v. met een edelgesteente, juweelen speld v.; 3. van goud-draad gesponnen pijpje o.; *-pappel* v., Z. *-baum; -roche* v. kramprog m.; *-rose* v. wilde of onechte narcis, gele narcis v.; *-stimme* v. bevende stem v.; *-trespe* v. tootvormig brominm o.; *-vogel* m. bruinkeeltje, kruidvogeltje o.; *-wels* m. electrieke meerval, trilwentelaar m.; *-wurm* m. trilwormpje o.; *-wurz(el)* v. scherpatientiekruid o.

Zitwer, (*-s,* mv. *Zitwer*) m. (Pl.) Oostindische bittere, specerijachtige wortel m. met verwarmende en oplossende kracht, maagwortel, zedoarwortel m.; *wilder* -, varkenswortel m., hondskers v.

Zitwer-kraut, (*-kraut(e)s,* mv. *-kräuter*) o., Z. *Zitwer;* it. maagwortelkruid o.; 2. dragon v., keizerskruid o., keizersalade v.; *-öl* o. zedoarolie v.; *-samen* m. zedoarzaad o.; 2. alsem m.; *-wurzel* v. zedoarwortel m.

Zitz, (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *Zits.*

Zitze, (*-n*) v. (van vrouwen), tepel m., borst, speen, pram v.; 2. boezem m.; 3. mier m.

Zitzen, (*zitzte, gezitzt*) bedr. ww. zogen, de borst geven; 2. o. ww. zuigen, de borst hebben.

Zitzen-ecke, (*-n*) v. (Ontlk.) tepelvormig uitsteeksel o.; *-förmig* bijv. nw. borstvormig, pramvormig; *-fortsatz* m. tepelvormig uitsteeksel o. van het slaapbeen; *-kraut* o. wilde mosterd m., wilde kool v.; *-loch* o. tot het slaapbeen behoorend gat o.; *-naht* v. verbinding v. van het uitsteeksel van het slaapbeen; *-rand* m. rand m. van het tepelvormig uitsteeksel van het slaapbeen; *-theil* m. borstdeel, tepelvormig deel o.; *-thiere* o. mv. zoogdieren o. mv.

Zobel, (*-s,* mv. *Zobel*) m. sabeldier o., sabelmarter, hermelijn m.; (Bontw.) *-, -balg* m., *-fell* o. sabelbont, hermelijn o.

Zobel-fang, (*-(s)s*) m. jacht v. op sabeldieren; *-fanger* m. sabeljager m., hij die jacht maakt op sabeldieren; *-färber* m. zwartverver m.; *-fell* o. marter-vel, zwart vel o.; *-futter* o. hermelijnbont o.; *-maus* v., Z. *Lemming; -muff* m. mof m. van martervel; *-mütze* v. met martervel gevoerde muts v.; *-pelz* m. hermelijnen pels m., hermelijn o.; *-rock* m. met hermelijn gevoerde jas v. of rok m.; *-schwanz* m. marterstaart m.; *-strauch* er m., Z. *-muff; -thier, -wiesel* o. Z. *Zobel.*

Zober, (*-s,* mv. *Zober*) m., **-baum,** (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m., Z. *Zuber.*

Zodiac, Zodiacus, (onb.) m. (Sterrenk.) dierenriem m.

Zodiacal-licht, (*-(e)s*) o., z. m. licht o. van den dierenriem, zodiakaallicht o.; *-zeitraum* m. Egyptische tijdrekening van 1450 jaren.

Zobelchen, Zobelein, (verkl.) o. hermelijntje, sabeldiertje o.

Zöfchen, (verkl.) o. kamermeisje o.

Zofe, (*-n*) v. kamenier, kamerjuffrouw v.; (Tooneelk.) soubrette v.; *-rolle* v. rol v. van kamenier, rol v. van soubrette.

Zögel, (*-s,* mv. *Zögel*) o. stuk o. gesmolten ijzer.

Zögerer, (*-s,* mv. *Zögerer*) m. talmer, treuzelaar m.

Zögern, (*zögerte, gezögert*) o. ww., m. *h.* dralen, talmen, treuzelen, weifelen, aarzelen, nitstellen; *-de Einwilligung,* niet gaarne gegeven toestemming v.; *mit der Antwort* -, *- zu antworten,* dralen met het antwoord.

Zögerung, v., Z. *zögern;* it. talming, aarzeling, draling, vertraging v., uitstel o.

Zögling, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. kweekeling, leerling m. en v.; it. pleegkind o., zuigeling m. en v.; *sie ist mein* -, zij wordt door mij opgevoed; 2. volgeling m.

Zoiaker, (*-s,* mv. *Zoiaker*) m. veearts m.

Zoilus, (onb.) m. (fig.) Zoilus m., vitter, onrechtvaardige recensent m.

Zoisch, bijv. nw. dierlijk, voedend.

Zoisit, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. bruine schorlsteen m.

Zoll, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. duim m., centimeter m.; *nach -en messen,* met duimen meten; *zwanzig - lang,* twintig duim lang; II. (*-(e)s,* mv. *Zölle*) m. tol m., tolgeld, tolrecht o., invoerrecht, uitvoerrecht, transito o., belasting v. op in of uitgevoerd wordende waren; *städtischer* -, stedelijke belasting v., octrooi o.; (fig.) *der Natur den -bezahlen,* den tol aan de natuur betalen, sterven.

Zoll-abgabe (*-n*) v. verklaring v. omtrent ingevoerd wordende waren; *-amt* o. tolkantoor, tolhuis o.; 2. ambt o. van kommies; 3. belastingwezen o.; *-angabe* v. invoerrecht o.; *-ansatz, -anschlag* m., Z. *-tafel; -anschluss* m. aansluiting v. bij eenvormig tolwezen, Z. *Zollverein* o.; *-aufseher* m. directeur, opziener m. bij het tolwezen; *-ausschuss* m., Z. *-behörde; -bank* v., Z. *-haus.*

Zollbar, bijv. nw., Z. *zollpflichtig;* (van waren), aan tol onderworpen.

Zoll-beamte(r),-bediente(r), m. tolbeambte, tolgaarder, kommies m.; *-behörde* o. tolhuis, tolkantoor o.; *-bereiter* m. rijdende tolbeambte, rijdende kommies, opzichter m. der kommiezen; *-beseher, —in,* hij, zij die de tolgelden ontvangt, tolgaarder m., tolgaardster v.; *-buch* o. tolboek, register o. voor de inning der tolgelden; *-bude* v. tolhuisje, wachthuisje o. van een kommies; *-büreau* o., Z. *-amt; -commissär* m. commissaris m. der tollen; *-conferenz* v. vergadering v. over de zaak der tollen; *-credit* m. krediet o. bij de tolbeambten; *-declaration* v., Z. *-abgabe; -declarationsbuch* o. register o. der tolbeambten; *-direction* v. tolbestuur o.; *-einnahme* v. ontvangst v. der tolgelden; 2. tolkantoor o.; *-einnehmer* m. tolgaarder, ontvanger m. van in- en uitgaande rechten.

Zollen, (*zollte, gezollt*) bedr. ww. tol betalen, schatting, belasting betalen; (fig.) schatting betalen; *jemn. Dank* -,

iem. dank zeggen; *jemn. Thränen* -, iem. beweenen, tranen storten over.

Zoller, (*-s*, mv. *Zoller*) m. hij die tol betaalt; 2. tolgaarder m.

Zoll-frei, bijv. nw. vrij van tol, tolvrij, vrij van in- of uitgaande rechten; (gemeenz.) *Gedanken sind* —, gedachten zijn tolvrij; *-freiheit* v. tolvrijheid, vrijstelling v. van in- en uitgaande rechten; *-freischein* m. bewijs o. van vrijdom van tol, geleibiljet o.; *-gebühr* v. tolrecht, tolgeld o.; *-gerechtigkeit* v. recht o. van tol te heffen; *-gesetze* o. mv. tolwetten v. mv.; *-haus* o. tolhuis o.; *—schein* m. tolbiljet o.; *—spesen* v. mv., *Z. -geld; -inspector* m., Z. *-aufseher; -intraden* v. mv., Z. *-einnahme; -jacht* v. toljacht, jacht o. voor de kommiezen; *-legestätte* v. entrepot o.; *-linie* v. lijn v. der tollen; *-magazin* m., Z. *-speicher; -masz* o. maat v. van een duim; it. maat v. in duimen.

Zollner, Zöllner, (*-s*, mv. *Zollner* en *Zöllner*) m. tolgaarder, tollenaar m.

Zoll-ordnung, (*-en*) v. tolreglement o.; *-pacht* m. tolpacht, tolverpachting v.; *-pachter* v. tolpachter m.; *-passirzettel* m. geleibiljet o., tolbriefje o.; *-pfahl* m., Z. *-säule; -pflichtig* bijv. nw. aan tol onderwerpen, tolplichtig aan tolrechten onderwerpen; *-pflichtigkeit* v. tolplichtigheid v.; *-quittung* v. bewijs o., quitantie v. van betaalde tolgelden; *-rechnung* v. tolrekening v.; *-regal* o. kroonrecht o. om tol te heffen; *-register* o., *-rolle* v. toltarief o.; *-säule* v. tolpaal m.; *-schein* m., Z. *-freischein; -schiff* o. schip o. van de kommiezen; *-sache* v. zaak v. betreffende het tolwezen; *-schreiber* m. schrijver m. bij het tolkantoor; *-schutzwächter* m. tolwachter m.; *-siegel* o. tolzegel o.; *-speicher* m. entrepot o., stapelplaats v.; *-stab* m. duimstok m.; 2. —, *-stock* m. maatstok m., landmetersroede v.; *-stadt* v. stad v. waar een tolkantoor is; *-stutt, -stätte* v. tolplaats, plaats v. waar tol betaald moet worden, tolkantoor o.; *-stempel* m. tolstempel m.; *-strasze* v. weg m. langs welken waren vervoerd mogen worden; it. weg m. waarop men tol betaalt. *-system* m. tolsteisel o.; *-tabelle* v. bord o. waarop het toltarief is aangeplakt of geschilderd; *-tafel* v., *-tarif* m. toltarief o.; *-taxe* v., Z. *-rolle; -union* v., Z. *-verband; -unkosten* v. mv. onkosten m.mv. wegens tolgelden; *-verband, -verein* m. tolverbond o., overeenkomst v. over te betalen tolgelden; *der preussische* —, het Pruisische tolverbond; *-vereinigung* v. vereeniging v. omtrent het tolwezen; *-vereinler* m. lid o. van het tolverbond; *-vereinsgewicht* o., *-vereinsmünze* v. gewicht o., munt v. bij het tolverbond in gebruik; *-vergünstigung* v. vrijstelling v. van tolrechten; *-vertrag* m. tolverbond o., overeenkomst v. over te heffen tolrechten; *-verwalter* m. directeur m. van het tolkantoor; *-verwaltung* v. tolbestuur o.; *-verzeichniss* o., Z. *-rolle; -vorschusskosten* m.mv. voorschot o. aan tolgelden; *-weg* m., Z. *-strasze.*

Zollweise, bijw. bij duimen.

Zoll-wesen, (*-s*) o., z. m. tolwezen o.; *-zeichen* o. teeken, merk o. der kommiezen; 2. Z. *-schein; -zettel* m., Z. *-quittung.*

Zona, v. (Gen.) Z. *Gürtel*

Zone, (*-n*) v. luchtstreek, zone v., aardgordel m.; *heisze, kalte, gemäszigte* -, heete, koude, gematigde luchtstreek.

Zoo-chemie, v., z. m. dierlijke scheikunde, dieren-scheikunde v.; *-gonie* v. ter wereld brengen o. van levende jongen; *-graph* m. dierenbeschrijver, dierenschilder m.; *-graphie* v. dierenbeschrijving, dierenafbeelding v.; *-graphisch* bijv. en b. de dierenbeschrijving betreffende; *-letrie* v. dierenaanbidding v.; *-lith* m. diersteen m., versteend dier o.; *-log* m. dierenkenner, zoöloog m.; *-logie* v. dierenkennis, dierenleer, dierkunde, zoölogie v.; *-logisch* bijv. nw. volgens de dierkunde, dierkundig; *-magnetism(us)* m. dierlijk magnetisme o.; *-matisch* bijv. nw. dierlijk; *-morphit* m. dierenafdruksel o. in steen; *-nomie* v. leer v. van de levenskracht, kennis v. van de wetten van het dierlijk leven; *-phag* m. vleeschetend dier o., vleeschéter m.; *-phyt* m. plantdier o., dierplant v.; *-phytologisch* bijv. en b. de leer der dierplanten of plantdieren betreffende; *-tomie* v. dierenontleding, anatomie v. der dieren; *-tomisch* bijv. en b. de dierenontleding betreffende.

Zopf, (*-(e)s*, mv. *Zöpfe*) m. staart m.; it. haarbos m., kuif v.; *in einen* -, *in Zöpfe flechten,* tot vlechten maken; *geflochtener, steifer* -, lange haarvlecht v.; (fig.) pruikenstijl m., (Boschw.) (van boomen), top m., kruin v.; (Gen.) Poolsche vlecht v.; (fig., Scherts.) kleine roes m.; *jemn. einen* - *drehen,* iem. beetnemen, foppen, belachelijk maken.

Zopf-balle, (*-n*) v. weegbree v.; *-band* o. breed, zwart haarlint o.

Zopfen, (*zopfte, gezopft*) bedr. ww. in staarten vlechten; 2. Z. *zupfen.*

Zopf-ende, (*-endes*, mv. *-ende*) o. (van een boom), kruin v., topeind o.; *-haar* o. tot een staart of pruik gevlochten haar o., staart m.; *-holz* o. (van een boom), tophout o.

Zöpfig, bijv. en b. met gevlochten haar.

Zopf-lerche, (*-n*) v. kuifleeuwerik m.; *-perrücke* v. staartpruik v.; *-stange* v., *-stock* m. boom m. aan den ploeg; *-trocken* bijv. nw. (van boomen), dood in den top; *-weise* bijw. bij vlechten, in vlechten, gevlochten.

Zoppe, bijv. nw. hinkend, lam.

Zorn, (*-(e)s*) m., z. m. toorn m., drift, vervoering, verbittering, gramschap v.; *heftiger* -, hevige gramschap v.; *jem. in* - *bringen, zum* - *reizen,* iem. toornig maken, verbitteren; *seinen* - *an jemn. auslassen,* zijne gramschap lucht geven jegens; (Spr.) *man muss die Sonne nicht über seinem -e untergehen lassen,* men moet niet toornig blijven.

Zorn-anfall, (*-falles*, mv. *-fälle*) m. aanval m. van toorn; *-blick* m. toornige blik m.; *-blind* bijv. nw. verblind door toorn of drift, *-entbrannt* bijv. nw. woedend, door drift ontvlamd, ziedend van toorn, door drift ontstoken; *-gericht* o. gerecht, vonnis o. van een vertoornden God, wraak, straf v. des Hemels; *-gesicht* o. toornig gelaat o.; *-glühend* bijv. nw. Z *-entbrannt.*

Zornig, (*-er, -st*) bijv. nw. toornig, boos, vertoornd; 2. driftig, opvliegend, vergramd; 3. *-e Worte,* toornig, in drift geuit.

Zorn-los, bijv. nw. zonder toorn, niet verbitterd, niet toornig; *-muth* m. toorn m., gramschap, opvliegendheid, drift v.; *-müthig* bijv. nw., Z. *zornig; -ruthe* v. (Godg.) hand v. Gods, toorn m. Gods; *-schale* v. (Godg.) door den hemel opgelegde straf v.; *-schnaubend* bijv. nw., Z. *-entbrannt; -stimme* v. toornige stem v.; *-voll* bijv. nw., Z. *zornig; -wort* o. in drift uitgesproken woord o.; *-wüthig* bijv. nw. woedend.

Zoster, (*-s*, mv. *Zoster*) m., Z. *Gürtel.*

Zote, (*-n*) v. vuil gesprek, ontuchtig gesprek o., vuile aardigheid v.; (gemeenz.) gemeen woord o.; *-n reiszen,* vuile taal uitslaan.

Zote(l)n, (*zote(l)te, gezote(l)t*) o. ww. vuile taal uitslaan.

Zoten-gedicht, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **-lied,** (*-(e)s*, mv. *-er*) o. ontuchtig lied, vuil gedicht o.

Zotenhaft, zotenmäszig, bijv. nw. vuil, gemeen, ontuchtig, smerig.

Zoten-reiszen, (*-s*) o., z. m. vuile taal uitslaan o.; *-reiszer* m. hij die vuile taal uitslaat; *-reiszerei* v., Z. *-reiszen; -schreiber* m. hij die vuile, onkiesche werken schrijft.

Zotig, bijv. nw., Z. *zotenhaft.*

Zotika, (onb.) v. dierlijke levenskracht v.

Zotisch, bijv. nw. levenwekkend, tot het leven behoorend.

Zötchen, Zötlein, (verkl.) o. bosje o., Z. *Zotte;* 2. Z. *Zote.*

Zotte, (*-n*) v. haarbos, baard m.; 2. (Ontlk.) ruigheid, barigheid v.

Zottel, (*-n*) v. kleine haarbos m.; *wollene &* -, vlokje o.; (aan versleten kleeren), flarde v.; 2. (Gen.) Poolsche vlecht v.

Zottel-bär, (*-en*, mv. *-en*) m. ruige beer, langharige beer m.; *-bart* m. langharige, dichte baard m.; *-bärtig* bijv. nw. een langen, dichten baard hebbende; *-haar* o. in bossen afhangend haar o.; *-haarig* bijv. nw. lang en dicht haar hebbende; *-haber* m. baardhaver v.

Zottelig, bijv. en b., Z. *zottig.*

Zottel-kopf, (*-kopf(e)s*, mv. *-köpfe*) m. persoon m. met lang, ruig haar; *-locken* v. mv. afhangende lokken, krullen v. mv.; *-lockig* bijv. nw. met afhangende lokken; *-mähne* v. in lokken neerhangende manen v. mv.; *-mähnig* bijv. nw. met lange, dichte manen; *-matte* v. touwen mat, uit touw vervaardigde mat v.

Zotteln, (*zottelte, gezottelt*) o. ww., m. s. (Volksk.) sukkelen, waggelen, moeielijk voortgaan.

Zottelroth, bijv. nw. lange, roode druiven dragend.

Zotten-blume, (*-n*) v. koortsklaver, waterklaver v.; *-fisch* m. kleine eekhorenvisch m.; *-haar* o. haar o. in bosjes; *-haut* v. (Ontlk.) ruig maagvlies o.; *-kopf* m. ruige kop, schapenkop m.; 2. (fig.) persoon m. met ruig hoofd; (Nat. hist.) Medusahoofd o., zeester v.

Zottich, bijv. en b. (van kleeren), verscheurd, in flarden.

Zottig, bijv. en b. harig, ruig, wollig, met veel kuif.

Zower, (*-s*, mv. *Zower*) m. watervat o. met twee hengsels; it. Z. *Zuber*.

Zu, voorz. (met den 3en nv.) te, in; - *Hause*, te huis, in huis; - *Tische*, aan tafel; - *Bette liegen*, te bed liggen; - *Bette gehen*, naar bed gaan, gaan slapen; - *Pferde*, te paard, op een paard; - *Boden*, op den grond, ter aarde; *jem. zur Seite*, naast iemand; - *Hofe*, aan het hof, ten hove; *ein Treffen - Lande, zur See*, landgevecht, zeegevecht; - *Deutsch*, in het Duitsch; - *Wien*, te Weenen; *das Theater - Wien*, de groote schouwburg te Weenen; 2. *zur Stunde*, oogenblikkelijk, onmiddellijk, dadelijk; - *dieser Zeit*, te dier tijde; - *meiner Zeit*, in mijn tijd; - *rechter Zeit*, te rechter tijd, juist van pas; - *Zeiten, von Zeit - Zeit*, van tijd tot tijd, nu en dan; *zur Zeit der Noth*, in tijd van nood; *von Stunde - Stunde*, van uur tot uur, van het eene uur tot het andere; 3. *zur Genüge*, genoeg, voldoende; *zur Noth*, nauwelijks, ternauwernood; - *Tausenden*, bij duizenden; (Muz.) - *vier Händen*, voor vier handen, à quatre mains; *zum besten*, ten beste; *nicht zum besten*, niet al te goed, niet te best; *zum ersten, zum zweiten*, ten eerste, ten tweede; *zur Hälfte*, voor de helft; *zu fl. 5 rechnen*, tegen *f* 5 rekenen; 4. - *mir, - ihm gehen*, tot mij, naar hem gaan; *sich - jemn. setzen*, gaan zitten bij; *sich - jemn. wenden*, zich tot iem. wenden; - *sich stecken*, in zijn zak steken; *zur Thüre, zum Fenster hinaus*, de deur, het venster uit; *zum Tanz gehen*, gaan dansen; - *Bier*, - *Wein gehen*, naar een bierhuis, wijnhuis gaan; - *Schiffe gehen*, scheep gaan, zich inscheepen; - *Vermögen kommen*, rijk worden; - *Ende gehen*, naar het eind loopen, afloopen, ten einde spoeden; 5. *zum Fleische Brod essen*, brood bij het vleesch eten; *zum Clavier singen*, zingen met begeleiding van de piano; *Recht - etw. haben, Recht haben* - ℔, het recht hebben tot; - *etw. schweigen*, met stilzwijgen voorbijgaan; *zum neuen Jahre Glück wünschen*, nieuwjaar wenschen; *Wasser zum Trinken*, water om te drinken, drinkwater; *Tuch - einem Kleide*, voor een kleed; *ein Pferd zum Ziehen*, een trekpaard; 6. - *Staub machen*, tot poeier wrijven, in stof doen veranderen; - *Wasser werden*, in water overgaan; *zum Könige machen*, tot koning verheffen, als koning uitroepen, kroonen; *zum Narren werden*, gek worden; *jem. zum Freunde haben*, iem. tot vriend hebben; *er macht sich ihm zum Freunde*, hij maakt hem tot zijn vriend; *zum armen Manne machen*, arm maken; *sich - Tode grämen*, van verdriet sterven; - *Tode martern*, dood martelen. II. bijw. toe, niet open, dicht, gesloten; - *sein*, gesloten zijn, toe zijn; - *machen*, toemaken, sluiten; - *!* - *!*, sluit dan toch!; (gemeenz.) *die Thüre* -, sluit die deur, die deur dicht!; 2. *zu! zu!* kom, kom!, welaan!; haast u wat!; vooruit!; *gerade zu!*, rechtuit!; *nach der Stadt* -, naar de stad, in de richting van de stad; *auf jem. - gehen, laufen*, op iem. afgaan, zich richten tot; 3. *Glück - !*, veel geluk!, wel bekome het u!; *Glück - dem Könige!*, leve de Koning!; 4. *es fängt an - regnen*, het begint te regenen; *etw. - thun haben*, iets te doen hebben; *Lust - lachen*, lust tot lachen; *schwer - thun*, moeielijk te doen; *bereit - folgen*, gereed om te volgen; *um mich - sehen*, om mij te zien; *hier ist etw. - sehen*, hier is iets te zien; it. -, - *sehr*, te veel, al te, in te hooge mate; - *theuer*, te duur; *er ist es nur - gewiss*, het is maar al te zeker dat hij het is, Z. *gar*.

Zuackern, (*ackerte zu, zugeackert*) bedr. ww. dichtploegen, toeploegen; 2. voor de laatste maal beploegen; II. o. ww. voortploegen, doorploegen.

Zubacken, (*backte zu, zugebacken*) o. ww. onr., Z. *zusammenbacken*.

Zubauen, (*baute zu, zugebaut*) bedr. ww. toebouwen, dichtbouwen, met muren omringen; 2. o. ww., m. *h.* voortbouwen, met bouwen voortgaan.

Zubehalten, (*behielt zu, zubehalten*) bedr. ww. onr. toehouden, gesloten houden, dichthouden, niet openen.

Zubehör, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., **zubehörig,** bijv. nw., Z. *Zugehör* ℔.

Zubeiszen, (*biss zu, zugebissen*) o. ww. onr., m. *h.* toebijten, de tanden inslaan; 2. voortbijten, voortgaan met eten; *wacker* -, flink toetasten, met smaak eten.

Zubekommen, (*bekam zu, zubekommen*) bedr. ww. onr. toekrijgen, nog krijgen.

Zubenamen, (*benamte zu, zubenamt*) bedr. ww. een bijnaam geven.

Zubenannt, bijv. nw. bijgenaamd.

Zuber, (*-s*, mv. *Zuber*) m. tobbe v., kuipje o., kuip, waschkuip, waschtobbe v.

Zuberbaum, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. boom, stok m. dien men door de handvatsels der tobbe steekt; *-bohrer* v. fretboor v.

Züberchen, (verkl.) o. tobbetje, kuipje, slootje o.

Zubereiten, (*bereitete zu, zubereitet*) bedr. ww. toebereiden, gereedmaken, klaar maken, voorbereiden; 2. wed. ww. *sich* -, zich gereedmaken, zich voorbereiden.

Zubereiter, (*-s*, mv. *Zubereiter*) m., **-in,** (*-nen*) v. klaarmaker, toebereider m., klaarmaakster, toebereidster v., voorbereider, vervaardiger m., vervaardigster v.

Zubereitung, (*-en*) v. toebereiding, voorbereiding, gereedmaking v.; 2. toebereidsel o.

Zuberklaus, (onb.) m. vreemd, zonderling persoon m.; *-stange* v., Z. *-baum*.

Zuberufen, (*berief zu, zuberufen*) bedr. ww. onr. toeroepen, aanroepen.

Zubetten, (*bettete zu, zugebettet*) bedr. ww. toedekken, met lakens, dekens & dekken; (fig.) (van bijen), de cellen toesmeren, gladmaken.

Zubiegen, (*bog zu, zugebogen*) bedr. ww. onr. toebuigen, dichtbuigen.

Zubilligen, (*billigte zu, zugebilligt*) bedr. ww. toestemmen, toegeven.

Zubinden, (*band zu, zugebunden*) bedr. ww. onr. toebinden, dichtbinden; *die Augen* -, een doek voor de oogen doen, blinddoeken.

Zublasen, (*blies zu, zugeblasen*) o. ww. onr., m. *h.* doorblazen, voortgaan met blazen; II. bedr. ww. toeblazen, dichtblazen, door blazen sluiten; 2. *jemn. etw.* -, iets blazen naar, toeblazen; (fig.) *jemn. etw.* -, influisteren, inblazen, heimelijk te kennen geven.

Zubläser, (*-s*, mv. *Zubläser*) m. influisteraar, souffleur, inblazer m.

Zubleiben, (*blieb zu, zugeblieben*) o. ww. onr., m. *s.* toeblijven, dichtblijven, niet geopend worden, niet opengaan, gesloten blijven.

Zublicken, (*blickte zu, zugeblickt*) bedr. en o. ww., m. *h.* toewenken, toeknikken, door een knipoogje te kennen geven.

Zublinken, zublinze(l)n, (*blinkte zu, zugeblinkt* en *blinz(el)te zu, zugeblinz(el)t*) bedr. en o. ww., m. *h.*, Z. *zublicken*.

Zubrennen, (*brannte zu, zugebrannt*) bedr. ww. onr. toebranden, dichtbranden; (Kolenbr.) *einen Meiler* -, laten doorbranden; (Giet.) *die Erze* -, uitbranden, louteren; 2. o. ww., m. *h.* voortgaan met branden, voortbranden.

Zubringen, (*brachte zu, zugebracht*) bedr. ww. onr. toebrengen, aanbrengen, verschaffen; *Vermögen* -, ten huwelijk medebrengen; *zugebrachte Kinder*, kinderen uit een vorig huwelijk, voorkinderen o. mv.; 2. *jemn. es, ein Glas* -, op iems. gezondheid drinken, het iem. brengen, iem. salueeren; *die Zeit mit etw.* -, doorbrengen, besteden, slijten, gebruiken tot.

Zubringer, (*-s*, mv. *Zubringer*) m. aanbrenger m., hij, die toebrengt, inbrengt, doorbrengt; 2. (Werkt.) aanjager m.

Zubrocken, - bröckeln, (*brockte zu, zugebrockt* en *bröckelte zu, zugebröckelt*) bedr. ww. (fig., gemeenz.) van het zijne mededeelen; *etw. zuzubrocken haben*, genoeg hebben om van te leven.

Zubrod, (*-(e)s*, mv. *-e*) o., Z. *Zukost*.

Zubrüllen, (*brüllte zu, zugebrüllt*) bedr. ww. brullend toeroepen, toebrullen.

Zubrüsten, (*brüstete zu, zugebrüstet*) bedr. ww. (Bergw.) *das Gestein* -, de rots voorloopig boren, toebereidselen maken voor de boring; *ein Loch* -, doorboren; 2. (Giet.) *den Ofen* -, het voorste gedeelte van den oven sluiten; (Vest.) met eene borstwering voorzien &.

Zubühnen, (*bühnte zu, zugebühnt*) bedr. ww. (Bergw.) met lagen aarde en houtwerk bedekken.

Zubürsten, (*bürstete zu, zugebür-*

stet) bedr. ww. toeborstelen, dichtborstelen: 2. voortgaan met borstelen.

Zubusze, (*-n*) v., Z. *Zugabe*; 2. toelaag, toegift v., te veel gegevene o.; *dies Geld ist eine kleine -*, is eene kleine gratificatie; 3. bijdrage v., opcenten o. mv.; *von seinem Vermögen - thun* of *geben*, bijdragen van; (Bergw.) bijdrage v. der actiehouders in een mijnwerk.

Zubüszen, (*büszte zu, zugebüszt*) bedr. ww. zijn aandeel bijdragen; 2. bijpassen, bijschieten, verliezen.

Zubusz-fäden, m. mv., **- garn,** o. garen o. dat voor gebroken kettingen moet toegegeven worden; *-grube* v. mijn v. waargeld bijgepast moet worden; *-rechnung* v. rekening v. van het bij te dragen aandeel in de uitgaven; *-stempel* m. landszegel o. op de rekening van het bij te dragen aandeel in de uitgaven; *-zeche* v., Z. *-grube; -zettel* m., Z. *-rechnung*.

Zucht, (*Züchte*) v. fokkerij, veeteelt, voortplanting, voortteling v.; *gut zur -*, geschikt tot voortteling; *Vieh zur - halten*, vee fokken; 2. tucht, orde, discipline v.; *unter, in der - halten*, onder zijne discipline houden; *- des Vaters*, vaderlijke tucht v.; *keine - annehmen*, geene orde verstaan; *- und Ordnung in einem Hause einführen*, orde en tucht invoeren; 3. eerbaarheid, kuischheid, zedigheid v., goed gedrag o.; *in aller - und Ehrbarkeit*, in alle eer en deugd; *jungfräuliche -*, zuiverheid, kuischheid v.; *in Züchten und Ehren*, in eer en deugd, zedig; *mit Züchten zu reden*, met allen eerbied gesproken; 4. (Landh.) ras o.; *von guter -*, van goed ras; *die junge -*, de jongen; *eine - junger Hühner*, een broedsel of broeisel o.

Zucht-amt, (*-am(te)s*, mv. *-ämter*) o. bestuur o. dat met de handhaving der tucht belast is, censuur v.; *-arbeit* v. dwangarbeid m., galeistraf, tuchthuisstraf v.; *- biene* v. bijenkoningin v.; 2. bij v., die men houdt voor de voortteling &.

Züchten, (*züchtete, gezüchtet*) bedr. ww. tot goede zeden opleiden, wel opvoeden, in tucht en orde houden.

Zuchtentwohnt, bijv. nw. zonder tucht, tuchteloos, onafgericht.

Züchter, (*-s*, mv. *Züchter*) m. schapenfokker m.

Zuchtfahig, bijv. nw. leerzaam, buigzaam, handelbaar, geschikt om zich aan tucht te gewennen; *-ganz* v. gans v. voor de fokkerij; *-gesetz* o. wet v. op de tucht; *-gewohnt* bijv. nw. aan tucht gewoon, aan orde gewoon, gedwee, gehoorzaam; *- halter* m. strenge opziener, meester m.; *-haus* o. tuchthuis, rasphuis o.

Zuchthaus-gefangene, m. en v. gevangene m. en v., hij, zij die tuchthuisstraf ondergaat; *-kirche* v. kerk v. in een tuchthuis.

Zuchthäusler, (*-lers*, mv. *-ler*) m., Z. *Züchtling*.

Zuchthaus-prediger, (*-gers*, mv. *-ger*) m. predikant m. in een tuchthuis; *-strafe* v. tuchthuisstraf, gevangenisstraf v.; *bei —*, op tuchthuisstraf; *- vater* m., Z. *-verwalter*; 2. opziener m. in een gevangenhuis; *-verwalter* m. directeur m. eener gevangenis; *-würdig* bijv. nw. tuchthuisstraf verdienende.

Zucht-hengst, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. dekhengst, springhengst m.; *-huhn* o. hoen o. dat gehouden wordt voor de fokkerij; *-hündin* v. teef v. die gehouden wordt om te fokken.

Züchtig, (*-er, -st*) bijv. en b. zedig, kuisch, eerbaar; 2. ingetogen, stil, deugdzaam.

Züchtigen, (*züchtigte, gezüchtigt*) bedr. ww. tuchtigen, kastijden, straffen, straf opleggen; (fig.) verbeteren.

Züchtiger, (*-s*, mv. *Züchtiger*) m. hij die tuchtigt, tuchtiger, straffer m., Z. *züchtigen*.

Züchtigkeit, v., z. m. zedigheid, kuischheid, eerbaarheid v.; (fig.) ingetogenheid, deugd v.

Züchtigung, (*-en*) v. tuchtiging, bestrafling, kastijding v.; (fig.) straf, verbetering v.

Zucht-kalb, (*-kalb(e)s*, mv. *-kälber*) o. kalf o. om voort te telen; *-kerker* m. gevangenhuis, tuchthuis o.

Züchtling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. gevangene, boef m., hij die gevangen zit; *-sarbeit* v. dwangarbeid, arbeid m., werk o. in een tuchthuis; *-skleidung* v. tuchthuiskleeding v.

Zucht-los, bijv. nw. zedeloos, aan geene tucht gewoon, onhandelbaar, ongehoorzaam; *-losigkeit* v. ordeloosheid, onhandelbaarheid, ongehoorzaamheid v.; *-meister* m. cipier, gevangenbewaarder, tuchtmeester m.; (fig., Scherts.) strenge opvoeder, meester m.; it. plak, roede v.; *-mittel* o. tuchtmiddel, middel o. van tuchtiging, straf v.; *-mutter* v. dier o. dat gehouden wordt om voort te laten telen; *-ochs* m., Z. *-stier; -peitsche* v. zweep v. om de gevangenen of boeven te tuchtigen; *-pferd* o. raspaard, paard o. dat gehouden wordt om te laten voorttelen; *-polizei* v. correctioneele politie v.; *—gericht* o. rechtbank v. van correctioneele politie; *-polizeilich* bijv. nw. correctioneel; *—es Gericht*, Z. *-polizeigericht; -ruthe* v. tuchtroede v., geesel m.; (fig.) kastijding, bestrafling, plaag v.; *-rind* o. rundvee o. dat gehouden wordt om te laten voorttelen; *-sau* v. zeug, zog v., moederverken, zwijn o. dat gehouden wordt om te laten voorttelen; *-schaf* o. schaap o. dat gehouden wordt om te laten voorttelen, fokschaap o.; *-schäferei* v. schapenfokkerij v.; *-schule* v., Z. *Pflanzschule*; 2. school, kweekschool v. waar goede tucht heerscht; *-schwein* o., Z. *-sau*; it. varken o. dat gehouden wordt om te laten voorttelen; *-stähr* m. (Volksk.) ram m. dien men houdt om te laten fokken; *-stier* m. stier m. dien men houdt om te laten dekken, springstier m.; *-stute* v. rasmerrie v.; *-vieh* o. fokvee o.; *-willig* bijv. nw. (gemeenz.) aan orde en tucht gewoon, gedwee, handelbaar, mak.

Zuck! tussch. krak!; it. snel!, plotseling!, eensklaps!, wip!

Zuck, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. plotselinge beweging v.

Zuckeln, (*zuckelte, gezuckelt*) o. ww., m. *s.* (gemeenz.) langzaam draven, in een kleinen draf voortgaan; it. voortsukkelen.

Zucken, (*zuckte, gezuckt*) o. ww., m. *h.* trekken, stuiptrekken, opspringen, trillen, zenuwtrekkingen hebben, kloppen; *mit dem Augenliede -*, knipoogen; *mit den Füszen -*, trekken, trappelen; *es zuckt mich in den Gliedern*, het trekt mij door al de leden; *-d*, stuiptrekkend; *-der Schmerz*, snijdende pijn; *-de Bewegung*, stuiptrekking, stuipachtige beweging v., Z. *Zuckung; du darfst nicht -*, zit doodstil, gij moogt u niet verroeren, pas op dat gij u niet verroert; 2. bedr. ww. bewegen, trekken; *die Achseln -*, optrekken, ophalen; *den Degen -*, plotseling uithalen; it. in eens naar boven, naar beneden, naar buiten halen.

Zücken, (*zückte, gezückt*) bedr. ww. *das Schwert -*, trekken; *mit gezücktem Schwerte*, met getrokken zwaard, den degen of het zwaard in de hand.

Zucker, (*-s*, mv. *Zucker*) m. stuiptrekker m., hij die trekt, stuiptrekkingen heeft &, Z. *zucken*.

Zucker, (*-s*, mv. *Zucker*) m. suiker v.; *- sieden*, suiker bakken; *roher -*, ruwe suiker; *feiner -*, fijne suiker, poeiersuiker, koningsuiker v.; *brauner -*, bruine suiker v., ongeraffineerde suiker v.; *raffinirter -*, geraffineerde suiker, broodsuiker v.; *deutscher -*, rozensuiker, aluinsuiker, loodsuiker v., Aronswortel m.; *mit - süszen*, met suiker aanzoeten; *mit - bestreuen*, suikeren, met suiker bestrooien; 2. (Scheik.) suikerstof v.; 3. (Apoth.) met suiker tot honi(n)g bereide stof v.; 4. (Scheik.) *Blei -*, loodsuiker v.

Zucker-ahorn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. suikeresdoren m.; *-alaun* m. suikeraluin m.; *-apfel* m. suikerappel m.; (Pl.) fleschappel, roomappel m.; *-art* v. suikersoort v.; *-arten* v. mv. suikersoorten, suikerstoffen v. mv.; 2. eigenschappen v. mv. der suiker; *-artig* bijv. nw. suikerachtig, naar suiker gelijkend; (Pl.) suikerstof bevattend; *-back* m. (Suikerr.) suikerbak, bak m. voor ruwe suiker; *-bäcker* m. suikerbakker, banketbakker, confiturier m.; (Suikerr.) suikerbakken, raffinadeur m.; *-bäckerei* v. suikerbakken, banketbakken o.; 2. suikerbakkerij, suikerraffinaderij v.; *-backwerk* o. suikerwerk, banket o., confituren o. mv.; *-bau* m. verbouw m. van suikerriet, suikerplantage v.; *-baum* m. Noachsboom m., *-beil* o. suikerhakker m., werktuig o. om suiker klein te maken; *-bereitung* v. suikerbakken o., suikerraffinaderij v.; *-bildung* v. (Scheik.) suikervorming, vorming v. van suikerstoffen; *-birke* v. zwarte Virginische berk (eboom) m.; *-birne* v. suikerpeer v.; (Past.) peer v. van suiker; *-blatt* o. tuinbalsem m., vrouwenmunt v., Z. *Frauenblatt*; *-bohne* v., Z. *Schweizerbohne*; *-bottich* m., Z. *-back; -branntwein* m. suikerbrandewijn m., rum v.; 2. likeur v.; *-brecher* m. suikertang v.; *-brezel* m. suikerkrakeling m.; *-brod, -brödchen* o. gebak, lekkers, suikerbrood o., kolombijntjes o. mv.; *-büchse* v. suikerpot

m., suikerdoos v.; -*cand* m. kandij v.; -*brauner* —, bruine klontjes o. mv.; -*dicksaft* m. stroop of siroop v.; -*dose* v., Z. -*büchse*; -*eis* o. (Past.) glace o., witte bovenkorst v. eener taart; -*erbse* v. suikererwt v.; (Tuinb.) peultje o.; -*erde* v. (Suikerb.) leem o. om de suiker te zuiveren; -*erzeugend* bijv. nw. suikerstof opleverende, suiker opleverende; -*fabrik* v., Z. -*siederei*; -*fass* o. suikervat o., suikerton v.; it. vat o. suiker; -*form* v. suikervorm m., suikerbrood o.; -*förmig* bijv. nw. suikervormig; -*fresser* m. (gemeenz.) hij die gaarne suiker eet, die veel van zoet houdt; (Nat. hist.) kanarievogel m., boomkruipertje o.; -*frucht* v. zoete vrucht v.; it. vrucht v. die suiker oplevert; (Past.) vrucht v. in suiker; -*gährung* v. gisten o. der suiker; -*gast* m. (Nat. hist.) zilverkleurige vlinder m.; -*gebackenes* o., Z. -*backwerk*; -*geist* m., Z. -*branntwein*; -*gesäuert* bijv. nw., Z. -*sauer*; -*geschmack* m. suikersmaak m.; -*glas* o. glazen suikerpot m.; -*guss* m. glacé o.; -*haltig* bijv. nw. suikerhoudend, suikerstof bevattend; -*handel* m. suikerhandel m.; -*harnruhr* v. suikerpisvloed m.; -*hefen* m. suikerbezinksel, bezinksel o. van suiker; -*honig* m. stroop of siroop v.; 2. zoete houi(n)g m.; -*hut* m. suikerbrood o.; —*ananas* v. kroonananas v.; —*form* v. suikerbroodvorm m.; 2. kegelvorm m.

Zuckerig, bijv. nw. suikerinhoudend, suiker bevattend, zoet; (fig., gemeenz.) zeer lief, aardig, bekoorlijk.

Zuckerkant, (-(e)*s*, mv. -*e*) m. kandijsuiker v.; *brauner* -, Z. *Zuckercand*; -*stein* m. barnsteen o., amber m.

Zucker-kessel, (-*kessels*, mv. -*kessel*) m. suikerketel m.; -*kind* o. (Past.) kind o. van suiker, suikerpopje o.; (fig.) engeltje, zoet kind o.; (gemeenz.) bedorven kindje o., troetelkind o.; -*kiste* v. suikerkist v.; it. kist v. suiker; —*nholz* o. hout o. eener suikerkist; -*korb* m. suikermand v.; -*korn* o. (Past.) suikerkorrel v.; -*körner* o. mv. suikererwten v. mv., muisjes o. mv.; -*kuchen* m. suikerkoek m., taart v.; -*künstler* m., Z. -*bäcker*; -*lauch* m. gesuikerde prei v.

Zuckerlich, bijv. nw. suikerachtig, zoetachtig, eenigszins zoet; (fig.) zoetsappig, vleiend.

Zucker-lippe, (-*n*) v. suikerlip v.; -*löffel* m. suikerlepel m.; -*mandel* v. suikeramandel, suikerboon, zoete amandel v.; -*mann* m. (Past.) suikermannetje o.; 2. (fig.) lief, zoet mannetje o.; -*maul*, -*mäulchen* o. (gemeenz.) klein zoet mondje, aardig snoetje o., lekkerbek m.; -*mehl* o. fijne suiker v.; -*melde* v. tuinmelde v.; -*melone* v. suikermeloen m.; -*messer* o. suikermes o.; 2. m. suikerstofmeter m., werktuig o. om de hoeveelheid suikerstof te bepalen; -*mühle* v. suikermolen m.; -*mund* m., Z. -*maul*; 2. snoeper, lekkerbek m.

Zuckern, bijv. en b. van suiker, uit suiker bestaande.

Zuckern, (*zuckerte*, *gezuckert*) bedr. ww. suikeren, suiker inleggen.

Zucker-nascher, (-*naschers*, mv. -*nascher*) m. suikersnoeper m., Z. -*maul*; -*palme* v. suikerpalm m.; -*papier* o. papier o. voor suikerbrooden, grof blauw papier o.; -*pastinake* v. moespastinake v.; -*pflanzer* m. eigenaar m. eener suikerplantage; -*pflanzung* v., Z. -*bau*, -*rohrpflanzung*; -*pflaume* v. zoete pruim, in suiker ingelegde pruim v.; (Past.) pruim v. van suiker; -*plätzchen* o. suikerkoekje, suikerbeschuitje o.; -*preis* m. prijs m. van de suiker; -*puppe* v. suikerpopje o., pop v. van suiker; (fig.) lief vrouwtje, aardig wijfje o.; it. bedorven kind, troetelkind o.; -*rade* v. peterselie v.; -*raffinerie* v. suikerraffinaderij v.; -*reibe* v. suikerrasp v.; -*ring* m. rond suikerkoekje o.; -*rohr* o. suikerriet o.; 2. bamboes(riet) o.; —*pflanzung* v., Z. -*bau*; 2. suikerplantage v.; -*rohrwalze* v., -*roller* m. wals, rol om de suiker fijn te malen; -*rose* v. bleeke roos, suikerroos v.; 2. rozeboom m. met bleeke bloemen; 3. (Past.) roos v. van suiker; -*rübe* v., Z. *Runkelrübe*; -*saft* m. suikersap o.; (Suikerr.) sap o. van suikerriet, stroop of siroop v.; -*sauer* bijv. nw., zuringzuur; -*saures Salz*, zuringzuur zout o.; -*säure* v. (Scheik.) zuringzuur o.; -*schachtel* v. suikerpot m., suikerdoos v.; -*schale* v. suikerschaal v.; -*schaum* m. suikerschuim o.; -*sieb* o. suikerzeef v.; -*sieden* o. suikerbakken, suiker raffineeren o.; -*sieder* m. suikerbakker, suikerraffinadeur m.; -*siederei* v., Z. -*sieden*; 2. suikerraffinaderij, suikerbakkerij v.; -*stengel* m. suikerriet o.; -*stoff* m. suikerstof v.; -*streuer* m. suikerstrooier m.; -*süss* bijv. nw. suikerzoet; (van woorden), zoetsappig, vleiend; -*süsze* v. zoetheid v. der suiker; (fig.) zoetsappigheid, zoetvloeiendheid, pluimstrijkerij v.; -*syrup* m., Z. -*dicksaft*; -*täfelchen* o., Z. -*plätzchen*; -*tang* m. suikerstof bevattend zeewier o.; -*tanne* v. den(neboom) m. met zwartbruin hout; -*teig* m. boterdeeg, taartendeeg o.; -*thierchen* o., Z. -*gast*; -*tinctur* v. suikertinctuur, extract o. van suiker; -*tonne* v., Z. -*fass*; -*trog* m. suikertrog m.; -*vogel* m. kanarievogel m.; 2. Z. -*fresser*; -*waaren* v. mv., -*werke* o. mv. suikerwaren v. mv., suikergoed o.; -*wein* m. zoete wijn m.; -*worte* o. mv. zoetsappige woorden, vleiende woorden o. mv.; -*wurz(el)* v. suikerwortel, wortel m., waaruit men suiker trekt; 2. Z. -*rübe* (2); Z. Peruaansche winde v.; -*zahn* m., Z. -*maul*; (fig.) *jem. den* — *ausbrechen*, iem. het snoepen afleeren; -*zange* v. suikertang v.; -*zwieback* m. suikerbeschuit v.

Zuckung, v., Z. *zucken*; it. trekking stuiptrekking, stuip, kramp v.; - *der Achseln*, optrekken o. der schouders; it. schouderophalen o.

Zudämmen, (*dämmte zu*, *zugedämmt*) bedr. ww. toedammen, door een dam sluiten, dempen.

Zudecken, (*deckte zu*, *zugedeckt*) bedr. ww. toedekken, bedekken; (fig.) Z. *vertuschen*; (Volksk.) *jem.* -, dronken maken, onder de tafel drinken; it. toetakelen, afrossen; 2. wed. ww. *sich* -, zich toedekken, zich dekken.

Zudeichen, (*deichte zu*, *zugedeicht*) bedr. ww. indijken, inpolderen, met een dijk sluiten.

Zudem, bijw. bovendien, daarenboven, overigens, voor het overige.

Zudenken, (*dachte zu*, *zugedacht*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, toedenken, bestemmen voor; *noch etw.* -, er bij denken, in gedachte houden; 2. o. ww. voortgaan met denken, doordenken.

Zudichten, (*dichtete zu*, *zugedichtet*) bedr. ww. dichtmaken, dichtstoppen, toestoppen; 2. o. ww. voortgaan met dichtmaken.

Zudonnern, (*donnerte zu*, *zugedonnert*) bedr. ww. toedonderen, met donderende stem toespreken; 2. o. ww., m. *h.* voortgaan met donderen.

Zudrang, (-(*e*)*s*) m., z. m. toeloop, aandrang m.; 2. oploop m., menigte v.

Zudrängen (sich), (*drängte zu*, *zugedrängt*) wed. ww. zich verdringen om ergens heen te komen, in menigte naderen, elk. den toegang betwisten; (fig.) zich overal indringen, indraaien.

Zudrechseln, (*drechselte zu*, *zugedrechselt*) bedr. ww. op de draaibank bewerken; 2. voortgaan met draaien.

Zudrehen, (*drehte zu*, *zugedreht*) bedr. ww. draaien naar, ergens heenrichten; 2. toedraaien, dichtdraaien, sluiten; *den Hahn* -, overdraaien; *eine Schraube* -, aandraaien; II. o. ww., m. *h.* voortgaan met draaien.

Zudringen, (*drang zu*, *zugedrungen*) o. ww. onr., Z. *zudrängen*.

Zudringlich, (-*er*, -*st*) bijv. en b. indringend, zich opdringend, lastig vallend, onbescheiden; -*keit* v. indringendheid, onbescheidenheid, indringerij v., overlast m.

Zudrohen, (*drohte zu*, *zugedroht*) bedr. ww. bedreigen met, dreigen te doen; 2. o. ww. voortgaan met dreigen.

Zudrucken, (*druckte zu*, *zugedruckt*) bedr. ww. voortgaan met drukken, voortdrukken.

Zudrücken, (*drückte zu*, *zugedrückt*) bedr. ww. toedrukken; *die Augen* -, toedoen, toedrukken, sluiten; *ein Auge bei etw.* -, toehouden, iets niet nauw nemen; *die Augen* -, niet willen zien, door de vingers zien; 2. o. ww., m. *h.* (gemeenz.) uit alle macht drukken.

Zudüften, (*düftete zu*, *zugedüftet*) bedr. ww. *jemn. Wohlgerüche* -, (van rozen), doen ruiken.

Zuebnen, (*ebnete zu*, *zugeebnet*) bedr. ww. gladmaken, polijsten.

Zueggen, (*eggte zu*, *zugeeggt*) bedr. ww. toeeggen, dichteggen, met de egge dichtmaken.

Zueignen, (*eignete zu*, *zugeeignet*) bedr. ww. *jem. etw.* -, toedichten, telastleggen, toekennen, wijten, beschuldigen van; *jemn. ein Buch* -, opdragen; 2. wed. ww. *sich etw.*, -, zich iets toeëigenen, zich meester maken van; *sich die Arbeit eines Andern* -, zich zelven toeschrijven, zich aanmatigen; (Spraakk.) *-des Fürwort*, bezittelijk voornaamwoord o.

Zueigner, (-*s*, mv. *Zueigner*) m.,

-in, (*-nen*) v. (van een boek), hij, zij die opdraagt.

Zueignung, (*-en*) v., Z. *zueignen;* it. telastlegging, betichting v.; 2. opdracht v.; *-sbrief* m. brief m. van toewijding v.; *-schrift* v. opdracht v.

Zueilen, (*eilte zu, zugeeilt*) o. ww., m. *s.* toesnellen, ijlen naar, heenijlen, toeloopen; *dem Verderben -,* tegemoetsnellen, in zijn verderf loopen.

Zueisen, (*eiste zu, zugeeist*) o. ww., m. *s.* bevriezen, toevriezen, met ijs bedekt worden.

Zuerhalten, (*erhielt zu, zuerhalten*) bedr. ww. onr. dichthouden; *etw. -,* toekrijgen, bovendien krijgen.

Zuerkennen, (*erkannte zu, zuerkannt*) bedr. ww. onr. *jemn. etw. -,* toekennen, toewijzen; *jemn. eine Strafe -,* veroordelen tot, opleggen; *jems. Güter dem Fiscus -,* iems. goederen vervallen verklaren, inbeslagnemen.

Zuerkennung, (*-en*) v. toekenning, toewijzing, toepassing v.; *-surtheil, -erkenntniss* o. toewijzend vonnis o.

Zuerst, bijw. eerst, het eerst, vooreerst, ten eerste, voor alles; *- kommen,* het eerst komen; 2. de eerste maal, voor den eersten keer.

Zuertheilen, (*ertheilte zu, zuertheilt*) bedr. ww. toedeelen, toestaan, geven, ten deel geven.

Zuessen, (*asz zu, zugegessen*) bedr. ww. onr. toeëten, eten bij; *Brod zum Fleische -,* brood bij het vleesch toeëten; 2. o. ww., m. *h.* zich dichteten, bovenmatig veel eten; it. voortgaan met eten.

Zufächeln, (*fächelte zu, zugefächelt*) bedr. ww. *Kühlung -,* met den waaier koelte aanbrengen.

Zufahren, (*fuhr zu, zugefahren*) o. ww. onr., m. *s. auf etw. -,* toesnellen, aansnellen, aanvliegen; (fig.) *gleich, blind -,* onbesuisd handelen, toegrijpen; 2. in een rijtuig voortgaan, doorrijden; *fahr zu, Kutscher!,* rijd door, koetsier!; *frisch, recht -,* flink doorrijden, ferm doortasten; 3. (van eene deur &), sluiten, toegaan, dichtvallen; II. bedr. ww., Z. *zuführen.*

Zufall, (*-(e)s,* mv. *Zufälle*) m. toeval, onverwacht voorval, blind lot o.; *durch -,* bij toeval, toevallig; 2. voorval o., onverwachte gebeurtenis v.; *ein blosser -,* een zuiver toeval o.; 3. (Gen.) aanval m. van ziekte, crisis v.; *krampfhafte Zufälle,* aanvallen m. mv. van kramp; 4. (Fabell.) toeval o., Fortuin, noodlot o.

Zufallen, (*fiel zu, zugefallen*) o. ww. onr., m. *s.* (van eene deur &), toevallen, dichtvallen; 2. (fig.) toevallen, ten deel vallen; *durch's Loos -,* bij loting ten deel vallen; 3. *jem. -,* iems. partij omhelzen, zich aansluiten bij.

Zufällig, bijv. en b. toevallig, bij toeval, niet zeker, onverwacht(s); *-e Einkünfte,* toevallige, buitengewone inkomsten; *-er Antheil,* toekomend aandeel o., portie v.; *-keit* v. toevalligheid, toevallige omstandigheid, wisselvalligheid v.; 2. Z. *Zufall.*

Zufalten, (*faltete zu, zugefaltet*) bedr. ww. *die Hände -,* samenvouwen; 2. wed. ww. *sich -,* zich toevouwen, zich samenvoegen.

Zufegen, (*fegte zu, zugefegt*) bedr. ww. dichtvegen, heenvegen, voortvegen, met vegen voortgaan.

Zufeilen, (*feilte zu, zugefeilt*) bedr. ww. met de vijl bewerken; 2. o. ww. voortgaan met vijlen.

Zufertigen, (*fertigte zu, zugefertigt*) bedr. ww. toezenden, toesturen, doen toekomen.

Zuffe, (*-n*) v., **Zuffel,** (*-s,* mv. *Zuffel*) m. pakje, bundeltje o.

Zuflattern, (*flatterte zu, zugeflattert*) o. ww. fladderen naar, toefladderen.

Zuflechten, (*flocht zu, zugeflochten*) bedr. ww. onr. toevlechten, dichtvlechten; *ein Loch mit Draht -,* met vlechtwerk dichtmaken.

Zuflicken, (*flickte zu, zugeflickt*) bedr. ww. *Strümpfe, -,* stoppen; *ein Loch in einem Kleide -,* dichtlappen, toelappen, een kleed verstellen.

Zufliegen, (*flog zu, zugeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* toevliegen, toesnellen, aanvliegen, eene toevlucht zoeken, zich verschuilen, zich vestigen bij; (Spr.) *wo Tauben sind, da fliegen Tauben zu,* waar geld is wil geld wezen; (fig.) als door tooverij voortkomen, gebeuren; it. van pas komen.

Zufliehen, (*floh zu, zugeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* vlechten naar.

Zufliesszen, (*floss zu, zugeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* stroomen naar, toestroomen, toevloeien; *dem Meere -,* naar zee stroomen; (fig.) in menigte, in overvloed aankomen; *die Worte fliesszen ihm zu,* hij spreekt zeer gemakkelijk, is zeer woordenrijk; *jemn. etw. - lassen,* laten toevloeien, toekomen, begunstigen met, toestaan; *Wohlthaten jemn. - lassen,* met weldaden overladen.

Zuflöszen, (*flöszte zu, zugeflöszt*) bedr. ww. doen vlotten naar, aanvlotten.

Zuflöszer, (*-s,* mv. *Zuflöszer*) m. vlotter m., hij die vlothout te water aanvoert.

Zuflucht, v., z. m. toevlucht, hulp, schuilplaats v.; *seine - zu jemn., zu etw. nehmen,* zijne toevlucht nemen tot; 2. Z. *-sort; er ist meine einzige -,* hij is mijne eenige toevlucht, mijn eenige steun m.; *er hat nirgends -,* hij heeft nergens eene toevlucht, vindt nergens hulp.

Zuflüchten, (*flüchtete zu, zugeflüchtet*) o. ww., Z. *zufliehen.*

Zufluchts-ort, (*-(e)s,* mv. *-e* of *Zufluchtsörter*) m., **-stätte,** (*-n*) v. toevluchtsoord o., schuilplaats, wijkplaats v.

Zuflug, (*-(e)s*) m., z. m. vlucht v. naar, vliegen o. naar, ergens heen vliegen o.

Zufluss, (*-(e)s,* mv. *Zuflüsse*) m. toevloed, aanvoer m., aankomst v.; *Abfluss und - des Meeres,* eb v. en vloed m. der zee; 2. mv. *Zuflüsse,* hulpmiddelen o. mv., hulpbronnen v. mv.; *-graben* m. voedingsbuis v., voedingskanaal o., aanvoerbuis v.; *-röhre* v. luchtbuis v.

Zuflüstern, (*flüsterte zu, zugeflüstert*) bedr. ww. toefluisteren, influisteren, inblazen, aan het oor zeggen.

Zuflüsterung, (*-en*) v. gefluister o., influistering, inblazing v.

Zufluthen, (*fluthete zu, zugefluthet*) o. ww., m. *s.* toestroomen, toevloeien, toevlieten.

Zufolge, v., Z. *Folge;* 2. voorz. (met den 2en of 3en nv.) volgens, krachtens, ten gevolge van; *- des Befehles, dem Befehle -,* krachtens het bevel.

Zufördern, (*förderte zu, zugefördert*) bedr. ww. uit de diepte der mijn naar de volplaats brengen.

Zufrage, (*-n*) v., Z. *Anfrage.*

Zufragen, (*fragte zu, zugefragt*) bedr. ww., Z. *anfragen.*

Zufressen, (*frasz zu, zugefressen*) bedr. ww. onr., Z. *zuessen;* it. *tüchtig -,* flink dooreten, voortgaan met eten.

Zufrieden, (*er, -st*) bijv. en b. tevreden, voldaan, opgeruimd, vergenoegd; *- sein, leben,* tevreden, vergenoegd; *mit jemn., mit etw. - sein,* tevreden zijn over, voldaan zijn over; *-es Leben,* vergenoegd, bedaard, opgeruimd; *jem. - stellen,* iem. tevreden stellen, voldoen; *ich bin es -,* ik stem er in toe, ik heb er niets tegen, ik vind het goed; *jem. - lassen,* iem. met rust laten; *sich - geben,* bedaren, zich getroosten, berusten, zich gerust stellen; *-heit* v. tevredenheid, voldoening, vergenoegdheid, geruststelling v.; (Spr.) — *geht über Reichthum,* tevredenheid is meer waard dan rijkdom.

Zufrieren, (*fror zu, zugefroren*) o. ww. onr. toevriezen, dichtvriezen; it. voortgaan met vriezen.

Zufügen, (*fügte zu, zugefügt*) bedr. ww. toevoegen, er bij voegen; 2. *jemn. Schaden, Nachtheil -,* veroorzaken, berokkenen.

Zufühlen, (*fühlte zu, zugefühlt*) o. ww., m. *h.* nauwkeurig voelen, door het gevoel onderzoeken.

Zufuhr, (*-en*) v. toevoer, aanvoer m. van levensmiddelen; (Zeew.) aankomst, landing v.; 2. convooi, transport, vervoer o. van levensmiddelen; *einer Festung die - abschneiden,* den toevoer van levensmiddelen afsnijden.

Zuführen, (*führte zu, zugefahrt*) bedr. ww. toevoeren, aanvoeren, vervoeren, verschaffen, aanbrengen; *jemn. einen Freund -,* een vriend brengen bij, een vriend verschaffen; 2. aanvoeren, vervoeren; *ein Loch mit Schutt -,* dichtwerpen, toegooien, vullen; *-de Gefässe,* (Ontlk.) aanvoerende bloedvaten.

Zuführer, (*-s,* mv. *Zuführer*) m. hij die toevoert, aanvoert, verschaft, Z. *zuführen;* it. geleider, gids m.

Zuführerin, (*-nen*) v. koppelaarster, hoerenwaardin v.

Zufuhr-schlauch, (*-schlauch(e)s,* mv. *-schläuche*) m., Z. *Zubringer; -tisch* m. voedingstafel v.; *-walzen* v. mv. voedingsrol v.

Zufüllen, (*füllte zu, zugefüllt*) bedr. ww. vullen, volmaken, volgieten, toegooien; 2. *noch Wein -,* er bij gieten.

Zufüller, (*-s*, mv. *Zufüller*) m. hij die vult, volgiet &, Z. *zufüllen*.

Zug, (*-(e)s*, mv. *Züge*) m. trekking v., Z. *ziehen*; (van de wolken), trekken o., richting v.; (van vogels), trekken o.; (van troepen), marsch m., voortrukken o; 2. (van de hefde), trek m., neiging v.; (van de lucht), trekking v., tocht m.; *den - der Luft befördern*, de luchttrekking v., den tocht m. bevorderen; 3. verhuizen o., verhuizing v.; (Rechtspr.) trekken o. (eene soort van pijniging); 4. trek, haal, ophaal m.; *noch einen - und der Balken ist oben*, nog een trek, haal, ruk m. &; *in einem —e*, met een enkelen haal, met een enkelen trek; *wenn er einmal im -e ist*, als hij eenmaal aan den gang is; 5. trek, haal, worp m. met een vischnet; (bij het drinken), teug v., dronk m.; *ein Glas in einem -e austrinken*, in eene enkele teug uitdrinken; *in langen Zügen*, met lange teugen; it. (Sp.) *einen - thun*, slag, trek m.; (Visch.) het net uitwerpen; (fig.) *keinen - thun*, volstrekt niet toegeven, geen stap doen; *einen guten - thun*, een goeden zet doen, een goeden slag slaan; *- für - handeln*, tegen kontante betaling handelen; *ein - zu Lande und zu Wasser*, tocht m., expeditie v., Z. *Feldzug*; (fig.) *die letzten Züge*, doodsangst m.; *in den letzten Zügen liegen*, op het sterfbed liggen, met den dood worstelen; (Spoorw.) *- vor einem Kolben*, slag, gang m.; *- nach vorwärts, nach rückwärts*, slag m. vooruit, slag m. achteruit; 6. stoet, optocht m., processie v.; *in einem -e gehen*, op eene rij gaan, een stoet vormen, een optocht houden; *in zwei Zügen gehen*, in twee gelederen o. mv. opmarcheeren; *sich dem -e anschliessen*, zich bij den stoet aansluiten; (Krijgsw.) *in Zügen marschiren*, in gelederen marcheeren; *in Zügen aufmarschiren*, pelotons vormen; *ein - schweres Geschütz*, artillerietrein m.; *ein - Ruder*, een stel o. van drie even lange riemen; *ein - Vögel*, een troep m., vlucht v. vogels; *ein - Pferde*, een span o. (van 2 of 4 paarden); *ein - Ochsen*, een koppel o., span, paar o.; (van eene pomp), zuiger m.; 7. luchtstroom, tocht m.; *es geht hier ein -*, het tocht hier; (Bergw.) reeks v. van onderaardsche werken; it. tochtbuis v.; 8. (met de pen), trek, haal m.; *zierlicher -*, paraaf v., naamteekening v.; *einen -machen*, parafeeren, de eerste of enkele letters van zijn naam zetten; *zierlicher - um einen groszen Buchstaben*, krul v.; *in einem -e seinen Namen schreiben*, met een enkelen trek &; *die ersten Züge einer Figur*, schets v., trekken m. mv.; 9. gelaatstrek m.; *er hat alle Züge von seinem Vater*, hij heeft al de trekken zijns vaders, gelijkt geheel op zijn vader; 10. karaktertrek m.; (Org.) register o.; (Geweerm.) (aan den loop van een geweer), groef, holte v.; *ein - Saiten*, een stel snaren; (Naai.) (aan kleeren), schuif v.; *ein - Erz*, uit de mijn gehaald erts o.

Zugabe, (*- n*) v., Z. *zugeben*; 2. toegift v., toegave v., overwicht o., toemaat v.; (gemeenz.) fooi v.; (van een dagblad &), bijblad, supplement, bijvoegsel o.; *als - etw. geben*, toegeven, iets als toegift geven.

Zugaffen, (*gaffte zu, zugegafft*) bedr. ww. gapend toezien.

Zugameise, (*-n*) v. trekmier v.

Zugang, (*-(e)s*, mv. *Zugänge*) m. toegang, ingang m., poort v.; *der - zu ihm ist schwer*, het is moeielijk hem te naderen, Z. *Zutritt*; *der - der Luft*, binnenkomen o.

Zugangel, (*-n*) v. (Vissch.) vischhengel m., trekhengel m., touw o. met vele vischangels.

Zugänglich, bijv. nw. toegankelijk, genaakbaar, minzaam, vriendelijk; *-keit* v. toegankelijkheid, genaakbaarheid v.

Zug-anker, (*-ankers*, mv. *-anker*) m. trekanker o.; *-arbeit* v. inweven der patronen in bloemdamast; *-artikel* m. (Hand.) artikel o., koopwaar v. waarnaar veel vraag is.

Zugattern, (*gatterte zu, zugegattert*) bedr. ww. met tralies dichtmaken.

Zug-balken, (*-balkens*, mv. *-balken*) m., Z. *-baum*; *-band* o. trekband o.; (Bouwk.) trekband m.; *-baum* loodrechte stang v. van een Spaansch anker; 2. trekker, riem m.; *-baum* m. (van eene brug), wip v.; *-bohrer* m. trekboor v., ophaler m.; *-brücke* v. ophaalbrug, wipbrug v.; *-brunnen* m. bron v. waarbij eene wip is.

Züge, (*-n*) v. (van een kussen), sloop, kussensloop v.

Zugeben, (*gab zu, zugegeben*) bedr. ww. *jemn. einen Gehülfen -*, er bij geven, toevoegen; (Sp.) bedienen, bijgooien, niet verzaken; (Hand.) toegeven, boven de maat geven, op den koop toegeven; 2. *etw. -*, toegeven, toestemmen in, veroorlooven, inwilligen, eens zijn; *ich gebe zu, dass es so ist*, ik geef toe &, ik beken; *das will ich recht gerne -*, dat wil ik gaarne toegeven; (fig., gemeenz.) *klein -*, zoete broodjes bakken.

Zugegen, bijw. *- sein*, tegenwoordig, aanwezig, aanwezend.

Zügeglöckchen, o. doodsklok v.

Zugehen, (*ging zu, zugegangen*) o. ww. onr., m. *s. ab und -*, af en toe gaan, heen en weer gaan, gaan en komen; *niemand darf -*, de toegang is verboden; *seinem Ende -*, naderen, nabijkomen; *nach der Stadt -*, naar de stad (toe) gaan, zich begeven; 2. de schreden verdubbelen, den pas verhaasten, sterk, hard loopen, groote stappen doen; *auf einen Ort, auf jem. -*, Z. *zu*; 3. gebeuren, voorvallen, geschieden, toegaan, gedaan worden; *wie ist die Sache zugegangen?*, hoe is die zaak toegegaan, hoe heeft zich & toegedragen?; *es geht bei ihm unordentlich zu*, er heerscht bij hem groote wanorde; *wie geht das zu?*, hoe gaat dat?, hoe wordt dat gedaan?, hoe doet men dat?; *es geht wunderlich zu*, het gaat heel vreemd; *nicht mit rechten Dingen -*, niet natuurlijk zijn, niet in den haak zijn; *es müsste mit dem Teufel -, wenn &*, het zou wonderlijk moeten toegaan &; 4. *in eine Spitze* of *spitzig -*, spits toeloopen, puntig uitloopen; 5. (van deuren), toegaan, sluiten, toevallen; (van wonden), toegaan; (van rivieren), bevriezen, met ijs bedekt worden.

Zugehör, (*-es*, mv. *-e*) o. van een goed &), toebehooren o., aanhoorigheden v. mv.; (van een bed), toebehooren o., dekens v. mv., lakens o. mv. &; (voor de jacht, eene drukkerij &), benoodigdheden v. mv.; (van eene pomp), toestel m.

Zugehören, (*gehörte zu, zugehört*) o. ww., m. *h.* toebehooren, toekomen; 2. Z. *gebühren, anstehen*.

Zugehörig, bijv. nw. toebehoorende, afhankelijk; *- sein*, Z. *zugehören*; *-keit* v. eigendom, toebehooren o., afhankelijkheid v.

Zügel, (*-s*, mv. *Zügel*) m. teugel, toom m.; *ein Pferd am - führen*, een paard bij den toom leiden, sturen; *im - halten*, in toom houden, beteugelen; *den, die - eines Pferdes anziehen*, de teugels aantrekken; *den, die - schlaff halten*, de teugels slap laten hangen; *den - schiessen lassen*, den teugel vieren; (van de regeering), teugels van het bewind; (Rijk.) *mit verhängtem -*, met losse teugel, in vollen ren; (Schoenm.) teugelriem m.; (Nat. hist.) (aan den snavel van vogels), streep v.

Zügel-brassen, (*-brassens*, mv. *-brassen*) m. (Nat. hist.) gestreepte brasem m.; *-hand* v. (Rijk.) linkerhand, achterhand v.; *-los* bijv. nw. teugelloos, zonder teugels; (fig.) teugelloos, toomeloos, onbeteugeld, losbandig; *-losigkeit* v. teugelloosheid v.; (fig.) teugelloosheid, losbandigheid v.; it. losbandige daad v.

Zügeln, (*zügelte, gezügelt*) bedr. ww. *ein Pferd -*, den teugel aandoen, optoomen; 2. door middel van den teugel sturen, geleiden; (fig.) beteugelen, breidelen, inhouden; *seine Ungeduld -*, beteugelen, weerhouden.

Zugeloben, (*gelobte zu, zugelobt*) bedr. ww. plechtig beloven, gelofte doen van.

Zügelring, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. teugelring m.

Zugemüse, o. mv. groente, toespijs v.

Zugenannt, bijv. nw. bijgenaamd.

Zugenieszen, (*genoss zu, zugenossen*) bedr. ww. onr. genieten bij, bovendien genieten.

Zugeordnet, bijv. nw., Z. *zuordnen*.

Zugeritten, bijv. nw. aan stukken gereden; it. afgericht, gedresseerd.

Zugerz, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. met een hefboom uit de mijn gehaald erts o.

Zugeschäft, (*-(e)s*, mv. *-e*) o. ondergeschikte zaak, bijzaak, nevenzaak v.

Zugesellen, (*gesellte zu, zugesellt*) bedr. ww. *einem jem. -*, toevoegen, tot hulp geven; 2. wed. ww. *sich jemn. -*, zich vereenigen met, zich toevoegen aan, zich voegen bij.

Zugeständniss, (*-es*, mv. *-e*) o. verlof o., vergunning, permissie, toezegging, concessie v.

Zugestehen, (*gestand zu, zugestanden*) bedr. ww. onr. bekennen, toegeven; *nicht -*, niet bekennen, ontkennen, loochenen; 2. toestemmen, toestaan, veroorlooven; *nicht -*, weigeren.

Zugethan, bijv. nw., Z. *zuthun*.

Zugewähr, (*-(e)s*, mv. *-e*) o.

bewijs o. van eigendom in eene mijn.

Zugewähren, (*gewährte zu, zugewährt*) bedr. ww. gekochte aandeelen in eene mijn als crediet opteekenen.

Zug-fisch, (*-es*, mv. *-e*) m. trekvisch m.; —*linie* v. (Zeew.) colonne v.; *-garn* o. treknet, sleepnet o.; *-graben* m. tochtsloot v.; *-haken* m., Z. *-bohrer; -heuschrecke* v. zwervende, trekkende sprinkhaan m.

Zugieszen, (*goss zu, zugegossen*) bedr. ww. onr. bijgieten, toegieten, dichtgieten.

Zugift, (*-en*) v., Z. *Zugabe.*

Zugig, bijv. nw. tochtig.

Zügig, bijv. nw. geschikt om te trekken, uit een aantal rijen bestaande.

Zugirren, (*girrte zu, zugegirrt*) o. ww. teeder toeluisteren.

Zugittern, (*gitterte zu, zugegittert*) bedr. ww., Z. *zugattern.*

Zugleich, bijw. te gelijk, tevens, ter zelfden tijd.

Zug-leder, (*-s*) o., z. m. rekleder, gevold, rekbaar le(d)er o.; *-leine* v. treklijn v.; *-lete* v. tijd m. van verhuizing; *-linie* v. kromme lijn, treklijn v.; (Zeew.) colonne v.; *-loch* o. tochtgat, luchtgat o.; *-luft* v. tocht, tochtwind m.; *-lüftig* bijv. nw. tochtig; *-maus* v. zwervende muis, trekmuis v.; *-meister* m., Z. *-führer; -messer* o. trekmes o.; *-mittel* o. geneesmiddel o. om blaren te trekken, trekpleister v.; *-nagel* m. (Wag.) treknagel m; *-netz* o., Z. *-garn; -ochs* m. werkos, trekos m.; *-ofen* m., Z. *Windofen; -oper* v. opera v. die veel toehoorders lokt; *-ordnung* v. marschorde, schikking, bepaling v. van den optocht; *-papier* o., Z. *Löschpapier*; 2. papier o. dat tot trekpleister dient; *-pferd* o. trekpaard, koetspaard, werkpaard o.; *-pflaster* o. trekpleister v.

Zugkraft, (*-kräfte*) v. (Werkt.) trekkracht,

Zugleichen, (*glich zu, zugeglichen*) bedr. ww. onr. ook gelijken; (Muntw.) gelijkmaken, vereffenen.

Zugraben, (*grub zu, zugegraben*) bedr. ww. onr. toegraven, met aarde vullen; 2. voortgaan met graven.

Zugramme, (*-n*) v. (Bouwk.) ram m., heiblok o.

Zugrapsen, (*grapste zu, zugegrapst*) bedr. ww. lomp toetasten, aanvallen.

Zug-raupe, (*-n*) v. trekrups, zwervende rups v.; *-rebe* v. wijnstok m. van 5 tot 7 scheuten gesnoeid; *-recht* o., Z. *Abzugsrecht;* 2. Z. *Näherrecht.*

Zugreifen, (*griff zu, zugegriffen*) bedr. ww. onr. toegrijpen, toetasten; (Zeew.) (van het anker), vatten; (gemeenz.) wegpakken, stelen; *gerne* —, lange vingers hebben.

Zug-riemen, (*-riemens*, mv. *-riemen*) m. trekriem, trekker m.; *-rind* o. trekdier o.

Zugrinsen, (*grinste zu, zugegrinst*) bedr. ww. grijnzend aanzien, aangrijnzen, grijnzend toespreken.

Zug-röhre, (*-n*) v. rookgat o., rookbuis v.; *-rolle* v. katrol v., windas o.; *-ross* o., Z. *-pferd.*

Zugrundrichten, (*-s*) o., z. m. tengronde richting, vernietiging, verwoesting v.

Zug-schaft, (*-schaft(e)s*, mv. *-schäfte*) m. rekbare laarzeschaft v.; *-schiff* o. jaagschuit v., door paarden voortgetrokken schip o.; *-schirm* m. tochtscherm o.; *-schnur* v. koord, band, lint o. om iets toe te halen; *-seil* o. trektouw o.; (van paarden), treklijn v.; (Art.) kanonreep m.; (Zeew.) tros m.; *-stange* v. zuiger m.; *-stiefel* m. (Schoenm.) reklaars v.; *-stränge* v. lijnen v. mv., teugels m. mv.; *-stück* o. (Tooneelk.) tooneelstuk o. dat veel menschen lokt of gewild is; *-stuhl* m., Z. *Zampelstuhl; -takel, -tau* o., Z. *-seil* (Zeew.); *-taube* v. trekduif v.; *-thier* o. trekdier o.; *-thor* o., *-thüre* v. valpoort, valdeur v.

Zugucken, (*guckte zu, zugeguckt*) bedr. ww. (gemeenz.) toekijken, aanstaren, Z. *zusehen.*

Zugürten, (*gürtete zu, zugegürtet*) bedr. ww. toegorden, dichtgorden, vastgorden; 2. met een gordel sluiten.

Zuguss, (*-es*, mv. *Zugüsse*) m., Z. *zugieszen;* 2. bijgegoten vocht o., bijgieting v., bijgegotene o.

Zug-vieh, (*-es*) o., z. m. trekdieren o. mv., trekvee o.; *-vogel* m. trekvogel m.; *-volk* o. nomadisch volk o.; *-wagen* m. (Spoorw.) waggon m. die aan de locomotief verbonden is; *-walze* v. trekrol v.; *-weise* bijw. troepsgewijze; (Krijgsw.) bij rijen, bij rotten; *-werk* o. (Werkt.) trekwerktuig o.; 2. kraan v., windas o.; 3. (Mijnw.) trekwerk o.; 4. (Waterb.) trekpomp v.; 5. (Schoonschr.) trek, haal m., krullen v. mv.; *-wind* m. tocht m.; *-winde* v. katrol v., takel m., talie, kraan v.

Zuhaben, (*hatte zu, zugehabt*) bedr ww. onr. toe hebben, op den koop toe hebben; 2. *die Fenster* —, toehebben, gesloten hebben.

Zuhacken, (*hackte zu, zugehackt*) bedr. ww. met hakken den behoorlijken vorm geven; 2. o. ww., m. *h.* voortgaan met hakken.

Zuhäkeln, (*häkelte zu, zugehäkelt*) bedr. ww. met haakjes toemaken, toehaken, vasthaken.

Zuhaken, (*hakte zu, zugehakt*) bedr. ww. toehaken, vasthaken, toekrammen.

Zuhalten, (*hielt zu, zugehalten*) bedr. ww. onr. *die Hand, den Mund* —, toehouden, niet opendoen, gesloten houden; II. o. ww. *mit jemn.* —, van de partij zijn, tot iems. partij behooren, het eens zijn met; 2. *mit einem Mädchen* —, ongeoorloofden omgang hebben, heimelijk verkeeren.

Zuhaltung, (*-en*) v., Z. *zuhalten;* (Slot.) sluithaak m.

Zuhämmern, (*hämmerte zu, zugehämmert*) bedr. ww. toekloppen, toeslaan, dichtkloppen.

Zuhangen, (*hing zu, zugehangen*) o. ww. onr., m. *h.* dichthangen, toehangen.

Zuhängen, (*hängte zu, zugehängt*) bedr. ww. met iets behangen, dichthangen, met eene gordijn behangen.

Zuharschen, (*harschte zu, zugeharscht*) o. ww., m. *s.* (van wonden), litteekenen, toegaan.

Zuhauchen, (*hauchte zu, zugehaucht*) bedr. en o. ww. *jemn. den Athem* —, toeademen, ademen naar; 2. *Wohlgerüche* —, Z. *zuduften.*

Zuhauen, (*hieb zu, zugehauen*) bedr. ww. onr. *Bauholz* —, behouwen, den behoorlijken vorm geven; 2. voortgaan met houwen, hakken &, Z. *hauen.*

Zuhefteln, (*heftelte zu, zugeheftelt*) bedr. ww., Z. *zuhäkeln.*

Zuheften, (*heftete zu, zugeheftet*) bedr. ww. hechten, door een dunnen naad vereenigen.

Zuheilen, (*heilte zu, zugeheilt*) o. ww., m. *s.* (van wonden), heelen, dichtgaan, toegaan, genezen, litteekenen; 2. bedr. ww. sluiten, heelen, doen genezen.

Zuheilung, v., z. m., Z. *zuheilen;* it. litteeken o.

Zuheirathen, (*heirathete zu, zugeheirathet*) bedr. ww. ten huwelijk medebrengen, als huwelijksgoed aanbrengen.

Zuhelfen, (*half zu, zugeholfen*) o. ww. onr., m. *h.* helpen aan.

Zuherrschen, (*herrschte zu, zugeherrscht*) bedr. ww. op gestrengen toon bevelen.

Zuhinterst, bijw. het laatst, achteraan.

Zuhobeln, (*hobelte zu, zugehobelt*) bedr. ww. met de schaaf bewerken.

Zuhorchen, (*horchte zu, zugehorcht*) o. ww., m. *h.* luisteren, toehooren, alluisteren.

Zuhorcher, (*-s*, mv. *Zuhorcher*) m. luisteraar, luistervink m.

Zuhören, (*hörte zu, zugehört*) o. ww., m. *s. jemn., einer Sache* —, luisteren naar, aanhooren, het oor leenen aan.

Zuhörer, (*-s*, mv. *Zuhörer*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die toehoort, (toe)hoorder m., (toe)hoorderes v.; *die* —, *die Zuhörerschaft,* toehoorders m. mv., auditorium o.

Zuhüllen, (*hüllte zu, zugehüllt*) bedr. ww., Z. *verhüllen.*

Zujagen, (*jagte zu, zugejagt*) bedr. ww. *jemn. etw.* —, jagen naar, toejagen; 2. o. ww., m. *h. zu Pferde* —, toerennen, toevliegen, jagen, rennen; *auf jem.* —, toesnellen, toeschieten.

Zujauchzen, (*jauchzte zu, zugejauchzt*) o. ww., m. *h. jemn.* —, toejuichen, met gejuich groeten; 2. bedr. ww. *jemn. Beifall* —, toejuichen, applaudisseeren.

Zujer, Zuyer, (*-s*, mv. *Zujer* of *Zuyer*) m. herdersknaap m. op de Alpen.

Zujubeln, (*jubelte zu, zugejubelt*) Z. *zujauchzen.*

Zukaufen, (*kaufte zu, zugekauft*) bedr. en o. ww. toekoopen, bovendien koopen; (Sp.) *ich habe nichts zugekauft*, ik heb niets gekocht.

Zukarren, (*karrte zu, zugekarrt*) o. ww. met de kar, den kruiwagen toevoeren, aanvoeren.

Zukehr, (*-en*) v. zich keeren naar; 2. omgekeerd zijn, toegekeerd zijn o.

Zukehren, (*kehrte zu, zugekehrt*) bedr. ww. toewenden, toekeeren, keeren

of wenden naar; *jemn. den Rücken* -, iem. den rug toekeeren; 2. *mit dem Besen* -, vegen naar; *ein Loch* -, dichtvegen, met vegen volwerpen.

Zukeilen, (*keilte zu, zugekeilt*) bedr. ww. met eene wig sluiten, toewiggen, opsluiten.

Zuketteln, (*kettelte zu, zugekettelt*) bedr.ww. met een kettinkje sluiten.

Zuketten, (*kettete zu, zugekettet*) bedr. ww. met een ketting of eene keten sluiten, toeketenen.

Zukitten, (*kittete zu, zugekittet*) bedr. ww. met cement dichtsmetselen, vastmetselen.

Zuklammern, (*klammerte zu, zugeklammert*) bedr. ww. met haken sluiten, toekrammen ,dichtkrammen.

Zuklang, (-(*e*)*s*) m., z. m. overeenstemming v. van geluiden, harmonie v., akkoord o.

Zuklappen, (*klappte zu, zugeklappt*) o. ww., m. *s.* dichtslaan, dichtvallen; 2. de klap of klep sluiten.

Zuklatschen, (*klatschte zu, zugeklatscht*) bedr.ww. voor iem. in de handen klappen, met handgeklap begroeten; *jemn. Beifall* -, applaudisseeren, zijne goedkeuring door handgeklap te kennen geven; 2. o. ww. met een slag dichtgaan.

Zukleben, zukleistern, (*klebte zu, zugeklebt* en *kleisterte zu, zugekleistert*) bedr. ww., Z. *verkleben &c.*

Zukleiden, (*kleidete zu, zugekleidet*) bedr. ww. bekleeden, bedekken.

Zuklemmen, (*klemmte zu, zugeklemmt*) bedr. ww. dichtwringen, met inspanning dichtsluiten.

Zuklettern, (*kletterte zu, zugeklettert*) o. ww. tegemoet klauteren, klauteren naar; 2. voortgaan met klauteren.

Zuklimmen, (*klomm zu, zugeklommen*) o. ww. onr., m. *s.* overklimmen; klimmen tot; (fig.) *dem Gipfel der Ehre* -, het toppunt van eer bereiken.

Zuklinken, (*klinkte zu, zugeklinkt*) bedr. ww. met de klink sluiten; 2. o. ww., m. *s.* met de klink gesloten zijn.

Zuknöpfen, (*knöpfte zu, zugeknöpft*) bedr. ww. toeknoopen, dichtknoopen, vastknoopen; 2. wed. ww. *sich* -, dichtgeknoopt worden.

Zuknüpfen, (*knüpfte zu, zugeknüpft*) bedr. ww. toebinden, dichtbinden, dichtknoopen.

Zukommen, (*kam zu, zugekommen*) o. ww. onr., m. *s.* toekomen, komen bij, komen; *man kann nicht gut* -, men kan er niet bijkomen, de toegang daartoe is lastig; (Bak.) *den Teig* - *lassen*, laten rijzen; (Landh.) (van vee), drachtig worden; 2. *jemn.* -, (van een brief), toekomen, bezorgd worden, geworden; *diese Nachricht kam mir von W. zu*, deze tijding ontving ik, gewerd mij uit W.; *durch wen ist ihm der Brief zugekommen*, door wiens tusschenkomst is hem de brief geworden of heeft hij & ontvangen?, wie heeft hem de brief ter hand gesteld?; 3. *jemn. etw.* - *lassen*, afstaan, overlaten; it. zenden, doen toekomen, doen geworden; it. verschaffen, voorzien van; 4. *zu etw.* -, Z. *kommen; wie kommen Sie dazu?*, hoe komt gij daartoe?; 5. toebehooren, toekomen, het eigendom zijn van, verschuldigd zijn aan; (Rechtspr.) toekomen, bevoegd zijn, competeeren; *ihm kommt es zu darüber zu urtheilen*, het komt hem toe, hij is bevoegd; 6. (bij eene erfenis), toekomen, ten deel vallen.

Zukönnen, (*konnte zu, zugekonnt*) bedr. ww. onr. kunnen bereiken, kunnen naderen, Z. *zukommen.*

Zukorken, (*korkte zu, zugekorkt*) bedr. ww. met eene kurk sluiten, kurken, de kurk doen op.

Zukost, (-*en*) v. toespijs v., Z. *Zugemüse;* (Spr.) *Fleisch ist die beste* -, vleesch is het beste voedsel.

Zukratzen, (*kratzte zu, zugekratzt*) bedr. ww. toekrabben, dichtkrabbelen.

Zukriegen, (*kriegte zu, zugekr.egt*) bedr. ww. *eine Thüre* -, dichtkrijgen, sluiten; *seinen Rock* -, toeknoopen; 2. toekrijgen, bovendien krijgen, op den koop toekrijgen.

Zukugeln, (*kugelte zu, zugekugelt*) bedr. ww. doen rollen naar; 2. o. ww., m. *h.* voortgaan met rollen.

Zukunft, v., z. m. *Christi* -, komst v. van Christus; 2. toekomst v., toekomstige tijd m.; *in* -, in de toekomst, toekomstig, voortaan.

Zukünftig, bijv. en b. toekomstig, aanstaande, voortaan, in het vervolg; *die -e Zeit*, de toekomst v., toekomende tijd m.; *das -e Leben*, het toekomstige leven, het leven hiernamaals; *Ihre -e*, uwe aanstaande, uw meisje, uwe bruid; II. o. zelfst. *das -e*, Z. *Zukunft* (2).

Zukunft-ahnend, -kundig, bijv. nw. de toekomst vermoedend, voorziende.

Zukutschen, (*kutschte zu, zugekutscht*) o. ww. in een rijtuig te gemoet rijden, heenrijden.

Zulächeln, (*lächelte zu, zugelächelt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, iem. toelachen; *jemn. Beifall* -, glimlachende toejuichen.

Zulachen, (*lachte zu, zugelacht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, lachend aanzien; *jemn. Beifall* -, lachend toejuichen.

Zulacken, (*lackte zu, zugelackt*) bedr. ww. *einen Brief* -, toelakken, dichtlakken, met lak toemaken.

Zuladen, (*lud zu, zugeladen*) bedr. ww. onr. bijladen, bijpakken, geheel laden; *das Schiff ist zugeladen*, het schip is volgeladen.

Zulago, (-*o*) v. (Kunstt.) stukjes o. mv. hout om de voorwerpen die men tusschen de schroef bewerkt vast te zetten; 2. (Bouwk.) (van eene brug), bovenbalk m.; 3. (Timm.) hoop m. afgewerkt timmerhout; (Vleeschh.) gering vleesch, toegift v. van vleesch; (Landh.) verhooging v. van daggeld, toelaag v.; (Krijgsw.) verhooging v. der soldij.

Zulangen, (*langte zu, zugelangt*) o. ww., m. *h.* lang genoeg zijn; (fig.) voldoende zijn, toereiken, toereikend zijn; *der Zeug langt zu*, er is stof genoeg; 2. (aan tafel), aanreiken, toesteken; II. bedr. ww. *jemn. etw.* -, toesteken, aanreiken, aanbieden, presenteeren; *einander etw.* -, doorsturen, aan elk. overgeven.

Zulanger, (-*s*, mv. *Zulanger*) m. hij, die aanreikt, toesteekt &; (Mets.) opperman m.

Zulänglich, bijv. en b. voldoende, toereikend, genoeg; -*keit* v. toereikendheid v.

Zulass, (-*es*, mv. *Zulässe*) m. toelast m., wijnvat, o., ton van 640 flesch wijn.

Zulassbar, bijv. nw., Z. *zulässig.*

Zulassen, (*liesz zu, zugelassen*) bedr. ww. onr. toelaten, dichtlaten, gesloten laten, niet openen; 2. *jem.* -, toelaten, opnemen, ontvangen, toegang verleenen, als lid aannemen; *zur Audienz* -, audiëntie verleenen; *den Zuchtstier, den Hengst* -, laten dekken, laten springen; 3. *etw.* -, toelaten, toestaan, veroorloven, permitteeren, dulden; *wenn die Zeit es zulässt*, als de tijd het toelaat, veroorlooft; *diese Erklärung lässt zwei Deutungen zu*, deze verklaring is voor tweeërlei uitlegging vatbaar.

Zulässig, bijv. en b. aannemelijk, te vergunnen, toe te staan, geldig; -*keit* v. aannemelijkheid v.

Zulässlich, bijv. nw., Z. *zulässig.*

Zulassung, (-*en*) v. toelating, vergunning, permissie v., verlof o.

Zulast, (-*en*) v., Z. *Zulass.*

Zulauf, (-(*e*)*s*) m. toeloop, toevloed m., menigte v.; *den - haben*, veel toeloop hebben, gewild zijn; (Tooneelk.) *das Stück wird eine Woche lang - haben*, zal eene week lang toeloop hebben; 2. *der Ab- und - des Meeres*, de eb en vloed m. der zee, Z. *Zufluss.*

Zulaufen, (*lief zu, zugelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* toeloopen, toesnellen; (van het water), toestroomen; (van eene volksmenigte), toesnellen; *alles läuft ihm zu*, alles loopt tot hem; *dem Ziele* -, naar het doel gaan, op het doel afgaan; *auf das Herz* -, loopen naar, uitloopen in; *spitzig* -, spits toeloopen, in eene punt uitloopen; (van een gat in het zand), toeloopen, door vocht gevuld worden; 2. voortgaan met loopen, zijn loop vervolgen, zich haasten, zich spoeden, schielijk loopen.

Zulaufklötzchen, (-*chens*, mv. -*chen*) o. glasblazershout o. om de glazen te splitsen.

Zulauschen, (*lauschte zu, zugelauscht*) o. ww., m. *h. jemn.* -, Z. *zuhorchen.*

Zulegemesser, (-*messers*, mv. -*messer*) o. knipmes o.

Zulegen, (*legte zu, zugelegt*) bedr. ww. *eine Oeffnung* -, sluiten, toedoen, toeleggen, dichtvouwen; *einen Brief* -, toevouwen; 2. bijvoegen, bijdoen, er aan toevoegen; *jemn. etw. zu seiner Besoldung* -, bijvoegen, vermeerderen met, het salaris & verhoogen van; *noch zwei Gulden* -, er bij doen; *sich etw.* -, zich verschaffen, zich voorzien van; *sich eine Frau* -, eene vrouw nemen, huwen; *einen Bedienten* -,

in dienst nemen; *einen dicken Bauch* -, krijgen; (Landh.) (van hoenders), voortgaan met eieren te leggen; (Timm.) *ein Gebäude* -, het houtwerk bijeenbrengen voor; (Kuip.) de noodige dingen & voor eene kuip bijeenbrengen; (Bergw.) het plan maken van de onderaardsche gangen eener mijn.

Zuleihen, (*lieh zu, zugeliehen*) bedr. ww. onr. nog bijleenen, nog meer leenen.

Zuleim n, (*leimte zu, zugeleimt*) bedr. ww. toelijmen, dichtlijmen.

Zuleiten, (*litt zu, zugelitten*) bedr. ww. onr. leiden, richten, sturen naar, heenleiden, heenrichten.

Zuleiter, (-*s*, mv. *Zuleiter*) m. hij die heenleidt &, Z. *zuleiten*; 2. werktuig o. om iets te leiden naar.

Zulenken, (*lenkte zu, zugelenkt*) bedr. ww., Z. *zuleiten*.

Zulernen, (*lernte zu, zugelernt*) bedr. en o. ww. bijleeren, nog meer leeren, voortgaan met leeren.

Zuletzt, bijw. ten laatste, eindelijk, ten slotte, bij slot van rekening; - *gehen*, het laatst gaan, achteraangaan.

Zulispeln, (*lispelte zu, zugelispelt*) bedr. ww., Z. *zuflüstern*.

Zulöthen, (*löthete zu, zugelöthet*) bedr. ww. dichtsoldeeren, toesoldeeren.

Zulp, (-*(e)s*, mv. -*e*) m. (Volkst.) popje, dotje, zuiglapje, zuigpopje o.

Zulpen, (*zulpte, gezulpt*) bedr. ww. zuigen, lurken.

Zulpfläschchen, (verkl.) o. zuigflesschje o.

Zum, in plaats van *zu dem*, Z. *zu*.

Zumachen, (*machte zu, zugemacht*) bedr. ww. toemaken, dichtmaken, sluiten; *die Augen* -, sluiten; *in einem zugemachten Wagen fahren*, in een gesloten rijtuig rijden; it. Z. *zusiegeln, zuknöpfen, zustopfen*; (Bergw.) *den Ofen* -, vullen, gereed maken.

Zumal, voegw. vooral, voornamelijk, bovenal, te meer, des te meer; - *jetzt*, vooral tegenwoordig, vooral thans. 2. bijw. te gelijk, te zamen; *es drangen alle* - *herein*, allen drongen te gelijk binnen.

Zumasz, (-*es*, mv. -*e*) o. toemaat v., Z. *Zugabe*.

Zumauern, (*mauerte zu, zugemauert*) bedr. ww. toemetselen, dichtmetselen, met muurwerk omringen.

Zumeist, bijw. meestal, voornamelijk, het meest.

Zumengen, (*mengte zu, zugemengt*) bedr. ww. vermengen met, bijmengen.

Zumengung, (-*en*) v., Z. *zumengen*; it. bijmenging v.

Zumessen, (*masz zu, zugemessen*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, toemeten, afmeten, de maat geven; *zugemessener Theil*, aandeel o., portie v.; *einem Jedem das Seinige* -, ieder het zijne geven; (fig.) *jemn. etw.* -, iem. iets telastleggen, wijten, de schuld geven van, betichten met; *seine Arbeit* -, aanwijzen.

Zumessung, (-*en*) v., Z. *zumessen*.

Zumfern, (*zumferte, gezumfert*) o. ww. kermen, huilen.

Zumin, (-*s*, mv. -*e*) o. (Scheik.) giststof v.; -*sauer* bijv. nw., —*es Salz*, melkzuur zout; -*säure* v. gistzuur o.

Zumischen, (*mischte zu, zugemischt*) bedr. ww., Z. *zumengen*.

Zumpel, (-*s*, mv. *Zumpel*) m. gek, kwast m.

Zumpeln, (*zumpelte, gezumpelt*) o. ww. lui, traag voortgaan, voortsukkelen, sienteren.

Zumpen, (-*s*, mv. *Zumpen*) m. smeerwortel m.

Zumurmeln, (*murmelte zu, zugemurmelt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, mompelend mededeelen, toeprevelen, toefluisteren.

Zumüssen, (*musste zu, zugemusst*) o. ww. onr., m. *h.* toemoeten, gesloten moeten zijn, dichtmoeten.

Zumuthen, (*muthete zu, zugemuthet*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, vragen, eischen, verlangen, vergen; it. onderstellen dat iem. genegen of verplicht is te doen.

Zumuthung, (-*en*) v. vraag v., eisch m., verzoek o., opdracht v.

Zunächst, bijw. dicht bij, zeer nabij, het naastbij; *bei ihm* -, onmiddellijk bij hem; *dem Könige* - *stehen*, de eerste plaats bekleeden na den koning; *bedenken wir* -, *dass*, laat ons vooral, in de eerste plaats bedenken &.

Zunageln, (*nagelte zu, zugenagelt*) bedr. ww. toespijkeren, toenagelen.

Zunahen, (*nahte zu, zugenaht*) o. ww., m. *s.* naderen tot.

Zunähen, (*nähte zu, zugenäht*) bedr. ww. toenaaien, dichtnaaien; 2. Z. *zumachen*.

Zunäh(t)er, (-*s*, mv. *Zunäh(t)er*) m. hij die toenaait; 2. (Bontw.) knoeier m.

Zunahme, (-*n*) v. vermeerdering, uitbreiding, toeneming, vergrooting v., vooruitgang m., vordering v.

Zuname, (-*ns*, mv. -*n*) m. familienaam, geslachtsnaam, van m.; 2. bijnaam, toenaam, scheldnaam m.

Zunamsen, (*namste zu, zugenamst*) bedr. ww. een bijnaam geven, een scheldnaam geven.

Zunasen (sich), (*naste zu, zugenast*) wed. ww. (Giet.) aan de punt of den neus verstopt worden.

Zündbar, bijv. en b. brandbaar, ontvlambaar, ontplofbaar, licht vuur vattend, ontplofend; -*keit* v. ontvlambaarheid, brandbaarheid v.

Zünddeckel, (-*kels*, mv. -*kel*) m. (Art.) deksel o. op het laadgat van een stuk geschut.

Zünden, (*zündete, gezündet*) o. ww., m. *h.* vuurvatten, ontvlammen, ontbranden, ontploffen; 2. doen ontvlammen, in brand steken, doen ontbranden; 3. *jemn.* -, ontlichten; II. bedr. ww., Z. *anzünden*.

Zunder, (-*s*, mv. *Zunder*) m. lont v., tonder, zwam o.; *der* - *fängt nicht*, het zwam vat geen vuur; (fig.) *der* - *zu einem Kriege*, de aanleidende oorzaak tot; - *der Liebe*, vonk v.; (Giet.) metaalschuim, ijzerschuim o., slakken v. mv.; it. gloeiende vonk v. die van het ijzer afspringt.

Zunder-artig, bijv. nw. zwamachtig; 2. tonderachtig; -*asche* v. Siliezische potasch v.; -*baum* m. bergpijnboom m.; -*brenner* m. hij die de lont of den kruitloop aansteekt; -*büchse* v. tonderdoos v.; -*erz* o. bruinrood, bladerig zilvererts, zundererts o.; -*haft* bijv. nw., Z. -*artig*; -*holz* o. tonderhout, eikenzwam o.; -*kästchen* o., Z. -*büchse*; -*lappen* m. mv., -*schwamm* m. bereide tonder o.; -*täschchen* o. vuurgereedschap o., vuurslag, vuursteen m., Z. -*büchse* &c.

Zünd-feld, (-*(e)s*, mv. -*er*) o. (van een kanon), vlak o. waarop het laadgat ligt; -*hölzchen* o. lucifer v., zwavelstok m.; -*hütchen* o. slaghoedje o.; -*korn* o. (Geweerm.) pijpje o. van het laadgat; -*kraut* o. pankruit o., Z. -*pulver*; — *auf die Pfanne schütten*, kruit op de pan doen; -*kugel* v. bom v., congrevische pijl m., brandkogel m.; -*licht* o. vuurschicht v.; -*loch* o. laadgat, zundgat o.; — *kappe* v. deksel o. op het laadgat, zundgatkapje o.; -*maschine* v. werktuig o. om te verlichten; -*nadelgewehr* o. naaldgeweer o.; -*papier* o. dikke papierrook m. dien men door een opgerold en aan het eene einde brandend papier iem. moedwillig in den neus blaast; -*pfanne* v. pan v.; -*pfannendeckel* m. pandeksel o.; -*pulver* o. pankruit o.; -*röhre* v. kruitloop m., pijp v. die het vuur geleidt; -*ruthe* v. lontstok m.; -*schnur* v., Z. -*strick*; -*schwamm* m. zwam o., tonder, vuurzwam o.; -*stange* v., -*stock* m. lontstok m.; -*stoff* m. brandstof, brandbare stof v.; -*strick* m. gezwinde lont v.; -*stück* o., Z. -*feld*; -*wurst* v. dikke vuurpijl m., met kruit gevulde pijp v. om het kruit in mijnen te doen springen.

Zunehmen, (*nahm zu, zugenommen*) bedr. ww. onr. *noch etw.* -, toenemen, bovendien nemen; *im Stricken* -, meerderen; II. o. ww., m. *h.* toenemen, vermeerderen, vergrooten, zich uitbreiden, grooter worden, dikker worden, opzwellen; (van het water), wassen; 2. *am Leibe* -, dik worden; (gemeenz.) zich ontwikkelen; (van vee), dik, vet worden; 3. *wieder*-, (van een verloren lid), weer aangroeien; 4. (van de maan), wassen; *der* -*de Mond, das* -*de Licht*, de wassende maan; (fig.) vermeerderen, toenemen, klimmen; *bei* -*den Jahren*, op gevorderden leeftijd, met het klimmen der jaren; *an Zahl* -, toenemen, vermenigvuldigen; *an Kräften* -, in kracht toenemen; *an Verstand* -, verstandiger worden; *im Guten* -, vorderingen maken. III. o zelfst., Z. *Zunahme*; (van het water), wassen o.; *im* - *sein*, vorderingen maken, vooruitgaan, toenemen; (van de maan), *im* - *sein*, wassen.

Zuneigen, (*neigte zu, zugeneigt*) o. ww. heenneigen, heenbuigen; 2. wed. ww. *sich jemn.* -, zich neigen tot; (Meetk.) *sich* -*de Linien*, elk. naderend, in een punt samentoopend.

Zuneigung, (-*en*) v., Z. *zuneigen*; it. neiging, overbuiging, richting v. naar een punt; - *zu jemn. haben*, neiging, genegenheid, toegenegenheid v. hebben voor.

Zunesteln, (*nestelte zu, zugenestelt*) bedr. ww. met nestels toemaken.

Zunft, (*Zünfte*) v. gilde, gild, genootschap, lichaam o.; (Scherts.) kaste, secte v.; 2. (R. g.) afdeeling v. burgers, tribus m.; (Schoolt.) faculteit v.; (Hand.) gemeenschap v.

Zunft-brief, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. gildebrief m., statuten o. mv., privilegien o. mv. van een gild; -*buch* o. gildeboek o.; -*geist* m. sectegeest m.; -*gelehrter* m. lid o., professor m. eener faculteit; -*gemäsz* bijv. nw. overeenkomstig de wetten van een gild; -*genoss* m. lid o. van een gilde, medebroeder, ambtsbroeder m.; (Scherts.) sectaris m.; -*gesetz* o. wet v. van een gilde; -*glied* o., Z. -*genoss*; -*haus* o., -*stube* v. gildenhuis o.; -*herr* m. hoofdman van een gilde.

Zünftig, bijv. nw. tot een gilde vereenigd; -*es Handwerk*, beroep dat het recht heeft om een gild te vormen; 2. tot een gilde behoorende; - *werden*, lid worden van een gilde; -*keit* v. gilderecht o.

Zünft(l)er, (-*s*, mv. *Zünft(l)er*) m., Z. *Zunftgenoss.*

Zünftigen, (*zünftigte, gezünftigt*) bedr. ww. in een gilde opnemen.

Zunft-mahl, (-*mahles*, mv. -*mähler*) o. gildemaal o.; it. maal o. dat men aan een gilde geeft; -*mäszig* bijv. nw., Z. -*gemäsz*; -*meister* m. gildemeester m.; (R. g.) tribuun, volkstribuun, gemeensman m.; —*amt* o. gildemeesterschap o.; (R. g.) tribunaat o.; -*recht* o. recht o. om een gilde te vormen; 2. rechten, privilegiën o. mv., verplichtingen v. mv. van een gilde; -*stube* v., Z. -*haus*; -*verfassung* v. reglement o., wet v. van een gilde, -*versammlung* v. vergadering v. van een gilde; -*weise* bijw. bij gilden; it. bij wijken, bij gemeenten; -*zwang* m. verplichtingen v. mv. van een gilde; it. belemmeringen v. mv. van de ontwikkeling der nijverheid; 2. dwingelandij v. der gilden.

Zunge, (-*n*) v. tong v.; (Kookk.) *geräucherte* -, gerookte tong v.; (fig.) *einem Kinde die -lösen*, een kind van den tongriem snijden; (fig.) *jemn. die - lösen*, iem. aan het praten helpen; *einen Fehler an der - haben*, moeielijk ter taal zijn; *eine schwere - haben*, moeielijk spreken; *eine beredte, fertige - haben*, welbespraakt zijn, rad van tong zijn, gemakkelijk spreken; *sein Herz auf der - haben*, openhartig, rondborstig zijn; *ein Wort auf der - liegen haben*, op de lippen hebben, juist willen zeggen; *der Tod sitzt ihm auf der -*, de dood ligt hem op het gelaat; (gemeenz.) *jem. über die - springen lassen*, iem. over den hekel halen; *eine böse - haben*, kwaadsprekend zijn; *mit of in fremden -n sprechen*, vreemde talen spreken; (Aardr.) landtong, landengte v.; (Zeew.) (van een zeil), punt v.; (van eene vlag), middelpunt, hart o.; (van een mast), staander m., tong v., koning m.; (van een hefboom), korte arm m.; (van eene schaal), tong v.; (van een gesp), tong v.; (van een schoorsteen), tong v.; (aan orgelpijpen), blik o.; (Goudsm.) (aan gegoten stukken), aanhangsel o.; (van eene fluit &), mondstuk o.; (Nat. hist.) Z. *Zungenfisch*; 2. tongval m., taal v.; (Spr.) *die - geht ihm auf Stelzen*, hij stottert, hij praat als een dronkenman.

Züngel, (-*s*, mv. *Züngel*) m. bruinroode visch m. en v. met zwarte vlekken uit den Donau.

Züngelchen, Zünglein, (verkl.) o. tongetje, tipje, puntje o., Z. *Zunge*.

Züngeln, (*züngelte, gezüngelt*) o. ww., m. *h.* de punt van de tong heen en weer bewegen; (van vlammen), lekken; (Pl.) kronkelen.

Zungen-abtragung, v. afzetting v. der tong; -*ader* v. tongader v.; 2. kikvorschader v.; -*aloe* v. tongvormige aloë v.; -*band*, -*bändchen* o. (Ontlk.) tongriem m.; -*bein* o. tongbeen o.; —*muskel* m. spier v. van het schildvormig kraakbeen; —*zungenmuskel* m. tongbeenspier v.; —*zweig* m. tongbeenvertakking v.; -*blatt* o. (Pl.) paardentong v.; 2. Alexandrijnsche laurier v.; -*blättchen* o. druivenbloem v. van de Alpen; -*blätter* v. (Gen.) puistjes o. mv. op de tong; (Veea.) tongblaar v.; -*blätterig* bijv. nw. met tongvormige bladeren; -*blume* v. tongvormige bloem v.; 2. boerenmosterd, bastaardmosterd m., wilde kers v.; -*blutader* v. tot de tong behorende bloedader v.; -*buchstabe* m. tongletter v.; -*drescher*, —*in*, zwetser, pocher, snoever, woordverdraaier m., pochster, snoefster, woordverdraaister v.; -*drescherei* v. gezwets, gepraat o., woordverdraaierij v.; it. gezanik, gezeur o., haarklooverij v.; -*drüse* v. tongklier v.; -*entzündung* v. ontsteking v. der tong; -*faul* bijv. nw. langzaam in het spreken; -*faulheit* v. langzaamheid v. in het spreken, lijmerigheid v.; -*fehler* m. gebrek o. aan de tong; 2. fout v. in het spreken, spreekfout v.; -*feile* v. tongvijl, tongvormige vijl v.; -*fertig* bijv. nw. radsprekend, vlug in het spreken, welbespraakt; -*fertigkeit* v. radheid v. in het spreken; -*fisch* m. tong m. en v.; -*fleisch* o. tongvleesch, vleesch o. van de tong; —*nerve* m. tongvleeschzenuw v.; -*form* v. vorm m. der tong; (Org.) vorm m. van de klep op de orgelpijp; -*förmig* bijv. nw. tongvormig; -*frei* bijv. nw. los van tong, gemakkelijk sprekend, -*freiheit* v. vrijheid v. van spreken; -*freund* m. mooiprater, vleier, huichelaar m.; -*gefecht* o. (fig.) woordentwist m.; -*geschwür* o. zweer v. op de tong; -*geräusch* o. gesnap, gepraat, gebabbel o.; -*gewächs* o. (Heelk.) uitwas m. op de tong; -*gewandt* bijv. nw. rad in den mond, welbespraakt, goed kunnende praten; -*halter* m. (Heelk.) tonglichter m.; 2. tangetje om de tong vast te houden, 3. gegroefd tentijzer o.; -*haut* v., -*häutchen* o. tongvlies(je) o.; 2. Z. -*band*; -*held* m., Z. *Maulheld*; -*hieb* m. (fig.) slag m. met de tong; -*kraut* o., Z. -*blatt* (2); 2. kleine steekpalm m.; -*krebs* m. kanker m. in de tong; -*kunde* v. overredingskunst v.; -*lahm* bijv. nw. verlegen in het spreken; -*lähmung* v. verlamming v. in de tong; -*loch* o., Z. -*vertiefung*; -*los* bijv. nw. zonder tong; (fig.) Z. *sprachlos*; -*maul* o. mond m. met eene tong; 2. dier o. dat eene tong heeft, insect o. met spiraaltong; -*muschel* v. tongmossel, tongvormige schelp v.; -*muskel* m. (Ontlk.) tongspier v.; -*naht* v. tongnaad m.; -*nerve* m. tongzenuw v.; -*pfeife* v. (Org.) tongpijp v.; -*pfropfen* v. (Tuinb.) tongvormig enten o.; -*register* o. tongregister o.; -*rückenschlagader* v. slagader v. van den tongrug; -*schaber* m. tongkrasser m.; -*scheide* v. (Nat. hist.) tongscheede v.; -*schlagader* v. tongslagader v.; -*schneller* m. miereneter m.; -*schwert* o. (fig.) lastertong, scherpe tong v.; -*spitze* v. eindje, puntje, tipje o. van de tong; (fig.) *dieser Name liegt mir auf der —*, deze naam ligt mij op de lippen; -*stab* m. (van een schoorsteen), stijl m. van de tong; -*stein* m. tongsteen m., tongvormige versteening v.; -*stosz* m. (Muz.) aanstooten o. met de tong; -*sünde* v. zonde v. door woorden, it. lastering, logen of leugen v., vloek m.; -*vertiefung* v. tonggat o.; -*vorfall* m. uitzakking v. van de tong; -*warze* v., -*wärzchen* o. wratje o. op de tong; -*werk* o., Z. *Mundwerk*; (Org.) Z. -*register*; -*wurm* m. (Veea.) Z. *Tollwurzel*; -*wurzel* v. tongwortel, wortel m. der tong; -*zäpfiein* o. lelletje o. van de tong, huig v.; —*muskel* m. huigspier v.; -*zergliederung* v. ontleding v. der tong; -*zweig* m. tot de tong behorende vertakking v.

Zungig, züngig, bijv. nw. (in samenstellingen), voor eene tong, eene tong hebbende &.

Züngler, (-*s*, mv. *Züngler*) m. snoeper, lekkerbek m.; 2. Z. *Schwätzer*.

Zunk, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. (van een afgebroken tand), stomp m., stuk o.

Zunicht, bijw. bedorven, vernietigd, geruineerd; - *machen*, bederven, vernietigen, vernielen, ruineeren; - *werden*, bederven, vernietigd worden.

Zunicken, (*nickte zu, zugenickt*) o. ww., m. *h. jemn.* -, toeknikken, met een hoofdknik groeten; 2. bedr. ww. *jemn. Beifall* -, door een hoofdknik zijne goedkeuring te kennen geven.

Zunieten, (*nietete zu, zugenietet*) bedr. ww. toeklinken, dichtspijkeren, toenieten.

Zunöthigen, (*nöthigte zu, zugenöthigt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, Z. *aufdrängen*.

Zunöthigung, (-*en*) v., Z. *aufdrängen*; it. opdringen o.

Zünsler, (-*s*, mv. *Zünsler*) m. lichtmot v.

Zuordnen, (*ordnete zu, zugeordnet*) bedr. ww. er bij voegen, er bij scharen, er naast stellen.

Zupacken, (*packte zu, zugepackt*) bedr. ww. inpakken, dichtpakken, er bij pakken; 2. o. ww., m. *h.* toegrijpen, toetasten.

Zupappen, (*pappte zu, zugepappt*) bedr. ww., Z. *zukleben*.

Zupatschen, (*patschte zu, zugepatscht*) o. ww. met een slag toeslaan, dichtslaan; 2. waggelend aankomen; it. lomp toetasten.

Zupechen, (*pechte zu, zugepecht*) bedr. ww. met pek dichtmaken.

Zupeitschen, (*peitschte zu, zuge-*

peitscht) bedr. ww. toeslaan, met de zweep afrossen; 2. voortgaan met slaan.

Zupfählen, (*pfählte zu, zugepfählt*) bedr. ww. met palen of paalwerk afsluiten.

Zupfbar, bijv. nw. uit te pluizen, uit te rafelen, uit te trekken.

Zupfeifen, (*pfiff zu, zugepfiffen*) o. ww. onr., m. *h.* door gefluit te kennen geven: *jemn.* -, toefluiten, fluiten om te roepen; 2. voortgaan met fluiten.

Zupfeisen, (*-sens*, mv. *-sen*) o. trekijzer o.; (Wev.) pluisijzer.

Zupfen, (*zupfte, gezupft*) bedr. ww. trekken, heen en weer trekken; *jem. beim Aermel, bei den Haaren* -, trekken, schudden; *der Eine zupft ihn hier, der Andere dort*, de eene trekt hem hier heen, de andere daarheen; 2. uithalen, uitrafelen, uitpluizen, pluksel maken; *Gezupftes*, uitgerafeld goed; (op wonden), pluksel; 3. *Blumen* -, ontbladeren; *die Wolle* -, kaarden; (Lakenb.) *die Knötchen aus dem Tuche* -, noppen; (Pott.) met het trekijzer gelijk maken; (fig.) sarren, plagen, kwellen; *jem. bei der Nase* -, bij den neus trekken; it. iem. bij de ooren nemen, eene kleine bestraffing geven; *sich selbst bei der Nase* -, zich met zijne eigene zaken bemoeien, op zich zelven zien.

Züpfen (sich), (*züpfte, gezüpft*) wed. ww. zich buigen, zich vlijen, ineenkrimpen; it. puntig worden.

Zupfer, (*-s*, mv. *Zupfer*) m., **-in**, (*-nen*) v. hij, zij die trekt &, Z. *zupfen*; it. plukker, pluizer, kaarder, nopper m., plukster, pluisster, nopster v.

Zupflastern, (*pflasterte zu, zugepflastert*) bedr. ww. bestraten, plaveien, met steenen bevloeren; *eine Wunde* -, eene pleister leggen op, met eene pleister bedekken, hechten, sluiten; (Scherts.) bedekken, bemantelen.

Zupfleinwand, v., z. m. (Heelk.) pluksel o. van linnen.

Zupflöcken, (*pflöckte zu, zugepflöckt*) bedr. ww. met pinnen sluiten.

Zupflügen, (*pflügte zu, zugepflügt*) bedr. ww. dichtploegen, toeploegen; 2. o. ww., m. *h.* met ploegen voortgaan.

Zupfmaschine, (*-n*) v. kaarde v., kaardwerktuig o.

Zupfropfen, (*pfropfte zu, zugepfropft*) bedr. ww. toestoppen, met eene prop, eene kurk sluiten, kurken.

Zupfseide, v., z. m. uitgerafelde zijde, plukzijde v.

Zupfsel, (*-s*) o., z. m. pluksel o.

Zupichen, (*pichte zu, zugepicht*) bedr. ww., Z. *zupechen*.

Zupilgern, (*pilgerte zu, zugepilgert*) o. ww. ter bedevaart heentrekken, te gemoet gaan.

Zuplatzen, (*platzte zu, zugeplatzt*) bedr. ww. (fig.) overhaast handelen, uitvallen, in eens uitvaren.

Zuplumpen, (*plumpte zu, zugeplumpt*) o. ww. lomp toetasten, onbesuisd handelen, onhandig beginnen; it. ontsnappen.

Zuposten, (*postete zu, zugepostet*) bedr. ww. (Boschw.) *das Holz* -, bij hoopen tellen en afleveren.

Zupressen, (*presste zu, zugepresst*) bedr. ww. toepersen, door persen toemaken, toesluiten, toeknijpen; *die Brust* -, beklemmen.

Zuquellen, (*quoll zu, zugequollen*) bedr. ww. onr. (van scheuren), door de vochtigheid toegaan.

Zur, voor *zu der*, Z. *zu*.

Zurammeln, (*rammelte zu, zugerammelt*) bedr. ww., Z. *verrammeln*.

Zurathehaltung, v., z. m. spaarzaamheid v., zuinig gebruik o.

Zurathen, (*rieth zu, zugerathen*) bedr. ww. onr. aanraden, zijne goedkeuring geven aan.

Zuraunen, (*raunte zu, zugeraunt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, toefluisteren, in het oor fluisteren.

Zuraunung, (*-en*) v. influistering v., gefluister o.

Zurauschen, (*rauschte zu, zugerauscht*) o. ww., m. *s.* zich met geruisch begeven naar, ergens heendruischen; 2. bedr. ww. *Beifall* -, door gedruisch te kennen geven, daverend applaudisseeren.

Zürchapfel, (*-äpfels*, mv. *-äpfel*) m. appel m. uit Zurich.

Zurechenbar, bijv. nw. toerekenbaar, te verwijten, verantwoordelijk, toe te schrijven; *-keit* v. toerekenbaarheid, verantwoordelijkheid v.

Zurechnen, (*rechnete zu, zugerechnet*) bedr. ww. toerekenen, aanrekenen, op rekening stellen, verantwoordelijk stellen voor; *jemn. einen Fehler* -, betichten van, wijten, toeschrijven, beschuldigen van.

Zurechnungsfähig, bijv. nw. verantwoordelijk kunnen zijn, met oordeel des onderscheids; *-keit* v. zedelijke verantwoordelijkheid v., oordeel o. des onderscheids, vermogen o. om te oordeelen.

Zurecht, bijw. gepast, geschikt, in orde, naar behooren, terecht.

Zurechtbringen, (*brachte zurecht, zurechtgebracht*) bedr. ww. onr. in orde brengen, weer schikken; *wieder* -, weer in orde brengen, terechthelpen; *einen Kranken*, doen herstellen.

Zurechtfinden (sich), (*fand zurecht, zurechtgefunden*) wed. ww. den weg vinden; it. zich tehuis gevoelen, op zijn gemak zijn.

Zurechthelfen, (*half zurecht, zurechtgeholfen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, terechthelpen, op den goeden weg helpen; it. Z. *zurechtbringen*.

Zurechtkommen, (*kam zurecht, zurechtgekommen*) o. ww. onr., m. *s. mit etw.* -, klaarkomen, iets gedaan krijgen; *mit jemn.* -, overweg kunnen, eene schikking maken, het eens zijn; (gemeenz.) *nicht - können*, niet kunnen leven, nauwelijks genoeg hebben om te leven.

Zurechtlegen, (*legte zurecht, zurechtgeleyt*) bedr. ww. in orde leggen, schikken, rangschikken.

Zurechtlegung, (*-en*) v., Z. zurechtlegen; it. schikking, rangschikking v.

Zurechtmachen, (*machte zurecht, zurechtgemacht*) bedr. ww. in orde brengen, gereed maken, klaarmaken; (Zeew.) klaren, klaarmaken; *das Essen* -, gereed maken; 2. Z. *zurechtbringen*; II. wed. ww. *sich* -, zich gereed maken.

Zurechtsetzen, (*setzte zurecht, zurechtgesetzt*) bedr. ww., Z. *zurechtlegen*; (fig.) *jemn. den Kopf* -, iem. rede doen verstaan.

Zurechtstellen, (*stellte zurecht, zurechtgestellt*) bedr. ww., Z. *zurechtlegen*.

Zurechtweisen, (*wies zurecht, zurechtgewiesen*) bedr. ww. onr. *jem.* -, den rechten weg wijzen, terechtwijzen, onderwijzen; (fig.) een lesje geven, eene vermaning of bestraffing geven.

Zurechtweiser, (*-sers*, mv. *-ser*) m. terechtwijzer m., hij die terechtwijst &, Z. *zurechtweisen*.

Zurechtweisung, (*-en*) v. terechtwijzing, bestraffing v.

Zurede, (*-n*) v. toespraak v., troost m., vermaning, waarschuwing, aanmoediging v., aanspraak v.; 2. gebeden o. mv.

Zureden, (*redete zu, zugeredet*) o. ww., m. *h. jemn.* -, toespreken, troosten, aanmoedigen, moed inspreken, overhalen te doen; *einem Kranken* -, troosten; *sich nicht - lassen*, zich (bij het eten) niet laten noodigen.

Zuredung, (*-en*) v., Z. *Zurede*.

Zuredungsgabe, (*-n*) v. overredingskracht, gaaf v., vermogen o. om te overreden.

Zureibemörtel, (*-s*) m., z. m. (Mets.) gewreven kalk v. of mortel v.

Zureichen, (*reichte zu, zugereicht*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, toereiken, aanreiken, toesteken, aanbieden; *einander etw.* -, elk. overreiken, aangeven; 2. o. ww., m. *h.* toereikend zijn, voldoende zijn; *-d*, toereikend, voldoende, genoeg; *-dheit* v. toereikendheid v.

Zureiszen, (*riss zu, zugerissen*) bedr. ww. onr. dichttrekken, met een ruk dichthalen.

Zureiten, (*ritt zu, zugeritten*) o. ww. onr., m. *s. auf etw.* -, toerijden, aanrijden; 2. voortgaan met te paard & te rijden; 3. zich haasten met rijden, snel rijden; II. bedr. ww. *ein Pferd* -, dresseeren; *völlig zugerittenes Pferd*, gedresseerd paard.

Zurennen, (*rannte zu, zugerannt*) o. ww. onr., m. *s. auf etw.* -, toerennen, aanrennen, toesnellen; *auf jem.* -, plotseling tot iem. gaan; 2. toeloopen, toesnellen, toevliegen; 3. voortgaan met rennen; II. bedr. ww. door er tegen te loopen doen dichtgaan.

Zürgel, (*-s*, mv. *Zürgel*) of **-baum**, (*-baum(e)s*, mv. *-bäume*) m. lotusboom m.

Zurichten, (*richtete zu, zugerichtet*) bedr. ww. heenrichten, richten naar, wenden naar; 2. toebereiden, gereedmaken, aanrechten, in orde brengen; *einen Schenktisch* -, in orde brengen; *Leder, Tücher* -, bereiden; *eine Haut* -, looien; *ein Stück Holz* -, uit het ruw bewerken; (fig.) *jem. übel, schön* -, iem. toetakelen;

(Drukk.) toestellen, register maken, rand maken; II. wed. ww. *sich* -, zich bemorsen: it. zich bezeren, zich toetakelen.

Zurichter, (*-s*, mv. *Zurichter*) m. hij die in orde maakt, klaarmaakt m. &; it. snijder, dekker, stoffeerder m.; (Drukk.) toesteller m., hij die opmaakt, toestelt.

Zurichtung, (*-en*) v., Z. *zurichten;* it. bereiding, toebereiding, schikking v.; (Drukk.) register o.; (Looi.) bereiding v.; 2. opmaking, stoffeering v.

Zuriegeln, (*riegelte zu, zugeriegelt*) bedr. ww. toegrendelen, dichtgrendelen, met den grendel sluiten.

Zürnen, (*zürnte, gezürnt*) o. ww., m. *h. auf, über jem.* -, *mit jemn.* -, boos zijn op, verbitterd zijn jegens; *über, wegen etw.* -, boos zijn wegens, over.

Zurollen, (*rollte zu, zugerollt*) o. en bedr. ww. heenrollen, toerollen, rollen of doen rollen naar.

Zurosten, (*rostete zu, zugerostet*) o. ww., m. *s.* verroesten, met roest bedekt worden.

Zurück, bijw. terug, achterwaarts, achteruit; *weiter* -, meer achteruit; - *sein,* ten achteren zijn, Z. *-sein; bleibt* -, blijft achter; - *da!,* - *dort!,* achteruit daar!; it. Z. *rückwärts;* 2. weder, weer, wederom.

Zurückbeben, (*bebte zurück, zurückgebebt*) o. ww., m. *s.* van schrik achteruitgaan, terugdeinzen, terugwijken van ontsteltenis.

Zurückbegeben (sich), (*begab zurück, zurückbegeben*) wed. ww. teruggaan, achteruitgaan, weeromgaan, omkeeren.

Zurückbegehren, (*begehrte zurück, zurückbegehrt*) bedr. ww. terugeischen, weeromvragen, terugverlangen; 2. lust hebben om terug te gaan, terug willen gaan.

Zurückbegleiten, (*begleitete zurück, zurückbegleitet*) bedr. ww. teruggeleiden, naar huis geleiden, op den terugweg vergezellen.

Zurückbehalten, (*behielt zurück, zurückbehalten*) bedr. ww. onr. terughouden, achterhouden, het overschot behouden; (Krijgsw.) reserveeren, in reserve houden.

Zurückbehaltung, v., Z. *zurückbehalten;* it. terughouding, voorbehouding, achterhouding, reserve v.; *-srecht* o. recht o. tot voorbehoud.

Zurückbekommen, (*bekam zurück, zurückbekommen*) bedr. ww. onr. terugkrijgen, terugerlangen, terugbekomen; *seine Bücher* -, terugkrijgen; *seine Capitalien* -, weer in het bezit komen van.

Zurückberufen, (*berief zurück, zurückberufen*) bedr. ww. onr. terugroepen, doen terugkomen; *einen Gesandten* -, terugroepen; (van misdaden), herroepen.

Zurückberufung, (*-en*) v., Z. *zurückberufen;* it. terugroeping, herroeping v.

Zurückbeugemuskel, (*-s*, mv. *-n*) m. terugtrekkende spier v.

Zurückbeugen, (*beugte zurück, zurückgebeugt*) bedr. ww., Z. *zurückbiegen.*

Zurückbeugung, (*-en*) v. achterwaartsbuiging v.

Zurückbezahlen, (*bezahlte zurück, zurückbezahlt* bedr. ww. terugbetalen, restitueeren.

Zurückbezahlung, (*-en*) v. terugbetaling, restitutie v.

Zurückbiegen, (*bog zurück, zurückgebogen*) bedr. ww. onr. achterwaarts buigen, ombuigen; (Pl.) *zurückgebogen,* omgebogen; 2. terugbuigen, weer in orde brengen.

Zurückbiegung, (*-en*) v. achterwaartsbuiging, ombuiging v.; it. Z. *zurückbiegen.*

Zurückbitten, (*bat zurück, zurückgebeten*) bedr. ww. verzoeken om terug te komen.

Zurückbleiben, (*blieb zurück, zurückgeblieben*) o. ww., m. *s.* achterblijven, achterlijk blijven; 2. blijven; 3. Z. *hinterbleiben;* (fig.) *im Wachsen* -, achterlijk zijn, niet goed of spoedig ontwikkelen; *es ist etw. von der Krankheit zurückgeblieben,* er is iets van de ziekte overgebleven; (Hand.) achterstallig worden, ten achteren blijven; 4. niet verzonden worden, vergeten worden, achterblijven.

Zurückblick, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. blik m. achterwaarts, terugblik, blik m. in het verledene, omzien o.

Zurückblicken, (*blickte zurück, zurückgeblickt*) bedr. ww. omzien, een terugblik werpen op, een blik achterwaarts slaan.

Zurückbringen, (*brachte zurück, zurückgebracht*) bedr. ww. onr. terugbrengen, terugvoeren; *eine Person* -, terugbrengen; 2. *jemn. sein Geld* -, terugbrengen, weerbrengen; *zum Gehorsam* -, wederbrengen tot &; *wieder in's Leben* -, terugroepen; (fig.) achteruitdrijven, doen achteruitgaan, schade veroorzaken.

Zurückcediren, (*cedirte zurück, zurückcedirt*) bedr. ww. (Hand.) weder afstand doen van.

Zurückdenken, (*dachte zurück, zurückgedacht*) bedr. ww. onr. terugdenken, aan het verledene denken, zich het verledene voor den geest roepen; *an jem., an etw.* -, de herinnering verlevendigen.

Zurückdeuten, (*deutete zurück, zurückgedeutet*) bedr. ww. terugwijzen; (Spraakk.) *-d,* wederkeerig.

Zurückdrängen, (*drängte zurück, zurückgedrängt*) bedr. ww. terugdringen, doen achteruitgaan, achteruitduwen; *den Feind* -, doen wijken, tot wijken noodzaken.

Zurückdrehen, (*drehte zurück, zurückgedreht*) bedr. ww. achterwaarts draaien, terugdraaien, losschroeven.

Zurückdrücken, (*drückte zurück, zurückgedrückt*) bedr. ww., Z. *zurückdrängen.*

Zurückdürfen, (*darf zurück, zurückgedurft*) o. ww. onr., m. *h.* verlof hebben om terug te keeren, terug mogen komen; it. den moed hebben om terug te komen.

Zurückeilen, (*eilte zurück, zurückgeeilt*) o. ww. terugsnellen, terugijlen, zich haasten om terug te gaan.

Zurücken, (*rückte zu, zugerückt*) bedr. ww. naderbrengen tot, naderbij schuiven, toeschuiven; 2. o. ww., m. *s.* naderbij komen, naderkomen, heenrukken.

Zurückerhalten, (*erhielt zurück, zurückerhalten*) bedr. ww. onr., Z. *zurückbekommen.*

Zurückerinnern, (*erinnerte zurück, zurückerrinnert*) bedr. ww. *jem. an etw.* -, herinneren, voor den geest roepen; 2. wed. ww. *sich an etw.* -, zich iets herinneren, weer voor den geest halen.

Zurückerinnerung, (*-en*) v., Z. *zurückerinnern;* it. aandenken o., herinnering v.

Zurückerobern, (*eroberte zurück, zurückerobert*) bedr. ww. heroveren, hernemen.

Zurückeroberung, (*-en*) v. herovering, herneming v., Z. *zurückerobern.*

Zurückerstehen, (*erstand zurück, zurückerstanden*) bedr. ww. onr. bij eene publieke verkooping terugkoopen.

Zurückfahren, (*fuhr zurück, zurückgefahren*) o. ww. onr., m. *s.* terugspringen, plotseling teruggaan; *vor Schrecken* -, terugdeinzen, achteruitgaan; *zu Wagen* -, terugrijden; *über einen Fluss* -, terugvaren, weer overvaren; 2. bedr. ww. *jem.* -, in een wagen of schip terugbrengen.

Zurückfahrt, (*-en*) v., Z. *zurückfahren;* it. terugrit, terugtocht m.

Zurückfallen, (*fiel zurück, zurückgefallen*) o. ww. onr., m. *h.* terugvallen, achterover vallen; *in eine Krankheit* -, weer vervallen in, weer instorten, weer ziek worden; *in einen Fehler* -, weer vervallen in of tot; *an jem.* -, (van een goed), weer vervallen aan; *auf jem.* -, (van schande &), neerkomen; 2. omgevallen zijn, vervallen, omgebogen zijn.

Zurückfinden (sich), (*fand zurück, zurückgefunden*) wed. ww. onr. zijn weg terugvinden, weer op den goeden weg komen.

Zurückfliegen, (*flog zurück, zurückgeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* terugvliegen.

Zurückfliehen, (*floh zurück, zurückgeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* teruggaan, op de vlucht gaan, terugvluchten.

Zurückfliessen, (*floss zurück, zurückgeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* terugvloeien, terugvlieten, terugstroomen; II. o. zelfst. eb v.

Zurückfordern, (*forderte zurück, zurückgefordert*) bedr. ww. *Geld* -, terugvragen, terugeischen, terugvorderen; *das Verlorene* -, terugeischen.

Zurückfragen (sich), (*fragte zurück, zurückgefragt*) wed. ww. door vragen den weg terugvinden, door vragen te huis komen.

Zurückführen, (*führte zurück, zurückgeführt*) bedr. ww. terugvoeren, terugwijzen, terugbrengen; (fig.) *den Frieden* -, terugbrengen; 2. *zum Ursprunge &* -, terugvoeren, terugleiden; *einen Begriff* -, in den eenvoudigen vorm terugbrengen, ontleden; (Ontlk.) *-de Gefässe*, lijmphavaten, inzuigingsaderen.

Zurückgabe, (*-n*) v. teruggaaf, overgaaf v.; *bei der - dieses Buches*, terwijl ik u dit boek teruggeef; 2. (van geld &), ternggave, teruggaaf, restitutie v.; (van eene vesting), overgaaf v.

Zurückgang, (*-gang(e)s*, mv. *-gänge*) m. teruggang, achteruitgang m., achterwaartsche beweging v.

Zurückgeben, (*gab zurück, zurückgegeben*) bedr. ww. onr. *ein Buch* -, teruggeven; *einen Schall* -, weergeven, doen weerklinken, herhalen; *fremdes Gut* -, weergeven; *geliehenes Geld* -, teruggeven, restitueeren.

Zurückgehen, (*ging zurück, zurückgegangen*) o. ww. onr., m. *s.* teruggaan, achteruitgaan, den weg terugaan, omkeeren; *wieder über einen Fluss* -, weer overtrekken, Z. *zurückkehren;* (fig.) *auf den Ursprung* -, opklimmen tot; 2. (van een huwelijk), afspringen, geen voortgang hebben, geen plaats hebben; 3. teruggaan, verminderen, achteruitgaan, minder worden; (gemeenz.) slecht gaan, niet slagen, mislukken; *die Geschäfte gehen zurück*, gaan achteruit.

Zurückgeleiten, (*geleitete zurück, zurückgeleitet*) bedr. ww. terugge leiden, op den terugweg vergezellen.

Zurückgezogen, bijv. nw. ingetogen, eenzaam, stil, afgezonderd, Z. *zurückziehen; -heit* v. ingetogenheid, eenzaamheid, stilte, afzondering v.

Zurückgleiten, (*glitt zurück, zurückgeglitten*) o. ww. onr., m. *s.* achteruitglijden, terugglijden.

Zurückgucken, (*guckte zurück, zurückgeguckt*) bedr.ww., Z. *zurücksehen.*

Zurückhaben, (*hatte zurück, zurückgehabt*) o. ww. onr., Z. *zurückbekommen;* it. *er möchte sein Wort gerne wieder* -, hij wenschte wel dat hij zijn woord niet gegeven had.

Zurückhallen, (*hallte zurück, zurückgehallt*) o. ww., Z. *wiederhallen.*

Zurückhalten, (*hielt zurück, zurückgehalten*) bedr. ww. onr. terughouden, weerhouden, vasthouden; *den Athem* -, inhouden; *jemn. von etw.* -, iem. van iets terughouden, afhouden, iem. iets beletten, verhinderen; *seine Meinung* -, verbergen, ontveinzen; *die Furcht hält ihn zurück*, de vrees houdt hem terug, weerhoudt hem; 2. o. ww. -, *-d sein*, terughoudend zijn, achterhoudend zijn, omzichtig handelen; *mit jedem Ausdruck der Meinung* -, zijne bedoeling niet laten merken; *-der Mensch*, terughoudend, achterhoudend, niet gemeenzaam; *mit etw.* -, iets verbergen.

Zurückhaltung, v., Z. *zurückhalten;* it. terughouding, achterhouding, opstopping, belemmering v.; *mit vieler - reden*, met achterhoudendheid, omzichtigheid v.; it. stilzwijgendheid v.; *-slos* bijv. nw. zonder achterhoudendheid, niet achterhoudend.

Zurückhangen, (*hing zurück, zurückgehangen*) o. ww. onr., m. *h.* achterwaarts hangen, van achteren hangen; *-de Uhr*, terughellende zonnewijzer m.

Zurückhängen, (*hängte zurück, zurückgehängt*) bedr. ww. achteraanhangen, van achteren hangen, meer naar achteren ophangen.

Zurückheischen, (*heischte zurück, zurückgeheischt*) bedr. ww. terugeischen, terugvorderen, terugvragen.

Zurückhelfen, (*half zurück, zurückgeholfen*) o. ww. onr., m. *s.* terughelpen, helpen teruggaan.

Zurückherrschen, (*herrschte zurück, zurückgeherrscht*) bedr. ww. op gebiedenden toon terugroepen.

Zurückholen, (*holte zurück, zurückgeholt*) bedr. ww. *etw.* -, terughalen, weeromhalen, terugbrengen.

Zurückhufen, (*hufte zurück, zurückgehufl*) o. ww., m. *h.* teruggaan, achteruitgaan, trappelend teruggaan, achteruittrappelen; 2. bedr. ww. *ein Pferd* -, *lassen*, achteruit laten gaan.

Zurückjagen, (*jagte zurück, zurückgejagt*) o. ww., m. *h.* en *s.* terugrennen; 2. bedr. ww. *den Feind* -, terugdrijven, terugjagen; *den Ball* -, terugslaan; *den Rauch* -, (van den wind), terug doen gaan.

Zurückkämmen, (*kämmte zurück, zurückgekämmt*) bedr. ww. achterwaarts kammen.

Zurückkauf, (*-kauf(e)s*, mv. *-käufe*) m. terugkoop, wederkoop m.

Zurückkaufen, (*kaufte zurück, zurückgekauft*) bedr. ww. terugkoopen, wederkoopen, weder inkoopen; (Ger.) eene verkochte erfenis naasten.

Zurückkehr, (*-en*) v., Z. *Rückkehr.*

Zurückkehren, (*kehrte zurück, zurückgekehrt*) o. ww., m. *h.* terugkeeren, weerkeeren, terugkomen; it. Z. *zurückkommen; wieder in sein Haus* -, weer thuiskomen; (fig.) *zu seiner Pflicht* -, tot zijn plicht terugkeeren; *zum Laster* -, zich weer schuldig maken aan; II. bedr. ww. *mit dem Besen* -, naar achteren vegen, terugvegen.

Zurückkommen, (*kam zurück, zurückgekommen*) o. ww. onr., m. *s.* terugkomen, weerkomen, Z. *zurückkehren;* (fig.) *von etw.* -, ergens van terugkomen; *von einer Meinung* -, terugkomen, laten varen, van meening veranderen; *in seinen Vermögensumständen* -, achteruitgaan.

Zurückkönnen, (*konnte zurück, zurückgekonnt*) o. ww. onr., m. *h.* kunnen teruggaan, kunnen terugkomen, Z. *zurückkommen;* it. *wegen seines Versprechens nicht* -, zijn woord niet kunnen terugnemen.

Zurückkunft, v., z. m. terugkomst, wederkomst v., Z. *Rückkehr.*

Zurücklassen, (*liesz zurück, zurückgelassen*) bedr. ww. onr. achterlaten, achter zich laten, verlaten, laten varen, afstand doen, afzien van; *etw. von seinen Sachen* -, achterlaten, laten achterblijven, niet medenemen; *Befehl* -, achterlaten, bij zij vertrek geven; *die Zurückgelassenen*, de achtergeblevenen, de overlevenden.

Zurücklassung, (*-en*) v., Z. *zurücklassen;* it. achterlating v.

Zurücklauf, (*-lauf(e)s*, mv. *-läufe*) m. teruggang m., terugkeering, terugvloeiing v.; (Art.) (van het kanon), terugsprong, teruggang, terugstuit m., terugwijking v.; (Krijgsw.) terugtocht m.; (van water), terugvloeiing v., eb v.

Zurücklaufen, (*lief zurück, zurückgelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* teruggaan, terugloopen, haastig terugkeeren, terugvloeien, terugwijken; (Art.) terugspringen; (van water), terugvloeien, afloopen; (Ontlk.) *-d*, (van spieren), terugtrekkend.

Zurücklegen, (*legte zurück, zurückgelegt*) bedr. ww. ter zijde leggen, apart leggen, afzonderen; *Geld* -, ter zijde leggen, opleggen, besparen; *sich etw.* -, iets besparen, overhouden; *sein zwanzigstes Jahr* -, zijn twintigste jaar achter den rug hebben, bereiken; (fig.) *einen Weg, eine Meile* -, afleggen, doorloopen; (Zeew.) *noch einmal so viel* -, tweemaal zoo hard loopen.

Zurücklegung, (*-en*) v., Z. *zurücklegen;* 2. vervulling, volvoering v.; 3. besparing v., afzondering, terzijdelegging v.

Zurücklehnen, (*lehnte zurück, zurückgelehnt*) bedr. ww. achterover leunen; 2. wed.ww. *sich* -, achterover leunen.

Zurückleiten, (*leitete zurück, zurückgeleitet*) bedr. ww. terugleiden, terugbrengen, terugvoeren, tot den oorsprong terugbrengen.

Zurücklenken, (*lenkte zurück, zurückgelenkt*) bedr. ww. terugsturen, achteruitsturen, bij den tengel terugsturen.

Zurücklesen, (*las zurück, zurückgelesen*) bedr. ww. onr. teruglezen, van achteren af lezen, achteruitlezen, van achter naar voren lezen.

Zurückleuchten, (*leuchtete zurück, zurückgeleuchtet*) bedr. en o. ww., m. *h.* terugkaatsen, de stralen, het licht terugwerpen; 2. *jemn.* -, naar huis lichten.

Zurückliefern, (*lieferte zurück, zurückgeliefert*) bedr. ww. terugbezorgen, terugleveren, wederom ter hand stellen.

Zurücklösen, (*löste zurück, zurückgelöst*) bedr. ww. weder inlossen.

Zurückmarsch, (*-marsches*, mv. *-märsche*) m. terugtocht, terugmarsch m.

Zurückmarschiren, (*marschirte zurück, zurückmarschirt*) o. ww. terugmarcheeren, terugtrekken, den terugtocht maken.

Zurückmelden, (*meldete zurück, zurückgemeldet*) bedr. ww. antwoorden.

Zurückmögen, (*mochte zurück, zurückgemocht*) o. ww. onr., m. *h.* gaarne teruggaan, willen teruggaan, lust hebben om terug te gaan.

Zurückmüssen, (*musste zurück,*

zurückgemusst) o. ww. onr., m. *h.* verplicht zijn om terug te gaan, terug moeten gaan, moeten terugkeeren.

Zurücknahme, (*-n*) v. herneming, herovering, terugtrekking, herroeping v.; (van eene lastering), herroeping v., terugneming v.; (van het gegeven woord), terugroeping v., terugnemen, herroepen o.; *- des Ediktes zu Nantes,* herroeping v. van het edict van Nantes.

Zurücknehmbar, bijv. nw. voor terugneming vatbaar, teruggenomen kunnende worden.

Zurücknehmen, (*nahm zurück, zurückgenommen*) bedr. ww. onr. terugnemen, hernemen, heroveren; *eine Waare -,* terugnemen; *ein Geschenk -,* terugnemen, terugtrekken; (fig.) *sein Wort, sein Versprechen -,* terugnemen, terugtrekken, intrekken; *sein Gelübde -,* herroepen; *einen Ausdruck -,* herroepen; (Hand.) *einen Auftrag -,* herroepen, terugnemen, afbestellen.

Zurücknehmung, v., Z. *zurücknehmen, Zurücknahme.*

Zurückneigen, (*neigte zurück, zurückgeneigt*) bedr. ww. terugbuigen, achterwaarts buigen.

Zurücknöthigen, (*nöthigte zurück, zurückgenöthigt*) bedr. ww. noodzaken om terug te gaan.

Zurückpeitschen, (*peitschte zurück, zurückgepeitscht*) bedr. ww. door zweepslagen terugdrijven, terugslaan.

Zurückprallen, (*prallte zurück, zurückgeprallt*) o. ww., m. *s.* (van een bal &), terugspringen, terugkaatsen; (van een steen), terugstuiten, terugspringen; (van licht), terugkaatsen, weerkaatsen, terugstralen.

Zurückprellen, (*prellte zurück, zurückgeprellt*) bedr. ww., Z. *zurückprallen.*

Zurückrechnen, (*rechnete zurück, zurückgerechnet*) o. ww., m. *h.* terugrekenen, overrekenen; 2. bedr. ww., Z. *abrechnen.*

Zurückreise, (*-n*) v. terugreis v., Z. *Rückreise.*

Zurückreisen, (*reiste zurück, zurückgereist*) o. ww., m. *s.* terugreizen, op de terugreis zijn; it. terugkeeren, teruggaan.

Zurückreiten, (*ritt zurück, zurückgeritten*) o. ww. onr., m. *s.* terugrijden, te paar terugkeeren.

Zurückrichten, (*richtete zurück, zurückgerichtet*) bedr. ww. terugrichten; *eine Uhr -,* achteruitzetten.

Zurückrollen, (*rollte zurück, zurückgerollt*) o. ww., m. *s.* terugrollen, achterwaarts rollen, achteruitrollen; 2. bedr. ww. achteruitrollen, terugrollen; (Nat. hist.) *zurückgerollt,* naar buiten opgerold; (Pl.) omgebogen, achterwaarts gekruld.

Zurückrücken, (*rückte zurück, zurückgerückt*) o. ww., m. *s.* achteruitgaan, achteruitschuiven.

Zurückrudern, (*ruderte zurück, zurückgerudert*) o. ww., m. *s.* achteruitroeien, terugroeien; 2. bedr. ww. terugroeien, roeiend terugbrengen.

Zurückrufen, (*rief zurück, zurückgerufen*) o. ww. onr., m. *h.* achter iems. rug roepen; 2. bedr. ww. *jem. -,* terugroepen, roepen om terug te komen; (fig.) *etw. in's Gedächtniss -,* iets in het geheugen terugroepen, zich iets herinneren.

Zurückrufung, (*-en*) v., Z. *zurückrufen;* it. terugroeping, herroeping v.

Zurücksagen, (*sagte zurück, zurückgesagt*) bedr. ww. terugzeggen, achter iems. rug zeggen; 2. antwoorden, beantwoorden.

Zurückschaffen, (*schaffte zurück, zurückgeschafft*) bedr. ww. terugvoeren, terugzenden, terugbrengen.

Zurückschallen, (*schallte zurück, zurückgeschallt*) o. ww., m. *s.* weerklinken, weergalmen; 2. bedr. ww. *einen Ton -,* doen weergalmen, doen weerklinken.

Zurückschaudern, (*schauderte zurück, zurückgeschaudert*) o. ww., m. *h.* van schrik terugspringen, huiverend terugtreden.

Zurückschauen, (*schaute zurück, zurückgeschaut*) o. ww., Z. *zurücksehen.*

Zurückscheinen, (*schien zurück, zurückgeschienen*) o. ww. onr., Z. *zurückstrahlen.*

Zurückscheuchen, (*scheuchte zurück, zurückgescheucht*) bedr. ww. terugjagen, door vrees doen wijken, op de vlucht jagen.

Zurückschicken, (*schickte zurück, zurückgeschickt*) bedr. ww. terugzenden, terugsturen.

Zurückschieben, (*schob zurück, zurückgeschoben*) bedr. ww. onr. terugschuiven, achteruitschuiven; (fig.) *etw. -,* uitstellen, verschuiven, verdagen; *einen Beweisgrund -,* tegen zich zelven keeren; *den Eid auf jem. -,* op iem. schuiven.

Zurückschiessen, (*schoss zurück, zurückgeschossen*) o. ww. onr., m. *s. in die Tiefe —,* terugschieten, weer schieten; 2. bedr. ww. *mit einem Gewehre -,* achteruitschieten; *eine Kugel -,* weer toeschieten.

Zurückschiffen, (*schiffte zurück, zurückgeschifft*) o. ww. terugvaren, met een schip teruggaan; 2. bedr. ww. per schip terugvoeren, terugvaren.

Zurückschlag, (*-(e)s,* mv. *Zurückschläge*) m., Z. *Rückschlag;* it. *Zurückschlagung.*

Zurückschlagen, (*schlug zurück, zurückgeschlagen*) o. ww. onr., m. *h.* terugvallen, achteroverslaan, achterovervallen; (fig.) (van ziekten), wederslaan op, overslaan; (van prijzen) dalen; 2. (van licht), Z. *zurückprallen; zurückgeschlagen,* (Pl.) omgebogen; 3. (van de golven), terugslaan; (van het licht), weerkaatsen; II. bedr. ww. achteruitslaan, terugslaan, doen wijken, uiteenslaan, omslaan; *den Ball -,* terugslaan; *zwei Kegel -,* omslaan; *eine Armee -,* doen wijken, terugdrijven; *den Mantel -,* de slippen opnemen van; III. wed. ww. *sich -,* achteroverslaan, achterovervallen.

Zurückschlagung, v., Z. *zurückschlagen;* it. onverwachte val m.; (Gen.) inslaan o. eener ziekte, ziektestof v.; 2. terugslag m., terugkaatsing, weerkaatsing v.

Zurückschleichen, (*schlich zurück, zurückgeschlichen*) o. ww. onr., m. *s.* achteruitsluipen, terugsluipen; it. terugglijden.

Zurückschleppen, (*schleppte zurück, zurückgeschleppt*) bedr. ww. terugsleepen, achteruitsleepen; 2. wed. ww. *sich -,* al slepende teruggaan.

Zurückschleudern, (*schleuderte zurück, zurückgeschleudert*) bedr. ww. terugslingeren, met den slinger terugwerpen.

Zurückschliessen, (*schloss zurück, zurückgeschlossen*) o. ww. onr., m. *h.* uit het voorgaande een besluit trekken, van het een tot het andere besluiten.

Zurückschlüpfen, (*schlüpfte zurück, zurückgeschlüpft*) o. ww., m. *s.* terugsluipen, sluipend terugkomen.

Zurückschnellen, (*schnellte zurück, zurückgeschnellt*) o. ww., m. *h.* (van eene veer), terugspringen; 2. bedr. ww. *jemn. etw. -,* achternawerpen.

Zurückschrauben, (*schraubte zurück, zurückgeschraubt*) bedr. ww. terugschroeven, losschroeven.

Zurückschrecken, (*schreckte zurück, zurückgeschreckt*) bedr. ww. van schrik doen wijken, door schrik verjagen; (fig.) *jem. von etw. -,* afschrikken, een afschrik doen krijgen van; *der hohe Preis hat mich zurückgeschreckt,* de hooge prijs heeft mij afgeschrikt; 2. o. ww., m. *s.* van schrik terugdeinzen.

Zurückschreiben, (*schrieb zurück, zurückgeschrieben*) bedr. ww. onr. terugschrijven, schriftelijk antwoorden.

Zurückschreiten, (*schritt zurück, zurückgeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* terugtreden, een pas achterwaarts doen, achteruittreden, terugwijken.

Zurückschwanken, (*schwankte zurück, zurückgeschwankt*) o. ww., m. *h.* wankelend teruggaan, met wankelende schreden terugkomen.

Zurückschwimmen, (*schwamm zurück, zurückgeschwommen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* terugzwemmen, zwemmende teruggaan.

Zurückschwingen, (*schwang zurück, zurückgeschwungen*) bedr. ww. onr. terugslingeren, achteruitslingeren; 2. wed. ww. *sich -,* zich met een sprong werpen, met eene vaart vliegen.

Zurücksegeln, (*segelte zurück, zurückgesegelt*) o. ww., m. *s.* achteruitzeilen; 2. terugzeilen.

Zurücksehen, (*sah zurück, zurückgesehen*) o. ww. onr., Z. *zurückblicken.*

Zurücksehnen (sich), (*sehnte zurück, zurückgesehnt*) wed. ww. vurig wenschen terug te zijn, wenschen terug te komen; *sich nach etw. -,* iets met

smachtend verlangen terugwenschen, vurig verlangen terug te zien.

Zurücksein, (*war zurück, zurückgewesen*) o. ww. onr. achterlijk zijn; 2. terug zijn, teruggekomen zijn, te laat zijn; *in einer Kunst noch weit* -, ver ten achteren zijn, geene genoegzame vorderingen gemaakt hebben.

Zurücksenden, (*sandte zurück, zurückgesandt*) bedr. ww. onr. terugzenden.

Zurücksendung, v., Z. *zurücksenden;* it. terugzending v.

Zurücksetzen, (*setzte zurück, zurückgesetzt*) bedr. ww. terugzetten, terugschuiven; *wieder auf seinen Platz* -, weer op zijne plaats zetten; *das Datum eines Briefes* -, antidateeren, een vroegeren datum zetten; 2. terzijdestellen, achteruitzetten, verwaarloozen; (fig.) *jem.* -, de voordeelen doen verliezen, achteruitzetten, verongelijken, verontachtzamen; *jem. in seinen Geschäften* -, achteruitzetten, de voordeelen doen verliezen, verongelijken; II. o. ww., m. *h.* achteruitgaan onder het springen, een sprong achteruitdoen; 2. m. *s.* weder ergens overheen springen.

Zurücksetzung, (*-en*) v. achterstelling, achteruitzetting, vernedering, beleediging, minachting v.

Zurücksinken, (*sank zurück, zurückgesunken*) o. ww. onr., m. *s.* terugzinken, achteroverzinken, ineenzinken; (fig.) *in Laster* -, weer vervallen in.

Zurücksollen, (*sollte zurück, zurückgesollt*) o. ww., m. *h.* moeten teruggaan, terugwijken, terugmoeten.

Zurückspiegeln, (*spiegelte zurück, zurückgespiegelt*) bedr. ww. weerkaatsen, terugspiegelen.

Zurückspielen, (*spielte zurück, zurückgespielt*) bedr. ww. *eine Kugel* -, terugspelen.

Zurücksprengen, (*sprengte zurück, zurückgesprengt*) o. ww., m. *s.* (van een paard), terugspringen, terugrennen; II. bedr. ww. achteruit doen springen, doen terugspringen; 2. achteruitwerpen.

Zurückspringen, (*sprang zurück, zurückgesprungen*) o. ww. onr., m. *s.* terugspringen, achteruit springen; *über einen Graben* -, achterwaarts overheenspringen; 2. (van een veer), terugspringen; (van lichtstralen), weerkaatsen; (van een bal), terugstuiten.

Zurücksprung, (*-(e)s,* mv. *Zurücksprünge*) m., Z. *zurückspringen;* it. terugsprong, achteruitsprong, terugstuit m.

Zurückstecken, (*steckte zurück, zurückgesteckt*) bedr. ww. terugsteken, terugplaatsen, terugzetten, achteruitzetten, doen opschuiven.

Zurückstehen, (*stand zurück, zurückgestanden*) o. ww. onr., m. *s.* achterstaan, staan achter; (fig.) achterstaan, verwaarloosd worden, uitgesloten worden; - *müssen,* moeten achterstaan; it. *jemn. an Kenntnissen* -, moeten onderdoen voor.

Zurückstehlen (sich), (*stahl zurück, zurückgestohlen*) wed. ww. onr. heimelijk terugkeeren, wegsluipen, naar achteren sluipen.

Zurückstellen, (*stellte zurück, zurückgestellt*) bedr. ww. terugstellen, terugzetten, achteruitzetten; it. weder op zijne plaats zetten, Z. *zurücksetzen;* 2. *eine Uhr* -, achteruitzetten; 3. *etw.* -, ter zijde leggen, bewaren.

Zurückstimmen, (*stimmte zurück, zurückgestimmt*) bedr. ww. (Muz.) lager stemmen, achteruitstemmen.

Zurückstosz, (*-es,* mv. *Zurückstösze*) m. terugstoot m., terugdrijving v., weerdruk m.

Zurückstoszen, (*stiesz zurück, zurückgestoszen*) bedr. ww. onr. terugstooten, terugduwen, achteruitduwen; (Nat. hist.) weerstooten, terugstooten; *-de Kraft,* terugwerkende, terugstootende kracht; 2. achteruitduwen, naar zijne plaats duwen; (fig.) terugstootend zijn, afkeer inboezemen; 3. *-d,* (van het gelaat), terugstootend.

Zurückstoszung, (*-en*) v., Z. *Zurückstosz, Zurückstoszen;* (fig.) terugstooting v.; *-skraft* v. terugwerkende kracht v.

Zurückstrahlen, (*strahlte zurück, zurückgestrahlt*) o. ww., m. *h.* weerkaatsen, terugstralen, weerkaatst worden; 2. bedr. ww. verlichten, doen weerkaatsen.

Zurückstrahler, (*-s,* mv. *Zurückstrahler*) m. lichtscherm, lampescherm o., reflecteur m.

Zurückstrahlung, (*-en*) v. terugkaatsing v., weerkaatsing v.; *-sfähig* bijv. nw. teruggekaatst kunnende worden; *-sfähigkeit* v. vermogen o. om teruggestraald te kunnen worden.

Zurückstreichen, (*strich zurück, zurückgestrichen*) bedr. ww. onr. *die Haare* -, achterwaarts strijken, naar achteren strijken; *das Haar eines Tuches* -, tegen den draad opstrijken; 2. o. ww., m. *s.* (van vogels), terugtrekken.

Zurückstreifen, (*streifte zurück, zurückgestreift*) bedr. ww. *die Aermel* -, opstroopen, omhoog stroopen.

Zurückströmen, (*strömte zurück, zurückgeströmt*) o. ww., m. *h.* en *s.* terugstroomen, terugvloeien; (fig.) in menigte terugkomen.

Zurücksturz, (*-es,* mv. *Zurückstürze*) m., Z. *zurückstürzen;* 2. omverwerping, achteruitwerping v.

Zurückstürzen, (*stürzte zurück, zurückgestürzt*) o. ww., m. *s.* omvervallen; it. Z. *zurückfallen;* it. in haast teruggaan, terugsnellen; 2. bedr. ww. doen omvervallen.

Zurücktanzen, (*tanzte zurück, zurückgetanzt*) o. ww., m. *h.* terugdansen, achteruitdansen.

Zurücktaumeln, (*taumelte zurück, zurückgetaumelt*) o. ww., m. *h.* terugwaggelen, waggelend achteruitgaan.

Zurückthun, (*that zurück, zurückgethan*) bedr. ww. onr. herstellen, weer op zijne plaats zetten; it. achteruitdoen, naar achteren zetten.

Zurücktönen, (*tönte zurück, zurückgetönt*) o. ww., m. *h.* weerklinken, weergalmen.

Zurücktragen, (*trug zurück, zurückgetragen*) bedr. ww. onr. terugdragen, achteruitdragen.

Zurücktreiben, (*trieb zurück, zurückgetrieben*) bedr. ww. onr. terugdrijven, achteruitdrijven, terugslaan, terugkaatsen; *Vieh von der Weide* -, terugdrijven; (Gen.) afdrijven, uitdrijven; *-d* (van geneesmiddelen), afdrijvend.

Zurücktreten, (*trat zurück, zurückgetreten*) o. ww. onr., m. *s.* terugtreden, achteruittreden, een stap achterwaarts doen; (van water), teruggaan, vallen, zakken; *in's Ufer* -, binnen zijne oevers terugtreden; (fig.) zich terugtrekken, zich niet meer bemoeien met; it. zijn ontslag nemen; (Gen.) naar binnen treden, ingaan; 2. bedr. ww. terugtrappen, achteruittrappen.

Zurücktretung, (*-en*) v. terugtreding v., ontslag o.; 2. terugtreden, ingaan o.

Zurücktritt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. terugtred m., terugtreden o.

Zurückverlangen, (*verlangte zurück, zurückverlangt*) o. ww., m. *h.* verlangen terug te gaan; 2. bedr. ww. terugvragen, terugverlangen, terugeischen.

Zurückversetzen, (*versetzte zurück, zurückversetzt*) bedr. ww. weer in den vorigen stand brengen; 2. wed. ww. *sich in andere Zeiträume* -, zich verplaatsen.

Zurückwalzen, (*walzte zurück, zurückgewalzt*) o. ww., m. *h.* terugwalsen, achteruitwalsen.

Zurückwälzen, (*wälzte zurück, zurückgewälzt*) bedr. ww. achteruitrollen, terugrollen; 2. terugrollen, rollende terugzenden; (fig.) *den Fehler auf jem.* -, de schuld op iem. schuiven, iems. bewijs tegen hemzelven keeren, met gelijke munt betalen.

Zurückwagen, (*wagte zurück, zurückgewagt*) o. ww. wagen terug te keeren.

Zurückwandeln, -wandern, (*wandelte* of *wanderte zurück, zurückgewandelt* of *gewandert*) o. ww., m. *s.* en *h.* teruggaan, terugreizen, terugkeeren, terugtrekken.

Zurückweichen, (*wich zurück, zurückgewichen*) o. ww. onr., m. *h.* terugwijken, achteruitwijken, op de vlucht gaan.

Zurückweichung, (*-en*) v., Z. *zurückweichen;* it. terugwijking, vlucht v.

Zurückweisen, (*wies zurück, zurückgewiesen*) bedr. ww. *jemn. den Weg* -, den terugweg wijzen, den weg terugwijzen; (fig.) *jem.* -, terugwijzen, afwijzen; it. Z. *abweisen;* 2. o. ww. een teeken geven om heen te gaan, om terug te keeren.

Zurückweisung, (*-en*) v., Z. *zurückweisen;* it. afwijzing, weigering v.; 2. verwijzing v.

Zurückwenden, (*wandte zurück, zurückgewandt*) bedr. ww. onr. omkeeren, omdraaien, omwenden; 2. wed. ww. *sich*

-.zich omwenden, draaiende achteruitgaan.

Zurückwendung, (*-en*) v., Z. *zurückwenden;* it. terugwending, omdraaiing v.

Zurückwerfen, (*warf zurück, zurückgeworfen*) bedr. ww. onr. terugwerpen, achteruitwerpen; it. op dezelfde plaats werpen; *den Ball* -, terugwerpen, teruggooien; *den Feind* -, terugdrijven, terugslaan; *Lichtstrahlen* -, weerkaatsen; *zurückgeworfen,* (van licht), teruggekaatst; 2. *den Mantel* -, omslaan; *den Kopf* -, achterover richten; 3. *etw.* -, verwerpen, afwijzen, bij den afval werpen, uitschieten.

Zurückwerfung, (*-en*) v., Z. *zurückwerfen;* it. worp m. terug; (van licht), terugstraling, weerkaatsing v.; *-sebene* v. vlak v. van weerkaatsing; *-swinkel* m. hoek m. van weerkaatsing.

Zurückwettern, (*wetterte zurück, zurückgewettert*) bedr. ww. vloekend terugjagen.

Zurückwerfbar, bijv. nw. teruggeworpen kunnende worden, weerkaatsend, weerstralend.

Zurückwirken, (*wirkte zurück, zurückgewirkt*) o. ww., m. *h.* terugwerken, eene terugwerkende kracht hebben; *-des Zeitwort,* wederkeerig werkwoord.

Zurückwirkung, (*-en*) v., Z. *zurückwirken;* it. terugwerking v.

Zurückwollen, (*wollte zurück, zurückgewollt*) o. ww., m. *h.* willen teruggaan, willen terugkeeren.

Zurückwünschen, (*wünschte zurück, zurückgewünscht*) bedr. ww. *jem., etw.* -, wenschen terug te hebben, de terugkomst wenschen van; 2. terugwenschen, op zijne beurt wenschen; II. wed. ww. *sich* -, Z. *zurücksehnen* (*sich*).

Zurückzahlbar, bijv. nw. terugbetaald kunnende worden.

Zurückzahlen, (*zahlte zurück, zurückgezahlt*) bedr. ww. terugbetalen.

Zurückzählen, (*zählte zurück, zurückgezählt*) bedr. o. ww. terugtellen, nog eens tellen, van achteren naar voren tellen; 2. aftellen.

Zurückzahlung, (*-en*) v., Z. *zurückzahlen;* it. terugbetaling v.

Zurückzerren, (*zerrte zurück, zurückgezerrt*) bedr. ww. terugtrekken, achteruittrekken.

Zurückziehbar, bijv. nw. intrekbaar; *-keit* v. intrekbaarheid v.

Zurückziehen, (*zog zurück, zurückgezogen*) bedr. ww. onr. *die Hand* -, terugtrekken, intrekken; (fig.) Z. *abziehen;* 2. o. ww., m. *s.* terugtrekken, terugkeeren, teruggaan; *in's Privatleben* -, zich afzonderen, weer stil gaan leven; 3. wed. ww. *sich* -, intrekken, zich terugtrekken; (van een leger), den terugtocht aannemen; (fig.) zich in de eenzaamheid begeven, stil gaan leven.

Zurückziehung, (*-en*) v., Z. *zurückziehen;* it. terughaal m.

Zurückzug, (*-(e)s,* mv. *Zurückzüge*) m. terugtocht, aftocht m.; it. herroeping, afzondering v.

Zurückzwängen, (*zwängte zurück, zurückgezwängt*) bedr. ww. noodzaken terug te gaan, achteruitdringen, achternitduwen.

Zurückzwingen, (*zwang zurück, zurückgezwungen*) bedr. ww. onr. dwingen om achteruit te gaan; it. dwingen, noodzaken om terug te keeren.

Zurudern, (*ruderte zu, zugerudert*) bedr. ww. roeien naar; it. met roeien voortgaan.

Zuruf, (*-e)s,* mv. *-e*) m., Z. *zurufen;* 2. toejuiching, acclamatie v.

Zurufen, (*rief zu, zugerufen*) o. ww. onr., m. *h. jemn.* -, toeroepen roepen tot; *jemn. freudig* -, iem. verheugd toeroepen, met toejuichingen ontvangen; 2. voortgaan met roepen; II. bedr. ww. *jemn. etw.* -, toeroepen; *Beifall* -, iem. toejuichen; III. o. zelfst. toeroepen, geroep o.

Zurunden, (*rundete zu, zugerundet*) bedr. ww. afronden, rond maken.

Zurundung, (*-en*) v., Z. *zurunden;* it. afronding v.

Zurüsten, (*rüstete zu, zugerüstet*) bedr. ww., Z. *rüsten, ausrüsten.*

Zurüstung, (*-en*) v. toerusting, gereedmaking v.; 2. toebereidsel o., toestel m. en o.; *-en machen,* toebereidselen maken; 3. Z. *Ausrüstung.*

Zusäen, (*säte zu, zugesät*) bedr. ww. afzaaien, eindigen met zaaien; 2. Z. *einsäen.*

Zusage, (*-n*) v. toestemming, instemming, overeenstemming, goedkeurig, adhesie v.; 2. toezegging, belofte v.

Zusagen, (*sagte zu, zugesagt*) bedr. en o. ww. *jemn. etw.* -, beloven, toezeggen; 2. (gemeenz.) *jem.* -, (van zaken), bevallen, aanstaan, naar den smaak zijn; 3. Z. *zuschreiben;* 4. aannemen; (Spr.) - *macht Schuld,* belofte maakt schuld.

Zusammen, bijw. te zamen, vereenigd, gezamenlijk, samen, met elkander, bijeen; - *zu Nacht essen,* gezamenlijk het avondmaal gebruiken; *das macht - sechs Gulden,* dat maakt te zamen, bij elkander.

Zusammenarbeiten, (*arbeitete zusammen, zusammengearbeitet*) bedr. ww. ineenwerken, ineensmelten, met elk. verbinden; (fig.) *jem.* -, afwasschen, beetnemen, mishandelen, overrompelen.

Zusammenbacken, (*backte zusammen, zusammengebacken*) bedr. ww. onr. aan elk. bakken; 2. bedr. ww. aaneenbakken, door bakken met elk. verbinden.

Zusammenballen, (*ballte zusammen, zusammengeballt*) bedr. ww. ineenrollen, samenhoopen, samenpakken, opeenhoopen, tot een klomp maken.

Zusammenbauen, (*baute zusammen, zusammengebaut*) bedr. ww. ineenbouwen, aaneenbouwen.

Zusammenbeben, (*bebte zusammen, zusammengebebt*) o. ww., m. *h. vor Schrecken* -, ineenzakken.

Zusammenbegeben(sich), (*begab zusammen, zusammenbegeben*) wed. ww.onr. (van personen), vergaderen, zich vereenigen, bijeenkomen.

Zusammenbehalten, (*behielt zusammen, zusammenbehalten*) bedr. ww. onr. heel houden, in (zijn) geheel laten.

Zusammenbeiszen, (*biss zusammen, zusammengebissen*) bedr. ww. onr. *die Zähne* -, de tanden op elk. bijten, tandenknarsen, knarsetanden; 2. *etw.* -, met de tanden verscheuren.

Zusammenbekommen, (*bekam zusammen, zusammenbekommen*) bedr. ww. onr. *Liebhaber* -, bijeenbrengen, bijeenkrijgen.

Zusammenberufen, (*berief zusammen, zusammenberufen*) bedr. ww. onr. bijeenroepen, samenroepen, doen vergaderen, convoceeren.

Zusammenberufung, (*-en*) v. bijeenroeping, convocatie v., Z. *zusammenberufen.*

Zusammenbestehen, (*bestand zusammen, zusammenbestanden*) o. ww. onr., m. *h.* bestaanbaar zijn met.

Zusammenbetteln, (*bettelte zusammen, zusammengebettelt*) bedr. ww. bijeenbedelen, bedelend bijeengaren.

Zusammenbeugen, (*beugte zusammen, zusammengebeugt*), **zusammenbiegen,** (*bog zusammen, zusammengebogen*) bedr. ww. onr. samenbuigen, ineenbuigen, ineenvouwen, ineenplooien, ineenrollen; II. wed. ww. *sich* -, zich samenbuigen, zich krommen.

Zusammenbinden, (*band zusammen, zusammengebunden*) bedr. ww. onr. samenbinden, bijeenbinden, aaneenbinden, een bundel maken van.

Zusammenbitten, (*bat zusammen, zusammengebeten*) bedr. ww. onr. *eine Gesellschaft* -, verzoeken om bijeen te komen, bijeenroepen.

Zusammenblasen, (*blies zusammen, zusammengeblasen*) bedr. ww. onr. *Glas* -, aaneenblazen; 2. op het geluid der trompet bijeenroepen; II. o. ww., m. *h. auf Blasinstrumenten* -, te gelijk blazen; (fig.) *in Ein Horn* -, het volkomen eens zijn, samenspannen.

Zusammenbleiben, (*blieb zusammen, zusammengeblieben*) o. ww. onr., m. *s.* bijeenblijven, vereenigd blijven, zich niet scheiden.

Zusammenborgen, (*borgte zusammen, zusammengeborgt*) bedr. ww. door leenen bijeenbrengen, overal te leen vragen.

Zusammenbraten, (*briet zusammen, zusammengebraten*) bedr. ww. onr., Z. *einbraten.*,

Zusammenbrauen, (*braute zusammen, zusammengebraut*) bedr. ww. (i. k. bet.) een mengelmoes maken van.

Zusammenbrechen, (*brach zusammen, zusammengebrochen*) o. ww. onr., m. *s.* met gedruisch breken, ineenstorten; 2. bedr. ww. *Papier* -, vouwen en breken, vernielen, in stukken scheuren.

Zusammenbrennen, (*brannte zusammen, zusammengebrannt*) bedr. ww. onr. in de asch leggen, tot asch verbranden, door brand vernielen; 2. o. ww., m.

s. in de asch gelegd worden, geheel verbranden.

Zusammenbringen, (*brachte zusammen, zusammengebracht*) bedr. ww. onr. bijeenbrengen, verzamelen, ophoopen; *Bauhölzer* -, opstapelen; *Geld* -, vergaren, bijeenbrengen; *Personen* -, doen bijeenkomen; *eine Uhr* -, opwinden; *zusammengebrachte Kinder*, kinderen uit verschillende huwelijken; *zusammengebrachtes Vermögen*, huwelijksgoed, uitzet o.

Zusammenbruch, (*-bruch(e)s*, mv. *-brüche*) m. (fig.) verval o., instorting v.

Zusammendarben, (*darbte zusammen, zusammengedarbt*) bedr. ww. door uitzuiniging bijeengaren.

Zusammendorren, (*dorrte zusammen, zusammengedorrt*) o. ww., m. *s.* inkrimpen tengevolge van de droogte, indrogen, verdorren.

Zusammendrang, (*-(e)s*) m., z. m. gedrang o., drang m., dringende noodzakelijkheid v.

Zusammendrängen, (*drängte zusammen, zusammengedrängt*) bedr. ww. samendrukken, ineendrukken, ineendringen, samenpersen; *zusammengedrängt*, ineengedrongen.

Zusammendrängung, v., z. m., Z. *zusammendrängen;* it. drang m., samendrukking v.

Zusammendrehen, (*drehte zusammen, zusammengedreht*) bedr. ww. ineendraaien, ineenvlechten.

Zusammendrückbar, bijv. nw. samendrukbaar; *-keit* v. samendrukbaarheid v.

Zusammendrucken, (*druckte zusammen, zusammengedruckt*) bedr. ww. bijeendrukken, in een deel drukken.

Zusammendrücken, (*drückte zusammen, zusammengedrückt*) bedr. ww. samendrukken, ineendrukken, ineenpersen; *fest* -, vast ineendrukken; 2. wed. ww. door eigen gewicht instorten; it. de gelederen sluiten, tegen elk. dringen.

Zusammendrückung, v., Z. *zusammendrücken;* it. samendrukking, samenpersing v.

Zusammendrücker, (*-s*, mv. *Zusammendrücker*) m. samendrukker m.; (Ontlk.) samendrukkende spier v.

Zusammendürfen, (*darf zusammen, zusammengedurft*) o. ww. onr., m. *h.* vergunning hebben om bijeen te zijn, bijeen mogen zijn.

Zusammeneilen, (*eilte zusammen, zusammengeeilt*) o. ww., m. *h.* samenloopen, in haast bijeenkomen.

Zusammenengen, (*engte zusammen, zusammengeengt*) bedr. ww., Z. *zusammendrängen.*

Zusammenerhalten, (*erhielt zusammen, zusammenerhalten*) bedr. ww. onr. inhouden, bijeenhouden.

Zusammenessen, (*asz zusammen, zusammengegessen*) bedr. ww. onr. gezamenlijk eten.

Zusammenfahren, (*fuhr zusammen, zusammengefahren*) o. ww. onr., m. *s.* (van personen) Z. *zusammendrängen; vor Schrecken* -, sidderen, beven, van schrik bevangen worden; it. *im Schlafe* -, opspringen; 2. (van leder), krimpen; (van melk), ineenloopen, stremmen; 3. *in einem Wagen* -, te zamen vertrekken, in gezelschap rijden; 4. (van wapens &), tegen elk. stooten; *-d*, (van zonnestralen), in één punt uitloopen; II. bedr. ww. *Steine, Sand* -, bijeenrijden, met een rijtuig & bijeenbrengen; *Personen* -, in een rijtuig laten halen.

Zusammenfall, (*-fall(e)s*, mv. *-fälle*) m. puinhoop m.

Zusammenfallen, (*fiel zusammen, zusammengefallen*) o. ww. onr., m. *s.* invallen, instorten, tot een puinhoop worden; 2. vervallen, dreigen in te storten; 3. *om Leibe* -, vervallen, vermageren; *er ist recht zusammengefallen*, hij is zeer vervallen; *ein zusammengefallener Holzhaufen*, eene omgevallen houtmijt; *ein zusammengefallenes Fass*, een in duigen gevallen vat; (Nat.) (van lichtstralen), *in einen Punkt* -, in een punt samenvallen; (Jachtw.) (van patrijzen &), bijeenkomen.

Zusammenfalten, (*faltete zusammen, zusammengefaltet*) bedr. ww. ineenvouwen; *die Hände* -, samenvoegen, vouwen; (Zeew.) *die Segel* -, inhalen, inbinden.

Zusammenfassen, (*fasste zusammen, zusammengefasst*) bedr. ww. bijeenvatten, opnemen, omvatten; (fig.) *in wenig Worte* -, samenvatten; *etw. kürzer* -, verkorten, een uittreksel maken van; *das Ganze noch einmal* -, in het kort herhalen; *seine Gedanken* -, zich bezinnen.

Zusammenfassung, (*-en*) v., Z. *zusammenfassen;* it. samenvatting, vereeniging v., herhaling v.; (van gedachten), vereeniging v.

Zusammenfegen, (*fegte zusammen, zusammengefegt*) bedr. ww. bijeenvegen, op een hoop vegen.

Zusammenfesseln, (*fesselte zusammen, zusammengefesselt*) bedr. ww. aaneenketenen.

Zusammenfilzen, (*filzte zusammen, zusammengefilzt*) bedr. ww. door vilt vereenigen.

Zusammenfinden, (*fand zusammen, zusammengefunden*) bedr. ww. onr. bijeenvinden, vereenigd vinden; 2. wed. ww. *sich* -, vergaderen, bijeenkomen, elk. ontmoeten.

Zusammenflechten, (*flocht zusammen, zusammengeflochten*) bedr. ww. onr. ineenvlechten; *ein Tau* -, splitsen.

Zusammenflicken, (*flickte zusammen, zusammengeflickt*) bedr. ww. aaneenlappen, bijeenlappen, herstellen, repareeren, verstellen; *seidene Zeuge* -, verstellen; (fig., gemeenz.) *Worte, Stellen &* -, samenflansen; *einen Kranken* -, genezen.

Zusammenfliegen, (*flog zusammen, zusammengeflogen*) o. ww. onr., m. *s.* bijeenvliegen, naar elk. vliegen; 2. in gezelschap vliegen.

Zusammenfliehen, (*floh zusammen, zusammengeflohen*) o. ww. onr., m. *s.* in gezelschap vluchten, zich onder het vluchten vereenigen; 2. te zamen vluchten, gemeenschappelijk vluchten.

Zusammenfliesszen, (*floss zusammen, zusammengeflossen*) o. ww. onr., m. *s.* (van bronnen), ineenvloeien, samenvloeien, zich vereenigen; (van kleuren), ineenloopen; (Gen.) -, *-d sein*, (van pokken), ineenloopen, naden vormen.

Zusammenfluss, (*-flusses*, mv. *-flüsse*) m. samenvloeiing, vereeniging v.; (van water), ineenvloeiing v.; (van rivieren), vereeniging v.; (fig.) (van personen), toevloed, stroom, aandrang m.; - *mehrerer Umstände*, samenloop m. van omstandigheden; *ein* - *von Verbrechen*, een opeenstapeling v. van misdaden; (Bouwk.) vergaderplaats v., vergaderbak m.; (fig.) vergaderplaats, plaats v. van bijeenkomst, middelpunt, centrum o.

Zusammenfordern, (*forderte zusammen, zusammengefordert*) bedr. ww., Z. *zusammenberufen.*

Zusammenfrieren, (*fror zusammen, zusammengefroren*) o. ww. onr., m. *s.* aaneenvriezen; 2. door bevriezen verminderen.

Zusammenfügen, (*fügte zusammen, zusammengefügt*) bedr. ww. *Körper* -, samenvoegen, aaneenvoegen, bijeenvoegen, verbinden, vereenigen; 2. *Bauholz* -, lasschen; *Röhren* -, in elk. steken; 3. (Delfst.) opkoopen; (fig.) *Personen* -, door het huwelijk vereenigen, verbinden; II. wed. ww. *sich* -, Z. *zusammendrängen;* (Ontlk.) zich vereenigen, ineengroeien.

Zusammenfüger, (*-gers*, mv. *-ger*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die vereenigt &.

Zusammenfügung, (*-en*) v. samenvoeging, bijeenvoeging, verbinding, vereeniging, ineenlassching v.; (Bouwk.) lasch v.; (van eene deur), paneelwerk o.; (Heelk.) vereeniging v.; it. zetten o. (van een gebroken been &); (Spraakk.) woordschikking, woordverbinding v.

Zusammenführen, (*führte zusammen, zusammengeführt*) bedr. ww. bijeenbrengen, samenbrengen, vereenigen, bijeenrijden.

Zusammengatten, (*gattete zusammen, zusammengegattet*) bedr. ww. nauw vereenigen, door het huwelijk vereenigen.

Zusammengeben, (*gab zusammen, zusammengegeben*) bedr. ww. onr. *ein Ehepaar* -, door het huwelijk vereenigen; 2. wed. ww. (fig.) *sich* -, zich door het huwelijk vereenigen, huwen, trouwen.

Zusammengehen, (*ging zusammen, zusammengegangen*) o. ww. onr., m. *s.* samengaan, in gezelschap gaan, met elk. gaan; 2. op eene plaats bijeenkomen, vergaderen; 3. bij elk. passen, zich vereenigen, aan elk. sluiten; 4. (van deuren), toeslaan; (van leder), krimpen; 5. (van twee vertrekken), ineenloopen, aan elk.

grenzen; 6. (van een voorraad), verminderen, afnemen.

Zusammengehören, (*gehörte zusammen, zusammengehört*) o. ww., m. *h.* bij elk. behooren; 2. met elk overeenstemmen, bij elk. passen; (van handschoenen &), een paar vormen.

Zusammengehörig, bijv. nw. bij elk. behoorend, bij elk. passend; (Pol.) met elk. overeenstemmend, homogeen.

Zusammengerathen, (*gerieth zusammen, zusammengerathen*) o. ww. onr., m. *s.* bij elk. geraken, tegen elk. stooten, elk. ontmoeten, twist krijgen, woorden krijgen, in twist geraken, elk. te lijf gaan, elk. aanvallen.

Zusammengesellen, (*gesellte zusammen, zusammengesellt*) bedr. ww. tot deelgenoot aannemen, zich vereenigen met, eene vennootschap aangaan.

Zusammengesellung, v., Z. *zusammengesellen;* it. vereeniging, associatie v., deelgenootschap o.

Zusammengesetzt, bijv. nw. samengesteld, niet enkelvoudig; (Werkt.) *-e Kräfte,* vereenigd, vereend; (Wisk.) *-e Zahlen,* samengestelde getallen; 2. (fig.) ingewikkeld, moeielijk te ontwarren; *-heit* v. samengesteldheid, samenstelling v.; 2. ingewikkeldheid v.

Zusammengieszen, (*goss zusammen, zusammengegossen*) bedr. ww. onr. bijeengieten, vermengen.

Zusammengrenzen, (*grenzte zusammen, zusammengegrenzt*) bedr. ww. aaneengrenzen, aan elk. grenzen.

Zusammenhaben, (*hatte zusammen, zusammengehabt*) bedr. ww. onr. *alles Nöthige -,* bijeenhebben, vereenigd hebben, bij elk. hebben.

Zusammenhalt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. samenhang m., vastheid v., stevig verband o., samenklevende kracht v., weerstand m.; (fig.) overeenstemming, eensgezindheid v., partijgeest m., nationaal gevoel o.; 2. band m., verbintenis v.

Zusammenhalten, (*hielt zusammen, zusammengehalten*) o. ww. onr. vereenigd houden, bijeenhouden, samenhouden, samenhang hebben, kleven, eene vaste massa vormen; (fig.) (van personen), eensgezind zijn, van dezelfde partij zijn, het eens zijn, elk. verstaan, in overeenstemming met elk. handelen; II. bedr. ww. bijeenhouden, vereenigd houden, bij elk. houden; (Heelk.) *-d,* verbindend; *-der Stoff,* kleefstof, stijfsel, lijm v.; (fig.) *-d,* door dezelfde beginselen vereenigd, volgens dezelfde beginselen handelend; (fig.) *zwei Dinge -,* vergelijken.

Zusammenhaltung, v., Z. *zusammenhalten;* it. vergelijking v., samenhang m.; 2. eensgezindheid, overeenstemming, vereeniging v.

Zusammenhämmern, (*hämmerte zusammen, zusammengehämmert*) bedr. ww. aaneenkloppen, door hamerslagen vereenigen; it. aaneensmeden.

Zusammenhang, (*-(e)s*) m., z. m. samenhang m., verband o.; (Nat.) samenhang m., adhesie, cohesie v.; (van een gedicht &), draad m., overgang m.; (van twee volzinnen), verband o.; (van eene redevoering), vervolg o., aaneenschakeling v.; *nicht im -e denken,* niet geregeld denken; *Schreibart ohne -,* slordige stijl, stijl m. waarin geen samenhang is.

Zusammenhangen, (*hing zusammen, zusammengehangen*) o. ww. onr., m. *h.* samenhangen, aaneenhangen, verband hebben, verbonden zijn; (Nat.) aaneenhangen, aaneenkleven, kracht van samenhang hebben; (fig.) (van personen), verbonden zijn, eensgezind zijn, aan elk. hangen, elk. onderstennen; it. in betrekking staan; (van dingen), met elk. verbonden zijn, met elk. vereenigd zijn; *-de Materien,* klevende, met elk. verbonden; *-d,* (van eene geschiedenis), samenhangend; *-d sprechen,* geregeld.

Zusammenhängen, (*hängte zusammen, zusammengehängt*) bedr. ww. bijeenbrengen, opeenhangen, met elk. verbinden; *Strümpfe zum Waschen -,* bij paren binden.

Zusammenhauen, (*hieb zusammen, zusammengehauen*) bedr. ww. onr. in stukken hakken; (Krijgsw.) in de pan hakken; (Volksk.) afrossen.

Zusammenhäufen, (*häufte zusammen, zusammengehäuft*) bedr. ww. ophoopen, opeenstapelen, opeenhoopen; *Schätze -,* opeenstapelen; (Aardk.) opeenhoopen.

Zusammenhäufung, (*-en*) v., Z. *zusammenhäufen;* it. ophooping, opeenstapeling v.; (fig.) vereeniging v.

Zusammenheften, (*heftete zusammen, zusammengeheftet*) bedr. ww. aaneenhechten, met elk. verbinden, aaneennaaien; *ein Buch -,* innaaien; *mit Nadeln -,* vaststeken; *mit eisernen Bändern -,* Z. *zusammenklammern.*

Zusammenheilen, (*heilte zusammen, zusammengeheilt*) o. ww., m. *s.* genezen, heelen, dicht sluiten, dichtgaan; 2. bedr. ww. *das Fleisch -,* heelen, aaneennaaien; *eine Wunde -,* dichtnaaien.

Zusammenheilung, v., Z. *zusammenheilen;* it. heeling, genezing v.

Zusammenhelfen, (*half zusammen, zusammengeholfen*) bedr. ww. onr. tot eene vereeniging helpen, elk. helpen; (fig.) *es hilft alles zusammen ihn arm zu machen,* alles spant samen; 2. (van personen), eene vereeniging of verbintenis tot stand helpen brengen.

Zusammenhetzen, (*hetzte zusammen, zusammengehetzt*) bedr. ww. aanhitsen, bijeenjagen; *Personen -,* tegen elk. opzetten, in het harnas jagen.

Zusammenholen, (*holte zusammen, zusammengeholt*) bedr. ww. bijeenhalen.

Zusammenjochen, (*jochte zusammen, zusammengejocht*) bedr. ww. onder hetzelfde juk brengen, onder een juk verbinden.

Zusammenkämmen, (*kämmte zusammen, zusammengekämmt*) bedr. ww. bijeenkammen, opeenkammen; (Timm.) zwaluwstaarten.

Zusammenkarren, (*karrte zusammen, zusammengekarrt*) bedr. ww. bijeenkarren, met eene kar bij elk. brengen.

Zusammenkauern (sich), (*kauerte zusammen, zusammengekauert*) wed. ww. ineenkruipen, op de hurken gaan zitten.

Zusammenkaufen, (*kaufte zusammen, zusammengekauft*) bedr. ww. te zamen koopen, gelijk koopen; it. in massa koopen; 2. *Lebensmittel -,* inkoopen, opkoopen.

Zusammenkeilen, (*keilte zusammen, zusammengekeilt*) bedr. ww. met wiggen verbinden.

Zusammenketten, (*kettete zusammen, zusammengekettet*) bedr. ww. aaneenketenen, aaneenkluisteren, aaneenschakelen, verbinden.

Zusammenkitten, (*kittete zusammen, zusammengekittet*) bedr. ww. door cement verbinden.

Zusammenklammern, (*klammerte zusammen, zusammengeklammert*) bedr. ww. aaneenhaken, vastkrammen, met haken of krammen vereenigen.

Zusammenklang, (*-(e)s*) m., z. m. (van tonen), overeenstemming, harmonie, welluidendheid, gelijkluidendheid v.; (fig.) (van gedachten &), overeenstemming v.

Zusammenklappen, (*klappte zusammen, zusammengeklappt*) o. ww., m. *h.* dichtklappen, te gelijk klappen, met een slag tegen elk. stooten, dichtvallen; (fig.) Z. *zusammenpassen;* 2. bedr. ww. dichtdoen, toeklappen.

Zusammenklassen, (*klasste zusammen, zusammengeklasst*) bedr. ww. in klassen verdeelen, classificeeren.

Zusammenklatschen, (*klatschte zusammen, zusammengeklatscht*) o. ww., m. *h.* toeklappen; 2. bedr. ww. met de handen klappende bijeengaren.

Zusammenklauben, (*klaubte zusammen, zusammengeklaubt*) bedr. ww. bijeenlappen, met moeite verzamelen, samenlansen.

Zusammenkleben, (*klebte zusammen, zusammengeklebt*) o. ww., m. *h.* aaneenkleven, vastkleven; 2. bedr. ww. samenplakken, aaneenplakken.

Zusammenkleistern, (*kleisterte zusammen, zusammengekleistert*) bedr. ww. met stijfsel aaneenplakken.

Zusammenklemmen, (*klemmte zusammen, zusammengeklemmt*) bedr. ww. aaneenklemmen, samenklemmen, samenpersen; 2. samendrukken, verwurgen.

Zusammenklingeln, (*klingelte zusammen, zusammengeklingelt*) bedr. ww. door het luiden eener schel bijeenroepen.

Zusammenklingen, (*klang zusammen, zusammengeklungen*) o. ww. onr., m. *h.* samenklinken, tegelijk klinken, samenstemmen; it. tonen, geluid vermengen; 2. bedr. ww. *die Gläser -,* klinken.

Zusammenknau(t)schen, (*knau(t)schte zusammen, zusammengeknau(t)scht*) bedr. ww. ineenfrommelen, verkreuken, verfomfaaien.

Zusammenknebeln, (*knebelte zusammen, zusammengeknebelt*) bedr. ww.

aaneenboeien, aaneensmeden, met de boeien aan elk. verbinden.

Zusammenkneten, (*knetete zusammen, zusammengeknetet*) bedr.ww. samenkneden, ineenkneden, dooreenkneden.

Zusammenknittern, (*knitterte zusammen, zusammengeknittert*) bedr.ww., Z. *zusammenknauschen.*

Zusammenknöpfen, (*knöpfte zusammen, zusammengeknöpft*) bedr. ww. de knoopen dichtmaken, toeknoopen, vastknoopen.

Zusammenknoten, (*knotete zusammen, zusammengeknotet*) bedr. ww. met een knoop verbinden.

Zusammenknüllen, (*knüllte zusammen, zusammengeknüllt*) bedr. ww., Z. *zusammenknauschen.*

Zusammenknüpfen, (*knüpfte zusammen, zusammengeknüpft*) bedr. ww. aaneenknoopen; 2. (fig.) door een knoop een geheel maken van.

Zusammenkommen, (*kam zusammen, zusammengekommen*) o. ww. onr., m. *s.* samenkomen, bijeenkomen, vergaderen, elk. ontmoeten, elk. bezoeken; *mit jemn.* -, iem. ontmoeten; *wir werden in Paris wieder* -, wij zullen in P. weer bijeenkomen; - *können,* kunnen vergaderen; (Sterrenk.) *mit der Sonne* -, in een punt komen; (fig.) zich aanbieden; *viele Schulden* - *lassen,* ophoopen; *viele Arbeit* - *lassen,* verzamelen.

Zusammenkoppeln, (*koppelte zusammen, zusammengekoppelt*) bedr. ww., Z. *koppeln;* (fig.) Z. *kuppeln.*

Zusammenkriechen, (*kroch zusammen, zusammengekrochen*) o. ww. onr., m. *s.* in *ein Loch* -, bijeenkruipen, samenkruipen; 2. Z. *zusammenkugeln;* 3. Z. *zusammenschrumpfen; ein zusammengekrochenes Mütterchen,* een ineengekrompen oud wijfje.

Zusammenkrücken, (*krückte zusammen, zusammengekrückt*) bedr. ww. met de kruk bijeenbrengen, verzamelen.

Zusammenkrümmen (sich), (*krümmte zusammen, zusammengekrümmt*) wed. ww. zich ineenkrommen.

Zusammenkugeln (sich), (*kugelte zusammen, zusammengekugelt*) wed. ww. als een bal ineenrollen, zich als een bal omrollen.

Zusammenkunft, (-*künfte*) v. samenkomst, bijeenkomst, vergadering, vereeniging v.; (Dipl.) congres o.; *verabredete* -, rendez-vous o.; - *der Abgeordneten,* vergadering v.; - *zweier Feste,* samenvallen o., gelijktijdigheid v.; (Sterrenk.) samenkomst v.; -*splatz,* -*sort* m. plaats v. van samenkomst, plaats v. van vereeniging; (Sterrenk.) punt o. in de loopbaan der maan, waarop zij met de aarde en de zon in eene rechte lijn staat.

Zusammenkuppeln, (*kuppelte zusammen, zusammengekuppelt*) bedr. ww., Z. *verkuppeln, kuppeln; Personen* -, samenkoppelen, met elk. verbinden.

Zusammenladen, (*lud zusammen, zusammengeladen*) bedr. ww. onr. *Gäste* -, uitnoodigen om bijeen te komen; *Waaren* -, bij elk. laden, in hetzelfde schip & laden.

Zusammenläppern, (*läpperte zusammen, zusammengeläppert*) o. ww. (van kleinigheden), tot eene som aangroeien.

Zusammenlassen, (*liesz zusammen, zusammengelassen*) bedr. ww. onr. bijeenlaten, samenlaten; it. veroorloven elk. te zien, toestaan zich te vereenigen; 2. *die Mühle* -, den loopenden molensteen laten zakken.

Zusammenlauf, (-*lauf(e)s,* mv. -*läufe*) m. samenloop, oploop m., bijeenkomst v., bij elk. komen o.; it. Z. *Zusammenfluss;* (Gez.) vereeniging v. in een punt.

Zusammenlaufen, (*lief zusammen, zusammengelaufen*) o. ww. onr., m. *s.* (van personen), in menigte toeloopen, bijeenkomen; (van rivieren &), samenvloeien, zich vereenigen, ineenloopen; (van lichtstralen), in een punt samenkomen, zich in een punt vereenigen; 2. (van kleuren), ineenvloeien; it. Z. *gerinnen;* (van laken), krimpen, ineenkrimpen; *auf einen Punkt* -, in een punt samenloopen; *enger* -, nauwer toeloopen, allengs nauwer worden; II. o. zelfst., Z. *Zusammenlauf;* 2. (van rivieren), vereeniging v.; (van melk), ineenloopen, stremmen o.

Zusammenlaut, (-*(e)s,* mv. -*e*) m. medeklank m., gelijkluidendheid v.

Zusammenlauten, (*läutete zusammen, zusammengeläutet*) o. ww., m. *h. zum Gottesdienst* -, voor de laatste maal de kerkklok luiden; it. al de klokken luiden; 2. bedr. ww. *die Gemeinde* -, door klokgelui bijeenroepen.

Zusammenleben, (*lebte zusammen, zusammengelebt*) o. ww., m. *h.* te zamen leven, in gemeenschap leven, samenwonen.

Zusammenlegen, (*legte zusammen, zusammengelegt*) bedr. ww. bijeenleggen, samenleggen, bij elk. leggen; *sich in ein Bett* -, bij elk. leggen; *sein Messer* -, toeknippen, dichtdoen; *einen Brief* -, toevouwen; *Sessel, der sich* - *lässt,* vouwstoel m.; *zusammengelegter Tisch,* schuiftafel v.; *das Tauwerk* -, oprollen; 2. *Geld* -, bijeenleggen, opzamelen; *Tuch* -, in plooien leggen.

Zusammenlegung, (-*en*) v., Z. *zusammenlegen;* it. opzameling v.

Zusammenleihen, (*lieh zusammen, zusammengeliehen*) bedr. ww. onr. door leening bijeenbrengen.

Zusammenleimen, (*leimte zusammen, zusammengeleimt*) bedr. ww. aaneenlijmen, door lijm verbinden.

Zusammenleiten, (*leitete zusammen, zusammengeleitet*) bedr. ww. *zwei Flüsse* -, naar hetzelfde punt leiden, ineen doen loopen, zich doen vereenigen.

Zusammenlesen, (*las zusammen, zusammengelesen*) bedr. ww. onr. *eine Zeitschrift* -, gezamenlijk lezen, in gezelschap lezen, te zamen geabonneerd zijn op; it. in een adem lezen, doorlezen, zonder ophouden lezen; 2. *Obst* -, bijeengaren, bijeenrapen; *Geld* -, inzamelen, verzamelen.

Zusammenliegen, (*lag zusammen, zusammengelegen*) o. ww. onr., m. *h.* en *s.* te zamen liggen, bijeenliggen, samenslapen, in een bed liggen; *in einem Quartiere* -, in hetzelfde kwartier liggen; 2. te zamen ergens liggen, Z. *liegen.*

Zusammenlöthen, (*löthete zusammen, zusammengelöthet*) bedr. ww. aaneensoldeeren, met soldeer verbinden, bijeensoldeeren.

Zusammenlöthung, v., z. m., Z. *zusammenlöthen;* it. soldeer o.

Zusammenmachen, (*machte zusammen, zusammengemacht*) bedr. ww. samenvoegen, samendoen, te gelijker tijd doen, samen verbinden, samen vereenigen, bijeendoen; 2. een pak maken van; *seine Sachen* -, zijne zaken inpakken.

Zusammenmengen, (*mengte zusammen, zusammengemengt*) bedr. ww. bijeenmengen, samen vermengen.

Zusammenmischen, (*mischte zusammen, zusammengemischt*) bedr. ww., Z. *zusammenmengen.*

Zusammenmögen, (*mochte zusammen, zusammengemocht*) o. ww. onr., m. *h.* elk. wenschen te zijn, bij elk. wenschen te zijn.

Zusammenmünden, (*mündete zusammen, zusammengemündet*) o. ww., m. *h.* (van aderen), door dezelfde opening gemeenschap hebben, zich vereenigen, ineenvloeien, ineenloopen.

Zusammenmüssen, (*musste zusammen, zusammengemusst*) o. ww. onr., m. *h.* vereenigd moeten worden, bijeenmoeten, Z. *zusammenmachen, zusammensetzen;* 2. (van personen), bijeen moeten zijn, bij elk. moeten zijn.

Zusammennageln, (*nagelte zusammen, zusammengenagelt*) bedr. ww. aaneenspijkeren, met spijkers, nagels verbinden.

Zusammennähen, (*nähte zusammen, zusammengenäht*) bedr. ww. samennaaien, aaneennaaien, dichtnaaien; *zwei Stücke Zeug* -, aan elk. naaien; *ein zugeschnittenes Hemd &* -, aaneennaaien.

Zusammennehmen, (*nahm zusammen, zusammengenommen*) bedr. ww. onr. bijeennemen, samennemen, opnemen; *seinen Mantel* -, oprollen; *seine Karten* -, opnemen; (Rijk.) *ein Pferd* -, inhouden; *diese Umstände zusammengenommen, sieht man, dass &,* al die omstandigheden bijeengenomen, ziet men &; *Alles zusammengenommen,* alles bijeengenomen, in het kort, kortom; *seinen Gedanken, den Kopf* -, oplettend zijn; *seine Gedanken wieder* -, weer tot bezinning komen; 2. wed. ww. *sich* -, al zijne krachten inspannen, op zijne hoede zijn, veel geestkracht toonen, bedaren.

Zusammennehmung, (-*en*) v., Z. *zusammennehmen;* it. vereeniging, krachtsinspanning v.

Zusammenneigen, (*neigte zusammen, zusammengeneigt*) o. ww., m. *h.* naar elk. overhellen, onderling aantrekkend zijn.

Zusammennieten, (*nietete zusammen, zusammengenietet*) bedr. ww. aaneenklinken.

Zusammennöthigen, (*nöthigte zusammen, zusammengenöthigt*) bedr. ww. noodzaken om bijeen te zijn.

Zusammenordnen, (*ordnete zusammen, zusammengeordnet*) bedr. ww. rangschikken, onderling scharen, vereenigen, classificeeren.

Zusammenordnung, (*-en*) v., Z. *zusammenordnen*; it. rangschikking, vereeniging, classificatie v.

Zusammenpaaren, (*paarte zusammen, zusammengepaart*) bedr. ww. bijeenparen, bijeenkoppelen, samenkoppelen; *zusammengepaart*, bij paren gerangschikt; (Pl.) paarsgewijs geplaatst.

Zusammenpacken, (*packte zusammen, zusammengepackt*) bedr. ww. samenpakken, bijeenpakken, in een pak doen; *seine Sachen, sein Bündelchen* -, zijne goederen & inpakken, zich reisvaardig maken; *Papier rieszweise* -, in riemen verdeelen.

Zusammenpappen, (*papple zusammen, zusammengepappt*) bedr. ww., Z. *zusammenkleistern*.

Zusammenpassen, (*passte zusammen, zusammengepasst*) o. ww., m. *h.* bijeenpassen, bij elk. behooren, overeenstemmen; (van gevoelens), overeenstemmen, eensgezind zijn, eenstemmig zijn, sympathiseeren; (gemeenz.) overeenstemmen, samengaan, bij elk. passen, Z. *passen*; 2. bedr. ww. in onderlinge evenredigheid brengen, van pas maken, doen oveneenstemmen.

Zusammenpfarren, (*pfarrte zusammen, zusammengepfarrt*) bedr. ww. onder eene parochie vereenigen, tot eene parochie maken.

Zusammenpfeifen, (*pfiff zusammen, zusammengepfiffen*) bedr. ww. onr. met de fluit of door fluiten bijeenroepen.

Zusammenpferchen, (*pferchte zusammen, zusammengepfercht*) bedr.ww. te zamen in een perk doen; (fig.) in ééne kooi, in één park opsluiten.

Zusammenpflügen, (*pflügte zusammen, zusammengepflügt*) bedr. ww., Z. *zusammenackern*.

Zusammenpichen, (*pichte zusammen, zusammengepicht*) bedr.ww. met pek verbinden, aan elk. pekken of pikken.

Zusammenplündern, (*plünderte zusammen, zusammengeplündert*) bedr. ww. *Geld* & -, door plundering bijeenbrengen; (fig.) (van schrijvers), samenllansen, compileeren, door letterdieverij bijeenbrengen.

Zusammenpfropfen, (*pfropfte zusammen, zusammengepfropft*) bedr.ww. samenproppen, dicht opeenpakken; (fig.) te zamen opsluiten; (Pl.) *Bäume* -, aaneenenten.

Zusammenpressen, (*presste zusammen, zusammengepresst*) bedr. ww. samenpersen; (Scherts.) in een park sluiten; 2. te zamen enten.

Zusammenpressung, v., Z. *zusammenpressen*; it. samenpersing v.

Zusammenpropfen, (*propfte zusammen, zusammengepropft*) bedr.ww., Z. *zusammenpfropfen*.

Zusammenprügeln, (*prügelte zusammen, zusammengeprügelt*) bedr.ww. door slagen bijeenbrengen.

Zusammenraffe(l)n, (*raff(el)te zusammen, zusammengeraff(el)t*) bedr. ww. haastig bijeenroepen; 2. wed. ww. *sich* -, zijne krachten verzamelen, eene wanhopige poging doen, zich met inspanning gereedmaken.

Zusammenrammeln, (*rammelte zusammen, zusammengerammelt*) bedr. ww. *das Bett* -, verfrommelen, in de war brengen.

Zusammenrauben, (*raubte zusammen, zusammengeraubt*) bedr. ww. door plundering bijeenbrengen.

Zusammenrechen, (*rechte zusammen, zusammengerecht*) bedr. ww. bijeenharken, samenharken, met de hark bijeenschrapen.

Zusammenrechnen, (*rechnete zusammen, zusammengerechnet*) bedr. ww. bijeenrekenen, samenrekenen, alles rekenen; (Rek.) optellen, bijeentellen, samentellen, sommeeren; *mit jemn.* -, afrekenen, de rekening vereffenen, liquideeren; *wenn man Alles zusammenrechnet*, als men alles bij elk. rekent.

Zusammenrechnung, (*-en*) v., Z. *zusammenrechnen*; it. optelling, samentelling v.

Zusammenreimen, (*reimte zusammen, zusammengereimt*) bedr. ww., Z. *reimen*.

Zusammenreiszen, (*riss zusammen, zusammengerissen*) o. ww. onr., m. *s.* (van een kleed), verslijten, in flarden vallen; 2. bedr. ww. *ein Kleid* -, verscheuren; *ein Haus* -, afbreken, slechten, sloopen, omverhalen.

Zusammenreiten, (*ritt zusammen, zusammengeritten*) o. ww. onr., m. *h.* te zamen rijden, in gezelschap rijden, met elk. rijden; 2. te paard bijeenkomen; II. bedr. ww. *ein Pferd* -, bekaf rijden, doorrijden.

Zusammenrichten, (*richtete zusammen, zusammengerichtet*) bedr.ww. bijeenplaatsen, inrichten; *zwei Uhren* -, onderling gelijk zetten, het een naar het andere zetten.

Zusammenringe(l)n, (*ring(el)te zusammen, zusammengering(el)t*) bedr. ww. *das Haar* -, vlechten, in een kring oprollen, in krullen vereenigen; 2. wed. ww. *sich* -, zich krullen zetten.

Zusammenrollen, (*rollte zusammen, zusammengerollt*) bedr. ww. ineenrollen, oprollen, tot eene rol maken; *Haare* -, Z. *ringeln*, 2. o. ww., it. wed. ww. *sich* -, zich kronkelen, opgerold worden, omkrullen; (van haar), krullen; (van papier), opgerold worden; (van kogels) bij elkander rollen, samenrollen &

Zusammenrotten, (*rottete zusammen, zusammengerottet*) bedr. ww. samenrotten, samenspannen, zich ophoopen; 2. wed. ww. *sich* -, een troep vormen, zich tot eene bende vereenigen.

Zusammenrottung, (*-en*) v., Z. *zusammenrotten*; it. samenrotting, samenspanning, bende v., oproerlingen, oploop m.

Zusammenrücken, (*rückte zusammen, zusammengerückt*) o. ww., m. *s.* elk. naderen, dichter bij elk. komen; 2. o. ww., m. *h.* en *s.* (van personen), bijeenrukken, bijeenschuiven, eene vereeniging bewerken.

Zusammenruf, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. bijeenroeping, oproeping v., appel o., convocatie v.

Zusammenrufen, (*rief zusammen, zusammengerufen*) bedr. ww. onr. bijeenroepen, oproepen, doen vergaderen; (Jachtw.) een sein op den jachthoren geven om de honden bijeen te roepen; (Krijgsw.) appel blazen.

Zusammenrühren, (*rührte zusammen, zusammengerührt*) bedr.ww. *Eier* -, klenzen.

Zusammenrunzeln, (*runzelte zusammen, zusammengerunzelt*) bedr. en o. ww., Z. *runzeln*; (fig.) *ein zusammengerunzeltes Mütterchen*, verschrompeld, rimpelig oud wijfje.

Zusammensäbeln, (*säbelte zusammen, zusammengesäbelt*) bedr. ww. aan stukken houwen, in de pan hakken.

Zusammenschaben, (*schabte zusammen, zusammengeschabt*) bedr. ww., Z. *zusammenscharren*.

Zusammenschaffen, (*schaffte zusammen, zusammengeschafft*) bedr. ww. opeenhoopen, bijeenbrengen, bij elk. halen,

Zusammenscharren, (*scharrte zusammen, zusammengescharrt*) bedr.ww. bijeenschrapen, bijeenkrabben, bijeenscharrelen.

Zusammenschau(d)ern, (*schau(d)erte zusammen, zusammengeschau(d)ert*) o. ww., m. *h.* van afgrijzen huiveren, trillen, beven, ineenkrimpen, door vrees aangegrepen worden.

Zusammenschaufeln, (*schaufelte zusammen, zusammengeschaufelt*) bedr. ww, bijeenschoppen, bijeenschoffelen, met de schop bijeenwerpen.

Zusammenschellen, (*schellte zusammen, zusammengeschellt*) bedr. ww. met eene schel bijeenroepen.

Zusammenschichten, (*schichtete zusammen, zusammengeschichtet*) bedr. ww. in lagen opstapelen, in lagen opeenhoopen; *Häringe* -, kaken; (fig.) op elk. pakken.

Zusammenschicken, (*schickte zusammen, zusammengeschickt*) bedr.ww. samenzenden; it. wederkeerig zenden; 2. wed. ww. sich -, Z. *zusammenpassen* (o. ww.); it. elk. wederkeerig iets toegeven.

Zusammenschieben, (*schob zusammen, zusammengeschoben*) bedr. ww. onr. aaneenschuiven, bijeenschuiven; *die Kegel* -, omwerpen.

Zusammenschieszen, (*schoss zusammen, zusammengeschoszen*) bedr.ww. onr. *ein Haus* -, neerschieten, in den grond schieten, omverschieten; *ein Schiff* -, in den grond schieten of boren; *Menschen* -, doodschieten; *zusammengeschossen werden*, doodgeschoten worden, door een schot

getroffen neerzinken; *Geld* -, Z. *zusammenlegen* (2); (Drukk.) *eine Form* -, opmaken; II. o. ww., m. *h.* en *s.* (Gez.) naar elk. toeschieten, ineenloopen, convergeeren; 2. gezamenlijk schieten, te gelijk schieten; it plotseling naderen, naar elk. toeschieten, driftig bijeenkomen; it. tegen elk. stooten; II. o. zelfst. pelotonsvuur o.; 2. ineenlooping v.; it. schot o., stoot m.; 3. vereeniging, samenkomst v.; 4. omverschieten, bombardement o.

Zusammenschlagen, (*schlug zusammen, zusammengeschlagen*) bedr. ww. onr. *ein Bett* -, opslaan, opmaken, gereedmaken; *die Erde* -, ineenstampen; *ein Tuch* -, opvouwen, ineenvouwen; (Boekb.) bijeendoen; (Kleerm.) *ein Kleid* -, in elk. zetten; *die Hände* -, in de handen slaan, de handen vouwen; (fig.) van verwondering getroffen zijn; *die Hände überm Kopf* -, de handen wringen, wanhopig zijn; *Güter* -, vereenigen, bij elk. doen; 2. ineenslaan, bijeenslaan, door slaan vereenigen; it. aan stukken slaan; II. o. ww., m. *h.* en *s.* met geraas ineenstorten, invallen; *die Wellen schlugen über ihm zusammen*, de golven sloegen hem over het hoofd; (fig.) *alles Unglück schlägt über mir zusammen*, alle ongelukken vervolgen mij.

Zusammenschleppen, (*schleppte zusammen, zusammengeschleppt*) bedr. ww. bij elk. sleepen, met moeite bijeenbrengen.

Zusammenschlichten, (*schlichtete zusammen, zusammengeschlichtet*) bedr. ww. in orde bijeenleggen, in lagen leggen.

Zusammenschlieszen, (*schloss zusammen, zusammengeschlossen*) bedr. ww. onr, ineensluiten, aaneensluiten; *mit Ketten* -, aaneenketenen, door ketens verbinden, aan een ketting vastmaken; *jem. krumm* -, iem. krom sluiten, de kluisters aan de voeten leggen; 2. o. ww., m. *h.* nauw ineensluiten, goed in elk. sluiten, goed in elk. passen.

Zusammenschlieszung, v., Z. *zusammenschlieszen;* it. sluiting, ineensluiting, nauwe vereeniging v., aaneenschakeling v.; 2. vereeniging v., naad m.

Zusammenschlingen, (*schlang zusammen, zusammengeschlungen*) bedr. ww. onr. ineenslingeren; (fig.) nauw vereenigen.

Zusammenschluss, (*-schlusses,* mv. *-schlüsse*) m., Z. *Zusammenschlieszung.*

Zusammenschmeiszen, (*schmiss zusammen, zusammengeschmissen*) bedr. ww. onr., Z. *zusammenwerfen.*

Zusammenschmelzen, (*schmelzte zusammen, zusammengeschmelzt*) bedr. ww. bijeensmelten, samensmelten, onder elk. smelten; 2. (*schmolz zusammen, zusammengeschmolzen*) o. ww. onr., m. *s.* door smelting verminderen, insmelten; (fig.) verminderen; *fast ganz zusammengeschmolzen sein*, bijna geheel versmolten zijn; it. Z. *verschmelzen.*

Zusammenschmelzung, (*-en*) v., Z. *zusammenschmelzen;* it. ineensmelting, versmelting v.; (fig.) vermindering v.

Zusammenschmieden, (*schmiedete zusammen, zusammengeschmiedet*) bedr. ww. aaneensmeden, aan elk. smeden; (fig., Scheik.) aan elk. verbinden &.

Zusammenschmiegen(sich), (*schmiegte zusammen, zusammengeschmiegt*) wed. ww. zich tegen elk. aanvlijen, bij elk. kruipen; 2. zich verschuilen, neerhurken; (fig.) zich vernederen, zeer onderworpen zijn.

Zusammenschmieren, (*schmierte zusammen, zusammengeschmiert*) bedr. ww. bijeenkladden, bijeensmeren; *Bücher* & -, samenflansen, uit stukken en brokken van anderen vervaardigen; *eine Schrift* -, dichtkladden.

Zusammenschnallen, (*schnallte zusammen, zusammengeschnallt*) bedr. ww. toegespen, dichtgespen, aaneengespen.

Zusammenschnüren, (*schnürte zusammen, zusammengeschnürt*) bedr. ww. aaneensnoeren, aaneenrijgen; (fig.) toeknijpen, dichtwringen; *sein Bündel* -, Z. *zusammenpacken;* (Pl.) *ein zusammengeschnürter Theil*, ineengedraaid.

Zusammenschnürung, v., Z. *zusammenschnüren;* it. aaneenrijging, samenrijging v.; (Gen.) vernauwing, vereniging v. der pisbuis.

Zusammenschnurren, (*schnurrte zusammen, zusammengeschnurrt*) o. ww., Z. *zusammenschrumpfen.*

Zusammenschrauben, (*schraubte zusammen, zusammengeschraubt*) bedr. ww. aaneenschroeven.

Zusammenschrecken, (*schrack zusammen, zusammengeschrocken*) o. ww. onr., m. *s.* van schrik aangegrepen zijn.

Zusammenschreiben, (*schrieb zusammen, zusammengeschrieben*) bedr. ww. onr. te zamen schrijven, gezamenlijk schrijven, tegelijk schrijven; *etw. in ein Buch* -, bij elk. schrijven; *Wörter* -, aaneenschrijven; it. *ein Buch* -, vervaardigen, samenflansen, compileeren.

Zusammenschreien, (*schrie zusammen, zusammengeschrien*) bedr. en o. ww. onr. bijeenschreeuwen, bijeenroepen; it. gezamenlijk schreeuwen.

Zusammenschrumpfen, (*schrumpfte zusammen, zusammengeschrumpft*) o. ww., m. *s.*, Z. *einschrumpfen.*

Zusammenschütteln, (*schüttelte zusammen, zusammengeschüttelt*) bedr. ww. bijeenschudden, door elk. schudden; 2. door schudden verminderen.

Zusammenschütten, (*schüttete zusammen, zusammengeschüttet*) bedr. ww. bijeenwerpen, ophoopen.

Zusammenschweiszen, (*schweiszte zusammen, zusammengeschweiszt*) bedr. ww. gloeiend aaneensmeden, soldeeren.

Zusammenschwimmen, (*schwamm zusammen, zusammengeschwommen*) o. ww., onr., m. *h.* en *s.* te zamen zwemmen, samenzwemmen, bijeenzwemmen; it. samendrijven, bijeendrijven.

Zusammenschwinden, (*schwand zusammen, zusammengeschwunden*) o. ww. onr., m. *s.*, Z. *schwinden.*

Zusammensetzbar, bijv. nw. samenvatbaar, voor samenstellingen geschikt.

Zusammensetzen, (*setzte zusammen, zusammengesetzt*) bedr. ww. *Tische* -, in elk. zetten; *Arzeneien* -, klaarmaken; *Wörter* -, samenstellen; (Spraakk.) *Wörter nach den Regeln der Sprachlehre* -, een volzin vormen; *eine Uhr* -, in elk. zetten; it. opwinden; *ein Gebäude* -, maken, bouwen, optrekken; *die Füllungen einer Thüre* -, in elk. voegen; *Zahlen* -, met elk. verbinden, vereenigen, combineeren; 2. wed. ww. *sich* -, (van personen), bij elk. gaan zitten, zich bij elk. plaatsen.

Zusammensetzung, (*-en*) v., Z. *zusammensetzen;* it. samenstelling, bijeenvoeging v.; (van eene machine), stellen o.; (van letters), vereeniging v.; (van geneesmiddelen), klaarmaking, bereiding v.; (Nat.) (van een lichaam), samenstelling v.; (Spraakk.) *richtige - der Wörter*, juiste schikking, constructie v.; it. juist gevormd woord o.

Zusammensiegeln, (*siegelte zusammen, zusammengesiegelt*) bedr. ww. aaneenlakken, samenlakken, door lak verbinden.

Zusammensingen, (*sang zusammen, zusammengesungen*) o. ww. onr., m. *h.* te zamen zingen, met elk. zingen, zijne stem vereenigen met, in koor zingen; 2. bedr. ww. *Geld* -, met zingen inzamelen.

Zusammensinken, (*sank zusammen, zusammengesunken*) o. ww. onr., m. *s.* ineenzinken, ineenzakken, instorten.

Zusammenspannen, (*spannte zusammen, zusammengespannt*) bedr. ww. onder één juk spannen, te zamen voorspannen.

Zusammensparen, (*sparte zusammen, zusammengespart*) bedr. ww. bijeensparen, opsparen, bezuinigen.

Zusammenspeisen, (*speiste zusammen, zusammengespeist*) o. ww., m *h.* gezamenlijk eten, met elk. eten, sameneten, samen het maal gebruiken, aan eene gemeenschappelijke tafel eten.

Zusammensperren, (*sperrte zusammen, zusammengesperrt*) bedr. ww. bijeensluiten, in dezelfde plaats opsluiten.

Zusammenspielen, (*spielte zusammen, zusammengespielt*) o. ww., m. *h.* te zamen spelen, met elk. spelen; 2. bedr. ww. *sich Geld* -, met spelen bijeengaren.

Zusammenspinnen, (*spann zusammen, zusammengesponnen*) bedr. ww. onr. aaneenspinnen, samenspinnen.

Zusammenstallen, (*stallte zusammen, zusammengestallt*) bedr. ww. in denzelfden stal brengen; 2. o. ww. in denzelfden stal staan; (fig., gemeenz.) onder eene deken liggen.

Zusammenstechen, (*stach zu-*

sammen, zusammengestochen) bedr. ww. onr. aaneensteken, vaststeken; *jem.* -, overhoopsteken.

Zusammenstecken, (*steckte zusammen, zusammengesteckt*) bedr. ww. aan elk. steken, samensteken, met spelden vaststeken; *die Köpfe* -, elk. in het oor fluisteren, de koppen bij elk. steken.

Zusammenstehen, (*stand zusammen, zusammengestanden*) o. ww. onr., m. *h.* bijeenstaan, samenstaan, bij elk. staan; (fig.) het eens zijn, overeenstemmen, tot eene partij behooren; *zu einer Unternehmung* -, zich vereenigen, deel uitmaken van, in betrekking staan tot; 2. *gut* -, goed staan, bij elk. passen; *übel* -, leelijk staan.

Zusammenstehlen, (*stahl zusammen, zusammengestohlen*) bedr. ww. onr. door stelen bijeengaren, bijeenstelen; (fig.) *in Büchern* -, plunderen, letterdieverij plegen.

Zusammenstellen, (*stellte zusammen, zusammengestellt*) bedr. ww. bijeenzetten, bijeenplaatsen, samenplaatsen; *Tische, Stühle* -, bij elk. plaatsen; *in einen Stall* -, Z. *einstallen; in eine Gruppe* -, bij elk. plaatsen, groepeeren; 2. vergelijken, eene vergelijking maken tusschen; *Personen* -, met elk. vergelijken, confronteeren.

Zusammenstellung, (*-en*) v., Z. *zusammenstellen;* it. bijeenzetting v.; (fig.) samenstelling, vergelijking, samenvoeging v.; it. overzicht o.; (Schild.) groepeering, groep v.

Zusammensteuern, (*steuerte zusammen, zusammengesteuert*) bedr. ww. door belastingen bijeenbrengen, opzamelen.

Zusammenstimmen, (*stimmte zusammen, zusammengestimmt*) o. ww., m. *h.* overeenstemmen, samenstemmen, een akkoord vormen; *nicht* -, met overeenstemmen, oneens zijn; 2. bedr. ww. *zwei Klaviere* -, doen stemmen, doen overeenstemmen, naar elk. stemmen; (Schild.) *die Töne der Tinten* -, weer ophalen.

Zusammenstimmung, (*-en*) v., Z. *zusammenstimmen;* it. eensgezindheid, eenstemmigheid, overeenstemming v., akkoord o.; (Muz.) harmonie v.

Zusammenstopfen, (*stopfte zusammen, zusammengestopft*) bedr. ww. samenstoppen, bijeenstoppen, dichtstoppen.

Zusammenstoppelei, v., Z. *Stoppelei.*

Zusammenstoppeln, (*stoppelte zusammen, zusammengestoppelt*) bedr. ww. nalezen, naoogsten; (fig.) met moeite bijeenrapen, overal inzamelen; *ein Buch* -, samenflansen.

Zusammenstoppelung, (*-en*) v., Z. *zusammenstoppeln;* it. samenflansing, nalezing v.

Zusammenstoppler, (*-lers*, mv. *-ler*) m. bij die een boek & samenflanst, compilateur m.

Zusammenstosz, (*-stoszes*, mv. *-stösze*) m. schok m., botsing, stooting v.; (Nat.) wrijving v.; (van plichten &). strijd m.; (van eene menigte), gedrang o.

Zusammenstoszen, (*stiesz zusammen, zusammengestoszen*) bedr. ww. onr. schokken, tegen elk. stooten, botsen, aanstooten; 2. *zwei Tische* -, bij elk. schuiven; *Röhren* -, aan elk. zetten; *Bretter* -, ineenvoegen; *die Gläser* -, aanstooten, klinken met; (Kleerm.) *Stücke eines Kleides* -, aan elk. naaien; *zwei Stücke Zeug* -, aaneenzetten; *einen Weg* -, gelijkstampen; *in einem Mörser* -, fijnstampen; 3. omverstooten; II. o. ww., m. *h.* en *s.* tegen elk. stooten, tegen elk. loopen; (fig.) (van legers), op elk. stooten, elk. ontmoeten; it. zich vereenigen; (van huizen), aan elk. raken; (van kamers), ineenloopen; (van akkers), elk. begrenzen, aan elk. grenzen; (van aderen), in een punt uitloopen; *diese Pflichten stoszen zusammen,* er is een strijd, eene tegenstrijdigheid in.

Zusammenstoszung, (*-en*) v., Z. *Zusammenstosz, zusammenstoszen.*

Zusammenstreichen, (*strich zusammen, zusammengestrichen*) bedr. ww., Z. *einstreichen.*

Zusammenströmen, (*strömte zusammen, zusammengeströmt*) o. ww., Z. *zusammenfliesz en;* (fig.) samenstroomen, in menigte toesnellen, bijeenkomen.

Zusammenstücke(l)n, (*stück(el)te zusammen, zusammengestück(el)t*) bedr. ww., Z. *zusammenflicken.*

Zusammenstürzen, (*stürzte zusammen, zusammengestürzt*) o. ww., m. *s.* instorten, ineenstorten; (van een huis), instorten, invallen; 2. bedr. ww. bijeenwerpen, bijeenstorten.

Zusammensuchen, (*suchte zusammen, zusammengesucht*) bedr. ww. bijeenzoeken.

Zusammensummiren, (*summirte zusammen, zusammensummirt*) bedr. ww. bijeentellen, samentellen, optellen.

Zusammenthun, (*that zusammen, zusammengethan*) bedr. ww. onr. bijeendoen, bijeenleggen, samenleggen, bijeenvoegen, verzamelen; 2. wed. ww. (gemeenz.) *sich* -, samendoen, gemeenschappelijk handelen, in gemeenschap handelen.

Zusammentragen, (*trug zusammen, zusammengetragen*) bedr. ww. onr. naar eene plaats dragen, bijeendragen; *Alles auf einen Haufen* -, verzamelen; (fig.) verzamelen, inzamelen, in het zelfde boek inschrijven; *ein Buch* -, samenflansen, samenstellen, compileeren.

Zusammentragung, (*-en*) v., Z. *zusammentragen;* it. verzameling, compilatie v.

Zusammentreffen, (*traf zusammen, zusammengetroffen*) o. ww. onr., m. *h.* hetzelfde bevoegen, hetzelfde doel hebben, van dezelfde meening zijn; (van omstandigheden), te gelijk voorvallen, elk. ontmoeten, gelijktijdig plaats hebben; II. o. zelfst. ontmoeting v.; (van twee feesten), gelijktijdigheid v.; (van begrippen &), overeenkomst v.; (van lijnen &), samenvallen o., ontmoeting v.

Zusammentreffungspunkt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. punt o. van bijeenkomst, plaats v. van vereeniging; (Meetk., Gez.) ontmoetingspunt o.

Zusammentreiben, (*trieb zusammen, zusammengetrieben*) bedr. ww. onr. *Vieh unter ein Obdach* -, bijeendrijven, op een hoop drijven; *Gelder* -, doen inkomen.

Zusammentreibung, (*-en*) v., Z. *zusammentreiben;* it. inning v.

Zusammentreten, (*trat zusammen, zusammengetreten*) o. ww. onr., m. *s.* elk. naderen, naar elk. toe gaan, samenkomen, zich vereenigen, bijeenkomen; (fig) zich vereenigen, gemeene zaak maken, zich tot eene maatschappij vereenigen, Z. *sich verbinden;* 2. (van rivieren), zich vereenigen, in elk. uitloopen; (van omstandigheden), samenloopen, bijeenkomen, gelijktijdig plaats hebben; II. bedr. ww. *Gras* -, plat treden, vertreden, vertrappen; *die Erde* -, ineentrappen, vasttrappen.

Zusammentritt, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. vereeniging, maatschappij v., genootschap o.; (Ger.) bijeenkomst, vergadering v., congres o.; it. vernieling, vertreding, verwoesting v.

Zusammentrocknen, (*trocknete zusammen, zusammengetrocknet*) bedr. ww. ineendrogen.

Zusammentrommeln, (*trommelte zusammen, zusammengetrommelt*) bedr. ww. met trommelslag doen bijeenkomen, bijeentrommelen, appel slaan.

Zusammentrompeten, (*trompetete zusammen, zusammengetrompetet*) bedr. ww. door blazen op de trompet bijeenroepen, appel blazen; it. op de trompet blazen om de paarden te zadelen of op te stijgen.

Zusammenverbinden (sich), (*verband zusammen, zusammenverbunden*) wed. ww. onr. zich vereenigen, zich onderling verbinden.

Zusammenverschwören (sich), (*verschwur zusammen, zusammenverschworen*) wed. ww. onr. samenzweren, samenspannen.

Zusammenverstehen (sich), (*verstand zusammen, zusammenverstanden*) bedr. ww. onr. elk. verstaan, het eens zijn, eensgezind zijn.

Zusammenwachsen, (*wuchs zusammen, zusammengewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* samengroeien, ineengroeien; (van een kanaal), ineenloopen.

Zusammenwalken, (*walkte zusammen, zusammengewalkt*) bedr. ww. te gelijk walken; (fig.) *jem.* -, afrossen, afranselen, een gedacht pak slaag geven.

Zusammenwälzen, (*wälzte zusammen, zusammengewälzt*) bedr. ww. bijeenrollen, samenrollen, bijeenwentelen; it. ophoopen, opstapelen.

Zusammenweben, (*webte zusammen, zusammengewebt*) bedr. ww. aaneenweven, bijeenweven.

Zusammenwehen, (*wehte zusammen, zusammengeweht*) bedr. ww. (van den wind), doen bijeenwaaien, op een hoop doen waaien.

Zusammenwerfen, (*warf zu-*

sammen, zusammengeworfen) bedr. ww. onr. bijeenwerpen; 2. door elk. werpen, bijeengooien; *auf einen Haufen* -, op een hoop werpen, op een hoop gooien; *alles in eine Masse* -, vereenigen; 3. naar beneden werpen, wegwerpen, weggooien,

Zusammenwichsen, (*wichste zusammen, zusammengewichst*) bedr. ww. (gemeenz.) afrossen, afranselen.

Zusammenwickeln, (*wickelte zusammen, zusammengewickelt*) bedr. ww. *Papier* -, ineenvouwen, ineenwikkelen, oprollen; *Faden* -, tot een kluwen winden, opwinden; *etw. in ein Papier* -, wikkelen, pakken.

Zusammenwirken, (*wirkte zusammen, zusammengewirkt*) o. ww., m. *h.* samenwerken, gemeenschappelijk werken, in dezelfde richting of met dezelfde bedoeling werken, medewerken.

Zusammenwirkung, (*-en*) v., *Z. zusammenwirken;* it. samenwerking, medewerking v.

Zusammenwinden, (*wand zusammen, zusammengewunden*) bedr. ww. onr. bijeenwinden.

Zusammenwirren, (*wirrte zusammen, zusammengewirrt*) bedr. ww. in de war brengen.

Zusammenwollen, (*wollte zusammen, zusammengewollt*) o. ww. onr., m. *h.* (van personen), bijeen willen zijn, samen willen zijn, zich willen vereenigen; 2. (van voorwerpen), *nicht* -, niet bij elk. passen.

Zusammenwuchern, (*wucherte zusammen, zusammengewuchert*) bedr. ww. door woeker bijeengaren, bijeenwoekeren.

Zusammenwuchs, (*-es*) m., z. m., *Z. zusammenwachsen.*

Zusammenzählen, (*zählte zusammen, zusammengezählt*) bedr. ww. samentellen, optellen; *die Einwohner* -, eene volkstelling houden.

Zusammenzeugen, (*zeugte zusammen, zusammengezeugt*) bedr. ww. te gelijk voortbrengen, te gelijk telen; 2. o. ww., m. *h.* te zamen getuigen, gemeenschappelijk getuigen.

Zusammenziehbar, bijv. nw. samentrekbaar; *-keit* v. samentrekbaarheid v.

Zusammenziehen, (*zog zusammen, zusammengezogen*) bedr. ww. onr. *auf einen Haufen* -, samentrekken, bijeentrekken, bijeenhalen; 2. *ein Band* -, aanhalen, toetrekken; *fester* -, vaster aanhalen; *Tau* -, aansjorren; (Spraakk.) *zwei Silben* -, samen verbinden; *eine Materie kürzer* -, verkorten, een kort overzicht maken van; *in Eins* -, tot een geheel samentrekken; (Gen.) samentrekken, ineen doen krimpen; *jem. den Mund* -, doen samentrekken; 3. *Truppen* -, verzamelen, samentrekken; II. o. ww. gemeenschappelijk gaan wonen, eene woning gaan betrekken, in een huis & gaan wonen; *-der Muskel,* samentrekkende spier; III. wed. ww. *sich* -, zich samentrekken, zich pakken, zich sluiten, inkrimpen; (van spieren), zich samentrekken; (van troepen), zich vereenigen, zich verzamelen; *sich auf einen Punkt* -, in een punt samenkomen; *sich wieder* -, (van legers), zich weer vereenigen; *es zieht sich ein Gewitter zusammen,* er pakt zich een onweder samen; it. *es zieht sich ein Regen zusammen,* de lucht betrekt, het wordt regenachtig.

Zusammenzieher, (*-hers,* mv. *-her*) m. (Ontlk.) samentrekkende spier v.

Zusammenziehung, (*-en*) v. samentrekking v.; it. vereeniging, vernauwing, verkorting v.; (van de darmen), vernauwing v.; (van een geneesmiddel), samentrekkende werking v.; (fig.) verkorting, herleiding v.; (Spraakk.) samentrekking v.; *-szeichen* v. (Spraakk.) samentrekkingsteeken o.

Zusammenziffern, (*zifferte zusammen, zusammengezifferl*) bedr. ww., *Z. zusammenzählen.*

Zusammenzimmern, (*zimmerte zusammen, zusammengezimmert*) bedr. ww. bijeentimmeren, bouwen, maken.

Znsammenzug, (*-zug(e)s,* mv. *- züge*) m., *Z. Zusammenziehung.*

Zusammenzwängen, (*zwängte zusammen, zusammengezwängt*) bedr. ww. met geweld indrukken, samenpersen, instampen.

Zusammenzwecken, (*zweckte zusammen, zusammengezweckt*) bedr. ww. met pinnen of spijkers verbinden.

Zusammt, bijw., *Z. sammt.*

Zusanden, (*sandete zu, zugesandet*) o. ww., m. *s.* verzanden, *Z. versanden.*

Zusatz, (*-es,* mv. *Zusätze*) m., *Z. zusetzen;* 2. (bij een boek), aanhangsel, bijvoegsel o.; it. aanvulling, vermeerdering, uitbreiding v.; it. *Z. Randnote, Beisatz;* (van een brief), naschrift, post-scriptum o.; (Ger.) (van een testament), codicil, aanhangsel o.; 3. drogerij v., mengsel o.; (Muntw.) mengsel o., alliage o.; (Schild.) verzachting v.; (Schelk.) tusschenmiddel, smeltmiddel o.; *dieser Wein hat einen fremden* -, is vervalscht; *betrüglicher* -, (van eene oorkonde &), inlassching v.; 4. hulp v., bijstand m. in geld, voorschot o., *Z. Zuschuss; - von Haus bekommen,* van huis of van zijne ouders geldelijke ondersteuning krijgen.

Zusatzartikel, (*-artikels,* mv. *-artikel*) m. bijgevoegd artikel, toegevoegd artikel o.

Zusätzlich, bijv. en b. als bijvoegsel, als aanhangsel.

Zusatz-metall, (*-es,* mv. *-e*) o. bijgevoegd metaal, alliage o.; *-rad* o. (Uurw.) kroonrad o.; *-tasle* v. (Muz.) bijgevoegde toets m.

Zusch, (*-en*) v. onordelijke, vergeetachtige vrouw v.

Zuschalken, (*schalkte zu, zugeschalkt*) bedr. ww. (Zeew.) toespijkeren, dichtspijkeren.

Zuschalmen, (*schalmte zu, zugeschalmt*) bedr. ww. (Zeew.) met schalmen sluiten.

Zuschanzen, (*schanzte zu, zugeschanzt*) bedr. ww. (gemeenz.) toestoppden, verschaffen, geven, bezorgen; (fig.) *Z. verschanzen.*

Zuschärfen, (*schärfte zu, zugeschärft*) bedr. ww. aanpunten, slijpen.

Zuschärfung, (*-en*) v. *Z. zuschärfen;* it. aanpunting, slijping v.; (Krist.) scherpe kant m., schuine rand m.

Zuschärfungs-ecken, v. mv. scherpe hoeken m. mv.; *-fläche* v. geslepen vlak o.; *-theile* m. mv. deelen o. van den geslepen kant.

Zuscharren, (*scharrte zu, zugescharrt*) bedr. ww. dichtkrabben; it. in den grond verstoppen.

Zuschauen, (*schaute zu, zugeschaut*) o. ww., m. *h.* toezien, toekijken, toeschouwen.

Zuschauer, (*-s,* mv. *Zuschauer*) m., **-in,** (*-nen*) v. toeschouwer, aanschouwer m., aanschouwster, toeschouwster v.

Zuschaufeln, (*schaufelte zu, zugeschaufelt*) bedr. ww. toeschoppen, met eene schop of spade dichtwerpen.

Zuschicken, (*schickte zu, zugeschickt*) bedr. ww. toezenden; 2. wed. ww. *sich* -, *Z. anschicken (sich), rüsten.*

Zuschickung, (*-en*) v., *Z zuschicken;* it. toezending, zending v.; 2. toebereidsel o., voorbereiding v.

Zuschieben, (*schob zu, zugeschoben*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, toeschuiven, schuiven naar; (fig.) toestoppen, heimelijk geven; (Rechtspr.) *jemn. den Eid* -, opleggen; 2. dichtschuiven, toeschuiven, door of met eene schuif sluiten; *den Riegel im Fenster* -, dichtschuiven; II. o. ww., m. *h. schiebt zu!,* schuift aan, sluit aan!

Zuschieszen, (*schoss zu, zugeschossen*) o. ww. onr., m. *h.* toeschieten, toesnellen, heenijlen; (van de melk), toeschieten, optrekken; (met een geweer), schieten; 2. bedr. ww. *Geld* -, bijleggen, verliezen; *jemn. Geld* -, voorschieten, bij worpen tellen of geven; (Drukk.) een grooter aantal exemplaren drukken dan besteld zijn, inschieten.

Zuschiffen, (*schiffte zu, zugeschifft*) bedr. en o. ww. varen naar, zeilen naar; 2. zijne vaart voortzetten; II. bedr. ww. per schip vervoeren naar.

Zuschlag, (*-(e)s,* mv. *Zuschläge*) m. (Rechtspr.) toewijzing v. bij koop; 2. verbod o. tot uitvoer; 3. (Giet.) smeltmiddel o., smeltglas o.; (bij een doorbraak), stopping v. van den dijk.

Zuschlagemesser, (*-sers,* mv. *-ser*) o. knipmes, zakmes o.

Zuschlagen, (*schlug zu, zugeschlagen*) o. ww., m. *h.* een slag richten, slagen richten op; 2. toeslaan, voortslaan, doorslaan, voortgaan met slaan; it. m. *s.* met een slag dichtvallen, toeslaan, dichtslaan; it. *Z. zutreten; auf jem.* -, op iem. toeslaan; *gerne* -, slaagziek zijn; *er schlägt gleich zu,* hij slaat dadelijk toe; 3. passen, geschikt zijn; II. bedr. ww. *jemn. den Ball* -, toeslaan, den bal slaan naar; *jemn. etw.* -, gerechtelijk toewijzen; *einen Sarg* -, sluiten; *eine Thüre* -, toedoen, sluiten, dichtdoen, toeslaan, met kracht dichtwerpen; *ein Fass* -, dichtsponnen; (Giet.) een smeltmiddel bijvoegen; III. o. zelfst. (Rechtspr.) *Z. Zuschlag.*

Zuschläger, (*-gers,* mv. *-ger*) m., **-in,** (*-nen*) v. hij, zij die toeslaat; (Munt-

w.) munter m.; (fig.) doortastende man m., vrouw v.

Zuschlämmen, (*schlämmte zu, zugeschlämmt*) bedr. ww. met slijk of modder verstopt zijn.

Zuschleiern, (*schleierte zu, zugeschleiert*) bedr. ww. dichtsluieren, met een sluier bedekken.

Zuschleifen, (*schliff zu, zugeschliffen*) bedr.ww. onr.*ein Messer* -, slijpen; *spitzig* -, door slijpen spits maken, spits toeslijpen; *glatt* -, polijsten; 2. Z. *zuschleppen.*

Zuschlemmen, (*schlemmte zu, zugeschlemmt*) bedr. en o. ww., Z. *zuschlämmen.*

Zuschleppen, (*schleppte zu, zugeschleppt*) bedr. ww. sleepen naar; (fig.) heimelijk aanbrengen.

Zuschlieszen, (*schloss zu, zugeschlossen*) bedr.ww.onr. toesluiten, dichtsluiten; *jemn. die Thüre vor der Nase* -, dichtdoen, sluiten; *hinter sich* -, de deur achter zich sluiten; 2. wed. ww. *sich* -, gesloten worden, zich sluiten.

Zuschlingen, (*schlang zu, zugeschlungen*) bedr. ww. onr. toerijgen, dichtrijgen.

Zuschmeiszen, (*schmiss zu, zugeschmissen*) bedr. ww. onr. toesmijten, dichtsmijten, Z. *zuwerfen.*

Zuschmelzen, (*schmelzte zu, zugeschmelzt*) bedr. ww. toesmelten, dichtsmelten; (Scheik.) hermetisch sluiten.

Zuschmettern, (*schmetterte zu, zugeschmettert*) bedr. ww., Z. *zuwerfen.*

Zuschmieden, (*schmiedete zu, zugeschmiedet*) bedr. ww. toesmeden, dichtsmeden; it. door smeden den behoorlijken vorm geven.

Zuschmiegen (sich), (*schmiegte zu, zugeschmiegt*) wed. ww., Z. *anschmiegen (sich); 2. einschmeicheln (sich).*

Zuschmieren, (*schmierte zu, zugeschmiert*) bedr. ww. toesmeren, dichtsmeren; (Zeew.) kalefateren; 2. (Scherts.) morsen.

Zuschnallen, (*schnallte zu, zugeschnallt*) bedr. ww. toegespen, dichtgespen.

Zuschnappen, (*schnappte zu, zugeschnappt*) o. ww., m. *h.* happen naar, bijten naar, toehappen, toebijten; 2. m. *s.* (van messen &), toevallen, dichtgaan, dichtspringen.

Zuschneide-brett, (*-(e)s,* mv. *-er*) o. snijplank, snijtafel v.; *-leiste* v. (Glaz.) winkelhaak m.; *-messer* o. snijmes o.; *-nodel* m. (Speld.) doos v. om de stompjes af te snijden.

Zuschneiden, (*schnitt zu, zugeschnitten*) bedr. ww. onr. *ein Kleid* -, snijden; *jemn. Arbeit* -, voorsnijden; (Schoenm.) *Oberleder* -, afsnijden; (Speld.) de stompjes afsnijden; II. o. zelfst. snede v., fatsoen o.; *es im - versehen,* verkeerd snijden, geene goede snede geven; 2. *jemn. die Bissen* -, voorsnijden, Z. *Zuschnitt.*

Zuschneider, (*-s,* mv. *Zuschneider*) m. (Kleerm.) voorsnijder, snijder, coupeur m.

Zuschneide-tafel, (*-n*) v., **-tisch,** (*-es,* mv. *-e*) m., Z. *-brett.*

Zuschneidung, (*-en*) v., Z. *zuschneiden;* it. snede v.

Zuschneien, (*schneite zu, zugeschneit*) onp. ww., Z. *verschneien.*

Zuschnellen, (*schnellte zu, zugeschnellt*) bedr. ww. heenwerpen naar.

Zuschnitt, (*-(e)s,*mv.*-e*) m. snede v., fatsoen o., taille v.; (fig.) *die Sache ist schon im -e verdorben,* de zaak is van begin af verkeerd geweest.

Zuschnüren, (*schnürte zu, zugeschnürt*) bedr. ww. toesnoeren, dichtsnoeren, dichtrijgen; *ein Frauenzimmer* -, het korset aanrijgen; *jemn. den Hals* -, toeknijpen; it. iem. worgen of wurgen.

Zuschrauben, (*schraubte zu, zugeschraubt*) bedr.ww. dichtschroeven, toeschroeven.

Zuschreiben, (*schrieb zu, zugeschrieben*) bedr. ww. onr. *jemn.* -, schrijven aan; it. schriftelijk opdragen; (Hand.) *jemn. eine Summe* -, goedschrijven, krediteeren, op order stellen, op rekening stellen; (Ger.) toekennen; *jemn. ein Buch* -, Z. *zueignen;* (fig.) *eine Schuld, eine Arbeit &, jemn. etw.* -, toeschrijven, wijten, telastleggen; it. *jemn. etw.* -, betichten van; *schreiben Sie es sich selbst zu, wenn &,* wijt het aan u zelven &; 2. o. ww., m. *h.* voortgaan met schrijven, doorschrijven, toeschrijven.

Zuschreien, (*schrie zu, zugeschrien*) o. ww. onr., m. *h.* toeschreeuwen, schreeuwen tot of aan; 2. voortgaan met schreeuwen.

Zuschreiten, (*schritt zu, zugeschritten*) o. ww. onr., m. *s.* stappen naar, gaan naar, naderen; 2. voortgaan met stappen; it. *brav, wacker* -, doorstappen.

Zuschrift, (*-en*) v. (Hand.) brief m., schrijven o., missive v., letteren v. mv.; (Letterk.) opdracht v.

Zuschroter, (*-s,* mv. *Zuschroter*) m. vleeschhouwer, slager m.

Zuschub, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *Vorschub.*

Zuschüren, (*schürte zu, zugeschürt*) bedr. ww. het vuur opstoken, opporren, hout bij leggen; (fig.) aanstoken, aanhitsen, verbitteren.

Zuschuss, (*-schusses,* mv. *-schüsse*) m. (van melk in de borsten), sterke toevloed m.; 2. (van geld), verhoogde bijdrage v.; 3. geldelijke hulp v., bijstand m. in geld, voorschot o.; (Fin.) opcenten o. mv., buitengewone belasting v., buitengewoon krediet o.

Zuschuss-bogen, (*-bogens,* mv. *-bogen*) m. inschietvel o.; *-papier* o. inschietpapier o.; *-steuer* v. buitengewone belasting v.; *-tage* m. mv. epacten v. mv.

Zuschütten, (*schüttete zu, zugeschüttet*) bedr. ww. *eine Grube* -, volgooien, volstorten; it. bijstorten, bijgieten, door bijstorten verstoppen; 2. voortgaan met gieten; *schütte nur zu!,* giet maar toe, ga maar voort met gieten.

Zuschwären, (*schwärte zu, zugeschwärt*) o. ww., m. *s.* toezweren, dichtzweren; 2. overal zweren.

Zuschwellen, (*schwoll zu, zugeschwollen*) o. ww. onr., m. *s.* toezwellen, dichtzwellen, door zwelling sluiten.

Zuschwimmen, (*schwamm zu, zugeschwommen*) o. ww. onr., m. *s.* heenzwemmen, heendrijven, zwemmen naar; 2. doorzwemmen, voortzwemmen, voortgaan met zwemmen; it. zich haasten met zwemmen.

Zuschwören, (*schwur zu, zugeschworen*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, onder eede verzekeren, bezweren.

Zusegeln, (*segelte zu, zugesegelt*) o. ww., m. *s.*, Z. *zuschiffen;* 2. voortgaan met zeilen, doorzeilen; *schnell* -, zoo hard mogelijk zeilen of varen.

Zusehen, (*sah zu, zugesehen*) o. ww. onr., m. *h. bei etw.* -, toezien, toeschouwer zijn, toekijken; *er hat blosz zugesehen,* hij is maar bloot toeschouwer geweest; it. *noch eine Zeit lang* -, geduld hebben, wachten; (fig.) *ich kann diesem Unfuge nicht länger* -, ik kan & niet langer aanzien, dulden, verdragen; 2. - *dass &,* oppassen, zorg dragen, acht geven, letten op; *sieh zu, dass du nicht fällst, dass es an nichts fehle,* zie toe, let er op, draag zorg, pas op &; *da mag er* -, dat is zijne zaak, dat moet hij weten, daar moet hij op passen.

Zusehend(s), bijw. zichtbaar, zienderoog.

Zuseher, (*-s,* mv. *Zuseher*) m., Z. *Zuschauer.*

Zusein, (*war zu, zugewesen*) o. ww. onr. toe zijn, dicht zijn, gesloten zijn.

Zusenden, (*sandte zu, zugesandt*) bedr. ww. onr., Z. *zuschicken.*

Zusendung, (*-en*) v., Z. *zusenden;* it. toezending, bezending v.

Zusetzen, (*setzte zu, zugesetzt*) bedr. ww. zetten bij, bijzetten; 2. bijvoegen, bijdoen; *an's, auf's Feuer* -, op het vuur zetten; *die Speisen* -, op het vuur zetten, opzetten (om te koken); 3. *ein Metall zu einem andern* -, vermengen; *beim Schmelzen Blei* -, lood bijgieten; (Fin.) een of meer nieuwe stortingen doen, bijstorten, bijpassen; (Sp.) den inzet vermeerderen; (fig.) *sein Vermögen* -, opofferen; 4. *eine Oeffnung* -, sluiten, dichtmaken, toestoppen; *den Ofen* -, sluiten; *ein Gerinne* -, tegenhouden, stoppen; (Zeew.) *die Segel* -, bijzetten; 5. Z. *hinzusetzen;* II. o. ww., m. *h. jemn.* - aanzetten, hevig aandringen bij; *jemn. har* -, hevig aandringen bij; (Volkst.) iem. het mes op de keel zetten; *jemn. mit Bitten* -, lastig vallen, bestormen, overvallen; *jemn. mit Drohworten* -, dreigend toespreken; *mit Schlägen* -, slaan om te noodzaken iets te doen; *einer Festung hart* -, bestormen; *seinem Gegner im Fechten hart* -, flink aantasten; 2. *jemn. mit Geld* -, ondersteunen, helpen, te hulp komen; *sich im Essen und Trinken* -, nieuwe krachten verzamelen; *nichts zuzusetzen haben,* van zijne inkomsten moeten leven; (van het lichaam), niets hebben om bij te zetten, zwak zijn.

Zusetzung, (*-en*) v., Z. *zusetzen;* it. bijzetting, bijstelling v.; (Spraakk.)

bijstelling v.; it. uitweiding, uitbreiding, vermeerdering v.

Zuseyn, (*war zu, zugewesen*) o.ww. onr. (veroud.), Z. *zusein.*

Zusichern, (*sicherte zu, zugesichert*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, verzekeren, waarborgen, de zekerheid geven van.

Zusicherung, (*-en*) v., Z. *zusichern;* it. verzekering, waarborging v., waarborg m.

Zusiegeln, (*siegelte zu, zugesiegelt*) bedr. ww. verzegelen, dichtzegelen, toelakken.

Zusiegelung, v., Z. *zusiegeln;* it. verzegeling v.

Zusingen, (*sang zu, zugesungen*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, iem. iets toezingen; 2. o. ww., m. *h.* voortgaan met zingen.

Zuspeise, (*-n*) v., Z. *Zukost, Zugemüse.*

Zusperren, (*sperrte zu, zugesperrt*) bedr. ww., Z. *versperren.*

Zuspielen, (*spielte zu, zugespielt*) bedr. ww. *jemn. den Ball* -, toewerpen; (fig.) toestoppen, in de hand spelen, op behendige wijze verschaffen.

Zuspinnen, (*spann zu, zugesponnen*) bedr. ww. onr. met een spinneweb overdekken; 2. *jemn. etw.* -, door spinnen verschaffen.

Zuspitzbank, (*-bänke*) v. (Speld.) bank v. om de punten te slijpen.

Zuspitzen, (*spitzte zu, zugespitzt*) bedr. ww. de punt maken, aanpunten, puntig maken; *einen Bleistift* -, eene punt maken aan, aanpunten; (Speld.) *die Nadeln* -, de punten, de punt aanvijlen; (Bouwk.) *ein Gewölbe* -, ophoogen; (Bergw.) nauwer toeloopen, spits uitloopen, in een punt uitlooper; (Wapenk.) *unten zugespitzt,* beneden toegespitst; 2. wed. ww. *sich* -, in eene spits of punt uitloopen; (gemeenz.) *fein zugespitzt,* fijn overlegd, slim.

Zuspitzer, (*-s,* mv. *Zuspitzer*) m. (Speld.) puntslijper m.

Zuspitzung, (*-en*) v., Z. *zuspitzen;* (Bouwk.) ophooging v.; (Krist.) vereeniging v. van twee of drie vlakken; *-sflächen, -skanten* v. mv. vlakken o. mv., kanten m. mv. die in eene punt uitloopen of zich vereenigen.

Zusprache, (*-n*) v., Z. *Zuspruch.*

Zusprechen, (*sprach zu, zugesprochen*) o. ww., m. *h. jemn.* -, Z. *zureden; jemn. freundlich* -, aanspreken, het woord richten tot; *einem Kranken* -, toespreken, moed inspreken, troosten, opwekken; it. ter dood voorbereiden; (Jachtw.) *den Hunden* -, toespreken, aanhitsen; (Rijk.) *einem Pferde* -, aanzetten; (fig.) *einer Speise gut* -, flink eten van; (fig.) *einer Flasche brav* -, terdeeg aanspreken, ferm drinken van; II. bedr. ww. *jemn. Muth* -, moed inspreken, aanmoedigen; *jemn. Trost* -, troosten, woorden van troost toespreken, bemoedigen; 2. (Rechtspr.) *jemn. etw.* -, toewijzen, recht verschaffen; *-des Urtheil,* toewijzend vonnis o.; (gemeenz.) *bei jemn.* -, aanloopen, inloopen, een kort bezoek afleggen; 2. voortgaan met spreken, doorspreken, doorpraten.

Zusprechung, (*-en*) v., Z. *zusprechen;* it. *gerichtliche* -, toewijzing v.

Zusprengen, (*sprengte zu, zugesprengt*) o. ww., m. *s. auf jem., auf etw.* -, toespringen, toesnellen.

Zuspringen, (*sprang zu, zugesprungen*) o. ww. onr., m. *s. auf jem., auf etw.* -, toespringen, toeschieten, toesnellen, zich werpen op; 2. voortgaan met springen, doorspringen; *spring zu!,* spring maar toe!

Zuspruch, (*-(e)s,* mv. *Zusprüche*) m. toespraak, aanspraak, vermaning, vertroosting v., troost m.; it. aanmoediging, aanhitsing, aansporing, hulp v.; 2. kort bezoek o., visite v.; *guten - haben,* veel klanten hebben; it. veel aanloop hebben; 3. Z. *Anspruch.*

Zuspünden, (*spündete zu, zugespündet*) bedr. ww. *ein Fass* -, met eene bom toestoppen, eene spon doen in.

Zustammeln, (*stammelte zu, zugestammelt*) bedr. ww. toestamelen, stamelend zeggen.

Zustampfen, (*stampfte zu, zugestampft*) bedr. ww. dichtstampen, toestampen; 2. o. ww., m. *h.* voortgaan met stampen, doorstampen.

Zustand, (*-(e)s,* mv. *Zustände*) m. toestand, staat m.; *in gutem -e,* in goeden staat; (van personen) gezeten; (van boeken &) goed uitziende; 2. gesteldheid v., voorkomen o.; it. lot o.; 3. (van het gemoed), gesteldheid v., gemoedstoestand m.; *die Zustände des Lebens,* verschillende omstandigheden v. mv.

Zuständig, bijv. en b. toekomend, toebehoorend; *-keit* v. (van een goed), eigendom o.; 2. recht o., Z. *Befugniss.*

Zuständlich, bijv. en b. (Spraakk.) (van werkwoorden), onzijdig, intransitief, niet overgankelijk; 2. een toestand betreffende.

Zustandswort, (*-wort(e)s,* mv. *-wörter*) o. onzijdig werkwoord, intransitief of niet overgankelijk werkwoord o.

Zustechen, (*stach zu, zugestochen*) bedr. ww. onr. toenaaien, dichtsteken, dichtnaaien; 2. o. ww., m. *h.* voortgaan met steken, steken naar, toesteken.

Zustecken, (*steckte zu, zugesteckt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, heimelijk toesteken, in de hand stoppen; 2. *etw.* -, (met eene speld), dichtsteken, toesteken; 3. voortgaan met steken, doorsteken.

Zustehen, (*stand zu, zugestanden*) o. ww. onr., m. *h.*, Z. *gehören;* (Rechtspr.) *einem Gerichtshofe* -, tot het ressort behooren van; 2. passen, betamen, Z. *anstehen.*

Zustellen, (*stellte zu, zugestellt*) bedr. ww. sluiten, stellen naast, in den weg stellen, versperren; (Jachtw.) *ein Jagen* -, eene jacht afsluiten; 2. (Giet.) *den Ofen* -, toestellen, gereed maken; it. herstellen, Z. *übergeben; wieder* -, Z. *wiedergeben; jemn. Glauben* -, geloof slaan aan, vertrouwen stellen in.

Zusterben, (*starb zu, zugestorben*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, door sterfgeval ten deel vallen, door versterf of erfenis krijgen.

Zusteuer, (*-n*) v. belasting, buitengewone belasting v., Z. *Beisteuer, Nachsteuer.*

Zustcuern, (*steuerte zu, zugesteuert*) o, ww., m. *h.*, Z. *beisteuern;* it. *nachsteuern;* II. toesturen, sturen naar, richten naar; 2. voortgaan te sturen, doorsturen, den tocht voortzetten.

Zustimmen, (*stimmte zu, zugestimmt*) bedr. ww., Z. *beistimmen.*

Zustimmig, bijv. en b. toestemmend, goedkeurend.

Zustimmung, (*-en*) v., Z. *Beistimmung.*

Zustopfen, (*stopfte zu, zugestopft*) bedr. ww. toestoppen, dichtstoppen; *mit Werg* -, kalefat(er)en; it. Z. *zupfropfen;* (Zeew.) kalefateren; (Naai.) lappen, stoppen, verstukken, een stuk zetten in.

Zustöpseln, (*stöpselte zu, zugestöpselt*) bedr. ww. met eene kurk of prop sluiten.

Zustoszen, (*stiesz zu, zugestoszen*) bedr. ww. onr. *jemn. den Ball* -, toestooten, stooten naar, Z. *zuschlagen;* 2. *eine Thüre* -, dichtstooten, toestooten, toeduwen, door stooten sluiten; II. o. ww. *jemn.* -, overvallen, overkomen; *es stiesz ihm eine Ohnmacht zu,* hij werd door eene onmacht overvallen, kreeg onverwacht eene flauwte.

Zustreben, (*strebte zu, zugestrebt*) o. ww., m. *h.* trachten naar, pogen, beproeven, streven naar.

Zustreichen, (*strich zu, zugestrichen*) bedr. ww. onr. toestrijken, dichtstrijken, dichtstoppen; 2. o. ww. blijven voortstrijken, met wrijven voortgaan, met strijken voortgaan.

Zustricken, (*strickte zu, zugestrickt*) bedr. ww. toebreien, dichtbreien; *Löcher in einem Strumpfe* -, dichtbreien, mazen; 2. met koorden omringen; *jemn. den Hals* -, toebinden, wurgen of worgen; II. o. ww., m. *h.* voortgaan met breien, doorbreien.

Zustrom, (*-(e)s,* mv. *Zuströme*) m. bijstroom, nevenstroom m., nevenrivier v.

Zuströmen, (*strömte zu, zugeströmt*) o. ww., m. *s.* (fig.) toevloeien, toestroomen, instroomen; 2. voortgaan met stroomen; II. o. zelfst., Z. *Zustrom.*

Zustülpen, (*stülpte zu, zugestülpt*) bedr. ww. bedekken, met een stolp bedekken.

Zustürmen, (*stürmte zu, zugestürmt*) o. ww., m. *s. auf jem.* of *etw.* -, toestormen, losstormen, zich werpen, ijlen naar, aanstormen; it. blijven stormen, blijven waaien.

Zustürzen, (*stürzte zu, zugestürzt*) o. ww., m. *s.* (van eene groeve), toestorten, instorten, dichtvallen; *auf jem.* -, zich werpen; 2. bedr. ww. *eine Grube* -, volgooien, dichtwerpen, toewerpen.

Zustutzen, (*stutzte zu, zugestutzt*) o. ww., Z. *stutzen, abstutzen;* (fig., gemeenz.) *einen jungen Menschen* -, opvoeden, vormen; it. africhten, dresseeren, beschaven.

Zutakeln, (*takelte zu, zugetakelt*) bedr. ww. (Zeew.) takelen, optakelen, optuigen, van takelwerk voorzien.

Zutanzen, (*tanzte zu, zugetanzt*) o. ww., m. *h.* al dansende gaan naar; 2. doordansen, voortgaan met dansen.

Zutappen, (*tappte zu, zugetappt*) o. ww., m. *h.* al tastende naderen, in den blinde rondtasten, onhandig aanpakken, op den tast verder gaan.

Zutäppisch, bijv. nw. lomp, onhandig, onvoorzichtig.

Zuthat, (*-en*) v. bijgevoegde stof v., bijvoegsel, inmengsel o.; (Kookk.) Z. *Zubehör;* (Kleerm.) verschot, garneersel, versiersel o.

Zuthätig, bijv. nw. indringend, zeer minzaam, flikflooiend; *-keit* v. indringerij, groote minzaamheid, flikflooierij v.

Zutheilen, (*theilte zu, zugetheilt*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, toedeelen, toewijzen, voor zijn aandeel geven; *gerichtlich* -, toewijzen. 2. *einen Preis* -, toekennen; Z. *austheilen.*

Zutheilung, (*-en*) v., Z. *zutheilen;* it. toekenning, toewijzing v.

Zuthulig, bijv. nw., **-keit,** v., Z. *zuthätig &.*

Zuthun, (*that zu, zugethan*) bedr. ww. onr. er bij doen, bijvoegen, toevoegen; 2. toedoen, dichtdoen, sluiten; *die Augen, ein Auge* -, toedoen, sluiten; it. (fig.) niet zien, ongelukken toelaten, toegevend zijn, door de vingers zien; II. wed. ww. *sich bei jemn.* -, trachten in te dringen, flikflooien; *jemn., einer Partei zugethan sein,* toegedaan zijn, genegen zijn; III. o. zelfst. bijvoeging v.; 2. medewerking, deelneming v.

Zutraben, (*trable zu, zugetrabt*) o. ww., m. *s.* draven naar, heendraven; 2. doordraven, voortgaan met draven.

Zutragen, (*trug zu, zugetragen*) bedr. ww. onr. dragen naar, aandragen, heendragen; (fig.) *Neuigkeiten* -, aanbrengen; (i. k. bet.) verklikken; 2. o. ww., m. *h.* ontvangen, vruchtbaar zijn; 3. wed. ww., Z. *sich ereignen;* II. o. zelfst., Z. *Zuträgerei.*

Zuträger, (*-s,* mv. *Zuträger*) m., **-in,** (*-nen*) v. aanbrenger, verklikker m., verklikster, aanbrengster v.

Zuträgerei, (*-en*) v. aandragen, aanbrengen, verklikken o., aanbrengerij v.; 2. nieuwtje, vertelseltje, nieuws, praatje o.

Zuträglich, bijv. en b., Z. *ergiebig;* 2. voordeelig, nuttig, heilzaam, dienstig; *der Gesundheit* -, nuttig voor; *-keit* v. nut o., nuttigheid, heilzaamheid v., voordeel o.

Zutrauen, (*traute zu, zugetraut*) bedr. ww. *jemn. etw.* -, iem. in staat achten; *jemn. viel* -, een goed denkbeeld hebben van, veel vertrouwen stellen in; *jemn. wenig* -, weinig vertrouwen stellen in, wantrouwen, een slechten dunk hebben van; *jemn. Gutes, Rechtschaffenheit* -, een goeden dunk hebben van, iem. voor goed, rechtschapen aanzien; II. o. zelfst. vertrouwen o., hoop, verwachting v., dunk m.; *kein - zu jemn. haben,* geen vertrouwen stellen in.

Zutrauens-werth, -würdig, bijv. nw. het vertrouwen waardig, te vertrouwen.

Zutraulich, bijv. en b. vertrouwelijk; *- mit jemn. sprechen,* vertrouwelijk, in vertrouwen met iem. spreken; 2. vertrouwelijk, gemeenzaam, intiem; *-keit* v. vertrouwen, vertrouwelijkheid, gemeenzaamheid v.

Zutreffen, (*traf zu, zugetroffen*) o. ww. onr., m. *h.* uitkomen, zich verwezenlijken, met de waarheid overeenstemmen; *auf ein Haar* -, precies uitkomen; (van eene uitdrukking), waar zijn; 2. *mit etw.* -, overeenkomen, overeenstemmen, Z. *eintreffen.*

Zutreiben, (*trieb zu, zugetrieben*) bedr. ww. onr. *das Wild* -, drijven naar, jagen naar; *ein Fass* -, hoepels drijven om, aandrijven, de naden doen verdwijnen; II. o. ww., m. *h.* een overschot krijgen bij het afdrijven van zilver; 2. voortgaan met jagen, voortgaan met drijven.

Zutreten, (*trat zu, zugetreten*) bedr. ww. onr. dichttrappen, toetrappen; *die Thüre* -, dichttrappen; II. o. ww., m. *s.* naderen, toetreden, naderbij komen; (van eene ziekte), overvallen, uitbarsten; (van brand), uitbarsten; 2. deelgenoot worden, van de partij worden.

Zutrieb, (*-(e)s*) m., z. m., Z. *zutreiben;* 2. (Zuiv.) overschot o. bij het afdrijven van zilver.

Zutrinken, (*trank zu, zugetrunken*) bedr. ww. onr. *jemn.* -, toedrinken, noodigen om te drinken; *jemn. eine Gesundheit* -, toebrengen, op iems. gezondheid drinken; 2. o. ww., m. *h.* voortgaan met drinken.

Zutritt, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. toegang m.; *- bei jemn. haben,* toegang hebben tot, mogen naderen tot; *der - zu ihm ist schwer,* het is moeielijk hem te naderen, hij is moeielijk genaakbaar; (Tooneelk.) *freien - haben,* vrijen toegang hebben; (fig.) toetreding v.

Zutrumpfen, (*trumpfte zu, zugetrumpft*) bedr. ww. troef toegeven.

Zutschkännchen, (verkl.) o. pijpkan v., zuigfleschje o.

Zuttel, (*-s,* mv. *Zuttel*) m., Z. *Zottel.*

Zuverlässig, (*-er, -st*) bijv. en b. zeker, stellig, gewis, bepaald, ontwijfelbaar, echt; *-er Mann,* beproefd, vertrouwbaar; *-keit* v. zekerheid, echtheid, getrouwheid, ontwijfelbaarheid v.

Zuversicht, v., z. m. vertrouwen o., overtuiging, zekerheid, gerustheid, stellige verwachting, gegronde hoop v.

Zuversichtlich, (*-er, -st*) bijv. nw. (van de hoop), gegrond, zeker, vast; *- sprechen,* met gerustheid; *- beten,* vol vertrouwen; *-keit* v. vertrouwen o., gerustheid, stellige verwachting, gegronde hoop v.

Zuvor, bijw. te voren, vooraf, vooruit, Z. *vorher;* 2. vooreerst, aanvankelijk, voor alles, voor alle dingen; 3. eertijds, voor dat &.

Zuvor-andeuten, -bedenken, -bedeuten, & Z. *vorherandeuten &.*

Zuvorbestehen, (*bestand zuvor, zuvorbestanden*) bedr. ww. onr. van te voren bestaan, vooruit bestaan.

Zuvordasein, (*war zuvor da, zuvordagewesen*) o. ww. onr. het eerst er zijn; 2. vooraf bestaan.

Zuvörderst, bijw., Z. *zuvor* (2); it. in de eerste plaats.

Zuvoreinnehmen, (*nahm zuvor ein, zuvoreingenommen*) bedr. ww. onr., Z. *voreinnehmen.*

Zuvorempfinden, (*empfand zuvor, zuvorempfunden*) bedr. ww. onr. vooraf smaken, een voorsmaak hebben, een voorgevoel hebben.

Zuvorkommen, (*kam zuvor, zuvorgekommen*) o. ww. onr., m. *s. jemn.* -, voorkomen, vooruit zijn, het winnen van; (fig.) *jemn. mit etw.* -, de loef afsteken; *ich wollte klagen, aber er kam mir zuvor,* hij kwam mij voor; *jemn. mit Höflichkeiten* -, voorkomen; it. voorkomend zijn; *einer Sache, Krankheit, einem Uebel* -, voorkomen; *-d,* voorkomend, verplichtend; II. o. zelfst, vooralgaande waarschuwing v.; it. - of *-heit* v. voorkomendheid, beleefdheid, gedienstigheid v.

Zuvorkunft, v., z. m., Z. *Zuvorkommen (heit).*

Zuvorlaufen, (*lief zuvor, zuvorgelaufen*) bedr. ww. onr., Z. *vorlaufen;* it. *zuvorkommen.*

Zuvorsagen, -sehen, bedr. ww., Z. *vorhersagen &.*

Zuvorthun, (*that zuvor, zuvorgethan*) bedr. ww. onr., het eerst doen; it. vooraf doen; (fig.) *es jemn. an* of *in etw.* -, Z. *übertreffen.*

Zuvorwegnehmen, (*nahm zuvor weg, zuvorwegyenommen*) bedr. ww. onr. vooruit nemen, opnemen.

Zuvorwissen, (*wusste zuvor, zuvorgewusst*) o. ww. onr., Z. *vorherwissen.*

Zuwachs, (*-es*) m., Z. m. aanwas m., vermeerdering, grootere opbrengst v., Z. *Ertrag;* (Boschw.) (van een bosch), aangroeien o.; (van ongeluk), overmaat v.; (van de bevolking), toeneming v.; (van land), aanslibbing v.; *-recht* v., Z. *Anwachsrecht.*

Zuwachsen, (*wuchs zu, zugewachsen*) o. ww. onr., m. *s.* aangroeien, aanwassen; (fig.) *jemn.* -, toekomen, ten deel vallen; *dadurch wächst mir ein groszer Vortheil zu,* daaruit volgt voor mij &; 2. (Tuinb.) (van de schors &), toegroeien, dichtgroeien; (van eene wond), dichtgaan.

Zuwachsungsrecht, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. (Ger.) recht o. van aanslibbing, recht o. op aangeslibden grond.

Zuwägen, (*wog zu, zugewogen*) bedr. ww. onr. *jemn. etw.* -, voorwegen, toewegen, in tegenwoordigheid van & wegen; (fig.) toedeelen, het toekomend aandeel geven.

Zuwallen, (*wallte zu, zugewallt*) o. ww., m. *s.* heengaan, heentrekken naar.

Zuwälzen, (*wälzte zu, zugewälzt*) bedr. ww. heenrollen, heenwentelen; (fig.) *jemn. die Schuld* -, de schuld schuiven op; 2. *eine Höhle* -, dichtrollen, sluiten door er iets voor te wentelen.

Zuwandern, (*wanderte zu, zuge-*

wandert) o. ww., m. *s.* heentrekken, heenreizen, gaan naar.

Zuwanken, (*wankte zu, zugewankt*) o. ww., m. *s.* waggelend heengaan naar, heenwaggelen.

Zuwarten, (*wartete zu, zugewartet*) o. ww., m. *h.* wachten, in de verwachting zijn, afwachten; *-de Politik*, afwachtende politiek.

Zuwege, bijw. teweeg, te voorschijn, in het leven.

Zuwegebringen, (*brachte zuwege, zuwegegebracht*) bedr. ww. onr. *einen Plan -*, uitvoeren, uitvoering geven aan; *ein Kunstwerk -*, slagen in, uitvoeren; *etw. -*, teweegbrengen, veroorzaken; 2. *jemn. etw. -*, verschaffen, bezorgen, doen krijgen; *jems. Gunst -*, verwerven.

Zuwehen, (*wehte zu, zugeweht*) o. ww., m. *h.* (van den wind), door waaien drijven, toewaaien, aanwaaien; 2. *die Wege mit Schnee -*, door den wind bedekken met.

Zuweilen, bijw. somwijlen, somtijds, nu en dan.

Zuweisen, (*wies zu, zugewiesen*) bedr. ww. onr. *jemn. eine Person -*, verwijzen naar, adresseeren aan; *jemn. Kunden -*, doen krijgen, recommandeeren, aanbevelen.

Zuwenden, (*wandte zu, zugewandt*) bedr. ww. onr. wenden naar, toewenden; *jemn. den Rücken -*, toedraaien, toekeeren; (fig.) *jemn. etw. -*, verschaffen, doen krijgen, toestoppen; *Hoffnung -*, vertrouwen stellen; *Zutrauen -*, schenken.

Zuwerfen, (*warf zu, zugeworfen*) bedr. ww. onr. heenwerpen, heengooien, werpen naar; *einen Prügel -*, toesmijten, toegooien; *jemn. ein Stück Brod -*, toegooien; *verliebte Blicke -*, werpen naar, slaan op; 2. (fig., gemeenz.) *einem Diener etw. -*, geven, toestaan, schenken; (Naai.) toeslaan, Z. *zuflicken*; 3. *einen Graben -*, dichtgooien, volgooien, volwerpen; *die Thüre -*, dichtgooien, dichtsmijten; 4. voortgaan met werpen; it. uit alle kracht werpen.

Zuwickeln, (*wickelte zu, zugewickelt*) bedr. ww., Z. *aufwickeln*; 2. Z. *einwickeln*.

Zuwider, voorz. (met den 3en nv.) en bijw. tegenstrijdig met, in strijd met, in tegenspraak met, tegenovergesteld; *dem Gesetze -*, tegen de wet; *dem Gesetze - handeln*, tegen de wet handelen, de wet overschrijden, de wet te buiten gaan, de wet schenden; *einem Vortrage -*, tegen; it. *jemn. - handeln, jemn. - sein*, iem. tegenwerken, dwarsboomen; (gemeenz.) *wenn Ihnen dieses nicht - ist*, als dit niet tegen uw zin is, als dit u niet mishaagt; *es mag ihm - sein oder nicht*, of hij er tegen is of niet, of hij er iets tegen heeft of niet; *der Schamhaftigkeit - sein*, stuitend, kwetsend; 2. *jemn. - sein*, (van personen), een afkeer hebben van, niet ingenomen zijn met; (van spijzen), een afkeer verwekken; *er ist mir -, sein ganzes Wesen ist mir -*, ik heb iets tegen hem, zijn geheele wezen bevalt mij niet; *der Wein ist ihm -*, hij heeft een afkeer van wijn; *- laufen*, in tegenovergestelde richting loopen.

Zuwiegen, (*wog zu, zugewogen*) bedr. ww. onr., Z. *zuwägen*.

Zuwinken, (*winkte zu, zugewinkt*) o. ww. toewenken, een wenk geven, toeknikken; 2. bedr. ww. *jemn. Beifall -*, goedkeurend toeknikken.

Zuwintern, (*winterte zu, zugewintert*) o. ww. toevriezen, dichtvriezen.

Zuwirbeln, (*wirbelte zu, zugewirbelt*) bedr. ww. met een wervel sluiten; 2. o. ww. toerollelen.

Zuwispern, (*wisperte zu, zugewispert*) bedr. ww., Z. *zufflüstern*.

Zuwogen, (*wogte zu, zugewogt*) o. ww., m. *s.* heengolven, golven naar.

Zuwölben, (*wölbte zu, zugewölbt*) bedr. ww. met een gewelf of verwulf sluiten.

Zuwölken, (*wölkte zu, zugewölkt*) bedr. ww., Z. *bewölken*,

Zuwort, (*-(e)s*, mv. *Zuwörter*) o. (veroud.) Z. *Umstandswort*.

Zuwurf, (*-(e)s*, mv. *Zuwürfe*) m. (Naai.) aangezette lap m.

Zuzählen, (*zählte zu, zugezählt*) bedr. ww. *jemn. etw. -*, toetellen, voortellen; *etw. zu der Zahl -*, bijtellen; (Hand.) *jemn. etw. -*, op rekening leveren.

Zuzahlen, (*zahlte zu, zugezahlt*) bedr. ww. bijbetalen.

Zuzäunen, (*zäunte zu, zugezäunt*) bedr. ww., Z. *einzäunen, umzäunen*.

Zuzeiten, bijw., Z. *zuweilen*.

Zuzeugen, (*zeugte zu, zugezeugt*) bedr. ww. (Zeew.) *ein Raa -*, optuigen.

Zuziehen, (*zog zu, zugezogen*) bedr. ww. onr. trekken naar, heentrekken, heensleepen; (fig.) *jem. dem Abgrunde -*, iem. in het verderf sleepen; it. *jem. zu etw. -*, deelgenoot maken van; *jemn. zur Tafel -*, uitnoodigen; *zu einer Gesellschaft -*, doen deel nemen aan, opnemen, toelaten; *zu einer Berathschlagung -*, oproepen; it. den raad inwinnen van; *mehrere Aerzte -*, raadplegen, consulteeren; 2. veroorzaken, zich op den hals halen; *sich den Tod -*, zich den dood op den hals halen; *sich eine Krankheit -*, zich eene ziekte op den hals halen; *sich Händel -*, twist krijgen, oorzaak zijn van; *sich ein Fieber -*, de koorts krijgen; 3. *Vieh, Pferde -*, telen, fokken, kweeken; 4. *die Vorhänge -*, toehalen, toetrekken, dichttrekken; *einen Knoten -*, aantrekken, aanhalen; *eine Thüre -*, dichttrekken, sluiten; II. o. ww., m. *s.* zich richten, zich begeven naar, trekken naar; *wärmern Gegenden -*, naar warmer landen trekken, Z. *ziehen*; 2. m. *h.* voortgaan met trekken, doortrekken.

Zuziehung, (*-en*) v., Z. *zuziehen*; it. uitnoodiging, toelating, vereeniging, hulp v., bijstand, raad m.; *mit* of *unter jems. -*, na & geraadpleegd te hebben; *ich thue nichts ohne seine -*, zonder hem te raadplegen, zonder zijne voorkennis.

Zuzimmern, (*zimmerte zu, zugezimmert*) bedr. ww. tot timmerhout gereed maken, schaven, hakken.

Zuzirkeln, (*zirkelte zu, zugezirkelt*) bedr. ww. nauwkeurig afmeten, afpassen; (fig.) zorgvuldig voorbereiden, netjes afpassen.

Zuzucht, v., z. m. fokken o.; 2. jong vee, fokvee o.; 3. (Pl.) jonge boom m., loot v.

Zuzug, (*-(e)s*, mv. *Zuzüge*) m. hulptroepen m. mv.; (in Hamburg), merk o. op haringtonnen.

Zuzwängen, (*zwängte zu, zugezwängt*) bedr. ww. met geweld sluiten, met geweld dichtdoen.

Zwabeln, (*zwabelte, gezwabelt*) o. ww., Z. *zappeln*.

Zwackeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) o. (Glasbl.) nijptang v.

Zwacken, (*zwackte, gezwackt*) bedr. ww. *jem. -*, knijpen, Z. *zwicken*; (fig.) *jem. -*, kwellen, knevelen, uitzuigen, afpersen; *jem. bei dem Ohre -*, trekken; it. misleiden, bedriegen, beetnemen, bedotten; *etw. -*, wegnemen, wegpakken.

Zwacker, (*-s*, mv. *Zwacker*) m., **-in,** (*-nen*) v. (fig.) woekeraar, vrek, gierigaard m.

Zwagen, (*zwagte, gezwagt*) bedr. ww. (Volksk.) hoofd en ooren wasschen, baden; *Gläser -*, den behoorlijken vorm geven.

Zwähle, (*-n*) v. servet o., handdoek m.

Zwalgen, (*zwalgte, gezwalgt*) o. ww. voortwaggelen; 2. bedr. ww., Z. *peitschen*.

Zwang, (*-(e)s*) m., z. m. dwang m., geweld o., macht v.; (Rechtspr.) pijniging v., dwang, lijfsdwang m.; *körperlicher -*, lijfsdwang m.; *- gebrauchen*, geweld gebruiken, dwingen; (fig.) gedwongenheid v.; *jemn. - anthun*, iem. dwingen; it. iem. belemmeringen in den weg leggen; *sich - anthun*, zich geweld aandoen; it. zich behelpen, zich ontberingen getroosten; *einem Gesetze - anthun*, eene wet verkrachten; (Spr.) *Hoffahrt will - leiden*, men lijdt veel door den hoogmoed; 2. (Gen.) beklemming, benauwdheid v.

Zwang-anleihe, (*-n*) v. gedwongen leening v.; *-arbeit* v. dwangarbeid m., galeistraf v.; *-bäcker, —in*, ovenhouder m., ovenhoudster v., hij. zij die voor anderen het door hen opgemaakte brood bakt; *-backofen* m. gemeenteoven, dwangoven m. waar de gemeentenaren gedwongen zijn hun brood te laten bakken; *-befehl, -brief* m. dwangbevel o.; *-dienst* m. gedwongen dienst, leendienst, heerendienst m.; *-drescher* m. (Leenw.) hij die het koren moet dorschen voor leenplicht.

Zwänge, (*-n*) v., Z. *Zwinge*.

Zwangeinrichtung, (*-en*) v. willekeurige inrichting, gedwongen instelling, inrichting v. die de vrijheid belemmert.

Zwängen, (*zwängte, gezwängt*) bedr. ww. (van nauwe kleeren), knellen; (fig.) *jem. -*, kwellen, martelen, pijnigen; *sehr -*, in moeielijkheden brengen; 2. *ein Ding in etw. hinein -*, samenpersen, met geweld inpersen.

Zwang-gerechtigkeit, (*-en*) v. dwangrecht o., rechtsban m.; *-gesetz* o. willekeurige wet v.; it. tirannieke wet v.;

-gesinde o. dienstboden mv. die verplicht zijn heerendiensten te doen; *-gewalt* v., Z. *-recht;* it. dwingelandij, tirannie v., geweld o.; *-glaube* m. opgedrongen geloof o.; *-haus* o. gevangenhuis o., gevangenis v.; *-herr, -herrscher* m. tiran, dwingeland, despoot m.; 2. heer m. die dwangrecht uitoefent, baanderheer m.; *-herrschaft* v. dwingelandij v.; *-huf* m. (Hoefsm.) te smalle hoef m., volvoetigheid v.; *-hufig* bijv. nw. volvoetig; *-hufigkeit* v. volvoetigheid v.; *-kauf* m. alleenhandel, uitsluitende handel m., monopolie o.; *-kelter* m. leenplichtige wijnpers v.; *-lehen* o. leen o. met het recht van leenhefling, leen o. dat den leenman tot persoonlijken dienst en zelfs tot bijstand met al zijne bezittingen aan den leenheer verplicht; *-los* bijv. nw. ongedwongen, vrij, naar goedvinden; *ein Werk in —en Heften herausgeben,* een werk uitgeven in afleveringen van ongelijke grootte en op onbepaalde tijden; *-losigkeit* v. ongedwongenheid, vrijheid v.; *-mittel* o. dwangmiddel o.; *-mühle* v. gemeentemolen m. waar de ingezetenen verplicht zijn te laten malen; *-ofen* m. Z. *-backofen; -pflicht* v. gedwongen verplichting v.; *-presse* v., Z. *-kelter; -recht* o. dwangrecht o.; 2. (van een molen, een wijnpers &), verplichting v. om te laten malen, persen &; 3. rechtsban m.

Zwangsacte, (*-n*) v. dwangbevel o.

Zwangsal, (*-(e)s,* mv. *-e*) m., Z. *Drangsal.*

Zwangs-arbeit, (*-en*) v. dwangarbeid, gedwongen arbeid m.; *—anstalt* v., *—haus* o. tuchthuis, gevangenhuis, rasphuis o.; *-brief* m. dwangbrief m., dwangbevel o.

Zwangschenke, (*-n*) v. gemeentekroeg v.

Zwangs-eid, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. opgelegde eed m.; *-jacke* v. dwangbuis o.; *-mittel* o., Z. *Zwangmittel.*

Zwangsoldat, (*-en,* mv. *-en*) m. soldaat m. die ingekwartierd wordt bij iem. die nalatig is in de betaling der belasting.

Zwangs-pass, (*-es,* mv. *-e*) m. gedwongen paspoort o.; *-pflicht* v. gewetensplicht m.

Zwang-trieb, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. natuurdrift v., instinct o.; *-treiben* o. laatste drijven o. van het wild voor de groote jacht begint; *-übel* o. noodzakelijk kwaad o.; *-veräusserung* v. gedwongen verkoop m.; *-voll* bijv. nw. vol dwang, uit hooge noodzakelijkheid; *-weise* bijw. uit dwang, door dwang, bij wijze van dwang, gedwongen, met geweld; *-zaun* m. gemeentehaag v.

Zwanzig, bijv. nw. twintig; *eine Anzahl von -,* een twintigtal; *es sind etwa - Wochen,* het is ongeveer twintig weken geleden.

Zwanzigeck, (*-(e)s,* mv. *-e*) o. twintighoek m.; 2. Z. *Zwanzigflach.*

Zwanziger, (*-s,* mv. *Zwanziger*) m. (in Venetië), een van den raad der twintig; 2. *-, -in* v. twintiger m., man m., vrouw v. van twintig jaar; 3. stuk o. van twintig kreutzers; 4. (cijfers), 20.

Zwanzigerlei, bijw. twintigerlei, twintigerhande.

Zwanzig-fach, -fältig, bijv. en b. twintigvoudig, twintigmaal; 2. ten getale van twintig; *-flach* o. (Meetk.) twintigvlak, lichaam o. met twintig vlakken of kanten; *-jährig* bijv. nw. twintigjarig, twintig jaar oud; *-kreuzerstück* o., Z. *Zwanziger* (3); *-männerig* bijv. nw. twintigmannerig, twintighelmig; *Klasse der —en Pflanzen,* klasse der twingtighelmige planten, isocandrie v.; *-jährlich* bijv. nw. alle twintig jaar plaats hebbende; *-pfünder* m. twintigponder m.; *-pfündig* bijv. nw. van twintig pond, twintig pond wegende; *—e Kanone,* Z. *-pfünder; -schäftig* bijv. nw. (Wev.) met twintig scheringdraden.

Zwanzigste, bijv. nw. twintigste; *der - des Monats,* de twingste van de maand; *der - Theil,* het twintigste gedeelte.

Zwanzigstel, (*-s,* mv. *Zwanzigstel*) o. twintigste (gedeelte) o.

Zwanzigstens, zum zwanzigsten, bijw. ten twintigste, in de twintigste plaats.

Zwanzig-stündig, bijv. nw. twintig uren durend; *-tägig* bijv. nw. twintig dagen durend, van twintig dagen; *-theil* o., Z. *Zwanzigstel; -wöchig* bijv. nw. van twintig weken, twintig weken durende; *-zöllig* bijv. nw. van twintig duim.

Zwar, voegw. wel is waar, waarlijk, inderdaad, zeker, ongetwijfeld; *das ist - wahr, allein &,* dat is nu wel waar, maar &; *er hat es - gelesen,* hij heeft het wel is waar gelezen, maar, ofschoon hij het gelezen heeft.

Zweck, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. (Schoenm.) pin v., spijkertje, pennetje o.; 2. (in de schietschijf), doel, doelwit, mikpunt o.; (fig.) doel, plan o., Z. *Endzweck; zu seinem - kommen,* zijn doel bereiken; *zu diesem -,* tot dat einde, to dien einde.

Zweckchen, Zwecklein, (verkl.) o., Z. *Zweck.*

Zweckdienlich, bijv. nw. doelmatig, voor het oogmerk geschikt.

Zwecke, (*-n*) v. (Schoenm.) Z. *Zweck.*

Zweck-einheit, (*-en*) v. eenheid v. van doel, eenheid v. van bestemming.

Zwecken, (*zweckte, gezweckt*) bedr. ww. vastpinnen, met pinnetjes vastmaken; (fig.) Z. *abzwecken.*

Zweck-endniss, (*-e*) v., *-fall,* (*-falles,* mv. *-fälle*) m. (Spraakk.) derde naamval, datief m.; *-lehre* v. doeleer, theologie v.; *-los* bijv. nw. doelloos, zonder doel, zonder oogmerk; *das ist —,* dat is doelloos, dient tot niets; *-losigkeit* v. doelloosheid, nutteloosheid v.; *-mässig* bijv. en b. doelmatig, geschikt; *—keit* v. doelmatigheid, geschiktheid v.; *-nagel* m. (Schoenm.) Z. *Zweck* (1); *-voll* bijv. nw. gewichtig doel hebbende, een belangrijk doel hebbende; *-widrig* bijv. en b. ondoelmatig, strijdig met het oogmerk, het tegendeel bewerkend, slecht gekozen; *-e Maszregeln,* ondoelmatig; *-widrigkeit* v. ondoelmatigheid v.

Zween, (veroud.) bijv. nw., Z. *zwei.*

Zwegen, (*zwegte, gezweğt*) bedr. ww. teweegbrengen, tot stand brengen, veroorzaken; 2. o. ww. terechtkomen, zich verbeteren.

Zwehle, (*-n*) v., Z. *Quehle.*

Zwei, bijv. nw. twee; *je - und -,* twee aan twee, paarswijze of paarsgewijs, bij paren; *- Uhr,* twee uren; II. (*-en*) v. twee, 2 v.

Zwei-achsig, bijv. nw. met twee assen; *-armig* bijv. nw, tweearmig, met twee armen; *-ästig* bijv. nw. tweetakkig, met twee takken.

Zweiäugeln, zweiäugeln, (*zweiäugelte, gezweiäugelt* of *zweiäugelte, gezweiäugelt*) bedr. ww. met hun beiden elk. oogjes geven, elk. teeder toewenken met de oogen.

Zwei-äugig, bijv. nw. tweeoogig, twee oogen hebbende; *-bahnig* bijv. nw. van twee banen, twee banen breed; *-bäuchig* bijv. nw. met twee buiken; *-beinig* bijv. nw. tweebeenig, met twee beenen of pooten; *-blatt* o. tweeblad o.; *-blätterig, -blattig* bijv. nw. tweebladerig, met twee bladeren; *-blumig* bijv. nw. tweebloemig, met twee bloemen; *-bohrig* bijv. nw. dubbel geboord, met twee kanalen; (Waterb.) van twee duim middellijn; *-borstig* bijv. nw. met twee borstels of stekels.

Zweibrachen, (*zweibrachte, gezweibracht*) bedr. ww. *ein Feld -,* voor de tweede maal bewerken, voor den tweeden keer omploegen.

Zwei-brüderig, bijv. nw. (Pl.) tweebroederig; *-buchstabig* bijv. nw. van twee letters; *-bund* m., *-bündniss* o. tweevoudig verbond, verbond o. tusschen twee personen &; *-bündlich* bijv. nw. met twee bundels; *-chörig* bijv. nw. (Muz.) voor twee koren; *-decker* m. (Zeew.) tweedekker m., schip o. met dubbel verdek; *-deutelei* v. gewoonte v. om dubbelzinnig te spreken; 2. dubbelzinnige handeling, dubbelzinnige uitdrukking v.

Zweideuteln, (*zweideutelte, gezweideutelt*) o. ww., m. *h.* (van uitdrukkingen), dubbelzinnig zijn, onduidelijk zijn; 2. (van personen), dubbelzinnig spreken, dubbelzinnig handelen.

Zwei-deutig, bijv. nw. dubbelzinnig, onduidelijk; *—er Ausdruck,* dubbelzinnige uitdrukking; *— reden,* Z. *-deuteln* (2); 2. (fig.) niet kiesch, onzeker, twijfelachtig; *-deutigkeit* v. dubbelzinnigheid v.; (fig.) dubbelzinnige uitdrukking v.; 2. onzekerheid, twijfelachtigheid v.; *-doppelt* bijv. nw. (van een ei), met twee dooiers; *-drähtig* bijv. nw. tweedraadsch, met twee draden; *—es Seil,* tweedraadsch touw o.; *-drittel* o. twee derden o. mv.; *—stück* o. Duitsche gulden = $\frac{2}{3}$ thaler; *—arbeit* v. mijnwerk o. in 2 lagen door 2 werklieden in 24 uren; *-dunkel* o. schemering v.; *es war —,* het was in de schemering, tusschen licht en donker; *-eckig* bijv. nw. tweehoekig; *-ehig* bijv. nw. dubbel gehuwd.

Zweieln, (*zweielte, gezweielt*) o. ww. in menigte voor de oogen zweven, duizelen, aarzelen, besluiteloos zijn.

Zweien, (*zweite, gezweit*) bedr.ww. in twee deelen verdeelen, halveeren; 2. wed. ww. *sich* -, oneens worden, scheiden, uiteengaan, zich in twee deelen verdeelen.

Zweier, (-*s*, mv. *Zweier*) m., Z. *Zwei* (2); 2. stuk o. van twee penningen.

Zweierlei, bijw. tweeërlei, van twee soorten; *auf - Art*, op tweeërlei wijze; 2. verschillend; - *Kinder*, kinderen uit verschillende huwelijken; - *Reiten führen*, Z. *zweizüngeln*; (Spr.) *man muss nicht - (Dinge) auf einmal thun*, men moet niet twee dingen tegelijk doen.

Zwei-fach, -faltig, bijv. en b. dubbel, tweevoudig; 2. *das* —*e*, het dubbel, tweevoud o.; -*fächerig* bijv. nw. met twee vakken, met twee holten; -*fädig* bijv. nw., Z. -*drähtig*; -*falter* m. vlinder m.; -*fältig* bijv. nw., Z. -*fach*; -*farbig* bijv. nw. tweekleurig; -*farbigkeit* v. tweekleurigheid, tweevoudige kleurwisseling v.

Zweifel, (-*s*) m., z. m. twijfel m., onzekerheid, aarzeling, besluiteloosheid v., vermoeden o., achterdocht m.; *jem. aus einem - reiszen*, iem. uit de onzekerheid helpen; *in - stehen*, in twijfel staan, aarzelen; it. besluiteloos zijn; *jem. im - lassen*, iem. in de onzekerheid laten; *es ist kein -, dass*, het lijdt geen twijfel, er valt niet aan te twijfelen; *etw. in - ziehen, stellen*, iets in twijfel trekken, betwijfelen; *ohne -*, zonder twijfel, ongetwijfeld.

Zweifeldig, bijv. nw in twee velden verdeeld.

Zweifelei, (-*en*) v. zucht v. tot twijfelen, twijfelzucht, twijfelarij v.

Zweif(e)ler, (-*s*, mv. *Zweif(e)ler*) m., **-in,** (-*nen*) v. twijfelaar m., twijfelaarster v.

Zweifelfrei, bijv. en b. ontwijfelbaar, buiten allen twijfel, ongetwijfeld.

Zweifelgeist, (-(*e*)*s*) m., z. m., Z. *Zweifelei*.

Zweifelhaft, bijv. en b. twijfelachtig, onzeker, aarzelend, weifelend; (van personen), besluiteloos.

Zweifelhaftigkeit, (-*en*) v. twijfelachtigheid, onzekerheid, besluiteloosheid, aarzeling v.

Zweifel-lehre, v., z. m. leer v. der twijfelaars, scepticisme o.; -*los* bijv. nw., Z. -*sfrei*; -*losigkeit* v., Z. -*sfreiheit*; -*muth* m. twijfelzucht v., besluiteloosheid, twijfelachtigheid v.; it. zwak geloof o.; 2. onzekerheid v.; -*müthig* bijv. en b. twijfelzuchtig, besluiteloos, weifelmoedig.

Zweifeln, (*zweifelte, gezweifelt*) o. ww., m. *h. an etw.* -, twijfelen; *ich zweifle, ob er es thut*, ik twijfel er aan, betwijfel, geloof niet; 2. weifelen, onzeker zijn, aarzelen, dobberen; II. bedr. ww. *etw.* -, betwijfelen.

Zweifelpunkt, (-(*e*)*s*, mv.-*e*) m. twijfelachtig punt, onderwerp o. van twijfel.

Zweifel(s)-form, (-*en*) v. twijfelachtige vorm m.; -*frei* bijv. en b. zonder twijfel, ongetwijfeld, zeker; 2. buiten allen twijfel; -*freiheit* v. zekerheid v.

Zweifelsgrund, (-(*e*)*s*, mv. *Zweifelsgründe*) m. reden v. tot twijfel.

Zweifelsinn, (-(*e*)*s*) m., z. m., Z. *Zweifelgeist*; z. Z. *Zweifelmuth*.

Zweifels-knoten, (-*knotens*, mv. -*knoten*) m. (fig.) knoop m., zwarigheid, moeielijkheid v. ter oplossing, Z. *Zweifelpunkt*.

Zweifelsohne, bijw. zonder twijfel, ongetwijfeld, buiten twijfel.

Zweifel-sucht, v., z. m. twijfelzucht, zucht v. tot twijfelen, scepticisme o.; -*süchtig* bijv. nw. twijfelzuchtig; -*voll* bijv. nw. vol twijfel, zeer onzeker; -*weide* v. bastaardwilg m.; -*weiser* m. twijfelzuchtige, twijfelaar, twijfelzuchtige, scepticus m.; -*weisheit* v., Z. -*lehre*.

Zwei-firner, (-*s*) m., z. m. tweejarige wijn m.; -*flügelig* bijv. nw. tweevleugelig, met twee vleugels; -*förmig* bijv. nw., Z. -*gestaltig*; -*fünftelschein* m. stand m. van twee planeten, die 144 graden verschillen; -*füszig* bijv. nw. met twee voeten, tweevoetig, Z. -*beinig*; -*fuszig* bijv. nw. tweevoetsch, twee voet lang &.

Zweig, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) m. tak, twijg m., spruit, vertakking v.; (fig.) vertakking v.; (van eene wetenschap &), tak m., vak, onderdeel o., afdeeling v.; it. *der letzte - einer Familie*, de laatste afstammeling m., spruit v.; *die verschiedenen -e des Handels*, de verschillende takken, vakken; *er wird nie auf einen grünen - kommen*, hij zal het nooit ver brengen, er zal van hem niet veel terechtkomen; it. hij zal er nooit bovenop komen, hij zal nooit fortuin maken; (Wapenk.) loofwerk o.

Zweig-bahn, (-*en*) v. (Spoorw.) zijtak m.; -*bank* v. bank v. van takken; -*blatt* o. blad o. aan een tak; -*blüthe* v. bloesem m. aan een tak; -*blüthentragend* bijv. nw. bloesems aan de takken hebbende.

Zweigchen, Zweiglein, (verkl.) o. takje, twijgje, spruitje o.

Zwei-geflügelt, bijv.nw., Z. -*flügelig*; -*gehausig* bijv. nw. met dubbele schelp of schaal; -*gehenkelt* bijv. nw., Z. -*henkelig*; -*gehörnt* bijv. ww., Z. -*hörnig*.

Zweigen, (*zweigte, gezweigt*) bedr. ww., Z. *pfropfen*.

Zwei-geöhrt, bijv. nw., Z. -*öhrig*; -*gesang* m. tweezang m., duo, duet o.; -*gespalten* bijv. nw., Z. -*spaltig*; -*gespann* o. tweespan o., twee paarden o. mv.; -*gespräch* o. samenspraak v., gesprek o. tusschen twee personen; -*gestaltig* bijv. nw. onder twee gedaanten voorkomend, tweevormig, zich onder twee gedaanten vertoonende; -*gestrichen* bijv. nw. dubbel gestreept, met twee strepen; (Muz.) —*e Note*, dubbelgestreept; -*getheilt* bijv. nw., Z. -*theilig*.

Zweig-geschäft, (-(*e*)*s*, mv.-*e*) o. depot o.; -*geselschaft* v. tak m. eener vereeniging.

Zwei-giebelig, bijv.nw. met twee gevels; -*gipfelig* bijv. nw. met twee punten, met twee toppen; -*gliederig* bijv.nw. tweeledig; (Alg.) —*e Grösze*, tweeledige grootheid.

Zweigicht, bijv. nw. nw. als een tak, takachtig.

Zweigig, bijv. nw. takkig, zich vertakkend.

Zweig-recht, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. (Boschw.) recht o. om takken af te houwen.

Zwei-griffelig, bijv. nw. met twee stamperijes; -*griffig* bijv. nw. met twee stelen of handvaten.

Zweigröhre, (-*n*) v. tak m. van eene buis, zijkanaal o.

Zweigroschenstück, (-(*e*)*s*, mv. -*e*) o. stukje o. van twee groschen, tweegroschenstukje o.

Zweigstandig, bijv. nw. op den tak staande, op den tak groeiende.

Zwei-hander, (-*händers*, mv. -*händer*) m. tweehandig wezen o., mensch m.; -*händig* bijv. nw. tweehandig, twee handen hebbende; 2. beide handen even goed kunnende gebruiken; -*hängig* bijv. nw. aan twee zijden schuins alloopende; (Bouwk.) in een tuit uitloopende; -*hauig* bijv. nw., Z. -*mähdig*; -*hauptig* bijv. nw. tweehoofdig, twee hoofden of koppen hebbende; -*häusig* bijv. nw. —*e Pflanzen*, -*häusler* m. mv. planten v. mv. waarvan de mannelijke en vrouwelijke bloemen gescheiden zijn.

Zweiheit, (-*en*) v. tweeheid, dubbelheid, tweevoudigheid v., uit twee eenheden bestaand voorwerp o.; -*slehre* v. stelsel o. dat de wereld door een goed en een kwaad beginsel geregeerd wordt, dualisme o.

Zwei-henkelig, bijv. nw. met twee hengsels; -*herr* m. tweeman m.; -*herrig* bijv. nw. van twee heeren, aan twee heeren toebehoorende; -*herrisch*, -*herrlich* bijv. nw. van twee mannen; -*herrschaft* v. tweemanschap, bestuur o., regeering v. van twee mannen, duumviraat o.; -*herrscher* m., Z. -*herr*; -*herrwürde* v. waardigheid v. van tweeman; -*höcker* m. dromedaris m., dier o. met twee bulten; -*höckerig* bijv. nw. twee bulten hebbende; -*hörner* o. mv. dieren o. mv. met twee horens; -*hörnig* bijv.nw. twee horens hebbende; -*hufer* m. herkauwend dier, dier o. met gespleten hoeven; -*hufig* bijv. nw. met gespleten hoeven; -*hundertel* o. tweehonderdste gedeelte o.; -*hundert* bijv. nw. tweehonderd; -*hundertste* bijv.nw. tweehonderdste; -*jährig* bijv.nw. twee jaar oud, tweejarig, twee jaar durende; —*er Wein*, tweejarig; -*jährlich* bijv.nw. om de twee jaar geschiedende; -*kampf* m. tweestrijd, tweekamp m., tweegevecht, duel o.; *zum —e herausfordern*, tot een duel uitdagen; *sich in einem —e schlagen*, duelleeren; -*kämpfer* m. hij die duelleert, duellist m.; -*kapselig* bijv. nw. tweevliezig, twee vliezen hebbende; -*klappig* bijv. nw. met twee klapvliezen; -*knöpfig* bijv. nw. met twee knoppen, met twee schillen, met twee trossen;

-köpfig bijv. nw. tweehoofdig, met twee koppen, met twee aangezichten; -korn o. spelt v.; -körnig bijv. nw. tweekorrelig, met twee korrels; -lappig bijv. nw. tweekwabbig, tweelobbig; -läubig m. tweejarige wijngaardrank v.; -laut(er) m., Z. Doppellaut(er); -leibig bijv. nw. met twee lichamen, tweelijvig; -licht o., Z. -dunkel.

Zweiling, (-(e)s, mv. -e) m., Z. Zwilling.

Zwei-lippig, bijv. nw. met twee lippen, tweelippig, twee lippen hebbende; -löcherig bijv. nw. met twee gaten, dubbel geboord; -löthig bijv. nw. twee lood wegend; -mächtig bijv. nw. tweemachtig; Klasse der —en Pflanzen, klasse der tweemachtige planten, didynamia v.; -mähdig bijv. nw. tweemaal in een jaar gemaaid kunnende worden; -mal bijw. tweemaal; -malig bijv. nw. twee maal geschiedende, tweemaal herhaald; -männerei v. tweemannerij v., toestand m. eener vrouw die twee mannen heeft, bigamie v.; (Pl.) diandria v.; -männerig bijv. nw. tweemannerig, twee meeldraden hebbende; Klasse der —en Pflanzen, diandria v.; -männisch bijv. nw. geschikt voor twee personen, ruimte hebbende voor twee personen, tweemans, Z. -schläfrig; (Wev.) voor twee man werk gevende; -master m. tweemaster m., schip o. met twee masten; (Scherts.) hoed m. met dubbelen rand; -mastig bijv. nw. met twee masten, twee masten hebbende; -monatig bijv. nw. van twee maanden, twee maanden durende; -monatlich bijv. nw. om de twee maanden geschiedende, tweemaandelijksch; -namig bijv. nw. tweenamig, twee namen hebbende; -muskelig bijv. nw. tweespierig, twee spieren hebbende; -öhrig, -ohrig bijv. nw. met twee ooren, met twee handvatsels; -paarig bijv. nw. met twee paren; —gefedert, met twee paar vleugels; -pfenniger m. muntstukje o. van twee penningen; -pfünder m. tweeponder m., kogel m. van twee pond; -pfündig bijv. nw. tweepondsch, twee pond wegende; -polig bijv. nw. (Nat.) met twee polen; -poligkeit v. twee polen hebben o.; -punkt m., Z. Doppelpunkt; -räderig bijv. nw. met twee raderen; —er Wagen, rijtuig o. met twee wielen, sjees, tilbury v.; -reihig bijv. nw. in twee rijen, op twee rijen; -ruderig bijv. nw. met twee riemen, tweeriemsch; -sack m., Z. Zwerchsack; -samig bijv. nw. tweezadig, met twee zaadkorrels; -sang m. gezang, lied o. voor twee personen, duo o.; -schalig bijv. nw. tweeschalig, met twee schalen; -schattig bijv. nw. (Aardr.) dubbelschaduwig, tweeschaduwig; -schaufler m. (Landb.) eenjarig schaap o.; -schichtig bijv. nw. van twee lagen; -schläfrig bijv. nw. (gemeenz.) (van bedden), tweemans, voor twee personen; -schlitz m. (Bouwk.) Dorisch fries o. met twee hoogten; -schnäblig bijv. nw. tweesnavelig, twee snavels hebbende; -schneide v. (Dr.) beitel m. met twee scherpe kanten; -schneider m. tweesnijdend werktuig o.; -schneidig bijv. nw. tweesnijdend, met twee scherpe kanten; -schnittig bijv. nw., Z. -mähdig; -schuhig bijv. nw. tweevoetsch, van twee voet lang &; -schürig bijv. nw. tweemaal in een jaar geschoren kunnende worden; —e Wolle, wol van de tweede schering; 2. tweemaal in een jaar geschoren wordende; 3. —er Ofen, oven m. met twee openingen; -saitig bijv. nw. tweesnarig; -schwänzig bijv. nw. twee staarten hebbende; -seitig bijv. nw. tweezijdig, met twee zijden; (Pl.) Z. -reihig, -zeilig; (Ger.) wederzijdsch; -silber m. woord o. van twee lettergrepen, tweelettergrepig woord o.; -silbig bijv. nw. tweelettergrepig, van twee lettergrepen; -silbler m., Z. -silber; -sinn m., -sinnig bijv. nw., Z. Doppelsinn &; -sitzig bijv. nw. met twee zitplaatsen; -sohlig bijv. nw. met twee zolen, met dubbele zolen; -spaltig bijv. nw. tweespaltig, gespleten; (Drukk.) in twee kolommen. -spänner m. tweespan, rijtuig o. voor twee paarden; 2. voerman, boer m. die met twee paarden rijdt; -spännig bijv. nw. met twee paarden bespannen; — fahren, rijden in een rijtuig met twee paarden; -spelzig bijv. nw. tweevliezig; -spiel o. (Muz.) muziekstuk o. voor twee personen, duo, duet o.; -spitz m., -spitze v. (Straatm.) bikhamer m.; 2. (Beeldh.) beitel m. met twee scherpe kanten; —ambosz m. aambeeld o. met twee punten; -spitzig bijv. nw. twee punten hebbende, tweepuntig; -sprache v., Z. -gespräch; -sprächig bijv. nw. in twee talen; -stachel m. (Nat. hist.) tweestekelige baars m.; -stachelig bijv. nw. tweestekelig, twee stekels hebbende; -stämmig bijv. nw. tweestammig, twee stammen hebbende; -stimmig bijv. nw. (Muz.) tweestemmig, voor twee stemmen; —es Tonspiel, duo, duet o.; 2. (fig.) oneenig zijnde, verschil van gevoelen hebbende; -stirnig bijv. nw. (Fabell.) twee gezichten hebbende; -stöckig, -stöckig bijv. nw. met twee verdiepingen; -stufig bijv. nw. met twee treden of trappen; -stündig bijv. nw. twee uren durend, twee uren oud; -stündlich bijv. nw. om de twee uren geschiedend; -tägig bijv. nw. twee dagen oud, twee dagen durend; -täglich bijv. nw. tweedaagsch, om de twee dagen geschiedend; -tausend bijv. nw. twee duizend; -tausendste bijv. nw. tweeduizendste.

Zweite, bijv. nw. tweede; 2. der -des Monats, de tweede van de maand. Friedrich der -, Frederik de Tweede; den -n Tag darauf, den tweeden dag daarna; -s Gesicht, tweede tooneel, gezicht; -s Ich, tweede ik, ander ik; sie ist mein -s Ich, zij is mijn tweede ik, mijne rechterhand, zij vervangt mij in alles; 2. -, (-n) v. (Muz.) secunde v., tweede toon m. van den grondtoon.

Zweitel, (-s, mv. Zweitel) o. helft v.

Zweitens, bijw. ten tweede, in de tweede plaats; it. ten andere.

Zweitgeboren, bijv. nw. der -e Sohn, naderhand geboren, jonger.

Zweitheilen, (zweitheilte, gezweitheilt) bedr. ww. in tweeën verdeelen, halveeren.

Zwei-theilig, bijv. nw. in tweeën verdeeld, gehalveerd; (Alg.) tweeledig; -theiligkeit v. tweeledigheid v., uit twee deelen bestaan o.; -theilung v. halveering, verdeeling v. in tweeën; -tönig bijv. nw. uit twee tonen samengesteld; -thürig bijv. nw. met twee deuren, twee deuren hebbende; -trächtig bijv. nw. zwanger van twee kinderen; (Veea.) twee jongen tegelijk dragend; -treffer m. (Lot.) twee tegelijk uitkomende nommers o. mv.; -tritt m. (Dansk.) tweepas m.

Zweiunddreiszigpfünder, (-ders, mv. -der) m. (Art.) twee en dertigponder m.

Zweiunddreiszigstel, (-stels, mv. -stel) o. twee en dertigste (deel) o.; (Muz.) - of -snote v. twee en dertigste noot v.; -spause v. twee en dertigste maat rust v.; -takt m. twee en dertigste maat v.

Zweiundsiebzig, (onb.) v. septuagenta v., bijbel m. der 70 overzetters.

Zweiviertels-note, (-n) v. halve noot, open noot v.; -pause v. halve maats rust v.; -takt m. twee-kwartsmaat v.

Zwei-weg, (-(e)s, mv. -e) m. dubbele weg m.; 2. kruisweg, zijweg m.; -weghahn m. (Spoorw.) kraan v. met twee pijpen; -weiberei v. tweewijverij v., toestand m. van een man die twee vrouwen heeft, bigamie v.; in der — leben, in bigamie leven, twee vrouwen hebben; -weibig bijv. nw. tweewijvig, twee vrouwen hebbende; (Pl.) Z. -griffelig; Ordnung der —en Pflanzen, orde der tweestijlige planten, digynia v.; -winkelig bijv. nw. tweehoekig, twee hoeken hebbende; -wöchentlich bijv. nw. om de twee weken plaats hebbende; -wochig bijv. nw. twee weken durend, twee weken oud; -wuchs m. (Gen.) Engelsche ziekte v.; -wüchsig bijv. nw. aan de Engelsche ziekte lijdend; (van wol), Z. -schürig; -zack m. gaffel, tweetand m.; -zackig, -zinkig bijv. nw. met twee tanden, gaffelvormig; -zahl v. (Spraakk.) dualis m.; 2. getal o. twee, tweetal o.; -zahlig bijv. nw. ten getale van twee; (Pl.) uit twee bladdeeltjes bestaande, twee aan twee groeiend, gepaard; -zahn m. (Pl.) gaffelkruid o., tweetand m.; (Nat. hist.) zeeegel m.; -zähnig bijv. nw. twee tanden hebbende, tweetandig; (Pl.) gaffelvormig; -zehig bijv. nw. slechts twee teenen hebbende; (Turnb.) twee schillen hebbende, met twee schillen; -zeiler m. tweeregelig vers o.; -zeilig bijv. nw. tweeregelig, van twee regels; —e Aehre, grasaartje, grashalmpje o.; -zeitig bijv. nw. aan twee tijdperken onderworpen, van twee tijden; (Spraakk.) nu lang, dan kort; -zinkig bijv. nw., Z. -zackig; -zöllig bijv. nw. tweeduimsch, twee duim dik &; -züngelei v. dubbelhartigheid, valschheid v.

Zweizüngeln, (zweizüngelte, gezweizüngelt) o. ww. uit twee monden spreken, dubbelhartig zijn, valsch zijn.

Zwei-züngig, bijv. nw. dubbelhartig, valsch, geveinsd, Z. doppelzüngig; -züngler m., —in v. dubbelhartige m. en v., valschaard m.

Zwerch, bijw., Z. quer, überzwerch.

Zwerch-arm, (-(e)s, mv. -e) m., Z. *Querarm;* (Zeew.) (van het anker), ankerstok m.; *-art, -axt, -balken, -band, -bank, -eisen* &, Z. *Quer-ast* &; *-fell* o. (Ontlk.) middelrif o.; (fig.) *jemn. das - erschüttern,* iems. lever doen schudden, iem. hartelijk doen lachen; (Nat. hist.) schelp v. met twee holten.

Zwerchfell-blutader, (-n) v. tot het middelrif behoorende bloedader v.; *-entzündung* v. middelrifsontsteking v.; *-erschütterung* v. uitbarsten o. van het lachen, schaterend gelach o.; *-nerv* m. middelrifszenuw v.; *-pulsader, -schlagader* v. tot het middelrif behoorende pols- of slagader v.; *-zweig* m. middelrifstak m.

Zwerchwall, (*-wall(e)s,* mv. *-wälle*) m. (Vest.) dwarswal m.

Zwerg, (-(e)s, mv. -e) m. dwerg, klein man m., ventje, kereltje o., Z. *Kobold.*

Zwerg-aloe, (-n) v. (Pl.) dwergaloë v.; *-alpkirsche* v. kerseboom m. van de Alpen; *-antilope* v. dwergantilope v.; *-apfel* m. dwergappel m.; *-artig* bijv.nw. dwergachtig, als een dwerg, zeer klein; *-baum* m. dwergboom, laag geleide boom m.; *-behen* m. dwergbehen v.; *-bildung* v. vorming, oorzaak v. der dwergachtigheid; 2. dwergachtigheid v.; *-birke* v. dwergberk m.; *-bock* m. dwergbok, Afrikaansche, kleine bok m.; *-bohne* v. kruipboon v.; *-buche* v. dwergbeuk m.; *-buchs(baum)* m. dwergpalm m.; *-büffel* m. dwergbuffel m.

Zwergchen, Zwerglein, (verkl.) o. dwergje o., zeer klein persoon m., Z. *Zwerg.*

Zwerg-distel, (-n) v. dwergdistel v.; *-eichhorn, -eichhörnchen* o. dwergeekhoorntje o.; *-ente* v. dwergeend v.; *-enzian* m. (Pl.) kleine gentiaan v.; *-erbse* v. kruiperwt v.; *-eule* v. kleine hertog m.; *-feige* v. dwergvijg v.; *-feigenbaum* m. dwergvijgeboom m.; *-fichte* v. dwergpijnboom m.; *-fledermaus* v. dwergvledermuis v.; *-gamander* m. dwerggamander v.; *-gattung* v., Z. *-geschlecht; -gazelle* v., Z. *-antilope; -gein* m. trochyt m., versteende zeester v.; *-genster* m. dwergbrem v.; *-geschlecht* o. dwerggeslacht o., soort v. van dwergen; *-gestalt* v. dwergachtige gestalte, dwerggestalte v.; 2. kleine gestalte v.; *-gewächs* o. dwergplant v.; *-granatbaum* m., *-granate* v. dwerggranaat v.

Zwerghaft, bijv. nw., Z. *zwergartig.*

Zwerg-hase, (-n, mv. -n) m. dwerghaas m.; *-huhn* o. dwerghoen, kriekhoen o.

Zwergin, (*-nen*) v. vrouwelijke dwerg v.; (Scherts.) kleine vrouw v.

Zwergisch, bijv. nw. dwergachtig, klein.

Zwerg-jasmin, (-(e)s, mv. -e) m. dwergjasmijn v.; *-kabliau* m. dwergkabeljauw m.; *-kastanie* v., *-kastanienbaum* m. dwergkastanjeboom m.; *-kiefer* m. dwergpijnboom m.; *-kirschbaum* m., *-kirsche* v., Z. *Heckenkirsche; -krebs* m. dwergkreeft m.; *-lauch* m. (Tuinb.) dwergknoflook o.; *-levkoje* v. (Pl.) dwergviolier v.; *-mandel* v. dwergamandel v.; *—baum* m. dwergamandelboom m.; *-mäszig* bijv. nw. Z. *zwerghaft; -maus* v. dwergmuis v.; *-mispel* v., *—baum* m. dwergmispelboom m.; *-nelke* v. zandanjelier v.; 2. berganjelier v.; *-ochs* m. dwergos, Afrikaansche of Kaapsche buffel m.; *-palme* v. dwergpalmboom m.; *-pfirsche* v. dwergperzik v.; *-reiher* m. dwergreiger m.; *-rüster* v., Z. *-ulme; -schritt* m. dwergschrede, schrede v., stap m. van een dwerg; *-stein* m. (Delfst.) versteende zeester v., radersteen m.; *-trappe* v. dwerggans v.; *-ulme* v. dwergolm m.; *-weichsel* v. bergkers, steenkers v.; *-weide* v. dwergwilg m.; *-winde* v. dwergwinde v.; *-wittwenblume* v. dwergschurftkruid o.; *-wolf* m., Z. *Goldwolf* (2); *-ziege* v., Z. *-bock.*

Zwese, (-n) v. lat v. aan een damastweefstoel.

Zwetsche, Zwetschke, (-n) v. kwets, pruim v. van Damascus.

Zwetschenbaum, (*-baum(e)s,* mv. *-bäume*) m. kwetseboom, pruimeboom m.; *-kuchen* m. pruimentaart v.; *-muss* o. pruimenmoes o.

Zwick, (-(e)s, mv. -e) m. (w. i. gebr.) kneep v., knijpen o.; *jemn. einen - geben,* iem. eene kneep geven, knijpen; 2. Z. *-mal;* 3. (Kunstt.) Z. *Zwecke.*

Zwick-bart, (*-bart(e)s,* mv. *-bärte*) m. dichte baard m.; 2. spitse knevel, knevelbaard m.; *-bohrer* m. drilboor, zwikboor, fret v.

Zwicke, (-n) v., Z. *Zwickzange.*

Zwickel, (*-s,* mv. *Zwickel*) m. (Naai.) klinkgeer v.; (in handschoenen), vingerstukje o.; (in kousen), klink v.; (Glaz.) glazenmakersmes o.; (Tuinb.) hechtrankje o.

Zwickel-bart, (*-bart(e)s,* mv. *-bärte*) m., Z. *Zwickbart; -beinchen* o. mv. kleine, driehoekige beentjes o. mv. in de naden der hersenen, beentjes o. mv. van Wormius.

Zwickeln, (*zwickelte, gezwickelt*) bedr. ww. *Strümpfe -,* met klinken breien; *gezwickelte Strümpfe,* kousen met klinken.

Zwickelnaht, (*-nähte*) v. (Ontlk.) bekkeneelnaad m.; *-strumpf* m. kous v. met eene klink.

Zwicken, (*zwickte, gezwickt*) bedr. ww. knijpen; *jemn. ein blaues Mal -,* iem. eene blauwe plek knijpen; *jem. mit glühenden Zangen -,* knijpen; *den Bart -,* krullen; (Lakenb.) *die Knötchen aus dem Tuche -,* noppen, uitrukken; (fig.) *es zwickt mich im Leibe,* ik heb snijdingen door het lijf; *ein Fass Wein -,* opensteken, boren.

Zwicker, (*-s,* mv. *Zwicker*) m. knijper m., hij die knijpt; 2. nijptang, knijptang v.; (Timm.) zwikboor v.; (Kuip.) Z. *Zwickbohrer;* it. zwikje o.

Zwickern, (*zwickerte, gezwickert*) o. ww. vlug zijn, steeds in beweging zijn, heen en weer loopen.

Zwick-loch, (*-loch(e)s,* mv. *-löcher*) o. (fig.) schuilhoek m.; *-mal* o. blauwe plek v. van het knijpen; *-mühle* v. (Sp.) molen m., molentje o.; (fig.) winstgevende zaak v., mes o. dat aan twee kanten snijdt, dubbel voordeel o., melkkoetje o.; *-nagel* m. rond spijkertje o. met platten kop; *-schnur* v. touwtje o. aan het eind eener zweep, slag m.; *-stein* m. wigvormige sluitsteen m.; *-zange* v. nijptang, splintertang v.

Zwieback, (*-(e)s,* mv. *-e*) m. beschuit v., tweebak o.; *-blume* v. Indische plant v. met vijf bladerige bloemen; *-kammer* v. beschuitkamer v.

Zwiebel, (-n) v. ajuin m.; (Pl.) bloembol m.; (Tuinb.) *kleine -,* kleine ui v., prei v.; *sich durch -n fortpflanzend,* bolachtig; 2. (Kookk., Tuinb.) ui v.; *-lauch* m. knoflook o.; *ein Bündel -n,* rist v. uien.

Zwiebel-apfel, (*-apfels,* mv. *-äpfel*) m. appel m. met vruchtbundel; *-artig* bijv. nw. uiachtig, (bloem) bolachtig; *—er Geschmack, Z. -geschmack; -auge* o. op den wortel staande bloembol m.; *-beet* o. bed o. met bloembollen, bed o. met uien; *-binse* v. (Pl.) bolachtig riet o.; *-birne* v. uivormige zomerpeer v.; *-brühe* v. uiensaus v.; *-brut* v. jonge bloembol m., bloem v. uit een bol.

Zwiebelchen, Zwiebelein, (verkl.) o. uitje, ajuintje o., prei v.

Zwiebel-fisch, (*-es,* mv. *-e*) m. met uien toebereide visch v.; (Drukk.) pastei v., door elk. geraakte letters v. mv.; *-fischkrämer* m. slordige letterzetter m.; *-förmig* bijv. nw. bolvormig, uivormig; *-geruch* m. uienreuk m., uienlucht v.; *-gericht* o. gerecht o. van uien; *-geschmack* m. uiensmaak m.; *-gewächs* o. bolgewas o., bolachtige plant v.; *-gras* o. bolachtig gras o.; *-haut* v. vlies o. van eene ui.

Zwiebelicht, bijv. nw., Z. *zwiebelartig.*

Zwiebelig, bijv. nw. bollen bevattend, boldragend.

Zwiebel-isop, (-(e)s) m., z. m. boomkruid o.; *-knospe* v. jonge bloembol m., bloem v. van een bloembol; *-kuchen* m. scheutjes, uitspruitsels o. mv. van een bloembol onder den grond; 2. pannekoek m. met uien; *-lauch* m. knoflook o.; *-maus* v. muis v. die wintervoorraad verzamelt.

Zwiebeln, (*zwiebelte, gezwiebelt*) bedr. ww. *eine Speise -,* met uien toebereiden; 2. met uien wrijven; (Volkst.) *jem. -,* kwellen, plagen, mishandelen; it. afrauselen.

Zwiebel-saft, (*-saft(e)s,* mv. *-säfte*) m. uiensap o.; *-same* m. uienzaad o.; *-schaft* v. uienstengel m.; *-schale* v. uienschil, huid v. van eene ui; 2. (Nat. hist.) bastaardmossel v.; *-stengel* m., Z. *-schaft; -schwertel* v. gewone lischbloem v.; *-strange* v. rist v. uien; *-suppe* v. uiensoep v.; *-tragend* bijv. nw. boldragend; *-wicke* v. bolachtige wikke v.; *-wurzel* v. bolachtige wortel m., knol m.

Zwiebrache, (-n) v., Z. *Zweibrache.*

Zwiebrachen, (*zwiebrachte, gezwiebracht*) bedr. ww., Z. *zweibrachen.*

Zwiefach, zwiefältig, bijv. nw., Z. *zweifach* &.

Zwie-gespräch, (-(e)s, mv. -e) o.

samenspraak v., onderhoud, gesprek o.; *-gestalt* v., Z. *Doppelgestalt.*

Zwielicht, (*-(e)s*) o., z. m., Z. *Zweidunkel.*

Zwier, bijw. (veroud.) Z. *zweimal.*

Zwiesel, (*-s*, mv. *Zwiesel*) m. en (*-n*) v. tweetakkige verdeeling v., gaffelvorm m.; (fig.) gaffel m.

Zwiesel-bart, (*-bart(e)s*, mv. *-bärte*) m. boksbaard, baard m. met twee punten; *-beere* v. vogelkers, kriek v.; *—nbaum* m. kriekeboom m.; *-dorn* m. groote hulst v.

Zwieselicht, zwieselig, bijv. nw. met twee takken, in tweeën gespleten, gaffelvormig.

Zwiespalt, (*-(e)s*) m., z. m. tweespalt, tweedracht, oneenigheid, verdeeldheid v., twist m.; *-geist* m. geest m. van tweedracht.

Zwiespaltig, bijv. nw. in twee partijen verdeeld, oneenig, niet eendrachtig.

Zwiespaltsame, (*-ns*, mv. *-n*) m. zaad o. van tweedracht.

Zwiesprache, (*-n*) v., Z. *Zweigespräch.*

Zwietracht, v., z. m. tweedracht, verdeeldheid, oneenigheid v., Z. *Zwiespalt*

Zwieträchtig, bijv. en b. niet eendrachtig, in tweedracht levend, niet eensgezind, niet overeenstemmend; *-keit* v., Z. *Zwietracht.*

Zwietrachts-geist, m., z. m. geest m. van tweedracht; *-same* m. zaad o. der tweedracht, oorzaak v. van oneenigheid.

Zwiewuchs, (*-es*) m., z. m., Z. *Zweiwuchs.*

Zwiggen, (*zwiggte, gezwiggt*) o. ww., Z. *zwitschern.*

Zwilchen, (*zwilchte, gezwilcht*) bedr. ww. afrossen, afranselen.

Zwillich, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Hand.) tijk. beddetijk v.; (voor zakken), trielje o.

Zwillichen, bijv. nw. tijken, van tijk; *-er Kittel*, Z. *Zwillichkittel.*

Zwillich-boden, (*-bodens*, mv. *-boden*) m. patroon o. bij het trieljeweven; *-grund* m., Z. *-boden; -kittel* m. kiel m. van trielje; *-macher, -weber* m. trieljewever m.

Zwillige, m. mv. gaffelhouten o. mv. aan het pompwerk in eene mijn.

Zwilling, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tweeling m. en v.; *-e gebären*, van tweelingen bevallen.

Zwilling-apfel, (*-apfels*, mv. *-äpfel*) m. tweelingappel m.; *-aprikose* v. tweelingabrikoos v.; *-birne* v. tweelingpeer v.; *-blüthig* bijv. nw. met paarsgewijs staande bloemen; *-bruder* m. tweelingbroeder m.; *-cylinder* m. tweelingcilinder m.; *-empfängniss* v. tweelingbevruchting v.; *-frucht* v. tweelingvrucht, paarsgewijs groeiende vrucht v.; *-geschwister* mv. tweelingen m. en v., tweelingbroeders m. mv., tweelingzusters v. mv.; *-gestirn* o. sterrenbeeld o. de tweelingen, Castor en Pollux; *-hauer* m. een van twee samenwerkende mijnwerkers; *-krystall* m. holspaath o., kruissteen m.; *-muskeln* m. mv. tweelingspieren v. mv.; *-paar* o. paar tweelingen; (Sterrenk.) Z. *-gestirn; -schwester* v. tweelingzuster v.; *-stern* m., Z. *-gestirn; -streifen* m. mv. (Wapenk.) tweelingsstrepen v. mv.

Zwinge, (*-n*) v. (Meub.) schroef v., klemhaak m.; it. Z. *Zwingstange;* 2. (Slot.) nijper, knijper, bek m.; it. mondslot o.; (van een messenhecht &), ijzeren ring m.; (Drukk.) letterzettersnijphoutje o.

Zwingeisen, (*-eisens*, mv. *-eisen*) werktuig o. om het beslag om het hecht te persen.

Zwingen, (*zwang, gezwungen*) bedr. ww. onr. dwingen, noodzaken; *jem. zu etw.* -, noodzaken, dwingen; *die Noth zwang ihn dazu*, de nood dwong hem daartoe; *jem. - etw. Unbilliges einzugehen*, dwingen, noodzaken, met geweld afpersen; *gezwungener Weise*, gedwongen, door dwang; *er lässt sich nicht* -, hij laat zich niet dwingen; *das lässt sich nicht* -, men kan dat niet dwingen; *gezwungen*, gedwongen, genoodzaakt, niet vrijwillig; (van de houding), gedwongen, gemaakt, niet vrij; (van het gelaat), gedwongen, geveinsd. (van den stijl), gewrongen; *-der Grund*, dringende reden; II. wed. ww. *sich* -, zich dwingen, zich geweld aandoen; *sich - etw. gegen seine Neigung zu thun*, zijne neiging geweld aandoen; 2. *sich zum Lachen* -, gedwongen lachen, gemaakt lachen.

Zwinger, (*-s*, mv. *Zwinger*) m. hij die dwingt, noodzaakt; (Vest.) ringmuur m.; 2. bovenste galerij, uiterste borstwering v., dwinger m.; 3. afgesloten perk, afgesloten hok o., gevangenis v., slotplein o.; 4. onderwal m.

Zwing-herr, -herrscher, m., **-herrschaft,** v., Z. *Zwangherr &c.; -hof* m. gevangenis v., slotplein o.; (Leenw.) kasteel o., vesting v. waarvan de bewoners leendiensten moeten verrichten.

Zwinglich, bijv. nw. dwingend, noodzakend.

Zwing-schraube, (*-n*) v. bankschroef v.; *-stange* v. schroefstang, schroef v.; *-stock* m., Z. *Schraubstock.*

Zwirlbohrer, (*-rers*, mv. *-rer*) m. kunstdraaiersboor v.

Zwirlen, (*zwirlte, gezwirlt*) bedr. ww. snel draaien, ronddraaien.

Zwirn, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. garen o., tweern, draad m.; *grober, feiner* -, grof, fijn garen; *ein Faden* -, een draad garen; (gemeenz.) *blauer* -, slokje o.; it. malle invallen m. mv.; *das ist mit blauem - genäht*, dat is malligheid; it. verstand o.; *der hat - im Kopf*, die is slim.

Zwirn-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. garenband o.; *-blonde* v. garenblonde, garen kant v.; *-brett* o. tweernplank v.

Zwirnen, bijv. nw. garen, van garen.

Zwirnen, (*zwirnte, gezwirnt*) bedr. ww. *Garn, Seide* -, tweernen, twijnen, ineendraaien.

Zwirner, (*-s*, mv. *Zwirner*) m. **-in,** (*-nen*) v. tweerner, twijner m., tweernster, twijnster v.

Zwirn-faden, (*-fadens*, mv. *-fäden* of *-fäden*) m. draad m. garen; *-franse* v. garen franje v.; *-gaze* v. garen gaas o.; *-kästchen* o. werkdoosje o.; *-knauel* m. kluwen o. garen, klosje o. garen, garenklosje o.; *-litze* v. garenklos m.; *-mühle* v. twijnmolen m.; *-rad* o. twijnrad o., haspel m. voor zijde; *-rädchen* o. zijdehaspeltje o.; *-seide* v. tweernzijde, naaizijde v.; *-spitzen* v. mv. garen kant v.; *-stern* m. klosje o. in den vorm eener ster om naaigaren op te winden; *-strumpf* m. garen kous v.; *-tasche* v. werktaschje o., Z. *-kästchen; -wickel* m. rolletje papier o. om garen op te winden; *-winde* v. garenwinder, haspel m.; *-wurm* m., Z. *Fadenwurm.*

Zwischen, (met den 3en nv. bij eene rust en den 4en bij eene beweging), voorz. tusschen; - *mir und ihm sitzen*, tusschen mij en hem zitten; - *uns beiden*, tusschen ons beiden; - *heute und morgen*, tusschen vandaag en morgen; - *zwei und drei Uhr*, tusschen tweeën en drieën; *er ist - dreiszig und vierzig Jahren*, hij is tusschen de 30 en 40 jaar oud; (fig.) *der Unterschied - ihm und ihr*, het onderscheid tusschen hem en haar; *Vergleichung - diesem und jenem*, vergelijking tusschen dit en dat, vergelijking van dit met dat; (Spr.) - *zwei Stühlen niedersitzen*, tusschen twee stoelen in de asch zitten.

Zwischen-act, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. tusschenbedrijf o.; 2. Z. *-spiel; -augenblick* m. tusschentijd m.; *-balken* m. moerbalk, middelbalk m., moerbint o.; *-band* o. (Ontlk.) bandspier v. tusschen twee beenderen; *-bau* m., Z. *-gebäude; -begebenheit* v. tusschenkomend geval o.; it. tusschengevoegd verhaal o., episode v.; *-begriff* m. tusschenvallend denkbeeld o.; *-bemerkung* v. tusschenkomende aanmerking v., ingelaschte opmerking v.; *-bescheid* m., Z. *-spruch; -deck* o. (Zeew.) tusschendek o.; *—spassagier* m. tusschendekspassagier, passagier m. die bij de matrozen zijn verblijf houdt; *-dornmuskel* m., Z. *-stachelmuskel; -einschiebung* v. tusschenvoeging, inlassching v.; *falsche —*, vervalsching v.; *-erzählung* v. tusschengevoegd verhaal o., ingelaschte vertelling, episode v.; *-essen* o., Z. *-gericht; -fall* m., Z. *-begebenheit; -farbe* v. tusschenkleur, gemengde kleur v.; *-gebäude* o. tusschengebouw o., vleugel m. welke het gebouw verbindt, verbindingsvleugel m.; *-gelegen* bijv. nw. tusschenliggend; *-gericht* o. tusschengerecht o., kleinere schotel m. die na en voor een grooteren wordt opgedragen; *-gerollt* bijv. nw. (Pl.) ineengerold; *-gesang* m. tusschenzang m.; (Dichtk.) episode v., ingelaschte zang m.; *-geschäft* o. bijkomende zaak, tusschenkomende zaak v.; *-geschoss* o. opkamertje, hangkamertje o., tusschenverdieping, zeet v.; *-gewinde* o. tusschenweefsel o.; *-hafen* m. entrepot o.; *-handel* m. tusschenhandel, expeditiehandel m.; 2. tusschenkomende zaak v.; *-händler* m. expediteur, commissionnair m.; *-handlung* v. tusschenkomend geval o.; (Tooneelk.) tusschenbedrijf o.; *-heirath* v. dubbel huwelijk o.

Zwischeninne, bijw. tusschen, tusschenin.

Zwischen-klage, (*-n*) v. tusschenkomende klacht v.; *-kläger* m. tusschenkomende cischer m.; *-knochen* m. mv., Z. *Zwickelbeinchen.*

Zwischenknöchen-band, (*-band(e)s*, mv. *-bänder*) o. tusschen de beenderen liggend ligament o.; *-blutader* v. beensbloedader v.; *-muskel* m. tusschenbeensspier v.; *-schlagader* v. tusschenbeensslagader v.

Zwischen-kunft, v., z. m. tusschenkomst, bemiddeling, interventie v.; *-lage* v. tusschenligging v.; (Wev.) ijzeren plaatje o. tusschen de schacht van den tapijtweversstoel; *-latte* v. (Goudsl.) vullingslat v.; *-läufer* m. beunhaas m.; *-lauter* m. (Spraakk.) tusschenklank, tweeklank m.; *-leiste* v. (Ontlk.) ruimte v. tusschen het groote en kleine dijbeen; *-linie* v. lijn v. tusschen twee andere; (Drukk.) interlinie v.; *in die —n schreiben*, tusschen de lijnen schrijven; *-mahlzeit* v. tusschenmaal o., koude maaltijd m.; *-mauer* v. (Bouwk.) tusschenmuur, scheidingsmuur, separatiemuur m.; *-mischung* v. mengsel o., bijkomend mengsel o., tusschenvoegsel o.; *-mittel* o. verbindingsmiddel o.; 2. middelweg m.; *-muskel* m., Z. *-knochenmuskel*; *—band* o. tusschen de spieren liggend ligament o.; *-person* v., Z. *Mittelsperson, Mittelsmann*; *-pfeiler* m. middenpijler, pilaar m. tusschen twee andere; *-pfosten* m. middelpost, post m. tusschen twee andere; *-platz* m. tusschenplaats, tusschenruimte f v.; *-quermuskel* m. spier v. tusschen de dwarse uitsteeksels van de hals-, rug- en lendenwervels.

Zwischenraum, (*-raum(e)s*, mv. *-räume*) m. tusschenruimte v., afstand m.; (Drukk.) wit o.; (Nat.) *die kleinen Zwischenräume in Körpern*, poriën v. mv.; 2. (van den tijd), tusschentijd m., Z. *Zeitraum, Zwischenzeit.*

Zwischen-räumig, bijv. nw. tusschenruimte hebbende; (van hout &) poreus; *-räumigkeit* v. poreusheid v.; it. Z. *-satz*; *-redner* m. hij die in de rede valt; *-regierung* v., *-reich* o. tusschenregeering v.; (Gesch.) interregnum o.; *-reise* v. tusschenreis, reis v. tusschen.

Zwischenrippen-blutader, v., **-muskel,** m., **-nerve,** m., **-schlagader,** v. tusschen de ribben gelegen bloedader, spier, zenuw, slagader v.

Zwischenrollen, (*rollte zwischen, zw schengerollt*) bedr. en o. ww. tusschenrollen, rollen tusschen.

Zwischen-ruhe, (*-n*) v. bij tusschenpoozen genoten rust v.; *-sang* m., Z. *-gesang*; *-satz* m. tusschenzin, zin m tusschen twee haakjes; *-schein* m. voorloopig bewijs o.; (Hand.) voorloopige quitantie v.; *-schied* m. scheidsmuur m.; *-speise* v., Z. *-gericht*; *-spiel* o. tusschenspel, tusschenbedrijf o.; *-spruch* m. voorloopig vonnis o.; *-stab* m. (Bouwk.) pilaarlijst v.; *-stachelmuskel* m. tusschen de stekelachtige uitwassen van de wervelbeenderen gelegen spier v.; *-stadt* v. bemiddelende stad, tusschenliggende stad v.; *-stand* m. tusschenstand m.; it. tusschenstelling v., voorloopige stand m.; 2. middelstand m.; *-ständer* m., Z. *-pfeiler*; *-stellung* v., Z. *-stand*; *-stift* m., Z. *-raum* (Drukk.); *-stille* v. stilte, pauze v.; *-stimme* v. (Muz.) middelstem, vulstem v.; *-stock* m., *—werk* o. tusschenverdieping, zeet v.; *-streif, -streifen* m. (Wev.) binnenwerk, weefsel o. van kant tot sieraad tusschen twee strooken doek; *-stück* o. tusschenstuk o., Z. *-spiel*; *-stunde* v. tusschenuur, vrij uur, schaftuur o.; *-tiefe* v. (Bouwk.) ruimte v. tusschen het snijwerk eener zuil; *-ton* m. (Muz.) middeltoon m.; *-träger, —in*, (fig.) over- en weerprater, verklikker, praatjesmaker m., over- en weerpraatster, verklikster, praatjesmaakster v.; *-trägerei* v. verklikken o., over en weer praten, praatjes maken o.; *-umstand* m. bijkomende omstandigheid v.; *-urtheil* o., Z. *-spruch*; *-versammlung* v. tusschenvallende vergadering v.; *-vorfall* m., Z. *-begebenheit, -umstand*; *-wall* m. tusschenwal, scheidingswal m.; (Vest.) courtine v. tusschen twee bolwerken; *-wand* v. middelschot o., middelmuur m., Z. *-mauer*; *-weite* v. tusschenruimte v.; *-wind* m., Z. *Nebenwind*; *-wort* o. (Spraakk.) tusschenwerpsel o.; *-zaun* m. scheidingshaag, haag v. die tot scheiding dient; *-zeile* v., Z. *-linie*; *-zeilig* bijv. nw. met tusschenlijnen, met interlinies; *—e Uebersetzung*, tusschen de regels staande vertaling; *-zeit* v. tusschentijd m., tijdsverloop m. tusschen; *in der* —, intusschen; *in der — ist es geschehen*, in dien tusschentijd &.

Zwischgold, (*-(e)s*) o., z. m. bladgoud o. waarvan de eene zijde zilver is, tweekleurig goud.

Zwist, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. twist m., oneenigheid, ruzie v., verschil o., Z. *Zwiespalt, Zwietracht*; (Wev.) *die -e*, de loopende of langsche draden.

Zwistig, bijv. en b. betwist, oneenig, oneens; (gemeenz.) gebrouilleerd; 2. Z. *streitig*; *-keit* v., Z. *Zwist.*

Zwitschern, (*zwitscherte, gezwitschert*) o. ww., m. *h.* kweelen, kwetteren, piepen, zingen, zijn gezang doen hooren; (Spr.) *wie die Alten sungen, so - die Jungen*, gelijk de ouden zongen, zoo piepen de jongen.

Zwitter, (*-s*, mv. *Zwitter*) m. (Nat. hist.) tweeslachtig dier o. of mensch m.; 2. bastaard m.; (Tuinb.) bastaard m.; (Delfst.) Z. *Wasser -, Reiszblei*; it. *Zinnerz*; (fig.) dubbelzinnig wezen, machteloos schepsel o., zwakkeling m.

Zwitter-artig, bijv. nw. tweeslachtig; *-bildung* v. bastaardvorming vorming v. der tweeslachtigheid; *-blume, -blüthe* v. bastaardbloem v., bastaardbloesem m., bloem v., bloesem m. met stampertjes en meeldraden; 2. Z. *-pflanze*; *-blüthig* bijv. nw. bastaardbloesems dragende; *-esel* m. muilezel m., muildier o.; *-form* v. vereeniging v. der beiderlei geslachtswerktuigen in een wezen; 2 (Spraakk.) bastaardwoord o., bastaardvorm m.; *-gang* m. lang v. tinerts; *-geschlecht* o. tweeslachtige wezens, wezens o. mv. die de beide geslachten in zich vereenigen; 2. bastaardsoort v., verbasterd ras o.; *-geschöpf* o., Z. *Zwitter*; *-käfer* m. meikever m.; *-pflanze* v. bastaardplant v.; it. tweeslachtige plant, plant v. met stampertjes en meeldraden; *-stock* m. groeve v. waarin onzuiver tinerts gevonden wordt; *-wesen* o. dubbelzinnig wezen o.; *-wort* o. bastaardwoord o.; *-zeitwort* o. (Spraakk.) deponens o., werkwoord o. dat een bedrijvende beteekenis en een lijdenden uitgang heeft.

Zwitzern, (*zwitzerte, gezwitzert*) o. ww. zich snel heen en weer bewegen, glinsteren, flikkeren, fonkelen.

Zwo, bijv. nw. (verond.) Z. *zwei.*

Zwölf, bijv. nw. twaalf; *um - Uhr*, om twaalf uren; (Hand.) *- Dutzend*, twaalf dozijn, een gros; 2. (*-en*) v. 12, het getalmerk.

Zwölf-achteltact, (*-(e)s*, mv. *-e*) m. (Muz.) twaalf-achtstenmaat v.; *-blätterig* bijv. nw. (Pl.) twaalfbladerig; *-bote* m. Apostel, leerling m. van Christus; *—nscheidungstag* m. scheidingsdag m. der Apostelen, (15 Juli); *-eck* o. twaalfhoek m.; *-eckig* bijv. nw. twaalfhoekig, met twaalf hoeken; *-ender* m. hert o. met twaalf takken aan de horens.

Zwölfer, (*-s*, mv. *Zwölfer*) m. een van 12 personen, lid o. van den raad van twaalven; (Rek.) Z. *Zwölf* (2); (Muntw.) muntstuk o. van 12 kreutzers; (Wijng.) wijn van het jaar 1812.

Zwölferlei, bijv. en b. twaalferlei, twaalfderhande, van twaalf soorten.

Zwölf-fach, -fältig, bijv. nw. twaalfvoudig, twaalfmaal zooveel.

Zwölffingerdarm, (*-darm(e)s*, mv. *-därme*) m. (Ontlk.) twaalfvingerige darm, dunne darm m. aan de rechtermonding van de maag; *-blutader, -schlagader* v. tot den twaalfvingerigen darm behoorende bloed-, slagader v.; *-entzündung* v. ontsteking v. van den twaalfvingerigen darm.

Zwölf-flach, (*-flaches*, mv. *-fläche*) o. twaalfvlak o.; *-fürst* m. een van de twaalf vorsten, lid o. van de regeering van twaalven, dodecarch m.; *-fürstenreich* o. door twaalf vorsten bestuurd rijk o., dodecarchie v.; *-griffelig* bijv. nw. met twaalf stampertjes; *-jährig* bijv. nw. twaalf jaar oud, twaalf jaar durende; *-jährlich* bijv. nw. om de twaalf jaren geschiedende, alle twaalf jaar geschiedende; *-köpfig* bijv. nw. (van vlas), met twaalf koppen; *-löthig* bijv. nw. van twaalf lood, twaalf lood of zes ons wegende; *—es Silber*, zilver van negen penningen; *-mal* bijw. twaalfmaal; *-malig* bijv. nw. twaalfmaal plaats hebbende, twaalfmaal herhaald; *-männerig* bijv. nw. (Pl.) twaalfmannerig, met twaalf meeldraden; *—e Pflanzen*, dodecandria v.; *-masz* o. twaalftallig stelsel o.; *-monatig* bijv. nw. twaalf maanden oud, twaalf maanden durende; *-monatlich* bijv. nw. om de twaalf maanden geschiedende, Z. *-jährlich*; *-pfünder* m. twaalfponder m.; *-pfündig* bijv. nw. twaalf pondsch, twaalf pond wegende; *eine —e Kanone*, Z. *-pfünder*; *-seitig* bijv. nw. twaalfzijdig, twaalfkantig; *—e Figur*, Z. *-eck*; *-spaltig* bijv. nw., Z. *-thei-*

lig; -stündig bijv. nw. van twaalf uren, twaalf uren oud, twaalf uren durende; *-stündlich* bijv. nw. om de twaalf uren geschiedend; *-stündner* m. (Bergw.) mijnwerker m. die 12 uren daags werkt; *-tägig* bijv. nw. twaalf dagen oud, twaalf dagen durende; *-täglich* bijv. nw. twaalfdaagsch, om de twaalf dagen geschiedende.

Zwölfte, bijv. nw. twaalfde; *der -des Monats,* de twaalfde van de maand; *Ludwig der -,* Lodewijk de Twaalfde; *zum -n,* Z. *zwölftens.*

Zwölftel, (*-s,* mv. *Zwölftel*) o. twaalfde (gedeelte) o.; *-form, -grösze* v. (Drukk.) vorm m. van in-12, duodecimo o.; *Buch in —,* boek in duodecimo.

Zwölften, v. mv. twaalf nachten m. mv., tijd m. tusschen Kerstmis en Driekoningen.

Zwölftens, bijw. ten twaalfde, in de twaalfde plaats.

Zwölfter, bijv. nw., Z. *zwölfer;* it. (*-s,* mv. *Zwölfter*) m. twaalftal, dozijn o.

Zwölf-theilig, bijv. nw. in twaalf deelen verdeeld; *-weibig* bijv. nw., Z. *-griffelig; -weibigkeit* v. twaalf stampertjes hebben o.

Zwuntsche, (*-n*) v. groenvink m.

Zybele, (*-ns*) v., z. m. (Fabell.) Cybele, Vesta v.

Zyder, (*-s,* mv. *Zyder*) m., Z. *Cider.*

Zygäne, (*-n*) v. (Nat. hist.) avondvlinder m.; 2. hamervisch m.

Zygomatisch, bijv. nw. (Ontlk.) tot het jukbeen behoorende.

Zylinder, (*-s,* mv. *Zylinder*) m. &, Z. *Cylinder.*

Zyma, (*Zymata*) v. gistingstof v.

Zymbel, v., **Zypergras,** o., **Zypresse &** v., Z. *Cymbel &.*

Zymom, Zymon, (*-s*) o., z. m. (Scheik.) gistingmiddel o.

Zyrenen, v. mv. sering v.

Zythere, (*-n*) v., z. m. (Fabell.) Cythere, Venus v.

Zythos, (onb.) m. gegiste drank m., bier o., azijn m. &.

Verzeichniss der Eigennamen, welche in den beiden Sprachen verschieden sind.

A.

Absalom, m. Absalon.
Adele, v. Adela, Adelina, Alida, Ada; (gemeenz.) Aaltje, Doortje.
Adelgunde, v. Adelgunda.
Adelheid, v. Alida, Adelheid, Z. *Adele.*
Adolph, m. Adolf.
Adrian, Adrianus, m. Adriaan, Adrianus, Janus, Arie.
Adriane, v. Adriana, Jaantje.
Aegidius, m. Egidius, Gilles, Jilles.
Agnes, Agnese, Agnesia, v. Agnes, Agnesia, Agniet.
Ahasverus, m. Ahasuerus, Assuerus, Ahasverus.
Alarich, m. Alaric.
Alberich, m. Aubri, Alberich.
Albrecht, m. Albrecht, Albert, Albertus.
Alexius, m. Alexis.
Aloysius, m. Aloysius.
Alphons, m. Alphonsus.
Amadeus, m. Amadeüs.
Amalia, v. Amalia, Amelia.
Amatus, m. Amata.
Aemilia, v. Emilia.
Aemilian, m. Emilianus.
Anaklet(us), m. Anacletus.
Andreas, m. Andreas, Andries, Dries, Dorus.
Andromache, v. Andromaché.
Aeneas, m. Eneas.
Angelika, v. Angelica, Engeltje.
Anselm, Anselmus, m. Anselmus.
Aennchen, o. Antje, Naatje.
Antonette, Antonia, v. Antoinette, Antonia, Toontje, Teuntje.
Anton, Antonius, m. Antonius, Antoon, Anton, Toon, Teunis.
Armandus, m. Armandus, Hermanus, Herman; (gemeenz.) Manus.
Arnold, m. Arnoldus, Arnold, Arnoud.
Archibald, m. Archembald.
Arnulf, m. Arnulf, Arnoud.
Auguste, v. Augusta.
August, Augustus, m. August, Augustus.
Augustin, Augustinus, m. Augustinus.
Aurelian(us), m. Aurelianus.

B.

Balderich, m. Balderic.
Balduin, m. Boudewijn, Balduin.
Baldus, m. Baud, Sebaldus.
Barbara, (verkl.) **Barbchen, Bärbel,** o. Barbara, Barbera, Bartje, Babet.
Bartholomäus, m. Bartholomeüs, Bartelt, Bart.
Bastian, m. Sebastiaan, Bastiaan.
Benedicte, v. Benedicta.
Benedict, Benedictus, m. Benedictus.
Bernhard, Bernhardus, m. Bernardus, Bernard, Barend; (gemeenz.) Nardus.
Bernhardin, Bernhardinus, m. Bernardinus.
Bernhardine, v. Bernardina, Barendina, Dientje.
Bertram, m. Bertrand, Bertram.
Bläschen, o. Blasius.
Bonaventura, m. Bonaventura.
Betty, v. Betje, Elisabeth, Eliza, Elsje.

C.

Cäcilia, Cäcilie, v. Cecilia.
Cajetan, m. Cajetanus.
Carl, m. Karel, Carolus.
Carlchen, o. Kareltje.
Caroline, v. Carolina, Charlotte.
Casar, m. Cesar.
Casarius, m. Cesarius.
Caspar, m. Casparus, Caspar, Casper, Jasper.
Catharina, v. Catharina, Cato; (gemeenz.) Kaatje, Katrijn.
Chlotilde, v. Chlotilda.
Christian, m. Christiaan, Kris.
Christiane, v. Christiana; (gemeenz.) Krisje, Stijntje.
Christoph, m. Christoffel, Stoffel, Christophorus.

Lijst van eigennamen, welke in de beide talen verschillen.

Clara, v., (verkl.) **Clärchen**, o. Clara, Klaartje.
Claudia, v. Claudina.
Claus, m. Nicolaas, Klaas.
Claschen, o. Klaasje.
Clementine, v. Clementina.
Colestine, v. Celestina.
Cölestin(us), m. Celestinus.
Conrad, m. Koenraad, Koen.
Constantin, Constantinus, m. Constantijn, Constantinus.
Cornelius, m. Cornelis, Cornelius, (gemeenz., Volkst.) Kees.
Crispin(us), m. Crispinus, Krispijn.
Cyprianus, m. Cyprianus m.

D.

Damian(us), m. Damianus.
Deodat, m. Deodatus, Theodorus, Theodoor, Dorus.
Diebold, m. Theobaldus, Theobald, Tibout.
Diederich, m. Desiderius.
Dietrich, m. Diederik, Dirk.
Diocletian, m. Diocletianus.
Dionyschen, o. Dionysje, Nijsje.
Dionys(ius), m. Dionysius.
Dorchen, o. Doortje.
Dorothea, v. Dorothea, Theodora, Doortje.

E.

Eberhard, m. Everhardus, Evert.
Edmunda, v. Edmonda, Edmunda.
Edmund, m. Edmond, Edmund.
Egydius, m. Egidius, Aloysius, Eligius.
Eleonora, Eleonore, v. Eleonora, Lenora, Leonora, Leentje.
Eleutherius, m. Eleutherius.
Elias, m. Elias, Elia.
Eligius, m., Z. *Egyd us.*
Elisabeth(a), v. Elisabeth; (gemeenz.) Betje, Lijsje; it. Lisbeth.
Elisäus, m. Elizeüs, Eliza.
Elise, v. Elisa, Lisa.
Emanuel, m. Emmanuel.
Emilian, m. Emilianus.
Emilie, v. Emilia.
Emil, m. Emilius.
Ernst, m. Ernst, Ernestus.
Esaias, m. Isaias, Isaia.
Elschen, o. Elsje, Betje.
Eugenia, v. Eugenie.
Eugen, Eugenius, m. Eugenius.
Euphrosina, v. Euphrosine.
Eutrop(ius), m. Eutropius.
Eva, v., (verkl.) **Evchen**, Eva, Eefje, Eef.

F.

Fabian(us), m. Fabianus.
Fabricius, Fabriz, m. Fabricius.
Faustin(us), m. Faustinus, Faustijn, Fanst.
Flavian(us), m. Flavianus.
Florenz, m. Florentius, Floris.
Florentinus, m. Florentinus.
Fortunat(us), m. Fortunatus.
Francisca, Francisca, Francijntje, Fransje.
Franciscus, m. Franciscus, Frans.
Franz, m. Frans.
Franzchen, (verkl.) o. Fransje, Francijntje.
Friedrich, m. Frederik, Fredericus, Frits.
Friederike, v. Frederica.
Fritz, m., Z. *Friedrich.*
Fuscian(us), m. Fuscianus.

G.

Genovefa, v. Genoveva.
Georg(ius), m. George, Joris, Jurriaan.
Gerhard, m. Gerardus, Gerrit, Gerard.
Gerold, m. Geroldus.
Gertrud, Gertrude, Geertruida, Trui, Truitje.
Gervasia, v. Servasia.
Gervasius, m. Servasius, Servaas.
Gertraud, v., Z. *Gertrud.*
Gottfried, m. Godevaart, Godfried, Gozewijn.
Gotthard, m. Gothard.
Gottlieb, m. Theophilus, Godlief.
Gottlob, m., Z. *Deodat.*
Gratian(us), m. Gratianus.
Gregor(ius), m. Gregorius.
Gretchen, v. Grietje, Geertje, Margaretha.
Götz, m. Gerrit.
Gret h)e, v., Z. *Margarethe.*
Guido, m. Guido, Veit.
Günther, m. Wouter, Gunther.
Gustav, m. Gustaaf, Gustavus.

H.

Hadrian(us), m. Adrianus, Adriaan, Arie, Janus.
Hännchen, (verkl.) o. Jannetje, Jansje.
Hanne, v. (Volkst.) Z. *Johanna.*
Hans, m. Joannes, Johannes, Jan; (gemeenz.) Hans, Hannes.
Hänschen, (verkl.) o. Hansje, Jantje.
Heinrich, m. Hendrik, Hendricus; (gemeenz.) Hein.
Heinz, m. (gemeenz.) Hein.
Henrika, Henrike, v. Hendrika, Jetje.
Helena, Helene, v. Helena; (gemeenz.) Leentje, Neeltje.
Herkules, m. Hercules.
Hermann, m. Hermanus, Herman, Manus.
Hieronymus, m. Hieronymus, Jeronimus.
Hiob, m. Job.
Hippolyt(us), m. Hippolythus.
Honoratus, m. Honorius.
Honoria, v. Honoria, Honorine.
Hubertus, m. Hubertus, Bertus, Huib.
Humprecht, m. (Volkst.) Huib, Huibert.
Hyacinth(us), m. Hyacinth.

I.

Ignatius, Ignaz, m. Ignatius.
Immanuel, m. Emmanuel.
Innocentius, Innocenz, m. Innocentius.
Irenäus, m. Ireneüs.
Isaak, m. Izaäk m.
Isaias, m. Isaias, Jesaja.
Isidor(us), m. Isidorus.

J.

Jacob, Jacobus, m. Jakob, Jacobus, Koos, Jaap.
Jaköbchen o., **Jokel**, m. Koosje, Jaapje.
Jacobäa, v. Jacoba, Jacomina, Koosje.
Jacobina, v. Jacobina.
Jeremias, m. Jeremias, Jeremia.
Jesaias, m., Z. *Isaias.*
Jette, v. Hendrika, Jetje.
Jodokus, m. Joost.
Johann, Johannes, m. Joannes, Johannes, Jan.
Johanna, v. Joanna, Johanna, Hanna, Anna.
Johannes Baptista, m. Jo(h)annes de Doper.
Joachim, m. Joachim, Jochem.
Josepha, v. Josephina.
Joseph, Josephus, m. Jozef of Joseph.
Jost, m. Joost.
Josua, m. Josue, Jozua.
Julchen, (verkl.) o. Juultje.
Julia, Julie, v. Julia.
Julian, m. Julianus.
Justina, Justine, v. Justina.
Justinian(us), m. Justinianus.
Justin(us), m. Justinus.
Justus, m. Justus, Joost.

K.

Kaluta, v. Caluta.
Kalixt(us), m. Calixtus.
Kaspar, m., Z. *Caspar.*
Käthe, v. Kaatje, Cato.
Kat(h)chen, (verkl.) o. Kaatje.
Kilian, Kilianus, m. Kiliaan.
Kunigunde, v. Cunigonda, Kunegonde.
Kunz, m. Coenraad, Koen.
Kurt, m. Conraad, Koen.

L.

Lambert, Lambertus, Lamprecht, m. Lambertus, Lambert, Bertus.
Laurentius, m. Laurentius, Laurens.
Lenchen, (verkl.) o. Leentje.
Lene, v. (Volkst.) Z. *Magdalena.*
Leonhard, m. Leonardus, Leonard, Leendert, Leen.
Leonharde, v. Leonarda, Leentje.
Lieschen, o. Lijsje, Betje,
Liese, v., Z. *Elisa.*
Lorenz, m., Z. *Laurentius.*
Lothar, Lotharius, m. Lotharius, Lotharus.

Lotte, v., **Lottchen**, o. Charlotte, Lotje.
Lubinus, m. Lubijn, Lubinus.
Lucan(us), m. Lucanus.
Lucas, m. Lucas, Luik, Kas.
Lucia, v. Lucia, Lucie.
Lucian(us), m. Lucianus.
Ludolphe, m. Ludolph.
Ludchen, o. Louisje.
Ludovica, v. Louisa, Ludovica.
Ludwig, m. Lodewijk, Louis.
Luise, v. Louisa.
Lu(it)gar, m. Luitgard, Lutgarus.

M.

Magdalena, v. Magdalena, Machteld, Lena.
Manegildis, v. Manechildis.
Marcelline, v. Marcellina.
Marcellinus, m. Marcellinus.
Marcell(us), m. Marcellus.
Malchen, (verkl.) o. Amalia.
Marcus, m. Marcus, Markus.
Margaret(h)e, Margaretha, v. Margaretha, Margriet, Griet.
Mariana, v. Marianne.
Marieschen, (verkl.) o. Marietje, Mietje.
Martchen, (verkl.) o. Maartje o., Martijntje o.
Martina, v. Martina, Maartje.
Martin, Martinus, m. Maarten, Martinus, Martijn.
Matthaus, m. Matthëus; (Volkst.) Matthijs, Teeuwis, Tijs.
Matthes, Matz, m. (Volkst.) Z. *Matthaus*.
Mauricius, m. Maurits.
Max, Maximilian, m. Maximiliaan.
Maxenz, Maxentius, m. Maxentius.
Maximin, m. Maximinus.
Melania, v. Melanie.
Merovaus, m. Meroveüs.
Michael, Michel, m. Michael, Michiel, Gilles.
Michelchen, o. Machieltje, Micheltje.
Michelina, v. Michellina.
Minchen, (verkl.) o. Wilhelmina, Mina, Mientje.
Monika, v. Monica.
Moritz, m. Maurits.
Moses, m. Mozes.

N.

Nanntchen, (verkl.) o. Antje, Naatje, Annetje.
Nathalie, v. Nathalia.
Nicola, v. Nicola, Klaasje.
Nicolaus. (Volkst.) **Niklas**, m. Nicolaas, Klaas.
Noah, m. Noach of Noe.
Norbert, Norbertus, m. Norbertus.

O.

Obadia, m. Obadja.
Octav(ius), m. Octavius.
Oliver, Olivius, Olrichs, m. Olivier, Olivius,
Ottilie, v. Ottilia.
Onophrius, m. Humfriedus, Humfred.

P.

Patiens, m. Patientius.
Patriz(ius), m. Patricius.
Paulchen, (Verkl.) o. Paulusje, Paul, Pauw.
Paulin(us), m. Paulinus.
Paul(us), m. Paulus, Pauw, Paul.
Pelag(ius), m. Pelagius.
Peter, m. Pieter, Petrus; (Volkst.) Piet.
Peterchen, (verkl.) o. Pietje.
Petronilla, v. Petronella.
Philibert, Philibertus, m. Philibert.
Philipp, m. Philippus, Filips, Filippus, Flip.
Philippine, v. Philippina.
Prudenz, m. Prudentius.

R.

Rahel, v. Rachel.
Raimunde, v. Raymonda.
Raimund, Raimundus, m. Raymond, Radmund.
Rebekka, v. Rebecca.
Reichard, m. Richard.
Reimbald, m. Rombout.
Reinhold, m, Reinoud, Reinout.
Robert, m. Robert, Robertus.
Roderich, m. Roderik, Rodrigo.
Rosamunde, v. Rosamunda, Rozemond.
Röschen, (verkl.) o. Roosje, Rosina, Rosa.
Rüdiger, m. Rogier, Rutger.
Rudolph, m. Rudolf; (gemeenz.) Roel, Dolf.
Ruprecht, m. Robert, Rubrecht.

S.

Salomo, m, Salomo, Salomon.
Sannchen, (verkl.) o., Z. *Suschen*.
Sarchen, o. Saartje, Sara.
Saturnin(us), m. Saturninus.
Sebastian, m. Sebastiaan, Bastiaan.
Servatius, m. Servaas, Servatius.
Severin(us), m. Severinus.
Sigismund, m. Sigismundus, Sigismond.
Simson, m. Simson, Samson.
Sophia, v. Sophia, Sophie.
Stephan, m. Stephanus, Steven.
Sulpitius, Sulpiz, m. Sulpicius.
Suschen, (verkl.) o. Susannetje, Santje.
Sylver(ius), m. Sylverius.

T.

Thaddäus, m. Thaddeüs.
Theobald, m. Theobaldus, Theobald, Thibout.
Theodor, m. Theodorus, Theodoor, Dorus.
Theodora, Theodore, v. Theodora, Dora, Doortje.
Therese, Theresia, v. Theresia, Treesje.
Thilo, m. Thilo, Tieleman.
Tonchen, (verkl.) o. Toontje, Antonia.

U.

Ulrich, m. Ulrich, Ulrik.
Urban, Urbanus, m. Urbanus.

V.

Valentin, Valentinus, m. Valentijn.
Valerian, m. Valerianus.
Valerie, v. Valeria.
Veit, m. Veit, Guido, Guy.
Victorian(us), m. Victorianus.
Vincentius, Vincenz, m. Vincentius, Vincent.
Virgil(ius), m. Virgilius.

W.

Walt(h)er, m. Walter, Wouter, Woutherus; (Volkst.) Wout.
Wenzel, m. Wenceslaus.
Wilhelm, m. Wilhelmus, Willem, Wim.
Wilhelmine, v. Wilhelmina.
Winfred, m. Winfried, Winfriedus.

X.

Xaver, Xaverius, m. Xaverius.

Z.

Zachäus, m. Zacheus.
Zephirin(us), m. Zephirinus.

Verzeichniss von geographischen Namen, welche in den beiden Sprachen verschieden sind.

Lijst van aardrijkskundige namen, die in de beide talen verschillen.

A.

Aachen, o. Aken.
Aachner, -in, inwoner m., inwoonster v. van Aken.
Abessinien, Abysinien, o. Abyssinië.
Abruzzen, mv. Abruzzen, Abruzzo o.
Achäer, m. Achajer m.
Achaia, o. Achaja o.
Achäisch, bijv. nw. van Achaja.
Adur, m. Adour m.
Afghanen, m. mv. Afghaners, inwoners m. mv. van Afghanistan; *Land der -,* Afghanistan o.
Aegäa, o. Egea.
Aegäisches Meer, Egeïsche Zee v., Archipel m.
Aegypten, o. Egypte o.
Aegyptier, (*-s,* mv. *Aegyptier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Egyptenaar m., inwoner m., inwoonster v. van Egypte.
Aegyptisch, bijv. nw. Egyptisch.
Albanese, (*-n,* mv. *-n*) m. Albanees m.
Albanesin, (*-nen*) v. Albaneesche vrouw v.
Albanien, o. Albanië o.
Albanisch, bijv. nw. Albaneesch, Albanisch.
Alexandrien, o. Alexandrië o.
Algarbien, o. Algarvië o.
Algerien, o. Algiers o.
Aethiopien, o. Ethiopië o.
Akarnanien, o. Akarnanië o.
Algierier, (*-s,* mv. *Algierier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Algerijn m., Algerijnsche vrouw v.
Algierisch, bijv. nw. Algiersch, Algerijnsch.
Amerikaner, (*-s,* mv. *Amerikaner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Amerikaan m., Amerikaan m., Amerikaansche (vrouw) v.
Amerikanisch, bijv. Amerikaansch.
Ammoniter, (*-s,* mv. *Ammoniter*) m., **-in,** (*-nen*) m. Ammoniër m., Ammonietsche (vrouw) v.
Anatolien, o. Anatolië o.
Andalusien, o. Andalusië o.
Anden, mv. de Andes (gebergte).
Antiochien, o. Antiochië o.
Antwerper, (*-s,* mv. *Antwerper*) m., **-in,** (*-nen*) v. Antwerpenaar m., man m., vrouw v. uit Antwerpen.
Ap(p)enninen, v. mv. Appenijnen m. mv.
Apulien, o. Apulië o.
Araber, (*-s,* mv. *Araber*) m., **-in,** (*-nen*) v. Arabier m., inboorling m. en v. uit Arabië.
Aralsee, m. meer o. Aral.
Archipelagus, m. Archipel m.
Argentinische Republik, Argentijnsche republiek.
Arkadien, o. Arcadië o.
Armenien, o. Armenië o.
Arragonien, o. Arragonië o.
Asiatisch, bijv. en b. Aziatisch, van Azië
Asien, o. Azië o.
Asier, (*-s,* mv. *Asier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Aziaat m., Aziatische vrouw v.
Assyrien, o. Assyrië o.
Asturien, o. Asturië o.
Asphaltsee, m. Doode Zee v.
Athen, o. Athene o.
Athener, Athenienser, (*-s,* mv. *Athen(iens)er*) m., **-in,** (*-nen*) v. Atheener m., Atheensche (vrouw) v.
Athenisch, athenienisch, bijv. nw. Atheensch.
Aethiopien, o. Ethiopië o.
Aethiopier, (*-s,* mv. *Aethiopier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Ethiopiër m., Ethiopische (vrouw) v.
Aethiopisch, bijv. nw. Ethiopisch.
Australien, o. Australië o.

B.

Badenser, (*-s,* mv. *Badenser*) m. **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Baden.
Badisch, bijv. nw. Badensch, tot Baden behoorende; *das -e,* het groothertogdom Baden.
Baier, (*-s,* mv. *Baier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Beier m., Beiersche (vrouw) v.
Baierisch, bijv. nw. Beiersch, van of uit Beieren.
Baiern, o. Beieren o.
Barbarei, v. Barbarije o.
Basel, o. Bazel o.
Baseler, (*-s,* mv. *Baseler*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Bazel.
Basken, m. mv. Baskische provinciën v. mv.
Batavien, o. Batavia o.
Beduinen, m. mv. Bedouinen m. mv.
Belgien, o. België o.
Belgier, (*-s,* mv. *Belgier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Belg m., inwoner m., inwoonster v. van België.
Belgrad, o. Belgrado o.
Bengalisch, bijv. nw. Bengaalsch, van Bengalen.
Berbern, m. mv. Berbers, bewoners m. mv. van Barbarije.
Berlin, o. Berlijn o.
Berliner, (*-s,* mv. *Berliner*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Berlijn.
Berlinisch, bijv. nw. Berlijnsch, van of uit Berlijn.
Bernhard, der Sanct -, de Sint Bernard.
Bessarabien, o. Besarabië o.
Birmanen, m. mv. Birmannen m. mv.
Bisanz, o. Besançon o.
Biskaya, o. Biscaye o.
Biskayer, (*-s,* mv. *Biskayer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Biscayer m., inwoonster v. van Biscaye.
Biskayisch, bijv. nw. Biscaïsch.
Böhme, (*-n,* mv. *-n*) m., **Böhmin,** (*-nen*) v. Bohemer m., Boheemsche (vrouw) v.
Böhmen, o. Bohemen o.
Böhmisch, bijv. nw. Boheemsch.
Bolivien, o. Bolivia o.
Bosniaken, m. mv. Bosniërs m. mv.
Bosnien, o. Bosnië o.
Bothnien, o. Bothnië o.
Brasilianer, Brasilier, (*-s,* mv. *Brasili(an)er*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Brazilië, Braziliaan m., Braziliaansche (vrouw) v.
Brasilisch, bijv. nw. Braziliaansch.
Braunschweig, o. Brunswijk o.
Braunschweiger, (*-s,* mv. *Braunschweiger*) m., **-in,** (*-nen*) v. Brunswijker m., Brunswijksche (vrouw) v.
Braunschweigisch, bijv. nw. Brunswijksch.

Britannien, o. Brittanje, Brittanië o.
Britte, (*-n,* mv. *-n*) m., **Brittin,** (*-nen*) v. Brit m., Britsche (vrouw) v., Z. *Engländer.*
Brittisch, bijv. nw. Britsch.
Brügge, o. Brugge o.
Brüssel, o. Brussel o.
Brüsseler, (*-s,* mv. *Brüsseler*) m., **-in,** (*-nen*) v. Brusselaar m., Brusselsche vrouw v.
Bulgarei, v. Bulgarije o.
Bünden, o., Z. *Graubünden.*
Burgund, o. Bourgondië o.
Burgunder, (*-s,* mv. *Burgunder*) m., **-in,** (*-nen*) v. Bourgondiër m., Bourgondische vrouw v.
Byzanz, o. Byzantium, Constantinopel o.

C.

Calabreser, (*-s,* mv. *Calabreser*) m., **-in,** (*-nen*) v. Calabriër m., Calabrische (vrouw) v.
Calabrien, o. Calabrië o.
Californien, o. Californië o.
Calmuk, m. Kalmuk m.
Calmukei, v., **Calmukenland,** o. land o. der Kalmukken.
Cammerich, o. Kamerijk o.
Candien, o. Candia o.
Candiote, (*-n,* mv. *-n*) v., **Candiotin,** (*-nen*) v. bewoner m., bewoonster v. van Candia.
Capitol, o. Kapitool o.
Cappadocien, o. Cappadocië o.
Cappadocier, (*-s,* mv. *Cappadocier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Cappadociër m., Cappadocische (vrouw) v.
Carelien, o. Carelië o.
Castilianer, (*-s,* mv, *Castilianer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Castiliaan m., Castiliaansche (vrouw) v.
Castilien, o. Castilië o.
Catalonien, o, Catalonië o.
Catanea, o. Catania o.
Chaldäa, o. Chaldea o.
Chaldäer, (*-s,* mv. *Chaldäer*) m., Chaldeër m., **-in,** (*-nen*) v. Chaldeeuwsche (vrouw) v.
Chaldäisch, bijv. nw. Chaldeeuwsch.
Chinese, (*-n,* mv. *-n*) m., **Chinesin,** (*-nen*) v. Chinees m., Chineesche (vrouw) v.
Chinesisch, bijv. nw. Chineesch.
Churhessen, o. Keur-Hessen o.
Circassien, o. Circassië o.
Cisalpinisch, bijv. nw. Cisalpynsch.
Cleve, o. Cleef o.
Cleven, o. Chiavenna o.
Coln, o. Keulen o.
Colner, (*-s,* mv. *Cölner*) m., **-in,** (*-nen*) m. Keulenaar m., inwoner m., inwoonster v. van Keulen.
Colnisch, bijv. nw. Keulsch, van Keulen.
Columbien, o. Columbia o.
Comer, (*-s,* mv. *Comer*) m., **-in,** (*-nen*) y, inwoner m., inwoonster v. van Como.
Constantinopolitaner, (*-ners,* mv. *-ner*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Constantinopel.
Copenhagen, o. Koppenhagen o.
Copenhager, (*-s,* mv. *Copenhager*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Koppenhagen.
Cordilleren, v. mv. Cordilleras.
Corinth, o. Corinthe o.
Corse, (*-n,* mv. *-n*) m. Corsikaan m.
Cortryk, o. Kortrijk o.
Costnitz, o. Constanz o.
Croate, (*-n,* mv. *-n*) m., **Croatin,** (*-nen*) v. Croaat m., inwoner m., inwoonster v. van Croatië.
Croatien, o. Croatië o.
Curtrich, Curtryk, o., Z. *Cortryk.*
Cypern, o. het eiland Cyprus o.
Cypriote, (*-n,* mv. *-n*) m., **Cypriotin,** (*-nen*) v. bewoner m., bewoonster v. van Cyprus.
Czechen, m. mv. Tzechen m. mv.
Czechisch, bijv. nw. Tzechisch.

D.

Dacien, o. Dacië o.
Dacier, m. mv. Daciërs, bewoners m. mv. van Dacië.
Dalekarlien, o. Dalekarlië o.
Dalmatien, o. Dalmatië o.
Damascener, bijv. nw. (onb.) van Damascus; 2. m. mv. inwoners m. mv. van Damascus.
Däne, (*-n,* mv. *-n*) m., **Dänin,** (*-nen*) v. Deen m., Deensche (vrouw) v.
Dänemark, o. Denemarken o.
Dänisch, bijv. nw. Deensch.
Danzig, o. Dantzig o.
Deutsch, bijv. nw. Duitsch, Germaansch, Hoogduitsch.
Deutschland, o. Duitschland, Germanië o.
Diebsinseln, v. mv. Dieveneilanden o. mv.
Diedenhofen, o. Diedenhoven o.
Donauwörth, o. Donauwerth o.

E.

Eismeer, o. IJszee v.
Elsass, m. Elzas m.
Elsasser, (*-s,* mv. *Elsasser*) m., **-in,** (*-nen*) v. Elzasser m., bewoner m., bewoonster v. van den Elzas; 2. bijv. nw. of *Elsassisch* bijv. nw. van den Elzas.
England, o. Engeland o.
Engländer, (*-s,* mv. *Engländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Engelschman m., Engelsche (vrouw) v.
Englisch, bijv. nw. Engelsch, van Engeland.
Ephesus, o. Ephese o.
Etrurien, o. Etrurië o.
Etsch, v. Adige, Etsch v.
Euphrat, m. Euphraat m.
Europäer, (*-s,* mv. *Europäer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Europeër m., Europeesche (vrouw) v.
Europäisch, bijv.nw. Europeesch.
Euxinus, (Pontus-) m. Zwarte Zee v.

F.

Feuerland, o. Vuurland o.
Feuerländer, (*-s,* mv. *Feuerländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. bewoner m., bewoonster v. van het Vuurland.
Finnland, o. Finland o.
Finnländer, (*-s,* mv. *Finnländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Finlander m., bewoner m., inwoonster v. van Finland.
Finnländisch, bijv. nw. Finlandsch.
Finnmark, o. Finmarken o.
Flamänder, (*-s,* mv. *Flamänder*) m., **-in,** (*-nen*) v. Vlaming m., Vlaamsche vrouw v.
Flamändisch, Flämisch, bijv. nw. Vlaamsch, van Vlaanderen.
Flandern, o. Vlaanderen.
Flandrisch, bijv. nw. Vlaamsch, van Vlaanderen.
Florentiner, (*-s,* mv. *Florentiner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Florentijn m., inwoner m., inwoonster v. van Florence; 2. bijv. nw. Florentijnsch, van Florence.
Florenz, o. Florence o.
Franke, (*-n,* mv. *-n*) m. Frank m.; 2. (teg.) bewoner v. van Frankenland.
Frankfurt, o. Frankfort o.
Frankfurter, (*-s,* mv. *Frankfurter*) m., **-in,** (*-nen*) v. Frankforter m., inwoner m., inwoonster v. van Frankfort; 2. bijv. nw. Frankfortsch, Frankforter, van Frankfort.
Frankfurtisch, bijv. nw., Z. *Frankfurter* (2).
Fränkisch, bijv. nw. Frankisch, van de Franken; (teg., Scherts.) Fransch.
Frankreich, o. Frankrijk o.
Franzose, (*-n,* mv. *-n*) m., **Französin,** (*-nen*) v. Franschman m., Fransche (vrouw) v.
Französisch, bijv. nw. Fransch, van Frankrijk.
Freundschaftsinseln, v. mv. Vriendschapseilanden o. mv.
Friese, (*-n,* mv. *-n*) m., **Friesin,** (*-nen*) v. Fries m., Friesin v.
Friesisch, bijv. nw. Friesch, van Friesland.
Fuchsindianer, m. mv. Roodhuiden m. mv.
Fünfkirchen, o. Vijfkerken v. mv.

G.

Galiläa, o. Galilea o.
Galiläer, (*-s,* mv. *Galiläer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Galileër m., Galileesche (vrouw) v.
Galiläisch, bijv. nw. Galileesch.
Galizien, o. Galicië o.
Gallien, o. Gallië o.
Gallizien, o. Gallicië o.
Gambien, o. Gambia o.
Gasconien, o. Gasconje o.

Gasconier, (*-s*,mv. *Gasconier*) m., **-in,** (*-nen*) Gasconjer m., Gasconjesche (vrouw) v.

Gasconisch, bijv.nw.Gasconjesch.

Gauern, Gebern, Parsen, m. mv. Parsen m. mv.

Geldern, o. Gelderland o.

Genf, o. Genève o.

Genfer, (*-s*, mv. *Genfer*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Genève; 2. bijv. nw. Geneefsch, van Genève.

Genter, (*-s*, mv. *Genter*) m., **-in,** (*-nen*) v. Gentenaar m., inwoner m., inwoonster v. van Gent.

Genueser, (*-s*, mv. *Genueser*) m., **-in,** (*-nen*) v. Genuees m., inwoner m. inwoonster v. van Genua.

Genuesisch, bijv. nw. Genueesch, van Genua.

Georgien, o. Georgie o.

Gesellschaftsinseln, v. mv.Gezelschapseilanden o. mv.

Gesiras, o. Geziras, Djezireh o.

Glaris, Glarus, o. Glaris, Glarus o.

Görz, o. Goritz.

Gothe, (*-n*, mv. *-n*) m., **Gothin,** (*-nen*) m. Goth m., Gothische (vrouw) v.

Gotthard (Sanct), m. Sint Gotthard m.

Granada, o. Grenada o.

Granader, (*-s*, mv. *Granader*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Grenada.

Graubünden, o. Grauwbunderland o.

Graubündner, (*-s*, mv. *Graubündner*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Graubunderland; 2. bijv. nw. (onb.) of *graubündisch*, van Grauwbunderland.

Griechisch, bijv. nw. Grieksch, van Griekenland; - *Weiszenburg*, Belgrado.

Gröningen, o. Groningen o.

Gröninger, (*-s*, mv. *Gröninger*) m., **-in,** (*-nen*) v. Groninger m., Groningsche (vrouw) v., inwoner m., inwoonster v. van Groningen.

Grönland, o. Groenland o.

Grönländer, (*-s*, mv. *Grönländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Groenlander m., Groenlandsche vrouw v.

Groszbritannien, o. Groot-Brittanje o.

H.

Haag, m. 's Gravenhage o., den Haag m.

Haarlemer, (onb) bijv.nw. Haarlemmer, van Haarlem; - *Meer*, Haarlemmermeer o.

Haiti, o. Haiti, Sint Domingo o.

Hanoveraner, (*-s*, mv. *Hannoveraner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Hannoveraan m., Hannoveraansche (vrouw) v.

Hanöverisch, bijv. nw. Hannoveraansch.

Harz, m., **-gebirge,** o., **-wald,** m. Hartsgebergte o.

Havannah, o. Havanna o.

Helsingör, o. Elseneur o.

Helvetien, o. Helvetië, Zwitserland o.

Helvetier, (*-s*, mv. *Helvetier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Helvetiër, Zwitser m., Zwitsersche (vrouw) v.

Helvetisch, bijv. nw. Helvetisch, Zwitsersch.

Hennegau, o. Henegouwen o.

Herzogenbusch, o. 's Hertogenbosch o.

Hesse, (*-n*, mv. *-n*) m., **Hessin,** (*-nen*) v. Hes m., inwoner m., inwoonster v. van Hessen.

Hessen(land), o. Hessen o.

Heysand, o. Ouessant o.

Hinterindien, o. Achter-Indië o.

Hoch-burgund, o. Opper-Bourgondie o., Franche Comté o.

Holländer, (*-s*, mv. *Holländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Hollander, Nederlander m., Hollandsche, Nederlandsche (vrouw) v.

Holländisch, bijv. nw. Hollandsch, Nederlandsch.

Hottentotte, (*-n*,mv.*-n*)m., **Hottentottin,** (*-nen*) v. Hottentot m., Hottentotsche (vrouw) v.

Hottentottisch, bijv. nw. Hottentotsch.

Hunde-Inseln, v. mv. Hondeneilanden o. mv.

Hüningen, o. Huningen of Heningen.

I.

Illyrien, o. Illyrië o.

Indianer, (*-s*, mv. *Indianer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Indiaan m., Indiaansche (vrouw) v.

Indien, o. Indië o., de Indiën mv.

Indier, m. mv. Indianen m. mv.

Ingermannland, o. Ingermanland o.

Ionien, o. Ionië o.

Ionier, (*-s*, mv. *Ionier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Ionier m., Ionische (vrouw) v.

Irisch, irländisch, bijv. nw. Iersch, Ierlandsch.

Irland, o. Ierland o.

Irländer, (*-s*, mv. *Irländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Ierlander, Ier m., Iersche (vrouw) v.

Irländisch, bijv. nw. Iersch, Ierlandsch.

Irokesen, m. mv. Irokeezen m.mv.

Irokesisch, bijv. nw. Irokeesch.

Island, o. IJsland o.

Isländer, (*-s*, mv. *Isländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. IJslander m., IJslandsche (vrouw) v.

Isländisch, bijv. nw. IJslandsch, van of uit IJsland.

Istrien, o. Istrië o.

Italien, o. Italië o.

Italiener, (*-s*, mv. *Italiener*) m., **-in,** (*-nen*) v. Italiaan m., Italiaansche (vrouw) v.

Italienisch, bijv. nw. Italiaansch, van of uit Italië.

J.

Jamaika, o. Jamaica o.

Japanese, (*-n*, mv. *-n*) m., **Japanesin,** (*-nen*) v. Japannees, Japanner m., Japansche (vrouw) v.

Japanesisch, bijv. nw. Japansch.

Javanese, (*-n*, mv. *-n*) mv., **Javanesin,** (*-nen*) v. Javaan m., Javaansche (vrouw) v.

Jordan, m. Jordaan m.

Judäa, o. Judea o.

Jülich, o. Gulik o.

Jungferninseln, v. mv. Virginische eilanden o. mv.

Jütland, o. Jutland o.

K.

Kabul, m. Kaboul, Kabul o.

Kaffern, m. mv. Kaffers m. mv.

Kalmuk, m., Z. *Calmuk*.

Karnthen, o. Carinthie o.

Karnther, (*-s*, mv. *Kärnther*) m., **-in,** (*-nen*) v. Carinthier m., Carintische (vrouw) v.

Kaschmir, o. Kasjemir, Kashmir o.

Kirchenstaat, m. Kerkelijke Staat m.

Kirgisen, m. mv. Kirgiezen m.mv.

Klein-Asien, o. Klein-Azie o.

Köln, o., Z. *Coln*.

Kölnisch, bijv. nw. Keulsch, van Keulen, Z. *cölnisch*.

Korfu, o. Corfu o.

Kosaken, m. mv. Kozakken m.mv.

Krain, o. de Krain v.

Krakau, o. Krakau v.

Krimm, v. Krim v.

Kronstadt, o. Kroonstad o.

Kurisch, bijv.nw. tot Koerland behoorende; *-e Inseln*, Koerillen o. mv.

Kurland, o. Koerland o.

Kurländer, (*-s*, mv. *Kurländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Koerlander m., Koerlandsche (vrouw) v.

Kurländisch, bijv. nw. Koerlandsch.

L.

Lacedämon, o. Lacedemonië o.

Lacedamonier, (*-s*, mv. *Lacedamonier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Lacedemonier m., man m., vrouw v. uit Lacedemonië.

Lacedämonisch, bijv. nw. Lacedemonisch.

Lakonien, o. Laconië o.

Lappe, (*-n*, mv. *-n*) m., **Lappin,** (*-nen*) v. Laplander m., Laplandsche (vrouw) v.

Lappisch, bijv. nw. Laplandsch, van of uit Lapland.

Lappland, o. Lapland o.

Lapplander, (*-s*, mv. *Lappländer*) m., **-in,** (*-nen*) v., Z. *Lappe, Lappin*.

Laurenz (Sanct), Lorenzfluss, m. Sint-Laurens m.

Lausitz, v. **Lausnitz,** v. Lausitz o.

Lmanersee, m. het meer Leman.
Lvante, v. Levant v.
Lyden, o. Leiden o.
Lfland, o. Lijfland o.
Lflander, (*-s, mv. Liefländer*) m., -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Lijfland.
Lfländisch, bijv.nw. Lijflandsch, van ijfland.
Lvadien, o. Livadië o.
Lodomirien, o. Lodomerië o.
Lombarde, (*-n,mv.-n*) m. **Lombardin,** (*-nen*) v. Lombardijn, inwoner m., inwoonster v. van Lombardije.
Lombardei, v. Lombardije o.
Lombardisch-Venetianisch, bijv. nw. Lombardisch-Venetiansch.
London, o. Londen o.
Londner, (*-s, mv. Londner*) m. -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Londen.
Lothringen, o. Lotharingen o.
Lothringer, (*-s, mv. Lothringer*) m. -in, (*-nen*) v. Lotharinger m., Lotharingsche (vrouw) v.
Lothringisch, bijv. nw. Lotharingsch, van of uit Lotharingen.
Löwen, o. Leuven o.
Lübeck, o. Lubeck o.
Lucaische Inseln, v. mv. Lucayesche eilanden, Bahama eilanden o. mv.
Lucceser, (*-s, mv. Lucceser*) m., -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Lucca.
Lusitanien, o. Lusitanië o.
Lüttich, o. Luik o.
Lütticher, (*-s, mv. Lütticher*) m., -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Luik, Luikenaar m.
Lützelburg, Luxemburg, o. Luxemburg o.

M.

Macedonien, o. Macedonië o.
Madrider, (*-s, mv. Madrider*) m., -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Madrid.
Magdeburg, o. Maagdenburg o.
Mähren, o. Moravië o.
Mährer, (*-s, mv. Mährer*) m., -in, (*-nen*) v. Moraviër m., inwoner m., inwoonster v. van Moravië, Moravische (vrouw) v.
Mährisch, bijv. nw. Moravisch.
Mailand, o. Milaan o.
Mailänder, (*-s, mv. Mailänder*) m., -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Milaan.
Mailändisch, bijv. nw. Milaneesch, van Milaan.
Mainz, o. Mainz, Ments o.
Majorka, Mallorka, o. Majorca o.
Malaien, m. mv. Maleiers m. mv.
Malteser, (*-s, mv. Malteser*) m., -in, (*-nen*) v. Maltezer m., inwoner m., inwoonster v. van Malta.
Maluinen of **Falklandsinseln,** v. mv. Falklandseilanden o. mv.
Mandschurei, v. Mantsjoerië o.
Marianen-Inseln, v. mv. Marianne-eilanden o. mv.
Maria-Theresia-Stadt, v. Theresianopel o.
Maroccaner, (*-s, mv. Maroccaner*) m., -in, (*-nen*) v. Marokkaan m., Marokkaansche (vrouw) v.
Maroccanisch, bijv. nw. Marokkaansch.
Marocco, o. Marokko o.
Maroniten, m. mv. Maronieten m. mv.
Marquesas-Inseln, v. mv. Markiezeneilanden o. mv.
Masovien, Masurien, o. Masovië o.
Mauritanien, o. Mauritanië, Moorenland o.
Mecca, o. Mecca of Mekka o.
Mecheln, o. Mechelen o.
Meder, (*-s, mv. Meder* m. Mediër m.
Medien, o. Medië o.
Mekka, o., Z. *Mecca.*
Metzer, (*-s, mv. Metzer*) m., -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Metz.
Mexicaner, (*-s, mv. Mexicaner*) m., -in, (*-nen*) v. Mexicaan m., inwoner m., inwoonster v. van Mexico.
Mexicanisch, bijv. nw. Mexicaansch, van of uit Mexico.
Mingrelien, o. Mingrelië o.
Mingrelier, m. mv. inwoners mv. van Mingrelië.
Minorka, o. Minorca o.
Minorkaner, (*-s, mv. Minorkaner*) m., -in, (*-nen*) v. bewoner m., bewoonster v. van Minorca.
Mittelamerika, o. Middel-Amerika o.
Mittelländisches Meer, o. Middellandsche Zee v.
Modeneser, (*-s, mv. Modeneser*) m., -in, (*-nen*) v. Modenzer, inwoner m., inwoonster v. van Modena
Modenesisch, bijv. nw. van of uit Modena.
Moldau, v. Moldavië o,
Moldauer, (*-s, mv. Moldauer*) m., -in, (*-nen*) v. Moldaviër m., Moldavische (vrouw) v.
Mongolei, v. Mongolië o.
Mongolisch, bijv.nw. Mongoolsch.
Montenegriner, m. mv. Montenegrijnen, bewoners m. mv. van Mondenegro.
Morenland, o. Moorenland, Mauretanië, Ethiopië o.
Morlachen, mv. Morlakkers m. mv.
Morlachien, o. Morlacca o.
Mosel, v. Moezel m.
Moskau, o. Moskou o.
Moskauer, (*-s, mv. Moskauer*) m., -in, (*-nen*) v. Moskouwer m., inwoner m., inwoonster v. van Moskou.
München, o. Munchen o.
Münchner, (*-s, mv. Münchner*) m., -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Munchen.
Münster, o. Munster o.
Murtner, (*-s, mv. Murtner*) m., -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Murten.

N.

Nanzig, o. Nancy o.
Natolien, o. Natolië o.
Navarrese, (*-n, mv. -n*) m., **Navarresin,** (*-nen*) v. Navarrees, inwoner m., inwoonster v. van Navarra.
Nazaräer, (*-s, mv. Nazaräer*) m., -in, (*-nen*) v. Nazareër m., inwoner m., inwoonster v. van Nazareth.
Neapel, o. Napels o.
Neapolitaner, (*-s, mv. Neapolitaner*) m., -in, (*-nen*) v. Napolitaan m., Napolitaansche (vrouw) v.
Neapolitanisch, bijv. nw. Napolitaansch.
Neu-Brittannien, o. Nieuw-Brittanje o.
Neu-Castilien, o. Nieuw-Castilië o.
Neuenburg, o. Neufchatel o.
Neuenburger, (*-s, mv. Neuenburger*) m., -in, (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Neufchatel.
Neu-England, o. Nieuw-Engeland o.
Neu-Foundland, o. New-Foundland o.
Neu-Holland, o. Nieuw-Holland o.
Neu-Orleans, o. Nieuw-Orleans o.
Neu-Schottland, o. Nieuw-Schotland, Acadië o.
Neu-Schottländer, mv. Nieuw-Schotlanders, inwoners van Nieuw-Schotland, Acadiërs mv.
Neu-Seeland, o. Nieuw-Zeeland o.
Neu-Spanien, o. Nieuw-Spanje, Mexico o.
Neu-York, o. New-York o.
Nicobarsche Inseln, v. mv. Nicobaren, Nicobarische eilanden o. mv.
Niederland, o. Nederland o., de Nederlanden o. mv.
Niederländer, (*-s, mv. Niederländer*) m., -in, (*-nen*) v. Nederlander, Hollander m., Nederlandsche, Hollandsche (vrouw) v.
Niederländisch, bijv. nw. Nederlandsch, Hollandsch.
Nieder-Rhein, m. Beneden-Rijn m.
Nieder-Sachsen, o. Neder-Saksen o.
Nigritien, o. Nigritië o.
Nikomedien, o. Nicomedië o.
Nil(fluss), m. Nijl m.
Nimwegen, o. Nijmegen o.
Nord-Amerika, o. Noord-Amerika o.
Nord-Cap, o. Noordkaap v.
Nordmeer, o., **Nordsee,** v. Noordzee v.
Normandiebewohner, Normandier, m., **Normandierin,** (*-nen*) v. Normandiër m., Normandische (vrouw) v.

Normann, (*-s,* mv. *Normänner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Noorman m., Noordsche vrouw v.; it. Z. *Normandier.*

Norwegen, o. Noorwegen o.

Norweger, (*-s,* mv. *Norweger*) m., **-in,** (*-nen*) v. Noorweger m., Noorweegsche (vrouw) v.

Norwegisch, bijv. nw. Noorweegsch.

Nowaja-Semla, o. Nova-Zembla o.

Nubien, o. Nubië o.

Numidien, o. Numidië o.

Nürnberg, o. Neurenberg o.

Nürnberger, (*-s,* mv. *Nürnberger*) m., **-in,** (*-nen*) v. Neurenberger m., inwoner m., inwoonster v. van Neurenberg.

O.

Oberländer, (*-s,* mv. *Oberländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Hooglander m., Hooglandsche (vrouw) v.

Ober-Pfalz, v. Boven-Paltz v.

Ober-Rhein, m. Boven-Rijn m.

Ober-Sachsen, o. Opper-Saksen o.

Oelberg, m. Olijfberg, Calvarieberg m.

Oranien, o. Oranje o.

Orkadische Inseln, Orkneys, v. mv. Orcadische eilanden o. mv.

Osmannen, mv. Turken, Ottomannen m. mv.

Oest(er)reich, o. Oostenrijk o.

Oestereicher, (*-s,* mv. *Oestreicher*) m., **-in,** (*-nen*) v. Oostenrijker m., Oostenrijksche (vrouw) v.

Oestreichisch, bijv. nw. Oostenrijksch, van Oostenrijk.

Ostfriesland, o. Oost-Friesland o.

Ostgothen, m. mv. Oost-Gothen m. mv.

Ost-Indien, o. Oost-Indië o.

Ostsee, v. Oostzee v.

Ottomanisch, bijv. nw. Ottomannisch.

P.

Palästina, o. Palestina o., Heilige Land, Joodsche land o.

Paris, o. Parijs o.

Pariser, (*-s,* mv. *Pariser*) m., **-in,** (*-nen*) v. Parijzenaar m., inwoner m., inwoonster v. van Parijs.

Pausilippo, o. Pausilippe o.

Pavaneser, (*-s,* mv. *Pavaneser*) m., **-in,** (*-nen*) v. Pavezaner m, Pavezaansche (vrouw) v.

Pensilvanien, o. Pensylvanië o.

Pensilvanier, (*-s,* mv. *Pensilvanier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Pensylvanier m., vrouw v. uit Pensilvanië.

Perleninseln, v. mv. Pareleilanden o. mv.

Perser, (*-s,* mv. *Perser*) m., **-in,** (*-nen*) v. Pers m., Perzische (vrouw) v.

Persien, o. Perzië o.

Persisch, bijv. nw. Perzisch, van of uit Perzië.

Peruaner, (*-s,* mv. *Peruaner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Peruaan m., Peruaansche (vrouw) v.

Peruanisch, bijv. nw. Peruaansch, van of uit Peru.

Pfalz, v. Paltz v.

Pfälzer, (*-s,* mv. *Pfälzer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Paltser m., Paltserin v., bewoner m., bewoonster v. van de Paltz.

Pfälzisch, bijv. nw. tot de Paltz behoorende, Paltzisch.

Phocaa, o. Phocea o.

Phönicien, o. Phenicië o.

Phönicier, mv. Phenicièrs mv.

Phrygien, o. Phrygië o.

Picarder, (*-s,* mv. *Picarder*) m., **-in,** (*-nen*) v. Picardiër m., Picardische (vrouw) v.

Piemontese, (*-n,* mv. *-n*) m., **Piemontesin,** (*-nen*) v. Piemontees m., Piemonteesche (vrouw) v.

Piemontesisch, bijv. nw. Piemonteesch.

Pole, (*-n,* mv. *-n*) m., **Polin,** (*-nen*) v. Pool m., Poolsche (vrouw) v.

Pol(n)isch, bijv. nw. Poolsch.

Polynesien, o. Polynesië o.

Pommer, (*-s,* mv. *Pommern*) m., **-in,** (*-nen*) v. Pommeraan m., Pommersche (vrouw) v.

Pommerisch, bijv. nw. Pommersch.

Pommern, o. Pommeren o.

Portugiese, (*-n,* mv. *-n*) m., **Portugiesin,** (*-nen*) v. Portugees m., Portugeesche (vrouw) v.

Portugiesisch, bijv. nw. Portugeesch.

Prag, o. Praag o.

Preusze, (*-n,* mv. *-n*) m., **Preuszin,** (*-nen*) v. Pruis m., Pruisische (vrouw) v.

Preuszen, o. Pruisen o.

Preuszisch, bijv. nw. Pruisisch.

Prinzeninsel, v. Prinseneiland o.

Provençale, (*-n,* mv. *-n*) m., **Provençalin,** (*-nen*) v. Provencaal m., Provencaalsche (vrouw) v.

Pyrenäen, v. mv. Pyreneën v. mv.

Pyrenäisch, bijv. nw. Pyreneesch.

R.

Rhätien, o. Rhetië, Grauwbunderland o.

Rhätier, (*-s,* mv. *Rhätier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Rhetiër m., Rhetische (vrouw) v.

Rhätisch, bijv. nw. Rhetisch.

Rhein, m. Rijn m.

Rheinbaiern, o. Rijn-Beieren o.

Rheinfeld, o. Rijnvelden o.

Rheinisch, bijv. nw. Rijnsch.

Rheinland, o. Rijnland o.

Rheinländer, (*-s,* mv. *Rheinländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Rijnlander m., Rijnlandsche (vrouw) v.

Rheinpreuszen, o. Rijn-Pruisen o.

Riesengebirge, o. Reuzengebergte o.

Rom, o. Rome o.

Römer, (*-s,* mv. *Römer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Romein m., Romeinsche (vrouw) v.

Römisch, bijv. nw. Romeinsch.

Romanien, Rumelien, Rumili, o. Rumelië, Rumili o.

Russe, (*-n,* mv. *-n*) m., **Russin,** (*-nen*) v. Rus m., Russin, Russische (vrouw) v.

Russland, o. Rusland o.

S.

Sabäa, o. Sabea.

Sabaer, mv. Sabeërs mv.

Sabaisch, bijv. nw. Sabeïsch.

Sabiner, (*-s,* mv. *Sabiner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Sabijn m., Sabijnsche (vrouw) v.

Sachse, (*-n,* mv. *-n*) m., **Sächsin,** (*-nen*) v. Sakser m., Saksische (vrouw) v.

Sachsen, o. Saksen o.

Sachsisch, bijv. nw. Saksisch.

Salamanka, o. Salamanca o.

Samarien, o. Samarië o.

Samariter, (*-s,* mv. *Samariter*) m., **-in,** (*-nen*) v. Samaritaan m., Samaritaansche (vrouw) v.

Sanct-Gallen, o. Sint Gallen o.

Sarazene, (*-n,* mv. *-n*) m. Saraceen m.

Sardinien, o. Sardinië o.

Sargemünd, o. Saargemund o.

Savoyen, o. Savoye o.

Savoyer, (*-s,* mv. *Savoyer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Savoyaard m., Savoysche (vrouw) v.

Schifferinseln, v. mv. Schippers-eilanden o. mv.

Schlesien, o. Silezië o.

Schlesier, (*-s,* mv. *Schlesier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Silezièr m., Silezische (vrouw) v.

Schlesisch, bijv. nw. Silezisch, van of uit Silezie.

Schotte, (*-n,* mv. *-n*) m., **Schottin,** (*-nen*) v. Schot m., Schotsche sche (vrouw) v.

Schottisch, bijv. nw. Schotsch.

Schottland, o. Schotland o.

Schwabe, (*-n,* mv. *-n*) m., **Schwabin,** (*-nen*) v. Zwaab m., Zwabin v.

Schwaben(land), o. Zwaben o.

Schwabisch, bijv. nw. Zwabisch.

Schwarzwald, m. Zwarte Woud o.

Schwede, (*-n,* mv. *-n*) m., **Schwedin,** (*-nen*) v. Zweed m., Zweedsche (vrouw) v.

Schweden, o. Zweden o.

Schwedisch, bijv. nw. Zweedsch, van of uit Zweden.

Schweiz, v. Zwitserland o.

Schweizer, Schweizerisch, bijv. nw. Zwitsersch, Helvetisch, van of uit Zwitserland.

Schweizer, (*-s,* mv. *Schweizer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Zwitser m., Zwitsersche (vrouw) v.

Sclavonien, o. Slavonië o.
Sclavonier, (*-s,* mv. *Sclavonier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Slavoniër m., Slavonische (vrouw) v.
Sclavonisch, bijv. nw. Slavonisch.
Scythe, (*-n,* mv. *-n*) m., Scyth m.
Scythien, o. Scythië o.
Seeland, o. Zeeland o.
Seeländer, (*-s,* mv. *Seeländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Zeelander, Zeeuw m., Zeelandsche, Zeeuwsche (vrouw) v.
Seeländisch, bijv. nw. Zeeuwsch, van of uit Zeeland.
Segovien, o. Segovia o.
Senegambien, o. Senegambië o.
Serbien, o. Servië o.
Serbisch, bijv. nw. Servisch.
Sevennen, v. mv. Cevennen, Sevennen mv.
Severn, o. Saverne v.
Siamese, (*-n,* mv. *-n*) m., **Siamesin,** (*-nen*) v. Siamees m., Siameesche (vrouw) v.
Siamesisch, bijv. nw. Siameesch.
Sibirien, o. Siberië o.
Sibirier, m. mv. Siberiërs m. mv.
Sibirisch, bijv. nw. Siberisch.
Sicamber, m. mv. Sicambren m. mv.
Sicilianer, (*-s,* mv. *Sicilianer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Siciliaan m., Siciliaansche (vrouw) v.
Sicilisch, sicilianisch, bijv. nw. Siciliaansch, van of uit Sicilië.
Sicilien, o. Sicilië o.
Siebenbürgen, o. Zevenbergen o.
Siebenbürger, (*-s,* mv. *Siebenburger*) m., **-in,** (*-nen*) v. Zevenberger m., Zevenbergsche (vrouw) v.
Siebenbürgisch, bijv. nw. Zevenbergensch.
Sklavenküste, v. Slavenkust v.
Slavonien, o. Slavonië o.
Societätsinseln, v. mv. Gezelschapseilanden o. mv.
Spanien, o. Spanje o.
Spanier, (*-s,* mv. *Spanier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Spanjaard m., Spaansche (vrouw) v.
Spanisch, bijv. nw. Spaansch.
Spartaner, (*-s,* mv. *Spartaner*) m. Spartaan, Lacedemoniër m.
Spartanisch, bijv. nw. Spartaansch.
Speier, o. Spiers o.
Spitzbergen, o. Spitsbergen o.
Steierisch, bijv. nw. Stiermarksch.
Steiermark, o. Stiermarken o.
Steiermärker, (*-s,* mv. *Steiermärker*) m., **-in,** (*-nen*) v. Stiermarker m., Stiermarksche (vrouw) v.
Stilles Meer, o. Stille Zuidzee v.
Straszburg, o. Straatsburg o.
Straszburger, straszburgisch, bijv. nw. Straatsburgsch, van Straatsburg.
Straszburger, (*-s,* mv. *Straszburger*) m., **-in,** (*-nen*) v. Straatsburger m., Straatsburgsche (vrouw) v.
Süd-Amerika, o. Zuid-Amerika o.
Süd-Indien, o. Zuid-Indië o.
Südsee, v. Zuidzee v.
Sund, m. Sont v.
Syrakus, o. Syracuse o.
Syrakusaner, (*-s,* mv. *Syrakusaner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Syracusaan m., vrouw v. van Syracuse.
Syrien, o. Syrië o.

T.

Tago, Tajo, m. Taag m.
Tarent, o. Tarente o.
Ta(r)tar, (*-en,* mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. Tartaar m., Tartaarsche (vrouw) v.
Ta(r)tarei, v. Tartarije o.
Ta(r)tarisch, bijv. nw. Tartaarsch.
Taurien, o. Taurië o.
Teneriffa, o. Teneriffe o.
Teutonisch, bijv. nw. Teutoonsch.
Thebais, o. Thebais o.
Thebaner, (*-s,* mv. *Thebaner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Thebaan m., Thebaansche (vrouw) v.
Thebanisch, bijv. nw. Thebaansch, van of uit Thebe.
Theben, o. Thebe o.
Themse, v. Theems v.
Thermopylä, o., **Thermopylen,** mv. Thermopylæ.
Thessalien, o. Thessalië o.
Thessalier, (*-s,* mv. *Thessalier*) m., **-in,** (*-nen*) v. Thessaliër m., Thessalische (vrouw) v.
Thracien, o. Thracië o.
Thurgauisch, bijv. nw. Thurgausch.
Thüringen, o. Thuringen o.
Thüringer, (*-s,* mv. *Thüringer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Thüringer m., Thuringsche (vrouw) v.
Thüringisch, bijv. nw. Thuringisch.
Toscana, o. Toskanen o.
Toscanisch, bijv. nw. Toskaansch.
Tridentinisch, bijv. nw. Trentsch, van Trente.
Trient, o. Trente o.
Trientisch, bijv. nw. Trentsch, van Trenthe.
Trierer, (*-s,* mv. *Trierer*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Trier.
Triest, o. Triëst o.
Tripolitaner, (*-s,* mv. *Tripolitaner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Tripolitaan m., Tripolitaan-sche (vrouw) v.
Troja, o. Troje o.
Trojaner, (*-s,* mv. *Trojaner*) m., **-in,** (*-nen*) v. Trojaan m., Trojaansche (vrouw) v.
Trojanisch, bijv. nw. Trojaansch.
Tübingen, o. Tubingen o.
Tübinger, (*-s,* mv. *Tübinger*) m., **-in,** (*-nen*) v. Tubinger m., inwoner m., inwoonster v. van Tubingen; 2. bijv. nw. van Tubingen.
Tuneser, Tunesianer, (*-s,* mv. *Tunes(ian)er*) m., **-in,** (*-nen*) v. Tuneeser m., Tuneesche (vrouw) v.
Tunesisch, tunesianisch, bijv. nw. Tuneesisch.
Tunkin, o. Tonkin o.
Turin, o. Turijn o.
Turiner, (*-s,* mv. *Turiner*) m., **-in,** (*-nen*) v. inwoner m., inwoonster v. van Turijn.
Türke, (*-n,* mv. *-n*) m., **Türkin,** (*-nen*) v. Turk m., Turkin, Turksche (vrouw) v.
Türkei (die), v. Turkije o.
Türkisch, bijv. nw. Turksch.
Tyrolsch, bijv. nw. Tyroolsch.

U.

Umbrien, o. Umbrië o.
Ungar, Ungar, (*-n,* mv. *Urgarn* en *Ungaren*) m., **-in,** (*nen*) v. Hongaar m., Hongaarsche (vrouw) v.
Ungarisch, bijv. nw. Hongaarsch.
Ungarn, o. Hongarije o.
Usbeken, m. mv. Oesbeken, Usbeken m. mv.

V.

Venedig, o. Venetië o.
Venetianer, (*-s,* mv. *Venetianer*) m., **-in,** (*nen*) v. Venetiaan m., Venetiaansche (vrouw) v.
Veroneser, (*-s,* mv. *Veroneser*) m. **-in,** (*-nen*) v. Veroneezer m. Veroneesche (vrouw) v.
Veronesisch, bijv. nw. Veroneesch.
Vesuv, m. Vesuvius m.
Virginien, o. Virginië o.
Virginische Inseln, v. mv., Z. *Jungfern-Inseln.*
Volhynien, o. Volhynië o.
Volsker, m. mv. Volscen m. mv.
Vorbirge der guten Hoffnung, Kaap v. de Goede Hoop.

W.

Waadtland, o. Waadland o.
Waadtländer, (*-s,* mv. *Waadtländer*) m., **-in,** (*-nen*) v. Waadlander m., Waadlandsche (vrouw) v.
Waadtländisch, bijv. nw. Waadlandsch.
Waldstädte, v. mv. Woudsteden v. mv.
Walach, (*-en,* mv. *-en*) m., **-in,** (*-nen*) v. Wallachijer, Wallach m., Wallachijsche (vrouw) v.
Walachei, v. Wallachije o.
Wales, o. prinsdom Wales o.
Wallis, o., Z. *Wales;* 2. - of *Walliserland* o. Wallis o.
Wallonen, m. mv. Walen m. mv.
Wallonisch, bijv. nw. Waalsch.
Wasgau, o. departement o. der Vogezen.
Wechabiten, m. mv. Wechabieten m. mv.
Welschland, o. Italië o.
Welschneuburg, o. Neufchatel o.

West-Indien, o. West-Indië o.
Westmannland, o. Westermannland o.
Westphale, (*-n*, mv. *-n*) m., **Westphalin,** (*-nen*) v. Westfaler m., Westfaalsche (vrouw) v.
Westphalen, o. Westfalen o.
Westphalisch, bijv. nw. Westfaalsch.
Wien, o. Weenen o.
Wiener, wienerisch, bijv. nw. Weener, van of uit Weenen.
Wiener, (*-s*, mv. *Wiener*) m., **-in,** (*-nen*) v. Weener m., Weenerin v., inwoner m., inwoonster v. van Weenen; 2. bijv. nw. van of uit Weenen.

IJ.

Ypern, o. Yperen o.

Z.

Zabern, o. Saverne v.
Zürcher, (*-s*, mv. *Zürcher*) m., **-in,** (*-nen*) v., inwoner m., inwoonster v. van Zurich.
Zürich, o. Zurich o.
Zweibrücken, o. Tweebruggen o.